ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ
Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ
Θειοσημάντων.

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ,

Δι' ἐπιμελείας καὶ ἀναγωγῆς ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ
ἐκ παλαιῶν ἀντιγράφων ἐκδοθείς.

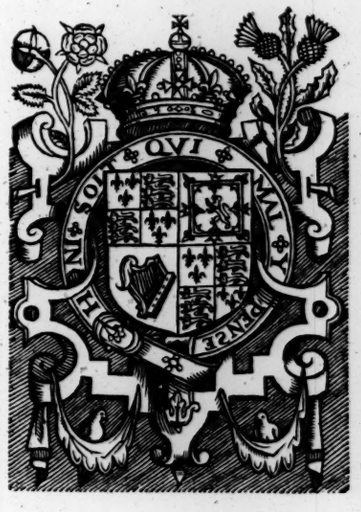

ETONÆ, *in Collegio Regali,*
Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.
Regius Typographus.
1612

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τοῦ Χρυσοστόμου τὰ ἐν ἐξορίᾳ γραφέντα.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΚΑΝΔΑΛΙΣΘΕΝΤΑΣ ΕΠΙ ΤΑΙΣ δυσημερίαις ταῖς" ἡμερώσαις, καὶ τῇ τοῦ λαοῦ καὶ πολλῶν ἱερέων διώξει καὶ ἀφαιρέσει.

ἡμερώσαις

Ἀγῶνα μὲν παῖδες ὅταν πυρέττοντός τινας, ἢ ἕτερόν τι νόσημα νοσοῦντας μέλλωσι θεραπεύειν, οὐ τοῦτον ζητοῦσι τὸν καιρὸν ἰδεῖν, ὅτι πόρρωθεν αὐτῷ ὄντες τὸν μὴ δυνάμενον τὰ πρὸς ἑαυτὸν εἰστενεγκεῖν. τοιοῦτον γὰρ καὶ ἡ τύχη καὶ αὐτὴ τῶν νοσημάτων ἡ φύσις ἐκείνων. ἡμεῖς δὲ οὐχ ἕνα που τὸν δύτερον, ἀλλὰ πόλεως τὸν τῇ οἰκουμένῃ σκανδαλιζομένους θεραπεύειν ἐπιόντες ἀπορούμεθα. τίνος τοιούτου. οὐδὲ γὰρ εἰς οἶκόν τινος τῶν νοσούντων εἰσελθεῖν αὐτὸν μόνον, ἵνα ἴδῃ κατακείμενα μαθεῖν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸν τὸν ἀρρώστως ἰδεῖν ὑπομένοντα. οὐκ ὀργανα μεταχειρίζομεν, ἢ χρημάτων ποσότητα δαπανῶμεν, ἃ πρὸς ἰατρείαν ὠφέλησαι κελεύοντες τὸν ἀθενοῦντα· ἀλλὰ καὶ ἀγνῶσι ἡμῖν ὦσι, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀπωκισμένοις τὰς τῆς οἰκουμένης ἐσχατιάς, καὶ ἐν μέσοις βαρβάροις, καὶ ἐν ἀπορῳ χείμωνι τὰ τῆς σωτηρίας πυθμένι, καὶ πέντε τοσαύτην πελάγη, ὥστε καὶ τῆς ἀναγκαίας ἀπορεῖν τροφῆς, οὐδὲν ἡμῖν τούτων πρὸς τὴν ἰατρείαν γίνεται κώλυμα· ἀλλ' ἐπὶ ἱδρυμένοι χωρίῳ χωρὶς ὀργάνων καὶ φαρμάκων καὶ σιτίων ἐκ ποτοῦ ἐκ χρημάτων καὶ μακρᾶς ἀποδημίας τὴν νόσον ἀπελαύνομεν ταύτην. πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; ὁ τὸν λόγον καταδυναζόντες φάρμακον, ὃ πάντα μὲν ὑπόμονον τοῖς νοσοῦσι, καὶ ἀμείνον, ἢ τὰ ἐρημικὰ * ἅπαντα. καὶ γὰρ καὶ ἀρτύ τρέφει μᾶλλον, καὶ φαρμάκου διαθῆται πλέον, ἐκ πυρὸς θυτονώτερον καίει, ἀλληδόνια μὲν ἐκτέμνει πλέχον, τοῦ δὲ πονηροῦ λογισμοῦ τὰ δυσώδη ῥεύματα ἀναστέλλον καὶ σιδήρου τομώτερον τέμνει τὰ στερεὰ ἀνωδύνως· καὶ τοῦ ποιοῦντος δαπάνης ἐκτὸς ἐστὶ χρημάτων, ἐκτὸς ὀπτασίας πένητα. τοῦτο οὖν " καταδυναζόντες ὁ φάρμακον πᾶσι τοῖς ἁπανταχοῦ πάλαι ὄντα, καὶ πάντες οἶδε ὅτι ἀπολαύσονται θεραπείας, μόνον ἐὰν τοῖς λεγομένοις μὴ ἀκριβείας καὶ ὑγιεινομουσίας πρόσχωσιν.

Ἐστὶ δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ σώματος ὁ μικρὸν, ἀλλὰ καὶ μέγιστον πρὸς τὴν τῆς ἀρρωστίας ἀπαλλαγὴν

ἐκδ. α. Ὅτι μὲν ἀγαθὸν ἐστὶν εἰπεῖν τὴν αἰτίαν. ἀφ' ἧς τὸ σκάνδαλον ἐτέχθη.

παλλαγὴν ζωντελῆ εἰῶσι, ὃ μαθεῖν τ' καὶ μόνον τ' ἀῤῥωσίας τ' τοσύτης (οὐ γὰρ δὴ μόνον τ' κατεχούσης αὐλὴν ἀπαλλαγήσε) ὅσον ἔστο μαθὼν, ἀλλ' ὁρᾶτε μὴ ζωῦτα αὐτῇ πρεπετεῖται, τ' αἰτίαν γνῶς, ἀφ' ἧς αὐτὴ πρεπέπεσεν ἅπαξ, καὶ φυλαξαίμεθα) φέρε καὶ ἡμεῖς ἔστο πρῶτον εἰδῶ τὰ τοιαῦτα νοσοῦντας, διδάξωμεν, πόθεν αὐτοῖς ὁ νόσημα ἔστο γέγονε τ' σκανδάλ. εἰ γὰρ δὴ ἔστο μάθοιεν, καὶ βληθεῖεν φυλάξασθαι μὴ ἀκριβείας αὐτὴν, ἁ ζωύτης μόνον ἀπαλλαγήσον) τῆς ἀῤῥωσίας, ὁρᾶτε νῦν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ παντὸς ζωύτης τ' ἑτέρων πλειόνων. τοιαύτη γὰρ [καὶ] ἡ τ' φαρμάκου τούτου φύσις ἐστὶν, ὡς καὶ τὸ πρὸν θεραπεῦσαι, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων πρὸς φυλακὴν ἱκανὸν παρῶν. οὐ γὰρ ἓν καὶ δύο καὶ τρία, ἀλλὰ καὶ πολλὰ καὶ μύρια πρόσωπα βίον ὅσιν τὰ σκάνδαλα ἰζοντα τοῦ ἀθενεστέρους· καὶ τούτων ἁπάντων ὁ λόγος ἡμῖν ἐπαγγέλλεται τοῦ ἀλόγως ἐλθεθεῶν, μόνον εἰ βουληθεῖεν (ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν εἶπον) καὶ μαθεῖν καὶ φυλάξαι τὰ λεγόμενα. πιοῦμαι δ' τὴν θεραπείαν ζωύτην οὐκ ἀπὸ τῶν θείων μόνον γραφῶν ζωπηθείς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν καὶ μύρια πρόσωπα βίον γινομένων καὶ συμβαινόντων διὰ παντός· ὥστε δὲ τοῖς μὴ πρόσχουσι γραφαῖς κοινὴν ἡμέραν τὴν διόρθωσιν, εἰ βουληθεῖεν (οὐ γὰρ παύσομαι τοῦτο ζωῆς ὑπολέγων) δυάγκην γὰρ καὶ βία καὶ μὴ βουλομένῳ οὐκ ἔνι ζωύτην ποτὲ θεραπεῦσαι τὴν ἰατρείαν, καὶ οὐ θείοις μὴ καταδεχομένῳ ζεσμοῖς· καὶ σὺ τοῦτο, μᾶλλον δὲ πλέον σὺ τοῦτο, ἢ οὐκ τῆς τῶν πραγμάτων ἀποδείξεως. τῶν γὰρ ὁρωμένων ἀξιοπιστότερον ἡ τὴν τ' Θεοῦ ἀπόφασιν πιστεύειν εἰ). Διὰ τοι τοῦτο καὶ χαλεπώτερα τούτοις ὑμῖν πιμώρια μὴ διορθουμένοις, ὅτι δεξάμενοι ζὴν γραφὰς, οὐδὲν ὠφελῆσθε εἰς τὴν τοιαύτην καρποῦσθαι ὠφέλειαν. ἵνα οὖν μὴ τοῦτο πάθωσι, φέρε ἀφῶμεν τῆς διορθώσεως λοιπὸν, τὴν αἰτίαν εἰπόντες τ' νοσήματος πρῶτον.

χεφ. β. Οπ ὀπισφαλὲς καὶ παγκλησίας κἀμεσον τὸ πολυπραγμονεῖν καὶ περιεργάζεσθαι τὴν ἀπόῤῥητον τοῦ Θεοῦ σοφίαν.

Τίς οὖν ἡ αἰτία τῆς ἀῤῥωσίας τῆς τοσαύτης ἐστὶν; ἡ πολυπραγμοσύνη δὲ καὶ περιεργία γνώμη, δὲ ὃ βούλεσθαι πάντων τῶν γινομένων εἰδέναι ζὰ αἰτίας ἁπάσας, δὲ φιλονεικεῖν τὴν ἀκατάληπτον καὶ ἀῤῥητον τ' Θεοῦ πρόνοιαν, τὴν ἀπέραντον καὶ ἀνεξιχνίαστον περιεργάζεσθαι δυαισχυίτως καὶ πολυπραγμονεῖν. καίτοι πίς τ' Παύλου σοφώτερος γένοιτ' ἂν; Εἰπέ γάρ μοι, ὁ σκεῦος σκληρὸς ἐν χερσὶ τ' κεραμέως; ὁ πολλὴν δὲ ἄφατον ἐπιπασάσατο τ' πνεύματος τὴν χάριν; ὁ Χριστὸν εἶχεν ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα; οὐκ ἀπορρήτων ἐκοινώνησε τ' Θεοῦ ῥημάτων; ὁ μηδενὶ ἀνθρώπων λαλῆσαι ἐξὸν ἐν, μόνος ἦκουσεν ἐκεῖνος; οὐκ εἰς τρίτον οὐρανὸν ἁρπάγη; οὐκ εἰς πρῶτον θρανὸν ἀνενέχθη; οὐ γλῶ καὶ θαλάσσαν πρεπέδραμεν; οὐ * βαρβάρους φιλοσοφῆν ἐπεισεν; οὐ πολλὰς δὲ ποικίλας εἶχε τ' πνεύματος ἐνεργείας; ὁ δήμους ὁλοκλήρους καὶ πόλεις ἐῤῥύθμιζεν; ὁ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν εἰς χεῖρας αὐτῷ φέρων ἔδωκεν ὁ Θεός; ἀλλ' ὅμως ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος, ὁ σοφὸς οὕτω δὲ δυνατὸς καὶ πνευματικὸς ἀνὴρ, ὁ τοσούτων ἀποπλεωσύκος, ὅταν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς τ' Θεοῦ προνοίας ἐμπέσῃ, καὶ οὐδὲ ὁλοκλήρου προνοίας, ἀλλὰ μόνης μέρος αὐτῆς, ἄκρατον ὡς ἐκπλήττεται, πῶς ἰλιγγιᾷ, πῶς ἀποπηδᾷ ζαχέως τῷ ἀκαταλήπτῳ πάθει χωρῶν. ὅτι οὖν ἐσκόπειτο, ὁρᾷ ὅπως ἀγγέλων προνοᾷ καὶ ἀρχαγγέλων ὁ Θεός καὶ τῶν χερουβεὶμ καὶ τῶν σεραφεὶμ καὶ τῶν ἄλλων ἀοράτων δυνάμεων, οὐδὲ πῶς ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ὑράνου καὶ γῆς καὶ θαλάσσης, οὐδὲ πῶς τὸ ῥεῖθρον τῶν πάντων, οὐδὲ πῶς ἀλόγων καὶ φυτῶν καὶ σπερμάτων καὶ βοτανῶν καὶ ἀέρων καὶ ὡρῶν καὶ πνευμάτων καὶ πηγῶν καὶ ποταμῶν, οὐδὲ τῆς καὶ φύσιν γλυκύτητός τε καὶ αὐξήσεως καὶ ζαφθορᾶς, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. ἀλλ' ἓν τι μέρος ἀπολαβὼν τῆς προνοίας αὐτὸ, ὃ καὶ Ιουδαίους καὶ Ελλήνας (καὶ γὰρ περὶ τούτων τ' ἅπαντα διεξιὼν λόγον, διδάσκων πῶς μὲ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἐκάλεσε, πῶς δὲ ἐξ Ιουδαίων ἀπόσατο, καὶ πῶς ἐλεῷ τὴν ἑκατέρων σωτηρίαν ἐνεφαγματούσατο) ἀκουσον οἷά φησιν. ἰδὼ γὰρ πέλαγος ἀχανὲς δυοιζὲν καὶ ὃ αὐτῷ τῶν μέρει τούτῳ, καὶ προῖς αὐτὸ τῆς προνοίας αὐτῆ ζωύτης ὃ βάθος διακύψαι βουληθείς, ὥσπερ ζυγὶ σκοτοδίνῳ κεζαφεθεὶς τῷ ἀῤῥήτῳ τῆς οἰκονομίας ζωύτης, καὶ θαυμάσας καὶ ἐκπλα-

γεὶς

γεὶς τὸ ἄφατον, τὸ ἀπέραντον, τὸ ἄῤῥητον, τὸ ἀκατάληπτον τ τῦ Θεοῦ σοφίας τε καὶ προνοίας,
χ ἀρεὶς ἀπεπήδησε τῶν ἁγίων ἀφιεὶς ταῖς φωναῖς, καὶ μὴ πολλῆς τ ἐκπλήξεως αὐτὸν ἀναπεμφώσης τῶν τοιούτων ῥημάτων· Ω βάθος πλούτυ καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ, εἶτα ἀφίησιν, ὅτι τὸ βάθος οὐκ οἶδε, Ρωμ. ια. λγ.
πόσον ἵνα μαθὼν οὐκ ἠδυνήθη, ἐπήγαγε· Ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι
5 αἱ ὁδοὶ αὐτῦ. Οὐκ εἶπεν ἀκατάληπτα μόνον, ἀλλὰ ⁊ ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτῦ. καὶ γὰρ καταλαβεῖν τις ἂν δυνατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ἀρχὴν ἐρεύνης ποιήσασθαι. οὕτως οὐ μόνον εἰς τὸ πέρας τις ἐλθεῖν οὐκ ἰσχύει, ἀλλ' οὐδὲ τ ἀρχὴν ἐξιχνιάσαι τ οἰκονομιῶν αὐτῦ. Εἰπὼν δὲ, ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτῦ, καὶ θαυμάσας καὶ ἐκπλαγεὶς,
εἰς δοξολογίαν ⓦ λόγον κατέπαυσεν, οὕτως ἐπάγων καὶ λέγων· Τίς ἔγνω νοῦν Κυρίυ, ἢ τίς Ρωμ. ια. λδ.
10 σύμβουλος αὐτῦ ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; ὅτι ἐξ αὐτῦ, καὶ δι' αὐτῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. ὃ δὴ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· αὐτὸς πηγὴ, αὐτὸς αἴτιος τῶν ἀγαθῶν, οὐδενὸς δεηθεὶς χρηστοῦ, οὐδενὸς δεηθεὶς
χ προαιρετικὸν καὶ δημιουργεῖ. συμβούλου, οὐ παρ' ἑτέρου δημιουργούμενος γνῶσιν ἢ ζωήν, οὕτω βουλεύεται καὶ δημιουργεῖ· ἀλλ' αὐτὸς ὢν ἀρχὴ καὶ αἰτία καὶ πηγὴ πάντων τῶν ἀγαθῶν, αὐτὸς δημιουργὸς, αὐτὸς αὖ-
15 τὰ οὐκ ὄντα προήγαγε, καὶ αὐτὸς προνοεῖται ἁπάντων, ⁊ "ἁπάντων ὡς βούλεται. Ὃ γὰρ ἐξ αὐτῦ, καὶ δι' αὐτῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, τοῦτο ἐστὶ δηλωτικὸν, ὅτι αἴτιος τῶν ὅλων αὐτὸς καὶ δημιουργὸς καὶ δεσπότης τῶν καὶ συνέχων τὰ πάντα. Εἰπὼν οὕτω πρὸς τούτων ἐνταῦθα, εἶτα
πάλιν τῆς δωρεᾶς μνησθεὶς τῆς εἰς ἡμᾶς γεγενημένης, ἀλλαχοῦ λέγει· Χάρις ⁊ τῷ Θεῷ C. Κορ. θ. 18.
ὑπὲρ τὴν ἀνεκδιήγητον αὐτῦ δωρεάν· καὶ πάλιν ἐπιφέρει· καὶ τίνι ἐπίστευσαν ἡμῖν, οὐχὶ λόγον νικᾶν
20 μόνον, οὐδὲ διήγησιν ἐπαφαίνειν, ἀλλὰ ⁊ νοῦ πάντως ἀνωτέραν ἐστὶ δηλοῖ τῷ λέγειν· Ἡ εἰ- Φιλιπ. δ. ζ.
ρήνη τῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν. Εἰ τοίνυν ὁ βάθος ἀπείρου τῦ πλούτυ καὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως, εἰ τὰ κρίματα αὐτῦ ἀνεξερεύνητα, καὶ αἱ ὁδοὶ αὐτῦ ἀνεξιχνίαστοι, εἰ ἡ δωρεὰ αὐτῦ ἀνεκδιήγητος, ⁊ ἡ εἰρήνη ἡ ὑπερέχουσα
πάντα νοῦν, οὐ ⓦ ἐμοὶ καὶ ⓦ σοὶ καὶ ⓦ τῦ ἁγίου, οὐδὲ ⓦ τῦ Παύλου καὶ Πέτρου μόνον, ἁ-
25 λλὰ ⁊ αὐτὸν ⓦ τῶν ἀρχαγγέλων καὶ τῶν ἀΰλων δυνάμεων, ποίαν ἕξεις αὐτὸς ἀπολογίαν, εἰπέ
χ βελτιόμενος μοι; τίνα ἂν συγγνώμην τοσαύτην κεχρημένος μανίᾳ καὶ ἀνοίᾳ, τὰ ἀνεξιχνίαστα "πολυπραγμονῶν καταλαβεῖν, ⁊ πᾶσης τῆς τῦ Θεοῦ προνοίας λόγον ἀπαιτῶν; Εἰ γὰρ ὁ τοσαύτης ἀπολελαυκὼς γνώσεως, καὶ πρόῤῥησιν οὕτως ἄφατον ἔχων, καὶ τῶν τοιούτων χαρι-
χ ἐμπεπλησμένος σμάτων "ἠξιωμένος Παῦλος προσχωρῆσαι καὶ ὁμίσασθαι τῆς ὑπὲρ νοῦν ζητήσεως γνώσεως, ⁊ οὐ
30 μόνον σῶσαι οὐ δυνατὸν, ἀλλ' οὐδὲ ἐρεύνησαι τὴν ἀρχὴν (ἐπεὶ μηδὲ δυνατὸν) πῶς οὐ πάντων ἀθλιώτερος καὶ νῦν χαλεπωτάτην μανόμενος μανίαν, ὁ νῦν σωτηρίαν οὐδὲν ἐρεύνων; οὐδὲ γὰρ τοῦτο εἴρηκε μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς γνώσεως ποτε Κορινθίους ὑπισχνεῖτο, καὶ δείκνυσι, ὅπως, εἰ καὶ πολλὰ μεμαθήκαμεν, ἀλλ' ὀλίγην ⁊ σφόδρα ἐλάχιστον μέρος γνώσεως
ἔχομεν, οὕτω πως φησὶν, Εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὔπω οἶδε, καθὼς δεῖ γνῶναι. Εἶτα δη- α. Κορ. η. ⁊.
35 λῶν ὅτι πολὺ λείπει τῆς γνώσεως ἡμῖν, καὶ ὃ πλέον ἐν ταῖς μέλλουσι παραμίθιον ἔχοντα, ὀλίγον δέ τι ἡμῖν δέδοται, ἐπήγαγε· Ἐκ μέρους γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. ὅταν α. Κορ. ιγ. θ.
δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα ἔστη, ἀλλὰ δεῖξαι βουλόμενος πόσον τὸ μέσον ταύτης κἀκείνης τ γνώσεως, καὶ ὅτι πολὺ τὸ λειπόμενον, δι' ἐικόνων τινῶν σαφὲς τοῦτο ποιεῖ, λέγων· Ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς α. Κορ. ιγ. ια.
40 νήπιος ἐλογιζόμην· ὅτε δὲ γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Εἶδες πόσον τὸ μέσον; ὅσον νηπίου παιδὸς ⁊ ἀνδρὸς τελείου, ὅσον ἐσόπτρου ⁊ αἰνίγματος καὶ τῆς ἄλλης τῆς ἀσαφοῦς τῶν παραμυθίας ὄψεως πρὸς σαφῆ ὄψιν. τοῦτο γάρ ἐστι, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. τί οὖν μαίνῃ καὶ λυτᾷς τῶν κεχωλευμένων καταπολεμῶν εἰκῇ καὶ μάτην; τί δαὶ οὐ πείθῃ Παύλῳ

Ρωμ. θ. α. λέγοντι, Μειοῦμαι σὺ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε, ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, Τί με ἐποίησας οὕτως; ὁρᾷς πόσην ἀπαιτεῖ τὴν ὑπακοήν; πόσην τὴν σιγήν; οὐ γὰρ δὴ τοῦτο αὐτεξούσιον ἡμῖν ἀναιρῶν, τοῦτο λέγω· μὴ γένοιτο· ἀλλὰ δηλῶν, ὅτι Ⓦ ταῦτα ζητοῦντα οὕτως ἄφωνον εἶναι δεῖ, ὡς ἡ τοῦ πηλοῦ φύσις, ἐπειδήπερ οὐ τεχνίτης ἄγαν, μὴ ἀνατείνοντα, μηδὲ παραεργαζόμενον. διὰ τῆς φύσεως ἡμᾶς ἀναμιμνήσκει τῆς ἡμετέρας, ἣ πηλοῦ μέμικται καὶ χερσαίου. καίτοιγε χερσαίου καὶ πηλοῦ ἡ αὐτὴ ὑσία. Εἰ δὲ ἔνθα ἡ αὐτὴ οὐσία, τοσαύτη ἡ ὑπακοή, ἔνθα ἀπειρον τὸ μέσον τῆς οὐσίας καὶ γνώσεως τῆς θείας καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, ποίας τεύξεται συγγνώμης ὁ οὕτως ἰταμὸς καὶ ἀναιδής, ὥστε πολυπραγμονεῖν τὰ τοῦ πεποιηκότος αὐτὸν Θεοῦ; ἐννόησον, ὦ ἄνθρωπε, τίς εἶ. τοῦτο γὰρ δηλοῖ δι' ὧν λέγω, σὺ τίς εἶ; οὐχὶ πηλός; οὐχὶ τέφρα καὶ σποδός; οὐχὶ κόνις; οὐ καπνός; οὐ χόρτος; οὐκ ἄνθος χόρτου; ταῦτας γὰρ πάσας ταύτας εἰκόνας εἰς μέσον οἱ προφῆται συνεχῶς φέρουσι, τὴν αὐτέλειαν ἡμῖν τῆς φύσεως παριστῶσαι φιλονεικοῦντες. ὁ δὲ πολυπραγμονούμενος ὑπὸ σοῦ ἀνώλεθρος, ἀναλλοίωτος, ἀεὶ ὤν, καὶ ὡσαύτως ὤν, ἀνάρχης, ἀτελεύτητος, ἀθεώρητος, ὑπέρβαιον νοῦν, παντὸς λογισμοῦ, ἀνεκφώνητος, ἄῤῥητος, ἀκατάληπτος οὐκ ἐμοὶ καὶ σοὶ μόνον, οὐ προφήταις καὶ ἀποστόλοις, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄνω δυνάμεσι, ταῖς καθαραῖς, ταῖς ἀσήτοις, ταῖς ἀσωμάτοις, ταῖς διὰ παντὸς ὑπ' οὐρανῷ διατελούσαις.

χξ. γ. Οπ οὐχ ἡμῖν μόνον· ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄνω δυνάμεσιν ἀκατάληπτον τὸ θεῖον.

Οταν γοῦν ἴδῃς τὰ Σεραφεὶμ τὰ πρωτοπλάσματα τοῦ θρόνου τοῦ ὑψηλοῦ σκήνει καὶ ἐπηρμένου, τῇ περιβολῇ τῶν πτερύγων ἀποτρέχοντα τὰ ἑαυτῶν ὅλης, καὶ * τοὺς πόδας καλύπτοντα καὶ νῶτα καὶ πρόσωπα, καὶ χερσὶν ἀφίεντα σκιπλήξεως γέμουσαν, μὴ πέρα νόμιζε τὰς πόδας καὶ πτέρυγας αὐτὰς εἶναι (" ἀσώματοι γὰρ αἱ δυνάμεις σκῆναι) ἀλλὰ σχῆμα τῶν εἰκόνων τούτων τὸ ἀπρόσιτον, τὸ ἀκατάληπτον τοῦ καθημένου ὅτι τοῦ θρόνου λογίζου. καὶ γὰρ καὶ σκέπαις ἀκατάληπτος καὶ ἀπρόσβατός ἐστι, καίπερ συγκαταβαίνων. οὐδὲ γὰρ ὅπερ ἐν ὄψει ἐφάνετο τότε. Θεὸς γὰρ οὐ κάθηται, οὐδὲ θρόνῳ περίεχεται, οὐδὲ τόπῳ περιέχεται. Εἰ δὲ καθήμενον καὶ ὅτι θρόνου ἱδρυμένον καὶ κυκλούμενον τότε αὐτόν (ἅπαξ ὅτι ἄπτωτα συγκαταβαίνοντος, οὐ καθημένου) οὐκ ἴσμεν ἰδεῖν, ἀλλὰ μὴ φέρουσα τὴν ἐν χεῖρα σκιπηδῶσαν ἀφραστῶν, τῇ περιβολῇ τῶν πτερύγων τὰς ὅλης ἀπετείχιζον, τὸ μέτριον ἐδοξολόγησαν, μέτριον ὕμνησαν μὴ πολλῆς τῆς φύσεως τὸ μυστικὸν σκῆνος τοῦ ἁγιασμοῦ διαφέρουσα μέλος· οὐκ ἀπλῶν κατορύξεις σαυτὸν, ἢ " καταδύσῃ, τῆς ἀῤῥήτου καὶ ἀφεκτοῦ καὶ πάσης ἄνω δυνάμεσιν ἀκαταλήπτου Θεοῦ δυνάμεως τὴν προσήκουσαν μὴ τοσαύτης περιεργάζεσθαι βουλόμενος τῆς ἰταμότητος; τὰ γὰρ σκεύους ὑφῶ καὶ πνεύματι ἁγίῳ δῶρα μόνον ἄπταιστα μὴ ἀκριβείας, ἑτέρωθι δεδεικται. καὶ τούτων τὸ μὲν Ιωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς, τὸ δὲ Παῦλος ὁ ἀπόστολος προεδήλωσεν. ὁμοῦ οὖν τῆς βροντῆς υἱὸς καὶ σφόδρα ἐπέρασος ὢν τῷ Χριστῷ, καὶ τοῦτο προδήσιμον ἔχων, ὅπερ ἐν μεγίστῃ ἀρετῇ ἀπόδειξις· ὁ τοσαύτης ἀπολαύων ῥῄσεως, ὡς καὶ ὅτι τὸ στῆθος αὐτοῦ κατακλίνεσθαι, οὕτω πως λέγω· Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε (ὅρασιν τὴν γνῶσιν λέγων) ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς Ⓦ κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο. τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς " πρώτως δι' ἑαυτοῦ πάλαι τῷ δήμῳ τῶν Ἑβραίων " διαλεγόμενος φησιν· Οὐδεὶς ἑώρακε Ⓦ πατέρα, εἰ μὴ ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἑώρακε Ⓦ πατέρα. Τὸ δὲ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς εἰς Ⓦ τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ λόγον ἐμπίπτων, καὶ τὰ ἀπόῤῥητα, ἅπερ ἐμαθεν " ἄπαξ βουλόμενος εἰπεῖν πῶς αὐτὰ ἔγνω, οὕτω καὶ αὐτὸς λέγει· Λαλοῦμεν δὲ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν. Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν " τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ἀλλὰ καθὼς γέγραπται, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. πῶς οὖν αὐτὰ ἔγνωμεν ἡμεῖς, ὦ Παῦλε; πῖς ὁ μυήσας καὶ δηλα καταστήσας αὐτὰ, τὰ ἀῤῥητα, τὰ ἀήκουστα,

τὰ

* μήποτε

χ. ἀόρατοι

χ. καταδύσῃς

χ. ὁ σφόδρα φιλόσοφος υἱὸς τοῦ Χριστοῦ.

χ. δηλοποιῶν καὶ ἀπῤῥήτατα λέγων.

χ. σκεῦος

κ. χαεισάμενος

τὰ εἰς καρδίαν δὲ θεοῦ μὴ ἀναβαίνα; εἰπέ, καὶ ἡμῖν γνῶσιν· καὶ μισα[illegible]μων δὲ, φησιν, ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. εἶτα, ἵνα μή τις νομίσῃ, ὅτι τοῦτα μόνον ἐπίσαται, ἅπερ ἀπεκάλυψεν ἡμῖν ὁ Θεὸς διὰ αὐτοῦ, οὐχὶ ἵ καὶ πᾶσαν ἔχῃ τὴν γνῶσιν, ἐπήγαγε· Τὰ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. ὃ ἵ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ὥσπερ ἄνθρωπος αὐτὸς οἶδε τὰ ἑαυτοῦ, καὶ ἀβουλεύετα καὶ ἐν ἀγνοίᾳ ἔχει μὴ ἀκριβείας ἐπίσαται πάντα· οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μὴ ἀκριβείας οἶδε τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπόρρητον γνῶσιν ἅπασαν. Εἰ πὼν τοίνυν, οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ ὁ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀνθρώπους μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγγέλων φύσιν ἅπασαν τῆς ἀκριβοῦς ταύτης ἐζέβαλε γνώσεως.

χ. ἕτερος παρεκτεῖνε λέγων.

Σειρ γ. κ.

δὲ καὶ σοφός τις" ᾠδήκῃ λόγος, Χαλεπώτερά σε μὴ ζήτει, καὶ ἰσχυρότερά σε μὴ ἐξέταζε· ἃ προσετάγη σοι, ταῦτα διανοοῦ. πλείονα γὰρ ὑπερέσεως ἀνθρώπων ὑπερείδη σοι. ὃ ἵ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐδὲ ταῦτα, ἅπερ ἔχεις, οἰκοθεν μαθὼν ἔχεις ἀπόντα, οὐδὲ ἤρκεσέ σοι ἡ φύσις προὸς τὴν τῶν ἀπόντων εἴδησιν, ἀλλ' ἀνώθεν τῶν πλειόνων ἔλαβες τὴν γνῶσιν. πολλῷ γὰρ μείζονα ἦν, ἢ ὥστε τῇ ζωῇ κατάληψιν τὴν σὴν. τί τοίνυν οἴκοθεν φιλονεικεῖς τὰ βαθύτερα ἐρευνᾶν, ὅταν καὶ αὐτῷ, ὧν οἶδας, πολλὰ ὑπερβαίνῃ σε τὴν φρόνησιν, καὶ ταῦτα ἑτέρωθεν ἔχῃς; τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐδήλωσεν ἔλεγε· Τί γὰρ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ ἵ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; παύσαι τοίνυν ὑψηλοφρονῶν ποτε τῆς τοσαύτης φιλονεικίας, καὶ ἀνέχου τῆς σοφωτάτης συμβουλῆς ἐκείνης τῆς λεγούσης, Μὴ εἴπῃς, τί τοῦτο; εἰς τί τοῦτο; πάντα γὰρ εἰς χρείαν αὐτῶν ἔκτισαι.

χ. δαιμονιώδης

α. Κορ. β. ι.

α. Κορ. δ. ζ.

Σειρ. λθ. κε. καὶ δ.

Διὰ γὰρ τοι τοῦτο, ὅπως πᾶσα ἡ κτίσις ἐγένετο καὶ ὡς οἰκεῖον κόσμον ἀπέλαβε, καὶ τὸ πανάρμονιον τοῦτο καὶ ἀνδάδοξον καὶ πολλῆς γέμον" ἐκπλήξεως ἔργον εἰς μέσον προὔκειτο, ἐμέλλων ἵ πολλοὶ τῶν ἀνοήτων καὶ μανιωμένων ὑπολαμβάνειν τῶν ἡμετέρων· ὅρα πῶς προαναστέλλων αὐτῶν τὴν ἀκριβῆ κρίσιν καὶ μανιώδη ψῆφον, εἰ ῥήματι πᾶσαν ἀναίσχυντον ἐφράξε γλῶτταν ὁ νομοθέτης εἰπών· Εἶδεν ὁ Θεὸς πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. ὅπου γὰρ τὰ τοῖς ὁρωμένοις ἴσα ἡ φύσις μόνον, ἀλλὰ καὶ σκότος· οὐ καρποὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄκανθαι· οὐ δένδρα ἥμερα, ἀλλὰ καὶ ἄγρια· οὐχ ὑπτια πεδία, ἀλλὰ καὶ ὄρη καὶ πάτταγοι καὶ φάραγγες· οὐκ αὖ θρέμματα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρπετὰ ἰοβόλα· οὐκ ἰχθύες μόνον, ἀλλὰ καὶ κήτη· οὐχ ἡμέρα πελάγη, ἀλλὰ καὶ ἄπλωτος θάλασσα· οὐχ ἥλιος μόνον καὶ σελήνη καὶ ἄστρα, ἀλλὰ καὶ κεραυνοὶ καὶ τρηχῆρες· οὐκ αὖ ἥμερα μόνον πρόσωπα, ἀλλὰ καὶ καταγίδες· οὐ πτερωτὰ μόνον καὶ ὀρνίθων ὠδικά, ἀλλὰ καὶ ἰκτῖνοι καὶ" κόρακες καὶ γύπες καὶ ἕτερα αὖ θρέμματα φάγα ζῶα· οὐ πρόβατα καὶ βόες, ἀλλὰ καὶ λύκοι καὶ πρόδαλεις καὶ λέοντες· οὐκ ἔλαφοι καὶ λαγωοὶ καὶ δορκάδες, ἀλλὰ καὶ σκορπίοι καὶ ἔχεις καὶ δράκοντες· καὶ οὐ βοτάνας ἵ μόνον φυτὰ, ἀλλὰ καὶ δηλητήρια, καὶ πολλοὶ" οὐ τιθέντων σκωμμαλίζεσθαι ἔμελλον οὐ αἱρέσεις πίπτειν· μὴ ὂ γνώσεσθαι τὰ γνωσόμενα, καὶ τὸν οἰκεῖον ἕκαστον ἀποκλείειν κόσμον, καὶ ἕκαστον δείκνυσι τὸν δημιουργὸν ἐπαινοῦντα ὃ γελωμενθμοι, μᾶλλον ἵ καὶ ἕνα αὐτῶν, καὶ κοινὴ πάντα· ἵνα τὴν ἐκείνου κρίσιν μαθὼν, καὶ σφόδρα τις ἰταμὸς καὶ αἰσχρὸς ἦ, μηδὲν προσεργάζηται λοιπὸν τὴν ὁρωμένων.

χ. ἐν τούτων

χ. διαπαίζομεν

χ. ἑρπετὰ

Διὰ τοῦτο εἰπών, ὅτι ἐγένετο φῶς, ἐπήγαγε, Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὃ φῶς ὅτι καλὸν, καὶ διεκρίνεν ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους. εἶτα ἵνα μὴ" πάντα κατ' ὄνομα εἰπών, μηκύνῃ τὸν λόγον, ὁμοῦ πως εἰς πάντων ἀποφαίνεται ἀπαξαπλῶς, καὶ πάλιν λέγει· Εἶδεν ὁ Θεὸς πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. * οὐκ ὅπως μὴ ὃ γνώσεσθαι ἐγὼ ὁ Θεὸς ὅτι καλὸν ὃ γενόμενον· ἄπαγε. Εἰ γὰρ τεχνίτης ἀνθρωπος καὶ πρὸ τοῦ γνώσεσθαι τὰ τῆς τέχνης μαθὼν, οἶδεν ὅτι καλὰ τὰ πρὸ αὐτοῦ μέλλοντα γίνεσθαι, πολλῷ μᾶλλον ἡ ἄρρητος ἐκείνη σοφία βουλήματι μόνῳ τὰ ὡραῖα προαγαγοῦσα, καὶ πρὸ τῆς γενέσεως ἤδει ὅτι καλά. οὐδὲ γὰρ αὖ αὐτὰ πρήγαγεν,

χ. ἐν πᾶς πῶς καθέστηκεν τὸ αὐτὸ ποιεῖν * τοῦτ' ἦ λέξει

Γεν. α. λα.

Γεν. β. γ. λα.

πῶς ἠγαλμ, εἰ ἠγνόει. τίνος οὖν ἕνεκεν ὕστως εἴρηκ); Διὰ τὸν αἰτίαν, ἵνα εἴπῃ. ἀκούσας τοίνυν τῦ προφήτυ μὴς σε λέγοντος, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὰ εἶδε καὶ ἐπῄνεσε, μὴ ζήτει λοιπὸν ἑτέραν βάσανον ἢ ἀπόδειξιν τῦ κάλλους αὐτῶν· μηδὲ λέγε, πῶς καλά; τῆς γὰρ Διὰ τῶν ἔργων ἀποδείξεως σαφεστέρα ἡ Διὰ τῆς ψήφυ καὶ τῆς κρίσεως τῦ ποιήσαντος ἀπόφασις. Διὰ τοι τῦτο ἡ παχυτέρα κέκληκ) τὴν λέξει. ὥσπερ γὰρ εἴ τις φαρμακα βυλόμενος ὠνεῖσθαι ἀπιοιεν ὧν κελεύοι προτερον ὑπισχνοῖτο τῷ ἰατρῷ ταῦτα, κἂν μάθῃ σαφῶς, ὅτι ἰδὼν ἑκόντος ἐπῄνεσεν, οὐδὲν μᾶλλον ἑτέραν ἀπόδειξιν τῆς τύτων ἀρετῆς ὑπιζητῇ, ἀλλ' ἀκύσας ὅτι εἶδεν αὐτὰ ὁ ἰατρὸς καὶ ἐπῄνεσεν, ἀρκεῖται τῇ ψήφῳ τῦ τεχνίτυ· ὕτω δὴ καὶ ὁ Μωϋσῆς πᾶσαν προϊεμένου αἰσχρομυσον προθυμίαν βουλόμενος τὸν μὴ ταῦτα μελλόντων ἀπολαύειν τῆς κλίσεως, ἀπῄτησε καὶ εἶπεν, ὅπ εἶδεν αὐτὰ ὁ Θεὸς καὶ ἐπῄνεσε, καὶ ἐψηφίσατο εἶ) καλά, καὶ ὐχ ἁπλῶς καλά, ἀλλὰ καλὰ λίαν. μὴ τοίνυν προϊεμένου μηδὲ πολυπραγμονοῦντος λογισμοῖς τὰ γεγυμνωμένα, τοιαύτην ἔχων τὴν χάριν αὐτὸν" μαρτυρίαν. Εἰ γὰρ μὴ ἀρκεσθεὶς τῷ ῥήματι τύτῳ, ἀλλὰ βουληθεὶς εἰς ζήτησιν τῶν γεγυμνωμένων ἐλθῇ, εἰς βύθιπον λογισμῶν καὶ κύματα πολλὰ ἐργαζόμενα χειμῶνα σαὶ τὸν ἐμβαθῶν μόνον, εἴσῃ μὴ πλέον οὐδὲν, ναυαγίον ἢ ἐργάσῃ σεαυτῷ χεῖρον. οὐδὲ γὰρ δυνήσῃ τῦ λόγυς ἀπόκρυφα ἐξευρεῖν τῶν γεγυμνωμένων βύρεῖν, ἀλλὰ καὶ τῶν δοκιμώτων εἶ) σοι νῦν κόκκων πολλὰ ἀγκαθώδεις, ἐδὲ ἀγκώμονι κεχρημένος ἧς τῇ γνώμῃ. ὕτω γὰρ ἀσθενὴς τῶν δυθεώπων ὁ λογισμὸς, ὡς εἰς σεαυτὰ προσαγθῆναι πολλάκις, καὶ σκ ἀγαμένου καὶ ἀλλήλων ζῶσαι πολλοὺς σὺν τῇ προσβολῇ τῆς κλίσεως ψήφῳ. Ελλιῶν μὲν γὰρ παῖδες ὄντες τὸ δεῖον αὐτῦ θαυμάσαντες, τὸ μεῖζον ὑπερεκπλαγέντες καὶ Θεὸν εἶ) αὐτὸν ὠόμοσαν. Μανιχαῖοι δὲ καὶ ἕτεροι πάλιν αἱρετικοὶ, ἃ μὴ σκ ἀγαθοῦ Θεοῦ ἔργα ἔφησαν αὐτὸν εἶ)· ἃ δὲ αὐτῆς ἀποτεμόντες μέρος, ἀδαμάντῳ τινὶ προστέρριψαν ὕλῃ, καὶ δυαλῦσαι ἐκρινεν τῆς τῦ Θεοῦ δημιργίας εἶ). ὕτως, ὥσπερ ἔφθημεν εἰπών, εἰ τις λογισμοῖς καὶ ἀγκώμοσι χρήσαιτο γνώμῃ, καὶ τῶν δοκιμώτων εἶ) καλῶν πολλὰ Διαβαλεῖ. τί γὰρ σοι ὠραιότερον ἡλίου εἶ) δοκεῖ; ἀλλ' ὅμως τῦτο ὁ φαιδρὸν ἄγρον καὶ γλυκὺ, καὶ ὀφθαλμοὺς λυμαίνεται ἀθενοῦσι, καὶ χιὼν καθαρωτέρας ἀφεὶς Διὰ πῖνας, καὶ πυρετῶν πίπλει, καὶ καρπὸν πολλάκις κατεξήραγε καὶ ἐποίησεν ἄχρηστον, καὶ δένδρα ἄκαρπα ἐργάσατο, καὶ μέρος τῆς οἰκυμένης ἀοίκητον κατέστησεν ἡμῖν. τί οὖν, εἰπέ μοι; Διαβαλῶμεν ἢ ἥλιον ὅλον τῦτο; ἀπαγε· ἀλλὰ τῶν λογισμοὺς ἡσυχάζειν ἀφέντες καὶ τῶτων θρύπτον, "ὅπλα πλησμένα τῆς πίστεως σκεύπις, καὶ ῥήσεως τῆς λεγύσης, Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδὺ καλὰ λίαν· "ἐπεὶ καὶ αὐτὰ, ἃ ἀπηλθμησάμλυνδν, καλὰ λίαν ἢ χρησά. ἀλλ', ὅπερ ἔμπροσθεν εἶπον, ὅτι πρὸς ῥῆσιν σκείνλν" ἐπαμιέναι χρὴ Διαπύστος τὸν λέγλν, ἰδὺ πάντα, ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς, καλὰ λίαν. ἀλλὰ ὃ τυφᾶν καὶ γελᾶν καὶ σὺν ἡδονῇ εἶ), καλόν; σκοῦν" ἄκουε Σολομῶντος, τῦ πρῶ εἴδος τυφῆς ἐπελθόντος, λέγοντος, Ἀγαθὸν πορευθῆναι εἰς οἶκον πένθους, ἢ πορευθῆναι εἰς οἶκον πότυ. ἀλλὰ νῦξ φαύλον; (δεῖ γὰρ σκ ἐκ τῶν σαμτίων" μεταχειρίσασθαι τὸν λόγον) ἀλλὰ καὶ αὕτη πόνων ἀνάπαυσις, φερνῖδων ἀπαλλαγὴ, νοσημάτων ἀθυμία, φόβων καὶ κινδύνων ὑμᾶς ἀναψυχή· νεκρὸν ποιεῖ ὅλον σῶμα, ἀκμάζυσαν τὸν Διάνοιαν, ἀναπαύει τὸν σάρκα πεποικῆσαι. ἀλλὰ νόσος καικόν; πόθεν οὖν ὁ Λάζαρος ἐτεφανώθη; ἀλλὰ πενία; καὶ πόθεν ὁ Ἰὼβ ἐδοκίμησεν; ἀλλὰ θλῖψις ἐπάλληλοι καὶ ζωοχεῖς; καὶ πόθεν ἀπόστολοι αἰσχυνρύζησαν; ποία ἢ ὁδὸς ἡ εἰς τὸν ζωὸν ἄγυσα; ὐχ ἡ στενὴ καὶ τεθλιμμένη; μὴ τοίνυν λέγε, Διὰ τί τῦτο; εἰς τί τῦτο; ἀλλὰ καὶ ὅτι τῶν οἰκονομιῶν καὶ ὅτι τῶν κτισμάτων τῦ Θεοῦ, ἵνα πρέχῃ σιγὴν ὁ πλὸς τῷ κεφαμεῖ, τοιῦτον καὶ αὐτὸς τῷ ποιήσαντί σε Θεῷ πρέχε, ἀνθρωπε.

Γεν. α. λε.

Εκκλησ. ζ. γ.

χξ. ε. Οτι δεῖ πιστεῦσαι ὅτι σοφοποιεῖ πάντων ὁ Θεὸς, καὶ τοῖς ἀμφισβάλλυσι μαχόμενος ἢ διὰ τῆς κτίσεως ἀποδείξις.

Τίνων φησι; οὐ βούλομαι σαφῶς καὶ πιστεύειν ὅτι σοφὸς πάντων ὁ Θεός; καὶ

μάλα.

χ. ἀποδειξιν.

χ. λαβὼν

χ. ἐπεὶδὴ

χ. ἀπέναι

χ. ἄκυσον

χ. πιστεύσαι

μάλα καὶ βούλομαι καὶ εὔχομαι, καὶ ἐπιθυμῶ σφόδρα· ὑμῶν δὲ ἐργάζεσθαι τὰ πονηρὰ, οὐδὲ πολυπραγμονῶ. Εἰ μὲν γὰρ οἶδα τὴν πίστιν σαυτοῦ, μὴ ζήτει· εἰ δὲ ἀμφιβάλλεις, ἐρώτησον τὸν γλυκὺν, καὶ θέρινον, καὶ ἥλιον, τὸν σελαγίζοντα· ἐρώτησον τὰ ποικίλα τῶν ἀλόγων γένη, τὰ σπέρματα, τὰ φυτὰ, τοὺς ἀφώνους ἰχθύας, τὰς πέτρας, τὰ ὄρη, τὰς νάπας, τοὺς βουνοὺς, τὸν νύκτα, τὸν ἡμέραν. τὸ γὰρ ἡλίου καὶ τῆς ἀκτῖνος αὐτῆς φανερωτέρα ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια, καὶ καθ' ἕκαστον χωρὸν, καὶ καθ' ἕκαστον τόπον, καὶ ἐν ἐρημίᾳ, καὶ ἐν οἰκουμένῃ, καὶ ἐν ἀοικήτῳ, καὶ ἐν γῇ, καὶ ἐν θαλάσσῃ, καὶ ὅπου περ ἂν ἀφίκῃ, ἐπιτομήματα ὄντα τῆς προνοίας ταύτης σαφῆ καὶ ἀθάρρητα, καὶ παλαιὰ καὶ νέα, καὶ φωνὰς τῆς φωνῆς ἡμῶν ταύτης τῆς λογικῆς πεποιότερας πρωταχόθεν φερομένας, καὶ βουλόμενον ἀκούειν παιδεύσασ αὐτὸν τὸν κηδεμονίαν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ πρόφητης τῶν φωνῶν τούτων ὃ ἐξαίρετον δηλῶν ἔλεγεν· Οὐκ εἰσὶ λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι, ὧν οὐκ ἀκούονται αἱ φωναὶ αὐτῶν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡμετέρα τοῖς ὁμοφώνοις ὅσι γνώριμος μόνον, ἑτερογλώσσοις δὲ οὐκέτι· ἡ δὲ ἀλήθεια τῆς κτίσεως φωνὴ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑπὸ τὸν οἰκουμένην ὅλην ἀκουστή.

Τοῖς μὲν οὖν βλέπουσιν ἀρκεῖ καὶ μόνη τῶν ἔργων ἀποδείξεως ἡ ἀπόφασις αὐτὴ μόνη τοῦ Θεοῦ, οὐκ τὸν προνοίαν αὐτοῦ δεῖξαι μόνον, ἀλλὰ καὶ σφοδρὸν ἔρωτα πρὸς εἰς ἡμᾶς. ὁ γὰρ ἁπλῶς ἡμῶν προνοῶν, ἀλλὰ καὶ ἐρῶν, καὶ σφόδρα ἐρῶν ἐρωτικά τινα ἀμήχανον, ἐρωτα ἀπαθῆ μὲν, θερμότατον δὲ καὶ βουνοειδέστατον, καὶ γνήσιον καὶ ἀκατάλυτον, καὶ σωθῆναι μὴ δυνάμενον. καὶ τοῦτο παρίστησιν βουλόμενος ἡ θεία γραφὴ, παραλαμβάνει εἰκόνας ταῖς τῶν ἀνθρώπων, παραλαμβάνει δὲ καὶ πολλὰ ἐρωτος ἐπιτηδείγματα καὶ προνοίας καὶ κηδεμονίας. ὁ μὲν μέχρι τούτων ἡμᾶς μόνον βούλεται ἐστάναι, ἀλλὰ καὶ ὑπερβαίνειν τὰ παραδείγματα τῷ λογισμῷ. οὐδὲ γὰρ ὡς ἀρκοῦντα δεῖξαι τὸ φίλτρον παράγει ταῦτα, ἀλλ' ὡς γνώριμα τοῖς ἀκούουσι, καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον δυνάμενα δεῖξαι τοῦτο. οἷόν τι λέγω. πρὸς τινὰς ὀδυσσομένους καὶ πονηροῦς ποτε καὶ λέγοντας, ἐγκατέλιπέ με Κύριος, καὶ ἐπιλέλησταί μου ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, τοιαῦτα ἐπάγει λέγων ὁ πρόφητης· Μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς, ἢ τοῦ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; τοῦτο λέγων, ὅτι ὥσπερ ἐκείνη οὐκ ἂν ἐπιλάθοιτο τῶν παιδίων τῶν ἑαυτῆς, οὕτως οὐδὲ ὁ Θεὸς τοῦ ἡμᾶς τῶν ἀνθρώπων. Εἶτα ἵνα μάθῃς ὅτι τὴν εἰκόνα ταύτην προῆκται ὁ πρόφητης, καὶ τοσοῦτον βουλόμενος δεῖξαι ὅ μέγα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὅσον μηδὲν ὄντι πρὸς τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς, ἀλλ' ὅμως τοῦτο μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐξαίρετον μέγα ἀγάπης γνώρισμα εἶχε (ὃ μόνοι φιλοῦσι τὸν Θεὸν πολλῷ μείζονι ἐκείνης) ἐπήγαγε· Εἰ δὲ καὶ ἐπιλάθοιτο ταῦτα γυνὴ, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σε, λέγει Κύριος. Εἶδες πῶς ὑπερβέβηκε τῆς μητρὸς τὸ μέγεθος; καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι οὐκ πολλοῦ τοῦ πρέποντος ὑπερβέβηκε καὶ μητρὸς φιλοστοργίαν, καὶ πατρὸς πρὸς παῖδας πόθον, ὁ μὲν προφήτης φησί· Καθὼς οἰκτίρει πατὴρ υἱοὺς, οἰκτίρησε Κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν. ὁ δὲ αὐτὸς δὴ πάλιν ταύτην εἰσάγει τὴν εἰκόνα τῆς ἀγάπης. ἤδει γὰρ ταύτην τῶν ἄλλων ἐξαίρετον. ὁ δὲ καὶ προφήτῶν καὶ πάντων διασώστης δηλῶν, ὅτι καὶ ταύτης τὸ μέγεθος οὐκ πολλοῦ τοῦ πρέποντος ὑπερβαίνει τοῦ Θεοῦ ἡ κηδεμονία, ἐξ ὅσου τοῦ φωτὸς τὸ μέσον ὅτι πρὸς σκότος, καὶ πονηρίας πρὸς ἀγαθότητα, τοσοῦτον τὸ μέγεθος τῆς τοῦ Θεοῦ χρηστότητος καὶ προνοίας πρὸς τὴν παρεικὴν φιλοστοργίαν, ἄκουε τί φησι· Τίς ὅστις ἐξ ὑμῶν, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; καὶ ἐὰν ἰχθῦν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πολλῷ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν, δείκνυσιν ὅτι ὅσον πονηρίας καὶ ἀγαθότητος τὸ μέσον, τοσοῦτον ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης τῆς τῶν πατέρων κηδεμονίας ὅσῳ ἀνωτέρω. ταῦτα οὖν εἶπον τὰ ὑποδείγματα, ἵν', ὅταν ἑτέρας ἐπαγάγω φίλτρου εἰκόνας, μὴ μέχρι τοῦ μέτρου τοῦ λεγομένου παρὰ τῶν προφητῶν σπεύσῃς τὸν διάνοι-

ἀν,

χ. ἀρίστου.

χ. αὐτῷ μόνῳ

χ. δεικνύοντα

χεζ. ς'. Περὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς πάσαν ἀγάπην ὑπερβαινούσης.

χ. ὅσῳ ἀνωτέρω ἐδείξεν,

θυ, ἀλλ' ἔχων Ⓦ χθμώνα τῦτον ὑποδεῖξαι τῷ λογισμῷ περαιτέρω, "ἡ ἰδοὺ τῆς ἀγάπης αὐτῦ τὸ ἀφατον ὑπερβολή. Οὐδὲ γὰρ ἀρκέσαι τοῖς τῆς φύσεως μέτροις, ἀλλ' ἀφεὶς αὐτὰ ὑπερακοντίσας, ἡ ἕτερα πάλιν παραδείγματα. Τοιοῦτον γὰρ ὁ φιλῶν· οὐχὶ πλειόνων βούλεται δεικνύναι τὸν ὃν φιλυμένον· ὃ δὴ καὶ αὖθις ποιεῖ ἐπὶ τοπικοῦ διαστήματος μέγεθος ὀξάγων τὸν λόγον, οὐχ ἵνα πάλιν" τοσοῦτον αὐτὸ νομίσῃς ὃ φιλεῖ, ἀλλ' ὅτι τοῦτο μόνον ὃ μέζον τῶν διαστημάτων τῶν ἄλλων ὀξαίρετον ἡ γνώριμον ἦν τοῖς ἀκούουσι. καὶ Ψαλ. ρδ. ια. διαβὰς μὲ τὸ Δαβὶδ φησι· Καθὰ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς ἐκραταίωσε Κύριος ὃ ἔλεος αὐτῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν· ἡ, καθ' ὅσον ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, ἐμάκρυνεν ἀφ' ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡμῶν· διὰ τοῦ Ησαΐου Ησ. νε. ιι. ὑ, Οὐ γὰρ εἰσὶν αἱ βουλαί μου, ὡς αἱ βουλαὶ ὑμῶν, οὐδὲ αἱ ὁδοί μου, ὡς αἱ ὁδοὶ ὑμῶν· ἀλλ' ὅσον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, τοσοῦτον ἀπέχουσιν αἱ ὁδοί μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ διανοήματά μου ἀπὸ τῶν διανοημάτων ὑμῶν. Ταῦτα ὑ ἔλεγεν, ὅπως ἀνώτερον ἐκεῖ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν διαλεχθεὶς, καὶ εἰπών, ὅτι ὅτι πολὺ ἀφήσω τὰς ἀνομίας ὑμῶν. Εἶτα δείκνυσι πόσον πολύ, ἐπήγαγε τοῦτο ὃ ὑποδείγμα· καὶ οὐδὲ τούτοις ἀρκεῖται μόνοις, ἀλλὰ ἡ εἰς ἑτέραν" παχυτέραν καταφέρει Ⓦ λόγων εἰκόνα. ὁ γὰρ ὢν Ωσηέ" ἔλεγε, Τί σοι ποιήσω, Εφραίμ; τί σοι ποιήσω, Ιούδα; Ωσ. ια. θ. ὡς ἀδαμὰ θήσομαί σε, ἡ ὡς σεβοὶμ. μετεστράφη ἡ καρδία μου ἐν τῷ αὐτῷ· ζεσταίνεται ἡ μεταμέλειά μου. ὃ ὑ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· οὐδὲ ὃ ῥῆμα ἰδίως ἔκειται τῆς ἀπειλῆς. καὶ ἀνθρωπίνως μὲ διαλέγεται, οὐχ ἵνα τι ἀνθρώπινον ὑποπτεύσῃς (ἀπαγε) ἀλλ' ἵνα ἀπὸ τῆς παχυτάτης λέξεως θεωρεπῆ" τινα ἀγάπην καὶ γνησίαν [καὶ" ἀκατάλυτον] νοήσῃς. ὥσπερ γὰρ τις" μανιχῶς τινος ἐρᾷ οὐδὲ μέχρι ῥητῆς αἰρέσεως λυπῆσαι Ⓦ ἐρώμενον, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς φησιν· "ὅτι μόνον εἶπον καὶ ἐλύπησα τῇ λέξει, μετεστράφη ἡ καρδία μου ἐν ταὐτῷ. Οὐδὲ γὰρ ταῖς" παχυτάταις ταύταις ὑποδεικτέαν εἰκόνας ὑπέμεινεν, ἵνα δείξῃ ὃ φίλτρον, ὅπερ μάλιστα ἐρώντός ἐστι. Ϲ οὐδὲ ἐν τούτῳ ἔστη, ἀλλὰ καὶ περαιτέρω τοιεῖσι πάλιν ἕτερον ἐπὶ" παχύτερον ἐπάγων ὑποδειγμα, καὶ λέγων· "ὃν τρόπον δύναται νυμφίος ὅτι νύμφῃ, οὕτως δύσεται θήσει) Κύριος ὅτι σοί. καλῶς δὲ νύμφης ἐμνημόνευσε Ϲ νυμφίου, ὅτι μάλιστα ἐν ἀρχῇ τούτων θερμοτέρους Ⓦ ἐρωτες [ἡ ζωντες ἡ ἀκμάζοντές εἰσιν.] ὅταν ὑ εἴρηται, ἡχ ἵνα τι ἀνθρώπινον ὑποπτεύσῃς (πάλιν γὰρ ὃ αὐτὸ λέγων ἡ παύσομαι) ἀλλ' ἵνα σὺ τούτων ὃ θερμόν, ὃ γνήσιον, ὃ σφοδρόν, ὃ πεπυρωμένον τῆς ἀγάπης ἴδῃς. Εἶτα εἰπών, ὅτι ὡς πατὴρ φιλεῖ, ἡ πλέον ἢ πατήρ, ὡς μήτηρ, ἡ πλέον ἢ μήτηρ, ὡς νυμφίος, ἡ πλέον ἢ νυμφίος, ὅτι τοσοῦτον ὅσον ὃ ἀφέσημα τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς, ἡ πλέον ἢ τοσοῦτον· ὅτι τηλικοῦτον ὅσον ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν, ἡ πλέον ἢ τηλικοῦτον, οὐδὲ ἐνταῦθα ἴσταται [τῶν εἰκόνων,] ἀλλὰ ὑ περαιτέρω ποιεῖσιν εἰς ἐπίδειξιν πολλῷ τὰ πιεινοτέρα ὑποδείγματος. τοῦ γὰρ Ιωνᾶ μὴ τὴν φυγὴν ὑ τοῦ Θεοῦ τὴν καταλλαγὴν τὴν πρὸς Νινευΐτας ὀξαπορηθέντος, ὡς οὐκ ἐλθόντων εἰς ἔργον τῶν ἀπειληθέντων, καὶ παθόντος τι δυσθεράπευτον πάθος ἡ σκυθρασάντος ὑπερπάξας τὴν ἀκτῖνι θερμοτέραν ἀφῆκε τὴν φλόγα, εἶτα κελεύσας τῇ γῇ χεδλάσαι αὐτῷ σκίαν ἀπὸ λαχάνου, καὶ θάλψας αὐτὸν μὴ ὑποδολῆς ἡ ἀναπαύσας, εἶτα λυπήσας πάλιν τὴν αὐτὴν ἀφαιρέσας τὴν σκίαν, ὅπερ ὃ μὴ εἶδεν δυνάμενον, ὃ Ιωα δ. ια ὑ καταπονούμενον, ἀκούει τί φησι πρὸς αὐτόν· Σὺ μὴν ἐφείσω ὑπὲρ τῆς" κολοκύνθης, ὑπὲρ ἧς οὐκ ἐκακοπάθησας, οὐδὲ ὤξέθρεψας, ἐγὼ ὑ ὃ φείσομαι ὑπὲρ Νινευὴ τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἐν ᾗ κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ πλείους ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνθρώπων, οἵτινες οὐκ ἐγνωσθησαν δεξιᾶν ἢ ἀριστερὰν αὐτῶν; ὃ ὑ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ἡχ ὅτως ἀνέπαυσέ σε ἡ σκιὰ ὃ λαχάνου, ὡς ἐμὲ ὤφελεν ἡ σωτηρία τῶν Νινευϊτῶν, οὐδὲ ὅτω σε ἐλύπησεν ἡ ἀφαίρεσις αὐτῆς, ὡς ἐμὲ ἐκ τούτων ὄλεθρος· ὅτω πολλὰ νώμιλλα" μοι ἀπώλεσα αὐτῶν ἰῶ. ὁρᾷς πῶς ἡ σὺ ταῦτα ὑποφαίνει τὴν εἰκόνα; ὁ γὰρ εἶπε, σὺ μὴν ἐφείσω ὑπὲρ τῆς κολοκύνθης, Ϲ ἐσίγησεν, ἀλλ'

γ. ἄστε μαθεῖν ἐντεῦθεν

χ. ἐ

γ. τοσοῦτον αὐτῦ δείξῃ

χ. π

χ.

χ. βαθυτέρω

χ. πάλιν φησὶ

χ. τῶν

χ. ἀκώλυτον

χ. ἐκπληκτικῶς

χ. βαθυτάτης

χ. βαθύτερον

χ. κολοκυνθίδος

χ. μα

ἀλλ' ἐπήναγλψ," ὑπὲρ ἧς οὐκ ἐκακοπάθησας, οὐδὲ ὑξέθρεψας [αὐτὴν.] ὅπῳ γὰρ ἐ-
κ. ἐφ' ᾧ ηχξνα μάλιστα φιλῆσι τὸν φυτ@ γηπόνοι, τοῦτ' ἀ πολιὸ ἐπεδείξατο πόνοι, ἀγξας ἐθέλων
ὅλη ἡ ψυχὴ τὸ φιλᾶν ὃ εἶδος τοῦ φιλᾶντος τοῦ αὐθέντους, τοῦτο προσέθηκεν· εἰ γὰρ σὺ
τὸ ἀλλοτρίου [ἔργου] ὕτως δυπείχου, φησί, πολλῷ μᾶλλον ἐγὼ τὸ οἰκείου, ἡ οὐ ποιητὴς εἰ-
κ. π μι. εἶτα ἡ ὑποτέμνεται" ἀπὸ τῆς κατηγορίας αὐτῶν λέγων, οἱ οὐκ ἔγνωσαν δίκαιαι ἢ
κ. καλῶς ἀριστερὰν [αὐτῶν], ἀφελεία μᾶλλον, ἢ" ποιητὴς πεπλημμελημένου αὐτοῦ ἀποφη-
ναμένος, ὃ ἡ ἔδειξε τὸ τῆς μετοχῆς τέλος. καὶ ἑτέρωσι ὃ ὑπομνῆσαι θέλω ὑμῖν, ὡς
ἐγκαταλειφθεῖσι, τοῦτο λέγω τὰ ῥήματα· Ερωτήσατέ με περὶ τῶν ὑιῶν μου, καὶ περὶ Ησ. με. ιά.
τῶν ἔργων τῶν χειρῶν μου ἐντείλασθέ μοι. ὁ δὲ λέγω τοιοῦτόν ἐστι· τίς πατὴρ ἀναμι-
μήσκεται ἡ παιδαγωγῶν, ὥστε προνοῆσαι παιδὸς· ἢ τεχνίτης ἡ δημιουργὸν, ὥστε μὴ ἀφῆ-
ναι ἁμαρτεῖν τὸ ἔργον; εἶτα ἐπ' αὐθέντων μὲν ἀρχεῖσθε τῇ φύσει καὶ τῇ τέχνῃ εἰς ἀ-
πόδειξιν τῆς κηδεμονίας, ἐμὲ δὲ οἴεσθε χρῄζειν τοῦ παιδαγωγοῦντός με, ἵνα τῶν τέκνων τῶν ἐ-
κ. ἢ μῶν" καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐπιλήψωμαι; ταῦτα δ' ἔλεγον, οὐχ ἵνα μὴ παιδαγωγῶσιν, ἀλλ' ἵνα εἰ-
δέναι ἔχωσιν, ὅτι τοῦ τῆς παιδαγωγίας ὁ Θεὸς τὰ ἑαυτῶν ποιεῖ· βούλεται δὲ ἡ παιδαγω-
λεῖσθαι, ὅπῳ μέγα οἴδε τοῖς παιδαγωγοῦσιν ἐπιτίθησιν ἀπαρχὴν τὸ κέρδος. Εἶδες πῶς
σαφέστερον ἡ ἡλίου φαιδρότερον δείκνυσι τῶν ἐπιτιμάτων τούτων τῆς ἀφάτου προνοίας αὐ-
τοῦ ἡ ἀπόδειξις δείκνυται; σκόπει δέ. πρήναγλψ εἰς μέσον @ πατέρα, τὴν μητέρα, τὴν
νυμφίον, τὴν νύμφην, τὸ δέσμιον τοῦ ὑφάσματος καὶ τῆς γῆς, τὸ μέσον τῶν ἀναπολῶν πρὸς δυ-
σμὰς, τὴν" φυτουργὸν ἡ πρὸς λέχνα ποιούμενον, τὴν οἰκοδόμον τὴν ἡμισυμένων, τὴν σφοδρὸν ἐρέ- κ. πρὸς λέχνα πο-ιούμενον φυτουργὸν
τὴν @ παρεκπόλμον, εἰ δὲ μέλει ῥημάτων λυπήσεις τὴν ἐρώμενον· καὶ τοσοῦτον ἀπόντων
ὑπερακοντίζειν δέδεικε πόντων τούτων ἔδειξε τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητα, ὅσον ποιεῖται χρηστότητος.

Καὶ τοῖς μὴ [οὖν] αὐγώμοσιν, ὅπερ ἔφην, ἔχει ἡ ταῦτα. ἀλλ' ὅπῳ ἵνες εἰσὶ πά-
λινοι ἡ δυσαπάγωγοι" δυσπειθεῖς ἡ αὐτόχρηες, φέρε δὴ καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐπε- κβ'. ζ.
δείξωμεν αὐτὴν τὴν προνοίαν," καθ' ὅσον ἡμῖν οἷόντε. ἅπασαι γὰρ αὐτὴν, μᾶλλον δ' οὐ- Απόδειξις τῆς τοῦ Θεοῦ προ-νοίας ἡ διὰ τ κτίσεως.
κ. ἀπειθεῖς κ. κακῶς
δὲ ὁ πολυτὸν αὐτῆς μέρος προσῆκεν ῥᾴδιον. ὕτως ἐστὶν ἄπειρος καὶ ἄφατος, καὶ ἀπὸ
τῶν μικρῶν δὲ ἀπὸ τῶν μεγάλων ἀπαλάμπουσα, ἡ τῶν ὁρωμένων ἡ τῶν οὐχ ὁρωμένων. πολλὴν
ἀλλ' ἀπὸ τῶν ὁρωμένων τέως ποιησώμεθα τὴν ἀπόδειξιν. τὴν γὰρ ἡλιακὴν ταύτην καὶ
σεμνοπρεπῆ κτίσιν δι' οὐδὲν ἕτερον ἐποίησεν, ἢ ἀπὸ σέ. τί λέγω; ἡ κόσμον ὕτω καὶ μεγα-
λεῖον ὕτω καὶ ποικίλον ἡ πολυτελῆ ἡ ἀπαρχὴν, ἡ χρησίμου ἡ πάντα χρόνον κερδαλέαν, καὶ
πρὸς σώματος ἀπόλαυσιν καὶ σύστασιν, καὶ πρὸς ψυχῆς φιλοσοφίαν, ἡ πρὸς θεογνωσίας ὁ-
δὸν ὑπαπτικὴν κατασκεύασε ἀπὸ σέ. οὐδὲ γὰρ ἀγέλαστοι ταύτης ἐδέοντο. πῶς γὰρ @ ἐν τῷ
γλυέσθαι αὐτὴν ὄντες; ὅτι γὰρ σκιῆνοι πολλῷ ταύτης πρεσβύτεροι, ἄκουε τί φησιν ὁ Θεὸς τῷ
Ἰὼβ ἀπὸ τῆς ἀναλημπτικῆς ἀγαλλιάσεως. Οτε ἐγλύετο ἄστρα, ἠνεσάν με πάντες ἀγγελοί μου, καὶ ὕμνησαν φωνῇ
μεγάλῃ, τουτέστιν, ἐκπλαγῆναι τὸ πλῆθος, τὸ κάλλος, τὴν θέσιν, τὴν χρείαν, τὴν ποι-
κιλίαν, τὴν φαιδρότητα, τὴν λαμπηδόνα, τὴν ἁρμονίαν, τὰ ἄλλα πάντα, ἅπερ ἀκρι-
βέστερον ἡμῶν σεσωρῶσιν ἐκεῖνοι. οὐκ ἄστρασι δὲ ἐκεκόσμητο μόνον, ἀλλὰ τῷ ἡλίῳ καὶ σελή-
νῃ κατεκόσμησεν, ἐπ' ἐκατέρῳ τῷ καιρῷ πολλὴν ἐπὶ σοὶ τὴν ἡδονὴν, πολλὴν δὲ πρόνοιαν τὴν
χρείαν ἐξ ἀμφοτέρων. τί γὰρ ὡραιότερον ἡμέρου, νεῶ μὴν" ὑφ' ἡλίου τε καὶ σελήνης
καταλαμπομένου, νεῶ δὲ, καθάπερ ἴσιν ὀφθαλμῶν βολαῖς, τῷ ἀπείρῳ τῶν ἄστρων πλή-
θει καταυγάζοντος τὸ γλῶ, καὶ ναύταις τὰς ὁδοιπορίας ὁδηγοὺς ἵνας διδόντος καὶ χρεαγωγούς·
ὁ γὰρ ὃ πέλαγος τίμιον, καὶ ὅτι τῶν οἰκείων καὶ ἐπήμυδος, καὶ κυμάτων ἐμβολαῖς καὶ
ὑδάτων ἀτάκτων ῥύμῃ, ἡ πνοιμῷ βιαίων φορᾶ, ἡ" νυκτὸς ἀσελήνου σκότῳ ἐκδίδωσιν ἑαυ-
τὸ, τῇ πρὸς τύτου ὁδηγίᾳ θαῤῥῶν· ἡ ὁ μὲν ὑψηλ [χείμβος] ἀφῃρ τὸ τοσοῦτον καὶ ἐπήμυδος
ὑφάσματος, ὥσπερ ἐγγὺς ἡ πλησίον πρῶ; οὕτω μὴ ἀκριβείας χρεαγωγεῖ, ἡ πρὸς λιμέ-

νας

μας ὁρμίζει, φωνὴν μὴ σὺν ἀφιείς, τῇ ὀψει δείκνις αὐλῖς τας ὁδοὺς, & τὴν θάλασσαν τίμιον αὐλοῖς χαριζόμενος μετ' ἀσφαλείας, κυβερνᾷς ὑποδεικνὺς, ὥστε νῦν μὴ εἴσω τὸν λιμένος κατέχειν τὸ πλοῖον, νῦν ὑπαρρωῶντας εἰς τὸ πέλαγος ἐξάγειν, καὶ μὴ λαβὲ τὴν τὸ μέλλοντος ἀδηλίαν ἀπροόπτως εἰς χαλεπὸν ἐμπίπτοντας ἡμέραν ναυάγιον ὑποφύειν. καὶ οὐχ ὁλοκλήρων ὧν σεαυτῶν μέτρα μόνον καὶ κυβερνᾷς χαρακτηρίζοισιν οὗτοι, ἀλλὰ καὶ ἑκάστης νυκτὸς καὶ ὥρας καὶ ἕωθεν μὴ πολλῆς πρίσεως τῆς ἀκριβείας, & ποιοῦσιν εἰδέναι σοὶ ὁρώντας πότε μὲν τὸ πλέον αὐτῆς πρᾶγμα, πότε δὲ τὸ ἔλαττον ὑπολέλειπται, καὶ αὖ τὸ ἀνύδρωτον πάλιν· ὅπερ οὐ ναύταις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁδοιπόροις χρήσιμον, ὥστε μὴ ἀωρὶ τῆς νυκτὸς τῆς ὁδοιπορείας ἅπτεσθαι, μήτε ἐν κυρῷ τῷ πορεύεσθαι οἴκοι καθῆσθαι," τοῦτο μὴ τῶν ἀστέρων καὶ τὰ σελινιαῖοι δρόμοι μὴ ἀκριβείας εἰσὶν ἐμπεπιστευμένοι. καθάπερ γὰρ ὁ ἥλιος τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, οὕτω καὶ ἡ σελήνη τὰς τῆς νυκτὸς" χαρακτίζει, καὶ πολλὴν ἑτέραν χρείαν πρὸς ἅπαντας ἀέρος διέκρισιν χύσιν, καὶ δρόσου ἴλυσιν πρὸς τὸν τῶν σπερμάτων βλάστησιν, καὶ πολλὴν οἴκοθεν εἰς τὴν σύστασιν τῶν ἀνθρώπων παρεχομένη τὴν ὠφέλειαν, καὶ μέση τοῦ χοροῦ τῶν ἀστέρων καὶ τῆς ἡλιακῆς ἰσαμένη λαμπηδόνος· τοῦ μὲν γὰρ ὄντι ἐλάττων, τῶν δὲ ἀμείνων καὶ πολλῷ μείζων. οὐ μικρὰ δὲ καὶ τῆς ποικιλίας ταύτης ἡδονὴ τοῖς θνητοῖς καὶ χρεία, ὥσπερ οὖν τυχοῦσα ἡ ὄψεως ἢ ἀπὸ τῶν καρπῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ὡρῶν, ἢ ἀπὸ τοῦ μέτρου, ἢ ἀπὸ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς βραχύτητος, ἢ ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τῆς ἀφάτου. καὶ μὴ γὰρ ἐλάττων, καὶ μείζων & φανερότερόν ὄντι ἰδεῖν, καὶ κατὰ διαφόρους κανόνας φαινομένους αὐτῶν πίνας. " ἡ γὰρ σοφία τῆς δημιουργοῦ σοφίας πολλὴν πανταχοῦ τὴν ποικιλίαν" ἐργάζεται, ὁμοῦ μὲν τῆς οἰκείας θαυματουργίας τὴν ἀπόδειξιν ὑποδεικνυμένη, ὁμοῦ δὲ καὶ" τῆς τῶν ὁρώντων προνοοῦσα χρείας, καὶ πολλὴν καὶ ἄφατον τὴν ὠφέλειαν παρεχομένη, καὶ μὴ τούτων ἀπόντων καὶ τὴν ἡδονήν. τί γὰρ τερπνότερον οὐρανοῦ, νῦν μὲν" ὡς σινδόνος καθαρᾶς καὶ διαυγοῦς ὑπὸ κεφαλῆς ἁπλωμένου, νῦν δὲ ὡς λιμένος πολυθρύλητος ποικιλομόρου, & καὶ αὐτὸ φαίνοντος τέθνιον; οὐδὲ γὰρ οὕτως ἡδὺ λειμῶνα ἰδεῖν ἐν ἡμέρᾳ, ὡς ἡδὺ καὶ τερπνὸν οὐρανὸν ἰδεῖν ἐν νυκτὶ μυρίοις αὐθησι τοῖς τῶν ἀστέρων πανταχόθεν κατεσπαρμένον, αὐθησιν οὐδέποτε μύραινομένοις, ἀλλ' ἀκριφιὲς ἀεὶ ὃ οἰκεῖον κάλλος ὑποδεικνυμένοις. τί" δαὶ αὐλοῦ ἡδύτερον, ὅταν τῆς νυκτὸς ἀπελθούσης, καὶ μηδέπω τῆς ἀκτῖνος αὐγαζούσης, καθάπερ κροκωτοῦ πινὶ πέπλῳ τοῖς προσοιμίοις τῆς αὐγαπολῆς τοῦ ἡλίου φοινισσόμενος καλλωπίζηται; τί δαὶ ἡλίου γλυκὺ δὲ ὡραιότερον θέαμα ἀνίσχοντος ὑπὸ τὴν ἕω & μακρᾶς κυμάτου ῥοπῆς πᾶσαν μὲν γῆν, πᾶσαν δὲ θάλασσαν, πᾶν δὲ ὄρος & νάπας καὶ βουνοὺς, πάντα δὲ & οὐρανὸν ταῖς τῶν ἀκτίνων καταλάμποντος βολαῖς, καὶ τὰς νυκτὸς ὃ προσβόλαιον ἀπαμφιεννύντος [τῶν ὁρωμένων], καὶ γυμνὰ πάντα προσ τῶν ὀφθαλμῶν δεικνύντος ἡμῖν; πῶς ἂν τις αὐλοῦ ἐκπλαγείη τοὺς δρόμους, τὴν βυταξίαν, τὴν ἐν τοσαύταις ἔτων περιόδοις ἀπροσθάλακτον καὶ ἀνεμπόδιστον διακονίαν, ὃ κάλλος αὐλοῦ τὸ διηνεκῶς ἀκμάζον, τὴν λαμπηδόνα, τὴν φαιδρότητα, τὴν καθαρότητα, τὴν τοσούτοις ὁμιλοῦσαν σώμασι, & μηδαμοῦ " μολυνομένην; ποίᾳ δὲ τούτοις, τὴν χρείαν τὴν ἀφανῆ, τὴν ἐν ἀπέρμασι, τὴν ἐν φυτοῖς, τὴν ἐν σώμασιν ἀνθρώπων, τετραπόδων, ἰχθύων, ἀέρων, λίθων, βοτάνων, τὴν ἐν γῇ, τὴν ἐν θαλάσσῃ, τὴν ἐν ἀέρι, τὴν ἐν πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς ὁρωμένοις; πάντα γὰρ αὐτοῦ δεῖται καὶ ἀπολαύει τῆς χρείας, καὶ" ἀμείνω ἢ τούτης μετέχοντα· ἃ σώματα δὲ μόνον, οἷον φυτὰ, ἄνθρακα καὶ ὕδατα, καὶ λίμναι, καὶ πηγαὶ, καὶ ποταμοὶ, καὶ αὐτὴ τὸ ἀέρος ἡ φύσις" λεπτυνομένη καὶ καθαιρομένη καὶ διειδεστέρα γινομένη. ὅλως δὲ τὸ καὶ ὁ ψαμμώδης τὸ κάλλος αὐτοῦ" διδασκαλίαν βουλόμενος, τὸ διηνεκῶς φαιδρὸν, τὸ ἀκμάζον ὡς ἔχει, ὃ μηδέποτε διαπίπτον δύσει, τὴν εὐπρέπειαν, τὴν" εὐμορφίαν, τὸ ἀνεμπόδιστον διακονίαν, οὕτω πως ἔλεγεν· Ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, τουτέστιν, ἐν αὐγῆς τοῖς ὑψηλοῖς. τοῦτο, σκήνωμα Θεοῦ λέγων, ἀνίπτεται. καὶ αὐγὴ ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ

Ψαλμ. ιη. ε.

κ. πια

κ. ταῦτα

κ. ὀέζει,

κ. ἐκ γὰρ τῆς ἐυμήχανος Θεοῦ σοφίας

κ. εἰσήλασατο

κ. τῶν ἀνθρώπων συστάσεως προνοοῦσα,

κ. δίκλιν

κ. ὃ

κ. μιαινομένην

κ. αἰμιμησάσθω τὸν ἥλιον

κ. λαμπρυνομένη

κ. παρεῖσαι

κ. διαταξίαν,

παντὸς αὐτοῦ. Εἶτα καὶ ὁ θύκλωψ τῆς Ἀγαθονίας αὐτοῦ δηλῶν ἐπήγαγε, Ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας δραμεῖν ὁδὸν αὐτοῦ. Εἶτα ὁ Ἀγαθαρχὶς ἀπὸ χρεῶν τὴν οἰκουμένην πᾶσιν, Ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἔξοδος αὐτοῦ, καὶ ὁ κατοικητήριον αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ· Εἶτα ὁ πᾶσι χρήσιμον καὶ ὠφέλιμον, Καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσεται τῆς θέρμης αὐτοῦ. ἔξεστιν, Εἰ μὴ ἀπέκαμες, μαθεῖν αὐτοῦ τὴν προνοίαν καὶ ἑτέρωθεν· ἀπὸ τῶν νεφῶν, ἀπὸ τῶν ὡρῶν, ἀπὸ τῶν δένδρων, ἀπὸ τῶν ἀνέμων, ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ποικίλων γενῶν, ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τετραπόδων, ἑρπετῶν, πτηνῶν τῶν ἀεροπόρων, τῶν χερσαίων, ἀπὸ τῶν ἀμφιβίων τῶν ἐν λίμναις καὶ πηγαῖς καὶ ποταμοῖς, ἀπὸ τῆς οἰκουμένης, ἀπὸ τῆς ἀοικήτου, ἀπὸ τῶν φυομένων σπερμάτων, δένδρων, βοτανῶν, φυτῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις, ἐν ταῖς οὐκ ἐρήμοις, ἀπὸ τῶν βλαστανόντων ἐν πεδίοις, ἐν φάραγξιν, ἐν ὄρεσιν, ἐν νάπαις, ἀπὸ τῶν αὐτομάτως φυομένων, ἀπὸ τῶν μετὰ πόνου καὶ γεωργίας, ἀπὸ τῶν ζώων τῶν ἡμέρων, τῶν δυσημέρων, τῶν ἀγρίων, τῶν χερσηγῶν, τῶν μικρῶν, τῶν μεγάλων, ἀπὸ τῶν ἐν χαμαὶ, τῶν ἐν δρυΐ, τῶν ἐν μετεωροπόρῳ φαινομένων ὀρνίθων καὶ τετραπόδων καὶ ἰχθύων καὶ φυτῶν καὶ βοτανῶν, ἀπὸ τῶν ἐν νυκτὶ γινομένων, ἀπὸ τῶν ἐν ἡμέρᾳ, ἀπὸ τῶν ὑετῶν, ἀπὸ τοῦ μέτρου τῶν ἐτησίων, ἀπὸ θανάτου, ἀπὸ ζωῆς, ἀπὸ τοῦ πόνου τοῦ συγκεκλιμένου ἡμῖν, ἀπὸ ἀθυμίας, ἀπὸ δύσεως, ἀπὸ σίτων καὶ ποτῶν τῶν διδομένων ἡμῖν, ἀπὸ τῶν ὀπτηδευμάτων, ἀπὸ τειχῶν, ἀπὸ ξύλων, ἀπὸ λίθων, ἀπὸ τῶν ὀρῶν τῶν μεταλλικῶν, [ἀπὸ τῆς πλεομένης θαλάττης, ἀπὸ τῆς ἁπλώτου.] ἀπὸ τῶν νήσων, ἀπὸ τῶν ὅρμων, ἀπὸ τῶν ἀκτῶν, ἀπὸ τῆς ὀπτοφωνείας τοῦ πελάγους, ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων, ἀπὸ τῆς φύσεως τῶν στοιχείων, ἀφ' ὧν ὁ κόσμος ἡμῖν συνέστηκεν, ἀπὸ τῆς διαταξέως τῶν χωρῶν, ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τοῦ μέσου τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, ἀπὸ ὑσμοῦ καὶ ὑγιείας, ἀπὸ τῶν μυδῶν τῶν ὑμετέρων, ἀπὸ τῆς καταστυφῆς τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τῶν τειχῶν καὶ τῆς σοφίας τῆς ἐν αὐταῖς πεδαχθείσης τῷ τῶν ἀνθρώπων γήρᾳ, ἀπὸ τῆς χρείας τῶν ὑπηρετουμένων ἡμῖν ἀλόγων καὶ φυτῶν καὶ ἑτέρων κτισμάτων, ἀπὸ τῶν μικροτάτων καὶ βυτελεστάτων ζώων. τί γὰρ μυίττης βραχύτερον καὶ εὐδιαθετώτερον; τί δὲ μυρμήκων καὶ τυπίγων βυτελέστερον; ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα λαμπρὰν ἀφίσι φωνὴν ὑπὲρ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας καὶ δυνάμεως καὶ σοφίας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ὁ τοσοῦτο πνεύματος πλησιωμένος ὑπὸ τῶν κτίσεως ὁ σῶμα, καὶ ὀλίγα ἄττα διεξελθών, ἀπεβόησε μετ' ἐκπλήξεως πολλῆς τὴν θαυμασίαν ἐκείνην φωνήν· Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε; πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. καὶ ταῦτα πάντα, φησὶν ὁ Θεός. Διὰ σέ. καὶ γὰρ καὶ ἄνεμοι Διὰ σε (ὅτι γὰρ τὸν ἀρχὸν Ⓦ λέγειν ἐπεθυμάξομεν πάλιν) ἵνα τὰ σώματα πεπονηκότα ῥιπίζωσιν, ἵνα Ⓦ ἀπὸ τοῦ βορβόρου μολυσμὸν, καὶ τὴν γνωμώδη βαρύτητα ἀπὸ τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς καμίνων καὶ ἑτέρων αἰθυμιάσεως διακαθαίρωσιν, ἵνα τὸν ἐκ τῆς ἀκτῖνος θερμότητα μαλθάττωσι, ἵνα κοῦφον ποιῶσι τὸ πνεῦμα, ἵνα τὰ σπέρματα τρέφωσιν, ἵνα τὰ φυτὰ αὐξήσωσιν, ἵνα σοι καὶ τὰ θαλάσσης ζωοδοτήσωσι, καὶ τὰ γῆς τῆς γεωργίας ὑπηρέται γένωνται, ἐκ μὲν βέλους ὀξύτερον τὰ πλοῖα διαπέμποντες, ὅτω τὸ πλοῦν κοῦφον καὶ εὔρουν καταστιβάζοντες, τὰ δὲ θαλάσσης μὴ σοῦ τὰ ἄλγεα ἀπακαθαίροντες καὶ τὰ ἄλγεα τοῦ καρποῦ διαχωρίζοντες, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐργασίας ταλαιπωρίαν ὀπτικουφίζοντες· ἵνα σοι Ⓦ ἀέρα κοῦφον καὶ προσηνῆ κατασκευάσωσιν, ἵνα σε καὶ ἑτέρωθεν τέρπωσι, νιφὼ μὲν γλυκὺ καὶ προσηνὲς συείροντες, νιφὼ δὲ ἠρέμα φυτοῖς προσβάλλοντες καὶ πόα καὶ δένδρων σείοντες, ἵνα σοι Ⓦ ὕπνον καὶ ἡδονὴν καὶ ἀέρος ὥρας ἡδίω καὶ μέλιτος γλυκύτερον ἐργάσωνται, ἵν', ὅπερ ὅτι τῶν δένδρων ποιοῦσι, τοῦτο καὶ ὅτι τῶν θαλαττίων νώτων ἐργαζόμενοι, ὅτι τε τῶν ποταμίων ναμάτων, καὶ τὴν ὀπτοφάνειαν αὐτῶν μετρεΐζοντες, πολλὴν ὅτι ἐντεῦθεν προέχωσι τὴν ἀπὸ τῆς θέας τέρψιν, ἢ περὶ τῆς τέρψεως ἡ ταύτης καὶ ὠφέλειαν μείζω. ἢ γὰρ καὶ τοῖς ὕδασιν οὗτοι καὶ ἄλλως χρήσιμοι, οὐκ ἀφιέντες διηνεκῶς ἑστῶτα τὰ ὕδατα καταπίπτειν, ἀλλὰ

χ. συμμάτων κ. πτισμάτων,

χ. καμινιαίας αἰθάλης

ἀλλὰ δῶ ζωπυρῶν αὐτὰ καὶ ἀναρριπίζειν νεαρὰ καὶ ἀκμάζοντα καθιστῶντες, ἢ πρὸς
τοσοῦτον τῶν ἐν ἄλλοις πηχομένων ζώων ὑπεριδειότερα. Εἰ γὰρ καὶ αὐτῷ βουληθείης πε-
ριεργάζεσθαι τὴν φύσιν, ὄψει καὶ ἐντεῦθεν πολλὴν τὴν ποιητὴν τὴν πρόνοιαν. καὶ
γὰρ ἀναπαύει σοι τὸ σῶμα πεποιηκὸς, καὶ τὰ μέλη σοι καταπεπόμφασι τοῖς " μεθημε- χ. κεθημερι-
ινοῖς ποσὶ φύσει καὶ χαλᾷ, ἀλλοιοῦσα καὶ πρὸς ἀκμὴν ἀφ' ἧς ἡσυχίας ἐπα- νοῖς
γάγουσα πάλιν. οὐ μόνον γὰ, ἀλλὰ καὶ τῶν μεθημερινῶν σε ἀπαλλάττει " λυπῶν, καὶ χ. λυπρῶν
τῶν ἀκαίρων ἀφίησι φροντίδων. πολλάκις γὰ καὶ νοσοῦντος πυρετὸν ἔσβεσεν, ἀνέπαυσε
μακρὸν ὕπνον ἐπάξασα, καὶ τὴν τῶν ἰατρῶν ἀποφυγοῦσαν τέχνην εἰς " ἄδηλον ὁρμήσα- χ. χρήσας'
σα λιμένα, καὶ πολλῶν ἀπαλλάξασα πόνων. ἢ τοσαύτη αὐτῆς ἡ χρεία, τηλικαύτη ἡ ἀγαθὰ τὸν
ὠφέλεια, ὡς ἢ τὴν ἡμέραν " πολλάκις ἀναπολύσθαι τοῖς ἐν αὐτῇ σχολάζειν ἀποστερηθέ- κάμνοντα ἐλ-
σιν. Εἰ γὰρ τῆς νυκτὸς ἡσυχάσθω ἢ τὴν ἀνέπνοι ἢ τὴν ἀκοὴν, πίδας πολλῶν
δι' ἧς ἅπαντα ἀναπαύονται, καὶ ψυχὴ πεπονηκυῖα ἢ σῶμα ταλαιπωρηθὲν, ἀκμαζούσῃ τῇ ἀπέλλαξε πό-
Φρονοίᾳ τῆς μὲν ἡμέρων ἐργασίας ἀπόλεται, ἀχρηστον ὄψεται τὸ ζῶον τοῦτο γινόμενον. Εἰ δὲ νων
τις προσθείη τὰς νύκτας ταῖς ἡμέραις ἐγρηγορὼς καὶ ἐργαζόμενος, ἢ ἢ ἀργῶν, καὶ ὅτι πλέον χ. ἐν πολλοῖς
τοῦτο ποιήσειεν, ἀποθαίνεται δῆλόν, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, νόσῳ πικρῷ τις μακρᾷ " δαδοθείς, οὐδὲν τῆς ἑαυτῆς
ἀπὸ τῆς ἡμέρας κερδάνει) Εἰς τὴν τῆς οἰκείας χρείας ἐνέργειαν, τῆς δυνάμεως αὐτῷ κα- χολὴν ἀπο-
ταπεσεθείσης. " Εἰ γὰρ καὶ ὅτι ἂν ἄπειρον τῶν ἰχθύων δῆμον " ἁπλώσαιμι ἂν λόγον, τῶν στερηθεῖσαν
ἐν λίμναις, τῶν ἐν πηγαῖς, τῶν ἐν ποταμοῖς, τῶν ἐν τῇ πλεούσῃ, τῶν ἐν τῇ ἀπλώτῳ θα- χ. αὖ ἂν
λάττῃ, ἢ καὶ τὰ ἄφατα τῶν ὀρίθων κατέδιμαι ἔθνη, τῶν ἐν ἀέρι, τῶν ἐν γῇ, τῶν ἐν ὕδασιν χ. ἀφᾶμαι
ὁμοῦ καὶ γῇ (καὶ γὰρ ἔστιν ἀμφίβια πολλὰ ἐν αὐτοῖς) [τῶν ἀγελαίων, τῶν ἡμέρων, τῶν ἀγελαίων
μὴ, πεπαστευομένων ἢ, τῶν δὲ ὅλως μονώτων ἀγρίων, τῶν ἐθιζομένων, τῶν οὐκ ἐθιζομένων] καὶ
προεργασαίμην ἐκείνου καὶ κάλλος καὶ πλοῦτον ἢ φωνὴν ᾠδικὴν, ἔτι τε τὰς διαφορὰς μόνον
αὐτῶν εἰ καταμάθοιμι [καὶ ᾠδῆς καὶ τραπέζης καὶ διαγωγῆς] καὶ τὰς διαστεύσας καὶ τὰ ἤ-
θη καὶ τὰς χρείας καὶ τὰς διαφοράς, ἃς παρέχεται ἡμῖν πάσας [ἐπελθοιμι], καὶ τὰ μεγέθη,
καὶ τὴν βραχύτητα, καὶ τὰς ὠδῖνας, καὶ τὴν ἀναστροφὴν ἐν τῷ πολλῇ ἐν τούτοις καὶ ἀ-
φατον ποικιλίαν, [καὶ ὃ αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ ὅτι ἰχθύων ποιησαιμι,] καὶ ἐντεῦθεν ἐλθοιμι
καὶ ὅτι τὰς βοτάνας, τὰς πανταχοῦ [τῆς γῆς] φυομένας, ἐκείνου τε τούτων καὶ καρπὸν ἰδοι-
μὴν καὶ χρείαν καὶ δύναδιν καὶ ὄψιν ἢ θέσιν [ἢ φύλλα] ἢ χρῶμα ἢ σῆμα ἢ " μέγεθος [καὶ χ. μεγέθη
μικρότητα] ἢ ὠφέλειαν ἢ ἐργασίας ὕστερον, ἐκ φλοιῶν ἢ στελεχῶν ἢ κλάδων διαφορὰς,
καὶ λειμῶνας καὶ " δαδείσας, εἶτα μετέλθοιμι ὅτι τὰ ποικίλα ἀρώματα καὶ σὺν πολ-
λοῖς ἀπὸ τούτων αὐτῶν προεργασαίμην, καὶ σὺν τρόπους τῆς αἱρέσεως καὶ τῆς ὑπομελείας
καὶ τῆς γεωργίας, καὶ ὅτι πρὸς ἰατρείαν ἡμῖν συντελῇ· καὶ μὴ τούτων πάλιν εἰ ὑπὲρ τὰ
μετρηκὰ ἐπὶ χωρήσαιμι ὄρη, πολλὰ ὄντα καὶ καλὰ, καὶ ὅσα ἕτερα πολλῷ πλείονα καὶ τὴν
κτίσιν διερευνήσαιμι, ποῖος λόγος, ἢ ποῖος ἡμῖν ἀρκέσει χρόνος πρὸς τὴν τούτων ἀκρι- χ. διεξέλθοιμι;
βῆ κατάμαθησιν; καὶ ταῦτα ἅπαντα, ἵνα θεωρῇς, ἀφ' σέ· καὶ τέχναι [ἀφ' σὲ] καὶ ὑπο- ἀλλ. ὥρασιν.
τυπώδεις πράξεις καὶ πόλεις καὶ κώμαι [καὶ ὕπνος ἀφ' σέ, καὶ θάνατος ἀφ' σέ, καὶ ζωὴ ἀφ'
σέ, καὶ αὔξησις καὶ φύσεως ἔργα τοσαῦτα] καὶ τοιοῦτος ὁ κόσμος ἀφ' σέ νεῦ, καὶ πάλιν ἀ-
μείνων ἀφ' σέ. ὅλη γὰρ ἀμείνων ἔσαι, καὶ τῶν ἀφ' σέ, ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος ὅτι Καὶ Rom. 8. 21.
αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς· τουτέστιν, ἀπὸ τοῦ εἰς φθαρ-
τὴ. πῶς γὰρ καὶ τῆς τοσαύτης ἀπολαύσεται τιμῆς ἀφ' σὲ δηλῶν ἐπήγαγε, Εἰς τὴν ἐλευ-
θερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. εἰ γὰρ μὴ μακρὸν σφόδρα καὶ ὑπὲρ ὃ μέσον ἐποιούμην τὸν
λόγον, πολλὰ ἂν καὶ προσεξανάτυε ἐφιλοσόφησα, καὶ ἐν τούτῳ μάλιστα " ἐδείκνυον τὴν σοφίαν χ. ἔδειξα
τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ προνοεῖσθαι, καὶ πολλὰ προσεῖδε φθορᾶς, προσεῖδε ἰχῶρος, προσεῖδε σκωλήκων καὶ προσεῖδε τέφρας
εἶπον ἄν, ἅπερ μάλιστα θρηνοῦσιν οἱ πολλοὶ καὶ ἀποδύρονται, [ὅτι εἰς τέφραν, ὅτι εἰς

χοῦν,

κόπιν, ὅπ εἰς σκώληκας διαλυθήσε) ἡμῶν τὰ σώματα,] καὶ τοῦτο ἐδείξαμεν τὴν ἀφάτον αὐτοῦ προνοιαν καὶ κηδεμονίαν. ἀπὸ γὰρ τῆς [αὐτῆς] προνοίας, ἀπὸ [τῆς] αὐτῆς ἀγαθότητος, ἀφ' ἧς οὐκ οὖσας ἐποίησεν, ἀπὸ τῆς αὐτῆς καὶ ἀποθνήσκειν ἐκέλευσε, καὶ τοιοῦτον ἔχειν τὸ τέλος. εἰ γὰρ καὶ διάφορα τὰ γινόμενα, ἀλλὰ μιᾶς εἰσιν ἀγαθότητος*. ὁ τε γὰρ ἀτελῶν οὐδὲν οὐτοῦτον (οὐδαμοῦ γὰρ) ὁ τε ζῶν τὰ μέγιστα [οὐτοῦτον] κερδαίνει, ὁ τε ἄλογον σῶμα τοῖς οἰκείοις καρπούμενος ὠφέλειαις. ὅταν γὰρ ἴδῃς καὶ προσέχῃς μετ' αὐτοῦ βαδίζοντα, τὸν τοὺς εἰς σκώληκας διαλυόμενον καὶ εἰς ἰχῶρα καὶ τέφραν καὶ κόνιν, καὶ αὐτοῦ τοῦ διαβόλου τὴν ἀπόνοιαν ἔχῃ, καταπήσει, συγχέλε), μετεωρίζει, φιλοσοφίαν παιδεύε), καὶ τὴν μητέρα τῶν ἀγαθῶν τὴν ταπεινοφροσύνην εἰς τὴν διάνοιαν εἰσοικίζει. οὕτως οὔτε ὁ ἀτελῶν τι πρόσεστιν (ἀπολήψε) γὰρ [τοῦτο] τὸ σῶμα ἀκήρατον καὶ ἀφθαρτον) ὅ τε ἐπὶ τῷ ὠμῷ σκάμματι ὢν, ἀφ' ὧν οὐδὲν ἕτερος ἐβλάβη, τὰ μέγιστα κερδαίνει. ὁ χρυσοῦς διδάσκαλος φιλοσοφίας ὁπαίδευσε εἰσπνέοντα εἰς τὴν ἡμέτερον βίον, παιδαγωγῶν τὴν διάνοιαν, καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς χαλινῶν, καὶ τὰ κύματα καταστέλλων, καὶ γαλήνην ποιῶν. μαθὼν τοίνυν καὶ ἐκ τῶν ἐρημιῶν, καὶ ὧν ἕτερων πλειόνων, τοῦ φωτὸς" τούτου φανερώτερον λαμπρύναν τὴν τοῦ Θεοῦ προνοίαν, μὴ προσεργάζου τὰ προσπαίοντα, μηδὲ ἀνίατα δίκαιος αἰτίας πολλῶν ἀξιοῦ. καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ εἶ) ὧν ἀγαθότητος ἡμῖν προσέχειν, οὐ χρείαν ἔχων ἡμῶν [ἡ διακονίας]. καὶ χρὴ θαυμάζειν αὐτὸν καὶ προσκυνῶν οὐχ ὅτι ἐπίνοσε μόνον, ἀλλ' ὅπ ψυχὴν ἐμψυχίσαλο ἀσώματον καὶ λογικὴν, οὐδ' ὅπ τ' ἄλλων ἀπάντων βελτίους εἰργάσαλο, οὐδ' ὅπ τὴν" διαστολὴν ἐνεχείρισε τῶν ὁρωμένων, καὶ" τ' ὄρεσι τὴν ἐπίτασιν, ἀλλ' ὅλη μηδὲν δεόμενος ἡμῶν· ὃ γὰρ δὴ θαυμαστὸν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ τοῦτο ἔστιν, ὅπ οὐδὲ χρήζων ἡμῶν τῆς διακονίας προσήγαγε. καὶ γὰρ πρὶν γενέσθαι καὶ ἡμᾶς, καὶ ἀγγέλους, καὶ τὰς ἄνω δυνάμεις, ἰῶν τὴν οἰκείαν δόξαν ἔχων καὶ τὴν μακαριότητα· διὰ φιλανθρωπίαν ἦ μόνην ἡμᾶς προσήγαγε, καὶ ἄπαντα τὰ ὧντα ἐποίησε δι' ἡμᾶς, [καὶ ἔτι πολλῷ πλείονα τούτων].

Διὰ τοῦτο καὶ νόμον γράψας ἔδωκε δι' ἡμᾶς, καὶ προφήτας ἀπέστειλε, καὶ θαύματα ἐνεργάσαλο, καὶ πρὸ τούτων ἀπάντων ὁμοῦ πλάσας τ' αὐθρωπον, διδάσκαλον αὐτῷ ἐμφυτον εἰσαπέστειλο νόμον, ὥσπερ πλοίῳ κυβερνήτην, καὶ ἡνίοχον ἵππῳ τοῖς λογισμοῖς ἡμῶν ὑπισχνήσας ἔσεσθαι. οὕτω γοῦν καὶ Αβελ αὐτὸν ἔγνω, οὐ γραμμάτων ὄντων, οὐ προφητῶν, [οὐκ ἀποστόλων,] οὐ νόμου γραπτοῦ τινος ἐνηχούσης· ἀλλὰ ἐμφυτον ἔχων νόμον. οὕτως ὁ Κάϊν. καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖνος ἔγνω. καὶ ἀμφότεροι μὲν αὐτὸν ἤδεισαν, καὶ τ' δικαστήριον ἐπεγνώσκειν, ἀλλ' οὐκ ἀμφότεροι ὁμοίως τ' αὐτῷ ἦλθον ὁδοῦ· ἀλλ' ὁ μὲν τ' τ' κακίας, ὁ δὲ τ' τ' ἀρετῆς. καὶ ὅμως οὐδὲ οὕτως αὐτὸν ἐγκατέλιπεν, ἀλλὰ καὶ πεσόντα καὶ κατασκελισθέντα ἐπανώρθου καὶ ἐπιμελείας ἀπολαύειν ἐποίει· καὶ προσῆγεν ὧν" προσανῶν καὶ συμβουλεύων, ὕστερον δὲ τῷ φόβῳ, ὃν τρόμῳ τοιούτοις, παιδεύων, διδάσκων. ὅπερ δὲ τοσοῦτον προὔδωκεν δῶρον ἅπαντες οἱ πολλοὶ τῶν αἱρετικῶν, τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐπιδεικνύμενοι ἐν τοῖς ἑξῆς, καὶ τὸ μὴ παῦσαι τὸν κηδεμόνα τῶν ἁπάντων θεὸν ἀγαθῶν χαίρουσαν, τὸ μονογενὲς τιμῶντες παρουσίαν.

Αβρααμίνων μὲν εἰς Παλαιστίνην, πάλιν δὲ εἰς Αἴγυπτον προσεκύσασεν ἀπελθεῖν· καὶ Ἰακὼβ εἰς Συρίαν· Μωϋσέα πάλιν εἰς Αἴγυπτον, τοῦτον τρεῖς παῖδας εἰς Βαβυλῶνα, καὶ Δανιὴλ, καὶ Ἰεζεκιήλ, καὶ Ἰερεμίαν εἰς Αἴγυπτον. εἶτα καὶ νόμον ἔδωκε, καὶ προφήτας ἀπέστειλε, καὶ ἔπληξε, καὶ αἴτησε, καὶ αἰχμαλωσίαν προέδωκε, καὶ ἐλευθερίας ἠξίωσε, καὶ οὐ διέλιπεν ἐξ ἀρχῆς ἕως τέλους πάντα ποιῶν καὶ προσαγόμενος ὡσανεὶ τὴν ἡλικίαν τοῦ ἡμε-

* διάφορα.

χ. κατασκέλε-ται

χ. τὴν ἐλαίαν

χ. βασιλέων χ. τὰ σκῆπτρα

χ. ἐδιδάσκετο καὶ συμβουλὴ

χ. ὅτι πολλῶν προνοίας ἀπόδειξις, καὶ τὸ νόμον δοῦναι καὶ φυσικὸν καὶ κατὰ μικρὸν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀναδιδάσκειν.

πάρχ. Οὐδὲ γὰρ ἠρκέσθη τῇ ἀπὸ τῆς κτίσεως διδασκαλίᾳ πρὸς θεογνωσίαν φερούσῃ μόνον, ἀλλ' ὅπῃ πολλοὶ πρὸς τὸν οἰκεῖον ἀγνωμοσύνῃ οὐδὲν ὑστερῆσαι πάντα, ἡ ἑτέρας ἑτέρᾳ ὁδοὺς διδασκαλίας, ἡ τέλος ὃ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν εἰργάσατο, ἡ τὸν μὲν ἀπέ- χ. σωτηρίας,
στελε Ⓦ ἑαυτῷ, [Ⓦ μὲν τὸν γνήσιον, Ⓦ μονογενῆ,] καὶ ὁ τῆς αὐτῆς φύσεως ὢν αὐτῷ γέγονε ὅπερ ἐγὼ, καὶ ὅτι γῆς βαδίζων τοῖς δυσθέοις στυγνότερος ἐφάνη, καὶ ἤλθε, καὶ ἔπτυσε, καὶ πρὸς 5
πόλει τὸν πηλὸν παιδοῦν, διδάσκων, νουθετῶν, θαυματουργῶν δι' ὧν προσύλεγε, δι' ὧν παρῄνει, δι' ὧν συνεβούλευε, δι' ὧν ἔπαγε, [δι' ὧν ἐπαίμενε,] δι' ὧν ἐπιπέλλετο, δι' ὧν ἐδίδου. γρ. δι' ὧν ἐθαυματούργει,
Ἡ γὰρ τὰ μὲν ἔμπροσθεν ἤδη πεπόνθαμεν, τὰ δὲ μέλλοντα ἐπαμύσατο· ἃ καὶ ὅτι δώσει, καὶ γρ. τὰ μὲν γὰρ ἔδωκε τὰ δὲ ὑπέσχετο ἐξιδίπτον τῶν ὑπερόντων
δι' ὧν ἔπεισεν ὅτι γῆς θαυμάτων εἰργάσατο, δῆλον ἐποίησε, καὶ διὰ τῆς ἐμῆς ταῦτα ὧν προσῆκε πάντων ἐκβάσεως. Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ Κυρίου, ἀκούσας ποιήσει 10
πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ; τίς οὐκ ἂν ἐκπλαίη, τίς οὐκ ἂν φρίξειε τὴν ἄφατον αὐτοῦ κηδεμονίαν, ἀπορῶν πῶς ἐπὶ τῶν ἀγνωμόνων οἰκετῶν Ⓦ μονογενῆ [υἱὸν] εἰς θάνατον ἐκδέδωκε, θάνατον Ⓦ ἐπαίσχυντον, Ⓦ ἐπονειδιστον τῶν τὰ αἰσχιστα τετολμηκότων, θάνατον Ⓦ τῶν κατα- γρ. δι' ὧν ἐθαυματούργει, δι' ὧν ἐδίδου. γρ. τὰ μὲν γὰρ ἔδωκε τὰ δὲ ὑπέσχετο ἐξιδίπτον τῶν ὑπερόντων
δικων; καὶ γὰρ ἐφ' ὑψηλοῦ τοῦ ἱερείου διεσκολοπίζετο, καὶ ἐκεντεῖτο, καὶ ἐρραπίζετο, καὶ ὑπὸ κόρρης ἐτύπτετο, καὶ ἐκωμῳδεῖτο, καὶ ἐσπαράττετο, καὶ σπόγγοις ἄτῃ τῷ μυκτῆρι ἐπεπήγει, καὶ ζωῦται ἀπῄσχυνται· ὑφίστατο δι' σὲ καὶ τὴν κηδεμονίαν τὴν σὴν, ἵνα τῆς ἁμαρτίας ἡ τυραννὶς ἀναιρεθῇ, ἵνα καθαιρεθῇ τοῦ διαβόλου ἡ ἀκρόπολις, ἵνα τ μηθῇ τὸ θανάτου τὰ νεῦρα, ἵνα ἀνοίγωσιν ἡμῖν αἱ τοῦ οὐρανοῦ πύλαι, ἵνα ἀφανισθῇ ἡ ἁρά, ἵνα ἡ πρὸς θεὸν καταδίκη λυθῇ, ἵνα μάθῃς ἀπονοίαν, ἵνα παιδοῦθῃς καρτερίαν, ἵνα μηδέν σε τῶν τοῦ παντὸς βίου λυπῇ, μὴ θάνατος, μὴ ὕβρεις, μὴ λοιδορία, μὴ σκώμματα, μὴ μάστιγες, μὴ ἐχθρῶν ἐπιβουλαὶ, μὴ ἐπήρειαι, [μὴ ἔφοδοι,] μὴ συκοφαντίαι, μὴ ἀπολήψεις πο- γρ. ἐρίζετο νηρεῖαι, μὴ ἄλλο τῶν τοιούτων μηδέν. ὑπὲρ γὰρ πάντων καὶ ὑμῶν ἦλθε, καὶ πάντων σοι τούτων ἐκοινώνησε, καὶ ὑπὲρ πάντων μοῦ ἀπροβόλητος ἐκράτησε, παιδοῦσι σε καὶ διδάσκων μηδὲν τῶν τοιούτων δεδοικέναι. καὶ οὐδὲ τούτοις ἠρκέσθη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπελθὼν εἰς οὐρανοὺς πνεῦ- ματος ἁγίου ἐξαπέστειλε χάριν ἄφατον, ἡ ἀποστόλους ἔπεμψε" οὓς πρὸς τοῦτο ὑπεκκαυσο- χ. τὰ μυστήρια κομίζοντας ἡμῖν ἀγαθά.
μένους. καὶ ὥσπερ αὐτοῦ τοῦ τῆς ζωῆς κήρυκας τὰ μυστήρια πάντας καπη- λους, μαγοζωμένους, ὑβριζομένους, [καταπονηζομένους,] καὶ πατεινομένους λιμῷ ἡ δίψει, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀλ- γεινομένους, θανάτοις συζωγραφουμένους καθημερινοῖς, ἀνείχετο δι' σέ, ἡ τῆς κηδεμονίας τῆς σῆς. δι' σέ, φησὶ, καὶ βασιλεῖς ἠτιμάσθη, δι' σὲ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἀπόρρητα, τὴν λῆξιν ἐκεί- νην τὴν ἀνέκφραστον, τὰς μονὰς τὰς διαφόρους καὶ ποικίλας, τὴν μακαριότητα, τὴν οὐδέ- ποτε λήγουσαν ἑρμηνευθῆναι δυναμένην. τοσαῦτα δῶρα ἔχων δείγματα αὐτοῦ τῆς προνοίας, τὰ μὲν τῇ κτίσει, τὰ δὲ τῇ παλαιᾷ, τὰ δὲ τῷ πρόσθεν βίῳ, τὰ δὲ τῷ μέλλοντι, τὰ ἐσόμενα, τὰ γενόμενα, τὰ καθ' ἑκάστην ἐπιπολάζοντα τὴν [ἡμέραν,] τὰ δὲ ἐξ ἀρχῆς, τὰ δὲ τῷ μέσῳ, τὰ δὲ ἐπ' ἐσχάτοις, τὰ διήνεκῶς, τὰ προσῳκειωμένα, τὰ δὲ ψυχικὰ, ἡ νικῶντας ὁρῶν" πάντοθεν φε- γρ. πανταχόθεν
γούσας ἀποδείξεων, ἀναχηρυττούσας αὐτοῦ τὴν προνοιαν, ἀμφιβάλλεις ἔτι; ἀλλ' οὐκ ἀμ- φιβάλλεις, πιστεύεις ὅτι προνοεῖ, καὶ πέπεικας σαυτὸν τοῦτο; οὐκοῦν μηδὲν περιεργάζου πλέον, εἰδὼς τοῦτο σαφῶς, ὅτι δεσπότην ἔχῃς πατέρων φιλοστοργότερον, καὶ μητέρων κη- δεμονικώτερον, νυμφίον ἡ νύμφης ἐρῶντος ἐρωτικώτερον, οἰκείαν ἀνάπαυσιν τὴν σὴν ἡγούμενον σωτηρίαν, ἢ μᾶλλον ὅτι ταύτην χαίρουσαν, ἢ σὺ ὅτι ἀπαλλαγὴν κινδύνων ἡ θανάτων (ὅπερ ἔδειξα ἐπὶ τοῦ Ἰωνᾶ) ἡ πῶς εἶδες ἀγάπης ὑπερβολὴν μείζονα, ὁ πατὴρ ὅταν παῖδας ἔχῃ, ἢ μή- τηρ ὅταν ἔκγονα, ὁ ἀμπελουργὸς ὅταν φυτὰ, ὁ οἰκοδόμος ὅταν τεῖχος, ὁ νυμφίος ὅταν νύμ- φην, ὁ ποιμὴν ὅταν πρόβατον· ἡ βουλόμενον ἐπιδεῖξαί σε τὰ μακρὰ, ἴσον ἀφῆκεν ἀνατο- λὴ τῆς δύσεως, ὅσον ὑψηλότερος τῆς γῆς ὁ οὐρανὸς (ἐγὼ γὰρ ἡ τοῦτο ἀποδείξαιμι) μᾶλλον ἢ τοσοῦτον μόνον, ἀλλὰ ἡ πολλῷ πλέον· καθάπερ ἐδείξαμεν Ⓦ ὅταν τούτων χιλίαντες λόγον,

ἡ

καὶ παραινέσαντες μὴ μέχρι τῶν εἰκότων ἑστάναι, ἀλλ' ὑπεροραίνειν τοῖς λογισμοῖς. ἀνερμήνευτος γὰρ ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια, καὶ ἀκαταλήπτως αὐτοῦ ἡ κηδεμονία, ἄῤῥητος ἡ ἀγαθότης καὶ ἀνεξιχνίαστος ἡ φιλανθρωπία. ταῦτα οὖν ἅπαντα εἰδὼς, καὶ δι' ὧν ἀπεφώνατο, καὶ δι' ὧν ἐποίησε [καὶ διὰ ὧν ποιήσει,] μηδὲν περιεργάζου, μηδὲ πολυπραγμόνει, μηδὲ λέγε, Διὰ τί τοῦτο; εἰς τί τοῦτο; πῶς γὰρ ἡ μανικὴ, καὶ ἐξάτης ἀπονοίας καὶ παραπληξίας δύαμενον, ἰάσεται μὴ μηδέποτε πολυπραγμονοῦν τέμνοντα, καίοντα, πικρὰ ἐπιτιθέντα φάρμακα, καὶ ἰκέτης ᾖ, ἀλλὰ κεῖσθαι σιγῇ ⁂ δεσπότου ταῦτα πάσχοντα, καὶ χάριν εἰδέναι καὶ τῆς καύσεως αὐτοῦ καὶ τῆς τομῆς καὶ τῶν φαρμάκων, καὶ ταῦτα ἐπ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι (πολλοὶ γὰρ πολλοὺς καὶ ἀπέκτειναν ταῦτα ποιήσαντες) καὶ παραχωρῆσαι αὐτοῦ μὴ πολλῆς τῆς ἐπιταγῆς ταῦτα ποιοῦντι· καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ αὐτὸς τὸν ποιεῖ, καὶ οἰκοδομεῖ, καὶ ὅτι τὰ ἄλλα ἐπιτηδεύματα μεπoιοῦντος· λέγω δὲ καταγέλαστον εἶναι νομίζειν, ὃ ⁂ ἰδιώτην καὶ ἀπειρον ἀπαιτῆσαι αἰτίας τῶν γινομένων ἀπόρρητον ⁂ τεχνίτην, τὸν δὲ ἄφατον σοφίαν σκεύους, τὸν ἄφρονα, τὸν ἄῤῥητον, τὸν ἀκαταλήπτον περιεργάζεσθαι, καὶ ζητεῖν διὰ τί ὃ δὲ ὃ γέγονε, καὶ ταῦτα εἰδότα σαφῶς, ὅτι ἀδιόρθωτος ἡ σοφία αὐτοῦ, [ὅτι πολλὴ ἀγαθότης αὐτοῦ,] ὅτι ἄῤῥητος ἡ πρόνοια, ὅτι [πάντα] πρὸς [ὃ] τέλος ἀπόρρητα χρησιμεύει τὰ περὶ αὐτὸν γινόμενα εἰς ἡμᾶς (μόνον εἰ μὴ τὰ ἡμέτερα διαφθείροιτο) ὅτι οὐδένα ἀπολέσθαι βούλεται, ἀλλὰ σῶσαι; πῶς οὖν οὐχ ὑπερδεινή ἐστι μανία ⁂ πάντας σῶσαι καὶ βουλόμενον καὶ δυνάμενον περιεργάζεσθαι ἐκ προοιμίων καὶ θύρας, καὶ μηδὲ ὃ τέλος δύνασθαι τῶν γινομένων;

ιδ. ἐχάτης

Μάλιστα μὲν γὰρ ὅτε ἐκ προοιμίων, ὅτε μὴ ταῦτα πολυπραγμονῆν δεῖ. Εἰ δὲ ὅτε περιεργάζεσθαι καὶ πολυπράγμων, δύασθαι τὸ τέλος, καὶ σκόπει πρὸς ταῦτα ἀπόρρητα, καὶ μὴ θορυβοῦ, μηδὲ ταράττου ἐκ προοιμίων· ἐπεὶ καὶ ⁂ χρυσοχόον ἄπειρός τις ὁρῶν ἐν ἀρχῇ τήκοντα τὸ χρυσὸν, καὶ τῇ τέφρᾳ ἀναμιγνύντα καὶ τοῖς ἀχύροις, εἰ μὴ τὸ τέλος δύναται μένειν, ἠγήσεται ἀπολωλέναι τὸ χρυσίον· ὅταν καὶ εἰς θαλάττην τις τρέψεις καὶ πάφεις, εἶτα ἀφρὸν καὶ ἐπὶ τοῦ μεσόγαιον μεπικισθεὶς καὶ ὅλως τῆς περὶ τὴν γλῶτταν μιμήσεως ἀπείρως ὤν, ἰδὴ ⁂ σῖτον ⁂ ἀποκείμενον καὶ φυλαττόμενον ὑπὸ θύρας καὶ μοχλοῖς καὶ ποδὸς ἀπηλλαγμένον, ἀχρεῖον ὑπὸ τῆς γῆπόνης σκαφεύμενον, σκορπιζόμενον, ῥιπτούμενον, [καὶ ὅτι τῆς ἀῤῥάξας κείμενον τοῖς πτηνοῖσιν ἅπασι,] καὶ μόνον οὐκ ἀπηλαγμένον ποδὸς, ἀλλὰ καὶ πηλῷ καὶ τέλμασι παραδιδόμενον, καὶ φύλακα οὐδένα ἔχοντα, οὐκ ἂν ἀπολέσθαι ⁂ σῖτον νομίσειε, καὶ κατάγνω τῆς ταῦτα ποιοῦντος γῆπόνης; ἀλλ' ἡ τῆς τοῦ πράγματος φύσεως ἡ κατάγνωσις, ἀλλὰ τῆς τοῦ μὴ καλῶς κρίνοντος ἀπειρίας τε καὶ δυσίας, οὐκ προοιμίων θύρας τὸν ψῆφον φέροντος. ἐπεὶ εἰ ὁ θέρος δυέμενε, καὶ εἶδε τὰ λίτια κωλυτα, καὶ τὸν δρεπάνιον ἠκονημένον, καὶ ⁂ σκορπιζόντα [καὶ ἀφύλακτον μένοντα σῖτον, καὶ σαπέντα] καὶ διαφθαρέντα καὶ τῷ πηλῷ παραδοθέντα, τοῦτον ἐγκεκλημένον καὶ πολυπλασίονα γινόμενον; ὡσαύτως δὲ φαινόμενον [καὶ τὸν παλαιότητα ἀποθέμενον] καὶ μὴ πολλῆς ὀρυτόμενον τῆς σφοδρότητος, καὶ δορυφόρους οἷς ἔχοντα καὶ" ἐνδύματα, καὶ καλαμῶν πρὸς ὕψος ἐγειρόντα, καὶ τέρποντα ⁂ θεατὸν καὶ τρέφοντα καὶ πολὺ πλέχοντα τὸ κέρδος, τότε δὴ δι' ὀξεπλάγη μειζόνως, ὅτι διὰ τοιούτων ἐπὶ τοιαύτην ἦλθη εὐθυμίαν καὶ φαιδρότητα ὁ καρπός. καὶ σὺ τοίνυν, ἄνθρωπε, μάλιστα μὲν μὴ περιεργάζου ⁂ κοινὸν ἁπάντων ἡμῶν δεσπότην· Εἰ δὲ ὅτε φιλονεικεῖς καὶ πολυπραγμονεῖς, ὡς μάνεσθαι τὸν μανίαν ταύτην, κἂν τὸ τέλος δύασθαι τῶν γινομένων. Εἰ γὰρ ὁ γῆπονος ὀλόκληρον" ἀναθῆναι χρῆναι, ὅ τοσοῦτο ταῦτα ἀνθρώπου πάσχει· βλέπων τὸν τῶν κρυμῶν, ἀλλὰ τοσοῦτο σκάφη ὧν ἀπολαύειν μὴ λάβῃ, πολλῷ μᾶλλον καὶ οὗτος ὅτι τοῦ οἰκουμενικοῦ γεωργοῦντος πᾶσαν, καὶ ταῖς ψυχαῖς ταῖς ἡμετέραις δίκαιος ἂν εἶεν ἀναθῆναι ὁ τέλος· ἐγὼ δὲ τέλος ὅ ὁ ἐν τοῖς προσθεν βίοις

ιδ. ἀπολλύμενον

ιδ. φύλακας

ιδ. ἀναθῆναι

ιδ. ὀρᾷ

χεζ. θ. Οτι ὅτε περιεργάζεσθαι χρὴ, καὶ ὅτι δεῖ ἀναθεῖναι τὰ τοιαῦτα πράγματα.

μόνον λέγω (πολλάκις γὰρ τοῦτο καὶ ἐν ταῖς ἔσται) ἀλλὰ καὶ ὃ ἐν τοῖς μέλλουσι. ὁρᾷς γὰρ βλέπει τέλος ἑκατέρων τῶν βίων τούτων ἡ οἰκονομία, τὴν σωτηρίαν τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν ἀποδοχιμασίαν. εἰ γὰρ καὶ τοῖς χρόνοις διήρηται, ἀλλὰ τῇ σκοπῇ ζωοπλαγ. καὶ ὥσπερ νοῦν μὲν χωρεῖν, νοῦν δ' ἔχαρ, ἑκάτερα δ' τοῦτο ἔστιν ἡ ζωὴ ὁρᾷς εἰ βλέπει, τῶν καρπῶν τὴν ἀκμὴν, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἔσται πραγμάτων. ὅταν οὖν ἴδῃς τὴν ἐκκλησίαν σκορπισθεῖσαν, τὰ ἔσχατα πάθουσαν, ἐλαυνομένους, μαστιζομένους οὐκ ἐν αὐτῇ λάμπουσαν, μὴ θαῦμα σκόπει μόνον, ἀλλὰ καὶ θαῦμα ἐκ τούτων ἐκπεσόμενα, οὐ μαθοῦς, θαῦ ἀμοιβάς, θαῦ βεκδίκα, τὰ ἔπαθλα. Ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται, φησιν. ὅπου μὴ γὰρ τῆς παλαιᾶς, ὅπου οὐδέπω γνώριμος ὁ τῆς ἀναστάσεως λόγος ἦν, ἐν ᾧ πρόκοπτε βίῳ ἀμφότερα ἐγίνετο· ὅτι ὁ τῆς κρίσεως ἡμέρα οὐ πάντα χωρεῖ τοῦτο, ἀλλ' ἔστιν ὅσα καὶ μὴ λυπηρὰ ἐνταῦθα, καὶ ὁ χρηστὰ διαμένει τὸν ἐντεῦθεν ἡμῖν ἀποδημίαν. ἀλλ' ὅμως εἰ ἐν ᾧδε ᾧ βίῳ τὰ χρηστὰ αὐτοῖς ἐξέβαινε καὶ πρόσφορα ζωῆ· ἐν δὲ τούτῳ μάλιστα θαυμαστὸν δ' εἶεν ἂν τούτων μὴ ἀπολελαυκότες, ὅλη μήτε ἐν ταῖς ἀναστάσεως σαφῶς εἰδότες λόγον, ἐν τὰ ἐναντία τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ συμβαίνοντα ὁρῶντες ὅτι τῶν πραγμάτων, οὐκ ἐσκανδαλίζοντο, [οὐκ ἐθορυβοῦντο,] οὐδὲ ἐπαιρόντο, ἀλλὰ προσεχώρουν αὐτῷ τῇ ἀκαταπλήκτῳ προνοίᾳ, οὐδὲν οὐκ τῶν ἀναπτίως γινομένων σκανδαλιζόμενοι, ἀλλ' εἰδότες αὐτῷ ὃ ὑπερέχει ἐν ὑμνήκαμοι τῆς σοφίας, ὃ τέλος αἰέλμιον, μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς τέλοις πρῶ, ὅσῳ εἰς αὖθις ἐπολμᾶτο, ἔφερον ὑπομενετέως, ἐν συγχωρεῖν τὰ τοῦτα γίνεσθαι Θεοῦ δοξάζοντες διετέλουν. τάχα δ' ἂν φήσ ὁ λόγος τοῦτ' ὑμῖν εἶ) δικεῖ· σκοπῶ σαφέστερον αὖθις ποιῆσαι πειρώσομαι.

Γέροντι γλυκεῖ πότε τῷ Ἀβραάμ, ἐν τοῖς παιδοποιίας ἐκ τῆς ἡλικίας νεκρωθέντι λοιπὸν (εἰς γὰρ ὁ γλυκὺς πατὴρ, οὐδὲν ἀμείνον τῶν τετελευτηκότων διέκειτο ζῶν) γέροντι πάντων ὄντι ᾧ διαφέρῃ, ἐν σφόδρα γέροντι, ἐν τῆς φυσικῆς παιδοποιίας ὑπερβαλλούσῃ, οὗ ὅρους οὐκ πολλοὺς τοσούτους, ἔχοντι ἢ ἐν ζωοποιεῖν πέτρας ἀγονωτέρων τῆς Σάρρας, ἐπαγγέλλεται πατέρα ποιήσειν ὁ Θεὸς τοσούτων κληρονόμων αὐτοῦ, ὡς πρισοῦσθαι αὐτῷ τὸ πλῆθος τῆς πληθύος τῶν ἄστρων. ὁ ἢ τοσούτων κωλυμάτων ὄντων, τῆς ἡλικίας ἤδη εἰς ἑκατὸν γῆρας καταπεφθείσης, [ἐν] τῆς γυναικὸς ἀπὸ τε τῆς ἡλικίας, ἀπό τε τῆς φύσεως πεπηρωμένης (οὐ γὰρ ὁ γῆρας διεκώλυε μόνον, ἀλλὰ ἐν αὐτῇ τῆς φύσεως ἡ πήρωσις. ἐν γὰρ εἰ νέας οὔσης ἀρχηγὸν ὁ τῆς φύσεως ἐργαστήριον ἦν. ἔστερα γὰρ ἦν ἡ γυνή. διὸ ἐν Παῦλος ὑπισχνούμενος τοῦτο αὐτῷ, [οὕτως] ἔλεγε, Καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας. οὐκ εἶπε τὴν νέκρωσιν Σάρρας ἁπλῶς, ἵνα μὴ τὴν ἡλικίαν ὑποπτεύσῃς μόνον, ἀλλὰ ἐν αὐτῆς τῆς μήτρας τὴν νέκρωσιν, τὴν οὐκ ἀπὸ χρόνων μόνον, ἀλλὰ ἐν ἀπὸ φύσεως γεγενημένην) ἀλλ' ὅμως ἐν τηλικούτων, οἷον ἔφην, κωλυμάτων ὄντων, εἰδὼς τί ποτέ ἐστιν ἐπαγγελία Θεοῦ, πῶς βύμηχανός τε ἐν βύπορος, ἐν οὐ νόμοις φύσεως, οὐ δυσχολίᾳ πραγμάτων, οὐκ ἄλλῳ τινὶ κωλυομένη, ἀλλὰ θεὸν τῶν ὅλων βαδίζουσα, ἐν ὃ ἐπηγγελμένον εἰς ἔργον ἄγουσα, καταδέξατο ὃ εἰρημένον, ἐν ὅτι ἔστευσε τῇ ὑποσχέσει· ἐν ᾧ δόρυβον ᾧ οὐκ τῶν λογισμῶν οὐδὲ κινηθεῖσαν ὅλως ἀφεῖς, ἀξιόπιστον ἔκρινεν εἶ) (ὥσπερ οὖν ἐν ἐστι) "πρὸς τὴν τῆς ἐπαγγελίας πλήρωσιν τὸ ὑποφερόμενον τὴν δυνάμιν· οὐκ ἐξετάσας, πῶς ἐν τίνι τρόπῳ θαῦτα ἔσται, ἐν τίνος ἕνεκεν οὐκ ἐν νεότητι, ἀλλ' ἐν γήρᾳ, ἐν ὀλίγου ποτὲ καὶ βεκδέως. διὸ ἐν ὁ Παῦλος αὖθις ἀνακρύπτει μὴ λαμπρύνας τὸ φωνῆς οὕτω λέγων· Ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν. τί ἐστι, παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι; παρ' ἐλπίδα τὴν ἀνθρωπίνην, ἐπ' ἐλπίδι τῇ τοῦ Θεοῦ, τῇ πάντα νικώσῃ, τῇ πάντα δυναμένῃ, τῇ πάντων κρείττονι. ἐν ἐπίστευσεν οὐκ εἰς τὸ πατὴρ γλυκὺς μόνον, ἀλλὰ ἐν ἐθνῶν τοσούτων, ὁ γέρων ἐν ἄγονος, ὁ νεκρὸν ἐν γεγηρακυῖαν γυναῖκα ἔχων, καὶ ὃ εἰρημένον· Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. ἐν μὴ ἀσθενήσας

Ματθ. ι. κδ.

Γεν. ιε. 5. Ρωμ. δ. 18.

χ. πάντες
χ. ἡμῶν
χ. ἦν
χ. ἤδη
χ. προσβύτη
χ. πάντων
χ. ὑμῶν
χ. τοῦτο
χ. ἐν
χ. ὑπὸ
χ. νόμῳ
χ. ἐν
χ. ἐν
χ. ἐν

σας τῇ πίστει οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτῆς σῶμα νενεκρωμένον, ἑκατονταέτης ὢν καὶ ἄρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας, εἰς ἣν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ πληροφορηθεὶς, ὅτι, ὃ ἐπήγγελται, δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι. ὁ γὰρ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ἀναπεπλάσας καὶ ὀξαλλόμβους βύτους ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας, καὶ πρὸς τὸ ὕψος δυνάσθαι μὲν τοῦ προφήτου, καὶ ἐνόησας αὐτοῦ τὴν ἄφατον δύναμιν, ἐπείθη σαφῶς, ὅτι πάντως ἔσται τὸ εἰρημένον. καὶ τούτῳ μάλιστα τῷ Θεοὶ ἐδόξασε, τῷ μὴ πρεσβεύσασθαι, μηδὲ πολυπραγμονῆσαι, * ἀλλὰ τῷ ἀκαταλήπτῳ τῆς " σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς δυνάμεως πρόσχωρῆσαι καὶ μηδὲν ἀμφισβάλλειν ὅλως περὶ τῶν εἰρημένων. ὁρᾷς ὅτι τοῦτο ἐστὶ μάλιστα [τὸ] δοξάζειν τὸν Θεόν, τὸ ἀεὶ πρόσχωρεῖν αὐτοῦ τῷ ἀκαταλήπτῳ τῆς προνοίας καὶ τῇ ἀῤῥήτῳ δυνάμει καὶ σοφίᾳ, καὶ μὴ περιεργάζεσθαι, μηδὲ πολυπραγμονεῖν, μηδὲ λέγειν, Διὰ τί τοῦτο; εἰς τί τοῦτο; πῶς τοῦτο ἔσται; οὐ τοῦτο ἦν μόνον ὃ ἐθαυμάσθη, ἀλλ' ὅτι καὶ μόνον ἐκεῖνον, μονογενῆ καὶ γνήσιον, ἐξ αὐτοῦ προσέταξεν ἑαυτῷ ἐκελεύετο καταθύειν, καὶ " οὐδὲ τότε ἐσκανδαλίζετο. καίτοι πολλὰ ἂν τὰ δυνάμενα σκανδαλίσαι μὴ νήφοντα, [μηδὲ ἐγρηγορότα·] καὶ αὐτὸ πρῶτον τὸ ὀπίσω γραμμα, Εἰ ὁ Θεὸς τοιαῦτα καταδέχεται θυσίας, καὶ παιδοκτονίους εἰσκελεύει τοὺς πατέρας, καὶ βιαίῳ τελευτῇ καταλύειν βίον, καὶ ἀώρῳ παραδιδόναι τοὺς παῖδας θανάτῳ, καὶ αὐτοχειρας γενέσθαι τῶν γεννηθέντων, καὶ αἵματι τοιούτῳ βωμοὺς αἱμάσσεσθαι βούλεται αὐτός, καὶ δεξιὰν ὁπλίζεσθαι πατρικὴν τὰ μονογενοῦς παιδὸς, καὶ φονέων εἶναι χαλεπώτερον τὸ δίκαιον· καὶ μὴ " τοῦτο καὶ ἡ τῆς φύσεως συγχωρεῖν θορυβοῦσα, καὶ ἐφίσταμένη, οὐκ ὀπίσω πατὴρ ἐμοῦ μόνον, ἀλλ' ὀπίσω καὶ φιλόστοργος, καὶ πατὴρ τοιούτου παιδὸς, γνησίου, μονογενοῦς, καλοῦ μὲ ἰδεῖν, καλοῦ ἐννοῆσαι. καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ τῷ ἀνθρώπῳ τῆς ἡλικίας ἐμοῦ, καὶ αὐτῇ τῆς ἀρετῆς τῇ ἀκμῇ, διπλῆ τότε ἀπολάμπων τὴν εὐμορφίαν, καὶ τῇ τῆς ψυχῆς, καὶ τῇ τοῦ σώματος. οὐ μικρὸν ἐστὶ " φιλοστοργίας *, καὶ ὃ πρὸ ἐλπίδα δοθεῖσαν πᾶσαν. ἴσχε γὰρ πῶς " πολλὰ τὰ τοιαῦτα παιδία, τὰ παρ' ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν, καὶ οὐ νόμῳ φύσεως κεχαρισμένα, οἷος ἐκεῖνος ἦν. καὶ ἐξ τούτων δὴ πάντων ὃ μάλιστα ἡμῶν ἐμποδὼν ἐγένετο σκάνδαλον ἡ ἐπαγγελία καὶ ἡ ἐπανάθεσις ἦν. ἐναντίον γὰρ ἦν αὐτῇ ὃ ὑπετάγη. τὸ μὲν γὰρ ἐπαγγελθὲν ἦν, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου, ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ· τὸ δὲ ὑπερταγμένον, ἐξ ἑνὸς τοῦ μονογενοῦς, ἀφ' οὗ πᾶσαν ἔμελλεν ἐμπλήσειν τὴν οἰκουμένην, τοῦτον ἐκ μέσου γίνεσθαι, καὶ θανάτῳ παραδίδοσθαι καὶ σφαγῇ χαλεπωτάτῃ. ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐσκανδαλίζετο, οὐδὲ ἐθορυβεῖτο ὁ δίκαιος ἐκεῖνος, οὐδὲ ἔπαθέ τι τοιοῦτον, οἷ εἰκὸς ἦν τινα τῶν ἀρόητων παθεῖν καὶ χαμαὶ συρομένων. οὐδὲ γὰρ εἶπε πρὸς ἑαυτὸν, τί τοῦτο; ἠπατήθημεν; ἐψευσάθημεν; Θεοῦ τοῦτο ὑπέρταγμα; ἄπαγε· οὐ πείθομαι· ὃ παιδοκτόνον με γενέσθαι " ἀμείλικτον, καὶ τοιούτῳ φονεῖσαι αἵματι τὴν δεξιάν μου. πῶς γὰρ ἐκ τῆς ἐπαγγελίας ἔξει πέρας; διὰ γὰρ Ἰσαὰκ τὴν ῥίζαν, πόθεν ἀναβλαστοῦσι; πόθεν καρποί; διὰ καταχώσω τὸν πηλόν, πόθεν ποταμοί; αὖ" αὐθαμίζω μου, πόθεν μοι ὃ πλῆθος τῶν ἐκγόνων ὃ ὡς πλῆθος τῶν ἄστρων προσημαινόμενον; πῶς δῆτα ἐπέσχε τὸ πέρας, καὶ ἐσκόλια ὑπετάθη νεῦρα; τούτων οὐδὲν οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνενόησεν· ἀλλὰ πάλιν ὅτι τὴν δυνάμενον τὰ ἐπαγγειλάμενον ταῦτα κατασφῆναι, τὴν ἄφατον, τὴν ἀμήχανον, τὴν ἄπορον, τὴν ἀπὸ τῶν ἀναλίων ἀφαλάμπουσαν, τὴν δυνατωτέραν τῶν τῆς φύσεως νόμων, τὴν πάντων δυνατωτέραν, τὴν οὐδὲν ἐγγυσαμένην τὸ δυτικὸν πέλαγος, καὶ τοῦτο μὴ πολλῆς τῆς πληροφορίας τὸ ὑπέρταγμα ἰῶντος, καὶ ἐσφαγὲν ὑὸν, καὶ ἡμαγμένον τὴν δεξιὰν, καὶ ἐφοινιγμένον τὸ ξίφος, καὶ ὑπὸ τῆς " δεινῆς τὴν μάχαιραν πλησθὲν. εἰ γὰρ καὶ μὴ τῷ ἔργῳ, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ ταῦτα πάντα ἐπληρώθη. διὸ καὶ Μωϋσῆς αὐτὸν θαυμάζων, ὅτως ἔφη· Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὁ Θεὸς ἐπείραζε τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαάκ, καὶ δεῦρο ἀνένεγκε αὐτὸν ἐκεῖ εἰς Γεν. κβ. α.

τὴν ὀρέων, ὧν δύ σοι εἶπω. Ταῦτα τὰ τῆς ὑποχέσεως ῥήματα; τὰ τῆς ἐπαγγελίας, τὰ λεγόμενα, ὅτι πλήθους ἐκγόνων ἔσῃ πατήρ, καὶ ἔσῃ ὁ σπέρμα αὐτοῦ ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ; ὅρα πῶς μὴ τὰ ῥήματα ταῦτα ἀκούσας σφάζαι Ⓦ μόν, κατεδίξατο Ⓦ, ἀφ' οὗ τοῦτο ἔμαθεν ἔσεσθαι ὁ πλῆθος, τοῦτον ἀνέλῃ, καὶ καταβύσας, εἰς ὀκ μέσου ποιῆσαι, καὶ ἱερεῖον τῷ Θεῷ προσαγαγεῖν. καὶ ὁ Παῦλος ἦ αὖθις ὑπόμνησιν ποιούμενος θαυμάζων πάλιν οὕτως ἐξεφώνου καὶ ἀνεκήρυττε λέγων· Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος. Εἶτα ἀφῆκεν ἠλίκον προῆλθε, καὶ ὅσῳ ἐπεδείξατο πίστιν, ἐπήγαγε· Καὶ Ⓦ μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας δεξάμενος. οὐ γὰρ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, φησίν, ὅτι δύο παῖδας εἶχε γνησίους, καὶ προσεδόκα, ἀναιρεθέντος τούτου, ἀπὸ θατέρου τοῦ πλήθους ἐκείνου ἔσεσθαι πατήρ, ἀλλὰ καὶ μόνον εἶχεν αὐτόν, καὶ ἀπὸ μόνου τούτου τὰ τῆς ἐπαγγελίας ἤρτητο· καὶ ὅμως τοῦτον εἵλετο καταβύσαι, ὥστερ ἐν τῇ ὑποχέσει τῆς γνησιότητος αὐτοῦ μήτε τῇ οἰκείᾳ νεκρώσει, μήτε τῇ πηρώσει τῆς φύσεως τῆς γυναικὸς κωλυθεὶς πρὸς τὴν πίστιν, ὅτως οὐδὲ ἐν ταύτῃ τῇ δοκιμασίᾳ προεμποδισθείς. Ἀφαίρεσαι τοίνυν ταῦτα πρὸς τὰ νῦν γεγονότα, καὶ ὄψει σου τὸν μακροψυχίαν, καὶ ὄψει τὸν βουλόμενον τοὺς σκανδαλιζομένων, καὶ εἰσῃ σαφῶς, ὅτι οὐδαμόθεν ἐπερωτᾷ σοι ὁ σκανδαλον ἔχῃ, ἢ ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι χωρεῖν τὴν ἀκατάληπτον τοῦ Θεοῦ προνοίαν, ἀλλ' ὀπίζηται οἰκονομίαν ξένον [πάντα χοῦ], καὶ αἰτίας τοὺς γινομένων ἅπαντων, καὶ ἕκαστα προεργάζεσθαι. ὅπερ εἰ ἔπαθεν ὁ Ἀβραάμ, ἔμελλε πρὸς τὸν πίστιν χωλεύειν. ἀλλ' οὐκ ἔπαθε· διὸ καὶ ἐλέγχει, καὶ πάντων ἐπέτυχε τῶν ἐπηγγελμένων, οὐδὲ ἐσκανδαλίζετο οὐδὲ τῷ νήπιον, οὐδὲ τῷ μὴ τοῦτο ὀπίσω γάμον· οὐδὲ ὠόμοσε κώλυμα εἶ ὁ ὀπίσω τὴν ὑποχέσει, ὅτι ἀναιρετικὸν εἶ τὸν ὑσίαν τῆς ἐπαγγελίας, οὐδὲ εἰς ἀπόγνωσιν ἐνέπιπτε τῆς ὑποχέσεως, καίτοι πρὸς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὴν πραγμάτων ἐλπίδα. μὴ γὰρ μοι τοῦτο λέγε, ὅτι οὐκ εἰάσεν ὁ Θεὸς εἰς ἔργον τὸ ὀπίσω ἐλθεῖν, οὐδὲ αἱμαχθῶμεν τὸ δικαίου τὸν δεξιόν· ἀλλ' ἐκεῖνο σκόπει, ὅτι τοῦτον οὐδεὶς ὁ δίκαιος ἠδέλφ, οὐδὲ ὅτι ζῶντα ἀπολήψεται Ⓦ μόν, καὶ ὅτως οἰκαδε ὀπισρέψαι ἠπείγετο· ἀλλ' ἕτοιμον ὅλην πρὸς τὸν σφαγὴν τὸν ἑαυτοῦ γνωμόν. Διὰ τοῦτο καὶ οὐκ ἀδυτέρου κλῆσαι οὐκ τῶν ὑσιῶν. οὐ γὰρ εἶπεν αὐτῷ, Ἀβραὰμ ἁπλῶς, ἀλλά, Ἀβραὰμ, Ἀβραὰμ, ᾧ διπλασιασμῷ τῆς φωνῆς τὸν ὀπιτεταμένον πρὸς τὴν ὑσίαν προαίρεσιν αἰείργων τε καὶ ἀναχαιτίζων· ὅτως ὅλως τὸ ὀπίσω ἰῶ. Εἶδες πῶς ὁ πρῶ τῇ γνώμῃ αὐτοῦ ἐπιπλήρωτο, καὶ σκανδαλον ὑδαμοῦ. ὃ γ' αὖπον, "ὁ μὴ προεργάζεσθαι τὰ τοῦ Θεοῦ. τί δαί ὁ Ἰωσὴφ, εἰπέ μοι; οὐ τοιοῦτόν τι καὶ αὖθις πέπονθε; καὶ γὰρ καὶκεῖνος μεγάλη τῆς ὑποχέσεως ἰῶ τοῦ Θεοῦ δεδομένης, καὶ τὰ γινόμενα πάλιν ἀπενδυτίας τῆς ὑποχέσεως ἐγίνετο. ἠ μὴν γὰρ ὑποχέσεις ἰῶ ὄσχε τῶν ὀνειράτων προσκυνήσειν "αὐτὸν τοὺς ἀδελφούς· καὶ διπλῆ ὄψις τοῦτο ἀνεκήρυττεν, ἥ τε ὄσχε τῶν ἄστρων, ἥ τε ὄσχε τῶν δραγμάτων. τὰ γ' μὴ τοιαῦτα "ὄψεις ταῦτας συμβούτα σωστικὰ τῶν "ὄψεων ἰῶ. προῆκτον μὲν γὰρ, πόλεμος αὐτῷ χαλεπὸς ὀντιτυθεν κὴ τὸν πατρῴαν οἰκίαν ἀνέρριπίζετο, καὶ ᾧ τοιαῦτα αὐτῷ λύσαντες ὠδῖνας, ἀφατεμόντες τῆς συγγενείας τοὺς νόμους, καὶ ὄσχερρήξαντες τῆς ἀδελφικῆς "ἀφ θέσεως τὰ δεσμά, καὶ αὖθις τῆς φύσεως ὄσχισαλύσαντες τοὺς δεσμούς, ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι καὶ λύκων ἀγελαίοτεροι τοῖς τ' ἀδελφὸν ἀπὸ τῶν "ὄψεων ἐκείνων ἐγένοντο. καὶ ὥσπερ θῆρες ἄγριοι καὶ αὐτόματοί τινες ὄρνιον ἐν μέσῳ λαβόντες, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐπεβούλευον αὐτῷ τὴν ἡμέραν. καὶ πατὴρ τοῦ πολέμου τούτου φθόνος ἰῶ ἄλογος, καὶ βασκανία ἄδικος· καὶ τῷ θυμῷ ζέοντες, "φόνου καὶ ἐκεῖνοι ἐπνεον τὴν ἡμέραν, τοῦ φθόνου τὸν" κάμινον ταύτην αἰάσθητοντες, καὶ τὸν πυρὰν "ἐκαίοντος. Ἐ ὅπῃ πῶς αὐτὸν ὠδὲν ἐργάσαιτο ἠδυνατο χεῖρον, ἔνδον "τρεφόμενον καὶ μὴ τῶν γονέων ἀφαιρούμενα, ἀφαλλοῖσιν αὐτοῦ τὸν ὑποληψιν, ἐ αἰχμὴν κατασκευάζοισιν αὐτῷ δόξαν, καὶ φόνον καταφέρουσι πονηρὸν, τοῦ παῖδος τὸ φίλτρον τούτῳ

Β' ρ ιε ις.

χ. γονόμενα.
χ. καὶ δόξαν
χ. ἐ ὑπερχόμενα
χ. ἀφαίρεσιν
χ. ἀναιρετικὸν
χ. ἀποληψιν
χ. αἰσχρὸν
χ. ἀφαιρεθέντος
χ. αὐτὸν
χ. ὄψεις
χ. φιλίας
χ. ἀνειράτων
χ. φόνον καὶ ἐκεῖνος ἔλεπον
χ. καῦσιν
χ. διεγείρει
χ. αἰσθησ.

ζωὴν καταλῦσαι βουλόμενοι, καὶ παρὸς ὑπεβουλεύσαν δύχειρωτον λαβεῖν. Εἶτα μὴ ταῦτα
λαβόντες αὐτὸν ἔξω τῶν πατρίδων ὠφθαλμῶν, καὶ ἐπ' ἐρημίας θέντες αὐτοῖς κομίζοντα ἐφ-
χ. τὸ συλλαβ. φίου, καὶ εἰς ὑπόκεψιν αὐτῶν ἀφιγμένον, οὐ τινὰ αἰτίαν " τῆς ἀφίξεως ἠδίδαξαν, οὐ τινὰ
τρόπον ἠξίωσαν τινὰ ἀδελφικὴν, ἀλλὰ τὰ ξίφη ἡκόνουν, καὶ παρὸς σφαγὴν ὑπετε-
πίζοντο, καὶ ἀδελφοκτόνοι πάντες ἐγένοντο, οὐ μικροὶ, οὐ μέγα ἔχοντες ἐγκαλεῖν τῷ μέλλοντι ἀ-
ναιρεῖσθαι παρ' αὐτῶν· ἀλλ' ὑπὲρ ὧν αὐτὸν ἐφονεύσθαι καὶ αἰσχρὸν ἦν ἔδει, φθονοῦντες,
πολεμοῦντες, ἀφαβάλλοντες. ἀλλ' οὐκ ἔφθασε ταῦτα οὕτως ἀπερρέφεται αὐτὸν τὸν Σωσεσί-
φην· ἀλλὰ καὶ ἐν τοσαύτῃ πονηρίᾳ τὸν ἀδελφικὸν ἐπεδείκνυτο ἀφ' ἡσυχίαν. ⓐ ὃ καὶ οὕτως
αὐτὸν ἀδελφὸν ἐπεχείρουν· καὶ ἀνόσιον, τόγε αὐτῶν μέρος, καὶ τὰς δεήσεις ἠμέλησαν, καὶ τὸν ἀ-
δελφοκτονεῖσθαι ἀπῆρτισαν. ἀλλ' ἡ βυθὸς ἄπορος, καὶ ἐν τοῖς ἀπόροις βύπορος τοῦ Θεοῦ σοφία, καὶ
ἐν αὐτῷ δὴ βαθεῖ ὄρῳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ θανάτου τῇ ἐπαγωγῇ, οὐκ ὤν μιαρὸν αὐτῶν ὀνόνιον ἐξ-
ήρπασε χερῶν. Σωεβούλθυσε μὲν γὰρ τῶν ἀδελφῶν εἷς, ὥστε ἀποσπᾶσαι τῆς μιαιφονίας ἐ-
κείνης· ἔπεισε δ' ὁ Θεὸς, καὶ τὸν σφαγὴν διεκώλυσεν. οὐ μὴν ὅδε ἐνταῦθα ἴσατο τὰ
δεινά, ἀλλὰ περαιτέρω προῆκε πάλιν. ὅπερ γὰρ αὐτὸν ἐκωλύθησαν αἱ ἀδελφοὶ, ἔζεε δ' ὁ θυ-
μὸς ἔτι, καὶ τὰ τῆς ὀργῆς ἤκμαζε, καὶ πολὺ τὸ κλυδώνιον ἦν πάθους ἦν, εἰς ἕτερόν τι τὸν ὀργὴν
χ. μετάθεσ- " ἀφῆκεν. ἀποδύσαντες γὰρ καὶ δήσαντες αὐτὸν, καὶ εἰς λάκκον ῥίψαντες ⓐ ὠμοὶ καὶ ἀπρό-
σεις. θεφποι καὶ θηριώδεις, ὥστε τῆς πρὸς αὐτὸν κομιθείσης τραπέζης ἀπήλαυον. καὶ ὁ μὲν ἐν
λάκκῳ πρὸς τὸν ἑκάτων διδοικώς, ⓐ δ' ἑτοίμων καὶ ἐμέλλουν. ⓒ οὐδὲ ἐνταῦθα ἴσαντο τῆς
μανίας· ἀλλ' ἰδόντες δὴ θεφποὺς βαρβάρους καὶ πόρρω τῆς αὐτῶν ἀπωκισμένους χώρας εἰς
τὴν Αἴγυπτον καπούσας, λαβόντες ἀπέδοντο ⓐ ἀδελφοὶ, ἕτερον θάνατον ἐπιθεῖναι αὐτῷ
κατασκευάζοντες, μακρότερον πινὰ καὶ χαλεπώτερον καὶ πολλῆς γέμοντα παλαιπωρείας. μει-
ράκιον γὰρ ὤν, καὶ μειράκιον κομιδῆ, καὶ μᾶλ' πολλῆς τῆς ἐλευθερείας ἐν οἰκίᾳ πατρῴᾳ τραφείς,
καὶ δουλείας ἁπάσης ἄμοιρος ὢν καὶ τῆς ἐν δουλείᾳ παλαιπωρείας, ἐπίστασον ἥ ποτε ἔπαθεν,
ἀθλιον δοῦλος αὖτ' ἐλευθέρου, καὶ ξένος δῆλα πολίτου γεγονώς, καὶ τὴν ἑκάτων αἰχμαλω-
σίαν ὑπομένων· καὶ δουλείαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐξ μισεῖς καὶ τῶν αὐτῷ προσηκόντων
ἀπόντων ἀπαρρησιάστως, γυμνὸς, ξένος, ἄοικος, ἄπολις, νόμῳ δουλείας βαρβαρικῆς
χερσὶν ἐκδεδομένος. τί γὰρ οὐκ ἦν αὐτὸν ἐκφοβῆσαι δορυβῆσαι; ὃ ἀθλιον, ὃ ἀπροσδόκητον,
ὃ πρὸ ἐλπίδα, ὃ ἀμυθέτητον, ὃ χαλεπὸν τῆς συμφορᾶς, ὃ πρὸ ἀδελφῶν, καὶ ἀδελφῶν
χ. τοιαῦτα ἀγαπωμένων, μὴ μικροῖ, μὴ μέγα ἐκείνοις ἠδικηκότα, μᾶλλον δ' ἃ ἐνεργετηκότα " ταῦτα
πάθῃ; ἀλλ' ὅμως οὐδενὶ τούτων διεταράττετο, ἀλλ' ἀπῆγετο δι' τῶν ἐμπόρων ἐκείνων
εἰς Αἴγυπτον, δουλείαν ἐκ δουλείας ἀμείβων. καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ πάλιν ἐγένετο δοῦλος,
καὶ ὤνει βαρβαρικὴν οἰκίαν ὁ Εβραῖος, ὁ δίκαιος, ὁ διπλῶν ἐλευθερείαν ἐλεύθερος,
χ. ἐνταῦθα καὶ τὸν τοῦ σώματος, καὶ τὸν τῆς ψυχῆς· καὶ οὐδὲ " ἐνταῦθα ἐταράττετο, οὐδὲ ἐσκυθρω-
πάζετο πρὸς τὰ γεγονότα, τῷ ὄντι ἀναμιμνησκόμενος τῶν τὰ σωτήρια ἐπαγγελλομέ-
νων· οὐδὲ ἀπεφρόνει, ἵν' δήποτε ταῦτα γῇ. καὶ ⓐ μὲ ἀδελφοκτόνοι καὶ λύκοι καὶ θῆ-
ρες, καίτοι ταῦτα πάσχοντες, ὅτι τῆς πατρῴας οἰκίας τυφλοῦσιν· αὐτὸς δ' ὁ πρόσθε-
κτηθεὶς αὐτῷ βασιλεύει, αἰχμάλωτος, δοῦλος, εἰς ἄλλοτε ἀλλαχοῦ ἀπεμποληθείς, τ' ἑκάτων
χ. πασῶν ὑπομένει παλαιπωρείαν, οὐ μόνον αὐτῷ οὐ βασιλεύσας, ἀλλὰ καὶ δοῦλος αὐτῷ γενόμενος,
καὶ οὐκ πολλοῦ τοῦ δεῖν ἐξ ἴσου τοῖς ἀλλοις παῖς πρεσβύτου παθών. οὐ γὰρ δὴ μόνον βασιλείας
τότε οὐκ ἐπέτυχεν, ἀλλὰ καὶ πατρίδος καὶ ἐλευθερείας, καὶ τῆς τῶν γονέων ἐξέπεσεν ὄψε-
χ. βαρύτερον ως. καὶ οὐδὲ ἐνταῦθα αὐτῷ τὰ τῶν ἀγώνων ἴσατο· ἀλλ' ἕτερον " βαρύτερον ὑπωρύτετο βάρα-
θρον, θάνατον πάλιν ἔχον, καὶ σφαγὴν, θάνατον ἐπονείδιστον, καὶ σφαγὴν αἰσχύνης γέμουσαν.
ἰδοῦσα γὰρ αὖτ' ἀδίκοις ὀφθαλμοῖς ἡ κεκτημένη, καὶ ἀλοῦσα τῷ κάλλει τῷ νεανίσκου, ἐπὶ
τῆς λαμπρᾶς αὐτὸν χλανωθεῖσα ὄψεως, καὶ αὐτὴ πάλιν δόλους ἔρραπτε καὶ ὑπεβουλεύσ. καὶ

τὰ

τὰ δίκτυα τῆς ἀκολασίας πάντοθεν ἀπλώσασα, καθ' ἑκάστην ἐσκοπεῖτο τὴν ἡμέραν εἴσω τῆς οἰκείας σαγήνης τὸν νεανίσκον λαβεῖν καὶ εἰς ὃ τῆς μοιχείας ἐμβαλεῖν βαράθρου, καὶ θανάτῳ πονηρῷ παραδοῦναι ἀθανάτῳ. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὅπως τὸν ἀγρεύσει ζητοῦσα, ὑπὸ τῶν παθῶν κεντουμένη, καὶ ὑπὸ τοῦ ἀκολάστου τούτου ἔρωτος καθ' ἑκάστην σπιλουμένη τὴν ἡμέραν· καὶ ποτὲ ἐπιλαθομένη μόνον, ὅπως τὸν ἄδικον αὐτὸν τοῦ βίαν εἵλκυεν ὕπνῳ, καὶ τῇ ἀλλοτρίου διορύξαι γάμου ἠνάγκαζε, καὶ τὴν σωφροσύνην λυμαίνασθαι ἐπεχείρει. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ἐντεῦθεν ἐπαύσατο ἡ χαλεπὴ ὁ δίκαιος ἔκφυγε· ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμίας πυρκαϊδα, καὶ νέας ἡλικίας θορύβους, καὶ ἀκολάστου γυναικὸς ἐπιβουλὴν, καὶ δεσποίνης ἐφόδους, καὶ νεότητος ἔρεθισμὸν, καὶ πρὸς ἅπασι εἰκὸς ἐκ τῆς ἁφῆς ἐκείνης ἡδέσθαι, καὶ τῆς ὄψεως, καὶ τῆς μανίας, καὶ πολλῆς τῆς θυελλίας ὑπερβὰς, ὥσπερ τις ἀετὸς ὑψηλὸν πετόμενος τὸ πέρον, καὶ αὐτὰ ἀποδυσάμενος τὰ ἱμάτια καὶ καταλιπὼν τῇ ἀκολάστου χειρὶ, ἐξῆλθεν ἱματίων μὲν γυμνὸς, λαμπρὸς δὲ τῆς σωφροσύνης ἔχων τὸ περιβόλαιον καὶ τὸ ἀλεξητήριον αὐτῆς περιφανέστερον. ἐντεῦθεν αὖπαλ ξίφος ἠκονᾶτο πάλιν, καὶ θάνατος ἐρράπτετο, καὶ τὰ κύματα ὅπως ὁ μέζων ἤρετο, καὶ ἡ μανία τῆς γυναικὸς τῆς Βαβυλωνίας καμίνου σφοδρότερον ἐλύττατο. ἔτι γὰρ ὅπως θυμία λοιπὸν ὅπως μέζον ἠγείρετο, ὅτε θυμὸς, ἕτερον χαλεπώτατον πάθος, μὴ πολλῆς περιεστέλλετο τῆς ἀγελειότητος, καὶ φόνον ἔβλεπε καὶ ὅπως ξίφος ἔτρεχε, καὶ σφαγῆς ἦρα παρανομωτάτης, καὶ τὴν σωφροσύνης ἀθλητὴν, καὶ τὴν τῆς καρτερείας καὶ ὑπομονῆς ἀγωνιστὴν ἀνελεῖν ἐπαύσατο. καὶ εἰ ἀπηνδήσασα τοὺς ἄνδρας ἑαυτῆς, καὶ ἀπαγείλασα τὰ γελοιωδέστατα, οὐχ ὡς ἡ τοῦ πράγματος εἶχεν ἀλήθεια, ἀλλ' ὡς αὐτὴ τὸ δρᾶμα τῆς συκοφαντίας κατεσκεύασεν, ἔπεισεν ἅπερ ἤθελε τὸν ἄνδρα δικαστὴν [ἐρημίαν] κατηγορήσασα, καὶ ὡς ἠδικημένη τὴν ἐκδίκησιν ἐπεζήτησε, εἰς ἀπόδειξιν ὧν ἔλεγε, τὰ ἱμάτια τοῦ ἀγῶνος νεανίσκου προφέρουσα ταῖς ἀκαθάρτοις χερσὶ σκεύαις. ὁ δὲ διεφθαρμένος δικαστὴς, οὐκ εἰς δικαστήριον εἰσήγαγε τὸν κατηγορούμενον, οὐ λόγου μετέδωκεν· ἀλλὰ τὴν οὐδὲ ἑωρακότα δικαστήριον, ὡς ἐάλωκότα, ὡς ἐληλεγμένον, καὶ μοιχὸν ἀπηρτισμένον κατεδίκασε, καὶ εἰς δεσμωτήριον ἐβάλε, καὶ ἀλύσει προέδωκε. καὶ ὦ λοιπὸν ὁ τοσούτοις προφόροις ἀναθησάμενος ἀρετῆς, μὴ γήτων, μὴ τυμβωρύχων, μὴ ἀνδροφόνων, μὴ πᾶν τὰ ἔσχατα τετολμηκότων σὺν τῷ δεσμωτηρίῳ. ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς αὐτὸν τούτων ἐθορύβει. ὁ ἕτερος δὲ τῷ βασιλεῖ προσκεκρουκὼς ἀφίετο, αὐτὸς δὲ μακρὸν ἔνδον ἔμεινε χρόνον, ὑπὸ ὧν αὐτὸν προφοῦσα καὶ ἀνακρύπτεσθαι ἔδει, τὸν ἑκάστου πόνων πημονήν. καὶ οὐδὲ ὕστερος ἐφαπάτησε, οὐδὲ ἐσκανδαλίζετο· οὐδὲ εἶπε, τί τοῦτο; εἰς τί τοῦτο; ὁ μέλλων ἐγὼ τὴν ἀδελφὴν βασιλεύειν, καὶ μόνον τοιοῦτος ἐξέπεσα τῆς τιμῆς, ἀλλὰ καὶ πατρίδος, καὶ οἰκίας, καὶ γονέων, καὶ ἐλευθερίας, καὶ ἀδείας, καὶ πρὸ αὐτῶν τῶν μελλόντων με προσκυνεῖν ἀπῆρθην. εἶτα μὴ τὸν σφαγὸν ἐπροσήλθον, δοῦλος ἐγνώμην βαρβάρων, καὶ σιωπῆς ἦμφια δεσπότας· καὶ οὐδὲ σιωπᾶν ἔξη μοι τὰ δεινὰ, ἀλλὰ πόντος βαράθρα καὶ σκῆπτρα. μὴ γὰρ τὸν ὑπὸ τοιούτου τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὸν σφαγὸν, καὶ τὸν δουλείαν καὶ τὸν προστέραν καὶ τὸν δευτέραν, πάλιν μοι θανάτου ἐμελετήθη, καὶ συκοφαντία τῆς προστέρας χαλεπωτέρα, καὶ ὑπόβουλη, καὶ ἔφοδος, ἐδικαστήριον διεφθαρμένον, καὶ κατηγορία αἰσχύνης ἔχουσα πολλὴν, καὶ σφαγὴν ἡμῖν ὠδίνουσα. καὶ ὅτε λόγου μεταλαβεῖν, ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, εἰς δεσμωτήριον ἀπωκίσθην, καὶ ἀλύσεσι προείμην μὴ μοιχὸν καὶ ἀνδροφόνον καὶ τὰ ἔσχατα τετολμηκότων. καὶ ὁ μὲν ἀρχιποιμὴν ἀπηλλάγη καὶ ἀλύσεως καὶ δεσμωτηρίου· ἐγὼ δὲ οὐδὲ μετ' ἐκεῖνον ἀδείας τινὸς ἀπολαύσασα δεδύνημαι· καὶ ἐκείνῳ μὲν εἰς ἔργον δέκεσθαι ὁ ἀνάρχης τὸν ἐρημίαν τὸν ἐμὸν· ἐγὼ δὲ ἐν τοῖς αἰτιάτοις εἰμὶ κακοῖς. ταῦτα αἰ ὀφλὴς προσεδήλωσεν ἐκφυγεῖν; ταῦτα τῶν ἀστέρων ὁ ἀριθμός; ταῦτα τὰ δράγματα; ποῦ τὰ τῶν ἐπαγγελιῶν; ποῦ τὰ τῶν ὑποσχέσεων; ἆρα ἠπατήμεθα; ἆρα προελογιάσμεθα; ποῦ γὰρ μοι λοιπὸν προσκυνήσουσιν ἀδελφοί,

χ. ἠκόνητο
χ. ἠγείρετο
χ. ἀναγ.
χ. ἐκδίκησιν
χ. πάλιν
χ. κρημνοί.
χ. πῦς

ἀδελφοί, ⓦ δοῦλοι, ⓦ αἰχμάλωτοι, ⓦ δεσμώτιμοι, ⓦ μισηθέντες νομίζόμενοι, ⓦ πρὸς τῷ ἐφάπαξ κινδυνεύοντα, ⓦ τοσοῦτον αὐτῷ ἀπηχθισμένοι; οἵ γε πάντα σκῆνα, καὶ ἀπόλωλεν. ὅμως τούτων οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνενόησεν· ἀλλ' ἀνέμιμνε τὸ τέλος, εἰδὼς καὶ αὐτὸς τὸ Θεοῦ τὸ ἀμήχανον καὶ τὴν σοφίαν τὴν ὑπερβ. καὶ ἡ μόνον οὐκ ἐσκωνδαλίζετο, ἀλλὰ καὶ σπουδαιότερον καὶ σκληροτέρως ἐπεστόμιζε τοῖς γινομένοις. τί γάρ φησιν ὁ Δαβίδ, εἰπέ μοι; ἡ μὴ τὸ χειραθῆναι εἰς βασιλέα, καὶ λαβεῖν τὸ δῆμα τῶν Ἑβραίων καὶ σκῆπτρα τῆς τοῦ Θεοῦ ψήφου, καὶ τὸ λαμπρὸν σκῆνος ἔχειν ὑπαίθριον καὶ τὸ βαρβάρου, καὶ χαλεπώτατα πάντων ἔπαθε, πολεμούμενος, ἐπιβουλευόμενος καὶ τὸ Σαοὺλ, καὶ αὐτὸ τὸ ζῆν κινδυνεύον, εἰς πολέμους ἐπισφαγῆς σκηπτόμενος, συνεχῶς τοῖς τὴν ἐρημίαν ἐλαιουόμενος, ἀλήτης, φυγάς, ἄπολις, ἀοίκητος, μετοικίσεως γευόμενος; τί δῆτα καὶ πολλὰ λέγω; τέλος καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς οἰκείας χώρας ἁπάσης ἐξέπεσον ἀεί, καὶ βαρβάροις τοῖς πολεμίοις καὶ ἐχθροτάτοις Φιλιστίνοις, καὶ δουλείας χαλεπωτέρας ἀνομιῶν ζωλώ. καὶ γὰρ καὶ τῆς ἀναγκαίας ἠπόρει τροφῆς. καὶ ταῦτα ἔπαθε μὴ τὴν προῖσαν τοῦ Σαμουὴλ, μὴ τὴν τοῦ ἐλαίου χρίσιν, μὴ τὴν τῆς βασιλείας ὑποσχεσιν, μὴ τὰ σκῆπτρα, μὴ τὸ δίδημα, μὴ τὸ τοῦ Θεοῦ χρεστονίαν, καὶ τὴν ψῆφον τὴν ἐπ' αὐτῷ· καίτοι ὅμως οὐδὲν αὐτὸν τούτων ἐσκανδάλισεν, οὐδὲ εἶπεν οὐδὲ ὅσ, τί τοῦτο; ὁ βασιλεὺς ἐγὼ, καὶ τοσαύτης μέλλων ἀρχῆς ἀπολαύσεσθαι, οὐδὲ ἰδιώτης μὴ ἀσφαλείας εἰ δυνάμην· ἀλλὰ ἀλήτης γέγονα, καὶ φυγὰς, ἄπολις, ἀοίκητος, μετοικίσεως, καὶ εἰς βαρβαρον ἀπελήλυθεν χώραν καὶ τῆς ἀναγκαίας ἀπορῶ τροφῆς, καὶ πρὸς τῷ ἐφάπαξ ὁρῶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπερειμένον μοι ⓦ κίνδυνον. ποῦ τῆς βασιλείας αἱ ὑποσχέσεις; ποῦ τῆς ἀρχῆς αἱ ἐπαγγελίαι σκιᾶς; οὐδὲν τούτων οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνενόησεν· οὐκ ἐσκωνδαλίσθη τοῖς γινομένοις, ἀλλὰ ἀνέμενε καὶ ἀνέσχε τὸ τέλος τῶν ὑποσχέσεων. καὶ ἑτέρωθι δ' μείζονος ἔστιν εἰπεῖν, οἱ χαλεποῖς πρὸς εἰπεῖν πρόσωπα σώμασιν, οὐκ ἐθορυβήθησαν· ἀλλὰ τῷ Θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν κατέχοντες, εἰ καὶ σαυτία καὶ γανώματα τὰς ὑποσχέσεις ἐλεῖ, ἀλλὰ τῆς καλλίστης ταύτης ὑποσχέσεως λαμπρὰς ἐδρέποντο τοὺς φόβους. καὶ σὺ τοίνυν, ἀγαπητὲ, ἀνάμενε καὶ αὐτὸς τὸ τέλος (πολλὰς γὰρ ἀπολαύσεται, ἢ σὺ τοῦτο, ἢ σὺ τῶν μέλλοντι ἀγαθῶν) καὶ πρόσχαρε πολλοῦ τῇ ἀκαταλήπτῳ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας, καὶ μὴ λέγε, πῶς γὰρ τοσαῦτα κακὰ λήψεται διόρθωσιν; μηδὲ πρόεργάζου τῆς τοῦ Θεοῦ προδοξοποιίας ⓦ ζήτει.

Οὐδὲ γὰρ ⓒ δίκαιοι τότε σκῆνος τοῦτο ἐζήτησαν, ὃ, πῶς ἂν πλείονα τοῦτο ἔσαι· ἀλλ' ὁρῶντες εἰς ἀπόγνωσιν καὶ ἀνθρώπινον λογισμὸν πάντα φερόμενα, οὐδὲ ὅτως ἐθορυβοῦντο οὐδὲ ἐταράττοντο· ἀλλ' ἔφερον ἅπαντα γενναίως, μείζονα ἔχοντες ἀπόδειξιν τῶν ἐσομένων χρηστῶν, τὴν δυνάμιν τοῦ ὑποχειρίου, καὶ ἀπὸ τῆς τῶν γινομένων σαυτότητος εἰς ἀπόγνωσιν οὐκ ἐμπίπτοντες. ἤδεσαν γὰρ σαφῶς, ὅτι ἡ μὴ χρόνος ὢν καὶ σοφὸς, δυνήσεται καὶ μὴ τὰ τοιαῦτα πράγματα ἀπαγορθωθῆναι καὶ τὰ αὐτὰ μᾶλλον ἢ ἔμπροσθεν, καὶ μὴ πολλῆς τῆς ὀχολίας τοῖς ἐπαγγελθεῖσιν ὑστεῖσθαι τέλος. καὶ σὺ τοίνυν, ἀγαπητὲ, αὖ τὰ τῶν πρόσω βίῳ λάβῃ τὰ λυπηρὰ λύσιν, δόξαζε ⓦ Θεόν· ἡ τὰ εἰς δυσχερῆ καταλύσῃ, καὶ ὕστως ὠφεληθῇς καὶ μηδὲν σκανδαλίζῃ, εἰδὼς σαφῶς τοῦ Θεοῦ τὴν προνοιαν τὴν ἀπειρον καὶ ἐρμηνεύθηναι μὴ δυναμένην, καὶ ὅλη πάντως λήψεται τὸ προσῆκον ἄπαντα τέλος, εἴτε ἐν τῷ παρόντι βίῳ, εἴτε ἐν τῷ μέλλοντι. εἰ δέ τις τὸ μέλλον ἀκούων, καὶ μικροψυχῶν ἐπείγεται τοῦτο ἐνταῦθα ἰδεῖν γινόμενον, ἐρωτάσθω ὅτι ἡ ἀληθῶς ζωὴ καὶ τὰ βέβαια πράγματα καὶ ἀκίνητα τότε ἡμᾶς μένει. τὰ μὲν γὰρ παρόντα, ὁδὸς· σκῆνα ἐσμὲν, πατρὶς· τὰ ἐνταῦθα, αὔριον ἔοικεν ἑαρινοῖς σκῆναι, πτῆσις ἀκινήτοις· σκῆνη φθαρτοὶ καὶ ἀμοιβαὶ τέλος οὐκ ἔχουσα, σκῆνη ἔπαθλα καὶ βραβεῖα, σκῆνη κολάσεις καὶ τιμωρίαι ἀφόρητοι τῶν τὰ τοιαῦτα κακουργησάντων. τί οὖν πρὸς τοὺς τότε σκανδαλιζομένους

χ. ὃ

χ. χριὰθ, χ. ἐωΐση

χ. ἠσθένησαν

χ. ἀνειλήφατο,

χ. πέρας

νεῖ. 12. Ὅπ ἐν ἀΐδιος ἦν τὸ γένος, καὶ ὅπ ἐν ἀρχῇ ἐναντία ἅπαντα ἐλέποντες οἱ παλαιοὶ ἐσκανδαλίζοντο.

σκανδαλιζομένους, φησί; τί δαὶ σὺ τοῦτ' μειζόνως ἐφαλάμψαντας οὐ λέγεις, τοῦτ' ἔστι τὰ προσωπεῖα ὑλαβείας περικειμένους, καὶ νῦν ἐλεγχομένους, τούτους ἀγεῖς εἰς μέσον; οὐχ ὁρᾷς ὃ χρήσιον καταγέλαστον; ⟨ω⟩ μᾶλλον δὲ ἐλεγχόμενον; τὰ ἀκριβῶς ἐφαρμόσαντα τῷ σίτῳ; τοῦτ' λύκους τῷ προβάτων; τοῦτ' πεπλασμένους τῷ ἀληθῶς ἐν εὐλαβείᾳ ζώντων; ὥστε ὅταν ἴδῃς τούτων τὰ σκάνδαλα, συνόησον καὶ τὰς εὐδοκιμήσεις. Πῶς εἰσελήλυθασιν 5
ἵνες; ἀλλ' καὶ ἔστησαν πολλῷ πλείους, καὶ μείζονα ἑαυτῶν ἐμισθοῦ ζωὴν ἔσχον, οὔτε τῇ δυνάμει τῶν ἐπιβουλευόντων, οὔτε τῇ δυσκολίᾳ τῶν χωρῶν πρὸς τὰς ἀπάντας. καὶ ⟨ω⟩ σκανδαλιζόμενοι ἑαυτοῖς λογιζέσθωσαν. ἐπεὶ καὶ ⟨ω⟩ παῖδες ⟨ω⟩ τῆς ἱερᾶς ἁπάσης ἀπελθόντες, καὶ ναοῦ, καὶ θυσιαστηρίου, καὶ τῆς ἄλλης ἁπάσης τῆς ⟨ϗ⟩ νόμου πρὸς τιμωρίας, καὶ ἐν μέσῃ βαρβάρων χώρᾳ ἀπολειφθέντες, μὴ πολλῆς τῆς ἀκριβείας ⟨ω⟩ νόμον διετήρησαν· καὶ ὁ Δανιὴλ ὁμοίως, καὶ ἕτεροι πολλοί· καὶ ⟨ω⟩ μὴ εἰς αἰσχρὰν ὑπόνοιαν ἀπενεχθῆτε, οὐ πρὸς ἐβλάβησάν τι, ἀλλοι ὁ οἶκοι ὠφέλουν, καὶ πόνων ἀπολαύοντες τῶν ἀπὸ τῆς πατρίδος, τοσοῦτον ἐκέρδαναν καὶ κατεδικάσθησαν.

χεζ. ιϛ. Τίνος ἕνεκεν ἀφείθη ταῦτα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ ἀνθρωποι πονηροὶ, καὶ δαίμονες, καὶ θάλασσα Ματθ. κδ. κδ

Εἰ δὲ ζητοίης τίνος ἕνεκεν ταῦτα συνεχωρήθη, ⟨ϗ⟩ μὴ τοῖς ἀῤῥήτοις τῶν οἰκονομιῶν αὐτοῦ λόγοις προδιαγωρεύοις, ἀλλὰ ἐμφύτησας ἀεὶ πρὸς τὰ τοιαῦτα προσεργάζεσθαι, ὁδῷ προβαίνων, καὶ ἄλλα πολλὰ ἐφαπορήσεις, οἷς, τίνος ἕνεκεν ἀφείθησαν αἱ αἱρέσεις, τίνος ἕνεκεν ὁ διάβολος, τίνος ἕνεκεν ⟨ω⟩ δαίμονες, τίνος ἕνεκεν ⟨ω⟩ πονηροὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ πολλοὶ ὑποσκελίζοντες· καὶ δὴ κεφάλαιον ἀπάντων τούτων, τίνος ἕνεκεν ὁ αἰώνιος διάβολος γίνεται, ὁ τοσαυτὴν ἔχων δύναμιν πρὸς ἀπάτην, ὡς ⟨ω⟩ Χριστὸν εἰπεῖν, ὅτι τοιαῦτα ποιήσει, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατὸν, ⟨ϗ⟩ τοὺς ἐκλεκτούς. ἀλλ' οὐ δεῖ ταῦτα ζητεῖν, ἀλλὰ πάντα προσχωρεῖν τῇ ἀκαταλήπτῳ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας. ὁμοῦ γὰρ ἡμῖν αἱ πεπηγώς, καὶ μυρία κύματα, καὶ μυρίοι ⟨ω⟩ χειμῶνες ὀπίσω, οὐ μόνον ὅσον προβαλέσθαι, ἀλλὰ καὶ ἰσχυρότερος ἔστι· ὁ δὲ ἀθεΐας καὶ βλασφημίας καὶ ὀλιγωρίας, καὶ μηδενὸς ἐπισχόντος καταπίπτει πολλάκις. Εἰ δὲ ⟨ϗ⟩ λέγειν πρὸς ὀπτζήτης μαθεῖν, ἄκουε τὸν κύριον γνώριμον. Εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἕτεροι πολλοὶ τῷ ὄντι διάφορος ⟨ϗ⟩ ποικίλως τὰ καθ' ἡμᾶς πάντα οἰκονομοῦντες θεοί· εἷς δὲ ἡμεῖς ἴσμεν, ⟨ϗ⟩ ἐστὶ τέως. Φανερὸν ὅτι τὰ σκάνδαλα ταῦτα ἀφείθη ὑπὲρ τοῦ μὴ ἐκκαπωθῆναι τὴν ὑμετέραν ταῖς βεβήλοις. ὃ καὶ τῷ Ἰωβ βλασφημοῦντος ὁ Θεὸς ἐδήλωσε, λέγων· Ἄλλως με οἴει σοι κεχρηματικέναι, ἢ ἵνα σαυτὸν ἀφεθῇς δίκαιος; καὶ ὁ Παῦλος δέ φησι· Δεῖ καὶ αἱρέσεις εἶναι, ἵνα ⟨ω⟩ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. σὺ δὲ ὅταν ἀκούσῃς ὅτι, δεῖ καὶ αἱρέσεις εἶναι, μὴ νομίσῃς ὅτι κελεύων ἢ νομοθετῶν ταῦτά φησιν (ἀπαγε) ἀλλὰ τὸ μέλλον προφωνῶν, καὶ τὸ ἐκ τούτου κέρδος τοῖς νήφουσι προμηνύων. τότε γὰρ ὑμᾶς τῶν δυσεξαπατήτων, φησί, σαφέστερον φανῆναι ἡ ἀρετή. πρὸς τούτοις, καὶ δι' ἑτέραν αἰτίαν ⟨ω⟩ πονηροὶ ἀφείθησαν, ὥστε μὴ προαρπαθέντας ἀποκλεισθῆναι τῆς ὠφελείας τῆς ἐκ τῆς μεταβολῆς αὐτοῖς γινομένης. οὕτω καὶ Παῦλος ἐσώθη, οὕτως ὁ λῃστὴς, οὕτως ἡ πόρνη, οὕτως ὁ τελώνης, οὕτως ἕτεροι πολλοί. Εἰ δὲ ὥρᾳ ἦν μεταβαλέσθαι, ἁρπάγησαν ἐντεῦθεν, οὐδεὶς ἂν αὐτῶν ἐσώθη. πρὸς δὲ τὸ δύσκριτον καὶ ἑτέραν φησὶν αἰτίαν ὁ Παῦλος. ποίαν δὴ ταύτην; ὅ, πᾶσαν ⟨ϗ⟩ ἐντεῦθεν ἀποκλεισθῆναι τῶν Ἰουδαίων τὴν ἀπολογίαν. ποίαν γὰρ δὴ σχοῖεν συγγνώμην, τὸν Χριστὸν μὴ δοξάσαντες, ⟨ω⟩ μέλλοντες ἐκείνῳ πιστεύειν; διὰ φησιν, Ἵνα κριθῶσι πάντες ⟨ω⟩ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, τοῦτ' ἔστι, τῷ Χριστῷ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ, τοῦτ' ἔστι, τῷ δυτῆρι. ὅπερ γὰρ ἔλεγεν, Ἐμὲ τοῦτο αὐτῷ μὴ πιστεύειν, ὅπερ Θεὸν ἑαυτὸν ἔλεγε (Διὰ γὰρ τοῦτό σε, φασὶ, λιθάζομεν ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν Θεὸν, καίτοιγε τὰ πλείονα ἀκούοντες αἰτιᾶσθαι τὸν πατέρα, καὶ λέγοντα μὴ τῆς ἐκείνου γνώμης ἀφίεσθαι, καὶ ἐμὰ πολλῶν τοῦτο ἀποδεικνύοντα) οὕτω καὶ ἐροῦσιν, ὅταν τὸν ἀντίχριστον λέγοντα ἑαυτὸν εἶναι Θεὸν, καὶ μηδὲ μεμνημένον τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ τοιαῦτα ποιοῦντα δεξώνται; τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἀνεῖλεν ὀνειδίζων, προεῖλεγε οὕτω λέγων·

Ματθ. ιβ. κδ. Ἰωβ. μ. γ. α. Κορ. ια. ιθ. Γαλ. ε. ιϛ. Ἰωαν. ι. λγ.

γων· Ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ Ioan. 5. μγ.
ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε· Πῶς ὑμεῖς δύνασθε πιστεῦσαι δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε; Μὴ δόξητε ὅτι παρ' ἐμοῦ κατηγορήσω πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. Εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. Εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;

Μὴ δόξητε ὅτι παρ' ἐμοῦ κατηγορήσω πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. Εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. Εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;

Ἐγὼ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε· Πῶς ὑμεῖς δύνασθε πιστεῦσαι δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε;

ξον, ⸂μόνος τὸν ἄθλον ἠθλησε τοῦτον, οὐ γυναικί, οὐκ οἰκέτῃ, οὐκ ἄλλῳ τινὶ τῶν μετ' αὐτὸν
" κοινωσάμενος; ἠδεῖ γὰρ, ἠδεισα φῶς τὸ σκοπέλου ὁ ὑψηλὸν, τὸ ὀπίζαγμα τὸν ὄγκον, ὃ κ. κοινωνήσας;
ἀγῶνος ὁ μέγεθος. δεῖ μόνος αὐτὸς ⸂ἐν δρόμον ἀνεδέξατο τοῦτον· καὶ ἔτρεχε, καὶ ἠγωνίζετο, καὶ
ἐστεφανοῦτο, καὶ ἀνεκηρύττετο. πῶς ζῶντα αὐτὸν ἱερεὺς εἶδε λέγε; πῶς ὁ διδάσκαλος; πῶς
προφήτης; οὐδὲ εἷς. ἀλλ' ὅπερ ἀγνώμονα εἶχε ψυχὴν, ἦρκεσεν αὐτῷ πρὸς ἅπαντα. 5
τί δαὶ ὁ Νῶε; ποῖον ἔφερεν ἱερεῖα; ποῖον διδάσκαλον; ποῖον καθηγητήν; ὅτι μόνος τῆς οἰκου-
μένης ἁπάσης ἀφθαρείσης ἐν πονηρίᾳ, τὴν " σωτηρίαν ἦλθεν ὁδὸν, καὶ τὴν ἀρετὴν διε- κ. ὁρατὴν ἀπ-
τήρησε, καὶ οὕτω διέλαμψεν ὡς ἐν τῷ ναυαγίῳ τῆς οἰκουμένης αὐτὸν τε ἀφασωθῆναι, καὶ ἑ- δευσεν
τέρους ἀφὸ τῆς πρωτοσήμου τῆς οἰκείας ἀρετῆς τῶν ἐπιρτημένων ἐξαρπάσαι κινδύνων;
πόθεν δίκαιος ἐλήλυθε; πόθεν τέλειος; ποῖον ἱερεὰ καὶ ⸂ὅσ" ἢ διδάσκαλον ἐμηχώ; οὐδεὶς δ' εἰ- 10
πεῖν ἔχοι. ὁ ⸂γὰς ὁ τότε, καίτοι ἔνδον ἔχων ⸂ἐν διδάσκαλον διηνεκῶς, τὸ παρὸς τὴν ἀρε-
τὴν, καὶ νουθεσίας ἀπολαύων, καὶ τῆς ἀφὸ ῥημάτων, καὶ τῆς ἀφὸ τῶν ⸀ἔργων, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν
παραγμάτων ἔκβασιν ὁρῶν, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς συμφορᾶς, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς σωτηρίας προθύ-
νεσιν, πονηρὸς πρὸς ⸂ἐν φωτὸς ἐλήλυθε, καὶ σκωμῴδει τὸ μεγαληγορότος τὴν γύμνωσιν, καὶ ἐξε-
πόμπευεν. ὁρᾷς ὅτι πάντα χορὸν ψυχῆς χρεία ἀγνώμονος; τί " δαὶ ὁ Ἰωὴλ, εἰπέ μοι; ποίων κ. 3
προφητῶν ἤκουσε; ποίας διδασκαλίας ἀπήλαυσεν; οὐδεμιᾶς. ἀλλ' ὅμως καὶ οὗτος οὐδενὸς
τούτων τετυχηκὼς, [καὶ] πάνυ ἀρετῆς εἶδος μετὰ πολλῆς ⸂ἐπεδείξατο τῆς ἀκριβείας. καὶ
γὰρ κοινὰ ⸂ἅ ὄντα τοῖς δεομένοις ἐκέκτητο, καὶ οὐχὶ τὰ ὄντα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα. τῇ
μὲν οἰκίᾳ οὐδὲν ⸂ἐπεδέχετο, καὶ ἐκείνων μᾶλλον ἦν ἡ οἰκία, ἃ τῶν κεκτημένων· τῇ δὲ τοῦ
σώματος ἰσχύϊ τοῖς ἀδικουμένοις ἤμυνε, τῇ δὲ τῆς γλώττης ζωοῖσι ⸂ἐ σοφίᾳ, οὐδὲ ἐπῃρεάζοντας 20
ἐπεστόμιζε, καὶ τὴν διαγελικὴν πολιτείαν ἀφὸ πάντων ἀφανίμπτασαι ἐπεδείκνυτο. σκώ-
πτει δέ. Μακάριοι ⸂ὡ πτωχοὶ ⸂ῷ πνεύματι, φησὶν ὁ Χριστός. τοῦτο αὐτὸς ἀφὸ τῶν ἔργων κα- Ματθ. ε. γ.
πώρθωσεν. Εἰ γὰρ ἐφαύλισα, φησὶ, κρίμα θεράποντος ἢ θεραπαίνης, κρινομένων αὐτῶν πρὸς Ιωβ. λα. ιγ.
μέ. τί γὰρ ποιήσω, ἐὰν ὀπίσκεψίν μου ποιήσῃ ὁ Κύριος; πότερον οὐχ ὡς ἐγὼ ἐμὲ ὁμοίως ἐν γα-
στρὶ, καὶ ⸂ἐκεῖνοι ἐλήνοντο; ἐλήνοντο ⸂ἅ ἐν τῇ αὐτῇ κοιλίᾳ. Μακάριοι ⸂ὁ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κλη- Ματθ. ε. ε.
ρονομήσουσι τὴν γῆν. καὶ τί πραότερον ἐκείνου γένοιτο, πρὸς ὃν καὶ ⸂ὁ οἰκέται ἔλεγον· Τίς Ιωβ. λα. λα.
δὲ ὕφη ἡμῖν τὴν ⸀ἀρχὴν αὐτὸν ἐμπλησθῆναι; ὅτως ἦσαν αὐτῷ σφοδροὶ ἐφεταί. Μακά- Ματθ. ε. δ.
ριοι ⸂ὁ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. ἀλλ' οὐδὲ ταύτης ἀμοιρεῖς ἦν τῆς ἀρε- Ιωβ. λα. λδ.
τῆς. ἀκηκόασιν γὰρ τί φησιν. Εἰ δὲ ⸂ἁ μαρτὼν ἐκουσίως διεπάτουν πολυοχλίαν λαοῦ,
τὸ μὴ ἐξαγορεύσαι τὴν ἀνομίαν μου. ὁ ⸂γὰρ ὕτω παρακείμενος, οὐδηλονότι ἐπὶ αὐτὸν ἐπῆλθε μὴ 30
πολλῆς τῆς ⸀ἀφροδολῆς. Μακάριοι ⸂ὁ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην. ὅρα καὶ Ματθ. ε. ς.
τοῦτο μὴ ⸀ἀφροδολῆς αὐτῷ καταρθωμένον. Σιωπήσωμαι, φησὶ, μάλας ἀδίκων, καὶ σκ μέσου Ιωβ. κθ. ιζ.
ὀδόντων αὐτῶν ἁρπάγματα ἐξέσπασα, δικαιοσύνην ⸂ἂ ἐνεδύσαμεν, ἡμφιασάμεθα ⸂ἂ κρίμα ἴ-
σα λιπλοΐδι. Μακάριοι ⸂ὁ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. τοῦτ' ⸂ὂ σκ ἐν χρήμασι μό-
νον ἐλεήμων ἦν, οὐδὲ ἐν τῷ ἐνδύειν τοὺς γυμνοὺς, καὶ τρέφειν τοὺς πεινῶντας, ⸀ἐ χηρεύειν τὴν θρ- 35
θουῦ, καὶ ὀρφανίαν ἀπείργειν, ⸀ἐ πτώματα φύσεως ἀνθρωπίνας, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ
συμπαθείᾳ τῆς ψυχῆς. Ἐγὼ γὰρ, φησὶν, ὅτι πάντι ἀδίκῳ αὐτῷ ἔκλαυσα, καὶ ἐξεῖλα ἐξ ἰδὼν ἀν- Ιωβ λ. κβ.
δρα ἐν ἀνάγκαις. καθάπερ γὰρ κοινὸς ὢν ἁπάντων πατὴρ, ὕτω ⸂ἁ ἐκάστου συμφορὰς, ⸂ἃς
μὲν διώρθου, ⸂ἃς ⸂ἐ ἐνθρίπτε, ⸀ἐ ἀφὸ ῥημάτων, καὶ ἀφὸ παραγμάτων, καὶ ἀφὸ συμπαθείας, καὶ ἀφὸ
δακρύων, καὶ ἀφὸ πάντος ⸂ὅτου τοῦ· ἐν συμφορᾶς ἀνέλεγον, καὶ κοινὸς ἦς ἁπάντων λιμὸν γνό- 40
μους. Μακάριοι ⸂ὁ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ ⸀ὄψονται. καὶ τοῦτο ὑχ ὡς ἔτυ- Ματθ. ε. η.
χεν αὐτῷ κατορθωτὸ. ἀκούσον γὰρ τοῦ Θεοῦ " μαρτυρούντος αὐτῷ· Οὐκ ἔστιν αὐθρωπος κ. λέγοντα
ὅμοιος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, ἄνθρωπος ἄμεμπτος, δίκαιος, ἀληθινὸς, θεοσεβὴς, ἀπεχόμε-
νος ἀπὸ πάντος πονηροῦ ⸂πράγματος. Μακάριοι ⸂ὁ διωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι Ματθ. ε. ι.

αὐτῶν

αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ὁ σκανδαλισθεὶς πολλῷ τῷ ἀγῶνι καὶ τῷ βραβείῳ τῷ
γ. μετὰ λύπης. "δαψιλείαν ἐποιήσατο. οὐ γὰρ" δι' αἰσθήσεων ἠλαύνετο, ἀλλ' αὐτὸς ὁ δεχόμενος δαί-
μων ὑπεζώμυος, ὁ πάντα αὐτῷ τὰ μηχανήματα κινήσας, ὅτως ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν, ἀπηλ-
γ. ἀδῆ. ασας αὐτὸν καὶ οἰκίας καὶ πατρίδος, καὶ εἰς τὴν κοιλίαν ἐξαγαγὼν, χρημάτων ἐκβαλὼν πολ-
λῶν, κλημάτων, παίδων, αὐτῆς τοῦ σώματος τῆς ὑγείας, καὶ λιμῷ καθάπερ δεσμοῖς χαλεπωτάτῳ.
κ. ἐπίκεινται αὐτῷ καὶ ἐπῆξ. μὴ ὄφελον ἐκείνου καὶ τῶν φίλων τινές, ὥσπερ ἔτυχεν, "ἅλλοντο καὶ" αὐξάνον αὐτοῦ τὸ ψυχῆς τὰ ἕλκη. Μακάριοί ἐστε, ὅταν σκανδαλίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, Matth. v. 12.
ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
ἀλλὰ καὶ τοῦτον μὴ πολλῆς τῆς ἀφροσύνης σκάπτωσι μάχαιρισμόν. καὶ γὰρ καὶ οἱ
πρότερον αὐτὸ τοῦτο διέβαλλον αὐτὸν, ἐλάττονα ὢν ἐπλημμέλησε λέγοντες αὐτὸν τετιμωρῆ-
σθαι, μάχης κατηγορίας ἀποτίνοντες κατ' αὐτοῦ καὶ λόγους ψευδεῖς καὶ συκοφαντίας γέ-
κ. κινδυνεύ- μουσας. ἀλλ' ὅμως καὶ τούτοις αὐτοῖς" μέλλουσι κινδυνεύειν ἐξήρπασε τῆς ἐσχάτης πληγῆς
οντας ἅπαντας· οὐδένες γὰρ τῶν ἐξηκοντόρων μηνσιχάσησε αὐτοῖς. καὶ σκόπει πάλιν σκῆψιν ἐπλήρωσε ὁ
θεῖος εὐαγγελιστὴς, ὃ, Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. καὶ Matth. v. 44.
γὰρ ἠγάπησε καὶ ἠύξατο ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ἔλυσε, καὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν
γ. διαγεγεν- ἔλυσε· καίτοι μὴ παρόντων, μὴ" εὐαγγελίων, μὴ ἱερέων, μὴ διδασκάλου, μὴ ἄλλου τινὸς
μένων ἀκούσας τοῦ ἀρετῆς συμβουλεύοντος. ὁρᾷς ἡλίκον ὄντως ἡ γνησία ψυχὴ, καὶ πῶς ἀρκεῖ πρὸς
ἀρετὴν ἑαυτῇ, κἂν μηδεμιᾶς ὑπομνήσεως ἀπολαύῃ; καὶ τοι γε παρηγόρους οὐ μόνον χρησιμοὺς
οὐκ ἔχει, ἀλλὰ καὶ πολλῶν κακίων ὑπεδέξαντο. διὸ γοῦν τοῦ παρηγόρου αὐτοῦ φησιν
ὁ Παῦλος, Μή τις πόρνος ἢ βέβηλος, ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτο- Εβρ. ιβ. ιε.
τόκια.

Τί δαὶ, ὅτι τῶν ἀποστόλων, εἰπέ μοι, οὐ μυρία τοιαῦτα ἐγίνετο; ἀκουσον γοῦν τί φησιν χεζ. ισή.
ὁ Παῦλος. Οἶδας ὅτι, ὅτε ἀπεγράφησάν με ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ὅστις Φύγελλος καὶ Ἑρμογένης. Οτι καὶ ὅλη ἡ
οὐ δεσμωτήρια ἔφυγον καὶ διδάσκαλοι; οὐκ ἀλύσεις παρεῖχεν; οὐ παῦλα τοῖς οἰκείοις, οὐ παῦλα τῶν ἀποστόλων
ἀλλοτρίων τὰ ἔμπαλιν ἔπασχον καιρά; οὐ μετ' ἐκείνους αὖτ' ἐκείνων λύκοι βαρεῖς εἰσῆσαν εἰς πολλὰ ἦν τὰ σκάνδαλα. καὶ
τὰ πρόβατα; οὐχὶ τοῦτο παρεμύθησε ὁ Παῦλος Ἐφεσίοις εἰς Μίλητον αὐτοὺς μεταπεμψάμε- πολλοὶ οἱ πε-
νος; Ἐγὼ γὰρ οἶδά, φησι, τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, ρισπασμοὶ, καὶ διδασκά-
μὴ φειδόμενοι τοῦ προβάτου· καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμ- λων διώξεις
μένα, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς εἰσπορευομένους ὀπίσω αὐτῶν. οὐχὶ λυκοτύπους ἀνὴρ Ἀλέξανδρος μυρία καὶ αἱρέσεως
πρέφει αὐτῷ παρήγορα, πάντα χθὲς ἐλαιῶνα, πολεμοῦν, πυκτεύων, καὶ εἰς τοσαύτην τα χεῖρα. β. Τιμ. α. 15.
αὐτοῦ κατέστησεν ἀγωνίαν, ὡς καὶ τῆς μαθητικῆς ἀγκάλης καὶ εἰπεῖν, Οὐ καὶ σὺ φυλάσσου· Πραξ. κ. κθ.
κ. δαδιλ- λίαν γὰρ αὐθέσκετα τοῖς ἡμετέροις λόγοις; οὐχ ὁλόκληρον ἔνιος τῶν Γαλατῶν ἔστω τινῶν" ψευ- β. Τιμ. δ. 14.
φῶν δαποστόλων διεφθάρη, καὶ παρὰ Ἰουδαϊσμοῦ ἀνετομόλησεν; οὐκ ἐν παροιμίοις τοῦ κηρύγμα-
τος ὁ Στέφανος ἦν τοῦ πάθους ῥέων καὶ πνέων ἀπειλῶν, ὁπόταν ἀναισχύντους ἀπο-
στόλων διεφθάρη Ἰουδαίων γλῶτταν, ἣν οὐδεὶς ἀνὴρ εὐκαταφρόνητος ἠδύνατο, ὁ πάντα συγχύσας τὰ Ἰουδαϊκά,
ὁ λαμπρὸν εἰπὼν ὄφαγον καὶ τίκτειν παρεῖναι, ὁ γνήσιος ὄντως καὶ σοφὸς ἐν χριστῷ πεπληρω-
μένος καὶ τοσαύτην ἐκκλησίαν ὠφελῶν, οὐδὲ πολὺν χρόνον ποιήσας ἐν τῷ κηρύγματι, ἀ-
κ. ὁ δεξόμενος ἁρπάγη, καὶ ὡς βλάσφημος κατεδικάζετο καὶ κατελεύετο; "πῦ δαὶ Ἰακώβου; οὐκ ἐν ἀρ- Πραξ. ιζ. 6.
χῇ καὶ αὐτὸς καὶ ὅζ αὐτῆς, ὡς εἰπεῖν, βαθείδος ἀνεκαύθη, καὶ ἀπὸ μηδεὶς εἰς χεῖρα τῶν Ἰ-
δαίων ἦν Ἡρῴδου ὕστατ" βίον κατέλυσε, φύλος τοιοῦτος καὶ ἑδραίωμα τηλικοῦτον τῆς ἀλη-
θείας; πόσοι τότε ἐσκανδαλίζοντο γινομένων τούτων; ἀλλ' οἱ ἔξωθεν ἴσαντο, καὶ μείζονες ἴσαντο.
ἀκουσον γοῦν τί φησιν ὁ Παῦλος Φιλιππησίοις ὑπὲρ ἑαυτοῦ· Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, Φιλιπ. α. 12.
ἀδελφοὶ, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ὥστε τοὺς πλείο-
νας τῶν ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ, πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου, περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως

The Library
Exeter College
Oxford.

Ⓦ λόγων λαμβάνω. Εἶδες ἀνδρείαν; Εἶδες πρᾳότητα; Εἶδες βύθιον ψυχῆς; Εἶδες φιλόσοφον γνώμην; ἐώρων Ⓦ διδάσκοντα ἐν δεσμωτηρίῳ καὶ ἀλύσει συγκεκλεισμένον, ἀγχόμενον, παιόμενον, καὶ μυρία πάσχοντα δεινά· καὶ οὐ μόνον οὐκ ἐσκανδαλίζοντο, οὐδὲ ἐθορυβοῦντο, ἀλλὰ καὶ μείζονα ἐθυμίαν εἶχον, καὶ πλείονα προθυμίαν ἐνεδείκνυντο εἰς τὸ ἀγῶνας ἐλαμβανον τὸ διδασκάλου τοῖς παθήμασιν. ἀλλὰ καὶ ὑπερεύγνωτε, φησιν, ἕτεροι. οὐδὲ ἐγὼ πρὸς τοῦτο ἀντιλέγω. καὶ γὰρ εἰκὸς πολλοὺς καὶ ὑπερεύρεθαι γνωμῶν τούτων. ἀλλ', ὃ πολλάκις εἶπον, καὶ λέγων οὐ παύσομαι, τοῦτο καὶ νῦν ἐρῶ· ἐὰν οἷς δίκαιοι τοῦτο δύνειν λογίζεσθαι ὅτοι, οὐ τῇ τῶν πραγμάτων φύσει. καὶ γὰρ ἀπιὼν ὁ Χριστὸς ὑπεδήσατο τοῦτο τὸν κατέλιπεν ἡμῖν τὴν κληρονομίαν, λέγων, Ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἕξετε· καὶ, Ἐπὶ ἡγεμόνας καὶ βασιλέας ἀχθήσεσθε· καὶ, Ἔσται καιρὸς, ὅτε πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς, δόξει λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. ὥστε πολλοῦ μοι δεῖ σκανδαλιζομένους πάντα χρὴ φέρειν. ἀεὶ γὰρ τοιαῦτα συνέβαινε. καὶ τί λέγω τὰ τοῦ ἀποστόλου; πόσοι τῶν Ἰουδαίων ἡμῶν δεσποτῶν ἐσκανδαλίσθησαν, καὶ πολλῷ θρασύτεροι καὶ μᾶλλον ἐθυμοῦντο, "καὶ παιόντες ἐκωμῴδουν αὐτὸν, λέγοντες, Ὁ καταλύων Ⓦ ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγείρων αὐτὸν, ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν δὲ οὐ δύναται σῶσαι; Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, καταβήθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομέν σοι. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἂν εἶχον ἀπολογίαν ὅτοι Χριστὸν Ⓦ σταυρόν. ὁ γὰρ λῃστὴς ἀπάντων κατηγορεῖ τῶν τοιούτων. ἐκεῖνος ἑωρακὼς ἐδεδεν δύο, καὶ οὐ μόνον οὐκ ἐσκανδαλίσθη, ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν μείζονα ἐπόθησεν ἔλαβεν" εἰς ὃ φιλοσοφῆσαι, καὶ πάντας ἐκάλεσε τοὺς δώδεκα, καὶ τῷ πιστεύσαντι τῆς πίστεως κρυφιότητος, καὶ τοὺς μαθητὰς" φιλοσοφεῖ. ὁρῶν γὰρ ἀνεσκολοπισμένον, μεμαστιγωμένον, ὑβριζόμενον, χλευαζόμενον, ποτιζόμενον, ἐμπτυόμενον, ὑπὸ δήμου πονηροῦ χλευαζόμενον, ὑπὸ δικαστηρίου κατακριθέντα, τοῦτο ὅτι φαίνεται ἀπαθῆ, οὐδενὶ τούτων ἐσκανδαλίσθη· ἀλλ' ὁρᾷ σταυρὸν καὶ ἥλους ἐμπεπηγότας, καὶ κωμῳδίαν τοσαύτην γινομένην ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ διεφθαρμένου, τοῦ ὀρθὴν ὁδὸν αὐτὸς ἐβάδισε λέγων, Μὴ ὁδὸν τῶν ἐθνῶν ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε· ἀλλὰ πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ· καὶ τὸν Ⓦ κακῶς ἐποιήσαντα ἐκεῖνον ἐπὶ τὸν ἀγαθὸν ἐποίμανε, καὶ τὰ οἰκεῖα ἁμαρτήματα ἐξωμολογεῖτο, καὶ πρὸ ἀναστάσεως ἐφιλοσόφει· καὶ τοὺς τὸν νεκροὺς ἰδὼν ἐγειρομένους, οὐ λεπρούς καθαιρομένους, οὐ χωλοὺς ὀρθουμένους, οὐ θάλατταν χαλινωμένην, οὐ δαίμονας ἐλαυνομένους, οὐκ ἄρτους πολλαπλασιαζομένους, οὐ τὰ ἄλλα, ἅπερ ἐθαύμασεν τοῦ Ἰουδαίων ὁ δῆμος, καὶ θαυμάσιος ἐφαύρωσεν. ἀλλ' οὗτοι μὲν ἀνεσκολοπισμένον ἰδὼν καὶ ὡμολόγησε Θεὸν, καὶ βασιλείας ἐμνημόνευσε, καὶ τοῦ μαθητὰς ἐφιλοσόφησεν· σκῆπτρον γὰρ μαστιγούμενον θαυμάσιον, καὶ τῆς ὀργῆς λόγων, καὶ τῆς ὀργῆς πραγμάτων ἀπολαύσαντες διδασκαλίας, οὐ μόνον οὐδὲν ἀπώνηντο, ἀλλὰ καὶ εἰς ὃ ἔσχατον βάραθρον τῆς ἀπωλείας κατενέχθησαν, ὅτι Ⓦ σταυρὸν αὐτὸν αἰσχύνασαντες. ὁρᾷς ὅτι Ⓟ μὴ ἀγνώμονες καὶ ἠμελημένοι, οὐδὲν ἀπὸ τῶν ὠφελουμένων κερδαίνουσιν· Ⓟ δὲ βυγνώμονες καὶ νήφοντες, ἀφ' ὧν ἕτεροι σκανδαλίζονται, ἀπὸ τούτων καὶ μέγιστα ὠφελοῦνται; τοῦτο καὶ ὅτι τοῦ Ἰούδα, καὶ ὅτι τοῦ Ἰωάννου ἰδεῖν. ὁ μὲν γὰρ Ἰούδας οὐδὲν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τοῦ τὸν οἰκουμένην ὀρθώσαντος ἐσώθη· ὁ δὲ Ἰωάννης οὐδὲν ἀπὸ τοῦ Σαμαρείτου τοσοῦτον" ἀπολέσαντος ἐλάβομεν· ὁ μὲν μυρία πάσχων κακὰ, ἐξεφαυλίσθη· σκῆπτρον δὲ, ὁ σπείρας θαυμάσιος, καὶ αὐλὸς ποιήσας, ὁ νεκροὺς ἐγείρας καὶ δαίμονας ἐλάσας (καὶ γὰρ καὶ αὐλὸς τοιοῦτον ἐλήφθη τὸν ἐξορκισμόν) ὁ μυρία τοῦ βασιλείας καὶ γεέννης ἀκηκοὼς, ὁ τραπέζης κοινωνήσας μυστικῆς, ὁ" δεῖπνον μεταξὺ "φιλικώτατα, καὶ τοσαύτης ἀπολαύσας βύνοιας καὶ τοσούτου, ὅσης Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ πλείονος (καὶ γὰρ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας καὶ τῆς συγκαταβάσεως, ἧς μετέσχε πολλῆς, καὶ τὰ χρήματα τῶν πενήτων ἐγχειρισθεὶς ἐκεῖνος) [τότε δὲ] καὶ τοσαῦτα ἐξεβακχεύθη, καὶ τὸν Σατανᾶν ὑποδεξάμενος διὰ τῆς φιλαργυρίας, εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἀφανισμὸν ἐλήλυθε προδότης, καὶ ὃ κεφάλαιον εἰργάσατο τῶν κακῶν, αἷμα τοιοῦτον πωλήσας

χ. παῤῥησίαν
χ. προέχοντα
χ. τὰ παθήματα.

χ. πρότερον
χ. ὥστε καὶ κωμῳδοῦντας

χ. ἀποστόλου

χ. ἐφιλοσόφησεν

χ. ἀπατήσαντος

χ. νων
χ. τ-σάτων

σας πεντακοσίους ἀδελφούς, καὶ φιλήματι δολίῳ προδοὺς τὸν διδάσκαλον. πόσους οἴει καὶ ἐν τούτῳ σκανδαλισθῆναι, τῷ μηδὲ τοῦ μαθητοῦ ἡγεῖσθαι τὸν προδόσαι; τί δαὶ ὁ τῆς ἐρήμου πολίτης, ὁ τῆς σειρᾶς κάρτος, ὁ τοῦ Ζαχαρίου παῖς, ὁ τὸν ἀγίαν σκηνὴν καὶ Φερικώδη καταξιωθεὶς βαστάσαι κεφαλήν, καὶ ἡγεῖσθαι προδρόμου τοῦ οἰκείου δεσπότου, ὅτε δεσμωτήριον ᾤκει, ὅτε ἀπετέμνετο, καὶ πορνικῆς ὀρχήσεως [σφαγὴν] μισθὸς ἐλήφθη, πόσους οἴει σκανδαλίζεσθαι τότε; καὶ τί λέγω τότε; πόσοι καὶ μετὰ χρόνον τοσοῦτον τοῦτα ἀκούοντες σκανδαλίζονται; καὶ τί λέγω τὸν Ἰωάννην, καὶ ὃ δεσμωτήριον, καὶ τὸν σφαγέα ἐκεῖνον, καὶ πρὸ τοῦ οἰκείας αἱρεθρέψομαι, δέον πάλιν ὅτι τὸν δεσπότην καταφυγεῖν;

Ὁ γὰρ σωθεὶς τοῦ Χριστοῦ, ὁ τὸν οἰκουμένην ὀρθώσας, ὁ τὸν πλοῦτον λύσας, ὁ τὸν χρυσὸν ποιήσας ὑδρεῖον, ὁ τοῦ θανάτου τὸ νῦν σκῶλον, ὁ τὴν ἀφθαρσίαν καταλύσας, ὁ τοῦ δαίμονας ὑπηκόους ἀγγέλους ποιήσας, ὁ βωμοὺς καταλύσας καὶ ναοὺς * αἰσχρέσας, ὁ τὸν καινὸν τοῦτον καὶ ξένον Φιλοσοφίαν εἰς τὸν κόσμον καταφυτεύσας, ὁ μυρία ἐργασάμενος ἀγαθὰ, τὰ Φερικώδη ταῦτα καὶ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ, οὐχὶ σκάνδαλον πολλοῖς γέγονεν; οὐχὶ Παῦλος βοᾷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν λέγων, καὶ οὐκ αἰσχύνεται· Ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, "ἔθνεσι δὲ μωρίαν; τί οὖν, εἰπέ μοι, οὐκ ἐχρῆν ἡγεῖσθαι τὸν σωτῆρα, οὐδὲ τὸν Φερικώδη ἐκεῖνον ἀνενεχθῆναι θυσίαν, οὐδὲ τοσαῦτα τελεσθῆναι καθορθώματα, ἵνα μὴ σκάνδαλον ἐγένετο τοῖς ἀπολλυμένοις τὸ πρᾶγμα καὶ τότε, καὶ μὴ ταῦτα, ἃ καὶ πάντα τὸν χρόνον; καὶ τίς οὕτω μαινόμενος, ὃς ἅπαξ ἐξεστηκώς, ὡς τοῦτο εἰπεῖν; ὥσπερ οὖν ἐκεῖνοι οὐ σκανδαλιζόμενοι διὰ λογίζεσθαι, καίτοι "τοιοῦτος ὄντας, ἀλλὰ σωθέντας, καὶ καταργήσαντας, καὶ ἀπολαύσαντας τῆς τοσαύτης σοφίας (καὶ οὐ χρὴ λέγειν, τί "ἂν εἰκὸς καὶ σκανδαλισθέντας; ἑαυτοῖς γὰρ δὴ εἶεν σκῆνοι "δίκαιοι λογίζεσθαι) οὕτω δὴ οὐδὲ νῦν. Ὁ γὰρ σκάνδαλον ἦν διὰ τὴν φύσιν τοῦ σταυροῦ γέγονεν, ἀλλὰ διὰ τὴν δύσιαν τῶν σκανδαλιζομένων (διὸ καὶ ἐπάγει ὁ Παῦλος, Αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι Χριστὸν, Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν) ἐπεὶ καὶ ὁ ἥλιος βλάπτει τοὺς ἀσθενεῖς τὸ ὀφθαλμούς. Τί οὖν; οὐκ ἔδει ἡγεῖσθαι τὸν ἥλιον; καὶ ὃ μέλι πικρὸν τοῖς νοσοῦσι φαίνεται. τί οὖν; ἀφανιστέον ἔδει τοῦτο ἐκ τοῦ μέσου; ἀλλὰ ④ ἀποστολοι, οὐχὶ τοῖς μὲν ὀσμὴ ἐκ θανάτου εἰς θάνατον ἦσαν, τοῖς δὲ ὀσμὴ ζωῆς εἰς ζωήν; Διὰ τοῦτο ἀπολλυμένους οὖν οὐκ ἔδει τοὺς ζωντας ἀπολαῦσαι τῆς τοσαύτης κηδεμονίας; αὐτὴ δὲ ἡ πρόνοια τοῦ Χριστοῦ, ἡ σωτηρία ἡ ἡμετέρα, ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, ἡ ζωὴ, τὰ μυρία καλὰ, πόσους ἐδάρησε; πόσους ἀπολωλείας ἀπέστησε καὶ συνήνωμεν; οὐκ ἀκούεις πῶς φησι περὶ τῶν Ἰουδαίων ὁ Χριστός; Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. τί οὖν; ὅπως ἀναπολόγητα αὐτοῖς γένηται μὴ τὴν πρόνοιαν τὰ ἁμαρτήματα, οὐκ ἔδει αὐτοὺς προδηλοῦσθαι διὰ ἐκείνους τοὺς κακῶς τῷ καλῷ χρησαμένους; καὶ πῶς δὴ ταῦτα εἴποι; οὐδεὶς οὐδὲ τῶν σφόδρα ἐξεστηκότων. τί δαί, ἀπὸ τῆς γραφῆς, εἰπέ μοι, πόσοι ἐσκανδαλίσθησαν; πόσαι αἱρέσεις συνεστῶσαν ἔτυχον ἑαυταῖς προφάσεις; ἐξαλειφθῆναι οὖν ἔδει τὰς γραφὰς διὰ τοὺς σκανδαλιζομένους; ἢ μηδὲ τὴν ἀρχὴν δοθῆναι; ἀδαμῶς· ἀλλὰ καὶ σφόδρα δοθῆναι διὰ τοῦτο μέλλοντας κερπύειν τὸν ἄνω αὐτῶν ὠφέλειαν. σκῆνοι μὲν γὰρ (πάλιν ἃ παύσομαι τὰ αὐτὰ λέγων) ἑαυτοῖς λογίζεσθωσαν τὰ σκάνδαλα· ④ δὲ μέλλοντες ἐξ αὐτῶν τὰ μέγιστα ὠφελήσεσθαι, ἃ τὸν τυχοῦσαν ἂν ἐμείναν διὰ ζημίαν, εἰ διὰ τὴν ἑτέρων ἀγνωμοσύνην καὶ ῥᾳθυμίαν αὐτοὶ μέλλοντες κερδαίνειν ὧν λαβεῖν αὐτούς, ἀπεστερήθησαν τῆς τοιαύτης ὠφελείας. μή τοίνυν μοι λέγε τοὺς ἀπολλυμένους. ὅπερ γὰρ καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν εἶπον λέγω, οὐδεὶς τὴν ἑαυτοῦ μὴ ἀδικούμενος πρὸς ἑτέρου ἀδικεῖταί ποτε, κἂν εἰς αὐτὸν ὁ ζῆν κινδυνεύῃ.

χ. ὁ

χ. αὐτὸς.

χ. ἔλλησι

χ. πολλὰς

χ. διὰ

χ. αὗτοι

χ. ἢ

χ. μὴ γένοιτο.

χεζ. ιε. Οπ οἱ αὐέντοι κ' ἀπὸ τῆς κεφαλαίας τῆς ἀγαθῶν, τῆς ςαυρῆς λέγω, δι' ἣ οἰκουμένη ἐσώθη, ἐσκανδαλίσθησαν.

α. Κορ α. κγ.

κεφ. ιϛ. Οπ τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα οὐδεὶς δύναται παραβλάψαι.

Τί γὰρ ὁ Αβελ ἐβλάβη, εἰπέ μοι, ὑπὸ ἀδελφικῆς καταπεφθεὶς δόξης, ἢ ἄνθρωπον καὶ βίαιον ὑπομένας θάνατον; ἀλλ' ἠγὰ μᾶλλον ἐκέρδανε, λαμπρότερον ἀναδησάμενος στέφανον; πῖ" δαὶ ὁ Ιακὼβ, ὁ ὑσαῦτα παθὼν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, ὃς ἀπόλις καὶ φυγὰς ἦ μεταναστὴς ἢ δοῦλος γενόμενος, ὃς εἰς ἑκατὸν λιτρῶν καταπεφθείς; πῖ" δαὶ ὁ Ιωσὴφ, ὁμοίως ἢ αὐτὸς ἄπολις, ἄοικος, ἢ αἰχμάλωτος, ἢ δοῦλος, ὃς δεσμώτης γεγονώς, ὃς πολλὴν ἐκάπτων κίνδυνον οὖσας ὃς ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὃς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ, ὑπομένας δριμείνας διαβολάς; πῖ" δαὶ ὁ Μωϋσῆς ὑπὸ τοσούτου δήμου μυριάκις" καταλευσθεὶς, ἢ πολλὰ τῶν εὐεργετηθέντων ὑπ' αὐτοῦ βουλευθείς; πῖ" δαὶ ὁ Δαυὶδ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τοῦ Ιουδαίων λαοῦ καὶ; πῖ" δαὶ ὁ Ιὼβ, ὑπὸ τῆς διαβολῆς μυρίας μηχαναῖς πολεμηθείς; πῖ" δαὶ ὁ παῖδες ὁ τρεῖς; πῖ" δαὶ ὁ Δανιὴλ πολλὴ ζωῆς, πολλὴ ἐλευθερίας, πολλὴν ἑκάστων κινδυνεύσας αὐτῶν; πῖ" δαὶ ὁ Ηλίας ἑκάστη πενίᾳ συζῶν, ἐλαιοπόλος, δραπετεύων, ἐρήμους οἰκῶν, φυγὰς ἀεὶ καὶ μεταναστὴς γενόμενος; πῖ" δαὶ ὁ Δαβὶδ, ὑσαῦτα μὲν πολλὰ ὑπὸ Σαοὺλ, ὑσαῦτα ὕστερον πολλὰ ὑπὸ ἰδίου παιδὸς παθών; οὐχὶ μᾶλλον διέλαμψε, τὰ ἕκαστα πάσχων καλά, ἢ ὅτε εὐημερίας ἀπήλαυε; πῖ" δαὶ ὁ Ιωάννης ἀποτμηθείς; πῖ" δαὶ οἱ ἀπόστολοι, οἱ μὲν ἀποτμηθέντες, ὃ ἑτέραις πομπείαις πολλαδοθέντες; πῖ" δαὶ ὃ μάρτυρες, ὃ δεινοῖς βασάνοις πολλὰ ψυχὰς ἀπορρήξαντες; οὐχὶ πάντες οὗτοι ὅτε μάλιστα" ἔλαμψαν, ὅτε ἐπηρεάζοντο; ὅτε ἐπεβουλεύοντο; ὅτε πάντα ἕκαστα πάσχοντες ἡδέως" εἰσήκουσαν;

κεφ. ιζ. Οπ μεγίστη θεοσεβείας καὶ ἀγαθότητος ἢ ἀκρίβεια Θεοῦ ὑπόδειγμα. Ρωμ. ε. η.

Τοίνυν ἡμῖν διασώζειν πάντα τὰ ἄλλα πρὸ πάντων ἀναγκαῖον, ἢ πρὸ τούτου μάλιστα ἀναγκαῖον, δοξάζοντες, σκληπτόμενοι πρὸ ὃ φανερὸν, πρὸ ὃ θάνατον σκῆπτρον ὃ ἐπάρατον; ἢ τοῦτο αἴτιον ἢ κάτω σημεῖον ὁ Παῦλος ποιήσατο τῆς ἀγάπης αὐτοῦ τὴν πρὸς ἡμᾶς, ὃ ἀποθανὼν; ὃ γὰρ τοιούτων ἀποθανὼν; ἢ πῶς εἰπεῖν ὃ ἄναιον, τὸν γλυκὺν, τὸν θαλῆτα, τὰ ἄλλα πάντα, ἅπερ ἐποίησεν ὁ Χριστὸς εἰς χρείαν ἡμῶν ἢ ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ ἢ κάτω πρὸς ἐρέθει ὃ φανερὸν, λέγων· Σωθήσῃ γὰρ τῷ ἐμῷ ἀγαπητῷ ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς, ὅτι, ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. ἢ ἀναστὰν ἡμῖν χρήσας ὑποτείνει τὰς ἐλπίδας, λέγων· Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ. οὐκ ὀκνεῖ" τοίνυν μᾶλλον ἢ αὐτὸς καλλωπίζεται, καὶ μεγαφρονεῖ, καὶ σκιρτᾷ, καὶ πέταται ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, γόητας γεγράφων ὕστερον· Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ; καὶ τί θαυμάζεις, εἰ Παῦλος ὀκνεῖ" τοίνυν σκιρτᾷ καὶ πηδᾷ καὶ" καλλωπίζεται; αὐτὸς ὁ ταῦτα παθὼν, δόξῃ δὲ τοιαῦτα καλῇ. Πάτερ γάρ, φησιν, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν σου τὸν υἱόν. ἢ ὁ μαθητὴς δὲ ὁ ταῦτα γράψας οὕτως ἔλεγεν· Οὔπω γὰρ ἦν τὸ πνεῦμα ἅγιον, ὅτι Ιησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη, δόξαν καλὴν τὸν σταυρόν. ὅτε δὲ αὐτὸν τὸν ἀγαπητὸν ἐδουλήθη, ἢ αὖθις τί εἶπε; σημεῖα; θαύματα; τερατείαν τινά; οὐδαμῶς, ἀλλὰ τὸν σταυρὸν εἰς μέσον φέρει, λέγων· Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ, μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. ἢ Παῦλος πάλιν, Ος γε οὐκ ἰδίου υἱοῦ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτὸν, πῶς οὐχὶ ἢ ζωὴν αὐτοῦ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται; ἢ εἰς ταπεινοφροσύνην ὅταν" ἀγάγῃ, ἐντεῦθεν καταστηλιτεύει τὸν ὑπερήφανον, οὕτω λέγων· Εἴ τις παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τινα σπλάγχνα ἢ οἰκτιρμοί, πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες σύμψυχοι, τὸ ἓν φρονοῦντες, μηδὲν κατ' ἐριθείαν ἢ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν. εἶτα εἰσάγων τὸ συμβουλεύει, φησὶ· Τοῦτο γὰρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ ἢ ἐν Χριστῷ Ιησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι

Γεν. δ. 10. Ρωμ. ε. 1. Γαλατ. ε. 14. Ιωαν. ιθ'. α. Ιωαν. ζ. λθ. Ιωαν. γ. 16. Ρωμ. η. λϛ. Φιλιπ. β. 1γ. Φιλιπ. β. 5.

χ. ὃ
χ. ὃ
χ. ὃ
χ. ὃ
χ. λοιδορηθείς
χ. ὃ
χ. ὃ
χ. ὃ
χ. ὃ
χ. ὃ
χ. ὃ
χ. ὃ
χ. διέλαμψε
χ. ἐφερεν
χ. τότε
χ. τότε
χ. σημαίνει;
χ. νεθετῆ;

μαπ ἀνθρώπου γηρύματος, ἀλλὰ σὺ ἐμπαλιν θύρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἑαπεινώσεν ἑαυτὸν, γηρύμβνος ἑωπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σαυροῦ. καὶ τοῦτ' ἀγάπης ἦν πάλιν συμβουλεύων, τοῦτο εἰς μέσον προβάλλ, Ἀγαπᾶτε, λέγων, ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, Ephes. 5. β.
καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. καὶ γυ-
5 ναῖκας ζωγράφων ἀνδράσιν εἰς ὁμόνοιαν, ὅτω λέγ· Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, Ephes. 5.
καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ αὐτῆς. καὶ αὐτὸς δὲ δείκνυς πῶς
αὐτὸ τὸ πρᾶγμα προεπαύδασεν ἰών, καὶ πῶς σφόδρα ἦρα τοῦ πάθους, τὸν προῆτον τῶν ἀπο-
στόλων, τὸν κορυφαῖον τοῦ χοροῦ τῶν μαθητῶν, καὶ ταῦτα ἐξ ἀ-
γνοίας εἰπόντα, Ἱλεώς σοι, οὐ μὴ ἔσαι σοι τοῦτο, ἀκούσας πέπαλεσεν· Ὕπαγε ὀπίσω μου Σα- Matth. 16. 23.
10 τανᾶ· σκάνδαλόν μου εἶ· τῇ ὑποβολῇ τῆς ὕβρεως τὸ καὶ τῆς ἐπιλυπήσεως τὸν πολλὸν προεὶς
τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ ἀπαυδᾷ σκανδαλούμενος. καὶ τὸν μὲν ἀνάστασιν λαθραῖα καὶ σὺν προθυμίᾳ
χ. ἐνδ. πεπόηκεν, ὁπότε ἑπὸν αὐτῆς τὸν ἀπόδειξιν τοῦ μὴ ταῦτα χρόνῳ πομπεύσαντος· τὸ δὲ σαυρῷ σὺν
μέσῃ τῇ πόλει, σὺν μέσῃ τῇ ἑορτῇ, σὺν μέσῳ δήμῳ τῶν Ἰουδαίων, ἑκατέρων τῶν δικασηρίων πρόντων,
Ρωμαίκῶν τε καὶ Ἰουδαϊκῶν, τῆς ἑορτῆς πάντας συναγούσης, σὺν ἡμέρᾳ μέσῃ, σὺν κοινῷ τῆς οἰκουμένης
15 θεάτρῳ ἑστέμενε. καὶ ὅπου οἱ πρῶτες μόνον ἑώρων τὸν γνόμονον, ἐπέταξε τῷ ἡλίῳ χρυ-
σένῃ πομπαχοῦ τῆς οἰκουμένης ἀπαγγελίαν τὸ θέλημα. καὶ τοῖς πολλοῖς, ὅπερ ἔφθην εἰ-
πών, σκάνδαλον τὸ πρᾶγμα ἐγένετο. διὰ οὐ δέ τοῦτο μετέσχε, διὰ τοὺς σωζομένους, τοὺς
κατορθωκόσι. καὶ τί θαυμάζεις, εἰ ἐν τῷ πρώτῳ βίῳ οὕτω λαμπρὸς ὁ σαυρὸς, ὡς καὶ δόξαν
αὐτοῦ καλλίστην Χριστοῦ, καὶ τοῦ Παύλου ἐστὶ αὐτῷ καυχᾶσθαι; ἐν γὰρ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ καὶ φει-
20 δωνίου ἡμέρᾳ, ὅτω ἔλθῃ τὸν δόξαν ἐνδεικνύμενος τὸν ἑαυτοῦ, ὅτω ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ παρὸς
αὐτοῦ, ὅτω ὁ φοβερὸν πρῆξ κριτήριον, ὅτω πᾶσα ἡ τῶν ἀνθρώπων φιλοσόφησε φύσις, ὅτω
χ. πυρὸς ἕλ- κωνται πομπαὶ καγχάζοντες, ὅτω ἀγγέλων δῆμοι καὶ τῶν ἄνω δυνάμεων ἀθρόον ἐκχεόνται κάτω
μετ' αὐτοῦ, ὅτω βεβαθμὰ τὰ μυεῖα σκῆνα, ὅτω ὁ μὲν, ὡς ἥλιος λάμπωσιν, οἱ δὲ, ὡς ἀστέρες,
ὅτω συμμορίαι μυρίτυρων, ὅτω ἀποστόλων χορὸι, ὅτω προφητῶν πάγματα, ὅτω γυναι-
25 ῶν ἀνδρῶν σύλλογοι πάντες εἰς μέσον ἀγόνται, τότε δὴ, ὅτε σὺν ἐκείνῃ τῇ λαμπρότητι, σὺν
ἐκείνῃ τῇ φιλοφροσύνῃ, αὐτὸς ἔρχεται φέρων λαμπρὰς ἀφίξεις τοῖς ἀκτῖνας. Τότε γὰρ, Matth. 24. 30.
φησι, φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ
ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, τὸ δὲ σημεῖον τοῦ σαυροῦ φανήσεται. ὦ πάθους λαμ-
πρότητος, ὦ σαυροῦ φαιδρότητος. ἥλιος σκοτίζεται, καὶ ἄστρα πίπτει, ὥσπερ φύλλα, ὁ δὲ σαυ-
30 ρὸς πάντων ἐκείνων φαιότερον ἀναλάμπει, ὅλον κατέχων τὸν οὐρανόν. ὁρᾷς πῶς ἐγκαλ-
λωπίζεται τούτῳ ὁ διαστάσης; πῶς δόξαν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ὃν ἀποφαίνει, ὅτω σὺν ἐκείνῃ
δεικνύῃ αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ μιᾷ τοσαύτης λαμπηδόνος;

Καὶ σὺ τοίνυν, ὅτω ἴδῃς τινὰς ἀπὸ τῶν συμβαίντων σκανδαλιζομένους, πρῶτον μὲν ἐ- χξ. ιν.
κεῖνο λογίζου, ὅτι οὐκ ἐντεῦθεν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς οἰκείας ἀθυμείας τὰ σκάνδαλα. καὶ δηλοῦσιν Ὅτι ἐμικρὸν
35 ἀπὸ τῶν συμ- βαίντων κίν- δυνοι τῇ ἐκκλη- σίᾳ γέγονεν.
ταῦτα μὴ πάσχοντες. ἔπειτα σκόπει, ὅτι πολλοὶ καὶ διέλαθον ἐντεῦθεν μειζόνως, Θεὸν
χ. καὶ δοξάζοντες καὶ μὴ πάσης εὐχαριστοῦντες ἀπορρήτου καὶ ὑπὲρ τούτοις. ἀκούω μὴ σὺν θαλυ-
ομένους ὁρᾷ, ἀλλὰ καὶ σὺν παγίως ἑστῶτας, καὶ ἀκινήτους μένοντας, καὶ ταύτῃ ἰσχυροτέρους γι-
νομένους· μὴ σὺν θορυβουμένους, ἀλλὰ καὶ σὺν ὀξυτέρους πλέον τας, καὶ πολλῷ πλείους ὄντας τῶν
πολεμούντων. εἰ δὲ καὶ πλείους ἦσαν σκῆνοι, χρεὼν ἦν εἰς ποιῶν τὸ θέλημα Κυρίου, ἢ μύ-
40 ριοι πολέμιοι.

χ. μάρτυρες Ἐννόησον ὅσοι καὶ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδήσαντο. οἱ μὲν γὰρ ἐμαστιγώθησαν, οἱ δὲ εἰς χξ. ιθ.
δεσμωτήριον ἐβλήθησαν, οἱ δὲ ἀλύσεις ὡς κακοῦργοι περιέκειντο, οἱ δὲ πατρίδος ὠξέπε- Ὅτι πολλοὶ μάρτυρες ἐν τῇ τότε θέσει
χ ἀπώλεσαν σον, οἱ δὲ οὐσίαν ἀπέβαλον, οἱ δὲ πρὸς τὴν ξενιτείαν μετῳκίσθησαν, οἱ δὲ ἐσφάγησαν, πάντη ἐγκύ- ντας καὶ ζῶντες, καὶ πελαδῆ-
οἱ μὲν καὶ τῇ πείρᾳ, οἱ δὲ καὶ μόνῃ τῇ γνώμῃ. καὶ γὰρ δοξάντων γυμνουμένων, καὶ ξιφῶν ἀκονου- σαντες.
μένων,

μῶν, καὶ ἀπειλῶν καὶ ἑκάστην ἡμέραν γινομένων, καὶ τῆς ἐν ἀρχαῖς θυμοῦ πνεόντων, καὶ φόνων ἐπιμαστεινομένων, καὶ μυρίων εἰδῶν κολάσεων καὶ πικρειῶν, οὐκ εἶξαν, οὐδὲ ἐνέδωκαν· ἀλλ' ἔστησαν ὅπι" τῆς πέτρας ἀκίνητοι, πρώτα καὶ ποιῆσαι καὶ παθεῖν αἰσχύνομοι, ὥστε μὴ κοινωνῆσαι τῇ παρανομίᾳ τῶν τὰ τοιαῦτα τετολμηκότων· οὐκ ἄνδρες ἦ μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. καὶ γὰρ καὶ γυναῖκες τοὺς ⓜ ἀγῶνα ἀπεδύσαντο τοῦτον, καὶ " ἀνδρῶν πολλαχοῦ μᾶλλον ἰσχυρίσαντο. οὐ γυναῖκες ἦ μόνον, ἀλλὰ καὶ νέοι καὶ μειρακία κομιδῆ. Τῶν τοίνυν, εἰπέ μοι, μικρὰν τοσοῦτον δῆμον μαρτύρων κερδῶμεν τὴν ἐκκλησίαν; μάρτυρες γὰρ ἅπαντες οὗτοι. οὐ γὰρ δὴ μόνον σκῆνοι ⓐ εἰς δικαστήριον ἐλκυσθέντες, καὶ θῦσαι κελευσθέντες, καὶ μὴ πεισθέντες, παθόντες ἅπερ ἔπαθον, μάρτυρες αὐ εἶεν μόνοι· ἀλλὰ καὶ σκῆνοι οἱ ὑπὲρ ὁτιοῦν τῶν τοῦ Θεοῦ δογμάτων παθεῖν τι καταδεδεγμένοι· ⓒ εἰ δέ τις μὴ ἀκριβείας ἐξετάσειεν, οὗτοι μᾶλλον, ἢ σκῆνοι. οὐ γὰρ ὅστις ἴσον ὁλέθρου τοιούτου καὶ ἀπωλείας ψυχῆς προτεθυμένης καταδέξασθαι παθεῖν τι καὶ μὴ προαπολέσθαι, καὶ ὑπὲρ ἐλαχίστου καταρτώματος τοῦ αὐτίκα τοιαύτην ὑπομένειν τιμωρίαν. ὅπου γὲ οὐχ οἱ σφαγέντες μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ προσκυνησάμενοι ⓒ ἡνόμησαν τοῦτο ἕτοιμοι, μάρτυρίου τέφρων αὐεδήσαντο, τοῦτό τε αὖθις, καὶ ὃ πρότερον εἴρηκα, ὅπου ὁ ὑπὲρ ἐλαχίστων σφαγεὶς, μάρτυς ὅστις ἀπηρτισμένος, ἀπὸ τῆς Παύλου φωνῆς ἀποδέξαι τοῦτο πειράσομαι. Ἀρξάμενος γὰρ ἀπ' Ἰσμαὴλ σοῦ ὅπι τῶν προγόνων λαμβάνας ὁ μακάριος Παῦλος, καὶ τὸν ἀρχὸν ἀπὸ τοῦ Ἄβελ ποιησάμενος, εἶτα προελθὼν εἰς ⓜ Νῶε, ⓜ Ἀβραάμ, ⓜ Ἰσαάκ, τὸν Ἰακώβ, τὸν Μωϋσέα, τὸν Ἰησοῦν, τὸν Δαβὶδ, τὸν Σαμουὴλ, τὸν Ἠλίαν, τὸν Ἐλισσαῖον, τὸν Ἰωβ, ἐπήγαγε λέγων· Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων. καίτοιγε οὐ πάντες ἐσφάγησαν, ἀλλὰ μᾶλλον ἦ οὐδὲ εἷς, πλὴν δυοῖν ἢ τριοῖν, τοῦ Ἄβελ καὶ τοῦ Ἰωαδούμ· οἱ δὲ ἄλλοι πάντες οἰκείᾳ τῇ βουλῇ τοῦ βίου κατέλυσε. καὶ Ἰωσαφὰτ ἦ αὖθις οὐ θῦσαι κελευθεὶς ⓒ μὴ καταδεξάμενος ἐσφάγη, οὐδὲ εἰς βωμὸν ἀχθεὶς, οὐδὲ πρὸς εἰδωλον ἑλκυσθεὶς, ἀλλ' ῥήματος ἑνός. ὅπερ γὰρ εἶπε τῷ Ἡρῴδῃ, Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου, ⓒ τοῦτο δεσμωτήριον ὤκησε, καὶ τὸν σφαγὸν ἐκεῖνον ὑπέμεινεν. Εἰ γε ὁ γάμον παρανομούμενον ἐκδικήσας, τότε εἰς αὖθις ἦκον (οὐδὲ γὰρ διώρθωσε τὸ κακῶς γεγενημένον· ἀλλ' εἶπε μόνον, παῦσαι ἦ οὐκ ἔσχυσεν) εἰ ποῖον ὁ μόνον εἰπὼν, καὶ μηδὲν οἰκοθεν ἢ τοῦτο εἰσεισενεγκὼν, ὅπερ ἀπεστόμωσε, μάρτυς, καὶ μαρτύρων ὅστι προῆτος, ⓐ τοσαύτας σφαγὰς" προσδοκήσαντες, καὶ οὐχὶ τοὺς Ἡρῴδην, ἀλλὰ τοὺς τοῦ κρατοῦντας τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἀποδυσάμενοι, καὶ οὐχὶ γάμον παρανομούμενον, ἀλλὰ νόμους πατρῴους καὶ θεσμοὺς ἐκκλησίας ἐπηρεασθεῖσι παρανόμοις, ⓒ ἀφ' ὧν ῥημάτων καὶ ἀφ' ὧν πραγμάτων τὸν παρρησίαν ἐπιδειξάμενοι, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκοντες, ⓒ αὐδρες καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες, πῶς οὐκ ἂν εἶεν δίκαιοι μειλίκιοι εἰς ⓜ τῶν μαρτύρων καταλεγῆναι χορόν; ἐπεὶ ⓒ ὁ Ἀβραάμ, μὴ σφάξας τῇ πείρᾳ ⓜ υἱὸν, τῇ προθέσει ἐσφαξεν, καὶ φωνῆς ἤκουσεν αὖθις λεγούσης· Γεν.κβ.ιβ. ὅπι Οὐκ ἐφείσω τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν δι' ἐμέ. ὅτω πάντα χρὴ ἡγεῖσθαι, ὅταν ἀπηρτισμένη ᾖ ὅπι τῆς ἀρετῆς, ὁλόκληρον λαμβάνει ⓜ στέφανον. Εἰ ἦ σκῆνος ὑμῶν μὴ φεισάμενος, ὅτως ἀνεκηρύττετο, ὅτι ἑαυτῶν μὴ φεισάμενοι, συνόησον πόσον" λήψονται μισθόν, ὃ μίαν, καὶ δύο, καὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀλλ' ὁλόκληρον ⓜ" βίον ὅπι τῆς προθέσεως ἰσάμενοι ταύτης, βασανιζόμενοι λοιδορίαις, ὕβρεσιν, ἐπηρείαις, συκοφαντίαις. οὐδὲ γὰρ τοῦτο μικρόν. Εβρ.ι.λγ. δῆτα ὡς μέγα Παῦλος αὖθις θαυμάζει λέγων· Τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς καὶ θλίψεσι θεατιζόμενοι, τοῦτο ἦ κοινωνοὶ τῶν ὕτω παρόντων γινηθέντες. τί δῆτα τις καὶ εἴποι σοῦ καὶ αὐσοῦ ἀποθνήσκοντας, καὶ σοῦ τὰ τοιαῦτα ἀθλοποιοῦντας ἀλείφαντας, * ⓒ ἀνδρας καὶ γυναῖκας; καλῶς ἦ αὐσοῦ καὶ θαυμάζει. καὶ γὰρ καὶ ὑσίας ἐπέδωκεν πολλοὶ, ὥστε τοὺς δεσμώτας καὶ τοὺς" ὀζοπείστους ἔχειν τινὰ προμυθίαν τῆς τοσαύτης ταλαιπωρείας, καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν

ὑπαρχόντων

χ. τῆ πέτρα

χ. νεανίσκων

χ. λύ

χ. κλ

χ. ἐλαττον

χ. ἐνιαυτὸν

χ. ὑπομένειν π.

χ. ὀζοπεστοπωλῶτας

χ. ἐσθισμένους

ὑπ' ἀρχόντων ἡδέως ἐδέξαντο, καὶ ὃ ἀποστολικὸν σκῆνος λήμιον · ἕτεροι, ⓐ ὡς παιδίσκος, ⓐ ἧς καὶ αὐτῆς ἐξεβλήθησαν τῆς ζωῆς. ὁρῶν τοίνυν τοσοῦτον πλοῦτον, τοσοῦτον κέρδος, τοσαύτην ἐμπορείαν " τῇ ἐκκλησίᾳ " ζωπυρῶν, τοσούτους ἡσυχίους ἀποτιθεμένους, πυρὸς στοδροτέρους νομοθέτας τοὺς πρότερον δοκιμωτάτους, καὶ τοὺς δαίμονας πρὸς πλῶμον Εἰς τὰς ἐρημίας ἐξιόντας, καὶ τὰς κάπας καὶ τὰ ὄρη ποιοῦντας ἐκκλησίας, καὶ σοφοὺς ὀξάγοντος τὴν ἀγέλην εἰς τὴν τῶν ποιμένων τάξιν μεταστάντα τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς γραπτώντας εἰς τὴν τοῦ γραπτοῦ παῤῥησίας ἔνεκεν καὶ ἀνδρείας, καὶ πολλοὺς μὴ τῆς προσηκούσης θερμότητος, σπουδῆς, ἐμμελείας, καὶ ζωπύρεις ὀπτιτελοῦντας, οὐκ ἐκπλήττῃ καὶ θαυμάζεις, ὅσον ἐκ τούτου κατόρθωμα γέγονεν; ὑ γὰρ δὴ μόνον ⓐ ὀρθῶς βιοῦντες, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν θέατρα μεμηνότων καὶ ἱπποδρομίας προσηγόντων, ὑπὸ τοῦ ζήλου πυρὸς σφοδροτέρου πυρωθέντες, πᾶσαν ἐκείνην ἀπέβαλον τιμὴν " μανίαν, καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ξιφῶν χαρὰν ἐπήδησαν, πρὸς ἀρχοντας παῤῥησιαζόμενοι, βασάνων καταφρονοῦντες, ἀπειλὰς καταγελῶντες, δεικνύοντες ὅσον ὄντι ἀρετὴ, καὶ πῶς ἐνὶ ⓦ σφόδρα ἀπολλύμενον, μετανοήσαντα καὶ μεταστάντα αὐτῆς ἅψασθαι τῆς ὑφαλοῦς τῆς ὑγρᾶς τῆς ἀψίδος. τοσαῦτα οὖν βεβηκότα ὁρῶν, τοσούτους τεφαίνοις πλεκομένους, τοσαύτην διδασκαλίαν γινομένην, πόθεν, εἰπέ μοι, σκανδαλίζῃ; ἀπὸ τῶν ἀπολωλότων, φησίν. ἀλλ', ὅπερ ἔφην, καὶ λέγω ὑ παύσομαι, ὅτι ἑαυτοὺς λογιζέσθωσαν τῆς ἀπωλείας τὴν ἀπόθεσιν. τοῦτο γὰρ δι' ὅλου ὁ λόγος ἡμῖν ἀγωνιζόμενος ἔδειξεν. Εἶπω καὶ ἕτερον κατόρθωμα πόσοι προσωπεῖον ὑλαβείας περικείμενοι, πόσοι πεπλασμένῳ τραχύτητα ἔχοντες, πόσοι μεγάλοι τινὲς εἶναι νομιζόμενοι, καὶ ὄντες, ἀθρόον ὑπὸ τοῦ πρόντος διελέγχθησαν καιροῦ, καὶ τὰ τῆς " ἀπάτης αὐτοῖς διερρύη, καὶ, ὅπερ ἦσαν, ἐφάνησαν, ὐχ ὅπερ ἐπλάττοντο καὶ ὑπάτων; ὑ μικρὸν ὃ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μέγιστον εἰς ὠφέλειαν τῶν ἐθελόντων προσέχειν, ὃ διαγινώσκειν τοὺς ἔχοντας τῶν προβάτων τὰς δορὰς, καὶ μὴ ἀναμίγνυσθαι τοὺς λύκους τοὺς ὕτω κρυπτομένους τοῖς ὄντως προβάτοις. καὶ γὰρ καὶ μικρὸς γέγονεν ὁ καιρὸς ἔτι, τὰ χαλκᾶ ἔχοντα τῶν νομισμάτων διελέγχειν, ⓦ μόλιβδον κατατήκων, τὴν καλαμίνην καθαίρων, καὶ πικρᾶς ὕλης " ἀμίωτέρας ἀποφαίνων. τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος σημαίνων ἔλεγε · Δεῖ γὰρ αἱρέσεις εἶναι, ἵνα ⓐ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. a. Κορ. ια. ιθ.

Μηδὲν οὖν σε τούτων σκανδαλιζέτω, μὴ ἱερεύς τις Φαῦλος γένηται, καὶ λύκου πάντος ἀγελαιότερος " ὑποπτοδοῦν τῇ ἀγέλῃ, μὴ τῶν ἀργύρων, μὴ τῶν κρατούντων ὡς πολλοὺς ὠμότητα ἐπιδεικνύμενος. ἐννόησον γοῦν ὅτι καὶ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ζωπύρα τούτων χαλεπώτερα. ὁ τε γὰρ κρατῶν τότε ὃ σκῆπτρον, ὃ μυσήριον τῆς οἰκουμένης ἦν (οὕτω γὰρ ἐκάλει ὁ Παῦλος ἐκκλησίαν) πολλῶν εἴδος κακίας ἐπλήθυε, καὶ πολλὰς ἀποκρύψας τὴν πονηρίαν, ἀλλ' οὐδὲν οὔτε τὴν ἐκκλησίαν, οὔτε τοὺς γνησίους ἐκείνους ἄνδρας ὅσον προέβλαψεν, ἀλλὰ καὶ λαμπροτέρους ἀπέφηνεν· οἱ τε ἱερεῖς τῶν Ἰουδαίων ὕτω φαῦλοι καὶ πονηροί τινες ἦσαν, ὡς κελεῦσαι * τὸν ζῆλον αὐτῶν τὸν βίου φθεῖραι (Ἐπὶ γὰρ τῆς Μωϋσέως καθέδρας, φησίν, ἐκάθισαν ⓐ γραμματεῖς καὶ ⓐ Φαρισαῖοι. πάντα οὖν, ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν ποιεῖν, ποιεῖτε· καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε) καίτοι τί γένοιτ' ἂν πονηρότερον ἱερέων, ὧν ὁ ζῆλος ἀπόλλυσι τὸν μιμουμένους; ἀλλ' ὅμως καὶ τοιούτων ὄντων τῶν τότε κρατούντων, ⓐ λαμβάνοντες, ⓐ τεφανούντες οὐδὲν προέβλαψαν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐδοξάσθησαν. ὑ τοίνυν ξενίζεσθαι χρὴ τοὺς γινομένους. παντάχου γὰρ πειρασμοὶ τοῖς ὑπόφοσιν εἶναι προκειμένοι, ἀπὸ τῶν οἰκείων, ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων. Διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος τοὺς νικάσας ὁρῶν τῶν κινδύνων τοὺς ἐπαγομένους αὐτοῖς, καὶ δεδοικὼς μή τινες τῶν μαθητῶν σκανδαλισθῶσι, γράφων ἔλεγε · Ἔτι πέμψαι ὑμῖν Τιμόθεον εἰς ὃ μηδένα " σαίνεσθαι ἐν τῇ θλίψει ταύτῃ. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα. ὃ ὃ λέγω τοιοῦτόν ἐστι · δεῖ ἡμῶν ὁ βίος, αὕτη τῆς ἀποστολικῆς πολιτείας

χ. τῆ ἐκκλησίας καὶ ζωπυρημένων

χ. λύσαντο

χ. ἐνδοξοτέρας. ἀλ. λαμπροτέρας

χ. σαίνεσθαι

χ. ὑποπτεύμενος

χ. ὅτι καὶ τῶν ἀποστόλων χαλεπώτερα συνῆσαν

* τὸν λαὸν

χ. ξ. κ. Ὅτι καὶ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων χαλεπώτερα συνῆσαν C. Theat. C. ζ.

Matth. κγ. C.

a Theat. γ. C.

ας ἡ ἀκηλιδία, ὃ μυρία πάσχειν κακά. Εἰς τοῦτο γὰρ κείμεθά, φησι. Τί ἐστιν, Εἰς τοῦτο κείμεθα; ὥσπερ τὰ ὄνια εἰς τοῦτο πρόκεται, εἰς τὸ πωλεῖσθαι, οὕτω καὶ ὁ ἀποστολικὸς βίος εἰς τὸ λοιδορεῖσθαι καὶ εἰς τὸ πάσχειν κακῶς, εἰς τὸ μηδέποτε δύνασθαι, εἰς τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἀνακωχήν. Καὶ ὅσοι νήφουσιν, οὐ μόνον οὐδὲν εἰσὶ τοῦτον βλαπτόμενοι, ἀλλὰ καὶ μείζονος κερδαίνουσι. Διὰ δὲ τοῦτο, μὴ τὸ μανθάνειν, ὅτι ἐξήκασι γλυκαίως, θαυμάζει. Καὶ πολλοὶ ἕτερον ἂν τοῦτο λέγοι, ἂν μὴ τὰ δεσμὰ αὐτοῦ καὶ τὰς ἀλύσεις πολὺ σαφέστερον ἔβλεπον ἀφόβως τὸν λόγον λαλοῦντα. Τί δαί; ὅτι Μωϋσέως, εἰπέ μοι; ἐν μέσῃ βαρβάρων χώρᾳ οὐκ ἀφῆκεν ὁ Θεὸς καὶ μάγους τὰ αὐτῷ ὅπλα θέσθαι; καὶ τούτοις μέμνηται τῆς ἰσοτιμίας ὁ Παῦλος; Οὐκοῦν ἂν Ἰωάννης καὶ Ἰαμβρῆς, φησίν, ἀντέστησαν Μωϋσεῖ, οὕτω καὶ οὗτοι ἀντιστήσονται τῇ ἀληθείᾳ. Οὔτως οὐδὲ ποτὲ ἐπέλιπεν ἄνθρωπος ἢ τὰ σκώληκα λαβεῖν, ἢ τὸ στόμωμα τοῦτο. Τούτου οὖν ἅπαντα λογίζου, καὶ μὴ τούτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσον κέρδος ἀπὸ τοῦ σχήματος γέγονε. Καὶ ἄλλο σκόπει, ὅτι καὶ ἕτεροί τινές εἰσιν ἀπόῤῥητοι λόγοι τούτων (οὐ γὰρ πάντα εἰδέναι ἡμᾶς δυνατόν) καὶ ὅτι τὰ χρησιμώτερα ἀπομυτήσας μὴ ταῦτα, καὶ πλείονα ἀπολαβὼν παιδεύματα· ὥσπερ οὖν ὅτι τοῦ Ἰωσὴφ ἡ μὲν ἀρχὴ δυσκολίαν εἶχε, τὸ μέσον πολλοῦ σχήματα, ἀπενδυτήρας εἶδε) δοκιμώτατα τῇ ἐπιστολῇ· ὕστερον δὲ μείζονα τῶν προσδοκηθέντων ἐγένετο. Καὶ ὅτι τοῦ φανεροῦ οὐκ αὐτοῦ, οὐδὲ ἐν προοιμίοις καὶ ἐν ἀρχῇ ὁ καὶ τόρθωμα ἅπαν ἐδόξησιν, ἀλλὰ ὃ μὴ σκάνδαλον προῆκεν, ὀλίγα ἴνα γέγονε σημεῖα θαύματος ἔνεκεν καὶ τῆς διορθώσεως τῶν ταῦτα τολμησάντων, καὶ αὐτοῦ ἅπαντα πρόδηλα. Εἰ γὰρ καὶ ὁ καταπέτασμα ἐράγη τοῦ ναοῦ τότε, καὶ πέτραι ἐῤῥάγησαν, καὶ ἥλιος ἐσκοτάσθη, ἀλλὰ ταῦτα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ * καὶ ἐν λήθῃ γέγονε πᾶσι τοῖς πολλοῖς. Μὴ οὖν ταῦτα αὐτοῦ φυγῇ καὶ ἀποστολῇ, ἐν διώξει, ἐν πολέμοις, ἐν ἐπιβουλαῖς, λανθάνοντας, κρυπτόμενοι, δεδοικότες, καταλυόμενοι, οὕτω νῦν λόγον ἐκήρυττον· καὶ ἐν δυναστείᾳ πολλῇ τῶν Ἰουδαίων ὁ δῆμος, ἀγόντων, συναγόντων, ἑλκόντων, παραστησάντων αὐτοῦ πρὸς βύσεις. καὶ γὰρ αὐτοῦ ἀρχοντας μὲν ἑαυτῶν ἔχοντες, καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ συνῆγον αὐτοὺς ἀποστόλους. καὶ τί λέγω τῶν Ἰουδαίων δῆμον καὶ ἄρχοντας; Εἷς σκιωῤῥάφος, δεῖ εἰπεῖν καὶ ἀγροικότερον, ὁ Παῦλος (τί γὰρ σκιωῤῥάφου βέλτιον ἦν;) τοσαύτην ἐκίνησε τὴν μανίαν, ὡς σύρειν ἄνδρας καὶ γυναῖκας καὶ παραδιδόναι εἰς φυλακήν· καὶ ὁ σταυρωθεὶς ἐπεῖχε ταῦτα ὁρῶν. Ἀλλὰ ὅσα πάλαι μὴ ταῦτα οὔτος τε ὁ διώκτης πρώτας ἐπανήρχετο, καὶ ὁ σταυρὸς ἐπὶ τὸν ἥλιον διέλαμψε, καὶ πᾶσαν κατέσχε τὴν οἰκουμένην.

Εἰ δὲ λέγοις, καὶ τίνος ἕνεκεν ἐν τῇ παλαιᾷ καὶ ἐν τῇ καινῇ τοσοῦτοι κίνδυνοι, τοσοῦτοι πειρασμοί, τοσαῦται ἐπιβουλαί, μάθε καὶ τὴν αἰτίαν. τίς οὖν αἰτία; παλαίστρα ὁ πρὸν βίος ἦν, γυμνάσιον καὶ ἀγών, χωνευτήριον, βάφος ἀρετῆς. ὥσπερ οὖν οἱ σκυτοδέψαι τὰ δέρματα λαμβάνοντες σύφοισι πρότερον, καὶ τανύουσι, παίουσι καὶ "τοῖχοις καὶ λίθοις "πρόσκεφάλοντες, καὶ ἑτέραις μυρίαις θεραπείαις αὐτὰ ποιήσαντες ἐπιτήδεια πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῆς βαφῆς, οὕτω δὴ καὶ "κύριον ἐπάγουσιν· οἱ τὸ χρυσοχόοι δὲ χρυσίον εἰς τὸ πῦρ ἐμβάλλοντες, τῇ βασάνῳ τῆς καμίνου παραδιδόασιν, ὥστε πιθανὸν "καθαρώτατον· οἱ τε παιδοτρίβαι τὰ τῇ παλαίστρᾳ πολλοῖς πόνοις καὶ ἀθλοθῶσι γυμνάζουσι, τῶν δυσπαλῶν στιφρότερον αὐτοῖς ἐμπίπτοντες, ἵνα καὶ τῇ γυμνασίᾳ δὲ πρῶ καταρτήσαντες καὶ τοῖς τῶν διδασκάλων σώμασιν, ὅτι τῶν ἀγώνων "δύσκριτοι ὦσι καὶ πρεσβυσμένοι πρὸς τὰς λαβὰς τῶν ἐχθρῶν, καὶ ῥᾳδίως "αὐτὰς παλύσωσιν· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἐν ᾧ πρόκειται βίῳ ποιῇ, πρὸς ἀρετὴν ἐπιτηδείαν βουλόμενος "μετασκευάσαι τὴν ψυχήν, καὶ σύφει, καὶ χωνεύει, καὶ βασάνῳ πειρασμῶν παραδίδωσιν, ὥστε τοὺς τε δυσπειθεστέρους καὶ "παλαιοτέρους "σφιγγῆναι, τοὺς τε δοκίμους δοκιμωτέρους ποιῆσαι καὶ ἀκραιφνεστέρους τοῖς τῶν δαιμόνων ἐπιβουλαῖς καὶ ταῖς "ἄλλου παγίσι, καὶ σφόδρα ἐπιτηδείους πρὸς τὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν [ἀπόλαυσιν].

χ. διαγωγὴ
χ. πρόκειται
χ. κωτ
χ. κωτ
χ. ὃ
χ. ἐναπῆχ αὐτῆς
β. Τιμ. γ. ιι.
χ. ἐδόξησεν
* ἐπὶ χ. πᾶν
χ. ἐδίσμην
χξ καὶ. Διὰ τί καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ καὶ ἐν τῇ καινῇ πολλοὶ οἱ πειρασμοί.
χ. ξύλοις, ἀλλ' ὑέλοις
χ. ἀπαρέπλεκτος
χ. τίμιον
χ. καθαρώτερον
χ. ἀντεπόντος
χ. ταύτας
χ. κατασ.
χ. σφιγχθῆναι,

πωσας]. Ανήρ γάρ, φησιν, ἀπείρατος, ἀδόκιμος· καὶ ὁ Παῦλος, Η θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν. καρτερικοὺς οὖν καὶ ὑπομονητικοὺς πιῶσαι θέλων, ἀφίησι τὸ ὑπόμισμα μαθεῖν δοκιμωτέρους ποιεῖσθαι πρὸς τὸν ἀγῶνα. Ρωμ. ε δ.

χ. κωτίρες χ. κωτίρες

Διὰ τοῦτο καὶ τοῦ Ἰωβ ἀφῆκε παθεῖν ἃ περὶ ἔπαθεν, ὥστε καὶ δοκιμώτερον φανῆναι, καὶ ἐμφράξαι τὸ στόμα τοῦ διαβόλου. Διὰ τοῦτο καὶ τοῦ Παύλου ὁ σὰρξ ἀποστόλους ἀφῆκεν, ὥστε καὶ ἐκείνους αἰδεστέρους γενέσθαι, καὶ τὴν οἰκείαν δύναμιν ταύτῃ μᾶλλον δεῖξαι. Ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ αἰτίᾳ οὐ μικρᾷ. διὸ καὶ Παῦλος ἔλεγε ζητοῦντι αὐτοῦ καὶ ἀπαλλαγὴν τοῦ κατεχόντος καυχᾶσθαι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται. β. Κορ. ιϛ θ.

Καὶ γὰρ οἱ μηδέπω τοῦ λόγου τοῦ χριστιανισμοῦ πεφιλοτιμημένοι, ἐντεῦθεν μείζονος ἂν ἐπιτύχοιεν ἐπαίνου, κἂν ὑφῶσι, κἂν αἰσχύνωσιν. ἡ γὰρ ὅταν ἴδωσιν ἀδικουμένους, λοιδορουμένους, δεσμωτήριον οἰκοῦντας, ἐπηρεαζομένους, ὑβριζομένους, ἀποτυμπανιζομένους, καυματιζομένους, καὶ μηδενὶ τῶν δεινῶν εἴκοντας, συνίσασιν ὅσον ἔχουσι ταῦτα τὰ τῆς δόξης τοῦτον ἀθλητὰ ἀπέρχονται καὶ οἱ τότε, καὶ οἱ μὴ νῦν. ὥστε οὐ μόνον οὐκ ἐργάζεται σκανδαλητὰ γενόμενα τοῖς νῦν φοιτῶσιν, ἀλλὰ καὶ πλείονος διδασκαλίας ἐστὶν αἴτια. διὸ καὶ Παῦλος ἔλεγε, Ἡ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. τοῦτο καὶ ὅτι τῆς παλαιᾶς καὶ ὅτι τῆς καινῆς ἐστὶν θαῦμα. συνίσασι γὰρ τί πάσχων εἰκὸς ἦν Ναβουχοδονόσορ τοσούτων παίδων, δούλων, αἰχμαλώτων, δεδεμένων, πυρπολουμένων, τοσούτου στρατοπέδου πρόντος ὑπομένοντα, καὶ μὴ δυναμένου τοσῶν ἐνεχθέντα σωμάτων δεδουλωμένων, ὑποκειμένων, παντελοῦς ἐκπεπωκότων, ἐλευθερίας, τιμῆς, δυναστείας, χρημάτων, πόρρω τῶν οἰκείων ἀποκεχυμένων. Εἰ δὲ μὴ συνεχωρήθη ὁ ἐμπρησμὸς ἐκεῖνος, οὐκ ἂν οὕτω λαμπρὸν τὸ βασιλεῖον ἐγένετο, οὐκ ἂν οὕτω Φαύστου ὁ ἔφηβος. συνίσασι τί πάσχων εἰκὸς ἦν Ἡρῴδην ὑπὸ δεσμωτὴν ἐλεγχόμενον, καὶ ὁρῶντα οὐδὲ ἀπὸ τῆς λύσεως σιδηρᾶν τὴν πρᾶξιν, ἀλλ' αἰσυλλίμνον σφαλῆναι μᾶλλον, ἢ πεφεύσθαι τὴν καλλίστην ἐλευθερουμένην ἐκείνου. συνίσασι τίς ὁρᾷ ταῦτα ἢ ἀκούων ἢ τὴν τότε ζώντων καὶ τὴν μὴ ταῦτα γνωμῶν, κἂν σφόδρα ἀπεπεπωκώς ᾖ, νοῦν δέ τινα ἔχων βραχύν, πῶς τὰ μέγιστα κερδῶν ἀπεστι μὴ γάρ μοι τὰ καθάρματα τῶν ἀνοήτων εἴπῃς, οὐδὲ βλάπτῃς καὶ αὐτοσαρκὰς ὄντας, καὶ φίλων χυμωτέρους. οὔτοι γὰρ ἀχὶ τούτοις μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς μεθ' ἡμᾶς παρεσομένοις· ὡς καὶ ὁ Ἰουδαίων δῆμος καὶ μάννα ἐσθίων καὶ ἄρτον ἀμοίως δυσάρεστος ἦν, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ὤν, καὶ ἀπαλλαγεὶς Αἰγύπτου, καὶ πρόντος Μωϋσέως, καὶ ἀπελθόντος. ἀλλ' ἐκείνους εἰς μέσον ἄγε μοι, οὓς νήφοντας, οὓς ἐγκηδορᾶς, καὶ λογίζου πόσην εἰκὸς αὐτοῦ ἐντεῦθεν καρπώσασθαι τὴν ὠφέλειαν, ὁρῶντας ψυχὴν ἀνθρώπου ἐπὶ ξύλου κρεμαμένην, φρόνημα ἀδούλωτον, γλῶτταν παρρησίας γέμουσαν, δίκαιον ἔρημον πολίτην, βασιλέως θεμελιούμενον, δεσμούμενον καὶ οὐκ ἀναλυόμενον, ἀποτεμνόμενον καὶ οὐ σιγῶντα· καὶ μηδὲ μέχρι τούτων ᾖς, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ ταῦτα ἐξέτασε. ἀπέτεμνον ὁ Ἡρῴδης, ἀπετμήθη ὁ Ἰωάννης. τίς οὖν ἐστιν ἐν τοῖς ἀνθρώποις μακαρισμοῖς; τίς ζηλωτός; τίς ἀνακηρύττεται; τίς θεοφιλὴς ἦται; τίς ἐγκωμιάζεται; τίς ἐπαινεῖται; τίς θαυμάζεται; τίς μέχρι σήμερον ἐλέγχει; ὃ καὶ ἐκάστῳ ἐκκλησίᾳ ὁ μακάριος βοᾷ, Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὁ δὲ σταυροῦται καὶ μὴ τελευτᾷ ὑπὸ τῆς μοιχείας καὶ τῆς ἀσελγείας καὶ τῆς θρασύτητος; σκόπει δὲ μὴ τῶν εἰρημένων, ὅσον τοῦ δεσμωτοῦ ἡ δύναμις, καὶ τοῦ τυράννου ἡ ἀσθένεια. ὁ μὲν γὰρ οὐκ ἴσχυσε μίαν ὑποσυρίσαι γλῶτταν, ἀλλ' ἀνελὼν αὐτὴν μυρίας δυτ' ἐκείνης καὶ μετ' ἐκείνης ἐώσωζε σώματα. ὁ δὲ καὶ τότε αὖθις ὑπὸ θεοῦ ἐφόβησε μὴ τὸν σφαγέα (ὅτου γὰρ αὐτοῦ ὁ σωφρονιστὴς κατέσεισεν ὁ φόβος, ὡς νομίζειν αὐτὸν τότε καὶ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα θαυματουργεῖν) καὶ νῦν δὲ καὶ ἐξ ἐκείνου διὰ παντὸς τοῦ χρόνου κατὰ πᾶσαν αὐτὸν ἐλέγχει τὴν οἰκουμένην, καὶ δι' ἑαυτοῦ, καὶ δι' ἑτέρων. ἕκαστος γὰρ ὁ θαυμαζόμενον ἀναγινώσκων τοῦτο, λέγει, Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν Ματθ. ιδ. δ. χ. τομία

τὴν γυναῖκα Φιλίππου τὸν ἀδελφοῦ σου· καὶ τὸν βαπτιστὴν χωρὶς τῶν συλλόγων καὶ ζωοῦσας, ταῖς οἰκίαις, ταῖς τῶν ἀγρῶν, ταῖς ἀπάντων, καὶ εἰς τὴν Περσῶν χώραν ἀπέλθῃς, καὶ εἰς τὴν Ἰνδῶν, καὶ εἰς τὴν Μαύρων, καὶ ὅσον ἥλιος ἐφορᾷ γῆν, καὶ φρὸς αὐτὰς ταῖς ἐσχατιαῖς, ταύτης ἀκούσῃ τῆς φωνῆς, καὶ ὅτι ὁ δίκαιον ὄφος ἐπὶ καὶ νῦν βοᾷ, σημαίνοντα, καὶ τὴν κακίαν ἐλέγχοντα τοῦ τυράννου, καὶ οὐδέποτε σιγῶντα, οὐδὲ ὅταν πληθὴ χρόνου ἐλεγχοι μύριοι μνημονεύωμεν. τί τοίνυν ἀπὸ τῆς παλυτῆς προσβλέψει ὁ δίκαιος ὄφος; τί ἢ ἀπὸ τοῦ βιαίου θανάτου; τί ἢ ἀπὸ τῆς ἀλύσεως; τί ἢ ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου; πόνας ἢ οὐκ ὠρθωσε τὴν νοῦν ἐγέντων, ἀφ' ὧν εἶπεν, ἀφ' ὧν ἔπαθεν, ἀφ' ὧν ἐπὶ καὶ νῦν κηρύττει ταῦτα, ἃ ἐν τότε ζῶν; μὴ τοίνυν λέγε, πῶς τί ζωοποιήθη ἀποθανών; οὐ γὰρ θάνατος ἦν, ἀλλὰ κεφάλαιος τοῦ μεγίστου· οὐ παλυτὴ, ἀλλὰ μείζονος ζωῆς προοίμια. μάθε φιλοσοφῆν, οὐ μόνον οὐδὲν ὂν τῶν τοιούτων βλαβέσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ μέγιστα κερδαίνεις. πῶς ἡ Αἰγυπτία γυνὴ; οὐ κατηγόρησεν; οὐκ ἐσυκοφάντησεν; οὐκ ἔδησε δίκαιον; οὐκ εἰς δεσμωτήριον ἐνέβαλεν; οὐ πολλὰ τὸν ἐκάστου ἐπικρέμασιν αὐτῷ κίνδυνον; οὐκ αὐχμὸν, τότε εἰς αὐτὸν ἦκον; οὐ ποτε οὐκ εἰσῆκε δόξαν; τί οὖν αὐτὸν προέβλαψεν ἢ τότε ἢ νῦν; καθάπερ γὰρ πυρὸς δῶν θράκες ὑπὸ ἀχύρων καλυφθέντες, οὐδὲ μικρὸν τὸν ἀρχὴν σκιάζεσθαι δοκοῦσιν, ἀθρόον ὂν ἀναφανέντες τὸ ὑπεικέμενα, διὰ αὐτῶν ἐκείνων τῶν ἀχύρων ὑψηλοτέραν αἴρουσι τὸν φλόγα· οὕτω δὴ καὶ ἡ ἀρετὴ, καὶ ἐπηρεάζεσθαι δοκῇ, ὕστερον δὴ διὰ αὐτῶν τῶν κωλυμάτων μείζονος λάμπει, καὶ εἰς αὐτὸν φθάνει θεωρόν. τί γὰρ μακαριώτερον ἡμῶν; ἀπὸ τοῦ πεπαίσχυν ἐκείνου διὰ τὴν συκοφαντίαν, διὰ τὴν ὑποβουλίαν, οὐ διὰ θεῖον τὸ Αἰγύπτιον, οὐδὲ διὰ τὴν ἐκεῖ βασιλείαν; πανταχοῦ γὰρ τοῖς πάθεσιν αἱ δόξαι, καὶ αἱ εὐδοκιμήσεις, καὶ στέφανοι εἰσὶ συγκεκληρωμένοι. οὐχὶ καὶ τοῦτον πάντες πάντα χοῦ οἰκουμένης ᾄδουσι; καὶ χρόνου τοσούτου πλῆθος οὐκ ἐμπέφυκεν αὐτοῦ τὴν μνήμην, ἀλλὰ τῶν βασιλικῶν εἰκόνων λαμπροτέραν τε καὶ διαρκεστέραν αἱ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς σωφροσύνης αὐτοῦ πάντα χοῦ τῆς οἰκουμένης διάκεινται εἰκόνες, καὶ τῇ Ῥωμαίων, καὶ τῇ βαρβάρων χώρᾳ, καὶ τῷ ἑκάστου στόματι, καὶ τῇ ἑκάστου γλώττῃ. καὶ ὁρῶμεν αὐτὸν ἅπαντες καταγόμενον, ἀγόμενον, συμβουλεύοντα τῇ ἀθλίᾳ καὶ ταλαιπώρῳ πορνῇ ταῦτα δέοντα, καὶ τὰ πρὸς ἑαυτὴν πάντα εἰσφέροντα εἰς τὴν ἐκείνης σωτηρίαν, σπουδὴν ποιούμενα αὐτῆς τὴν διαφθορὰν, σφοδρῶς τὸν κάμινον, χαλεπῶς ἐξαρπάσαι διαφερόντως καὶ χαλεπὸν, καὶ εἰς τὸν καλιὰν ὁρμίζοντα· εἶτα ὅπως ὁ κλυδώνιον ἐπαφρίζει, καὶ ἐπαφρίζον ὁ πλοῖον γίνεται, ναυαγούσης ἐκείνης, φθείροντα τὰ κύματα, καὶ ὅτι τὸν "σπερμὸν τῆς σωφροσύνης πέτρον πέτρον τρέχοντα, καὶ τὰ ἱμάτια ὁ ταῖς ἐκείνης καταλιμπάνοντα χερσὶ, καὶ τῶν ταῖς πορφυρίδας ἐνδεδεβλημένων λαμπρότερον ὁ τῇ γυμνότητι φαινόμενον, καὶ καθάπερ ἀρίστεα πινὰ καὶ ἔμπαιον ἔχον φαιδρὸν, ὁ ἔμπαιον ἱστῶντα τῆς σωφροσύνης. καὶ οὐδὲ ὁ τούτοις καταλύομεν τὸν μνήμην, ἀλλὰ περαιτέρω προϊόντες, ὁρῶμεν αὐτὸν πάλιν εἰς δεσμωτήριον ἀπαγόμενον, δεδεμένον, αὐχμῶντα, πολὺν ὁ κόμην τηκόμενον χρόνον. καὶ ὅρα ταῦτα μᾶλλον θαυμάζομεν πάλιν αὐτὸν, μακαρίζομεν, ὁ πλησπόμεθα, ἐπαινοῦμεν. καὶ σώφρων τις ἦ, ὁ νοῦν αὐτὸν σωφροσύνης ἔχῃ· καὶ ὁ ἀκόλαστος, τάχιον τῷ διηγήματι πρὸς σωφροσύνην μεθίσταται, καὶ ὁ τῆς ἱστορίας ἀμείνων καθίσταται. ταῦτα τοίνυν ἅπαντα" ἀκούοντες μηδὲν θορυβῶμεν, ἀλλὰ καὶ κερδαίνετε ὁ τῶν γινομένων· καὶ ἡ τῶν ἀθλητῶν ὁ τομὴ γενέσθω καρτερίας ὑμῖν διδάσκαλος, καὶ πάντα βίον τῶν ἡμερῶν καὶ ὑψηλῶν ἀνδρῶν ὁρῶντες διὰ τοιούτων ὑφαινόμενον, μὴ συγχαίδε, μηδὲ παρέπεσθε, μήτε τοῖς ἰδίοις, μήτε τοῖς" κοινοῖς πειρασμοῖς. καὶ γὰρ καὶ ἡ ἐκκλησία ὁ ἐξ ἀρχῆς οὕτως* ἐπεράφη, οὕτως ηὐξήθη. μηδὲν οὖν ξενίζεσθε. οὐδὲν γὰρ ἀπεικὸς γέγονεν. ἀλλ' ὥσπερ ὅτι τῶν βιωτικῶν, οὐκ ἔνθα ἀχυρον ὁ χόρτος, οὐδὲ ἔνθα ἄμμος, ἀλλ' ἔνθα χρυσίον καὶ μαργαρίται, ἐκεῖ πειρατὴ καὶ καταπονῆται καὶ λῃσταὶ καὶ πι-

χωρύχοι

χ. στέρραν

χ. λογιζόμενοι,

χ. ἀλλοτρίοις

* κλυδωνιζόμενον

χωρύγει συνεχῶς σοχλοῦσι καὶ ὑπιοῦλβύουσιν· ὕτω κὴ ὁ Δᾳβόλος ἔνθα δὴ ἴδῃ πλοῦτον συναγόμνοι ⓦ κὴ ψυχιμόν, καὶ ὑπορίαν εὐσεβείας ὑπιτιμοῦσιν, ὡς τὰ μηχανήματα ἴσησι καὶ προσπάλλ. ἀλλ' ἐαὶ ⓠ ὑπιοῦλβυόμνοι νήφωσιν, ὑ μόνον οὐδὲν ἐλαττοῦνται σπουδῆς, ἀλλὰ καὶ μείζονα ⓦ πλοῦτον τῆς ἀρετῆς συνάγουσιν. ὃ δὴ καὶ νῦν γίγνιε.

χξ. κγ. Ὁ μίγιστον σημεῖον τῆς ἀδοκιμασίας τῆς ἐκκλησίας τὰ γνώμας, καὶ πολλὰς ταύτας ὠφέλησαν.

Καὶ μέγιστον δὴ ὡς τοῦτο σημεῖον καὶ τοῦ πλούτου τοῦ κατορθωμάτων, καὶ τῆς ἀνδρείας τῆς ἐκκλησίας ποιήσειεν. ὅτε γὰρ εἶδεν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δαίμων ἐκθρὸς δυσθουσαν, ἀδοκιμουσαν, ἐν βαρχεῖα καιροῦ ῥοπῇ τοῖς ὕψος ἀνενεχθεῖσαν, πολλῷ σπουδῇ ἐν αὐτῇ γνωμοφύλῳ, καὶ τῶν μὴ τοῦ δοκιμωτάτων ὑπὸ δοσιν, τοῦ ἐν ἀμαρτίαις ζώντων εἰς μετοχὴν μετάσασιν, πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης κατηχουμένῳ· πρώτα σκίπτουσιν αὐτοῦ τὰ μηχανήματα, ἐν ἐμφυλίοις ἀνῆψε πολέμοις. ἐν καθάπερ ὑπὸ τῷ Ἰῶβ, νῦν μὲν τὴν ἀποβολὴν τοῦ χρημάτων, νῦν ὃ τὴν ἀπαιδίαν, νῦν ὃ τὴν ἀῤῥωσίαν τοῦ σώματος, νῦν δὲ τῆς γυναικὸς τὴν γλῶτταν, νῦν δὲ τῶν φίλων τὰ ὀνείδη καὶ τὰ σκώμματα ἐν τοῖς λοιδορίας ἐκίνει κατὰ τοῦ δικαίου, ὃ πῶς εἶδος μηχανῆς προσῆλθ· ὕτω κὴ ὑπὲ τῆς ἐκκλησίας, διὰ φίλων, διὰ ἐχθρῶν, διὰ τῶν εἰς κλῆρον τελουμένων, διὰ τῶν εἰς στρατείαν καταλεγομένων, διὰ τῶν ὑπισχνουμένων τὰ πολλῶν ἐν πρωτοδαπῶν προσώπων τὰ πρὸ ἑαυτοῦ σκίπτειν. ἀλλ' ὅμως καὶ τοσαῦτα μηχανησάμνος, ὑ μόνον αὐτὴν οὐκ ἐσάλβυσεν, ἀλλὰ ὃ λαμπροτέραν ἐποίησεν. ὑ γὰρ ὕτω τότε μὴ σοχλουμένη πρὸς στὰς ἐπαίδβυσεν, ὡς νῦν τὴν οἰκουμένην διδάσκει καρτερεῖν, ἐκρατύεσθαι, φέρειν πειρασμούς, σωφρονεῖν ὑπιδείκνυσθαι, καταφρονεῖν τῶν βιωτικῶν. μηδὲν ἡγεῖσθαι πλοῦτον, καταγελᾶν τιμῆς, ὑπεροράν θανάτου, καταφρονεῖν ζωῆς, πατρίδα προοράν, οἰκείους, φίλους, συγγενεῖς, τοὺς σφαγὰς ἀποδύεσθαι πρωτοδαπᾶς, καὶ ξιφῶν κυδοιμοὺς ἄν, τὰ λαμπρὰ ἅπαντα τοῦ πρόσθε βίου, τιμὰς λέγω καὶ δόξας, καὶ δυναστείαν, ὃ πυρῶν, τῶν ἡμῶν δὴ θῦ τελέστερα εἶ νομίζειν. καὶ ταῦτα οὐκ εἰς παιδβυσιν μόνον, οὐδὲ δύο καὶ τρεῖς, ἀλλὰ πᾶς ὁ λαός, καὶ οὐ διὰ ῥημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ πραγμάτων, δι' ὧν πάσχουσι, δι' ὧν νικῶσι, δι' ὧν περιγίνονται τῶν ὑπιουλβούντων, δι' ὧν ἀδάμαντος στερρότερον ὃ πέτρας ἰσχυρότερον ἅπαντα ἐγείρουσι, ὑ χ ὅπλα κινοῦντες, οὐ πόλεμον διαῤῥιπίζοντες, οὐ τόξον, οὐ βέλη διώκοντες, ἀλλ' ὁμοπαθῆς τεῖχος ἕκαστος περιβεβλημένος, ἐμμελείας, τραχύτητος, αὐθρείας, ὃ πάσχει κακῶς τοῦ ποιοῦντας ὀκ πολλοῦ τοῦ πρώτου καταισχύνοντες.

χξ. κδ. Ὅτι οἱ ταῦτα φρονοῦντες καὶ ὑπερβάλλοντες ἤδη διδάσκαλοι.

Νῦν γοῦν ὅτοι μὲ Παύλῳ τῷ προσώπῳ, ἐλευθέροις τοῖς ὀφθαλμοῖς, παῤῥησίᾳ ἀφάτῳ κεχρημένοι, εἰς ἀγῶνα ἐμβάλλουσιν, ἐν οἰκίαις τρέφοντας, τοῖς τὴν συναξιν αὐξομολῦσιν· οἱ ὃ ταῦτα ἐργασάμνοι, καθ' ἕκαστον τῶν μηχανημάτων, ὧν προσάγουσιν, ἐγκαλυπτόμνοι, καὶ πομπὴν ἔνδον ἔχοντες στυγνόν, πέμποντες, δεδοικότες ὕτω πείσασι. καὶ καθάπερ τὰ δυσαναπάντητα τῶν θηρίων, μὴ προτέραν καὶ δευτέραν πληγὴν σφοδροτέρως ὑπιστῶνται τὰς αἰχμὰς τῶν δοράτων, χαλεπωτέραν καθ' ἑαυτῶν ὠθῇ τὴν πληγὴν, τὰ πεύματα εἰς αὐτὰ τὰ σπλάγχνα δεχόμνα, καὶ τὰ κύματα τὰς πέτρας ῥηγνύμνα, τῇ σφοδροτέρᾳ ῥύμῃ ἑαυτὰ ἀφαίζει καὶ δῄλυσι· ὕτω δὴ καὶ οὗτοι, δι' ὧν ὑπιοῦλβύουσιν, ἑαυτοῖς μᾶλλον, ἢ ἑτέροις τὰ βαθρα δυσρύπλοτον. οἱ μὲν γὰρ ὑπιοῦλβυόμνοι τὴν οἰκουμένην ἐρᾶσαι ἔχουσιν, ἐπαινέσαι, θαυμάσαι, ἀνακηρύξουσαι, σεφανῶσαι, σοῦ εἰδότας, τὰς ὄκ εἰδότας, σοῦ ἀπὸ τῶν πραγμάτων, τοὺς ἀπὸ τῆς φήμης τὰ ἐκείνων μαθήνοντας, τοὺς στυγνῶντας μυείας, τὰς συναγωνιζομένας, τὰς πάσχοντα συνυχομένας αὐξῆς πρώτας· οἱ ὃ ὑπιοῦλβύοντες τὰς μισοῦσας τοσούτους ἐν πολλῶν πλείους, τὰς κατηγόρους, τὰς ἐγκαλοῦντας, τὰς ἐλέγχοντας, τὰς καταισχύνοντας, τὰς ἐπηρεαμένας μυείας, τὰς ὑπιθυμοῦντας αὐτοὺς ἰδῆν ἐν κολάσει καὶ τιμωρίᾳ. καὶ ταῦτα μὲ ὀ σοῦσθαι· τὰ ὃ ἐκθρὸς ποῖος πράσσει λό-

γης; Εἰ γὰρ ἕνα τις σκώψας ἐπὶ τῇ ἀλείσας τοσαύτην κολάσεσι καταγρίνεται, ὡς συμφέρειν μύλον κρεμασθῆναι ἐπὶ τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῆναι εἰς τὸ βάλασσαν· σὺ πόσας δώσεις οὗτοι δίκας τῷ φοβερῷ δικαστηρίῳ τότε ἐκείνῳ, πόσας ὑποστήσονται τιμωρίας, τοῦτο εἰς αὐλοὺς ἦκον, τὸν οἰκουμενίου ταράξαντες ἅπασαν, τοσαύτας ἀνατρέψαντες ἐκκλησίας, τοσαύτην πολεμήσαντες εἰρήνην, μυρία πράγματα κατασκευάσαντες θεάτοις; ἢ οὐκ ἐκείνων παιδόντες, ἅπερ ἔπαθον, μὴ τῶν μαρτύρων, μὴ τῶν ἀποστόλων, μὴ τῶν γυναίων καὶ ὑφαλῶν ὑδάτων ῥήσονται λαμπόντες ἀπὸ τῶν κατορθωμάτων, ἀπὸ τῶν παθῶν, ἀπὸ τῶν στεφάνων, ἀπὸ τῶν βασείων, ἀπὸ τῆς πολλῆς παῤῥησίας. καὶ ὄψονται μὲ αὐλοὺς καλαζομένους, ἁρπάσαι ἢ, καὶ μυριάκις βουληθῶσι, τῆς κολάσεως οὐ δυνήσονται· ἀλλὰ θήσουσι μὲ ἱκετεύοντα οὗτοι, σοὶ ἢ οἰήσουσιν. Εἰ γὰρ ὁ πέμπτα ἕνα τραγῳδραμῶν ἔλαζεν τοσαύτην ἐπέμενε δίκην, καὶ σοὶ μυριάδες ἔτυχε τραγῳδιῶν, τί πείσονται οὗτοι, τοσούτους διώξαντες καὶ σκανδαλίσαντες; ταῦτ' οὖν ἅπαντα λογιζόμενοι, καὶ ὅσα τούτοις ἔοικοτα ἀπὸ τῶν θείων συλλέγοντες γραφῶν, ἑαυτοῖς μὲ τεῖχος ἀσφαλές, τοῖς ἢ ἀθυρεστέρους ἐπὶ φάρμακα τούτοις κατασκευάζοντες καὶ διηγήματα, σπεύδετε ἑδραῖοι, καὶ ἀμετακίνητοι, καὶ ἀποκείμενα ὑμῖν ἀγαθὰ αἱρούμενοι. πολύπους γὰρ, πολύπους χείσεται ὑμῖν ἀμοιβὴ, ὁ τῶν πόνων ἴσος, ἀλλ' οὐκ ἴσ. ἀποκείσ. πολλοῦ τοῦ δεῖν τοὺς ἀφαίρους. τοιοῦτος γὰρ ὁ φιλάνθρωπος Θεός· μὴ πολλῆς τῆς φιλοτιμίας σοῦ ἀγαθόν τι ποιοῦντος ἢ λέγοντος τραγῳδουμένους ταῖς αὐτοῦ δόσεσι καὶ ταῖς ἀμοιβαῖς νικᾶν ἐκπονοῦντος· ὧν ἐπιτύχοιμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Λόγος, ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα οὐδεὶς δύναται βλάψαι.

χ. Ἐπιτολὴ χαρίεσσα τοῦ Κακοσοῦ τῆς Κιλικίας, ἔτους αὐτῷ ὃ ἐξορίᾳ.

ΟΙδα μὲν οὖν τοῖς παχυτέροις καὶ τοῖς τὰ πρόντα κεχηνόσι καὶ τῇ γῇ προσηλωμένοις, καὶ αἰσθητοῖς μὲν δουλεύουσιν ἡδοναῖς, τῶν δὲ νοερῶν καὶ σφόδρα δυτυχοῦσιν, χαλεπὸς τις καὶ παράδοξος ὁ λόγος οὗτος εἶναι δόξει· καὶ γλαῦκας δαψιλεῖς, καὶ κατάγωγα ἡμῖν, ὡς ἁπαξαπλῶς λεγόντων ὅτι τοῖς οἰκείοις τῆς ὑποθέσεως. ἀλλ' ἐγὼ τοῦτο ἀποσκοπῶ τῆς ἐπαγγελίας· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ὅτι καὶ ἀποδέξεως ὧν ὑποθέμενα, μὴ πολλῆς βασάνου δεόμενα τῆς ἀποδείξεως. δεῖ γὰρ βουλομένοις ὕδωρ ἀγαχεῖσθαι μὴ θορυβεῖν, μηδὲ ταράττειν, ἀλλὰ αἰσθάνεσθαι τὸ λόγου τὸ πέλας· διὸ οἶμαι ὅτι μοὶ ἡμῶν ἔσονται, ἢ ἑαυτῶν κατάγωγα, ὡς ἔμπροσθεν ἐπατημένοι χρόνοι, καὶ παλιμῳδεῖν ἄρξονται, καὶ ἀπολογήσονται καὶ συγγνώμην αἰτήσονται, ὅταν ὧν σὺν ὀρθῷ τοῖ τῶν πραγμάτων ἔλθῃ τὴν ψῆφον, καὶ χάριν ἡμῖν εἴσονται πολλήν, ὥσπερ καὶ κάμνοντες τοῖς ἰατροῖς, ἐπειδὰν τῶν νοσημάτων ἀπαλλαγῶσι τῶν τὸ σῶμα πολιορκούντων αὐτοῖς. μὴ γάρ μοι τὸν νεῦν κατέχουσαν πραγματικὴν χρίσιν λέγε, ἀλλὰ δυάμενον καὶ τῶν λόγων τῶν ἡμετέρων σοῦ ἀκούσας, καὶ τότε δικάσῃ τὸν ψῆφον ἀδέκαστον ἐνεγκεῖν, σοῦδὲν ἐξ ἀγνοίας εἰς τὸ πάλιν κρίνειν πραγματικὸν ὀλισθος. ἐπεὶ καὶ ὁ [ὅτι] τῶν βιωτικῶν τούτων πραγμάτων καθηλωμένοι δίκας αἰσθάνονται, καὶ σφοδρῶς ῥέοντα ἴδωσι τοὺς τερπνὸν ῥητορικὸν, καὶ πολλὰ ὑπερκύπτοντα τὴν γλωττὴν, μὴ καὶ πατέρα μὴ μακροθυμίας ἀκούσαντες τὸ πρὸς αὐτοὺς ἐσταλμένου τὸν ψῆφον ἐνεγκεῖν· ἀλλὰ καὶ μυριάκις ὁ πρότερος δοκῇ δίκαια λέγειν, δυσπαφοι τὸν ἀκοὸν καὶ τὴν δοκοῦσαν τερψιν· ἐπαφὴ καὶ αὕτη δικαίων ὄντων ἀρετὴ, καὶ πρὸ ἑκατέρων μαθόντας μὴ ἀκριβείας ἀπάσης, τότε τὰ πρὸ ἑαυτῶν ἐπάγειν. ἐπεὶ οὖν καὶ νεῦν δυτὶ ῥητορός τινος ἡ κοινὴ τῶν πολλῶν πραγμάτων καὶ ὁ μακρῷ ζεύγει ῥιζωθεῖσα πρὸ τοῖς τῶν

τῶν πολλῶν ἀμαθίας ζωῶσα καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ῥιπτοῦσα λέγουσα· πόντα, φησίν, ἀνω καὶ κάτω γέγονε, πολλῆς συγχύσεως τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐμπέπλησται γένος, καὶ πολλοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ⓐ ἀδικούμενοι, ⓐ ἐπηρεαζόμενοι, ⓐ βιαζόμενοι, ⓐ βλασφημούμενοι, ⓐ ἀνθρώπων πδὲ τῶν δυνατωτέρων, ⓐ πένητες πδὲ τῶν πλουσίων· καὶ ὥσπερ ζάλυματα τῆς θαλάττης οὐκ ἔστιν ἀριθμεῖν, ὕττως οὐδὲ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιβουλευομένων, τῶν ἐπηρεαζομένων, τῶν κακῶς πασχόντων· καὶ ὅτε νόμων διόρθωσις, ὅτε δικαστηρίων φόβος, ὅτε ἄλλο οὐδὲν ⓦ λοιμὸν τοῦτον ἔσχισε καὶ τὴν πόλιν, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐξάνεται τὸ κακόν, ὡς οἶμαι πάντα χρόνον, καὶ θρῆνοι, καὶ δάκρυα τῶν ἀδικουμένων· καὶ ⓐ ζημιούντες τὰ τοιαῦτα διορθοῦν δικασταί, αὐλοὶ ⓦ χαμᾶθεν ὑπτιάζοντες, καὶ τὴν νίκην ὑπτιάζοντες· πολλοὶ δ' ὑπὸ τούτων τῶν δυσποτοτέρων καὶ ἀηλιωτέρων, καμηλοῦ τινα μανέντες μανίαν, τῆς τοῦ Θεοῦ κατηφείας ἀπηνοίας, ὀργίζοντες ⓦ μὴ ὑπάρχῃ πολλάκις ἐλκόμενοι, παραπατούμενοι, ἀγχόμενοι· ⓦ ὃ φασιν καὶ φοβερὸν τοῖς πολλοῖς νομίζεται, ὡς ἰατρὸν καὶ ἄτιμον καὶ ἐξ ἀτίμων πλουτοῦντα καὶ δυνατείαν περιβεβλημένον, μυρία περιτρίβόμενον τοῖς ὑπάρχουσι δεινά, καὶ ζημίαι ἐν πόλεσι καὶ χώραις καὶ ἐρημίαις καὶ ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάττῃ τολμώμενα· ἀναγκαῖος οὖν ἡμῖν ὁ λόγος οὗτος εἰσέρχεται, ἀπενθυπίας τῆς εἰρημένους ἰσάμενος, καὶ ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος καινὸν μὲν (ὅπερ ἐδέχόμενος εἶπον) καὶ πδὲν ἔνδοξον, χρήσιμον δὲ καὶ ἀληθῆ, καὶ τοῖς βουλομένοις περιέχειν καὶ πείθεσθαι λοιπὸν. καὶ γὰρ ἐπαγγέλλεται δείξειν (ἀλλὰ μὴ θορυβεῖσθε) οὐδένα τῶν ἀδικουμένων πρὸ ἑτέρου τινὸς ἀδικούμενον, ἀλλὰ πρὸ ἑαυτοῦ τοῦτο πάσχοντα. ἵνα δὲ σαφέστερος ὁ λόγος γένηται, φέρε περὶ ἕξεως καὶ ἀρετῆς ἐπισκοπῶμεν τί ὄντα ἀδικία, καὶ περὶ ποίων περιγραμμάτων ὕλην ζωΐσασθαι πέφυκε· καὶ τί ποτέ ὄντα πδὲ ἀνθρωπίνη ἀρετή, καὶ τί ὃ λυμαινόμενον τοῦτο, καὶ τί ποτε δοκεῖ μὴ λυμαίνεσθαι, ἃ λυμαίνεται δέ. οἷς (δεῖ γὰρ οὐ πδὲν δειγμάτων ὑπολαβεῖν ποιῆσαι τὸν λόγον) ἕκαστον τῶν περιγραμμάτων ἐν ἔχει τὸ λυμαινόμενον, ὁ σίδηρος ⓦ ἰὸν, ⓦ σῆπα τὸ ἔριον, περιβάτων ἀγέλαι πδὲ λύκων· καὶ οἶνος μὴ ἀρετῆς βλάβη, πδὲ περιτραπῶσαι καὶ εἰς ὀξίνην μεταπεσεῖν· μύγιος ὄν, τὸ τὴν σύμφυτον ἀπολέσαν γλυκύτητα, καὶ εἰς πικρὸν κατενεχθῆναι χυμόν. λυμαίνεται δὲ ἀνίαν κόμης ἐρυσίβη καὶ ἀνχμός, ὡς ἀμπέλων καρπῶ ὡς φύλλοις καὶ κλήμασι τὸ πονηρὸν τῶν ἀχρίδων στρατόπεδον, καὶ ἑτέρους δένδρεσιν ἡ κάμπη, καὶ σώμασι δὲ ἀνθρώποις ποικίλα νοσήματα· καὶ (ἵνα μὴ πάντα ἐπεξιόντες μακρὸν ποιήσωμεν ⓦ λόγον) τῇ ἀρχῇ δὲ τῇ ἡμετέρᾳ καὶ πυρετοὶ καὶ πρόσεσις ὡς ἑτέρων νοσημάτων ἐσμός. ὥσπερ οὖν τούτων ἕκαστον ἔχει τὸ λυμαινόμενον αὐτῶν τῇ ἀρετῇ, φέρε σκοπήσωμεν τί καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων πδὲ βλάπτει γένος, καὶ τί ποτέ ὄντι τὸ λυμαινόμενον ἀνθρώπου ἀρετήν.

Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ ἕτερα ἄττα νομίζουσιν (δεῖ γὰρ καὶ πεπλανημένας δόξας εἰπεῖν, ὡς ἀνελόντας αὐτὰς οὕτω τὴν ὄντως λυμαινομένην ἡμῶν ταῖς ἀρεταῖς εἰς μέσον ἀγαγεῖν, καὶ δεῖξαι σαφῶς, ὅτι τοῦτον [ἡμᾶς] οὐδεὶς δύναται πδὲ ἀδικῆσαι τὴν ἀδικίαν, οὐδὲ λυμήνασθαι τὴν λυμήν, εἰ μὴ αὐτοὶ ἑαυτοὺς πρόδηλον) ⓐ μὲν οὖν πολλοὶ πεπλανημένας ἔχοντες δόξας, ἕτερα νομίζουσιν εἶναι τὰ λυμαινόμενα ἡμῶν τῆς ἀρετῆς· ⓐ μὲν πενίαν, ⓐ δὲ νόσον σώματος, ⓐ δὲ τὴν τῶν χειρόνων ζημίαν, ἕτεροι συκοφαντίαν, ἄλλοι θάνατον, ὡς τοῦτο ἀποδυρόμενοι καὶ θρηνοῦντες διατελοῦσι, καὶ τὰς πάσχοντας ἐλεοῦντες καὶ δακρύοντες, καὶ ἐκπληττόμενοι πρὸς ἀλλήλους λέγουσιν, οἷα πέπονθεν ὁ δεῖνα; ἀνθρώπου ἀφηρέθη τὴν οὐσίαν ἅπασαν. ἕτερος περὶ ἑτέρου πάλιν· ὁ δεῖνα δὲ ἀρρωστίᾳ χαλεπῇ περιπεσὼν ἀπέγνωσαι παρὰ πδὲ πρὸς αὐτὸν εἰσιόντων ἰατρῶν. καὶ ὁμοίως τὸν δεσμωτήριον οἰκοῦντα, ὁ δὲ τοὺς τῆς πατρίδος ἐκπεσόντας, καὶ πρὸς τὴν ὑπερορίαν μεταβάντας, ἄλλος τὸν ἐλευθερίας ἐκπεπωκότας, ἕτερος τοὺς ὑπὸ πολεμίων αἰχμαλώτους καὶ ἠμοιμένους αἰχμαλώτους, ἕτερος ⓦ καταποντισθέντα ἢ καέντα, ἄλλος ⓦ ὑπὸ οἰκίας καταχωσθέντα θρηνοῦσι καὶ ὀλοφύ-

χ. ὕλη

χ. καταπεσεῖν, χ. ἔμφυτον

χ. τὴν ζωὴν, μᾶλλον μὴν ἀρετὴν, οὐ μὴν

χ. μεταβαντας

εσνται· τοις ὴ σὺ πονηρία ζωντας σῴζεις. ἀλλ', ὁ πολλῶν ὄντι χαλεπώτερον, πολλάκις αὐτοις ἢ μαχαιρίζουσιν, ὁ ἢ πολλῶν αἴτιον ὄντι τῶν κακῶν. Φέρε οὖν (ἀλλ' ὅπερ ἐξ ἀρχῆς προεκάλεσα, μὴ θορυβήσητε) δείξωμεν, ὡς οὐδὲν τῶν εἰρημένων ἀδικεῖ νήφοντα αἰθέρα, οὐδὲ τιμῶ ἀρετῶ αὐτοῦ λυμήνασθαι δυνατὸν ἀνθ. τί γάρ, εἰπέ μοι, τὰ αὐτοῦ πολλὰ ἀπολωλεκότα, ἢ πολλὰ συγχυθέντων, ἢ πολλὰ ληστῶν, ἢ ἢ οἰκετῶν κακούργων ἀφαιρεθέντα τὰ ὄντα ἐβλαψεν αὐτὴ ἡ ζημία εἰς ἀρετῶ τὸ αἰθέρος; μᾶλλον ἢ, εἰ δοκεῖ, θαρρῶν ἐπαναγράφωμεν, τί ποτέ ἐστιν αἰθὴρ πρὸς ἀρετήν, ἢ ἑτέρας οὐσίας πρότερον λόγων γυμνάσαντες, ὥστε βέλτιον αὐτοῖς ποιῆσαι τὸ σαφέστερον τοῖς πολλοῖς. τί ποτ' οὖν ἐστιν ἵππου ἀρετή; ἆρα ὃ χρυσοῦν ἔχειν χαλινὸν, ἢ τελαμῶνας ὑστάτας, ἢ ἅρματος δεσμὸν ἐκ σπειρῶν ἡμάτων συγκείμενον, ἢ ταπήτας ποικίλους ἢ χρυσοπάστους, ἢ φάλαρα λιθοκόλλητα, ἢ πλοκάμους χρυσοῖς ὁρμίοις συμπεπλεγμένους· ἢ ὃ ἁρμονικὸν εἶναι ἢ εὔσκελῆ, καὶ βαδίζειν εὔρυθμα, ἢ ὅπλας ἔχειν ἵππῳ πρεπούσας ἡνιαίῳ, ἢ αἰσθητικὸν κεκτῆσθαι τὸν ἐν ἀποδημίαις μαχαιρῶν, τὸν ἐν πολέμοις ἁρμόζουσαν, ἢ δυνάσθαι ἢ ἐν τάξει μὴ πολλοῦ φαίνεσθαι τὸ πλῆθος τοῦ ἡμιόνου σώζειν; ἆρα οὐδηλον ὅτι ταῦτα ἵππου ἀρετή, οὐκ ἄλλα; τί γάρ, ὄνων ἢ ἡμιόνων ποίαν φαῖμεν ἀρετὴν εἶναι; οὐ γὰρ δυνάσθαι μετ' εὐκολίας ἀληθοῦς, ἢ ῥᾳδίως τὰς ὁδοὺς διανύειν, ἐν πόδας ἔχειν τερρότητι πέτρας μιμουμένους; μὴ τὰ ἔξωθεν αὐτοῖς προσεικάζομεν (ὡστελῶ τι πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρετὴν αὐτῶν φήσομεν; ἄδαμῶς. ἀμπελον γὰρ ποίαν θαυμασόμεθα; τὴν τοῖς φύλλοις κομῶσαν, ἢ τοῖς κλήμασιν, ἢ τὴν ὡς καρπῶ βελτομένην; ποίαν γὰρ ἀρετὴν ἐλαίας εἶναι φαμεν; ὅταν μεγάλους ἔχῃ τοὺς κλάδους ἢ πολλὴν τὴν ἀπὸ τῶν φύλλων κόμην, ἢ ὅταν οἰκεῖον καρπὸν δαψιλῆ ἢ πανταχοῦ διεσπαρμένον ἐμφαίνῃ; οὕτω δὴ καὶ ὅτι τῶν ἀνθρώπων ποιωμεν. διαφιλοσοφησώμεθα τὴν ἀρετὴν τὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἢ βλέπειν εἶναι ἐκείνην νομίσωμεν μόνην, τὴν αὐτῇ λυμαινομένην. τί οὖν ἐστιν ἀρετὴ ἀνθρώπου; ἢ χρήματα, ἵνα πενίαν φύγῃς· ἢ ὑγίεια σώματος, ἵνα φοβηθῇς νόσον· ἢ τῶν πολλῶν ἐπαύλησις, ἵνα ἐπαίνου δόξαν πονηρὰν· ἢ τὸ ζῆν ἁπλῶς ἢ εἰκῇ, ἵνα φοβερὸς τοῖς πολλοῖς ὁ θάνατος· ἢ ἐλευθερία, ἵνα δουλείαν φύγῃς· ἀλλ' ἡ τῶν ἀληθῶν δογμάτων ἀκρίβεια, ἢ ἡ τοῦ βίου ὀρθότης. ταῦτα γὰρ ἢ ἢ αὐτὸς ὁ διάβολος ἀποσυλῆσαι δυνήσεται, ἐὰν ὁ κεκτημένος αὐτὰ μὴ τῆς προσηκούσης ἀκριβείας διαφυλάττῃ. ἢ ταῦτα μὲν ὁ πονηρότατος καὶ ἄγριος δαίμων ἐκφέρειν οἶδε. διὰ γάρ τοι τοῦτο καὶ τὸν οἰστὸν ἐσύλα τοῦ Ἰὼβ, οὐχ ἵνα πένητα ποιήσῃ, ἀλλ' ἵνα βλάσφημόν τι ῥῆμα ἐκβαλῇ βιάσηται· ἐν δὲ σῶμα κατέτρωγεν, οὐχ ἵνα ἀῤῥωστίᾳ παρεδῷ καλλῃ, ἀλλ' ἵνα ἐποσκελίσῃ τὴν ψυχὴν ἀρετῶν. ἀλλ' ἔμφρων πολλὰ αὐτοῦ νικήσας τὰ μὴ χρήματα, ἢ πάντα αὐτὸ πλουτοποιοῦντος ποιήσας (τοῦτο δὴ δ' πᾶσιν ἡμῖν φιλοσοφεῖσθαι ἐν δοκῶ) αὐτὸ πολύπαιδος ἄπαιδα, ἢ καταξιώσας αὐτοῦ τὸ σῶμα ἀπὸ τῶν ἐν διαφθορείοις δημίων χαλεπώτερον (οὐ γὰρ ὅταν διορύττωσιν οἱ κλεπται τὰς πλουσίας τῶν ἐμπιπτόντων αὐτοῖς, ὡς κατέξαιαν αὐτοῦ τὴν σάρκα τῶν σκωλήκων τὰ σώματα) ἢ πονηρὸν αὐτῷ πειθεῖς δόξαι (οὐ γὰρ φίλοι αὐτῷ πρόσεντες ἔλεγον· οὐκ ἄξια ὧν ἡμάρτες μεμαστίγωσαι; ἐν πολλοῖς ἐπέτεινον κατ' αὐτοῦ κατηγορίας λόγοις) καὶ οὐχὶ τῆς πόλεως ἐκβαλὼν μόνον, οὐδὲ τῆς οἰκίας, ἢ εἰς ἄλλην μεταῤῥῖσας πόλιν, ἀλλὰ τὴν κοπρίαν, ἢ οἰκίδιον αὐτῷ καὶ πόλιν καταῤῥῖσας, οὐ μόνον οὐδὲν ἐλυμήνατο, ἀλλὰ ἢ λαμπροτέρων, εἰ ὧν ἐπεβούλευσεν, ἀπέφηνεν· ὁ ἢ οὐ μόνον τι τῶν ὄντων οὐκ ἀφείλετο (καίτοι τοσαῦτα ἀφελόμενος) ἀλλὰ ἢ μείζονα αὐτῷ πλοῦτον τῆς ἀρετῆς εἰργάσατο. καὶ γὰρ πλείονος μὴ ταῦτα ἀπήλαυσε πρὸ ῥησίας, ἀπὸ ἢ σφοδρότερον ἀγωνισάμενος ἀγῶνα. εἰ ἢ ὁ τοσαῦτα παθὼν οὐδὲν ἠδίκηται, ἢ παθὼν οὐ πολλὰ δι' ἀθέους, ἀλλὰ πολλὰ τῶν πρώτων δι' ἀθέων ποιησάντων δαίμονος, τίς ἔξει λοιπὸν ἀπολογίαν τῶν λεγόντων, ὅτι ὁ δεινά με ἠδίκησε ἢ πρέσβλαψεν; εἰ γὰρ

χ. οἰκείων

χ. τραυματίσμον

χ.

χ. φύγῃς

χ. πάντων

χ. ἀπέτεινον

γὰρ ὁ διάβολος ὁ τοσαύτης γέμων κακίας, πόθεν αὐτὸν κινήσας τὰ ὄργανα καὶ πάντα ἀφεὶς τὰ βέλη, καὶ ὅσα ἰῶ σὺ αἰθέρι κακεῖ, μετὰ πολλῆς τῆς ὑπερβολῆς, καὶ εἰς τὸν οἰκέτην τὸν δικαίου καὶ εἰς τὸ σῶμα κεντήσας, οὐδὲν ϖ δεινὸν ἠδίκησεν, ἀλλ', ὅπερ ἔφην, μᾶλλον ὠφέλησε· πῶς δυνήσονταί τινες ϖ δῆσαι καὶ ϖ δῆσαι αἰτιάσασθαι, ὡς πρὸς αὐτῷ, ἀλλ' οὐχ ὡς οἴκοθεν ἠδικημένοι; τί οὖν φησι, ϖ Ἀδὰμ οὐκ ἠδίκησε, καὶ ὑποσκέλισε, καὶ ἐξέβαλε τοῦ ϖδαραδείσου; οὐχ ὅτι, ἀλλ' ἡ τοῦ ἀδικηθέντος ῥᾳθυμία, καὶ τὸ μὴ νήφειν, μηδὲ ἐγρηγορέναι. ὁ γὰρ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ϖεσαγαγὼν μηχανήματα, καὶ τὸν Ἰὼβ κατιτιεγκεῖν μὴ δυνηθείς, πῶς ἂν ἐξ ἐλαττόνων ἐκράτησε τοῦ Ἀδάμ, εἰ μὴ ἐκ τῆς οἰκείας ῥᾳθυμίας ἑαυτὸν" ϖρέδωκεν ἐκεῖνος; τί οὖν; ὁ συνεφάπτας ϖεπεσὼν καὶ δημευθεὶς τοῦ οὐσίαν, οὐκ ἠδίκηται καὶ ὄντα πάντα ἀφαιρεθείς, καὶ πατρῴων ἐκπεσών, καὶ πενία παλαίων ἐκάτῃ; οὐκ ἠδίκηται, ἀλλὰ καὶ ἐκέρδανεν, ἐὰν νήφῃ. τί γὰρ, εἰπέ μοι, τοῦτο ϖρέβλαψε σὸν ἀποστόλους; οὐ λιμῷ καὶ δίψει καὶ γυμνότητι συνεχῶς ἐπάλαιον; καὶ δι' αὐτὸ μᾶλλον τοῦτο καὶ σφόδρα ἦσαν λαμπροὶ, καὶ ὑπίσημοι, καὶ πολλῷ ϖδᾶλλον τοῦ Θεοῦ τὸν" βοηθὸν ἐπεσπάσαντο. τί δ' ϖ Λάζαρον ἡ νόσος, καὶ τὰ ἕλκη, καὶ ἡ πενία, καὶ ἡ ἐρημία τῶν ϖεσησομένων ϖρέβλαψεν; οὐκ ἐντεῦθεν αὐτὸν μειζόνως ἐπλάτυναν ϖ στέφανοι; τί δ' ϖ Ἰωσὴφ ὁ πονηρὰν δόξαν κτήσασθαι ὑπὲρ τῆς οἰκείας καὶ ὑπὲρ τῆς ἀλλοτρίας; καὶ γὰρ καὶ μοιχὸς καὶ ἐπαιτικὸς εἶναι ἐνομίζετο. τί δ' ἡ ἀγλεία; τί δ' ὁ τῆς πατρίδος ἐκπεσεῖν; οὐ δῆτα· ταῦτα αὐτὸν μάλιστα θαυμάζομεν, καὶ ἐκπλησσόμεθα; καὶ τί λέγω τὸν εἰς τὸν ὑποδοῦν μετάστασιν, καὶ πενίαν, καὶ πονηρὰν δόξαν, καὶ ἀγλεΐαν; αὐτὸς γὰρ ὁ θάνατος τί ϖ Ἄβελ ϖρέβλαψε καὶ βίαιος καὶ ἄωρος γενόμενος, καὶ τοῦ Γεν. δ.
χθὲς ἀδελφικῆς τολμηθείς; οὐ δῆτα· ἀλλὰ πάντα τοῦ τῆς οἰκουμένης ἀδελφοῦ);

Ὁρᾷς πῶς πλέον ἢ περ ὑπέστη ὁ λῃστὴς ἀπέβλαξεν; οὐ γὰρ δὴ μόνον οὐδένα ϖρὸς οὐδενὸς ἀδικούμενον ἀπέφηνεν, ἀλλὰ καὶ μειζόνως κερδαίνοντας τὸν ἑαυτοῦ ϖεστέχοντας. τίνος οὖν ἕνεκεν τιμωρίαι καὶ κολάσεις, φησί; τίνος ἕνεκεν γέεννα; τίνος ἕνεκεν ἀπειλαί" τοσαῦται, εἰ μηδεὶς μήτε ἀδικῆται, μήτε ἀδικεῖ; τί λέγεις; τί συγχέεις ϖ λόγον; οὐδὲ γὰρ εἶπον, ὅτι οὐδεὶς ἀδικεῖ· ἀλλ', ὅτι οὐδεὶς ἀδικεῖται. καὶ πῶς ἔνι, φησὶν, ἀδικουμένων πολλῶν, μὴ ἀδικεῖσθαί τινα; οὕτως ὡς ἐδίδαξα νῦν. ἐπεὶ καὶ ϖ Ἰωσὴφ ἠδίκησαν μὲν ϖ ἀδελφοὶ, αὐτὸς δ' οὐκ ἠδικήθη· καὶ τὰ Ἄβελ ἐπεβούλευσε μὲν ὁ Κάϊν, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπεβουλεύθη. Ἆρα τοῦτο τιμωρίαι καὶ κολάσεις. οὐδὲ γὰρ ἀρὰ τοῦ τῶν παθόντων ἀρετοῦ ἀναιρεῖται τιμωρίας ὁ Θεός, ἀλλὰ ἀρὰ τοῦ κακίου τῶν ποιησάντων τιμωρίαι καὶ κολάσεις. εἰ γὰρ καὶ λαμπροτέρους ϖ πάσχοντες κακῶς ἀπὸ τῶν ὑπεύθυνα γίνονται, ἀλλ' οὐ τῆς γνώμης τοῦ τῶν ὑπεύθυνα βουλευόντων, ἀλλὰ τῆς αἱρέσεως τῶν ὑπεύθυνα βουλευομένων ἐστί. Ἆρα τοῦτο τοῖς μὲν τῆς φιλοσοφίας καὶ βεβαίοις, ἐκείνοις δὲ τῆς πονηρίας αἱ τιμωρίαι βύτεπίζονται καὶ ϖδασκυδάζονται. ἀφῃρέθης τὰ χρήματα; λέγε, Γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι· καὶ ϖεστὴ τὸ ἀποστολικόν· Οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς ϖ κόσμον τοῦτον· δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα. ἠκούσας κακῶς, καὶ μυρίας σε τίνες ἐπλουτοῦ λοιδορίας; δυσωπήθητι τῆς ῥήσεως ἐκείνης τῆς λεγούσης· Οὐαὶ ὑμῖν ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες ϖ δὴ ἄνθρωποι· καὶ, Χαίρετε καὶ σκιρτᾶτε ὅταν ἐκβάλλωσι καθ' ὑμῶν ὄνομα πονηρόν. ϖεὸς τὸν ὑποδοῦν μετῳκίσθης; ἐνόησον ὅτι οὐκ ἔχεις ἐνταῦθα πατρίδα, ἀλλ' εἰ μέλλεις φιλοσοφεῖν, καὶ τοῦ γλυκέος ἅπασαν ξένην ἐκτοπίζεις εἶναι νομίζειν. ἀλλὰ νόσῳ ϖρεδόθης χαλεπῇ; εἰπὲ τὸ ἀποστολικόν· Ὅσῳ ὁ ἔξωθεν ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, τοσούτῳ ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ. ἀλλὰ θάνατον ὑπέμεινέ τις βίαιον; ἐνόησον ϖ Ἰωάννου καὶ τοῦ ἀποτμηθεῖσαν ἐν δεσμωτηρίῳ κεφαλήν, ὅτι πίνακος ἐνεχθεῖσαν, καὶ ορνικῆς ὀρχήσεως γενομένου μισθόν. ἐνόησον καὶ ἐντεῦθεν ἀμοιβάς. Ταῦτα γὰρ ἅπαντα τὰ παθήματα, ὅταν ἀδίκως ϖδά τινος ἐπαγθῇ τινι," καὶ ἁμαρτήματα λύῃ,

χ. ϖροέδωκεν

χ. παῤῥησίαν

χ. ποιαῦται,

χ μὴ τὸ καὶ ἁμαρτίας τὰ ἀεὶ καὶ δικαιοσύνης ἔργ.

ϗ δυναμοσιώλιν ἐργάζε). τοσοῦτον αὐτῆ τ ὠφελείας ὁ μέτρος ὅπι τ ἡμναίως αὐτὰ φερόντων. ὅταν οὖν μήτε ζημία χρημάτ, μήτε συκοφαντίαι, ϗ λοιδορίαι, μήτε ὁ πρὸς τ ἐπηρεάζοντα μετατίθηται, μήτε νόσοι ϗ βάσανοι, μήτε αὐτὸ, ὁ πάντων δοκῆ φοβερώτερον εἶναι, ὁ θάνατος, βλαβῶμεν ὑπ' οὐδενὸς πάσχοντες, ἀλλὰ ϗ ὠφελῶμεν μειζόνως, πόθεν ἔχεις μοι δεῖξαι τινα ἀδικούμενον, ὅταν σὺ τοῦτον μηδὲν ἀδικῆται; ἐγὼ γὰρ τοιοῦτον ἀποδέξαι πειράσομαι, οὗ μάλιστα ἀδικούμενοι ϗ ἐπηρεαζόμενοι ϗ τὰ ἀνήκεστα πάσχοντες, ταῦτα ποιοῦντές εἰσι. πῶς δ' ἀθλιώτερον ἦν τοῦ Καΐν, ὃν ποιαῦτα τ ἀδελφὸν φονεύσαντος; πῶς δὲ τῆς Φιλίππου γυναικὸς ἐλεεινότερον, τῆς Ἰωαννίνου ἀποτεμούσης; πῶς δὲ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσὴφ τῶν ἀπεμπολησάντων αὐτὸν, ϗ τοὺς τὴν ἀσφάλειαν μεταδησαύτων; πῶς δὲ τοῦ Ἀμφιόλου τοῦ Ἰωὰ τοσούτοις καταξαίαντος κακοῖς; οὐ γὰρ δὴ μόνον τῶν ἄλλων, ἀλλὰ ϗ ὅτως οὐ τὴν τυχοῦσαν δώσει δίκην τῆς ὑπερβουλῆς. εἶδες πῶς καὶ ταῦτα πλείω τῆς ἀσεβείας ὁ λόγος ἀπέδειξεν, οὐ μόνον ἀθεμίαν λυμῶν ἀπὸ τῶν ὑπερβούλων τούτων ἀσεβουμένας σὺ ἐπηρεαζομένους, ἀλλὰ ϗ ὃ πολὺ εἰς τὴν τῶν ὑπερβουλευόντων ἐπιστρεπόμενον κεφαλήν; ὑπὲρ γὰρ οὔτε πλοῦτος, οὔτε ὃ ἐλεύθερον εἶναι, ὅτε τὸ παιδεῦσαι οἰκεῖν, οὔτε τὰ ἄλλα, ἅπερ εἶπον, αἰδέσιμα εἰσὶν ἀρεταί, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς τὰ κατορθώματα· εἰκότως ὅταν εἰς ταῦτα ἡ βλάβη γένηται, οὐδὲν ἡ δυσσεβοῦντι προβλάπτει ἀρετή. πῶς οὖν δὴ εἰς αὐτὴν τις προβλαβῆ τῆς ψυχῆς τὴν φιλοσοφίαν; οὐδὲ σὺ ταῦτα, ϗ βλαβῆ, πρὸ ἑτέρου βλαπτόμενα, ἀλλ' οἰκοθεν ϗ πρὸ ἑαυτοῦ. πῶς οἰκοθεν ϗ πρὸ ἑαυτοῦ, φησιν; ὅταν μαστιχθῆ προδήλως, ἢ τὰ ὄντα ἀφαιρεθῆ, ἢ χλευασθῆ τινα ἑτέραν ἀπειλὴν ἐπηρείαν βλασφημόν τι ῥῆμα ἐξενέγκῃ, ἐβλάβη μὲν σὺ ταῦτα ϗ βλάβεται μυρίως· οὐ μὴν προδήλως ὑπερασάντος, ἀλλὰ προδήλως τῆς οἰκείας μικροψυχίας. ὅπερ γὰρ ἔμπροσθεν εἶπον, ϗ νῦν ἐρῶ· οὐδεὶς ἀνθρώπων, κἂν μυριάκις ἦ πονηρός, τὸ ἀλάστορος ἐκείνου δαίμονος, ὃς ἀκατονόμαστος ὢν ἡμᾶς ἔξωθεν τοῦ διαβόλου πονηρότερον μὲν τίνι προσοικείοι, οὐδὲ πικρότερον· ἀλλ' ἡμῶν ὁ χαλεπὸς οὗτος δαίμων οὐκ ἰσχύει ϗ πρὸ τοῦ νόμου, ϗ πρὸ τῆς χάριτος τοσαῦτα κτ' αὐτὸν βέλη ϗ οὕτω πικρὰ πανταχόθεν ἀφεὶς, ἀποσκελίσαι ϗ καταβαλεῖν. τοσαύτη τ ψυχῆς ἐστιν ἡ δύναμις. πῶς ὁ Παῦλος, οὐ τοσαῦτα ἔπαθε δεινά, ἃ μηδὲ καταλέξαι ῥᾴδιον; δεσμωτήρια οἶδε, λύσεις πρισκείμενος, ἀγόμενος ϗ πρισαγόμενος, μαστιγούμενος πολλὰ Ἰουδαίων, λιθαζόμενος, ὑχ ἅπαξ μόνοις, ἀλλὰ ϗ ῥάβδοις βαπτόμενος, καταπονπιζόμενος, λῃσαῖς πολλάκις πρισπίπτων, ἐμφύλιον ἀποπτύων πόλεμον, πολλὰ τῶν ἐθνῶν, πολλὰ τῶν γνωρίμων βαλλόμενος διωγμῶν, μυρίας ὑπερβουλευόμενος ὑπερβουλᾶς, λιμῷ ϗ γυμνότητι παλαίων, ἑτέρας πυκνὰς ϗ συνεχεῖς ἀποπτύων πρισπάσεις ϗ θλίψεις· ϗ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; καθ' ἑκάστην ἀποθνήσκων τ ἡμέραν· ἀλλ' ἡμῶν τοσαῦτα πάσχων ὁ πλικαῦτα, οὐ μόνον οὐδὲν ἐξιώσγκε ῥῆμα βλάσφημον, ἀλλ' ἔχαιρεν ὅτι τούτοις ϗ ἐκαυχᾶτο. ϗ νῦν μὲν φησι, Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου· νῦν δὲ πάλιν, Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ ϗ καυχῶμαι ἐν ταῖς θλίψεσιν. εἰ τοίνυν τοσαῦτα πάσχων αὐτὸς ἔχαιρε ϗ ἐκαυχᾶτο, τίνα ἔξεις συγνώμην, τίνι ἀπολογήσῃ σὺ ὁ τὸ πολλοστὸν αὐτῶν πρισπίπτων μέρος, ϗ βλασφημῶν; ἀλλ' ἕτερος ἀδικοῦμαί, φησι, κἂν μὴ βλασφημήσω· τὰ χρήματα ἀφαιρεῖς, ἄχρηστος γίνομαι πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην, φησί. σκόπει ταῦτα ϗ πρόφασις. εἰ γὰρ ὄφελες τῶν ἀλγεῖς, μάθε σαφῶς, ὅτι πενία ἐλεημοσύνης ὑπὲρ χώλυμα. κἂν γὰρ μυριάκις ἦ πένης, οὐκ εἰ πενέστερος ὁ ὀβολὸν μόνον κεκτημένος, ϗ ὁ δύο μόνον ἔχων ὑπὸ ὀδοῦσι, ὧν ἑκάτερα τ ὑσσὸν ἅπασαν εἰς σὺν δεομένους κενώσασα πρὸς δόξαν ἐθαυμάσθη, ϗ ἡ τοσαύτη πενία τῇ τοσαύτῃ φιλανθρωπίᾳ ὑπὲρ γέγονε χώλυμα· ἀλλ' οὕτω δαψιλὴς ϗ φιλότιμος ἡ ἐκ τῶν δύο λεπτῶν γένηται ἐλεημοσύνη, ὡς τοὺς πλουτοῦντας ἀπωθεῖσθαι ἀποκρύψαι, ϗ σὺν πολλοῖς κατῆσαι καὶ καθαλώντας ἐπισκοτίσαι τῷ πλούτῳ τῆς γνώμης, ϗ τῇ ἀσεβείᾳ τῆς

Κολ. α. κδ. Ρωμ. ε. γ.

τῆς προθυμίας. ὥστε οὐδὲ ὁ τοῦτο ἀδικήσας, ἀλλὰ καὶ μείζονας ἐκέρδανας, δι' ὀλίγης εἰσφορᾶς τῶν τὰ πολλὰ καταθέντων λαμπροτέρους λαβὼν τοὺς στεφάνους. ἀλλ' ὅπῳ, καὶν μυριάκις ταῦτα εἴπωμεν, αἱ φιλοσώματοι ψυχαὶ καὶ τοῖς βιωτικοῖς ἡδέως ἐγκαλινδούμεναι, καὶ τοῖς πρόσθεν ἐνδυπαθούσας προφάσμασιν, οὐκ ἂν ῥᾳδίως ἀνάσχοιντο τῶν καταπονηρῶν αὐτῶν ἀποσπᾶν (τοιαῦτα γὰρ ὑμῖν τὰ φαῦλα τούτου ἀδεῖς σκιὰς ἀφῆναι ἀνέχονται). ἀλλ' οἱ μὲν ἐπιχειρητέροι καὶ εἰκόνων καὶ τούτων ἀντέχονται, οἱ δὲ ἐλεεινότεροι καὶ ἀθλιώτεροι οὐκ πλείονος μὲν ἐκείνων μοίρας, τούτων δὲ ὀξὺ ἐφάπτοιτο σφόδρα. φέρε δὴ τὰ προσωπεῖα ἀφελόντες τοῦ φαύλου καὶ φανῇ τὸ αἰσχρὸν καὶ δυσειδὲς τῆς προαιρέσεως τούτων, δείξομεν τὸν ἑταιριζομένης γυναικὸς τῷ βδελυγμίᾳ (τοιοῦτον γὰρ ἡ τοιαύτη ζωὴ, ἡ τυφλὸς καὶ πλούτου καὶ δυναστείας προσέχουσα) ὂν αἰσχρὸν καὶ δυσειδὲς καὶ πολλῆς βδελυγμίας γέμον, ὂν ἀηδὲς καὶ φορτικὸν καὶ πικρίας ἐμπεπλησμένον. καὶ γὰρ δὴ τοῦτο μάλιστα ὀδύρεται ὁ πάσης ἀποστερούμενος τοῦ ἀληθοῦς συγγνώμης, ὅτι καὶ ἀηδίας καὶ πολλῆς τῆς πικρίας ἐμπεπλησμένος ὁ βίος τοῦτ' πρᾶγές τε αὐτοῖς ἐστι προσαποδασὸς ὄδε, καὶ μυρίων γέμων κακῶν καὶ κινδύνων, αἱμάτων, χρημάτων, σκηπτέλων, καὶ φόνων, καὶ φθόνων, καὶ ὄλεθρον, καὶ θρήνου, καὶ βασκανίας, καὶ ἐπιβουλῆς, καὶ Φερσεπόδος διωκτῆς καὶ μελέτης, καὶ κέρδος ἔχον οὐδὲν, οὐδὲ καρπὸν τῶν τοσούτων κακῶν οὐδένα φέρον, ἀλλ' ἢ κόλασιν καὶ τιμωρίαν, καὶ ὃ διωκτῶς βασανίζεσθαι· καίπερ τοιοῦτος ὢν ζηλωτὸς εἶ τοῖς πολλοῖς δοκῇ καὶ προσμάχητος· ὁ τῆς ἀνοίας τῶν ἀλισκομένων ὄντων, οὐ τῆς τοῦ πράγματος μακαριότητος. ἐπεὶ καὶ τὰ παιδία τὰ μικρὰ περὶ μὲν τὰ ἀθύρματα κέχηνε καὶ ἐπαίρεται, τῶν δὲ τελείοις ἀνδράσι πρεπόντων πραγμάτων οὐδὲ αἴσθησιν λαβεῖν δύναται· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν συγγνώμη διὰ τὴν ἡλικίας ἄνοιαν, ὅτοι δὲ ἀπολογίας ἐκβέβλιωται, εἰ ἡλικία τελεία παιδικὸν ἔχοντες γνώμην, καὶ ἐκείνων ἀνοητότερον διακείμενοι.

Διὰ τί γὰρ ζηλωτὸν ὁ πλοῦτος, εἰπέ μοι; καὶ γὰρ ἀναγκαῖον ἐστιν ἔχειν προσιμάσασθαι, ὅπῳ ὑγείας, καὶ ζωῆς, καὶ τῆς παρὰ τῶν πολλῶν εὐφημίας, καὶ χρείας εὐπολήψιος, καὶ παιδείας, καὶ οἰκείων, καὶ φίλων, καὶ συγγενῶν, καὶ τῶν ἄλλων πάντων, ὃ δηλονότι τοῦτο νόσημα τῶν νενοσηκότων τιμιώτερον πολλοῖς ἔδοξεν εἶναι), καὶ πρὸς αὐτὰς αἰσθέσθαι λοιπὸν ταῖς νεφέλαις ἡ πυρὰ, καὶ γῆ καὶ θάλαττα ἡ κάμινος αὕτη κατέλαβε· καὶ ὁ μὴ σβεννύων τὴν φλόγα ταύτην οὐδεὶς, οἱ δὲ ὁρῶντες, ἄπονται, αὐξεί τε οἱ ἀλόντες ἤδη, οἱ τε μηδέπω ἁλόντες, ἵνα ἁλῶσι. καὶ ἕκαστον ἴδοι τις ἂν καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα, καὶ οἰκέτην καὶ ἐλεύθερον, καὶ πλούσιον καὶ πένητα, κατὰ δύναμιν τὴν ἑαυτοῦ φορτία βαστάζοντα τὰ τῆ φλογὶ ταύτῃ δι' ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς πολλὰ προσέχοντα τὴν ὄψιν· φορτία οὐ ξύλων οὐδὲ φρυγάνων (οὐ γὰρ ἐκείνη ἡ φλὸξ) ἀλλὰ ψυχῶν καὶ σωμάτων ἀδικίας καὶ πλεονεξίας. ἀπὸ γὰρ τούτων ἀναπέφυκεν αὕτη τῆς φλογὸς ἡ φύσις. οἵ τε γὰρ πλουτοποιοῦντες οὐδαμοῦ τῆς ἀτόπου ταύτης ἴσαν) ὀπτῆς ἐπιθυμίας, καὶ ἅπασαν περιβαλλούσης τὴν οἰκουμένην· οἵ τε πένητες ἐπείγονται φθάσαι ἐκείνους, καὶ λύσσα τις ἀνίατος, καὶ μανία ἀκαθεκτος, καὶ νόσος ἀδιάφορος τοὺς πάντων κατέχει ψυχάς· καὶ πάντα ἔρωτα δοκεῖ νικήσας ὁ ἔρως καὶ πρωτοπαθὴς ἐξέδυσε τῆς ψυχῆς· καὶ οὔτε φιλίας λόγος, οὔτε συγγενείας (καὶ τί λέγω φιλίας καὶ συγγενείας;) οὐ γυναικὸς καὶ παίδων, ὃ τί γέγονεν ἂν ἀνδράσι πρότερον; ἀλλὰ πάντα χαμαὶ ἐρρίπται καὶ καταπεπάτηται, τῇ ὠμῆς ταύτης καὶ ἀπανθρώπου τῶν ἁλόντων δεσποίνης ταῖς ἁπάντων καταλαβούσης ψυχαῖς. καὶ γὰρ ὡς δέσποινα τούτων ἁπάντων, θρέψος, καὶ ὡς τύραννος ἀπίστης, καὶ ὡς βάρβαρος ὠμὴ, καὶ ὡς πόρνη πάνδημος καὶ πολυτρόπης, καταγελᾷ καὶ καταπατεῖ, καὶ μυρίοις κολάζει κινδύνοις τε καὶ ζημίαις τοὺς ἐλεημόνους δουλεύειν αὐτῇ, καὶ φοβερὰ οὖσα καὶ ἀμείλικτος, ἀγρία τε καὶ ἀπίστης, καὶ πρόσωπον ἔχουσα βαρβαρικὸν, μᾶλλον δὲ θηριώδες, καὶ λύκου καὶ λέοντος ἀγριώτερον, πρόσοψις τις ἐστὶ δεινὴ καὶ πομφὴ καὶ μέλιτος γλυκυτέρα τοῖς αἰχμαλωτισθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς· καὶ ξίφη καὶ ὅπλα κατακτᾶται

καθεκάστω κατ' αὐτὴν χθιζοῦσα τὴν ἡμέραν, καὶ βαρὰ θρα ἀνορύττουσα, καὶ ὀπὰ κρημνοις ἄγουσα καὶ σκοπέλοις, καὶ μυρία ἀλλοῖς πλήκτρα κολάσεως δίκλινα, ζηλωτοὶ αὐτοῦ νομίζεται παρὰ τοῖς τε ἁλωκόσιν αὐτοῖς, τοῖς τε ὀπιθυμοῦσιν ἁλῶναι. καὶ καθάπερ ὁ ἀμβρὰξ ὁ βορβόρῳ ἐγκαλινδυμένη ἥδεται ὁ τυφῶν, ἡ χαίρουσα κόπρον σκωληκῶν ἀπελίττοντες· οὕτω δὴ καὶ ὁ τῇ φιλαργυρίᾳ ἁλόντες τῶν ζώων τούτων εἰσὶν ἀθλιώτεροι. καὶ γὰρ μείζων ἡ σκωλὴξ βδελυγμία, καὶ ὁ βίρβορος δυσωδέστερος. σκληρτείβοντες γὰρ τῷ πάθει, πολλῶν νομίζοιτο ἡδονῶν σκιρτᾶν καρποῦσθαι· ὅπερ οὐ τῆς φύσεως τὸ πρᾶγμάτος ἐστί, ἀλλὰ τῆς νοσούσης διανοίας (τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς ἁλούσης σκείνων χρεῶν) ὥσπερ οὖν ὀπὶ τὸ βορβόρου καὶ τῆς κόπρου, ἡ τὸ βορβόρῳ καὶ τῇ κόπρου ὁ αἴτιον, ἀλλὰ τῆς ἀλογίας τῶν ἐμπεπλωκότων ζώων· οὕτω καὶ ὀπὶ τῶν ἀνθρώπων λογίζου. καὶ πῶς ἂν ἰασαίμεθα σοῦ οὕτω διανοουμένους; εἰ βουληθείην ἡμῖν ἀνοῖξαι τὰς ἀκοὰς, καὶ ἁπλῶσαι τὴν διάνοιαν, καὶ δέξασθαι τὰ λεγόμενα. τὰ μὲν γὰρ ἄλογα μεταθεῖναι τῆς ἀκαθάρτου διατριβῆς καὶ ἀπαγαγεῖν σὸκ ἔστι (λογισμοῦ γάρ ἐστιν ἔρημα) ὃ δὴ ἀνθρωπότατον τοῦτο γένος, καὶ λογισμῷ καὶ λόγῳ τιμηθὲν, τὴν ἀνθρωπίαν λέγω φύσιν, εἰ βουληθείη, ῥᾳδίως τε καὶ σφόδρα βύκολον ὁ τῆς βορβόρου καὶ τῆς δυσωδίας καὶ τῆς κόπρου καὶ τῆς βδελυγμίας ἀπαλλάξαι σκείνης. διὰ τί γὰρ ὁ πλοῦτος, ἄνθρωπε, θεμιτὸν ὑδατος ἐστὶ σοι δοκεῖ; διὰ τὴν ἡδονὴν πρώτως ἢ ἀπὸ τῶν τραπεζῶν; διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δορυφορίαν τὴν ἀπὸ τῶν [διὰ τοῦτον] θεραπευόντων; διὰ τὸ δύνασθαι σὺν λυποῦντας ἀμύνασθαι, καὶ πᾶσιν εἶναι φοβερόν; σὺν γὰρ ἂν ἑτέρας αἰτίας ἔχοις εἰπεῖν, ἀνευ ἡδονὴν καὶ κολακείαν καὶ φόβον καὶ τιμωρίαν. οὔτε γὰρ σφοδρότερον, οὔτε σωφρονέστερον, οὔτε ὠφελιμώτερον, οὔτε σκεπτότερον πρώτως ὁ πλοῦτος ποιεῖν εἴωθεν, οὐ χρηστὸν, οὐ φιλάνθρωπον, σὸκ ὀργῆς κρείττονα, οὐ γαστρὸς ἀμείνω, ἢ σκ ἡδονῶν μὴ κρείττονα· ἀ μετεωρίζειν παιδεύει, ἀ συνεσάλθαι διδάσκει, σὸκ ἄλλο τι μᾶλλον τ' ἀρετῆς εἰς τὴν ψυχὴν εἰσάγει καὶ καταφυτεύει. ἀλλ' ἂν ἔχοις εἰπεῖν διὰ τί τούτων πρεπτὸν ὑδατός ἐστί σοι καὶ ποθεινόν; ἀ γὰρ διὰ μόνου σοῦ οἶδε φυτεύειν ἢ γεωργεῖν τῶν ἀγαθῶν, ἀνία, καὶ ἀποκείμενα θύρη, λυμαίνεται καὶ κωλύει καὶ καταμύραινει· ἔνια δὲ καὶ ἀνιᾶ καὶ σκυθρωπὰ τούτων ἐπεισάγει, ἀκολασίαν ἀμέλειαν, θυμὸν ἀκμὴν, ὀργὴν ἀδικον, ἀπόνοιαν, ὑπερφρόνησιν, δύσνοιαν. ἀλλὰ μὴ εἴπῃς πρεπτὸν τούτων. ὁ γὰρ τῇ νόσῳ ταύτῃ ἁλωκότες σὸκ ἀνάσχοιντο πρεπτὸν ἀρετῆς καὶ κακίας ἀκούοντες, τῆς ἡδονῆς ὄντες ὅλοι, καὶ διὰ τοῦτο αὐτῆς γνώμοσι δοῦλοι, καταγελῶσιν αὐτῶν ὁρμῶν καὶ ἐλεγχομένων. φέρε οὖν τέως καὶ πρεπτὸν τούτων λόγον ἀφέντες, τὰ λοιπὰ εἰς μέσον ἀγάγωμεν, καὶ ἴδωμεν, εἴ τινα ἡδονὴν ὁ πλοῦτος ἔχει, εἴ τινα τιμήν. τοὐναντίον γὰρ ἅπαν ὁρᾷ. καὶ, εἰ βούλεσθε, πρῶτον διὰ τραπέζας τῶν πολυτελῶν καὶ πανοπλιῶν ἐξεταζώμεθα, καὶ ἐρώμεθα σὺν ἑστιωμένους, τίνες μάλιστα εἰσὶν ὁ καθαρὰν καὶ γνησίαν καρπούμενοι ἡδονήν· ὁ πρὸς διαμεμετρημένην τὴν ἡμέραν ὀπὸ τῶν σιταδῶν κατακείμενοι, καὶ τὰ δόρπα τοῖς δρίσοις σιτιζόμενοι, καὶ τὴν γαστέρα διαῤῥηγνύντες, καὶ διὰ ἀηδίσεις πηδῶντες, καὶ τῷ ὑπερόγκῳ τῶν ἐδισμάτων φορτίῳ ὁ πλοῖον καταπιπτίζοντες, καὶ ὑπερφόρτιον ποιοῦντες τὴν ναῦν, καὶ καθάπερ ἐν ναυαγίῳ τῷ τοῦ σώματος καταχλύζοντες αὐτὴν, καὶ πέδας, καὶ χειροπέδας, καὶ γλωσσοπέδας ὑπονοοῦντες, καὶ ἀπὸ αὐτῶν καταδεσμοῦντες τὸ σῶμα ἀλύσεως σιδηρᾶς χαλεπωτέρῳ δεσμῷ τῶν τῆς μέθης καὶ τῆς τυφῆς, καὶ μήτε ὕπνον αἰσθόμενοι γήσιον καὶ εἰλικρινῆ, μήτε ὄνειρά των ἀπηλλαγμένοι φοβερῶν, τῶν τε μανιωδῶν ὄντες ἀθλιώτεροι, καὶ αὐθαίρετόν τινα δαίμονα ἐπεισάγοντες τῇ ψυχῇ, καὶ ἑκόντες προσκείμενοι τῷ θεάτρῳ τῶν οἰκετῶν, μᾶλλον δὲ καὶ τραγῳδία καὶ δακρύων ἐπιθέσεις τοῖς ὀπτικωτέροις αὐτῶν, καὶ μηδένα εἰδότες τῶν πρόσθεν, μήτε εἰπόν τι καὶ ἀκούσαν δυνάμενοι, ἀλλὰ φοβάδην ἀπὸ τῶν σιταδῶν ὀπὶ τὸ κλινίον ἀγόμενοι· ἢ ὁ νηφοντες ὁ ἐγρηγορότες, καὶ τῇ χειρὶ τὸ μέτωπον θείζοντες, καὶ ὀξυωπίας πλέοντες, καὶ μέγιστον ἥδυσμα

χ. εἶτων χ. πῖτων

τὸ πεινῆν καὶ διψῆν ἔχοντες ὅτι τὸ τῶν σιτίων, ὅτι τὸ τῶν ποτῶν; οὐδὲν γὰρ οὕτω καὶ ἡδονὴν καὶ ὑγείαν ἐργάζεται, ὡς τὸ πεινῶντα καὶ διψῶντα οὕτω τῶν προκειμένων ἅπτεσθαι, καὶ κόρον εἰδέναι τὴν χρείαν μόνον, καὶ μηδ' ὑποβαίνειν τούτης τὰ σκάμματα, μηδὲ μᾶζον τῆς δυνάμεως ἐπιτιθέναι τὸ ἄχθος τῷ σώματι. Εἰ δ' ἀπιστεῖς μου τῷ λόγῳ, καθάπαξ τὰ ἑκατέρων σώματα, καὶ τὴν ἑκάστου ψυχήν. οὐχὶ τὰ μὲν τῶν οὕτω διακειμένων συμμέτρως (μὴ γάρ μοι τὸ ἀσθενιάκης συμβαῖνον εἴπῃς, καὶ εἴ τινες ἀδηδίας εἶεν ἐκ προεισάσεως ἑτέρας τινός, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀεὶ καὶ ξυνεχῶς συμβαινόντων τοῖς ψηφοις λάμβανε) οὐχὶ τὰ μὲ συμμέτρως ἐστιωμένων ὕρωσα τὰ σώματα, καὶ τετρανωμέναι αἱ αἰσθήσεις, τὴν οἰκείαν χρείαν πληροῦσαι μᾶλλον τῆς πολλῆς τῆς ὑγιείας, ἐκείνων ἢ τῶν λαδάκη καὶ πάντος κρέως μᾶλλον ἡσθέντων, ἢ ἐσμῷ νοσημάτων πολιορκούμενα; ἐκ γὰρ καὶ ποδάγραι ταχέως αὖθις ἐφίστανται, καὶ ὕδρωμος ἀκμῆρος, καὶ γῆρας ἄωρον, καὶ κεφαλαλγίαι, καὶ δύσκρασις, καὶ κομάτων πυρώσεις, καὶ ὀρέξεως δυσαίρεσις, καὶ δι' ὠκεανοῦ δέονται ἰατρῶν, καὶ ξυνεχῶν τῶν φαρμάκων, καὶ καθημερινῆς τῆς θεραπείας. ταῦτα οὖν ἡδονῆς, εἰπέ μοι, καὶ τίς ἂν εἴποι τῶν ἰδιωτῶν ἢ, τί ποτέ ἐστιν ἡδονή; ἡδονὴ γὰρ ἔγωγε τότε, ὅταν ἐπιθυμίας ἡγουμένης ἀπόλαυσις ἕπηται· δι' ἣν ἀπόλαυσις μὲν ἡ, ἐπιθυμία δ' μηδαμοῦ φαίνηται, τὰ τῆς ἡδονῆς οἴχεται καὶ ἀφανίζεται. δῆλόν τοι τοῦτο καὶ τοὺς νοσοῦντας, καίτοι σιτίων προκειμένων αὐτοῖς, ναυτιῶντας καὶ σοχλοῦσθαι δοκοῦντας, οὕτως ἀπεγλύονται, ὅπου ἐπιθυμία οὐκ ἔστιν ἡ τὴν ἀπόλαυσιν ἡδίω ποιοῦσα. οὔτε γὰρ ἡ τῶν σιτίων φύσις, οὔτι γε ἡ τῶν ποτῶν, ἀλλ' ἡ τῶν ἐστιωμένων ὄρεξις τὴν ἐπιθυμίαν παρεῖναι εἴωθε, ἣ τὴν ἡδονὴν ἐργάζεσθαι πέφυκε. διὰ τοῦτο καὶ τῆς σοφὸς ἀνὴρ τὰ τῆς ἡδονῆς ἀκριβῶς εἰδὼς ἢ φιλοσοφῶν ὡς τὰ ἐπὶ τοῖς μύθοις, ἔλεγε· Ψυχὴ ἐμπεπλησμένη κυνείοις ἐμπαίζει, δεικνὺς ὅτι οὐκ ἐν τῇ φύσει τῆς τροφῆς, ἀλλ' ἐν τῇ διαθέσει τὴν ἐστιωμένων τὰ τῆς ἡδονῆς ἔσηκε. διὰ τοῦτο καὶ ὁ τοῦ Φοίνικος καὶ ὁ Αἰγύπτιος γάμματα καὶ τὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ κατάλεγων, μᾶζαν ἀλλων καὶ τοῦτο εἴρηκεν, Οτι οὐκ πέπερι μέλι ἐργάσεται αὐτοῖς, καίτοιγε ὕδαμοῦ μέλι φαίνεται πέπερι αὐτοῖς ἀναλύσασα. τί οὖν ἐστι τὸ εἰρημένον; ὅταν πολλῷ κατεργασμένοι τῷ κάματῳ καὶ τῇ ὁδοιπορίᾳ, καὶ σφοδρῷ κατεχόμενοι δίψει, ψυχροῖς τοῖς ναμασι προσπέσωμεν, δυσὶ ἡδύσματος μεγάλου τὸ δίψος ἔχοντες· τὴν ἡδονὴν τῶν ναμάτων ἐκείνων προσῆσαι βουλόμενος, μέλι τὸ ὕδωρ ἐκάλεσεν, οὐχ ὡς τῆς φύσεως εἰς μέλι μεταβληθείσης, ἀλλ' ὡς τῆς ἡδονῆς τοῦ ὕδατος ἀμυλωμένης ἐκείνῃ τῇ γλυκύτητι. διὰ τὸ δίψος τότε προσαιτεῖν οὐδὲν ἀπολελαυκότας αὐτῶν. ὅταν τοίνυν ταῦτα τοῦτον ἔχοντα τὸν τρόπον, καὶ μηδεὶς δυσπλέγλη δύναιτο, κἂν ἡ σφόδρα δυσάρεστος, οὐκ οὖν δῆλον ὅτι προδήλως τὰς τῶν πεινώντων τραπέζας καὶ καθαρὰν καὶ εἰλικρινῆ τὴν σφοδρὰν ἡδονήν, οὐ γὰρ τὰς τῶν πλουσίων ἀηδίας, καὶ βδελυγμίας, καὶ μολυσμούς; καὶ καθὼς εἶπεν ὁ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὅτι τὰ ἡδέα πᾶσι ἐνοχλεῖ δοκεῖ.

χ. δι ἐνοχλεῖν

Αλλὰ ὑμᾶς ἴσως διασκυλάζει οὐδ' ἔχοντας ὁ πλοῦτος, φησι, καὶ ἕτεροις ἀμπαύσασθαι μετ' εὐκολίας. διὰ τοῦτο οὖν, εἰπέ μοι, ποθεινός ἡμῖν καὶ προσμάχητος εἶναι δοκεῖ, ὅτι τὰ χαλεπώτατα τῶν ἡμῖν πρόσφορα πάθη, ὀργήν τε εἰς ἔργον ἐξάγων, καὶ τῆς δυσχερασίας οὐδὲν πομφόλυγας εἰς μείζονα ὄγκον ἐπαίρων, καὶ πρὸς ἀπόνοιαν ἀλείφων τε καὶ διεγείρων; διὰ ταῦτα μὲν οὖν μάλιστα ἀμεταστρεπτὶ φεύγειν αὐτὸν χρή, ὅτι θηρία ἀγρια καὶ χαλεπὰ εἰς τὴν διάνοιαν εἰσοικίζει τὴν ἡμετέραν, τῆς μὲν ὄντως τιμῆς τῆς προδήλου πόρρω ἀποστερῶν, τὴν δ' ἑαυτοῦ ἐκείνης τοῖς ἐκείνης χρώμασιν ἀναχρωννύς, καὶ ὕστερον τοῖς ἀπατηθεῖσι, καὶ πείθων ταύτην ἐκείνην εἶναι νομίζειν, οὐκ οὖσαν τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ ὄψει δοκοῦσαν εἶναι). καθάπερ γὰρ τὰ κάλλη τῶν ἑταιριζομένων γυναικῶν ὑπερείσμασι καὶ ἐπαγγαμφαῖς συγκείμενα, κάλλους μὲν ἀπέστηται, τὴν δ' αἰσχρὰν ὄψιν καὶ δυσιδῆ, καλὴν τε καὶ εὐειδῆ εἶναι) ποιεῖ δοκεῖ τοῖς ἐπ' αὐτῆς ἠπατημένοις, οὐκ οὖσαν καλήν· οὕτω δὴ καὶ ὁ πλοῦτος τὴν

χολαχείαν

χηλακείαν βιαζόμενος πιμπλᾶν ἀχνυώμενος. μὴ γάρ μοι ταῦτα ἐν τῷ φανερῷ διὰ φόβον καὶ θεωπείαν γενόμενα ὑφημίας ἴδοις (αὗται γὰρ εἰσι τὰ χρώματα, καὶ αἱ ὑπογραφαί) ἀλλὰ ὃ ἐκάστου ζωειδὲς τῶν τὰ τοιαῦτα σε κηλακευόντων ἀνάπτυξον, καὶ ἔνθεν μείους ἔνδον καταδοῦλα σου κατηγόρους, καὶ τῶν μάλιστα ἐρῶν καὶ πολεμίων μᾶλλον ἀποτρεφόμενος καὶ μισοῦντας. καὶ εἰ ποτε ὃ ἐκ τῆς φόβου τούτου συγκείμενον θεσσωπεῖον μεταβολὴ θεραπεύματων ἐπελθοῦσα ἀφανίσειέ τε καὶ διελέγξειε, καθάπερ ταῖς ὄψεις ἐκείνας ἥλιος θερμότερον ἀκτῖνα ἀφείς, τότε ὄψει κόμψως, ὅτι θεῶν πόντα ⟨illegible⟩ ἐμπεφυκὸς χρόνον ἐν ἑκάστῃ μὲν ἧς ἀτιμίᾳ θεῶν τοῖς θεραπεύουσι, τιμῆς ἢ ὠφελείας ἀποκλείει ὑπὸ τῶν μάλιστα μισούντων σε, καὶ μυείαις σε τῆς δεδοικότος πλουσίων λοιδορίαις, καὶ ἐν ἑκάστοις σε συμφορᾶις ἐπιθυμούντων ἰδεῖν. τιμᾶν γὰρ οὐδεὶς ὕτως εἴωθε ποιεῖν, ὡς ἀρετῆ, τιμᾶν δ' ἀκατακλασμένῳ, ἀμιλᾶν οὐ πεπλασμένῳ, οὐδὲ θεσσωπείῳ τινὶ φενακισμοῦ κεκρυμμένῳ, ἀλλὰ ἀληθῆ καὶ γνησίαν, καὶ οὐδεμιᾶ καιρῶν δυσκολίᾳ ἐλεγχομένῳ. ἀλλ' ἀμιῶσθαι βούλει σὺν λελυπηκόσι; καὶ δι' αὐτὸ μᾶν οὕτω τοῦτο μάλιστα, καθάπερ ἔφθην εἰπών, φλυκτὸς ὁ πλοῦτος. τῷ γὰρ σαυτοῦ ὄξει σε θεῶν σκυβάζει, καὶ βαρυτέρας ταῖς ὄψεσι μᾶλλον τοῖς σοῖς καθίστησι βώθωνας, καὶ ἀφορήτους ποιεῖ ταῖς ἡμφείας. τοσοῦτον γὰρ κακὸν ὁ ἀμιῶσθαι, ὅτι καὶ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ἀφεκαλέσατο, καὶ δοθεῖσαν ἤδη ἀμαρτημάτων ἀπείρων συγχώρησιν ἀκύρωσεν. ὁ γὰρ μυρίων λαβὼν ταλάντων τὴν ἄφεσιν, καὶ ἀπὸ φιλῆς θεῶν κλήσεως τοσαύτης ἀπολαύσας δωρεᾶς, ὅλης ἐκατὸν δηναρίων ἀπαίτησιν ἐποιήσατο θεῶν τοῦ συνδούλου, τουτέστιν, ὅλης τῶν εἰς αὐτὸν πλημμελημάτων ἀπήτησε δίκης, ἐν τῇ θεῖ ⟨illegible⟩ ὁμοδούλων σφοδρότητα καὶ ἑαυτῷ τὴν καταδίκην ἐξένεγκε. καὶ δι' ἕτερον μὲν οὐδέν, ἀλλὰ τοῦτον ἢ μόνον ἢ τοῖς βασανισταῖς παρεδίδοτο καὶ ἐστρέβλουτο, καὶ τὰ μυρία τάλαντα ἀπαιτεῖ ἀλλ' ἐκελεύετο, καὶ συγγνώμης οὐδεμιᾶς οὐδὲ ἀπολογίας ἀπήλαυεν, ἀλλὰ ταῖς ὀνήκεσι ἔπαγε, κελεύσεις ἄπαν καταθεῖναι ὃ χρέος, ὃ θεῶν λαβοῦσα ἡ τοῦ Θεοῦ χωρὶς φιλανθρωπία. διὰ τί" ταῦτα οὕτω, εἰπέ μοι, ὁ πλοῦτός σοι θεισαπούδαστος, ὅτι σε εἰς τοιαύτην ἀμαρτίαν μετ' ὀνειλίας ἄγαγε; καὶ μᾶν διὰ τοῦτο αὐτὸν ὡς ἐχθρὸν καὶ πολέμιον καὶ μυείων γέμοντα φόνων ἀποτρέφεσθαι δεῖ. ἀλλ' ἡ πενία, φησί, θεῶν σκυβάζει δυσχεραίνειν, καὶ πολλάκις καὶ βλασφήμα ῥήματα καταβάλλειν, καὶ αἰσθύτερα θεάγματα ἐπιθεμένειν. Λαμπ. 17. οὐχ ἡ πενία, ἀλλ' ἡ μικροψυχία. ἐπεὶ καὶ ὁ Λάζαρος πένης ἦν, καὶ σφόδρα γε πένης· καὶ τῇ πενίᾳ θεσσῶν καὶ ἀῤῥωσία, πενίας ἁπάσης πικροτέρα, ἢ δὲ τῶν πενήτων ταύτην χαλεπωτέραν ποιοῦσα, καὶ τῇ ἀῤῥωσίᾳ ἐρημία τῶν θεσσησομένων, καὶ ἀπόνοια τῶν θεραπευόντων, ἥπερ καὶ τὴν πενίαν καὶ τὴν ἀῤῥωσίαν πικροτέραν εἰργάζετο. τούτων γὰρ ἕκαστον καὶ καθ' ἑαυτὸ μὲν ὀδυνηρόν· ὅταν δὲ μηδὲ ⟨illegible⟩ θεραπεύοντες ὦσι, μεῖζον ἦν τὸ δεινόν, χαλεπωτέρα ἡ φλόξ, πικροτέρα ἡ ὀδύνη, ἀγειώτερος ὁ χειμών, σφοδρότερον τὸ κλυδώνιον, φλεγωδεστέρα ἡ καύσις. εἰ δέ τις ἀκριβῶς ἐξετάσειε, καὶ ἕτερον τούτοις τέταρτον θεσσῶν, ἢ τὸν πλουτοῦντος ἐκ γλυκέων οἰκειῶντος ἀδεια καὶ τρυφή. εἰ δὲ βούλει τι καὶ πέμπτον ἄλλο εὑρεῖν ὑπέκκαυμα τῆς φλογός, καὶ τοῦτο ὀφθῆ σαφῶς αὐτῷ θεικείμενον. ὁ γὰρ δὴ μόνον ἐτύφα ὁ πλούσιος ἐκεῖνος· ἀλλὰ καὶ δεύτερον καὶ τρίτον, μᾶλλον δὲ καὶ πλειοναχοῦ τῆς ἡμέρας αὐτὸν ὁρῶν. παρὰ γὰρ τὴν εἴσοδον ἔρριπτο, θάλπων χαλεπὸν ἐλεεινῆς τραγῳδίας ὤν, καὶ τῇ ὀφθῆ" μόνον καὶ λιθίνῳ ἰχθὺς καταμαλάξαι ψυχῇ· καὶ ὅμως οὐδὲ τοῦτο ἐπεισάσατο ⟨illegible⟩ ἀπαθὲς θερπον ἐκεῖνον εἰς τὴν τῆς πενίας ἐκείνης ἀντίληψιν. ἀλλ' ὁ μὲν Συβαριτικὸν πρεπόντως πάπεζαν, καὶ κραπῆρας εἶχεν ἐσταμένους, καὶ ἄκρατον ἁπλῶς ἐκκεόμενον, καὶ τραπέζια μαγείρων λαμπρά, καὶ θεραπείας, καὶ κόλακας ἅμα θεοῖ, καὶ χορεῖς ἀδόντων, οἰνοχοούντων, γελωτοποιούντων, καὶ πᾶν εἶδος ὑπνώδους ἀσωτίας, καὶ μεθύων καὶ κραιπαλῶν, καὶ στλῆ καὶ τραπέζῃ καὶ ἑτέρῳ πλείοσι τρυφῆ ἁπάντα διετέλει τὸ χρόνον. τοῦτον δ' ἀμῶ χαλεπῶ

καὶ

καὶ ἀρρωστία πικροτάτη, καὶ πολιορκία τοσούτων ἑλκ̃ν, καὶ ἐρημία, καὶ τοῖς ἐκ τούτων κακοῖς ὁρῶν καθ' ἑκάστην καταπονούμενον τὸν ἡμέραν, οὐδὲ εἰς νοῦν ποτε ἐβάλλετο. ἀλλ' ⓐ μὼ πδ̃σιν, καὶ ⓐ κόλακες καὶ ὑπ̃ τὴν χρείαν διερρήγνυντο· ὁ δ̃ πένης, καὶ οὕτω πένης, καὶ ἐν τοσούτοις κείμενος τοῖς κακοῖς, οὐδὲ ψιχὸν ἐκ τ̃ς τραπέζης ἀπήλαυεν ἐκείνης, ἐ τοῦτα σφόδρα ὑπεφυμῶ· καὶ ὅμως οὐδὲν' αὐτ̃ν τούτων πρέβλαψεν, ὑ ῥ̃μα πικρὸν εἰπ̃ν ἐδύνατο, ὑ βλασφημον ἐφθέγξατο λόγον· ἀλλ' ὥσπερ χρυσὸν τ̃ σφοδροτέρα πυρώσει μείζονος καθαιρόμενον λαμπρύνεται, οὕτω δὴ ἐ ἐκεῖνος ὑπὸ τ̃ν πραγμάτων τούτων ἐκλυόμενος, πολλῶν ὑψηλότερος ἐφ̃νετο, καὶ τ̃ν παρόντων, καὶ αὐτῶν τ̃ν ἐντεῦθεν πολλοῖς πικτομένων θορύβων. εἰ γὰρ ἁπλῶς πένης; πλουσίους ὁρῶντες τὴν οἰκουμένην τ̃ς φόνῳ, καὶ καταπατούντας τ̃ βασκανίᾳ, καὶ ⓦ βίον ἀβίωτον εἰ νομίζουσι, καὶ ζῶντα τ̃ς ἀναγκαίας εὐπορουῦτες ἐφ̃ς καὶ σὺν θεραπόντων ἔχοντες· ὁ πένης οὗτος, ὡς οὐδὲν ἕτερος πένης ὤν, καὶ οὐχὶ πένης μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀθεώτατος, καὶ μυρία ἔχων ⓦ πονηρὰ μόνον καὶ πδ̃ καλέ ζυγα, ἀλλ' ἐν μέσῃ πόλει, καθάπερ ἐν ἐρήμῃ κείμενος ἐρημίᾳ, καὶ λιμ̃ τηκόμενος πικροτάτῳ, καὶ πρὸ τ̃ν ὁρῶν ἐκείνων καθάπερ ἐκ πηγ̃ν ὑπορρέοντα, καὶ δι' ὅλ̃ τ̃ς πίνης μὼ οὐδεμιᾶς ἀπολαύων πδ̃μυθίας, πᾶς ὁ τ̃ν κυνῶν γλώσσης πονηρὸς τραπέζα διωκεῖς (ὅτω γὰρ ἐν ὁ σ̃μα πρεμυθὸς καὶ πλελυμμένος, ὡς μηδὲ ἐκείνοις ἀποζ̃ν δυνατὸν) τί οὐκ ἂν ἔπαθεν, εἰ μὴ σφόδρα γενναῖος καὶ φιλόσοφος ἦν; ὁρᾶς ὅτι ὁ ἑαυτὸν μὴ ἀδικ̃ν, κἂν πδ̃ πόντων ἀδικ̃ται, οὐδὲν πάσχει δεινόν; πάλιν γὰρ ⓦ αὖθις" δυθήσομαι λόγον. τί γὰρ ἡ ἀρρωστία; τί ὁ ἡ ἐρημία τ̃ν πονηρευομένων; τί ὁ ἡ ἔφοδος τ̃ν κυνῶν; τί ὁ ὁ γλυκύτατος τ̃ πλουσίου ὁ ποιητ̃ν; τί ὁ ἡ πολλὴ" χλιδὴ καὶ ὑπ̃φανία, καὶ ἡ ἀπόνοια ἐκείνη ⓦ ἀθλιότητι τούτου πρέβλαψεν; ἢ μαλακώτερον πρὸς τὰ ὑπ̃ τ̃ς ἀρετ̃ς ἐπόνησε σκάμματα; τί ὁ αὐτ̃ τὸν δυτονίδην ἐλυμήνατο; οὐδὲν ὕδατι, ἀλλὰ ὑ μᾶλλον αὖθις ἐπέρρωσε, ὑ μυρίων αὐτ̃ς ἐφόδων ὑπόθεσις γέγονε, ὑ πρόσθηκη βεβαίων, ὑ πλεονασμὸς δυπαθείας, ὑ μυρίων ἀμοιβ̃ν ὑπόθεσις τ̃ν δεινῶν ὁ πλ̃θος ἐκεῖνο, ὑ ἡ τ̃ πλουσίων ὠμότης. ὑ γὰρ δὴ λιμ̃ τὸν πενίαν ἐξεφανίσατο μόνον, οὐδὲ λιμὸν, οὐδὲ πατέλκη, οὐδὲ λιμ̃ τὰς γλώσσας τ̃ν κυνῶν· ἀλλ' ὅπου τοιοῦτον γείτονα ἔχων, ὑ καθ' ἑκάστην ὁρώμενος ὑπ' αὐτ̃ τὸν ἡμέραν, ἐ ὑπορρώμενος διωκεῖτο, τοῦτον ὡ ἔγνω γνησίως ⓦ πειρασμὸν ὑ μ̃ πολλ̃ς τ̃ς καρτερίας, ὑ τ̃ πενίᾳ ὑ τ̃ ἀρρωστίᾳ ὑ τ̃ ἐρημίᾳ ὑ μιᾷ, ἀλλὰ ὑ σφόδρα δυτονωτάτῳ ζωοεισφέρητα τὸν φλόγα. τί ὁ ὁ μακάριος Παῦλος, εἰπέ μοι; οὐδὲν γὰρ κωλύει πάλιν ὑπομνησθ̃ναι τ̃ ὑδάτος. ὑχὶ μυρίας ἐδέξατο πφεσμοὺς νυφάδας; τί οὖν ἐντεῦθεν ἐβλάβη; οὐκ ἐντεῦθεν μὼ οὖν καὶ μείζονως ἐξεφαν̃το; ὅτι ἐλίμωττεν; ὅτι κρυμ̃ καὶ γυμνότητι κατετήκετο; ὅτι μάστιξι πολλάκις κατεξαίνετο; ὅτι λίθοις ἐβάλλετο; ὅτι κατεπονπίζετο; ἀλλ' ἐκεῖνος Παῦλος ὡ, φησι, καὶ κλητὸς τ̃ Χριστοῦ. καὶ καὶ Ἰούδας εἷς τ̃ν δώδεκα ὡ, καὶ κλητὸς καὶ αὖθις τ̃ Χριστοῦ· ἀλλ' ὅτε ὁ εἷς τ̃ν δώδεκα, ὅτε ἡ κλ̃σις αὐτὸν ὤνησεν, ὅτ̃ γνώμιλον οὐκ εἶχε πρὸς ἀρετὴν πρεσκυασμένον. ἀλλ' ὁ μὼ Παῦλος ὑ λιμ̃ παλαίων, ὑ τ̃ς ἀναγκαίας ἀπορῶν ἐκεῖνος, καὶ τοσαῦτα καθ' ἑκάστην πάσχων τὴν ἡμέραν, μ̃ πολλ̃ς τ̃ς πρυμίας τὴν εἰς ὑρανὸν φέρουσαν ἔτρεχεν ὁδόν· ἐκεῖνος ὁ καὶ πρὸς τούτοις κλητὸς, καὶ τ̃ν αὐτ̃ν ἀπολαύσας, ὡ καὶ αὐτὸς, καὶ μυηθεὶς τὴν ὑψηλοτέραν φιλοσοφίαν, ὑ τραπέζης μεταχὼν ἱερ̃ς ὑ τ̃ν φεικωδεστάτων ἐκείνων δείπνων, καὶ χορὸν λαβὼν τοσαύτην, ὡς ὑ νεκροὺς ἐγείρειν ὑ λεπρεῖς καθαίρειν ὑ δαίμονας ἐλαύνειν, ὑ σὺν πρεὶ ἀκτημοσύνης πολλάκις ἀκούσας λόγους, ὑ αὐτ̃ τοσοῦτον χρόνον συγγυόμενος τ̃ Χριστ̃, ὑ τ̃ν πενήτων τὰ χρήματα πιστευθείς, ὥστε τ̃ πάντας ἐκεῖθεν ἔχειν πδ̃μυθίαν (καὶ γὰρ κλέπτης ἦν) οὐδὲ ὅτως ἐγίνετο βελτίων, καίτοι τοσαύτης συγκαταβάσεως ἀπολαύσας. ὅπ̃ γὰρ ἤδει ὁ Χριστὸς ὅτι φιλάργυρος ἦν, ὑ τὰ χρημάτων ἔ-

ρωτα

χ. αὐτ̃ τῶν

χ. λαμπρύνεται

χ. λήψονται

χ. χλιδὴ

ρωτα ἐμῶγεν ἀπόλυσθαι, οὐ μόνον αὐτὸν οὐκ ἀπήτησε τότε δίκας τότε, ἀλλ' ὥστε αὐτῷ καταλεῦσαι ὁ πάθος, καὶ τὰ χρήματα αὐτῷ τῶν πενήτων ἐπίστευσεν, ἵν' ἔχων ὅθεν χορέσει τὸν φιλοχρηματίαν, μὴ καταπίῃ εἰς ὃ φειδόμενος σκῶλον βαρὰ δόξῃ, ἐλάττονι κακῷ ὃ μᾶλλον περιπαίσειεν. ὅτω πολιτεύῃ Ⓦ μὴ ἑαυτὸν μὴ βουλόμενον ἀδικεῖν οὐδεὶς ἕτερος ἀδικῆσαι δυνήσεται· Ⓦ ὃ οὐκ ἐθέλοντα νικῆσαι καὶ τὰ πρὸς ἑαυτὸν συμβουλεύειν οἴκοθεν οὐδεὶς οὐδὲ ποτε ὠφελήσει. δηλοῖ τοῦτο σοι καὶ ἡ ζωγραφία τῶν γραφῶν ἰσοτεία, καθάπερ ἐν εἰκόνι τινὶ ὑφαλῇ καὶ μεγάλῃ καὶ πολὺ ὃ βέλος ἐχούσῃ τῶν παλαιῶν ἀνεγράψατο τὸν βίους, ἀπὸ δὲ Ἀδὰμ μέχρι τῆς τοῦ Χριστοῦ προοιμίας ἐκτείνασα τὴν διήγησιν· καὶ δείκνυσί σοι καὶ τοὺς ὑποσκελίζομένους καὶ τοὺς στεφανουμένους, ἵνα σε δι' ἁπάντων παιδεύσῃ ὅτι Ⓦ πρὸς ἑαυτὸν μὴ ἀδικούμενον οὐδεὶς ἕτερος ἀδικῆσαι δυνήσεται), καὶ πᾶσα ἡ οἰκουμένη πρὸς αὐτὸν πολεμεῖν ἀναρριπίζῃ πόλεμον. οὔτε γὰρ δυσκολία πραγμάτων, οὔτε καιρὸς μεταβολαί, οὔτε δυναστευόντων ἐπήρειαι, οὔτε βουλῶν νικῶσαι, οὔτε συμφορῶν ἰσχύς, οὔτε πάντων τῶν ἀνθρώπων κακῶν συλλεγόμενος ὁ φορυτὸς σαλεῦσαί τι καὶ μικρὸν δυνήσεται) Ⓦ ἡμῶν, καὶ νικῶντα, καὶ ἐγκρατῆ. ὥσπερ αὖ Ⓦ ῥᾳθύμου καὶ ἀπερισκέπτου καὶ οἴκοθεν προδεδομένου, κἂν μυρίαι παρασάγγαι θεραπεῖαι, οὐδὲν ἀμείνω ποιοῦσι. τότε γοῦν ἡ παρουσία ἡ τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων προδήλωσεν ἡμῖν, ὧν ὁ μὲν ἐπὶ τῆς πέτρας, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς ψάμμου τὸν οἰκίδιον ᾠκοδόμησε τὸν ἑαυτοῦ· οὐχ ἵνα ψάμμον καὶ πέτραν οἰκοδομήσωμεν, οὐδ' ἵνα οἰκοδομοῦντες λίθων καὶ ὀρόφων, οὐδ' ἵνα ποταμοὺς καὶ ὑετοὺς καὶ πνεύματα ἄγεια παρασκευάζοντα ταῖς οἰκοδομαῖς, ἀλλ' ἵνα ἀρετὴν καὶ καλὸν ἐκτήσωμεν, καὶ ἴδωμεν καὶ ἐντεῦθεν ὅτι Ⓦ ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα οὐδεὶς ἀδικεῖ. οἰκοῦσιν ὅτε ὑετὸς, καὶ τὶ ῥαγδαῖος φερόμενος, οὔτε Ⓒ ποταμοὶ πολλῷ ῥοθίῳ παρασπῶντες, οὔτε τὰ πνεύματα τὰ ἄγεια μὴ σφοδρᾶς τῆς ῥύμης παρασάλλοντα, πρεσάλυσαν τῆς οἰκίας ἐκείνης, ἀλλ' ἔμεινε καὶ ἀκίνητος καὶ ἀκείρωτος· ἵνα μάθῃς ὅτι Ⓦ ἑαυτὸν οὐ παραδίδοντα οὐδεὶς πειρασμὸς σαλεῦσαι δυνάται. ἡ δὲ τοῦ ἑτέρου κατασφαλὴς ῥᾳδίως, οὐ διὰ τὴν τῶν πράσσοντων ὠθισμὸν ἐπιβαλλομένη (οὐ γὰρ δὴ καὶ ἡ ἑτέρα ὁ αὐτὸν ἔπαθεν) ἀλλὰ διὰ τὴν οἰκείαν αἰτίαν. οὐ γὰρ ὅτῳ δήμος παρεστάθυσε, διὰ τοῦτο ἔπεσεν, ἀλλ' ὅτῳ ὅτι τῆς ψάμμου ἐπὶ οἰκοδομηθεῖσα, τοιαύτης, ὅτι ῥαθυμίας καὶ πονηρίας, τοῦτο πέπονθε. καὶ γὰρ καὶ ἡ τὸν χάλαζαν παρασβαλοῦσα σκῶλον, ἀσθενής τε ἐστὶ, καὶ παρὸς ὃ πεσεῖν ἑτοίμη. αἱ γὰρ ζιζάνια οἰκοδομοῦσι, καὶ μηδενὸς ἐνοχλοῦντος, αὐτόματοι καταφέρονται, ἐπισυρομένης αὐτὰς τῆς κρηπίδος καὶ πάντα διαῤῥεούσης. καὶ καθάπερ αἱ μὴ ἀρχὴν αὐτόματοι διαφθείρονται, μηδενὸς αὐτοῖς ἐνοχλοῦντος, ὁ δὲ ἀδάμας καὶ παμόλυβος ἀδαμάντινος καλοῦσι· ὅτω δὴ καὶ Ⓒ μὴ ἐπιβουλὴ ἀδικοῦντες, καὶ ὑπὸ μυρίων παίοντες, ἰσχυρότεροι γίνονται· Ⓒ ὃ ἑαυτοῦ παρεδιδόντες, κἂν μηδεὶς ὁ ἐνοχλῶν ᾖ, αὐτόματοι φέρονται, καὶ διαῤῥέουσι, καὶ ἀπόλλυνται· ὥσπερ καὶ ὁ Ἰούδας ὁ μόνον οὐδενὸς ἐνοχλήσαντος παρασμοῦ τοιούτου, ἀλλὰ καὶ πολλῆς ἀπολαύσας τῆς θεραπείας ἀπώλετο.

Βούλει σοι τὸν καὶ ὅπλων ὁλοκλήρων δείξω διαλάμποντα Ⓦ λίθον; πόσης ὁ Ἰουδαίων δῆμος ἀπήλαυσε παρουσίας; οὐ πᾶσα ἡ οἰκουμένη κτίσις παρεστήκει αὐτῶν παρεσκευάζετο; καὶ καινός τις αὐλὸς καὶ ξένος εἰσήγετο διαγωγῆς βίου τρόπος; οὐδὲ γὰρ εἰς ἀγορὰν ἐτέθαλλον, καὶ οὕτω τῶν ὠνίων ἀπήλαυον, οὐκ ἀργύριον καταπίπτοντες, οὐδὲ αὐλακας ἔτεμνον, οὐδὲ ἀρότρου εἶλκον, οὐδὲ γῆν ἐσκάπτομεν, οὐδὲ σπέρματα κατέβαλλον, οὐδὲ ὑετῷ ἐδέοντο καὶ ἀνέμων καὶ τῶν τῆς ἔτους ὡρῶν, οὐχ ἡλιακῆς ἀκτῖνος, οὐ σεληνιαίου δρόμου, οὐ φύσεως ἀέρος, οὐκ ἄλλου τῶν τοιούτων οὐδενός, οὐχ ἅλωνα προσεκύναζον, οὐ καρπὸν ἐτεθέριον, οὐ πνεύματι ἐλεγίζον τοὺς ὃ ἀκριβῶς οὐ πυρὸς τῶν ἀχύρων, οὐ μύλῳ ἔστρεφον, οὐ κλίβανον ᾠκοδόμουν, οὐ ξύλα καὶ πῦρ εἰς τὴν οἰκίαν εἰσῆγον, οὐκ ἀρτοποιητικὴς

Matt. ζ.

λ. ὄρεφον,

χ. ἐμ. ἐάλλ.

2. ἴσ. ἢ γὰρ

χ. σπέρμα

ἐδέοντο τέχνης, οὐ μὰ κελλὼ μετεχείριζον, ὑ δρεπανίω ἐκείνοιω, οὐκ ἄλλης τινὸς ἐδέοντο τέχνης, ὑ φυτικῆς λέγω ὑ οἰκοδομικῆς," ὑ τῆς περὶ τὰ ὑποδήματα ἐχούσης, ἀλλὰ πρώτα ἐξεδ. 15.
χ. ὑ τῆς τὰ ὑποδήματα ἐχούσης.
ἰῶ αὐτοῖς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ὑ ἐφεδιασμένοι ἦσαν πρὸς πᾶσαν ὑ ἱδρώτων καὶ πόνων ἀπαλλαγμῶν. τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ μόνα φύσις νεαρά τε καὶ πρόσφατος, ὑ ὑδατος οὖσα πλέον ἔχουσα αὐτοῖς προσφυῆ, σὺν τῷ καταπίνουσα πόνῳ. ὑ τὰ ἱμάτια ὑ αὐτοῖς καὶ τὰ ὑποδήματα, Δεὐτ. η. ὑ κθ.
ὑ αὐτὴ ἡ τοῦ σώματος φύσις τῆς οἰκείας ἐπιλανθάνετο ἀθετείας. ὁ γὰρ χρόνῳ οὕτω μακρῷ οὔτε ὄνυξ ἐτρίβετο, οὔτε ⓓ πόδες αὐτῶν, καίτοι τοσαῦτα βαδίζοντα, ἐτυλώθησαν. ἰατρῶν αὐτοῖς καὶ φαρμάκων ὑ τῆς ἄλλης τῆς περὶ τὸν τοιαύτην τέχνην ἀπουσῆς σὺν τῷ μνήμῃ ἦς ἰῶ ὁ αὐτοῖς· οὕτω πᾶσα ὑποδὼν ἀρρωσία ἰῶ. Εξήκαγε γὰρ αὐτοῦ ὁ ἀγγελικὸς Ψαλ. ρδ. λε.
ὑ χρισῷ, φησί, ὑ σὸν ἰῶ τοῖς φυλαξῖς αὐτῶν ὁ ἀληθινός· ἀλλ' ὥσπερ ⓦ κόσμον τοῦτον ἀφέντες, καὶ πρὸς ἕτερον βελτίονα μετοικιαθέντες οἰκησωμεν, οὕτως ἥδιον, οὕτως ἔπινον, ὑ οὕτε ἡ ἀκτὶς θερμοτέρα γινομένη ταῖς κεφαλαῖς ἔπληττε ταῖς ὑπαίνων. διετέλεσε γὰρ τῶν φλόγα νεφέλη πάντοθεν ἐπαωρουμένη, ὑ "ἀφορητὴ γινομένη τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐκείνοις. ἀλλ' οὔτε ὁ νυκτὶ λαμπάδος ἐδέοντο σκότος, ἀλλ' ἰῶ αὐτοῖς ὁ φύλαξ Εξοδ. 13.
χ. αἰωρουμένη, χ. περιφερής
τοῦ πυρὸς πηγὴ φωτὸς ἀφάτου, δύο χρείας παρέχων, τῶν τε ἀπὸ τοῦ φαίνειν, τῶν τε ἀπὸ τοῦ καταθωπεύειν αὐτοῖς τὴν ἀποδημίαν. ὑ γὰρ φωτεινὴς μόνον ἰῶ, ἀλλὰ ὁδηγὸς πρὸς ἀκριβέστερον ἐκφαγωγὴν τῶν "ἔρημον ἐκείνην ⓦ ἄπειρον δῆμον ἐκφίον. ἐβάδιζον γὰρ, οὐχ Εξοδ. 18.
χ. ὕπιος
ὅπῃ γῆς μόνον, ἀλλ' ὑ ὅπῃ τῆς θαλάσσης, ὡς ὅπῃ γῆς· καὶ τῶν ὀρῶν τὴς φύσεως κατεπλῆμεν, ὃ χαλεπὸν ἐκφίο πεζεύοντες πέλαγος, ὡς ἁλὶ πέτρας τερρᾶς καὶ αἰλιτύπου πίνες
ὁδοιποροῦντες. καὶ ὅτε μὲν αὐτοῖς ὑποστόρεσο, γλῶ ἐμμείτο τερρᾶν τὸ στοιχεῖον, καὶ πεδία ὑπῖα, καὶ ἀρύφας· ὅτε ὁ σὺν ἐρθρους ἀπέλαφε, τὰ θαλάττης κατηρίζετο. καὶ αὐτοῖς μὲν ἐγλύετο ὄλημα, τοῖς ὁ πολεμίοις αὐσὺν, πάφος· σὺν μὲν μετ' εὐκολίας ἐπιπεμπωσα, σὺν ὁ μὴ πολλῆς τῆς σφοδρότητος καταπονίζουσα· ὑ ἡ ἅλαχος τῶν ὑδάτων ῥύμη, ἀνδρῶν λογικῶν ὡς ζωοπατῶν βυταξίων ὡς ὑποκολῶ ἐπιδείκνυτο, νεῶν μὲν φύλαχος, νεῶν ὁ Εξοδ. 15.
δημίου ταξιν ἐπέχουσα, ὑ ὁ ἡμέρᾳ μιᾷ τὰ σώματα ἀθρόον ἐπιδεικνυμένη. ὑ δ' ὅπως ἐπὶ ποι ταῖς πέτρας, αἱ ποταμοὶ ἠφίεσαν ὑδάτων; πῖ ὁ τὰ νέφη τῶν ὀρνίθων, οἳ τῷ πλήθει τῶν σωμάτων τῶν γλῶ ἀπέκρυψαν ἅπασαν; πῖ τὰ σὺν Αἰγύπτῳ θαύματα; πῖ τὰ σὺν ἐρήμῳ ἐπιδόξαι πῖ τὰ ἔθπαια ὡς ταῖς νίκας ταῖς αἰωνίως πῖ γινομένας; ὡς χορεύοντες, ὑχ ὡς πολεμοῦντες, σὺν δυπίστοις ταῖς ἐχθροῖς. ὑ τῶν μὲν οἰκείων δεσποτῶν χωρὶς ὅπλων ἐκφάτησαν· τῶν ὁ μὴ τῶν Αἰγυπτίων μαχομένων αὐλοῖς, σαλπίζοντες ὡς ψάλλοντες, οὕτω πρὸς ἐλθόντο. ὑ ἰῶ χρεία μᾶλλον ἢ πόλεμος τὰ γινόμενα, μυσταγωγία μᾶλλον ἢ μάχη. ὑ γὰρ Ιησ. 5.
πρῶτα ταῦτα ἀ ἔδει τὸν ἐγλύειν μόνον, ἵνα τῶν χρείαν αὐτοῖς πληρώσῃ, ἀλλ' ἵνα καὶ τῶν διδασκαλίαν, ἰῶ ἐδήκνει αὐτοῖς ὁ Μωϋσῆς, τῆς θεογνωσίας ἀκριβέστερον ἁπτησόμενοι. ὑ φωναὶ πρὸς τὰ ὄρη ἐφέροντο ⓦ διαστῶν ἀναπυτόμενα. καὶ γὰρ ἡ θάλαττα ταῦτα ἐβόα, νεῶν μὲν πεζευομένη, νεῶν ὁ "θαλάττια γινομένη· καὶ τὰ Νειλῶα ναύματα χ. θαλαττία
ταύτῶν ἡ φύσει τῶν φωνῶν πρὸς αἷματος μεταβαλόμενα φύσιν, ὡς οἱ βάτραχοι, ὑ ὃ τῶν ἀκρίδων γρατόπεδον ἐκφίνο, καὶ ἡ κάμπη καὶ ἐρυσίβη ταῦτα διελέγετο τῷ δήμῳ πρώτῃ· καὶ τὰ ὅπῃ τῆς ἐρήμου παράσια, ὃ μάννα, ὁ φύλαξ, ἡ νεφέλη, ἡ ὀρτυγομήτρα, τὰ ἄλλα πρώτα δυτὶ βιβλίῳ τότε αὐτοῖς ἐγλύετο καὶ γραμμάτων σὺν ποτε ἐξοφειλομένων, ἐναυλοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν προεγλύφα αὐτοῖς τὸν μνήμην, ὑ σημειωτὰ αὐτῶν τῶν ἀφανοῦς. ἀλλ' ὅμως μὴ τοσαύτῶν καὶ τηλικαύτῶν πρόνοιαν, μὴ ταῖς ἐργασίας ταῖς ἀφάτους ἐκείνας, μὴ τὸ μέγεθος τῶν θαυμάτων, μὴ τὴν κατεμονίαν τὴν ἄρρητον, μὴ τῶν διδασκαλίαν τὴν διηνεκῆ, μὴ τῶν κατήχησιν τὴν ἀπὸ τῶν ῥημάτων, μὴ τὴν ἀναίνεσιν τὴν "ἀπὸ τῶν ἔργων, μὴ ταῖς νίκας ταῖς λαμπρᾶς, μὴ τὰ ἔθπαια τὰ ἐπιδόξα, μὴ τὴν τῶν πεπαιζόντων ἀφροσύνην, χ. διὰ

ἀφθονίαν, μᾶλλον τὴν δαψίλειαν τῶν ναμάτων ἐκείνων, μᾶλλον τὴν ἄφατον δόξαν, ἵνα θαυμα-
Εξ. λζ. ζόμενοι θεὸν πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων ᾖδει, ὅτι ἀγνώμονες ἦσαν καὶ δυσάθητοι, μέγαν
τοῖς στενοχωρήσαν καὶ βοὸς κεφαλὴν ἑστιάσονται, καὶ θεοὺς ἐπιζητοῦσιν αὐτοῖς γενέσθαι, νεανικὰ
τὰ ἀποκυήματα τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διεργασιῶν ἔχοντες τὸν Θεόν, καὶ πολλῶν καὶ ἄλλων
Ιων. γ. δ. ἀπολαύοντες ἔπι. ὁ δὲ τῶν Νινθιτῶν δῆμος "βαρβαρος ὢν καὶ ἀλλόφυλος, ὁθνεῖος τῶν 5 ν. βαρβάρων
μετεμηχανᾶτο, οὐ μικρὸν, ἀ μεγάλην, οὐ λόγων, οὐ ῥημάτων, ὁθεν καὶ ἀλλοφύ-
ἀνθρώπων ἐδέησεν εἰδέναι σε ναναγίου σχεσωθέντα ὁθενδήποτε αὐτῆς συγγενόμενον ἐμπεσεῖν, ἀλλὰ λους,
τότε πεῖραν ὀφθέντα, εἰσελθόντα καὶ εἰπόντα, Επι τρεῖς ἡμέρας, ὁ Νινθὶ καταστραφήσε-
οὕτως ἀπὸ τῶν ῥημάτων μεταβάλλονται καὶ βελτίους ἐγίνοντο, καὶ τὴν πρότερον
ἀποθέμενοι κακίαν, πρὸς ἀρετὴν ἅμα μετανοίας ὥδυσαν, ὡς ἀπόφασιν ἀκαταλέσασαν 10
Θεοῦ, ὁ σιωπῶσι ξῆσαι πόλιν, καὶ θηλάσαν ὀργὴν ἀποκρούσασαν, ὁ πάσης ἀπαλλαγῆναι
Ιων. γ. ι. κακίας. Εἶδε γὰρ ὁ Θεὸς, φησιν, ὅτι ἀπέστη ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ ἐπέ-
στρεψαν ὅτι Κύριον. πῶς ἀπέστη, εἰπέ μοι; καίτοι μεγάλην ὢν αὐτῶν ἡ κακία, ἄφατος ἡ
Ιων. α. 6. πονηρία, δυσίατα τὰ ἕλκη. καὶ ὅτι δηλῶν ὁ προφήτης ἔλεγεν· Ανέβη ἡ κακία αὐτῶν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, ὃ σχεδὸν
ἔστι τὸ μέγεθος τῆς κακίας αὐτῶν ἐνδεικνύμενος. ἀλλ' ὅμως τὴν τοσαύ- 15
την πονηρίαν, τὴν οὕτω κορυφωθεῖσαν καὶ ὑψωθεῖσαν, ὡς καὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ φθάσαι, ταύτην ἐν
τεσσαρσὶν ἡμέραις, ἐν βραχείᾳ καιρῷ ῥοπῇ" ἀπὸ ῥημάτων ὀλίγων, ἃ πρὸς ἑνὸς ἤκουσαν ἀνθρώ- χ. διὰ
που ἀγνώστου, ξένου, ναναγοῦ γεγυμνωμένου, οὕτω κατέλυσαν, οὕτως ἠφάνισαν, οὕτως ἐκπεδὼν
Ιων. γ. ι. ἐποίησαν εἶναι, ὡς τοιαύτης ἀπολαῦσαι φωνῆς· Οτι εἶδεν ὁ Θεὸς, ὅτι ἀπέστη ἕκαστος ἀπὸ τῆς
ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ μετενόησεν ἀπὸ τῆς κακίας, ἧς εἶπεν ὁ Θεὸς ποιῆσαι αὐτοῖς. ὁρᾷς 20
ὅτι ὁ μὲν νήφων καὶ ἐγρηγορὼς ἀ μόνον θεὸν ἀνθρώπων θᾶττον ἀδικεῖται, ἀλλὰ καὶ θηλάσαν
ὀργὴν αἰσχύνεται; ὁ δὲ οἰκοθεν ἑαυτὸν ποιῶν ἀναίσθητον καὶ καταλαβόντων, καὶ" μυρίων θυμηγοριῶν χ. μυρίας χ. ἐφ
ἀπολαύει, οὐδὲν μέγα κερδαίνει; ὅτε γοῦν οὐδὲ ἐκείνους ὠφέλησε τὰ τοσαῦτα σημεῖα, ἀλλ' διεργασίας ἀπολαύει, των
αὐτοὺς τούτους ὃ μὴ μεταχεῖν τῶν προβλαφῆναι· ἀλλ' ὅτι οἰκοθεν ἦσαν θυγνώμονες, μικροῦ χ. δια
ὅπλα βόμβοι ῥοπῆς, βελτίους ἐγίνοντο, καίτοι βάρβαροι ὄντες, καὶ ἀλλόφυλοι, καὶ πάντων ἀ- 25
νήκοοι τῶν θείων χρησμῶν, καὶ πόρρω που τῆς Παγανίας ἀπῳκισμένοι. τί οὖν τῶν παίδων τῶν χ. ψ
τειῶν, εἰπέ μοι, τὴν ἀρετὴν τὰ ἐπελθόντα κακὰ ἐλυμήνατο; ἀλλ' ἔτι νέοι ὄντες, καὶ νέοι χρο-
μίδιοι, ἐν ἡλικίᾳ ἀώρῳ τὴν χαλεπὴν ἐκείνην καὶ ἐρημίαν ὑπομείναν καὶ αἰχμαλωσίαν, καὶ
τὴν μακρὰν ἀπεδήμησαν ἀποδημίαν, καὶ πατρίδος, καὶ οἰκίας, καὶ ναοῦ, καὶ βωμοῦ, καὶ θυσι-
ῶν, ἐν πορφορᾶν, καὶ στολῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ψάλλειν, εἰς τὴν ἀλλοτρίαν ἐλθόντες γῆν 30
ἐχωρίσθησαν; οὐ γὰρ ἡ οἰκία αὐτοῖς μόνον ἀδάκρυτος ἦν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῆς λαμπρείας ἐν-
Ωδ. πειῶν παίδων. 12. τεῦθεν εἶδε. καὶ βαρβαρικῆς ἐξεδύθησαν χλιδῆς, καὶ λύκοις μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις; καὶ ὃ
δὴ χαλεπώτατον, εἰς μακρὰν ὕστερον ἀφικνούμενοι καὶ βάρβαροι ἀποικιοδεῖσθαι γῆν," καὶ αἰχ- χ. καὶ αἰχμα-
μαλωσίας νόμῳ χαλεπωτάτῳ, ὃ διδάσκαλον εἶχον, ὃ προφήτην, οὐκ ἀρχὴν. Οὐ γὰρ λωσίαν χαλε-
ὅτι, φησὶν, ἀρχὼν, οὐδὲ προφήτης καὶ ἡγούμενος, οὐδὲ τόπος τῆς καρπώσης σωπῶν σε, καὶ 35
βύρσην ἔλεος· ἀλλὰ ὡς εἰς βασιλικὸν οἰκίαν, ὡς εἰς σκηπτοῦχον τινα καὶ κρημνὸν καὶ πέλα-
γος ὑφάλων γέμον καὶ σπιλάδων, οὕτως εἰσήχθησαν χωρεῖς κυβερνήτου, καὶ προφήτου, καὶ
ναυτῶν, καὶ ἱστίων, αἰσχυνόμενοι τὴν χαλεπὴν ἐκείνην θάλατταν πλοῦν, καὶ καθάπερ ἐν
δεσμωτηρίῳ ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς ἐναπολημφθέντες. ὅτε γὰρ φιλοσοφεῖν ἠδέσαν, καὶ
τῶν βιωτικῶν ἦσαν αὐτοὺς περιττῶν πραγμάτων, καὶ τὸν τύφον ἀπάντα κατεπάτησαν τὸν ἀν- 40
θρώπινον, καὶ κοῦφοι αὐτοῖς ὁ πλοῦτος ἐγένετο, προθήκην κακῶν καὶ τὴν αὐτόθι
ἅμαξαν ἐνόμιζον εἶναι). ἔξω μὲν γὰρ ὄντες, καὶ ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ πλείονος ἐμέλλον ἀπο-
λαύσεσθαι τῆς ἐξουσίας· εἰς δὲ δεσμωτήριον εἰσαχθέντες ἐκεῖνο (δεσμωτηρίου γὰρ τὴν
φαντασίαν ἅπασαν ἐκείνην καὶ κρημνῶν καὶ σκοπέλων οὐδὲν ἄμεινον εἶναι) ἐνόμιζον) δι' ἡδέως
δυσκολίαν

δυσκολίαν ὑπερέμειναν χαλεπωτέραν. ὁ μὲν γὰρ βασιλεὺς ἐκέλευσε χειροῦσθαι αὐτοὺς ἢ τὰ σαπέρδης εἶπε) τὰ ἑαυτῆς τὰ Συβαριτικὴν ἐκείνης καὶ ἀκαθάρτου καὶ βεβήλου, αὐτοῖς δὲ ἀπηγορεύετο τοῦτο, καὶ θανάτου χαλεπώτερον εἶπε) ἐδόκει· καὶ μόνοι καθάπερ ἀγρία λύκων μεταξὺ τοσούτων ἦσαν ἀπεφλημμένοι· καὶ ἀνάγκη ἦν, ἢ λιμῷ τήκεσθαι (μᾶλλον δὲ καὶ τοῦτο θανάτου ἀγεσθαι) ἢ τῶν κεκωλυμένων ἀπογεύεσθαι ἐδεσμάτων. τί οὖν ποιοῦσιν ⸗ νέοι; ⸗ ὑπὸ ὀρφανίας, ⸗ αἰχμάλωτοι, ⸗ ξένοι, οἱ δοῦλοι τῶν τὰ τοιαῦτα κελευόντων; οὐκ ἐνόμισαν ἀρχὴν αὐτοῖς εἰς ἀπολογίαν τοῦτο τὴν αἰτίαν, οὐδὲ τοῦτο τὴν τυραννίδα τὴν τοῦτο τὴν πόλιν ἔχοντος· ἀλλὰ πόλεις μὲν χαμαὶ κεῖνται καὶ πεφλεγμάτωνται, ὥστε τοῦτο τὴν ἀμβρακίαν φυγεῖν, καὶ οἱ πάντα ἀπόλεμοι. ὅτε γὰρ χρήμασι πείθειν ἠδυνάμην· πῶς γὰρ ⸗ αἰχμάλωτοι; ὅ φιλία καὶ σωτηρία· πῶς γὰρ ⸗ ξένοι; ὅ δυναστεία πεφυλάχθαι· πῶς γὰρ ⸗ δοῦλοι; ὅ πλήθη κρατῆσαι· πῶς γὰρ ⸗ τοῖς μόνοις; προσελθόντες τοίνυν πείθουσι ⸗ βίου γὰρ ἐχθρὸν λόγοις, ⸗ τοῦτον ἕλκυσα τοῦτο δεσμοῖς. ὅπου γὰρ οὗτος αὐτὸν πέμπει καὶ τοῦτο μένω καὶ πρὸς τῆς οἰκείας σωτηρίας ἀγωνιῶντα, καὶ φόβος ἀφόρητος ἦν ὁ πρὸς τὸν θάνατον καταστείων αὐτὸν τοῦτο ψυχρόν· Φοβοῦμαι γὰρ ἐγώ, φησι, ⸗ κύριόν μου ⸗ βασιλέα, μή ποτε ἴδῃ τὰ Dan. a. 1.
πρόσωπα ὑμῶν σκυθρωπὰ ἐπὶ τοῖς παιδάρια τοῖς Συρηλίκια ὑμῶν, καὶ καταδικάσῃ τοῦτο κεφαλῇ μου τῷ βασιλεῖ· ἀπαλλάξαντες αὐτὸν τούτου τοῦ δέους πείθουσι δοῦναι τοῦτο χάριν. καὶ ὅπου πόλεις τοῖς πρὸς ἑαυτὸν εἰσπέμψαι, καὶ ὁ Θεὸς τοῖς πρὸς ἑαυτὸν λοιπὸν εἰσέφερεν. οὐδὲ γὰρ τοῦ Θεοῦ μόνου ὁ κατόρθωμα ἦν (ἐπεὶ τί ἔμελλον ἐκεῖνοι μαθόν λαμβάνειν;) ἀλλὰ τὰ ἐκείνων γνώμης ἡ ἀρχὴ καὶ τὰ παρόντα, ἵνα προσκρουόμενοι ἡμῖν αἰδῶμεν καὶ δυσωπῶμεν, ἐπεισπάσαντο τοῦ Θεοῦ τοῦτο ῥοπὴν, καὶ εἰς τέλος ἤγαγον, ὅπερ ἐσπούδαζον.

Ὁρᾷς ὅτι ⸗ μὴ ἑαυτὸν ἀδικοῦντα οὐδεὶς ἕτερος πολεμῆσαι δύνηται; ἰδοὺ γὰρ ἐγὼ καὶ νεότης καὶ αἰχμαλωσία, καὶ ὀρφανία, καὶ εἰς ἀλλοτρίαν ἀπαγωγὴ καὶ μόνωσις καὶ ἐρημία τῶν
χ. βοηθόντων
" προστησόντων, καὶ ὑπόταγμα χαλεπὸν, καὶ φόβος θανάτου πολὺς ὑπερτείνων δὲ θυμοῦχος τοῦτο
χ. δηλίδαν
" σχάσιον, καὶ πενία, καὶ ὀλιγότης, καὶ τὸ ἐν μέσῳ βαρβάρων εἶναι, καὶ τὸ οὐδὲ ἐχθροὺς ἔχειν δεσπό-
τας, καὶ τὸ εἰς αὐτὰς ἐκδεδόσθαι τὰς χεῖρας τὰς βασιλικὰς, καὶ τῶν οἰκείων ἀπόντων ὁ χωρισμὸς, ⸗ ἱερέων καὶ προφητῶν, ⸗ τῶν ἄλλων τῶν ὑπομενομένων αὐτῶν ἀλλοτρίωσις, καὶ
χ. ψαλμῶν
ποιμένων καὶ θυσιῶν ἀργία, καὶ ναοῦ καὶ " ψαλμοῦ ἀφαίρεσις, καὶ οὐδὲν τούτων αὐτοῖς προσέβλαψεν· ἀλλὰ τότε μειζόνως ἐβδοκίμησαν, ἢ ὅτε τούτων ἀπόλαυον ὑπὲρ τῆς πατρίδος τῆς ἑαυτῶν. καὶ προθύμως ἀθλεῖν ἐβούλοντο τοῦτο, καὶ λαμπρὸν ἐδείκνυντο ⸗ στέφανον, καὶ ⸗ νόμον καὶ ⸗ ἀλλοτρίαν τηρήσαντες, καὶ ὑπόταγμα καταπατήσαντες τυραννικὸν, καὶ φόβον νικήσαντες τοῦ ἀλάστορος, ⸗ μηδὲν μηδαμόθεν πεφοβημένοι· ὥσπερ οἶκοι καθήμενοι καὶ πόλεων ἐκείνων ἀπολαύοντες, ὅτε τοῦ ἔργου τῆς ἀδείας ἐβούλοντο, ἐφ' ἕτερα πάλιν σκήνους σκάμματα, καὶ πάλιν ἦσαν ⸗ αὐτοῖς. καὶ ἀγὼν τοῦ πρότερον χαλεπώτερος αὐτοῖς ἐπετέθη, καὶ χάμινος ἐνήφθη, καὶ βαρβαρικὸν πρὸς αὐτὸν στρατόπεδον μετὰ τοῦ βασιλέως παρετάθη, καὶ ἡ Περσικὴ πᾶσα δύναμις ἐκινήθη, καὶ πόνοι πρὸς ἀπάτην αὐτῶν ἐπετηδεύοντο καὶ βίαι, καὶ μουσικῆς εἴδη διάφορα, καὶ κολάσεων ποικιλίαι ζῆσαι, καὶ ἄπειλαί, καὶ ὄψις πόνου τοῦτον ἐνεφόβει, καὶ ῥήματα ὄψεως φοβερώτερα· ἀλλ' ὅμως ὅπου ἑαυτοὺς ἐπαρέδωκαν, ἀλλὰ τὰ πρὸς ἑαυτὸν πόνου εἰσπέμψαι, οὐδὲν οὐδέποτε προσέβλαψαν· ἀλλὰ καὶ λαμπροτέρους τῶν προτέρων ἀπέδειξαν τοὺς στεφάνους. ἔδησε μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸν κάμινον· ἀλλὰ μὲν προέβλαψεν, ἀλλὰ καὶ μειζόνως ὠφέλησε, καὶ ἐνδοξοτέρους εἰργάσατο. καὶ ὅτε τὸν ναὸν (πάλιν γὰ τὰ αὐτὰ ἐρῶ) ὅτε θυσιαστήριον, ὅ πατρίδα, οὐκ ἱερέας, ὅ προφήτας ἔχοντες, ἐν ἀλλοτρίᾳ καὶ βαρβαρίᾳ χώρᾳ, ἐν αὐτῇ μὲν οὖν μέσῃ τῇ καμίνῳ, μεταξὺ τῶν στρατοπέδων πόνου ἐκείνου, τῶν βασιλέως τῶν τοῦτο ἐργαζομένου θεωρητῶν, λαμπρὸν ἀνέθηκαν τὸ τρόπαιον, καὶ προφανῆ νίκην ἤραντο, τοῦ θαυμαστοῦ ἐκεί-

νεν δὲ πολλὰ δόξον ἁμαρτεῖν φόβῳ, τὸ μὲν οὖν ἐξ ἐκείνου πολλαχοῦ τὸ οἰκουμένης ἀδομένου, καὶ ἀθανασμῶν ὃ καὶ εἰς τὰς μὴ ταῦτα ἡμαρτηκὰς. οὕτως οὖν ὅταν μηδεὶς ἑαυτὸν ἀδικῇ, οὐδὲν πρὸς ἕτερον βλασφημῆσαι δυνήσεται. τὸ γὰρ παύσομαι συνεχῶς τὸ ἐπαδὸν τὸ ῥῆμα. Εἰ γὰρ αἰχμαλωσία καὶ ὀλεθρος, καὶ μόνωσις, καὶ πατείδος ἀποβολὴ καὶ τῶν οἰκείων ἁπάντων, καὶ θάνατος, καὶ ἐμπαρησμὸς, καὶ γραπόπεδον τοσοῦτον, καὶ τύραννος ὕπνος ὠμὸς οὐκ ἴσχυσαν παῖδας τοὺς, νέους, αἰχμαλώτους, ὀλέθρους, ξένους, ἐν ἀλλοτρείᾳ οἴκῳ λυμήνασθαί πως εἰς τὸν οἰκεῖον αὐτῶν ἀφετῆρα, ἀλλὰ καὶ μείζονος αὐγῆς παῤῥησίας γέγονε τοῖς φάσις ἡ ἐπιβουλή· τί τὸν νικῶντα βλασφήμησαι δυνήσεται; οὐκ ἔστιν οὐδέν, καὶν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἔχῃ πολεμοῦσαν αὐτῷ. ἀλλ' ὁ Θεὸς τοῦτο, φησὶ, παῤῥησίαν αὐτοῖς, καὶ ὀξύτερον ἀπέδωκε τῆς φλογός. μᾶλλον μὴν οὖν καὶ σὺ τὰ παῤ' ἑαυτῷ πονηρὰ ἐκεῖ πολάζῃς, τὰ παῤὰ δὲ Θεοῦ ἔμφυτα πόνου. πάλιν ἀλλ' ἐγὼ τοὺς παῖδας ἐκείνους ἐκεῖθεν θαυμάζω καὶ μακαρίζω καὶ ζηλωτοὺς εἶναι φημι, ὅτι τὴν φλόγα κατεπάτησαν, καὶ τῆς τοῦ πυρὸς ἐνεργείας κρείττους ἐγένοντο· ἀλλ' ὅτι ἐκ τῶν ἀληθῶν ἐδέθησαν δογμάτων, καὶ εἰς κάμινον ἐνεβλήθησαν, καὶ τὰ πυρὶ παρεδόθησαν. ἐνταῦθα γὰρ αὐγῆς ἄπαν τὸ ζόφερον ἀπήρτισαι, καὶ ὁμοῦ κατενεχθεῖσιν εἰς τὴν κάμινον σέφανος ἐπέπηξεν· καὶ ἀπὸ τῶν ῥημάτων ὧν ἐκείνων ἤρξατο πλέκεσθαι καὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως, οὐ μὴν πολλῆς τῆς παῤῥησίας καὶ τῆς ἐλευθεροστομίας πρὸς τὸν βασιλέα ἀφέντες εἰς μέσον ἔλεγον· Οὐ χρείαν ἔχομεν ἡμᾶς περὶ τοῦ ῥήματος τούτου ἀποκριθῆναί σοι· ἔστι γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς, ᾧ ἡμᾶς λατρεύομεν, ἰσχυὸς ἐξελέσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ῥύσεται ἡμᾶς. καὶ ἐὰν μὴ, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν. ἀπὸ τούτων οὖν τῶν ῥημάτων διακηρύττω, ἀπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῆς νίκης ἁρπάσαντες ὅτι τὸ λαμπρὸν ἐδραμον τοῦ μαρτυρίου στέφανον, τῇ τῶν ῥημάτων ὁμολογίᾳ τὴν ἀρχὴν τῶν πραγμάτων προσθέντες. Εἰ δὲ ἐμβληθέντας ἠδέσθη ὁ πῦρ αὐτῶν τὰ σώματα, καὶ τὰ δεσμὰ ἔλυσε, καὶ πέφηνε κάτω μὴ ἀδείας βαδίζειν, καὶ τῆς οἰκείας ἐνεργείας ἐπελάθετο, καὶ πηγὴ ψυχρῶν ὑδάτων γέγονε τοῦ πυρὸς ἡ κάμινος· τοῦτο λοιπὸν τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ὁ θαυμάσιον, καὶ τῆς αὐτῶν προθυμίας· ὡς οἵ γε ἀθληταὶ, καὶ πρὶν ἢ ταῦτα γενέσθαι, ὁμοῦ τῆς φλογὸς ὑπεδύοντο, καὶ ὁ ζόφος ἔσκασαν, καὶ τὴν νίκην ἥρπασαν, καὶ τὸν στέφανον ἀνεδήσαντο, καὶ ἐκ οὐρανοῦ καὶ ὑπὸ γῆς ἀνεκηρύχθησαν, καὶ ὁ λιμὸς αὐγῆς εἰς εὐδοκίμησιν ἐκεῖθεν ἦν. Τί οὖν πρὸς ταῦτα εἴπῃς; εἰς ἀφροσύνην ἀπενέχθης, καὶ τῆς πατείδος ἐξεβλήθης; ἰδοὺ καὶ δοτοι. αἰχμαλωσίαν ὑπὲρ εὐσεβείας, καὶ ὑπὸ βαρβάροις ἐλθοῦν δεσμώτης; ἀλλὰ καὶ τοῦτο ῥήσεις τοῖς συμβολὴ. ἀλλ' οὐδένα ἔχεις σκληρύνουσα ἐξ ὀρθρου βαθέως τὰ σὰ, οὐδὲ νυστάζουσα καὶ διδάσκοντα; καὶ ταύτης οὗτοι τῆς ἐπιμελείας ἦσαν ἐρημώσοι. ἀλλ' ἐδέθης, ἀλλ' ἐνεφρήσθης, ἀλλ' ἀπέθανες; οὐδὲν γάρ μοι τούτων χαλεπώτερον ἔχεις εἰπεῖν. ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ὅτι πάντων ἐλθόντες τῶν λυπηρῶν, λαμπρότεροι διὰ ἕκαστον τούτων ἐγένοντο καὶ λίαν ἐφανέστεροι, καὶ μείζονα τὴν ἐμπορείαν τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς συνήγαγον. καὶ ὁ μὲν Ἰουδαῖοι καὶ ναὸν ἔχοντες, καὶ θυσιαστήριον, καὶ χιβωτὸν, καὶ τὰ χερουβὶμ, καὶ ὁ ἱλαστήριον, καὶ ὁ καταπέτασμα, καὶ ὁ ἀπόφθεγμα τῶν ἱερέων πλῆθος, καὶ τὰς καθημερινὰς λατρείας, καὶ τὰς θυσίας τὰς ἑωθινὰς, τὰς ἑσπερινὰς, καὶ συνεχῶς τῶν προφητῶν ἀκούοντες διαγινωσκομένων, τῶν ζώντων, τῶν τεθνηκότων σπηλαίων αὐτῶν ταῖς ἀκοαῖς, καὶ τῶν θαυμάτων τῶν μνήμην προφερόντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ, τῶν ἐν ἐρήμῳ, τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ ὅτι τῶν χρόνων ταῦτα σκαλεύοντες, ὅτι τῶν φιλιῶν ἐχόντες ἐγγεγραμμένα, καὶ πολλῆς τῆς τότε θαυματουργίας ἀπολαύοντες καὶ ἑτέρας ἐπιμελείας, οὐ μόνον οὐδὲν ὠφελήθησαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐβλάβησαν, ἐν αὐτῷ δὴ ναῷ εἰδωλα στήσαντες, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας σφάξαντες ὑπὸ δένδρα, καὶ πονηρὸν

Δευ. γ. ιε.

κ. προσδέχεται ἴσ. ἐμβληθέντα

κ. ἅστε οἱ ἁ.

κ. διατάσσεται κ. ἐκεῖ παρόντα

κ. σφαγιάσαντες.

χου ἁρδὸν τῆς χώρας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ ταῖς πολυανόμοις ἐκείναις καὶ ἀναγκαίοις ἐργασαμένοι θυσίας, καὶ ἕτερα ἀποπώτερα μυεῖα τολμήσαντες· ὅτοι δὲ ἐν βαρβάρῳ μέσῃ, ἐν πολεμίᾳ δὲ ἐχθρᾷ γῇ, ἐν οἰκίαις τυραννικῇ τρεφόμενοι, πάσης ἐκείνης τῆς ὑπομνείας ἐστερημένοι, ἀπαράμυθοι, κεκρυμμένοι, ἅ μόνον ἐν τοῖς θεοῖς πρεβλάβησαν, ἅ μικρὸν, ἅ μέγα· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον διέλαμψαν. ταῦτ' οὖν εἰδότες, καὶ τὰ τούτοις ἐοικότα συλλέγοντες ἀπὸ τῶν θεοπνεύστων δὲ θείων γραφῶν (πολλῶν γὰρ ὄντων· οὐ πορρὼ τοιούτων ἐστὶ ῥημάτων καὶ ὑπὲρ ἀμφόρων τοῖς σώμασι ἑτέρων) μήτε δυσκολίαν χαίρειν ἢ τοῖς γραμμάτων, μήτε ἀνάγκην καὶ βίαν δὲ τυραννίδα τῶν δυναστευόντων νομίζοντας ἔρκειν ἡμῖν εἰς ἀπολογίαν, ἵνα μὴ πλημμελῶμεν. ὅπερ γὰρ ἐρεῖν ἔμελλον, εἰς τοῦτο καταλύσω ⟨ν⟩ λόγον, ὅτι εἴ τις βλάπτοιτο καὶ ἀδικοῖτο, πρὸς ἑαυτὸν πάσχοι τοῦτο πάσχει, καὶ πρὸς ἕτερον, καὶ μείζοι ⟨ι⟩ ἀδικοῦντες καὶ ἐπηρεάζοντες ὦσιν· ὡς εἴγε μὴ πρὸς ἑαυτὸν τοῦτο πάσχοι, ⟨ι⟩ γλίχοιτο ἅπασαν καὶ θαλάττης οἰκουμένης κοινὴν ἅπαντες εἰ ἐπέλθοιεν, οὐδὲ μικρὸν τοῦτον ἐβλάβη δυνήσονται), ⟨ν⟩ ἐν Κυρίῳ ζημιούμενοι καὶ νικῶντα. νικῶμεν τοίνυν, πολεμῶμεν, καὶ ζημιούμεθα, καὶ φέρωμεν πάντα γενναίως τὰ λυπηρὰ, ἵνα τῶν αἰωνίων ἐκείνων καὶ ἀκηράτων ὑπὲρ τῶν χωλῶν ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ ἐπιστολαί.

ΤΗ ΔΕΣΠΟΙΝΗ ΜΟΥ ΑΙΔΕΣΙΜΩΤΑΤΗ ΚΑΙ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΗ ΑΓΙΑ ΚΟΙΤΗ ΟΛΥΜΠΙΑΔΙ ΙΩΑΝΝΗΣ ΕΝ ΚΥΡΙΩ ΧΑΙΡΕΙΝ.

ΘΕρεδὴ*, ἀπομπλήσω σε τῆς ἀγωνίας ὃ ἕλκος, καὶ ἀμαυρώσω τοὺς λογισμούς* σου· ὃ νέφος τοῦτο σωματοῦται. τί γάρ ἐστιν ὃ σε ἔχει τὴν ἀμάθειαν, καὶ λυπῇ, καὶ ἀθυμεῖς; ὅτι ἀγέλιος ὁ χειμὼν ὁ τὰς ἐκκλησίας καταλαβὼν καὶ ζοφώδης, καὶ νύκτα ἀσέληνον πολλὴν εἰργάσατο, καὶ καθ' ἑκάστην κορυφοῦται τὴν ἡμέραν, πικρά τινα ὠδῖνων ναύαγια, καὶ αὔξεται ἡ πολυωλεθρία τῆς οἰκουμένης; οἶδα τοῦτο καλῶ, ἀδελφή, καὶ σοὶ δῆλός εἰμι τοῦτο. καὶ, εἰ βούλει, εἰκόνα σοι ἁπλῶς τῶν γινομένων, ὡς τε σαφέστερον εἰδῆσαι τὴν πραγματείαν. θαλάττης ὁρῶμεν* ἀπ' αὐτῆς κάτωθεν ἀναμοχλευομένης τῆς ἀβύσσου, πλοῦτον τοῖς ὕδασι νεκροὺς ἀποπλέοντας, ἑτέρους ὑποβρυχίους γινομένους, καὶ σανίδας τῶν πλοίων ἁλυομένας, καὶ ἱστία ἁρπαγυόμενα, καὶ ἴσους ἁμαυρουμένους, καὶ κώπας τῶν χειρῶν τῶν ναυτῶν ἀποσπάσας, καὶ κυβερνήτας αὐτῶν οἰακῶν ὑπὸ τῶν καταστρωμάτων καθημένους, καὶ χεῖρας τοῖς γόνασι περιπλεκομένους, καὶ πρὸς τὴν ἀμηχανίαν τῶν γινομένων κωκύοντας ὀξέως, βοῶντας, θρηνοῦντας, ὀλολύζοντας, ὀλοφυρομένους, οὐκ ἀέρα μόνον, ἀ πέλαγος φαινόμενον, ἀλλὰ σχεδὸν πάντα βαθὺ δὲ ἀφεγγὲς καὶ ζοφῶδες ὥστε καὶ πλησίον ὑπερπέπτωται βλέπειν, καὶ πολλοὺς ⟨ν⟩ πάντων τῶν κυμάτων, καὶ θηρία θαλάττια πάντοθεν τοῖς πλέουσιν ὑπερπηδῶντα. μᾶλλον δὲ μέχρι τίνος διώκομαι ἀκίχητα; οἶδα γὰρ σὺ τὴν ζητησιν τῶν παρόντων κακῶν εἰκότα, καὶ πεφιλημένος τῶν κακῶν ὁ λόγος ἀναχωρεῖ. ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα εἰδὼς, οὐκ ἀπογινώσκω τῆς χρηστοτέρας ἐλπίδος,

πίδος, ⳨ κυβερνήτιν τῆδε τῆ πόντου" ἐνοσῶν, ὃς ὑ τέχνη παρεγίνεται τῷ χειμῶνος, ἀλλὰ νεύμασι λύει τὸν ζάλιν· εἰ δὲ μὴ σὺ παρεγένου, μηδὲ θέλοντος ἦν αὐτῷ τοιοῦτον, μὴ σὺ ἀρχὴν τὰ δεινὰ καταλύειν, ἀλλ' ὅταν αὔξηθῇ ⳨ πρὸς τὸ τέλος ἔλθῃ, ⳨ πολλοὶ τῶν πλησίον ἀπογνωσθῇ, τότε θαυματουργῆς ⳨ παραδοξοποιῆς τὸν τὰ οἰκεῖα σὺν δυνάμει δυόμενον, ⳨ τὸν ἐμπεπτωκότων τὸν ὑπομένειν ἐγυμνάζων. μὴ τοίνυν ἀναπίσης, παρακαλῶ. ἐν γὰρ δεῖ μόνον, Ολυμπιὰς, Φοβεροῦ, [εἰς πλεονασμὸς,] ἢ εἰς Θεὸν ἀμυρία· ⳨ δεῖ τοῦτο συνεχῶς ἐπαίδων" ὑμῖν δὲ ῥῆμα οὐκ ἐπαυσάμην· τὰ δὲ ἄλλα πάντα, μῦθος· καὶν ἐπιβουλὰς εἴπῃς, καὶν ἀπιστίας, καὶν δόλους, καὶν συκοφαντίας, καὶν λοιδορίας, καὶν κατηγορίας, καὶν δημεύσεις, καὶν ἐξορίας, καὶν ξίφη ἠκονημένα, καὶν πέλαγος, καὶν τὴν φοίνικα ἀπάσης πολέμου. οἶδα γὰρ αὐ ἡ ταῦτα, πάντα προσκαιρά τε ὄντα ⳨ ἐπτοημένα ⳨ σὺν πνεῦσαν ὠδῖνι παραπλήσια ψυχήν. "Διὰ τοῦτο δὲ τὴν χρηστῶν, ⳨ τὴν λυπηρὰν τὴν ⳨ πρόνοια βίον ὁ θεῖος ὁ μακάριος Παῦλος ἀξίαν βουλόμενος, μιᾶ λέξει ὃ πάντα ἐπέφωνεν εἰπών· Τὰ γὰρ βλεπόμενα, πρόσκαιρα. τί τοίνυν τὰ προσκαιρα δέδοικας, τὰ ποταμίων ῥευμάτων δίκην παραῤῥέοντα; ὁράσπα γὰρ τὰ πρόσωπα, καὶν χρηστά ᾖ, καὶν λυπηρά. προφήτης ὁ ἕτερος ἅπασαν τὴν ἀνθρωπίνην θνητότητα οὐ χόρτον, ἀλλ' ἑτέραν ὕλην θυτελεστέραν προβάλλει, ἄνθος αὐτὴν ὀνομάσας χόρτου πᾶσαν ὁμοῦ. σὺν γὰρ μέρος" αὐτῆς ἔθηκεν, οἷον πλοῦτον μόνον, ἢ τρυφὴν μόνον, ἢ δυναστείαν μόνον, ἢ τιμάς, ἀλλὰ πάντα τὰ ὑπ' ἀνθρώπου δοκοῦντα εἶναι λαμπρὰ μιᾶ προσηγορίᾳ τῆς δόξης προσειλεῖν, οὕτως ἐπῆγαγε τὴν εἰκόνα τοῦ χόρτου εἰπών· Πᾶσα δόξα ἀνθρώπου, ὡς ἄνθος χόρτου. ἀλλ' ἡ δυσπιστία δεινόν ⳨ βαρύ; ἀλλ' ὅρα ⳨ ταύτην πάλιν ἑτέραν παραλλομένην εἰκόνι, ⳨ καταφεύγει καὶ ταύτης. ταῖς γὰρ λοιδορίαις, καὶ ταῖς ὕβρεσι, ⳨ τοῖς ὀνείδη, ⳨ τοῖς σκώμμασι τοῖς παρὰ τῶν ἐχθρῶν, ⳨ ταῖς ἐπιβουλαῖς ἰματίῳ παλαιωθέντι ⳨ εἰσὶν δραπετεύοντι προσεικάζων ἔλεγεν· Ονειδισμὸν ἀνθρώπων μὴ φοβεῖσθε, ⳨ τῷ φαυλισμῷ αὐτῶν μὴ πτοᾶσθε· ὅτι ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, ⳨ ὡσεὶ ἔριον σητὸς, οὕτω βρωθήσονται. μηδὲν" σε τοίνυν ταράττέτω τῶν γινομένων, ἀλλ' ἀφῆσαι ⳨ δεῖνα ⳨ δεῖνα παρακαλῇ, καὶ ταῖς σκιαῖς πείθεσθαι (τοῦτο γὰρ ἡ διάβολος συμμαχία) ⳨ Θεὸν, ᾧ λατρεύεις, ἀδελεχῶς παρακαλοῦσαν μόνον, ⳨ πολλὰ ὑπὲρ μιᾶς καιρὸν λύσεως ῥοπῆς. Εἰ δὲ παρεκάλεσας, ⳨ οὐκ ἐλύθη, τοσοῦτον τῷ Θεῷ ἔθος, μὴ σὺ παρεγένου (⳨ γὰρ ἔμπροσθεν ἀνθρωπίνως λέγει) καταλύειν τὰ δεινά· ἀλλ' ὅταν χορυφωθῇ, ὅταν αὔξηθῇ, ὅταν ἐλπὶς μηδεὶς ὑπολελειμμένου ἢ τῆς τῶν πολεμούντων κακίας, τότε ἀνθρώπου ἅπαντα μεταβάλλειν ἐπὶ τὸ γαλήνιον, ⳨ πρὸς ἀπροσδοκήτους τινὰς καταστάσεις" αὐτὰ πράγματα ἄγειν. οὐ γὰρ τοσαῦτα δύναται μόνον πιεῖν σε χρηστὰ, ὅσα προσδοκῶμεν ⳨ ἐλπίζομεν, ἀλλὰ ⳨ πολλῷ πλείονα, καὶ ἀπείρως μείζονα. δὲ καὶ Παῦλος ἔλεγε· Τῷ δυναμένῳ ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα, ἢ νοοῦμεν. μὴ γὰρ οὐκ ἠδύνατο οὐκ προσοικείων κωλύσαι σοῦ παῖδας σοῦ τῆς εἰς ⳨ πειρασμὸν ἐκβῆναι μὴ ἐμπεσεῖν; ἀλλ' οὐκ ἠβουλήθη, πολλοῦ αὐτοῖς ζημιώδους τὸν ἐμπορείου. Διὰ τοῦτο ἀφῆκε καὶ χεῖρον αὐτοὺς βαρβαρικαῖς παραδοθῆναι, καὶ τὸν κάμινον" ἑπταπλασίονα ἐκκαῆναι, καὶ χεῖρας δεθῆναι ⳨ πόδας μὴ πολλῆς τῆς σφοδρότητος, καὶ εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθῆναι. καὶ ὅτε πάντες ⓐ θωρακισμένοι αὐτοὺς ἀπέγνωσαν αὐτῶν τὸν σωτηρίαν, τότε ἀληθῶς ⳨ περὶ ἐλπίδα" ἅπασαν ἀνεφαίνετο ἡ θαυματοποιία τοῦ ἀγιστέγνου Θεοῦ, καὶ μὴ πολλῆς ὀξέλαμπε τῆς ἀνθρωπίνης. τὸ μὲν γὰρ πῦρ ἐδεσμεῖτο, ⓐ δὲ δεσμὰ ἐλύοντο, ⳨ ναὸς λιπαίνεος ἡ κάμινος ἐγίνετο, ⳨ πηγὴ, ⳨ δρόσος, καὶ αὐλὼν τοῦ βασιλικοῦ σεμνοτέρα. ⳨ τὴν παμφάγον οὐσίαν ἐκείνην, ⳨ σιδήρου ⳨ λίθων πειρατικὴν, ⳨ πάσης κρατοῦσαν ὕλης πειρῶν οἰκία φύσις, ⳨ χρὼς ἴσατο πυρὶ μιᾷ τόνῳ

χ. ῥύσιν ἐκ. δεχόμενος.

χ. σοι

χ. οἰκ. πάντα

β. Κορ. δ. ιη.

χ. παῖπας

Ησ. μ. ζ.

χ. ἡμᾶς

Ησ. να. ζ.

Εφ. γ. κ.

χ. τὰ περὶ ἡμᾶς ἀξιο.

χ. ἀνερ.

χ. ἅ πασα

αὐτόθι τῶν ἁγίων ἐκείνων ἑκατέραν τὴν κτίσιν εἰς τὴν θαυμασίαν ταύτην καλιὰν
χ. ἴμασε μηχανήσαντες, ἀδόντες, βυζηθησόμενοι ἀναπέμποντες" ἄγνως, ὑφ' ὧν" ἐκάησαν (τόγε τῶν ἑ-
χ. διέθηκαν ἑῴων μέρος) ὑφ' ὧν πατρίδος ἐξέπεσον, ὑφ' ὧν αἰχμάλωτοι γεγένηνται, ὑφ' ὧν τὴν ἐ-
χ. ἐγένοντο λευθερίαν ἀφῃρέθησαν, ὑφ' ὧν ἀπόλιδες, ἄοικοι καὶ μετανάσται" γεγένηνται, ὑφ' ὧν ἐν ἀλλο-
τρίᾳ καὶ βαρβάρων διέτριβον γῇ. τοῦτο γὰρ ψυχῆς εὐγνώμονος. καὶ ὅπῃ" καὶ τὰ τῆς κακίας τῶν
πολεμιωτάτων ἀπήρτισο (τί γὰρ μὴ θανάτου λοιπὸν ὑπῆρχεν πεῖσαι;) ἐς τὰ τῶν ἀθλη-
χ. ἐπλάκη, τῶν ἐπεπλήρωτο, καὶ ὁ σίφωνος" ἐπλέχθη, καὶ τὰ βεβηκότα αὐτοῖς ὑπελέγη, καὶ σὺν λιτὸν
ἔλιπεν εἰς ὑδοχίμησιν· τότε δὴ τὰ δεινὰ λύει), καὶ ὁ τὸν κάμινον αὐάψας καὶ τοσαύτην πα-
ρασκευὴν πυρὸς, σὺν θαυμαστὸς ἐπαινέτης τῶν ἁγίων ἐκείνων ἀθλητῶν γέγ, καὶ κήρυξ
τῆς τοῦ Θεοῦ εὐδοξοποιΐας, καὶ πομπαῖος τῆς οἰκουμένης ἐκπέμπει γράμματα
πολλῆς γέμοντα εὐφημίας, διηνεκῶς τὰ γεγυμνωμένα, καὶ ἀξιόπιστος γινόμενος κήρυξ
τῶν τοῦ εὐδοξοποιοῦ Θεοῦ θαυμάτων. ὅπῃ γὰρ ἐχθρὸς ἰῶ ὁ πολέμιος, ἀνύποπτα λοι-
πὸν καὶ εὐδόκιμα τοῖς ἐχθροῖς τὰ γραφόμενα ἰῶ. Εἶδες ὃ βούλεται τοῦ Θεοῦ; Εἶδες τὸ σο-
φόν; Εἶδες τὸ εὐδόξον; Εἶδες τὸ φιλάνθρωπον καὶ κηδεμονικόν; μὴ τοίνυν θορυβοῦ, μηδὲ
χ. τῷ Θεῷ ταράττου, ἀλλὰ μόνε διϊσχυρῶς ὑπὲρ πάντων" αὐτῷ βυζηθησόμενος, δοξολογήσας, εὐδο-
κήσας, δεόμενος, ἱκετεύουσα. κἂν μυρίοι θορυβοῦσι, κἂν μυρίαι ταραχαὶ ἐπίωσι, κἂν κα-
χ. ἐπ' ὄψιν γέλωτες, κἂν πάντα" ἐπ' ὄψιν κέηται, μηδέν σε τούτων ταράττέτω. ὁ γὰρ εὐεργετηθεὶς ἀεὶ
μνήμων ὁ δεσπότης ὑπὲρ τῆς τῶν ἀγραμμάτων δυσχολίας, κἂν εἰς ἔσχατον ὄλεθρον πάντα
κατενεχθῇ. δύναται γὰρ αὐτῷ καὶ σὺν πεπλωκότας ἐγεῖραι, καὶ σὺν πεπλυμένους ὑπο-
γρέψαι, καὶ σὺν σκυθαλιεῖς ὑφηρῆσαι, καὶ σὺν μυρίων πληρωθέντας ἁμαρτημάτων ἀ-
παλλάξαι καὶ δικαίους ποιῆσαι, καὶ σὺν νεκρωθέντας" ζωογονῆσαι, καὶ κατασκαφέντα" λαμ-
χ. ζωοποιῆσαι, πρὰ ἐργάσασθαι, καὶ τὰ παλαιωθέντα ἀνανεῶσαι. Εἰ γὰρ τὰ μὴ ὄντα ποιεῖ" ὡς ὄντα, καὶ
χ. λαμπρότερα τοῖς μηδαμοῦ μηδαμῶς φαινομένοις χρῆζεται τὸ εἶ), πολλῷ μᾶλλον τὰ ὄντα ἐς" ἀμόρ-
χ. γίνεσθαι, φωμένα διορθώσεται. ἀλλὰ πολλοὶ ἁ" πλανώμενοι, πολλοὶ ἁ σκυθαλιζόμενοι. πολλὰ
χ. γενόμενα πολλάκις καὶ ἤδη τοιαῦτα γέγονεν, ἀλλ' ὕστερον τὴν προσκύσαν ἔλαβε πάντα διόρθωσιν,
χ. πολλύμενοι, πλὴν εἰ μή τινες δυνάτως ἔχοντες ἔμειναν, καὶ μὴ τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολήν. Οἱ
* γὰρ ταράττῃ καὶ" ἀλύουσι, εἰ ὁ δῆσα σκεύη ἐβλήθη, καὶ ὁ δῆσα εἰσπεπλώκεσαν; ὁ Χριστὸς ἐφαρμόζου-
χ. ἀλύῃ, σι, καὶ Βαραββᾶς ὁ λῃστὴς" ἀζητεῖτο· καὶ ὁ διεφθαρμένος ἐβόα δῆμος, ἁ ἀνδροφόνον τὸν
χ. ἐξήγετο. σωτῆρος καὶ ἀντέτυ δῆσ μᾶλλον σωθῆναι. πόσους νομίζεις ταῦτα ἐσκανδάλιζε τότε; πό-
σους ταῦτα τέως ἀπώλεσε; μᾶλλον ὃ ἀνωτέρω τὸν λόγον ἀναγκαῖον ἀναγῆν. οὐκ ἀθρόως
πεσὼν σὺν ὁ σωρωθείς, μετανάστης ἐγένετο καὶ φυγάς, καὶ μὴ ἐλεεινὸν τῆς οἰκίας πρὸς
τὴν ἀλλοτρίαν ἐξ αὐτῶν τῶν παραγαλέων ἀπωκίζετο γῆν, ἀφῆκεν ὁδοῦ ἴσον πρὸς βάρ-
βαρον ἀπαγόμενος χώραν; καὶ αἱμάτων ῥύακες ἐκ τῆς ἀνοσιωτάτης ταύτης ἐγένοντο καὶ
φόνοι ἄδικοι καὶ σφαγαί, καὶ ἡ ἄωρος ἡλικία πᾶσα, καθάπερ ἐν πολεμίᾳ καὶ πολέμῳ,
κατεκόπτετο, καὶ τῶν μαζῶν ἀπεσπασμένοι ἁ παῖδες σφαγῇ προσεδίδοντο, καὶ ἐπὶ τῷ
γάλακτος ὑπὲρ τοῦ Φαρυσίου ὄντος ὑπὲρ τοῦ λαιμοῦ καὶ τῆς δέρρης τὸ ξίφος ἠλαύνετο; τί τούτου
χαλεπώτερον * τῆς τραγῳδίας; καὶ ταῦτα ἐτραγῴδει ὁ ζητῶν αὐτὸν ἀνθρ, καὶ ὁ μακροθυ-
χ. ἐν. μος Θεὸς ἐῴκει τοιαύτης τολμωμένης τραγῳδίας, τοσούτου ῥέοντος αἵματος. καὶ ἐῴκει,
χ. ἐκ. κωλύσαι δυνάμενος, ἀπορρήτῳ πνὶ σοφίᾳ τὸν τοσοῦτον" ὑπερεκχυνόμενος μακροθυμίαν.
ὅπῃ ὃ ἐπομπήλθεν" ἀπὸ τῆς βαρβαρίων χώρας καὶ ἠυξήθη, πόλεμος αὐτῷ πομπαῖος ἀνερρίπιζετο. καὶ πρῶτον μὲ ἁ Ἰωάννου διεφθόνουν τε καὶ ἐβασκαίνοντο μαθηταί, καίτοιγε ἐκεί-
νου τὰ αὐτῶν θαυμαζόντος, καὶ ἔλεγον, ὅτι Ος ἰῶ μὴ σὺ πέραν τοῦ Ιορδάνου, ἴδε σὺν βαπτί- Ιωαν 3
ζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. ταῦτα γὰρ ὑποκινιζομένων ἰῶ λοιπὸν τὰ ῥήματα καὶ
φθόνῳ βαρυνομένων καὶ τηκομένων τῷ πάθ. ὅθεν δὴ τὸν ἐκ μὴ Ιουδαίου τινὸς ἐῖς τῶν μαθητῶν τοῦ

τῶν τα Εἰρηνοπόων ἐφιλονείκει ϗ ἐπύκτευε Ⓦ πρὸ καθαρσίων λόγων χυδῶν, ϗ βάπτισμα
Ιωαν. γ. κε. βαπτίσματι πρὸς καλλων ὁ Ιωάνης τῶν τῶν μαθητῶν τῦ Χριστῦ Εγήνετο γάρ, φησιν,
ἐκ τῶν μαθητῶν Ιωάνης μετ' Ιουδαίου πινὸς ζήτησις περὶ καθαρισμοῦ. ὅπερ ἢ ϗ τῶν σημεί-
ων ἦλατο, πόσαι αἱ συνηφαπίαι; Ⓐ μὴ Σαμαρείτης ἀὼν ἐκάλεσε δαιμονῶντα, λέ-
Ιωαν. π. μη. γοντες, ὅτι Σαμαρείτης εἶ σὺ ϗ δαιμόνιον ἔχεις· Ⓐ ὃ πλάνου, λέγοντες· Οὗτος οὐκ ἔστιν ἐκ 5
Ιωαν. ζ. 16. τῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πλάνος Ⓦ "ὄχλον· Ⓐ ὃ χόητα, λέγοντες, ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι "τῶν δαι- χ. κόσμου·
Ματθ θ. λδ. μονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. ϗ ζωοτρόφως ταῦτα ἐπέλεγον, ϗ δυτίθεον ὠνόμαζον ϗ γα- χ. τῷ βεέ-
ζεβέλ
Λεκ. ζ. λδ. στρίμυθον ϗ ἀδηφάγον ϗ μέθυσον, ϗ πορνῶν καὶ διεφθαρμένων φίλον. Ηλθε γάρ, φησιν,
ὁ υἱὸς τῦ ἀνθρώπου ἐσθίων ϗ πίνων, ϗ λέγουσιν· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος ϗ οἰνοπότης, τελω-
νῶν φίλος ϗ ἁμαρτωλῶν. καὶ ὅτε ἢ τῇ πόρνῃ διελέγετο, ψυδοπροφήτευε ἀὼν ἐκά- 10
Λεκ. ζ λθ. λευε. Εἰ γὰρ ἦν προφήτης, φησίν, ἤδει τίς ἐστιν ἡ γυνὴ αὕτη ἡ ἁπτομένη αὐτοῦ. ϗ καθ' ἑ-
κάστην ἡμέραν τοὺς ὁδόντας ἠκόνουν κατ' αὐτῦ. ϗ οὐκ Ιουδαῖοι μόνον ὕπτως ἐπολέμουν αὐ-
τῷ, ἀλλ' οὐδὲ ἀὼν Ⓐ δοκοῦντες εἶ ἀδελφοὶ ὑμῶν εἶχον πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ ϗ ἐκ τῆς
οἰκίας ὁ πόλεμος αὐτῷ διέρριπίζετο. ὅρα γοῦν πῶς ϗ ἀὼν ἦσαν διεφθαρμένοι, ὅς ὧν καὶ
Ιωαν ζ. ε. ὁ διαγελιστὴς [ἐπαγαγών] ἔλεγεν· Οὐδὲ γὰρ Ⓐ ἀδελφοὶ αὐτῦ ὅπτε ἦσαν εἰς ἀὼν. ἀλλ' 15
ὅπερ σκανδαλιζομένων μέμνησαι πολλάκις ϗ "ἀπολλυμένων, πόσους οἴει τῦ χαίρειν ἕνα πρ- χ. πλανωμένων
πρὸς σκανδαλιαθῆναι τῶν μαθητῶν; ὁ μὲ προέδωκεν, οἱ ὃ ἐδραπέτευσε, ὁ ὃ ἠρνήσατο ϗ, πρὸ τῶν
ἀναχωρησάντων, ἦγεν μόνος διδεμένος. πόσους τοίνυν οἴει "προῦτον ἑωρακότας τὰ σημεῖα ἀὼν χ προῶν
ἐργαζόμενον, νεκροὺς ἐγειρόντα, λεπροὺς καθαίζοντα, δαίμονας ἀπελαύνοντα, ἄρτους πη-
γάζοντα, τὰ ἄλλα τεράστια ἐργαζόμενον, σκανδαλιαθῆναι τῶν χαιρὸν σκάνδαλον, θεωροῦντας 20
μόνον ἀπαγόμενον ϗ δεδεμένον, ὑπὸ δυτῶν στρατιωτῶν * προσοιχλούμενον, ϗ ἱερέων Ιουδαϊκῶν * αὐτὸν
ἐπομένων ϗ θορυβούντων ϗ ταρασσόντων, ϗ τοῦ ἐξόρους * μόνον ἐν μέσῳ ἔχοντας ἀπειλημμένον * ἅπαντας
αὐτὸν, ϗ "προδότην πρόντα ϗ σταυρωθέντα τέως; τί δαί, ἰδίκα ἐμαστιγώθη; ϗ γὰρ εἰκὸς
πρῆναι πλῆθος ἀπειρον. ἑορτή τε γὰρ ἦν προσφυὴς ἡ πρώτας σωτήριον, ϗ μηδεμία πολις ἡ 25
ϗ δρᾶμα τῆς βδελυρίας δεξαμένη, ϗ ἐν μεσημβρίᾳ μέση. πόσους οἴνυν οἴει πρῆναι τότε, ϗ
σκανδαλίζεσθαι ὁρῶντας αὐτὸν δεδεμένον, μεμαστιγωμένον, αἵματι προῤῥεόμενον, ἐπὶ τὸ πρε-
μονικὸν δικαστηρίου ἕλκεσθαι ὁμένον, ϗ οὐδένα τῶν μαθητῶν πρόντα; Ἰὰ δαί, ἰδίκα αἱ ποικίλαι
σκῆναι ϗ συνεχεῖς ϗ ἐπάλληλοι ἐγίνοντο κατ' αὐτῦ κωμῳδίαι; καὶ ποτὲ μὲ ἀὼν ἀχθῆναι
ἐσεφόμουν, ποτὲ ὃ χλαμύδα προσιπέσαν, ποτὲ ὃ κάλαμον συνεχείζον, ποτὲ ὃ πίσωον- 30
τες αὐτὸν προσκυνοῦσι, πρῶ εἶδος "χλευασίας χυνοῦντες ϗ γέλωτος. πόσους οἴει σκανδα- χ. χλευασμῶ
λίζεσθαι, πόσους θορυβεῖσθαι, πόσους ταράπεσθαι, ὅτε ὅπτε κόρρης αὐτὸν ἔπαιον, ϗ ἔλεγον·
Ματθ. κς. ξη. Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ὅστιν ὁ παίσας σε, ϗ ἦγον ϗ προσῆγον, πᾶσαν τὴν ἡμέραν δια-
λοιδορούντες εἰς σκώμματα ϗ λοιδορίας ϗ χλευασμὸν ϗ γέλωτα ἐν μέσῳ πατρῴῳ Ιουδαϊ-
κῷ; τί δαί, ὅτε αὐτὸν ἐῤῥάπιζεν ὁ δοῦλος τῦ ἀρχιερέως; τί δαί, ὅτε τὰ ἱμάτια αὐτῦ διεμε-
ίζοντο Ⓐ στρατιῶται, ἰδίκα ὅπτε τὸν χαιρὸν "δοῦλον ἦν γυμνὸς ὅπτε ὅλως ἔχων τὰς μά- χ. αὐτῆχθη
στιγας, ϗ ἀνεσκολοπίζετο; οὐδὲ γὰρ τότε Ⓐ ἄγγελοι θῆρες ἐμαλάττοντο, ἀλλὰ μαινιχώτε-
ρει μᾶλλον ἐγίνοντο, καὶ τὰ τῆς πραγῳδίας ἐπετείνετο, καὶ τὰ τῆς χλευασίας ἠύξετο. Ⓐ μὲν
Ματθ. κζ. μ. μα. γὰρ ἔλεγεν, Ο καταλύων τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγείρων αὐτόν· Ⓐ ὃ ἔλεγεν, Αλ-
λοις ἔσωσεν, ἑαυτὸν ϗ δυνάται σῶσαι; ἄλλοι ὃ ἔλεγον· Εἰ υἱὸς εἶ τῦ Θεοῦ, καταβηθι ἀπὸ
τῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομέν σοι. τί δαί, ὅτε τῇ σοφίᾳ χολοῦ καὶ ὄζος ποτίζοντες ἐπα- 40
ρώνουν αὐτῷ; τί δαί, ὅτε Ⓐ λῃστὰς ἐλοιδόρουν αὐτῷ; τί δαί, ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν ἔλεγον ὃ
φεικτὸν σκῆμα καὶ πανοπλότατον, ὅτε τὸν λῃστὴν σκῆμα καὶ τοιχωρύχον καὶ μιαιφόνον γέ-
μοντα φόνων, ἄξιον ἔλεγον εἶ) δέσθαι τοιῶτον μᾶλλον αὐτῦ; καὶ λαβόντες αἵρεσιν πρὸς τὸ
δικαστὸν τὸν Βαραββᾶν προέπεμπον, οὐ σωφρονῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πονηρὸν βουλόμενοι

ῶ

ὦ Χειρῶ πρεπόντως δόξω; ἐνόμιζον γὰρ δυνατὸν εἶναι κατασκευάζειν ἐκ τύπων, ὅπερ τῶν
χ. ὡς ληστῶν χειρῶν ἔργον, καὶ οὕτω πρέπον, ὥστε μήτε φιλανθρωπίᾳ, μήτε εὐσεβείᾳ ἀξιώματι δυνατὸν σώζεσθαι. πρώτα γὰρ τοῦτο ἔνεκεν ἐποίουν, ὥστε αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν ἀφανίσαι. ἔπειτα δὲ καὶ τοῦτο καὶ τοὺς δύο λῃστὰς αὐτοῖς συνεσταύρωσαν. ἀλλ' ἡ ἀλήθεια οὐ μόνον οὐ συνεσκιάζετο, ἀλλὰ καὶ μειζόνως διέλαμπε, καὶ τυραννίδα ἅπασαν ἐνεκάλουν λέγοντες, Πᾶς ὁ ποιῶν ἑαυτὸν βασιλέα, οὐκ ἔστι φίλος τοῦ Καίσαρος, ᾧ οὐκ ἔχομεν πλὴν τὸν κεφαλὴν κλίναι Ιωαν. ιθ. ιε.
τυραννίδος ἐπάγοντες ἔγκλημα. καὶ ὅτι βλασφημίαν ἅπασαν ἐσυκοφάντουν.. ὁ γὰρ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων, ἐβλασφήμησε· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; Ματθ. κς ξε.
χίλια τα ὁ δὲ θάνατος αὐτοῦ οἷος; οὐ καταδίκων; οὐκ ἐκολάσθη; οὐχ ὁ αἰχμητὸς οὐκ ὁ τὴν τα' αἰχμὴν ἀφεὶς ἀφαιρεθεὶς, καὶ οὐκ ἀξίων ὄντων οὐδὲ ὅτι τῆς γῆς τὸ ψυχρὸν ἀφεῖναι; ὃ δὲ τὰ ταφῆς εἶδος οὐκ ἐν χερσὶν ἐπληρώθη μέρει; ἐλθὼν γὰρ ὃς ὃ σῶμα αὐτοῦ ἐζητήσατο. οὕτως οὐδὲ ὁ θαπτων αὐτὸν ἐκ τῶν οἰκείων, τῶν συγγενισθέντων, τῶν μαθητῶν, τῶν τοσαύτης ἀπολελαυκότων σωτηρίας, πόνων φυγάδων ἡμομένων, πόνων ἀποπνιγησάντων. ἢ δὲ πονηρὰ ἐκείνη συκοφαντία χ. φρένδων χ. κατεπαλάσαι πω Ματθ. κη ιγ.
ἐκράτησεν ὁ λόγος τότε, καίτοιγε πεπλασμένος ὢν καὶ χρημάτων ἡμόμενος ὠνητός· ἀλλ' ὅμως ἐκράτησε πολλοὺς μὲν καὶ σημαντικὰ καὶ σφραγίδας, μὴ τὸν ὀφειλόμενον τῆς ἀληθείας τὸν τοσοῦτον. οὐδὲ γὰρ ὡς εἰς τῆς ἀναστάσεως ἤδεσαν λόγον ὃ πλῆθος· ὅπερ γε οὐδὲ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ ἠπίστουν. Οὐδὲ γὰρ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤδεσαν, φησὶ, τότε, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ Ιωαν. κ. θ.
* πόσους ἂν οἶμαι τοὺς ἡμέρας ἐκείνας συναθροισθῆναι χ. αὐέτους νεκρῶν ἀναστῆναι. *ἀλλ' ὅμως ὁ μακρόθυμος Θεὸς ἐμείνετο, τὴν οἰκείαν σοφίαν ἀπορρήτως πάντα οἰκονομῶν. Εἶτα μὲν τὰς ἡμέρας ἐκείνας πάλιν κρυπτόμενοι, λανθάνοντες, φυγαδεύόμενοι οἱ μαθηταὶ, δεδοικότες, τρέμοντες, τόπον ἐκ τόπου συνεχῶς ἀμείβοντες, ὥστε ἐλάνθανον· ἢ μὴ πεντήκοντα ἡμέρας ἄρξάμενοι φαίνεσθαι, ἢ σημείων ἅπτεσθαι, οὐδὲ ὅπως ἀνδρείας ἀπήλαυσαν, ἀλλὰ ἢ μετ' ἐκεῖνα μυρία σκάνδαλα μαστιζομένων αὐτῶν ἐγίνετο ἐν
χ. πολλαχοῦ χ ὑπὸ τοῖς ἀθενεστέροις, τῆς ἐκκλησίας τραπομένης, αὐτῶν ἐλαυνομένων, τῶν ἐθνῶν κρατουμένων πρώτα μὲν ἐν Ἰουδαίοις. ὅτε γὰρ τὸν πολλὸν ἐκ τῶν σημείων ἐκλήσαντο πρῶτον, τότε πάλιν ὁ Στέφανου τελευτὴ διωγμὸν χάλεπὸν εἰργάσατο, καὶ πάντας διέσπειρε, καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐν Ἰουδαίᾳ κατέστησε. καὶ πάλιν ἐν φόβῳ τὰ τῶν μαθητῶν, καὶ πάλιν ἐν φυγῇ, καὶ πάλιν ἐν ἀγωνίᾳ. καὶ ὅτω διαπαντὸς τὰς ἐκκλησίας ἠύξετο· καὶ ὅτε ἡ διὰ
χ. ἐγίνετο τῶν σημείων, ὅτε φανερὰ ἐκ προοιμίων ἐφαίνετο, ὁ ἡ διὰ ἀσυνείδος ἐγκαλᾶτο, καὶ ὅπως χ. συν. ἐσ. ἐξήγαγε ὀξέφυγε τὸν ἄρχοντος τὰς χεῖρας, τοῦ ἀγγέλου ἐξελθόντος, καὶ ὅτω τῶν ἀλύστων ἀπήλλαττε, τοῦ ἀγραυλοῦντος καὶ χειροτέχνας ἀποδεχόμενος πρὸ τῶν ἐν δυνατείαις ἐλαυνομένους, πόνων ἐθεράπευον ἔργῳ, πορφυροπώλιδες γυναῖκες καὶ σκευοῤῥάφοι καὶ σκυτοδέψαι, πρὸς ὧν τὰς οἰκουμένας τὰς ἑκάστας τῶν πόλεων πρὸ αἰῶνος καὶ πάλαισον πολλάκις ἢ καὶ τοῦτο ἐν μέσαις ἑτοίμων φαίνεσθαι ταῖς πόλεσιν· εἰ ἢ καὶ αὐτοὶ ἑτοίμων, ἀλλ' χ. ως. ἐξιοδόχοι οὐκ ἐβούλοντο. καὶ ὅτως ὑφαίνετο τὰ πράγματα πρὸ πειρασμῶν, οὐ δι' ἀνέσεων. καὶ ἐν τοῖς σκανδαλιζόντες, μὴ τοῦτα διορθοῦτο, καὶ ἐν πλανηθέντες ἐπανήγοντο, καὶ τὰ κατεσκαμμένα ἀνῳκοδόμητο μειζόνως. διὰ τοῦτο καὶ Παύλου αἰτήσαντος δι' ἀνέσεως μόνης βαδίζειν τὸ κήρυγμα, ὁ πάνσοφος καὶ ἐμπαίχμιος θεὸς οὐκ ἐπένευσεν· ἀλλ' Εἶπεν, Ἀρκεῖσοί ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ ἐμὴ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. Εἰ βούλει τοίνυν καὶ νῦν λογίσασθαι, μὴ τῶν λυπηρῶν τὰ χρηστὰ πολλαπλάσια γενόμενα, εἰ καὶ μὴ σημεῖα καὶ τέρατα, ἀλλ' ἐοικότα σημείοις τεράστια, δείγματα τῆς πολλῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας καὶ ἀπλήστου χ. καὶ παραδείγματα ἀφάτου. ἀλλ' ἵνα μὴ πρώτα μετ' ὀκνηλίας πρὸς ἡμῶν ἀκούσῃς, τοῦτό σοι καταλιμπάνω ὃ

μέρος,

μέρος, ὥστε μὴ ἀκριβείας ⸀ἀναλέξαι πάντα ⸂δὲ⸃ ⸀δυνηθῆναι τοῖς λυπηροῖς, καὶ καλῶν ἀφορωμένη ἀφαλίσθω ὅτως ἀπαγαγεῖν σαυτὴν τῆς ἀθυμίας. πολλῶν γὰρ καὶ ⸂σ᾽τεῦθεν⸃ δέξῃ τὴν ⸀παράκλησιν. πάντα σε Ⓦ βούλομαι φέρον οἴκοθεν πρὸς ἡμᾶς πολλὰ ⸀τοιοῦτον παρακληθῆναι. ἐρρωμένη, θυμουμένη ἀληθείας, δέσποινά μου ἀγάπητε, καὶ θεοφιλεστάτη. εἰ βούλει με μακρὰ γράφειν καὶ τοιαῦτα, δήλωσόν μοι, μὴ ἀπατῶσα μηδὲ τοῦτό με, ὅτι πᾶσαν ἀπέθου τὴν ἀθυμίαν, καὶ ⸂σὺ σὺ⸃ σεαυτῇ (τοιοῦτον γὰρ τῶν γραμμάτων τούτων τὸ φάρμακον, ὡς ⸂δὲ⸃ θυμιᾶν σοι ἐμποιῆσαι πολλὴν) καὶ ὄψει ⸀συνεχῶς ὑπερχόμενα. ἀλλὰ μή μοι γράψῃς πάλιν, ὅτι ναὶ πολλὴν ⸀παραμυθίαν ἔχω ἐκ τῶν γραμμάτων σου (τοῦτο γὰρ οἶδα κἀγώ) ἀλλ᾽ ὅλη τοσαύτη, ὅσην ἐγὼ βούλομαι, ὅτι δὲ συγχεῖ, ὅτι οὐ δακρύεις, ἀλλὰ καὶ σὺ μετέσει καὶ θυμία σεαυτῆς. ἔρρωσο.

χ. λίγε δὲ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ β.

ΗΡκει μὲν καὶ ἡ ⸀προτέρα ὑπισχνεῖσθαι πρὸς τὴν ἐμμέλειαν τοῦ σοῦ καταστείλαι σου τὴν ὀδύνην τοῦ φλεγμονῆς· ὑπὲρ δὲ σου σφόδρα κατεργάσατο τῆς ἀθυμίας ἡ τυραννὶς, ἀναγκαῖον εἶναι ⸂οἶμαι⸃ καὶ δευτέραν ⸀προσθεῖναι τῇ προτέρᾳ, ὥστε σε μὴ ⸂δι᾽⸃ ὀλιγοψυχίας πολλῆς καρπώσασθαι τὸν ⸀παράκλησιν, καὶ ⸂σὺ⸃ ⸀ἀσφαλῆ σοι τὰ τῆς ὑγιείας εἶναι λοιπόν. δεῖ δὲ καὶ ἐμὲ καὶ ἑτέρωθεν ἐξασκεδάσαι σου τὴν ἀθυμίαν τὸν κόπον. καὶ γὰρ ἐπὶ ἕλκους καὶ οἰδημάτων χαλεπῶν κόπον οἶμαι αὐτοῦ γενέσθαι· πολλῷ ἀλλ᾽ ⸂οὐδὲ⸃ οὕτως ἀμελητέον τῆς ὑπομελείας τῆς σῆς. ἐπεὶ καὶ ἡ κόπος Ⓦ μὴ μετὰ σπουδῆς αὖθις ἀνακλίνοντα, ἐπὶ τῷ καιριωτάτῳ τὴν μελῶν ἅπαντα τὴν δίκην, ὃ διεδὲς τῆς κόπης θολοῦσα, καὶ ὁλόκληρον ἐξαπατήσασα τὸν ῥᾳθυμοῦντος ὀφθαλμόν. ἵν᾽ οὖν μὴ καὶ ⸂σὺ⸃ τοῦτο πάθῃς), μετὰ σπουδῆς πολλῆς καὶ ὃ λείψανον ἀνέλωμεν τοῦ κακοῦ. ἀλλὰ ἐξανάστηθι, καὶ χρεὼν ἡμῖν ὄρεξον. ὥσπερ γὰρ ὅτι τῶν ⸀σωμάτων καμνόντων συμβαίνει ἐνίοτε, αἱ ⸀τῶν ἰατρῶν μὴ εἰσφέρῃ), τὰ ⸂δ᾽⸃ ἐκείνων ἐλλιμπανόμενα ἐξακόπτεται τῆς ὑγιείας ὁ κέρδος· τοῦτο καὶ ὅτι τῆς ψυχῆς γίνεσθαι πέφυκεν. ἵν᾽ οὖν μὴ γένηται τοῦτο, καὶ ⸀τῶν ⸂σῶν⸃ μὴ τῆς προσηκούσης στι ⸀συνέσεως ἀπουδάζειν εἰσφέρειν ἡμῖν, ὥστε ἑκατέρωθεν πολλὴν γενέσθαι τὴν ὠφέλειαν. ἀλλὰ βούλομαι μὲν, ἴσως ἐρᾷς, οὐ δύναμαι δέ. ⸂σὺ δὲ⸃ γὰρ ἄρχῃ ἐξακρούσασθαι ὁ νέφος ὁ πυκνὸς καὶ ζοφώδης τῆς ἀθυμίας, καίτοι σφόδρα φιλοτεκοῦσα. ⸀σκῆψις ταῦτα καὶ ⸀προφάσεις. ἐγὼ γὰρ οἶδά σε τὸν λογισμὸν τὴν εὐγένειαν, οἶδα τῆς εὐλαβοῦς σε ψυχῆς τῆς ἐμοῦ, οἶδα τῆς ⸀συνέσεως ὁ πλοῦτος, τῆς φιλοσοφίας τὴν δύναμιν· καὶ ὡς ἔοικεν οἱ μόνον ὑπὲρ ἄξιαι τῶν μεγίστων τῆς ἀθυμίας πελάγη, καὶ πάντα ποιῆσαι γαλήνην. ἵνα δέ σοι τοῦτο καὶ εὐκολώτερον γένῃ), καὶ τὰ ⸂περὶ ἑαυτὸν⸃ ⸀εἰσίσωμεν. πῶς οὖν ῥᾳδίως δυνήσῃ τοῦτο ποιῆσαι; τὰ ⸂δὲ τῆ⸃ ⸀προτέρᾳ ὑπισχνῆ αἰσθησόμενα πάντα (ὃ γὰρ πολλὰ ταύτης ἕνεκεν ἡμῖν εἴρηται τῆς ὑποθέσεως ὁ σκοπὸς) καὶ μετ᾽ ἐκείνων καὶ τοῦτο ποιοῦσα, ὅπερ ὑπισχνοῦμαι ἐγώ. τί ⸂δ᾽⸃ τοῦτο ἐστιν; ὅταν ἀκούσῃς, ὅτι τῶν ⸀σκληρῶν μὲν κατέδυ, καὶ σαλεύεται, ἑτέρα χθαμαλοῖς ⸀προσπέπτωκε κύμασιν, ἄλλη τὰ δυσκλεᾶ πέπονθεν, καὶ μικρὸ λύχνου αὐτῇ ποιμένος λαθοῦσα, καὶ ⸂δ᾽⸃ πειρατῶν δυσὶ κυβερνήτῃ, καὶ ⸂δ᾽⸃ δήμιον δυσὶ ἰατροῖς· ἀλλὰ μὲν (οὐ γὰρ δεῖ τοιαῦτα διαβολικῶς φέρειν) ἀλλὰ ⸂δ᾽⸃ μέζονι ⸀ὑπισθῆσα τῇ λύπῃ. εἰ γὰρ καὶ οἷς ἡμεῖς αὖθις πλημμελοῦμεν, καὶ ὑπὲρ ὧν μέλλομεν τὰς δυσκλείας ὑπέχειν, οὐκ ἀναγκαῖον ⸂οὐδὲ⸃ ἀσφαλές, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ὀλέθριον καὶ βλαβερὸν ὃ μὴ πολλῆς ἀλγεῖν τὸ σφοδρότητος· πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ τῶν ἑτέρωθεν πλημμελουμένων ὃ καταμελαγχίζεσθαι ⸂δὲ⸃ καταχλᾶσθαι, ⸀πρεπτὸν καὶ μάταιον, καὶ ⸀πρὸς τούτοις Σατανικόν, καὶ ψυχῆς ⸀ὀλεθρος. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ταῦτα τοῦτον ἔχει Ⓦ ⸀ἐθέπον,

χ. πρόκειται
χ. ἐλθοῦσα
χ. ἀσφαλῆ
χ. σκῆψιν ταῦτα γὰρ φάσεις
χ. εἰσίσωμεν
χ. πρότερα
χ. ὑπεθέμην
χ. ὀλέθριον.

a. Kορ. ε.

πον, ἰσοείδω σοι διηγήσομαι παλαιόν. Κοιλίοδιός τις ἀνὴρ, τῶν ἱερῶν ἀπολαύσας ναμάτων, καὶ καθαρθεὶς ἀφ' ἑαυτοῦ τῆς τοῦ βαπτίσματος μυσταγωγίας, καὶ τῆς φεικωδεστάτης μεταχὼν τραπέζης, καὶ πόντων ἀπαξαπλῶς τῶν πρὸ ἡμῶν κοινωνήσας μυστηρίων· πολλοὶ δέ φασιν ὅτι καὶ διδασκάλου τάξιν ἐπεῖχε· μετὰ τοῦτον ἱερεὺς οὗτος γεγονὼς τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν, καὶ τὰ θεῖα τέλη ἔχων ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἥμαρτεν ἁμαρτίαν χ. ἡμάρτησεν 5 λεπωτάτην. τὸν γὰρ γυναῖκα τοῦ παῖδος ἀδίκοις ἰδὼν ὀφθαλμοῖς οὐκ ἔσχε μέχρι τῆς πονηρᾶς ταύτης ἐπιθυμίας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔργον τοῦτον ἀκόλαστον γνώμην ἐξήνεγκε· καὶ ἵνα ὁ τολμηθὲν αὐχὶ πορνεία μόνον, ἀλλὰ καὶ μοιχεία· μᾶλλον δὲ καὶ μοιχείας πολλῷ χαλεπώτερον. ἀφ' ὧν δὴ ἕνεκα ὁ μακάριος Παῦλος ἀκούσας [καὶ] οὐκ ἔχων ὅπως μὴ ἐπιθυμίαι τοὺς ἀξίους τῷ ἁμαρτήματι κύριον, ἑτέρως ἐμφαίνει τὸ ὄγκον τῆς πονηρίας οὕτως λέγων· Ὅλως ἀκού- a. Kορ. ε. a. 10 εται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία, οἵα οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται. Οὐκ εἶπεν, οὐδὲ τολμᾶται, ἀλλ', οὐδὲ ὀνομάζεται, τὸν ὑπερβολὴν δηλῶν τῆς πονηρίας ἐκείνης. καὶ πονηρεύεσθαι αὐτὸν τῷ ἀκολάστῳ, καὶ πάσης ἐκτίμησε τὴν ἐκκλησίας, καὶ οὐδὲ τραπέζης κοινῆς ἀφίησιν αὐτὸν τινι κοινωνῆσαι· Τῷ γὰρ τοιούτῳ, φησὶ, μηδὲ συνεσθίετε· καὶ πολὺ a. Kορ. ε. ια. 15 πρᾶγμα, τὸν ἐλάττων αὐτὸν ἀπαιτῶν δίκην, καὶ δημοσίᾳ θέλει τοῦτον κεκρημένος τῷ Σατανᾷ, χ. τῶν καὶ κατακόπτων αὐτὸν δι' ἐκείνου τὴν σάρκα. Ἀλλ' ὅμως ὁ τῆς ἐκκλησίας ἀποτεμὼν Παῦλος, ὁ μηδὲ τραπέζης κοινῆς ἀφεὶς τινι κοινωνῆσαι, ὁ πόντας κολάσας δι' ἐκφύσεως πεῖσαι (Καὶ a. Kορ. β. c. ὑμεῖς γὰρ πεφυσιωμένοι ἐστέ, φησὶ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τοῦτο ἔργον τοῦτο πεποιηκώς) ὁ πόντας γὰρ ἦν αὐτὸν ὥσπερ λοιμόν τινα ἀπελαύνων, ὁ πάσης αὐτὸν ἀ- 20 ποκλείσας οἰκίας, ὁ τῷ Σατανᾷ παραδοὺς, ὁ τοσαύτην πρὸς αὐτὸν δίκην ἀπαιτῶν, ὅτε εἶδεν ἀλγήσαντα καὶ μεταγνόντα ἐφ' οἷς ἥμαρτε, καὶ παλινῳδίαν ἀφ' ὧν ἔργων ᾄδοντα, οὕτω καὶ αὖθις μετεπάξατο πάλιν, ὡς ἐκείνοις οἷς τοῦτα ἐπέταξε πάντα κλέψαι. ὁ γὰρ εἰπὼν, ἐκκόψατε, ἀπορράψητε, πενθήσατε, καὶ λαμβάνετε αὐτὸν ὁ διάβολος, τί φησι; Κυρώσατε εἰς b. Kορ. β. π. αὐτὸν ἀγάπην, μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος, καὶ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ 25 Σατανᾶ. οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. ὁρᾶς πῶς Σατανικὸν τὸ ἀμέτρως ἀλγεῖν, καὶ τῆς ἐκείνου παγίδος ἔργον τὸ σωτήριον φάρμακον τῇ ἀμετρίᾳ ποιοῦντος διηνεκὲς; καὶ γὰρ ζῇ διηνεκὲς, κἀκείνῳ ἂν δεθῆναι δόξειεν, ὅταν εἰς ἀμετρίαν ἐκπέσῃ. διὰ τοῦτο ἔλεγον, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ· οὗ λέγω τοιοῦτόν ἐστι· ψώρας τὸ πρόβατον ἐμπέπλησται πολλῆς; ἀλλοτριώθη τῆς ἀγέλης; ἀπόρραγη τῆς ἐκκλησίας; 30 ἀλλὰ διώρθωσε τὸν νόσον, γέγονε πρόβατον οἷς ἔμπροσθεν ἦν. τοιαύτη γὰρ τῆς μετανοίας ἡ δύναμις. γέγονε λοιπὸν τῆς ποίμνης τῆς ἡμετέρας. *ὅπως ἀπασωθῶμεν αὐτὸν, ἀπολαύσας * ἀπλήρως ὑποδεξώμεθα ταῖς χερσὶ, περιλάβωμεν, περιπτύξωμεν, ἑνώσωμεν ἡμῖν αὐτοῖς. Εἰ γὰρ μὴ βουληθείημεν τοῦτο ποιῆσαι, πλεονεκτεῖ ἡμᾶς ὁ διάβολος, ὡς αὐτὸν λαμβάνων, ἀλλὰ τὸν ἡμέτερον ἡμόμενον ἀπὸ τῆς ῥᾳθυμίας τῆς ἡμετέρας καὶ διὰ τῆς ἀμετρίας 35 τῆς περὶ τὴν ἀθυμίαν καταπονοῦντος, καὶ αὐτοῦ λοιπὸν ποιοῦντος. διὸ καὶ ἐπῆγαγε· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν· ὅτι καὶ διὰ τῶν ὠφελούντων πολλάκις, ὅταν μὴ δεόντως τοῦτο γίνηται, οὐδὲν μὴ προσέχοντας ἐπισκελίζειν εἴωθεν. Εἰ γὰρ ὧν αὐτὸς τις ἐπλημμέλησε θ πλημμέλημα τοιοῦτον, οὐκ ἀφίησιν ὁ Παῦλος πολλῇ τῇ λύπῃ κεχρῆσθαι, ἀλλὰ σπουδῇ καὶ ἐπείγῃ) καὶ πόντα ποιῇ καὶ προσχωρεῖν), ὥστε σκοπεῖν τὸν ὄγκον τῆς ἀθυμί- 40 ας, Σατανικὸν εἶναι λέγων τὴν ἀμετρίαν, θ διάβολον πλεονεξίαν, καὶ τῆς ἐκείνου κακουργίας, καὶ τῶν ποιηρῶν αὐτοῦ νοημάτων ἔργον· ἐπεὶ ὧν ἕτεροι πεπλημμελήκασι, καὶ ἕτεροι μέλλουσιν ἀθυμίας ἐπενεχθῆναι, πῶς οὐκ ἐκάστης δυοῖν τὴν μανίας οὕτω κατακόπτεσθαι καὶ ἀλγεῖν, ὡς καὶ σκότος ἀφανὲς ἐπάγειν τῇ διανοίᾳ, καὶ πολὺν θόρυβον καὶ τὴν σύγχυσιν καὶ ταραχὴν καὶ ζάλην ἄφατον; Εἰ δὲ πάλιν μοι τὰ αὐτὰ λέγεις, ὅτι βούλομαί μοι, "οὐκ ἰσχύω δέ· πάλιν χ. ἡ δυνάμεως

σοι δὲ ἐγὼ καὶ αὐτὰ ἐρῶ, ὅπ" σκῆψις ταῦτα δὲ πρόφασις. καὶ γὰρ οἶδά σε τῆς φιλοσόφου ψυχῆς τὰ νεῦρα. ἵνα οὖ καὶ ἑτέρωθεν εὐκολωτέραν σοι ποιήσω τὴν κῆ τῆς ἀθυμίας ταύτης τῆς ἀκαίρου καὶ ὀλεθρίου δυπίσασίν τε καὶ νίκῃω, * τοῦτο πάλιν, ὅπερ ἐπιζάτω, ποιεῖ. ἵστω ἀκούσης διηνεμοῦντός τινος τῶν πνευμάτων ταύτην, ἀποπήδα ταχέως" ἀπὸ τῶν λογισμῶν τούτων, καὶ πρόσχες ὅπῃ τὴν ἔννοιαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς φοβερᾶς, καὶ αἰσθοῦ σαυτῆ ὃ βῆμα ὃ * φεικῶδες, τὸν δικαστὴν τὸν ἀδέκαστον, ὃν ποταμοὶ πυρὸς οὐ πρὸ τοῦ βήματος ἐκείνου συρόμενοι καὶ σφοδροτάτῃ κοχλάζοντες τῇ φλογί, καὶ ἀκονημένας ῥομφαίας, καὶ ἀποτόμους πυρείας, τὴν κόλασιν τὴν οὐκ ἔχουσαν τέλος, τὸ ζόφον τὸν ἀφεγγῆ, ὃ σκότος τὸ ἐξώτερον, τὸ σκώληκα τὸν ἰοβόλον, καὶ δεσμὰ τὰ ἄλυτα, τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων καὶ τὸν κλαυθμὸν τὸ ἀπαράμυθητον, τὸ θάλασσαν τῆς οἰκουμένης, μᾶλλον δὲ τὸ θάλασσαν ἑκατέρας τῆς κτίσεως, τῆς ἄνω, τῆς κάτω. Καὶ γὰρ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται, φησίν. Matt. κδ. κθ. Εἰ γὰρ καὶ μηδὲν" ἑαυτὰς ζωπίσασι, μηδὲ μέλλουσιν ὑπὲρ ἐλπίδα βυθιοῦσθαι, ἀλλ' ἐρῶσαι τὸ ἦθος ἀπρεπῶν αἰσθήσεων καὶ σοὶ ἀπείρους δήμους κρινομένους, οὐκ ἀδιαφόρως ἐκφοβήσουσι. τοσοῦτος ὁ φόβος πάντα. ταῦτα τοίνυν σκόπει, ὃ σοὶ ἀφύκτους ἐλέγχους. σοὶ γὰρ κατηγόρων δεῖται ἐκφύσις ὁ δικαστής, οὐ μαρτύρων, σοὶ δὲ ἀποδείξεων, σοὶ δὲ ἐλέγχων, ἀλλὰ πάντα, ὡς ἐπεφάνη, φέρει ἐις μέσον * τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν πεπλημμεληκότων. ὅτε σοὶ εἰς ὁ πρόσωπος καὶ ὀξυπάσων τῆς πονηρίας, οὐ πατήρ, οὐχ υἱός, οὐ θυγάτηρ, οὐ μήτηρ, σοὶ ἄλλος τις συγγενής, οὐ γείτων, οὐ φίλος, οὐ ζωοπηγός, οὐ χρημάτων δόσις, οὐ πλοῦτος περιουσία, οὐ δυναστείας ἔγκος· ἀλλὰ πάντα ταῦτα, ὥσπερ κόνις, ἐκποδὼν ἐλήλαται, καὶ μόνος ὁ κρινόμενος ἀπὸ τῶν αὐτῷ πεπραγμένων ἢ τὴν ἐλευθερωθῆ, ἢ τὴν δικαζόμενος ὑποφύγῃ ψῆφον. ὅτε σοὶ εἰς ὑπὲρ ὧν ἄλλος ἐσυλημμένος κρίνει), ἀλλ' ὑπὲρ ὧν αὐτὸς ἕκαστος ἥμαρτε. ταῦτ' οὖν ἀπόντα ζωγραφοῦσα, καὶ τὸ φόβου τοῦτον ἐξογκώσασα καὶ ὑπερτιμήσασα τῇ Σατανικῇ καὶ ψυχοβλαβεῖ λύπῃ, ἵνα σὺν τῇ πρὸς αὐτὴν ζέσει τοῦ πάθους καταύξει· καὶ φόβησον μόνον, ἀφάνης αὐτὴν εὐκολώτερον ἐξαπατήσας. ἐὰν δὲ ἀφόβησον δυνήσῃ. αὐτὴ μὲν γὰρ, μὴ τὸ μάταιον εἰ) καὶ πεπλὴ, καὶ ὀλέθριος σφόδρα καὶ βλαβερά· ἐκφυὴς δὲ καὶ ἀναγκαῖος ὁ φόβος, καὶ χρήσιμος, καὶ ἐπωφελής, καὶ πολὺ τὸ κέρδος ἔχων. ἀλλὰ γὰρ ἔλεγον ὑπὲρ τῆς τοῦ λόγου ῥύμης παρασυρεὶς, ὃ οὐχ ἁρμόζουσάν σοι ταύτην ποιησάμενος τὴν παραίνεσιν. ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ τοῖς κατ' ἐμὲ βεβαπτισμένοις ἁμαρτημάτων πλήθη ἀναγκαῖος ὁ λόγος οὗτος (φοβεῖ γὰρ καὶ Παῦλον) σὲ δὲ οὐ τοσούτοις καταρράσσει κυμάτων, καὶ αὐτῆς ἤδη τῆς ἀφίδος τῶν οὐρανῶν ἀφαμαρτάνειν οὐδὲ ἁπλῶς νύττειν δυνάμενος. διὸ πρὸς ἑτέραν μεταφήσομαι μυθοποιίαν πρὸς σὲ διαλεγόμενος, καὶ ἑτέραν ἀκουσόμενον νουθεσίαν, ἐπιδὴ σοι οὗτος ὁ φόβος καθικέσθαι οὐ δύναται), πλείω ὅσον καὶ τῶν ἀγγέλων. μεταπαιδεύσωμεν τοίνυν, καὶ δεῦρο καὶ αὐτὴν μετάσχῃ μου τοῦ λόγου, καὶ ἀναλογίσῃ τῶν " καταρθωμένων σε ταῖς ἀνταποδόσεις, καὶ βραβεῖα τὰ ἁρμόσοντα, οὐ Φαιδροὺς στεφάνους, τὴν μὴ τῶν πορνείων χορείαν, καὶ παστάδας καὶ ἱερεῖς, ἀλλὰ νυμφῶνα " τῶν οὐρανῶν, τὴν μὴ τῶν ἀγγέλων λῆξιν, τὴν πρὸς τὸν νυμφίον παρησίαν καὶ ὁμιλίαν, τὴν θαυμασίαν ἀφθονίαν ἐκείνων, τὰ ἀγαθὰ τὰ καὶ λόγου καὶ νοὸς ὑπερβαίνοντα. ἀλλὰ μή μου τῶν λόγων ὑπολάβῃ, εἰ καὶ εἰς ἀλλοτρίαν τῶν παρθένων σε καταλέξαμεν τῶν ἁγίων ἐκείνων καὶ χρείας βασιλικῆς. ἤκουσας γὰρ μου πολλάκις καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ διαλεγομένου πῶς ποτὲ ὅσῃ τῆς παρθενίας ὁ ἔρως· καὶ ὡς οὐκ ἀν' κωλυθείη ποτὲ εἰς τὸ ἐκείνων καταλεγῆναι χορὸν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐκείνας ὑπερβῆναι μὴ πολλῆς τῆς περιουσίας, ἀ πολλοὶ ἐν τοῖς ἀλλοις ὑπεδείξαμεν φιλοσοφίαν. διὰ τοι τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ὅρα * παρθενίας ὑμᾶς, οὐ τὴν ἀπειρόγαμον καὶ ἀπολλαγμένην σωματικῆς ἀνδρὸς παρθένον ἐκάλεσεν, ἀλλὰ τὴν τὰ τοῦ Κυρίου μεμελετηκυῖαν. καὶ αὖθις ὁ Χριστὸς δείκνυσι, ὅσῳ μεῖζον παρθενίας ἐλεημοσύνη (ἧς τὰ σκηπτρα κατέχεις αὐτὴ, καὶ τὸ στέφανον ἀνέδησο πάλαι) ἀπ' ἐκείνου μὲν τοῦ χορεῦσαι δὲ

ἥμισυ

σκήψεις ταῦτα καὶ φασεις. * καὶ χ. ἐκ χ. σεμνοτέρας καὶ χ. φοβερὸν καὶ χ. τὸ βῆμα χ. σοὶ χ. τοῖς χ. καταρθωμένων σοι χ. τὸ ἀφάνισον χ. Κύριε

ἥμισυ μέρος ἀξέδοσεν, ὅπως τούτης εἰσῆλθον χωρεῖς· μᾶλλον ἢ ὅπως δαψιλῶς αὐτὴν οὐκ ἐκέκτητο (καὶ γὰρ εἶχον ἔλαιον, ἀλλ' οὐκ ἀρχαῖον) οὐδ' ἢ χωρεῖς πρὸς ἀνάπαυσιν εἰστελθοῦσα, ὅπως τούτων ἦσαν εὐεργετημένοι, μᾶ πολλῆς ἂν ἐδέξατο τῆς τιμῆς, βουλομένους τε τὸν πατέρα ὀνομάζων, καὶ θεὸς ἑαυτὸν καλῶν, καὶ τῆς βασιλείας τοῦ κληρονομίαν αὐτοῖς χαριζόμενος, καὶ ἐν μέσῃ ἀνακηρύττων τῇ οἰκουμένῃ· καὶ οὐ πρὸ πολλοῦ ἔπαυσαν, καὶ ἀγγέλων καὶ τῆς κτίσεως πάσης προύσης, ἐφ' ἅπερ τε αὐτὸς καὶ ξενοδόχος αὐτοῦ ἐποίησεν. Ταύτης καὶ αὐτὴ ἀκούσῃ τότε τῆς μακαρίας φωνῆς, ταύτης ἀπολαύσῃ τῆς ἀμοιβῆς μᾶ πολλῆς τῆς εὐεργεσίας. Εἰ γὰρ ἐλεημοσύνης μόνον τοσαῦται αἱ ἀντιδόσεις, τοσοῦτοι οἱ τέφθυοι, τοσαύτη ἡ λαμπρότης, τοσαύτη ἡ εὐφάνεια καὶ ἡ δόξα· εἰ καὶ τὰ ἄλλα τῆς ἀρετῆς ἐπέλθοιμί σου μέρη, ποίαν ἂν ἔχοις συγγνώμην, ὀφείλουσα σύνεδρον ἤδη ἑορτῶν ἀγλαΐαν καὶ σκιρτᾶν καὶ χορεύειν καὶ τεθηλυσθαι, ὅπως ὁ δῆμος ἐμαίνη, καὶ ὁ δῆμος κᾶ κρημνῶν ἦλθε, καὶ κακόπους ἐλθοῦσα ἑαυτῷ, καὶ βύκηλον κᾶ τῆς ἀγέλης σου ψυχῆς τὴν Δαβὸλῳ ποιοῦσα τὴν ἔφοδον, οὐ μέχρι τῆμερον καταλῦσαι οὖσα ἐπαύσω; τί γὰρ ὠφελεῖ τὸν κατοπτρον τὸν πολυειδῆ καὶ πολύτροπον; καὶ πόσος ἡμῖν εἰς τοῦτο ἀρκέσει λόγος, πόσον ἢ ἰσοτιμίας μέτρον, εἰ μὴ καὶ σὺ τῆς* ἡλικίας μέτρον τοῦτο παθήματα σου καταλέγει, τὰ μὲν τῶν οἰκείων, τὰ μὲν τῶν ἀλλοτρίων, τὰ μὲν τῶν φίλων, τὰ μὲν τῶν ἐχθρῶν, τὰ μὲν τῶν ἡμέτερα πεπονθότων, τὰ μὲν τῶν μηδαμόθεν προσηκόντων, τὰ μὲν τῆς σῆς δυναστείας, τὰ μὲν τῆς βουλῆς, τὰ μὲν τῶν ἀρχόντων, τὰ μὲν τῆς ἰδιωτῶν, τὰ μὲν τῆς εἰς κλῆρον τελωνῶν; τούτων γὰρ ἕκαστον εἰ μὴ διέξοι, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μόνον ἰσοτίμου ὁλόκληρον ἱκανὸν ποιῆσαι τὸ δίκημα. Εἰ δέ μὴ καὶ τὰ ἑτέρα εἴδη τῆς ἀρετῆς μεταξαίη, καὶ μηκέτι τὰ πρὸ* ἑτέρων, ἀλλὰ τὰ μὲν σῶ καταστυθαθέντα δικήσαιτο πάθη, ἵνα λίθον, ἵνα σίδηρον, ποῖον ἀδάμαντα οὐχ εὑρήσει νικηθέντα μὲν σῶ; ἀπαλὸν γὰρ ὕστω σάρκα λαβοῦσα καὶ τευφερὸν, πομπὴ εἴδει τευφῆς σωτεραφεῖσαν, οὕτως αὐτὸν ποικίλοις ἐπολυόρκησας πάθεσιν, ὡς μηδὲν ἀμεινον τῆς νεκρωθείσης Δαμασκεῖσθαι νῦν· καὶ τοσοῦτον ἀνῆψας σὸ σεαυτῇ νοσημάτων ἐσμόν, ὡς καὶ ἰατρῶν τέχνῃ, καὶ φαρμάκων δυνάμει, καὶ πολύτα ὀπτιμελείας ἐλέγξαι τρόπον, καὶ διὰ παντὸς συζῆν ὀδύναις. τὸν δ' ὀπτὸν τῆς τραπέζης καρτερεῖν τε καὶ ἐγκράτειαν, καὶ τὸν σὸν ταῖς νυξὶν εἴ πως βραδύτητι διεξελθοῦσι, πόσων δεήσεται λόγων; μᾶλλον δὲ οὐδὲ εἰάσας αὐτὸν ἐγκράτειαν κομῆσαι λοιπὸν, οὐδὲ καρτερεῖν ὀπτὸν σῶ, ἀλλ' ἕτερον ὄνομα ταύταις ἡμῖν ζητητέον ταῖς ἀρεταῖς πολλῷ μεῖζον. Ὁ γὰρ ἐγκρατεύεσθαι σκληρὸν φαμὲν ὁ καρτερεῖν, ὃ πολὺ πόνος ὀπτιμείας σοχλοῦμενον καὶ κεκτοιωμένα ταύτης· σὺ δ' οὐκ ἔγνως ὅτι κεκτήσεις. πολλῇ γὰρ τῇ ῥύμῃ τὸν δρόμον τὸν ἀρχαῖον πνεύσασα καὶ τῆς σαρκὸς, ἐσβεσας αὐτῆς τὰς ὀπτιμείας ταύτας, ὑ χαλινώσασα ὃ ἵππον, ἀλλὰ συμποδίσασα καὶ χαμαὶ ῥίψασα, καὶ ποιήσασα μένειν ἀκίνητον· ὁ τότε μὲν ἐγκράτειαν κατορθώσασα, νῦν δ' ἀπάθειαν λοιπόν. ὑ γὰρ διενοχλεῖ πνοὴ ὀπτιμία, καὶ πόνον ἔγνως ὥστε αὐτῆς κεκτῆσαι· ἀλλὰ καθάπαξ αὐτὸν ἀφανίσασα, καὶ ἄβατον αὐτῇ τὸν σάρκα ποιήσασα, σοῦτον ἀπολαύειν σίτου καὶ ποτοῦ τὸν γαστέρα ἐπαίδευσας, ὅσον μὴ ἀποθανεῖν καὶ δίκην δοῦναι. Δαμᾶ τοι τοῦτο ὑ νηστεία σοῦ ἐγκράτειαν τοῦτο καλῶ, ἀλλ' ἕτερόν τι τούτου μεῖζον. τοῦτο καὶ ὀπτὶ τῆς ἀγρυπνίας σου τῆς ἱερᾶς ὅσην ἰδεῖν. καὶ γὰρ ἡ τοῦ καθεύδειν ὀπτιμία, σκεύης σδεσθείσης, συγκατεσβέσθη. ἔφη γὰρ ὕπνου, σιτία. ὁ ἑτέρῳ δ' αὐτὸν καταλύσας ἔφαγε, ἐξ ἀρχῆς μὲν ὁ αὐτὸν βιασαμένη τὴν φύσιν, καὶ ὁλονυκτερεῖς νύκτας ἀϋπνους Δαμάσασα, ὕστερον δ' τῇ συνεχεῖ συνηθείᾳ καὶ εἰς φύσιν ἀγαγοῦσα τὸ πρᾶγμα. ὥσπερ γὰρ τοῖς ἄλλοις ἡ φύσιν τὸ καθεύδειν, ἅτω καὶ τὸ ἐγρηγορέναι. θαυμασὰ μὲν οὖν ταῦτα καὶ σκληρὸς γέμοντα καὶ καθ' ἑαυτά· εἰ δέ τις καὶ ὁ ἐγρηγορὼς ὀξέπαισιεν, ὅτι σὺ ἀώρῳ ἡλικίᾳ ταῦτα κατωρθοῦτο, καὶ τὴν ἐρημίαν τῶν διδαξάντων, καὶ τὸ πλῆθος τῶν σκανδαλιζόντων,

Matth xe.xd.

λιζόντων, ἢ ὅτι ὁ ψυχὴν ὀξὺ ἀσεβοῦς· οἶκος νεὼν αὖθις μολησάσης πρὸς τὸν ἀληθῆ, ἢ ὅτι χ. οἰκίας
ὁ σώματι γωνιαχείῳ τε ὁ ἄλλως ἀπαλῷ δίκαι τὸν τῶν πρεσβύτων πρεσφύειν ἢ τὸν τεν-
φιῶ· πόσα πελάγη θαυμάτων ἀύρησει καὶ ἕκαστον τούτων αἰσιγόμωμα; Δικαί τοι τῶν
ἄλλων ὀδὲ ὀπτμνησθήσομαι, τῆς ταπεινοφροσύνης, τῆς ἀγάπης, τῶν λοιπῶν ἀρετῶν τῆς
ἁγίας σου ψυχῆς. ἢ γὰρ μόνον, ὡς ἐμνήσθην, τούτων ἢ ὅλας πρεσπηγείας εἶπον, * μυείας 5 * ἢ
ἀνέβλυσε· μοι πάλιν ἡ δίκαιοι πηγαὶ, ἢ βιάζεται καὶ τούτων εἰπεῖν, ὡς τῆς πρώτερας, χ. μυ
καὶ οὐ μέρους τὰ εἴδη, μᾶλλον ὅλας ὑποθέσεις [ὀπτίσαμεν] μόνον. ὀκφνο γὰρ σφόδρα
ἄπειρον ὀπτίζοντι λόγον. ἀλλ' οὐκ ἀνέξομαι, ὥστε μὴ τῆς ὑποθέσεως οὐκ πεσεῖν, ἰὼν προ-
ειλόμιλν καταρῶσαι, εἰς ἄπειρον ὀξενεχθεὶς πέλαγος. ἐπεὶ εἰ μὴ τοῦτο πρεὐκειτό μοι
νεῶ, ὃ πρέρριζον τὸν ἀθυμίαν ἀπὸ σῦ ἀναστάσας, ἡδέως τούτοις ἐνδιέτριβον τοῖς λόγοις, ἢ 10
πέλαγος ἄπειρον ἔπλεον, μᾶλλον ὅ πέλαγη, ἑκάστης σε ἀρετῆς ὅλας πολυκλδῆς ἀνατέμ-
νων ὁδοὺς, ὧν ἑκάστη ὁδὸς πέλαγος ἔπικτε πάλιν καὶ τὴν ὑπομονὴν, καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην ἢ χ. ὑπομ
ἐλεημοσύνην τὴν πολυειδῆ καὶ πρὸς αὐτὰ τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα ἁπλωθεῖσαν, καὶ τὴν ἀ-
γάπην τὴν μυείας νικῶσαν καμίνους, καὶ τὴν ζωσέσαν τὴν ἀπείρων καὶ πολλῆς γεμούσην χαρίτος ἢ
ὅλα μέτρα τῆς φύσεως ὑπερβάσαν. τὰ ὅ καταρθώματα τὰ ἐντεῦθεν τιθέντα εἴ τις βού- 15
λοιτο ὀπτέναι, ὅλως τὸν ποιήσει, οἷον ἂν εἴ τις καὶ τὰ κύματα τῆς θαλάττης ἀριθμῆν ὀπιχεί-
ρησίν. διὸ τὰ ἄπλετα ὅλως τὰ πεδιάδρομον πελάγη, ὧν λέοντα ἀπὸ τῦ ἄνυκος δίξαι πει-
σόμεθα, ὀλίγα ἄττα πρὸς τῆς στολῆς σε ὅλα λεξθέντες, πρὸς τὸν ἁπλότητα εἰκῆ σοι πρει-
κειμένων ἱματίων. τῶν μὲ γὰρ ἄλλων ἔλαττον εἶ δίκαι ὃ καταρθωμα· εἰ δέ τις ἀκριβῶς 20
αὐτὸ ὀξετάσειε, σφόδρα ὑρήσει μέγα τε ὑπάρχον, ἢ φιλοσόφω διάθεσιν ψυχῆς καὶ τὰ βιω- χ. αὐτῶ
τικὰ ἀπόμτα καταπατύσης, καὶ πρὸς αὐτὸν ἱσταμένης ὧν ὑρανόν. διὸ δὴ οὐκ ἐν τῇ καμ-
νῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ, ὅτε ὅλα σκιᾶς καὶ τύπου ὁ τῶν ἀνθρώπων ὁ Θεὸς ἦγε
λόμος, καὶ σωματικώτερον τὰ τῆς πολιτείας ἐρρυθμίζετο, καὶ πρὸς τῶν ὑρανίων ὀδὲν ὀδὲ-
πω λόγος ἰῶ, ὀδὲ μνήστων μνήμη, ὀδὲ τῆς νεῶ κατηγύσης φιλοσοφίας" ἄπτμα, χ. αἰνίγμα-
ἀλλὰ παχύτερόν πως καὶ ἀρχικώτερον ⓐ νόμοι τοῖς Εβραίοις ἐγράφοντο, μᾶ πολλῆς 25 τα,
τῆς σφοδρότητος τὸν ἐν τοῖς ἱματίοις ἀπαγορδίων φιλοσοφίαν, ταῦτα ὅλα τῦ προ-
Ησ. γ. ιε. φήτυ φησί· Τὰ ὅ λέγει Κύριος ὅτι ὅλα ἀρχούσας θυγατέρας Σιών· ἀνθ' ὧν ὑψώθη-
σαν αἱ θυγατέρες" Σιὼν, καὶ ἐπορδύησαν * ὑψηλῷ τραχήλῳ καὶ νεύμασιν ὀφθαλμῶν καὶ χ. αὐτῶν,
τῇ πορείᾳ τῶ ποδῶν σύρουσαι τὸν χιτῶνας, καὶ τοῖς ποσὶν ἅμα παίζουσαι, ταπεινώσει Κύριος * ἐν
ὅλα ἀρχούσας θυγατέρας Σιών, ἢ ἀνακαλύψει τὸ σχῆμα αὐτῶν, ἢ ἀφελῆ τὴν δόξαν τοῦ 30
ἱματισμοῦ αὐτῶν. ἢ ἐς αἰ σοι ἀντὶ ὀσμῆς ἡδείας κονιορτὸς, ἢ ἀντὶ ζώνης ῥοπίνου ζώσῃ, καὶ ἀν-
τὶ τῦ κόσμου τῆς κεφαλῆς σε φαλάκρωμα ἔξεις ὅλα τὰ ἔργα σε, ἀντὶ ὅ τῦ χιτῶνος τῦ με-
σοπορφύρυ περιζώσῃ σάκκον· ταῦτά σοι ἀντὶ κεκλωπισμοῦ. Εἶδες ὀργὴν ἄφατον, εἶ-
δες κόλασιν καὶ ὠμωρίαν σφοδροτάτην; εἶδες ἀχμαλωσίαν ὀπιτεταμένην; οὐκ τῦτον
σοχάζου τῦ ἁμαρτήματος ὃ μέγεθος. οὐ γὰρ ἂν σφοδροτάτην οὕτως ἐπήγαγε ὠμωρί- 35
αν ὁ Φιλάνθρωπος" ποτε, μὴ τῆς ἁμαρτίας τῆς ὀπαπωμένης αὐτὴν πολὺ μείζονος οὔ- χ. τότε
σης. Εἰ ὅ ὃ ἁμάρτημα μέγα, δῆλον ὅτι καὶ ὃ καταρθωμα μέγιστον· ὃ ἀπεναντίας ἐσικὸς
α. Τιμ. β. δ. τούτῳ. Δικαί τοι τῶν ἢ βιωτικῶν γωναιξὶ δικαιόμενος ὁ Παῦλος, ἃ μόνον τῦ χρυσοφο-
ρῆν αὐτὰς ἀπάγει, ἀλλ' ὀδὲ ἱματίοις πολυτελῆ πρεκεῖσθαι ἀφίησι. οἶδε γὰρ, οἶδε σαφῶς,
ὅτι χαλεπὸν τῶν ψυχῆς νόσημα ὁ δυσκαταγώνιστον, ὁ γνώμης διεφθαρμένης δῆγμα μέγι- 40
στον, ὁ σφόδρα φιλοσόφου δεόμενον" ψυχῆς. ἢ δηλονότι ἢ αἱ βιωτικαὶ γυναῖκες μόνον ὁ ἀν- χ. γνώμης
δράσιν ὁμιλήσασαι, ὧν ὀδὲ μία ῥαδίως τῶν τῆς ἰδέας τῆς πρεπούσης, ἀλλὰ ἢ αἱ φι-
λοσοφῆν δοκοῦσαι, καὶ εἰς ⓦ τῆς παρθενίας πολῆν χορὸν. πολλαὶ γὰρ τούτων πρὸς τυραν-
νίδα φύσεως ἀποδυσάμεναι, καὶ καθαρῶς ⓦ τῆς παρθενίας ἁμιλλώσας δρόμον, ἢ ἀγ-

γελικὸν

γελικὸν ἐν τούτῳ μιμεῖσθαι πολιτείαν, καὶ ἐν ἀνθρωπίνῳ σώματι τὰ τῆς ἀσωμάτου" ὑπὲρ δυ- χ. ἐνδ.
νάμεως τοιαῦτα (Ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι ἐκείνῳ, φησὶν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγαμίσκουσιν)) καὶ πρὸς Luc. x. 35.
τὰ ἀσωμάτους δυνάμεις ἀθλεῖν τὴν ἀμιλλαν, καὶ πρὸς τὴν ἀφθαρσίαν ἐν φθαρτῷ σώ-
ματι φιλονεικοῦσαν, καὶ, ὃ πολλοῖς ὀδυνηρὸν ἀκοῦσαι φορτίον, διὰ τῆς ἔργων κατορθοῦσαν, καὶ
καθάπερ λυτῆρα τινα κύνα καὶ συνεχῶς ὑπιππεύοντα τὴν ὑπομονὴν διακρουόμενα, καὶ μηνοει-
δῆ θάλασσαν καταστέλλουσαν, καὶ ἐν ἀγρίοις κύμασιν ἥμερον γαλήνης πλέουσαν, καὶ τὰ ἐκπε-
πτωκότα σφοδρῶς τοῦ πελάγους εἰς οὐσίας φερόμενα, καὶ ἐν καμίνῳ φυσικῆς ὑπομονῆς ἐ-
ρῶσαν καὶ μὴ κατακαιομένην, ἀλλ' ὡς πηλὸν ὀπτὸν ἀδιάθραυστα τούτοις καταπατοῦσαν, ἵνα τὸ τῆς
ὑπομονῆς ταύτης ἐάλωσαν ἀφράστως πόνου καὶ ἐλεεινῶς, καὶ τὰ μείζονα διωκηθῆσαι ἵνα τοῦ τὰ-
τε κατηγωνίσθησαν. Τοσοῦτον γάρ ἐστιν ἡ πρὸς θεὸν παῤῥησία φέρειν, καὶ τοσούτου δεῖσθαι τοῦ πόνου, ὅσου
κατῆλθεν ὁ Χριστὸς εἰς ἅδου ἵνα τοὺς ἀνθρώπους ἀγγέλους ποιήσῃ, καὶ τὴν ἄνω πολιτείαν χ. ἀνθρώπων
ἐν γῇ τοῖς καταφυτεύσῃ, οὐδὲ τότε ἐθάῤῥησεν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦτο, οὐδὲ εἰς νόμου ἀνῆκε τάξιν ἀ-
γαγεῖν, ἀλλ' ἀποθνήσκειν μὲν ἐνομοθέτησεν, οὐ τὶ βαρύτερον ἡγούμενος· ἀνῆκε; καὶ φανερόν ἐστι δι-
ὰ παντὸς, καὶ οὐκ ἐν ἑνὸς ἢ δευτέρου, πρόθυμον ὄντα οὐκ ἐνομοθέτησεν, ἀλλ' ἀφῆκεν ἐν τῇ τῶν
ἀκουόντων κεῖσθαι προαιρέσει εἰπών· Ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω. καὶ γὰρ μέγας ὁ Matth. 19. 12.
ἆγκος τοῦ πράγματος, καὶ ἡ δυσκολία τῶν παλαισμάτων τούτων, καὶ ὁ ἱδρὼς τῶν ἀγώνων,
καὶ σφόδρα ἀπόκρημνοι τοῦτο τῆς ἀρετῆς τὸ χωρίον. καὶ τοῦτο δηλοῦσι καὶ οἱ ἐν τῇ παλαιᾷ
πολλὰ κατορθώσαντες. καὶ γὰρ Μωυσῆς ἐκφυὶς ὁ μέγας, τῶν προφητῶν τὸ κεφάλαιον, ὁ
γήσιος τῷ Θεῷ φίλος, ὁ τοσαύτης ἀπολαύσας παῤῥησίας, ὡς ἐξακοσίας χιλιάδας ἵππων θυ-
μοῦς ἡνιόχει δέκα ἁρπάσας ἡνιόχου πλήκτρου, οὗτος ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος ἀνὴρ
θαλάσσῃ μὲν ἐπέταξε, καὶ πέλαγος ἔσχισε, καὶ πέτρας διέῤῥηξε, καὶ ἄέρα μετέβαλε, καὶ ὃ Νει-
λῷον ὕδωρ εἰς αἷμα μετέτρεψε, καὶ βατράχων καὶ ἀκρίδων τρατόπεδον ἐπετίναξε τῷ Φαραώ,
καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν μετεστοιχείωσε, καὶ μυρία ἕτερα ἐπιδείξατο θαύματα * (καὶ γὰρ δεῖ * ἢ ἀρετῆς ἢ
ἑκατέρου μέρους ἅψασθαι) πρὸς ἢ τοὺς ἀγῶνας τούτους οὐδὲ ἀντιβλέψαι ἴσχυσεν, ἀλλ' ἐ- πολλὰ κατορ-
δεήθη γάμου, καὶ ὁμιλίας γυναικὸς, καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀσφαλείας, καὶ οὐκ ἐτόλμησεν εἰς τὸ θώματα
τῆς παῤῥησίας πέλαγος ἑαυτὸν ἐκδοῦναι, καὶ ἐκβῆναι χώματος δεδοικώς. καὶ ὁ πατριάρχης ἢ χ. ἐγέρσει
ὁ τοῦ παιδὸς ἱερεὺς ὁ μὴ τυραννικώτατον τῆς φύσεως καταπαλαίσας ἴσχυσε πάθος, καὶ παῖδα
ἀνέλῃ ἠδυνήθη, καὶ παῖδα Ⓦ Ισαὰκ, ἐν αὐτῷ τῆς ἡλικίας τῷ ἄνθει, ἐν αὐτῇ τῆς νεότη-
τος τῇ ἀκμῇ, μονογλῶν, γήσιον, καὶ πρὸς ἐλπίδα αὐτῷ πᾶσαν δεδομένον, καὶ ἐπ' αὐ-
τῷ σαλθοῦν μόνῳ *, καὶ ἐν ἑκάτῳ γήρᾳ, καὶ ἀρετῇ κομψότατα πολλῇ, καὶ αἰαγα- * τὴν ἐλπί-
γεῖν ἀνδρ' ὅπως ὅ ὄφις ἴσχυσεν ὅπου τοιαύτη μέλλων αἰάγλη προέξει, καὶ θυσιαστήριον δας,
ᾠκοδόμησε, καὶ ξύλα συνέθηκε, καὶ τὸ ἱερεῖον ἐπέθηκε, καὶ μάχαιραν ἥρπασε, καὶ δηλα- * ἢ συνέθηκε,
δὴ τοῦ λαιμοῦ τοῦ παιδὸς τὸ ξίφος ὤθησε, * καὶ ἤμαξεν ὁ ἀδάμας ἐκεῖνος, μᾶλλον ἢ καὶ ἀ-
δαμάντινος φερέτερος (ὁ μὲν γὰρ ἐν τῇ φύσει τοῦτο κέκτηται· οὗτος ἢ διὰ τῆς πρὸς θεὸν προ-
αἱρέσεως φιλοσοφίας φυσικὴν ἐμιμήσατο φερεπτότητα, καὶ ἀπέλων ἀπαθὴς διὰ τῶν ἔρ-
γων ἐπιδείξατο) ἀλλ' ὅμως ὁ τοσοῦτον καὶ τηλικοῦτον ἰσχύσας διανῦσαι ἄθλον, καὶ αὐτῆς " ἐξελθεῖν τῆς φύσεως, πρὸς τοὺς ἀγῶνας τῆς παῤῥησίας ἀποδύσασθαι οὐκ ἐτόλμησεν, ἀλλ' χ. δεῖν
ἔδεισε καὶ αὐτὸς τὰ σκάμματα τοῦτα, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ γάμου πρόμαχον ἐπεσώσατο. Βού-
λει πρὸ αὐτῶν Ⓦ Ἰὼβ τοὺς ἐρημικοὺς, Ⓦ δίκαιον, τὸν ἀληθινὸν, τὸν θεοσεβῆ, Ⓦ ἀπεχό-
μενον ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος; οὗτος ὁ Ἰὼβ συνέκοψε τοῦ διαβόλου τὸν ὀφιν παι-
όμενος οὐ παίων, ἐκένωσεν αὐτοῦ τὸν βελοθήκην ἅπασαν καὶ κατοξυόμενος πρὸς αὐτὸν συνε-
χῶς, ἅπαν ὑπέμεινε πειρασμὸν εἶδος, καὶ ἕκαστον μυρίων ὑπερβολὴν ἀπάσης. Καὶ γὰρ δοκοῦν-
τα εἶναι Ⓦ βίον λυπηρὰ, * ταῦτα μάλιστα πάντων ἐστὶ, πενία, καὶ νόσος, καὶ παίδων ἀπο- * καὶ ὄντα.
βολὴ, καὶ ἐχθρῶν ἐπιμάσσεις, καὶ φίλων ἀγνωμοσύνη, καὶ λιμὸς, καὶ σαρκὸς ὀδυνῶν διϊσχνῆς,

καὶ λαιδορίαν, καὶ συκοφαντίαν, καὶ ὃ πονηρὸν κτήσασθαι, καὶ ἀπολαῦσαι· καὶ ταῦτα ἅπαντα εἰς ἓν ἀθροίζῃ σῶμα, καὶ μιᾶς καπνισθῇ ψυχῆς· καὶ ὃ δὴ χαλεπώτερον, ὅτι καὶ ἀμέλητόν ἐστιν ἅπερ ἐπάθετο. ὃ δὴ λέγω τοιοῦτόν ἐστιν· ὁ ὢν πενήτων τροφεὺς καὶ τὴν οἰκίαν τοιαύτην τραφείς, ἅτε γυμνασάμενος καὶ μελετήσας, ῥᾳδίως ἂν φέρει καὶ τῆς πενίας τὸ βαρύ· ὁ δὲ τοιούτοις ἐκπερρέουσι χρήμασι, καὶ τοσούτῳ πλούτῳ κομῶν, εἶτα ἀθρόον εἰς τὸ ἐναντίον μεταπεσών, οὐκ ἂν εὐκόλως ὑποφέροι τὴν μεταβολήν. καὶ γὰρ ἀγυμνάστως ὅτι χαλεπώτερα φαίνεται ἀθρόον περιφερόμενα. πάλιν ὁ ἄσημος καὶ ἀξιάσημος * γνώμενος, καὶ τὸ ὦ διὰ μέσου καταφέρεσθαι ζῶν, οὐκ ἂν σφόδρα λοιδορήσαιμι καὶ ὑβριζόμενος ἂν ἐφαίην· ὁ δὲ τοσούτοις ἐκπλεύσας δόξης, καὶ παρὰ πάντων δορυφορούμενος, καὶ ἐν τοῖς ἀπάντων στόμασιν ὢν καὶ πόλεως μιᾶς πολλῆς ἀνακηρυττόμενος τῆς περιφανείας, εἰς ἀτιμίαν καὶ ὑπόπτειαν καταπεσών, τὸ αὐτὸ ἂν πάθοι τῷ ἀπὸ πλουσίου ἀθρόον γνομένῳ πένητι. ὁ παῖδας ἀποβαλὼν πάλιν, καὶ ἄπαιδας ἀποβάλῃ, μὴ σφόδρα ἂν εἰκότως κλαύσειεν· ὁ τῆς ὑπὲρ τὴν περίοικον τελευτῆς τὸ πάθος λαβὼν, ἂν ἡ τῆς ὑστεραίας περισκήπτῃ μὴ χρόνον, τοῦτο αὐτῷ περιποιήσειεν ἂν τὸ πάθος. οὐ γὰρ ἀεὶ ῥᾴδιον ἐπιστῆσαι τῷ ἕλκει, ἀλλὰ χειμαζόμενοι πολλάκις καὶ ἀφανιζόμενοι, ὅπερ οὐκ ὀλίγον ἀπορεῖται τῆς ὀδύνης. διὸ ὁ ὁλόκληρον αὐτὸν θρέψαι εἰδὼς ὡς μιᾶς ἁρπαθείσης καὶ ἀθρόον ῥοπῆς, καὶ ἐν ἑνὶ παροξύνῃ πλουτῆσαι. ὁ γὰρ βίαιος καὶ ἄωρος θάνατος ἰσχὺν καὶ ὁ χαλεπὸς καὶ ὁ τόπος ἐμποιεῖ τῷ πένθει προσθήκην. καὶ γὰρ ἐν ὥρᾳ συμποσίου, ὁ τὴν οἰκίαν τὴν τοῖς ξένοις ἀνεῳγμένην, καὶ πάφος αὐλοῖς ὁ οἶκος ἐλύετο. τί δὲ τις εἴποι τὸ λιμοῦ ἐκφυγόντα χαλεπώτερον καὶ ἐρημωθεῖσαν μὴ ἐλεηθέντα, ἢ ἀκούσιον, ἢ ἑκούσιον; οὐ γὰρ οἶδα πῶς φύσιν καλέσω· ὁρῶ γὰρ θυσίαν ὅπου θεὸς ἐδέξατο τῆς συμφορᾶς εἶδος. καὶ γὰρ ἡ παραχειμωνία ἀπείχετο τῆς τραπέζης, καὶ ἐρωμένων οὐχ ἥπτετο τῶν σιτίων. τῶν γὰρ τοῦ σῶμα τραυμάτων ἡ δυσωδία προσαπωθοῦσα κατέλυε τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ αὐτὸ Ιωϛ. ϛ. ζ. ἐπιμπλὰν τὴν τράπεζαν τῆς ἀηδίας. καὶ τοῦτο δηλῶν ἔλεγε· Βρόμον γὰρ ὁρῶ τὰ σῖτα μου. καὶ ἡ μὲν φύσις τοῦ λιμοῦ τὴν προσκειμένην ἀπέθετο ἡδονὴν ἐκβιάζετο· ἡ δὲ τῆς δυσωδίας ὑπερβολὴ τῆς ἐκ τῶν ἑρπόντων σήψεως τοῦ λιμοῦ τὴν βίαν. Διὰ δὴ τοῦτο εἶπον, οὐκ ἔχω πῶς αὐτὸν καλέσω. ἑκούσιον; ἀλλ' ἐβούλετο ἀπαγθῆναι τῶν προσκειμένων· ἀλλ' ἀκούσιον; ἀλλὰ πρὸ τοῦ τὰ σῖτα, καὶ σὺν τοῖς κυλύουσι ἰών. πῶς δὲ διηγήσαιμην τὰς ὀδύνας, τὰς ἀπὸ τῶν σκωλήκων, τὰ ἰχῶρος τὰ καταῤῥέοντα, τὰ οἰκείαν τῶν φίλων, τὴν καταφρόνησιν τῶν οἰκετῶν (Οὐ γὰρ ἐφείσαντό μου, φησιν, οἱ οἰκέται μου ἀπὸ προσώπου ἐμπίπτουσι- Ιωϛ. λ. ι. μάτων) σὺν ἐπεμβαίνοντας, σὺν ἐφαλλομένους; Οὓς δὲ οὐχ ἡσυχάσαιμι, φησὶν, ἀξίους εἶναι κυνῶν τῶν ἐμῶν νομάδων, οὗτοί μου ὑπεπατήσαντό με, καὶ νουθετοῦσί με· ἐλάχιστοι. οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα ἄπονα χόνεπα εἶναι; καὶ γὰρ ὄντι χόνεπα. εἶπον δὲ κεφάλαιον τῶν κακῶν, καὶ κολοφῶνα τῆς συμφορᾶς, τὸν μάλιστα ἀγνοεῖται αὐτὸν, τὸ χεῖρον τῶν ὀρύσσει τῶν ἐν ᾧ λογισμῷ γινομένων αὐτῷ; τοῦτ' μάλιστα ἐν ὁ ἀπηνίγων αὐτὸν καὶ ἀφόρητος, τὸ ζωηδὸς αὐτοῦ ὃ καθαρόν. τοῦτο μάλιστα ἐποίει τὴν ἔνδοι ζάλην, καὶ ἐσκότου τὸν λογισμόν, ἐκ τὸ κυβερνήτην ἐταράττειν. καὶ μὴ γὰρ ἑαυτοῖς ζωηδότες ἁμαρτήματα πολλὰ, καὶ πάθωσί τι δεινὸν, ἔχουσι καὶ τὸ λέγειν θύραν τῶν γινομένων, τὰς ἁμαρτίας τὰς ἑαυτῶν ἀναλογιζόμενοι, καὶ λύοντες τὸ ὅτι τῇ ἀπειρίᾳ ταῦτα ἔπαθον. πάλιν καὶ μηδὲν ἑαυτοῖς ζωηδότες, ἀλλὰ ἐκ παροῤῥώσεσι κομῶντες, ἂν πάθωσί τι τοιοῦτον, τὸν τῆς ἀνασάσεως εἰδότες λόγον, καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἐννοοῦντες ἐκείνας, οἷδασιν ὅτι " ἄθλοι τὰ συμβαίνοντα, ἐκ μικρῶν κεφαλαίων ἐπανόρθωσις· ὅτος ὁ καὶ δίκαιος ὤν, καὶ τῆς ἀναστάσεως * ὑπισχνούμενος ὀφθῆναι, ταύτῃ μάλιστα ἐκλυδωνίζετο, οὐκ εἰδὼς τὴν αἰτίαν ὧν ἔπαθε, " καὶ τῶν σκωλήκων καὶ τῆς ὀδυνῶν, ἀπὸ τῆς ἀπορείας ταύτης μᾶλλον κεντούμενος. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ταῦτ' ὄντως ἦν, ὅτε κατηξίωσεν ὁ φιλάν-

θρωπος

χ. θεῖπ. * γενέσθαι

ἴσ. καὶ ὅλη ἡ περίοικος τελευτὴ τὸ πάθ. λαβ.

χ. φροντίσαι μάλιστα

χ. σῆπα

χ. γεύσασθαι

χ. ἐλαχίστοι

χ. μ

χ. ὑπὸ σκω κ. τ. ἐφ. ἢ ὑπὸ

θεσπος Θεὸς ἐπῆρε αὐτὴν τῶν ἀγώνων τούτων τὴν αἰτίαν, ὅλιγα ἵνα δίκαιος δυαφθονῆς ταῦτα
διωρθώθη, οὕτως ἀνέπνευσεν, ὡς μηδὲ πεποιηθώς τι τῶν λυπηρῶν ἐκείνων. καὶ τοῦτο
ἐξ ὧν * ἐφθέγξατο" ἐδήλωσεν. ἀλλ' ὅμως καὶ πρὶν ἢ μαθεῖν τὴν αἰτίαν, ὡδυνᾶτο μὲν, ἔφε- * πάνυ
ρεν δ' ἀγχιμάχως, καὶ μὴ τὸ πρώτα ἀποκαλεῖν τὴν θαυμασίαν ἐκείνην ἀφῆκε φωνήν· Ὁ Κύ- χ. λίαν
ριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο· ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο· Εἶπε τὸ ὄνομα Κυ- Iωβ. α. κεφ.
ρίου εὐλογημένον εἰς τὸν αἰῶνα. ἀλλὰ γὰρ ἔοικα ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τοῦ ἀνδρὸς " κατεχόμε- χ. ὑπὸ τοῦ
νος, παῤῥωτέρω τῆς ὑποθέσεως ἐληλακέναι τῆς προκειμένης. δεῖ δὲ λίαν προθύμως ἄψασθαι
τῶν προκειμένων πάλιν. ἔστι τοίνυν ὁ " Ἰουδαῖος καὶ πλουσιώτατος ἀνὴρ, ὁ τοσαύτας ἀνάγκας
φύσεως καταπατήσας οὐκ ἐβλάβησαν οὐδὲ ὤκνησεν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον καθεῖναι, ἀλλὰ καὶ
γυναικὸς ἀπήλαυσεν, καὶ πατὴρ ἐγένετο παίδων τοσούτων. τοσαύτη τῆς πενίας ἡ δυσχε-
λία, ὅτως ὑψηλοὶ καὶ μεγάλοι αὐτοῦ οἱ ἀγῶνες, καὶ χαλεποὶ οἱ ἱδρῶτες, καὶ πολλῆς δέονται
τῆς εὐτονίας. ἀλλ' ὅμως πολλαὶ τῶν πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀποδυσαμένων σκῆνος οὐ
κατηγωνίσαντο τὸ πάθος, τὸ τοῦ χαλεπωτάτου δεσπότου τῆς ἀνελευθερίας τῶν ἱματίων, ἀλλ' ἐάλωσαν καὶ
ἐχαιρώθησαν καὶ τῶν βιωτικῶν γυναικῶν μᾶλλον. μὴ γάρ μοι τοῦτο λέγε, ὅτι χρυσίον ἢ πολυ-
τελεῖται, οὐδὲ σπειρὰ ἢ χρυσόπαστα πολυέλαιται ἱμάτια, οὐδὲ πολυδίπλοα λιθοκόλλητα
ἔχουσι. τὸ γὰρ χαλεπώτερον μάλιστα πάντων τοῦτό ἐστι, καὶ ὃ μᾶλλον τυραννίδα δείκνυσιν αὐτῆς
τὸ νόσημα καὶ τὸ πάθος τὴν τυραννίδα, ὅτι ἰδοῦσαι καὶ ἐφιλονείκησαν καὶ ἐβιάσαντο. δι' οὐτε-
λῶν ἱματίων σκιὰν παραινίσσει πολυτελῶν ἱματίων σκιὰν τὰ χρυσᾶ " πολυελαίων καὶ τὰ χ. πολυελαίων
ἱμάτια τὰ σπειρᾶ, καὶ ἐπέρασι μᾶλλον ἐντυθῆναι αὐτῆς φανεῖσαι, ὡς μὴ αὐτὰ νομίζοιεν, ἀ-
λλοφορόν τι μεποιῆσαι πρᾶγμα· ὡς ὅ γε πρᾶγμα ἐς φύσις δείκνυσιν, ὀλέθριον καὶ βλα-
βερὸν καὶ βαθὺ τὸ βάραθρον ἔχον. διὰ μυρίους τοίνυν αὐτοὺς εἰσῆλθε τοῦτο τὸ πάθος, ὅτι ὁ πλοῦτος ἐγένετο δυσκατανόητον, τοῦτο τῇ ἐν χρείᾳ ζωῇ οὕτω ῥᾴδιον καὶ
εὔκολον, ὡς αὐτὴ τὴν πρᾶξιν ἐδήλωσεν ἡ ἀλήθεια. οὐδὲ γὰρ τὴν εὐτέλειαν θαυμάζω τῆς ἐσθῆτος
μόνον τὴν ἄφατον καὶ ἀῤῥεῖς τοῦ πράγματος ὑπερβαίνουσαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀχρη-
μάτιστον μᾶλλον, τὸ ἀνεπιτήδευτον τῆς ἐσθῆτος τῶν ἐπιτηδευμάτων, τῆς βαδίσεως· ἅπερ ἅπαντα χρώματα ἐστὶ τῆς ἀρετῆς τὴν σκιαποικιλμένην τῇ ψυχῇ φιλοσοφίαν ἐξω-
γραφοῦσα. Σύλλογος γάρ, φησι, δούλων ἐστὶ γέλως ὀδόντων, ἐστὶ βῆμα ποδὸς ἀ- χ. διαζωγρ. Σειρ. κθ. κε.
ναπλῆσαι τὰ πρὸ αὐτοῦ. Εἰ γὰρ μὴ μοι ὑπερβολὴν ἴδοι γελοίαν τῆς βιωτικῆς φαντασίας
λογισμοὺς χαμαὶ ἐῤῥιψας καὶ καταπάτησας, οὐκ ἂν οὕτως εἰς τοσοῦτον ἐξεπόδησας ὑπερφυ-
ας αὐτῶν, ὑδ' ἂν ὅτου κρείττονι τούτου χαρακτῆρι ἐμβρίσαι τε καὶ ἀ-
πήλασας. ἀλλὰ μηδεὶς ὑπερβολὴν καταγινωσκέτω ὑλίην, εἰ χαριεστάτην αὐτὴν ἀμβρο-
σίαν ἐκάλεσα. εἰ γὰρ ὅπερ τῶν βιωτικῶν καὶ Ἑβραϊκῶν γυναικῶν, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ τοσαύτην
ἔφερε τὴν κόλασιν τὸ πλημμέλημα, ὅπερ τὸ ὀφειλόμενον τὸ πολίτευμα ἔχον ἐν οὐρανοῖς καὶ ἀγγε-
λικὸν " μιμεῖσθαι βίον, καὶ ἐν γῇ περιπολιτευομένους, πόσα ἂν ἀφορίσειεν ἡμῖν τὸ ἀνὰ τοῦτο τολμη- χ. μιμήσεως
ρὸν μὴ πλείονος τὴν ὑπερβολῆς; ὅταν γὰρ ἴδωμεν πρόσωπον καταπλαττόμενον ἐν τοῖς ἱματίοις,
σύρεσθαι τοὺς χιτῶνας, ὅπερ ὁ προφήτης ἐκεκάλεσε, διαῤῥηγνυμένου ἐν τῇ βαδίσει, καὶ
διὰ φωνῆς καὶ διὰ ὀμμάτων καὶ διὰ στολῆς τὸ δηλητήριον κεκραυσμένον ποτήριον τοῖς ἀνθρώπων
ὄμμασι, καὶ τὰ βάραθρα ὅπου πλέον ἀνασκάπτουσαν τοῖς " πρίοσι, καὶ παγίδας πήξασαν ἐντυ- χ. περιόντα
χεῖν, πῶς τοιοῦτον λοιπὸν προσέρχεσθαι πρόσωπον, ἀλλ' ἢ μὴ τὴν παρισουμένων αὐτοῦ ἀριθ-
μήσεις γυναικῶν; ἢ γὰρ τοσοῦτον σκῆνος δέλεαρ, ὅσην αὖ καὶ γίνονται, πόσα χεῖρα ἀναπε-
πτωκυῖαν τῆς ἡδονῆς τὰ πρέα. διὰ ταῦτά σε μακαρίζομεν, διὰ ταῦτά σε θαυμάζο-
μεν, ὅτι πάντων ἀπαλλαγεῖσα τούτων, καὶ σὲ τούτῳ τῷ νικητηρίῳ ἐπιδείκνυσι τῶν μερῶν, οὐχ ὡ-
ραϊζομένην, ἀλλὰ νεμεσωμένην, οὐ καλλωπιζομένην, ἀλλ' ὁπλιζομένην. ἀλλ' ὅπως ἀπὸ τοῦ ὄνυ-
χος λέοντα τέως ἐδείξαμεν, καὶ τοῦτο ἐν μέρει (οὐδὲ γὰρ τοῦτο ὅλον ἐπῆλθόν σοι τὸ κατόρ-

θωμα. καθάπερ γὰρ ἔφθην εἰπών, εἰς τὰ ἄπειρα τῶν ἄλλων σε καταρθωμάτων δέδοικα εἰσελθεῖν πελάγη· ἄλλως τε, οὐδὲ ἐγκώμιον προσθήκην τῶν εἰπεῖν τῆς ἀγίας σε ψυχῆς, ἀλλὰ βλασφημίας καὶ ἀσκυβάσαι φάρμακον) φέρε πάλιν ἀναλάβωμεν τὰ ἔμπροσθεν εἰρημένα. τί γὰρ ἔμπροσθεν εἰρήκαμεν; ἀπαλλαγεῖσα τῶν λογίζεσθαι τί ὁ δεῖνα ἠμάρτε, καὶ τί ὁ δεῖνα ἐπλημμέλησεν, σὺνοίσει σε σοὶ ἀθλεῖν διηνεκῶς, τῆς καρτερείας, τῆς ὑπομονῆς, τῆς ἱκετείας, τῶν δακρύων, τῶν πανυχίδων τῶν ἱερῶν, τῆς ἐγκρατείας, τῆς ἐλεημοσύνης, τῆς φιλοξενίας, τῶν ποικίλων καὶ χαλεπῶν καὶ πυκνῶν πειρασμῶν. ἀναλογίσασα πῶς ἐκ παιδὸς τῆς ἡλικίας μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας οὐκ ἐπαύσω πενθοῦσα Χριστόν, διψῶντα ποτίζουσα, γυμνὸν ἐνδύσασα, ξένον συνάγουσα, ἀρρώστοις ὑπηρετοῦσα, προσδεδεμένῳ συναπιοῦσα. σπούδασον σε τῆς ἀγάπης ὁ πέλαγος, ὃ τοσοῦτον ἰδεῖν ἔχεις, ὡς μὴ εἰς αὐτὰ τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα μὴ πολλῆς ἀφικέσθαι τῆς ῥύμης. καὶ γὰρ καὶ οἰκία σε πάντη ἐλθόντι ἰδεῖν ἔχειτο μόνον, ἀλλὰ καὶ πόντος καὶ γῆς καὶ θαλάττης πολλοὶ σε τῆς ἀπήλαυσαν τῆς φιλοπτωχίας καὶ τῆς φιλοξενίας. ταῦτα δὴ πάντα συνάγουσα, πτύφα καὶ θύφεκτον τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων καὶ τῶν βεβαίων. εἰ γὰρ καὶ τοῦ βλασφήμου τύπτεις καὶ αἱμοβόρους καὶ πολλῷ τούτων χαλεπώτερα ἐργασαμένους ὑπομένεις δίκην διδόντας ἰδεῖν, ὄψει καὶ τοῦτο τότε· ἐπεὶ καὶ ὁ Λάζαρος τὸν πλούσιον εἶδεν ἀποτινάζοντα. εἰ γὰρ καὶ ὁ τόπος αὐτοῖς διώρισται μέγα τὸ τοῦ βίου διάφορον, καὶ ὁ χάος αὐτοὺς διέρρηγε, καὶ ὁ μηδὲ ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραάμ, οὐ σὺν ταῖς καμίνοις ταῖς ἀφορήτοις, ἀλλ' ὅμως καὶ εἶδεν αὐτὸν ὁ Λάζαρος καὶ φωνῆς ἤκουσε καὶ ἀπεκρίνατο· ταῦτα καὶ ὑπὲρ σοῦ ἔσται τότε. εἰ γὰρ ὁ ἕνα πρὸ ὧν αὐθέφτον τοιαύτας δίδωσι πληγάς, καὶ τῷ σκληρὸν δηλήσαντι πάλιν ἕνα λοιπὸν μύλων ἐκκρεμασθῆναι [καὶ] τὸν τράχηλον, καὶ εἰς τὸν θάλασσαν καταποντισθῆναι, τοσαύτην οἰκουμένην σκληρὰν διαλύσαντες, καὶ τοσαύτας αἰκίας ἐκκλησίας, καὶ πόλεις θορύβων καὶ ταραχῆς ἐμπλήσαντες, καὶ λῃστῶν καὶ βαρβάρων νικήσαντες ὠμότητα καὶ ἀπανθρωπίαν, καὶ ὅτου καὶ κέρτος ἐκδικηθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγιώτου ἀνδρὸς Ἀβδόλου, καὶ τὴν συνεργοῦντων αὐτοῖς δαιμόνων, ὡς ὁ φεικτὸν τοῦτο δόγμα καὶ ἀγνωσιώτης γέμον καὶ τοῦ δεδωκότος ἄξιον, καταγέλαστον καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι ποιῆσαι, καὶ μυρίας καταδύσαντες ψυχὰς καὶ μυρία ναυάγια πάντα χοῦ τῆς οἰκουμένης ἐργασάμενοι, καὶ τοσαύτην ἀνάψαντες πυρὰν, καὶ ὃ σῶμα τοῦ Χριστοῦ "κρίσαντες, καὶ τὰ μέλη αὐτοῦ" πολλαχοῦ διασπείραντες. Ὑμεῖς γάρ, φησὶν, ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους". μᾶλλον δὲ τί φιλονεικῶ βλασφήμου τὸ μανίαν αὐτῶν ἑρμηνευθῆναι μὴ δυναμένην λέγω; πόσην τοίνυν οἴῃ ἐπισπάσεσθαι τιμωρίαν τότε σοὶ λυμεῶνας τούτους καὶ αἱμοβόρους; εἰ γὰρ καὶ μὴ θρέψαντες πτηνὰ Χριστὸν μὴ τοῦ διαβόλου καταδικάζονται τῷ πυρὶ τῷ ἀσβέστῳ, καὶ λιμῷ βλασθέντες μοναχοὶ καὶ πρεσβύτεροι χορεῖς, καὶ σὺ δεδυμένους γυμνώσαντες, καὶ ξένους οὐκ ἅπαξ καὶ μόνον ἀναγαγόντες, ἀλλὰ καὶ ἐλάσαντες, καὶ ἀρρώστους οὐκ ὀπτικεφάλμους, ἀλλὰ καὶ ὀπλόους συντρίψαντες, καὶ μόνον δεδεμένους οὐκ ἰδόντες, ἀλλὰ καὶ λελυμένους εἰς δεσμωτήριον βλασκυβάσαντες ἐμβεβλήκασι, συνίσουσι ἴσως ἐπισπάσονται τιμωρίαν; τότε τοίνυν ὄψῃ αὐτοὺς ἀποτινάζοντας, καταχρωμένους, δεδεμένους, τοὺς ὀδόντας βρύχοντας, ὀλοφυρομένους, ἀνίατα λοιπὸν θρῆνον ἀναφέλη μετανοοῦντας καὶ "ἀκερδῆ, καθάπερ καὶ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος. ὄψονται σε δὲ οὗτοι πάλιν ἐν τῇ μακαρίᾳ λήξει ἐκείνῃ στεφανηφορούσῃ, μετὰ τῶν ἀγγέλων χορεύουσαν, τῷ Χριστῷ συμβασιλεύουσαν, καὶ βοῶσιν) πολλὰ καὶ θρηνήσουσι, "μεταγνώσκοντες ἐφ' οἷς εἰς σὲ" ἐμπεφώνησαν, καὶ "ἱκετηρίαν σοι προσπέμψουσι, καὶ ἐλέους μεμνημένοι καὶ φιλανθρωπίας· καὶ οὐδὲν ἐξ ἅπαντος πλέον ἀνδρὸς. ταῦτ' οὖν ἅπαντα λογιζομένη ἔπαδε ἴσως σε τῇ ψυχῇ, καὶ τὸν" κενὸν ταύτην βασκεδάσαι δυνήσῃ. ὅπως δὲ καὶ ἕτερόν τι ὅσον τὸ μάλιστα σε ὀδυνῶν, ὡς ἔγωγε οἶμαι, φέρε καὶ τοῦτο ὃ λογισμὸν καταβασκευάσωμεν

χ. ἕως
χ. τέρματα
χ. ἀπάνθρωπον
χ. δυσώνας
χ. μύλον
χ. δορίζειν
χ. τάγμα
χ. διασπ.
χ. πάντες μέλη ἐσμὲν λείπει πάντες δίκας;
χ. ἀκερδῶς. καθάπερ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος, ὄψονται σε
χ. νοήσαντες
χ. παρηγόρησαν,
χ. ἱκετείαν
χ. κόνιν

σκευάσωμεν φάρμακον, μὴ τῶν εἰρημένων καὶ ἀνιᾷ ἐφύλαξεν. καὶ γὰρ οἶμαί σε ἀλγεῖν
χ. ὠδινίας ὑφ' ἁπάντων τούτων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὧν κεχωρίσθαι τῆς ἀγενείας τῆς ἡμετέρας, καὶ τοῦτο δι-
ὡμολογηκῶς ἀρῶμαί σε δὲ τοὺς ἄπωθεν λέγειν· οὐκ ἀκούομεν τῆς γλώττης ἐκείνης, οὐδὲ ἀ-
πολαύομεν τῆς ζωηφόρου διδασκαλίας, ἀλλ' ὡς λιμῷ κατακεκλείσμεθα, καθάπερ ἐπείλησεν
5 ὁ Θεὸς τοῖς Εβραίοις τότε, τοῦτο νῦν ὑπομένομεν· οὐ λιμὸν ἄρτου, οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ Αμως. ιι.
λιμὸν θείας διδασκαλίας. Πῶς οὖν ἡμεῖς τοὺς ταῦτα ἐροῦμεν; ὅτι μάλιστα μὲν ἔξεστί σοι καὶ ἀ-
πόντων ἡμῶν ὁμιλεῖν τοῖς βιβλίοις τοῖς ἡμετέροις· εἰ δὲ ἡμᾶς ἢ ἀσυδεῖν ποιησόμεθα, ἂν ἐπι-
* καὶ πυκνὰς τυγχάνωμεν γραμματηφόρων, ζωσεχῆς σοι * καὶ μακρὰς πέμπειν ἐπιστολάς. Εἰ δὲ καὶ
τοῦτο ζώσης φωνῆς βούλει τὰς πρὸς ἡμᾶς ἀκοῦσαι, ἴσως καὶ τοῦτο ἕξομεν, καὶ ἡμᾶς ὄψει πάλιν, τῶ
* καὶ 10 Θεοῦ ἐπιτρέποντος· μᾶλλον δὲ οὐκ ἴσως, ἀλλὰ δεῖ πάντως, * μηδὲν ἀμφίβαλλε. Δυσωπη-
χ. καὶ ἀμείνω- σόμεθα γάρ σε, ὅτι οὐκ εἰκῇ ταῦτα εἰρήκαμεν, οὐδὲ ἀπατῶντές σε καὶ παραλογιζόμενοι,
μεν καὶ ἀλλὰ δεῖ ζώσης ἀκοῦσαι φωνῆς, ἣ ὄψει τῶν γραμμάτων νῦν. Εἰ δὲ * μέλλοις σε λυ-
πεῖ, συνόησον ὅτι οὐδὲ αὕτη ἡ δυσκολία ἀκερδὴς σοι ἔσται, ἀλλὰ πολὺν ὄψει μισθὸν κα-
τηργάσῃ καὶ μηδὲ σκληρύσῃ πικρόν ῥῆμα, ἀλλὰ καὶ ἐπαίνου τούτων παρὰ Θεοῦ δοξασθήσῃ, ὃ δὴ καὶ
15 ὄψει τελεσθὲν ποιεῖς. οὐδὲ γὰρ μικρὸς ὁ ἆθλος, ἀλλὰ καὶ σφόδρα νεανικῆς διόλλυσθος ψυχῆς καὶ
φιλοσόφου διανοίας, ὥστε ἀγαπωμένης ψυχῆς σπεύγκειν χωρισμόν. τίς ταῦτά φησιν; Εἴ τις
οἶδε φιλεῖν γνησίως, εἴ τις ἐπίσταται δυνάμενον ἀγάπην, οἶδεν ὃ λέγω. Ἀλλ' ἵνα μὴ παρέλθωμεν
ζητοῦμεν σοῦ γνησίως φιλοῦντας (δὲ γὰρ ἀσφαλὲς τοῦτο) δράμωμεν ἐπὶ Παύλειον
χ. φιλοῦντας καὶ ἐκεῖνον ἐρῶμεν, ἡλίκης σοῦ ὁ ἆθλος, καὶ ἡλίκης διόλλυσθος ψυχῆς. σοῦ γὰρ ὁ Παῦλος,
20 ὁ τὴν σάρκα ἀποδυσάμενος, καὶ δι' ὅλου ἀποθέμενος, καὶ γυμνὴν ἀφεδρὸν τὴν οἰκουμενικὴν
παρεῖναι τῇ ψυχῇ, καὶ πολὺ πάλαι ἐξοπλισάμενος τῆς ἀγενείας, καὶ τὰ ἀσωμάτων δυνάμεων τὰ ἀ-
πάθεια μιμούμενος, καὶ τὴν γλῶτταν ὡς ἀγκυρὰν οἰκεῖον, καὶ μὴ τὴν χεροῦβιμ ἑστὼς ἄνω, καὶ τῆς
μυστικῆς ἐκείνης μελῳδίας αὐλὸς κοινωνὸς, καὶ μὴ ἄλλα πάντα ῥᾳδίως ἔφερεν, ὡς ἐν ἀλλο-
τρίῳ πάσχων σώματι, καὶ δεσμωτήρια, καὶ ἀλύσεις, καὶ ἀπαγωγὰς, καὶ μάστιγας, καὶ ἀπειλὰς, καὶ
25 θάνατον, καὶ ὃ καταλύεσθαι, καὶ ὃ καταπονεῖσθαι, καὶ πολὺ κολάσεως εἶδος· μιᾶς δὲ ψυ-
χῆς ἀγαπωμένης πρὸς αὐτοῦ χωρισθεὶς οὕτω ζωηρὸν ἦν καὶ διεπεφήνη, ὡς θύρας τε τῆς πό-
λεως ἀποπηδῆσαι, καὶ ἢ ἐν ἀγαπωμένου προσδοκῆσαι ἰδεῖν ὄχ θύρε. καὶ ταῦτα αὐτοῦ ζωιοῖδεν ἡ Τρωὰς, ἡ μικρὸν καταλειφθεῖσα πρὸς αὐτοῦ, ὅπερ οὐκ ἴσχεν ὑπιδέξαι αὐτῷ τότε ἐκεῖ-
νον. Ελθὼν γὰρ, φησιν, εἰς Τρωάδα εἰς τὸ θυλακεῖον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας μοι ἀνεῳγμέ- β. Κορ. C. 16.
30 νης ἐν Κυρίῳ, οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου, τῷ μὴ εὑρεῖν με Τίτον ἐν ἀδελ-
φοῖς μου· ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν. τί τοῦτο, ὦ Παῦ-
λε; ξύλῳ μὲν δεδεμένος, καὶ δεσμωτήριον οἰκῶν, καὶ μάστιγας ἔχων ὑπικειμένας, καὶ τὰ νῶτα αἵ-
χ. θυσίας μασι περιῤῥεόμενος καὶ ἐμυσταγώγεις δὲ ἐθνῶν ζωὰς καὶ ψυχὰς καὶ θυσίαν προσφέρων,
χ. ἐθνῶν καὶ ἐνὸς ἑκάστου φροντίζων μέλλοντος σώζεσθαι· εἰς δὲ τὴν Τρωάδα ἐλθὼν, καὶ τὴν αὐτοῦ ὁρῶν ἐκκλησίαν
χ. ἁλίαν καὶ ἑτοίμων οὖσαν τὰ σπέρματα ὑποδέξασθαι, δὲ τὴν ἁλίαν πεπληρωμένην δὲ πολλῶν
35 προσεχούσαν σοι τὴν ὑακινθίνην, τοσοῦτον ἔρριψας ἀπὸ τῶν χειρῶν κέρδος, ὡς καὶ ἀφὲ τούτου
προσαγόμενος (Ελθὼν γὰρ, φησιν, εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ θυλακεῖον, τουτέστι, ἀφὲ οὗ
θυλακεῖον) καὶ σοβεινὸς ὑπιπιπτοντος (θύρας γάρ μοι, φησιν, ἀνεῳγμένης) ἀπεπήδησας
εὐθέως; ναί, φησι. πολλῇ δὲ κατηχεῖθεν ἀθυμίας τυραννίδι, καὶ σφόδρα μου στενοχωρεῖ τὴν
ἀφάνοιαν ἡ Τίτου ἀπουσία, καὶ οὕτω μου σκληρύνει καὶ παρεγλύκει, ὡς δυναγκάσαι τοῦτο ποι-
40 ῆσαι. οὐ γὰρ ἀφὲ ἀθυμίᾳ τοῦτο ἔπαθεν, οὐδὲν ἡμᾶς ἀφ' ἑαυτοῦ ζηλάζεσθαι, ἀλλὰ πρὸς αὐτοῦ καὶ
χ. αὐτὸ "τοῦτο μανθάνειν. καὶ γὰρ τὴν αἰτίαν τῆς ἀναχωρήσεως τέθηκεν, εἰπών· Οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν
τῷ πνεύματί μου, τῷ μὴ εὑρεῖν με Τίτον, ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον. Εἶδες πῶς
* ὀρθῶς μέγιστος ἆθλος τὸ δυνηθῆναι ἐνεγκεῖν * ἀγαπωμένου χωρισμόν, καὶ πῶς εὐδιαπρίτως προσάγ-

μα καὶ πικρὸν, πῶς ὑψηλῆς δεόμενον καὶ νεανικῆς ψυχῆς; τοῦτον ⓦ ἆθλον καὶ αὐτὴ δηλοῖ σισυνιῶν. ὅσῳ γὰρ μείζων ὁ ἆθλος, τοσούτῳ καὶ ὁ τέφανος μείζων, καὶ τὰ βραβεῖα λαμπρότερα. τοῦτό σοι τῆς μηνύσεως ἔστω παράμυθία, καὶ ὃ πολλοὺς ἡμᾶς ὤφελε σε πάλιν βρύουσαν ὧν ἐντεῦθεν μαθὼν καὶ τεφανούμενον καὶ αἰχμηρευτιζόμενον. οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖ τοῖς ἀγαπῶσι μόνον ὃ τῇ ψυχῇ σωθῆναι, οὐδὲ "ἀρκετὸν τοῦτο εἰς παράμυθίαν, ἀλλὰ καὶ σωματικῆς δέονται προυσίας. καὶ μὴ τοῦτο παρέσῃ, ὑ μικρὸν τῆς εὐφροσύνης ἐναπολείπεται μέρος. καὶ τοῦτο πάλιν παρὰ ⓦ τῆς ἀγάπης ζήφιμον ἑλόντες εὑρήσομεν οὕτως ἔχον. Μακεδόσι γὰρ ὑπισχνεῖτο οὕτως ἔλεγε· Ημεῖς γ', ἀδελφοὶ, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας, προσώπῳ, οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν· ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ ἅπαξ καὶ δὶς, καὶ" ἐκώλυσεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. διὰ μηκέτι στέγοντες, ἠυδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Αθήναις μόνοι, καὶ ἐπέμψαμεν ὑμῖν Τιμόθεον. ὦ λέξεως ἐκείνης δυνάμεις. πολὺ γὰρ ἀναπολιμπάνει αὐτὸ τῇ ψυχῇ φλόγα τῆς ἀγάπης μὴ πολλῆς ἐνδεικνυται τῆς φιλοσοφίας. οὐδὲ γὰρ εἶπε, χωρισθέντες ὑμῶν, οὐδὲ ἀφανισθέντες ὑμῶν, οὐδὲ ἀφεστάντες, οὐδὲ ἀπολειφθέντες, ἀλλὰ ἀπορφανισθέντες ὑμῶν. λέξιν ἐξήτησεν ἱκανὴν ἐμφῆναι τὸ ὀδυνηρὸν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς. καίτοιγε ὁ τάξει πάντως ἐῶ ἅπασιν" αὐτοῖς, ἀλλὰ παιδίων ὀρφανοὶ ἐν ἀώρῳ ἡλικίᾳ ⓦ γεγυμνικότα ἀποδυόντων φιλτάτης ῥήματα, τὸ ὑπερβολὴν τῆς ἀθυμίας ἐνδείξασθαι βουλόμενος. οὐδὲν γὰρ ὀδυνηρότερον ὀρφανίας ἀώρου, ὅταν τῆς τε ἡλικίας πρὸς οὐδὲν αὐξῆς ἄρχούσης, τῶν τε γεγαμημένων γνησίως ὄντων, καὶ τῶν ὑπανδρησομένων καὶ ὑπερουλευόντων πολλὴν ἀφθορον ἀναφαινομένων, ὥσπερ ἄρτοι, ὅτως εἰς μέσον προκέωνται λύκοις πολυταλάντοις ἀπαραίτητοις αὐτοῦ καὶ ζαίνουσιν· οὐδεὶς δυνάται παράσχησαι τῆς συμφορᾶς ταύτης τὸ λύπος. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος πρόθυμος καὶ ζητήσας καὶ ἐρημίας καὶ συμφορᾶς χαλεπῆς ῥῆσιν ἐνδεικτικὴν, ἵνα παράσχῃ ὅπερ ἔπαθε τῶν ἀγαπωμένων χωριζόμενος, ταύτην ἐκφέρει τὴν λέξιν. Εἶτα καὶ ὑπιτείνει πάλιν αὐτὴν διὰ τῶν ἑξῆς. ἀπορφανισθέντες γὰρ, φησιν, οὐ χρόνον, ἀλλὰ προσκαιρὸν ὥρας, καὶ χωρισθέντες τὸ σώματι μόνῳ, οὐδὲ οὕτω φέρομεν τὸν ἀντοῦθεν ὀδυνῶν· καίτοιγε ἰσχυρὰν ἔχοντες παράμυθίαν, τὸ τῇ ψυχῇ συνδιάγειν, τὸ ἐν καρδίᾳ ὑμᾶς εἶναι τῇ ἡμετέρᾳ, τὸ ζῆν καὶ πρόθυμα ὑμᾶς ἐπισκέπτειν, ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἡμᾶς ἀπαλλάττει τῆς ἀθυμίας. ἀλλὰ τί βούλει; καὶ ὑπερθυμῶ, εἰπέ μοι, καὶ ὑπερθυμῶ μᾶλλον ὑπερβολῆς αὐτοῦ αὐτῶν τοῦ ὄντος; περισσοτέρως γὰρ, φησιν, ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν. Τί φῆς; ὁ ὑψηλὸς καὶ μέγας, ὁ ⓦ κόσμον ἔχων ἐπαυρωμένον καὶ τῷ κόσμῳ ταυρωθεὶς, ὁ πολλῶν ἀπαλλαγεὶς τῶν ἐρκτῶν, ὁ ἡδέως ἀσώματος γενόμενος, οὕτως αἰχμάλωτος ἐστὶ τῆς ἀγάπης ἐγένου;* ναί, φησι· καὶ οὐκ αἰσχύνομαι ταῦτα λέγων, ἀλλὰ καὶ ἐγκαλλωπίζομαι. τοῦ μητέρα* τῶν ἀγαθῶν ἔχων ἐν ἐμοὶ βρύουσαν, τοῦ ἀγάπιον, ταῦτα ὑπιζητῶ. καὶ οὐδὲ ἁπλῶς σωματικοῦ ὑπιζητῶ παρουσίας, ἀλλὰ ὃ πρόσωπον αὐτῶν μάλιστα ὑπιθυμῶ θεάσασθαι. περισσοτέρως γὰρ, φησιν, ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν. ὄψεως οὖν ἐρᾷς, εἰπέ μοι*; καὶ σοφόβρα, φησὶν, εἶθα τῶν ἀγαθητείων ἡ ζωαγωγή. ψυχὴ γὰρ γυμνὴ καὶ ἑαυτοῦ ἑτέρα ψυχῇ συγγενομένη ὅτ' εἶπεν ἢ, ὅτι ἀκούσαι δυνήσεται· σωματικῆς γ' ἂν ἀπολαύσω προυσίας, ἐρῶ τι, καὶ ἀκούσομαι παρὰ τῶν ἀγαπωμένων. Διὰ τοῦτο ὑπιθυμῶ τὸ πρόσωπον ἰδεῖν, ἵνα ἐγλωττήσω ὅτι φωνῇ ἀφίσσα, καὶ ἃ" ἔνδον ἡμῖν ἀπαγγέλλουσα, καὶ ἀκοὴ ῥήματα δεχομένη, καὶ ὀφθαλμοὶ κινήματα ψυχῆς διαζωγραφοῦντες. καὶ γὰρ τῆς ποθουμένης ψυχῆς διὰ τούτων ἀκριβέστερον τῆς ζωουσίας ὅτιν ἀπολαύσαι. καὶ ἵνα μάθῃς πῶς ἐκκαίεται εἰς τοῦ θεοείδη ταύτην· εἰπὼν, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν, οὐκ ἠρκέσθη τῇ λέξει ταύτῃ, ἀλλ' ἐπήγαγεν, ἐν πολλῇ" ἀθυμίᾳ. Εἶτα οὐκ ἀνεχόμενος ἑαυτὸν μὴ τῶν ἄλλων ἐγκαταμίξαι, ἀλλὰ δείκνυς

α. Θεσσ. c. ιζ.

χ. τύπ

χ. ἐμπ

χ. παν

χ. αὐτοῖς,

χ. ὑπερθυμῶ

* ὡς ἐ ἐ σαρκα κατενεχθῆναι ἢ πλανᾶν, ἢ ὑπὸ γῆς, τοῦ ἀθανάτου;

* χρ

* ἢ προσώπε θεοείδε ὑπερθυμεῖς; χ. ἐνδοθεν

δειχνὺς ὅτι σφοδρότερον τῶν ἄλλων φιλῶ, εἰπὼν ὅτι θερμοτέρως ἐσπουδάσαμεν ἢ ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἀπέρρηξεν ἑαυτὸν τῶν λοιπῶν, καὶ μόνον φησας, ἐπήγαγεν· ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ ἀπόστολος καὶ δίς, δεικνὺς ὅτι πλέον τῶν ἄλλων ἐσπούδαζεν. εἶτα ὅπερ οὐκ
χ. τίτων, ἐπέτυχε" τοῦτο, οὐκ ἀρκεῖται τοῖς γράμμασιν, ἀλλὰ πέμπει τὸ κεφάλαιον τῶν σπουδῶν αὐτῶν,
5 Τιμόθεον, ἀντὶ γραμμάτων ἐσόμενον αὐτῶν. διὸ καὶ ἐπάγει λέγων, Διὸ μηκέτι στέγοντες, οὐ πάλαι λέξεως δεόμενοι· οὐ ῥήσεως δεόμενοι, τοῦ ἀκριβεστάτου αὐτοῦ καὶ ἀκαρτερήτου ἀγάπου δηλοῦσα.
χ. ἐμπεσμὸ ὡς δὲ τις ἐμπυριζόμενος, ὡς δὲ τις καιόμενος καὶ ζητῶν τὸ" ἐμπυρισμοῦ τοῦ θυμοῦ τινὰ ὑρῶν, ποῦ γῆς· ὅτω δὴ καὶ οὗτος, ἀναπτόμενος, ἀγρυπνούμενος, καιόμενος, καὶ ὃ ἐγχωρεῖν τοῦ δυνατοῦ ἐπενόησε τοῦ θυμοῦ. μηκέτι γὰρ στέγοντες, φησὶν, ἐπέμ-
10 ψαμεν Τιμόθεον ἵνα μάθωμεν τὴν ἀναγκαίαν καὶ ἀναγκαιοτάτην μᾶς ἀπασάντων ἡμῶν τῆς σωτηρίας, καὶ λυπῶν ἀλλαξάμενοι λύπης. ὅτι γὰρ οὐδὲν τοῦ ἐκείνου ἀπιστίαν εὐκόλως ἔφερεν, ἀλλὰ μάλα τούτοις εἵλετο ὃ βαρύτατον τοῦτο, ὃ τῶν αὐτὸς ἐδήλωσεν εἰπών· Ηὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι μόνοι. ὢ ψυχῆς μὴ ἀκριβείας τοῖς
χ. πιπτ. αὐτοῦ" ποιωθείσης τοῦ ἀγάπου. ὅπου γὰρ ἀδελφοῦ ἐχρῆν εἶναι, μεμνῆσθαί φησι,
15 καὶ τῶν μὴ τοσούτοις ἔχων μὴ ἐαυτῷ. ταῦτα δὴ συνεχῶς μηδέποτε καὶ αὐτὸς. καὶ ὅσῳ σοι τὸ πρᾶγμα εὐδιαφορώτερον, τοσούτῳ καὶ κερδαλεώτερον εἶναι νομίζω εὐγνώμονος φερεσύνης. ὁ γὰρ δὴ μόνον σώματι πληγαὶ ἐπαγόμεναι, ἀλλὰ δὲ ψυχῆς εὐδιάφοροι φέρειν τοῦ σεφάνους· καὶ ψυχῆς εὐδιάφορα μᾶλλον ἢ σώματος, ὅταν δὲ πληττόμενοι φέρωσιν εὐγνώμονος. ὥσπερ οὖν εἰ κα-
τηξιωμένη τὸ σῶμα καὶ μαστιγουμένη γενναίως ἔφερες τοῦ Θεοῦ τιμὴν τούτων δοξάζουσα,
ὑπὲρ τίτων 20 πολλῷ ἀπέλαβες νῦν τὴν ἀμοιβήν· ὅτω τῆς ψυχῆς ταῦτα παθούσης νῦν, πολλὰς ἀναλήψεται ἀντιδόσεις· προσδόκα καὶ σὺ τὸ πάντως ἡμᾶς ὀφθῆναι πάλιν, καὶ τῆς ὁδοιπορίας ἀπαλλαγήσεσθαι ταύτης, καὶ τὴν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας γνωρίμως ἐμποιεῖν πολλῷ ἀπολαῦσαι καὶ τότε δὲ νῦν. ἀρκεῖ ταῦτά σοι πρὸς παραμυθίαν, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐμοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἴ τις
25 φιλόπονος εἶη καὶ ἀνδρεῖος τὴν ψυχήν. ὅπου δὲ σωφροσύνης τοσαύτης δὲ ἀρετῆς πλοῦτος καὶ φιλοσοφίας ὕψος δὲ ψυχὴ τῶν σωμάτων τὴν φαντασίαν καταπατήσασα, πλείων ἡ θυμηδία τῆς θεραπείας. δεῖξον δὴ καὶ τούτῳ τὴν ἀγάπην τὴν πρὸς ἡμᾶς, ὅτι καὶ γράφοντες μεγάλην ἔχομεν παράκλησιν, καὶ τοσαύτην, ὅσην πρότερον. δείξεις δὲ σαφῶς, ἂν μάθωμεν ὅτι σοι γέγονέ τι πλέον ἀπὸ τῶν γραμμάτων τῶν ἡμετέρων· μᾶλλον δὲ οὐκ πλέον μόνον, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον, ὅσον ὀφείλομεν· ὀφείλομεν δὲ τῇ αὐτῇ θερμοσύνῃ πρὸς σε νῦν,
30 ἣν καὶ αὐτὸς παρεῖχες ἐλέπομεν. ἂν τοῦτο μάθωμεν, καὶ μικρὸν καὶ ἀνδρὸς τῆς ἐρημίας, ἐν ᾗ νῦν ἐσμεν, καρπωσόμεθα τὴν παράκλησιν. ὥστε εἰ βούλει καὶ ἡμᾶς ἐν θυμηρίᾳ καταζῆσαι πλείονι (οἶδα δὲ ὅτι βούλει καὶ σφόδρα ἐσπούδακας) δήλωσον, ὅτι πάντα τῆς ἀθυμίας ἀπήλασας τοῦ Φορυτοῦ, καὶ ἐν γαλήνῃ πάντα· καὶ δὸς ἡμῖν ταύτην τὴν περὶ σὲ εὐνοίας καὶ ἀγάπης ἀμοιβήν. οἶδα γὰρ, οἶδα σαφῶς, ὅπως ἡμᾶς διακτήσῃ καὶ τορῶσα-
35 σα τοῦτο, καὶ μὴ ἀληθείας δηλώσασα περὶ γραμμάτων ἡμῶν.

ΤΗ ΑΥΤΗ. γ.

40 ΚΑὶ τὰ σώματα τὰ σφοδροῖς παλαίσαντα πυρετοῖς, καὶ τὰ πελάγη τὰ ἀγρίοις πνεύσαντα πνεύμασιν, οὐκ ἀθρόον ὅτε σκῆνα τὸν ἀπὸ τῶν πυρετῶν βλάβεν, ὅτε ταῦτα τὸν ἀπὸ τῶν κυμάτων ἀποπίπτει ζάλην, ἀλλ' ἠρέμα καὶ μικρόν. δὲ γὰρ τὰ σώματα πλείονος δεῖται χρόνου, ὥστε μὴ τὸν τῶν πυρετῶν ἀπαλλαγὴν εἰς καθαρὰν ἐπανελθεῖν ὑγίειαν, καὶ ἀπονίψασθαι ἀπὸ τῆς ἀῤῥωστίας σαπο-

μείνασα

μείνωσι αὐτοῖς μαλακισμόν· τὰ τε ὕδατα, καὶ τῶν πνευμάτων παυσαμένων, ὑπιπτόλυ σαλευόμενα καὶ κινούμενα μᾶλλον φερόμενά τε ἐς πολλὴ πάλιν ἐπαναγόμενα τῇ ῥύμῃ, καὶ δῆτα καὶ αὐτὰ χρόνου, ὥστε εἰς καθαρὸν ἐπανελθεῖν γαλήνην. Ταῦτα δέ μοι εἴρηται τὰ παροίμια πρὸς τὸν ζῆλον βουλόμενον οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι καὶ ταύτην ἀναγκαίως σοι πέμπομεν τὴν ἐπιστολήν. Εἰ γὰρ καὶ τὴν τυραννίδα κατελύσαμεν τῆς ἀθυμίας, καὶ τὴν ἀκρόπολιν αὐτῆς κατεσκάψαμεν ἀλλ' ὅμως πολλῆς ἔτι χρεία τῆς λόγου τῆς παραινέσεως, ἵνα σοι καὶ βαθεῖαν ἐργάσηται εἰρήνην, καὶ τὴν μνήμην πάντων τῶν δεινῶν ἐκείνων ἀμυδρὰν ποιήσῃ καὶ παλαιὰν δείξῃ γαλήνην, καὶ σὺ πολλῇ σε καταιγίδι τῇ ἀθυμίᾳ. τοῦτο γὰρ ἡμῖν ὁ διαβάλλων ἡμᾶς διάβολος, οὐκ ἀθυμίας σε ἀπαλλάξαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀσεβείας ἐμπλῆσαι πολλῆς καὶ ἀνηκέστου. δυνατὸν γάρ, ἐὰν θέλῃς. "οὐ γὰρ ἐν τοῖς ἀκινήτοις τῆς φύσεως νόμοις, οὓς ἀπαραβάτους ἡμῖν ἀδύνατον καὶ μεταθεῖναι, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐλευθέροις τῆς προαιρέσεως λογισμοῖς, οὓς μεταχειρίζειν ἡμῖν ῥᾴδιον, τὰ τῆς ἀθυμίας ἀπόκειται. Οἶδα, οἶδα μέμψασα, καὶ σφόδρα (οὐδὲ γὰρ πολὺς ὁ μεταξὺ χρόνος) πολλοῖς μοι καὶ μακροῖς ὑπὲρ τούτων ἀνάγωσθαι λόγοις· ὅτι δὴ καὶ σωφρόνως ἐπέλεξαι ταῖς ἱστορίαις, ἃς εἰς μέσον ἤνεγκας· οὐ γὰρ ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ὄντως, ὡς ἐν τῇ γνώμῃ τῶν αἰσθητῶν τὰ τῆς ἀθυμίας ἴσασθαι πέφυκεν. ἐπεὶ οὖν τοῦτο τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ὃ πολλοὶ τῷ πλούτῳ περιῤῥεόμενοι βίον ἀβίωτον ἐνόμισαν εἶναι, ἕτεροι δὲ πενίᾳ συζῶντες ἑκάτερα πάντων ἀθυμότεροι διετέλεσαν· καὶ ἡ μὲν δορυφορίας ἀπαλλαγεῖσα καὶ δόξης καὶ τιμῆς πολλάκις ἑαυτὴν ἐπανεῖσαν τῇ ζωῇ, ἡ δὲ ἄσημοι καὶ ἐκ ἀσήμων καὶ οὐδενὶ γνώριμοι πολλῶν ἑαυτῶν μακαριωτέρους εἶναι ἐνόμισαν (οὐ γὰρ ἐν τῇ φύσει τῶν πραγμάτων, ὡς ἐν τῇ γνώμῃ τῶν αἰσθητῶν τὰ τῆς ἀθυμίας. καὶ γὰρ παύσομαι συνεχῶς τοῦτο ἐπάδων) μὴ ἀπαπέσῃς, ἀδελφή, ἀλλὰ ἀναπτερώθητι, καὶ χρῆσαι ὀρέξει τῷ λόγῳ, καὶ τὸν καλὸν τοῦτον συνάθλου συμμαχίαν ἡμῖν, ἵνα σε ὀλοκλήρως ἐκβαρπάσωμεν τῆς πικρᾶς τῶν λογισμῶν αἰχμαλωσίας. Εἰ γὰρ μὴ βουληθείης καὶ αὐτὴ τοσαύτην ἀναδῦναι ποιήσασθαι, ὅσην καὶ ἡμεῖς, οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος ἐξ ἀνάγκης τῆς ἰατρείας. καὶ τί θαυμαστόν, εἰ ἐφ' ἡμῖν τοῦτο συμβαίνει; καὶ γὰρ ὁ πάντα δυνάμενος Θεός, ὅταν μὲν θέλῃ καὶ συμβουλεύῃ, ὁ δ' ἀκόντων μὴ πείθηται τοῖς λεγομένοις, οὐδέποτε δή τι πλέον, ἀλλὰ καὶ μείζονος ἐξ ἀνάγκης ἐφόδου τοῦτο τῶν μὴ πειθόντων. καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Χριστὸς ἔλεγε· Εἰ μὴ ἦλθον, καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἀλλὰ δὴ τοῦτο καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ θρηνῶν τοῦτο γε αὐτὴ ἕνεκεν ἔλεγε· Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, καὶ οὐκ ἠθελήσατε; ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ταῦτ' οὖν εἰδυῖα (δέσποινά μου θεοφιλεστάτη) κάμνε καὶ φιλονείκει καὶ βιάζου, τὴν ἀπὸ τῶν εἰρηνῶν ἔχουσα συμμαχίαν, δόξωθεν καὶ ἐκβάλλειν μὲν πολλῆς τῆς σφοδρότητος τοὺς παρόντας σε λογισμούς, καὶ θόρυβον καὶ ζάλην ἐμποιοῦντάς σοι τοσαύτην. ἀλλ' ὅπερ ἐργάσῃ τοῦτο, καὶ δυνέξῃ τὴν πολυπενίαν τῆς ἡμετέρας, οὐδένα οἶμαι δεῖν ἀμφιβάλλειν· δεῖ δέ σοι κατασκευάσαι λοιπὸν ξίφη καὶ δόρατα καὶ τόξα καὶ βέλη καὶ θώρακας καὶ ἀσπίδας καὶ κνημίδας, ὥστε τοῖς μὲν φερέσθαι, τοῖς δὲ βάλλειν καὶ κατασφάττειν καὶ νεκροὺς πᾶσαι τοὺς ὑπεναντίους σοι τῆς παρούσης λογισμούς. πόθεν οὖν σοι τὰ μηχανήματα ταῦτα καὶ τὰς σφενδόνας κατασκευάσομεν, ὥστε μηδὲ ἐγκλεῖσαι ἀφεῖναι πορείαν τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὡς πορρωτάτω μὲν πολλῆς ἀπελαύνῃ τῆς ἐναντιολογίας; ἀπὸ τῆς ἀθυμίας αὐτῆς, ὀλίγα ἄττα πρὸς αὐτὴν φιλοσοφήσαντες καὶ δείξαντες, ὅπως βαρὺ τὸ πρᾶγμα καὶ ἐπαχθές. ἡ γὰρ ἀθυμία ψυχῶν ὄντι βασανιστήριον χαλεπόν, ὀδυνηρὸς ἀρρήκτως, καὶ δίκην δίκης ἀπάσης καὶ τιμωρίας πικρότερον. καὶ γὰρ σκώληκα μιμηταὶ

* ἰοβόλον,

* ἰοβόλων, ὐχὶ τῆς ςαρκὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς καθαπτομένη τῆς ψυχῆς· καὶ σὺς ὅστις ὐχὶ ὀςέων μόνον, ἀλλὰ καὶ ζωνοίας, καὶ δήμιος δίωκτικὸς, ὐ πλευρὰς καταξαίνων, ἀλλὰ καὶ δυνάμεων ψυχῆς λυμεωνόμενος, καὶ νύξ δίωκτικὸς, καὶ σκότος ἀφεῖες, καὶ χάμων, καὶ ζάλη, καὶ πυρετὸς ἀφανὴς ἁπάσης φλογὸς σφοδρότερον καταιγίων, καὶ πόλεμος διακωλύων ὄκ ἔχων, καὶ νόσος" πολλοῖς τῶν ὁρωμένων ὑπισχνουμένη. ὅ τε γὰρ ἥλιος, ἥ τε τῦ ἀέρος φύσις τῦτο τῦ διεδοῦς τοῖς ἄτα ζωικοῖς πρένοχλῆ δοκῆ, ὐ ὁ μεσημβρία μέση νύκτα μιμῆται βαθεῖαν. διὸ ὁ θαυμάσιος ποιητὴς τῦτο δηλῶν ἔλεγε· Δύσεται ὁ ἥλιος αὐλῖς ἐν μεσημβρίᾳ, ὐχ ὡς ἀφανιζομένῦ τῦ ἄςρου, ὐδὲ ὡς τῦ ζωοῖς ζωκοπτομένῦ θρόμου, ἀλλ' ὡς τῆς ἀθυμούσης ψυχῆς ἐν τῷ φαντάτῳ τῆς ἡμέρας νύκτα φανταζομένης. Ἀμος ἠ. δ.

ὐ γὰρ τοιοῦτον τῆς νυκτὸς ὄ σκότος, οἷα τῆς ἀθυμίας ἡ νύξ, ὐ κῖ νόμον φύσεως παραινομεῖν, ἀλλὰ κῖ λογισμῶν σκότωσιν ζωαγομένην, φοβερά πις ὖσα ὐ ἀφόρητος," ἀμείλικτον ἔχουσα τὸ πρόσωπον, τυραννῦ πάντος ὠμότερα, ὀδενὶ ζαχέως ἐίκυια τὴν ζαλύειν αὐτῶν ὑπηχθρωμένων, ἀλλ' ἀδάμαντος τερπότερον κατέχουσα πολλάκις τῶν ἁλῶσαν ψυχῶν, ὅτον αὐτὴ μὴ πολλῆ ἡ κεχρημένη τῇ φιλοσοφίᾳ. τί δῆ τὰ πολλὰ λέγειν οἰκοθεν ἔςι αὐτῆς ἀποφαίνεσθαι, πρὸ ὀπτῶν τοῖς ἁλῶσι ἐλθῆν, καὶ ἔδεν αὐτῆς τῶν ἰσχὺν ἅπασαν κατα μαθῆν; μᾶλλον ὄ, εἰ δοκῆ, τέως πρόσθεν ἑτέρωθεν αὐτῆς ποιησώμεθα τὴν ἀπόδειξιν. ὅτε, ὁ ἤμβρτεν ὁ Ἀδὰμ τῶν ἀμβρτίαν ἐκείνων τῶν χαλεπῶν, ὐ ὅσοι ἀπόντων ἀνθρώπων κατεδίκασε γένος, μόχθῳ τότε κατεδίκαζεν· ἢ ὄ μείζονα ἀμβρτόντα, ὐ ἔτω μείζονα, ὡς τῶν ἀμβρτίαν τῶν τῦτο πρὸς ἐκείνων συγκρινομένων μηδὲ ἁμβρτεῖν εἶ νομίζεσθαι (Ἀδὰμ γὰρ ὐκ ἠπατήθη, φησὶν, ἡ ὄ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν) αὐτὴ πίνων ἡ ἀπατηθεῖσα ὐ ἐν παραβάσει γενομένη, ὐ ὃ δηλονότι ὐ ἑαυτὴν ὐ τῷ αὐδρὶ" κερασάσα φαρμακον, [πλείονι] τῇ λύπῃ* κατακρίνεται, ὡς καθ' ἕνα δυναμένη τὸ μέγεθος μειζόνως. Πληθύνων γὰρ, φησὶ, πληθυνῶ σου τὰς λύπας σου ⟨Ⓥ⟩ τεκνογονίας σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα. ὐδαμοῦ πόνος, ὐδαμοῦ ἰδρὼς, ὐδαμοῦ μόχθος· ἀλλ' ἀθυμία ὐ τεκνογονίας, ὐ ἡ ἐντεῦθεν ὑμωεία ὐ πόνων ὐ μυείων θανάτων ἀνυπέρβλητος ὖσα· μᾶλλον ὄ ὐ πολλῷ χαλεπωτέρα. καίτοι πόθεν ἄτα τῦτο χρῆναι; ὐχὶ ὃ κεφάλαιον τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν, ὃ φοβερὸν ὐ ἀφόρητον καὶ μυείων ἄξιον θρήνων τῦτο εἶ δοκεῖ; ὐχὶ πολυπραγμοσύνης τῆς χαλεπωτάτης ταύτην ἔφησε δίκην* ὁ Παῦλος; τοὺς γὰρ ἀναξίως τὴν ἱερὰν ἀπιόντας μυστηρίων ὐ τῆς φρικτῆς ἐκείνης μετέχοντας τραπέζης, ταύτην ἔφησε πίνειν δίκην, ὅτω λέγων· Διὰ τῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. ὐχὶ ὐ νομοθέτην πάντες τοὺς τὰ αἰσχρὰ πλημμελοῦντας τῦτο" κατασκάζοισι τῶν ὅπη τιμῇ; ⟨ὁ Θεὸς ὄ ὐ ταύτην ἐφάπτην" ἢ πείλησε τὴν τιμωρίαν ἐν τῷ νόμῳ τοῖς τὰ μέγιστα πλημμελοῦσιν; ὐ Ἀβρ. τ' τῦτο φόβον ὁ πατριάρχης ἐκφυγὼν* ὐ τ' φύσιν αὐτ' νικήσας, τ' γυναῖκα τ' ἑαυτῦ κατεδέξατο ὑδυπαθείας ἐκδιῶναι βαρβαρικῆς ὐ Αἰγυπτιακῆ τυραννίδι, ὐ ὃ δράμα τ' ὕβρεως αὐτὸς τε κατεσκεύαζε, ὐ τ' γυναῖκα παρεκάλει τ' χαλεπὴν ταύτην ζωυποκρίνασθαι τε ἀγωνίαν αὐτῷ; ὐ ὀδὲ τ' ὠμότητα ἀμελεῖ πιθεὶς τ' τοιαύτης σκηνῆς. Ἔσαι γὰρ, φησὶν, ὡς αἱ ὀδόντες σε ὕτω τῇ ὥρᾳ λάμπουσαν, ὐ ὦ καλλῆ* τ' ὄψεως κρατοῦσαν, ἀποκτείνουσί με, σὲ ὄ ποιήσουν). εἰπὲ οὖν, ὅτι ἀδελφή μου εἶ, ἵνα δῦ μοι ἡμῖν) δῷ σε, ὐ ζήσω) ἡ ψυχή μου ἕνεκέν σου. Εἶδες φόβον; εἶδες δέμνια κατασείοντα τ' ὑψηλὸν ἐκείνων ὐ φιλόσοφον ψυχήν; εἶδες τ' ἀδάμαντα ζαλυθέντα τῇ ἀγωνίᾳ; ψύδεται ὁ ἥλιος, καὶ ἕτερον αὖθ' ἕτερα ποιεῖ θησι τῇ γυναικὶ ὁ" ποσώπων, ὐ τοῖς λύκοις ὁ ἄλωτον ποιῆ τ' ἀμπελῶνα· ὐ ὁ πάντων ὅστις ὠμότερον ἀφορητότερον, γυναῖκα ἰδεῖν ὑβριζομένην, μᾶλλον ὄ ὐ ⟨ποσπίπτοντα μόνον, ἤτο ἀνέχειν) ὐ ὃ τύτῳ χαλεπώτερον. ὀδὲ γὰρ ⟨ποφίλη, ἀλλ' ὕβριν ἔργῳ τολμῶντα οὐ μόνον ὁρᾷ, ἀλλὰ ὐ ὅπως τολμηθεὶν καταςκευάζει, ὐ κοῦφον αὐτῷ φαίνεται τῦτο ὐ φορητόν. καὶ γὰρ

πάντος

χ. πολλοὶς

χ. ἀπηνὲς

χ. κατασκάσασα

χ. ζοντας
χ. ἐπιδικα

χ. σεμνοπρεπέστερον,

πάθος ἐκεῖνο πάθος, τῦ χαλεπώτερον, καὶ ζηλοτυπίας ἀφιεμένου θαλεπώτερον θανάτου. καὶ ὁ μέγας Ἠλίας ἐκεῖνος διὰ τῦτο φόβον δραπέτης καὶ φυγὰς καὶ μετανάστης ἐγένετο, ἀπειλῶ μόνῳ δείσας πορνευομένης καὶ σπαγεῖς γυναικός· καὶ ὁ τοσῦτον ἀποκλείσας καὶ τοσαῦτα θαύματα ἐργασάμενος, ῥήματος φόβον οὐκ ἐνέγκας, ἀλλ' ὕστερον τῇ θερμοτέρᾳ ψυχῇ σκεύῳ κατέσεισεν ἡ ἀγωνία, ὡς καὶ πατρίδα καὶ δῆμον τοσῦτον, διὸν τοσαῦτα προεκδιώξας, κατοφθῆναι ἀθέου, καὶ * πεντηκοντάμηνον ὁδὸν ὁδεύσας ὁδόν, καὶ τοὺς τῦ ἐρημίᾳ μετοικιαθῆναι μᾶλλον τῇ πρησίᾳ σκεύῃ, μᾶλλον τῇ τοσαύτῃ ἐλευθερουμίαν, μᾶλλον τῇ τηλικαύτῃ τῆς αἱρέσεως ὀπτασίᾳ. καὶ γὰρ φοβερὰ σφόδρα τὰ προστάγματος ἡ φύσις. ὅταν τοι τῦτο καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὀπτάσῃ ἡμῖν ὁ ἥλιος, ὕτω καθ' ἕκαστον ἡμᾶς σκληρὸν καὶ συγχέει καὶ συστέλλει, ὡς ἀθέου τότε φαινομένου. καὶ οὐδὲν ἴσχυσεν εἰς προσωπίδα ἡ τῦ χρόνου μηχάνη, οὐδὲ ὁ καθ' ἑκάστην σκληρότης ταύτης τῇ θεωρίᾳ, οὐδὲ ἐπαλαιώθη τῷ χρόνῳ τῆς ἀθυμίας καὶ τῆς σκληρότητος ταύτης· ἀλλ' ἀεὶ καὶ νεάζει καὶ ἀκμάζει διηνεκῶς, καὶ φόβου ἀκαριαῖον καὶ ἀθύμου τὰ ἔρχεται καθ' ἑκάστην φέρουσα τὴν ἡμέραν· καὶ μάλα εἰκότως. ὃς γὰρ οὐκ ἀθυμήσει καὶ καταπέσοι, ὅταν ἴδῃ προφήτης ἡ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν βαδίζοντα, ἄγοντα, φέροντα μυρία πρόβατα, οἰκίας, γυναικός, παίδων, οἰκετῶν, πολλάκις ἢ καὶ πόλεων ὁλοκλήρων προϊσάμενον, ἀπειλοῦντα, φονεύοντα, λύοντα κολάσεις, ἐπάγοντα κολάσεις, μυρία καὶ πόλεις καὶ χώρας ἐρασάμενον, τῦτον ἀθέου λίθων ἀφωνότερον χείμενον, καὶ μυρίων ἀλυόντων, καὶ τῶν φιλαπάντων καταχορευόντων, καὶ τῆς γυναικὸς καταθρυπτομένης, πλοκάμους λυούσης, πρείας ξαινούσης, χεροὶ προϊσάσης θεραπαινίδων μὴ πολλῆς τῆς ὀλολυγῆς, ὑδεὶς αἰσθανόμενος· καὶ πόντα ἐξαίφνης σκοπόν, καὶ λογισμόν, καὶ σκέψιν, καὶ ψυχὴν, καὶ ὄψεως ἄνθος, καὶ μελῶν κίνησιν· καὶ ἀτερπῆ σκηδεμόνα, ἀφωνίαν, ἀναισθησίαν, φθορὰν, ἰχῶρα, σκώληκας, πῖφος, κόπρον, δυσωδίαν, ἀφθονίαν πτυτελῆ καὶ εἰς ὀστέα * εὐτελῆ ἐνδεδῦσθαι καὶ ἄσημα τὸν πρὶν ἐπαινούμενον καταλυσάμενον σῶμα; ἀλλ' ὅμως τὸ φοβερὸν τῦτο καὶ σκληρὸν μὴ σκηνούμενον, καὶ σκληρὸν τῆς τῶν ἁγίων σκέψεων δειλίας, ἀθυμίας πολὺ κυφότερον. ταύτῃ γὰρ σοὶ μακροὶ τότε τῶν λόγων σκαῦλες δυάλωσα, ὥστε σε διδάξαι οἵαν πνεῖς δίκην, καὶ δυπρόσιτον αὐτῆς, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ μείζονα τῶν ἀγαθῶν δυαμένους τὴν ἀμοιβήν. καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι ταῦτα τὸν ἐκεῖνον φόβον, ὅτι σὸν ἀλόντας λοιπὸν καταφθύξομαι, εἰς ὃ καὶ ἐμὲ προσθεν ἠπειλημένον ἐλθεῖν. ὁ γὰρ τῶν Ἑβραίων δῆμος, Μωϋσέως ἐλθόντος καὶ ἐλθυσίαν διαπελαζομένου καὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν κακῶν ἀπαλλαγέν, οὐδὲ ἀνησυχήσας ἐκεῖνος. καὶ τὴν αἰτίαν ὃ πᾶσι τοῖς ὀνομαζομένοις ἔλεγεν· Ἐλάλησε δὲ Μωϋσῆς πρὸς λαόν, καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ λαὸς Μωϋσέως ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας. καὶ ὅταν μεγάλας ἀπειλὴ τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Κύριος ἀπὸ τῆς ὀμοίας πολλῆς, μᾶλλον τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ σὺν ἀλλοτρίᾳ διαπεσεῖν γῆ, καὶ ἠρημίαν, καὶ οὐ λιμοὺς, καὶ οὐ λοιμοὺς, καὶ τὴν ἀθεοφοβίαν, Deut. xx xi. γίαν, ταύτην ἐπάγει τῶν δικαίων λόγων· Δώσω αὐτοῖς καρδίαν ἀθυμοῦσαν, καὶ σκληπτοντας ὀφθαλμοὺς, καὶ ταπεινωθήσεται ψυχή. ἀλλὰ πρὸς λέγει Ἰουδαίους, δῆμον ἀσκητον καὶ ἀγωνιῶντα καὶ τῇ σαρκὶ δεδουλωμένον, καὶ φιλοσοφῆ οὐκ εἰδότα, πῶς ἀπὸ τῶν μεγάλων σκεύων καὶ ὑπηλῶν ἀνδρῶν τύπων λαβεῖν τὴν ἀπόδειξιν; ὁ γὰρ τῶν ἀποστόλων χορὸς, τρίτον ἔτος συγχρώμενος τῷ Χριστῷ, καὶ πολλὰ τῶν θαυμασίων παιδευθεὶς, καὶ τῶν ἄλλων ἀπορρήτων, σημεῖά τε ἐργασάμενοι θαυμαστὰ καὶ δόξαν, καὶ αὖθις ὅτι τοσῦτον χρόνον θαυματουργοῦντα θεασάμενοι, καὶ τραπέζης αὐτῷ καὶ ὁμιλίας καὶ λόγων τοιούτων κοινωνήσαντες, καὶ πόντα παιδευθέντες τρόπον, ὅτε ῥημᾶ ἤκουσαν ἀθυμίαν αὐτοῖς ἐμποιούντων, σωφρόνως αὐτὸν κατέχοντες καὶ σκυθρωπάζοντες, καθάπερ νοσοῦσα παιδία, καὶ διηνεκῶς αὐτὸν ἐρωτῶντες, πῦ νοσεῖς, οὕτω τῇ τυραννίδι τῆς ἀθυμίας ἐσβεσθησαν ταύτης,

καὶ

χ. ῥημάτων
χ. ἐσ
χ. τοσαύτῃ
χ. βα
χ. κωκύοντων
χ. κοπ.
χ. ἀφρεπῆ
χ. δῦξαι
χ. παρανομ.
χ. πῶς ἐν ἀλ. διαπεσεῖν

καὶ " ὅλοι τῆς λύπης ἐλύοντο, ὡς μηκέτι αὐτοῦ ταῦτα " φωνὴ ἀκούεσθαι. καὶ τοῦτο
χ. τοῦτ' ἐστὶν χ. ἐρωτᾷν ἀνειδίζων αὐτοῖς ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· Ἡκούσατε ὅτι ἐγὼ ὑπάγω καὶ ἔρχομαι Ιωαν. ιϛ. ε.
πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με, ποῦ ὑπάγεις, ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν,
χ. ἐπλήσθη ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. Εἶδες ἐρωτᾶ πόσον ἐπεσκότισεν ἀθυμίας τυφω-
μὸς, καὶ πῶς ἀϊσχυντοτέρους αὐτοὺς εἰργάσατο, ὃ αὐτῆς ἐστὶ πεπωκέναι; ὁ δὲ Ηλίας πάλιν ἀκρι-
βὴς (οὐ γὰρ ἀποστήσομαι αὐτοῦ τοῦτό πω) μετὰ τὴν φυγὴν καὶ τὴν ἀναχώρησιν τὴν
ἀπὸ Πολιαστίνης οὐ φέρων τῆς ἀθυμίας τὸν τυφωτῆρα (ὃ γὰρ σφοδρὰ καθύμει. τοῦτο γοῦν
χ. τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ἰσοτίμως γράψας ἐδήλωσε λέγων, Οτι ἀπῆλθε κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ) ἀκούσου τί φησιν Γ. Βασ. ιθ. ϛ. δ.
βουλόμενος· Ικανούσθω σοι νῦν, Κύριε. λάβε τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐ κρείττων ἐ-
γώ εἰμι τῶν πατέρων μου. καὶ ὃ φοβερώτατον σκεῦος, καὶ κολοφὼν τῆς τιμωρίας καὶ
τὸ κεφάλαιον τῶν κακῶν, τὸ πάσης ἀμαρτίας ὑπέρτιμον, τοῦτο ὁ βυσσὸς αὐτεπάγγελτος τάξει, καὶ ὃ
χ. βαρύτερον χάριτος μέρει βούλεται) λαβεῖν. οὕτω πολὺ θανάτου φοβερώτερον ἀθυμία. ἵνα γὰρ ἐκείνῳ
δόξῃ φύγῃ, καταφθάνει ὑπὲρ ἔτον. σὲ δὲ ὦ ζήτημά τι δόξαν βάλλομαι. οἶδα γάρ
σου τὴν ἀεὶ ζῆσαι λύσιν τῶν τοιούτων ὑπερθυμίαν, καὶ σφόδρα ὑπῆρξα μοι, ὅσον σοι χρήσι-
μον. τί ποτ' οὖν ὅσι τὸ ζήτημα; Εἰ θανάτου κρυφότερον ἀθυμίας ἐστὶ) σκόπει, μὴ τὸ
πατρίδα καὶ δῆμον, ἵνα μὴ θανάτῳ παραπέσῃ, καταλιπὼν ἀπόδρα; καὶ πῶς τότε αὖθις
φεύγων, νῦν αὖθις ὑπιζήσει; ἵνα ἴδῃς καὶ σαφέστερον μάλιστα, πῶς χαλεπώτερον ἀθυμία
θανάτου. ὅτε μὲν γὰρ αὐτὸν ὁ φόβος κατέσεισε μόνος, εἰκότως ἀπόδρα ἐπαγγέλλεται, ὥστε
αὖθις σκοπεῖν· ὅτε δὲ ἐγκαθημένη αὐτὴ τὸν οἰκεῖον ἐπεδείξατο φύσιν, καταδύουσα, δια-
χ. λοιπὸν πνίγουσα, τοῖς ὀδοῦσιν αὖθις κατημαλίσχουσα, ἀφορήτως αὐτῷ γνωμένη, τότε " δὴ ὃ πάν-
των βαρύτερον κρυφότερον αὐτῆς ἐστὶ) σκόπει. οὕτω καὶ Ιωνᾶς σκεύει φεύγων, ὅτι τοῦτον
κατέφυγε, καὶ αὖθις θάνατον αἰτήσας λέγων· Λάβε τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι καλόν μοι ὃ Ιων. δ. γ.
ἀποθανεῖν ἢ ζῆν με. Εἰ ὁ Δαβὶδ ἢ, Εἴτε δὲ ἐξ οἰκείου προσώπου, Εἴτε δὲ ἑτέρων τινῶν ἀπο-
χ. συναχθῆναι τὴν ἀμαρτίαν δυσερμήνευτον ψαλμὸν γράφων, ὃ αὐτὸ τοῦτο ἐδήλωσεν. Ενυβρίσθην γὰρ " συστῶσα ἡ ἁμαρτω- Ψαλ. λη. γ.
λὸν σεαυτόν μου, φησίν, σκωφωθῆναι, καὶ ἐταπεινώθην, καὶ ἐσίγησα δὲ ἀγαθῶν· καὶ ὁ ἀλ-
γημά μου διεκαινίσθη· ἐθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, καὶ ἐν τῇ μελέτῃ μου ἐκκαυθή-
σεται πῦρ· ἐκάνθη δὲ πῦρ τοῦτο τοῦ πυρὸς σφοδρότερον· ὃ τῆς ἀθυμίας παῖδος δηλῶν. δῆλ
μηκέτι φέρων ἔτι πληγὰς αὐτῆς καὶ ἔτι ὀδυνῶν, φησίν· Ελάλησα ἐν γλώσσῃ μου. καὶ τί
λαλεῖ, Εἰπέ μοι; θάνατον αἰτεῖ καὶ οὐκ λέγων· Γνώρισόν μοι, Κύριε, ὃ πέρας μου, καὶ ἡ
ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν μου τίς ἐστιν, ἵνα γνῶ τί ὑστερῶ ἐγώ, τίνος ἕνεκεν ἀπολείφθην· ἑτέρως μὲν ῥή-
μασι, τοῖς δὲ αὐτοῖς νοήμασι καὶ τοῦ Ηλίου φθεγξόμενος. ὅπερ γὰρ Εἶπεν ἐκεῖνος, Οτι οὐ γ. Βασ. ιθ. ϛ.
κρείττων ἐγώ εἰμι τῶν πατέρων μου, τοῦτο καὶ οὗτος ἠνίξατο λέγων· γνώρισόν μοι, Κύ-
ριε, τὸ πέρας μου, ἵνα γνῶ τί ὑστερῶ ἐγώ. τίνος ἕνεκεν ἀπολείφθην, φησίν, ἐγὼ δὲ ὑστερῶ, τοῦ-
τέστιν, ἀποκάμνω, καὶ οὐ τῷ προόντι βαδίζω βίῳ, τῶν ἄλλων ἀπελθόντων; ἢ οὕτως αὐτὸν
ὑπιζήσῃς Εἴτε αὐτὸς, Εἴτε ἐκεῖνοι, ὧν ὦ προσώπῳ κεχρημένος φθέγγεται, ὅλῳ καὶ μὴ προόν-
τος ἀκμὴν τῆς προυσίας ὑπομεῖναι μαθεῖν. γνώρισόν μοί, φησι, τὸ πέρας μου, ἵνα καὶ
ἐντεῦθεν μείζονι καρπώσηται τὴν ἡδονήν. οὕτω τὸ φοβερὸν, πηγὴν ἐξ ἧς τὴν ἀφό-
ρητον τῆς ἀθυμίας ὀδύνην, καὶ τὸ πῦρ τὸ ἐκκαιόμενον ἐν τῇ διανοίᾳ. Εν γὰρ τῇ μελέτῃ μου
χ. τοσαύτην τοίνυν τιμωρίας μεγάλης προσδόκα τὰς ἀμοιβὰς, πολ-
λὰ τὰ βασκεῖα, ἀφάτους τὰς ἀντιδόσεις, φαιδρὰς καὶ σφόδρα ἀθλοῦσας τοσούτων ἀγώνων
τοὺς τεφώσεις. ὃ γὰρ τὸ ποιῆσαί τι χρηστὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ παθεῖν τὰ κακὸν, πολλὰς ἔχει τὰς
ἀμοιβὰς καὶ μεγάλας τὰ ἔπαθλα. καὶ πρὸς τοῦτον ἤδη βαδίζομεν λόγῳ σφόδρα καὶ
χ. καρδίαν σοὶ καὶ πᾶσι χρήσιμον ὄντα, καὶ ἱκανὸν πρὸς ἀπομάχου ἀλείψαι, καὶ " πρὸς καρτερίαν διεπί-
σαι καὶ μὴ ἀφίσταν πρὸς τοὺς παθημάτων καταμαλακίζεσθαι ἱδρῶτας. ὅλως μὲν οὖν ἀπόλ-

των

των τῶ" κακῶν χαλεπώτερον ἀθυμία, καὶ ὁ κολοφὼν καὶ τὸ κεφάλαιον * τῶν δεινῶν, τοῦτο ἱκανῶς ἡμῖν ὁ λόγος ἀπέδειξε. λείπει δὲ εἰπεῖν κατορθωμάτων καὶ παθημάτων ποιήσασθαι σύγκρισιν, ἵνα μάθῃς σαφῶς, ὅτι τὰ κατορθώματα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ παθήματα μοίρας εἰσὶ κείνης, καὶ ἀμοιβαὶ σφόδρα μεγάλης· καὶ παθήμασιν οὐκ ἐλάττοσιν, ἢ κατορθώμασι, μᾶλλον δὲ ἔστιν ὅπου" καὶ πλείοσι παθήμασι. καὶ εἰσαγάγωμεν, εἰ δοκεῖ, τὸν μὲν τὸν ὑπομονῆς ἀθλητὴν, τὸν ἑκατέρωθεν ἀλαλάμψαντα τούτοις, τὸν ἀδάμαντα, τὸν πέτρας, τὸν τῇ Αὐσιτιδι λίμνῃ ἡμούμενον χώραν, πᾶσαν τὴν οἰκουμένην καταλάμψωμεν τῇ τῆς οἰκείας ἀρετῆς ὑπερβολῇ· καὶ εἴπωμεν αὐτῶ τὰ τε κατορθώματα, τά τε παθήματα, ἵνα εἰδῇς πόθεν μείζονος διέλαμψε. Ἵνα οὖν σοι τὰ αὐτῶ τὰ κατορθώματα; Ὁ οἶκος μου, φησὶ, πρωτοτόκου ἐλθόντι ἐνέῳκτο, καὶ κοινὸς ἦν τοῖς ὁδοιπόροις λιμὸς, καὶ τοῖς δεομένοις τὰ αὐτῶ πρόσφατα ἀφθονα ἐκέκτητο. Ἐγὼ γὰρ ἤμην, φησὶν, ὀφθαλμὸς τυφλῶν, καὶ ποῦς χωλῶν· ἐγὼ ἤμην πατὴρ ἀδυνάτων· δίκαιον, οὐκ ἦν, ἐξιχνίαζον, καὶ συντρίμματα μύλας ἀδίκων, καὶ ἐκ μέσου ὀδόντων αὐτῶν ἥρπαζον ἁρπάγματα. ἀδυνάτει, "ὡς ἂν ποτε εἶχεν χρείαν, οὐκ ἀπέτυχον, οὐδὲ ἐξῆλθέ τις τὸν θύραν μου κενὸν παρ' ἐμοῦ. Εἶδες φιλανθρωπίας εἴδη, καὶ ποικιλίας ἐλεημοσύνης· λιμοὺς, καὶ πάντων αὐτὸν βοηθοῦντα τοῖς" δεομένοις; Εἶδες πενίαν ἀνέχοντα, "χεῖρα διῃρθρωμένον, "ἀδικουμένων προϊσάμενον, φοβερὸν τοῖς ἐπηρεάζουσιν ὄντα; οὐ γὰρ δὴ μέχρι τῶν φιλανθρωπευμάτων ἐκείνων καὶ συμμαχῆσαι μόνον τῶν ταπεινῶν ἐπεδείκνυτο (τοῦτο δὴ ὁ τῶν πολλῶν) ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ τὸν ὁ τέλος ὁ τοιοῦτον ἀγαγεῖν, καὶ μὴ πολλῆς τῆς σφοδρότητος. Συντρίμματα γὰρ μύλας ἀδίκων, φησὶ, τῇ φιλονεικίᾳ τῇ ἐκείνων τὸν ἑαυτῆς τρόπον ἐπιτείνων. Οὐκ αὐθαδῶν μόνον ἐπηρείας, ἀλλὰ καὶ φύσεως ὑπερβολὰς ἀντέστησεν ἑαυτοῦ τῶν κηδεμονίαν, τὰ ἀμυντήματα αὐτῆς τῇ τῆς οἰκείας συμμαχίας ὑπερβολῇ διῃρθρωμένος. ὅπου γὰρ τὰ μέλη αὐτοῖς ἀποδοῦναι οὐκ εἶχε, τοῖς πηροῖς τὰ ὄμματα, τοῖς χωλοῖς τοὺς πόδας, ἀντὶ τῶν μελῶν αὐτοῖς ἐγίνετο· καὶ δι' αὐτοῦ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πεπηρωμένοι, καὶ τὰ σκέλη ἐκκεκομμένοι, καὶ μᾶλλον" ἐβλέπομεν, καὶ ἐβάδιζον. τί γὰρ τούτης ἴσον ἡμῖν αὐτὸν τῆς φιλανθρωπίας; οἶδα αὐτοῦ καὶ" τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἵνα μὴ πάντα καταλέγων μακρὸν ποιήσω τὸν λόγον, τῶν ὑπερεχειαν, τῶν ταπεινότητα, τῶν σωφροσύνην τῶν ἀκριβῆ· πῶς, σφοδρὸς ὢν τοῖς ἀδικουσι (τοῦτο γὰρ δὴ μαρτυρεῖ τοῦτο ἔστι) τοσοῦτος καὶ ἡμέρως ἔχει, καὶ αὐτοῦ τοῦ μέλιτος ἡδίων τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι, καὶ τοῖς οἰκέταις τοῖς αὐτοῦ. ὁ τοῦ ἔρωτος, οὗ ἥρων ἐκείνου, μέγα σκιρτήσαντες ῥῆγμα, ἔλεγον, Τίς ἂν ῥήξῃ ἡμῖν τῶν ταρκόνων αὐτοῦ ἐμπλησθῆναι; εἰ δὲ οἰκέταις ὕστερον πρόσκειται ἔχει, πολλῷ μᾶλλον τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις. ταῦτα δὴ οὖν καὶ τὰ τούτων πλείονα πρὸ ἑαυτῆς συλλέξασα, δοῦλος δὴ βάδιζε μετ' ἐμοῦ ὅπου ὁ τῶν παθημάτων αὐτοῦ καταλέξω, καὶ ἴδωμεν συγκρίναντες πότερα λαμπρότερος ἦν, ὅτε σκῆνος κατῄρχου, ἢ ὅτε ἔπαχε τὰ ὀδυνηρά, καὶ πολλοὺς "σκηπτόντα αὐτῷ τὸν ἀθυμίαν. πότερα οὖν λαμπρότερος ἦν ὁ Ἰώβ, ὅτε τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ πᾶσι τοῖς παιδίοις ἀνέῳξεν, ἢ ὅτε κατενεχθεὶσης αὐτῆς ἐκείνης ἐφθέγξατο ῥῆμα πικρὸν, ἀλλ' εὐφήμησε τὸν Θεὸν, καίτοι ὃ μὴν κατόρθωμα ἦν, ὃ δὲ πάθημα; πότερα φαιδρότερος ἦν, εἰπέ μοι, ὅτε ἔθυεν ὑπὲρ τῶν παιδίων καὶ τοὺς ὁμοίους αὐτοῦ ἔσωζεν, ἢ ὅτε καταχωσθέντων αὐτῷ καὶ τῶν πικροτάτῳ ἔσωθεν τελευτῆς καταλυσάντων τὸν βίον, μετὰ πολλῆς τῆς φιλοσοφίας ἔνεγκε τὸ συμβάν; πότερα μᾶλλον ἐξέλαμψεν, ὅτε ἀπὸ τῆς κουρᾶς τῶν ὀρνίων αὐτοῦ ἐθερμάνθησαν τῶν γυμνῶν τὸν ὦμοι, ἢ ὅτε ἀκούσας ὅτι πῦρ ἐξ οὐρανοῦ ἔπεσε καὶ κατέφαγε τοὺς" ἀγέλους μετὰ τῶν ποιμένων οὐ διεστάλαξεν, οὐδὲ ἐθορυβήθη, ἀλλὰ φρόνως ἔνεγκε τὸν συμφοράν; πότερα μείζων ἦν, ὅτε" τῇ ὑγιείᾳ τοῦ σώματος εἰς τὸν τῶν ἀδικουμένων ἐκέρησε προσασίαν, στενοτέρων μύλας ἀδίκων, καὶ ἐκ μέσου τῶν ὀδόντων ἐξαρπάζων ἁρπάγματα, καὶ λιμὸν αὐτοῖς γινόμενος, ἢ ὅτε τὸ σῶμα τοῦτο αὐτοῦ, τὸ τῶν ἀδικουμένων ὅπλον, ἐώρα

χ. παθῶν, ἄλλ. παθημάτων " τοῦτο

χ. πλέον ἢ

χ. ἐκ πενίαν χρείαν, ἐπ. τυχον,

χ. λειμῶν χ. ἀδικημένους;

χ. χηρείαν χ. ἀδικημένους παιδοποιμένον,

γρ. ἔβλ.

χ. τὰς ἄλλας ἀρετὰς

χ. ὀπτάζοντα

χ. πείμενον χ. τὸν ὑγίειαν τοῦ σώματος ἐκέκτητο, ἢ εἰς τὸν τῶν ἀδικουμένων ἐκέχρητο.

Ιωβ. λα. λβ.
Ιωβ. κθ. 18.
Ιωβ. λα. λε.
Ιωβ. κθ. 15.
Ιωβ. λα. λα.

ἐώρα καταθύμιον ὑπὸ σκολήκων, καὶ καθήμενος ὅπου τῆς κοπρίας αὐτὸς αὑτὸν κατέξαινε
λαβὼν ὄστρακον; Τήκω γάρ βώλακας γῆς ἀπὸ ἰχῶρος ξύων, φησί. καίτοι σκῶλα μὲν πολ- Ιωϛ. ζ. ε.
λὰ καταρρώματα, ταῦτα δὲ πρώτα παθήματα ἦν· ἀλλ' ὅμως ταῦτα αὐτὸν ἐκείνων λαμ-
προτέρων ἀπέφηνε. τῦτο γὰρ μάλιστα ὃ πικρότατον αὐτῷ τῆς παιδαπάξεως μέρος ἦν, καὶ
χ. φιλοσοφω- μείζονος δεόμενον τῆς ἀνδρείας, καὶ αὐτοιωτέρας ψυχῆς, καὶ "ὑψηλοτέρας διανοίας καὶ πλείονα
τέρας πρὸς Θεὸν ἐπύσης ἀγάπην. δῆλόν τοι τῦτο ἐκείνων μᾶλλον γινομένων, εἰ καὶ ἀναιμώτως
χ. ἰπαμῶς καὶ σφόδρα "ληστρικῶς, ἀλλ' ὅμως ἀντῆφεν ὁ διάβολος, λέγων· Μὴ δωρεὰν σέβεται Ἰὼβ Θεόν; Ιωϛ. α. θ.
τὰ τῶν ὑπὸ συμβάντων, ἐγκαλυφάμενος ἀνεχώρησε νῶτα δοὺς, καὶ σὺν αἰσχύντῃ ἦνος
ἀντιλογίας σκιὰν γοῦν ἔχων παρεδρεύεσθαι. τῦτο γὰρ ὁ κολοφὼν "τῦ στεφάνου, τῦτο ἡ χρυσῆς
χ. τῦ στεφά- "τῆς ἀρετῆς, τῦτο ἡ σαφὴς τῆς ἀνδρείας ἀπόδειξις, τῦτο ἡ ἀκριβεστάτη τῆς φιλοσοφίας ἐ-
νου, χ. τῦ ἀρε- πίτασις. δηλῶν ὑ καὶ αὐτὸς ὅτι ὁ μακάριος Ἰὼβ, ὅσον χαλεπώτερον τυραννὶς ἀνυμίας θανά-
τῆς, χ. ἤτοι τῳ, ἀνάπαυσιν αὐτὸν καλῶ. Θάνατος ἀνδρί, φησιν, ἀνάπαυσις· ὃ δὴ χαίρητος αὐτὸν "αὐ- Ιωϛ. γ. κγ.
ὁ Κύριος, τῷ τῆται μέρει, ὥστε ἐκείνης ἀπαλλαγῆναι, λέγων· Εἰ γὰρ ἤφη *, καὶ ἔλθοι μου ἡ αἴτησις, Ιωϛ. ϛ. η.
ὃ δὴ τὴν ἐλπίδα μου ἤφη ὁ Θεὸς, ἀρξάμενος ὁ Κύριος τρωσάσθαί με καὶ εἰς τέλος με ἀπολέ-
σαι. Εἴθε δέ μοι ἡ πόλις μου τάφος, ἐφ' ἧς ὅτι πεπόνθαμεν ἐπ' αὐτῆς. ὕστερον πρώτων
βαρύτερον ἀνυμία· ὅσῳ ὑ βαρύτερον, τοσούτῳ καὶ μείζονος ἔχει τὰ δυτιδόσεις. ἵνα ὑ καὶ
ἑτέρωθεν μάθῃς ὅσον τῶν παθημάτων ὃ κέρδος, κἂν μὴ ἤκῃ Θεόν τις πάθῃ (καὶ μηδεὶς
ὑποβολιὸν τῦτο νομιζέτω) πάθῃ ὑ ὅμως, καὶ γνησίως σπέγκῃ καὶ φρόνως, Θεὸν ὅτι πά-
σι δοξάζων, μεγάλων τῶν ἀναρρήσεων τυγχάνει· ἐπεὶ καὶ Ἰὼβ αὐτὸς οὐκ ἤδει ὅτι ἤκει
Θεὸν τῶν πάντων ἔπαθε, καὶ ὅμως ἤκει τῦτο ἐστέφανοῦτο, ὅτι διὰ τὴν αἰτίαν ὅπερ ἐμάνθανε
καρτέρει γνησίως. καὶ ὁ Λάζαρος σκῶλος ἀθεσίας φύσεως ἐδείκνυτο (τῦτο ὑ οὐκ ἴσον δή που
ἤκει Θεὸν πάθῃ) ὅτῳ ὅλως ἔπαθε, καὶ σκαρτέρησε, διὰ γνησίως ἐνέγκαι τὴν ἐρημίαν τῶν
θεραπευόντων, τὴν ἀπὸ τῶν ἑλκῶν ἀνυμίαν, τὴν ἀπὸ τῦ λιμοῦ, τ' ἀπὸ τῆς ὑποφυ-
σίας τῦ πλουσίου καὶ τῆς ὠμότητος, οἶδα ἡ λίχων ἀπέλαυσιν στεφάνων. καὶ τοιγε αὐτῦ κατόρ-
χ. ἀρομὴν θωμα ἐδεῖ "ἔχομεν εἰπεῖν, ὑχ ὅτι πένης ἁλέησεν, ὑχ ὅτι ἀδικυμένοις πρέσβευσε, ὑχ ὅτι
πῶπτ ἀγαθόν τι * εἰργάσατο, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ πυλῶνι τῦ πλουσίου κατάκλισιν, καὶ τὴν ἀρρω-
σίαν, καὶ τῶν κυνῶν τὰς γλώτας, καὶ τὴν τῦ πλουσίου κατ' αὐτῦ γνωμολόγιον ὑποφύσαν, ἄ-
παντ' τῦ παλαιὰ κακῶς ἀπόντα ἰῶ. ἀλλ' ὅμως καίτοι μηδὲν γνησίως ποιήσας, ὅτῳ μόνον τὴν
ἐκ τῶν ἀνυμίαν ἐνέγκαι γνησίως, τῷ τοσαῦτα καταρρωκότι πατρὸς ἀρχὴ τῆς αὐτῆς ἐτυ-
χ. τύπτων χε λήξεως. Εἴπω δή τι μεῖζον "τῦτο καὶ ἕτερον, παράδοξον μὲν ἴσως δοκεῖν, ἀληθὲς δέ. κἂν
ἀγαθόν τις εἰργάσατο μέγα καὶ γνησίως, μὴ μετὰ πόνων ὑ καὶ κινδύνων καὶ παθημάτων, ἵ πολιὰ ἵ-
να λήψεται μισθόν. Ἕκαστος γάρ, φησι, ἵνα ἴδῃ μισθὸν λήψεται κτὶ ἵνα ἴδῃ κόπον· ἵ κτὶ α Κορ. γ. η.
ὃ μέγεθος τῦ καταρρώματος, ἀλλὰ κτὶ ὄγκον τῶν παθημάτων. Διό τοι τῦτο καὶ Παῦλος
καυχώμενος, οὐκ ὅτι τῶν καταρρῶσαν μόνον, καὶ γνησίως τι ποιῆσαν καυχᾶται, ἀλλὰ καὶ ὅτι
ὑπὲρ παθῶν κακῶς. Εἰπὼν γάρ, Διάκονοι Χριστοῦ εἰσι, παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ, β. Κορ. ια. κγ.
καὶ τὴν κτὶ σύγκρισιν ὑποχωρῶ ὑφαίνων, οὐκ εἶπε, τόσοις καὶ τόσοις ἐκήρυξα· ἀλλὰ ἀφεὶς
ἅπαντα καταρρῶσαν, ἅπαντ' ἔπαθε κακῶς, ταῦτα διαριθμῆται, ἵνα λέγῃ· Ἐν πληγαῖς ὑπερ-
βαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις, πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ
μίαν ὑπὸ Ἰουδαίων ἔλαβον, τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα,
νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις
λῃστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κιν-
δύνοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις· ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολ-
λάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι χωρὶς τῶν παρεκτός· ἡ
ἐπισύστασίς μου ἡ καθ' ἡμέραν. Εἶδες παθημάτων ὁρμαθόν, καὶ καυχήσεως ἀφορμάς; Εἶ-

ζα ἐπάγλ τύτοις ϗ κατόρθωμα· ϗ ὸ τύτῳ πάλιν ὃ πλέον τῦ παθήματός ὅστιν, ὑχὶ τῦ κατορθώματος. Εἰπὼν γὰρ, ἡ ὑπισύσασίς μυ ἡ καθ' ἡμέραν, ζαὶ ἀπαγωγὰς λέγων ζαὶ συνεχεῖς, ϗ θορύβους, ζαὶ πεῖρασμύς (τῦτο γὰρ ὅστιν, ἡ ὑπισύσασίς μυ) ἐπήγαγε· ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. ὐκ εἶπεν, ἡ διόρθωσις, ἀλλ', ἡ μέριμνα, ὅταν παθήματος πλέον ᾖ, ἢ κατορθώματος. ϗ τὰ ἑξῆς ὁμοίως· Τίς ἀσθενεῖ, φησι, ϗ ὐκ ἀσθενῶ; ὐκ εἶπε, διορθύμαι, ἀλλ', ἀσθενῶ. ϗ πάλιν, τίς σκανδαλίζεται, ϗ ὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; ὐκ εἶπεν, ἀπήλλαξα τὸ σκανδάλυ, ἀλλ', ἐκοινώνησα τῆς ἀθυμίας. Εἶτα δείκνυς, ὅτι ζαῦτα μάλιστα ζαὶ ἀμοιβὰς ἔχῃ, ἐπήγαγε· Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μυ καυχήσομαι. ϗ ἕτερον πάλιν τοιῦτον ἐπάγλ, τὸ φυγεῖν τὸ διὰ τῆς θυρίδος, τὸ διὰ τῆς ϑρυφῆς, τὸ διὰ τῦ τείχους. τῦτο γὰρ τῦ παθεῖν ϗαχῶς ἐστί. Εἰ τοίνυν τὰ παθήματα μεγάλας ἔχῃ ζαὶ ἀμοιβὰς, πῶς γὰ παθημάτων πρώτων χαλεπώτερον ϗ ὀδυνηρότερον ἡ ἀθυμία, ἐνόησον ὅσας σοι κείσονται αἱ ἀντιδόσεις. ὑ γὰρ παύσομαι συνεχῶς ζαύτῳ σοι ἐσαίδων τὸ ἐπωδύν, ἵν' ὅταν ὑστερεῖσθαι μέλλω τῶν ἀγαθοποιίων, τῦτο πληρώσω μόνον, ἀπὸ τῆς ἀθυμίας αὐτῆς ὑφαίνων σοι λογισμούς, ϗ τὸ ϖδαμῶς ἀθυμῆσαι σοι πίκτον ζαί. ἵνα γὰ ϗ ἑτέρωθεν μάθῃς, ὅσον ὅστὶ τὸ μὴ παθημάτων τὴ ποιῆσ ἡδιόν, ϗ ὅσον ἀποδεῖ τύτυ τὸ ἀπιστεῖ" τὸ αὖθ' ποιῆσ, ὁ Ναβουχοδονόσωρ ἐκεῖνος ὁ Βαβυλώνιος τὸ σκηπτοῦχος ϗ" ἐζαδήμασι ζαὶ ἀποστολικόν ποτε ϗατόρθωσε" ἔργον. μὴ γὰ τὸ ϗέμιστον τῶν παίδων ϗ τὸ ϖδαδοξοποιεῖν ἐκεῖνον, ὃ κήρυγμα ἀνεδέξατο τῆς οἰκουμένης, ὑ διὰ γλώττης μόνον, ἀλλὰ ϗ διὰ γραμμάτων, ϗ πόντου ϗαὶ τῆς γῆς ἔγραψεν ὕστερον· Ναβυχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς πᾶσι τοῖς λαοῖς, φυλαῖς, γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσι τὸ πᾶσαν τὴν γῆν, Εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη. ζαὶ σημεῖα ϗαὶ τέρατα, ἃ ἐποίησε μετ' ἐμοῦ ὁ Θεὸς ὁ ὕψιστος, ἤρεσεν ϗάμοί τον ἐμοῦ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν ὡς μεγάλα ϗ ἰσχυρά· * ἡ βασιλεία αὐτῦ, βασιλεία αἰώνιος, ϗ ἡ ἐξουσία αὐτῦ ἐις " γενεὰν ϗ" γενεάν. ϗ δόγμα ἔθηκεν ὅπως πᾶς λαός, φυλή, γλῶσσα, ἢ δὲ εἴπῃ " ῥῆμα κῦ τῦ Θεοῦ Σεδραὰχ, Μισαὴλ ϗ Αβδεναγώ, εἰς ἀπώλειαν" ἔσονται, ϗ ⓦ οἶκοι αὐτῶν εἰς διαρπαγήν. ϗ πρόσθηκε, καθότι οὐκ ἔστι Θεὸς ἕτερος, ὃς δυνήσεται ῥύσασθαι οὕτως. Εἶδες ἀπλῶς τὸ τοῖς γράμμασιν; Εἶδες φόβον; Εἶδες διδασκαλίαν; Εἶδες " κήρυκα ὑψηλόν, ϗ πόντου τῆς οἰκουμένης ἐκτεταμένα ζαὶ γράμματα; Ἵ' οὖν, εἰπέ μοι, ⓦ αὐτὸν τοῖς ἀποστόλοις μαθεῖν λήψεται, ὅπῳ οὕτως διεκήρυξε τὸ Θεοῦ τὸν δυνάμιν, ὅπῳ τοσαύτην ϖανουργίαν ἐποίησαν πόντα καταισχῦναι ⓦ λόγον; οὐδὲ ὃ πολλοστὸν οὕτω μέρος, ἀλλὰ ϗ μύ' ὑσφρόλησε ἁπάσης ϗαταδεέστερον, ϗήτοιγε ὃ αὐτὸ ἔργον ἐκείνοις ἐποίησεν. ἀλλ' ὅπῳ πόνος οὐκ ἔστι τοῖς σωζομένοις, οὐδὲ" παθήματα, διὰ τῦτο ὑστερεῖται τὰ τῆς ἀντιδόσεως. ὅσῳ μὲ γὰ μεῖζον ἐξουσίας ϗ ἀδείας τὸ ἐπιτίμιον· ἐκεῖνοι μὲν ϗωλυόμενοι, ἐλαυνόμενοι, κοπτόμενοι, μαστιζόμενοι, ζαλαιπωρύμενοι, ϗαταχρημνιζόμενοι, ϗαταποντιζόμενοι, λιμῷ τηκόμενοι, καθ' ἑκάστην ἀποθνήσκοντες τὴν ἡμέραν, τὸν ψυχὸν αὐτῶν βασανιζόμενοι, καθ' ἕκαστον τῶν ἀδυνατούντων ἀδυνατοῦντες, καθ' ἕκαστον τῶν σκανδαλιζομένων πυρύμενοι. ϗ τῶν πόνων τύτων ϗαὶ τῆς ἀθυμίας μάλιστα ἦσαν πλείονες αἱ ἀμοιβαί. Εκαστος γὰρ ⓦ ἴδιον μαθητὴν λήψεται, φησι, ϗ ⓦ ἴδιον κόπον. οὐ γὰρ παύσομαι αὖθ' συνεχῶς ὑπιλέγων. δείκνυσι δὴ τῦτο ϗαὶ ὁ Φιλάνθρωπος Θεός, τὸν Παῦλον πολλάκις παραϗαλέσαντος τῶν παθημάτων αὖθ' ϗαὶ τῆς ἀθυμίας ϗαὶ τῆς ὀδυνῆς ϗαὶ τῶν κινδύνων ἀναπαλάξαι, ὐκ ἐπέτυχεν· Υπὲρ τύτυ τρὶς ⓦ Κύριον πρεσϗάλεσα, ἵν' ἀποστῇ ἀπ' ἐμύ, φησι, ϗ ὐκ ἐπέτυχον τῆς αἰτήσεως. Ἵνος γὰ ἔμαθεν, εἰπέ μοι, λήψεσθαι λοιπὸν ζαὶ μεγάλας ἀμοιβὰς, εἶτα ἀπροσχημόνως ἐκήρυξε, πυροῦ ϗ τὸ θύθυμία δείξων; ὅτι σῶμα διῆρε, ϗ γλῶσσαν ἐκίνησεν οἴϗοι ϗαθήμενος; ἀλλὰ τὸν ϗ τῶν τυχόντων ῥᾳδίως ἔλυσε, ϗ τῷ σφόδρα ἀνεπιτηδείῳ ϗ ⓦ ὑλεῖν ϗ ϑαλελυμένον ζῶντι βίον. νῦν μὸ τοι τῶν πραγμάτων,

τῶν

Β. Κορ. ια λ.

Δαν. γ. λϛ.

Α. Κορ. γ. ιη.

Β. Κορ. ιβ. γ.

* ϗ ὡς μεγάλη ϗ ἰσχυρὰ ἡ βασιλεία αὐτῦ.

χ. αὐτὸ τῦτο μ. μαι χ. εὐαγγελικὸν χ. λόγον.

χ. -ὰς χ. -άς. χ. βλασφημίαν χ. ἔσαι ϗ οἶκος χ. κήρυγμα χ. πάθημα

τῶν θανάτων, τῶν δρόμων τῶν χῆ γλῶ ⟨ θαλαττῶν, τῆς ἀθυμίας αὐτῆς, τῶν δακρύων,
τῶν ὀδυνῶν (Τειεπόν γάρ, φησιν, οὐκ ἐπαυσάμιλων νύκτα ἢ ἡμέραν μῆ δακρύων νῶτε- Πρὸξ.κ.λα.
τῶν ἕνα ἕκαστον ὑμῶν, μῆ πολλῆς τῆς παῤῥησίας) λήψεται τὰς ἀποδόσεις ἢ τὸν τεφθύσεις.
Ταῦτα οὖν ἐννοοῦσα ⟨ λογιζομένη ὅσον τὸ ὀδυνηρὸν καὶ ἐπιμόχθου βίου ὁ κέρδος, χαῖρε ⟨
βύφεκίνου τινὸ ἐπιχερδῆ καὶ μυρίων γέμουσαν τεφαίων οὐκ ἀσφῆτης ἡλικίας ὀδδύουσα ὀδύνη,
καὶ δῆτα συνεχῶν καὶ πυκνῶν παθημάτων. καὶ γὰρ ἡ τοῦ σώματος ἀῤῥωστία ἡ ποικίλη καὶ
πολυτρόπη, καὶ μυρίων θανάτων χαλεπωτέρα οὐκ ἐπαύσατό τε ⟨ συνεχῶς πλιορκοῦσα,
χμυρίων ἁμαρ. ἢ λοιδορίαι ἢ καὶ ὕβρεων νιφάδες καὶ συκοφαντίαι οὐδέποτε διέλιπον χῆ σοῦ ὑφαινόμενοι,
ἀθυμίαι τε ⟨ι πυκναὶ καὶ ⟨υνεχῆς καὶ πηγαὶ δακρύων ἐξαπόπτους ἰωώχλησαν τὸν χρόνον.
τούτων ἓν ἕκαστον καὶ καθ' ἑαυτὸ ἦρκεσε τοῖς ⟨τερομεμψικόσιν ⟨ὶς ὠφέλειαν πολλήν. ὅ τε
γὰρ Λάζαρος ἀπὸ τῆς ἀῤῥωστίας μόνης τῆς αὐτῆς σκοπώπτε τῷ πατριάρχῃ λήξεως·
καὶ ⟨ῷ πλοῦτῳ ἓν αἱ λοιδορίαι τοῦ Φαρισαίου δικαιοσύνην ⟨αβροῦσαν ⟨ῷ Φαρισαίῳ ἐ-
κόμισαν· ὅ τε κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ἀπὸ δακρύων ὁ ἔλκος τῆς γαλεπῆς ἐκείνης αὖ-
πίας διώρθωσεν. ὅταν οὖν ἐκάς ῳ τῶν προειρημένων φαίνηται καὶ μόνον ἓν τῶν παθημάτων
τούτων ἐρχόμενον, σύνοπσον πόσας αὐτὴ λήψῃ τὰς ἀμοιβάς, πλοῦτα ὁμοῦ μῆ πολλῆς τῆς ὑ-
περβολῆς ⟨τομείνασα καὶ ⟨αβῆπτος τοῦ χρόνου. οὐδὲν γάρ, οὐδὲν οὕτω λαμπροὺς ποιῇ
ἢ ζηλωτὰς, καὶ μυρίων ἐμπίμπλησιν ἀγαθῶν, ὡς πειρασμῶν πλῆθος καὶ κινδύνοι καὶ πό-
νοι καὶ ἀθυμίαι καὶ ὁ διωγμὸς ὁπλοῦλθεσθαι, [καὶ] πρὸ ὧν ὠδαιμῆς ἐχρῆν, καὶ φρόνως
ἅπαντα φέρειν. ἐπεὶ καὶ ⓦ ἡμῶν τοῦ Ιακὼβ οὐδὲν οὕτως ἐποίησε μακάριον καὶ ὑδόκιμον,
ὡς ἡ συκοφαντία τότε ⟨κεῖνη, καὶ τὸ δεσμωτήριον, καὶ ἡ ἅλισις, καὶ ἡ ⟨ὶτευδεν ⟨αλαιπω-
ρία. μέγα μὴν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦτο κατόρθωμα, ὅτε τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀκη-
δασίας ⟨ωτιεμένου, καὶ τὴν ἀθλίαν γυναῖκα ⟨κεῖνον ὅπῃ τὸν ἄδικον αὖλον καλοῦσαν
ὁμιλίαν διεκρούσατο· ἀλλ' οὐχ οὕτω μέγα τοῦτο, ὡς τὰ παθήματα. ποῖον γὰρ ἐγκω-
μιον, εἰπέ μοι, τὸ μὴ μοιχᾶσθαι, * μηδὲ μιαίαν βύλῃ οὐδαμῶν αὐτῷ ⟨υσπήσυ- * μηδὲ ἀλλό-
σαν, μηδὲ ἀδικῆσαι ⓦ βύαρτιτήσαπτα, μηδὲ αἰσχύνῃ ⟨ωτιβαλεῖν τὸ ⟨ῶμα τοῦ ⟨ατὸς τὴν τριον ὁρι-
οἰκίαν; ἀλλὰ τὸ ποιῆσαι αὖλον μέγαν, σκῶμα μᾶλιστά ἐστιν, ὁ κίνδυνος, ἡ ὁπλοῦ- ζόμενον
λὴ, ἡ μανία τῆς ἀκολάστου, ἡ ἐπανεχθῆσα βία, ὁ ἄφλακτον δεσμωτήριον, ὁ θάνατος,
ὅνπερ αὐτῷ κατεσκεύαζεν ἡ μοιχαλὶς, οἱ δίκτυα, ἃ πάντα χόδεν αἰσθέσθαι, ἡ κατηγορία,
ἡ συκοφαντία, ὁ δεσμωτήριον, ἡ ἅλισις, τὸ μηδενὸς "τυγχάνειν τῶν δικαίων· μῆ ⓦ τοσῦ- Χ. τυχόντα
τον αἶδλον, ⟨αρ' οὗ ⟨εφανοῦσθαι ἐκείνῳ, ὡς καθάδικον ἢ ⟨τοβύθιον ὁπῇ τὸ ὀχύρωμα τῶν δικαίων
ἀγεσθαι, ἢ μῆ τῶν τὰ ἕκατα ἡμῶν τῶν "καθαλείεσθαι· ὁ αὐχμὸς, τὸ σιδήριον, ἡ τοῦ μῆ
δεσμωτηρίου ⟨αλαιπωρία. τότε αὖλον ὁρῶ λάμποντα μειζόνως, ἢ ὅτε ὁπῇ τὸ θρόνου τῆς Χ κατακε-
Αἰγύπτου καθῆπτο, ⓦ σῖτον διείπεμε τοῖς δεομένοις, ⟨ὶ ⓦ λιμὸν ἔλυτε, ἢ χρυσὸς λιμῶν λιμένα χαλάσαι,
ἅπασιν ἐλύετο. τότε ὁρῶ αὖλον φαιδρὸν, ὅτε αὐτῷ αἱ πέδαι ἢ αἱ χαλκοπέδαι ⟨ωτιέκειντο, ἢ ὅ-
τε τὸ ἱματίοις λαμπροῖς τῶν "τοιούτων δωματίῳ ⟨ωτιεβάλλετο. ὁ μὲν γὰρ ⟨ορφυρα- Χ. τοιούτων
τείας ἕνεκεν καὶ ἐμπορείας πολλῆς, ὁ τοῦ δεσμωτηρίου λέγω· ὁ δὲ πτωχῆς ἢ αἰτέσεως, ἢ πτω-
χείας, πολλοῦ μὲν ἔχων τὸν ἡδονὴν, οὐ πολὺ δὲ ὁ κέρδος. Διὰ τοῦτο οὐδὲ οὕτως αὐτὸν μακαρίζω
τιμῶντα ὑπὸ τοῦ παιδὸς, ὡς φθονούμενον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ἢ ⟨υμοίκους ἔχοντα οὐδὲ
πολεμίους. ἢ γὰρ ἐκ ⟨ορφυρᾶς ἡλικίας οἴκοθεν χαλεπὸς αὐτῷ αἰῤῥιπίζετο πόλεμος, τῶν πο-
λεμιωτάτων ἐγκαλῶν μὲν ἐχόντων οὐδὲν, τηκομένων δὲ Διαῤῥηγνυμένων Διὰ ὃ πλείονος
αὐτοὺς ἀπολαύειν ⟨ῶν Διὰ τοῦ παιδὸς Διαθέσεως. καίτοιγε ὁ φιλόξενος ὁ νομοθέτης Μωϋσῆς οὐκ
ἔφησεν δεῖν ἀρετῆς τοῦ παιδὸς ἔχειν τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κοιλου τῶν ὠδίνων. ὅπῃ γὰρ Χ. ἴσως
"ὕστερον τῶν ἄλλων ἐτέχθη, φησὶ, καὶ ⟨ὶς ἐκάτῳ γήρᾳ· πολλὰ δὲ τὰ τοιαῦτα παιδία, ἅτε παῤ Χ ἐλπίδας
"ἐλπίδα γινόμενα· Διὰ τοῦτο ἐφίλητα. Ηγάπα γὰρ αὐτὸν ὁ πατὴρ, φησὶν, ὅτι υἱὸς γήρως Γεν.λζ.ε.

ιῶ αὐτῷ. ταῦτα ὁ νομοθέτης ἔγραψεν, ὡς ἔγωγε οἶμαι, οὐ δι' ὃν διηνύμφιος, ἀλλὰ τῆ παρρησίᾳ τὴν σκῆψιν ἡ τὴν προφάσιν. ὅπερ γὰρ ἐώρα φθονούμενον δι' μειράκιον, τοῦτο μιμήσασθαι δι' πάθος τῶν ἀδελφῶν βουλόμενος, ἔπλασεν ἀγάπης αἰτίαν οὐ πολιὰ πίστασαι αὐτῷ τὸν φθόνον. ὅτι γὰρ οὐ τοῦτο αἴτιον ἰῶ τῆ φίλτρου, ἀλλ' ἡ ἀκμάζουσα τῆς ψυχῆς ἀρετὴ, ἡ τῆς ἡλικίας ἀκμαιοτέρα οὖσα, δῆλον ἐκ τῶ Βενιαμίν. εἰ γὰρ διὰ τοῦτο ἐκθρος ἐφιλεῖτο, πολλῷ μᾶλλον τ' νεώτερον αὐτὸ " φιλησθῆναι ἐχρῆν. μὴ γὰρ τ' Ιωσὴφ ἐκθρος ἐτιμᾶτο, ἐ σοῦ μᾶλλον υἱὸς γήρως ἰῶ αὐτῷ. ἀλλ', ὅπερ ἔφην, τῆ παρρησίᾳ ἰῶ τῆ πλάσμα βουλομένου καταλῦσαι τ' ἀδελφικὸν πόλεμον. ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἴσχυσεν, ἀλλ' ὀξεχαίνετο σφοδρότερον ἡ φλόξ. ἡ ὅπερ οὐδὲν ἴσχυον ποιῆσαι τέως, κατὰ ἐγκαν " αὐτῷ ψόγον πονηρὸν, αἰχρᾶ προσέβαλον αἰτία, τὸν βαρβάρων γυναῖκα προσφάσαντες ⓐ ἀδελφοὶ, ἡ πολλῷ χείρους φανέντες αὐτῆς. ἡ μὴ γὰρ εἰς ἀλλότριον, ⓐ ὁ εἰς ἀδελφὸν ἐγίνοντο πονηροί. καὶ οὐδὲ ὁ τοῦδα ἔσχησαν τῆς κακίας, ἀλλ' ἐπηγωνίζοντο τοῖς πρότερος ἀεὶ, ἡ λαβόντες μόνον ὁ ἐρημίαν, ἡ ἔσφαξαν, ἐ ἀπέδοντο, ἡ δοῦλον αὐτ' ἐλευθέρου ἐποίησαν, ἡ δουλείαν πλὴ " ἐκάτλω. οὔτε γὰρ ὁμοφύλοις ἦσαν, ἀλλὰ βαρβάροις ἑτερογλώσσοις, ἐ αὖθις εἰς βάρβαρον ἀπιοῦσι χώραν ἐξέδωκαν τ' ἀδελφὸν. ὁ θεὸς λαμπρότερον αὐτ' ποιῶν, ἰωβὴλ ἐτο " τὸν γνησίων, καὶ ἐμακροθύμει κινδύνων κινδύνους πλεονεκτούμενον. μὴ γὰρ τ' φθόνον ἡ τ' αἰχμαλωσίαν πλεονεξίαν ἔδωκαν, καὶ δουλείαν σφαγῆς χαλεπωτέραν. μὴ γὰρ ὁ ἁδρὰ μὴς ἁπλῶς ὁ εἰρηνικὸν, ἀλλ' εὐνόησον ἡλίκον ἰῶ, μειράκιον ὑγρὸν ἐν οἰκίᾳ παρρησίᾳ τραφὲν μετ' ἐλευθερίας ἁπάσης, μὴ ἀγάπης παρρησίας τοσαύτης, ἀ δεῖον ὑπὸ ἀδελφῶν ἁπεμπολῆσθαι οὐδὲν ἐγίνετο ἐγκαλῶν, ἡ βαρβάροις ἐκδοθῆναι ἑτερογλώσσοις, ἡ ἤθεσιν ἀλλοκότοις, καὶ αὐθαδεστέροις μᾶλλον, ἢ δι' δεσποτείαν, καὶ ἀπολιν, καὶ μετημφίεσμην, ἡ οἰκέτου, καὶ ξένου αὐτ' ἐλευθέρου * γνησίας, καὶ τοσαύτης ἀπολαύσαντα τῆς ὑπηρεσίας τοῦ τῆ ἐκάτου καταπαρρησιάσθαι παλαιστρείαν δηλαδὴ ἀηδῆ ὄντα μὲν ὑπαρχόλης ἁπάσης, καὶ πικρότατος λαβεῖν διατροφὰς, καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις καὶ βαρβάρου ἀπαντᾶσθαι γλῶ. δι' οὐδὲ ὁ τοῦδα ἴσαν τὰ δεινά· ἀλλ' ὑπουλαὶ πάλιν ὑπῆρχον " διεδέχοντο μὴ τὰ ὀνειρατα ἐκφανῆ τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ, καὶ τὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτ' προσκύνησιν προσδιαφωνούμενα. λαβόντες δὲ αὐτ' ὅτι ⓐ ἔμποροι ἀνατολὴν, δι' ἑτέρους αὐτ' πάλιν χείροσιν ἀπέδοντο βαρβάροις. οἶδα δ' ἡλίκον * εἰς συμφορᾶς λόγον, τὸ διατοῦτο τοιούτους ἐκ τοιούτων ἀμείβειν. τοῦτο γὰρ δυσκολωτέραν ποιῆ τ' δουλείαν, ὅταν ἡ ξένοι πάλιν ⓐ κατάμνοι, ἡ τ' προτέρων ὧδε χαλεπώτεροι. καὶ γῆς ὁ Αἰγύπτῳ, τῆ θρεμμάτων τότε ἐκείνη ἡ μανομένη, ὅθεν τὰ αἰσχιστα τὰ σώματα, ὅθεν αἱ βλάσφημοι γλῶσσαι. ἡ γῆς πρὸ Αἰγυπτίοις, ὧν ἡ εἷς ἦρχεσε μόνος ⓦ μέγας Μωϋσέα δραπέτην ἡ φυγάδα ποιῆσαι. ἡ ὅπερ μικρὸν δύ' πνυσιν ἐκφῆ, τὸ φιλαν θρώπου Θεοῦ " τῆ τὰ δοξα οἰκονομοῦντος, τὸν ἄγγελον θῆκα τὸν ὠνησάμενον ὧδε ποιήσαντος πρᾶσιν, βύθεως αὐτῷ σκάμμαθα " διαστηθάζεται πάλιν, ἡ πάλιν σάθρην, ἡ πάλιν παλαίσματα ἡ ἀγῶνες ἡ ἱδρῶτες σφοδρότερον τῶν πρότερων. ἰδοῦσα γὰρ αὖθις ἀδικίας ὀφθαλμοῖς ἡ κεκτημένη, ἡ ὃν κάλλει τῆς ὄψεως αὐτ' χάρωθεν, ἡ καταχρήσατος ἀληθὲς ὃν πάθη, λέαινα δίκην γυναικὸς ἐπὶ τῆς ἀκολάστου ταύτης ὑπῆγε μίας " ἐπέστησεν. ἡ πάλιν ζωὸς ὁ πόλεμος ἰῶ, ἐναντίον τοῖς πρότερος τὸν ἐπάνθρον ἔχων. ἐκφοι γὰρ μισοῦντες αὖθις * ὠδίνησον, αὐτὴ ὁ ἐρῶσα ἡ πρεσκαμοῦσα τῆ νεμίσκου. ἡ ἰῶ διπλοῦς, μᾶλλον ὁ τριπλοῦς ἡ πολλαπλοῖς ὁ πόλεμος ἐστί. μὴ γὰρ, ὅπερ τὰ δίκλινα ἐπῆλθεν, ἡ τὸν βόθρον διέτεμνε τὰ βραχεία καιρὸν ῥοπὴν, νομίσης καὶ ἀπροσημόνως αὐτὸν ἰσχύειν τὸν ἄθλον τοῦτον. ἡ γὰρ πολιὸν τὸν ἱδρῶτα ἐπέμενε. ἡ εἰ βούλει τοῦτο σαφῶς " ἰδῆν, εὐνόησον ὅτι νεότης, ἡ νεότητος ἀκμή. ἐν γὰρ αὐτῷ ὦ αἰθὴ τῆς ἡλικίας " τότε ἐτύγχανεν ὤν, ὅτε σφοδροτέρα τῆς φύσεως ἡ φλὸξ ἐτίρετα, ὅτε πολλὴ τῆς ὑπιθυμίας ἡ ζάλη,

ιῶ φιλεῖσθαι

χ. αὐτοῦ

χ. πικροτάτῳ

χ. τοῖς γνησιωθμοῖς

* ἡ πολίτου

χ. ἐξεπ.

* τοῦτο

χ. ἡ κατοικοῦντος

χ. ἐγκύπτου

χ. ἐπιθυμίας

ἡ ζάλη, ὅτε ἀθενέστερος μὲν ὁ λογισμὸς τῶν νεωτέρων, αἱ δὲ ψυχαὶ οὐ σφίδρα φερόπονται τῇ ζωέσει, οὐδὲ πολλῷ τῆς ἡρετῆς ποιοῦνται κοπιδλίω· ἀλλ' ὁ μὲν χειμὼν τῶν παθῶν χαλεπώτερος, ὁ δὲ τὰ πάθη κυβερνῶν λογισμὸς ἀθενέστερος. μὴ δὲ τῆς φύσεως ἢ τῆς ἡλικίας πολλὴ δὲ τῆς γυναικὸς * ἡ ἀκολασία. δὲ καθάπερ τῷ Βαβυλωνίῳ κάμινον αἱ Περσικαὶ χεῖρες ἐκφέρειν μὴ πολλῆς δυνάσθην τῆς κοπιδλῆς, δαψιλῆ δὲ πυρὶ πρέχουσαν τὸν ἔμφυτον, καὶ ποικίλα ἐπανεκκαύματα ἐμβάλλουσαν τῇ φλογί· οὕτω δὴ δὲ τότε ἡ ἀθλία καὶ ἀλαίπωρος ἐκείνη γυνὴ τὸ κάμινον ἑαυτῆς χαλεπώτερον ἀπέφηνε τὴν φλόγα, μύρων ὄζουσα, ὑπιτείμμασι πρέπουσι, ἐπανορθαῖς ὀφθαλμῶν, καταπεκλασμένῃ φωνῇ, κινήμασι, βαδίσμασι διαθρυπτομένη, ἱματίοις μαλακοῖς, περιβολῇ χρυσίου, ἑτέραις τοιαύταις μυρίαις μαστηρείαις καὶ ἀναγκαζούσαις δ μιαρώτερον. καὶ καθάπερ τις θηρευτὴς δράκος, δυσάλωτον μέλλων χορεύσεσθαι ζῶον, ἅπαντα κενὴν τῆς τέχνης τὰ ὄργανα· οὕτω δὴ καὶ αὕτη τὸν σωφροσύνην εἰδῆα τῶν νεανίσκων (οὐδὲ γὰρ ἔμελλεν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ Ἀλεξανδρεύειν) πολλῆς ἐνόμισεν αὐτῇ δεῖν περιθεῖναι τὴν ἀσφάλειαν, ὅπως τὸν αἰχμαλωσίαν τῶν νεανίσκων· καὶ δὴ ἅτε πολλὰ ἐκίνει τῆς ἀκολασίας τὰ μηχανήματα· καὶ οὐδὲ τούτοις ἤρκεσε μόνοις, ἀλλ' ἃ καὶ ἐν τῷ τοῦ θηρὸς ὑπιτήδειον. δὴ τοῦτο οὐδὲ βύθεως ἀλύσας περισείσαλεν, ἀλλ' πολλὰ δύσμενες χρόνον, τὸν ποινὴν ἑαυτῶν ὑπιθυμίαν ὠδίνουσα καὶ περιθρασυζομένη· δεδοικῦα μὴ τῷ ἔθει, καὶ ταῖς ἐφεδρευομέναις αὐτῆς ὑπιβουλαῖς δὴ φύγῃ τὸ θήραμα· καὶ ποτε θὶρ ὢν μόνον ἐν ᾧ οἴκῳ ἑαυτὸν ζωὴν ποιοῦται δυάσκαιρον [βαθύτερον] λοιπὸν τὸ βαράθρον, καὶ τὰ περὶ τῆς ἡδονῆς πρώτους δυάπτασα, ὥσπερ ἐν μέσοις δίκτυοις λοιπὸν ἔχουσα ⓦ ἀεὶ τὸν, ἐπεισέρχεται, καὶ μόνη μόνοις ἀπολαβοῦσα, μᾶλλον δ' μόνη (καὶ γὰρ ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς φύσεως καὶ αὐτῆς μηχανήματα συμπεφόρτωται ἔχειν αὐτῇ) ἕλκει λοιπὸν ὑπὸ τῆς ἀδίκου περιφορᾶς πρὸς βίαν ⓦ γναίου ἐκφυγεῖν. τί τοῦ πειρασμοῦ τούτου χαλεπώτερον; ποίας τοῦτο καμίνου ἐκ φλογὸς οὐ σφοδρότερον; νέον, σφεληλῶτα, δῆλον, ἔρημον, ἀπολιν, ξένον, μετανάστιον καὶ διαπονίνς ὅτως ἀκολάστου καὶ μαινομένης, ὅτω πλούτου, ἐκ τοσαύτης δυναστείαν περιβεβλημένης, ἐρημία τοσαύτη (συντελεῖ γὰρ καὶ τοῦτο πρὸς τὴν τοιαύτην ἅλωσιν) συνειλημμένον κατέχεσθαί τε καὶ κολακεύεσθαι καὶ πρὸς βούλευ ἄγεσθαι διαστοκίου, καὶ ζῶντα μὴ τοσούτοις κινδύνοις καὶ ὑπιβουλαῖς. οἶδα γὰρ ὡς ⓐ πολλοὶ, ὅταν τεταπεινωμένοι τύχωσι τοῖς δήμοις, εἶτα εἰς τυφλὸν κάμινον), καὶ ἀέσαν καὶ ⓦ ὑγρὸν τοῦτον καὶ δριμύτερον βίον, πρὸς θυμότερον ὑπιτέχοισιν. ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος ὅτως· ἀλλ' ἔλαμψε δι' πολλῶν τὸν οἰκείαν καρτερίαν ὑπιδεικνύμενος. ἐγὼ ⓦ θαῦμαν ἐκεῖνον, καὶ τὸν Βαβυλωνίαν κάμινον, καὶ τὸ Δανιὴλ λάκκον τῶν λεόντων, καὶ τὸν μαστέρα τοῦ θαλαττίου θηρίου, εἰς ὃν ὁ προφήτης ἐνέπεσε, θαῤῥῶν ἴσην δὲ προσίσταμαι· μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ τὸ τῶν χαλεπώτερον. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὸ ὑπιβουλῆς καὶ ἰόντα σώματος ἐν ἀπῆλθε· ἐνταῦθα δὲ ψυχῆς πανωλεθρία, καὶ θανάτου ἀθανάτου, καὶ συμφορὰ δαιμονίαν οὐκ ἔχουσα. καὶ ταύτην δὲ μόνον χαλεπὸς ὁ λάκκος οὗτος ἐν, ἀλλ' ὅτι γε μὴ τὸ βίας καὶ τοῦ ὅλου καὶ πολλῆς ἐγένετο τῆς ἀκολασείας, πολλοῦ τοῦ ποικίλου δὲ πανουργίας πυρὸς, οὐ σῶμα καίοντος, ἀλλ' αὐτὸν φλέγοντος τὸν ψυχήν. καὶ τοῦτο αὐτὸ δηλῶν ὁ Σολομών, ὁ μάλιστα ζωῦτα μὴ ἀκριβείας εἰδώς, πλείονι δεῖ δ γυναικὶ συλλαλῶν δύσφρα ἐχούσῃ, Ἀποδύσει τις, φησι, πῦρ ἐν κόλπῳ, καὶ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ οὐ κατακαυσει; ἢ περιπατήσει τις ἐπ' ἀνθράκων πυρὸς, οὕτω δὲ πόδας δὲ καταφλέξει; ὅτως ὁ πορνεύσας πρὸς γυναῖκα ὕπανδρον, καὶ πᾶς ὁ ἀπτόμενος αὐτῆς, οὐκ ἀθωωθήσεται. ὃ δὲ λέγω τοιοῦτόν ἐστι· ὥσπερ, φησίν, οὐκ ἐνὶ ὁμιλοῦντα πυρὶ μὴ κατακαίεσθαι, οὕτως οὐδὲ γυναικὶ ζωῦτα ἀφεύξιμον ⓦ ἐστοῦτον ἐπιτίμιον. οὗτος δὲ, ὁ πολλῷ χαλεπώτερος ἐκεῖνος, ἐπέμενεν. οὐ γὰρ αὐτὸς αὐτῆς ἥψατο, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνης κατείχετο, μόνος ὑπὸ μόνης ἀπειλημμένος. καίτοι τοσούτοις ἤδη κακοῖς κατειργασμέ-

ὦ ὦ

χ ἀκολασείας

χ συμβαλεῖν
χ ἐπαίνω

Παροιμ. ε. κζ.

νος, καὶ τοσαύταις τεταιχυμένος ἐπιβουλαῖς, καὶ μυρίων ἐπιθυμῶν ⟨ἐ⟩ ἀδείας, ἀλλ' ὅμως ἐν τοσούτοις δικτύοις ὤν, καὶ ποικίλοις θηρίοις ὁρῶν "αὐτῷ προσβάλλοντας, καὶ ἀφ' ἑκάστων αὐτὸν "καταπολεμοῦντας, ἀφ' ἑκάστης αἰφνης, ἀφ' ἑκάστης φωνῆς, ἀφ' ὧν ὀμμάτων, ἀφ' ὧν χρωμάτων, ἀφ' ὧν ἐπιπεμμάτων, ἀφ' ἑκάστης ὑποψιφῆς, ἀφ' ὧν χρυσίων, ἀφ' ὧν μύρων, ἀφ' ὧν ἱματίων, ἀφ' ὧν ἤθους, ἀφ' ὧν ῥημάτων, ἀφ' ὧν κόσμου τοῦ προκειμένου, ἀφ' ἑκάστης "μισθώσεως, ἀφ' ὧν λιθαίνων, ἀφ' ὧν πλούτου, ἀφ' ὧν δυναστείας, ἐχούσαν τι μὴ τούτων ⟨συνεργὸν⟩, ὅπερ ἔμπροσθεν εἶπον, τὴν ἡλικίαν, τὴν φύσιν, τὴν δουλείαν, ὃ ἐν ἀλλοτρίᾳ ἐστί), πᾶσαν εἰσῆκτο τὴν φλόγα ἐκείνην. ἐγὼ τοίνυν τὸν πειρασμὸν καὶ τὸν φθόνον τῶν ἀδελφῶν, καὶ τὸ μίσος τὸ συγγενικόν, καὶ τῆς προάσεως, καὶ τῆς τῶν βαρβάρων διαστάσεως, καὶ τῆς μαχαίρας ἀποδημίας, καὶ τῆς ἐν ἀλλοτρίᾳ ⟨κατοικίας⟩, καὶ τοῦ δεσμωτηρίου, καὶ τῆς ἀλύσεως, καὶ τοῦ μακροῦ χρόνου, καὶ τῆς αὐτόθι παλαιπωρίας πολὺ χαλεπώτερον εἶναι φημι. ⟨ἐ⟩ γὰρ πρὸς τῶν ἐχθρῶν ὁ κίνδυνος ἰσῶς. ὅπου γὰρ καὶ τοῦτον διέφυγε τὸν κίνδυνον, καὶ διέδρα τὸν πόλεμον, καὶ ἐλήφθη καὶ ἐνταῦθα πνεῦμα δρόσου ⟨ἀ⟩σφαλείζον ἀπὸ τε τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ νέου (τοσοῦτον γὰρ αὐτῷ προείλετο "ἀπαραξίας καὶ σωφροσύνης, ὅτι καὶ τὴν ἐκείνης μανίαν καὶ λαμβάνουσαν ἐσωμύδασε) πλὴν ἀλλ' ὅμως αὐτὸς ἐξῆλθεν ἀνέπαφος, ὥσπερ ⟨ἀ⟩ νεμόμενος τὴν Περσικὴν" ⟨ἀ⟩φυγόντες φλόγα (Οὐδὲ γὰρ ὁσμὴν πυρὸς ἰσῶ ἐν αὐτοῖς, φησι) ⟨ἐ⟩ σωφροσύνης μέγας ἀθλητὴς ἀνεδείχθη, καὶ ἀδάμαντα ἐμιμήσατο· ἴδωμεν οἷον θῆτος ἀπέλαυσε, καὶ τίνα ἔπαθλα ⟨ἀ⟩φαδέχεται τὸν στεφανίτην. ὑπουλαὶ πάλιν, καὶ βάραθρα, καὶ θάνατος, καὶ κίνδυνοι, καὶ συκοφαντίαι, καὶ ὕσος ἄλογον. ἡ γὰρ ἀθλία τότε ἐκείνη ⟨ὑ⟩πὸ τῆς χαλεπῆς μανίας ἐκβακχευομένη θυμῷ ⟨ἀ⟩δημονεῖται τὸν ἔρωτα, καὶ πάσης "⟨κ⟩ωμάζει πάθει, καὶ ὑπὸ θυμίᾳ ἀχολάστῳ ⟨π⟩ροσίσησιν ὀργῇ ἀδικηθεῖσα καὶ μὴ τὴν μοιχείαν ⟨γ⟩ῆς καὶ ἀνδροφόνος καὶ πένουσα θηριωδίας πολλῆς. καὶ" φόνοι βλέπουσα καθίζει δικαστήριον διεφθαρμένον, τὸν δεσπότην τὸν ἐκείνου, τὸν ἄνδρα τὸν ἑαυτῆς, τὸν βάρβαρον, τὸν Αἰγύπτιον· ⟨ἐ⟩ εἰσάγει κατηγείαν ἀμάρτυρον, καὶ οὐδὲ ἀφίησιν εἰσελθεῖν εἰς δικαστήριον τὸν ἐγκαλούμενον, ἀλλ' "ἐρήμην κατηγορῆς τῇ τε ἀνοίᾳ καὶ τῇ θυμοίᾳ τοῦ δικάζοντος, τῇ τε ἀξιοπιστίᾳ τοῦ οἰκείου ⟨π⟩ροσώπου, καὶ τῷ δούλῳ ⟨ἐ⟩ τὸν ἐγκαλούμενον θαρρύνουσα, καὶ ⟨ἐ⟩ σώματα εἰπεῖν τῶν ἠμοιμένων ἐκράτησε τοῦ δικαστοῦ, καὶ τὴν νικῶσαν ἔπεισε ψῆφον ἀξενεγκεῖν, καὶ καταδικάσαι τὸν ἀνάθεμον, καὶ τιμωρεῖσθαι χαλεπωτάτην. καὶ δεσμωτήριον βάθους καὶ ἀπαγωγή, καὶ ἄλυσις. καὶ μηδὲ ἰδὼν δικαστὴν "κατεκρίνετο ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνήρ· καὶ ὃ δὴ χαλεπώτερον, κατεκρίνετο ὡς μοιχὸς, ὡς δεσποτικὴν ἐπιθυμήσας βύπης, ὡς ἀλλότριον ἐθηρύξας γάμον, ὡς ἀλιτὴς, ὡς ἐληλεγμένος. ὅ τε γὰρ δικαστὴς, ἥ τε κατήγορος ⟨π⟩ρὸς τοῖς πολλοῖς καὶ τὴν ἀλήθειαν οὐκ εἰδόσιν, ἥ τε τιμωρία ἐπομβρὴν ἀξιοπίστων ἐποίει τὸ δρᾶμα φαίνεσθαι. ἀλλ' οὐδὲν τούτων "ἐθορύβησεν ἐκεῖνον, οὔτε εἶπεν, αὖται τῶν "ἀνειρόντων αἱ ἀμοιβαί; τοῦτο τῶν ὅλων ἐκείνων ὁ τέλος; ταῦτα τὰ σωφροσύνης ⟨γ⟩έπαθλα; κρίσις ἄλογος, καὶ ψῆφος ἄδικος, καὶ πανοῦργα πάλιν ⟨ὑ⟩ποβολῆς; ὡς γὰρ ὑπαρκτῶς ἐξεβλήθη" ἔναγχος τῆς πατρῴας οἰκίας· ὡς μοιχὸς καὶ σωφροσύνῃ θηρύξας γυναικὸς εἰς δεσμωτήριον "εἰσαγόμενον, καὶ ταῦτα ⟨π⟩ρὸς ἐμοῦ πάντες ψηφίζον). καὶ ⟨ἀ⟩ ἀδελφοὶ ⟨ἀ⟩ μέλλοντές με προσκυνεῖν (τοῦτο γὰρ τὰ ὀνείρατα ἐδήλου) ⟨ὑ⟩π' ἐλευθερίᾳ καὶ ἀδείᾳ καὶ πειθοῖ καὶ οἰκίᾳ πατρῴᾳ· ἐγὼ ⟨δ⟩ὲ ὁ μέλλων αὐτῶν κρατεῖν, μὴ τυμβωρύχων, μὴ ληστῶν, μὴ βαλλομένων ὑπὸ τούτων δέδεμαι· οὔτε μὴν ⟨ὑ⟩π' τῆς πατρῴδος ἐκπεσεῖν, θορύβων" ἀπαλλαττόμενος καὶ πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ ⟨ὑ⟩π' ἀλλοτρίᾳ πάλιν βάραθρα ἡμᾶς καὶ ξίφη ἠκονημένα ⟨ἀ⟩φαδέχεται. καὶ ἡ μὲν τοιαῦτα * δράσασα καὶ συκοφαντήσασα, καὶ δι' ἑκατέρων τῶν τολμημάτων ἀποτιμηθεῖσα δίκαια, χορδὴ ⟨δ⟩ὲ σκιρτᾷ νῦν, ὥσπερ ἐπὶ ξυπαίοις ⟨δ⟩ὲ λαμπροῖς ὑπανιχίοις ἐστεφανωμένη· ἐγὼ ⟨δ⟩ὲ ὁ μηδὲν ἠδικηκώς, τὴν ἐσχάτην τίνω δίκην. Οὐδὲν τούτων

Δευ. γ. κη.

χ. ἔτω

χ. καταξέον,

χ ἐρημίας,

χ. εὐταξίας

χ. ἐκφυγ.

χ. ἀναίτιος

χ. φόνοι

χ. ἐφθέγξατο

χ. ὀνείρατων

χ. ἀπαλλαγ-μένος

* ἢ

τῶν ἐκφνος οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνενόησεν· ἀλλ' ὥσπερ ἀθλητὴς ἀμφὶ σφαίρων ὀδόντων, ὅπως ἔγκυρος ἢ βύρσα εἴη, ὅπως τοῖς ἀδελφοῖς, ὅτε τῇ μοιχαλίδι μνησικακῶν. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐξ ὧν αὐτὸς πρός τινα τῶν αὐτόθι δεδεμένων διελέχθη ποτέ. ποσοῦτον γὰρ ἀπεῖχεν "ἀπὸ ἀθυμίας ἀλῶναι, ὅπου γε ἑτέροις ἔλυσε λύπας. ὅθεν γὰρ εἶδέ τινας αὐτόθι τεθορυβημένους * καὶ ἀθυμοῦντας, προσῆλθεν θύρᾳθεν τῷ αὐτῷ καὶ τὸν δεσμὸν εἰσόμνυσι· καὶ μαθών, ὅτι ἐξ ὕφεως ὀνειράτων ὁ δόρυβος ἦν, διέλυσε τὰ ὀνείρατα. εἶτα προσκαλεῖ δυσμενήσας Βασιλέα τῆς ἀπαλλαγῆς ἕνεκεν τῆς αὐτοῦ (εἰ γὰρ καὶ γλυκαῖος καὶ "ξαυμάσιος ἦν, ἀλλ' ἀληθέστατος ἦν, καὶ οὐκ ἐβούλετο ταῖς ἀλύσεσιν ἐπαλαιπωρεῖσθαι ἐκείναις) προσκαλεῖται τοίνυν μνησθῆναι αὐτοῦ πρὸς Βασιλέα, καὶ πέμψαι ἀφεῖναι αὐτὸν τῶν δεσμῶν, καὶ ἀναγκαζόμενος καὶ τῷ αὐτῷ εἶπεν, ὅτι ἦν συνεβέβληντο, ὥστε καὶ ἐκεῖνον, ὡσανεὶ αὐτοῦ δεδόμενον βλέποντα ἔχειν πρόφασιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ σωτηρίας, οὐδένος "ἐμπεμπόμενος τῶν ἀδικημάτων· ἀλλ' ἀπαλλάξας ἑαυτὸν τῶν ἐγκλημάτων, ἔστι μὲν τοῦτο μόνον, καὶ οὐ προσέθηκε τοῦ εἰς αὐτὸν πεπλημμεληκότας. Καὶ γὰρ ἐγώ, φησι, κλοπῆ ἐκλάπην ἐκ γῆς Ἑβραίων, καὶ ὧδε οὐκ ἐποίησα οὐδέν, καὶ ἐνέβαλόν με εἰς Βλάκκον τοῦτον. καὶ τίνος ἕνεκεν ὁ λέγεις τῷ πορνίῳ, τῷ μοιχαλίδι, τοῦ ἀδελφοκτόνου, τὸν φθόνον, τὸν φόνον, τῷ πρώτῳ, τῷ μανίαι τῆς διαστάσεως, τῷ ἔφοδον, τῷ ἀκολασίαν, τὰ δίκτυα, τὰ μηχανήματα, τῷ συκοφαντίαι, τῷ ἀδίκων κρίσιν, τὸν διεφθαρμένον δικαστήν, τῷ παράνομον ἀπόφασιν, τῷ καταδίκῃ τῷ οὐκ ἔχρησεν λόγον; ἔχεις τί πρὸς ταῦτα σιγᾷς καὶ ἀποκρύπτεις, φησίν; ὅτι μνησικακεῖν οὐκ οἶδά, φησιν, ὅτι ἐμοὶ ταῦτα ἔφθασαν καὶ βεβαίαν καὶ μείζονος ἐμποιεῖ πίστεως. Εἶδες ψυχὴν φιλόσοφον; εἶδες ὀργῆς καθαρεύουσαν, καὶ τῶν "ἀφώνων ὑψηλοτέραν; εἶδες ζημιοῦντα τοῖς ἀδικήσασι μᾶλλον, ἢ μνησικακοῦντα; ὥστε μὴ τὸν ἀδελφὸν εἰς μέσον ἐνεγκεῖν, μήτε τῷ αἰμοβόρῳ ἐκείνῳ, κλοπῆ, φησιν, ἐκλάπην ἐκ γῆς Ἑβραίων· καὶ ὧδε οὐκ ἐποίησα οὐδέν. καὶ ὕδατος "προσώπων κέκρυπται, οὐδὲ τῶν λάκκου, "οὐδὲ ἄλλου τινός. ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα αὖθις ἐκ τύχης διεδέξατο πειρασμός. ὁ γὰρ τοσαύτης πρὸς αὐτὸν προσκλήσεως τυχών, καὶ τῶν δεσμῶν καὶ τοῦ τότε προέρησιν ἐλευθερωθείς, καὶ ὅτι τοῦ προτέρου "αἰσχυνθείς τοσοῦτον ἐκείνου ἐπελάθετο καὶ τῆς τοῦ δικαίου ἱκετείας. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης ἐν βαπτιστικαῖς μὲν αὐλαῖς πολλῆς ἀπολαύων θυμελείας· ὁ δὲ ὡσανεὶ Βλίου λάμπων, καὶ ὕτω φαιδρὰς ἀφεὶς τῆς ἀρετῆς τὰς ἀκτῖνας ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον ᾤκει· καὶ σοῦ μὲν "ἀναμιμνήσκων Βασιλέα. ἐγείρων γὰρ ἐπ' αὐτὸν πλείους πλακοῦντας τοῦ σφάγους, καὶ μείζονα προσδοκᾶν ἀπέλυε τὰ βεβαία. διὸ καὶ μακρότεροι τῶν δρόμων ἀνάγκη δίαυλοι τότε ἐπήγνυντο, ἐώντος μὲν τοῦ Θεοῦ μόλυνε τὰ σκάμματα, καὶ μὴν τέλεον ἐγκαταλείποντος· ἀλλὰ σοῦ τὴν συγχωρουμένου τῆς ὑπερβουλῆς τοῖς καὶ αὐτὸν "ὑπερδεικνύσθαι, ὅσοι μηδὲ ἀφεῖσαν Βλάκκον ἀθλητήν, μηδὲ ἐκποδὼν ποιῆσαι τῆς ἀρετῆς Βλάκκον ἀγωνιστήν. εἰς λάκκον μὲν γὰρ αὖθις ἐμβληθῆναι συνεχώρησε, καὶ δὲ ἱματίου αἰμαχθῆναι, εἰς δὲ σφαγὴν "αὖθις ἐλθεῖν οὐκ ἀφῆκεν· ἀλλὰ συνεβούλευσε καὶ τοῦτο ὁ ἀδελφός, ὃ δὲ πρὸ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας ἐλύετο. τοῦτο καὶ ὅτι τῆς "Αἰγυπτιακῆς συνέβη γυναικός. τίνος γὰρ ἕνεκεν, εἰπέ μοι, ὁ θερμὸς ὕτω καὶ ὀργίλος * (καὶ γὰρ τοῦτο μὲν ἀναβολῆς αὖθις προσῆν τὸ πάθος) οὐ ὑπέστενεν εἰ μοιχόν, καὶ τὴν γαυσάκα πιθικήσαι τὴν ἑαυτοῦ, οὐκ ἀπέτεμεν θύρᾳθεν, οὐδὲ πυκνὰ προσέδεδωκεν· ἀλλ' ὕτως ἀλόγιστος ὢν ὡς οὐκ μιᾶς μοίρας ἀποφυάσθαι, καὶ μηδὲ λόγου μεταδοῦναι ἀναγκαῖον ἐγκαλυμμένῳ, οὐ ταῖς χαρίσι τῆς πιμωρείας πολλὴν τὴν ὑπεικείαν ἐπεδείξατο, καὶ ταῦτα, ὁρῶν τὴν γυναῖκα μαινομένην, λυτιῶσαν, βίᾳ ἀποδυρομένην, καὶ ἱμάτια διερρωγότα προσφέρουσαν, καὶ μείζονος καὶ σπουδῆς ἐκκαομένην καὶ θρηνοῦσαν καὶ ὀλοφυρομένην. ἀλλ' ὅμως τούτων οὐδὲν αὖθις εἰς σφαγὴν "ἐξῆψε. πόθεν, εἰπέ μοι; οὐκ αὐδηλον ὅτι ὁ τοῦ λέοντος χαλινώσας, καὶ τὸ κάμινον καταψύξας,

τοῦτ

ἴσ. ἰσὸν

* συγκεχυμένους

χ. ξαυμασίας

χ. ἐμπέσων

Γεν μ ιε.

χ. δικτύων

χ. προσώπου κἀδὲ τοῦ Ισμαηλίτου, ἀλλ' ἄλλα δ. πινός.

χ. ἐπαισχυνθ'ς κἀπὶ ἐυεργεσίαι πλαὶ δεθεν, καὶ μνήσων

χ. ἐνδείκν.

χ. αὐτὸς

χ. Αἰγυπτίας * ἐκ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων τὸ γένος ὡς συμπαθὲς καὶ ὀργίλον.

χ. ἐξῆψαλε.

οὐτ' ἐν τῷ θείου τούτου τ' ἀμεῖζον ἐπέχε θυμόν, ἐν τ' ἄφατον ὀργὴν ἐσβέσει, ὡς κεφαλῆς συμμέτρως τ' τιμωρίαν; τ' τὸ ἐν ᾧ δεσμωτηρίῳ συμβαν' ἴδοι τις ἄν. δεθῆναι μὲν γὰρ αὐτ' συνεχώρησε, ἐν μεῖ τ' καταδίκαι εἶ· τ' δ' τ' δεσμοφύλακος ἀπιστίας δέξήρπασεν. οἶδα γὰρ οἷ' ὄντι δεσμοφύλακα· ἀλλ' ἐκείνῳ τότε φρᾶος ἐν ἡμεῖς ἰῶ, ἐν οὐ μόνοι ἀ κατέτεινεν αὐτὸν πόνοις ἰσὶν, ἀλλ' ἐν ἀρχοντα πάντων ἐποίησε τῶν αὐτόθι." ἐν ταῦτα ὡς μοιχὸν δεξάμενος καὶ καταδίκην, ἐν μοιχοὶ ἐπίσημοι. οὐ γὰρ εἰς οἰκίαν αὐτελῆ, ἀλλὰ εἰς μεγάλην ἐν λαμπρὰν ὁ δρᾶμα τοῦτο τετολμῆσθαι ἐνόμιζεν. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων ἐκεῖνον ἐφόβησεν, οὐδὲ ἔπεισεν ἐκείνῳ ἡδέσθαι χάριτι· ἀλλὰ ἐν τῷ στέφανοι ἀπὸ τῶν παθημάτων ἐπλέκοντο τῷ δικαίῳ, ἓ ἦ τοῦ Θεοῦ συμμαχία μεῖ πολλῆς ἐπέρρει τῆς παῤῥησίας. ἐβουλόμην ἐν ἕτερον προσθεῖναι τῇ ὑποθέσει μῆκος· ἀλλ' ὅπῃ ἐν τοῦτο μεῖ πολλῆς τῆς περιουσίας οἱ μὲν μέζον ἐπορεβεσκέναι, ἐν τοῦθα καταλύσας ᾧ λόγον, ἐκεῖνο προσκαλῶ σε τὸν βλάβειαν (ὅπερ ἀεὶ διετέλεσα προσκαλῶν) ἀθυμίας μὴ ἀπαλλάττεσθαι, δοξάζειν ἢ τ' Θεὸν (ὅπερ ἀεὶ πεποίηκας, ἐν ποιοῦσα ἀφατελῆς) χάριτας ὁμολογοῦσαν ὑπὲρ πάντων αὐτῷ τ' χαλεπῶν τούτων ἐν ὀδυνηρῶν. ὕτω γὰρ ἓ αὐτὴ" τὰ μέγιστα ἀγαθὰ καρπώσῃ, ἐν ᾧ ἀφελῶ χαρείσθω δώσεις πλησμόν, ἐν ἡμῖν πολλὴν πρέξεις προσκλησιν, ἐν τῆς ἀθυμίας ὁ νέφος μεῖ πολλὴς ἀφανίσας δυνήσῃ τῆς ὑκολίας καὶ καθαρὸς ἀπολαύσας γαλήνης. μὴ δὴ καταμαλακίζου, ἀλλ' ἀνεγκοῦσα ἀπὸ ἕ καιροῦ τούτου (καιρὸς γὰρ, ἐὰν θέλῃς, ῥᾴδιον ἀναπεδάσεις πᾶσαν τὴν ἀθυμίαν ταύτην) δεῖλον τοῦτο πάλιν ποίησον ἡμῖν· ἵνα καὶ πόῤῥωθεν ὄντες, πολλῷ ἀπὸ τῶν τοιούτων γραμμῶν καρπωσώμεθα τ' ὠφελησίαν.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Λ.

Πεπάθη γὰρ τῆς θλίψεως "ὑμῖν, καὶ πλατύτερα πάλιν ἐπάθη γὰρ σκάμματα, ἐν μακρότερα τῶν δρόμων ᾧ δίαυλα, ἐν ὡς εἰς μείζονα φλόγα τῶν ὑποβουλευόντων ὑμῖν αἴρεται ὁ θυμός. ἀλλ' οὐ θορυβεῖσθαι οὐδὲ παρεκπέπτωκα, ἀλλὰ δι' αὐτὰ μὲν οὖν ταῦτα μάλιστα χαίρειν οἶδ' ἐν σκιρτᾶν ἐν στέφανοῦσθαι ἓ προσδοκῶν. εἰ γὰρ μὴ καιρίας ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐδώκατε τῷ διαβόλῳ γὰρ πληγὰς, οὐκ ἂν" ὕστερος ἠγείρθη τὸ θεῖον, ὡς ἐν περαιτέρω προελθεῖν. δῆγμα τοίνυν καὶ τῆς ὑμετέρας ἀνδρείας καὶ νίκης, καὶ τῆς ἥττης ἐκείνου τῆς πολλῆς, ᾧ μειζόνως ἐφάλλεσθαι καὶ ὑποπτήσσειν, ἐν πλείονα ὑποδείκνυσθαι τὸν ἀναιδεμόνα, καὶ δαψιλέστερον ἔχειν ᾧ ἰόν. ἐπεὶ καὶ ὑπὲρ τοῦ μακαρίου Ἰώβ, ὅπῃ ἐν τῇ τῶν χρημάτων ἀποβολῇ πᾶσιν ἦν καὶ τῇ τῶν παίδων ἀφαιρέσει, δῆγμα τότε ἔνεφερον τοῦ χαλεπὰ πάσματα δέξασθαι, ὑπὲρ ὃ κεφάλαιον ὥρμησε τῶν κακῶν, τὸν τῆς ἕρπυος πολιορκίαν, τὸν τῶν σκωλήκων πηγὸν, ᾧ τῶν τραυμάτων χορόν. χορὸν γὰρ αὐτὸν ἐγὼ καὶ στέφανον καλῶ, καὶ μυρίων βραβείων ἑσμόν. καὶ οὐδὲ ἐν τοῦθα ἔστι, ἀλλ' ὅπῃ οὐδὲν ὑπολέλειπτο ἕτερον αὐτῷ μηχάνημα τοιοῦτον (ὡς γὰρ ἕκαστον ὄρος συμφορῶν, ὕτω τὸν νόσον ἐπήγαγε ἐκείνῳ) καὶ ἕτερα πάλιν ἐκίνει μηχανήματα, τὸν γυναῖκα ὁπλίζων, οὐ φίλους προξενῶν, οὐ οἰκέτας διεγείρων καὶ θηριώδεις ποιῶν, καὶ ἀφ' ἑνὸς τραυμάτων "ἀναξαίνων· ὁ δὴ καὶ νῦν ὑπερχρῶν οὐ παύεται, ἀλλὰ τῆς ἑαυτῆς κεφαλῆς· ὡς φησὶ" ὑμέτερα σὸν οὖσι λαμπρότερα καὶ μείζω καὶ φαιδρότερα καθ' ἑκάστην γίνεται τὴν ἡμέραν· πλείων" ὑμῖν ὁ πλοῦτος, δαψιλεστέρα ἡ ἐμπορεία, ἐπάλληλοι καὶ συνεχῆς ᾧ στέφανοι, πολλὴ δ' αὐτῶν τῶν ἀλγεινῶν τῆς ἀνδρείας ὑμῖν ἡ περιουσία, καὶ αἱ ἐπιβουλαὶ τῶν ἐχθρῶν" ἄλειμμα γῆς τῆς καρτερίας τῆς ὑμετέρας. τοιαύτη γὰρ τῆς θλίψεως ἡ φύσις τοῖς φρονίμοις αὐτὸν καὶ γναίως φέρουσιν· αἰνοτέρους ποιεῖ τῶν ἀλγεινῶν, ὑψηλοτέρους

ροις τῶν τῦ ϟχαδόλυ βελῶν, ϗ παιδιᾷ καταφερνῆ τῶν ὀπιθουλῶν. ἐπεὶ ϗ τὰ δένδρα, τὰ μὲν σκιᾶ ἐφ' ὑμᾶς, μαλακώτερα ϗ, ϗ πρὸς καρπῶν ὠφέσιν ἀγχοτέρω· τὰ δ' ἀέρων ἀνωμαλίαι, ὁμιλοῦσα, ϗ πνευμάτων διεχόμενα ἐμβολὰς ϗ θέρμης ἀκμὴν, αὐτά τι ἰσχυρότερα καθίσατο, ϗ τοῖς φύλλοις κομᾷ, ϗ τῷ καρπῷ βέβηται· οὕτω ϗ ὑπὸ τῆς θα-
5 λάττης συμβαίνειν εἰώθει. ⓐ μὲν γὰρ πρῶτον ὑπιόντες νηῦς, καὶ σφέδρα γλυκαῖοί τινες τύχωσιν ὄντες, ὑπὸ τ' ἀπειρίας (ἀφειδῶν), θορυβοῦνται σκοτοδινοῖ, ἰλίγγοις κατέχον). ⓐ δ' πολλὰ ϟχαδαίτης πελάγη, ϗ πολλοὺς ὑπομείναντες χειμῶνας, ϗ ὀφάλους, ϗ σκοπέλους, ϗ ἀσπλαδίας, καὶ ἠπείων ἐφόδους, καὶ πειρατῶν ὀπιθουλὰς καὶ καταπονήσεων, καὶ συνεχῶν διαδρόμων χειμώνων, τ' ἐπὶ γῆς λοιπὸν βαδίζοντων θαῤῥαλεώτερον ὑπὸ τῆς νηὸς καθῶν),
10 οὐκ ἔνδον πω δοκεῖ τὸν ὄγκον, ἀλλὰ (ἐ αὐλὶς ὑπιζάνοντες τοῖς πήχεσι τῆς νηὸς, καὶ ὑπὸ πρῷρας καὶ ὑπὸ πρύμνης ἀδεῶς ἰσάλμοι. καὶ ⓐ περὶ τούτου ἐπ' ἴλιγγι μὴ τρόμου καὶ φόβου κείμενοι, μὴ τ' πολλῶν" ὕ χάλασις πέρα καὶ" ἀρχὰ ἕλκοιτο, καὶ ἰσία ἀνάγεσι, καὶ κωπῶν ἄπονται, καὶ πρωταγοῦ τῆς νηὸς μετ' εὐκολίας πάντες ἔχοισι. μηδὲν τοίνυν" ὑμᾶς θορυβείτω τῶν συμπιπτόντων. Εἰς τοῦτο γὰρ" ὑμᾶς κατέστησαν ⓐ ἐμοὶ ἄκοντες, εἰς ὃ
15 μὴ δυνάσθαι κακῶς παθεῖν, πρὶν (ἂ μὴ αὐτῶν κεινώσαντες (ἀ βέλη, ὑπὸ ἢν πλοῖ σιτοδύτην δυύσαντες, ἢ ὃ καταιξεύσας καὶ γελάσας, καὶ ὥσπερ κοινοὺς τῆς οἰκουμένης ἐμοὺς, οὕτω πρωταγοῦ φανέας. Ταῦτα τῶν ὀπιθουλευόντων τὰ ὀπίσθεν· τοῦτο τῶν" πολέμων ὃ τέλος. Βαβαί, πηλίκον ὄντ' ἀρετὴ καὶ τῶν πρώτων ὑπερφυία σωμάτων. δι' ὃν ὀπιθουλῶν κερδαίνει, μᾶλλον τῶν" ὀπιθουλευόντων σφαιροῦται, μᾶλλον τῶν κακῶς ποιούντων μᾶλλον λάμπει μει-
20 ζόνως, μᾶλλον τῶν ὑπὸ σύρειν ὀπισθεμένων ἰσχυροτέρους πρὸς ὧν μετιέναι αὐτὸν, ὑψηλοτέρους, ἀχρώτους, ἀιδηώτους, ὐχ ὅπλων, ὐ δοράτων διουθρίους, ὐ τειχῶν, ὐ τάφρων, ὐ πύργων, ὐ χρημάτων, ὐ γραπτοπέδων· ἀλλ' ὑγρὰς μόνον ϗ ἀσθενεστέρου ψυχῆς, ὃ πᾶσαν δυσθεραπείαν ὀπιθουλίαν ἐλέγχει. ταῦτ' οὖν, δέσποινα μυριοφιλεστάτη, ϗ σαυτῆς καὶ τᾶς μὴ σῦ (ⓦ καλὸν τὸν ἀγῶνα ἀγωνιζομένας ἐπαίδουσα," αἰσχρὰ τὰ φεύγοντα
25 " πρώτων συγχροτοῦσα τὸν πρὸ τάξιν· ὡς διπλοῦν ϗ τριπλοῦν καὶ πολλαπλάσιον ἡδέσθαι σοὶ (ⓦ σέφανον τῆς ἀρετῆς, δι' ὧν τε αὐτὴ πόλις, δι' ὧν τε ἑτέρας εἰς ταῦτα σπάλις [ὃ] πίθουσα πρώτα πρᾶος φέρειν, ϗ ὑπεροράν τῶν σκιῶν, ϗ καταφρονῆ τῆς τῶν ἐναντίων ἀπάτης, ὃ καταπατῆ τ' πηλὸν, ϗ τὸ καπνοῦ μηδὲν ποιεῖσθαι λόγον, ϗ τὰς ἀράχας μὴ νομίζειν ὑμῖν διεσχλῆν, ὃ πρὸ τὸ ἐχθρὸν (ⓦ σπουδῶν χάρτον. Ταῦτα γὰρ * τῆς
30 δυθεραπείης θυμηδείας ἡ ματαιότης, καὶ τούτων ὑ βυτιλέστερα. ϗ οὐκ ἂν τις ῥᾳδίως εἰκόνα θείη ἀκριβῶς αὐτῆς τ' ματαιότητα πρίσασαν. μὴ γὰρ τ' ὠφελείας ταύτης ὑ μικρὸν φέρῃ ϗ βλάβιον τοῖς πρὸς αὐτ' ἐχθρούσιν, ὐκ ἐν ᾧ μέλλοι μόνον αἰδοῖ, ἀλλὰ ϗ ἐν ᾧ πρὸ ὀπτῆς βίᾳ, ϗ κτ' ταύτας ταῖς ἡμέραις, ἐν αἷς δοκοῦσιν αὐδοὶ ἐντυφᾶν. καθάπερ γὰρ ἡ ἀρετὴ ϗ κατ' αὐδοῦ τ' χαλεπὸν, καθ' οὗ πολεμῆται, σκιρτᾷ ϗ θάλλει ϗ φαιδροτέρα δείκνυ· ὕτω ϗ ἡ κακία,
35 ὃ κατ' αὐδοῦ τ' χαλεπὸν, οὗ θεραπεύει) ϗ κολάκειε), δείκνυσιν αὐτ' τ' ἀσθενέστατον ϗ τ' πολιῶ γλῶττα ϗ τ' ἄφατον κωμῳδίαν. τί γὰρ, εἰπέ μοι, ὃ Καὶν ἐλεεινότερον ἔργον, ϗ καὶ αὐτὸν (ⓦ χαλεπὸν, καθ' οὗ ἐδόκει χαριεῖν τῷ ἀδελφοῦ ϗ παιζεγλυφῆσθαι, ϗ τῷ θυμῷ ϗ τ' ὀργῆς ἐμπιφορῆσαι σκείνης τ' ἀδίκου ϗ μιαρᾶς; τί τῆς δόξιας σκείνης ἀκαθαρτότερον, τ' δοκούσης νεανικὴν εἶναι, τῆς δόξιας, ἣ τὸν πλησίον ἐπήγαγε, ϗ (ⓦ φόνον εἰργάσατο· ὃ τῆς αἰσχίστης γλώττης, ἣ (ⓦ δόλον ἔῤῥαψε ϗ τὰ δίκτυα ἐπλωσε; καὶ τί λέγω τὰ μὴ τὰ (ⓦ φόνον ἐργασάμενα; καὶ γὰρ ὅλον ὃ σῶμα σκολαίζετο, τῷ γενάμῳ, ᾧ ἔθμῳ διωκεκῶς πρὸς δόξαν. ὦ χαμηλῶν πραγμάτων· ὦ πρὸς δόξου νίκης· ὦ ξένου ἐπαίου. ὁ μὲν σφαγεὶς ϗ νεκρὸς κείμενος ἐστεφανοῦτο ϗ ἀνεκηρύττετο· ὁ δ' νικήσας ϗ πρὸς γενῶν ὠ μόνον ἀσεφανώτος" ἔμενεν, ἀλλὰ ϗ δι' αὐδὸ μὴ οὗτο τοῦτο σκολαίζετο, ὃ ἀφορήτοις πρέσβοτο θυμορίαις ϗ διωκεκῶ

βασάνῳ.

χ. τὴν χειμῶνων
χ. χεῖσον
χ. ἡμᾶς
χ. ἡμᾶς
χ. πνευμάτων
χ. πειρᾶς
ἰσ. αἰδοῖ
χ. παῶν
* πάντα
χ. ἀπόρθμ.

βασάνῳ. ϗ τῦ κινουμένου ϵ ζῶντος ὁ πεπληγὼς ϗ τεθνεὼς, ϗ τῦ φθεγγομένου ὁ ἄφωνος κατηγορῆ· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ὁ τεθνεὼς, ἀλλ' ὃ αἷμα ψιλὸν ϵ τῦ σώματος χωρισθὲν ἤρκεσεν εἰς τῦτο μόνον. τοσαύτη τῶν ἀναρέτων ἡ πρὸς ἰοῦσιν ϵ τελευτησάντων· τοσαύτη τῶν πονηρῶν ἡ ἀθλιότης ϗ ζώντων. Εἰ δὲ ὁ τῶν σκάμματι τοιαῦτα ϗ βεβαιοῖ, οὐκ ἂν ἀγῶνας ἠλίσκεται αἱ ἁμαρτίαι, ὁ τῷ χαρτῷ τῆς ἀναδόσεως, ὁ τῇ χρηγίᾳ τῶν ἁγαθῶν ἐκείνων τῶν πρώτων ὑπερβαρύντων λόγῳ. ϗ μὴν γὰρ λυπεῖ, οἷα δὴ ἡ, πρὸς αἰθέρων ἐπάγει), ϗ μισεῖται τῶν ὀπισθοφυλακούντων τὸν βίον τέλειον· ϗ δῶρα ϗ αἱ ἁμαρτίαι πρὸς τῦ Θεοῦ δίδονται). δεῖ γὰρ τοιαῦτά ἐστιν, οἷα εἰκὸς πρὸς τῆς ἀφάτου δωρεᾶς ἐκείνης διδόμενα. χαῖρε ποίμνη ϗ θυφεινοῦ στεφανηφορεῦσα, πομπεύουσα. ϗ κέντρα τῶν ἐχθρῶν καταπατῦσα μᾶλλον, ἢ πηλὸν ἕτεροι· ϗ δήλου στενοχωρῶν ἡμῖν τὰ πρὸς τῆς ὑγιείας· σε, ἵνα ϗ ἐντεῦθεν πολλῷ χαρπωσώμεθα τὸν εὐφροσύνην. οἶδα γὰρ ὡς οὐ μικρὰ ἡμῖν ἐς αὐτὰ μυδρία καὶ ἐρημία καὶ θλίψεις, ὅταν συνεχῶς μανθάνωμεν πρὸς τῆς ῥώσεως τ σῆς. ἔρρωσο.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ε.

Ἀπ' αὐτῶν αἰτίας τῆς θανάτου πυλῶν, ταῦτα ὑπιστέλλω πρὸς τὸν σὸν κοσμιότητα. δεῖ γὰρ σφόδρα ἔνθεν ὅτι νῦν ἀπιωτήκασιν οἱ παῖδες εἰς λιμένα λοιπὸν ὁρμίζοισιν ἡμῖν. Εἰ γὰρ πελαγίᾳ μοι σαλεύοντι ἔτι, ϗ τὰ χαλεπὰ τῆς ἀῤῥωστίας ἐκδεχόμενόν με κύματα ζωπύρησαν, οὐδὲ ἀπατῆσαί μοι ῥᾴδιον ἐν τὸν σὸν βολάσασθαι, χρῆσαι αὖθις δυσχερῶν ἀπαγγέλοντι. ϗ γὰρ ὁ χειμὼν τῦ ζωπύρου ἡμᾶς σφοδρότερος χθὲς ἐπέστη ἡμῖν ϗ τῦ γομάχου τὸν χάλυβα ἐπῆγε, ϗ νεκρῶν οὐδὲν ἄμεινον τῦ δύο διεπέλεσα μιᾶς τύτους, ἀλλὰ ϗ χαλεπώτερον. τοσῦτον γὰρ ἔζων, ἐσον ἐπαυδᾶσθαι τῶν πόνων κυκλοῦντων με δεινῶν. ϗ πόντα μοι νὺξ ἦν, ϗ ἡμέρα, ϗ ὄρθρος, ϵ μεσημβρία μέση. ϗ δι' ἡμέρου τὴν κλίνην περισπλωσθρος, ϗ μεία μηχανώμενος οὐκ ἴσχυον τὸν ἀπὸ τῦ κρυμοῦ βλάβην ἀποπάσασθαι. ἀλλ' ϗ παρ' ἀνάπλων, ϗ κατοῦ χαλεπώτατα διεξιόντος, ϗ ὑπὸ εἰ δωματίῳ καθειργμένος, ϵ μεία ὑπολήμματα ἔχων, ϗ μηδὲ τὸν ὕδωρ ἐκχεῖσθαι τολμῶν, τὰ ἕρπετα ἔπασχον, ἐμέτων τε ζωπυρουμένων, κεφαλαλγίας, ἀορεξίας, ἀγρυπνίας διηνεκοῦς. τὰ δὲ χειμῶν πλάγη τῆς νυκτὸς τὰ ὕτω μακρὰ ἀγρυπνῶν διεπάλειον. ἀλλ' ἵνα μὴ ὑπὲρ πλέον τοῖς δυσχερέσιν ὑπεξαιτείσεων καταπίνω σε τὸν ὑπνοῦντα, πόντων ἀπηλλάγμεθα τότων νῦν. ὁμοῦ τε γὰρ ἔπεσε ὁ ἔαρ ϗ μικρὰ πις τῦ αἰέρος γέγονε μαλακή, * αὐτόματα πόντα ἐλύθη. ἀλλ' ὅμως ϗ νῦν πολλῆς δέομαι τῆς ἀκριβείας κ τ διαιτήν. δεῖ δὲ τῦ κοσμοῦντος ποιεῖσθαι τὸν ὑπνον ὁ φορτίον, ὥστε αὐτὸ δυνάσθαι ϗ ῥᾳδίως ὑπενεγκεῖν. οὐχ ὡς ἔτυχε ϗ ἡμᾶς κατέσησεν ὁ φεγγὸς ϗ ὁ μαθεῖν πρὸς ἑκάστας ἀναπνοὰς ἐπὶ σε τὸν κοσμιότητα· ἀλλ' ὅμως δεῖ ὁ * σφόδρα μειμνᾶν καὶ φεγγίζειν ταῖς σαῖς, ϵ πρὸς τῶν χραμμάτων τῆς τιμιότητός σε ταύτης ἀπηλλαγημένον τῆς μερίμνης, πολλῶν ὑπέρθεν ἐλθόντων ϗ ἀπαγγελλόντων τὰ πρὸς τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. καὶ νῦν χαίρω σφόδρα καὶ εὐφραίνομαι, οὐχ ὅτι τῆς ἀῤῥωστίας ἀπηλλάγης μόνον, ἀλλὰ πρὸ πάντων ὅτι οὕτω γενναίως φέρεις τὰ συμπίπτοντα, μήδεν ἄπαντα ταῦτα καλέσασα. ϗ ὃ δὴ μέζον, ὅτι καὶ τῇ τῦ σώματος ἀῤῥωστίᾳ ταύτην πρὸς ἐξήκας τὸν πρόσπτοιάν, ὁ ψυχῆς ὄντι νεανικῆς ϗ πολλῷ τῷ τῆς ἀνδρείας βρυούσης χαρτῷ. ὃ γὰρ μὴ μόνον φέρειν γενναίως τὰ δυσχερῆ, ἀλλὰ μηδὲ πτοᾶσθαι αὐτῶν αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ὑπερορᾶν, ϗ μὴ πολλῆς τῆς ἀπροσχισιώσης ϗ τῆς ὑπομονῆς ἀναδῆσασθαι στέφανον, ὃ κάμνουσαν, οὐδὲ ἱδρῶσαν, οὐδὲ πρόσκλασιν ἔχουσαν, οὐδὲ ἕτερόν πτέχουσαν, ἀλλ' ὥσπερ σκιρτῶσαν ϗ χορεύσαν,

σαν,

σαν, τοῦτο τῆς ἀκριβεστάτης φιλοσοφίας ὄντι ἀπόδειξις. Διὰ τοῦτο χαίρω, σκιρτῶ, πέτομαι ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, οὐκ αἰσθάνομαι τῆς παρούσης ἐρημίας, οὐδὲ τῶν λοιπῶν ἀπεισάτων, βύσσινόμβους καὶ χαμύμβους καὶ σφόδρα κομψοπιζόμβους ὄπι τῇ σῇ μεγαλοφροσύνῃ καὶ ταῖς ἐπαλλήλοις νίκαις· οὐ διὰ σὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν μεγάλων καὶ πολυανθρωπον πόλιν ἐκείνων, ἢ καὶ ὑπὸ πύργου καὶ λιμβύος γέγονας καὶ τείχους, λαμπρὰν τὴν δόξαν τῶν προγόνων ἀφιεῖσα φωνὴν, καὶ ἐκάτερον τὸ γένος ἐν τοῖς παιδικοῖς σου παιδεύουσα καὶ ἀποδύεσθαι ῥᾳδίως πρὸς τοὺς τοιούτους ἀγῶνας, καὶ καταβαίνειν εἰς τὰ σκάμματα μὴ ἀνδρείας ἀπάσης, καὶ φέρειν εὐκόλως τοὺς ἐκ τῶν τοιούτων ἀγώνων ἱδρῶτας. καὶ ὃ δὴ θαυμαστὸν, ὅτι οὐκ εἰς ἀγορὰν ἐμβαλλουσα, οὐδὲ τὰ μέσα τῆς πόλεως καταλαμβάνουσα, ἀλλ' ἐν οἰκίσκῳ βραχεῖ καὶ θαλάμῳ καὶ θυμβύνι θυρεῖς, ἀλείφεις τοὺς ἐξῶθεν. καὶ τῆς θαλάττης ὅτω μαινομβύνης, καὶ τῶν κυμάτων ὅτω κορυφουμβύων, σκοπέλων τε καὶ ὑφάλων καὶ ἀπλάδων καὶ θηρίων πόντοθεν ἀγρίων καὶ ἀφανομβύων, καὶ νυκτὸς βαθυτάτης πόντα καταχούσης, ὡς ἐν μεσημβρίᾳ καὶ γαλιβύνῃ καὶ κατ' ὀρύμματος τὸ πνεῦμα τοῦ πνεύματος ἰσαμβύου, ὅτως αἰσθανόμενος τῆς ἀτομονῆς καὶ ἰσότητος, μὴ πολλῆς πλείους τῆς εὐκολίας, οὐ μόνον οὐ κλυδωνιζομβύνη ὑπὸ τοῦ χειμῶνος τούτου χαμβύνος, ἀλλ' οὐδὲ διϊρραπτομβύνη. καὶ μάλα γε εἰκότως. τοιαῦτα γὰρ τῆς ἀρετῆς καὶ πηδάλια. ἢ ἔμπορε μβύ, ἢ κυβερνῆται, ἢ ναῦται, ἢ πλωτῆρες, ἐπειδὴν ἴδωσι νεφῶν ζωδρομίαν, ἢ ἀγρίων ἀνέμων ἐμβολίαν, ἢ ὃ ῥόθιον τοῦ κύματος σφοδρότατον ζέον ἀφρῷ, εἴσω λιμβύος καὶ πλοῖα κατάγουσι· εἰ δέ που ἢ * τύχοιεν πελάγιοι σαλεύοντες, πόντα ποιοῦσι μηχανῶνται, ὥστε πρὸς ὄρμον, ἢ ἦσον, ἢ ἀκτὴν πρόσορμίσαι ὃ σκάφος. σὺ δ', μυρίων πνευμάτων, τοσούτων ἀγρίων κυμάτων πόντοθεν συρρηγνυμβύων, τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάττης ἀναστραφέντος διὰ τὴν χαμβύτητα τοῦ χειμῶνος, καὶ τῶν μβύ ὑποβρυχίων ὀμβυρίων, τῶν δ' ὅτι πλεόντων νεκρῶν τοῖς ὕδασιν, ἑτέρων δ' γυμνῶν ὅτι ἀνίδων φερομβύων, εἰς μέσον ἀλλομβύη ὃ πέλαγος τῶν κακῶν, μῶλον ἄπονα ταῦτα καλῆς, ἐξ οὐσίας ἐν τοσούτῳ χειμβύνι πλέουσα. καὶ μάλα εἰκότως. ⓐ μβύ γὰρ κυβερνῆται, κἂν μυριάκις ὦσι σοφοὶ τὴν ὑπερφυᾶ ἐκείνων, ἀλλ' οὐκ ἔχουσι τείχων ἔρκος ἀνατεῖναι πόντῳ χειμβύνι· διὸ καὶ φεύγουσι πολλάκις τὸ πρὸς τὰ κύματα μάχεσθαι. σοὶ δέ ὅτιν ὑπερφυὲς πόντος ἀνώτερα χειμβύνος, τῆς φιλοσόφου * ψυχῆς ἡ δύναμις, ἣ ἐν γραπτοῖς μυείων ὄντων ἰσχυροτέρα, καὶ ὅπλων δυνατωτέρα, καὶ πύργων ἐν τείχων ἀσφαλεστέρα. γραπτὰ γὰρ μβύ ὅπλα καὶ τείχη καὶ πύργοι πρὸς σώματος ἀσφάλειαν χρήσιμα μόνον, καὶ τοῦτο οὐκ ἀεί, οὐδὲ Διὸς πάντος, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ὑπὸ ταῦτα πάντα, καὶ ἐρήμους ποιεῖ τῆς αὐτῶν προστασίας τοὺς καταφυγόντας· τὰ δ' ὅπλα τὰ σὰ οὐ βέλη βαρβαρικά, οὐδὲ μηχανήματα πολεμίων ἀνθρώπων, οὐδὲ ἐφόδους καὶ κλοπὰς διαύγαι, διελέγχει, ἀλλὰ τὰ τῆς φύσεως καταπάτησιν ἀνάγκας, καὶ τὸν τυραννίδα κατέλυσε, καὶ τὸν ἀκρόπολιν αὐτῶν καθεῖλε· καὶ δαίμοσι πυκτεύουσα διϊσχυρῶς μυείας μὲν ἥρωσι νίκας, * ἄτρωτος δὲ τοσαύτη βελῶν νιφάδι, καὶ τὰ ἀκόντια τὰ κατ' σὲ ῥιπτούμενα πρὸς σοῦ ἀφιέντας ἀποστρέφει πάλιν. τοιαύτη σοι τῆς τέχνης ἡ σοφία. διὸ ὧν πάσχεις καὶ κακῶς, σοῦ τοιοῦτος ἀμοιβὴ· διὸ ὧν ὑπομένεις, σοῦ πολεμοῦντος λυπεῖς, ἀποθνήσκουσι μεγίστη ἔχουσα πρὸς εὐδοκιμήσεως ἀφορμὴν μείζονος, τὸν ἐκείνων κακίαν. ταῦτα δὲ αὐτὴ εἰδυῖα κλαίεις, δὲ τῇ πείρᾳ τοῦ ἀγαθοῦ ἔχουσα, εἰκότως μῶλον ἄπονα ταῦτα κλαίεις. πῶς γὰρ οὐκ ἂν κλαύσεις, εἰπέ μοι, μῶλον, θνητὸν σῶμα λαχοῦσα, καὶ θανάτῳ οὕτω καταφρονοῦσα, ὡς ⓐ τὸν ἀλλοτείαν ἐπειγόμενοι καταλιπεῖν, καὶ πρὸς τὸν οἰκείαν ἐπανελθεῖν πατρίδα; ἀρρωσία συζῶσα χαλεπωτάτη, καὶ τῶν βύσσινοκοιτῶν καὶ σφενδονητῶν ἥδιον διαχειμάζη, οὐχ ὕβρεσι ταπεινομβύη, οὐ λιμῷ καὶ δόξαις ἐπαιρομβύη· τοῦτο δὴ ὃ μυείοις πολλῶν αἴτιον θανάτων κακῶν, οἳ καὶ ἐν ἱεροσυλίᾳ διαλάμψαντες, καὶ πρὸς ἕβδομον γῆρας ἐλάσαντες καὶ βαθυτάτῳ πολιῷ,

ἐπειδὴ

χ. ψυχῆς

χ. ῥέον
* που

χ. κινου.
χ. σωίδος

* σου

χ. ἀσθένη
χ. φθόνου-
μαι·

γ. διαπαντὸς
ἢ ἐδημίου ἢ
ἐξεπολε-
μοῦμαι, ἀλλ' ἔ-
στηκας

χ. ἰδύτερον
χ. μυείων
πολλῶν

σεπτεδην ωλιαθοι, ϗ κυνὸν προσκεπται τοῖς βουλομένοις κωμωδεῖν θεάζειν. ἀλλ' ἡ γυνὴ ϗ ἀραχνώδης προκειμένη σῶμα, ϗ τοσαύτας ἐνεγκοῦσα προσοδολάς, ϗ μόνον οὐδὲν ἔπαθες τοιοῦτον, ἀλλὰ ϗ ἑτέρους πολλοὺς παθεῖν ἐκώλυσας. καίκεῖνοι μὲν οὐδὲ μέχρι πολλοῦ τῶν ἀγώνων προελθόντες, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν προοιμίων ϗ βοηθείας αὐτῆς, ὡς εἶπεν, ἀλλόμενοι κατεπέχθησαν· σὺ δὲ μυριάκις πλεῖον ἐφάπλιον νυσταγμὸν προελθοῦσα, καθ' ἕκαστον δρόμον δρασξοι πρᾶσας, ποικίλας παλαισμάτων ἐπιδειξαμένη ϗ ἀγώνων εἴδη. καὶ μάλα εἰκότως. οὐδὲ γὰρ ἐν ηλικίᾳ, ὅτε ἐν σώματι τὰ παλαίσματα τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ἐν τῇ ψυχῇ μόνῃ ϗ γνώμῃ. ὅτε ϗ γυναῖκες ἐστεφανώθησαν, ϗ ἄνδρες ἀπεσκελίσθησαν· ὅτε καὶ παῖδες ἀνεκηρύχθησαν, ϗ γηγενεακότες κατηγωνίσθησαν. ἀεὶ μὲν οὖν χρὴ θαυμάζειν οὐδὲ μετιόντας ἀρετὴν, μάλιστα δ', ὅταν, πολλῶν αὐτὴν ἀπολιπόντων, ϗρεθῶσί τινες αὐτῆς ἀντεχόμενοι. ἐφ' ὧν δὲ τοῦτο ϗ τὴν σὴν ἐμμέλειαν θαυμάζειν ἄξιον μᾶλλον ἐστὶν ἢ τῶν τοσούτων πεπτωκότων ἀνδρῶν, γυναικῶν, γηγενεακότων, τῶν δεκαετῶν μεγίστων ἀπολιπόντων ἐν ὀλίγῃ πάντων ἐπ' ὀλίγοις χειμῶσιν, οὐδὲ σὺ πολλῆς πολέμου ῥύμης, οὐδὲ ἀπὸ σφοδρᾶς τῶν ἐχθρῶν ἐπιθέσεως, ἀλλὰ προσομολογῆς πεσόντων, προσομπλοκῆς πεπτωκότων, αὐτὴ μιᾷ τοσαύτας μάχας ϗ ἐπιθέσεις μόνον ϗ κατεμαλακίσθης, οὐδὲ ἐπιεικεύσης τῷ πλήθει τῶν κακῶν, ἀλλὰ ϗ νεανικῶς μειζόνως, ϗ τῷ ἀγώνων ἡ προθήκη προθήκην σοι δίδωσιν ἰσχύος. ἡ γὰρ τῶν ἤδη κατορθωθέντων μνήμη, ϗ εὐφροσύνης ἐκ χειρὸς ϗ μείζονός σοι τὴν προθυμίας ἐπίθεσις. ἐφ' οἷς καὶ χαίρομεν, σκιρτῶμεν, εὐφραινόμεθα. ϗ γὰρ παύσομαι συνεχῶς τοῦτο λέγων, ἐκ περιφέρου μου πάντα χορὸν τῆς χάριτος τινὰ ἐπίθεσιν. ὥστε εἰ ϗ ὁ πατὴρ σε λυπῇ χωρισμός, ἀλλὰ μείζων σοι αὐτῶν τῶν κατορθωμάτων ἡ παράκλησις· ἐπεὶ ϗ ἡμᾶς ἀπροσδιορίστους μῆκος τοσοῦτον ὁδοῦ, ϗ μικρὸν ἐπέσχεν, ἀπὸ τῆς σῆς ἀνδρείας λέγω, καρπούμενα τινὰ εὐφροσύνην.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ϛ.

ΤΙ φῂς; οὐκ ἔφησας ζῆπαγον, οὐδὲ ἥρωα νίκην λαμπρὸν, οὐδὲ ἀνεδήσω στέφανον ἀληθινῶς ἀνδρούμενα; ἀλλ' * ταῦτά φησιν ἡ οἰκουμένη πᾶσα, ἡ πάντα χορὸν τῆς ἀνδρείας σου τὰ κατορθώματα. εἰ γὰρ καὶ τὰ σκάμματα ϗ ⟨ϟ⟩ ἀγῶνες ἐν ἐνὶ ἱδρῶτα χωρεῖν, ϗ ⟨ϟ⟩ δίαυλοί σε τῶν δρόμων, καὶ τὰ ἀντὶ ἱδρῶτος αἵματος ἐμπεπλησμένα σε παλαίσματα αὐτὸν γένοιτο, ἀλλ' ἡ δόξα τούτων ἐκ ἡ βυθομία τὰ πέρατα κατείληφε τῆς οἰκουμένης. σὺ δὲ αὐτὰ μείζω βουλομένη ποιῆσαι καὶ πλείονα τὰ βραβεῖα ἐργάσασθαι, καὶ σεαυτὴν ἀπὸ τῆς ταπεινοφροσύνης αὐξῆς προσέθηκας στεφάνους, λέγουσα τοσοῦτον ἀπέχειν τῶν ἔργων τούτων, ὅσον ⟨ϟ⟩ νεκροὶ τῶν ζώντων. ὅτι γὰρ ταπεινοφροσύνης τὰ ῥήματα, ἐξ αὐτῶν σε μᾶλλον ἐλέγξαι πειρώμεθα τῶν γεγυμνωμένων. ὀξέπτερος πτερίδος, συγγλυφὴ, φίλων, οἰκίας, προὸς τὴν ὑπερορίαν μετέσης· ϗ διέλιπες καθ' ἑκάστην ἀποθνήσκουσα τὴν ἡμέραν, καὶ ὃ τῇ φύσει λυπηρὸν τῇ προαιρέσει τῆς προαιρέσεως ἀνάπλεως ἦσα. ὅπερ γὰρ οὐκ ἔνι ἀνθρώπου * τῇ πείρᾳ πολλοῖς θανάτοις ἀποθανεῖν, τῇ γνώμῃ τοῦτο πεποίηκας. ἃ δὲ δὴ μέγιστον, τὰ μὴ πάσχουσα, πάσχειν πιστεύσαι προσδοκῶσα, οὐκ ἐπαύσω ὦ συγχωρεσθῆναι ταῦτα θεῷ γίνεσθαι τὴν ὑπὲρ τούτων ἀναφέρουσα δοξολογίαν, ϗ καὶ εἰσαῦθις ὦ ἐμβόλιμον δίδουσα πλῆγμα. ὅτι γὰρ καιρίαν ἐδέξατο, ἔδειξε δι' ὧν μείζονος προϊὼν ὠπλίζετο. δεῖ ϗ χαλεπώτερα τὰ ὕστερα τῶν προτέρων γίνεσθαι. καθάπερ γὰρ ὁ σκορπίος, ἡ ὁ ὄφις, ὅταν βαθυτέραν λάβῃ πλῆγμα, μείζονος δεῖται χειρὸς ἄρας ϗ ὑπὲρ πλήθους ἐξαίσιος, ϗ πολλῆς ἀλγηδόνος ἀποδεῖξαι πρέχων τὴν ῥαγδαίαν ϗ ὑπαίτιος ῥύμην· ὥστω δὴ ϗ ὁ

ἀναίμακτον

ἀναίσχυντον θηρίον ἐκεῖνο, ὅπου τὰ τραύματα εἰς βάθος ἐδέξατο τῆς θαυμασίας σου καὶ ὑψηλῆς ψυχῆς, μυζόντως ἐπεπήδησε καὶ πλείοις ἐπήγαγε πιεσμοῖς. ἐπήγαγε λοιπὸν δὲ" ἐκεῖνος, οὐχ ὁ Θεὸς, ζωοχορήσει ὁ Θεὸς, αὔξων σου τὸν πλοῦτον, μείζονα ποιῶν τὴν ἐμπορείαν, πλείονα παρέξενῶν τὸν μισθὸν, δαψιλεστέραν τὴν ἀντίδοσιν. μὴ τοίνυν θορυβοῦ, μηδὲ ταράττου. Τίς γὰρ ποτε ἔκαμε πλοῦτον; πῆς ζωοχύθη ὅπως" ὑψηλοτάτας ἀγόμενος ἀρχάς; Εἰ ὁ Θεὸς δὲ θεσπίσας ταῦτα συνάγοντες, τὰ ὀπίσω ἐκείνης καὶ σκιᾶς ἀδρομερέστερα καὶ δώθων σποδιᾶς μᾶλλον μιαινόμενα, σκιρτῶσι, χορεύουσι, πέτονται ἀπὸ τῆς ἡδονῆς τῆς ὁμοῦ τε φαινομένης καὶ ἀφισταμένης καὶ ποταμίων ῥευμάτων μιμουμένης δρόμον· πολλῷ μᾶλλόν σε δίκαιον, καὶ εἰ πρεπόντως ἦς σοι ἀθυμία, καὶ πρόφασιν ἔχομεν θυμίας μεγίστης ποιήσασθαι πρὸς ἅπαντας. καὶ γὰρ ὁ θησαυρός σου, οὐ ζωπάγας, ἄσυλος, καὶ τὸ ἀξίωμα τὸ σὸν· τῶν παθημάτων τούτων συγχρωτηθὲν σοὶ δοκεῖ οὐδὲν, οὐδὲ ἀναμένει τέλος· ἀλλ' ἔστιν ἀπέραντον, οὐ δυσχολία χωρῶν, οὐκ ἀνθρώπων ὀπιβουλαῖς, οὐ δαιμόνων ἐφόδοις, οὐκ αὐτῇ δρεπανοφόρῳ τῇ τελευτῇ. Εἰ δὲ βούλει δὲ θρίωσον, τοῦτο τῶν ἐργαζομένων θρίωσον, τοῦτο τῶν κακῶν τούτων αὐθέντας, τοῦτο ὑποκρίτας, οἳ καὶ εἰς τὸ μέλλον μείζω ἑαυτοῖς ἐθησαυρίσαν τιμωρίαν, καὶ σὲ τῶν δικῶν ἔδοσαν ἤδη τῷ ἑκάστῳ, τοσούτων ἀποστρεφομένων αὐλοὺς καὶ πολεμίους ἠγουμένων, ἐπῳδῶν, καταδικαζόντων. Εἰ δὲ οὐκ αἰσθάνονται τούτων, καὶ τοῦτο μάλιστά εἰσιν ἐλεεινοὶ δὲ δακρύων ἄξιοι· καθάπερ ὁ φρενίτιδι κατεχόμενοι νόσῳ, λακτίζοντες μὲ καὶ παίοντες τοὺς ἀποστολικὰς εἰκῆ δὲ μάτην, πολλάκις δὲ καὶ δυσεργετικὸς καὶ φίλους, οὐκ αἰσθανόμενοι τῆς μανίας, ἵνα μὴ μένωσι. δὴ καὶ δύσκατα νοσοῦσιν, ὥστε ἰατρεῖ προσπέμπουσι, οὔτε φαρμάκων ἀνεχόμενοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς θεραπεύειν καὶ εὐεργετεῖν βουλομένους τοῖς σκαπτοῖς ἀμείβόμενοι. ὥστε καὶ τοῦτο ἐλεεινοὶ, εἴγε μὴ αἰσθάνονται τῆς τοιαύτης ποινείας. Εἰ δὲ καὶ τοῖς τῶν ἑτέρων κατάγνωσιν οὐκ ὑποφρέφονται, τοῦ οἰκείου ζωοδότους ἔλεγχον ἀμήχανον θεσφυγεῖν αὐτοὺς, καὶ ἄφυκτον, καὶ ἀδέκαστον, τὸν οὐδενὶ εἰκοντα φόβῳ, τὸν οὐ χαλαικείᾳ, οὐ χρημάτων δόσει διαφθειρόμενον, οὐ χρόνῳ μακρῷ μιαινόμενοι. ὁ γὰρ τοῦ Ιακὼβ υἱός, ὁ θεὸς τὸν πατέρα εἰπών, ὅτι θηρίον πονηρὸν κατέφαγε τὸν Ιωσὴφ, καὶ τὸ πονηρὸν σκῆνος ὑποκριναίμενος δρᾶμα, καὶ τῷ προσωπείῳ τούτῳ τῷ ἀδελφοκτονίαν συσκιάσαι ὑπισχνήσας, τί μὲ πατέρα πάτησε τότε, τὸ ὃ ζωοδὸς οὐκ ἐπάτησεν, οὐδὲ ἔπεισεν ἢ συνάζειν· ἀλλ' ἐπέμενεν αὐτοῦ καταξιωσάμενον, καταδοῶν διωκόντων, καὶ οὐδέποτε ὑπισχνιζόμενον. χρόνου γὰρ ὑπελθόντος μακροῦ, ὁ ὦ γενόμενος ἱκέτης ἐρημωσάμενος τὸ τόλμημα, ὅπερ ἐτόλμησαν, ὁ μηδενὶ τῶν" ἄλλων ὄφεσι πων, οὐδένος κατηγορήσαντος, οὐδένος ἐλέγχοντος, οὐδένος ἐφεζῶτος, οὐδένος ὑποκρινησάντος τῆς δραματουργίας ἐκείνης, κινδύνων πρὸ ἐλευθερίας καὶ αὐτοῦ τοῦ ζῆν, δείκνυς ὅτι οὐκ ἐπεσοφίσθη τὸ σωωδότος ὁ κατηγορήσας τὸ ὕστερον μακρῷ χρόνῳ, οὐδὲ κατεχώσθη, ταῦτά φησι τὰ ῥήματα· Ναὶ τὸν ἀληθείας γὰρ ἔσμεν πρὸς τὸ ἀδελφοῦ ἡμῶν, ὅτε κατεδέετο ἡμῶν, καὶ ὑπερείδομεν τὴν θλῖψιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐδωνίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· καὶ νῦν ἐκζητεῖται τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐξ ἡμῶν. καίτοι ἔτερον ἦν, ὅπερ ἐπήτει αὐτῷ ἔγκλημα, καὶ διὰ κλοπὴν ἐκείνην, καὶ ὡς ὑφελόμενος κύλικα χρυσῆν, οὕτως εἰς δικαστήριον ἤγετο. ἀλλ' ὅπου τούτων μὲ ἑαυτὸν οὐδὲν ζωηδεῖ, ὑπὲρ μὲ τούτων οὐκ ἤλεγχε, οὐδὲ ἔφη ταῦτα πάλιν, ὑπὲρ ὧν ἐκείνην καὶ δέσμιος ἤγετο· ὑπὲρ ὧν οὐδεὶς ἐκάλει, οὐδὲ ὑπῆκτο, οὐδὲ εἰς δικαστήριον εἶλκε, μᾶλλον ὁ οὐδὲ ἤδη πολλαπλασιόνων αὐτῷ, ὑπὲρ τούτων αὐτὸς ἑαυτῷ ὁ ἔλεγχος καὶ κατήγορος γίνεται ἐπελαμβάνετο οὐδὲ ἑαυτῷ ὁ ζωοδός. καὶ ὁ μὴ ἀδείας τοσαύτης ὁ αἷμα ἐκχέας τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ μηδὲν παθών, νῦν καὶ συμπαθητικὸς" ἐγένετο, καὶ τοῦ χορεύοντος ὧν κοινωνησάντων αὐτῷ τῆς μανίας κατηγορῆ, καὶ τὴν ὠμότητα πᾶσαν ἐκπεραγωδῆ λέγων· ὅτε κατεδέετο ἡμῶν, καὶ ὑπερείδομεν τὴν θλῖψιν αὐτοῦ. ἦρκει μὲν γὰρ καὶ ἡ φύσις, φησὶ, μαλάξαι καὶ ὑπικάμψαι

Γεν. λζ. ιθ.

Γεν. μς. κα.

πρὸς ἔλεον, οὐ μὴν καὶ δάκρυα προσπίθει καὶ ἱκετηρίαν, ἀλλ' ὁσὲ οὕτως ἡμᾶς ἐπεκαμψεν· ἀλλ' ὑπερείδομεν τὴν θλῖψιν αὐτοῦ, καὶ τὴν ὀδυνὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἡμῖν ὁ δικαστήριον τοῦτο συγκεκρότηται, φησι, διὰ τοῦτο περὶ αἵματος κινδυνεύομεν, ὅπως καὶ ἡμεῖς εἰς αἷμα ἡμαρτήκαμεν. οὕτω καὶ Ἰούδας οὐκ ἐνεγκὼν τὸν ἔλεγχον, ὅτι βεβαρημένος ὥρμησε καὶ δι' ἀγχόνης τὸν βίον κατέλυσε. καὶ ὅτε μὲν ὁ αἰσχύνην συμβάλλιον ἐτόλμα, λέγων· Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οὐδὲν ἀκούοντας ἡμέρας, ὅτι μαθητὴς ὢν τοιαῦτα περὶ τοῦ διδασκάλου ἐτόλμησεν, οὐκ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς μεταξὺ κατενύγη, ἀλλὰ μεθύων ἐπὶ τῇ ἡδονῇ τῆς φιλαργυρίας οὐ σφόδρα ἠθάνεσε τῆς κατηγορίας τοῦ σωτῆρος. ὅπως δὲ ἐπαρώξυνε τὸν ἁμαρτίαν, καὶ ὁ ἀργύριον ἔλαβε, καὶ ἡ ἡδονὴ μόνον ἐπαύσατο τοῦ λήμματος, ἡ δὲ κατηγορία τοῦ πλημμελήματος ὅλῃ λοιπόν, τότε μηδενὸς ἀναγκάζοντος, μηδενὸς βιαζομένου, μηδενὸς παραινοῦντος, αὐτόματος ἀπελθὼν τό τε ἀργύριον προσέρριψε τοῖς δεδωκόσι, καὶ τὸν παρανομίαν ὡμολόγησεν, αὐτῶν ἀκούοντων ἐκείνων, λέγων· Ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οὐ γὰρ ὑπέγκε τοῦ σωτῆρος ἔλεγχον. τοιοῦτον γὰρ ἡ ἁμαρτία. πρὶν ἢ μὴν ἁμαρτιαθῆναι, μεθύειν ποιεῖ καὶ ἀλόντα· ἐπειδὰν δὲ πληρωθῇ ἡ ἁμαρτιαδῆ, τότε τὰ μὲν τῆς ἡδονῆς [ταύτης] ἐκπέπτωκε καὶ σβέννυται, γυμνὸς δὲ ἔσηκε λοιπὸν κατήγορος ὁ συνειδὸς, δημίου τάξιν ἐπέχων, καὶ καταξαίνων καὶ πεπλημμεληκότα, καὶ τὸν ἑαυτὸν ἀπαιτῶν δίκην, καὶ μολίβδου πολλοῦ βαρύτερον ἐπικείμενος. καὶ τὰ μὲν ἐκεῖ τοιαῦτα· τὰ δὲ ἐνθάδε, οἶδα τοῖς τοσαῦτα ἐργασαμένοις πλίνθους καὶ κακὰ κείμενα τότε. τούτους οὖν χρὴ δακρύειν, τούτους θρηνεῖν· ἐπεὶ ὁ Παῦλος οὕτως ἐποίει, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς καὶ ἀγωνιζομένοις καὶ κακῶς πάσχουσι συμπάσχων, τοὺς δὲ ἁμαρτανόντας πυθῶν. διὸ ἔλεγε· Μήποτε ἐλθόντα με ταπεινώσῃ ὁ Θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀσελγείᾳ καὶ ἀκαθαρσίᾳ, ἧς ἐπράξαν· τοῖς δὲ ἀγωνιζομένοις, Χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν. μηδὲν τοίνυν σε θορυβείτω, μήτε τὸ ἠλιωμένων, μήτε τὸ ἀπλαγμένων. οὐδὲ γὰρ τὸ πέτρον διεσαλεύει τὰ κύματα, ἀλλ' ἕως μὴ πλείονος προσρήγνυται τὸ ῥύμης, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὰ ἀφανίζει· ὁ δὲ καὶ ἐπὶ τούτων γέγονε, καὶ ἕως αἰῶνος, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ πλέον. τὸ μὲν γὰρ πέτρας οὐ διεσαλεύθη τὰ κύματα, σὲ δὲ μόνον οὐ διεσάλευσεν, ἀλλὰ καὶ ἰσχυροτέραν πεποίηκε. τοιοῦτον γὰρ ἡ καλὴ, τοιοῦτον ἡ ἀρετή· ἡ μὲν πολεμοῦσα καλὴ λύει, ἡ δὲ πολεμουμένη διεγείρεται * μειζόνως. καὶ ἡ μὲν οὐ μόνον τοὺς ἀγῶνας μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐλαῖς τοῖς ἀγῶσιν ἔλαμπε τὰ βραβεῖα, καὶ ὁ ἆθλος ἐπάθλον αὐτῇ ἦν· ἡ δὲ ὅταν νικήσῃ, τότε μάλιστα καταισχύνεται, τότε κολάζεται, τότε πολλῆς πληρεῦται τῆς ἀτιμίας, καὶ περὶ τῆς ἀποκειμένης αὐτῇ κολάσεως ἐν αὐτῷ τῷ περάτειν ὑμορρυθμῶν, οὐχὶ μὴν ὁ περᾶξαι μόνον. εἰ δὲ ἀσαφέστερος ὁ λόγος, ἀκουσον τοῦ μακαρίου Παύλου ταῦτα ἀμφότερα διακρίναντος. γράφων γάρ ποτε Ρωμαίοις, καὶ ἀκαθάρτου ὄντος ἐκπομπεύων βίον, καὶ δήκνυς ὅτι ἐν περὶ τῆς ὑμωρείας ἐν αὐτῇ τῇ περᾶξαι τὴν τιμωρίαν ἡ ἁμαρτία συγκεκληρωμένην ἔχει, μίξεων παρανόμων μνησθείς, γυναικῶν τε καὶ ἀνδρῶν τὴν ἐκ φύσεως ἁρμονίαν διαστάντων καὶ ἐπιθυμίᾳ ἑνὶ ἑτέρου ἐκκαυθέντων, οὕτω πως φησίν· Αἱ γὰρ θήλεαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄρρενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας, ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι, καὶ τὴν ἀντιμισθίαν, ἣν ἔδει, τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες. οἱ λέγε, ὦ Παῦλε; καὶ μὴν ἥδονται οἱ ταῦτα πάσχοντες, καὶ μετ' ἐπιθυμίας τὴν παράνομον ταύτην ἐργάζονται μίξιν. πῶς οὖν αὐτοὺς ἔφης κολάζεσθαι ἐν αὐτῷ δὴ τούτῳ; ὅτι τὴν ψυχὴν, φησιν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἡδονῆς τῶν νοσούντων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκφέρω φύσεως. ἐπεὶ καὶ ὁ μοιχὸς ἐν τῇ τιμωρίᾳ ἐν αὐτῷ τῷ μοιχεύειν κολάζεται, καὶ ἂν ἡδέσθαι

Ματθ. κζ. ιε.

Ματθ. κζ. δ.

β. Κορ. ιβ. κα.

Φιλιπ. β. ιζ.

χ. γινομένων

* πολλαπλασίως τε καὶ

Ρωμ. α. κζ.

χ. τὸ

χ. αὐτοῖς δὲ τούτοις

ἥδεσθαι δοκῇ, τὴν ψυχὴν χείρονα ποιῶν καὶ φαυλοτέραν· καὶ ὁ μὲν δροφόνος καὶ πορνὴν ἢ δικαστὴν εἰσιόντα καὶ ξίφη κοινωνοῦντα, καὶ δοῦναι βούλεται τοῖς πολεμικοῖς, ἐν αὐτῷ τῷ φονεύειν ἀπόλωλε πάλιν καὶ ἀνῆκε, φαυλοτέραν αὐτὴν κατασκευάζων τὴν ψυχήν. καὶ ὅπερ ἐστὶν ὅπου σώματος ἀῤῥωστία, ἢ πυρετὸς, ἢ ὕδερος, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, καὶ ὅπου σιδήρου ἰὸς, καὶ ὅπου ἐείου σὴς, καὶ ὅπου ξύλου σκώληξ, τοῦτο [καὶ] ὅπου ψυχῆς κακία. καὶ γὰρ ἀνδραποδώδη αὐτὴν ποιεῖ καὶ ἀνελεύθερον. Ἵνα λέγω ἀνδραποδώδη καὶ ἀνελεύθερον; ἀλόγων αὐτὴν ἐργάζεται ψυχήν, τὴν λύκου, τὴν κυνὸς, τὴν ὄφεως, τὴν ἐχίδνης, τὴν ἑτέρου θηρίου ποιοῦσα. καὶ τοῦτο δηλοῦντες οἱ προφῆται, καὶ τὴν ἐκ τῆς κακίας μεταβολὴν πᾶσι γνώριμον ποιοῦντες, ὁμοῦ ἔλεγε, Κύνες ἐγενοῦ οὐ δυνάμενοι γλῶσσαν κλῆσαι, τοῦτ' ἔστιν ἀνόητοι τὴν διάθεσιν καὶ ἀλόγως τοῖς λυπήσασι τὴν κύνα προσβάλλειν. Ησ. νϛ. ι.

οὐδὲ γὰρ μὴ ὑλακῆς, ὅταν λυπῶσιν, ἐπέρχονται σκύλοι, ἀλλὰ σιγῇ προσιόντες χείρονα τὴν ὑλακτούντων ἐργάζονται τοὺς ἀλόγους. ὁ γὲ κορώνην καλεῖ πάλιν πονηρὰς διαθέσεις· ὁ γὲ ἔλεγεν, Ἀνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε· προσομοιώθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. ὁ γὲ πειστέον τοῖς φυτεύουσι, τὰς εἰρεσίας ἡμῖν, καὶ ὄφεις καὶ δράκοντας ἐκδιώκει τοὺς ἀνοήτους προσβάλλοντας Ἰορδάνου ἐκτὸς ἡμᾶς ποιῶν. Ἵνα τοίνυν ταύτης γένοιτ' ἂν ἴσην τὴν τιμωρίαν, ὅταν ὁ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγονὼς καὶ τοσαύτης ἀπολαύσας ἡμῖν, ὁ λογικὸν καὶ ἡμερώτατον ζῶον, εἰς τοσαύτην καταπέπτηκε θηριωδίαν; εἶδες πῶς καὶ τῆς κολάσεως ἐν ἑαυτῇ τὴν τιμωρίαν ἡ κακία φέρει; μάθε πῶς καὶ ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ τοὺς ἐπαθλοῦντας αὐτὴ ἑαυτῆς ἡ ἀρετὴ ἔπαθλον ἔχει. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ σώματι τῷ ἡμετέρῳ (οἶδε γὰρ κωλύει πάλιν τῷ αὐτῷ χρήσασθαι τραυλείσματι πολλάκις ἐργαζομένῳ τὴν σαφήνειαν) ὥσπερ οὖν ἐν τῷ σώματι ὑγιείαν καὶ εὐσωματίαν ἡ πάσης ἀπηλλαγμένη ἀῤῥωστίας, καὶ τοῦτο τῆς τροφῆς αὐτῷ τοῦτο τροφή, συγκεκληρωμένην ἔχων τῇ ὑγιείᾳ τὴν ἡδονήν, καὶ ὅταν ἀέρων αὐτὸν ἀναπαλίαι, οὔτε αὐχμὸς, οὔτε κρυμὸς, ὅταν εὐτελὴς τράπεζα, οὐκ ἄλλο τι τῶν πλουτούντων λυπῆσαι δυνάμενον, ἀρκούσης τῆς ὑγιείας τὴν ἐκ τούτων ἀηδίαν βλάπτειν· οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς συμβαίνειν εἰκὸς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος μασιγούμενος, ἐλαυνόμενος, καὶ μυρία πάσχων δεινὰ ἔχαιρεν ὅταν λέγων· Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν, οὐ μόνον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐπαθλεῖν καὶ ταῦτα τῆς ἀρετῆς, δηλῶν καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πάσχειν. ἐπὶ δὲ τούτοις μέγιστον ἔπαθλον, τὸ ὑπὲρ ἀληθείας παθεῖν τι. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ χορὸς τῶν ἀποστόλων ἐπανήεσαν ἐκ τοῦ συνεδρίου τῶν Ἰουδαίων χαίροντες, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ ἀτιμασθῆναι. ἓν οὖν τοῦτο καθ' ἑαυτὸ μεγίστη τιμή, καὶ στέφανος, καὶ βεβαίωσις, καὶ ἡδονῆς ὑπόθεσις ἀῤῥήκτου. χαῖρε τοίνυν καὶ σκίρτησον. οὐ γὰρ μικρὸς ὁ ἆθλος, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μέγας ἐστὶν ὁ τῆς συκοφαντίας ὅτε, καὶ μάλιστα, ὅταν ὅπου τοιούτων ἐγκλημάτων γίνηται [μεγάλου], ἐφ' ᾧ νῦν ὑμᾶς ἐσυκοφάντησαν, ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ ἐμπρησμὸν ἐγκαλοῦντες. διὰ καὶ Σολομὼν ὁ πρώτου τοῦ ἀγῶνος προβαλόμενος βουλόμενος, Εἶδον, φησὶ, τὰς συκοφαντίας ὑπὸ τὸν ἥλιον τὰς γινομένας· καὶ ἰδοὺ δάκρυον τῶν συκοφαντουμένων, καὶ οὐκ ἦν "αὐτοῖς ὁ παρακαλῶν. εἰ γὰρ μέγας ὁ ἀγών, ὥσπερ οὖν καὶ μέγας, δῆλον ὅτι καὶ ὁ κείμενος ὅπου τοῦ τῶν στεφάνων μείζων. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς κελεύει χαίρειν καὶ σκιρτᾶν τοὺς τὸν ἀγῶνα διανύοντας καὶ τὸν ἀγῶνα μὴ τῆς προσηκούσης ὑπομονῆς. Χαίρετε γὰρ, φησὶ, καὶ σκιρτήσατε, ὅταν ὑμᾶς μισήσωσιν ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὁρᾷς πόσης ἡδονῆς, πόσα μισθοῦ, πόσης εὐφροσύνης ὑμῖν αἴτιοι οἱ πολέμιοι γεγόνασι; πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, εἰ μὴ ἐδυνήθησάν σε ἐργάσασθαι σοφὸν καὶ κακὸν, ἀλλ' ὧν τὰ ἐναντία σε πεποιήκασι, ταῦτα "σοι τὴν ἀφορμὴν παρέσχηται; τί δέ ἐστιν ὁ φησι; ὅτι σοφοὶ μὲν οὐ μόνοι σε δίκαιον ἀπαντῆσαι οὐκ ἴσχυσαν, ἀλλὰ καὶ ἀφορμὴν σοι πλέον εὐφροσύνης, καὶ

ηδονῆς ἐστὶ θεσπιν ἀμβρώτου· σὺ δ' ὅτω σαυτὸν καταπίνουσα ἐστὶ τῆς ἀθυμίας, δίκλυσον σαυτὸν ἀπαιτῆς, συγχεομένην, καὶ ἐκπομπὴν, πολλῆς πληρουμένην λύπης. ταῦτα γὰρ ἐκείνοις ἔδει ποιεῖν, εἰ γε ὀφείλομεν ποτὲ ἠβουλήθησαν καὶ οἰκεῖα ὑπηγωνιακακά. ἐκεῖνοι μὲν δεῖν δίκαιοι αὐ εἶεν, θρηνεῖν, καταδύεσθαι, ἐγκαλύπτεσθαι, κατορωρύχθαι, μηδὲ ☉ ἥλιον τοῦτον ὁρᾶν, ἀλλ' ἐν σκότῳ που καθεκλεισαντες ἑαυτοὺς τὰ τε οἰκεῖα θρηνεῖν κακά, καὶ οἷς τοσαύταις ἐκκλησίαις παρείδομεν· σὲ δ' ἀγαλλεσθαι καὶ χαίρειν χρὴ, ὅτι τὸ κεφάλαιόν σοι τῶν ἀγαθῶν κατώρθωται. οἶδα γὰρ, οἶδα σαφῶς, ὅτι ἐστὶ μονῆς ἴσον οὐδέν· ἀλλ' αὕτη μάλιστά ἐστιν ἡ βασιλὶς τῶν ἀρετῶν, ὁ θεμέλιος τῶν κατορθωμάτων, ὁ λιμὴν ὁ ἀκύμαντος, ἡ ἐν πολέμοις εἰρήνη, ἡ ἐν κλύδωνι γαλήνη, ἡ ἐν ἐπιβουλαῖς ἀσφάλεια, ἡ ☉ κατορθωκότα αὐτὴν ἀδάμαντες τειχέστερον ποιοῦσα· ἐκεῖ οὐχ ὅπλα κινούμενα, οὐ τραπέδα ἀδαπάνητα, οὐ μηχανήματα πεσσαγήματα, οὐ τόξα, οὐ δόρατα ἀφιέμενα, οὐκ αὐτὸ δὴ τὸ δαιμόνιον τραπεδοῦ, οὐχ αἱ ζοφεραὶ φάλαγγες τῶν δυσκινήτων δυναμένων, οὐκ αὐτὸς ἐκεῖ ὁ διάβολος μετὰ πάσης αὐτοῦ ἀδαπανήτου τῆς τραπέζης καὶ τῆς μηχανῆς ἀδαπάνητα δυνήσεται. τί τοίνυν δέδιας; τίνος ἕνεκεν ἀλγεῖς, καὶ αὐτὸ τὸ ζῆν μεγετήσασα καταφρονῆσαι, ἐὰν καιρὸς καλῇ; ἀλλὰ λύπην ὑπερθυμεῖς ἰδεῖν τῶν κατεχόντων δεινῶν; ἕξει μὲν καὶ τοῦτο, καὶ ταχέως ἕξει, τοῦ Θεοῦ ὑπερεκπεσόντος. χαῖρε τοίνυν καὶ δυφεκίνου, καὶ σύντεφα σοῖς κατορθώμασι, καὶ μηδέποτε ἀπογνῷς, ὅτι σε ὀφόμθα πάλιν, καὶ τῶν ῥημάτων σε ἀναμνήσομεν τούτων.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ζ.

Ουκ ἤμελλον ἄρα, οὐδὲ τῆς πόλεως ἀναχωρήσας, ἀπαλλάξεσθαι τῶν συντελούντων ἡμῖν τὰ θλίψεις. ☉ γὰρ κατὰ τὴν ὁδὸν ἡμῖν ἀπαντῶντες, ☉ μὲν ἐξ ἀναπολῆς, ☉ δ' ἐξ Αρεθμίας, ☉ δ' ἄλλαχόθεν πολλαχόθεν τοῦ οἰκουμένης, πηγὰς ἀφθόνους δακρύων ἡμᾶς βλέποντες, καὶ κωκυτοὺς ἐνδιδόασι, καὶ δι' ὁδυρμῶν πᾶσαν ἀναπέμπουσι τὴν ὁδόν. ταῦτα δ' εἴρηκα, ἵνα μάθητε ὅτι πολλοὶ ἔχετε συναγωνιῶντας ὑμῖν. καὶ μικρὸν δὲ καὶ τοῦτο εἰς παραμυθίας λόγον. εἰ γὰρ τὸ σύμπτωμα ὡς βαρὺ καὶ ἀφόρητον ὁ ἐνθένδε θρηνεῖ λέγων, Υπέμεινα συλλυπούμενον, καὶ οὐκ ἐπῆρξε, καὶ παρακαλοῦντας, καὶ οὐκ ἤκουσεν· δῆλον ὅτι τοῦτο πολλὴν φέρει τὴν παραμυθίαν, τὸ κοινωνὸς ἔχειν τῆς ἀθυμίας τὸν οἰκουμενίαν ἅπασαν. εἰ δὲ καὶ ἑτέρων ζητεῖς παραμυθίαν, ἡμεῖς, ☉ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα παθόντες κακὰ, ἐν ὑγιείᾳ καὶ ἀδείᾳ βλέπομεν, ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ, ἀριθμοῦντες ἡμῶν τὰ πάθημα τὰ ποικίλα καὶ συνεχῆ, καὶ θλίψεις, καὶ ἐπιβουλὰς, καὶ τῇ μνήμῃ τούτων συντρυφῶντες διηνεκῶς. ταῦτ' οὖν καὶ αὐτὴ λογιζομένη σκέδασον τῆς ἀθυμίας τὸ νέφος, καὶ χεῖρα συνεχῶς ἡμῖν παρὲ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. ἐπεὶ καὶ νῦν τὸ κυρίως μὲν τὸ πολυπονώτατον Ασβεστον ἐπεσαλκότος ἡμῖν, ἐθαύμασα πῶς ἡ σὴ τιμιότης οὐκ ἔφθασε, καίτοι τῆς κυρίας μου τῆς ἐλευθερίας αὐτὴ σφόδρα σοι φίλης οὔσης. συνοίδει δὲ κἀκεῖνο, ὅτι ἐκ τὰ χρηστὰ καὶ τὰ λυπηρὰ τοῦ παρόντος βίου προδιδύεται πάντως. εἰ μὲν ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδός, ἀλλ' ὅμως ὁδός. ἀναμνήσω γάρ σε ῥήματος, οὗ πολλάκις διελήλυθας πρὸς σέ. εἰ δὲ πλατεῖα ἡ πύλη, καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδός, ἀλλ' ὅμως καὶ αὕτη ὁδός. ἀπαλλαγεῖσα τοίνυν τῆς γῆς, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ ξωδέσμου τῆς σαρκὸς, διέλθε σὺ τῆς φιλοσοφίας τὸ πέλαγος, μηδὲ ἅψῃ ἐκεῖ τῆς σκιᾶς ἀλλὰ καὶ τοῦ καπνοῦ (τοῦτο γὰρ τὰ αἰνιττόμενα) βαπτίζεσθαι *· ἀλλὰ καὶ ἴδῃς ἐκείνους οὕτω τοσαῦτα εἰς ἡμᾶς πεπλανημένους, καὶ ταῖς πόλεις αὐτῶν ἐγκαλοῦσας, καὶ τιμῆς ἀπολαύοντας καὶ διορυφορίας ἐπίλειπε τὸ ῥῆμα τοῦτο· Πλατεῖα ἡ πύλη,

Ματθ. ζ. 13.

χ. ἀγάπαν

χ. ἠρίεσιν

χ. ἔχω

Φσλ. ξη. κβ.

* καὶ χαθίλκυσθαι.

ἡ πύλη, ἡ θύρωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ δάκρυε ἐπὶ τούτῳ μᾶλλον αὐτοῦ ἢ θρήνει. ὁ γὰρ ἐν τούτοις κακόν τι ποιῶν, εἶτα πρὸς ᾧ μὴ δοῦναι δίκην καὶ τιμῆς τυχεῖν ἀνθ' ὧν ἠδίκησε κακῶν, μέγιστον ἀπελήλυθε τιμωρίας ἐφόδιον ἔχων τὴν τιμήν. ἐπεὶ τοι τοῦτο καὶ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος χαλεπῶς ἀπετηνάλιζετο, ἡ τῆς ὠμότητος μόνης ἔνεκεν, ἵν' ὡδὶ Λάζαρον ἐπιδείξατο, δίκας δίδοις, ἀλλὰ καὶ τῆς δυσημερίας, ἧς ἐν ὠμότητι τοσαύτῃ διέπρεπεν ἀπολαύων, οὐδὲ τούτου βελτίων ἐγίνετο. ταῦτα γὰρ τοῖς ὁμοίοις (ἃ γὰρ διελεῖπομεν ταῦτα συνεχῶς ἐπάδοντες) προλεγόμενα πρὸς ἑαυτὸν, δέσποινά μου φιλεσάτη, ἀπόδυ τὸ βαρὺ τῆς ἀθυμίας φορτίον, καὶ δῆλον ἡμῖν τοῦτο ποίησον· ἵν', ὅταν καὶ ἐμπεσόντες ἐπέσαλκα, μαθὼν ὅπου σοί τι πλέον εἰς εὐθυμίας λόγον, καὶ ἀπὸ τῶν γραμμάτων τῶν ἡμετέρων, συνεχέστερον χρήσωμαι τῷ φαρμάκῳ.

χ. διελίπομεν

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ η.

ΟΤαν ἴδω δήμους ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ τὰς ὁδοὺς, καὶ τοὺς σταθμοὺς, καὶ τὰς πόλεις συνεχομένους τῷ ἔρωτάς ἡμᾶς καὶ δακρύοντας, σπουδῇ σὲ πέμπω τὰ ὑμέτερα. εἰ γὰρ ἅπαντες ἡμᾶς ἐσωθάκοτες οὕτω καταπλήττονται ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, ὡς μηδὲ ἀνενεγκεῖν ῥᾳδίως, ἀλλ' ἱκετεύοντων ἡμῶν καὶ παρακαλούντων καὶ συμβουλευόντων θερμοτέρους ἠφίεσαι δακρύων χρωμένους, δῆλον ὅτι πολὺ ὑμῖν σφοδρότερος ὁ χειμών. ἀλλ' ὅσῳ σφοδρότερος ὁ χειμών, τοσούτῳ μείζονα τὰ βραβεῖα, εἰ διανεκῶς αὐτὸν διενέγκοιτε καὶ μὴ τῆς προσκαίρου ἀθυμίας, ὥσπερ οἶδα καὶ φέρετε. ἐπεὶ καὶ κυβερνήται, ἀνέμων σφοδρῶν πνεόντων, ἀνέμων πρὸς τὰ μέσα τὰ ἱστία ἀναπετάσασι, καίτοι ἐπὶ σκάφος· ἀνὴρ συμμέτρως καὶ ὡς προσῆκεν, ἐθισθεὶς ἀεὶ μὴ πολλῆς ἀσφαλείας. ταῦτ' οὖν εἰδυῖα, δέσποινά μου φιλεσάτη, μὴ ἐκλῶ σεαυτὴν τῇ ἀθυμίᾳ τυραννίδι, ἀλλὰ κράτει ὡς λογισμῷ τούτῳ τῷ χείμωνι (δύναται γὰρ, καὶ μάλιστα σὺ τῆς τέχνης τὸ κλυδώνιον) καὶ πέμπε γράμματα ἡμῖν τοῦτο ἀπαγγέλλοντα, ἵνα καὶ σὺ ἀλλοτείᾳ λαμπρυνόμενοι, πολλῷ καρπωσώμεθα τῷ θρέψαντι, μαθόντες ὅπη μὴ τῆς προσκούσης σοι σωτέρας καὶ φιλοσοφίας ἐπέλιπες τὴν ἀθυμίαν ταύτην. ταῦτα ἐγὼ Καισαρείας λοιπὸν ἐλθὼν ἐπέσαλκά σου τῇ ἡμιόνῳ.

χ. θρέψαντι χ. θρέψαντι τὸ μέσον

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ θ.

ΑΛλὰ καὶ τοῦτό σοι λελύσθω τὸ δέος, τῆς ὁδοιπορίας ἕνεκα τῆς ἡμετέρας. καὶ γὰρ, ὥσπερ ἔφθην ὑπεσχόμην, τὸ σῶμα ἡμῖν εἰς ὑγείαν καὶ πλείονα ῥῶσιν ἐπέδωκε, τό τε ἀέρος καλῶς ἡμῖν κεχρημένου, τῶν τε ἀπαγόντων ἡμᾶς πᾶσαν ποιουμένων σπουδὴν, ἐφ' ὃ βουλόμεθα, ἀναπαύειν ἡμᾶς, καὶ ἔργον τοῦτο ποιουμένων. μέλλων δ' ἀπὸ τῆς Νικομηδείας ἐξιέναι, τούτῳ διεπερμφάμην τῷ ὑπατικῷ, πέμπτῃ μηνὸς τοῦ Ιουλίου. γράφε οὖν σὺ συνεχῶς ἡμῖν περὶ τῆς ὑγείας τῆς σῆς. προσκυνήσεται γάρ σοι πρὸς τούτου ὁ δεσπότης μου Περγάμιος, ᾧ σφόδρα πεπαῤῥηκα. καὶ μὴ περὶ τῆς ὑγείας δ' μόνον ἡμῖν δήλου τῆς σῆς, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ ἐσκεδάσθαι σοι τῆς ἀθυμίας τὸ νέφος. εἰ γὰρ μάθοιμεν διὰ τῶν γραμμάτων τῶν σῶν τοῦτο, ἐγὼ συνεχέστερον ὑπισχνούμην, ὡς δυνάμενοι καὶ πλέον δι' ὧν γράφομεν. εἰ ποιεῖν ὑπισχνοῦμαι πυκνότητος ἀπολαύειν ὑπισχνῶν, δήλου σαφῶς ἡμῖν, ὅπη μὴ τι πλέον ἀπὸ τῆς πυκνότητος, καὶ ὀκνῇ μὴ δαψιλείας τοῦτο προέχοντας. ἐπεὶ καὶ νῦν πολλῶν

πολλῶν προελθόντων ὑπεδδεν τῶ δυναμένων γράμματα κομίσαι, μὴ δὲξαμένος τῶδε τῆς σῆς τιμιότητος ἐπιστολῶ σφόδρα ἥλγησα.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ι.

ΟΣῳ τῶν πειρασμῶν ἐπιτείνεται, τοσούτῳ καὶ τὰ τῆς παρακλήσεως ἡμῖν αὔξεται, ὥ χρηστότερας ἔχομεν τὰς μηνύσεις καὶ ἐλπίδας, καὶ νῦν ὁ Κύριος ἡμῖν ἅπαντα φέρει, καὶ δόξης ὑπερβολὴν ἡμῖν κατεργάζεται. τίς εἶδε; τίς ἤκουσεν; ὕφαλοι καὶ σπιλάδες, ῥόθιοι καὶ καταιγίδες καὶ ἀρρήγνυνται, νὺξ ἀστέλλωσος, ζόφος βαθύς, χρημνοὶ καὶ σκόπελοι, καὶ ἅμα τοιούτου πλέοντες πελάγους τῶν ἐν λιμένι σαλευόντων οὐδὲν χεῖρον ἀφικείμεθα. ταῦτ' οὖν καὶ αὐτὴ λογιζομένη, δέσποινά μου θεοφιλεστάτη, ὑψηλοτέραν γίνου τῶν θορύβων τούτων καὶ τῶν κλυδωνίων, καὶ δηλωσάτω μοι καταξίωσον τὰ περὶ τῆς ὑγείας τῆς σῆς. ἡμεῖς γὰρ καὶ ἡ ὑγιεία καὶ ἡ εὐθυμία ἀφήκαμεν. καὶ γὰρ ὁ σῶμα ἡμῶν ἐρρωμενέστερον γέγονε, καὶ καθαρὸν αἰσθανόμεθα ἀέρα, οἵ τε ζωαποδημιῶται ἡμῖν ἐπιχωροῦσιν οὕτω θεραπεύοντες, ὅπου σοὶ οἰκετῶν ἡμᾶς ἀφιᾶσι δηχθῆναι, αὖθις τὰ οἰκετῶν ποιοῦντες. καὶ γὰρ ἥρπασαν ὁ ἐπίταγμα τοῦτο ἅμα Ⓦ περὶ ἡμᾶς ἔρωτα, καὶ θορυφοῖαι πάνταχοῦ, ἑκάστου αὐτὸν μακαρίζοντος διὰ τὴν ἀγωνίαν ταύτην. ἔν ἐστιν ἡμᾶς ὃ λυπεῖ, ὃ μὴ θαῤῥῆν, ὅτι καὶ αὐτὴ τὴν εὐθυμίαν διήλασε. δήλωσον οὖν τοῦτο, ἵνα καὶ τῆς σπουδῆς ἀπολαύωμεν εὐφροσύνης. καὶ τῷ κυρίῳ μου τῷ ποθεινοτάτῳ τέκνῳ ἡμῶν Περγαμίῳ πολλὰς χάριτας ἴσμεν. καὶ ἐὰν ἐθέλῃς ἡμῖν ἐπιστέλλειν, αὐτὸς περὶ τούτου χρῆσαι, γνησίῳ τε ὄντι, καὶ σφόδρα ἡμῖν ἀνακειμένῳ, καὶ πολὺ ἀγαλλομένῳ τὴν κοσμιότητά σου καὶ τὴν εὐλάβειαν.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ια.

ΤΗν ἀῤῥωστίαν ἅμα φυγών, εἰς καὶ τὴν ὁδὸν ἐπέμενα, ἧς καὶ τὰ λείψανα εἰς Καισάρειαν ἐκόμισα, καὶ περὶ ὑγιείαν ἐπιμεληθεὶς λοιπὸν καθαρᾶν, ἐπιστέλλω σοι τῇ εὐλαβείᾳ ἀπὸ Καισαρείας αὐτῆς, ἐν ᾗ πολλῆς ἀπολαύσας θεραπείας ῥᾴων διετέθην, ἰατρῶν ἀρίστων καὶ σφόδρα εὐδοκιμωτάτων, καὶ συμπαθείᾳ καὶ φίλτρῳ μᾶλλον, οὐχὶ τέχνῃ μόνον θεραπευόντων ἡμᾶς ἐπιτυχόν, ὧν ἀπέρεως καὶ ζωαπελθεῖν ἡμῖν ἐπέσχεν, καὶ ἕτεροι δὲ πλείους τῶν ἐν ἀξιώμασι. καὶ ἡμεῖς μὲν πολλάκις ἐπιστέλλομεν καὶ καθ' ἡμᾶς, αὐτὴ δὲ (ὃ καὶ ἔμπροσθεν ἐπεκάλεσα) ἀσθενείας τοῦτο ποιεῖς. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ῥᾳθυμίας σῆς ὄντος τοῦτο, καὶ νῦν ἡ ἀσθένεια τῶν γραμματηφόρων τοῦτο ποιεῖ, ὁ κύριός μου ὁ ἀδελφὸς ὁ μακαρίου Μαξίμου ὁ ἐπισκοπῶν περὶ δύο τούτων ἀπήντησεν ἡμερῶν, καὶ αἰτηθεὶς παρ' ἡμῶν γράμματα, ἔφη σε μηδένα βουληθῆναι δοῦναι αὐτῷ· ἀλλὰ καὶ Τίγριον Ⓦ παρεσκεύασεν αἰτηθέντα παρ' αὐτοῦ μὴ παρασχεῖν. παρακαλῶ, οἰκείωσαι αὖθις τοῦτον αὐτῷ, τῷ γνησίῳ καὶ θερμῷ ἡμῶν ἐραστῇ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοις τοῖς περὶ Κυριακὸν Ⓦ ἐπισχοῦσιν. τὸ γὰρ τόπου ἕνεκεν ὥστε διαλλαγῆναι, μήτε αὖθις, μήτε ἄλλῳ μηδενὶ σκηλήτε, δεδέγμεθα τὴν χάριν. ἴσως γὰρ ἠβουλήθησαν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν. εὖ γὰρ παύσομεν τοῦτο ἐπιλέγων ἀεὶ ἐπὶ πᾶσί μοι τοῖς συμβαίνουσιν. ἔστω, τοῦτον οὐκ ἠδυνήθησαν· μὴ γὰρ γέγραφεν οὐκ ἠδύναντο; πολλὰ δυνηθείησαν ταῖς κυρίαις μου, ταῖς ἀδελφαῖς τοῦ κυρίου μου τοῦ τιμιωτάτου ἐπισκόπου Περγαμίου, πολλὴν ἐπ' ἡμῶν ποιουμένας σπουδήν. καὶ γὰρ Ⓦ κυρίου μου Ⓦ Δούκα Ⓦ γαμβρὸν αὐτοῦ σφόδρα κατεσκεύασαν περὶ ἡμᾶς

χ. παρεσκ.

ἡμᾶς δῆλον εἶναι, ὡς σφόδρα καίεσθον ὑπὲρ ἡμῶν ἐπιθυμοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν. Ἡ αὐτὴ δὲ χωρὶς ἡμῶν δήλου ἐστὶ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς, καὶ τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς· ἡμῶν δὲ ἕνεκεν ἀφειμένη ἐστίν. Ἡ γὰρ σὴ ὑγιεία ἐσμὲν καὶ θυμία, Ἡ πολλῆς ἀπολαύομεν τῆς ἀνέσεως μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ὑπεθυμοῦμεν δὲ μαθεῖν περὶ τῶν ἐν Κυζικῷ ὑπάρχοντων, εἰ ἀφείθησαν· καὶ σοὶ δὲ ἡμῖν σοὶ δὲν σαφὲς ἀπήγγειλε. καὶ τοῦτο ἡμῖν δηλώσατε. εἰπὲ Κυζικηνῷ τῷ ὑπασπιστῇ, ὅτι λυπούμενος αὐτῷ οὐκ ἐπιστέλλω.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ β.

ΜΟλις ποτὲ ἀνεπνεύσαμεν εἰς τὴν Κυζικηνὴν ἀφικόμενοι, ὅθεν καὶ ἐπιστέλλομεν· μόλις ποτὲ διελείφαμεν ἀπὸ τοῦ καπνοῦ καὶ τῆς ποικίλης τῶν κακῶν νεφέλης τῶν περὶ τὴν ὁδὸν ἡμᾶς καταλαβόντων. νῦν μὲν γὰρ, ὅπερ προεῖπα, διηγούμεθα αὐτὰ τῇ εὐλαβείᾳ σου. ὅτε γὰρ σοὶ αὐδεῖς ἦμεν, οὐκ ἐβουλόμεν τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα μὴ σφόδρα σε λυπήσω. τεσσάκοντα γοῦν ἢ καὶ πλείους ἡμέρας πυρετοῖς χαλεπωτάτοις διετέλεσα παλαίων, καὶ οὕτω τὴν μακρὰν ταύτην καὶ χαλεπὴν ὁδὸν ὁδόν, καὶ ἑτέραις χαλεπωτάταις ἀῤῥωστίαις πολιορκούμενος ταῖς ἀπὸ τοῦ στομάχου. λέγουσι δὲ οἱ τοῦδε, οὐκ ἰατρῶν ὄντων, οὐ βαλανείων, οὐκ ὑπαιθρείων, οὐ τῆς ἄλλης αἰέσεως· Ἰσαυρικοῦ φόβου πάντα ἡμᾶς πολιορκοῦντος, τῶν ἄλλων κακῶν, ὥσπερ καὶ δυσχολία τῶν ὁδῶν πίκτειν εἴωθε, φειδοῦς, μεσίμνης, ἀθυμίας, ἐρημίας τῶν θεραπευόντων. ἀλλὰ νῦν ἀπάντα ταῦτα λέλυται. εἰς γὰρ τὴν Κυζικηνὴν ἐλθόντες, τῶν τε ἀῤῥωστιῶν ἅπασαν ἀπεθέμεθα μὲν τῶν λειψάνων, καὶ ἐσμὲν εὖ ὑγιείᾳ καθαρωτάτῃ, τοῦ τε φόβου τῶν Ἰσαύρων ἀπηλλάγημεν, πολλῶν οὐ ταῦθ' ὑπαρχόντων, καὶ σφόδρα τοῖς αὐλοῖς ἀθαπταγμένων· τῶν τε ὑπαιθρείων ἀφθονία πάντοθεν ἡμῖν ὑπάρχει, πάντων μὲν πάσης θυσίας ἡμᾶς ἀναπιμπλάντων, χαίτοι σφόδρα ἐρημοτάτου ὄντος τοῦ χωρίου. ἀλλ' ἔτυχεν ὁ δεσπότης μὲν Διόσκορος οὐ ταῦθ' ὢν, ὃς καὶ εἰς Καισάρειαν ἀπέστειλεν οἰκέτην εἰς αὐτὸ τοῦτο, θεραπεύων καὶ δεόμενος μὴ φείσασθαι τῆς αὐτοῦ οἰκίας ἑτέρου· καὶ ἑτέροις ἦν πλείοις. ἀλλὰ ἀναγκαῖον ἐδόκησε τῶν ἄλλων τοῦτον φείσασθαι. καὶ κατέχομεν ἐν τοῖς αὐτοῦ, καὶ πάντα ἡμῖν αὐτὸς ἦν, ὡς καὶ καταδοᾶν αὐτοῦ χωρὶς δεῖν τὴν πολλὴν δαψίλειαν καὶ τὴν ἀφθονίαν, ἵν' βούλεται πάντα ἔχῃ. δι' ἡμᾶς γοῦν καὶ μετέστη χωρίον οἰκῶν, ὥστε πάντα θεραπεῦσαι ἑαυτῷ, τήν τε οἰκίαν ἡμῖν καταστρώσασα φείσεσι χιλίοις ὑπηρέταις, πάντα ποιῶν ὑπὲρ τούτων καὶ φειδόμενος. καὶ ὅλως οὐδὲν ἐλλέλειπται θεραπείας ἐνεκεν. καὶ ἕτεροι δὲ πολλοὶ ὑπ' ἐμοῦ οἰκονόμοι φιλοτίμως τῶν δεσποτῶν τῶν ἑαυτῶν κελευσθέντες δι' γραμμάτων σπουδαίως διανίστανται, ἕτοιμοι κατὰ πάντα ἡμᾶς ἀναπαῦσαι. ταῦτα δὲ πάντα εἴρηκα, καὶ ἵν' μὴ ἀπωδυράμενος τὰ περίεργα, τὰ δὲ εἰπὼν τὰ χρήσιμα· ἵνα μή τις περιττῶς ἡμᾶς ἐντεῦθεν ἐγείρῃ. εἰ μὲν γὰρ ὁ βουλόμενος δοίη ἡμῖν τὴν χάριν, κυρίους ἡμᾶς ποιεῖν τοῦ εἰ ὅπου βουλόμεθα, καὶ μὴ πάλιν ἕτερον ἡμῖν μέλλοιεν ἀποκληρῶν τόπον οὐ δι' ἥλωσι, καταδέξαι τὴν χάριν· εἰ δὲ ἔνθεν ἡμᾶς ἀναίσαντες, εἰς ἕτερον μέλλοιεν πέμπειν τόπον, καὶ πάλιν ὁδοί, καὶ πάλιν ἀποδημίαι, ἐμοὶ σφόδρα τοῦτο χαλεπώτερον· σῴζοιτο μὲν, μὴ ποτε εἰς μακρότερον ἢ εἰς χαλεπώτερον ἡμᾶς πέμψωσι χωρίον· ἔπειτα δὲ, ὅτι μυρίων ὄζοιεν ἐμοὶ τὸ ὁδεύειν χαλεπώτερον. καὶ γὰρ εἰς αὐτὸ ἡμᾶς κατήνεγκε τὸ θανάτου ταύτης τῆς ἀποδημίας ἡ δυσχολία. καὶ διατρίβομεν νῦν ἐν Κυζικῷ, τῇ διανοίᾳ καθάπερ καὶ ἡσυχίᾳ ἀνακτώμενοι ἑαυτούς, καὶ τὸν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ ἠμοιμένον ἡμῖν ταλαιπωρεῖν, καὶ τὰ συντετριμμένα ἡμῶν ὀστᾶ, καὶ τὴν ταλαιπωρηθεῖσαν σαρκα διὰ τῆς ἡσυχίας θεραπεύοντες. ἀπιώτησε δὲ καὶ ἡ κυρία

ρία μὲν Σαβιναν ἡ δ' ἀκόνος τὴν τὴν ἡμέραν τὴν αὐτὴν, καὶ ἕως ἡμᾶς ἀπέστησαν μόνον, συντεταμμένην δὲ καὶ τεταλαιπωρημένην, ἅτε ἐν τούτῳ τῇ ἡλικίᾳ οὖσα, ἔνθα καὶ κίνδυνος δύσκολον· ὅμως ἐν τῇ προθυμίᾳ νεάζουσα, καὶ μηδενὸς ἐπαισθανομένη τῶν λυπηρῶν. ἑτοίμη γάρ ἐστιν (φησὶν) εἰ καὶ εἰς Σκυθίαν ἀποστῆσαι, ὅπου βούλοιτο σκηνάτει λέγει, ὡς σκληρὰν μόνον ἀπαθησομένων. ἑτοίμη δέ ἐστιν, ὡς φησι, μηκέτι ἐπιστρέφειν μηδαμοῦ, ἀλλ' ἀκλινῆ διατείνειν, ἔνθα δὴ ὤν. σφόδρα ἐν αὐτὴν ἐπεδέξατο ἡ τῆς ἐκκλησίας μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς καὶ τῆς θυσίας. καὶ ὁ κύριός μου ὁ Κωνσάντιος ὁ ἀοίκητος πρεσβύτερος πάλαι δὴ ἐνταῦθα ὤν. καὶ γὰρ καὶ ἐπέστελέ μοι προσκαλῶν, ἵνα ὑπηρετήσω αὐτῷ ἐλθεῖν· τῆς γὰρ ἐμῆς γνώμης χωρεῖς μηδὲ δὴ τολμήσας προσβλέψαι, καίτοι σφόδρα ὑπεθυμοῦν, καὶ, ὡς φησιν, οὐδὲ αὐτὸ τὸ μύειν δυνάμενος. κρύπτεται γὰρ καὶ λανθάνει. τοσαῦτα αὖθις ἐμοὶ κακὰ, καθὼς φησι. προσκαλῶ τοίνυν, μὴ ἄλλως ποιήσῃς τὸ τόπου ἕνεκεν. Εἰ δ' αὖ πάλιν δοκιμασίας ἀποπειρασθῶσι τῆς γνώμης αὐτῶν, αὐτὴ μόνη οἴκοθεν μηδὲν εἴπῃς· δοκίμασον δή, ποῦ προήρηται, καὶ τὴν σύνεσίν σου· δύνασαι γάρ. κἂν ἴδῃς ὅτι πλησίον αὐτόθι τοῦ ἐν προθαλασσίᾳ πόλει, ἢ ἐν Κυζίκῳ, ἢ Νικομηδείας πλησίον, καὶ τὸν καταδέξαι. εἰ δ' ἄρα μακρότερόν που, ἢ τὸ πόρρω τοῦτο μακρότερον, ἢ ποσοῦτον ὅσον ἔστι, μὴ ἕλῃ· ἐπεὶ σφόδρα τοῦτό μοι βαρὺ καὶ χαλεπώτατον. πέως γὰρ πολλῆς αἰσθήσεως ἐνταῦθα ἀπολαύομεν, ὡς καὶ ἐν δύο ἡμέραις ἅπασαν τὴν ἀνδίδυ ἀπονίψασθαι τὴν ἐκ τῆς ὁδοῦ γεγυμνάσιον ἡμῖν.

χ. Σαβινιανὴ

χ. -σαβῖνος

χ. δοκεῖ ὑμῖν ἀπὸ π.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ιγ.

Τί θρίωξς; τί κόπτεις σαυτὴν, καὶ δίκας ἀπαιτῇς, ἃς οὐδὲ οἱ ἐχθροί σου ἀπαιτῆσαί σε ἴσχυσαν, οὕτω τῇ τυραννίδι τῆς ἀθυμίας ἐκδοῦσά σε τὴν ψυχήν; ἃ γὰρ γράμματα, ἃ ἀφ' Πατεικίου ἡμῖν διεπέμψω, ἐνταῦθα ἐδήλωσέ σε τὰ πεύματα τῆς ἀθυμίας. δῆλα δὲ σφόδρα ἀλλὰ καὶ ὁ δυσωδμὸς, ὅπου ὀφείλουσα πρώτη κινῆσαι καὶ προσγματεύεσθαι, ὥστε ἀπελαύειν σε τῆς ψυχῆς τὴν ἀθυμίαν, εἰσέρχῃ συνάγουσα λογισμοὺς ἐδωδιμωτέρους, καὶ τὰ μὴ ὄντα (τοῦτο γὰρ καὶ ἔφησαν) ὡς ὄντα διαπλάττουσα, καὶ καταξαίνουσα σαυτὴν εἰκῇ καὶ μάτην καὶ ὑπὲρ βλάβη μεγίστη. τί γάρ σε λυπεῖ; ὅτι Κουκουσοῦ οὐχ ἵκουσας ἡμᾶς μεταπέμψασα; καίτοιγε δὶς σὺν μέσῃς μετέπεμψας, πρώτη κινήσασα καὶ προσγματεύσαμένη. Εἰ δὲ εἰς τέλος δὲ ἔργον οὐκ ἦλθεν, οὐδὲ ἀφ' τοῦτο ἀλγεῖν δεῖ. ἴσως γὰρ ἔδοξε τῷ Θεῷ μακροτέρους μοι τιθεῖναι τοὺς δρόμους τοὺς ἀγαύλους, ὥστε καὶ λαμπροτέρους γενέσθαι τοὺς στεφάνους. τί τοίνυν ἀλγεῖς ἐπὶ τούτῳ, ἀφ' ὧν ἡμᾶς ἀναπαυτόμεθα; δέον σε σκιρτᾶν ἀφ' ταῦτα καὶ χορεύειν καὶ στεφανοῦσθαι, ὅτι τοσοῦτον κατηξιώθημεν προσγματος σφόδρα ἐπιβαίνοντος ἡμῖν τὴν ἀξίαν. ἀλλ' ἡ ἐρημία σε λυπεῖ τὴν ἐνταῦθα; καὶ τί τὸ ἀγαθὸν τῆς ἐνταῦθα ἕδρας; ἡσυχία, γαλήνη, ἀπραγμοσύνη πολλὴ, σώματος εὐρωστία. Εἰ γὰρ μήτε ἀγορὰ, μήτε ὠνίον ἔχει ἡ πόλις, οὐδὲν τούτων προσὸς ἐμέ. πρώτα γάρ μοι καθάπερ ἐκ πηγῶν ἐπιρρεῖ. Ἐ γὰρ κύριόν μου ὑπέσχετο ἐνταῦθα, καὶ τὸ κύριόν μου Διόσκορον ἔχω ἔργον τὸν ποιουμένης δι' ὅλου, τὴν ἡμετέραν ἀνάπαυσιν. ἐρᾷ δέ σοι καὶ ὁ καλὸς Πατείκιος, ὅπως ἀγάγωμεν ἐν εὐθυμίᾳ, ἐν εὐφροσύνῃ, ἐν θεραπείᾳ πολλῇ, τόγε εἰς τὴν ἀγατείαν τὴν ἐνταῦθα ἦκον. Εἰ δὲ τὰ ἐν Καισαρείᾳ θρίωξς, καὶ τοῦτο δικαίως σε πιέζει. καὶ γὰρ ἐκεῖ λαμπρότεροι πάλιν ἐπλάκησαν ἡμῖν οἱ στέφανοι, ὡς πονῆσαι ἡμᾶς δυσαχηρύτευτον, διαγρυπνῆσαι, θαυμάζειν, ἐκπλήττεσθαι, ἐφ' οἷς κακῶς παθόντες ὠφελήθημεν. ἀλλὰ ταῦτα μηδεὶς πέως εἰδέτω, εἰ δὲ πολλοὶ αὐτὰ ἀγαθυλλοῦσιν. ἐδήλωσε

λωσε γὰρ μοι ὁ κύριός μου Παγανίος, ὅτι ⸓ παρεσκύτεσι αὐτῷ τῷ Φαρετείου πάρεσιν αὐτόθι, οἳ ἔφησαν ἡμῖν κοινωνῆν, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τοὺς ἐναντίους, μηδὲ συγκίνεσθαι αὐτοῖς, μηδὲ κοπιῶσαι. ἵν' οὖν μὴ διαταράξωμεν αὐτοὺς, μηδεὶς ταῦτα εἰδέτω. καὶ γὰρ σφόδρα χαλεπὰ τὰ συμβαίνοντα εἰς ἡμᾶς. ⸓ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐπεποίθην δ' ἀνὴρ, ἤρκει τὰ ἐκ τοῦ ἡμιόλιμα μειδία μοι παρεξειπῆσαι βεβαίως. ὕστερον δὲ τῶν ἑκάστων ἡμῖν ὁ κίνδυνος γέγονε. παρακαλῶ δ', ἀπόρρητα ἔχω παρά σοί· καὶ σε βεβαιοῦσοι αὐτὰ διηγήσομαι, ἀλλ' ἵνα λυπήσω, ἀλλ' ἵνα εὐφραίνω. αὗται γὰρ μου τῆς ἐμπορείας αἱ ἐπιθέσεις, ἐξ' οὗ μου ὁ πλοῦτος, αὕτη τῶν ἀμυρτημάτων μου ἡ δαπάνη, ὃ συνεχῶς ἀφ' ἑτοιούτων ὁδοιπορεῖν πειρασμῶν, ⸓ ἐπαίτεσθαί μοι τούτους, παρ' ὧν ὠφελημένος προσεδόκησα. ὅπερ γὰρ ἐμέλλομεν ἐπιβαίνειν τῆς Καππαδοκῶν χώρας ἀπαλλαγέντες τοῦ Γαλάτου, καὶ κεῖνος χ. Κύρος
χρεὼν θανάτου ἡμῖν ἀπειλήσαντος, πολλοὶ τῇ τοῦ ὁδοῦ ἡμῖν ἀπιόντων λέγοντες, ὅτι ὁ Κύριος Φαρέτριος ἀναμένει σε, καὶ πρωταχοῦ προσέρχεται, μὴ ἀποτύχῃ τῆς συντυχίας σου, ⸓ πρώτα ποιῇ καὶ προαγματεύεται, ὥστε σε ἰδεῖν τε προσπύξασθαι καὶ πᾶσαν ἀγάπην ἐπιδείξασθαι· τά τε μαναρήεια δῶρα καὶ γυναικῶν ἐκίνησεν. ἐγὼ δ' ταῦτα ἀκούων, τῶν μὲν οὐδὲν προσεδόκων, ἀλλὰ τὰ ἐναντία μᾶλλον προσετίθουν πρὸς ἐμαυτῷ. τῷ μέν τοι ταῦτα ἀπαγγελλόντων οὐδεὶς τούτων οὐδὲν ἔλεγεν. ὅπερ δ' ἐπέδωκε ὀλίγον ποτὲ τῆς Καισαρείας, κατειργασμένος, τεταραχυμένος, ὡς αὐτῇ τῆς φλογὸς τῇ ἀκμῇ τοῦ πυρετοῦ κείμενος, ἀλύων, τὰ ἑαυτοῦ πάσχων, ἐπέτυχον καταγαγὼν πρὸς αὐτῇ τῆς πόλεως τῇ ἑαυτοῦ παροικίᾳ, καὶ σπουδῇ ἐποιούμην ὡς τάχιστα ἐξ ἐκείνου σωθῆναι. ἐν γὰρ αὐτῇ τῇ ἀκμῇ τοῦ πυρετοῦ, καὶ προσῆν καὶ ἡ τῆς ὁδοῦ ταλαιπωρία, ὁ κάματος, ἡ ζωτικὴ, ἡ τῶν θεραπευόντων ἐρημία, ἡ τῶν ἐπιτηδείων ἀπορία, ὃ μηδένα παρεῖναι ἡμῖν ἰατρόν, ὃ κεκμάτων καὶ θάλπει ⸓ ἀγρυπνίας καταπαθῶν· καὶ ἅμα ἀδυνεκρὸς ὢν, εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. τότε δὴ προεῆλθον ὁ κλῆρος ἅπας, ὁ δῆμος, μοναζόντες, μοναζρίαι, ἰαβεσί· ⸓ πολλῆς ἀπήλαυον θεραπείας, πρώτων ἀπρωτα ἡμῖν διακονουμένων, ὑπηρετουμένων. ἀλλὰ καὶ ὕστερον πολλῷ τῷ καίρῳ τῆς φλογὸς καταλήμματος, ἐν ἑκάστοις ἤμελλον δεινοῖς. τέλος τῇ μικροῦ * ἐλώφα ὁ νόσημα. ὁ δὲ Φαρέτριος ὑδαμοῦ, ἀλλ' ἀνέμενεν ἡμῶν τὴν ἔξοδον, οὐκ οἶδα τί δόξαν αὐτῷ. ὅπερ τοίνυν εἶδον πρέμα λωφῆσαν ὃ κακὸν, ἐβουλευόμην λοιπὸν περὶ ἀποδημίας, ὥστε ἐπιλαβέσθαι τῆς κυκεοῦ, ⸓ μικρὸν διαπαῦσαι τῶν τῆς ὁδοῦ συμφορῶν. καὶ ἐν τούτοις ἡμῶν ὄντων, ἀπαγγέλλονται ἀληθῶν Ισαυρεσι, πλῆθος ἀπιέναι, καταλέχοντες τὴν Καισαρέων χώραν, καὶ τινα κώμην μεγάλην ἐμπρήσαντες, καὶ τὰ ἑαυτῶν διαφθείροντες. τοῦτο ἀκούσας ὁ Τειβεριανὸς, λαβὼν τοὺς γραπτοὺς, οὓς εἶχεν, ἐξῆλθεν. ἐδεδοίκεσαν γὰρ μὴ ⸓ τῇ πόλει προσβάλωσι, καὶ πρώτης ἦσαν ἐν φόβῳ, πρώτοις ἐν ἀγωνίᾳ, προὶ αὐτοῦ τοῦ ἐδάφους τῆς κατειδὸς κινδυνεύοντες, ὡς ⸓ αὐτοὺς τοὺς προσεύτερσις τὴν φυλακὴν τῶν τειχῶν μεταχειρίζειν. ἐν τούτοις τῶν πραγμάτων ὄντων, ἀληθῶν ἐπὶ τὴν ἔω δρομῖς μοναζόντων (οὕτω γὰρ ὀλίγ εἶπον, καὶ τῇ λέξει τὴν μανίαν αὐτῶν [illegible]είξασθαι) ἐπέστησαν τῇ οἰκίᾳ, ἔνθα ἡμῖν, ἀπειλοῦντες αὐτὴν καίειν, ἐμπιμπρᾶν, καὶ ἑαυτοὺς ἡμᾶς διαφθείραι, εἰ μὴ ἐξέλθοιμεν. καὶ οὔτε ὁ τῶν Ισαύρων αὐτοῦ φίλος, ὅτε ἡ ἀρχὴ οὕτω σφοδρῶς ἐπεκειμένη, ὅτε ἄλλο οὐδὲν ἐποίησεν ἐπειχεφέρεις αὐτούς· ἀλλ' ἐπέκειντο τοσούτῳ θυμοῦ πνέοντες, ὡς καὶ αὐτοῦ φοβηθῆναι τοὺς ἐπαρχικούς. καὶ γὰρ καὶ αὐτοῖς ἠπείλουν πλήγας, καὶ σκοπεύοντο, ὡς καὶ ἤδη πολλοὺς ἀγχόνῃ τυπτήσαντες ἐπαρχικούς. ταῦτα ⸓ ἐπαρχικοὶ ἀκούσαντες κατέφυγον εἰς ἡμᾶς, πρὶ ἐκβαλεῖν τι καὶ ἐδέοντο, ὅπως καὶ εἰς Ισαύρεις μέλλωμεν ἐμπίπτειν, ἀπαλλάξομεν ἡμᾶς τῶν δεινῶν τούτων. ἀκούσας ὁ ἡγεμὼν κατέβραλεν ὅτι τὴν οἰκίαν βουλόμενος ἡμῖν βοηθῆσαι. οὐδὲ ἐκείνου παρακαλοῦντος ἐβούλοντο ⸓ μοναζόντες, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἠθέλησεν. ὁρῶν τοίνυν τὰ πράγματα ἐν ἀπορίᾳ πολλῇ,

πολλῆ, ϲ̓ ὅτε τολμῶν ἡμῖν συμβουλεῦσαι εἰς φόνον φανερὸν ἐξελθεῖν, οὔτε πάλιν εἶδον μένων οὐδὲ τ̓ τοσαύτῃ ϲκιᾷ μανίᾳ, ἐπεμψε πρὸς τ̓ Φαρέτειον πολλοὺς ὀλίγων ϲτάδιῶν ἡμερῶν ὁδόν, οὐδὲ τε τ̓ ἀρρωϲτίαν, οὐδέ τε τ̓ ὀπτικὸν κίνδυνον. ἡ δὲ ὅτως ἐβούλετό γε πλέον· ἀλλὰ τῇ ἐξῆς ϲφοδρότερον ἐπῆγοντο, καὶ τῶν πρεϲβυτέρων τοὺς ἐτολμα πολλοὺς ἰῶντας καὶ βοηθῆϲαι, ἀλλ' αἰϲχυνόμενοι καὶ ἐρυθριῶντες (τὸ γὰρ γνώμιμον Φαρετείου ἔλεγον τοῦτο γένεσθαι) ἐκρύπτοντο, ἐλάνθανον· καλούντων ἡμῶν, οὐκ ὑπήκουον. τί δεῖ πολλὰ λέγειν; ϲ̓ φόβων τοσούτων ὀπτικῶν, καὶ θανάτου φανεροῦ δῆλον, καὶ τοῦ πυρετοῦ με κατεργαζομένου (οὐδὲ γὰρ ἡμῖν ἀπαλλαγὴ οὐδέπω τῶν κακῶν τῶν ὑπετέθην) μεϲημβρίας μέϲης ῥίψας ἐμαυτὸν εἰς τὸ λεκτίκιον ὀξηγόμιν ϲκέψαν, τοῦ δήμου πάντος κωκύοντος, ὀλολυζόντος, ἐπῳδωιδόου τῷ ταῦτα πεποιηκότι, ὀλοφυρομένων πάντων, ἀριϲτοιώτατον. ὅπῳ ὃ τῆς πόλεως ὀξῆλθον, καὶ τὴν κλεινὴν ἴωνες ἐλθόντες ἠρέμα ἡμᾶς προέπεμψαν· ὀδυρόμενοι, καί τινων λεγόντων ἀκούϲαντες, ποῦ αὖθις ἀπάγεται εἰς φανερὸν θανάτου; ἔπειϲε ἔλεγε πρὸς ἡμᾶς τὴν ϲφόδρα ἡμᾶς φιλούντων· ἄπελθε, δέομαί ϲου, εἰς Ιϲαύριος· ἔμπιϲον, μόνον ἡμῶν ἀπαλλάγηθι. ὅπου γὰρ ἂν ἐμπέϲῃς, εἰς ἀϲφάλειαν ἐμπέπτῃϲ, διὰ ταῦτα ἡμετέρας ἀφυγῆς χάριν. ταῦτα ἀκούουϲα καὶ ὁρῶϲα ἡ κατὰ Σελευκίαν [, ἡ τοῦ κυρίου μου Ρουφίνου ἐλθοῦϲα,] (καὶ γὰρ ϲφόδρα ἡμᾶς ἐθεράπευϲι) πρὸϲ ἐκάλεϲε ϲ̓ ἐδεήθη ὥϲτε εἰς τὸ πρεϲάϲτιον αὐτῆς καταλῦϲαι πρὸ πέντε μιλίων τῆς πόλεως ὄν. καὶ ϲωέπεμψεν ἡμῖν ἀνδρόφους, καὶ ἀπήλθομεν ἐκεῖϲε. ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖ ἤμελλεν ἡμῖν ἀποχήϲεϲθαι ἡ ὀπτικὴ βουλὴ αὐτῆ. ὡς γὰρ ἔγνω ὁ Φαρέτειος, ἐδήλωϲεν αὐτῇ, καθὼϲ ἔλεγεν, πολλὰς ἀπειλάς, ἐπειδή με εἰς τὸ πρεϲάϲτιον αὐτῆς ὑπεδέξατο. καίγε τούτων ἤδειμεν οὐδέν. ἀλλ' ὀξελθοῦϲα πρὸϲ ἡμᾶς ταῦτα ἰδὼν ἡμᾶς ἀπέκρυβεν, ἐδήλου ἧ ὅ ὀπτικῷ αὐτῆς ἐκεῖϲε ὄντι πᾶϲάν τε ἡμῖν δυάπαυϲιν πράγματα ἔχειν· καὶ εἴ τινες ἐπέλθοιεν μοιάζοντες βουλόμενοι ἡμᾶς ϲυβεῖϲαι ἢ ϲωτεῖναι, ϲυναγαγεῖν γεωργοὺς ἀπὸ τῶν ἄλλων αὐτῆς χωρίων, καὶ ὕτω πρᾶξαϲθαι πρὸϲ αὐτούϲ. πρεκάλει ϲ̓ καὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς κάϲτελλον ἔχουϲαν καὶ ἀχείρωτον ὖϲαν καταφυγεῖν, ὥϲτε τὸ ὀπτικόν καὶ τῶν μοναζόντων ἐκφυγεῖν ταῖϲδε. ἀλλὰ τοῦτο μὲ οὐκ ἠρέμουν, ἀλλ' ἡμῶν ἐν ᾧ πρεϲαυτίῳ, οὐδὲν εἰδὼϲ τῶν μὴ ταῦτα καταϲκευαζομένων οὐδέ τι. οὐδὲ τοῦτο αὖθις ἤρκεϲεν εἰς τὸ ἀπαλλαγῆναι τῆϲ καθ' ἡμῶν μανίας. εἶτα νυκτῶν μέϲων οὐδὲν τούτων εἰδὼϲ (πολὺ γὰρ ἐπέκειτο ὁ Φαρέτειος ἀπειλῶν ϲκαιὰν, καθὼϲ φαϲι, καταναγκάζων, ὠθῶν, ὥϲτε ἡμᾶς ἐκβῆναι καὶ τῶν πρεϲαυτείων) ἡ φέρουϲα ἡ γυνὴ τὴν ἐπέλθειαν αὐτοῦ, οὐκ εἰδότος ἐμοῦ, ἐδήλωϲεν αὐτοῦ ὅτι ὦ βάρβαροι ἐπέϲηϲαν, αἰϲχυνομένη τὴν ἀνάγκην εἰπεῖν ἣν ἐπέμενε. ϲ̓ μέϲων νυκτῶν εἰϲελθὼν πρὸϲ μὲ Εὐήθιος ὁ πρεϲβύτερος, καθεύδοντά με διεγείρας, μετὰ πολλῆϲ τῆϲ βοῆϲ ταῦτα ἔλεγεν· ἀνάϲτηθι, πάντα κακά, βάρβαροι ἐπέϲηϲαν ἐν ταῖϲδε πλησίον. ἐνόηϲον τίϲ ἡμῖν ταῦτα ἀγγέλων. εἶτα ὡϲ πρὸϲ αὖθις εἶπον, καὶ τί δεῖ πρᾶξαι, εἰϲ τὴν πόλιν ἢ δυνάμεθα καταφυγεῖν, μήπω πάλαι πρότερα πάθωμεν, ὧν Ιϲαύριοι μέλλουϲιν ἡμῖν ποιεῖν, ἰδιάγκαζει δέϲθαι. νὺξ ἦν ἀϲέληνος, νὺξ μέϲη, ζοφώδης, ϲκοτεινή. καὶ τοῦτο αὐτὸ πάλιν ἀπορίας δυάμεϲον ἦν ἡμῖν. καὶ οὐδεὶϲ ὁ πρῶτον, οὐδεὶϲ ὁ βοηθῶν. πάντες γὰρ ἡμᾶς ἐγκατέλιπον. ὅμως ὑπὸ τοῦ φόβου ϲυνωθηθεὶϲ, καὶ πρεϲδοκήϲαϲ βιάτως ἀποθανεῖϲθαι, λάθρᾳ ἐκ τῆϲ παλαιπωρημένηϲ, κελεύϲας λαμπάδας δυάφθονας. ἀλλὰ ϲ̓ ταύτας ὁ πρεϲβύτερος ϲκέλυϲι ϲβέννυϲθαι, μὴ ποτέ, φηϲιν, ὦ βάρβαροι τῇ φωτὶ κεκραυγότες πρὸϲ ἡμᾶς, ὀπτεύϲωϲιν ἡμῖν. ἐϲβέϲθηϲαν καὶ αἱ λαμπάδες. εἶτα ὁ Βούρδων ὁ φέρων ἡμῖν τὸ λεκτίκιον (πραχεῖα γὰρ ἐκ τῆϲ ϲφόδρα ἡ ὁδὸς καὶ δυϲχείμερος καὶ λιθώδης) κατιϲχνεῖϲ ὅτι γόνυ κατεύγκε μεμένηκεν ὄντα, ϲ̓ μικροῦ δεῖν ἤμελλον ἀπόλλυϲθαι. εἶτα ϲκιρτήϲαϲ, ϲυρόμενος πρεϲβυτέρου τοῦ Εὐηθίου τοῦ πρεϲβυτέρου" κατεχόμενος. καταπέδηϲε γὰρ καὶ αὐτὸϲ τοῦ ϲτρογγύλου. καὶ ὕτω ϲκαγγωνεύόμενος

ἐβάδιζον,

ἐδάδιζον, μᾶλλον ὁ ἐλκόμενος. ὅτε γὰρ βαδίζειν ἐῶ εἰς τοιαύτην δυσχωρίαν ἐξ ὄρη χαλεπὰ ἐν νυκτὶ μέση. ἐννόησον τί με πάσχειν εἰκὸς ἐῶ τοσούτοις συνεχόμενον κακοῖς, καὶ τὸ πυρετῶδες ὑπακειμένου, ἐξ μηδὲν εἰδότα τῶν καταπολεμούντων, ἀλλὰ δεδοικότα βαρβάρους, καὶ τρέμοντα, καὶ προσδοκῶντα εἰς ταῖς χεῖρας αὐτῶν ἐμπεσεῖσθαι. οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα μόνα τὰ παθήματα, εἰ καὶ μηδὲν μοι ἕτερον συμβεβήκει, πολλὰ ἡμῶν δυνάσθαι ἀφαιρεῖν τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ πολλήν μοι προσέχειν εὐδοκιμήσεως ἀφορμήν; ὃ γοῦν ἄπιον, ὡς ἔγωγε οἶμαι, πρότερον εἰσελθόντα με εἰς Καισάρειαν, ἅπαντες ἀξιώσασιν, ἀπὸ Βικαρίας, ἀπὸ ἡγεμονίας, σοφισταί, ἀπὸ Τριβουνίων, ὁ δῆμος ἅπας καθ' ἑκάστην ἐῶν ἡμέραν, ἐθεράπευον, ὅτι τὴν χόρην τὸ ὀφθαλμῶν ἐδάδιζον. ταῦτα οἶμαι ὑποκρίσαι τὸν Φαρισαῖον, καὶ φθόνον ἐλάσαντα ἡμᾶς ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως οὐδὲ εἰς ταῦθα ἡμῶν ἄποπλον ἰῶναι, ὡς ἔγωγε οἶμαι. οὐδὲ γὰρ ἀποφαίνομαι, ἀλλ' ἐκπεπλῦσθαι. τί αὖ τις εἴποι τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὴν ὁδόν, δυσὶ φόβοις, δυσὶ κινδύνοις; ἅπερ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναμιμνησκόμενος αὖθις, καὶ εἰς ἀφροσύνην ἀποφέρων, πέπαυμαι ἐκ τῆς ἡδονῆς, σκιρτῶ ὡς θηρίον μέγα ἔχων ἀποκείμενον. καὶ γὰρ ὡς ἔχων, ὅπου ἀφίκεσθαι. διὰ καὶ τὴν σὴν ἀπαλλαγὴν πικρότητα χαίρειν ὅτι τούτοις, ὑφεστάναι, σκιρτᾷν, θεοῖς δοξάζειν καταξιώσαντας ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν. ἐξ ἀπὸ σαυτῆς ἀπάθειαν ταῦτα ἔχειν, καὶ πρὸς μηδένα ὄκνειν· εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐπιχειροῖ πᾶσαν ἐμπλῆσαι τὴν πόλιν ἑαυτοῖς, ἐξ αὖθις πρὸ τῶν ἑκάστων κινδυνούντων. πλὴν ἀπὸ τῆς σῆς βλασφημίας μηδεὶς εἰδέτω τοῦτο, ἀλλ' ἡ καταπεπλεσμένη λέγουσα. εἰ δὲ ἀπὸ τὰ λείψανα τῆς κακώσεως ἀλγῶ, μάθε σαφῶς, ὅτι καθάπερ ἀπὸ πόντων ἀπηλλάγην, καὶ ἐρρωμενέστερον ἔχω τὸ σῶμα, ἢ αὐτόθι διέτριβον. ὃ κρυμόν τί δέδοικας; ἐξ γὰρ καὶ οἰκήματα ὑπόπτερα ἡμῖν κατασκευάσαι, καὶ πόντα ὁ κύριος μὲν Διόσχορος ποιεῖ καὶ ἀπεργατεύεται, ὥστε μηδὲ μικρὸν αἴσθησιν ἡμᾶς λαβεῖν ἀπὸ τοῦ κρυμοῦ. εἰ δὲ ὅτιν ἀπὸ τῶν προσοιμίων στενάζεσθαι, ἐμοὶ ὁ νῶν ἀὴρ δυσπολιτικὸς εἶ δοκεῖ, καὶ οὐδὲν ἐλάττων Αντιοχείας. τοσοῦτον ὁ θάλπος, τοσαύτη ἡ εὐκρασία τοῦ ἀέρος. σφόδρα δέ με ἐλύπησας εἰπόντα, ὅτι ἴσως καὶ πρὸς ἡμᾶς λυπῇ ὡς ἀμνήσαντας. καίτοι πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ἐπέστελλα πρὸς τὴν σὴν τιμιότητα, παρακαλῶν μὴ κινεῖν με σπουδήν. ἐγὼ γὰρ τοῦτο σπουδὴν εἶχον; πολλῆς σοι ἀπολογίας δεῖ καὶ πολλῶν ἱδρώτων ἐξ καμάτου, ἵνα δυνηθῇς πρὸς τοῦτο ἀπολογήσασθαι ῥῆμα. τάχα γὰρ ἂν μέρεις καὶ ἀπολελογῆσαι εἰπεῖν, ὅτι ἁπλῶς λογίζομαι τοῦτο, ὑπὲρ τοῦ αὔξειν τὴν θλῖψιν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν ἐγκλημα μέγιστον, τὸ λέγειν, ὅτι καὶ προσφιλοτιμοῦμαι τοῖς λογισμοῖς σοι ὁδοῦσι. δέον γὰρ πρῶτα σε ποιεῖν καὶ προσπαθεῖν ὑπὲρ τοῦ καταλύειν τὴν θλῖψιν, τὸ ἐναντίον τοῦ δεῦρο ποιεῖς αὔξουσα τὴν ἀθυμίαν. ἢ οὐκ οἶδα πόσον κακὸν ἀθυμία; τῶν γὰρ Ισαύρων ἕνεκεν μηδὲν δέδιθι λοιπόν. καὶ γὰρ ὑπέστρεψαν εἰς τὴν αὐτῶν, καὶ ἐκήρυξαν πρῶτα ἐποίησαν ὑπὲρ τούτου, καὶ σὺ ἀσφαλείᾳ ἐσμέν, πολλῷ μᾶλλον σὺ σῶν ὄντες, ἢ ὅτε σὺ Καισαρείᾳ ἦμεν. οὐδένα γὰρ λοιπὸν δέδοικα, ὡς σοῦ ἐπισκόπους, πλὴν ὀλίγων. ὅλως τοίνυν τῶν Ισαύρων ἕνεκεν μηδὲν δέδιθι. καὶ γὰρ ἀνεχώρησαν, καὶ τοῦ χειμῶνος καταλαβόντος οἴκοι εἰσὶ συγκεκλεισμένοι, δυ' ἀρὰ λοιπὸν μὴ τὴν πεντηκοστὴν ἐξέλθωσι. πῶς ὃ λέγεις γεγραμμάτων οὐκ ἀπολαύειν; ἤδη σοι τρεῖς ἐπεμψα ὑπηρέτας, τὴν μὲν διὰ τῶν ἐπισκόπων, τὴν ὃ διὰ Αντωνίου, τὴν ὃ διὰ Ανατολίου τοῦ οἰκέτου σου, σωλυσίχους, ταῖς ὃ δύο μάλιστα, φάρμακον σωτήριον, πόντα σκανδαλιζόμενον ἰκανὰς ἀνακτήσασθαι καὶ πρὸς καθαρὰν εὐθυμίαν ἀγαγεῖν. λαβοῦσα τοίνυν ταύταις, ἐὰν ἔχῃ σιωπῶσι καὶ διαπονοῦσι, καὶ ὅλῃ αὐτῶν τὴν ἰσχύν, καὶ τῆς ἰατρείας πεῖραν λήψῃ πολλήν, καὶ ἡμῖν δηλώσεις ὅτι γέγονέ σοί τι πλέον ἀφέλειαν. ἔχω καὶ πεῖσιν ἑτοίμην, ἑαυτῷ εἰκῆ αὐταῖς, ἵν' οὐκ ἀκουλήθειν πέρα ἔχειν νῶν, σφόδρα ἀλγήσας, διὰ περ ἔφης, ὅτι καὶ σιωπάω μοι λογισμοὺς ὀδυνηρούς, ἐξ ταῦτα οὐκ ὄν-

τα

χ. ἐμπειρίας

χ. ἀπὸ τῶν

χ. λόγοις

* χάριν

χ. ὀλίγον

χ Αντωνίς
* πάντα ἀδυμέρτα,

τὴν ἀναπλάττουσα ἀνάξιον σαυτῆς φθεγξαμένη ῥῆμα, ἐφ' ᾧ καὶ αὖθις αἰσχύνομαι καὶ ἐγκαλύπτομαι. πλὴν ἀπάγωμεν ἐκείνας, καὶ σὲ ἐπὶ τοῦτα ἐρῶ, καίτοι μυρίας φιλοτεχνῆσαι ἀφυμίαν. ὅπερ ἦν καὶ πρὸ Ηρακλείδου τοῦ ὑπισχνουμένου ἡμῖν ἐδήλωσας, ἔξεστιν αὐτῷ, εἰ βούληθείη δοῦναι ἔκστασιν, καὶ πάντων ἀπαλλαγῆναι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο λείπεται. ἐγὼ μὲν εἰ καὶ μηδὲν μέγα ἰσχύω, ἀλλ' ὅμως ἐδήλωσα τῇ χειρὶ μου Πενταδία, ὥστε πᾶσαι ἀνάγκη ὑπιδεῖξαθαι, εἰ πιὰ ὑπενόησε τὰ κακῶ πράγματα. ἔφης δὲ τετολμηκέναι δηλῶσαί μοι τὰ λυπηρά, ἀλλὰ οὐ πρὸ ἐκείνου κεκλυσθῆναι. ποία τόλμα τοῦτο; οὔτε ἐπαυσάμην λέγων, οὔτε παύσομαι, ὅτι ἓν λυπηρόν, ἁμαρτία μόνον· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κόσμος καὶ χαρά. τί γὰρ βαρὺ δεσμωτήριον οἰκήσαι καὶ ἅλυσιν περιθέσθαι; τί δὲ βαρὺ πάσχειν κακῶς, ὅταν τοσαύτης ἐμποδίας οὐ πάσχῃ κακῶς ὑπομονὴ γίνηται; ἡ δὲ ἐξουσία βαρύ; τί δὲ δήμευσις; ῥήματα ταῦτα ὄντα, πραγμάτων ἔρημα· ῥήματα λύπης ψιλά. οὔτε γὰρ θανάτου εἶπας, ὃ τῆς φύσεως ὄφλημα λέγεις, ὃ πάντως ὑπομεῖναι δεῖ καὶ μηδενὸς ἐπάγοντος· οὔτε ἐξορίαν εἶπας, οὐδὲν ἕτερον λέγεις, ἢ χώραν καὶ οὐ πολλὰς πόλεις ὁρᾷς· οὔτε χρημάτων δήμευσιν εἶπας, ἐλευθερίαν λέγεις, ἣν οὐ βούλεται εἶναι. Μαρουθᾶν ὁ ὑπισχνούμενος μὴ ἀγαλίπης τότε εἰς σὲ ἥκειν θεραπεύουσα, ὥστε ἀνιμήσασθαι τὸν βασιλέα. μάλιστα γὰρ αὐτὸν δέομαι περὶ τοῦ Περσίδι. καὶ μάθε πρὸς αὐτόν, ἂν δυνατόν σοι ἦν, τί τε κατώρθωσε ἐκεῖνος δι' αὐτόν, καὶ τίνος ἕνεκα προήχθη, καὶ δήλωσον ἡμῖν καὶ εἰ ἔστι δύο ὑπισχνούμενος, ἃς ἔπεμψα αὐτῷ, ἀπόδωκας. κἂν μὲν βουληθῇ ἡμῖν ὑπισχνεῖσθαι, πάλιν ὑπισχνείσθω αὐτῷ· ἂν δὲ μὴ βουληθῇ, κἂν τῇ βλασφημίᾳ σου δήλωσον, εἴ τι γέγονε πλέον αὐτῷ, καὶ εἰ μέλλοι τι κατορθοῦν πάλιν καπών. ἐγὼ γὰρ ἔμαθον τοῦτο καὶ ἐπαυσάμην ἐκεῖνον συγγενέσθαι. τὰ προῤῥήσεις γινέσθω· καὶ πρώτης κατακεφαλαίου φέρων, ὃ σαυτῆς πλέον. ὁ γὰρ μισθός σου ἐς αὖ ἀπηρτισμένος. πάνυ οὖν αὖθις οἰκείωσαι, ὡς ἐγχωρεῖ. προκαλοῦ τοῦτο, ὃ μέλλω λέγειν, μὴ προδράμῃς, ἀλλὰ πολλοὺς ὑπόδειξαι πρὸς αὐτὸν ἀνάγκοι. ἐδήλωσάν μοι οἱ μονάζοντες οἱ Μαρσοῖς, οἱ Γότθοι, ἔνθα ἀεὶ κρύπτεται Σαρακηνῶν ὁ ὑπισχνούμενος, ὅτι Μωδουάριος ἦλθεν ὁ δεσπότης ἀπαγγέλλων, ὅτι Οὐενέλας ὁ ὑπισχνούμενος θανμάσιος ἐκεῖνος, ὃν προθύμως ἐκδεξάμενος ἔπεμψα εἰς Γοτθίαν, πολλὰ δὲ μεγάλα κατορθώσας ἐκοιμήθη· καὶ ἦλθε φέρων γράμματα τῆς ῥηγὸς τῶν Γότθων ἀξιοῦσα πεμφθῆναι αὖθις ὑπισχνούμενον. ἐπεὶ οὖν οὐδὲν ἄλλο ὁρῶ πρὸς τὸν ἀπειλουμένου κατασροφὴν ζωντανῶν πρὸς διόρθωσιν, ἢ μέλλησιν καὶ δυσκολίαν (οὐδὲ γὰρ δυνατὸν αὖθις πλεῦσαι εἰς τὸν Βόσπορον, οὐδὲ εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα) ὑπόμνησόν πως αὐτὸν δι' ἐπιστολῆς πρασκύσαν. ἀλλὰ μὴ ἁπλῶς αὖθις πρόδρομος. κατόρθωμα γὰρ ὅτι μέγιστον. δύο γάρ ὅτιν, ἃ μάλιστα με λυπεῖ, εἰ γένοιτο, ὃ μὴ γένοιτο· τό τε πρόδρομον τούτων μέλλειν γίνεσθαι τῶν τοσούτων κακῶν ἐργαζομένων ἐπ' ὦν οὐ δεῖ. τό τε ἁπλῶς πιὰ γένεσθαι. ὅλως γὰρ οὐ σωφρονίζοντα πιὰ γυναῖον ποιῆσαι, οἷα καὶ αὐτή. εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, ὃ μὴ γένοιτο, τὰ ἐξῆς ὑπίσασιν. ἵν' οὖν μηδὲν τούτων γένηται, πᾶσαν σωφρονίζω ποίησαι ἀσφαλῆ. εἰ δυνατὸν καὶ λανθανόντως Μωδουάριον πρὸς ἡμᾶς πρόδραμεῖν, μέγιστα ἂν ὠφέλει. εἰ δὲ μὴ δυνατόν, σὺ τῶν ἐγχωρούντων τὰ δυνατὰ γενέσθω. ὅπερ γὰρ ὅτι χρημάτων καὶ ὅτι τῆς χάριτος ζωῆς, τοῦτο καὶ ὅτι πραγμάτων. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι δύο ὀδόντας καταβαλόντα πάντας ὑπεκρίνοντο τὸν πλείονα καταβαλόντας, τὸν οὐδένα πᾶσαν κενώσαντα· οὕτω καὶ οἱ εἰς τὰ πράγματα πάσης δυνάμεως σωφρονίζοντες, ὃ πρῶ ἐπλήρωσαν, τότε εἰς αὐτὸν ἦκεν. καὶ μηδὲν γένηται πλέον, καὶ μαθὼν ἀπηρτισμένον ἔχοιεν. Ιλαρείῳ τῷ ὑπισχνουμένῳ πολλὰς ἔγωγε χάριτας. ἔγραψε γάρ μοι ἀξιῶν ὑπεραπῆναι ἀπελθεῖν εἰς τὸν αὐτόν, καὶ διορθώσαντα τὰ αὐτοῦ, καὶ πάλιν προσελθεῖν. ἐπεὶ οὖν πολλὰ ὠφελεῖ ἡ πρόνοια αὐτοῦ (καὶ γὰρ βούλεται καὶ ἀνὴρ ἀνεξίκακος καὶ ζέων) πρὶν κελεῦσαι αὐτὸν ἀπελθόντα ταχέως ἐπανελ-

θεῖν:

Act. xx. β.

θῆν. ποίησον τοίνυν τὴν ὀπτὸν λιῶ ταχέως καὶ ἀσφαλῶς αὐτῷ ἀποδοθῆναι, καὶ μὴ παραρριφῆναι. καὶ γὰρ μετὰ πολλῆς ὀπτυμίας καὶ σφοδρότητος ἀπαιώτησι τὰ πρὸς ἡμᾶς γράμματα, καὶ πολὺ ὠφελῆ ἡ παρουσία αὐτῆ. πάνυ οὖν φρόντισον ταύτης ὀπτὸν λάβῃς. Εἰ μὴ πρᾶιν αὐτὸν ἡ Ελλάδος ὁ πρεσβύτερος, δι' ἣν τινὸς αἰθέρα σωτῆ ἐγκέφαλον ἔχοντος ποίησον ἀποδοθῆναι τοῖς φίλοις.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ιή.

ΣΥ δέ μοι πεπεδόκησας, τοσαύτην ἐκ νεότητος ὀπτὸν δειξαμένη φιλοσοφίαν, καὶ ⟨W⟩ δὴ θέρινον καταπατήσασα τύφον, ἀταραχήν τινα καὶ ἀπόλεμον ζήσασα βίον; καὶ πῶς ἐνὶ τούτῳ; Εἰ γὰρ δὴ θέρους αἱ θέρμοι πυκτεύοντες μυῖα καὶ ἐν ἀγῶσι καὶ ἐν πολέμοις δέχονται τὰ τραύματα, ἡ πρὸς αὐτὰς ἀποδυσαμένη τὰς ὄψεις καὶ τὰς ὀξύτητας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πομπείας, καὶ ἀποδυσαμένη γυναίως οὕτω, καὶ τοσαῦτα ξήσασα τραύματα, καὶ δὴ τοσούτων λυπήσασα ⟨W⟩ ἄγγελον σκῆνος καὶ ἀλάστορα δαίμονα, πόθεν ἤλπισας ἡσύχιόν τινα καὶ ἀπραγμόνα βιώσεσθαι βίον; καὶ τοίνυν διὰ ταῦτα θορυβεῖσθαι χρὴ, ὅτι πολλοί" παίζουσι ⟨Q⟩ θόρυβοι, καὶ πολλαὶ αἱ παραχαί· ἀλλὰ τοῦναντίον, Εἰ μηδὲν τούτων συμβεβήκει, τότε θαυμάσαι ἐχρῆν. τῇ γὰρ ἀρετῇ συγκεκλήρωται πόνος καὶ κίνδυνος. καὶ ταῦτα οἶδα καὶ πρὸ τῶν ἡμετέρων γραμμάτων αὐτή, καὶ οὐδὲν δεῖσα πρὸς ἑτέρου μαθεῖν. ἐπεὶ καὶ ἡμᾶς οὐκ ἀγνοοῦσαν διδάσκοντες, ταῦτα ὀπτιστέλλομεν. ἴσμεν γὰρ, ὅτι οὔτε ὁ πατρῷος σκῆπτρον, οὔτε ὁ χρημάτων ⟨κατα⟩μοῖρα ζημίαν (τοῦτο δὴ ὁ πολλοῖς ἀφόρητον) οὐχ ὕβρεις, οὐκ ἄλλη τις τοιαύτη θλῖψις διαταράξαι σε δυνήσεται. εἰ γὰρ ⟨Q⟩ κοινωνοὶ τῶν" τοσαῦτα παθόντων γινόμενοι ζηλωτοὶ, πολλῷ μᾶλλον ⟨Q⟩ σὺ αὐτοῖς ὄντες. διὰ τοῦτο Παῦλος ἐφ' ἑκατέρῳ σοῦ δὲ Ἑβραίων πίστιν θύσαντας δυσκηρύτῳ, λέγων· Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων, τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτω παθόντων γενηθέντες. διὰ τοῦτο οὐδὲ ἡμᾶς μακρὰν ποιοῦμαι τὴν ὀπτιστολήν. οὐδὲ γὰρ τῷ νικήσαντι καὶ θέρμον ξήσαντι λαμπρὸν προσήκειν συμμαχίαν κομίζων, ἀλλ' ὑφημίας μόνον. ἐπεὶ οὖν καὶ ἡμᾶς ἔγνωμεν, ὅσον πρὸς τὰ συμβάντα τὴν φιλοσοφίαν ἐπιδείξω, μακαρίζομέν σε, θαυμάζομεν τῆς τε εἰς ὃ παρῆν ὑπομονῆς, καὶ τῶν ἀνιδόσεων τῶν ὑπενδόσεων τεταμιευμένων. ὀπτὸν δὲ καὶ ἡμέτερα, οἶδ', ὅτι βούλῃ μανθάνειν (καὶ γὰρ μαχρὰν ἐσίγησας σιγήν) τῆς μὲν χαλεπωτάτης ἀρρωσίας ἀπηλλάγημεν· λείψανα δὲ ἔτι τῆς νόσου περιφέρομεν, καὶ ἰατρῶν δὲ ἀπολαύομεν ἀρίστων. ἀλλ' ὅμως καὶ ὕπνου λυμαίνεται τὴν ἀπὸ τῆς θεραπείας ὠφέλειαν ἡ τῶν ὀπτιπηδείων ἀπορία. οὐ γὰρ δὴ μόνον φαρμάκων ἐκ ταῦτα ἀσθενὴς, καὶ τῶν ἄλλων τῶν δυναμένων διεργάσασθαι σῶμα πεπονηκὸς, ἀλλ' ἥδη καὶ λιμὸς μελετᾶται καὶ λοιμὸς, καὶ ταῦτα λοιπὸν" ὠδίνουσι τὰ κακὰ ἡ ζωέχθρα τῶν ληστρικῶν ἐφόδων, αἳ μέχρι πορρωτάτω τῶν ἰδίων ἐκχεόμεναι, καὶ τὰς ὁδοὺς ἀποτριζύσασαι τὰς πανταχοῦ τελμηνίας. ἐντεῦθεν πολὺ καὶ ὁδοιπορεῖν ἐπάγεσι κίνδυνον. Ανθρώπικος γοῦν, καθὼς φησι, καὶ ταῖς ἐκείνων περιέπεσε χερσὶ, καὶ ἀπολυθεὶς οὕτω διεσώθη. διὸ παρακαλῶ σε τὴν ἐμμέλειαν μηδένα λοιπὸν ἀποστέλλειν ἐνταῦθα. δίος γὰρ μὴ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀποδημίας ἡ ἐπίθεσις ἀφορμὴ τῷ παρανομοῦντι σφαγῆς γένηται· καὶ οἶδα, ὅσον ἡμῖν οἴσει τὴν ὁδωίαν. ἀλλ' Εἴ τινος ὀπτιπόθητον γνησίᾳ καὶ χρείαν ἑτέραν ἐνταῦθα ἀφικομένου, δι' αὐτὸ δὴ

λω ζὰ πρὸς τῆς ὑγιείας ἡμῖν τ σῆς· ἰδιχῶς μὸ τοι ἐις τ τοιῦτ προσπέσω, μηδὲ δι' ἡμετέραν χρείαν, ἀλλὰ ὁ θεὸς ὁ προφήτας μῶν.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ιε.

ΑΜφότερα τῆς ἀφάτυ τῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, καὶ ὁ συγχωρῶν τοσούτοις ἐπάγεσθαί σοι πειρασμοὺς ἐς ἐπαλλήλους ὕτως, ὥστε λαμπροτέρους σοι γίνεσθαι τοὺς στεφάνους· καὶ ὁ ταχίστιον αὐτῶν ποιεῖσθαι τὴν ἀπαλλαγήν, ὥστε σε μὴ καταπίνεσθαι πάλιν τῇ προσμονῇ τῶν ἐπαγομένων κακῶν. ὕτω καὶ τῶν γναίων ἀνδρῶν ἐκείνων, τῶν ἀποστόλων λέγω καὶ προφητῶν, βίον ἐκυβέρνησεν ὁ Θεός, νεῶν μὲν ἀφιεὶς ζὰ κύματα διεγείρεσθαι, νεῶν δ' ὑπερμῶν τῶν τῶν κακῶν πελάγη, καὶ ἀπὸ χθαμαλοῦ τῦ χείλους ἀθικτὸν ἐργαζόμενος γαλήνην. παύσας δ' οὖν δακρύσας καὶ κατατερπομένη τῇ λύπῃ· μηδὲ τὰ ἐπαγόμενά σοι δεινὰ σκόπει μόνον τὰ ἐπάλληλα καὶ συνεχῆ, ἀλλὰ καὶ τὸν ταχίστιον αὐτῶν ἐλευθερείαν, καὶ τὸν ἄφατον ἀντίδοσιν τοῖς ἀμοιβὸν καὶ ἀντίδοσιν. ὅπερ γὰρ ὄντι ἀρά χη, καὶ σκιά, καὶ καπνός, καὶ εἴ τι τούτων ὐτελέστερον, τῦτο ἔστι τὰ ἐπενεχθέντα σοι πρὸ τα δεινὰ πρὸς τὰ μέλλοντα δίδοσθαί σοι ἀντίδοσιν βραδεῖα. τί γὰρ ὄντι πόλεως σκληρότερον, ἢ τόπος σκ τόπων ἀμείβειν, καὶ πρότερον ἐλαυνόμενον καὶ διωκόμενον, καὶ εἰς δικαστήρια προσελκόμενον, καὶ ὑπὸ γραπτῶν ἀπαιτούμενον, καὶ ὑπὸ τῶν μισθῶν ὑπεργαστηθέντων τὰ οἰκεῖα πρὸς ἀποδιδόναι, καὶ πρὸς οἰκετῶν, καὶ πρὸς ἐλευθέρων ἐπηρεάζεσθαι, ὅταν δ' τύπων ἐπαθλοι οὐρανὸς ἦ, καὶ τὰ ἀκήρατα ἀγαθὰ σκῆνα, τὰ μήτε λόγῳ ἐρμηνευθῆναι δυνάμενα, καὶ πέρας σὐκ ἔχοντα, ἀλλ' ἀΐδιον προκείμενα τοῖς ἐξ αὐτῶν ἀπόλαυσιν; ἀφέσται τύπων τὰ ὑπερηφανίας, τὰ ἐπηρείας, τῶν χρημάτων τὰ ζημίας, τὰ μεταστάσεις τὰ συνεχῆς, τ δ' ἀλλοτρίαν θεραπεύειν δεσπότιν λογίζεσθαι, καὶ πλοῦ πάντος ὐτελέστερον τοῦτα καταπατῆσαι, σπεῦσον δ' σὺν τούτων σοι τιθέντα τὸ τοῖς οὐρανοῖς ἁνῆσαι φροντίδας, καὶ τ ἀνάλωτον πραγματείαν, καὶ ἀσυλον πλοῦτον. ἀλλὰ δ σῶμά σοι κακῶς σκ τῶν πόνων τούτων ἐς παλαιστρικὰς διετέθη, καὶ τὰ τῆς ἀῤῥωστίας ἐπέτεινεν αἱ τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλαί; πάλιν ἑτέρας μοι λέγεις ἐμπορείας σπουδῆσαι μεγάλης καὶ ἀφάτυ. οἶδα γὰρ, οἶδα σαφῶς, καὶ λίαν ὅτι σώματος ἀῤῥωστίαν γναίως καὶ μὴ δυσχερείας ἐνεγκών. τῦτο, ὁ πολλάκις εἶπον, λάζασθαι ἐσπουδάσατε· τῦτο ὅτι τῶν ἀγώνων τῦ Ἰωὴ διδάσκαλον κατήχησε, καὶ ἀθλητὴν τῆς καρτερίας ἐκείνης λαμπρότερον ἀπέφηνε· τῦτο καὶ φιλοπτωχίας, καὶ τῆς τῶν χρημάτων καταφρονήσεως, ἐς τῆς ἀθέσεως ἐκείνης τῶν παίδων ἀπολέσεως, καὶ τῶν μυρίων ὅπερ βυλοῖτο μᾶλλον αὐτὸν ἀνακηρύξει, καὶ ὃ αἰσχυνόμενον τὸ πονηροῦ δαίμονος ἐκείνου στόμα ἐκέφραξε μυρίας πολλῆς τ παρρησίας. ταῦτ' οὖν ἀναλογιζομένη συνεχῶς καὶ αὐτὴ χαῖρε καὶ θύφρανθι, καὶ μέγιστον ἄθλον προκύπτουσα, καὶ ὃ κεφάλαιον τῶν πειρασμῶν φέρουσα, καὶ ἐπὶ τούτοις δοξάζουσα τ φιλάνθρωπον Θεόν, τ δυνάμενον μὲν ἀθεσθαι ἀφανίσαι πρὸ τα δεινά, ἀφιέντα δ' γίνεσθαι, ὥστε σοι λαμπροτέραν τὴν καλὴν ταύτην ἀγωνίαν πραγματείαν. ἀλλὰ τῦτο καὶ ἡμεῖς σε μακαρίζοντες καὶ παυόμεθα. πεπαύμεθα δ', ὅτι καὶ δίκην ἀπαλλαγεῖσα καὶ πραγμάτων οὕτως, ὡς σοι πρέπον ἦν, οὕτω τῶν πραγμάτων τέλος ἐπέθηκας ᾧ καὶ τ ἀγάλλεσθαι, οὔτε δυσώδορος αὐτὰ προσενεγκοῦσα, οὐδὲ αὖ καταῤῥοῦσα πάλιν καὶ ἐμπίεσσα σαυτὴν δικαστηρίοις καὶ τοῖς σκ τούτων κακοῖς, ἀλλὰ μέσην ὁδὸν διασῶσα ὁδὸν, καὶ τὸν σοι πρέποντα ἐλευθερείαν καρπωσαμένη, καὶ πολλὴν τ ζωὴν ὑπεδεξαμένη, καὶ τ μακεδυμίαν, καὶ τ καρτερίαν, καὶ τ ὑπομονὴν, καὶ ὃ ἀνεξαπάτητον δείξασα τῆς συνέσεως τ σῆς.

ΠΡΟΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ιϛ.

ΤΗς σφοδρότητος ἔνεκα τῦ χιμῶνος, καὶ τῆς τῦ στομάχου ἡμῶν ἀσθενείας, καὶ τῦ Ισαυρικῦ καταφορμῦ μηδὲν ἔνεκεν ἡμῶν μερίμνα, μηδὲ κατάτεινε σαυτὴν φροντίσιν. ὁ μὲν γὰρ χιμὼν γέγονεν, οἷς εἰκὸς ἐν Αρμενίᾳ εἶναι. οὐδὲν γὰρ ἂν πλέον εἰπεῖν. ἡμᾶς δὲ μέγα τι θαρραλέους ἀπεργάζεται. ταῦτα γὰρ θεωροῦντες πολλὰ μηχανώμεθα πρὸς τὸ τὴν σὴν ἀγάπην ἀκριβοῦσαι ἐν βελτίοσι, καὶ πῦρ ἀνακαίοντες σιωπῶμεν, καὶ τὸ δωμάτιον, ἔνθα καταμένομεν, πάντα χόρτου ἀφεφεμένοι, καὶ ἐπιβολήμασι κεχρημένοι πλείοσι, καὶ ἀφθόνως ἔνδον μένοντες· ὅπερ ὄντι μὲν ἡμῖν ἐπαχθές, πλὴν ἀφ' ὧν τὴν σὴν ἀγάπην κέρδος φορητόν. ἕως γὰρ ἔνδον μένομεν, καὶ σφόδρα κατατεινόμεθα τῷ χρυμῷ· εἰ δὲ ἀναγκασθῶμεν μικρὸν προελθεῖν, καὶ τῷ ἔξω ὁμιλῆσαι αἴρει, οὐ μικρῶν προσριζόμεθα βελτίοσι. διὰ καὶ τὴν τιμιότητά σου παρακαλῶ, καὶ σὺ μεγίστης αὐτῷ χάριτος μέρει, πολλὴν ποιήσασθαι τὴν ἐπιμέλειαν, ὥστε τὴν τοῦ σώματός σου διορθοῦσθαι ἀθένειαν. πικρὰ μὲν γὰρ νόσων καὶ ἀθυμία. ὅταν δὲ καὶ σῶμα πεπονηκὸς ᾖ καὶ ἐξασθενημένον, καὶ σὺ ἀμελείᾳ κέηται πολλῇ, καὶ μήτε ἰατρῶν ἀπολαύῃ, μήτε ἀέρων εὐκρασίας, μήτε τῆς τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονίας, συνέπεσον ἐπὶ οὐ μικρὰ συντεθλῆναι προσθήκην τῷ δεινῷ. διὰ παρακαλῶ σου τὴν τιμιότητα καὶ ἰατρῶν διαφόρους καὶ ἐμπείρους, καὶ φαρμάκοις χρῆσθαι τοῖς τὰ τοιαῦτα διορθοῦσθαι δυναμένοις. ἐπεὶ καὶ ἡμᾶς πρὸ τούτων τῶν ὀλίγων ἡμερῶν εὐεμπαθῶτως ἡμῖν ἔχοντος τῦ στομάχου πρὸς σὲ ἐμέτους ἐκ τῆς τῦ ἀέρος καταστάσεως τῇ τῶν ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ χρησάμενοι, καὶ τῷ φαρμάκῳ τῷ ἀπεσταλμένῳ παρὰ τῆς κρείας μου τῆς κοσμιωτάτης Συγκλητίκης, καὶ ὀλιγίστοις δεηθέντες πλέοσι, καὶ τελείαν ἡμερῶν αὐτὸ ἐπιθεῖναι, διορθώσαμεν αὐτῦ τὴν ἀθένειαν. παρακαλῶ τοίνυν καὶ αὐτὴν σε χρῆσθαι τούτῳ, καὶ παρασκευάσαι πάλιν ἡμῖν ἐξ αὐτῦ πεμφθῆναι. καὶ γὰρ πάλιν ἀσθενούμενοί τινος αἰφνιδίως, πάλιν αὐτῷ ἐχρησάμεθα, καὶ ὃ πρῶ διορθώσαμεν. καὶ γὰρ φλεγμονὰς καταστέλλει καὶ ἐν ᾧ βάθει, καὶ νοσήσαι αἱμάτων, καὶ συμμέτρως ὅσοι θερμοί, καὶ τόνον ἐπιθεῖναι τῇ τῦ τυχόντος, καὶ ὄρεξιν διεγείρει τῇ πρὸς τὰ σιτία. καὶ τούτων ἀπόντων ἡμῖν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πεῖραν παρέσχε. ποίησον τοίνυν τὰ διακόσια μου παρακληθῆναι τὸν ἀδιαφθόρατον Θεόφιλον τὸν Κόμητα, ὥστε πάλιν ἐξ αὐτῦ καταβασκευάσαι ἡμῖν καὶ ἀποστεῖλαι. καὶ μή σε λυπείτω ὃ εἰσχεῖν ἡμᾶς χαλίζειν. καὶ γὰρ πολλῷ ῥᾴον ἐξ ὑγιεινότερον νῦν ἢ πέρυσι διακείμεθα. ὥστε εἰ καὶ αὐτὴ τὸν παρόντα χρόνον ἐπιμεληθείη ἑαυτῆς, πολλῷ μᾶλλον διατεθείη. εἰ δὲ ἐξ ἀθυμίας φησὶ τοιάδε σοι τὰ νοσήματα, πῶς πάλιν ἐπιτολὰς ζητεῖς παρ' ἡμῶν, μηδὲν εἰς θυμίαν ἐπιδοῦναι καρπωσαμένη, ἀλλ' ὅταν τῇ τυραννίδι τῆς ἀθυμίας βαστάζηται, ὡς καὶ ἐπιθυμεῖν νῦν τῆς ἐπιδημίας; οὐκ οἶδα, ὅσος καὶ ἀῤῥωστίας κέκραται μισθός; οὐ πολλάκις σοι καὶ πρῴην καὶ δι' ἐπιστολῶν ταύτης εἴρηκα διαλεγόμενος τῆς ὑποθέσεως; ἀλλ' ὅπερ ἴσως ἢ ὀλίγων ἀπέδωκε χαρμάτων, ἢ αὐτὴ τῆς ἀῤῥωστίας ἡ φύσις καὶ αἱ πολλαὶ παρεισάσεις οὐκ ἐῶσί σε διὰ μακρῶν ἔτι καὶ λόγων ἔχειν τῶν εἰρημένων τὸν μνήμιον, ἄκουε πάλιν τὰ αὐτὰ ἐπαδόντων ἡμῶν τοῖς ἕλκεσί σου τῆς ἀθυμίας. Τὰ γὰρ αὐτὰ γράφειν, φησὶν, ἐμοὶ μὴ σὸν ὀκνηρὸν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. τί οὖν δὴ λέγω καὶ γράφω; ὅτι, ὦ Ολυμπιάς, τῆς σῆς ἀληθοῦς ὑποκρίσεως εἰς εὐδοκιμήσεως λόγον ἴσον. ἡ γὰρ βασιλὶς τῶν ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐφαίνων ἡ χορωνὶς, αὕτη μάλιστά ὅστι. ἐν καθάπαξ αὐτὴ κρατεῖ τῶν ἄλλων κατορθωμάτων, ὅταν ἐν αὐτῇ τοῦτο μάλιστα ὂν εἶδος τῶν ἄλλων ὅσῳ λαμπρότερον. τάχα ἂν σαφὲς ἐν εἰρηνῦσον. ἀκούω αὐτὸ ποιήσασθαι σαφέστερον. τί οὖν ὅστιν, ὅ φημι; ὃ δὲ χρήματα ἀφαιρεθῆναι, καὶ πάντων τις γυμνωθῆναι τῶν ὄντων, ὃ δὲ ὑμᾶς ἐκπεσεῖν, οὐ δὲ πατρίδος ἐκβληθῆναι καὶ πρὸς τὴν ἐσχά-

εἰδὼ ἀπενεχθῶσι, οὐ δ' πόνῳ ϗ ἱδρῶ κατατείνεσθαι, οὐ δ' δεσμωτήριον οἰκῆν ϗ ἅλυσιν
φέρεσθαι, ὀκ ὀνειδισμοὶ ϗ λοιδορίαι ϗ σκώμματα (μὴ γὰρ μηδὲ τοῦτο μικρὸν νομίσῃς
εἶναι) καρτερίας εἶδος, δ' γυναῖος τὰ τοιαῦτα στέγειν. ☩ δείκνυσιν Ιερεμίας ὁ τοσοῦτος ϗ τη-
λικοῦτος ἀνὴρ, ὐχ ὡς ἔτυχεν ὑπὸ τούτοις θορυβηθεὶς ἢ πειρασμοῦ) ἀλλ' οὐδὲ ἕν τοιοῦτο, ἀ παίδων
ἀποβολὴ, καὶ " ἀ ἄρχον πόντες ἀναρπασθῶσιν, οὐκ ἐλπροὶ σπουδαίως ἐπεμβαίνοντες, οὐκ 5 χ. ως
ἄλλο τ πονούντων οὐδὲν, ὐκ αὖλος ὁ κολοφὼν τ δακρυόντων εἶναι) λυπηρὸν, ὁ θάνατος, ὁ φοβερὸς
οὕτω ϗ φεικώδης, ὥστε ὅτι βαρὺς, ὡς σώματος ἀρρωστία. ϗ ταῦτα δείκνυσιν ὁ μέγιστος τ̃ς
ὑπομονῆς ἀθλητὴς, ὃς, ὅπερ σωματικὴν πεσὼν νόσον, ἀπάγχεται τ̃ν κατεχόντων δει-
νῶν τὴν τελευτὴν εἶναι) ὁμίσας. ϗ ὅτε μὲν τὰ ἄλλα ἔπαθεν ἄπονα, οὐδὲν ἠθάνατο, καί
τοι ἐπάγηλος δεχόμενος ἀ πληγὰς, ϗ τετυπαγμένη τὴν καρδίαν. οὐδὲ γὰρ τοῦτο μικρὸν, 10
ἀλλὰ ϗ τ̃ς χαλεπωτάτης τ̃ πολεμωμένου αὐτ̃ καρδιουργίας, δ' μὴ νεάζοντι μηδὲ νῦν
εἰς τὸν ἀγῶνας καθέλκειν πεφυκὸς, ἀλλ' ἤδη τῇ πυκνότητι τ̃ν ἐπάγηλων βελῶν κατειργα-
σμένῃ, τότε τὴν καρδίαν δοῦναι τὴν ὑπὸ τοῖς παισὶ πληγὴν, ϗ ταύτην οὕτω χάλεπῶς, ὡς
ϗ ὀξὺ ἑκατέρας τ̃ς φύσεως, ϗ πόθεν ἀ ἄνθρωπος, ϗ εἰς ἀώρῳ ἡλικίᾳ, ϗ βιαίῳ τελευτῇ δια-
φθεῖραι, ϗ τὸν θάνατον ⓦ ἔπειτα ἐφεδρεύσασθαι αὐτοῖς ἐργάσασθαι, πάφοι. οὐδὲ γὰρ εἶδεν 15
εἰς κλίνην κειμένους, οὐδὲ ἐφίλησε χεῖρας, οὐδὲ ἑκάτων ἤκουσε ῥημάτων, οὐδὲ ποδῶν ἥψατο
ϗ γονάτων, οὐ σῶμα ζωῆλεν, ἀ καθεῖλεν ὀφθαλμοὺς μυρόντων αὐτ̃ν τελευτᾶν, ἄνθρ ἀ μι-
κρὸν εἰς παραμυθίαν τοῖς παίδων χωρίζομένοις πατράσιν, οὐδὲ τοῦ μὴ πεφεπεμψεν ὅπου
ⓦ πάφοι, " ⓦ ἔπεσμελθὼν θῦρε παραμυθῆσαι τ̃ν ἀπελθόντων· ἀλλ' ἐν χαρᾷ συμπο- χ. πον γ
σίου (συμποσίου ἀ μέθου, ἀλλ' ἀγάπῃς βρύοντος) ἐν τραπέζῃ φιλαδελφίας, ὅπου σιδαῖος 20
καὶ δάκρυος ἤκουσε πρὸς ἅπαντας καταχεῶσθαι, ϗ πρὸς ὁμοῦ μιγῆναι, ἄ αἷμα, ⓦ οἶνον, ἅ κύ-
λικας, ⓦ ὄρφνον, τὴν τράπεζαν, τὴν κόνιν, ἅ μέση τ̃ν παίδων. ἀλλ' ὅμως ἐοίκασι ταῦ-
τα ἤκουε, ϗ περὶ τούτων ἅ ἄλλα, ϗ αὖ ἅ χάρις (ἐ γὰρ ἐ σκάφα χάριτος ἀπολώλῃ
ἅ πόιμνια, ϗ ὁλοκλήρους ἀγέλας, ἅ μὲν ὑπὸ πυρὸς δαίμονος κατενεχθέντος αἰπλωσᾶς ἔλεγεν
ὁ ποιητὴς τ̃ς ἀγαθοσύνης ταύτης ἄγελος, ἅ δ' ὑπὸ πολεμίων ὄρεφόρων ἀνθρώπων πάσας ἁρπα- 25
γῆναι ϗ καταφθαρῆναι σὺν αὐτοῖς τοῖς ποιμέσιν) ἀλλ' ὅμως τοσαύτην ζάλην ἐν βραχείᾳ
καιρ̃ ῥοπῇ διενεχθῆσαι ὀρῶν, ὅπου τ̃ ἀγρῶν, ὅπου τ̃ οἰκίας, ὅπου τ̃ θρεμμάτων, ὅπου τ̃ παίδων,
ϗ ἐπάλληλα τὰ κύματα, ϗ ἅ αἰπλωδὰς ζωοχῆς, ϗ τ̃ ζόφον βαθὺν, ϗ τὸ κλυδώνιον ἀ-
φόρητον, οὔτε ἀθυμία κατετείνετο, ὅτε ἠθάνατο καθεῖσα τ̃ τεθνηκότων, πλὴν τοσοῦτον, ὅσον 30
αὐθέφρος ἰὼ ϗ πατήρ. ὅπερ ἢ νόσῳ πρεσβύτη ἐ ἔλκεσι, τότε ϗ θάνατον ἐπιζητεῖ, τότε ϗ
ἀποδύρεται ϗ θρηνῶ, ἵνα μάθῃς πῶς τοῦτο πάντων ὄντι χαλεπώτερον, ϗ τ̃ς ὑπομονῆς
τὸ ἄκρον εἶδος. ϗ τοῦτο οὐδὲ αὖθις ὁ ποιητὴς ἀγνοῶν δαίμων· ἀλλ' ὅπερ πόνῳ σκῆνα κι-
νήσας εὐθέως ⓦ ἀθλητὴν ἀπάραντον μύοντα ϗ ἀδύρεσθαι, ὡς ὅτι μέγιστον ἄθλον τοῦτον ὥρ-
μησε, λέγων· ὅπου τὰ μὲν ἄλλα πόνῳ φορητά, κἂν παιδὰ λις ἀποβάλῃ, κἂν κτήματα,
Ιωβ. β. δ. καὶ ἄλλο ὁτιοῦν. τοῦτο γὰρ ὄντι, Δέρμα ὑπὲρ δέρματος· ϗ ὅ καιρία πληγὴ, ὅταν σὺ σώ- 35
ματι τις δέξῃ) ἅ ὀδυνᾶς. ὅμοί τοι ὅτο μὴ τ̃ ἄθλον ὅτον ὑπῆρξεις, οὐδὲ χρυσὸν ἔφερε. εἰ
ϗ τὰ μάλιστα ϗ τὰ πρόπερσα αἰσχυντηλὸς αὐτέλεγεν, ἀ ἅ ἔθα ὠφέλει οὐδὲ δικαίωμα
πλάσας τι λοιπὸν θῦρεν, ἀλλ' ἐγκαλυφάμενος ἀνεχώρησεν. ἀλλά μοι νόμιζέ σοι τοῦτο ἀ-
πολεγίαν εἶναι εἰς ὃ ϗ αὐτὸν ὑπερθυμῆν τελευτῆς, εἰ σκῆνος ἐπεθύμει θανάτου, ἅ ὀδύ-
νας οὐ φέρων. σπουδαῖον γὰρ πότε σκῆνος ὑπερθυμῆ, ϗ πῶς τ̃ν πραγμάτων ἀμαχειμάων· 40
ϗ νόμου δεδέντος, οὐ πρεσφυτ̃ν φαυέντων, οὐ τ̃ς χάριτος οὕτως σκυθίσης, οὐ τ̃ς ἄλλης
φιλοστοφίας μεταχών. ὅπ γὰρ ἡμᾶς τ̃ν τότε πολιτευομένων πλείονα ἀπαιτήμεθα, ϗ μεί-
Matth. ε κ. ζονα ἡμῖν κεῖται τὰ σκάμματα, ἀκουσον τ̃ Χριστοῦ λέγοντος· Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιο-
σύνη ὑμῶν πλέον τ̃ν γραμματέων ϗ φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν

τ̃ν

τῶν ἀφανῶν. μὴ τοίνυν ὃ δύνασθαι νῦν πλουτεῖν ἀπολλάττῃ ἐγκλήματος νόμιζε· ἀλλ' ἄκουε τῆς Παύλου φωνῆς τῆς λεγούσης, Τὰ αἰώνια ἡμῶν [Χριστῷ εἰ], πολλῷ μᾶλλον Φιλιπ. α. κζ.
χρεῖαν· ὃ γὰρ ὄντως ἐστὶν ἀγαθὸν τῇ ψυχῇ, μάλιστα ἡμᾶς. ἴσως γὰρ αἱ ὀλιγοψυχίαι τὰ τῆς θλίψεως, τοσούτῳ πλείονα ζεύγη τῶν στεφάνων· ἐὰν αὐτὴν πυρωθῇ ὁ χρυσίον, τοσούτῳ καθαρώτερον γίνεται· ὅσῳ μακροτέρα ἡ πλοῦσι πέλαγος ἐμπέσῃ, τοσούτῳ πλείονα ζωὰ λάβῃ φορτία. μὴ τοίνυν νομίσῃς μικροὶ σοι προσκεῖσθαι νῦν ἆθλοι, ἀλλὰ πάντων ὧν ἐπαμυνήκας ὑψηλότερον, ὅτι τῇ τοῦ σώματος ἀῤῥωστίᾳ λέγω. ἐγὼ γὰρ [Λαζάρῳ (εἰ γὰρ καὶ πολλάκις τοῦτ' εἴρηκα πρὸς σέ, οὐδέν κωλύει καὶ νῦν εἰπεῖν) ἤρκεσε τοῦτο εἰς σωτηρίαν, καὶ τοῦ κοινοῦ τῶν οἰκίαν τοῖς πένησι κεκτημένου, καὶ μετὰ τοῦτον ζῶντος μετὰ τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσταγμα, καὶ] ὑὸν καὶ ζωσφάξαντος, γήσιον, μοσχῶν, ἑφθὰ γήρα δοθέντα, ὁ μηδὲν τοῦτων εἰς τὸν κόλπους ἀπῄει, ὅθεν ἐμέγκειν οὐκ ὤφελεν ἐκ ἀῤῥωστίαν καὶ τὴν τῶν πενήτων ἐρημίαν. τοσοῦτον γάρ ἐστιν ἀγαθὸν τοῦτο τοῖς ἀναίσθητοις φέρουσιν, ὅτι καὶ τὰ μέγιστα καὶ μυριοκότια ἀναδῶρα, ἀπαλλάττει τὸ βαρύτατον τοῦ ἀμαρτάνειν φορτίου· καὶ καταρθωκότα καὶ δίκαιον ὄντα, οὐ μικρὰν, ἀλλὰ καὶ σφοδρὰν μεγίστην παῤῥησίας ἀφῄρηται. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὅτι λαμπρὸς ὅτι τῶν δικαίων καὶ [ἥλιον μὲν ὑπερβολῆς λάμπων, καὶ καθαρώτερον μέγιστον ὅτι τῶν μυριοκότων, ἀλλά τοι τοῦτο τὸν ἀναίσθητον ἐφόβησε

απαρεπομβρων, τινομβρων, τ τα εξαπα παροντων χαλεπωτερα ποιουμενοις, δημιον διωκειν [ϗ] Συνοικειν εξουσα της ῥᾳθυμιας ταυτης τ ραδιολιον. μη τοινυν μητε πλουτης επιθυμει νων, μητε αμελει θεραπειας. ουδε γαρ τουτο ασφαλες. διο τουτο ϗ Τιμοθεω παρηνει σφοδρα επιμελεισθαι εαυτ ο Παυλος. της τ ουν ῥᾳθυμιας εχειν εχει ταυτα ειπειν· ει δ ο χειμαζεσθαι ημιν ποιει σοι πολυ αθυμειν, παρασκευαζε τουτο λυσιν. ϗ τουτο ουχ ινα παρακαλεσω σε, ει που νυ, αλλ οιδα οτι πορρω εις αι. ει γαρ μη εμελλεν εσεσθαι, παλαι αν, ως εγωγε οιμαι, απηλαλυθη εκπεπληκτο, τοιγε ηκον εις τους επενδυσαμενους πειρασμους. ινα γαρ τα εν Κωνσταντινουπολει πρω πωτα, μη πολυ εκειθεν εξοδον εξεστι μαθειν οσα μη πολυ εδει πολυ μαχεσαι ταυτησι ϗ χαλεπωτερα, ωι τα πλειονα ιχνη αν γενοιτο πιειν, υπομενοντα, οσα μη πολυ επεσθεν αφιξη, οσα μη πολυ μετημασαν πολυ απο Κουκυσου, οσα μη πολυ εν Αραβισσω διατριβη. αλλα παντα ταυτα διεφυγομεν, ϗ νυν εσμεν εν υγιεια και ασφαλεια πολλη, ως και Αρμενιους παντας εκπληττεσθαι, οτι εν ουτως αθεσμοτατοις ϗ θρασυτατοις αφορητον φερω κρυμον, οτι αναπνειν δυναμαι, πρωην δε ουν τ χιονος ου ταυτυχοντα επεθεν παρητων. αλλ ημεις εμεινα μεν αβλαβεις μενοντες τοις σπηλαιοις, και ληστων χειρας διαφυγοντες πολλακις επιπλεοντων, και απορια αναγκαιων συζωντες, ϗ μηδε βαλανειω χρηται δυναμενοι, και τοι γε ωικα αυτον διατελουμεν εως τουτου διομενοι. νυν μεν τοι εν τοσαυτη εξει κατεστημεν, ως μηδε επιθυμειν της επεισθεν ραθυμιας, αλλα και υγιεινοτεροι ταυτη γεγενησθαι. ϗ οτι αερων δυσχολια, ϗ τοπων ερημια, οικ ωνιων ενοχλησις, ϗ των θεραπευοντων ερημια, οικ ιατρων αμαθια, ϗ βαλανειων απορια, ϗ το δι ολου καθαπερ εν ενι δεσμωτηριω εν οικηματι καθειρχθαι, ϗ το μη κινεισθαι καπερ αει συνεχως εδεμελιον, ϗ το καπνω και πυρι διωκεσθαι ομιλειν, ϗ ληστων φοβος, ϗ πολιορκια διωκησις, οικ αλλο τ τοιουτων ημιν προσηγορευεν, αλλ υγιεινοτερον παρεσκευαζε, η αυτοι ημιν, πολλη μηχανη χρησαμενοι τη επιμελεια. ταυτα ουν απαντα λογιζομενη, διεκρουσαι πειρωμαι τον κατεχουσαν σε νυν υπερ τουτων αθυμιαν, ϗ μη σαυτον απαιτει δικης προσπας και χαλεπης. επεμψα σοι, απερ εγεγραφα προτερον, οτι Ⓜ εαυτον οικ αδικουντα δοκεις ετερος παρακαλεσαι δυνησεται, και τοι πηγανισατο Ⓜ αγωνα ολον, ον απεσταλκας τη πολιτη νων. Συνεχως δη αυτον εφεξου. ει δ υγιαινοις, και επιγλωττης φερε. ικανοι γαρ εσαι σοι φαρμακοι, εαν θελης. ει δ φιλονεικοιης ημιν, και μητε θεραπευοις σαυτον, μητε μειας απολαυουσα παρα ινεσεως τε ϗ συμβουλης βουληθεισης διενεγκειν οικ τ πολματων της αθυμιας, ου ραδιως δε ημεις υπακουσομεθα σοι προς το πυκνας και μακρας σοι πεμπειν επιστολας, ει μηδεν μελλοις επιτελειν χερδαινειν εις ευθυμιαν. πως ουν εισομεθα τουτο; οικ εαν λεγης, αλλ εαν δια των γραμματων διηκοης· επει και νυν εφης μηδεν των αλλων, αλλα τον αθυμιαν σοι τον νοσον εργασασθαι ταυτην. επει ουν αυτη τουτο ωμολογησας, συ μη της ῥᾳθυμιας απαλλαγης, ϗ πεισομαι, οτι και της αθυμιας απηλλαξαι. ει γαρ αυτη εστιν η τ νοσον ποιουσα, καθως ϗ αυτη επεσα λεγας, δηλον οτι λυθεισης αυτης καικεινη Συν αυτη αιρεθησεται, και της ριζης διασαθεισης ϗ Ⓓ ταυτης Συναπολλυται κλαδοι· ως εαν μηκωσιν αυξουντες και ακμαζοντες ϗ καρπον φερωντες Ⓜ ου πρεποντα, ϗ δυναμεθα πειθειν, οτι της ριζης ηλευθερωσαν. μη τοινυν μοι ρηματα, αλλα πραγματα δειξον. καν υγιαινης, ουκ παλιν επιστολας πεμποντος Συ λογων χαριεντους μεζον. μηδε μικραν νομιζε Συ παρακλησιν ειναι, οτι ζωμεν, οτι υγιαινομεν, οτι συ τοσαυτας θαλαττας οντες διεσασεσι νοσον ϗ ῥᾳθυμιας απηλλαγμενα· ο δη εχθροις ημιν, ως εγωγε, σφοδρα λυπρον και οδυνηρον. ακολουθον ουν ϗ ημας μειζω ταυτην ποιεισθαι παρακλησιν, και κεφαλαιον παραμυθιας. μη κωλυει τον Συνοδιαν σε ερημον, τον νων μειζονως σε υ-

εαυτοις

ἐαυτοῖς ἐγλελαμμένων διὰ τὴν παιδιάτων, ὧν ἀπομνήσω. σφόδρα ἤλγησα τὸν Πελαγίου τὸ μοναζοντος. ἐννόησον τοίνυν ὅσων στεφάνων ἄξιοί εἰσιν ὁ γλυκαίως σαίτες, ὅταν ἄνδρες ὄντες ἀσκήσει τοσαύτῃ διαγαγόντες τὴν καρτερίαν, ὕστω φανῶσιν ἀπομυθοι.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ις.

ΟΥδὲν ἀνάξιον, οὐδὲ ἀπεικὸς γέγονεν ὑπὸ τῆς βλασφημίας τῆς σῆς, ἀλλὰ καὶ στόφδρα εἰκὸς καὶ ἀκόλυθον, ὃ τῇ συνεχείᾳ τῶν ἐπαλλήλων πειρασμῶν ὑποπεσεῖν τοιούτοις. δεῖ γὰρ ἡμᾶς τὰ παλαίσματα τὰ τῶν ἀθυμιῶν καὶ τὰ τῶν ἰαμῶν, ἃ πολλὰ ἐπιτύθην καρπώσασθαί σε ἡδονῶν. τοιαύτη γὰρ τῆς θλίψεως ἡ φύσις, ὅταν γλυκαίας καὶ νεαυικῆς ὑποτιλάβηται ψυχῆς, ταῦτα ἐργάζεται πέφυκε. καὶ καθάπερ τὸ πῦρ ποιεῖ δοκιμώτερον τὸ χρυσίον, ὅταν αὐτῷ συγκλήσῃ, ὕτω καὶ τοὺς χρυσοὺς ψυχοὺς ὑποδοῦσα θλῖψις καθαρωτέρους αὐτοὺς ἐργάζεται καὶ δοκιμωτέρους. διὸ καὶ Παῦλος ἔλεγεν· Ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν. διὰ ταῦτα καὶ Rom. ε. δ.
ἡμᾶς σκιρτῶμεν καὶ χαίρωμεν, καὶ τῆς ἐρημίας ταύτης μείζω καρπούμεθα τὸν δικλησιν ὑπὲρ τὴν ἀνδρείαν ταύτην. διὰ ταῦτα καὶ μυρίοι σε κυκλώσωσι λύκοι καὶ πολλαὶ συναγωγαὶ πονηρευομένων, οὐδὲν δεδοίκαμεν, ἀλλ' εὐχόμεθα ἵνα καὶ σὺ ὄντως σθεναθῇς πειρασμοῖς, ἐπέρχεις τε μὴ προσηλέως, διαστροφὴν πλημμύρας νόμων ἐλθόντα βύρεως μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν· εἰ δ' ἀρά συγχωρηθεῖεν θλίψεις, πάλιν θαρρήσωμεν ὑπὲρ τῆς χρυσῆς σου ψυχῆς, τῆς καὶ ὑπὲρ τὸν μέγιστον ἑαυτῇ συναγωνίσης πλοῦτον. τί γὰρ σε δεδίξεις δυνήσονται ὁ καὶ τῆς ἑαυτῶν πάντα τολμῶντες κεφαλῆς; ζημίαν χρημάτων; ἀλλ' οἶδ' ὅτι κόνις σοι καὶ πηλὸς πάντος ὑπὲρ τελέστερα εἶναι νομίζεται. ἀλλὰ πατρίδος ἐκβολὴ καὶ οἰκίας; ἀλλ' οἶδα σὺ καὶ τὰς μεγάλας καὶ πολυανθρώπους πόλεις καθάπερ τὰς ἐρήμους ὕπτως οἰκεῖν, ἡσυχίᾳ καὶ ἀπραγμοσύνῃ πάντα συζήσασα χρόνον, ὃ τὰς βιωτικὰς καταπατήσασα φαντασίας. ἀλλὰ θάνατον ἀπειλῶσιν; ἀλλὰ καὶ σὺ τοῦτο προλαβοῦσα διὰ παντὸς ἐμελέτησας τὸν χρόνον. καὶ ἐλκύσωσιν ὅτι σφαγῶν, νεκρὸν ὅτι ταύτην ἕξουσι σῶμα. τί δῆτα πολλὰ λέγω; οὐδείς σε οὐδὲν ἐργάσασθαι δυνήσεται τοιοῦτον, ὃ τὴν ὑπομονὴν μὴ πολλῆς ἂν εὑρήσει τῆς προιούσης. τὴν γὰρ ἀεὶ καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν ἀσπασα ὁδὸν, ἣν ἅπασιν ἐγυμνάσω τούτοις. διὰ τὴν καλλίστην ταύτην ὑπόμνησιν ἐν τοῖς γυμνασίοις ἀσκήσασα, νῦν ἐν τοῖς ἀγῶσι λαμπροτέρα φανήσῃ, οὐ μόνον οὐδὲν ὑπὸ τῶν νομοθετῶν θορυβουμένη, ἀλλὰ προθυμουμένη, καὶ σκιρτῶσα, καὶ χορεύουσα. ὧν γὰρ προέλαβες τὰ γυμνάσια, τούτων σὺν ἀγῶνας μὴ πολλῆς νῦν μεταχειρίζῃ τῆς εὐκολίας, ἐν γυναικείῳ σώματι καὶ ἀσθενεστέρῳ ἀνδρῶν σφιγγόντων καὶ σὺν ὁδὸν ταῖς βρυχήμασι μὴ πολλοῦ τοῦ τέλους τὴν μνείαν καταπατοῦσα, καὶ πλείονα ἑτοίμην ἔχουσα παθεῖν, ἢ ἐκεῖνοι προσκυλίονται. μαχαίρα σὺ καὶ πεισμαχαίρα τῶν ἐντυθεν στεφάνων, μᾶλλον ὃ καὶ αὐτῶν τῶν ἀγώνων. τοιαύτη γὰρ τῶν παλαισμάτων ἡ φύσις τούτων. καὶ προ τῶν βραβείων καὶ ἐν αὐλαῖς τοῖς σκάμμασιν ἔχει καὶ τὰς ἀμοιβὰς καὶ τὰς ἀντιδόσεις, τὴν ἡδονὴν, τὸν καρποῦσαν νῦν, τὴν εὐφροσύνην, τὴν ἀνδρείαν, τὴν καρτερίαν, τὴν ὑπομονὴν, ὃ ἀνάλωτον, ὃ ἀχείρωτον, ὃ πάντων ὑψηλοτέραν ἐστὶν, ὃ ὅτι σαυτὴν ἀσκήσασα, ὡς μηδὲν ἀνώμαλον παθεῖν μηδενὸς παθεῖν ἄξιον, ὃ τοσούτων κλυδωνίων γνωμῶν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἑστάναι, ὃ τῆς θαλάττης μυκωμένης ἐξ ὑρίας φέρεσθαι μὴ πολλῆς τῆς γαλήνης. ταῦτα τῆς θλίψεως καὶ περὶ τῆς βασιλείας τῶν ὑρανῶν ἐστὶ ταῦτα τὰ ἐπαθλα. οἶδα γὰρ, οἶδα ὅτι νῦν οὐδὲ περικλᾶται ὁ σῶμα ἡγῇ ὑπὸ τῆς ἡδονῆς περιφρονῶν, ἀλλ' ἵνα μᾶλλον κλαίῃ, εὐκολώτε-

ρον

ϛι ὐδ' ἀποδύσῃ, ἢ ἕτεροι τὰ ἱμάτια ἀ ποδείκνυται. χαῖρε τοίνυν ϗ εὐφραίνου ἐ ὑπ' σαυτῆς, καὶ ὑπ' τῶν μακαρίων τελωτικῶν τελωτίων, οὐκ ἐν κλίνῃ, οὐδὲ ἐν οἰκίᾳ, ἀλλ' ἐν δεσμωτηρίοις καὶ ἀλύσεσι ϗ βασάνοις. δηλοῖ ὃ μόνοις τοῦτο ποιοῦσι, ἐ δάκρυε. καὶ γὰ καὶ τοῦτο ἄξιον τῆς σῆς φιλοσοφίας. ὅπῃ ὃ ἐ ποθεῖ τῆς τοῦ σώματος ἡμῶν ὑγιείας βούλει μαθεῖν, ἀπηλλάγημεν τέως τῆς ποθουμένου ἐνοχλούσης ἡμῖν ἀῤῥωστίας, καὶ ῥᾷον ἀμαχείμαθα νῦν, πλὴν εἰ μὴ πάλιν ἐπελθὼν ὁ χειμὼν λυμήνηται ἡμῖν τοῦ στομάχου τὴν ἀσθένειαν· ϗ τὴν ἰσχύρων ὃ ἔσχεν ἐν πολλῇ καθεστήκαμεν ἀσφαλείᾳ.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

α. ΑΓΑΠΗΤΩ.

Ολλοὺς ἐ συνεχῶς ἱδρῶσιν ἱδρῶτας ὁ κύριός μου ὁ βλαβέστατος καὶ ἀμισώτατος πρεσβύτερος Ελπίδιος, τοῦτ' ὃ ἔστιν οἰκτρῶς, " ὃ Αμαρὸν λέγω, κατουδάζων ἀπαλλάξαι τῆς κατηχούσης αὐτὸν ἀ- χ. πν σεβείας· ϗ ἀπήλλαξε, ϗ μετέθηκεν ἀπὸ τῆς πλάνης, ἐ ἐκκλησίας ὡκοδόμησε, ϗ μοναστήρια συνέστησεν. ϗ ἔξεσι ταῦτα τῇ βλωσσῃ σε ϗ πρὸ ἑτέρων μεμαθήκειν. ἐπεὶ οὖν οἶδα ὅτι τῶν βλαβῶν ἀνδρῶν ϗ γνησίων σφόδρα ἀεὶ γέγονας ἐραστής, εἰδὼς ὅτι ϛι χαίρουσιν, γνώσιμον ποιῶ σοι ταῦτα κατορθώσαντα. ὁμοῦ ϗ παρεσκεύασέ σε δι' ἐκείνης τοσαύτης ἐπιγράμματος, χ. κάμψαι φ. τῆς τοσαύτης καταρθώσεως ἐπιμελόμενος, πλὴν τὸ ὀφειλομένῳ παρέσχηκα ταύτῃ "τὰ γεγράμματα

πως ὀπτιθυμεῖς δὲ αὖθις ἡμᾶς θεάσασθαι, καὶ τῆς κτῆ τοσούτου ἀπολαῦσαι συνουσίας. ἀλλ' ὅπῃ τοῦτο τάχιστα ἐργάσῃ καὶ διὰ τὸ τῆς ὁδοῦ μῆκος, καὶ δίχα τῶν τοῦ ἔτους ὡρῶν, καὶ τὴν τῶν Ἰσαύρων φόβον, τῶν διὰ τῶν γραμμάτων πεῖσον ἡμῖν εὐφρανθῆναι, συνεχῶς δηλονότι τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς, καὶ τοῦ οἴκου σου πάντος. αἱ γὰρ τοιαῦται δεχόμεθα συνεχῶς γράμματα περὶ τῆς σῆς εὐημερίας καὶ θαυμασιότητος, ἃ τῶν τυχόντων καὶ ἐν ἐρημίᾳ διατρίβοντες χαρπωσόμεθα τῶν πάλιν. καὶ γὰρ οὐκ ἀγνοεῖς ὅπως ἡμῖν περιαπούδαστον ὂν τὸ ὑγιαίνειν σε εἴη), διὸ σπουδαιότατα καὶ θαυμασιώτατα.

γ. ΤΩ ΑΥΤΩ.

Εἰ καὶ πολὺς μεταξὺ χρόνος, ἐξ οὗ τῆς θαυμασιότητος ἐχωρίσθημεν τῆς σῆς, καὶ τῆς ἡδυ ἣ αὐτῆς πολὺ τὸ μέσον τὸ διέρρηξε ἡμᾶς, ἀλλ' ὅμως τῇ ἀγάπῃ συνδεδέμεθά σοι καὶ πλησίον σου διατρίβομεν· μᾶλλον δὲ τὸ αὐτῇ σε ἔχομεν τῇ διανοίᾳ, πάντοτε προφέροντες ὑπὲρ σοῦ ὧν ἔχομεν. οὕτω τὸν δεσπότην καὶ δέξ ἀρχῆς σοὶ πρὸς ἡμᾶς γεγονότων φιλίαν, τὸν θερμὸν καὶ γνησίαν, τὸν σφοδρὸν καὶ ἀκλινῆ ἐγκολάψαντες ἡμῶν ἔχομεν ᾧ συνειδότι· καὶ αὖθις ἂν ἀκριβάζουσαν τὸν τοῦ σε διάθεσιν διατηροῦμεν, δίκαιόν σε τιμιώτατε καὶ θαυμασιώτατε, οὐδὲν ἀπὸ τῆς πλήθους τοῦ χρόνου, οὐδὲ ἀπὸ μήκους ὁδοῦ τῶν ὁδὸν ἀφιέντες αὐτὸν ἀδιενεχθέσαν γνώσεσθαι. πάνυ καλῶς ποιῶν, ἐπείπερ δεῖ, γράφειν ἡμῖν συνεχῶς μὴ κατοκνεῖ τοῦτο τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. οἶδα γὰρ ὅπως αὐτῆς δυτικρίνεται, καὶ πλείω ἡμῖν χαρὰν παρεμπόδιος γράμματα.

δ. ΑΔΟΛΙΑ.

Τὸ μὴ πάνυ σπουδάζειν ἴσως ἐργάσεται τὸν τοῦ σώματος ἀσθένειαν. οὐδὲν γὰρ ἕτερον κώλυμα. τὰ γὰρ τῶν λητῶν πάντα πέπαυται. ὃ δὲ γράφεις, ποῖον ἔχει πόνον; καὶ γὰρ δὴ σὺ ταῦτα εἰς σκῆνος καταφυγεῖν ἔχεις. ταῦτα δὲ λέγω, ὅτι ἔκτισε, ὡς ἔγωγε οἶμαι, τοιοῦτον διαπερισσάμενος τὸν ὀπτιμολίαν, δύο μόλις ἐδεξάμεθα πάντα τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. πλὴν ἀλλ' αὖτε γράψῃς, μήτε σιγᾷς, ἡμᾶς τὰ ἑαυτῶν ποιοῦντες καὶ διαλιμπάνομεν. οὐ γὰρ δυνησόμεθα ὑπολαβέσθαι σου τῆς ἀρχαίας ἐκείνης καὶ γνησίας φιλίας, ἀλλ' ἀνθοῦσαν αὐτὸν διὰ παντὸς διατηροῦμεν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ δέξῃ, γράφομεν. ὅπῃ δὲ σφόδρα μεμνώμεθα τὰ σά, σφόδρα ὀπτιθυμοῦμεν καὶ γράμματα πάντα σοῦ δέχεσθαι περὶ τῆς ὑγιείας ἡμῖν βεβαιοῦντα τὴν σῆς. μὴ δὴ τούτου ἡμᾶς ἀποστέρει τῆς θεωρίας· ἀλλ' εἰδῆναι ὅσον χρείζῃ, καὶ ὅπῃ πονεῖ σοι ἡ δὲ γράψει, δι' ἡμᾶς οὖν σφόδρα σε ἀγαπῶντα καὶ τοῦτον καταδέχου ⟨ν⟩ ποιον, καὶ δήλου τὰ περὶ τῆς ῥώσεως ἡμῖν τῆς σῆς σφόδρα ἐπιθυμοῦσι καὶ ἑκάστην ἡμέραν περὶ τούτου μανθάνειν.

ε. ΤΗ ΑΥΤΗ.

Ὅτι μὲν ἠρρώστησας ἐγνωμεν, καὶ ὅλι χαλεπῶς ἠρρώστησας, καὶ πρὸς αὐτὰς ἦλθες τὸν θανάτου τὰς πύλας· ἀλλ' ὅτι καὶ ἀνήνεγκες ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας, καὶ τοῦ κινδύνου λοιπὸν ἀπαλλαγεῖσα πρὸς ὑγίειαν ὁδεύεις. ἀλλ' ὁ πάντων τῶν σῶν γραμμάτων ἔμαθον τι τοιοῦτον. δεῖ καὶ σφόδρα ἤλγησα, ἀλλ' ἑτέρωθεν καὶ πρὸ ἑτέρων. πλὴν ἐρκεῖ εἰς πάντα ἡμῖν ὁ τῆς ἀῤῥωστίας ἀπηλλάχθαι σε τὸν θυλακείαν. ὁ μὲν, ὅπῃ ἐρκεῖ, τρόπος φέρουσι τὸν μακρὰν σε τούτων σιγῶ. ἐβουλόμεθα γὰρ, καὶ πάνυ καὶ αὐτὸ οἶδα, καὶ πάντα μεμφόμενον ἐκεῖνον ἰδεῖν.

ἰδεῖν. ᾗ γὰρ εἰ μὴ ἡ ἀῤῥωστία πρὸ ἐνέπεσε, ὃ κωλύον σοὶ ἦν ἰῶ. ὅτε γὰρ χλιαρὸν ὁ οἰνοχόος, ἔαρ ἡμερώτατον τίκτει μιμῆται, τῷ τε Ἰσαύρων ἡ Ἀρμενία ἀπήλλακται. ἀλλ' ἔμως σοὶ ἔνεστιν ἀναγκάζομαι, σοὶ δὲ βιαζόμενα μὴ βουλομένῳ ὑπὲρ τῆς σῆς σωτηρίας. ἀλλ' ὥσπερ οὔτε Ἰσαύρων φόβος, οὔτε χλιαρὸν σφοδρότης, οὕτε ὀδὺ θαλαττεία, οὔτε ἄλλο σοὶ ἔνεστιν κωλύσῃ, τοῦτο αὐτοῦμαι, ζωγραφῶν ἡμῖν ὑπογραμμὰ γράμματα τῆς θερμῆς σου καὶ γνησίας ἀγάπης. ἰῶ γὰρ τούτων ἀπολαύωμεν συνεχῶς ἀπαγγελλόντων ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας καὶ τῆς εὐθυμίας σου, ἵν' ἐντεῦθεν καρπωσώμεθα πάμπολλα. σὺ μόνον ποίησον, πλείω ἡμῖν χρεὼν χάριν, μὴ καπήσῃ τοῦτο ποιῶν. οἶδα γὰρ ὅπως αὐτεχόμεθά σου τῆς εὐθυμίας, ὅσῳ ἀεὶ περὶ ἐμοῦ σοὶ ἐμφῆναι ἐπιδεικνύμενα τὴν ἀγάπην. χ. βραχυλόγια

ϛ. ΤΗ ΑΥΤΗ.

ΗΜεῖς, κἂν αὐτὴ ταραχικὸς ὑπάγελλης, ἵν' παυσώμεθα, ὁσάκις ἂν ὑπατύχωμεν περὶ σοῦ τοῦδε ἐκεῖσε ἀφικνουμένων, χαίροντες πρὸς τὴν εὐθυμίαν τὴν σὴν. ἐβουλόμεθα μὲν γὰρ ἡ σὲ ταῦτά σε παραθυμουμένην ἰδεῖν, ἡ σφόδρα τοῦτο ἐπεθυμοῦμεν. ἀλλ' ὅπερ τοῦτο ἐργάδες ἴσως κατεφθήν σε τῇ εὐθυμείᾳ (τοῖ γὰρ τῶν Ἰσαύρων πέπαυται πάντελῶς) τὴν χθὲς ἀπὸ τοῦ χαίρειν συνεχῶς τῇ μιότητί σου παράκλησιν οὐ παυσόμεθα πρέχοντες ἑαυτοῖς. ἐπεὶ γὰρ ἰσάκις ἂν ὑπατύχωμεν γραμματηφόρου ἐκεῖσε παραγινομένου, οὐ τὴν τυχοῦσαν καρπούμεθα εὐφροσύνην ὑπιστέλλοντές σε τὴν ὑμιότητα. ταῦτ' οὖν εἰδῶμεν, κυρία μὲν κοσμιωτάτη καὶ εὐλαβεστάτη, καὶ αὐτὴ ταυτὸν πεισθεῖσα παρακλῆσιν τοῦ συνεχῶς ἡμῖν ὑπιστέλλειν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς καὶ τῆς εὐθυμίας. ὥσπερ γὰρ τῆς ἀποδημίας ἕνεκεν σοὶ ἐγκαλοῦμεν διὰ τὸ "δόξαι δυσκολίαν ἔχειν τὸ πρᾶγμα· ὅτων τῆς σιγῆς ἕνεκεν τὰ μαχητὰ οὐ παυσόμεθα αἰτιώμενοι διὰ τὸ σφόδρα ὑπεθυμεῖν συνεχῶς μανθάνειν τὰ περὶ τὴν ῥώσεως τῆς σῆς καὶ τοῦ οἴκου σου πάντος. χ. παρακλ. χ. δόξαι

ζ. ΤΗ ΑΥΤΗ.

ΤΙ λέγῃς; πάλιν ὑπεβουλάς ἐδύρη, καὶ δεινὰ πεπονθέναι φῂς; καὶ τί τὸ κωλύον, εἰπέ μοι, εἰς γαλιώδη" κατὰ πλεῦσαι λιμένα, καὶ τούτων πάντων ἀπηλλάχθαι τῶν κυμάτων; οὐ ταῦτά σοι λέγε πάντος ἐπαύδων τὸ χρέος ἀπαιτῶν; καὶ οὐδέποτε ἡμῶν διαφεύδῃς ἠθέλησας, ἀλλὰ καὶ σαυτὴν μυεῖα τοῖς κακοῖς ἀπὸ τοῦ πλοῦ τὰ πράγματα τούτων παρεξενεῦς, εἰς τέλματα συνεχῶς ἐμπίπτουσα, καὶ ἡμῖν ἐκ τοῦ ταῦτα ἱστορεῖν λύπας ἐπάγουσα συνεχεῖς καὶ πυκνάς; ἢ μικρὰς οἴει μενεῖν ἀθυμεῖν ἀκούσαντα ταῦτα, ἃ πρὸ ἑπτὰ ἡμερῶν ἔπεσε λαβεῖν, ὅτι παρὰ τῶν οἰκείων, ἤτοι ξένων (ἰδίοις γάρ σοι χρήσομαι τοῖς ῥήμασι) παρεδόσαν ἐπιστολὰς ἀπειλούσας καὶ τραχυδίας χαλεπάς; μέχρι τίνος τοῦ καιροῦ παρεστρουθίς, ὃ διαδὲς σε τὴν ψυχὴν ὄμματος ὑπέβαλλουσα; μέχρι τίνος οὐκ ἐλεύθερος σαυτὴν πικροτάτης δουλείας; πῶ δαὶ καὶ ὁ κωλύον σοὶ ταῦτα παραμυθέσθαι, καὶ περὶ τούτων ἡμᾶς κοινὴν βουλεύσασθαι; καὶ γὰρ ἔφης μοι δὴ αἰσθήσειν τούτων λαθεῖν, εἰ τοῦτο γένοιτο. ἐγὼ" σφόδρα ἐκπλήττομαι καὶ θαυμάζω, καὶ αἰτίαν οὐδεμίαν εὑρίσκω τοῦ σε ὑπὸ τοσοῦτον ἡμῶν ἀπολαφθῆναι, ἢ [καὶ] ῥᾳθυμίαν καὶ ὄκνον μόνον. καὶ γὰρ τῆς ὁδοῦ τὸ μέσον ὁλίγον καὶ ἡ τοῦ ἔτους ὥρα πρὸς ἀποδημίαν σφόδρα ὑπότριβεια, οὔτε κρυμῶ, οὔτε θάλπει λυττώσα. ἀλλὰ πάλιν ἴσως ἡ πάντων σοι μήτηρ ἀεὶ τῶν κακῶν ἡγουμένη, λέγω δὴ τῶν βιωτικῶν ἡ Φερωνίς, αὕτη καὶ νῦν κώλυμα ἦν. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ παραθυμουμένῃ χάριν ἔχω πολλήν, καὶ μὴ παραθυμουμένῃ οὐκ ἐγκαλῶ, οὐδὲ δυσχεραίνω· ἀλλ' ἔχω μὲν τῷ ἀγαπᾶν, ἰῶ ἀεὶ περὶ τοῦ σοῦ ἐμφῆναι ἐπιδεικνύμενον, χ. βαρ. χ. ἀγα. χ. πλεῦσαι ἴσ. λέπτυ ἢ

μίων, ἀκμάζουσαν· ἀλλ' ὧδε σφόδρα τὴν ὀδυνωδεστάτην ἀκοὴν ἔλαβον μειδίοις τε ἐμπεπλεγμένην ῥεφθμάτων βιωλικῶν τε Φερντίδων φορτίοις. Εἰ δὲ μὴ ἡμᾶς ἡ τῆς ἐξοδείας ἀνάγκη πεδήσασα σὺν ταῦτα κατέχει, οὐκ ἂν ἔσκυλόν σε τὴν βύλησίν σου· ἀλλ' εἰ τῆς ἀσθενείας ταύτης, ἧς ἔχω νῦν, ἀσθενέστερον εἶχον, αὖθις ἂν ἐξέδραμον, καὶ οὐκ ἂν ἀπέστην ποιούμενος ῥεφθματοβύκλους, ἕως ἂν σε τῆς ζάλης ταύτης τὸν λιμένα κατέστησα. Ὅπως δὲ τοῦτο οὐκ ἔνι, ἐβουλόμην ἂν ἀγλωμοσύνως σοὶ τὰ τῶν ἡμῖν ἀνακοινώσασθαι. Εἰ δὲ μηδὲ τοῦτο βύκλον, ἀλλ' ἐργώδες, οὐ παυσόμεθα ἀφ' ἑαμμάτων ἀγανοοῦντες καὶ συμβουλεύοντες, ὡς ἀφελώμεθα τὰ χοιρία, ἀφαιμάξωμεν τὰς πλευρίτιδας, ἀφελάσωμεν τὰς πέδας τῆς σῆς ψυχῆς, καὶ μὴ ἐλευθερίας καὶ βυκολίας βαδίζειν πολλῆς. Οὕτω γὰρ ἂν μόνον τὴν σὺν ταῦτα βύφεσσιν καρπώσῃ, ἀλλὰ καὶ ἂν ὑφεσσῶν μὴ πολλῆς λήψῃ τῆς βυκολίας, ὧν * μέλλῃς μικρὸν ὕστερον σὺ τῷ καιρῷ τῆς σπουδῆς ἀποδημίας ἀκούσας ἀφίσασθαι, ταῦτα ἐκοῦσα" ῥεφπέμψασα εἰς σὸν ἀσυλήτους ἡσυχίους, καὶ ἀφ' τούτων σοι σὸν ἀκηράτους σκαίους καὶ μηδέποτε μαθημοιδίους ῥεφαποζυθεμένην ῥεφθμοῖς.

* ἂν χ. παρέπεμψον

η. ΤΗ ΑΥΤΗ.

Πολλάκις μὲν ἐπεσκαλκάμην σε πρὸς τὴν εὐλάβειαν· ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο δὲ πολλάκις ἡμῖν, ἀλλ' ἐβουλόμεθα μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοῦτο ποιεῖν. οἶδα γὰρ ὅπως ἀγαπᾷμεν ῥεὶ τὴν ἐμμέλειαν τὴν σήν. Ὅπως δὲ τοῦτο οὐκ ἔνι, νενίκηκε μὲν ἀεὶ ἡμῖν αὐτοῖς τὰ μέγιστα χρεωζόμενοι τὴν ὀφειλομένην ἀπὸ πλεονεξίων πρόσρησιν, συνεχῶς τε καὶ διηνεκῶς βυλόμενοι μανθάνειν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς καὶ τῆς θυμιότητος. ῥεδιακαλῶ τοίνυν, εἰδυῖα ἡλίκα ἡμῖν χρεία ταῦτα ὑπισέλλεται, ἔργον ποιήσασθαι τοῦτο ῥεδιακληθῆναι ὃ συνεχῶς ἡμῖν ταῦτα ὑπισέλλει. ἐπεὶ δὲ νῦν οὐχ ὡς ἔτυχεν ἠλγήσαμεν, ὅτι μόνοις πᾶσιν, ὡς" Εἰσῳ, γνωρίμοις δὲ ἡμῖν ἀγαπητὰ μέλλοντος σὺ ταῦτα ῥεδιαγίνεσθαι, τὸ κυρίου μὲν τὸ πιμωτατον Λιδωμίου, οὐκ ἐπέσκλασε ἡμῖν, ἀγνοήσασα κἂν ἴσως· πλὴν ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἀλγοῦμεν, ὅτι ἀγνοῆς σὸν ἐκφθεν ῥεὸς ἡμᾶς ἐρχομένους. ἡμᾶς γὰρ οὐ παυόμεθα ῥεεργαζόμενοι καὶ πολυῥεφαμονοῦντες σὸν σπουδὴν ῥεὸς ὑμᾶς ῥεδιαγλωμοῦσαι, ἵνα δέξῃ δι' ἐκείνων ἡμῖν τὸν ὑπιθυμίαν τὴν ἑαυτῆς πλεονεξῶν. αὐτὴ δὲ ὅτι, ὃ συνεχῶς ὑπισέλλει ῥὸς τὸν σὸν ἐμμέλειαν.

χ. ἡμῖν

θ. ΤΗ ΑΥΤΗ.

Καὶ ταύτην σε τὴν ἀγάπην" ἐπεδέξας τὴν γνησίαν καὶ θερμὴν, ὅτι καὶ σὺ ἀῤῥωσίᾳ ὄσα, οὕτω συνεχῶς ἡμῖν ὑπισέλλεις. ἡμᾶς δὲ ὑπιθυμοῦμεν τῆς τε ἀῤῥωσίας σε ἀπαλλαγῆναι, καὶ σὺ ταῦτα ῥεδιαγλωμοῦσαι, ὅταν ἐξῇ, θεάσασθαι· καὶ τοῦτο οἶδα καὶ αὐτὴ, κυρία μὲν κοσμιωτάτη καὶ βυλαβεστάτη. ἐπεὶ οὖν, ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν ἐπέσκλασα, νῦν σὺ φρονιδὶ μείζονι καθεστήκαμεν (καὶ γὰρ ἀπὸ τῆς χαμαιῦ ἐστοχασάμεθά σε τῆς ἀῤῥωσίας τὴν ἐπαφολιὴν) ἀφ' οὗ τοῦτο ἰώμεθα αὖ ῥὸς ὃ βέλτιον ὑπιδῷ σοι ὃ σῶμα, ὅπως ἂν βούλει, δηλώσας ἡμῖν ῥεδιακλήθητι τοῦτο αὖθις, ἵνα βαρυτάτης ἡμᾶς ἀνεθῶν ποιήσῃς φερντίδος. ὅτι γὰρ [καὶ] νῦν οὐκ ἐν μικρᾷ καθεστήκαμεν ἀθυμίᾳ τῆς ἀῤῥωσίας ἔνεκεν τῆς σῆς, σαφὲς αὐτὴ ἀγνοῆς. Εἰδυῖα τοίνυν τὴν Φερντίδα, ἐν ᾗ νῦν ἐσμεν, ὅπερ ῥεπεκαλέσαμεν ποιῆσαι, κατασβάσον· εἰ δὲ τὰ μάλιστα σαφὲς σοι εἰς τοῦτο σῆς ῥεδιακλήσεως, ἀλλὰ δι' οἶσθ' ὅτι ὅσων ἂν ὑπιτύχῃς χαμαιτηφόρων, ὃ παύσῃ δι' ἑκάστου ἡμῖν ὑπισέλλουσα.

ΑΕΤΙΩ.

ι. ΑΕΤΙΩ.

ΗΜεῖς σε τῆς ἀγάπης οὐδέποτε ὑπολαβέσθαι δυνάμεθα τῆς θερμῆς καὶ γνησίας καὶ πυρωμένης, τῆς εἰλικρινοῦς δὲ ἀδόλου· ἀλλὰ διὰ παντὸς ὑπὲρ ἀμφοῖν σε πεῖ- 5
φέρομεν, καὶ ἔχομεν ἐγκεχαραγμένον ἡμῶν τῷ Σωτῆρι. καὶ "ἐσχάτως μὲν καὶ ὁρᾶν σε συνεχῶς· ὅπερ ἦν τοῦτο πάντων οὐχ ἧττον, ἀφ' ὧν γραμμάτων τὴν ὑπερβολὴν τὴν ἑαυτῶν "πληροῦμεν, τὴν ὀφειλομένην πρόσοψιν ἀποδιδόντες σε τῇ" φιλοξενίᾳ· καί σε πάντα καλοῦμεν καὶ αὖθις Σωτῆρι ὑμῖν ὑπαγγέλλειν. Εἰ γὰρ καὶ σε ἐρημία ἀφαιρεῖσθαι πολλή, καὶ 10
ἔτι φόβου ληστῶν πολιορκοῦμεν, καὶ σε ἀῤῥωστία τυγχάνομεν, ἀλλ' ἐμὲ δέξωμαι γράμματα πάντα τῆς ὑγιείας τῆς σῆς εὐαγγελιζόμενα "ἡμῖν πρὸς τῆς ὑγιείας σου, πολλῷ καὶ σε ἄλλοτε ἅπαντες χαρπωσόμεθα τὴν παρουσίαν. Εἰδὼς οὖν ἀλίγα ἡμῖν χρείᾳ, καὶ ὅσον ἡμῖν πρέξεις τὴν εὐφροσύνην. μὴ φθονήσῃς ἡμῖν τῆς τοσαύτης ἡδονῆς· ἀλλὰ κατάδαζε ἡμῖν Σωτῆρι ὑπαγγέλλειν. πολλῷ γὰρ ἐντεῦθεν καρπωσόμεθα τὴν ἡδονήν.

ια. ΑΚΑΚΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

ΟΟὕτω θερμὸς ἡμῶν ἐραστής, ὁ ὥσπερ σφόδρα πρὸς ἡμᾶς παρακείμενος, οὐδὲ γραμμάτων ἡμῖν μεταδίδως τῶν σῶν. καίτοιγε ἤδη ἐπεσάλπικαμεν καὶ ἅπαξ καὶ δίς, ἀλλ' ὅ ἀκριβέστερος πρὸς τοῦτο γέγονας. ἐποίησεν τοίνυν ἀλίγα ἡμῖν χρεῖαν πρὸς τῆς ὑγιείας σου δηλαδή, μὴ πολλοῦ τοῦ πάχους ἡμῖν γράψας παράκλησιν. πολλῷ γὰρ καρπούμεθα παράκλησιν, καὶ πρὸς τῆς ὑγιείας ὑμῶν τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς μᾶλλον ἢ Σωτῆρος.

ιβ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΚΟΡΙΝΘΟΥ.

ΟΙδα τὴν ἀγάπην, ἣν ἐπιδείκνυσθε πρὸς τὴν τιμιότητα, καὶ πῶς ὀλίγα σοι συμβαίνοντα, σπουδάζητε ἡμῶν σε τῷ πόθῳ. διὸ καὶ σφόδρα ἐθαυμάσαμεν ὅτι σὺ οὕτω χρόνῳ μακρῷ οὐδὲ ἅπαξ ἡμῖν ὑπαγγεῖλαι κατεδέξω. καὶ οἶδα μὲν ὅτι γραμματηφόρων πρόσαλῆ ἀσφάλειαν· "καὶ ὅδὲν ἀπιθανώτερον. εἰ γὰρ δὲ πολλοὶ οἱ ἐκεῖθεν ἀφικνούμενοι, ἀλλ' ἔνθα "καὶ θήμεθα νῦν, οὐδεὶς δὲ ταχέως πρὸς ἡμᾶς ἐρχομένων. πλὴν ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο "ὑμῖν εἰς τὸ μηδὲ ἅπαξ δέξασθαι γράμματα· ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς εἰς ταὐτὸν ἔχοντες διαχωρήσαμεν τὴν πρόφασιν, οὐδὲ οὕτως ἐσιγήσαμεν· ἀλλὰ ⓦ κύριόν μου ⓦ τιμιώτατον καὶ θυγατέρα τὴν ἐκείνου τιμιωτάτην διασήσαντες ἐντεῦθεν, ἐπέμψαμεν, ὥστε καὶ τῇ σῇ σωτυχίᾳ τιμιότητι, καὶ ταύτην "ἡμῶν τὴν προσηκείαν ἀποκομίσαι, καὶ μαθεῖν περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς, περὶ ἧς σφόδρα περιεσπούδασεν ἡμῖν μαθάνειν. ἰδὼν τοίνυν αὐτὴν, μετ' εὐνοίας καὶ ἀγάπης καὶ τῆς προσηκούσης φιλοφροσύνης ὡς μέλος ἡμέτερον, ἵνα καὶ ἐπαύσῃ, καὶ περὶ τῆς ῥώσεώς σε δηλώσαι ἡμῖν μὴ κατοκνήσῃς. μεγάλα γὰρ ἡμῖν ἀπὸ τῶν γραμμάτων καὶ ἡ ἐρημία κατεζωμένοις πρὸς ἔξεις τὴν παράκλησιν.

ιγ. ΑΛΥΠΙΩ.

ΑΥτὸς μὲ ἔδεισας μὴ ὦ προτερος ὑπομνῆσαι τοὺς πρὸς ἡμᾶς γράμμασι προπετείας μέμψῃ προπέσης (αὐτὸς γὰρ σε χρήσομαι τοῖς ῥήμασιν) ἐγὼ δέ σε τοσοῦτον ἀπέχω τοῦτο γράψαι, ὅτι καὶ "ῥᾳθυμίας ἐγκαλῶ τὸ βραδυτῆτος ἔνεκεν, καὶ μειζόνως ἂν ἐκήρυξα προτερον

τερον ἐπεσαλκότα. καὶ τοῦτο λέγω, αὐτῇ πάλιν σε τῇ ψήφῳ εἰς ἀπόδειξιν τούτου χεχρημένος. ἔφης γὰρ τοῦτο μάλιστα φιλοσοργίας εἶναι, ὃ καὶ σιωπῶσαι προσεστιν. ἐπεὶ οὖν τό τε δέος σου τῆς προτετείας δυήρηται, ὅπερ ὑ δεόντως ἐδεδοίκεις, τοῦτό τε μειζόνως ἀποδέδεικται σημεῖον ἀγάπης, πέμπε λοιπὸν ἡμῖν νικφάδας γραμμάτων. "οἶδα γὰρ ὅπως ἐ διετέθημεν, καὶ δεχείμεθα πρὸ τοῦ σοῦ ἐμμένειν. κἂν γὰρ εἰς ἐρημότατον τοῦτο χωρίον ἀπενεχθῶμεν, κἂν εἰς αὐτὰ τ οἰκουμένου τὰ τέρματα, τῆς σῆς ψυχῆς, τῆς ἐλευθέρας, τῆς ἁπλάστου, τῆς εἰλικρινοῦς ἀγάπης ἐ δόλον οὐκ ἐχούσης οὐδέποτε δυνησόμεθα ἀπολαθέσθαι. ἀλλὰ καθ' ἑκάστην σε τὴν ἡμέραν φαντάζόμενοι δεχόμεθα, καὶ ἀρέσκει σου τ ψυχῆς δεῖ τ μνήμης ἀναπλάττοντες. καὶ ἐβουλόμεθα μὲν συνεχέστερον βλέπειν· βλέπω γὰρ ἐρ- γῶδες ἡμῖν τοσοῦτον ὑμῶν ἀπωκισμένοις, ὑμῖν γε ῥᾴδιον, πρὸ πάντων ἐσμέν συνεχῶς ἡμῖν βλέπειν καὶ πρὸ τῆς ὑγιείας τ σῆς καὶ πόνου τοῦ σῶμα τοῦ οἴκου. οὕτω γὰρ ἐ ἂν ἀλλοτρία δεχόμενοι πολλῷ χαρπωσόμεθα τὴν πρόσκλησιν.

ιδ. ΑΛΦΙΩ.

Μακάριος καὶ τρισμακάριος εἶ, καὶ πολλάκις τοῦτο, τοιαῦτα ἐργαζόμενος καὶ τοιαύτας βλέπων προαιρέσεις, αἳ πολλοῦ ἂν εὐφροσύνοις προαποπέμπονται σοι τὸν θησαυρόν. οὐδὲ γὰρ ὡς ἔτυχεν ἡμᾶς διετράφωσας, τὰ χρυσᾶ κύριε μου Ἰωάννου τοῦ πρεσβυτέρου ἀπαγγείλας, ὅτι πολλῷ ἐποίησω κοσμοῦντα ἀνάξησας αὐτὸν καὶ ἐκπέμψας εἰς τὴν Φοινίκην. ὅπου γὰρ καὶ χρυσίον αὐτῷ δέδωκας, αὐτὸς μᾶλλον ἐσίγησας, καὶ τοῦτο πρέπον τῇ βλαβείᾳ σου ποιῶν, ἡμᾶς γε οὐκ ἔλαθες· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐγνωμεν, καὶ τ δακρύομεν, ἵνα πλέωμεν. [καὶ] διὰ τοῦτό σε θαυμάζοντες καὶ μακαρίζοντες ὑ παυόμεθα, ὅτι ἐν οἷς δεῖ πλουτεῖν, ἐν τούτοις πλουτεῖς· καὶ σε προσκαλούμεθα συνεχῶς ἡμῖν βλέπειν. εἰ μὲν γὰρ δυνατὸν ἦν καὶ κατ' ὄψιν σε ἰδεῖν, πολλοῦ ἂν ἐποιούμεθα τοῦτο· ἐπεὶ γε τοῦτο πέφυκεν οὐκ ἔνι, γράφε συνεχῶς ἡμῖν, περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς βιαγελιζόμενος καὶ τοῦ οἴκου σου πάντος. οὐ γὰρ τὴν τυχοῦσαν χαρπωσόμεθα πρόσκλησιν ταῦτα μανθάνοντες. εἰδὼς οὖν ἡλίκα ἡμῖν χρεία, μὴ ἀποστερήσῃς ἡμᾶς" τοσαύτης εὐφροσύνης.

ιε. ΑΛΦΙΩ.

Ἐγὼ μὲν ἐβουλόμην συνεχέστερον βλέπειν· ἡ γὰρ γραμματηφόρων ἀσυνίζις οὐκ ἀφίησι τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην εἰς ἔργον ἐλθεῖν. καὶ γὰρ ἡ τοῦ" χωρὶς τούτου ἐρημία, καὶ ὁ τῶν Ἰσαύρων φόβος, ἔ ἡ τῶν χειμώνος σφοδρότης οὐκ ἐπιτρέπει συνεχῶς τινας ἡμῖν ἐπιχωριάζειν· ἀλλ' ὅμως ὑ γενέσθοντες καὶ σιγῶντες τὴν αὐτὴν ἀεὶ περὶ σε διάθεσιν διατηροῦμεν, τὴν προθυμίαν σου ὑ τὴν ἀσυνδιάν σου μανθάνοντες, ἵνα ὑπὲρ τῆς ὠφελείας τῆς σῆς ἐχθρὸς ψυχῆς, τούς τε σὺν βλαβείᾳ ζῶντας ἀναπαύειν ἐσπουδακώς, καὶ τὴν καλὴν ταύτην προαιρετὴν μιμούμενος προαιρετέον. ταῦτ' οὖν εἰδὼς, κύριέ μου τιμιώτατε καὶ βλαβέστατε, συνεχῶς ἡμῖν βλέπε περὶ τῆς σῆς ὑγιείας καὶ τοῦ οἴκου σου πάντος. οὕτω γὰρ καὶ ἐν ἐρημίᾳ ὄντες πολλῆς ἐξόμεθα τῆς εὐφροσύνης, "εἰ τοιαῦτα πρὸς τῆς σῆς τιμιότητος" δεξόμεθα γράμματα.

ιϛ. ΤΩ ΑΥΤΩ.

ΗΜᾶς, εἰ δὲ πάρρω σε καθήμεθα, ἀλλ' ἀκηκόοντές σε τὰ κατορθώματα, δι' ὧν τὸν παλαιὸν μεγαλοψυχίαν, ἣν περὶ τοὺς δεομένους ἐπεδείξω, σκιρτῶμεν, εὐφραινόμεθα, χαίρομεν. καὶ ἐβουλόμεθα μὲν καὶ κατ' ὄψιν σωτυχεῖν σε τῇ τιμιότητι, καὶ πολλὰς πρότερον παρόντες ὁμολογῆσαί σοι χαρίσασθαι. ὅπερ ἐπεὶ τοῦτο τέως οὐκ ἐγένετο, τῷ τὰ Ἰσαυρικὰ ἐπιτελεσθῆναι πλέον, καὶ πᾶσαν ἀποτειχισθῆναι τὴν ὁδὸν (εὐχὴ γὰρ οἶδ' ὅτι, εἰ μὴ τοῦτο ἦν, καὶ αὖθις πρεσβεύσομεν, καὶ πολλάκις ἐποιήσαμεν ἀσυδιάστως ἕως ἡμῶν) ἀλλ' ὅμως τοῦτο τέως οὐ δυνατόν, καὶ γεγράφομεν καὶ προσαγορεύομέν σε τὴν τιμιότητα, καὶ προκαλούμεθα συνεχῶς, ἡνίκα ἂν ἐξῇ, ἐπιστέλλειν ἡμῖν, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας σου καὶ τοῦ οἴκου σου πάντως ἡμῖν εὐαγγελίσεσθαι. ἐν γὰρ τῷ τυχόντι, καὶ σὺ ἴσθι καθήμενοι, ἀπὸ τῶν τοιούτων γραμμάτων τῆς σῆς τιμιότητος καρπωσόμεθα τὴν παράκλησιν.

χ. ἡμᾶς

χ. διὰ τὸ

χ. ἡμᾶς

ιζ. ΤΩ ΑΥΤΩ.

ΟΘεός σοι ἅπαντα μισθὸν δῴη καὶ ἐν τῷ παρόντι βίῳ, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀγῶνι τῆς γνησίας καὶ θερμῆς περὶ ἡμᾶς ἀγάπης, τῆς εἰλικρινοῦς καὶ ἀνυποκρίτου, τῆς ἀκινήτου καὶ ἀπερίτρεπτον. ἃ γὰρ μικρὰ δείγματα τῆς περὶ ἡμᾶς διαθέσεως καὶ ταῦτα οὐκ τοσούτου καθήκοντος διαστήματος ἐπιδείξω, κἂν εἰ μυριάκις τοσαῦτα, ἀλλ' ἂν πολλὰ καὶ μεγάλα. διὰ τοῦτό σοι καὶ χαρίζεσθαι ἴσμεν, καὶ συνεχῶς ἐπιστέλλειν βουλόμεθα, ἀλλ' ἃ δυνάμεθα, ὁσάκις ἂν βουλώμεθα· γεγράφομεν γὰρ ὁσάκις ἂν δυνώμεθα. οἶδα γὰρ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ληστρικῶν ἐφόδων γινομένην σοι τοῖς ὁδοῖς δυσκολίαν. μὴ τοίνυν νομίσῃς ῥᾳθυμεῖν ἡμᾶς, ὅταν μακρὰν σιγήσωμεν σιγήν· ἀλλὰ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν γραμματηφόρων τοῦτο λογίζου, μὴ τῇ ὀλιγωρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ. ὡς εἴπερ δυνατὸν ἦν συνεχέστερον ἐπιστέλλειν, οὐκ ἂν ὠκνήσαμεν πυκνὰ πέμποντές σοι γράμματα. ἡμῖν γὰρ ἑαυτοῖς ἐχαριζόμεθα τὰ μέγιστα, τὴν ὀφειλομένην σοι παρόρησιν συνεχέστερον ἀποδιδόντες. ταῦτ' οὖν εἰδώς, γεγράφεις ἡμῖν συνεχῶς καὶ αὖθις τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. ὅπερ ἔφης ἀπεσταλκέναι ἡμῖν, τοῦτο οὐδεὶς ἐκόμισεν αὐτῷ, ἀλλ' ἐπέστρεψεν ὁ ἔχων διὰ τοὺς ληστῶν φόβους. πάλιν προκαλοῦμαί σε μὴ ποιεῖν τοῦτο, μηδὲ δυσκολίας σεαυτῷ παρέχειν καὶ πράγματα. τὰ γὰρ μεγάλα σοι δῶρα, τὸ γνήσιόν σου καὶ θερμὸν τῆς διαθέσεως· ἃ διὰ παντὸς ἀπολαύοντες εὐφραινόμεθα ἀεὶ τῇ μνήμῃ τῆς σῆς ἀγάπης.

χ. ἡμᾶς

χ. ἡμᾶς

χ. ἡμᾶς

ιη. ΑΜΠΡΟΥΚΛΗ ΔΙΑΚΟΝΩ.

ΕΔεξάμην δευτέραν ἤδη ἔφης δευτέραν ἐπιστολὴν ἐπεσταλκέναι, δέσποινά μου τιμιωτάτη καὶ κοσμιωτάτη. καὶ τὰ αὐτὰ πάλιν λέγω. μὴ κάλει τολμαίνειν, ὃ δευτέραν τοῖς παρ' ἡμᾶς ἐπιπέμψαι γράμμασι, μηδὲ ἁμάρτημα νόμιζε τὸ μέγιστον ἐγκώμιον. ἀγάπης γὰρ ζεούσης καὶ θερμῆς τοῦτο δείγμα ποιούμεθα, καὶ τῆς γνησίας καὶ εἰλικρινοῦς σου διαθέσεως τῆς φλογὸς θερμοτέρας. ταῦτ' οὖν εἰδῆτε, ἵνα δι' ὑμῶν τὴν χάριν σωτηρίαν, παρὰ τὴν ὑγιείας ἡμῖν δηλώσατε τῆς σῆς, καὶ πέμπτε νυφάδας ἡμῖν γραμμάτων τοῦτο ἀπαγγέλλουσας. ἐγὼ γὰρ θαρρῶμεν παρὰ τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς ὅτι σὺ εὐθυμίᾳ καὶ ὑγιείᾳ καὶ ἀσφαλείᾳ καθέσηκε, οὐ μικρὰν δεξόμεθα τῆς ἐν ἀλλοτρίᾳ διατριβῆς παράκλησιν· ἀλλὰ καὶ μείζω καρπωσόμεθα παραμυθίαν, καίτοιγε ἐσχάτην ἐρημίαν οἰκοῦντες.

χ. δευτέραν ἤδη ἔφης σοι δευτέραν

χ. μὴ τολμᾶν

χ. ὅπως δι' ὑμῶν

χ. μανθάνομεν

τες. λογισαι δὴ τοίνυν ὅσιν ἡμῖν ἐργάσηται τὴν ἑορτὴν, μὴ φθονήσης ἡμῖν τῆς καλλίστης ταύτης εὐφροσύνης· ἀλλ' ὡς ἂν ἐγχωρῇ, καὶ οἷόν τε ἦ, διαγγέλλου διηνεκῶς ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ῥώσεως τῆς σῆς.

ιθ. ΑΜΠΡΟΥΚΛΑ ΔΙΑΚΟΝΩ, ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΕΝ αὐτῇ.

Μακρὰν ἀφίσταμαι τῆς μήκει τῆς ὁδοῦ τῆς ὑμετέρας τιμιότητος, ὡς ἂν αἰδραγαθίας ὑμῶν καὶ ὡς ἀρίστειας τῶν προθύμων· οὐκ ἔλαττον ἔμαθον. Ἐσφόδρα ζηλωτὸν ὑμῖν τὸ εὐφυΐας, τῆς εὐστομίας, τῆς ἀνεπιτρέπου γνώμης, καὶ σεμνᾶς καὶ ἀδαμαντίνης διανοίας, τῆς ἐλευθεροστομίας, τῆς παῤῥησίας. Διὰ ταῦτα μακαρίζων ὑμᾶς οὐ παύομαι, ὑπὲρ τε τῶν προθύμων, ὑπὲρ τε τῶν μὴ θελόντων ὑμᾶς ὑποδέξασθαι ἀγαθῶν ὄντων μέλλοντι αἰῶνι, τῶν ἀπῤῥήτων ἐκείνων καὶ πνευματικῶν καὶ λόγου ὑπερβαινόντων. σφόδρα γὰρ ὑμᾶς ἐλύπησας οὐκ ποσότης καθημώσεως διαστήματος, οὐδὲ ὁπίσω λαι καταδύσεμνη. καὶ οἶδα μὲν ὅτι οὐκ ἐκ ῥᾳθυμίας τοῦτο γέγονεν (ὀπίσω μὲν γὰρ ἐγραφούσης ἡμῖν, καὶ σιγώσης τὸν θερμὸν καὶ γνησίον ἀγάπην, τὸν ἐλλιπεῖν δὲ ἀδόλως, τὸν ἰσχυρὸν δὲ τέρπει) ἀλλὰ διὰ τὸ μηδένα εἶναι ὃς ἐπιστρέφει. πλὴν ἀλλὰ καὶ ὅπως ἐγχειρῶ τῇ ἐγχωρίῳ σε γλώττῃ ἡμῖν ὀπίσω λαι καὶ τῇ χάριτι τῇ σῇ. σφόδρα γὰρ αὐτεχόμεθα, καθάπερ καὶ αὐτὴ οἶδα, τὸ ζηλωτὸν ὀπίσω λαβεῖν δέχεσθαι ἐν δὲ τῆς εὐλαβείας τῆς σῆς, ὥστε καὶ ἐκάστοτε ἡμέραν μεμνῆσθαι ἡμᾶς τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς, καὶ οὐ μικρὰν τῆς τοσαύτης ἐρημίας καὶ τῶν ἐνταῦθα πειρασάντων πρὸς κλησιν ταύτην ἔχομεν. Εἰδυῖα τοίνυν, δέσποινά μου τιμιωτάτη καὶ εὐλαβεστάτη, ὅσην ὀπτῶμεν ἔχομεν τότε, μὴ στέρησον τὸν καλὸν τοῦτον ἡμῖν χορὸν ἀγρύπνων ἀγρίων. καὶ γὰρ πολλοὶ πολλαχόθεν ἐκπέμπουσιν ἄλγος· ἀλλ' οὐκ ἐγκαλῶ ἐκείνοις ἕνεκεν, ὅτι μὴ γράμματα ἡμῖν ἐκόμισαν πρὸς τῆς σῆς κοσμιότητος. Εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς ἀγνοεῖσθαι πρὸς τῆς εὐλαβείας τῆς σῆς. νῦν μὲν τοι, ὅτε ἐξῆν μετ' εὐκολίας πάσης ὀπίσω λαι, καὶ μάλιστα τοιούτων γεγυμνασμένων αὐτοῦ, σφόδρα ἐπεθύμουν δέξασθαι γράμματα. ἀνάκτησαι τοίνυν ὃ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ ῥᾳθυμηθὲν, καὶ πυκνότητι καὶ πλάτει ὀπίσω τὸ μῆκος τῆς ἐμπορεύσεως ἡμῖν πρὸς μύθησαι σιγῆς.

κ. ΤΗ ΑΥΤΗ, ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΕΝ αὐτῇ.

Τὰ κύματα τὰ πέτρας περιορηγνύμενα, ἐκείνας μὲν οὐδὲ μικρὸν δέρσαι λεύσαι δύναται, ἑαυτὰ δὲ μᾶλλον ὡς ῥᾳδαίᾳ τῆς ῥύμης δέρα λύοντα ἀφανίζει· τοῦτο καὶ ἐφ' ὑμῶν ὄντων ἰδεῖν νοῦν, καὶ τῶν ὀπισουλθούντων ὑμῖν ἐνθυμεῖν. ὑμῖν μὲν γὰρ καὶ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν παῤῥησία, καὶ ἡ πρὸς ἀνθρώπους δόξα πλείων ἐστὶν ἢ ζῆν· ἐκείνοις δὲ κεῖσθαι καὶ αἰσχύνη καὶ ὄνειδος. ἐπεὶ καὶ τοιοῦτον ἄρετή, καὶ τοιοῦτον κακία· ἡ μὲν καὶ πολεμουμένη μᾶλλον ἀνθῇ, αὐτὴ δὲ καὶ πολεμοῦσα ἀνθενεστέρα γίνεται, καὶ ταύτῃ μάλιστα καταλύεται). μεγίστω τοίνυν ἔλυσας πρὸς κλησιν τῷ γνωμένων τὸν ὑποθέσιν. χαίρετε καὶ εὐφραίνεσθε καὶ κεκραταιοῦσθε. ἵστε γὰρ ἐφ' οἷς ἀπεδύσασθε ἐπάθλοις εἰς τὴν ἀνδρείας ταύτης ἀγῶνα, καὶ ποῖα ὑμᾶς καρτερήσαντας καὶ εὐμενεῖς τῷ Θεῷ ποιήσαντα δυνάμενα ἀγαθά, ἃ οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ὅτι καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη. καὶ τὰ μὲν λυπηρὰ τοιαῦτα πρόσκαιρά ἐστιν, καὶ ὡς πρόσκαιρα συγκαταλύεται βίῳ, τὰ δὲ ἀπόντα ἐπάθλια ἀΐδια καὶ μένει· καὶ τῶν ἐπάθλων δὲ ἐκείνων, ὃ μικρὸν καὶ ἀπόντων καρποῦσθαι ἡδονὴν, τὴν ἐλπίδι τὸ χρηστὸν

Σωκράτους, καὶ τὴν σοφίαν τὴν ἐκείνων τρέφομεν. Ταῦτα οἶδα ὅτι καὶ τὴν ἡμετέρων οἶδα γραμμάτων. Ἀλλ' ἵνα μακρὰν ποιήσωμεν τὸν ὑπισχνούμενον, ἀκούεται· ἵνα τὸν ἀποδέκτην. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι σφόδρα ἡμῶν τῶν γραμμάτων ἐρᾷς, καὶ μᾶλλον ὑπερβολὴν σφόδρα· καὶ τοῦτο οἶμαι αἴτιον εἶναι τοῦ συνεχῶς ἡμῖν ἐγκαλεῖν, ὅτι μὴ πολλάκις ἐπιστέλλομεν. οὐ γὰρ δυνάμεθά σου κορέσαι τὴν ἐπιθυμίαν, κἂν καθ' ἑκάστην πέμπωμεν γράμματα, ἀλλὰ δοκοῦμεν κεκρεμάσθαι τῶν ὑπισχνουμένων. ὁ Θεός σοι μισθὸν δῴη, ἀντὶ τῆς ἀμοιβῆς τοσαύτης σοῦ ἡμᾶς ἀγάπης καὶ ἐν τῷ παρόντι βίῳ, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. ἡμεῖς μέντοι οὐ διαλιμπανόμεν διά τε ἐπιστολῶν συνεχῶς ὑπισχνούμενοι. ἡμῖν γὰρ αὐτοῖς τὰ μέγιστα χαριούμεθα τοῦτο ποιοῦντες, ἀντὶ τῆς σῆς ψυχῆς συνεχῶς διά τῶν γραμμάτων προσαγορεύοντες. Ἐν γὰρ τῇ ἀγάπῃ, ἣν ἐνέθηκας ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς, ταύτην διηνεκῶς ἀκμάζουσαν διατηροῦμεν, καὶ πλείονα τούτου πάλιν ἀπολειφθῆναι ὑμῖν χρόνον, ὡσὰν ἐντεῦθεν αὖτη ἀμαυροτέρα γένηται. ἐν γὰρ διανοίᾳ πάντα χρὴ φέρομεν ὑμᾶς, ἐκπληρούμενοι δὲ ἀπείρεσθαι ὑμῶν τῆς γνώμης καὶ τῶν πολλῶν ἀνδρείας. γράφε δὴ καὶ αὐτὴ συνεχῶς ἡμῖν περὶ ὑγιείας τῆς σῆς εὐαγγελιζομένη καὶ τὰ οἴκοι σου πάντα, ἵνα πολλῶν καὶ ἐντεῦθεν καρπωσώμεθα τὴν ἀπόκλησιν.

κα'. ΑΝΑΤΟΛΙΩ ΕΠΑΡΧΙΚΩ.

Οὐκ ἐπιστέλλω καθ' ἡδονὴν πρὸς τὸν σὸν ἀδελφόν, πολλὰ δὲ οὐ ῥᾳθυμίᾳ τοῦ σιγᾶν ἐργάσατο, ἀλλ' ἀρρωστία μακρά· ὡς τῇ γε ἀγάπῃ διηνεκῶς σοι συνδεδέμεθα, ὃ γνήσιόν σου τῆς ἀγάπης εἶδος, ὃ ἐλεύθερον τῆς γνώμης, ὃ ἁπλοῦν δὲ εἰλικρινές, καὶ οὐκ ἐπαυσάμεθα πρὸς ἅπαντας ἀνακηρύττοντες τὸν ἀληθῆ, ἧς συνεχῶς ἀπολαύσαιμεν καθ' ἡμᾶς τῆς σῆς διανοίας, καὶ πάντες μόνον, ἀλλὰ δὲ ἅπαντες. οὐδὲ γὰρ μετὰ τὴν ἀποδημίαν ἔλαθεν ἡμᾶς, ὅσα καὶ ποιῶν καὶ λέγων ὑπὲρ ἡμῶν ἐπονήσατο. ὁ Θεὸς σοι δῴη μισθὸν τῆς τοιαύτης σπουδῆς, καὶ ἐν τούτῳ, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. ἵνα δὲ καὶ πλείονος ἀπολαύσωμεν ἡδονῆς, μὴ γράφοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ γράμματα δεχόμενοι καθ' ἡμῶν τῆς ἐμμελείας τῆς σῆς, ὑπισχνεῖται ἡμῖν καθ' ἑκάστην περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς διαγγέλλομεν· ἵνα δὲ καὶ τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ χαθεζόμενοι, πολλῶν καρπωσώμεθα τὴν ἀπόκλησιν. σὺ γὰρ δέξῃ μᾶλλον ὑπισχνουμένων τῆς ἀγάπης σου, καὶ περὶ τῆς ῥώσεως ἡμῶν ἀπαγγελλούσης τῆς σῆς καὶ τῶν σοι συνόντων ἀπάντων, πολλῷ καὶ ἐν ἀλλοτρίᾳ διατρίβοντες γῇ δεξόμεθα καθ' ἑκάστην.

κβ'. ΑΝΑΤΟΛΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΑΔΑΝΗΣ.

Ἐγὼ μὲν ἐν συγχύσει ἐπιθυμοῦσα σου τῇ ὑμετέρᾳ, καθ' ἡμέραν ἀκούων θερμὸν ἔρωτα, ὃν περὶ ἡμᾶς ἔχεις, καὶ ταῦτα μὴ συσπώμενος ἡμῖν ἐλπὶς ἐλεύσεσθαι διὰ ταχέων τῇ τῶν γραμμάτων ὁμιλίᾳ χαρὰν ἑαυτῷ παρέχων μείζω. Εἰ γὰρ καὶ ἐρημότατον χωρίον, εἰς ὃ νῦν ἀπωκίσθημεν, ἡ Κουκουσὸς, καὶ κινδύνων γέμον πολλῶν, καὶ φόβου διηνεκοῦς τῶν ληστῶν πολιορκούμενον, ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἡμᾶς θορυβεῖ, οὐδὲ παραγίνεται τῆς ὑμετέρας ἀπολαύσεως ἀγάπης· ἀλλὰ εἰ καὶ τῷ σώματι διεσπάκαμεν, τῇ δὲ ψυχῇ συνδεδεμένοι μετὰ πολλῆς τῆς σφοδρότητος ὑμῖν, τὸν ὑμέτερον μᾶλλον, τὸν ἀπάσχον καὶ ἀπόλεμον, ἢ τὸν Κυκησὸν οἰκεῖν δοκοῦμεν, ἀεὶ μεθ' ὑμῶν ὄντες τῇ διανοίᾳ, καὶ ὁ πονηρὸν δὴ ὧν, ὑπὲρ διανοίας σπουδάζοντες.

κγ'. ΑΝΘΕΜΙΩ

κζ. ΑΝΘΕΜΙΩ.

Ἀλλοι μὲν σε τῇ φαυλοτητι καὶ τῆς ἀσωτειας καὶ τῆς ἐπιχρότητος (ωνόδυν)· ἐγὼ
5 δὲ αὐταῖς ταῖς ἀρχαῖς τῆς σῆς ἔνεχεν μεγαλοψυχιας. οὐ γὰρ σε κατεκόσμησαν,
ἀλλ' ἐκοσμήθησαν ὑφ' ὧν σὺ. ὅπερ καὶ ζοιδτον ἡ ἀρετή· οὐκ ἔξωθεν δημεύεται τὰς ἴμας,
χ. πέχευπα ἀλλ' αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ φέρει τοὺς ἱμιλλωμένους τύτοις· ὃ δὴ καὶ σὲ ἐποίησεν, οὐκ αὐ-
τὴ πρὸ ἐκείνων λαμβάνουσα. Διὰ δὴ τῦτο οὐδὲ τεθνήκαμεν τῷ φιλτάτῳ νῷ ὃν εἶ
σέ. οὐδὲν γὰρ ἐγένετο πλέον· οὐδὲ ὕπαρχον καὶ ὕπατον ἡμεῖς φιλοῦμεν, ἀλλὰ
10 δεσπότην μὲν ἡμερώτατον Ἀνθέμιον, πολλῆς μὲν ζωέσεως, πολλῆς δὲ γέμοντα
φιλοσοφίας. διὰ σε καὶ μακαρίζομεν, οὐχ ὅτι τοὺς θείους μύθους τύτους, ἀλλ' ὅτι
δαψιλεστέραν ἔλαβες ὕλην εἰς τὸ τὴν ζωὴν σου καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἐπιδείξασθαι
καὶ τοῖς ἀδικουμένοις πᾶσι (ωνοδόμα, πλατυτέρους σε λιμένα τῆς ψυχῆς ὁρῶντες μείζω δυ-
νάμενον λῦσαι ναυάγια, καὶ τὸν εἰς ἑκατὸν κλυδωνίου κατανεχθέντας ἀδικουμένους ἐξ ὑ-
γείας πλεῖν. διὰ τῦτο σκιρτῶμεν, διὰ τῦτο χαίρομεν τὴν σὴν ἀρχὴν καινὴν ἑορτὴν
15 τῆς ἐπιρρεαζομένων εἶ) νομίζοντες, ἧς δὲ αὖθις νεῶν ἀπολαύομεν, οἰκείαν ἡδονὴν εἶ) ἡγούμενοι
τῶν σῶν κατορθωμάτων τὸ μέγεθος.

κθ. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΑ.

Ἐδὴ μὲν τὸν ὑμέτερον εὐλαβεῖσθαι μὴ τοῖς ῥήμασι τῶν εἰρηκότων ἀπατᾶσθαι
χ. αἰνιχεῦσα τὸν δικαίου, ἀλλ' ἐν τῷ πλήθει τῶν ψεύδους μὴ πολλῆς τῆς σκέψεως" αἰνιγματεύειν
τὸν ἀληθῆ. Εἰ γὰρ ἅπαντα τὰ θρυλλούμενα ἀληθῆ ἦν τοῖς λόγοις, κινδυνεύσειν
ἂν ἅπαντες· εἰ δὲ κρίσει καὶ νόμοις αἰνιγματεύεται καὶ λανθάνοντα, κριτήριον ἂν ἔγωγε πρὸ ὑ-
μῶν ἐπιζήτησα, εἰ μή τις ἑτέρα αὖθις ὅπλα συκοφαντίας μοι ὑπεπνεύσει. δέδοικα γὰρ,
δέδοικα λοιπὸν μὴ σκιὰς καὶ τὰ φαντάσματα, ὅπερ αὖθι ἐδικαιώσατε ὕτως. Ⓐ φίλοι
τὸν φιλίαν ἠρνήσαντο, Ⓐ πλησίον ὄντες πόρρωθεν ἔστησαν, καὶ πόρρωθεν ὄντες τὰ βέλη τῆς συ-
κοφαντίας ἐπεπόξευσαν· ὁ μέσῳ ὢν τῶν λιμένος ὄντα με ναυάγιον ἐποίησατε.
ἀλλ' εἰ καὶ τῆς πόλεως ἐκβάλλομαι, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀπείργομαι, πείθομαι πᾶσι
πᾶσαν ἀποδύσασθαι τιμωρίαν. κέκριται γάρ μοι φιλοσοφεῖν, καὶ φέρειν γενναίως τὰ δυ-
χ. ἐπομωτέ- σχερῆ. οἶδα γὰρ, οἶδα σαφῶς τὸν ἐρημίαν" εὐτονωτέραν εἶ) τῆς πόλεως, καὶ τὰ θηρία τῶν
ρων ἀνθρώπων φίλων ἡμερώτερα. ἔρρωσο.

λ. ΑΝΤΙΟΧΩ.

Ποτὲ γὰρ ὑπολαβόντες δυνάμεθα τῆς γλυκείας σε καὶ θερμῆς διαθέσεως, τῆς γνησίας
καὶ εἰλικρινοῦς ἀγάπης, τῆς ἐλευθέρας γνώμης καὶ ὑψηλῆς, τῆς πεπρησμένης
ψυχῆς; καὶ γὰρ πρὸς αὐτὰς ἀπελθόντες τὰς ἑκατὰς τῆς οἰκουμένης, πάντα χρὴ σε
πεφιέσθαι ἀπιόντες, ὡς θερμὸν ἡμῶν ἔρασταὶ καὶ σφόδρα ἡμῖν τοῖς τῆς ἀγάπης νόμῳ
ζωνδεδεμένοις. διὰ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ἐρημίαν τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἀπικνεῖσθαι,
τὸν Κουκυσὸν λέγω, καὶ οὐ ῥᾳδίως ὑπετυχόν τῶν τὰ γράμματα διακομιζόντων δυνά-
μενοι, πολλὰ ἐποιησάμεθα παρακαλοῦντες ὑπιζητῆσαί τε καὶ βύρσην Ⓐ ταύτην ἡμῖν τὸν ὑπογρα-
φέα διακομίζοντα, ὥστε σε πρεσβεῦσαι τὴν φαυλοτητα, καὶ τὸν ὀφειλομένου πρόσ-
ρησιν ἀποδοῦναι τῇ μεγαλοψυχίᾳ τῇ σῇ. ὅπερ ἂν καὶ ἐγὼ, ἐξ ὧν ἤδη πεποίηκας, οὐ δέησε

τῆς πρὸ ἡμῶν ὑποψίας εἰς ὃ ζωεχῶς ἡμῖν ἐπιτέλειν, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς εὐαγγελίζεσθαι. οὐδὲν οἶμαι δεῖν ἀμφιβάλλειν. καὶ γὰρ ἐν τῷ τυχεῖν καρπωσόμεθα πολλάκις, ὅταν πρὸ ὑμῶν τῶν ὄντως σφόδρα ἡμᾶς ἀγαπώντων δεχώμεθα γράμματα περὶ τῆς ῥώσεως τῆς ὑμετέρας δηλοῦντα, καὶ τὴν ἀγάπην μᾶλλον τῶν ἐπιστολῶν συνεχῶς αὐξανούντων, καὶ τὴν προῖσαν τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ποιουμένων φαντάζεσθαι. ἔρχεται γὰρ πυκνότης ἐπιστολῶν, ὅταν πολλὰ γνήσιον φέρηται, καὶ τῆς προῖσας ἐφίεσθαι τὴν ἡδονήν. 5 κ. τῆ ὑμετέρᾳ

κϛ. ΑΝΥΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

Ὀψὲ μὲν ἐν βραδέως ἐπεσάλπαμεν σε τῇ ἀγάπῃ· ἀλλ' οὐχ ἑκουσίως ἡμῶν ἡ μακρὰ αὕτη σιγὴ γέγονεν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ χωρίου ἐρημίαν, ἐν ᾧ καθείργμεθα, ἢ διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν τὴν περὶ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην. νῦν γοῦν ἐπιλαβόμενοι τοῦ καιροῦ μᾶλλον τοῦ πιμωτάτου καὶ βελτιεσάτου πρεσβυτέρου, τὴν πάλαι ὀφειλομένην ἀποδεδώκαμεν περίσρησιν τῇ τιμιότητί σου, χαρίεσσι πολλὰς ὁμολογουμένως σου τῇ βελτιείᾳ, ὑπὲρ τῆς ἐξαίσεως καὶ τῆς ἀνδρείας τῆς ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν. δεξάμενος τοίνυν αὐτὴν, δίκαιος μὲν πιμώτατε, ὡς σοι πρέπον ἐστί, καὶ τὴν περίσρησιν περὶ αὐτὴν φιλοφρονούμενος ἐπιδεξάμενος, μὴ ἀποκάμῃς δι' συντελοῦντα τῇ κοινῇ διορθώσει τῶν ἐκκλησιῶν ποιῶν καὶ διαγραφόμενος. οἶδα γὰρ τὸ κατορθώματος ὂν μέτεσος, καὶ ὑπὲρ ὅσων ἐκκλησιῶν Ⓦ καλὸν τοῦτον ἀγῶνα ἀνεδέξασθε, καὶ ὅσοι ὑπὲρ τῆς κοινῆς εἰρήνης πονουμένοις * ἀπόκεινται παρὰ τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ Ⓓ τέφανοι. 10 15 20 * ὑμῖν

κζ. ΑΝΥΣΙΩ, ΝΟΥΜΕΡΙΩ, ΘΕΟΔΟΣΙΩ, ΕΥΤΡΟΠΙΩ, καὶ πᾶσι τοῖς κτ Μακεδονίαν ὀρθοδόξοις ἐπισκόποις.

Πολλὴ μὲν ὑμῶν τῆς ἀγάπης καὶ ἡ ἔμπροσθεν ἀπουσία, καὶ χαρίεσσα ὑπὲρ τούτων ὁμολογουμένη, ὅτι σὺν ὕτω χρόνῳ μακρῷ ἔσητε μὴ τῆς περισκούσης ὑμῖν αἰδοῦς, μηδενὶ εἰκόντες τῶν ζωαρπάζειν ἐπιχειρούντων. παρακολουθοῦμεν γὰρ καὶ ὃ τέλος ἐπιθεῖναι, οἷς περισκόν ἐστιν. ὅσῳ γὰρ πλείονα τὰ τῶν καμάτων ὑμῖν, μείζονα καὶ τὰ τῶν ἀντιδόσεων ἕξαι ἐκ τῶν ἀμοιβῶν παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ. καὶ ἐπιθυμοῦμεν μὲν κατ' πρόσωπον ὑμῶν θεάσασθαι τὴν τιμιότητα· ἐπεὶ γὰρ τὰ τῆς ὁδοιπορίας δεσμὰ τοῦτο ἡμᾶς πρεῖλετο, καὶ σὲ ἐνὶ καθίρξε χωρίῳ, Ⓦ κυρίου μου Ⓦ τιμιώτατον καὶ βελτιέσατον πρεσβύτερον ἀπεσάλπαμεν, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν τε ὀφειλομένην περίσρησιν ἀποδιδόαμεν, ἐκ δηλοῦμεν, ὅτι χαρίεσσι πολλὰς καὶ μεγάλως ὁμολογουμένως ὑμῶν τῇ θεοσεβείᾳ ἐν ᾧ ἀμαλιπτόμενοι, καὶ ἀξιοῦντες ὑπὲρ τ' μακρᾶς σιγῆς τῆς ἔμπροσθεν συγγινώμην ἡμῖν νέμειν. οὐ γὰρ δι' ῥᾳθυμοῦντες ὑμῶν, οὐδὲ καταλιγωρούντες τοσοῦτον ἐσιγήσαμεν χρόνον, ἀλλ' ὅπερ νῦν περῶν βουλόμενον Ⓦ δυνάμενον ἐκφυγεῖν ἀμαθίαν, ἔνθα ἀκριβεῖσθε νῦν, καὶ τὰ πρὸ ἡμῶν ἀμαχθέντα γράμματα. δεξάμενοι τοίνυν αὐτὸν μεθ' ὑπούσας καὶ ἀμαθέσεως γνησίας, τὰ περὶ τ' ὑγιείας ὑμῶν δηλοῦν ἡμῖν παρακλήθητε. μείζων γὰρ ἀπὸ τ' τοιούτων γραμμάτων καὶ σὲ ἐρημία καὶ θήμυοι ἔχομεν παραμυθίαν. 25 30 35 40

κη. ΑΡΑΒΙΩ.

Οἶδά σε τὴν ἀγάπην· οἶδά σε τὸ φίλτρον, τὸ θερμὸν, τὸ γνήσιον, τὸ εἰλικρινές, τὸ Ἄμυτις· καὶ ὡς ὅτε δυσχολία πραγμάτων, ὅτε ὄχλος φροντίδων, ὅτε περισά-

στεων πλῆθος, ὅτε χρόνου μῆκος, ὅτε ὁδοῦ διάστημα δυνάται ταύτην ἀμφισβητῆσαι πεῖσαι. διὰ τοῦτο καὶ σφόδρα ὑπεθυμοῦμεν συνεχῶς δέχεσθαι γράμματα παρὰ τῆς ὑμῶν ἀγάπης τῆς σῆς, ἀναγγέλλοντα περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. καὶ ἐγκαλοῦμεν, οὐχ ὡς ῥᾳθυμοῦντι σοὶ ἐγκαλοῦμεν, ἀλλ' ὡς πλειόνων ἐρῶντι ὑπισχνουμένων τοιούτων. ταῦτ' οὖν εἰδὼς, δέσποτά μου τιμιώτατε καὶ ὑμνητέτατε, δίδου ταύτην ἡμῖν τὴν χάριν, κούφιον τε ὄντα καὶ εὔκοπον, καὶ πολλὴν ἡμῖν καὶ σὺ ἐρημίαν καὶ ἀηδονίους παρέχουσαν τὴν ἀφεστώτα.

κθ. ΑΡΑΒΙΩ.

Τὴν χάριν τῆς ἀθυμίας, ἣν ὑπὸ τῆς ψυχῆς προσφέρεις ὑπὲρ τῶν εἰς ἡμᾶς γεγενημένων, σαφέστατα ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὃ γράμμα ὃ σὸν, καὶ περὶ τούτου μὴν ὑπιστάμενος. οὐ γὰρ δυνησόμεθα ὑπὸ λαθέσθαι τῆς πηγῆς τῶν δακρύων, ἣν σὺ ἀρχὴν τῶν καλῶν τούτων ὑφηγούμενος ἠφίεις. πλὴν ἀλλ' ἡ ὑπισχνημένη τῶν δακρύων οὐκ ἐλάττων καὶ τῶν ὀδυρμῶν ἐκείνων ἀπεκάλυψεν ἡμῖν τὴν φλόγα τῆς λύπης τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ τῇ σῇ. τούτων προσδόκα σοι ἀμοιβὰς παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ. ἔστι γὰρ καὶ λύπης μισθὸς καὶ μέγας καὶ πολύς. ἐπεὶ καὶ ὑπὲρ τῶν Ἰουδαϊκῶν κακῶν ἦσαν τινες, οἳ τὰ γινόμενα περὶ αὐτῶν διορθῶσαι μὲν οὐκ ἠδυνήθησαν, ἔστενον δὲ μόνον καὶ ἐνδιώκοντο, καὶ τοσαύτην ἐχαρπώσαντο τὴν ἀμοιβὴν, ὡς, τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπολλυμένων καὶ παντοδαπῶς διδομένων, ἐκείνους διαφυγεῖν τὴν ὀργήν. Δὸς γάρ, φησι, τὸ σημεῖον ὑπὲρ τῶν στενάζοντων καὶ ὀδυρομένων. καίτοιγε οὐκ ἐκώλυον τὰ γινόμενα· ἀλλ' ὅμως ὅπερ κύριοι ἦσαν, ἐποίουν, ἔστενον, ἐνδιώκοντο τὰ γινόμενα, μεγίστην ἐντεῦθεν τὴν ἀσφάλειαν ἐκτήσαντο. μὴ οὖν διαλείπωμεν καὶ ὑμᾶς, δέσποτα μου, στένοντες ταῦτα, καὶ τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν παρακαλοῦντες δοῦναι λύσιν τῶν κοινῶν τῆς οἰκουμένης ναυαγίων. ἴσμεν γάρ, ἴσμεν σαφῶς, ὡς πολλὰ θορύβων καὶ ταραχῆς πεπλήρωται· καὶ οὐχ ὑπὲρ Κωνσταντινουπόλεως μόνον παρακαλῶ, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης· ἐπειδὴπερ ἐντεῦθεν ἄρξασθαι δεῖ τὸ κακὸν, καθάπερ ῥοῦμα πονηρὸν ἐκχυθὲν πολλαχοῦ τῆς γῆς, καὶ ἐκκλησίας λυμαίνεται. ὅταν οὖν ἡμᾶς παρακαλέσας, τοῦτο καὶ αὐτὸς πρὸς ἡμᾶς παρακλήθητι, ἕως ἂν ὑμῶν ὦμεν κεχωρισμένοι τῷ σώματι (τῇ γὰρ ψυχῇ ἀεὶ, καὶ τῇ σῇ θυγάτρᾳ, καὶ τῷ οἴκῳ σου συνδεδέμεθα) συνεχῶς ἡμῖν ὑπισχνοῦ, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας σου εὐαγγελίζεσθαι. οἶδα πλείω ἡμῖν δώσεις τὴν χάριν. ὑπὲρ οὗ ἐκέλευσας ἡμᾶς ἐν τοῖς σοῖς καταμεῖναι, καθὼς ἔμαθον ἐξελθών, οὐκέτι ἔδοξεν ἡμᾶς εἰς Σεβάστειαν ἀπενεχθῆναι, ἀλλ' εἰς ἐρημότατον χωρίον τῆς Ἀρμενίας τὴν Κυκησὸν, καὶ ἐρημότατον καὶ σφοδρότατον τῆς τῶν Ἰσαύρων ὑπερβολῆς ἕνεκα. χάριν οὖν ὑπόμεινον τῇ εὐγενείᾳ τῇ σῇ, καὶ δεδέγμεθα τὴν τιμὴν, ὅτι καὶ ἀπόντων ἡμῶν ἐφρόντισας, ὡς καὶ παρεστηκὸς καταγώγιον ἡμῖν, καὶ παρακαλέσας ἐν τοῖς σοῖς ἡμᾶς καταμεῖναι. ἀλλ' εἴ τινες εἶεν σοὶ φίλοι ἐν τῇ Κυκησσῷ, ἐκείνοις ὅπως ᾖς φίλος παρακλήθητι.

λ. ΑΡΜΑΤΙΩ.

Τί τοῦτο; ἵνα μὴ μετὰ ἀδείας ὑπερπέσωμεν τοῖς σοῖς προσκύσεσιν ἀδεσπότοις, ἐν οἷς δὴ δεόμεθα, πολλὴν παρέχεις τὴν ὀξυτάτην· οὗ γὰρ μάλιστα ἐδεόμεθα, τούτου ἡμᾶς ἀπεστέρησας, τῶν γραμμάτων λέγω τῶν σῶν, τῶν περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς ἡμῖν ἀπαγγελλόντων. οὐκ οἶδα ὅτι τοῖς μάλιστα φιλοῦσι γνησίως τοῦτο προσπαίζουσιν καὶ ποθητόν, καθάπερ οὖν σὺ ἡμῖν νῦν; εἰ τοίνυν βούλει ἡμῖν χαρίσασθαι, δέσποτά μου τιμιώτατε, ἄφες τὸ κελεῦσαι τοῖς σοῖς ἀδελφοῖς θεραπεύειν ἡμᾶς ἐν ταῖς χρείαις ταῖς σωματικαῖς (ἱκανὸς γὰρ δεόμεθα τούτων,

των, ἀλλὰ πάντα ἡμῖν ὡς ἐκ πηγῶν ὀπτήρξῃ) αὐλὸς ἀφθ. χάρτα μικροῦ δὲ μέλθμος τὴν μεγίστην ἡμῖν παρέχε χάριν, καὶ ἧς μάλιστα ἀπολαύειν ὀπιθυμοῦμεν. αὕτη δέ ὅστι ὃ συνεχῶς ἡμῖν γράφειν περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς καὶ τῶ οἴκου σε παντός. Εἰ μὴ γὰρ δυνατὸν ἦν δὲ συγγενέσθαι ἡμᾶς ἀλλήλοις, καὶν ἀέρια σε οἴκοθεν, καὶ ἐν μεγίστης ἠπτησα χάριτος μέρει ὃ θερμόν σε ὕτως ἐραστὴν ἡμῶν ὄντα ἰδεῖν καὶ κατ' ὄψιν αὐτῶν. ἐπεὶ ἢ τοῦτο ὁ τῶν Ι- σταύρων διεκώλυσε φόβος, τὴν γοῦν ἀπὸ τ γραμμάτων ἡμῖν παρεμυθίαν παρέχε δαψιλῶς, καὶ ὃ πάνυ ἀπροφάσιστον.

λα. ΑΡΤΕΜΙΔΩΡΩ.

Πολλῆς ἐνόμισεν ἀπολαύσεσθαι εὐνοίας ὁ κύριός μου Αντίοχος, εἰ μὴ γραμμάτων ἡμετέρων φθάσειε τῇ ἐμμελείᾳ τῇ σῇ. δεῖξον τοίνυν, δέσποτα τιμιώτατε, ὡς οὐ τὴν τυχοῦσαν ταύτην ἐνόμισε· καὶ δεξάμενος αὐτὴν μὴ τ σοι παρέσπευσε εὐνοίας, ἀλλ' ἵνα δίκαιον νομίζῃ καὶ λόγον ἔχῃ, ἕτοιμον σεαυτὸν αὖτις παρασχεῖν παρακλήσεσι, καὶ δεῖξον δι' ἔργων αὖτις, ὡς οὐ μάτην, οὐδὲ εἰκῇ ταύτην ἦλθε φέρων πρὸς ἡμᾶς τὴν ὑπατολήν· ἀλλά γέ- γονέ τι πλέον αὖτις εἰς εὐνοίας καὶ συμμαχίας δικαίας λόγον ἀπὸ τῶν γραμμάτων τῶν ἡμετέρων. ὕτω γὰρ ἀπολαύσεται μὲν τῆς εὐεργεσίας σοῦ, καρπώσεται δ' ἐγὼ τὸν τιμὸν, δι' ὧν σοῦ τῆς εὐεργεσίας ἀπήλαυσε.

ἴσ. κομίζῃ χ. τρ

λβ. ΑΣΕΛΛΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Οἶδα μὲν, ὅτι σοὶ μὲν ὑμῖν δι' γραμμάτων εἰς ὃ δύνασθε ἰῶσαι καὶ ἀνύπλαστόν σθαι τῆς διορθώσεως τῶν ἐκ σκληρίας τῆς ἀνάπλης κατειληφότων κακῶν. καὶ τοῦτο δι' ὧν πεποίηκατε ἐπεδείξασθε, αὐτὸ παρακλῆσαι τοσαύτην παρασχόντες ἀσφάλειαν. ἀλλ' ὅπως τὰ κακὰ ἔτι μᾶλλον ἀδιόρθωτα δι' ἐκ τὴν ἀνοιαν τῶν τοσαῦτα παρανομησάντων, ἀναγκαῖον εἶ) σοὶ μὲν παρακαλέσαι ὑμᾶς τὴν εὐλάβειαν, ὥστε μὴ ἀποκαμεῖν, μηδὲ" παρακα- κῆσαι, ἀλλ' ἀκμαζούσῃ χρήσασθαι τῇ προθυμίᾳ, καὶ τὰ πρὸ ἑαυτῶν πάλιν ἀπόντα εἰσε- νεγκεῖν. ὅσα γὰρ δύνανται νοσοῦσιν ὑπὸ τ σκληρῶν κατάσιν σασιάζοντες, τοσού- τῳ" κἀκείνοις πλέον ὅστι τὸ κρίμα, καὶ ὑμῖν τοῖς μὴ ἀποκάμνουσι λαμπρότερος ὁ μισθός, καὶ μείζους ὑπὸ τέθεμοι.

χ. παρεικα. χ. κἀκείνοις

λγ. ΑΣΥΓΚΡΙΤΙΑ.

Οἶδα ὅτι σὺ πολλῇ θλίψει καθέσηκας νῦν. ἀλλ' ὥσπερ τοῦτο οἶδα, οὕτω κἀκεῖνο ὀπί- σω μαι, ὅτι πολὺς σε [σὺ] τῶν θλίψεων τούτων" μᾶλλον μισθὸς, καὶ μεγάλη ἀμοιβὴ καὶ ἀνάπαυσις κεῖται. Εἰ γὰρ ἡ ἀθυμία, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν ὠφελήσασα, καὶ πολλὰ τὰ βεβοῆσα προσεῖσασα. ταῦτ' οὖν εἰδῶμεν καὶ λογιζώμεθα, μεγίστου ὄντος καιροῦ τὴν παρακλη- σιν, μὴ δὲ ὀδυνηρὸν μόνον ὁρῶσα τῶν θλίψεων, ἀλλὰ καὶ δὲ τούτων ζωπυρούμενον κέρ- δος. δὲ γράφε ζωσχῶς ἡμῖν περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς· ἐπεὶ δὲ νῦν ὐχ ὡς ἔτυχεν ἠλγήσα- μεν, ἀκάσαντές σε ἀῤῥωστεῖν. διὰ καὶ σφόδρα ὀπτζητῶμεν μανθάνειν μὴ πολλοῦ τὸν τάχους, εἰ ῥᾴον σοι διετέθη τὰ τῆς ἀῤῥωστίας, ὥστε τῆς ὀπὶ ταύτῃ φαντασίας ἀνεθῶμεν.

χ. αἰσχύν

λδ. ΤΗ

λη. ΤΗ ΑΥΤΗ.

ΕΜοὶ μὲν περισσοῦ δοκεῖ σιωπᾶν ὑμῖν ὑπισχνεῖσθαι. τὸ γὰρ διαθέσεως ὑμᾶς καὶ τὸ αἰδοῦς καὶ τῆς τιμῆς, ἵν' ἀεὶ περὶ ἡμᾶς ἐπιδείκνυσθε, ὥσπερ αὐ ἀφικνούμεθα, ὑπισχνεῖσθαι οὐ δυνάμεθα· ἀλλ' ἔχομεν ὑμᾶς διὰ παντὸς τὴν μνήμην ἀκμάζουσαν πανταχοῦ περιφέροντες. Εἰ δὲ μὴ ὁσάκις ἐβουλόμεθα ἐπεστάλκαμεν, ἀλλὰ κατὰ καιρούς, τοῦτο οὐ τὸ ῥᾳθυμίας τὸ ἡμέτερον, ἀλλὰ τὸ τῶν πραγμάτων ἀνάγκης, καὶ τὰ τῶν ὁδοιπόρων εἰδότες ὑμεῖς. ταῦτ' οὖν εἰδυῖα, κυρία μου κοσμιωτάτη καὶ εὐλογεστάτη, καὶ γραφέντων ἡμῶν ἢ σιγώντων, ὁμοίως διάκεισο περὶ τῆς διαθέσεως, ἵν' ἀεὶ περὶ ὑμᾶς ἐπιδειξάμεθα.

λε. ΑΣΥΓΚΡΙΤΙΑ.

χ. λαγχρίτη

ΚΑΙ ἐμπεσοῦσαν ἐπέσαλκά σε τῇ πικρίᾳ, ὅτι καὶ σὲ μετὰ τῶν διαφθειρομένων ἀριθμεῖσθαι καὶ τῆς ἀγάπης λέγει· καὶ νῦν ὃ αὖθις λέγομεν, ὅτι τῇ γνώμῃ διαγέγραφας. Εἰ δὲ ἡ ἀσθένεια τὸ σῶμα διεκώλυσε, καὶ οἱ θόρυβοι τὸ Ἀρμενίαν κατειληφότες, ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γνώμης καὶ τῆς προαιρέσεως τῆς αὐτῆς περὶ τῆς διαθέσεώς σου φανῆναι ἔχουσιν, ἵν περ καὶ ἐμπεσοῦσαν. μὴ τοίνυν καταφερέτω σιωπᾶν ὑμᾶς ὑπισχνεῖσθαι, καὶ εἴ σοι λέλυται τὰ τῆς ἀῤῥωστίας, καὶ περὶ τῆς ὑγείας σου δήλωσον. ἐπεὶ καὶ νῦν σφόδρα ἠλγήσαμεν ἀκούσαντες σε ἐν ἀῤῥωστίᾳ εἶναι. ἵν' οὖν μὴ μεγεθυνόμενοι περὶ τούτου διάκεισθε ὑμᾶς δήλωσον, εἰ περὶ ὑγείαν σοι τὰ τῆς ἀῤῥωστίας μεταβέβληκε.

λϛ. ΑΣΥΓΚΡΙΤΙΑ, ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΕΝ ΑΥΤΗΣ.

ΟΙδα τὸν ἀγάπην ὑμᾶς καὶ τὸν διάθεσιν, ἣν περὶ ἡμᾶς ἔχειν ἐπαγγέλλεσθε, καὶ συνεχῶς ἐβουλόμην ὑπισχνεῖσθαι· ἀλλ' ὁ τῶν Ἰσαύρων φόβος, πᾶσαν ἀποτειχίσας ὁδόν, οὐκ ἀφίησιν εὐπορεῖν τῶν περὶ τούτου διάθεσιν ἡμῖν. πλὴν γοῦν ἀπολυτέον τούτων, τὸν ὀφειλομένην ἀποδιδόναι ὑμῖν παραίνεσιν, τὰ συνήθη παρακαλοῦντες ὑμᾶς, μηδὲν θορυβεῖσθαι, μηδὲ ταράττεσθαι ὑπὸ τῶν συνεχῶν τούτων καὶ ἐπαλλήλων περισμῶν. Εἰ γὰρ ἐμποροι καὶ ναῦται φορτίων ὀλίγων ἔτεκεν οὕτω μακρὰ διαβαίνουσι πελάγη, καὶ τοσούτων καταπλημμῶσι κυμάτων, καὶ τραπῶσι καὶ αὐτῆς καταφρονοῦσι τῆς ζωῆς χάριν ἐπικήρου καὶ βεβαίως μαθοῦ, καὶ ζῶντες μὲν καὶ λιμῷ μάχονται πολλάκις, καὶ διηνεκῶς ὑπὸ τῆς ἀλλοτρίας διάκεινται, ὕστερον καὶ ἄωρον καὶ βίαιον πολλοὶ τούτων ὑπομένουσι θάνατον, τοῦτ' ἐστὶν ἐπιτυχόν, οὐ μικρὸν, οὐ μέγα καρπωσάμενοι· ὅταν οὐρανίου ἄθλου τύχωσι, καὶ μετὰ τὸν τελευτὴν μείζων ἡ ἀντίδοσις καὶ πολλῷ πλείων, πόσας τοίνυν συγγνώμης ἁπάντων καταμαλακιζόμενοι, καὶ μὴ καὶ αὐτῆς καταφρονοῦντες τῆς ζωῆς; ταῦτ' οὖν ἅπαντα λογιζομένη, καὶ ὅτι καιρὸς τὰ πρόβατα καὶ ὥραν, καὶ πᾶσα δύσκολος φύλλων πεσόντων τοῦτ' ἀμείνονα διάκειται, γινομένων τε ὁμοῦ καὶ μεταπιπτόντων αὐθέως, ὑψηλοτέρα πάντων τῶν τοιούτων γίνου βελῶν. ἔξεστι γάρ, ἐὰν θέλῃς, καὶ τὸν βιωτικὸν καταπατῆσαι φαντασίαν. ἓν σκόπει μόνον, ὅπως μετὰ πολλῆς τὸ ἀσυδοῦς τὸ τεθλιμμένην ὁδὸν διανυθῆς τὸν πρὸς αὐτὸν ἀναγαγοῦσαν.

λζ. ΑΥΡΗΛΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΚΑΡΘΑΓΕΝΗΣ.

ΒΑΒαὶ, ἡλίκον ὄντι γυναικὶ ψυχὴ, καὶ πολλῷ βρύουσα τῷ τῆς ἀγάπης, καὶ τῷ τῆς βλαβείας καρτερῷ· ὅπου γε καὶ αὐτὸς τοσοῦτον ἡμῶν ἀπῳκισμένος ὁδοῦ μῆκος, ὡς παρὼν

ράν ϗ ὑπὲρ ἡμῶν, οὕτως ἡμᾶς εἶλες ϗ ἐχρώσω; τ γὰρ ἀγάπης σε ὁ θερμὸς ϗ τ παῤῥησίας ϵ τ βεβαιότητος ἡ δεδιὰ μίζει ϗ ἡμῶν τῶν ἐν ἁπαξ τ οἰκουμένης καθημένων ἔφθασε. Διὰ ταῦτά σοι χάριτας πολλὰς ἴσμεν, διὰ ταῦτά σε μακαρίζομεν τὴν βεβαιότητα, ὅτι ποτὲ πολλὴν ϗ ἱδρῶτα ὑπὲρ τῶν κῆ τὴν οἰκουμένην ἐκκλησιῶν ἐλήλυθας μεγίστης ἑαυτὸν παρέχων φιλανθρώπου Θεῷ παρὰ πάντου τοὺς τοιούτους. καὶ σὺ δὲ καλεῖσθαι [γὰρ] μέλλεις καὶ τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζόμενον. οἶδα γὰρ τὰ ἐντεῦθεν βεβαῖα. Εἰ γὰρ ἕνα τις ἀδικούμενον ϗ παροξυνόμενον εἶχεν, ἅπαντα ἔχει παρὰ τοῦ Θεοῦ μαθεῖν· ἐννόησον, ὅσην αὖθις λήψῃ τὴν ἀμοιβὴν, ἐκκλησίας τοσαύτας παρασκευάσας διὰ τῆς καλῆς ταύτης ταπεινώσεως ἀπαλλάττων μὲν θορύβων ϵ ταραχῆς, εἰς δὲ γαλήνην λιμένα εἰρήνης ὁρμίσας ἐπουρανίους.

λη. ΑΦΘΟΝΙΩ, ΘΕΟΔΟΤΩ, ΧΑΙΡΕΑ, ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙΣ ϗ μονάζουσι.

Βουλόμην ϗ αὖθις παρακαλοῦντας ὑμᾶς ἐνταῦθα ἰδεῖν· ἀλλ' ὅπῃ πολλὰ τὰ κωλύοντα, τοῦτο μὲν ὑπερβολὴ τῶν ἀπαντησάντων· ἀξιοῦσι δὲ ϗ παῤῥώθην οἵους τοὺς ἀπὸ τῆς πεπαῤῥησιασμένους εὐχαῖς ὑμῶν πρὸς ἔχειν συμμαχίαν ἡμῖν (αὕτη γὰρ οὐδὲ χρόνῳ μαραίνεται) ἡ βοήθεια, ὅτι τὴν ὁδὸν μηκύνει διείργει). ἀλλ' ὅπερ ἂν εἴποι τις παῤῥησίαν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἔχων, καθάπερ οἶμαι ϗ ὑμεῖς, δεῖται ϗ τοῦ παῤῥώθην οἵους εἰκὸς ἦν (τὰ μέγιστα ὠφελεῖ) μὴ δὲ τῶν εὐχῶν ϗ χαρίσματα ἡμῖν παρέχειν τὰ συνεχῆ περὶ τῆς ὑγιείας ὑμῶν.* εὐαγγελιζόμενα. Εἰ γὰρ ϵ πολλὰ τὰ πάντα χεῖρον ἡμῖν περιεστοιχισμένα κύματα, ϗ ἐρημία τόπου, καὶ πολιορκία, ϗ Ἰσαύρων ἔφοδος, καὶ καθημερινὸς θάνατος (θνητὰ γὰρ συζῶμεν ἅπαντες, καθάπερ ἐν δεσμωτηρίῳ, ϵ τῷ φρενιτιῶντι τούτῳ συγκεκλεισμένοι, ϗ σώματος ἀθενείᾳ παλαίοντες χαλεπῇ) ἀλλ' ὅμως εἰ καὶ πολλαὶ αἱ περιστάσεις, ἀμηχάνων παῤῥησίαν τῶν καθ' ἡμᾶς τούτων τὴν ὑμετέραν ἔχουσιν ἀγάπην. Εἰ γὰρ καὶ ἄλλα ὑμᾶς ζωπυρούμεθα, ἀλλὰ πολλῷ πλείονα ὑμῶν τῆς ἀρχαίας εἰλήφαμεν τῆς γνησίας καὶ θερμῆς καὶ μέλιτος γλυκυτέρας, τῆς ἀπὸ τοῦ πόθου, τῆς εὐθείας καὶ πεπηγυίας, ἣν καὶ πάντες καὶ πάντοθεν ἐπιδείκνυσθε. Διὰ ταῦτα καὶ τοῖς παῤῥώθην ὑμῶν οὖσι, ϗ τοσούτοις ζωπυρουμένοις δήμοις, ὥσπερ ϵ "λιμένι τινὶ, τῇ μνήμῃ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἐπορμαπαυόμεθα, θησαυρὸν ἡμίκιστον τὴν ὑμετέραν ἀγάπην εἶ) νομίζοντες. τῆς μὲν οὖν χαλεπῆς ἀῤῥωστίας ἀπηλλάγημεν, τὸ χείμαῤῥον πρὸς ἐλθόντος, καὶ ἐπισάντος τὸ ἑαρος· ἐπὶ δὲ τὰ λειψανα αὐτῆς ἐπιφερομεν, ἅπερ ἐπιτείθει τῶν Ἰσαυρικῶν θορύβων ἡ σιωπή. ταῦτ' οὖν εἰδότες καὶ παῤῥώθην ὄντες μεμνῆσθέ τε ἡμῶν διηνεκῶς μὴ κατοκνῆτε, καὶ γράφειν ἡμῖν συνεχῶς, νίκης αἰ ὄζῃ, τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας εὐαγγελιζόμενοι.

λθ. ΑΦΘΟΝΙΩ, ΘΕΟΔΟΤΩ, ΧΑΙΡΕΑ, ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙΣ μονάζουσι, ϗ "πᾶσι τοῖς τῆς συνοδίας ὑμῶν.

Φέρει μὲν οὐ πλέον εἰς παῤῥησίας λόγον τοῖς ἀγαπῶσι καὶ ἡ σωματικὴ παρουσία τῶν ἀγαπώντων· ἐπεὶ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ὁ συνεχῶς, μᾶλλον δὲ διηνεκῶς, τὴν οἰκουμένην ἅπασαν τῶν πιστῶν ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἀγάπης εἰσφέρων, καὶ σοφὸς ἐν ταῖς ἀλύσεσιν, σοφὸς ἐν τοῖς δεσμοῖς καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἀνεγκλήτους αὐτοὺς ἀποδεῖξαι (ὃ καὶ δηλῶν ἔλεγε, Φιλιπ. α ζ. Διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου, καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου) μὴ πολλῆς τῆς παῤῥησίας καὶ τῶν τοῦ σώματος ἐπιζητῇ "παῤῥησιάζου,

ὅπω

ὕπω λέγων· Ἡμᾶς ὁ ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας, πρόσωπῳ, οὐ καρδίᾳ, α. Θεσ. ϲ. ιζ.
πρόθυμότερον ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν· ὁ δὲ καὶ ἡμᾶς πόθῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, τοῦ τε ὑπερεκτόνως ἡμᾶς, τοῦ τε μὴ ὑπερεκτόνως μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς ὑπὲρ ζητουμένους τὸν παρασίτην. Ἀλλ' ὅπερ τοῦτο τέως οὐκ εἶπον (κωλύει γὰρ ἡ τῆς ὁδοῦ ὁ μῆκος, καὶ ἡ τοῦ ἔτους ὥρα, καὶ ὁ τῶν ληστῶν φόβος, καὶ ὃ μὴ ῥᾴδιον ὑμῖν εἶναι), ἐκ τούτων χωρεῖς, κἀμοῦ παῦσαι οἰκοθεν καὶ μακρᾶς ἀποδημίας ἀποδημοῦν) ὅτι καὶ δεύτερον ἦλθομεν πλοῦν, τὸν τῆς ὠφελημένων ἀποδιδόντες ὑμῖν πρόσρησιν, καὶ περὶ ταύτης παρακαλοῦντες καὶ ἐκ μέρους μεγίστης αἰτοῦντες χάριτος ὃ διὰ πολλῶν ἡμῶν βεβουλημένος μεμαθηκέναι, καὶ τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ προσεύξασθαι μετὰ πολλῆς τῆς ἐκτενείας ἐκ τῶν δακρύων ὑπὲρ τῆς ταπεινώσεως τῆς ὑμετέρας. Καὶ γὰρ καὶ βέλτιον
χ. διαυγέστερον τῶν βιωτικῶν ἀποφυγόντες πραγμάτων, καὶ τὸν καπνὸν καὶ τῆς ζάλης τὸ ἐν τῷ μέσῳ κλύδωνα ἀπαλλαγέντες, καὶ καθάπερ εἰς λιμένα τινὰ εὐδίαν καὶ ἀκύμαντον, τὸν τῆς καλῆς ταύτης
χ. χαλίσης φιλοσοφίας ὅρμον, ταῖς ἑαυτῶν ὁδηγήσαντες ψυχαῖς, καὶ ταῖς νύξαις ταῖς ἱεραῖς πρὸς ὑμνῳδίαν ἡμέρας ἐργαζόμενοι, καὶ φιλερώτερον τὰ ταύτης ὁρῶντες, ἢ τὰ τῆς ἡμέρας ἕτεροι, διήκμασι δὲ εἶναι καὶ ἡμῖν τῆς ἀπὸ τῶν δυσχερῶν ὑμῶν μεταδιώξεως συμμαχίας. δυνατὸν γὰρ ἐκ τούτου
χ. πραότερον καὶ θηριώδους ἀφηνίασμα τοῦτον, καὶ τόπος τοιοῦτός ἐστιν, οὗπερ γέρων, ὁ τῶν τοιούτων δυνάμενος ἀκοῦσαι βοηθῆσαι. συμμαχήσατε τοίνυν ἡμῖν καὶ χάριν ὀρέξατε ἀπὸ τῶν εὐχῶν τῶν ὑμετέρων. τοῦτο γὰρ μάλιστα μέγιστον ἀγάπης εἶδός ἐστι. καὶ μὴ τῶν εὐχῶν καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας δηλοῖ ἡμῖν μὴ κατοκνῆτε, ἵνα καὶ πεύθηται μείζονι δεχόμενα τὸν θαμυδίδην. συνεφωνήσαμεν γὰρ ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ, καὶ ὡς πρόσθεν οὐδὲ ἀπόντας ἐφυλάζομεν (δυνάται γὰρ καὶ εἰκόνας τοιαύτας ποιεῖν ὁ γνήσιος φιλῶν) καὶ ἐν χρειοτέραις ταύτης τύχωμεν ὄντες ἐρημίαις, πολλῷ σπεύδειν καρπωσόμεθα τὸν παρακλησιν.

μ. ΒΑΛΕΝΤΙΝΩ.

Ρίτιον τοῦτον πέμπω ὑπισολίου, οὐδεμίαν ἀλλοδαπὴν δεξάμενος παρὰ τῆς μεγαλοφρεπίας τῆς σῆς. ἀλλ' ὅλῃ μὲν πολλῆς βύφρωσιν ἐδέξω ἡμῶν τὰ γράμματα, καὶ ἐγκλείσαντα τοῦτα τῆς σοι προσηκούσης ἐποίησας ἀπολαῦσαι λιμῆς, καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν πρῶτα εἰσιλθόντα, σοὶ οἷς ἐδόκουν τῆς δυνάμεως, ἔγνωμεν, καὶ οὐδὲν ἡμᾶς τούτων ἔλαθεν· ὑπισολίου γὰρ οὐδεμίαν ἐκομισάμεθα. καὶ εἰ μὴ ἄλλος τις ἐκ τῶν ἀσφόδρα ἐγνωκότων ὁ σιωπήσας τοσοῦτον, ἐκομίσαμεν ἂν αὐτὸν προφάσιν εἰς ἀπολογίαν εἶναι τῶν πραγμάτων ἔσχεν. ὅπερ δέον τὸ ὑπερβολὴ τῆς ἀγνοίας ἴσμεν, τὸ θερμὸν τῆς ἀγάπης, τὸ γνήσιον, τὸ εἰλικρινές, τὸ ἀγαπητόν, τὸ μόνιμον, οὐκ
χ. αὖ ἂν δεξαίμεθα τοῦτον τὸν ἀπολογίαν, ὑφ' αὗ τὸ μὴ ἐκφοβεῖσθαι σε τὸν θανατικότητα. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐγνωμεν. ἀλλ' ἐπὶ μόνῳ χαρπωσόμεθα τῆς μακρᾶς σιγῆς τὸν θαμυδίδην, εἰ βουληθείης εἰς τὸ ὑπιὸν τὸ προφθὲν σοὶ πρελθόντι χρόνῳ αἰακτήσασθαι, καὶ πέμψαι νιφάδας γραμμάτων ἡμῖν ἀπὸ τῆς μιγιρρεούσης γλώττης τὰ περὶ τῆς ὑγιείας σου καὶ τῆς ἀσφαλείας δηλωτῶν. εἰ γὰρ καὶ ἐρημία καὶ θήμη, καὶ πολιορκία χαλεπὴ, καὶ μυρίοις περιεστοιχίσμεθα δεινοῖς, ἀλλ' ὅμως οὐ παυόμεθα μεμνῶντες τὸν σὸν θαυμασιότητα, καὶ καθ' ἑκάστην πτοαθούμενοι σοὶ πίστιν ὁρμῆς τὰ σά. ἵν' οὕτω μὴ πρὸς ἑτέρων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῆς γλυκείας καὶ ποθνοτάτης ἡμῖν δεξιθέσεως ταῦτα μανθάνωμεν, γράφε συνεχῶς ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ῥώσεως τῆς σῆς. ἐν ᾧ πρῶ ἀπειλήφαμεν, ἐὰν δεξώμεθα ὑπισολὰς τοῦτα φερούσας ἡμῖν τὰ εὐαγγέλια.

μα. ΒΑΛΕΝΤΙΝΩ.

μα. ΒΑΛΕΝΤΙΝΩ.

ΤΙ τοῦτο; Εἰδὼς ὅπως σε χαίρομεν τοῖς ἀγαθοῖς καὶ σκιρτῶμεν ἐπὶ ταῖς σαῖς διδυμήσεσι, καὶ πρὸ πάντων ὀφειλῶν ἡμῖν δηλῶσαι τῆς τιμῆς τὸ μέγεθος, εἰς ὀνεῖδος, ἐπέμεινας πρὸς ἑτέρων ἡμᾶς πυθέσθαι μαθεῖν τοῦτο; καὶ δ' νομίζεις δῆλα εἶναί σοι πολλῆς εἰς τοῦτο ἀπολογίας, ὅτι ἰδιώτου, τό γε σὸν μέρος, τοσοῦτον χρόνον ἡμᾶς ζημιώσαι εὐφροσύνης μέγεθος τηλικοῦτον; Οὐ μὰ γὰρ ἀξιώσαί σε ὁ ἀληθὴς, καὶ ἡ μεγίστη σε ἀρχὴ, τῆς ψυχῆς σοῦ ὄντι καὶ ἀρετῆ· ἀλλ' ὅπερ καὶ τοῖς τοῖς βιωτικοῖς εἰς τὸν ἑαυτοῦ ὠφέλειαν χεῖρα θέσθαι μεμελέτηκας, καὶ ὅσῳ δυνατώτερος, τοσούτῳ λιμιλώτερος εὐρύτερος τοῖς δεομένοις καθίσασαι, ἀφ' οὗτον νῦν χαίρομεν, σκιρτῶμεν· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀφίεμέν σε τοῦ τῆς σιγῆς ἐγκλήματος. πῶς οὖν ἡμῖν ἀπολογήσῃ καλῶς; τῇ πυκνότητι τῶν ἐπιστολῶν, καὶ ὡς συνεχῶς τὰ περὶ τῆς ὑγιείας ἡμῖν δηλοῖς τῆς σῆς, καὶ τοῦ οἴκου σου πάντος. ἐπεὶ οὖν σε καὶ ☩ ἔστιν τῆς ἀπολογίας ἐδιδάξαμεν, πειρῶ καὶ τὰ λοιπόν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ τῶν ἐπιστολῶν ταύτην μένεις σιγῶν, γραφόμεθά σε ῥᾳθυμίας πολλῆς, καὶ ἀλγήσομεν. οἶδα δὲ σαφῶς ὅτι πικροτάτην ταύτην ἡγήσῃ δίδοναι δίκην, τὸ ἀλγεῖν ἐπὶ τούτοις ἡμᾶς, ὅπερ οἶδα πῶς καὶ φιλεῖ ἡμᾶς γνησίως καὶ θερμῶς ἐκπαιδεύσας.

μβ. ΤΩ ΑΥΤΩ.

ΟΙδά σε τὸν φιλότιμον ψυχὴν, ☩ ἔρωτα ☩ θερμὸν, ὃν πρὸς ἐμὲ τῶν πάντων ἐχθρὸς πειρασίας, τὸν ἐπιθυμίαν, ὧν ἀεὶ πρὸς τὸν καλὸν τοῦτον ἐπιδείκνυσαι πρόθυμίαν, καὶ πρόχειρον, καὶ μὴ ἡδονῆς τοῦτο ποιῶν, ἀλλ' ἁπλοῦν σοι ☩ τέφθυον ☩ τῆς φιλανθρωπίας καὶ λαμπρότερον καθίσας, ἀλλὰ τῇ δαψιλείᾳ, καὶ τῇ γνώμῃ, ἀφ' ἧς ἡ δαψίλεια γίνεται. ἐπεὶ οὖν ἐδήλωσεν ἡμῖν ὁ τιμιώτατος πρεσβύτερος Δομετιανός, ὁ τῶν χηρῶν καὶ πενήτων τῶν αὐτόθι τὸν πρόνοιαν ἔχων, ὅτι χαλεπὸν ἐν λιμῷ καθεσθῆναι, ὥσπερ εἰς λιμένα, τοῦ σοῦ καταφθάνομεν χεῖρας, ὥστε τυχεῖν λύσαι τὸν λιμὸν ὁ ναύαγον. δέομαι οὖν σου, καὶ σφόδρα δέομαι, μεταπεμψάμενος ☩ πρεσβύτερον, ὅπερ δυνατὸν, ἐπισκευῆσαι παρακλῆσαι. τῆς γὰρ ὥρας ἄλλως καιρῷ ἐλεημοσύνης ἡμῖν πρόκειται πολλῷ πλείονα πρόκειται τὸν ἀμοιβὴν, ὅσῳπερ ὁ χαλεπώτερον χειμῶν καθεσθῆναι ☩ δεόμενοι λαβεῖν, οὐ τῆς εἰωθυίας ἀπολαύοντες ἀφθονίας. συνοίσει τοίνυν καὶ τοῦ χρήματος ὁ κέρδος, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ καιροῦ γινομένων πρόθεσιν, ἂν σαυτοῦ ποιῆσαι πάντα παρακλῆσαι. ὥστε γὰρ πλέον εἰπεῖν πρὸς φιλάνθρωπον οὕτω καὶ ἡμερώτατον γράφοντα ψυχήν. οἶδας γὰρ ὅτι καὶ [σιτήσεως ἐφόδια] ἀπορίαν ἡμῖν χρεώσεις. ἀλλ' ὅμως ὁ ἐκείνων ἕνεκεν εἰς τοῦτό σοι προσφθονήσομεθα. καὶ γράψαι ἔπεμψαν ἡμῖν παρακλῆσαι, ὅτι ἐπείθυσας ἡμῶν τῇ αἰτήσει, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς θυαγγελιζόμενος, καὶ πάντος τοῦ εὐλογημένου σου οἴκου.

μγ. ΒΑΣΙΛΕΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

ΕΙ καὶ τῆς κατ' ὄψιν σου ζωτυχίας οὐκ ἀπελαύσαμεν, ἀλλὰ τὸν χρεῖαν σου τῆς ψυχῆς ἀκούοντες, καὶ ☩ ζῆλον, ὃν ἔχεις κατὰ τῶν ἐλλιπόντων, καταλύων αὐτῶν τὸν πλάνην, καὶ πρὸς ἀλήθειαν χειραγωγῶν, ὡς πρέπει καὶ συμφερόμενοι καὶ πολιτευόμενοι ζωτροφέντες χρεῖον, οὕτω σε αἰδούμεθα καὶ τιμῶμεν. διὸ καὶ πρότεροι ἐπεπηδήσαμεν τοῖς πρὸς σὲ γράμμασι, μακαρίζοντές σε ἐπὶ ὧν κατορθοῖς, καὶ θαυμάζοντες, καὶ αἰτούμενοι καὶ αὖθις ἡμῖν ἐπιστέλλειν,

ὑπερέλλειν, ἵνα καὶ δι' ὀξῆς. Εἰ γὰρ καὶ τῷ σώματι κεχωρίσμεθα, ἀλλὰ τῇ ἀγάπῃ σοι συνδεδέμεθα, συνοοῦντες τὴν σὴν εὐλάβειαν. Ταῦτ' οὖν εἰδὼς μὴ κατόκνει συνεχῶς ἡμῖν ὑπερέλλειν καὶ τὰ κατορθώματα τὰ σὰ δηλοῦν, ἵνα καὶ ἐν ἐρημίᾳ διατείνοντες πολλὴν ἐντεῦθεν καρπωσώμεθα τὴν παράκλησιν.

μη'. ΒΑΣΙΑΝΗ.

Αὐτὴν μὲν [γὰρ] μακρὰν ἐσίγησας χρόνον, καὶ ταῦτα ἔχουσα τὸν κύριόν μου τὸν πιμώτατον καὶ εὐλαβέστατον Θεόδοτον διανάμνον ῥᾳδίως εὐεἰσκειν τὴν σκέψιν ἐντεῦθεν ἐνταῦθα ἀφικνουμένους· ἡμᾶς δὲ ἐντεῦθεν ἐποπτεύοντός σου τὴν ἀγάπην, ὡς ῥᾳθυμοτέραν γινομένην εἰς ἡμᾶς. πολλὴν γὰρ αὐτῆς πεῖραν καὶ διὰ πολλῶν εἰλήφαμεν, καὶ ἐγνωκαμεν αὐτῆς τὸ θερμὸν καὶ εἰλικρινές, τὸ γνήσιον καὶ ἀνυπόκριτον. διὸ κἂν χρόνος, κἂν σιγᾷς, ὁμοίως διακείμεθά σου τῇ εὐνοίᾳ, καὶ θαρροῦμεν περὶ τῆς διαθέσεως τῆς σῆς, ὡς ἀκεραίου καὶ ἀκεραιφρονος οὐσης. Ἀλλ' ὅμως καὶ οὕτω διακείμενοι, σφόδρα βουλόμεθα συνεχῆ γράμματα δέχεσθαι παρ' ὑμῶν εὐαγγελιζόμενα περὶ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας, καὶ ὃ οἶκον ὑμῶν πάντος· ὑπὲρ καὶ σφόδρα ταύτης ὑπερθυμοῦμεν καὶ ἀντεχόμεθα, καθάπερ καὶ αὐτὴ οἶδας. Ταῦτ' οὖν εἰδυῖα, κυρία μου κοσμιωτάτη καὶ εὐλαβεστάτη, χαρίζου τὴν χάριν ἡμῖν ταύτην, κούφην τε οὖσαν καὶ ῥᾳδίαν καὶ εὔλογον, καὶ πολλὴν ἡμῖν καὶ ἐν ἐρημίᾳ καθημένοις παρέχουσαν τὴν παραμυθίαν.

με'. ΒΑΣΣΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Τί τοῦτο; οὕτω σε ἡμᾶς ἀγάπιον ὑπολαβόντος, καὶ ἐν τῷ ἐμπεσεῖν χρόνῳ καὶ ἐναγχος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀκούσας ἐκ γλυκυτάτης τῆς σῆς πιμιότητος, οὐδὲ γραμμάτων ἡμᾶς ἠξίωσας. Οὐκ οἶδα ὅπως διακείμεθά σου περὶ τὴν εὐλάβειαν, καὶ ὅπως συνδεδέμεθά σου τῷ τῆς φιλίας δεσμῷ; ἐγὼ μὲν γὰρ πεπεισμένος σε καὶ ἔχειν ἐν ταύτῃ, καὶ παρακαλέσειν ἡμᾶς ἐν ἐρημίᾳ τοσαύτῃ καθεζομένους. τί γὰρ ἂν γένοιτο ἐρημότερον Κουκουσοῦ, μετὰ τῆς ἐρημίας καὶ ὑπὸ τῆς τῶν Ἰσαύρων πολιορκουμένης ἐφόδου; ἀλλ' ὅμως εἰ ὅτε ἐργώδες διά τε αὐτὴν τῶν λῃστῶν φόβον, διά τε τῆς ὁδοῦ τὴν δυσκολίαν, χαίρειν ἡμῖν μὴ κατόκνει καὶ ταῖς τῆς ὑγιείας τῆς σῆς εὐαγγελίζεσθαι· ἵνα καὶ ἐν ἀλλοτείᾳ διατείνοντες, πολλὴν ἐντεῦθεν καρπωσώμεθα τὴν παράκλησιν.

μς'. ΒΕΝΕΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΜΕΔΙΟΛΑΝΩΝ.

Τὴν ἀνδρείαν ὑμῶν, καὶ τὴν παρρησίαν, καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐλευθεροστομίαν καὶ πρότερον μὲν ἅπαντες ᾔδεσαν· ἐδοξεν δὲ ἀκριβέστερον ὁ παρὼν καιρὸς τὴν φιλαδελφίαν, τὴν ἀγάπην, τὴν εὐλάβειαν, τὴν πολλὴν συμπάθειαν ὑμῶν, τὴν κηδεμονίαν τὴν ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν. ἐπεὶ καὶ κυβερνήτην ὁ χειμὼν μάλιστα δείκνυσι τῆς θαλάσσης, καὶ ἰατροὺς ἀρίστους τὰ χαλεπὰ τῶν σωμάτων νοσήματα· οὕτω καὶ ἡ εὐλάβεια ζῆν ἐπιστάμενον ἀκόλουθα, καὶ πολλὴν ἔχοντα αἰδῶ καὶ τὴν καιρῶν δυσκολία. ὃ δὴ καὶ ἐφ' ὑμῶν γέγονε, καὶ τὸ γε ὑμέτερον μέρος ἅπαντα διώρθωσ, καὶ οὐδὲν ἐλλέλειπται. Ἀλλ' ὅπερ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τεκόντες καὶ τίκτοντες εἰς τοῦτο ἦλθον πολλάκις, ὡς μὴ μόνον μὴ ἐγκαλύπτεσθαι τοῖς ἀστοργοτέροις, ἀλλὰ καὶ ἐπαινοῦσθαι ἐκείνοις, παρακαλῶ καὶνῦν πάλιν ὑμᾶς ἐρρωμενεστάτην ἔχειν τὴν ἀστοργίαν, καὶ μὴ καταλῦσαι τὴν τοσαύτην ἀπορίαν, ἀλλὰ καὶ στερεῖσθαι

μειζόνως, καὶν μυρίας δυσχολίας προεμπίπτωσιν. ⓐ γὰρ μὴ πλειόνων ἱδρώτων καὶ πόνων μέγα ἢ καὶ γλυκαῖον καταρθοῦντες, τὴν ῥᾳδίως καὶ μετ' εὐκολίας τοῦτο ποιούντων πλείονα λήψονται ⓦ μισθόν. Εκαστος γὰρ, φησὶν ὁ μακάριος Παῦλος, ⓦ ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ ⓦ ἴδιον κόπον. μὴ τοίνυν τὰ πολλὰ κεκμηκέναι ποιείτω ὑμᾶς ἀπαγορεύειν, ἀλλ' αὖθις δὴ τοῦτο μᾶλλον διεγείρετω. ὅσῳ γὰρ δι' ὧν πεπαθήκαμεν λαθοι τὰ τῆς πειρασμῶν, τοσούτῳ μᾶλλον αὔξεται τὰ τῆς στεφάνων, καὶ πλεονάζει τὰ ὑπὲρ τῶν καλῶν τούτων ὑμῖν ἀγώνων ἐπανειλημμένα βραβεῖα.

α. Κορ. γ. ιι.

μζ. ΕΙΣ ΒΡΥΣΩΝΙ.

χ Βείσ.

Τί τοῦτο; αὐτόθι μυρίων ἡμῶν μυείας τε ποιᾷ καὶ λέγει ἐπαύδαχος, καὶ τῇ πόλει πάσῃ, μᾶλλον δὲ τῇ οἰκουμένῃ καταδήλος γέγονας ὑπὲρ ὧν φίλτρῳ, ὧν πρὸς ἡμᾶς ὑπεδείκνυσαν, μὴ σχέσει αὐτὴ σιγῇ κατέχειν, ἀλλὰ δι' ὧν τῶν ἔργων, διὰ τῶν ῥημάτων, πάντα μᾶλλον ὑπεδείκνυτο· ὑπὲρ ὑμῶν ἡμῖν σοὶ ἅπαξ κατεδέξω, καὶ ταῦτα σφόδρα δι' ὧν ὑπὲρ τῶν σῶν, καὶ τῶν χαμαὶ ὑπεμνήσθη. οὐκ οἶδα ὅσῳ ἐμέλλομεν καρποῦσθαι πρόκλησιν, τῆς οὕτω γνησίας ψυχῆς, τῆς οὕτω θερμῆς φιλίας ἔγκονα δεχόμενοι γράμματα; καὶ ταῦτα οὐκ ἐγκαλῶν λέγω (οἶδα γὰρ ὅτι καὶ γράφων καὶ σιγῶν ἀκμάζουσαν διατηρεῖς τὴν πρὸς ἡμᾶς διάθεσιν) ἀλλὰ σφόδρα ὑπεμνήσθη τῶν ὑπερόλων. καὶ μὴ γράφοντος μόνου, οὐ παυόμεθα τοῦ ἔκθεν ἀφικνουμένους ἐρωτῶντες περὶ τῆς ῥώσεώς σου καὶ τῆς εὐθυμίας, καὶ σφόδρα χαίρομεν ἀκούοντες ἅπερ ὑπεμνήσθη. ἀλλὰ βουλόμεθα καὶ παρὰ τῆς γλώττης τῆς σῆς, καὶ παρὰ τῆς δεξιᾶς τῆς σῆς ταῦτα μεμαθηκέναι. Εἰ τοίνυν μὴ βαρύ, μηδὲ ἐπαχθὲς

χ. αἰτοῦμεν

" ζητοῦμεν, νῦν γοῦν ταύτην ἡμῖν παράσχου τὴν χάριν, μείζω τε οὖσαν καὶ ἡδίστην, καὶ πολλὴν ἡμῖν φέρουσαν τὴν ἡδονήν.

μη. ΕΙΣ ΒΡΥΣΩΝΙ.

χ. Βείσπ

Εβδομήκοντα σχεδὸν ἡμέρας διαγωσάντες τὴν ὁδὸν (ὅθεν λογίζεσθαι ἔξεστι τῇ θαυμασιότητί σου, ὅσα καὶ ἡλίκα πεπόνθαμεν καὶκεῖ) φόβῳ τε Ισαυρικῷ πολιορκούμενοι πολλαχοῦ, καὶ πυρετοῖς ἀφορήτοις παλαίοντες, ὁπότε ἀπιωτήσαμεν εἰς τὴν Κουκουσόν, ὃ πάσης τῆς οἰκουμένης ἐρημότατον χωρίον. καὶ ταῦτα λέγω, οὐκ ἀξιῶν σοχλῆσαί τινα, ὥστε ἡμᾶς μεταπῆσαι ἐντεῦθεν (ὃ γὰρ χαλεπώτατον διώμοσάμεθα, τῆς ὁδοῦ τὴν ταλαιπωρίαν) ἀλλ' ὑμᾶς χάριν αἰτοῦμεν ὧν συνεχῶς ἡμῖν ὑπισχνεῖσθαι, μηδὲ ὑπὲρ πορρωτέρω μετοχίσθημεν ὑμῶν, καὶ ταύτης ὑμᾶς ἀποστερῆσαι τῆς παραμυθίας. ἴστε γὰρ ὅσον παράκλησις ἡμῖν ἐστί, εἰ καὶ τὰ ἡμέτερα εὖ θλίψει καὶ περιστάσει, ὅταν ἀκούωμεν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας ὑμῶν τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς, ὅτι εὐθυμία τε ὑγιείᾳ ἕπεται καὶ ἀδεία πολλή. ἵν' οὖν εὐπαθοῦντες πολλῆς ἀπολαύωμεν τῆς εὐφροσύνης, γράφε ταῦτα συνεχῶς ἡμῖν. καὶ γὰρ ὡς ἔτυχεν ὑμᾶς διακτήσῃ, ἀλλὰ πολλῆς ἡμᾶς παραμυθίας ἀπολαύσεις τῆς παραμυθίας. καὶ γὰρ οὐκ ἀγνοεῖς ὅπως χαίρομεν τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς.

μθ. ΓΑΛΒΙΩΝΙ.

ΟΤι μὲ ἡμᾶς ἀγαπᾷς, καὶ γράφῃς, καὶ στέργεις, οἶδα σαφῶς. σοὶ γὰρ δωρεὰν λαθεῖν ὅτω σφοδρὸς ἡμῶν ὢν ἐφαίνῃ, ἀλλὰ πάντες τοῦτο ἀδύνατοι, καὶ πολλοὶ πρὸς ἡμᾶς ἀφικνούμενοι τὴν θερμότητά σου ἐκ γνώσονται ἡμῖν ἀπαγγέλλοντες ἀγάπην. ἐβουλόμην δ' ἂν καὶ γράμματα σωζεσθαι δεῖγμα τῆς εὐγλωττίας τῆς σῆς, πρὸς τὴν ὑγιείας τῆς σῆς δηλοῦντα, καὶ τὴν διαπύρου μου τῆς ἐλευθερίας σου, καὶ τὸν οἶκον σου πάντος. οἶδα γὰρ ὅπως ἡμῖν τοῦτο προσαπύδασον. ταῦτ' οὖν εἰδὼς, δίκαιος μοι τιμώατε, εἰ καὶ ἐργῶδες ὅπερ αἰτοῦμαι λοιπὸν δεῖ τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν καὶ ὃ ἀσθενείας ἡμῖν ὧνας ὑπερχωρεῖν, ὅτε δὲ ἔξῃ, γράφειν ἡμῖν μὴ κατόκνει, ταῦτα δηλῶν ἅπερ ἠπόρησα. τὴν γὰρ ὑγίειαν τὴν ὑμετέραν καὶ τὴν ἀσφάλειαν, ἡμέτερον εἶναι νομίζομεν πλοῦτον καὶ βύθεσιον, καὶ πολλὴν ἡδονήν. μὴ δὴ τοσαύτης ἡμᾶς ἀποστερήσῃς ἡδονῆς, ἀλλὰ χαρίζου τοῖς σφόδρα σε ἀγαπῶσι τὸν Δία τὴν τοιούτων γραμμάτων προσάκλησιν, πολλὴν ἡμῖν κομίζουσαι τὴν προσαμοιβήν.

ν. ΓΑΥΔΕΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΒΡΥΞΗΣ.

ΟΥδέν ἡμᾶς ἔλαθε τῶν σῶν, ἀλλ' ἔγνωμεν σαφῶς, ὡς πρόντες, τὴν ἀσυδλίαν σου, τὴν ἀγρυπνίαν, τὴν φερεπόνειαν, οὐκ καμάτους, οὐκ πόνους, ὃς γὰρ τῆς ἀληθείας ἐπεδείξω. καί σοι χαρίζομαι πολλὰς ὁμολογούμενος, ὅτι σὺ τοσαύτην καθηκόντως ἐρημίαν μεγίστην ἔχομεν προσάκλησιν, τῆς ἀγάπης σου ὃ θερμὸν καὶ γνήσιον· ἧς πρόσθεν οὐ ταῦτα λαθόντες, ἐγνώκειμεν αὐτὴν ἀκμάζουσαν καὶ σκιρτῶσαν, οὐ δὲ νῦν ὅτε τοῦ πλήθους τοῦ χρόνου, ὅτε τοῦ μήκους τῆς ὁδοῦ καταμοιρασθεῖσαν. Δία τοῦτό σοι χαρίζομαι ἴσμεν πολλὰς, καί σε προσκαλούμενον μένειν τὴν αὐτὴν ὑπὸ σκηνούμενον ἀσυδλίαν. οἶδας γὰρ ὅσων σκλησιῶν ὑμῖν ὁ ἀγὼν προκειται πρὸς, καὶ ἥλικον ἔσται τοῦ κατορθώματος ὃ μέγεθος. ταῦτ' οὖν σπουδῶν, δίκαιος μοι τιμώατε καὶ βλαβέσατε, ὑπομένειν τὴν αὐτὴν ἀσυδλίαν προσκαλούμενον. ὅτω γὰρ ὀλίγα καμόντες, ἀθάνατα ἑαυτοῖς προσαποθήσεσθε οὐ τοῖς ἀγαθοῖς τῶν καλῶν τούτων ἀγώνων καὶ βραβεῖα.

να. ΓΕΜΕΛΛΩ.

ΒΑβαί, ἡλίκον ὅσον γυναῖα καὶ νεανικὴ ψυχὴ, οὐκ ἔξωθεν πόθεν, ἀλλ' οἰκόθεν καὶ παρ' ἑαυτῆς καὶ τοῦ ἡδονοῦ καὶ τοῦ ἀσφαλείας καρπουμένη, οὐ δὲ θαυμαστόν, ἀπὸ προσωμάτων τοῖς πολλοῖς φοβερῶν καὶ σφοδρῶν εἰ δοκούντων; ὃ γὰρ μὴ μόνον μὴ θορυβεῖσθαι μηδὲ ἀλγεῖν μισούμενον πᾶσι πέπονθε, ἀλλὰ καὶ καταγωπίζεσθαι ὅτι τοῦτο, καὶ μὴ καταγωπίζεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐλεεῖν οὓς μισοῦσι καὶ ὑπερθυμεῖν αὐτοῦ μεταδιδόναι καὶ γλυκάδαι χρηστοῖς, πόσης μὴ σωφροσύνης, πόσης δ' ἂν εἴη φιλοσοφίας; Δία ταῦτά σε ἐπαινοῦμεν οὐ θαυμάζομεν, δίκαιοι θαυμασιώτατε καὶ μεγαλοπρεπέστατε· Δία ταῦτα καὶ αὐτοὶ σκιρτῶμεν μεγάλα, ὥσπερ ὑπὸ σφοδρῷ λαμπρῷ, τῇ φιλίᾳ τῆς σῆς σεμνυνόμενοι μεγαλοπρεπείας. ὅπως δ' οὐ τοῦ χάριν πρὸς ἡμῶν ἀπαιτεῖς Δία τὸν γραμμάτων, μανθάνε ὅτι καὶ περὶ τῶν γραμμάτων τούτων οὐκ ἐπαυσάμεθα θορυβούμενοι, τὸν μεγάλιον οὕτω καὶ φιλόσοφον ψυχὴν ἰδόν πλουμένην ταχέως τὸν ἱερὸν πλέτον, καὶ τῶν ἱερῶν σκείνων καὶ φεικτῶν κα-

ταξιουμβρίω μυστηρίων. καὶ τούτων δωρησώμεθα μεταλαβεῖν τὴν εὐαγγελίαν, καὶ τῆς ὀξυρρίας ἀπηλλάγμεθα ταύτης, καὶ τῆς ἐρημίας ἐπιλελήσμεθα, καὶ τῆς σωματικῆς ἀσθενείας, ἣ παλαιόμβρινον, ἠλευθερώμεθα. καὶ οἶδαμεν ὅτι σοὶ ποθεινὰ, δέσποτα μοι θεοσεβέστατε, καὶ ἐπιθυμία ἔχει τῆς ἡμετέρας βεβαιότητος τὴν ἀπορρήτων τούτων καταξιωθῆναι ἀγαθῶν· καὶ ἡμῖν δὲ, ὡς αὐτὸς οἶδας, τοῦτο προσποίησον. ἀλλ' ἐὰν μέλλῃ καὶ ἡμέτερα, τοῦτο μηδαμοῦ ἐχέτω μέλλησιν. πάντως δὲ πάρεισιν, καὶ ἡμῶν ἀπόντων, αὐθρωπὶ σφόδρα ἡμῖν γνησίοι διαμένουσι τῇ πρὸς σὲ ἀγάπῃ μυσταγωγίᾳ. καὶ τοῦτο γένηται, πᾶν αὐτοῖς ἕξομεν ἡδονὴν, ὑπὲρ οὗ καὶ ἡμεῖς δυσχεραίνομεν τῇ δόσει τῆς ἐπουρανίου δωρεᾶς, ἐπιδήπερ καὶ ἡ χάρις ὅλη ἐστὶ αὐτή.

νε. ΤΩ ΑΥΤΩ.

ΤΙ τοῦτο; ὅτε ἡ τοσαύτη καὶ τηλικαύτη πόλις ἑορτὴν ἄγει λαμπρὰν (τοῦτο γὰρ τὴν ἀρχὴν καλῶ τὴν ζωὴν) τότε ἡμᾶς ὁ πλοῦτος κατέσχασε καταφεύγειν, μακρὰν ὄντα σιγήσας σιγᾷ; καὶ εἰ μὴ ἄλλος τις ἦν τῶν πολλῶν ὁ τοῦτο πεποιηκώς, καὶ τὴν αἰτίαν ῥᾳδίως ἂν εἶδον. νῦν δὲ ἔστιν αὕτη; εἰώθασιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἰσχὺν ἀεὶ μείζονος ἀρχῆς ἐπιλαβόντα, καὶ ὀγκῳ φρονήματος γίνεσθαι μείζονι. ὅπερ ἔπαθες καὶ σὺ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας φιλοσοφίᾳ εἰδυίας, καὶ ἀκριβῶς διεσκεμμένης τὴν ἐπικήρων τούτων καὶ ῥᾳδίως ἀπολλυμένων ἀπάτην φύσει, καὶ οὐκ ἀπαπωμένης τοῖς ἐπιτερπέσι καὶ ταῖς ὑπογεγραφαῖς, ἀλλὰ γυμνὰ τὰ πρόσωπεῖα καὶ τὰ σχήματα καταμανθανούσης, τὴν αἰτίαν οὐ δυνάμενος τῆς σιγῆς εὑρεῖν. ἀλλ' ὅτι μὲν ἡμῖν ὁμοίως ἐρᾷς καὶ νῦν, ὥσπερ καὶ ἔμπροσθεν, μᾶλλον δὲ μειζόνως νῦν, ἢ ἔμπροσθεν, οἶδα σαφῶς. τίνος δ' ἕνεκεν οὕτω μακρὰν τοσοῦτον ἐσίγησας χρόνον, εἰπεῖν οὐκ ἔχω. ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο μάλιστα ἀπορῶ. λύσον δὴ ἡμῖν τὸ αἴνιγμα δι' ἐπιστολῆς, εἰ μὴ βαρὺ μηδὲ ἐπαχθές· καὶ περὶ τῆς ἐπιστολῆς δ' ἐκείνης οὐδὲν ταύτην σοι χαμαίζοντας τὴν ἐπιστολήν, λέγω δὴ τὴν κυρίου μου τιμιωτάτου καὶ βλαβεῖσαν τὰ μάλιστα πρεσβύτερον, καὶ οὐδὲν ζημιοῦν αὐτῷ δίδαξον, ὅπερ καὶ ἡμᾶς πεπείσμεθα, ὅτι ῥᾳθυμίας οὐκ ἦν ἡ σιγή. ἔχεις γὰρ τοῦτο εἰπεῖν εἰς ὃ τυχὸν αὐτὸν φιλοφρονοῦμαι διὰ τῆς σῆς θαυμασιότητος.

νγ. ΓΕΜΕΛΛΩ.

ΕΡημον μὲν οἰκοῦμεν χωρίον τὴν Κουκουσὸν, καὶ πάσης τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἐρημότατον· πλὴν καὶ πρὸς αὐτὰ τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα ἀπενεχθῶμεν, ὅπου λαθέσθαι σε τῆς ἀγάπης οὐ δυνάμεθα· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀλλοτρία, καὶ ἡ ἐρημία θαυμαστεύοντες, καὶ ἐπὶ λείψανα ἀῤῥωστίας ὠφελοῦντες, καὶ φόβῳ λῃστῶν πολιορκούμενοι (οὐ γὰρ ἀφίσανται τὰ ὁδοιπορεῖν ἀποτειχίζοντες, καὶ πάντα αἰμοῦντες πλησιάζοντες ὁ Ἰσαυρικοὶ) διαπερῶ σε ὅπου σχοινοῖς περιφέρομαι, τὴν αὐθρεῖάν σου, τὴν παῤῥησίαν, τὴν γλυκεῖαν καὶ γνησίαν θάλψιν πρὸς ἑαυτοῖς ἀναπλάττοντες, καὶ τούτων τῷ λογισμῷ συντυφλοῦντες τὴν μνήμην. γράφε δὴ καὶ αὐτὸς ἡμῖν συνεχῶς, δέσποτα θαυμασιώτατε, τά τε περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς, καὶ πῶς σοι τὰ θερμὰ ἐχέτω, καὶ ὁπόσην ὁρμὴν τὰ σὰ νῦν· ἵνα καὶ παῤῥησίαν ἔχοντες, μηδὲν ἔλαττον ἔχωμεν τῶν ἀεί σοι συγκινουμένων εἰς ὃ σαφῶς εἰδέναι τὰ σά. οἶδα γὰρ ὅπως ἡμῖν προσποίησαν προσθεῖναι τῆς ῥώσεως τῆς σῆς μεμνῆσθαι, θάλψ δὲ σφόδρα σε ἐρᾶν καὶ συνδεδέσθαι μὴ ἀκριβείας τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῇ σῇ.

νδ. ΓΕΜΕΛ-

χ. Σεμέλλῳ

νθ. ΓΕΜΕΛΛΙΩ.

Ἀλλοι μὲν τῇ ἀυθαδείᾳ σε ζηλοῦσιν τῆς ἀρχῆς· ἐγὼ δὲ τῇ πόλει καὶ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ δὲ τῇ σῇ, οὐ διὰ τὸν ἐντεῦθεν τιμὸν (ὑψηλότερος γὰρ τῶν τοιούτων μεμελέτηκας εἶναι)) ἀλλὰ διὰ τὸ λαβεῖν ἀφορμὴν τοῦ προέχουσάν σοι μὴ πολλῆς τῆς ἀδείας καὶ τοῖς πολλοῖς δόξαι τοῦ ζηλοῦν σε καὶ τὸν ἡμερότητα, καὶ τὸ ἐκεῖθεν κέρδος ζημιοῦσθαι. οὐ γὰρ οἶδα ὅπη καὶ σὺ σφόδρα τῇ γῇ προσπλωμένους, καὶ πρὸς τὰ ὀνείρατα ταῦτα κεχηνότας, λέγω δὴ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δόξαν, παιδοῦσαν δωρεάν, ὅτι οὐκ ἐν τῇ χλανίδι καὶ τῇ ζώνῃ, ἀλλ' ἐν τῇ φωνῇ τοῦ κηρύγματος ὁ ἄρχων, ἀλλ' ἐν ᾧ τὰ πεπονηκότα διαχλευάσθαι, καὶ ταῦτα κακῶς ἔχοντα διέρχεσθαι, καὶ κολάζειν μὴ ἀδικίαν, μὴ συγχωρεῖν ἢ κατὰ δυνατὸν τὸ δίκαιον ἀπελαύνεσθαι. καὶ γὰρ οἶδά σε τὴν πρᾳότητα, τὴν ἐλευθεριότητα, τὴν ἀμνησίκακον τὸ ὕψος, τὴν τῶν βιωτικῶν καταφρόνησιν, τὸ μισοπόνηρον, τὸ ἥμερον, τὸ φιλάνθρωπον, οὗ μάλιστα ἄρχοντι δεῖ. διὰ ταῦτα καὶ ἐκεῖνο οἶδα σαφῶς ὅτι λιμὸν ἔσῃ τῶν ἀναγκαίων, βακτηρία τῶν ὀπὶ γόνυ κλινόντων, πύργος τῶν ἐκ δυναστείας ἀδίκως πολεμουμένων. καὶ ἔσῃ ταῦτα ῥᾳδίως. οὐδὲ γὰρ πόνου δεῖ, οὐδὲ ἱδρῶτος, οὐδὲ χρόνου μακροῦ εἰς τὸ κατορθοῦν ταῦτα. ἀλλ' ὥσπερ ὁ ἥλιος ὁμοῦ τε φαίνεται, καὶ πάντα λύει ζόφον· οὕτω καὶ αὐτὸς ὁπόταν τοῦ βήματος φανεὶς, οὐκ οἶδ' ὅπη σὺν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοὺς τε ἀδικεῖν ὑποπτεύοντας ἀνέσχλασας, τούς τε ἀδικουμένους καὶ πρὶν εἰς τὸ δικαστήριον εἰσελθεῖν, πάσης ἐπηρείας ἀπήλλαξας· καὶ ἦρκεσεν εἰς τοῦτο ἡ τούτων διόρθωσις ἡ τῆς φιλοσόφου σε ψυχῆς ἐπιτολή. διὰ ταῦτα καὶ τοι ἐν ἐρημίᾳ καθήμενος καὶ πολλῆς ζημιούμενος τιμῆς, πολλῆς γέμω τῆς εὐφροσύνης, ἡμετέραν ἡδονὴν τοῦ τῶν ἀδικουμένων συμμαχίαν ἡγούμενος.

νε. ΓΕΡΟΝΤΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Καὶ ἡδὺ μὲν ἐπέσαλπκάς σε τοῖς τοῦ βλάβεσθαι, νομίσας σε τὸν Φοινίκην εἶναι· καὶ νῦν ὑπερέλλω ταῦτα, ἄνωθεν δὲ ἔμοιγε δοκεῖ, ὅτι νῦν μάλιστα πάντα δεῖ ποιεῖν δὲ πάσχειν, ὥστε μὴ καταλιπεῖν ἔρημον τοῦ κοινοῦ ὑμῶν γεωργίου, μηδὲ ἀφεῖναι διαφθαρῆναί τινα τῶν ἤδη κατορθωθέντων. καὶ γὰρ καὶ ποιμένες ὅταν ἴδωσι πολλοὺς πάντοθεν τοῖς προβάτοις ὑπιόντας θηρίων λύμας, τότε μάλιστα ἀγρυπνοῦσι καὶ διεγείρονται, καὶ σφενδόνῃσι μεταχείζουσι, καὶ τῇ ἄλλῃ κέχρηνται τέχνῃ, ὥστε πᾶσαν τῆς ἀγέλης ἀπελάσαι βλάβην. εἰ γὰρ προβατα ἄλογα πεπιστευμένος ὁ Ιακὼβ, ἔτη δεκατέσσαρα διετέλεσε δουλεύων, καὶ θάλπει δὲ ψύχει καλαμπρυνόμενος καὶ ἀγρυπνίᾳ πολλῇ, καὶ τοὺς ἐκ τοῦ σπέρματος ἐθήτευσεν, ἐννόησον ὅσα καὶ ποιεῖν δὲ πάσχειν χρὴ σὲ προβατα λογικὰ ἐμπεπιστευμένον τὸν μηδὲν αὐτῶν φαυλίσθαι. φαῦλα καλῶ τοίνυν σε τοῦ εὐλάβειαν, ὅσῳ μείζων ὁ χειμὼν, δὲ πλείονα τὰ κακὰ, καὶ σφοδρὰ τὰ κωλύματα, καὶ πολλοὶ οἱ ὑπουλεύοντες, τοσούτῳ μᾶλλον καὶ αὖθις ἀναστῆσαι, καὶ ἑτέρους φαῦλα καλέσαι συνεφάψασθαί σοι τῆς καλῆς ταύτης προαιρέσεως, καὶ μὴ πολλοῦ τοῦ πάσχειν ἐπιζῆσαι [καὶ] φαυλισθῆναι σὲ εἰσοῖσε. καὶ γὰρ καὶ τῆς ἀποδημίας αὐτῆς ἡ μικροῦ ἕξις μισθός. εἰ δὲ τῆς ἀποδημίας, πολλῷ μᾶλλον εἰ τῶν ἔργων ἄλγος, καὶ ἀσυδίᾳ πολλῇ ὑπεδείξατο. τοῦ δὲ οἴκοι καθῆσθαι πολλῷ βέλτιον καὶ χρησιμώτερον τὸ τοιαύτας ἀποδημίας ἀποδημεῖν. ἐκεῖ μὲν γὰρ ὄντα καὶ ταῦτα ὅσα ἔχω, ἃ νῦν ἔχεις, τὴν ἰσχνείαν, τὰς ἀγρυπνίας, τὴν ἄλλην φιλοσοφίαν· οἴκοι δὲ καθήμενον οὐκ ἔστι κερδᾶναι, ἀλλὰ ἐκεῖ καθήμενον ὅστι καρπώσασθαι, ψυχὴν σωτηρίαν τοσούτων, καὶ ἀπὸ τῶν κινδύνων μισθὸν, τὴν ἀπὸ τῆς τοσαύτης προθυμίας ἀμοιβήν. ἔστι γὰρ ἡ προθυμία ἀμοι-

ἐπ. σπουδῶν τοίνυν ἀλίκους σαυτῷ παρασκεύασον φόβους, μηδὲν μέμψεως, μηδὲν ὑπόδικον· ἀλλὰ ῥαΐσας, ὀντευθεν ἤδη τῆς ἀποδημίας ἄψασθαι παρακελεύσομαι, μηδὲν φεύγοντι τῶν χρῄων ἔνεκεν. πρώτα γὰρ εἶπον τῷ κυρίῳ μου τῷ τιμιωτάτῳ καὶ θυσιαστάτῳ πρεσβυτέρῳ Κωνσταντίνῳ, εἴτε εἰς οἰκοδομὰς ἀναγωγὴν δέοι, εἴτε εἰς χρείας ἀδελφῶν, μὴ πλείονος παρασχεῖν ὑμῖν τῆς δαψιλείας, ἢ μὴ πλείονος πόνου, ἢ ἔμπροσθεν. ἔχων τοίνυν ἐκ τούτων ὑπόκλισιν, καὶ περὶ πρώτων τὸ προσῆκον ποιεῖν δείσκων Θεῷ, πρώτα ὄντα ἐκκλησιῶν ἐπιχορηγίαν ταχέως παρακαλῶ. καὶ ἐξ αὐτῆς ὑμῖν τοῦτο δήλωσον, ἵνα καὶ ὁ ἐρημίας ὄντες χαλεπῆς πολλῷ ὀντευθεν καρπωσώμεθα τῷ παρακλήσει. εἰ γὰρ μάθοιμι ὅτι ἀποδεδημηκας σκεῖσε μὴ τῆς γνώμης σκείνης πρώτα ποιήσας καὶ παθεῖν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν αὐτοῦ ψυχῶν προεσκυασμένος, οὐδὲ ἐρημίαν νομίσομεν οἰκεῖν ἀπὸ τῆς τοσαύτης ἡδονῆς. "ἐπιθυμοῦμεν γὰρ καὶ παρακαλοῦμεν σε ἰδεῖν· ἀλλ' ὅπερ τοῦτο, ὅπερ εἶπον, ἀναγκαιότερον, καὶ δέος μὴ ποτε ὁ χειμὼν ἀποκλείσῃ σοι τὴν ὁδὸν τὴν ὀντευθεν, σκεῖσε σπεῦδε τοῦτό σε ἐπείγομεν καὶ παρακαλοῦμεν ταχέως ἐπιχορηγῆσαι.

νς. ΔΑΝΙΗΛ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ἐυλογητὸς ὁ Θεός, ὁ πολλῷ μείζονα τῶν θλίψεων παρέχων τὴν παράκλησιν, καὶ ἡμῖν τοσαύτην διδοὺς τὴν ὑπομονήν, ὡς μὴ πολλῆς σοφροσύνης φέρειν τὰ συμπίπτοντα λυπηρά. τοῦτο μάλιστα διαπλασάζεται ὑμῖν μαθόν, ὃ δὲ φέρειν, καὶ μὴ χαλεπῶς φέρειν· τοῦτο καὶ ἡμῖν πολλῷ πρόκειται τὴν παράκλησιν, ὅταν ἀκούωμεν τὴν ἀνδρείαν ὑμῶν, τὴν προθυμίαν, ὃ ἀποδεικτικὸν τῆς γνώμης, τὴν εὐτονίαν, τὴν ὑπομονήν, τὴν καρτερίαν, ὃ ζῆλον" πυρὸς θερμότερον. ἀφ' ὧν τά τε καὶ ὁ ἐρημία καὶ θλίψεσι, καὶ φόβῳ ληστῶν πολιορκούμενοι, καὶ τῇ τῶν χειμώνων ὥρᾳ λοιπὸν καταπονούμενοι, οὐδενὸς τούτων αἰσθανόμεθα διὰ τὸ μέγεθος τῆς ὑμετέρας εὐδοκιμήσεως· ἀλλὰ καὶ σκιρτῶμεν καὶ χαίρομεν καὶ μεγαφρονοῦμεν ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ὑμῶν καρτερίᾳ. εἰ δὲ ὧν διὰ παντὸς χαίρωμεν ταῦτα ἀκούοντες, διὰ παντὸς ἡμῖν καὶ διὰ παντὸς ἀπιστέλλετε, αὐτά τε ταῦτα, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας ὑμῶν εὐαγγελιζόμενοι. μαλίστα γὰρ ἡμῖν πρόκειται εὐφροσύνην ὀντευθεν καὶ ἡδονήν.

νζ. ΔΙΟΓΕΝΕΙ.

Τὸ γνήσιόν σε τῆς ἀγάπης τῆς περὶ ἡμᾶς ἡδέως καὶ ἔμπροσθεν· πολλῷ δὲ πλέον ἐγνωμεν νῦν, ὅτι τοσοῦτον τῶν χειμώνων ἐρρύντες οὐ μόνον οὐδὲν ῥᾳθυμότερος, ἀλλὰ καὶ πολλῷ σπουδαιότερος περὶ ἡμᾶς γέγονας, μείζω τὸν ζῆλον ἐπιδείξω. διὰ τοῦτό σε θαυμάζομεν, διὰ τοῦτο καθ' ἑκάστην ἡμέραν διακρυόμενοι καὶ παινούμεθα. μὴ γὰρ ἄφατον τούτων μισθὸν λήψῃ παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τοῦ τὰς ἀποδόσεις οὐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος νικῶντος ἀεὶ τὸν ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἢ λέγοντας. ἡμεῖς δέ σε, οἷς ἔχομεν ἀμύβομεθα· θαυμάζοντές σε, ἐπαινοῦντες, μακαρίζοντες καὶ διαλιπαρούμεθα, φιλοῦντες, ἀδιάλειπτοι, πιστοῦντες, ὡς διαφόρως πάντα χρῆ περιφέροντας, ἰσωμένοι σοι καὶ συνδεδεμένοι τῷ τῆς ἀγάπης νόμῳ. ὅπου γὰρ σε τῶν σφοδροτάτων ἀεὶ γεγόναμεν ἐραστῶν, οἶδα καὶ αὐτὸς σαφῶς, διασοτά μου αἰδεσιμοῦντα καὶ θαυμασιοῦντα. διὰ παρακαλῶ τῶν ἀπόστολικῶν ἕνεκα μηδὲν ἀλλῆσαι πρὸς ἡμᾶς. πεπιστεύκασι γὰρ καρπωσάμενοι τὴν ἐξ αὐτῶν τιμήν, αὐτὰ ἀπεστάλκαμεν, οὐκ ἐξ ὀλιγωρείας, οὐδὲ ἐκ τοῦ μὴ θαρρεῖν σε τῇ θυγμείᾳ, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ καθεστάναι σε χρείας· οἶδα καὶ ἐφ' ἑτέρων πολλῶν πεποιηκαμεν. καὶ γὰρ καὶ ἕτεροι πολλοί, καὶ τῆς σῆς θυγμείας ἄξιοι, καὶ σφόδρα ἡμῶν ἐκκρεμόμενοι, ὡς ἔξεστί σε "τὴν θαυμασιότητα μαθεῖν,

ὃ

ἀλλὰ δὴ τοῦτο πεποιήκασι· καὶ ἦρκεσε πρὸς ἀλλήλους· αὕτη ἡ ἀπολογία, καὶ ἐμοὶ πρὸς ὑμᾶς γενέσθαι προθυμουμένῳ. Εἰ γὰρ δὴ καταξαίνομεν τὰ χρεία, μὴ πολλῆς ἀπαιτήσομεν, καθάπερ ὀφλήματος ἰδίου, τῆς παῤῥησίας· καὶ τοῦτο ὀφλεῖ δίκην τῆς πείρας αὐτῆς. Δεξάμενος τοίνυν αὐτά, φύλαττε μὴ ἀκριβείας, ἵν', Εἴ ποτε καιρὸς καλέσειε, μὴ τοῦ θαῤῥεῖν αὐτὰ ἀπαιτήσωμεν παρὰ τῆς σῆς φιλότητος.

ιη. ΤΩ ΑΥΤΩ.

ΜΕτὰ τὴν χάριν τὴν προτέραν ὀφειλομένην, ἰδοὺ καὶ μείζονα καὶ βελτίω ἀφεκάτην προσοφλισκάνομεν ἡμεῖς, οὐκ ἀνεχόμενον οὔτε ἀπράγμονα εἶναι δοκεῖν, καὶ ἀπειλοῦντα μήτε γράμματα δέχεσθαι πρὸς ἡμῶν, εἰ μὴ λάβοιμι τὰ ἀπόντα λέκτα, ἐπέθηκα τύπον τῶν προτέρων σφόδρα κεχαρισμένον τῇ βουλήσει σου, καὶ ἀναπαύοντά σε τὴν ἐμμέλειαν· οὐ πρὸ αὐτοῦ μαθὼν κέλευσιν αὐτὸν δίκαιον ἡγεῖσθαι τῆς καλῆς ταύτης οἰκονομίας. οἶδα γὰρ ἡλίκην ἔς σε τοῦ προτέρου τὸ κέρδος καὶ δίκην τῆς προθυμίας τούτου τῆς εἰς τὸν Φοινίκιον, καὶ δίκην τῆς φιλοτιμίας τὸ σὸν μεγαλοπρεπείας. καὶ ἀμφοτέρων τούτων αὖθις λήψῃ τὸν μισθόν, ἅτε τοσαύτην ἀναφιλόνικον ἐπιδεικνύμενος προθυμίαν καὶ ἐν τῇ Φοινίκῃ κατηχοῦσαν τὸν Ἕλληνας, καὶ περὶ τὴν οἰκοδομὴν τῶν ἐκκλησιῶν ἐσπουδακότας, καὶ ἄνδρα τοιοῦτον αἰδεσθέντας καὶ πέμψαντας εἰς προσκλησιν αὐτῶν, καὶ μάλιστα νῦν ἐν τοσαύτῃ δυσκολίᾳ καθεστηκότων, καὶ πρὸ πολλῶν πολεμουμένων. ἐννοήσας τοίνυν τὸ χορηγούμενον ὄγκον, μὴ ἀφῇς μηδὲ μικρὸν αὖθις ἀναβαλέσθαι, ἀλλ' ἀμέλει τῆς ὁδοῦ ταύτης ἅψασθαι προθυμηθέντα, πολλὴν σαυτῷ δόξαν καὶ τῆς καλῆς ταύτης ἀποδύσεως, δέσποτα θαυμασιώτατε, προσαποφέρωμαι παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τὸν ἀμοιβήν.

ιθ. ΔΙΟΓΕΝΕΙ.

ΠΟλλοῦ δεῖν ἐπιζητοῦμεν ἰδεῖν σε τὴν ἐμμέλειαν, δέσποτά μου θαυμασιώτατε, καὶ τοῦτο οἶδα καὶ πρὸ τῶν γραμμάτων αὐτός· ὅτι δὲ φίλτρον οἶδα σαφῶς, ὃ περὶ τὴν σὴν ἔχομεν θαυμασιότητα. ἀλλ' ὅτι μὲν τοῦτο οὐκ ἔνι (καὶ γὰρ τῆς ὁδοῦ πολὺ τὸ μέσον, καὶ σοὶ κύειοι κινεῖσθαι, ὅπουπερ αἱ ἐθέλουσι, ἔσμεν, καὶ τῶν Ἰσαυρικῶν ἐφόδων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁ φόβος ἀκμάζει) πολλάκις σε τὴν διψῶντα, ὅπερ μέγιστον ἡμῖν εἰς προμηθίαν ὄντι καὶ τῆς ἐρημίας τῆς σὺν αὐτῷ, καὶ τῆς ἀλαπωρείας καὶ τῆς ἄλλης πάσης θλίψεως, ὃ συνεχῶς γράμματα δέχεσθαι διαγελιζόμενα τὴν ὑγίειαν τὴν σὴν, καὶ τὸ οἶκόν σου πᾶντος. τοῦτο προσείζεσθε ἡμῖν συνεχέστερον καὶ ὃ ἐγχωρεῖν. οὐδὲν γὰρ τοῦτο ῥᾴδιον μὴ πολλῆς ἡμᾶς ἔχειν τῆς δανειλείας, ἣν μηδέποτε ἀπαιτήσειν ἐκ σοῦ. ἀλλ' ὅμως, Εἰ καὶ ἐργώδες ὅπερ ἠτήσαμεν, ἀλλ' ὡς δὴ οἷόν τε ἦν, ποιήσασθαι προθυμηθῆναι, καὶ συνεχῶς πέμπειν ὁπόσοι ἀπαγγέλουσας ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ῥώσεως τῆς σῆς. ἵνα δὲ καὶ τὰ ἡμέτερα εἰδέναι ἔχῃς, ἀπροσγλωσσίᾳ ἀπολαύομεν, ἡσυχίας πολλῆς, λύπης τῆς γαλιλαίου, ὑγιείας συμμέτρου, ἅτε τοῦτο θορυβούμενοι μόνον, τῷ κεχωρίσθαι ὑμῶν τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς. ἀλλ' ἰσχυρὰ ἡ συνέσις σου καὶ τοῦτο προμηθήσεται, ὅπου καὶ εἰ ποτε. δίδου δὴ τούτων ἡμῖν τὴν χάριν, ὥστε καὶ ἐκ τοσούτου ἡμᾶς καθημένους ἀφασήματος δυνάσθαι σὺν τύφῳ καὶ ταύτῃ τῇ γλυκείᾳ σου καὶ θερμῇ καὶ γνησίᾳ ἀγάπῃ.

ξ. ΔΙΟΓΕΝΕΙ.

ΕΡημοι μὲν ἡ Κουκυσὸς χωρίον, καὶ ἄλλως θὶς οἴκησιν σφοδρὸν, διὰ τοσαύτην φόβον τῶν λῃστῶν πολιορκούμενον· σὺ δὲ αὐτὴν καὶ ἀπὼν ἐδιδάξω (ἐπὶ) πεποίηκας. ὅταν γὰρ σε ζητῶμεν ἀκούσωμεν πολιοῦ, τὴν ἀγάπην τὴν πρὸς ἡμᾶς, τὴν γνησίαν καὶ θερμὴν (οὐδὲν γὰρ ἡμᾶς λανθάνει τῶν ἐκ τοσούτου χρόνου πεπραγμένων) ὡς θησαυρὸν μέγιστον ἔχοντες καὶ πλοῦτον ἄφατον τὴν διάθεσίν σου τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὁ ἀσφαλεστάτη καὶ ὁ ἀβαλεστάτη πόλει διατελεῖν ἠνυόμεθα, ἐκ τοσαύτης εὐφροσύνης πεπληρούμενοι, καὶ μείζονι ἐπιδόσει τὸν καρπὸν αὐξόμενοι. ἵν' οὖν καὶ ἑτέρα προσθήκη γένηται ἡμῖν ἡδονῆς, ἐπιγράψαι καλῶ, καὶ γράμματα ἡμῖν χρείζουσι περὶ τῆς ὑγιείας σου δηλοῦντα. εἰ γὰρ καὶ ἐργώδες τοῦτο τῆς ὁδοῦ μῆκος, καὶ ὁ σφοδρὰ ἀσωφελὴς τῆς δημοσίας τυραννὶς ὁ χωλεύον ὁδοῦ, ἀλλὰ τῷ ὄντι φιλοῦσι, ὡς αὐτοὶ οἶδα φιλεῖν, καὶ τὰ δύσκολα εὐκολα γίνονται. σπουδάσας τοίνυν ἀλύπως ἡμῖν χρεῖαν χρῆναι τῇ πυκνότητι τῶν τοιούτων γραμμάτων, πρόσεχε καὶ τοῦτο τῶν ἡμῖν τοῦ εὐφρανθῆναι. ἐν γὰρ σφόδρα ἀληθῶμεν, ὅτι δεύτερον ἐπεσκόπεις ἡμᾶς, οὐδὲν ἀπαξιώσομεν γράμματα τῆς σῆς ἐπιμελείας.

χ. ἀπεκλείς

ξα. ΔΟΜΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

ΚΑὶ τὴν πίστιν ὑμῶν τὴν ἀκριβεστάτην ἐπεσκύτερον εἰς ὑπόβλεψιν ἡμετέραν, καὶ τὸ γράψαι πολλὰς ἔχω χάριτας τῇ εὐλαβείᾳ τῇ σῇ, δέσποτα τιμιώτατε. ἀμφότερα γὰρ γνησίας ἀγάπης καὶ θερμῆς ἀποδείξεως. ἀπὸ τούτου καὶ ἡ ἐρημία ἀπατεῖσθαι, πολλῷ σὺν τοῦτο ἐδοξάσθη τὴν ἐπίσκεψιν. ὁ γὰρ τοιούτους ἄνδρας ὅτι σφοδροὺς ἐρασὰς ἔχει, ὅτι τῶν τυχοῦσαν φέρει τοῖς ἀγαπωμένοις ἐπιμέλειαν. καὶ ἐβουλόμεν μὲν κατ' ὄψιν συντυχεῖν τῇ εὐλαβείᾳ τῇ σῇ, καὶ ἐμφορηθῆναι τῆς ἡδίστης σου ἀπαθείας· ἀλλ' ὅπου τοῦτο οὐκ ἔστι (ὅτι γὰρ ἡμῖν δυνατὸν, ὅτε τῇ τιμιότητί σου ῥᾴδιον ἀπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας τῆς αὐτόθι ποιοῦμεν) ἐπὶ δεύτερον ἀναγκαίως ἤλθομεν πλοῦν, τὴν ἀπὸ τῶν γραμμάτων ἐπιψυχὴν ἑαυτοῖς χρειζόμενοι. οὐ γὰρ μικρὸν καὶ ὑπόλειπον δυνατὸν γνησίας ἀγάπης ἀνακεχρωσμένην εἰς τὴν ἐπίκλησιν τῶν τῷ σώματι κεχωρισμένων. ἵν' οὖν ταύτης ξενικῶς ἀπολαύωμεν τῆς ἐπιμελείας, ὁσάκις δὲν ἔξῃ, καὶ δυνατὸν ᾖ, γράφειν ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς μὴ κατόκνει. καὶ γὰρ θησαυρὸν μέγιστον καὶ πλοῦτον ἄφατον ἀγαθῶν ἠνυόμεθα τὴν ξένην ἡμῖν (ἐπὶ) φιλίαν· καὶ ξενικῶς τοιούτων ἀπολαύωμεν ἀγαθῶν, ἥκιστα τῶν γραμμάτων, ὅθεν τὰ τοιαῦτα ἐρημίας ληψόμεθα αἰτήσεις, ἀπὸ τῶν ὑπὸ σοῦ πολλῷ καρπούμενοι τὴν εὐφροσύνην.

ξβ. ΕΛΛΑΔΙΩ.

ΟΛίγα μὲν σοὶ ξενιζόμεθα, πολλῷ δὲ πλείονα σου τῆς γνησίας καὶ θερμῆς εἰλήφαμεν ἀγάπης. καὶ γὰρ αἱ ψυναῖαι ψυχαὶ εὐθέως χαίρειν χαίρῳ χρεωῶται σοὶ συντυγχάνουσαι· ὃ δὴ καὶ αὐτὸς πεποίηκας, καὶ ὀλίγῳ σφοδροὺς ἡμᾶς ποιήσας ἐρασὰς τῆς εὐψυχίας τῆς σῆς. διὸ καὶ ὑπερέλλομεν, καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς δηλοῦμεν, ὅτι εὐ ἡσυχίᾳ καὶ ἀπραγμοσύνῃ διάγομεν πολλῇ, πολλῶν ἡμᾶς ἐταῦθα θεραπευόντων μὴ ἀπουδῆς, καὶ μὴ πολλῆς ὀρώντων τῆς οὐσίας. ἵν' οὖν καὶ ὑμέτερα μανθάνοι-

τες

τες διαφερώμεθα, συνεχῶς ἡμῖν ἐπιτέλλειν μὴ κατέχειν, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς διαγγέλλεσθαι· ἵνα κἀκ τούτου πολλῷ καρπωσώμεθα τὸν παράκλησιν, τοιαῦτα παρὰ τῆς σῆς ὑγιείας δεχόμενοι γράμματα.

ξζ. ΕΛΠΙΔΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Ἡμᾶς μὲν ἐβουλόμεθα συνεχῶς ἐπιστέλλειν τῇ βλαβείᾳ τῇ σῇ· * οἶδα τοῦτο καὶ αὐτός, διάσοτα μετριώτατε. Ἀλλ' ὅπῃ τοῦτο ἡμᾶς παραιρεῖται δεῖ μηδένα συνεχῶς ἡμῖν ἐπιχωριάζειν (ἡ τε γὰρ ἐρημία τοῦ χωρίου τούτου, ὅ τε τῶν ληστῶν φόβος ταύτην ἐπιτείνων, λοιπὸν ἔτι καὶ ἡ τοῦ ἔτους ὥρα ταῖς ὁδοῖς ἀποτειχίζουσα πᾶσιν ἄβατον ποιεῖ τὸν Κουκυσόν) ἀλλ' ἡνίκα μὲν ἐπιτύχωμεν γραμματηφόρων, πλημμελοῦμεν ἡμῖν τὸν ἐπιθυμίαν, ὑμῖν αὐδεῖς τὰ μέγιστα χαριζόμενοι. οὓς δὲ νῦν πεποιήκαμεν, διὰ τὴν κοινὴν μετριώτατον πρεσβυτέρων τὸν τε ὀφειλομένην ἀποδιδόντες σεβάσμιον τῇ θεοσεβείᾳ σου, καὶ παρακαλοῦντες, ἡνίκα μὲν ἔξῃ, καὶ αὖθις ἡμῖν ἐπιστέλλειν, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας δηλοῦν τῆς σῆς. ἡδὺ γὰρ ἀγαθὸν, διάσοτά μου μετριώτατε καὶ βλαβέσατε, ὅπως ἡμῖν περιασπάζηται ἀεὶ περὶ σοῦ μανθάνειν. Εἰ γὰρ καὶ τοῖς αὐτοῖς ἀστοχιάζομεν τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἑκάστοτε, ἀλλ' ὅμως τῆς ἀγάπης σου τῆς γνησίας καὶ θερμῆς, τῆς ἐλλιπεῖν καὶ ἀδύνατον ἐπιλαθέσθαι ἡδυνάμεθα· ἀλλ' ὅπου γε αὖ ἀπέχομεν, περιφέροντες αὐτὸν ἀπόντα, μᾶλλον ἐντεῦθεν καρπούμενοι τὸν παρουσίαν.

ξη. ΕΛΠΙΔΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Οἶδα ὅτι ὀλιγάκις ἐπεσταλκα τῇ μετριότητί σου, ἀλλ' οὐκ ἐκὼν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς περιστάσεως ἀναγκης κατεχόμενος. καὶ γὰρ ἡ τοῦ ἔτους ὥρα, καὶ ἡ τοῦ χωρίου ἐρημία, ὡς καθείργεσθαι δεσμωτηρίου χαλεπώτερον, καὶ ἡ τῶν ὁδοιπόρων ἀποδημίαι, καὶ ὃ μηδὲ αὐτὸ τὸ ὀλίγων πρώτων γνησίων ἐπιτυγχάνειν, ἐπὶ τοῖς καὶ ἡ τοῦ σώματος ἀρρωστία σφόδρα ἡμᾶς κατεργασαμένη, καὶ πολλὰ τὰ χειμωνα τῇ κλίνῃ περιπλώσασα, τὸν μακρὰν ταύτην σιγὴν ἐποίησεν· ἀλλ' οὐ τὸν ἀπὸ γνώμης, ἀλλὰ τὸν ἀπὸ γλώττης. μηδὲ νομίζε τοσαύτας δέχεσθαι ἐπιστολὰς, ὅσας διεπεμψάμεθα, ἀλλὰ πολλῷ πλείους. κἂν ἴσῃ τοῦτο, ἀλλ' οὐ μὴ ταῖς ἀριθμητοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀπὸ διαθέσεως ἀριθμῆς. καὶ γὰρ τῇ διανοίᾳ συνεχῶς ἐπεσταλκαμεν, καὶ ἀεὶ σοι συνδιατρίβομεν, καὶ οὐδὲν οὐδὲ τὸ ὁδοῦ ὃ μῆκος, οὔτε τὸ χρόνου τὸ πλῆθος, οὔτε αἱ τῶν πραγμάτων περιστάσεις τὸν περὶ τὸν σὸν τιμιότητα διάθεσιν ἡμῖν ἀμαυροτέραν ἐποίησεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκμάζουσαν αὐτὴν διατηροῦντες, καὶ τὸ σφοδρὸν ἡμῶν καὶ θερμὸν ἐρασθὲν, καὶ ἐν εἰς ἐρημότερον τόπον χωρίον ἀπέλθωμεν, πάντα χοῦν περιφέροντες ἀπεμὲν ἐγκολάπτοντες ἡμῶν τῇ διανοίᾳ. τοιοῦτον γὰρ ὁ γνησίου φιλεῖν. οὐ χρόνῳ, οὐ τόπῳ, οὐχ ὁδοῦ μήκει, οὐ πραγμάτων περιστάσει ἐξίστηται ἀγάπη. ὃ τοῦτο οἶδα καὶ αὐτός, ὅπῃ καὶ γνησίως οἶδα φιλεῖν.

ξθ. ΕΛΠΙΔΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Γλώττῃ μὲν ὀλιγάκις, γνώμῃ δὲ πολλάκις ἐπεσταλκαμεν σοι τῇ θεοσεβείᾳ, καθ' ἑκάστην σοι συνδιατρίβομεν τὸν ἡμέραν. καὶ ταύτης οὐκ ἐκλείπει τῆς συνουσίας ἡμᾶς ἀποστερῆσαι οὐ χρόνου πλῆθος, οὐχ ὁδοῦ μῆκος, οὐ πραγμάτων περιστάσεις. τοιαύτη γὰρ τῆς ἀγάπης ἡ φύσις· οὐδενὶ τούτων ἔοικεν, οὐδὲ χωρεῖ. ἀλλ' ἔσχε πάντων ὑψηλοτέρα γνώμην. μὴ

μὴ τοίνυν ἐν τῇ ὑποτολῇ ἀρίθμῳ, δίκαιόν μοι τιμώτατε καὶ βλαβέστατε, μίτρει ὁ φίλτρον, ὁ πρὸς τὸν σὸν ἔχομεν ἐμμέλειαν· ἀλλ' εἰδὼς ἡμῶν τὸν γνώμιον καὶ τὸν δόγθεσιν, ἵνα ἀεὶ πρὸς τὴν βλάβειαν ἐπιδεξάμενα τὸν σὸν, μηδὲν ἀπὸ τῆς μακρᾶς ταύτης σιγῆς ὑποπτεύσῃς. ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς ὀλιγάκις ὀλίγα μέμματα πρὸς τῆς σῆς ἀγαθότητος, οὐδὲν οὕτω ῥᾳθυμότερόν σε πρὸς ἡμᾶς νομίζομεν· ἀλλ' ἴσμεν σαφῶς καὶ πεπιστεύκαμεν, ὅτι μύσεις ἀνύσουσαν ἀγκτήρων τὸν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην, ἃ μόνον οὐκ ἀναπίπτων ἐκ τῆς ζωηρείας τῶν ἐπαγγελιῶν δεινῶν, ἀλλὰ καὶ σφοδρότερος γινόμενος πρὸς ἡμᾶς· ὃ τούτου σοι χάριν ἴσμεν πολλήν. ὅπερ δὲ βούλει μανθάνειν, ὑγιείας ἀπολαύομεν πολλῆς καὶ ἡσυχίας *, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ ἀγόμεθα, τῇ Ισαυρικῇ τέως ἀπηλλαγμένοι χορύβων. τὸν γὰρ χαλεπὸν λοιπὸν τὸν Αριμηνίας φέρειν ἐμελέτησα, βλακπόμενος μὲν ἠρέμα βλέπειν, ἕστιν εἰκὸς οὕτως ἀσθενῆ σώματι κεχειμένοι, πρεσβύομενος δὲ διὰ παντὸς ἔχειν κατακεκλῆσθαι, ὅταν ἀφορητος ὁ χρυμὸς ᾖ, καὶ ὀλιγάκις τῶν θυρῶν προκύπτειν· ὡς τῶν γε ἄλλων ὡρῶν τὸ ἔτος σφόδρα ἡδίστων ἀπολελαύκαμεν, ὡς δυνηθῆναι βαδίως καὶ τοῦ σὸν τοῦ χαλεποῦ ἐπιλαθέσθαι ἡμᾶς ἐλπίδι ἀγαθῇ. * καὶ ἀσφαλείας

ξς. ΕΛΠΙΔΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Καὶ τοῦτο σοὶ, τοῦτο νηφοντος καὶ ἐγρηγορότος κυβερνήτου, ὃ μηδὲ εἰς τοσοῦτον ἀφῆντος τὸν χαλινὸν αἰδεσθεῖν, ἀλλ' ὑπομένειν ἐπὶ φερομένῃ καὶ μεμηνυίᾳ, καὶ κατ' ὀλίγον ἐγχωρεῖν καὶ ἑαυτῷ πάντα εἰσφέρειν, πάντα χαλᾶν τῶν χαλινῶν, ἵνα μὴ ἐλεύθερα, ἵνα μὴ πόρρωθεν συγκροτοῦντα, διεγείροντα, ἀλείφοντα, πρεπυσίνᾳ μηδένα τὸν κλυδωνίῳ πρασυρῶσαι, ἀλλ' ἐσαίειν καὶ νήφειν, κἂν μυρία τούτων ὑπὲρ χαλεπώτερα κύματα, καὶ ἐν ἱδρυμένον τόπῳ πάντα χαλᾶν τῆς πρασπαίστεως ἵστασθαι. σοὶ γὰρ ἡμᾶς ἔλαθε τῶν σῶν, καίτοι οὐ τοσούτων καὶ τηλικούτους ἀφαιρήματος. διὸ καὶ μακαρίζομεν καὶ θαυμάζομεν σου τὸν βλάβειαν, καὶ τὸν διεγηγερμένον φυλακὸν, καὶ τὸν ἀπείρεστον γνώμιον, καὶ τὸν ἐν τοσούτῳ γήρᾳ νεάζουσαν προθυμίαν. καὶ οὐδὲν ἀπεικός. ὅταν μὲν γὰρ τὰ προκείμενα τῆς τοῦ σώματος δέπας ῥώμης, κύλυμα ἐστὶν ὁ γῆρας ἡμῖν· ὅταν δὲ ψυχῆς ἅπαν τὴν φιλοσοφίαν, οὐδὲν ἡ παλιὰ τοῖς κατορθώμασιν ὑπισχνεῖν ἔωθεν. οὐ τοίνυν σοὶ ἐπισκήπτησεν· ἀλλ' ἄπαντα πρὸς τῆς σῆς βλάβειας εἰσενίκηκεν. ὅτι δὲ καὶ καρπὸν δώσει πρασφήκοντα ὁ πόνος ἐστὶ καὶ ἡ τοσαύτη ἀγρυπνία, οὐδὲν οἶμαι δεῖν ἀμφιβάλλειν. ὅπερ δὲ μὴ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης καὶ πρὸ ἡμῶν μεμνῆσθαι κατὰ δέξιν ἀγᾷ τὸν πολλὸν σου καὶ θερμὸν ἀγάπην, καὶ μανθάνειν ὑπὲρ ἡμῶν" οἷ ἀγαπεῖσθε, καὶ ἐν πίστει ὁρμᾶ τὰ ἡμέτερα, καὶ τίνες ἐσμὲν γνώστες ἡμῖν, καὶ μανθάνειν οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὥστε καὶ χάριν ἀνῦσις εἰδέναι· ἡμεῖς μὲν γὰρ τῆς τοσαύτης ἀγάπης σὺ παυσόμεθά σε ἀνακηρύττοντες, σεφανοῦντες, πρὸς πᾶσιν ἀναγορεύοντες, χάριτας ὁμολογοῦντες πρὸς τοῖς συντυγχάνουσι καὶ συγγινομένοις ἡμῖν. αὐτὸς δὲ ἐμὲ μείζας ἀμοιβὰς καὶ μείζους τῶν πόνων ἀνάμνησε πρὸς τὸ φιλανθρωπον Θεοῦ τὸ πᾶς ἀντιδόσεσιν οὐκ πολλοῦ τοῦ πρεσόντος νικῆσαι σὸν ἀγαθόν τι πεῖσαι ἢ λέγειν ἐσπουδακότας. ὥστε δέσε καὶ ἑτέρωθεν παθοῦσαι μαθόντα τὰ ἡμέτερα, πρὸς ὃ ἐρημότατον χωρεῖον ἀποχαιδημῆσαι τὸν Κουκουσόν. πλοῦ ἐρημίας ἐκδεμίαν ἀγαθὴν ἔχομεν· τοσαύτης ἀπολαύομεν ἡσυχίας, τοσαύτης ἀδείας, τοσαύτης πρὸ πάντων θεοσεπείας. πάντα τε γὰρ λείψανα τῆς ἀρρωστίας βυχᾶς ταῖς σαῖς ἀπεθέμεθα, καὶ ἐν ὑγιείᾳ διάγομεν νῦν τῷ τε φόβου τῶν Ισαύρων ἀπηλλάγημεν, ἐν ἀσφαλείᾳ κατέσημεν, ἀποσαγμοσύνῃ ἐστεφανωμένοι πολλῇ. πρὸ ἡμῶν δέ εἰσιν οἱ τιμιώτατοι καὶ εὐλαβέστατοι πρεσβύτεροι Κωνσταντῖνος καὶ Εὐήθιος· ποσδοκῶμεν γὰρ καὶ ἑτέρους ταχέως ἀφίξεσθαι, ὃς εἰς τὸ πρὸ τὰ δεσμὰ κατιχεῖν·

χ. ἐλάσσον

κατεῖχεν. ἀλλὰ πρώτης ἀφείθησαν, καὶ οὐ οἶδ' ὅπως ἐπήσονται πρὸς ἡμᾶς. μὴ δὴ Διαλίπῃς βυκόλιμνος ὑπὲρ ἡμῶν τὸν σφόδρα σε ἀγαπῶντα, δέσποτα αἰδεσιμώτατε καὶ θεοφιλέστατε, καὶ συνεχῶς ὑπιστέλλων, ἵνα καὶ δι' ὀξέος, καὶ διὰ τῆς ὑγιείας δηλῶν τῆς σῆς. οἶδα γὰρ ὅπως ἡμῖν πρεσβεύσεις καθ' ἑκάστην, εἰ οἷόντε, ἡμέραν περὶ ταύτης μανθάνειν

5 Ⓦ δεσπότην μου Ⓦ τιμιώτατον καὶ βυλαβέστατον πρεσβύτερον Ἀσυγκρίτιον μετὰ τῶν γλυκυτάτων αὐτοῦ παίδων, καὶ πρώτα σου τῆς θεοσεβείας Ⓦ κλῆρον πολλὰ πρὸ ἡμῶν προσευχεῖν τῷ Δεσπότῃ.

χ. παιδίων

ξζ. ΤΩ ΑΥΤΩ.

10

Ημᾶς ὅτε ὑπερορῶντες ὅτε ὀλιγωρεῖτε τῆς ἀγάπης, Ⓦ ἔμπροσθεν ἐσιγήσαμεν χρόνον, ἀλλὰ τὰ πρώτιστα ἡμᾶς δεινὰ τὸν μακρὸν τοῦτον σιγὸν ἐποίησεν. καὶ γὰρ οὐκ ἐπὶ ἰδρύμασι χρείᾳ, ἀλλὰ νῦν μὲν τὸν Κουκουσὸν, * νῦν δὲ τὰ Φαράγγια καὶ τὰ ἐρημίας περιπολοῦμεν. ὅπου πρῶτα θορύβων ἐμπέπλησται, καὶ ταραχῆς, καὶ πῦρ καὶ σίδηρος

* νῦν δὲ τὸν Λεβίσσον

15 πρῶτα δαπανᾷ, καὶ σώματα, καὶ οἰκοδομήματα. ἤδη δὲ καὶ πόλεις ἠρήμωσαν αὐτόχθονες, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ζωγρεῖσι βαναύσοις φήμης μετάμασι γινόμεθα, χθεσινά τινα καὶ χαμαὶ δόξαντα ὑπομένοντες ζῆτον, καὶ καθ' ἡμέραν θάνατον προσδοκῶντες. οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ φρουρίῳ, καθάπερ ἐν δεσμωτηρίῳ, νῦν ἀποκλεισθέντες, ἔχομεν θαρρεῖν, διὰ δὲ καὶ τῶν τοιούτων σοὶ Ἰσαύρους καταπολεμῶν. προστέθη δὲ ἡμῖν καὶ ἀρρωστία χαλεπὴ, ἧς μόλις νῦν

20 ὃ χθεσινώτερον διαφυγόντες ἐπὶ τὰ λείψανα αὐτῆς περιφερόμεθα. ὡσπερ εἰς νῆσόν τινα ὑπὸ πελάγους ἀπλώτου κυκλουμένην ἀποκισθέντες, ὥστε μὴ δαμόθεν οὐδένα ῥᾳδίως ὁρᾶν δυνάμεθα, πάσης ὁδοῦ τῷ φόβῳ τῶν θορύβων τούτων ἀποτετφλισμένης. θαρραλέως τοίνυν συγγνώναι ἡμῖν, δέσποτά μου τιμιώτατε καὶ εὐλαβέστατε (οἶδα γὰρ τὸν ἀγάπην, ἣν αἴρων καὶ ἐξ ἀρχῆς περὶ τὸν σὸν ἐπεδειξάμεθα εὐλάβειαν) καὶ μὴ Διαλιπεῖν εὐχόμενον ὑπὲρ ἡμῶν. ὅτι γὰρ, εἰ ῥᾳδίως ὑπιτύχοις τῶν πρὸς τὰ γράμματα ἀναπρετησομένων, οὐδὲ ὑπομνήσεως δεήσει πρὸς σὲ ὑπιστέλλειν ἡμῖν συνεχῶς περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς, σφόδρα θαρροῦμεν. καὶ ἡμεῖς γε, εἰ λωφήσει ποτὲ τὰ δεινὰ, καὶ προκύψαι τῶν δεσμωτηρίου τούτου δυνηθείημεν, καὶ ἀναπνεύσαι μικρὸν ἀπὸ τῆς κατεχούσης πολιορκίας ἡμᾶς, οὐ Διαλείψομεν συνεχῶς ὑπιστέλλοντες πρὸς τὸν σὸν τιμιότητα. ἡμῖν γὰρ αὐτοῖς τοῦτο ποιοῦντες, τὰ μέγιστα ὠφελούμεθα.

χαρήσεται

ξη. ΤΩ ΑΥΤΩ.

* ἀδελφῷ

Πολλὰς ἔχω χάριτας ὦ κυρίῳ μου ὦ ποθεινοτάτῳ * Λιβερίῳ, ὅτι καὶ οἰκόθεν αἰτήσει, καὶ σὺ παρ' οὗ δεήσεται, καὶ πάλιν πρὸς τὸν σὸν βυλόμενος ἀφίκετο· καὶ τούτου μάλιστα χάριτας αὐτῷ οἶδα. ἐμοὶ γὰρ πᾶσα σπουδὴ τιμῆς σε καὶ θεραπείας ἀπολαύειν ἀπάσης πρὸ πολλῶν. σὺ δὲ οὐδὲν αὐτῷ σοι τούτων δεῖ, ἀλλ' ὅτι τοῦτο συμφέρει τοῖς ἐκκλησίαις τοῖς τε χειμαζομέναις, τοῖς τε ἀχμάσοις. ἀποδεξάμενος τοίνυν αὐτὸν τῆς εὐνοίας, δέσποτά μου τιμιώτατε καὶ θεοφιλέστατε, καὶ πολλὰ πρὸ αὐτοῦ μαθὼν μετ' ἀκριβείας, τά τε τῆς Ἀνατολικῆς, καὶ τὰ ἡμέτερα (καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐρᾷ, ὀλίγον μὲν ἡμῖν συμβεβιωμένος χρόνον, μαθὼν δὲ ὅπως ἐβιώσαμεν) ἐκπεμψον αὐτὸν χαίροντα καὶ εὐφραινόμενον. καὶ γὰρ καὶ τῆς θεοσεβείας ἐκκρίματα τῆς σῆς, καὶ ἡμῶν σφοδρός ἐστιν ἐραστής. τὸν δεσπότην μου τὸν ποθεινότατον καὶ τιμιώτατον Ἀσυγκρίτιον τὸν πρεσβύτερον προσκυνεῖν πρὸ ἡμῶν βραχέα μετὰ τῶν ποθεινοτάτων αὐτοῦ τέκνων, καὶ πολλὰ σὸν τὸν κλῆρον, οὗ ἐπαίδευσας ὁ βραχὺς τὸν σὸν πρὸς ἡμᾶς

μιμεῖσθαι

μιμῆσθαι ἐρωτᾶ. Οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἡμᾶς ἔλαθεν, ὅσην περὶ ἡμᾶς ἐπιδείκνυται τὴν ἀγάπην, καὶ πῶς πάντα καὶ παθεῖν, ἢ ποιῆσαι τοῦτο ἕτοιμον ἔχει προκεκινδυνευκότες εἰσί. τοῦτο γὰρ ὅλον κατόρθωμα τῆς θεοσεβείας τῆς σῆς.

ξθ. ΕΟΡΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

ΕΓὼ μὲν ἐπεθύμουν καὶ γράμματα δέξασθαι τῆς σῆς τιμιότητος, τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς ἡμῖν δηλοῦντα. οἶδα γὰρ ὅπως ἀεὶ περὶ τὴν σὴν διετέθημεν εὐλάβειαν, δέσποτα τιμιώτατε. ἀλλ' ὅμως τάχα ἴσως τῶν γραμματηφόρων ὑμᾶς προείλετο ἡ ἀσθένεια, ἡμᾶς ὑπερτυχόντες τοῦ περὶ τὴν σὴν εὐλάβειαν ἀφικνουμένων, περὶ τε σοὶ τοῖς γράμμασιν ἐπιπηδήσαμεν τοῖς περὶ τὴν σὴν ὑμιότητα· καὶ σε προκαλούμεν, νίκα δὴ ἔξῃ, καὶ αὖθις συνεχῶς ἡμῖν ὑπιστέλλειν, καὶ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς δηλοῦν. οἰκοῦμεν γὰρ χ. χωρίον ἐρημότατον "χώραν ἐρημοτάτην, καὶ πάσης τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης" ἐρημοτέραν. πολιορκούμεθα γὰρ καὶ φόβῳ λῃστῶν, χ. ἐρημότεραν καὶ πολλαχοῦ ὡς ἐν ἀποτειχίσει καὶ ἐν τοσαύτῃ ἐρημίᾳ θλίβεσθαι ὑπομένομεν. πλὴν ἐμοὶ ὑμῶν τῶν σφόδρα ἡμᾶς ἀγαπώντων "πυκνῶς ὑπιτυγχάνομεν γράμμασι τὰ περὶ τῆς ὑγιείας χ. πυκνῶν τῆς ὑμετέρας δηλοῦντων, πολλὴν καὶ ἐν τοσαύταις θλίψεσίν ὄντες χαρπωσόμεθα τὴν παράκλησιν. οἶδα γὰρ ὅσον ἀγάπης δυνάμεως, καὶ ὡς ἡ πρόνοια τῶν φιλούντων μόνον, ἀγγελικὰ καὶ γράμματα πολλὴν φέρει τὴν παραμυθίαν. ταῦτ' οὖν εἰδὼς ὑπεραφιλεύσω παύτην ἡμῖν τὴν εὐφροσύνην, συνεχέστερον τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς δηλῶν, περὶ ἧς μάλιστα θέλεις ἀκούειν ἡμᾶς μανθάνειν.

ο. "ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ. χ. ἐπισκόποις

ΚΑὶ ἡ καταλαβοῦσα τὰς ἐκκλησίας τὰς ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν ταραχή, στρόφοτάτη καὶ ποικίλη· ἡ δὲ πρόφασις τῆς βλάβειας ὑμῖν εἰσενεχθεῖσα εἰς τὴν διόρθωσιν "ταύτης χ. πρόφασις ἀκούσιος, πολλῆς ἀδιαφόρου. εἰ γὰρ μηδὲν μηδέπω γέγονε πλέον, ἀλλ' ἢ μὴ διορθωθέντας τὰ λανθάνοντα· ὑμᾶς γὰρ θαυμάζοντες καὶ μακαρίζοντες οὐ παλιμπρώμεθα, ὅτι μὴ τοσοῦτον χρόνον τῶν πεπραγμάτων ἀδιορθώτων μεμενηκότων οὐκ ἀπεκάμετε, οὐδὲ ὕπτιοι γεγόνατε, ἀλλ' ὑπείκειν δὲ ἐπὶ ἀκμαζούσῃ τῇ προθυμίᾳ τὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰσφέροντες συμμαχίαν, εἰς κρίμα μὲν τῶν οὐκ ἐθελόντων ὑμῖν διαφέρεσθαι, εἰς τέρψιν δὲ τῆς ὑμετέρας ἀκουδοῦς καὶ βεβαίας πολλά. ἀλλὰ ταῦτα ὑμᾶς καὶ ἡμᾶς καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν οἰκουμένην ἀνακηρύττουσι, τέρψιν ἀκουσίου, ὅτι οὐ τοσοῦτος καὶ τηλικούτος ἀγῶνος ἡ τῆς ὁδοῦ μῆκος, ἢ τοῦ χρόνου τὸ πλῆθος ῥᾳθυμοτέρους ἐποίησεν· ἀλλ' ὡς πλησίον ὄντες τῆς ἡμερήρους, τὰς αὐτῆς ὄψεσιν ὁρῶντες τὰς ἡμερήσιας ἀδιαπαύστους, ὅτως ἐρρωμενεστάτην προθυμίαν τὰ πρὸς ἑαυτῶν εἰσφέρειν ἐπεδείκνυσθε. εἰ δὲ "μήπω τινὰ ἀκμὴν φιλονεικίαν καὶ ἄλογον πόλεμον χ. μηδέπω καταλύειν βούλονται ἀπὸ ταῦτα ἐξ ἀρχῆς τεκόντες τὰ κακά, μηδὲν ὑμᾶς τοῦτο θορυβείτω, μηδὲ ἀποκάμνειν ποιείτω. ὅσῳ γὰρ αἱ πλείων ὁ πόνος ὑμῖν ἐκκλήνηται, τοσούτῳ καὶ μείζων ἔσται ὁ στέφανος, τοῦ θεοῦ σὺν ἀῤῥήτοις ὑμῖν καὶ ἀφάτοις εἰκόνας καὶ λόγων ἀποθησαυρούσας ὀφείλοντος ἀμοιβάς.

οα. ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ.

ΚΑὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καὶ κοινῇ πᾶσιν ὑμῖν πολλὰς ὀφείλομεν χάριτας· οὐχ ἡμᾶς γὰρ μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντες ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν ἐπίσκοποι, κλῆροι διαφόρων πόλεων, λαοὶ ποικίλως

ποικίλως ἐλαιωσάμενοι, ὅπι πατειχὰ σολάγχνα ὑπισδέξάμενοι ζωηλγήσατε, ἔσητε γλυναίως, τὰ πεὸς ὑμᾶς αὐτὴν πεώτα εἰσιωέγκατε. Ἀμὰ ζαῦτα πεώτες ὑμᾶς ἀναχηρύτθοισι, ζεφανοῦσιν, ὑπὶ σόματος φέροισιν ὑμῖν τὰ κατορθώματα. Εἰ ὴ σῶδε ἀνθεφπων ζιαῦταις αἱ τιμαὶ, ἐννοήσατε σῶδε τὸ φιλανθεφπον Θεοῦ πόσαις ὑμῖν αἱ ἀντιδόσεις.

ἰσ. εἰδότες, δέσποτα μὴ τιμώτατε ἡ ὐλαβέσατε, καὶν ⓐ θορυβοιῶντες ζαὶ ἐκκλησίας αἰτίατα νοσῶσι, μὴ παύσησθε τὴν πεὸς ὑμᾶς αὐτὴν εἰσφέροντες θεραπείαν. ὅσω γὰρ αἱ πλείονα ζαὶ" κωλύματα ἦ, ἡ πλείων ἡ δυσκολία, τοσούτῳ δὲ μείζων ὑμῖν ὁ μισθός. Εἰ γὰρ" ποτόν τις" ψυχρὸν" ὑπιδῷ τὸν ὐλαβῆ σὺν ἀμισθον ἔξει τὴν βεαχῆαν φιλοφεοσύνην, ⓐ τοσαῦτα ἡ ποιῆσαι ἡ παθῆν ἐλάμβανοι ὑσὸ ἐκκλησιῶν ζαεκαυμάων, ἐννοήσατε πλίκην λήψεσθε τὴν ἀμοιβὴν, ἡ πόσα ὑμᾶς αἰκαμβάνει τῶν κόπων" τούτων ἀγώνων τὰ βεαβῆα.

χ. ἐν τῷ

οβ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ.

Ου Ἀμαλιμπνόμθα χάειν ὑμῖν ὁμολογοῦντες διὰπαντός. Εἰ γὰρ ἡ πολλὰ σῶδε γενόμεθα σῶδὲ τῶν ἐχθεῶν, ἀλλ' ὅμως πολλῆς πεὸς ὑμᾶς ἀπολαύσαμθα τῆς συμμαχίας, δαψιλείας τῆς ἀγάπης, γνησίας φιλοφεοσύνης, θεμοτάτης ασυνδησ. ἡ ταύτην ὐ μικεὰν σῶδέκλησιν ἡ τῆς χάειτος τὴν ὄξοειαν, ἐφ ἧ κατεχόμθα, καὶ τῶν ἄλλων πεὸς ἐπενεχθέντων ἡμῖν δεινῶν ἔχομθα. διὸ ἡ σῶδεκαλοῦμθα ὑμᾶς τὴν ὐλαβῆαν ὑπιμῆναι τὴν αὐτὴν σεὶ ἡμᾶς ὑπιδεικνυμένους ὄχθον τε ἡ ασυνδλίαν. Οὐδὲ γὰρ" εἰς ἡμᾶς ἥξειν μόνον, ἀλλὰ ἡ εἰς ὃ κοινὸν τῶν ἐκκλησιῶν Ἀμαβήσεται. οὐ γὰρ μία ἡ δύο καὶ τρεῖς πόλεις, ἀλλ' ὁλόκληρα ἔθνη πόντου τε ἡ τῆς γῆς ζαεκάτεται. ἡ τοσαύτην πεὸς ὑμᾶς ὑπιδειξῆναι δίκαιον ασυνδλίαν, ὅσην εἰκὸς ὑσὸ τοσούτων ψυχῶν ἐασυνδακόζας ἡ κάμνοντας ὑπιδειξαθαι. Εἰ ὴ πολλὰ πεπονήκατε, ἀλλ' ζαὶ πεὸς ἑαυτῶν εἰσηνέγκατε, ἴσμεν τοῦτο ἡ ἡμεῖς, ἡ θαῤῥοῦντες ὑμῖν οὐ παυόμθα. ἀξιοῦμεν ὴ μὴ ὀλιγωεῖτε τοῦτο ποιοῦντας. ἡ γὰρ καρτεεία ὑμῶν ἡ ἡ ὑσομονὴ ἡ ἡ θύτονος γνώμη δωνήσεται καὶ σῶν σφόδρα φιλονείκως ἔχειν ὑπομένοντας καὶ δύατα νοσοῦντας ἀποῤῥῆξαι τῆς κατεχούσης αὐσῶν νυὶ σῶδαφροσύνης. Εἰ ὴ ὑπιμένοιεν καὶ ὅτως αἰάτους ἔχοντες, ἀλλ' ὑμῖν ἀπεριλυπήτους ὁ μισθὸς ἔσται, ἡ πλήρη τὰ τῆς ἀμοιβῆς, καὶ ὁλόκληρος τῶν κόπων τούτων πόνων ὁ σέφανος.

χ. ὀπιδυμῶμθ

ογ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ.

Ημᾶς μὲν" ἐποθοῦμθα δὲ ταῖς τοῦ σώματος ὄψεσιν ὑμᾶς θεάσασθαι· ὅπεῤ ἦ τοῦτο σὺν ἔνι, ἀλλ' ὧ τῆς ὀξοείας δεσμῷ κατεχόμθων ἡμῶν, τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς ἀγάπης ὑμᾶς καθ' ἑκάστην φωνάζομθα τὴν ἡμέεαν, δὲ σεὶπνυσόμθα, καὶ κροποῦντες καὶ θαυμάζοντες οὐ Ἀμαλιμπνόμθα, ὅπι τοσαύτην σεοθυμίαν καὶ ασυνδλίαν ἐξ ἀεχῆς μέχεις νῦν μεμενήκατε ὑπιδεικνύμενοι ὑσὸ τῶν τῆς αἱάτολης ἐκκλησιῶν· καὶ σῶδακόθμθα ἄξιοι τῆς σεοθυμίων ὑπιδείξαθαι τὸ τέλος. Εἰ γὰρ ⓐ τὸ πρῶ ζαράξαντες καὶ θορύβων ἐμπλήσαντες τοσαύτην κέχυσιν τῇ φιλονειχίᾳ, πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς ἐσὺ τὰ χαλεπὰ γενόμενα διορθοῦν ἐασυνδακόζας πολλῆς δίκαιον κεχεῆσθαι τῇ ὑσομονῇ καὶ καρτεείᾳ σεὶ τὸ τοιοῦτον ασυνδλόν. ὅτε γὰ πλείων ὑμῖν ἔσται ὁ μισθὸς καὶ μείζων ἡ ἀμοιβὴ, ὅσῳ ἡ πολλὰ κωλύματα γινομένων μὴ ἀνακρούσθε, ἀλλὰ μένητε," τῇ τῶν σεαγμάτων δυσκολίᾳ τὸ πεὸς ἑαυτῶν ὑπιτείνοντες ἀγρυπνίαν τε δὲ ασυνδλόν.

χ. τὸν τῶν σεαγμάτων δυσκολίαν τῇ σεὸς ἑαυτὸν ἀντεικίζοντες ἀγρυπνίᾳ ἡ ασυνδῇ

οδ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ.

Βοᾷ μ̃ πάντα χοῦ καὶ αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ φύσις, σάλπιγξ λαμπροτέραν ἀφιεῖσα φωνήν, ⓦ κάλλιστον ὑμῖν ζῆλον καὶ τὴν ἄνω τῆς ἀληθείας προθυμίαν, ἣν οὐχ ὁδὸς μῆκος, οὐ χρόνου πλῆθος, οὐ τῶν ἀνίατα νοσούντων ἡ πολλὴ φιλονεικία, οὐκ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδὲν κατέλυσεν, οὐδὲ ἀμαυροτέραν ἐποίησε. καὶ ὑμᾶς ἢ δ' ἐγκαλῶ παρόμοια πολλὰ ὑμῖν ἔχοντες χαρίζεσθαι, καὶ μακαρίζοντες ὑμᾶς δ' παύομαι τῶν ἐπὶ τοῖς καλοῖς τούτοις ἀγῶσιν ἀποκειμένων ὑμῖν στεφάνων πολλάκις δὲ φιλανθρώπου Θεοῦ· καὶ ἐπιθυμοῦμεν ὑμᾶς ἢ κατ' ὄψιν ἰδεῖν. ὅπερ ἢ τοῦτο οὐκ ἔνι δυνατὸν ὧν τῇ ἀξιοχρέως δεσμῷ πεπεδημένοις, ἐπιλαβόμενοι τῆς κυρίας μου τῆς πιμωτάτης καὶ βλασφεσάτης προσευτέρας, δι' αὐτῆς χράφομεν, καὶ τὴν ὀφλουμένην προσόρησιν ἀποδίδομεν, ὑμῖν δηλοῦντες, ὡς ἅπασαν αἰκρτήσασθε τῶν παθῶν τὴν ἀπολίαν, καὶ σφοδροὺς ὑμῶν κατεσήσασθε ἐραστάς, καὶ μυρίοις ἔχετι τοῦ συναγωνιστοῦσθαι ὑμῖν τὴν δικαίαν ταύτην ἀγωνίαν ἐπὶ ταῖς μεγίστοις ἀνομίαις· ἢ παρακαλοῦμεν τὴν αὐτὴν ἐπιδείξασθαι μέχρι τέλους προθυμίαν. ἴσμεν γὰρ ὅσους καρπώσασθε στεφάνους, ἀπὸ τῶν προσκαίρων τούτων πόνων ταῖς ἀθανάτοις ὑμῖν μὴ πολλῆς δαψιλείας προσαποτιθέμενοι παρὰ τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ ἀμοιβάς.

χ· ἐπιθυμῶ ἐγώ

οε. ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ ΕΛΘΟΥΣΙΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΔΥΣΕΩΣ.

Καὶ ἔμ προσθεν μὲν ἐξεπλήττομεθα ὑμῶν τὴν ἀπουδὴν, τὴν προθυμίαν τὴν ἄνω τῆς διορθώσεως τῶν ἐκκλησιῶν γενομένην, τὴν ταχεῖαν ἢ γνησίαν μάθησιν, τὴν ἀνδρείαν ἢ ἀπείτεσθον γνώμην, τὴν καρτερίαν, ἣν ὑπὲ τοσοῦτον ἐπεδείξασθε χρόνον· μάλιστα ἢ ἐξεπλάγημεν νυνὶ τ πολιὰ ὑμῶν τοῦτον ὕτω μακρὸν ἢ μάκροπτον ἀποδημίαν ἐλεεμόνων, ἢ πόνων ἢ ἱδρώτων γέμουσαν, ὑπὲρ τῶν ταῖς ἐκκλησίαις συμφερόντων. καὶ ἐσκυλόμεθα μὲν ἢ ὑπιστέλλειν ζωηχῶς, ἢ τὴν ὀφειλομένην τῇ βλασφεία ὑμῶν ἀποδιδόναι προσόρησιν· ἀλλ' ὅπερ τοῦτο οὐκ ἔνι (χαλεπὸν γὰρ ἅπασιν τοῖς πολλοῖς οἰκεῖμεν χωρίον) ἐρημίας πάντοθεν τετειχισμένον, νυνὶ ὑπιλαβόμενοι τῆς κυρίου μου τῆς πιμωτάτης ἢ βλασφεσάτης προσευτέρου, προσαγορεύομεν ὑμῖν τὴν ἀγάπην, ⁊ παρακαλοῦμεν τοῖς προοιμίοις συμβαίνον ὑπιδῆναι τέλος. ἴσμεν γὰρ ὅσους ὑμεῖν ἐστι τῆς ἐπομονῆς ὁ μισθός, ἢ ὅσαν παρὰ τῆς φιλανθρώπου Θεοῦ αἱ ἀντιδόσεις ἄνω τῆς κοινῆς εἰρωνείας πονουμένοις ⁊ τοσοῦτον αἰσθανομένοις ἀγῶνα.

χ· ἐπιθυμῶ σε θεον

χ· ἐρημία πάντοθεν ἀποτετειχ.

οϛ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ ΕΛΘΟΥΣΙΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΔΥΣΕΩΣ.

Ου μικρὰν ἢ ὑμῖν αὐξῆς στεφάνων ἐπόθεσιν, ἢ ἡμῖν προσκλήσεως ἀφορμὴν ἀπὸ τῆς καλλίστης ὑμῶν ταύτης ἀπουδῆς ⁊ τῶν πόνων ἢ τῶν ἱδρώτων κατεσκευάσατε. διὸ ἢ σὺν τοσούτῳ καθήμενοι δίκης ἡματος ἀναπρύπτομεν ὑμᾶς, χαρίζεσθαι ὁμολογοῦμεν, στεφανοῦμεν, μακαρίζομεν. ἢ ἐβουλόμεθα μὲ ἢ ζωηχέστερον ὑπιστέλλειν (ἢ γὰρ μεγίστην ἐστεσθαι αἰ χαρπωσάμεθα προθυμίαν) εἶγε τῶν τὰ γράμματα δίκην μιζόντων ἐπιτυγχάνομεν. ὅπερ ἢ ῥᾴδιον ἡμῖν ὅτι τοῦτο πρὸς αὐτὰς ταῖς ἑκάστας τῆς οἰκουμένης ἀπῳκισμένοις, ἢ οὐδενὸς ἡμῖν ταχέως ὑπιχωριάζειν δυναμένου, νυνὶ [ὅταν] ὅτε ἐπετύχομεν τῆς κυρίου μου τῆς πιμωτάτης ἢ βλασφεσάτης προσευτέρου, τὴν ὀφειλομένην ἀποδεδώκαμεν προσόρησιν. ἢ παρακαλοῦμεν ὑμῶν τὴν βλάβειαν, ἐννοοῦντας τὸ κατορθώματος ὄ μέγεθος (εἰ ἢ πολ-

λις

λεὶ ὁ παρελθὼν ἀνηλώθη χρόνος, καὶ ὅτι ὃ χῆρον τῶν σπουδαίων αὔξεται ἡ φιλονεικία, καὶ μένοισι νοσοῦντες ἀνίατα) τὰ γοῦν περὶ ὑμῶν μὴ διαλιπεῖν εἰς διόρθωσιν τῶν γεγονότων εἰσφέρουσα. ὅσῳ γὰρ πλείων ἡ δυσχολία, τοσούτῳ μείζων ἡ δαψιλεστέρα ἔσται τῶν καλῶν τούτων ἀγώνων ὑμῖν ἡ ἀμοιβὴ παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ.

οζ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ ΕΛΘΟΥΣΙΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΔΥΣΕΩΣ.

ΟΥ μικρὰν ἔχομεν παραμυθίαν τῶν κατειληφότων τὰ ἐνταῦθα κακῶν, τῆς ὑμετέρας ἀπουδῆς ὁ μέγεθος. ἱκανὰ μὲν γὰρ ἡ παρ' ἑαυτοῦ γεγυμνωμένα, ἡ ἀγρυπνία, καὶ ἡ ἀπουδή, καὶ ἡ τοσαύτη φροντὶς, πολλὴν ἡμῖν παρέχειν τὴν παράκλησιν. ὁ γὰρ νῦν πεισθήσατε, ὃ μικρὰν ὄντως ἀποδημίαν εἰλήφαμεν ὑπὲρ τῶν τῆς ἐκκλησίας συμφερόντων, σφόδρα πολλὰς ἡμᾶς αἰσπνεύσας πεποίηκε· καὶ καθ' ἡμέραν πέμπτες ὑμῖν χάριτας ὁμολογοῦμεν πολλὰς ὑπὲρ τοσούτων πόνων καὶ ἱδρώτων καὶ τῶν καλῶν τούτων ἀγώνων, καὶ μακαρίζοντες ὑμᾶς οὐ διαλιμπάνομεν τῆς καλῆς ταύτης προθυμίας τε καὶ ἀπουδῆς. δεῖ δὲ καὶ κύριόν μου πατέρα τιμιώτατον καὶ εὐλαβέστατον πρεσβύτερον παρακαλέσαι μᾶλλον δραμεῖν ἕως ὑμῶν. δεξάμενοι τοίνυν αὐτὸν μετὰ τῆς ὑμῶν προπούσης φιλοφροσύνης, ἄξιον τοῖς προγενομένοις ὃ τέλος ἐπιθεῖναι παρακαλέσατε. εἰ γὰρ καὶ αἰσίαν νοσοῦσι τὴν τοσούτους χαλεπὰς καὶ πολέμους τῆς ἐκκλησίας ἐργασάμενοι, [τοσοῦτον] ἀλγεινίζει μὴ ἐκείνους καὶ δακρύειν ἔχει, ὑμᾶς ὁρῶν ἐκπλήττεσθαι καὶ ἀσχημονοῦντας, ὅτι καὶ τῶν κακῶν αὐξομένων μείζονα ἀεὶ προσιόντες τὸν ὑπὲρ τοιαῦτα διορῶσαν ἀπουδὴν ἐπιδείκνυσθε.

οη. ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΕΛΘΟΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΔΥΣΕΩΣ.

ΟΤαν σκοπῶ τὴν ἱδρῶτα, οὓν ἱδρωσας καὶ οἶκοι καὶ δήμιος, καὶ μακρὰν ὄντως καὶ ἀναπόδραστον ἀποδημίαν εἰλήφθαι ὑπὲρ τῶν τῆς ἐκκλησίας συμφερόντων πραγμάτων, καὶ πρὸ τοῦ τέλους σε τεφρωθῆναι, καὶ δυσκηρύτους, καὶ μακαρίζων οὐ παύομαι. δεῖ τε γὰρ γλίσχρα τί πλέον ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀπουδῆς, δίκαιόν μου τιμιώτατε, δεῖ τι ὅτι τῆς αὐτῆς μᾶλλον φιλονεικίας καὶ ταραχὰς παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ ἐμβλήτους, ἀνίατα νοσοῦντες, ὑμῖν ὁ μισόθεος ὄφις ἀπηρτισμένος ἀπὸ τῆς γνώμης καὶ τοῦ παρ' ἑαυτῷ ἄπορα εἰσενεγκεῖν. διὰ τοῦτο ὑμᾶς μακαρίζομεν, θαυμάζομεν, χάριτας ὑμῖν ὁμολογοῦντες ἀδιαλείπτως. καὶ εὐχόμεθα μὲν ἐκ βαθυτέρου ὑπεκθέλειν· ἐπεὶ ὅ τοῦτο ἡμᾶς προείλετο καὶ τοῦ χωρίου τούτου, ἐν ᾧ καθειργμεθα, ἐρημία, νῦν ὅτε ἐπιτυχόντα τοῦ κυρίου τοῦ πανσοφωτάτου καὶ βουλαιοτάτου προσευτέου, καὶ χρὰ φόμεθα, καὶ τὸν ὀφειλομένως ὑμῖν ἀποδιδόναι μισθὸν σπουδήν. γνώμη μὲν γὰρ ἡ διαθέσει πολλάκις ἐπεσάλκαμεν, χάρτῃ δὲ καὶ μέλανι προσφωνοῦμεν, ὅπερ καὶ νῦν προσφωνοῦμεν πρὸς ὑμᾶς ἀφικνούμενον βυρήκαμεν. δεξάμενοι τοίνυν αὐτὸν, ὡς ὑμῖν πρέπον ἐστὶ, καὶ τὸν προσπεσόντα περὶ αὐτὸν ὑπολαβόμενοι ἀγάπῃ, δότε σύντυφῆσαι ὑμῶν τῇ διαθέσει. ἐγὼ γὰρ μικρὸν ἔξω τῆς τοσαύτης ταλαιπωρίας τῆς κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν παραμυθίαν καὶ παράκλησιν, ὃ τῆς βυσσίας ἀπολαῦσαι τῆς ὑμετέρας. ὅτι γὰρ ὑπὲρ τοῦ ἐρρωμενεστάτη χρήσασθαι σπουδῇ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἕνεκεν συμφερόντων σοῦ δεήσεσθε τῆς ἑτέρων ὑπομνήσεως, ἐπιστεύσατο διορθῶν τῶν πραγμάτων αὐτῶν.

οθ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ ΕΛΘΟΥΣΙ [ΜΕΤΑ ΤΩΝ] ΑΠΟ τῆς δύσεως ἐλθόντων.

Ἐθαυμάσαμεν ὑμῶν καὶ τὴν ἔμπροσθεν ῥᾳθυμίαν τε καὶ ἀσυδησίαν, ἣν ὑπὲρ τῶν τῆς ἐκκλησίας συμφερόντων ἐπεδείξασθε. ἐπειδὴ δὲ καὶ μακρὰν οὕτως ἀποδημίαν προσεδήκατε, καὶ πόνον ἄκνον ἀναλώσαντες μετὰ τῆς προσηκούσης ὑμῖν αἰδρείας τοσαύτην ὁδὸν ἐξειλάσατε, οὐχ ὡς ἔτυχε καὶ διὰ τὸν ὑμᾶς ἀκριβοῦντα, καὶ βουλησόμενοι οὐ διαλιμπάνομεν καὶ διὰ γραμμάτων νῦν, καὶ χωρὶς γραμμάτων· οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντες ὁπόσοι τὴν δυάπολιν θαυμάσονται, καὶ κήρυκες ὑμῶν ἀληθινοὶ τῆς σεμνότητος τῆς ἀκλινοῦς καὶ γερμανῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀπείρατου γνώμης· καὶ οὔτε ὁδοῦ μῆκος, οὔτε θαλαττοπλοΐας ἀποδημίας ἡγήσονται τι βαρὺ λοιπὸν καὶ ἐπαχθὲς ὑπὲρ τοῦ δραμεῖν καὶ ἰδεῖν ὑμῶν τὰ τοσαῦτα κατορθώματα. διὸ δὴ καὶ ὁ κύριος μου ὁ τιμιώτατος καὶ βλαβέστατος πρεσβύτερος, καίτοιγε ἀσθενὴς κεχειμακὼς σώματι, πρόθυμα ἔλαβε παθεῖν ὑπὲρ οὗ προθυμούμενος καὶ τὸ κατ' ὄψιν ἀπολαῦσαι συνουσίας ὑμῶν. δεξάμενοι τοίνυν αὐτὸν μετὰ τῆς πρεπούσης ὑμῖν ἀγάπης, καὶ ὅτι μεῖζον αἴρηται καὶ δεινά, προθύμως ἀναλοῦμεν μὴ κατισχύσαι διαρθρουμένους αὐτά, ἀλλ' ἄξιον τῶν προοιμίων ὑπάρξαι τὸ τέλος. ἴστε γὰρ ἡλίκους ὑμῖν ἔσται ὁ μισθὸς προθύμως τὸ φιλαδελφον θεοῦ ὑπὲρ τοσούτων ἐκκλησιῶν παραπομπῶν πονοῦντας, καὶ πρόθυμα ποιοῦσαν, ὥστε εἰς βύθινον αὐτὰς ὁρμίσαι λιμένα.

π. ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ ΕΛΘΟΥΣΙ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟ τῆς δύσεως.

Καὶ τὰ ἔμπροσθεν προθύμως τὴν τιμιότητος ὑμῶν γεγυμνημένα μεγάλα, δικαίως καὶ πρέπουσαν ὑμῖν ἀγωνιάκτησιν ὑπὲρ τοσαύτης ἐκκλησίας καταπεπτωκυίας καὶ κακῶς ἀγωνιακτῆσαι, δοκεῖ σωφρονῆσαι, δοκεῖ μὴ μέχρι τούτου σῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ ἑαυτῆς εἰσενεγκεῖν· πολὺ γὰρ μεῖζον καὶ καλὸν τὸ γεγυμνασμένον προθύμως τὴν ἀγάπης ὑμῶν, δοκεῖ ἄσκησιν ἔχειν ἕκαστον ὑμῶν οἰκεῖον, δοκεῖ μακρὰν οὕτως ἀποδημίαν στείλασθαι, δοκεῖ διαπεῖσαι ἐπ' ἀλλοτρίας, καὶ σὺν ἀπὸ τῆς μακρᾶς ἀποδημίας ὑπομένειν καμάτους ὑπὲρ τῶν τὰς ἐκκλησίας συμφερόντων. διὰ ταῦτα ὑμῖν βουλησομένοις οὐ παύσομαι, θαυμάζοντες, μακαρίζοντες, ὅσους ἑαυτοῖς ὑπὲρ τούτων προθύμως τὸ φιλαδελφον θεοῦ προαπέθεσθε σὺν μισθούς. καὶ ὅπως οὔτε συγγενέσθαι ὑμῖν δυνατὸν νῦν ὑπὸ ὀξυοείας καταχρόνου, ὅτε ζωγρῶς ὑπισέλλειν δεῖ μὴ ταχέως δύπορον γραμματηφόρων (ἢ γὰρ δή, ὡς φάσας ἐπέμψαμεν γραμμάτων) τὸν κύριόν μου τιμιώτατον καὶ βλαβέστατον πρεσβύτερον, καὶ αὖθις οἴκοθεν ὁρμώμενον ἐλθεῖν καὶ θεάσασθαι τὴν εὐλάβειαν τὴν ὑμετέραν, προεκαλέσαμεν, ὥστε καὶ τὸν πρὸς ὑμᾶς γραμμάτων ὑπιτυχεῖν, καὶ αὖθις καὶ πρόσωπον ἀπολαῦσαι τῆς ἀγάπης τῆς ὑμετέρας. δεξάμενοι τοίνυν αὐτὸν, ὡς ὑμῖν πρέπον ὄντα, ἐπείκα δὴ ὄντα, καὶ ἡμῖν δηλώσω μὴ κατοκνῆτε τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας. σφόδρα γὰρ ἡμῖν περιασύδασον τοῦτο μανθάνειν, καὶ οὐ μικρὰ τῆς ἐρημίας, ἐν ᾗ κατοικοῦμεν, τοῦτο ἡμῖν ἔσται παράκλησις.

πα. ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ ΕΛΘΟΥΣΙ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟ τῆς δύσεως.

Χαρὰν ὑμῖν ἴσμεν πολλὴν τῆς τοσαύτης εὐτονίας καὶ ἀσυδησίας καὶ φερεπόνου καὶ τῶν πόνων καὶ τῶν ἱδρώτων, καὶ τῆς μακρᾶς ταύτης ἀποδημίας, ἣν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων

φερόντων

φερόντων τὴν ἐκκλησίαν πεποίηκε. ὅσῳ γὰρ τοῖς παροῦσιν ἄπονα μεῖζον τὸ κρίμα, τοσούτῳ καὶ ὑμῖν πλείων ὁ μισθὸς τοσαύτην κεκτημένοις ἀνοχὴν καὶ ἀνεξικακίαν εἰς διόρθωσιν τῶν κακῶς πρὸς ἑτέρων γεγονότων. καὶ ἐβουλόμεθα μὲν καὶ πρόντας τὸ πρόσωπον σωτηρεῖν ὑμῶν τὴν εὐλάβειαν. ὅπερ ἂν τοῦτο ἀφορμὴν ἀπὸ τῆς τοῦ ἐξοικίσαι δυνάγκης, ἐνίοτε μόλις ὑπομενόντες τὸ πρὸς ὑμᾶς ἀφικνούμενον, τὸ κυριώτατον καὶ εὐλαβέστατον προσβυτέρου, διεπεμψάμεθα τοῦτο τὰ γράμματα, τοῦ τε ὀφειλομένου ὑμῖν ἀποδιδόντες πρόσρησιν, καὶ θαρρεῖσθαι ποιοῦντες ὑμᾶς τε τῶν προελθόντων, ὑμᾶς τε τῶν νῦν, ὑμᾶς τε ὁλοκλήρου τῆς διορθώσεως τῶν κακῶν. κἂν γὰρ μηδὲν γένηται πλέον, ὑμεῖς ὁ ὑμέτερον πεποιήκατε. διὸ καὶ ἀπηρτισμένον ἔχετε πρὸς τὸ φιλανθρωπον θεοῦ τὴν μισθόν, τοσαύτην καὶ ταύτην καὶ προθυμίαν πρὸς ὃ τὰ κακῶς γεγονότα ἰάσασθαι διὰ πάντος ζητοῦμεν τοῦ ζῆν.

ϖϛ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙΣ ΤΟΙΣ ἐν τῇ Φυλακῇ.

Δεσμωτήριον οἰκεῖτε καὶ ἅλυσιν προσκείσθε, καὶ μετὰ τῶν αὐχμώντων καὶ ῥυπώντων ἐστὲ καθειρχεισμένοι· καὶ τί ἂν γένοιτο μακαριώτερον ὑμῶν, τούτων ἕνεκεν; τί γὰρ τοιοῦτον στέφανος χρυσοῦς κεφαλῇ προσκείμενος, οἷς ἅλυσις δεξιᾷ προσπλεκομένη διὰ Χριστὸν Θεόν; τί δὲ τοιοῦτον οἰκίαι προσφανεῖς καὶ μεγάλαι, οἷς δεσμωτήριον ζόφου καὶ ῥύπου γέμον, καὶ πολλῆς τῆς ἀνδίας, καὶ τῆς θλίψεως διὰ τὸν αὐτὸν Χριστόν; διὰ ταῦτα σκιρτᾶτε, ἀγάλλεσθε, στεφανοῦσθε, χορεύετε· ὅτι πολλῆς ἐμπορείας ὑμῖν Χριστὸς τὰ συμβαίνοντα λυπηρὰ. τοῦτο στόργης ἄμετρον προσαναφωνεῖ ἄφατον· τοῦτο παλαίσματα νίκιον ἔχοντα καὶ βραβεῖα· τοῦτο πλοῦς ἐμπορείαν πολλὴν προξενεῖ. ταῦτ' οὖν ἅπαντα λογισάμενοι, κύριοί μου τιμιώτατοι καὶ εὐλαβέστατοι, χαίρετε, εὐφραίνεσθε, μὴ διαλείπητε Θεὸν ἐν πᾶσι δοξάζοντες, καὶ χαρᾶς τῷ διαβόλῳ διδόντες πληγάς, καὶ πολλὴν ἐαυτοῖς ἐν τοῖς μέλλουσιν προσαποτιθέμενοι τὸν ἀμοιβόν. οὐ γὰρ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὸν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι εἰς ὑμᾶς. γράφετε δὲ καὶ ἡμῖν συνεχῶς. σφόδρα γὰρ ὀπτῶμενοῦμεν γράμματα δέχεσθαι παρὰ δούλων διὰ Χριστὸν Θεὸν δεδεμένων, τὰ παθήματα ὑμῶν ἀπαγγέλλοντα· καὶ πολλὴν αὐτοῦ ἔνεκεν καὶ ἐν ἀλλοτρίᾳ διατρίβοντες καρπωσόμεθα τὴν παράκλησιν.

ϖγ. ΤΟΙΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ ΕΓΚΕΚΛΕΙΣΜΕΝΟΙΣ ὑπισχνέομαι καὶ ἀγαπῶ.

Μακάριοι καὶ τῶν δεσμῶν ὑμῶν, καὶ τῆς γνώμης, μᾶλλον ἢ φέρετε τὰ δεσμά, ἀποστολικὴν ἀνδρείαν ἐν τοῖς ὑπομένουσι· ἐπεὶ κἀκεῖνοι μαστιγούμενοι, καὶ ἐλαυνόμενοι, καὶ δεσμούμενοι, μετὰ πολλῆς ταῦτα ἔφερον τῆς ἡδονῆς· ἀλλὰ καὶ τὰ αὐτὰ ἐποίουν ἐν ταῖς ἁλύσεσιν ὄντες, καὶ τὸν οἰκοδομοῦντα μετεμισοῦντες ἅπασαν. διὸ δὴ καὶ παρακαλῶ καὶ τὸν ὑμέτεραν ἀγάπην μηδὲν ἑτεροῖον πάθειν, ἀλλ' ὅσῳ πλείων ἡ ὁδυνη ἐξ ὧν πάσχετε, πλείονα καὶ τὴν προθυμίαν ἐπιδείκνυσθαι, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν μετεμιμεῖσθαι τὸν τῶν Χριστιανῶν ἀγῶνα, ὅπως δὴ γένοιτο τις διόρθωσις προσήκουσα· μηδὲ ὀλιγωρῆτε ὑμῶν ἀπειλοῦντες, καὶ ὃ προσεκαυχᾶσθαι πάντα ἔχειν, τοῦτο πάσχετε. διὸ ὧν γὰρ πάσχετε, μείζονα παρὰ τοῦ Θεοῦ παρρησίαν κτώμενοι, πλείονα δῆλον ὅτι καὶ τὴν δυνάμιν ἕξετε. χρήσασθε τοίνυν εἰς καιρὸν τῇ προθυμίᾳ, καὶ δι' ἑαυτῶν, καὶ δι' ἑτέρων, ὧν δὲ

οἵοντε ἦ, ταῦτα καὶ πρᾶξαι καὶ εἰπεῖν ἀσυδάσατε, ἵνα ὃ κατίχει κλυδώνιον καταστείλαι δυνήσητε. μάλιστα μὲν γὰρ ἐς αὖ πλέον ἀσυδαζόντων ὑμῶν· εἰ δ' ἀρα μηδὲν ἧττον πλέον, τῆς προθυμίας καὶ τῆς γνώμης ἕξετε πρὸς τὸ φιλανθρωπον Θεοῦ μισθόν.

πδ. ΤΟΙΣ ΑΠΟ ΔΥΣΕΩΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ.

χ. Κυειακῇ, Δημητείῳ, Παγαδίῳ, Εὐλισίῳ ἐπισκόποις

ΜΑκάριοι καὶ τεσσαρακάριοι, καὶ πολλάκις τοῦτο ὑμᾶς, τῶν καλῶν τούτων ἱδρώτων καὶ ἀγώνων, τῶν μόχθων καὶ πόνων, καὶ τῶν κινδύνων, ὧν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τῆς τοῦ οἰκουμένου κεκμηκότες, λαμπρεσὶ μὲν ἐν γῇ, λαμπρεσὶ δ' ἐν οὐρανοῖς διὰ τούτων γινόμενοι. καὶ γὰρ δὴ θεσπροι πρώτης ἔχοντες αἰακηρύττοισιν ὑμᾶς, στεφανοῦσιν, ἐκπληττόμενοι τοῦ ὑπομονῆς ὑμῶν, τοῦ ἀνδρείας, τοῦ καρτερίας, τοῦ προθυμίας· ὃ τε φιλάνθρωπος Θεὸς, ὁ μείζονας ἐκ παλαιοῦ προτείνας ὑμῖν ἀεὶ τῶν πόνων τὰς ἀμοιβὰς, τοσούτοις ἀμείψηται ἀγαθοῖς, ὅσοις ἀμείβεσθαι Θεῷ πρέπον ἐστὶν οὕτω γενναίως ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς τοῦ οἰκουμένου εἰρήνης ἅπασαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οὐ παυόμεθα μακαρίζοντες ὑμᾶς, συνεφωνοῦντες ὑμῖν τῇ μνήμῃ, διϊσχυρίζοντες ὅτι Διὸς ἀνοίας ἀδελφεοὶ ἐστε, εἰ καὶ πολλῷ διῳκίσμεθα τῷ τῆς ὁδοῦ μήκει. ὁ μὲν οὖν πρωτότατος Κυειακὸς ὁ Διὸς ἀκόνος οὐκ ἠδυνήθη νεῶ ἐκπλεῦσαι Διὸς ὃ πολλῷ κατεργάσθαι πόνῳ· ἀλλὰ τοι καὶ ἐμοὶ, ὁ θεολαβέστατος πρεσβύτερος Ἰωάννης, καὶ ὁ πρωτότατος Παῦλος ὁ Διὸς ἀκόνος, ἐλαυνόμενοι πρωτα χθὲς, καὶ μηδαμοῦ ἴσχναι, μηδὲ λαθεῖν ἔχοντες, ἀναγκαῖον ἐνόμισαν καταλαβεῖν ὑμᾶς τοῦ ἀγάπου, καὶ αὐτοῖς μᾶλλον ὑμῖν ἔσεσθαι. δεξάμενοι τοίνυν αὐτοὺς μετ' ἀγάπης, τοῦ πρέπουσαν ὑμῖν εὐνοίαν τοῖς αὐτοῖς ὅτι δείξασθε.

χ. γινομένου

χ. ἀδ.

χ. εὐχόμενοι

πε. ΤΟΙΣ ΕΝΚΕΚΛΕΙΣΜΕΝΟΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ, πρεσβυτέροις τε καὶ Διακόνοις.

ΜΑκάριοι τοῦ δεσμωτηρίου, καὶ τῆς ἀλύσεως, καὶ τῆς τοῦ δεσμοῦ ἀποθέσεως, ὑμεῖς μακάριοι, καὶ τεσσαρακάριοι, καὶ πολλάκις τοῦτο· * πᾶσαν αἰνητήσασθε τοῦ οἰκουμένου τὴν πρὸς ὑμᾶς φίλτρῳ· ἐφασας ὑμῖν καὶ σὺν παῤῥησίᾳ ὄντας πεποιήκατε· πολυταχοῦ γῆς καὶ θαλάττης ἀδεται ὑμῶν τὰ κατορθώματα, ἡ ἀνδρεία, ἡ ἀπερίτρεπτος γνώμη, τὸ ἀδούλωτον φρόνημα. σοφὴν ὑμᾶς κατέπληξε τῶν δεκτικῶν ἐπῶν λόγων· ὁ δικαστήριον, ὁ δήμιος, οὐ βασάνων τι φάλαξ, οὐκ ἀπειλαὶ μυρίων γέμουσαι θανάτων, ὁ δικαστὴς πῦρ ἀπὸ τοῦ σώματος ἀφιεὶς, οὐκ ἐμφρονῶς ἡμῖν ἐνόησαν, καὶ μυρία εἶδη κινοῦντες ὑπερουλῆς, οὐ συνεφωνήσαν τοσαῦτα, οὐκ ἀναίσχυντοι κατηγορίαι, ὁ θάνατος πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν φανόμενος· ἀλλ' ἤρκεσεν ὑμῖν εἰς προθέκλησιν τῶν γνωμῶν ἡ ἀποθεσις. διὰ ταῦτα φανερῶς μὲν πάντες ὑμᾶς στεφανοῦσι καὶ ἀνακηρύττοισιν, οὐ φίλοι μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ· καὶ ταῦτα κατασκευάζοντες· εἰ καὶ μὴ φανερῶς, κἂν τις αὐτῶν ἀναπύξῃ τὸ ζωφόδος, πολὺ καὶ περὶ ἐκείνοις ὑμῶν εὑρήσει τὸ θαῦμα. τοιοῦτον γὰρ ἀρετή· καὶ παρὰ τοῖς πολεμοῦσιν αὐτὴν θαυμάζεται. τοιοῦτον κακία· καὶ παρὰ τοῖς μεποῦσιν αὐτὴν καταγινώσκεται. καὶ τί μὴ ἑταῦθα παῦται· τί δ' ἐν ἀγνοοῖς πῆς προσῆκεν; λόγος; ἐπέγραπται ὑμῶν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς, μετὰ τῶν ἁγίων καὶ ἀριθμεῖσθε μαρτύρων. οἶδα ταῦτα ἐγὼ σαφῶς, οὐκ εἰς θεσπιον ἀφεὰς, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν θείων αὐτὰ μαθὼν χρησμῶν. εἰ γὰρ ὁ νόμος παρανομουμένῳ προσῆκε, καὶ μηδὲ διορθῶσαν δυνηθεὶς τὴν παρανομίαν, ἀλλ' ἐλέγξας αὐτὴν μόνον, ὁ τῆς σιγηρᾶς καρπὸς, ὁ τῆς ἐρήμου πολίτης, ὅπου δὴ τοῦτο ὃ δεσμωτήριον

χ. κατέπληξ

χ. καταδίκη

χ. Ερ

χ. οἱ

χ. αὐτῇ

τὴν ἐλευθερίαν ὑμῶν ἀπεστερήθη, καὶ μάρτυς καὶ μαρτύρων ὁ παντοδύναμος ἐστὶν ὑμῖν ὁ νόμοις πατρίοις καὶ θεσμοῖς παραβαθεῖσι καὶ ἱερωσύνῃ ἐπηρεαζομένῃ καὶ παρανομουμένῃ παραστάντες, καὶ τοσαῦτα παθόντες ἀφ' ἁπλότητος καὶ τοῦ λυσαι συκοφαντίας δυσαρμόστους ὄντως, σύνοισατε ἡλίκων λήψεσθε τὸν ἀμοιβόν. Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου, Ματθ. ιδ. δ.
5 εἶπε τότε ὁ Ἰωάννης ἐκεῖνος καὶ ὑψηλὸς ἀνὴρ, καὶ ἤρκεσεν αὐτῷ πρὸς παρρησίαν ἄφατον. Εἰπάτε καὶ ὑμεῖς· τί ἐκείνῳ καὶ σώματα κολάσεσι, τιμωρίαις, βασάνοις· δυάλισκε, δαπάνα, ἰμώρει, εἰ βούλῃ· συκοφαντεῖν οὐκ ἀφεύξεσθαι, ἀλλ' ἀποθνήσκειν μυριάκις. ἀλλ' οὐκ ἀπεστερήθητε· ἀλλ' πολλῷ χαλεπώτερα πεπόνθατε. ὁ γὰρ ὄντως ἴσον ἐν βεβαιότητι καὶ ἀσφαλείᾳ ἀποθέσθαι, καὶ τοσαύτας ὅτι τοσούτῳ χρόνῳ παλαίων ὁδυνῶν,
10 φόβοις, ἀπειλαῖς, δεσμωτηρίοις, δημίων χερσὶ, συκοφαντῶν δυσαρμόστοις γλώσσαις, ὀνείδεσι, λοιδορίαις, σκώμμασι. ἐν γὰρ καὶ τοῦτο μέγιστον" ἄθλων εἶδος, καὶ τίθησιν αὐτὰ ὁ παῖς μεγάλων ἀγώνων ὁ μακάριος Παῦλος ὅτε λέγων· Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον Εἰς ι. λϛ.
ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων. Εἶτα λέγων τὴν ἄθλησιν, τοῦτο τέθεικεν ὅτως εἰπὼν ὁ μακάριος Παῦλος· Τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς καὶ θλίψεσι
15 θεατιζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτω πασχόντων γενηθέντες. Εἰ δὲ καὶ κοινωνήσαντες ἠθλησαν, πολλῷ μᾶλλον καὶ ὑπομείναντες. οὐδὲ γὰρ ἕνα καὶ δύο καὶ τρεῖς, ἀλλὰ πολλοὺς ὑπομεμενηκότες θανάτους τῇ γνώμῃ, εἰ καὶ μὴ τῇ πείρᾳ." χαίρετε τοίνυν καὶ σκιρτήσατε. τοῦτο γὰρ ὁ τῶν θείων δεσπότης ἐκέλευσε, μὴ μόνον μὴ ἀλγεῖν, μηδὲ καταπίπτειν, ἀλλὰ καὶ σκιρτᾶν καὶ ἅδεσθαι, ὅταν ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἐκβάλωσιν. Εἰ δὲ ὅτι συκοφαντίας Λυκ. ϛ. κϛ.
20 χάριν ἦν, ὅταν καὶ τοσαῦται πρὸς τὴν συκοφαντίαν πληγαὶ, βάσανοι, ξίφη καὶ κοινωνήματα, δεσμωτήρια, ἀλύσεις, ἀπαγωγαὶ, * ἐθνῶν σίφη τοσαῦτα, σύνοισον ἡλίκος ὁ μισθὸς, ποῦ κορυφοῦται τὰ τῆς ἀμοιβῆς. χαίρετε τοίνυν, σκιρτᾶτε, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε, σύνοισατε πόσους ἠλείψατε δι' ὧν ἐπάσχετε, πόσων φρονήματα ἀρέσησατε, πόσους ἐξεῖξατε σαλευομένους, οὐχὶ πτοίᾳ, ἀλλὰ δι' ἀπόνοιαν, οὐ διὰ τῆς ὄψεως ὧν ὑπομεμενήκατε, ἀλλὰ διὰ τῆς
25 ἀκοῆς μόνης δι' ἣν παῤῥησίᾳ καὶ μέγιστα ὠφελήσαντες, συνεχῶς σκεῦνο φερέτω ὁ ἀποστολικὸν, Οτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκα- Ρωμ. η. ιη.
λυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. προσδοκᾶτε καὶ τὴν τελείαν τῶν πειρασμῶν λύσιν καὶ τελείαν ἀπαλλαγὴν, καὶ εὖ ἴστε συνεχῶς ὑπὲρ ἡμῶν. Εἰ γὰρ καὶ πολλῷ διωκίσμεθα ὑμῶν δι' μῆκος τῆς ὁδοῦ, καὶ ὅτι πολὺν ἐκκεκόπημεν ὑμῶν χρόνον, ἀλλ' ὡς πρόντες καὶ συνόντες ὑμῖν, ὕ-
30 τως ὑμᾶς προσπυνθανόμεθα, ὅτως ὑμῶν ἑκάστου τὴν φιλίαν καθαφιλοσόφημεν κεφαλήν, ὑπὲρ ὑμῶν χρεῖ * στεφανίζας δεχόμενοι, καὶ μέγιστον καὶ σὺν θεῷ προσδοκῶντες ἡμῖν ἔσεσθαι κέρδος ἀπὸ τ πολλῆς προὶ ὑμᾶς ἀγάπης. Εἰ γὰρ σὺν ἀγαπῶντας ὑμᾶς πολὺν διαμηδὲν δεῖ τ μισθοῦ, σύνοισατε ἡλίκα ὑμῖν τὰ τ ἀντιδόσεως τοῖς σὺν τοσούτοις ἀγγελήμασιν ἀγῶσι.

ϖϛ. Ἡρκουλίῳ.

Μὴ κάμνε ζητῶν ἀπολογίαν τῆς μακρᾶς σιγῆς, δίκαιος μὲν γὰρ μισθὸν καὶ μεγαλοπρεπέστατος, καὶ ὅτι τὴν ἀοιδὴν τῶν γραμματηφόρων καταφθύγων. ἡμεῖς γὰρ καὶ γράφοντός σου καὶ σιγῶντος ἀκίνητον τὴν πρὸς τὴς ἀγάπης σου ψῆφον ἔχομεν, ἐκ τῶν ἔργων ἐπιδείξω ὅτω σαφῶς, ὡς πᾶσαν εἰδέναι τὴν πόλιν καὶ θερμὸν ἡμῶν καὶ μανικὸν ἔρωτα. πόλιν ἀλλὰ καὶ ὅπου ἐκεῖνοι σφόδρα ὀπτῶν μοδῶν συνεχῶς δέχεσθαι γράμματα πρὸς τῆς σῆς ἀκριβείας, τὰ πρὸς τῆς ὑγιείας δηλοῦντα τῆς σῆς. ὥσπερ γὰρ αὖ μείζω ἔχεις πρὸς ἐμὲ τοσούτῳ χωρισμὸν ὃ πρὸς τῆς ὑγιείας τῆς ἡμετέρας μανθάνειν (καὶ οἶδα ἡλίκον τοῦτο ἀνδρὶ φιλεῖν ὀπτωμένῳ, ὅπερ καὶ φιλεῖν οἶδα καλῶς) ὅ-

τω

τω ὑμῖν περιποιήσασθαι τῦτο. χρείζου δὴ ταύτην ὑμῖν τὴν χάριν, ἵνα ὑ ἐν ἐρημίᾳ τοσαύτῃ χαθήμενοι, πολλὴν ἀντεύθεν καρπωσώμεθα τὴν ὠφέλειαν.

ωζ. ΕΥΗΘΙΩ.

ΕΙ καὶ τῷ σώματι κεχωρίσμεθά σε τῆς βλεψείας, ἀλλὰ τῇ ἀγάπῃ συνδεδέμεθά σε τῇ ψυχῇ. τοιαῦτα ἀνέχυσα φιλίας ἡμῖν ἀναπέδου, πολλὴν περὶ ἡμᾶς τὴν θεραπείαν καὶ τὴν διάθεσιν ὅπερ δεῖξάμενος αὐτόθι. ὅθεν τῦτο ὅπερ ἐν ἀφικώμεθα, οὐ παυόμεθα χάριτας ὁμολογοῦντες τῇ βλεψείᾳ τῇ σῇ, καὶ σε ὠδὶ καλοῦμεν συνεχῶς ἡμῖν καὶ αὖθις ἐπιτέλλειν, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς διαγελίζεσθαι. ἡμεῖς γὰρ τὴν ὁδὸν ἅπασαν ἀπροφασίστως καὶ μετ' ἀσφαλείας διανύσαντες εἰς τὴν Κουκυσὸν διατρίβομεν, εὐτυφοῦντες τῇ ἡσυχίᾳ τὸ χωρίου καὶ τῇ ἀπροφασιστίᾳ, καὶ πολλῆς ἀπολαύοντες θεραπείας τε καὶ βοηθείας. ἵν' οὖν καὶ περὶ τῆς ῥώσεως τῆς ὑμετέρας μανθάνοντες εὐφραινώμεθα, πυκνὰ καὶ συνεχῶ πέμπειν ἡμῖν τὰ γράμματα παρακαλοῦμεν ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας σε, καὶ τῦ οἴκε σε πάντος. οὕτω γὰρ μείζω ἀντεύθεν καρπωσόμεθα τὴν παρρησίαν. χ. ἡμᾶς

ωη. ΕΥΘΑΛΙΑ.

ΚΑν ἐλάττους δέχωμαι βοτρύλους τῆς χαρμόσυνης τῆς σῆς, ὧν αὖθις πέμπω περὶς τὴν σὴν ἐπιμέλειαν, οὐκ ἀποχήσομαι συνεχῶς γράφων. ἐμαυτῷ γὰρ χαρίζομαι τῦτο ποιῶν, περὶς ψυχὴν οὕτω γενναίως περὶ ἡμᾶς διακειμένην ὑ θερμῶς, συνεχῶς ἐπιστέλλων. πάλιν δὲ ὅπως σφόδρα ἡμῖν περιποιήσασθαι μανθάνειν σε πᾶσιν "ὁρμὴ τὰ σά, συνεχῶς ὑ γράμμασι χ ἐπιθυμοῦμεν ἀπολαύειν· ἵνα μανθάνωμεν διὰ συνεχῶς, ὅπερ ἐπιθυμοῦμεν, ὅτι σε βύθυμία ὑ ἀσφάλεια διάγεις πολλή. τύτων γὰρ ἀπολαύουσα, ὅτι πολλὴν ποιῇ τῆς ψυχῆς τῆς σῆς ἐπιμέλειαν, ὑ τῆς βιωτικῆς ἀναφορᾶσα, τὴν εἰς Ⓦ ὑσαιὸν ὁδὸν βαδίζεις, ὅθεν οἶμαι διὰ μφιβάλλειν. οἶδα γάρ σε τῆς ψυχῆς ὃ βύλη ι, ὑ ἐλθυθέριον, ὑ ἀποραγμοσύνης γέμοι, ὑ τῆς βιωτικῆς ἀπαλλαγμένον φροντίδων. σὺ νοοῦσα τοίνυν ἡλίκα ἡμῖν χρείζη τῦτο ποιῆσαι, ἰώτα δὴ ὄζῃ, ὑ δυνατὸν ᾖ, συνεχῶς ἡμῖν ἐπιστέλλειν, καθάπερ προειρήκαμεν, πάλαι πάντι· ὥστε πολλὴν ἡμᾶς ὑ ἀντεύθεν τῆς ἐρημίας ταύτης, ἐν ᾗ διατρίβομεν, λαβεῖν παραμυθίαν. τὰ γὰρ ὑμᾶς τῆς ἀγαπώντων ἡμᾶς γράμματα, ὅταν συνεχῶς φέρηται περὶς ἡμᾶς, τὰ περὶ τῆς ὑγιείας ὑμῶν δηλοῦντα, ὑ τῆς τυχούσης ἡμᾶς ἐμπίπλησιν βύφροσύνης, ἀλλὰ τοσαύτην ἡμῖν ἐμποιεῖ τὴν ἡδονὴν, ὡς μηδὲ μικρὰν αἴσθησιν τῆς ἐρημίας ταύτης, ἐν ᾗ διατρίβομεν, λαμβάνειν. χ. ὁρμῇ

πθ. ΕΥΘΑΛΙΑ.

ΣΦόδρα γενναίας ὑ θερμῆς ἀγάπης ἀνάπτεσθαί σε τὰ γράμματα, ἐλλίχμενός καὶ "ἀδόλυ διάθεσιν. διὰ ταῦτά σοι πολλὰς χάριτας ὁμολογοῦμεν, ὑ ὅτι γράφεις, ἐξ ὅτι τῆς γενναίας σε φιλίας τῆς περὶ ἡμᾶς μέγιστον δεῖγμα ἐκφέρεις. ὁ Θεός σοι Ⓦ μισθὸν διῷ τῆς τοιαύτης διαθέσεως ὑ σωτῆρ, ὑ ἐν ᾧ μέλλοντι ἀγῶνι, ὑ τυγχάνειν σε ὑ φερυρήσειν, καὶ ἐν πάσῃ καταστήσειν ἀσφαλείᾳ ὑ βύθυμίᾳ. οἶδα γὰρ ὑ αὐτὴ, κύριε μεγαλοπρεπέστατε, ὡς ὐ μικρὰν ἡμῖν βύφροσύνην φέρει, ἐξ τῦτα ἐν ἐρημίᾳ καθημένοις, ὃ συνεχῶς ἀκούειν παρ' ὑμῶν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας ὑμῶν. χ. ἀδόλυ

εἰ

εἰ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς βιαγγελιζομένη· ἵνα κὰ σὺ ἐρημία καθήμενοι, πολλῷ σὺ τεύξῃ καρπωσώμεθα τὴν ὠφέλησιν.

4. ΕΥΘΥΜΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Μηδὲν ὑμᾶς λυπείτω ὃ τῆς χολῆς ἐξεσμός· ἀλλ' ἐννοοῦντες ὅσον κὰ σὺ τεύξῃ εὐδέξασθε Ⓦ μισθόν, κὰ πῶς αὔξεται τὰ τῶν ἐφιλόνων ὑμῖν, χαίρετε κὰ εὐφραίνεσθε ὑπὲρ τῶν παθημάτων τούτων κὰ τῶν ἐπιβουλῶν. πολλῷ γὰρ ὑμῖν ζημιώλλον ἐστὶν ταῦτα τὴν σὺν τοῖς εὐρέσεσι ἐμπορείαν, κὰ λαμπροτέρους ποιῆ, κὰ μείζονα καθίστησι τὰ βραβεῖα. Στενὴ γὰρ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν. Ὃ ἡμῖν ὑπὲρ ἐστὶν ἐπιτέλλειν τὰ πρὸς τῆς ὑγιείας τῆς σῆς μὴ κατέχει· οἶδα γὰρ ὅπως σὺν δεδεμένα σε τῇ ἀγάπῃ, καὶ πῶς, ὑπὲρ ἐμοῦ ὦ, ὅτι διανοίας σε προφέρω, ἀεί σε Ⓦ θερμὸς ἐγκώμιος ἐραστὴς, νῦν ὑπὲρ πολλῷ θερμότερος, ὅσῳ κὰ λαμπροτέρους ἀπὸ τῶν παθημάτων γέγονας. Matth. ζ. ιδ.

χ. προφέρε

4α. ΕΥΛΟΓΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Ημᾶς καὶν πρὸς αὐτὰς ἀφικώμεθα τῆς οἰκουμένης τὰς ἐσχατιὰς, ὑπολαμβάνομεν σε τῆς ἀγάπης οὐ διακόπτεσθαι, ἀλλὰ πόρρωθεν προφέροντες ἀπαντᾶν· οὕτως ἡμᾶς ἐνίλες κὰ ἐγκρώσω, δέσποτά μου τιμιώτατε κὰ εὐλαβέστατε. ἐπεὶ κὰ νῦν σὺ Κουκουσῷ καθήμενοι, ὧν πάσης τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἐρημοτάτῳ χωρίῳ, ὑπαιόμεθα διὰ παντὸς τὴν χρηστότητα, τὴν γλυκύτητα, τὴν τῶν ἔργων ὑπεροχὴν, ὃ γένειον τῆς Διαθέσεως, ὃ πεπυρωμένον, ὃ σφοδρὸν, Ⓦ ζῆλον Ⓦ φλογὸς σφοδρότερον, τὴν ἀλλοῖα ἅπασαν σε ἀρετὴν διαλογιζόμενοι, κὰ τῶν λογισμῶν τούτων τῇ μνήμῃ σύντυφοῦντες, καὶ πρὸς ἅπαντας ἀναχηρύττοντες ὃ φέρεις σε τῆς γνώμης, ὃ ἀνδρικώτερον, ὅπερ ἐπαινέσω πρὸς τὸν πολεμήσαντας τὰς ἐκκλησίας, καὶ τοσούτων σκανδάλων τὴν οἰκουμένην ἐμπλήσαντας, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τοῦτο οὐ δεῖται τῆς ἡμετέρας γλώττης. σάλπιγξ γὰρ λαμπροτέρα αὐτὸς πᾶσι τοῖς κῦ τὸ διάπολιν, καὶ πορρώτατω οὖσι, ὀφθῆναι τῶν ἔργων αὐτῶν ἀνέδειξας, ὑπὲρ τούτων χάριτας ὁμολογοῦμεν, *θαυμάζομεν καὶ προσκαλοῦμεν Ⓦ αὐτὸν προσμεῖναι ζῆλον ἐπιδεικνύμενον. οἶδε γὰρ ἴσον ὅτι κῦ ῥοιῶν τῶν πεσημάτων φερομένων ὀρθότητα ἐπιδείκνυσθαι, καὶ πολλῶν ὄντων τῶν ἐπιχθονίων" καταδῦσαι τὰς ἐκκλησίας, μηδὲν ὀκνῆσαι προσκαλεῖσθαι, ἀλλὰ μένειν ἀκλινῆ, τούτους ἀποστρεφόμενον κῦ τῆς προσποιήσεως δόλερείας. οὐ γὰρ μικρὰ αὐτὴ, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μεγίστη τῶν καλῶν διόρθωσις. ὅτι ὃ τῆς σῆς βιαγγελείας ὕπτιο ὀφειλόμενος, πρώτιστος Ⓦ κῦ τὴν Παγκρατίων κύριός μου τιμιώτατος καὶ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος ἔφονται σε τοῖς ἴχνεσιν, οὐδένα οἶμαι ἀμφιβάλλειν. οἶδα γὰρ σαφῶς, ὅτι σὺ τοῖς τοιούτοις καθορθώμασιν, ὥσπερ σῶμα στενοχές κεφαλῇ, ὅπως αὐτὸς τῇ γλυκύτητί σε τῆς ἀγάπης ζωπυρήσας, καὶ ζωοδοτήσαι προσκαλέσας· ὅπερ καὶ τοῦτο μέλλον δεῖγμα τῆς σῆς ἀρετῆς.

χ. κατακλύσας

4β. ΗΣΥΧΙΩ.

Ημᾶς" ἐπιθυμοῦμεν καὶ πρόσωπα σε θεάσασθαι, καὶ τῆς γλυκείας καὶ ἡδίστης σε ἀπολαῦσαι συνουσίας. ἀλλ' ὅπερ τοῦτο ἐργῶδες καὶ δύσκολον τῆς ὁδοῦ δυσκολίαν, καὶ δύσκολον τῶν πραγμάτων ἀργολίαν, καὶ τὸ τὸ σῶμα, ἀδύνειαν, τὴν ἀπὸ τῶν χαμαιπετῶν ζητοῦμεν προσκλησιν, ἵν' ὅτε σώματος ἀρρωστία, ὅτε ὁδοῦ τραχύτης δύσκολα δυνάσται. δίδου ὃ τὴν χάριν ταύτην ἡμῖν κύριε τὸ ὕδωρ καὶ ἀνέπαφον, καὶ πολλῷ

πολλὴν ἡμῖν κομίζουσαν τὴν ἡδονήν, καὶ οὐ μικρὸν τῆς ἀθυμίας τῆς ἐκ τοῦ σώματος ἡμῶν χαλεπισμοῦ ἀποτεμνομένην. δι' ἣν γὰρ ταύτης ἀπολαύσωμεν τῆς παῤῥησίας, καὶ πλησίον ἡμᾶς ἕξει, κἂν ἀεὶ μυρίας τῆς πρὸς σὲ πορευόμεθα. ἄρχεται μὲν γὰρ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦτο ποιῆσαι· πλείονα δὲ αὐτὴ ἡ φύσις λαμβάνει παῤῥησίαν, ὅταν καὶ τὴν ἀπὸ τῶν γραμμάτων ἔχῃ συμμαχίαν. χ. αὐτῇ

ζγ. ΗΣΥΧΙΩ.

Αὐτὸς μὲν συγγώμης ἀξιοῖς τυχεῖν ἐπὶ τῷ μὴ παῤῥησιάσθαι τὴν ἀῤῥωστίαν παρακαλούμενος· ἐγὼ δέ σε καὶ φανερῶς καὶ ἀκατακρύπτως τῆς γνώμης, ἀφ' ἧς καὶ παῤῥησίας, καὶ τῶν ἐλθόντων οὐδὲν ἐλαττοῦσθαι ἔχεις πρὸς ἡμᾶς δι' ἀγάπης λόγον. ἱκανὸς γὰρ ὁ Θεὸς καὶ τῆς κατηῤῥυσμένης σε ἀπαλλάξαι ἀῤῥωστίας, καὶ πρὸς καθαρὰν ὑγίειαν ἐπανενεγκεῖν, ἵνα σε καὶ τῆς κατ' ὄψιν ἀπολαύσωμεν ζωοτυχίας. ἐπιθυμοῦμέν σε ἰδεῖν, καὶ περιπλέξασθαι, καὶ τῷ φίλτρῳ ἡμᾶς φιλῆσαι κεφαλῷ. ἕως δ' ἂν ταῦτα τὰ τῆς ἀῤῥωστείας σε τῷ βύθῳ ᾖ, καὶ ἡ τοῦ ἔτους ὥρα Ἀχελῴου, καὶ πανώδυνα σπουδῆς ὄντα σε τῇ τιμιότητι, καὶ τῷ σὺν ἡμῖν αὐλῇ περιγραπτοῦσθαι ἡδονῇ. χ. πανώδυνα

ζδ. ΗΣΥΧΙΩ.

Ἐγὼ μὲν σε καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμουν, καὶ οὐκ ἂν με ἐκώλυσεν ὅτε ὁ τῶν Ἰσαύρων φόβος, οὔτε ἡ τοῦ σώματος ἀσθένεια, εἴγε ἐπ' ἐμοὶ τὸ κινεῖσθαι, ὅπουπερ ἐβουλόμην, ἔκειτο. σὲ δὲ κἀκεῖ κύριον ὄντα τούτου οὐδὲ οὕτως ἔλκω, οὐδὲ δύας ἰδίας οἴκοθεν παρακαλῶ καὶ πρὸς ἡμᾶς δραμεῖν, ἀλλὰ καὶ τῆς ὥρας τοῦ ἔτους τοῦτο διπτερεπούσης, καὶ τῆς ἀποδημίας δι' ὀλίγου σε γινομένης (οὐ γὰρ πολλῷ διειργόμεθα τῷ μέσῳ) ὅμως ἐλκύσαι σε μὲν οὐ δεδύναμαι οὐκ ἂν ἐλείμμην δὲ τῶν Ἰσαύρων φόβου· παρακαλῶ δὲ σπουδῇ ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας διπτέλλειν τῆς σῆς. οὐ γὰρ ἄλλου τοῦ πρὸς τοῦτο κώλυμα τῶν λητῶν ἔσται σοι ἡ καταδρομή. δίδου δὲ ταύτην ἡμῖν τὴν χάριν ῥᾳδίαν τε οὖσαν, καὶ βύκελον, καὶ πολλοῦ πρὸ ἔχουσαν ἡμῖν τὴν βύφεσιν. οἶδα γὰρ ἥλικα ἡμῖν χάριν, ταύτην περὶ ἡμᾶς διπλοῦν ὑμνοῦσαν τὴν φιλοτιμίαν. χ. ῥᾳδίαν

ζε. ΗΣΥΧΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ [ΣΑΛΟΝΩΝ].

Εἰ καὶ πολλῷ διειργόμεθα τοῦ τῆς ὁδοῦ μήκει τῆς τιμιότητός σου, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐσμεν τῆς οἰκουμένης ἅπαντας ἀπῳκισμένοι, ἀλλ' ὅμως τῇ τῆς ἀγάπης πτερωθέντες χαλκῷ, καὶ φθάνομεν τε οὗτοι καὶ ῥᾳδίας ταύτας καὶ τοιαύτας ἀποδημίας ἐργαζόμενοι, πλησίον τε σοῦ ἐσμεν, καὶ συνεσμῶμέν σοι, καὶ τὴν ὀφειλομένην χάριν τοῖς γραμμάτων ἀποδιδόαμεν πρεσβείαις, καὶ σε παρακαλοῦμεν τὴν πρεσβεύουσαν ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ κυρίου τὴν δυνατὴν ποιήσασθαι σπουδήν. οἶδα γὰρ ἥλικος ὄντος ὁ μισθὸς ἐκκλησίας πονουμένοις χεῖρα ὀρέγων, καὶ παρακαλῶ τοσαύτην εἰς γαλήνην μεταθεῖναι, καὶ πόλεμον οὕτω σφοδρὸν καταλῦσαι, καὶ ταῦτα οὐχ ὡς διορθώσεως ὑμᾶς τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀποδημήσεως παρακαλοῦμεν (καὶ γὰρ καὶ περὶ τῶν ἡμετέρων γραμμάτων σὲ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς πεποιήκατε) ἀλλ' ὅπως οὐδέπω σε δυνατὰ λέλυται, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζει, ἀξιοῦμεν ὑμᾶς μὴ ἀναπεσεῖν, μηδὲ παρακαθῆσαι· ἀλλ' ἕως ἂν μόνον τὰ ἕλκη τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας ζωτρέφοντα, καὶ τὰ πρὸς ὑμῶν φάρμακα διπτάζηται. καὶ γὰρ ὅσῳ μὴ πλοίων πόνων ἀνύει τὰ προκείμενα, τοσούτῳ πλείων ὑμῖν κεῖσεται καὶ ὁ μισθός. χ. παῤῥησιάσασθαι χ. μόνον

ζς. ΗΣΥ-

μϛ. ΗΣΥΧΙΩ.

ΤΙ τοῦτο; οὕτως ἡμῶν σφοδρῶς ἐρῶν (οὐδὲ γὰρ ἔλαθεν ἡμᾶς· ἐπεὶ πῶρ" οὐδὲ δυνατὸν ἐ-
χ. ἰ 5 ρασιλέα ποτὲ σφοδρὸν λαθεῖν ⓦ ἐρώμενον) γράμμιχ ἡμᾶς οὐκ ἠξίωσας, ἀλλ' ἰωέρχου σιγῇ κατέχλν ⓦ ἔρωτα; Τί ποτε ἆρα ὃ αἴτιον, ἐγὼ μὲ εἰσῶ οὐκ ἔχω· σὺν σῇ δὲ" μὲ εἶπ μὲ ὃ λύσας τὴν σιγὴν, καὶ τὴν αἰτίαν εἰσῶσι ἡμῖν τῆς σιγῆς. διὰ γὰ τοῦτο καὶ ποτέτρεσι τοῖς ποδὸς τὴν σὴν βούλησιν ἐπεπηδήσαμεν γράμμασιν, ἵνα μηδὲ εἰς τοῦτο σοι καταφυγεῖν δόξῃ. γράφε" δὴ ζωεχῶς ἡμῖν, δέσποτα αἰδεσιμώτατε καὶ βουλιέσατε, καὶ πλήρου τὴν ἐ-
χ. πῶ 10 πιθυμίαν ἡμῶν. καὶ γὰρ ἅπαξ ἀχρωδέντες ἀπὸ φήμης ψιλῆς μόνης, καὶ στυδεθέντες σε τῇ βουλῇσι, οὐδ' ἂν αὖθι σιγᾷν δυνηθείημεν λοιπὸν, οὔτε σε σιγῶντος ἀνέχεσθαι· ἀλλὰ μυ-
εῖα σοι πρέξομεν ποιήματα, εἰ μὴ ζωεχῶς καὶ πυκνὰς ἡμῖν πέμποις γὰ βιβλους, τῇ πυκνότητι τῶν γραμμάτων τὴν ὀκ τῆς πρόσεως σοφιζόμενος ἡδονὴν.

μζ. ΗΣΥΧΙΩ.

15 Ἐγὼ μὲν ἐπεθύμουν ἡ μὴ γράψας ποδὸς τὴν σὴν ἐμμέλειαν ποότερος δέξασθαι βιβλίον (τοῦτο γὰρ μάλιστα ἑκάστου σφοδροτέρου ἐστίν) οὐκ ἀνεμείναμεν ἂν ἡμᾶς τὰ σὰ γράμματα, ἀλλὰ ποότρεσι τῷ γράφειν ἐπεπηδήσαμεν, ⓦ θερμὸν ἔρωτα, οἱ ποδὸς τὴν σὴν ἐμμέλειαν ἔχομεν, καὶ τοῦτο δικαιοῦντες. πάλιν ἄλλα ἃ τοῦτο σοι χάριν ἴσμεν. οὐ γὰρ οἶσθ' ὅτι οὐκ ἐξ ὀλιγωρείας, ἀλλὰ ὀκ τῆ σφόδρα μετειάζειν τοῦτο πέπονθας. δείκνυε τοίνυν λοιπὸν μὴ ἀδείας τὴν ποδὸς ἡμᾶς ἀγάπην, νικφάδας ἡμῖν πέμπων βιβλους, δηλοῦσας καὶ ποδὸς τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. ἐὼ γὰρ ταῦτα δέξωμαι γράμματα, καὶ ποὸς αὐτὰ τῆς οἰκουμένης τὰ τέρματα ἀπενεχθῶμεν, καὶ εἰς ἐρημότερον τοῦτο χωρίον, πολλὴν ἀπὸ τῆς
χ. δύναται 25 ἀγάπης ὑμῶν καρπωσόμεθα τὴν ποόσκλησιν. οὐδὲν γὰρ οὕτω ψυχὴν ἀνίχλ" ἐνόαμτ' ἀν' ἣν ὁ πολλὴ καὶ μὴ ἀνίη ἡδονὴ, ὡς ὃ φιλεῖν ἡ φιλεῖσθαι γνησίως. ἡ τοῦτο οἶσθα μάλιστα πάν-
των αὐτὸς, ὅτῳ μάλιστα πεπόνθαμεν ἡ φιλεῖν οἶσθα.

μη. ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΑΠΟ ΔΟΥΚΩΝ.

30

Ολλοῦ τοῦ μέλιτος τὴν βιβλον ἀνέχεσθαι, μᾶλλον ἢ ὁ μέλιτος αὐτὴν ἡδίω πεποίηκας. ὃ μὲ γὰρ ὅταν ζωεχέστερον ὁμιλήσῃ τοῖς ἀπολαύουσιν αὐτοῦ τῆς γλυκύτητος, οὐκέτι ὁμοίως ἡδὺ φαί-
χ. ἡμᾶς νεται, τοῦ χόρτου τὴν τερπνίδα τῆς ἡδονῆς καταλύοντος· τὰ δὲ γράμματα τὰ σὰ τὴν σὴν ὑγίειαν" ἡμῖν διαπελιζόμενα τὴν σὴν, τοσοῦτον ἀπέχει τοῦτο παθεῖν, ὅτι καὶ βιβλινεῖ τότε μάλιστα ἡμῖν τὴν εὐφροσύνην, ὅταν ζωεχέστερον πέμπηται. σὺ μὲ οὖν τὴν βιβλον ποιεσπύξω τὴν ἐ-
μὴν· ἐγὼ δὲ αὖθί σε ⓦ πατέρα τῆς βιβλου ἡ ποιεσπυξαμὴν καὶ ποιέβαλον ἀμφω τὼ χέρε, καὶ δὴ τραχήλῳ ποιεχυθείς, καὶ τὴν φίλην ἐμοὶ φιλήσας κεφαλὴν, πολλὴν ἐ-
40 καρπωσάμην τὴν ποόσμυθον. οὐδὲ γὰ βιβλου ἐνόμιζον σὴν βιβλίαν μόνον, ἀλλ' ἃ καὶ αὐτὸν πρόφαναι ἡμῖν καὶ συγγίνεσθαι· τοσοῦτον ἴσχυσε τῆς βιβλου ἡ δυνάμις. τοσοῦτον γὰ τῆς γνησίας ἀγάπης ἡ φύσις. καὶ διὰ γραμμάτων αὐτῆς ποοχεῖ (τὰ νάματα, αὐτὴν τὴν πηγὴν τῶν γραμμάτων φαντάζεσθαι ποοσκυνάζει· ὃ δὴ καὶ ἡμεῖς πεπόνθαμεν. καὶ
χ. ποοφύσεις οὔτε χρόνου πλῆθος, ὅτι ὁδοῦ μῆκος, ὅτε ποοσκλίσεις" ποοίσασις, ὅτε ἄλλο οὐδὲν ποὸς

τοῦτο

τῦτο κώλυμα γένοιτο ἡμῖν. Ταῦτ' οὖν εἰδὼς, δέομαί μου ταπεινότατε, ὁπτέλλειν ἡμῖν σπουδαίως μὴ καταπαύειν, περὶ τῆς ὑγείας σου, καὶ τῦ οἴκου σου πάντος, καὶ τῆς εὐθυμίας δηλαδή. οἶδα γὰρ ὅπως ἡμῖν ταῦτα περιασπάζεσθαι μανθάνειν.

48. ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΣΚΥΘΟΠΟΛΕΩΣ.

ΤΩ μὲν τόπῳ μακρὰν ὑμῶν διεστήκαμεν· τῇ δὲ ἀγάπῃ ἐγγὺς ὑμῶν ἐσμεν καὶ πλησίον, καὶ αὐτῇ συνδεδέμεθα ὑμῶν τῇ ψυχῇ. τοιοῦτον γὰρ ὁ φίλος· οὐ κωλύεται πόρρω, οὐ διείργεται ὁδὸς μήκει· ἀλλὰ πᾶσαν ῥᾳδίως περίεστα τῷ οἰκουμενίῳ καὶ συγγένεια τοῖς ἀγαπωμένοις. ὅθεν καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν νῦν, τὸ δίκαιον ὑμᾶς πεῖθον φέροντες. Καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, καθάπερ καὶ ἔμπροσθεν ἐποιήσατε, κοσμοῦντες τε ἑαυτὸν, καὶ ταῖς ἐκκλησίας ἀσφαλιζόμενοι, οὕτω καὶ νῦν ποιήσατε, καὶ τοσαύτας παρακαλέσματα ἐμβαλόντας εἰς τῷ οἰκουμενίῳ ἅπασαν, καὶ ταῖς ἐκκλησίας ἀγαπερείσαντας ἀποχρίφεσθε μοι τῆς παρησκύσης ὑμῖν ἀνδρείας. τῦτο γὰρ ἀρχὴ τῆς λύσεως τῦ χείμῶνος, τῦτο ἀσφάλεια ταῖς ἐκκλησίαις, τῦτο τῶν κακῶν διόρθωσις, ὅταν καὶ τὰ τοιαῦτα ποιησάμενοι ὑμᾶς ὑγιαίνοντες ἀποχρέφησθε, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχητε πρὸς αὐτούς. ἀνοσῶν τοίνυν τῦ παραπλησίου τῷ αἰτίδοσιν, καὶ τῦ ἀνεύθυνον κειμένης τε φαίνης, τῷ παρασκευάσαι ἀνδρείαν ὁπιδείξασθαι πρὸς κλησθῆναι εἰς τῦτο αὐτό, καὶ ἡμῶν τῶν ἀγαπώντων σε μεμνῆσθαι διὰ παντὸς, καὶ μέγιστα ἡμῖν χαριζόμενος.

ρ. ΘΕΟΔΟΤΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

ΟΙδα καὶ αὐτός, ὅτι οὐκ ἀν ἡμῖν ἔξω γράμματος ξενεγθῆ, εἰ μὴ πρόφασιν ἔχω· ἀλλὰ πολλὰ ἀφεὶς, μόνῃ ἡμῶν ἡμέλησε τῇ, εἰ μὴ κώλυμα ἴδω, καὶ κώλυμα μέγιστον, καὶ ἡ τῦ ἔτους ὥρα, καὶ τῶν παραγμάτων ἡ δυσκολία, καὶ τῶν ὁπαντώντα ἡμέραν ὁπιτιθεμένη πρὸς τὸ χεῖρον ἐρημία· καὶ οὐδὲν διόμεθα τῦτο πρός σε μανθάνειν. ὅπερ γὰρ ἔγνων ἅπαξ ὅτι σφοδρὸς ἡμῶν ἐραστὴς εἶ, ἔγνων καὶ τῦτο καλῶς. ἡμεῖς μὲν οὖν καὶ μὴ ἀναμνήσαντός σε πρὸς πόλιν δὲ ἀπεσταλκαμεν· ἐθαυμάσαμεν δ' ἂν καὶ σε καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς φιλοσοργίας, ὅτι καὶ τῷ πάλαι τῆς ὁπιστολῆς πρόκλησιν ἐκ τύτε προσέθηκας. τῦτο γὰρ ψυχῆς σφόδρα μεμνημένης καὶ ἡμέτερα, φεύγοντος, κηδομένης, γνησίως ἀγαπᾷ ὁπισαμένης. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἅπασιν ἐπεσταλκα· ὅπερ δὲ καὶ τῇ κυρίᾳ μου Καρτερίᾳ πρέπειν ἡμᾶς ἐπεσταλκότες, ἔγνωμεν ἐκ αὐτῆ μὴ ἐξαπεσθῆναι σκεῖσι, ἀλλὰ μακρὰν ὁδὸν ἀποδεδημηκέναι, εἰ μὲν οἴοντε σκεπεμφθῶσι τὰ γράμματα τὰ ἡμέτερα σκεῖ, καὶ τῦτο ἡμέσθω, ἐὰν δοκιμάσῃς. εἰ δὲ μὴ δυνατὸν, τοῖς μὲν κυρίοις μου τοῖς πιμωτάτοις καὶ θυγμεσάτοις τοῖς περὶ Μαρκελλιανὸν Σωτυχὼν ἐξαλέξηται, ὥστε αὐτῇ, εἰ ποτε ὁπιτέλλοιεν, ἀπολογήσασθαι ὑπὲρ ἡμῶν, ὡς οὐκ ἐῤῥᾳθυμηκότων, οὐδὲ τ μεταξὺ χρόνον σεσιγηκότων, ἀλλ' ὑπὸ τῆς μακρᾶς αὐτῆς ἀποδημίας κωλυθέντων Σωνέστερον ὁπιτέλλειν πρὸς αὐτόν.

ρα. ΘΕΟΔΟΤΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

ΤΑχέως ἡμῶν ἐπελάθου, ὃ χαρισμῷ σε σφόδρα λυπηρῷ ἡμῖν γεγυμνασμένῳ καὶ τῷ ἀπὸ τῆς σιγῆς τῆς μακρᾶς περιττὶς ἀθυμίαν. καὶ οὐδὲ εἰς χρόνου γενοχρεία ἔχῃς καταφυγεῖν. ἱκανὸν γὰρ τῶν ἡμερῶν ὁ πλῆθος πολλὴν ὁδοιπορίαν παρασχεῖν θυκλίαν πρὸς ἐπανοδον. ἀλλ' οὐδὲ τὰ Ἰσαυρικὰ περιδυσμοῦ διαρρίπτα δύ, ὅπερ σφόδρα σε φιλοῦμεν. καὶ γὰρ πολλοὶ ἁ ἐκεῖθεν μετ' τῶν σῶν ἀποδημίαν οὐ ταῦτα παραγινόμενοι. τί

οὖν

οὖν ὅστι τῆς σιγῆς ὁ αἴτιος; ὄκνος ἢ ῥᾳθυμία. ἀλλ' ὅμως ἀφίεμέν σε τῇ ὑπὲρ τῆ πρεσβύτερα ὀλιγωρίᾳ ἐγκλημάτων, αἳ βληθεῖς εἰς ὁ ὑπὸν τῇ πυκνότητι τῶν γραμμάτων διαρρῆξαι ὁ πρόφθη. οἶδα γὰρ ὅπως ἡμῖν χαρεῖη, ζωγραφῶς ἡμῖν ὑπισχνούμενον καὶ περὶ τ ὑγιείας τ σῆς.

ρβ. ΘΕΟΔΟΤΩ ΑΠΟΚΟΝΣΟΥΛΑΡΙΩΝ.

Τοῦτο πατὴρ, ὁ μὴ μόνον μὴ δυσχεραίνειν τὸ παιδὸς τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν φιλοσοφοῦντος, ἀλλὰ καὶ ζωπάδεσθαι καὶ πρώτα ποιεῖν, ὅπως εἰς ἄκρον αὐτῆς ἀφίκοιτο· καὶ μηδὲν τῶν πάρεργων εἰ) καὶ πατρίδος ζ οἰκίας καὶ τῶν σῶν ὀφθαλμῶν βαρύτερον ἡγεῖσθαι· ἀλλὰ νῦν μᾶλλον αὐτὸν ἡγεῖσθαι πλησίον ἔχειν, ὅτε αὐτῶ τὰ τῆς ἀρετῆς ὑπεδίδουσι. Διὰ τοῦτο τοι καὶ ἡμεῖς πολλὰς χάριτας ἴσμεν καὶ πεπαυμάκαμεν, πῶς τοιοῦτον ἡμῖν δῶρον δεδωκὼς Ⓦ ὑμῶν, σπόμισας δεῖν σοι ἢ ξενίων εἰς ὑμᾶς ἡμετέρων. τὸν μὲν οὖν παρὸν τὸν ἐκ τῶν πεμφθέντων ἐδρεψάμεθα· αὐτὰ ἢ δὐπαπεσάλκαμεν, ἢ χ ὑποφορώντες σε τ δύγιείας (πῶς γὰρ, τῷ ὕτω σφοδρῶς ἡμῶν ἐρῶντος;) ἀλλ' ἡσυχάζοιμι ἂν εἰ) τούτων τὸν ἀπόλαυσιν διώκειν, ὧν σὺ χρεία ἢ καθεζόμεθα. Ⓦ μὲν τοι καλὸν Θεόδοτον Ⓦ δυσαγώνιστον ἐβουλόμεθα μὴ πρὸ ἐαυτοῖς κατέχειν, ἢ πλατύνειν. ὅπερ ἢ πάντα τὰ ἐκ τοῦδε φάσων, ταραχῆς, αἱμάτων, ἐμπορημόνων ἐμπέπλησται, τῶν Ἰσαύρων πάντα σιδήρῳ ἢ πυρὶ διαφθειρόντων, ἢ τόπους ἐκ τόπων ἀμείβομεν καὶ ἐκάστοτε μεταναστάντες τὸν ἡμέραν, δυσχερὲς εἰ) ἐνόμισαμεν ἐκπέμψαι αὐτὸν, πολλὰ προσκαλεσάμενοι τὸν κυρίῳ μου Ⓦ βλασφεστάτῳ Διακόνῳ Θεοδότῳ ὑπομνῆσαι αὐτὸν διὰ παντὸς, ἢ πολλοῦ αὐτὸν ποιῆσαι πρόνοιαν. τοῦτο δὴ ἢ αὖθις κατορθωθὲν ἀποδώσειν Ⓦ παιδὶ, ἢ πάντας ἡμῶν ἐπαινέσῃ τὸν συμβουλίαν, ἢ πολλοῦ ἐπίσῃ τῆς παρανέσεως ταύτης χάριν ἡμῖν.

ργ. ΘΕΟΔΟΤΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Αὐτὸς μὲν, κύριέ μου πανιώτατε ἢ βλασφέστατε, τῶν γνησίων ὲν Ἀρμενίᾳ ἀπηλλάγης κακῶν· ἡμᾶς ἢ μὴ τῶν ἐκτοῦδε θορύβων, μᾶλλον ἢ τῶν θανάτων τῶν καθημερινῶν, ἢ χ ὡς ἔτυχε λυπεῖ ζ ὁ τῆς σῆς χειροήθους γλυκύτητος ἢ τῆς γνησίας ἢ εἰλικρινοῦς διαθέσεως. γέγραπε ἢ καὶ ἑτέρα λύπης "ταύτης προσθήκη, ἡ μακρὰ σε τῆς ἐρημίας σιγή. ὃς γὰρ" ἐντεῦθεν ἀπῆρας, δευτέραν ταύτην ἐδεξάμεθα μόνην ὑπιστολήν. ἢ ταῦτα οὐκ ἐγκαλῶν λέγω, ἀλλὰ ἀλγῶν. ὅτι μὲ γὰρ ἄδακρυς ὁδοιπορεῖς ἡ ἐκ τοῦδε φέρουσα ὁδός, σοὶ εἰς ἀγνοῦ· ἀλλὰ τῶν μὲν εἰς ἀπολογίαν σὴν ἀποχρεῶν ἂν εἴη, εἰς ἢ ἡμετέραν παραμυθίαν ἀδαμῶς· ἀλλὰ ἢ δι' αὐτὸ μὲ δεῖν τῶν μάλιστα ἀλγεῖν, ὅτι καὶ τὴν λειπομένην ἡμῖν προψυχὴν τῆς ἀποδημίας τῆς σῆς καὶ ταύτην ἀφῃρήμεθα. ἐπεὶ οὖν τῶν λυθεῖσαν τέως οὐκ ἔστι ὁ ἀπορεῖν, ἀλλ' ὑπιτείνειν καὶ ἐκάστοτε ἡμέραν τὰ δεινά, ἑτέρῳ ὅπῳ τὸν ἐκ τῆς μαχερᾶς σιγῆς ἀθυμίαν ἐγκομιάσαι ἡμῖν προθέμην, προσκλήθητι, μεμνημένος τε ἡμῶν διαπαντὸς, καὶ ἐπίκα δὲ γράφῃς, μακροτέρας ποιῶν τὰς ὑπιστολάς, ἢ τοῖς περὶ τῆς σῆς ὑγιείας τε ἢ βιότου καὶ ἀσφαλείας εὐθυμοτέροις διηγήμασιν. ὕτω γὰρ δυνήσῃ ὃ λοιπὸν ἡμῖν ἐκ τοῦ χρόνου, ἐκ τοῦ μήκους "προσθήσασθαι τῶν ὑπιστολῶν.

ρδ. ΤΩ ΑΥΤΩ.

Καὶ τοῦτό σε τὸ θερμότατον ἢ σφοδρὸν ἡμῶν ἐρασμόν. μὴ γὰρ ὃ τὸν πρεσβύτερον ἀναγνῶναι ὑπιστολὴν, ἐδεξάμεθα καὶ δευτέραν, ἐν μιᾷ ἀμφοτέρας ἡμέρᾳ, ἢ σφό-

δρα πάθω. Εἰ γὰρ τι πλέον ἢ δυτέρα, ἀχὶ ῥήματα σὰ μόνον, ἀλλὰ ϗ γράμματα σὰ ἡμῖν ὑπεδείκνυσα· ὃ ϗ προθήκω ἡμῖν ἐποίησεν ἡδονῆς, ὅτι μὴ τῆς ψυχῆς σε μόνον τ θερμῆς ⸂ϗ γνησίας, ἀλλὰ ϗ τῆς δόξιας μ᾽ δαμιλείας τὴν εἰκόνα ἐθεασάμθα. ποίαι ⸂ὖ τοῦτο Χωεχῶς, ϗ τὴν προδαμυθίαν, ἰὼ ἀγγὸς ἡμῖν ϗ τοῦτον ἐπενόησας ⸂ϖ θεόπον, μ᾽ δαμιλείας πλ᾽εχε. σὲ γὰρ ταῦθα γὰρ σε ἐλκύσαν λοιπὸν ὑ τολμῶ μθν· τοσαῦτα τῆς Αρμθνίας τὰ κακά, ϗ ϗ χλιῶν ἕτερος ἅπαντα διεδέξατο. ὅπου γὰρ δ᾽ τις ἀφίκηται, χλιάῤῥοις αἱμάτων, πλῆθος σωμάτων νεκρῶν, οἰκίας κατεσκαμμένας, πόλεις αἰῤηρημένας ὁ᾽ψεται. ἡμᾶς ⸂ὖ δοκεῖμθν ⸀τὸ ἀσφαλεία ⸂εἶ), ὥσπερ ⸀ἐν δεσμωτηρίῳ χαλεπωτάτῳ, τῷ φρουρίῳ τούτῳ κατακεκλεῖσμθνοι. ὑ μὲν ⸀ἀδείας ἀπολαύειν δυνάμεθα ⸀ἀφ᾽ ὧν᾽ καθ᾽ ἡμέραν φόβοις, ἀφ᾽ ⸀αἱ φόνους ⸀αἱ θανάτων γεμούσας, ἀφ᾽ τὴν Χωεχῶς προσδοκωμένην τῶν Ισαύρων ἔφοδον, ἀφ᾽ τὴν τ᾽ σώματος, ἢ μᾶλλον νῦν προσπαλαίομθν, ἀθένειαν. ἀλλ᾽ ὅμως ⸂ὲ ἐν τοσούτοις ὄντες κακοῖς, ὑ μικρὸν ϗ ἐν τοσαύτῃ προσιζάσει καρπούμεθα προθυμίαν, ὅταν τὰ προὶ τῆς ὑμετέρας τῆς σὺν θυαγγελιζόμθνα δεχώμεθα γράμματα.

ρε. ΘΕΟΔΟΤΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

ΜΗ κάμνε ζητῶν ἀπολογίαν τ᾽ γαλέως σὺ τεύδην᾽ ἀποδημήσας, ϗ ὅτι τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἀθένειάν ⸀ϗ ὅτι τὸν᾽ κρυμὸν καταφθύγων, ϗ τούτοις λογιζόμθνός σου τὴν ἀποδημίαν. ἡμᾶς γὰρ σε ϗ πρᾶξαι ϗ μῶν ἡμῶν ⸂εἶ) οὐκ ἔλαττον, ἢ ϗ ἐμπροσθεν λογιζόμθα χ᾽ τ᾽ τῆς ἀγάπης λόγον, ϗ προσδοκῶμθν ϗ τῆς κατ᾽ ὀλίγον ἀπολαύσεσθαί ποτε Χωτυχίας. μηδὲν ὖν σε τούτων θορυβείτω. Εἰ γὰρ᾽ ἐκ τῆς Αρμθνίας ἀπήγαγέ σε ὁ χειμών, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς οὐκ ἐξέβαλεν· ἀλλ᾽ ὅτι᾽ ⸀ἀμοιβῆς σε προφέρομθν διϊωεχῶς. ϗ Εἰ μὴ ὁ τῶν Ισαύρων πόλεμος πᾶσαν ἀποτειχίσας ὁδὸν τὸ ποσὶν κατέσησεν ἡμᾶς τῶν τὰ γράμματα ⸀ἀκομιζόντων, κἂν νιφάδας σοι πολλάκις ἐπέμψαμθν ὑπισολῶν᾽ νεῶν μθν τοι τὴν γλῶτταν᾽ προελθόντα σεσιγήκαμθν χρόνον, τὴν γνώμην ⸂ὖ ὑδαμῶς· ἀλλ᾽ ἀεί σε ϗ τὰ σὰ μεμιμνῴσκομθν, ϗ τότε ἡμέτερον μέρος Χωεχῶς ἐπεσάλκαμθν. ᾽τοῦτο οὖν Εἰδὼς, μῶν ἡμῶν τε ⸂εἶ) νόμιζε, ⸀ϗ Χωὸ ἡμῖν τὸ Αρμθνία ⸀ἀφατείδων· κἂν ὑς ὑπισυλλύειν ἐπιχειρῇ ϗ κακῶς ποιῆν, ὑψηλότερος γίνου τῶν ὑπισυλλόντων βελῶν· ἐπειδήπερ οὐ ⸀ὸ πάσχειν κακῶς, ἀλλὰ ⸀ὸ ποιῆν κακῶς, τοῦτ᾽ ⸂ἐστὶ ⸀ὸ πάσχειν κακῶς. ἡμᾶς γὰρ σε ϗ ⸀ἀφ᾽ τοῦτο μειζόνως θαυμάζομθν, ϗ τὴν τερπρότητά σε ϗ τὴν ἀνδρείαν ἐπαινοῦμθν, ὅτι ϗ τοσαύτης σε ζάλης ⸀περιπλουσης ἔσηκας, ἀνώτερος τῶν ὑπισυλλόντων θορύβων γινόμθνος. μηδὲ ⸂ὖ μ᾽ πολλῆς τῆς ἡδονῆς ⸀ὸ γαλιωὸν τοῦτο ϗ ἀκύμαντον πλέων πέλαγος· ϗ μὴ θαυμάσῃς, Εἰ σε πολλῶν ὑπιβουλῶν μεμνημθνον, ἐγὼ ⸀ὸ πέλαγος ἀκύμαντον καλῶ. οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς τῶν ⸀αἰσθήσεων γνώμης, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς κατ᾽ ⸀ἀρετὴν ἡσυχίας ταύτην φέρω τὴν ⸀ψῆφον. τί δέ ⸂ὖτι ὁ Φημι; ὁ μέγας ⸀οὗτος ϗ ὑψηλὸς βίος ϗ ⸀ὁδὸς ⸀ϖ ⸀ἀφανὴς τεταμθνος, τῇ μθν φύσει τῶν ⸀πραγμάτων δυσχερὴς ὡς ⸂εἶ) δοκῆ· τῇ ⸂ὖ ἀνδρεία τῶν μετιόντων ϗ τῇ προθυμίᾳ εὔκολος σφόδρα ⸂γί. ϗ ⸀ὸ θαυμαστὸν τῆς Φιλοσοφίας ταύτης τοῦτο μάλιστά ⸂ἐστι, ᾽ὅτι τῆς θαλαττης μεγαλυθείσης, ⸂ἐξ ὑείας πλῆ ⸀ὲ μ᾽ πολλῆς τῆς γαλιλύης ὁ γησίως αὐτὸν μετιὼν ϗ θερμῶς· καὶ ᾽ὅτι πολλῶν πολλαχῆ θορύβων ἐγερθμθνων ἡσυχίαν καρπεῦται καθαρὰν, ϗ μυρίων πονηραχῆ πεπομθνων βελῶν ἔσηκεν ἄτρωτος, δεχόμθνος μ᾽ τὰ ἀκόντια, πάσχων ⸂ὖ σὺν τεύδην ὑδέν. Ταῦτ᾽ ὖν Εἰδὼς ϗ διϊωεχῶς σὺ τούτοις φιλοσοφῶν, καρποῦ τὸν ἀμάραντον ἡδονὸν, ἀναιθμένων ⸂σὺ᾽ σοὶ τῶν καλῶν ποίων τούτων χειμένοις σοι ⸀ἀφ᾽ τῶν Θεῷ ⸀εφάνοις, καὶ γράφε Χωεχῶς ἡμῖν, ἵνα ἔχωμεν ἀν ⸂ἐξῆ, ⸀αἰ προὶ τῆς ὑμετέρας σε δηλῶν τῆς ⸀ψυχὴν, καὶ τῆς ⸀ὲ σῶμα, καὶ τὸν ὅλον ἅπασαν Εἰς τὸν τῶν θείων ἀνάλισκε γραφῶν ἀνάγνωσιν, ὅσοῦτοι αὐτὰς

γ. καθημε
γ. νῦς
χ. ὅτι
χ. κρυμὸν
χ. ἀποσολὰς
χ. ϗ
χ. ἀληθείας
χ. νεῶν ἐπὶ μ᾽ γλῶτ.
χ. παῦσε
χ. ὅταν
χ. ὅταν
χ. ὦδε

τῆς ὀμαλῶν, ὅσον καὶ ἡ τῶν ὀφθαλμῶν ἀσθένεια ὑπιτρέπει· ἵν', Εἰ ποτε γλύοιτο καιρὸς ἡμῖν καὶ τὰ νοήματα αὐτῶν σοφῆναι τῇ βυγλωσσάτῃ σου ψυχῇ, μὴ πολλῆς τοῦτο ποιήσωμεν τῆς βυκολίας. οὐ γὰρ μικροῦ εἰς τοῦτο δυνήσεταί σοι συντελέσαι τὸ μαθεῖν τὰ ἐγκείμενα γράμματα, ἰσίκα ἂν μέλλῃς καὶ τὰ τούτοις νοήματα ἐπιδείκνυσθαι.

ρς. ΘΕΟΔΟΤΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

ΠΑύσαι κατηγορῶν ἡμῶν Βεβδυτῆτος, μὴ σαυτὸν πρότερον ἕλοις ἐγκλήμασι. τοσαύτας γὰρ ὑπισχνούμενος δυνάμεις πρὸς ἡμᾶς, ὅσας ἐπέσχηκας, πλείω μιᾶς, ὥσπερ νιφάδας πέμπων γραμμάτων, ὕστως ἔφης τῇ γνησίᾳ συνεχείᾳ ἀναζήσειν ἡμᾶς πρὸς τὸ γράφειν [οἰόμενος]. ἔστι δ' οὖν καὶ μὴ γράφοντα φιλεῖν, πλείω δὲ ἐγὼ καὶ γράφων οὐ διέλιπον, καὶ φιλῶν οὐ παύομαι. ἀλλὰ καὶ χρόνος ἡμῖν παρῆκται μακρότερος ὁ μεταξὺ τοῦ χωρισμοῦ τοῦ ἡμετέρου, καὶ ἂν εἰς ἐρημότερον ἀπενεχθῶμεν χωρίον, ὥστε σκιάζειν σε τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ὥστε μὴ διηνεκῶς ἀκμάζουσαι διακτηρεῖν τὸν πρὸς σὲ διάθεσιν. ταῦτ' οὖν ἐδόκει γράφειν συνεχῶς ἡμῖν τὰ πρὸς τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. πλείων γὰρ ὑμῖν ἡ βυκολία τούτου, ἢ ἡμῖν. Εἰ δ' ἡ τοῦ ἔτους ὥρα διακωλύει, καὶ τῶν Ἰσαυρικῶν κακῶν ἡ σφοδρότης, εἰδότες σου τὸν γνώμιον, ἵν' πρὸς ἡμᾶς ἔλθῃς, ἀρκοῦσαν τῆς μακρᾶς σιγῆς ἐξομεν παραμυθίαν.

ρζ. ΘΕΟΔΟΤΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

ΟΥ μικρὰν εἴχομεν παραμυθίαν ἐν ἐρημίᾳ τοσαύτῃ, τὸ συνεχῶς δύνασθαι ὑπιστέλλειν σε τῇ γλυκύτητι. ἀλλ' ἡ τοῦτο ἡμᾶς πρείλετο τῶν Ἰσαυρικῶν κακῶν ἡ ὑπόπτασις. ὑπισχάντος γὰρ τοῦ ἔαρος, ἵν' θησε καὶ τὰ τῆς ἐκείνων ἐφόδου, ὡς πάντα τὰ τῶν ὁδῶν εἰσιν ἐκκεχυμένοι, πᾶσιν ἀδάστως ποιοῦντες τὰς λεωφόρους. ἤδη γοῦν αἱ γυναῖκες ἐλούθησαν ἐάλωσαν, καὶ ἄνδρες ἐσφάγησαν. διὸ παρακαλῶ συγγινώσκειν ἡμῖν μὴ συνεχῶς γεγραφηκόσιν. ὑπῆρ δὲ οἶσθ' ὅτι πρεισαπύδασόν σοι μανθάνειν τὰ πρὸς τῆς ὑγιείας ἡμῶν, δεινοπαθήσαντες χθὲς πῶς καὶ πρὸ ἐλθόντα χειμῶνα, ὀλίγου αἰωνίως καμόντων, καὶ διαπαρεληλύθαμεν πάλιν τῇ αἰωμαλίᾳ τοῦ ἀέρος (ὡς δὲ καὶ νῦν χειμὼν συνέχων) ὅμως πρόσεσθε χρὴ τὰ λείψανα τῆς ἀῤῥωστίας ἀποθέσθαι, καθαρεῦσαι φθονεῖτος τοῦ θέρους. σοὶ γὰρ ἡμῶν ὁ σῶμα ὕτω λυμαίνεται, ὡς χρυμῷ, ὥστε ὑπνοῦν, ὡς θέρος καὶ ἡ τοῦ θάλπεσθαι παραμυθία.

ρη. ΘΕΟΔΟΤΩ ΑΠΟΚΟΝΣΟΥΛΑΡΙΩ.

ΠΟλλά σοι τὰ ἀγαθὰ γλύοιτο, ὅτι μὴ ὑὸν μὴ τοσαύτης ὑπεδέξω ὑμᾶς. τοῦτο γὰρ αὐδὸς ἡμῖν ἐδήλωσε καὶ οὐκ ἔκρυψεν, ὁμοῦ τε τὸν πρὸς μὲ πατέρα βυγλωσσοσυλίω ὑπόδεικνύμενος, καὶ ἡμᾶς πολλῆς ἐμπλήσας βουλόμενος ἡδονῆς. ἐπεὶ καὶ ἡμετέρου διπλοῦν ἡγούμεθα εἶναι τὸν ὁμιλῶ, τῷ τε ἡμᾶς αὐτοῦ δὴ πεπονθέναι νομίζειν, ἅπερ δὲ ἐκεῖνος δὴ πάθη, τῶν τε καὶ ἀπὸ τῶν γραμμάτων τῶν ἡμετέρων πολλὸν αὐτῷ γλυέσθαι τὸν πρὸς ἐκεῖνον ταυτησὶ τῆς βυσίας. ὑμᾶς δὲ, δέσποτά μου αἰδεσιμώτατε καὶ βυγλυέστατε, θεραπεύειν ὁ καλὸν τοῦτο φυτόν. Ὑίς δ' ὅστις τῆς θεραπείας ὁ τρόπος; ἵν' πρῶτα τῆς καλλίστης ταυτησὶ φιλοσοφίας, ἵν' μετείσι νῶν, τρέφῃς σὺ αὐτὴν διηνεκῶς, καὶ ἀκμάζειν παρασκευάζῃς. ὕτω γὰρ καὶ ἵν' τάχιστα ἡμῖν οἵσει τοὺς καρποὺς. αἱ γὰρ γυναῖκαι ψυχαὶ καὶ μιμοῦνται τὸν βεβδυτῆτα

τυ παὶ τῶν φυτῶν τῶν τοῖς κόλποις τῆς γῆς ἐνδιαπρεπόντων, ἀλλ' ὁμῶς τι φυτεύοι) ἐν τῇ κοπρίᾳ τῆς ἀρετῆς ταύτης ὑπόθυμία, ἐ πολὺς αὐξῆναι δύναται καὶ θέρους, καὶ τοσαύτην ὑπιδείκνυται τῶν καρπῶν τὴν φορὰν, ὡς ἅπαντα ἀποκρύπτειν πλοῦτον ἐν τῇ δαψιλείᾳ καὶ τῇ φύσει. ὑ γὰρ τῶν πρόσπ συγκαταλύονται βίῳ, ἀλλὰ πολὺς τὴν μέλλουσαν ἡμῖν ζωὴν ἀποδημοῦσι ζωήν.

ρθ. ΘΕΟΔΟΤΩ, ΝΙΚΟΛΑΩ, ΧΑΙΡΕΑ, ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙΣ καὶ μονάζουσι.

Υμῖς μὲν τῶν Ισαύρων αὐτᾶ ἅπτεσθε τὴν καταδρομὴν τῆς ἀπιστίας τῆς ὑμετέρας· ἐγὼ δὲ ὑμᾶς ἐ πιστᾶναι φημι καὶ ζωὴν ἡμῖν εἶναι), ἐ οὐδὲν οὐδὲ σκιτεύθην ψεύδεσθαι, κώλυμα πολὺς τὴν ἄφιξιν ὑμῶν. ζημιοῦται γὰρ τῆς ἀγάπης τὰ πλεῖστα· ἀληθῶς ἐ μυρίων βυκολίας πόντων οὐδὲν γίνεται, καὶν μυρία τὰ κωλύματα ᾖ. εἰ δὲ καὶ τῆς σωματικῆς ὑμῶν ἀπεστερήμεθα παρουσίας, μὴ δι' ἀλλήλων βουλόμενοι, καὶ δώσει ἐ ταύτην ὁ φιλάδελφος Θεός. ἐπεὶ καὶ αὐτὸς διὰ γραφῆς ὑμᾶς σὺν παῤῥησίᾳ προσφέρων, οὐχ ὡς ἔτυχε καὶ τῆς κατ' ὄψιν ἐρᾶν ζωτυχίας. καὶ δι' οἶδ' ὅτι καὶ αὐτὴ ἔσται, μὴ σκιτείας ὑμῶν ἀναβαλλούσης δυναμένου πόντα λῦσαι χάσματα, ἐ εἰς γαλιλαίαν λαβεῖν ἅπαντα ἀγαγεῖν. ἵνα δὲ καὶ ἡμεῖς μαθόντες δύρεαίπαθε, πολλῆς ἀπολαύσωμεν ἡσυχίας καὶ ἀπερισπασμοσιώης. ὃ σῶμα ἡμῖν, κἂν τοι πολλῶν ὄντων τῶν λυμαινομένων αὐτὸ τὴν ὑγίειαν (καὶ γὰρ καὶ ἰατρῶν ἀσθμὶς, καὶ ἀναγκαίων ἀπορία (δεῖται γάρ ἐστιν ὠνίου σκευῆς, ὁ φαρμάκων δύπορία) καὶ αἰέρος δυσκρασία (τὸ κρυμὸ γὰρ οὐκ ἔλαττον ἡμᾶς ὁ θέρος λυπῇ, ἀπεναντίας τὸ κρυμοῦ μιμούμενοι τὴν σφοδρότητα) καὶ πολιορκία χαλεπὴ καὶ διωκτικὴ, καὶ ζωνεχῆς καὶ ἐπάλληλοι φόβοι τῶν Ισαυρικῶν ἐφόδων) τούτων τοίνυν καὶ ἑτέρων πλειόνων ὄντων τῶν δυσαφιερώντων τὴν ῥῶσιν, πέως τὸ μὲ κινδυνῦν τὸ χαλεπὸ καὶ τῆς τοιαύτης ἀπηλλάγμεθα δῤῥωσίας, ὑγιαίνομεν δέ πνα ὑγιείαν σύμμετρον. μὴ δὴ δι' ἀλλήλων καὶ αὖθις ζωνεχῶς ἡμῖν ὑπιστέλλοντες, καὶ ζαῦθι τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας εὐαγγελιζόμενοι. καὶ γὰρ παράκλησιν μείζω καὶ παραμυθίαν καὶ θησαυρὸν πολλῶν γέμοντα ἀγαθῶν, τὴν ὑμετέραν ἀγάπωσιν ἐ) νομίζομεν. καὶ ὅταν τὴν διάθεσιν ὑμῶν τὴν γνησίαν καὶ ὁ ἀνεξίτηλος τῆς γνώμης καὶ τὴν ἀκλινῆ καὶ στερρὰν ὑμῶν συνοπώμεθα ἀγάπωσιν (ἀεὶ δ' αὐτὴν συνοσῶντες ὑ παυόμενα) ὥσπερ ἐ εἰς πνα λιμένα εὐρὺν καὶ ἀκύμαντον ἀπὸ τῶν πολλῶν καταπλέομεν θλίψεων.

χ. ἀκλονῆ. ἄλλ. ἀκλινῆ

ρι. ΘΕΟΔΟΤΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ο δὲ αὐλὸς ἀγνοῶ, ὅπι πάλαι μὲν ἡμῶν ἐλλυγες εἶ), εἰ μὴ τῶν Ισαύρων ὁ φόβος διεπίζεν. ὁ γὰρ σὺν χρυμῷ πόντα πηγνύντι καὶ χιόνι τοσαύτῃ δραμὶν σκαῦτα διαβρόμβος, πολλῷ μᾶλλον τὸ ἦρος φλυείτος, καὶ πολλῆς τῆς κῦ ἀέρος γαλιλαίας ὄσης, οὐκ ἂν ἐλθεῖν μόνον αὐτόθι οἶδα γὰρ ὃ γλυκὺ, καὶ ποθοῦντες, ἐ θερμόν σε τῆς ἀγάπεως, ὃ εἰλικρινές, τὴν πολλῆς γέμουσαν ἐλευθερίας ψυχήν. διὸ καὶ αὐλὸς, οὐχ ὡς ἔτυχεν, ἀθυμῶ, ὅπι σὺ τῇ ὥπως ἡμερωθέντι τὸ ἔτος ὥρᾳ χάσματα ὑ ἀνύοντα ἡμῖν ἐπάγῃς ἀθυμίας, τοσοῦτον ἡμῶν χωρίζόμενος χρόνον. καὶ ταῦτα λέγω οὐχ ἕλκων σε σκαῦθα, καὶν μυριάκις αὐλὸς ἐθέλῃς (πολλῶν γὰρ ἅπαντα πολέμων ἐμπέπλησαι, καὶ τοῦτο εἶσῃ ἀπὸ τῶν σκιτεύθην σκῆσε ἀφικνουμένων) ἀλλ' ἵνα μάθῃς ὅπι οὐδὲ ἡμῖς, καίτοιγε ἡσυχίας καὶ ἀπερισπασμοσύνης πολλῆς ἀπολαύοντες, ἀλύπως ἐ) διὰ μέσα σκαῦθα, τῆς σῆς κεχωρισμένοι ἡμιότητος. καὶ τοῦτο μαθὼν, ζωνεχῶς ἡμῖν ὑπίστελλε, μὴ μόνον διὰ τῶ πρὸς ἡμῶν σκῆσε ἐρχομένων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν σκεῖθεν ἀπομένων τὴν ὁδὸν καὶ τῆς σκαῦθα ἀφίξεως. πολλὴν δὲ σοι χάριν ἴσμεν, δέεσθαί μοι ἡμιώτατε, καὶ τῆς φρενίτιδος καὶ τῆς μελίμνης, ἣν ἔχεις σκαῦθα

γ. νῦν

ταῦθα θορύβων. καὶ γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπιτείνεται τὰ τῆς πολιορκίας τῆς ἐμοῦ, ἢ ὡς ἂν παιδιὰ τῶν Φρυγείων τοῦτο καθήμεθα. ἤδη γοῦν καὶ μέσων νυκτῶν πρὸς ἐλπίδα πᾶσαν καὶ προσδοκίαν σίφος Ἰσαύρων τριακοσίων τὴν πόλιν κατέθραυον, καὶ μικροῦ αὖ καὶ ἡμᾶς ἔκτειναν. ἀλλ' ἡ τοῦ Θεοῦ χεὶρ παχέως αὐτοὺς καὶ μὴ ἀμαθομένων ἡμῶν ἀπέστρεψεν, ὡς μὴ μόνον τῶν κινδύνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ φόβου ἐκτὸς γενέσθαι, καὶ ἡμέρας γλυκείας τότε μαθεῖν τὰ συμβαίνοντα. σὺ δὲ ταῦτα χαῖρε καὶ εὐφραίνου, καὶ μὴ παύσῃ Θεὸν προσκαλῶν, ὥστε τὴν ἀσφάλειαν ἡμᾶς καταλῆψαι πάσῃ, καὶ ἀπαλλάξαι καὶ τῆς ὑπερκειμένης ἀῤῥωστίας. Εἰ γὰρ καὶ τὰ σφάγερῶς ἔχειν ἠλευθερώμεθα, ἀλλ' ὅμως μένει ἐπὶ λείψανα τῆς ἀῤῥωστίας ἡμῖν, συνεχῶς τῆς ἀῤῥωστίας αἰσθανομένης. ταῦτα οὖν ἐπεσκάλκαμψα, ἵνα μὴ λυπῇ σε τὰ καθ' ἡμῶν διεξερχόμενα εὐκαίρως. κύριον μὲν τὸν ἱκανώτατον τὸν δυνάμενον Θεόδοτον προσκατέθεμαί σε τῇ εὐλαβείᾳ, ὥστε καὶ δι' ὅλων ἐν πᾶσιν αὐτῷ θαῤῥεῖν λιμένα. πολλαὶ γάρ εἰσιν, ὡς ἔγνωμεν, τὰ λυποῦντα αὐτόν.

ριϛ. ΘΕΟΔΟΤΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ.

Τί φῂς; πλείονά σοι τῶν προσδοκηθέντων τὰ κύματα ἐπήμειψεν, ἢ διὰ τοῦτο ἀλγεῖς; διὰ τοῦτο μὲν οὖν τοῦτο χαίρειν" ἢ σκιρτᾶν· ἐπεὶ δὲ ὁ μακάριος Παῦλος οὕτως ἐπαίρει, νῦν μὲ λέγων, Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν· νῦν δέ, Ὅτι χαίρω ἐν τοῖς παθήμασι μου. ὅσῳ γὰρ δυνάμεως ἢ τραχύτερος ὁ χειμὼν γένηται, τοσούτῳ πλείων ἡ ἐμπορεία, λαμπροτέροις τοῖς στεφάνοις, πολλὰ τὰ βραβεῖα. ἐπεὶ καὶ αὐτὸς, σοῦ μὴ ἔνεκεν, θαῤῥῶ (οἶδα γάρ σου τὸ ἀνδρεῖον καὶ ἀκλινὲς καὶ στερρόν) τῶν δοκούντων ἕνεκεν ἀλγῶ καὶ δακρύω, ὅτι οὐκ ἐν τάξει εἰσὶ τῶν θεραπευόντων, τὰ τῶν ἐμῶν ἐπιδείκνυνται. εἰ μὲ λυπεῖ μόνον, δύνῃ τοῖς τῶν ὀφθαλμῶν σου ἀθηνείαις, ὧν τὸ σφόδρα ἀξιοῖ πολλαχοῦ σε ποιεῖσθαι λόγον, ἀναβλέψαι τὸν Δημιουργήσαντα, καὶ τὰ τῶν σαυτοῦ συνεισφέροντα· ὡς τῶν τε θλίψεων τῶν ἐπαγομένων σοι, ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν εἶπον, αὐτὸν τὸ χαίρειν ἀξιοῖ, καὶ ἐγὼ δέ σοι συνήδομαι. οἶδα γὰρ ἴσως ὅτι τοῦτο πάντα παρέσοι τῆς συνωμοσίας ὁ καρπός. μηδὲν οὖν σε θορυβείτω, μηδὲ ταραττέτω τῶν περιπιπτόντων. εἰ γὰρ χαλεπὸν, ἀλλὰ πάντα μόνον· ὡς τάχα ἄλλα πρᾶγματα ἀνθρωποῦσί σοι καὶ νηφοῦσι καὶ κερδῶσι συνθήσεις ἐς ἀμείνω, καὶ τὰ ἀπόῤῥητα σκάφη ἀγαθὰ τὰ ἐν οὐρανοῖς μὴ πολλῆς οἴσει σοι τῆς δαψιλείας. τοιαύτην οὖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν προγραμματιζόμενος προγραμματείζου, χαῖρε καὶ θάῤῥει καὶ συνεχῶς ἡμῖν ὑπιστέλλειν μὴ κατόκνει. ἡμεῖς μὲν γὰρ σε βουλόμεθα καὶ μᾶλλον ἢ" ἀλλὰ καὶ" ἡ τοῦ θέρους ἐμοίως ὄντι ἐπαχθής. ἐδείσαμεν εἰς ἀέρων σε δυσκρασίαν ἐμβαλεῖν, μάλιστα διὰ τὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάθος. ἔρρωσο τοίνυν ποιήσας μῦθος, ὃ πολλαχοῦ τούτοις προσάγων τὸν ἐπιμύθιον, καὶ τοῦτ" τοῦτο νίκα δὴ συνεχῶς ἡμῖν ὑπιστέλλων, δῆλον, εἴτε καὶ μικρὸν ἀμείνων σοι διατεθείη· ἵνα δὲ σὺν τοσούτοις καθήμενοι διηγήμασι, πολλαχοῦ καὶ σὺ τεύξῃ καρποσώμεθα τὸν εὐφροσύνων.

ριβ. ΘΕΟΔΟΤΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Εἰ μὲν οἷόντε ἦν καὶ ἐλθεῖν καὶ συνεῖναί σου τῷ βλάβεσιν δὲ σὺ τρυφᾶν σοῦ τῇ ἀγάπῃ διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς, μὴ πολλῆς δὲ τοῦτο ἐποιησάμην τῆς σπουδῆς καὶ τοῖς ἄλλοις. ὅπῃ γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν κεῖται νῦν, διὰ τῶν γραμμάτων τοῦτο αὐτὸ πληροῦμεν. καὶ γὰρ πρὸς αὐτὰ ταῦτα ἑκάστης τῆς οἰκουμένης ἀπενεχθῶμεν, ἐπιλαθέσθαι σου τῆς ἀγάπης

χάπης οὐ δυνάμθα τῆς γνησίας ϗ θερμῆς ϗ εἰλικρινοῦς ϗ ἀδόλου, τῆς τε ἄνωθεν ϗ ἐξ ἀρχῆς, ἕως τε ἐπιδείξωνται. ΟΥΔΕ γὰρ ἔλαθεν ἡμᾶς ὅσα ϗ εἰσῆλθε ϗ ποιῆσαι ὑπὲρ ἡμῶν ἐσπούδασας, διασπᾶ μᾶ πιμώτατε ϗ θεοφιλέστατε. εἰ δὲ μηδὲν γέγονε πλέον, ἀλλ' ἢ Θεὸν ὀφιλέτην ἔχεις τῆς σπουδῆς ϗ τῆς προθυμίας, ὃν ἢ μισθὸν ἀπηρτισμένον, ϗ ἡμεῖς οὐ παυόμεθα χάριν εἰδότες σου τῇ ὁσιότητι, ϗ προσὲ ἀπαύστως διακηρύττοντές σου τὴν βλάβειαν, καὶ προσκαλούμενοι τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἀμφοτέρους ἀκμάζουσαν ἀμφοτέρῳ. ϗ γὰρ τὴν τυχοῦσαν καὶ ἐν ἐρημίᾳ καρπούμεθα προσκλησιν, ὅταν τοσοῦτον ἐν καρδίᾳ ἡσαυρῶμεν καὶ πλοῦτον ἀποκείμενον ἔχωμεν, τῆς ἐγκηδεμονίας ϗ ἡνιαίας σου ψυχῆς τὴν ἀγάπην.

ριζ'. ΘΕΟΔΟΥΛΩ ΔΙΑΚΟΝΩ.

ΕΙ καὶ χαλεπὸς ὁ χειμὼν ϗ πρὸς ὕψος ἐγήγερται μέγα, καὶ Ⓐ βουλόμενοι λυμήνασθαι τὰς ἐκκλησίας τῆς εἰς Γοτθίαν πολλῷ πλείονας σπουδὴν, "πλὴν ταχὺ προσπέσοντες, ἀλλ' ὑμᾶς μὴ ἀμελήσητε τὰ πρὸ ἑαυτῶν εἰσφέροντες. κἂν γὰρ μηδὲν δύσητε πλέον, ὅπερ οὐχ ἡγοῦμαι, ἀλλ' ὅμως τῆς γνώμης καὶ τῆς προθέσεως ἀπηρτισμένοι ἔχετε πρὸς τὸ φιλανθρωπον Θεοῦ Ⓦ μισθόν. μὴ τοίνυν κάμητε, ἀγαπητέ, σπουδάζων, μεριμνῶν, φροντίζων ϗ ἀφ' σαυτοῦ καὶ δι' ἑτέρων, ἐὰν δύῃ τι ἢ, ὥστε μὴ ἡμᾶς παρελθεῖν αὐτοὺς ϗ δορυφόρους. προσὲ δὲ πάντων βούλεσθε, καὶ μὴ ἀμελήσητε σπουδῆς δεόμενοι τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καὶ μὴ τῆς προσκαίρου σπουδῆς, ἵνα λύσῃ τὰ κατέχοντα νῦν κακά, καὶ πολλὴν παράσχῃ καὶ βαθεῖαν "ταῖς ἐκκλησίαις εἰρήνην. τέως μὲν τοι, ὅπερ καὶ ἐμπροσθεν ἐπέστελλα, πάντα ποιήσατε, ὥστε διαβολήν τινα ἡμᾶς παρελθεῖν τὸ προσάγματι. καὶ γράφε ἡμῖν συνεχῶς, ἕως ἂν ἦς αὐτόθι.

χ. πανταχ
προσπέσοντ

χ. τῇ ἐκκλ
σίᾳ

ριη'. ΘΕΟΔΩΡΑ.

ΑΝηλώθημεν, ἐδιαπονήθημεν, μυρίους ἀπεθάνομεν θανάτους. καὶ τοῦτα ἴσασιν ἀκριβέστερον ἀπαγγεῖλαι Ⓐ τὰ γράμματα ἐγχειρίζοντες, καὶ τοῦτα βραχέων ἡμῖν ῥοπὴν συγχεόμενοι· προσὲς οἷς οὐδὲ διαλεξιθῶσί πω δυνήσονται τῶν ζωσχῶν πυρετῶν καταβεβλημένος, οἷς ἔχων ϗ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ὁδοιπορῶ ἀναγκαζόμενος, ϗ θαλάττῃ πολλορχούμενος, ϗ ὑπὸ ἀγρυπνίας διαφθειρόμενος, ϗ ὑπὸ τῆς τῶν ὑπερτηδείων ἐρημίας ἀπολλύμενος ϗ τῆς τῶν προσησομένων ἀπορίας. ϗ γὰρ τῶν τὰ μέταλλα ἐργαζομένων ϗ τὰ δεσμωτήρια οἰκούντων χαλεπώτερα ϗ πεποίθαμεν, ϗ πάσχομεν. ὀψὲ δέ ποτε ϗ μόλις ἐπέτυχον τῆς Καισαρείας, ὡς ἀπὸ χειμῶνος εἰς γαλήνην ϗ εἰς λιμένα ἐλθών. ἀλλ' οὐδὲ ὁ λιμὴν οὗτος ἴσχυσεν ἀνακτήσασθαι τὰ ἀπὸ τοῦ κλυδωνίου κακά. οὕτω καθάπαξ ἡμᾶς ὁ ἐμπροσθεν χρόνος κατειργάσατο. ἀλλ' ὅμως ἐλθὼν εἰς τὴν Καισάρειαν μικρὸν ἀνέψυξα, ὅτι ὕδατος ἔπιον καθαροῦ, ὅτι ἄρτου οὐκ ὀδωδότος, οὐδὲ κατεσκληκότος μετέλαβον, ὅτι οὐκ ἐπὶ σὺν τοῖς κλάσμασι τῶν πίθων ἐλευόμην, ἀλλ' εὗρον βαλανεῖον οἷον δήποτε, ὅτι συγκεχώρημαι τέως τῇ κλίνῃ προσπλησθαι. εἰμὶ ϗ πλείονα τούτων εἰπεῖν, ἀλλ' ἵνα μὴ συγχέω σε τὴν ἀφάτησιν, μέχρι τούτων ἴσημι Ⓦ λόγον, σκῆπτρον προσῳδεῖς, ὅτι μὴ παύσῃ ὀνειδίζουσα τοῖς ἀγαπῶσιν ἡμᾶς, ὅτι τοσούτους ἔχοντες ἐραστὰς ϗ τοσαύτην δυνάμιν περιβεβλημένους οὐκ ἐτύγχανον ὑπ' τυγχάνοισιν Ⓐ καθάπαξ, ὥστε εἰς ἡμερώτερον ϗ ἐγγύτερόν σε κατοικιδῆναι τόπον· ἀλλ' ϗ τῆς σώματος ἡμῖν "ἀπαγορεύοντος, ϗ τῆς φόβου τῶν Ισαύρων πάντα παλιορχοῦντος, τῆς μακρᾶς ταύτης ϗ βιτελοῦς οὐκ ἐπετύχομεν χάριτος. δόξα τῷ Θεῷ ϗ ἀφ' τούτου. οὐ παυόμεθα γὰρ αὐτὸν ὑπὲρ πάσι δοξάζοντες. εἴη δὲ ὄνομα αὐτοῦ

χ. μισθὸν

χ. ἀπεγρ
σαντο

αὐτὸ εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας. πολὺ γὰρ ἐξεπλάγην τῷ σοὶ, ὅτι τεταρτίνῳ ὑπισχνῇ τὴν τῷ πέμπτῳ ἐπεσπάκεσι τῇ Διαθέσει σε τῇ κοσμιότητι, μίαν ἑβδόμῳ μοίρᾳ· καίτοι τὸ τῆς δυσχερείας οὐκ ἴσον, εἰ ὑπισχνεῖτο συνεχέστερον. καὶ ταῦτα οὐκ ἐγκαλῶ σοι λέγων (οἶδα γὰρ τῆς ἀγάπης οὐκ ἔστιν ἀνάγκης, ἀλλὰ προαιρέσεως) ἀλλὰ σφόδρα ἀλγῶν, ὅτι ἀθρόον ἐξέβαλες ἡμᾶς τῆς διαγωγίας τῆς σῆς, ἐν οὕτω χρόνῳ μακρῷ μίαν ἡμῖν συλλαβὴν ἐπιστολῆς. εἰ τοίνυν μηδὲν φορτικὸν μηδὲ ἐπαχθὲς αὐτὸν ἦμεν, τοῦτο ἡμῖν πρόσφορον, οἰκεῖα εἶ, καὶ ὃ ὅτι σοί κεῖται. τῶν γὰρ ἄλλων ἕνεκεν οὐκ ἀνοχλοῦμεν, ἵνα μὴ πρὸς τῷ μηδὲν ὀφεῖν, καὶ φορτικοί τινες δόξωμεν καὶ ἐπαχθεῖς εἶναί σοι.

ριε. ΘΕΟΔΩΡΑ.

ΓΡάφομεν ὀλιγάκις τῇ κοσμιότητί σου, διὰ τὸ μὴ ῥᾳδίως ὑπιτυγχάνειν τῶν κομιζόντων τὰ γράμματα· μεμνήμεθα δέ σου οὐκ ὀλιγάκις, ἀλλὰ καὶ διὰνεκῶς. τὸ μὲν γὰρ ἐφ' ἡμῖν κεῖται, τὸ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· ἀλλὰ τὸ μὲν μεμνῆσθαι διὰνεκῶς αὐτοὶ κύριοι, τὸ δὲ κομίζειν καὶ ὑπιστολὰς οὐκ ἔστι. Διὰ τοῦτο τὸ μὲν ἀεὶ ἔχε, τὸ δὲ, ἰσίκα αἱ ὄξῃ. καὶ μὲν οὖν ἄλλας ὑπιστολὰς πρέσφορον ἔχούσας ἐπέμπομεν, ταύτην δὲ καὶ χάριτος αἰτησιν. τίς δὲ ἡ χάρις; σοὶ τῇ πρέχούσῃ μᾶλλον, ἢ ᾧ δεδώκαμεν τὸ κέρδος φέρουσα, καὶ πρὸς τὸ λαμβάνοντος ⟨ν⟩ δίδοντα ὠφελοῦσα. καὶ γὰρ ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὅτι δὴ Εὐσάθιος τῶν πρεσβυτέρων ὅστις τῇ τιμιότητί σου, καὶ τῆς οἰκίας τῆς σῆς ἐξέπεσε, καὶ ἀπὸ ὄψεως γέγονεν. ὅπως μὲν οὖν ἔχῃ τὸ πρᾶγματος ἡ Φύσις, καὶ τίνος ἕνεκεν τοσαύτην ἐπῆλθεν ὀργὴν, εἰπεῖν οὐκ ἔχω (σκῆνος γὰρ ἔγνων μόνον) ἃ δὲ χρή σε πρὸ ἡμῶν ἀκοῦσαι τῶν σφόδρα σε τῆς σωτηρίας ἀντιχομένων, ὅστι ταῦτα. οἶδα ὡς ὁδὸν ὁ πρὸ ὠν βίος, ἀλλὰ αἰθὴρ μεμφόμενα πεινᾷ, καὶ σκιὰς ἀδρανεῖς, ἃ ὀνειράτων ὅστιν ἀπάτη· ἃ δὲ ἀληθῆ πράγματα καὶ πεπηγότα καὶ ἀμετακίνητα, τὰ μὴ τῶν ὀντεῦθεν ἀποδημίαν ἡμᾶς διδάσκοντα ὅστι. ταῦτα καὶ πρὸ ἡμῶν πολλάκις ἤκουσας, καὶ οἰκόθεν φιλοσοφοῦσα διατελεῖς. διὸπερ οὐδὲ μακρὰν ποιοῦμαι τὸν ὑπισχνεῖσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο φαίην· εἰ μὲ ἀδίκως τινὲς ἐπηρέασαν τὰς ἐξέβαλον, αἰδουμένην τὸ δικαίου τὸν φύσιν, διόρθωσον τὸ γεγονός· εἰ δὲ δικαίως, τὸν τῆς φιλανθρωπίας πρόσωπα τάμνε, τὸ αὖθις δὲ τοῦτο πάλιν ποίησον, ἵνα καὶ αὐτὴ τὸ πλέον χαρπώσῃ μᾶλλον, ἢ ἐκεῖνος. ὥσπερ γὰρ ὁ τὸν ὁμοδούλων ἀπαντῶν τὰ ἑκατὸν δηναρίᾳ οὐκ ἐκεῖνον ποιεῖται τὸν ἐλαφρὸν, ὅσον ἑαυτῷ χαίρειν ἔδωκε τὸν πλησίον, διὰ τῆς πρὸς τὸν ζυόδουλον ἀκριβολογίας μείζων τὰ λάντων συλλέγων αἰσχρέρδειας· ὅπως ὁ πλουτοῦ τὸν καὶ τὸ πλησίον ἁμαρτήματα, ἢ μερωτέρας ἑαυτῷ ποιεῖται καὶ ἐν ᾧ μέλλοντι βιώσας. ὅσῳ δὲ μείζονα τὰ ἁμαρτήματα ἀφῇ, τοσούτῳ καὶ αὐτὸς πλείονος τεύξεται τῆς συγχωρήσεως. οὐ ταύτῃ δὲ μόνον ὅστι ὁ Διάφορον, ἀλλὰ καὶ τῷ δουλικῷ δίδοντα χάριν, δεσποτικῷ λαμβάνειν δωρεάν. μὴ τοίνυν μοι λέγε, ὅτι ὁ καὶ ὁ αὐτῷ πεπλημμέληται. ὅσῳ γὰρ αἱ δεινὰς χαλεπώτερα τὰ γεγονότα, τοσούτῳ τῆς συγχωρήσεως ἀναγκαιότερον ἀπὸ Φαίνεις τὸν πρόφασιν· ἐπειδήπερ πολλῷ πλείονα φιλανθρωπίας ἐν τῷ μέλλοντι πρόσαπαιτήσεις σαυτῇ τὸν ἐπιστάσιν. λύσον τοίνυν τὸν ὀργὴν, καὶ δικαία ἦ· δάμασον τὸν λογισμὸν, φιλοσόφως τὸν θυμὸν· ἀνένεγκας τοῦτο θεσίᾳ ᾧ Θεῷ χάρισαι τε ἡμῖν ἀγαπῶσί σε, καὶ δεῖξον πῶς καὶ ἀπὸ βραχείας ὑπισχνῆς τοσαύτην ἔχομεν δύναμιν. χάρισαι καὶ σαυτῇ τὰ μεγάλα ταῦτα, ἅπερ εἶπον ἐγὼ, τὸ ἀβάσταχτον, τὸ ἐξοικίσαι τῆς ψυχῆς τὸν ἐντεῦθεν θόρυβον, τὸ μὴ πολλῆς παῤῥησίας καὶ ἐντεῦθεν αἰτεῖν πρὸς τὸ φιλανθρωπου Θεοῦ τὴν εἰς τὴν βασιλείαν εἴσοδον. καὶ γὰρ μέγα καθάρσιον μεγάλων ἁμαρτημάτων, ἡ εἰς τὸ πλησίον φιλοφροσύνη. Εἰπὲ γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις, φησὶ, καὶ πρὸς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. ταῦτ' οὖν ἅπαντα λογισαμένη, πέμψον ἡμῖν Μαρκ. ια. κε.

ἡμῖν ἐπιστολὴν δηλοῦσαι ὅ, τι ἰῶντο τὰ γράμματα ἡμῶν. Ὃ μὲν γὰρ ἡμέτερον ἀπήρτισαι, καὶ πεπτικὰ ἦμεν, ἅπερ ἐσμὲν κύριοι, πρεκαλέσαμεν, εὐεπίθημεν, χάριν ἠτησάμεν, ζωωθελήσαμεν ἅπερ ἐχρῆν· πᾶσα δὲ ἡμῖν ὕστερον γέγονεν σὴ λοιπὸν ἡ ἀσυδία. ἡμῖν μὲν γὰρ ὁ μισθός, ἀφ' ὅτε γλίπται τι πλέον, ἀφ' ὅτε μὴ γλίπται, τῆς παρακλήσεως ταύτης ἀποκείσεται (ἔστι γὰρ καὶ ῥήματων λαβεῖν ἀμοιβήν) ὁ δὲ κάματος ἡμῖν ἅπας, ὥστε ἀφ' ἑαυτοῦ ἡ ἐργασία καὶ τὴν σὴν κερδᾶναι καρποφορίαν, καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων κατορθωμάτων τὰ μέλλοντα καὶ ἀθάνατα ἀγαθὰ μὴ πολλῆς καρπώσασθαι τῆς εὐκολίας.

ριϛ. ΘΕΟΔΩΡΩ ΚΟΝΣΟΥΛΑΡΙΩ ΣΥΡΙΑΣ.

Αὐτὸς μὲν ἔφης σπεύδοι ποιεῖσθαι μέγιστον τὸ ἀμελεῖν ἡμᾶς τῶν σῶν, "Εἰ δὲ ὑστέρει μὴ τὴν ὑστέραν ἐπιστολὴν" ἔλθοι πρὸς τὸν σὸν λαμπρότητα πρὸ ἡμῶν. ἡμεῖς δ' εἰ τὴν εἰς τὸν ἀφικομενομένων ἡμῖν ὑποψυχὴν, νιφάδας δ' ἐπέμψαιμεν γραμμάτων πρὸς αὐδρα ὕτω χρηστὸν καὶ ὑπτιακὴν καὶ σφοδρὸν ἡμῶν ἐφεστῶ, καὶ μὴ τοσαύτης ὑπηυμίας δεχόμενον ἡμῶν τὰς ὑπιστολάς. Ἀλλ' ὅπερ τοῦτο οὐκ ἔνι, πρακαλεσμὸς σου τὸν λαμπρότητα μὴ τῷ τῶν ὑπιστολῶν ἀριθμῷ μετρεῖν ἡμῶν τὸν ἀγάπων, ἀλλὰ καὶ σιγώντων καὶ γραφόντων, ὥπερ ἐκ ἔμπροσθεν εἶχες πρὸς αὐτὴν φῆφον, ταύτην ἀκίνητον διαμενεῖν, λογιζόμενοι ὡς τὸν σιγὸν ἡμῖν μακροτέραν ἢ κατὰ ῥᾳθυμία, ἀλλ' ἢ δι' ὑπερβολὴν καταστυμάζει ἐρημία.

ριζ. ΘΕΟΔΩΡΩ.

Ἐθαύμασα πῶς πρὸ ἑτέρων ἔμαθον τὸν ῥᾳθυμίαν Σηγρσίου τοῦ πρεσβυτέρου. καὶ γὰρ ἐγνωρίσθη μοι ὅτι μέλις πώτε ὁμιλίας εἶπεν ἕως Ὀκτωβρείου μηνός, ἐκ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Θεόφιλος ὁ πρεσβύτερος, ὁ μὴν ὄκνῳ, ὁ δὲ δειλία δ' ὑπαλλόμενοι τὴν ζωνάξιν. Ἀλλὰ Θεοφίλῳ μὲν σφοδρότερον ἐπέσχλε καθαψάμενος αὐτοῦ· Σηγρσίου δ' ἔνεκεν τῆς σῆς ὑπιστέλλω τιμιότητι, ὅτι οἶδα πῶς αὐτὸ σφοδρὸς ἐφεστὴς εἶ, καὶ σφόδρα χαίρω καὶ θαυμάζομαι ὑπὲ τούτῳ. καὶ ἀλλῶ πρὸς τὸν σὸν τιμιότητα, ὅτι μοι οὐκ ἐπαίνεσας τοῦτο δῆλον, δέον δ' διορθῶσαι· αὐτὸς δ' ὑπὲρ τούτων ἐπαίνεσας. νῦν γοῦν πρακαλῶ, καὶ σαυτὸν καὶ ἡμῖν χαριζόμενος τὰ μέλισα, διέλθεσι αὐτὸν σφοδρότερον, καὶ μὴ ἐᾷ αὐτὸν καθυδεῖν, μηδὲ ἀργεῖν. εἰ γὰρ μὴ νῦν ἐν τῷ χάμῳ τῶν γραμμάτων τούτων καὶ τῇ ζάλῃ τὸν πρεσπίπτουσαν ὑπιδείξαιτο αὐδρεῖόν, πότε αὐτὸ δεηθησόμεθα ὕστως, ὅταν γαλήνη γλύπται καὶ εἰρήνη; πρακαλῶ τοίνυν, ἐμαυτῷ πρέποντα ποιεῖν, καὶ αὐτὸν καὶ πόνῳ διεγεῖραι εἰς τὸν ἀσυδίαν καὶ τὸν αὐτίληψιν τοῦ χάμαζομένου λαοῦ, ὃ ἐκ πρὸ τῶν ἡμετέρων γραμμάτων δεῖ οἶσι ὅπου οἰκοθεν [ἐκ] πρὸ σαυτοῦ ποιεῖς.

ριη. ΘΕΟΔΩΡΩ ΙΑΤΡΩ.

Αὐτὸς μὲν εἰς τὸν τῶν γραμμάτων ἀργολίαν καταφεύγεις, καὶ ἀπολογίαν σὺ τιθεῖσαν ὑφαίνεις τοῦ μὴ πρακαλεῖσθαι· ἐγὼ δ' οὐδὲν οἶμαι δεῖν τούτων σε δεῖσθαι τῶν λόγων. καὶ γὰρ πρακλήσεως, καὶ τῶν ἀφικομένων πρὸς ἡμᾶς οὐδὲν ἔλαττον ἔχεις τῆς τῆς ἀγάπης λόγον. Ἀπὸ γὰρ τῆς γνώμης σε αἰσχυνθέντες ὁμοίως ἐκείνοις, εἰς οὐ πρώτους σε τῶν φίλων ἐγκαφόμεν, καὶ σοὶ χαρίζομαι ἴσμεν, ὅτι ὀλίγα συνεγλυόμενος ἡμῖν, τάχα δ' οὐδὲ ὀλίγα, τῶν πολλῶν ἡμῖν σεσιγημένων χρόνον οὐκ ἐλάττονα πρὸς ἡμᾶς ὑπιδείκνυσαι ἔρωτα.

τα. διὰ ταῦτά σοι χάριτας ἴσμεν πολλὰς, καὶ σε παρακαλοῦμεν σιωπᾷν ἡμῖν ἐπιστέλλειν. ἐπιθυμοῦμεν γὰρ αὐτὸν πρόσωπα σε θεάσασθαι. ἀλλ' ἵνα μὴ πολλοὶ ἀδικήσωμεν σὸν καὶ τῶν χρόνων τῶν σῶν, καὶ τῆς γλώττης δεομένους τῆς σῆς, καὶ τοσοῦτον αὐτοῖς παρέχωσιν λιμένα, ὑ πολεμοῦμεν ἐνταῦθά σε ἑλκύσαντα· ἀλλ', ὡς ἔοικε, δεῖ ἔχειν, παρακαλοῦμεν σιωπᾷν ἡμῖν ἐπιστέλλειν, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς διαγελίζεσθαι. οὕτω γὰρ καὶ πορρώτερον ὄντες πολλῶν καρπωσόμεθα τὴν παράκλησιν, αὐτοιαύτας δεχόμεθα παρὰ τῆς σῆς ἐπιμελείας ἐπιστολάς.

ριθ. ΘΕΟΦΙΛΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

ΟΥκοῦν ἐπῳδήν σοι τινὰ θύραθεν ἀνέῳξα τὴν γραφήν, δεῖξον ὡς οὐχ ὁ ἔκτος ἐποίει τὸν πρεσβύτερον σιγᾶν, ἀλλὰ ὁ πρὸς ἡμῶν ἀναπλασθεὶς λαβὴν τοῦ γράφειν τινὰ παρῆσαν· καὶ πέμπε νικφάδας ἡμῖν γραμμάτων τινὰ σὴν ἀπαγγελλόντων ἡμῖν εὐδοκίμησιν. οἶδα γὰρ ὅπως αὐτῆς ἀντεχόμεθα. μηδὲ ἀφῇς τῆς ἀθυμίας τινὰ τυραννίδα εἰς σιγᾶν σε ἐμβαλεῖν, ἀλλὰ πάσης ἀρᾶς ἀντικλώτερον θέμενος φαίνου λαμπρὸς ὑπὲρ τῆς παιδαπάξεως, τῇ πολλῇ παῤῥησίᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ συγχέων τὸν σεαυτοῦ. νικῶν γὰρ "ὅστις καιρὸς εὐδοκιμήσεως καὶ ἐμπορείας πολλῆς. ὁ δὲ γὰρ ἔμπορος ὁ λιμένι καθήμενος τὰ φορτία ζωάγει" δυσάρεστ' ἄν, ἀλλὰ μακρὰ διαπερῶν πελάγη, καὶ κυμάτων καταπλαγείς, καὶ λιμῶν καὶ θηρίοις τοῖς ὁ πελάγη πυκτεύων, ὑ πολλὰς ἑτέρας ὑπομένων δυσκολίας. ταῦτ' οὖν καὶ αὐτὸς λογισάμενος, ὡς ὁ τὸν δεινῶν καιρὸς τοῦτ' ἐμπορείας ὅστις καιρὸς καὶ πολλῆς εὐδοκιμήσεως καὶ μισθῶν ἀφάτων, διανάστησον σου τὸ πτερὸν τῆς διανοίας, καὶ τινὰ κόπον τῆς ἀθυμίας ἀποπναξάμενος μᾶλλον πολλῆς τῆς εὐκολίας πᾶσαν ἐπείτεχε τινὰ φάλαγγα, συγκρότει, ἀλείφων, ἀπόνους διεγείρων, νωθρὸν, ἀσυνδιαθετέους ποιῶν· καὶ ταῦτα ἡμῖν δῆλον διὰ γραμμάτων σῶν, μηδὲν ὑφορώμενος, εἰ κατορθώματα μέλλεις αὐτὸς ἀπαγγέλλειν τὰ σά· ἀλλ' ὡς ὑπὲρ ἡμέτερον νοῦν, χαρίζου ταύτην ἡμῖν τὴν εὐφροσύνην, ἵνα καὶ πορρώτερον ὄντες πολλὴν καρπωσώμεθα τὴν παράκλησιν ταῦτα ἀκούοντες παρὰ τῆς σῆς εὐλαβείας, ἅπερ ὑπεθυμοῦμεν μαθεῖν.

ρκ. ΘΕΟΦΙΛΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

ΚΑὶ τοῦτο τῆς σῆς ὑγνωμοσυνῆς καὶ τῆς ὑγρείσου σου γνώμης, ὃ μηδενὸς ἀπολελαυκότα παρὰ τούτων, οἷς σε παρακαθέζεσθαι, ὃ πρῶ ἀπειληφέναι. νομίζειν ἀπὸ τὴν ἡμετέρας προθυμίας. ἀλλ' ἡμεῖς οὐκ ἀρκεσθησόμεθα τούτῳ· ἀλλὰ καὶ τῷ κυρίῳ μου Θεοδώρῳ τῷ ἐπισκόπῳ τῷ ἀγαπητῷ ἡμᾶς εἰς τὸν Κουκουσὸν πολλὰ ταύτης ἕνεκεν διελέξομεν τῆς ἀποδέσεως, καὶ πολλοῖς ὑπισχνούμενος καὶ ταῦτα ἐπεσπάλκαμεν. δοῦ τε οὖν γένηται καὶ ἀπὸ τῶν γραμμάτων πλέον τῶν ἡμετέρων, δοῦ τε γράμματα μόνη μόνον τὰ γράμματα, μηδὲν ἀνύσαντα παρὰ τοῖς ἀποδεχομένοις αὐτά, διὰ ταχέων ἡμῖν δηλῶσαι παρακαλῶ. καὶ γὰρ "ἐν τούτῳ μάλιστα τινὰ ἀγαπᾷν σε φαμέν, ἐν τῷ θαρρεῖν ἡμῖν τοῦτο μέγιστον ποιούμεθα σημεῖον, ὃ καὶ περὶ τούτων ἡμῖν παραλέγεσθαι. δήλωσον τοίνυν ἡμῖν, δοῦ τε γένηται καὶ πλέον, δοῦ τε μηδέν, ἵν' εἰ μὲν ὃ προσδοκῶμεν ᾖ, χαρίζωμεν ὁμολογήσωμεν τοῖς τινὰ ἑαυτῶν ὠφελήκοσι ψυχάς (ἑαυτοῖς γὰρ μᾶλλον ἢ σοὶ χαριούμενοι τοῦτο ποιοῦντες) εἰ δὲ ὃ δεύτερον, ἑτέραν τινὰ ὁδὸν ζητώμεν καὶ εὐκολωτέραν ὑπενοήσωμεν, δι' ἧς πρώτως πάσης ἀποκαύσῃ παρὰ μυθίας, ὡς ὁ μηδεμιᾶς εἶ) κενοχωρείας. ἡμῖν γὰρ αὐτοῖς τὰ μέγιστα χαριούμεθα, τῆς ὑγιαινούσης καὶ ἐλευθέρας οὕτω φρονοῦντες ψυχῆς, καὶ γράφε συνεχῶς τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς καὶ τῆς εὐδοκιμήσεως εὐαγγελιζόμενος.

ρκα. ΘΕΟΦΙΛΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Σφόδρα ἤλγησα ἀκούσας, ὅτι καὶ σὺ καὶ Σαλούστιος ὁ πρεσβύτερος οὐ ζωεχῶς πρὸς τὴν ζωάξιν διαβάλλετε· καὶ οὐχ ὡς ἔτυχέ με τοῦτο ἐλύπησε. διακελεύω τοίνυν, εἰ μὲν ψεῦδος τοῦτο, δηλῶσαί μοι σπουδάσατε, ὅπι μάτην ἐσυκοφαντήθητε· εἰ δὲ ἀληθές, διορθώσασθαι τὴν τοιαύτην ῥᾳθυμίαν. ὥσπερ γὰρ μέγιστος ὑμῖν ἐστιν ὁ μισθός, μάλιστα ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, τὴν πρόσκαιρον αὐδρείαν ἐπιδεικνυμένοις, οὕτως ὁ τυχὼν ἐς ἃ χρὴ μὴ ἰσχύσῃ πρὸς ἀναδυομένοις καὶ πρὸς ἑαυτὸν οὐκ εἰσφέρεσιν. ἵστε γὰρ ὅτι πέπτωκεν ὁ ὃν πάλαι τοῦ κατηγόρου, ὃς οὐδὲν ἕτερον ἐγκαλούμενος, ἢ τοῦτο μόνον ἐκολάζετο καὶ ἀναδείκτου εἵδου δίκην. Matt 9 κε. σπουδάσατε οὖν ἅπαντες ἐλθυθρῶσαί με τῆς φροντίδος. ὥσπερ γὰρ πολλή μοι φέρει παράκλησιν καὶ παραμυθία, ἐὰν ἀκούσω ὅτι μὴ πεφυμίας πάσης ἅπαντα ὑμᾶς χαλιζόμενοι λαὸν συγκροτεῖτε· ὕτως ἐὰν παθὼν μάθω ὅτι τινὲς ῥᾳθυμοῦσιν, οὐχ ὡς ἔτυχεν ἀλγῶ διὰ αὐτὴν τὴν ῥᾳθυμοῦσαν. τὴν μὲν γὰρ καλλίστην ἀγάπην ἐκείνην ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις καθ' ἑκάστην συγκροτεῖ τὴν ἡμέραν, καθάπερ δὲ ὑμᾶς διὰ τὸ ἔργον αὐτὸ ἔγνωτε· ἡ δὲ ῥᾳθυμία διὰ πᾶν ἑαυτὸν ἐλλιμπάνοντας, καὶ μικρὰν ἑαυτοῖς διὰ τὴν ῥᾳθυμίας ζημίαν σεσάγκασι κρίμα.

ρκβ. ΙΝΝΟΚΕΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΡΩΜΗΣ. [ΤΩ ΔΕ-σποτῃ μου ὡς ἀληθῶς μακαρίῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ Ἰννοκεντίῳ Ἰωάννης ἐν Κυρίῳ χαίρειν.]

Καὶ τὸ τῶν γραμμάτων μὲν οἷμαι τὸν ἡμετέρων ἀνηκοέναι τὸν εὐλαβέστατον ὑμῶν τὸν διάκονον τὸν ἐνταῦθα τολμῆσαι. ὃ γὰρ μέγεθος τῶν δεινῶν τοῦτο μέσος σχεδὸν τὸ οἰκουμενικὸν ἀφῆκεν ἀνήκοον εἶναι τῆς χαλεπῆς ταύτης περιστάσεως. καὶ γὰρ εἰς αὐτὰς τὰς γῆς ἐκάστας φέρουσα ἡ φήμη τὰ γενόμενα, πολὺ πλέον τῶν ἐνταῦθα ἐθρίων ἐν ὀλοφυρμοῖς ἐργάσατο. ἀλλ' ὅπερ οὐ θρηνῶ νῦν μόνον, ἀλλὰ καὶ διορθοῦμαι, καὶ σχολῇ ὅπως νῦν ὁ χαλεπώτατος ἐστὶ τῆς ἐκκλησίας καιρὸς χειμών, δύσκολον εἶναι νομίσαι μὲν τοὺς κυρίους μου τοὺς τιμιωτάτους καὶ εὐλαβεστάτους ἐπισκόπους, Δημήτριον, Παυσέβιον, Πάππον, καὶ Εὐγένιον πεῖσαι τὰς τε ἑαυτῶν ἀφέσεις, καὶ πελάγεις καταπολλῆσαι τοσαύτας, καὶ μακρὰν ἀποδημίαν στείλασθαι, καὶ τοὺς τῶν ὑμετέρων ἀναδραμεῖν ἀγάπας, καὶ πᾶσι σαφῶς διαδιδάξαι τὰς παρ' ἡμῖν διδασκαλίας γνῶσθαι τὴν ὀρθότητα. οἷς καὶ τοὺς τιμιωτάτους ἀγαπητοὺς, ὡς Ἀθάνασιον Παῦλον καὶ Κυριακὸν συνεπέμψαμεν· καὶ αὐτοὶ ἦ ὡς ἐν ἐσθλοῖς ἐπιστολῆς, ἐν βραχεῖ διδάξομεν ὑμᾶς τὴν ἀγάπην τὰ γεγενημένα. ὀλίγη τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὴν προεδρίαν ἐγχειρισθεὶς Θεόφιλος, ἐντυχόντων τινῶν ὡς βασιλεῖ καὶ αὐτῷ, κελευσθεὶς ἀφικέσθαι μόνος, συναγαγὼν μὲν ἑαυτῷ πλῆθος Αἰγυπτίων ἐπισκόπων οὐκ ὀλίγων, διαγίνεται, καθάπερ ἐν προοιμίοις δεῖξαι βουλόμενος, ὅτι εἰς πόλεμον καὶ διαταξιν ἀφῖκται. εἶτα τῆς μεγάλης καὶ θεοφιλοῦς Κωνσταντίνου πόλεως ἐπιβάς, οὐκ εἰς ἐκκλησίαν εἰσῆλθε πρὶν ὃ εὐαγὸς καὶ ἅγιος κρατήσαντα δεσμὸν, οὐχ ἡμῖν ζωεγλύετο, οὐ λόγου μετέδωκεν, οὐκ εὐχῆς, οὐ κοινωνίας, ἀλλ' ἐπιβὰς τοῦ πλοίου, καὶ τὰ προάστεια τῆς ἐκκλησίας διαφθείρων, ἔξω ὧν τῆς πόλεως ἀπελθὼν ἠυλίζετο, καὶ πολλὰ διακαλεσάντων ἡμᾶς καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν διαγλυκαίνοντας πρὸς ἡμᾶς καταγίνεσθαι (καὶ γὰρ ἅπαντα ἠυτρέπιστο,

καὶ

καὶ καταγώγια, καὶ ὅσα εἰκὸς ἦν) οὔτε ἐκβῆναι, ἅτε αὖθις ἰοῦσι. ταῦτα ὁρῶντες ἡμᾶς, οὐ δικαίᾳ ἡμῖν πολλῇ, μηδὲ τῷ αἰτίαν δικαίως ἔχοντι τῆς ἀδίκου ταύτης ἀπειθείας βάρει. ἀλλ' ὅμως καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐπλησθημεν, ὃ πρέπον ἡμῖν αὐτοῖς ποιοῦντες, καὶ συνεχῶς αὐτὸν διδάσκαλον ποιούμενοι συγγενέσθαι τε ἡμῖν, καὶ εἴ τινος ἕνεκεν τοσοῦτον ἐκ προοιμίου ἀπερρίπισε πόλεμον, ἐς τηλικαύτην διεσκέδασε πόλιν. ὡς ὃ δὲ αὐτὸς ἠβούλετο λέγειν τῷ αἰτίαν, οἵ τε κατηγοροῦντες αὐτοῦ ἐπέκεινα, καὶ ἐσας ἡμᾶς ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς ἐκέλευσε Πέρσαι, ἔνθα διέτριβεν, ἀπιέναι, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἀκούειν ἐκ παρόδου. καὶ γὰρ καὶ ἔφοδον καὶ σφαγὰς καὶ ἕτερα ἐκεκάλυπτο μυρία. ἀλλ' ἡμᾶς καὶ τοῦ νόμου τῶν πατέρων εἰδότες, καὶ (Ⓦ) ὕδρα αἰδούμενοι καὶ πίστις, καὶ αὐτοὶ τὰ γράμματα ἔχοντες καὶ δηλοῦντα μὴ δεῖν προφοίτους ἕλκεσθαι καὶ δίκας, ἀλλ' ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῶν ἐπαρχιῶν γυμνάζεσθαι, καὶ κατεδεδεμένα δικάσαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῆς ἱκετηρίας τὴν σφοδρότητος. ὁ δὲ ὥσπερ τοῖς προτέροις ἐπαγωνιζόμενος, τὸ ἀχλοῦν καὶ λέσας τὸ ἐμόν, δεξιᾶς πολλῆς, ὥσπερ ἤδη χαιρούσης τῆς ἐκκλησίας καὶ οὐκ ἐχούσης ὅπισθεν, δι' ἐκείνου (Ⓦ) κλῆσιν ἅπαντα ποιεῖς ἑαυτὸν μετέστησε. καὶ αἰσάτοι αἱ ἐκκλησίαι ἐγίνοντο, ἀπαγορευόντων τῶν ἐκ τῆς κλεινῆς, καὶ διασκυλαζομένων λιβέλλους διδόναι καθ' ἡμῶν, καὶ ποιεῖς κατηγοροῦντων ἀλειφομένων. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἔπεμπε καὶ ἐκάλει ἡμᾶς εἰς δικαστήριον, μηδέπω τὰς καθ' ἑαυτὸν ἀποδυσάμενος αἰτίας, ὁμαλίζα καὶ διὰ καινότας καὶ διὰ παλαιὰς τοῦ νόμου ἰών. ἀλλ' ἡμᾶς ἐπιστάμενοι ὅτι οὐ ποιεῖς δικαστήριον ἀφικόμεθα (ἦ γὰρ ἂν μυριάκις πρεσβευόμενα) ἀλλὰ ποιεῖς ἐχθρὸν καὶ πολέμιον, καθάπερ τά τε ἔμπροσθεν γεγενημένα, καὶ τὰ μὴ ταῦτα ἐδήλωσεν, ἀπεσάλκαμεν ποιεῖς αὖθις ὑπισχνουμένους, (Ⓦ) Πισπουῶτος Δημήτριον, (Ⓦ) Ἀπαμείας Εὐλβύσιον, (Ⓦ) Ἀπαμείας Λυπαικῖνον· πρεσβυτέρους ὄ, Γερμανικὸν καὶ Σβῆρον, μὴ τῆς ποσηκούσης ἡμῖν ὑπειρεσίας ἀποκρινομένους καὶ λέγοντας μὴ δεῖσθαι κρίσιν, ἀλλ' ἐχθρὸν ποιεῖσθαι καὶ πολέμιον φανερόν. ὁ γὰρ μηδέπω λιβέλλους δεξάμενος, καὶ τοιαῦτα οὐκ προοιμίων ποιήσας, καὶ ἀπορρίξας ἑαυτὸν ἐκκλησίας, κοινωνίας, εὐχῆς, καὶ κατηγορίας ἀλείφων, καὶ κλῆσιν μισίας, ἐς "ἐκκλησίαν ἐρημον, πῶς δὴ ἦ δίκαιος ὅτι (Ⓦ) τὸ δικαστοῦ θεῖον ἀναβαίνειν οὐδαμόθεν αὐτῷ ποσήκοντα; οὐδὲ γὰρ ἀκόλουθον "ἰὼν (Ⓦ) δεῖ Αἰγύπτου τοῖς ἐν Θράικῃ δικάζειν, ἐς τοῦτον "ποθούμενον αἰτίας ὄντα καὶ ἐχθρὸν ἐς πολέμιον. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων αἰδεσθείς, ἀλλ' ἅπερ βεβούλητο πληρώσας ἐπιχώριος, ἡμῶν δηλωσάντων, ὅτι ἕτοιμοί ἐσμεν καὶ ἑκατὸν καὶ χιλίων ὑπισχνουμένων πρόντων ἀποδύσασθαι τὰ ἐγκλήματα, καὶ δεῖξαι ὄντας καθαροὺς ἑαυτοὺς, ὥσπερ οἷοί καὶ ἐσμεν, οὐκ ἐπείσθη· ἀλλὰ ἀπόντων ἡμῶν, καὶ Σμύρδιν ὑπακηκοότων, καὶ κείσιν ὑπιζητούντων, ἐς οὐκ ἀκροάσει φθονούντων, ἀλλ' ἀπειθείᾳ φανερᾷ, [καὶ] κατηγόρους ἐδέξατο, καὶ τῶν πρὸ ἐμοῦ ἡμομένους ἀκοινωνήτους ἔλυε, καὶ πρὸς αὐτῶν ἐκείνων ἐδέπω τὰ ἐγκλήματα ἀποδυσαμένων λιβέλλους ἐλάμβανε, καὶ ὑπομνήματα ἐφέρετο, ἄχρι ἅπαντα πρὸς δεσμὸν καὶ χαμόνων ἀκολουθῆσαι· (καὶ τί γὰρ δεῖ πολλὰ λέγειν;) οὐκ ἀπέσχε πάντα ποιῶν καὶ προσγραβόμενος, ἕως ἡμᾶς μὴ δικαστείας καὶ αὐθεντίας πάσης καὶ τῆς πολέως καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξέβαλε. καὶ ποιεῖς ἑαυτὸν βαθῆσαι ἐν δήμῳ πάντος ἡμῖν ὑπισυρομένου, ἐλκόμενος ἐκ τοῦ "κυκλώσου τῆς πόλεως ἐν μέσῃ τῇ πόλει καὶ ποιεῖς βίᾳ συρόμενος κατηγόρουν ἐς εἰς πλοῖον ἐνεβιβάζομεν καὶ Διὰ νυκτὸς ἔπλεον, ὅπως Σμύρδιν καὶ δίκαιον ἀκροάσιν ἐπεκαλούμεν. τίς ταῦτα ἀδάκρυτ', κἂν λίθινον "ἔχῃ καρδίαν, ἀκούσειεν; ἀλλ' ὅπως, καθάπερ ἔφθην εἰπών, ἐν ὀφθῶ εἰπὼν μόνον τὰ κακῶς γινόμενα, ἀλλὰ καὶ διορθοῦν δῶ, ποιεῖς καλῶ τὸν ὑμετέραν ἀγάπην ἰδεῖν καὶ ζηλῶσαι καὶ πάντα ποιῆσαι, ὥστε ζῶσαι "ταύτην τὰ κακά. οὐδὲ γὰρ ἐν ταῦτα τῆς παρούσης ἀνίας κατέλυσεν, ἀλλὰ ἐς μὴ ταῦτα τοῖς προτέροις ἐπαπεδύετο. ὅπως γὰρ ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς ὑπισχνήσαντας αὐτοῦ τῇ ἐκκλησίᾳ διαιρέσεως ἐξέβαλε, καὶ πολλοὶ τῶν πρόντων ὑπισχνουμένων ἰδόντες αὐτὸν

τὸν

τὴν ἀδικομένην εἰς τὰς αὐτῶν ἀνεχώρησαν, τὴν ἔφοδον αὐτῶν ὥσπερ πυρκαϊάν τινα πάντα ὑπενεμομένην φεύγοντες, ἡμᾶς μὲν πάλιν εἰς τὴν πόλιν ἐκάλυψεν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἧς ἀδίκως ἐξεβλήθημεν, ὑπισχόμενοι τὰ ἡμᾶς πλεονάκις ἢ τετράκις εἰσαγόντων, καὶ τὸν θεοφιλέστατον βασιλέως κοιτῶνα εἰς τὸν ἀποστείλαντες· ἐκφυγὼν δὲ ἐδραπέτευσεν θύλακος. τίνος ἕνεκεν καὶ λέγω τί; εἰσιόντες * πρεσβεύομεν ⓦ θεοφιλέστατον βασιλέα Σισινίου Σισιγαύδην εἰς ἐκδικίαν τῶν γεγυμνωμένων. Σισινιὼς τοίνυν ὁ Θεόφιλος ἃ μὲν ἔδρασε, καὶ ⓦ ἔλεγχον δεδικώς, καὶ γραμμάτων βασιλικῶν πομπαῖον ἀφεπομένων πάντοθεν πανταχοῦ Σισιγαύδων, λάθρα μέσον" νυκτὸς εἰς ἀκάτιον ἑαυτὸν ἐμβαλών, ὅπως ἀπέδρα, οὐδὲ μέχρι ἐμοῦ πανταχοῦ ἐπαγόμενος. ἀλλ' ἡμᾶς οὐδὲ ὅπως ἔχημεν, ἀφεὶς ὁ μὲν Σισινιὼς θαρρῶν ὡς ἡμετέρῳ, τὰ αὐτὰ πάλιν ⓦ δικαιολογούμενος ⓦ βυσσεύεσιν βασιλέα· ὃς καὶ" ὡρεπόντως αὐτῷ ποιῶν τῇ βυσσείᾳ, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν πάλιν, καλῶν αὐτὸν δὴ Αἰγύπτῳ καὶ οὐδὲ μετ' αὐτῷ πανταχοῦ, ὥστε δοῦναι λόγον τῶν γεγυμνωμένων, καὶ μηκέτι ἀδίκως ὅπως ἐκ μιᾶς μοίρας ἐκ ἀπάντων ἡμῶν τολμηθείημεν ἐκ πολλῶν τοσούτων κακώσεις νομίζειν ἀρκεῖν εἰς ἀπολογίαν ἑαυτῷ. ὁ δὲ οὐδὲ τῶν βασιλικῶν ἰωέχερ γραμμάτων, ἀλλ' ἔμεινεν οἴκοι, πρεσβευόμενος τάσιν τὸ δίκαιον, καὶ ἀπουδεὶς ἀκοῆς τινων δῆθεν ἀντεχομένων αὐτῷ· καὶ τοιγαροῦν τῶν γραμμάτων τῶν βασιλικῶν αὐτὸς ἐκ ὁ δῆμος μοίρας αὐτὸν ἰῶ πλείους λοιδορίας. ἀλλ' ἃ ταῦτα πρεσβευόμεθα νῦν, ἀλλ' ἐκφοβοῦσθαι βουλόμενοι, ὅτι κακουργῶν" ἀπελήφθη, ταῦτα εἰρήκαμεν. πλὴν οὐδὲ μὴν ταῦτα ἡμᾶς ἠσυχάσαμεν· ἀλλ'" ἐπεκείμεθα ἀξιοῦντες δικαστήριον γενέσθαι καὶ πρῶσιν καὶ ἀπόκρισιν. ἕτοιμοι γὰρ ἦμεν ἐλέγχομεν ἑαυτοὺς τὰ ἀνθυπάτους ὄντας, ἐκείνους δὲ τὰ ἔκπαλα πεπραγμένους. καὶ γὰρ ἦσαν ἔνιοι Σύεσι τῶν" τότε μετ' αὐτῶν πρότερον ἐκπεφυγότες, οἱ κοινῇ μετ' αὐτῶν τὸ πρῶτον ἔδρασαν. καὶ" πρόσθεν ἕτοιμοι δικάζεσθαι, καὶ πολλάκις ἐνοχλήσαμεν" τούτῳ, ἀξιοῦντες τὰ ἐγκλήματα ἡμῖν δοθῆναι, ἢ λιβέλλους" κατηγόρων, ἢ φύσιν ἐγκλημάτων γνωσθῆναι, ἢ αὐτὸν τὸν κατηγόρους· ἢ τούτων τυχόντες, ἀλλὰ πάλιν ἐξεβλήθημεν τῆς ἐκκλησίας. πῶς δ" τὰ ἐντεῦθεν διηγήσωμαι λοιπόν, πᾶσαν ὑπερβαίνοντα πεζωδίαν; τίς" αὐτὰ πανταχοῦ σήσει λόγος; ποία χωρεῖς φείκης ἐξέτασις ἀκοή; ἡμῶν γὰρ" τῶν πάντων, καθάπερ ἔμπροσθεν εἶπον, πρεσβυτέρων, ἀνδρῶν" στρατιωτικὸν πλῆθος, αὐτῷ δὴ μεγάλῳ σαββάτῳ, πρὸς ἑσπέραν λοιπὸν τὴν ἡμέραν ἐπειγομένης, ταῖς ἐκκλησίαις ἐπεισελθόν," τὸν κλῆρον ἅπαντα τὸν Σισινίου βίαν ἐξέβαλον, καὶ ὅπλοις ὁ βῆμα περιεσείσθησαν, καὶ γυναῖκες τῶν ἐκκλησίων οἴκων πρὸς ὃ βαπτίσματα ἀποδυσάμεναι, κατ' αὐλὴν τὴν κρείττονα γυμναὶ ἔφυγον ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς χαλεπῆς ταύτης ἐφόδου, οὐδὲ τῶν πρέπουσαν γυναιξὶν θιγάπησιν σιωπῶν συγχωρούμεναι πρεσβεύεσθαι· πολλαὶ δὲ τραύματα δεξάμεναι δέξεβάλλοντο, καὶ αἵματος αἱ χαλυμβδηθραὶ ἐπλήρουν, καὶ τὰ ἱερὰ ἀπὸ τῶν αἱμάτων ἐφονίσατο νάματα· καὶ οὐδὲ ταύτῃ εἰσῆκεν ὁ δεινός· ἀλλ' ἔνθα τὰ ἅγια ἀπέκειντο, εἰσελθόντες ⓓ στρατιῶται, ὧν ἔνιοι, καθὼς ἐλέγομεν, καὶ ἀμύητοι ἦσαν, πάντα τὰ ἐνδότερα τὰ ἔνδον, καὶ ὃ ἁγιώτατον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐν τοσούτῳ θορύβῳ, εἰς τὰ τῶν προειρημένων στρατιωτῶν ἱμάτια ἐξεχύθη, καὶ ὡς ἐν αἰσχρολογίᾳ βαρβαρικῇ πάντα ἐτολμᾶτο· καὶ ὁ δῆμος πρὸς τὴν ἐρημίαν ἠλαύνετο, καὶ ἅπας ὁ λαὸς ἔξω τῆς πόλεως διέτριβε, καὶ χεναὶ ἐν ἑορτῇ τοιαύτῃ τῶν λαῶν αἱ ἐκκλησίαι ἐγένοντο, καὶ πλείους ἢ τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι ⓓ κοινωνοῦντες ἡμῖν, μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου εἰσῆκεν καὶ μάτην ἠλαύνοντο· καὶ ὀλόλυγαι, καὶ οἰμωγαί, καὶ κωκυτοί, καὶ ἀθλιώσει, καὶ πᾶσαι δακρύων πομπαὶ πανταχοῦ κατὰ τὰς ἀγορὰς, κατὰ τὰς οἰκίας, κατὰ τὰς ἐρημίας, καὶ πασῶν τῆς πόλεως μοιρῶν τῶν συμφορῶν ἐπλήρουν τότων. ἀφ' ὧν γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν τῆς ἀδικομίας, οὐκ ⓓ πάσχοντες μόνον, ἀλλὰ ἐκ ⓓ μηδὲν τοιοῦτον ἐπιτρέποντες συνήλγουν ἡμῖν· οὐκ ⓓ ὁμόδοξοι μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱρετικοί, καὶ Ἰουδαῖοι, καὶ ἕλληνες, ἐκ ὡς τῆς πόλεως κατὰ ἀ-

λαύσης,

λούσης, ὥστως ἐν ὀργύροις ἢ ταραχαῖς ἢ ὀλολυγαῖς ἅπαντα ἰῶ. ἢ ταῦτα ἐπολμᾶτο ποιεῖν ἡμῶν τὸν εὐσεβεστάτου βασιλέως, νυκτὸς καὶ ἀλαλαζούσης, ὑπισχνουμένων αὐτὰ κατασκυλᾶν ζόντων, ἢ πολλαχοῦ στρατηγουμένων, οἱ οὐκ ἠρέμουν καὶ μεσονύκτιον ἀπὸ Διὸς κόνιν προσηρυμένοι ἔχοντες. ἡμέρας ἢ γλυκείας, πᾶσα ἡ πόλις ἔξω τῶν τειχῶν μετῳκίζετο, κατὰ
χ. διάφορα μένα
χ. ὕπερ
5 δένδρα ἐν ἅπασι, καθάπερ σκηνὰς διεσταρμένα, τὴν ἑορτὴν ὑπερτελοῦντες. ἔξεστιν ὑμῖν τὰ εἰκότα ἐνθένδε λογίσασθαι λοιπὸν ἅπαντα. "ὥσπερ γὰρ ἔφθην εἰπών, οὐχ οἷόντε πόλεμα ἐπελθεῖν τῷ λόγῳ τὰ καθήκοντα γνόμενα. καὶ ὃ δὴ χαλεπόν, ὅλα τὰ τοσαῦτα ἐν τηλικαῦτα κακὰ ὀλέθρου καὶ τῶν λύσιν ἔλαβεν, ἀλλ' οὐδὲ ἐλπίδα λύσεως· ἀλλ' ὑπερτείνει καὶ ἐπάξιον ἡμέραν ὁ δεινός, ἢ γέλως γεγέναμεν τοῖς πολλοῖς· μᾶλλον ἢ γελᾶ μὲν οὐδείς,
10 καὶν μυριάκις ὁ δήμος ᾖ, ἀθρόως δὲ πάντες, ὅπερ ἔφθην, ὦ κολοφῶνα τῶν κακῶν, τὸ καιρίως ταῦτ' ἂν ὁ δῆμος. τί δ' ἂν εἴποι τις ἐν τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν ταραχάς; οὐδὲ γὰρ ἐν ταύτῃ ἔστι τὸ κακόν, ἀλλ' ἢ μέχρι τῆς "ἐω ἔφθασε. καθάπερ γὰρ ἀπὸ κεφαλῆς πατρὸς ῥεύματος ἐκχυθέντος τὰ λοιπὰ διαφθείρεται μέρη, ὥσπερ ἐκ πηγῆς, τῆς μεγάλης ταύτης πόλεως τῶν κακῶν ἐξαιθέων, οὕτω τὰ τῶν δημοσίων πάντα τοῦ-
χ. ἔφθας
15 ἔδη, καὶ "κλεικὶ" πάντα τοῦ ἐπαύσησαν [ὑπισχνούμενοι, καὶ ὑπισχνοῦντοι] ὑπισχνούμενοι, καὶ
χ. πολλαχοῦ
χ. πολλαχοῦ
λαοὶ ἃ μὲν διεχάθησαν, ἃ δὲ μέλλουσι, καὶ πάντα τοῦ τῶν κακῶν ὠδῖνες, καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἀναίσχυντα. μαθόντες ποῖον ἅπαντα, κωφοὶ μὲν τιμιώτατοι καὶ βλαβέστατοι, πλὴν τοσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείαν καὶ ἀπροσδόκητον ὑπεδείξαθε, ὥστε δοκοῦμεν τοσαύτην ἐπισεσεῖσθαι ταῖς ἐκκλησίαις αἰσχύνην. εἰ γὰρ τοῦτο κρατήσειε τὸ ἔθος, καὶ ἐξῆν" ἡμῖν
χ. ἡμῖν
20 τοῖς βουλομένοις εἰς ἀλλοτρίας ἀπιέναι πατρίδας ἐκ τοσούτων διαφημίζειν, καὶ σκοπεῖν, ὡς δὴ ἐθέλοι τις, κατ' ἐξουσίαν ἰδίαν τοῦ πόντας, ἅπερ αὖ ἐθέλουσιν, ἵνα ὅτι πάντα οἰκήσεται, καὶ πόλεμος ὡς ἀκήρυκτος πᾶς ὑπεδραμεῖται τὴν οἰκουμένην, πάντων πάντας βαλλόντων καὶ βουλομένων. ἵνα οὕτω μὴ τοσαύτη σύγχυσις καταλάβῃ τὴν ὑφ' ἡλίῳ πᾶσι, ὑπειλαμ" πράκλητε τὰ δὴ ὕστερον ὁ δῆμος γεγυμνάσθαι ἁπάντων ἡμῶν, καὶ ἐκ μιᾶς μοίρας, καὶ ὁ δαιτησα-
χ. ἄπαντα
25 μένων κρίσιν, μηδεμίαν ἔχειν ἰσχύν, ὥσπερ οὐδὲ ἔχει τὴν οἰκείαν φύσιν· οὐδὲ γὰρ τοιαῦτα παρανομήσαντας, ἐλεγχομένους ὑπὸ πάντων ἐκκλησιαστικὸν νόμον· ἡμᾶς δὲ οὐκ ἀληθῶς, οὐκ" ἐλεγχομένους, οὐκ ἀποδειχθέντας ἐναντίους, τῶν γραμμάτων τῷ ὑμετέρῳ δότε ἀπολαῦσαι σαυτοῦ, καὶ τῆς ἀγάπης, καὶ πάντων τῶν ἄλλων, ὥσπερ καὶ ἐμπεφύκατε. εἰ δὲ βάλλοιτο καὶ νῦν ὑπὸ τοιαῦτα ὁ δῆμος διαιτησάντας, τὰ ἐγκλήματα γυ-
χ. ἐλεγχθέντας
30 μνάζειν, ἐφ' οἷς ἡμᾶς ἀδίκως ἐξέβαλον ἐκκλησιαστικὸν ἡμῖν δὲ δόξαντων, ὑ λιβέλλων, ὑ κατηγόρων φανέντων, δικαστηρίου καθίσαντος ἀδίκου καὶ δικασόμενα καὶ ἀπολογησόμενα καὶ ἀποδείξομεν ἑαυτοὺς δήθυμους τῶν ἐπαγγελιῶν ἡμῖν, ὥσπερ οὖν καὶ ἐσμεν. τὰ γὰρ νῦν γεγυμνασμένα πρὸς αὐτῶν, πάσης ἐκτὸς ὀργῆς ἀκηλιδήτου, καὶ πάντως νόμιμα καὶ κανόνος ἐκκλησιαστικοῦ. καὶ τί λέγω κανόνος ἐκκλησιαστικοῦ; οὐδὲ ἐν τοῖς ἔξω μὴ οὕτω δικαστηρίοις τοιαῦτα ἐ-
35 τολμήθη ποτὲ· μᾶλλον ἢ οὐδὲ ἐν βαρβαρικῷ δικαστηρίῳ, οὐδὲ Σκύθαι, οὐδὲ Σαυρομάται οὕτως δή ποτε ἐδίκασαν ἐκ μιᾶς μοίρας κρίναντες, ἀπόντος τοῦ αἰτιωμένου, οὐδὲ τιμωμένου ὑ κρίσιν, ἀλλ' ἀπόδειξιν, καλεσάντος δικαστὰς μυρίους, αὐθύμους ἑαυτὸν εἰ λέγοντος, ἢ τῆς οἰκειότητος πρόσωπα ἀποδύσασθαι τὰς αἰτίας, ἢ δεῖξαι ἑαυτὸν ἐν ἅπασιν ἀθῷον ὄντα. ταῦτ' οὖν ἅπαντα λογισάμενοι, ἢ τῶν δὲ τῶν κυρίων μου τῶν βλασφεσιτάτων ἀδελ-
40 φῶν ἡμῶν τῶν ὑπισχνουμένων ἀφέξεσθαι ἅπαντα μαθόντες, πλὴν πρὸς ἑαυτῶν εἰσενεγκεῖν ἀσυνδίκως ἐκκλησιάσητε. οὕτω γὰρ οὐκ ἡμῖν μόνοις χαριεῖσθε, ἀλλὰ ἢ τῷ κοινῷ τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ὦ τῷ τοῦ Θεοῦ λήψεσθε μισθόν, τῷ ἐμοὶ πλὴν τῶν ἐκκλησιῶν εἰρηνεύοντος πάντα ποιοῦντος διὰ νυκτός. [ἐρρωμένος καθεύδοι μοι, δέσποτα τιμιώτατε ἢ ὁσιώτατε.]

ργγ. ΤΩ ΑΥΤΩ.

Το μὲ σῶμα ἡμῖν ἐν ἐνὶ ἵδρυται χωρίῳ, τῆς δ' ἀγάπης ὃ πολεμὸς πάντας ἡμᾶς τῆς οἰκουμένης ἐξεπόλαται. ὅθεν κὰ ἡμεῖς ἑδοὺ τοσούτῳ διῳκισμένοι μήκει, πλησίον τῆς βλασφημίας ὑμῶν ἐσμεν, ἐκ καὶ ἐκάστην ὑμῖν συγκινδυνεύομεν τὴν ἡμέραν, ὀφθαλμοῖς τοῖς ἐκείνης βλέποντες ὑμῶν τὴν ἀνδρείαν τῆς ψυχῆς, ὃ γενναῖον τῆς ἀληθείας, ὃ στερρὸν, ὃ ἀπροσίτευτον, τὴν πολλὴν ὑμῶν παράκλησιν κὰ ἰσχυρὰν ἐκ μόνιμον. ὅσῳ γὰρ τὰ τῶν κυμάτων ὑπὲρ πλέον ἄρεται, κὰ πλείους ὕφαλοι κὰ ἀπρόσοδοι φύονται κὰ πολλαὶ αἱ καταγίδες, τοσούτῳ κὰ τὰ τῆς ἀγγυπνίας αὔξει τῆς ὑμετέρας· κὰ οὐχ ὁδὸς μῆκος τοσοῦτον, οὐ χρόνου πλῆθος, ὑ δυσκολία παρεκνεύειν ἱκανοὺς ἡμᾶς πρεσκύσασεν, ἀλλὰ μένετε μιμούμενοι τὸν ἀρίστους τῶν κυβερνητῶν, οἳ τότε μάλιστα διεγίνεσθαι, ὅταν ἴδωσι τὰ κύματα κορυφούμενα, τὴν θάλασσαν ὑπὲρ μῆκος φερομένην, πολὺ τῶν ὑδάτων πάντων, βαθυτάτην οὖσαν ἡμέραν νύκτα. δεῖ κὰ χαρᾶς ὑμῖν ἴσμεν πολλῆς· κὰ ὑπομιμνήσκω μὲ κὰ νῦν φάσας ὑμῖν πέμπειν γραμμάτων, ἡμῖν αὐγὴς τὰ μέγιστα χαριζόμενοι. ἀλλ' ὅπερ τοῦτο ἀφηρημένα πάντα τῆς τοῦ τόπου ἐρημίας (οὐδὲ γὰρ μόνον τῶν ἐκ τῆς ἀφικνουμένων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένῃ ἀκουσθήσεται δυνατὸν αὖ τις ῥᾳδίως ἡμῖν συγγενέσθαι) ἀλλά τι θαρρῶ κὰ πρὸς αὐγὰς ταύτας ἑκατὸν κεῖσθαι τὸ χωρίον, ἐν ᾧ καθείργμεθα, κὰ ἀλλ' ἀκριβοῦς φόβου πᾶσαν ἀποτειχίζοντα τὴν ὁδὸν, πάντα καλὸν μᾶλλον ἐλεῖν μᾶλλον ἡμᾶς τῆς μακρᾶς σιγῆς, μὴ ῥᾳθυμίαν ἐντεῦθεν καταγινώσκειν ἡμῶν. ὅτι γὰρ οὐκ ὀλιγωρουμένους ἐσιγήσαμεν, ἐπιλαβόμενοι ἀλλ' πολλοῦ τοῦ χρόνου νῦν τῶν τιμιωτάτων κὰ ἀγαπητῶν Ἰωάννου τοῦ πρεσβυτέρου, κὰ Παύλου τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ γραφόμεν, κὰ βουλόμενοι ὑμῖν ὑ ἀγαλλιασώμεθα, ὅτι πατρικὰς φιλοστοργίας ἀπεκρύψατε τῇ περὶ ἡμᾶς διοίᾳ πα κὰ σπουδῇ. κὰ ὃ μὲ εἰς τὴν διάλυσιν ἦκεν τὴν ὑμετέραν, τὴν πρὸς σπουδὴν διόρθωσιν ἐλλιπεῖν ἀπέφυτα, κὰ ὁ φόβος τῶν κακῶν κὰ τὰ σκάνδαλα διήρπαται, κὰ αἱ ἐκκλησίαι εἰρήνης ἀπόλαυσιν καὶ λιθικῆς γαλήνης, καὶ πάντα κατὰ ῥοῦν φέρεται, καὶ καταφρονηθέντες ἐξεδικήθησαν νόμοι, καὶ δεσμοὶ πατέρων ἀνελύθησαν. ὅπερ δ' ὅτι τῶν ἔργων αὐτῶν οὐδὲν τούτων γέγονε, τῶν τὰ πρότερα τολμησάντων τοῖς πρότερον ἐπαγωνιζομένων ἔτι πάντα μιμήσασιν, ἄπαντα μὲ τὰ παρ' αὐτῶν μὴ ταῦτα γεγυμνέναι κὰ' ἕκαστον διηγήσασθαι πρίμνι (καὶ γὰρ ἰσχύος ἐκφεύγει μέτρον, οὐκ ὀπτικῆς μόνον, ἡ διήγησις) σκῆνος δ' ἀνακέλαδ τὴν ἀγρυπνον ὑμῶν ψυχὴν, καὶν ἅπαντα θορύβων ἐμπλήσαντες ἀμετρήτων νοσῶσι καὶ δύσκολα, αὐτοὶ θεραπεύσαι, ταῦτα ἐλθόντες μὴ ἀνακαλέσαι, μηδὲ ἀπαγρεῦσαι, τὸ μέγεθος τῆς καταρθώματος ἐποήσαντας. καὶ γὰρ ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ἅπασης ὁ πόνος ὑμῖν ἀγὼν πρόκειται, ὑπὲρ ἐκκλησιῶν εἰς γῆν κατενεχθεισῶν, ὑπὲρ λαῶν ἠφανισμένων, ὑπὲρ κλήρων πολεμουμένων, ὑπὲρ ὀρθοδόξων φυλαττομένων, ὑπὲρ δεσμῶν πατέρων ἀνακαλούντων. δεῖ δὲ ἀνακαλεῖσθαι ὑμᾶς τὴν ἐμμέλειαν καὶ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ πολλάκις, ὅσῳ πλείων ἡ ζάλη, τοσούτῳ πλείονα ἐπιδείκνυσθαι τὴν σπουδήν. πρόσεσθε γὰρ καὶ ἔσεσθαί τι πλέον εἰς διόρθωσιν. εἰ δ' ἄρα μὴ τοῦτο γένοιτο, ἀλλ' ὑμεῖς ἀπηρτισμένον ἔχετε τὸν στέφανον πρὸς τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν, καὶ τοῖς ἀδικουμένοις ἀμύνεσθε τοῦτο ἔστω πρόκλησις, τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ἡ ἴασις. ἐπεὶ καὶ ἡμᾶς τεῖνον ἔτος τοῦτο ἐν ὀξυτάτῃ διατείνοντας, λιμῷ, λοιμῷ, πολέμοις, πολιορκίαις ἐνεχόμενον, ἐρημίᾳ ἀφάτῳ, θανάτῳ καὶ θηρίοις, μαχαίρας Ἰσαυρικῆς σκιδνάμενος ἀχ ὡς ἔτυχε πρόκλησιν καὶ παραμυθίαν ὃ διηνεκὲς καὶ μόνιμον ὑμῶν τῆς ἀληθείας, τῆς παῤῥησίας ὃ ἀκλινὲς, ὃ δαψιλὲς καὶ γνησίαν ἅπτως ἐπευφᾶν ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ. τοῦτο ἡμῖν τεῖχος, τοῦτο ἀσφάλεια, τοῦτο λιμὴν ἀκύμαντος, τοῦτο θησαυρὸς

μυρίων

μειόων ἀγαθῶν, τοῦτο δὲ φερσιὴν, καὶ πολλῆς ἡδονῆς ὑποθέσις· καὶ εἰς ἐρημότερον τόπον
χ. μακρὰν πάλιν ἀπενεχθῶμεν χωρίον," ἐν μικρῷ ταύτην ἔχοντες τὴν διάκλησιν τῶν παθημάτων ἡμῶν, ἀπίμεν.

ρκδ'. ΙΤΑΛΙΚΗ.

ΕΠὶ μὲν τῶν ἔξωθεν πραγμάτων, ὥσπερ τῇ φύσει, οὕτω δὲ τῇ προαιρέσει καὶ τῇ μεταχειρίσει διῄρηται ταῦτα ἀλλήλων καὶ γνώμῃ, καὶ ἔργῳ λέγω δὲ γνώμῃ. τῇ μὲν γὰρ οἰκουρὸν νενόμισται, ὃ δὲ τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν ἐν ἀγορᾷ πραγμάτων ἀπῆλεσθαι. ὅτι δὲ τῶν τοῦ Θεοῦ ἀγώνων
χ. πόνων καὶ τῶν ἔργων τῆς ἐκκλησίας πόνων οὐκ ἔνι τοῦτο· ἀλλ' ἔστι καὶ γυναῖκα ἀνδρὸς ἐρρωμενέστερον τῶν καλῶν τούτων ἀντέχεσθαι" ἀγώνων. καὶ τοῦτο δηλοῖ ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς τὸν πατρίδα τὸν ὑμέτερον ἐπιστολῇ πολλὰς αἰσχυνόμενος γυναῖκας, λέγων αὐταῖς οὐ μικρὰ πεπονηκέναι ἐν τῷ καὶ ἀνδρας διορθοῦν, καὶ εὐαγγέλιον ὅτι τὰ πρόσκαιρα. τίνος ἕνεκεν ταῦτα φημι; ἵνα μὴ νομίσητε ἀλλότριοι ὑμῶν εἶναι τῆς ἀπωδῆς ἀπῆλεσθαι καὶ τῶν πόνων τῶν εἰς τὸν
χ. Σωσίπ. ἐκκλησιαστικὸν διόρθωσιν Σωσιπλεωτῶν· ἀλλ', ὡς πρέπον ὑμῖν ὄντι, καὶ δι' αὐτῶν καὶ δι' ἑτέρων, ὧν οἷόν τε ἦν, τὸν πρόσκαιρον εἰσενέγκητε ἀπωδὸν εἰς ὃ λύσαι τὸν κοινὸν ζάλον καὶ παραχὺ τὸν περὶ ἐκκλησίας τῆς αἰωνίου καταλαβοῦσαν. ὅσῳ γὰρ χαλεπώτερα γέγονεν ἡ ζάλη καὶ βαρύτερος ὁ χειμών, τοσούτῳ δὲ ὑμῖν πλείων ἔσται ὁ μισθὸς τοῖς πόνοις καὶ παθῶν αἰρομένοις ὑπὲρ τοῦ τὸν διαπεσεῖσαν εἰρηνῶν ἐπανάγαγεῖν, καὶ τὸ
καταστάσει τῇ πρόσκαιρον ἀπωδὰν καταστῆσαι τὰ διαπεσόντα ἅπαντα.

ρκε'. ΙΟΥΛΙΑΝΗ ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΣΥΝ ΑΥΤΗ.

χ. ωῖῶ

ΟΣῳ χαλεπώτερον τὸ κρίμα γίνηται τοῖς τὰ τοιαῦτα πράττουσι, τοσούτῳ πλείων ὑμῖν ἔσται ὁ μισθὸς, τοῖς τοσαύτας πράξεσι λύειν ἐπιχειροῦσι, καὶ τοσοῦτον ὑπερβαλλόντως πόνων καὶ κάματον.
χ. ἀυτοῖς οὐδὲ γὰρ ἔλαθεν ἡμᾶς τῆς ὑμετέρας διαθέσεως ἡ" βύησις καὶ ἡ ἀπωδή, ἀλλ' ἐπὶ τὸν προκείμενον ἀγῶνα ἐπιδείξασθε, καὶ εἰς τὸν φιλοφρονούμενον τῶν πρὸ ἡμῶν σκῶλον ἀφιγμένων. διὸ καὶ χαρίζεσθαι ὑμῖν ἔχομεν, καὶ πράγματα δυσμενῆ τῇ αὐτῇ ὑπερβολῇ προθυμίᾳ, καὶ ἐρρωμενέστερον ὑπερδείξασθαι βύτινά τε καὶ ἀνδρείαν. ἴστε γὰρ κλίκην τὸ κατορθώματος τὸ μέγεθος, καὶ ὅσον λήψεσθε ἡ μισθὸν, τοσούτων πραγμάτων, καὶ
ὑπὸ κύματα ἄγειν, τόνε εἰς ὑμᾶς ἥκον, καταστέλλουσαν, καὶ τὸν προσπίπτουσαν" εἰς τὸν
ὑσ. λείπει φαντάζει, ἢ ἐπιμέλειαν. τῶν γεγυμνωμένων κακῶν εἰσφέρουσαν διόρθωσιν.

ρκς'. ΙΩΑΝΝΗ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ.

ΑΠωχίαμεν μὲν εἰς τὸν Κουκουσὸν, τῆς δὲ ἀγάπης τῆς ὑμετέρας ὑπερωχίαμεν· ὃ μὲν γὰρ ἐφ' ἑτέρῃς ἔκειτο, ὃ δὲ ἐφ' ἡμῖν. διὸ δὴ καὶ σὲ τοῦτο διατείνοντες, καὶ σὺν τοσούτῳ καμάτῳ νοσήματος, καὶ ὑπερβαλλόμεθα, καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς τὸν βλάβεσθαι, τὸν ἀνδρείαν, ἵνα δεξαρχῆς ἐπιδείξασθε ἀποστραφέντες τὸν τῆς ἐκκλησίας τοσούτων θορύβων ἐμπλήσαντας, ταύτην καὶ νῦν διατηρῆν, καὶ ἄξιον τῶν προσοιμίων, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ λαμπρότερον προαθεῖναι τὸ τέλος. ἐὰν γὰρ μικρὸς ὑμῖν ἐντεῦθεν κείσεται ὁ μισθὸς, ὅταν τοσοῦτον χάμωμα ἐργασαμένοις, καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν τοσούτων ἐμπλήσαντας σκανδάλων, ὡς πρόσκοπόν ἐστιν ὑμῖν, ἀποστρέφησθε, καὶ μηδὲν χρεὼν ἔχητε πρὸς αὐτούς. τοῦτο ἀσφάλεια τῶν ἐκκλησιῶν, τοῦτο τεῖχος, τοῦτο ὑμέτερον στέφανοι καὶ βραβεῖα. ταῦτ' οὖν εἰ-

δως, δέσποτά μου τιμιώτατε καὶ βλαβέστατε, ταῖς τε ἐκκλησίας ἀσφαλίζου τύπῳ ᾧ ἔγραψα, μείζω σοι τιθεὶς προσδοκῶν ἀπόδοσιν, ἡμᾶς τὴν σφόδρα ἀγαπῶντων τὸν σὸν βλάβος καὶ ἐκκρεμαμένων σου τῆς ἀφθόνου διωνεχῶς μέριμνος. ἴσμεν γὰρ, ὅσον σοι περὶ ἡμᾶς ἀγάπον ἐπιδέδυκυσαν, ἀφ' ὧν προγμάτων αὐτῶν μαθόντες.

ρκζ. ΚΑΛΛΙΣΤΡΑΤΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΙΣΑΥΡΙΑΣ.

ΕΓὼ μὲν σου τὸν βλάβος καὶ ἐνταῦθα προσαγορευόμενον ἐπεθύμουν ἰδεῖν, ὥστε ἐναγκαλίσασθαί σε τῇ διανοίᾳ, καὶ ἀπολαῦσαί σου τῆς γνησίας καὶ θερμῆς ἀγάπης· ὅπερ ἂν τοῦτο τοῖς ὄσιν ἐν δέοι τε τὸν τῦ ἐνεστῶς ὥρας καὶ τὸ τῆς ὁδοῦ μῆκος, τὸν δέ τῶν γραμμάτων ὀφλημένον σοι προσόρησιν ἀποδίδωμι, καὶ χάριν ἔχω σου τῇ βλαβείᾳ, ὅτι καὶ πρότερος τοῖς περὶ ἡμᾶς ἐπεπόνθησας γράμμασι. θερμῆς γὰρ τῦτο καὶ γνησίας φιλίας. καὶ οὐ μόνον ὄκνον ἀπεικότως ἔπαυξας, ἀλλὰ καὶ σφόδρα σοι προσοχθίτως. χρείζου δὲ ταύτην συνεχῶς ἡμῖν τὸν χάριν, καὶ πυκνότερον ἡμῖν δηλῶν τὰ περὶ τῦ ὑγιείας τῆς σῆς. αὐτὸ γὰρ δυνατὸν ἡγοῦμαι τῇ βλαβείᾳ τῇ σῇ συνηδῶσαι ἕως ἡμῶν, τὰ μέγιστα ἡμῖν χαρείσῃ, καὶ πολλῆς ἡμᾶς ἐμπλήσεις εὐφροσύνης. συνοῖσας τοίνυν ὡς καὶ ἡμᾶς ἐπιθυμοῦμεν ἰδεῖν σε τὸν βλάβειαν, καὶ ὡς τὸ πρᾶγμα οὐ σφόδρα ἐργῶδες, εἰ γένοιτο χαρᾶς ἐπιτήδειος πρὸς ὁδοιπορίαν, μὴ φείσῃς ἡμᾶς τῆς συντυχίας τῆς σῆς. ἕως δ' ἂν τῦτο γένηται, τῇ πυκνότητι τῶν γραμμάτων τὸν σὸν τῆς προσίας ἡδονὴν σοφίζεσθαι προσήκει. χ. ὑποστρέψεις κ. προσομιλήσεις

ρκη. ΚΑΝΔΙΔΙΑΝΩ. χ. Κανδιδιανῷ

ΠΟΛΥ τῆς ὁδοῦ τὸ μέσον τὸ διέρχειν ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ ὁ χρόνος βραχύς, ἐξ οὗ τῆς θαυμασιότητος ἐχωρίσθημεν τῆς σῆς· καὶ τῶν πραγμάτων ἡ πολις ἡ περὶ ἡμᾶς ὄχλος, ἐρημία χωρίου χαλεπωτάτη, πολιορκία ἀφόρητος, ἔφοδοι, καταδρομὴ λῃστῶν, ἑτέρα στοιχεῖα, καὶ ἡ τῦ σώματος ἀῤῥωστία. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων ῥᾳθυμοτέρους ἡμᾶς περὶ τὸν ἀγάπην τὸν σὸν πεποίηκεν· ἀλλ' ἀκμάζουσαν αὐτὸν καὶ θηδοῦσαν διατηροῦντες, ὅπῃ τῆς Θεονοίας σε περιφέροιμεν, ὅπουπερ ἂν ὦμεν, καὶ ἀλήσει σε τὸν μνήμην ἔχοντες, καὶ δὲ εὐχῆς σε τῆς ψυχῆς, δὲ ἐλευθέριον, δὲ ἀκλινές τῆς γνησίας ἀγάπης, δὲ θερμὸν τῆς Θεοσεβείας ἐγκολπάσαντες ἡμῶν τῇ Θεονοίᾳ, ὅπως ἐνταῦθα διέχειν μεν, μείζω δὲ θαμνίδιν τῆς τοσαύτης ἐρημίας τὸν μνήμην τῶν σῶν κατορθωμάτων ἔχοντες. γράφε δὴ καὶ αὐτὸς ἡμῖν συνεχῶς, δέσποτά μου θαυμασιώτατε καὶ μεγαλοπρεπέστατε, τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς εὐαγγελιζόμενος. οἶδα γὰρ πῶς αὐτῆς δύναται. καὶ γὰρ περὶ σοῦδαστον ἡμῖν περὶ ταύτης μεμαθήκειν, καὶ ὅτι διπλοῦν καρπωσόμεθα τὸν εὐφροσύνην, τῷ τε ἐπιτείλειν αὐτοὶ, τῷ τε ταῦτα δέχεσθαι γράμματα παρὰ τῆς μεγαλοπρεπείας σῆς. χ. σωμάτων χ. ἀπείπῃ

ρκθ. ΚΑΡΤΕΡΙΑ.

ΚΑΝ πολλάκις, κὰν ὀλιγάκις ἐπιστείλῃς, ἡμᾶς, ὥσπερ ὀφὶς ἐχθρᾶς ἔχομεν φῦσον περὶ τῆς ἀγάπης τῆς σῆς, τοιῦτον ἀκίνητον διατηροῦμεν. ἴσμεν γὰρ ὅτι καὶ γράφουσα, καὶ σιγῶσα, ὁμοίως περὶ ἡμᾶς διακείσῃ ἐσοῦδακας. ὁ Θεὸς σοι ταχίστην παράσχοι τὴν ὑγίειαν, καὶ πάσης ἀπαλλάξειεν ἀῤῥωστίας. καὶ γὰρ, οὐχ ὡς ἔτυχεν, ἐν φρενίτιδι καθεζόμεθα, περὶ τῆς ἀῤῥωστίας τῆς σῆς ἀκούοντες. διὸ καὶ παρακαλοῦμέν σε τὴν ἐμμέλειαν, νίκα

αὐ

δὺ ὄξῃ, ζωεχῶς ἡμῖν δηλοῖ τὰ πρὸς τῆς ῥώσεως τῆς σῆς, καὶ εἴ τινα πρὸς ὃ βέλτιον ἐπίδοσιν ἔλαβέ σε ὃ σῶμα. οἶδα γὰρ καὶ πῶς ἀληθεύομεν ἀκούοντές σε τὸ ἀῤῥωστία εἶ), καὶ πῶς διαφερόμεθα καὶ πλεονεκτούμεθα ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἐπειδὴ ἀκούσωμεν τὸ ὑγιεία σε καθεστάναι. ταῦτ' οὖν εἰδῶμεν, κυρία μὲν κοσμιωτάτη καὶ διαγωγεστάτη, ὁσάκις δὺ δυνατὸν ᾖ, γράφειν ἡμῖν μὴ κατόκνει καὶ δηλοῖ τὰ πρὸς τῆς ῥώσεως τῆς σῆς. διὰ γὰρ τὴν τυχοῦσαν ἡμῖν χρείαν χάριν, ζημιοῦσας πέμπουσα ἡμῖν ὀπτιολάς.

ρλ. ΚΑΡΤΕΡΙΑ.

Καὶ τοῦτο τῆς ἀγάπης τῆς σῆς, τῆς μεμεμνημένης ψυχῆς τῆς σφοδρῶς πρὸς ἡμᾶς διακειμένης, ὃ μὴ μόνον ἀποσείλαι ὃ πολύαρχον, ἀλλὰ καὶ σκέψασα ὅπως δὺ γένοιτο χρήσιμον, προσαθεῖναί τε αὐτῷ τό, τε παράδεινον καὶ ὃ γλαύκινον ἔλαιον, διορθοῦσα αὐτοῦ τὴν ἀπὸ τῆς μακρᾶς ἀποδημίας ξηρότητα· καὶ ὃ αὐτὴν ὑ κατασκευάσας τοῦτο, καὶ μὴ ἑτέρους ὀπτεύσας, καὶ μὴ τῆς ταχύτητος φειδᾶς, ἀλλὰ τῆ φειδᾶς ἀσυνδέτου αὖθ', καὶ τοῦτο μάλιστα ἐκπλήττεσθαι ἡμᾶς τὴν διάθεσιν τὴν πρὸς ἡμᾶς πεποίηκε. διὰ τοῦτό σοι χαρίζομαι ὁμολογοῦμεν, ἓν μόνον ἐγκαλοῦντες, ὅτι ὃ μάλιστα προσασύνδετον ἡμῖν, τοῦτο οὐκ ἔπεμψας διὰ τῶν γραμμάτων, τὰ βιαίτατα λέγω τῆς σῆς ὑγιείας. καὶ ὡς νῦν ἐν φρενὶ καθεστήκαμεν, οὐκ εἰδότες εἰ τὰ τῆς ἀῤῥωστίας ἔσχε τῆς σῆς, οὕτως δὺ διαβάλλοις ἡμῖν πέμψης γράμματα ἀπαγγέλλοντα ἡμῖν, ὅτι λέλυται τὰ τῆς νόσου, τὰ μέγιστα ἡμῖν χρεία. εἰδῶμεν τοίνυν ὅπως σφόδρα ὀπτιῶμεν μαθεῖν ὅτι δὴ οὐκ τῆς ἀσθενείας ταύτης αἰτιώμεθα, χρείζου ἡμῖν ταύτην τὴν βραδυφροσύνην, ἐν τῇ χαλεπωτάτῃ ταύτῃ ἐρημίᾳ τε καὶ πολιορκίᾳ οὐ μικρὰν ἐσομένην ἡμῖν παράκλησιν.

χ. πολυάρ. χαὶ χ. παράδεινον καὶ γλαύκινον

ρλα. ΚΑΡΤΕΡΙΑ.

Τί φῃς; αἱ συνεχεῖς ἀῤῥωστίαι οὐ συνεχώρησάν σοι προσγράψαι πρὸς ἡμᾶς; καίτοι καὶ προσῆκόν σε, καὶ μᾶλλον ἡμῶν εἶ, καὶ ἀπὸ τῆς γνώμης σε ὃ πάνυ ἀπειλήφαμεν, ἐξ οὗ σοὶ καὶ τούτων ἀπολογίας δεῖ. ἐκεῖ γὰρ ἡ θερμὴ σε καὶ γνησία ἀγάπη ἡ οὕτως ἀκμάζουσα διὰ παντὸς, ὡς τί πολλῆς εὐφροσύνης ἡμῖν γράφειν. ἀλλ' ὅπῃ οὐκ εἰς τὴν τυχοῦσαν φροντίδα ἡμᾶς ἐνέβαλες, περὶ τῆς ἀῤῥωστίας τῆς σῆς εἰποῦσα, εἴγε ταύτης ἀπαλλαγείης (ἰσχυρὸς γὰρ ὁ Θεὸς ἀπαλλάξαι σε, καὶ πρὸς ὑγίειαν καθαρὰν ἐπαναγαγεῖν) δός αὐτῆς ἡμῖν δηλῶσαι, ὡς ἡμᾶς ἀπαλλαγῶμεν τῆς φροντίδος. ὅπερ γὰρ ἀεὶ γράφων ἐδήλωσα, τοῦτο καὶ νῦν δηλῶ, ὅτι ὅτουπερ ἂν ὦμεν, κἂν εἰς ἐρημότερον τόπον χωρίον ἀπενεχθῶμεν, σὲ καὶ τὰ σὰ μεμνημένοι οὐ διαλιμπανόμεθα. τοιαῦτα ἡμῖν ἐνέχυρα τῆς θερμῆς καὶ γνησίας σου ἀγάπης ἐναπέθου, ἅπερ οὐδέποτε σβεσθῆναι δυνάμενα, οὐδὲ καταμορφωθῆναι ταῖς χρόνῳ· ἀλλὰ κἂν πλησίον σε ὦμεν τῆς εὐημερίας, κἂν πόῤῥωθεν, ἀεὶ τὴν αὐτὴν διαφυλάττομεν ἀγάπην, εἰδότες ὃ γνησιον καὶ εἰλικρινὲς τῆς διαθέσεως τῆς σῆς, ἧς διαπρύσιος ἀπελαύσαμεν τῷ χρόνου.

ρλβ. ΚΑΡΤΕΡΙΑ.

Εἰ σαφῶς ἤδεις ὅσον ἡμῖν δίδως χαρὰν καὶ γράφουσα, καὶ ζωεχῶς γράφουσα, καὶ τῶ μέλιτος σου τῆς ἀγάπης δυναμούσα τὰ γράμματα, πάντα δὺ ἐποίησας, ὥστε δυνηθῆναι καθ' ἑκάστην ἡμέραν πέμπειν ἡμῖν ὀπτιολάς. οὐκ ἔστι γὰρ κουκουσὸν οἰκεῖν νομίζο-

μὴν, οὐδὲ ἡ ἐρημία δίδωσιν, τοσαύτην ἀπὸ τῶν γραμμάτων σε ἡ τῆς νησίας ἀγάπης καρπούμενοι τὴν εὐφροσύνην. Ὃ γὴ μὴ μόνον ὑπισχνᾶς πέμψαι, ἀλλὰ καὶ Ⓦ κύειν με Ⓦ ποθῶ σαν ἀδελφὸν ἡμῶν Λιβανίου πέμψαι καὶ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, πόσης δίδωσιν ἡδονῆς; πόσης κηδεμονίας; δίδωσι ταῦτα σκιρτῶμεν καὶ εὐφραινόμεθα. ἀγάπης γὰρ νησίας ἴσον οὐδέν. καὶ αὐτὴ μὲ ἀξιοῖς τὴν αὐτὴν ἡμᾶς δίδωσιν ἡδονὴν, ἵνα δὲ ἀρχῆς ἐπεδέξαμεθα τὴν σὴν ἐπιμέλειαν· ἡμεῖς γὰρ οὐκ ἀνεχόμεθα ὑπὲρ τοῦ μίσθου μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὴν σὴν ἀγαθότητα ὑπιζητοῦμεν τῆς σῆς ἀγαθότητος, ἡμῖν αὐδὶς τὰ μέγιστα χαριζομένοις. οὐ γὰρ ἀγαλιπτόμενοι συνεχῶς πρὸ ἑαυτοῖς φέροντες τὸ εὐγλυές σου τῆς ψυχῆς, τὸ ἁπλοῦν, τὸ ἐλευθέριον, τὸ φιλικὸν, τὸ νησίον, τὸ αὐτόκειτον ἐκ μείζονος ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν λογισμῶν τούτων καρπούμεθα τὴν εὐφροσύνην. διὸ καὶ καλοῦμεν, θαρρήσαντες ὑμῖν τῇ ἀγάπῃ, μηδὲν ἀλογῆσαι ὑπὲρ τῶν ἀποσταλέντων παρὰ τῆς σῆς πραότητος, ὅτι δὴ ταῦτα αἰσθόμεθα. τῇ μὲν γὰρ ἀληθείᾳ καὶ ἐδεξάμεθα, καὶ ἀπελαύσαμεν αὐτῶν. ὅπερ δὲ ἡ χρεία ἡ καθεστηκυῖα, ἐδηλώσαμεν αὐτὰ τυρᾶσθαι παρὰ τῇ σῇ εὐγλωσσίᾳ. καὶ ποτὲ καταισχύνῃ σε χρεία, ὅτι μὴ ὅσης παῤῥησίας καὶ τῷ θαῤῥεῖν χαίρομεν, ὥστε ἡμῖν ἀποσταλῆναι, καὶ τούτῳ δὲ σὺν φυλάσσοντες ῥῆμα. πρὸς γὰρ τὸ τέλος τῆς ὑπισχνήσεως ἔφης· δεῖξον, ὅτι καταξιοῖ σε ἡ θεοσέβεια θαῤῥεῖν ἡμῖν, καὶ τοῖς ἡμετέροις, ὡς ἰδίοις, χαίρειν. Εἰ τοίνυν οὕτω βούλει διακεῖσθαι ἡμᾶς, ὥσπερ οὖν καὶ βούλει, τὸ τοῖς σοῖς ὡς ἰδίοις χαίρειν, ἵνα καὶ ὑπισχνῶμαι, τότε πέμπε. τοῦ γὰρ ἴδια αὐτὰ νομίζειν, τοῦτο μάλιστ' ἐστὶ σημεῖον, ὃ, ἵνα καὶ ἐγὼ βουληθῶ, τότε αὐτὰ πέμπεσθαι, ἀλλὰ μὴ τότε, ὅτε καὶ δίδωμι. δίδοι τοίνυν καὶ τούτῳ τὴν γνησίαν σε ἀγάπην καὶ Φιλίαν, καὶ τὴν αἰδῶ τὴν πρὸς ἡμᾶς, τῷ καὶ σὺ τούτῳ ἡμῶν αἰσχύνην, καὶ πέμψαι ταχέως ὑπισχνούμενον ἀπαγγέλλουσαι ἡμῖν ὡς οὐκ ἤλγησας." αὐ γὰρ μὴ τοῦτο ποιήσῃς, σὺ διὰ μακροῦ φερομένῃ καλεῖσαι ἡμᾶς μέλλεις. οὐ γὰρ παυσόμεθα μεμνώντες, μήποτε ἐλυπήσαμεν. πολὺ γὰρ τῆς ἀγάπης σου δυνάμεθα καὶ δι' ἀπαυστου σε τὴν βυθὸν ἐμοῦ. ἐπεὶ οὖν ἱκανῶς ἀπολελογήμεθα, δήλωσον ἡμῖν, ὡς ἐδέξω τὴν ἀπολογίαν ἡμῶν. καὶ γὰρ ἔξεστί σε μαθεῖν τὴν ἐμμέλειαν, ὅτι πρὸς μὲν ἄλλους δὲ αὐτὸ δὴ τοῦτο πεποιηκότας καὶ σφόδρα γνησίους ἡμῖν οὐκ ἐδείσαμεν ἡμῖν ἀπολογίας, ἀλλ' ἤρκεσε δὲ μακρούσασαν τὰ πεμφθέντα· ὑπὲρ δὲ τῆς σῆς πραότητος δὲ ἀπολογούμεθα, καὶ παρακαλοῦμεν μηδὲν ἀλογῆσαι, καὶ οὐ πρότερον ἀποστησόμεθα συνεχῶς ταῦτα λέγοντες, ἕως ἂν ἡμῖν δῷλον ποιήσῃς, ὅτι οὐκ ἤλγησας. ἂν γὰρ τοιούτων ὑπιτύχωμεν γραμμάτων, διπλασίονα καὶ τριπλασίονα καὶ πολλαπλασίονα τῶν ἀποσταλέντων ἡδυσμάτων διδεξόμεθα. ἱκανὸν γὰρ μάλιστα τοῦτο δίδωσι τὴν αἰδῶ καὶ τὴν τιμὴν, ἵνα ἔχῃς πρὸς ἡμᾶς.

ρλγ. ΚΑΡΤΕΡΙΩ ΗΓΕΜΟΝΙ.

Ερημότατον μὲν χωρίον ἐστὶν ὑπὲρ Σολῆς ἡ Κουκυσός· πλὴν ἀλλ' οὐχ ὕττως ἡμᾶς τῇ ἐρημίᾳ λυπεῖ, ὡς εὐφραίνει τῇ ἡσυχίᾳ καὶ τῷ μηδαμόθεν ἡμῖν προσγίνεσθαι πράγματα. διὸ καθάπερ εἰς λιμένα τινὰ, τὴν ἐρημίαν ταύτην ἀπλωτηκότες, οὕτω καθήμεθα, ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ὁδὸν κακοῦ διαπεφευγότες, καὶ τῇ ἡσυχίᾳ ταύτῃ τῆς ἀῤῥωστίας καὶ τῶν ἄλλων κακῶν, ὧν ὑπομείναμεν, τὰ λείψανα διορθούμενοι. καὶ ταῦτα εἰρήκαμεν πρὸς τὴν σὴν λαμπρότητα, ὅπερ σφόδρα οἴδαμεν χαίρουσά σε τῇ διαίτῃ τῇ ἡμετέρᾳ. ἐπεὶ καὶ ὁ αὐτόθι πεποίηκας, οὐδέποτε ὑπολήψεσθαι διαβάλλοντας, σὺ πρὸς τῆς ἐκείνους καὶ ἀληθίστους διαγελλόντων δορυφόρους, καὶ πρώτα ποιῶν ὥστε ἡμᾶς ἐν ἀδείᾳ καταζῆσαι, καὶ τὰ σαυτοῦ πληροῦν. καὶ ταῦτα πρὸς ἀπόνοιαν, ὅπερ αἰ ἀφικώμεθα, αἰσχυνθησόμεθα, πολλάς σοι χάριτας ἐκδότες, δέσποτά μου θαυμασιώτατε, τῆς τοσαύτης κηδεμονίας. ἵνα δὲ μὴ μόνον ἐκ τοῦ φιλεῖσθαι πρὸς σοῦ,

σῦ, ἀλλὰ δ' ἐκ τῶ γραμμάτων ἀπολαύειν τὴν σῶν τὴν περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς σημαινόντων πολλοῦ καρπωσώμεθα τὴν διάθεσιν, δίδου καὶ ταύτην ἡμῖν τὴν χάριν. οὐ γὰρ τὴν τυχοῦσαν δοξόμεθα καὶ ἐκ ἀλλοτρίας ἀφορτίζοντες παρακλησιν, εἰ τοιαῦτα γράμματα δεξαίμεθα παρὰ τῆς θαυμασιότητός σου.

χ. τ' σῦ

9

χ. φύτη

χ. τ' ἀφ

ρλη. ΚΑΣΤΩ, ΟΥΑΛΕΡΙΩ, ΔΙΟΦΑΝΤΩ, ΚΥΡΙΑΧΩ πρεσβυτέροις Ἀντιοχείας.

ΟΥ θαυμάζω ὅτι τὴν μακρὰν ἡμῶν διατολμᾶν βαρυχθῆναι παρακέκληκατε. τοιοῦτον γὰρ ἐρασταὶ· οὐκ ἴσασι κόρον, ἀεὶ δὲ ἔχονται πλησμονῆς· ἀλλ' ὅσα μὲν λάβωσι παρὰ τῶν ἐρωμένων, πλείονα διατελοῦσι. ἀφ' οὗ τοίνυν εἰς ἐμὲ πεφοίτηκεν, οὐκ αὖ παρὰ σκιὰν ὁ τῆς βαρυχθείας διέφυγεν ὄνομα· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ μικρὰ αὖ σκληθῆ, μᾶλλον δὲ οὐκ σκληθῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ μικρὰ μὲν ὑμῖν ἐφαίη. σπουδὴν καὶ ἡμᾶς, ὥσπερ πρὸ ὀφίκηται, φιλοῦντας ὑμᾶς, παρὰ αὐτοῖς κόρον λαμβάνομεν, ἀλλ' ἀεὶ προθυμίας διατελοῦμεν ἡμῖν τῆ φιλήσει, καὶ ὃ μέγεθος τῆς ἀγάπης, ὃ ἀεὶ μὴ σκιαννύμενον, ἀεὶ δὲ καὶ ἀφυλέρμενον (Μηδενὶ γάρ, φησι, μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν) καθ' ἑκάστην πρὸ ὑμῶν ἀπαντῶμεν ἡμέραν, ἀεὶ μὲν αὖθ' μᾶλλον πολλῆς λαμβάνοντες τῆς διαφιλείας, παρέπεται δὲ ἀπειληφέναι τὰ πρῶ ἡγούμεθα. μὴ δὴ παύσασθε καταπλούτους ἡμῖν τὸ κατὰν τοῦτο ὄφλημα καὶ πολλοῦ ἔχον πόνου. οἵ τε γὰρ καταβαλλόντες, οἵ τε ὑποδεχόμενοι, τὴν ἴσην κατατοῦνται θυφροσύνην, ἐπειδήπερ ἀμφότεροι τῆ καταβολῆ ὁμοίως χαίρουσι καὶ θυπρόωτεροι, ὅπερ ὅτι τῶν χρημάτων οὐκ ἔνι· ἀλλ' ὁ μὲν καταβαλὼν, πλέονος ταύτη χάριτος, ὁ δὲ ὑποδεξάμενος θυπρούτερος. ἀλλ' οὐκ ὅτι τοῦ συμβολαίου τῆς ἀγάπης τοῦτο συμβαίνειν εἴωθεν. παρὰ γὰρ ἀφίκοσιν ἔρημον καταβάντα, ὅπερ ποιῆ τὸ δεχόμενον πρὸς ὑποδεχόμενον μεταστάν, ἀλλὰ τότε μᾶλλον αὖθι θυπρούτερον καθίσουσι, ὅταν αὐτὸν καταβάλλῃ. ταῦτ' οὖν εἰδότες, κύριοί μου τιμιώτατοι καὶ θυλαβέστατοι, μὴ ἀφαλίπητε διαλειχῶς ἀκμάζουσαν παρ' ἡμᾶς τὴν ἀφθονίαν διαθέσει ὑπὲρ ἀφυσιμένων. εἰ γὰρ καὶ μηδὲν δεῖσθε εἰς τοῦτο τῆς πρὸ ἡμῶν παρακλήσεως, ἀλλ' ὅμως σφόδρα ἐρῶμεν ὑμῶν τῆς ἀγάπης, καὶ μὴ δυναμένους ἀναμιμνήσκειν τοῦτο ἔνεκεν, καὶ τοῦ διαλειχῶς ὑπερβάλλειν, καὶ παρὰ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ταύτην αἰτούμεθα τὴν χάριν· καὶ τῷ κωλύειν δέ μεν τὴν θυλαβεστάτην πρεσβυτέρῳ Ρωμανῷ, καθὼς ἐκελεύσατε, ἐπεσάλκαμεν, καὶ τοῦτο χάριν ὑμῖν εἰδότες πολλοῦ· ἐπεὶ καὶ τοῦτο σφόδρα ἡμᾶς ἀγαπώντων ὅτι καὶ μὴ ὑποφόλης φιλουμένων, τὸ τηλικούτοις ἀνδράσι καὶ ἀφ' ὧν γραμμάτων πιστοῦσθαι, καὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι διαφυλάσσειν ἀκριβέστερον διακεῖσθαι ἡμᾶς. δεξάμενοι τοίνυν ἡμῶν τὴν παρὰ αὐτοῦ διατολμᾶν, καὶ δοῦναι παρακλήθητε, καὶ χωρὶς τῆς διατολμᾶν παρασιπᾶν αὐτοῦ πάλιν δὲς ἡμῶν. καὶ γὰρ οὐχ ὡς ἔτυχεν αἰνῶθεν καὶ δὲς ἀρχῆς ἐρασταὶ γεγόναμεν αὐτοῦ σφοδρότατοι. καὶ τοῦτο μανθανέτω παρὰ τῆς γλώττης τῆς ὑμετέρας, ὅτι τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἡμεῖς ἀφαπτηφιῶτες, ἡμῖν αὖθις τὰ μέγιστα χαριζόμενοι· καὶ ὅτι τὴν μεταξὺ σιγὴν οὐ ῥᾳθυμία πεποίηκεν, ἀλλὰ τὸ γράμματα ἀναμένειν δέξασθαι παρὰ τῆς εὐλαβείας αὐτοῦ. διατὶ δ' ὁ πρεσβύτερος ἡμᾶς ἠτήσεν διατολμᾶν, ἰδοὺ καὶ τοῦτο ποιοῦμεν, καὶ παρακαλοῦμεν [καὶ] αὖθι διαπαντὸς τοῦτο πρὸς ἡμᾶς ποιῆν.

χ. κόμμα π

ρλε. ΚΑ-

ρλε. ΚΑΣΤΩ, ΟΥΑΛΕΡΙΩ, "ΔΙΟΦΑΝΤΩ, ΚΥΡΙΑ-κῷ πρεσβυτέροις [Αντιοχείας].

ΡΑγδαῖόν τι χρῆμα καὶ βίαιον ἡ ἀγάπη, καὶ δημιουργοῦ πάντος σφοδρὸν βιαιότερον. ὃ- δὲ γὰρ ὅτως σκληροὶ τοῦ τὰ χρήματα ὀφείλοντας αὐτοῖς ἀγχόντες ἀπαιτοῦσιν, ὡς ὑμᾶς τῆς ἀγάπης τὴν ἄλεσιν ἀξιόντες πρὸς τὴν τῶν ἐπιστολῶν ἡμᾶς ἔκπεσιν κατεπείγετε, καίτοι πολλάκις τοῦτο καταθέντας τὸ ὄφλημα. ἀλλὰ τοιαύτη τούτου τῆ χρέους ἡ φύσις· ἀεὶ καταπίπτει, καὶ ἀεὶ ὀφείλεται. διὰ τοῦτο καὶ ὑμᾶς πολλάκις δεξάμενοι γράμματα, ὃ χαίρουσθε. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐκείνης τὸ πλεονέκτημα καὶ μιμήσασθαι τὴν θάλασσαν, ἣ μυρίων πλοίων φορτηγῶν εἰς αὐτὴν ῥείτων ποταμῶν οὐκ ἐμπίπλαται. τοιοῦτον καὶ τῆς ἀγάπης ὑμῶν ὁ πλάτος. διὰ τοῦτο ὅσῳ ἂν πλείονα "ἐμβάλωμεν, τοσούτῳ μειζόνως τὴν φλόγα τῆς διαθέσεως ὑμῶν ἐγείρομεν. μὴ τοίνυν νομίσητε "ὑποπεύσαντα ὑμῶν τὴν φιλίαν βραχὺ τοῦτον σιτηρέσιον χρόνον. καὶ γὰρ τοιοῦτοι ἄπαντες ἐσμὲν ἀεί, εἰ καὶ ὑποπεύσαιμεν, καὶ πλειονάκις δὴ ἐπεσάλκαμεν. ὥσπερ γὰρ οὐ χρείαν ἔχουσιν ἰσχύοντες ἰατροῦ, ὅτως ὀλίγωροι καὶ διαπεπωκότες πολλῆς δέονται τῆς θεραπείας. εἰ τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἡδόμεθα χαλεπαίνοντος ὑμῶν τοῦ διαθέσεως, οὐκ ἂν ἠμελήσαμεν τὰ παρ' ἑαυτῶν εἰσφέροντες, ὥστε αὐτὴν αἰσθέσθαι μειζόνως. ὃ γὰρ σφόδρα ὑμῖν θαρρεῖν καὶ εὐδέναι σαφῶς, ὅτι καὶ δεχόμενοι, καὶ μὴ δεχόμενοι χρέμματα, παγίαν, ἀκίνητον, μόνιμον, ἀτρεπτον, ἀκλινῆ, ἀκμάζουσαν καὶ θαλοῦσαν αὐτὴν διὰπαντὸς διατηρῆτε, οὐκ ἀναγκαίας εἰς τοῦτο νομίζομεν ἡμῖν τὰς ἐπιστολάς, ἀλλ' εἰς τὸ διαθέσεως ἀποδοῦναι ὄφλημα· ἐπεὶ καὶ νῦν οὐ χρείας, ἀλλὰ φιλίας ἕνεκεν ἐπιστέλλομεν. ὅτι γὰρ καὶ πολλοὶ πολλαχοῦ τὰς χθονὸς φύσαι, καὶ μυρία ποδὸς ὕψος ἐπείρηται κύματα, οὐδὲν ἡμᾶς βλάψαι δυνατὰ ἂν ἐμβαλεῖν εἰς τὸ τῆς ἀθυμίας κλυδώνιον, ἰσθμὸς ὁ παρελθὼν ἔδειξε χρόνος. ὑ τοίνυν ὡς "ποδὸς δυομένης τῆς ὑπερβολῆς ποθεσχλήσεως ἐπιστέλλομεν, ἀλλὰ δηλοῦντες ὅτι χαίρομεν, σκιρτῶμεν, ἀφραίνομεν, περιφυόμεθα, ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, τοσαύτης καὶ οὐκ ποσότητος διαφημάτων ἀγάπης ποθεσ τῆς ἐμμελείας ὑμῶν ἀπολαύοντες. ὅπερ ἴσθι καὶ οἶδα ὅτι πολλὴν ὑμῖν φέρει τὴν εὐφροσύνην τὸ μαθεῖν τὰ ἡμέτερα κατὰ τύπον ὁρμᾶν, ἀπηλλάγμεθα τῆς τοῦ σωμάτου ἀσθενείας, ὑγιαίνομεν. οὐδὲν ἡμᾶς ὕστερον πολιορκίαι, ὕστερον ἔφοδοι ληστρικαί, ὕστερον ἐρημία χωρίου, ὕστερον μυρίων περιστάσεων ὄχλος, ὕστερον ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδὲν συφέλλει καὶ θορυβεῖ· ἀλλ' ἀδείας ἀπολαύομεν, ἀπραγμοσύνης, ἡσυχίας πολλῆς, καθ' ἑκάστην μεμνῶντες τὰ ὑμέτερα, ὑπὲρ τούτων πρὸς τὸν εἰσιόντας, πρὸς ἡμᾶς ποιούμενοι λόγους. τοιοῦτον γὰρ ὁ φιλῶν γνήσιος. ὅτι γλυκύπικρος ἀεὶ τοῦ πονουμένοις ἔχων παραπλήσιον πάσχει· ὁ καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν, ὅπερ σφόδρα φιλοῦμεν· ἐ τοῦτο ἴστε καὶ ὑμεῖς. ταῦτ' οὖν ἅπαντα λογιζόμενοι, μὴ νομίζετε ἐρραθυμηκέναι ἡμᾶς, μηδὲ ὀλιγώρους τῶν χρόνων γεγονέναι, ὡς ἐπὶ τῷ διαθέσαι τὴν ὑμετέραν. ἡ γὰρ ἀγάπη οὐδέποτε σκοπεῖται· ἀλλὰ καὶ χρόνος παρελθὼν μακρὸς, καὶ πραγμάτων αὐξηθῶσι δυσκολίαι, καὶ μακροτέρω τῆς ὁδοῦ μήκει διεργώμεθα, οὐδενὶ τούτων αὐτὴ διακόπτεται, οὐδὲ ἐξίτηλος γίνεται, ἀλλ' αὐθις μειζόνως καὶ ἐπιδίδωσιν.

ρλς. ΚΑΣΤΩ, "ΔΙΟΦΑΝΤΩ, ΟΥΑΛΕΡΙΩ, ΚΥΡΙΑΚΩ πρεσβυτέροις Αντιοχείας.

ΟΤι μὲ ἡμᾶς ἀπέλιπεν ὁ κύριός μου ὁ ὑμιώτατος καὶ βελτίστατος πρεσβύτερος Κωνσταντῖνος, ἀλγῶ· ὅτι δ' ὑμᾶς ἀπείληφε, χαίρω· καὶ μειζόνως χαίρω, ἢ σκύθρως ἀλγῶ.

θῦ

Αὖ γὰρ οἶσθ' ὅτι εἰς ἀκύμαντον ὁρμὴν λιμένα, τὸν ὑμέτερον ἀγάπην. καὶ γὰρ μυρίαι παντα-
χόθεν προσεπίκεινται ταραχαί, ἃς πολλὰ ἐγείρηται τὰ κύματα, ἀλλὰ τοιαῦτα τὰ ὑμέτερα,
ὡς καὶ τὸν χάμψαι γαλιώνης ἀπολαύειν λιμένος, ἀλλὰ τὸν μετὰ πάσης ἀσφαλείας, καὶ τὸν
χ. πρέπον ἀπροσδεέστερον ἀγάπην καὶ διαθέσιν. ἰδόντες τοίνυν αὐτόν, ὡς ὑμῖν πρέπον ἐστί, πάντα
5 αὐτῷ γίνεσθαι προθύμως ἐσπουδάκατε. εἴτε γὰρ ὅσος ὑμῖν κείσεται μισθὸς εἴχῃ καὶ μάτην ἐπιρεάζο-
χ. αὐτῷ μενον διέχειν ἀσυνδιάζοισιν. οὐδὲ γὰρ ἡμῖς ἄλλο τι ζητοῦμεν, ἀλλ' ὥστε μηδένα αὐτὸν προσ-
δοκᾶν δίκαιον ἐπηρεασθῆναι, μηδὲ εἴχῃ καὶ μάτην ἄγεσθαι καὶ προάγεσθαι ἐπὶ δικαστηρίοις
ἀπαραιτήτοις ὄντας, ὑπὲρ ὧν σφαῦσθαι αὐτὸν καὶ ἀνακηρύττεσθαι ἔδει. καὶ γὰρ μὴ τούτων
τοιούτων αἰτιῶμεν· ὑπὲρ ὃ ἡμῖν αὐτῷ, ὥστε συνεχῶς ἡμῖν ἐπιστέλλειν, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας
10 τῆς ὑμετέρας διαγελίζεσθαι. εἰ δὲ καὶ πολλῷ διειργόμεθα τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, ἀλλ' ὅμως οὐ
χ. συνεφέστη- παυόμεθα διὰ παντὸς ὑμᾶς ὅπως ἀγαθοῖς προστέντες, [καὶ πλησίον ὑμῶν ὄντες,] καὶ καθ' ἑκάστην
τα ὑμῖν συμπαρόμενοι τὸν ἡμέτερον. οἶσθα γὰρ τῷ τῆς ἀγάπης ὀφθαλμῷ τὸ γνησίως εἰδότων φι-
λεῖν. καὶ τοῦτο ἴστε καὶ αὐτοὶ σαφῶς, ὅτι καὶ φιλεῖν ἴστε γνησίως.

χ. ταύτῳ ρλζ. ΚΑΣΤΩ, ΟΥΑΛΕΡΙΩ, ΔΙΟΦΑΝΤΗ, ΚΥΡΙΑΚΩ
15 πρεσβυτέροις Αντιοχείας.

Τῇ γλώττῃ μὲν ὀλιγάκις ὑμῶν ἐπέσχηλα τῇ εὐλαβείᾳ, τῇ γνώμῃ δὲ συνεχέστερον καὶ
πυκνότερον. μὴ δὴ τοσαύτας εἶναι νομίζετε ἡμῶν τὰς ὑποστολάς, ὅσας ὑπεδεξάσθε
χ. μηδὲ 20 ὀλιγόχρονος καὶ μάταιος, ἀλλ' ὅσας ἐπεθυμοῦμεν ὑμῖν ὀλιγοπεμφασθαι. εἰ γὰρ οὕτω βουλη-
θείημεν δικαίως, νικάδες γραμμάτων πρὸς ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπέμφθησαν. εἰ δὲ τοῦδεὶς ὁ
μεγαλομίζων, ὡς τῆς ἡμετέρας ὀλιγωρείας, ἀλλὰ τῆς τῶν γραμμάτων δυσκολίας ἢ σιγῆς
δῆλος. τοιαῦτα δ' εἶπον, ἵνα καὶ γραφέντων ἡμῶν καὶ σιγώντων τὸν αὐτὸν περὶ τῆς ἡμετέρας
ἀγάπης τῆς περὶ ὑμᾶς φέρητε ψῆφον. ἡμεῖς γὰρ ὅπου μὲν ὠμεν, ἐγκολάψαντες ἡμῶν
25 τῇ διανοίᾳ τὸν μνήμην τὸν ὑμετέραν, πάντα χρόνον περιφέρομεν· καὶ νῦν δ' ἥκιστα ὑμῖν ἴσμεν
πολλόν, ὅπου καλὸν μοναχὸν καὶ μὴ τῆς παρούσης ὑμῖν εὐνοίας ὑπεδέξασθε, καὶ τοῦ βου-
λομένους ἀκαίρως περὶ αὐτὸν φιλονικεῖν ἡμερωτέρους πεποιήκατε. οὐκ ἄρα μάτην ἔλε-
χ. πάντοθεν γον, οὐδὲ κολακεύων ὑμᾶς, ὅτι καὶ μυρία πάντοθεν ἐγείρηται κύματα, ἐν γαλιώνῃ τὰ
ὑμέτερα. καὶ γὰρ οὕτω ῥᾳδίως ἑτέροις ναυάγια παραλύοντες, εὐδηλον ὅτι πέρρωθεν τὸν κλυδω-
30 νίων ἐσήκατε. γράφετε δ' συνεχῶς ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας. εἴτε γὰρ ὅπως ἡ-
μῖν περισπούδαστον τοῦτο μανθάνῃ. τοσαύτην γὰρ ὑμῶν ἰσχὺν ἔχει τὰ γράμματα τὰ τὸν
ῥώσιν ὑμῶν ἡμῖν ἀπαγγέλλοντα, ὅτι τοσούτοις περιεστοιχισμένοι δεινοῖς, πολέμοις, θορύβοις,
ταραχαῖς, θανάτοις καθημερινοῖς, ἰσχὺν μὲν τοσαύτας ὑμῶν δεξώμεθα ὑποστολάς, καὶ ἀ-
χ. ἀναπαυόμεθα ναπαυόμεθα τῆς ἡδονῆς, καὶ μείζονα σύντευθεν καρπούμεθα τὸν παράμυθίαν.
35 τοιοῦτον γὰρ ὁ φιλεῖν γνησίως, ὡς καὶ διὰ γραμμάτων δυνασθαι τῷ τὰ τοιαῦτα εὐαγγέλια
ἔχοντι τοῦ τῷ σώματι κεχωρισμένους ἀσπάζεσθαι ῥᾳδίως.

χ. ταύτῳ ρλη. ΚΑΣΤΩ, ΟΥΑΛΕΡΙΩ, ΔΙΟΦΑΝΤΗ, ΚΥ-
ειακῷ πρεσβυτέροις Αντιοχείας.

40

Καὶ ὁ γράψας, ᾧ ὁ πρεσβύτερος ὑπεπιδῶσαν τοῖς πρὸς ἡμᾶς γράμμασι, καὶ ὁ γράμ-
ματα πρὸς ἡμῶν αἰτήσας, καὶ ὁ κελεύσας ὑπογράψαι μέχρι ὑποστολῆς, ἔδειξε τοῦ ἀ-
χορέτους καὶ μανικοὺς ἡμῶν ἐρασάς. τοῦτο τὸν ἐρημίαν, ἐν ᾗ διατρίβομεν, οὐκ ἀφίησιν ἐ-
χ. ἐρημίαν ρημίᾳ φαίνεσθαι· τοῦτο τὰς ποικίλας καὶ συνεχεῖς ἡμῶν πειρατὰς ὑπομένειν. εἰ γὰρ

ἀγάπης

ἀγάπης ἴσον; οὐκ ἔστιν οὐδέν. αὕτη γὰρ ῥίζα καὶ μήτηρ καὶ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν ὅστις, ἀρετὴ πόνον οὐκ ἔχουσα, ἀρετὴ ἡδονῇ συγκεκληρωμένη, καὶ πολλῷ φέρουσα τοῖς γνησίως αὐτῷ μετιοῦσι τὸν εὐφροσύνην. Διὰ τοῦτα χάριν ὑμῖν ἴσμεν πολλήν, ὅτι οὕτω γνησίως διετηρήσατε τὸν πρὸς ἡμᾶς Διάθεσιν. καὶ ἡμεῖς γε, ὅσον περ δύναμιν, κἂν τοῖς αὐτὰ τῆς οἰκουμένης ἀπενεχθῶμεν τὰ πέρατα, κἂν εἰς ἐρημότερον τόπον χωρίον, πρὸς φέροντες ὑμᾶς ἀπίωμεν, ἐγκολάπτοντες τῇ Διανοίᾳ, καὶ τῷ ζωηρῷ σταποθέμενοι. καὶ οὔτε τῆς ὁδοῦ ὁ μῆκος, οὔτε τὸ χρόνου ὁ πλῆθος, οὔτε ὁ τῶν πρὸς αὐτὸν ἰσχὺς, ῥᾳδιουργότερον ἡμᾶς πρὸς τὸν ὑμετέραν ἐμμέλειαν πεποίηκεν· ἀλλ' ὡς χθὲς καὶ πρώην ὑμῖν συζῶμεν, μᾶλλον δὲ ὡς ἀεὶ μετ' ὑμῶν ὄντες, ὥσπερ οὖν καὶ ἐσμεν, οὕτως ὑμᾶς ἐρῶμεν καὶ φαντάζομεθα τοῖς τῆς ἀγάπης ὀφθαλμοῖς. τοιοῦτον γὰρ ὁ φίλος. οὐ διέρχεται ὁδῶν Διαστήματι, οὐ μεταίρεται ἡμερῶν πλήθει, οὐ νικᾶται θλίψεων πρὸς ἀσεισάσει· ἀλλ' εἰς ὕψος αἴρεται Διὰ πόθου, καὶ φλογὸς μιμεῖται δρόμον. καὶ τοῦτο ἴσθι μάλιστα πάντων, ὅταν καὶ φίλον μάλιστα πάντων ἐπίστασθε. διὰ καὶ σφόδρα ὑμᾶς μακαρίζομεν. εἰ γὰρ καὶ ἡμεῖς οἰκέται καὶ δοῦλοι, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐχθροὺς ὑμῖν δοὺς τῆς ἀγάπης ταύτης μείζονα τὸν ἀμοιβὴν, καὶ πολλῷ πλείονα. καὶ γὰρ οὐκ πολλοῦ τοῦ πρέποντος ἀεὶ νικᾶ τὰς ἀντιδόσεις τοῦ ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἢ λέγοντας. ἐγὼ μὲν οὖν ἐβουλόμην καὶ αὐτὰς ἕψεσιν ἰδεῖν ὑμᾶς, καὶ τῆς κατὰ πρόσωπον ἀπολαῦσαι συνουσίας, καὶ ἐμφορηθῆναι καὶ τούτου τοῦ ζώσου τῆς ἀγάπης ὑμῶν· ὅπερ ἐστὶ τοῦτο οὐκ ἔνι, οὐ δι' ὀκνον καὶ ῥᾳθυμίαν, ἀλλὰ Διὰ τὴν αἰάγκην τῆς ἐξορίας πεπεδημένα, καὶ γνώμῃ δούπερον ἡμᾶς μὴ ἀποστερήσητε πλοῦν, ἀλλὰ πέμπετε ἡμῖν νιφάδας ἐπιστολῶν, καὶ πρὸ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας δηλοῦντες. εἰ γὰρ τισὶ δοξάμενα γράμματα στενοχῶς, πολλῷ χαρπωσόμεθα τὸν πρόσκλησιν, καὶ ζῶντα ἐν ἀλλοτρίᾳ διατρίβοντες. εἰδότες οὖν ἡλίκα ἡμῖν χαρίσασθε, καὶ ἐν ὅσῃ καταστήσετε ἡμᾶς εὐφροσύνῃ, μὴ φθονήσητε τῆς τοσαύτης ἡμῖν ἡδονῆς. ὁμιλοῦντες γὰρ ὑμῶν τοῖς γράμμασιν, αὖθις ὑμᾶς ἡγησόμεθα σταυρὸν πρόσθεν, καὶ πρωϊτέραν σὺν τοῦτον τῆς προόδου ὑμῶν λιμένα τὸν φαντασίαν.

ρλθ. ΚΑΣΤΩ, ΟΥΑΛΕΡΙΩ, ΔΙΟΦΑΝΤΩ, Κυριακῷ πρεσβυτέρῳ.

Ὁ συμβαίνει τῷ χρυσίῳ βασανιζομένῳ πολλάκις ὑπὸ πυρὸς, τοῦτο καὶ ταῖς χρυσαῖς εἴωθε πρόσγίνεσθαι ψυχαῖς ὑπὸ τῶν πειρασμῶν. ἐκεῖνο τε γὰρ τὸν ὕλην λαμπροτέραν πολλῷ καὶ καθαρωτέραν ἡ τῆς φλογὸς ἀποφαίνει φύσις ὁμιλοῦσα αὐτῇ χρόνον τοσοῦτον, ὅσον αἱ ὁ τῆς τέχνης ἐπιτρέπῃ νόμος, ὅτις τε τῷ χρυσίῳ καὶ Διάνοιαν ἐοικότας δι' ἀρετῆς, χρυσίου πολλῷ φαιδροτέρους καὶ πολυτελεστέρους μᾶλλον τῆς οὐσίας ἡ τῶν ἐπαλλήλων πειρασμῶν ἐργάζεται κάμινος. διὰ δὴ τοῦτο καὶ οὐκ τοσοῦτον Διαστήματος, ὑ παυόμεθα διηνεκῶς μακαρίζοντες ὑμᾶς. εἴτε γὰρ, εἴτε σαφῶς ὅσον τῶν τοιούτων ἐπιβουλῶν ὁ κέρδος, καὶ πῶς ἡ τοῦ πρόντος βίου εὐημερία ὄνομα μόνον ὄστ' ἦν, πρᾶγματος ἔρημον, καὶ ὃ μέλλοντα ἀγαθὰ πεπηγότα, ἀκίνητα, μόνιμα, ἀθάνατα. καὶ ὑ τοῦτο μόνον ὅστι ὁ θαυμαστὸν τῆς ἀρετῆς, ὅτι ζῶντα ἡμῖν καὶ ἔπαθλα πρόκειται, ἀλλ' ὅτι καὶ πρὸ τῶν ἐπάθλων ἡ ἀγῶνες αὐτῆς ἔπαθλα γίνονται· καὶ ὑ μόνον τοῦ θεάτου λυθέντος τὰ βραβεῖα τοῖς νενικηκόσιν ἔρχεται φέρουσα, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ μέσῳ τῷ σκάμματι λαμπρεσις τοῖς ἀγωνιζομένοις πλέκει στέφανους. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος οὐκ ὅτι ταῖς ὑποδόσεσι τῶν θλίψεων χαίρει καὶ Ρωμ. γ. ὑφαίνεται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐταῖς ταῖς θλίψεσι καλλωπίζεται, οὕτω λέγων· Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν. εἶτα ἀριθμὸν ὁ ὁρμαθὸν τῶν βραβείων τῶν θλίψεων, φησὶν· Ὅτι ὑπομονὴν αὕτη τίκτει τὸν μητέρα τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἀκύ-

μανον τὸν

μαστιν λιμῶσα, τὸν δὲ γαλεπὴν ζωὸν, τῆς πέτρας ἰσχυροτέρας ἢ ἀδάμαντος τετρωτέρας, τὸν δὲ ὅπλου πάντος δυνατωτέρας, & τειχῶν ἀσφαλεστέρας. αὕτη δὲ καταρρωγῆσα δαχίμοις ἢ γλυφίοις ποιεῖ τὸν αὐτῆς ἔμφιμον, ἢ μὴ ἐπιβολῆς ἀχρώτας. οὐδενὶ γὰρ ἀφίπται τῶν τοιούτων θορυβεῖσθαι λυπηρῶν, οὐδὲ ἐπαισχύνεται· ἀλλ' ὥσπερ ἡ πέτρα ὅσῳπερ μᾶλλον ἐπὶ πλείοσι παίπτει κυμάτων, αὐτὴ μὲν ἀκλινεστέρα μᾶλλον γίνεται, οὐδὲν μικρὸν κινουμένη, τῶν δὲ προσπιπτόντων αὐτῇ ὄγκον ὑδάτων ἀφανίζει ῥᾳδίως· οὕτω δὴ καὶ ὁ δόκιμος ἐξ ἐπαινουμένης ἡδονῆς, πάσης δυσωτέρας ἔσχεν ἐπιθυμίας· ἢ δὲ δὴ θαυμαστὸν, ὅτι ἰσχυρότερος γίνεται, οὐ δι' ποιὰν κακῶν, ἀλλὰ τῷ πάσχειν κακῶν οὐ ποιοῦται ἀνάλυσιν ῥᾳδίως. ταῦτα οὐχ ὡς διομνύοις πρὸς ἡμᾶς μανθάνειν ἐπέσταλκα. οἶδα γὰρ ὑμᾶς τὸν ζωὸν, ὃν ἢ δεῖ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐπιδείξασθε. ἃ γὰρ δεῖ ῥημάτων ἐφιλοσοφήσαμεν ὑμῖν ἡμεῖς, ταῦτα ὑμεῖς δι' ὧν ἐπράξατε αἰσχηρύξατε. οὐ τοίνυν ὡς διομνύοις μανθάνειν πρὸς ἡμῶν ταῦτα ἐπέσταλκα, ἀλλ' ὅπως μᾶλλον ἐσιγήσατε χρόνον, μᾶλλον δὲ κοπὴν μακρὰν ἐσιγήσαμεν σιγὴν, ἐβουλήθην ἢ τὸν ὀπισθόλιον ἡμᾶσθαι μάχεσθαι. ἀληθεύεις δὲ ἀπὸ μονῆς ὕτω ὀπισθέλοντα ἡμαίοις ἐπί τινος ἑτέρου ἀφανίζεσθαι ἐχθροῦ, ἢ πρὸς τούτοις, δι' ὧν ὕστως αἰσθάνῃ λαμπρὸν ἢ εὔδοκιμοι; ἀλλ' οὐδὲ ἐν ταῦτα ἴσασι τῆς ἀληθείας ὁ καιρὸς, ἀλλὰ πρόσεισι περαιτέρω βρύων. Ἡ γὰρ δοκιμὴ, φησὶν, ἐλπίδα πίπτει, ἐλπίδα πρώτως ὅτι τῶν πραγμάτων ἐκβησομένων, οὐχὶ τὸν δυσθεραπεύτων ταύτην, ἢ οὐ πίνας, ἃ πολλάκις τοῖς πόνοις τοῖς πρὸς αὐτὸν κεχρημένοις οὐκ ἴσχυσε τοὺς καιροὺς ἀποδοῦναι τῶν πόνων αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τῆς ζημίας ἢ αἰσχύνης ἢ κινδύνους πρεσβεύσαι αὐτοῖς. ἀλλ' οὐκ αὐτὴ τοιαύτη, ὅπως οὐδὲ ἡ δυσθεραπεύτου. ὅπερ ἐνὶ ῥήματι δηλοῖ ὁ Παῦλος, ἔλεγε· Ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει. οὐ γὰρ δὴ μόνον οὐ ζημιοῖ τὰ τοιαῦτα ἀγωνιζόμενον, οὐδὲ οὐ μόνον καταισχύνῃ, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλείονα & πλοῦτον ἢ δόξαν αὐτῷ τῶν πόνων ἢ τῶν ἱδρώτων ἔρχεται φέρουσα. τοιαύτη γὰρ ἡ χειροδικοῦσα χεὶρ τούτων τῶν πόνων ταμία καὶ ἀμοιβάς. ταῦτα ἐπαφέσπομαι τὸ μέγιστον τῆς ὀπισθολῆς· ἀλλ' οὐ πρὸς ὑμᾶς τοὺς ὕστω σφοδροὺς ἡμῶν ἐραστάς. οὐ γὰρ ὀπισθολιμαίων γράμματων νόμῳ, ἀλλὰ δεσμῷ φιλίας, τὰ τοιαῦτα κρίνοντες, θᾶττον οἶδ' ὅτι ἢ βεβαίαν εἶναι ταύτην ἡγήσασθε τὸν ὀπισθολιῶν. ἀλλ' ὅμως εἰ ἢ βεβαία ὑμῖν εἶναι δοκεῖ, οὐ παύσομαι καὶ ταύτης ἅπαντας ὑμᾶς διδάσκων μαθεῖν· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς (οὐ γὰρ δεῖ εἰς τοῦτο ἐλθεῖν ἀπαρτήσαντος, οἴκοθεν αὐτὸ μὴ πολλῆς ἀεὶ τῆς ἀσφαλείας ἢ καταπήξαντες ἢ ὀφείλοντες) οὐδὲ δὲ ὑποπτεύειν ἡμῖν. οἶδα γὰρ ὅτι οὐδὲν εἰς τοῦτο ἑτέρου τινὸς ἡμῖν δεῖ τὸ δῶρα μισήσαντος ὑμᾶς. ἀλλὰ τίς ὁ μισθός; ὃν δῆλον ἡμῖν ποιῆσαι ὅτι σκιρτᾶτε, ὅτι χαίρετε ἢ εὐφραίνεσθε, ἢ ὅτι οὐδὲν τῶν ἐπηρεζόντων ὑμῖν πεποίηται δεινῶν, ἀλλὰ πλείονος ἡδονῆς ὑμῖν ἐπάρξεως αἱ ὀπισθουλαὶ γέγονται. ἐν γὰρ δεξιώμεθα ὀπισθολιῶν ταῦτα φέρουσαι ἡμῖν τὰ εὐαγγέλια, ἢ ἐρημίας, ἢ λιμοὺς, ἢ λοιμοὺς, & πολέμων Ἰσαυρικῶν, ἢ ἀῤῥωστίας ἁπάσης, οἷς ἅπασιν ἐκδεδόμεθα πάνυ, ἐς αἱ ἡμῖν προσκλήσεις ταὶ τοιαῦτα γράμματα, ἢ φάρμακα, & ἰατρεῖα. ἐννοοῦντες τοίνυν πλείονα ἡμῖν χαρίζεσθε, ἢ ὀπισθολιῶν προσκλήσητε, ἵνα ἡμᾶς ἢ ἐκ τοσούτου καταθημόρους σχήματος πολλῆς ἐμπλήσητε τῆς εὐφροσύνης.

ρμα. ΚΛΑΥΔΙΑΝΩ.

ΤΙ τοῦτο; ὁ θερμὸς ἡμῶν ἐραστὴς, ὁ μανικὸς, ὁ τοσαύτης πρὸς ἡμᾶς ἀποπλεύσας ἀγάπης, ὁ διηνεκῶς ἡμῖν ζωοδοτῶν, οὐδὲ γραμμῆς ἡμᾶς ἐν ὕστω χρόνῳ μακρῷ ἠξίωσας· ἀλλὰ τοὐναντίον σιγήσας σιγὴν ὕστω μακρὰν; τί ποτε ἄρα τὸ αἴτιον; ἆρα μὴ λῆ ἀποδημίαν ἐξέδωκες ἡμᾶς τῆς ἀγνοίας τῆς σῆς, ἢ ῥᾳθυμότερος πρὸς τὴν ἡμετέραν γέγονας ἀγάπην; οὐκ ἔγωγε οἶμαι. μὴ γὰρ ποτε τοῦτ' ἐγένετο ἀπὸ φιλίας ὕστω ψυχῆς ἢ θερμῆς,

μῆς τοσαύτην ἡδονὴν μεταβολήν. ἀλλ' ἆρα μὴ ἀῤῥωστία σε κατέχει; ἀλλ' οὐκ ἠδύνατο αὐτὴν ἡδονὴν κώλυμα τὸ γράφειν. ἐπεὶ οὖν ἀναστὰς τὴν αὐτὴν ἔλυσας σιγὴν καὶ τὴν αὐτὴν εἶπε τῆς σιγῆς, καὶ πέμπε ταχέως ἡμῖν ὁπισθόβιον τὴν περὶ τῆς ὑγιείας σῆς εὐαγγελιζομένην ἡμᾶς. ὕτω γὰρ τὰ μέγιστα ἡμῖν χαριῆ, καὶ " τῆς ἐρημίας πολλὴν παρέξεις παραίνεσιν, αἱ τοιαῦται διεξόδευσαι γράμματα. ἀλλὰ μὴ ῥᾳθυμήσῃς. Εἰ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ὁπισθόβιον ταύτην μοῦσαν σιγᾶν, ὅμως οὐκέτι σοι συγχωρήσω δώσομεν, ἀλλὰ γράφομεθά σε τῆς ἐσχάτης ἀγνωμοσύνης. οἶδα δ', ὅτι πάσης ἀγνωμοσύνης τοῦτο πικρότερον. 5 μέρα

ρμα. "ΚΥΘΗΡΙΩ. χ. Κυπρίω

ΗΜὲν Συνουσία ἡμῖν καὶ αὐτὴ βραχεῖα γέγονε πρὸς ὑμᾶς· ἡ δὲ σύντονον τεκμήριον ἀγάπης, μεγάλης καὶ ὑψηλῆς καὶ γνησίας. τοῖς γὰρ γνησίως ἐνδιδοῦσι φιλεῖν οὐ δεῖ εἰς τοῦτο χρόνου μακροῦ, ἀλλὰ δι' ὀλίγου βραχέος διανατόν καταρτῶσαν ὃ πολλῷ· ὅθεν καὶ ἡμῶν γέγονε καὶ γεγόναμεν ὑμῶν ἐραστὰὶ σφοδροὶ ὡς πρὸ πολλοῦ συγγενόμενοι τῷ χρόνου. ὅταν δὲ καὶ ὑποτέλλωμεν, τὰ καθ' ἡμᾶς δηλοῦντες, ὅτι τε ὑγιαίνομεν, καὶ ὡς ἡσυχίᾳ καὶ ἀπραγμοσύνῃ διάγομεν. ἴσμεν γὰρ ὅτι χαίρουσιν ταῦτα ὑμῖν ἀπαγγέλλοντες, καὶ τὰ περὶ ὑμῶν αὐτῶν γράμματα τὰ αὐτὰ ἡμῖν διαγελίζεται. ὕτω γὰρ τὰ μέγιστα δι' ὀλιγοστείας χαρίσασθε, ταῦτα ὑποτέλλοντες, ἅπερ ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν μανθάνειν.

ρμβ. ΚΥΡΙΑΚΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Ο διάκονος μου Σώπατρος, ὁ τῆς Αρμενίας ἀρχῶν, Αρμενίας ταύτης, ἐν ᾗ νῦν ἐσμεν καθημένοι, ἦρξε μὲν Αρμενίας ὡς πατήρ, ἐπεδείξατο δὲ πρὸς ἡμᾶς θεραπείαν πλείονα ἢ πατήρ. ταύτης αὐτῷ τῆς εὐνοίας ἀποδιδοὺς τὴν ἀμοιβὴν σπουδάζων τε καὶ ζητῶν, εὑρηκέναι μοι δοκῶ κομίζειν ὁδόν, τὴν μεμεμνημένην σε δι' ἀγρύπνου ψυχῆς, δι' ἧς δυνήσομαι αὐτὸν ἀμείψασθαι. πῶς δὲ τίνι τρόπῳ; υἱὸς ὑπάρχει αὐτῷ Θεοδοσίολος αὐτὸν χρόνον ἤδη πολλὸν ὄντι λόγων κτῆσιν. τοῦτον ἐὰν σπουδάσῃς μετὰ προθυμίας ἰδεῖν καὶ τῆς σοι πρεπούσης ἀγάπης, καὶ ποιήσῃς ἀπολαῦσαί τινος τῶν χρηστῶν, ὃ πολλὰ ἐσόμεθα εὐκτικότες. ποίαν δὲ τοῦτο, δι' ἣν καθίζη γνώσιμον αὐτὸν καὶ τοῖς σὸν τέλει, τοῖς καὶ σοὶ γνωρίμοις, καὶ δυναμένοις αὐτῷ τὴν ἀλλοτρίαν κρίσιν τῆς σπουδαίους ποιῆσαι. ὕτω γὰρ χαριῇ μὲν ἐκείνῳ, χαριῇ δ' ἐμοί, χαριῇ δ' σαυτῷ, ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ φιλοθέῳ πρέπον καὶ κοινὸν τῶν πνευμάτων λιμένα δεῖ τὸν παιδὸς ὠφελεῖν.

ρμγ. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΑΛΕΙΣΑ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΞΟΡΙΑΣ προς Κυριακὸν ὁπίσχοπον ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν ἐξορίᾳ.

ΦΕρε δὴ πάλιν ἀπομπλήσω σε τῆς ἀθυμίας ὃ ἔλεγες, καὶ διαπεδάσω σοῦ λογισμοὺς τὸ νέφος τοῦτο σεσιωπηκώς. τί γὰρ ὄφελος, ὀλυπῇ καὶ ἀδημονεῖς; ὅτι χαλεπὸς ὁ χειμὼν, καὶ πικρὸν τὸ ναυάγιον τὸ τῶν ἐκκλησιῶν καταλαβόν; τοῦτο οἶδα κἀγώ, καὶ σοῦδεὶς ἀντερεῖ. ἀλλ' εἰ βούλει καὶ εἰκότα σοι αἰσιαπλάτερον τῶν γινομένων, διαλαβὼν ὀρθὸν μεγαλοψύχου, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀδύσου κεφαλῆς αἰαμοχλυδομένου, τοῦ ναύτου ἀντὶ τῶν οἰάκων καὶ τῶν κωπῶν τοὺς χεῖρας τοῖς γόμοις περιπλέξαντος, καὶ τοῖς τῶν ἀμηχανούντων τὸ χειμῶνος ἀπορηθέντος, οὐκ ἐκείνοι βλέπουτος, ἀ πέλαγος, οὐ ξυνεῖσι, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν " φρομάτων χειμῶνος καὶ ὀλοφυρομένους καὶ κλαίοντας. εἰ ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῆς θαλάσσης ὕτω συμβαίνει· νεὼ δ' ὑπὲρ τῆς χ. φρουῶν

τῆς ἡμετέρας θαλάττης χείρων ὁ θόρυβος, ἢ χείρω τὰ κύματα. Ἀλλὰ βοᾷ καὶ λέγει τ δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὃς οὐ τέχνῃ ἔσβεσε τὸν χειμῶνος, ἀλλὰ νεύματι λύει τὸν ζάλον. Ἀλλ' εἰ καὶ πολλάκις παρεκάλεσας, καὶ οὐκ εἰσηκούσθης, μὴ ὀλιγωρήσῃς. " διὰ τοῦτο γὰρ τῷ Θεῷ ἔθος τὸν σωτηρίαν ἡμῶν βραδύνοντα. μὴ γὰρ οὐκ ἠδύνατο σκῦλα σοῦ τρέις παῖδας σκεύεσι λυτρώσασθαι, ἵνα μὴ εἰς τὸν κάμινον τοῦ πυρὸς ἐμπέσωσιν; ἀλλ' ὅτε " ἠχμαλωτεύθησαν, ὅτε εἰς " βαρβάροι χώραν ἀπῴκισαν, καὶ τῆς πατρῴας κληρονομίας ἐξέπεσον, καὶ βοᾷ πρώτων ἀπηγωνίασαν, καὶ οὐδὲν λοιπὸν οὐκ " ἀπελείπετο, τότε ὁ ἀληθινὸς καὶ ἀψευδὴς Θεὸς αἴσθεν τὸν θαυματουργίαν εἰργάσατο, καὶ διεσκόρπισε τὸ πῦρ ἐπὶ τὸν κάμινον τῶν Χαλδαίων· καὶ λοιπὸν σκλησία ἀδὸς ἐω ἡ κάμινος, καὶ πᾶσαν τὸν κτίσιν προσεκαλοῦντο, τά τε ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, ἀγγέλους τε καὶ δυνάμεις, καὶ οὕτω πρώτα συλλαβόμενοι ἔλεγον· Εὐλογεῖτε πρώτα τὰ ἔργα Κυρίου Ⓦ Κύριον. ὁρᾷς πῶς ἡ Δαν. γ. νζ.
ὑπομονὴ τῶν ἁγίων καὶ τὸ πῦρ εἰς δρόσον μετέβαλε, καὶ Ⓦ τύραννον ἐδυσώπησε, καὶ τῆς πάσης τῆς οἰκουμένης σκέπεται γράμματα. Μέγας ὁ Θεὸς, φησι, Σεδράκ, Μισάκ, καὶ Ἀβδεναγώ. καὶ ἰδὲ πόσην ἀποτομίαν σέβεται. Εἴ τις, φησι, λόγον εἶπε κατ' αὐτῶν, Ⓦ Δαν. γ. ζτ.
οἶκον αὐτοῦ δημεύεσθαι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ διαρπάζεσθαι. μὴ οὖν ἀθυμήσῃς, μηδὲ ὀλιγωρήσῃς. καὶ γὰρ ἐγὼ ὅτε ἐξηλαυνόμην [ἀπὸ] τῆς πόλεως, οὐδενὸς τότων οὐκ ἐφρόντιζον, ἀλλ' ἔλεγον πρὸς ἐμαυτόν· Εἰ μὲ βάλεται με ἡ βασίλισσα, ἐξορίσατω· Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. καὶ Εἰ βούλεται με τρίσαι, τρισάτω με· τ Ψαλ. κγ α.
Ησαΐαν ἔχω ὑπογραμμόν. Εἰ θέλει εἰς τὸ πέλαγος ἀκοντίσαι με, Ⓦ Ἰωνᾶν ὑπομνήσθημεν. Εἰ θέλει εἰς κάμινον ἐμβαλεῖν, οὐ τρεῖς παῖδας ἔχω τούτου πεπονθότα. εἰ με θέλει τοῖς θηρίοις βαλεῖν, Ⓦ Δανιὴλ ὑπογραμμὸν ἔχω τοῖς λέουσι βεβλημένον· ὑπομιμνήσκομαι. Εἰ θέλει με λιθάσαι, λιθασάτω με· Στέφανον ἔχω Ⓦ πρωτομάρτυρα τοῦτο πεπονθότα. Εἰ θέλει τὴν κεφαλήν μου λαβεῖν, λαβέτω· γυμνάσιον εἰς τοῦτο ἔχω Ἰωάννην Ⓦ Βαπτιστήν. Εἰ θέλει τὰ ὑπάρχοντα λαβεῖν, λαβέτω· Γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοι- Ἰωβ α κα.
λίας μητρός μου, γυμνὸς κἀπελεύσομαι. ἐμοὶ βοᾷ πάλιν ὁ ἀπόστολος, Πρόσωπον δὲ θεοῦ ὁ Θεὸς οὐ λαμβάνει· καὶ, Εἴ τι καὶ θεσπεσίοις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην. καὶ Γαλ. β ε. αι.
ὁ Δαβὶδ καθοπλίζει με λέγων, Ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐνώπιον βασιλέων, καὶ οὐκ Ψαλ. ριη. μς.
ἠσχυνόμην. πολλὰ κατ' ἐμοῦ ἐσκευάσαντο, καὶ λέγουσι ὅτι πικρὰς ἐκοινώνησε μοι ὁ φαγεῖν αὐτούς. καὶ Εἰ μὴ τοῦτο ἐποίησα, ἀδελφοῦ ὄνομά μου οὐκ ἂν βίβλου τῶν ἐπισκόπων, καὶ μὴ ἐγγεγράφειν ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως· ὅπου ἰδοὺ ἐνὸς τοιούτου ἐγὼ ἐπεφάνην, καὶ ἀποβαλεῖ με Χριστὸς ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Εἰ δ' ἅπαξ καὶ τοῦτό μοι λέγουσι καὶ φιλονεικήσῃ, καθελέτωσαν τὸν Παῦλον, ὃς μοι τὸ δόκιμον ὁλόκληρον τὸν οἶκον ἐβάπτισε· καθελέτωσαν καὶ αὖθις τὸν Χριστὸν, ὃς μοι τὸ δοκιμεῖν τοῖς ἀποστόλοις τὸν οἰκονόμον ἔδωκε. λέγουσιν ὅτι μοι γυναικὸς ἐκοιμήθη. ἀποδύσατέ μου τὸ σῶμα, καὶ θρήνησατε τὸν νέκρωσιν τῶν μελῶν μου. ἀλλὰ ταῦτα πρώτα ἐμοὶ τὸν φθόνον ἐποίησαν. ἀλλὰ πάντως λυπῇ, ἀδελφὲ Κυριακὲ, ὅτι ἐκεῖνοι Ⓦ ἡμᾶς ἐξορίσαντες ὅτι τῆς ἀληθοῦς παρρησιάζονται, καὶ πλῆθος ἀκολουθοῦσι δορυφόρων. ἀλλὰ πάλιν ὑπομνήσθητι τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου, ποῖος μὲν ἐν τῷ τῶν ἀγώνι ἐθλίβη, ποῖος δ' ἀπήλαυσε. τί ἔβλαψεν αὐτὸν ἡ πενία; οὐχὶ ὡς ἀθλητὴς καὶ νικητὴς εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραὰμ ἀπῆρεν; τί δ' ὠφέλησεν ἐκεῖνον ὁ πλοῦτος, τὸ ἐν πορφύρᾳ καὶ βύσσῳ αἰσχρὸν μόνον; πρὸς οἱ ῥαδιουργοί; πρὸς οἱ δορυφόροι; πρὸς οἱ χρυσοχάλινοι ἵπποι; πρὸς Ⓦ βδελυκτοί, ἐκ τῆς βασιλικῆς τραπέζης; καὶ ὡς λεπρὸς δεδεμένος ἀπῆγεν ἐν ᾧ μνήματι, γυμνὸν τὸν ψυχὴν ἐκ τοῦ κόσμου ἐκφέρων, καὶ κράζων κεῖθι τῇ φωνῇ, Πάτερ Λουκ. ιϛ. κδ.
Ἀβραὰμ, πέμψον Λάζαρον, ἵνα βρέξῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ, καὶ καταψύξῃ τὸν γλῶσσάν μου, διότι ὀδύνῶμαι ἐν τούτῃ τῇ φλογί; τί πάτερ καλεῖς Ⓦ Ἀβραάμ, οὐ τὸν βίον

οὐκ ἐμιμήσω; ἐκφυος πτωτα αὐ ἀδελφον εἰς ⓦ οἶκον αὐτὸ ἐξένιζε, σὺ δὲ ὑδὲ ἑνὸς πτωχὸν φεγγίδα οὐκ ἐποίησω. οὐκ ἔστι πεισθῆσαι καὶ κλαῦσαι, ὅτι ὁ τοσοῦτον πλοῦτον ἔχων σαγήνης ὕδατος ἄξιος οὐκ ἐγένετο; ὅπου γὰρ ψυχῶν οὐ μετέδωκε φ πτωχῷ, σαγήνα ὕδατος οὐ λαμβάνει. πῶ χάμψει οὐκ ἐσπάρη ἔλεος, ἦλθε τὸ θέρος, καὶ οὐκ ἐθέρισε. καὶ τοῦτο τὸ διαπυρ οἰκτιρμία, ὅτι ἐξ ἐναντίας ἐποίησε τοῦ κόλασιν τοῖς ἀσεβέσι ἐκ τοῦ" ἀντιδόσιν τοῖς δικαίοις, ἵνα βλέπωσιν ἀλλήλους, ὅπως καὶ ἀλλήλοις γνωρίζωσι. καὶ γὰρ ἕκαστος τότε μάρτυς ⓦ ἴδιον τύφλωσιν ὑπογώσεται, καὶ ἕκαστος τύραννος ⓦ ἴδιον μάρτυρα, οἳ ἐκόλασε. καὶ οὐκ ἐμὰ ῥήματα· ἀκουσον τῆς σοφίας λεγούσης· Τότε, φησὶν, ἐν παλλῇ παῤῥησίᾳ" ἑστήξεται ὁ δίκαιος κῆ πρόσωπον τῶν θλιψάντων αὐτόν. ὥσπερ γὰρ ὁ ἐν καύματι ἐκπατῶν, πίνει βύρη καθαρὰν πηλῶ τῇ δίψῃ φλεγόμενος· ἢ ὥσπερ τις λιμῷ συνεχόμενος προσκόπτει μὲ τραπέζῃ δεξάμενος ἐγγύην ἐδέσματα, προσδέ τινος ὃ δυνατώτερόν κωλύει) μὴ ἅψασθαι τοῦ ὑπὸ τὸ τραπέζης, καὶ σφοδρῶς ἔχει τὸν ὀδυνῶν καὶ τὸν κόλασιν ὅτε διψῶν, ὡς μὴ δυνάμενος τοῦ δίψαι καταβέσαι, καὶ ὁ πεινῶν, ὡς κωλυόμενος ἅπτεσθαι τῶν ἐδεσμάτων· οὕτω καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως βλέποντες τοὺς ἁγίους θυφαινομένους οἱ ἀσεβεῖς, καὶ τὴν βασιλικῆς τραπέζης ἀπολαύσαι οὐ δυνάμενοι. καὶ γὰρ ὁ ⓦ Ἀβραὰμ ὁ Θεὸς κολάσαι βουλόμενος, ἐποίησεν αὐτὸν ἐξ ἀρχῆς τοῦ προσδεῖσθαι ἐργάζεσθαι τὸν γῆν, ἵνα καθ' ἑκάστην ὥραν βλέπων ἐκεῖνο τὸ" πολυτελὲς χωρίον, ὃν ἐξῆλθεν, ἔχῃ πρὸ τοῦ τὸν ὀδυνῶν ἐν τῇ ψυχῇ. Εἰ δὲ καὶ ὧδε ἀλλήλοις μὴ ζωντυχώμεν, ἀλλ' ἐκεῖσε ὁ κωλύων ἡμᾶς τότε μετ' ἀλλήλων ἀφήγει· ἀλλὰ καὶ ὁ ὁμεθα τοῦ ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς, ὥσπερ ὁ Λάζαρος ⓦ πλούσιον, καὶ ⓓ μάρτυρες τοῦ τυφλοῦς. μὴ οὖν ἀδύμει, ἀγαπητέ, ἀλλὰ μνημόνευε τοῦ προφήτου λέγοντος, Μυκτηρισμὸν * δὺ ἀδελφοῦ μὴ φοβοῦ ἀδε, καὶ τῷ φυλισμῷ αὐτῶν μὴ πτοῦ ἀδε. ὥσπερ γὰρ ἔριον ὑπὸ σητὸς, ὕπω βρωθήσονται, καὶ ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται). κατεδύσησεν γὰρ καὶ ⓦ διαπόντιον καὶ ποντίων τῶν ἀποθνόντων, πῶς εὐθὺς ἀπὸ τῶν παραγγελιῶν αὐτῶν ἐδιώκετο, καὶ εἰς βαρβάρων χεῖρας ἀπερρίπτετο ὁ ⓦ κόσμου κατέχων ἐν τῇ χειρὶ, τύπος ἡμῖν γινόμενος τοῦ μὴ ὑπερηφανεῖν ἐν τοῖς πλεονεκτήμασι. " ἀνάμνησον δὲ πάθος τοῦ σωτῆρος, καὶ ὅσας ὕβρεις δι' ἡμᾶς ὑπέμεινεν. ⓓ μὴν γὰρ αὐτὸν Σαμαρίτης ὑπάλοιπον, ⓓ ὃ δαιμονιῶντα καὶ ληστὴν μάρτυρα καὶ ψευδοπροφήτην. ἔλεγον γὰρ, Ἰδοὺ ἀνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, καὶ, Ὅτι ἐν τῷ ἀρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. τί δὲ, ὅτε ἦγον αὐτὸν κρημνίσαι, καὶ ὅτε εἰς ὃ προσωπον αὐτοῦ ἐπτύσαν, καὶ ῥαπίσματα αὐτῷ ἐδίδοσαν; τί δὲ, ὅτε ὄξος καὶ χολὴν αὐτὸν ἐπότιζον, ὅτε τῷ καλάμῳ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔτυπτον; τί δὲ, ὅτε τὸν χλαμύδα αὐτῷ περιέπλεκον, καὶ ὅτε ἀκάνθινον αὐτὸν ἐστεφάνουν, καὶ προσέπιπτον αὐτῷ ἐμπαίζοντες καὶ πρὸ ἐδὸς χλεύης αὐτῷ ἐπάγοντες, καὶ ὅτε προσῆγον αὐτὸν ⓓ αἱμοβόροι ἐκφυοι κύνες, καὶ ὅτε ὑπὸ ὃ πάθος ἤγετο γυμνὸς, καὶ πρῶτος αὐτὸν κατέλιπον ⓓ μαθηταὶ, καὶ ὁ εἷς μὲ αὐτὸν ἠρνήσατο, εἷς δὲ προέδωκεν, ⓓ δὲ ἄλλοι ἐδραπέτευσαν, καὶ μόνος εἰστήκει γυμνὸς ἐν μέσῳ τῶν ὄχλων ἐκείνων; (ἑορτὴ γὰρ ἦν ἡ ἀπωλείας ζωὰ λυσαι τότε) καὶ ὅτε ὡς πονηρὸν ἐν μέσῳ κακούργων αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ ἀβαφος ἐκρέματο, καὶ ὅτε κατέλιπεν καὶ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἕως ὃ εἷς αὐτοῦ ἐζήτησατο ἵνα αὐτὸν θάψῃ, καὶ ὅτε ταφῆς οὐκ ἠξιώθη, καὶ ὅτε ψόγον πονηρὸν κατ' αὐτοῦ ἀπεφθέγγοντο ὅλοι οἱ μαθηταὶ, αὐτὸν ἔκλεψαν αὐτόν, καὶ οὐκ ἀνέστη· ἐταραχήθητε ὃ καὶ ἐπὶ σόλους πάλιν, ὅλη πρωτοχόλη ἐδιώκοντο, καὶ κατεκρύπτοντο ἐν ταῖς πόλεσι μὴ δυνάμενοι φανῆναι· πῶς ὁ Πέτρος προσδὲ Σίμωνι τῷ βυρσεῖ κατεκρύπτετο, καὶ ὁ Παῦλος προσδὲ τῇ πορφυρεσπωλίσῃ γυναικί· ὅτι οὐκ εἶχον προσδὲ τοῖς πλουσίοις παῤῥησίαν. ἀλλ' ὕστερον πρῶτα" ὁμαλὰ ἐγένετο αὐτοῖς. ὕπω γὰρ σὺ, ἀδελφέ, νῦν μὴ ἀθυμήσῃς. ἤκουσα γὰρ καὶ ἐγὼ πολλὰ" ἔρασκόν σκεύη, οἳ σκάθησαν ἡ βασίλισσα ἐν ᾧ θεάτρῳ, ὅτι ἐθλιψε τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐμὲ πλήθους, μὴ" θελήσαντας αὐτῷ κοινωνῆσαι. πολλοὶ δὲ αὐτῶν δι' ἐμὲ καὶ ἐν τῇ φυλακῇ ἀπέθανον. ὁ γὰρ προ-

βατοσχήμος

Σοφ. ε. α.

Ησ. ρα. ζ.

Λευκ. ζ. λδ. Ματθ. θ. λδ.

κ. αὐ ἀπωπ

κ. σωώ

κ. σαθήσ

κ. ἰδιοζ

κ. πολυτ

* καὶ χλαμυδόν

κ. αὐ αμὴ ὄντα

κ. μία

κ. λία

κ. τῳ

κ. σία

κ. πότε

κ. πίνε

κ. δ' καὶ

κ. ὁμαλ

Νεκτικὰ

Καὶ ὁ μὲν ἔξωθεν τοῖχος λύκος, ὁ δὲ ἔσωθεν μὴ ἔχων ὅπισθεν, μοιχὸς ὑπάρχων· ὡς γὰρ ἡ γυνὴ μοιχὴς χρηματίζει, ἡ ζώντος τοῦ ἀνδρὸς ἑτέρῳ ἀνδρὶ συναφθεῖσα, ὅτῳ καὶ ἔστι μοιχός ἐστιν, οὐ σαρκὸς, ἀλλὰ πνεύματος. ζώντος γὰρ ἐμοῦ ἥρπασέ μου Ⓦ θρόνον τῆς ἐκκλησίας. ἃ δὲ ταῦτά σοι ἐπέσχεθλα ἀπὸ Κυκλάδων τῆς Κιλικίας, ὅπου ἐκέλευσαν ἡμᾶς ἡ βασίλισσα ὁδοιδῆναι. πολλαὶ γὰ θλίψεις καὶ τὴν ὁδὸν συνώτησαν ἡμῖν, ἀλλ' οὐδενὸς ἐφεσπίσαμεν. ὅτε δὲ ἤλθομεν πρὸς τὴν χώραν τῶν Καππαδόκων, καὶ εἰς τὴν Ταυρικιλικίαν, πολλοὶ προεστῶτες ἡμῶν συνώτων πατέρων ἁγίων ἀνδρῶν, οἱ μὲν ἀπὸ μοναχῶν καὶ παρθένων, καὶ ἀθανάτους πηγὰς τῶν δακρύων ἐκχέοντες, καὶ ἔκλαιον σφόδρα θεωροῦντες ἡμᾶς ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ ἀπερχομένους, καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτούς· συμφέρει ἵνα ὁ ἥλιος συνέχλε καὶ ἀκτῖνας αὐτοῦ, ἢ ἵνα τὸ σῶμα Ἰωάννου ἐσιώπησε. ταῦτά με ἐθορύβησε καὶ ἐθλιψεν, ὅπως ἔβλεπον πάντας κλαίοντας πρὸ ἐμοῦ· ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων, ὅσα δὲ συνέβη μοι, φροντίδα οὐκ ἐποίησα. πάντων δὲ ἡμᾶς ἐδοξιώσατο ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ταύτης, καὶ πολλῷ ἀγάπῃ συνεδείξατο εἰς ἡμᾶς· ὥστε, εἰ δυνατὸν, καὶ Ⓦ θρόνον αὐτοῦ παρεχώρησεν ἡμῖν, εἰ μὴ Ⓦ ὄφελον ἐφυλαξάμην. διόμην καὶ δυσωπῶ καὶ τῶν γονάτων ἅπτομαι τῶν σῶν, ἀπόρριψον τὸ πένθος τῆς ἀθυμίας σου, ὑπὲρ ἡμῶν μείναι ἔχων πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ δυσωπῆσαι ἡμῖν εὐδακλήσιαν.

ρμθ. ΚΥΡΙΑΚΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Ταῦτα αἰσχρὰ, ταῦτα φορτικὰ οἶδα, καὶ καὶ σκιαὶ ἀπολογίας ἔχει· ἐν τῇ τοσαύτῃ ἀθυμίᾳ, ἐν ὅτῳ χρόνῳ μακρῷ, ἐν τοσούτῳ θορύβῳ καὶ ταραχῇ, ἐν τοσαύτῃ συντελείᾳ καὶ ταλαιπωρίᾳ καθεστώτων ἡμῶν, οὐδὲ ἅπαξ ὤφθης ἡμῖν κατεδίξω· ἀλλ' ἡμᾶς μὲν καὶ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ πολλάκις ἀπεσάλκαμεν, σὺ δὲ σιγᾷς χρόνον ὅτῳ μακρὸν, καὶ νομίζεις δὲ τυχεῖν ἡμαρτηκέναι ἁμάρτημα· ὅτως ἀγνώμων πρὸς ἡμᾶς γεγένησαι, ἐμὲ εἰς πολλὴν ἀποσείλη κατέσησας. οὐδὲ γὰρ δυνάμην τῆς σιγῆς τοῦ αἰτίου εὑρεῖν, ὅτῳ συνοίσω σε τοῦ θερμοῦ ἀγάπου καὶ γνησίας, ἣν ἀεὶ πρὸς ἡμᾶς ἐπεδείξω. ὅτι γὰρ ῥᾳθυμίαν λογίσασθαί ἔχω (οἶδα γὰρ σε τοῦ ἀγρυπνον ψυχὴν) ὅτε δειλίαν (οἶδα γὰρ σε τοῦ ἀνδρείου) ὅτε ὄκνον (οἶδα γὰρ σε ὃ διεγνωκότα καὶ ἐπιτελεῖς) ἀλλ' οὐδὲ ἀρρωστίαν. κρίνεις οὐδὲ αὐτὴ ἰσθμὴ ἵνα σε κωλύσαι. πολλὰ ἀλλὰ μανθάνω πρὸς τῶν ἐκ Θεοῦ ἐρχομένων, ὅτι ὑγιαίνεις καὶ ἔῤῥωσαι. τί οὖν ἐστὶ ὃ αἴτιον, εἰπεῖν οὐκ ἔχω, ἀλλ' ἓν μόνον, ἀλγῶ καὶ ὀδυνῶμαι. πρόσθες εἶναι ποίησον, ὥστε ἀπαλλάξαι ἡμᾶς καὶ τῆς λύπης καὶ τοῦ Διαπορεῖν. ἐπεὶ εἰ καὶ μὴ τὰ κράμματα ταῦτα μὴ μὴ πολλοῦ τοῦ κρίνεις ἡμῖν βουληθείης ὅπως ἡμᾶς ἔχθης λυπῆσαι, ὡς πολλοῦ δεηθῶσι χρόνου εἰς ὃ θεραπεῦσαι ἡμῶν τὴν ἀθυμίαν.

ρμι. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Τῇ τεταρτῃ τοῦ παρόντος μηνὸς μέλλων ἀπὸ τῆς Νικαίας ἐξορμᾶν, ταῦτα Διαπέμπομαί σοι γράμματα πρὸς τὸν Ζηνὸν θεοσέβειαν, παράκλησιν, ὅπερ ἀεὶ παρακαλῶν οὐκ ἐπαυσάμην, καὶ σκληρότερος τοῦ νῦν κατέχοντος γέγονεν ὁ χειμὼν, καὶ μείζονα τὰ κύματα, μὴ δύναμαι σοῦ τὰ σαυτοῦ σπουδαιοῦν τὰ εἰς τὸν οἰκονομίαν, ἧς ἐξ ἀρχῆς ἤρξω· λέγω δὴ τοῦ ἐλλιπισμοῦ τοῦ καθαίρεσιν, τῶν ἐκκλησιῶν καὶ οἰκοδομὰς, τῶν ψυχῶν τοῦ ὠφελεῖσθαι· μηδέ σε ὕπνον ποιείτω τῶν πραγμάτων ἡ δυσχολία. οὐδὲ γὰρ κυβερνήτης ὁ πέλαγος ὁρῶν χειμάζομενον καὶ Διανιστάμενον, ἀποχήσεται τῶν οἰάκων· ἀλλ' οὐδὲ ἰατρὸς Ⓦ κάμνοντα βλέπων τῇ νόσῳ κατακλυζόμενον ἀναχωρήσει τῆς θεραπείας, ἀλλὰ τότε μάλιστα ἕκαστος τούτων τῇ τέχνῃ χρήσεται. καὶ σὺ τοίνυν, δέσποτά μου ἐλεημόνιστε καὶ βελτιέστατε, πολλῇ νῦν χρήσαι

χρήσαι τῇ προθυμίᾳ, μηδὲ ὕστερον ποιείτω σε τὰ συμβαίνοντα. οὐ γὰρ ὑπὲρ ὧν πάσχουσιν ἡμᾶς ἕτεροι κακῶς λέγειν δώσομεν, ἀλλὰ καὶ μισθὸν ληψόμεθα. εἰ δὲ αὖ τὰ περὶ ἑαυτῶν μὴ εἰσπέγκαμεν, ἀλλὰ ῥᾳθυμήσαμεν, οὐδὲν εἰς τοῦτο ἡμῶν προήσεται ὁ τῶν προκαλούμενος θόρυβος. ἐπεὶ καὶ Παῦλος δεσμωτήριον οἶκον καὶ τὰ ξύλα προσδεδεμένος τὰ ἑαυτοῦ ἐποίει, καὶ Ἰωνᾶς ἐν τῇ γαστρὶ τοῦ θαλασσίου θηρὸς φερόμενος, καὶ οἱ τρεῖς παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ βαπτιζόμενοι, καὶ οὐδὲν τούτων τὰ ποικίλα δεσμωτήρια ταῦτα ῥᾳθυμότερον πεποίηκε. ταῦτ' οὖν ἐννοῶν, δέσποτά μου, καὶ Φοινίκης, καὶ Ἀραβίας, καὶ τῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν μὴ παύσῃ φρουρίζων ἐκκλησίαν, εἰδὼς ὅτι πλείονα λήψῃ μισθὸν, ὅσῳ τοσούτων ὄντων τῶν κωλυμάτων τὰ πολλὰ σαυτοῦ εἰσφέρεις· καὶ γράφειν ἡμῖν συνεχῶς μὴ κάτοκνει, ἀλλὰ καὶ πυκνότατα. ὡς γὰρ ἔγνωμεν ἡμεῖς, οὐκέτι εἰς Σεβάστειαν, ἀλλ' εἰς τὴν Κουκουσὸν ἐκελεύσθη μόνον ἀπελθεῖν, ὅπου σοι καὶ βουλόμενον ὑπεξέλλειν ἡμῖν. γράφε τοίνυν ἡμῖν, πόσαι τὰ ἐκκλησίαι ἐπ' ἔτος ὡκοδομήθησαν, καὶ τίνες ἄνδρες ἅγιοι μετέστησαν εἰς τὴν Φοινίκην, καὶ εἴ τις πλείων γέγονε περικοπή. καὶ γὰρ ἀπὸ Νικαίας θύρων ὅλα μοναζόντα ἐγκεκλεισμένον, ἔπεισα αὖθις ἐλθεῖν πρὸς τὸν ζῶν θύλακείδην, καὶ ἀπελθὼν εἰς τὴν Φοινίκην. εἰ πολλαχοῦ οὖν, δηλώσαί μοι σπούδασον. τὸν Σθαμμῶνος ἕνεκεν, χωρίου τοῦ καλουμένου Τύρου χειμάρρου, τοῦ κατὰ τῆς αἱρέσεως τῶν Μαρκιωνιστῶν πολιορκουμένου ἡμῖν διειλεγμένος οἷς ἐχρῆν, καὶ παρθησιακῶς ὃ πρῶν, ἀλλ' ἔφθην ἐκβληθείς. εἰ τοίνυν μάθοις καὶ κύριόν μου Κυριακὸν ὑπάρχοντα ὑπὲρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως βασιλεύειν, ὑπῆρχεν αὐτῷ ταύτης ἕνεκεν τῆς κατορθώσεως, καὶ ὃ πρῶν δοῦναι δυνήσεται. πρώτας, καὶ μάλιστα τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν παῤῥησίαν ἔχοντας παρακάλει πολλὴν κεκρᾶσθαι τῇ εὐχῇ, πολλὴν τὴν ἐκτένειαν, ὥστε ὃ τῆς οἰκουμένης τόνον ναυάγιον παύσασθαι. ἀφόρητα γὰρ καὶ τὴν Ἀσίαν κατέλαβε κακὰ, καὶ ἑτέρας δὲ πόλεις καὶ ἐκκλησίας· ἅπερ, ἵνα μὴ δοκῶ διενοχλεῖν, ἀφεὶς ὃ καθ' ἕκαστον λέγειν, ἓν μόνον ἐρῶ, ὅτι εὐχῶν πολλῶν χρεία καὶ δεήσεων ἐκτενῶν.

ρμς. Ἀ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΩ.

Θαύμασα πῶς οὕτω σφοδρὸς ἡμῶν ὢν ἐραστὴς, καὶ πρώτα καὶ ποιῶν καὶ λέγων ὑπὲρ ἡμῶν καὶ πάσχων προεκθυμούμενος (οὐδὲν γὰρ ἡμᾶς ἔλαθεν. οὐδὲ γὰρ ἐνὶ φιλοῦντα γνησίως λαθεῖν) οὐδὲ ἅπαξ ἡμῖν ἐπέστειλας, οὐδὲ ταῦτα πλησίον ἐλθοῦσιν ὑμῶν, καὶ τὸ πρέσβυ μοι καὶ συνδοξότατον ἀδελφοῦ Λιβανίου συνοῦντα ἀφικομένου. καὶ ταῦτα οὐκ ἐγκαλῶ, ἀλλ' ἀλγῶν λέγω. ὅπου γὰρ σφόδρα ἀγάπημαι παρὰ τοῦ εὐλαβείᾳ ὑμῶν, διὰ ἕτερον μὲν οὐδὲν, ὅτι δέ σοι τῆς ψυχῆς μέλει τῆς σῆς μετὰ πάσης σπουδῆς, καὶ λιμένι· εἰ κοινὸς τῶν ἐν ἀνάγκαις ὄντων, πενίᾳ λύων, χειρίᾳ διορθούμενος, ὀρφανίᾳ συνέχων, κοινὸς πατὴρ ἁπάντων ὤν, τούτου χάριν σφόδρα σου ἐρῶ, καὶ γράμματα συνεχῆ παρὰ τῆς σῆς βουλήσεως δέχεσθαι ἐπιθυμῶ. δίδου δὴ τοίνυν ἡμῖν τοῦτο χάριν, καὶ ἐμπλησον ἡμῶν τὴν ἐπιθυμίαν. οὐ γὰρ τὴν τυχοῦσαν καρπωσόμεθα παράκλησιν, καὶ ταῦτα ἐν ἐρημίᾳ διατρίβοντες, ἀν' τῆς ποθεινῆς σου καὶ ψυχῆς καὶ χειρὸς δεξώμεθα γράμματα τὰ περὶ τῆς σῆς ἀπαγγέλοντα ὑγιείας καὶ τοῦ οἴκου σου πάντος.

ρμζ. ΛΕ.

ρμζ. ΛΕΟΝΤΙΩ.

ΤΗς μὲν πόλεως ὑμῶν ἀπελαθήμεθα, τῆς δὲ ἀγάπης σου οὐκ ἀπελαλάμθα. Ὃ μὲν γὰρ ἐφ' ἑτέροις ἔχειτο, Ὃ μένειν αὐτόθι, ἢ ἐκβάλλεσθαι· Ὃ δή, ἐφ' ἡμῖν. διὰ τοῦτὸ ἡμᾶς αὖθις ἀφελέσθαι δυνήσεται· ἀλλ' ὅπου περ ἂν ἀπίωμεν, πάντα χοῦ προσφερόμθα σου Ὃ μέλι τῆς ἀγάπης, καὶ ἐντευφωλόμθα τῇ μνήμῃ τῆς εὐγλωσσίας τῆς σῆς, ⓦ ἐρωτά σε ⓦ πρὸς ἡμᾶς, τὸν ἀποστολικὸν, τὸν ζωσέσιν, τὸν φιλοφρεσύνιον, τὸν φιλοξενίαν, καὶ ἄλλα πάντα ζωγραφοῦντες, καὶ τὸν εἰκόνα διαπλάττοντες τῆς σῆς ἀρετῆς. ἐπεὶ δὲ οὕτως ἡμᾶς εἶλες καὶ ἐκφρώσω, ὡς ἐκ τῆς πλουσίας σε σφόδρα ἐπιθυμεῖν, τοῦτο δὲ οὐκ ἐνὶ γλωσσῶν, τὸν ἀπὸ τῶν γραμμάτων πρέχε παραμυθίαν ἡμῖν. δυνήσῃ γὰρ τῇ πυκνότητι τῶν ἐπιστολῶν σοφίσασθαι τὸν ἐκ τῆς πλησίας ἡδονὴν, τοσαύτην κενοσπουδίαν ζωσέσει.

ρμη. ΛΟΥΚΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

χ. Λευκίῳ

ΕΙ καὶ πολλῷ τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ διεσπάκαμεν τῆς βλασφείας τῆς σῆς, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔλαθεν ἡμᾶς Ὃ μισοπόνηρόν σε τῆς γνώμης, καὶ πῶς ἠλέγξασε ἐπὶ τοῖς τηλικαῦτα πλημμελήμασι, καὶ τοσούτων σκανδάλων ἐμπλήσασι τὴν οἰκουμένην. Διὰ τοῦτό σοι χαρίζεται ὁμολογοῦμεν, καὶ θαυμάζοντές σε καὶ μακαρίζοντες ἀπαύστως, ὅτι σὺ τοσούτῳ φορυτῷ καὶ βόρβορῳ τοσούτων καὶ κρημνῶν φερομένων καὶ σκοπέλων, οὐδὲ τὸν ὀρθὸν ἐδὸν οὐκ ἐπαύσω βαδίζων, αἰτιώμενός τε τὰ γεγενημένα, ἀποστρεφόμενός τε τοὺς ἐργαζομένους, ὡς σοὶ πρέπον ἐστί. διὰ δὴ καὶ πάντα καλοῦμεν ὑπομένειν τὴν καλὴν ταύτην παρρησίαν, καὶ μείζονα ὑποδέχεσθαι ⓦ ζῆλον. οἶδα γὰρ ἡλίκης ὑμῖν ἔσται ὁ μισθός, οἷα τὰ βραβεῖα, πηλίκοι ⓖ στέφανοι, ὅταν τοσούτων ὀργῶν τῶν παροξυνθέντων αὖθις τὸ σκληρὸν φέρησθε, μεγίστην τοῖς πλουσίοις καχοῖς" ἐντεῦθεν δίδοντες τὴν δίκην. ὅπου γὰρ, εἰ βουληθείητε σῖγα γενναίως, καὶ ὀλίγοι ⓦ ἀρκοῦμεν ἦτε, πλείστοι τῶν πλειόνων τῶν ὑπὲρ κακίας καλλωπιζομένων, οὐδὲν ἀντέρρ. ἀρετὴς γὰρ ἰσχυρότερον οὐδέν, ἢ τὰ τοιαῦτα ζητῶ, ἃ τοιχίζει τὰς ἐκκλησίας. ἔχοντες τοίνυν τὴν γνώμην ἀρκοῦσαν ὑμῖν εἰς τὸ πολλὰ τῶν θεοῦ ῥοπὴν "ὑπερτείνεσθαι, καὶ πρὸ ἑαυτῶν εἰσενεγκεῖν τῶν καλῶν τοῦτο, τεῖχος μέγιστον ταῖς πάντα χοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίαις διὰ τῆς γνώμης ταύτης γενόμενοι.

χ. ἐντεῦθεν

χ. ὑπερτείνεσθαι

ρμθ. ΜΑΓΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

χ. Μαίῳ

ΕΙ καὶ αὖθις ἡμῖν οὐκ ἐπέσαλχας, καίτοι τῶν κυρίων μου τῶν "πρεσβυτέρων τοῦτο γεγραμμένων, ἀλλ' ἡμᾶς τῆς τε ἀνωθεν σε φιλίας μεμνημένοι, καὶ τὸν τῶν ἔργων σου θαυμάζοντες ὑπερκείμενον, καὶ τὸν τῆς ψυχῆς ἀνδρείαν, εἰδότες ὃ καὶ Ὃ φίλτρον, ὃ ἀεὶ σοὶ ἡμᾶς ἐπιδείξω, σπεύδομεν τοῖς σοῖς τὸν σὸν ἐρημέλειαν ἐπιπηδήσαντα γράμμασι, χαρίτας τέ σοι ὁμολογοῦντες τῆς ἀγαθέσεως, ἣν σοὶ ἡμᾶς ὑπεδείκνυσαν (οὐ γὰρ ἔλαθεν ἡμᾶς τοῦτο, καίτοιγε οὐκ τοσοῦτο καὶ τηλικοῦτος ἀφεστήκαμεν) καὶ σοὶ καλοῦντες, ἵνα καὶ ὀξῆ, καὶ γράφειν ἡμῖν συνεχῶς, καὶ τὰ σοὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς" εὐαγγελίσασθαι. ὅταν γὰρ ἀκούσωμεν σοῦ σφοδροὺς ἡμᾶς ἐρασάς, καὶ γενναίως οὕτω καὶ διεγηγερμένους,

χ. ἐλθεῖν

νήφοντάς τε καὶ ἐγρηγορότας πρὸς τὸν τῶν ἐκκλησιῶν προστάτην, ἐν ὑγιείᾳ " διάγειν πολλῇ δοκοῦμεν, καὶ ἀστεῖον καρπούμεθα τὸν τῆς ἐκκλησίας. Τοιοῦτ' οὖν εἰδὼς, δίκαιος μὲν πάντως καὶ βούλεσθε, μὴ κατόκνει συνεχῶς τοιοῦτ' ἡμῖν διλέγειν πολλὰ καὶ ἀστεῖα. οὕτω γὰρ καὶ πρὸς αὐτὰς ἀπενεχθῶμεν τὰς οἰκουμενικὰς ταύτας ἐφόδους, πολλὴν καρπωσόμενα τὴν τῆς μισθοῦ, τοιούτους συνεχῶς ἀποδεικνύοντες τοὺς τῆς ἐκκλησίας. 5

ργ. ΜΑΛΧΩ.

Μήτε ἀθυμεῖ, μήτε ἀμπρίας λογίζου τὴν καλλίστην ἀποδημίαν τῆς μακαρίας θυγατρός σου. Εἰς γὰρ ἀκύμαντον κατέπλευσε λιμένα, καὶ πρὸς ζωὴν ἦλθε μηκέτι πτέρυγας ἔχουσαν· καὶ τὰ μὲν πρόσφατα βίου κυμάτων ἀπαλλαγεῖσα, ἔσπευδε τὰς πτέρυγας, ὅσα συνήγαγεν ἀγαθὰ, ὥσπερ ἐν ἀσύλῳ λοιπὸν ἔχουσα θησαυρῷ. καὶ δεῖ χαίρειν ἐπὶ τούτων, καὶ σκιρτᾶν, καὶ βυφαίνεσθαι, ὅτι τὴν ἐκείνης ψυχὴν καθάπερ γεωργὸς ἄρτιος καρπὸν ὡρίμοις τοῖς κοινοῖς πάντων πρέσησας διαστήσῃ. Ταῦτα, καὶ τὰ ἐκ τῶν τοιούτων λογισμῶν " ὀπτήσεις φάρμακα καὶ σαυτῷ, καὶ τῇ κυρίᾳ μου τῇ κοσμιωτάτῃ μητρὶ αὐτῆς, πλεόναζε γὰρ τούτων ἀποκείμενον ὑμῖν μισθόν· ἵνα μὴ μόνον τῆς καλλίστης δυάδος ἦτε, ἀλλὰ καὶ τῆς τρόπου καὶ βιωτικείστως συνεχῶς τὴν καλλίστην ταύτην ἀποδημίαν, πολλὴν ἀπολαβόντες τὴν φιλοθέου θεοῦ λαβόντες τὴν ἀντίδοσιν.

ργα. ΜΑΞΙΜΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Οταν σκοπῶ σου τοὺς πόνους ὑμῶν καὶ σου ἱδρῶτας σου ὅτι μακρῷ χρόνῳ γεγυμνώκατε, καὶ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ καὶ μεγίστην καρποῦσθαι ἀπόκλησιν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πέπονθα παρανόμως, τὴν ὑμετέραν ἀγάπην τὴν οὕτω θερμὴν καὶ γνησίαν, τὴν προθυμίαν τὴν εἰλικρινῆ, τὴν ἀκριβείαν τὴν περὶ τῆς διορθώσεως τῶν γεγυμνωμένων τὴν ὀπτηταμένην, μείζονα ἔσχον τὴν θλῖψιν. καὶ γὰρ οὐχ ἡ τυχοῦσα γέγονέ μοι τὴν ψυχὴν ὁ λογίζεσθαι, ὅτι οὐ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος ὄχλος πάσης, οὐχ ἑωρακότες ἡμᾶς ποτε, οὐκ ὀφθέντες πρὸ ἡμῶν, καὶ λόγων ἡμῖν κοινωνήσαντες, ἀναθέον ἐπὶ τῆς τὴν ἀποδημίας τῶν τολμηθέντων κινηθέντες τοσαύτην ἐπεδείξασθε περὶ ἡμᾶς ἀγάπην, ὅσην πατέρες περὶ παῖδας· μᾶλλον δὲ καὶ πατέρας ἀπεκρύψατε τὴν τοσαύτην κηδεμονίαν. Διὰ ταῦτα χαρίζεται ὑμῖν ἴσμεν τὴν βλασφημίαν, θαυμάζομεν, μακαρίζομεν, ἀποκαλοῦμεν ὑμᾶς αὐτοὺς τὰ ἑαυτῶν " μιμήσασθαι, καὶ ἵνα ὀξὺ ἐχρῆς ἐπεδείξασθε προθυμίαν, τοῦτον εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ γὰρ μηδὲν ἧττον πλέον εἰς διόρθωσιν τῶν γεγυμνωμένων, οὐ μικρὰ ἀποκλησις ἡμῖν, ὅπερ ἔφθην εἰπών, τοσαύτης ἀπολελαυκόσι καὶ ἀπολαύουσι τὴν τῆς μισοπόνου τῆς μητέρας, [τῆς] ἀγάπης.

ργβ. " ΜΑΡΗ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Καὶ μοίκα προθυμία εἶχεν ὁ χειμὼν ὁ τὴν ἐκκλησίαν διασαλεύσας, οὐκ ἔλαθεν ἡμᾶς ὃ ὀρθὸν καὶ ἀποδεικτικὸν σου τῆς γνώμης· καὶ νῦν ὄ, ὅτε ἠυξήθη τὰ κακὰ, ἔγνωμεν πάλιν τὴν βλασφημίαν τὴν σὴν τοῖς αὐξοῖς ὀπτηθύσαν. διὰ καὶ οὐκ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος διασπάσματος, καὶ τὴν ὀφθαλμόν σοι προσορῶσιν, καὶ μακαρίζομεν καὶ θαυμάζομεν, ὅτι τὴν πλοῦτον ἑαυτοῦ καταχρησαμένων οἷς εἰς τὰς ἐκκλησίας πρωτόμησαν, αὐτὸς τὴν σφόδρα τοῖς ἄλλοις ἦλθες ὁδὸν, τοὺς τε τοιοῦτα τολμήσαντας ἀποστρεφόμενος, καὶ ὀπτὴ τῆς σοι πρεπούσης μέτρων ἐλευθερίας. συνοῶν τοίνυν ἡλίκην τὴν κατορθώματος τοῦτο τὸ μέγεθος,

γένος, καὶ ὃ μὴ ξυναπαλλάττειν τοῖς ποιηρυομένοις, ἐς ὅπη ὁδὸς ἔσται καὶ παροίμια τῆς τῶν κακῶν διορθώσεως ἡ ἀπόκρισις ὑμῖν αὕτη γνώμη καὶ ἀκλινὴς, αὐτός τε, ὡς σοι πρέπον ἐστὶ, ξυνάγων γνησίως παρακαλέσητε, ἄλλους τε ἄλλοις, ὡς ἂν οἷός τε ἦς, ἀλείφειν. ὅτῳ γὰρ ἀρκέσει εἰς συμμαχίαν ἡμῖν αὐτὴ ἡ παρθένος, τῷ Θεοῦ τοῦ γνώμην ὑμῶν ἀποδεξαμένῳ τοῦ σὺν τοσαύτῃ συγχύσει τὰ ὀρθὰ ἐλομένοις, καὶ τοῦ πρὸ ἑαυτῆς προέχοντος ῥοπέων.

ριζ. ΜΑΡΙΑΝΩ.

χὴν δὲ πάντων Τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις ἁδὺ ὃ ἔαρ, ὅτι τοῦ ὄμμι τῆς γῆς ἀνθεσι καλλωπίζεται, καὶ πόντια δείκνυσι λειμῶνας· ἐμοὶ δὲ, ὅτι καὶ τοῖς ἀνθεσι τοῖς ἐμοῖς συγγίνεται διὰ χαμαιπετῆ δυσκολίαν προέχει πολλῶν. ἐβουλόμην μὲν γὰρ καὶ αὐτοῖς ὀφθῆναι ὑμᾶς θεωρόν· ὅπερ οὐ τῦτο ὄφελος, ὅταν ἐνὶ μὴ πολλῆς ποιεῖ τῆς παρθενείας διὰ χαμαιπετῆ ὑμῖν ὁμιλῶν. καὶ γὰρ ὕτω ναῦται καὶ πλωτῆρες μᾶλλον ἡδονῆς ἕνεκα θαλαττίοις τέμνουσι νῶτα ἐκείνης τῦ ἔτους τῆς ὥρας ὑπισάσης, ὡς ἐγὼ κάλαμον καὶ χάρτην καὶ μέλαν μεταχειζόμενος, μέλλων ὑπιέναι ὑμῶν τὴν ἐρημίαν. διὰ μὲν γὰρ τῦ χάους κατέχον τὰ κρυπτὰ πάντα πηγνύντος καὶ τῆς ἀφάτου χιόνος ἐκ ὁδοὶ ἀποτηχούσης, ὅτε ἔξωθεν ἦς ἡμῖν ὑπιχωριάζειν ἐνῆν χάρτου, ὅτε ἐντῦθεν αἰσχύνη. διὰ δὲ καὶ ἡμᾶς, καθάπερ ἐν δεσμωτηρίῳ τοῖς ἐντῦθα δώματίοις καθήμενοι, καὶ ὥσπερ τινὶ γλωσσοπέδῃ κατεχόμενοι, τῇ τῶν γραμματηφόρων ἀπορίᾳ, ἐκ ἀνόντες τοῦ μεγέθους ἐπιγήσασθαι σιγῇ. ὅπερ οὖν λοιπὸν ἀνέῳξε μὲν λεωφόρους τῆς χ. ὦν ὁδοιπορίας ὁ χαμαιπετὴς, καὶ ἡμῖν τὰ δεσμὰ τῆς γλώσσης ἔλυσε, τὸ "ζῆν ἡμῖν παρεσκύτερον ἐντῦθεν ἀνασῴσαντες ἀπεσάλπισμεν πρὸς τοῦ ὑμετέρου βούλευμα, ἐπισόμενοι τὰ περὶ τῆς ὑγιείας ὑμῶν. δεξάμενος τοίνυν αὖθις, δέσποτα μεγαλοπρεπέστατε, καθὼς σοι πρέπον ἐστὶ, καὶ ἰδὼν μὴ τῆς ἐκ πρεπούσης ἀγάπης, ἰσίνα αἰ ἐπιμιξίαι, καὶ περὶ τῆς ὑγιείας σε δηλώσαι ἡμῖν παρακαλέσητε. οἶδα γὰρ ὅπως ἡμῖν περιεπούδασεν περὶ ταύτης μαθόντι.

ρπζ. ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΩ.

ΜΑκρὰν μὲν ἐσιγήσαμεν ἀμφότεροι σιγὴν πρὸς ἀλλήλους, τῆς δὲ ἀγάπης σε τῆς ἀρχαίας καὶ γνησίας ἐκείνης οὐκ ἐπιλελήσμεθα, ἀλλ' ἀκμάζουσαν αὐτοῦ διατηροῦμεν, καὶ ὅσον δύναμαι ἀπίσω, αὐτοῦ προφέρομεν, μείζω ἐντῦθεν καρπούμενοι τοῦ παρόντος. διὸ καὶ νῦν ἐπιτυχόντες τῶν πρὸς τοῦ σοῦ ἀνδρὸς ἀφικνουμένων, τοῦ τε ὀφειλομένου ἀποδιδόαμεν πρόσρησιν, καὶ δηλοῦμεν, ὅπι καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀπενεχθῶμεν τῆς οἰκουμένης ἕνεκα ἐφαπτὰς, ἔχοντές σε ἄπιμεν ἐν διανοίᾳ ἐγκεχαλαμμένον ἡμῶν ταῖς ψυχαῖς. ἀλλ' ὅπερ τοῖς ὕτω διακειμένοις οὐ τὸ χαίρειν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ δέχεσθαι χάριτα παρὰ τῶν οὕτω φιλουμένων πολλοῦ φέρει τοῦ ἡδονῆς, διπλασίασον ἡμῖν τοῦ βούλευσιν, δέσποτα τιμιώτατε, καὶ ἰσίνα αἰ ὄζῃ, χάριτος ξυνεχῶς ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς δηλῶν. οἶδα γὰρ ὅπως ἡμῖν περιεπούδασεν ταῦτα μαθόντι, καὶ ὅσον καὶ ἀλλοτρίᾳ διατρίβοντες ἐντῦθεν καρπωσόμεθα τοῦ παρόντος.

ρνε. ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΩ.

χ. ἀπηνεχ. ΕΙς μὲν αὖθις ὃ πολύτων ἐρημότατον χωρίον "ἀπήνθημεν τοῦ Κουκουσόν· πλοῦ ὄντα τοῦ ἀγάπην ὑμῶν τῶν φιλούντων ἡμᾶς ἐποησόμενον, μείζω καρπωσόμενα παρόντος, οἱ ἐρημίᾳ πλουτοῦντες. ὃν γὰρ ὁ τυχὼν ἡσαυρὸς, αὐθρώπων ὑπιτυγχάνειν

χόμεν γνησίως φιλᾶν εἰδότων. ἀχὰ δὴ τοῦτο, καὶν μὴ τῷ σώματι παρῶμεν ὑμῖν, τῇ ψυχῇ συνδεδέμεθα, τῇ τῆς ἀγάπης ἀλύσει σφιγγόμενοι· ὅθεν δ' ὑπισέλλομεν οὐκ ἐσθ' ὅτε ἀφιστάμεθα, καὶ τῶν ὀφειλομένων ἀποδιδόαμεν τοῖς ὁρῶσιν. ὅτι γὰρ εἰς τοῦτο τοῖς τῶν ἐργαζομένων συνεχάλασεν ἡμῶν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ, διαστὰς μυριάσιν ἀπέχων. διὸ δὴ καὶ αὐτὸς τοιούτων ἡμῖν τὴν χάριν, δι' ὧν συνέχεται ἡμῖν ὑπισχνεῖται πρὸς τῆς ὑγιείας τῆς ὑμῶν διαγγελιζόμενος· ἵνα δὲ τῆς γράφειν καὶ τῷ δέχεσθαι τοιαύτας ὑπισχνῶμεν πολλῶν καρπωσώμεθα τὴν παράκλησιν καὶ θύφεσιν, καὶ μείζονος δι' ὑπομονῆς ἀπολαύσωμεν παρακλήσεως.

ρνς. ΜΑΡΚΙΑΝΩ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΩ.

χ. ἡμῶν χ. ὑμῖν

Εβουλόμεθα μὲν ὑμᾶς, σφοδρὰς ἡμῶν οὔσας ὕπνους ἐγεῖραι, καὶ πρόσωπον ἰδεῖν· ἀλλ' ὅπερ ὕστερον ἔνι (τὸ τε γὰρ τῆς ὁδοῦ μῆκος, καὶ τὸ τοῦ χειμῶνος ὥρα, καὶ ὁ τῶν ληστῶν φόβος ἰσχυρὰ διαπειρώσας τὴν ἀποδημίαν) τοῦτο μᾶλλον καὶ γράμματα κομίζοντας πρὸς ἡμᾶς ὑμᾶς ὑπεδυμήθημεν συνεχέστερον ἀπεστυγχάνειν, ὥστε δυνάσθαι μὴ διαφυλείας πληρῶσαι τὴν ὑπεδυμίαν τὴν ἡμετέραν. ἀλλ' ὅπερ καὶ τοῦτο πρεῖλετο ἡμᾶς ἡ ἐρημία τοῦ χωρίου, ὃν ἀφιστάμεθα, καὶ ὃ σφοδρὰ αὐτὸ ἀποφεύγεσθαι τῆς δημοσίας ὁδοῦ, παρακαλῶ, μὴ μὴ συνεχῶς τοῦτο ποιῶμεν, συγγινώμιον νέμειν, καὶ γραφόντων καὶ σιγώντων ἡμῶν τὴν αὐτὴν ἔχειν περὶ τῆς ἀγάπης τῆς ἡμετέρας φῆφον, λογιζομένους ὅτι τὴν σιγὴν ἡμῖν πολλάκις μακροτέραν ἡ ἐρημία τοῦ τόπου, οὐχ ἡ τοῦ ἔθους ὀλιγωρία, ἐργάζεται.

χ. χώρου

* ἡμῶν

ρνζ. ΜΑΡΚΙΑΝΩ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΩ.

Ἀρκούσαν ἔχετε παραμυθίαν τῆς ἀθυμίας, ἧς ἐπασχόμενετε, καθὼς ἐπεστάλκατε, τὴν φιλόσοφον ἡμῶν γνώμην καὶ ὑψηλήν, τὴν ἀπερίτρεπτον καὶ ἀκλινῆ σχῆσιν. ὥσπερ γὰρ χαῦνον καὶ σχαλευόμενον οὐδὲν γαλήνη ἐστὶ κινῆσαι φέρεσθαι ὠφελήσαι τι μέγα δυνήσεται· ὅπου τὸν σφῆρον ἐστὶ συγκεκροτημένον καὶ νηφοντα οὐδὲν χειμὼν σαλεῦσαι ποτὲ, ἀλλὰ ἐστὶ λαμπρότερον ἐργάζεται. τοιαύτη γὰρ τῶν πιεσμῶν ἡ φύσις· τοῖς γενναίοις αὐτοῦ φέρουσι πολλὰ κερδάνει τὰ βέλτιστα καὶ λαμπρότερα τοῦ σφῆνος. ζῶντ' οὖν εἰδότες, καὶ ἐρρωμένοι μᾶλλον καὶ ἀνδρειότατοι, καὶ ἔρκουσαν ἐν τοῖς δεινοῖς τούτοις ἔχοντες τὴν παραμυθίαν, μήτε θορυβεῖσθε ὅλως τῶν γινομένων, μήτε σχολάζετε ὑπεξιέναι ἡμῖν ὑπισχνούμενοι. ἐβουλόμεθα μὲν γὰρ καὶ πρόσωπα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ παραπύξασθαι· ὅπερ ὃ τοῦτο τέως οὐκ ἔνι, ἀλλὰ πολλὰ τὰ κωλύματα, σωτηρίαν ἡμῖν ὑπισχνεῖσθαι μὴ κατοκνῆτε, καὶ περὶ τῆς ὑγιείας δηλοῦντες τῆς ὑμετέρας. ἵστε γὰρ ἡλίκην ἡμῖν χαρὰν δώσετε τοῦτο ποιοῦντες, καὶ ὅσης ἡμᾶς ἐμπιπλᾶτε τῆς θύφεσιώνης.

χ. παρῆν

χ. ὑπόσχεσιν

χ. ἡλίκη

ρτη. ΜΑΡΚΙΑΝΩ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΩ.

χ. Μαρκιλλιανῷ

Ως καλὴ ὑμῶν ἡ ξενωσὶς καὶ σφόδρα ἡμῖν ποθητή, ὑ νόμῳ φύσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγάπης σφοδροτάτης ἀλύσει ξυνδεδεμένη; ἀχὰ ταῦτα κοπιῶντες ὑμῶν τῇ φιλίᾳ συναθρωούμενοι, καὶ ὑπεδυμοῦμεν καὶ τῆς κατ' ὄψιν ξυντυχίας μεταλαβεῖν. ὅπερ ὃ τοῦτο τέως οὐκ ἔνι, ὅπερ ἔνι, ποιοῦμεν· γράφοντες ξυνεχῶς, μεμνημένοι διὰ συνεχοῦς ὑμᾶς πάντα χρόνον περιφέρομεν, ὅπου περ ἂν ὦμεν, οὐδὲ μικρὸν ἐᾷ μήκει τῆς ὁδοῦ διαιρεῖσθαι τῆς ἐμμελείας τῆς ὑμετέρας. τοιοῦτον γὰρ τῆς ἀγάπης τὸ πλεονέκτημα· καὶ ὁδῶν ἀφιστάμενοι

χ. βεβυσμένοι

εὐκόλως

βυκόλως περᾶ, ἢ τραγμάτων πρεισάσεως ὑψηλότερον ϛζ. διὸ δὲ ἡμᾶς, καίτοι πολλαῖς ζωοχόμοις θλίψεσιν, ἐρημίαις, πολιορκίαις, ζωοχόσιν ἐφόδοις ληστρικαῖς, οὐδὲν τούτων ῥᾳθυμότεροι πρὸς τὸ φιλῆσαι ὑμᾶς γεγόναμεν· ἀλλ' ἀνθοῦσαν διὰ παντὸς τὴν πρὸς ὑμᾶς διάθεσιν διατηροῦμεν διὰ βίου. διὸ καὶ παρακαλοῦμεν ζωοχόσαι ἡμῖν ὀπισθόμενον, ἵνα πρὸς τῆς ὑγιείας τὸ ὑμετέρας βιαγελιζόμενοι. ἵστε γὰρ καὶ αὐτοί, ὅσον ἐντεῦθεν καρπωσόμεθα καὶ οἱ ἐρημίαι καὶ θήμενοι τὴν παράκλησιν.

ριθ. ΜΑΡΚΙΑΝΩ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΩ.

χ. ἡμᾶς χ. ὑμᾶς

Τί τοῦτο; οὕτως ἡμᾶς ἐρῶντες (οὐδὲ γὰρ ὀκ τοσοῦτον καὶ θημῶσιν) ὑμῶν διαχρήματος ἐλάθεν ἡμᾶς ὁ ἔρως, διὰ τὸ σφοδρὸς εἶναι καὶ πυρωμένος) κατεδέξασθε σιγᾶν; καὶ οὐδὲ ἅπαξ ἡμῖν ἐπεστείλατε, ἀλλ' ἄπιγμα τὸ πρᾶγμα ὑμῖν πεποίηκατε; οὐδὲ γὰρ ἀρκέσασα παρουσία, ἵνα ἐπεγράψατε ὀπισθέλοντες πρὸς ⟨Ⓦ⟩ κύριόν μου ⟨Ⓦ⟩ βλασφέσατον πρεσβύτερον Κωνσάντιον. πλὴν ἀλλ' οὐδὲν ἀκριβολογησόμεθα· ἀλλ' ἔστω ὅτι οὕτως ἔχειν, καὶ κείσθω τὸ σιγῆς τοῦτο εἰς τὴν αἰτίαν. ἰδοὺ καὶ αὐτὴ ὑμῖν διήρτηται, καὶ παρέστηκεν οἱ τοῖς πρὸς ὑμᾶς ἐπεπηδήσαμεν γράμμασι· χάριτάς τε ὑμῖν ὁμολογοῦντες τῆς γνησίας ἀγάπης, ἵνα οὕτως ἀκριβάζουσαν πρὸς ἡμᾶς διατηρῆτε, καὶ παρακαλοῦντες, ἵνα καὶ δέξῃ, καὶ ὀπισθέλειν ἡμῖν ζωοχῶς. ὅπερ μὴ γὰρ καὶ παρακινδυνεύσαι σπουδὴν οὐκ ἂν ὠκνήσατε, εἰ μὴ τὰ εἰρημένα κωλύματα παρὰ τῆς κοσμιότητος ὑμῶν ἦν, οὐδὲν ἀμφιβάλλω· μᾶλλον δὲ ἀπὸ τῆς γνώμης καὶ προεθυμήθητε. ἀλλ' ὅπερ τοῦτο τῷ ἔργῳ πληρῶσαι πέφυκεν, τὴν ἀπὸ τῶν γραμμάτων ἡμῖν πρόσεχετε παράκλησιν, καὶ πρὸς τῆς ὑγιείας ὑμῶν καὶ τοῦ οἴκου παντὸς βιαγελιζόμενοι. εἰ γὰρ τοιαῦτα δεξώμεθα ζωοχὰς παρ' ὑμῶν γράμματα, καὶν σὺ χαλεπωτέραν ταύτης ἐρημίαν καὶ θημεθα, πολλὴν ἀπὸ τῆς ὀπισθόλου ὑμῶν * καρπωσόμεθα τὴν παράκλησιν.

* τάτην

ρξ. ΜΑΡΚΙΑΝΩ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΛΛΙΝΩ.

Ἐλύσατε ἡμῖν τὸ ἄπιγμα. ὅπερ γὰρ οὐκ ἦρκει εἰς ἀπολογίαν ἡ ἐγκειμένη τότε παρουσία, ἐλύσατε νῦν ἐδηλώσατε, μὴ δεξάμενοι γράμματα, ἢ πρότερον ὃν γράφειν ὀπισθηδήσαντες. τοσοῦτον γὰρ τῆς ἀγάπης ἡ φύσις· οὐκ ἀνέχεται σιγᾶν, ἀλλὰ καὶ θρασύτητος μᾶλλον κρίνεσθαι, ὃ αὐτῆς πλησίον. ἡμᾶς δὲ τοσοῦτον ἀπέχομεν τοῦ γράφασθαι ὑμᾶς διὰ τὸ πρότερον "ὀπισθῆναι, ὅπερ ⟨Ⓦ⟩ παρωδυνόμεθα τότε καὶ ἀνακηρύττομεν, ⟨Ⓦ⟩ νῦν μᾶλλον τὸν γνησίους ἡμῶν ἐγνωκέναι ἐφάσας, οὐκ ἀπὸ τοῦ γράφαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ πρότερους γράφαι. ἐκθυμὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ τῆς ἀρρωσίας ἡμᾶς ἀποθαλάξαι, καὶ πρὸς καθαρὰν ὑγίειαν ἐπανάγαγεν, καὶ δοῦναι βιαγελίσαι πολλὴν καὶ τῆς κατ' ὄψιν ἡμῖν ζωοτοσίας. ἐκθυμοῦμαι μὲν γὰρ καὶ νῦν καρπούμεθα παράκλησιν, ἀπὸ γνησίας ὕστερον ψυχῆς δεχόμενοι γράμματα· ὀπιθυμοῦμεν δὲ καὶ ἐκείνης τὴν ζωοτυχίας, ἧς ἠθύσαμεν μὴ πολλοῦ δεῖν ἡμᾶς ἀπολαῦσαι, ὥστε μείζω ἡμᾶς ἀγαγεῖν ἑορτήν.

ρξα. ΜΑΡΚΙΑΝΩ ΚΑΙ ΜΑΡΚΕΛΛΙΑΝΩ.

Τοῦτο καὶ ἡμῖν τῆς μακρᾶς σιγῆς αἴτιον ϛζ, οὐ καὶ τῇ βιγλωσσίᾳ τῇ ὑμετέρᾳ· ἀλλὰ σιγῆς μὲ τῆς κζ τὴν γνώμην, ἀλλὰ τῆς κζ τὴν γλωττήν· ὡς τῇ διανοίᾳ καὶ ὀπισθέλομεν καὶ παρορμήσαντες ζωοχῶς, μᾶλλον δὲ διὰ παντὸς, τὸ βιγλωσσάτην καὶ ἐμμελεστάτην ὑμῶν

μῶν ψυχικὸ, καὶ ἐγκολάψωντες ὑμᾶς τῷ Ζωοδότῃ, πάντα χοῦ πρὸ ἐμοῦ. Τοιοῦτον γὰρ ὁ φιλάνθρωπος. Ταῦτ' οὖν εἰδότες, κύριοί μου πάντοτε, καὶ ὑμιώτατοι, ὅπερ ἐλλεπὲ μὲ, ἐοίκασι αἱ ὄζῃ, τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας δηλοῦτε· θαρρεῖτε γὰρ ὅτι καὶ σιγάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν περὶ τῆς ἀγάπης ὑμῶν ψῆφον οἴσομεν, ἐν καὶ γραφόντων, ἀπὸ τῆς γνώμης ταῦτα ψηφιζόμενοι τῆς ὑμετέρας.

ρξϛ. ΜΑΡΚΙΑΝΩ.

Μακάριος εἶ καὶ πεισμακάριος καὶ πολλάκις τοῦτο, ὃ οὕτω γράφων χαλεπῷ καὶ τοσαύτῃ τῶν πραγμάτων ζάλῃ τοσαύτην ἐπιδεικνύμενος περὶ σοῦ δεόμενος μεγαλοψυχίαν. οὐ γὰρ ἔλαθεν ἡμᾶς τῆς φιλοθεΘρησίας σου τὸ μέγεθος, ὃ ὅτι κοινὸς ἅπασι γέγονας λιμὴν, ὀρφανοῖς περιπίπτων, χήραις πάντοτε τρέχων συμπαθούμενος, δυέχων αὐτῶν τὴν πενίαν, διορθούμενος τὴν πλωχείαν, οὐδὲ ἀφεῖσι λαμβάνειν τῆς ξενοδοχείας ταύτης, ἀλλ' αὐτὸ πάντων αὐλὸς γινόμενος, καὶ δῆμον ὁλόκληρον ἀμφιέφων σίτῳ, καὶ ἐλαίῳ, καὶ οἴνῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ὁ Θεὸς σοι ἀμοιβὴν δῴη, ὃ καὶ τῷ παρόντι βίῳ, καὶ τῷ μέλλοντι αἰῶνι, τῆς μεγαλοψυχίας ταύτης, τῆς φιλοτιμίας, τοῦ ζήλου, τῆς φιλοπροσηγορίας, τῆς γνησίας ἀγάπης. καὶ γὰρ καὶ ἅπασι τούτοις βρύεις ὃ χαρᾶς, μείζονα σεαυτῷ περιποιούμενος βεβαίαν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ταῦτα καὶ ἡμεῖς μεμαθήκοντες, καὶ ἐρημίαν τοσαύτην καταπλεύσαντες, καὶ πολλῶν κυκλούμενοι περιστάσεσι (καὶ γὰρ Ἰσαυρικοῦ φόβου πολιορκία, καὶ χωρίου ἐρημία, καὶ χειμῶνος σφοδρότης ἡμᾶς θλίβει) ἀλλ' ὅμως ταῦτα ἀκούοντες περὶ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, οὐδὲ ἅπαξ τούτων λαμβανόμεθα τῶν λυπηρῶν· ἀλλὰ καὶ πολλῷ καρπούμεθα τὴν παράκλησιν, σκιρτῶντες, ὑπερπερισσευόμενοι, χαίροντες ὅτι τοιούτοις σε καταρτώμασιν, ὅτι τῷ πλούτῳ τῷ ἀφάτῳ, ὃν ἐν ἁγίοις ζωαγὸς σεαυτῷ. ἵν' οὖν καὶ ἐν ἑτέρῳ ὑπερπερισσεύωμεν, γράφειν ἡμῖν συνεχῶς μὴ κατόκνει, τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς διαγελιζόμενος. σφόδρα γὰρ ὀπτιθυμοῦμεν ἀκούειν καὶ περὶ τῆς ῥώσεως τῆς σῆς· καὶ τοῦτο οἶδα καὶ αὐτός, ἐπειδήπερ καὶ σὲ οἶδα, ὅπως ἀεὶ τῆς ἀγάπης τῆς σῆς ἀντεχόμεθα.

ρξζ. ΤΟΙΣ ΜΟΝΑΖΟΥΣΙ ΓΟΤΘΟΙΣ ΤΟΙΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΕΡΑΤΩ.

Ἔγνων καὶ ἀπὸ τῶν γραμμάτων ὧν ὑμέτερων, ὅσων ἀπολαύετε θλίψεων, ὅσας ὑπομένετε θλίψεις, ὅσους πειρασμούς, ὅσας ἐπηρείας· καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ὑμᾶς μακαρίζω, ὅτι σὺν τοῖς ἄνω ὑμῶν σπουδῇ στεφάνους, τὰ βραβεῖα, τὰ ἆθλα. ὥσπερ γὰρ οἱ ὑπερβαλλόντως ὑμῶν καρτερήσαντες ὑμᾶς, κρίμα καὶ ἑαυτοῖς κτήσεσθαι ὑπέμειναν, καὶ τὸ τῆς γεέννης πῦρ τὴν ἑαυτῶν κεφαλὴν ὑπεσωρεύσαντο πῦρ, οὕτως ὑμᾶς οἱ ταῦτα πάσχοντες, πολλῆς ἀπολαύσεσι τῆς ἀμοιβῆς, πολλῆς τῆς ἀντιδόσεως. μὴ δὴ θορυβεῖσθε, μηδὲ διαταράττεσθε ὑπέρ τούτων, ἀλλὰ χαίρετε καὶ σκιρτᾶτε, ἀποστολικὸν φέγγημα διαπεφωτῶτες τὸ λέγον· Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου. καὶ πάλιν· Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν. δοκιμώτεροι τοίνυν γινόμενοι καὶ εὐπορώτεροι τὴν εὐπορίαν τὴν ἐν οὐρανοῖς, καὶ χαλεπώτερα τῶν ἡμῶν παθήματα, μᾶλλον ἀγάλλεσθε. Οὐ γὰρ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. οὐδὲ γὰρ ἔλαθεν ἡμᾶς ἡ ὑπομονὴ ὑμῶν, ἡ ἀνδρεία, ἡ καρτερία, ἡ γνησία καὶ θερμὴ διάθεσις, ἣν ἀκλινεῖς ὑμῶν τῆς γνώμης, ἣν ἀπερίτρεπτον, ἣν ἀκίνητον. διὸ καὶ ἡμεῖς ὑμῖν πολλὰς ὁμολογοῦμεν χάριτας, καὶ ζωοδεδέμεθα ὑμῶν ταῖς ψυχαῖς

χαῖς διλσεχῶς, καὶ τῆς ὁδοῦ ὃ μῆκος οὐδὲν ῥᾳδιωτέρας ἡμᾶς ποιεῖ τοῦ ἀγαπᾶν τοὺς ὑμετέρους ἐραζεσθαι. χάριν ἔχω καὶ τῆς ἀσυνδησίας, ἣν ἐπεδείξασθε, ἵνα μὴ τὸ μηδένα θορυβεῖν ἡγεῖσθαι ὑμᾶς ἐν τῇ σκηνοποιίᾳ τῇ τοῦ Γότθου, ἀλλ' εἰς ἀσχολίαν ὃ παράγμα ἐμπεσεῖν. καὶ ἐμοὶ μόνον οὐκ ἐγκαλῶ, ὅτι οὐδέπω ἐπέμψατε, ἀλλὰ καὶ ἐπαινῶ καὶ θαυμάζω. σκῆνος γὰρ πολυτίμητον παρεσκεύασται, ὃ πολλοὺς ἡμᾶς εἰς τοῦτο ἀποδύσειν ἔμελλεν ἀσχολεῖσθαι. μηδὲ διαλίπητε τὰ παρ' ὑμῶν αὐτῶν εἰσφέροντες καὶ δι' ὑμῶν αὐτῶν, καὶ δι' ἑτέρων, ὧν, ἂν οἷοντε ἦτε, ὡς τάχιστα εἰσφέρειν ὃ παράγματι ἡμέᾳ. ἀνθ' ὧν δὲ ἀνύσητέ τι, ἂν τε μὴ, τ' μεθοι ἀπηρτισμένοι ἔχετε τῆς γνώμης καὶ τῆς παρασκευῆς.

ρξθ. ΜΟΝΤΙΩ.

ΠΟρρω μὲν σε καθήμενα τῇ προσοψίᾳ τοῦ σώματος, ἐγγὺς ὄ* τῇ διανοήσει τῆς ψυχῆς, καὶ συνεσμεν σοι καὶ συνεπλεύμεθα καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ θερμοί σε ποιεῖ ὑμᾶς ἔρωτα, καὶ τοῦ φιλοξενίαν, τοῦ φιλοφροσυνίου, τοῦ τοσαύτου θαῤῥαλέαν καὶ ἀσυρδοῦ, ἵνα διὰ πόνων ἐπεδείξω, καθ' ἑαυτὸν ἀναλογιζόμενοι, καὶ σὺν τεθυφωτες τῇ μνήμῃ τῆς θυγατρὸς τῆς σῆς, καὶ ποιεῖς ἀπόνους καὶ ἀκινδύνους σε τοῦ εἰλικρινῆ διανοήσειν δὲ δόλον οὐκ ἔχουσαν. διὸ καὶ χαμαιζ" ὑπομνήσω μὲν τῆς εὐγλωσσίας τῆς σῆς, καὶ σε παρακαλῶ μου ζωσεζῶς ἡμῖν ὑπερβάλλειν, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς εὐαγγελίζεσθαι· ἵνα γὰρ οὐκ τοῦτο πολλοῦ καρπωσώμεθα τοῦ παρακλῆσαι, μεμαθήκαμεν ζῶ περὶ τῆς ῥώσεως τῆς σῆς. πάνυ γὰρ ἡμῖν τοῦτο περιεποίησεν εἰδέναι. μὴ τοίνυν ἀποστερήσῃς ἡμᾶς ζῶ τῆς τῆς εὐφροσύνης, ἀλλ' ὁσάκις ἂν ἔξῃ, γράφε ζῶ τα" ἡμᾶς εὐαγγελιζόμενος.

ρξα. "ΜΟΥΣΩΝΙΩ.

ΚΑὶ ἤδη ἐπεσάλκαμέν σε τῇ εὐγλωσσίᾳ, δεσποτά μου πρεσβύτατε καὶ εὐλαβέστατε, καὶ νῦν ὃ αὖθ' πάλιν ποιοῦμεν, καίτοι μηδὲ ἅπαξ σε ἐπεσαλκότος ἡμῖν. ἀλλ' ὅμως ἡμᾶς οὐ διαλείφομεν ζωσεζῶς ὑπερβάλλοντες καὶ ὃ ἡμῖν αὐθαίρετον πρέπον ποιοῦντες. ἐθελόμεθα μὲν γὰρ καὶ πυκνότερον τοῦτο ποιεῖν· ὅπερ ἂν ἐρημία πολλὴ χωρίσον διατείνομεν, καὶ ὁ τῶν λῃστῶν φόβος πολιορκεῖ τοὺς πόλεις, καὶ ἡ τῶν χιόνος ὥρα ἀποτειχίζει ἡμᾶς ὁδούς, καὶ ζῶν τα πάντα οὐκ ἀφίησι πολλοὺς ἡμᾶς* ὑπερχωρεῖν, τοσοῦτον δὲ δεῖν, καὶ γραμματηφόρων ὑπερτυγχάνομεν, τοῦ ὀφειλομένου παρέσεσθαι ἀποδιδόναι μου σε τῇ εὐλαβείᾳ. ἴσμεν γάρ σου τὸ γνήσιον τῆς ἀγάπης, τοῦ θερμοῦ διαθέσεως, ὃ ἀεὶ τρέπει τῆς γνώμης. τῆς ἐλευθερίας δ' αὐτοκράτορ. δέδοικα ὑπὲρ μνήμης σε διλωσεζῶς ποιεῖν φερομένου, ὅπερ καὶ δὲ ἀνθρ, καὶ ὑπολαμβάνεσθαι σε τῆς ἐμμελείας ὑ ἀνευαίμα. ἵνα ὃ μὲν ὃ γράφῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ τα δέχεσθαι γράμματα ζῶ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς δηλωσῶντα εὐφραινόμεθα, πέμπε ζωσεζῶς ἡμῖν τοιαῦτα ὑπερβολάς. ὅτω γὰρ καὶ πόῤῥωθεν ὄντες πολλοῦ καρπωσόμεθα ἀπὸ τῶν τοιούτων γραμμάτων ποθεινότατοι, ὅταν ἀκούσωμεν ὅτι ὑμεῖς ὃ σφόδρα ἡμῶν ἐρᾶσαι ὃ θερμοί, σὺν εὐθυμίᾳ καὶ ἀσφαλείᾳ ἄγετε.

ρξγ. ΜΩΥΣΗ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

ΟΙμαι μὲ μηδὲ γράμμα" σε δεῖσθαι τὴν ἡμετέραν εἰς ὃ τοῦ ποιεῖσθαι ἀνδρείαν ὑπερβάλλεσθαι, καὶ ἀποσταφιῶσαι σὺν τοσαύτα καὶ ἐργασαμένους ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ τοῦ οἰκουμένου ζῶ σαχῶν ἐμπλήσαντας. διὰ γὰρ ὧν ἐποίησας, ἐδήλωσας. ἀλλ' ὅπερ συν-

ἐχῶς

ἐχῶς ἡ δι' ἐνδείξης τῆς φάσεως τῆς σφῶν ἀλήθειαν ἐμοὶ πιστωσάσθων, ἡ νῦν τὰ αὐτὰ πάλιν καλῶ, ὥστε αὖθίς τε τὴν τῆς σκούσης ἀνδρείας χρήσασθαι εἰς ὃ ἀποτρέψεται ἐκείνους, ἵνα τὰ ἄλλοις ἀπόνται εἰς τοῦτο ἀλείφειν. οὐ γὰρ μακρὸς ὑμῖν κείσεται ὁ μισθός, εἰ τὸν χειμῶνα τοσοῦτον διάνυσας καὶ πολλῶν ἐμπλησάντων μοχθηρῶν σκανδάλων μέλλοιτε ἀποτρέψεται," ὡς εἰκός ἐστι. καὶ γὰρ μεγίστην ἐντεῦθεν τὰ πράγματα λήψεται διόρθωσιν· καὶ ἡμῶν ἅπαντων σε σφόδρα διὰ παντὸς μεμνήσεται πάντα κελευόντων. οἶδα γὰρ ὅπως διατεθήμεθά τε καὶ διακείμεθα ἀεὶ περὶ τὸν σὸν ἀγαθὸν ἀνδρα. 5 χ. ὡς ἀποφέρεται πρὸς τὸν ὄχθον

ρξζ. ΜΩΥΣΗ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ*.

*μοναχόν τινα

Ἡμῖν ἐπῆλθε λύπη τῶν ἐγκωμίων τῶν τοῖς γράμμασιν ἐγκειμένων τῆς σῆς ἡμερότητος σφόδρα ἡμῶν ἐπῆλθε λύπη τὸν ἀδάνειαν. διὰ τοῦτων ἀφέλιμος, μὴ διαλίπῃς βοηθόμενος ἐπ' τε τῆς κοινοῦ τῶν ἐκκλησιῶν, ἐπ' τε τῆς ταπεινώσεως τῆς ἡμετέρας, ὦ φιλέν, θεσπέσιον πάντα καλῶν Θεὸν δοιῶν λύσιν τοῖς κατὰ λαβοῦσι τὸν οἰκουμένην κακοῖς. βυθῶν γὰρ μόνον τὰ πρόντα δεινὰ πράγματα, ὦ βυθῶν μᾶλλον τῶν ὑμετέρων, τῶν πολλῶν τοὺς Θεὸν πεπιστευκότων κεκτημένων. μὴ διαλίπητε τοῦτο ἐκτενῶς ποιούμενοι, ἡ ἡμῖν ἴσθι, ἰσχὺν δὲ ἕξῃ, ἕως ἂν ἐπιτέλειν μὴ κατοκνήσητε. οὐ γὰρ πολὺ τῆς ὁδοῦ τὸ μῆκος. σφόδρα γὰρ ἐπιθυμοῦμεν μανθάνειν περὶ τῆς ὑμετέρας ὑγιείας, ἐπείπερ ὑμῶν ἡ ὑγίεια πολλοῖς σημεῖόν ἐστι παράκλησις τοῖς. ἀεὶ μὲν γὰρ ὑμῶν χρεία τῆς ζωῆς, μάλιστα δὲ νῦν ὅτε τοσούτῳ χειμῶνι ἡ ζόφῳ· ἵν' ὥσπερ καθαροὶ φωστῆρες φαινόμενοι λάμπητε τοῖς χειμαζομένοις καὶ κλυδωνιζομένοις. ἵν' οὖν καὶ ἡμεῖς εὐθυμῶμεν, πάντα πέμπετε ἡμῖν γράμματα περὶ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας εὐαγγελιζόμενα· καὶ οὐ μικρὰν καρπωσόμεθα παράκλησιν, αἰεὶ τοῦτα συνεχῶς μανθάνοντες" περὶ τῆς ἡμιότητος τῆς ὑμετέρας. χ. ἰδὼν χ. περὶ

ρξη. "ΝΑΜΑΙΑ.

χ. Ναμὲ

Τὴν πρεσβυτέρην ἀπολογίαν ζητοῦσα, καὶ συγγνώμην αἰτοῦσα, ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς σε θεραπεύομεν καὶ ἀνακηρύττομεν, ὅτι μὴ ἔγραψας ἀποδεχόμενοι καὶ ἀνακηρύττοντες, ὅτι ὀφθὲν καὶ βεβαίως, ἐγκαλεῖν ἔχοντες; ὥστε εἰ νομίζεις μεγάλα τετολμηκέναι τῷ γεγράφαι, τοῦτο ἄφεσα πρὸς ὃ ἔγκλημα τῆς βεβαιότητος μηδέτα καὶ συμπάθει τὴν ἀπολογίαν. καὶ γὰρ ὅσῳπερ δοῦ λέγεις καὶ πρόντας καὶ ἀπόντας ἠγαπηκέναι γνησίως, τοσούτῳ μᾶλλόν σε αὖξεις τὴν κατηγορίαν. εἰ μὴ γὰρ τῶν ἁπλῶς περὶ ἡμᾶς διακειμένων ἦσθα, οὐδὲν ἂν πικρὸς μακρὸν χρόνον οὕτω σιγῆσαι. ὅπῃ γὰρ οὕτω γνησίαν καὶ θερμὴν περὶ ἡμᾶς ἐπιδεδειγμένη ἀγάπην ἔφης, ὡς μηδ' ἂν ἐλθεῖν προσπαθῆσαι ὁδὸν ἄτοκα λεπτὴ, καὶ φόβῳ λῃστῶν * πολιορκουμένῳ, εἰ μὴ τὰ τῆς ἀῤῥωστίας διέκοπτεν, ἕν σοι λοιπὸν ἀπολογίας λείπεται εἶδος, ὃ πιφάσας ἡμῖν πέμπειν γραμμάτων δυναμένων τὴν σὴν μακρᾶς σιγῆς παραμυθήσασθαι αἰτίαν. τοῦτο δὴ ποίει, καὶ ὃ πρῶ ἀπολήψαμεν· ἐπεὶ καὶ αὐτὴ χρονία ἐλθοῦσα ἡ ὑποψία, ὅπῃ θερμῆς ἔπνει τῆς ἀγάπης, καὶ τὸ πρὶν ἐλθόντος χρόνου ὃ χρεὼς ἀπέπεσε. πλὴν ἀλλ' αἱ λοιπαὶ μὴ μιμείσθωσαν τὴν ταύτης βεβαιότητα. οὕτω γὰρ ἡ αὐτὴ δυνήσεται λῆξαι, ὅτι οὐ δι' ὄκνον, ἀλλὰ διὰ δέος μάταιον, καθὼς καὶ αὐτὴ ἔφης, χρονία παραπέπτωκεν, εἰ αἱ λοιπαὶ μὴ τάχος καὶ πολλῆς παραμύθιον τῆς συνεχείας ἡμῖν. * πολιορκουμένων χ. τὴν ἐκεῖ χ. αὐτῆς

ρξθ. ΝΙΚΟΛΑΩ.

ρξθ. ΝΙΚΟΛΑΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Σὲ Φοίνικα ἡμᾶς αἰσχύνεσθαι, καὶ πολλῆς ἐμπλῆσαι τῆς ἡδονῆς, δηλώσας ὅτι σοι πολλὴ φροντὶς τῆς Φοινίκης ἐστί, καὶ οὐκ τοσοῦτον καθ' ἡμῶν ἀφορήματος ἀφ' ἑκατὸν μυριάδων ἀλείφεις σεαυτὸν αὐτόθι, ζῆλον πληρῶν ἀποστολικόν. ἀλλὰ ταῦτά σε θαυμάζοντες καὶ μακαρίζοντες ἀφαλιμπάνομεν, ὅτι καὶ τοσούτων σεαυτὸν μοναχοὺς ἐπεμψας, καὶ ὅτι νῦν οὐ τοσαύτην δυσχολίαν τοσαύτη μόνον αὐτοῦ οὐκ ἀπήγαγες, ἀλλὰ καὶ μεῖναι σκέλευσας, ἀρίστου κυβερνήτου καὶ ἰατροῦ γυναῖκα τοσοῦτον πλοῦν ποιοῦν. καὶ γὰρ ἐκείνων ἕκαστος, ὁ μὲν ὅταν ἴδῃ τὰ κύματα ἐγηγερμένα, τότε μᾶλλον πολλῷ ἐπιδείκνυται τὴν σοφίαν· ὁ δὲ ὅταν πυρετὸν ἐπὶ μείζονα φλέγμα διεγηγερμένα, τότε πολλῇ χέζηται τῇ τέχνῃ. καὶ αὐτός τοίνυν, κύριέ μου τιμιώτατε καὶ εὐλαβέστατε, ἄξια τῆς αὐτοῦ πεποίηκας ἀρετῆς, ὅταν τὰ τοσαῦτα εἶδες νοσοῦντα καὶ σαθρίζοντα, τότε μάλιστα ἐπῆλθες τοῖς ἐκεῖσε ἀφορίζουσιν, ὥστε μὴ λῆψαι τοσαύτην, ἀλλ' ἐπιμεῖναι, καὶ τὰ πρὸς ἑαυτὸν εἰσενεγκεῖν. τὰ σαυτοῦ τοίνυν μιμούμενος, τόν τε κύριόν μου τιμιώτατον Γερόντιον τοσούτου, εἰ ῥᾴδιον ἦν καὶ τοῦτο, καθαρὰν ὑγίειαν ἐπιμέλου, οὐδέπω κατατείνων τῆς ἐκεῖ ἀφαιρεθῆναι ἐδοῦ. ἐπιθυμοῦμεν γὰρ αὐτὸν ἡμᾶς καὶ ἐνταῦθα θεραπευόμενον ἰδεῖν· ἀλλ' ὅπως καὶ ταχυτῆτος καὶ πολλῆς δῆτα τῆς ἀγρυπνίας τὰ ἐκεῖσε τοσούτου, ὥστε μὴ πολὺν ἐν τῇ ὁδῷ ἀφορίζειν χρόνον, καὶ τὴν χώραν ἐπισάντα ἀποκλεῖσαι αὐτοῦ τὸν ὁδόν, θαρραλεώτερον σε τὴν ἀμείνονα αὐτοῦ τε ῥαΐσαντα ἐπεῖξαι ἀπελθεῖν, τόν τε γλυκύτατον καὶ ποθητότατον Ἰωαννίκιον τοσούτου θαρσυνάσαι σωφρόνως τῆς ἀποδημίας αὐτοῦ. οἶδα γὰρ καὶ αὐτὸς ὅτι νῦν μᾶλλον τὰ αὐτόθι πολλῶν δῆτα τῶν διορθωσομένων, ἢ ὅτι μεῖζον ἦρται τὰ κακά. ταῦτ' οὖν ἐννοῶν καὶ εἰδὼς ἠλίκον ἐστὶ σωτηρία ψυχῆς, καὶ οἷα κατόρθωται σε τῇ τιμιότητι δῆτα τῆς ἐμπροσθεν ἀσυδησίας, πάντα ποιῆσαι καὶ δῆτα σαυτόν, καὶ δι' ἑτέρων, ὧν αὐτοῦ οἵοντε ἦτε, θαρραλέως θαρρήσαντα, ὥστε τὰ διορθωθέντα μᾶλλον ἀκίνητα, ἑτέρωσε τε αὐτοῖς πολλῷ πλείονα γνώμης προσθήκην. αὐτὸς μὲν γὰρ τῶν ἐνταῦθα ἐλθόντων οὐκ ἔλαττον ἡμᾶς ὠφέλησας. τῇ μὲν γὰρ γνώμῃ καὶ θαρραλέους, καὶ τοῖς τῆς ἀγάπης σε ὀφθαλμοῖς καὶ μὴ πρόσωπα σωματικῶς ἡμᾶς καθ' ἑκάστην ὁρῶντα τὴν ἡμέραν, ὅτι τῆς ἀμοιβῆς πάντα χρὸ προσφέροντες. ἔσται δ' ἴσως καὶ ἡ κατ' ὄψιν * σωτηρία, ὅταν ὁ κύριος ἐπιτρέπῃ· ὡ νῦν γε καὶ ἡμᾶς, καίτοι σφόδρα ἐπιθυμοῦντες ἰδεῖν τὸν ἀγαπητὸν σε καὶ θεσπεσίως θαυμαζόμενον, ἀναγκάζει εἰ νομίζομαι τὸν αὐτόθι σε μονὴν. οὐ γὰρ οἶδ', ὅτι ὁ παύσῃ πάντα ποιῶν καὶ πραγματευόμενος, ὥστε ἐμπλῆσαι τὴν Φοινίκην γυναικῶν ἀνδρῶν, καὶ τοὺς τε ἐκεῖ μεμοναχὰς σπεύδειν ὅτι πλέον, ὥστε μὴ ἀφέντας τὰ αὐτόθι ἐπιφοιτᾶν, τούς τε πλησίον οἴκους διαζητῶν, καὶ μετὰ πολλῆς ἐκπέμπων τῆς προθυμίας, πᾶσί τε κέρδος γινόμενος μέγιστον, τοῖς τε ἐπεῖσι, τοῖς τε μακρὰν, καὶ τὸν τῶν ἀρωμάτων μυρίωνος φύσιν, ἄνθρ' ὁ τόπον μόνον ὑποδεχόμενον αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ἀφεσηκότα ἀέρα πολλῆς ἐμπίπλησι τῆς εὐωδίας.

ρο. ΝΙΚΟΛΑΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Καὶ τοῦτο τῆς γνησίας σου καὶ θερμῆς ἀγάπης, ὃ οὐκ τοσούτου καθ' ἡμῶν ἀφορήματος ἀφιτρέμειν ἡμῶν τῇ σωτηρίᾳ. πρόφασιν μὲν οὖν τόπους οὐκ τόπων ἀμείνοντες, ἐν αὐτῇ τοῦ χωρίου τῇ ἀκμῇ, νῦν μὲν ἐν πόλεσι, νῦν δ' ἐν φάραγξι καὶ ναπαῖς διατείνομεν, ἐκτὸς τῆς τῶν Ἰσαύρων ἐφόδου πάντα χρόνον ἐλαυνόμενοι. ὀλίγα δέ ποτε λωφησάντων μικρὸν τῶν ἐκείθεν κακῶν, ἐπὶ ἐρημίας ἀφέντες, ὅτι τὸν Ἀρέθουσαν καταβράμομεν, ἀσφαλέστερον

μὴ τῶν ἄλλων χωρίων ὃ ἐν αὐτῇ φεύγειν βουλόντες (οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἐπειδήπερ οὐδὲ τοῦτο ἀσφαλές) δεσμωτηρίου ὄψῃ πάντας χαίροντα καταμυήσοντες οἰκήσιν. μετὰ γὰρ τὸ καθ' ἑκάστην, ὡς εἶπεν, τὴν ἡμέραν ὅτι θύραις ἡμῖν εἰσὶ καὶ θάνατον, τῶν Ισαύρων πάντα ἐπιόντων, πῦρ καὶ σίδηρον καὶ σώματα καὶ οἰκοδομήματα ἀφανίζοντων, καὶ λιμὸν δεδοίκαμεν, οὐ τὴ ξενοχωρία, καὶ ὃ πλῆθος τῶν ἐνταῦθα συνδραμόντων ποιεῖ ἀπειλεῖ. καὶ ἀρρωστίαν ὄψῃ μαχεῖται τὴν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τῆς συνεχοῦς φυγῆς ἐγγενομένην ἡμῖν καταμείναντες, πλὴν ὃ μὴ χαλεπὸν αὐτῆς ἐκφυγεῖν· ὀλίγα ὄψῃ αὐτῆς παρεφέρεται λείψανα. ἀλλ' ὅμως καὶ ἐν τοσούτοις ὄντες κακοῖς καὶ τηλικαύταις παρεισάσεσι, μεγίστην καρπούμεθα τὴν παραμυθίαν ἐκ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης τῆς θερμῆς, καὶ γνησίας, καὶ ἀπειρεπιστόλου. ταῦτ' οὖν εἰδότες, συνεχῶς ἡμῖν εὐαγγελίζεσθαι περὶ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας μὴ κατοκνήσητε. εἰ γὰρ καὶ ἐκ τοσούτου καθήμεθα διαστήματος, ἀλλ' ὅμως τῇ τῆς ἀγάπης αὐδόσει μετὰ πολλῆς ὑμῖν συνεδέμεθα τῆς ἀκριβείας. χάριν ὄψῃ ἔχω σοι πολλὴν τῇ ὑμετέρᾳ, ὅτι καὶ τῶν ἐν Φοινίκῃ παραγενόμενος, καὶ ἐν τοσαύταις ὠθούμενος παρεσχαῖς, πολλὴν ποιεῖς σπουδήν. αἰ οὖν τι πλέον ἐκεῖθεν ἀπαγγελθείη, δηλώσατε ἡμῖν μὴ κατοκνήσητε. ἡμῖν γὰρ οὐδὲν οὐδαμόθεν ταχέως ἐπιχωριάζειν δύναται, τῶν ὁδῶν πεπαγέντων τῶν ἐνταῦθα φερουσῶν ἐμπορευμάτων. ἀλλ' ὅμως εἰ καὶ ἐργῶδες ὃ πέμπειν πρὸς ἡμᾶς, συνεχῶς, ἰσχύει αἰ ὀλίγη, τοῦτο ποιεῖ, τά τε ἐκεῖθεν πάντα δηλοῖ, καὶ περὶ τῆς ὑγιείας ὑμῶν γνωρίζει, περὶ ἧς σφόδρα πεπαρακαλούδασιν ἡμῖν μανθάνειν.

ροα. ΝΙΚΟΛΑΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

ΕΒουλόμην καὶ αὐτὸς καὶ σφόδρα ἐπεθύμουν καὶ ἰδεῖν σε τῶν ἐμμελειῶν καὶ περιπλέξασθαι· καὶ τοῦτο οἶδα καὶ περὶ τῶν ἡμετέρων γραμμάτων. φιλεῖν γὰρ εἰδὼς γνησίως, καὶ σὺ γνησίως φιλοῦμαι ἐκ γινώσκειν ὀφείλουσα. ἀλλ' ὅμως τοῦτο σὸν ἔνι, ὅπερ ἐνὶ ποιεῖ, τέως γράφω, παρακαλῶν, γράμματα ἀπαντᾶν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς ἡμῖν πυκνότερα δηλοῦντα. χρείαν δὲ ταύτην ἡμῖν τὴν χάριν. εἰ γὰρ καὶ μὴ δεῖ σοι παρακλήσεως εἰς τοῦτο, οὐ παύσομαί σε ἀναμιμνήσκοντες ὅμως τοῦτο. οὐ γὰρ μικρὰ παράκλησις ἡμῖν καὶ παραμυθία καὶ τῆς ἐρημίας καὶ τῶν φόβων τῶν καθημερινῶν τῶν ἀπὸ τῆς ἐφόδου γινομένων τῆς ληστρικῆς, καὶ τῆς τοῦ σώματος ἀῤῥωστίας, καὶ τῶν ἄλλων περιστάσεων, ὃ μεμνῆσθαι περὶ τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς ὑμῶν, ὅτι δὴ καὶ ἐῤῥῶσθε καὶ ὑγιαίνετε καὶ κατ' εὐχὴν ὑμῖν ἅπαντα φέρεται, καὶ μυρίους ἡμῖν λέγεις χαίρειν. πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; ὅπως ἂν τὸ ἡμέτερον καὶ ἐλεηθὲν τὰ καὶ ἡφθὲν, καὶ ἐν παρεπιδημίᾳ πεφυγμένον ἐξ οὐσίας πλεῖν, ὡσαύτως καὶ τὰ χαῖρον καὶ ἀναπεπαυκότα καὶ κείμενον ὕπνον, καὶ ἐν γαλήνῃ βαθείᾳ καὶ ἀτρέμα καὶ θορυβεῖσθαι.

ροϛ. ΟΝΗΣΙΚΡΑΤΙΑ.

ΦΟβερὰ πλήσαμεν καὶ ἡμεῖς, ἀκούσαντες περὶ τῆς μανίας θυμαχέως σου. ἀλλ' ὅμως εἰδότες ὃ φιλόσοφόν σε τῆς διανοίας καὶ ὃ ὑψηλὸν τῆς γνώμης, πάνυ θαῤῥοῦμεν, ὡς αἰωτέρα ἔσῃ τῶν τοιούτων κυμάτων. μὴ λυπεῖσθαι μὲν γὰρ ἀμηχάνου· παρακαλοῦμεν δὲ συμμέτρως τοῦτο ποιεῖν, εἰδότα ὃ ὑπέκειται τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ὡς κοινὰ ταῦτα πᾶσι τὰ πάθη, καὶ ὡς φύσεως νόμος κοινός, καὶ τῶν πάντων ἡμῶν διαπότης Θεοῦ ἀπόφασις. οὐ γὰρ δὴ θαυμαστὸν τοῦτο,

τῦτο, ἀλλ' ἀποδημία καὶ μετάστασις ἀπὸ τῶν χειόνων πρὸς τὰ βελτίω. ζῶντ' οὖν ἄπαντα λογιζόμενοι φέρε γναίως ὃ συμβαὶ, καὶ βουλευσώμεθα φιλανθρώπῳ Θεῷ. εἰ γὰρ καὶ χαλεπωτέρα ἡ πλημμὴ γένοιτο πρὸς ὃ νεαρὰν οὖσαν τὴν πρώτην καταλαβεῖν, ἀλλὰ καὶ λαμπροτέρους σοι ὁ σεφθμος τῆς ἐπανορθώσεως, καὶ μείζω τὰ βραβεῖα μετ' ἀκριβείας καὶ δοξολογίας φερούσῃ ὃ πάθος. ἵν' οὖν καὶ ἡμεῖς μὴ σφόδρα ἀλγῶμεν, ἀλλ' εἰδῶμεν σαφῶς, ὅτι γένοιτό σοί τι πλέον ἀπὸ τῶν γραμμάτων τῶν ἡμετέρων, μὴ κατοκνήσῃς ἡμῖν γράψαι τῦτο αὖθις δηλοῦσα, ὅτι σοι τῆς ἀθυμίας διεσκέδασται τὸ νέφος, καὶ τὸ πολὺ τῆς ὀδύνης τῦ ἕλκους ἐπανέστηκεν. εἰ γὰρ ταῦτα μάθοιμεν, ἅ παυσόμεθα νικφάδας ὀπισθολῶν πέμπειν σοι. καὶ γὰρ ἅχ ὡς ἔτυχεν αὐτεχόμεθά σε τῆ ἀκριβείας, γνησίας ἀεὶ καὶ εἰλικρινοῦς καὶ τιμῆς καὶ αἰδοῦς καὶ ἀγάπης ἀπολαύσαντες πρὸς τῆς σῆς κοσμιότητος. ὧν ζωηρῶς μεμνημένοι ἀκμαίζουσαν τὴν πρὸς σὲ Ἀφθονίαν διατηροῦμεν, καὶν πρὸς αὐτὰς ἀφικώμεθα τῆς οἰκουμένης τὰς ἐσχατιάς.

ρογ'. ΟΥΡΒΙΚΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

ΕΙ μὴ πολλὰ ἔχω χρόνον μὴ συγγενόμενός σε τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' ὅσην ἐπιδέδεγμαι ῥᾳθυμότερος πρὸς τὸ φιλῆσαι γένοιτο. τοιαύτη γὰρ τῆς γνησίας ἀγάπης ἡ φύσις· ἅ χρόνῳ μακρῷ μὴ μαραίνεται, ἅ δυσκολίαι πραγμάτων ἀμαυροῦσι· ἀλλὰ μᾶλλον διαπυκνοῦται καὶ ἀκμαίζουσα. διὸ δὴ καὶ ἡμᾶς καὶ ἐν πολλαῖς πρεσβείαις γενόμενοι, καὶ πρὸ εἰς τὴν ἑκάστην τῶν οἰκουμένης ἐρημίαν ἀπενεχθέντες, καὶ φόβῳ συζῶντες διαπαντὸς τῷ τῶν ληστῶν, καὶ πολιορκίᾳ χαμαὶ (καθ' ἑκάστην γὰρ ἡμέραν ἡ Κουκουσὸς πολιορκεῖται, τῶν ὁδῶν τῶν ληστῶν ἀποτειχισάντων) οὐδενὶ τῶν γενόμενον ῥᾳθυμότερος πρὸς τὴν βουλησιν· ἀλλὰ καὶ γράφομεν, καὶ τὴν ὀφειλομένην ἀποδιδόαμεν πρόσρησιν, καί σε πρὸ καλοῦμεν, εἰ μὴ βαρύ, μηδὲ ἐπαχθές, καὶ αὖθις ἡμῖν ἐπιστέλλειν. ἕτως γὰρ καὶ ἡδονὴν πολλὴν καρπωσόμεθα παρ' ὑμῶν τῶν οὕτω γνησίως ἀγαπώντων ἡμᾶς δεχόμενοι γράμματα, καὶ ἀφ' τούτων τὴν πρόνοιαν φανταζόμενοι τὴν ὑμετέραν.

ρογ. ΠΑΙΑΝΙΩ.

ΦΟδρα με αἰσχύνεσας καὶ σκιρτᾶν ἐποίησας, ὅτι τὰ λυπηρὰ ἀπαγγείλας τύτοις ἐπέβηκας ὃ ῥῆμα, ὃ πᾶσι τοῖς συμβαίνουσιν ὀπτὸν λέγειν καὶ, εἰπών, δόξα δὴ τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν. τῦτο ὃ ῥῆμα καὶ εἰς τὸν Ἀφρόλωπλημμὴ, τῦτο μεγίστη τῷ λέγοντι ἐν παντὶ κινδύνῳ ἀσφαλείας καὶ ἡδονῆς ἐπίθεσις. ἅμα τε γὰρ τῆς ἐφθέγξατο ῥήσεως, καὶ σκεδάννυται βαθέως τὰ ἀθυμίας ὃ νέφος. μὴ δὴ παύσῃ τῦτο αὖθις τε λέγων, καὶ τὸν ἄλλως παιδεύων. οὕτω δὲ ὁ χειμὼν ὁ καταλαβών, καὶν τραχύτερος γένηται, εἰς γαλήνην μεταστήσεται· οὕτω καὶ ⟨illegible⟩ χειμαζόμενοι πλείονα καρπώσονται τὴν "ἀμοιβὴν μοῦ" ἅ καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπαλλαγήσαι. τῦτο ⟨illegible⟩ ἰῶβ ἐσεφθμώσατο, τῦτο ὃ ῥῆμα ⟨illegible⟩ Ἀφρόλωπι ἐπέστηλεν ἐγκαλυπτόμενον ἀναχωρήσας πεποίηκε, τῦτο θορύβου πάντος ἀναίρεσις. μήτε δὴ τῦτο ἐπαύδων τοῖς γινομένοις ἅπασι· τῦτο πάντων ἕνεκεν μηκέτι λοιπὸν μηδεὶς ἐνοχλείτω. εἰ γὰρ καὶ ἔρημον χωρίον ἡ Κυκκυσός, ἀλλ' ὅμως δὲ ἡσυχίας ἀπολαύομεν ἐνταῦθα, καὶ οὐ δὲ τυχὸν ἐκ τῆς ἀσθενείας τῆς κατὰ τὴν ὁδὸν γινομένης ἡμῖν Ἀφ' τῆς οἴκοι καθέδρας τῆς διηνεκοῦς διορθῶσαι ἰσχύσαμεν. δὺ' ὃ μέλλητε πάλιν ἡμᾶς ἀναγκάζειν τόπους ἐκ τόπων ἀμείβειν, ἅ ἔχαζα πεισόμεθα, καὶ μάλιστα, τῶ χειμῶνος ὀπτὸ ὄντος. μηδενὶ τοί-

νων φορτικὸς, μηδὲ ἐπαχθὴς γένεσθω ταύτης ἕνεκεν τῆς ὑποθέσεως· ἀλλὰ γράφε ἡμῖν συνεχῶς καὶ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς, καὶ τῆς διατριβῆς τῆς αὐτόθι, καὶ τῆς εὐδοκιμήσεώς σου, καὶ τῆς εὐθυμίας. οὐ γὰρ τὴν τυχοῦσαν καὶ ἐν ἐρημίᾳ τοιαύτῃ διατρίβοντες καρπωσόμεθα παράκλησιν, τοιαῦτα παρὰ τῆς σῆς φιλομαθείας δεχόμενοι γράμματα.

ροε. ΠΑΙΑΝΙΩ.

ΧΑλεπὰ τὰ γεγυμνωμένα· ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῶν πασχόντων ἢ ἐποιούντων γυμνοῦται, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ποιησάντων θρίωφιν ἀναγκαίων. καθάπερ γὰρ τὰ δυσθάνατα τῶν θηρίων πολλῷ τῷ θυμῷ ταῖς αἰχμαῖς τῶν δοράτων ἐμπίπλονται, οὕτως καὶ βαθύτερα τῶν καλάγγων ὠθοῦσι τὰ ξίφη· οὕτω δὴ καὶ ἡ τῶν δαιμόνων τούτων τολμηρότης, τὸ χαλεπὸν τῆς γεέννης πῦρ καὶ τῆς ἑαυτῶν συναγωγῆς κεφαλῆς. Εἰ δὲ ἐγκαλλωπίζονται οἷς ποιοῦσι, καὶ δεῖ τοῦτο μάλιστα· Εἰσὶ θρίωφιν καὶ πλειόνων ἄξιοι δακρύων, ὅτι καὶ τοῦτο πλατύνοντες, καὶ τύπτοις ἐγκαλλωπιζόμενοι, χαλεπωτέρας ἑαυτοῖς καὶ βυθοὺς καταισχυνόμενοι. τύπτοις οὖν δεῖ θρίωφιν διηνεκῶς· τοῖς δὲ πικρῶς οὕτω σφαπτομένοις ἐπ' αὐτῷ συμπάσεσθαι τῶν βελείων, τῶν ξεφλούν τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀποκειμένων, καὶ παῦσαι μείζονι πείσεσθαι καὶ σφετέρων ἀπόδειξιν τῆς κακίας τοῦ διαβόλου πληγῆς. Εἰ γὰρ μὴ κακείνῳ αὐτὴν ἐδέξατο, οὐκ ἂν τοσοῦτον ἐπῆνθησε διὰ τῶν πτόμενων αὐτῷ. ταῦτ' οὖν ἅπαντα συνοῶν, δίκαιος μὲν θαυμασιώτατε, μεγίστην δὲξαν παράκλησιν, καὶ γράφε συνεχῶς ἡμῖν καὶ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς, καὶ τῆς διατριβῆς τῆς αὐτόθι, καὶ τῆς εὐδοκιμήσεώς σου καὶ τῆς εὐθυμίας. οὐ γὰρ τὴν τυχοῦσαν καὶ ἐν ἐρημίᾳ τοιαύτῃ διατρίβοντες καρπωσόμεθα τὴν παράκλησιν, τοιαῦτα παρὰ τῆς θαυμασιότητος δεχόμενοι γράμματα.

ροϛ. ΠΑΙΑΝΙΩ.

ΟΤαν συνοήσῃς, δίκαιος μὲν θαυμασιώτατε καὶ μέλιτος ἡμῖν γλυκύτερε, ὅτι βαρὺ καὶ ἐπαχθὲς ὃ κεχωρίκαμεν ἡμῖν, λογιζόμενος οἷ περᾶγμα μεταχειρίζεις, καὶ ὅτι πολιν ὀλόκληρον καταρθοῖς, μᾶλλον ἢ οἰκουμένην ὁλόκληρον διὰ τὴν πόλεως σκαιότης, σκιρτᾷ καὶ θύφεσίου. μετὰ γὰρ τὴν ὠφελείας πολλὴν ἐξέστι σοι καρποῦσθαι καὶ τὴν ἡδονήν. εἰ γὰρ χρήματά τινες συλλέγοντες, τά τε ἀπολλύμενα καὶ ἀπολλύοντα αὐτοῖς, τοσαύτης ἐμφορεῖται θύφεσύνης, καὶ οἰκιῶν καὶ γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ πάντων τῶν περισσοτέρων ὅτι πολλὴν χορεύομενοι χρόνον· πῶς ἂν προσήσιε λόγος τὴν ἡδονὴν καὶ πλοῦτον, τὴν τοσούτων θησαυρῶν, ὧν καθ' ἑκάστην συνάγεις ἡμέραν καὶ φαινόμενος αὐτόθι μόνον; καὶ γὰρ δὴ κελεύουσι σε ταῦτα λέγειν (καὶ ἴσασιν ἡ καὶ ἀπόντος σου ταῦτα πρὸς ἡμᾶς ἀκούοντες σὲ ταῦτα) ἀλλ' ἡδόμενος σφόδρα καὶ χαίρων καὶ περιευθύμως ἐστὶ τῆς θύφεσιώς. ἔρεις γὰρ καὶ φαινόμενος πολλοὺς ὀρθώσας τῶν αὐτόθι, σπείξαι, ἀλεῖψαι, συγκεστῆσαι. οἶδα ἐγὼ τὴν ἀρίστα τὴν ἐμὸν, οἶδα σου τὰς ἀνδραγαθίας τὰς αὐτόθι, τὴν ζῆλον, τὴν ἀγρυπνίαν, τὸν δρόμους, τὸν πόνον τῆς ψυχῆς, τὴν προθυμίαν, τὴν ἐλθυθείαν, μεθ' ἧς καὶ ὑπισχνῶν κατεξανίσασο, τὸν καιρὸν τῶν ἀπαντούντος, μετὰ τοῦ περισσοτέρου μᾶλλον τοῦ μέσου. καὶ ἐθαύμαζόν σε ἐπ' ἐκείνοις· πολλῷ γὰρ πλεῖον ἢ νῦν, ὅτι ἢ μηδενός σοι παράσαντος αὐτόθι, ἀλλὰ τῶν μὲν φθονούντων, τῶν δὲ ἐλαυνομένων, τῶν δὲ κρυπτομένων, μόνος ἔσχας ὅτι τῆς παραπάξεως, ὃ μέτοπον αὐτῆς κατακοσμῶν, καὶ σὺν ἐνὶ ἀφεὶς ἠμέλησα, λειποτακτῶν, ἀλλὰ καὶ σὺν μετὰ τῶν εὐδοκίμων τεταγμένος τῇ ἐμμελείᾳ σου καθ' ἑκάστην ἡμέραν μιμούμενος. οὐ δίκαιος ταῦτα δὲ θαυμάζω μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐν ἰδρυμένος χωρίῳ τινὶ οἰκουμένῳ ἅπασαν μεμιμᾶς, καὶ τὸ Παλαιστίνη, τὰ τὸ Φοινίκη, καὶ τὸ Κιλικίᾳ, ὧν καὶ μάλιστα φεύγειν ὀφείλεις.

ὀφείλεις. Παλαιστινοὶ μὲν γὰρ, ὦ Φοίνικες, καθὼς ἔγνων σαφῶς, οὐκ ἐδέξαντο τὴν τῶν ἀθυμοτέρων ἀπορίαν λέγοντα σκῆψιν, οὐδὲ ἀπιθάνου ἀπιστίας αὐτοὶ ἠξίωσαν· οὐδὲ ἀγῶνα, ὡς ἔγνω, καὶ ὁ ταρσὸς μετ' ἐκείνων ἀθροίσας. καὶ ὁ Γαβαλλῶν ἀνὴρ οὗτος ἐδήλωσέ ποτε τὴν τῶν ἡμετέρων φίλων, ὅτι ἀναγκάζοιτο αὐλεῖν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως τὴν τῶν νομίμων αὐτὴν ζημίαν ἔχοντα, καὶ τέως ἀντέχοιτο. πολλῆς τοίνυν σοι δεῖ τῆς μακρομυθίας, πολλῆς τῆς ἀγχινοίας, ὥστε καὶ τοῦτο διορθώσασθαι τὸ μέρος, τῷ διαστῆναι μὲν δοκοῦντι τῶν ἀνεψιῶν σου τῷ κυρίῳ Ὀπτιμιανῷ Θεοδώρῳ. καὶ τὴν Φαρέτριον λυπεῖ μὲν καὶ σφόδρα αἰσχρὰ· πλὴν ἀλλ' ὅμως προσδύσεσθαι αὐτὴ οὔτε ζηνέτυχεν τοῖς ἀνδρείοις, ὡς φησι, οὔτε αἱρεῖται αὐλοῖς κοινωνῆσαι, ἀλλ' ὡς λέγουσιν, ἐπὶ μισθῷ ἥμιλλᾶτο ἥκασι, μηδὲν τούτων κοινωνήσοις πρὸς αὐλούς, ἐπεὶ ἀπέστειλεν εἰς ἡμᾶς ὁ Φαρέτριος, δεδεμένον ἔχειν συνηθείαν. ὁ μὲν τοίνυν κλῆρος αὐτὸς πᾶς καὶ ἡλικία καὶ εὐδύρετο καὶ ἐθριάμβευε μὲν ὅλως ἐν τῇ γνώμῃ. ἀλλ' ἵνα μὴ τούτοις ποιήσωμεν ἀποπηδήσαι καὶ τραχυτέρους ἐργασώμεθα, μαθὼν ἄπαντα πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν, πρὸς σαυτὸν κάτισχε, καὶ μετὰ πολλῆς ἡμερότητος αὐλοῖς πρόσφερε (οἶδα γάρ σε ὄντα οἰκονομικὸν) καὶ λέγε ὅτι καὶ ἡμεῖς ἠκούσαμεν, ὅτι σφόδρα ἤλγησεν ὅτι τοῖς ἡμετέροις, καὶ ὅτι ἕτοιμος ἐστὶ πάσχειν ὑπὲρ τοῦ διορθῶσαι πάντα καὶ κακῶς τολμηθέντα. τὸ σῶμα ἡμῖν ἐστὶ ὑγιείας πολλῆς, καὶ τὰ λείψανα τῆς ἀῤῥωστίας ἀπεθέμεθα. ὅταν οὖν συνοίσωμεν ὅσα σοι καὶ τοῦτο φέρουσα, οὐ μικρὰ δὲ τῆς ὑγιείας ἡμῖν ἐστὶ τὰ τοιαῦτα, ὅτι οὕτω σφοδρὰ ἐρᾷς ἡμῶν ἔχομεν. ὁ Θεός σοι τῆς τοιαύτης σπουδῆς, τῆς ἀγάπης, τοῦ ζήλου, τῆς ἀγρυπνίας δῴη καὶ μισθὸν καὶ ὧν προῖ βίῳ, καὶ τῷ μέλλοντι αἰῶνι, καὶ τειχίσειε καὶ φρουρήσειέ σε καὶ ἀσφαλίσαιτο δὲ καταξιώσειε τῶν ἀπορρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν. δοίη δὲ καὶ ἡμῖν ταχέως ἰδεῖν σου τὸ πρόσωπον, ἀπολαῦσαί σε τῆς γλυκείας ψυχῆς, καὶ τὴν καλλίστην ταύτην ἑορτὴν ἀγαγεῖν. οἶδα γὰρ ὅτι καὶ ἑορτὴν ἡμῖν ἡ παρουσία σου ἔσται καὶ πολλῶν ἀγαθῶν γεμούσης συνουσίας σου [καὶ ταύτης] ἀπολαῦσαι πάλιν.

ροζ. ΠΑΙΑΝΙΩ.

ΑΝεπνεύσαμεν, ἐσκιρτήσαμεν, οὐκέτι ἀλλοτρίως, οὐδὲ ξένως οἰκεῖ· ἠγούμεθα, τῆς σῆς θαυμασιότητος πρὸς τὴν πεπαιδευμένην ἐπαμελουμένης πόλιν. ποῖος δὲ ἡμῖν τὴν τοσαύτην ἡδονὴν ἢ τὸ σὲ πλείονος ἀπολελαυκέναι ἡμᾶς. ἡ γὰρ σὴ ψυχή, τῆς ψυχῆς οὗ ἔστιν ἡ ἀρετὴ, καὶ ὅτε ἐμπρεσθεύσε τις αὐτὴν ἀφελέσθαι ἴσχυεν, ὅτε νῦν ἀποδέδωκε. πῶς γὰρ τὴν μὴ ἀφαιρεθῆσαι; σκιρτῶμεν δὲ ὅτι μεγίστη παῤῥησία τοῖς ἐλευθερωθεῖσι, τοῖς σφαπομένοις, τοῖς δεδεμένοις εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην εἰσελήλυθας, κοινὸν ὄφελος, καὶ λιμένα βυρσότατος τῶν ἀπόντων ἡγούμενος. καὶ γὰρ οἶδα κερδαίνειν ἃ κερδαίνειν χρή. γράφε δὴ λοιπὸν ἡμῖν τὴν κατόρθωσιν σου ὁ μέγεθος, καὶ λέγε σαφῶς πόσους κειμένους ἀνέστησας, πόσους κατα πεπωκότας ἀνώρθωσας, τίνας σαλευομένους ἐστήριξας, τίσι πεπονηκόσιν ἐν τῷ μακρῷ τούτῳ πολέμῳ πρέσης, τίνας ῥᾳθυμοῦντας σπουδαίους ἐποίησας, τίνας σπουδαίους ὄντας σπουδαιοτέρους εἰργάσω, καὶ πόσα ἁπλῶς καθ' ἕκαστα τὰ ὅτι τῆς παῤῥησίας σου ταύτης ἀνδράγαθήματα. οἴδαμεν γὰρ ταῦτα καὶ περὶ τῶν γραμμάτων τῶν σῶν, ὅτι μὲν καὶ τὴν ψυχὴν οἶδα τὴν σήν, καὶ ἀγαθὸν ἀθλητήν, καὶ ἀγαθὸν ἀθλητοῦ δεξιᾶ. ἀλλ' οὖν βούλομαι δὲ παῤῥησίας τῆς ποθεινοτάτης μοι γλώττης ταῦτα μαθεῖν. δίδου δὴ ταύτην ἡμῖν τὴν αἴτησιν. οἶδα γὰρ ἡλίκην ἡμῖν χαρὰν χαρὴν τοῦτο ποιῶν.

ρον. ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ*.

ΥΠὲρ μὲν τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς οὐδὲν δεόμεθα παῤῥησίας (ἔρχεται γὰρ ἡμῖν εἰς παῤῥησίαν ἡ τῶν γεγραμμένων ἐπιστολή). θρηνοῦμεν δὲ τὴν κοινὴν τῆς ἐκκλησίας χήρω-

να, ἐὰν τὴν οἰκουμένην καταλάβωσι πᾶσαν· καὶ πάντας ὑμᾶς ἀναλώσωμεν θυγατρὸς βοηθήσει, ὥστε τὴν πόλιν ἐλεηθῆναι ποτε, καὶ εἰς λιμὸν ἀπόνοια μεταβῆναι γαλιλαίων. τοῦτο γὰρ ποιοῦντες μὴ ἁμάρτητε. λανθάνοιτε γὰρ καὶ κρυπτόμενοι, πλείονα χολὴν ἔχετε νῦν ἀποκαρτερῶν ταῖς θυγατράσιν καὶ μετὰ θλιβομένης ἁμαρτίας. ὑμῖν δὲ τοῦτο τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ προσαιτῶμεν. μὴ ἁμάρτητε οὖν τοῦτο ποιοῦντες, ἵνα καὶ αὖ ὄζῃ, καὶ γράφετε ἡμῖν συνεχῶς. εἰ γὰρ καὶ πολλῷ τῷ μήκει τῆς ἐμπορείας ὑμῶν ἀποσχίσθημεν, ἀλλ' οὐ παυόμεθα καθ' ἑκάστην ἡμέραν μεριμνῶντες τὰ ὑμέτερα, καὶ τοῦ σκεῦθεν ἀφικνουμένους, εἰ καὶ τῶν ἀσθενείας ὀλιγωρούμεν, ἐρωτῶντες καὶ προεργαζόμενοι. ἵν' οὖν σαφέστερον πάντα εἰδότες ὦμεν, ὅταν ἐγχωρῇ, πρόσεχετε ταύτην ἡμῖν τὴν χάριν, περὶ τῆς ὑγείας τῆς ὑμετέρας διαγλυκάζοντες ἡμᾶς· ἵνα καὶ ἐν ἐρημίᾳ διατρίβοντες, πολλὴν καρπωσώμεθα τὴν παράκλησιν.

ροθ. ΠΕΛΑΓΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Οἶδά σου τὸ φρόνιμον, τὸ ὀξυτενές, τὸ χρηστόν, τὸ γλυκύ, τὸ θερμὸν τῆς ἀγάπης, τὸ γνήσιον τῆς διαθέσεως τῆς πρὸς ἡμᾶς. διὸ καὶ προσαναβύω σε τὴν τιμιότητα μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας, καὶ δῆλον ποιῶ, ὅτι ὅπου ἂν ὦ, ὅτι ἁμαρτίας σε ὀφείρω. παρακαλῶ οὖν ἵνα τὸ ἑτέρωθι διεξώμεθα τὴν εὐφροσύνην, μὴ μόνον ἀπὸ τοῦ γράφειν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ μεμνῆσθαι τὰ περὶ τῆς ὑγείας τῆς σῆς, δῆλον ἡμῖν ταῦτα συνεχῶς. καὶ γὰρ εἰς χαρὰν τοσαύτην ἐρημίᾳ ἐπενεχθῶμεν, διεξόμενοι τοιαῦτα πρὸς ὑμῶν τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς γράμματα, πολλῆς ἀπολαυσόμεθα τῆς εὐφροσύνης.

ρπ. ΠΕΝΤΑΔΙΑ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Ἐγώσου τὴν ἀγάπην, ἣν περὶ ἡμᾶς ἔχεις, ἤδειν μὲν καὶ ἐμπροσθεν δὲ αὐτὴν μεγάλην τῶν προσγμάτων· ἔμαθον δὲ σαφέστερον νῦν, ὅτε ὧν ἐπέσχες ἡμῖν. καὶ διὰ τοῦτο μάλιστά σε θαυμάζομεν, ὅτι διὰ τὸ χράτος μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀπαγγεῖλαι ἡμῖν πρώτα τὰ γενόμενα. τοῦτο γὰρ καὶ θαρρούσης ἡμῖν καὶ μεμνώσης ὅτι τὰ ἡμέτερα. διὰ ταῦτα σκιρτῶμεν, χαίρομεν, εὐφραινόμεθα, μείζω τὴν παράκλησιν καὶ σὲ ἐρημία τοσαύτη καθήμενοι τὴν αἴσθησιν ἔχομεν τὴν σὴν, τὴν ἔνδοσιν, τὴν ἀσθένειαν τὴν πολλὴν, τὴν ἐλευθεροστομίαν, τὴν πρόνοιαν τὴν ὑψηλὴν, δι' ἧς κατήχησας μὲν τοὺς ἀπειθεστάτους, καρείδιν δὲ δίδωκας τῷ διαβόλῳ πληγὴν, ἤλειψας δὲ τοὺς ἀθλητὰς τῆς ἀληθείας ἀγωνιζομένους, καθάπερ ἀρὶς ὁ ἡμιταῖος τὸ πολέμιον δόρυ σήσασα λαμπρῶς, καὶ νίκην βραβεύσῃ φαιδράν. καὶ ἡμᾶς δὲ τοσαύτης ἐνέπλησας ἡδονῆς, ὡς νομίζειν μήτε τὸ ἀλλοτρία εἶναι, μήτε τὸ ξένην γῆν, μήτε τὸ ἐρημίαν, ἀλλ' ἑκάστοτε πατρίδα καὶ μᾶλλον ὑμῶν εἶναι, καὶ ἐπεύχεσθαί σε τῇ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ. χαίρετε τοίνυν καὶ διαπαίνου τοιαύτην ἀραμένη νίκην, καὶ τοιούτους ὕπνους εὐκόλως ὑπερβαίνουσα διήκας, καὶ τοὺς αἰσχύντως αὐτῇ ἐμφεξάσας γλώσσας, καὶ λυσσῶντα ἀποῤῥάψασα στόματα. τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀλήθεια μᾶλλον τῆς ἡδονῆς ἐστι, καὶ μᾶλλον τῆς ἐσθάγης πολλάκις· τὸ θεραπεῦσαι ῥήμασι κεκτῆσθαι συνεφθαρτοιωτων· ὥσπερ οὖν ὁ ψευδὴς, καὶ μείζονος προσκάλλεται λόγων ἁμάρτυρος, ἁπλῶς καὶ ἀπαπίστως ῥᾳδίως, καὶ ἀληθὴς ὅστις ἐστὶν αὐθαδέστερος. χαίρετε τοίνυν καὶ εὐφραίνου. καὶ γὰρ παύσομαι συνεχῶς ταῦτα λέγων τὰ ῥήματα, αἰδρίζου καὶ κεκραυγοῦ καὶ καταγέλα πάσης ἐπαγωγῆς σοι πρὸς αὐτὴν ὑπισχνουμένης. ὅσῳ γὰρ αὐ χαλεπώτερον ἀγωνιῶσι, τοσούτῳ βαθυτέρας καθ' ἑαυτῶν ταῖς ἴλιγγας ὑπιφέρουσι· σὲ μὲν οὐδὲ μικρὸν ἀδικοῦντες, ὥσπερ οὐδὲ τὸν πέτραν τὰ κύματα, ἑαυτοὺς

ὁ

ὃ διαλύοντες καὶ ἀδιενεχέρους ποιοῦντες, καὶ ὑπερβαίνουσαι καὶ ἑαυτὴν σωβιόντες τὰ τιμιώτερα. μηδεὶ τοίνυν δισβλίτω τὴν ἀπειλουμένων, κἂν σὺν ὀδύνῃ βρύχωσι, κἂν θυμῷ πολλῷ μεζύωσι, κἂν φόνου βλέπωσιν, εἰς ἀγελαιότητα θηρίων ἐκ τῆς ποινείας ἐκπεσόντες. ὁ γὰρ μέγιστον σήμερον ὄζαρπάσας σε τὴν ποικίλων αὐτὴν καὶ διαφόρων ὑπουλῶν, ὅσ' σε καὶ εἰς τὸ μέλλον αἰσθησόμενόν σε ἀσφαλείᾳ καθίστησι πολλῇ. καὶ ἐρεῖς καὶ αὐτή, βέλος πικρὸν ἐβλήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν, καὶ ἐξηκοντίσησαν ἐπ' αὐτὸν αἱ γλῶσσαι αὐτῶν· ὅπερ καὶ γέγονε καὶ ἔστιν, ὥστε καὶ σε μείζονα καρπώσασθαι μισθὸν, καὶ λαμπροτέρους στεφάνους λαβεῖν, ἐκείνους τε ἀμετανόητα νοσοῦντας μείζονι κολάσει. τί γὰρ ἐκέλιπον ὑπουλῆς; ποῖον ἔπον μηχανημάτων οὐκ ἐκίνησαν, ὑπερβαλέσθαι τὴν στερρᾶν σου καὶ γενναιοτάτην ψυχήν; κατήγαγον εἰς ἀγορὰν τὸν ἐκκλησίαν καὶ θαλάμους πλέον εἰδυῖαν οὐδέν· ἀπὸ ἀγορᾶς εἰς δικαστήριον, ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δεσμωτήριον· ψευδομαρτύρων ἠκόντισαν γλῶσσας, συκοφάντην ἔρραψαν αἰσχιστον, φόνους εἰργάσαντο, καὶ χαμάρροις αἱμάτων ῥεύσας ἐποίησαν, καὶ πυρὶ καὶ σιδήρῳ σώματα νέων ἀνάλωσαν, ἀνδρας τοσούτους καὶ τοιούτους πληγαῖς, αἰχισμοῖς, μυρίαις τιμωρίαις περιέβαλον· πόντα ἐκίνησαν, ἵνα δυνηθῶσιν ἀναγκάσαι σε καὶ βιάσασθαι ᾧ φόβῳ εἶπας τὴν ἀμυθησίαν ὧν ἤδεις· καὶ καθάπερ ἀετὸς ὑψηλὰ πετόμενος, ὅτω διαρρήξασα αὐτῶν τὰ δίκτυα, πρὸς τὸ σὸν πρέπον τῆς ἐλευθερίας ἀνέβης ὕψος, οὐ προσαλγηθεῖσα πρὸς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ συκοφάντας αὐτὸν ἀποφώσασα ὑπὲρ τῶν ἐγκλημάτων τούτων τῶν ἐμπορησμοῦ, ἐφ' ᾧ μάλιστα ἐδόκουν μεγαφρονεῖν ἀθλιοι καὶ θαλάττιοροι. σὺ νοσοῦσα τοίνυν τὰ προελθόντα ἀπόντα, πόσα κύματα, καὶ χειμῶνά σοι οὐκ εἰργάσατο· πόση ζάλη, καὶ κλυδώνιον οὐκ ἐποίησεν, ἀλλ' ἐν μέσῃ μεσημβρίᾳ θαλάττῃ μὴ γαλήνης ἐπλεύσας, προσδοκᾷ ταχέως καὶ λιμένα μὴ πολλῶν τῶν σεφάνων. ὅπῃ ὃ καὶ σοὶ ἡμῖν βούλει μανθάνειν, ζῶμεν, ὑγιαίνομεν, πάσης ἀπηλλάγμεθα ἀῤῥωστίας. εἰ δὲ καὶ ἀῤῥωστοῦμεν, ἴσμεν οἱ ἡμῖν φάρμακοι εἰς ὑγίειαν τῆς σῆς εὐλαβείας ἡ ἀγάπη καὶ γνησία καὶ θερμὴ καὶ στερρὰ καὶ ἀπαθείτερος. ἐπεὶ οὖν ὑπὲρ τῶν τυχοῦσαν ἡμῖν εὐφροσύνην φέρει ὃ συνεχῶς μανθάνειν τὰ περὶ τῆς ῥώσεώς σε καὶ τῆς ἀσφαλείας ἁπάσης, προσδεχόμενος, ὃ καὶ χωρὶς προσκλήσεως εἴωθας ποιεῖν, ζωηρότερον ἡμῖν ὑπαγγέλλειν καὶ περὶ τῆς ὑγιείας σου καὶ τοῦ οἴκου σου πάντος καὶ τῶν προσηκόντων σοι. οἶδα γὰρ ὅπως καί σε καὶ εὐλογημένον σε οἶκον πάντα μεμιμνῶμεν.

ρπα. ΠΕΝΤΑΔΙΑ ΔΙΑΚΟΝΩ.

Μακρὰν ἐσίγησας σιγὴν, καίτοι πολλῶν ὄντων τῶν ἐκ δεῦρο ἀφικνουμένων πρὸς ἡμᾶς. τί ποτ' οὖν αὖ ἐστὶν ὃ αἴτιον; τῶν γραμμάτων ὁ ῥοῦς; ἀπαιτεῖ. τοῦτο οὐκ ἀνέπεμψα. οἶδα γὰρ σε τὸν μεγαλόνουν καὶ ὑψηλὸν ψυχὴν, τὸν καὶ ἐν πολλοῖς κλυδωνίοις δεινὰ μένοντα ἐξ οὐείας πλεῖν, καὶ ἐν μέσοις κύμασι γαλήνης ἀπολαύειν λαμπρᾶς. καὶ τοῦτο δι' αὐτῶν τῶν γραμμάτων ἐδήλωσας, καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς ἐφόδους τῆς οἰκουμένης ἦλθεν ἡ φήμη καὶ σὰ φέρουσα καταῤῥώματα, καὶ πάντες αἰσχυνόμενοι, ὅτι καὶ ἐν νηὶ χειμαζομένῃ ἱδρυμένην, καὶ οὐ πάῤῥωθεν οὖσαν ἀπὸ τῆς εὐλαβείας τῆς σῆς διεγείρεις, καὶ προθυμοτέρους ποιεῖς. τίς οὖν αἰτία τῆς σιγῆς; ἐγὼ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἔχω· παρακαλῶ δέ σε τὴν ἐμμέλειαν ἀπὸ τῶν γραμμάτων ἐγγελίζοντός σου τὴν εὐλάβειαν, δι' αὐτῶν δηλῶσαι ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς καὶ τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ σοῦ καὶ τοῦ οἴκου σου πάντος· ἵνα καὶ οὐ τοσούτων καθήμενοι ἀφῃμάτος, καὶ ἐν ὅτῳ χαλεπωτάτῃ ἐρημίᾳ ἀφατείοντες, πολλὴν ἀπὸ τῶν τοιούτων γραμμάτων καρπωσώμεθα τὴν παράκλησιν.

ρσβ. ΠΕΝΤΑΔΙΑ ΔΙΑΚΟΝΩ.

ΤΩΝ μὲν τεφλόων σε μακαρίζω, οἷς δυεδήσω δὲ νεῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως, πόσα ἐλεμβώη παθὼν ὑπὸ τῆς ἀληθείας. ἀπὸ τοῦτο γὰρ τὸν Θεὸν ὑπὲρ σοῦ παύζοντά σου ἐχθὲς μετὰ πολ-
Σκρ δ. λα. λῆς τῆς σφοδρότητος. Εως γὰρ θανάτου, φησὶν, ἀγωνίσαι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καὶ ὁ Κύριος πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ, ὅπερ καὶ γέγονε. μέχρι γὰρ τοσούτου δραμοῦσα καλὸν τοῦτον ἀγῶνα, πολλὰ ἀνωφελῆ ἐπιτάττουσα τὰ βεκούδα. τοῦτο μὲν οὖν ἕνεκεν χαίρω. ὅπερ ἂν ἔγνων ὅτι βουλεύει πρὸς ἀποδημίας, καὶ μεταξῆναι σκέψει βουλῇ, παρακαλῶ σε τὴν ἡμιότητα μηδὲν τοιοῦτον σκοπῆσαι, μηδὲ βουλεύσασθαι· παρῶτοι μὲν δὲ αὐτὸ τοῦτο, ὅτι δικήριγμα τῆς πόλεως ἐστὶ τῆς αὐτόθι, καὶ λιμένι θύρις, καὶ βακτηρία, καὶ τεῖχος ἀσφαλὲς τοῖς καταπονουμένοις. μηδὲ τοσαύτην ἀπὸ τῶν χρημάτων ἐμπορείαν ῥίψῃς, μηδὲ τοσοῦτον πορίσῃ κέρδος, τοσούτους καθ' ἑκάστην ἡμέραν ζημιώσασα θησαυροὺς ἀπὸ τῆς προσοίας τῆς αὐτόθι. οἱ τε γὰρ ἐρῶντες, οἵ τε ἀκούοντές σε καὶ καταρθώματα οὐ μικρὰ κερδαίνουσιν. οἶδα ὅτι ἡλίκην τὴν φέρει σοι τὴν μισθόν. παρῶτον μὲν, ὅπερ ἔφην, ἀπὸ τούτου παρακαλοῦμέν σε αὐτόθι μένειν. καὶ γὰρ πολλὴν καὶ μικρὰν δέδωκας τῆς ὠφελείας, ἣν πρέπει ἀπὸ τῆς αὐτόθι παροικίας. ἔστω δὲ σοὶ καὶ τοῦ ἔτους ὥρα ὀπτικὴ τότε. οἶδα γάρ σου τὸ σώματος τὴν ἀσθένειαν, καὶ πῶς οὐ ῥᾳδίως σοι κινδυνεύσαι ἂν χρυμῷ τοσούτῳ καὶ χειμῶνι. πρὸς τούτοις, ὡς ἀκούομεν, καὶ τὰ Ἰσαυρικὰ ἀνθεῖ. πόθεν οὖν ταῦτα λογισαμένη, ὡς ἔοικε, μηδαμοῦ πῶς κινδυνεύσαι καταδέχει, καὶ πρὸς τοῦτο χάλαζαν ἡμῖν ἀπὸ ταχέων παρακινήσῃ, καὶ πρὸς τῆς ὑγιείας ἔοικας ἀνθυπτιάσῃ τῆς σῆς. ἐπεὶ καὶ νεὼν ἀλήσαμεν μὴ δεξάμενοι γράμματά σου τῆς τιμιότητος, καὶ ἐν Φοινίκῃ καθεσθήκαμεν μήποτε ἀῤῥωστία τοῦτο διεκώλυσεν. ἵν' οὖν καὶ ταύτην ἀνέλκῃς ἡμῶν τὴν Φοινίκην, ταχέως ἡμῖν πέμψον ὀπισθόλιον ταῦτα δηλοῦσαν.

χ. μὴ τῆς

χ. πάρεσχ

ρστ. ΠΟΛΥΒΙΩ.

ΑΛΛΟΣ μὲν δύσις ἀφόρητον χρυμὸν ἐποίησε τοῦδε, τὴν πολλὴν ἐρημίαν τοῦ χωρίου, τὴν χαλεπωτάτην ἀῤῥωστίαν (καὶ γὰρ καὶ ἀῤῥωστίαν ἐντεῦθεν πεπιστωσάμεθα) ἀπωδύσατο αὖ καὶ ἐνθρώπους· ἐγὼ δὲ ταῦτα ἀφεὶς, τὸν χωρισμὸν ὀλοφύρομαι καὶ ὑμέτερον, ὃ μὲν ἐρημίας καὶ νόσου καὶ χειμῶνος βαρύτερον ἐμοὶ, καὶ νεὼ αὖθις χαλεπώτερον, ἢ πρότερον, ἐποίησεν ὁ χειμών. καὶ γὰρ ἰσὸν μόνον εἶχον παραμυθίαν τοῦ πικροτάτου τούτου χωρισμοῦ, τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ γραμμάτων ὑμῖν ὁμιλεῖν, καὶ ταύτην ἐπελθοῦσαν ἡμᾶς ἀφεῖλεν, καὶ ὁδοὺς ἀποκλείσασα τὴν πολλὴν τῆς χιόνος φορᾷ, καὶ ὥστε δὲ ὑμῶν παραγένεσθαι καὶ συγγενέσθαι ἡμῖν, ὥστε ἐπιδεῖξαι αἰσχύνην καὶ ἀποδημῆσαι πρὸς ὑμᾶς ἀφεῖς. καὶ νεὼ δὲ ἔλαττον τὸν Ἰσαύρων ὁ φόβος, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλέον· διὰ τοῦτο ποιεῖ, τὴν ἐρημίαν ὑπερτείνων, πάντα ἐλαιώνων, φυλακτήρων, μετεωρίσας ποιῶν. ὥστε γὰρ οἰκοι λοιπὸν μένειν δύνασθαι, ἀλλ' ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ἀπολιπὼν ἀποπηδᾷ· καὶ αἱ μὲν πόλεις εἰσὶ λοιπὸν τοῖχοι καὶ ὀχυρώματα, αἱ δὲ φάραγγες καὶ αἱ νάπαι πόλεις. καὶ καθάπερ τὰ ἄγρια τῶν θηρίων, παρδάλεις καὶ λέοντες, τὴν ἔρημον τῶν οἰκουμένων πόλεων ἀσφαλεστέραν αὐτοῖς εἶναι νομίζει· οὕτω δὴ καὶ τὴν Ἀρμενίαν οἰκοῦντες αὐθέκαστοι· καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τόπους ἐκ τόπων ἀναγκαζόμενα μεταπηδᾶν, Ἀραβίοις καὶ Νομάδων τισὶν βίον ζῶντες, καὶ ὕδατος ζῶσαν ἀῤῥοοῦντες. ὥστε πάντα τὰ τοῦ θορύβου γέμει καὶ ταραχῆς. καὶ σὺ μὲν τὴν προσοίαν σφάττουσι, καίουσι, δούλους αὐτὰ ἐλευθέρων ποιοῦσι· ἐκεῖ δὲ τὴν φήμην δραπέτας ἐργάζονται, καὶ ἀπόλιδας, μᾶλλον δὲ καὶ ἀνάγουσιν. ὅσοι γὰρ νέοι κτήμασι, καὶ μέσῃ νυκτὶ πολλάκις καὶ χρυμῷ πάντα πηγνύντι, ἀνθέξον

χ. χρυμὸν

χ. ἐξαῦσιν

χ. καταλιπὼν

τῆς

τῆς οἰκίας ἐκπηδῆσαι ἰωάν, καθῆσαν, ὥσπερ τινὲς καπνοὶ, τῷ φόβου τῆς φήμης αὐτοὺς ἐλαυνόντος. οὐκ ἐδειλίασαν μαχαίρας Ἰσαυρικῆς εἰς ὃ καταλῦσαι Ⓦ βίον, ἀλλ' ἐν τῇ χιόνι παγέντες οὕτως ἀπέπνευσαν· καὶ γέγονεν αὐτοῖς τῆς τοῦ θανάτου φυγῆς ἡ προφάσις, θανάτου προφάσει χαλεπωτάτη. ἐν τούτοις τὰ ἡμέτερα. καὶ ταῦτα ἐγράψαμεν, οὐχ ἵνα σε λυπήσωμεν (οἶδα γὰρ οἶδ' ὅτι καθάψεται σου τὰ ἐγκλήματα) ἀλλ' ἵνα τὴν αἰτίαν ἐξέπωμεν τῆς μακρᾶς ταύτης σιγῆς, καὶ τί δήποτε οὐδὲ καὶ βραδέως ἐπεστάλκαμεν. ὅτε γὰρ πάντες ἡμᾶς ἀπέλιπον, ὡς μηδὲ θύρᾳν τινὰ Ⓦ σκεῖσι ἀφικνούμενοι, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαζόμενοι Ⓦ ζῶντα ἡμῖν προσβύτερον δυάξησαί τε σὺν θεῷ, καὶ πέμψαι πρὸς τὴν ἡμετέραν θαυμασιότητα. δεξάμενος τοίνυν αὐτὸν, ὡς σοι πρέπον, ταχέως ἡμῖν ἐκπέμψον εὐαγγελιζόμενον τὴν ὑγίειαν τῆς σῆς ἐμμελείας. οἶδα γὰρ ὅπως ἡμῖν ἀσφαλέστερον τοῦτο μεμηχάνῃ.

ρπδ. ΠΟΛΥΒΙΩ.

Τοῦ μὲν ἐδάφους καὶ τῶν τοίχων τῆς πόλεως ἐκκεκλήμεθα, τῆς δὲ χωρίου πόλεως οὐ μετανοίαθημεν. εἰ γὰρ ὑμεῖς ἡ πόλις, μᾶλλον ὑμῶν ἦμεν ἀεὶ καὶ ἐν ὑμῖν, δῆλον ὅτι καὶ σὺν ὑμῖν ἐσώθημεν ἀφέντες, τὴν πόλιν οἰκοῦμεν ἐκείνην. ἐπεὶ γὰρ ἐνδιατρίβομεν ὑμῶν ταῖς ψυχαῖς, δῆλον οἶδ' ὅτι, καὶ ὅπερ ἐν ἀπίοιμεν, πόθῳ ὑμᾶς σὺν σφοδροῖς ἡμῶν ἐρασὰς ὄντι διανοίας προφέροντες ἀπίομεν. τοῦτο ἡμᾶς οὔτε τὴν ἐρημίαν τοῦ χωρίου τούτου (καὶ γὰρ πάσης τῆς οἰκουμένης ὄντι ἐρημότατον) οὔτε τὴν πολιορκίαν τῶν λῃστῶν (καὶ γὰρ καθ' ἑκάστην πολιορκεῖται τὴν ἡμέραν) οὐδὲ τὸ ἐντεῦθεν πεπόμφθαι λιμὸν ἀφίησιν ὁρᾶν· ὀλίγῳ δὲ μὲ σῶμα ἡμῖν ἐσταῦρωται, ἡ δὲ ψυχὴ πρὸς ὑμᾶς διῆκεν ἀεί. ἀλλ' ὀλίγοι τοῖς οὕτω διακειμένοις πολεμεῖ σφοδρὰ καὶ πολιτικὴ σωματικὴ πρόνοια, καὶ λυπεῖ μὴ γινομένη, τοῦτο δὲ πῶς γένηται οὐκ ἔνι, ἐνὶ δὲ αὐτῇ φαρμακεῖ μέγιστον, ἡ διὰ τῶν γραμμάτων συνουσία. πρόσεχε ταύτῃ ἡμῖν δαψιλῶς, καὶ ταύτης ἀπολαύσομεθα τῆς ἀθυμίας. ἱκανὸς γὰρ εἶ, δίκαιος θαυμασιώτατε, καὶ διὰ γραμμῆς σοφίζεσθαι πρόνοιας ἡδονήν.

ρπε. ΠΟΡΦΥΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ.

Οἶδά σου τῆς ἀγάπης τὸ φιλόν, τὸ ἀπείρετον, τὸ ἀκλινές· καὶ ὡς εὐθυμία πράγματων δυσκολία αὐτὴν ἐβασάλευσαν δυάκτ' ἄν. τοῦτο διὰ τῶν ἔργων ἔδειξας. διὰ τοῦτο δὲ ἡμεῖς, καίτοι ἐν ἀρρωσίᾳ κατεχόντες, καὶ εἰς τὸ πάσης τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἐρημότατον χωρίον ἀπενεχθέντες, τὴν Κυκασὸν, καὶ ἀπὸ τῆς τῶν Ἰσαύρων ἐφόδου πολιορκούμενοι, τὸ δὲ πολλαῖς ὥραις προσιέμενοι, καὶ γράφομεν καὶ τὰ ὀφειλόμενα ἀποδίδομεν πρόσρησιν τῇ εὐλαβείᾳ τῇ σῇ, τῷ σώματι μὲν διεσκότες, τῇ ψυχῇ δέ σοι συνδεδεμένοι, δὲ μεγίστου ἐντεῦθεν καρπούμενα τὴν προσάκλησιν. εἰ γὰρ δὲ πολλὴ τῆς ἐντεῦθεν διατριβῆς ἡ δυσκολία, ἀλλ' ἓν τοῦτο μέγιστον ἐντεῦθεν καρπούμενοι, τὸ ἐκ γλυκέων ὑμῖν εἶναι, καὶ συνεχῶς δυάσθαι, ὀλίγου τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ τούτης ὄντος, καὶ ἐπιτέλλειν πρὸς τὴν ὑμετέραν εὐλάβειαν, καὶ δέχεσθαι παρ' ὑμῶν γράμματα. καὶ γὰρ τούτης ἀπολαύομεν τῆς ἑορτῆς. ἑορτὴν γὰρ ἐγὼ τοῦτο τίθεμαι, καὶ πανήγυριν, καὶ πολλῆς ἡδονῆς ἐντεῦθεν. οὐδὲ μαχαίρᾳ αἴσθησιν τῆς ἐρημίας δὲ τὸ φόβου καὶ τῆς ἀγωνίας λυμόμεθα.

ρπς. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΦΟΙΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ καὶ μονάζοντας τοὺς κατηχουμένους τοὺς ἕλληνας.

Οι κυβερνῆται ἐπειδὰν ἴδωσι τὴν θάλασσαν κυμαινομένην καὶ ἐγειρομένην, καὶ πολλὰ Ⓦ χειμῶνα καὶ τὴν ζάλην, οὐ μόνον οὐκ ἀφιᾶσι τὸ πλοῖον, ἀλλὰ καὶ τότε πλείονι τῇ σπουδῇ καὶ μείζονι τῇ προθυμίᾳ καὶ αὖθις νήφουσι, καὶ σὺν ἄλλοις διεγείρουσι· καὶ ἵστασι πάλιν ὅταν ἴδωσι Ⓦ πυρετὸν ἐξηρθέντα καὶ σφοδρὸν γινόμενον, οὐ μόνον οὐκ ἀπολιμπάνουσι Ⓦ νοσοῦντα, ἀλλὰ καὶ τότε καὶ αὖθις πολλὰ ποιοῦσι καὶ δι' ἑαυτῶν, καὶ δι' ἑτέρων, μείζονι κεχρημένοι τῇ σπουδῇ καὶ τῇ προθυμίᾳ, ὥστε λῦσαι τὸ κακόν. τίνος ἕνεκεν ταῦτα λέγω; ἵνα μή τις ὑμᾶς ἀπατήσῃ διὰ τὴν ταραχὴν τὴν γεγενημένην καταλιπεῖν τὴν Φοινίκην, καὶ διαχωρῆσαι σκέψηται· ἀλλ' ὅσῳ πλείους αἱ δυσχέρειαι, καὶ χαλεπώτερα τὰ κύματα, καὶ μείζων ἡ ταραχή, τοσούτῳ μᾶλλον ἐγρηγορέναι σπουδάζοντας, νήφοντας, ἀγρυπνοῦντας, πλείονα προθυμίαν ὑπιδεικνυμένους, ὥστε μὴ τὴν οἰκοδομίαν ὑμῶν τὴν κοινὴν καταδυθῆναι, μηδὲ * τοσοῦτον πόνον ἀνωφελῆ γενέσθαι, μηδὲ τὴν χαρὰν ὑμῶν ἀφανισθῆναι. ἱκανὸς γὰρ ὁ Θεὸς καὶ τὴν ταραχὴν λῦσαι, καὶ τῆς ἐπομονῆς ὑμῖν δοῦναι Ⓦ μισθόν. οὐδὲ γὰρ τοσοῦτος ὑμῖν ὁ μισθός, ὅτε μετὰ εὐκολίας καὶ παρέργματα ἰοῦσαι, ὅσος ὅσιν ὑμῖν νῦν, ὅτε πολλὴ ἡ δυσχέρεια, πολλὴ ἡ ταραχή, πολλοὶ Ⓐ σκανδαλίζοντες. ἐννοοῦντες τοίνυν καὶ τὰ κάματον, οἷ ἐκάμετε, καὶ Ⓦ πόνον, ὃν ὑπεμείνατε, καὶ τὰ κατορθώματα, ἃ κατωρθώσατε, καὶ ὅτι χάριτι Θεοῦ τοσοῦτον κατελύσατε μέρος τῆς ἀσεβείας, καὶ εἰς προκοπὴν τὰ πράγματα τῆς Φοινίκης ἦλθε, καὶ ὅτι πλείων ὑμῖν ὁ μισθός, καὶ μείζων ἡ ἀμοιβή, καὶ ὅτι ταχέως ὁ Θεὸς καὶ τὰ κωλύματα λύσει, καὶ πολλὰς ὑμῖν τῆς ὑπομονῆς δώσει τὰς ἀντιδόσεις, παρακαλεῖτε, εἰσῆλθε. οὐδὲν γὰρ ὑμῖν ἔλλειμμα οὐδὲ ταπεινὸν· ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἀφθονίας καὶ δαψιλείας ἀπολαύουσιν ὑμᾶς ἐκέλευσα, εἴτε ἐν διωγμοῖς, εἴτε ἐν ὑπομοναῖς, εἴτε ἐν διὰ βραχέος φυγαῖς τῆς ἀδελφῆς. εἰ γὰρ ὑμεῖς ἐν τοσαύτῃ θλίψει ὄντες, καὶ πρίσεως καὶ ἐρημίας, οἰκοῦντες τὴν Κουκουσὸν, τοσαύτην ποιοῦμαι φροντίδα τῆς κατορθωμάτων τῆς ὑμετέρων, πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς δεῖ πολλῆς εὐπρεπείας ἀπολαύειν (τὴν γὰρ λέγω τῶν ἀναγκαίων) τὰ παρ' ἑαυτῶν συνεισφέρειν. παρακαλῶ τοίνυν, μηδεὶς ὑμᾶς φοβείσθω. καὶ γὰρ καὶ τὰ πράγματα χρηστοτέρας ἔχει ἐλπίδας, καὶ δυνήσεσθε τῶν μαθητῶν τῶν ἀποστολικῶν καὶ ἐπὶ τὸν ἀντιγράφοντα τῶν ἀποστόλων παρακαλεῖν τὸν κύριον μου τὸν βηλαβεστάτου πρεσβυτέρου Κωνσταντίου· καὶ ἐὰν παραμείνητε, καὶ μικρὰ ἢ τὰ κωλύματα, πολλῶν ἀπηλλάγησθε. οὐδὲν γὰρ ἐπομονῆς ἴσον καὶ καρπείας. πέτρα γάρ ἐστιν· αἱ δὲ ταραχαὶ αὗται καὶ αἱ ὑπιδοῦλαι, αἱ τῶν ἐκκλησιῶν γινόμεναι κύμασιν ἔοικασι προσρηγνυμένοις τῇ πέτρᾳ καὶ διαλυομένοις εἰς οἰκεῖον ἀφρόν. ἐννοήσατε ὅσα Ⓐ μακάριοι ἀπόστολοι ἔπαθον καὶ παρὰ οἰκείων, καὶ παρὰ ἀλλοτρίων, καὶ ὅτι πάντα Ⓦ ξένον τὸ κηρύγματος διὰ πειρασμῶν, διὰ κινδύνων, δι' ὑπουλῶν διέλυσαν, εἰς δεσμωτήρια, καὶ ἀλύσεις, καὶ ἀπαγωγὰς, καὶ μάστιγας, καὶ λιμοὺς, καὶ γυμνότητας δαπανώμενοι. ἀλλ' ὅμως καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς δεσμωτηρίοις οἰκοῦντες, τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτοῖς οἰκονομίας οὐκ ἀφίσαν. ἀλλ' ὁ μακάριος Παῦλος καὶ δεσμωτήριον οἰκῶν, καὶ μεμαστιγωμένος, καὶ αἵματι περιῤῥεόμενος, καὶ ξύλῳ πεσσοδεδεμένος, καὶ τοσαῦτα πάσχων, καὶ ἐμπαγώνιον ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ Ⓦ δεσμοφύλακα ἐβάπτισε, καὶ τὰ παρ' ἑαυτῷ πάντα ἐποίει. ταῦτ' οὖν ἀπόντα, καὶ τὰ τοιαῦτα λογιζόμενοι, καθάπερ ὑμῶν παρεκάλεσα τὸν ἀγάπαιον, ἕστητε ἑδραῖοι, ἀμετακίνητοι, ἀνέξαπάτητοι, τὸν τοῦ Θεοῦ ἐλπίδα ἀναμένοντες καὶ τὴν ἐκεῖθεν συμμαχίαν, ἧς ἴσον οὐδέν· καὶ ὑπογράψαι ἡμῖν πρὸ πάντων σπουδάσατε ὅσ αὐτῆς. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ Ἰωάννου Ⓦ βηλαβέστατον πρεσβύτερον εἰς τοῦτο ἀπεστείλαμεν, ὥστε παρακαλέσαι ὑμῶν τὴν καρδίαν, καὶ μὴ ἀφεῖναι ὑπό μηδενὸς παρασαλευθῆναι. ἐγὼ δὲ ἐμαυτὸν πεποίηκα, καὶ λόγοις παρακαλῶν, καὶ συμβουλαῖς ἀνορθῶν, καὶ τῶν ἐργῶν τὴν ἀφροντίαν πρὸ ἔργων, ὥστε ἐν μηδενὶ ὑμᾶς

πρ. μαστιζ.

χ. ἐμπαγωνίου

χ. ἐπιτρ.

χ. διάπαντος

χ. ἐπιμελείας

μας ὑστερηθῆναι. Εἰ δὲ μὴ βουληθείητέ μου ἀναχέασθαι, ἀλλὰ τοῖς ἀπατῶσιν ὑμᾶς καὶ ἀναπειθῶσι πλανᾶσθαι, ἐγὼ καθαρός εἰμι· ἴστε δὲ καὶ κατάγνωσις αὐτῶν καὶ ζημία ὅστις τινα ἔρχεται. ἵν' οὖν μηδεὶς τοιοῦτον γένηται, παρακαλῶ, ἀνάχεσθέ μου τῆς στοργῆς ὑμᾶς ἀγαπῶντος, καὶ καθὼς ἂν θέλητε, ἢ διηγήσασθε ἡμῖν, ἢ, εἰ βούλεσθε, ἕνα τινὰ πέμψατε πρὸς ἡμᾶς, καὶ σαφῶς ὑμῖν ὑστερήσει καθόλου.

ρπζ. ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙΣ ΡΩΜΑΙΟΙΣ ΕΛΘΟΥΣΙ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ.

Πολλοὶ μὲν μεμνήκατε πόνοι, μακάριε πάτερ καὶ ἀπόστολον ἀποδημίαι ἐγλάμψαι, πολλοὶ δὲ καὶ ἱδρῶτες· ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ τοῦ βιωτικοῦ καὶ ἐπιχείρων παραγμάτων, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ταῖς ἐκκλησίαις συμφερόντων, ὑπὲρ ὧν καὶ πολλῷ μείζονα τοῦ πόνου λήψεσθε καὶ βραβεῖα παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ. οὐ μικρὰ τοίνυν καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν ἐς αὐτὰ παράκλησις, ὁ πόνος ὑμῶν καὶ ἡ σπουδὴ ὑμῶν μία, ὅτι ὑπὲρ εἰρήνης τοσούτων ἐκκλησιῶν ὁ καλὸς οὗτος ἀγών, καὶ ὅτι πολλῷ μείζοσι σφόδροις ἡ ἀντίδοσις αὐτοῦ· ἡμῖν δέ, ὅλη τοσαύτης πρὸ ὑμῶν ἀπολαυόμεθα ἀγάπης, καὶ παρὰ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀνδρῶν πολλῆς τετυχήκαμεν τῆς σπουδῆς, καὶ ὃν σώματι τοσοῦτον διακεχωρισμένης ὁδοῦ μῆκος τῇ τῆς ἀγάπης ἀλύσει ὑμᾶς συνδήσατε μὴ πολλῆς τῆς ἀκριβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀφίεμεν ὑμῖν ἴσμεν πολλάς, καὶ ἀναχηρύττοντες ὑμῶν τὴν πολλὴν εὔνοιαν οὐ παυόμεθα. βοᾷ μὲν γὰρ αὐτὴν καὶ αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ φωνή· οὐ δυνάμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς ἀλλὰ τὴν ἡμετέρας τὸ ἐργαζόμενοι γλυκύτητος. εἰ δὲ νῦν πρῶτον ὑμῖν ἐπεστάλκαμεν, οὐκ ἀπὸ ῥᾳθυμίας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τὸ τοσοῦτον ἐρημίας τὸ πεποιθέναι μᾶλλον. νῦν γοῦν βουλόμενοι τοῦ κυρίου μου τὸ ἡμιωτάτω καὶ βελτιεστάτῳ προσοῦσιν ἀγαθοῦντος οἱ ἀγγελοι, νῦν ὀφειλομένην ὑμῖν ἀποδιδόαμεν πρόσρησιν, καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς μὴ τῆς παρεπούσης ὑμῖν ἀγάπης αὐτὸν ἀποδέξασθαι, καὶ ἐπομένοντος τὰ περὶ τῆς ὑγιείας ἡμῖν δηλωσαι τῆς ὑμετέρας, περὶ ἧς σφόδρα περιεσπούδαστοι ἡμῖν μανθάνειν. ἀρκεῖ γὰρ τὰ τῶν προσηκόντων ἀποδοῦναι· ὑπερβαίνεσθαι εἰς τὸ τὰ τῆς ἀγάπης ἀνήκειν, εἰς ὃ ἐσχάτως ἀφιγμένοι, οὐκέτι οἱμεν δεῖσθαι τοῦ παρὰ τοῦ ἑτέρωθεν ἀπομνήσεως. καὶ τοῦτο δηλον πεποιήκατε διὰ τῆς ἀποστολῆς, ὃν διὰ πάντος ἐπεδείξασθε τὸν ζῆλον.

ρπη. ΠΡΟΒΗ ΤΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΝ ΡΩΜΗ.

Εἰ καὶ πολλῷ διακείμεθα τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ τῆς γνησίας σου καὶ θερμῆς ἀγάπης, ὡς πρόντες καὶ πάντα τὰ σὰ ὁρῶντες, οὕτως ἀκριβῆ πεῖραν εἰλήφαμεν, τὸν ὀφείλοντα ἀφιλοφρονούμενον περὶ ἡμᾶς ἀπαγγέλοντα περὶ τῆς σῆς ἐμμελείας ταῦτα, ἅπερ ὑπεθυμούμεθα μανθάνειν. ἀρκεῖ τοῦτό σοι χαρίζεσθαι ἱκανὸν καὶ μεγάλας, καὶ σεσεμνυμένα καὶ καλλωπιζόμενα ὅτι τῇ ἀληθείᾳ τῆς εὐμενείας σου. καὶ τὸν ἀγαπητόν, καὶ εὐλαβέστατον προσβύτερον Ἰκονίου, καὶ τίμιον ἀδελφὸν Παῦλον παρακατατίθεμαί σοι τῇ κοσμιότητι, ὡς εἰς λιμένα, ἐξ οὗ σε αὐτὸν παρεπέμποντες χαίρομεν. ἰδεῖν τοίνυν αὐτὸν, ὡς σοι πρέπον ὄντι, δέσποινα μου τιμιωτάτη καὶ εὐλαβεστάτη, παρακαλοῦμεν (οἶδα γὰρ ὅσος ἐς αὐτὸν τῆς φιλοφροσύνης ταύτης ὁ μισθός) καὶ ἴσως ἂν εἴη, σαφέστερον ἡμῖν δηλα τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς, περὶ ἧς σφόδρα περιεσπούδαστοι ἡμῖν μανθάνειν, ἐπειδήπερ καὶ σφόδρα αὐτῆς ἀντεχόμεθα.

ρπθ. ΠΡΟ-

ρπθ. ΠΡΟΚΟΠΙΩ.

Ολίγα μὲν ἀλλήλοις συνεσμεν ἀπόντες, διὰ τοσαῦτα μὴν θαυμασιώτατε πολλῷ δὲ σε πεῖσαι τῆς γνησίας εἰλήφαμεν ἀγάπης, ἀπροσκόμιστος ψυχῆς, καὶ τῆς γνησίας καὶ θερμῆς διαθέσεως. διὸ καὶ πρὸς αὐτὰ τῆς οἰκουμένης ἀποκαθέντες τὰ τέρματα, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἑκάτην ἐρημίαν ἀπενεχθέντες, ὅμως οὐ πέπαυσαι σε προσφέρων, ὥσπερ αὖ ἀπόντων, καὶ ἔχειν ἐγκεκλεισμένον τῷ Σωτῆρι, καὶ τὴν γραφὴν σὺν τοσούτῳ διαστήματος, καὶ τὴν ὀφλομένην ἀποδιδόντα πρόσρησιν. καὶ σὲ προκαλοῦμαι τὸ ἐμμελέστερον, εἰ μὴ βαρύ, μηδὲ ἐπαχθές, καὶ αὖθις ἡμῖν ταύτην πρέσβυν τὴν χάριν, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας διαγγέλλειν ἡμᾶς τὰ σά. μανθάνομεν γὰρ αὐτὰ καὶ μὴ γραφόντος, σὺν ὀκνοῦσιν ἀφικνουμένους ἐρωτῶντες, ὅμως δὲ σφόδρα προθύμως ἀπεκρούσασθαι ἡμῖν εἰδέναι τὰ περὶ τὴν ῥώσεως τὰ σὰς καὶ τῆς εὐδοκιμήσεως. βουλόμεθα δὲ καὶ παρὰ τῆς γλώττης τῆς σῆς, καὶ παρὰ τῆς χειρὸς τῆς σῆς ταύτης δηλοῦσθαι, ὥστε διπλοῦν ἡμᾶς καρποῦσθαι τὴν ἡδονήν, ἀπό τε τοῦ γράφειν, ἀπό τε τοῦ γράμματα δέχεσθαι παρὰ τῆς εὐχῆς σου. δίδου δὲ ταύτην ἡμῖν τὴν χάριν, ἡδίστην τε οὖσαν, καὶ εὔλογον, καὶ πολλοὺ ἡμῖν πρέπουσαν τὴν εὐφεστώτων.

ρκ. ΡΟΥΦΙΝΩ.

Βουλόμην μὲν συνεχέστερον ὑπισχνεῖσθαι τῇ ἐμμελείᾳ σου, ἐπειδή σε φιλῶ, καὶ σφόδρα φιλῶ, διὰ τοσαῦτα μὲν αἰδεσιμώτατε καὶ θαυμασιώτατε. καὶ ἀμφότερα ταῦτα οἶδα καὶ αὐτός. ἀλλ' ὅπου δὲ μὴ ἐν ἡμῖν κεῖται, οὐ δὲ ἐστὶν ἐν ἡμῖν, οὐ μὴ φιλῇ ἡμᾶς κύριος, οὐ δὲ συνεχῶς ὑπισχνεῖσθαι ἔσχηκεν, ἀπό τε τῆς ὁδοῦ τὴν δυσχολίαν, καὶ τοῦ ἔτους τὴν ὥραν, ἔκφυγον μὲν διϊσχυρίσασθαι ποιοῦμαι, τοῦτο δὲ ἴσως ἐστὶν ὀκνεῖν μᾶλλον δὲ καὶ τὸ διϊσχυρίσασθαι. εἰ γὰρ καὶ μὴ μέμφομαι τὴν χάριν συνεχῶς ὑπισχνουμένου, ἀλλὰ γνώμην καὶ προαίρεσιν. τοιοῦτον γὰρ οὐ φιλῆ γνησίως.

ρκα. ΡΟΥΦΙΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ηλθεν εἰς ἡμᾶς, ὅτι πάλιν ἀνήφθη τὰ τῆς Φοινίκης κακά, καὶ ἡ τῶν ἑλλιμένων ἠυξήθη μανία, καὶ πολλοὶ τῶν μοναχῶν, οὓς μὲν ἐπλήγησαν, οὓς δὲ ἐπέθεντο. ἔχει τοῦτό σε μειζόνως ἐπείγειν μὴ πλείονος τοῦ τάχους ἀφαιρεθῆναι τῆς ὁδοῦ, καὶ σπουδὴν ὑπὲρ τῆς προπαρασκευῆς. οὐ γὰρ οἶδα ὅτι φαμεὶς μόνον ἐφεστῶσι τοῖς ἐναντίοις, [καὶ] ἀνοχῇ καὶ ὑπομονῇ καὶ καρτερείᾳ καὶ ἐπομονῇ καὶ τῇ Σωτῆρι κεχρημένοις ἀνδρείᾳ, καὶ καθαλύσεις αὐτῶν τὴν μανίαν, καὶ σοὶ μὲν ἡμῖν ὄντας ἀνακτήσῃ, καὶ πολλὰ ἐργάσῃ τὰ ἀγαθά. μὴ τοίνυν μέλλε, μηδὲ ἀναβάλλου, ἀλλὰ πλείονι κέχρησο τῷ τάχει, καὶ ταῦτα τὰ ἀπαγγελθέντα προθυμότερόν σε ἐργάζεσθω. οὐδὲ γὰρ, εἰ οἰκίαν εἶδες ἀναπτομένην, ἀνεχώρησας ἄν, ἀλλὰ τότε καὶ μειζόνως ἐπέθου, ὥστε καὶ προκαταλαβεῖν τὴν φλόγα, καὶ σβέσαι σαυτοῦ, καὶ δι' ἑτέρων πρότερον αἰτήσας ὕδωρ τοῦ σβέσαι τὸ κακόν. καὶ νῦν τοίνυν ὅπου τοιαύτη ἀνήφθη πυρά, ἀμέλησον καὶ αὐτὸν καταλαβεῖν ἀσυδίαν· καὶ πρότερος ἔς τι χρησον, καὶ πολλὴ τούτων διόρθωσις. τὸ μὲν γὰρ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ γαλήνῃ καὶ μηδενὸς πολεμοῦντος καθηγεῖν τινας, *τῶν τυχόντων ὄφελος· τὸν δὲ ὅπου τοῦ διαβόλου" λυμαινομένου, καὶ τῶν δαιμόνων ὁπλιζομένων, καὶ ἀνάγκαις καὶ βίᾳ ἁρπάσαι καὶ μετ' ἐκείνου τεταγμένους τῶν αἰχμαλώτων, καὶ τοὺς ἄλλους κωλῦσαι εἰς τὰς ἐκείνου

χεῖρας

χθέσας ἐμπεσεῖν, τοῦτο ἀνδρὸς γενναίου, τοῦτο ἡμφούσης ψυχῆς, τοῦτο τῆς σῆς διανοίας τῆς ὑψηλῆς καὶ διεγηγερμένης, τοῦτο μειλίων στεφάνων ἄξιον, τοῦτο βασιλείων ἀφάτων, τοῦτο ἀποστολικὸν κατόρθωμα. συνοήσας τοίνυν, ὅτι ὁ καιρὸς οὗτος εὐδοκιμήσεώς σοι καιρός ἐστι, καὶ μειζίας ἐμπορίας καὶ πραγματείας ἐστὶ θέσις, ἁρπασον τοσοῦτον πλοῦτον, καὶ πολλῇ τῇ ταχύτητι χρήσασθαι παρακελεύομαι, καὶ διὰ τάχους ἡμῖν ἐπιστεῖλον, ἐπειδὴ ἀπημυτήσης αὐτόθι. αἰσχρὸν γὰρ πυθώμεθα μόνον, ὅτι τὴν ὁρίων ἐπέβης τῆς Φοινίκης, ἀμέτοχοι λοιπὸν ἐσμεν, ἀναπαυόμενα, ἐν ἀδείᾳ διάγοντα. τὰ δὲ ἐξῆς ἴσμεν, ὅτι καθάπερ ἀρίστας γναῦς ἀνδραγαθεῖν εἰδώς, ὕστερον ἀπημυτίας ἐπιλύσῃ, οὐ μὴ κειμένους ἀνεγείρων, οὐδὲ ἑστῶσι διαράττων καὶ πήγνυς, τοὺς ἐπιπολαιουμένους ἐπημάγων, καὶ οὐδὲ ἀπολωλότας ἀναζητῶν καὶ ἀνίσκων, ἅπασαν τὴν Διαβόλου συγκόπτων τὴν φάλαγγα. οἶδα γάρ, οἶδα σαφῶς τὸ ἄγρυπνόν σε τῆς ψυχῆς, τὸ μεμελετημένον τῆς διανοίας, τὸ ζωτικόν, τὸ ἐμμελές, τὸ πρόσωπες, τὸ ἀνδρῶδες, τὸ εὔτονον, τὸ καρτερικόν. γράφε τοίνυν ἡμῖν ζωηρῶς καὶ πρὶν ἢ τὴν Φοινίκην ἰδεῖν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ πυκνὰ πέμπων γράμματα, ἐπεὶ καὶ τῶν ἐναυμάχησα, ὡς τῷ θείῳ κυρίῳ μου Εὐλαβέστατον Θεόδοτον πρεσβύτερον διαγνωμόνων οὐκ ἐπέδηκας. ἵν' οὖν μὴ πάλιν ἀλγῶμεν μὴ δεχόμενοι γράμματα τῆς σῆς διανοίας, εἰ οἷόν τε, καθ' ἑκάστην μοναὶν πέμπε ἡμῖν ζωηρῶς ἐπιστολάς, ἵνα μανθάνωμεν, πόσον τε προέκοψας τῆς ὁδοῦ, καὶ εἰ πλησίον γέγονας τῶν μερῶν ἐκείνων. πάνυ γὰρ μεμνώμεθα καὶ φροντίζομεν καὶ βουλόμεθα ταῦτα καθ' ἑκάστην ἡμέραν μανθάνειν. ταῦτ' οὖν εἰδώς, κύριέ μου τιμιώτατε, χάρισαι τοῦτο ἡμῖν μεγίστην τὴν χάριν, καὶ πρὶν ἢ ἀπῆχθαι, καὶ ἐπιδημῆσαι ἀπέλθῃς, συνεχεῖς πέμπων ἐπιστολάς, καὶ πάντα ἡμῖν δηλῶν, ἵνα ἐὰν μὴ κατορθώματα ᾖ, χαίρωμεν καὶ θυμαινώμεθα· ἐὰν δὲ κωλύματα, πάντι τρόπῳ καὶ πάσῃ σπουδῇ συνερώμεθα αὐτά· ἀνελθὼν δὲ ἡσυχάσωμεν, καὶ δι' ἑαυτῶν, καὶ δι' ἑτέρων, ὧν ἂν οἷόν τε ᾖ, τοῦτο ποιοῦντες· καὶ μειλιάκις καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀποστέλλειν δεῖ, ὥστε πολλὴν σοι ποιῆσαι τὴν εὐκολίαν, ὅσα τε προσαιτησόμεθα. ταῦτ' οὖν εἰδώς, τὰ πρὸς σαυτὸν πάρεχε ἡμῖν, τὴν ἀγρυπνίαν, τὴν σπουδήν. καὶ τοὺς ἀδελφοὺς δεῦρο ἀποστάλιον, καὶ τοῦτο δήλωσον ἡμῖν· καὶ τὴν λειψάνων ἣν ἔνεκεν τῶν ἁγίων μαρτύρων ἀμέλιμος ἔσο. καὶ γὰρ εὐθέως ἀπίσταλα τὸν εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Ὀτρηνίου τὸν Ἀραβισσοῦ. ἀλλὰ γὰρ ἔχει τὴν αἰσθησιν καὶ πολλά· καὶ εἴσω ὀλίγων ἡμερῶν ἀποστελοῦμέν σοι αὐτὰ εἰς τὴν Φοινίκην. μηδὲν τοίνυν ἐλλιπανέσθω τῆς τῆς σῆς τιμιότητος. τὰ γὰρ πρὸ ἡμῶν ὁρᾷς μὴ ὅσης πεπλήρωται τῆς προθυμίας. σπεῦσον, ἵνα πρὸ ὕδατος χειμῶνος διωκηθῇς τὰς ἀσεβαίους ἐκκλησίας ἀποδῷσαι.

ρμβ. ΡΟΥΦΙΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ [ΡΩΣΟΥ].

Οἶδά σε τῆς ἀγάπης ὀφειλέτην. ὀλίγα μέν σοί ποτε συνεγενόμεθα ἐν Ἀντιοχείᾳ, διατοῦτό μου τιμιώτατε καὶ θυμαθέστατε· πολλὰ δέ σε πείθειν τῆς θυμαθείας καὶ τῆς συνέσεως εἰληφότες, καὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης, ἧς ἐκείνου, κἂν πολλοῦ μεταξὺ γενομένου τοῦ χρόνου, τὴν πρὸς σὲ ἀγάπην ἀκμάζουσαν διατηροῦμεν, καὶ ὡς ἔτι καὶ προφθάνομεν σε ἐωρακότες, ὅπως σε φανταζόμεθα τὸν προσιόντα. δεῖ δὲ ὑπισχνεῖσθαι μὲν πρὸς ἡμᾶς μεμνῆσθαι ἡμῶν διαπαντός. ἀπήχθημεν εἰς χωρίον τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ἐρημότατον, τὴν Κασσουσόν, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπὸ τῆς τῶν Ἰσαύρων πολιορκούμεθα ἐφόδου. ἀλλ' ὅμως καὶ ἐν τοσαύταις ὀδυνίαις ὄντες θαρροῦμεν διὰ τῆς ἀγάπης τῆς ὑμετέρας, καὶ ἴσμεν σαφῶς ὅτι γνησίας ἀπολαύομεν διαθέσεως, οὐ τὴν τυχοῦσαν καὶ ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις καρπωσόμεθα τὴν παράκλησιν.

ρξγ. ΡΩΜΑΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Οἶδα δὲ ἀνδρὸς, κύριέ μου τιμιώτατε καὶ εὐλαβέστατε, πῶς ἀεὶ σοὶ τὴν σὴν εὐλάβειαν διετέθημεν, καὶ πῶς ἀεὶ σου δεδεμένοι σοι τῷ νόμῳ τῆς ἀγάπης διετελέσαμεν θαυμάζοντές σε τὴν τῶν ἔργων ὑπεροχὴν, καὶ ἐκπληττόμενοι τῆς ἀρετῆς σου τὴν εὐμορφίαν, δι' ἧς πολλοὺς σοῦ ἐντυγχάνοντας χλευάζει. ἀλλὰ δὴ τοῦτο καὶ σὺ μακροῦ καθήμενος ἀγαθήματος, ἀεί σε ὑπὲ τῆς ἀγαθοίας πεφιέσεμεν, καὶ ὅπερ δὴ ἐρημίας ἀπεναντίωμεν, ὑπολαβέσθαι σε τῆς ἀγάπης οὐ δυνάμεθα· ἀλλ' ὡς πρόσω καὶ πλησίον ὄντα, οὕτω καὶ ὁρᾶμεν καὶ φθανταζόμεθα τοῖς τῆς ἀγάπης ὀφθαλμοῖς συνεχῶς, μᾶλλον ἢ διωνεκῶς σε βλέποντες, καὶ πρὸς ἄπαντας ἀναχηρύττοντές σε τὴν εὐλάβειαν. παρακαλοῦμεν δὴ καὶ αὐτοὶ μεμνῆσθαι ἡμῶν διωνεκῶς, καὶ τὴν ἀγάπην, ἣν ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἡμᾶς ἐπεδείξω, ταύτην καὶ νῦν ἀκμάζουσαν ἀγαπᾶν, καὶ βούλεσθαι μὴ πολλῆς ἐκτενείας δεῖσθαι τῆς παραφιώσεως τῆς ἡμετέρας, καὶ ὑπερέλλειν ἡμᾶς, ἵνα ἀν' ἕξῃ, καὶ τὰ πρὸς τῆς ὑγιείας τῆς σῆς δηλοῖς· ἵνα καὶ ἐν ἐρημίᾳ καθήμενοι πολλὴν χαρπωσώμεθα τὴν παράκλησιν, τῆς ἀπὸ τῶν εὐχῶν σου συμμαχίας ἐκ τοσούτου ἀπολαύοντες ἀγαθήματος.

ρξδ. ΡΩΜΑΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ [ΚΑΙ] μοναζοντι.

Ημᾶς τῇ μὲν ἀγάπῃ συνδεδέμεθά σοι, καὶ τῇ ἀγαθέσει, καὶ ὡς πρόσω σε ὁρῶμεν, οὕτως ὁρᾶμεν. τοιοῦτοι γὰρ τῆς ἀγάπης οἱ ὀφθαλμοί· οὐκ ὁδῷ ἀγακόπτονται, οὐ χρόνῳ μαραίνονται. ἐβουλόμεθα δ' ἂν καὶ συνεχέστερον ὑπιστέλλειν τῇ εὐλαβείᾳ σου· ἀλλ' ὅπερ τοῦτο σὺκ ἔστι ῥᾴδιον ἀγαθὸν τὴν τῆς ὁδοῦ δυσχολίαν, καὶ τὴν ἀπειρίαν τῶν ὁδοιπόρων, ἵνικα ἀν' ἕξῃ, πεισαγορεύομέν σου τὴν τιμιότητα, καὶ δηλοῦν σοι ποιοῦμεν, ὅτι διωνεκῶς ὑπὲ μνήμης σε ἔχομεν, καὶ τῇ ψυχῇ τῇ ἡμετέρᾳ πεφιέσεντες, ὅσον ὅπερ δὲ ὦμεν. δήλη τοίνυν καὶ αὐτὸς ἡμῖν συνεχέστερον τὰ πρὸς τῆς ὑγιείας τῆς σῆς, ἵνα καὶ τῷ σώματι κεχωρισμένοι, μαρτάνοντες συνεχῶς τὰ πρὸς τῆς ῥώσεως τῆς σῆς, θυμότερον ἡμῶν ἐρημίᾳ καθήμενοι διαχόμεθα τὴν παράκλησιν. καὶ μικρὸν γὰρ ἡμῖν ὑφεστήκειν κομίζει τὸ ἀκούειν πρὸς τῆς ὑγιείας τῆς σῆς· καὶ πρὸς πάντων εὔχεσθαι ὑπὲρ ἡμῶν παρακλήσεως.

ρξε. ΡΩΜΑΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ου μόνον τῆς Αρμενίων μόνον, οὐδὲ τῆς Καππαδόκων χώρας, ἀλλὰ καὶ πορρωτέρω, τῆς ἀγάπης σου δὲ τῆς ἀγαθέσεως, ἵνα πρὸς ἡμᾶς ἐπεδείξω διωνεκῶς, σάλπιγγος λαμπρότερον ἡ φήμη παρακήκοε. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σφόδρα καλλωπιζόμεθα ὅτι τῇ ἀγαθέσει σου τῆς εὐλαβείας, καὶ μακαρίζοντές σε οὐ διαλιμπάνομεν, καὶ σὲ διόμεθα συνεχῶς ὑπιστέλλειν ἡμῖν πρὸς τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. Εἰ γὰρ καὶ ἐν ἐρημίᾳ καθήμεθα, δὲ πόρρω ὑμῶν ἀποχίσμεθα, ἀλλ' ὅμως τῇ τῆς ἀγάπης ἀλύσει συνδεδέμεθά σοι, ἵνα ἐξ ἕξης ἀγαθέσιν πρὸς τὴν σὴν τιμιότητα ἐπεδείξαμεθα, ταύτην, μᾶλλον ἢ καὶ πολλῷ πλείονα καὶ θερμοτέραν νῦν ἔχοντες. οὐδὲν γὰρ ἡμᾶς οὔτε τοῦ χρόνου ὁ πλῆθος, οὔτε τῆς ὁδοῦ ὁ μῆκος ῥαθυμοτέρους εἰς τοῦτο πεποίηκεν, ἀλλὰ δὲ ἀσυδαιοτέρους. ταῦτ' οὖν εἰδὼς, δέσποτά μου τιμιώτατε καὶ εὐλαβέστατε, καὶ λογισάμενος ἡλίκην ἡμῖν χαρὰν χαρὰν συνεχέστερον ὑπιστέλλων, γράφε τὰ πρὸς τῆς ὑγιείας τῆς σῆς, καὶ πρεσηυμένως διωνεκῶς ἐν ταῖς εὐχαῖς σου μεμνημένος εὐχαῖς·

ἵνα

ἵνα καὶ ἐκ τοσούτου καὶ ἡμεῖς μισθοῦ καὶ ἀπειλῆς καρπωσώμεθα τὴν συμμαχίαν.

ρμς. ΡΩΜΑΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

ΚΑὶ τοῦτο σὸν, καὶ τῆς μεγάλης σου καὶ ὑψηλῆς καὶ φιλοσόφου γνώμης, τὸ μηδὲν χαμαὶ τοσούτων πράγμασιν ἐκπλαγῆναι τῆς ἡμετέρας ἀγάπης, ἀλλὰ μέσην ἀκίνητον καὶ ἀκμάζουσαν διατηροῦντα τὴν πρὸς ἡμᾶς" Φιλὸν θεσπίσιον. τοῦτο γὰρ ἔγνων μὲν καὶ πρὸ τοῦ ἐκ τῶν ἀφικνουμένων σαφῶς, ἢ δι' ἄλλων ἢ καὶ πρὸς ἑτέρων μᾶλλον. οἶδα γάρ σου τὸ ἐρρῶσθαι καὶ ἀπερίτρεπτον τῆς διανοίας, τὸ πεπηγὸς καὶ ἀκίνητον τῆς γνώμης. διὸ καὶ πολλὰς ἔχω χάριτας τῇ θεοσεβείᾳ τῇ σῇ, καὶ πρὸ πάντων τῇ βουλήσει, ὅτι σὺ μεγίστης αἰτίαν χάριτος μέρει, τὸ συνεχῶς ἡμῖν ἐπιστέλλειν, ἵνα μὴ λάθῃ. οἶδα γὰρ, ὅσων διεκρούσθη πρόσκλησιν καὶ ἡ ἀλλοτρία διατείνοντες, ὅταν γράμματα δέξωμεθα παρὰ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς *διαγελῶμεν. σφόδρα γὰρ ἐπιθυμοῦμεν καὶ ἐρρῶσθαι καὶ ὑγιαίνειν τὴν ζωὴν θεοσέβειαν, ἐπειδήπερ ἡ ὑγιεία ἡ σὴ πολλοῖς σημειοῖς καὶ λιμοῖ καὶ βαρυτεία τυγχάνει, καὶ μυρίων κατορθωμάτων ἐστὶ θέσις.

ρμζ. ΡΩΜΙΛΩ ΚΑΙ ΒΥΖΩ ΜΟΝΑΖΟΥΣΙ.

ΕΓΩ μὲν ἐβουλόμην ὑμᾶς καὶ ἐνταῦθα πρὸς ἐμαυτὸν ἔχειν. ἀκούων γὰρ ὑμῶν τὴν βαλάνειαν, σφόδρα ὑμῶν τέκνα ἐφάσκην, τοὺς τῆς ἀγάπης ὀφθήσεσθαι ὑμᾶς φυτάζοντος. ἐπεὶ δὲ τοῦτο τέως οὐκ ἐνῆν καὶ διὰ τὸ τῆς ὁδοῦ μῆκος, καὶ διὰ τὴν τῶν χειμῶνος ὥρων, καὶ διὰ τῶν Ἰσαύρων φόβον, διὰ τῶν γραμμάτων ἐπουδάσατε ὑμῶν συγγενέσθαι τῇ παρουσίᾳ, δηλῶν ὑμῖν ποιῶν τὴν διάθεσιν, ἵν' ἔχητε πρὸς τὴν βαλάνειαν τὴν ὑμετέραν. ἔνι γὰρ καὶ τοῦ πόρρωθεν ὄντας καὶ μὴ ὁρωμένους φιλεῖν. τοιαύτη γὰρ τῆς ἀγάπης ἡ δύναμις· οὐ διείργεται ὁδοῦ μήκει, οὐδὲ μιαίνεται χρόνου πλήθει, οὐδὲ νικᾶται πειρασμῶν ἐπαγωγαῖς· ἀλλὰ ταῦτα πάντα νικῶσα," ἀνωτέρα πάντων γίνεται, καὶ πρὸς ὕψος ἄφατον αἴρεται. διὰ δὴ τοῦτο ἐγὼ, ὅπερ σφόδρα πρὸς ὑμᾶς διακείμενα, οὐδενὶ τούτων χαλεπὰ μὴν ῥᾳδιούμενα, ἀλλὰ καὶ χρήσιμα ἐμαυτῷ ἐποιούμην πρὸς ὑμᾶς διὰ τὴν τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας ἀκοὴν ἡμῖν. οὕτω γὰρ καὶ ἐν ἐρημίᾳ διατείνοντες πολλὴν καρπωσόμεθα τὴν πρόσκλησιν, ὅταν ἀκούωμεν ὑμᾶς οὕτω βιοῦντας, καὶ τὴν γενεὰν ταύτην ἐκτεθλιμμένην ὁδεύοντας ὁδὸν, ὑγιαίνοντας καὶ ἐρρωμένους.

ρμη. ΣΑΛΟΥΣΤΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

ΟΥχ ὡς ἔτυχεν, ἤλγησα ἀκούσας, ὅτι καὶ σὺ καὶ Θεόφιλος ὁ πρεσβύτερος ἠνέπεσετε. ἔγνων γὰρ ὅτι ὁ μὲν ὑμῶν πέντε ὁμιλίας εἶπεν ἕως" ὀκτωκαιδεκάτου μίνος, ὁ δὲ ἑβδομήκοντα· καὶ τῆς ἐρημίας μοι τῆς ἐνταῦθα ἕτερον γέγονε χαλεπώτερον. βουλήθητι τοίνυν, εἰ μὴ ψεῦδος τοῦτο, δηλῶσαί μοι· εἰ δὲ ἀληθὲς, διορθώσασθαι καὶ ἀλλήλους διατεῖσαι. ἐπεὶ σφόδρα με ἔλυπησας, καὶ τοι μὲν ὑπερβολῆς σφόδρα ἀγαπῶντα ὑμᾶς· καὶ ὅτι μὲν χαλεπώτερον, ὅτι καὶ πρὸς τὸν Θεὸν πολὺ καθ' ἑαυτὸν ἀντιστάσεσθε τὸ κρίμα ἀργίᾳ τοσαύτῃ συζῶντες καὶ ὀκνῳ, καὶ τὰ πρὸς ἑαυτὸν οὐκ εἰσφέροντες. ποίαν γὰρ ἀρίστην συγγνώμην, ἑτέρων διωκομένων, ἐξοιζομένων, ἐλαυνομένων, ὑμᾶς

μηδὲ τὴν ἀπὸ τῆς πλουσίας ὑμῶν ἢ τῆς διδασκαλίας εἰσφέροντες τῷ χλιαζομένῳ λαῷ ἀσυδίαν.

ρζθ. ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

χ. Σεβ

Εἰ καὶ τῷ σώματι κεχωρίσμεθά σου τῆς κοσμιότητος, ἀλλὰ τῇ ἀγάπῃ σοι συνδεδέμεθα, καὶ ὑπὲρ αὐτὸν ὡμόν, ὀφείλομέν σε τὴν ἀγάπην διὰ μνήμης, καὶ εἰς αὐτὰ τῆς οἰκουμένης ἀπιέναι τῶν τόπων. ὅπου γὰρ αὐτὸς ἄλυσιν ἔλαχε τὸν μηνίσαν ἡμῖν, οὐδὲν εἶμαι δεῖ ἀμφιβάλλειν. οἶδα γάρ σε τὸ γνήσιον τῆς ἀγαθότητος, τῆς ἀγάπης τὸ ἔρρωσο, τὸ ἀποδέξασθαι τῆς γνώμης. διὸ καὶ ταῦτα καλοῦμεν συνεχῶς ἡμῖν ὑπισχνεῖσθαι, καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς θυμηδεστέρους. σφόδρα γὰρ ἡμῖν περιπαύσασθαι περὶ ταύτης μανθάνειν, καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐν ἐρημίᾳ διατρίβοντες ἀπὸ τῶν τοιούτων γραμμάτων καρπωσόμεθα τὴν παράκλησιν.

χ. πρόνοι

σ. ΣΕΒΗΡΙΝΗ ΚΑΙ ΡΩΜΙΛΗ.

χ. Σεβήρ
χ. Ρωμίλ

Εἰ μὴ σφόδρα τὸν γνησίως ὑμῶν ἀγαπῶντα ἤδειν καὶ τὴν ἀσυδίαν, ἵνα ἀεὶ περὶ ἡμᾶς ἐπιδείκνυσθε, καὶ ῥᾳθυμίαν πολλὴν ἐνεκαλέσατε τῆς μακρᾶς ἐνεχούσης ταύτης σιγῆς, ἵνα ἐσπουδάκατε· καὶ ταῦτα πολλὰ καὶ συνεχῆ περὶ ἡμῶν διεξήλθομεν γράμματα. ἀλλ' ὅμως οἶδα ὅτι καὶ σιωπῶσαν καὶ χαίρουσαν, ὁμοίως περὶ ἡμᾶς διάκεισθε, τοῦτο χαρὰν ἐγκαλῶ· οὐκ ἂν ἀναβολὴν τῆς σιγῆς ἔνεκεν, εἰ δὲ σφόδρα ὀδυνωμένη πυκνὰ περὶ ὑμῶν δέχεσθαι γράμματα περὶ τῆς ὑγιείας ὑμῶν ἀληθῶς. οὐδὲ γὰρ ἔχοιτ' ἂν καταφυγὴν εἰς τὸ μὴ συνεχῶς ὑπιτυγχάνειν γραμματηφόρῳ. ὁ γὰρ πανάγιος καὶ γλυκύτατος ἀγαπητὸς ἡμῶν Σαβίνος οὐ οἶδεν ὅπως περὶ τούτου ὑμῖν διαχειρίσασθαι ἠδυνάτησε. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ὅπως ὑμῖν ἐγκαλῶ, διὰ τὸ σφόδρα θαρρεῖν ὑμᾶς περὶ τῆς ἀγάπης. αὐτὸς μόνοι, ἵνικα αὖ δύνῃ, συνεχῶς ὑπισχνεῖσθαι οὐ παύσομαι. οἶδα γὰρ ὑμῶν τὸ γνήσιον καὶ θερμὸν τῆς διαθέσεως.

χ. πανάγ

σα. ΣΕΥΗΡΑ.

χ. Σεύη

Ἐγὼ σε τὸν εὐλογίαν οὐδοὶ μὴ οὐδέποτε τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς, τοῖς δὲ τῆς ἀγάπης πολλῶν μᾶλλον ἐθεασάμην, ἐπιδήμησαν καὶ πολὺ τὸ μέσον ἡ τῆς [illegible], ταύτην [δὲ] οὐδέποτε διέρχεται τὸν θεωρίαν. ὁ γὰρ κύριος μου ὁ πανάγιος Λιβάνιος ὑπογράφων ἡμῖν τὴν ζῆλον τῆς σῆς εὐλογείας ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τὸν ἀσυδίαν, σφόδρα ἡμᾶς ἀνεπαίρωσε. διὸ καὶ μηδέποτε σε ἐωρακότες ἐπιπεπόθημεν ὅμως τοῖς τοῖς περὶ τὸν σὸν εὐλάβειαν γράμμασι, πολλὰ καλοῦντες καὶ αὐτὸν ἡμῖν ὑπισχνεῖσθαι, ἵνικα αὖ δύνῃ. εἰ γὰρ ἔλθοι πολλὰ τῆς σῆς ἐρημίας ὑπισχνεῖται ἀπαγγέλλουσα ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας σου καὶ τοῦ οἴκου σου πάντος, μεγίστην καὶ ἐν ἀλλοτρίᾳ διατρίβοντες σὺν αὐτὸν καρπωσόμεθα τὴν παράκλησιν. ἀγάπης γὰρ οὐδὲν ἴσον.

χ. πῶς ἂν μαθ
χας
χ. λέξ

σϛ. ΣΕΒΗΡΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ημᾶς μὲν, καίτοι χωρὶς ἐρημότατον οἰκοῦντες, καὶ ἐπιπολαίως πολλάκις περὶ τὸν σὸν ἐρημίαν, καὶ σὺν ἐκεῖνον ἀφικνουμένους καὶ παύομαι ζωηρῶς ἐρωτῶντες περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. αὐτὸς δὲ οὐκ οἶδα αὐθ' ὅτῳ μεμικρὸς ἡμῶν ὅπως ἐρασθῆς ὤν, καὶ πολλὴν ἀχολλίαν

χ. πῶς
διατ

λίθων ἔχων τῶν ἐνταῦθα διαχαραττόντων τὰ γράμματα, σιγᾶς οὕτω μακρὰν σιγήν. Ἀλλ' ἡμᾶς ὁ θερμὸν σε, ὁ γνήσιον, ὁ εἰλικρινῆ τῆς διαθέσεως, ὃ ἀεὶ πρὸς ἡμᾶς ἐπιδείξω, ἐννοοῦντες, καὶ ἐν τῇ σιγῇ τῇ μακρᾷ μείζω καρπούμενα τὰ διάκλησιν. πλὴν ἀλλὰ βουλόμενα καὶ γραμμάτων σπανίζοντα ἀπολαῦσαι τῶν σῶν τὰ πρὸς τῆς ὑγιείας τῆς σῆς ἡμῖν ἀπαγγελλόντων, καὶ ἃ παρ' ἑτέρων μανθάνομεν, ταῦτα διὰ τῆς γλώττης τῆς σῆς καὶ τῆς χειρὸς ἐκείνης μανθάνειν. ποίαν δὴ τοῦτον ἔχω, δέσποτά μου τιμιώτατε. οἶδα γὰρ πλείστα ἡμῶν χρείαν· ὡς ἡμεῖς καὶ χρήζοντες, καὶ μὴ χρήζοντες δὲ παυόμενα μεμνημένοι, καὶ τῷ ἀγάπῃ, ᾗ πρὸς ἀεὶ πρὸς τὸν σὸν ἐπιδείξασθαι θυμηδίαν, σχετικῶς, ὅπερ δὴ ὤμην. ἡμῖν γὰρ αὐτοῖς τὰ μέγιστα χρειούμενα τοῦτο ποιοῦντες.

ογ'. ΣΤΟΥΔΙΩ ΕΠΑΡΧΩ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ.

Οἶδα μὲν ὅτι σωφρὼν ὢν καὶ φιλοσοφῆναι εἰδώς, καὶ περὶ τῶν γραμμάτων τῶν ἡμετέρων φρονίμως οἴσεις τὸ μακαρίου ἀδελφοῦ τῆς μεγαλοπρεπείας σε τὴν ἀποδημίαν. οὐ γὰρ δὴ αὐτὴν καλέσαιμι φαίνεσθαι. ὅτῳ δ' ἂν καὶ ἡμᾶς ἀναγκαῖον καὶ τὰ πρὸ ἑαυτῶν εἰσενεγκεῖν, διακαλῶ σε τὴν φαυλοσιότητα, δέσποτα μεγαλοπρεπέστατε*, καὶ ἐν τῷ χαιρῷ τούτῳ δόξαι σαυτὸν, ὐχ ὥστε μὴ ἀλγῆσαι (τοῦτο γὰρ ἀμήχανον, ἀνθρώποις ὄντα καὶ σαρκὶ συμπεπλεγμένοις, καὶ τοιοῦτον ὑπάρχοντα ἀδελφὸν) ἀλλ' ὥστε μείζονι ὑπομεῖναι τὴν λύπην. οἶδα γὰρ τῶν ἀνθρωπίνων τὸ ὑπόκωφον, καὶ ὅτι ποταμίων ῥευμάτων μιγέντα φύσιν τὰ πρόσφατα, καὶ ὡς ἐκείνοις μόνοις χρὴ μακαρίζειν τοὺς μὴ χρῃζοῦντας ἐλπίδος καὶ παραλύοντας τὸν παρόντα βίον. οὐ γὰρ ὑπὸ θανάτου ἔρχονται, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀγώνων ὑπὸ καὶ βραβεῖα, ἀπὸ τῶν παλαισμάτων ὑπὸ τοὺς στεφάνους, ἀπὸ τῆς ταραχμένης θαλάσσης ὑπὸ λιμένα ἀκύμαντον. ταῦτ' οὖν ἐννοῶν παράκλησαι σαυτόν· ἐπεὶ καὶ ἡμᾶς ὐχ ὡς ἔτυχεν ἀλγοῦντας, μείζω τῆς ἀλγηδόνος ἔχομεν παραμυθίαν, τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, ὧν καὶ αὐτῷ σοι μείζω οἶμαι φέρειν παράκλησιν. Εἰ μὲν γὰρ ποθεῖς ὃν οὐκ ἀπέλιπον, ἐκ κακίας γένων, ἔδει σφόδρα καὶ ὀλοφύρεσθαι τότε χάριν. ὅτῳ δ' τοιοῦτος καὶ οὕτω βεβιωκώς, ὡς ἅπασα οἶδεν ἡ πόλις, μετ' ὀπτικείας, μετὰ χρηστότητος, ὃ δίκαιον ἀεὶ ποιήσας, πρᾳότητι τῇ περισπουδῳ χρησάμενος, ἐλευθερίᾳ, ἀνδρείᾳ, σοφίᾳ τὰ πρόντα πρωσάμενος, ἀλλὰ ἀλλότριος τῆς βιωτικῆς ἡδονῆς φερόμενος φερπίδος, ἀγάλλεσθαι χρὴ, ἐκείνῳ τι συνηδέσθαι, τῇ τε φαυλοσιότητι τῇ σῇ, ὅτι τοιοῦτον" περιέπεμψας ἀδελφόν, ὃν ἀσύλῳ λοιπὸν θησαυρῷ, ἅπερ ἔχων ἀπῆλθεν, ἔχοντα καὶ ἀναδιδόν. μὴ τίνιον αἰάζειν τι σαυτὸν λογίσῃ, δέσποτά μου φαυλοσιώτατε, καὶ παρακλώμενος τῷ πόνῳ· ἀλλὰ δόξον σαυτὸν ἐν ὃ τῷ πρόντι καιρῷ, καὶ δηλώσας ἡμῖν παράκλησιν ὅτι ὅπου γένοιό σοί τι πλέον καὶ ἀπὸ τῶν γραμμάτων τῶν ἡμετέρων, ἵνα καὶ ἡμεῖς σὺν τούτου καθήμενοι διαστήματος καλλωπιζώμεθα, ἀπὸ ψιλῆς ὑπογραφῆς πολὺ τῆς ἀφυΐας τῶν ἐνταῦθα ἀποτεμνεσθαι δυναμένης.

οδ'. ΣΥΜΕΩΝΙ ΚΑΙ ΜΑΡΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙΣ
[ἐν] μοναζούσαις ἐν τῇ χώρᾳ Ἀπαμέων.

Εἰ καὶ πολλῷ διειργάσθαι τῷ τῆς ὁδοῦ διαστήματι, καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῃ καθήμεθα ἐρημίᾳ, ἀλλ' ὅμως μανθάνοντες ὑμῶν τῆς ψυχῆς τὸ ἀρετίμητον, καὶ τὸ πολλὴν φιλοσοφίαν, δι' ἧς" τὸν αὐτόθι πολίτας καταλάμπετε, σφοδροὶ γεγόναμεν ὑμῶν ἐρασταί. καὶ ὅτῳ τῆς κατ' ὄψιν ὑμῶν ἀντυχίας τέως ἀπολαῦσαι οὐκ ἔσχομεν, διά τε τὴν ὁδοῦ τὸ μῆκος, διά τε γραμμάτων συγγενέσθαι ἐσπουδάσαμεν ὑμῖν, διακονούντες ὑμῖν τὸν

βούλεσθαι εὔχεσθαί τε ἐκτενῶς ὑπὲρ τῆς λύσεως τοῦ τιμίου οἰκουμενίου καὶ πνευματοφόρου κεφαλῆς, καὶ πάσας εἰς τοῦτο διεγείρειν μὴ πολλῆς τῆς προθυμίας, ἡμῖν τε, ὡίκασι δεῖν, συνεχέστερον ἐπιστέλλειν περὶ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας· ἵνα δὲ πάρρωθεν ὑμᾶς ὄντες, δι' ἐσχάτων τῆς οἰκουμένης μέρους ἐφάπτεσθαι ἀπειρισμένοι, πολλῷ δὲ ἐντεῦθεν καρπωσώμεθα τοῦ παρόντος, συνεχέστερον καὶ περὶ τῆς ῥώσεως ὑμῶν μανθάνοντες. σφόδρα γὰρ ἡμᾶς ὠφέλησεν ὁ ποθεινότατος καὶ γλυκύτατος Ἰωβιάνος ὁ πρεσβύτερος, ὁ τοσαύτην χειμῶνος δυσκολίαν ἐλόμενος οἴκοθεν ἕνεκα ἡμῶν ἰδεῖν, καὶ ἀκοῦσαι τῆς ὑπὲρ τοῦ Φοινίκων ἀποδημίας. παρακαλῶ τοίνυν, ἐννοήσαντες τὸ καταρτώματος ἡλίκον ὂν μέγεθος, εἴ τινας εὕροιτε γυναίους ἀνδρας δυναμένους αὐτῷ συμπαραξαι πρὸς τὸ καταρτώματος τοῦτον τὸ μέγεθος, πολλῇ τῇ προθυμίᾳ ταχέως ἐπιστεῖλαι αὐτῷ παρακαλοῦντες, ἐννοοῦντες ἡλίκον ἐντεῦθεν καρπώσεσθε μισθόν.

σε. Συμμαχίῳ πρεσβυτέρῳ.

χ. Συμμάχῳ

Οὐδὲν χεῖρον, οὐδὲ ἀνωφελὲς πεθλιμμένῳ ὁδοιπορίαν ὁδὸν ἐπιχωρεῖν. τοιαύτη γὰρ ἡ ἀρετὴ ἡ φύσις· πόνων γέμει καὶ ἱδρώτων, ὑπερβουλὴν καὶ κινδύνων· ἀλλ' ὁδὸς ὄντι· τὰ ὑπὲρ ἐντεῦθεν, σέφνιοι, βεβηλα, καὶ ἀπόρρητα ἀγαθὰ καὶ πόλις οὐκ ἔχοντα. τούτοις τοίνυν σαυτὸν παρακάλει. καὶ γὰρ ἐκ ἡ λύπησις καὶ ἡ θλῖψις τοῦ πρόσκαιρος βίου, καὶ αὐτῷ τῷ βίῳ συγκαταλύεται. μηδὲν οὖν μηδὲ ἐκείνων φυσάτω, μηδὲ τούτων ταπεινούτω καὶ συστελλέτω. ὁ γὰρ ἄριστος κυβερνήτης ὅτε ἐν γαληνῇ χειμοῦται, οὔτε ἐν χειμῶνι παρίπεται. ταῦτ' οὖν εἰδὼς παρακάλει σαυτόν, παραμυθοῦ ἑαυτοῦ ἐντεῦθεν καρπὸν τοῦ μεγίστου, καὶ γράφε συνεχῶς ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. εἰ γὰρ καὶ πολλῷ τῷ μήκει τῆς ὁδοῦ διειργόμεθα, καὶ πολλοῦ σε τῆς ἐμμελείας ἀπελείφθημεν χρόνου, ἀλλ' οὐ τῆς ἀγάπης, ἀλλ' ἄλλησιν ἀεὶ αὐτοῦ περιφέρομεν καὶ ἀκμάζουσαν, ὅπερ καὶ ὑμᾶς, ἐπεὶ καὶ τοιαύτη τοῦ φιλεῖν γνησίως ἡ φύσις.

χ. ἀλλ' ἡ ὁδὸς πικρά

χ. μεθοδεύει

σς. Τιμοθέῳ πρεσβυτέρῳ.

Ἡμᾶς μὲν σοὶ καὶ πρώην ἐπεστάλκαμεν, καὶ τῷ κυρίῳ μου ὁσιωτάτῳ διακόνῳ Μαρκιανῷ· ἀλλ' ἐπεὶ οὔτε περὶ ἐκείνων γράμματα ἡμῖν πέμπεσθαι προσεδόκασεν, οὔτε αὐτὸς ἡμῖν ἐπέστελλεν· ἀλλ' ὅμως ἡμᾶς ἑαυτοῦ μιμούμενοι καὶ παυόμεθα διὰ νεκῶς ὑμῶν μεμνημένοι, καὶ ὑπερβαλλόντως, ὡίκασι δεῖν· ὁ δὲ καὶ νῦν πεποιήκαμεν, χαρίζεσθαι ὑμῖν ὁμολογοῦντες μοχθηρίας ὑπὲρ τῆς ἀπουσίας, ἧς ὑπεδέξασθε, καὶ τοὺς κινδύνους, οὓς ὑπομένετε, καὶ μακαρίζοντες ὑμᾶς. οὐ γὰρ μικροὺς ἐντεῦθεν ὑμῖν προσαποτίθεσθε στεφάνους, πρὸς ἑλίττειν μὴ θλιβόμενοι, διὰ νεκῆς ὄντι ἀμοιβὰς ἐν τοῖς οὐρανοῖς προσδοκᾶσκυβάζοντες ὑμῖν, καὶ πολλῷ μείζους τοῦ ἱδρώτων τούτων. οὐ γὰρ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς.

χ. περιβάλλει

σζ. Τραγκυλλίνῳ ἐπισκοπῳ.

Τὸν κύριόν μου ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Σέλευκον οἴκοθεν μὲν ὁ πόθος ἡμᾶς ἀνέσπασε πόθος· ἐντεῦθεν δὲ ὁ τῆς σῆς ἀγάπης ἔρως οὕτως ἀνέσπασε καὶ χειμῶνος καταπολεμήσας καὶ δυσκολίας ὁδοῦ, καὶ ἀρρωστίας χαλεπωτάτης ἀνέπεισεν. ἐπαινέσας τοίνυν αὐτὸν, διασπά-

μου

μᾶ τιμιώτατε, τῆ φίλτρου τῆς σοφίας, ἀπόδος αὐτῷ τὴν ἀμοιβὴν τῆς μακρᾶς ταύτης ταλαιπωρίας, τὴν ἐνδυμίαν τοῦ ἀνδρὸς ἀγάπησον καὶ νῦν ὑπὸ δέξαμενος. ἐπεὶ καὶ ἡμᾶς ὡς εἰς λιμένα ἀνδρὸς ἀκύμαντον [εἰς] ταῖς σαῖς προπέμψασιν εὐχαῖς, εἰδότες σε τὸν πολλὸν φιλοφρονούμενον, καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀγάπησον, τὸν θερμὸν, καὶ ἀκλινῆ, καὶ ἀποδέξεσθον. καὶ ἀφικνῆταί τις ἐκεῖθεν, καὶ ῥᾳδίαν ἕξηται, καὶ ὑπομνήματα ἡμῖν παρακλήσεται τοῦ περὶ τῆς ῥώσεώς σου. Εὐψύχιος γὰρ εἰς ὃ πρὸν οὐκ ἀπωλώτησε. δεῖ δὲ καὶ μαθεῖν ἃ δεδιωκήμεθα, ὧν ἕνεκα ἐκεῖσε ἐλθεῖν προθύμως ἡμῖν ὑπέσχοντο, ἀλλὰ δὴ μηδαμοῦ Ⓦ δυνάμενον φαίνεσθαι. ταῦτ' οὖν εἰδὼς, ἐκεῖνά τε, ἅπερ δὶ ἐκείνου προθύμως ἐδήλωσας, καὶ εἴ τι πλέον ἡμᾶς γνῶναι αἰαγκαῖον, νῦν μοι γνωρίσαι ἡμῖν παρακλήσεται· καὶ τὰ περὶ τῆς ὑγιείας σημαναι τῆς σῆς, τῆς σφόδρα ἡμῖν περιποθήτου, καὶ ὑπὲρ ἧς ἀεὶ μεριμνῶντες, ἀεὶ μανθάνειν ἐπιθυμοῦμεν.

χ. σήμανε

σπ. Τραυλικιανῷ.

χ. Τραχυλλίνῳ.

Τὰ μὲν ἄλλα πρὸς τὰ εἴκει τῷ χρόνῳ καὶ παρακωρεῖ παλαιούμενα καὶ γηράσκοντα, καὶ σωμάτων δυνάμεις, καὶ οἰκοδομημάτων κάλλη, καὶ λειμῶνες, καὶ παράδεισοι, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἄπνου γᾶ· μόνη δὲ ἡ ἀγάπη τὸν ὁντινοῦν διέφυγε βλάβην, καὶ οὐ μόνον ἀμβλύνεται χρόνου πλήθει, ἀλλ' οὐδὲ αὐτῷ παρακόπτεται τῷ θανάτῳ. παρὸ δὴ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, εἰ καὶ μακρὸν ἀπελείφθημεν χρόνον τῆς ἐμμελείας τῆς σῆς, ἀλλ' ἀκμάζουσαν αὐτὴν ἀγαπεφύκαμεν· καὶ γλώττῃ μὲν νῦν, γνώμῃ δὲ ἀεὶ καὶ συνεχῶς ἐπεσπάλκαμέν σου τῇ βλαβείᾳ. ὅπῃ δὲ ἡμῖν παρισοῦσθαι μανθάνειν, οἱ περὶ τῆς ὑγιείας ὁρμῆς τῆς σῆς (οἶσθα γὰρ ὅπως αὐτῆς αἰτεχόμεθα) εἰ δυνατὸν γένοιτο, καὶ ῥᾳδίως ὑπὸ τύχοις τινὸς τῶν παρακομιζόντος ἡμῖν περὶ τὰ γράμματα, τὰ σαυτῷ πρέποντα ποιῶν, δῆλον τοῦτο ποιήσαι ἡμῖν παρακλήσεται. περὶ γὰρ καθ' ἡμᾶς, τά τε ἐν Ἀρμενίᾳ, τά τε ἐν Θρᾴκῃ, διηγήσεταί σε τῇ γνησίᾳ καὶ θερμῇ ἀγάπῃ ὁ περὶ γράμματα ἐγχειρίζων.

χ. δια τὸ μὴ νῦν ἀεὶ. διὰ συνεχῶς

χ. παρισοῦσθαι

σθ. Υπατίῳ.

Υπὸ παύομαι μακαρίζων σε τὴν ἡμέτερον, τῆς εὐανδρίας, τῆς ἀνδρείας, τῆς χαρτερείας τῆς πολλῆς, ἵν' ἐπαινέσω καὶ ὑπερεπαινέσω σε τοῖς πυρασμοῖς. καὶ τοῦτο καὶ παρὰ τῆς παρούσης ὑπερτελοῦς ἐβόησα, ὅτι διπλοῦς καὶ τριπλοῦς σοι ὁ μισθὸς ὑπὲρ τούτων ἁπάντων κεῖται, ὑπὲρ τε ὧν αὐτὸς τοσαύτην τερπνότητα ὑπεδείκνυσαι, καὶ ἐπέρους εἰς Ⓦ ἀνδρὶ ἀγαθῷ ζῆλον, ἐν χώρᾳ ὅτῳ βαθεῖ τοσαύτην παρεσκεύασε ὑπόδειγμα ὑπὲρ τοῦ διωκομένου λαοῦ. καὶ ἐσκεπάσμην μὲν συνεχῶς ὑπερέλλειν σε τῇ ἡμετέρᾳ μισότητι. ὅπῃ δὲ τοῦτο οὐκ εὐκόλων παρά τε τῶν τοῦ χειμῶνος ὥρᾳσιν, καὶ δεῖ Ⓦ τοῦ λῃστῶν φόβου, καὶ τῶν τοῦ χωρίου ἐρημίαν, ἐν ᾧ καθήμεθα· ἵνα καὶ ἀνέχῃ, καὶ παρακαλοῦμέν σε τὴν εὐλάβειαν, καὶ αὐτοῦμεν συνεχῶς ἡμῖν ὑπερτέλλειν, καὶ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς εὐαγγελίζεσθαι. σφόδρα γὰρ ὑπεθυμοῦμεν περὶ τούτου μανθάνειν. μακαρίζομεν δὲ καὶ σοὺ ἡμιωβίτους δεξιοὺς Εὐσέβιον καὶ Λαμπρόπατον σὸν κοινωνήσαι περὶ σοὶ τὴν διωγμόν. ἴσμεν γὰρ ἡλίκοι φέρουσι τῶν ὑμῖν ἐπικειμένων, καὶ ὅσος ὁ μισθὸς, καὶ ὅση ἡ ἀντίδοσις. ταῦτ' οὖν εἰδότες ῥύεσθε ἐῤῥωμένοι, ἀμεταχίνητοι. τῆς τε γὰρ ὑπομονῆς δαψιλῆ Ⓦ μισθὸν ὑμῖν ὁ Θεὸς ἀποδώσει, καὶ τὰ πρόσκαιρα ταχέως λύσει δεινά. χαίρετε δὲ ἡμῖν συνεχῶς περὶ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας ἡμῖν εὐαγγελιζόμενοι, περὶ ἧς σφόδρα περιποθήτου ἡμῖν μανθάνειν.

χ. ἀντιδόσις

χ. ἡμᾶς

σι. Υπα-

σι. ΥΜΗΤΙΩ ΑΡΧΙΑΤΡΩ.

Ου παυσόμεθά σε τῶν σῶν πᾶσι θαυμάζοντες, καὶ ὡς ἀνδρα ζηλοῦσι, καὶ ὡς ἰατρὸν ἄριστον, καὶ ὡς φίλον εἰδότα γνησίως. ὅταν γὰρ ἡμῖν τὰ παρὰ σοῦ τῆς ἀρρωστίας ἡμῶν γίνωνται λόγοι, ἐξ ἀνάγκης καὶ αὐτὸς ἐπεισέρχῃ τοῖς διηγήμασι τούτοις· καὶ τῆς πολλῆς σου καὶ ἀκριβοῦς καὶ εὐποιίας πεῖραν λαβόντες, οὐ δυνάμεθα σιγᾷν τὰς εὐεργεσίας καταχεῖν, ἀλλ' εἰς ἀπάντων ἀνακηρύττομεν, ἡμῖν αὐτοῖς τὰ μέγιστα χαριζόμενοι. τοσοῦτον γὰρ ἡμῖν φίλτρον ἐνέθηκας, ὅλη, καίτοιγε ὑγιαίνοντες, πολλοῦ δεῖ ἐπιλείπομεν σὲ τὸν σῶσαντα, ὥστε σε μόνον ἰδεῖν. ἀλλ' ὅπερ τοῦτο ἐργάζῃ καὶ διὰ τὴν τῆς ὁδοῦ δυσκολίαν, καὶ διὰ τὸν τῶν Ἰσαύρων φόβον, τοῦτο μὴ σὺν ἡδονῇ ὑπομένομεν τινος· ἀξιοῦμεν δὲ συνεχῶς ἀπιέναι. δυνήσῃ γὰρ ἡμῖν τὸν ἐκ τῆς παρουσίας ἡδονὴν χαρίζεσθαι τῇ συνεχείᾳ τῶν γραμμάτων, τῷ μηδέποτε σε τοῦ τύπου τὰ γράμματα ἀπαχθῆναι.

σια. ΥΜΗΤΙΩ ΑΡΧΙΑΤΡΩ.

Εἰ μὴ συνεχῶς ἐπεστάλκαμεν τῇ τιμιότητί σου, ἀλλὰ συνεχῶς σε ὑπὲρ μνήμης φέροιμεν, τοσοῦτόν σε τῆς σφοδρότητος, τῆς ἀσυνδείας, τῆς γνησίας φιλίας τοῦ λιμένος ἐκβάλλομεν ὀλίγας ἡμέρας ἀφιέντες. διὰ τοῦτο * ἐκείνου μᾶλλον τὸν τιμιώτατον ὑπισχνοῦμεν Σέλευκον ὡς εἰς λιμένα, καὶ σὰς ἀποπέμπομεν χεῖρας. εἰ γὰρ καὶ τοῦ βηλὸς πολεμεῖται χαλεπώτατος, ἀλλ' ἡ τοῦ ἔτους ὥρα σφοδρότερον ὑπιτείνει καὶ χαλεπώτερον ποιεῖ. καταμαθὼν τοίνυν, δίκαιόν μοι δοκεῖ μάλιστα, τὸ νοσήματος τὴν φύσιν, ἐξαρπάσαι σοῦ τὸ κλυδώνιον· σπεύσῃ τῇ τῆς ἀρρωστίας βλάβῃ τὴν ἀπὸ τῆς ὑπισχνήσεως σῆς ὑπερτείνασαν δύναμιν, δι' ἧς πολλοὺς πολλάκις κινδυνεύσαντας ἐκ τῶν τοιούτων κυμάτων ἐκπορίσαις ἡμῖν, τοῦ ναυαγοῦ ταχέως ἀπηλλαγμένος.

σιδ. ΥΠΑΤΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Οἶδας καὶ αὐτός, κύριέ μου τιμιώτατε, ὅσον ὑμῖν φέρομεν θόρυβον τὰ περὶ τὸ Θεοῦ παθήματα, ἡλίκα βεβλαφότα, οἷος τὸ φαῦλον. μηδὲν οὖν σε θορυβείτω τῶν γινομένων· ἐπεὶ καὶ τοῦτο ποιοῦσι καὶ κακῶς φρονοῦντες. ἐκεῖνοι γάρ εἰσιν οἱ μυρίοις καὶ τῆς ἑαυτῶν κεφαλῆς ἐπισωρεύοντες κόλασιν. αὐτὸς τοίνυν, καθὼς σοι πρέπει, τῇ προσηκούσῃ χειρημένος ἀνδρείᾳ, ἀράχνης δίκην ἕκαστα τὰ ἐκείνων μηχανήματα καὶ τὰς ὑπουλάς, καὶ γράφε συνεχῶς ἡμῖν περὶ τῆς ὑγιείας ἃ σὺς βιαγγελιζόμενος. πολλὴν γὰρ δέξεσθε παράκλησιν καὶ ἀλλοτρίαν ἐκπεπόνθοντες, τοιαῦτα περὶ τῆς τιμιότητός σου διηγούμενοι γράμματα.

σιε. ΦΑΥΣΤΙΝΩ.

Φιλούμεθα εἰς τὸν Κυκουσὸν ὑγιαίνοντες (ἐπεύδει γὰρ προοιμιάσομαι, ὅθεν καὶ αὐτὸς ὑπιθυμῶν ἀκούσαι τῆς ὑπισολῆς) καὶ θυρίδα καινὴν χωρίον θορύβων καθαρόν, καὶ πολλῆς μὲν ἀπορρυπαρσίας, πολλῆς δὲ γέμον ἡσυχίας, καὶ οὐδένα πώποτε ἐνοχλοῦντα, οὐδὲ ἀπελαύοντα ἔχον. καὶ τί θαυμαστόν; εἰ ἐν τῇ πόλει τούτῳ, ὅπου γε καὶ τὴν ἐρημοτάτην οὐδὲν ὑπόπτου καὶ ὑποπλοῦν, τὸν ἐκεῖθεν ἐν ταύτῃ φέρουσαν, ἀδιάφθορον

ἀδεῶς καὶ ἀπερισκέπτως" δηλήσομαι, πλείονες ἀπολαύσαντες ἀσφαλείας, ἢ σὺ ταῖς βύθομυσιμάραις τῶν πόλεων. τούτων τοίνυν ἡμῖν τῶν εὐαγγελίων δίδου ⓜ μισθόν, ἵνα ἐκεῖθεν ἡμῖν ἀπαγγέλλων τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. καὶ γὰρ σὺ πάσχεις πολλὴν διαφοράν· σὺ μὲν γὰρ ἀκριβῶς διωκὰς ἀπολαύσεις τῆς διωγμοῦ, ἐγὼ δὲ ἀκριβῶς διαπλαττόμενός σε τῆς διαιρέσεως ὁ εὐγλυές, ὁ ἐλευθέριον, ὁ" φιλικόν, ὁ πεπερασμένον, ἄπαντα τῶν ἀρετῶν σε ⓜ λειμμάτων. καὶ σὺ τρυφᾷς μὲν τῇ μνήμῃ, ὅταν δὲ ἀπίωμεν, πάντα μοι χαῦ σε περιφέροντες, καὶ μὴ ἀποβολῆς ἐκκαόμενοι τὰ φίλτρα τὰ περὶ σέ. διὸ καὶ ἐπιθυμοῦμεν καὶ σὺ ταῦτά σε παραμυθούμενοι ἰδεῖν. ἴσθι δ' ὅτι ⓜ δεύτερον ἐρχόμενα πλουτῶ, καὶ τὴν διαφορὰν τῶν γραμμάτων αὐτῶν μαθήσῃ. καὶ γὰρ μείζων παράψυξις ἡμῖν ἔσται, ὅ" συνεχῶς δέχεσθαι ἐπιστολάς, εὐαγγελιζομένας" ἡμῖν περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς.

σιδ. ΦΙΛΙΠΠΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ.

Ἐθαύμασα πῶς σὺ οὕτω χρόνῳ μακρῷ ἡμῖν οὐκ ἐπέστειλας· ἀλλ' ἀγάπην μὲν περὶ ἡμᾶς ἐπιδείκνυσαι καὶ ἀπόντα πολλήν, γραμμῆς δ' ἡμῖν οὐ μετέδωκας τῶν σῶν. νῦν γοῦν ἡμῖν γράψαι μὴ κατοκνήσῃς, τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς δηλῶν· ὡς ἡμᾶς γε, καὶ μὴ γράφοντός σου, τὰ σὰ περιεργαζόμεθα, καὶ ἐγνωμεν ὅτι καὶ τῆς ὁδοῦ ἐξεβλήθητε, τὴν ὑμῖν πρέπουσαν προθυμίαν ἐπιδεικνύμενοι. τοῦτο ὑμῖν μισθός, τοῦτο παραμυθία οὐρανίου, τοῦτο φέρων ἀκήρατος, τοῦτο βασιλέων πλοῦτος. ταῦτ' οὖν ἅπαντα λογιζόμενοι, γενναίως φέρετε τὰ συμπίπτοντα. ἐκεῖνος γὰρ ὁ Θεὸς καὶ τοὺς πατέρας" ἔδοσαν τούτους, καὶ ταχίστην ποιησαν γαλήνην, καὶ τῆς ἐπιστολῆς ὑμῖν ταύτης πολὺ ἐν ᾧ πρόντι βίῳ, καὶ ἐν ᾧ μέλλοντι αἰῶνι δώσουσιν ⓜ μισθόν.

σιε. "ΦΙΡΜΙΩ.

Εἰς μὲν τὴν σωφροσύνην σε μεγάλα ἡμᾶς ὁ ἀρραβὼν ἔζημίωσεν, εἰς δὲ τὴν ἀγάπην οὐδὲν μικρὸν προέλαβεν. ἤρκεσε γὰρ ἡμῖν καὶ ὁ ἀσπασμός σου συγγενέσθαι εἰς ὁ ἐθέλομεν σε σφοδροὺς ἐρασάς. τοῦτο δ' αἴτιος αὐτὸς, ὅτι ὡς ἐν παρουσίᾳ σφοδρὸν καὶ μανικὸν περὶ ἡμᾶς ἐπιδεικνύμενος ἔρωτα, καὶ οὐκ ἀφεὶς διηθῆναι τῆς ἀπὸ τοῦ χρόνου πίεσις, ἀλλ' ὁμοῦ τι φλυεῖς, καὶ ἐλαὸν, καὶ μὴ ἀκριβείας σταλὸν παρεσθίσας ἡμᾶς. διὰ δὴ τοῦτο καὶ ἡμῖς γράφομεν, καὶ ἅπερ ἐπιθυμεῖς ἀκούσας, δηλοῦμεν. τίνα δ' ἐστὶ τὰ ὄντα; ὑγιαίνομεν, ἀδεῶς τὴν ὁδὸν διανύσαμεν, ἐστυφωμένῃ ἡσυχίᾳ καὶ ἀπερισκέπτῳ πολλῇ, πολλῆς παρὰ πόντου ἀπολαύοντες βυσσίας, ἄφατον καρπούμενα παράμυθίαν. ἐνθεῖς ὁ ἐλαιώνων ἐστὶν ὅδε, ἐνθεῖ διανοχλεῖ. καὶ πῶς μάζεις, εἰ ἐν τῇ πόλει, ὅπου γε τὴν ὁδὸν μὴ πολλῆς λύσαμεν τὸ ἀδεῖας; ἄλλου δή· καὶ αὐτὸς ἡμῖν τὰ σά, ἵνα ὥσπερ σε τούτοις ἴσαμεν τοῖς διηγήμασιν, οὕτω καὶ αὖθις πολλῆς ἀπολαύσωμεν τῆς βυθρεσύνης, τὰ περὶ τὴν ὑγιείας τῆς σῆς μανθάνοντες. οἶδα γὰρ ἡλίκην ἐστὶ θησαυρὸν τὴν ἡδονὴν τοῖς φιλοῦσι βεβαιοῦσθαι γνησίως, ὃ χρησόν τι περὶ τὴν ἀγαπωμένων μανθάνειν.

σις. ΧΑΛΚΙΔΙΑ.

Οἶδα τὴν ἀγάπην, ἣν ἔχεις περὶ ἡμᾶς αὐτὴν καὶ ὀξὺ ἀκούεις, καὶ ὅλη ἀκμάζουσαν αὐτὴν διατηρεῖς, καὶ ὅτι αὐτῇ καὶ προθύμως ἐργάζῃ· καὶ δ' μόνον ἐνθεῖ αὐτὴν ἔασας ἀμαυροτέραν γενέσθαι ἀπὸ τοῦ χωρισμοῦ καὶ τοσούτου χρόνου, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον αὐτὴν ἐπηύξησας. οἶδα ὅτι καὶ μὴ πολλῆς δεῖται τῆς βυθρεσύνης τὰ πρὸς ἡμᾶς γράμματα, καὶ ὅλη καὶ γράφουσα καὶ σιγῶσα ὁμοίως περὶ ἡμᾶς διακεῖσαι, πολλὴν

λών τῦ πραγματος ὁ πολλῶ τῶ χρόνῳ τὴν πρᾶξιν εἰληφώς. διὸ δὴ παρακαλοῦμεν τὴν τιμιότητά σου ἐπὶ πολὺ ἡμῶν ἀπολαῦσαι. πολλὰ γὰρ σε ἐχρῆν ἀπὸ τῆς γνησίας ἀγάπης ἐγράψαι ἡμῖν, πολλὰ ὑποτυπώματα. διὸ καὶ τῇ ψυχῇ σου διὰ παντὸς προσφέρομεν, ἐγκαλοῦντες ἡμῖν τῆ σιωπῆ, καὶ τὴν μνήμην σου ἄλυπον ἔχομεν, καὶ μὴ διὰ παντὸς γράφωμεν, διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν γραμματηφόρων ἐγκαταλείπομεν. ταῦτ' οὖν εἰδῶς, κυρία μου κοσμιωτάτη καὶ θαυμασιωτάτη, γράφε καὶ σὺ συνεχῶς ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς σῆς. καὶ γὰρ, κἂν μὴ δεξώμεθα γράμματα, ὅμως ὀφθήσεται ἐρχομένους συνεχῶς ἐρωτῶμεν τοῦτο· βουλόμεθα δὲ καὶ διὰ τῆς χρησιμότητος τῆς σῆς συνεχῶς δέχεσθαι ὑπερπολὺ θαυμαζομένας ἡμᾶς τὰ περὶ τῆς ῥώσεως τῆς σῆς.

σιζ. ΧΑΛΚΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΥΓΚΡΙΤΙΑ.

Οἶδα ὅτι σφόδρα ὑμᾶς διεπάραξε τῶν ἐπηλύων πειρασμὸς ἡ συνέχεια τῶν ἐπενεχθέντων τῷ κυρίῳ μου τῷ τιμιωτάτῳ καὶ θαυμασιωτάτῳ πρεσβυτέρῳ. ἀλλὰ μηδὲν ὑμᾶς τοῦτο θορυβείτω. ὁ γὰρ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦτο παθὼν, ὅσῳ τις αὐτὸν ἡγεμονικώτερον πάθῃ, μείζονα ἀπολαύει τὰ φθόνου. ἱκανὸν τοίνυν ἔχουσαν τοῦτο τὸ παράκλησιν, φέρετε γενναίως καὶ θαρραλέως τὰ συμπίπτοντα, δοξάζουσαν τὸν Θεὸν ἐπ' ἄπασι τοῖς συμβαίνουσιν. οὕτω γὰρ καὶ ὑμεῖς κτίσεως γένησεσθε τῆς ἀποκειμένης αὐτῷ μισθῶν τὰ στεφάνων, ἐὰν ὦν γενναίως καὶ θαρραλέως ἰσθέγκητε τὰ συμβαίνοντα. ἴστε γὰρ ὅτι ὁδὸς ὁ πρὸς ὠν βίος, καὶ τὰ χρηστὰ αὐτοῦ καὶ τὰ λυπηρὰ προδόδειται· καὶ ὅτι ἀπὸ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅτι στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὸν ζωήν. παρακληθῆσαν οὖν καὶ ἀπὸ τούτων, καὶ διὰ τῆς πρόσεως αὐτοῦ, ἅπαν ἀθυμίας ἀπασκεδάσατε νέφος, χάρησαν, εὐφραινόμενοι ὅτι τοῖς τοῦτο πάθημασι. καὶ γὰρ ἄφατος αὐτῷ ἀπεύθεν· κεῖται ὁ καρπὸς καὶ ἀκήρατος.

σιη. ΧΑΛΚΙΔΙΑ.

Ἐγὼ μὲν σφόδρα ὑπεθυμῶν σὲ (ὑμῖν δὲ) τὸν διαπονούμενον τὸν ὑμιώτατον πρεσβύτερον. εἰ δὲ ὁ παρακληθέντα αὐτοῦ τοῦτο εὐδαιτελές, πρεσβεύσατε αὐτοῦ πρόσεσιν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ ὃν τῆς ὑποκειμένης ἀπαλλαγῆναι θλίψεως. μὴ τοίνυν νομίσητε αὐτὸν κωλύεσθαι πρὸ ἡμῶν, εἰ βούλοιτο ἀποδημεῖν. ἡμεῖς γὰρ ἕως τοῦ νῦν δεῦρο τοῦτο αὐτὸν ἐπέχομεν, καὶ οὐ σφόδρα τῆς τοῦ πράγματος φύσεως ἀπαιτούσης αὐτοῦ τὸν πρεσβύτην, καὶ δεδοικότες μήποτε εἰς τὰς τῶν Ισαύρων ἐμπέσῃ χεῖρας. εἰ δ' οὕτως ἀναγκαῖον ἐστὶ αὐτὸν παρακληθέσθαι, καὶ παρακολουθοῦμεν δὲ" πεπεισμένα ἀπαθῆ τῆς ἀποδημίας. καὶ γὰρ τῷ σώματι κεχωρισμένοι ὦμεν, ἀλλὰ" τῇ τῆς ἀγάπης ἀλύσει μεμενήκαμεν αὐτοῦ συνδεδεμένοι. μηδέν σε θορυβείτω, παρακαλῶ, τῶν συμπιπτόντων χαλεπῶν. ὅσῳ γὰρ πλείονες αἱ περιστάσεις, τοσούτῳ σοι μείζων ἡ προαιρετία, καὶ πλείων ὁ μισθὸς καὶ ἡ ἀντίδοσις παρὰ τοῦ φιλοθεωτάτου Θεοῦ, αὐ θαρρήσεως φέρῃς καὶ γενναίως τὰ συμβαίνοντα. οὕτω γὰρ καὶ τοῦτο διακαταγώνισαι ἔσῃ, καὶ ὁ σὺν τῆς τούτων ὑποτυπώσεως σοι πικτόμενος καρπὸς σὺν τοῖς εὐφροσύνοις ἀναψυχὴς ἔσται, καὶ πολὺ μείζων τῶν παθημάτων.

σιθ. ΧΑΛ-

σιθ. ΧΑΛΚΙΔΙΑ.

Οὐχ ὡς ἐτυχεν ἠλγήσαμεν, μαθόντες σε τοσαύτης ἐρρωσίας ἔτι). οἶσθα γὰρ ὅπως ἀεὶ τιτρώσκεσθά σε τῆς ὑγιείας, κυεία μὰν κοσμιωτάτη καὶ βλαβερωτάτη. ἵν' οὖν μὴ καταπονώμεθα τῇ φερνίδι, δι' ἣν πως τὸ πρῶτον ἐκύησεν ἀφικνουμένου τοῦτο αὐτὸ δηλώσασα ἡμῖν ἀσυνθέτως, εἰ σοι τέλειοι αἱ τῆς ἐρρωσίας ἀνῆρηται, καὶ πρὸς καθαρὰν ἐπανῆλθες ὑγίειαν. σὲ γὰρ τιὼ τυχοῦσαι καρπούμεθα βίου φερεσυλλογον καὶ ἐν ἐρημίᾳ τοσαύτῃ καθήμενοι, ὅταν ὑμῶν τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς γνησίως περὶ τῆς ὑγιείας καὶ βιωφελείας μεμνώμεθα. εἰδῶμεν τοίνυν ἡλίκα ἡμῖν χαρίζῃ τοιαύτην πέμπουσα ἐπιστολήν, μὴ μνησθῆς, μηδὲ ἐπανέλθῃ, ἀλλ' βιαίως τοῦτο ποιήσασα παρακλήθητι. ἵν', ὥσπερ νεὼν ἐπὸ τῆς βιωφελείας ζωπυρήσας ἡμᾶς, τιὼ ἀρρωσίᾳ εἰπούσα, οὕτω τιὼ ὑγιείᾳ ἀπαγγείλασα τιὼ ζωὴ, πολλῆς ἡμᾶς ἐμπλησθῆναι τῆς ἡδονῆς.

σκ. ΧΑΛΚΙΔΙΑ.

Ὁ θεός σοι μισθὸν δῴη ἐνταῦθα, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, τῆς περὶ ἡμᾶς ἀγάπης καὶ τιμῆς καὶ γνησίας ἀγάπης. σὲ γὰρ νεῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν καὶ ἐξ ἀρχῆς οἶδα σαφῶς, ὅπως περὶ ἡμᾶς διατεθῆναι ἐσπούδακας. διὰ τοῦτο καὶ ἐκ τοσούτου καθήμενος διαστήματος, καὶ πολλῷ τῷ τῆς ὁδοῦ εἱρηνεύοντος μέσῳ, καὶ ἐν πολλαῖς ὧν ἐνέχεσθα θλίψεσι, διά τε τιὼ ἐρημίαν τοῦ χωρίου τούτου, διά τε τὸν συνεχῆ κινδυνεύειν καὶ ἐπαλλήλους τῶν ληστῶν ἐφόδους, διά τε τιὼ τῶν ἰατρῶν ἀσθένειαν, σοὶ νῦν τούτων κωλύομαι μεμνῆσθαί σου διὰ συνεχοῦς τῆς ἐμμελείας, ἀλλὰ τιὼ ἀγάπῃ, ἣν ἐξ ἀρχῆς καὶ περὶ σέ, ὡς περὶ οἰκέτην σου ἔσχηκα, ταύτην ἀκμάζουσαν διατηρῶ καὶ νῦν, οὐδὲ οὐδὲ ἀπὸ τοῦ χρόνου, οὐδὲ ἀπὸ τοῦ μήκους τῆς ὁδοῦ μιᾶς αὐτὴν ἀφιεὶς. τοιοῦτον γὰρ ἔστι τὸ ἀγαπᾶν γνησίως. καὶ σὲ παρακαλῶ καὶ τιὼ ζωοποιοῦσαν καὶ τιὼ βιωφελείαν φέρειν τὰ συμπίπτοντα ἀπόνως γενναίως. οἶσθα γὰρ ὅτι ἐκ πρώτης ἡλικίας ἀγεμονεύσασα τοῦ νεὼ, διὰ ποικίλων καὶ πολυτρόπων πειρασμῶν ὧδοῦσας πειρασμῶν, καὶ δυώδασαν μετ' εὐκολίας τῆς ἐνούσης ἀθλοθέτης ἀγωνίσεσθαι, ὥσπερ οὖν καὶ ἠγώνισας πολλάκις, καὶ λαμπρῶς ἐνταῦθα τούτων σεαυτὴν παρασκεύου τοῦ σεφθῆναι. εἰ δὲ μείζων ἐστὶ τῶν προειλημμένων, ἀλλὰ καὶ ὁ στέφανος πλείων. μηδὲν οὖν σε παρεκτρεπέτω τῶν ἐπαγομένων ἀφῶν· ἀλλ' ὅσῳπερ ἂν αὔξηται τὰ κύματα, καὶ μείζων γίνηται ὁ κλυδώνιος, τοσούτῳ μείζονα καὶ ἀμοιβὴν τιὼ ἐμπειρίαν, καὶ πολλῷ πλείονα τὰ ἐπαθλα τῶν ἰδρώτων, καὶ μείζονα καὶ λαμπροτέρα. Οὐ γὰρ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νεὼ πρὸς τιὼ μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι εἰς ἡμᾶς. ὁδὸς γὰρ τὰ πρόντα, καὶ τὰ χρηστὰ καὶ λυπηρὰ τοῦ βίου τούτου, καὶ ἑκάτερα ὁμοίως προσδύεται, καὶ οὐδὲν αὐτῶν πάγιον, οὐδὲ πεπηγὸς, ἀλλὰ μεμειγμένα τιὼ φύσιν, ὁμοῦ τε φαινόμενα καὶ παρατρέχοντα. καθάπερ οὖν ὁδῖται καὶ ὁδοιπόροι, αἴ τε διὰ λειμώνων ὁδεύουσιν, ἀλλ' τε διὰ φαράγγων, οὐδετέρου ὕστε ἐντεῦθεν καρπούμενοι τιὼ ἡδονὴν, ὕστε ἐκεῖθεν ἀνωμύουσι λύπην (ὁδῖται γὰρ εἰσιν, οὐχὶ πολῖται, ἑκάτερα παρατρέχοντες, καὶ πρὸς τιὼ πατρίδα τιὼ ἑαυτῶν ἐπειγόμενοι) ὕστω γὰρ παρακαλῶ καὶ ὑμᾶς, μήτε πρὸς τὰ φαιδρὰ τοῦ πρόσπτος κεχηνέναι βίου, μήτε ἀνωμύειν τῶν λυπηρῶν καταβαπτίζεσθαι· ἀλλ' εἰ μόνον σκοπῆτε, ὅπως εἰς τιὼ κοινὴν ἀπάντων ἡμῶν πατρίδα μὴ πολλῆς παρακλίνητε τῆς παῤῥησίας, ἐπεὶ ὅπερ τοῦτο ἔστι τὸ μένον καὶ πεπηγὸς καὶ ἀθάνατον ἀγαθόν· τὰ δὲ ἄλλα πρόσκαιρα, ἀνθος χόρτου, καὶ καπνὸς, καὶ εἴ τι τούτων εὐπαλέστερον.

σκα. ΧΑΛ-

σκα. ΧΑΛΚΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΥΓΚΡΙΤΙΑ.

Ουδὲν ὑμῖν ἀπολογίας δεῖ πρὸς τὸ μὴ καταγνωσθῆναι. ἐμοὶ γὰρ ἀπὸ τῆς γνώμης παρεκινήσατε, καὶ οὐδὲν ἔλαττον ἔχετε πρὸ ἡμῶν τῶν ἀφικομένων ἐνταῦθα. διὸ καὶ χάριν ὑμῖν ἔχω πολλὴν, τὴν γνησίαν ὑμῶν εἰδὼς διάθεσιν, καὶ νῦν διὰ τῆς ἀπειρίας πολλὴν ἔχω συγγνώμην, διά τε τὴν τοῦ σώματος ἀρρωστίαν καὶ τὴν τοῦ ἔτους ὥραν καὶ τῶν ληστῶν φόβον. χαίρειν δὲ μὴ κατοκνήσητε γράφειν ἡμῖν, τά τε περὶ τῆς ὑγιείας ὑμῶν διαγγελίζόμενοι. καὶ γὰρ πόρρω καθήμενοι μεριμνῶμεν τὰ ὑμέτερα· κἂν μάθωμεν, ὅτι χαρᾶς ἐστε καὶ εὐφροσύνης, καὶ τὰ περὶ τῆς ῥώσεως ὑμῶν, οὐ τὴν τυχοῦσαν χαρπούμεθα εὐφροσύνην. ταῦτ' οὖν εἰδῆναι γράψατε ἡμᾶς διαγγελίζεσθε ταῦτα, ἅπερ ἐπιθυμοῦμεν μανθάνειν, ἵνα καὶ ἐν ἐρημίᾳ διατρίβοντες πολλὴν ἐντεῦθεν καρπωσώμεθα τὴν παράκλησιν.

σκβ. ΧΑΛΚΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΣΥΓΚΡΙΤΙΑ.

Μηδὲν ὑμᾶς παραπέπτωκεν τῶν συμβαινόντων, μηδὲ τὰ ἐπάλληλα τῶν πραγμάτων κύματα θορυβείτω ὑμῶν τὴν διάνοιαν. τοιαύτη γὰρ ἡ ζωὴ καὶ ταπεινὴ ἡ ὁδός, πολλὴν ἔχουσα τὴν δυσκολίαν, πολλοὺς τοὺς ἱδρῶτας καὶ τοὺς πόνους. ἀλλὰ ταῦτα μὴ προδευέτω, καὶ τῷ πρόσπτι συγκαταλυέτω βίῳ. καὶ γὰρ στενὴ ἡ ὁδός, ἀλλ' ὁδός ἐστι· τὰ δὲ ἐκ τούτων φέρει τραῦμα καὶ ἡμιαίως, βεβαίαν διηνεκῆ καὶ ἀθάνατα, καὶ πολλῷ μείζονα τῶν ἱδρώτων. ἐννοήσασα τοίνυν καὶ ὅτι ὀπίσω ἐστὶν ἡ πρόσκλησις, καὶ ὅτι διηνεκὲς καὶ ἀθάνατον τὸ ἀμοιβῆς, φέρετε πάντα ἡμιαίως, μηδενὶ τῶν συμπιπτόντων δυσχερῶν ταπεινούμενοι. εἰ γὰρ ὀλίγη λυπηρὰ, ἀλλὰ πάντα μόνον· τὰ δὲ ἄλλα πάντα, ἡδονή, δημεύσεις, ἀπαγωγαί, ὀπίσω λαί, καὶ ὅσα τοιαῦτα, σκιά τίς ἐστι καὶ καπνὸς καὶ ἀράχνη, καὶ εἴ τι τούτων εὐτελέστερον. ἅτε οὖν καὶ τῶν ἔρημον πολλοὶ μελετήσασαν φέρειν πειρασμοὺς, καὶ νῦν τὴν ἁρμόσασαν ὑμῖν ὑπέδειξεν ὑπομονήν. αὕτη γὰρ ἡ ἀσφάλεια καὶ ἀδεία καὶ γαλήνη πολλὴ κατέσπασαν ὑμᾶς διώκουσαν, καὶ δοκιμωτέρους ποιῆσαι. καὶ γράφετε ἡμῖν τὰ περὶ τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας, διὰ ἵνας εὕρητε δι' ἑδιάν γράμμα πάντα διαγνωσθέντος ἐστὶ ταῦτα. ἴστε γὰρ ὅπως αὐτῆς ἀντεχόμεθα, καὶ ὡς βουλόμεθα πυκνότερον περὶ ταύτης μανθάνειν.

σκγ. ΧΡΩΜΑΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΑΚΥΛΙΑΣ.

Ηχησε καὶ μέχρις ἡμῶν ἡ μεγαλόφωνος τῆς θερμῆς σου καὶ γνησίας ἀγάπης σάλπιγξ, μεγάλη δὲ διωλύγιον ἐκ τοσούτου πνεύσασα τοῦ διαστήματος, καὶ πρὸς αὐτὰ ἀφικομένη τῆς γῆς τὰ πέρατα. καὶ τὴν πρόντων οὐκ ἐλάττων ἴσμεν ἡμῖς ἐφ' ὅσον ἀπῳκισμένοι μῆκος ὁδοῦ τῶν σφοδροπάτων σε καὶ πυρὸς γέμουσαν ἀγάπης, τὴν ἐλικρινῆ καὶ ἐλευθερίας πολλῆς καὶ παῤῥησίας ἐμπεπλησμένην γλώτταν, τὴν ἔνστασιν τοῦ ἀδάμαντα μιμουμένην. διὸ καὶ σφόδρα ὑπεθυμοῦμεν καὶ τῆς κατὰ πρόσωπον ἀπολαῦσαί σου ζωτυχίας. ἀλλ' ὅπερ καὶ τῶν ἡμᾶς ἡ ἐρημία αὕτη παρείλετο, οὐκ ἐᾷ νῦν ἐσμεν πεπεδημένοι, θεσπίζοντες κύειόν μου τιμιώτατον καὶ βαλλόμενον πρεσβύτερον, καθὼς ἔνι, τὴν ὑπεθυμίαν πληροῦμεν τὴν ἑαυτῶν, χαίροντες, καὶ πρεσβεύοντες, χάριτας ὁμολογοῦντες ὑμῖν πολλὰς ὑπὲρ τῆς ἀσυδησίας, ἣν σχὼν παντὸς τοῦ μακροῦ τούτου χρόνου μὴ πολλῆς ἐπεδίξασθε τῆς εὐτονίας· καὶ πάλιν καλοῦμεν, ἵνικα δὴ ἐπιμείνῃ, καὶ τοῦτο ὃ χρεὼν ἐστὶ τῶν ἐμπιπτόντων γραμματηφόρων, εἴ γέ ἵνες εὑρεθεῖεν ἐπὶ πρὸς τὴν ἐρημίαν ταύτην ἀφικνούμενοι, τὰ περὶ τῆς ὑγιείας

ὑγιείας ἡμῖν ὑπερέλλειπε τῆς ὑμετέρας. οἶδα γὰρ ὅσῳ σὺ τοῦδε καρπωσόμεθα τὴν ἡδονὴν, τῷ ὕτω θερμῶς περὶ ἡμᾶς διακειμένων τὴν ὑγίειαν πυκνότερον εὐαγγελιζόμενοι.

σκολ. ΧΡΩΜΑΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΑΚΥΛΗΙΑΣ.

Τῆς θερμῆς σου τῶν γνησίας ἀγάπης σάλπιγξ μέγα ἠχεῖ διωλύγιον ἐκ τοσούτου πνεύσασα τοῦ διαστήματος, ἐν πρὸς αὐτὰ ἀφικνεῖται τῆς γῆς τὰ πέρατα. καὶ τὴν παρόντων οὐκ ἐλαττον ἴσμεν ἡμᾶς ἀπολαμβάνοντες μῆκος ὁδοῦ, τὴν σφοδροτάτην σου καὶ πυρὸς γέμουσαν ἀγάπην, τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἐλευθερίας πολλῆς καὶ παῤῥησίας ἐμπεπλησμένην γλῶτταν, τὴν ἕνωσιν τὴν ἀδάμαντα μιμουμένην. διὸ καὶ σφοδρὰ ὀδυνώμεθα τῆς τύχης πρόσωπον ἀπολαύσαι σου χρυσοστόμου. ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο ἡμῖν ἡ ἐρημία αὕτη πρείλετο, ὃ ἡμῶν ἴσμεν πεπεδημένοι, θύραντες τοῦ κύκλου μου τὸ μιώτατον καὶ βλαβέστατον προσδύεσθαι, καθὼς ἔφη, τὴν ὀπτηρίαν πλεσθῆναι τὴν ἑαυτῆς. γράφοντες καὶ προσαναβύοντες, χαρίζεσθαι ὁμολογοῦντες ὑμῖν πᾶσιν ὑπὲρ τῆς ἀσυδοῦς, ἵν' ἀφ' ἑκάστου τοῦ μακροῦ χρόνου μὴ πολλῆς ἐπιδεήσασθε τῆς βύτονίας. καὶ πολλάκις ἀναδράμω, ἵνα καὶ ἐπανίῃ, καὶ τοῦτο ὑπὲρ τῶν ἐμπιπτόντων γραμματηφόρων, εἴ γε ἴσμεν εὑρεθείη ὁ τρόπος τὴν ἐρημίαν ταύτην ἀφικνούμενοι, τὰ περὶ τῆς ὑγιείας ἡμῖν ὑπερέλλειπε τῆς ὑμετέρας. οἶδα γὰρ ὅσῳ σὺ τοῦδε καρπωσόμεθα τὴν ἡδονὴν, τῷ ὕτω θερμῶς περὶ ἡμᾶς διακειμένων τὴν ὑγίειαν πυκνότερον εὐαγγελιζόμενοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ἴσες.

α. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΗΤΕΡΑ.

Τοῦδε μήτηρ φιλόστοργος καὶ φιλόπαις, ὦ, ἴσμεν ἂν δεήσῃ τι τῶν δεόντων, προθυμηθῆναι τῷ παιδὶ καὶ ἐλαφρύνειν αὐτὸν οἴκοθεν καὶ πρᾴως φέρειν τὸν χωρισμὸν, καὶ χαρίζεσθαι αὐτῷ πολλὰς ἐνδείαις τῆς ἀποδημίας. καταλύσασι αὐτὴν τῆς φύσεως τὴν τυραννίδα, κελεύσασα ἡμᾶς ἔρημον οὐ τὴν πόλεως, καὶ φόβον ἰσαύξουσι καὶ ἀδείας, καὶ τὸν χωρισμὸν ἡμῶν τὴν συνουσίαν τοῦ ὑμῶν, ὥστε μηδὲν ἀναγκαῖον ἀθῶαι ποιῆσαι τῶν μὴ προσηκόντων. διὰ τοῦτο καὶ σοὶ πολλὰς χαρίζεσθαι ἴσμεν, οὐχ ὅτι ἔτεκες, ἀλλ' ὅτι ὕπως ἀνέθρεψας, καὶ τοῦτο μητηρ, οἶδα γίνεσθαι χρή. ὡς εἴ γε τῷ πόθῳ καὶ τὰ μαλακιζόμενα, καὶ πρὸς τὸ συμφέροντος τῶν παίδων τὴν προθυμίαν αὐτῶν ἐπιζητοῦσα, ὦ μητέρες,

ἀλλὰ παραδοκήσεως δικαίως ἂν ἀπολαύσειεν. ἀλλ' ὥσπερ σὺ ταῦτα αἰδρεία γέγονας καὶ σιδήρου στερρότερος, ἀφατον τῆς φιλοσοφίας θεοῦ δέος τῆς γνώμης ταύτης παραπεφυκυῖαν σοι μιαθόν· ὅτω παρακαλοῦμαι, καί σε δέομαι καὶ σὺ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῦ αὐτοῦ ἐπιδείξασθαι φιλοσοφίου, καὶ εἰδέναι, ὅτι μία μόνον ἐστὶ συμφορὰ, ἁμαρτία μόνον, τὰ δ' ἄλλα πρόσχαρα μῦθος, δοκησις, δόξαι, καὶ πομπαὶ αἱ παρὰ ἀνθρώπων, καὶ ἡ πρὸς Θεὸν ὁμιλία· ἀ- 5
Πρεσβ. ιδ'. κε'. γουσα ὁδὸς αὕτη μάλιστα ἡ δέησις τῆς θλίψεως ἐστί. Διὰ γὰρ πολλῆς θλίψεως δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν, φησὶν, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· καὶ πρότερος ὁ ἅγιος, οἱ τε ἐν τῇ παλαιᾷ, οἵ τε ἐν τῇ καινῇ, ταύτην ὁδεύσαντες τὴν ὁδὸν, ὑπεζωσμένοι, ζωσεχῶς ἐλαυνόμενοι, φυγάδες δὲ μεταμάσσοντο γινόμενοι, ἀπάλιδες, ἄοικοι, θανάτους ἀώρους ὑποφέροντες καὶ πρὸ ὧν μάλιστα ὑδαμῶς ἐχρῆν. τί γὰρ ὀδυνηρότερον, εἰπέ μοι, ἢ χαλεπώτερον τοῦ παρὰ δόξαν 10
ἀδελφικῆς κατενεχθῆναι, δὲ ἄωρον καὶ βίαιον ὑποπεσεῖν πληγὴν μὴ φθόνος δὲ βάσκανος ἐπεμφύσησεν τοσαύτην; τί ὀδυνηρότερον, καὶ μόνον, καὶ σὺ ἐκάστῳ δοκοῦντα γήρᾳ κεκαθαῖσθαι ὑπὸ πατρικῆς χειρὸς, καὶ ὑμνησόμενον μέχρινον θρηνεῖσθαι τῆς τοιαύτης σφαγῆς; μὴ γάρ μοι τοῦτο λέγε, ὅτι μὴ ταῦτα ἀπέλαβεν αὖθις * *. Οὐδὲν τούτων εἰδὼς ὁ δίκαιος ἐκεῖνος, ἀλλ' ὅτι πρότερος αὐτὸν ἀναιρήσει, οὕτω δὲ ἀνήγαγεν εἰς ὃ ἔργον, καὶ ὃ θεσπεσιώτερον φιλοδόμησε, καὶ τὰ ξύλα ἐπέθηκε, καὶ τὴν μάχαιραν ἥρπασε, καὶ ὃ ξίφος ἐπλάσατο. καὶ γὰρ ἐπλάσατο, τό γε εἰς τὴν αὐτοῦ γνώμην ἦκον. δεῖ δὲ πρῶτα χοῦ τῆς οἰκουμένης ἀδῆται. ἀλλ' ὃ μὲν ἐκόσμον εἶπεν ἐκείνου, καὶ αὐτὸν ὑφ' ὑπὸ ἀδελφικῆς βασκανίας πάλιν φυγάδα καὶ ἄπολιν γενόμενον, δὲ δοῦλον, καὶ σὺ ἀλλοτρίαν ἐντεθύσεσθαι, δὲ ἐκεῖ τῶν ἐκάστων δεδοικότα φόβον· αὖ δ' ἐκεῖνον Ἰωσὴφ ἐκεῖνον παρεθέμην, ἐκεῖνον ἀγαθύσαντα, ἐκεῖνον δεθέντα ἔτη τοσαῦτα, ἐκεῖνον μυεῖσθαι παθόντα δεινά· αὖ δ' ἐκεῖνον Μωϋσέα, ἐκεῖνον τοσαῦτα παρὰ τῶν Ἰουδαίων παθόντα κακά. τὰ γὰρ τῶν * * οὐδὲ παρέσπασαι ἔτι τῷ λόγῳ. ταῦτ' οὖν ἀπόντα ζωαγαγοῦσα, καὶ λογιζομένη τῆς ἐντομοῦς ἐκείνου μιαθόν, θυσίαν ἀνένεγκε τῷ Θεῷ, ὃ ἡμιαίως ἐσέγκλη καὶ συμπίπτοντα, καὶ ἀμπώτος αὐτὸν δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ ὁ Ἰὼβ ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐσεφθέγξατο ῥημάτων. ἀλλάμβανε δὴ καὶ τοῦ ὑπὲρ ὃ χρηστέρου μεταβολῆς, καὶ μὴ ἀμελίπῃς ἐκεῖνον ἐπαρᾶσθαι τοῦτον παρακαλοῦσα, καὶ γράψαι ἡμῖν ἀπούδασον, ὅπως γέγονέ τι πλέον ἀπὸ τῶν ἡμετέρων γραμμάτων εἰς εὐθυμίας σοι λόγων, εἰ γε μὴ βούλει βουλῶ ἡμῶν τοῦ εὐφροσύνου. ἡμᾶς γὰρ σὺ ταῦτα πολλῆς ἀπολαύομεν ἡδονῆς, σὺ τυφωθέντες τῇ ζωοτροφίᾳ τοῦ ἀγιωτάτου ὑπισχνοῦντος, καὶ τῇ ἡσυχίᾳ τοῦ χωρίου τούτου" τῇ πολλῇ ἀπορα- Ἰσ. λόγ. ιδ'.
μοσύνῃ. καὶ γὰρ ὁ τῶν Ἰσαύρων πέπαυται φόβος, ὃ χαμαιζῆλος αὐτοῦ ζωελαύνοντος εἰς τοὺς αὐτῶν. μὴ δὴ τοσαύτην βουλώσῃς ἡμῖν ἡδονήν. Εἰ γὰρ ἔλθοι γράμματα παρὰ τῆς σῆς ὑμιότητος δηλοῦντα ἡμῖν, ὅτι ὡς σοι πρέπον ἐστὶ, καὶ ἀξίως τῆς ὑψηλῆς σου γνώμης τὰ συμπίπτοντα φέρεις, καὶ ἐντεῦθεν πολλὴν καρπωσόμεθα εὐθυμίας προσθήκην. οὐχ ὡς ἔτυχε γὰρ ἡμᾶς ἀνεκτήσατο ἡ ἐπωφελὴς ζωοτροφία τοῦ ἁγιωτάτου ὑπισχνουμένου, ὡς ἄλλους αὐτὸ ἄλλων χρεῶν ἐργάσασθαι, καὶ μὴ συγχωρῆσαι μηδὲ αἰσθέσθαι τῆς ξένης λαβῆς· τοσαύτη ἡμᾶς εὐεστοχίζεται ἀγαθῶν εὐφροσύνη, καὶ πλοῦτος ἡμᾶς παρῆρε πνευματικὸς, καὶ Θεὸν ἀεὶ ταῦτα διηνεκῶς δοξάζοντες οὐ παυόμεθα.

β. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΔΕΛΦΗΝ ΑΥΤΟΥ.

Συνάγει ἡμᾶς εἰς ἀγάπην καὶ φύσεως νόμος, καὶ ὃ λῦσαι τὰς αὐτὰς ὠδῖνας. ἡμᾶς δ' οὐκ ἐστεῦθεν μόνον, ἀλλὰ δὲ ἑτέρωθεν, καὶ ὅθεν μάλιστα χρή, καὶ αἰδούμεθα καὶ φιλοῦμέν σε τοῦ τιμιότητα, ὅτι σοι τῶν παρόντων λόγος οὐδεὶς· ὅτι πανοῦν ἤλγησας, καὶ τοῦ κόσμου ἐσθέσας, καὶ πολὺν κατεπάτησας, δὲ κοῦφόν σοι γέγονε ὃ πρεσβεῦσαι πρὸς τοῦ ὁδὸν

τοῦ

τῶν εἰς ⟨W⟩ ὑφανὸν φέρουσαι, καὶ οὔτε ὑδρὸς μέλημα, ὅτε παιδοτροφίας φροντὶς, οὔτε οἰκίας ἐπιμέλεια, ὅτε ὁ σὺν τοῦτοις πυκνὸς ὀρυγὸς ἴσχυσεν ⟨W⟩ σκηνοποιὸν σοι ⟨W⟩ δρόμον, καὶ βεβαιότερον ἐργάσασθαι· ἀλλ' αὐτοῖς δὴ τούτοις τοῖς δοκοῦσιν εἶναι κωλύμασιν εἰς πλοῦτον πάνυ πίστεως κέρδησας, καὶ σοὶ ἡ σὴ γυναῖκα ταπεινοῦσα ἄνδρας (Πενία γάρ, φησιν, ἀνδρα ταπεινοῖ) ἴσχυσέ σε κατενεγκεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑψηλοτέρων εἰργάσατο. πλοῦτον γὰρ ἀρετὴ, οὐδενὶ τῶν ἀναγκαίων τούτων ἐμποδίζει, ἀλλὰ διαπαύσασα αὐτὰ ἀνυπολωτέρων ἢ τὰς ἀράχνας ταύτας, κέρδος οὐτοῦτον συνάγει πολύ. ταῦτα οὐχ ἁπλῶς ἐπεξάλειμμαι σε τῇ τιμιότητι, ἀλλ' ὅπως τοιαζόμενα καὶ τῇ ἀποδημίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, ὥστε μὴ δυρύβῳ τὰ αὐτόθι πράγματων σφόδρα σε ἀναπαύεσθαι καὶ ἀλύειν, τοῦτο χάριν γεγράφαμεν σε τῇ εὐλαβείᾳ, ἵνα ἐννοήσασα ὅτι οὐδὲ γενὴ μὴ ἡ τῆς ἀρετῆς, πλατεῖα ἢ ἡ τῆς κακίας, μήτε σοὶ μὴ ἁμαρτημάτων ἀπαιτουμένης ζημιώσῃς, ἀλλὰ δακρύσῃς μείζονως (ἐφόδιον γὰρ αὐτοῖς τῆς τιμωρείας ἡ βαπτισμένη) μήτε σοὶ τῷ γενεῷ οὐδὲν οἰκείας παλαίσῃς, ἀλλὰ δὲ μακαρίσῃς μείζονως, αἱ μετ' ἀρετῆς οὐδύνωσι. καὶ γὰρ καὶ τούτοις ἐφόδιον καὶ προσθήκη τιμῆς καὶ φανερὸν μὴ τῆς ἀρετῆς καὶ ἡ γενοχωρεία. μὴ τῶν παρόντων. ἐπεὶ καὶ ὁ πλούσιος ἐκεῖνος οὐκ ἀπὸ τούτου μόνου ἀπετυφλώθη, ὅτι ὠμὸς καὶ ἀπάνθρωπος ἦν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐν πλούτῳ πολλῷ μείζονι δαψιλῆ τράπεζαν ἐστρώννυ· ὁ δὲ Λάζαρος οὐκ ἀπὸ τούτου ἐστεφανοῦτο, ὅτι μὴ πολλῆς τῆς καρτερείας ⟨W⟩ χαλεπὸν τὸν ἑλκῶν ἤνεγκε πόλεμον, τὴν πενίαν, τὴν ἐρημίαν τῶν προσιόντων, τὸ ἀναρρίπτεσθαι, τὸ καταφρονεῖσθαι, τὸ προσκεῖσθαι πράπεζα ταῖς τῶν κυνῶν γλώσσαις. ταῦτα γὰρ πάντα εἰ καὶ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων ὑπέστησαν γραμμάτων, ἀλλὰ διαγκαῖον εἶναι νομίσαντες καὶ πρὸς ἡμᾶς σε διαμιμνήσκεσθαι, ἐπεξάλειμμα, ὥστε μὴ τῇ τυραννίδι τῆς ἀθυμίας δουλοῦσθαι. εἰ γὰρ καὶ μὴ βούλομαι πάντα ἐνθεῖναι τοῖς γράμμασιν, οἶδα σαφῶς ὅσα ὑμᾶς ἀπειέργηκε λυπηρά, καὶ δὴ τοῦτο προσέθηκα τῇ ὑπιστολῇ. ἵν' οὖν καὶ ἐν ἀλλοτρία ἀναπείσοντες πολλῆς ἀπολαύσωμεν τῆς ἡδονῆς, πέμψον ἡμῖν γράμματα δηλοῦντα ἡμῖν, ὅπως ἴσχυσεν ἡμᾶς αὕτη ἡ προθύμησις ὡς ἐβουλόμεθα καὶ ἐπεθυμοῦμεν. οὕτω γὰρ καὶ πορρώ καθήμενοι πολλὴν ἐντεῦθεν καρπωσόμεθα τὴν εὐφροσύνην. ἡμεῖς γὰρ καίτοι τοσαῦτα πεπονθότες σοὶ νῦν ἀμαθανόμεθα, ὧν τε μεθ' ἡνωσύντες, ὧν ἐπάθομεν, καὶ ταχέως ὅτι τὰ βέλτιον μεταβολὴν τὰ πράγματα προσδοκῶντες λήψεσθαι, ὡς καὶ αὐτὰ τὰ προοίμια δείκνυσι. ταῦτ' οὖν καὶ αὐτὴ λογιζομένη, μηδὲν καταμελήσῃς σοὶ τῆς οἰκονομίας ἱδρῶτας, ἀλλὰ τῶν τε ἄλλων σε παιδίων ἐπιμελοῦ (πλείων γάρ σοι νῦν ὁ μισθὸς) καὶ τὸν καλὸν Ἐπιφάνιον καὶ τῷ Θεῷ δοκοῦν ἀνατρέφειν σπούδαζε. οἶδα γὰρ ὅσος παιδοτροφίας μισθός. οὕτως ὁ Αβραὰμ ηὐδοκίμησε καὶ τῶν ἄλλων, καὶ ἐντεῦθεν ὁ Ἰωὴδ ἐστεφανοῦτο, καὶ τοῖς γονεῦσι τοῦτο χωρεῖ ὁ μακάριος Παῦλος ὑπιπτεύει λέγων· Ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου. ἔχῃς σχολὴν ἵνα μὴ ἀπαγαγεῖν σε τῶν πειρατῶν καὶ ἀκάρων φροντίδων καὶ τῆς ἀνοήτου λύπης· σχολὴν πολλὴν φέρουσαι χέρδος, μεγάλῳ τῷ τῆς ἀρετῆς ἐναμιλλᾶσθαι βραβεῖον καρπῷ, εἰ γε βουληθείης ἔργον τοῦτο ποιήσασθαι. πεῖ γὰρ τῆς διανοίας μου τῆς μηδὲν, οὐδὲν οἶμαι δεῖν οὐδὲ ὑπιστέλλειν· ἐπαδύναι σοι γυναῖκα μὴ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο ὃ καὶ πόρρωθεν, καὶ ⟨W⟩ ἄφατον ἐντεῦθεν καρπὸν, καὶ ὅτι παιδίσκην ἄπασαν ἐπανήκοντισας ἐν τῇ πρὸς αὐτὴν θεραπείᾳ. ἀλλ' ἐμοὶ ὑπὲρ πρέπον ἐν ἐμοὶ καὶ πρὸς τοῦτο δέχεσθαι ἀκούσαντα τὰ μακαρίου Παύλου λέγοντος, Τιμᾶν τοὺς γονέας, καὶ προστάττοντος, ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ. αὖ οὕτω σαυτὴν ἄγῃς, πολλὰς μὲν σαυτῇ προσαποθήσῃ τοὺς στεφάνους, πολλὴν δὲ ἡμῖν ἐργάσῃ τὴν ἡδονήν· καὶ τοὺς πεποιθέναι τι τούτων ἡμᾶς, ὧν πεποίηκα μεν, καὶ δέχεται τοῦτο· ἀλλὰ τὸν ἔγκωμα τῆς εὐφροσύνης τῶν σῶν ἀγαθῶν προσευμένοι καὶ εἰς τὰ οἴκοθεν εἶναι καὶ μεθ' ὑμῶν δέχεσθαι καὶ κτύπους ἡμῖν ἄπονα φέρεσθαι πάντα ἡμᾶς.

Παροιμ. ι δ.

Ἐφ. ε δ.

Ἐφ. ε ς.

Γ. ΠΡΟΣ ΟΥΑΛΕΡΙΟΝ ΚΑΙ ΔΙΟΦΑΝΤΟΝ
πρεσβυτέρους.

Μαλιστα μ̃ ὴ μὴ γράψαν γράψαι ἐχρῆν. τοιοῦτος γὰρ τῆς ἀγάπης ὁ νόμος· οὐκ αἰρέσεται ἑλαττοῦσθαι, ἀλλ' ἀεὶ φιλονικεῖν καὶ σὺν ἀγαπωμένοις τῇ πρὸς ἀλλήλους φιλίᾳ. καὶ γράψαντα ἢ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς οὐδὲ οὕτως ἠξιώσατε τῶν ὑμετέρων γραμμάτων, ἀλλ' ἐσιγήσατε σιγὴν οὕτω μακρὰν πρὸς μὲν θέσπιον ὑπομονῶντα δέχεσθαι μφάδας γραμμάτων. καὶ ταῦτα οὐκ ἐγκαλῶν λέγω (οὐχ οὕτως μωρὸς μὰ τὰ μέτρα) ἀλλ' ἀθυμῶν ἢ ὀδυρόμενος. ὅσῳ γὰρ μᾶ πολλῆς τῆς ὑποβολῆς ὑπῆρχεν τῶν γραμμάτων, τοσούτῳ καὶ πλείονα τὴν ὀδυνῶν ἀποστερούμενος αὐτῶν ὑπομένω. μικρᾶς οἴεσθε προσκλήσεως ἡμᾶς δεῖσθαι, μηδὲ σκοπεῖσθαι, χρὴν τοσούτων γνησίων οὐ δυναμένους βλέπειν, ἐρημίαν οἰκοῦντα πάσης ἐρημίας χαλεπωτέραν Ἰσαύρων, φόβῳ πολιορκούμενον μᾶ τῶν ἐμῶν, ἢ τὰ κοινὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀκούοντα κακὰ πάντα χοῦ τῆς οἰκουμένης βλασφήμοντα, καὶ κατ' ἑκάστην ἡμέραν μᾶ προσθήκης αἰ ξημίαν, ἢ χαλεπά τινα ὠδίνοντα ἀνάγκια; εἶτε μοι δυνατὸν ὦ προσῆσαν τῷ λόγῳ τῆς ἀθυμίας τὴν τυραννίδα, τότε δ' ἢ μὴ λεγόντων ἡμῶν αὐτοὶ δ' μετέγνωτε ὅτι τῇ σιγῇ. λυπᾷ δέ με πρὸς τούτοις ὃ μήτε εἰς γραμματηφόρων σωτῆρ ἔχοντας καταφυγὴν τοῦτο ποιῆσαι· ἵπερ σημεῖόν ἐστιν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν εἶμι δ' εἶποιμι δυσχερὴς, ὑμῖν δ' καταλιμπάνω εἰδέναι, εἰ μὴ πολλῆς ταῦτα ὀλιγωρίας ἢ τῆς καθ' ἡμῶν ὑποψίας. ἀλλ' ὅσον μοι τοῦτο μόνῃ, καὶν καταφρονῆτε, καὶν ὑπεροπτᾶτε τῆς ἡμετέρας σμικρότητος· ἐν ὑπερβολῇ μόνον, ὅπως μὴ πάσχητε, τὰ γράμματα τῆς θεοσεβείας ὑμῶν τὰ πολλοῦ ἄξια προσκλησιν. ἢ γὰρ εἰς ἢ δὶς τρὶς πολλάκις ἀφίκοντο πρὸς ἡμᾶς, ὡς νῦν ὁ κύριος μου ὁ τιμιώτατος ἀδελφὸς Λιβάνιος, ἢ οὐκ ἠξιώσατε ἡμᾶς τῶν ὑμετέρων γραμμάτων. μὴ δὴ πρόσθητε, παρακαλῶ, τῇ ἀθυμίᾳ μου ἀθυμίαν ἑτέραν. εἰ γὰρ μηδὲ μᾶ τὴν ὑπισχνοῦμαι ταύτην βουληθείητε ἡμῖν ὑπῆρξαι, ἢ ὄκνῳ, ἢ ῥᾳθυμίᾳ εἰδότες, ἡμᾶς οὐ παύσομαι καὶ γράφοντες, καὶ μᾶ τὸ γράφειν ἢ ὀλοφυρόμενοι καὶ ἀφικνούμενοι διὰ τὴν σιγὴν τὴν ὑμετέραν. " τοῦτο γὰρ ἐσμὲν κύριοι. ὁ μικρὸν ἢ καὶ τοῦτο ἡμῖν εἰς παράκλησιν, μᾶλλον ἢ ὡς " τοῦτο χωρεῖς, ἢ μεγίστη ἡμῶν παραμυθία, ὃ μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτῆς καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς (πρὸς γὰρ αὐτὰ τὰ πέρατα ἡδονὴν ἐσμεν νῦν) φήμην ὑμῶν διαδίδωσι λαμπρὰν καὶ κομίζουσαν ὑμῶν τὰ κατορθώματα. πάντες γὰρ ὑμᾶς ἀνακηρύττουσι, θαυμάζουσι, σεφανοῦσι, μακαρίζουσι τῆς ἀνδρείας, τῆς σεμνότητος, ὧν διὰ τὸν ἔργων ἐπεδείξασθε, ὃ γραφικὸν σκεῖνο πληροῦντες, Ε- Σαμ. δ' λα. ως θανάτου ἀγάγοιμι πρὸς τῆς ἀληθείας, καὶ Κύριος πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. ἰδοὺ γοῦν, τοσούτων κυμάτων ἐπενεχθέντων, τοσαύτης ζάλης διαναστάσης, ὅτε θορυβῆσαί πις ὑμᾶς ἔφυσεν, ὅτε εἰς ὀποῖα διαβολάς, ἀλλὰ καὶ μειζόνων ὑμῖν ἐγκωμίων ἄκοντες γεγόνασιν, ⓐ καὶ κακῶς ὑμᾶς ποιῆσαι βουλόμενοι, αἴτιοι. διὰ ταῦτα χαίρετε, παρακαλῶ, καὶ εὐφραίνεσθε, καὶ ⓦ θεοὶ ἱκετεύοντες μὴ διαλίπητε, τὸν ποιοῦντα καὶ μεγασυνάζοντα ποιῆσαι γὰ Εφ. Γ. κ. ταχέως ὑπὲρ ἐκτενείας ὧν αἰτούμεθα, ἢ νοοῦμεν, διὰ τὴν οἰκείαν ἀγαθότητα.

Δ. ΠΡΟΣ ΚΑΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ.

Πῶς διαλάμπει σαφῶς καὶ λαθεῖν δύναται ψυχὴ θερμὴν ἀγάπην ἔχουσα; ὅπως ὑπὲρ τῆς σῆς γέγονε βλαβότητος. σὺ δὲ γὰρ εἰδὼς ὅτι ἐπεσάλκαμεν σοι τῇ εὐλαβείᾳ, καίτοιγε ἐπεσάλκαμεν, ὅμως αὖθις τὰ παρὰ σαυτοῦ πεποίηκας. γράψατε ἡμῖν, καὶ τὴν διάθεσιν

δέξηθείν σε τὴν γνησίαν καὶ ἀνάτοτον φιλίαν, καὶ πολλῆς ἡμᾶς ἐμπλήσας τῆς εὐφροσύνης καὶ τῆς παῤῥησίας. ἵν' οὖν συνεχῶς ταύτης ἀπολαύωμεν τῆς ἡδονῆς, καὶ εὐφραινώμεθα, συνεχῶς τοῦτο ποιεῖν παῤῥησώμεθα, ἵνα καὶ δι' ὀλίγου. οἴδαμεν γὰρ ὅτι ὁ πολέμιος δύσκολον τὸν μὴ ῥᾳδίως πινάς ἀνταῦθα παῤῥησίαν. καὶ γὰρ ὁ τῆς οἰκουμένης ἐρημότατον χωρίον τοῦτο ἐστιν. ἀλλ' ὅμως τοῖς ἀγαπῶσι καὶ τὰ δύσκολα εὔκολα γίνεται. εἰ γὰρ βουληθείης πολυπραγμονεῖν, πολὺ ἀνεύροις ἂν χρείας ἰδίας ἀφικνουμένους ῥήσεις, καὶ ὅλως οὐδὲν ἀπολείπει τῷ ζητεῖν καθόλου. ταῦτ' οὖν εἰδὼς, δέσποτά μου τιμιώτατε, συνεχεῖς ἡμῖν πέμπε ἐπιστολάς. τὸ τε γὰρ πολὺ δυσκολίαν ἀναιρεῖται ἔχει, ἅτε πόνον· ἡ δὲ ἐξ αὐτῶν εὐφροσύνη πλείονας ἡμᾶς ποιεῖ, καὶ πολλῆς παῤῥησίας ἀποδίδοσιν.

ε. ΠΡΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ.

Καὶ ἐν τούτῳ ἐθαύμασά σου τὴν ἀγάπην τὴν θερμὴν καὶ γνησίαν καὶ ἀκλινῆ, δι' ἧς ἔδειξας, ὅτι οὐ πρόσκαιρον ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἀπέραντον, πολλῷ ποιεῖ λόγῳ. οὐδὲ μὴν γὰρ ἔφης μηδὲ ἐπεσκιάσαι ἡμᾶς τῇ τιμιότητί σου, καὶ οὐκ ἐλύετο τοῦτο ἰσχυρὸν ἐμποιῆσαί σοι σιγήν, ἀλλὰ καίτοι νομίσας ἡμᾶς σεσιγηκέναι, τρεῖς ἐπιστολὰς ἐπέμψας πρὸς ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ καὶ ἀπαξ καὶ δὶς καὶ τρὶς καὶ πολλάκις ἐπεστάλκαμεν. καὶ ἀμφότερα ἐδείχθη καλῶς, ἥ τε ἀγάπη ἡ σὴ μὴ δυνηθεῖσα τὴν γραμμάτων ἡμῶν, ἥ τε εὐγνωμοσύνη ἡ ἡμετέρα. ἐπεὶ οὖν οἶδα ὅπως ἀσχάλλεται πρὸς τὴν τιμιότητά σου, ὅτι τῷ κεφαλαίῳ τὸν ἀγαθῶν βρύεις, τῷ συνδέσμῳ τῆς τελειότητος, ἐπιδαψιλεύου τούτων ἡμῖν τὴν εὐφροσύνην.

ὅσας γὰρ ἂν λάβωμεν ἐπιστολὰς, καὶ πολλαὶ εἰσὶ καὶ ἀριθμῷ,
ἂν λαμβάνωμεν κόρον, ἀσχάλλει ὁ σφόδρα ἀσχαλλεῖται σε πρὸς τὴν τιμιότητα.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΩ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑ,

ΝΟΘΕΥΟΜΕΝΑ ΔΕ, ΩΣ ΟΙΜΑΙ,

ὀπτιμίξ ⁊ ὡς ἔτυχε τιθέντα.

ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΠΡΟΦΗΤΩΝ ΚΑΙ ΨΕΥΔΟΔΙΔΑΣΚΑ- Λογ. α.
λων, ⁊ ἀθέων αἱρετικῶν, ⁊ σημείων τῆς Συντελείας. ἐρρέθη δ', μέλλοντος αὐτὸ ἐκδημεῖν ἀπὸ τοῦ σώματος.

Δωπηρὸς ὁ λόγος, καθότι ⁊ "ἕκαστος ὡς μηδὲ ὅλως πω, ἀλλὰ καὶ πολλῆς χαρᾶς γέμων. ὀδωπηρὸς μέν, ὅτι οὐκ ἐπὶ λαλήσω πρὸς ὑμᾶς· πολλῆς δ' χαρᾶς γέμων, ὅτι ἐφέστηκέ μου ὁ καιρὸς" ὡς ὃ λύσαι καὶ Συν Χριστῷ εἶναι, καθὼς εἶπεν ὁ Χριστός) Οὐκέτι λαλήσω πρὸς ὑμᾶς. ἔτι δ' λαλήσω ἐν ὀδυνηρᾷ καρδίᾳ, πρὸ τῶν ψευδηγείστων, καὶ ψευδοδιδασκάλων, καὶ αἱρετικῶν· πρὸ οὗ ὁ ἀπόστολος ἔλεγε, Ποτηρὶ δ' δύσφημοι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες ⁊ πλανώμενοι· πρὸ οὗ πολλάκις "ὑμᾶς μεμνήσας. πολλοὺς γὰρ λόγους ἐποιησάμην," χάριτας Χριστῷ, ὡς ⁊ ὀφείλω ἀεὶ φιλόθεοι· ⁊ σχεδὸν ἐν ἑκάστῳ λόγῳ πρὸ τούτων ὑπομιμνήσκω, εἰ ἄρα μέμνησθε τῆς ἐμῆς ἐπιμελείας. οἶδα δ' ὅτι μέμνησθε, ⁊ μάλιστα οἱ φιλόπονοι ⁊ φιλόθεοι ⁊ φιλόχριστοι. ὁ γὰρ φιλόθεος δικαίως ἂν κληθείη φιλόχριστος, κατὰ τὸ ἐπίπονον τῆς Χριστοῦ· ὅτι ὁ ἀγαπῶν με, ἐν τοῖς ἐμοῖς μου μιμητὴς ἡμέρας καὶ νυκτός· δηλονότι ἐν ᾧ θλίβεται, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἀγῶσι χαραῖς. δύσκαλον πᾶν ἔχει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὸν ὃν Θεοῦ μιμούμενον, ἀπεκδεχόμενος ἐκ τῶν ἀρετῶν, καὶ ἀεὶ πρὸς τὸν ὥραν τῆς αὐτοῦ προόσεως, πολύποτε ἐν χαρσὶν αὐτοῦ κιθάραν ⁊ ἑπτὰ βίβλους· καὶ οὐκ ἐπλήσθη" ἐκείνου τῶν φερεῶν βιβλίων, πρὸ οὗ γέγραπται, ὅτι Κεντήσουσι σκάφος, καὶ βίβλοι ἰωσὴφ ἔθνεσιν. ὁρᾷς Δαν. ζ. ι.
πόσον κέρδος ἐστὶ τῆς ἐρυθρᾶς ⁊ θείας γραφῆς, ὡς ⁊ πολλάκις ἐκύσατε. τί δέ ἐστιν ὃ λέγω ὑμῖν; ὅτι οὐδὲν ἔλειπεν, οὐδὲ παρέσπασε τῶν συμφερόντων ὑμῖν ἡ θεία γραφή, ἀλλὰ πάντα χορηγεῖ καὶ τῷ προφήτῃ, ⁊ ἀποστόλῳ, ⁊ αὐτῷ τῷ δεσπότῃ τῶν ὅλων, προδιαφωνοῦσα ⁊ προασφαλιζομένη, ὡς μήτηρ φιλότεκνος ⁊ ἴδια τέκνα φιλοῦσα προμαρτύρεται, ⁊ ὑπομιμνήσκει, πρὸ τῶν πλανώντων, ⁊ πρὸ τῶν σαίνοντων, ⁊ πρὸ τῶν μαγιάτων, μηδὲν προδραμοῦσα (ὡς προείρηται) τῶν ἡμῖν συμφερόντων. ⁊ ὅτι οὐκ ἐκρυπτόμενα λαλοῦσα,

Ex Mss. Cæsareo.

Ioan. id. λ.

C. Tim. γ. ιγ.

λαλήσω, ὥσθ' ἡμὴ προφητεύσω, ἀλλὰ πάντα χρόνῳ καὶ δικαίως χρήζουσα δηλά τε
τόμων, καὶ προφητῶν, καὶ ἀποστόλων, καὶ αὐτοῦ τοῦ δεσπότου τῶν ὅλων. δηλὰ μὲν γὰρ Ησαΐου
Ησ. νη. α. τοῦ προφήτου λέγει· Ανάβοησον σὺ ἰσχύι, καὶ μὴ φείσῃ, καὶ ὡς σάλπιγξ ὕψωσον τὴν φωνήν
Ησ. μ. θ. σου. καὶ πάλιν λέγει, Επ' ὄρους ὑψηλοῦ ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών· ἡ προῒὼν λέγει,
Ψαλ. ξη. δ. Ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε. ὥ Δαβὶδ λέγει· Εκοπίασα κράζων, ἐβράγχιασεν ὁ λάρυγξ μου. 5
Ἰωάννης ὁ θεολόγος ἐν τῇ καθολικῇ λέγει, Βλέπετε ἑαυτούς. Παῦλος δέ τι; Βλέπετε πῶς
β. Ιωαν. η.
Εφ. ε. ιε. ἀκριβῶς περιπατεῖτε. οὐ ψεύσῃ· Ἐγὼ παρρησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλά-
Ιωαν. ιη. κ. λησα οὐδέν. καὶ ἀλλαχοῦ ὁ εὐαγγελιστὴς περὶ αὐτοῦ, ὅτι Εστηκεν ὁ Ιησοῦς, καὶ ἔκραξε λέγων·
Ιωαν. ζ. λ. Εἰ δίς διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς μέ, καὶ πινέτω. ὁρᾷς πόσος ἀγών, πόση σπουδή, πῶς παρρη-
Φιλιπ. γ. β. σίᾳ ἡ γραφὴ κεκράξει, καὶ οὐδεὶς ὁ ζωώσει; καὶ πάλιν ὁ μακάριος Παῦλος· Βλέπετε τοὺς κύ- 10
Εφ. ε. ιε. νας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν· βλέπετε πῶς περιπατεῖτε,
β. Ιωαν. ζ. η. ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι· καὶ ὁ Ιωάννης· Βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε ἃ εἰργά-
σασθε· ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον. καὶ πολλαχοῦ τοιοῦτα ἐν ταῖς γραφαῖς
παλαιαῖς τε καὶ καινῇ ἁγίᾳ πνεύματι, βοῶντα δι' ὑπονίζοντα ἡμᾶς ἐκ τῆς ῥᾳθυμίας ἡμῶν· ἡ-
Ησ. ε. ι. μεῖς δὲ σκανδαλίζομεν ποιοῦμεν, καθὼς λέγει Ησαΐας ὁ προφήτης, Οὐαὶ τοῖς ὠσὶν αὐτῶν βαρέ- 15
ως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν. ὦ πόσων καὶ πηλίκων γραμμάτων ἀκού-
οντες δὲ ζωιοῦμεν; ὅθεν καὶ ἀναπολόγητοι ἐσόμεθα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀφορμώσεως, ὅταν ἔλθῃ
φωνὴ ζωὴ καὶ κρυπτὰ τῶν σκότους, καὶ φανερῶν ἅπαντα τὰ βουλὰς τῶν καρδιῶν, ὅταν εἰς τὸ κριτήριον
καθίσῃ, καὶ βίβλοι ἀνοιχθῶσιν, ἃς νῦν ἀκούοντες χλευάζομεν, ἃ δὲ προσδοκῶμεν. ἕκαστος γὰρ
Ησ. ξγ. ιθ. τῇ ἰδίᾳ ὁδῷ ἐπλανήθημεν, καταλιπόντες τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, καὶ ἐλογόμεθα ὡς ὃ ἀπ' ἀρχῆς, 20
ὅτι οὐκ ἦρξας ἡμῶν, Κύριε, ὡς φησιν ὁ προφήτης. καὶ ἀληθῶς εἰς ἡμᾶς ἐπληρώθη ἡ προ-
Ψαλ. ρε. λδ. φητεία Δαβὶδ λέγουσα, Καὶ ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν. δηλὸν δὲ τοῦτο
α. Κορ. ι. ια. ἐσμεν καταισχυνοί ἐν πάσῃ τῇ γῇ, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ εἰς ἡμᾶς κατελεύσεται τὰ τέ-
λη τῶν αἰώνων, ὡς γέγραπται, καὶ αἱ ποιμένες λύκοι, καὶ τὰ πρόβατα ζωπυρημένα, καὶ
ὁ λιμὸς ὅτι θήσεις, οὐ λιμὸς ἄρτου, οὐδὲ διψᾶν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸς τοῦ ἀκοῦσαι λόγου Θεοῦ. 25
μηδεὶς οὖν τῶν ἐλπιζόντων ὅτι Κύριον ἀπολιποσκέτω. μὴ οὖν ἀθυμῆτε, πρόρριζοι
Παροιμ. ι γ. πάντες εἰσὶν τα, ὅτι μετ' ὑμῶν εἰμι· θαρσεῖτε οὖν. Οὐ γὰρ λιμοκτονήσει Κύριος ψυ-
Αμως. η. ια. χὴν δικαίου. πρὸς τοῦτο λιμοῦ λέγει Κύριος δηλοῦντος τοῦ προφήτου· Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκ-
είναις, ἐπάγω λιμὸν ὅτι τοῦ χόρτου, οὐ λιμὸν ἄρτου, οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀ-
κοῦσαι λόγου Θεοῦ· καὶ πρόφασιν ἀπὸ τῶν ἀναπολῶν ἕως δυσμῶν ζητοῦντες τὸν λό- 30
γον τοῦ Κυρίου, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν. ὁρᾷς ὅτι οὐ πρὸς ἄρτου ἔλεγεν; ὦ λιμοῦ δεινοῦ καὶ ψυχοφθό-
ρου, βλασφεροῦ, τῆς αἰωνίου κολάσεως πρόξενου. τοῦτ' ὁ λιμός ἐστιν ὁ χρηστὸς πάντως πονη-
ροῦ πράγματος· τοῦτ' ὁ λιμός ἐστιν ὁ ἄγιος πάντως κακοῦ· τοῦτον τὸν λιμὸν προθεωρήσας
Ψαλ. κζ. α. ὁ προφήτης Δαβὶδ ἐρχόμενον, προεκάλει τὸν Θεὸν λέγων· Ο Θεός μου, μὴ παρασιωπήσῃς ἀπ' ἐμοῦ. καὶ πρὸς τοῦτο
Ψαλ. λβ. ιθ. Ψαλ. λς. κ. ἀποσυλαίων πιστῶν προσεφήτευσε λέγων· Ρύσασθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν, καὶ διαθρέψαι αὐτοὺς ἐν λιμῷ. καὶ ἀλλαχοῦ λέγει· Καὶ ἐν ἡμέ- ις ἐπὶ
Ψαλ. ρι. δ. ραις λιμοῦ χορτασθήσονται. καὶ πάλιν· Ελεήμων καὶ οἰκτίρμων ὁ Κύριος· τροφὴν ἔδωκε τοῖς τοῦ
φοβουμένοις αὐτόν. ταῦτα προσέχητε Δαβὶδ πρὸς τὴν ἐρευνῶντων τὰς γραφάς, ὅτι ὑ προσ-
ναύσουσιν. ἐρευνήσωμεν τὰς γραφάς, ἀδελφοί, ἵνα μὴ προσνάσωμεν, ἐλθόντος τοῦ ψυχοφθόρου
λιμοῦ· ἐρευνήσωμεν, ἵνα μὴ πλανηθῶμεν ὡς προσφερώμεθα πάντη ἀνέμῳ. δὲ φησιν ὁ Κύ- 40
Ματθ. κβ. κθ. ριος πρὸς τοὺς ἀμελοῦντας· Πλανᾶσθε, μὴ γινώσκοντες τὰς γραφάς. ἀληθῶς γὰρ οἱ πεισθέν-
τοι πλανῶνται. πόθεν ὁ ψυχοκτόνος ἐπῆλθε λιμός; οὐχὶ ἐκ τοῦ μὴ ἐρευνᾶν τὰς γραφάς; ὦ
πόσων ἀγαθῶν ἑαυτοὺς ἐστερήσαμεν, καταλιπόντες τὰς θείας γραφάς; δεσποτικὸν γὰρ τὸ
προσταγμα, ἐρευνᾶτε· ὅτι μόγις ἐρεύνησον καὶ ζήτησον, καὶ εὑρήσεις πολὺ καὶ δύσεικαστον πλῆ-

τον,

τον, ⁊ θησαυρὸν κεκρυμμένον ἐν τῷ ἀγρῷ. ἀγαθὴν νοήσεις τὴν θείαν γραφήν. ἐρεύνησον, καὶ εὑρήσεις· ⁊ εὑρών, πώλησον, ⁊ ἀγόρασον ⁂ ἀγαθὸν σκῦλον, τὴν κρείττω γνῶσιν τῶν ἁγίων γραφῶν, ἐν αἷς κέκρυπται ὁ υἱός, ἡ ἀληθινὴ σοφία τοῦ πατρός, "ὃν εὑρὼν μακάριός ἐστι, καθὼς γέγραπται, ὅτι Μακάριος ἄνθρωπος ὁ εὑρὼν σοφίαν. ἐρεύνησον, ἀγάπητέ· καὶὴν πλούσιος τυγχάνῃς, εἴτε πένης, εἴτε δοῦλος, εἴτε ἐλεύθερος, εἴτε ἄρσεν, εἴτε θῆλυ, ἐρεύνα τὰς γραφάς. ἀλλ' ὅπερ ὁ προκείμενον ἐπομνέλθωμεν. περὶ γὰρ Ζωοπλείας ὁ λόγος, ⁊ ψευδοπροφητῶν ⁊ ψευδοδιδασκάλων, ⁊ περὶ ἀθέων αἱρετικῶν τῶν χθὲς ἀρρήτου δίκην ὀπτικλυσάντων πάμπαχυ, καὶ πλανώντων πολλούς. καὶ πόθεν ταῦτα συμβέβηκε, δῆλον· ἐκ τῆς ἀγνωσίας καὶ ἀπορείας τῶν προφητῶν. ὅπου γὰρ ἀπορία ποιμένων, ἐκεῖ πάρεισι λύκων, ⁊ προβάτων ἀπώλεια. τί οὖν; εἴπω πρῶτον περὶ τῆς συντελείας ἡμῶν, ἢ τῶν ἀθέων αἱρετικῶν ἐπιλιθεύσω τὰ βέβηλα δόγματα; εἰ ἰῶ χαρεῖς, ἔχον αὐτὰ ἁρμοσθέντα ⁊ δημοσιευθέντα αὐτῶν τὰ βέβηλα δόγματα. ἀλλὰ μέγας ἐστὶν ἀγών, καὶ πολὺς ὁ λόγος, τὰ τῶν γυμνάσαντα ⁊ ἁρμοσθέντα ἀκάθαρτα δόγματα. πλὴν περὶ ὃ πρὸ ἀναγκαῖόν ἐστι προφητεῦσαι ἐκ τῶν ἁγίων γραφῶν τούτους ὡς ἐχθροὺς τοῦ Χριστοῦ, καὶ λύκους τῆς αὐτοῦ ποίμνης παντελοῦς ἐλαιωσομένους, καὶ ἐκβαλλομένους ἔξω τῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων. διὰ ⁊ λύκοι δικαίως ἐκλήθησαν ὑπὸ τῶν προφητῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ δεσπότου τῶν ὅλων, καὶ τῶν μακαρίων ἀποστόλων· καὶ οὐ μόνον λύκοι, ἀλλὰ ⁊ λιμοί, καὶ ἀστεφεῖς, καὶ αὐτόδικοι, καὶ ἐξόδροι, ⁊ ὀπίσω βουλοι, καὶ βλάσφημοι, καὶ ὑπόκριται, καὶ κλέπται, καὶ λῃσταί, καὶ βδέλυκτοι, ⁊ ψευδοπροφῆται, καὶ ψευδοδιδάσκαλοι, καὶ ὁδηγοὶ τυφλοί, καὶ πλανῆται, καὶ ποιμένες, καὶ αὐτόμολοι, καὶ σκώληκες, καὶ υἱοὶ τοῦ ποιητοῦ, καὶ ζιζάνια, καὶ ἄποροι, καὶ πνευματομάχοι ⁂ βλασφημήσαντες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οἷς οὐκ ἀφεθήσεται "οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι· Διὰ οὖν ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται. περὶ οὖν τούτοις, καὶ τέκνα τοῦ διαβόλου ἐστέ. διὰ ⁊ πάλιν ὁ θεολόγος· Φανερά ἐστι τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου. διὰ οὖν πρῶτον περὶ τούτων ἀρκληθῶμεν, καὶ τότε περὶ τῆς Ζωοπλείας λαλήσαι, καὶ καταπαῦσαι ⁂ λόγον. ἐπεὶ οὖν εἰς ἡμᾶς τὰ τέλη τοῦ αἰῶνος ἔφθασεν (ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος) καὶ ἐπέστησαν ⁂ χαλεποὶ καιροὶ, καὶ ἡ ἀνομία ἐπληθύνθη, καὶ ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν ἐψύγη. καὶ ⁂ πλανῶντες πολλοὶ, καὶ ⁂ πλανώμενοι πλείονες· φέρε, ἀναπτύξωμεν τὰς ἱερὰς βίβλους, ἐν αἷς κρίνεται τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, βαδίσωμεν, ἀνατρέχοντες ὅπου τὰ ἅγια ὄρη, προφήτας λέγω καὶ ἀποστόλους, ὅπως μὴ πλανηθῶμεν ⁊ περιφερώμεθα πάντι ἀνέμῳ τῆ διδασκαλίᾳ, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδίαν τῆς πλάνης. μὴ "κατὰ μείνωμεν, ἀλλὰ Ζωοπλέλθωμεν τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς ὅπου ὁ ἱερὸς ὁ μακάριος, καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἡμετέρου καλοῦ ποιμένος λέγοντος, Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε, Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πάντα χρὴ οὖν βλέπετε. καὶ Ἰωάννης τὰ ὅμοια λέγει· Βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε ἃ εἰργάσασθε. καὶ ὁ Παῦλος λέγει, Βλέπετε τοὺς κύνας· Βλέπετε πῶς περιπατεῖτε. ὃ γὰρ, Βλέπετε, τοῦτό ἐστιν, εἰ μὴ περὶ ἡμετέραν ἀσφάλειαν εἰρημένον περὶ τῶν πλανώντων ⁂ κόσμον, καὶ τῶν λύκων ἁρπαγόντων, καὶ ἀπατώντων τοὺς ἀμελεστέρους. πολὺ γὰρ "ἀναγκαῖον· πάντα χρὴ εἰρῆται ἐν ταῖς γραφαῖς ὃ, βλέπετε, καὶ ὁρᾶτε, καὶ γρηγορεῖτε, καὶ προσέχετε, ἃ μόνον ἑαυτοῖς, ἀλλὰ καὶ πάντι τῷ ποιμνίῳ. τοῦτο πρεσπώπησε τῶν χρησίμων ἡμῖν ἡ θεία γραφή. ἐμοὶ γὰρ δακρύειν ἐπέρχεται, ὅταν ἀκούσω ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας πολλῶν λεγόντων, μὴ εἰρῆσθαι ταῦτα ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς· ⁊ τοῦτο ἃ μόνον παρὰ λαϊκῶν, ἀλλὰ ⁊ παρὰ τῶν δοκούντων εἶναι ποιμένων, ⁊ τόποις ἐπεχόντων ἀποστόλων ⁊ προφητῶν, ἀλλ' οὐ χρῆσθαι· πρὸς οὓς οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν, οὐκ ἡμῖν, οἱ λῃσταὶ τυφλοὶ, ⁂ ἀμαθεῖς ⁊ ἀσθενεῖς, ⁂ ἰματίων καλλωπίσαι, ⁊ οὐχὶ βιβλίων, ⁂ καταλιπόντες ⁂ λόγον τοῦ

Παρεμπ. Γ. ιβ'.

β. Πετ. β β. Ιω. α. Ιω. Γ. ι.

α. Κορ. ι. ιβ.

Εφ. δ. ιβ.

Λουκ. κε. η. Ματθ. κδ. δ. β. Ιωαν. ζ. η. Φιλιπ. Γ. β. Εφ. ε. ιβ.

τῦ Θεοῦ, ⁊ τῇ χαρᾷ ἀμφιεννύμενοι, ὧν ὁ Θεὸς ἡ χιλία, ⁊ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῦ, ⁊ ὃ γάλα ⁊ ὃ ἔλεον ⁊ τὰ κρέα τῆς ποίμνης καταχρώμενοι, ἀλλ' ἢ τῶν προβάτων οὐ φειδόμενοι· ἀλλ' ὧν λόγον ὑφέξετε ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ. πῶς ἐκφεύξεσθε τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἐγὼ γὰρ ὑπαρχεῖς τῷ λόγῳ, ἵνα μέσον ἐμφήνω τὸν ἀποστόλων, Χριστοῦ χορηγοῦντος, ὅπως διαφεύγῃ τὰ μὲν λαλοῦντα ἀδικα, τῶν δὲ ἀποδοκίμων ἀσφάλεια. ἀξιώσω δὲ λέγειν πόθεν, ἢ ἐκ τῶν εἰπόντος, Ἐγώ εἰμι ἡ ἀρχὴ ⁊ τὸ τέλος; ὑπίσχνουμαι. Ὃς δὲ ἕκαστος νῦν ἐλεύθερος, ἀποδιδόμενος πᾶσι βιωτικὴν μέριμναν. εἶπεν ὁ Κύριος· Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι. καὶ πάλιν, Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε, φησί· τουτέστιν, οὐκ ἀπὸ τῶν λόγων, οὐκ ἀπὸ ψευδοπροφητείας, οὐκ ἀπὸ τῆς ὑποκρίσεως αὐτῶν, οὐκ ἀπὸ τῆς κακοδοξίας αὐτῶν, οὐκ ἀπὸ βλασφημίας αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. καὶ γὰρ δύνανται δένδροι σαπροὶ ποιῆσαι καρποὺς καλούς. πῶς δένδρον γὰρ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὕτω καὶ ὑμῖς ἀπὸ τοιούτους οὐκ ἀπὸ τῶν καρπῶν τῶν ἰδίων ἐπιγνώσεσθε. καὶ ἐπιγνόντες, μὴ προσλαμβάνεσθε αὐτοὺς εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτοῖς μὴ λέγετε, μὴ ὑποκύψαντες, μὴ ἀξιώσητε λόγου, μηδὲ βάλητε αὐτοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν αὐτῶν τῶν χοίρων, ἀλλὰ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης αὐτῶν, ἤγουν τῆς αἱρέσεως. μηδεὶς δὲ ὑμῶν ἀποκαλείσθω, ἢ πλανέσθω ἀκούσας· Θεὸς γὰρ ὁ λαλῶν. ἀκούσατε καὶ ποιμένες τῆς φωνῆς τοῦ ἀρχιποιμένος· ἀκούσατε πῶς ἀποκαλύπτει καὶ ἀριθμοῦσι τοὺς προφήτας λύκους· ἀκούσατε, ⁊ προσέχετε καὶ ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ· βλέπετε τοὺς κλέπτας. Ὁ γὰρ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης καὶ λῃστής. καὶ πάλιν περὶ αὐτῶν λέγει· Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστι. καὶ πάλιν πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν· Ὑμῖς ἐκ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ διαβόλου ἐστέ. Οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. αὐτοὶ γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. καὶ ἄλλαχοῦ πάλιν· Ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν. ὁρᾷς πῶς πάντα χοῦ ὁ διαστὰς κλέπτης καὶ ληστὴς καὶ ἀριθμοῦ τοὺς ἀστοὺς, ὅπως ἡμεῖς μὴ πλανηθῶμεν; ὡ τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας, ὡ τῆς ἀφράστου συγκαταβάσεως, ὡ τῆς ἀνεκλαλήτου ἀγαθότητος. τί ἀνταποδώσομεν τῷ Κυρίῳ τοιούτων τούτων; τί ἀντιλήψομαι τοῦ ἀρχιποιμένος; ὦ ποιμένες καὶ συμποιμένες (ἰδοὺ γὰρ ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν) πῶς πάντα χοῦ ἀσφαλιζόμενος ὁ διαστὰς διὰ τῶν ἀχράντων εὐαγγελίων βοᾷ, βλέπετε, γρηγορεῖτε, προσέχετε, ταυτὰ διδάσκετε, ἀγωνίσασθε; καὶ οὐ μόνον διὰ τῶν εὐαγγελίων βοᾷ, ἀλλὰ ⁊ διὰ τῶν θεοφόρων προφητῶν, καὶ τῶν θεολόγων μαθητῶν τὰ ὅμοια φθέγγεται. ἐν πᾶσι γὰρ λαλεῖ ὡς βούλεται, καὶ μάρτυρας μοι Παῦλος λέγων· Τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ. δεῦρο τοίνυν, ἀναγάγωμεν εἰς μέσον τοὺς θεολόγους, καὶ ἀκούσωμεν ἐξ αὐτῶν τί φασὶ τῶν ἀθέων αἱρετικῶν ἀπαγγελοῦσιν ἡμῖν. Εἰπέ, μακάριε Πέτρε, οἱ ἐμακάρισεν ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· Εἰπὲ καὶ ἡμῖν περὶ τῶν πλανώντων καὶ μυθόντων ἀπατᾶν τὴν τοῦ Χριστοῦ ποίμνην, ἵνα σοι παρέδωκε ⁊ ὑπίσχυσεν ὁ ἀρχιποίμην καὶ ὑπόσκιος τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Εἰπὲ ὅσα σοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐχορήγησε, καὶ σημείου σε τὴν ποίμνην, δῶρον ἡμῖν τοὺς χρυσοῦς λύκους, καθὼς καὶ ὁ καθηγητής σε Χριστὸς ὁ Κύριος. Πέτρος εἶπε, Τοῦτο προῆτον γινώσκετε, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐν ἐμπαιγμονῇ ⁊ ἐμπαῖκται, κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ὑπηθυμίας πορευόμενοι. καὶ πάλιν λέγει· Καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι· καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν

Απε κεφ. ε.

Λυκ κα η.

Ματθ. ιθ.

Ιωαν. ι α.

Ματθ. ιβ λ.

Ιωαν η ιδ

Ματθ. κγ ιδ.

Ιωαν. ι κε.

Α Κορ. ιγ. γ.

Α Πετρ. γ. γ.

Β Πετρ. β. α.

Ἴσ. ὑμῖν πεφανέσθω

Ἴσ. - δικαιοσύνῃ γέγραπται ἀσφάλεια.

Ἴσ. περιτομὴ τῷ θῷ.

αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, οἷς ὁ κρῖμα οὐκ ἀργῷ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει· καταλείψας τέκνα, καταλιπόντες τὴν εὐθεῖαν ὁδόν. Ταύτα Πέτρος ἐφθέγξατο, Πέτρος ὁ μακάριος ἀληθῶς, Πέτρος τῆς πίστεως ἡ πέτρα, ἐφ' ἣν ᾠκοδόμησεν ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν· Πέτρος ὁ τὰς κλεῖς τῶν οὐρανῶν κατέχων, Πέτρος ὁ κῦμάτων πατεύσας, ὁ θερμὸς ἐραστὴς τοῦ δεσπότου Χριστοῦ· ὁ Σίμωνα μάγον ἐν τῇ Ῥώμῃ ῥίψας, ὡς κορυφαῖος καὶ πρωτοστάτης πρῶτον λῃστὴν καὶ κλέπτην, καὶ μαθητὴν τοῦ Διαβόλου ἐν ταῖς αἱρέσεσιν. Ἰωάννης εἶπε, Φανερά ἐστι τὰ τέκνα τοῦ Διαβόλου. ὁρᾷς πῶς ἐν πᾶσιν αὐτοῖς ὁ Χριστὸς λαλεῖ. καὶ γὰρ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ταῦτα ὅμοια εἶπε πρὸς αὐτούς, ὅτι Ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ Διαβόλου ἐστέ. οἶδα πολλοὺς λέγοντας, ὅλη καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἔπλασε· χωρὶς γὰρ Θεοῦ, λέγοντες, ἐγλύπτοντο ὀδύνη· μὴ νοσοῦντες μήτε ἀλέησι, μηδὲ πρὸ τῶν Διαβεβαιοῦντες). ὅπου μὲ ἔκτισεν ὁ Θεός, σύμφημι κἀγώ· ἀλλ' ἔκτισεν ἐπ' ἔργοις ἀγαθοῖς, ἵνα ἐν αὐτοῖς ἐξασκολουθήσωμεν, ἃ προητοίμασε τέκνα Θεοῦ διὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως. ἀλλ' ὅπερ ἐν προκειμένου ἐπεμελήθημεν. Ἰωάννης εἶπε, Καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασι· καὶ πάλιν, Βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε ἃ εἰργάσασθε· ὅτι πολλοὶ πλάνοι εἰς τὸν κόσμον ἐξῆλθον. Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν· ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται εἰς τὸν κόσμον ἐξεληλύθασι. καὶ πάλιν λέγει· Εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε. ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν, κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς. καὶ πάλιν· Πᾶς ὁ παραβαίνων, καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, Θεὸν οὐκ ἔχει. ταῦτα ἡμῖν Ἰωάννης παραινεῖ, Ἰωάννης ὁ υἱὸς τῆς βροντῆς, ὁ ὑπὸ πάντας ἁγίους ἠγαπημένος, ὁ σπείρας τὴν ἀπὸ περάτων τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίαν, καὶ ἐμφράξας τὰ τῶν αἱρετικῶν στόματα. Ἰάκωβος εἶπεν· Ὃς ἐὰν δοκῇ φίλος αὐτοῦ εἶναι, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται. ἀκούσατε πάντες οἱ τοῖς αἱρετικοῖς ζηλοῦντες, ὁλοψυχεὶ ἀπόφασιν· ὅτι τοῦ Χριστοῦ ἐχθροί ἐστε. οὐδὲ γὰρ ὁ τοῖς ἐχθροῖς τοῦ βασιλέως συμφιλιάζων, φίλος τοῦ βασιλέως φίλος εἶναι· ἀλλ' οὐδὲ ζῶντες ἀξιοῦνται, ἀλλὰ ζῶντες τοῖς ἐχθροῖς ἀπόλλυνται, ἢ καὶ τὰ χείρονα πάσχουσιν. Ἰούδας Ἰακώβου εἶπε, Παρεισέδυσάν τινες ἄνθρωποι οἱ ἔκπαλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρῖμα, ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριν μεταποιοῦντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον δεσπότην καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι. καὶ πάλιν λέγει· Ἐπ' ἐσχάτου τοῦ χρόνου ἔσονται ἐμπαῖκται, καὶ κατὰ ἰδίας αὐτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. οὗτοί εἰσιν οἱ ἀφορίζοντες ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες· νεφέλαι ἄυδροι, πνεύμασι περιφερόμεναι· ἀστέρες πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται. Ταῦτα καὶ πλείονα τούτων προλέγει Ἰούδας ὁ ἀκηκοὼς ἤδη λοιπὸν Παῦλον τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς. Εἶπε ἡμῖν καὶ τὸν χάριν τοῦ δοθῆναί σοι προφητείαν, Εἶπε ἡμῖν περὶ τοῦ ἐσχάτου πονηροῦ αἰῶνος· φθερόσουσιν ἑαυτοὺς κρυφίοις λύκοις, ἁρπάσουσι καὶ σπαράξουσιν ἑαυτοὺς κλέπτας καὶ ληστὰς τῆς ἁγίας ποίμνης τοῦ Θεοῦ. Παῦλος εἶπεν· Ἐγὼ οἶδα ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ. ὁρᾶς ἀποστόλων ἅμα καὶ προφητῶν φωνάς· ὁρᾶς πάντα ταχοῦ ἑαυτοῦ θεολόγους συμφωνοῦντας ἑνὶ διδασκάλῳ περὶ τῶν ἀθέων αἱρετικῶν, κυνῶας αὐτοὺς καὶ λύκους προσαγορεύοντας, καθὼς καὶ ἄλλαχοῦ φησιν ὁ Παῦλος· Βλέπετε τοὺς κυνῶας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας· Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης· Βλέπετε ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι. τίς ἔξει ἀπολογίαν ἀμελήτας, ἀκούων ταῦτας καὶ τοιαύτας παραγγελίας; καὶ ἄλλαχοῦ πάλιν· Μὴ προσδέχεσθε αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν. καὶ πάλιν λέγει, Πονηροὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ὅτι ὁ χρόνος, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. καὶ ἄλλαχοῦ· Τοῖς μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν. ἀκούσατε πάλιν

α. Ιωαν. γ. ι. Ιωαν. η μδ.

α. Ιωαν. β. ιη. β. Ιωαν. ν. ζ. α. Ιωαν. δ. α.

β. Ιωαν. ι.

β. Ιωαν. θ.

Ιακ. δ. δ.

Ιουδ. δ.

Ιουδ. ιη.

Ιουδ. ιϛ ιγ.

Πραξ κ. κθ.

Φιλιπ. γ. β. Κολ. β. η. Εφ. ε ιε ιϛ.

Τιτ. γ. ι. β. Τιμ. γ. ιγ. Τιτ. α. ιγ.

ⓐ τούτων ἀγάπας τῆς ὀργῆς τοῖς ἐπηρεμμένοις ἐσ' αὐλεί. πῶς οἱ τούτοις συμμιαινόμενοι σὺ ** βρώσῃ, ἢ σὺ πόσῃ, τολμᾶτε προσελθεῖν τοῖς θείοις μυστηρίοις; ἢ οὐκ ἀκούετε τοῦ μακαρίου
a. Κορ. ί. κα. Παύλου βοῶντος, Οὐ δύνασθε πίειν ποτήριον Κυρίου, καὶ ποτηρίου δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης Κυρίου μετέχειν, ⓐ ποιοῦντες τοῖς δαιμονίοις τραπέζας; βλέπετε, ἀδελφοί μου, βλέπετε· καὶ πάλιν βλέπετε, καὶ ἀφορίσθητε, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε. ἆρα δυσωπήσομεν ὑμᾶς σὺ τύπτις; ἆρα πείσομεν ὑμᾶς, ἢ εἰς κενὸν κοπιάσομεν, καὶ εἰς ἀέρα λαλοῦμεν; πάλιν ἀφ' οὗ θέλοντας ἀκούειν ⓦ λέγειν καὶ ποιεῖν, οὐκ ἀποκαλύπτω, οὐκ ἀποκρύπτομαι τῶν ῥημάτων Παύλου, ἀλλὰ
β. Κορ. ε. ιδ. πάλιν τὰ αὐτὰ ἐρῶ· ἀκούσατε. Μὴ γένεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις. τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; ποῦ ἐστι νῦν ⓐ θρασύστομοι καὶ κενοὶ θεολόγοι, ⓐ λέγοντες μὴ εἰρῆσθαι ταῦτα σὺ ταῖς θείαις γραφαῖς· ὧν ὁ Θεὸς ἡ χιλία, καὶ ἡ δόξα σὺ τῇ αἰχμῇ αὐτῶν, οἱ τὰ ὀπίσθια φερενοῦντες; ταῦτα ὁ Παῦλος προσέκρουσε, καὶ διέβαλε, καὶ προσέπταισε, Παῦλος ὁ σκῦλος τοῦ σκληροῦ, ὁ ἐρχίου τῆς σκληρότητος, ὁ πολυάθλητος καὶ γλυκὺς Παῦλος, ἢ θεόφθογγος λύρα, ὁ χριστοκήρυξ, ὁ συγγραφεὺς τῆς δόλιος, ἢ σάλπιγξ τοῦ λόγου, ὁ ῥήτωρ τῆς θυσιαστικῆς, ἢ τῶν ἐθνῶν σαγήνη. καὶ οἱ μὴ μακάριοι θεολόγοι ταῦτα καὶ πλείονα τούτων περὶ τοῦ ἀθέων ἀπίστων ἐφθέγξαντο· οἱ δὲ προφῆται προηγούμενοι ἐκπαλαι τὰ ὅμοια ἐφθέγξαντο. ἀναγκαῖον γὰρ καὶ τούτους εἰς
Ψαλ. ε. ι. μέσον προφαλαγεῖν. Εἶπε γὰρ ὁ προφήτης Δαβίδ· Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀ-
Ψαλ. ρλη. κ. λήθεια. καὶ πάλιν λέγει· Κύριε, τοὺς μισοῦντάς σε ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς σου ἐξετη-
Παροιμ. α. ι. κόμην· τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. καὶ ὁ σοφὸς Σολομὼν εἶ-
ιδ. πεν ὅτι δυσεδοκιοῦντες ὑπερκόπτων βυσσέβειαν. καὶ πάλιν λέγει· Υἱέ, μὴ σε πλανήσωσιν ** ἄνδρες ἀσεβεῖς, μηδὲ παρθυμῆς ἐν ὁδῷ μετ' αὐτῶν. εἶπεν Ησαΐας ὁ προφήτης, μᾶλλον δὲ
Ησ. α. β. ὁ Κύριος διὰ τοῦ προφήτου· Υἱοὺς ἐθρεψάμην καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. πάλιν Ησαΐας
Ησ. μη. κδ. λέγει· Οὐκ ἔστι χαίρειν, οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσι, λέγει Κύριος. ἆρα ἀρκεῖ ταῦτα, ἢ προσθεῖναι εἰς μέσον καὶ πρώτας τοῦ προφήτας ὅμοια λέγοντας; ἀλλ' ἀρκεῖ ταῦτα πρὸς τοὺς ἀκούειν θέλοντας. ὁ γὰρ τοῖς εἰρημένοις μὴ προσέχων, οὐδὲ τοῖς πλείοσι πεισθήσεται). ἀλλ' ἐπὶ μικρὸν διατείνωμεν τοῖς τοῦ προφήτου Δαβὶδ ῥήμασι, καὶ ἴδωμεν πῶς σκληρύνει καὶ θρι-
Ψαλ. ε. ι. αμβεύει ⓦ κεκρυμμένοι" αὐτοῖς δόλον, καὶ λέγει· Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια, ἡ καρδία αὐτῶν ματαία· καὶ τὰ ἑξῆς. ὅρα δὲ τὴν τοῦ προφήτου ζωότητα, πῶς δημοσιεύει καὶ τὰ ἑξῆς, καὶ ἀποκαλύπτει καὶ θριαμβεύει τοὺς κακοδόξους, ἵνα μὴ ἡμεῖς πλανηθῶμεν. ἀκούσατε ⓐ ὀρθόδοξοι, καὶ τοῖς αἱρετικοῖς μὴ συγκαταβαίνετε. ἀκούσατε ποιμένες, καὶ φείδεσθε, καὶ μὴ σιγήσατε, ἀλλὰ κηρύξατε ⓦ λόγον· μὴ δότε θήραν τοῖς λύκοις· μιμήσασθε ⓦ μακάριοι ἀπόστολον. πῶς τὴν Ρώμην, τὴν πεισθεῖσαν τοῦ Σίμωνος βλασφημοῦντος, καὶ λέγοντος ἑαυτὸν εἶναι τὸν δυνάμει τοῦ Θεοῦ, οὔτε κἂν πρὸς ὥραν ἐπιώπησεν, ἢ ἀνεβάλετο, ἀλλ' ἐλέγξας, καὶ ψεύστην αὐτὸν ἀποδείξας καὶ λῃστὴν καὶ ἀντίθεον, ῥίψας αὐτὸν τῇ ἀπωλείᾳ παρέδωκεν; ὁμοίως δὲ καὶ ⓦ τοῦτο ἐγένετο, μᾶλλον δὲ καὶ τὸ ἀρχαιότερον, Μοντανοῦ ⓦ μαινομένου καὶ ἀκαθάρτου καὶ ἀθέου, καὶ τῶν δύο μαινομένων, σπουδὴν πολλὴν ὁ ἅγιος ἀπόστολος Παῦλος ἐλέγξας, καὶ ἄθεον ἀποδείξας, καὶ ψευδόχριστον καὶ ψευδοπροφήτην, ἐφίμωσε καὶ ἐσέφραξε τὸ μαινόμενον αὐτῶν στόμα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, μὴ μακροθυμήσας, μηδὲ ἀναβαλλόμενος ὅπως τότε βλασφημίας. οὕτως οὖν ποιῆτε καὶ ὑμεῖς ποιμένες, καὶ μὴ συγκαινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ ἐλέγχετε, ὥσπερ οἱ ἀπόστολοι καὶ ὁ θεοπάτωρ Δαβὶδ περὶ αὐτῶν πολλοὺς μύθους κατεβάλλετο, καὶ πολλοὺς ἀγῶνας, ἐλέγχων καὶ ὀπτανόμενον,
Ψαλ. ζγ. γ. καὶ σκληρεύων ἀῶλος, καὶ τῷ Θεῷ ἐντυγχάνων, καὶ ⓦ λέγοντα, Εως πότε ἁμαρτωλοί, Κύριε, ἕ-
Ψαλ. ρπ. ιβ. ως πότε ἁμαρτωλοὶ καυχήσονται; Διασκορπίσεις αὐλοὺς ἐν τῇ δυνάμει σου· Δός αὐλοῖς, Κύ-
Ψαλ. ος. κ. ριε, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν. Κύριε, ἐν τῇ πόλει σου τὸν εἰκόνα αὐτῶν ἐξουδενώσεις· ὅπου ἂν σὺ
Ψαλ. ι. γ. κατηρίσω, αὐτοὶ καθεῖλον. καὶ πάλιν προσκαλοῦ ὁ Δαβὶδ, καὶ δέησις προσάγων τῷ δι-

αὐτῷ,

αὐτὴν, ὅπως αὐτὸς δι' αὐτῆς καταλθὼν ποιήσῃ τὸ αἴτημα αὐτῆς, ἐβόα λέγων· Κύριε, κλῖνον Ψαλ. ρμγ. ε.
οὐρανοὺς, καὶ κατάβηθι, ἕως μὴ χρονίσῃς· Ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου, Ψαλ. οη. η.
Κύριε. καὶ ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς, ὁ πάντας θέλων σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, ὁ ἐγκεῖται πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ, οὐ προσέχουσιν, οὐδὲ ὑ-
5 περβάντι τὴν δίκην τῶν ἀγίων, ἀλλ' ἐκλίνει οὐρανοὺς καὶ κατέβη, καὶ πάντα οἰκονόμησε πρὸς σωτηρίαν τῶν ἡμῶν ἡμῶν, καὶ πάντα ὑπέδειξε ποιῶν καὶ διδάσκων. εἶτα θέλων" δόξαι ἵνα θέλων οἱ μέλλοντες πρίασθαι τὴν ἐκκλησίαν, ὅτως ἐκδιώκωσι τοὺς αἱρετικοὺς, ἐποίησε φραγέλλιον ἐκ σχοινίων, καὶ εἰσελθὼν πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἀπώσατο, καὶ ὠξεδίωξε λέγων· Ὁ οἶκός μου, Ματθ. κα. ιγ.
οἶκος προσευχῆς ἐστιν· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν ποιεῖτε. ἀκούσατε οἱ πατέρες οἱ προ-
10 κάθημοι τῆς ἐκκλησίας. ὑμῖν γὰρ πρέδειξε τὸ καλὸν, ἵνα ἐξακολουθήσωμεν τοῖς ἔργοις" αὐτῶν προσέχοντες ἀκριβῶς πάντα, καὶ τοὺς λύκους ἐκδιώκοντες, καὶ τὴν ποίμνην φυλάττοντες. εἶτα ἐκβαλὼν ἔξω πάντας, ἵνα μὴν ὅτι τοῖς τὰ ἀνάρια φρονοῦσι λέγων· ἰδοὺ, Ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ὁρᾷς πῶς οἱ λῃσταὶ ἔργον ἐγένοντο. οἱ γὰρ ἐχθροὶ τὸ ὑπεναντίον τῆς ἐκκλησίας, ἦσαν οἱ αἱρετικοὶ, καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῇ ἀπωλείᾳ παραδιδόντες, καὶ τὸ τοῦ Κυρίου Ματθ. κγ. λη.
15 λόγου, οὗ εἶπεν, ὅτι πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου, ἐκριζωθήσεται. καὶ γέγονεν. Ματθ. ιε. ιγ.
ἀληθὲς γὰρ ὅτι παραυτὰ ἐποίησε καὶ ὑπέδειξε· μὴ ἅπτεσθε αὐτῆς εἰς ἑαυτὸν ἀπάλυψιν, οἱ μακάριοι ἀπόστολοι παρεδίδοσαν κατ' αὐτῶν. μὴ διδάσκετε τὰ ἔθνη τὰ τῶν διδάγματα, καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι, καὶ αἱρετικοὶ γνώμην ἄλλην ζωόδοτον τούτοις ἀμετανοήτως ἔχοντας ἐκριζώσαντες, τῇ ἀπωλείᾳ παρέδωκαν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ὅτι ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ Ψαλ. ε. ζ.
20 ψεῦδος. οὐχὶ πάντες ἐξέλιπον καὶ ἀπώλοντο ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως αὐτῶν; ποῦ γάρ εἰσιν οἱ ποτε τῆς ἐκκλησίας πολεμήσαντες βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες, ἀρχιερεῖς τε ἱερεῖς, σοφοὶ καὶ δυνάσται; οὐχὶ διεσκορπίσθησαν, καὶ διελύθησαν, καὶ ἀπώλοντο, καὶ εἰς οὐδὲν ἐγένοντο; ποῦ τὸ γαυρίαμα καὶ ἡ θρασύτης τῶν Ἰουδαίων; ποῦ Σίμων ὁ μάγος, καὶ πόθεν τὸ αἱρέσει, ὁ μαθητὴς τοῦ ἀπὸ Γόλα, καὶ πόδρομος τοῦ ἀντιχρίστου· καὶ ὁ κακὸς" τοῦτο γλύπτημα, καὶ τῆς τούτου μανίας
25 καὶ ἀσελγείας ἀρχηγὸς Μοντανὸς, ὁ τῶν κακῶν ἔξαρχος, μὴ τῶν δύο μοιχαλίδων, καὶ τὰ τούτων λεγόμενα μυσαρὰ μυστήρια, τὰ βδελυκτὰ καὶ ἀκάθαρτα, πρὸ ὧν καὶ ὁ ἀπόστολος ἔλεγε, Τὰ γὰρ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρὸν ἐστι καὶ Εφ. ε. ιβ.
λέγειν; ποῦ Μαρκίων; ποῦ Οὐάλης; ποῦ" Μετάνης; ποῦ Βασιλείδης; ποῦ Νέρων; ποῦ Ἰουλιανός; ποῦ Ἄρειος; ποῦ Εὐνόμιος; ποῦ Νεστόριος; ποῦ ἅπαντες ὁ δυσταυρούμενοι τῇ
30 ἐκκλησίᾳ, πρὸ ὧν ἐβόα ἡ ἐκκλησία, καὶ ἔλεγεν, Ὅτι ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοὶ, συναγωγὴ πονηρευομένων περιέσχον με; οὐχὶ πάντες ἐξέλιπον καὶ τῇ δυσμίᾳ αὐτῶν, διεσκορπίσθησαν καὶ τῇ βλασφημίᾳ αὐτῶν, καὶ ὠξεδιώχθησαν ὥσπερ λύκοι; εὗρον γὰρ τοὺς ἀνταγωνιστὰς, καὶ ἀγωνίους πολεμιστὰς καὶ ὄντως ποιμένας, τοὺς προϊσταμένους τότε τῶν ἐκκλησιῶν, τοὺς μακαρίους ἄνδρας. ἀλλὰ πολὺ τὸ διάστημα καὶ διάφορον ὁρᾷ τῶν το-
35 τε ποιμένων πρὸς" τῶν νῦν. ἐκεῖνοι πολεμισταὶ, οὗτοι φυγάδες· ἐκεῖνοι ἀγωνισταὶ, οὗτοι ἀταλισταί· ἐκεῖνοι βιβλίων κατηχηταὶ καὶ δογμάτων, ὅτοι ἰματίων καὶ χρυσῶν· ὅτοι ὡς μαθηταὶ ἀφίσι τὰ πρόβατα, καὶ φεύγουσιν, ἐκεῖνοι τὸν ψυχὴν αὐτῶν ἐθηκαν ὑπὲρ τῶν προβάτων, μιμησάμενοι Ⓦ ποιμένα Ⓦ καλὸν, Ⓦ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. ὧ τῶν μακαρίων ἐκείνων ἀνδρῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς· ὧς ἐφυγεν δαίμονες, καὶ
40 ἐτρόμαξαν" αἱρετικοί. ἐφεύγη τόμα λαλοῦντων ἄδικα. Φεύγομεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς πλησίον τοῦ Δαβὶδ, ὃς ἀποδυόμενος ἔλεγε· Ποῦ εἶ σὺ τὰ ἐλεήσεις τὰ ἀγαθά, Κύριε; Ψαλ. πη. μη.
εἰπὲ σὺ καὶ ἡμεῖς τὸ διάκρισι· ποῦ ἐστιν ὁ μακάριος χορὸς ἐκεῖνος τῶν ἐπισκόπων καὶ διδασκάλων, οἵτινες ἔλαμψαν ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες; τί δὲ κωλύει καὶ εἰς μέσον τούτους" ἀναγῆναι, ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγους; καὶ γὰρ ὁ μνημονεύσας αὐτοὺς ἁγιασμός ἐστι

φυλῆς. ποῦ Εὐάδιος ἡ ἀοσία τῆς ἐκκλησίας, ἢ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀγέδοχος; ποῦ Ιγνάτιος ὁ τοῦ Θεοῦ οἰκητήριον; ποῦ ὁ Διονύσιος ὁ πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ; ποῦ Ιπαπόλυπος γλυκύπατος ⁊ ἀνουσάτος; ποῦ Βασίλειος ὁ μέγας, ἢ μικροῦ δεῖν τῶν ἀποστόλων ἰσόρροπος; ποῦ ὁ Αθανάσιος ὁ ἅγιος, ἢ πλεονέκτης τῶν ἀρετῶν; ποῦ Γρηγόριος ὁ θεολόγος, ἢ ἀπτυστος τοῦ Χριστοῦ γραπώτης, ἢ ὁ τότε στιγώνυμος; ποῦ Εφραὶμ ὁ πολιτ, ἡ ἁρμονία τῶν ἀνυμνούντων, ἡ παιδαγωγία τῶν νέων, ἡ κλεισιαρχία τῶν μετανοούντων, ἡ κιθάρα τῶν αἱρετικῶν ῥομφαία, ὁ δοχεῖον τοῦ πνεύματος, ὁ σπεῖρος τῶν ἀρετῶν; ὁρᾶς πόσοι ὁ μέσος, ἢ πόσοι ἀγγέοφορεῖ ἐκείνων τῶν μακαρίων ἢ ἁγίων ἀνδρῶν ἁπάντων; ἔχω ἢ ἄλλους πολλοὺς διδασκάλους. ἀλλ' ἀρκεῖ σοὶ ὁ" πρὸν εἰπών. ἐκεῖνοι τ' ψυχὴν ἔθηκαν ὑπὲρ τῶν προβάτων. "αὐτοὶ ὑ" ἀφέντες τὰ πρόβατα ἔφυγον. ἐκεῖνοι δυνατοὶ ἢ σὺ λέγω ἢ ἔργῳ· ὅτοι σὺ χρήμασι ἢ κτήμασι ἢ ἵπποις, ⁊ ἡμιόνοις, ἢ ἀρόσρῳ, ⁊ ποιμνίοις, ⁊ μαγείροις, ἢ λαμπρᾶς τραπέζης. πολεῖς ὁ λόγος σοὶ αὐτῷ καθέσηκεν ἡμέραν ἢ νύκτα· σοὶ ὑ τῆς λογικῆς ποίμνης λόγος ὀφθείς, σοὶ ἧς λόγον ἀπαιτηθήσεται ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ κρίσεως. Εἶτα ἐὰν ἵς ἐρωτήσῃ αὐτὸν σοὶ βιβλίων, ἀποκρίνοιτο λέγοντος, πτωχός εἰμι, ἢ οὐκ ἠπορῶ βιβλίοι κτήσασθαι. Εἶτα" προσέρχοιτο ἢχ ὡς πτωχοὶ, ἀλλὰ ἱμάτια φορεμῶτος πολυτελῆ ⁊ ἔκς λιθας, ἢ ἐγχειρίδια ἕως τῶν δακτύλων· βαλάντια ἀφρᾶ, ἢ τραχήλοι ὡς πάσιτων τοίχων· μαθητῶν πλῆθος ὑπισυρόμενοι, μᾶλλον ὑ ἢ" μαγείρων· τὰ μὲ αἰχρὸν ὅτι ἢ λέγειν. ἐκ γὰρ τοσούτου πλούτου ζωοεισάκτους ἐκτήσαντο προφάσει ἀφραπόδων. ὦ τῆς βαθείας ἀγνωμοσύνης· ὦ τῆς κακῆς ὑπερβολῆς· ὦ τῆς πικρᾶς φιλαργυρίας· ὦ τῆς ἀπλήρωτου γαστρός. λοιπὸν ἐκεῖθεν σκάνδαλα, ψιθυρισμοί, ἐνειδισμοί, λοιδορίαι, ὀρυβοι. Εἶτα ἐγκαλούμενοι ἀποκρίνοιτο, οὐκ ἀδικῶ τινα· ὄξοισίδιν ἔχω τῶν ἐμῶν. εἶτα ἐὰν τις τῶν ἀθέων αἱρετικῶν ἀνδραφόνων ἢ λαγῶν" διεγραμμένα, ὅτι ὁ δοπιλέγων θεῖος· πτωτὸς πτωχοὶ, πτωτὸς σιωπηροὶ, πτωτὸς φυγάδες. ὦ τῆς αὐοίας· ὦ τῆς κακῆς ῥίζης πάντων τῶν κακῶν τῆς φιλαργυρίας. οὐκ οἶδεν ὁ πλούτειν βούλεσθε σωθῆναι; ἀλλ' εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. τυφῶντες ⁊ μετεωριζόμενοι βούλεσθε νικᾶν τὰς αἱρέσεις; ἀλλ' ἀμὴν ὑμῖν ⓐ τυφῶντες ⁊ μετεωριζόμενοι. πῶς ἄλλοις ἐπανορθώσετε τὸν καλὸν πτωχεύσαντος, τοῦ σὸν ἀγαθὸν ἀμελήσαντες αὐτοῦ, Μὴ ἔχεν χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας; ὑπὸ τοὺς πλησίον ἀθῆναι, μὴ νοοῦντες τὰς γραφάς. οὐκ ἀκούετε τοῦ Κυρίου λέγοντος, Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις. ⁊ πάλιν, Μὴ θησαυρίζετε θησαυροὺς ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς. οὐ πλοῦτος ὑμῶν ἐπληθύνθη, ⁊ ὁ λόγος ὑμῶν ἐξέλιπεν; τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονε, σοὶ ὧν λόγον δώσετε τῷ ἀρχιποιμένι Χριστῷ. ἢ γὰρ ὅτι ἕκαστος ὑμῶν σοὶ ἑαυτῷ λόγον δώσει τῷ Θεῷ· ὑμᾶς ὑ ἢ ἐκεῖνος αὐτὸν, ἢ ἐκεῖνος τῶν προβάτων· ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς ⁊ διάκονοι, ἕκαστος καθὼς ἔθος ἔθη. ἀλλ' ὁρᾶτε μὴ" πλημμεληθῆτε τῶν ταλάντων. προσέχετε" ἀπὸ ἑαυτοῖς ⁊ παντὶ τῷ λαῷ, τῷ ποιμνίῳ. βλέπετε μὴ ἀπολεύψῃ πρόβατον ἐκ τῆς ποίμνης. τοῦτο γὰρ ἐστι γινώσκοντες, ὅτι πρόβατον ἐὰν ἀπολείψῃ, θηρία λύκων ἅρπαγα ἐξ ὑμετέρας ἀμελείας, πάντα ⓐ βίον ὑμῶν κατάλυσε. τὸ γὰρ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς ὑμετέρας" καρδίας ἀπαιτήσει ὁ Θεός. διὰ τοῦτο λοιπὸν, κηρύξατε ⓐ λόγον, ἀπαρρίπτατε πᾶσαν βιωτικὴν μέριμναν· βλέπετε ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε· βλέπετε, λέγω, ⁊ λέγω οὐ παύομαι πάλιν, ὅ, βλέπετε, ⁊ βλέπετε, ⁊ βλέπετε. βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς λύκους, βλέπετε τοὺς κλέπτας· βλέπετε ὅτι πολλοὶ πλανοὶ ἐξῆλθον εἰς ⓐ κόσμον. ἀγρυπνεῖτε ⁊ νήφετε ⓐ τὸ διαβολικὸν χάρισμα καταπιστεύοντες, ⁊ χρηγορεῖτε, ⁊ τὴν ὥραν τὴν φοβερὰν τηρεῖτε, ὅταν ἔρχηται ζωὰρα λόγον μὴ ὑμῶν, οἷς ὅπως ἔθυσε τὰ τάλαντα. ταῦτα ποιοῦντες ⁊ νοοῦντες ἔχετε, ἀγαπητοί· ποιμαίνατε

χ. ἀδελφοὶ ἀοσία

ἰσ. παρὰ τὰ πρόβατα.

ἰσ. μάλιστα αὐτολόγ.

Ματθ. ι. θ.

Ματθ. ε. γ. Λυκ. ς. κδ.

Ματθ ς. ιθ.

ἰσ. ἀδελφοὶ ὅτι

ἰσ. πάντα παντὶ τῷ ἰσ. ὑπὸ τὰ ἑαυτῶν

μάτε ὃ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος, μὴ " ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως· μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως· μηδὲ ὡς κατακυριεύοντες αὐτῶν, ἀλλὰ μᾶλλον τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποιμένος, κομιεῖσθε Ⓦ ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. πάλιν οὖν σοι ὅμοια λέγω· ἀκούσατε ἱερεῖς Κυρίου, βασιλεῖς τῆς γῆς, νεμόμενοι δὲ πρῶτοι, πρεσβύτεροι μὴ νεωτέρων· σωτήσασθε πρῶτοι Ⓖ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην, Ⓖ μικροὶ καὶ μεγάλοι, εἴτε ἄρσεν, εἴτε θῆλυ, ὅπου ὁ αὐτὸς πλοῦτος καὶ πεῖνα· προσέχετε τοῖς λεγομένοις, παρακαλῶ. βούλομαι γὰρ ἀποδεῖξαι καὶ πληροφορῆσαι ὑμᾶς ἐκ τῶν θείων γραφῶν, ὅτι οὐ πρῶτοι Ⓖ λεγόμενοι χριστιανοί, χριστιανοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον ὃ ὄνομα καλούμενοι χριστιανοί, φρενάπατοῦντες ὅπλην τῆς προσηγορίας. ὦ μὴ λόγῳ πολλοὶ χριστιανοί, ὦ ὀφθαλμοὶ ὀλίγοι καὶ ἀσεβεῖς· ὦ ἡμαυρωμένοι χριστιανοί, καὶ ὡς Χριστὸν μαθηταί, ὦ ὀφθαλμοὶ πρόδοται· ὦ λόγῳ εὐσεβεῖς, ὦ ὀφθαλμοὶ ἀσεβεῖς, τοῖς δὲ ἔργοις ἐθνικοί, καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης Δαβίδ· Καὶ ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν· καὶ ἀληθῶς ἐπληρώθη ἡ προφητεία ἐν ἡμῖν. ὅτι πολλοὶ χριστιανοί, Ⓖ Ἰουδαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς προσέχοντες μύθοις, καὶ γενεαλογίαις, καὶ μαντείαις, καὶ ἀστρολογίαις, καὶ φαρμακείαις, καὶ φυλακτηρίοις, καὶ ὀρνέων φωναῖς, καὶ ἐν πηγαῖς λυχναπτοῦντες καὶ " ἀπολυόμενοι, καὶ παρατηρήσεις ἡμερῶν καὶ ἐνιαυτῶν, καὶ κλησονισμούς, καὶ ὀνείρατα, καὶ συναντήματα παρατηρούμενοι, καὶ εἰδωλόθυτον ἐσθίοντες, καὶ αἷμα πνικτὸν καὶ θηριαλώτων, καὶ ὀρνεοπάτακτα, καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα; καὶ πῶς χριστιανοὶ εὑρεθήσονται οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες; ποία ὑπόκρισία τολμῶσιν ἑαυτοὺς ὀνομάζειν χριστιανούς; καὶ πῶς τολμῶσιν εἰσελθεῖν τοῖς θείοις μυστηρίοις, οἱ χείρονες τῶν ἑλλήνων ὑπάρχοντες; πάλιν ἀκούσατε, ποταποὶ χριστιανοὶ, οἱ παρὰ τῶν ἐθνῶν ἡμάρτια ποιοῦντες, ἀφανισμοὺς προσώπων, ἢ ὑπὸ φωνήσεως, ἢ ὀργάσεως, ἢ κρόταις χεροῖν, ἢ σολισμὸν γυναικῶν ἐν μοιχείαις; τοῖς ταῦτα πράττουσιν οὐδὲν ὄφελος τοῦ καλεῖσθαι αὐτοὺς χριστιανούς. ὥσπερ ἡ κόρη ἡ παρθένος, ἕως ὅτου φυλάττει τὴν παρθενίαν αὐτῆς, βλέπεται καὶ λογίως καὶ ἀξίως παρθένος κεκλῆσθαι καὶ ἔστιν· ἐπὰν δὲ ἀπατηθῇ ὑπό τινος, καὶ φθαρῇ, καὶ τὴν παρθενίαν ἀπολέσῃ, οὐκ ἔτι ἐστὶ παρθένος· οὕτω καὶ ὁ καλούμενος χριστιανός, ἐὰν ποιήσῃ τὰ τοῦ διαβόλου, καὶ ἐπαγγελίας καταπατήσῃ, καὶ Ⓦ λόγον τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου ἀθετήσῃ, καὶ πράξῃ τῶν ἐθνῶν πράξεις, οὐδὲν ὄφελος τοιοῦτον καλεῖσθαι χριστιανόν, καθὼς προείρηται. σωίεσθε πρῶτοι, ἀγαπητοί, ὅτι δι' ὀλίγων ῥημάτων " ἀπρώτων ἐκείνων ἀπεταξάμην λέγοντες, ἀποτάσσομαι τῷ Σατανᾷ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. εἶπες, πᾶσιν. συνόησον τί εἶπες· βλέπε τί σωέδου, οὐκ ἀγέλω, οὐ βασιλεῖ ὑπηκόῳ, οὐκ ἄρχοντι ἀγαθῷ τῷ τοιούτῳ, ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλευόντων, καὶ ἄρχοντι τῶν ἀρχόντων· αὐτῷ σωέδου καὶ ὁμολόγησας καὶ σωεπάρχω ὑπὸ πολλῶν μαρτύρων. λοιπὸν ἐν τῇ χάριτι αὐτοῦ σὺ δὲ οἱ λόγοι σου· λοιπὸν προσδέχου αὐτὸν ἐρχόμενον ἐκ τῶν οὐρανῶν. ὅρα οὖν, ἀδελφέ, καὶ φύλαξον τὰ λοιπὰ ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν πραγμάτων. ἀκούσατε τοῦ ἀποστόλου λέγοντος, Τοῦτ' οὖν λέγω, καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ· ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε Ⓦ Χριστόν. προσέχετε τοῖς λεγομένοις, ἀγαπητοί, καὶ μὴ σωμιμίγνυσθε τοῖς τοιαῦτα πράττουσι. πολλοὶ γὰρ εἰσὶ τῆς ἀπωλείας μαθηταί, καὶ ἐλεύσονται. βλέπετε οὖν αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσιν, καὶ ὁ καιρὸς τοῖς ἰδίοις ὑπηρέταις πρόσκαιρος· καὶ μὴ θαυμάσῃς ἐὰν οἱ ποιμένες λύκοι γένωνται. πρὸς γὰρ ὀπισθότητας καὶ πρεσβυτέρους ἀλλοτρίους, ὥσπερ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Εἰσὶν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα. ὥστε μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς, ἔχων ἔξωθεν ἀγγελικὸν ἦθος, καὶ ἔσωθεν ὃ διαβολικόν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἔλεγε· Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ὅπου τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες· καὶ γὰρ ὅμοια ἐρῶ· βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ, μήτε ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, μήτε ἀπὸ τῶν ἔσωθεν, μὴ ὑποσκῶπτες, ἢ προσδύτε-

Ἀπιστ. ε. ς.

Ψαλ. ρε. λδ.

Ἐφ. δ. ιγ. κ.

Πεξ. κ. λ.

Ματθ. κδ. δ.

εος, ἢ ἀγέλονος, ἢ ἀναγώγης, ἢ ἀρχων, ἢ πλόσιος, ἢ πένης. Εἴ τις δὲ εἴη λαλῶν διεστραμμένα, ἀπάγεται. Εἴ τινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι πρόβατων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἁρπαγες· εἴ τινες ἔχουσι μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι ὑμᾶς, ἀγαπητοὶ, μὴ πλανᾶσθε, ἀλλ' οἱ προσλάβεσθε Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐν αὐτῷ πεπατῆτε, ἐν ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. καὶ πρὸ μὲν τούτων ἐνταῦθα ἀ- ἰσ. ἀλλ' ὁ παρ-
ποδώσομεν λόγον, μικρὸν δὲ σημείου τὴν σωτηρίας. φείκη μοι ἐπέρχεται, ἐν ἐξίσα μοι. πρώτα μὲν τὰ τοῦ Θεοῦ, θαυμαστὰ, μεγάλα, καὶ φοβερὰ καὶ ἔνδοξα· ὃ δὲ τῆς συντελείας καὶ τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας μυστήριον, ἐπὶ νοῶν δὲ λόγον καὶ ἔννοιαν ἐμβαίνει πᾶσαν διήγησιν, καὶ καταπλήττει πᾶσαν ἀκοήν. μέγας δὲ ἀγὼν καὶ πολὺς πόνος τῶν μαθητῶν, ἀκοῦσαι παρὰ τοῦ διδασκάλου σημεῖα περὶ τῆς συντελείας. ὡς γὰρ πολλάκις ἠκούσατε τοῦ βαπτιστοῦ λέγοντος, ὅτι καθημένου τοῦ ἰοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες κατ' ἰδίαν· Εἰπὲ ἡμῖν τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας, καὶ Ματθ. κδ. γ.
τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. ὁρᾷς τὸ σωστικὸν καὶ σοφὸν τῶν αἰτίων μαθητῶν· ὅτε μέγα τι ἐβούλοντο ἐρωτῆσαι, πρώτης ὁμοῦ προσήρχοντο, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν, καί φασιν, Εἰπὲ ἡμῖν, δέσποτα, καὶ σοί, Εἰπὲ ἡμῖν, καρδιογνῶστα, Εἰπὲ ἡμῖν ὁ γινώσκων τὰ ἑκάστου καὶ τὰ ἄρχαία, Εἰπὲ ἡμῖν ὁ εἰδὼς τὰ πρῶτα πρὶν γενέσεως αὐτῶν, ὁ ποιητὴς τῶν ἀπρώτων, ὁ πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, Εἰπὲ ἡμῖν, ὅταν μέλλῃς ἔρχεσθαι τοῦ κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς πάσης τῆς οἰκουμένης, ὅταν καταργήσῃς πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, ὅταν καμφθῇ πᾶν γόνυ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων· Εἰπὲ ἡμῖν τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας, ὅπως καὶ ἡμεῖς διδαχώμεθα πάντα τὰ ἔθνη τὴν ἐνδοξόν σου παρουσίαν. ὁ δὲ Κύριος εἶπεν ἁπλῶς, Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός. βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ· ὅτι ὁ καιρὸς ἐγγὺς ἐστι, πάλαι ἔδει γενέσθαι, καὶ πάντες θεωρεῖτε. ὁρᾶς πόσα ἁπλῶς διαστέλλεται τοῖς μαθηταῖς, ἵνα μὴ διδασκάλων, ἀλλὰ μαθητῶν ἔχωσι τὴν ἀκρίβειαν, καὶ δείξωσι πᾶσι τὸ κεκρυμμένον ἐν αὐτοῖς δόλον. δεῖ δὲ πρῶτον σημεῖα ἐν τῇ ἰσ. ὀπὶ
ἐπερωτήσει τῶν μαθητῶν τότε πρόκαμε, ὡς λύχνος τὸ ποίμνης, καὶ ἵνα μὴ ἀκούσῃς πρόδρομοι εἶτα προφῆται τὰ ἀκολουθοῦντα, πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλείαν ἐπὶ βασιλείαν, ἅπερ ὁρῶντες ἐν Ἰωσήμου, βλέποντες τοὺς τόπους πολέμους, ἐν φόβητρα, σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ ἅπερ εἴρηκε. τότε, φησὶ, σκανδαλισθήσονται πολλοὶ, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι. καὶ πῶς νῦν οὐκ ἔστι προδοσία; πρώτης γὰρ δεῖ προδόται γενέσθαι, καὶ μισῆσαι ἀλλήλους· καὶ τοῦτο πεπλήρωται καθὼς ὁρῶμεν. οὐχὶ πρώτης κατ' ἀλλήλων γενέσθαι; ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεὺς ἐπὶ βασιλεύς, ἀρχόντες κατ' ἀρχόντων, ἐπίσκοποι κατ' ἐπισκόπων, πρεσβύτεροι κατὰ πρεσβυτέρων; δεῖ γὰρ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν, ψυγῆσται τὴν πολλῶν ἡ ἀγάπη; Ἰω. ε. λθ.
Διὰ τοῦτο προσθεὶς ὁ διαστὰς· Ἐρυθιάτε ταῖς γραφαῖς, καὶ οὐ Ματθ. κδ. δ.
μὴ πλανηθῆτε. ἕτερον δὲ σημεῖον προέθηκε λέγων· Καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος. καὶ βλέπετε πρώτως ὅτι οὐκ ἔστι τόπος ἔνθα οὐκ ἐκηρύχθη τὸ εὐαγγέλιον. λοιπὸν οὖν προσδέχου τὸ τέλος, προσδέχου ἰδεῖν τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, ἡ υἱὸν τῆς ἀπωλείας. Διὰ θλίψεται θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου. καὶ πάλιν ἰσ. ἀλλὰ γε-
λέγει· Ἐγερθήσονται ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ τέρατα, ὥστε ἰσ. παρ-
πλανῆσαι, εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ὅρα πῶς πάλιν ἐν κάτω τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ ψευδοδιδασκάλους καὶ ψευδαποστόλους τοῦ ἀντιχρίστου, ἰοῦ τῆς ἀπωλείας· οἵτινες διὰ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων προσχειζόμενοι, πρόδρομοι γίνονται τοῦ ἀντιχρίστου καὶ τοῦ ἀντικειμένου, καὶ διὰ τῶν ἰδίων δογμάτων ἀπατήσουσι λαὸν ὑπὸ τὴν ἐκείνου προσδοχὴν τοῦ ἰοῦ τῆς ἀπωλείας. διὰ τοῦτο ἡ θεία γραφὴ ἄνω καὶ κάτω κεκράζει, ὅτι πολλοὶ πλά-

νοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον. διὰ τοῦτο καὶ ὁ διδάσκαλος ἐπήγαγε δέ, Ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν· ἐὰν Matθ. κδ. κε.
πλανήσωσί τινα ὑμᾶς, ἀσύγνωστός ἐστιν· ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν· βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· μὴ ἄλλοι ψευδόμενοι δέξασθε αὐτὸ ἐμοῦ τοῦ ἀληθινοῦ. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι. καὶ ὅταν ὑμεῖς ἐγγίζητε ὅτι· μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὁρᾶτε πόσους ὁ λόγος τοῦ τάξαι θείαις γραφαῖς λέγειν περὶ τῶν τοιούτων. Διὰ τοῦτο πολλάκις ὑμᾶς" ὑπέμνησα διὰ τῶν ἀθέων αἱρετικῶν, καὶ τὰ νῦν παρακαλῶ δὲ μὴ συγκαταβαίνειν αὐλοῖς ἐν τινι πράγματι, μήτε ἐν βρώμασι, μήτε ἐν πράγμασιν, ἢ ἐν φιλίᾳ, ἢ ἐν χρείᾳ οἱᾳδήποτε, ἢ ἀγάπῃ, ἢ εἰρήνῃ. ὁ γὰρ ἐν τούτοις ἀπατώμενος καὶ συγκαταβαίνων αὐλοῖς, ἀλλότριον ἑαυτὸν καθίστησι τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας. ὁ δὲ ἀληθινὸς καὶ ἄδολος μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, μὴ πάρησίας χρᾴζει· Εἴπωμεν τοῦτο τῷ Δαβὶδ φάσκει Γεν. α θ.
λέγων, Κύριε, σοῦ μισοῦσί σε ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς σου ὠδυνόμην. Φείδεται καὶ Ψαλ. ρλη. κ.
ζημιοῦται ἀλλὰ ἀγάπας μετ' αὐτῶν ποιοῦντες, καὶ διορθώσατε, ἵνα μὴ συναπόληται" τοῖς ἀσεβέσιν αὐτῶν. ἁρμόζει δὲ καὶ ταῦτα δέ, Ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. ἀλλ' ὅτι δὲ προκειμένου ἐπομένου ἐστὶν, τὸ δὲ τῆς σωτηρίας ἀναπληροῦντες. καὶ ἵνα σωτήμως εἴπω, τὰ προφητικὰ σημεῖα ἐπληρώθησαν· " χρὴ ἕτοιμον εἶναι καὶ προκατασκευασμένον, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν πλέον τῶν γεγραμμένων. πολλοὶ ἀμαθεῖς καὶ ἀσθενικοὶ γεγόνασιν, οἱ στρεβλοῦντες τὰς θείας γραφάς· ὅρα δὲ σὺ μή τις θύσῃ αὐλοῖς· ἀλλ' ὥσπερ ἔλαβες τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οὕτω κράτει. πολλὴ κακία," πολλοὶ σχιδιῶται, πολλὴ πονηρία σκέχυται ὑπὸ τὸν οὐρανόν, πολλὰ σκάνδαλα· βλέπε δὲ σὺ μὴ ἀπατηθῇς. μὴ σκλίνῃς εἰς τὰ δεξιὰ, μήτε εἰς τὰ ἀριστερά, ἀλλ' ὁδῷ βασιλικῇ βάδιζε. ἔχεις πολλοὺς πίστεις, ἀγάπητε, εἰ καὶ μὴ ὑπὸ γῆς, ἀλλ' ἐν οὐρανῷ, ἀλλ' ὧν πολύτοκε ζωῆς κατοῦδασον. ἔχεις σκῆ πατριάρχας, ἔχεις προφήτας, ἔχεις ἀποστόλους καὶ εὐαγγελιστάς, καὶ τοὺς ἐν τῷ μοναδικῷ βίῳ διαπρέψαντας, πλῆθος πολύ, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. τούτους πόθησον, τούτους μίμησαι, τούτων μὴ χωρίζου, τούτων τὸν μισθὸν ἔχε ἀεὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, νύκτα καὶ ἡμέραν, πολύτοκε τῶν ἱερῶν βίβλων τούτων κατέχων, καὶ τὸν βίον αὐτῶν ἀναγινώσκων, ὅπως δρῦς πολλὴν ὠφέλειαν. γίνου ἔμπειρος λόγου δικαιοσύνης, ἵνα δυνήσῃ τὸν διαλέγεσθαι ἐλέγχειν, καὶ τὸν μυθολόγους ἐπιθυμεῖν, καὶ τὸν αἱρετικοὺς ἐπισκοπεῖν, καὶ τὸν παραπίπτοντας ἰουδαΐζειν καὶ ἐπιστρέφειν. ἐρυθνάτε τὰς γραφάς· ἵνα ἐάν ἴδητε ἀκαταστασίας ἐν σύγχυσιν, μὴ καταπέσητε, ἀλλ' ὑπὸ τὴν θείαν γραφὴν καταφύγητε. ὁρᾶτε δὲ ὑμᾶς μὴ χαυνωθῆτε, μηδὲ σαλευθῆτε ἀπὸ τοῦ τύπου οὗ ἐστήκατε· ὅταν ἴδητε πολλοὺς ἀσυνετουμένους, μὴ ξενίζεσθε. δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι. ὅταν ἴδητε πολλοὺς ψευδοπροφήτας, ὑπομνήσθητε τοῦ θείου λόγου τοῦτο Matθ. κδ. κδ.
ἐρρήθησαν ψευδόμενοι καὶ ψευδοπροφῆται. ὅταν ἴδητε πλανολόγους, ὑπομνήσθητε τοῦ
προφήτου λέγοντος, Οὐαὶ τοῖς γράφουσι τὴν πονηρίαν. ὅταν ἴδητε σοῦ ἀλαζόνες καὶ σοφοὺς Ησ. ι. α.
ἐξουδενημένους, σοῦ δὲ σαγείς καὶ ἀλαζόνας καὶ περιόδους καὶ πόρνας" περιχαριζομένους, ὑπομνήσθητε τοῦ ἀποστόλου λέγοντος, Οὐ πονηροὶ αὐθέντοι καὶ γόητες προκόψουσιν ὅπερ ὁ β. Τιμ. γ. ιγ.
χρεών, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. ὅταν ἴδητε τὴν ἀγίαν γραφὴν βδελυχθεῖσαν ὑπὸ τῶν δοκούντων εἶναι χριστιανῶν, καὶ σοῦ λαλοῦντας λόγον τοῦ Θεοῦ μισητέους· ὑπομνήσθητε τοῦ Κυρίου εἰπόντος, Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν· εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν. ὅταν ἴδητε ἄλλους" ὑπεισερχομένους εἰς τοὺς σοῦ μυθολόγους καὶ φυλακτηριάφους καὶ γλυκαλογίας καὶ μαντείας καὶ διδασκαλίας δαιμόνων, καὶ ἐπερωτήσεις νεκρῶν ἀκαθάρτων· μὴ θορυβηθῆς, μηδὲ καταπέσῃς. κἂν ἐκ τῶν δοκούντων εἶναι ποιμένων ἴδητε τοιαῦτα προφασιζομένους, μὴ" ἀπογνώσῃς, ἀλλὰ δακρύσας ὑπομνήσθητι

α Τιμ. δ. α. ἀθλιτῦ ἀποστόλυ λέγοντος, Οὐ ἐν ὑστέρεισ καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως, προσέ-
C. Τιμ. δ. γ. χοντες πνεύμασι πλάνοις, καὶ διδασκαλίαις δαιμόνων ἀκαθάρτων. καὶ πάλιν λέγει, Οὐ ἔσται καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ ἰδίας ἐπιθυμίας ἑπισωρεύσουσιν ἑαυτοῖς διδασκάλους, κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν· καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ μύθους ἐκτραπήσονται. ὅταν ἴδητε ἀρίστα πολυτελῆ, καὶ δεῖπνα, καὶ πυροφόρους, καὶ ἀπάτην, καὶ ψοφοδεᾶς, καὶ ἀτάκτους φωνάς, ἐπομνήσθητε τῦ Κυρίου λέγοντος, Οὐαὶ οἱ πεπλησμένοι, ὅτι πεινάσετε. ὅταν ἴδητε παίζοντας, ἢ γελωντας, ἢ χιθαρίζοντας, καὶ τὰ ἀσματα τῶν δαιμόνων καταλέγοντας, στενάξατε καὶ κλαύσατε, καὶ δακρύσαντες ἐπομνήσθητε τῦ Δαβὶδ λέγοντος, Οὐκ ὤφθησαν, οὐδὲ ζωὴ ἔστιν ἐν σκότει ἀφορβύων· καὶ τῦ προφήτυ Ησαΐου ἐπίπτοντος, Οὐαὶ οἱ ἐγκαθήμενοι ὀπίσω, καὶ ὁ σίκερα διώκοντες, οἱ μθύοντες ὁ ὀφὲ. μὴ γὰρ χιθάρας καὶ ψαλτηρίου ⟨Ψ⟩ οἶνον πίνουσι· ἀλλ' ἔργα Κυρίου οὐ βλέπουσι, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῦ οὐ κατανοοῦσι. καὶ ἁπλῶς πανταχόθεν σκανδάλων γεμόντων γινόμενοι, ἐπομνήσθητε τῦ διαστόλυ λέγοντος, Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων. ἀνένδεκτον δέ ἐστι μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται. ἀλλά τί φασιν οἱ βαρυκάρδιοι, οἱ ζητοῦντες τὸ ψεῦδος; οὐκ ἔστι κακὸν τῦ μετανοεῖσθαι· εἰ λέγετε, τί γὰρ βλάπτει ἡ χιθάρα, ἢ τὰ λοιπὰ μουσικὰ ὀργανα; ὡς τῆς ἐκάστης ἀνοίας· ὡς τῆς πονηρᾶς ἐπινοίας τῦ διαβόλυ. γλυκὺ πονηρὰ εἰ μοιχαλὶς, ταῦτα Κυρίῳ δὸς ταπεινόδοτε; ὁ ἀλεξάνδρυς διαστόλης πάντα χρὴ ἐπιτέλεται μηδὲν ὅλως μετανοεῖσθαι χρηστόν· καὶ σὺ λέγεις, τί βλάπτει ταῦτα; ναὶ οἱ λέγοντες τὸ πικρὸν γλυκύ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν· οὐαὶ οἱ πλέοντες τὸ σκότος ἀντὶ φωτός. εἰ πάντασιν ἦν ἡμῖν οἱ ἀπαιδεύτοι, οὐκ ἦν ἀφῆς πᾶσαν δύναμιν, ὅπου χεὶ ⟨Ψ⟩ χριστιανὸν ποιῆν ταῦτα τὰ σχήματα. ποία βίβλος τῶν ἁγίων, ποία διαγγελία ἐδίδαξεν ὕτως ἀσχημονεῖν τοὺς χριστιανούς; ἰδοὺ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, ἀπὸ περάτων τῆς οἰκουμένης, κράζει καὶ διδάσκει πᾶσαν ἀφ' ἑνὸς νόμυ, καὶ προφητῶν, καὶ ἀποστόλων, καὶ αὐτοῦ τῦ διαστόλυ· καὶ ὑδαμῶς τι εὑρεῖν, ὅτι ἐπιτρέπει χριστιανὸν ποιῆν ταῦτα τὰ σχήματα. πόσοι βασιλῆς, καὶ δυνάσται, καὶ σοφοί, καὶ εὐγενῆς, καὶ ἔνδοξοι, καὶ νομικοὶ, καὶ δοῦλοι, καὶ ἐλεύθεροι, καὶ πλούσιοι, καὶ πρεσβύτεροι, καὶ νέοι; πῖς ἐκ τύτων δυνάται ἀποδεῖξαι, ἢ πᾶσαν, ὅτι ἐπιτρέπει χριστιανοῖς χιθαρίζειν, ἢ ὀρχῆσθαι, ἢ ἄλλο τι τοιύτων ποιῆν, ὧν εἰρήκαμεν, ὅτι οὐδεὶς δυνάται πᾶσαν; μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς. οὐκ ἔστι ταῦτα χριστιανῶν· ταῦτα ἀλλότρια ἐστὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ταῦτα πάντα τὰ ἔθνη τῦ κόσμυ ἐπιζητῆ. μηδεὶς, ἀδελφοὶ, πλανάτω ὑμᾶς· ὅσοι δὲ τύτῳ ἀκολυθοῦσι, τῆς χαρίτος ἐξέπεσατε. Χριστὸς οὐδὲν ὑμᾶς ὠφελήσει. ἐπομνήσθημεν γὰρ πάλιν ὅτι τῶν προφητῶν καὶ κηρύκων ὁμολογίαν, ἐν ᾗ ἐκλήθημεν, καὶ ὡμολογήσαμεν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων, ὅτι ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων, καὶ τῦ κτίσαντος πάντων. αὕτη γὰρ ἡ τῶν γραμμάτων τῆς ὁμολογίας ἡμῶν κατοχὴ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ὁ καὶ ἐπιφέρων ἔρχεται ἀποδοῦναι ἑκάστῳ καθὼς ἔπραξε καὶ ἐφύλαξε τὴν ὁμολογίαν. ἑκάστου γὰρ ἡμῶν γεγραμμέναι εἰσὶ καὶ αἱ στολαὶ ἡμῶν, καὶ ὁμολογία, καὶ ἡ τῦ σχοίνου ἀπόταξις, καὶ ἡ πρὸς ⟨Ψ⟩ Χριστὸν ζώνωσις, καὶ τὰ ἔργα ἡμῶν, καὶ αἱ πράξεις, καὶ ⟨Φ⟩ λόγοι, καὶ τὰ σκιρτήματα, καὶ ⟨Φ⟩ μετεωρισμοὶ, καὶ τὰ γελοῖα· καὶ πάντα γεγραμμένα ἔχων ἔρχεται. τί βύλει λοιπόν; ψύσασθαι αὖθις; ἀλλ' οὐκ ἔστι δυνατὸν, ὅπῃ σὺ τῇ χειρὶ αὐτῦ σὺ καὶ ⟨Φ⟩ λόγοι σου. ἀλλὰ βούλει κρύπτεσθαι; οὐκ ἔστι δυνατὸν, ὅπῃ σὺ τῇ χειρὶ αὐτῦ τὰ πράγματα τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτῦ.

Εζρ. δ. ιγ. Πάντα γὰρ γυμνὰ καὶ πεπαχυλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῦ. πῦ λοιπὸν κρύπτεσθαι καὶ φυγῆς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῦ; ἐὰν εἰς ⟨Ψ⟩ οὐρανὸν ἀναβῆς, αὖθις ἐκεῖ ὄψεσι. γέγραπται γὰρ, Οτι πάντα, ὅσα ἠθέλησεν ὁ Κύριος, ἐποίησεν ἐν ᾧ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν πάσαις

ταῖς

Δεκ. ε. κβ. Ψαλ. πα. ε. Ησ. ε. ια. Ματθ. ιη. ζ. Λυκ. ιζ. α. Ησ. ε. ιβ. Ησ. ξγ. ιζ. Ησ. λγ. ιδ. Ησ. ξε. κε.

ταῖς ἀδυνασις. τί οὖν ποιησομεν, ἀδελφοί; γενα ἡμῖν πεμπαχθεν· λαθειν οὐκ ἐνι· αὐτος γὰρ γινώσκει τὰ κρύφια τῆς καρδίας ἡμῶν, ἓ ἐξεπάζει καρδίας ἡ νεφρους. φυγὴν οὐκ ἔστιν. οὐ γὰρ ὅστις ὡς ὀξυβάτης οὐκ τῶν χειρῶν αὐτου. κρυβιῶναι ἀδυνατον. καπέχει γὰρ τ γῦ- Ησ. μ. κδ.
ρον τῆς γῆς, ἡ τοῦ κατοικοῦντας τὸ αὐτὴν, ὡσπεὶ ἀκρίδας. δυτισῆναι οὐκ ἐνι λιπτοὶ, καθὼς
9 γέγραπται· Οπ σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς ἀντισήσεταί σοι; αὐτος γὰρ διασοζει τῶν ἐπιθυμιῶν Ψαλ. οε. ζ.
ἡ τῶν ἐπιτειων καὶ καρδιῶν, ὁ μέλλων καταργῆν πᾶσαν ἐξουσίαν ἡ δυναμιν. ἀπολογια οὐκ ἐνι, οὐδὲ ἀφορμὴ, ὅτε ἔννοια. ἀφ᾽ τοῦτο ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης ἡ θεία γραφὴ βοᾷ καὶ μαρτυρεῖ ἡ ἐλέγχει ἡ νουθετεῖ καὶ μαρτύρεται. διὸ φησιν ὁ δε-
σποτης ἡμῶν, ὁ δεσποτης Ιησοῦς Χριστός· Ο ἀθετῶν ἐμὲ, καὶ μὴ λαμβανων τὰ ῥήματά μου, Ιωαν. ιε. μη. μζ.
10 ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· ὁ λόγος, ὃν ἐλάλησα, κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. καὶ πάλιν λέγει· Εἰ μὴ ἦλθον, καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι πε- Ιωαν. ιε. κε.
ρὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἠκούσατε ὅτι οὐδεὶς ἐλέγχει προφασιν. οὕτως, ἀδελφοὶ, γενα ἡμῖν πάντοθεν. ἀλλα πάντως ἀποκρίνεταί τις πρὸς αὐτὸν λέγων, ὅτι " ἰχθὺς καθὸν διεγράψατο ἡμῖν σχῆ τὴν λόγου, καὶ τὰ σκυθρωπὰ ἐπέδειξας, καὶ τὰς καλαισεις ἐπέμψας, καὶ
15 τὰς ὑμφειας διεγράψω· καὶ πρεπτῶς κατέπληξας, καὶ ἐφόβησας. καὶ οἶδα ἀληθῶς, ὅτι ὕτως ὅστιν ἀληθῶς, ὡς εἶρηκας· καὶ οἶδα ὅτι ἕκαστος ἐπὶ αὐτῆ λόγῳ δώσει ᾧ Θεῷ, καὶ ἕκαστος θεῖσει ὃ ἔσπειρε, καὶ ἕκαστος ὃ ἴδιον φορτιον βαστάσει. ἀλλ᾽ ὡς τοῦτα ἐπηγγείλω, καὶ εἰς μέσον ἦλατες, καὶ κατέπληξας, καὶ ἐφόβησας, ἐπόδειξον ἡμῖν καὶ τῆς σωτηείας
Ⓦ τρόπον, δὸς καὶ τῆς πληγῆς τὴν ἴασιν· καὶ ὥσπερ εἶπας τὰ κατεπληκτικὰ καὶ σκυ-
20 θρωπὰ καὶ λυπηρὰ, εἰπὲ καὶ τὰ χαροποιά. ἰδοὺ σωθῶναι θέλω. τί ποιήσω; πῶς σωθῶ; ποίῳ τρόπῳ χρήσωμαι; ποῖς πίνα καταφθύξομαι; πολλὰ γὰρ ἡμῦρτον καὶ ἐν λό-
γοις, καὶ ἐν ἔργοις, καὶ διανοίαις, καὶ ἐν νυκτὶ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ, καὶ ἐν πᾶσαν ὥραν. τί οὖν ποιήσω; πῶς σωθῶ; ἐγὼ σοι λέγω ποῖς πίνα καταφύγῃς. ὁ μακάριος Δαβὶδ ἐπέδειξε ποῖς
ὄν δεῖ καταφεύγειν, εἰπών· Ο Θεὸς ἡμῶν καταφυγὴ καὶ δυναμις. τοῦτο ἐπέδειξε καὶ Ψαλ. με. α.
25 Ιωαίννης ὁ μείζων πάντων τῶν προφητῶν, λέγων· Ιδὲ, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁ- Ιωαν. α. κθ.
μαρτίαν τοῦ κόσμου. τοῦτον ἀπῄτησεν ὁ ἄγγελος, λέγων· Αὐτὸς γὰρ σώσει Ⓦ λα- Ματθ. α. κα.
ὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. καὶ πάλιν ὁ προφήτης Δαβίδ· Κύριε, ποῖς Ψαλ. ρμδ. ια.
σὲ καταφύγω. ποῖς τοῦτον καταφύγῃς καὶ σύ, ἀγαπητὲ, Ⓦ εἰπόντα, Οὐκ ἦλ- Ματθ. θ. ιγ.
θον καλέσαι δικαίους, ἀλλα ἁμαρτωλοὺς εἰς μετανοιαν· Ⓦ εἰπόντα, Οὐ χρεί- Λυκ. ε. λα.
30 αν ἔχουσιν ⓐ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ᾽ ⓐ κακῶς ἐχοντες· Ⓦ εἰπόντα, Μετανοειτε, Ματθ. γ. β.
ἤγγικεν ἡ βασιλεια τῶν οὐρανῶν· Ⓦ λέγοντα, Δευτε ποῖς μὲ πάντες ⓐ κοπιῶντες καὶ πε- Ματθ. ια. κη.
φορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμας· Ⓦ εἰπόντα, Εξουσιαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρωπου ἀ- Ματθ. θ. ς.
φιέναι ἁμαρτίας· Ⓦ λέγοντα, Οτι Ⓦ ἐρχόμενον ποῖς μὲ οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω· Ⓦ εἰ- Ιωαν. ς. λζ.
πόντα ἀφ᾽ τοῦ προφήτου, Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι οὐ βούλομαι Ⓦ θανατον τοῦ ἁμαρτω- Ιεζεκ. λγ. ια.
35 λοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέφειν καὶ ζῆν αὐτόν· Ⓦ εἰπόντα, Οτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν τῶν βοώντων Λυκ. ιη. ζ.
ποῖς αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας· Ⓦ εἰπόντα, Χαρὰ ἔσται ἐν οὐρανῷ ὅτι ἑνὶ ἁμαρτωλῷ με- Λυκ. ιε. ζ.
τανοοῦντι· ποῖς τοῦτον καταφύγε μετανοῶν καὶ δακρύων. μετανόησον, ἀγαπητὲ, καὶ μὴ ἀφακριθῆς· μετανόησον, καὶ μὴ ἀθυμήσῃς· μὴ " ἀπογνώσῃς ἑαυτὸν ἕνεκα σωτηρια. ἐν
οὐρανῷ χαρὰ γίνεται, σε μετανοοῦντος, καὶ σὺ ἀθυμεῖς; ἀγγέλοι σκιρτῶσι, καὶ σὺ νυσάζεις; ἀφ᾽
40 σὲ προσαγορεύει ὁ ἰατρὸς τῶν ψυχῶν, καὶ σὺ τὸ πᾶμα κρύπτεις; ἐχθρὸς βοᾷ, ἐπιστράφητε ποῖς μὲ υἱοὶ τῶν ἀνθρωπων· δεῦτε πάντες ποῖς μὲ, λέγει· καὶ σὺ οὐ προσδάζεις, ἀλλ᾽ ἀ-
μελεῖς; καὶ ἐχθρὸς χαίρει· Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ᾽ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετανοιαν· Ματθ. θ. ιγ.
θαρσει οὖν, ἁμαρτωλέ, καὶ μὴ ἀθυμήσῃς. σὲ γὰρ ἦλθε καλέσαι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ἀφ᾽ σὲ
ἔκλινεν θεκνοις, καὶ κατέβη, λέγων· Δεῦτε ποῖς μὲ πάντες ⓐ κοπιῶντες, καὶ γὰ ἐξῆς. ὅσα Ματθ. ια. κη.

μὴ

μὴ χωρισθῆς ὅτι τῷ λόγῳ. ἄκουσον τίνι αὐτὸ ἄφατον φιλανθρωπίαν. οὐ γὰρ μόνον τῷ κλῆσιν φίλιον εἴρηκεν, ἀλλὰ προσέθηκε δι, εἰς μετάνοιαν. οὐκ ἦλθον, φησι, καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν· οὐκ εἰς γέλωτα, ἀλλ' εἰς δάκρυα· οὐκ εἰς ἀργολογίαν, ἀλλ' εἰς δοξολογίαν· οὐκ εἰς ἅρπαγα, καὶ ἅρπαγα, ἀλλ' εἰς πτωχείαν καὶ ἀγρυπνίαν· οὐκ εἰς χρυσώματα, καὶ κιθαρισμούς, καὶ τὰ λέγματα, ἀλλ' εἰς πένθος, * *
Ματθ. ε. δ. καὶ θλῖψιν, καὶ στενοχωρίαν. λέγει γάρ, Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. ἄρξαι οὖν, ἀδελφέ, τῆς μετανοίας· βάλε ἀρχὴν μόνον, καὶ ὁ Θεὸς τῶν μετανοούντων συνεργεῖ σοι, καὶ σπεύδει σε, καὶ βοήσεις χαρᾶς πολλῆς, καὶ γλυκήσεταί σοι τὸ ὕδωρ μᾶλλον καὶ κηρίου. πολλαὶ ὁδοὶ βίου, καθὼς γέγραπται, καὶ πολλοὶ τρόποι τῆς σωτηρίας. οἱ θέλετε σωθῆναι μόνῳ σωθήσεται. ἐὰν ἔχῃς, ἐλέησον· εἰ δὲ οὐκ ἔχεις, οὐ ζητεῖ ὁ Θεὸς ὃ οὐκ ἔχεις. οὐκ ἔχεις ἄρτον; ἀλλ' ἔχεις ἱμάτιον. κλῖνον τὰ γήπατα, τύψον τὸ στῆθος, κάλαγε δάκρυα, στέναξον, πένθησον, ἔκτεινον χεῖρας σου εἰς Ⓦ οὐρανόν, εἰπὸν τῷ ὄμματι πρὸς Ⓦ δεσπότην, νῆψον, ἀγρύπνησον. ταῦτα ἔχει πᾶς ἀνθρωπος, καὶ πρήσσεσθαι οὐ δύναται· ταῦτα ἀπούδασον προσαγαγεῖν τῷ Θεῷ πρώτιστα. ἀλλὰ καὶ ταῦτα μετὰ σπουδῆς καὶ ἀκριβείας δεῖ ποιεῖν, ἵνα μὴ εἰς κενὸν τείνῃς, καὶ μάτην κοπιᾷς. ταύτας οὖν ταῖς ἀρεταῖς καὶ προσφέρων τῷ Θεῷ, πειρῶ μετανοίαν σου τηρῆσαι ἀκριβῶς· καὶ ἐρεύνησον ἑαυτόν, μήποτε ἔχῃς ἔλθρας μεταξύ σου, καὶ ὁ μόλυβδος σου πᾶς εἰς κενὸν γένοιτο. ἀλλὰ (καθὼς εἶπεν ὁ
Φιλιπ. β. ιε. Ματθ. ε. ιδ. ἀπόστολος) Μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργαζώμεθα, καὶ τηρωμεν τὰς τοῦ Κυρίου ἐντολὰς τὰς λέγουσαν, Ἐὰν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τὰ παραπτώματα ὑμῶν. ἐὰν οὖν προσέρχησθε τῷ Θεῷ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ μὴ χλιαίνοντες καὶ μετεωριζόμενοι, τηρήσατε αὐτὰς τὰς ἐντολάς. ἐὰν βούλῃ ἀφαιρεθῆναί σοι τὰ ἴδια παραπτώματα, ἄφες καὶ σὺ τῷ πλησίον σου τὰ παραπτώματα. ἐὰν δὲ σὺ οὐκ ἀφῆς, οὐδὲ ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει τὰ παραπτώματα ἡμῶν. οἴδαμεν πάντες ὅτι ψεύδεται. ἀψευδὴς γάρ ἐστι καὶ πιστὸς ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις. γίνου οὖν ἕτοιμος καὶ ἐκάστην ἡμέραν πρὸς Ⓦ ἀπαντῶντά σε τῷ ψυχῇ. μὴ σήμερον μετανοήσῃς, καὶ αὔριον ὑπολήψῃ· μὴ σήμερον κλαύσῃς, καὶ αὔριον χορεύσῃς· μὴ σήμερον νηστεύσῃς, καὶ αὔριον μεθύων προέλθῃς, προφερόμενος καὶ ἐμπαίζομενος ὑπὸ πολλῶν· καὶ μὴ σήμερον ἀγρυπνήσῃς, καὶ αὔριον ἀναπέσῃς· ἀλλὰ γνησίως μετανόησον, ἵνα καὶ στεφανωθῇς. καὶ ὅτε μνημονεύσῃς τῆς ἀρετῆς, μὴ προφύγῃς τὸ κόπον, ἵνα μὴ στερηθῇς τῶν στεφάνων· μίσησον πᾶσαν χαρὰν τοῦ κόσμου τούτου, καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ· ἐὰν εἴπῃ μοί τις
Ψαλ. ριθ. ρξε. ξε. ἅγιον Δαβίδ, Ἀδικίαν ἐμίσησα καὶ ἐβδελυξάμην, Ⓦ ὃ νόμον σου ἠγάπησα, καὶ ὁδὸν πονηρᾶς ἐκώλυσα τοὺς πόδας μου. ἀπούδασον πρώτιστα ἕτοιμος εἶναι, ἵνα ἐλθὼν ὁ ἀπαντῶν σε τῇ ψυχῇ, εὕρῃ σε ἕτοιμον ἐν τῇ μετανοίᾳ· κἀγὼ ἐκλυσωμαί σε, ὅτι οὐ μή σε χωρίσῃ ἀπὸ τῶν σωζομένων. τήρησον ἀεὶ τὰς τοῦ Κυρίου ἐντολάς, ὃ, Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε,
Ματθ. κς. μα. ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. καὶ πάλιν λέγει, Γίνεσθε ἕτοιμοι· ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε, ὁ
Ματθ. κδ. μδ. α. Θεσσ. ε. ιζ. Χριστὸς ἔρχεται. ἀκουσον καὶ τοῦ ἀποστόλου βοῶντος, Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε· τουτέστι, πάντοτε, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν τῇ νυκτὶ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ, καὶ ἐν ἐσπέρᾳ, καὶ πρωΐ, καὶ μεσημβρίᾳ, ἐν πάσῃ ὥρᾳ, καὶ ἐργαζόμενος, καὶ ὁδεύων, καὶ ποιμαίνων, καὶ ἀροτριῶν, καὶ κοιμώμενος, καὶ ἀνιστάμενος. μὴ ἀναμείνῃς χειμῶνα, ἢ ἑορτὴν, ἢ τόπον ἁγιοφορεῖον. οὐ γὰρ ἐν τούτῳ πρόκειται τὸ θεῖον. ἐν γὰρ τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐστὶ πύλαι τῆς γῆς. ἁγιάζει τοῦτον ὁ προφήτης Δαβὶδ καὶ ἐκάστην ἡμέραν ἐν νυκτὶ προσευχόμενος, οὐκ ἀνέμενεν ἡμέραν, ἢ τόπον
Ψαλ. ρβ. κε. ἁγιοφορεῖον, ἀλλὰ δακρύων ἔλεγε πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· Ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ εὐλόγει ἡ ψυχή μου Ⓦ Κύριον. καὶ σὺ, ἀγαπητὲ, μὴ ἀναμείνῃς ὥραν ἢ ἡμέραν, ἢ τόπον ἁγιοφορεῖον· ἀλλὰ (καθὼς εἴρηται) ἐν παντὶ τόπῳ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ σου ὢν προσεύ-

χου,

χα, ἡ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμόλυβος προσεύχου· καὶ ὅπου εἰ δὲ τυγχάνῃς, προσεύχα, ἐν παντὶ τόπῳ τῆ διαστάσει αὐτῶ. ἐνωπίον θε πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην, ὅτι ὁ αὐτὸ πλούσιος καὶ πένης. εἴτε ἄρσεν, εἴτε θῆλυ, εἴτε μιγάδες, ἀκούσατε ὁ μεγαλομιθίου· εἴτε νεανίσκοι καὶ πρεσβύτεροι, βασιλῆς καὶ πάντες κριταὶ γῆς. ὁ κύριός ζωεσταλμένος ὅστιν, ἵνα ἡ ἄρχοντες ὦσιν. ἐρωτῶμεν τὸν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας· σωφρόνως καὶ δικαίως ἐν εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδεχόμενοι τὸν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τῦ μεγάλυ Θεοῦ ἐν σωτῆρος ἡμῶν Ἰησῦ Χριστῦ. μέμνησθέ μου πάντες ἀδελφοί μου, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε καὶ παρελάβετε παρ' ἐμοῦ μακαρίων ἀνδρῶν, προφητῶν καὶ ἀποστόλων, καὶ ὁσίων πατέρων, καὶ τῦ διαστάτυ τῶν ὅλων. σύσσημα ἦ τῆς κακοπαθείας ἐν τῆς μακροθυμίας, ἔχετε ἐν προφήτας τῆς ὑπομονῆς, Ἰὼβ· τῆς σωφροσύνης, Ἰωσήφ· τῆς ἐγκρίσεως, Δανιήλ· τῆς ἀγάπης, Κυρίου ἡμῶν Ἰησῦ Χριστόν, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν· τὸ μετανοίας, τὰ ἁγιοπάτερα Δαβίδ ἔχετε. οἶδε γὰρ τύπος μετανοίας ἡμῖν γέγραπται, παιδιὰ ἡμῖν, καὶ παιδία καλά· Δεῦτε, τέκνα, ἀκούσατέ μου, καὶ ἐγὼ ὑμῖν ὑποδείξω τὸν φόβον τῆς σωτηρίας. ὅτι καὶ ἐγὼ ποτε ἐσκανδαλίσθην· ἀλλὰ ἐκ τῆς μετανοίας ἀνέκτισα, καὶ γινώσκω τὸν τῦ διαστάτυ φιλανθρωπίαν· οἶδα πῶς ἐν μετανοοῦντας, ἐν ταῖς χερσὶν ὑποδέχεται. ἀδύνατον γὰρ ἐστὶ τὰ ἐμὸν διαστάτων ψῦσαθαι. ἤκουσα γὰρ αὐτῦ λέγοντος, Οτι τὰ ἐκπερυσσεύματα ἐκ τῶν χειλέων μου οὐ μὴ ἀθετήσω. θερμὸς καὶ ἡ γῆ πρελθύσεται· τὰ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ πρελθωσιν. ἅπαξ ὤμοσα ἐν τῷ ἁγίῳ μου, ζαὶ ἐγὼ, ὅτι οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι ἐν ζῆν αὐτόν. ἠκούσατε, καὶ ἑαυτῷ ὤμοσεν ὁ φιλάνθρωπος. ἀφῶμεν τὸν προπετείαν πολλῶν· δεῦτε, τέκνα, ἀκούσατέ μου. ἐν ὡς χαρὰ ἐγένετο, ἐξυπνισθῶμεν πρὸ τὸ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. προετοιμάσωμεν ἑαυτούς, προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτῦ ἐν ἐξομολογήσει. δεῦτε, προσκυνήσωμεν ἐν προσπέσωμεν αὐτῷ, καὶ κλαύσωμεν ἐνώπιον Κυρίου τῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. αὐτὸς οἰκτειρήσῃ ἡμᾶς, καὶ θυλογήσῃ ἡμᾶς, ἐπιφανεῖ τὸ πρόσωπον αὐτῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐλεήσει ἡμᾶς. αὐτὸς γὰρ ὅστιν ὁ Θεὸς τῶν μετανοούντων, αὐτὸς προσδέχεται ἡμᾶς μετανοοῦντας· αὐτὸς ποιμανεῖ ἡμᾶς εἰς τὸν αἰῶνας, αὐτὸς τηρήσει ἡμᾶς καὶ ταῖς καρδίας ἡμῶν, καὶ ἀξίους ἡμᾶς ποιήσει τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι, διὰ Χριστῦ τῦ Ἰησῦ τῦ Κυρίου ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τὸν αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ ΠΑΣΗΣ καὶ νήψεως μεστή. Λογ. β.

Ex Mss. Casareo emend. ex alio Mss. a. Tim. Bell.

ΟΣιοι ὁ θεῖος ἀπόστολος· Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν. καὶ καλῶς εἶπεν ὁ ἅγιος, χωρὶς διαλογισμῶν· πᾶς γὰρ διαλογισμὸς χωρίζων νοῦ ἀπὸ τῦ Θεοῦ, εἰ καὶ δοκεῖ ἀγαθὸς εἶ, ἀλλ' ὅλως διαβολός ὅστιν, ἵνα μὴ εἴπω τῦ διαβόλυ ὅστιν. ὅλως γὰρ ὁ ἀγὼν τῦ διαβόλυ τῦτό ἐστιν, ἵνα ἀποχωρίσῃ καὶ ἀποσυκοφαντήσῃ νοῦ ἀπὸ τῦ Θεοῦ, ἐν εἰς ταῖς κοσμικὰς προσιούσῃ φροντίδας καὶ ἡδονάς· καὶ σπουδὰς καὶ βιοποιίας ὑπαναγραύει ἐσωθεν ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἄλλας πικὰς βουλήσεις, ἢ μᾶλλον ἀλόγους ἐπιθυμίας, αἷς οὐ προσέχειν ὅλως προσήκει. ὅλως γὰρ ὁ ἀγὼν τῆς ψυχῆς ὅστ, τὸ μὴ χωρίζειν τὸν νοῦν ἀπὸ τῦ Θεοῦ, μηδὲ συνδυάζειν καὶ συμφρονᾶν τοῖς ἀκαθάρτοις λογισμοῖς, μηδὲ προσέχειν, οἷς ἐνίσχυσαφῆ ἐν τῇ καρδίᾳ ὁ παντομίμητος καὶ παλαιὸς ζωγράφος διάβολος. ποτὲ μὲν τύπους, ποτὲ δὲ σχήματα, καὶ χρώματα, ἐν προσώπατα μὴ ὄντα πάντα ὁ διάβολος ἀπομορφοῦται· καὶ ὁ ἀδιάλειπτος ἀνθρωπος ἐν ἐνὶ τόπῳ ἑστώς, νομίζει ἀλλαχοῦ

ἀλλαχοῦ που [ποτε] εἰ), ἀπατώμενος, ϗ δικῆ βλέπειν τινας, ϗ προσώποις λαλῆν, ϗ
προπατεύεσθαι τοῦ γράμματος, ὅπερ πλάνης ἐστὶ Ἑλληνικῆς. χρὴ οὖν ἀσφαλίζεσθαι, ϗ χ. εἰδ
ἰδιοχεῖρ Ⓦ νοῶ, ϗ χαλιναγωγῆν αὐτὸν, ϗ πρώτα λογισμὸν ϗ πᾶσαν τὴν ποιητικὴ ἐνέργειαν
κολάζειν διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ϗ ὅπου τὸ σῶμα
ἴσαται, ἐκεῖ ϗ ὁ νοῦς ἔσται, ἵνα μέσον τοῦ Θεοῦ ϗ τῆς καρδίας μηδὲν ἕτερον διείσκηται ὡς με- 5 τὸν λόγ
σότοιχον, ἢ ὡς φάσμος ἐπισκοτῶν τὴν καρδίαν, ϗ χωρίζων ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. ἐὰν δὲ ϗ ποτε βάπτ
ἁρπάζῃ Ⓦ νοῦν, διὰ τοῦτο τοὺς λογισμοὺς ἐγκρονίζειν· ἵνα μὴ ἡ συγκατάθεσις τῶν λογισμῶν
εἰς πρᾶξιν αὐτῷ λογισθῇ εἰς ὄπιον Κυρίου ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ
Ρωμ. β ιϛ. τῶν ἀνθρώπων. σχολάσατε τοίνυν προσευχῆς, ϗ προσμείνατε τῷ Κυρίῳ Θεῷ ἡμῶν,
ἕως οὗ οἰκτειρήσῃ ἡμᾶς· ϗ μηδὲν ἕτερον ζητήσατε, ἢ μόνον ἔλεος παρὰ Κυρίου τῆς δόξης, 10
ζητοῦντες ἢ ἔλεος, ἐν παντὶ ϗ ἐλεεινῇ ϗ ἐλεεσῇ καρδίᾳ ζητεῖτε, ϗ βοᾶτε πρὸς αὐτὸν ἕως ἐσχάτου,
εἰ δυνατὸν, ϗ ὅλην τὴν νύκτα, ὅ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησον ἡμᾶς· ϗ βιάσασθε Ⓦ νοῦν ὑμῶν εἰς τοῦτο ὅ ἔργον ἕως θανάτου. πολλῆς γὰρ βίας χρῄζει ὅ ἔργον τοῦτο, χ. χρῄζει δὲ
Ματθ. ζ. ιγ. Ὅτι στενὴ ἐστὶν ἡ πύλη, ϗ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς, ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, ϗ Ⓐ βιαζόμενοι
εἰσέρχονται εἰς αὐτὴν. βιαστῶν γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, 15
μὴ χωρίζετε τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ προσμένετε ϗ φυλάττετε αὐτὸν
μετὰ τῆς μνήμης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρώτοτε, ἕως οὗ ἐμφυτευθῇ ὁ ὄνομα τοῦ
Κυρίου ἔσω ἐν τῇ καρδίᾳ· ϗ μηδὲν ἕτερον ἐννοῆτε, ἢ ἵνα μεγαλυνθῇ ὁ Χριστὸς ἐν ὑμῖν.
παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, Ⓦ καινὰ ταύτης τῆς προσευχῆς μηδέποτε καταπαύσατε, 20
ἀλλ' εἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε ὀσφύετε, εἴτε τι ἄλλο ποιεῖτε, ἀδιαλείπτως κρά- χ. μὴ
ζετε· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησον ἡμᾶς· ἵνα αὕτη ἡ μνήμη τοῦ ὀνόματος
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐρείσῃ πρὸς πόλεμον τῶν ἐχθρῶν. πρώτα γὰρ διὰ τῆς χ. τὸν ἐχθρ
μνήμης ἐκβάλλει θύρᾳ ἡ βιαζομένη ψυχὴ, εἴτε ἀγαθὰ, εἴτε πονηρά. πρότερον δὲ τὰ καλὰ
ἐκβάλλει ἰδεῖν ἔσω ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ τότε τὰ καλά· ἡ γὰρ μνήμη ἐκβάλλει αὐτὸν ταπεινώσασα, ἡ μνήμη ἴσ. αὐτὰ
ἐκβάλλει ἐλέγξασα τὸν ἐν ἡμῖν οἰκοῦσαν ἁμαρτίαν, καὶ ἡ μνήμη ἐκβάλλει αὐτὸν διαπομπήσασα· ἡ μνή- 25 (διωκάν
μη ἐκβάλλει νικήσασα πᾶσαν δυνάμιν τοῦ ἐχθροῦ ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἡ μνήμη ἐκβάλλει αὐτὸν νικήσασα καὶ καθέζ
ἐκείζωσα κύκλῳ μέσης. κατεργάζεται γὰρ ὁ μέσης τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ εἰς Ⓦ βυθὸν τῆς καρδίας, Ⓦ μὴ ἀφιέναι τὰ Ⓦ κατοικοῦντα ἐκεῖ κακὰ λογισμοὺς ἐκπνεῖν·
τὸν ἢ ψυχὴν σώζει καὶ ζωοποιεῖ. ἀδιαλείπτως τοίνυν προσμείνατε ἐν τῇ καρδίᾳ ὁ ὄνομα 30
τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ κράζοντες, ἵνα καταπίῃ ἡ καρδία Ⓦ Κύριον, ϗ ὁ Κύριος τὴν καρδί-
αν, καὶ γένηται τὰ δύο εἰς ἕν. ὅ ἢ ἔργον τοῦτο οὐκ ἔστι μιᾶς ἡμέρας, ἢ δύο, ἀλλὰ χρόνων πολλῶν καὶ καιρῶν, καὶ ἀγῶνος καὶ πόνου χρεία, ἕως ὅ σκληθῇ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἀποι-
Ἐφ. ε. ιβ. κήσῃ ὁ Χριστός. Οὐκ ἔστι γὰρ ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, 35
πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος. ὅπου δεῖ
Ⓦ βυθόν ἐστιν ἔχειν, ὡς ὅλην αὐτὸν συναγαγόντα καὶ συστείνοντα τὴν διάνοιαν, καὶ-
λεῖν Ⓦ Θεὸν μὴ ὁλιγωρίᾳ ψυχῆς· ϗ μηδὲ μακρὰς ἐκτείνοντα λόγους, μηδὲ εἰς μῆ-
κος τὴν ἱκετηρίαν ἐκτείνειν, ἀλλὰ ὀλίγα ϗ ψιλὰ λέγειν ῥήματα. οὐ γὰρ ἐν τῷ πλήθει τῶν
ῥημάτων, ἀλλ' ἐν τῇ νήψει τῆς διανοίας κεῖται ὁ ἀκουσθῆναι. ϗ τοῦτο ἀπὸ τῆς τοῦ τῆς
Σαμουὴλ μητέρα τὴν Ἄνναν ἔστιν ἰδεῖν. διὰ τοίνυν Ⓦ βυθόν μὴ μακρὰς ἐκτείνειν
λόγους, ϗ συνεχῶς βοᾶσθαι" βοᾷ ὁ Χριστὸς διὰ Παύλου ἐκέλευσεν, ὀλίγων διὰ- 40 ἴσ. ἐν ὀλίγ
λειμμάτων. δυὸ γὰρ εἰς μῆκος ἐκτείνῃ Ⓦ λόγον, ὀλιγωρήσας πολλάκις, πολλὴν ἔδω-
κας τῷ διαβόλῳ τὴν ἀδειὰν προσελθεῖν ϗ ὑποσκελίσαι σε, ϗ τὴν διάνοιαν ἀπαγα-
γεῖν τῶν λεγομένων. διὸ ἢ συνεχῆς ϗ πυκνὰς πιῆς τὰς εὐχὰς, τόν τε καιρὸν ἅπαντα τῇ πυ-
κνότητι διαλαμβάνῃς, δυνήσῃ τὰς εὐχὰς μετὰ πολλῆς ποιεῖν τῆς νήψεως. βούλει μαθεῖν ἀ-

γρυπνίαν,

χρυσοῦ, πρασινίζω, ἢ νηφω, ἢ πρασσόρίαν; ἀπιθι πρὸς τὸν Ἄνομον· μάθε τί ἐποίησεν ἐκεῖνη. Ἀνέῳξαι, φησι, πρώτης ἀπὸ τῆς τραπέζης· ἢ εὐθέως ἐκείνη ὑ πρὸς ὕπνον ἐτρέπετο, ἢ πρὸς ἀνάπαυσιν. ὅθεν μοι δοκεῖ ἢ ὅτι τῆς τραπέζης καταθημῶν, κἀγὼ τις ὤσα, ἢ μὴ βαρεῖσθαι σιτίοις πίσι. ἢ γὰρ αὖ τοσαῦτα νηφίει δάκρυα. ἢ οὐκ ὅπῳ λαμπρῶς ἢ μεγάλῳ ἀφῆκε φωνῷ, ἀλλ' τοῦτο, "ἀλλ' ὅπῳ μεγάλα ἐνδοι κῷ τῷ καρδίαι ἐβόα. Ἡ φωνὴ γὰρ αὐτῆς οὐκ ἠκούετο, φησι, καὶ Εἰσήκουσεν αὐτῆς ὁ Θεός. οὐδὲ γὰρ ὅτω φωνῆς χρεία, ὡς Ἀμμωνίας, ὥσπερ οὐδὲ σκιάσεως χάριν, ὡς σεσωπαμένης ψυχῆς· οὐδὲ σήματος, ἀλλὰ φρονήματος. καὶ γὰρ ἔξω ἐκκλησίας ἦς, κράζε καὶ λέγε, Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ἐλέησόν με, εἰ καὶ μὴ κινῶν τὰ χείλη, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ βοῶν. ἢ σιωπῶντων γὰρ ἀκούει ὁ Θεός. ἢ ζητεῖται τόπος, ἀγαθὸς ἔρημος. καὶ γὰρ ὥσπερ ἀγορᾶς, οὕτω. ναὸς εἶ, μὴ ζήτει τόπον. θαλασσα ἐμπορεύεσθαι, ὅπου θέλει Αἰγύπτιοι, καὶ μέσον ὁ Μωϋσῆς μηδὲν λαλῶν· καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, Τί βοᾷς πρὸς μέ; καὶ σὺ τοίνυν ὅταν πειρασμὸς ἐπιτιθῇ σοι, ὅτι Ⓦ Θεὸν καταφυγε, Ⓦ διασῶσαι Ἰησοῦν κέλευσον. μὴ γὰρ ἀνθρωπός ἐστιν, ἵνα ἀπέλθῃς εἰς τόπον; ὁ Θεὸς ἀεὶ ἐγγύς ἐστιν. ἔτι σου λαλοῦντος ἐρεῖ, ἰδοὺ πάρειμι. οὐδέπω τελεῖς τὴν εὐχὴν, καὶ λῶς τὴν αἴτησιν δίδωσιν. ἐὰν γὰρ τὴν ἀγνοίαν ἔχῃς καθαρεύουσαν τῶν ἀτόπων παθῶν, κἂν ἐν ἀγορᾷ ἦς, κἂν ἐν ὁδῷ, κἂν ἐν θαλάσσῃ, κἂν ἐν πανδοχείῳ, κἂν ὥσπερ ἀνθρ ἦς, δυνήσῃ Ⓦ Θεὸν καλέσας ἐπιτυχεῖν τῆς αἰτήσεως. πολλάκις, φησὶν, ἠτησα, καὶ οὐκ ἔλαβον. πάντως ὅτι κακῶς ἠτησας, ἢ ἀπίστως, ἢ μετεώρως, ἢ τὰ μὴ συμφέροντά σοι. Εἰ δὲ καὶ συμφέροντα πολλάκις ἠτησας, ἀλλ' ὑ πρέμενας. γέγραπται γὰρ· Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν· καὶ, Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. ἐὰν γὰρ οὐκ αἰτήσῃς μὴ καιρίτερ καὶ πρόσφορος πολλῆς, οὐ λαμβάνεις. δεῖ γὰρ πρότερον παθῆσαι, παθήσαντα δὲ ζητῆσαι δεξ ἀληθείας ἐν πίστει καὶ ὑπομονῇ τὰ ἑκάστῳ συμφέροντα, ἐν μηδενὶ κρινόμενος ὑπὸ τῶν ζωνιδόδων, ὡς ἀμελῶς ἢ ῥαθύμως αὐτῶν· καὶ τότε λαμβάνεις, ὅτε θέλει ὁ Θεός. χρεῖττον γάρ σε οἶδε τὰ συμφέροντά σε. καὶ ἴσως πρὸ τοῦτο ἀναβάλλεται, τὸν πρὸς αὐτὸν προσδρίαν σε σοφιζόμενος, ἵνα γνῷς τί ἐστι δῶρον Θεοῦ, ἢ φυλάξῃς ὃ δοθὲν μὴ φθάσῃ. πρὸ γὰρ ὁ μὴ καιρίτερ πολλοῦ κτᾶταί τις, ταχὺ δὲ τοῦτο φυλάσσει, ἵνα μὴ ἀπολέσας αὖθ', ἀπολέσῃ καὶ Ⓦ πολιὸν αὖτε κάματον, καὶ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἀθετήσας δικαίως θλίβηται τῆς αἰωνίου ζωῆς. τί γὰρ ὠφέλησε Ⓦ Σολομῶντα ταχέως λαμβάνοντα τῆς σοφίας τὴν χάριν, ἢ ἀπολέσαντα αὐτὴν; μὴ οὖν ὀλιγώψυχε, ἐὰν μὴ ταχέως λάβῃς ὃ αἰτημά σε. Εἰ γὰρ ἤδει ὁ ἀγαθὸς δεσπότης, ὅτι ταχέως λαμβάνων τὴν χάριν οὐκ ἀπόλῃς αὐτὴν, ἕτοιμος ἦν πρὸ τῆς αἰτήσεως δοῦναί σοι. νῦν δὲ κηδόμενός σε, τοῦτο ποιεῖ. Εἰ γὰρ ὁ λαῶν δοῦλος ὃ ταλαντον, ἐσῶσεν αὐτὸ φυλάξας, διότι μὴ προσφράσατο, κατεκρίθη· πολλῷ μᾶλλον ὁ ἀπολέσας αὐτὸ κατακριθήσεται. πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ πάντα ἀναβλέψει σεαυτὸν πρόσεχε τοῦ. ἀκοίμητον ἔχε πρὸς τὸν σεαυτοῦ φυλακὴν ἐν τοῦ νοὸς ὄμμα· ἐν μέσῳ παγίδων βαδίζεις· κεκρυμμένοι βόθροι παρὰ τὴν ἐξόδου πάντα χόθεν κατασκάπτουσι. πάντα οὖν προσκόπτει, ἵνα σώζῃ ὥσπερ δρυὰς ἐκ βρόχων. ἐκεῖνη γὰρ ἀνάλωτός ἐστι τοῖς βρόχοις, διὰ τὸν τῆς ὀρθότητος ὀξύτητα· ὅθεν καὶ ἐπώνυμός ἐστι τῆς ὀξυδορκίας. ἐκεῖνο μόνον γε γινώσκειν χρή, ὅτι ὅτε ἄλλης τινὸς ἐντολῆς τήρησιν, ὅτε αὖτε τὸν πρὸς Ⓦ Θεὸν ἀγάπην, ὅτε τὸν πρὸς Ⓦ πλησίον δυνάμθα κατορθῶσαι, ἄλλοτε πρὸ ἄλλα "τῆς διανοίας ἀποπλανώμενοι· ἀλλὰ καὶ ἡ ἄσκησις τῆς ψυχῆς ὃ διαφέλειον τοῦ Χριστοῦ πρὸς Θεὸν διαρεσήσεως ἐν τῇ ἀναχωρήσει τῶν μεριμνῶν τοῦ κόσμου, καὶ τῇ πρωτοτύπῳ ἀλλοτριώσει τῶν "νοητῶν πρεσβασμῶν κατορθοῦται. οὕτω καὶ τοῖς μαθηταῖς ὁ Κύριος, μὴ τὸν ἐλπιρινὴν καὶ ἀμετεώρισον ἀφέσιν, ἐμβρύτυρά λέγων· Ὑμεῖς οὐκ ἐστὲ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. καὶ ἀπὸ τοῦ σεαυτοῦ τὸν τοῦ Θεοῦ ὑπόγνωσιν Ⓦ κόσμον ἀδιώατον

a. Bas. a θ.

Ἐξοδ. ιδ. ιε.

Λυκ. κα. ιθ. Ματθ. ι. κδ.

Ἰωσ. ιε ιθ.

Ιωαν. ιζ. κθ. δυώμεθα εἰς) δέξασθαι, μηδὲ ὃ ἅγιοι χωρῆσαι πνεῦμα διεμβρύεσθε. Πάτερ γάρ, φησι,
Ιωαν. ιδ. ιζ. δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, καί, Τὸ πνεῦμα ὃ τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν. λυθῶμεν οὖν ἀφ' ὧν δι' ἡμᾶς τὴν προσταθείαν τοῦ βίου τὸν γε ἀληθινὸν ᾧ Θεῷ ἀκολουθῆσαι μέλλοντα. τοῦτο ὃ ἀφὶ πάντων εἰς ἀναχώρησιν καὶ λύσιν τῶν παλαιῶν ἐθῶν καταρτοῦται. τοῦτο ὃ ποιήσαντας πάσῃ φυλακῇ τηρεῖν προσήκει τὴν ἑαυτῶν καρδίαν, μήποτε τὴν πρὸς Θεοῦ ἔννοιαν σκοδεῖν, ἢ τὴν μνήμην τῶν θαυμασίων αὐτοῦ φαντασίαις τῶν ματαίων καταῤῥυπαίνειν· ἀλλὰ δεῖ τῆς διηνεκοῦς καθαρᾶς μνήμης ἐστερυπωμένην ἔχειν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, ὥσπερ σφραγῖδα ἀνεξάλειπτον, τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ ἔννοιαν. οὕτω γὰρ ἐδείχθησαν ἡμῖν ἡ πρὸς Θεὸν ἀγάπη, ἅμα τε διεγείρουσα πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, καὶ ἐν αὐτῶν πάλιν αὖθις ζωοτερουμένη, πρὸς ὃ δέχεται ἀδιάπτωτον. Ιωαν. ιδ. ιε. Ιωαν. ιε. ι. Τοῦτο δείκνυσι ὁ Κύριος, ποτὲ μὲν λέγων, Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσατε· ποτὲ δέ, Ἐὰν τὰς ἐντολάς τὰς ἐμὰς τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου. καὶ ἔτι δυσωπητικώτερον· Καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρός μου τετήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. ὁ δὲ παραφθείρων ἐν τῇ ἐργασίᾳ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐντολῆς, δῆλός ἐστι πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ ἀδιάφορος. Σωτηρία δὲ καὶ διαζεύγνυται τὴν οἴκησιν. ὃ γὰρ ἀναμεμιγμένον ἔχει τὸν ζωὸν, βλαβερόν. Διὸ καὶ ἵνα μὴ δι' ὤτων, ἢ δι' ὀφθαλμῶν ἐρεθισμοὺς δεχώμεθα, καὶ ἵνα δυνηθῶμεν ὑπομένειν τῇ προσευχῇ, ἀπολάσωμεν πρῶτον τὴν οἴκησιν. Οὕτω γὰρ καὶ τῶν παραλογόντος ἔθους πρεσβυώμεθα, ἐν ᾧ ἀλλοτρίως ἐζόσαμεν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. καὶ Ματθ. ιε. κδ. Εἴ τις ἔρχεται πρὸς μὲ, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, ποτὲ αὖ τις ἐν τούτων πληρώσας δυνηθείη; χρὴ γὰρ ἡμᾶς ἀπαρνησαμένους ἑαυτοὺς, καὶ ἀκολουθεῖν Ⓜ σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἀκολουθῆσαι αὐτῷ. αἴρησις δέ ἐστιν ἑαυτοῦ, ἡ πάντελὴς τῶν προσηκόντων λήθη, καὶ ἡ τῶν θελημάτων αὐτοῦ διαχώρησις. ἐὰν δὲ τι ἐντολὴ παραλιπώμεθα ἑαυτοῖς μνήμης γήινον ἢ ὑσίας τινὶ φθαρτῇ, ἐστιγμένα τοῦ νοὸς οἷς ἐν ἕνι βορβόρῳ κατορυγμένος, ἀναγκαίως τὸν ψυχικὸν ἀθάνατον εἶναι Θεῷ, καὶ πρὸς ὀπτηθυμίαν τῶν ὑρανίων καλῶν, καὶ τῶν ἀπεκειμένων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐν ἐπαγγελίαις, ἀκίνητον. ὅλως ὃ, μηδὲ πρὸς τῶν διαγκαίων αὐτοῦ μεριμνᾷν συγκεχώρηται, οἷς, ἔφης καὶ σὺ δύματος, "ὥστε, οἷς ἀκθόμεθα, στενάζομεν πονηρᾶς τὰς ἐννοίας τοῦ κόσμου, τῆς πρὸς τὸ γεωργεῖν τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἐγκαταβαλλομένης ἀπορίας τὸν καρποφορεῖν ἐμποδιζούσης; τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Ματθ. ιγ. κε. Χριστοῦ εἰπόντος· Οὗτοί δέ εἰσιν Ⓖ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόντες, οἱ ἀκούσαντες μεριμνῶν, καὶ πλούτου, καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου συμπνιγόμενοι, καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. ὅτε γὰρ ἀμπάτης καιρὸν ἵνα δώσωμεν, ὅτε τῷ ἐμῷ τόπῳ τὰς καρδίας ἡμῶν καταλείφομεν, ἀλλὰ τῆς συνεχοῦς μνήμης ἐποίκιον ἔχοντες Ⓜ Θεόν. καὶ ἡ προσοχὴ ὃ τῆς διανοίας, καὶ ὁ" τοῦ μετεωρίζεσθαι ἐθισμός, ῥᾳδίως ἂν διὰ τῆς ὀρθῆς ἀγωγῆς τοῖς τοιούτοις παιδίοις ἐγίγνοιτο, εἰ πρῶτα τῶν ὀπτικωτάτων ζωηχοῦς ἀπαιτοῦντο, παρ' ἑαυτοῖς τὴν ἔννοιαν, καὶ τί τρέφουσιν ἐν τοῖς λογισμοῖς. ὃ γὰρ ἀπλοῦν τῆς ἡλικίας καὶ ἄδολον, καὶ πρὸς ὃ ψεῦδος ἀνεπιτήδειον, ἐξαπορεῖν μὴ ῥᾳδίως ἐκ ἀπόῤῥητα τῆς ψυχῆς· ἐπεὶ ὃ τοῦ μὴ συνεχῶς ἐγκαταλαμβάνεσθαι τοῖς ἀπηγορευμένοις, ὁ τοιοῦτος φεύγει αὐτὰς τῶν ἀτόπων ἐννοίας, τὴν ἐκ τῶν ἐλέγχων αἰσχύνην φοβούμενος.

* * * * *

Γεν. α. κς. καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, Ⓜ ἐγὼ ἄνθρωπον λέγων. ἀλλ' ἐρεῖς σύ, ἃ λέγεις ἡμῖν πρὸς λογισμόν· Ⓜ ἄνθρωπον εἶπε κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ὁ ὃ λογισμὸς πῶς ἄνθρωπος; ἄκουε ἃ ἀποστόλου λέγοντος· Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ. δύο λοιπὸν γινώσκω δι' ἄνθρωπος, ἵνα τὸν φαινόμενον, καὶ ἕνα τὸν κεκρυμμένον ἐν τοῖς φαινομένοις. ἔσω τοίνυν ἔχομεν ἄνθρωπον καὶ διπλοῖ τινές ἐσμεν· καὶ τότε ἀληθῶς λέγομεν, ὅτι ἔνδον ἐσμὲν ἄνθρωποι, ὃ ὃ ἔξω οὐ,

ὃ

ὃ πλεῖον ἐν τῷ λογιστικῷ τῆς ψυχῆς ἔχοντες. ὥστε ὃ μὲν σῶμα ὄργανόν ἐστι τῆς τοῦ ἀνθρώπου ψυχῆς· ἄνθρωπος δὲ ἡ κυρίως, ὃ κατ' αὐτὸν τὸν ψυχόν. ἐν ὃ, ἀρχέτωσαν, ποιεῖν ἀρχὴ σώματι, ἢ λογισμῷ; ἐν ψυχῇ ὃ ἀρχικόν, ἢ ἐν σαρκί; ἀλλ' ἐν τίνι ὃ ἀρχικόν, ἢ ἐν τῇ τοῦ λογισμοῦ προαιρετικῇ; ὅσῳ γὰρ λείπεται τῇ δυνάμει τοῦ σώματος ὁ ἄνθρωπος, τοσούτῳ προέστι τῇ τοῦ λογισμοῦ κατασκευῇ. ὀλίγα πτίσσωμεν κατ' εἰκόνα ἡμετέραν εἶπε, ἐν ᾗ ἐμυήθησαν. οὐ γὰρ ἐν τῷ πάθει πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ εἰκόνα προσῆλθεν, ἀλλ' ὁ λογισμός, τῶν παθῶν δεσπότης. ἐδόθη σοι ἀρχὴν τῶν ἀλόγων, ὥστε τοῦ ἀλόγου πάθους κρατεῖν. εἰ οὖν τῶν θηρίων ἀρχῆς, πῶς οὐ τῶν ἔνδον θηρίων οὐκ ἀρχῆς; εἰ τῶν ἔξω ἀρχῆς, πῶς οὐ τῶν ἔνδον ἀνδρίαντα καταλιμπάνεις; ἄρχων τοίνυν σκέπασης· μὴ μόνον λογισμοὺς ἔχε μεστούς, μηδὲ κοῦφος ἔσο καὶ ἄσαρκος τῇ διανοίᾳ. ἄπτερον γάρ, εἰ τὸ πτῶμα μὴ ἔξω καταβάλλεις, σεαυτὸν ἧττον κοῦφος ὕστερον καὶ μετέωρος ἀναφαρόμενον καταβάλλεσθαι. μὴ οὖν τυφωθῇς ἀναφανθεὶς ὑπὲρ ὃ εἶ, καὶ μείζω φρονήσῃς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· μηδὲ ἐπαινούμενος φεισωθῇς, μηδὲ δόξαι ὅτι τι καὶ μέγα ἢ σταθῇ εἶναι νομίσῃς· ἐπεὶ ἔσῃ ὡς πολλῶν ἀσηέστερον, ὧν δὲ κἀκεῖσε προφερόμενον. ἀρχὲ τῶν ἐν σοὶ λογισμῶν, ἵνα γένῃ πάντων κύριος. ἡ γὰρ δεδομένη ἡμῖν ἀρχὴ τῶν ζώων ῥυθμίζειν ἡμᾶς ὀφείλει πρὸς τὸ ἑαυτοὺς ἡμᾶς ἄρχειν. ὥσπερ οὖν ἔστιν ὄφελος οἰκίας, οὐ πόλεως, οὐ θυρῶν, ἐὰν μὴ ὦσιν ⓐ φυλάττουσιν, ἐν εἰδότες ποτὲ μὲν κλεῖσαι, ποτὲ δ' ἀνοῖξαι· οὕτως οὐδὲ μοναχῷ τῶν ἄλλων κατορθωμάτων ὄφελος, ἂν μὴ λογισμὸς ἢ θυρωρὸς τῶν αὐτοῦ βουλευμάτων, τὸ κλεῖσαι καὶ τὸ ἀνοῖξαι τῆς καρδίας μετ' ἀκριβείας καὶ πολλῆς ὑπερβολῆς ὅπου πεφιλημένος, καὶ εἰδὼς τίνα μὲν ὠφέρειν δεῖ, τίνα δ' εἰσάγειν. καὶ τίς λογισμὸς σκιδνᾶται, ἀποπέμπειν αὖθις ἔνδον χρή, καὶ μὴ ἐᾶν εἰς λόγους σκιφέρεσθαι, ἀλλὰ ταύτῃ ἀναξηραίνειν τὸ ῥίζωμα, καὶ ἀσφαλῆ τὸ θύραν ἔχειν καὶ ἀκριβῶς τὸ φυλακικόν, καὶ τὰ ποιητὰ βουλεύματα μὴ ἐᾶν πίπτεσθαι, καὶ πιπτόμενα ἀποπέμπειν. διὸ καὶ ὁ Θεὸς ἔνδον αὐτοῦ τοὺς ποιητοὺς λογισμοὺς διαιρεῖ λέγων· Ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, καὶ τὰ ἑξῆς. ὁρᾷς πῶς οὐκ ἀφίησιν αὐτοὺς βλαστῆσαι, οὐδὲ λαβεῖν ἀρχήν; οὐκ ἐπιθυμῶ, οὐκ ὀργίζω; λέγει γάρ· Ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὸ γέενναν τοῦ πυρός. ἔστωσαν αἱ θύραι κεκλεισμέναι, φησί, καὶ ⓐ πονηροὶ λογισμοὶ ταχέως χλωρανθήσονται). οὐκ ὀργὴ γάρ καὶ ἐπιθυμίας πρῶτα ἀμύητα γίνεται τῇ ψυχῇ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ εὔχεται πρὸς Ⓦ Θεὸν λέγων, Μὴ ἐκκλίνῃς τὸν καρδίαν μου. ὁρᾷς ὅπου ὁ Θεὸς ἐκκλίνει αὐτὸν (μὴ γένοιτο) ἀλλ' ὃ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· μὴ ἀφῇς ἐκκλιθῆναι, μὴ ἐπιτρέψῃς εἰς πονηρὰς ἐννοίας. ἐκεῖθεν γὰρ ἡ πηγὴ τῆς κακίας καὶ τῆς πονηρίας. ὥσπερ γὰρ ὀφθαλμῷ προσαγομένῳ σπουδῇ, καὶ πρὸς μὲν τὰ πλάγια προφερομένῳ, νεῦσαι πρὸς τὰ ἄνω ἢ κάτω πυκνὰ στρεφομένῳ, ἰδεῖν ἀκριβῶς τὸ προκείμενον ὁρᾷ οἷόντε, ἀλλὰ χρὴ πρόσωπα τοῦ ὁρατοῦ ἀμέλει ἀληθῆ ποιεῖσθαι τὴν θέαν· οὕτω καὶ νοῦν ἀνθρώπου προσεῖναι φρονήσεως προηγμένον, ἀμήχανον ἀκριβῶς ἀκατανύστως τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἕτοιμον εἶναι προσδέχεσθαι τὴν καρδίαν ταῖς ἐκ τῆς θείας διδασκαλίας ἐπιγινομέναις δόξαις τυπώσεις, ἐκ ποιητῆς ζωηθείας πρόχειρον αὐτὴν διδαγμῷ. ἄλλως γὰρ ἐπεισφρῆσαι τῇ ψυχῇ ταῖς θείαις οὐκ ἔστι, μὴ ταῖς ὁδοῖς ἔθους προλήψεως αὐτῆς ἐξελθόντα. νοῦς γὰρ μὴ σκεδαννύμενος ὅπου τὰ ἔξω, μηδὲ ἀπὸ τῶν αἰσθητηρίων ὅπου Ⓦ κόσμον δέχεσθαι, ἐπιστρέψει μὲν πρὸς ἑαυτὸν, διὰ ἑαυτοῦ δὲ πρὸς τὸν προσεῖναι Θεοῦ ἔννοιαν ἀναβαίνει· καὶ κεῖνο ὃ κάλλει προσαμπεχόμενός τι ἐλλαμπόμενος, καὶ αὐτῆς τῆς φύσεως λήθην λαμβάνει, μήτε πρὸς ἄφης φρονήσεις, μήτε προσολαίων μέσμναν τοῦ ψυχοῦ καθελκόμενος· ἀλλὰ χολὴν ἀπὸ τῶν γηΐνων φρονήσεων ἄγων, τοῦ πᾶσαν ἑαυτοῦ προσδέσθαι τοῦ κτήσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ὀπτοῦ ἔσεσθαι· ὧν γένοιτο ἡμᾶς τυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ.

Μαθ. ε κη. καὶ κθ.

Ψαλμ. ρμα. κβ.

Λογ. γ. ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥτου καὶ ὑποχῆς, πρὸς μοναχὸν συζῶντα τῇ ἀληθεστάτῃ καὶ κατ᾽ Χριστὸν φιλοσοφίᾳ.

Ex ed.t. Basil. 1527. emend. ex Ms. Palatino.

ΟΡῶν ἐγὼ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων τὰ δοκοῦντα εἶναι καλὰ μᾶλλον ἀγαπῶντάς τε καὶ θαυμάζοντας, ἢ τὰ φύσει χρήσιμα καὶ ὡς ἀληθῶς ἀγαθά· ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω πρὸς ἑκατέρων βραχέα ποιήσασθαι λόγους, καὶ πρῶτα μὲν ἀλλήλοις τὰ τε κατορρᾳθυμηθέντα πρὸς πολλοῦ, τά τε πολλῆς τυγχάνοντα σπουδῆς, ἵνα μαθόντες ὃ διαφέρουσιν ἑκάτερον, τὰ μὲν ὡς ἀξία σπουδῆς καὶ σωτηρίας πρὸς πολλῆ ποιησώμεθα, τῶν δὲ καταφρονῆσαι παραθαρρύναντες ὡς οὐδενὸς ἀξίων. ἔκειτο πρὸς πολλοῖς ἀγαπητὰ μὲν πλοῦτος, καὶ δυναστεία, καὶ ἀρχή, καὶ δόξα, καὶ μακαρίζονται οἱ πολλοὶ τοὺς ἐν τούτοις ἄρχοντας, καὶ φερομένους ὅτι λαμπρῶς ὀχοῦνται, καὶ κηρύκων βοῆς ἀπολαύουσι καὶ δορυφορίας πολλῆς· καταφρονεῖται δὲ τοῦ φιλοσοφούντων ὁ βίος, καὶ τὴν μονήρη διαγωγὴν ἠρημωμένων. κἀκεῖνοι μὲν φαινόμενοι, πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιστρέφουσι τὸν νοῦν· ὅταν δὲ φαινόμενοι, οὐδενὸς ὀφθαλμοῖς ἢ κωμῳδήματος ὀλίγων πρὸς ἑαυτοὺς ἕλκουσι. καὶ τούτων μὲν οὐδεὶς ἂν ὑπομείνειε ζηλοῦσθαι ὁμοίως, ἐκείνων δὲ ἅπαντες· καίτοι δυναστείαν μὲν κτήσασθαι, καὶ ἀρχὴν ἔνιοι λαβόντες, χαλεπόν τε καὶ τοῖς πολλοῖς ἀδύνατον, καὶ πολλῶν ἂν δεηθείη χρημάτων τῆς ἀρχῆς ἕνεκα· ὁ δὲ μονήρης βίον ἑλέσθαι, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ συζῆν, πᾶσιν ὁμοίως εὔπορόν τε καὶ ῥᾴδιον. καὶ τῆς μὲν ἀρχῆς ἡ κτῆσις τῷ βίῳ τούτῳ συνδιαφθείρεται, μᾶλλον δὲ καὶ ζώντας ἀπολυμαίνει τοὺς ἑαυτῆς ἐραστάς· ἤδη δέ τινας καὶ εἰς κίνδυνον μέγαν ἢ ἀδοξίαν κατέστησε. ὁ δὲ μονήρης βίος νεκρῶν τε πολλῶν ἀγαθῶν ἀναπίμπλησι τοὺς δικαίους, καὶ μετὰ τὸν τοῦ βίου τελευτὸν λαμπροὺς καὶ χαίροντας ὅτι ὁ δικαστήριον ἀγαθὸν τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος, ὅπερ τῶν ἀρχαίτων πλείους μεγάλῳ ὀφθήσονται διδόντες τῶν βεβιωμένων τὸν δίκην. φέρε δὴ πρῶτα ἀλλήλοις τά τε τῆς φιλοσοφίας ἀγαθά, τά τε δοκοῦντα εἶναι χρήσιμα τῆς τοῦ πρόσκαιρου βίου δυναστείας καὶ δόξης, καταμάθωμεν ὃ διαφέρουσιν ἑκάτερα τῶν ἀγαθῶν. πρᾶγμα γὰρ *ἐς αἰ φανερώτερον. μᾶλλον δ᾽, εἰ δοκεῖ, τὸν κορυφαῖον τῶν ἀγαθῶν, τὸν βασιλείαν λέγω, τὴν φιλοσοφίαν πρῶτα θέντες, θεωρήσωμεν ἑκατέρας κτήσεως τοὺς καρποὺς, καταμαθόντες ἀκριβῶς, τίνων μὲν ὁ βασιλὰς, τίνων δὲ ὁ φιλόσοφος ἄρχει. οἰκουμένου μὲν βασιλὰς πόλεσι καὶ χώραις καὶ πολλοῖς ἐφέστηκεν ἔθνεσι, καὶ στρατηγοῖς, καὶ ναυάρχοις, καὶ στρατοπέδοις, καὶ δήμοις, καὶ βουλαῖς, τοῖς ἑαυτῶν νόμοις ἀγομένοις· ὁ δὲ Θεῷ δεδωκὼς ἑαυτὸν, καὶ μονήρη βίον ἠρημωμένος, θυμοῦ, καὶ φθόνου, καὶ φιλαργυρίας, καὶ ἡδονῆς, καὶ τῶν ἄλλων ἀρχὴ κακῶν, σκοπῶν ἀεὶ καὶ φερντίζων, ὅπως ἂν μὴ συγχωρήσειε τῇ ψυχῇ ποτὲ τοῖς αἰσχροῖς ἡδέσθαι παθεσι, μηδὲ δουλωθείη ἀνθρωπίνοις πάθεσι· ἀλλ᾽ αἰωτέρω πάντων ἀεὶ τοῦ ὄχλου ἔχει, καὶ τοῦ Θεοῦ φόβον ἐνθέμενος τοῖς πάθεσι. τοιοῦτος μὲν οὖν ὁ βασιλὰς, τοιοῦτος δὲ ὁ μοναχὸς ἄρχων καὶ δυναστείαν κέκτηται· ὥστε δικαιότερον δ᾽ τις τοῦτον βασιλέα καλέσειεν, ἢ τὸν ἀλουργίδι καὶ στεφάνῳ λαμπόμενον καὶ καθήμενον ὅτι ἔνδον χρυσοῦ. βασιλὰς γὰρ ὡς ἀληθῶς, ὁ θυμοῦ καὶ φθόνου καὶ ἡδονῆς κρατῶν, καὶ πάντα τὸν τοῦ νόμους ἄγων τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν νοῦν ἐλεύθερον τηρῶν, καὶ οὐκ ἐῶν δουλωσευσαν τῇ ψυχῇ τὸν δεσποτείαν τῶν ἡδονῶν. τὸν τοιοῦτον ἡδέως δ᾽ εἶδον καὶ δήμων καὶ γῆς καὶ θαλάσσης ἀρχόντα καὶ πόλεων καὶ δήμων καὶ στρατοπέδων. ὁ γὰρ τοῖς πάθεσι τῆς ψυχῆς τὸν λογισμὸν δουλώσας, ῥᾳδίως δ᾽ ἂν καὶ αὐθένταις μετὰ τῶν θείων νόμων, ὥστε αὐτὸν τὸ παρὸν τάξει τοῖς ἀρχομένοις εἶναι, μετὰ πάσης ἡμερότητος ὁμιλοῦντα ταῖς πόλεσι· ὁ δὲ αὐθένταις μὲν ἀρχὴν δοκῶν, θυμῷ δὲ καὶ φιλαρχίᾳ καὶ ἡδοναῖς δουλεύων,

λύων, πρῶτον μὲν καταγέλαστος εἶναι δόξειεν ἂν τοῖς ἀγχινόοις, ὅτι στέφανον μὲν φορᾷ λιθοκόλλητον, καὶ χρυσοῦν, σωφροσύνῃ δὲ οὐκ ἐστεφάνωται, καὶ ἀλευρίδι μὲν ὅλον τὸ σῶμα καταλάμπεται, τὴν δὲ ψυχὴν ἀκόσμητον ἔχει. ἔπειτα δὲ οὐδὲ ὅπως μεταχειρίσαιτο τὸν ἀρχιερέα ἐπίσταται. ὁ γὰρ ἑαυτῷ μὴ δυνηθεὶς ἄρχειν, πῶς ἂν ἑτέρῳ δυνηθείη κατορθοῦν τοὺς νόμους. Εἰ δὲ βούλει καὶ πόλεμον ἑκατέρων ἰδεῖν, ἀκούσεις μὲν δαίμοσι μαχομένων, καὶ κρατοῦντα μὲν νικῆσαι, καὶ νικηθὲν τὸ Χριστοῦ στεφανοῦσθαι (αὐτὴ γὰρ τῆς θείας ῥοπῆς ὅτι τὸν πόλεμον ἤρκεσε). ὁπλοις πεφραγμένος ὅπλοις, ὥστε δυσάγκητον τοῦτον γενέσθαι τὸν κρατοῦντα) τὸν δὲ βασιλέα βαρβάροις μαχόμενον. ὅσῳ δὲ τῶν δυσσεβούντων οἱ δαίμονες φοβερώτεροι, τοσούτῳ λαμπρὸς ὁ τῶν κρατούντων τὸν νικῶντος ἐκείνης. Εἰ δὲ καὶ τὴν αἰτίαν ἑκατέρου πολέμου καταμαθεῖν βουληθείης, πολὺ ὀψὲ εὑρήσεις τὸ ἴσον. ὁ μὲν γὰρ ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ λατρείας πολεμεῖ τοῖς δαίμοσιν, ἢ πόλεις, ἢ κώμας ἐκ τῆς πλάνης ἁρπάσας ποδῶν· ὁ δὲ μάχεται βαρβάροις ὑπὲρ τόπων, ἢ ὅρων, ἢ χρημάτων ἁρπαθέντων, ἢ πλεονεξίας δὲ ἔρωτος, ἀρχῆς ἀδίκου πρόκλησιν ἐπὶ τὸν μαχόμενον· ἔνθα δὴ πολλοὶ πολλάκις βασιλεῖς τῶν μειζόνων ἐπιθυμήσαντες, καὶ ἃ μὴ προσῆκεν ἁπώλεσαν. ἐπὶ μὲν οὖν ἀρχῆς καὶ πόλεμοι τοσοῦτον ἀλλήλων διαφέρουσι, ἐνταῦθα δὲ ἐστασιασμένα κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν συζῆν· γνοίη δὲ τις ἂν ταῦτα ἀκριβῶς, τὸν βίον ἑκατέρου καὶ πράξεις καὶ πρὸ ἡμέρας σκοπῶν. βούλει γὰρ ἂν ὡς ἀληθῶς τὸν μὲν ὁμιλοῦντα τοῖς Ψαλμοῖς, καὶ τὴν Παύλου σοφίαν τὴν ψυχὴν κοσμοῦντα, μεταπηδῶντα ἐνίοτε μὲν Μωϋσέως πρὸς Ἡσαΐαν, ἀπὸ δὲ τούτου πρὸς Ἰωάννην, ἀπὸ δὲ τούτου πρὸς ἕτερον τὸν βασιλέα δὲ ἐνίοτε ὁμιλοῦντα ταῖς ἀρχαῖς καὶ δορυφορεῖσθαι. οἷς δὲ τις ὁμιλεῖ ἐνίοτε, τούτοις ἀφομοιοῦται τὸ ἦθος. σκόπει οὖν ὁ μὲν μοναχὸς πρὸς τὰ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἤδη σκηνοῦντα τὸν βίον· ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς τοὺς στρατηγοὺς καὶ δορυφόρους καὶ ὑπασπιστάς, διαθέσεων οἴνῳ διαλυόντων, καὶ ἡδονῆς ἀφειδομένων, καὶ τὸ πλέον τῆς ἡμέρας διατελούντων ἐν πότῳ, οὐδὲν χαίριον, ἢ καλὸν ἐκ τοῦ οἴνου ὀπτώμενον. οὕτως ἄρα καὶ ἐκ τούτου τοῦ μοναρχικοῦ βίου πρόσεστι μακαρίζειν μᾶλλον, ἢ τὸν ἐν διαιτησίᾳ καὶ βασιλείᾳ καὶ σκηνώσεσι. εἰ δὲ καὶ τὸ νυκτὸς τὸν χρόνον ἐξετάζειν βουληθείημεν, τὸν μοναχὸν μὲν ὑφόμενα τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ καὶ ταῖς εὐχαῖς κοσμούμενον, πολὺ πρόπεσον ἀδόντα τῶν ὀρνίθων, ἀγγέλοις συμβιοτεύοντα, Θεῷ λαλοῦντα, τῶν ἐγκοίμων ἀγαθῶν ἀπολαύοντα· τὸν δὲ πολλοῖς ἔνεσιν ἐφεστηκότα καὶ δήμοις καὶ στρατοπέδοις, καὶ πολλῆς μὲν γῆς, πολλῆς δὲ ἀρχόντα θαλάττης, ὅτι τῆς κλίνης διατεταμένον καὶ ῥέγχοντα. καὶ σκεῦος μὲν γὰρ τοσούτοις πέφευγε σιτίοις, ὅσα οὐκ ἂν ἀπατήσειε τὸν μοναχὸν ὕπνον βαθύν· τὸν δὲ πυρὴ καταχοιμίζει, καὶ ὁ πότος μέχρις ἡμέρας αὐτῆς ἐν τῇ κλίνῃ κατέχων. ἐπὶ τοίνυν τῷ μὲν μοναχῷ καὶ ἀμπεχόνη καὶ τράπεζα μετρία, καὶ σύσσιτοι τῆς αὐτῆς ἀρετῆς ἀθληταί· τὸν βασιλέα δὲ, λίθοις τε ἀνάγκη καὶ χρυσῷ κοσμοπλοκεῖσθαι, τράπεζάν τε πολυτελῆ παρατίθεσθαι λαμπρὰν, καὶ χρῆσθαι συσσίτοις, εἰ μὴ ἄφρων εἴη, τῆς ἑαυτοῦ κακίας ἀξίοις· εἰ δὲ νοῦν ἔχει καὶ σωφρονοίη, χρηστοῖς ἴσως καὶ δικαίοις, πολὺ δὲ λειπομένοις τῆς ἐκείνων ἀρετῆς. οὕτω καὶν φιλόσοφος βασιλεὺς, σπάνιόν τι μικρὸν ἐκλείς ἐλθεῖν τῆς τοῦ μοναζόντος καλοκαγαθίας δυνήσεται. καὶ γὰρ ἐν οἰκονομείαις βαρὺς ὅστις τοῖς ἐπηκόοις, καὶ πόλιν οἰκῶν, καὶ εἰρήνης ἀπολαύων, καὶ πολέμων ἀπόλεμος, φόρους τε εἰσπραττόμενος, καὶ στρατεύματα συγκροτῶν, καὶ αἰχμαλώτους ἄγων, καὶ νικῶν, καὶ ἡττώμενος, τῶν οἰκείων κακῶν ἀναπίμπλησι τοὺς ἀρχομένους. καὶ νικῶν ἀφόρητος τοῖς κεκοσμοπλοκημένοις τε τοῖς ἐχθροῖς καὶ μέγα φρονῶν, καὶ τοῖς στρατιώταις πλέχων ἀδείαν ἁρπάζειν, συλᾶν, τοὺς οἰκείους ἀδικεῖν, καὶ πόλεις ἐν τῇ καθέδρᾳ πολιορκεῖν, καὶ τῶν πενήτων πορθεῖν οἰκίας, τοὺς ἐπηκόους εἰσπράττεσθαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἀμηδεὶς ὑπὲρ τοῦ νόμου, ὑπὲρ τοῦ φαύσει νικᾶν ἔθους ἀρχαίου, τοῦ νόμιμα καὶ ἀδίκου. καὶ

τὴν μὴ ἐλλαφὼν ὀδὲν ὁ βασιλὰς τοῖς τοιούτοις κακοῖς, τὼ πενίαν ὃ ἐκάκωσεν, ὥσπερ ὡς ἀληθῶς αἰχμαλώτους τοὺς δυστυχεῖς. οὐ μὼν ὅγε μοναχὸς οὕτως· ἀλλ' ἅμα τε ὠφθη, καὶ πλουσίων καὶ πενήτων χάριν ἦλθε καὶ κομίζων ἦλθε καὶ τύποις κἀκείνοις ὁμοίως, εἰδὼς μὴ ἐνὶ ζωΐτης χρώμενος, ὑδὼρ ὃ πίνων ἡδὺ ἢ γάλακτος οἶνον, ὑσφ' ἑαυτῷ μὼν ὀδεμίαν, οὔτε μικρὰν, οὔτε μείζω χάριν ὠδὲ τῶν πλουσίων αἰτῶν, ὑσφ' ὃ τῶν ἐν ἐνδεία πολλὰς τε καὶ συνεχεῖς ἀμφοτέρους λειτελύσας τοῖς τε πένησι καὶ τοῖς κομίζεσθαι μέλλουσιν. ὅτω κεινός ὅστις ἰδὼς καὶ πλουσίων καὶ πενήτων ὁμοίως, τοὺ μὼν ἀμύρτημάτων ἐλευθεροῖ δι' τῆς ἀγάπης νευθείας, τοῖς δ' λύων τὼ ἔνδειαν. βασιλὰς δ' ὃς τε εἰσφορεῖς κουφοτέρας ἢ κελεύων, τοὺ πλουσίους μᾶλλον, ἢ τὼ πενίαν ὠφέλησε, καὶ ἐνδυτία ποιῶν, τοὺ μικρὰ κεκτημένους ἐλάφυσε. ὃν μὴ γὰρ πλούσιον ὀλίγα αὖ βλάψειεν ἡ χαλεπότης τῶν εἰσφορῶν, ὃς δ' τῶν πενήτων οἰκίας ὥσπερ χειμάρρους ὠδάσυρεν, οἰμωγῆς πιμπλῶσα ὃς κώμας· καὶ ὅτι γήρως ἐλεεινοὺς τοὺς εἰσφοραπομένους τοὺ φόρους, ὅτι χηρεία γυναικῶν, οὐκ ὀρφανία παίδων, ἀλλὰ κωμάζουσι πόλεται ὃν γέροντες, κοινοὶ δίνες πολέμιοι τῆς χώρας, ἃ περ οὐκ ὀξιώσεγκεν ἡ γῆ, ταῦτα τοὺ γεωργοὺς εἰσφοραπόμενοι. φέρε δὴ κἀκεῖνο ἐξετάσωμεν, τί μὼν ὁ μοναχὸς, τί δ' ὁ βασιλὰς τοῖς δεομένοις ὠφελίζεται. οὐκοῦν ὁ μὼν χρυσόν, ὁ δ' πνεύματος χάριν· καὶ ὁ μὼν ἔλυσε πενίαν ὅταν ἡ χρησὸς, ὁ δ' ψυχὰς τυραννουμένας ὑπὼ δαιμόνων ἠλευθέρωσε πολεμούμενος. κἂν συμβῇ τινα τοιαύτας χαμάζεσθαι συμφορεῖς, ὃν βασιλέα μὼν ὥσπερ ὃς ἄφυκα πτέρυγα, ὅτι δ' τὼ τῶν μοναχῶν οἰκίαν καταφεύγει, ὥσπερ ὁ λύκον ὑποφεύγων, καταφεύγων δ' ἐπ' ἀνδρα θηρευτὼν ξίφος ἐπ' τῇ χειρὶ φέρονται. ὅπερ γὰρ ὃς θηρευτῆ ξίφος, τοῦτο πολεμοῦντι δὼ μοναχὸν πι. οὐ γὰρ οὕτω φοβεροὶ τοῖς λύκοις ὃ ξίφος, ὡς τοῖς δαίμοσιν αἱ προσευχαὶ τῶν δικαίων. οὐ τοίνυν μόνον ἡμᾶς πρὸς τοὺ ἁγίους μοναχοὺς ἐν ταῖς χρείαις καταφεύγειν, ἀλλὰ καὶ ὃν βασιλᾶς αὐτοὶ πρὸς τούτους καταφεύγουσιν ἐν καιροῖς φοβεροῖς, ὥσπερ ὃν πίονες ἐν λιμῷ πρὸς τὰς τῶν πλουσίων οἰκίας. εἰπέ γάρ μοι, οὐκ Αχαὰβ ὁ τῶν Ιουδαίων βασιλὰς, ἐν λιμῷ καὶ σιτοδείᾳ τὼ ἐλπίδα τῆς σωτηρείας εἶχεν ἐν ταῖς Ηλίου προσευχαῖς; οὐκ Οζίας τὼ αὐτὼ ἔχων δεσπόζω καὶ δυναστείαν, νοσῶν καὶ μέλλων τελευτᾶν, ἐφεστήκοτα τ' θάνατον ὁρᾶν, ὅτι ὃν αὐτὸν προφήτην κατέφυγε, ὡς θανάτου δυνατώτερον, καὶ ζωῆς χορηγόν; καὶ μὼν καὶ πολέμου καταβράγλυτος τοῖς Ιουδαίοις ποτὲ καὶ τῆς Παλαιστίνης οὐκ βάθεσιν αὐτῶν ἀναπαύλαις κινδυνευούσης, ὃν τῶν Ιουδαίων βασιλῆς ἀφέντες τὼ στρατιὼ, καὶ πεζοὺς, καὶ τοξότας, καὶ ἱππέας, καὶ στρατηγούς, καὶ ταξιάρχους, ὅτι τὰς Ελισαιοῦ προσευχὰς κατέφυγον. ἠξιοῦτο γὰρ αὐτοῖς αἴτι πολλῶν μυριάδων ἔσεσθαι τ' θεραπόντων τοῦ Θεοῦ. ὅσῃ ἀνὼ τοῦτο καὶ Εζεκίας ἐποίησε. τοῦ γὰρ Περσικοῦ πολέμου συσχάντος, καὶ τῆς πόλεως τοὺ τῶν ἐναφῶν αὐτῶν ἀγωνιώσης καὶ εἰς κίνδυνον μέγιστον προειλημμένης, καὶ τ' ὅτι τῷ τειχῶν πρεμώντων καὶ δεδοικότων, καὶ σιομυόντων, καθάπερ ὃν προσδοκίᾳ βροντῆς ἢ σεισμοῦ πάντα κινουμένου, τὰς Ησαΐου προσευχὰς ὁ βασιλὰς δυτέχησε ταῖς πολλαῖς τῶν Περσῶν μυριάσι, καὶ οὐκ ἐνεύθη τῆς ἐλπίδος. ἅμα τε γὰρ ὁ προφήτης τὰς χεῖρας ἦρεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τοῖς δὲ ὑρανοῦ βέλεσιν ὁ Θεὸς τ' Περσικὸν κατέλυσε πόλεμον, παιδεύων τοὺ βασιλῆς, κοινὰς τ' γῆς ἠνίᾳ σωτῆρας τοὺ ἑαυτῶ θεράποντας, ὅπως δὺ παιδευθείεν καὶ σωφρονίσωσι τοὺ ἀκολάστους τῶν δικαίων ὅτι πᾶσαν προξεν ἀγαθὼ καὶ φιλάνθρωπον αἰδεῖσθαι τὰς συμβουλίας καὶ πείθεσθαι ταῖς ἀγαθαῖς νουθεσίαις. οὐ πίπω ὃν τούτων μόνον ὅστι ὃ διάφορον ἰδεῖν ἀμφοτέρων, ἀλλὰ καὶ ὃν ἐκπεσεῖν συμβῇ καὶ τὸν κἀκεῖνον, καὶ τὸν μὴ τῆς ἀρετῆς, τ' δ' τῆς βασιλείας τερπνότητος, ὁ μὴ ῥᾳδίως δὺ ἑαυτῷ ἥμοιτο, καὶ ταχέως δι' προσευχῆς καὶ δακρύων καὶ πένθους καὶ θεραπείας πλωτῶν τὰς ἀμύρτίας ἀποτειφάλμενος, πάλιν ῥᾳδίως ὅτι τὼ προτέραν ἀρχὼ" αἰατρέχει· βασιλὰς δ' ὃ ἐκπεσὼν, πολλῶν μὼν δὺ δεη-

δεῖν

θαι συμμάχων, πολλῶν ὁπλιτῶν καὶ ἱππέων καὶ ἵππων καὶ χρημάτων καὶ κινδύνων· καὶ ὁ μὲν ὅλως οὐ στέγοις ἔχει τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ὁ δὲ τῇ βουλήσει καὶ τῇ σπουδῇ καὶ τῇ μεταβολῇ τῆς γνώμης ἐποιήσω ἔξει τὸ σωτήριον εὐθέως. Ἡ βασιλεία γάρ, φησι, τῶν Λυκ. ιζ κα.
ἁρπαζόντων ἐστὶν ὑμῶν ἔσω. καὶ μὲν ὁ θάνατος, τοῦ μὲν βασιλέως φοβερός· τῷ φιλοσόφῳ πῶς
5 ὦ ἄλυπος. τὸ δὲ ὑπερορᾶν τὰ πλούτου καὶ ἡδονῆς καὶ τρυφῆς, ὧν ἕνεκα ζῆν ἐπιθυμοῦσιν οἱ πολλοί, καὶ τοῦτο σοφοῦ μεταίσασιν ἀνάγκη ῥᾳδίως φέρειν. Εἰ δὲ καὶ σφαλῶμεν τοῦτον συμβαίη καλόν, ὁ μὲν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγῶνος κινδυνεύει, ἀθάνατον ζωὴν καὶ ἀγήρων
χ. ἐπασκοῦντι ἔχων θάνατον προσμαρτυρόμενος *· βασιλεὺς δὲ τύραννον ἔξει σφαγέα καὶ τῆς ἀρχῆς ἐκβαλοῦντα, ἐλεεινὸν θέαμα καὶ δεινὸν μὴ τοῦ σφαγέως γενόμενος· μοναχὸν δὲ ἰδὼν ὑπὲρ εὐσεβείας
10 ἐσφαγμένον ἡδὺ καὶ σωτήριον θέαμα. καὶ ὁ μὲν τοὺς ἐκείνου ἀγαθῶν μιμητὰς ἕξει, καὶ μαθητὰς πολλοὺς εὐχόμενος αὐτῷ φανῆναι προθυμήσεις· ὁ δὲ πολλοὺς ἂν ὁ πρόσθεν ἀπολώσειε λόγους, διόμενος τὸν Θεὸν μηδένα φανῆναι τῆς βασιλείας ἐραστήν. καὶ τὸ μὲν τοὺς δοκοῦντας ἀποκτεῖναι τολμήσειεν, εἰς τὸν Θεὸν ἀσεβεῖν ἠθυμηκώς, εἰ τὸν τοιοῦτον
15 ἀνέλοι· ὃν οἱ πολλοὶ σφαγεῖς ἐφεστήκασιν ἐρασταὶ τυραννίδος. ὅπερ ὁ μὲν φρουρᾶται γραμμάτων, ὁ δὲ πόλεως τοῖχος τοὺς εὐχὰς τοῦτον δεδιέναι· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀεὶ φόβῳ συζῇ καὶ προσδοκίᾳ σφαγῆς. καὶ ὁ μὲν γὰρ ἐπικίνδυνον ἔχει πλεονεξίαν, ὁ δὲ ἀσφαλῆ σωτηρίαν. πρὸς μὲν οὖν τὴν ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ προαγμάτων ἱκανῶς εἰρῆσθαί μοι δοκεῖ. Εἰ δὲ καὶ τὸν
20 ἀγῶνα τὸν μέλλοντα βουληθείημεν ἐξετάζειν, τὸν μὲν ὀφθῆναι λαμπρὸν καὶ περίβλεπτον ἁρπαζόμενον ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καὶ τὸν ἡγεμόνα καὶ παραδοτὴν τοῦ σωτηρίου τούτου βίου καὶ πάσης ἀρετῆς· ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐὰν μὲν δικαίως φανεὶς καὶ φιλανθρώπως δικάσας τὴν ἀρχὴν (πολὺ δὲ τοῦτο σπάνιον) ἐλπίδος ἔσαι σωτηρίας τὸ
25 καὶ τιμῆς. ὃ γὰρ ὄντως ἴσον, οὐκ ἔστι, βασιλεὺς τε χρηστὸς, καὶ μοναχὸς ἄκρως τὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν συζῶν. Εἰ δὲ φανεὶς ποτὲ καὶ σκαιὸς, πολλῶν κακῶν ἐμπεπλησμένος τὴν γῆν, τίς ἂν εἰπεῖν δυνηθείη τὰς συμφορὰς αἷς ὀφθήσεται συνεχόμενος, πυρὶ καιόμενος, μαστιγούμενος, τρεβολούμενος, δεινὰ πάσχων, ἅπερ οὔτε λόγῳ ῥητὰ, οὐδὲ ἔργῳ φορητά ἐστι; ταῦτα πρῶτα δεῖ
30 λογιζομένους καὶ μανθάνειν, μὴ τοῦ πλουτοῦμεν θαυμάζειν. ὁ γὰρ τούτων δεσπότης πέφυκεν οὐδὲ κτῆμα ἐγκρύπτειν τῆς τοῦ μοναχοῦ ἀρετῆς. ὅταν οὖν ἴδῃς πλούσιον ἐσθῆτι κεκοσμημένον, χρυσῷ καλλωπιζόμενον, ἐν ὀχήμασι φερόμενον, ἐξόδους ἐξιόντα λαμπρὰς, μὴ μακαρίσῃς τὸν δυστυχῆ· πρόσκαιρος γὰρ ὁ πλοῦτος, καὶ ὃ δοκοῦν εἶναι
καλὸν τῷ βίῳ τούτῳ ταχὺ διαφθείρεται). μοναχὸν δὲ ἰδὼν βαδίζοντα μόνον ταπεινὸν καὶ πρᾷον καὶ ὑστεροῦντα καὶ ἥμερον, ζήλωσον τὸν ἄνδρα, φαίνεται μιμητὴς τῆς ἐκείνου φιλοσοφίας, δόξαν γενέσθαι τῷ δικαίῳ προσπλήσιος. Αἰτήσατε γάρ, φησι, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. ταῦτα γὰρ ὡς ἀ- Ματθ ζ. ζ.
ληθῶς καλὰ καὶ σωτήρια καὶ μόνιμα διὰ τοῦ τοῦ Χριστοῦ φιλανθρωπίαν καὶ προνοίαν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΕΛΩΝΗΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΦΑΡΙΣΑΙΟΝ. Λογ. δ.

χ. δεῖται λόγ.

Ἱ πόρρωθεν τοὺς λειμῶνας θαυμάζοντες, ποικίλοις βλέπουσι τοῖς ἀνθεσι τὸ τερπνότατον· τότε δὲ αὐτῶν τὸ τερπνὸν γινώσκουσιν, ὅταν πλησίον γένωνται, καὶ ἅψῃ τοῖς χερσὶν αὐτῶν φιλοφρόνως. τοιοῦτόν μοι νόει, ἀγαπητὲ, τὴν ἐκκλησίας κατάστασιν, ὅλως, καθάπερ ἄνθη ἀμπέλου τὰ τῶν θεοπνεύστων γραφῶν ἀναγνώσματα. ἴδοι γὰρ ἄν τις ἐν τοῖς πνευματικοῖς παρεισδυόμενος θεωρήμασι χερουβὶμ, ταξιαρχίας ἀποστόλων, προφητῶν ῥητορείας, συμμαχίας

Ex Ms. Regio Lut. emend. ex alio Ms.

συμμαχοῦσας ἀγγέλοις, διδασκάλοις ἀγωνιζομένοις ☩ τῆς εὐσεβείας ἀγῶνα, ἄφθονον τὴν τοῦ πνεύματος χάριν, αἵματι διαστιχῷ λογικὰ σφάγια ζόμενα ποίμνια, καὶ ὃ μέζον τῶν Εἰρηνικῶν, τὴν τῶν ἀγαθῶν κορυφὴν, τὴν τῶν ἐλπίδων βεβαίωσιν, τῆς εὐφῆς ὃ κεφάλαιον, τὴν τῆς χαρᾶς τελειότητα· λέγω δὴ τὰ τοῦ Χριστοῦ εὐαγγέλια, ἐν οἷς ἀπόκειται τῆς ἡμετέρας ζωῆς τελείωσις. δοῦλος οὖν, θεωρήσωμεν ☩ διαστόλην Χριστὸν πᾶσιν ἀπολαύσιν τοῖς ἑαυτῷ χαριζόμενον δούλοις· ἐν οἷς βλέπομεν φυαλδυόμενα πάθη, ὑποφείδουσαν θάλασσαν, δυσέμους ἀναχάζουσας, ἐπιπομένην θάνατον, σκυλδυόμενον ᾅδην, ἀξιοκλαύτους τοὺς δαίμονας, ὑπιστρέφουσας ἀμύρτωλοὺς πρὸς ☩ ἴδιον διαστόλην. ταῦτα γὰρ ὁ Χριστὸς ἐν τοῖς θείοις εὐαγγελίοις προτέθηκε τὰ χαρίσματα· ἐν οἷς τὸν δικαίους δείκνυσιν ὑπὸ ☩ ἥλιον λάμποντας, μὴ πρὸ ἡμῶν νεκρούμενα, χλιπφόρους τοὺς δαλύτους τρέχοντας, τελῶνας λαμβάνοντας εὐαγγελικῶν ἀξιώματα, λέπρας ὡς κόνιν ὑναστομένην θελήματι, πυρετὸν ὑποφεύγοντα τῇ φωνῇ τοῦ δεσπότου, νεκροὺς ζωὴν εὐκόλως λαμβάνοντας, τάφους ἀπαλύοντας πρὸς ζωὴν ὧς ἑκάστοτε, φαρισαίου ταπεινούμενον ὕψος, τελώνου ὑψουμένου ταπείνωσιν. τοῖς γὰρ τοιούτοις χορευταῖσι καλὴ ἴσα εὐκαλεῖ βύκολος λοιπὸν ἡ ἀρχὴ τῶν ψιχίων δεξίωσις. πέπεισμαι δ', ὡς μὴ συνῳδὸς ὢν τῶν ἡμετέρων ἐπακούσεταί λόγων, τῇ πλησμονῇ τῶν προκειμένων ἀγαθῶν τὰ τῶν ψυχῶν ταμεῖα πληρώσαντες. οὐκ ἐν ὀλίγῳ καὶ ὑμᾶς ζῶ βυμηρείᾳ Θεοῦ τῆς πενιχρᾶς τραπέζης ἀνέχεσθε, κἀγὼ πάλιν τῷ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης βύσσῳ καταῤῥήσας, τῷ διδασκαλικῷ ζυγῷ ☩ τῆς ψυχῆς αὐχένα ὑπέθηκα. Φέρε τοίνυν ὃ ἔναγχος αἰσχυνόμενοι προεθέμην ὑμῖν. πᾶσι γὰρ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις ὁ πανάγαθος ἑστίατωρ ἐλήλυθα, ὃ τοῦ λόγου συμπόσιον συγκεκροτηκώς. Luc. 18. 1. Ἄνθρωποί, φησι, δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. Φαρισαῖος ὁ κρυπτώδης, ὁ τῆς δικαιοσύνης ἐργάτης· Φαρισαῖος, ὁ θείσας ἄωρον τῶν κατορθωμάτων ὃ λύτον, ὁ πλέον ἀλαζονείᾳ πλουτῶν, ἢ τοῖς χρήμασιν, ὁ ἀμαχέτῳ φυσήματι πνάξας τῶν ἀρετῶν ☩ καρπὸν, τῆς ὑποκρισίας ὁ κλήτωρ, ὁ τῆς φύσεως ἀπάσης κατήγορος, ὁ ἀφιλάνθρωπος ἔλεγχος, ὁ ἀσυμπαθὴς ὀνειδισμὸς, ἡ πεπυκνωμένη τῆς τοῦ τελώνου δικῆς. καί μοι μηδεὶς ☩ λόγῳ ὡς φιλοτιμίᾳ δοκείτω· ἀλλ' αὐτῷ ἐπακούσας τῷ τοῦ Φαρισαίου ῥημάτων, γνωριζέτω ἀληθῆ τὰ λεγόμενα. Ὁ Θεός, φησιν, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ, ὡς ☩ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων. πρώτων ἑαυτὸν κρίνεις δικαιότερον; οὐκ εἰμὶ, ὡς ☩ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων. τί ποιῆς, Φαρισαῖε; μὴ τῷ χρυσῷ τῆς φύσεως ὀνόματι προσέσχε. ἀτρεσθὸς ** γέγονε δὲ ὁ φιλάνθρωπος, ἀνθρωπος. καὶν σκῦλον σεσηπὸς, τὸ ἀλαζονικὸν ῥημάτων καταβαλοῦ. Εἰπὲ καὶ, ὡς πνες τῶν ἀνθρώπων, καὶ μή, ὡς ☩ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί. πρώτως ἅρπαγες, πλεονέκται, Φαρισαῖε; πρώτως ἄδικοι, σὺ μόνος τυγχάνεις δίκαιος; πρώτως μοιχοί, σοὶ μόνῳ τῆς σωφροσύνης ὑπάρχει κατόρθωμα; οὐκ εἰμὶ, ὡς ☩ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί· ἢ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. νεῦον ἤρξατο πλεονεξίαν ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀφαίνεια· νεῦον πτάσει τῆς ψυχῆς πρὸς οὐρανὸν ὃ πτερόν. τί καταπατᾷς αὐτὸν τῇ τῶν ῥημάτων βαρύτητι, κωλύων ἀναπτῆναι τὸν ἐξομολόγησιν πρὸς ☩ φιλάνθρωπον; τί κατεπεμβαίνεις τῷ χειμῶνι; τί ὀπισθοβαλλεῖς ὀπὶ ὃ πῦρ αὐτὸ ξύλα; τί κατηγορεῖς τοῦ ἀνενδότως τύπτοντος τὸν Σωσίδημον; ἢ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. Οἶσθας, ἄνθρωπε, ☩ τελώνιον ποιοῦντα; λῃστὴν ὄντα; τὸν ἀλλοτρίους πόνους συλῶντα; τὰ ἀλλότρια λῃζόμενον; ἁρπάζοντα, ἅπερ οὐκ ἔσπειρε; σωπάζοντα ὅταν ὁ διεκπρήσῃ; ἁπλοῦν τοῖς ὁδοιπόροις ὃ δίκτυον; τοιοῦτον τεθέασαι, ὦ Φαρισαῖε· ἀλλ' ὁρᾷς ἡμῶν ἐλεεινὸν, οἰκτρὸν καὶ βοηθείας ἄξιον. κεῖται γὰρ ὅτι προσώπου, βασανίζει ὃ ἦθος, ὡς τῶν κακῶν ἐργαστήριον, ἐπάραι τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς οὐρανὸν ὁ τολμᾷ. ταῦτα καὶ περὶ αὐτῶν τῶν αἱρέσεων κατηγορίαν ἐκδέχεσθαι, ἢ μᾶλλον νομίζει τῶν πλημμελημάτων ὃ πλῆθος γε-

γεάφθαι

χλευασμὸς ἐγκαύχημα τοῦ σταυροῦ ἐν τῷ σταυρῷ μόνον καυχᾶσθαι· καὶ τῷ σταυρῷ ἐκαυχᾶτο ὁ Παῦλος· ἐν

ἑδραμον. Εἰ γὰρ τῶν ἁμαρτωλῶν ποτάμιος λέγων, μᾶλλον δὲ ἀνίερος τῇ κτίσει σεσήμησας, μὴ ἀνίχνης μοι ζητῶν ὅπῃ σοι ἀνελπίστως ἐλπίδας· ἀλλὰ τὸν σωτηρεμμένον μου καρδίαν θεράπευσον, νενεκρωμένον με τοῖς πονηροῖς πράγμασι ζωοποίησον. ἤνατό σε πόρνη, καὶ ῥύπον τῶν παθῶν ἀπενίψατο· ἔγρησας πίστιν γυναικὸς τελώνου, καὶ λίμνας αἱμάτων ἀξίνεγκας· ἐπλησίασας τῷ λεπρῷ χειρί, καὶ τῆς λέπρας ἐργάτιν ἀνέλειξας· εἶδες τυφλὸν, καὶ τὴν ὄψιν ἀπέδωκας τῷ βαρυπείρᾳ· ἐχρείσω μὲν γὰρ τὸ λαμπρὸν τοῦ σώματος, πλοῦτον δὲ οὐ πλοῦτον διαρρωσάμενος σκῦβος· ἰδοὺ ἐξ ἧς φωτὶ τὴν εἴσοδον, δείξας ἣν ἀνέθρεψω τὸν τῆς κτίσεως κάλλος· εἶδες δακρύουσαν γυναῖκα, καὶ τοῦ κλαυθμοῦ τῆς ἀναστάσεως τὸ ἄδηλον μαθοῦσαν, ὁδήγησας σκήνην τὸν Λάζαρον, ὥσπερ ἐκ στόματος λέοντος ἁρπάσας τοῦ θανάτου τὸν ἀνίερον· ἐλεήμων σοι τοῦ πάλαι πλουτοῦντα θρασύμυθος ἄνδρα ἐν τῆς ἀπαιδίας ναυαγίῳ θλιβόμενον, ἐπεκάμφθης εὐθὺς ταῖς ἱκεσίαις, καὶ κέκλικας τὸ κεφάσιον. σὺ γὰρ φωνήσαντος, ἀνέστη μὲν ἡ κόρη, ὁ δὲ θάνατος πέφυγε. ἐδόκησε τοῦς σὲ καὶ Χαναναία γυνὴ τὸ οἰκεῖον θυγάτριον βλέπουσα ὑπὸ δαίμονος ἀσελγαινόμενον, καὶ βοήσασα δὲ, ἐλέησον, τῷ ἐλπίδων οὐκ ἀπέτυχε. τὸν γὰρ πίστιν αὐτῆς ἐπόθεσε μένος, τὸ πρεσβύτερον λύκον ἐδίωξας, καὶ λυσσώδη ἀπήλασας ἔνοικον· τῷ κρασίῳ ἐμεσάμενος νήφων, τῆς μηδὲν τὸν θρίῶν κατέπαυσας. μικροῖς ἄρτοις πλῆθος ἐν ἐρήμῳ διέθρεψας. λιμώττω κἀγὼ δικαιοσύνης λιμόν, μικρὸν τῆς σῆς φιλανθρωπίας ψιχίον ὀπίζητῶ· ὡς ἔνα καὶ τῶν μηκέτι θρεπτῶν ἐλέησον. κατέστιγμαι τὸν ψυχὸν, ὡς τοῦ τῆς μετοικοίας ἡ πόρνη· βδελυκτός εἰμι πᾶσιν, ὡς τοῦ τῆς θεραπείας ἡ αἱμορροῦς νομιζομένη ἀκάθαρτος· παρειμένος εἰμὶ τὸν ψυχὸν, τὸ σώματος τὸ πρεσβύτερον μιζόνως· πεπήρωμαι δὲ τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοὺς, καθὼς ὁ σὸς ἡμετῆς τυφλὸς τὸ σώματος· νενέκρωμαι τοῖς πονηροῖς συγκεκλεισμένοις ἔχων ἐν τῷ σώματι τὸν ψυχὸν, καθὼς ἔχει ὁ τάφος τὸν Λάζαρον· τὰ πλοῦτον κεκόδι ὀπιφέρομαι δεινά· ἀλλ' ὁ πάντας ἐλέησας, καὶ μὲ τοῦ σπλάγχνα οἰκτειρον. ὁ Θεός ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. τί δῆτα ὁ φιλάνθρωπος δικαστὴς, ὁ φιλότιμος ἀγωνοθέτης τῶν τεχνόντων τὸν τῆς μετοικοίας δρόμον; ἢ τὸ Φαρισαίου μεγαλαυχοῦντος ἠνείχετο, ἓ δ' τελώνου μετανοοῦντος ἐτέρπετο. ὅπερ ὁ μὲν τοῖς ῥήμασιν, ὥσπερ ἀνέμοις σφοδροῖς, τῆς ψυχῆς τὸν καρπὸν ἀπετίναξεν, ὁ δὲ συντείνας ἑαυτὸν οὐκ ἀξιοῦτο ἀλλοι κατήρεσεν, ἑκατέρῳ δὲ τοῦς ἀξίαν ἀπένειμε. τὸ μὲν γὰρ τελώνιον ἑαυτῷ γεγλυπμένον κατήρεσεν, ἐλαθύνεσεν ἀφῆκε τὸ κατακρίσεως· τὸν δὲ Φαρισαῖον εἰς μέσον τοῦ θέντα τὰ κατορθώματα, πυνέσεσεν τὸ τελώνου ἀπέφηνεν· ἀμφοτέρους ὁ ζόφος, ὃν μὲν, ὑπόθεσις πενίας εἰς πλοῦτον· ὃν δὲ, οὐ πλοῦτος εἰς πενίαν ὀλίσθημα. τί γὰρ φησιν ὁ δεσπότης; Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνος. ὢ πόσον κακὸν τῆς ὑπερηφανίας τὸ νόσημα; καταίσχυνος ἀπῆλθεν ὁ Φαρισαῖος, ὥσπερ δῆθεν, τοῖς κατορθώμασι στεφανούμενος· ζωγράφος τύπῳ ὁ τελώνης πάσης ἀπολογίας γυμνός. ἀλλ' ὁ μὲν βυχόρως ἑαυτὸν ταπεινώσας, ὑψώθη· ὁ δὲ τοῦς αἴσχιστος ὕψος ἀναντίσας ἑαυτὸν, κατέλασεν ὑπὲρ ἔμπεπτε γόμφωσον. οὐκ ἰδοὺ βέλπιον ὑφιμνίας χρήσασθαι ταῖς φωναῖς; οὐκ ἰδοὺ χρῆσθον τῆς τοῦ φαρισαίου ἀκούσας φωνῆς λεγούσης, Τάσσω δὲ τῷ ἐμῷ Κυρίου, καὶ ὑψώσῃ ὑμᾶς; οὐκ ἰδοὺ μᾶλλον συμφέρον κρατῆσαι τῆς γλώσσης, καὶ φυλάξαι τὸν πλοῦτον, οὗ πόνοις πολλοῖς ἐκτήσατο; ἃς γὰρ ἐν χρόνῳ συνήγαγε δρεπάνας, ταύτας ἐν ἀκαρεῖ ῥοπῇ τῇ φωνῇ διεσκόρπισεν. οὐκ ἤκουσε τάχα ὁ Φαρισαῖος ὃ γεγραμμένον, Ὅτι ἀκάθαρτος ἐστὶ πᾶς ὑπερήφανος καρδίᾳ· οὐκ ἐδιδάχθη ὃ καλῶς εἰρημένον, Ὁ ποιμὴν ἡ δεξιά σου, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου. τάχα γὰρ ἔγνω ἀμφότερα, ἀλλ' ἡ ἰσχὺς τῆς κενοδοξίας ἐσίκησεν. ἡμεῖς δῆτα τὸ πλούτου τὸν ταπεινῶσαν κτησώμεθα, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων ὃ βαρὺς ἀποθώμεθα· ὑπερηφανίαν

Παροιμ. ιϛ. ε.

Ματθ ε. γ.

φανίαν

φθονίαν ἢ μισόπωμον, δι' ἧς ὁ φθονερὸς τὸν πλοῦτον τῶν ἀρετῶν ἀπώλεσεν. Ὑπερηφάνοις γὰρ ὁ Κύριος ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Ψαλ. γ. λδ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΞΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΑΔΑΜ· * ΚΑΙ ΠΕΡΙ ποιμνῶν γυναικῶν. Λοῦ. ε.

ΠΡόκειται ἡμῖν, ἀγαπητοί, πνευματικὴ τράπεζα ἐκ τῶν θείων γραφῶν πληρουμένη, τῶν λήρης ἀγαθῶν, οὐκ ἐδεσμάτων ἀπολλυμένων, ἀλλὰ "πνοφῆ τροφούσα τῆς ἀληθείας διδάγματα· οὐκ ἄρτον φέρουσα τροφιμαῖον, ἀλλὰ "νοημάτων αὐλῶν καὶ ψυχὰς ἐκτρέφουσα, οὐκ οἶνον μεθύειν ἐργαζόμενον, ἀλλὰ ζέοντι πνεύματος τὴν καρδίαν ἀναφλέγουσα· ἐκ κρεῶν ἀπολλυμένων, ἀλλὰ χαρᾶς "σάζουσα ἡδονῶν ἐπουρανίων· οὐχὶ θέρους, ἢ αὐλοὺς ἀναπέμπουσα, ἀλλὰ ψάλμους καὶ "μνους θεοτρόφους μελῳδοῦσα· "οὐ πορνικοῖς ὀρχήμασι τοῖς αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν θεωρίαν ἐκλύουσα, ἀλλὰ καρδίας ἐκ ὀφθαλμοὺς τροφὴς πόθον τῆς βασιλείας διεγείρουσα· οὐ μίμων καὶ κακοηθῶν ἀνδρῶν ἀκροᾶσα θόρυβον, ἀλλὰ τροφητικὰς σάλπιγξι, καὶ ὠτα τῆς θείας ἡμῶν τροφοὺς διδασκαλίαν ψυχωφελῆ χαρισαμένη· οὐ τ' ἔξω αἰθέρα εἰς πατιτωσεσμοὺς καὶ "γέλωτας, καὶ ἀκολασίας ἐμβάλλουσα βάραθρον, ἀλλὰ τὸν "ἔνδον τροφὸς θεωρίαν ἀναπλουσα ἔρωτας· καὶ τῶν βιωτικῶν ἀπάντων ἀπριουμένη τὴν ζωδοσίαν τε καὶ σύγκρισιν, τροφὴς μόνων τὴν τῆς βασιλείας "ὁδὸν ἀναβαίνειν τὴν ἀείζωον. καὶ ζᾷ μὴν τῆς αἰσθητῆς τραπέζης, κἂν βρωμάτων ἡδίστων μετα λάβῃ, τ' χειλίαν ἀλγῇ, καὶ ζᾷ "ὀπίσθια πλησσόμενα βλάβην οὐ τὴν τυχοῦσαν κατεργάζεται· ὅτι ἢ τῆς πνευματικῆς τόνδυτον. ἐὰν γὰρ αὖ τὴν ἀτελῆ ὀφυφήσῃς, διωθήσῃ κατορθώσασαν καὶ τροφὴν ἡδαρέστον καὶ βίον εὐάρεστον· καὶ ὅσῳ τελείονα τυφᾷς, τοσούτῳ τροφὸς τελείονα πόθον σαυτὸν ἐπεγείρεις. πάλιν οὖν ὅτι τῆς τροφῆς τραπέζης, ἐὰν οἴου εἰς κόρον μεταλάβῃς, καὶ τῶν ποδῶν ὁ βάσισμα "κωλύει, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ζᾷ μὴ τροφοῦντα θεωρῆς, καὶ τῇ γλώσσῃ τὰ μὴ "βουλήματα λαλεῖς, καὶ συχνοὺς ἐρεύγμους ἐκ καπνοῦ σήθους ἀναφέρεις, καὶ τοῖς φίλοις καταγέλαστος δείκνυσαι, καὶ τοῖς δούλοις θύραζε φερόμενος, ὡς ἐν οἴνῳ ζᾷ φρένας ἀπολέσας. ὅτι ἢ τῆς δευτέρας τραπέζης, ἐὰν ἀκολήστως ἀντλήσῃς αὐτῆς τὰ νοήματα, ὀργῶν ζᾷ πείσεις "πορεύσῃ τροφὸς τὰς ἐντολάς, ἃς "παρέλαβες ἐκ τοῦ Κυρίου, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς ψυχοίας τὰ αὐλα καταπλήσεις, καὶ ἐκ τῆς βάθους τῆς καρδίας σου λόγους ἀγαθοὺς ἐξερεύξῃ καὶ τὸν τροφήτην τὸν λέγοντα, Ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου λόγον ἀγαθόν, καὶ τοῖς φίλοις κατακεκοσμημένος ὀφθήσῃ, καὶ τοῖς οἰκέταις θελκτικὸς καὶ τροφοσπὴς καὶ τροφὰς ἀναδειχθήσῃ. ἐὰν δὲ μὴ οὖν τῆς πνευματικῆς τραπέζης τὰ κέρδη· ἀναπλήξωμεν αὐτῆς τὰ νοήματα τὴν διατρέπειαν· καρυκεύσωμεν αὐτῆς εἰς κόρον ὃ γλυκὺ καὶ ἀπόλωτον, ὃ ἀποζάζει ἐξ αὐτῆς, ἀχύσωμεν αὐτῆς τῶν ὕμνων καὶ τῶν ᾠδῶν· ἧς ὁ ὕμνος δαίμονας τρέπει, καὶ αἱ ᾠδαὶ τὸν ἀρχοντα τοῦ σκότους ἀποτρέφουσι· Σαλπίσωμεν ἐν νεομηνίᾳ σάλπιγξι, ἐν εὐσήμῳ ἡμέρᾳ ἑορτῆς ἡμῶν. νηστεία προήγαγεν ἡ Ζωοτόκος τῶν ἀγγέλων, νηστεία προήγαγεν ἡ τῶν προφητῶν μήτηρ, νηστεία προήγαγεν ἡ τῶν ἀποστόλων φίλη, νηστεία προήγαγεν ἡ τῶν μαρτύρων καλλονή, νηστεία προήγαγεν ἡ τῶν ὁσίων καύχησις, νηστεία προήγαγεν ἡ τῶν μοναζόντων Ζωοτόκος, νηστεία προήγαγεν, ἣν δὲ αὐτὸς ὁ Κύριος * ἐν σαρκὶ παρεῖναι ἐφύλαξεν. αὐτῆς τοίνυν ὄρεξις, καὶ εἰ θέλεις, ἀγαπητέ, ἀκύσωσον αὐτῆς τὰς ἀρετείας. νηστείαν Ἀδὰμ μὴ φυλάξας, ἐξόριστος γέγονε τοῦ παραδείσου, καὶ γῆν ἀκαρπόφορον ἐργάζεσθαι ἐκελεύσθη· νηστείαν μὴ φυλάξαντες ⓐ ὅτι τὸ Ναὲ δοῦ-

δεσποτ,

ἢ φυσικῆς ἐσθιερίου, καὶ σοφίας ἐν πνεύματος τὰ ἐπουράνια καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων τῆ θεωρία καὶ τοῦ αἰῶνος ἐπιθυμοῦσι ἐπιθυμεῖν.

χυλοῖα, χύδδην

χύσδην χύδδια ἐπιτηρήματα

ἐν τοῖς ἐπιθυμήμασι

χαρᾶς εἰς ἐπιθυμήματα

χαρᾶς εἰς χύλας

* ἐπιφανείας

Ex Ms. Regio Lut. emend. ex Ms. Bavar.

Ψαλ. μδ. α.

Ψαλ. π. γ.

θεσπροι, τῆς θείκης ἀγαναικτήσεως ὁ πείρα γεγόνασι, ὁ κατακλυσμοῦ παγκοσμίου δίκιον ὑπέσχησαν. νηςείαν τοίνυν ὀλίγον Νῶε "καταλιπών, θρίαμβος ὁ γυμνὸς τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ "προέκειτο· νηςείαν μὴ φυλάξας Ησαῦ, τῷ πρωτοτοκίων τὸν τιμὸν ἀπώλεσε, ὁ τῆς πατρικῆς εὐχῆς ἄλλότριος "γέγονε· νηςείαν μὴ ὑμήσαντες υἱοὶ Ισραὴλ, τῆς ἐπουρανίου "τροφῆς ὁ τῆς χάριτος τῆς θείκης ἐξέπεσον. ἔμαθες τοίνυν μὴ τιμήσαντας αὐτὸν οἷα σκληρὰ καθέσηκε; γνώθεσον ὁ τοὺς φυλάξαντας αὐτὸν οἵας τιμῆς καὶ χάριτος ἀξιοῖ. νηςείαν κολοβοσάμβυος Μωϋσῆς νόμον ἐδέξατο, καὶ δημαγωγὸς τοῦ Ισραὴλ ἄξιος ἀνεδείχθη· νηςείαν χολοβοσάμβυος Ηλιοὺ δι' ἅρματος πυρίνου εἰς οὐρανὸν "ἀνελήφθη, δι' οὗ καὶ ἡ πρώτιμος μηλωτὴ ὑπὲρ βασιλικὸν πορφυρίδα τιμιωτέρα ἀνεδείχθη· νηςείαν δὲ λάκκαν Δαυὶλ κτησάμβυος, ἀλλ' ἄγγελα θεία φιλήσας, ἀλώβητος τῆς τότων βορρᾶ γέγονε· νηςίαν ⓐ τρεῖς παῖδες "ἀγκαλισάμβυοι, τὸν κάμινον τὸν ὀξαφθῆσαν ἐσωτερικὰ κατέσβεσαν, ὁ ὃ πῦρ ἐποίησαν ὡς πνοὴν μεδρόσου διαρυείζοι· νηςείαν ἀπασάμβυος Ιωνᾶς, μείζων δὲ προφήτας ἀνηρρώθη, ὁ ⓦ Κυρίου τῆς δόξης κατηξιώθη βαπτίσαι δὲ ὃ Ιορδάνης. ὁ τί προφήτης ὁ δίκαιος εἰς μέσον "παρέρχω; νηςείαν ὁ Κύριος ἀπασάμβυος, ⓦ ἐμβρὸν κατέδυσε, ὁ ἡμᾶς "θεωρηθῆναι αὐτοῦ γενέσθαι κατηξίωσε. διὸ τοίνυν ὑποδεξώμεθα, ὃ τιμιον δῶρον, ὃ "ἅγιον κειμήλιον, ὃ τῆς ἀληθείας ἴνδαλμα, τῆς εὐσεβείας ὃ κεφάλαιον, ⓦ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας συνήθροον, τῷ παθῶν τὸν νέκρωσιν, τῆς ἀμαρτίας τὸν ἀναίρεσιν, τῆς κακίας ⓦ ἀντίπαλον, τῆς πλάνης "ὃ ὁμόδοξον, τῷ δαιμόνων τὸν ἀφανίσριδν, τὸ βέλος τὸν ὀπτήμενον, τῷ εἰδώλων τὸν καθαίρεσιν, τῷ σκληρῶν τὸν εὐωρέπειαν, τῷ βασιλέων ὃ κράτος, τῷ ἱερέων ὃ ἐγκαύχισμα, τῷ ἀνδρῶν τὸν φρόνησιν, τῷ γυναικῶν τὸν σωφροσύνην, τῷ νηπίων "τὸν παιδαγώγησιν, τῷ δούλων τὸν "ἄνεσιν, τῷ πάντων τὸν εὐδαιμονίαν. τίς νηςείαν ἀπασάμβυος, οὐκ ἐδοξάσθη; τίς τοῦτον φυλάξας, οὐκ ἐμεγαλιώθη; τίς τοὺς δεσμοὺς αὐτῆς ζωοτρήσας, οὐκ ἐμακαρίσθη; τίς τοῦτον κτησάμβυος, οὐκ ἐσίκησε πειρασμούς; τίς ἀκούσας ταύτης ὡς ὑποκρίσεως, οὐχὶ πρὸ ἀνθρώπους μόνον ἐτιμήθη, ἀλλὰ ὁ τοῦ Θεοῦ ἀγαναικτήσεως ὁ ὀργῆς οὐκ ἐξηρπάγη; οὐχὶ Αχαὰβ ταύτην ὁπλισάμενος, θηλαίαν ὀργῆς ἐρρύσθη; ὁ τοῖς ὀρνέοις εἰς βρῶσιν δοθεὶς ὁ τοῖς θηρίοις (Καὶ ὅπου τὸ αἷμα ὡς αὐτοῦ, φησιν, αἱ πόρναι λύσουσιν) δι' αὐτῆς ἀπηλλάγη τοῦ θανατικοῦ κινδύνου, καὶ ὑπὲρ προφήτην δυνατωτέρα ἐδείχθη; οὐχὶ ταύτην ⓐ Νινευῖται φυλάξαντες, ἀνθρώπους ὁ τὰ κτίσιν, τῆς τελειμέρου ἀπωλείας ἀνηρπάγησαν, ὁ τὸ προφήτου Ιωνᾶ ὃ ῥῆμα ἀνήργησεν ἐλθέτω; οὐχὶ ταύτην τηρήσαντες ⓐ προφῆται, θεωρειῶν καὶ σωτασιῶν Θεοῦ παντοκράτορες μέλοχοι γεγόνασι, ὁ τὰ μέλοντα ὡς ὁρεσῶτα προεθεώρησαν ὁ ἐθέσπισαν; οὐχὶ καὶ ⓐ ἀπόστολοι "ταύτην ὁπλισάμενοι, πανταχοῦ κύκλῳ τῆς "γῆς διέδραμον ὁ φθόγγος αὐτῶν, ὁ Ψαλ. ιη. δ. εἰς τὰ πέρατα τῆς "οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν; οὐχὶ ὁ ⓐ μάρτυρες αὐτοῦ "στερνισάμενοι, ναοὺς καὶ βωμοὺς καὶ κίονας τῶν εἰδώλων κατέβαλον, ὁ ⓦ θυμὸν τῶν τυράννων εἰς ὑδὲν ἐλογίσαντο; οὐχὶ ⓐ ὅσοι αὐτὴν ποθήσαντες, κατέλιπον ⓦ κόσμον ὁ τὰ τοῦ κόσμου πάντα, ὁ ὃ ἐρημίαις, καὶ ὄρεσι, καὶ σπηλαίοις, ὁ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, ὃ ⓦ ἀπόστολον Παῦλον, οἰκήσαντες, αὐθαιρέτως ⓦ Ἀβραὰμ κατέβαλον, ὁ τὰ τούτου γραπτύματα; ταύτην ὁ ἡμεῖς φυλάξωμεν, τῷ ψυχῶν τὸν γαλιώτου, τῷ σωμάτων ὃ ἰατρεῖον, τῷ λογισμῶν τὸν Εἰρηνίου, τῷ ὀπτημενῶν τὸν νέκρωσιν, τὸν ⓦ ἀλλότριον αἰρπάζων πλοῦτον κωλύσωμεν, τὸν ὀρφανοὺς μὴ καταδεχομένων ἀδικῆσαι, τὸν χήρας μὴ ἐπάγουσαν πένθος ζημίας, τὸν μεσίμνας μὴ "ἀφελέσθαι ἡμᾶς συγχωρήσωμεν βιωτικῆς, τὸν βασιλείας αἰωνίου μετόχους ἡμᾶς ποιήσωμεν, τὸν ἀγγέλοις ὁμοδιαίτους τοῦ βεβίοις ἐργαζομένους, τὸν ⓦ τὸ Κυρίου νόμον ἡμέρας ὁ νυκτὸς μελετᾶν προκελευομένων. φησὶ γὰρ προφητεύων Ζαχαρίας

πρὸς

κ. καταλοιπός, κ. παρέκειτο. κ. ἐβλύστο· κ. πιμῆς κ. ἐναγκαλισάμενοι κ. παρεκειτο κ. ἀπὸ τοῦ ἁμαρτ. ἴσ. θεωρῆς κ. ἀγνὸν κ. τὸν ἁμαρτ. κ. τὸν παιδαγωγὸν κ. δέσπ. κ. λοιπὸν κ. αὐτοῦ κ. οἰκουμένης κ. τῆς κ. αὐτοῦ κ. ἐσπερπ.

ωδεῖ" Ζιών τῆς, καὶ τρανώτερον τὴν δόξαν αὐτῆς" δυσκηρύτων Ἰλλυριούς βοᾷ· Τὰ γὰρ λέ- Ζαχ. ιδ.
γᾳ Κύριος παντοκράτωρ· νηστεία ἡ τεταρτη, καὶ νηστεία ἡ πέμπτη, καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμη ἔσονται
τῷ οἴκῳ Ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐφροσύνην, καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθάς. Εἴδετε πάντες,
πῶς δίκαιόν ἐστι τὴν ἑορτὴν τὴν ἐπάνοδον ἡ νηστεία; ἐμάθετε πῶς τρανώτερον αὐτῆς κατα-
γέλασε τὰς ἁρπαγὰς καὶ τὰ κλέη; γνωρίζετε πῶς ὑψοῖ αὐτὴ τοὺς πόδας" πατεινὸν
σὸν εἰσδεχομένους αὐτήν; βούλεσθε σαφεστέραν αὐτῆς τὴν ἐπάνοδον μαθεῖν; ἀνοίξατε τὰ
ὦτα τῆς διανοίας ὑμῶν, καὶ δέξασθε τοῖς λογισμοῖς ὑμῶν τὰ πνευματικὰ ἀσματα, τὰ βρύ-
οντα ἐκ τῆς πηγῆς τῆς ἀθανασίας ἀείῤῥυτα νάματα. τί λέγῃς, προφῆτα; ποῖον Ἰσραὴλ
πρεσβεύῃς; ⓦ ὑφικόν, ἢ ⓦ νοερὸν ὁρῶντα Θεόν; ⓦ ἐκδεδυμένον διὰ τὰς ἀκα-
θάρτους θυσίας, ἢ ⓦ ἐπεισαγόμενα διὰ τῆς τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας; τὸν αἱμασι
κριῶν καὶ ταύρων θυσιάζοντα, ἢ ⓦ αἰνιγμάτων Θεὸν θύοντα ⓦ αἰσθητὰ τὴν ἀμβρό-
σιον τῦ κόσμου; τὸν" παθόντα ὑπὲρ Θεοῦ τοῖς γλυκασμοῖς, ἢ τὸν ἀπὸ τῶν βωμῶν ἐπὶ θυσίαν καὶ θυσίαν καὶ
ξοάνων ὀζαρπαζόμενα, καὶ εἰς ὑποθυσίαν πνευματικὴν ἀναγόμενα; δῆλον ὅτι [τὸν νέον]
τὸ ἐπιούσιον* λαὸν, τὸν ἐν ὕδατι καὶ πνεύματι" ἀναγεννώμενον. καὶ γὰρ ὄρος Ἡσαΐου τῦ προφήτου Ησ. α. ιδ.
ἀναφανὲν βοᾷ· Τὰς νεομηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι·
νηστείαν καὶ ἀργίαν καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχή μου. προσέχετε. ⓦ ἁρπαφὴν λαοὶ
προσκαλοῦνται διὰ τῦ προφήτου τῆς νηστείας τὸ δῶρον κατορθώσαντες. οὐ γὰρ τῦ Θεοῦ ἀπο-
βαλλομένου αὐτῶν τὴν νηστείαν καὶ τὰς νεομηνίας καὶ τὰ σάββατα, ἀλλ' ὅτι πλή-
ρεις αὐτοὶ διὰ τῶν προσάξεων αὐτῶν τῶν πονηρῶν κατέλιπον ⓦ Θεὸν, καὶ ⓦ ἐκλεκτὸν λαὸν
τῶν τὴν πρόνοιαν τῦ μονογενοῦς προσκαταγελάστων αὐτοὶ ἀδίκως δοξάσαν, ἐν
μὲν ξυλίνῳ σταυρῷ, ὃν δὲ λαϊκῷ" βορβόρῳ κατήναγον. καὶ τί προφήτας λέγω; αὐτοὶ γὰρ τὸν Ματθ. κα. λη.
ἑαυτῶν δεσπότην ὡς κατάδικον ἐσταύρωσαν καὶ δοξάζει, λέγοντες· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος·
δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν*. βλέπεις τὴν ἀλλοτρίωσιν, ἣν ἠλλοτρίωσαν ἑαυτοὺς διὰ
τῶν ἔργων τῶν ἀτόπων; ὃ γὰρ αὐτοὶς ὁ Κύριος* ἀπώσατο, ἀλλ' αὐτοὶ ἑαυτοὺς ξένους τῆς προ-
γονικῆς παῤῥησίας" ἀπειργάσαντο. ταῦτα ⓓ μοὶ Ἰσραὴλ ἐμελέτησαν· οὕτως ὁ ἐκλεκτὸς
τῦ Κυρίου λαὸς ἐφρυάξατο κατ' τὸν θεοπάτορα Δαβὶδ τὸν βοῶντα, Ἵνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ Ψαλ. β. α.
λαοὶ ἐμελέτησαν κενά, καὶ τὰ ἑξῆς. ὁρᾶτε πιστοὶ τῆς νηστείας τὴν χάριν; βλέπετε αὐτῆς τὰ
βεβαῖα, ἃ προξενεῖ τοῖς ἀτρέπτῳ γνώμῃ αὐτῦ κεκτημένοις; κατανοῆτε τὸν προφήτην
νοητῶς αὐτῆς" τὰς νομοθεσίας, οἷα σκληρὰ καὶ τραχέα δείκνυσι"); ῥομφαία ὀξεῖα λαβοῦσα ἡ ὀξεῖα
ἡ τοῦ Θεοῦ βασιλείας ἰσαμβής, καὶ ἁρπαμβοῦσα αὐτὸν μὴ μὴ ἀπειθείας καὶ σκαιό-
τητος αὐτοῦ εἰσδεχομένους. πάλιν ἃ νῶτα δίδωσι προθύμως πᾶσι τοῖς μὴ καθαρεῦσι συν-
ειδότας αὐτῷ προσλαμβάνουσι, προὸς ἄλυπον βίον καὶ χαρὰν ἄλυπον καὶ ἄμοχθον ὁ πυ-
κνῷ αἰῶνι χαριζόμενος, μυρίων ἀγαθῶν ἀπορρηγνῦσα. καὶ εἰ θέλεις, ἐκ τῶν πολλῶν
ὀλίγα συλλέξαντες εἴπωμεν. τίς νησείαν κτησάμενος μεμνῆσθαι βιωτικῶν ἐσχόλασέ ποτε;
τίς αὐτὴν ἀγκαλισάμενος οὐκ ὀρθοῖ τὰς ὁδοὺς τῦ Κυρίου διώδυσε; τίς" ταύτην φυλάξας, ῥᾳδίως τὸν πλοῦν τῶν γηίνων ἐπέρασε; τίς αὐτὴν ἐγκρατὴς, ὀρφανὸν ἢ χήραν ἠδίκησε;
τίς αὐτὴν μαθητεύσας," ἡδονὰς δὲ ἀέρος οὐκ ἐπλήγη ἀλλοίως; τίς ταύτην ἀσπασάμενος, οὐκ ὠφελήσεται καὶ θεωρίαν Κυρίου κατηξιώθη; τίς αὐτῇ γλυκανθεὶς, διέλιπε μελετῶν
τὸν νόμον Κυρίου ἡμέρας καὶ νυκτός; ὁρᾶτε αὐτῆς τὴν παῤῥησίαν; ὁρᾶτε καὶ τὴν" ἀξίαν; ὁ-
ρᾶτε δὲ τὴν τιμήν, ἣν ἐβράβευσε"); πῶς δὲ ἀρχὴν κόσμου διασῴζει τὰ θυσιαῶν; πῶς τὰ μέτρα
αὐτῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου πεπλήρωται"); πῶς δοξάζει τὸν τιμῶντας αὐτὴν, καὶ τὸν μὴ φυ-
λάσσοντας ὀξουθενεῖ; καθὼς ἀνωτέρω [τὸ λεῖπον] εἴρηται, τὸ μὲν τὸν αἰθέριον μὴ φυλάτ-
τοντα τὴν νησείαν ὡς βάπτισμα καὶ ἑκάστῃ πλουσίᾳ καθεζῶτα, καὶ πόῤῥω τῶν δαιδείσης γε-
γενότα ἀπὸ τῆς ταύτης καταφρονήσεως;

Ἀκούσωμεν

Ακούσωμεν ἐξ ἀρχῆς τ ἱστορίας, ἵνα ὁ θεόπνευστος Μωϋσῆς ταῖς μετέπειτα γλώσσαις ἥδιον προσενέγκατο, μᾶλλον δ' ὁ διακονήσας τῷ Μωϋσέως, ὡς πατὴρ φιλόσοφος, ἡμῖν ἀπεκάλυψεν. ἀγαθὰ προσέχετε, προσκαλῶ, τοῖς λεγομένοις. ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Γεν. α. α. ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος· καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου· καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς· καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν. εἶδες, ἀγαπητέ, τὴν γραφήν, πῶς ἡμῖν σαφεστέραν τὴν λύσιν χαρίζεται; καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι καλόν. πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τὸ φῶς ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγίνωσκε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ, ὅτι καλὸν ἦν· ἀλλὰ διὰ ἡμετέρας διανοίας ἐλείρων πρὸς τὴν τοῦ κατασκευαζομένου δύναμιν καὶ δυνατείαν. εἰ μὴ γὰρ ἦν καλόν, οὐκ ἂν αὐτὸς ἐποίησε, καὶ τὸ σκότος ἀπ' αὐτοῦ διεχώρισεν. εἰ μὴ ποθητὸν ἦν, οὐκ ἂν ἐκάλεσεν αὐτὸ φῶς. καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα, ἵνα ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ πορευσώμεθα, ὡς "ἐν τοῖς ὑπνοδωμασιν αὐτοῦ ἀδολεσχήσωμεν. ἡδύ γὰρ ὁ Θεὸς ἐνὶ λόγῳ ὡς μιᾷ ῥοπῇ πόλεις, ἃς ἐποίησεν ἐν ταῖς ἓξ ἡμέραις, ὡς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ κατέσπασεν. ἀλλ' οὐκ ἔδωκε χώραν τοῖς μετέπειτα γλωσσώσοις ἕλλησι λέγω καὶ τοῖς σοφοῖς, οἱ ἐμωράνθησαν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτῶν. τὸν γὰρ νόμον αὐτοῦ οὐκ ἐφύλαξαν. διὸ καὶ ἡ σοφία αὐτῶν εἰς ἀσωτείαν κατηνώχθη. τὰ γὰρ ὑπ' ἐξ ἡμέραις δημιουργηθέντα οὐκ ὠκνησαν ☉ τοῖς κλίσιν μυθολογοῦντες εἰπεῖν αὐτομάτως γενέσθαι, καὶ ☾ ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ πόντα καὶ ὁρώματα. εἰ δὲ μιᾷ ὥρᾳ ταῦτα ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ ἐποίησε, τί οὐκ ἂν προφάσιν δυσχερείας προβάλοιτο εἶναι; ἀλλ' αὐτὸς ὡς προφήτης σκώλυσεν αὐτῶν τὰς ἀδίκους γλώσσας καὶ ἰοβόλους τὰς κατὰ τοῦ ποιητοῦ ἐπαναστάσεις, καὶ τὴν κτίσιν λατρευούσας παρὰ ☾ κτίσαντα. ἀλλ' ὅπερ ὁ προκείμενον ἐπανέλθωμεν, ☾ εἰρμὸν τῆς διηγήσεως ὅπερ ὁ πρόσω φέροντες. εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς· καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. Γεν. α. γ. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα μία. καὶ εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος· καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος. καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα, οὐρανόν. εἶδες ἔργον διανοίας βεβαίων ἐκπλῆξαι, ὅτι δύο φύλων, δύο μοχλῶν τὸ δημιούργημα τοῦτο ζωώσηκε μέχρι ζωτελείας αἰῶνος; ὡς θαυμασταὶ τὰ ἔργα Κυρίου, καὶ πᾶς ἐνθυμὸς ἐξιχνιάσαι αὐτά; Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα δευτέρα· καὶ εἶπεν ὁ Θεός· συναγέσθω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν, γῆν, καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. καὶ εἶπεν ὁ Θεός· βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ ὁμοιότητα, καὶ ξύλον καρπίμων ποιοῦν καρπόν. ταῦτα τῷ ῥήματι τοῦ προστάσσοντος ἀρόδην παείσατο· ὧδέν ὑπῆρχε τὸ κωλύον, ὧδέν τὸ πρεμποδίζον. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωὶ ἡμέρα τρίτη. ὁρᾷς τὴν γραφὴν διηνεκῶς διανοίγουσαν ἡμῖν τὴν διάνοιαν πρὸς τελειότητα. ποῦ εἰσιν ☾ λέγοντες, ὅτι ὁ καρπὸς πικρὸς, αὕτη ἡ βοτάνη δηλητήριον ἐπάγεται; τοῦτο τὸ ὄργανον ἁρμοδίως ἡμῖν καλὸν προξενεῖ; ἄλλο κεφάλαιον θαύματος ἀπειλῇ, ἕτερον φωνῆσαν χάλαζα σημαίνει, ἄλλο πάταξαν συμφορὰν ἡμῖν πρεισάγει. πολλῶν γὰρ ἤκουσα ταῦτα φιλονεικούντων καὶ λοιδορούντων, οὐκ ἔστι τοῦτο παγγραφὴ χρεισιαίων. ἃ γὰρ ὁ Θεὸς ἰδὼν εἶπε καλὰ λίαν, σὺ αὐτὰ μὴ σκύβελα. Γεν. α. ιδ. καὶ εἶπεν ὁ Θεός· γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν "ὅπερ τῆς γῆς, καὶ εἰς διαδοχὰς τῆς νυκτός. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς ☾ φωστῆρα ☾ μέγαν, ἦρξεν ☾ ἥλιον, εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, καὶ ☾ φωστῆρα ☾ ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, καὶ τοὺς ἀστέρας. καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιρούς καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς ἐνιαυτούς.

τὴ

τί περὶ τὸν ἄνθρωπον θαυμάσομεν ④ δι' ἄθεφποι; τὸ ἡλίου τὸ ὕψος τὸ δυσείκαστον, "τὸ μέγεθος, τὴν σφοδρότητα, τὸ φωτὸς τὸ ἀμέτρητον, καὶ τῆς θέρμης τὸ ἀκατάσχετον; πῶς οὐ μιᾶς, θρυαλλίδος καὶ οὐ μιᾶς οὐσίας ταῦτα πάντα κατηγλαΐσας, καὶ δρόμου αὐτοῖς καταπλήττοντα νοῦν καὶ ἔννοιαν; πῶς οὐ μιᾶς ἡμέρας ἀπὸ ἀνατολῆς φαινόμενος, καὶ περὶς δύσιν ἐρχόμενος, τόπους σοφεῖς "ἀποκρύπτεται τῆς θέρμης αὐτοῦ; τὰ τῶν Περσῶν παῖδες ④ θρησκεύοντες αὐτὸν ὡς θεὸν, οἱ ⑤ κλίσιν καταλιπόντες, ᾧ κτίσματι αὐτοῦ τῷ τιμίῳ προσαγορεύσιν; καὶ αὖθις ὁ ἥλιος ἀενάως καὶ ἡμέραν ⑥ αὐτοῦ δρόμον διατελεῖ μὴ φόβου μείζονος καὶ βυθαλείας; καὶ ποτὲ μὲν νέφεσι κατασκιαζόμενος, ποτὲ δὲ νότου πνεύσαντος καὶ ἀχλύας ὁμιχλούσης ἔξω ὑμῶν ὁ ἥλιος, εἰς οὐ ὑμεῖς πεποιήσατε "τὴν λατρείαν προσάγετε; πάντα καλὰ λίαν τοῦ Κυρίου τὰ ἔργα, καὶ φοβερά, καὶ ἐξαίσια. ἀλλὰ πρὸς ὑπηρεσίαν ἡμῶν καθεστήκασιν, καὶ διασοτείδιον. πῶς δὲ καὶ ἡ σελήνη εἰς διαδοχὴν τῆς νυκτὸς τῷ προστάγματι τοῦ ποιητοῦ πρόεισι; καὶ ποτὲ μὲν αὔξησιν εἰσδέχεται, ποτὲ δὲ μείωσιν ὑπομένει· καὶ ποτὲ μὲν λάμπουσα μυρμύρυγας φωτὸς "ἐπαφίησι, ποτὲ δὲ λήγουσα αὐτῆς καὶ μέρος ἀποδιαλύουσα φυλάττει μὴ τὴν ἀστέρων τῶν πολυαριθμήτων χορόν. ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου ἥξωμεν.

Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ ἡμέρα τετάρτη. καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχὴν ζῶσαν καὶ πετεινὰ "πετόμενα καὶ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα. καταμάθε ἀκριβῶς τὸ ῥῆμα τοῦ πάντοκρατορος· πόσα γένη ἐξήγαγεν τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ πλήθησε, καὶ πόσον δῆμον πετεινῶν ἐν ᾧ ἀέρι πλέουσι, τὰ μικρὰ, τὰ μείζονα· καὶ θαύμασον αὐτοῦ τῆς σοφίας τὴν ὑπερβολήν, πῶς εἶπε λέγω τὰ πάντα πλήθη. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ ἡμέρα πέμπτη. καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κτῆνος καὶ ἑρπετὰ, καὶ θηρία, τὰ πάντα κτῆνος καὶ καθ' ὁμοιότητα. ὦ τῆς μεγίστης σοφίας· ὦ τῆς ἀνεκδιηγήτου ἀγαθότητος. πάντα τὰ κτήνη καὶ θηρία ἐν ῥήματι ὀφθαλμοῦ ἐποίησε, λέοντας, καὶ δράκοντας, καὶ ἄρκους, καὶ βοῦς, καὶ ἵππους, καὶ ὅσα τοῖς ἀνθρώποις πρὸς ὑπηρεσίαν πρόσεστι δουλεύοντα καὶ ἀγωγίμα. ὁρᾷς τὸν δημιουργὸν τῶν ζώων; πάντα ἐποίησεν ἐν ἓξ ἡμέραις, φῶς, οὐρανὸν, γῆν, θάλασσαν, ἥλιον, σελήνην, ἄστρα, ὄρη, βουνοὺς καὶ πεδιάδας, θηρία καὶ κτήνη, ἰχθύας, κήτη, τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ, τὰ ἐν τῇ χέρσῳ. ὅθεν ἡμιωτέραν βυθὸν καὶ ἔργον μέγιστον θέλων "κατεργάσασθαι ὁ πατὴρ τῶν φώτων, ὁ ὢν, καὶ ὁ ὤν, ὁ υἱὸς, ὁ ἄναρχος, ὁ ἀγήρατος τοῖς τε μονογενῆ, ὁ γεννήσας τοῖς τὸν ἐξ αὐτοῦ γεννητὸν ἀρρήτως, τὸν υἱὸν, τὸν λόγον, τὴν σοφίαν τὸν ἀκατάληπτον, θεοπρεπῆ καὶ μυστικὸν βυθὸν ἐπεισάγει λέγων· Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, καὶ καθ' ὁμοίωσιν. καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἵνα μὴ δείξῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἀλλότριον τῆς δημιουργίας, ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ "πνοὴν ζωῆς. καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. εἶδες ἐξαίρετον πλάσμα τῆς τοῦ Θεοῦ δημιουργίας; εἶδες βασιλέα τῆς κτίσεως "καθεζόμενον τὸν Ἀδάμ; εἶδες τιμὴν ὑπερβάλλουσαν, τὸν ἐν τῇ χειρὶ δημιουργηθέντα; μάθε αὐτοῦ καὶ τὰ χαρίσματα, ἃ προέχει αὐτῷ ὁ Θεὸς μετὰ τῆς πλάσεως. Καὶ ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδὲμ κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε. καὶ ἐξανέτειλεν ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὡραῖον εἰς ὄρασιν, καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν, καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τῷ παραδείσῳ, καὶ τὸ ξύλον τῆς εἰδέναι "καλὸν καὶ πονηρόν. βαβαὶ τῆς τιμῆς τοῦ Θεοῦ τῆς εἰς ἡμᾶς γεγενημένης· βαβαὶ τῆς φιλανθρωπίας, ἧς ἐπεδείξατο ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρώπῳ· βαβαὶ τῶν ἀῤῥήτων ἀγαθῶν, ὧν μετέσχηκεν ὁ Ἀδάμ. καὶ γὰρ ἠρκέσθη ἡ ἄφατος αὐτοῦ κηδεμονία. οὐκ ἐν μὴ ὄνος ἀνὴρ ἐποίησεν· οὐκ ἵππος βασιλέα τῆς κτίσεως ἐχειροτόνησεν· ἀπὸ γῆς ὑπάρχων "ἀγγέλοις

λοις ἀνέδ ϕξεν· ἐκ τῆς ἀψύχου ἔμψυχον ἴνδαλμα ἐπεισήγαγε. ποίαν δρετὴν ἐπεδείξατο ὁ Αδάμ, ὅτι τοιαύτην ἀμοιβὴν αὐτῷ ἐχαρίσατο; ποίους ἀγῶνας καὶ ἱδρῶτας ὑπέμεινεν, ὅτι τοιούτων ϕανῶν ἐπέτυχε; ποίαν δοξολογίαν ἀνήνεγκε τῷ ποιήσαντι, ὅτι μέσον τῦ παραδείσου οἰκίζει αὐτὸν ἀνέδ ϕξε; ποῖον ἔργον ἐνδοξον ἀπετέλεσεν, ὅτι ἄμοιβον βίον ἐπετέλει; ποίαν δ ὑλείαν θαύμαστον κατειργάσατο, ὅτι τοιαύτης ἀπήλαυσε δωρεᾶς; ἀλλ' ὁμως ὁ φιλάνθρωπος τοιούτοις ἐκόσμησε χαρίσμασι τὸ πλάσμα· ὅθεν καὶ πολὺ τελειοτέραν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, καὶ ἀλλίω ἐργασίαν ἐπεδείξατο. Ἐπέβλεψε γάρ, ϕησιν, ὁ Θεὸς ἔκλασιν ὕπνου ἐπὶ τὸν Αδάμ, καὶ ὕπνωσε. Καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτῦ, καὶ ἀνέπλασε γυναῖκα. οὕτως θαυμαστὰ τὰ ἔργα Κυρίου· οὕτως ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτῦ. ὃ γὰρ ἠρκέθη τὸν Αδὰμ ἀπὸ χοὸς γλυφθαι αὖθις, καὶ ἐν παραδείσῳ τῆς τρυφῆς ἀπολαύειν κελεύσας· ἀλλὰ καὶ βοηθὸν αὐτῷ ἐποίησε. πόσων καρῶν ἐνεπλήσθη ὁ Αδάμ, ὅτε ἐθεάσατο ἀπὸ τῦ ὕπνου παραδοξαζομένην αὐτῷ τὴν γυναῖκα; πόσης διφορσύνης αὐτὸν ἡ ψυχὴ ἐνεπιμπλᾶτο, καινοῖς θεωρῶν τὴν γυναῖκα, καὶ ὁμόδοξον καὶ ὁμόδουλον αὐτὸν καθεστῶσαν; πόσης μυστηρίας καὶ προφητείας ἠξιώθη τὸ τῷ θεάσασθαι τὸν Αδὰμ [Εὔαν] τοῖς αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῦ μορφὴν ἰδίαν καὶ χαρακτῆρα ἀνίκρυς παρακειμένην; ὅθεν ἐν ἀληθείᾳ ψυχῆς προεφήτευσεν ἀναφανδὸν τὴν ἀλήθειαν. ϕησὶ γάρ· Τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη. εἶδες προφήτην τελευτέσαν προλέγοντα τὰ μετέπειτα γενησόμενα; εἶδες πνεύματος ἁγίου κοινωνίας * καὶ χαρίσεις, ἧς ἠξίωσε ὁ Αδάμ; εἶδες ἀξαίρετον λόγον τὸν μυστικὸν, καὶ ἕως τῶν ἐσχάτων βεβαιούμενον; ἀλλ' οὐκ ἐκώλυσε τὴν μελλησικακίαν ἡ πνεύματος χορηγία ὁ σκληρότατος δράκων· οὐκ ἔφερε τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῦ θεωρεῖν τὴν τιμὴν καὶ τὴν χάριν τῦ πλάσματος, ἵνα ἐκλάφῃ τῦ δημιουργοῦ· ἀλλ' ἅπερ ἐμελέτησε, πάντα κατειργάσατο. θύραν γὰρ ὄργανον τῆς ἑαυτῦ σκαιωρίας καὶ κακοβουλίας, ὦ ὄφιν, σωτηρὸν ποιεῖς τῆς αὐτῦ κακίας. καὶ οὐκ ἐτόλμησε τοῦς ὦ Αδὰμ εἰσελθεῖν, ἀλλὰ τοῦς ὄσα θεῖα καὶ ἀπαλώτερα καὶ τῷ φρονήματι, καὶ τῇ σοφίᾳ. καὶ μηδεὶς τὴν δημιουργίαν τῦ Θεοῦ μέμψηται. ὥσπερ γὰρ τὸν Αδὰμ ἐποίησεν ὁ Θεὸς, οὕτω καὶ τὴν Εὔαν" οὐχ οὕτως ἐμόρφωσε, τῦ αὐτῦ κεράματος, τῦ αὐτῦ φυράματος, τῆς αὐτῆς ἁλίσεως, τῆς αὐτῆς ἕξεως. ἀλλ' ἡ βουλὴ τῦ ἀοράτου ἐποίησε σαθρὸν καὶ ὄσον τὸ σῶμα καὶ τὴν φρένα τῆς Εὔας. ὁ γὰρ ἐκ γῆς χοϊκὸς γλυφόμενος ἀβέβαιος, καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ἁπλαότητος εἰληφὼς χεῖρον τῦ πανοπλοτέρου, καὶ ὁ τῆς ἀνδρικῆς ἐπωνυμίας ἀφ' ὑλικῆς ἀξίας προσλαβὼν ὄνομα, καὶ " ὁ μὴ ὢν ἄξιος προσηγορίας, ἀκούσας ταῦτην, καὶ τὴν προσβολὴν εἰληφὼς, εἰς θεότητος ἀξίαν τῷ νοῒ ἑαυτῦ ἀνεπέρωσε, καὶ κατὰ τῦ πλάσου αὐτῦ πόλεμον ὁ ἄθλιος ἐπῆρε. καὶ ὅπως, ἄκουε. ὁ γὰρ κακόβουλος ὄφις προσελθὼν τῇ γυναικί, ϕησι· Τί ὅτι εἶπεν ὑμῖν ὁ Θεὸς ἐκ τῦ καρποῦ τῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν μὴ ϕαγεῖν; ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ ϕάγητε ἀπ' αὐτῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν ὦ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. βλέπεις, ἀκροατὰ, τῦ ἐχθροῦ τὴν ὀπτικὴν; βλέπεις τῦ πλανῶντος τὰ σκάνδαλα; ὁρᾷς οἷος πολύπλοκος ὤν, οἷων ῥημάτων ἐδελέασε τὴν Εὔαν; ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ ϕάγητε" ἐκ τῦ ἀπηρθρωμένου ξύλου, διανοιχθήσονται ὑμῶν ὦ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν; ὢ τῆς κακοβουλίας τῦ πλάνου· ὢ τῆς ἀτιμίας, ἧς προσάγει διὰ δολίων ῥημάτων τὴν γυναῖκα· ὢ τῆς ὑπούλου, δι' ἧς καταβάλλει εἰς ᾅδου πυθμένα ὦ εἰς ὕψος ἀναβήναι τὴν τῦ Θεοῦ ϕιλανθρωπίαν. καὶ οὐ γυμνὸς προσέρχεται τῇ Εὔᾳ ὁ δόλιος, ὡς ἵνα αὐτὸν ἡ ἀξία· ἀλλ' ἐν ὑδύματι τῦ ὄφεως προσομιλεῖ τῇ γυναικὶ τοῦς ὀλεέσασι αὐτὸν, καὶ ἀκουπαθῆσαι τούτου τοῖς ῥήμασιν εὐπειθῶς. εἰ γὰρ ἤλθεν ὡς ἵνα μεμορφωμένος, οὐθεὶς ἡ Εὔα ἀπεπήδα, καὶ τοῦς ὦ * ἀνδρα ἀπέπτυεν. ἀλλὰ τὸν τῦ ὄφεως μορφὸν ὑποδυσάμενος ὁ πανοῦργος, τοιούτοις λόγοις τοῦς

Λογ. ε. Γεν. β. κα. Γεν. β. κγ. Γεν. γ. β.

χ. ἰδίαν χ. ἐπικαι σια τα χ. παῖ χ. ὀστέον χ. ἐκλήθη * μετέχει τ Αδὰμ χ. αὐτὸ χ. φυλῆ χ. σφρα νισθήσ χ. ἴδιον χ. ἐν τῷ

πρὸς αὐτὸν ἐπικτίσαντα. προσελθοῦσα ἅψαι τῦ ξύλου, οὗ σὺ ἐτείλατο ὑμῖν ὁ Θεὸς μὴ φαγεῖν. πρόσχες εἰς αὐτὸν. ὡραῖον εἰς ὄρασιν τοῖς ὀφθαλμοῖς σε πρόσκειται, καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν τῷ σώματί σε χρήσεται. ἰδοὺ νῦν φοβερὰ τοῖς θηρίοις καὶ τοῖς πετεινοῖς καθέστηκας· φοβερώτερα μᾶλλον αὐτοῖς ὀφθήσῃ. ἀρτίως μορφὴν ἀνθρωπίνην σε περιεχειμένην θεωρῶσι· νυνὶ δὲ γυμνωθέντα τῦ ξύλου, θεότητος μόρφωσιν περιβαλόμενον, καὶ ἔσῃ γενόμενος καλὸν καὶ πονηρόν. οὐδὲν ἀπὸ τῦ ὀφθαλμοῦ ὑμῶν ἀπικρυβήσεται, οὐδὲ σκιὰ τῆς ἀκοῆς ὑμῶν καλυφθῇ παραδραμεῖν· ἀλλὰ πάντα καὶ ὁρᾶται καὶ ἀκούεται ἐν ὑμῖν γενήσεται εὐθέως καὶ φανερά. εἶτα δελεάζεται τῦ πλάσου τοῖς λόγοις ἡ γυνή. ἄρχεται τῶν ἐπαγγελίαν τῦ ὄφεος ἐν τοῖς ἔργοις ἐλέγχειν, καὶ κρῖ τῦ πλάσου ἐπαίρειν πτέρναν. εἶτα προσῆσι τῷ ἀνδρὶ τοιαῦτα ἀπαγγέλλουσα καὶ πικρότερα χολῆς ῥήματα, καὶ φησι· τί ὅτι ἐτείλατο ἡμῖν ὁ Θεὸς τῦ μὴ φαγεῖν τῦ ξύλου τῦτο; ἢ δὴ καὶ ἡμέρᾳ φαγώμεθα, διέφυγον ἡμᾶς Ⓦ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἐσόμεθα ὡς θεοὶ, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. ὦ συμβουλίας κακίστης· ὦ λόγοι χολῆς πικρότεροι. οὐχ ἑώρακε τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῆς ὃ ἀληθινὸν φῶς; οὐχ ὑπήκουσε τοῖς ὠσὶν αὐτῆς τῆς ζωῆς τῦ ἀκροάσεως; οὐκ ἐγεύσατο τῷ στόματι τῦ γλυκύτητα τῦ φιλανθρώπου; οὐκ ἐψηλάφησε ταῖς χερσὶν αὐτῆς τῦ φωτὸς τῦ πύλου; πρὸ τῆς σωφρείας, ξένον Ⓦ ἀνδρα τῦ Θεοῦ ἐποίησε· πρὸ τῆς οἰκοδομήσεως, πένητα Ⓦ βασιλέα καθίσησι· πρὸ τῆς τεκνογονίας, τοῖς τέκνοις τὸν καταρὰν ἐπικτίσατο· πρὸ τῆς μήτηρ ἡδὺς καὶ θυγατέρας, ἀλλοείδη τοῖς ἐναντίοις ἐπεισήγαγε· πρὸ τῆς συμβιώσεως τῦ ἀνδρὸς, ξένον τῦ παραδείσου αὐτὸν ἐποίησεν. ὦ τῆς κακίας· ὦ τῆς ἀφροσύνης· ὦ τῆς ἀπάτης. πείθει τὸν ἀνδρα τοῖς λόγοις αὐτῆς, καὶ λαβοῦσα ἐκ τῦ καρποῦ προσφέρει τῷ ἀπατηθέντι. καταγὴ εἰς ᾅδου πυθμένα Ⓦ ὑψηλὸν θηρίοις καὶ πετεινοῖς φαγόμενον· καταβάλλει τὸν φρένα τὸν πάντος τῶν ἐκτὸς τῶν ἀέρων ἀκεραιοτέραν· σεσυλεύει δὲ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν τῶν καθ' ἑκάστην Ⓦ θεὸν ὁρώντων· ἐμφαίνει δειλίαν ταῖς φρεσὶ τῦ ζωοχῶς θεῷ ἐντυγχάνοντος· παραλύει τὰς χεῖρας τὰς εὐλογησάσας τὰ πετεινὰ τῦ ἀέρος καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς, καὶ τούτοις τὸν ἐπωνυμίαν ὑπεθήκασας. ὁ δὲ βασιλεὺς πάντος, ὁ πλούσιος πρὸς δόξης, ὁ φιλάνθρωπος ζωοτυχίᾳ τῷ Θεῷ συμφιλούμενος, ὡς κλέπτης ἐκτὸς δένδρου κρυπτόμενος· ὁ ἄρχων, οἰκέτης· ὁ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, ῥερυπωμένος ὅλος· ὁ τῇ ψυχῇ ἐκπάγλως πρὸς σχετινὸς καθίσταται· Ⓦ ὡς ἥλιον λάμποντα, ἐζοφωμένον ἅμα, Ⓦ φοβερὸν τοῖς δαίμοσιν, ὡς παίγνιον προκείμενον, Ⓦ ἐλεύθερον πλανᾶσθαι, ὡς δοῦλον κρυπτόμενον, τὸν ἔνδοξον καὶ ἐντιμον, ὡς ἄδοξον καὶ δυσειδῆ κατακείμενον. διὸ, φιλαχρόαμοι, δυάκις φθεγγώσαντες τὸν ἰσοείδη τοῦτον, Ἐίδωμεν τῆς γραφῆς τὸν ἄδυσον, τὸν εἰρμὸν δὲ διηγήσεως ἐμφαίνοντες. Καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν εἰς βρῶσιν, καὶ ὅλι ὠρεκτὸν ὅτι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡραῖον ὅτι τῦ κατανοῆσαι. Γεν. 3 5. καὶ λαβοῦσα ἡ γυνὴ τῦ καρποῦ αὐτῦ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, καὶ ἔφαγον Ⓓ δύο. ὁρᾷς θεοφιλῆ θάνατον προξενοῦσαν; ὁρᾷς θεοφιλῆ εἰς ᾅδου ἐκπέμψασαν; ὁρᾷς γλῶσσι παραδείσου ποιοῦσαν ξένον τὸν μεταμελόμενον; καὶ μηδεὶς τῶν ἀκεραιοτέρων ἐχόντων τὸν νοῦν ὡς ξύλῳ τινὶ μέμψιν προσαγάγητο, ἀλλὰ τῷ μεταλαβόντι. ὥσπερ γὰρ πᾶς βασιλεὺς γραπτὴν αὐτῦ παραγγελίας μὴ εἰσελθεῖν τινα τῶν ἀρχόντων ἐνδοθεν τῦ βασιλικῦ κιτῶνος, εἰ μὴ αὐλὸς προσαχθῇ τῦτο, καὶ μυστήριον αὐτῦ διαγγελίας μηδενὶ τῶν ἔξωθεν αὐτῦ μαθεῖν πλὴν αὐτῦ μόνου, ἐκείνου δὲ ἐξελθόντος, καταδηλοῖ ποιήσει τῦτο Ⓦ λόγον, οἷς αὐθέλῃ καὶ βούληται· εἰπέ μοι, ὁ τοιοῦτος οὐχ ὑποίσει δίκην, ὅτι βασιλικοῦ καταφρονήσει κράτους; τοιοῦτο δὲ ὅτι τῦ Αδὰμ ἐκαινουργήθη. πρώτα δέδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς εἰς βρῶσιν δὲ ἀπόλαυσιν, τὰ φυτὰ, τῦ καρποὺς, τὰ ὕδατα, τῦ παραδείσου τὸν τερπνότητα, Ⓦ ἥλιον, τὸν σελήνην καὶ τῦς ἀστέρας· ἑνὸς δὲ μόνου ξύλου δέδωκε φυλάττειν, ὑποδειγμα διαστοκὸν εἰκονίζων καὶ ὑπολύων τοῖς ὑπακοὴν τῦ πλάσου. αὐ-

Ὡς οὖ μήτε τῶν τοῦ προσταγμάτων αὐτὸς γυμνωθεὶς, μήτε τῆς ἀξίας τοῦ προβολίου πεμπάσας, μήτε τὸ κράτος αὐτὸ τοῦ ἐλευθερείου φυλαξάς, τῷ διαβόλῳ καὶ ἐχθρῷ τῆς ἀληθείας ἐπικρούσασο, καὶ ἥλατο τοῦ διαβόλου· καὶ γέγονεν ὁ ἀθάνατος θνητὸς, ὁ ἄρχων τοῦ παραδείσου γυμνὸς τῆς τούτου οἰκήσεως, ὁ πλοῦτος τῆς ἀληθείας ὀδύνων τῶν δαιμόνων ὀπίσχερμα· γέγονεν ὁ πνεύματος ἁγίου ἐμπεπλησμένος πνεύματος πονηρείας πεπληρωμένος, ὁ προφητείας ὄντως ἠγλαϊσμένος μηδὲ ἑαυτὸν γνωρίζων ὁποῖος ἦν, ἀπὸ παιδείσης τῆς διαβολικῆς λοιπὸν τῆς ψυχοφθόρου. Γεγαμήκασι γὰρ ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα, ὅτι γυμνοὶ ἦσαν πρὸ τῆς παραβάσεως ἐγνώρισαν τοῦ γυμνωσιν αὐτῶν. ὅτε τοῦ θεοκόσμητον τοῦ τῆς ἀθανασίας ἦσαν ἠμφιεσμένοι, τοῦ ἑαυτῶν γυμνωσιν οὐκ ἐώρων· ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ παράβασις, καὶ ἀπηρτίσθη τὸ ἔργον τῆς διαβολικῆς, τότε ἐγνώσαντο τοῦ ἀγημοσύνου αὐτῶν. Εἶτα ἤκουσαν, φησι, τῆς φωνῆς Κυρίου περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινὸν, καὶ ἐκρύβησαν ὅ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ. παρεκόπη τῆς πρήσεως ἡ παράφασις. ἦλθεν ἡ παράβασις, καὶ κρύπτονται ἀπὸ τοῦ πρωτοκράτορος. Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ ἐν ἁμαρτίαις παρειλεβληνθότοι. ὅταν γὰρ τις παρανόσῃ, ἢ μοιχεύσῃ, καὶ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πρώτης, καὶ ἀπρυτίσῃ καὶ ὕδρα, καὶ γυμνὰ ζωτικὰ ἴδια αὐτῶν δικαιούμενος, ὁ ποιήσας τοῦ ἁμαρτίαν νομίζει, ὅτι ἡ στυγνοτυχία δι' αὐτὸν καθίσται καὶ ἐρυθριᾷ καὶ στρέφεται, τὰ ἁμαρτίας αὐτὸν ἔνδοθεν διελεγχούσης. τοῦτο πέπονθε καὶ ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα. πολλάκις γὰρ τοῦ Κυρίου περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, οὐδέποτε αὐτὸν ἠδέησαν, ἢ ἐστράπησαν· ἀλλ' ὅτε ἀπετελέσθη τὸ ἔργον τὰ ἁμαρτίας καὶ τὸ παρακοῆς, τότε κρύπτονται ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ τὸ ἐφορῶντος, κερδῶν τί προσδοκῶντες. ἀλλὰ μάτην αὐτοῖς καθέστηκεν ἡ φύσις αὕτη. διὸ ὡς μὴ ἔχοντες πρῆσιν ἢ ἀπολογίαν πρὸς τὸν κρυφιογνώστην, αὖθις ὁ ἐπάζων καρδίας καὶ νεφρούς φησι πρὸς τὸν Ἀδάμ· Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; παράφασιν ἀπολογίας αὐτοῖς χαρίζόμενος. ποῦ εἶ; ἰδοὺ καὶ τὸ ξύλου ἔφαγες, καὶ τὸ ὃν φυμίας σοι ἐπέτυχες· ἰδοὺ καὶ τὸ παράβασιν ἐποίησας, καὶ τὸ θεώσεως ἐξέπεσας. Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; ὁ δέ, Τὴς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην· ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. ἰδοὺ τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἔργον; ὁρᾷς τῆς παραβάσεως τοῦ αἰσχύνην; ὁρᾷς ὃ δικαίειον ὃ ἐνδοθεν ἐλεγχόμενον τοῦ Ἀδὰμ καὶ κατηγορεῖν τοῦ αὐτὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀνοτείωσιν; καὶ εἶπεν ὁ Θεός· τὶς ἀνήγειλέ σοι ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου, ὃ ἐνετειλάμην σοι τοῦτο μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες; ἀφῆκας ἐμὲ τὸν πλάσαντα, καὶ ὃν ἐχθρὸν ἐποίησας; εἶασας ἐμὲ τὸν δημιουργήσαντα, καὶ ὃν πλάσαντος συγκατέβης; ἐγώ σοι ἐνετειλάμην τοῦ μὴ φαγεῖν, καὶ σὺ τοῦ διαβόλου σύμβουλος γέγονας; Καὶ εἶπεν ὁ Ἀδάμ· ἡ γυνὴ, ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. ὢ τῆς παραφάσεως εὐλόγου μὴ ἐχούσης· ὢ ἀπολογίας μὴ ὠφελούσας τὸν λαλοῦντα· ὢ λέξεως πικρᾶς μὴ διαφωλούσης τὸν ἐγκαλοῦντα. τὴν γυναῖκά σοι ἔδωκα βοηθὸν, οὐκ αὐθεντοῦσαν· σιωπήσεσν, οὐ διδάσκουσαν· ὁμάγωμον, οὐ διδάκτειλον· σύζυγον, οὐκ ἀρχοῦσαν· ὑποχείριον, οὐχ ὑψηλοτέραν· συγκύπτουσάν σοι, οὐ καταχρατοῦσάν σου. ὅθεν, ὡς τοῦ ἐχθροῦ ἀκροασάμενος, καὶ ἐμοῦ παρακούσας, δέχου τελείαν τὴν ὀπτασίαν, ἣν οἱ παραβαλοῦσιν μαχροὶ αἰῶνες, ἣν οὐδεὶς ὑποφύσεται τοῦτο οὐδὲ ὄψεις, ἣν ὁ σῶμα φορῶν καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον οὐ περάσει τοῦτο τὸ πέλαγος. ὅσα Ἀδὰμ Ὅτι ἤκουσας τὴς φωνῆς τῆς γυναικός σου, καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, ὃ ἐνετειλάμην σοι τοῦτο μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις αὐτὴ φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ. ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης· ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. ὢ τῆς καταράς ταύτης τοῖς ὁρατοῖς καὶ αἰσθάτοις πρέπειν ποιησάσης· ὢ τοῦ λέξεως, ἣν οἱ ἄπειροι αἰῶνες τοῦ προσαλεῖ· ὢ τοῦ ὀπτασίας, δι' ἧς ὁ πολυχρόνιος κόσμος αὐτοῦ

Λογ. ε. 244 ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΩ Επιγραφόμ.

Ὡς οὖ μήτε τῶν τοῦ προσταγμάτων αὐτὸς γυμνωθεὶς, μήτε τῆς ἀξίας τοῦ προβολίου πεμπάσας, μήτε τὸ κράτος αὐτὸ τοῦ ἐλευθερείου φυλαξάς, τῷ διαβόλῳ καὶ ἐχθρῷ τῆς ἀληθείας ἐπικρούσασο, καὶ ἥλατο τοῦ διαβόλου· καὶ γέγονεν ὁ ἀθάνατος θνητὸς, ὁ ἄρχων τοῦ παραδείσου γυμνὸς τῆς τούτου οἰκήσεως, ὁ πλοῦτος τῆς ἀληθείας ὀδύνων τῶν δαιμόνων ὀπίσχερμα· γέγονεν ὁ πνεύματος ἁγίου ἐμπεπλησμένος πνεύματος πονηρείας πεπληρωμένος, ὁ προφητείας ὄντως ἠγλαϊσμένος μηδὲ ἑαυτὸν γνωρίζων ὁποῖος ἦν, ἀπὸ παιδείσης τῆς διαβολικῆς λοιπὸν τῆς ψυχοφθόρου. Γεγαμήκασι γὰρ ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα, ὅτι γυμνοὶ ἦσαν πρὸ τῆς παραβάσεως ἐγνώρισαν τοῦ γυμνωσιν αὐτῶν. ὅτε τοῦ θεοκόσμητον τοῦ τῆς ἀθανασίας ἦσαν ἠμφιεσμένοι, τοῦ ἑαυτῶν γυμνωσιν οὐκ ἐώρων· ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ παράβασις, καὶ ἀπηρτίσθη τὸ ἔργον τῆς διαβολικῆς, τότε ἐγνώσαντο τοῦ ἀγημοσύνου αὐτῶν. Εἶτα ἤκουσαν, φησι, τῆς φωνῆς Κυρίου περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινὸν, καὶ ἐκρύβησαν ὅ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ. παρεκόπη τῆς πρήσεως ἡ παράφασις. ἦλθεν ἡ παράβασις, καὶ κρύπτονται ἀπὸ τοῦ πρωτοκράτορος. Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ ἐν ἁμαρτίαις παρειλεβληνθότοι. ὅταν γὰρ τις παρανόσῃ, ἢ μοιχεύσῃ, καὶ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πρώτης, καὶ ἀπρυτίσῃ καὶ ὕδρα, καὶ γυμνὰ ζωτικὰ ἴδια αὐτῶν δικαιούμενος, ὁ ποιήσας τοῦ ἁμαρτίαν νομίζει, ὅτι ἡ στυγνοτυχία δι' αὐτὸν καθίσται καὶ ἐρυθριᾷ καὶ στρέφεται, τὰ ἁμαρτίας αὐτὸν ἔνδοθεν διελεγχούσης. τοῦτο πέπονθε καὶ ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα. πολλάκις γὰρ τοῦ Κυρίου περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, οὐδέποτε αὐτὸν ἠδέησαν, ἢ ἐστράπησαν· ἀλλ' ὅτε ἀπετελέσθη τὸ ἔργον τὰ ἁμαρτίας καὶ τὸ παρακοῆς, τότε κρύπτονται ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ τὸ ἐφορῶντος, κερδῶν τί προσδοκῶντες. ἀλλὰ μάτην αὐτοῖς καθέστηκεν ἡ φύσις αὕτη. διὸ ὡς μὴ ἔχοντες πρῆσιν ἢ ἀπολογίαν πρὸς τὸν κρυφιογνώστην, αὖθις ὁ ἐπάζων καρδίας καὶ νεφρούς φησι πρὸς τὸν Ἀδάμ· Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; παράφασιν ἀπολογίας αὐτοῖς χαρίζόμενος. ποῦ εἶ; ἰδοὺ καὶ τὸ ξύλου ἔφαγες, καὶ τὸ ὃν φυμίας σοι ἐπέτυχες· ἰδοὺ καὶ τὸ παράβασιν ἐποίησας, καὶ τὸ θεώσεως ἐξέπεσας. Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; ὁ δέ, Τὴς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην· ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. ἰδοὺ τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἔργον; ὁρᾷς τῆς παραβάσεως τοῦ αἰσχύνην; ὁρᾷς ὃ δικαίειον ὃ ἐνδοθεν ἐλεγχόμενον τοῦ Ἀδὰμ καὶ κατηγορεῖν τοῦ αὐτὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀνοτείωσιν; καὶ εἶπεν ὁ Θεός· τὶς ἀνήγειλέ σοι ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου, ὃ ἐνετειλάμην σοι τοῦτο μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες; ἀφῆκας ἐμὲ τὸν πλάσαντα, καὶ ὃν ἐχθρὸν ἐποίησας; εἶασας ἐμὲ τὸν δημιουργήσαντα, καὶ ὃν πλάσαντος συγκατέβης; ἐγώ σοι ἐνετειλάμην τοῦ μὴ φαγεῖν, καὶ σὺ τοῦ διαβόλου σύμβουλος γέγονας; Καὶ εἶπεν ὁ Ἀδάμ· ἡ γυνὴ, ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον. ὢ τῆς παραφάσεως εὐλόγου μὴ ἐχούσης· ὢ ἀπολογίας μὴ ὠφελούσας τὸν λαλοῦντα· ὢ λέξεως πικρᾶς μὴ διαφωλούσης τὸν ἐγκαλοῦντα. τὴν γυναῖκά σοι ἔδωκα βοηθὸν, οὐκ αὐθεντοῦσαν· σιωπήσεσν, οὐ διδάσκουσαν· ὁμάγωμον, οὐ διδάκτειλον· σύζυγον, οὐκ ἀρχοῦσαν· ὑποχείριον, οὐχ ὑψηλοτέραν· συγκύπτουσάν σοι, οὐ καταχρατοῦσάν σου. ὅθεν, ὡς τοῦ ἐχθροῦ ἀκροασάμενος, καὶ ἐμοῦ παρακούσας, δέχου τελείαν τὴν ὀπτασίαν, ἣν οἱ παραβαλοῦσιν μαχροὶ αἰῶνες, ἣν οὐδεὶς ὑποφύσεται τοῦτο οὐδὲ ὄψεις, ἣν ὁ σῶμα φορῶν καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον οὐ περάσει τοῦτο τὸ πέλαγος. ὅσα Ἀδὰμ Ὅτι ἤκουσας τὴς φωνῆς τῆς γυναικός σου, καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, ὃ ἐνετειλάμην σοι τοῦτο μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις αὐτὴ φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ. ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης· ὅτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. ὢ τῆς καταράς ταύτης τοῖς ὁρατοῖς καὶ αἰσθάτοις πρέπειν ποιησάσης· ὢ τοῦ λέξεως, ἣν οἱ ἄπειροι αἰῶνες τοῦ προσαλεῖ· ὢ τοῦ ὀπτασίας, δι' ἧς ὁ πολυχρόνιος κόσμος αὐτοῦ

τῳ οὐκ ἐπαλγέσωσιν· ὦ τῦ ῥήματος, ὃ βασιλῆς ϗ ἄρχοντες, πλούσιοι δὲ πένητες φείδονται ϗ δεδοίκασι. Καὶ ὠδέβαλε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν Αδὰμ ϗ τῳ γυναῖκα αὐτῦ ἐκ τῦ παρα- Γεν. γ. κδ.
δείσου τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν, ὅθεν ἦν ἐλήφθη. ϗ ἔταξε Κύριος τὰ χερουβὶμ
χ. φρόντα· ϗ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν φυλάττειν τὸν Εδὲμ παραδύσοι, ἀδιάβατον ταύτης τὴν ὁδὸν
ξυ
5 τῳ εἴσοδον, ἵνα μή τις τῦ σάρκα φορέντων ϗ τῳ παχύτητα τῦ σώματος παρεκτρωθῇ
διέλθῃ ταύτην τὴν πύλην. ϗ ὃ διασοπικὸν ῥῆμα τέτρωται αἰώνιον ἔργον, ϗ ἡ ἀπόφασις αὕτη
θάνατον εἰς κόσμον εἰσήγαγε. ϗ βασιλῆς ταύτῃ τῳ φωνῇ δεδοίκασι, ϗ ἄρ-
χοντες τρέμουσι ὃ ῥῆμα τῦτο· ϗ πλούσιοι τῳ ἀπόφασιν ταύτην ἔγκεινται, ϗ πτωχοὶ, ὡς
χρέος, τῦτο ἐκδέχονται· δὲ πλούτες βεβοτοὶ, ὡς τῆς φύσεως μετοχοὶ, θάνατον ἐκδέχονται.
10 τί γὰρ ἔπαθεν ὁ Αδὰμ ἔξω τῦ παραδείσου καὶ θήμενος; ἰῶ σκάπτων μὴ κλαυθμοῦ, ἐρ-
γαζόμενος μὴ στεναγμοῦ, ἱδρῶτι περιῤῥεόμενος πολλῷ, ἀχθοφορῶν, τῦ ἡλίου καύσωνα
χ. ἵλεως μὴ φέρων, πηγνύμενος τῇ τῆς νυκτὸς παγέτῃ· ϗ κλαίων οὐκ ἐπαύετο, σπουδῇ ποίας
τρυφῆς ἐστερήθη. στεναγμοῖς ἐκέχρητο ἐκ καταστάτε ῥήσεις, λόγοις ὀδυνηροῖς ἐξηρθύγετο
χ. ἵνδον τὸ σῶμα αὐτῦ. δὲ παρὸς τὴν Εδὲμ τῦ ὀφθαλμοὺς ἀναπεπάζων, τὴν κάρηνα κινῶν ὧδε
χ. παρακύπτων
15 κἀκεῖσε, γοερῶς ἀπωδύρετο, ϗ σὺν κλαυθμῷ ἀπεδημυθήτῳ ἔκραζε φωνῇ μεγάλῃ· ὦ
πόσων ἀγαθῶν τῦ σῶν ἠλλοτρίωμαι, πομόλυβδε παράδεισε; ὡ πόσης δυφροσύνης ἐστε-
πτωμένα τὸ μὴ ἡ ψυχή θεωρωμένου σε δὲ κάλλος; ὡ πόσης ἀγαλλιάσεως ἀπήλαυον ἔνδοθέν
σε καὶ θήμενος; πῶς ἡδυφρανόμην ἐκ τῆς ὁσμῆς τῦ ἀνθέων σε; πῶς περιέκειτό μοι ἡ τρά-
πεζα ἡ ἄμωθος; πῶς ἀνέβλυζέ μοι ἐκ πατρὸς ὁ ἀείζωος; πῶς ἐπιδιαμένει δὲ πνεῦμα ἡ
χ. μετὰ λαμπρότης τῦ ἀγγέλων πολιτία; πῶς περιέλαμπέ με δὲ φῶς δὲ ἀπροσίτε; πόσα τὰ περι-
πατήματα ὡς βασιλῆ τὴν τιμὴν μοι περιέφερον· πᾶσι τοῖς θηρίοις φοβερὸς καθιστάμην·
πᾶσι τοῖς πετεινοῖς, οἷς ἤθελον, περιεπάτουν· πᾶσα ἡ κτίσις ὡς δεσπότην με περιέβλεπεν. ἀ-
πηλλοτρίωμαι τύτων, ὡς παράβατης· ἀξιωθείην τῆ τρυφῆς σε, ὡς ἀνδραπόδου· ἐλευθερώθην
χ. παρρησίας τῆ χειρὸς σε, ὡς μάσθιος· ἀπολαύσθην τῆ κατοικίας σε, ὡς δραπέτης. Ἡ κλαύσω περῶτον;
τὴν στέρησιν δὲ κάλλους σε; τὴν χρηστὴν τῆ ἀληκτον; τὴν ἀμείλικτον ζωήν; τὴν ἀκήρατον δόξαν;
τῶν ἀγγέλων τὴν ἀλλοτρίωσιν; τὴν τῶν ἀρχαγγέλων στέρησιν; τῆς βασιλείας δὲ κλέος; τῶν
ἐνδρῶν σε τὴν διαρρέτειαν; τῆ φωτός σε τὴν λαμπηδονίαν; τὴν ἀδιάκριτον ἀκήρατον; τὴν γύμνωσιν, ἰῶ περίκειμαι; τῆς ἀκηλιδωσίας τὰ λείψανα; θ ὀνειδισμὸν τῶν
ἀγγέλων; τῶν θηρίων τὴν ἀνυποταξίαν; * τῆ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν; τῆ πνεύματος
τὴν ἀλλοτρίωσιν; * ποῖον κρηπτὸν κόψομαι; ποῖον κλαυθμὸν ἀρτιώσω; ποίαν ταπείνωσιν
ἀπασάμην, ϗ ποίαν τραγῳδίαν ἀρξόμην; ποίαν ὀδυρμὸν καταπαύσω; τὴν ἀρτίως πρέ-
πωσαν; τὴν μὴ ταύτα; τὴν ἐν τοῖς καταδυνίοις; τὴν ἐν ἱδρῶτι τῦ προσώπου; τῶν ἀ-
κανθῶν τὴν βλάστησιν; τῆς γῆς τὴν ὀπισθίμησιν; * ϗ φέρω τῆς λύπης τὰ λείψανα· οὐ
φέρω θ στεναγμόν· ϗ φέρω ἀπείναπι τῆς τρυφῆς σε καὶ θήμενος βλέπειν σε. ξένος γὰρ
γέγονα τῆς σῆς μακαριότητος· ξένος τῆς σῆς κατοικίας· ἀλλότριος τῆς ἀϊδίου ἀπολαύσεως·
ξένον ἐμαυτὸν κατέστησα τῦ Θεοῦ μὴ ἐκτοπίᾳ βουλῇ. ξένος ἀπρεπῆ γνώσομαι τῆς σῆς θέας·
οὐκέτι σε τὴν τρυφὴν θεωρῶ· οὐκέτι τῆς μακαριότητός σε ἐνδυθῶ· οὐκέτι σε τῆς θέας
ἀπολαύσω· οὐκέτι τῆς μυρίπνοης σε ἐλλαμφθῶ· οὐκέτι τῆς σκιωσύνης σε σὺν θεῷ γε-
νήσομαι. πολλὰ στεναγμοὶ γέγονε· πολλὰ μοι πεπήλθον ὡς σκιά· πολλὰ διέδυν ὡς ἄνεμος·
πολλὰ ἀφανίσθησαν ὡς νεφέλη ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Εἰ δυνάσαι, καὶ σὺ παρα-
καλέσαι θ πλάσαι, ὅπως μὴ χωλεύσω τῆς σωτηρίας σε· κατάκαμψον τὰ δένδρα σε,
ἵ. σου κατα- ϗ προσάσσοι θ δύσκαμπτον· τῇ ἴχνη σε τῶν φύλλων ἀνάσχεξον σε ἰσχύι. πολλοῖς
κάμπτου γέγονας κεκλυσμαπι τῷ ποιητῇ· μυρίπνοος πίφυκας προσάγματι τῷ δεσπότῃ. πρ-
ρηθείσαν γὰρ ἔχεις ὡς οἶκος τῦ Θεοῦ ἡμῶν. αὖξον, ὥσπερ ὀφθαλμοὺς, τῶν καρπῶν σε τὰ εἰ-
χ. ἀπὸ τῆς

δη, καὶ ὥσπερ σόμα βύλαθι, τὴν τῶν φυτῶν βύσσίδα· ἵνα μείνῃς ἀνεῳγμένος τῷ σε ἀγαπήσαντι. ἰδοὺ νεὼς ὁ σόμα μὲ κράζειν ἐκοπίασεν· ἰδοὺ καὶ ἡ γλῶσσά μὲ λαλῆν ἀπεπαύσατο· ἰδοὺ καὶ ὁ λάρυγξ μὲ σιγῇ καταδέδεπαι. ὡς ἀβδάβλες καὶ ἀκατέκριμαι, ὡς ἄθλιος γεγύμνωμαι, ὡς ἄσομος ἐκβέβλημαι, ὡς χήνος τῇ γῇ πρεδόθην. ὅθεν ὀξῆλθον, ἀπαλύω· οὐκέτι σε θεωρῶ τὴν κάλλος τὴν ὡραιότητα. Εἶτα γραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα ὀνειδισμοῖς ἐκέχρητο, καὶ ὡς πικρία ψυχῆς ἀνέκραζε· τί μὲ τὴν ἀθανασίαν ἐτύγησας, γύμνα; τί Ⓦ ὑψηλὸν ἐποίησας ἀπ' εἰνοί; τί Ⓦ πρωτάρχου ἐποίησας ὡς πρὸ σαὐτῶν; τί Ⓦ βασιλέα τῆς κτίσεως ὅλης κατέστησας; τί σὸν ὀφθαλμεύς μὲ σὸν φωτῆρες ἐτύφλωσας; τί τὸν κόλπον, ἵν' οὐκ ὀξύφωνας, ὀξέδυσας; τί Ⓦ ὑψηλὸν τὴν γνώμην καὶ τὴν καρδίαν ἐποίησας ἐκ τοῦ γῆν; τί τὸν ἀθανασίαν μὲ ἐθείασας; τί τὸν τιμὸν μὲ ἐφόβησας; τί ὁ κάλλος μὲ ὁ "ἀρχέτυπον ἠμαύρωσας; τί ζωὴν πρὸ σαγρυπνήσασ θανάτος μοι γέγονας; τί τῶν ἀγγέλων ἀπαλλοτριώσασα, τοῖς δαίμοσι συγκατοικίζωσας; τί τῆς βασιλείας ξερήσασα, εἰς ἄκρον πλοχείαν" κατέστησας; τί τὰ ὠτά μὲ τὰ τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ ἀκούοντα διέωσκῶς ἀπέφραξας, ὡς ἀσὶς βύσσα, ἥτις οὐκ εἰσακούσεται φωνῆς ἐπαδόντος; ὃ φέρω τὸν ἐπιτίμησιν. πρὸ τῆς ζωαφείας τὸν λύσιν ζητῶ· πρὸ τῆς καταισχυνώσεως τὸ ἀναχώρησιν μελετῶ· πρὸ τῆς συμπλοκῆς Ⓦ χωρισμὸν μετέρομαι· πρὸ τοῦ ἁρμόζειν ἄπος ἐῶν ἀπὸ σοῦ δυσωπῶ*. [ἀπίθι ἀπ' ἐμοῦ, γύναι. πότε τὸν γλῶ ἐργάσομαι ζυγῶ; πότε τελώλους ἀνατελῶ μοι;]πότε σῖτον ὤειμον θερίσω; πότε ποιήσας ἄλυσιν ἄρτον καταισχυνάσω; πότε καθίσας ἀμελείμνως τὸν ἑστιάσομαι; πότε ἀνωδυνίως ἐκτινώσω; πότε τοῦ σώματός μὲ ἀφελῶ τῆς συκῆς τὰ φύλλα; πότε τὸν ἀχημοσυνίαν τῆς ζρικός μὲ "καλύψω; πότε τοῖς ποσί μὲ ἐκτενήσομαι πρὸς ὃ μὴ καταικεντᾶσθαι τὸν θεόθεν ἀνατείλασάν μοι ἄκανθαν; πότε σκέπασμα ποιήσω πρὸς ὃ κονίσιν Ⓦ ἱδρῶτα τοῦ πρόσωπόν μὲ, ὃν μοι προεξένησας ὀξ ἀφροσυνίης, γύναι; σὺ ἀίεργες μὴ ἴδῃ ἐκ ὁρᾷς τὸν συμφοράν. ὃ τὸν ὃ τίξης τέκνον, τότε τῆς ἀποφάσεως ἡ δίκη καὶ ὅτι σοὶ ἀνατελεῖ. ὅτι ὃ ἔσοπον ἀπὸ τῆς χιλίας σε μέλλει ὀξέρχεσθ, τότε μνησθήσῃ τὸ ῥημ μὲ. ὅτε σὺ ὁδυνῇ σὸν πόνος ὑπομένῃς, τότε τὸ ἀποφάσεως ὁκνηρές σοι ὀξαιθήσει. ὅτε σε καθηδαῦσιν ὠδῖναι, ἃ Θεὸς τὸ καλαφὰς μνημονεύσεις. ζῶα καὶ πάντοις ὅμοια ὁ Ἀδὰμ πρὸς τὸ ὁμόζυγον ἐκ πικρίας ψυχῆς προσεφώνει. τούτοις τοῖς λόγοις κατὰ πλῆθος τὸ Εὐᾶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἀβδαμάθητον τὸ ᾠδὴν ἐπαγῴδει." τούτου τὸ θλῖψιν ὁ πρωτόπλαστος κεκτημένος, τὸ θηλαστὸν ὀργίλον πολυμόχθους ὀξεσπλήρου. ἠκούσατε, ὦ τέκνα, τοῦ Ἀδὰμ τὸ ἁβδάπλασιν; ἐγνώκατε αὐτοῦ τῆς πηγῆς τὸ ἀξίδα; ἐμάθετε αὐτοῦ τὰ χαείσματα τὰ ὐκ Θεοῦ αὐτῷ δοθέντα; ἐθεάσασθε καὶ τῆς ἁβδάσεως τὴν ὀξέωσιν;" ὐκλαύσατε μετ' αὐτοῦ τὴν ἀβδαμάθητον τεαγῳδίαν, ἐλέξατε αὐτὸν ἀπόνυμπτοῦ βδελύσσου συγγοῦ καὶ κατηφῆ γεγονότα. τίσομεν μέγεν τοῦτο Ⓦ λόγον, ἢ διηγησόμεθα, ἅπερ ἡμῖν ἡ Εὔα κληρονομίαν ἐλπὶς ἐκ καταλιπὲ ταῖς μετέπειτα γενεαῖς; ἀναγκαῖον μνημόσυνα Ⓦ λόγων πρὸς ὃ ἐκ ὀδυνᾶσθαι πᾶσι τὴν ὐκ τῆς καταράς θεόθεν ἡμολογήμεν ἀγομάχητον, πῶς βύβλος ἡμῖν ἡ δίκη γένηται, καὶ σὸν ὄρος αὐτῆς μέγεις αἰῶνος Ζωτῆρος, καὶ ὃ τοῦ Θεοῦ ἀψευδὲς τόμα ὃ ἀποφώσαν αὐτῇ, Πληθύνων πληθυνῶ σὲ λύπας σου καὶ Ⓦ στεναγμόν σου, βεβαιοτέραν τὴν λέξιν φανερουμένην ταῖς ἡμεαῖς ταύταις. καθάπερ γὰρ θυγάτηρ μητρὸς μορφὴν εἰκονίζει, εἴτε δι' ὀφθαλμοῦ, εἴτε δι' ἄλλου προσώπου, εἴτε δι' ἡλικίας, τοιοῦτον καὶ νεὼς μέγεις αἰῶνος εἰσῆλθε κοσμικὴ δίκη, καὶ ἕως τῆς Ζωτελείας αὐτῆς τὰ μέτρα ὐ πρασταλυθήσονται. ἀλλὰ τοιοῦν ὑμῶν δύο πεπασμένοι, πρὸς τὴν τῆς διηγήσεως ὀξέταιν ἐμφιλοχωρήσατε· καὶ τὰ τῆς ἀληθείας διηγήματα ἐν ταῖς δι' ἀνοίαις ὑμῶν πρεσβύτου, ἀσμένως ταῦτα ἀκούσατε. οὐ γὰρ πρὸς σωφρόνων καὶ δικαίων γυναικῶν ἡμῖν ὁ λόγος ἀνεκάθηρεν, ἀλλὰ πρὸς πονηρῶν καὶ ἀκολάστων καὶ βεβήλων ὁ λό-

295

Ψαλμ. ρζ. δ.

Γεν. γ. 15.

γης τὴν διήγησιν αἰσχύνοιτο. ποίαν οὖν παρρησίαν αὐτῶν ὁ λόγος προσδέξεται; τῶν πρώτων, τῶν αὐ-
δρῶν καὶ τῶν "ἀγροικοτάτων; τῶν εἰς γάμον "προελθόντων, καὶ τεκνολογίας "μητέρας δυα-
δελφεούσας; ἢ τῶν καταλιμπανομένων εἰς χαρείας, ℭ Θεοῦ φόβον μὴ "καταγινώσκειν; ἀλλὰ
πρώτως τὴν προφητικὴν ἡλικίαν δίκαιον καὶ ὅσοι ὄντες ἐξετάσαι, καὶ ὕστερον τὰς μετέπειτα ἀξίας
ἐπισκοπεῖσθαι. φέρε δὴ τῶν νεανίδων τὸ πλῆθος μέσον παρεισαξώμεν, τῶν "δοκούντων εἶναι
πρώτων, καὶ ἐγκαυχωμένας τῇ ἀγνείᾳ αὐτῶν, ἃ λόγον προσδεξόμεθα. τί αὐτῶν προφέρειν εἰ-
πω; τὰ ἡμάτια; ὁ κόσμος; τὴν ζωώδεσιν; πῶς ἀγελαίοις τοὺς νέους τοῖς δικτύοις αὐτῶν καὶ
ταῖς δελεάσμασι, μᾶλλον δὲ εἰ βυθοφερείᾳ καὶ κάλλει νεωτέρους, ἐν τε θηρίοις καὶ ὀρνέοις καὶ τοῖς
λοιποῖς, κάλλει τῶν νεωτέρων, μᾶλλον ὄντων αὐτῶν "θερμῶν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἔρωτος καὶ
βασάζουσαν; αἱ δέλεατροι γάρ εἰσιν. ἀλλὰ ὑπολέψωμεν, ἀδελφοὶ, πρὸς τὴν κρίσιν τὸν
ἀδέκαστον καὶ τὰ ἀποκείμενα ἀγαθὰ, εἰ καὶ νέοι καὶ εὐθρεπεῖς ἐσμεν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἐν
τυράννοις ταῖς αἰχμαῖς τοῦ σώματος τῶν ἀκολάστων γυναικῶν τύραννοι καὶ δέσποται ἁλόντες.
ἀκούσωμεν ὃ τῆς ὀσίας τῶν ταύτην γυναικῶν. πολλάκις γὰρ ἐν τοῖς κουβουκλείοις αὐτῶν διερχόμενα, τόπον ἐκ τό-
που δέκτης ἔχουσι, παιδὸς ὡς βασιλίσματι κτύπον ἀποτελοῦσα, μειδιάσμασιν ἀχημόνοις "θορύβων
καὶ κρότων τῆς ἀκαιρίας τῶν νεωτέρων διηχοῦσι, καὶ μάλιστα τῶν "εὐπροθυμούντων εἰς τὴν ἁμαρτίαν.
ἀλλ' ὅμως πρώτως ὅτι ἀπατῶνται ὡς αἰθέριοι. καὶ πάλιν ὀκ θυρίδος εἰς θυρεὶδα ἀναπεδά-
σασαι τὰς χεῖρας, πρώτως ὥσπερ λέαιναι ἢ δράκαιναι, μέχρι τέκνων, δυσμιμήτως αὐτὰς
ὑποδιδάσι νεύμασι Σατανικοῖς ὑποτυπδάζουσα τοξεύσει τῶν ἀκολάστων τὰς ὄψεις, χειρσὶν ὑπὸ
τὸ σῆθος ℭ τῶν ὠτίων καὶ ταῖς μετώποις φέρουσαι, ζωηρίοις ἐσταλαγμένοις ἀφαζώνιτοι,
"σκληραγειζόμεναι πρώτως αἱ ταπειναὶ, μὴ πατοῦσαι εἰς τὴν γῆν· δακτύλια εἰ ταῖς χερ-
σὶν ἑαυτῶν ἐνειελημμέναι σκληρὰ μύρα εἰσφέρουσαι καὶ ὑακίνθους. τὴν τῆς εἰκόνος μορφὴν ἀλλοι-
οῦσαι, καὶ τῷ προσώπῳ ἐσπουδάσμεναι, ψευδόμεναι δὲ φυσικὸν κάλλος, ψιμυθίῳ καὶ ἑτέρᾳ ἑ-
ρυθρᾷ τὰς παρειὰς ἐπιχριούσας· ℭ ὦ πολλῆς σκληρούσας, καθάπερ ἀψύχου σκήνη, ὥρᾳ
καὶ ὥρᾳ, καὶ ἡμέρᾳ ἐξ ἡμέρας τὰς τρίχας ἐπιπλεκούσας, καὶ μέχρι τῶν μετώπων δέρ-
ματος ζωούσας, καὶ σὺν ταῖς ὑγιείαις ὑπισχνιαζομένας, καὶ τὰς ἀφρύας σὺν μύραι χειρὸς ἀφ' κα-
κοήθους προσάξεως. καὶ ταῦτα πρώτα ποιοῦσιν αἱ ταπειναὶ ἀπατώμεναι. καὶ λοιπὸν, ὡς προ-
εἰρηται, ὅσους σὺν παῤῥησίᾳ καὶ δυνάμει δελεάσαι αὖθις αἱ ἀκόλαστοι γυναῖκες, κρυφίως ἑαυ-
τῶν τὰ τόξα καὶ τὰ βέλη ὑποτείνουσι, καθάπερ ἡ Εὔα Ⓜ Ἀδὰμ ἀποκρύφως ἐδελέασε. πολ-
λὰς γὰρ αὐτῶν ἀκήκοα ἀφ' τυμαλιᾶς σαπίδας προδελεπούσας καὶ θεωρούσας σὺν ὑπὸ
τῆς πλατείας προπαπωῶσας, καὶ μάλιστα εὐμορφωτάτοις οὖσας καὶ εὐειδέσι, μικροῖς τε καὶ
μεγάλοις· καὶ τῶν μὲν τὴν ὀδὸν καταγνώσας, τὸ ὂν τῶν ἡλικίαν σημειωσάσας, τῶν ὂν τὰς
τρίχας καὶ τὴν στολὴν ἐμπαιζούσας, καὶ δικαζομένας, ὅτι, φασὶν, ὁ δεῖνα καλλίων ὅδε, καὶ
εὐμήκης, φασὶν, ὡσεὶ κυπρίσσος. ἄλλη πάλιν, ἐγὼ· ἀλλ' ὁ ἄλλος ὁ δεῖνα εἰ καὶ τὴν ἡλι-
κίαν μικρὸς ὅδε, ἀλλ' εὐπαιδεύτερος ὅδε καὶ εὐμορφώτερος, καὶ αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς ὁ χρυσός.
καὶ ὧν λοιπὸν ἰδοῦσαι αὐτὰς ἐκτάσεις καὶ δικαζομένας, καὶ μυστεύσας, καὶ ἀφισχοπυμώσας, καὶ
ἀπατώσας ἡμέραν καθ' ἡμέραν τοὺς ζωαρπαζομένους ἀεθέτους, καὶ μάλιστα τοὺς νεωτέ-
ρους, τοὺς θερμοὺς καὶ "ἀκαιρεῖς. ἐγκύπτασι δὲ τοῖς πάθοις, θυγατέρες Σιὼν καὶ τῆς αἰγλίας χα-
λκυρεῖς, θρᾶς τέκνα, καὶ θαυμάσατε τὴν μορφὴν τῆς εἰκόνος ὑμῶν κοσμοπλάστου, καὶ τὰς δύνα-
μεις καὶ ἀκαίρους φαντασίας ὑμῶν ℭ τὰ ἡμάτια, πῶς πρώτα κόπις, πῶς πρώτα ὁ πα-
ρόζαλος ἰὸς ἀπάτης μύραιεν, πῶς πρώτα τέφρα, πῶς ὀλισθηρὰς πεπλησμένα· ℭ μὴ μοι τῶν
γυναικῶν σύστημα καταδοάπτωσι αὐτὰς κατηγορεῖν. ἐγὼ γὰρ ἐμπροσθεν τοῦ λόγου
εἶπον, ὅτι οὐ τοῦτο ζωστὸν ὁ λόγος ἔσται γένειον, ἀλλὰ τοῦτο πονηρὸν, ἀσυνέτων καὶ ἀφρόνων.
πολλάκις γὰρ ἐγὼ εἶδον γυναῖκας σώφρονας καὶ ἀγαθὰς, καὶ ὃν σωφρονικὴν ἐπιπατοῦσας·
καὶ ὁ ἀπόστολος ἐμνημόνευσεν τοῦ βίβλου ζωῆς. ἀλλὰ φέρε καὶ τῶν ἄλλων ζωμάτων Ⓜ

δῆμον

ἡμῶν αἰσχρύνωμεν. τειῶν γὰρ ζωγμάτων εἰκόνας τῇ ὑμῶν μεγαλειότητι ἀπηγγείλαμεν
φεύγειν· πόρνων, τῶν ἐν συζυγίαις, καὶ τῶν ἐν χηρείᾳ ἀσελγαινόντων." ὅπου ζῆ πόρνος ἴσ. ἐπαυλῶ
ὀλίγων ἐκ τῶν πολλῶν τὴν ἀγάπην τὴν" ἡμετέραν προσδησόμεν. πόσας γὰρ γυναῖκας εἶ- ἐξεπίσκοπ
δον τοῖς ἑαυτῶν συζύγοις θανάτου αἰφνίδιον προσενεγκούσας; πόσας ὑπέστημεν τοῖς ἑαυτῶν κ. παῖ ἐν
συνοδίοις μὴ δυναμένας θανάτῳ ἀπαλλάξαι," φίλοι ζῶμεν καὶ τέκνα ζῶμεν, τὴν ζωὴν ἑαυτῶν ζυγίοις ἐκ
ἀφῃ κακοηθείας ἀφορμὴν" ἐκτιπτόμεν· καὶ σὺν ὡς τὰ ζῶα τὴν πνοὴν ἀδίκως προσ- * *
αγόμεθα. ἀλλὰ κἂν πλουσία ὑπάρχῃ, ἐγκαυχωμένη ἐν ᾧ πλούτῳ αὐτῆς ἡμέρας καὶ ἴσ. ὑμετέρ
νυκτὸς ζῆν ἐν εἰρήνῃ Ⓦ ὁμόζυγι οὐκ ἐᾷ. καὶ πάσης ἧ, διερχομένη ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἴσ. στένω
ἢ ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν, μάχας ἐνεγείρει, ὑμοῦς ἀναῤῥιπίζει, τείχας λεσκόμενος καθ' ἑκά- πραύμου
στην προσφέρει, οὐκ εἰδυῖα ᾧ αὐδρὶ αὐτῆς, ὅτι μὴ γείτονος, ὅτι μὴ γνωρίμου εἰρήνην ἴσ. ἐκτιπ
ἔχει· ἀλλὰ πανταχοῦ ὑβρίζεται, πανταχοῦ δικάζεται, πανταχοῦ ὑπερέχει, πανταχοῦ θορυβοῦσα, καὶ ὁ
ἀρχαῖς αὐτομολοῦσα ἀναισχύντοις, καὶ ὁ δικασπείοις εὐεισχημόνη, καὶ ὁ βαλανείοις πολυ-
λογοῦσα, ἐν ὁ ἐκκλησίαις σωτηρίας ἀκαίρως προσφέρουσα, καὶ τοιαῦτα φλυαροῦσα·
ἐγὼ τῷ βίῳ μου ἡ αὐξήσεις, ἐγὼ τῶν δούλων ἡ παιδαγωγία, ἐγὼ τῶν ὀφθαλμῶν ἡ μεμυητεία.
μάτην ὁ σύζυγός μου τὰ προσόδια φέρει. σοβεῖσθω προσώπατος φεγγίτης μου ἀπαρχὴ
καὶ γινώσκει τί ὁ δεῖνα οἰκῶ μου ὑπὸ πλῶ, εἰ μὴ Ⓦ αὐτοῦ οὐ ἐαθίω ὅτι τῆς πρωΐτης, καὶ ὁ πό-
μου ὅπερ πίνῃ μὴ γινώσκων. ὦ ἀναισχυντίας προσώπου. δικαίως ἡ σοφία βοᾷ· Μὴ προσ- Παροιμ. ε. γ.
ἐχε φαύλῃ γυναικί. μόνη γὰρ ἀποσάζῃ ἀπὸ χειλέων αὐτῆς, ἢ προσὸς κατεσθίει σὸν
φαρυγγα, ὕστερον μόνη τοι πικρότερον χολῆς εὑρήσεις, καὶ ἀκοπωτέρον μᾶλλον μαχαίρας δίστομ.
ἐστὶν ἢ γράμματα ἢ μεμαθηκῆα, διπλοῦν τὸ κακόν. πόσας γυναῖκες ἀπέκτειναν τοὺς ὁ-
μοζύγους ἀφ' γραμμάτων; προσέρχονται γὰρ ταῖς ἐκκλησίαις προφάσει προσευχῆς, καὶ
ὁμιλίοις κατὰ τοῦ σώματος τοῦ ἀχράντου καὶ τοῦ αἵματος τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ καὶ κατὰ τῆς αὐτοῦ
μητρός, ἢ ἐκ κατά τινος ἀγίου· πολλαὶ γὰρ ἐκ ὑπὸ τοῦ ζωοποιοῦ ξύλου, τοῦ μὴ ἀθετήσαι τὰς
μυριάδας αὐτῶν προφάξεις, ἀλλὰ τὰς ζωοδηγίας αὐτῶν βεβαίας κατέχει καὶ ἀσφαλούσας. ὦ
πανοθλία· ὃ φοβεῖσθαι ὄνομα τοῦ Θεοῦ ζωοεργοὶ ποιᾷς τὰ μοιχείας, ἄφεσιν καὶ ἄνεσις; τὸ πρό-
σθηνον καὶ θεοτόκον Μαρίαμ, τὴν ἀμίαντον, ζωοεργάτην καθὶς ἂς τοῦ πατρὸς σου βουλεύματος;
θεῖον αἷμα ἐσθίειν καὶ κόσμος ἐαθίων σάρκας ἀθῴους, τῶν ἁγίων σὸν οἶκος" λῃστήριον δὲ αἱμάτων ἴσ. λαοῦ
χύσιν ἐν ὀχυρᾷ ἀποπλῆς; ἀλλ' ὁ ναὸς Κυρίου ὁ ἅγιος ἐστὶ καθαρὸς ὃ μολύνεται· σὺ δὲ τῆς καὶ αἱμάτ
ἀφεσιώτης σου σὸν καρπὸν πυγμῆς ἐν χωρῷ ὀπτηδείῳ, καὶ Ⓦ βοῶντα ἀποστολον·
1. Κορ. γ. ιζ. Εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός. ὁ γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιός ἐστι.
βούλεσθε δὲ ἕτερα λέξωμεν προσὸς τὴν αὐτῶν γνώμην; αὐτὴ γὰρ καὶ γείτονας ἔχει σώφρο-
νας; ἡμέρας δὲ ἡμέρας αὐτὰς σκοπεύω, ὀπτῆρες, καὶ τινας τῶν γνωρίμων δὲ τῶν συνήθων θε-
άσηται εἰσερχομένας εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν, αὐτὰς τὰ ἑαυτῆς κακὰ προσδιαφωνοῦσα, μοι-
χαλίδας καὶ μοιχάδας ἀποκαλῇ, τὰς ἐλευθέρας καὶ τῷ σώματι καὶ ᾧ πνεύματι. βλέπε μοι
τὴν Αἰγυπτίαν τὴν καταπλέξασαν τὸν Ιωσὴφ, καὶ τὸν αὐδρα αὐτῆς εἰς θυμὸν δὲ μάχας
ἐγείρασαν, τελευταῖον ᾗ δὲ θανατῶσαι ἠπείλει τὸ δίκαιον, εἰ μὴ ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμὸς
προέφθασε καὶ ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ τοῦ πικροῦ θανάτου. ἴδε μοι καὶ τὴν Ηρωδιάδα τὴν τὸν
Βαπτιστὴν Ιωάννην ἀποκτείνασαν. πῶς καὶ ἡ Δαλιδάς; οὐχὶ τὸ ὠφελιμώτατον καὶ δυνατὸν
Σαμψὼν διὰ μοιχείαν ξυρίσασα καὶ δήσασα, τοῖς ἀλλοφύλοις παρέδωκε καὶ ἐθανάτωσε; διὰ
Κύριος ὁ Θεὸς ἀπαιτήσαι ὑμᾶς ἐκ τῆς πλάνης ταύτης καὶ τῆς αἰσχύνης καὶ τοῦ ὀνειδισμοῦ,
καὶ ἐν σωφροσύνῃ ἀγάγῃ ὑμᾶς, καὶ καθαρῷ συνειδότι πρὸς τὸν συζύγους καὶ τέκνα καὶ τοὺς
δούλους καὶ τοὺς πλησίον εὐπροσωπήσῃς καὶ ἱλαρᾷς καταργάσαιτο· ὅπως καὶ τῆς βασιλείας τῶν
οὐρανῶν ἀξιωθῆσθε συμμέτοχοι γενέσθαι. ἀλλ' ὅπου καὶ πάντα ἐπηγγειλάμεθα
λέγειν, ὃ τῆς χαρωσύνης, τοῦτο καὶ ποιήσωμεν, καὶ μικροῖς καὶ τοιούτοις λόγοις ὑπισχνούμεθα.

χάραν

χήρᾳ γυναῖκα κ̣ τ̣ ἀπόστολον, τοιαύτην χρὴ εἶ̣ναι· τεκνοτροφον, τ̣ ἁγίων ̣ ξενοδόχον, τ̣ ἁγίων ̣ ταῖς μυήμαις κοινωνῆν, ξένοις τ̣ ὑφηγητὴν ὁδῦ, ϗ μὴ ὑστερεῖν ἐν ὑστεροδυ̣μεῖν τ̣ ἑαυτ̣ λογισμῶν. φησὶ γὰρ πρεσβεβληκυῖα κ̣ γὰρ ἀναλῶν ὑ ὑδρὸς αὐτ̣ χλωρὸν χαρωσύνης, ϗ κατάψυγμένη πᾶσι τοῖς ἤθεσι δεικνυμένη, ἀγαθὸν ἡγεῖσθαι τ̣ προέχειν ὑπαρχῆ· ϗ κατ' οἴκους διερχομένη, ῥήματα τὰ μὴ πρέποντα προβάλλει λέγουσα· πλοῦτος πολλὴς ὑπῆρχέ μοι ἔν τε ἀγροῖς, ἐν οἴκοις, ϗ τραπεζοδοχίαις ϗ ἱματισμοῖς, ϗ ὁ σύζυγός μου ἀμίμητος ὢν τέχνης κοσμικῆς, αὐτὰ κατέλυσε. πρῶτα πολυτελῆς εἶχον ὅσα αὐτὸν ἐλάθετο, ϗχ ὑπήκουεν· ἀλλὰ τῦ ἰδίου φρονήματος, καὶ μὴ θέλουσα, ζωοπηρεῖς ὑπαρχοῦσα. σῶόν μοι κατέλιπε. ϗ οὓς ζῶντα παρέζευξε ϗ ἠγκαλίζετο, τῦτον μ̣ θανάτου θριάμβου τοῖς φίλοις ϗ τοῖς γνωσὶν ἐποίησε. πόσους γὰρ ἐώρακα δούλους, διασώζας ἀφ' φιλανδρίαν καχηθῶν τοιῦτων γυναικῶν ἠμοιμένους· ϗ τῦ ἐλευθέρου τοῦς παῖδας μ̣ φόβου ϗ ζέρμα παρεσῶζας αὐτοῖς· ϗ ζας χεῖρας αὐτῶν ὑ τοῖς ἑτέροις αὐτῶν δεδεμένας ἐχούζας, καὶ μὴ θέλουζας, ϗ τοῦς ὀχλυρωνήτους, σπειροφόρους, ϗ χρυσοφόρους, ϗ χρυσοζώνους ὑπαρχοῦζας ἠκούσατε φιλόχριστοι τ̣ λόγου τὴν ἐξήγησιν; ἐγνωρίσατε τὴν ὑποθεσιν τῆς ἱστορίας, δηλησαμένου τῶν γυναικῶν τῶν ἀκολάστων ϗ ἀφεθῆναι τὰ ἐγκλήματα. τύτων δὲ χάριτος ἡ Εὐα ἐδίδαξε, ὑ ἡ ταύτης ὑπερήμησις ϗ τῆς πολλακοῦς ἡ λύσις. ἀλλὰ τῶν σωφρόνων, ϗ ἐνδόξων γυναικῶν μνημονεύσαντες ὀλίγων, Ⓦ λόγων καταπαύσωμεν. ἴδε μοι γυναῖκα σώφρονα τὴν Σαρεφθαίαν, τὴν Ⓦ προφήτην Ηλίου θρέψασαν ὑ χειρῶ λιμῶ. ἴδε μοι τὴν Σωμανίτιν, ἥτις ἐφιλοξένησε Ⓦ Ελισαιὲ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, ὑφ' οὗ δὲ Ⓦ ἐν αὐτῆς ἀνέζησεν. ἴδε μοι τὴν Ἄννην τὴν τῆς στρώσεως δισμὰ ἀφαλύσασαν, ϗ τέξασαν Ⓦ Σαμουὴλ ἀφ' προσευχῆς ϗ δεήσεως. ἴδε μοι τὴν Σάῤῥαν ϗ τὴν Ρεβέκκαν τὴν καθαρὰν ϗ ἀμίλλητον αὐτῶν ζωοίκησιν, ὑπὲρ ἐπεδείξατο ὦ πατριάρχη. ἴδε μοι τὴν Σωσάνναν τὴν ἀφ' σωφροσύνης καταχρίνασαν ἀδίκως προσβυτέρους ὦ θανάτῳ. ταύτας ταῖς γυναιξὶ ζηλώσατε· τῆς μὲν, ὃ ἀμίαντον· τῆς δὲ, τὴν προσευχήν· ἄλλης δὲ φιλόξενον, ἑτέρας τὴν σωφροσύνην, ἄλλης δὲ θαρσεῖν· ἵνα ϗ τῆς βασιλείας τῦ Θεοῦ ἀξιωθῶμεν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπολυχεῖν, χάριτι ϗ φιλανθρωπίᾳ τῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΝ ΤΗΣ "ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ. Λογ. ς΄.

Βασιλικὸν * μυσηρίων ἑορτὴν ἑορτάσωμεν σήμερον, "ἡ σύμπασα ἡ κτίσις" ἀγάλλεται σωζομένη. εὐαγὴς δι' ἀστέρων ἐκλεκτὸς ὁδὸν εἰς τὸν πανάγιον ἐποίησε· μὴ ἀφ' τῶν ποιμένων εἰς τὸν προσκύνησιν ἔτρεχεν· Ησαΐας ὑπὲρ τῆς προφητείας τῷ βήματι ἐβάδιζεν, ἵνα ϗ τοῦ δείξῃ τὴν πανήγυριν τὸν πρόδρομον· Ιερεμίας παρατόμενος, ἀλλ' ὅμως ἐβάδιζεν, αὐτὸν Ⓦ διασώζων ϗ τοῦ φωνῶν αὐτῆς τῆς πανηγύρεως, λέγων· Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν· Ζαχαρίας χαρὰν φέρων τοῖς πανηγυρισταῖς κατέτρεχε, διασωτικῆς πρεσβείας ἐμφανίζων τὸ προσταγμα· Χαῖρε, λέγων, θύγατερ Σιών· ἰδοὺ γὰρ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραΰς, ὑποζύγιον καὶ πῶλον νέον. Μαρία ϗ Ιωσὴφ, "ὡς ὑπὸ προφητῶν πολυτίμητον μύρον ἐτάφη τὸν προέφθασαν· Ⓐ μάγοι ἰδόντες ϗ" θαυμάσαντες ὅτι τῷ κάλλει τῆς φύσεως, τῦτον τῷ Ηρώδῃ ὡς ἄξιον "βασιλέα ἐμύησαν. ὁ δὲ ἀκούσας, ϗ" δόλῳ κρύψας θανατηφόρον προσκυνήσαι, τῦ ἰδίου Ⓦ μύρου ἐταύτισεν· ἀλλ' ὑπὲρ ὃ ἀξιος ἦν, τὸ πολυμιθήτου ἀπέτυχε. κάκεῖθεν ὡς

a Τιμ. ε. ι.

Ex Ms. Regio Lut. emend. ex 3. codd. Caesareis.

Ζαχ. θ. θ.

ὡς ἐμπαιζθείς, ἐσκέπτετο" τῇ φρονήσει. ἄγγελοι ἦ ἀσωμάτων φύσεων οὐ τῇ πτωτικῇ χο-
Λυκ.ς' 18. ρείοντες ἔλεγον· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη. ὥστε ξένου ἐστὶ θαυμάζειν δόξου θαύ-
ματος. πᾶσαι γλῶτται" νικᾷ τῆς ἑορτῆς ἡ ὑποθεσις," τοῦ εἰπόντος τὰ τῆς Μαρίας ἐγκώ-
Λυκα. κβ. μια, φησὶν ἀποστολικὸς ὁ ἄγγελος ἐβόα· Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. ἡ δὲ θαυ-
ματασα, πλανίῳ τῷ ὀφθαλμῷ" λέγοντα ἐπισκύπτουσε. καὶ ἐπὶ μὲν τῇ θέᾳ τῆς ὄψε- 5
ως ἐξενίζετο· σοφὴ δὲ λόγοις τὸ τῇ ἑαυτῆς διανοίᾳ ἐσάθμιζε, ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς
οὗτος, λέγουσα· ὦ ξένε," ξένη φωνῇ ξενίζεις φθεγξόμενος. ἢ ἀγνοεῖς τὸν τῶν προσηρθυότων
ζωὴν ἐμέ, ἢ δοκιμάζεις με, εἰ βάλωτος τυγχάνω. ὃ μὴ, χαῖρε, πολλῶν τῶν προσα-
γερθυόντων κοπόν· ὃ δὲ, κεχαριτωμένη, ξένον, μᾶλιστα ταῖς ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν τὸ
σεμνότυπον βίου. ὄθεν αὐστηρῷ τῷ προσώπῳ καὶ ὀργίλῳ τοῦ βλέμματος" ἐπαπειλησαμένη, 10
ἐδίωξε τὸν" εἰπόντα· ἄπιθι, ἄπιθι μὴ θέρπε, σκ προθύρων ἐμῶν. σκ προοιμίων ἐλπί-
λυθας," οὐκ ἀρέσκεις μοι νομίζων. συλαγωγῆσαί με θέλεις, ὡς Εὔαν τὸν σκ ἡδύοις
μητέρα. οὐ νικήσεις κάλλος ἐμῆς ὄψεως, ἣ ζωοῦσιν, ὧν ἔχω πρὸς πίστιν" μητέρα ἐ-
μοί. πρὸ τῆς ἐλεύθε" ὁ γέρων, τὸ οἴκου μου ἀπόδραθι. καταλιπὲ σὺ τοῦτα, μὴ" αὐτά-
σονταί σε ὁ προσοῦτης· ζηλότυπος γάρ ἐστιν. ἀναχωρῆν συμφέρει σοι. ἐμὲ γὰρ εἶδή σε λα- 15
λοῦσα, καὶ ἐπαγγελλόμενόν μοι τοιαῦτα, καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἀχώρητα, καὶ σαυτὸν
προξενήσεις θλῖψιν, καὶ ἐμοὶ πένθος καὶ δάκρυα. ὁ δὲ, χαῖρε κεχαριτωμένη, ἀπαλλαττόμενος
ἐφθέγξατο. θεωρήσασα δὲ ἡ πρᾶξις τὸν ὑπομονὴν τοῦ πρόσωπος, προσέφθλωσε τὸν ἀκοὸν,
ἀκριβέστερον βουλομένη μαθεῖν τοῦ" εἰπόντος τὸν ἀπουσιόν· καὶ δὲ, χαῖρε κεχαριτωμένη,
ἀκούσασα, μὴ ταῦτα ἐζεδέχετο. ὁ δὲ ἐπάγη, Ο Κύριος μετὰ σοῦ. μείζον δὲ ἤκουσεν ἡ πρᾶ- 20
γος δὲ, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, ἐσώτερον σκάλευε τὸ πάθος" εἰπόντα. τ Κυρίου, φησὶν, ἐλαίοχας
μετὰ σαυτοῦ, ἐσώτερον εἰσελθε, καὶ δι' ὃ πρᾶγείας, τὸ πάθος διήγησαι. καὶ ὁ ἄγγελος· Ἰδοὺ συλ-
λήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξεις υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Εμμανουήλ· οὗτος ἔσται μέγας,
Θεοῦ ἰσχυρὸς, ἀρχὼν Εἰρήνης, ὁξοισιαστὴς, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. καὶ ἡ πρᾶγος· ὕπτω 25
καὶ γάμοι, ὕπτω ὁ νυμφών· καὶ ἤδη ὁ τοκετός; σὺκ ἐλαφὸς, τί προσέχεις. εἰ χρήζεις ἵνος ὡς
ξένος, λαβὲ πορθμοῦ, καὶ μὴ ἀκαίρως ὁ σὺκ οἶδας προφήτευε. ὅλως εἰ δὲ συλλήψομαι
ἐγὼ, πρώτως σὺκ τοῦ Ιωσήφ. καὶ ὁ ἄγγελος, μὴ ἀπατῶ. οὗτος ἔσται μέγας. καὶ ἡ πρᾶγος·
ποῖος μέγας; ὁ μήτηρ μου πένης σαφῶς, καὶ γέλιον πολλοῖς· κτήματα δὲ σὺκ σαφῶς
μοι· χρημάτων ὑστερούμεθα· δῶρα γάμου σὺκ εὐσημοι, καὶ μετὰ τοῦτα εἰς ἀπογραφὴν ἐλκο-
μένα." πρώτως ὁ στωμυλτελεστὴς ζωτελέσει τὰ δίδραχμα· καὶ λέγεις, ἔσται μέγας; παῦσαι, 35
παῦσαι τοιαῦτα ὑπιγνούμενος. καὶ ὁ ἄγγελος· ἃ πῖς βύεις τῷ ἤθοι; ὃ μέζον, καὶ μὴ θέ-
λῃς, καταδέξαι· ὑὸς ὑψίστου κληθήσεται. καὶ ἡ πρᾶγος· ἄρτι* τοῦ οἴκου μου ἔξελθε, μὴ
ἀκούσῃ ὁ Ιωσήφ, ἐν ἀναγελῇ τοῖς ἱερεῦσι," καὶ ὁ στεισκύμενος συζυγίας σκεπτόμενος ἀποτέμῃ
τὰ ἀχηλόν σε, ὅπως ἐγὼ μοι λαλῆς καὶ σὺ προφύσεις κέλλης ἐμῆς. ἐξ ὑρμοῦ νυμφίον
ἐπαγγέλλῃ μοι φέρειν; καὶ ποία φύσις σὺ ὑρμῷ ὑπὸ μητρικὴ γαμυσθεῖσα; πρώτα τὰ ἐν ὑρμίᾳ
πνεύματα, ἀσώματα σαφῶς. πῶς οὖν τὰ ἀσώματα μιγήσεται σώμασι; καὶ ὁ ἄγγελος·
" σὺκ σώματος καὶ ἀσωμάτου υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται. καὶ ἡ πρᾶγος· πόθεν οὖν ἕξει πατέρα,
ὡς λέγεις, ὁ ἐξ ἐμοῦ μέλλων πίστεσθαι; καὶ ὁ ἄγγελος· τοῦτο γάρ ἐστι, πρᾶγε, ὃ λίαν προ-
βλοξον, ὅτι ἀνδρὸς οὐ γνώσῃ, καὶ τέξῃ ὃν λέγω σοι, καὶ ὀρφανὸς ὁ πατὴρ οὐχ εὑρεθήσεται." καὶ
σὺκ μήτρας σῆς ἐξελεύσεται, καὶ πυλὼν ὁ προβλίσ, ἐν ᾧ ἡ παρθένος σὺκ ἀπο-
λέσεις, καὶ θλάσεις ὃ σὺκ σοῦ γινώμενον, καὶ σὺ ἀγκάλαις βαστάσεις ὃ βρέφος, καὶ ὅπου τοῦ
Λυκ.α λς. χερουβὶμ ἀὼν καθεζόμενον" βλέψῃ. τότε σὺκ σοῦ γινωμένῳ δώσει Κύριος ὁ Θεὸς θρό-
νον Δαβὶδ τοῦ πάππου αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει ἐπὶ οἶκον Ιακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασι-
λείας αὐτοῦ σὺκ ἔσται τέλος. καὶ ἡ παρθένος·" ὡς δὲ θέλεις, λαλῶ πεπεισμένη. ὃ σὸν σῶμα

σθ

σε κατηχῆσαι, ἢ τὰ χείλη σε ᾽ γεγλύπται ϛι ἔλεγχος. πῶς βεβαίως γὰρ ἐλέγχεις, ὑὸς ὑ-
χ. γένεται ψίστου κληθήσε) ὁ γλυκύμυθος· καὶ αὖτι λέγεις, υἱὸς Δαβίδ; τίς ὁ λόγος ἔσε; ὅταν θλίψις,
τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἐν ὑραίοις ἀνάγεις· ὅταν ᾖ βουλὴ πάλιν, εἰς τὴν γῆν κατάγεις.
χ. μητρὸς ποίᾳ πίς θύσω ᾽ ῥήματι; τῷ πρώτῳ, ἢ τῷ δευτέρῳ; λέγεις γάρ, δώσει Κύριος αὐτῷ Ⓦ
θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. οὐδεὶς βασιλέ-
χ. εἰκάζων ων ὑπῆρξεν ἀθάνατος, οὐδεὶς ὅ ᾽ κοινὸν τέλος ὤφευγε. πᾶσι μελέτησι θάνατος, ὡς δε-
καστής· πᾶσι λαγαῖς τοῦσιν Ⓒ σκώληκες. οὐδεὶς βασιλέων Ⓦ τοῦ ᾅδου πυλῶνα διέφυ-
γε. πᾶσι κραταί, πᾶσι ἐν ταφοῖς θεσμοί. οὐδεὶς ἐκείνου ὑφήλατον δίκτυα, οὐδεὶς
ταῖς ἐκείνου παγίσι ὤφευγε· ὁ Σαοὺλ ὁ πρῶτος ἐγκαινίσας τὸ τῆς βασιλείας ψάλ-
* * μα· οὐ Δαβὶδ ὁ ὑποκείμενος φανερωθείς *· ὁ Σαμουὴλ ὁ τῶν βασιλέων πατήρ, ὁ δι᾽ ἐ-
ὁ χρίσας τὸν βασιλέας λαίας γνωρίζων Ⓦ ἄξιον, καὶ ἀποδούμενος Ⓦ ἀνάξιον· ὁ χὶ ὁ Σολομὼν ὁ σοφώτατος, ὁ ᾽ δί-
χα μαχαίρας ἐλέγξας τῆς πόρνης τὰ ψεύσματα· οὐκ Ἐζεκίας, ὁ δάκρυσιν δυσπετάσας
χ. διὰ θανάτου ἀπόκρισιν. καὶ πῶς ὁ ἐμὸς υἱὸς βασιλεύσει εἰς τὸν αἰῶνας; καὶ ὁ ἄγγελος· ὕτο γάρ
ὄνομα, Μαρία, τὸ ξένον μυστήριον, ὅτι πάντας ἀπέθανον, καὶ ὁ σὸς υἱὸς νικήσει Ⓦ θάνατον, νε-
κροὺς ἕτερος, καὶ θανόντας δυάσηται, μνημεῖα δοίξει, παραδόξου κλῆθρα ζωτείνῃ, καὶ πολ-
λὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων δυάσηται. οὐ γὰρ ἀθανάτου ὁ ἀθάνατος ἡμνηθεὶς θανα-
χ. ἡμῶν τώσει Ⓦ θάνατον ἴδιον· ἢ οἰκείου θανάτου. διὸ μηκέτι ἀπιστήσῃς, ἵνα μὴ ὑπὸ ἔγκλημα ᾽ γένῃ.
ὡς ἢ γὰρ λέγω σοι, ἤδη εἰς τὴν ζωὴν κοιλίαν ἴδε τῆς σῆς ἀκοῆς εἰσεπήδησε, τῆς σῆς
ταχρὸς ὑπεπλῶν τὰ ἐγκύμονα. καὶ ἡ πρόθεσις ἵνα τούτοις ζωοδῶμεν, ὁ προφήτου με πληρο-
φόρησοι, ὡς ἢ υἱὸς υἱῶν, ἢ υἱὸς Δαβὶδ ὁ ἐξ ἐμοῦ μέλλων, ὡς λέγεις, πίπτεσθαι, καὶ ὑπερ-
έχειν ἀπάτορα; ἢ πῶς σὺν δύο πατέρας σκήπτρας; ἢ ὁ ἄγγελος· προφήτου μνήσθητι, ὃς ὕτως
ἀνέπλεγε. ὅταν σοι εἴπω, υἱὸς υἱῶν, Ⓦ περὶ αἰώνων ἀπαθῶς γεννηθέντα ἐκ τοῦ παρθένου
ἐμείνου σα· καὶ ὅταν σοι εἴπω, υἱὸς Δαβίδ, ἴδε τὸ σε εἶ ἐκ παρθένος Δαβὶδ ἔβρηκα.
λαβοῦσα οὖν τὴν πληροφορίαν, σὺν λόγοις μου φύλαττε. ἢ γὰρ ἐγὼ δοῦλός εἰμι ἐκείνου,
ὃν μέλλεις ὑίκτειν. ταῦτα εἰπὼν ὁ ἄγγελος τῇ πρόθεσιν κατέλειψεν αὐτοῖς. ἢ παρ᾽ ἑαυτῆς διε-
λογίζετο λέγουσα, ἀναγελῶ ὦ Ἰωσήφ, ἢ κρύψω μᾶλλον τὸ μυστήριον; εἰ ἐψεύσατο ὁ ἄγ-
γελος τάχα, καθ᾽ ἑαυτῆς ἐρεθίζω τὴν γλῶσσαν τοῦ λέγοντος. ἢ ὡς ταῦτα ἐσκέπτετο ἡ παρ-
θένος, ἡ κοιλία ὀγκουμένη προέκοπτε, καὶ τὸ βρέφος ἔνδον ἐβόρβυε. Μαρία δὲ περὶ
χ. περὶ τούτων ἐσκέπτετο, ἢ μυεία ᾽ τῶν παθημάτων τῇ μητρὶ ὀπιβαλοῦσα, Ⓦ Ἰωσὴφ λαθραίαν
ἠβούλετο. ἀλλ᾽ οὐκ ἠδυνάτο κρύψαι πόλιν ἐπάνω ὄρεως κειμένην. Ⓦ Ἰωσὴφ ἔνυσεν ἡ
δειξις τῆς κοιλίας, ἢ λοξῷ ὦ ὀφθαλμῷ τῆς παρθένου τὴν κοιλίαν ἐσάθμιζε. ἢ ὑβρίζειν
ἤθελε, ἢ σωφρονεῖν ἠναγκάζετο· ὑβρίζειν ἤθελεν, ὡς πεπορισμένα τὰ τῆς παρθενίας κειμή-
λια· ἢ ὁ σεμνὸς βίος διεκώλυε. λοιπὸν τὴν ἰδίαν ψυχὴν ταῖς θλίψεσιν ἐβασανίζεν, οἴ-
μοι λέγων, τί ποιήσω ἐγώ; ἡ ὄψις παρθένου, ἡ κατάσασις παρθένου, Ⓒ ὀφθαλμοὶ παρθένου,
χ. λόγος ὁ ᾽ γέλως παρθένου· ἢ ἡ κοιλία οὐ παρθένου, ἀλλὰ μητρός· ὁ λόγος παρθένου. οἴμοι, οἴ-
μοι· τί φέρω λοιπὸν ὁρᾶν. δημηγορήσω λοιπὸν τὸ σεσιγημένον, ἐλέγξω τὴν Μαρίαν. ἡ γὰρ αἰ-
σχύνη κοινή. βοήσω μὴ κρυβῆς· μήπως τὸ ἀσύμφορον παιδὸς κλῆθρῳ πατήρ. οὐδεὶς
τῆς κόρης κατήγορος, ὅτῳ οὐκ ἔχει ὁ κυοφορούμενος Ⓦ παιδοτορήσαι γα. τάχα μοι ἢ
ὃ σιωπᾶν καὶ ὃ λαλῆν ἐστιν ἐπικίνδυνον. τί οὖν ποιήσω; καλέσας ἐρωτήσω, ἢ σεσὲ-
ρωτήσεως δείξω; ἀλλ᾽ ἡ γραφὴ ᾽ μάρτυς. ἐλέγξω μᾶλλον. μὴ οὐκ ἐποίησε; καλέ-
σας οὖν αὐτὴν αὐσηρῷ ὦ σεσώσω, κριτὴς τὸ ἐν κοιλίᾳ κειτοῦ σκαθίζειν. λέγε μοί,
χ. μάρτυρα φησί, μὴ ἀκειβείας ὃ γέγονός σοι· μὴ κρύψῃς με τὸ συμβαί σοι. οὐδεὶς ὁ πρῶτων τῶν λό-
τὸν λέγων ἀκριβῶς γων ἀκριβατής. οἶδα φυλάττειν μυστήρια. οὐδεὶς μανθάνει τὸ σεσῶμα· μόνον με πλεσ-
φόρησον. πόθεν τοῦτο ὑπάρχει τὸ ᾽ ὁρώμενον ἐν σοί; Ⓦ τοῦτο πατέρα ὑπόδειξόν μοι, καὶ
ἐλευθερῶ

ἐλθυθερωσε τῦ πλάσματος. συνιώμης γὰρ ἀξιωθήση, ὡς ἐν ὀλιγοψυχίᾳ νικηθεῖσα γυνή. "Ἐγὼ ἡ παρθένος πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίναμ· Εἰ πατέρα τύτυ ζητᾷς, εὑρήσεις σαφέστατα. εἰ δὲ ὑ ὀρφανὸν νομίσεις, ἐγὼ τύτυ ἀπέτυχες. ἐγὼ ὁ Ιωσὴφ· σαφὲς ψεύσασθαι, Μαρία, δεδώκασιν. πῶς γὰρ δώσατα ὀρφανὸν μὴ εἶναι, ὃς πατέρα μὴ ἔχει; ἐγὼ ἡ παρθένος· Εἰ δὲ ζητᾷς τίς, Ιωσὴφ (ἀγνοῶς γὰρ) ἐὰν εἴπω σοι τὸ ἀληθές, ὐ πιστεύσεις. χιλίαν βλέπεις, ὃς τ" κρυπτόμενον Κύριον ὐχ ὁρᾷς. γαστέρα κατέχοις, ὃς οὐ λογίζῃ· ὃν οὐ γαστρὸς πρὸς ἐωσφόρου οὐ παρθένος γενιηθέντα, ἐγὼ σὺ ἐμοὶ αὐλιζόμενον. Εἰ δὲ εἶπόν σοι, ὃ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος, ἐρᾷς, ὅτι ἑαυτῇ μαρτυρᾷς, ἐγὼ ἡ μαρτυρία σε οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἐγὼ ὁ Ιωσὴφ· φέρε δὴ ἀκηκοίᾳς, δὸς δὴ πρέσβᾳς, ἀγαγε ἀληθεύοντας μάρτυρας. ὃ ἡ παρθένος ἔφη· Εἰ ταῦτα ζητᾷς, εὑρήσεις σαφέστατα. εἷς γὰρ δι' ἑνὸς πρὸς μίαν ἀπεσταλμένος" ἀφ' μόνης καθαμόνας ἐλάλησεν. σαφέστερον πρῶ, ἐπεὶ σαφέστερον ἔμαθεν εἶ τῦ πεπομένου πατήρ. ὡς ὃ ἠπίστησε ἡ παρθένος, ἐπιστοποίησα λοιπὸν εἰς ἕτερον λογισμὸν ἦλθε Μαρία, λέγουσα· ἤγασέρ με πρὸς δίδωσιν, ὁ παῖς μου κατηγορᾷ σε χιλίας ἀγαλλόμενος. τί οὖν καθ' ἑαυτῆς ὑπὲρ πλέον ἐρεθίζω τ Ιωσήφ; πείσω τῇ σιωπῇ τὰ χείλη μου, ἐγὼ πρὸς ὃν ἄγγελον οὐδένα δικάσομαι. πολὺ τὰ νῦν ἐπαρκὴς ὁ σὸ χαῖρε κεχαριτωμένη φανερόμενος; σὺ ποίοις τόποις αὐλίζῃ, εἰπέ, ἵνα σὲ μὴ δι' ἐμὲ γένωμαι, ἐγὼ κρεμασθῶ τῷ τραχήλῳ σου, μέχρις ἐλθὼν πληροφορήσεις τ Ιωσήφ, ὑἱὸς γὰρ ὁ ἐμὸς χιλίας" κυτῶνα σκιρτοβατῶν. οὐ φέρω· πρεσβύτιν ἐπαίδευτα, γενίζοντα· ἐγὼ σὺ ποίῳ τόπῳ χρονίζεις, ἀγνοῶ. ἐλθέ, ἐγὼ ἐμοὶ δικαιολόγησαι. ταῦτα τῆς Μαρίας λεγούσης, ὁ ταχὺς ὁ ἄγγελος πρὸς τὸν Ιωσὴφ πάλιν γίνεται, ἐγὼ πληροφορήσας ὃ ἐκάλεσε τὸν παρθένον ἐκώλυε, μὴ φοβηθῆς, λέγων τῷ Ιωσὴφ, πάλιν λαβὲ Μαρίαν τὸν γυναῖκά σε. οὐ γὰμος κοινωνίαν, ἀλλὰ θείκλυ μυστηρίων οἰκονομίαν σοι λέγω. ἀλλὰ πατὴρ ὐχ ὑπάρχεις. σὺ γὴ πατέρα μὴ ζητήσῃς, μήτε σὺ θεσπεσίοις μητέρα. πάσης ὀρφανίας ἡ φύσις ἀπήλλακται. μόνος γὰρ ὐκ μόνου καταμόνας πρὸ αἰώνων" ὑπάρχει· νῦν μόνος ὐκ μόνης, ὡς οἶδε μόνος. μὴ ὀλιγοψυχήσῃς τὸν Μαρίαν, μὴ λυπήσῃς ὃ ὐκ Μαρίας· μὴ ζητήσῃς ὃ πῶς, μήποτέ σε ἀδικήσῃ" ὃ βρέφος· μὴ πρεσβεύσῃ τὸν ἡλικίαν, μήποτε ζημιωθῆς τὸν σοφίαν. ἀμόλυντον ὃ σκεῦος, ἀσπιλον ὃ κειμήλιον, ἀθόλωτος ὁ ἀλάβαστρος, ἀσαπες ὁ τόκος, ἀδιάφθορος ἡ κόρη, ἀθαλάμευτος ἡ παρθένος, ἀλατόμητος ἡ πέτρα, κεκλεισμένος ὁ κῆπος, ἡ πηγὴ ἐσφραγισμένη, ἄσαπες ἡ χώρα, ἀφύτευτος ὃ κλῆμα, ἀνεπιπόητος ὁ τόκος. Εἰ δὲ ἀπιστεῖς μοι τῷ λεγόντι, τὸν χαίρειν" τῆς κυήσεως ἔκδοξαι. ἐγὼ ἐὰν δακρύσῃ ἡ γεννᾶξῃ ἡ Μαρία, ὡς αἱ λοιπαὶ γυναῖκες, ἀνάθεμα ὀδί, ἐγὼ ὑ Θεός, ὁ ὐκ Μαρίας γνώμενος. ἐγὼ ὁ Ιωσὴφ Εἶπεν· Εἰ ταῦτα ὕτως ἔχει, καθὼς πρόφης, ὦ" δεσπότα, Ινα τί ἐφρύαξαν ἔθνη, ἐγὼ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; ἐγὼ ὁ ἄγγελος Εἶπεν· Εἰ θέλεις μαθεῖν, ὃ ταχὺς διδάσκει. ὅπερ Κύριος εἶπε πρὸς τ" γνωσόμενον, Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε· ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς τὸν αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Ψαλ. β a. Ψαλ. β. ζ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΞΗΡΑΝΘΕΙΣΑΝ ΣΥΚΗΝ.*

Λοξ. ζ.

Ex Ms. Regio Lut. emend. ex Ms. Banar.

ΟΦθαλμὸς μὲ ὁρᾷ ἡ δίσφρον ἀνθρόφορον, ἡ πηγὴ ὑδροτόκον, ἐπ' αὐτῆς τῆς θέας ἔλκεται, ὃ τ' τῆς καρδίας νοῦν μεταστρέφει ἐμέ. ὁμοίως ὃ ὃς ἀκούσει ἀφ' λόγων πρεσβείας ἐγὼ ἱστορίας, πρὸς ἐκείνας τάχιον τὸν διάνοιαν αἰσθάνεται, ὡς εἶ" ὃν τοιοῦτον ὦ μὴ σώματι ἐν τῷδε ὦ τόπῳ, τῇ ὃ ἀφανοίᾳ, ἔνθα ὁ λόγος τῆς ἱστορίας ἀφηγεῖται ὃ πρᾶγμα. τοιοῦτόν τι ἐγὼ νῦν ἐμοὶ συμβέβηκεν, ὦ ἀγαπητοὶ, ἀκούοντι τῦ θείου ἀγγελίου

ἀγγελίου διηγουμένου καὶ ἐν Βηθανίᾳ κατὰ τὸ Χειρὸς καὶ κῆ τὴν συκῆν γεγονότα παράδειγματα. ὧδε μὴ εἰμὶ δὴ σώματι, τῇ γε ψυχῇ ἐμαυτὸν ἐκεῖ φανταζόμενος, καὶ οἰόμενος ἀκηλευθῆν δὴ διασώτην Ἰησοῦν, καὶ ὁρᾶν τὴν συκῆν παρὰ μὴν τὸ διασωτικὸν παράγματος ἀνθιεῖσαν καὶ καπάκομον, μῆ γε δὲ κυριακὸν παράγμα ξυνιέναι καὶ καταῖξησν.

5 Πρωΐας γὰρ, φησιν, ἐπανάγων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασε, καὶ ἰδὼν συκῆν, ἦλθεν ἐπ' Ματθ. κα. ιθ.
αὐτὴν, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ φύλλα μόνον. καὶ λέγει αὐτῇ, μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἐξηράνθη. τοῦτο γὰρ ὑμῖν ἅπαξ ἀναγινώσθη, καὶ ἐκπλήττει με τὸ θαῦμα, μεμέλεις αἰμὶ ἡ ψυχή. ὅταν γὰρ βουληθῶ τὸ τῆς ἰσοτείας διηγήσασθαι παράγμα, βάθους μετὰ τῆς ἰσοτείας καὶ θαύματα παρίς ἐαυτὰ ἐπιπαῆται. καὶ
10 ὥσπερ ὁπότ' ἂν τις ἰδῃ σάμινον χρυσῶν ἔχουσαν ἔνδον λίθους τιμίους φέρουσας ἐν αὐτῇ ἐγγεγραμμένα μυσήεια, θέλῃ μὲν ὁρᾶν τὸν σάμινον διὰ τὸν τῶν εἴδους ΄΄ στιλπνότητα, ἀνθέλκεται ὑπὸ τῶν ἔνδοθεν λίθων (ἀπεύδει γὰρ καὶ ὁ τῶν λίθων παρεισδρῆσαι κάλλος, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἐγγεγραμμένα μυσήεια γνῶναι) ὡσαύτως κἀγὼ, ὁρῶν μὲν τὸν τῶ γράμματος ἰσοτείαν λαμπρὰν καὶ παρεκδῆ τυγχάνουσ, ἐκ κατέχομαι νοῦν· ἀνθέλκομαι ὑπὸ
15 λιν ὑπὸ τῆς τῶ πνεύματος θεωρείας μείζονά μοι τῆς ἱστορίας ἐπαγγελλομένης δεικνύειν τὰ θαύματα. πρωΐας γὰρ, φησιν, ἐπανάγων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν πόλιν, ἐπείνασεν. ὦ ἀνεκφράστου καὶ ἀνεκδιηγήτου μυστηρίου. ἐπείνασεν, ὁ τρέφων τὴν οἰκουμένην, ὁ ἐκ πέντε ἄρτων πέντε χιλιάδας εἰς κόρον ἐκορέσας; ἐπείνασεν, ὁ ἐννοίᾳ μόνῃ τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον μεταβαλών; ἐπείνασεν, ὁ ἐκ πηλοῦ ζωὴν ὀφθαλμοὺς ἐργασάμενος; ἐπείνασεν, ὁ ὀπτὴν ΄΄ ἀχλὺν τῶν
20 χυμάτων παρεπατήσας, καὶ ὡς πόδας εἰς ὕδωρ μὴ βάψας; ἐπείνασεν, ὁ ψυχὰς ἐκ τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν ἐκπαύσας, καὶ πόλιν εἰσιοῦσαν λόγῳ; ἐπείνασε; καὶ πῶς λέγει Ησαΐας, Ο Ησ. μ. π.
Θεὸς ὁ παραγενόμενος καὶ φανεὶς, ἐὰν μὴ κηρύξῃ; Χειρὸς γὰρ, ὅτι Θεὸς, πρωΐ παρέδηλωσε τῷ πιστεύοντι τῇ γραφῇ λεγούσῃ· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν Ιωαν. α. α.
ὁ λόγος. πῶς οὖν ἐπείνασεν ὁ Θεὸς; ἀλλ' ἐπείνασεν ἡ τῶ ἀνθρώπου μορφή· διέθρεψε γὰρ πεν-
25 ταχιλίους ἐν αὐτῷ τῶ διασώτου βουλή. ἦλθεν ὀπὶ τὴν συκῆν ὁ ὁρώμενος μὲν ἄθεος, ἦν γὰρ πάλιν πρωταχῶ ἡ ἐν αὐτῷ τῶ διασώτου βουλή. εἶδε συκῆν ἄκαρπον ὡς αἰθέριος, ἐξήρανεν αὐτὴν ὡς Θεὸς εἰπὼν, μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τὸ ἔργον ἠκολούθησε τῷ ῥήματι, καὶ βάθους ἡ συκῆ ἐξηράνετο. τὸ ῥῆμα μὲν ἄθεον, τὸ γε ἔργον θεῖον. ἀλλὰ πολυζήτητος ἡμῖν, ἀγαπητοί, ἡ θεωρία ἡ τῆς συκῆς, πρὸς πολλοῖς μὲν ἐρμη-
30 νευομένη, ὡς ἐμοί γε δοκῇ, ἐκ ἀκριβωμένως. πλὴν ἀλλὰ τούτων ὑπομνήσεως λύσις, καὶ ἀλλὰ ἡμῖν πεποιημένας παρεκτεθῶμεν. δύσληπτος ὁ ἐν τῇ ἰσοτείᾳ τῶ γράμματος κείμενος νοῦς, πολλῷ τῷ βάθει ἔχων κεκρυμμένον τὸν τῶ μυστηρίου σιλβότητα. τί γὰρ ἀναλογῶν ἐστὶν τῷ λόγῳ ξηραινέσθαι τὴν συκῆν, καὶ μὴ λόγῳ τοιούτῳ καρποφορῆν; ὁ γὰρ ῥήματι ξηρανέας αὐτὴν, ἠδυνάτο καὶ ῥήματι ἔγκαρπον αὐτὴν ἀναδῆξαι. τί δ' ἂν ἤμβλυτεν ἡ
35 συκῆ, εἰ ἔτυχε πως ἀν', ὁπότ' οὐκ ἦν αὐτῆς ὁ καιρός, Μαρκ. τῶ διαλελυκότος λέγοντος, οὐκ ἔστιν καρπὸς εἰς τὸν αἰῶνα ἐξ) κατ' ἐκείνου τῶ καιρῶ; καὶ εἰ μή τι ἦν μυστήριον ἀνθεκτὸν τὸ ἀνθρώπου ἐν αὐτῇ τελούμενον, ἀνθρεθήσεται ὁ Κύριος τὴν μὲν ἕνα ἔτος ἐπαινετὸς, τὴν δ' ἕτερον μεμπτέος· ἐπαινετὸς μὲν γὰρ, ὅτι λόγῳ αὐτὴν ἐξήρανε, μεμπτέος δ', ὅτι ἀδίκως αὐτὴν κατηγόρησε. ἀλλὰ δεῦρο νοῦν, ἀγαπητοί, τίνος ἔφερεν εἰκόνα ἡ συκῆ. οὐ γὰρ ἦν τὸ τοῦ Χειρὸς ἡμόμενον παράγμα, ὃ οὐκ
40 εἶχε μυστήριον ὑπὸ αἰθέριον τελούμενον. ὅλως οὐδὲν ἦν αὐτῷ γινόμενον ἔργον, ὃ μὴ σφόδρα ὠφέλιμον*, οὐδέν, ὃ μὴ παρὰ τὴν τῶν ὑγιαινόντων παράδοσιν*. τοιούτῳ τῷ συκῆ οἱ πολλοὶ τῶν ἑρμηνευόντων εἰρήκασι, τὴν τῶν Ιουδαίων συναγωγὴν παρεικασμένην εἶ), ἐφ' ἣν ἦλθε, φησιν, ὁ Κύριος ζητῶν ἐν αὐτῇ καρπὸν πίστεως, καὶ ὐχ εὗρεν, εἰ μὴ μόνον λόγους

προφητῶν ἢ νόμοις καθάπερ φύλλοις κομῶσαν· διὸ καὶ ὀξήρανεν αὐτὴν λέγων, μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. ἐγὼ δὲ τῇ ἐρμηνείᾳ ταύτῃ πειρασμὸν ἐπιθεῖναι, ἀγαπητέ. " οὐ γὰρ ἔχω ἔτως εἰ ἀκριβῶς τὸν νοήματος, πῶς αὖ κατηράσατο ὁ Κύ- Ισ. ιδ.
Ρωμ. ιϛ. ιδ'. ριος, ὁ λέγων, Εὐλογήσει, καὶ μὴ κατάρασθε; πῶς δὲ καὶ τὴν συναγωγὴν κατηράσατο καὶ
Λκκ. ιθ. ι. ὀξήρανεν, ὁ λέγων, Οὐκ ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπολέσαι, ἀλλὰ ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός; Εἰ δέ πις ἔτι ἀπιθεῖ καὶ φιλονεικεῖ, λέγων τὴν τῶν Ιουδαίων Συναγωγὴν παρανακαινίζειν ἢ τὴν συκῆν ἀκριβῶς, λεκτέον, πῶς ἡ ἀπορίζουσα ξηρανθῆναι Συναγωγή, τοιοῦτον ἔγκαρπον ἐβλάστησε χλάδον, τὸν γλυκύτατον Παῦλον. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ὑπισχνεῖσθαι ἐγνωμόν ἐκ τῆς τῶν Ιουδαίων Συναγωγῆς. ἦν γὰρ ἄρα ὁ Στέφανος ὁ λιθασθεὶς ἐκ τῶν Ιουδαίων ἐξ ἐκείνης τῆς Συναγωγῆς ἐτύγχανεν, Ακύλας δὲ Πρίσκιλλα, καὶ πολλοὶ ἄλλοι, οὓς τὸν καταλέγων τῶν ὀνομάτων νῦν ὄχλον ὁ πλῆθος τῶν λέξεων βραδυτέρους λέγει; ὅτι δὲ πάντελῶς ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν τῶν Ιουδαίων, μαρτυρεῖτο μοι Παῦλος λέγων· Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο. καὶ γὰρ ἐγὼ Ισραηλίτης εἰμὶ, ἐκ γένους Αβραὰμ, φυλῆς Βενιαμίν. Οὐκ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ· ἀλλὰ
Ρωμ. ια. α.
Ρωμ. ια. κε. γὰρ καὶ σωτηρίαν τῷ λαῷ ἐκείνῳ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐπαγγέλλεται διὰ τοῦ λέγειν· Οταν
Ρωμ. ια. κη. τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ, τότε πᾶς Ισραὴλ σωθήσεται. Εἰ γὰρ καὶ ἐχθροὶ γεγόνασιν Ιουδαῖοι τοῦ Θεοῦ, δι' ἡμᾶς γεγόνασιν, ἵνα τῇ ἐκείνων ἀπωθείᾳ ἐλεηθῶμεν, ὡς μαρτυρῶν μοι Παῦλος λέγων· Κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον, φησὶν, ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα, καὶ ἡ κλῆσις" ἀ- χ. τοῦ θ
γάπα. ζητητέος τοίνυν, ἀγαπητὲ, ὁ τρόπος τῆς συκῆς λόγος, τίνος ἔφερεν εἰκόνα. ἀλλ' ἐμὲ σὺ ὁ Αδὰμ μιμησάμενος ὁ τῷ φυλλείσῳ χιτωνωθεὶς, ποίου δένδρου φύλλα λαβὼν καὶ συρράψας ἑαυτῷ περίζωμα ὕφανας," ὄψει πῶς δικαίως ταύτην ὠξήρανεν. ἦν γὰρ ἄρα φύλλα χ. ὕφα
συκῆς λαβὼν τὴν ἑαυτῆς αἰσχύνην ἐκάλυψεν; ἦλθεν οὖν ὁ Κύριος, καὶ τὴν ἐπὶ σὲ σοὶ αἰσθῆσαν συκῆν, τὰ τῆς αἰσχύνης καλύμματα τῷ λόγῳ ὠξήρανεν. ἦρέ σε τὴν πενίαν, καὶ ἔδωκέ σοι πλοῦτον· ἦρέ σε τῆς αἰσχύνης καλύμματα, καὶ ἔδωκέ σοι χιτωνοφεγγῆ στολὴν ὀξὺ ὕδατος καὶ πνεύματος" ὑφανθεῖσαν. ὀξήρανε τὰ φύλλα τῆς συκῆς, καὶ ἔδωκέ σοι τὰ σύλα τῆς ψυχῆς. χ. ἐξύφα
ποῖα σύλα; ἃ ὄφις ἐσυλαγώγησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, τὴν ἰσάγγελον ζωὴν, τὴν τοῦ παραδείσου τρυφὴν, τὴν τῆς ἀφθαρσίας στολήν. ἀλλ' ἐπανέλθωμεν πρὸς τὸ κεφάλαιον. περὶ γάρ, φησὶν, ἐπανελθὼν ὁ Ιησοῦς, ἐπείνασε. περὶ, μὴ τοῦ τὴν νύκτα τῆς πλάνης παραδραμεῖν, καὶ τὸν ὄρθρον Χριστὸν τὸ τῆς ἀναστάσεως φέγγος αὐγάσαι τῷ κόσμῳ. ὄρθρος γὰρ ὁ Χρι-
Ωσ. ε. γ. στὸς, καθάπερ φησὶν ὁ προφήτης, Ως ὄρθρον ἕτοιμον ἡρύσαντο αὐτόν. περὶ γὰρ ἐπανάγων ὁ Ιησοῦς. περὶ, μὴ τὸ " σχετλιόμορφοι θανάτου τῷ φωτὶ τῆς δόξης ἀφανισθῶσι, καὶ τὰς χεῦσθείσας ἀκτῖνας τὸ τοῦτο ἐσκληκὸς καὶ πεπαχυσμένον καρδίας σκληρύνωσι. περὶ, μὴ τὸ τὰς θερμὰς ἀκτῖνας τῆς θεότητος σκεπάσαι, καὶ τὰς νενεκρωμένας ἐκ τοῦ ἁμαρτάνειν ψυχὰς ἐκθερμᾶναι. οὐκ ἔστι γάρ, ὃς ἀποκρυβήσεται τὴν θέρμην αὐτοῦ. τῇ γὰρ ψυχροτάτῃ ἁμαρτίᾳ ὁ ἁμάρτολος τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας ἐσκέπωσεν. ὅθεν ὁ προφήτης
Ψαλμ. κε. β. ἐπεύχεται λέγων· Πύρωσον τοὺς νεφρούς μου καὶ τὴν καρδίαν μου. κρυμῷ γὰρ ἀσεβείας πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης ἐδέδετο. διὸ πάντες οἱ προφῆται ηὔχοντο πρὸς τὸν Θεὸν λέγοντες·
Ψαλμ. ρκε. ε. Επίστρεψον τὴν ἀκμαλωσίαν ἡμῶν, ὡς χειμάρρους ἐν τῷ νότῳ, τουτέστιν, ὥσπερ νότος θερμὸς ὑπιπνεύσας παγωθέντα ὕδατα εἰς τὴν προτέραν φύσιν τοῦ ὕδατος ἐπανάγει, ὡσαύτως καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ ἁμαρτόλου νεκρωθέντας, ὡς νότος θερμὸς ὑπιπνεύσας ὁ τὴν ἐξαίρετον φύσιν τῆς ἀφθαρσίας διανοιγνύς. ταύτην τὴν " θερμὴν ὑπιπνεύσιν τοῦ νότου ἡ καλὴ νύμφη Χριστοῦ ἐκκλησία προσκαλεῖται ἐν ταῖς ᾄσμασι τῶν ᾀσμάτων λέγουσα· χ. θέρμη ὑπιπνεύσ

Εξεγείρου,

Ἐξελείσου, Βορρᾶ, καὶ ἔρχου, νότε. Ἀμπνευσάτωσαν ἀρώματα. τοῦτό, φησιν, ἐπηύξανον Ασμ. δ. 15.
ὁ Ἰησοῦς. καλὸν δὲ τὸ ἐπηύξανον, ἵνα σημάνῃ, ὅτι ⁂ ἐκ τῆς παραδείσου ἐκπεσόντα Ἀδὰμ
παλιν ἐλθὼν ὁ Κύριος ἐπηύξανον ὅτι τὴν πόλιν. νῦν ἀκούσας, μὴ κάτω βλέπου, Ις. ἐπαύξησε
ἀλλὰ πρὸς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἀνάβλεπε, πρὸς τὸν οὐράνιον χῶρον· καὶ γὰρ τὸ πολίτευ-
μα ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς ἐστιν ἀρχή. τοῦτό ὁ Ἰησοῦς ἐπηύξανον ὅτι τὴν πόλιν, ἐπτύνασεν. ἐπτύνα-
σεν, οὐ τὸ ξύλον τῶν δενδρέων, ἀλλὰ τὸ ζωὸν τὰ δενδρέων. Ἐμὸν γάρ ἐστι βρῶμα, ἵνα Ιωαν. δ. λδ.
ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου· ἵνα πιστεύσωσιν εἰς ὃν ἀπέστειλέν ἐκεῖνος. ὁ γὰρ πιστεύων εἰς αὐτὸν,
καθὼς εἶπεν αὐτός, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς ⁂ αἰῶνα. τοῦτό ἐπηύξανον ὁ Ἰησοῦς ὅτι τὴν πόλιν ἐ-
πτύνασε, καὶ ἰδὼν συκῆν ἦλθεν ἐπ' αὐτήν. Εἰ γὰρ πρέδραμε τὴν συκῆν, εἶχεν ἂν ὲν
τῇ συκῇ τὴν καλιὰν αὐτοῦ ὁ ὄφις θάνατον. Ἀλλ' ἦλθεν ὅτι τὴν συκῆν, ὡς τούτου ἐζήτη-
σεν. ὑπὸ τὴν συκῆν ὄντα ⁂ Ναθαναὴλ εἶδεν ὁ Κύριος. Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον Ιωαν. α. μη.
φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἶδόν σε. Τούτου τὴν συκῆν προεῖδεν ὁ προφήτης
μέλλων ἄκαρπον ψυχὴν, ἔλεγεν· Ἀναδήσομαι εἰς λαὸν περοικίας μου, διότι συκῆ καρ- Αμ. Ζαχ. γ. ιδ.
ποφορήσει. ὅτι τοιαύτην συκῆν ἀνέβη ὁ Ζακχαῖος ἰδεῖν τὸν Κύριον, περὶ οὗ ἔλεγε, Σπεύ- Λουκ. ιθ. δ.
σας καταβηθι. χαριέντως δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει συκομορέαν τὴν ὅτι τοῦ Ζακχαίου, ἵνα
σημάνῃ ὅτι ἡ πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ὁδὸς πυκνεία συμπλέκεται, ὅθεν πίπτεται ὁ κάκιστος
μόρος. ἦλθεν ὅτι τὴν συκῆν ὁ Κύριος. αὕτη ἡ συκῆ εἰκόνα ἔφερε τῆς πλατείας καὶ εὐ-
ρυχώρου ὁδοῦ. πλατύφυλλον γάρ ἐστι τὸ φύλλον τῆς συκῆς, καὶ χλημῶδές ἐστιν ἡ ἀμαρτία Ις. κληματώ-
ἀφ' τῆς πλατείας καὶ εὐρυχώρου ὁδοῦ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν. γλυκύτατός ἐστιν δες
ὁ καρπὸς τῆς συκῆς καὶ γλίσχρος. γλυκὺ ἐστιν ἡ ἡδονὴ, εἰς ὄλισθον ἁμαρτίας τὸν ἐμπί-
πτοντας αὐτῇ καταρρήγνυσα. φεῦγε αὐτῆς τὴν γλῶσιν, ὦ ἀγαπητέ. γλυκὺ γάρ ἐστιν
ἐν τῇ γλώσει, πικρὸν δὲ μετὰ τὴν βρῶσιν. Μέλι γὰρ ἀπὸ σταλάζει ἀπὸ χειλέων γυναικὸς Παροιμ. ε. γ.
πόρνης, καὶ μετὰ ταῦτα λιπαίνει σὸν φάρυγα, ὕστερον μὴν τοι πικρότερον χολῆς βυρσότερος, καὶ ἡ-
κονταπλάσιον μᾶλλον μαχαίρας δισόμεν. πόρνη ἐστὶν ἡ ἡδονή. γλυκέα σοι ὁμιλεῖ τοῦτο ἐν ἀρ-
χαῖς, λεληθότως παρεμβάλλουσα ἐν τῇ ὁμιλίᾳ τὸ πικρὸν τοῦ θανάτου. τοιοῦτος ἐστὶν ὁ ὄφις,
γλυκὺς ἐν ᾧ λόγῳ, πικρὸς δὲ ἐν ᾧ" ἄθλῳ· γλυκὺ μὲν τὸ βρῶμα, πικρὸν δὲ τὸ πῶμα. χ. ἄθλῳ
φεῦγε οὖν, ἀγαπητὲ, τὴν πόρνην, τὴν γλυκέα σοι ὁμιλοῦσαν, καὶ πικρὰ πάσματα ἐμ-
φέρουσαν. φεῦγε τὴν ἡδονὴν, ὡς Ηλίας τὴν Ιεζάβελ. ἦλθεν οὖν ὁ Κύριος ἀπὸ τῶν
οὐρανῶν· ἐπτύνασε τὴν ζωὴν τῶν δενδρέων θεραπεῦσαι· εὗρε τὴν πλατεῖαν καὶ εὐρύχωρον
ὁδὸν τοῦ βίου ἐκτῶσαν· ἦλθεν ἐπ' αὐτὴν, εὗρεν αὐτὴν φύλλοις κεκοσμῆσαι, τυτέστι, δόγμασιν
ἁμαρτίας αὐτὴν αὐξοῦσαν, μὴ ἔχουσαν δὲ αὐτὴν καρπὸν θανάτου. διὰ τί; ὅτι δὲ οὐκ ἦν καιρός.
τοῦτο γὰρ προσέθηκεν ὁ εὐαγγελιστής. Οὐ γὰρ ἦν καιρὸς, φησι, καρπῶν· διὰ δὲ ἦν καιρός.
πῶς δὲ ἠδύνατο ἐπὶ θάνατον καρποφορῆσαι, Χριστοῦ προδηλουμένου καὶ διώκοντος τὸν
κόσμον κηρύττοντος; οὐκ ἐπὶ ἦν αὐτῆς καιρὸς καρποφορεῖν θάνατον. Ἐβασίλευσε γὰρ ὁ θά-
νατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως, τυτέστι, τοῦ νόμου. οἶδε γὰρ ἡ γραφὴ τὸν νόμον λέγειν Μωϋ-
σέα, καὶ τοὺς προφήτας, "οὐκ ἐπέρω. Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς αὐτὸν, μηκέτι ἐκ σοῦ ὁ Ρωμ. ε. ιδ.
καρπὸς γένηται εἰς ⁂ αἰῶνα· τυτέστι, πρὸ τῆς ἐμῆς προνοίας ἐκαρποφόρησα θάνατον.
ἰδοὺ ἐγὼ παραγγέλλω, αὐτὴ ἡ δύναμις ἐμοῦ προδηλουμένου, μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένῃ
εἰς ⁂ αἰῶνα. καὶ θαυμασίως ἐξηράνθη ἡ συκῆ, ὡς ἐπληρώθη τὸ γεγραμμένον· Κατεπόθη ὁ
θάνατος εἰς νῖκος. ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, ᾅδη, τὸ νῖκος; πῶς δὲ ἐπὶ χιλίοις λέγει ἓν α. Κορ. ιε. νδ.
ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, ἔνθα ἡ συκῆ τοῖς φύλλοις ἐκόμα; ἢ πρώτως ἐπιζήμενος,
ἐπὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνθούσης, ἵνα ⁂ ἀφθολικὸν χλιμῶν ὑπεκείμενον πάσῃ δυνάμει πότε
ποτὲ ὑπεδείξῃ. τοῦτο γὰρ τῆς τοῦ Εἰρωδιάρχου προνοίας ποικίλοις πνεύμασι τῶν δυνάμεων ἐκλονεῖτο τὸ ψυχος, τοῦτο εἰδωλολατρείας καὶ αἱμοχυσίας καὶ κώμους καὶ λαγνείας ἐλαυ-

νόμιον· ἐλθάτω ὁ Κύριος ἡμῶν κατέσθιε τὰς τῶν ἐναντίων πνευμάτων ἀπλάδας τὰ-
ρασσούσας τὸν τόπον τοῦ βίου τοῦ παθῶν ἁλμυροφόρον θάλασσαν, καὶ τὰ ἀφροφόρα τῶν
ἡδονῶν κατέσβεσε κύματα, καὶ ἐξήρανε τὸν συκῶν, τὸν τοῦ σαρκὸς πίστιν " ἀνήθησας, καὶ ζωὸν Ν. ἀνήθησ
πᾶσιν ἀσφάλας. σαρκὸς " γὰρ ρίζαι εἰς γλῶ ἐπέθησαν, ὃ τὰ φύλλα κέρατα, καὶ ὁ ἄνθος Ν. γλῶ
ἀμάραντον, καὶ ὁ καρπὸς ἀθάνατος· ὡς καὶ ὁ Δαβὶδ μέμνηται ξύλου λέγων, καὶ ἔσται ὡς ὁ ξύ-
λον ὃ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ὃ Ⓦ καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐ-
τοῦ, καὶ ὃ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορρυήσεται. τοῦτο τοῦ ξύλου μέμνηται καὶ ἡ σοφία λέγουσα·
ξύλον ζωῆς ἐστὶ πᾶσι τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς. τοῦτο ὃ ξύλον προφητικοῖς ὀφθαλμοῖς θε-
ωρῶν ὁ Ιερεμίας μέλλον τῷ Χριστοῦ πελεκᾶσθαι, εἰς πρόσωπον τῶν Ιουδαίων " ἀνέφθεγ- γ. ἀπηγ
ξατο λέγων αὐτοῖς· δεῦτε, καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς Ⓦ ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτὸν ξαπ
ἐκ γῆς ζώντων. ξύλον ὁ σαρκὸς, ἄρτος ὃ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. λαβὼν γὰρ ἄρτον ὁ Κύ-
α. Κορ ιβ. ριος εἶπε, Τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. ὅπερ τοῦτο
κδ. τὸ σημεῖον τοῦ σαρκὸς αἰσθάνεται ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ ταῖς χερσὶν ἐκπετάσας, ταῖς ἐν τῷ ἀέρι πε-
τομένοις δυναμέναις ὀξέλαφοις, ἀνεμποδίστως ἡμῖν τὴν εἰς οὐρανοὺς πορείαν βύτε ἐπίζει, καὶ μα- ἰσ. αἰτήσα
κρὰν ἡμῖν τὴν πίστιν ἀπὸ γῆς εἰς ὑψηλὸν " διατείνας. καὶ ὃ παράδοξον ἐλπὶς ἀκούσητε, ἀγα-
πητοί, ἔστι δὲ δένδρον τοῦ σαρκὸς, καὶ ἐφηπλώθη ἐν αὐτῷ ἡ ἀληθινὴ ἄμπελος ἡ λέγουσα,
Ιωαν ιε α. Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἀληθινή. καὶ ἐγλύεται μὴν τῷ Διαβόλῳ αἰσθένδρας θανατηφόρους, ἡ-
μῖν ὃ αἰσθένδρας ζωηφόρους, Ⓦ καύσωνα τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν αἰσχέλουσα, καὶ σκι-
Αμ. β. γ. ὰν ἡμῖν ἀναπαύσεως δωρουμένη. ὁ καθίσας ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ, λέγει ὃ τοῦ Σολομῶν-
τος λόγιον· Ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα καὶ ἐκάθισα, καὶ γλυκὺς ὁ καρπὸς αὐτοῦ ἐν ᾧ λάρυγ-
Ψαλ. νς. ε. γί μου. ἐν ταύτῃ τῇ σκιᾷ θαρρήσας ὁ μακάριος Δαβὶδ ἔλεγε, Καὶ ἐν τῇ σκιᾷ τῶν πτερύ-
γων σου ἐλπιῶ. ἕως πότε, φησὶν; ἕως οὗ παρέλθῃ ἡ ἀνομία. ὡς θαυμασοῦ προφήματος καὶ
μυστηρίου γέμου. ἡ πηγὴ ὅτι τὸ δένδρον ἐπέκειτο, καὶ ὁ σαρκὸς ἐπ' αὐτῆς ἐποτίζετο. νυτὶς
γὰρ λόγχη τὴν πλευρὰν αὐτοῦ αἷμα καὶ ὕδωρ ἐξέπεμψε, ᾧ μὲ αἵματι Ⓦ σαρκὸν πορφυ-
ρίζων, ᾧ δὲ ὕδατι ἀρδεύων αὐτοῦ τὰς ρίζας, ἵνα καρπὸς ἀθανάτους τοῖς πιστοῖς ἀναβάλλοι.
ὦ δένδρον μακάριον, ὃ βασιλεῖς ὑμνῶσι, καὶ ἔπαρχοι καὶ τοπάρχαι σέβονται, ἄνδρες τε καὶ
γυναῖκες, καὶ πᾶσα φύσις καὶ κτίσις ἀνθρώπων φυλακτήριον κέκτηται, ὃ δαίμονες φεύ-
γουσι, καὶ Διάβολος τρέμει, Ⓐ ἄγγελοι ὑμνοῦσι, καὶ Ⓐ οὐρανοὶ βλέπουσι, καὶ ἐκκλησίαι σε-
μνύνονται Ⓦ ἐπ' αὐτῷ σαρωθέντα Χριστόν· " ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, χ. ὅπ καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν. πρέπει

Λογ. η. ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΕΝΝΕΝΗΚΟΣΤΟΥ ΚΑΙ ΔΕΥ-

Ψαλ. μς. ς. τέρου ψαλμοῦ, ὃ, Ἐπῆξαν Ⓐ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῇ ἐν θαλάσσῃ προσπαθείᾳ τοῦ σωτῆρος, καὶ εἰς τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, καὶ εἰς τὴν προφητείαν καὶ τῆς Ἀναβάσεως.

Ex Mss. Regio Lut. Ψαλ μς. γ. ΕΚ τῶν ἀρτίως ἡμῖν προαναγνωσθέντων ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελί-
ου τὰς ἀφορμὰς λαβόντες ἐν τῇ τοῦ θαλάσσης τεκμηρίᾳ, καὶ τῇ τοῦ
Κυρίου θαυματουργίᾳ, καὶ τῇ τῶν ἀποστόλων ὀλιγοψυχίᾳ, εὐχόμεθα
λέγειν ἡμᾶς τὰ ὑπὸ προφήτου· Ἐπῆξαν Ⓐ ποταμοὶ, Κύριε, ἐπῆξαν Ⓐ
ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν, ἀπὸ φωνῶν ὑδάτων πολλῶν· θαυμασταὶ Ⓐ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης. τίνες Ⓐ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσ-
σης; ἢ τοῦ Κυρίου θαυματουργία, ὅτι πνεύματι μόνῳ τὸν τραχυνομένην θάλασσαν γαληνιᾶ-
σαν παρεσκεύασε. τίνες οἱ Ⓐ ἐπάραντες φωνὰς ἐν τῇ θαλάσσῃ ποταμοί, ἀλλ' ἢ Ⓐ μαθηταί

ταὶ τῦ Κυρίυ πρώτως; ποταμοὶ γὰρ, ⓐ ἀπόστολοι, ὡς ἐκ τῆς ἀενάου πηγῆς Χριστοῦ προ-
ελθόντες καὶ ὃ φάσκων ῥητὸν, Ο πιστεύων εἰς ἐμὲ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτῦ ῥεύσουσιν ὕ- Ιωαν. ζ λπ.
δατος ζῶντος. Ⓒ ὁ μὲν Κύριος ἅπαντα μαρτυρῶν οὐκ ἐπαύετο· ⓐ οἱ ἀπόστολοι τῆς δικαιοσύ-
νης οὐκ ἀφίσαντο, ἐν τῇ θαλάσσῃ κυμαινόμενοι. τὸν Κύριον γὰρ τεταρτῃ φυλακῇ τῆς νυκτὸς
περιδρόμους τὰ νῶτα τῆς θαλάσσης καταμοήσαντες, ἔδοξαν φάντασμα εἶναι. ποῖον φάντασ-
μα; ἡ δύλη τ διαστολὴ ἐγνώρισε, ᾗ ⓐ μαθηταὶ τὸν διαστολὴν οὐκ ἐγνώρισαν; ἔχοντες
αὐτῦ τοιαύτας ἀποδείξεις ἡμῖν, ἀμφιβάλλομεν, καταμοήσαντες αὐτὸν τὰ νῶτα τῆς θαλάσ-
σης περιβατοῦντα; ἀχὶ αὖθις ἐν ὄρει τῆς Μωϋσαϊκῆς βακτηρίας τ βύθιον κόλπον γυμ-
νώσας, ᾗ ὕδωρ ἱστοῖς Ισραὴλ κεκονιαμένοις ποδὶ προδιδύσας καταβυθίσας; ἔδοξαν φαντάσ-
μα εἶναι, ᾗ ἐφοβήθησαν. ὕτως ἐφοβήθησαν φόβῳ, ὃ οὐκ ἦν φόβος. ἐφοβήθησαν γὰρ, τ
λιμῶνα τ ζωῆς καταμοήσαντες πλησιάσαντα. πρώτων ὃ φοβηθέντων ὁ Πέτρος πλησιάσας, Matθ. ιδ. κη.
ἔφη πρὸς τὸν Κύριον· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐπὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ Κύριος
πρὸς αὐτὸν, ἐλθέ. εἶτα πρὸς τὸν μαθητάς, Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. οὐ φαντα-
ζόμενον, ἀλλ' ἀληθεύω. ἐγὼ γὰρ ἡ ἀλήθεια σὺν ὑμῖν ἐμπνεύσασα, ἵνα τὸν φαντάζοντα καταρ-
γήσω. ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. " τί δοκεῖτε τῇ τῦ ἀνέμου ἐμπνεύσει; ᾗ πρὸ ἐμοῦ ἔλεγε Ιδ. τί φοβεῖσθε τὴν τῦ ἀνέμου ἔμπνευσιν;
ὁ φάσκων ῥητὸν, Ο ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτῦ; ᾗ νῦν ὑπὸ ἀνέμου ἐξεβάλλετο, ἀχ Ψαλμ. ρλδ. π.
ἵνα τὰ ἐξέλθω ὑμᾶς, ἀλλ' ἵνα σκεῖξω. ταῦτα τῦ Κυρίου λέγοντος, πάλιν ὁ Πέτρος πρεσπε-
σὼν, ὡς θερμὸς τῇ πίστει, ἀπεκρίνατο λέγων· Κύριε, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ τοῖς ῥήμασι γνω-
ριζόμενος, ᾗ τοῖς πράγμασιν ἀμφιβαλλόμενος (οὐδαμοῦ γὰρ σε κατενόησα μὴν τὸν θα-
λασσαν πεζεύοντα) εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, κέλευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐπὶ τὰ ὕδατα. ὁ δὲ
Κύριος πρὸς αὐτόν· ἐλθέ, ἐὰν ἔχῃς πίστιν βασάζουσάν σε. σὺν γὰρ εἰρωνείᾳ χρείζομεν. εἰ
μὴ πιστεύεις, ᾗ βαδίζεις. τῦ δὲ Πέτρου καταπεπλησμένου πρὸς τὸν τῦ Κυρίου ἐπαγγελίαν,
ἤρξατο χρῆσθαι τῷ θαλάσσῃ, ἔχων τὸν πίστιν ἀκλυδώνιστον. ὡς δὲ πρέπει μικροῖ,
ὅπῃ δὲ θέσπιος ὢν ἔτυχε, δεῖται δουλεύων, ὡς δὲ θέσπιος κλονούμενος, ἐδίσασεν, ἐκλαμ- **
βάνεται, ᾗ πρὸς ἑαυτὸν ἤρξατο λέγειν· ἄπιστον τὸ φαινόμενον. τὸν θαλάσσῃ πεζεύω, ἡ ὑ-
γρὰ κόνις σκληλλει· σὺ τούτῳ τῦ Πέτρου διεζόντος ἡ σύνδουλος θάλασσα, ὡς ὅπου ἀπίστου
δούλου, ἤρξατο κυματοῦσθαι, ᾗ παιδεύειν τ συνδοῦλον, ᾗ καταπονεῖν ⓦ ἄπιστον. ὅθεν ὁ
Πέτρος καταμοήσας, ὅτι ἡ μὲν πίστις τὸν βάσιν παρῆχεν, ἡ δὲ ἀπιστία κλυδώνιον ἐφέρεν, ἐ-
κραξε λέγων· Επισάτα, σῶσον, ἀπόλλυμαι. τί λέγεις, ὦ Πέτρε; ὅτε κινδυνεύεις, τότε γνω-
ρίζεις ⓦ δισσότιμον; τί δῶν ὁ Χριστός; ἵ καταλιμπάνω σε τῷ βυθῷ, ἐκτείνας τὸν χεῖρα.
τὰ γὰρ πρώτα ἐν τῇ χειρὶ βασάζω. ἐκτείνας δὲ τὸν χεῖρα, φησὶν, ὁ Κύριος ἐπελάβετο αὐ-
τῦ, ᾗ λέγει αὐτῷ, ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίσασας; " πολλὴ τῶν ἀποστόλων ἡ διχόνοια. περὶ
τῆς ἀναστάσεως ἐκλογιοῦντο· μὲν τὸν ἀνάστασιν ὃ βέβαιοι καρπωσάμενοι, ἀπεδισασάλευ- Ιδ. πολλὴ οἱ ἀπόστολοι τῇ περὶ τῆς ἀναστάσεως ἐλογισμῶντο· μὲν τὸν
τοι τῇ πίστει γενόμενοι. ὅτι δὲ περὶ τῆς ἀναστάσεως ἐκλογιοῦντο πολλαῖς ἀμφιλογίαις, ἦκυες
ἀρτίως, πῶς ὀψίας γινομένης προσῆλθον ⓐ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ λέγοντες, Απόλυσον Matθ. ιδ. ιε.
ⓦ ὄχλον, ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, ὅπως ἀπελθόντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας, ἀγοράσωσιν ἑ-
αυτοῖς βρώματα. ὅρα μοι ᾗ ἐνταῦθα, πῶς ἄπιστον ὃ ζητήμα. ᾧ σωτὴρ προσῆλ-
θον λέγοντες, Απόλυσον ⓦ ὄχλον, ὅπ ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος. ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτούς· Απο-
λύσω ⓦ ὄχλον; τί μοι ἀδοξίαν προσάπτε; τί καταψηφίζεσθε τῦ διδασκάλου; Απολύ-
σω τὸν ὄχλους, ἵνα ἀγοράσωσι βρώματα; ᾗ τί ἐρεῦσιν ⓐ προσφάσιντες αὐτοῖς τὸν ἄρ-
τους; ὅτι ἐμοῦ πρόντος ὅτοι ἄρτους ἀγοράσουσιν. εἰ μὴ ἡμῖν ἄρτος, καλῶς ὃ Απολύειν
ἐπιτέπετε· νῦν δὲ ἄρτος ὧδε ἄρχων, πῶς Απολύσω πεινῶντας τὸν προσμένοντάς μοι;
ⓐ ὄχλοι προσμένοισι, κἀγὼ τὸν προσμένοντας ἀπολάσω; πόθεν ποιμὴν προβάτων
πιστὸν τοῦτο; ἐγὼ ὃν Δαυὶδ ἐν ᾧ λέοντι καὶ ἄρκτῳ τὸν Αμαληκίτην φονοφόρον προέπεμψα·

ἐγὼ τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ ὅτι ἔτη πεντακόσια ὕστερον ὃ μόνος ἐχορήγησε τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ τοὺς εὐγαθεῖς λιμαγχονήσω; ἀμήν, οὐδαμῶς. "δότε ὑμεῖς αὐτοῖς φαγεῖν. ⓐ ἢ ἀπόστολοί φασι, δῶμεν αὐτοῖς ἡμεῖς φαγεῖν; πόθεν δῶμεν" τοῖς ὀπισταγείσι μηδὲν αἴρειν εἰς ὁδόν; πλὴν πέντε ἄρτων καὶ δύο ἰχθύων οὐκ ἔχομέν τι πλέον. καὶ τί εἰσι ταῦτα εἰς πεντακισχιλίους ἄνδρας ἄνευ γυναικῶν καὶ παιδίων; ὁ δὲ Κύριός φησι πρὸς αὐτούς· πόθεν δῶτε; ἔχετε δὲ Ματθ. ιζ κ. γαζοφυλάκιον τῆς πίστεως. οὐκ εἶπον ὑμῖν, ὅτι Ἐὰν ἔχητε πίστιν, ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ, ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ γενήσεται; ὄρη μιβίσαντα, καὶ ἄρτοι καὶ πληθύουσι; δῶτε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. τὸν δὲ πρωτομάρτυρα, καὶ πρὸς τὴν δόσιν ἱλιγγιῶντα, ὁ Κύριος πρὸς αὐτούς· ἀνακλίνατε τοὺς ὄχλους· ἐγὼ τῇ Δαυείδ σέλλομαι. καὶ παραστῶμεν τοῖς δούλοις διακονῆσαι. ἀρχαῖον γάρ μου τοῦτο τὸ ὑπερπόδιμα. ἐγὼ τῷ Ἀδὰμ διακονήσασα εἰς τῷ παραδείσῳ. ὃ ὄκνος μετῆλθον, καὶ ὧδε καὶ παραστῶμαι. ἔστι δὲ πρώτως εἰπεῖν τινα, ἐκ ποίου ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἐξεκινήσε μετῆλθεν. ἄκνος σεσωπηκώς. καλὸν γὰρ ἀποῦσαι τῆς ἐκ τῆς ἡμέρας τῆς τελευταίας τοῦ Θεοῦ δημιουργίας, εἰ μὴ τὴν ἐπαγγελίαν ἐποιησάμεθα. Δαβὶδ τοῦτον γὰρ καὶ τῷ Ἀδὰμ μόνῳ ὁ δημιουργὸς διακονήσειν, ὁμοῦ καὶ δημιουργὸν, καὶ κοινωνὸν αὐτὸν λαμβάνων τῶν ἑαυτοῦ κτισμάτων. ἵστε πρώτως σαφῶς, πῶς ἐν τῷ παραδείσῳ ὁ δημιουργὸς καθίσας τὸν Ἀδὰμ ὅπου ὑψηλοῦ τόπου, προσήγαγεν αὐτῷ ἕκαστον τῶν ζώων. ὁ δεσπότης δὲ ἀρχῆς ὢν πρωτίστως δούλῳ διακονεῖν, τῷ ἰδίῳ κτίσματι· ὃς ὢν καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ εὐαγγελίῳ οὐ πρωτίστως διακονῆσαι τοῖς δούλοις, ἀνέκλινεν αὐτοὺς ὅπου χόρτου, καὶ λαβὼν τοὺς ἄρτους ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς προσφέρειν, τρέφων, πληθύων, θαυματουργῶν, τὰ δόντα χορηγῶν. ὃς ὢν καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς ἀρχαίας δημιουργίας φέρων τὴν ἀγαθότητα, καθίσας τὸν Ἀδὰμ ὅπου ὑψηλοῦ τόπου, παρῆγεν ἓν ἕκαστον τῶν ζώων ὁ δημιουργὸς, ἵνα εἴ τι βούληται ὁ Ἀδὰμ, τοῦτο αὐτὸ καλέσῃ, κοινωνὸν αὐτὸν λαμβάνων τῶν ἑαυτοῦ κτισμάτων· ὅπερ ἡ γραφὴ πρέσησε Γεν. ϛ. ιθ. λέγουσα, Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ, καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς Ⓐ Ἀδὰμ ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. μάθωσιν, ὅτι Δαβὶδ σὲ προκήρυξαν. τὴν ἐμὴν δέχου οἰκονομίαν. μήτι τοσοῦτον ὅτι ἀγγέλου, ἢ ὅτι ἄλλης κτίσεως, οὐχ ὅτι τοῦ ἀνθρώπου; ὅτι δὲ αὐτὸν μόνον ἰδίαις χερσὶν ἔπλασεν, αὐτῷ μόνῳ διακονήσειν ὁ δημιουργὸς, τοῦτο μὲν, τῇ τῶν ζώων παραγωγῇ, τοῦτο δὲ, τῇ τῶν ἐνδυμάτων καλλονῇ. ὃς δὴ καὶ τῇ σοφίᾳ θεμελιώσει μιλυούων τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς, ἤρξατο νίπτειν αὐτῶν τοὺς πόδας, τῆς ἀρχαίας δημιουργίας τὴν ἔμφασιν παιζῶν. τοῦτο δὲ Πέτρου ἀπὸ βλασφημίας παραστῶ- Ιωαν. ιγ. π. μόνου τὸν τῶν ποδῶν νίψαι, ὁ Κύριος πρὸς αὐτὸν, Ἐὰν μή σε νίψω σου τοὺς πόδας, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. ἐγώ εἰμι ὁ τῷ Ἀδὰμ διακονήσας, τοῦτο μὲν, τὰ ζῶα παραγαγών, ὅπερ ἢ, τὴν πλευρὰν αὐτοῦ οἰκοδομήσας εἰς γυναῖκα, ὃς αὐτοῦ τὸ αὐτοῦ, καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸ ἐμὸν δι' ἑαυτοῦ αὐτῷ προσάγων. ὃς ὢν δείκνυσι, φίλε, ὅτι μόνος ὁ σὸς θεσπέσιος τὰ κλίσματα ἀσύγκριτον καὶ ὑπεραίρετον ἔργον τοῦ Θεοῦ· ὃς ὢν καὶ πρὸ αὐτοῦ μόνου γέγραπται, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' Γεν. α. κϛ. εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. πολλὴ γέγης Θεοῦ πρὸ Ⓐ ἀνθρώπου. καὶ ὁ μὲν δημιουργὸς τοσαύτης δόξης Ⓐ Ἀδὰμ ἠξίωσεν, οἵας ἄλλη κτίσις καθάπαξ οὐ μετέσχεν· ὁ δὲ Ἀδὰμ ὀλιγωρήσας, ὑπολισθήσεν εἰς Ⓐ τοῦ ᾅδου πυθμένα, ἀπὸ βασιλείας πολυχρόνου ὀπισαπασάμενος, ὡς γενέσθαι Ⓐ διακόνου δούλου, Ⓐ πομπαρχίου προσαγωγοῦ, τοῦ δυσρέπειαν ἡμφιεσμένου, μήτε ῥάβδου ὑποδεομένου, Ⓐ φιλικῆς σωτηρίας καὶ ἐκάστην τῷ Θεῷ σωσθησομένου, ὡς κλέπτοντα, ὑπὸ δένδρον κρυπτόμενον, Ⓐ ὑποδεδεμένον τὸν παραδείσου ὑπόδημα, ὑποδούμενον τοῦ παραδείσου ἠνόμενον, καὶ κατ' ὀλίγον τοῦ παραδείσου παρακινούμενον. ἵνα βλέπων τὴν ζημίαν τοῦ παραδείσου, μὴ παύσηται μεμφόμενος τὴν ματαίαν συμβουλίαν. τί γὰρ ἕτερον ἐπρεσβεύσεν ὁ Ἀδὰμ, ἔξω τοῦ παραδείσου τὴν καταίκησιν ἔχων, σκάπτων, κάμνων,

χ. δῶτε

ἴσ. οἱ δῶτε πάντες

ἴσ. δὴ τῷ Δαβὶδ

ἴσ. τῷ

ἴσ. τῷ

κάμνων, μεταλλεύων, βωλοτροφῶν, ἰδρῶτι πρωτοπλάστῳ καταλυζόμενος, ἢ ὀνειδίζει μεγάλῳ σώματι τὴν γαμετήν, φάσκων ὅτως· ἴδε σὺ τῆς συμβουλίας ⁊ κέρδη· ἵνα σὺ τῷ ὄφει παρεπαίξῃς, ἐγὼ τῆς τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς ἠλλοτρίωμαι; οὐχ ὑπάρχου μοι λέγουσα, γύναι, ἐὰν γεύσῃ τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ γλυκὺ μαχαίριος; ὁ Θεὸν με πιθὴν ἐπηγγείλω μὴ τὴν βρῶσιν τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ; πῶς οὖν ὁ Θεὸς σκαφὸς ἀνεδείχθη, ὁ μαχαίριος τετραήλιος εὑρέθη; σὺ ἐσφάλης, κἀγὼ μασίζομαι. τὴν πλευρὰν ἀπώλεκα, καὶ βοηθὸν οὐχ εὗρον. οἴμοι, γύναι Εὔα, θανάτου μήτηρ, παραπτώσεως γυνή, παραδείσου ἐκβολῆς, δρακοντιαίων συνουσιάτων ἀναπτήσεια, ἁμαρτωλῶν μηχανημάτων ὑπερτίθεμαι ὄργανον. ἄπιθι, γύναι· τί μοι τὴν ἀθανασίαν ἐθήρευσας; τί μοι τὴν βασιλικὴν στολήν ἐθήρασας; ἰοῦ οὐχ ὑφάνας, διέρρηξας. τί με φύλλα συκῆς ῥάπτειν ἐδίδαξας; τί μοι καρπὸν παγίδευτικὸν παρεσήναγες, γύναι γενόμενε, λέγουσα, δέξαι, φάγε τῶν φθονηθέντας σοι καρπῶν; ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγῃ, ἀνοιχθήσονταί σου ⁋ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσῃ ὡς Θεὸς γινώσκων καλὸν καὶ πονηρόν. ἰοὺ ἔπαρξας, γύναι; ἐτυφλώθην, οὐ βλέπω. ὃ κακὸν ἐποίησα, τὸ καλὸν ἀπεπηδήσαν. ὥσπερ ἡ ἀκτὶς μοχθῶ, οὐχ ὡς Θεὸς αὐθέντω. ἄπιθι, γύναι, σὺκ οἶδα τίς εἶ. παρὰ τῶν Ζωαφθόνων τὴν λύσιν ζητῶ. οὐ φέρω ⁋ κόπον. σὺ ἀμέλιμνος μὴ ᾖσα, σὺκ ἀναθάνῃ τῆς ὀδύνης. ὅτε τύχῳ πλησιάσεις, τότε τῆς ἀποφάσεως ὑπομνηθήσῃ. ἄπιθι, ἀφορήτων μοι κακῶν ἐγένω παρέξενος, γύναι, τὴν γῆν παρεσταθῆναι ἐργάσασθαι, σὺ ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σ' ἄρτον ἐσθίειν· ἀκανθώδεις ⁊ τριβόλοις ἡ γῆ σοι ἀνατέλλειν μοι προστεταθῆ. ταύτην ἀπόφασιν ἔλαβον. τί ποιήσω; πότε δίκελλαν χαλκεύσω; πότε ἄροδον καταστήσω; πότε βοῦς ζυγῷ πείθεσθαι διδάξω; πότε πλάκας ἐγείρω; πότε σπέρμα ῥίψω; πότε σάκχον παρεμβάλω; πότε δρέπανον ὀξύνω; πότε δράγμα θερίσω; πότε ἅμαξαν γεμίσω; πότε ἄλωνα καθαρίσω; πότε τοιχοβύλιον χαράξω; πότε πλοῦτον συμπήξω; πότε ζύμην ἐγκρύψω; πότε ἄρτον σχηματίσω; πότε ὀπτῆρας σκηνύσω; οὐ φέρω τὴν ὀδύνην. μετὰ πόσων μόχθων ⁊ ἱδρώτων ἐδίω ⁋ ἄρτον; ἴδε πόσων κακῶν γέγονάς μοι παρέξενος, γύναι, ζωὴ παρασταθεῖσα, καὶ θανάτου θρεφθεῖσα; οὕτως θανάτου παρέξενος ἡ γυνή, ἔκστα, ᾗ γυνῶ. καὶ μή μοι τοῦτο λέγητος παρὰ γυναικὸς καταστασιάζεται τὸ τῆς γυναικὸς σύστημα, ἀποδοῦναί με τὸ ἔγκλημα, εἰ θέλωσιν ὑποδέξασθαι. μὴ ἐμοὶ ὀργιζέσθωσαν, ἀλλὰ τῷ χειροτόνῳ Παύλῳ. εἰ τολμῶσιν ὑβρίζειν, σκῆνον ὑβριζέτωσαν. ἡμᾶς ὡς ἐκείνῃ μαθηταί, ⁊ ἐκείνης προσλυσθέντα ῥήματα, οὐχ ἡμέτερα καταγράψαντα. ἀκουσάτωσαν Παύλου δι' ἡμῶν βοῶντος, Ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. φοβοῦμαι δὲ μήπως ὡς ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν Εὔαν, καὶ ὑμᾶς ἀπατήσῃ. ὁρᾶς ὅτι οὐχ ὁ ἀνὴρ ἐσκελίσθη, ἀλλ' ἡ γυνὴ ἠπατήθη; πῶς ἡ ἀπατηθεῖσα; πῶς ἡ τῷ ὄφει παρεπαίξασα; ἡ ὀφιόστομος καὶ ἰοβόλος γυνή. πῶς παρεσέπιξε τῷ ὄφει; ἡ διεμπαίγματα μηχετῶσα. οὐδεὶς ἰοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ, πλὴν αὐτῆς καὶ τοῦ ὑδρὸς αὐτῆς ⁊ μήτε τὴν μίωσιν, μήτε ἄλλο τι φοβηθεῖσα, παρήρχετο πλαζομένη, ῥεμβομένη, πολὺ παράκοιτον οὖσα, παρὰ τῆς Ζωαφῆς τὸν γάμον τὴν μοιχοπαρείαν μηχετῶσα. Εἰ παρῆν τῷ ἀνδρί, σὺκ ἂν ἐπλησίαζεν ὁ ὄφις τῷ ὄφει. ἔξω τοῦ ἀνδρὸς αὐτὴν οὖρε, καὶ ἐδελέασε. γυνὴ γὰρ εὐμίμῳ ἀνδρὶ ἀεὶ Ζωοῦσα, ἀκαπνωτὸς φθορεὺς οὐχ ὑπομένει, κἂν οὐ δίκεται, μοιχείαν σὺκ εἰσπαρέπεται. χωριαδέντος ⁊ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ μετ' ἀγέλων ἡ Ζωοφθορεύουσα, εὐεπιρέαστος γίγνεται. τῷ ἀλλαχοῦ αἱ ταῖς μοιχαῖς παρέξεις ὑπτιοδούσιν αἱ τῷ νομίμῳ ἀνδρὶ χωριζόμεναι γυναῖκες, εἰ μὴ ἐν τοῖς μαρτυρίοις, παραφάσει τῆς ἱκεσίας, τοῖς γαμολύταις Ζωζαπτόμεναι, καὶ αὐτῶν τῶν μαρτύρων καταφερόμεναι; πολλάκις γὰρ ἡ τῶν μαρτύρων ὁμιλοῦσι μὴ ἀθετήσαι ταῖς ἀθεμίτοις παρέξεσι. ὦ πόσων κακῶν Εὔα διδάκτεια, τῶν ἀγαθῶν ἀφαίρετρια; ⁊ πᾶσαι μὲν γυναῖκες

ἰσ. ἀπολύσαι μὲ τὸ ἔγκλημα ὑποχρεώσω, ἢ θέλωσιν ὑποδέξασθαι.

ἰσ. ὑποδέξασθαι.

ἰσ. παρεπαίξαι.

ἰσ. ἐπαιξε

ἰσ. διεμπαίγματα.

1 Cor. 11. c.

γυναῖκες αἱ σωφρονισμοῦ ἐρῶσαι πρόσκαιρον ἀνδρείαν (πολλὴ γὰρ ἀμαθία καὶ ἡ γυναικεία, ὡς ἡ τῶν ἀνδρῶν, ὡς ἡ τῶν ἀγγέλων) καὶ ὅσαι γυναῖκες σωφρονισμοῦ ἐρῶσι, τῇ πρώτῃ ἀκολουθοῦσι, τῷ Σωσάννῃ πολοῦσι, τῷ Σάρρᾳ ἀπαίζονται, τῷ Ρεβέκκᾳ πειστοῦνται· ὅσαι δὲ σωφρονισμὸς ἐκτὸς εἰσὶν, ὡς ἡ Εὔα, πλανῶνται, ὡς ἡ Αἰγυπτία συνεφλυτοῦσιν, ὡς ἡ Δαλιδὰς ξυρῶσιν, ὡς Ιεζάβελ τοῦ τῶν θεῶν φονεύουσι. " καθολικὸς ὁ λόγος, οὐ μερικὸν τὸ ἁμάρτημα· μὴ πάλιν ἴσως τῶν ἀθέων προσφάτως τὰς λέξεις δεξάμενοι, ἀρξωνται τὰς ἀκοὰς διακενεῖν εἰς " ἀμφοτέρας ἡμᾶς εὐτρεπίζοντες. ἡμῖν τούτων λόγος οὐδείς· ἀποστολικὸς ὁ λόγος. ἀλλὰ τῶν Εὔου τὸ ἁμάρτημα. ὅς ὢν ἐν τῇ σπαταλώσῃ προσκαίρῳ τὰ αὐτὰ ἀνακεφαλαιούμενα, μύρτεα τῶν λεγομένων καὶ γεωπόνων Εἰρηνόπα, Ἑρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ· μή πως ὡς ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν Εὔαν, γυναῖκα Ἀδάμ, τὸ σφάλματος τοῦ αὐτοῦ". καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀπόστολος, Ἀδάμ, φησὶν, οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ Εὔα ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε. σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης, οὐ μετὰ ἀκολασίας. εἶπε, σωθήσεται διὰ τῆς τεκνοποιΐας, οὐχ ὡς ἡ Εὔα Καὶν ἔτεκεν, ἀλλ' ὡς ἡ παρθένος Χριστὸν ἐκυοφόρησεν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ἅμα τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

5 Ισ. ὁ καθολικὸς ὁ λόγος, ἀλλὰ μερικὸν τὸ ἁμάρτ. Ισ. ἀγγέλων.

β. Κορ. ια. β.

α. Τιμ. β. ιδ.

Ισ λόγου ὄντος θεολογικοῦ πολυμερῶς ὁμοῦ καὶ πολυτρόπως ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τοῦ Χριστοῦ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΟ, ΕΥΞΑΣΘΕ, ΚΑΙ ἀποδῶτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν.

Λογ. θ.

Ψαλμ. οα. ιβ.

Ex Ms. Regio Lut. emend. ex Ms. Cæsareo.

Ι μὴν τοῦ κόσμου τούτου διδάσκαλοι πρὸς τοὺς τῶν γραμμάτων γνῶσιν τοὺς παῖδας αἰτήσεσιν· ἡμῖν δὲ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι πρὸς τοὺς τῶν καταρθωμάτων πλείοσιν τοὺς μαθητὰς ἐκδιδάσκουσι. καὶ ἔστι, ἀγαπητοὶ, καὶ τὰ μαθήματα ἀκριβῶς ἐκ τῶν ἀρτίως ἡμῖν ἐπιμαγωδέντων ἐν τῷ ψαλμῷ τοὺς τῶν Εἰρηνικῶν ἀκριβέστατα τοὺς ἀληθῶν. τί γὰρ νῦν ἔλεγεν ὁ τοῦ πνεύματος προφήτης, ὁ μεγαλοκράφος Δαβίδ; Εὔξασθε, καὶ ἀποδῶτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν. οἷ ὡς ἡ μακαρία Ιουδὶθ, τοῦ Βαβυλωνίου ποτὲ Ολοφέρνου μετὰ τοῦ ἰδίου στρατοπέδου τοὺς Ιερουσαλὴμ περικυκλώσαντος, καὶ πάσας τὰς ἐν τῇ πόλει εἰσαγούσας ὑδροτόκους πηγὰς ἀφανεμόντος, λιμῷ δὲ ὕδατος ὀλιγωρίους τοὺς Εβραίους " ἑτοίμους εἶ) ἑαυτοὺς τε καὶ τὴν πόλιν παραδιδόναι τῷ τῶν ἀναγκαίων αὐτοῖς ὑπηλιάντι· πρελθοῦσα δὲ ἡ μακαρία ἐκείνη ἀνδρείᾳ φρονήματι καὶ πίστει βουλήματι διεκώλυε τῆς πόλεως τοὺς παραδόσιν γίνεσθαι. ἑαυτὴν δὲ ἀγανακτήσασα πρὸς τὸ τηλικοῦτον στρατόπεδον μάχεσθαι καὶ πολεμῆσαι, καὶ ἐκδικῆσαι τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν προσώπεσθαι βουλομένη, Θεῷ πίστει θύσασα, τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ ἑαυτὴν πρὸς τῶν ἐναντίων πόλεμον ὑπέδωκε ἔλεγε τοῖς ἱερεῦσι καὶ πᾶσι τοῖς πιστοῖς αὐθέντοις· Εὔξασθε, καὶ ἀποδῶτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν. ἣ καὶ δόξελθοῦσα τῆς πόλεως, ἑαυτὰς ἤδη καταλαβοῦσης, μιᾶς ἡμέρας παρίδος, ὑπισχνεῖτο τὰ λαβοῦσα μεμετρημένα τῇ πίστει (ἃ γὰρ ἐβούλετο τοῖς Ελληνικοῖς ἀποχρᾶσθαι βρώμασιν Ιουδαία τυγχάνουσα, καὶ ὑπὸ τὸν νόμον κωλυομένη) ἠμοιβὴν δὲ παρὰ τοῦ Ολοφέρνη, ὡς προσῆν, τὸ σεμνὴ καθαρὰ καὶ κόσμιο γυναικείῳ ὑπερεσφ, δόξαν δραπετεύσασα τῇ ὑπερθυμίᾳ τῇ πρὸς γυναῖκα, ἑαυτὴν μὲν διεφύλαξεν ἀχρεῶσαι· τῇ γὰρ σωφροσύνῃ οὐκ ἐμιάνετο. νυκτὸς γὰρ τοῦ στρατοπέδου καθευδόντος, καὶ τοῦ Ολοφέρνου οἴνῳ πολλῷ κεκαρωμένου, λαβοῦσα θύραρσῶς τὴν δίκαιον αὐτοῦ μάχαιραν ἀπεκεφάλισεν αὐτόν." δῆλον Θεοῦ ἐνδιαμένοντος τὴν δεξιὰν

Ψαλμ. οα. ιε.

Ισ. ἐπίμαχοι εἶ) πρὸς ἑαυτ.

Ισ. ὑπὸ τὸν νόμον.

δυ τῆς νεμυίδος. ἐν αὐτῇ ϳ τῇ νυκτὶ, ἐν ᾗ ἰωδραγάδησε, νικηφόρος ὅπὶ τὶω πόλιν δυαδραμῶσα, ϗ τὶω κεφαλὶω αὐτ᾽ ἀζα τῶ τείχους χαλάσασα, θρίαμβον αὐτου πᾶσι τοῖς ἀλλοφύλοις ἐδείκνυεν· ὡς τῇ ἐπαύριον θεωρήσαντζας τοις ἀλλοφύλοις Ⓜ ἑαυτῶ ςρατοπεδάρχῳ ὑσὸ μιας γυναικὸς αἰαιρεθέντζα, δειλία πολλῇ ϗ φόβῳ πολλῷ πιαθέντζας φύφν ἀπὸ ϖροσώπυ τ Εβραίων, ϗ πληθυῦλ ὃ τεγραμμένον, Πῶς διώξε ϳ Εἷς χιλίους, ϗ δύο μετακιήσυσι μυριάδας; ὑρίσκεται γὰ ὁ μὴ ἀνδρειότατος Σαμψὼν μόνος χιλίους διώξας, ἡ ϳ ἀνδρειοτάτη Ιουδὶθ μ τῆς ἰδίας θεραπαίνίδος ζα μυριάδας τῶ ἀλλοφύλων μετακιήσασα. ὁρᾷς πόσον ὄζιν ἀγαθὸν ὃ οὐξαθαι, ϗ ἀποδοῶαι Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶ; Εζεκίας ϳ ὁ βασιλὰς πιςὸς αἰὴρ ὑσ᾽ ἀρχων, ϗ πιςῇ μᾶλλον ϗ θυχῇ, ἢ ὅπλοις [ὡς] ϗ ϛραπωτικῇ δωάμει ὑσερειδόμυος, ϖῦ ἐλπίδα ἐποίει τὰ τῶ πολεμίων νικήματα. ἀμέλει γοιῶ τ Σεναχήρὶμ μ πολλοῦ ὄγκου βαρβάρων ἐπελθόντος, ϗ τὶω Ιερυσαλὴμ ϖειλυδησάντος, ϗ οἰειδίζοντος Θεὸν ϗ τοὺ ϖιςεύοντζας εἰς αὐτὸν ἀνθεῶπους, ὕβρυς ϳ ἐγλεάφοις πέμψαντος τῷ Εζεκίᾳ μ τοῦ Θεοῦ ϗ αὐτ᾽, ὀζέμυθος ὃ βιβλίον ὁ Εζεκίας, ϗ ἀναγνοὺς ἐνώπιον τ Θεοῦ, ἠύξατο ϗ ἀπέδωκε Κυείῳ τῷ Θεῷ ἡμῶ. ὅθεν ϖᾶζα χερῆμα τ ϖερίεχοντος αὐτὸν κινδύνου ἠλυθερεῦτο. οὕτως ἀληθῶς ϗ θαυμαςῶς τὶω ϖᾶζα Θεοῦ βοήθειαν ἐλάμβανεν. Εἷς γὰ ἄγελος αὐτ᾽ ὑρανῶν ἐν τῇ νυκτὶ ξιφήρης καταδραμὼν, ἑκατὸν ὀγδηκονταπέντε χιλιάδας τῶ ἀλλοφύλων ἀνῆρε, μηδενὸς αὐτῶ ἰσχύοντος ϖρὸς τὶω τῆς δεξιᾶς αὐτ᾽ ὁρμὶω ἀντιςῆναι, ἵνα παιδευθῶσι τὰ τῶ ἀλλοφύλων γλῶ τ Θεοῦ γλαῦσθαι βλάσφημον μὴ ὀζώσαν. Τοσοῦτον ἀγαθὸν ὄζιν, ἀγαπητοί, ὃ οὐξαθαι, ϗ ἀποδοῶαι Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶ. Δαβὶδ ϳ ὁ σοφώτατος, ὅπὶ Σαοὺλ τ βασιλέως Ισρακὴλ, τῶ ἀλλοφύλων ὅπὶ ϛρατοπεδευσάντων μ τ Ισρακλιτῶ γῆς, ϗ ἕνα ϖροκεκλημὸν ϖρὸς μονομαχίαν ἀνδρα τῇ τ σώματος ῥώμῃ γίγαντα, τῇ τῆς Φεννήσεως γιώμῃ ὑσὸ γίγαντα, μεγάλα λαλυιῶτα, ϗ μεγάλα ἐπαγγελλόμυον (οὗτ ϳ ἰῶ ὀνόματι Γολιάθ· οὗ ὃ μέγεθος Εβραίων ϖαῖδες θεωρήσαντις, ὀλλίᾳ ϗ φόβῳ ϖεθέντες ϖολλῷ συνείχοντο, τὶω τ πολέμου συμβολὶω ἀποφθύγοντις) γνοὺς ϳ ὁ ἀγχίνους Δαβὶδ, ὅπι σθένει ἰσχύι ϖολὺς νίκᾳ ὁλκὴ σώματος, ἤτι ὅπλων ϗ ἵππων ϖᾶζα ταξις (Οὐ σώζεται γὰ βασιλὰς ἀζ᾽ πολλῇ δωάμει, ϗ γίγας ὐ σωθήσεται ἐ πλήθει ἰσχύος αὐτ. ψυδὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν· ἐ ϳ πλήθ δωάμεως αὐτ ὐ σωθήσ) λαβὼν πέντε λίθους, σύμβολον τῆς ϖᾶζα Θεοῦ δεδομὴης αὐλῆς πενταπύχου, ὁ μικρὸς, ὁ νεώτερος, ὁ ϖᾶζα τοῖς ἰδίοις ϗ τοῖς ἀλλοφύλοις δόξυδενωμὸς, μιᾷ λίθ βολῇ μ τ μετώπ τύφας, ὅπὶ σώματος ἔφερε Ⓜ ὑσερήφανον γίγαντα. Ἐ ἔσιν, ἀγαπητοὶ, ζητήσεως ἄξιον, ϖῶς μ τ μετώπου λαῶ ὁ Γολιάθ, οὐκ εἰς τὰ ὀπίσω ἐτρέπετο, ἀλλ᾽ ὅπὶ ϖρόσωπον ἐρρήγνυ. ἢ δῆλον, ὅτι δ᾽ φοβεῖν ἡμας, ὅτι ἄγελος ἰῶ ἑςὼς ὅπιθεν τ θωμάχ, ὅπὶ ϖρόσωπον αὐτῶν ἀκοντίζων. Ὅτως ἀγαθὸν ὄζι ὃ οὐξαθαι ϗ ἀποδοῶαι Κυείῳ ῷ Θεῷ ἡμῶ. Μωϋσῆς ϳ ὁ μακάριος Ⓜ τῶ Εβραίων λαὸν ἐκ τῆς Αἰγύπ ϖου μεθμαςήσας, ϗ ἐλθὼν ϖᾶζα τὰ ῥεῖθρα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ϗ τῶ Αἰγυπίων μ ὄχλου ἰσχυοῦ ϗ πολυαριθμυ ὑσιδραμόντων, τῶ ϳ Εβραίων μὴ δυναμένων μηδὲ τῷ ϖολέμῳ ἀντιςῆναι, μηδὲ ἀζ᾽ τῆς φυγῆς τὶω ἑαυτῶ σωτηρίαν ϖεποιήσασθαι (ἐμποδὼν γὰ αὐλὶς θάλασσα ἢπλωτ φυγεῖν κωλύσα, ϗ ὄπιθεν ὁ τῶ Αἰγυπίων σκοτεινὸς λαὸς ξιφήρης αὐλὶς ἐπεσείετο) ϗ ὅσον ϖεριχαρὴς ἦσαν Ⓜ Εβραῖοι ὅπὶ τῇ τῶ ϖαραγμένων σωτηρίᾳ, τοσοῦτον ἀληθῶς θεωρήσαντες Ⓜ Φαραὼ δὲ τοὺ Αἰγυπίους, τῷ φόβῳ ζωείχοντο, ϗ ἠλαυνόντο χύδην ταῖς Φεννήσι, ‖ ὅπερ ἐλαυνέται θάλασσα σφοδρῶν ϖνευσάντων ἀνέμων εἰς αὐτὸν· ὡς ϗ ἀποτολμήσαντζας ἀζ᾽ τὶω ὑσοβολὶω τῶ φόβου λέγει ϖρὸς Ⓜ Μωϋσέα· ὁρᾷς ὅσον ϗ ἐϖ᾽ αὐτὸν ἦκει τὰ ϖράγματα τὶω τελυτὶω, ϗ ὥσϖερ εἰς ζὰς ψυχὰς ἡμῶ ἰλυσᾶ) ὁ φόβος; ἤδη

γὰ

γὰρ ἡμᾶς ἀπαιλῦσιν ὀρνέων φωνὴν ἠκούειν. ζωιέντες ὡς εἰς ἑκάτὸν ἤκαμψν, καὶ ὅπ
πρωτάπασιν ἀπορεῖ ὅστ τὰ καθ' ἡμᾶς. τί μέλλεις, Μωϋσῆ; βέλτιον ἰῶ σὺ Αἰγύπτῳ τε-
ναίναι ἡμᾶς, ἢ σὺ τῶν θα ὀξελθόντας ἰδεῖν τὰ ἐνπια ἡμῶν καὶ τὰ γινωσκῆς καὶ ἡμᾶς αὐτὸν ὀρ-
νέων δὲ χερσαίων φωνὴν καὶ ἀπαρχήματα γινομένους. τούτοις γὰρ μάλιστα πῆς θύσας ὁ Φα-
ραὼ ὀδυνᾶς γέμει, καὶ ὡς ὲν χερσὶν ἔχων τὸ κῦρος, αὐθαδιάζεται, δὲ πρὸς αὐτὸν τ' Θεοῦ θρα- 5
Εξοδ. ιδ. ιγ. συτομῆ. τότε Μωϋσῆς πρὸς αὐτὸν τί φησι; Μὴ φοβεῖσθε, μηδὲ δειλιᾶτε. θύξασθε καὶ ἀ-
ποδῶτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, καὶ ὄψεσθε τὸν σωτῆρα τὸν Θεὸν βοηθήσαν ὑμῖν δι' ἡμῶν. Κύ-
ριος πολεμήσει ὑπὲρ ἡμῶν, ὑμεῖς δὲ σιωπήσεσθε. τῆς δὲ τοιαύτης θύχῆς πρὸς Θεὸν αἰσθησά-
σης, αὐθις ἡ ὑγρὰ θάλασσα εἰς ξηρὰν μετεστρέφετο, καὶ ἀνεμποδίστως αὐτοῖς" καθυπῆρ- Ps. πρὸ ἀ
χεν. καὶ ἰῶ ἰδεῖν, ἀγαπητοί, θαυμαστὸν θέαμα, τὸν ποτε" ἀφεσμορφωμένην θά- θαλάσσης
λασσαν τότε σχιζομένην, καὶ τόπους διϊόντων, κυματόχροον, μυχατόχροον, ἀβράτες ἑκατέρω- γίνετ.
θεν τῶν Ισραὴλ περιφερομένον. καὶ ὅπ τοσοῦτον ἀπῆωρτο τὸ χρεμαμένη τὸ ὕδωρ," ἕως τοῦ μύρεσθαι
Ισραὴλ (ὡς ὅτε δι' ἀθέσπεσα πρέμα δὲ βάθη πορευόμενος) τὸ τῆς θαλάσσης ὑπῆρχετο ἴσ. ἕως τ
πλάτος. καὶ αὐλὶ μὲ ὥσπερ ἐν χλοηφόρῳ πεδίῳ ἔθραμον χαίροντες, ᾧ ὃ ἐχθροὶ αὐτῶν
Αἰγύπτιοι ὡσεὶ μόλυβδος ὑπορρύχιοι ἐπονπίζοντο. ὅτως ὅστν ἀγαθὸν τὸ θύξασθαι καὶ ἀπο- 15
δοῦναι Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν. ἢ γὰρ ὑχὶ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδατος καὶ ἄρτου ἐνδεὴς" ἠνόμε- ἴσ. ἐγένετ
νοι; πῶς γὰρ οὐκ ἐμελλον ἐν τῇ ἐρήμῳ ὑστερῆσθαι ἄρτου καὶ ὕδατος, ὅπου γε οὐκ ἄρουρα,
οὐκ ἄμπελος, ὐ δένδρον, ὐ βοτάνη, ὐ σπόρος, ὐ θέρος; ἀλλ' ὐχὶ ἁγία δὲ ὑρανὸν αὐλὶς μεμ- Ps. ἀκρότομα
νοδοτῆν ἰδίοις, καὶ ἄρτον χρεοδοτῆν, καὶ πέτρα" ἀκροτόμητον νάματα βλαστάνειν ἡτοί- πληρούμενη
μαζεν. ὑπὸ γὰρ τῶν τοιῶν τούτων στοιχείων ὑπηρετούμενον, ὑρανὸς, ἄρτος, καὶ πέτρα. 20
ὑρανὸς μὲν γὰρ αὐλὶς χιονόχροον δὲ ὕδωρ ἐκόχλαζε, καὶ ἀνὴρ στερεμνίου αὐλὶς τὸν
ὀρτυγομήτρην ἀκαμάτως προσέφερε. καὶ ἐπιλείψει μοι διηγουμένῳ καὶ ὁ τῆς
ἡμέρας χρόνος περὶ τῶν πατέρων, προφητῶν τε καὶ βασιλέων δι' εὐχῆς παρ' ἐλπί-
δα γενομένων νικήματα, περὶ δὲ νόσεις καὶ κινδύνοις καὶ τῆς ἄλλοις χαλεπωτέρεσις
προβλήμασι δι' εὐχῆς γενομένας ἀγαθὰς δὲ ζωοφόρους ἐκβάσεις. Τοσοῦτον γὰρ ὅστ τὸ 25
θύξασθαι καὶ ἀποδοῦναι Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν. Εἴ πῆς ὑμῶν ἐν ὑνί προβλήματι τοῦτο
αἰθέσπεσι ἀπειλπισμένῳ εἰσέρχεται, ἢ ἐπὶ ἀνάγκης ὑνὸς ἢ κινδύνου πεπίεσται, μνημο-
νευσάτω τοῦτης τῆς γραφῆς, θύξάσθω καὶ ἀποδότω Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, δὲ θύρή-
σει τῆς ἀγαθῆς διδασκαλίας τὸ ζωοφόρον δὲ μακάριον τέλος. Εἰ δέ πις βλέπει, ἀγα-
πητοί, καὶ ἄλλως ἐκλαβεῖν ᾧ σίγην τῆς γραφῆς, καὶ λέγειν, ὅτι τὸ θύξασθαι ὅστ τὸ ἐπαγ- 30
γείλασθαι, δὲ ὕτως ἔστι ὁ λόγος ὠφέλιμος. πολλαχῶς γὰρ τοῦτο τῇ γραφῇ ὕρεται μὴ τὸ
Εκκλησ. ε. δ. θύξασθαι ἀντὶ τοῦ, ἐπαγγείλασθαι· ὡς φησιν ἡ σοφία, Καλόν ἐστι τὸ μὴ εὔξασθαί σε, ἢ θύ-
ξάμενον μὴ ἀποδοῦναι· τουτέστι, τὸ μὴ ἐπαγγείλασθαι Θεῷ μᾶλλον, ἢ ἐπαγγειλάμενον
ψεύσασθαι. διὸ ὁ παραγγέλλει, Καὶ μὴ ψεύσῃ λόγον σὺ καιρῷ προσευχῆς σου. ἤκουσε τοῦ
γυναίου σου ἢ ᾧ υἱὸν σὺ ἀπὸ νόσου βαρείας ὑγιαίνοντα ἀπολαμβάνουσα, Θεῷ ἀφιερώσω; 35
μὴ ψεύσῃ λόγον σὺ καιρῷ προσευχῆς σου. Ἀλλ' ὡς ἡ μακαρία Ανναι θεία ὖσα ὃ φρὶν, εὐ-
ξαμένη," ὃ δὲ γνώσει, Θεῷ ἀφιερώσασα, καὶ τοῦτο ποιήσασα, αὐτὴ μὲν γέγονεν θύγατρὸς αἰ- Ps. ὃν
ωνίου κληρονόμος· ὁ δὲ αὐτῆς υἱὸς Σαμουὴλ, προφήτης καὶ ἐκλελεγμένος ὲ προφήταις λε-
λόγισται, καὶ τοσοῦτον παρὰ Θεῷ ἐπετίμησε, ὡς μὲ Μωϋσῆν αὐτὸν καὶ Ααρὼν συγκαταριθ-
μηθῆναι. Μωϋσῆς γὰρ καὶ Ααρὼν ὲ τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ, καὶ Σαμουὴλ ὲ τοῖς ἐπικαλουμένοις Ψαλμ. ϛη. ε.
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. προφήτου ἀγαθὸν ὅστ τὸ εὔξασθαι, τουτέστι, τὸ ἐπαγγείλασθαι· καιρίως ἀπο-
C. Kορ. θ. ζ. δοῦναι μὲ ἱλαρᾶς καὶ ἀγαθῆς προαιρέσεως. Αγαθὸν γὰρ καὶ ἱλαρὸν δότην ἀγαπᾷ ὁ
Θεός. ὅτως Αβελ Θεῷ εὐηρέσησεν, ὅπου ὄζ ἱλαρᾶς καρδίας καὶ ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ
δῶρα ᾧ Θεῷ προσεκόμισε· Καὶν δὲ ἀπήρεσε Θεῷ, ὅπου οὐκ ἐξ ἱλαρᾶς καρδίας, ἀλλ'

ὡς

χ. τῷ Κυρίῳ ἑορτὴν ἄγετε.

ὡς ἐκ λύπης δὲ καὶ ἀνάγκης καὶ δῶρα" τῷ Θεῷ προσφέρει, ὅτι τὴν τοῦ ἀδελφοῦ βούλησίαν λυπηρὰν. Δεινὸν γὰρ ⟨W⟩ ἔπαθε τοῦ φθόνου ἐν τῇ καρδίᾳ ἀνακινήσας πρὸς δολοφονίαν ἐξεκαίετο, ἀλλ' ὧν ἔδει μιμησάμενον αὐτὸν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ φιλόθεον γνώμην, ἰσόρροπον τῷ ἀδελφῷ τὴν τιμὴν προσῆγε τῷ Κυρίῳ κομίσασθαι. πλὴν ὃ μήτε πρὸς τὸ ὁμόφυλον καὶ συγγενὲς ἀπιδών, μήτε ⟨W⟩ Θεοῦ ἐφορῶντα τῆς ἑαυτοῦ ἀδεκάστου προαιρέσεως ψηφισάμενος, λόγοις ἀπατηλοῖς ⟨W⟩ νεφέλαι ὅτι τὸ πεδίον ἐλκύσας, τὸ φαυλρὸν ποίμνιον Θεοῦ τοῦ φόνῳ διέλυσεν. οὗτος προῆτος ἀδελφοκτονίαν εἰργάσατο, προῆτος τὴν γῆν αἵματι ἐμίανε, προῆτος πύλας θανάτου ᾠκοδόμησεν. οὕτω γὰρ ἦν θανάτου γλυκάνωνος ἀνήκεστον, εἰ μὴ Καὶν διὰ τοῦ φθόνου ⟨W⟩ φόνον ἐκύησε. τί γὰρ σε ἐβλαπτε, Καΐν, ἡ τοῦ Αβελ ζωή; ἢ τί σε ὠφέλησεν ἐκείνου ὁ θάνατος; ἢ γὰρ οὐχὶ μᾶλλον ἦν ἔβλαψεν; ἰδοὺ γάρ, ἀσάτους τῷ νῷ, καὶ θεόμισον ὃ ζῆν ἐξετέλεσας. ὦ φθόνε ⟨W⟩ παντοκρίσεως ἀδελφέ, δόλου δημιουργέ, φόνου σπορεῦ, δρακόντιον σπέρμα, θανατόπνοον ἄνθος. τί μιαρώτερον φθόνου; ἀλλ' οὐδέν. τί γὰρ ἐκύησε θάνατον; ἀλλ' οὐδὲν ἕτερον, εἰ μὴ φθόνος, καθὼς μάρτυς μοι ἡ γραφὴ λέγουσα· Ὅτι ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων· φθόνῳ δὲ τοῦ διαβόλου θάνατος εἰσῆλθεν εἰς ⟨W⟩ κόσμον. ἐμοὶ δοκῶ, ἀγαπητοί, ⟨W⟩ φθόνου ἄξυρεμα εἶναι τοῦ δράκοντος· καὶ ἀμήχανον ὅσην ἔχει τινὰ φθόνον, ἐὰν μὴ ὁ ὄφις προσπούσας ᾖ λαθραίως, καὶ οὐκ αὐτοῦ καρδίας ἐμάσας ⟨W⟩ ἰὸν εἰς τὴν τοῦ διαβόλου καρδίαν ἐμβάλῃ ⟨W⟩ φθόνον. οὕτω γὰρ εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ ὄφεως ἕξιν ἡ δυνάμιν ὁ φθονερὸς ἀπολήγει. εἶδες ⟨W⟩ φθονερόν; εἶδες ⟨W⟩ ὄφιν; " λαλῶ σοι ὡς φίλος καὶ ἴδε, καὶ μανθάνει παρ' αὐτοῦ καὶ σὺ ὡς ἐχθρός σου. προσέρχεται ὁ ὄφις τῇ Εὔᾳ ὡς φίλος, γλυκέσι ῥήμασιν αὐτὴν μαγεύων, πικροῖς δὲ νοήμασιν αὐτὴν παγιδεύων· ὅτι σώματος φέρων τὸ μέλι, ἐν τῇ καρδίᾳ κρύπτων τὸ ξίφος· τὴν κεφαλὴν ἀλλαχοῦ ἀποκλίνων, καὶ τὴν κέρκον ἀλλαχοῦ σοι λοξεύων. προσέρχεται τῷ Αβελ ὁ Καΐν ὡς φίλος· λαλῶ εἰρηνικά, καὶ νοῦ πολεμικά· ὁ δόλος ὅτι σώματος αὐτοῦ ἐφέρετο, καὶ ὁ φθόνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐσκιάζετο. προσέρχεταί σοι ὁ φθονερός· " λαλῶ σοι τὰ " ἴδια, λόγοις ἀπατηλοῖς δὲ γέλωτι χλιαρῷ προσδιαλεγόμενός σοι ὃ προσωπεῖόν σε φαιδρύνει· τὴν ζιζανιοδῆ σε αὐοίγει, ἵνα τὴν ἐγκεκρυμμένην ἐν θήκῃ τῆς ζιζανίας σε ἐκκενώσῃ. μανθάνει τὰ μυστήριά σε λέγων, καὶ προσφέρει τὰ κρυπτά σε ὅτι πονηρῶν. κἂν κολακεύῃς αὐτόν, οὐκ ἐπιχαίρεται, οὐκ ἐπὶ γῆς, οὐκ ἐπὶ μειδιάσματι ὃ προσωπον αὐτοῦ ἐπιχαλᾷ, ἀλλ' ἕστηκεν αὐστηρῶς κατηφῶν, καὶ μὴ κινούμενος, ἕως οὗ ἐπίδῃ τὴν ἀχημοσύνην σε, καὶ τότε γελάσει. ἐὰν δὲ συμποσίῳ τινὶ σοῦ λαλῆται, ἐκφύσει τὰ ὦτα αὐοίγει, βύει· ἐὰν δὲ λαλῆται ὑπὲρ σοῦ, ἐκφύσει ἄλλους λόγους " ἐμβαλὼν ῥαίνει τὴν ζιζανιοδῆ τῶν ἀκουόντων, ἵνα μὴ τὰ σὰ λαλούμενα καὶ ἐπίνῃ σοι δόξαν προσφέρωσι. τί πονηρότερον φθονεροῦ; ἀλλ' οὐδέν. ἐν ποίοις θηρίοις ζωοειδωμορφώσεται ὁ τοιοῦτος; ἐὰν λέοντι ᾖ πολλάκις ὁμοιοπαθήσῃς, εὑρήσεις ἐν τῷ " φθονερῷ ὃ πονηρόν. πολὺ γὰρ ζῶον ἀγαπᾷ ὃ ὅμοιον ἑαυτῷ· ὁ ⟨W⟩ φθονερὸς ἀδελφὸν αὐτοῦ μισεῖ, καὶ τοῦτον φονεύει. ⟨W⟩ κόραξ ⟨W⟩ Ηλίου ἐν ὄρει διέτρεφον, καὶ ⟨W⟩ ἀδελφοὶ ⟨W⟩ Ιωσὴφ διὰ φθόνον πιπράσκοντες ἔπαυον. ὁ ὄφις διὰ φθόνου τὴν Εὔαν ἀπάτησε, καὶ Καΐν ⟨W⟩ Αβελ διὰ φθόνου ἐφόνευσε. ὁ κῆτος ⟨W⟩ Ιωνᾶν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐξένισε, Σαοὺλ ὁ διὰ φθόνον ἐδίωκε ⟨W⟩ Δαβίδ. οἱ λέοντες ⟨W⟩ Δανιὴλ ἐσιτεύσαντο, οἱ ὁ Ιουδαῖοι τὸ Χειρὸν διὰ φθόνον ἐσταύρωσαν. αἱ ἀσπίδες κολακεύόμεναι ἡμερούνται, ⟨W⟩ ὁ φθονερὸς βυσσιτευόμενος πλέον ἐξάπτονται. ἀλλ' ἵνα μὴ δόξωμεν, ἀγαπητοί, ὅτι πολὺ ἐρεθιζόμεθα καὶ ἔξω βαίνειν τῶν ἀρτίως διαγωνισθέντων, ἐπανέλθωμεν ὅπου ὃ προκείμενον. βύεσθε καὶ ὑμεῖς οἱ φθονούμενοι, ἵνα μὴ ἐπὶ τῷ φθονουμένων πάθητέ τι τῶν ἀνηκέστων, μήτε τῷ αὐτῷ νοσήματι περιπέσητε. Ο γὰρ δοκῶ ἐσάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. βύεσθε δὲ ὑμεῖς οἱ φθονούμενοι, ἵνα τὸν

Σοφ. α. 13.

α. Κορ. ι. 18.

τὸν ἰὸν τῦ δράκοντος ὀξεμέσαντες, ὁ καθαρῶ τῷ μάρτυρίῳ τῆς Χωεισθήσεως τὸν ὑφεῖλιον αἶρον ἐπιδείξηδε. βύξαδε, ἢ ἀποδῶτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν. πολλὰ ἰαμύει, ἀγαπητοὶ, βύλη, ἃ παρὰ αἰθέφποις ἀδιώατα, διωατὰ καθιςῶσα. ἤυξατο Μωϋσῆς, ἐ τὴν θάλασσαν ὀξήρανε, καὶ διὰ Ἐβραίους ὡς ἐπὶ χλοηφόρου πεδίου διήγαγεν. ἤυξατο Ἰησῦς
Ψαλ. ριζ. ε. ὁ τῦ Ναυὴ, ἢ τὰ Ἰορδάνια ῥεύματα ἐπέστησε, ἢ ἐπλήρωδη τὸ γεγραμμένον, Τί σοί ἐδτι, θάλασσα, ὅτι ἔφυγες; ἢ σύ, Ἰορδάνη, ὅτι ἐστράφης εἰς τὰ ὀπίσω; ἤυξατο Ἠλίας ὁ ἁρματηλάτης, ἐ ὀμβροτόκοις νεφέλας ἐχαλίνωσε, ἢ παύσας πάλιν δι' εὐχῆς ἀπέῤῥηξεν. ἤυξατο ὁ αὐτὸς Ἠλίας, ἢ τῇ πενιχρᾷ χήρᾳ τὸ ἄλευρον ἢ τὸ ἔλαιον καθ' ἑκάστην ἡμέραν πίστει μεμετρημένον ἐδίδω. ἤυξατο ὁ τύτῳ μαθητὴς Ἐλισσαῖος, ἢ ἡ Σωμανῖτις τεῖρα ὕδατος τὸ ῥηνίον, πρὸς ἐλπίδας ἐγήνατο. ἤυξατο Δανιὴλ, ἢ τὸν Βὴλ κατέσρεψε, ἢ τὸν δράκοντα ἀπέκτεινε, ἢ τοὺς λέοντας μὴ δαπανᾶν εἰς ὕστερον ἐπαναδαγώγησεν. ἤυξαντο οἱ τρεῖς παῖδες ἐν τῇ καμίνῳ, ἐ ἡ παφλάζουσα φλὸξ τῆς καμίνου ἐσβέννυτο. ἤυξατο Ἐζεκίας, ἢ τὴν ἑαυτῦ ἀῤῥωσίαν ἰασάμενος θανάτου ἐλυσε, ἢ πεντεκαιδεκαέτη χρόνον ζωῆς ἀπελάμβανεν. ἤυξατο Ἰωνᾶς, καὶ τὸ κῆτος ἡμέρωσε, ἢ ἐν τεσσαρσὶ φιλοξενήσῃ αὐτὸν ἐλίδαξεν, ἵνα δηχθῇ ὅτι τοῖς ἁγίοις καὶ ἐν βυθοῖς θαλάσσης ξενία εὐείσκεται. ἤυξατο ὁ εὐσεβέστατος Τωβίας τυφλὸς ὢν ἀρχὰν, ἢ ὄχι χερσὶ ἀλλ' ἐλέει τὸ φέγγος ἐλάμβανεν. ἤυξατο Σάῤῥα ἡ τῦ Ραγουὴλ ἐν Ἐκβατάνοις, ἢ τὸν ὑδροχόον δαίμονα ἐφυγάδευσεν. ἤυξατο Σίλας ἢ Παῦλος ἐν τῇ φυλακῇ ὑπάρχοντες, ἢ ἡ γῆ ἐσείσθη, αἱ θύραι τ' φυλακῆς ἠνεῴχθησ, αἱ σιδηραῖ λύσεις τ' δεσμῶν ἀπέπεσ, ἢ πρῶτοι οἱ δεσμῶν ἔνοχοι ἐλεύθεροι ἀνεδείχθησαν. ἤυξατο Πέτρος, ἐ τὸν Ταβιθὰ ὄχι νεκρὸν ὀξανέστησεν. ἤυξατο ὁ αὐτὸς Πέτρος ἐν Ῥώμῃ, καὶ πεπώμενον Σίμωνα ὀξ ἀέρος καταβύσσε, ἢ ἐμπαίζειν αὐτὸν τοῖς Ρωμαίοις ἢ Χωεχώρησεν ὀκέτι. βύλη νεκροὺς ἀνεγείρει, δαίμονας φυγαδύει, νόσους ἰᾶται, θανάτυς ὀκλύει. ὦ βύλη, ζωῆς χορηγὴ, ὑγιείας ὀλθηκη, ἐλπιδοφόρον ἄγγος. βύξαδε οὖν ἐ ὑμεῖς, ἀγαπητοὶ, ἢ ἀποδῶτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, εἰς τὸν αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΡΥΓΟΝΑ*.

Λεγ. ι.

Ψαλ. πγ. δ. *Ex Mss. Regio Lut. emend. ex alio Mss.*

Τρυγὼν μὲ φιλέρημος, ὅτι ὁ ὕλαις συγκοιλαζομένη καλῦ ὁμόζυγον, χωρὶς κοιλακείας ἐκ χιλιάδας δονήσασα, ἢ ἑαυτῆς ἀῤῥένα πρὸς ὕδασι νεμόμενον θέλξασα, ἢ τῦτον πεταίσασα παρθενικῆς ταχείαν τὴν πῶσιν ποιήσασθαι· ὁμοφώνως γνώμην ὅτι τῶν τερεμνίων φρέμνων τὴν καλιὰν αὐτῶν πήξασα ἢ ἀφόβως ἐπωάζουσα, τὸν νεοτοὺς ἑαυτῶν ὀκφὸν πεταίζοισι. φασὶ γοῦν τὴν τρυγόνα φίλανδρον εἶ) ἢ φίλαγνον· ὥστε καὶ συμβῆ ἐκ ταύτης ἀῤῥένα χωρὶς ἀετῦ αἰσθάνεσθαι, ἢ χωρὶς ἰξδυτῦ θηρεύεσθαι, ταύτην ἑτέρῳ ἀνδρὶ μὴ ὀπτιμίγνυσθαι, ἀλλ' αὐτὸν ποθῆν, αὐτὸν ἀναμένειν, ἢ τῇ τύτῳ μνήμῃ Χωαποθνήσκειν. ἀκούσατε γυναῖκες, οἵα σωφροσύνη ὁ ὀρνέοις θυείσκεται. ὅσαι τοίνυν τὴν μορφὴν τῆς τρυγόνος ὁ ὅλῃ φέρετε, τὴν ταύτης σωφροσύνην μιμήσασθε. τοιαύτη ἐδτὶν ἡ πρώσιμος ἐκκλησία. τῦ γὰρ ἀνδρὸς αὐτῆς Χριςῦ ταφωθέντος καὶ εἰς ὕστερον αἰῶνα ἐληλύθοτος, ἑτέρῳ ἀνδρὶ ὀκ ὀπτιμίγνυται· ἀλλ' αὐτὸν ποθῆ, αὐτὸν ἀναμένει, ἢ τῇ τύτῳ μνήμῃ Χωαποθνήσκῃ. ἀλλ' ἵνα μὴ δόξωμεν, ἀγαπητοὶ, ἐξωθεν εἶ) τῶν γραφῶν μνημονεύσαντες τρυγόνος, φέρε αὐτῶν τῶν γραφῶν μνημονεύσωμεν.

Ψαλ. πγ. δ. μάρτυρῆ ὁ Δαβὶδ ὁ μακάριος, ἢ κελεύῃ λέγων· Καὶ γὰρ στρουθίον εὗρεν ἑαυτῷ οἰκίαν, ἢ τρυγὼν νοσσιὰν ἑαυτῇ, οὗ θήσῃ τὰ νοσσία ἑαυτῆς. ἢ ποῖον λέγῃ στρουθίον; ἢ πρώτως

Ψαλ. ρκγ. ε. ὠνόμασεν. Ἡ γὰρ ψυχὴ ἡμῶν, ὡς στρουθίον, ἐῤῥύσθη ὀκ τῆς παγίδος τῶν θηρευόντων. ὁ δὲ

γε Κύριος βουλόμενος δόξαι τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, πόσων ἀλλοτρίων ἐστὶν ἀλλοτρίωσις, ἀφορίζει, λέγων πρὸς αὐτούς· Μὴ φοβεῖσθε πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σολομὼν ἔβοα λέγων· Ἵνα σώζῃ, ὥσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων, καὶ ὥσπερ ὄρνεον ἐκ παγίδος. Καὶ πάλιν ἡ θεία φωνή, Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἰδίῳ ἀγρῷ, ὃ μικρότερον μέν ἐστι πάντων τῶν σπερμάτων· ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον πάντων τῶν λαχάνων, ὥστε ἐλθεῖν πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ τὰ πολυαρίθμητα γένη τῶν ἀνθρώπων ὠνείσατο· εὗρε γὰρ στρουθίον εὑρεῖν ἑαυτῇ οἰκίαν, καὶ τυγὼν νοσσιὰν ἑαυτῇ, οὗ θήσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς. τυγὼν πρεῖκα τὴν πάντοθεν σκληρὰν ἀπὸ τῶν ποικίλων τῆς σοφίας ῥημάτων. οὗ δὴ πεποίκιλται ἡ ἐκκλησία, ὡς τοῦ Δαβὶδ ἀκούσας λέγοντος· Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν ἐν χρυσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη, πεποικιλμένη. καὶ γὰρ στρουθίον εὗρεν ἑαυτῷ οἰκίαν, καὶ τυγὼν νοσσιὰν ἑαυτῇ, οὗ θήσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς· τουτέστιν, ἐπὶ τοῦ τερεμνίου κλάδου τοῦ σωτῆρος ἐκτεφρώσασα τὰ νεοφώτιστα τέκνα. ταύτης δὴ τῆς τυγόνος μέμνηται καὶ Ἱερεμίας λέγων· Τρυγὼν καὶ χελιδὼν ἀγροῦ, στρουθία καὶ τέττιγες ἔγνωσαν καιρὸν εἰσόδου αὐτῶν, τυγόνα λέγων τὴν πάντοθεν ἐκκλησίαν, χελιδόνα μὲν Φιλέρημον Ἰωδόνιον, τέττιγα δὲ εὔλαλον Παῦλον, καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐλόν. ὡσαύτως ταύτης τῆς τυγόνος ἐστέλλεται ὁ Κύριος διὰ Ἀβραάμ· Λάβε μοι δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ ὡσιτερεάν, καὶ τυγόνα. ταύτης τῆς τυγόνος μέμνηται καὶ ἐν τοῖς ᾄσμασι τῶν ᾀσμάτων ἡ γραφὴ λέγουσα· Φωνὴ τῆς τυγόνος ἠκούσθη ἐν τῇ γῇ ἡμῶν. ἡ φωνὴ τῆς τυγόνος ταύτης, ὃ θερμότερον ἔφη ὁ Χριστὸς θερμαίνεσθαι ἡμᾶς σημαίνει. ἡ φωνὴ τῆς τυγόνος ἠκούσθη ἐν τῇ γῇ ἡμῶν σήμερον. ἀλλ' ἀκούσωμεν τῆς φωνοῦσης τῆς τυγόνος ταύτης, ποῖα μέλη κελαδεῖ. Μέλαινά εἰμι καὶ καλή. θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ ἐμβλέψητέ με, ὅτι ἐγὼ μεμόλυσμαι εἰμί, ὅτι περιέβλεψέ με ὁ ἥλιος. μέλαινά εἰμι καὶ καλή· μέλαινα, διὰ τὸ ἐν τῷ βαπτίσματι πένθος· καλή, διὰ τὸ ἐν τῷ βαπτίσματι φέγγος. μέλαινά εἰμι καὶ καλή, θυγατέρες Ἰερουσαλήμ. θυγατέρας λέγει τῆς Ἱερουσαλήμ, τὰς ἁγίας τῶν πατέρων ψυχάς. μέλαινά εἰμι καὶ καλή, ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία. μὴ βλέψητε ὑμεῖς αἱ ἅγιαι ψυχαί, μὴ ἐμβλέψητε εἰς ἐμέ, ὅτι ἐγώ εἰμι μεμολυσμένη, ὅτι περιέβλεψέ με ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης διὰ τὸ πεπιστεῦσαι με πλούσιον. ποῖος ἥλιος περιέβλεψεν αὐτήν; ὁ πάντως καὶ λέγει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, Ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, καὶ δύνει ὁ ἥλιος, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἕλκει· δυνατὸν γὰρ ἦν τῷ ἡλίῳ τῆς δικαιοσύνης, Χριστῷ ἐκ Μαρίας, ὃ ἐστι σάρκα, δυνατὸν ὄνομα αὐτῷ. ἔδυνε πάλιν, ὅτε ὑπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ εἰς τὰ καταχθόνια κατῆλθεν. ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, καὶ δύνει ὁ ἥλιος, καὶ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἕλκει. ὅτι εἰς ἀφανεῖς ἀνῆλθε, ὅτε ἡμᾶς εἵλκυεν. Ὅταν γὰρ ὑψωθῶ, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. διὰ τοῦτο τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης καὶ Ἡσαΐας φθέγγεται λέγων· Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀνατελεῖ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ. ἐλθόντος γὰρ τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης Χριστοῦ, ἡ αἱμορροοῦσα ἁψαμένη τοῦ πτερυγίου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἔλαβε πηγὰς τῶν αἱμάτων ἐξήρανε. μέλαινά εἰμι καὶ καλή, θυγατέρες Ἰερουσαλήμ. Εἰ τίς ἐστιν οὐδὲ ἑστηκυῖα ψυχὴ ἁμαρτίας μεμολυσμένη, μὴ φοβείσθω· μόνον μετανοείτω, καὶ λεγέτω, μέλαινά εἰμι καὶ καλή. Εἰ καὶ πρὸς ἑκάτὸν δυσπολυτυγχάνεις, εἰ καὶ πρὸς ἑπτάκις ὀφείλεις, μὴ φοβείσθω· μετανοείτω μόνον καὶ ἀναθήσει. ὃ γὰρ, Ἑπτάκις οὐ πλησθήσεται ἀνθρώπου, καὶ Εἰς ὃ πρόφασις ἀπολλύεται. μίμησαι Ἐζεκίαν τὸν βασιλέα, ὃς ἀρρωστίᾳ ἐπὶ πολὺ κατέκειτο· ὅτε κλαίων ἀκούσας ἦν Ἡσαΐου λέγοντος πρὸς αὐτόν, Τάξαι πρὸς τὸν οἶκόν σου (οὐ γὰρ σὺ τελευτᾷς, καὶ οὐ ζήσῃ) γραφεὶς πρὸς τὸν τοῖχον, διὰ χρόνου μετανοίας τὸν κλαυθμὸν ἐδρόσιζε, καὶ ἥλιον ἐπέστρεψε καὶ πεντεκαιδεκαετῆ ζωῆς χρόνον προσεχαρίσατο ἐλεήσας.

Μαθ. ι λα. Παροιμ. ς. ε. Λευϊτ. ιθ.

Ψαλμ. μδ. ιθ.

Ἱερ. η. ζ.

Γεν. ιε. θ.

Ἀσμ. β. ιε.

Ἀσμ. α. δ.

Ἐκκλησ. α. ε.

Ἰωαν. ιβ. λε.

Ψαλμ. κθ. ς.

Ἡσαΐ. α.

νεν. Εἴ τίς ἐστιν" ὁ τοῦτο κατηχούμενος, μετανοείτω, προσερχέσθω τῷ Θεῷ, τῷ ὕδατι βαπτιζέσθω, τῷ βλέμματι φωτιζέσθω. Εἴ τίς ἐστιν ὁ θαλασσίσας πιστὸς ἀμαρτήσας, τῷ ὕδατι τῶν δακρύων ὁ σῶμα" λουέτω, καὶ τῷ ἐλαίῳ τῆς θυσίας τὴν ψυχὴν λαμπρυνέτω. ἐὰν ὕστερον σταυροῦ κατηχούμενος, ἐὰν τοῖς κατορθώμασιν αὐτὴν ὡραΐσῃς, ἐρᾷ σε ὁ Θεὸς λόγος, ἀπλετᾷ σε τῆς ἀγαθοείας, πρὸς τὸν Θεοῦ ἐξέλκει. λέγει καὶ σύ, Οἴμοι τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ. καθάπερ γὰρ βέλει τῇ ἀγάπῃ τιτρώσκονται αἱ τῶν ἀγαθῶν ψυχαί. θέλεις ἀκοῦσαι αὐτῶν τῶν βέλεων λαλούντων; διάγνωθι Ησαΐαν, καὶ ἐν αὐτῷ εὑρήσεις πῶς λαλεῖ τὰ βέλη. Καί ἔθηκέ με ὡς βέλος" ἐκλεκτὸν, ὁ Θεὸς λόγος λέγει, καὶ ἐν τῇ φαρέτρᾳ αὐτοῦ ἔκρυψέ με. τοῦτο τῶν βελῶν τρωθεὶς Ιερεμίας ἔλεγε πρὸς αὐτόν· Ἐγὼ δὲ οὐκ ἐκοπίασα κατ' ἀκολουθῶν ὀπίσω σου, καὶ ἡμέραν ἀνθρώπου οὐκ ἐπεθύμησα. τοῦτο τῶν βελῶν τὸν ἀγκίστρου τρωθεὶς Δαυὶδ ἔλεγε πρὸς αὐτόν· Ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιά σου. τοῦτο τῶν βελῶν τρωθεὶς ὁ Παῦλος καὶ σωθεὶς Χριστῷ ἔλεγε, Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; τοῦτο τῷ βέλει τρωθεὶς ὁ πρώσημος ἐκκλησία ἔλεγεν, Οἴμοι τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ, σεσαγμένος" ἐν μέσῳ τῆς καρδίας βλυσταίνων φιλόχριστα νάματα. ὦ σεσαγμένος ὡραῖον νυμφίον Χριστὸν πρὸς ἑαυτὸν ὑπαστραπτόμενον. Διὰ τοῦτο αὐτὴν λέγει· Φίλησάτω με ἀπὸ" φιλήματος στόματος αὐτοῦ. μεμνημένη δηλονότι τοῦ ὡραίου νυμφίου διὰ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ἐγὼ ἡ ἐκκλησία ἡ ἐξ ἐθνῶν μεμνημένη θαυμάτων *. οὐκ ἔλαι βούλεται διὰ Μωϋσέως, ἢ διὰ Ησαΐου, ἢ διὰ Ιερεμίου, καὶ τῶν λοιπῶν προφητῶν, ἀλλ' αὐτὸς ἐλθέτω. βούλεται στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι αὐτῷ. αὐτὸς ἥκέτω, φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ. ἄκουε Ιερεμίου λέγοντος πρὸς αὐτόν, Βαθεῖα ἡ καρδία αὐτοῦ ὑπὲρ πόλεις, καὶ ἄνθρωπος οὗτος, καὶ τίς γνώσεται αὐτόν; αὐτὸν ποθῶ, αὐτὸν ἱκετεύω· φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ. ἀκούω τοῦ Αμὼς λέγοντος· Ἰδοὺ ἀνθρωπος ἑτοῖς ὅτι τείχεις ἀδαμαντίνου, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀδάμας. αὐτὸν ζητῶ, ἥκέτω, φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ. καὶ ὥσπερ γυνὴ φιλανδρος, ἀπόλλυσι τὸν ἄνδρος, ἀναχύπτουσα διὰ" θυρίδων αὐτὸν περιβλέπεται, αὐτὸν περισκοπᾷ, καὶ κατὰ τὴν γῆν, καὶ κατὰ τὴν θάλασσαν καὶ ἴδῃ πλοῖον ἐρχόμενον, εὐθὺς ἑαυτὸν ἀνδρὶ φανταζέται· καὶ ἴδῃ ὁδοιπόρους ἐρχομένους πόρρωθεν, εὐθὺς ἑαυτὸν ἀνδρὶ λαλίζεται εἶ· πολλάκις" γὰρ αὐτὸν ζωγραφήσασα ἐπερωτᾷ περὶ τοῦ ἰδίου ἀνδρός, εἰπατέ μοι, που αὐτὸν" ἑώρατε, ἐν ποίᾳ πόλει ἡ χώρᾳ, τί λέγοντα, ἢ τί ποιοῦντα, ἢ πότε ἐρχόμενον; αὐτὸν ζητοῦσα καὶ ἡ πρώσημος ἐκκλησία φιλήματι ἀγίῳ καὶ ἀγάπῃ συνεχομένη, πόθος τὸν προφήτην ἐπερωτᾷ λέγουσα· ἴδητε αὐτόν; ἆρα ἔρχεται; ἆρα οὐκ ἔρχεται; ἆρα ἐν οὐρανῷ ἐστιν; ἆρα τὰ" ἀπλανῆ περιβατὰ καὶ ἐπεπηχηταινέα ἐν οὐρανῷ νέμει, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ πεπλανημένον πρόβατον; εἰπατέ μοι που ποιμαίνει; που κοιτάζει οὗ ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου; ἐπερωτάλθημι ἢ ὑπὸ προφήτου, δι' ἑνὸς φθέγγονται Ησαΐου καὶ λέγουσι· Εἴδομεν αὐτόν· ἀλλ' εἰ ἐκάλει ἐκάλεχη, εἴδομεν αὐτόν, καὶ οὐκ εἶχεν ὅπου ἴδωμεν, ὅτι ὁ εἶδος αὐτοῦ, ὅτι ὁ κάλλος· ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον καὶ ἐκλεῖπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. ἀποκρίνεται ἡ πρώσημος νύμφη ἐκκλησία, ἐκεῖνός ἐστιν, αὐτὸν ποθῶ, αὐτὸν ζητῶ, ἱκετεύω, φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ. ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὴν Ησαΐας· Εἰ αὐτός ἐστιν, ἔρχεται, καὶ μετ' ἰσχύος πολλῆς ἔρχεται. Κύριος, Κύριος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων αὐτοῦ μετ' Κυρίας. ἰδοὺ ὁ μισθὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἔργον αὐτοῦ ἐναντίον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ συναίξει ἀρνας, καὶ ταῖς ἐν χερσὶ ἐχούσας παρακαλέσει. ἀκούει αὐτοῦ, ὅτι ἀκριβῶς τὰ περὶ αὐτοῦ εἰπεῖν Ησαΐας, καὶ λέγει αὐτὸν ποιμένα· Ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ ὁ ποίμνιον αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ συναίξει ἀρνας, καὶ ταῖς ἐν χερσὶ ἐχούσας παρακαλέσει, καὶ λέγει αὐτῷ· που ποιμαίνει; που κοιτάζει οὗ ἠγάπησεν ἡ ψυχή μου; πέμπει αὐτῷ Ησαΐας πρὸς Ιωαννίνην, καὶ λέγει αὐτῇ Ιωαννίνη, φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ετοιμάσατε τὴν

τὴν

Ησ. μθ. β. Ιερ. ιζ. ιε.
Ψαλ. ξβ. η.
Ρωμ. η. λε.
Ασμ. α. α.
Ιερ. ιζ. θ.
Αμως ζ. ζ.
Ησ. μ. ια.

τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιῆτε τὰς τρίβους" αὐτοῦ. ἀπέρχεται εἰς τὴν ἔρημον πρὸς
Ἰωάννην, κρατῆσαι αὐτὸν, ἐπερωτᾷ, εἰπέ μοι, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς; ἀποκρίνεται Ἰωάννης, Ματθ. ΙΓ.
οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστὸς· ἐπίσω μου ἔρχεται, ἰσχυρότερός μου ἐστὶν· οὗ οὐκ εἰμὶ" ἄξιος Ⓦ ἵ- Ioan. α. κϛ.
μάντα τοῦ ὑποδήματος αὐτοῦ λῦσαι. ἐπὶ βεβαιώσεως αὐτοῦ, ἔλεγεν αὐτὴ· οἶμαι τετρω-
μένην ἀγάπης ἐγώ. πάλιν πρὸς αὐτὴν Ἰωάννης· μὴ κλαῖε, παῦσαι, μόνον ὀπίσω ὁ-
λίγον. θεωρῶν Ἰωάννης προσερχόμενον Ⓦ Κύριον, καὶ λέγει αὐτῇ· παῦσαι, μηκέτι κλαῖε.
πόρρωθεν ἐπεδείκνυεν τὸν δάκτυλον ἐκτείνας, καὶ λέγει· ἴδε, οὗ ζητεῖς, Ἰδε, ὁ ἀμνὸς τοῦ Ioan. α. κθ.
Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ἀκούσασα αὕτη ἀμνὸν μὲν δὴ Ἰωάννου, καὶ ποιμένα
μὲν δὴ Ἡσαΐου, ἀμφιβάλλει λέγουσα ἐν ἑαυτῇ· τίνι ἆρα πιστεύσω; ἆρα τούτῳ πιστεύσω, ἢ
Ἡσαΐᾳ; θεωρῶν ὁ διαπλάστης, ὅτι ἀμφέβαλλε· κρούει δὲ λέγων, Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. Ioan. ι. ια.
λύει αὐτῆς τὴν ἀμφιβολίαν ἐκ τοῦ ῥήματος. προσέρχεται ἐκείνῃ τῷ νυμφίῳ, προσπύσ-
σεται αὐτὸν, καὶ φιλεῖ αὐτόν. καὶ πληροῦται ὃ ἐν τῷ Δαβὶδ γεγραμμένον, Ἔλεος καὶ ἀλήθεια Ψαλ. πδ. ια.
συνήντησάν μοι, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησάν με. ἵνα δὲ ἐντελέστερον μάθωμεν ὅτι νύμφη τῷ
νυμφίῳ ζωὴ ἔθη, γάμος ἐγένετο πνευματικός, καὶ αὐλὸς ὕπτια λάμπει. ᾄδει αὐτὸν ὁ Ἰω-
άννης δὲ λέγει· Ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ ἑστὼς καὶ ἀκούων τὴν φωνὴν αὐτοῦ, χαρᾷ Ioan. γ. κθ.
χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. ζητεῖ ἰδεῖν ὡς
ἐν γάμῳ καὶ δῶρα γράφεσθαι τῇ νύμφῃ· ἔδει χάρτην ζητηθῆναι, καὶ γραφέα, καὶ
κάλαμον. ὁ χάρτης διὰ Ἡσαΐου εὑρίσκεται. βαπτίσασι τὰς γραφὰς ὁ πνεῦμα
τὸ ἅγιον καὶ λέγει, Λάβε μοι τόμον καινὸν μέγαν, καὶ γράψον εἰς αὐτὸν γραφίδι Ησ. η. α.
δανθρώπου. ἐζητεῖτο ὁ κάλαμος, εὑρέθη διὰ τοῦ Δαβὶδ. λέγει γὰρ περὶ αὐτοῦ, Ψαλ. μδ. β.
Ἡ γλῶσσά μου κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου, ὡραῖος κάλλει διὰ τοὺς υἱοὺς
τῶν ἀνθρώπων. τούτῳ τῷ σκηνοποιῷ ὁ Δαβὶδ νυμφοστολὰς· αὐλὸς αὐτῷ καλ-
λωπίζει, αὐλὸς αὐτῷ κουρεύς, καὶ διδάσκει ὡς νυμφοστόλος, ἤ, ὡς ἔθος ἐστὶ λέγειν τοῖς
ἀνθρώποις, διὰ νύμφος. διὰ γέλλει τῇ νύμφῃ, βλέπε τέκνον· ἄκουσον, θύγατερ· καὶ Ψαλ. μδ. ιϛ.
ἴδε, κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βα-
σιλεὺς τοῦ κάλλους σου. μὴ νομίσῃς ὅτι ἐπῆλθε" αὐτῷ ἴσα αὐτοῦ εἶ. ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε· καὶ
κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου· καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. ὅτι αὐ-
τός ἐστιν ὁ Κύριός σου, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ θυγατέρες Τύρου σὺν δώροις. ἐὰν μὲν ἀκούσῃς,
θύγατερ, ὃ προσώπου σου λιτανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ τῆς γῆς. ἔδει λοιπὸν γραφῆ-
ναι καὶ τοὺς περὶ ἑκάστου αὐτῶν διδόμενα. δούλους καὶ παιδίσκας. διὰ μὲν τοῦ Χριστοῦ, δούλους·
διὰ δὲ τῆς νύμφης, παιδίσκας. τοὺς δούλους δίδωσιν ὁ Χριστός." ἔρχονται Παῦλος καὶ Σι-
λουανὸς καὶ Τιμόθεος δουλεύοντες Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἀπαντῶσι καὶ τοῖς διὰ τῆς νύμφης παιδίσκαις.
ὁ Δαβὶδ ἐπαναγορεύει· Ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς, αἱ πλησίον αὐ- Ψαλ. μδ. ιϛ.
τῆς ἀπενεχθήσονταί σοι. γίνεται ὁ γάμος· ἔρχεται ὁ Κύριος μυστικῶς εἰς Κανὰ τῆς Γαλιλαί-
ας. Κανὰ ἑρμηνεύεται κτίσις Θεοῦ. κτίσις δὲ τοῦ Θεοῦ ὁ πᾶς κόσμος. ὧδε τοίνυν γά-
μος τελεῖται πνευματικός. ἔρχεται εἰς Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ διὰ γίνεται ἐκεῖ πᾶς
ὁ τῶν ἀγίων χορός. κατὰ τὴν οἰκείαν δύναμιν προσφέρεσι τῷ νυμφίῳ τὰ δῶρα· ἕκαστος
κατὰ τὴν οἰκείαν δύναμιν· ὡς εἰς γάμον, Ἀβραὰμ Ⓦ μόσχον, ἡ τούτου γυνὴ Σάρρα εἰς
ἐγκρυφίας, Ἰσαὰκ τὰ ξύλα, Ἰακὼβ εἰς ἐείφους, Ἰωσὴφ στοδοτεῖ, Μωϋσῆς λαμπαδου-
χεῖ, Ἡσαΐας ᾄδει, καὶ Δαβὶδ χορεύει· καὶ ὅπου ἔδει δὲ γυναῖκας ἁγίας πρεῖναι εἰς Ⓦ πι-
στοῦτον γάμον, κἀκείνας ᾄδειν· ἔρχεται Ἐσθὴρ, Ἰουδὶθ στολίζεται, κοσμοπλόκειται· καὶ Μαρία ἡ Ἐξοδ. ιϛ. α.
τῆς Μωϋσέως ἀδελφὴ, λαμβάνει τὸ τύμπανον καὶ λέγει· Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ
δεδόξασται. καὶ ὅπου ἔδει ὡς εἰς γάμον τοιούτου καὶ ἐπεκάφεσθαι ἐπαίνους, Παῦλος ἐπαινῶν Ecp. εϛ. δ.
Ⓦ γάμοι λέγει· Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. ὅπου δὲ περὶ Χριστοῦ λέγει

Εφισ. 6. λα. ἐκ τῆς ἐκκλησίας αὖθις ἑαυτὸν ἐρμηνευόμενα. Τί γάρ, φησι, λέγεις πάλιν; Ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος Ⓦ πατέρα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται Ⓖ δύο εἰς σάρκα μίαν. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ὁ οὖν ἐκεῖνος ἐρμηνεύει, ἡμεῖς μὴ ἀμφιβάλλωμεν. ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ Ⓦ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν Ⓦ ἁγίῳ πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιβ. Ματ. ιη. ιη. Ματ. ιη. ιϛ. Ματ. ιη. ιθ. Ματ. ιη. κα. ΕΙΣ ΤΟ, ΟΣΑ ΕΑΝ ΔΗΣΗΤΕ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ, ἔσται δεδεμένα καὶ ἐν Ⓦ οὐρανῷ· καὶ πάλιν τὸ πολυβολῆς τὸ ἑκατὸν πρόβατον· καὶ εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ εὐαγγελιστοῦ, Ἐὰν δύο συμφωνήσωσι, καὶ ταῦτα ἐξῆς· καὶ εἰς τὸ, Ποσάκις ἐὰν ἁμάρτῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, ἀφήσω αὐτῷ;

Ex Ms. Regio Lut.

Μίαν ἔχουσα ἡ πηγὴ τοῦ ὕδατος τὴν φύσιν, πολλοῖς καὶ διαφόροις ἐμψύχοις τὸ ἴαμα τῆς δίψης χορηγεῖται. καὶ γὰρ μηδὲ βουκόλια, καὶ ποιμνίων ἀγέλαι πρὸς αὐτὴν καταπτέχουσαι, ποτὸν λαμβάνουσι, καὶ τετραπόδων ζωόδους καὶ κυκλοφόρων θηρίων παντοίμορφα γένη πρὸς αὐτὴν ἐπιτηδείως, ἐκεῖθεν ὑδρεύονται, καὶ πετεινῶν πολυαρίθμων πλῆθη πρὸς αὐτὴν καθημάμενα καὶ τὸ ὕδωρ ἀντλοῦντα, τοῖς δίψεσι Ⓦ κατάσωνα ἐκεῖθεν ἐκλύουσι. καὶ ὅμοιον ἡ πηγὴ τὴν τῶν ἀνθρώπων χρείαν πληροῖ, ἀλλὰ γὰρ καὶ λογικὴν ἀνθρώπων τὴν τοῦ τόπου πλησίον χάριν ἐκ λαμπρῶν βλαστάνει· καὶ πᾶσα φύσις ἑρπετῶν καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ λογικῶν ἀνθρώπων ἐκ μιᾶς πηγῆς ἀντλοῦντα τὸ ὕδωρ χορτάζεται. τοιαύτη ἐστὶν ἡ τῶν θείων γραφῶν διδασκαλία, ἀγαπητοί. μία τυγχάνουσα, ὅπου γὰρ καὶ ἐκ μιᾶς τοῦ Θεοῦ σοφίας τὴν ἀπόρροιαν ἔχει, πολλὰς δὴ καὶ διαφόρους τῶν ἀνθρώπων καρδίας σοφίζει. καὶ ἐκεῖθεν Ⓖ διδάσκαλοι σοφίζονται, Ⓖ μαθηταὶ ῥυθμίζονται, αἱ ἐκκλησίαι μυείζονται, Ⓖ διψῶντες ποτίζονται, Ⓖ ἐσκοτισμένοι φωτίζονται. ὅπερ ἐν ταύτῃ οὕτως ἔχει, ἐκ τοῦ ἀρτίως ἡμῖν ἀναγνωσθέντος εὐαγγελίου ῥᾴδιον ἐστὶ μαθεῖν. τί γὰρ ἔλεγεν ὁ Κύριος; Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. μία ἐστὶν ἡ φωνὴ, καὶ πολυαρέσκως πρὸς τὴν ἑκάστου χρείαν ἐκ φιλίας μεμιγμένη· μία ἐστὶν ἡ φωνὴ, καὶ ἀρτίζει γέρουσι καὶ νεωτέροις, καὶ γυναιξὶ καὶ παρθένοις, καὶ ἀνθρώποις, καὶ μαθηταῖς ἐκ διδασκάλου. ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. σοὶ δέδωκε τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν. σαυτὸν ἔδησας τῇ σειρᾷ τῆς φιλαργυρίας, σαυτὸν λύσει τῇ σπάθῃ τῆς φιλοπλουτίας· σαυτὸν ἔδησας ὑπὸ οἴστρου τῶν ἡδονῶν, σαυτὸν λύσον τῇ σοφροσύνῃ· σαυτὸν ἔδησας τῇ Εὐνομίου κακοπιστίᾳ, σαυτὸν λύσον τῇ τῆς ὀρθοδοξίας δυσεβείᾳ. Ⓖ διδάσκαλοι, δήσατε τὰ Εὐνομίου, καὶ Ἀρείου, καὶ Μαραθωνίου μαθήματα, καὶ λύσατε ἡμῖν τὰ παρὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος σοι δυσαγγελίοις νοήμασι· δήσατε τοὺς τῇ πίστει στρατευομένους δαίμονας ταῖς πρὸς Θεὸν ὑμῶν ἱκεσίαις, καὶ λύσατε τοὺς ἐξ ἐθνῶν ὑπαγομένους καὶ τῷ βαπτίσματι, τὰ σιγῇ τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν ἀναῤῥήσσοντες· δήσατε ἀφορισμῷ τοὺς μὴ τὸ βάπτισμα ἁμαρτήσαντας, καὶ λύσατε αὐτοὺς πάλιν μετανοοῦντας, ὡς ἀδελφοὺς αὐτοὺς προσδεχόμενοι. ἀληθῆς γάρ ἐστιν ὁ λόγος· Ὅσα μὲν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα καὶ ἐν οὐρανῷ. τοῦτο γὰρ καὶ Ⓖ ἀπόστολοι ἐποίουν. ἔδησέ ποτε Παῦλος Ⓦ τὸν Κορίνθῳ πορνεύσαντα, καὶ πάλιν ἔλυσεν αὐτὸν ἐκ καρδίας μετανοήσαντα. ἔδησε καὶ Πέτρος Ⓦ μὲν τὸ βάπτισμα βουληθέντα διὰ χρημάτων κτήσασθαι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ πάλιν ἔλυσεν αὐτὸν ἐκ καρδίας αὐτῷ προσπεσόντα. λοιπὸν δὲ πολλοὺς καὶ ἀμετανόητα ἁμαρτήσαντας ἔδησαν, ἄλλους δὲ μετανοήσαντας

τας ἔλυσαν. ἔδησε Πέτρος Ανανίαν σὺν Σαπφείρῃ πειράζοντα τὸ πνεῦμα Κυρίου, καὶ ἔλυσε τῆς Ταβιθᾶ τας· ὠδίνας τοῦ θανάτου, ἐκ νεκρῶν αὐτὴν ἀναστήσας. ἔλυσε Κορνήλιον ⓦ ἑκατόνταρχον πιστοῦσαντα, καὶ ἔδησε Σίμωνα ⓦ Μάγον ἐν Ρώμῃ ταῖς μαγείαις ἐμπαίζοντα. ἔδησε καὶ Παῦλος Ελύμαν ⓦ μάγον δηλαδὴ λόγου αὐτὸν τυφλώσας, καὶ ἔλυσε τὴν παιδίσκην τοῦ πυθωνίου δαίμονος αὐτὴν δηλαδὴ ζευξας. ἔδησεν ἑαυτὸν Ιούδας ᾧ ὀρνίθων τῆς προδοσίας, καὶ ἔλυσε τὴν ἑαυτοῦ ἀρίστην Πέτρος δηλαδὴ μετάνοιας. ἔδησε καὶ Παῦλος ἑαυτὸν διώκων τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ πάλιν ἔλυσεν ἑαυτὸν ἐπιγνωκὼς ἐν τῇ ὁδῷ τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας. πολλοὶ δὲ καὶ προφῆται ἔδησαν, καὶ ἔλυσε. ἔδησεν Ηλίας ὁ Θεσβίτης τας ὀμβροτόκους νεφέλας, μὴ δίδοις τὸ ὑετὸν τοῖς ἀσεβέσι, καὶ ἔλυσεν αὖτας πάλιν, τοῦ βασιλέως αὐτοῦ Αχαὰβ προαπεσόντος. ἔλυσε καὶ ὁ τούτου μαθητὴς Ελισσαῖος Νεεμὰν ⓦ Σύρον τῆς λέπρας αὖθις δηλαδὴ ζεύξας, καὶ ἔδησε ⓦ Γιεζὶ δηλαδὴ χρήματα φθοράμβυον, τὴν λέπραν αὐτῷ φράσαμβος. ἔλυσε Δανιὴλ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ὃ σύμπνιον, καὶ ἔδησε χεῖρας ξιφήρεις Χαλδαίων κατ' αὐτῶν ὁπλισαμένας· καὶ ἔλυσε ⓦ ναοὶ τῶν εἰδώλων, ⓦ Βὴλ καταγρέψας καὶ τὸν δράκοντα κτείνας, καὶ ἔδησε σώματα λεόντων αἱμοβόρων. ἔδησαν καὶ ⓠ πρὸς παῖδες τοῦ πρὸς τὴν δυνάμιν μὴ καίεντες ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἔλυσαν τοῦ βασιλέως ὃ δόγμα τὴν εἰκόνα αὐτοῦ μὴ προσκυνήσαντες. ὑφ' ὧν τύπος πρὸς τας ὁ Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς ἔδησε καὶ ἔλυσεν. ἔλυσε τὴν μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ γεγονυῖαν ἔχθραν, καὶ ἔδησε ⓦ ἐρχέκακον ὄφιν, δι' οὗ ἡ ἔχθρα γεγένηται. ἔδησε πρὸς τας τοὺς κατὰ τῶν ἀνθρώπων στρατευομένους δαίμονας, καὶ ἔλυσε πρὸς τας τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὀχλουμένους ἀνθρώπους. ἔδησε τὴν καθ' ἡμῶν πρεσβευομένην φλεγέθοντα ῥομφαίαν, καὶ ἔλυσε τὸν ὀπὶ τοῦ παραδείσου δεδεκμένον λῃστὴν, εἰς τὴν φυτὸν παράδεισον αὖθις εἰσκομίσας. ἔδησε τὸν ἀδικοφόνον Καΐν δεσμοῖς αὖθις συνειλήσας, καὶ ἔλυσε τοῦ παραλυτικοῦ τοὺς δεσμοὺς τας μέλη αὐτοῦ διορθώσας. ἔλυσε τὸν Ισαὰκ ὑπὸ τοῦ Αβραὰμ συμποδισθέντα, καὶ ἔδησεν αὐτὸ αὐτοῦ κριὸν ἐν φυτᾷ σαβὲκ καταγόμβυον. ἔδησε τὸν Ιούδαν ἀργύρια φιλήσαντα, καὶ ἔλυσε τὸν ἀρχιτελώνην Ζακχαῖον τὰ χρήματα αὐτοῦ τοῖς πένησιν διαδώσαντα. ἔδησε τοὺς Ιουδαϊκοὺς χοίρους τοῖς δαίμοσιν ὀπιπτεύοντας, καὶ ἔλυσε τὸν δεδεκμένον ὄνον ἐκ τοῦ πώλου, τοὺς μαθητας αὐτοῦ πέμψας. ἔδησε τὴν πικροφόρον συκῆν, τας ῥίζας αὐτῆς ξηράνας, καὶ ἔλυσε τὴν συγκύπτουσαν γυναῖκα, εἰρηκὼς αὐτῇ, Θάρσει, θύγατερ· λέλυσαι ἀπὸ τῆς ἀσθενείας σου. ἔλυσε Πέτρον δεδεκμένον ἀλύσεσι. καὶ ἔδησε τὸν Φονοκτόνον Ηρῴδην τὰ μέλη αὐτοῦ τοῖς σκώληξιν ἐμβαλόντα. ἐτρέωσε τὴν ὀπὴ τῆς τρεᾶς πέτρας θεμελιωθεῖσαν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, καὶ ἔλυσε τὴν ὀπὴ τῆς αἱρέτου φάμμου οἰκοδομηθεῖσαν ἑτεροδόξων σκίμβυ. ἔδησαν καὶ Ιουδαῖοι Χριστόν. ἀλλ' ἔλυσεν αὐτοὺς Χριστὸς ⓦ ναοὶ, κατέστρεψεν αὐτῶν τὴν Ιερουσαλὴμ, πρέλυσεν αὐτῶν τὰ νόμιμα· ἐκύρωσεν αὐτῶν τας πρεσβείας, διέλυσεν αὐτῶν τας συναγωγας· ἀφῆρπασεν αὐτῶν ⓦ νόμον καὶ τοὺς προφῆτας, καὶ αὐτοὺς ἀχρέου δίκην δυὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἐλίκμησεν. ἔδησε καὶ ὁ Δαβὶδ ὁλος ⓦ Κύριον, ὅτι ⓦ σαυτὸν αὖθις αἰσκομίσας· ἀλλ' ἐπέρρηξεν αὐτοῦ Χριστὸς τὴν ἀχόρταστον χιλίαν, σπείρας αὐτοῦ τοὺς τοῦ Σαρκοφάγους ὀδόντας. τῇ τερεμνίᾳ αὐτοῦ πέτρᾳ συλλάσας πρέλυσιν αὐτοῦ τὰ νῶτα, σπείραν αὐτοῦ τὴν κοιλίαν, καὶ τέτρηλεν αὖθις τὴν κόμην, θρίον δὲ πέδος σκοτεινὸν ἐπέρριψεν αὐτῷ αἰώνιον, ἀνθ' ὧν ⓦ ἐν χερὰ ἑστῶτα ἀνθρώπων εἰς πέδος ἀμυρτημάτων κατήγαγε. ἐξέσβεσεν αὖθις τοῦ δυσμενοῦς ὀφθαλμὸν, κατήμβυεν αὖθις τὸ ἄτιμον πρόσωπον, ζιζύνας ὀξέσιν ἐλεγχοβόλησεν αὖθις, τετόμῳ ῥομφαίᾳ κατεκέντησεν αὖθις, διεσκόρπισε τας ἐλπίδας αὖθις, ἐξηρύνησε τας κεκρυμμένας δόξιας αὖθις νοσπιάς, καὶ ἐλίκμησε πρωτοπαρέμῳ τας ὑπήκοας αὖθις. ἠδάφισε τὰ ἀνελεῆ τοῦ δαιμόνων αὐτοῦ τέκνα καὶ ἔκγονα, κατέκαυσε πυρὶ ἀσβέστῳ τὰ χρεοπόινα αὖθις ξόανα, ἐβάσθεσε τὴν γραμμὴν αὖθις, ἀνέρρηξε τὰ σκοτεινὰ αὖθις βαμίδα, ἀνεπέτασε τας πύλας

τῦ ᾄδου ϗ πνεύματος αὐτοῦ· ἐπὶ ἀϋλοῦ δηθέντος λύσας ϗ μὴ ἑαυτῷ λαβών, εἰς ὑφηνοὺς τοὺς
Ψαλ. ιη. ε'. τὸν πατέρα ὡς γίγας ἀνέδραμε, καθά φησιν ὁ προφήτης· Ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας δραμεῖν
τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. ἀπ' ἄκρου τῦ ὑψηλοῦ ἡ ἔξοδος αὐτῦ, ϗ ὁ κατάντημα αὐτῦ ἕως ἄκρου
τῦ ὑψους, ϗ οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσε) τὴν θέρμην αὐτῦ. ἀγαλλιάσε) ὡς γίγας δρα-
μεῖν ὁδὸν αὐτῦ. ἠγαλλιάσατο, ὡς ἀρχὴν ἠκούετο ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ὅτε τὴν θύρεσιν τῦ 5
ἀπολωλότος ἐνὸς προβάτου. εἰσὶ γὰρ τὰ ἐνενηκονθεννέα πρόβατα μὴ πεπλανημένα,
τυτέστι, ϗ ἀγγελικὰς δυνάμεις ὅπερ ϗ ὄρη, τυτέστιν, ὅπερ οὖν ὑψηλούς, ϗ ἦλθεν ὅπερ ὃ πε-
Ψαλ. ριη. ροε. πλανημένον πρόβατον ὃ βοῶν ϗ λέγων· Ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλός· ζήτησον τὸν
δοῦλόν σου, ὅτι ϗ ἐντολάς σου οὐκ ἐπελαθόμην. τ γὰρ τοιαύτης φωνῆς ἀκούσας ὃ πεπλανημένον
πρόβατον, ἐκλιπὼν οὐρανούς, ϗ κατέβη, ϗ ἦλθε ζητήσας ὃ πεπλανημένον πρόβατον, ϗ εὑρὼν 10
ἠγαλλιάσατο. ἀγαλλιάσε) ὡς γίγας δραμεῖν ὁδόν. ἔδραμε τ ἀπ' οὐρανῶν ὅπερ γῆν ὁδὸν ἀ-
γαλλιᾶν, εἶτα ἀπὸ γῆς ὅπερ ϗ ἐπὶ τὴν ᾅδου ἔδραμεν. εἶτα οὐκ πάσας ϗ ἀπὸ τῦ ᾅγκάλου
καταχθονίας ψυχὰς λύσας, εἰς γῆν κατέδραμε, ϗ πάλιν ἀπὸ γῆς εἰς ὑφηνοὺς τοὺς Ⓦ πα-
τέρα, ὡς γίγας ἀνήλατο. ϗ οὐκ ἔστιν, ὃς ἀποκρυβήσεται τὴν θέρμην αὐτοῦ. θέρμην ἀ-
κούων Χριστοῦ, νόει αὐγὴν ἡλίου δικαιοσύνης. ϗ οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσεται τὴν θέρμην αὐ- 15
τῦ. τίς γὰρ τῷ ψυχροπάτρῳ θανάτῳ νεκρωθεὶς, ἀποκρυβήσεται τ θέρμην αὐτῦ τῦ πνεύ-
α. Κορ ιε νϛ. ματος, ϗ ὑμεῖς πάντες οὐ νεκρῶν ἀναστήσονται; Σαλπίσει γὰρ, ϗ Ⓐ νεκροὶ ἐγερθήσον) ἄ-
φθαρτοι. Εἶτα ὃ ἑξῆς λέγει, ἀγαπητοί; Εἰ ϗ ὀλίγα ἀπὸ πολλῶν εἰρηκότες, εἰς ὃ, ὅσα ἐὰν
λύσητε ὅπερ τῆς γῆς, ἔσται λε-
Ματθ. ιη. ιθ. λυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, εἰς Ⓦ ἐξῆς στῆναι Ⓦ νοεῖν ἡμᾶς δυνηθῶμεν. Ἀμὴν λέγω ὑ- 20
μῖν, ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσωσι ὅπερ τὸ ἀϋλὸ περὶ πάντος πράγματος, οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, δο-
θήσεται αὐτοῖς. Ἀβραὰμ συμφωνήσας μ Σάρρας τῆς γυναικὸς αὐτῦ, ὁ μὲν εἰς τὰς βόας
δραμὼν, ἡ δὲ ἄρτους ὅτι ἀστύσασα, πρᾶγμα παράδοξον ὅπερ γῆρας ἐδέξατο, τόκον
λαβεῖν καρποσάμενοι παῖδα. Ἰακὼβ ὁ πατριάρχης ὁμονοήσας μ τῆς μητρὸς αὐτῦ εὐ-
λογίας αἰωνίου δέδεκται καρπόν. Μωϋσῆς ϗ Ἀαρὼν συμφωνήσαντες, ὅλιον Αἴγυπτον ἐξ- 25
επόρθησαν, ὃ τὸν Ἑβραίων ἐλευθερώσαντες λαόν. Ἰησοῦς ϗ Χαλὲβ ὁμονοήσαντες μόνοι
τὴν τῆς ἐπαγγελίας κληρονομήσαμεν γῆν. Δεβόρρα μ Βαρὰκ συμφωνήσασα Ⓦ ὠμό-
σατον σίκησαι τύραννον. Ἰουδὶθ μ τῆς ἰδίας θεραπαινίδος ὁμονοήσασα Ⓦ ἀλλόφυλον
σίκησαν Ὀλοφέρνην. Τωβίας μ τῦ ἀγγέλου ὁμονοήσας Ⓦ δύσροκτόνον δαίμονα τῆς ἰ-
δίας γαμετῆς σωτεύσησε, ϗ τῦ πατρὸς αὐτῦ ὀφθαλμοὺς κεκλεισμένους ἰδέσθαι. Ἐζεκίας ϗ 30
Ἡσαΐας ὁμοφώνως εὐξάμενοι, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας ἀγγέλων κατέξρωσαν.
Παῦλος ϗ Σίλας ὁμοφώνως ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ εὐξάμενοι, τὰ θεμέλια τῆς φυλακῆς σει-
σθῆναι ἐποίησε. ἔστι δ ϗ ἄλλως νοῆσαι τὸ ῥητόν, ἐὰν δύο συμφωνήσωσιν ὅπερ ὃ ἀϋλὸ περὶ
πάντος πράγματος, οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, δοθήσε) αὐτοῖς. ἐὰν τὰ δύο τοῦτα πολλοῖς δι- ἴσ. πολλ
σασιάζουσι ϗ φιλονεικοῦσι συμφωνήσωσι, τυτέστι, σαρξὶ ϗ πνεύματι, καθ' ὅπερ ἡ σαρξ 35 σασιάζ. π
ὑπεθυμεῖ τῦ πνεύματος, τὸ δ πνεῦμα μ τῆς σαρκός· ἐὰν συμφωνήσωσι τὰ δύο τοῦτα, φιλονικ
ἵνα τὸ μὲν κωλεύῃ, τὸ δ᾽ ᾖ λεύῃ· τὸ δ μὲν σωφρονῇ, τὸ δ μὴ ἀκολάστῃ, ὅτι ὁ Κύριος ἐν ᾖ αἱ
μέσον ψυχῆς ϗ σαρκός· ϗ περὶ πάντος πράγματος, ὃ ἐὰν αἰτήσων), δοθήσε) αὐτοῖς. πολλοὶ
γὰρ τῦτο ἀσκήσαντες εἰσηκούσθησαν, ὡς Ἠλίας ἐν τῷ ὄρει, ϗ Δανιὴλ ἐν τῷ λάκκῳ, ϗ
Ἰωνᾶς ἐν ᾧ κήτει, ϗ Ἐζεκίας ἐν τῇ κλίνῃ τῆς ἀῤῥωστίας αὐτοῦ, ϗ Πέτρος ἐν Ἰόππῃ, ϗ Κορνή- 40
λιος ἐν Καισαρείᾳ. πολλαὶ δ ϗ μόναι γυναῖκες εὐξάμεναι εἰσηκούσθησαν, ὡς Σάῤῥα τῦ
Ματθ. ιη. κα. Ραγουὴλ ἐν Ἐκβατάνοις, ϗ Ἰουδὶθ ἐν τῷ προφήτῃ, ϗ Σωσάννα ἐν τῇ χρίσει τ Δανιήλου. Τότε
προσελθὼν, φησὶν, ὁ Πέτρος εἶπε ᾧ Κυρίῳ, ποσάκις ἁμαρτήσει ᾧ ἀδελφῷ μου εἰς ἐμὲ ἀφεθῆ-
σεται; ἕως ἑπτάκις; ὁ δ Κύριος αὐτῷ φησι πρὸς αὐτόν; Οὐ μόνον, λέγω σοι, ἕως ἑπτάκις,

ἀλλ'

ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ὅτῳ γὰρ ἤκουσε τοῦ Κυρίου εἰρηκότος, ὅσα ἐὰν δήσητε ὅτι τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ὅτι τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐπεργάζεται τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Κυρίου, βουλόμενος ἅμα μαθεῖν, καὶ πόσον ἐστὶν ἡ τοιαύτη τοῦ Κυρίου φιλανθρωπος χάρις. Εἶπες ἡμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ὅτι τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα Ϛ ἐν τῷ οὐρανῷ, Ϛ ὅσα ἐὰν λύσητε ὅτι τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ. ποσάκις οὖν ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; ὁ δὲ Κύριος σκοπήσας τὸ πλῆθος αὐτοῦ τῆς πρὸς τὸν πλησίον φιλανθρωπίας, εἶπε πρὸς αὐτόν· οὐ μόνον, λέγω σοι, ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. σὺ μὲν γὰρ ὡς ἀνθρωπος πένης, πενίαν ἤτησας· ἐγὼ δὲ ὡς Θεὸς μεγαλόδωρος, πλουσίως τὴν χάριν διδώρημαι· ὥστε μόνον ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ἀλλὰ μυστήριον ἔχει ὁ λόγος ἀπόκρυφον. ἐὰν μὴ ὁ γεωργὸς τὴν ἄκελλαν εἰς τὴν γῆν βαθύνῃ, οὐ καρπὸν ὁ δὲ μέλλοντι χαρῷ ὑπὸ βύσσου ἐπιτηδείους· ὥστε καὶ ἡμᾶς, ἐὰν μὴ Ⓜ νοῦν ἡμῶν βαθύνωμεν εἰς τὸ γράμμα, τὸν κεκρυμμένον τοῦ πνεύματος θησαυρὸν οὐχ εὑρήσομεν. ποσάκις ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; Ϛ τί γὰρ οὐκ εἶπεν, ἕως ὀκτάκις, ἢ ἑξάκις, ἢ δεκάκις, ἀλλ' ἕως ἑπτάκις; ὅτῳ ὁ Θεὸς ἐποίησε τὰ σύμπαντα ἐν ἓξ ἡμέραις, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων ἔργων αὐτοῦ. μυστήριον ἐπερωτᾷ ὁ Πέτρος τὸν Κύριον, βουλόμενος μαθεῖν οἰκονομιακοὺς κανόνας· οἵῳ, ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, οἵῳ, εἰ ἐν τῇ ἑβδόμῃ μετανοήσῃ, ἀφήσω αὐτῷ; ὁ δὲ Κύριος ἐπέστρεψε λέγων· ὥστε μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀφήσεις αὐτῷ καὶ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι συγχωρήσεις αὐτῷ, μακροτέρῳ ἐστὶν ἀρχοντι τοῦδε τοῦ αἰῶνος ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ἀληθὴς γάρ ἐστιν ὁ εἰπών σοι· ὅτι ὅσα ἐὰν λύσητε ὅτι τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. ἀλλ' ἔτι βαθύτερον ἑρμηνεύσωμεν τὸ ῥῆμα. ποσάκις ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, οὐκ εἰς σὲ τὸν Θεὸν, ἀλλ' εἰς ἐμέ, ἀφήσω αὐτῷ; ὁ δὲ Κύριος ἐπέστρεψε λέγων· ὥστε μόνον καὶ εἰς ἐμὲ ἕως ἑπτάκις ἁμαρτήματα συγχωρήσεις, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ἀληθὴς γάρ ἐστιν ὃ εἶπον, Οτι πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται οὐδὲ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι τούτῳ, οὐδὲ ἐν τῷ μέλλοντι. χάρις δὲ τῷ Θεῷ, ὅτι ἡμᾶς ταύτην τὴν ἁμαρτίαν οὐ φοβούμεθα. οὐ γὰρ βλασφημοῦμεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ προσκυνοῦμεν καὶ δοξολογοῦμεν. ἀλλ' ἔτι ζητοῦμεν Ⓜ λύσιν. καὶ γὰρ χρυσὸς χωνευόμενος, στιλβότερος γίνεται· οὕτω καὶ γραφὴ ξεομένη τρανοτέρα φαίνεται. ποσάκις ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; ὅτῳ ἔδει ὅτι ὁ νόμος συγχωρῇ τοῖς ἀνθρώποις τὰ πλημμελήματα ἐν τῇ ἑβδομάδι τοῦ αἰῶνος τούτου· καὶ γὰρ εἶχε τὴν ὀγδόην ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως. ὅτῳ γὰρ ἐν ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ ὁ Χριστὸς, ὁ ἔχων τὴν ἀναστάσιμον ἡμέραν. ὅθεν καὶ Δαβὶδ ὅτῳ ἐστὶ νόμος ἐστὶ ἦρχεν, ἑπτάκις αἰνῶ σε τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου. λέγει γάρ, Επτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σοι· οὐκ ὀκτάκις. οὐπω γὰρ ἦλθε μοι Χριστὸς, ἡ ὀγδόη τοῦ ἀναστάσεως ἡμέρα. ἐλεύσομαι ἐστὶ νόμον, ὑπὸ νόμον δουλεύσω σοι· ἐλεύσομαι τοῦ παιδίσκης εἰμὶ υἱός, τῆς ζωαγωγῆς· οὐπω γὰρ ἐκ τῆς ἐλευθέρας γέγονα μήτηρ. διὸ λέγει, Εγὼ δοῦλος σὸς, καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου. τῷ δὲ ἐν τῇ χάριτι ἀναγεννηθέντων χριστιανῶν ἡ μήτηρ ἐλευθέρα ἐστὶ, καθὰ λέγει ὁ ἀπόστολος· Η δὲ ἄνω Ιερουσαλὴμ ἐλευθέρα ἐστὶν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν. ποσάκις οὖν ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, Ϛ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; οἰονεί ἔλεγε, χελεύεις συγχωρῆσαι τὰ πλημμελήματα τοῖς ἀδελφοῖς μου, ὡς ὁ νόμος; (τοῦτο γὰρ ἐστιν, ἕως ἑπτάκις) ἢ πλέον τι; ὁ δὲ Κύριος ὑπερπλεονάζει τὴν χάριν λέγων· οὐ μόνον ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ὅσον γὰρ ὁ λόγος τοῦ νόμου ὑπερέχει, τοσοῦτον καὶ ἡ χάρις τοῦ νόμου. οὐ γὰρ ὁ λόγος Θεὸς ἐκ τοῦ νόμου,

ἀλλ'

Matth. 12. λα.

Ψαλμ. ριη ρξν.

Ψαλμ. ριε. 5.

Γαλ. δ. κε.

ἀλλ' ὁ νόμος ἐκ τῆ λόγου. ἢ ἔστι μαθεῖν, ἀγαπητοὶ, πῶς ὠφέλιμον ἐκ τῆ λόγου· ἵνα μάθῃς πόσῳ μείζων ὁ λόγος τῆ νόμου. ὁ νόμος δέκα λόγους δέδωσι τοῖς Ιουδαίοις, ἢ οὐδὲν ὠφέλησεν· ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἕνα λόγον δεδωκώς, οὗ πολλῷ δι' αὐτοῦ αἰέσωσεν. ἀλλ' ἔτι σκάλλομεν τὸ γράμμα τῷ πνεύματι. ὁ γὰρ Θησαυρὸν λοιπὸν οὐ μόνον χρυσοῦ ἢ ἀργύρου λαβὼν ἀπέρχεται, ἀλλὰ καὶ ἢ λίθους τιμίους ἐκ τοῦ ἀφορέσεις ὀπίζηται. ποσάκις ἐὰν ἁμάρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; μυστήριόν ἐστιν, ἀγαπητοὶ, ἀποκεκρυμμένον ἐν τῷ γράμματι, ἐκ πολλοὺς λέληθε. σὺ δέ μοι ἀκριβῶς προσέχε τῷ νοήματι. λεπτὸν γάρ ἐστι σφόδρα, πεπυκνωμένον ὀξύτερον, ῥᾳδίως διυπάμενον τὸ ὄμμα τῆς διανοίας προδραμεῖν, καὶ τοῦ σφόδρα ὀξυδορκοῦντος. ποσάκις ἐὰν εἰς ἐμὲ ἁμάρτήσῃ ὁ ἀδελφός μου, ἀφήσω αὐτῷ; ἑπτάκις; ζητήσεως γὰρ ἄξιον, διὰ τί εἶπεν ἕως ἑπτάκις ὁ Πέτρος, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἀπεκρίνατο ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ἀλλ' ὁ Πέτρος προσέχει τὸ τῆ φόνου ἔγκλημα, ὅπερ βαρύτατον καὶ δεινόν ἐστι· καὶ βούλεται μαθεῖν ἐν μυστηρίῳ καινοῦ ἐκκλησιαστικῆς, εἰ ἄρα καλύπτει αὐτῷ ὁ Κύριος συγχωρῆσαι ἐν τῷ βαπτίσματι τὸ τῆ φόνου ἔγκλημα. προσεκτικῶς γὰρ ὅτι ὁ Καὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ δόλῳ ἐφόνευσε, καὶ ἐπὶ ἐγκλήμασιν ἔπεσε. πρῶτος γὰρ ἐφόνευσεν ἐν ἀνθρώποις, πρῶτος ἔκρινεν, πρῶτος ἐψεύσατο, πρῶτος αἵματι τὴν γῆν ἐμίανε, πρῶτος πύλας θανάτου ἐώιξεν. οὕτω γὰρ τὸν θάνατος γευσάμενος ἀνθρώπου, εἰ μὴ Καὶν ἀρχὴ φόνου ἔκτισε. προσεκτικῶς οὖν Πέτρος ὅτι τοῦ Καὶν ὁ φόνος ἑπτὰ ἐγκλήμασιν ὑποκειται, προσέρχεται τῷ Κυρίῳ μυστηριωδῶς ἐπερωτῶν, ποσάκις ἐὰν ἁμάρτήσῃ ὁ ἀδελφός μου, ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; τυγχάνεις ἐν τῷ βαπτίσματι τὰ τοῦ ἀδελφοκτόνου Καὶν ἐγκλήματα ἀφήσω αὐτῷ; ὁ δὲ Κύριος τί φησι πρὸς αὐτόν; οὐ μόνον τοῦ Καὶν ἑπτάκις ἐν τῷ βαπτίσματι ἀφήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῦ Λάμεχ τὸ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά, ἐν Χριστῷ Ιησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. ιβ, Ιωαν. ζ. κ. Ιωαν. ζ. κδ.

ΕΙΣ ΤΟ ΛΕΓΕΙΝ ΤΟΥΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥΣ, ΔΑΙΜΟΝΙΟΝ ἔχεις, καὶ Εἰς τό, Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν.

Ex Mss. Regio Lut.

Ὥσπερ ἡ φωσφόρος σελήνη τὰ τῆ νυκτὸς ἀμαυρὰ λευκαίνουσα, τοῖς τε χεῖλεσι καὶ θαλάττῃ σωτῆρσί τε ἐκ ὁδοιπόροις τὸ κάλλος διαδουλοῦσα, ἀνεμποδίστως ἐκάστῳ τὸν πορείαν κατεργάζεται· οὕτως ἐκ ὁ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος δίκην σελήνης τὰς τῆς ἀγνωσίας λαμπηδόνας ἀφ' ἑνὸς λόγου αὐγάζων, τοῖς τε ἐν τῷ πελάγει τοῦ βίου τούτου πλανωμένοις ἀλυσιτελῆ τὰ ἡδέων προσπαίζοντας, καὶ οὐ τὸν ζοφεροφόρον ὀδὸν βαίνοντας, ὅτι τὸν ἀληθῆ Χριστὸν προσπέμπει. οἷός ἐστι καὶ ἡ θεία γραφὴ οὐ τῆς ἐκκλησίας διδασκάλους καὶ ἐν σεμνῇ πολιτείᾳ βιοῦντας, ἐν εἰκόνι σελήνης καὶ ἀστέρων ὀνομάζειν, ὡς φησιν ὁ προφήτης Δαβίδ· Σελήνην ἐκ ἀστέρας, ἃ σὺ ἐθεμελίωσας. σαφέστερον δέ ἐστιν ἐκ τοῦ τοῦ ἀποστόλου ῥητοῦ ἰδεῖν τὸν ἀφορισμὸν τῶν ἁγίων· ὅτι ἄλλη δόξα ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· καὶ ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. δεῦρο τοίνυν καὶ ἡμεῖς δίκην ἀστέρος βεβαιότατον ἐπολάβωμεν τὰς ἀστραπὰς τῶν διαγελασθέντων νοημάτων σαφῶς ὑμῖν ἐποδείξωμεν. Ελεγον οὖν οἱ Ιουδαῖοι, φησι, τῷ Κυρίῳ· δαιμόνιον ἔχεις. ὁ δέ, Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὸν δικαίαν κρίσιν κρίνατε, ὦ Ιουδαῖοι. ἐμὲ λέγετε δαιμόνιον ἔχειν· συγκρίνατε τὰ ἔργα καὶ ἐμὰ τοῖς ὑμετέροις, καὶ ἐν τῷ γνώμονι τῆς συνειδήσεως ὑμῶν διερευνήσαντες, εἴπατε, πῶς ἄρα ἔχει δαιμόνιον, ἐγὼ, ἢ ὑμεῖς; μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὸν

τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. ὑμεῖς δὲ μαθητὰς ἑαυτῶν ἐρυθριῶντες, καὶ δεδιότες μήποτε καὶ ὑμῖν τι δι' ὃ διελθόντες, καὶ εἰς τὴν ἐρήμην εἰς ἀφεσιν γλυκάσματος μεταποιούμενον ἐδέξασθε ὕδωρ εἰς πέτρας, καὶ εἰς μέσας ἀέρας ὀρυττόμενος, καὶ μὴ τοιούτων καὶ πλειόνων ἄλλων ἀναθῶν πρόσχωμεν, Μωϋσέως εἰς Ὄρος ἀναβαίνοντος, μεγαλοποιήσαντες, τῷ λεγομένῳ τῶν δαιμόνων προσεκυνήσατε· ἐγὼ δὲ ἐλθὼν ὃν λεγόντων τῶν δαιμόνων ἀπὸ τῆς ἀθεότητος ἀπήλασα. τίς οὖν ἔχει δαιμόνιον, ἐγὼ, ἢ ὑμεῖς, εἴπατε; μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. ὑμεῖς οὖν υἱοὺς ὑμῶν καὶ θυγατέρας τοῖς δαιμονίοις θύετε, ἐγὼ δὲ υἱὸν τῆς χήρας καὶ τὴν θυγατέρα Ἀρχισυναγώγου τεθνεῶτας ἀνέστησα. τὸν υἱὸν λαρύγκι καταχείμενον ἀφῆκε χολὴ, τὴν δὲ ἰαματικὴν δύναμιν τοῖς τὸ ἔνδοθεν κείμενον σκώληκα πάμφλας, ὑγίασα· τὴν δὲ, ῥήματι σὺν θανάτῳ, ὡς ἐξ ὕπνου, ἤγειρα. Τίς οὖν ἔχει δαιμόνιον; ἐγὼ, ἢ ὑμεῖς; μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. ὑμεῖς πλανοῖς ῥήμασι τῆς Ἰεζάβελ Ναβουθὲ ἀποκτείναντες, τῆς εὐφροσύνης μητέρα ἀμπελῶνα δυάσκαφαντες, λαχανοφόρον ἀρουραν ἐποιήσατε, ἀθετοποιοῦντες βρώματα, ὡς φησιν ὁ Ἀπόστολος. Ὁ δὲ ἀθεϊῶν λάχανα ἐσθίει. ἐγὼ δὲ δίκαιον λαχανῶν ἄθραυστον ἀπολαύω, σὺν ὑσσῶπῳ τῆς ἀρρωστίας καταπεσόντας, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ὑγιάσας καὶ ὑγιοποιήσας, αὐτὸν ἐρημίου βρῶσιν μετέδωκα, καὶ πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ζωὴν ἐγεώργησα, λέγων· Ἐγώ εἰμι ὁ ἄμπελος, καὶ ὑμεῖς τὰ κλήματα. τίς οὖν ἔχει δαιμόνιον, ἐγὼ, ἢ ὑμεῖς, εἴπατε; μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. ὑμεῖς τὸν Ἡσαΐαν ξυλίνῳ πρίονι πρίσαντες, διχάσατε· ἐγὼ δὲ τὸν ἀχλυθεῖσαν ὑπὸ θανάτου δυσθεότητα, τῇ μετοσίᾳ τοῦ ξύλου τοῦ σταυροῦ σωτηριάσας ἀνέστησα. Τίς οὖν ἔχει δαιμόνιον, ἐγὼ, ἢ ὑμεῖς, εἴπατε; μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. ὑμεῖς Ἱερεμίου τὸν προφήτην εἰς λάκκον βορβόρῳ βυθίζοντες ἀπεπνίξατε· ἐγὼ τὸν ἐν βορβόρῳ τῇ ὠδίνων ὑμῶν ἀποθανόντα προφητικὸν λόγον ἀπέσωσα, καὶ εἰς τὴν ψυχὰς τὸ ὑπηκόους μοι εἰδρυσα. τίς οὖν ἔχει δαιμόνιον; ἐγὼ, ἢ ὑμεῖς, εἴπατε. μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε. ὑμεῖς Ζαχαρίαν τὸν μέγαν μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἀπεκτείνατε (Ζαχαρίας δὲ ἑρμηνεύεται, μνῆμα Θεοῦ) ἐγὼ δὲ ἐλθὼν, τοῦτον τὸν Ζαχαρίαν, τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ, τὸν μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου ὑφ' ὑμῶν ἀποκτανθέντα, τουτέστι, μεταξὺ σώματος καὶ ψυχῆς (ναὸς γὰρ ψυχῆς σῶμα, ὡς καὶ θυσιαστήριον Θεοῦ ψυχὴ, ἐν ᾗ προσφορὰ τῆς λογικῆς λατρείας καὶ θυμιάματα τῶν προσευχῶν ἀναπέμπεται) ζωὴν τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ ζωοποιήσας, ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων ἐνῴκισα, προὸς ὃ πολίτας σὺν ἀξιαμώμους ἱεραρθύειν Θεῷ. τίς οὖν ἔχει δαιμόνιον; ἐγὼ, ἢ ὑμεῖς, εἴπατε. μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε. μεμνήσθαι δὲ καὶ σε μαθητὰ τοῦ Κυρίου τοῦ ῥήματος τούτου. ὅτε γὰρ ἐπὶ τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἐνεκαλεῖτο μὴ διδάσκειν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ (Οὐ θεμιτὰ πρᾶγματα παρήγγειλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ὅτι ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἰδοὺ ἐπληρώσατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν;) τότε ἀποκρινόμενοι, ἐπὶ μιμησαμένοις ἅμα ὃ κρίνει ἀδίκως, καὶ λέγοντες· Εἰ δίκαιόν ἐστιν ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον, ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε. ὅτε δὲ ὁ προφήτης, ἀγαπητὲ, ἐν ᾧ ἀρτίως ἡμῖν ἐπαναλέντι ψαλμῷ φανερώτατα λέγοντα περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἐνσάρκου παρουσίας, καὶ τοῦ μὴ κρίνειν ἀδίκως. Ὁ Θεὸς ἔστη, φησὶν, ἐν Συναγωγῇ θεῶν, ἐν μέσῳ δὲ θεοὺς διακρίνει. καὶ τίς αὖ εἶη ὁ Θεὸς ὁ σταθεὶς ἐν Συναγωγῇ θεῶν, ἢ πάντως ὁ Χριστὸς, ὁ σταθεὶς ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Ἰουδαίων, τῶν ποτε ὄντων θεῶν; προὸς ὃν ἀπεκρίθη, Ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε. ὅσον γὰρ ὅτι τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ, θεοὺς αὐτοὺς ὠνόμασεν· ὅτιν δὲ ἐν τῇ ἑαυτῶν κακίᾳ, ὡς ἄνθρωποι ἀπέθνησκον, καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων ἔπιπτον· Ἀρχόντων δὲ, ἀντὶ τῶν ὀπαδείων, τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀρετῶν ἀγγέλων καταπεσόντων, ὡς ἐν λέγει καὶ Παῦλος· Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη προὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ προὸς

Ρωμ. ιδ. 6.

Ιωαν. ιε. 5.

Ιερεμ. κθ. 22.

Πραξ. ε. κα.

Πραξ. δ. ιθ.

Ψαλμ. πα. α.

Εφεσ. ς. ιβ.

καὶ

ταῖς ἀρχαῖς παρὸς ταῖς ὀξουσίας, παρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τ σκότους τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τ πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. Ο Θεὸς οὖν ἔστι ἐν Συναγωγῇ Θεοῦ, ἐν μέσῳ δ θεοὺς διακρινεῖ. θεοὺς ἀπὸ τ ποτε θεῶν διακρινεῖ Ιουδαίων. καὶ φησι πρὸς αὐτοὺς ὁ πνεῦμα τὸ ἅγιον· Εως πότε κρίνετε ἀδικίαν, καὶ πρόσωπα ἁμαρτωλῶν λαμβάνετε; καὶ ὁ Κύριος φησι· Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τ δικαίαν κρίσιν κρίνετε. εἶτα πάλιν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· Κρίνατε ὀρφανῷ καὶ πτωχῷ. ἴδε μοι πῶς πρὸς Χριστοῦ πρώτα εἰσηγεῖται, πρώτα διδάσκει, βουλόμενος ἀπάγαγε τ πρὸς αὐτὸν γνωμολογίαν ἀδικίαν. κρίνετε γάρ, φησιν, ὀρφανῷ καὶ πτωχῷ, καρπὸν καὶ πένητα δικαιώσατε. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις τ ἀκριβῆ καὶ ἀπορεῖν ἡμᾶς διακινῶν, τί, ὅτι ὀρφανὸς ἀκήκοεν ὁ Κύριος. τὸ μὲν γὰρ πτωχεῖν, ῥᾴδιόν ἐστι καὶ καταμαθεῖν ἐκ τ τ ἀποστόλου ῥημάτων· Ος δι' ἡμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὤν. ἀλλὰ πῶς δ' εἶπ ὀρφανός; ἢ πρώτως ὁ μήτε πατέρα ἔχων, μήτε μητέρα. ἄκουε γοῦν τ ἀποστόλου λέγοντος περὶ τ Χριστοῦ· Απάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος. ἀπάτωρ ὅτι τ γῆς καὶ τ αἰθερίου τόπου ὁ Κύριος, καὶ ἀμήτωρ ἐν ὑραίοις καὶ τ θεότητα. κρίνατε ὀρφανῷ καὶ πτωχῷ, ὃ δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντι. Τοῖς πᾶσι γὰρ τὰ πρώτα γέγονε πλεῖον τ ἀποστόλου, ἵνα τοῦ πρὸς ἡμᾶς κερδήσῃ. καρπεύσῃ καὶ πένητα δικαιώσατε. Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πραΰς εἰμι καὶ καρπὸς τῇ καρδίᾳ. ἀλλὰ τί φησιν; οὐκ ἐγνώσαν, οὐδὲ συνῆκαν· ἐν σκότει διακορεύουσι. οὐκ ἔγνωσ τ Θεὸν λόγον σάρκα γεγενῆσθαι δι' ἡμᾶς. ὁ λόγος γὰρ σὰρξ ἐγένετο, καὶ τραπείς, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸν ἐσκίρτησεν ἐν ἡμῖν. οὐκ ἔγνωσ τ αἰδῶ τ θεότητος μερφὴν ἐν τῇ τ δούλου εἰκόνι· οὐκ ἔγνωσαν. Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τ Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ἀλλ' οὐδὲ συνῆκαν. καὶ συνῆκαν γὰρ τῶν θαυματουργημάτων αὐτοῦ τὴν δύναμιν, ὅσων εἶχε συμβόλων εἰκόνας· οὐ συνῆκαν τὸν ἐν τῷ ἀγρῷ κεκρυμμένον θησαυρόν, τουτέστι, τὴν ἐν σαρκὶ ἀποκεκρυμμένην θεότητα, καὶ ἐν ἀγροῖς συ πατεῖ αὐλιζόμενον· καὶ συνῆκαν τὸ ὅτι τοῦ Λαζάρου γεγονότα· καὶ συνῆκαν λίθον τὸν ἀποκυλισθέντα τοῦ μνήματος, ὅτι τ λίθοις καρδίαν τῶν ἀνθρώπων ἀποκινεῖσθαι ἔλεγεν· οὐ συνῆκαν αὐτὸ δὲ μνῆμα, καὶ τὸν ἔνδοθεν ἀποκείμενον Λάζαρον τετραήμερον, τίνος ἐστὶ τύπος, ὅτι ἐν εἰκόνι σώματος ὁ σάρκος ἐστὶ φέρων ἔνδοθεν τὸν νοῦν σαπησόμενα καὶ νεκρωθέντα. οὕτως γὰρ σάρκος ἐστὶν ὁ σῶμα ἡμῶν περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ προνοίας, καθὼς φησιν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ· Τάφοι κεκονιαμένοι. οὕτως ἐσμὲν τάφοι μεμεστωμένοι νεκρῶν ἁμαρτημάτων, ἔχοντες ἔνδοθεν τὸν νοῦν τεθνατωμένον ταῖς ἡδοναῖς, τὸν τετραήμερον καὶ ἤδη ὄζοντα, τὸν ἐκ τεσσάρων γνωρίμων ἀρετῶν συνεστῶτα νοῦν, φρονήσεως, δικαιοσύνης, ἀνδρείας, σωφροσύνης. ὁμοίως καὶ τὸ σῶμα ἐκ τεσσάρων στοιχείων συνέστηκε, θερμοῦ, ψυχροῦ, ὑγροῦ τε καὶ ξηροῦ. οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν. Χριστὸν γὰρ μὴ δεξάμενοι τὸ φῶς, ἐν σκότει διαπορεύονται. Καὶ τὸ φῶς γὰρ ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβε. Σαλευθήτωσαν πρώτα τὰ θεμέλια τῆς γῆς· οὐ τὴν πατρωνυμίαν, ἀλλὰ τὴν τῆς λέξεως, Οτι γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. θεμέλιος γὰρ σώματος ἡ ψυχή· ἧς ἐξελθούσης, καθάπερ θεμελίου ὑποχωρήσαντος, ὁ οἶκος τὸ σκηνώσει ἡμῶν καταπεσεῖται. σαλευθήτωσαν πρώτα τὰ θεμέλια τῆς γῆς, τουτέστι, μεταχωρήσαν καὶ μεταχωρήσαν αἱ ψυχαὶ ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας εἰς τὸν θεογνωσίαν. Εἶτα, Ανάστα ὁ Θεός, φησι, κρῖνον τὴν γῆν. ἀνάστα ὁ σταυρωθείς, ἀνάστα ὁ τὰ ἁμαρτίας ἡμῶν τὸν εἰκόνι ἀναθεὶς ὅτι τῆς ἰδίας κεφαλῆς ἀναδησάμενος, ἀνάστα ὁ Θεός, κρῖνον τὴν γῆν. τὴν γῆν εἶπεν, οὐ τὸν ὑραῖον. μὴ φοβηθῇς, ἀγαπητέ. Εἰ ἀπατεχθήσεσθε ὀξ ὕδατος καὶ πνεύματος, ὑραῖος εἶ. Οσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί· καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. ἀνάστα ὁ Θεός, κρῖνον τὴν γῆν, ὅτι σὺ καταχληρονομήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· σὺ ὁ Χριστός, ᾧ δέδωκεν ὁ πατὴρ ὀξουσίαν πρώτων, ὀξουσίαν πάντας κρίνειν. Καὶ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα. πᾶσαν γὰρ τὴν κρίσιν δέδωκε τῷ υἱῷ, ἵνα τιμῶσι πάντες τὸν υἱόν, καθὼς τιμῶσι πάντες τὸν πατέρα. σὺ καταχληρονομήσεις

Ψαλ. πα. ιϛ.
Ησ. α. κζ.
Β. Κορ. η. θ.
Εζρ. ζ. ϛ.
α. Κορ. θ. ιθ.
Ματθ. ια. κθ.
Ματθ. κϛ. κζ.
Ιωαν. α. ε.
Ψαλ. πα. ε.
Γεν. ϛ. κ.
Ψαλ. πα. η.
Γαλ. ϛ. κζ.
α. Κορ. ιε. μθ.
Ιωαν. ε. κϛ.

σὺ

σὺ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. σὺ γὰρ εἶπεν ὁ πατήρ, Αἴτησαί με, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν καθέδρασίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. Ψαλ. β. ιη.
Ὦ Θεῷ οὖν δόξαν καὶ κράτος Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΝΗΣΙΝ ΠΕΤΡΟΥ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ· ΚΑΙ ΠΩΣ Ο ΙΩΣΗΦ ΤΥΠΟΣ ΕΓΕΝΕΤΟ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Λογ. ιγ.

Ἀναγκαῖον καὶ τῷ παρόντι καιρῷ καὶ ὁ χρέος τοῦ Ἰωσὴφ ἐποίησα, καὶ ὁ "κλητός, τὸν σταυρὸν μιμούμενος. σήμερον καὶ Ἰωσὴφ σταυροῦται, καὶ σταυρὸς φυτεύεται· σήμερον ὁ Πέτρος ἀρνεῖται, καὶ ὁ λῃστὴς δικαιοῦται· σήμερον καὶ ὁ νόμος πληροῦται, καὶ ὁ προφητικὸς Χριστὸς δοξολογεῖται· σήμερον κυρίως πληροῦται τὸ φάσκον ῥητὸν περὶ τοῦ Κυριακοῦ θανάτου, Ἐν τῇ παλάμῃ αὐτοῦ συντελεσθήσεται ὁ ἁμαρτωλός. Ψαλ. θ. ιε.
τίς ὁ ἁμαρτωλός; τὸ ἁμαρτίας εὑρετὴς διάβολος. τίς τὸ ὑπ' αὐτοῦ καταποθὲν πάλιν; ὁ σταυρός, καὶ οὐδὲν ἕτερον. αὐτὸς γὰρ πρόδηλος παῖδας Ἰουδαίων πλεκτάνῃ σταυρὸν δέξασθαι σοφίζεται, καὶ τῇ θανάτου παγίδι τὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν ἐλεύθερον, μὴ ζωιδῶν ὁ δηλητήριος, ὅτι ὁ σταυρὸς τὸν κέντρον τῆς ἁμαρτίας ἀμβλυνεῖ, καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ ζωθλάσει, καὶ τὸ στόμα τῆς βλασφημίας αὐτῆς ἐμφράξει, καὶ τοὺς τέρυγας τῆς ἀπιθέσεως αὐτῆς ἀκπλήξ, καὶ ἐρήμους καὶ ἀπάτορι ἐρήμοις ἀποδείκνυσι. σήμερον δὲ τῷ προφήτῃ Δαυὶδ πληροῦται ὁ λόγιον, μάρτυρον ὁ τοῦ Ἰωσὴφ, τουτέστι, ὁ Κύριος ὁ τοῦ Ἰωσὴφ προφητεύσας, ὃ ἔμελλεν ἐν ἐσχάτοις τῶν ἡμερῶν ἐφίστασθαι. πολλὰ γὰρ ὁ τοῦ Ἰωσὴφ πολύτροπος, τοῦ διαπόντου θυέσκεται. ὅθεν τί λέγω. ὁ Ἰωσὴφ ἐπεβουλεύετο ὑπὸ τῶν ἰδίων συγγενῶν, ὁ Ἰωσὴφ ἀπέδυ τὸν ποικίλον χιτῶνα· ὁ Κύριος, οὗ εἶχε τὸν αὐγοειδῆ φαιδρότητα, λαβόντες ἐφραπίσαντο διενείμαντο. Διεμερίσαντο γάρ, φησί, τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ Ψαλ. κα. ιθ.
τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. ὁ Ἰωσὴφ πρὸς τὸν πατέρα διεβλήθη· ὁμοίως δὲ τὸν Κύριον πρὸς τὸν πατέρα ἐσυκοφάντησαν, οἱ μὲ Ἰουδαῖοι τὸν ἴδιον τοῦτον αὐτῶν λέγοντες· πάλιν οἱ τῶν Ἰουδαίων παῖδες, ἑτεροῦσιν αὐτὸν δογματίζοντα. ὁ Ἰωσὴφ τοῖς Ἰσμαηλίταις ἐπράθη, ὁ Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς φαρισαίοις· ὁ Ἰωσὴφ εἰς χεῖρας λάκκου ἐμβληθεὶς αἰφνίδιον ἀνῆλθεν ἀτραυμάτιστος, ὁ Κύριος εἰς κοιλίαν μνήματος παρθένου, ἐν τρισὶν ἡμέραις. τί δὲ μακρολογῶ; ὁ Ἰωσὴφ τὸν Αἰγυπτίων ἐξηλίτωσεν, ὁ Κύριος τὸν σωτῆρα κόσμου ἐδημοσίωσεν· ὁ Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς ἀγνοούμενος, ὁ Κύριος μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῖς μαθηταῖς ἀνεφαίνετο· ὁ Ἰωσὴφ φυλακισθεὶς ζωοδύσι θηρίοις τὰ ὀνείρατα αὐτοῖς ἐμήνυσε, καὶ ὁ εἷς μὲν αὐτῶν ἀρνεόβορτος ἐγένετο, ὁ δὲ ἕτερος εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα ἀποκατεστάθη· ὁ Κύριος μετὰ δύο λῃστῶν σταυρωθεὶς, καὶ μὲ ἅπασι βρώμασι τιμώμενος, τὸν ἐπὶ πίστει ἀρχιπολίτην τῆς παραδείσου" κατέστησεν· ὁ δὲ Κύριος πατρικὸν ἄρμα τὴν θυαγγελιστῶν τῶν πατρικῶν ἐμαώρισεν· ὁ Ἰωσὴφ "δημιόζυγος ἐμιμήθη, καὶ ὡς βασιλεὺς ἐκηρύχθη· ὁ Κύριος ὡς αὐθέντης ἐσταυρώθη, καὶ ὡς Θεὸς ἐδοξάσθη. ἄκουε δὲ ἑτέρων προφητείαν ζωτεινουσῶν εἰς τὸν σταυρόν· Ἀναβὰς εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν, Ψαλ. ξζ. ιθ.
καὶ δέδωκας δόματα τοῖς ἀνθρώποις. τί δὲ ὕψος; τίς ὁ ἀναβάς; τίς ἡ αἰχμαλωσία; τί τὰ δόματα καὶ ἀνθρώποις; ὕψος, ὁ τίμιος σταυρὸς ἀφ' οὗ ἀνεπτάλπιζεν μυστήριον· ὁ ἀναβάς, ὁ δεσπότης Χριστός. Ὢ γὰρ καταβάς, αὐτὸς ἐστὶ καὶ ὁ ἀναβάς. τί δὲ ἔδωκεν, ἠχμαλώτευσας Εφεσ. δ. ι.
αἰχμαλωσίαν; τουτέστι, τοὺς προκατεχομένους ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐλεῶν ὁ Κύριος ἀφ' τῆς χαρίτος ἀνεπλάσατο, ἐδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις. ποῖα δόματα; τὴν ἀμαρτιῶν τὴν ἄφεσιν, τῆς υἱοθεσίας τὸ χάρισμα, τῆς βασιλείας τὴν κληρονομίαν, τῆς ἀθανασίας τὸ

μύρον,

μιώυμα, καὶ τῆς ἐκ δεξιῶν καθέδρας ὃ ἐνέχυρον. καὶ τίς ὁ τότε μάρτυς; αὐτὸς ὁ Κύριος
Ιωαν. ιϛ. λϛ. λέγων· Οταν ὑψωθῶ, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν· τοῦτέστιν, ὅταν σταυρωθῶ, τότε πάν-
τες εἰς ἐμὲ πιστεύσουσιν. ἤκουες ἀρτίως ἄλλων μαρτυρούντων ζωτεινουσαν εἰς ἴσ ἐκφ.
Ησ. νϛ. ζ. Ⓦ σταυρόν, Ησαΐου προφήτου βοῶντος καὶ λέγοντος· Ως πρόβατον ὅτι σφαγὴ ἠ-
χθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτὸν ἄφωνος. Τίς δὲ πρόβατον; τίς ὁ ἀμνός; τίς ἡ 5
σφαγή; τίς ἡ κούρευσις; τίνες αἱ σφαγαὶ καὶ κουρεῖς; πρόβατον καὶ ἀμνὸς, ὁ δεσπότης
Χριστὸς τυπικῶς· πρόβατον δέ Ⓦ πόκον τοῦ βαπτίσματος, ἀμνὸς δὲ διὰ τὴν ἐναρχὴν θυ-
σίαν. σφαγὴ, ἡ τῆς πλευρᾶς τοῦ πλευρᾶν ἰώμενος. τίνες οἱ σφαγεῖς αἱ, καὶ κουρεῖς; **
σαδδουκαῖοι καὶ φαρισαῖοι. πρόβατον γὰρ πλεκούρευσαι τῇ βλασφημίᾳ, εἰδὲ οὕτως ἐ- 10
φώνευσαι τῇ βασκανίᾳ. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς πρόσθεν, ἀνθέκτης ὁ κουρευόμενος, καὶ ἀνώδυ-
νος μένει, καὶ ὡραιόμορφος ἀπεργάζεται· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς τοῦ πληγῆναι δεχόμενος ὡς κου-
φὴν ἐδέξατο, ὀδυνῶν μὴ ὑποπεσών, καὶ τοῦ ἀμόρφου τῆς ἀναστάσεως μειώσας. πε-
Ψαλμ. μϛ. Γ. ρὶ αὐτοῦ λέγει σαφῶς, Ωραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Σιώπα δὲ καὶ τὰ
Ησ. νϛ. ιθ. Ησαΐου Ιερεμίας ἐφθέγξατο εἰπών, Εγὼ ὡς ἀρνίον ἄκακον ἤλθον τῇ θυσίᾳ. Ἀρνὸς ἀ- 15
ναγκαίως προσηρθῶμεν, ὡς μὴ σασάσας τὸ πάθος, ὡς μὴ λακτίσας τὸν σφα- ἴσ. ci
γέα. ἀλλ' εἰ καὶ " ὡς Ιουδαῖοι ἔσφαξαν, ἡμεῖς δὲ ὠλωνιάσαμεν· καὶ ἐκείνων μὲν ὃ ἔγκλημα,
ἡμῶν δὲ κατόρθωμα· ἐκείνων μὲν ὃ ῥάπισμα, ἡμῶν δὲ ἡ ἐλευθερία· ἐκείνων ἡ τιμωρία,
καὶ ἡμῶν δὲ ἡ βλασφημία. ὃ φαῦλος παραγίνεται, ὁ Χριστὸς μνημονεύεται. σήμερον πληρού-
Ψαλμ. ξη κε. ται καὶ ὃ τοῦ Δαβὶδ προφητικὸν λόγιον αἰνιγμάτων ἐν Ⓦ πρόσωπα σαυτοῦ· Εδωκαν εἰς 20
ὃ βρῶμά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισάν με ὄξος. φέρε οὖν σε μιμήσω, ἀ-
γαπητέ, ὡς ὁ Κύριος κρεμασθεὶς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐβόησε λέγων, διψῶ· καὶ βύθιος εἰς θρασμὸν
ἐπληρώσας ἀσώτοις ὄξους καὶ χολῆς, προσήνεγκε τῷ Κυρίῳ. καὶ τί δήποτε ὁ Κύριος τὴν
δίψαν" ἐβάλλετο, ὁ τὴν ἀκρότομον πέτραν λιμνάσθαι παρασκευάσας; ὅτι ἵνα γεγραμ- ἴσ. ccxlvii
μένον, ἔδει καὶ πληρωθῆναι, ἔδωκαν εἰς ὃ βρῶμά μου χολήν, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπο- λέγει.
Δευτ. λϛ. λϛ. τισάν με ὄξος. ταῦτα τῆς Ιουδαϊκῆς ἀμπέλου τὰ ἀσταφυλίδια. Ἐκ γὰρ ἀμπέλου Σο- 25
δόμων ἡ ἄμπελος αὐτῶν, καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ Γομόρρας. ἐκείνων γὰρ τὰ ἀσταφυ-
λία, ὄξος δὲ πικρία. ὁ δὲ ἡμέτερος τρυγητὴς, γλυκύτης καὶ ἀθανασία. διὸ καὶ προσεπόμενος
Ψαλμ. λγ. η. ὁ προφήτης ἔλεγε, Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος. τί οὖν λοιπὸν ζητούμενοι; ὁ
Ματθ. κϛ. λα. δὲ Κύριος προσομολογούμενος σοῦ μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπε πρὸς αὐτοὺς καὶ πρόσωπον· Εν τῇ 30
νυκτὶ ταύτῃ σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοί. γέγραπται γάρ, πατάξω Ⓦ ποιμένα, καὶ διασκορ-
πισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης. ὁρᾶς πῶς μεμαρτυρημένα εἰσί; πῶς πολλὰ βέ-
βαια; πῶς οὐδὲν ἀργόν; πῶς οὐδὲν ἀπροσκοπτον; πῶς τῆς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοί. γέ-
γραπται γάρ, πατάξω Ⓦ ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης. ὢ
τῆς ἀκριβείας τοῦ ἁγίου πνεύματος. Εἰ γὰρ ὁ προφήτης ἐβόησεν, ἀλλ' ὅμως ὃ πνεῦμα
ἐπανηγόρθωσε τὸ ῥῆγμα. οὐκ εἶπε, πατάξω Ⓦ ποιμένα, καὶ ἀπόλωνται τὰ πρόβα- 35
τα· ἀλλ' εἶπε, διασκορπισθήσονται, τοῦτέστι, πρὸς ὀλίγον σκανδαλισθήσονται, μετὰ πο-
λὺ δὲ τῆς πίστεως κρατήσουσι. ποιμένα τὸν Κύριον καλοῦσι, διότι αὐτὸς ὁ ποιμαίνων ὁ καλὸς
ὁ καταλιπὼν τὰ ἐνενηκονταεννέα πρόβατα, καὶ ἐλθὼν ὅπου τὸ πεπλανημένον· τοῦτέστιν, ὁ κα-
ταλιπὼν τὰς ἐπουρανίους δυνάμεις, καὶ ἐλθὼν ὅπου πεπλανημένον Αδάμ. πρόβατα δὲ καὶ
Ⓦ ἀπόστολοι προσηρθώθησαν, ὡς παιδόμενα τῇ σωτηρικῇ βακτηρίᾳ καὶ χλαζόμενα τὸ 40
Κυριακὸν σῶμα, καὶ μαρθρούμενα εἰς τὰ πεδία τῆς τοῦ ἐρημῶν βασιλείας. ὥσπερ γὰρ
ἐν τῷ πρόσθεν χωρήσαντος λύκος εἰς αἰτιλίαν καὶ πρόβατα ἁρπάσαντος, τὰ λοιπὰ πρόβατα
διασκορπίζονται, ἀποπηδῶσι, καὶ φεύγουσιν· ἐνὸν δὲ μόνον ἀκούσωσι τοῦ ποιμένος συρίζοντος,
πάλιν τρέχουσι καὶ ἀλλήλοις ζωάπτονται· οὕτω καὶ Ⓦ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ὡς λύκων Ⓦ σταυ-

ρὸν

ἐὰν θεωρήσαιτες, ἀπέφυγεν, ἀπεπήδησαν· μόνον ὃ ἦκουσαν τοῦ δεσπότου τὸν ἀνάστασιν, βύθεως πεπλήρωκεν, ἡ ἐγνώκεισαν, ἡ τῆς μαθήτρας τοῦ θείου σῶμα ἠλλοτρίωσαν. Ταῦτα οὖν τοῦ Κυρίου λέγοντος πρὸς σὸν ἑαυτῷ μαθητάς, ὅτι πρώτης σκανδαλισθήσεσθε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἐν ἐμοί, ὁ Πέτρος ἀλλοτριάσας, ὡς θέλει αὐτὸν προδεδόσθαι, ἡ τῶν λοιπῶν μαθητῶν φιλοδεσποτικώτερος εὑρεθῆναι, μᾶλλον ὃ ταπεινότερον εἰπὼν, δημοσιεύσας τὸν ἑαυτοῦ ἀρνησιν, πρὸς τὸ δεσπότου ἔφη· τί λέγεις, δέσποτα; πρώτης σκανδαλισθήσομαι ὑπὲρ σοῦ; & μὴ πάντων καὶ μετὰ ζωηρείας τῆς προθυμίας; οὕτω μοι θαρρεῖς τῇ προθυμίᾳ; καγὼ ἀπαρνήσομαί σε, ὁ ἐν τῇ θαλάσσῃ πρὸς πατήσας; ὁ τῆς ἐν τῷ ὄρει μεταμορφώσεως ἀξιωθείς; ὁ ἀγέλιον δαιμόνιον φυγαδεύων; ὁ πρὸ πάντος θεσπεσίου; ἀλλ' ἐγώ σε πρὸ πάντων ἐγνώκα καὶ ἀνέδοσα, σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος; διὰ τί ἀποδοξάζομός μου τὴν μαρτυρείαν, ἐμακάρισας, καὶ πέτραν τῆς ἐκκλησίας προσηγόρευσας λέγων· Σὺ εἶ Πέτρος, Matt. 16. 18.
& ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ἐγὼ οὖν σε ἀπαρνήσομαι, ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων; ὁ στύλος τῆς ἐκκλησίας; διὰ τί θαρρῶν ἐμαυτῷ βοῶ, κἂν πρώτης σκανδαλισθήσωνται, ἐγὼ οὐ σκανδαλισθήσομαι. ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν· τί λέγεις, καὶ ἀντιλέγεις, Πέτρε; τοῖς ῥήμασιν ἀντιτάσσῃ Θεῷ; ψυδολογεῖν ἐμὲ βούλει; ἢ πρόφασις σπουδῆσαι, ἀλλ' ἐπαγγελίᾳ μὴ σαλευθῆναι; καὶ ἡ αὐτή σου θερμότης πολλῷ πλεονάσασα χείρω; ταύτην σου τὴν πεποίθησιν καὶ τὴν θαλάσσης βαδίζων ἐνεδείξω, εἰ μὴ θαπτὸν ἐγὼ τὴν χεῖρα ἐξέτεινα. καὶ διὰ τί ἐν τῷ ὄρει τῆς μεταμορφώσεως ἤμπρτες ἐν ἐμοί, τρεῖς σκηνὰς χαλκεύειν βουλόμενος, καὶ τοῖς φίλοις Σωτῆρσιν ἐμὲ προδεδόσθαι; οὐ πρόφασις μὴ ἀνελθεῖν με εἰς Ἱεροσόλυμα, μὴ φέρειν τὴν ἀπειλὴν τῶν Ἰουδαίων; ἐγὼ μὲν, Πέτρε, ἤθελόν σε δημοσιεῦσαι· σὺ δὲ πρόφασιν τοῦ γνωστικὸν τῆς θεότητος μου ὀφθαλμόν. ἴδε, σοὶ λέγω ἃ μέλλεις διαπρᾶξασθαι, ὅπως ἐκ τοῦ καθ' ἑαυτὸν γνῷς ὅστις εἶ. Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσεις με. ὁ δὲ Πέτρος πάλιν κλαπεὶς τὴν ἀμάθειαν, μὴ ζωηρεύσῃ τὸ προσῳδὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἕξεως, ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν Κύριον λέγων· τί με φοβεῖς; οἶδα θανάτου καταφρονεῖν, ἡ ἂν μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁ δὲ Κύριος πρὸς τὸν Πέτρον· καλῶς μὲν οὖν ζωπαίζω, ἀλλ' οὐ μετ' οὐ πολὺ γνώσῃ. ὁ γὰρ καιρὸς ὅτι θύραις, ὅπως φανερωθῇ σὺ καὶ σὴ ζωταξις, ἡ ἐμὴ προθυμία. τί οὖν τὸ πέρας τοῦ λόγου; ἡ ἑαυτέρα γὰρ ὑπόκειται. τοῦ μὲν Κυρίου κρατηθέντος, ἡ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως ἀχθέντος, καὶ πάντων τῶν μαθητῶν σκορπισθέντων, ὁ Πέτρος μόνος ἠκολούθει εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, ὡς δεῖν μέλλειν ποιεῖν ζωπαθέντα. τοῦ δὲ Κυρίου ἐνδότερον ἀσφαλισθέντος, ὁ Πέτρος ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ὀξωτέρᾳ ἐκαθέζετο, θαρσαλέος, ἀκαμπὴς, ὡς δὴ τὸ νῖκος ἀπενεγκάμενος. τί οὖν; ὅτι πολὺ καθεζόμενον αὐτὸν, μήτε ξίφος θρασύμενος ὀξυώμενον, μήτε στρατῆρας προσκειμένους, μὴ δὲ μεσιτεύοντα ἐπαγγελομένου, μήτε ὀξορίαν ὑπηρεσιῶν ἐπιφερομένου, μικρὰ ὃ παιδίσκη ἀργυρώνητος, αὐτολὴς προσελθοῦσα τῷ Πέτρῳ λέγει· τί ποιεῖς ἐν ταύτῃ, ἄνθρωπε; ποῦ ἡ δύναμις τοῦ διδασκάλου σου; ἴδε συγκέκλεισται ἔνδον, ἴδε μέλλει σαυρῷ προδίδοσθαι. ὁ Πέτρος ἀποπλύσας τῆς μνήμης τὴν πρόρησιν, ἀπεκρίνατο λέγων· τί με προβομβίζεις, κορασίον; οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. ὢ τῶν προσωμάτων. ὁ λέγων, κἂν δέῃ με ζωὸν σοὶ ἀποθανεῖν, ἄρτι ἀπαρνεῖ; ταύτης οὖν τῆς ἀρνήσεως προφήτης γνωμένης, θορυβηθεὶς ὁ Πέτρος, ὡς ἀπὸ πυρὸς, τῆς αὐλῆς ἐξεπήδησεν, ἕξω τοῦ πυλῶνος πρέχων. καὶ τί; πάλιν ἑτέρα παιδίσκη ζωλοῦσαν αὐτόν. ὢ τῶν προσωμάτων. ἀδαμοδράπωτος, ἀδαμοδ ξίφος, ἀλλ' αὐτολὲς κορασίον ζωλοῦσαι τὸν Πέτρον, αὐτέδοξε πρὸς αὐλὴν λέγουσα, τί θορυβῇ, ἄνθρωπε; ποῦ ἀπαύγης; τί ἀγωνιᾷς; καὶ πάντοτε σε ἐθεώρουν μετὰ τοῦ Γαλιλαίου περιπατοῦντα; πῶς οὖν ἐξελθὼν τοῦ πυλῶνος πρέχῃς; ὁ δὲ Πέτρος λιτὸς οὐκ ἐπ' ἀπεκρίνατο, ἀλλὰ μὲν ὅρκου λέγει· οὐκ οἶδα

ⓦ ἀδελφον. Εἶδες Θεοῦ παῤῥησιαν, καὶ ἀδελφὸν ὀλιγωρεῖ; εἶτα τῆς δευτέρας ἀρνήσεως πληρωθείσης, καὶ τρίτη ἀρνησις παρείληπται. μὴ μικρὸν προσελθόντες ⓓ πρεσβῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ· ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. καὶ γὰρ καὶ ἡ λαλιά σου δηλόν σε ποιεῖ. ὁ δὲ Πέτρος ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα ⓦ ἄνθρωπον. ποῦ ἡ προφητικὴ πλὴ ἀπὸ τοῦ Πέτρου ἐπαγγελία; ὁ προειρηκὼς, σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, πῶς λέγεις, οὐκ οἶδα ⓦ ἄνθρωπον τοῦτον; ἆρα ὁ Πέτρος ἀκριβῶς τοῦτο τὸ λέξιν ἐπιλήσμων ἐγένετο. οὐκ εἶπεν, οὐκ οἶδα ⓦ Θεὸν λέγων, ἀλλ' εἶπεν, οὐκ οἶδα ⓦ ἄνθρωπον τοῦτον. τοῦτο ὁ ὁρώμενον προσέκοπτεν, καὶ τοῦτο ὁ νοούμενον. διὰ καὶ ὁ Κύριος προειδὼς ἔλεγε, πᾶς ὅστις εἴπῃ βλασφημίαν εἰς ⓦ υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ. πῶς ὁ Πέτρος; οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον· καὶ ἀθρόως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου κατήγορος, ὁ προφωνητὴς τῆς διαστικτῆς ἀποφάσεως ζωηγόρος, ὁ τῆς ἀρνήσεως δημοσιωτὴς, καὶ τῆς προγνώσεως ἐμφανιστὴς, καὶ τῶν μετανοητικῶν δακρύων ἐπανορθωτής. ⓒ ταῦτα μὲν ἀρκούντως εἰρήσθω.

Τὸν δὲ τῆς ἐλεημοσύνης λόγον γυμνάσωμεν, προσποιούμενοι τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, καὶ λέγοντες ὡς ἐπὶ τῷ διαγελᾶν εἴρηται, Ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας· ἵν', ὅταν ἐκλείπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. καλῶς εἶπεν, αἰωνίους. ἐπὶ ταύτης μὲν γὰρ, κἂν λαμπρὰν ἔχῃς οἰκίαν, ἀπολεῖται πάντως φθορᾶς ὑπόκειται τῷ χρόνῳ· μᾶλλον δὲ, καὶ πρὸ τῆς τοῦ χρόνου φθορᾶς θάνατος ἐμπεσὼν ἐκβάλλει σε τῆς λαμπρᾶς ταύτης οἰκήσεως· πολλάκις δὲ καὶ πρὸ τοῦ θανάτου, πραγμάτων τινῶν δυσκολίαι, καὶ συκοφαντῶν ἔφοδοι, καὶ βουλαὶ ἐκπεσεῖν αὐτῆς παρεσκεύασαν. ἐκεῖ δὲ ταῦτα ὄντα οὐκ ἔστιν ἀποπεσοῦσαν, οὐ φθορὰν, οὐ θάνατον, οὐ καταπίωσιν, οὐ συκοφαντῶν ἐπήρειαν, οὐκ ἄλλο τοιοῦτον, ἀλλ' ἀκίνητος καὶ ἀθάνατός ἐστιν ἡ οἴκησις. διὰ τοῦτο αἰωνίους αὐτὰς ἐκάλεσεν. ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας. ὁρᾷς πόσην φιλανθρωπίαν τοῦ δεσπότου; πόσην χρηστότητα καὶ ἐπιείκειαν; οὐ γὰρ ἁπλῶς ταύτην ἔθηκε τὴν προσθήκην, ἀλλ' ὅταν πολλοῖς πλουσίοις πλουτοῦσι συνέλεκται δι' ἁρπαγῆς καὶ πλεονεξίας. καὶ καθ' ἑαυτὸν, φησὶν, οὐκ ἐγείρω οὕτω συλλέξαι χρήματα, ἀλλ' ὅταν συνέλεξας, ἔπειτα τῆς ἁρπαγῆς καὶ τῆς πλεονεξίας, ⓒ χρῆσαι εἰς δέον τοῖς χρήμασιν, οὐ λέγω ἵνα ἁρπάζῃ ἐλεῇς, ἀλλ' ἵνα τῆς πλεονεξίας ἀποσᾷς, πρὸς ἐλεημοσύνην καὶ φιλανθρωπίαν ἀποχρήσῃ τοῖς πλούτοις. εἰ γάρ τις μὴ παύσῃ τῆς ἁρπαγῆς, οὐδὲ ἐλεημοσύνην ἐργάσηται· ἀλλὰ κἂν μυρία καταβάλλῃ χρήματα εἰς τὰς τῶν δεομένων χεῖρας, τὰ ἑτέρων ἁρπάζων ⓒ πλεονεκτῶν, τοῖς ἀνδροφόνοις ὡς ἴσον λελογισμένα τῷ Θεῷ. διὰ χρὴ πλεονεξίας ἀπέχεσθαι πρότερον, οὕτω τοὺς δεομένους ἐλεεῖν. πολλὴ γὰρ τῆς ἐλεημοσύνης ἡ δύναμις. ἀλλὰ μηδεὶς τὴν συνήθειαν τῆς ἀναπαύσεως κατηγορίαν ποιείσθω τῶν ἀκουόντων. καὶ γὰρ οἱ τοὺς ἀγῶνας σκεινὰς τῶν δρομέων διεπίεζεσθαι ⓓ θεαταί, οἷς αὐτοὶ εἰδῶσιν ἐγκεῖσθαι τοῦ βραβείου γινομένους, καὶ πολλὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχοντας. καὶ ἐγὼ τοίνυν ὅταν μὴ πολλῆς ἀεὶ προθυμίας ὁρῶ παρ' ὑμῖν ἐλεημοσύνης δεχομένους λόγους ὑμᾶς, δέδοικα καὶ αὐτὸς συνεκθερμαίνεσθαι τοῖς τούτων κινδύνοις. οἱ ἰατροὶ τὰ ψυχῶν ἡμῶν εἰσιν ⓓ πένητες, θυρεῶται, καὶ τροφεῖται. καὶ γὰρ τοσοῦτον δίδως, ὅσον λαμβάνεις. δίδως ἀργύριον, καὶ λαμβάνεις βασιλείαν οὐρανῶν· λύεις πένητα, καὶ καταλλάττεις σεαυτῷ τὸν δεσπότην. ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἴσον ἡ ἀντίδοσις. ταῦτα ὅπου γῆς, ἐκεῖνα ἐν οὐρανῷ· ταῦτα ἀπόλλυσι, ἐκεῖνα σώζει· ταῦτα φθείρει, ἐκεῖνα πάσης ἐστὶν αἰωνίου ἀπωλείας. διὰ τοῦτο ⓒ καὶ τῶν θυρῶν τῶν οὐρανίων ἐκάστην ἐκόσμησαν οἱ πένητες πατέρες, ἵνα καὶ ⓦ νῦν ἄνθρωπον ⓒ ἀπὸ ἀνθρωπότατον αὐτὴν τῶν πενήτων ἡ ὄψις πρὸς ἐπιμέλειαν ἐγείρῃ τῆς ἐλεημοσύνης. ὅταν γὰρ εἰσίωσι χορεῖς γερόντων συγκεκυφότων, ῥάκια περιβεβλημένων, ἀνυποδήτων, βακτηρίας ἐχόντων, μόλις σπαρίζεσθαι δυναμένων, πολλάκις δὲ καὶ ὀφθαλμοὺς ἐκκεκομμένων, καὶ ὡς σώματα ἀπαπηρωμένα,

Λουκ. ις. θ.

πηρὰν, πῖς οὕτω λίθινος, ὃς ὕτως ἀδάμας, ὡς καὶ τῆς ἡλικίας, καὶ τῆς ἀσθενείας, καὶ τῆς πηρώσεως, καὶ τῆς πενίας, καὶ τῆς θύπτελείας, καὶ πάντων ἁπλῶς τοῦς συμπάθειαν ὑπικλώντων αὐτὸν, ἀντιτιῶσαι, καὶ μᾶλλον τοῦς ἄπονται τοῦτα ἀνενδότως; Διὰ τοῦτα τοῦ τῶν θυρῶν ἡμῶν εἰσήκασι πάντος τὸ λόγυ δυσαπότερον διὰ τῆς ὄψεως ὑπισχνούμενοι τοῦς φιλανθρωπίαν σὸν εἰσιόντας. καθάπερ γὰρ κρίνας εἰ) σὲ ταῖς αὐλαῖς τῶν οἰκτηρίων οἴκων νενόμικας, ἵνα οἱ μέλλοντες εὔχεσθαι τῷ Θεῷ τοῦτον ἀπονιφάμενοι τὰς χεῖρας, οὕτω τὰς εὐχὰς εἰς αὐλὰς ἀνατείνωσιν· οὕτω καὶ σὸν πένητας διὰ πυλῶν καὶ κρίνων ἔστησαν οἱ πατέρες τοῦ τῶν θυρῶν, ἵν', ὥσπερ ὕδατι τὰς χεῖρας ἀπονίπτωμεν, οὕτω φιλανθρωπίᾳ τὴν ψυχὴν ἀποσμήχοντες τοῦτον, οὕτως εὐχώμεθα. σὸν γὰρ ὕδατος φύσις ὕτως ἀπονίπτει κηλίδας σώματος, ὡς ἐλεημοσύνης δυνάμις ἀποσμήχει ῥύπον ψυχῆς. ὥσπερ οὖν ὑ τολμᾷς ἀνίπτοις χερσὶν εἰσελθὼν εὔξασθαι, καίτοι ἐλάττον τὸ ἔγκλημα ἐκεῖνο, ὕτω μηδὲ χωρὶς ἐλεημοσύνης ἐπ' εὐχὴν ἔλθῃς ποτέ. καίτοι καθαρὰς πολλάκις ἔχοντες τὰς χεῖρας, ἀν μὴ τοῦτον αὐτὰς ἀποπλύνωμεν ὕδατι, οὐκ αἰτοῦμεν εἰς εὐχήν· τοσοῦτόν ἐστιν ἡ ζωοποιὸς ἐλεημοσύνη. τοῦτο τοίνυν καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλεημοσύνης ποιῶμεν, καὶ μηδὲν ἑαυτοῖς ὦμεν ζωοδότες, μᾶλλον δὲ τῆς ἐλεημοσύνης. πολλὰ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἐπιτάττω σοι φάναι· ἐμπόρεις πράξαι, δικαστὴν ὑπάγκασε τι ποιῆσαι τῶν ὑ τοιούτων τοιγαμμάτων. ῥήματα πολλάκις ὀξέα λέγω ἄτοπα· φίλος ἐδυσώπησεν ἐργάσασθαί τι τῶν ἀμυρίων ἐχόντων, ἕτερα τοιοῦτον πολλά, οἷα εἰκὸς ἀνθρώπινα τοιγρίβεσθαι ἐν ἀγορᾷ γραφόμενον, δικαστηρίοις προσεδρεύοντα, τὰ τῆς πόλεως τοιάποντα τοιάγματα. ταῦτ' οὖν πάντων ἀπόντων εἰσέρχη πρὸς τὸν Θεὸν αἰτήσων συγχώρησιν, καὶ ἀπολογησόμενος. καλῶς οὖν ποιεῖ ὁ λέγων· Ἐν ταῖς τῶν πενήτων χερσὶ καὶ ἀποσμήχου τὰς κηλῖδας σαυτοῦ· ἵν' ὕτω μετὰ παῤῥησίας καλέσῃς τὸν δυνάμενόν σοι ἀφεῖναι τὰ ἁμαρτήματα. δύναται γὰρ ἐλεημοσύνη καταιτῆσαι σεαυτὸν μηδέποτε χωρὶς ἐλεημοσύνης τῶν ἱερῶν τούτων προθύρων ὑπιβαίνειν, μηδὲ ποτὲ οὔτε ἐκὼν, οὔτε ἄκων, ὑσερήσῃς τῆς καλῆς ταύτης ἐργασίας. τοιοῦτον γὰρ ἡ ζωοποιὸς ἐλεημοσύνη. καὶ ὥσπερ ὅσοι, ἂν ὁποιῶν ῥύπων, χερσὶν ἀνίπτοις ὑποδύεις εὔξασθαι, ὑπὸ κατέσης εἰς ζωοποιὸν ἄτοπον, ὕτω καὶ ὑπὲρ τῆς ἐλεημοσύνης αἰ τοῦτον σαυτῷ δήσῃς νόμον, καὶ ἐκὼν καὶ ἄκων καθ' ἑκάστην αὐτὸν ὑπληρώσεις ἡμέραν, ὑπὸ τῆς ζωοποιὸς ἑλκόμενος. πῦρ ἐστιν ἡ ὀργὴ, μάλιστα ὅταν ὑπὸ ὑηφούσης καὶ διεγηγερμένης δυνάμεως ψυχῆς. ἀλλὰ τὸ πῦρ τοῦτο καὶ ἐλαίᾳ δεῖται, ἵνα αὐτὸ τὸ οὐρανίων ἀψίδων ἅψηται. ἔλαιον δὲ τὸ πυρὸς τούτου σβεστὴν ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἡ ἐλεημοσύνη. ὑπάγει τοίνυν τὸ ἔλαιον δαψιλῶς, ἵνα εὐφραινόμενος ὑπὲρ ὧν κατορθώματι, μᾶλλον παῤῥησίας πλείονος καὶ προθυμίας μείζονος τὰς εὐχὰς ὑποπτέλῃς. ὥσπερ γὰρ ὁ μηδὲν ἑαυτὸν ζωοδότες ἀγαθὸν, σὸν δὲ εὔξασθαι μᾶλλον παῤῥησίας δύναται· δὲ ὕτως οἱ κατορθώσαντες, καὶ μᾶλλον τῇ ἐλεημοσύνῃ ἐκείνῳ ὑπὲρ τὸν εὐχῶν ἐρχόμενοι, τῇ μνήμῃ τὸ κατορθώματος εὐφραινόμενοι, μᾶλλον πλείονος τῆς προθυμίας ποιοῦνται τὴν ἱκετηρίαν. ἵν' οὖν καὶ τοῦτο δυνατώτερα ὑμῖν ἡ εὐχὴ γένηται, γενναιούσης ὑμῖν τῆς ἀγαθοίας ἐν ταῖς δεήσεσιν ἀπὸ τῆς τῶν κατορθωμάτων μνήμης μᾶλλον τῆς ἐλεημοσύνης ὑπὲρ ὧν εὐχὰς ἐρχόμεθα, καὶ μνημονεύσωμεν μᾶλλον ἀκριβείας ἁπάντων τὰ εἰρημένα· καὶ προθέτως τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἐκείνου τὴν εἰκόνα τηρῆτε διὰ παντὸς ἀκριβῶς, καὶ ἐν ἔσοπτρον σὸν πένητας προθύρων ἑαυτὸν τῶν θυρῶν ἑστάναι τῶν οἰκτηρίων οἴκων, ταύτην ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αἰ ἀπλεονεξίαν τὴν χρείαν, ἐν ὑπὲρ τοῦ σώματος ἡ κρίνων. καὶ σὸν τοῦτο μὴ διαπαντὸς μεμνημένοι, σπουδαίως ἀποκαθαίρωμεν λογισμὸν, καθαρὰς μὴ δυνησόμεθα τὰς εὐχὰς ὑποπτελῆν, πολλὴν ὑποπατᾶσθαι παῤῥησίαν, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ὑποτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιδ.
Λκ. ιε. λζ.
Ex Mss. Regio Lut.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΑΡΙΣΑΙΟΝ.

Σπερ πατὴρ φιλότεκνος πρὸς υἱὸν ἀμελῆ τοῖς ἑαυτῷ φιλτάτοις ἐκ τῆς οἰκείας ἀγάπης ἐλκόμενος, καὶ ὄντων νηπίων μὴ δυναμένων ἀκούειν τελείων ῥημάτων ἀλλὰ τὸ νηπιῶδες τῆς ἕξεως, ὁ πατὴρ ἐκεῖνος ἀφεὶς τὴν φωνὴν, καὶ τὸ βαρὺ τῆς ὑπογλωττίας ἀποθέμενος, ψελλίζειν αὐτοῖς ἄρχεται, ἐκ τῆς λέξεως καὶ ἀκοῆς πρὸς μείζονα ῥημάτων κατάληψιν τοὺς φιλτάτους ἑαυτοῦ ἐκάγων· οὕτω δὴ οὖν καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἀλλὰ πολλῷ τούτῳ πρείττων ὁ ἴδιος πλάσμα ἀγαπῶν Θεὸς λόγους ἐκ ἀρχῆς, καὶ ἀθέμιτον λόγον καὶ ἀνήκοον ἐλήλυθε πρὸς ἡμᾶς, ἵνα ἐκ τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ ἐκ ζωοδιδασκάλου, καὶ ἐφικτὸν ἀποκάλυψιν ὑποδείξας, ὅτι τοῦ ἐφικτοῦ κλίμακα, τυτέστι, τῆς ἐλπίδος, ἡμᾶς ὁδηγήσῃ. καλεῖται γοῦν εἰς ἄριστον ὑπὸ Φαρισαίου, ὡς ἀρτίως ἠκούσαμεν τὸ εὐαγγελίου κηρύσσοντος, καὶ οὐκ ἀποτρέπεται καλῶν. οὐ γὰρ ἦλθε τὸ ἀξίωμα τῆς θεότητος αὐτοῦ δεῖξαι, ἀλλὰ τὴν πεπωκυῖαν ἀνθρωπότητα ἐκ τῶν καθημερινῶν ῥύσασθαι. καλεῖται εἰς ἄριστον ὑπὸ Φαρισαίου, καὶ οὐ παραιτεῖται, ἵνα καὶ πλουσίους παιδεύσῃ μὴ ὑπερορᾶν πτωχῶν τραπέζας πενήτων, καὶ δικαίους διδάξῃ μὴ ζητεῖν τραπέζας ἁμαρτωλῶν. πολλοὶ γὰρ πρὸ ἑαυτοῖς εἰσὶ δοκοῦντες δίκαιοι, καταπίνουσι τραπέζας ἁμαρτωλῶν, καὶ οἱ πλούσιοι τῶν πενήτων. βαλόμενος γὰρ ὁ Κύριος πρὸς τοὺς φιλτάτους, φιλαδέλφους, ἀγαπητικοὺς, ταπεινοφρονας, σκοπὸς ἄρχεται τοῦ ἔργου, ἵνα ἐκ τοῦ ποιῆσαι διδάξῃ. διὸ λέγει, Μαθ. κ. κζ. Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. σὺ οὖν ὁ ἐν βλασφημίᾳ ἀσκούμενος, ὁπόταν κληθῇς ὑπό τινος ἁμαρτωλοῦ, μὴ παραιτήσῃ. κἂν ὀφθῇς ὑπό τινος λέγοντος, διὰ τί μετὰ ἁμαρτωλῶν ἐσθίεις καὶ πίνεις; δύνασαι πρὸς ἐκεῖνον λέγειν· Ου χρείαν ἔχουσιν Ματθ. θ. ιϛ. οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. δίκαιος γὰρ εἰμι, ἐκ ἵνα δικαίους σώσω, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς ἐπιστρέψω. καλεῖται εἰς ἄριστον ὁ Κύριος, καὶ οὐ παραιτεῖται· ὁ ἐκ πέντε ἄρτων πέντε χιλιάδας εἰς κόρον διατρέψας ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁ τοῦ ἀπίρατον καταξηράνας θάλασσαν, καὶ καθάπερ διὰ χλοηφόρου πεδίου τῆς θαλάσσης τὸν Ισραὴλ διαγαγών, ὁ οὐρανόθεν αὐτοῖς τὸ μάννα ἐπομβρίσας, καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκ τῆς λαμπρότητος τοῦ μάννα χέων· καλεῖται εἰς ἄριστον ὁ Κύριος, καὶ οὐ παραιτεῖται, ἐκ τοῖς ἀρίστοις τὰ ἄριστα τῶν μαθητῶν τοῦ καλεσαντος αὐτὸν ἐκδιδάσκων. ἀπέρχεται γὰρ εἰς ἄριστον, ἐχ ἵνα τῶν Φαρισαίων βρωμάτων ἐμφορεσθῇ, ἀλλ' ἵνα ὁ Φαρισαῖος τῶν τοῦ Κυρίου διδαγμάτων ἐμπλησθῇ. καλεῖται εἰς ἄριστον, καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον τοῦ Φαρισαίου, καλύπτων τὴν θεότητα διὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ἵνα μὴ ἀφνω θεασάμενος τὴν ὀξυαράπτουσαν ἀγγελικὴν θεότητος φύσιν ἐκ τοῦ οἴκου ὁ καλέσας ἐκβαλεῖν. εἰσέρχεται εἰς τὸν τοῦ Φαρισαίου οἶκον, ὁ ἀνέκλειστος βασιλεὺς πρὸς τὸν ἀχμάλωτον, καὶ καλύπτει τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα τῷ δερματίνῳ καταφεύκτῳ τῆς σαρκὸς· ἵνα μὴ θεωρήσας τὸν ἀνέκλειστον βασιλέα ἐκβάλῃ ὁ ἀχμάλωτος, καὶ εἰς γῆν καταδύσῃ. εἰσέρχεται εἰς τοῦ Φαρισαίου οἶκον ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ὡς χρυσαυγάζουσας τὰς ἀκτῖνας λαμπηδόνας καλύπτων τῇ νεφέλῃ τοῦ σώματος, ἵνα μὴ θεωρήσας ὁ ἀθέμιτος πτοηθῇ τὴν ὄψιν. εἰσέρχεται εἰς οἶκον τοῦ Φαρισαίου ὁ ἀνέκλειστος πτωχεύων· ἐάσας ὅτι τῶν ὀρέων τὰ ὑπερυψηλοτατα κέδρινα, ἔρχεται ὅτι ὁ ἀπολωλὼς, εἰσέρχεται εἰς τὸν μόνδραν αὐτοῦ καλύπτων τὸ ποιμνιάριον ἐν ᾧ ἀρνείῳ τοῦ σώματος. οὐ βακτηρίαν ὑποφέρει, οὐ ῥάβδον ἀπειλήσασαν τὸν πρότερον πλανώμενον, ἵνα μὴ δειλιάσῃ καὶ πτοηθεὶς ὁ πρόβατον πάλιν ἀποδράσῃ τοῦ ἰδίου ποιμνίου· ἀλλ' εἰσέρχεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου, οὐχ ὡς Θεὸς, οὐχ ὡς βασιλεὺς, οὐχ ὡς ἥλιος δικαιοσύνης, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος πρὸς ἀνθρωπον,

θεσπον, ὡς ἄριστον τοῖς ἄριστον, συνδιαιτᾶται αὐτῷ, συνέσθιται, συγκαθίζεται, εἰσέρχεται, συναναπίπτει· ὃν ἤδη πεπωκότα τοῦ αἵματος τοῦ ἀμνοῦ, ἵνα καὶ τοῦ συναναπεσεῖν αὐτῷ Ⓦ ἤδη πεπωκότα συναναγείρῃ. καὶ εἰσελθὼν οὐκ ἐβαπτίσθη πρῶτος ὁ ἔθος τοῦ Φαρισαίων. τοῦτο δὲ ἐποίει καὶ δύο ἕνεκεν, ἵνα δώσῃ ἀφορμὴν τοῦ προβάτου λαλῆσαι πρὸς Ⓦ ποιμένα ἐπὶ καὶ δόγματα Ιουδαϊκὰ κατάλυσῃ, καὶ βεβαιώσῃ πνευματικόν. εἶδε γάρ, φησιν, ὁ Φαρισαῖος, καὶ ἐθαύμασεν, ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη, οὐκ ἐπαινῶν τὸν διδάσκαλον, ἀλλ' ἀπορῶν ὁ γινόμενον, οὐκ ἐπαινῶν, ἀλλὰ κρίνων. καὶ ἰδοὺ ἴδε, ἀγαπητοί, Ⓦ ζωοπλάστην ἐκ τοῦ πλάσματος κρινόμενον, καὶ τὸν κεφαλέα ἐκ τοῦ πλοῦ διορθούμενον. ὅτο ἔπαθεν ὁ Φαρισαῖος μὴ θεωρῶν τοῖς χρυσοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς καρδίας τὴν εἴσοδον τοῦ ἀλλήλων ταξίαρχον. εἰ γὰρ ἐθεάσατο τοῦτον, προσέπεσεν ἂν τοῖς γόνασι, καὶ τοῖς δάκρυσιν ἔπλυνεν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ ἔλεγε, ἱλάσθητί μοι Ⓦ ἁμαρτωλῷ· ἔλεγε γὰρ ἂν, σὺ εἶ ὁ ἐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα προαγαγών, Ⓦ σὺ λόγῳ οἱ ὑγιεῖς ἐστερεώθης, καὶ Ⓦ πνεύματι Ⓦ σῷ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ συνέστησας. σὺ συνάγεις ὡς εἰς ἀσκὸν ὕδατα θαλάσσης, πῶς οὐ θησαυρίσεις ἀβύσσους, ἀπὸ σοῦ φοβηθεῖσα πᾶσα ἡ οἰκουμένη. ἀλλ' οὐδὲν τούτων εἶπε νοήσας, ὅτε εὐρηκὼς, ἔκλινε τὴν διάνοιαν· ὁ δὲ Κύριος προέφασιν δέδωκώς, ὥσπερ ἐκείνῃ τῇ Σαμαρείτιδι ἐκ ἧς αἰτήσας πρὸς αὐτὴν ὕδωρ, ἔδωκε καὶ ἐκείνη ἧς αἰτήσας πρὸς αὐτὴν τὸ ὑγιεινὸν ὕδωρ· ἄρχεται οὖν ὁ Κύριος πρέπον ὑπισχνεῖσθαι τὸ προβατον, καὶ ἀπὸ τῆς πλατείας ὅτι τοῦ ἀληθῆ αὐτὸν χαρακτῆρα. Ἆρα γὰρ ὑμεῖς Ⓦ Φαρισαῖοι πλυνετε τὸ ἔξω τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος· τὸ δὲ ἔσωθεν γέμει ἁρπαγῆς καὶ δόλου· τουτέστιν, ὑμεῖς νῦν τὸ μὲν σῶμα καλλωπίζετε, τὰς δὲ ψυχὰς κακίζετε. πῶς δὲ καὶ τέρψῃ, χρυσοῦν μὲν ἔχον ποτήριον, ὅταν δὲ ἔνδον ἔχῃ θανατηφόρον ποτόν; καὶ διαύται αἱ πόρναι; τὰς ὅλας αὐτῶν τοῖς χρώμασιν αὐλίζουσαι, τὰς ψυχὰς ἀφανίζουσιν. ἢ γὰρ καὶ τὰς ὅλας αὐτῶν φοίνικι ἐρυθραίνουσαι, ἐνδῶλον τῆς μολυσμένης αὐτῶν ψυχῆς δείκνυσθαι φλογὸς οἰκείοις δακτύλοις ἐργάζονται; δεῖ αὐτὰς τῷ αἵματι τοῦ Ἰησοῦ τὰς καρδίας ῥαντίζειν, μᾶλλον δὲ ῥοδίζειν, καὶ τῷ πνεύματι τὰς καρδίας αὐτῶν λευκαίνειν· ἵνα δὲ καὶ τῆς ψυχῆς ἀγρίωτον καθάπερ ῥόδον τὸ κεῖνο μεμιγμένον ὑπάρχῃ. νῦν δὲ τὰς ὅλας αὐτῶν σκληρίζουσιν, ἵνα τὰς τῶν νέων καρδίας πρὸς μανίαν ἐξαυσωσι. νῦν ὑμεῖς Ⓦ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος πλυνετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας· ὡσανεὶ ἔλεγε· διὰ τί τὸ μὲν σῶμα ὕδατι λούετε, τὰ δὲ πλάσματα τοῦ πνεύματος οὐ λούετε; τολμῶ γὰρ εἰπεῖν, ἀγαπητοὶ, οὐδὲν ὠφελημένα ἐστὶ καὶ θεσπος, καὶ τὸ σῶμα πλυνῇ, ἐὰν μὴ πνεῦμα ἔχῃ σωτήριον, καὶ σωφρονῶν τοῦ ἐλεημοσύνῃ. ὥσπερ γὰρ ποτήριον καὶ ἔξωθεν πλυνθὲν καὶ ἔσωθεν, μὴ ἔχον δὲ ποτόν, οὐκ ἂν ἰάσηται τοῦ διψῶντος τοῦ ἐπιθυμίαν, ὁμοίως καὶ πινάκιον· οὕτω καὶ ἂν θεσπος, κἂν ἔσωθεν ᾖ πεπλυμμένος καὶ ἔξωθεν, ἐὰν μὴ θρέψῃ Ⓦ σώδουλον. διὸ ἐπιφέρει ὁ Κύριος, καὶ λέγει· Πλὴν τὰ ἐνόντα, λέγει, δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἔσται. πλὴν τὰ ἐνόντα λέγει. οὐ γὰρ τὴν τοῦ πολυχρύσου πρεσχυμένην τέρπεται, ὅσον τὴν τοῦ ἀδόλου αὐτοκείτου πρόσοψιν. μὴ ζητήσῃς σὺ ὁ πένης, ὅτι οὐκ ἔχεις χρυσὸν καὶ ἀργυρον, τοσοῦτον δὲ ὀκλάδας ῥίψον εἰς τὸ ταμιεῖον ὃ ἔχεις, καὶ δύο λεπτὰ δίκαιον. μνήσθητι δὲ τῆς χήρας ἐκείνης, ὅτι ἐδικαιώθη ὑπὲρ τοὺς πολυχρύσους. ὁ γὰρ Θεὸς χρήματα οὐκ οἶδε σταθμίζειν, ἀλλὰ καρδίαν δοκιμάζει. ἡ ἐλεημοσύνη ἀπόλυσις ψυχῶν ἀπροσμήκτων, καὶ μισθοὺς ἀγαθῶν θησαυρίζει· ἡ ἐλεημοσύνη ψυχῆς ζωτικὴ χορηγία, ἡ ἐλεημοσύνη τὰς ψυχὰς ἐκλυθυμίνει, ἡ ἐλεημοσύνη, ψυχῆς πλήρωσις, καθὴ κρατηγία. ῥίψατε χρυσὸν, καὶ λάβετε Κύριον· δότε ἀργύριον, καὶ λάβετε τὸ ἄγιον· σκορπίσατε χαλκὸν, καὶ ἐκκεχύσεται αὐτοῦ ὁ ἰὸς τῆς ἁμαρτίας· δροσίσατε τὸν κάμινον, καὶ δότε ἱμάτια, ἵνα λάβητε ἱάματα, διὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιε.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ.

Ex Ms. Regio Lut.

ΣΤεφανῶ χρυσοκόμοις ἀνθεσι πεπλεγμένῳ τας τῶν φιλητόων κεφαλας δοξάσαι βυλόμενοι, ὁκ τῶν ἀκηράτων λειμώνων Χειστοῦ δακτύλοις, ἀνθη τερπνα τερπνῶς τυγήσαντες, ἀπέλεις ἡμῖν ζωηρχῖν πνεύματι θείῳ τερπναζόντας. ἄξιος γαρ ὄστιν ὁ τῦ Θεοῦ λαός, μᾶλλον ὁ ναός, τοιούτῳ τεφανῳ δεδοξάσθαι· ὅστι μάλιστα ἀστιλβον καὶ ἀμόλυντον ⟨W⟩ ναὸν τῦ Θεοῦ ἐφυλάξατε, πορφυρέοις τόμασι " καὶ τῳ ἐμφυτῳ μαργαρίτῃ τας ὁπλας σκότες ψυχας" τερπλέμψαντες τύτοις ὁ φόβος τῆς εὐσεβείας ἀσφάλας. χαλάσατε ἀνδρὶς χεῖρας ἀγάπης, καὶ καθάπερ σκ βάθους τ' ἀγνωσίας ὄτι ὁ θαυμασὸν φως τῆς ἐλπίδος " ἑαυτὸν ἀνάξατε. ὅσοι δ' ἐξ ἀπερισκέψιας ταῖς ἡδυπαθείαις ⟨W⟩ ναὸν τῦ Θεοῦ διεφθείρατε, μὴ εἰς πόλυς ἑαυτὸν ἀπελπίσατε, ἀλλα τῇ μετανοίας τῦτον πάλιν ἀνακτήσατε. ὥσπερ γαρ ἀνὴρ φείδιμος, ⟨W⟩ ὃς ἀμελείας ἑαυτῷ οἴκοι σαθρθέντα καὶ διαφθαρέντα, κατυδαίως ἐπανορθωσάμενος ἀνακτίζει, " ὡς ὀφείλει αὖθι ἀπολιμπάνεσθαι ⟨W⟩ ὃς ἀρχὰς ἀνοικοδομήσατα οἶκον· ὡσαύτως καὶ ὁ εἴνοικος τῆς ψυχῆς ἡμῶν τοῖς τῶν τας ἁμαρτίας διαλιθήσασαι καὶ πεπαλωκῦαν "ψυχικὸν. μετανόησα γαρ τῶν πεπαλωκῦαν ψυχικὸν ἀνίς ἁ, τῶν ἀπαλλοτειωθεῖσαν Θεοῦ πάλιν φίλιον καθίσησι· μετανόησα τῶν ὀπισυμβάσαν τῇ ψυχῇ σκοτομίνιαν ἀπασσεῖ, καὶ τῶν τέκρωσιν ἀπελαύει· μετανόησα τῶν καταναλωθέν ψυχικὸν ἀνατείρει, τῶν χαλεύσαν ἀορδοῖ, τῶν σωτειεμμένον ἰᾶται, τῶν τετς αυματισμένων ὑγιάζει. δραμωμεν τερς τῶν μετανοιαν, τῶν τῆς βασιλείας τερξενον, τῶν τῶν ἀμαρτιῶν ὀξαλειπτήριον, τῶν τῆς σωτειας μητέρα. μετανόησα, ἀγαθόλυ διωγμός, δαιμόνων σκελισμός. ὦ μετανόησα, δι' ἣν Ιωνᾶς ὁ τροφήτης ἐφυγεν σκ τροσώπυ τῦ Θεοῦ, ὠσισμένην ψῆφον Θεῦ θανατικὴν ἀνατρέψασα, καὶ τ' κήρυκα τῦ θανάτυ ψεύσην ἀνεδείξασα. σὺ γαρ ἐπαναστησασα τῇ τῦ Θεοῦ βουλῇ καὶ τῶν Νινευϊτῶν ἀποφάσι, αὐτ' μ' ἐκπεσῆσας, τῆς ὁ Νινευίτας πηγας ζωῆς ἀφθόνως ὀχώμενος. μετανόησα μετ' δακρύων τερστασσῦσα Θεῷ, Εζεκίας ὁ βασιλεῦ ἀντ' θανάτυ ζωὴν ἐνεχείσατο. ὦ μετανόησα ἀπὸ γῆς εἰς ὐρανὸς ἀνατρέχυσα, καὶ ἀγγελικὰς δυνάμεις ὑπερβαίνουσα, καὶ τῷ θείῳ πνεύματι Κυρίου τροσπελίζυσα θρόνῳ, καὶ Θεῷ συνόμιλος γινομένη καὶ καθάπερ ὀξ οἰκείων θησαυρῶν, τῶν τῦ Θεοῦ θησαυρῶν τὸ ζῆν λαμβάνουσα, καὶ τοῖς ἐχθοῖσι μετ' παῤῥησίας διεγυμνόη. ὦ μετανόησα τῶν παθῶν ἰατρε, ἡ τας ἀπειλὰς τεραύνουσα, καὶ τὸ πῦρ καταβεννύσα τῦ θυμοῦ, καὶ τας ὀργας κοιμίζυσα, καὶ φιλίας λαμπάδας ἀσβέστους τρυτομένυσα. ὦ μετανόησα σὺ καρδίαν ἀνθρώπυ πικτομένη, καὶ τραχηλον εἰς ὑρανὸς ἀνιλιομένη. σὲ βύρηκὼς ὁ μακάριος Δαβὶδ, τῶν ὅτι τοῖς δυσὶ ἁμαρτήμασι, φόνου λέγω καὶ μοιχείας, ἀγωνίας πικρείας ὀξέφυτε δίκην. ὦ μετανόησα, τὰ δεσμὰ τῶν ἁμαρτημάτων διαλύσα, καὶ ἐσφαλισμένας ψυχας διασώζυσα. μετανόησα σκ μέσης καρδίας τεναγμὸν ἀναπέμπυσα Θεῷ δυσωπητ· μετανόησα δάκρυον θερμὸν ἀπὸ ὀφθαλμῶν δροσίζυσα, καὶ ἐσπλωμένας ψυχας ὡς βαπτίσματι σκλαμπρύνει. ὦ μετανόησα, σκ ἀηττᾶ ἀνθρώπυ ἡμόλυμος φάρμακον ἀθανασίας πρεκλικόν. σὲ ἔχυσα ψυχὴ λέγε· Μέλαινά εἰμι, καλὴ δὲ· μέλαινα, διὰ τὸ τῆς ἁμαρτίας πένθος σκυθρωπὸν, καλὴ διὰ τὸ σκ τῆς μετανόησα φέγγος ἀγαθόν. ὦ μετανόησα Πέτρυ σωτῆρος, ὁ Παύλυ ὑπερμαχε καὶ συνέκδικε. σὲ ἐδὼ δῦρη ὁ χριστοκτόνος Φαρισαῖος, χριστοφόρος Γαλιλαῖος γέγ. μετανόησα τῶν καταῤῥαγμένων ψυχικὸν μεταλλεύουσα, τῶν ἀκηδονοφόρον καρδίαν βύθυς μεταβάλλει. Φασί τινες ⟨W⟩ ἀετὸν γηρασαντα, εἰς ὕψος μετάρσιον ἐπτερωθέντα, εἰς διυδεστάτυ πηγῶν ἑαυτὸν

Ατμ. α. δ.

ἑαυτὸν χαλάσαντα ἀναχωνίζεσθαι. τοιαύτη ἐστὶν ἡ μετάνοια. τὴν γὰρ ἔχουσαν αὐτὴν καρδίαν εἰς ὕψος μετάρσιον ἐπάιρουσα, τῇ πτηνῇ τῶν δακρύων πτέρυγι τὴν παλαιότητα τῶν ἁμαρτημάτων ἀποσμήχει, τὴν ὀχληρότητα τοῦ πνεύματος ἐπιδύει. διὸ καὶ ὁ πνεύματος πρὸς τὴν ἐν μετανοίᾳ οὖσαν ψυχὴν λέγει, Ἀναχωνιάθησον ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης σου. Ψαλ ρβ. ε. Οὕτως εἰδὼς ὁ μέγας τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἰατρὸς πασῶν τῶν ἀρετῶν εἰσεργαστέον, συμβουλεύει λέγων· Μετανόησατε. ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. προσέλθατε τῇ μετανοίᾳ θαρσαλέως. Ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας ἱστορίας, καὶ ἴδετε, τίς ὀπίσω θυσε τῷ Κυρίῳ, καὶ κατηχμαλώθη, ἢ τίς ἐνέμεινεν ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ, καὶ ἐγκαταλείφθη, ἢ τίς ἐπεκαλέσατο αὐτὸν, καὶ ὑπερίδεν αὐτόν· διὸ καὶ οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος, καὶ ἀφίησιν ἁμαρτίας, καὶ σώζει ἐν καιρῷ θλίψεως. Σειρ. β. ι. καὶ, μὴ αἰσχυνθῇς, τέκνον, ὁμολογήσαι τὰς ἁμαρτίας σου. ἔστι γὰρ αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη ἡ δόξα καὶ χάρις. ἡ ἐν τούτοις μετανοοῦσα ψυχὴ λαμβάνει τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων. Εἰ γὰρ τῷ ἀδικήσαντί τις ἐξομολογήσεται τῷ Κυρίῳ; ἐπαύξοι ὅπως ταῖς ἁμαρτίαις σου, ἵνα σωθῇς. Ὅταν γάρ, φησιν, ἀπεστραφεὶς ἐπαύξῃς, τότε σωθήσῃ. Λέγε σὺ, φησι, τὰς ἁμαρτίας σου, ὅπως δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. λέγε τὰς ἁμαρτίας σου. Ἁμαρτίας νεότητός μου, καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῇς. Ψαλ. κδ. ζ. καὶ, τὸ ἔλεός σου μνήσθητί μου σὺ ἕνεκεν τῆς χρηστότητός σου, Κύριε. προσέχετε ὅτι ὁ βίος ὑμῶν ἐστιν ὡς σκιὰ διαπερέχουσα. ποῦ εἰσιν αἱ ἀπολαύσεις τῶν παρελθόντων χρόνων; ποῦ ἡ μέριμνα ἡ κενή; ποῦ αἱ θλίψεις; ποῦ αἱ ἀνέσεις; οὐχ ὡς ὁμίχλη ἐπὶ λαίλαπος εἰσὶν ἠκμωκυῖαι; τὰ πάντα πρόσκαιρα. μὴ μόνον βλέπωμεν εἰς Ⓦ ἐξωτερα βίου, ἀλλὰ καὶ εἰς Ⓦ μέλοντα. Μιμησώμεθα, φησὶ, τὰ ἔργα τοῦ σου, καὶ εἰς Ⓦ αἰῶνα οὐκ ἁμαρτήσῃς. ἔνθεν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν τῆς ἐξόδου, οἵος θέλεις εἶναι ὅτε κλίνης βεβλημένος καὶ ἀδυνατος, μὴ ἔχων ἑαυτῷ πινὰ βοηθῆσαι. ὅρα τοὺς κύκλῳ σου καθιεροῦται φίλους, γείτονας, συγενεῖς, ἀδελφούς, οἰκέτας· πάντες ὁμοθυμαδὸν ὀλοφυρόμενοι, δακρύοντες, ἀπαρήρητοι, ὀδυρόμενοι διὰ σέ· ὁμοίως δὲ τὰ τέκνα ἑκατέρωθεν ἑστηκότα, καὶ τὴν σὴν παρὰ φωνὴν συνήθως ὀπίζοντα, κλαυθμυρίζοντα, καὶ μὴ ἀκούοντά σου. ἡ γυνὴ πάλιν κατώδυνος, τὸν θάνατον γλιχομένη σοῦ διὰ σέ· ἀγέλαις φοβεραῖς ὁ δαίμων τὴν ψυχήν σου ἁπαντῶμαι. ἐὰν μὴ ἡ τιμὴ ἀξία πεποιηκυῖα ἡ ψυχὴ, ὑπὸ τῶν ἀγγέλων δορυφορηθῇ· ἐὰν δὲ ἡ δικαίως τοῖς ὁμοφύλοις πέπραται, δικαίως κατακριθήσεται. Ἡ γὰρ κρίσις, φησὶ, δίκαιος ἀνέλεος τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος. εἰσέλθε εἰς τὸν ταμεῖον τῆς ψυχῆς σου· γνῶθι θεατὴς τὸν ἐσω σοῦ πεποιημένον· ἀνάβαλε τὰ κοσμικά σου τοῖς φαύλοις. καὶ ἐὰν ἴδῃς ὅπως ἐσφαλλῃ τὰ φαῦλα, χῶσον αὐτὰ ταῖς ἀνοησίαις, ὡς μέλλων αὐτοπροσώπως θεωρεῖν σου τὰ ἁμαρτήματα. ὅρα μοι τὴν σκώληκα Ⓦ ἀκοίμητον, καὶ τὸ χάος τὸ ἀφεγγὲς, τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον, τὸ φοβερὸν, τὸ ἐσω ὕδατος μὴ σβεννύμενον, ἐσω τῆς μετανοίας νικώμενον. ὦ μετάνοια, τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον καὶ αἰώνιον καταβαπτίζουσα, καὶ τὴν σκώληκα τὴν ἀκοίμητον ἐξαφίζουσα, καὶ τὸ χάος τὸ ἀφεγγὲς ἐξομαλίζουσα καὶ φωτίζουσα. ὦ μετάνοια, τάξις ψυχῆς ἀρίστης, πόλις πεπυργωμένη, ἐν ᾗ πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα βασιλεύει. ὦ μετάνοια, ἡ τὸ κέντρον τοῦ θανάτου λύσασα, καὶ τὸν ᾅδην ὑπὸ πόδας φέρουσα, καὶ τὸν δράκοντα δυναμοῦσα, καὶ τὸν Χριστὸν δυνηθοῦσα, καὶ ζωὴν ἐξαγοράσασα. ὦ μετάνοια, ἡ ἐν τῇ πέτρᾳ χαρὰν ἀναθάλλουσα, καὶ ἐν τοῖς δάκρυσιν ἀγαλλομένη, καὶ ἐκ δακρύων τὰ αἰώνια δάκρυα φέρουσα. ὦ μετάνοια, ἡ ἐν δάκρυσι σπείρουσα, καὶ ἐν ἀγαλλιάσει θερίζουσα. ὦ μετάνοια, ἡ ἐν τῷ σάκκῳ τὴν ἐξαστράπτουσαν στολὴν Χριστοῦ μνησθυμένη. ὦ μετάνοια, ἡ τὸν ἔσπερον τοῦ Καὶν ἐκ τῆς καρδίας ἐξαιρουσα, καὶ τὸν τοῖον καὶ χαρὰν τῆς ἀγνείας ἐμβάλλουσα. ὦ μετάνοια, ἡ τὴν δυσωδίαν τῶν ἁμαρτημάτων ἀποσμήχουσα, καὶ τὴν εὐωδίαν τῶν κατορθωμάτων στολίζουσα. ὦ μετάνοια Εἰρήνης ζωοποιὸς, φιλίας ὁμόσκηνε, ἀγάπης ὁμόζυγε, ἐλπιδόπνοον ἄνθος. σὲ Ⓐ νεμόμενοι ἔργων ἐχέγγυοι

ἄνδρες

ἄνδρες πορφύρεα σκηπτροφόρα τῆς τειάδος ἐρεύγονται. ἀλλ' ἵνα μὴ μηκυνάντες τὸν λόγον δόξωμεν ἐρεθιζειν, σὺ τοῦτο τὸ βαλάντιον τῶν λόγων ἡμῶν σφραγίσαντες, ὅπως τὸν δεικτικὸν λειμῶνα ὑμᾶς παρεπέμψωμεν, ἐν ᾧ εἰσι τὰ καλλίπνοα δένδρα τῶν δογμάτων σελέχη, ἃ ὁ Θεὸς διὰ τῶν πατέρων εἰς ὀσφῦν τῆς ἐκκλησίας ὑμῖν κατεφύτευσε διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ζωῇ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ις'.

ΠΡΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΑΣ ΚΑΙ αἱρετικούς.

Ex Ms. Regio Lut. emend. ex Ms. Casareo.

Οἱ νεοσσοὶ τῶν χελιδόνων καθέζονται ἐν τῇ καλιᾷ προσδεχόμενοι τὴν τῶν γονέων προσοψίαν φερόντων αὐτοῖς τὴν τροφήν· ἐπὰν δὲ ἴδωσιν αὐτοὺς ἐρχομένους, κύφῳ τῷ πτερῷ τῆς καλιᾶς πτεροῦνται. ὁμοίως δὲ κἀγὼ μέλλων ἐγκίζειν τῇ καλιᾷ ταύτῃ τῇ πνευματικῇ προσαναφωνῶ δοξάζω τὸν Θεόν, ὅτι τοιαῦτα μοι τέκνα δέδωκε φιλόσοφα. ἀλλὰ μέμφομαι ὅτι τῶν χελιδόνων, ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα δίδοται ἡ τροφή, ὅτι δὲ ὑμῶν οὐκ ἔστιν ὕτως· ἀλλ' ἀπὸ σώματος εἰς ἀκοήν. σκῆνα γὰρ εἰς φθορὰν παρεχωρήσατε, ταῦτα δὲ εἰς ἀφθαρσίαν· σκῆνα σώματα πτέρνᾳ, ταῦτα δὲ ψυχὴν παίνει. ταῦτα δέ μοι πολλὰ οὐκ ἁπλῶς ὕπτε εἴρηται. ἀλλ' ὅπως τὸ εὐαγγελίου τοῦ σήμερον * αἰσχυνθέντος μὲ παρέσχηται εἰς ταύτην ἡμᾶς τὴν διδασκαλίαν χειραγωγῆς, ἀναγκαῖον ὑμᾶς παιδεῦσαι. Ἐκλήθη, φησίν, ὁ Ἰησοῦς εἰς γάμον. ἀλλὰ συντείνατε ἑαυτοὺς, παρακαλῶ, παρασχεῖν τοῖς λεγομένοις. ἐπειδή τινες προφασίζονται γάμον, ἄλλοι τέκνα, ἄλλοι στρατείαν, ἄλλοι ἐμπορείαν, ἄλλοι τέχνην, ἄλλοι ἀγρούς, ἄλλοι πλοῦτον, ἄλλοι πενίαν, καὶ ἄλλα τινὰ ὅσα ὅτι· βούλομαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὅτι ὕτε πλοῦτος ἐμποδίζει, ὕτε πενία, ὕτε στρατεία, ὕτε ἐμπορεία, ὕτε γάμος, ὕτε τέκνα, ὕτε ἀγροί, ὕτε τέχνη, ὕτε τι τῶν τοιούτων ὄντων. ἐκλήθη ὁ Ἰησοῦς εἰς γάμον. ἀπῆλθεν, εἰ οὐκ ἀπῆλθεν; δῆλον ὅτι ἀπῆλθεν. εἰ οὖν ἀπῆλθε, πῶς ὁ γάμος κακός; μὴ ἔχεις ἀπολογίαν; ἐγὼ δὲ μόνον λέγω, ὅτι ἀπῆλθεν, ἀλλὰ καὶ ὕδωρ παρεσκεύασε· τὸ γὰρ ὕδωρ εἰς οἶνον μετέβαλε. μὴ τοίνυν προφασίζου γάμον. ὁ διάβολος σε παρελθὼν εἰς γάμον, καὶ ἐποίησε γάμον, καὶ σὺ συνεῖς γάμον, καὶ λέγεις ὅτι ἐμπόδισμά ἐστιν ὁ γάμος; πόθεν ἐμπόδισμα πρὸς εὐσέβειαν. βούλει μαθεῖν, ὅτι οὐδὲν παρεμπόδισεν ἔχειν γυναῖκα καὶ τέκνα; Μωϋσῆς οὐχὶ γυναῖκα καὶ τέκνα εἶχεν; Ἠλίας οὐχὶ πρόβατα ἐβόσκετο; οὐχὶ Μωϋσῆς μαινὰς κατήγαγεν ἐκ τοῦ ὄρους; οὐχὶ Ἠλίας πῦρ κατήγαγεν ἐκ τοῦ ὄρους; οὐχὶ Μωϋσῆς ὀρθρομήτορας ἐξεπέστασεν; οὐχὶ Ἠλίας τοῦ λόγου κατέσχεν ἐκλείσας; οὐχὶ Μωϋσῆ ὁ Θεὸς ὡμίλει; οὐχὶ καὶ Ἠλίᾳ Θεὸς ὡμίλει; οὐχὶ Μωϋσῆς θάλασσαν ἔσχισε καὶ διῆγε τὸν λαόν; οὐχὶ Ἠλίας εἰ ἅρματι πυρίνῳ ἀνελήφθη; μὴ πρόβλημα ὕπνος ἡ πρόφασις; μὴ πρόσκομμα ὕπνος ἡ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα; εἶδες Ἠλίαν τὸν ἄγριον ἰλιόχιον· εἶδες Μωϋσῆν τὸν θαλάσσης ὁδοιπόρον· βλέπε καὶ Πέτρον, τὸν φύλακα τῆς ἐκκλησίας, ὅτι καὶ αὐτὸς γυναῖκα εἶχεν. οὐ γέγραπται, ὅτι Πέτρος γυναῖκα εἶχε· πόθεν οὖν δῆλον ὅτι γυναῖκα εἶχεν; ἐγὼ λέγω. Εἰσῆλθέ, φησίν, ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὴν πενθερὰν Πέτρου· καὶ ἰδοὺ ἐκείτο ἀρρωστοῦσα, καὶ ἥψατο αὐτῆς, καὶ ἔφυγεν ὁ πυρετὸς αὐτῆς, καὶ διηκόνει. ὁρᾷς ὅτι καὶ Πέτρος γυναῖκα εἶχεν; ὅταν γὰρ πενθερὰ, δῆλον ὅτι καὶ γυνή. ὁρᾷς ὅτι καὶ Πέτρος γυναῖκα εἶχε, μὴ προβάλλῃ γάμον. ταῦτα δὲ λέγω, ἵνα μή τις προφασίσηται μήτε γυναῖκα, μήτε τέκνα, μήτε στρατείαν, μήτε ἐμπορείαν, μήτε τέχνην, μήτε δουλείαν, μήτε πλοῦτον, μήτε πενίαν. ταῦτα προφάσεις, ταῦτα σκέλη, αὐτὰ ὀπίσω καὶ τοῦ διαβόλου. στρατείαν προφασίζῃ, καὶ λέγεις, ὅτι στρατιώτης εἰμί, καὶ δύναμαι βλασφημεῖν εἰ;

ὁ ἐκατόνταρχος

Ιωαν. β. β.

Ματθ. ιβ. ιθ.

Ματθ. η. ιδ.

Ματθ. η. ιδ.

ὁ ἑκατόνταρχος; οὐχὶ στρατιώτης ἦν; καὶ λέγει τῷ Ιησοῦ, Οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλ' εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ θαυμάσας ὁ Ιησοῦς λέγει· Ἀμὴν, ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐτε ἐν τῷ Ισραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. μήτι ἐπέδωκεν αὐτῷ ἡ στρατεία; ἀλλὰ τί εἶ; ἡγεμονικὴς εἶ; καὶ Παῦλος, καὶ σκυλευτὴς τῶν σκηνῶν ἦν, καὶ μετὰ ταῦτα γέγονε κήρυξ καὶ ἀπόστολος. ἀλλὰ τί εἶ; πλούσιος; καὶ Αβραὰμ, καὶ αὖθις γυναῖκα εἶχε καὶ τέκνα, Καὶ ὀπίσευσε, φησιν, Αβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη. μήτι ἐπέδωκεν αὐτῷ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ γυνὴ, ἢ τὰ τέκνα; μὴ ἔχῃς ἀπολογίαν; ἰδοὺ ἄπερ τοῖς φασίζῃ τεία οὗτος ἔχει, καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα καὶ πλοῦτον. ἀλλὰ τί εἶ; δοῦλος; καὶ Ονήσιμος. καὶ γράφων Παῦλος Φιλήμονι ἔλεγε· Ονήσιμον Ⓦ ποτέ σοι ἄχρηστον, νυνὶ δὲ καί μοι καὶ σοὶ εὔχρηστον. ἀλλὰ τί εἶ; βασιλεύς; καὶ Δαβίδ· καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὸν Νάθαν ὁ προφήτης, καὶ ἤλεγξεν αὐτὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, ἣν ἐποίησε. μήτι ἐτυράννησεν ὁ βασιλεύς; μήτι ἀπεφώνατο κατὰ τοῦ προφήτου; οὐχὶ καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν δουλείων ὡμολόγει, καὶ φησιν, Ἥμαρτον τῷ Κυρίῳ; καὶ ὁ προφήτης ἰδὼν τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ· Ο Κύριος ἀφῆκε τὸ ἁμάρτημά σου. ὀξεῖα ἡ μετάνοια, ὀξυτέρα ἡ συγχώρησις. μήπω προσέσχεν ἑαυτῷ ὁ βασιλεύς, καὶ εἶπεν, ὅτι βασιλεύς εἰμι, πορφύραν περιβέβλημαι, καὶ διάδημα περίκειμαι, καὶ ἔχω τόξα καὶ βέλη καὶ ἀσπίδας καὶ χρυσία καὶ στρατιώτας ὑποφασιστάς· καὶ τοῦτον Ⓦ πέντε φονεύσαντα, καὶ δ' φονεύω αὐτὸν, ἀλλὰ αἰχμὴν αὐτοῦ; ἀλλ' οὐδὲν τούτων εἶπεν. ἀλλ' εἰ καὶ βασιλεύς ἐστιν, ἤδει ὅτι ἥμαρτε, καὶ διὰ τοῦτο μετενόησεν, ὅτι ἤδη ὅτι χαλεπὸν ἁμάρτημα ἐποίησε. μήτι ἐπέδωκεν αὐτῷ ἡ βασιλεία; ἀλλὰ τί εἶ; παῖς; καὶ ὁ Δανιὴλ λέοντας ἐφίμωσε, καὶ δράκοντα διέρρηξε, Ⓦ Βὴλ κατέτρεψε, καὶ σὺν προφυτέρους κατέκρινε, τίνι; Σωσάννῃ ἔσωσε· καὶ ὁ ἀτελὴς τῆς νεότητος οὐδὲν ἐπέδωκε τῶν τοσούτων ἀρετῶν. ἀλλὰ τί εἶ; φιλάδελφος; καὶ Ιωσήφ· καὶ οὗτος πόσῳ φιλοσοφίᾳ ἐπεδείξατο, καὶ σωφροσύνῃ ὅτι τῆς Αἰγυπτίας; Ⓦ χιτῶνα αὐτὸν ἔλιπε, τίνι; πίστιν αὐτοῦ οὐ διέρρηξε· τίνι δυσωπίαν αὐτῆς ἐνίκησε, τίνι; ὀπτασίαν αὐτῆς οὐκ ἐπλήρωσε. ἀλλὰ τί εἶ; * πόρνη; καὶ Ραὰβ, ἥτις ἐκρύψε τοὺς κατασκόπους, καὶ μετὰ ὅλης τοῦ ἔθνους Ισραὴλ τῷ γένει τῆς ἐπαγγελίας ἐσώθη καὶ αὐτὴ καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς καὶ ὅλος ὁ λαὸς αὐτῆς. ἀλλὰ τί εἶ; πένης; καὶ ὁ Λάζαρος, καὶ ἐν τῇ πενίᾳ πόσην φιλοσοφίαν ἐπεδείξατο καὶ ὑπομονὴν, καὶ οὐκ ἐδυσανέτησεν ἐν τοσαύτῃ ἀνάγκῃ ὤν; ἀλλὰ τί εἶ; φιλογύναιος; καὶ Σαμψών. Εἰ γὰρ καὶ περιεδόθη ὑπὸ γυναικὸς, ἀλλὰ τίνι" σκιρτήματι πρέσχεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, καὶ ἐξεδικήθη ὑπὲρ τῶν ἀλλοφύλων. ἀλλὰ τί εἶ; φιλότεκνος; καὶ Ιακώβ. ὁρᾷς πόσοι ἐσώθησαν; ἔχῃς πίστιν, πάντα ἔχῃς. οὐκ ἔχῃς πίστιν, βασιλεὺς εἶ, οὐδέν σε ὠφελῇ ἡ βασιλεία. ἀλλὰ τῆς ὑπερβάσεως οὐκ ὀπιλέλησμαι. σκληθῆναι οὖν ὁ Ιησοῦς εἰς γάμον. Παρεγένοντο οὖν αὐτῷ οἶνον οὐκ εἶχον οἶνον. λέγει αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, οἶνον οὐκ ἔχουσι. λέγει αὐτῇ ὁ Ιησοῦς, Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι· οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. καὶ λαλῶν εἶπεν ὁ Ιησοῦς λέγει, γεμίσατε τοὺς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν τοὺς ὑδρίας ὕδατος, καὶ ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. Διὰ τί δὲ εἶπε, γεμίσατε τοὺς ὑδρίας ὕδατος; ἀρα ὁ λόγῳ τὸ θεῖον ποιήσας, καὶ τίνι χειρὶ θελήσας, καὶ πάντα τοῖς ἐν αὐλαῖς, οὗ τὸ βλέμμα ξηραίνει ἀβύσσους, οὐ φείσεται καὶ τρέμει πᾶσα ἡ κτίσις ἐπουρανίων τε καὶ ἐπιγείων * οὐκ ἐδύνατο τοὺς ὑδρίας λόγῳ γεμίσαι, ἀλλὰ λέγει, ἀντλήσατε ὕδωρ; Διὰ τί, ἐγὼ λέγω. ἵνα, ἐάν ἀρνήσωνται, αἱ χεῖρες αὐτῶν αἱ αἰτήσασαι, καὶ Ⓐ ὦμοι αὐτῶν Ⓐ βαστάσαντες τὸ ὕδωρ ἐλέγξωσιν αὐλοὺς· ἐπεὶ καὶ ὅτι" τῷ Λαζάρῳ τὸ αὐτὸ ἐποίησε. περὶ τοῦ θαυμασθῆναι ὅτι" τόπον λέγει τοῖς μαθηταῖς· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται. ἐπορεύθη ὡς ἤλθον αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ὃν Λάζαρος ἀπέθανε, λέγει αὐταῖς· Ποῦ τεθείκατε αὐτὸν; αἱ δὲ φασιν, ἐλθὲ καὶ ἴδε. ὦ χαινῶν καὶ θαυμαστῶν πραγμάτων. περὶ μικροῦ

ἐλεγες

Ιωαν. ϛ. γ.

Ιωαν. ιβ. ια.

Ιωαν. ια. λδ.

ἔλεγες τοῖς μαθηταῖς ὅτι Λάζαρος ἀπέθανε, καὶ νῦν λέγεις ποῦ τεθείκατε αὐτόν; τὸν θάνατον τοσοῦτοις τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ τὸν τόπον οὐκ οἶδας; ἤδει, ἀλλὰ διὰ τοῦτο Ἰουδαίους ἔλεγεν, ὅτι ἀγνώμονες ἦσαν. ὥστε δὲ εἰπεῖν, ποῦ τεθείκατε αὐτόν, οὐκ ἀγνοίας ἦν· ἐπεὶ καὶ
Γεν. γ. θ. ὁ τῷ Ἀδὰμ ἐπιστώσατο ἔλεγε τῷ Ἀδάμ, Ἀδάμ, ποῦ εἶ; ἆρα οὖν οὐκ ἤδει ποῦ ἦν; ἀλλ' ὅτι ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ διάβολος, ὅτι ὃν ἡ ἡμέρα φάγητε τοῦ ξύλου τούτου, ἔσεσθε ὡς θεοί, ἵνα ἐλέγξωμεν αὐτὸν οἱ φίλοι οἷα μέλλοισι γίνεσθαι παρ' αὐτοῦ. καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Θεός, Ἀδὰμ ποῦ εἶ, ἀφ' οὗ ἔφαγες, καὶ ἔμφυτος ἀνθρωπος; διὰ τοῦτο ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Θεός, Ἀδὰμ ποῦ
Ιωαν. ια. λθ. εἶ; οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ Λαζάρου ἐποίησεν. ἐπίτασις γὰρ μνήματι λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· Αἴρατε τὸν λίθον ἐκ τοῦ μνήματος· καὶ ἦσαν. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου· Κύριε, ἤδη ὄζει. ἰδοὺ γὰρ τετραήμερος. καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ λέγει, Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. καὶ ὁ δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας δεδεμένος. ἆρα οὖν ὁ μεταπεθεὶς ἐκ καρδίας θαλάττων οὐκ ἠδύνατο λόγῳ λίθον κινῆσαι; ὁ τὰ κέντρα τοῦ θανάτου καθαιρήσας, ὁ τὰς θύρας τοῦ ᾅδου συντρίψας, οὐκ ἠδύνατο καὶ τὰς χεῖρας διαρρῆξαι; καὶ λέγει αὐτοῖς, Λύσατε αὐτόν. διὰ τί; ἵνα, ἐὰν ἀρνήσωνται, αἱ χεῖρες αὐτοῦ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐλέγξωσιν αὐτούς, διὰ τοῦτο εἶπε, λύσατε αὐτόν. καὶ ἐν Κανὰ γάμῳ τὸ αὐτὸ ἐποίησεν, ὅτι εἶπεν αὐτοῖς, γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος, καὶ ἐγέμισαν τὰς ὑδρίας, καὶ ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. διὰ τοῦτο οὖν πολυτελῆ ἐσφαλίζετο αὐτοῖς. ἀεὶ γὰρ ἀγνώμονες ἐγίνοντο οἱ Ἰουδαῖοι καὶ αἰσχύμενοι. θέλετε μαθεῖν πόσα παρέσχεν αὐτοῖς ὁ Θεός, καὶ ἀμνήμονες ἐγίνοντο; μάθετε· ἀλλὰ ζωτεινάτε μοι ἑαυτούς, φιλάκαλοι, προσέχετε τοῖς λεγομένοις. βούλομαι γὰρ ὑμῖν διεξελθεῖν ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἀγνώμονες ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι. ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ψυχαὶ κατέβησαν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐγίνοντο ἑξακόσιαι χιλιάδες. ἐτελεύτησεν Ἰωσὴφ, καὶ διέσωσεν αὐτοῖς ἕτερος βασιλεύς, ὃς οὐκ ἐμνήσθη τοῦ Ἰωσήφ· ἐθλίβησαν οὖν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ σφόδρα. ἐβόησαν οὖν πρὸς τὸν Θεὸν λέγοντες, Κύριε, σὺ ὤμοσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ὅτι δώσεις τὸ σπέρμα ὑμῶν γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· καὶ νῦν, Κύριε, μνήσθητι τῆς διαθήκης, ἧς ἔθου τοῖς πατράσιν ἡμῶν, καὶ ἔξελθε ἡμᾶς ἐκ χειρὸς Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ ἐκ δουλείας τῶν Αἰγυπτίων. ἤκουσεν οὖν ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς αὐτῶν, καὶ ἐπεμψε τὸν Μωϋσῆν πρὸς αὐτούς*. ἀλλὰ ζωτεινάτε μοι ἑαυτούς, φιλάκαλοι. λέγει τῷ Μωϋσῇ ὁ Θεός· Λάβε ἀρνίον ἄμωμον σταυσιον προσφόρον, καὶ θύτον, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ χεῖσει ἕκαστος εἰς τὴν θύραν· ἵν', ὅταν ἔλθῃ ὁ ἄγγελος ἔχων ἐσφαγμένον τὸν ῥομφαίαν, καὶ ἴδῃ ὅτι τὸ αἷμα κέχεισται εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον, διαχωρῇ· ἐὰν δὲ ἴδῃ ὅτι οὐκ ἔστι, εἰσέρχηται καὶ πολλοὺς ὀλοθρεύσῃ. ἐποίησεν οὖν ὁ Μωϋσῆς οὕτω, καὶ ἔδωκε τῷ λαῷ, καὶ λαβόντες ἕκαστος ἔχεισε τὰς θύρας αὐτῶν. ὁ ἦρχε δὲ ὁ ἄγγελος ἔχων ἐσφαγμένον τὸν ῥομφαίαν αὐτοῦ, καὶ ἔβλεπε τὸ αἷμα ἐπὶ ταῖς θύραις, καὶ διεχώρει. ὅπου δὲ οὐκ ἔβλεπεν, εἰσήρχετο, καὶ πολλοὺς ὠφλε. διὰ τοῦτο δὲ πολλοὶ οὐκ ἁπλῶς ἐγίνετο. ἀλλ' ὅτι ἐμέλλομεν δι' αἵματος καὶ ξύλου σώζεσθαι, διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεός, ὅτι χεῖσει ἕκαστος τὸ αἷμα εἰς τὰς θύρας. διὰ τί οὐκ εἶπε, χεῖσον τὸ αἷμα εἰς τὸν τοῖχον; ὅτι οὐκ ἠμέλουν σώζεσθαι, εἰ μὴ διὰ ξύλου. "ὀξέβαλεν οὖν αὐτοὺς ὁ Μωϋσῆς ἐκ τῆς Αἰγύπτου, καὶ "ὠήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον, καὶ λέγουσι τῷ Μωϋσῇ· Διὰ τὸ μὴ εἶ)ναι μνήματα ἐν Αἰγύπτῳ, "ὠήγαγεν ἡμᾶς εἰς τὴν ἔρημον θανατῶσαι;
Εξοδ. ιδ. ια. καλῶς ἡμῖν ἐποίησεν ἐν Αἰγύπτῳ, ὅτι ἐτεθάψαμεν ἐκεῖ σικύας καὶ πέπονας καὶ τὰ κρόμμυα καὶ τὰ σκόροδα; εἶδες ἀγνωμοσύνην; αὐτοὶ ἔλεγον τῷ Θεῷ, αὐτοὶ ἠξίουν, ὅπως ἐξαγάγῃ ἡμᾶς ἐκ τῆς Αἰγύπτου· καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν ἔρημον ἠθέτουν. εἶδες ἀγνωμοσύνην αὐτῶν; ἀλλὰ μάθετε μεῖζον καὶ ἐξαίρετον πρᾶγμα. τεσσαρακοντα ἔτη ἐποίησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. θρὶξ αὐτῶν οὐκ ἠύξησεν, ὅτε ὄνυξ· ἱμάτιον αὐτῶν οὐκ ἐρρυπώθη· ὑπόδημα αὐτῶν οὐκ ἀπετρίβη· οὐκ ἔκαμον, οὐκ ἔσκαψαν· βόας οὐκ ἔζευξαν, ἀρότρου οὐκ εἴλκυσαν, αὔλακας οὐκ ἐνέτεμον, ἀκάνθας οὐκ ἐνέπασαν, σπέρματα οὐ κατεβάλλοντο, καὶ ὅμβρου οὐκ ἀνέμεναν, ἡλίου

* τῷ ἐξιόντι αὐτῶν

ἡλίου θερμας ἀκτῖνας ὑ προσεδόκησαν, χαμηρὸν θεισμὸν ὑ προσδέξαντο, δρεπανίῳ οὐκ ἠκόνησαν· οὔτε ἐθέρισαν, οὐκ ἔδησαν σαγύας καὶ ἐβάστασαν, οὔτε εἰς ἅλωα καὶ ἐμάσθησαν, ὅτε ἐλέησαν ὅτε ἐκαθάρισαν, οὔτε ἐφύρασαν ἄλευρα, ὅτε ὤπησαν καὶ ἐποίησαν ἄρτους, ἀλλ' οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδέν· ἀλλὰ ἄρτον" ἀχειρεργάστην ἔφαγαν· ἀῤῥαβδία τραπέζα πρόκειτο αὐτοῖς· τῇ ἀπαθείᾳ οὖν ἀγέλαις ἐμιμοῦντο· ἡ φύσις τῆς οἰκείας ἀ- 5
θενείας ἐπελάθετο. καὶ μὴ τοσαύτας θυσίας ἔλεγεν τῷ Ααρών· Δὸς ἡμῖν θεούς, οἵ- Εξοδ. λβ. α.
τινες προπορεύσονται ἡμῶν· Μωϋσῆς γὰρ οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ τῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γεγένηται αὐτῷ. ἃ ἐποίησαν βόα μεγάλα τῷ Ααρών. ἐκεῖνος ἰδὼν ὅτι σκληροκαρδίαν ἔσχον καὶ ἀπειθείαν μεγάλην, λέγει αὐτοῖς· περιέλετε τὰ χρυσᾶ ὦτα, καὶ βά-
10 λετε εἰς πυρί· καὶ εἴ τι δύαδεν, τῶν Θεός. καὶ δύεδεν ὁ βουκέφαλον. ἐκ τούτου δή μοι ⓦ αἱρετικὸν ⓦ ἀγνώμονα, ⓦ πολέμιον Ιουδαῖον ⓦ λέγεται, ὅτι ἐγλύπησε Θεός, καὶ ῥᾴδιον ἐστὶν ἐμεῖνεν. ἐφθαρμένε, ἀθλιε, καὶ καλαίπωρε, τί οὖν ὅτι Θεοῦ ἐστὶ λαμβάνεις; ἀλλ' ἡμεῖς οὐχ οὕτω (μὴ γένοιτο) ἀλλ' ὅτι ἐγλύπησε πατὴρ υἱόν, μόνος μόνον, Θεὸς Θεόν, τέ-
λειος τέλειον. ταῦτα γὰρ φρονήματα χριστιανῶν. ὅπῃ οὖν δοκεῖ σοὶ ἀνω περιεργά-
15 ζεσθαι, τὰ σαυτοῦ, εἰ δοκεῖ εἰδέναι, εἰπέ μοι· πῶς, βληθέντων τῶν χρυσαφίων εἰς τὸ πυρόν, δύεδεν ὁ βουκέφαλον; χαλκότυπος οὐκ εἰργάσατο, χωνευτὴς οὐκ ἦν· πῶς δύεδεν ὁ βουκέφαλον, τολμᾷς εἰπεῖν; εἰ τὰ κάτω οὐκ οἶδας, πῶς τὰ ἄνω περιεργάζῃ; ὁ τὰ ἴδια μὴ ἐπιστάμενος, πῶς τὰ ἀλλότρια περιεργάζεται; καὶ προφήταις ἡμῖν διαγγελικῶν φωνῶν αὐτὸ τοῦ
υἱοῦ λέγοντος τοῖς μαθηταῖς· Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς ἐστε τὰ κλήματα, ὁ πατήρ μου γε- Ιωαν. ιϛ. ε.
20 ωργός ἐστιν. ὁρᾷς, φησιν, ὅτι εἰργάσατο ⓦ υἱόν. ἐὰν γὰρ μὴ ἐργάσηται γεωργὸς ἄμπελον, οὐ δύναται χρήσιμος εἶναι· καὶ νομίζουσιν, ὅλως μέγα τι καὶ σπουδαῖον λέγεσιν. ἀλλὰ σιωπήσατέ μοι ἐπὶ τοῦτο, προφήτας καλῶ. εἶπον πρὸς τοὺς ἀγνώμονας Ιουδαίους· ἄφες, εἶπον καὶ πρὸς τοὺς δυσμενεῖς αἱρετικούς· δύασαί μοι εἰπεῖν, ἀγῶνα καὶ ἀναίμακτον τελοῦντες αἱρετικοί· δύασαί μοι εἰπεῖν, ἀγῶνα καὶ ἀναίμακτον τελοῦντες αἱρετικέ, ὅτι ὁ γε-
25 ωργὸς ὁ τρέφεται" ἀπὸ τῆς ἀμπέλου;" ἀπὸ τοῦ ὅπλου σου χορτασθήσεται." ὥσπερ οὖν ἔστι γεωρ-
γὸς ἐργαζόμενος ἄμπελον, οὕτω καὶ ὁ πατὴρ εἰργάσατο τὸν ἴδιον υἱόν. ἴδωμεν οὖν, τίς ἐκ τίνος τρέφεται, ἡ ἄμπελος ἐκ τοῦ γεωργοῦ, ἢ ὁ γεωργὸς ἐκ τῆς ἀμπέλου. κἂν σὲ ὁ πατὴρ" ἀπὸ τοῦ υἱοῦ ἔχει ὃ εἶ). οὐκ ἔνι γὰρ γεωργὸς μὴ τρεφόμενος" ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ. τί οὖν; ὁ υἱὸς τρέφει τὸν πατέρα; ὐχί, μὴ γένοιτο. ταῦτα γὰρ ἐκάστης ἀνοίας. ἄμεινον λέγω, ὥσπερ
30 γεωργὸς χαίρει ἐπὶ ἀμπέλῳ, οὕτω καὶ ὁ πατὴρ χαίρει ὅτι" τὸν υἱόν. οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι ὁ πατήρ μου ὁ ἐργασάμενός με· ἀλλ', ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός. ἔχαιρε γὰρ ὅτι τῷ υἱῷ. οὐκ ἤκουσας αὐτοῦ λέγοντος, Οτι ⓦ ὅστις ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ᾧ ἠυδόκησα, ὅτι ἔθηκεν εἰς Ματθ. γ. ιζ.
τὰ Ιορδάνια ῥεῖθρα; μὴ εἶπεν, ὅτι ⓦ ὅστις ὁ υἱός μου, ὃν ἔκτισα, ἢ ὃν ἐποίησα, ἀλλ' εἶπεν, εἰς ᾧ ἠυδόκησα. μὴ τῷ φωνῷ προφερόμενος; καὶ πάλιν λέγει, καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα τὸ ἐμὸν θέλημα ποιήσω, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός. πίστιν ἔλεγε; πάντως Ιωαν. ϛ. λ.
35 τοῖς Ιουδαίοις, ὅπῃ ἔλεγον αὐτῷ, ⓦ ὅστις ὁ τοῦ τέκτονος υἱός, καὶ ὡς δυσπιθοῦσιν αὐτῷ προσεῖχον, ἀλλὰ τοῦτο εἶπεν, ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ὅπῃ αὐτίθεον αὐτῷ ἔλεγεν, ἀλλὰ τοῦτο ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι οὐκ ἦλθον τὸ ἐμὸν θέλημα ποιῆσαι, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός. ὅπῃ ἐδόκουν τὸν πατέρα τιμᾶν, αὐτὸν ὃν ἠτιοῦντο, ἀλλὰ τοῦτο συγκατέβαινε τῇ ἀθεσίᾳ αὐτῶν. ἐπεὶ πῶς ἀπεσάλη ὁ πανταχοῦ ὤν, ὁ πάντα πληρῶν; ὁρᾷς οὖν ὅτι ἀλλὰ τὸν Ιουδαίους εἶπεν, ὅτι κα-
40 ταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. μή τι δι' ἑαυτὸν εἶπε; μὴ ἔχεις ἀπολογίαν; ἀλλὰ ἕτερα ἐπάγουσιν
ἡμῖν ἄλλου μαρτυρίαν τοῦ ἀποστόλου λέγοντος, Εἷς Θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς Κύ- α. Κορ. η. ϛ.
ριος Ιησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα. λέγεις, ὅτι ἄλλος Θεὸς καὶ ⓦ πατὴρ οὐκ ἔστι. κἀγώ σοι λέγω, ὅτι ἄλλος Κύριος καὶ ⓦ υἱὸν τοιοῦτον οὐκ ἔστι. τί οὖν φιλονεικοῦμεν; ὐχί· μὴ γένοιτο. ἴδωμεν οὖν ποῖ διελέγετο ὁ Παῦλος, καὶ διὰ τίνας τοῦτο εἴρηται. ἀλλὰ προσέχετέ

μου

μὲν μὴ ἀκριβείας τῶν λόγων. ὅπου ἕλλιπες πολυθείαν ἐσέβοντο, ἡ Ἰουδαῖοι ἡ μοναρχίαν, ἵνα ἡ ἐκ τῆς πολυθείας ἀγάγῃ ἐκ τῆς μοναρχίας, ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο ἔλεγεν. Εἴτε γὰρ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς· ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατήρ. καὶ εἰπὼν ὅ, εἷς, ἀφῆλε τὴν πολυθείαν. ὅσοι γὰρ εἷς, οὐκ εἰσὶ πολλοί. καὶ εἰπὼν πατέρα, αἴρει τὴν μοναρχίαν. ὅσοι γὰρ πατήρ, δῆλοι ὅτι ἐκ υἱός. ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο γῆν εἶπεν, εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα. ὁρᾷς ὅπως τοὺς ἕλληνας ἐκ Ἰουδαίους ἀπεδίδυσκεν ὁ Παῦλος. ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο εἶπεν, εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, ὅπως τὰ πάντα ἀφ' ἑαυτοῦ γένηται ὁρατά, καὶ τὰ ἀόρατα. ἐκ ἀκούεις Ἰωάννου λέγοντος· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς Ⓦ Θεόν, ἐκ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς Ⓦ Θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέν. ὁρᾷς ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ τῶν ἁπάντων δημιουργός. μὴ τολμᾷς μοι ἀφ' ἑαυτοῦ εἰπεῖν ὅτι ὁ υἱός σου τοῖς πᾶσιν ἀριθμῷ ἴσος; ἀλλ' ἀγωνώμενος, ἕως ποτὲ πρὸς τὰς γραφὰς ἀνθολογοῦντες, ἵνα πῦ Ⓦ ἡμῶν εἴπητε κτίσμα καὶ ποίημα; θέλετε μαθεῖν; ἐὰν ἀκούσωσι πρὸς ἕ υἱοῦ ὑψηλὸν ῥῆμα, ἢ θεοφρεπῆ, μένουσαι· νομίζουσιν ὅτι κοσμίου τινὸς βάλλει εἰς τὸ σῶμα αὐτῶν. βούλομαι ὑμῖν ὑποδεῖγμα εἰπεῖν. ὥσπερ ἀνὴρ σώφρων καὶ πυρετοῖς πολλοῖς φλεγόμενος, ὀλίγον ἡ αὐτοῦ ἐν ἀνέσει ἐλθόντος προσάγοισι Ⓐ ἰατροὶ μέλιτος προσφέρεσθαι τὸ σῶμα αὐτοῦ· ποιοῦσι ἡ ὕστερον καθὼς προσάγοισι Ⓐ ἰατροί. ὅτι μέλι μέλιτος ἦ τῶν ἀῤῥωστούντων ὑπηρετῶν, νομίζει ὁ ἀῤῥωστῶν, ὅτι πικρόν ἐστι τὸ μέλι· καὶ λοιπὸν λέγουσιν Ⓐ πρεσβῦται, μέλι ἐστί, κύριε, καλόν ἐστι, προσφερόμενοι Ⓦ ἀῤῥωστούντα. πικρὸν ἡ φαίνεται τὸ μέλι εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀσθενοῦντος, ἀλλ' οὐχ ὅτι πικρόν ἐστι τὸ μέλι. πῶς γὰρ γλυκύτερον μέλιτος; ἀλλὰ διὰ τὴν φύσιν τοῦ μέλιτος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ μὴ ὑποδεχομένου. οὕτω καὶ ὅπου τούτων χρεία. ἐὰν ἀκούσωσιν ὁμοούσιον, νομίζουσι πικρίαν νοσήσεσθαι, καὶ οὐ διὰ Ⓦ λόγου τοῦ λέγοντος, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ μὴ ὑποδεχομένου. ὁ πατὴρ μόνον καλός, οἱ ἀπόστολοι ὁμοίως, καὶ ὅτι κτίσμα καὶ ποίημα. πῶς κτίσμα; ὁ γλυπτὴν καὶ ὁ κτίζων γλυπτήν, ὁ εἰκὼν καὶ ὁ κτίζων τὸν αὐτόν ἐστιν. εἰ πᾶς ὁ γλυπτὴν κτίζει, καὶ πᾶς ὁ κτίζων γλυπτήν, ὁ εἰκὼν πάντα τὰ κτίσματα ἔγγονα τυγχάνοντα τοῦ Θεοῦ. ὅπου γὰρ ποιήματα ἀφ' ἑαυτοῦ γένηται, οὐκ ἂν κτίσας αὐτὰ καὶ ἐγλύψησεν. ὁρᾷς ὅτι ἔγγονα τυγχάνουσι τοῦ Θεοῦ, καθὼς σὺ λέγεις. ἕως ποτὲ ἀγωνώμενος, εἰπατέ μοι, καὶ τὰ τίνα ἔχουσιν ὑμᾶς τὰ υἱός; ὅπου υἱός λέγεται; καὶ σύ. ἀλλὰ τί; ὅπου Θεός; καὶ σύ. ἀλλ' ἔχεις μοι εἰπεῖν, σκῦλος προφάσεται, σὺ ἡ ὁμοίως. εἰ προφάσεται, σκοῦν υἱός. ὁρᾷς, ὅτι τὸ σῶμα σου ἐλέγχει σε, μήτε κτίσμα, μήτε ποίημα. σκῦλος γὰρ φύσει υἱός ἐστι, σὺ ἡ προσποιεία· σκεῦος δὲ αἰδίου παιδὸς ἐγλυπτήθη, σὺ ἡ δὲ σκοτεινιάσης ὕλης ἐποιήθης. ταῦτα δέ μοι εἴρηται πρὸς Ἰουδαίους καὶ ἕλληνας καὶ αἱρετικούς. ἀλλ' ἡμεῖς δοξάσωμεν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιζ. ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΕΩΣ.

Ex Mf. Regio Lut.

Ἰατρῷ ἔοικεν ὁ τῆς σκληρίας διδάσκαλος, πολλῶν καὶ ποικίλων παθῶν αὐτὴν κεκτημένων, καὶ ἑκάστῳ τῶν ἀῤῥωστούντων χεῖρα καὶ τῷ τὸ πάθος χειρὶ διδοὺς τὸ μάλαγμα. οἳ, ἡλθόν τινες ἐν τῷ ἰατρείῳ τῆς σκληρίας κατὰ τοῦ οἰδήσαντος πάθους τῆς ὑπερηφανίας ἀλισκόμενοι λαβόντες τὸ ἔμπλαστρον τῆς ταπεινοφροσύνης, τὸ οἰδοῦν πάθος τῆς ὑπερηφανίας ἰάσαντο. ἄλλοι παρεστέρησαν κατὰ ὀργῆς σκληρόμενοι καὶ ἀλαζονεύοντες καὶ ὅτι κατὰ τῶν τῆς ψυχῆς * * τὴν ἀῤῥωστίαν κατέσβεσαν. ἕτεροι ἡ κατὰ τῶν τῆς σαρκὸς παθῶν παρεστέρησαν λαμπρυνόμενοι εἰσρηκτόμενοι παρεστέρησαν· καὶ ὅτι λαβόν-

τες

τος ὃ ἔμπλαστρον τῆς σωφεσύνης, τῇ ἀγνείᾳ ἑαυτὸν ἀπεσφιγξαν. δοῦτε τοίνυν, ἀγαπητοὶ, ἐπαυδῶ περ ὁ τοσοῦτος διδάσκαλος, ταῖς τῶν ἀρρωστούντων ψυχαῖς τὴν τελεωτέραν πίστιν ἐνθεραπεύσατε, καὶ ἡμᾶς τοῖς ἐκείνου ἴχνεσιν ἀκολουθήσωμεν. οἶμαι γὰρ καὶ πολλοὺς τῶν ἐνθάδε ἐξωτέρων βουλεσθαι ἀκούειν τοῦ πίστεως, οὐχ ὅτι αὐλοὶ χρήζουσιν (ὑγιαίνουσι γὰρ) ἀλλὰ βουλόμενοι δι' αὐτῆς τοῦ ἀῤῥωστοῦντος θεραπεῦσαι. πολλοὶ γὰρ εἰσιν ὑγιαίοντες μὲν αὐλοὶ, ἀδυνάτως δὲ ἔχοντες θεραπεῦσαι δι' ἑαυτῶν. διὸ, ἀγαπητοὶ, καὶτοι τοσοῦτον ἔχων ὁ λόγος τὸ τῇ διαγελίᾳ ἐπαναγνωσθὲν ὑμῖν γράμμα ζωτειναι, καὶ αὐλοῦ τὸ πνεύματι τοῦ πρόσταγμα ποιῆσαι, τοῦτο μὲν ὑπερβάλλομεν· ποιῶ γὰρ ὅπερ ἐποιήσαμεν. δηλοῖ γὰρ μαθητὰς ὄντας ἡμᾶς τοῦ ἀποστόλου, Τοῖς πᾶσι γὰρ πάντα γεγένημαι, ἵνα τοὺς πάντας κερδήσωμεν. παρακαλῶ δὲ, καὶν σφαλλώμεθα ἐν ταῖς λέξεσι, συγγνώμην ἡμῖν ἀπονείμασθαι. οἱ γὰρ ὀξὺ αὐλοῦντες λέγοντες, πολλάκις σφάλλονται, τοῦ νοῦ μὴ ἐπακολουθοῦντος καὶ τῶν γραφῶν θεωρήσαι, καὶ πολλὰ κοσμῆσαι. ἐὰν δὲ αὐλοὶ ὑμεῖς ἔνδοθεν ὑμῶν αἰσθησιν τῆς καρδίας παράσχησθε ἐνθάδε καθαρώτατον, ἵνα ἕκαστος ὑμῶν μὴ μόνον τὰ λεγόμενα ἀκούῃ, ἀλλὰ καὶ βλέπῃ, ἐκ τῶν πραγμάτων μανθάνῃ τοῦ δυνάμιν. πρῶτον οὖν ὅτι πίστις ἡ πρὸς Θεὸν, πρᾶγμα ἀκατάληπτον, ἀψηλάφητον, ἀθεώρητον, ἀκατανόητον, σιωπῇ περιφερόμενον καὶ προσκυνούμενον. πίστις ἀπὸ παθῶν μὲν ἄρχεται, ὅτι γὰν ἔρχεται, εἰς ἢ δὲ πνεῦμα πλησθῆναι. πίστις ἔδρα ψυχῆς, ἀμέλιος ζωῆς, ἀθανάτου ῥίζα. πίστεως ἡ ῥίζα ζῶσα, ὁ πατὴρ· κλάδος ἀμάραντος, ὁ υἱός· καρπὸς ἀθάνατος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· τελεία ἁπλῆ, ἀσώληστος, ἀνέκφερτος, ἀδιήγητος, ἀδιαίρετος καὶ συμφωνίαν, καὶ δυνάμιν, κατ' ἐνέργειαν, καὶ θεότητα, καὶ μεγέθη, ἐν ὑποστάσεσι καὶ ὀνόμασι διηρημένη, ἐν προσώποις καὶ δυνάμεσιν ἰσωμένη· τελεία πρὸ αἰώνων ὑπαρχουσα, οὐκ ἀπ' ἀρχῆς ἀρξαμένη τοῦ εἶναι, ἀλλὰ ἀνάρχος, ἀγένητος, ἀγήρατος, ἀθάνατος, ἀτελεύτητος, οὐκ αὐξηθεῖσα, ἢ πληρωθεῖσα, οὐ γηράσκουσα, ἀλλὰ ἀκατάλυτος οὖσα· ὡσαύτως τυγχανούσα τελεία, οὐ νεωθεῖσα δὲ προσκυνεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ αἰώνων ὑπὸ ἀγγέλων ἐν ἁγίοις προσκυνουμένη, ὑπὸ πατέρων ὅτι γῆς δοξαζομένη, ὑπὸ προφητῶν ὑμνουμένη, ὑπὸ ἀποστόλων κηρυττομένη, ὑπὸ ἐκκλησίας μέχρι νῦν μεγαλυνομένη. καὶ ἀρξώμεθα, ἀγαπητοὶ, ἀπὸ τῶν ἁγγέλων· ἀρξώμεθα δ' ἐκεῖθεν τοῦ τῆς τελειότητος μέτρου κυριότητα, ἐξουσίαν καὶ προσκύνησιν καὶ μεγαλότητα. εἶτα οἱ ὑπέρτατοι ἄγγελοι, ἐξουσίαι, δυνάμεις, χερουβεὶμ καὶ σεραφεὶμ, τρὶς, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, ἀκαταπαύστῳ στόματι μελῳδοῦντα εἰς μίαν κυριότητα χερουβικὴν τὴν δόξαν. πρῶτος ἀγγέλων Ἀβραὰμ ὁ πατριάρχης τυγχάνων ὑπὸ τοῦ δρυὸς τοῦ Μαμβρὴ ἐν τῇ σκιᾷ θεωρήσας, μίαν κυριότητα, ἰσότητα τελείαν τῶν ἀγγέλων ἀπέφηνε. πρῶτος γὰρ ἄγγελοι, καὶ δρυὸς καὶ σκιὰ καὶ Ἀβραὰμ, καὶ σαφὴς ἐκκλησία καὶ σπέρμα αἰθέριον. αὐτὸς Ἀβραὰμ ἰδὼν τρισὶν ἡμέραις ἐπορθύζη ὅτι" τὸν γὰν αὐτοῦ Ἰσαὰκ εἰς ὁλοκαρπωσιν τῷ Θεῷ ἀναενέγκαι· τριήμερος γὰρ ὁδὸς καὶ Ἰσαὰκ ὁλοκαρπούμενος, τριήμερον λαὸς σαφὴς τὸ πάθος τὸ μονογενοῦς. ὅτι γὰρ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον Ἀβραὰμ ἐν τῷ Ἰσαὰκ ἐθεώρει, ὁ Κύριος μάρτυρας λέγων· Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο, ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν· καὶ εἶδε, καὶ ἐχάρη. τριῶν ἡμερῶν δὲ Μωϋσῆς πορεύεται ὅτι" τῷ θύσαι τῷ Θεῷ. λέγει οὖν τῷ Φαραὼ, Ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν πορευσόμεθα ὅτι τοῦ θύσαι Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν. τρία μέτρα σμιδάλεως δὲ Σάῤῥα λαβοῦσα, τὸν ἐγκρυφίας ἐποίησε. τρία μέτρα ἦν σμιδάλεως, δὲ Σάῤῥα, καὶ ἐγκρυφίαν, τρίπλοκος πίστις, καὶ ἐκκλησία ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων φυλαττομένη. πρῶτος ῥάβδος Ἰακὼβ λαβὼν ἐν τῷ ὕδατα ἐμβαλών, τὰ πρόβατα τοῦ Λάβαν ἐπότισε· πρῶτος ῥάβδος καὶ ὕδωρ καὶ πρόβατα ποιμνόμενα, τελεία καὶ βάπτισμα καὶ λαὸς φωτιζόμενος. πρῶτος ἡμέρας καὶ πρῶτος νυκτὸς Ἰωνᾶς ἐν τῷ κήτει πεποίηκε. πρῶτος ἦν ἡμέρας δὲ νύκτες, Ἰωνᾶς, καὶ τὸ κῆτος, τοῦ μονογενοῦς ἐν τῷ ᾅδῃ. καὶ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, λεγέτω· Οὐ γὰρ ἔστιν Ματθ. 16 μ.

Ιωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους πεπoίηκε τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτω δὴ καὶ ὁ Θς ἐν τῷ ἀδελφῷ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς ποιῆσαι τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. τρεῖς ἡμέρας καὶ Νινευίται νηστεύσαντες ἔζησαν. τρεῖς ἡμέρας, καὶ νηστεία, καὶ Νινευῖται ζῶντες, τρεῖς Φωσφόρος καὶ ἑσπερὶ καινὴν καὶ κόσμου ζωήν. πάλιν Ηλίας ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ ἀδάκρυος καὶ τὰ μέλη τῆς βοὸς τὸ ὕδωρ ὑπερέων, πῦρ ἀφανίσθη ἐπ' αὐτὰ κατήγαγε. τρισὶ γὰρ ὕδωρ καὶ διδαχὴ καὶ μέλη βοὸς καὶ πῦρ ἀφανίσει, πέπλοκεν βάπτισμα καὶ σαυτοῦ καὶ μέλη Χριστοῦ καὶ ἀφανίσει φέγγος. πάλιν τῆς ἡμέρας καὶ Δαμὶλ ἀφανίδας τοῦ οἴκου αὐτοῦ αἰσίαν καὶ ἀπαλὰς προσβολάμους, τὸ αὐτήματος ἔτυχε, διδάσκοντος δὲ μυσηρίου. ὀφθῆναι ἡμᾶς τοῦ ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς αἰσίαν, παρὰ καὶ ὑφ' ἁγίου πνεύματος καὶ ἀπατολὰς σὺν τυγχάνει. τρεῖς σαῖδες ἄφθορεσι τῇ καμίνῳ τοῦ πυρὸς ἐμβληθέντες, αὐδὲν μὲ σὺν ἔπαθον, σὺν δὲ Χαλδαίοις σὺν-πύρισαν. τρεῖς σαῖδες ἄφθορεσι καὶ καμίνος καὶ Χαλδαῖοι, πάλιν ἄφθαρτος καὶ κρίσις καὶ δαίμονες ἀπολλύμενοι. τρεῖς ἀρετὰς ὁ μακάριος Παῦλος τῇ ἐκκλησίᾳ παραδίδωσι λέγων· Πίστις, ἐλπὶς, ἀγάπη· πίστις εἰς Θν πατέρα, ἐλπὶς εἰς Θν υἱόν, καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου ἀγάπη. Ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη. πάλιν καὶ Παῦλος παρεκάλει Θν Κύριον λέγων· Ὑπὲρ τούτου τρὶς Θν Κύριον παρεκάλεσα ἵνα μεταστῇ ἀπ' ἐμοῦ· καὶ εἴρηκέ μοι· ἀρκεῖ σοι ἡ ἐμὴ χάρις· ἡ γὰρ ἐμὴ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. ὅρα εἶπε, πόσοι Θν Κύριον παρεκάλεσα, ἀλλὰ τρὶς. πατὴρ, υἱὸς, καὶ ὁ ἅγιον πνεῦμα, τρεῖς ὑπόστασις, μία δὲ κυριότης. καὶ πῶς, φησὶ, ἐρραδιούργησε· τούτοις, τρεῖς μὲ ὑποστάσεις ὡμολόγησα· εἰσαπάξ δὲ τὴν πίστιν τῆς τριάδος τῷ λίθῳ τῆς ὁμολογίας ἐπὶ μίαν συμφωνίαν τὴν ψυχὴν μου ἐστήλωσα. Καὶ πῶς, φησὶν, ἐναυάγησα· τούτοις, Θν φόρτον τῶν Ἰουδαϊκῶν ἁμαρτημάτων ἐν ὀνόματι παντὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος ἐν τῇ πηγῇ τοῦ βαπτίσματος κατεπόντισα. πάλιν σὰπα ἀλιεύει, καὶ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὁμοιώθησε· γαμὴ λαβοῦσα, ἐξ μικρὰν ζύμην ἐγκρύψασα, ἕλαι ὅλον φύραμα ἔζυμα. πάλιν δὲ σὰπα ἀλιεύει, καὶ μικρὰ ζύμη, καὶ γαμὴ ζυμοῦσα, ἡ Σοφία ὅτι ἁγία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ πᾶσαι τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὴν τῆς τριάδος πίστιν μεταστρέφουσα. τοιούτοις πᾶσι τοῖς μυσηρίοις οἱονεὶ σφραγῖδα ὑμῖν ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ τρισὶ καταδύσεσι τοῦ σώματος εἰς βάπτισμα τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς παραδίδωκε, λέγων, Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. μίαν ἀπολύτρωσιν ἑτοίμως ἀπολείπομεν· μιᾶς δὲ σωτηρίας πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος ἀπολυτρώσεως, ἀνάγκη πᾶσα καὶ μίαν εἰσάγειν πίστιν. ὧν γὰρ ἡ σωτηρία μία. ἀρξώμεθα τοίνυν λέγειν περὶ κοσμοποιίας, περὶ προθέσεως, περὶ ἐλευθερίας, περὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς συστάσεως, καὶ ἁπαξαπλῶς περὶ παντὸς ἔργου καὶ τῶν ἄλλων τῆς ζωῆς ἡμῖν χρεῶν ἀφορμὰς ὑπὸ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος ὑπιτελεσθείσας. ἀρξώμεθα ἀπὸ τοῦ προφήτου, ᾧ ἐλέχθημεν ὅτι τὰ δίκτυα, εἶδ' οὕτω καθεξῆς τοῦ λέγειν ἡμῖν· περισώσωμεν. τὸ οὐρανὸν ἐποίησεν ὁ πατὴρ σὺν λόγῳ καὶ πνεύματος. Τῷ γὰρ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. παρὰ τὸ οἰκουμένην ἐπλήρωσεν ὁ πατὴρ, ὡς γέγραπται· Τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ γῆν ἐγὼ σὺν πληρῶ, λέγει Κύριος. ἐπλήρωσε καὶ ὁ υἱός. Πάντα γὰρ δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέν. ἄκουε τῆς σοφίας λεγούσης περὶ τοῦ πνεύματος· Πνεῦμα Κυρίου ἐπλήρωσε τὴν οἰκουμένην. τί δέ; τὸ μέγιστον τῶν κτισμάτων, ὁ ἄνθρωπος, οὐχὶ σὺν πατρὸς μόνου γεγένηται, ἀλλὰ συνεργοῦντος τοῦ υἱοῦ, συμπληροῦντος τοῦ ἁγίου πνεύματος. Ποιήσωμεν γὰρ, φησὶν, ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. ποιήσωμεν, οὐ ποιήσομεν ἐγὼ, ἢ ποιήσης σὺ, οὐ ποιήσει ἐκεῖνος, ἀλλὰ, ποιήσωμεν. Εἰ γὰρ εἶπε, ποίησον σύ, ἐδείκνυε Θν ὑποστατόν· ὃ δὲ ὁμότιμον διδάσκει λέγει, ποιήσωμεν ἄνθρωπον. κοινὴ μὲ γνώμη, κοινὴ ἡ προαίρεσις, κοινὸν καὶ τὸ πλάσμα. ὅτι δὲ πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα πεποίηκε Θν ἄνθρωπον,

Ματθ. κη. ιθ.

Ψαλ. λβ. ς.

Ισαι. κγ. κδ.

Ιωαν. α. γ.

Γεν. α. κς.

θεσπον, Δαβὶδ μοι μάρτυρεῖ λέγων πρὸς Ⓦ Θεόν· Αἱ χεῖρές σε ἐποίησάν με καὶ ἔπλασάν με. οὐ σύ με μόνος πεποίηκας· ἀλλ' ἰδοὺ χεὶρ σου μόνη πεποίηκέ με, ἥτις ἐστὶν ὁ μονογενής σου· αἱ χεῖρές σε ἐποίησάν με, τουτέστιν, ὁ λόγος καὶ τὸ πνεῦμα. ὡσπερεὶ ἔλεγεν· ἰδοὺ μὲν τοῦ λόγου σοφία ἔπλασέ με, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος ζωοποιὸς ἐποίησέ με, σοῦ συμπληρωσάντος. ὡσαύτως δὲ Ἰωὴλ λέγει πρὸς Ⓦ Θεόν, Αἱ χεῖρές σε ἔπλασάν με, καὶ ἐποίησάν με. καὶ γὰρ Ⓐ ὀργανοὶ τῆς ἀδυναμίας τοῦ ὀργανου δι' αὐτοῦ γεγόνασιν, Δαβὶδ μὲν λέγοντος, Τῷ λόγῳ Κυρίου Ⓐ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δυναμις αὐτῶν· ὁ δὲ τῷ προφήτῃ Ὡσηέ, Οὐ αἱ χεῖρες ἔκτισαν τὴν γραπτὴν τοῦ ὀργανου. καὶ γὰρ ὁ ζωοποιὸς λόγος καὶ πνεύματος καὶ λόγου σημαίνει τὸν τοῦ ὀργανου γραπτὸν σκοπόν. ποιήσωμεν δὴ ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν· οὐ κατ' εἰκόνας ἡμετέρας, ἀλλά, ποιήσωμεν αὐτὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν. ὃ μὲν, ποιήσωμεν, πληθυντικῶς, ὃ δὲ, κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, ἑνικῶς. καὶ ἵνα μὴ ὡς ὑπολάβῃ τις τὸν τοῦ παντὸς εἰκόνα μόνον γεγενῆσθαι τὸν αὐτάνθρωπον, ἐπήνεγκε δὲ, ἡμετέραν. ἐξ ὧν τοῦτο, ὅτι οὐκ εἰκὼν ἡ τοιαύτη τοῦ Ἀδὰμ τῇ προδοσάσῃ ἐξαναλωθεῖσα ἐδεήθη καθαρσίου καὶ καθάρσεως, οὐκ ἐν ὀνόματι παντὸς μόνον ἐν ᾧ βαπτίσματι ἀναγεννᾶται, ἀλλὰ τοῦ ὑιοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, ὅθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἦν τὸ ἐγχείρημα. ἀμέλει γοῦν σφραγίζει ὁ πατὴρ ἐν τῷ βαπτίσματι, καθὼς Παῦλος λέγει· Ὁ δὲ καταργήσας ἡμᾶς εἰς τοῦτο αὐτὸ Θεὸς, καὶ χρίσας ἡμᾶς καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς. σφραγίζει δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Μὴ λυπεῖτε γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. σφραγιζόμεθοι ὑπὸ παντὸς καὶ πνεύματος ἐν καρδίαις ἡμῶν, οὐκ εἰς δύο εἰκόνας μεταμορφούμενα, ἀλλ' εἰς μίαν τὴν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ἐκ δὲ τούτων σωζόμεθα, ὃ, εἰς μίαν, εἰ) παντὸς καὶ υἱοῦ ἐξ ἁγίου πνεύματος. σφραγιζόμενοι τὰς καρδίας ἡμῶν, συμμορφοι τοῦ υἱοῦ γινόμενα, καὶ εἰκὼν Θεοῦ, ὡς βοᾷ Παῦλος λέγων· Ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων. πολὺ μᾶλλον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰκὼν ὄντι τοῦ Θεοῦ. μέγας ὄντι καὶ υἱὸς, ἀπέραντον ὄντι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἰσχὺς αὐτοῦ (Χριστὸς γὰρ Θεοῦ δύναμις) καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός· τουτέστι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ, πνεῦμα ὄντι σοφίας καὶ συνέσεως. καὶ εἰρηνικὸν ὁ πατήρ. Ἰδοὺ ἐκκλίνω πρὸς αὐτὴν, ὡς ποταμὸς εἰρήνης. εἰρηνικὸν γὰρ ὁ υἱὸς, ὡς Παῦλος λέγει· Αὐτός ἐστιν εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν. Εἰρηνικὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ὃ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος, φησὶν, ἀγάπη, εἰρήνη. πηγὴ ὁ πατὴρ, Ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς· πηγὴ καὶ ὁ υἱός· Ἐμὲ γὰρ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος. Εἰ μὴ ἦν πηγὴ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἂν ἔλεγεν ὁ Παῦλος, Καὶ πάντες ἐν ἑνὶ αὐτῷ πνεύματι ἐβαπτίσθημεν. ἐπιτελέσεσι δὲ ὄντι ἐκ τοῦ τοῦ Κυρίου ῥητοῦ καταμαθεῖν, ὅτι καὶ πηγὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πρόκειται. ἐλήλυθα γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἔκραζε λέγων· Εἴ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με, καὶ πινέτω ὕδωρ· καὶ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. τοῦτο δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ πνεύματος, οὗ ἔμελλον λαμβάνειν Ⓐ πιστεύοντες εἰς αὐτόν. φῶς ὁ πατὴρ, Ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐστι. φῶς καὶ ὁ υἱός, Ἐγὼ γὰρ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. φῶς δὲ τὸ πνεῦμα. οὐκ ἂν ἔλεγε γὰρ ὁ Παῦλος, Τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε. ἀλλ' ὅτι ὡς βεβιασμένον τοῦτο πολλαχοῦ τυγχάνει, ὁ Δαβὶδ ἰδιικῶς λεγέτω· Ἐν τῷ φωτὶ σου ὀψόμεθα φῶς, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἐλεύθερος ὁ πατὴρ τὸν δεδουλωμένον τῇ ἁμαρτίᾳ· ἐλεύθερος ὁ υἱός. ἔλεγε γὰρ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, Ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. ἐλεύθερον δὲ τὸ πνεῦμα· Οὗ γὰρ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία. ὁ νόμος τοῦ πνεύματος ἐλευθερεῖ· Ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος ἠλευθέρωσέ σε ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. ἀγαθὸς ὁ πατὴρ, ἀγαθὸς καὶ ὁ υἱός· Εἶ, φησὶν, ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ὄντι, ὅλον ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμι. ἀγαθὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· Τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ.

Ψαλμ. ριη. ιθ.

Ιωηλ. ι. η.

Ψαλμ. λγ. ς.

Γεν. α. κς.

Β Κορ. α. κβ.

Εφεσ. δ. λ.

Α Κορ. ια. ζ.

Ψαλμ. ρμς. ε.

Ησ. ξς. ιβ.

Εφ. β. ιδ.

Εφ. ε. θ.

Ψαλμ. λε. ι.

Ιερ. β. ιγ.

Α Κορ. ιβ. ιγ.

Ιωαν. ζ. λζ.

Ψαλμ. λε. ι.

Ιωαν. η. λς.

Β Κορ. γ. ιζ.

Ρωμ. η. β. καὶ Ματθ. κ. ιε.

Ψαλμ. ρμβ. ιθ.

ὅπου θέλει ἐστὶν ὁ πατὴρ (οὐκ ἔχει γὰρ ᾧ ὑποτέτακται) ὅπου θέλει ἐστὶ καὶ ὁ υἱὸς (ἐλθόντες
Ιωαν. γ. π. γάρ ἐσμεν) ὅπου θέλει ἐστὶ καὶ τὸ πνεῦμα. Τὸ γὰρ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν
αὐτοῦ ἀκούεις· ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται, καὶ ποῦ ὑπάγει. πάντα ποιεῖ ὁ πατήρ, πάν-
Ψαλ. ρλη. ς. τα ποιεῖ καὶ ὁ υἱός, πάντα ποιεῖ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Δαβὶδ γὰρ λέγει, Ποῦ πορευ-
θῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου; καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου ποῦ φύγω; πάντα δύναμαι ὁ πατήρ, 5
Ιωσ. μζ ς. καθὼς λέγει Ἰώβ· Οἶδα, Κύριε, ὅτι πάντα δύνασαι, ἀδυνατεῖ δέσοι οὐδέν. πάντα δύ-
Μαρκ. ι. κγ. ναμος ὁ υἱός, ὡς λέγει τῷ δυνατιζούσῃ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. Τῷ πιστεύοντι, φησι, πάντα δυνα-
τά. πάντα δύναμαι καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἔστι γάρ, φησιν, αὐτὴ καὶ τοῦ Θεοῦ δύναμις τὸ πνεῦ-
μα τὸ ἅγιον, πνεῦμα νοερόν, ἅγιον, πολυμερές, λεπτόν, ἀκίνητον, τρανόν, σαφές, ἀπέριμπτον, ὀξύ, ἀκώλυτον, εὐεργετικόν, φιλάνθρωπον, βέβαιον, ἀσφαλές, ἀμέριμνον, πάντα δύ- 10
ναμον, καὶ πάντα ἐπίσκοπον. οὐ μόνον δὲ πάντα ἐπίσκοπόν ἐστι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀλλὰ γάρ ἐστι " ἀν- ἴσ. ὑπο-
Περιξ. κ. κη. θρώπους ποιεῖ· ὡς μάρτυρές μοι Παῦλος ἐν ταῖς προσευχαῖς λέγων, Προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ πάν- πους
τι τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς ἐπισκόπους τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀπέστειλε προφήτας ὁ
πατήρ, ἀπέστειλε προφήτας ὁ υἱός, ἀπέστειλε καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὡς ἐξ ἑνὸς πάντων προφη-
Ησ. μη ι". τῶν Ἡσαΐας διαφέρεται, λέγων· Καὶ νῦν Κύριος, Κύριος ἀπέσταλκέ με, καὶ τὸ πνεῦμα 15
Ματθ. ι κς. αὐτοῦ. ἐγὼ τοῦ υἱοῦ ἐξεπέμφθην ἀπόστολος. Ἰδοὺ γὰρ ὑμᾶς ἀποστέλλω, ὡς πρόβατα ἐν
Περιξ ιγ. δ. μέσῳ λύκων. ἐξεπέμφθησαν δὲ ὑπὸ πνεύματος ἁγίου, ὥς φησιν ἐν ταῖς πράξεσιν· Οἱ
μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου κατῆλθον εἰς Σελεύκειαν. προσε-
καλέσατο ὁ πατὴρ τοὺς ἀποστόλους, προσεκαλέσατο καὶ ὁ υἱὸς τοὺς ἀποστόλους, ὁμοίως καὶ τὸ
Περιξ ιγ. ς. πνεῦμα τὸ ἅγιον προσεκαλέσατο αὐτούς. Λειτουργούντων αὐτῶ τῷ Κυρίῳ· πνεῦ; τοῖς ἀπο- 20
στόλοις· Εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Παῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ
προσκέκλημαι αὐτούς. ἀφορίσατε ὑμεῖς, ἀφορίσατέ μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Παῦλον. λέγω
ὡς δεσπότης, ὑπακούσατε ὡς δοῦλοι. νηστευόντων οὖν αὐτῶν καὶ λειτουργούντων τῷ Κυρίῳ. προσ-
εχὲ, καὶ τοῖς λειτουργοῦσιν. ποῦ εἰσιν οἱ λέγοντες λειτουργικὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; εἰ λει-
Ψαλ. ρλγ. ς. τουργικόν ἐστι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἓν ἐστι τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Ο ποιῶν γὰρ τοὺς 25
ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα. ἀλλ' οὐ λειτουργικὸν τὸ ἅγι-
ον πνεῦμα, ἀλλὰ λειτουργούμενον. λειτουργοῦσι τοῖς ἁγίοις, φησιν, εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ
ἅγιον, ἀφορίσατε δή μοι. ἀλλὰ δεσπότου φωνή. ἀφορίσατέ μοι Ⓜ Βαρνάβαν καὶ Ⓜ
Παῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. νῦν ὑμᾶς ἀφορίσατε μοι Ⓜ Παῦλον καὶ Ⓜ
Βαρνάβαν· ἐγὼ γὰρ ἤδη ἀφώρισα αὐτοὺς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῶν. καὶ ὅπως ὑπὸ πνεύ- 30
ματος ἁγίου ἐκλήθη Παῦλος, ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἀφορίσθη εἰς τὸ εὐαγγέλιον, [καθὼς]
Ρωμ. α. α. τὸν προφήτην βοήσαντα λέγει· Δοῦλος, κλητὸς ἀπόστολος, ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον
Θεοῦ. ἀλλὰ νῦν ὄφθητε, ἀγαπητοί, Ⓜ τῇ βλασφημίᾳ χολάζοντες, διὸ ὧν ἔδει χολά-
Ψαλ. με ι. ζειν τῇ θείᾳ γραφῇ, καὶ γινώσκειν τὸν Κύριον καὶ τὸ λεγόμενον, Οτι χολάσατε καὶ γνῶτε ὅτι ἐγώ 35
εἰμι ὁ Θεός, νῦν ἄλλο ἐπερώτημα βλασφημίας θέσθε, καὶ ἐπερωτῶσιν ἡμᾶς λέγοντες· ὅτι
Ψαλ. μδ. ιι. θεῖον ἔχει ὁ πατήρ; καὶ λέγομεν, ναί, Οὐ ὁ Θεὸς ὅτι θεῖον ἀγίου αὐτοῦ. ἔχει θεῖον καὶ
ὁ υἱός; λέγομεν ναί. γέγραπται γὰρ ὅτι τοῦ υἱοῦ, Ο θρόνος σου ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰ-
ῶνος. ἀλλὰ θεῖον ὅταν ἀκούσῃς Θεοῦ, θεοπρεπῶς νοητέον θεῖον, τουτέστιν, ὀξουσίαν, βα-
σιλείαν, κυριότητα. ἡμῖν γὰρ ἡ γραφὴ, ὡς δὲ θεοῖς λαλεῖ. ποῦ γέγραπται γὰρ, καὶ τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχει θεῖον, ἵνα ἐκ τοῦ θείου νοήσαντες τὸ ὁμότιμον, τὴν κυριότητα ἀπο- 40
δῶμεν; μάλιστα μὲ πρὸς τοιαύτην ἐπερώτησιν οὐκ ἔδει ἡμᾶς ἀποκρίνεσθαι τοῖς τοιούτοις.
Εἰ γὰρ Ⓜ δοῦλοι Ⓜ ἐκ γῆς γεγόνοτες, ἀπόστολοι λέγω δή, ὅτι θεῖοις ἠξιώθησαν καθίσαι·
Ματθ. ιθ κη. Ιδοὺ ὑμεῖς Ⓜ δώδεκα καθίσεσθε ὅτι θεῖοις κρίνοντες ἓξ δώδεκα φυλὰς Ισραήλ· πολλῷ
μᾶλλον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. πρὸς ὅτι τούτοις ἐπερωτῶσι, πῶς ἔστι πνεύματος ἡ δόξα; δοξάζει

ὁ πατὴρ,

ὁ πατὴρ, δοξάζεται ὁ υἱός. πῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ζητῶσιν ⓐ ἄπιστοι; λεγέτωσαν οἱ ἄπιστοι, καὶ Ησαΐας μαρτυρείτω, Εἶδον τὸν Κύριον ὑπὲρ θρόνου ὑψηλοῦ (περὶ τοῦ πνεύματος λέγων, ὡς μετ' οὐ πολὺ ἀποδείξομεν)) καὶ ἐπλήρουν. καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ σεραφεὶμ εἱστήκεσαν κύκλῳ αὐτοῦ. ἓξ πέρυγες τῷ ἑνὶ, καὶ ἓξ πέρυγες τῷ ἑνί· καὶ ἐκέκραγον, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος σαβαὼθ, πλήρης οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου. πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ τὸν θρόνον θεωρῶ, καὶ τὴν δόξαν. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς μὲ, τίνα ἀποστελῶ, καὶ τίς πορεύσεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον τὸν Ιουδαίων, καὶ ἐρῶ αὐτοῖς· ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ μὴ συνῆτε; ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τὰ ἐξῆς. ἤρξατο Παῦλος μὴ πολλὰς ἔτι ποιεῖσθαι τὰς προφητείας, ἀλλ' ἐν Ρώμῃ, διαλέγεται πρὸς Ιουδαίους συμβιβάζων αὐτοὺς εἰς τὴν τοῦ μονογενοῦς πίστιν. οἱ δ' ἀπιστρέφοντο, καὶ ἀπίσω. τότε μέμνηται ταύτης τῆς προφητείας, ὅτι περ ἐπεπλήρωτο. καὶ τί πρὸς αὐτούς; Καλῶς εἶπε πρὸς ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ Ησαΐου τοῦ προφήτου, ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ μὴ συνῆτε, καὶ τὰ ἐξῆς. ἰδοὺ ὃν ⓦ Κύριον σαβαὼθ ὁ Ησαΐας λέγει ὑπὲρ θρόνου ὑψηλοῦ καθήμενον, καὶ ὑπ' ἀγγέλων δοξαζόμενον, ὁ Παῦλος λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι. τίς ἐπιμέμψεται ἀμφιβάλλειν, ὅτι περ Κύριος καὶ Θεὸς καὶ πνεῦμα λαληθὲν ὄντως, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων; Ἀμήν.

Ησ. ς. α. Πραξ. κη. κς.

ΠΕΡΙ ΕΛΠΙΔΟΣ. Λογ. ιη.

Ἅπαντες μὲν ἀνθρωποι φύσει δύμηχανοι, διὰ τὸ φύσει τοῦ λογισμοῦ διακριτικόν τε καὶ νοερόν. ἔκαστος γὰρ τούτων πρὸς γεωργίαν καὶ οἰκοδομὴν καὶ τέχνην τινὰ ἐλπίδι τινὶ ἑαυτὸν παραδίδωσιν. ἅπαντες γὰρ καμάτους καὶ ἱδρῶτας, κινδύνους τε καὶ θλίψεις προθυμίᾳ ὑποφέροντες διὰ τὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν προσδοκίαν. ὁ μὲν γεωργὸς ἐν τῇ ζοφερᾷ τοῦ χειμῶνος ὥρᾳ καὶ μόγων κυρτώσας τὰ νῶτα, ἀμφοῖν τὰς χεῖρας ὁπλίσας δρέπανον καὶ δρόπτῳ, σὺν ἐκ τοῦ χειμῶνος κρυμοῦ, καὶ τοὺς ἐκ τῆς βώλου καὶ τῶν ἐγκειμένων ἀκανθῶν αἰκισμοὺς προθύμως ὑποφέρει, τῇ μελλούσῃ τῶν καρπῶν προσδοκίᾳ σὺν πόνοις παραμυθούμενος. ὁ δέ γε ὁδοιπόρος ἐν ταῖς δυσβάτοις καὶ προσαντέσιν ὁδοῖς ἑπόμενος, αὐτιτυποῦντος τοῦ ἡλίου ἐδάφους τοῖς ταρσοῖς μαστιζόμενος, ἱδρώτων πολυχύτους σταγόνας ἐκ κορυφῆς μέχρις ὀνύχων [κοχλιάδων] διαζέων, καύσωνας τε καὶ ὑδάτων λιμοὺς, καὶ ξηρῶν ἐνδιαίτων ἀνομβρίαν, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς ὁδοιπορίας αὐτῷ ἐλπιζόμενον κέρδος. ἰατρὸς δ' ἐν τῇ ἐκτομῇ τῶν οἰδαινόντων παυμάτων, τὴν δυσωδίαν ὑποφέρουσι, γαστέρων δὲ κενώσεις, καὶ χαιρῶν χυμῶν ἐκχύσεις ἐκ χειρὸς δεχόμενοι, οὐκ ἀναίνονται διὰ τὴν τῶν ἀθεραπεύτων ὑγίειαν, καὶ διὰ τὴν οἰκείαν εὐπορίαν τὴν ἐκ τῶν θεραπευομένων αὐτοῖς ἐλπιζομένην. ⓐ δὲ πελάγιοι πλωτῆρες γλυκεῖ λείποντες, καὶ τὰ τῆς θαλάττης ἁλμυρὰ καὶ κυμαίνεα νῶτα τέμνοντες, παλίνδρομον πνευμάτων βίαν καὶ πελαγίας αἰθυίας ὑποφεύγουσι, ὀρνίθων δὲ πολυπλόκων διαπάσεις, ἰχθύων δὲ καὶ αὐχένων τεσμοὺς φοβεροὺς, κυμάτων δὲ ἀγελαίων ὀρυγμαδώδεις κατόψεις δεδιότες φοβεροὺς διὰ τὴν ἐκ τοῦ πλοὸς αὖθις ἐλπιζομένην σωτηρίαν καὶ εὐπορίαν. ἅπαντες δὲ οὗτοι καὶ οἱ τούτων πλείονες καμάτους τε καὶ κινδύνους ὑποφέροντες διὰ τὴν παρὰ μικρὸν φαινομένην ἐλπίδα· πολλῷ μᾶλλον τὸ φιλόθεον γένος τῶν χριστιανῶν, ἀνδρῶν δὴ λέγω καὶ γυναικῶν (οὐ γὰρ μόνον τὸ ἄρρεν ἐγράτησε παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλὰ καὶ τὸ θῆλυ) οὐ τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ, ἀλλὰ τῇ τῆς φρονήσεως ἀνδρείᾳ διώγμους τε καὶ λιμοὺς, νηστείαν τε καὶ ἀγρυπνίαν καὶ χαμευνίαν, καὶ τῶν ἄλλων ἀνεκδιηγήτων θλίψεων· ἀμφοῖν προθύμως ὑποφέροντες διὰ τὴν ἀκήρατον καὶ μακαρίαν

Ex Ms. Regio Lut.

μακαρίαν σὲ οὐρανοῖς ἐλπίδα. ἕκαστος οὖν σκοπέτω, τῷ ἰδίῳ ἔργῳ, καὶ τῇ ἐλπίδι τοιοῦτος. ὁ γεωργὸς τῆς πνευματικῆς ἀρούρας ἐμβαλὲ τῆς διδασκαλίας τὸ ἄλεσον εἰς τὸ ἦσ. ἀγρίου
δεκτὸν τῆς ψυχαγωγίας χωρίον· εἶτα μὴ τῶν παρακαλυπτόντων τὸν αἱρετικὸν σπερμάτων, ὃ βλάσφημα ἔξελε τῶν Ἰουδαϊκῶν καὶ ἑλληνικῶν σοφισμάτων· ἵνα σκαθάρας τὸν ψυχικὸν, ὑπασπείρῃς καὶ τῆς πίστεως ἅγια σπέρματα, καὶ τῆς ἐλπίδος ἀγαθιάματα, καὶ τῆς ἀγάπης γλυκάσματα. οὐ γὰρ μόνον τῷ Ἱερεμίᾳ ἔδωκεν ἐξουσίαν τοῦ κατασκάπτειν καὶ χείρ. α. ι.
εσθαι, ἐκ καταφυτεύειν καὶ κρεῖττονα, ἀλλὰ καὶ σοι, φησὶ τῷ λέγειν· Ἰδοὺ δέδωκα σοῦ λόγους μου
εἰς τὸ στόμα σου· ἰδοὺ κατέστησά σε σήμερον ὑπὲρ ἔθνη καὶ βασιλείας, σκεδάζειν καὶ κατασκάπτειν, καὶ ἀπολλύειν, καὶ οἰκοδομεῖν, καὶ καταφυτεύειν. σκεδάσον τοίνυν τὰ ἄγαμα τῆς λαγνείας κινήματα, καὶ κατάφυτευε τὰ ἅγια τῆς ἁγνείας μιμήματα· κατάσκαπτε τοῦ πονη-
ροῦ φυτείαν, καὶ κατάφυτευε τὸν τοῦ Χριστοῦ πολιτείαν· ἀπόλλυε τὰ φθορικὰ τῶν διδαγμάτων, σκόλευε δὲ τὰ σαπρὰ τῶν νοημάτων. ὁ οἰκοδόμος καταπάσσε καὶ κακῶς οἰκοδομηθέντα ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου μηχανῆς σὺ ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ἐνδάλματα, καὶ οἰκοδόμει ναὸν τοῦ Θεοῦ, ὑφηλὸν θεμέλιον γὰρ Χριστὸν Ⓦ ἀκρογωνιαῖον, ἐφ' ὃν οἰκοδομῆσαι καὶ τῆς δικαιοσύνης κοσμήματα. ζῶντα περιτίλλε, καὶ θλίβε, ἐκπόμπευε· καὶ διώκει, μὴ ἀπόκαμνε· καὶ λιμοττῇς, μὴ ἀπόφυγε· ἀλλὰ πάντα ἐκπόμπευε παρθύμως διὰ τὴν
ψαλ. ιε. ε. ἐλπιζομένην σὲ τρυφὴν τοῦ παραδείσου ἀνάκλησιν. ὁδοιπόρος εἶ καὶ Ⓦ λέγεται, Κατάρτισαι τὰ διαβήματά μου ἐν ταῖς τρίβοις σου, ἵνα μὴ σαλευθῶσι τὰ διαβήματά μου· φεῦγε τὴν πλατεῖαν καὶ εὐρύχωρον ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν. λαβέσθαι τὴν βακτηρίαν τοῦ πνεύματος δύο παρέξει ὑπιτιλάσαι, τόν τε ἐγκαθήμενον ἐν τῇ ὁδῷ σκο- 20
λιὸν δράκοντα ἀποκτεῖνουσαν, καὶ σέ ποτε ἐν τοῖς πειρασμοῖς σκυλεύμενον καὶ καταπίπτοντα διαβασάζουσαν. φέρε * Ⓦ πειρασμὸν παρεφεστῶτα. καὶ "διψᾷς, ὑπὲρ τὴν ἀθάνατον "πίστιν Ⓦ Χριστὸν διώκεις. καὶ "πεινᾷς, Ⓦ ἄρτον τὸν ζῶντα ὑπιζήτει, ἵνα μὴ ἀποκάμῃς, μηδὲ ἐνδόξως χαυνούμενος ταῖς ἡδοναῖς, ἀλλ' ἐνδυναμοῦ ἀποβλέπων τὸ τέλος τῆς ὁ-
δοῦ, ἐλπίζων τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ἰσάγγελον ζωήν. ὁ ἰατρὸς τῶν ψυχῶν ἐκτε- 25
μὼν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος καὶ οἰδαίνοντα καὶ ἡλκωμένα πάθη τῆς ἀφροφρυίας, ἀπόπλυνε τὸν βόρβορον τῶν ἡδονῶν ᾧ ὕδατι τῆς διδασκαλίας, θεραπεύσας ἐκ τῆς ἀμαρτίας ὑπιτιθείσας πληγὰς ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων, οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ χαλώμενος Ⓦ τὸν Κύριον. οἴνῳ μὲν γὰρ χαλᾷ ὁ μηκέτι χαυνούμενον ἐνδιδόναι ταῖς ὑπιθυμίαις· ἐλαίῳ δὲ "λύων τοὺς πόνους ἴσ. λύσει
τῆς ψυχῆς, [καὶ] τῶν παρηρτημένων σπασμάτων τὴν συγχώρησιν καὶ χεῖρα αὐτοῖς ἐπι- 30
σχούμενος. μὴ πρὸς τὰ χρηματικὰ κέρδη ἀποβλέπων πρίδῃς τὸν πέντα, μηδὲ πάλιν ἀπὸ τὸν κατάπλουτον πλοῦτον πρίδῃς τὸν πλούσιον, ἀλλὰ πέντα καὶ πλούσιον ὁμοῦ παραχαλεῖ σωφρονῆν. μηδένα ἀπέλπιζε, μηδὲ τὸν ἄγαν ἁμαρτωλὸν, ἵνα μὴ τέλεον εἰς τὸν βυθὸν τῆς ἁμαρτίας "αὐτὸν ῥίψωμεν· ἀλλὰ δίδου χεῖρα ὡς πεπωκότι λέγων· οὐκ ἦλθεν ὁ ἴσ. αὐτὸ
Κύριος σῶσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς· ἵνα παρθύμοι γλυκάνθωμεν, σκληρύνθωμεν ἀπὸ τοῦ 35
κακοῦ ποιήσωσι δὲ ἀγαθὸν ἐκ σωθῶσι. πάντα παράτεινε χρὰ τὸν τῶν ἀσθενούντων ὑγίειαν, περιφέρόμενος τῇ ἐλπίδι τῶν σωζομένων, καὶ τῇ παρὰ Θεῷ ἐλπιζομένῃ ἀγαλλιάσει. ὡς ἀθλητὴς, νομίμως ἀθλήσον. Οὐδεὶς γὰρ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. Οὐκ ἔστιν ἡ
πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους * τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. τοὺς 40
ἀσκητικοὺς πόνους φεῦγε, τοὺς ἀναχωρητικοὺς βρόχους φεῦγε. ἴδε Παῦλον καὶ πρέχοντα καὶ πυ-
κτεύοντα καὶ παλαίοντα. Οὕτω πρέχω, φησὶν, ἵνα καταλάβω· οὕτω πυκτεύω, οὐχ ὡς ἀέρα δέρων· ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα, μήπως ἑτέροις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος ἐσωμαι. πρέχε τοίνυν ἵνα καταλάβῃς, πύκτευε καὶ πάλαιε, ἵνα νικήσῃς τὸν ἐχθρόν. ἀλείφου τῷ τῆς

εὐσεβείας

εὐσεβείας ἐλαίῳ. ἔχῃς παλαίσματα καταλειφθέντα σοι ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων. ἀθλήσατε τὸν αἰχμαλωτίσαντα τὸν Μωϋσέως, τὸν Ἰωσὴφ τὸν σωφρονιστήν, τὸν Δαβὶδ τὸν πραότητα, τὸν Ἠλία τὸν πύρινον, τὸν Ἐλισσαίου τὸν ἱππικόν, τοῦ Ἡσαΐου τὸν ἀκτημοσύνην, Παῦλον δὲ Πέτρου τὸν πίστιν, Χριστοῦ τὴν ἀγάπην· ἵνα ἐν πᾶσι καλῶς ἀγωνισάμενος, τὴν νίκης τὰ βραβεῖα ἐκ χειρὸς Θεοῦ ὑποδέξῃ. ποιμαίνει σὲ τῶν λογικῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ; τὰ σφάγια μαίνεται, τὰ πεπλανημένα ἐπίστρεφε, τὰ σωτετραυματισμένα ἐπίδησε, τὰ λυκόδηκτα ἴασαι, τοὺς λύκους ἀπέστρεφε, τοὺς κύνας τοὺς ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου. οὐ γὰρ ὑποτοπάζεται, ἀλλ' ὑλακτοῦντας ἢ λανθανόντως εἰς τὸ δεσπότου τὸ ποίμνιον. τούτοις ἀπείλησον. τὸν ἐκ τῆς Μαρίας ἀνηθηκῶς βλαστήσασαν χλόην ὑποδείκνυε, τὸν ἀθάνατον πηγὴν τοῦ βαπτίσματος σήμηνε, ὃ ἐσπιλωμένον σφάγιον τῷ ὕδατι τῶν δακρύων ἀπόσμηχε· πάντα πόνον καὶ κάματον ὑπόμεινε, ἵνα, φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποιμένος Χριστοῦ, δέξῃ ἀμάραντον τῆς δόξης στέφανον. σφάγιον εἶ; πείθου τῷ ποιμένι σου, τὸν μανδρώνην μὴ φεύγε, τὸν πίστιν ὃ σέργε, τὸν ῥάβδον τοῦ ποιμένος μὴ ἐγκλίνης. οὐ γὰρ παίζεται σοι, ἵνα ἀποκτείνῃ, ἀλλ' ἵνα ἀπὸ τῆς πλάνης σε ἐπιστρέψῃ. ὃ ἐκ τῆς Ἰεσσαὶ ῥάβδου βλαστήσαν ἄνθος νέμει ἀδιακρίτως, τὸν ἐκ τῆς ἀκροτόμου πέτρας κοχλάδον βλαστάνουσαν πηγὴν ἀθάνατον ποτίζει· ἵνα σπεύδῃς εἰς τὸ μανθάνειν τῆς πεύφης ** μὴ ζώγανε πλοῦτον, μᾶλλον ὃ ἐπουράνιον πλοῦτον μὴ ἀγάπα· χρημάτων φθορικὰ φεύγε· τὰ δίγλωσσα μὴ ζώεχε· τὰ χρήματα μὴ ζώαγε, δι' ὧν φύεται τὰ ἐγκλήματα, ἀλλὰ πειρῶ πλουτίσιος τὸν θεοφιλῆ τοῖς πένησιν, ἐλπίζων λήψεσθαι καὶ πεπειρῆσθαι τὸ δράγμα θεῖσαν τῆς ψυχῆς. ὁ πένης μὴ ὀλιγοψύχει, μὴ ἀπολέγου τὸν ζωὴν, μὴ βλασφημήσῃς· ἂν δὲ θείῃς, ὑπόμεινον τὸ ὀλιγοχρόνιον τῆς πενίας ἴδριον, ἐπίβλεπε εἰς τὸν "γνώμονά σου Λάζαρον, καὶ ἐλπίδι σθυναμοῦ. τοιοῦτοι γὰρ καὶ αὐτοὶ τῶν Ἀβραμιαίων τὴν αἰωνοπαύστου κόλπων· ἔνθα καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς ὁ πάντων δεσπότης Θεὸς ἀξιώσειε διὰ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ. Λογ. ιθ.

Ἐξὸν μὲν οὐδεὶς περὶ ἀγάπης κατ' ἀξίαν εἰπεῖν ἰσχύει, ἀλλ' ὃ μὴ εἴη αὐτὸν ἐπίγνοι, ἀλλ' ἐπαρκέσιον. οἶμαι γὰρ καὶ τὸν τῶν ἀγγέλων γλῶτταν ἀπορεῖν περὶ τὸν ταύτης ἀκριβεστάτην ζήτησιν, ἐπειδήπερ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ Θεοῦ μεγαλονοίας ἀπαύστως παρέρχεται. ἆρα οὖν ἐπειδὴ ὅτι ἀγγέλων, οὔτε δὲ θεόπτων γλῶσσα ἰσχύει περὶ τὸν ταύτης ἀκριβεστάτην ἐξήγησιν, ἀποκνήσομεν καὶ ἡμεῖς; ἀλλὰ μηδαμῶς· ὅπου γὰρ Θεοῦ ἡ πολυαρχύρων παμμεγεθὴς περιφορὰ οὐ περιδέκτοι· ἀλλὰ καὶ τῶν δυσκρίτων μὴ γνώμης ἰλαρᾶς, κἂν σφόδρα βεκτύπτοντα τυγχάνωσιν, ὡς ἐκ τῆς χάρας ἐκείνης τῆς βοηθούσης τὰ δύο λεπτὰ εἰς τὸ γαζοφυλάκιον περιεκρίθη ὑπὸ περιφορᾶς τῶν πολυπλούτων θεμελίων. καὶ ἡμεῖς τὴν ἐλπίδα ὑπὲρ Κύριον θέμενοι ἀρωγὸν καὶ διορθωτὴν τῶν λεγομένων, προθύμως καρδίας τὰ δύο δίκαια τῆς ἀγάπης εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τῆς Δεσποίνης ἡμῶν βαλοῦμεν. ταῦτα γὰρ οἶμαι ἐκεῖνα τὰ δύο δίκαια, ταῦτα δύο ἐντολαὶ, ἐν αἷς ὁ νόμος ὅλος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται. Εἴρηται γὰρ παρὰ Κυρίου ἐν διαγγέλοις, Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν πάσῃ ψυχῇ σου καὶ ἐν πάσῃ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται. ἀγάπη πρὸς Θεόν, καὶ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, δύο ἐντολαὶ ἀλλήλων ἐχόμεναι. ὁ ἔχων μίαν τούτων, τὸν δὲ ἄλλην οὐκ ἔχων, οὔτε παρὰ, ἐν ᾧ δοκεῖ ἔχειν, κέκτηται. ὡς γὰρ ψυχὴ ἄνευ σώματος

Ex Mss. Regio Lut.

Matth. xx. 37.

μα τος οὐ καλῆται ἀδελφος, οὐδὲ αὖ πάλιν σῶμα μὴ θυ ψυχῆς· οὕτως οὐδὲ ἀγάπη τροὸς Θεόν, ἐαν μὴ ἔχῃ ἀκόλουθον καὶ τὴν τοὺς ☧ πλησίον ἀγάπω, οὐ τυγχάνει ἀγάπη· οὐδὲ αὖ πάλιν ἡ τοὺς ☧ πλησίον ἀγάπη, ἐαν μὴ ἔχῃ τὴν τοὺς ☧ Θεόν, οὐ καλῆται ἀγάπη. δῆλ ασυμφόν ὅτιν θύρᾳ τελείαν ἀγάπω. ἕλλιωες ταύτην ἀγνοοῦσι, καὶ δοκῶσιν εἰς ἀλλήλους ἔχειν ἀγάπην· τ Θεὸν γ ἀγνοοῦντες, ταύτης ξένοι τυγχάνουσιν. Ιουδαῖοι καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἔχουσιν ἀγάπω, μισοῦντες τ Κύριον τὸν νόμον λέγοντες, Αγαπήσεις Κύριον ☧ Θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας σου, αὐτὸν δὲ τὴν ἀγάπησιν μῖσος ἐπολέμωσαν, τ Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν, καθά φησιν ὁ τῶν προφήτης· Καὶ ἔθεντο μῖσος ἀντὶ τῆς ἀγαπήσεώς μου. ταύτην τὴν ἀγάπην οὔτε ☩ λέγοντες ☧ γὰρ τοῦ Θεοῦ κτίσμα, ἢ ποίημα, κέκτηνται, καὶ ἔχουσιν εἰς ἀδελφοὺς ἀγάπην. πῶς γὰρ ὁ ἀγαπῶν ☧ Θεὸν, τοῦτον λέξῃ κτίσμα; ἵνα ποιητὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀγαθωτέρα; ἵνα πῶς ☧ γὸν λέξῃ ἀγαπᾶν, ὁ φάσκων εἶ τοῦτον κτίσμα, ἢ ποίημα; καὶ ☧ πατέρα λέξῃ ἀγαπᾶν, ☧ γὸν μὴ ἀγαπῶν, ἐξέρηται τῆς τοὺς ☧ πατέρα ἀγάπης, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος· Ο μὴ ἔχων ☧ γὸν, οὐδὲ ☧ πατέρα ἔχει. ταύτην τὴν ἀγάπην ☩ τὸ πνεῦμα κτίσμα, ἢ ποίημα λέγοντες οὐκ ἔχουσι, καὶ δοκῶσι πατέρα ὁμολογεῖν καὶ ἀγαπᾶν. Εἴπερ γὰρ πνεῦμα οὐκ ἔχει Χριστοῦ, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. ὅσοι τοίνυν ὀρθοδόξως φρονοῦσι τοὺς πατέρας καὶ γὸν ἁγίου πνεύματος, καὶ τὴν εἰς ἀλλήλους φυλάττουσιν ἀγάπην, ὅτι κέκτηνται τὸ τέλειον τῆς ἀγάπης. ἀγάπη πατέρα ὁμολογεῖ, γὸν τοὺς ἄγιον δοξολογεῖ· ἀγάπη τὴν συμφωνίαν τῆς τριάδος διαῤῥᾷ. ὦ ἀγάπη, ἀγγέλων σύμβιος, πατέρων ζωὴ θεος, προφητῶν σύσκηνος, μαρτύρων ζωάθλος, ἀποστόλων σύγχορος, ἐκκλησίας ζωόδισμος. ἀγάπη πόλεμον οὐκ οἶδεν, ἔριν οὐκ ἔχει, εἰρήνην βραβεύει. ἀγάπη φονικοὺς θυμοὺς πραΰνει, λοιμικὰς λαοὺς σιμνύει. ἀγάπη, ἡ ἐν τῷ κόσμῳ μὴ χωροῦσα, καὶ ἐν ταπεινῇ καρδίᾳ κατοικοῦσα. ἀγάπη μέλιτος καὶ γάλακτος γλυκυτέρα, οὐ μόνον ἐν τῷ στόματι ὃ γλυκὺ ἔχουσα, * * ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας κεκτῆσθαι. ἀγάπη "πάντων ἁρμόζει· διὸ τῆς ζωῆς ιθ. πάν. μὲν ταύτης ἐπίγεια, αὐξάνει τὰ ἐπουράνια. ἀγάπη, διὰ γὸν ὁ Θεὸς ☧ ἐαυτοῦ γὸν ἀπέστειλεν Ιωαν. γ. ιε. εἰς ☧ κόσμον. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς ☧ κόσμον, ὥστε τὸν γὸν αὐτοῦ ☧ μονογενῆ ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον ὑπὲρ ἡμῶν. ἀγάπη ταῖς ἐκ κινδύνων καὶ κλύδωνος καὶ θαλάσσης ὑπομένειν ἐδίδαξεν· ἀγάπη μάρτυρας τελοῖ, μακαριοῖ, στεφανοῖ. ἀγάπη τὸν πλησίον, ὡς ἑαυτὸν, ὁρᾷ, καὶ ταῖς ἴδια πᾶσι κοινὰ ἡγεῖται. ἀγάπη τὴν ἑνδεᾶ τοῦ πλησίον ἰδίαν ὑφίσταται. ἀγάπη κοινὰ πράττεσθαι πᾶσιν ἰσᾷ, ὡσαύτως τε καὶ πάντα, σοφῷ τε καὶ ἰδιώτῃ. ἀγάπη τ πεπιεσμένην ψυχὴν γλυκαίνει, τὴν τεθλιμμένην θεραπεύει, τὴν ταπεινωμένην ἀναθάλλει. ἀγάπη ἀσβεστον λαμπάδα τῆς προφητείας προσφέρει, καὶ τοὺς ἰδίους προσεργάζεται ζητοῦσα. ἀγάπη ταῖς τῆς βασιλείας θύραις ἀνοίγει, καὶ τὴν προφητείαν στεφανηφόρον εἰσάγει, καὶ τοὺς ἐν σιμνῷ γάμῳ βιοῦντας εἰσπηδᾶν ἀκωλύει. ἀγάπη τὴν ἐλεημοσύνην φιλεῖ, καὶ τῷ αὐτῆς πτωχῷ στεφάνους χρυσαυγεῖς ἑτοιμάζει. ἀγάπη ὑπερηφανίαν οὐκ οἶδε, ταπεινοὺς δὲ δοξάζει. ἀγάπη κακολογίαν φεύγει, καὶ βλασφημίαν δὲ στέργει. ἀγάπη ἄνδρας καὶ γυναῖκας γάμῳ ζυναφθέντας ὁμονοεῖν συμβουλεύει, χωρίζεσθαι δὲ ἀπ' ἀλλήλων οὐποτε θέλει. ἀγάπη τοὺς πατέρας φιλεῖ τὰ τέκνα παιδεύειν, καὶ τὰ τέκνα δουλεύειν ὡς δεσπόταις τοῖς γονεῦσιν. ἀγάπη τοὺς δεσπότας ἐλεήμονας εἶ παρακαλεῖ τοὺς οἰκέτας, τε τοὺς οἰκέτας ὑποφέρειν τοὺς δεσπότας ἀδόλως παρακινεῖ. ἀγάπη ☧ φόβον ἔξω βάλλεται, καὶ τὴν τοὺς ☧ Θεὸν παῤῥησίαν ἐστερίζεται. Η γὰρ τελεία ἀγάπη, φησὶν, ἔξω βάλλει ☧ φόβον. ἀγάπη τὸν στέφανον τοῦτον τῶν πατέρων ἔπλεξεν ἡμῖν, καὶ ὁ τέλεγος τῆς ἐλπίδος γλυκὺ καὶ καρποφόρον ἵδρυσεν ἡμῖν. ἀγάπη ὁ ποίμνιον εἰς τὴν μάνδραν τῆς ἐκκλησίας εἰσάγει, καὶ τὴν χλοηφόρον τοῦ παραδείσου νέμεται" πνεῦμα. ἀ- χ. Ephes.

γάπη

α. Ιωαν. β. κζ. α. Ιωαν. δ. ιη.

γάπη τῶν πρώτων ἡμῶν ἀκοιὼ εἰς μίαν φιλησίαν δόξαμεν, ἐρρύθμισε, καὶ τῶν ἡμετέρων γλωσσῶν ἐπλάτυνεν. ἀγάπη τὸ σῶμα παιδεύει, τὸ πνεῦμα θερμαίνει, τὸν ψυχὸν λευκαίνει. ἀγάπη σὺν τῷ ἀσκητῷ πόνους σεμνοῖ, καὶ σὺν τῷ γογγυσμοὺς κόλπους τύποις γλαφυρὰς δυοίγει· εἰς οὓς καὶ ἡμᾶς ὁ πρώτων δεσπότης ἀξιώσειε, εἰς σὺν ἁγίας τῷ αἰῶνος.

Ἀμήν.

ΟΤΙ ΕΠΙΠΛΑΣΤΟΝ ΣΧΗΜΑ ΦΕΥΓΕΙΝ ΧΡΗ. Λογ. κ.

Ex Ms. Regio Lut.

ΑΛΛ' ἐξῆλθε μεταχειρίσασθαι ἡμᾶς τὸν εὐαγγελικὸν σάλπιγγα, καὶ τὸ τοῦ Κυρίου προφήνεσιν πρὸς ὑμᾶς ἐκφάναι. Περισσέχετε γάρ, Ματθ. ζ. ιε. φησιν, ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες· ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. ἐλέγχει γάρ, φησιν, ὑπόπλαστον σχῆμα πάντα τὸν καθ' ἑκάστην προαιρούμενον. ἀπὸ γὰρ τῆς προαιρέσεως αἱ πράξεις· ὁ σεμνὸν σχῆμα τὴν προαίρεσιν οὐκ ἀλλάττει. μάταιος οὖν πρὸς τοὺς σοφοὺς ὁ δουλεύων τοῖς δυναμένοις αὐτὸν ἀπεξέσασθαι τῶν καρπῶν καὶ κατανοεῖν, ὅστις ὢν ὁποῖος φαίνεται. τί οὖν κρύπτεις ἐν ἀλλοτρίῳ σχήματι σαυτόν; τί καταπρύπεις τῇ δορᾷ τὸ προβάτου λύκον; ἐκφαίνει γάρ σε μικρὸν ὕστερον ἡ ἀλήθεια· καὶ φεύγων ἀλήθειαν ἀλώσῃ πρὸς τῆς ἀληθείας. τί προβάλλῃ λόγους χρηστότητος; ὁ πικρὸν ἦθος καταλαλύπλων, ὑ λαθὴς πικρὸς ὤν, καὶν πρᾴου γλυκὺς εἴῃ προσποιήσῃ. τί φιλίας ὑποδύῃ σχῆμα, πολέμιος ὤν; σὺν ἐν σκότει ζῶμεν· ἐκφαίνεται τὰ κρυπτά, καὶ διελέγχεται ὁ μῖσος, ὑπὲρ ἐκρύπτες. τί προσποιῇ τὸν φιλίαν; τί κολακεύεις μὴ φίλων; μισοῦντά σε, καὶ ὁ τῆς κολακείας χρήσεται βλάβῃ, ὡς πρὸς ἐχθρόν, φέρων, σὺκ ὠφέλειαν, ὡς πρὸς φίλον. ἐπαινῇς γὰρ καὶ τὰ φαῦλα κολακείας ἕνεκα. οὐχ οὕτω ὁ ἀναθὸς ὁ κολακυόμενος. μισῶν γὰρ ὀφείλει ὑπὸ τοῖς ἁμαρτήμασιν ἐπαινοῦσθαι. τί δικαίου χαρακτῆρα καὶ σώφρονος ὑπομορφάζεις ἐν ἀδικήμασιν ὤν, καὶ κολακείαις πατελῶν; τί καλύπτεις ὑπερηφανίαν σχήματι, ἐν ῥήματι ταπεινώσεως καὶ εὐλαβείας ὑποκρίνῃ φθόνον; Οὐκ ἔστι κεκαλυμμένον, ὃ σὺκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν, ὃ οὐ γνωσθήσεται. ῥᾴδιος ποιητὴς ἀνθρώπου, ψεῦδος. φύγωμεν τὸ ὑπὸ τῷ ψεύδει σχοινίον. μὴ ποιήσῃς ἄπιστον σὸν φίλῳ σεαυτόν, ἵνα μὴ, καὶ ὅτε λαλῇς ἀλήθειαν, σὺκέτι πιστεύσῃ. ὁ γὰρ ἐν ἑνὶ εὑρεθεὶς ψεύστης, σὺκ ἔστιν ἄξιος πιστευθῆναι, σὐδὲ αὖ ἀληθεύσῃ ποτέ. Ὡς τὸ λαλῆσαι δικαιά, φησι, καὶ ἀληθεύειν ἁρεστὸν Θεῷ μᾶλλον, ἢ θυσιῶν αἷμα. δῶσον δεκτὸν Θεῷ προσοίσεις πίστιν καὶ ἀλήθειαν. εὐχάλαστον δὲ αὐτό σοι τὸ τὰ ὄντα λαλῆσαι. οὐ γὰρ καμῆς βιαζόμενος τὸ ψεῦδος εἰς ἀλήθειαν, σὐδὲ ἀπορήσεις μηδὲν λέγων σεμνὸν σεαυτῷ· ὃν μὴ σύμφωνος ὁ ψευδὴς λόγος πρὸς ἑαυτόν. σὺκ αἰσχυνθήσῃ ψευσάμενος ἄλλους, σὺ τὴν ἀλήθειαν φυλάξῃ. ὅρκου πιστότερον τὸ λόγον οἱ φίλοι ἡγήσονται, καὶ πάσης ἐνόρκου μαρτυρίας ἰσχυρότερον τὸ ῥῆμα τὸ σόν. δικαίαν καὶ ἀναμφισβήτητον καταδέξεταί σε μαρτυρίαν, ὁπότε μαρτυρήσῃς παρελθών, δόξαν μὲν σεαυτῷ καλλίστην ὑπὸ τὴν ἀλήθειαν, σωτηρίαν δὲ κινδυνευόντοις, καὶ ἀδικουμένοις ὠφέλειαν ἐν δικαστηρίῳ προξενῶν. Χείλη δηλητήρια, φησι, κατορθοῖ μαρτυρίαν δηλητήριον· Παροιμ. ιϛ κ. ὁ δὲ μάρτυς τῷ ἀδίκων, ὀλέθριος. ὄψεταί σε δικαστὴς ἀσυμφώνως ἀπαλλάττων τῆς περὶ τὸν δίκαιον ζητήσεως. ἀλλὰ καὶ ἰδωμεν τὸ ἐπαινετὸν τοῦ Κυρίου τῆς ταπεινοφροσύνης κατόρθωμα, εἰ δυνηθῶμεν κατορθῶσαι. πολλοὶ μὲν γὰρ κατορθώσαντές τι ἀγαθὸν, ἑαυτοῦ σμικρὸν βάλλονται πρὸς τὴν δόξαν, ψεύδεσθαι καθ' ἑαυτῶν βουλόμενοι μᾶλλον. ἐγὼ δέ σοι λέγω, πρὸς τὴν δόξαν ταπεινοφρόνησον αὐθαιρέτως· εἰς ἀκοὰς Θεοῦ λάλει περὶ σεαυτῶν

Γεν ιη. κ̣ζ. αὐτὸ ταπεινά, ὡς ὁ Αβραὰμ ἔλεγε· Ἐγὼ δέ εἰμι γῆ καὶ σποδός· ὡς Παῦλος ἔλεγε,
α. Κορ. ιε. θ. Ἐγώ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος,
διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. πάλιν ὁ ἀληθεύων ἐπήγαγε, Χάριτι
δὲ Θεοῦ εἰμὶ ὅ εἰμι. τούτων οὖν οὕτω περὶ ἡμετέρων διδασκαλίαν προσκει-
μένων, πόθεν φύγωμεν τὸ ὀλέθριον βῆμα. τί προσωπεῖα ἑαυτοῖς περιθέα- 5
μεν μὴ ὄντες τοιοῦτοι, οἵους ἑαυτοὺς ὑποδεικνύομεν, τοὺς μὲν χιτῶνας μέχρι τῆς γῆς ἕλκοντες
τὰ ἱμάτια ἁγίων, τῷ τόπῳ δὲ τῇ σολῇ ἅγιοι, τῇ δὲ γνώμῃ καὶ
ταῖς ἔργοις ἀπάνθρωποι; τολμηρὸς οὐκ εἰσάγει εἰς βασιλείαν ὀρθρινῶν, ἀλλὰ ἔργα δι-
α. Βασ. ιε. ζ. καιοσύνης. Οὐχ οὕτως ὄψεται ἀνθρωπος, ὡς ὄψεται Θεός. ἀνθρωπος μὲν εἰς πρόσω-
Ψαλ. ζ. ι. πον ὄψεται, ὁ δὲ Θεὸς εἰς καρδίαν. Ἐπάζων γάρ, φησι, καρδίας καὶ νεφρούς ὁ Θεός. * * καὶ 10
διὰ τοῦτο ἐρημωθῆναι ἐκέλευσε τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων. πάντα γὰρ γυμνὰ καὶ τε-
Ψαλ. ιη. ζ. τραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. οὐκ ἔνι ἀποκρυβῆναι τῆς ὁρμῆς αὐτοῦ. ἤξει καιρός,
ὅτε δόξει προσώπων τύπος ῥίψας γυμνὸς εὑρεθήσῃ, καὶ τότε ἔσῃ ἠχμαλωτισμένος ὀφθῆναι τῷ προ-
σώπῳ τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ Ἀδὰμ ἐκπεσών. ἐκεῖ γὰρ οὐκ ἐπὶ σχήματα ζητεῖται, ἀλλὰ ἔργα. ὧν-
δε μὴ γὰρ πολλάκις πλανώμεθα καὶ διαφθύρομεν ἔλεγχοι, καὶ διὰ τοῦτο σεμνοῦ σχήμα- 15
τος φαινόμεθα ὡς δίκαιοι, καὶ πολλάκις μαχαιριζόμεθα· ἐκεῖ δὲ οὐκ ἔτι ἔνι ψεύσασθαι. ἐκεῖ
γὰρ ἔργα ζητεῖται, οὐκέτι δὲ σεμνὸν σχῆμα. μᾶλλον δὲ μείζονα τὴν κόλασιν καὶ δὲ κατάκριμα
ἕξομεν, τὸ μὲν σχῆμα τὸ σεμνὸν φορέσαντες, καὶ δὲ ἔργα τοῦ σχήματος μὴ ποιήσαντες. ἄκουε τοῦ
Ματθ. κγ. ε. σωτῆρος τοῦ Ἰουδαίων μὴ λέγοντος, ὡρὸς ἡμᾶς δὲ διδασκαλίαι προτείνοντος· Πλατύ- 20
νουσι γάρ, φησι, τὰ κράσπεδα, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις προσεύχονται, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀν-
θρώποις δίκαιοι· ὅταν δὲ λάβωσι τοιαύτην εἰκόνα. ὑπόμνησις τὸ σεμνὸν σχῆμα, καὶ τὸ
ὄνομα τοῦ χρεισιανισμοῦ ἐπεποίησας; μὴ ἕως τούτου ἀπομείνῃς, ἀλλ' ὡς ὡμολόγησας Θεῷ,
ἀπόδος τὴν ἐπαγγελίαν τῇ τῶν ἔργων ἐπιδείξει. τί προπετὴς εἰς τὴν ἐπαγγελίαν, μὴ
ἔργοις βεβαιῶν αὐτήν; χρὴ οὖν καὶ εὔχεσθαι μετὰ ἀσφαλείας, καὶ ἀποδιδόναι τὸ χρέως τῆς
Ψαλ. οδ ιβ. εὐχῆς μετὰ ἀκριβείας. Εὔξασθε γάρ, καὶ ἀπόδοτε Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν· ἀγνὴ πολιτεία ὀφθη- 25
ναι αὐτῷ, τυπτοῖ, σώματι καὶ πνεύματι καὶ ψυχῇ. μὴ τι ὑφέλῃς τῆς ἐπαγγελίας, ἵνα μὴ πάθῃς
τὰ Ἀνανίου καὶ Σαπφείρας. ἐκεῖνοι γὰρ νοσφισάμενοι ἐκ τῆς τοῦ ἐπαγγελθέντος κτήματος
τιμῆς, θανάτῳ κατεδικάσθησαν. τὸ ἡμᾶς χρὴ τοῦτο φοβεῖσθαι. δεῖ γὰρ εἰδέναι, καὶ
μὴ ἀγνοεῖν, ὅτι ἃ ἐπαγγελλόμεθα τῷ Θεῷ, οὐκέτι λοιπὸν ἡμῶν ἐστιν, ἀλλὰ Θεοῦ προφέρει.
Θεοῦ χειμήλιόν ἐστιν ἡ ἡμετέρα ἐπαγγελία· καὶ ἐὰν ἀπὸ τούτων σύρωμεν, οὐκέτι τὰ ἡμέτερά 30
ἐσμεν λαμβάνοντες, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ Θεοῦ ἱεροσυλοῦντες χειμήλια, καὶ οὕτως ὡς ἱερόσυλοι
κριθησόμεθα. ἡ δὲ ἐπαγγελία ὑμῶν ἔργων ἐστίν, ἀλλὰ καὶ μέχρι λόγου καὶ προαιρέσεως.
Ματθ. ιε. λε. Ὑμῶν πάντες, φησι, λόγου ἕνεκεν ἀποδώσετε λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Οὐ γὰρ θέλον καὶ μέγα
μυστήριον οὐκ ὅτι χρήμασιν ἔχει τὴν ὑπόστασιν, ἀλλ' ὅτι προαιρέσει τελεία, καὶ τῇ πρὸς
Θεὸν πίστει. πόθεν γὰρ ἐπηγγειλάμεθα, καὶ πόθεν ἐπαγγελίας ἐσμὲν χρεωστοῦμεν. ὥστε ἀνάγκη 35
ἀποδιδόναι, τὴν μὲν παρθένον, τὴν παρθενίαν, ὁποίαν δὲ ἐπηγγείλατο· τὴν ὁ ἐγκρατῆ, τὴν
ἐγκράτειαν· τὴν δὲ ἐν γάμῳ, τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην. ὅτι
γὰρ παρθενεύειν, ἢ ἐγκρατεύεσθαι ἐκ χειρὸς ἐπαγγέλλεται, ψεύσηται ὁ τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ
α. Τιμ. ε. ιβ. εἰς γάμον μετενεχθῇ, κρῖμα ἔχει ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησεν. Εἰκότως ὁ καὶ πρεσβύ-
τερος ὀφείλει ἀποδιδόναι τὴν ἱερωσύνην βαρύτερον, καὶ ὁ ἀρχηγὸς τὴν ἀρχοντίαν ἀμέ- 40
μπτον, μὴ κλοποφορῶν τὰ τῆς ἀρχοντίας· ἵνα μὴ κατακριθῇ, ὡς ὁ Ἰούδας, πωλῶν. πολλῆς
οὖν ἀκριβείας ἐν τούτοις χρεία, μή που τις ψεύσηται Θεοῦ, μὴ ἀποδιδοὺς σῶαν τὴν ἐπαγ-
γελίαν· μᾶλλον δὲ τὴν πρώτην καταθήκην, ἣν ἕκαστος ἡμῶν ἐπηγγειλάμεθα, οὐκέτι
ἡμέτερόν ἐστιν, ἀλλ' ὅτως ὀφείλομεν λογίζεσθαι, ὅτι τοῦ θήκην παρὰ Θεοῦ ἐλάβομεν· ἴσ. ἀξίωμα θήκην

καὶ

ἵνα μὴ προσοχῆς φυλάξαντες δύσφημον ὄνειδος περιβάλωμεθα φοβερῷ ῥήματι Χριστοῦ· ἵνα μὴ ὡς ἀγνώμονας ἡμᾶς ἡ ἀποφασις καταλάβῃ, καὶ ὁ παράδειγμα Ἀνανίου. Οὐκοῦν σὺ ταῦτα πολλῆς ἀσφαλείας χρεία· μὴ εἴ τινι πλέοντας, μήτε ὑφέλασθαι τῆς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ μὴ ἀκριβείας ἀποδεῖναι τὴν ἐπαγγελίαν ἀσυνδιάτωμεν. μὴ ἔως τοῦ ῥήματος νομίσωμεν εἶναι Χριστιανισμόν, μηδὲ τούτῳ περικόμβοι σεαυτοὺς μείνωμεν, ἀλλὰ τῇ ὄντως τῶν ἔργων βεβαιώσει ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης οἰκεῖοι δι' ἐμείναντες, τῆς ἐπουρίου τῇ δικαιοσύνῃ λιμὴν τευξόμεθα παρὰ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΟΤΙ ΘΕΟΠΡΕΠΕΣ ΕΡΓΟΝ Η ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ ἀγάπη ἐστί. Λογ. κα.

Γάπην τὴν οὐρανοκλίμακα καὶ λόγος θεόθεν κατ' ἀξίαν ὑμνῆσαι δεύεται· ἀγάπη τοῦ παραδείσου θεμέλιος ἐστιν, ἀγάπη τὸ ὑπέρλαμπρον στεφάνωμα πρὸς καὶ οὐρανία· ἧς ἡ γλῶττα οὐκ ἐπαρκέσει, οὔτε πᾶς ἑρμηνεὺς ἐπαξίως δοξάσει. Ὃ δὲ ἔργον αὐτὸ δεικνύει τὴν μόνην ὄντως ἀρίστης πολιτείας τὴν ἀγάπην. τὴν γὰρ δημιουργίαν τοῦ Θεοῦ αὐτὴ τελείαν ἀπεδείκνυεν ὑπερέκεινα· αὐτὴ τῶν πολλῶν εἰς ἑνότητα παραλαγάζει, καὶ τῶν ὁμοιότητα τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἀγάπης" κἀκείνους τὸ σωτήριον τῶν ἀνθρώπων ἐξευχνίζουσα ἀγγέλους καὶ θεοὺς ἀνθρώπους. μία γὰρ οὖσα μορφὴ πᾶσαν λογικὴν φύσιν μορφοῖ εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ὁμοιότητα· οὐ τοὺς ἀστοιχειουμένους ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐν αὐτοῦ ἡμπνευσμένοις καὶ συγκεχερασμένους ἐπιμανθάνεται. πλείους γὰρ ὄντες εἰς μίαν καὶ πολύτεκνος νεύσεως συμφωνίαν, κἀκείνοις τι καὶ παρὰ τὸ ἐφ' ἑαυτοῖς ἁρμονίαν ἀποφαίνεται· οὕτω καὶ ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος πολλὰ καὶ διάφορα ἐνεργήματα, πρὸς μίαν καὶ ἀγαθὴν ὁμοφρονοῦντα συναγόμενα, ἀποδείξαν καὶ ἀποτρέψαν κἀκείνους ἀποφαίνει, ἡμιῶν τοῖς Θεῷ καὶ τῆς ἁγίας εὐφρασύνης ἄξιον τῆς τοῦ τοῦ δημιουργοῦ. διὰ τὴν ἀγάπην τὸν πρὸς ἀνθρώπους καταβέβηκεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ μὴ τῶν ἀνθρώπων συναναιρεθῆναι, ἀλλ' ἐπουρανίῳ καὶ ἀφθαρσίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο ἀγάπησεν ἀποκινούμενος, ἀλλ' ὁμόπιστος ἀνθρώποις εἰς ὁμοιότητα καὶ συνδιατελοῦν ἡμετέραν καταλλαγήν· ἵνα εἰς τὸν ἑνὸς πνεύματος οἰκειότητα πρὸς ἡμᾶς προσαγάγῃ, ὥσπερ ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα καὶ πασχόντα. ἐστὶ ῥᾳδίως οὖσα τοῦ Κυρίου, ἓν τὸ πνεύματος ἐστιν ἡ θεία ἀγάπη, καὶ διεκτῶσα συνάγει, καὶ ἀπηλλοτριωμένα οἰκειοῖ. ὦ Χριστοῦ θαυμάσιον ἔργον, ἡ ἀγάπη· ὦ κόσμου σωτηρίας μυστήριον. διὰ ἀγάπην ἀπέστειλεν ὁ πατὴρ καὶ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον τὸν ἑαυτοῦ μονογενῆ. Ο Χριστὸς γάρ, φησι, ἠγάπησε τὸν σκληρὸν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῶν. ἀγάπη δὲ ὑπὲρ τοῦ πλησίον ποίους οὐ δεῖ φέρει, διὰ ἀγάπην δοῦλοι ἀλλήλων γινώμεθα. Διὰ γὰρ τῆς ἀγάπης δουλεύει ἀλλήλοις. ἀγάπη ἴδιας ἐνὸς ἑκάστου κτήσεις, κοινὰς ἀπάντων ἐργάζεται. ἀγάπη δικαιοῦσι πλησίον, ὡς ἑαυτόν· καὶ φέρει ἀλλοτρίωμα, ὡς τὸ ἑαυτοῦ. ὀλίγα μὲν ὀργισθῆναι, πλῆσαι δὲ μακροθυμῆσαι. διὰ ἀγάπην αὐξάνεται ἡ ποίμνη τοῦ Χριστοῦ· ἀγάπη φοβεροὺς ποιεῖ ἐχθροὺς, ὅπλα πολεμίων ἀμβλύνει, καὶ λήθην πολεμίων ἐντίθησιν ἀπάντων, εἰς τὴν εἰρηνικὴν πολιτείαν Χριστοῦ τὸν κόσμον εἰσάγει. Οὐ λήψεται γὰρ ἔθνος κατὰ ἔθνους μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν. Διὰ τοῦτο ἀνατέλλει, φησιν, ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη καὶ πλῆθος εἰρήνης, ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη. λαμπρὸς γὰρ καὶ ὁ τύπος τῆς εἰρηνικῆς πολιτείας. ὦ τῆς μακαρίας εἰρήνης ἀρχηγὸς ἀγάπη, ἡ τὸν ἐχθρὸν καὶ πολέμιον ὁμοθρόνους ἀπεργαζουσα δαίμονα, δι' ἧς τέκνα λαὸ ὁ Δεσπόζων ἑαυτοῦ καὶ θεοὺς εἰρηνικοῖς συνῳδοῦντας ἀγγέλοις τοὺς ἑαυτῷ

Ex Ms. Regio Lut.

Ηγιος ὁ ... ἀγάπη ... ἀγάπη ... ἀγάπη

αυτῶν εἰρωνείας εἰκόνα ἐν δὲ θεόφατοις ὁρῶντες. φαιδροὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμᾶς ἐσμεν, καὶ πάσης ὑβρυμίας μεῖζον ἀδελφὸς ὀφθεὶς ἀδελφῷ. " πρόσκαλεῖται γοῦν ὅτι ταῖς θλίψεσι, ἴσ. πλεῖον λέ ἄλλα
α. Κορ. ζ. 5 φησὶν ὁ Παῦλος, ὅτι τῇ παρουσίᾳ Τίτου. ὅτε γὰρ ἦλθε πρὸς ἡμᾶς, οὐκ ἔσχε ἄνεσιν τῷ πνεύματι. ἀγάπη Θεοῦ, καὶ ἀδελφῶν ἀγάπη, δύο ἀκούεται. Καὶ ταύτην, φησὶν ὁ Ἰωάννης, ἐντολὴν ἔχομεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ ἀδελφὸν αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ εἶπε καὶ τῷ Πέτρῳ· Εἰ ἀγαπᾷς με, βόσκε τὰ πρόβατά μου, τρίτον,
Ιωαν. κα. 15. λέγων τὴν πρὸς τὸν ποιμένα ἀγάπην, τῶν προβάτων λαβὴ ἀπουδῆς προτρεπόμενος. ποῖον οὕτω τρόχος ἁρπάσῃς, ἁρμονίαις λίθων βυμιγθῶν ἐχυρωμένον καὶ πολεμίων ἀποτρέπον ἐφόδους, οἷ ἁγίων σύστημα ἡρμοσμένον τοῖς τῆς ἀγάπης δεσμοῖς, καὶ τὰ τοῦ διαβόλου πίεσις; τίς ὃ φυτῶν βυστρέπεια τοιαύτη ἰσχὺν στόμα πεφυτευμένων, ἢ γραπτὰς βυαρμόσας ζωγραφίας ἐν κόσμῳ καὶ τάξει βυστρεπῆ προϊοῦσα; ταῦτα γὰρ πρέπει τέρψιν· πορπύτερον ὃ ἡ ἡδύτερον πρώτων, τῶν ἐν ἀγάπῃ ζωπυρουμένων ἀλλήλοις ἢ ἰσχὺν τὴν φυσικὴν ἁρμονίαν εὐπρέπεια. αὕτη γὰρ ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου σεμνὴ ἡ ἔπιμος φαίνεται. ἄκουε τοῦ Δαβὶδ, μᾶλλον ὃ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύ-
Ψαλμ. ρλζ. α. ματος· Ἰδοὺ τί, φησι, τί καλόν, ἢ τί τερπνόν; ἐὰν ἕτερον, ἐὰν ἄλλο τῶν ὅσα τῆς γῆς, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ὅτι τὸ αὐτό· ὡς μέγα σκεύασμα ὅτι κεφάλαιον. ἄγγελοι δὲ ἡμετέρους χορεστὰς προσχορεύουσι, ἡ ὑφαίνονται ἐφ' ἡμῖν, ὅτι τὸν αὐτὸν ἀγγέλων μιμού-
Αστ. ιβ. ζ. μενα. Εἰ γὰρ ἐφ' ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι χαρὰ ἐν οὐρανῷ ἔσται, καὶ τῷ Κυρίου λόγῳ, πολλῷ μᾶλλον ὅτι τοσούτων πλήθη σωζομένων. ἡ γὰρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ὑφαίνουσιν ἀπενταῦθεν φαίνεται, τῷ μὴ ἀγαθοῦ πένθος, δαιμόνων λυμαντήριον. ὅτε χορεύομεν ἐν συνεχόμεθα ἀλλήλοις, ἐν μιᾷ ψυχῇ ἢ μιᾷ γνώμῃ πρὸς ὑμνῳδίαν Θεοῦ τὴν πανάρμονίον τῶν χορευόντων ἐκ μεγαλόδοξον μιμούμενα μυῳδίαν. ὥσπερ γὰρ σκῆνα ἐκ ἀγαθοδοχῆς ἐν τοῦ ἑνὸς πανδαισμένοντα, ἢ πεισάγουσι ἀδόσεσιν ὕμνοι· οὕτω καὶ ἡμεῖς εἰς ἐκείνων τύπον δύο χορεστὰς συνεστάμενοι, ἐκ διαφωνοῦντες ἀλλήλοις, τὴν πανυμανικὴν ἁρμονίαν μυῳδίαν. θαῦμα τοῖς ἔξωθεν, ὅτι θυμητὸν τοῖς ὁρῶσι, καὶ πάθος τοῖς ἀκούουσιν ἐγγίνεται, καὶ θεία ἐνεργὴς αἴσθησις ἐν ἡμῖν εὑρίσκεται· ἐν ἧς αἰσθανόμεθα ἐκριζωμένων ἐξ ἡμῶν πάντων τῶν κακοδοξιῶν καὶ αἱρέσεως αἰτιῶν. πάντες δὲ ἡμᾶς δοξάσουσι Θεὸν, πο-
Φιλιπ. β. β. λιτεύεσθαι ὅτι γῆς ὁρῶντες ἄνθρωποι. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ἡμᾶς ἐν φρονεῖν καὶ ὃ αὐτὸ λέγει ὁ Παῦλος ἐδίδασκε· διὰ τῶν Χριστοῦ ἀποστόλων ζωοδύο πέμπτη τοὺς ἀποστόλους, μέλλει καὶ γυναῖκας εἰσηγεῖται τῷ ὁμοφρονεῖν· ἵνα μηδὲ τῶν πρώτων σύλλογον ἀμοιρεσι
Φιλιπ. Α. β. ταύτης τῆς ἀγγελικῆς μιμήσεως καταιδῇ. Διὰ τοῦτο λέγει, Εὐοδίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην ὃ αὐτὸ φρονεῖν ἐν Κυρίῳ. ἀλλήλοις συνεργεῖν ἡμᾶς ἐθίζειν κελεύει, πρὸς τὸ μὴ διαλύεσθαι τῇ φιλοτιμίᾳ, μᾶλλον ὃ τῇ κενοδοξίᾳ· ἀλλὰ τὸν τιμὸν παραχωροῦντες τῷ πλησίον ἐνοεῖσθαι καὶ συνκρίνεσθαι. σεμνὰ μὲν οὖν τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ ὡς ἀληθῶς ὀπτικόσμια ἐν τῆς ἱερᾶς καὶ θείας ἀγάπης· ἴδωμεν ὃ καὶ ἐν τῷ ἐκ τοῦ νόμου διδασκαλίας. καὶ γὰρ αὗται συμφερόντως διδάσκουσιν. ἐκ ἀναβολῆς, φησὶ, τὸν ὀδὸν, μεταδώσεις ὃ θλιβομένῳ. ἀπολαύσει τῶν παρὰ σὶ καιρῶν ὁ πένης· καὶ τὰ λείψανα τοῦ πνιγτοῦ πρὸς ἐφθὸν ἕξει ὁ πένης· ἐδώμῳ ὃ ἑτέρᾳ καὶ ὁ δοῦλος εἰς ἐλευθερίαν ἀφεθήσεται, πεντηκοστῷ ὃ ἔτει ἄφεσιν χρέως λυθήσεται, καὶ ἐν πεπραμένοις τοῖς κτήσεις ἐπαναλήψει)
Δευτ. κδ. 5. μὴ ἀποδώσαντες τὸ ἐνέχυρον. τόκον οὐκ ἀπαιτήσεις, οὐκ ἐνεχυράσεις μόλιν, οὐδὲ ὅπλιον, οὐδὲ τὸ πένητος ἐνεχυράσεις ἱμάτιον, οὐδὲ μόλις ἐπισείσεται βιαίως λαβὼν ἐνέχυρον. οὐκ ἐγκαταλείψεις ἀπροστάτευτον τὸ πλησίον σου, κἂν ἀνάξιος τυγχάνῃ· ἐπαναξεις ὃ αὐτῷ καὶ ζῶον πλανώμενον, ἀπαντήσεις ὡς φίλῳ γνώμενος, καὶ ἀγαλλιάσεις τὸν ἑαυτοῦ ἐμπεσούσης παραφάσεως. ταῦτα ὃ πάντα τὰ παραγγέλματα δι' οὐδὲν ἕτερον, ἀλλὰ

Διὰ

ἀλλὰ τὴν ἱερὰν καὶ πολυπόθητον τοῦ Θεῷ ἀγάπην. &c. γὰρ εἰς τοῦτο καὶ εὐαγγελικὰ παραγγέλματα καταρτίζει. μὴ γὰρ τὸ πολλὰ εἰπεῖν πληρωτικὰ τοῦ νόμου, ἐπήγαγε· Καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, καὶ ἅπασι τὴν ἐναρμον καταλύων, καὶ τὴν ἀγάπην φυτεύων. χρέος ἐστὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ ἀγαπᾶν ἀλλήλους μηδέποτε πληρούμενον. φησὶ γὰρ ὁ Παῦλος, Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν. ὥσπερ γὰρ ἅμα ἔφαμεν καὶ ἐκάστην ὀπτιζητοῦμεν τὴν ἡμέραν, καὶ οὐχὶ ἡ προσεχοῦσα χορτασία ἀποχήσει ἡμᾶς τοῦ μὴ καθ' ἑκάστην ὀπτιζητεῖν ἔφαμεν, ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τῆς φύσεως ἀπαιτούμενοι ὡς χρέος ὀφείλομεν· ὅτω καὶ ὀπτὶ τῆς ἀγάπης Ⓦ αὖθις τύπον φυλάξωμεν. Οὐ πληθήσεται, φησὶν, ὀφθαλμὸς τοῦ ὁρᾶν, &c. ὃς τοῦ ἀκούειν. γλυκὺ τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ φῶς, καὶ ὡδεῖς ἔκαμεν ὁρῶν τῷ ὀφθαλμῷ, καὶ ὡδεῖς ἔκαμεν ἀκούων τοῖς ὠσὶν· ὅτω καὶ τὸ τῆς ἀγάπης ἐφάσμιον ἔργον ἀόκνως ἐπιτελεῖν ὀφείλομεν, &c. ὡδέποτε χορτάνυσθαι. ὕδωρ γὰρ πολὺ δυνήσεται σβέσαι τὴν ἀγάπην. Μένει γὰρ, φησι, καὶ τρία ταῦτα, πίστις, ἐλπὶς, ἀγάπη. ὥσπερ γὰρ ἐν ἀρχῆς, ὅτω καὶ εἰς αἰῶνα φυλαχθήσεται· ἡ δὲ ἀκολουθοῦσα χάρις ἡμᾶς ἠξίωσε τοῦ αἰωνίου ἀγαθοῦ ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ex Ms. Regio Lut. emend. ex Ms. Ducæi.

Μαθ. ε. μδ.

Ρωμ. ιγ. η.

Ἐκκλησ. α. η.

α. Κορ. ιγ. ιϛ.

ΕΙΣ ΤΟ, ΕΙ ΥΙΟΣ ΕΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΒΑΛΕ ΣΕΑΥΤΟΝ ΚΑΤΩ· Λογ. κϛ.

Καὶ ὅτι παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ τὰ ἑξῆς. Ματθ. δ. ϛ.

ΗΛιος μὲν γὰρ τὴν ἡμέραν ἀνατέλλας, καὶ πρὸς ἡμᾶς ὀξέως ἐφάσκων τρέχων, μεθιστᾷ νύκτα, τὸν ἀποκρύπτων ἀκτῖνας, καὶ παραδίδωσιν ἔργοις θεογνωσίας ὁ φόβος ἐξυπνίζει ψυχὰς, λογισμοὺς ἀναλαμπεῖ, καὶ πρὸς ἀρετὰς διανίστησι· καὶ τοῦτο μᾶλλον ἡμῖν, ἢ Ⓦ ἥλιον ὀπτιλάμπειν εὐκταῖον. ἥλιον γὰρ καὶ μὴ βλέπων τις ζήσεται (ζῇ οὖν ὁ πηρὸς ἀκτῆ γινώσκων Ⓦ ἥλιον) ἀνήλιοι δὲ θεογνωσίας ψυχαὶ νεκραί, κἂν ἀναπνέωσι ζῆν· ὡς ἐν καὶ ὁ δεσπότης φησὶν· Ἄφετε τοὺς νεκροὺς θάπτειν τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. ἀλλ' ὁ τῆς νεκρώσεως παλαίσας γυμνήτης, ἑκατέρας ὀξέλετο Ⓦ βίον νεκρώσεως. διτὴ γὰρ ὡς ἡμᾶς ἡ νεκρότης· ἡ μὲν φύσει προσγινομένη θνητῆς, ἡ δὲ γνώσεως ἀποβολῆ· φυερὰ μὲν (ἀγνωσία γὰρ Θεοῦ νεκροποιὸς αἰσθήσεως ὁμοίωμα) ὧν ἀμφοτέρων ἐργάτης ὁ διάβολος· ὃν καταῤῥάξας Χριστὸς ἤγειρεν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν φύσιν νεκρότητος, τὴν μὲν ψυχὴν δόγμασι ζωοποιοῖς ἀνορθώσας, ἀνιάσασα δὲ θνητὸν αἰσχύνης. τὸ γὰρ ὠθούμενον πεσόντος, ὃ ὠθούμενον ἔσεται, καὶ ὁ τῆς πάλης τῷ βίῳ καταλείπεται πίναξ, ὅπως ἡ φύσις εἰς ἐσχάτην ὁρῶσα ῥωμύνῃ). ποῦ δὲ ὁ πίναξ; εἰς τὴν ἔρημον βλέψον. ἐκεῖ γὰρ αὖθις ἡ χάρις ἀνέστησεν εἰκόνι τυραννοκτόνῳ, καὶ κατ' ἐρήμους φοβουμένη Ⓦ τύραννον. σκάμμα μὲν ὁρῶμεν τὴν ἔρημον, ἐφ' ᾧ Ⓦ διάβολον πλατύνουσαν τοῦ Κυρίου τὴν πίνυν, παλαίσματα δὲ τρία, καὶ τρισσὰς ἀποκρίσεις. νόμος γὰρ πάλης, τὴν πάλην τρισσεύεσθαι. καὶ ὁ τῆς πάλης ἀριθμησόμενος τρίπλοκος. Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ, ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. ζωνέβαλεν οὖν τοῦτο ὁ διάβολος τῷ δεσπότῃ. ὁ Χριστὸς δὲ πρὸς αὐτόν· Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος. ἐξέδυ τὴν βλάβην ὁ δεσπότης. Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω. δεύτερα δὲ ταῦτα τοῦ δαίμονος σκάμματα. Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. ἔλυσεν ἡ λέξις τὸ κράτημα. Ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. ἀρχὴ τοῦ τρίτου παλαίσματος, ἐν ᾧ καθάπερ ὁ ἀθλητὴς ὁ διάβολος ὡς ἀντιπαλαίειν δύσεμον ἔξω τοῦ σκάμματος Ⓦ διάβολον ἔῤῥιψεν. Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ·

Μαθ. δ. ε.

γέγραπται Κύριον Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ἰδοὺ τοῦ πάλιν, παλαίειν διδάσκεται· γνοὺς τῆς πάλης οὐκ ἀπατᾷ μαθητής. ἡ πορφύρα τοῦ Κυρίου πρὸς Θεὸν ἀγωνίζεται πάλη, ὃ καὶ τῶν ἡδονῶν διδάσκει σε παλαισμα. πεῖνα γὰρ ἐστιν ἡ τῶν ἀγώνων ἀρχή· πεῖνα, ὃ τυραννικὸν ἐπιθύμημα, πεῖνα, τῶν ἡδονῶν ὁ κεφάλαιον. ἐπιθυμία γὰρ ἔρωτος, ἀκαθαίνητος ἔρως. ὁρᾷς γὰρ ἡ γαστὴρ ἡδονὴν ἀπαιτοῦσα, καὶ ταύτην πολλοὶ θεραπεύσαι μὴ ἔχοντες, εἰς τὴν τῆς προαιρέσεως ἐξωκείλαν ἀρίνησιν, ὡς οὐκ ὄντος Θεοῦ φειδομένου τῶν πτωχούντων. πρὸς τοῦτο καὶ Χριστὸς ὁ διδάσκαλος ὠφελῇ, ὡς δοῦλον τὴν πεῖνα κεντήσαντα ἀποπέμψασθαι σαλεύσαι. τοῦ γὰρ τῆς ἡδονῆς οὐκ ἦν σωτὰ φεῖσθαι. οὐ γὰρ δοῦλος φυγὼν προσῆλθε δεσπότῃ. ὁ τὴν οἰκείαν μὴ πτοηθεὶς ἐπιστάμενος φύσιν, οὐδὲ δοῦλον γνησίους Θεὸν προσέρχεσθαι διελέγχει. ἀλλ' ὡς δοῦλον βλέπων, ὡς πρὸς δοῦλον φθέγγεται, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπέ, ἵνα λίθοι ὦσι ἄρτοι γένωνται. υἱοθεσίας δοκιμαστὴς μὴ ζητούμενος, πρέσβυς πρεσβευτὴς βλασφημώτερος λιμοῦ, τοῦ οὐ ξύλα δεῖται προσθήκην ἐπάγοντος, νῦν ἀπὸ τοῦ ὄρεξιν, διαιτῶν τὴν ἔρημον πλοῦ λίθων οὐκ ἔχουσαν, ἵνα ὁ τῆς πεινῆς τόπος τοῦ τῆς ψυχῆς ἐπίγνωσιν αὐξήσας, σάλον πνεῦ πρεμβαλὴ τῇ ψυχῇ δυσπιστίας, καὶ τὴν ὑστεραίαν λύσῃ. ἀλλ' ὅτι σφαγὴν ἀποβλέπωμεν, καὶ ταῖς φωναῖς παιδίας κατίδωμεν. Εἰ υἱὸς εἶ, φησι, τοῦ Θεοῦ, εἰπέ, ἵνα λίθοι ἄρτοι γένωνται. υἱός, φησι, προσῆλθε σκάλαι βαπτιζόμενος, καὶ λεγούσης τῆς φωνῆς ἠκροώμην, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠυδόκησα. ἐγὼ μὲν τοῦ προσηγείαν, τὴν ἔρημον, τὴν ὕφημον χλοΐην, τὴν φιλίαν ἔργου πιμελῆ· σοὶ δὲ πάλαι καὶ ἡδονὴν ὃ ῥηθὲν ἐμοὶ, καὶ πιστεύεις, ὡς ἀληθῶς ἀγαπώμενος, καὶ θαρρεῖς, ὡς ἐν οὐρανῷ τεταγμένος, καὶ χαίρεις, ὡς Θεῷ προσαυδάσας. ποῖος πατὴρ σφαίρας τῶν παιδῶν οὐ φειδεῖται; τίς οὐ τρέφει προσάτης πρόσφυγα; σὺ δὲ πάντα ἐσκοτωμένα ἡμέρας νῆσις κατέτηξας, καὶ πεινῶντός σου πατὴρ οὐ φειδεῖται; καὶ λιμοῦ πρόφασις πολυήμερος; ποῖος φιλόπαις πατὴρ, ὃς ἄρτου οὐ χρείζεται τέκνῳ; καλὸς υἱὸς ἐν λιμῷ πρὸς παῖδος μὴ τρεφόμενος; δείξῃ τοῦ ἀγάπου, χρεμετίσθω ἄρτον· θρέψῃ σὸν υἱὸν ἐν ἐρήμῳ σφαίρᾳ. δύνασαι λίθους μεταβαλεῖν εἰς ἄρτους· αἴτησαι τοῦτο πεινῶν. καὶ πρόσχῃ τοῦ χάριν, ὡς υἱὸς καλλωπίζου· πρὶν δὲ ταῦτα λάβῃς, μὴ χλευάζου τὴν κλῆσιν. ὦ τιμῆς ἀπόνου θέσεως φίλαν θεσπίας, ὦ συμπαθείας αὐθεντικτόνου, ὦ κηδεμονίας ὀλεθρίου, ὦ δηλητηρίου γλυκάζοντος. Εἰς ἀπιστίαν ὁ λῃστὴς ἐρεθίζει, καὶ πρὸς αἴτησιν ἐγκαλεῖσθαι βρωμάτων· οὐχ ἵνα θρέψῃ πεινῶντα, ἀλλ' ἵνα δελεάσας πρὸς αἴτησιν, αὐτὸν μὲν ὡς ἄπιστον συγκρούσῃ πρὸς Θεόν, δηλῶν πρὸς τὸ Θεὸν ψυσάμενον, τοῦτ' ἔστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠυδόκησα. Τί οὖν ὁ διαστὴς Χριστὸς; οὐκ ἐκκαλύπτει κεκρυμμένον Θεὸν, ἵνα μὴ φυλαχθῇ τοῦ θηρεύοντος· ἀλλ' ὡς ἂν θεσπὸς φιλὸς δοῦλος φθέγγεται. Γέγραπται γάρ, φησιν, οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐν παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. οὐ ξενίζει με, φησι, τῶν βρωμάτων ἡ ποιότης, οὐ θαρρῶ τὸ πεινῆν ἐν ἐρήμῳ, οὐκ αὐτῷ τοῦ, οὐκ λίθων ἄρτοποιίαν. πολλαὶ γὰρ αἱ τῆς θείας κηδεμονίας ὁδοί, καὶ πολύτροποι πρόσασίαι. δέδωκε μὲν γὰρ ὁ θεσπὸς τοῦ ἐκ βρωμάτων τροφὴν, καὶ τῆς ἐφοδὸς ὁ συγκρότημα βρῶμα· γράμμα δέ με προσεδίδαξε θεὸν τῆς φύσεως ὄρεξις Θεὸν ἐπιθαρσεῖν. μέμνημαι θείας φωνῆς κεκραγυίας ὁ θεσπὸς, μὴ δειλίαν πεινῆν, ὅταν φειδεῖται Θεός. μὴ οὖν φείδῃ πεινῶντος, καὶ τοῦ ἐρήμου εἰς ἀπίγνωσιν λειχήνοντος· κηδέσθω Θεός, καὶ μὴ πρέσκωσιν ἄρτοι. ἔστι γὰρ καὶ ὁ θεσπὸς τροφὴς ζωοποιὸς ὁ Θεός, καὶ ζήσεται σαρξ αὐθ' βρώματος, καὶ ζῆν αὐτῇ προσάτει Θεός. ὕτω γέγραπται, φησι, καὶ πιστεύω θείοις πιθανρήκοις ῥήμασι, καὶ τοῦ ἐκ τῆς φθορᾶς μόνης οὐκ ἀναμένω ζωήν. δι' ὧν προσέκρουσεν ὁ Ἀδάμ, ὁ Χριστὸς κατηγάπησε. ὅπερ γὰρ ἐξ ἀπιστίας Ἀδὰμ ἐβρώματος ἐξέπεσεν (ἀπιστήσας γὰρ τῷ Θεῷ, καὶ φαγὼν κατεκρίθη) ἐλθὼν ὁ Χριστὸς, ἀναστήσας τὴν φύσιν,

Ματθ. γ. ιζ.

ἰσ. ὁ πρ. ἀπιμ. μ. πνεῦ φλ.

φύσιν, ἀξ ἐγκρατείας καὶ πίστεως ἀρχεται. Ὃ γὰρ οὖν αὐτῷ προσωλυπὸν ὑφίσατο πολεμῶν ὁ διάβολος. περὶ τοῦ τόκου γάρ, φησι, δὶ ὑστερίαν μισθὸν ἢ τόκῳ ἐπεβούλευσεν. ὁκ ἐπεσών τῆς ἐλπίδος, δι' Ἡρῴδου τὰ Θαύματα ἐθηρεύειν διὰ μέσου τέτε· πῶς οὖν ἀγαθῶν, δι' ἐμαυτοῦ νικῶ πολεμήσω. ὡ φιλονεικίου τυφλοῦ· βρέφους ὄντος ἀπήγθη, καὶ ἀνδρωθέντι συμβάλλει; προέλθε, καὶ ἀνδρωθέντος, ὦ διάβολε, γνῶσαι, μάθε τοῦτο τοῦ ἰσχυοῦ ὁκ δυτέρου. ἤδη μὲν γὰρ πεινῶντι προσελθὼν κατεβράγη (Ⓦ ὃ τοῦ πώματος ἀκηκόατε ζῆπον) ἀναπτίσαι δ' προσδικήσας τοῦ ἅπαν, διπλασιάζει ὁ πόλεμος. ὡς γὰρ ἐφεύρη τοῦτο προτέρου τεχνήματος, καὶ πάλιν προσελθὼν οὐκ ἀπάτησε, δεύτερον εἰσφέρει κακούργημα. ἀπροσκοπός μοι, φησιν, ἡ παλαιὰ μηχανή· τῇ ῥιψάσῃ Ⓦ Ἀδὰμ ἀποπάσομαι τέχνῃ· ὃ τῆς γαστρὸς ἀποπάσομαι δέλεαρ. ἔοικε γὰρ ὄντως ἡδονῶν βασιλεύειν. ὁ γὰρ ἡδονῆς γαστρὸς μὴ χωνεύομος, ἀ ζητῶ ἄρτον" ὁκ πολυημέρῳ· μὴ πεινῶμος πείνῃ, τῆς ὁκ ἀφκὸς ἀπαράδεκτος μάχης. βεβούλευμαι ὃ ἄλλου παλαίσματος τέχνασμα. ἔχω τι γλυκύτερον ἄλλο, ἥδιον, γλυκυ. θήσατον δόξαν. ἡδὺς τῆς κενοδοξίας ὁ βρόχος· οὐκ ἡδὺς ὃ μόνον, ἀλλὰ καὶ διπλοκος. τῇ κενοδοξίᾳ γὰρ ὃ τῆς ἀπονοίας συμπτυφίσατο πάθος. ὁ γὰρ δόξης ἐρασθείς, εἰς κομπωδείαν ῥέπει· τοῦτο ὃ καὶ πέφευγε τὸ πάθος ἡ προφασις. ἴσως φθάσῃ τι πλέον ὡς νηστεύτης πολυήμερος. παραλίζω προς κόμπον, προσελθὼν ὡς διώκω φυσιώσω ῥήσει ψευδῶν, ὡς ἐπ' αὐτῷ προῤῥηθείσῃ, ἐρωτήσει δολερᾷ δελεάσω. ἔστω δέ μοι κρημνὸς τῆς ἐρωτήσεως τόπος. προς δὲ περύγιον συλλαβὼν ἀνελκύσω, καὶ τῷ ὕψει καθοπλίσω προτείνω, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω. γέγραπται γὰρ, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χερῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς προς λίθον Ⓦ πόδα σου. πρώτως ἡ δέξεται τοῦ ῥῆσιν, ἢ φεύξεται. Εἰ μὲν οὖν δέξεται, κατευδάζων, ὡς δίκαιος, προς τοῦ τοῦ σώματος σωκαταβῆται περάσιν. ῥίψει μὲν αὐτὸς ἐκ τοῦ ὕψους ὃ σῶμα· ἐγὼ δ', δν μὲν πεσὼν ἀποθάνῃ, καταγελάσω νεκροῦ· ζήσαντα δ' τῷ τῆς κενοδοξίας ἕτερα μάτια πάθη, πείσας προς ἔνδειξιν ἐμοὶ ἑαυτὸν καταῤῥίψαι. Εἰ δὲ μὴ πειθαρχήσων ἰδοὺ μι, προσκρούσω προς Ⓦ Θεὸν, ὡς Ⓦ Ἰωὴλ, Διάβαλλον, δωρεὰν ὑγίητος οὕτως ῥῆσιν αὐτῷ" προδοὺς σῶ γεγραμμένῳ ἀέγνων, ἐπαγγελίαν Εἰ πον τῆς σωτηρίας τῆς σῆς, καὶ ῥίψαι πρὸς βάθος ἀ τετόλμηκε· δῆλον ὅτι μὴ θαῤῥῶν οἷς ἔσωθεν. πῶς οὖν τὸν ὄντως ἄπιστον, ὑὸν προσηγόρευσας; ὁκ ἔλαθε δ' τὸν διαστοῦντα ὃ βάλθυμα, καὶ δίδωσιν ἑαυτὸν Εἰς πῦρ ἕλκεσιν, ὡς δ' Ἀθφπος δ' Ἀθφπῳ ζωσφεπόλυμος. ὁ δ' διάβολος προτείνει ὃ βάλθυμα, Εἰ υἱὸς Εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω. ἀποκρινόμεθα πρὸς Διάβολον προτείνοντα· Εἰ τοῦτο κρίνεις ἀνδρὸς πατέρα τ' Θεὸν κεκτημένου, τὸ μὴ ἐν βλαβερὰς ἀλλαξῆ, ἰσχὺς, οὐ προτείνεις, ἀποδέξει. αὐτὸ γὰρ τοῦτο τῆς ἰσότητός ἐστιν, ὃ Διάβολε, δείξις, ὅτι συμπτεσοῦταί σοι πρὸς τ' κρημνὸν οὐκ ὠθεῖς, ὃν ἐκ πολλοῦ καταῤῥίψαι σπουδάζεις. ἀλλ' ἔστι σοὶ ἕτερον, ἢ τοῦτο, ὅτι προβάλλῃ, ἄκων δ' πίπτεις, φησί; καὶ ἐκὼν κατενέχθητι· βάλε σεαυτὸν κάτω. γέγραπται γὰρ, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, μήποτε προσκόψῃς προς λίθον τὸν πόδα σου." ὅπερ καὶ ταῦτα δείκνυσιν, ὡς Θεὸν ἐγνωείζθη. Εἰ γὰρ Θεὸν ὁ διάβολος ἐγνω, οὐκ ἂν τοῦ ἐξ ὕψους αὐτῷ προσέτρεπεν ἐκπλῆσσειν. ἤδει γὰρ, ὡς ὅτε ὑψοῦς ὁ Θεὸς κολοβώτερος, ὅτε ἐλλιπέστερος πλάτους· ἀλλ' ὑψηλοῖς ζωοφούμος συμπληρῶται πλάτεσιν. ἤδει προσκομιζ τὸ θεῖον ἐλαύθερον. ἀνθρώπων γὰρ ποδῶν, ὁ Θεὸς, ὁ προσκόπτων. ὅτι μὲν οὖν οὐχ ὡς Θεῷ διήγετο, μαρτυρῆ τ' διαβόλου τὰ ῥήματα. ἀκούσωμεν δ' καὶ τῶν ῥημάτων τ' νοῶν. προ μικρῦ, φησιν, ἔφης, γέγραπται, οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσε) ἄνθρωπος, ἀλλ' ὅτι παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ, καὶ τ' ζωὴν εἰς τὸ θεῖον ἀνευφήμησα πίστιν· ἀλλ' ὅπερ ῥῆσίς ἐστιν ἑτέρα Θεοῦ λέγουσα, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, μήποτε προσκόψῃς προς λίθον Ⓦ πόδα σου, δεῖξον ὡς ῥήματι πιστεύεις Θεοῦ, καὶ καθῆς σεαυτὸν,

ἀβλαβῶς" ἐκπεσόμβος. χρήσαι τῳ κριμνῷ τούτῳ δικαιῃ τῆς ἰότητος, χρήσαι τῷ πῶ- ν. ἐκπε-
μαπι τῆς θείας κηδεμονίας ἐλέγχω. δὺ γὰρ ἐστιδηεν πεσὼν ὄξυναιῃς ἀβλαβὴς, ἀληθὴς μβος.
ἡ ῥηθησά σοι τῆς ἰότητος κλῆσις. τοῦτο γάρ σοι προϋπηχῆστο Θεός, ὅπ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ
ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. ἐξ ὄζοντες σκύβοις μὲν
προβάλλῃ, διάβολε, ἰσορέμν παλαιαὶ αἰνιγμάτων. λέων τις ὑπὶ Σαμψὼν ἁρπρέθη, ὃς
κηρίον μέλιτος ὑπὶ στόματος ἔχων, ἐρρίπτο δυσώδης· ἡ σὺ λεοντῶδες γραφικὸν φάζεις διά
στόματος μέλι, ἡ κείμβος θυρίσκη, τῇ τοῦ διαβόλου καταπεσὼν ἀπηχείσει. Γέγραπται γάρ,
φησιν, οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον Θεόν σου. ὅτε ῥίπτειν ἑαυτὸν ὑρνήσατο, ὅτε μὴν συγκα-
τέθετο. ῥίψαι μὲν γὰρ ἑαυτὸν ἁρπασάμβος, ἔδωκεν δὲ τῷ διαβόλῳ λαβεῖν, ὃς οὐ θαρρῶν
τῷ Θεῷ, τῇ ἢ τοῦ πώματος προτάσει" Σωθήμβος, κομπώδης δὲ ἔδοξεν, ἡ προὲς ἔνδειξιν χ. συλλε-
εὐχλοῆς. "οὐ συγκατάθησι, οὐκ αἰρήσει ἔχουσαν, οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, Σιμάβος,
"τοῦτο προὲς διάβολον λέγων, ἐμὲ τὸν σὸν οὐκ ἐκπειράσεις διαπαντός. οὐ γὰρ δὺ πολλο ἴσ. λείπει
μαθών, ὡς δὺ θέφτω μὴ ταῦτα προσαλθών ἐπισχοῖπο, Ταῦτά πάντα σοι δώσω, ἐὰν ἐδωκεν
πεσὼν προσκυνήσῃς" μοι. δέχομαι μὲν τὴν φαλμῳδῶν, ὡς ἀληθῆς, ἀλλ' φωνάς, προσασίαν ἴσ. ἡ τῶν
ὑπισχνοῦμαι καταπιστεύω Θεῷ. ἀπέλεις γὰρ αἰνιγμάτων ἐντελλόμβοι οἶδα· ἀλλ' οὐχ ὅ- ἴσ. μοι. ἐπὶ
τὴν εἰς χρημοὺς κυδιστῶσιν, οὐχ ὅταν θανατῶσιν ἐχόντες, οὐχ ὅταν αὖθι χρείας πειράζωσι. πλέγειρ.
τοῦτο οὖν δεύτερον πεσὼν ὁ διάβολος, εἰς πρίτον διαβήσαι πειρᾶν. ἀλλὰ τῆς πρίτης
* * ὁ λόγος ὀφειλέτης ἐκβαίνει, ἡ πᾶσιν" ὑμῖν ἀπεισι τὸ χρέος χειρόγραφον. γλυκὺ γὰρ τὸ χ. ἡμῖν
χειρόγραφον τοῦτο, ἡ μόνῳ τῷ διαβόλῳ πικρόν. οὐ γὰρ τὴν αὐτοῦ φωμὴν τὴν ἀπόδοσιν
ἔχει. δύο μὲν οὖν πέπεισμαι τοῦ τῆς ὑποφέσεως χειρογράφου καταβολὰς εἶναι. εἰς λω- 20
πάδα δέ μοι δοκεῖσι τὸ χρέος, ἢ παντὸς οἶμαι δὲ δὺ δυσφορώτερον. τὰ λοιπὰ γὰρ τοῦ χρέους,
τὸ πρίτον τοῦ διαβόλου πανούργημα· τὸ πρίτον τῇ τάξει, ὡς μεγέθει ἢ προσῆκον· τῷ τῆς πλά-
νης ἀριθμῷ τελευταῖον, τῇ ἢ τῆς τέχνης κακουργίᾳ προσφυέστερον. τὰ μὲν γὰρ προσῆκα φορη-
τὸς ποιηρευόμβος ἐῶ. τὸ δὲ οὐκ Θεοῦ γὰρ φάναι σίαν οὐκ ἠτεῖ· ἀλλὰ τῇ θείᾳ καταχρεώμβος μήνυμι, καὶ ὅ, εἰ ὡς εἶ τοῦ Θεοῦ, προὲς αὐτὸν ὀνομάζων, εὐσεβὴς προσώπῳ τ 25
"θρομάχῃ ἐκμανίσατο πίχνιν. ἐν τῇ πρίτῃ ἢ πείρᾳ, γυμνὴ τῆς πανοπλίας ἡ λύσσα, ἀσκέ- χ. Σκεμ
παστον ὃ καὶ πολλαχύπλοον. προσκυνήσαι γὰρ προσκυνούμβον ἤτει, ἀφ' ὧν ἔχουσε, ἀλλ. Σκεμ
φάνταδεῖς τὸν προσκύνησιν. ὅπερ γὰρ εἶδε μὴ πίστεως πάνταχοῦ διαβόλου φθεγ- χον
γόμβον, ἡ Θεὸν μὴ πειράζειν εἰπόντα, ἐνόμισε διαβόλου εἰς πίστιν εὐάγωγον, ἐ
πεὶ τὸν ταύτης μὴ πολυπραγμονεῖν βάσανον. ἡ δὴ μετ' ὀλίγον προσέρχεται ἡμέρα- 30
τος, ὡς ἐκπλήξων τῇ θέᾳ. Παραλαμβάνει γὰρ αὖθι ὁ διάβολος, φησιν, εἰς ὄρος ὑψη-
λὸν λίαν, ἡ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας ταῖς βασιλείας τοῦ κόσμου, ἡ τὴν δόξαν αὐτῶν. σκιογρα-
φήσας γὰρ" ἀέριον ἡ καταψυσάμβος ταῖς τοῦ ἀέρος μορφώσεις, ἡ στυγνὸς κοσμογρα- ἴσ ἀέρος
φίαν ἀσιώπητον, ἡ πλασγραφήσας βασιλείας τε χησάμβος κάλλη, ἤλπιζε τῷ τ φαν-
ταστίας λαμπρῷ ὃ τοῦ διαπόντου προὲς πίστιν εὐλαβὲς ἀναζήσεσθαι. νυνὶ ἢ καθ' ἑαυτὸν 35
φιλονεικῶν οὐκ αἰσθάνεται, ἡ προὲς τοσαύτην ἐπιτρέμβος πῶσιν. ἵνα μὴ πίσῃ, ταῖς τοῦ
κόσμου δωρεαῖς" ἀναισχυντῶ; ταῦτά πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. ὁ Παῦ- χ. ἀναισχ
λῳ μὴ πιστεύων, ὅτι εἰδωλολάτρης ὁ πλεονέκτης, ἀκουέτω τοῦ τῶν εἰδώλων παρὲς ὁμο-
λογουμένως ταῖς Παύλου· τῷ προσκυνοῦντί μέ, φησι, ταῖς ἀλλότρια δώσω. οὐκοῦν προσ-
φυὲς διαβόλῳ, τῶν ἀλλοτρίων ὀκλήπτωρ. ἀλλὰ γὰρ τῶν ἀλλοτρίων ὑπισχνῆται τὸν δόσιν, ζη- 40
μιῶν τοῖς χρείσμασι, ἡ δι' ὧν δίδωσι κλέπτων. οὐδὲ αὖθις ἡ τῆς προὲς Θεὸν διαπόντου φιλο-
τιμίας ὁμοῖς, ἐπισχλέψαι προὲς πῶμα δωρεῶν ἐπισχέσει. ἡδονῇ, φησιν, οὐδὲ βρωμῇ
ἀχαύνωτος, κενοδοξίας ἀλαζονίσος πάλη. τὰ δύο" ὁμοῦ διέκλασε τὰ μαχιμώτατα βέλη· χ. μ
ἄλλο μοι βέλος ἰσχυρὸν ζητητέον. φιλαρχίας δὲ ἅπασιν ὄρεξις, εὕρεσις κέρδους ἀπόλυ-

κτὴ

κτὴ παῤῥησίᾳ· πλεονεξίᾳ πρώτως, ὡς εἶπον, τραυματίαν. Ταύτην ἐκβαλὼν μου τὴν φαρέτρας ἐκπέμψω. Ἀλλὰ ποῦ τοξεύων λάβω; πῖς σεσυρηγῶσι μοι τόπος; Εἶδε μοι πρὸς ὄρος ὑψηλὸν σεσαλεῦσθαι· ὀπτίδειον ὑψηλότης εἰς θέαν. ἐδείξα δὴ δὲ ὕψος τὴν χαρῶν ἅς εὐφόρεσε· ἤγαγον δὴ ἐπ' ὄψιν θησαυρὸς βασιλέων· πρέσπτα δὴ εἰς θέαν τὴν ἐνδοξον τοῦ βίου λαμπρότητα, τὰ μὲν ὄντως δεικνύς, τὰ δὲ τέχνῃ φαντάζων. δὲ θεόπου δὲ φύσις εὐσαγήνευτος λήμμασιν. αὖ δὲ τῆς γῆς ἅς φαγδρὰ, πρὸς σδραμεῖν τὴν κίνησιν· ἁρπάξει Ⓦ δεικνὺ μόνον πλοῦτον, τὴν τοσούτων ἐφαδήσεται κτήσεων· ἀληθῆ τὴν σκιὰν ὑποπτεύσει, πιστεύσει τοῖς ὀφθαλμοῖς εὐθύς. πανταχοῦ γὰρ ὀπτὸς δέδεκται πίστιν. Εἶπον, ἄρτον αἴτησαι, δὲ πρέπεμψατο τοῦτο, πιστεύων ὡς πέφυκε καὶ χαρεὶς "ἄρτον Θεῷ. Εἶπον, ῥίψαι κάτω σὸν σῶμα, καὶ ὃ ῥηθὲν διεκρούσατο, μὴ σῆς λέγων τὸν Θεὸν ἐκπειράζειν. μετ' ἐνδόξου τοίνυν αὐτῷ προσελεύσομαι σχήματος. πιστεύσει γὰρ ἀπατηθεὶς ἐμοὶ, ὡς Θεῷ πειραθεὶς "δεικνύοντι, καὶ πολυπροφήμων ὄντα ὧν πιστεύσει· αὐτὸς ὃ καταγελάσας οἰχήσομαι. Ταῦτα εἰδὼς ὁ Χριστὸς ἅς ἐνοίας, εἰς ὄρος ὑψηλὸν σεσαλεύει· ἅς τῆς τέχνης ὁ διάβολος ἤρξατο, ποικίλλων τοῖς ὄμμασι προπηδεῖς φαντασίαν. ὁ δεσπότης ὃ τὴν τέχνην οὐκ ἤλεγχεν, ἀλλ' ὡς Ⓦ δόλον οὐκ εἰδὼς θεωρῶν· ὁ δὲ κεκρατῆσθαι τῇ τῆς φαντασίας ἐπισωρεύετο τέχνῃ, ἅς ὃν κάλλει τῶν φαινόντων εἰλῆφθαι· ἅς ὡς δοξασὴς λοιπὸν ἐπαγγελμίοις πρὸς τὸν κρατοῦντα πρατεύεται ῥήσεις· Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. ἔχ ὁρᾷς, φησὶν, ἀνθρωπε, τὸν κόσμον ὃ μέγεθος; οὐ θεωρῶ ὃ τοῦτον "πολυκτητον; οὐ φειδίτες ἅς μελοπλάστες ταύτας ἐν αὐτῷ βασιλείας; τούτων ὁ δεσπότης ἐγὼ· δόματα ταῦτα πρὸς ἐμοὶ τοῖς ἀνθρώποις κατ' ἐμὲ ἕκαστον διανέμεται κρίσιν. σὺ δὲ πάντων πρὸς ἐμοὶ προπιμότερος, ἅς μόνος δίκαιος τὴν ἐπὶ γῆς βασιλεύειν. ἀλλάθοε δὲ πρὸς ἐμοῦ ὃ παγκόσμιον κράτος, ἅς προσκυνήσιν δυτὶ τούτων ἀποδοῦ. Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. δὲ ἡμισείας προφητεύῃς ἀκοὰς, διάβολε. παραδώσεις σὺ μὴ Ⓦ κόσμον, οὐ κακῶς ἐδουλώσω, ἀλλ' οὐ προσκυνήσιν χρὴν, ἀλλὰ μαστιγούμενος. μὴ γὰρ οἴῃ τῷ Ἀδὰμ διάβολε; ἅς γὰρ τ' Ἀδὰμ ἐδελέασεν ἐπῆσεν, ὡς ἐς αἰ Θεὸς, ἅς πείσας κατέγνωκεν. ἀπατηθεὶς ἅς νῦν πάντα προπετοῦς Χριστῷ, τῷ τῆς ἐλπίδος ὕψει προπεσεῖν ἐλπίζων. ἀλλ' ἀξίας ἀπεκρίσεως ἤκουσεν· Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· γέγραπται γὰρ, Κύριον Ⓦ Θεόν σου προσκυνήσεις, ἅς αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ὕπαγε Σατανᾶ. κἀγὼ οἶδα τοῦθα ὃ τὸ Σατανᾶ προσέθηκεν ὄνομα· καθαὼ [γὰρ] τις δεσπότης ὑποκρυπτόμενον δούλων καλῶν ἐξ ὀνόματος, δεικνὺς ὡς οὐκ ἔλαθεν. ὕπαγε· ἀπειλητικὸν οἶμαι ὃ τὸ ῥήματος τρόπον, ὥσπερ ἐμβριμησάμενός προς αὖθις τὸν δεσπότην. ἔχαμες τ' ἀποκρισιν κρύπτων, ἅς Ⓦ σχηματισμὸν ἀποτυμπανώσας; ἀπείρως τῷ νίκῃ, ἅς κολακεύεις με δώρεσις; πόθεν μοι προσχαριτεῖν τῷ προσιόν; πόθεν ἅς ἐμοὶ τὸν προσόντα πρεσβεύειν μοι σύμφωνα. ἀρεσεν ἐμβλέπησας, ὦ διάβολε, προσέσιν, μεῖνόν σου Ⓦ συνοδοιπόρον τῶν Ἰουδαίων. ὕπαγε νῦν, Ⓦ σαυτῷ διαμάχου. ὕπαγε νῦν, οὐκ ἀγαπᾷς με. νῦν ὕπαγε, τιμήσει σε ὃ προδότη τὰ δῶρα. νῦν δέ σοι τοσοῦτον φημι. Κύριον Ⓦ Θεόν σου προσκυνήσεις, ἅς αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. μὴ σὺ μεείζω τῶν Θεῶν σὸν ἀνθρωπος. αὐτῷ γὰρ μόνῳ χρεωστοῦσι. Τόπε, φησὶν, ἀφίησιν αὖθις ὁ διάβολος. μεγάλη τῆς πλάνης τῆς ἑαυτοῦ νίκη. καθάπερ γάρ τις ἀθλητὴς γυναῖος, προς ὕψος Ⓦ αἰτίπτωτον αἴρας, οὐ μετεώρως καταῤῥήγνυσι πάντας· ὕπως ὁ δεσπότης Χριστὸς εἰς ὄρος Ⓦ διάβολον αἴρας, ἅς μετεωρίσας ἀερίοις ἐλπίσιν, ἀφ' ὑψηλῆς ἐλπίδος κατέῤῥαξε· ἅς ὃ τῆς νίκης θαῦμα σὸν ἀγγέλοις ἐκπλήξαι, προς τὸν τῶν νικητῶν δορυφορεῖν χωρήσαι. Ἰδοὺ γάρ, φησὶν, ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ. ἰσάγγελον δὴ καὶ ἡμᾶς πρόσκαιρα τῶν δεσπότην τὸν ἀγαλείαν· "ἀρίσωμεν ἀγανοῖς, διαχονίαν ἐν γῇ πληρωμένης ἀγγελικὸν, ταῖς ἀπήνοις τὸν ψυχὸν ἀποδῶμεν ἀγκάλαις,

℣ τῆς πεσούσης φύσεως ἀνορθωτικῷ ἀγαπήσωμεν, ℣ τὸ κοινὸν δυσμενὲς ἀνευρωτικῷ ἀσπασώμεθα, δεδοξασμένοι τῷ νικῶντι δορυφορήσωμεν μνήμῃ, ἐπεμβαλλομεν ἁβρόλῳ πεσόντι, καὶ τῷ αἰσχύντοι κεφαλῇ καταπαύοντες παμφώνοις ἐμβοήσωμεν στόμασι· Κύριον ℣ Θεόν σε προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λογ. κγ. ΕΙΣ ΠΡΟΔΟΣΙΑΝ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ πάθος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς ἁγίας πέμπτης.

Ex Ms. Regio Lut.

Τυγχάνω τῷ σκληρῷ ὁρᾷ, σκυθρωπάζουσαν μορφὴν τοῦ τοῦ οἰκείου γένους προδοσίαν σημαίνουσαν. δεινὸν γὰρ τὸ μιαιφόνον, καὶ φόνος τὸ κατασκευαζόμενον, καὶ κριτὴς ὁ ζῶντα πάσχων νεκρῶν τε καὶ ζώντων ὑφέξιος. τὸ δὲ πάντων δεινότερον, ἄφωνος ἔνδρος καὶ ἀπόβλητος, ὁ παρὰ μικροῦ μαθητοῦ καὶ ὑπ' οἰκέτου· ἀληθῶς ἀνείου τὸ πρόβατον, ἀπροσάτου φωτὸς ὁ ἀπόστολος, παρὰ τῆς διαπόντου ὁ ἄλλος ἀσύμφωνος, τῶν ἑνδεκα μαθητῶν ὁ δωδέκατος. καὶ τί μὴ λέγω τὸ ὄνομα, ἵνα μὴ πᾶσιν ἐπάγω τοῦ ὕβρεως τοῖς ἀποστόλοις, ἀποκρύπτων ℣ αὐτόν; Πορθυτής, φησιν, εἷς τῶν δώδεκα. πῶς; ὁ λεγόμενος Ἰούδας. καὶ ἄλλο, ἵνα μὴ ὁ ἀνάγκος ἀποκρύψῃ ℣ αὐτόν. εὐείσκομεν γὰρ τῶν ἀποστόλων καὶ ἕτερον τῷ αὐτῷ κεκλημένον ὀνόματι. Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, φησίν. εἷς πορθυτὴς τῶν δώδεκα. οὐκ ἐπ' οὖν εἷς· εἶς γὰρ μὲν ἑαυτῷ ℣ ἀγχόνην στυγερόν. οὗτος πορθυτὴς πρὸς τὸν ἀρχιερέα εἶπε· Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; εἶπέ μοι σὺ τοῦ, Ἰούδα, τὸν τοῦ κόσμου διαπότην καὶ ἑαυτῷ διδάσκαλον εἰς πρᾶσιν προδιδόμενος, τί ἀξίαν τοῦ μαθητοῦ σε ποίᾳ καταλιμπάνεις τιμῇ; τί δέ σε κατέμαγκάζει προδότην τοῦ ἑαυτῷ βασιλέως στρατεύεσθαι; τίνα προπίμπουσιν εἶδες τῶν λοιπῶν συμμαθητῶν καταῤῥυέντα, ὅτι τοιούτου μισθοῦ ἐμνήσθησας; ὃς οἶδας πρός σε καὶ ἐνδεκα ἀποστόλους τοῦ δεσπότου βοήσαντος, Εἴ τις θέλει σὺ ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω πάντων ἔσχατος, καὶ πάντων δοῦλος. ἆρα δὲ ζωῆς προεῖπε, τοῦ σοῦ βουλομένου ἀνασκέλλειν; ἢ δοῦλον σε τοῖς πρώτοις ἠρέθισεν, ἵνα μὴ σὺ ὡς ἔσχατος ἀδικῇς πρός τινα; καταῤῥυάσης τὸν δόλον; εἰ μὴ ἐπῆρχες χρημάτων ἐκτὸς τοῖς Ἰουδαίοις τὴν προδοσίαν δωρούμενος, οὐ ὑπέλαβεν οὐδεὶς ὁ δεσπότης, ὅτι ἀδίκου τι ὑποφαίνεις, πρὸς τὸ ἀδικήσαντος ἐχώρησας ἀμυναν· ὃ δὲ λέγω σε προφανῶς, τί μοι θέλετε δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν, δηλοῖ τὴν σὴν δολιότητα. Οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια· καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῷ. τί πράττεις, Ἰούδα, τριάκοντα συμφωνήσας ἀργύρια παρὰ τῆς τοῦ ἀπιμήτου προφάσεως μηχανήτου; ἐξαριθμησον πρότον, ἆρ' μόνῳ σοὶ λέγω ἐδημιούργησεν ἄστρα, καὶ τότε λέγω [τὸν λόγον] παραδοῦναι μηνύσον. ἐζήτει εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῷ. αὐτὸς τῶν χρόνους καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε, καὶ κατ' ἐκείνου ἐζήτει καιρὸν τὸν ἑαυτοῦ προδοσίας ἁρμόδιον. Οὐαὶ ἡ ἡμωμένη, ἀνέκφατος μὴ τῶν δώδεκα μαθητῶν, οὐδὲ ἐσχάτων αὐτῶν εἶπεν· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με· ὁ κατ' ἐμοῦ οὐδὲ ὑμῶν εἰσελήλυθεν, καὶ μαθὼν ἀφυλάξατε οὐκ ἴσχυσε. καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν, μήτι ἐγώ εἰμι, Κύριε; πόθεν ἔσχηκε τὸ ῥηθὲν εἰς ἀκριβῆ τοῦ σωτῆρος ἐρώτησιν, οἷς καθαρὰ ἦν τῆς καρδίας κρύφια. ἀπεκρίθη λέγων ὁ Ἰησοῦς· ὁ πρώτης ἐμοῦ τὸ τοῦ προδότου συκοφαντῆσαι ἐγχείρημα; Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν τρυβλίον τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει. ἄκων ἀποδεικνύει ἑαυτὸν περὶ τοῦ * * δράματος λέγει. καὶ μὴ θέλω, τὸ ὄνομα κρατῆσαι τέως ἀπ' ἐμοῦ, ἕως δὲ εἴπῃ ἐφ' ὑμῶν καὶ ἀπ' αὐτοῦ κατ' ἐμοῦ μηνυτόμενα. ἀποκριθεὶς δὲ, φησιν, ὁ Ἰούδας, ὁ παραδιδοὺς αὐτόν,

τὸν, εἶπε· μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ, σὺ εἶπας. ἠλευθέρωσας σὺν ἑνδεκα, τὸν τὸδε σὺ τοσαυτομύων τύτους ἀθώους" ποιήσας. δέχου καὶ ἄλλην κατάκρισιν, ὧν μέλλεις τοσαύτην φιλαργυρίας. Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, φησι, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς Ⓜ ἄρτον, καὶ εὐλογήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, εὐχαριστήσας ἔδωκε λέγων, λάβετε, πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν ἀπ' ἄρτι πάντες. καὶ σύ, φησιν, ὁ τοσοῦτος τῆς αἰωνίου μετάσχου ζωῆς. καὶ ἐὰν μὲ ἐμμείνῃς ἐν αὐτῇ, τὰ τοῖς Ἰουδαίοις συγχεχώρηταί σοι σύμφωνα· ἐὰν δὲ τὸ ἐναντίον [μὴ] αἱρετίσῃς ὁρμῶν, ἴσθι εἰδὼς ὁποῖον διαπράττῃ πικρασκεις φιλάνθρωπον. ὁ δὲ τῆς δεσποτικῆς βύσπλαγχνίας μὴ ἀναχόμενος, τοῖς Ἰουδαίοις δραμὼν ἀγὼν εἰς ὄργην ἐμελετήθη κατηπείγετο. Καὶ ἰδού, φησιν, Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τοσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ προδιδοὺς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων· ὃν ἐὰν φιλήσω, αὐτός ἐστι, κρατήσατε αὐτόν· τοῖς ἐμοῖς τοσέχετε" χείλεσιν· ἄλλως γὰρ ὁ λόγος τοσοδοθῆναι οὐ δύναται. Καὶ εὐθέως τροσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν αὐτῷ· χαῖρε, ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ὦ φιλήματος, οἰκειωμενικῆς εἰρωνείας" αἱρέσεως, μᾶλλον δέ, φιλανθρώπως εἰπών, τοῦ κοσμικοῦ πολέμου" καταλυσις· καὶ εἰ μὴ τύτῳ ἀκολουθῶν τῷ σχοντῷ ὁ Ἰούδας τὴν τοσοδοσίαν ἐτόλμησεν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, ἑταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρει; ἐμοὶ τὸ φίλημα δέδωκας, σὺν πρεσβύταις τὰ σύμφωνα πληρῶσον. τότε τροσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ Ⓜ Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. ἀπῆλθεν ὁ τροδότης τοῦ ἀποστόλου ἀλλότριος, καὶ ὁ τῆς ζωῆς ἀρχηγὸς τοῖς Ἰουδαίοις τροσπήγνυται εἰς θάνατον· κατεσκυλάθη σαρκός, καὶ πάθος οἰκοδομᾶται εἰς ζωήν· Ⓜ νεκροὶ ἐπανέρχονται, καὶ εἰς ᾅδου Ἰούδας παρύεται· σαρκύται μὲν λησῶν ὁ σωτήρ, καὶ πανώλης τρὸς τὸν δεσπότην. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Matθ. κς. κζ.

Matθ. κς. μζ

Matθ. κς. νδ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Λογ. κδ.

Ex Mſs. Regio Lnt. Ψαλμ. οβ. γ.

Μνήσθητι τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνυφορήνθητι, ὁ" μελῳδὸς ἐμβρυτήσατο Δαβίδ. οὐκ ἐξ οἰκείας φύσεως" ἐμβρύεται, ἀλλ' ἐξ ἁγίου πνεύματος τοῦ Θεοῦ ἐκελάδησεν· οὐχ ἁπλῶς ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἀσοφῶς ὁ Δαβὶδ ἐλιτανεύθυσεν· οὐκ ἀπὸ χαλεῶν μόνον ἐμέμνητο, ἀλλὰ καὶ ἡ καρδία ἐδίδαξεν· οὐκ ἐν νυκτὶ ἢ ἡμέρᾳ ἐπελανθάνετο ὁ Δαβίδ, ἀλλὰ καὶ ζῶντα αὐτοῦ μετὰ πᾶσαν ὥραν ἐμέμνητο. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι ἀληθῶς καὶ οὐ ψευδῶς διαγράφομαι, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐκλεκτοῦ ἱστορίας τοῦ μελῳδίας τοῦ ἁγίου πνεύματος" τρυγήσωμεν. Ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνυφορήνθην, εἶπεν ὁ Δαβίδ. καὶ θέλεις γνῶναι ἀληθῶς, ὅτι καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἐμέμνητο ὁ Δαβὶδ τοῦ Θεοῦ, καὶ μνημονεύων ἀνυφαίνετο; μετὰ πολλῆς φιλοκοίας τροσεχε τὰ λεγόμενα. Ἐμνήσθην ἐν νυκτὶ τοῦ ὀνόματός σου, Κύριε, καὶ μνησθήσομαι τοῦ ὀνόματός σου ἐν πάσῃ γενεᾷ καὶ γενεᾷ· Μεσονύκτιον ἐξεγειρόμην τοῦ ἐξομολογήσασθαί σοι, Κύριε· Εν τοῖς ὀρθρίοις ἐμβλέπων εἰς σε, Εσπέρας, καὶ τρωΐ, καὶ μεσημβρίας διηγήσομαι, καὶ ἀναγγελῶ· Ο Θεὸς, ὁ Θεός μου τρὸς σὲ ὀρθρίζω. καὶ πάλιν, Τοῦ διαπέλλειν ὃν τρωΐ τὸ ἔλεός σου, καὶ τὴν ἀληθειάν σου κατὰ νύκτα. ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἔστιν ὥρα ἀργή, ἐν ᾗ ἐπελανθάνετο; οὐκ ἐωθινή, ἢ νυκτερινή. Εἰ γε θέλεις μαθεῖν ἀληθῶς, ὅτι οὐχ ἁπλῶς ἐμνημόνευσε τοῦ Θεοῦ ὁ Δαβίδ, ἀλλὰ μετὰ ζωοχῆς καρδίας, ἄκουε· Εκ βαθέων ἐκέκραξά σοι, Κύριε, Κύριε ἐξομολογήσομαί σοι ἐν εὐθύτητι καρδίας. καὶ ἵνα πασῶν τῶν ὡ-

Ψαλμ. ριη. γε.

Ψαλμ. ριη. ξϛ.

Ψαλμ. ξϛ. ζ.

Ψαλμ. ιδ. ιθ.

Ψαλμ. ξϛ. α.

Ψαλμ. ϛα. ϛ.

Ψαλμ. ρκθ. α.

ρῶν

ρῶν" πέρας ἐπάγῃ ὁ Δαβίδ, εἶτα λέγῃ, Ως ἠγάπησα ⟨Ϟ⟩ νόμον σου, Κύριε; ὅλην τὴν ἡ-
μέραν μελέτη μού ἐστιν. ἰδοὺ ὡς ὅλην τὴν ἡμέραν μελετᾷ τὰ "λόγια Κυρίου ⟨Ϟ⟩ μεμνημένος χ. τὰ τῶν
τοῦ Θεοῦ" πρὸ ἔργων, ποίας ἀπέλαβε χάριτος ἀξίωμα· ἆρα "ὅτι γῆς ⟨Ϟ⟩ ἁμαρτίας ἐ- χ. ἔργα
κβλπώσαν; οἶμαι γὰρ * αὖθις ἀφαρέπονται καὶ βασιλεύονται [ὑπηκόως]· ὧδε οὖν ἐχθροὺς ὑ- χ. παρέ
ποπάτηντα, καὶ τοὺς ἀγγέλους ὑπακούοντα· ὧδε τῆς ὑπηκόου βασιλείας τὴν πορφύραν χ. πῶς
φορέσαντα, καὶ ἐκ τῆς ἐναντίας βασιλείας τὴν δόξαν ἀπαστράψαντα· ὧδε τῆς "εὐφωνίας χ. σαρκὸς
⟨Ϟ⟩ φωνὰς καταλαμβάνονται [τοῦ ἁγίου πνεύματος], καὶ τὴν πανάρετον σοφίας ⟨Ϟ⟩ μαρ-
μαρυγὰς καταυγάσαντα. καὶ ⟨Ϟ⟩ ταῦτα μὲν μειλιχῶς ἐποιήσατο. τούτων δὲ πάντων "ὃ κρεῖτ- χ. τὸ κρεῖτ-
τον ἐκλαμπρύνατο. ὡς γὰρ εἶδε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ζωηρῶς τοῦ Θεὸν ⟨Ϟ⟩ ὑμνοῦ- τον ἐκλα-
μένον ὅτι γῆς, λοιπὸν εἰς ἁγιωσύνης * [τὸ ἅγιον πνεῦμα] ἐχώρησεν εἰς προσδοκίαν λέγον· Κύριε, ἐφ' χ. αὐτοῦ
ἑκάστης ὁ Δαβὶδ μνημονεύει σου, καὶ μνημοσύνων ὑφαίνει· καὶ αὖθις αὐτὸ μνήσθητι, Κύριε ὁ * ἐλλὸν
Θεός ἡμῶν, καὶ λέγῃ· μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Δαβὶδ, καὶ πάσης τῆς πραότητος αὐτοῦ. λοιπὸν ἀπο-
κρίνεται ὁ φιλάνθρωπος Θεός· ὅτι ζωηρῶς καὶ ζωηρότατα μνημονεύει μου ὁ Δαβὶδ, καὶ γὰρ
ὅτι πάντων κηρύξω τὸν ἐμὸν πρὸς "ἐκείνον ἔρωτα. ἀγάπησον· ὥσπερ ἁγίους καὶ ἀγγέλους καὶ χ. αὐτὸν
δυνάμεις αὐτῷ μεγαλυνούσας [ὑπὲρ τῆς γῆς]. Τί λέγων; Ηὔρηκεν Δαβὶδ τὸν ἀνάλογόν μου, ἀν- 15
α. Βασ ιζ'. ιδ'. Ψαλμ. πη'. κθ'. δρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, καὶ ποιότητα, θήσομαι αὐτὸν ὑψηλὸν ⟨Ϟ⟩ τοῖς βασιλεῦσι τῆς
γῆς, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὡς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ. τοῦτο γὰρ εἰπὼν ἑαυτὸν ἐδιδασκάλισεν ὁ Δα-
βίδ. ὁρᾷς ὅτι μέγα κέρδος ⟨Ϟ⟩ τοῦ ἀνθρώπου τὸ μνημονεύειν τοῦ Θεοῦ; ἐμνήσθην σου, Θεέ, 20
εἶπεν ὁ Δαβὶδ, καὶ ὑφάνθη ἡ καρδία μου. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι ὑφασίαι ἐκ τοῦ στόματος εἰσ- χ. αἱ τῆς
ἔρχονται, καὶ ἐκ τοῦ ἀφρόνως μεθοδεύονται· "ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ ὑφασία," ὡς πηγή, με- Θεοῦ ὑφα-
Ψαλμ. ριη'. ϛ'. λίρρυτα ῥήματα τὸν καρδίαν ὑφαίνει, ὥστε λέγειν ⟨Ϟ⟩ Ιουδαίοις, Ως γλυκέα τῷ λάρυγγί μου σίαι.
τὰ λόγιά σου; ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου. ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ μνημονεύων πάντα τὰ ἀγαθὰ χ. καὶ τὰ
τῆς ὑφεσιμώνης ἐχῇ ἐν τῇ καρδίᾳ φωλεύοντα. ἐκ πηγῆς βρύουσα ἀγαθὰ, ἐκ μέλι καὶ μελίρρυτα
κηρίου καὶ λύχνος ἀπόμωνος· ἐκ θησαυρὸς χρυπόμωνος τῆς ἁγίας τειάδος. λοιπὸν ὁ ῥήματα
πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα ἔρχονται, καὶ μονὴν πρὸς αὐτῷ λαμβάνουσι, καὶ λοιπὸν οὐκ καρδίας
ἔτι γῆς ἄνθρωπος κατηχούμενος, ἀλλ' ἀγγέλου θεοφορούμενος. ὅτῳ οὖν τοιαύτης χά- 25
ριτος κατηξίωται ὁ θνητὸς ἄνθρωπος, καὶ τοιαύτης ὑφασίας ἀπολαύσας ὑφαίνετο ὁ Δαβὶδ, καὶ
ἡμᾶς τῆς τοῦ Θεοῦ ὑφασίας ἀπολαύοντας σωφρόνως μνημονεύσωμεν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν αὐτὸ
ἀγαθὴν ἀπολαύσωμεν· φέρε οὖν τῆς προθέσεως τὸ σωτήριος ⟨Ϟ⟩ ἀρετὰς μεταλλεύσωμεν,
καὶ τὸν ὑπόγλυον αὐτὸ προθέσιαν ὡς χῆλιν "πανάρετον αὐξυμνήσωμεν· ὅτῳ ἤκουσα ⟨Ϟ⟩ 30 χ. ὑπόγλυον
τῆς γλωττῆς τῶν ⟨Ϟ⟩ νόμων Ιουδαίων "βλασφημίας τικτικεία, ⟨Ϟ⟩ ὅτῳ ἀπίστου ⟨Ϟ⟩ χα- χ. δικαι-
φας, ἃς δικαίως διαγινώσκεσι, καὶ διαγινώσκεσι ὃ μυστήριον. ὃ γὰρ ὅτι ἐκ παρθένου ἐτε-
χθη ὁ Κύριος, τὸ αὐτῷ σκανδαλίζονται, φησιν, ⟨Ϟ⟩ ἄθλιοι καὶ παμπόνηροι. ὦ τῆς αὐτοίας,
ὦ τῶν ⟨Ϟ⟩ φύσιν ⟨Ϟ⟩ νόμων. ποία χαρφὴ, ἢ ποῖος ⟨Ϟ⟩ φθορεὺς διαλυτὴς διαλύσει τὸ Κυρίου
καὶ ἁγίου καὶ χαρίτας; ⟨Ϟ⟩ τὸς τὸν παρθένον ὁ Σολομὼν ἐμακάρισεν, ὁ τῆς μεγάλης σοφίας 35
Σοφ. γ. ιγ'. ἰωνίοχος, λέγων· Μακαρία ἡ στεῖρα ἡ ἀμίαντος, ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν ⟨Ϟ⟩ παραπτώμασι.
στεῖραν γὰρ λέγει ⟨Ϟ⟩ τὸ ὑπισκνοῦσαν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ⟨Ϟ⟩ τὸ αὐθῆσαι ⟨Ϟ⟩ ἥλιον.
οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν ⟨Ϟ⟩ παραπτώμασι, ὅτι μὴ ἀνδρὸς οὐκ ὠμίλησεν. ὅτε γὰρ ἤκουσε ⟨Ϟ⟩ τῆς
ἀμιάντου στείρας Ησαΐας ὁ πάμιος· οὐδὺς τοῦ σοφοῦ τὸ ῥητὸν ἐπαπαργάνωσε, καὶ τῷ αὐτῷ ἐμα-
Ησ. νδ'. α'. λώδησε· σύ, φησιν, εἶπας στεῖραν ἀμίαντον, κἀγὼ λέγω, Εὐφράνθητι, στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα· 40
ἕως γὰρ νῦν οὐκ ἔτεκες· ἀπὸ τοῦ νῦν εὐφράνθητι, ὅτι οἱ οὐ χωροῦσιν ⟨Ϟ⟩ ὑρμοὶ, δέξασθε * καὶ * ἐν τῇ
κατηξίωσαν. ὡς γὰρ ⟨Ϟ⟩ δύο μάρτυρες ταῦτα ἐκήρυττον, ἐζήτουν καὶ ἄλλον ἕτερον μίξαι εἰς ὃ σου
μυστήριον, ἵνα ὑπὲρ τριῶν μαρτύρων σταθῇ "ἀσφαλὲς ὃ ζητούμενον. ὡς γὰρ ταῦτα διενο- χ. πλὴν
οὔντο, ἐκάπεσε θεὸς Δαβὶδ τῆς μελῳδίας τὸ ῥήτορα, καὶ ὑπομιμήσκεται αὐτὸν τοῦ οἰκονομίας

τὰ

τὰ μέλλοντα. ὡς γὰρ ἤκουσε τὸ μυστήριον, σάλπιγξ φωνικὸν ἀντεφώνησεν· ἰδοὺ ἐκάτεροι πρὸς τὰς σείρας εἰρήκατε. Διατί οὖν εἰρήκατε πρὸς τὰς ἀνδρόξου κτήσεως; ἀλλ' ὅτι νοήσας Ησαΐας τὸ φοβερὸν, ἀντιβάλλει τοῖς ῥήμασιν· Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται Ησ. ζ. ιδ.
υἱόν. καὶ ὁ Σολομὼν ἐδόξολογήσεν, Ἕξει καρπὸν ἐν ὑπισχνῇ ψυχῶν. Ταῦτα ἀκούσας Δα- Σοφ. γ. ιγ.
βὶδ ἔφησε πρὸς αὐλούς· ἰδοὺ εἰρήκατε ὅτι τέξεται· ἐν ποίῳ τόπῳ; ἐν πόλει, ἢ ἐν ἐρήμῳ, ἢ ἐν χώρᾳ; λέγουσι πρὸς αὐτόν· σὺ πρὸ τοῦ τόπου καὶ τῆς πόλεως ἐρμήνευσον. πρεσβυτέρας γὰρ χάριτος ἠξίωσαν. τότε Δαβὶδ, τῷ πνεύματος" εἰπόντος αὐτῷ τὴν ἐπέρασιν, με-
γαλοφώνῳ κραυγῇ ἐπηλίτευσε τὸ μυστήριον· ὑμεῖς, φησὶν, ἐν κρυφῇ" δονιτεύετε· ἐγὼ ὑψη-
λῇ τῇ φωνῇ ἀνυμνήσω τὴν κύησιν. Ἰδοὺ ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν τῷ Εφραθᾶ, ηὕρεμεν αὐτὴν Ψαλ. ρλε. ε.
ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ. καὶ Συμεὼν ὅτι τούτοις τοῖς δόγμασιν, ὅτι βαθὺ τὸ αἴνιγμα, ἐζω-
γράφησεν· ἰδοὺ ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν Εφραθᾶ, ηὕρεμεν αὐτὴν ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ, τουτέστιν, ἐν Βηθλεέμ. Εφραθὰ γὰρ ὀνομάζεται. ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν Εφραθᾶ, ὅτι ἐγ-
κυός ἐστιν. ἐκεῖ γὰρ ἐζήλθεν ἡ ἀκοὴ, ὅτι ἔγκυός ἐστιν ἡ παρθένος. τότε γὰρ ηὕρεμεν αὐτὴν ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ, εἰς τὸ σπήλαιον, ὅπου τὸ φῶς ἐφωτέρωσεν. ὧδε ἠκούσαμεν αὐτὴν
ἔγκυον, ὧδε πρὸς ἀνδρὸς ἀκοὴν ἐδεξάμεθα. ἐκεῖ μητέρα τοῦ Κυρίου κηρύκαμεν. ἰδοὺ ἐκ τῶν σῶν τεκέων σοι πρεσβεύσαμεν μάρτυρας τὴν δόξαν τῆς παρθένου κηρύττουσας· οὐκ ὅτι μόνον τούτοις θαρρήκαμεν (ἄπιστοι γὰρ αὗται ⓦ πρόφηται ἐωρακότες ἐλπίζουσιν) ἀλλ' ὅτι πολλῶν μαρτύρων" ἐστὶν τὸ δίκαιον. ἐγὼ γὰρ ὅτι τῶν πολλῶν ἐν πρακτέῳ· ἀλλὰ δός μοι ἕνα * *
πιστότατον μάρτυρα λέγοντα φυλάξαι τὸ μυστήριον, ἢ ἐξ ἀνδρὸς ἀπεκύησας τὸν παρ-
θένον· ἢ τοῦτο ἀπόδειξον, ὅπως ἐρέφας ὡς θεότοκον προσκυνήσω· ἢ δάξον ⓦ σωτῆ-
ρα ἐν τάφῳ καὶ σπαρῷ κατεχόμενον, ἢ ἐγώ σοι δεικνύω ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καθεζόμενον. ἐν γὰρ ἐξ ἀλλοφύλων, ἀλλ' ἐκ τῶν σῶν γλώσσῃ προσφέρω τὰ μάρτυρα λέγοντα· Εἶπεν ὁ Κύριος Ψαλ. ρθ. α.
τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου· πρὸς τὴν Ιουδαίων λέγει. οὐ γὰρ ἄλλος ἐστὶν ἐχθρὸς, εἰ μὴ ὁ σωτὴρ ἀρνούμενος. διὸ * *
ἐγὼ ἐάσας τὴν θεομαχὴν Συναγωγὴν πρὸς τὴν θεοπνευστὸν ἐκκλησίαν Συρώμην. ἐ-
ρῶ σοι εἶπεν Ιουδαῖος, εἰπὲ πῶς ἐγέννησεν ἡ παρθένος δίχα ἀνδρὸς, εἰπὲ αὐτὴν καὶ σύ· πῶς ἔτεκε τὴν Εὔαν ὁ Αδὰμ δίχα γυναικός; πῶς ἔτεκεν ἡ παρθένος δίχα σπορᾶς; πῶς ἐξέπη-
δησεν ἡ γῆ δίχα σπέρματος; πῶς ἐγέννησεν ἡ παρθένος; πρὸς εἶδρυσεν" ἡ παρθένος τὸ ὕδωρ ἢ ἀ- Δαν. β. ιδ.
κρότομος; πῶς ἔτεκεν ἡ παρθένος; εἰπὲ πῶς τὴν Ααρὼν ἡ ῥάβδος ἐβλάστησε; πῶς ἔτεκεν ἡ παρθένος; εἰπὲ πῶς ἀνεκύησε τὸ μάννα; πῶς ἐπληθύσθη ἡ ὑδρία; πῶς ἐκ τῆς ῥίζης Ιεσ-
σαὶ ἐβλάστησε τὸ ἄνθος; πρὸς ἐλαιαίου τὸ ἔλαιον ἔδρυσεν εἰς τοὺς κεράμους; πῶς ἐγέννησεν ἡ παρθένος; εἰπὲ πῶς ὅτι Γεδεὼν ὁ πόκος" ἀπέλυσε δρόσον; εἰπὲ πῶς ὅτι τὸ Σαμψὼν τὸ ὀστέον ἔδρυσε τὸ ὕδωρ; εἰπὲ πῶς ἐφύλαξεν ἡ καμίνος τοὺς παῖδας; εἰπὲ πῶς ὅτι Μανωὲ ἀνήφθη ἡ πέτρα δίχα ὕλης; εἰπὲ πῶς ἐκαίετο ἡ βάτος, καὶ οὐ κατεκαίετο; εἰπὲ
πῶς οὐ κατεφλέχθη Ηλίας ἐν τῷ ἅρματι τῷ πυρίνῳ; εἰπὲ πῶς ὁ Μωϋσῆς εἰσ-
ῆλθεν εἰς ⓦ γνόφον, καὶ πάλιν ἐξῆλθε; πῶς ἐγέννησεν ἡ παρθένος; πρὸς Ησαΐας τὸν Κύριον κατηξίωσεν ὅτι θεοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου ἐθεάσατο; εἰπὲ πρὸς Δανιὴλ ἐφα-
νέρωσε τὸ κεκρυμμένον σύμπνιον τῷ Ναβουχοδονόσορ; πρὸς Ιεζεκιὴλ ἐφ' ἅρματος χερουβὶμ καθήμενον εἶδε ⓦ ἀόρατον; πρὸς ἔτεκεν ἡ παρθένος; πῶς Ιερεμίας ἐκ μήτρας ἡγιάσθη
προφήτης; εἰπὲ πρὸς τὰ νεκρὰ τοῦ προφήτου ὅσα ⓦ νεκροὶ ἤγειραν τότε; εἰπὲ πρὸς ἡ ἐρυθρὰ ἐπετρώθη ῥάβδῳ; εἰπὲ πρὸς ὁ Ιορδάνης ἀνεπόδισε τὸ ῥεῦμα; εἰπὲ πρὸς τὰ δένδρα τοῦ καρποὺς ἐγκυμονοῦσιν; εἰπὲ πρὸς ἡ ἄμπελος φέρει τὸν βότρυν; εἰπὲ πρὸς ἐγέννησεν ἡ νὺξ τὴν ἡμέραν; πρὸς ἐγέννησεν ἡ παρθένος; εἰπὲ πῶς ὁ φωσὴρ τοῦ ἡλίου θερμαίνει ⓦ κόσμον; Εἰπὲ πῶς ὁ οὐρανὸς τοῦ ἀστέρας ἐκφαίνει; καὶ ὅτι τούτων εἰσὶ μυστήρια ἄῤῥητα, κεκρυμ-

μένα

* * μθύα ϗ ἀκαπάληπτα ἐν ὑρανοῖς. εἰ ταῦτά μοι ἑρμηνεύσῃς ὁ τῶν Ιουδαίων ἐκπεπλήρ-
οἶδα ὅτι καταλαμβάνεις τὸν κύπσιν τῆς πρᾳότητος. ἀλλὰ σὺ ἀν ὁτειος εἶ κἀκείνων κἀ
τούτων τῶν μυστηρίων· ἡμᾶς ὁ ϗ ταῦτα φιλοφρονούμθα, κἀκεῖνα πιστεύομθα. ἑρμήνευσον οὖν
παρρησίᾳ, ϗ βλέπε τῆς προθυμίας τοῦ ῥήτορος. τεφαυούθω τὸ κήρυγμα. ὅσα ἐποίησε,
ϗ ἔπαθε, ταῦτα ⓐ παραβάντες παρὰ τοσούτων γλυεῶν ἐζωγράφησαν. διὸ τος ἱκετεύει 5
Ψάλμ. ϛ. Δαβίδ· Κύριε, κλίνον οὐρανούς, ϗ κατάβηθι. ϗ ὁπτυχὼν τὴς αἰτήσεως διαπελίζεται κἀ
Ψαλ. ιζ ιᾱ. λέγ· Ἐκλινεν οὐρανούς, ϗ κατέβη. ϗ ὅπῳ ὡς παιδίον εἶχε Φαιδῶαγ, λέγ Ησαΐας, Παι-
Ησ θ. ϛ. δίον ἐγενν́θη ἡμῖν. ὅτι ϗ ἤμελλεν αἴρειν αὐτὸ ϗ μήτηρ αὐτοῦ ϗ Φθάνει εἰς Αἴγυπτον, Ιδοὺ ὁ Κύ-
Ησ. ιθ. α. ριος καθηται ὅπι νεφέλης κούφης, ϗ ἥξει εἰς Αἴγυπτον, ϗ σεισθήσ) τὰ χειροποίητα Αἰγύ-
πτου. νεφέλιον κούφιον εἰκότως ὁ λόγος τὴν παρθένον καλεσεν, ὅτι δι' θεοποιοῦ σπέρ- 10
Ιερ. ιϛ ε. ματος βαρὸς οὐκ ἐδέξατο. ὅτι ϗ ἤμελλεν ἐν Ιορδάνῃ βαπτίζεσθαι, λέγ Ιερεμίας· Πῶς
ποιήσῃς ἐν φρυάγμαλι τοῦ Ιορδάνου; κἀ τί κατ' εἶδος ἀριθμοῦμθ; φέρε δὴ ὅλας ὁμοῦ ταῖς
Μιχ γ. α. προφητείαις εἰς ἕνα φωτὶ σωρεύσωμεν Χωνευτήριον. "διὰ τῆς ἑρμηνείας Γαβριὴλ" λέγ, Ιδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ⓦ ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσῃ τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. Ψαλ. πδ ιᾱ. ϗ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀπαρτίας ϗ τοῦ Βαπτιστοῦ Δαβὶδ λέγ, Ελεος ϗ ἀλήθεια Χωνεύ- 15
Ψαλ. πδ ιᾱ. τησαν· κἀ διὰ τοῦ ἀσπασμοῦ τῆς Ελισάβετ πρὸς τὴν ἁγίαν ϗ ἀγνὴν θεοτόκον, Δικαιο-
σύνη ϗ εἰρήνη καπεφίλησαν. κἀ πάλιν διὰ τοῦ Ιωαννου ϗ διὰ τοῦ Κυρίου λέγ· Αλή-
θεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλεν, ϗ δικαιοσύνη ἐκ τοῦ ὑρανοῦ διέκυψε. ϗ διὰ τῶν ἀποστόλων λέγει·
Ψαλ ϛ ζ. Εγὼ εἶπα, θεοί ἐστε, ϗ διὰ τῆς μαρτυρίας τοῦ λαοῦ λέγ· Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον
Ψαλ. ϙ κ. γεγέννηκά σε. κἀ διὰ τῶν νοσούντων λέγ· Απέστλε ⓦ λόγον αὐτοῦ, ϗ ἰάσατο αὐτούς. ϗ 20
Ησ. νγ δ. διὰ τῶν ἁμαρτωλῶν λέγ· Αὐτὸς ταῖς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει· κἀ διὰ τῶν ἐγκρύπτων νε-
Ησ. κς. ιϑ. κρῶν, Αναζήσονται ⓐ νεκροί· ϗ διὰ τῶν καπεζημένων ψυχῶν, Καὶ ⓐ ἐν σκότει κατοική-
Ησ. θ. β. μενοι, φῶς ἀνέτειλεν ὑμῖν. ϗ διὰ τοῦ Καϊάφα ϗ Ηρῴδου λέγ· Αρχοντες λαοὶ συνή-
Ψαλ. μς θ. χθησαν ἐπὶ τὸ Θεοῦ Αβραάμ. ϗ διὰ τοῦ Ιούδα, Ο ἐθνῶν ἀρπαγὴς μου ἐμεγάλωσεν ἐπ'
Ψαλ. ι. ιᾱ. ἐμὲ περισμόν· ϗ διὰ τῆς συναγωγῆς τῶν Ιουδαίων ϗ ἀρχιερέων, Ηξει Κύριος εἰς κρί- 25
Ησ. ζ. ιγ. σιν μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ· ϗ διὰ τοῦ ξυλοῦ, Δοῦτε ϗ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς ⓦ
Ιερ. ια. ιθ. ἄρτον αὐτοῦ· ϗ διὰ τοῦ λησταῦ τοῦ ἐκ δεξιῶν, Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δυνάμιν· ϗ διὰ τοῦ
Ψαλ ρις. ιϛ. τάφου, Εθετό με ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ· κἀ διὰ τοῦ τεφανίου τοῦ ὄζ ἀκανθῶν, Η ἀμπε-
Ψαλ π. ϛ. λός μου ἀπὸ βοτρύων ἀκανθῶν ἐβλάστησε· κἀ διὰ τῶν πεπερασθῶν ξύλων τοῦ πονη-
ρευῦ, Εξῆρός ὠνείδισε ⓦ Κύριον· κἀ διὰ τῶν κληθέντων ἡμῶν δι' ὀνόματος, Καὶ ὅπι ἡμῶν οἱ ἐ- 30
Ψαλ. οϑ ιϛ. χεκαπάωσας ἑαυτῷ· κἀ διὰ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, Καὶ δώσω τοῦς πονηρεύς δι' τῆς ταφῆς
Ησ ιγ. μ. αὐτοῦ· κἀ διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, Εξεγέρθηθι, ἵνα τί ὑπνοῖς, Κύριε; κἀ διὰ
Ψαλ. μγ κϑ. τῆς δυσωδίας αὐτοῦ, Ανέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ· κἀ διὰ τῆς δύο καθέδρας, Κάθου
Ψαλ. μς ϑ. ἐκ δεξιῶν μου. κἀ τί πολλὰ λέγω; ὅλας γὰρ ταῖς προφητείαις ὁδεῖ ⓐ ῥήτορες
Ψαλ ρϑ α. ὁξαπίλλοισι ταῖς διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ ἀδομθίας. θέλεις γνῶναι "καλῆς ἰσοτειας ἀ- 35 ἴσ. παλαιᾶ
σφαλείαν; ὅτι [διὰ] τὴν καινὴν διαθήκην ἡ παλαιὰ ἐζωγραφήσε, ϗ τὰ ὠδε οἰκονομ-
μθέντα, ἐκεῖ * σκιογραφούμθα; βλέπει μοι αὐτὸν ἐκεῖ εἰς τὸν σκηνὴν τοῦ Αβραάμ μετὰ * ὧν
δύο ἀγγέλων παραγινόμθον, ϗ ὠδε μετὰ δώδεκα μαθητῶν εἰς ⓦ οἶκον Ζακχαίου εἰσπορ-
ευόμθον· βλέπε μοι αὐτὸν ἐκεῖ δύο ἀδελφοὺς εἰς ἱερωσυνὴν καλέσαντα, ϗ ὠδε δύο ἀδελ-
φοὺς εἰς ἀποστολὴν ἐκλεξάμθον. Μωϋσῆς ϗ Ααρὼν ἐν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ, ϗ Πέτρος κἀ
Ανδρέας ἐν τοῖς ἀποστόλοις αὐτοῦ. βλέπε μοι αὐτὸν ἐκεῖ ⓦ ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Ηλίου
ἐπείρμενα, ϗ ὠδε τῆς χειρὸς ⓦ μονογενῆ δι' ἑαυτοῦ ἐπειρόμενα· ἐκεῖ δι' Ελισαίου ⓦ Νεεμὰν
καθαριζόμενα, ϗ ὠδε δι' ἑαυτοῦ ⓦ λεπρὸν "ἀπολυόμενα· ἐκεῖ τὴν Μαριὰμ ἀδελφὴν ἴσ. ἀπολύοντα
τῶν ἁγίων προφητῶν ἐμβοήσαντα, ϗ ὠδε τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἀδελφῆς τῶν ἁγίων
ἀποστόλων

ἀποστόλων ἐπονομάσαντα· ἐκ δὲ τῶν προφητῶν πατριάρχας μεγαλυνάντα, καὶ ὧδε ⓦ ἀριθμὸν" πατριάρχας διαγγελίας σεμνυνόντα. ἐκ δώδεκα προφήτας ἑτέρους ἐτύπωσε, ⓒ ὧδε δώδεκα ⓦ ἀριθμὸν ἀποστόλους ἐκάλεσεν. ἐκ τοὺς μεγάλους προφήτας ὑπουργοὺς ἀνέδειξε, καὶ ὧδε τοὺς ἀποστόλους ἑβδομήκοντα ** Θαλλοῦς ἐτύγχανε. τοίνυν ὁ θεραπεύσας ⓦ Λάζαρον. ἐκ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ τοῦ βασιλέως τὴς Παγανίτης ἐπαίδευσεν, * * ὧδε Ἰησοῦς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς τοῦ βασιλέως τῆς οἰκουμένης ἐδόξασεν. ἐκ δώδεκα πηγὰς ἐν Ἐλείμ βρύουσιν, ὧδε δώδεκα μαθητὰς ἐκ τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης βαπτίσματα πηγάζουσιν. ἐκ ἑβδομήκοντα φοινίκων ἐδαίδησαν, ὧδε ἑβδομήκοντα μαθητὰς τῶν ἀποστόλων ἐλαμπρύνασαν. ἐκ τὸ πικρωθὲν ὕδωρ ξύλον ἐγλύκανε, καὶ ὧδε τὸ πικρόπικρον τῶν ἁμαρτιῶν εἰς γλυκασμὸν χαρισμάτων πηγὴν τῷ κόσμῳ τὸ ξύλον μετέβαλεν. ἐκ ἡ σκιὰ τοῦ μαρτυρίου ἠγιάσθη, ὧδε ἡ σκιὰ τοῦ παναγίου ἐδοξάσθη. ἐκ Δαυὶδ ἐμολύνθησε τοὺς ὕμνους, ⓒ ὧδε Παῦλος ἐκαθάρθησε τὰς διδασκαλίας· ἐκ Ἠλίας ἐκ τῶν προφητῶν ἀειδείστερος πρόδηλος, καὶ ὧδε ὁμοίως Ἰωάννης ἐκ τῶν ἀποστόλων πρόδηλος. ἐκ Ἠλίας ἐν τῷ ἅρματι ἐκάθησε ὡς πύραυνος, καὶ ὧδε Ἰωάννης ὑπὲρ τὸ φῶς αἰέπτατο τοῦ Κυρίου. Ὁ γὰρ Θεὸς ἡμῶν πῦρ κατανάλισκον ἐστι. Εβρ ιβ. κθ.
ἐκεῖ τῆς ἀειδείας θεσπέσιον μεγαλεῖον, ἔχοντες τὸ σωτῆρος τὸ ὄνομα, τῆς ἐνδόξου πενιάδος ἀνυποπτίτους τὸν χαρακτῆρα, ⓓ τρεῖς ἅγιοι δίκαιοι (οὐ γὰρ ἁπλῶς ἦσαν τῶν τυχόντων, οὐδὲ τῶν ἀγνώτων) Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ ὁ μέγας ἐν ἱερεῦσιν· ἔπειτα ⓓ τρεῖς ἀξιόπιστοι μάρτυρες τὸν ἀπαραλλάκτου σεμνύνοντες τῆς ἁγίας πενιάδος. ἕλκεται δὲ μὴ ἀληθῶς ἡ ὀφθαλμία ⓒ εἰς ἕτερα ἐκπηδῆσαι, εἰς σωτήριον πίστιν. οὐ γὰρ ἀφίσταμαι τοῦ προφήτου λέγοντος, Ε- Εξ. ιε. κδ.
μνήσθην τοῦ Θεοῦ, καὶ ἠυφράνθην, "οἱ ἡ πολυάρετος σοφία ἐν πᾶσιν ἀνακηρύττει. Ἐξεστίρυε, βορρᾶ, καὶ ἔρχου, νότε, διάπνευσον κῆπόν μου, καὶ ῥυσάτωσαν ἀρώματα. ἆρα τίς ἐστιν Ασμ. δ. ιε.
ὁ βορρᾶς, ἢ ὁ νότος; ἢ πῶς ἐστιν ὁ κῆπος; ἢ τίνα ἐστὶ τοῦ κήπου φυτά; ἢ τίνα ἐστὶ τὰ ἀρώματα τὰ ῥεόντα; ἐγὼ τοῦτο εἶδον μᾶλλον ὡς ἱερεμίου βύβλου ἡ γραφή, βορρᾶ εἶδε τὸν ἅγιον πρόδηλον· νότου, τοῦ σωτῆρος τοῦ κόσμου· φυτὰ, τοὺς ἁγίους μάρτυρας, καὶ ἀποστόλους· πηγὴν ἄρδευσαν τὸν κῆπον, ὃ βάπτισμα τοῦ σωτῆρος· φύλακα τοῦ κήπου, τοῦ παναγίου τὸν σφραγῖδα· ἀρώματα εἶδε, ἰάματα καὶ χαρίσματα τοῦ σωτῆρος. τοῦτο οὖν ἐστιν, ἀξεγείρου βορρᾶ, τουτέστιν, ἡ πρόδηλος ἐκ τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἔρχου νότε, δεῦρο, Χριστὲ, ἐκ τοῦ ὄρους ἀπὸ μεσημβρείας, καὶ ἐμπνεύσατε εἰς τὴν ἁγίαν πρόδηλον· διάπνευσον εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἀξέγειρον τοὺς ἁγίους μάρτυρας, καὶ ἀποστόλους, καὶ ῥυσάτωσαν τὰ ἀρώματα ὅπερ τοὺς ἀδυνείς καὶ πεπλανημένους. τοῦτο τὰ ἀρώματα εἰς διαφόρους πάνυπερ χάριτας, καὶ γὰρ τοῖς ἀδυνοῦσιν ὑγείας τεχνίτης, τοῖς πεπλανημένοις ὑπέρφωτος ἔλεγχος, τοῖς ἁμαρτωλοῖς μετανοίας ζωηγόρος, τοῖς δικαίοις ὑπερκόσμιος βοήθημα. πῶς οὖν ἐπαξίως ὑμνήσωμεν" τὸν ἰαμάτων καὶ ἰάματα; τὴν ζωοποιὸν ἐλπίδα; τὴν ὑπέρφωτον ζωήν; τὴν ὑπερκόσμιον σωτηρίαν; πῶς ἐμβλέψει ἡ γῆ, ὅτε τοῦτο ἔρρεον καὶ ἀρώματα; πῶς ἂν πάλιν ἡ γῆ ἔφερε τὰ ἴδια θυμιάματα; καὶ ὃ δεσπότης μὴ φόβου προσφέρωσα ἔλεγε· σύ, φησι, δέσποτα, πρόδηλε καὶ ὑπέρφωτα ἀρώματα, κἀγὼ καὶ ὑπέρφωτα τῶν θυμιαμάτων προσφέρω τῇ σῇ θεότητι. σὺ δέσποτα, μυρίζεις μὲν τὰ κάλλη τοῖς ἁγίοις σου καὶ πνευματικοῖς ἴχνεσι, κἀγὼ μύρα σκιρτῶσα προσφέρω σοι. ἔτι ἐὰν ἀμφοτέρους τοὺς τοῖς ἅπασιν ὑφηλιομένην ἡ γῆ προσῆλθε τὸν ὅλον ἅπασαν κτίσιν ἴδοι· δεῦτε, ὑμνήσωμεν πάντες ⓓ ἐγκωμιάσωμεν, καὶ ἴδητε ὅτι γῆς τὸν ἐν ὑπερκοσμίοις δοξαζόμενον· δεῦτε, βλέπετε ἐν ἀγκάλαις γυναικὸς βασταζόμενον, τὸν ὑπὸ τῶν χερουβὶμ καθεζόμενον· δεῦτε, ἴδετε γαλακτοτροφούμενον, ⓦ ἐπιχορηγοῦντα γάλα τοῖς ἀγγέλοις· δεῦτε, ἴδετε ἐν γαστρὶ πρόδηλον χωρούμενον, τὸν ἐν οὐρανοῖς μὴ χωρούμενον· δεῦτε, ἴδετε τοῦτο μητρὸς τροφὴν λαμβάνοντα, τὸν τὰ πάντα τρέφοντα· δεῦτε, ἴδετε διδασκάλοις παιδευόμενον, τὸν διδασκάλους παιδεύοντα· δεῦτε, ἴδετε ὑπὸ ἀνθρώπων πραζόμενον, τὸν ὑπὸ ἀγγέλων δοξαζόμενον.

λθυον· δεῦτε, ἴδετε εἰς τ̃ οἶκον Ζαχαίᾳ εἰσερχόμενον, τ̃ ὑπαράντων τ̃ ἀρτανῶν καθεζόμενον· δεῦτε, βλέπετε μ̃ τ̃ Χαλδαίας ἀγαλεγόμενον τ̃ ἀπὸ τ̃ χειρουργικ̃ς λατρείας αὐμυθόμενον· δεῦτε, ἴδετε ἀπὸ γυναικὸς ἀμ̃ρτωλ̃ συνερχόμενον ⓦ ὃν δὲ δεξιᾷ τ̃ πατρὸς καθεζόμενον· δεῦτε, ἴδετε ⓦ ἀπὸ τ̃ς ἀθετησάσης γυναικὸς τοῖς χαλκοπέδαις γαυόμενον, ⓦ ἀπὸ τ̃ς ἀσωμάτου φύσεως τ̃ν δυνάμεων προσκυνούμενον· δεῦτε, ἴδετε γυμνητεύοντα ὡς ἂν θεσπέσιον, τ̃ ἀπ' ἀρχόντα τ̃ν αἰώνων ποιητ̃ν· δεῦτε, ἴδετε παιζόντα ⓦ περὶ καταβολ̃ς κόσμου ἀπ' ἀρχόντα· δεῦτε, ἴδετε ἀπὸ ἀρχιερέων πειραζόμενον, ⓦ ἀπὸ ἀγγέλων δορυφορούμενον· δεῦτε, ὅλα τὰ κτίσματα ⓦ κτίσαντα βλέποντα· καὶ ὡς ἔστιν ἡ ζωὴ ὀπτὴ γ̃ς, πρώτης ζήσατε· δεῦτε, πρώτης θεοφορήθητε· δεῦτε, μικροὶ μ̃ τ̃ν μεγάλων ἀπελθητε, ⓐ πένητες μ̃ τ̃ν πλουσίων, ⓐ δοῦλοι μ̃ τ̃ν κυρίων, ⓐ ἀμ̃ρτωλοὶ μ̃ τ̃ν δικαίων, τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ τετράποδα μ̃ τ̃ν πετεινῶν, καὶ βλέπετε ⓦ τὸν ζωὸν χαριζόμενον. ⓐ χαρὰ τ̃ χαμαιζήλου καὶ τ̃ φθιροποιοῦ ἀλλάγητε, καὶ τ̃ δὲ φύσει καρποφορήσατε, καὶ τὰς ὀπὶ καρπίας ἑαυτ̃ν προσκομίσατε τ̃ν ἐγκυμονήσαντι ὑμᾶς τὸν καρπόν. πολλὰ ποιήσατε, καὶ μυείσατε τ̃ θεότητα. ἢ τὰ ὑμέτερα προσαγάγητε ψυχάματα, ἢ πρὸς ἐκείνην τευχήσατε τὰ δρώματα. ὡς γὰρ ἐν πᾶσι τούτοις πρωεφθη τοῖς ἐγγόνοις ἡ γ̃, ἰδοὺ πάντα, καθὼς εἶπε, ζωοτρεφῆ, καὶ οἱ ἔρημοι τόποι ἐβλάστησαν, καὶ πολλὴν βώσιν ἐβύζαντο· ἵνα τὸν προφητείαν Ησαΐου τελέσωσι τὸν μελῳδήσαντα· Ἀγαλλιάσθω ἡ ἔρημος, καὶ αὐθαίτω ὡς Ησ. λε. α. κρίνον, καὶ ὑλοχαρήσει καὶ βώσιάσει τὰ ἔρημα τ̃ Ιορδάνου. τούτων οὕτω προπομπῶν καλῶς, λοιπὸν καὶ ἡ θάλασσα αὐτὴ ἐπεθύμησε τ̃ς βώσιας ἀπολαύειν, καὶ ἤρξατο δημοσιεύειν ἑαυτ̃, καὶ τ̃ γ̃ λέγουσα ἀντέβαλλεν· καί μοι λοιπὸν τ̃ Κύριον παραχώρησον. μὴ γὰρ μόνον σός ἐστιν ὁ δεσπότης, ὅτι ἔλης αὐτ̃ πρεσβεύω τ̃ θεότητος τὸν χαρίν, παράκαλεσον αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς μέ· μήποτε ἐγὼ ἐρχομένην πρὸς αὐτὸν, ὅλον σε ἐξαφανίσω ὃ προσωπον. εἰ μὴ γὰρ ἐπέγνων αὐτὸν, καὶ ἐδεδοίκει ⓦ ἐμὲ σφαγίσαντα καὶ πεδήσαντα ἀλύτοις δεσμοῖς, πάλαι ἂν ἐλθοῦσα ἐκαμμά σε τὰ πέρατα. ἢ οὐκ ἔγνως, ὅτι προπομπέα σε προηγησέα σε κεχώρηκα; πρὸ τ̃ γάρ σε φωνῆσαι, ἐγὼ σὲ ταῖς ἀβύσσοις ἐγήρυον. ἀπόδος μοι ⓦ δεσπότ- τὸν ⓦ ἴδιον, καθὼς ὁ προφήτης εἶπεν, Οτι αὐτ̃ ἐστιν ἡ θάλασσα, καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐ- Ψαλμ. 94. 5. τὸν· καὶ τότε ἐπήγαγε, ὅτι τὸν ξηρὸν αἱ χῖρες αὐτ̃ ἔπλασαν. σὺ οὖν ὕστερον ἐπλάσθης. ἐξηραμμένη, μήτηρ κονιορτ̃, ἀκόρεστε, καὶ τὰ φενακρῶν αἱμ̃, δολίων καὶ ἁμαρτημάτων οἶκος, ἵ τυραννίς τὸν πρεσβυτίδα σε, καὶ μοῦσα κατέχῃς ⓦ Κύριον; ἀπόδος μοι λοιπὸν αὐτὸν, ἵνα πληρωθῇ ὃ ἐρημιθέον, Εν τ̃ θαλάσσῃ αἱ ὁδοί σε· ἀπόδος μοι ⓦ ἴδιον πλασουργὸν, ἵνα καὶ Ψαλμ. 95. 10. σοὶ ἐμοὶ κόλποις πληρώσῃ τὸν χαρίτα. καὶ οὕτω ζωοχομηθῇ πρὸς τ̃ς θαλάσσης ἡ γ̃, * * ὃ αὐτὸν νυμφη, καὶ μοσμοφυσῶσα ἐπομπεύσε λέγουσα· μὴ γάρ σε χειρων ἀπ' ἀρχω, ἔρεν- * * οιμένη, καὶ κεχωνωμένη, καὶ ἀγαπ̃σα, καὶ συνέζουσα, ὀπικεκρυπτε, καὶ χολερὰς πόας ἰωίοχε, καὶ ἀχρησίμευτε βίου, ἁλμοεσνάματε, καὶ δυσοδόχυτε, πορείας ἀνεπίδατε, καταγλίδος σύμφυλε, τετραχυμμένη τοῖς λαίλαψιν· εἰ οἶδα, ὡς σὺ ἔφης, προπομπέα [εἶ],] τὸν σοὶ πρ̃τον δ̃ ἐσκήνωσεν ὁ δεσπότης. νεῦ ὃ ἐκ τούτου φαίνεται μοι ὃ ἀξίωμα, ὅτι σε ἀπ' ἀρχω ἀφ' ἑλουσα, ὅτι τὸν ἐμοὶ πρ̃τον τὰς ἀκτῖνας ἀπέλυσε τ̃ θεότητος. τοσοῦτόν σε προπομπέα κατέστηκα, ὅσον ἐγὼ μήτηρ δυσθεόπων, σὺ ὃ ἑρπετ̃ν· ἐγὼ τ̃ ἁγίας πρ̃τόκου μήτηρ εἰμί, ἥτις ⓦ δεσπότην ὠξιώθησε· σὺ ὃ τ̃ ποινεσθ̃ δράκοντος, ὅστις ἐμπαίζει τὰ ζωά σε. ἐγὼ εἰμὶ μήτηρ πρωφητ̃ν, καὶ ἀποστόλων, καὶ ἁγίων ἀνδρῶν· σὺ ὃ ἀγελείων καὶ ποινρῶν μήτηρ ἑρπετ̃ν, καὶ δυσαλοσιώπων φθορά. ἐγὼ πρόδηλός καὶ ὀπικαρπίος ἔκυσα δ̃ θη καὶ ἀρώματα· σὺ ὃ ἀνέμους καὶ λιμὸν καὶ ἀταξίας. εἰ ὧν σὺ ἐμοὶ τ̃ κατέχῃ τ̃ Κύριον, ἀκ δ̃ παρακληθέσθαι αὐτὸν πρὸς σε πρεχώρησα. ὡς γ̃, τ̃ τὴν καὶ τὰ ἀντιπροπόντων τ̃ στοιχείων τοῖς νεύμασιν, ὁ πάντα πληρῶν, καὶ πάντα οἰκονομῶν Κύριος πρὸς αὐτὸν τ̃ θαλάσσην πρόσκλι-

νεται, τοῖς ἁγίοις ἴχνεσι δοξάσαι καὶ τιμῆσαι τὴν ὑδάτων τέχνην ἅπαξ βουλόμενος, λοιπὸν ἡ θάλασσα σοὶ κόλπους ἁπλώσασα μετὰ πολλῆς χαρᾶς τὸν Κύριον ὑπεδέξατο λέγουσα· δεῦτε πάντα τὰ ζῶα τὰ μικρὰ μετὰ τῶν μεγάλων, εἰσέλθατε καὶ ἐν τοῖς βάθεσιν, ἐπα- * *
ναπλύσατε Ⓦ γὰρ ἔρχεται ὑμᾶς ἐν θεωρίᾳ σάντα, καὶ ὃ ζῆν ὑμῖν χαρίσαιμην. πάντα
5 τὰ ἐναντία τῆς χάριτος φιμώθητε πνεύματα, καὶ τὸ πρόσωπον φείξατε τὴν θεότητα. πᾶσαι αἱ καταγίδες, λαίλαπες, ἠσυχάσατε τῆς δυνάστείας ὁ μέγεθος· πάντες Ⓐ ἄνεμοι καὶ χάριτος συσάλητε, καὶ πάντα τὰ κύματα ἠρεμήσατε, καὶ γαλήνιάσατε, καὶ Ⓦ Κύριον τῆς ζωῆς καὶ τῶν θανάτου μετὰ χαρᾶς ὑπεδέξασθε. Τίς ἀναγέλασέ μοι σήμερον, ὅτι πελαγέβάτην ἔχω ὑπερβάτην τὸν Κύριον; μεγαλυνθείτω ἀπὸ τοῦ σήμερον, ὅτι χερουβικὴν ἁρμάμην
10 καθέδρα, καὶ σεραφικὰς ὑπάδας ἀείδαον· ὅτι τὸν ὑγρὸν καθεζόμενον ὧδε ἔχω βαδίζοντα· τὸν ὑπὲρ πτερύγων ἀνέμων ἱπτάμενον, ὑπὲρ νήσους ἔχω γελόμενον· τὸν ἐπὶ πόντου τοσούτων ὑψηλῶν καὶ μετεώρων στερεωμάτων ὑφούμενον, ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ἀγαλείας καὶ χάριτος τὸν ἔχω πεζεύοντα. νεῦν οὐκ ἐπὶ πέσσαις ῥυόμενα θάλασσα, ἀλλὰ χαλυβδήνεα ὄχνιος· νεῦν ἁρμόμην λύγκος, σφόδρα ἀστράπτουσα ὄχνιος. νεῦν ἁρμόμην πηγὴ ἱάματα βρύουσα· νεῦν ἁρμόμην ἥ-
15 λιος, ἀκτῖνας αὐγάζουσα· νεῦν ἁρμόμην ὄχνος μυρμήγας ἀποβάλλων, οὐ τὰς τῆς φύσεως ἀποβάλλουσα, ἀλλὰ νάματα τῆς χάριτος βρύουσα. ὡς ἅπασα μὲν κτίσις ἠγάλλετο, ὁμοῦ καὶ γῆ καὶ ἀὴρ ὄχνιον ἐφαιδρύνοντο χάριτι. Ⓐ γὰρ πεπλανημένοι ἐπέστρεφον, Ⓐ ἀμαρτωλοὶ μετενόουν, Ⓐ ἀσεβεῖς εὐσέβουν, Ⓐ νοσοῦντες ὑγίειαν μετελάμβανον, Ⓐ νεκροὶ εἰς ζωὴν ἐργαστήριον, Ⓐ ζῶντες εἰς θεότητος πρόσωπον. ὡς ἅπαντες Ⓐ δαίμονες ἐδιώκοντο,
20 καὶ ἡ νόσος ἐμαράνετο, καὶ ὁ θάνατος κατηχμύετο, λοιπὸν καὶ Ⓐ ἐν τῷ ᾅδῃ ὑπὸ τὸν ἐρεβοῦς κατεχόμενοι ἀκαὶ αὐτὸν δεδεμένοι, ἐδεῖν τὴν δόξαν ἐπεπόθαζον, καὶ λυθῆναι τῶν δεσμῶν ἱκέτευον. ὡς ἅπαντες εἶδεν ὁ τῆς ἀπωλείας πρωταγέτης ὁ ἄρχων τῶν σκότους καὶ ὧδε αὐτὸν κατορθώσαντα, καὶ ἕτοιμον πορθῆσαι τὰ τοῦ ᾅδου βασίλεια, πρὸς τοῦτον ἐκεῖ φευγεσιῶτας ὁ ποιητὴς ἠνομόλησε δαίμονας λέγων· ὅτι ὑπὸ κάτω τῆς γῆς ἔρχεται ὁ ὑπὸ κάτω τοῦ ὄ- * *
25 φεως σωφεγήσας, τὰ πέρατα ἔρχεται σκυλεῦσαι, καὶ αἰχμαλωτεῦσαι ἡμῶν τὰ παμφα καὶ ἄδηλα. ἀποκριθέντες ἅπαντες λέγουσι πρὸς αὐτὸν Ⓐ ἀλάστορες· καὶ τίς ἐστι σὺ ἰσχυρότερος; οὐκ ἔλεγες, οὐκ ἔστι μὲν δυνατώτερος ὁ ἐμοὶ λυπατούμενος; νεῦν ἐδειλίασας πρὸς ἐκείνῳ λοφούμενος; πῶς πίεσον πολεμῆσαι; θάρσησον, καὶ εὑρήσεις αὐτὸν κατ' ἀπώλειαν. ὁ δέ, ἐπίεσα, φησι, καὶ ἐδοκίμασα, καὶ πρώτοθεν μὲν τὰς δυνάστείας ἐκρότησεν· εἰς τὸν ἔρημον
30 αὐτὸν ἐπολέμησα, καὶ ἔρημόν με πρώτοθεν ἀπέδειξεν· ὥστε πρὸς τοῦτο μὴ θαρσεῖ αὐτὸ ἰσχύσαι. τὸν αὐτὸν γὰρ δόξαν καὶ ἐκείνους ὑστέρησεν. Ⓐ δὲ πρὸς αὐτόν· πῶς εἰσῆλθε ἔσωθεν, καὶ τὰς χαλκᾶς πύλας ἀπέκλεισον, καὶ τοὺς σιδηρεῖς μοχλοὺς καθεῖρξώμενα, καὶ τὰ βέλη ἡμῶν ὑπερεπίσωμεν. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα λεγόντων τῶν πονηρῶν, ἰδοὺ δὴ καὶ ὁ Κύριος μετὰ πυ- Ψαλ. κγ. ζ.
35 ρφόρων τραπίων παραγίνεται. Ἀνοίξατε μοι πύλας Ⓐ τῶν δαιμόνων ἄρχοντες· εἰσελεύ- Ψαλ. κγ. ν.
σεται γὰρ ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Ⓐ δὲ ἔνδοθεν τὸν ἄρχοντες ἐπόλμων, καὶ ἀποκρινόντες, τίς ὅστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; Κύριος κραταιὸς καὶ δυνατὸς ἐν πολέμῳ. ὁ δὲ κρατητὴς τῶν δαιμόνων ἔλεγεν αὐτοῖς ἔνδοθεν· οὐκ εἶπον ὑμῖν ὅτι κραταιός ἐστι καὶ δυνατὸς ἐν πολέμῳ, καὶ ἰσχυρὸς ἐν ἰσχύι; Ⓐ δὲ ἄγγελοι ἐπεστενύδαζον· ἄρατε πύλας, πρὶν αὐτὰς σωτεέψωμεν, καὶ τοὺς μοχλοὺς κατεάξωμεν· μετ' εἰρήνης ἀνοίξατε, πρὶν μετ' ὀργῆς εἰσέλθω-
40 μεν. ἄρατε πύλας Ⓐ ἄρχοντες τῶν ᾅδου, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. Ⓐ δὲ φόβῳ σεσειρόμενοι ὡς ἀμφέβολον ῥήμασι, τίς ὅστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; αὐτοὶ ἀπεκρίναντο, Κύριος ὅστι τῶν δυνάμεων, τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω δεσπότης. καὶ ὡς ἐσασίαζον μὴ ἀνοίγοντες ἐμοὶ παραβύομενοι, νεύματι τῆς θεότητος εὐθέως αἱ πύλαι σωτεέθησαν, καὶ Ⓐ μοχλοὶ κατεάγησαν, καὶ ἐπληρώθη τῆς προφητείας ὁ κήρυγμα ὁ περὶ τοσούτων ἠχέων

Ψαλμ. ρε. ιε. σαλπιζόμενον, ὅλη Συνέτειψε πύλας χαλκᾶς, καὶ μοχλοὺς σιδηρᾶς Συνέθλασεν. Εἶτα οἱ ἀπειλᾷ γλυκόμενοι ⓐ τῆς λοιδορείας ἐργάται, εἶπαν ⓐ ἄνομοι, ἔχοντες τὰ βέλη καὶ τὰς ρομφαίας, ἐφορμήσωμεν αὐτῷ. ὁ δὲ τὰς πύλας συγκλάσας, καὶ κεῖνος Συνέτειψε, καὶ ἐπλήρωσε τὰς δύο κηρυττούσας προφητείας· Κύριος Συντρίβων πολέμους, Κύριος ὄνομα αὐτῷ. Εκεῖ Συνέτειψε τὰ κράτη τῶν τόξων, ὅπλοις καὶ ρομφαίαις καὶ πολέμοις. ὡς δὲ εἶδον ⓐ καπάκλεισοι ὁ φῶς τῆς ἀϊδίου ζωῆς, ἀνεβόησαν λέγοντες· Φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων. ὄρεα σκάλλειν τὰ τοῦ ἅδου τερεώματα. ἐταράχθησαν πάντες ⓐ ἀσύνετοι τῇ καρδίᾳ, τουτέστιν, ὀξέχησαν ⓐ Ἀβαδολικοὶ ἄρχοντες· Υπνωσαν ὕπνον αὐτῶν, καὶ οὐχ εὗρον οὐδέν. ἀπενεκρώθησαν γὰρ ὑπὸ τοῦ Κυρίου, καὶ αἱ εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἀπώλεσαν, καὶ οὐχ εὗρον οὐδέν. Ἀπὸ ἐπιτιμήσεώς σου, ὁ Θεὸς Ιακὼβ, ἐνύσταξαν ⓐ ἐπιβεβηκότες τοῖς ἵπποις. ἵπποις λέγει τὰς ψυχὰς τῶν κατεχομένων, καὶ ἐπιβαίνας τοὺς πονηροὺς δαίμονας, δαίμονας τοὺς ἀνελεημόνως παιδεύοντας τὰς τῶν ἀθέσμων ψυχάς. ἐνύσταξαν καὶ ἀπενεκρώθησαν. τότε ὡς εἶδον τὴν ψυχὴν τὴν σωτηρίαν, καὶ τὴν ἰδίαν ἀπώλειαν, τὴν αὐτῶν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν ἑαυτῶν δουλείαν, αὐτοὺς ἀπολυομένους, καὶ ἑαυτοὺς ἀλύτοις δεσμοῖς κατεχομένους, ἀνεβόησαν μὴ ἰαμβεῖς κραυγῆς· σὺ φοβερὸς εἶ, καὶ τίς ἀντιστήσεταί σοι κατὰ πρόσωπον; [μασιγωθεῖσαι ψυχαὶ] οὐκ ἐν ὕδατι ἠκόντισας κρίσιν ἐφ' ἡμᾶς δικαίαν. ὑ γὰρ Ιωσ. β. ιγ. ἐκείνοις δικαίως. δίκαι ταῦτα κρινόμενα, ἀλλὰ ταῦτα φειδοῦς ὑ τυγχάνομεν. Ανίλεως γὰρ ἡ κρίσις ᾧ μὴ ποιήσαντι ἔλεον. κατέκλεισαν αὐτοὺς εἰς τὰ βάραθρα τοῦ ἅδου, οὐκ ὀσμῆς δρακόντων χαλεπωτέρους, δήσασι αὐτοὺς δεσμοῖς ἀλύτοις. λαβοῦσι δὲ τὰς ψυχὰς πάσας Σωτὴρ ἔσωσεν Ισ. κε. ια. ὁ Κύριος, καὶ τὴν προφητείαν Ιερεμίου ἐπλήρωσε· Σωτὴρ ἀπέρχεται, οὐκ ἔτεκεν. ἀεὶ γὰρ ὁ ἐχθρὸς κατήγαγεν εἰς ⓦ ἅδου, ταύτας ὁ Κύριος Σωτὴρ ἀνήγαγεν· ἀεὶ ἐκεῖ ἔτεκεν ὁ Ἀβαδδών, μᾶλλον διεσκόρπισε, ταύτας σωτὴρ ἀνήγαγεν ὁ Χριστός. καὶ ἀνάστητε, εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ ἀναβαθμὸν εἰς ⓦ οὐρανόν. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονε πληρώσεως τῆς προφητείας ὃ ἀπήγγειλα, Ανάστητε, καὶ ἀναβαθμὸν εἰς ὄρος, τουτέστιν, εἰς τὸν οὐράνιον Ιερουσαλήμ. αἱ κάτω πύλαι ἠνοίγησαν, μᾶλλον δὲ Συνετρίβησαν· ἀνάγκη λοιπὸν ἀνοιχθῆναι καὶ τὰς ἄνω πύλας τοῦ οὐρανοῦ. καὶ γὰρ καὶ ⓐ ἄνω πυλωροὶ ἀγνοοῦντες σκώλυον. ὡς γὰρ κατῆλθεν, οὐκ ἔγνωσαν· ἀλλὰ τοῦτο ἀνερχόμενον αὖθις οὐκ ἐγνώρισαν, καὶ τέως πρακτεύειν ἐπεχείρουν (εἶχε γὰρ μὴ ἐαυτοῦ τὰς ψυχὰς ὁ Κύριος, ἃς ἐλυτρώσατο, καὶ ⓦ λῃστῶν, μᾶλλον δὲ μαθητῶν) λέγοντες· τίς ἐστιν ὁ μὴ τοσαύτης προσταξέως ἐρχόμενος; ⓐ δὲ παραγενόμενος ἄγγελοι ἐσήμηνον τῆς θεότητος ὃ ἀξίωμα· ⓐ δὲ οὐκ ἠπίσταντο, ἀγνοίᾳ πεχόμενοι. ἐὰν δὲ ὁ Κύριός ἐστιν ἀνερχόμενος, πῶς οὐκ ἔγνωμεν αὖθις κατερχόμενον; μὴ γὰρ καὶ ἄλλοτε ὑ κατέβη, καὶ τὴν κιβωτὸν διεπέρασε· ὅτι τοῦ Νῶε; ὅτι τοῦ Αβραὰμ εἰς τὸν σκιερὸν πεδίον ἦλθε; ὅτι τοῦ Ιακὼβ ἐν τῇ κλίμακι; ὅτι τοῦ Ιὼβ ἀπὸ λαίλαπος καὶ νέφους ὡμίλησεν; ὅτι τοῦ Μωϋσέως εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ; ὅτι Ιησοῦ εἰς Ιεριχώ; ὅτι Ηλίου εἰς τὸ πέλαγος· καὶ οὐκ ἔστιν ἡμέρα, ὅπου ὑ κατέβη, καὶ οὐκ ἐλάθομεν ἡμᾶς. καὶ νῦν, ὡς λέγεται, εἰ ὁ Κύριος πάρεστιν ἀνερχόμενος, πῶς οὐκ ἔγνωμεν αὖθις κατερχόμενον; ἀπεκρίθησαν ⓐ προφῆται· αὖθίς ἐστιν ὁ τότε κατερχόμενος, ἵνα μὴ γνωσθῇ ἀνερχόμενος· δουλικὸν εἶχεν ἐφόρησεν, ἵνα μὴ γνῶτε δεσποτικὸν μεγαλοπρέπειαν. καὶ μάθετε δεσποτικὸν μυστήριον, καὶ σόφισμα Κυριακὸν, καὶ κωλύσητε φιλανθρωπίας προφῆται; εἰ γὰρ ἐγνώκατε αὖθις ἐν ταπεινώσει πολλῇ κατερχόμενον χαρὰν τῷ πλάσματος, ἐκωλύετε τὴν καθάσιν καὶ ἀπεστερῆτε τῆς σωτηρίας ⓦ ἀνθρωπον, καὶ ἅρπα τῆς ἄνω βασιλείας λαφυρούμενον. νῦν ἀνοίξατε, γοιυπετήσατε. Εἶτα ἀποκρίνονται καὶ αὐτοί· Εἰ μὴ φωνῆς αὐτοῦ θείας ἀκούσωμεν, οὐκ ἀνοίξομεν. οὐδεὶς γὰρ Ψαλμ. ρκζ. ιθ. ἁβαδαίνει ἔνθεν ἀκάθαρτος. Αὕτη γάρ, φησιν, ἡ πύλη τοῦ Κυρίου· δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐτῇ. τότε ὁ Κύριος φωνῇ τιμίᾳ ἐλάλησεν, ἐγώ εἰμι ὁ ζητούμενος, Ανοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης.

δικαιοσύνης. Εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ, τοῦτέστιν, ἃ ἔπραξα καὶ πέπονθα, ὅσα ἐποίησα καλὰ, ἢ ἁπείληφα κακά. ἀπαγγέλω τοῦ δικαίου τὰ τεκμήρια, τοῦ ἰάσεως τὰ χαρίσματα, τοῦ πραξέως τὰ κατορθώματα. ἀνοίξατέ μοι πύλας δικαιοσύνης· Εἰσελθὼν ἐν αὐταῖς ἐξομολογήσομαι τῷ Κυρίῳ. τότε γνόντες τὸ ἀγαθὸν φωνὴν δεσποτικὴν (a) ἐμὲ πύλας κατέχοντες μὴ φέρου εἰς προσκύνησιν ἐξήλθοσαν· οὐκ οἶδα σὲ, δέσποτα, κατειργασμένον, προσκυνοῦμαί σε ἀνειργασμένον. εἶτα αὐτὸς περιερχόμενος ἀνάμαρτητος, καὶ (a) ἀκόλουθοι. (a) ἢ οὖν ὄπισθεν εἰσιόντες σκώλυον λέγοντες· αὗται αἱ πύλαι τοῦ Κυρίου· δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐταῖς. μὴ καὶ ἄδικοι; ὧδε μοιχοὶ καὶ τελῶναι καὶ ἁρπαγες. ἵνα τί τοῦτο προσέθηκας πρὸς τῆς σῆς ἀκριβότητος; ἐμὲ γὰρ πύλας σὺ σκύρωσας, σὺ πυλωρεῖς ἡμᾶς κατέστησας, σὺ νόμον ἡμῖν ἐδογμάτισας· ὅπου αὗται αἱ πύλαι τοῦ Κυρίου· δίκαιοι εἰσελεύσονται ἐν αὐταῖς. ἐκλέλεκται πρεσβύτας, ὅτι προσέταγμα ἔθετο, καὶ οὐ παρελεύσεται; εἶπας γάρ, μόνοι δίκαιοι εἰσελεύσονται· μὴ δὲ ἄδικοι; ὧδε μοιχοὶ καὶ τελῶναι προσάγονται, ὧδε μάγοι καὶ λησταὶ δὲ ἁρπαγες εἰσέρχονται. καὶν πρῶτον δικαίους εἰσάγαγε, δὲ κατόπιν ἀμαρτωλοὺς χειραγώγησον. ἐὰν δὲ ὅτε πρώτας τούτους εἰσάγῃς· δῆλον ὅτι μετενόησαν. τοῦτον ἂν λῃστὴν λάβῃ τις πρὸ πρώτων εἰσάγῃς εἰς τὰ ἄνω βασίλεια; πρὸ μετάγω; ποῦ μετενόησεν; ἢ μίαν ἡμέραν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ διεπράξατο, ἵνα τι καλὸν πεπράχει πώποτε· ἀλλ' οὐδὲ ὥραν μίαν ἐχώρησεν εἰς μετάνοιαν. ἰδοὺ γὰρ ἁμαρτήματα αὐτοῦ ἐγκεφαλῶς κατέχομεν, ἃ μὴ ἐν μετανοίᾳ οὐκ ἐξήλειψε, καὶ παραγέτω αὐτὸν εἰς τὸ παράδεισον ἀπόντων τῶν δικαίων εἰσφέρεις; ὁ δὲ σωτὴρ· ζητεῖτε αὐτῷ, φησι, τοῦ ἁμαρτίαν, ἵνα ἐγὼ πρὸ πρώτων ἐξήλειψα; ἀρνήσει αὐτοῦ τὴν ἁμαρτημένην ὁ ἔγκεφαλος, ὅτι ἡ πίστις αὐτοῦ ἀπήλειψεν αὐτό. λυέσθω τῶν ἀδικημάτων αὐτοῦ ἡ συγκεφαλὴ τῇ καλῇ ὁμολογίᾳ. οὐ μετενόησε πρὸ καιροῦ, ἀλλὰ ζωῆκεν εἰς ὥραν καιρόν· πρὸ τοῦ θανάτου δίχα πίστεως ἦρξε γυμνὸς, ἐν τῷ θανάτῳ ἡ πίστις αὐτοῦ τῆς θαλάσσης τὴν πλημμυρημένην ἐνίκησεν· ἐν καιρῷ ἀνέσεως οὐκ ἔγνω, ἀλλ' ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἐπέγνω ὁ δίκαιον. ὅτε οἱ μαθηταί μου ἀπέφυγόν με, οὗτοί προσέφυγέ μοι· ὅτε Πέτρος ἔλεγεν, οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον, τότε οὗτοί βασιλέα οὐρανῶν ὡμολόγησεν· ὅτε ἱερεῖς ἐθανάτων με, τότε οὗτοί ζωῆς ἐκάλεσε Κύριον· ἐμοὶ δὲ ἔργον τῆς μετανοίας τετέλεσται, τὸ τοῦ προσθεῖναι βλέποντος καὶ ὁ προόμιον· ἐμοὶ τῆς ὑστερουμένης ὁ δικαίωμα πέπραχε), τὸ εἰς ὁ ἀγαθὸν τὴν καρδίαν κλίναντος. δηλοῖ τὸ σταυρωθεῖς Ἀδάμ τὸν παράδεισον ἀπέκλεισεν, οὗτοί ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ἀνοίγει τὸν ὑπὸ τῆς φλογίνης ῥομφαίας πυλῶνα φρουρούμενον. μὴ ζητήσατε αὐτοῦ τοῦ ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ εὑρήσετε. δηλοῖ τοῦτο Δαβὶδ προσούτων γνωσῶν προσεφήτευσε, Ζητηθήσεται ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ. λοιπὸν ὁ σωτὴρ ἀνελθὼν νικήσας πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δυνάμιν, καὶ πᾶσαν αἱ γραφαὶ τῶν ἀγγέλων ἀπιώτησαν, καὶ ὡς δεσπότην προσεκυνήσαν, καὶ πᾶσα χερουβικὴ τάξις καὶ σεραφικὴ λειτουργία προσεκυνήσεν αὐτῷ καὶ τῷ πατρὶ ᾧ ὑμνήσαντι. ὅσα τε πατρὶ προσλάβετο ἐκ τῆς ἐκ δεξιῶν καθέδρας ἐκάθισεν ὁ μήποτε γυμνώσας οὗ πατρικοὺς κόλπους. εἰ γὰρ κατῆλθεν ὅπου γῆς δηλαδὴ φιλάνθρωπον, ἀλλ' οὖν ἔδυ· ἔδυ οὐδαμῶς κατελείφθη· εἰ καὶ γέγονεν ἄνθρωπος τέλειος οἰκονομικῶς, ἁδαμῶς ἐκστὰς ἐμεινε τῆς οἰκείας φυσικῆς θεότητος. οὐ γὰρ ἐκ προκοπῆς ἀνθρώπου γέγονε Θεὸς ὁ Χριστὸς (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ Θεὸς ὢν γέγονεν ἄνθρωπος, ἵνα καὶ ἄνθρωπον σώσῃ. δηλοῖ οὐκ ἀνθρωπον ἀποθεωθέντα κηρύττομεν, ἀλλὰ Θεὸν ἐναν θρωπήσαντα ὁμολογοῦμεν. καθὼς ὁ θεσπέσιος ἔφησε Παῦλος· Διὸ πᾶσα ἀρχὴ καὶ ἐξουσία ὑπετάγησαν αὐτῷ, ὡς ἵνα πρὸ πάσης κτίσεως, μᾶλλον δὲ ποιητὴν τοῦ κτίσεως, καὶ συνδεσπόζοντα καὶ συμβασιλεύοντα ᾧ ἀρχεγόνῳ αὐτοῦ πατρὶ, καὶ τῷ ζωοποιῷ πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ μέλλων κρίναι τὴν οἰκουμένην, καὶ τὴν ὑπ' οὐρανὸν πᾶσαν, καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα

Ψαλμ. ρμη. 5.

Ψαλμ. θ. λθ.

ἐπαρξῃ. Τίς οὖν τῆς φιλοθεοπίας λαλήσει Ⓦ ἔλεον, ἢ τῆς δυναστείας αὐτοῦ τὸ μέγεθος; τίς αὐτοῦ τῆς ἀγαθότητος ἐκφοβήσῃ τὸν ζωσιν, ἢ τῆς δυνάμεως τὴν μεγαλειότητα; τίς τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ τὸν οἰκτιρμὸν διηγήσεται, ἢ ὀξυχειρίσει τῆς ἐπιβολῆς τὸ ἀξίωμα; ὅτι μὴ καταλιπὼν τὰ ἄνω, διὰ ἡμᾶς ὅτι γῆς κατῆλθεν· ὅτι τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας λαθὼν, εἰς ἀνθρωπον πτωχὸν μήτηρ ἐχώρησεν· ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων ἔλαθε χορὸς, καὶ ὁ ὕλην μορφὴν ἐνδύσατο, ἵνα σώσῃ τὸν κατ' εἰκόνα ἄνθρωπον φθορᾶς καὶ θανάτου. καὶ ἀπέθανε τῇ σαρκὶ, ἵνα ἡμᾶς τῆς ἀθανάτου φύσεως αὐτοῦ κοινωνοὺς ἀποδείξῃται. καὶ τί ἀνταποδώσομεν αὐτῷ τοιοῦτον πάντων ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν ποίας δυνήσομαι εὐχαριστίας, ἢ ἱκεσίας; ὑσὶ ἂν πρέποντα ἡμῶν τὰ μικρὰ φωνάς ἀναλάβωσι, καὶ αἱ τείχεσι ἡμῶν λαλιαὶ ὀξάγωσι, καὶ πῶς ὁ ὄργανον ἡμῶν μουσικῆς πληρωθῇ, ἐὰν ἀξίως ὑμνῆσαι δυνηθῶμεν τὸν αὐτοῦ τοῖς ἡμᾶς ἀνθρώπους συγκαταβάσεως δυναμένην καὶ μεγαλειότητα. ἀλλ' ὅσον χωροῦμεν, δυνώμεθα Ⓦ μόνον εὐχάριστον, τοῖς φιλανθρώποις τοῖς ῥήμασιν ἐκπληττόμενοι, ὃ, Εμμανουὴλ τὸ Θεοῦ, καὶ ὑμνοῦμεν. Διὰ ταύτης γὰρ "τοῖς οἴδε δικαίοις καὶ τὰ σωτήρια μεγάλα καὶ τοῖς δόξα θαύματα, ἵνα καὶ ἐκάστῳ μνημονεύων ὑμνῳδίαν ἐπαινῶμεν. Εἴγε ἀξίως τῇ μνήμῃ ἐχωρήσαμεν, καθὼς ἔπρεπεν. ἀλλ' εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ Θεὸς καταγελᾶται· δεῖ γὰρ τοῖς προφήτου λέγωμεν, Εμμανουὴλ ὁ Θεοῦ, καὶ ὑμνοῦμεν. ὁ γὰρ Θεὸς τὸ δυνάμεων, ὁ φιλανθρωπίᾳ καὶ πολλὴν ἀγαθότητα δυναδειξάμενος, ἡμῶν τὴν ἀθέτησιν καὶ τὰς βλάσφημους προσδεχόμενος ῥήσεις, καὶ εἰς κρείττονα ἀγαθῶν προήγαγεν ἀγαγών, αὖθις ἡμῶν τῇ ῥήσει τοῦ ψυχικοῦ ἀκηλίδωτον, τὸ σῶμα ἄσπιλον, τὸ πνεῦμα ἀρύπωτον, τοῖς ζωοῖς αἰεπρέπεσι φυλάξειε, τοῖς πίστιν ἀσύλωτον, τοῖς φιλαδελφίᾳ αὐξέσιν, τοῖς πρὸς γενίων ἀμώμητον, τοῖς φιλίαν ἀθρύλλητον, τοῖς ἀγάπῃ δυσυπόκριτον, τοῖς ἀρετοῖς ἀκλυδώνιστον, τοῖς διχοστασίαις ἀνεμπόδιστον, τοῖς πίστιν καρποφορίαις. Τὰς πύλας ἡμῖν τοῦ παραδείσου ἀναπετάσειε, καὶ φλογίνου ῥομφαίᾳ καταβέσειε, καὶ τοῖς θύραν τῆς βασιλείας ἀνοίξειε, καὶ τοῖς ἀκήρατοι ἀποκλίσιν δυτρεπίσειε, καὶ σκότους ῥήσειε, καὶ τῇ δόξῃ τοῦ φανώσειε τῇ φιλανθρωπίᾳ τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος· ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κε. Ματθ. β. 18.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΑΧΗΛ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΝΗΠΙΑ.

Ex Mss. Regio Lut.

Ὥσπερ Ⓦ τοῦ ἡδίστης καρποὺς τῶν ἀκροδρύων λαμβάνοντες, ὁμοῦ τοῖς χλοάδεσι καὶ τοῖς δένδρεσι τοῦ ἐπαίνους δίδασι· Ⓦ αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ, τοῦ καρποὺς τῶν λόγων τοῦτο τοῖς λαβοῦσι διδασκάλοις λαβόντες, ὁμοῦ τε αὐτῷ καὶ τοῖς πατράσι τὸ γέρας δίδαμεν. ὥσπερ γὰρ ἐκ τῆς τῶν δένδρων πιότητος ἡ γλυκεῖα πιότης τοῖς καρποῖς ἐναπέμπεται· οὕτω καὶ τῷ φρονίμῳ ἀνδρὶ ἐκ τῆς τοῦ πνεύματος χορηγίας τὸ γλυκὺ τοῦ λόγου ἀναπέμπεται. καρποφορήσωμεν οὖν τοίνυν τῶν λόγων τοῦ ἡδίστους καρποὺς, καθάπερ φοίνικας γλυκεροὺς ἐκ τῆς "δικαίας ῥίζης τῶν πατέρων τὸ γλύκασμα κεκτημένους· καὶ τὸ μὲν γλυκὺ τοῦ λόγου τῇ διανοίᾳ ἡμῶν ἐναπεμψώμεθα, τὸ δὲ ἡδὺ τῆς εὐχαριστίας τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἀποπεμψώμεθα. τὸ γὰρ τῶν πατέρων γέρας ἐκ τῆς τῶν υἱῶν εὐκοσμίας ζωγράφεται· μᾶλλον δὲ Ⓦ τῶν υἱῶν σέβασμοι ἐκ τῆς τῶν πατέρων εὐδοξίας κοσμοπλέκονται. ἀλλ' ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἀναγνώσματος τοῦ σταλμοῦ τῆς Ραχὴλ, καθάπερ ἐκτενὲς ἔχει, "ὑποδύομαι πρὸς αὐτὸν ἀποτρέφομαι· λέγε μοι, ὦ Ραχὴλ, λέγε Ⓦ ἐν τῷ σταλμῷ σου κρυπτόμενον πόνον. ὅτω γὰρ τὸ σκάφος τῆς διανοίας σου, τὸ ἐκτὸς τῆς λύπης βαρυνόμενον, κουφισθήσεται. προσφερόμενον δὲ τῶν λόγων ἐκ τῆς καρδίας σου σημαινόντων Ⓦ

ἔσ. φόβου

ἔσ. γλυκὺ

ἔσ. νύττει

τοῦ πόνου, ὡσεξέρχεται τοῖς ῥήμασι καὶ τὸ βαρὺ τῆς λύπης. λέγε μοι τοίνυν, Ραχὴλ, τί κλαίεις; ὁρῶ γὰρ σε τὰ δάκρυα ὡσεὶ τὰς πηγὰς ποταμηδὸν ἐπιῤῥέοντα, καὶ τὸ πνεῦμα πικρῶς ὡσεὶ τὴν καρδίαν εἰλυόμενον, καὶ διὰ τῆς μυκτήρων ἀτάκτως φερόμενον. τί λύεις σου τὰς κόμας, καὶ ταινίας ὡσεσφέρεις, ἃς διδοῦσί σε κρύπτειν; τί τὴν αἰδεσίμων γυναικῶν τὸ σεμνὸν μυστήριον ἐκπομπεύεις νικωμένη ὑπὸ τῆς ἀγάμου μανίας; οἴμοι, οἴμοι Ραχήλ· λαλήσω λοιπὸν ἐν πικρίᾳ ψυχῆς διανοουμένη· καὶ τί εἴπω; βάλωμαι ἐκ καρδίας ὡσεφέρειν λόγον, καὶ πάλιν ἀναπολίζω, τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν τῆς μείζονος συμφορᾶς οὐκ εἰσχυσα. ὦ βασιλέως Ηρῴδου τοῦ διδάσκοντος με μὴ φοβεῖν, καὶ ἔργῳ ἐμοὶ νόμον ἀκυροῦντος· οὗ ἐνόμιζον βασιλέα εἶναι τῆς εὐταξίας, τὸν ἡγεμόνα τῆς ἀταξίας ὁρῶ νῦν, ἀτάκτως καὶ ἀνόμως ἐργαζόμενον. ὦ μείζονος δυοῖν. οὕτω φόνον ποιήσας ἐπὶ θύτου θανάτου ἔζη, καὶ Ηρῴδης τοσούτους φόνους ποιήσας, βασιλεὺς ὀνομάζεται; ἐγὼ μὲν γεωργοὶ δύο οἰκείων θησαυρῶν ἐπόθουν ἐκφέροντες ἐκ χειρὸς ἀφῆς λαβεῖν τῆς γῆς καθαρὸν σίτον ῥαίνοντες· ὁπότε δὲ βλαστήσαντες ἀσάχνες λαμπρὸν τὸν ὥραν τοῦ σπόρου σημαίνουσιν, τότε δὴ τὰς χεῖρας ἐκτείνοντες ὀξεῖα δρεπάνῃ τὰ λήια τεμνουσιν. Ηρῴδης δὲ τὰ τῆς ἐμῆς χιλίας ἡμέρας ἡμέρατα μήπω τὰ αἰθήρια τῆς ἡλικίας κυοφορίσαντα, μήπω τῶν ἐαρινῶν τῶν χειμερινῶν ἰάλων ὡσεὶ τὰς πρώτας ἀναπίλησις, ὀξείᾳ μαχαίρᾳ τῶν ἐμῶν λαγόνων τὸν χλόον ἀπεμόρξατο. οἴμοι, οἴμοι, τὸν κοιλίαν μου ἐγὼ ἀλγῶ, καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς καρδίας μου μεμάανται· εἰ ψυχή μου ἀπαρέσκεται τῇ καρδίᾳ, οὐ σιωπήσω. διὰ γὰρ τὸν ἄγαμον νύμφιον Μαριάμ ταῦτα ἐπιμένω, διὰ τὸν ἐν Φάτνῃ κρυπτόμενον λόγον. μήπω σου ἐμὸς βότρυς, τῶν αἰσθήσεων σου ῥώγας ὡφαΐζουσας ἤδη ἀφανισμένους ὁρῶ. οἴμοι, οἴμοι, ὥσπερ * * ἐπαμπλιαίῳ χειμῶνι μὴ πόνων βασάσασα εἰ φύσις ὠείμους ποιήσασα ἔτεκε, τούτους ἀώρους μιᾶς πληγῆς μαχαίρης σφαγιάζας ὁρῶ. οἴμοι, ὦ πρόθεν Μαριάμ, ὁμοῦ τε καὶ μήτηρ, ἡ ἀώδυνα οὐ γινώσκουσα, καὶ ὠδῖνα γενησαμένη, σὺ τὸν πόνον τῶν μητέρων οὐκ οἶδας. εἰ γὰρ ἤδεις, ἔκλαυσας ἄν. ἀπόνως ἐβάσασας, ἀπόνως ἐκύησας, ἀπόνως τὸν ἀέρινον λόγον ἐν τῇ οἰκείᾳ μήτρᾳ ἐβλάστησας. ἀλλὰ δοῦναι λοιπὸν, καὶ μηκέτι θρήνει, ἀλλὰ παῦσαι τὸν πένθους, Ραχήλ. Ηρῴδης σοῦ σοὺς νηπίους ὅτι γῆς ἀπέκτεινεν, ἀλλὰ τύπος Θεοῦ ἐν οὐρανῷ δυατρέφει· Ηρῴδης σοῦ σοὺς παῖδας τὸν ὡσεσκαφευμένου φωτὸς ἐστέρησεν, ἀλλὰ τούτους ἐν οὐρανῷ τὸν ἰδίου φωτὸς ἐμπλήσει. οὐχ ὁρᾷς αὐτοῦ ὅτι γῆς ἀλλομένους, ἀλλὰ τότε ὑψηλὰ καὶ χαρίεσσα ὁρῶσα τούτους ὡς ἀρνας σκιρτῶντας ἐν τῷ παραδείσῳ. νῦν λυπῇ οὐχ ὁρῶσα τούτους ὅτι τῆς ἀπείρου χαρᾶς ἐκείνου, ἀλλὰ τότε ὑψηλὰ καὶ χαρίεσσα ὁρῶσα τούτους μετ' ἀγγέλων εὐωχουμένους τὸν οὐράνιον ἄρτον. νῦν λυπῇ οὐχ ὁρῶσα τούτους κελαδοῦντας, ἀλλὰ τότε ὑψηλὰ καὶ χαρίεσσα, τούτων τῶν νηπίων τὸν χορὸν, δίκην χελιδόνων ἐαρινῶν, ἐν τῷ παραδείσῳ Χριστὸν ἀνυμνοῦντα. ὅθεν γὰρ ὁ τοῦ Ψαλτὴς ἔλεγεν, Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον, τοῦτο ἔλεγεν ὁ τῶν νηπίων χορὸς Ψαλμ. η ζ.
ὕμνους ὀπτικίους Χριστῷ ἑτοιμάζων, τὸν τοῦ Ψαλτὴ λόγον πληρῶν, ὃς, Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἀγαπητοὶ, τοῦτοις ψυχῆς τέρψιν εἰρήκαμεν· λοιπὸν γὰρ ὅτι τὸν ἄπρακτον τοῦ θυαγγελίου τραπώμεθα. Ακούσας γάρ, φησιν, Ματθ. β γ.
Ηρῴδης ἐταράχθη. τί ἀκούσας; ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Ιουδαίων ἐγεννήθη. ὄρα μοι, ἀγαπητὲ, τὸν διάβολον ἐν τῷ Ηρῴδῃ ταραττόμενον, καὶ τὸν λίαν. ὁρᾷ τὸν ποιμένα γεννηθέντα ὁ λύκος, καὶ τὸν κρυπτόμενον ἐν Φάτνῃ, καὶ τὸν ἰχνευτὴν βακτηρίαν τοῦ πυθμένος ἐν ταῖς χερσὶ κατέχοντα, καὶ ταῦτα ὁρῶν ταραττόμενος λίαν. ὁρᾷ ὁ δράκων ὁ δέλεαρ τοῦ σώματος, καὶ τὸν νήπιον καθάπερ σκώληκα ἕρποντα (Ἐγὼ γὰρ εἰμι σκώληξ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος) καὶ κε- Ψαλμ. κα. ς.
χηνὼς ἐπέρχεται, καὶ θεωρεῖ ἔνδον τὸν οὐράνιον λόγον ἐν τῇ σαρκὶ, καθάπερ ἄγκιστρον, κρυπτόμενον, καὶ τοῦτον θεωρῶν ταραττόμενος λίαν. ὁρᾷ τὸν κάκιστον τοῦ σπάπτεως ὅτι τῆς γῆς ἐλήλυθεν, καὶ

κλάδους ἐκπέμποντα ἐλπίδος, καὶ μέλλοντα ὃ τῶν ἀνθρώπων γένος ὑπὸ τὰ φύλλα τῆς σωτηρίας σκεπάζεσθαι, καὶ ταῦτα ὁρῶν ὁ μισόκαλος δαίμων ταραττόμενος λίαν. ὁρᾷ τὴν σοφίαν ὀπὶ γῆς ἐλαλοῦσαν, καὶ λαβοῦσαν τὴν μικρὰν ζύμωσιν τοῦ σώματος, καὶ μιγνύουσαν εἰς ὅλα τρία μέρη τοῦ ἀλεύρου, εἰς ψυχὴν, καὶ σῶμα, καὶ πνεῦμα, καὶ μέλλουσαν πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα εἰς μίαν πίστεως σωτηρίου ζυμῆσαι, καὶ ταῦτα θεωρήσας ταράττεται λίαν. ὁρᾷ τὸν λεγεῶνα τοῦ δαίμονος ἀπὸ τῆς ἀνθρωποτήτος ἐκδημόμενον, καὶ εἰς ἄβυσσον ἐκπεμπόμενον, καὶ ταῦτα ὁρῶν ταράττεται λίαν. ὁρᾷ τὰ κλήθρα τοῦ ἅδου σωτηριόμενα, καὶ τὸν Ἀδὰμ πάλιν εἰς τὸν παράδεισον ἀνακτιζόμενον, καὶ ταράττεται λίαν. ὁρᾷ πάλιν Εὔαν μετὰ Μαρίας σωζομένην, καὶ τὸν ὄφιν, ὑφ' ᾧ μάλιστα ἐθαρρεῖ, κτεινόμενον, καὶ ταῦτα ὁρῶν ταράττεται λίαν. ὁρᾷ ὃ ξύλον τῆς ζωῆς φυτευόμενον, καὶ ταῦτα ὁρῶν ταράττεται λίαν. καὶ ἐπιλείπει με, ἀγαπητοὶ, διηγούμενον ὁ χρόνος τὴν ταραχὴν τοῦ διαβόλου. λοιπὸν μηδὲν δειλιάσωμεν τὸ Κυρίου ὁ διάβολος, ὅτι τοὺς νηπίους καὶ ἀπλοῦς τῶν βρεφῶν παῖδας καταπέμπει. καὶ τίνας καταισφάζει; ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω. τοὺς γὰρ τὴν τελείαν τῶν ἐτῶν ζήσαντας οὐ καταισφάζει. νήπιοι γὰρ ἦσαν τὴν δυάδα ὁμολογοῦντες, καὶ τῇ τελείᾳ μὴ πιστεύσαντες. ὅθεν αὐτὴ ἡ Ραχὴλ, ἡ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησία, τούτους πείθει, ὥστε τὴν φωνὴν αὐτῆς ἀκοῦσαι ἐν Ραμᾷ, τουτέστιν, ἐν ὑψηλῷ. οὕτω γὰρ ἑρμηνεύεται Ραμὰ, ὑψηλὴ, ἡ ἄνω Ιερουσαλὴμ παρὰ τῷ ὑψίστῳ Θεῷ· ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, κράτος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κϛ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΡΩΔΗΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΝΗΠΙΑ.

Ex Alt. Regio Lut.

* *

α. Κορ. ϛ. ιγ.

Θελον μὲν ἀεὶ καὶ πανταχοῦ τοῖς πνευματικοῖς ἀφηγεῖσθαι λόγον, πειθόμενος Παύλῳ τῷ λέγοντι, Πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. μάλιστα χρεώστης ἀπεφάνθην τοῦ τοιούτου χειμῶνος χειμακῆς. οὐκ οἶδ' ὅπως τοῦτο συμβαίνει τοῖς ἐμοῖς, ἃ ἀεὶ χρέος μὴ ἀπαλλάττεσθαι τὴν ἐμὴν πενίαν, ὑμῶν τῶν ἀπλήστων ἐν τοῖς πνευματικοῖς δόμασιν μὴ διδόντων τὸ ὄφλημα. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀποδυσωπήσω, ὦ φίλοι, ἀλλὰ πλέον ἀναλώσω. πλουσίου γὰρ δεσπότου βούλεται δοῦλός εἰμι. διὸ συγχώρησόν μοι οὐκ αἰτοῦντι, ἀλλ' ἐνδοκιμοῦντι παρακαλοῦντι. ἔχω γὰρ τὸν λέγοντα Θεόν, Ψαλ. π. η. τὸν λέγοντα, Ἄνοιξον τὸ στόμα σου, καὶ πλήρωσόν με, οὐ μετὰ τὴν τοῦ λαλοῦντος ἀξίαν, ἀλλὰ μετὰ τὴν τῶν ἀκουόντων εὐσέβειαν φιλοτιμίαν. ἤκουες χθὲς τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου λέγοντος· Ματθ. β. ιε. Ἰδοὺ γὰρ ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης, ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν· καὶ Ματθ. β. ιϛ. ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ὄντας ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον οὗ ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων. ταῦτα ἐν τῇ κατὰ Σαρκὰ γενήσει τοῦ Χριστοῦ. ἀκουε γὰρ πῶς ἐκ πολλῶν τῶν χρόνων προελέγετο. ὅπως, φησὶ, πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· Κραυγὴ ἐν Ραμᾷ ἠκούσθη, Ραχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς. ὁρᾷς πρὸ πόσων χρόνων κατηγγέλετο ἡ τοῦ Ἡρῴδου ἐφ' ἑκάστων τῶν ἡμερῶν μανία; Ἀποστείλας γὰρ, φησὶν, ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς. ὢ τῆς Ἡρῴδου μανίας, μᾶλλον δὲ τῆς τοῦ διαβόλου κακίας. αὐτὸν γὰρ ἐκεῖνον καὶ τοῦτο ὃ ἔργον· αὐτὸς ὤπλισε τὸν Ἡρῴδην καὶ τοὺς νηπίους. ἀλλ' ὅμως καθ' ἑαυτὸ τὸ ξίφος τῆς βρεφοκτονίας ἤγγρε. πολλὰ γὰρ ὁ Ἡρῴδης μηχανησάμενος οὐκ ἀνεῖλεν Ἰησοῦν, ὃν ἐζήτει. καὶ ἦν τοῦ Ἡρῴδου ἀποτυχία, τοῦ διαβόλου τελεσιουργία. Ἰδοὺ, φησὶν, ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς. ὦ Ἡρῴδη, τί προπετῶς θυμοῦ-

σαι;

σας; ἢ ὁπλίζη κατὰ τῶν νηπίων; ἐπὶ τῶν μάγων ἐσεπαίχθης, ἐπὶ τὰ βρέφη φονοκτονῆς; μὴ γὰρ τὰ βρέφη σοῦ μάγοις ὠδήγησαν; ἀρὰ οὖν εἰμὶ ὑμῖν ἐγὼ τεθνήκατε διαπόντιοι. τὸν ἀστέρα οὖν μὴ δυνάμενος τοξεῦσαι, τὰ βρέφη φονοκτονῆς; ἢ ὀργὴ ἦν τῆς βασιλείας ἐπιλάθου, ἵνα κατὰ θηλαζόντων τὸν ἰσχὺν ἐπιδείξῃ; νηπίοις πολεμῆς, Ηρῴδη; μητέρας ἀτέκνοις; μαζοὺς ξηραίνεις; ἀγκάλας γυμνοῖς; σπλάγχνα πτῶσας; γυναῖκιν ὠδινούσας θρήνους πληθύνεις; ἀπὸ διετοῦς καὶ κατώτερω αἰτεῖς τὰ βρέφη; ἔχεις γὰρ ποῦ ἐμπήρης τὸ ξίφος. τοῦτο οὐκ ἔστι φονοκτονῆσαι, ἀλλὰ τυραννῆσαι. ὅπλιδιξον τοῖς παισὶ τὸ ξίφος· ἐὰν φοβηθέντα δειλιάσωσι, φόνευε, κατάσφαζε· ἐὰν ὑπιλαρυνόμενα προσδράμωσι τῷ ξίφει, ἢ προσφέρεις τὸ ξίφος τοῖς προσγλύφουσι τῷ ξίφει; νομίζεις, Ηρῴδη, μεμαθηκέναι τὸν σωτῆρα καὶ φονοκτονῆσαι τοῦτον; ὅπου ὅλως προήρησαι, ἔκπεμψον δόγμα, σοῦ μάγοις μεμηχάνησαι, τὸν ἀστέρα προδράμοντα, τὸν Γαβριὴλ φυλάκισον, σοῦ προφήτας αἰχμάλωτον, μητέρα παῖδα ζήτησον. ἐὰν τούτων ὅπλισθῇ, τότε δυνήσῃ καὶ τὸν Χριστὸν θέσθαι. ἃ δὲ ὁλοθρεύεις, ἀλλὰ ζητεῖς τὸν ἀρθρώτως τεθέντα; θεομαχεῖς, βασιλεῦ; τὸν βασιλέα τυγχάνοντα πολυπραγμονεῖς; κρατοῦσαν θέλεις τὸν κρατοῦντά σε; ἄλλεσθαι θέλεις τὸν θέλοντά σε σῶσαι; συμπονεῖν πεπούργηκας τοῖς πρεσβυτέροις σε ὀφθῆναι σοι μὴ βουλόμενον; σοὶ ἔστιν, Ηρῴδη, ὁ ὢν πολλῶν τῶν χρόνων βοήσας, Ζητήσουσί με κακοὶ, καὶ οὐχ εὑρήσουσιν. ὡς νηπίῳ καταφρονεῖς τούτου; πολὺ τοῦ Αβραὰμ παλαιότερός ἐστι καὶ τῷ θεότητα· ἃ μόνον ἦν τοῦ Αβραὰμ παλαιότερος, ἀλλὰ καὶ τοῦ Αδὰμ δημιουργός. οὐ δειλίαν ἡμφίεσαι, ἀλλ' οἰκονομίαν μετέρχεται. τί οὖν προπετῶς, Ηρῴδη, θυμοῦσαι; ἀκούσου θυμοῦ τὸ κέρδος, σῶσις. τί τὰ ὅμοια Φαραὼ μιμεῖσθαι; ἐκεῖνος μὲν Αἰγύπτῳ τὰ ἄρρενα τῶν Εβραίων ποταμορριφῶαι προσέταξε, καὶ σὺ μὲν Βηθλεὲμ τὰ ἄρρενα τῶν Ιουδαίων βρέφη φονοκτονῆσαι προστάττεις. ὦ ὠμόθυμος θυμός· ὦ ἰσοπαλάντος ἀσπλαγχνία· ὦ ὁμοδίαιτος πονηρία. μᾶλλον δὲ ἤδη παληθέστερον εἶπεν, ὅτι ὁ Ηρῴδης τοῦ Φαραὼ πολὺ θηριωδέστερος. ὡσαύτως γὰρ καὶ δορυφόρει τοῦ Ηρῴδου τῶν ἐπαοιδῶν τοῦ Φαραὼ πολὺ χαλεπώτεροι. ὁ Φαραὼ, εἰ καὶ τὰ ἄρρενα τῶν Ιουδαίων βρέφη φονοκτονῆσαι προσέταξεν, ἀλλ' ὅμως ὡς ἀλλοεθνὴς ἐπεχείρει τοῦτο, δεδιὼς μὴ καταχύσῃ τοῦτο ὁ τῶν Ισραηλιτῶν ζῆλος, καὶ πορθήσῃ σοὶ Αἰγυπτίους. φειδοῖ τῶν Αἰγυπτίων σοὶ Ισραηλιτῶν παῖδας κατασφάζει· ὀργὴ φόβου πολεμεῖ, ἃ δὲ φθόνου ἀμύρῃ. οὕτω γὰρ ὁ Φαραὼ τοῦ Ηρῴδου φιλανθρωπότερος ἰῶ, ὅτι καὶ οἱ ἐθέσπισε νόμον ἀνέλυσε, καὶ ὀργὴν ἐζήλωτο τοῦ ἰδίου θεσπίσματος. μόνον γὰρ ὕδωρ τὸν Μωϋσῆν ἐν θήκῃ τῷ ποταμῷ φερόμενον, ἀνείλατο τοῦτον ὀργὴ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἃ μόνον οὐκ ἐφόνευσεν, ἀλλὰ καὶ εἰς υἱὸν ἀνέθρεψε, φειδοῖ τοῦ βρέφους τὸν νόμον καταλύσας. ἢ λέγῃς, Ηρῴδη; Φαραὼ τὸν Μωϋσέα ὀργανώσει, καὶ σὺ τὸν διαπόντιον Χριστὸν μεμηχάνησαι προήρησας; ἐκεῖνος τὸν μέλλοντα τῷ Αἰγύπτῳ μαίζειν ἐθεράπευσε, καὶ σὺ τὸν σώζοντα τῷ οἰκουμένῃ φονεύειν θέλεις; οὕτω πάλιν καὶ τῶν δορυφόρων τοῦ Ηρῴδου ἐπαοιδαὶ τοῦ Φαραὼ αἰδεσιμώτεροι. αἱ γὰρ μᾶναι ἅμα τῷ τοκετῷ τῶν βρεφῶν βεγχῆσαι προσταχθεῖσαι τὰ ἄρρενα τῶν Εβραίων, οὐ μεμηχάνηνται τοῦτο φιλάνθρωπον τυγχάνουσαι, καὶ ἵππα Αἰγύπτιαι οὖσαι τῷ ὄντι. ἠλίσατο γὰρ αὐτῶν ἡδονὰ σπλάγχνα, ὅπου πάθωμεν τί πάσχουσι μητέρες ἀρρένων βρεφῶν βιαίῳ θανάτῳ προεγούμεναι. διὸ ἐκάλεσαν μᾶλλον ὡς προσκαίρως προσκεχρυσωμένην βασιλέα, ἢ τῷ μείζονι βασιλεῖ καὶ Θεῷ ὑπακούσασθαι. ὁ δὲ Ηρῴδης ἃ προὔς ἄλλο ἔθνος τὸν κακίαν ἐπεδείξατο, ἀλλὰ προὔς τοὺς ὁμοφύλους τὸν μανίαν ἐτεκτήνατο. καὶ Φαραὼ μὲν τῇ Αἰγύπτῳ μόνῃ τοσοῦτον θυμὸν ἐχώνευσε, καὶ ἃ περαιτέρω· Ηρῴδης δὲ οὐ μόνον ἐν Βηθλεὲμ, ἀλλὰ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς χλευασκοπεῖσθαι τὰ βρέφη προσέταξεν. ὧν τὸ ἀδίκου δόγματος ἐκείνου, τὸ ἀληθῶς ὀπισκηναμβοῦ τότε τὴν πόλιν καὶ κώμας καὶ ἀγροὺς καὶ ῥύμας. οὐκ ἰῶ ποῦ κρύψωσιν αἱ μητέρες τὰ τέκνα. ἔξω γὰρ τῶν μητρικῶν ἀγκαλῶν

λῶν

λων μῦσαι οὐκ ἰσχύοντο. Εἰ δέποτε μήτηρ ἠβουλήθη κρύψαι τὸ ἴδιον τέκνον, "ἐκείνῳ ἴσ. οἰκείῳ
κλαυθμῷ ἑαυτὴν παρεδίδου, τῇ τοῦ παιδὸς τὸν μαζὸν φιλίᾳ τὸν θάνατον ἐφελκόμενον. ὥσπερ γὰρ κλαυθμῷ
ἰχθὺς ἔξω τοῦ ὕδατος ζῆν οὐκ δύναται· ὅταν δὲ βρέφος μητρικῶν μαζῶν στερόμενον οὐκ εἰς
μακρὰν τὴν ἀφορμὴν δέχεται. ὥστε καθολικῆς θρηνῳδίας ἐκείνης. οὐχ εὑρίσκω πῶς ἀφαιρά- ἴσ. διαζῶ
ψω τῶν μητρικῶν ὀδυρμῶν τὰ ῥήματα. Εἰ βαρβάρων ἔφοδος ἐτηρεῖτο, καὶ φόβος ἦν μὴ αἱ ἴσ. ἀλλ. ἀφαι
μητέρες τὸ οἰκεῖον ἔφερον. συμφορὰ γὰρ μειζομένη μετριώτερον οἶδε δάκνειν τὸν πά-
σχοντα. οὐκ ἦν βαρβάρων ἔφοδος, ἀλλ' ἐμφύλιος πόλεμος. βίᾳ ἦν σὺν τύχῃ μὴ ἐᾶσαι, πα-
ρανομίᾳ ἦν νόμων ἔχουσα ζωπυρεῖον. αἱ μητέρες ἐβόων, καὶ ὁ ἀκούων οὐκ ἦν· τὰ βρέφη δὲ πε-
θρήνουν, καὶ ὁ ἐλεῶν οὐ παρῆν. Ὦ μαζοὶ τῆς γάλακτος τοῦ γλυκυτάτου, καὶ ὁ Ἡρῴδης μᾶλ- ἴσ. ἀλλα
λον ὡς λίθος ἐπεπήγει. ὡμότερον τοῦ βασιλέως Ⓦ δορυφόροι, "ἄλλην ἄλλως τὰ βρέφη με- ἄλλα
τήρησαν, πάντῃ αὐτῶν τοὺς σὺν τοῖχοις ἀσεβήσαντες, καὶ ὅπου τῶν πετρῶν ἐδαφίζοντες,
καὶ ὅπου μακρόπνοια καταλιμπάνουσα. ἐθορύβει γὰρ αὐτοὺς τὸ τοιοῦτον δράματος ὁ ἐρ-
γαλειώκτης ἀφέλεια. ὅπου τούτοις οὖν καὶ τοῖς πολυσπλαγχνοις αἱ μητέρες ἠθύμουν, καὶ τῷ παθεῖν
μεθύουσαν τῆς θυμηρεσίας οὐκ ἐφορίπτουν. σὺν χιτῶνας διερρήγνυον, σὺν πλοκάμους τῷ
ἀέρι διέρριπτον, σὺν ὀφειλομένους κρύπτεσθαι μαζοὺς ἐδημοσίευον, τὸ ἔμβος λίθοις κατή-
ραζον, ταῖς παρειαῖς ὡς δήμιοι κατέξεον, Ⓦ οὐρανὸν ὡς σωφρονοῦντα κριτὴν ἐμαρτύραντο. εὐ-
τυχίαν ἐποιοῦντο τοὺς Ⓦ τῶν ὅλων κριτὴν καὶ διαστολέα, λέγοντες· τίς ἡ τοσαύτη τοῦ βα-
σιλέως ὠμότης, δέσποτα; σὸν τοῖς σοῖς ἔμβος πλάσμασι παραφέρεται; σὺ ἐδημιούργησας, ἔμβος καθαφάπτων οὐ παύεται· σὺ ἐχειροῖσω, ἔμβος ζημιοῖ. ἀφ' ἡ καὶ
ἀῤῥένας ἐτέκομεν, εἰ ὅτι τῶν ἀῤῥένων πικρὸς ὁ θάνατος; Εἰ σὸν τὸ πρόσταγμα, καὶ ἡμᾶς αὐ-
ταῖς ζωαποθανεῖν κέλευσον· εἰ δὲ τοῦ παιδικτόνου βασιλέως τὸ ἐγχείρημα καὶ πρόσταγμα, τί
θᾶττον αὐτὸν οὐ μετέρχῃ; ἀλλ' εἰκὸς μὲν ταῖς μητράσι τοῦ πάθους δακνομένας ταῦτα
βοᾶν, μὴ εἰδυίας τὸ συμφέρον τοῖς αὐτῶν νεοττοῖς. τί δὲ μακαριώτερον ἀφ' Ⓦ διαστό-
λου Χριστὸν ὅπου βουλθυομένων; τί μακαριώτεροι τούτων τῶν παίδων, ὅτι οὐ δι' ἑαυτῶν ἐσφά-
ζοντο μόνοι, ἀλλὰ καὶ ὡς αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐφονεύετο; οὕτως εὔκαιρον εἶπεν τοῖς ταῖς μητέ-
ρασι τὸ τοῦ Κυρίου ῥητόν, Μὴ κλαίετε μητέρες, μὴ κλαίετε· τοῖς ὀλίγον σὺν ὑμετέροις Λυκ. κγ. κη.
κόλποις ἐζημίωσαν, ἀλλὰ σὺν Ἀβραμιαίοις κόλποις συγκληρονόμησαν· μὴ κλαίετε μη-
τέρες, μὴ κλαίετε· μηδὲ κωλύετε τὰ νήπια ἔρχεσθαι τοῖς μέλλουσιν ὄφθαι τὴν βα- Ματθ. 19. 14.
σιλείαν τῶν οὐρανῶν, σὺν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων.

Λογ. κζ'. ΕΙΣ ΜΑΡΘΑΝ ΚΑΙ ΜΑΡΙΑΝ, ΚΑΙ ΛΑΖΑΡΟΝ, ΚΑΙ Ηλίαν Ⓦ προφήτην.

Ex Ms. Regio Lut.

ΟΣοι τῆς δεσποτικῆς ἀναστάσεως ἔρωτα φέρετε, τῆς ἀρτίως ἀναγνω-
σθείσης μαρτυρίας τὸ φιλόχριστον μύρον γνησίως ἀποδέξασθε. ἤδη γὰρ
Μαρία μυείζει, καὶ ἡ ἐκκλησία εὐωδιάζεται· ἤδη τὸ ἀλάβαστρον
κενοῦται, καὶ τὸ θυσιαστήριον θυμηδίας πληροῦται· Μαρία μυείζει,
Μάρθα ἀφικνεῖται, ἓς ὁ ἐκ νεκρῶν τῷ Κυρίῳ συνανακείμενος. ἔνθεμον γὰρ
τὸ τῶν ἀνδρῶν γλῶς, ὅτι ἀνὴρ κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐγλύφετο, ἡ δὲ γυνὴ ἐκ
τῆς εἰκόνος τοῦ ἀνδρός, Ⓦ μὴ ἄνδρα δοξάζουσα, Ⓦ δὲ Χριστὸν ἀπαρακινεῖζουσα. καὶ πῆς
τούτων μάρτυς, ἵνα μὴ μέμψιν καρπωσώμεθα; ἄκουε τοῦ Παύλου βοῶντος· Ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ 1. Κορ. ια. ζ.
ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· γυνὴ δὲ δόξα
ἀνδρός ἐστι. γυνὴ δὲ δόξα τοῦ ἰδίου ἀνδρός. οὐ γὰρ τῶν ἀλλοτρίων· ἀφ' ἧς τὸν ἀρχαῖον
καταμοσυμβολίσω,

ματαιοσυμβουλίαν, ἀλλα' ἀφ' τὴν πολυταίμνητον γυναῖκα τῆς κατάρας ἀπήλλαξεν ἡ γυναικεία τεκνογονία. καὶ τίς τούτων μάρτυς; ὁ αὐτὸς ἀπόστολος βοῶν, Ο Αδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε· σωθήσεται δὲ πάλιν ἀφ' τεκνογονίας. ὁρᾶς ὅτι ἀφ' τῆς τεκνογονίας σώζεται ἡ γυνή; ἀχ ὅτι Εὔα Ⓦ Καΐν ἐξέβρασεν, ἀλλ' ὅτι ἡ ἔνδοξος παρθένος Ⓦ Ιησοῦ ἐκυοφόρησε. Μαρία τοίνυν μυείζει, Μάρθα δράκοντ, κ) ὁ Λάζαρος ὁ Κυρίου ζωοδιδάκτης, καθὼς ἀρτίως ἠκούσας. Μαρία τὴν ἐκκλησίαν εἰκονογραφεῖ· αἱρετικὴ γὰρ τῆς ἐκκλησίας ὁ μύθος. Μάρθα δὲ τὴν συναγωγὴν ὑποδείκνυει· ὀλιγόπιστος γάρ, κ) τῶν ἐθνικῶν φίλη. Λάζαρος δὲ σκήπτρον τῆς ἀναστάσεως βαστάζει, ὡς ἠκούσας ἀρτίως τοῦ εὐαγγελιστοῦ βοῶντος, Ηλθεν Ιωαν. ιε. α.
ὁ Ιησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, κ) ἡ Μάρθα διηκόνει· ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν τῶν συνανακειμένων αὐτῷ. ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου ναρδου πιστικῆς πολυτίμου, ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ιησοῦ, καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς ἐξέμαξεν· ἡ δὲ οἰκία ὅλη ἐπλήσθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. εἶδες γυναικὸς ἐργασίαν, κ) πῶς τὴν ἐκκλησίαν προεικονογράφησεν; ἡ Μαρία γὰρ πολλὰς τῶν γυναικῶν ἀπεσόβησεν ἐκ τῆς κακεργασίας αὐτῶν, κ) ἐδίδαξε λίτραν μύρου βαστάζειν, καὶ μὴ κεφαλὴν Βαπτιστοῦ ἀποτέμνειν· Ⓦ Κύριον μυείζειν, κ) μὴ τὸν Ιούδαν συγκλέπτειν· γὰρ τείχας ἐκλύειν, & μὴ γὰρ ἀμαρτίας συσφίγγειν· ἀδελφὸν Λαζαρον προσαγορεύεσθαι, κ) μὴ θυγατέρα τοῦ διαβόλου φημίζεσθαι. ταῦτά μοι ἀφ' τῆς συναγωγῆς Ιουδαίων εἴρηται, τῆς Ⓦ Κύριον μὴ μυείσαιαν, ἀλλ' ὄχλος κ) χολὴν ποτίσασαν, τῆς αἱμάτων φίλης, τῆς ἀεὶ σφαγὴν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ ἀφ' προαποφθείσης, τῆς κατουδαίζουσαν Ⓦ Λάζαρον θανατῶσαι, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. κ) τίς ἄρα πιστικώτερος; ὁ Κύριος ἐγείρων, ἢ ἐκφοι ἀποκλείοντες; ὡς ἀρτίως ἠκούσας τοῦ εὐαγγελιστοῦ λέγοντος, Εγω ὄχλος πολὺς τῶν Ιουδαίων, ὅτι ἐκεῖ ἐστιν Ιησοῦς· κ) ἦλθον οὐ δι' Ⓦ Ιησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ Ⓦ Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν· ὅπου πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ιουδαίων, κ) ἐπίστευον εἰς Ⓦ Ιησοῦν. εἶδες τοὺς Ιουδαίους ζωαγωγοὺς, πῶς αἱ θεοφυτεύτοις, προφητικτόνοις, ὥστε εἰς κυνοκτονίαν ἐλάσαι· ἢ κ) αὖθις ὁ Κύριος αὐτοπροσώπως, ὡς φιλοφόνῳ κ) ληστρικῇ ἔλεγεν· Ιερουσαλήμ, Ματθ. κγ. λ.
Ιερουσαλήμ, ἡ ἀποκλείουσα τοὺς προφήτας, κ) λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν, ἕως πότε φονεύσῃ, κ) οὐκ ἐπισυνάξεις; μάθῃ μαθητὰ μὴ οἰνοποτοῦσα, ἡ αἱμάτων φίλη; & ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐ κόμπος τὰ ῥήματα, ἄκουε τοῦ Κυρίου λέγοντος ἀφ' τοῦ προφήτου·
Ακούσατε τοῦτο πρῶτα Ⓖ ἡγούμενοι οἴκου Ιακώβ, καὶ Ⓖ καταλοιπὴ τοῦ Ισραήλ, Μιχ. γ. θ.
Ⓖ βδελυσσόμενοι κρίμα, καὶ πρῶτα τὰ ὀρθὰ διαφθείροντες, Ⓖ οἰκοδομοῦντες Σιὼν ἐν αἵμασι, καὶ Ιερουσαλὴμ ἐν ἀδικίαις. καὶ πάλιν, Ἐὰν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας Ησ. α. ιε.
ὑμῶν πρὸς μέ, ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀφ' ὑμῶν· καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι. αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος πλήρεις. τί οὖν ὁ βαπτιστής; πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν ὁ Ιησοῦς εἰς Βηθανίαν. ὁ εἰς Βηθανίαν ἐλθὼν Κύριος, ὧδε κ) ὧδε πρῶτον. ὧδε γὰρ κυρίως Βηθανία ὁ πρῶτος οἶκος ὀνομάζεται· ἐπεὶ Βηθανία οἶκος Ειρωδιάνης λέγεται, οἶκος δὲ Ειρωδιάνης ὁ πρῶτος τοῦ Κυρίου οἶκος, εἰς ὃν ἡμεῖς οἰκήτορες καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην βοῶμεν· Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, κ) ἐπὶ γῆς Εἰ- Λουκ. β. ιδ.
ρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. ὁ εἰς Βηθανίαν ἐλθὼν, οὐκ ἐκ ὧδε πορεύεται· πορεύεται δὲ οὐχ ὡς μὴ πρῶτον, ἀλλ' ὡς ὤν, κ) πρῶτον, κ) ἐρχόμενος. τοῦτο τοῦ Κυρίου ἔλεγεν & ὁ προφήτης προθεωρήσας ἔλεγεν, Ιδοὺ Κύριος μετ' ἰσχύος ἔρχεται, ὁ βραχίων αὐτοῦ μετ' Ησ. μ. ι.
κειρίας. ἰδοὺ Κύριος μετ' ἰσχύος ἔρχεται. ἀληθὴς ὁ λόγος, μετ' ἰσχύος ὁ Κύριος ἔρχεται. πῶς μετ' ἰσχύος; ὡς τὸν ᾅδην σκυλεύσας, ὡς τὸν Λάζαρον τῆς ἀναστάσεως γεύσας, ὡς μυριάδας ἀνθρώπων τὸν κόσμον ἐμπλήσας. ἰδοὺ Κύριος μετ' ἰσχύος ἔρχεται. πῶς γὰρ ἰσχυρότερος

τῦ Εἰπόντος, Λάζαρε, δεῦρο ἔξω; ἰδοὺ Κύριος μοῦ ἰσχύος ἔρχε῀· ἔρχε῀ ὁ μὴ ἀπών. ἠκουσας γὰρ, ἐξελθωμεν εἰς ἀπάντησιν τῦ προφήτου καὶ ἐρχομένου, οὐ γλῶ βαδίζοντες τῇ τῶν ποδῶν μεταξάσει, ἀλλὰ ταῖς ψυχαῖς καθαίροντες τῇ τῶν ἔργων βελτιώσει. ἐξέλθωμεν εἰς ἀπάντησιν τῦ προφήτου· εὐφημεισωῦτες ποιήσωμεν ὃ ἐποίησεν ἡ ἀδελφὴ Μωϋσέως· δραστικωτέρας σκέψης φωνὰς βάλωμεν, ὅπως καὶ χαλεπώτερος τῦ Φαραὼ ὁ τῇ λίμνῃ τῦ ὕδατος καταποντισθεὶς ἀφάνισται. ἀποσείσωμεν οὖν τὰ τῆς νίκης σύμβολα, οὐ τύμπανα χορεκτύμβανα, ἀλλὰ καὶ βαΐα φοινίκων βλαστήματα. βοήσωμεν μοῦ τῶ ὁμοπίστων ἀδελφῶν, ἅπερ ἄρτιος ἠκούσαμεν, Ωσαννα, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τῦ Ισραὴλ. Ταύτην τὴν βασιλικὴν τῦ Κυρίου ἔλευσιν Ησαΐας ὁ προφήτης προθεωρήσας ἔλεγε, καθὼς προέφη, Ἰδοὺ Κύριος μοῦ ἰσχύος ἔρχε῀, ὡς νεκρὸς ἐγείρας· καὶ οὐχ ἁπλῶς νεκρούς, ἀλλὰ σεσηπότας, δυσῤῥυέντας, ἰχωροσταλαγμένους, τετραημένους, τεταρταῖον τὸν Λάζαρον ἐκ τῶν τάφων ἀναστήσας, ὡς ἤκουσε τῦ εὐαγγελιστοῦ λέγοντος, ὡρὰ ἐξ ἡμερῶν τῦ πάσχα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. τί τοιοῦτον Μωϋσῆς ἐποίησεν, εἰ μὴ ὁ δεσπότης ἡμῶν Χριστός; Μωϋσῆς μὲν ἐβασάνισεν· οὐ γὰρ ἐζωοποίησεν. αἱμωδιάσασαι λοιπὸν Ιουδαίων παῖδες, καὶ τὸν Μωϋσῆν ἐγκωμιάζοντες, καὶ τὸν δεσπότην Χριστὸν λοιδοροῦντες. ἀλλ' εὐθέως Ιουδᾶος προεκπηδᾷ λέγων· ἢ πῶς ἡμῖν οὐκ ἀνέστη νεκρός; Οὐκ ἤγειρεν Ηλίας ὁ προφήτης τὸν τῆς Σαρεπτίας υἱόν; ἀνθρωπος ἦν ὁ Ηλίας. πῶς οὖν ὅτι τὰ διδασκάλα ὑμῶν μεγαλοφρονῆτε, θεοδιωκτίαν αὐτῷ μαρτυροῦντες" δι' οὗ ἤγειρε Λάζαρον ἐκ νεκρῶν; τί λέγεις, ὦ Ιουδαῖε; συγκρίνεις τὸν Ηλίαν, καὶ τὸν δεσπότην Χριστόν; ἄλλο παιδεία δηλικὴ, καὶ ἄλλο ἐξουσία θεϊκή. Εἰ μὴ γὰρ ἔγνως πρώτον τὸν ζῶντα τῆς νεκρολησίας, ἵνα μὴ ζωοποιῆς τὸν λόγον τῆς θεϊκῆς ἐξουσίας. ἄκουε συνετῶς. ὅτι τὰ Ηλία νεκρός, ὁ υἱὸς τῆς Σαρεπτίας χήρας, εἰ καὶ θανάτῳ προεδόθη, ἀλλ' ὅμως ἀφὰ τῶν φυσικῶν ἔκλειψιν, ἀλλὰ ἀφὰ παιδείαν καὶ θλῖψιν τὰ Ηλία, πρὸς ὃ καμφθῆναι τὸν Ηλίαν ἐκ τῆς σκληροκαρδίας εἰς συμπάθειαν. ὀργισθεὶς γάρ ποτε ὁ Ηλίας, καθὼς ἴστε σαφῶς, τῷ οἴκῳ Αχαὰβ, καὶ τῷ Ισραηλιτικῷ λαῷ ἀφὰ τῶν προφητῶν τῆς Ιεζάβελ, μῶν ὅρκου ἀπεφήνατο λέγων, Ζῇ Κύριος ὁ Θεὸς, εἰ ἔσται τὰ ἔτη ταῦτα δρόσος, ἢ ὑετὸς ὅτι γῆς, εἰ μὴ ἀφὰ στόματός μου. Ταύτῃ τῇ ἀνύδρῳ ἀποφάσει τῦ Ηλία ὁ τῶν ὅλων Θεὸς οὐκ ἠρέσθη, πληροῖ γῶν τὸν τῦ δούλου ἀπόφασιν. ἤθελε γὰρ αὖθις τὸν δίκαιον ταῖς νεφέλας τῇ ὄμβρῳ τῶν πλημμυρῶν ὑετῶν, θαῦμα" λυθῆναι τῶν συμφορὰν τῆς ἀνυδρίας. ὁ γῶν Ηλίας ὑποσέβετο τῇ ἀφαλλαγῇ. ἄλλως γὰρ ὁ Θεὸς ἀπαναγκίζει, καὶ ἄλλως ἀνθρωπος σκληρύνεται. ὁ Κύριος οὖν ὅτι τῇ σκληρίᾳ τῦ δούλου ἤθελε προκαλέσαι τὸν δοῦλον, ἵνα δημείσῃ τῇ γῇ ὑετὸν ἀφὰ τῦ λόγου. ἀνοίκειον γὰρ τῷ Θεῷ ἦν ἀνθρωπον προκαλέσαι· διὰ καὶ ὡς Θεὸς ἀλλῶν μεθῆλθε στρατηγίαν. ποίαν ταύτην; ἄκουε σωστῶς. τῆς ἀθεσχίας τοίνυν ὅπιπτωμάτης, ὅτι ἔτι πεῖα καὶ μιῶας ἐξ οὐκ ὠγκώθη προς ὀμβρων τύχην νεφέλη. ἤρξατο οὖν ὁ Ηλίας ὀλιγωρῆ τῇ δίψῃ, ἀλλ' ὅμως ἐκαρτέρει βαστάζων τὸν ἔνδειαν, οὐκ φιλονεικίας τῦτο πιῶν. ἤθελε γὰρ καὶ αὐτὸς σκιτεβῶναι, ἢ ἀφαλλαβῶναι τῷ οἴκῳ Αχαάβ. τί οὖν ὁ Κύριος; σοφίζεται Ⓦ ἴδιον δοῦλον, καὶ προκαλῶν, ἀλλὰ λέγων· Ἀνάσηθι σὺ πιὸν, καὶ πορεύθητι εἰς Ⓦ χαμαίρρουν ξηρὰν τῦ ὅτι προσώπου τῦ Ιορδάνου, καὶ πίεσαι ὕδωρ ἐκ τῦ χαμαίρρου, καὶ τοῖς κόραξιν ἐντελοῦμαι [τῦ] ἀφαγέφειν σε ἐκεῖ. Ταῦτα γῶν ἔφη ὁ Κύριος, οὐχ ἵνα ἀφέλῃ Ⓦ Ηλίαν, ἀλλ' ἵνα ὑβρισῃ· οὐχ ἵνα λιμήσῃ, ἀλλ' ἵνα ἀφὰ τῆς ἐφυβρίσεως ἀνθρωπος εἰς συμπάθειαν αὖθις ἐλκύσῃ. ἀνοίκειον γὰρ ἰῶ Ⓦ προφήτην ἀφὰ κοράκων τραφῆναι, καὶ κρεοφόρων αὐτῷ τραπέζαν προτεθῆναι τῶ ἐξ ἀρχῆς ἀσκητικὰς πόνους ἀφανιῶντι. ἰσχυε γὰρ ὁ Κύριος ἵν' ἀφὰ προτέρων ἀφέλῃ Ⓦ δίκαιον, ἵν' ἀφὰ τῆς

Ματθ κα. θ.

Ησ μ ι.

γ. Βασ ιζ α.

γ. Βασ ιζ. γ.

τῆς τῶ μάννα δόσεως, καθ' ὁμοιότητα τῶν ὑῶν Ισραὴλ, ἐν ᾗ ἐθαυματουργήσεν ἡ Δαυὶδ φαχθόρεν αὐδρα Ⓜ Αμβακούμ ἐθαυμάτωσεν. ἴσχυεν ὁ Κύριος Ⓜ Ηλίαν σεμνῶς διαθρέψαι, ὅπου καὶ ἐν ἄλλῃ καθόλῳ σεμνῶς αὐτὸν διέθρεψεν. ἰδίνικα γὰρ ἄλλοτε Ηλίας φεύγων τὴν Ιεζάβελ ἔρημον κατέλαβε, & ἐν τῇ ἐρήμῳ σκάθυδε σὺν πολλῷ τῷ λιμῷ καὶ τῇ δίψῃ, ὅτι πολλὴ ἡ τῆς φυγῆς ὁδός, πέθησιν οὖν ὁ Κύριος ἐθέλησε κεφθῆναι αὐτὸν ἄρτον καὶ ὕδωρ, & αἴθης νύπτει τὸν πλυσμὸν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἄλλο μέρος. ἔχει τί; ἀκούε ζωντῶς. τὸν πλυσμὸν αὐτὸν νύπτη, ὅπου ἀπειλὼν πλυσμὸς ἔφυγε. καὶ θέλει αὐτὸν ὁ Κύριος· Ηλία, ἀνάχθη, καὶ φάγε, καὶ πίε, ὅτι πολλὴ ἀπὸ σὲ ἡ ὁδός. ἀνάσας ὃ ὁ Ηλίας καὶ φαγὼν, καὶ πιὼν ἐπορεύθη ἐν τῇ ἰσχύι τῆς βρώσεως ἐκείνης τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, οὐχ ὡς πεινῶν, ἀλλ' ὡς ἐμπεπλησμένος. τοιαύτη γὰρ ἡ θεοδώρητος βρῶσις. ὁ ἐκεῖσε τοίνυν γνησίως διαθρέψας, ἴσχυσε καὶ ἐν ᾧ πρόσωπ ἀγανόθεν αὖθις διαθρέψαι· ἀλλὰ πρίσησιν αὐτῷ οἰκεῖον τράπεζαν, ὅπως διὰ τῆς ἐφυβείσου ἐφῆς καὶ μφθῇ θεὸς συμπάθεια καὶ οἶκτον. ὁ ὃ ἔμβνεν ἀκαμπής. δέον γὰρ τὸν Ηλίαν ἀκούσαντα τῶ Κυρίου λέγοντος, Πίεσαι ἐκ τῶ χειμάρρου, καὶ τοῖς κόραξιν ἐντελοῦμαί σε διαθρέψαι σε ἐκεῖ, θεσπεσίων, ἱκετεύσαι, καὶ εἰπεῖν, Μηδαμῶς, Κύριε· οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς ὃ στόμα μου πρῶτον κοινὸν & ἀκάθαρτον." κόραξί μοι πρίσεσθε τὸν ὀπισθόλυκτον Νῶε; χρεοφόρον τράπεζαν βύρσοπίζης, ὡς ἐθνικῶν καὶ ἀλλοφύλων, ἀσκηπτικῆς ἔθεσιν ὀξαρχῆς" θεὸς διαπαίζει; ἔδει ταῦτα θαυμαστικῶς τὸν Ηλίαν θεσπεσίγκαι τὰ ῥήματα· ἀλλ' οὐδὲν τούτων ὁ Ηλίας, ἤδει γὰρ, ὅτι ἐὰν αἰτήσῃ τὸν ἀνοίκειον τράπεζαν, ἐρεῖ θεὸς αὐτῷ ὁ Κύριος, τί λέγεις, ὦ Ηλία; οὐ κατέδεχη πηγὴν ῥυπῶντον ὕδωρ, ὑετὸν μὴ ἐάσας κατελθεῖν; ἐπυθόχησας γὰρ τὸν γιὸν τῶ Ισραήλ. οὐκ ἔστιν βύρσῃ σαγήνη ὕδατος ἐν φρέατι, ὅτε ἐν πηγῇ νοτίδα. ὁ οὖν ἐποίησας, καταδέξαι. οὐ θεσπεσίχη χρεοφόρον κορώκων ἐφῶν; οὐκ ἔστιν βύρσῃ ἄρτον, οὐδὲ ἐάχω, οὐδὲ χλωροφόρον λαάχνων, μήποτε ὄμβρος, μήτε δρόσου πεσούσης ὀπὶ τῆς γῆς τῇ σῇ τῶ σώματος" κληθήσεται. οὐδέν ἐστιν βύρσῃ, εἰ μὴ κρέα μόνα, καὶ ταῦτα νεκρίμαια, τῶν ζώων τελευτησάντων τῇ σκληρίᾳ τῶν ἐφῶν. τί οὖν ἐποίησε τὸν τράπεζαν τῶν σῶν κραμάτων; ὅπως οὖν μηδὲν τούτων ἀκούσῃ ὁ Ηλίας, καὶ δέξατο τὸν ἀνοίκειον τράπεζαν. εἶλκετο γὰρ μᾶλλον ἀπορρεῖαι βασάσαι πολυχρόνιον, ἐν τὸν ὀμβροφόρον δόμησαι λόγον. τί οὖν ὁ πανσόφος Κύριος; ὡς εἶδεν αὐτὸν προσμένοντα τῇ σκληρίᾳ, ἄλλως θεσπεσιτέθη μετέρχεται ἰσχυροτέραν τῆς θεότητος. ποίαν ταύτην; ξηραίνει τὸν ποταμὸν, συσχέλλει τὸν κόρακας, βάλλει φωνὴν θεὸς αὐτόν· Πορεύου εἰς Σαρεπτὰ τῆς Σιδωνίας. ἰδοὺ ἐντελοῦμαί γυναικί χήρᾳ τῶ διατρέφειν σε ἐκεῖ. ὁρᾶς πῶς ἔσπευδεν εἰς συμπάθειαν αὐτὸν κλίναι ὁ Κύριος; οὐ γὰρ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον ἐχόντων, ἢ εἰς βασιλικὸν, ἢ εἰς βύπορεῖ τινα γυναῖκα, ἀλλὰ θεὸς χήραν ἐνδεομένην· ὅπως καὶ οὕτω καμφθῇ θεὸς συμπάθειαν. ὁ ὃ καὶ ὅτως ἀκαμπὴς ἔμβνε. δέον γὰρ αὐτὸν ἀκούσαντα τῶ Κυρίου λέγοντος, πορεύθητι εἰς Σαρέπτα τῆς Σιδωνίας· ἰδοὺ ἐντελοῦμαί γυναικί χήρᾳ τῶ διατρέφειν σε ἐκεῖ, θεσπεσίν, βοῆσαι, ἱκετεῦσαι, καὶ εἰπεῖν, μὴ καταγάγῃς με εἰς ταπείνωσιν, ὦ δέσποτα· Σιδωνίοις με θαυμάτισις, & γυναικὶ χήρᾳ πρέπει χλῆν με προσάπτης, ἧς ὁ ἄρτος δακρύων πεπλησμένος, ἡ τράπεζα στεναγμῶν ἀνάμεστος, ἐν χλίνη κατέρας προσκεφάλαιον ἔχουσα; ἀλλ' οὐδὲν τούτων ὁ Ηλίας. ἔγνω γὰρ ὅτι ἐὰν θαυμάτισηται τῆς χήρας τὸν τράπεζαν, ἐρεῖ θεὸς αὐτὸν ὁ Κύριος· τί λέγεις, ὦ Ηλία; θαυμάτη τῆς χήρας τὸν τράπεζαν, ὁ πᾶσαν τὸν γιὸν Ισραὴλ φθρύειν πρασκυάσας, χήραι αὐτὸν ἔργασάμενος, τείχει, καὶ ἄτεκνον, καρπεῖς μὴ πικτήσαν, καὶ σὺ θαυμάτη τῆς χήρας τὸν τράπεζαν; ὅπως οὖν μηδὲν τούτων ἀκούσῃ ὁ Ηλίας, θεὸς ἐξείλατο τὸν ὅτι Σιδωνίοις ἀπαδημίαν," ἐν θύφεσύνη, ἢ ὀδύνη πορεζόμενος. ἄκουσον ὃ θεὸς ταῦτα. ξενισθεὶς ὁ Ηλίας ἐκ τῆς χήρας θύρεν ἀδαπάνητον τράπεζαν, γνησίαν,

γ. Βασ. ιθ. ζ.

γ. Βασ. ιζ. γ.

Πραξ. ι. ιδ.

γησίου, ἁρμόδιον, ἀσκητικὸν, ὕδωρ, καὶ ἔλαιον, καὶ ἄλευρον, καὶ δύο ξυλάρια. Οὐ γὰρ οὕτω; δύο ξυλάρια μόνα εἶχεν ἡ χήρα; ναί. πῶς; ἄκουσον, καὶ ἐρῶ σοι. αὕτη ἡ μυημονευθεῖσα χήρα εἰκόνα τῆς ἐκκλησίας ἔφερε. διὰ τοῦτο αὐτῷ ἀποστέλλεται ὁ προφήτης. εἰσελθὼν τοιγαροῦν ὁ προφήτης εἰς Ⓦ οἶκον τῆς χήρας, εὗρεν ὡς ἀληθῶς τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν τὸν ἀσκητικὸν· εὗρεν ὕδωρ, ⁊ ἔλαιον, καὶ ἄλευρον, καὶ δύο ξυλάρια. ὕδωρ, τὸ βάπτισμα· ἔλαιον, τὸ χρῖσμα· ἄλευρον, ὁ ἄρτος· δύο ξυλάρια, τὸ σταυροῦ τὸ κατόρθωμα. ἰω. ὃ καὶ πρὸς τὸν χήραν βοήσας ὁ Ηλίας· Ο καμπάκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἐλαττονήσει, καὶ ἡ ὑδρία τοῦ ἀλεύρου οὐκ ἐκλείψει. ἀνάγκη γὰρ ἡ χάρις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. εὑρὼν τοιγαροῦν ὁ Ηλίας τὸν ἀδάπανον τράπεζαν τῆς χήρας, ἠυφράνθη, ἠγαλλιάσατο, λέγων πρὸς ἑαυτόν· ὧδε θήσω τὸν λοιπόν, ὧδε χρονοτριβήσω, ὧδε Ⓦ ἀπόνητά μου χρόνον διατρίβω. ἁρμόδιον γὰρ τὸν τράπεζαν εὗρον· ὀφθείς μοι λόγος τῷ οἴκῳ Αχαάβ, καὶ τῷ λαῷ Ισραὴλ, καὶ τῇ μανίᾳ τῆς Ιεζάβελ· ἐκπέπτωκαν κληρονομίαν, τὸν ἀδελφόν. ἐγὼ γὰρ τοῦ σώζωσθαι ὅλως χωρίζομαι. ταῦτα λέγων ὁ Ηλίας πρὸς ἑαυτὸν εὐφρανικῶς λογιζόμενος, μὴ σωφρόνως ὡς ἄνθρωπος, ὅτι ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τοῦ ὀδυνᾶν ἐμέλλησεν εἰσκύπτειν. ἴσε γὰρ πρώτης, πῶς ἡ χήρα δύο παῖδας ἔχουσα γνησίους καὶ ὁμοκοιλίους, ὀρφανοῦ τῆς κλίνης διεγερθεῖσα, θεωρεῖ Ⓦ ἕνα αὐτῆς υἱὸν θανάτῳ παραδιδόμενα. "οἶδε πέφυκε χήρα ὑπτιάζειν ὅτι τέκνῳ ἄρρενι τελείῳ πεπυτῶσι, σοφὸς ὑμῶν ἀγνοῖ. εὐδοξοτέραν γὰρ ἡγεῖται τοῦ τοῦ τέκνου ζωὴν ἐν πρώτοις Ⓦ πλοῦτον τοῦ κόσμου. οὐ γὰρ προσετέθη αὐτῇ ὁ εἰωθὼς τῷ νεκρῷ ἡ γωνὴ, ὅτε σκύβουσι, ὅτε πρὸς τὴν ἔξοδον ἠρολήθη· ἀλλὰ καὶ παρελιποῦσα αὐτῆς Ⓦ νεκρὸν, τοῦ Ηλία καθήψατο, κρατοῦσα, προσαγαγοῦσα, ὀχλοποιοῦσα, κράζουσα ὅτι πρώτων, Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ; ἦλθες πρὸς με τοῦ ἀναμνῆσαι τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ θανατῶσαι Ⓦ υἱόν μου; τοῦτο, σὺ αὐτὸν ἐθανάτωσας. Εἶδες πῶς ἡ εὐφροσύνη τοῦ Ηλία εἰς ὀδύνην μετῆλθεν; ὡς φονεὺς κατείχετο. οὕτω γὰρ ἔλεγεν ἡ χήρα, τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ; εἰσῆλθες πρός με τοῦ ἀναμνῆσαι τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ θανατῶσαι τὸν υἱόν μου; σὺ αὐτὸν ἐθανάτωσας· ἡ σὴ εἴσοδος πρόφασιν τοῦτο. μὴ εὗρες τὸν παιδά μου ἀσθενοῦντα; μὴ ἐρρώσησεν ἡμέραν μίαν; ἡ σὴ εἴσοδος τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ μου πρόφασις. τί μοι ἄλευρον ἐχρείσω, τοῦ ἐσθίοντος μὴ πρόντος; δός μοι τὸν υἱόν μου. σὺ αὐτὸν ἐθανάτωσας κληρονομῆσαι τὸν οἶκον μου βουλόμενος. δέξαι σὺ ὁ ἄλευρον, καὶ δός μοι τὸν υἱόν μου. ἐμὲ σιτεύεις, καὶ τὸ τέκνον μου φονεύεις; μὴ ἰδίων λιμώξω, καὶ μὴ μὴ ξένων πλουτήσω. τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ; εἰσῆλθες πρός με τοῦ ἀναμνῆσαι τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ θανατῶσαι Ⓦ υἱόν μου; σὺ τὸν υἱόν μου ἐθανάτωσας, σκληρός μοι δοκεῖς φαίνῃ· οὐκ ἔστιν ἡ εἴσοδός σου εὐθεῖα. τί διαστρέφω, ἀπάγγειλόν μοι. μὴ ἔφυγες τὸν Θεόν σου; μὴ τοῦ τὸν Ιωνᾶ διαστρέφω στόμαθα; τραχύς μοι δοκεῖς φαίνῃ. πῦρ πνέεις, φόνον "ὄρθριν, ἀδεκτόν βασάζεις, πεντηκονταρχας καταφλέγεις. ἐγνώσθη μοι γὰρ οὕτω τὰ κατὰ σέ. οὐκ ἀρκεῖ σοι ὅτι οὐκ ὁμοφύλους σου ἐπαίδευσας, ἀλλὰ καὶ ὧδε παραγενόμενος τὰ ὅμοια διαστρέφεις; πολλοὺς ἐπαίδευσας, ἐμὲ δὲ" παίζεις. δός μοι Ⓦ υἱόν μου. τί οὖν ὁ Ηλίας; συνεκάμφθη εὐθέως. ἔγνω γὰρ τοῦ Κυρίου τὸ" σφύγμα. διὰ μέσα τανύσας ὡς ἠπίστησεν, ἐβόησε λέγων· Οἴμοι, Κύριε, ὁ μάρτυς τῆς χήρας, ᾧ ἧς ἐγὼ οἰκῶ μετ' αὐτῆς, σὺ ἐκάκωσας τοῦ θανατῶσαι τὸν υἱὸν αὐτῆς· σὸν δὲ ἔργον. ἐπέγνων γάρ, δέσποτα. ἰδοὺ τῶν χήρας βιάζομαι. ἀεὶ γὰρ σκληροτάταις γυναιξὶ παραπέμπεις με. τὸν Ιεζάβελ ἔφυγα, καὶ εἰς τοῦτον πεπτώκασα. πολλῶν φαντασμῶν ὑπερέμεινα, ταύτης δὲ τὸν γλῶσσαν βασάσαι οὐ δύναμαι. σὺ ὦ ὁ εἰρηκώς μοι, δέσποτα, πορεύθητι εἰς Σαρέπτα τῆς Σιδωνίας. ἰδοὺ ὑπετέθημαι γυναικὶ χήρᾳ τοῦ διατρέφειν σε ἐκεῖ· ⁊ ἰδοὺ διατρέφει· οὐ γὰρ διατρέφει. ὡς φονεὺς κατέχομαι, καὶ καλῶς κατέχομαι· ἀνάξιος γὰρ ἐγὼ ὁ παῖς ὑπὸ τὴν εἰσόδῳ μου. πῶς οὖν ἀληθῶς

ὡς

γ. Βασ. ιζ. ι.

ι. Βασ. ιζ. ιη.

ὡς θανάτῳ παρεδόθη, οὐκ οἶδα. λύτρωσαί με, Κύριε, τῆς ὀχλήσεως ταύτης. θάλασσά μοι πολλοὺς ἐβύθισεν, αἰσχύνη μοι πολλοὺς ἐπήγαγε. δὸς τῷ ψυχῷ, καὶ παρέχω τῷ βορβόρῳ· πλημμύρησον τὸν χάραν, & ἀρδεύω τὸν χάραν· δὸς τὰ παιδὸς τὸ παραβύσσου, καὶ κινῶ τὸν γλῶτταν πρὸς ὁμολογίαν. ταῦτα μὲν τοι ἀφ' ὧν παρρησιασάμην τὸν Λαζάρου νεκρανάστασιν, καὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀπιστίαν, ὅτι ἄλλος δεσπότης ἀθετῆ, & ἄλλος δοῦλος ἐγείρει. Ἠλίας ἦγειρε νεκρόν, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἠθέντησεν. ὠδυνήθη γὰρ πολλά, καὶ ἐθλίβη, & γονύσει πεσὼν δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ἐδύνησεν· δεῖ ἐδύνησεν τὸ προσευχὴν λέγων, οἴμοι. ὅτου γὰρ, οἴμοι, οὐκ ἀδύνη ψυχῆς. οὕτω γὰρ καὶ ἄλλαχοῦ εὑρήσεις τὸν προφήτην ὀδυρόμενον καὶ λέγοντα· Οἴμοι, ὅτι κατελείφθην ὡς συναγωγὴν καλάμων τὸ ἀμητοῦ, καὶ ὡς ἔπι- Μιχ. ζ. α.
φυλλίδα τὸ τρυγητοῦ. καὶ πάλιν ἕτερος προφήτης, Οἴμοι, οἴμοι εἰς ἡμέραν, ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡ- Ἰωηλ. α. ιε.
μέρα Κυρίου, καὶ αὐτὴ ὡς ταλαιπωρία. καὶ πάλιν ἄλλος, Οἴμοι ὅτι ἀπώλεσεν ἀπὸ τῆς γῆς. πόθεν οὖν ὀδύνη τοσαύτη; οἴμοι, Κύριε, ὁ μύρτης τῆς χάρας, σὺ ἐκάκωσας τὸν θανατῶσαν ℣ υἱὸν αὐτῆς. καὶ ἐνεφύσησε ℣ παιδαρίῳ τούτῳ. ὅρα οὖν τὰ ταῦτα, πῶς ἐστὶ τοῦ νόμου τῆς χαρᾶς τὸ μυστήριον εἰκονογραφούμενον. τὸ γὰρ, ἐνεφύ- 1 Βασ. ιζ.
σησε τρίτον, τῆς ἀδιακρίτου πειθοῦς τὴν εἴσοδον παρισῶν. καὶ ἐπεκαλέσατο ℣ Θεὸν, & εἶπεν· ἐπιστραφήτω δή, Κύριε, ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου εἰς αὐτόν. καὶ ἐγένετο οὕτω. τί λέγεις, ὦ Ἰουδαῖε; μήτι τοιοῦτον ὁ Κύριος, οἷος Ἠλίας; μήτι τοιοῦτος Ἠλίας, οἷος ὁ Κύριος; μὴ ἔκλινεν ὁ Κύριος γόνυ; μὴ ἐπλάτυνε τὸν προσευχὴν; (αὐτῷ γὰρ πᾶσα προσευχὴ ἀναπέμπεται) φωνὴν ἀφῆκε μόνον, Λάζαρε, δεῦρο ἔξω, ὡς δεσπότης δοῦλον καλῶν. τί οὖν; ἐξῆλθεν ὡς δοῦλος ὑπακούσας δεσπότῃ; ἐξῆλθεν, οὐκ ἐβράδυνεν, οὐκ ἀνέμεινεν ὁ ᾅδης, οὐκ ἐσασίασεν ὁ θάνατος, οὐκ ἀνέβαλοντο αἱ κάτω δυνάμεις· ἀλλὰ μᾶλλον κατεπλάγησαν. ὁ γὰρ ᾅδης ἔχων ℣ Λάζαρον ἤδη τεσσάρας ἡμέρας ἐν τοῖς ἰδίοις χωρίοις πεπαχόδην ἀφανιζόμενα, ὡς ἀγόμφωτον σκάφος, λοιπὸν ἀμέριμνος ἦν. αἱ κάτω δυνάμεις οὐκ εἶχον ἔννοιαν, ὡς Λάζαρος τῶν καταχθονίων ἀνάστασιν λοιπόν. ὡς γὰρ ἀνέβη ἡ δεσποτικὴ φωνὴ ἐν τῷ τάφῳ καταληθοῦσα ζωὴ φωτισμῷ πολλῷ, ἤρξατο θάτερον τὰ μέρη τοῦ Λαζάρου ἀντιφυτεύειν τῇ κεφαλῇ, ℣ μελεῖν ἐνθηκιάζειν τῇ κειότητι τῶν καλάμων, τὰ δὲ φλεβῶν τὴν μέσωσιν πρὸς ζωτικὸν κατευθυνόμενα αἷμα, κατεπλάγησαν αἱ κάτω δυνάμεις πρὸς ἀνήλιος βοῶσαι· τίς οὗτος ὁ καλῶν; τίς οὗτος ὁ αὐθεντῶν; τίς ὁ ἀναπλάττων ἀχειρότευκτον ζῷον; τίς ὁ ἀναπνέων νεκρὸν ὡς ἐξ ὕπνου; τίς ὁ ἀδαμαντίνας πύλας διαῤῥήσσων; τίς ὁ βοῶν, Λάζαρε, δεῦρο ἔξω; ἡ φωνὴ μὲν ἀνθρωποφθεγκτος, καὶ ἡ δυνάμις θεοδυνάμεως. τίς ὁ καλῶν; οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. τὸ μὲν ῥῆμα ἀνθρώπου, ἡ δὲ φωνὴ Θεοῦ. πρεσπέμψωμεν Λάζαρον, ἕξεως αὐτὸν ἀναφορήσωμεν, μὴ κατέλθῃ ὧδε ὁ καλῶν αὐτόν, μὴ βεβαδυώντος τούτου ὧδε κατέλθῃ ὁ καλῶν. ἤρξαντο παραινεῖσθαι ℣ νεκροὶ καὶ κινδυνεύειν· ἵνα ζημιωθῶμεν, φησὶ, & μὴ ἀπόντες ἀπολέσωμεν. ὅπως ὁ Λάζαρος ἐξεπήδησεν οὐκ τοῦ κόλπου τοῦ ᾅδου αἰσθόμενος καὶ βυλομένων καὶ δοξάζων ℣ Κύριον ὑμνῶν Ἰησοῦν Χριστόν. τὰ ταῦτα ℣ λέγειν σφαλίσωμεν, τὰ βαΐα τῶν φοινίκων ἀναλεγόμενοι εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου ἐξελθόντων βοῶντες, καὶ λέγοντες, Ὡσαννὰ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΙΣ ΤΟ, ΕΞΕΛΘΟΝΤΕΣ ΟΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ ΣΥΜΒΟΥ- Matth. 16. 18.
λιον ἔλαβον.

Ex Ms. Regio Lut.

Οσοι τῶ Ηλία μαθηταί τυγχάνετε, τῶ τιμῶ πενιχρᾶ τραπέζη τῆς χήρας μὴ ὀκνοῦντήσαντος, πῶς ἡμῖν αὐλίσθητε. διαύτη γὰρ ἡ πρὸς ἡμῖν λόγων μετεῖλα ἤτοι μᾶζαι τράπεζα, ἕνα ἄρτον ἔχουσα ἑαυτῆς· οὐχ ὅν ὁ μύλος ἐλέπτυνε, καὶ χεῖρες ἐμάλαξαν, καὶ πῦρ ἐτελείωσεν, ἀλλ' ὃν παρθένος ἄρουρα μόνη ἀρότρου καὶ σπέρματος ἀνθρώπου ἔθρεψεν, καὶ ὑετὸς ἐπότισεν, καὶ γαῖα ὠρείμησε, καὶ πατὴρ ἐτελείωσε, καὶ δώδεκα κόφινοι τῶν ἀποστόλων ἐπλήρωσαν. τοῦτον ⓦ ἄρτον Μαρία μὲν ἐγέννησεν, ἡ ἐκκλησία δὲ ὑπεδέξατο, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑφ' ἡμῶν ἐσθίεται, καὶ ἀδαπάνητος μένει. τοῦτον" ἡμῖν ⓦ ἄρτον ὑπὲρ τῆς μετείας μου τραπέζης ὑπέθεις, ἠβουλόμην τῇ σιωπῇ σου τῆς γλώττης μου ὄργανον πεισφίγξαι· ἀλλ' ἡ τῶν γομάχων Ιουδαίων καὶ τῶ σωτῆρος ἡμῶν ῥαπτομένη ὑπέβουλος ἐνέδρα, καὶ σοῦ λίθους λαλῆν ἀναγκάζει, τί γὰρ ἠκούομεν ἀρτίως αἰαγνωσκόμενον; Καὶ ἐξελθόντες, φησὶν, ⓦ Φαρισαῖοι, συμβούλιον ἔλαβον κατὰ τοῦ Ιησοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι. ἡ τίς ἡ αἰτία, δι' ἣν βουλεύονται ἀπολέσαι ⓦ Κύριον; ὅτι ἐν ἡμέρᾳ σαββάτων ἀνθρωπον ἐθεράπευσε, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἡ ξηρὰν χεῖρα ἐν ἡμέρᾳ ἀργίας ποδὸς ἔργον ἐξέτεινεν. ὦ ἀνομωτάτη Ιουδαίων τῶν μὴ νοούντων, ὅτι ἔδει τὸν ἐν τῷ παραδείσῳ δεξιὰν χεῖρα τοῦ Αδὰμ, ἀναμάξαι τοῦ ξύλου, καὶ ξηρανθεῖσαν τῇ παραβάσει, ταύτην πάλιν ἐκ τοῦ ἰδίου κεφαλαίου ἀναπλασθῆναι· ἢ ὅτι ἔδει τὸν ἐκ τοῦ δεξιοῦ μέρους τὸν τῶν ἀθέων εἰδώλων αἱμοχυσίαν δεξιὰν ἀπολωλεῖσαν, μέρος τοῦ ἰδίου δημιουργοῦ πάλιν λαμπρὰν πρὸς οὐρανὸν ἐκτανθῆναι· ἀναλυποῦνται ὑπὲρ ὑγιείας ἀνθρώπου καὶ σωτηρίας ψυχῆς· καὶ τὴν μὲν ἀργίαν τοῦ σαββάτου ἐκδιδάσκουσι, τὴν δ' ἀνομαστυρλίαν τοῦ Ιησοῦ ἀγνοοῦσι. Μέρος τί γάρ, ὦ Φαρισαῖοι, οὐκ ἐλυπήθητε, ἢ τοιαῦτα οὐκ ἐμελετήσατε κατὰ τοῦ Μωυσοῦ, ὅτε τὸν Ησαΐαν συνέπριζεν, ὅτε σοὶ γονεῖς ὑμῶν καὶ ταῖς συγατέραις ἐθυσίαζε τοῖς δαιμονίοις, καὶ σοῦ οἴκους τοῦ Θεοῦ τεμένη τῶν εἰδώλων καθίδρυσε; Μέρος τί τοιαύτην βουλὴν οὐκ ἠγάγετε κατὰ τοῦ Ηρώδου, ὅτε σοὺς νηπίους ἀδίκως ἀπέσφαξε, καὶ μητέρας ἐτέκνωσεν; ὅτε ἐν ἰδίᾳ δίκῃ ἀσταχύων ἀώρων σοὺς νηπίους κατακειμένους ἐν μιᾷ ὁμῇ σιδήρου, μήπω ⓦ κόκκον τῆς καρδίας τρεῖς ἔχοντας, μήτε μὴν σοὺς ἀνθρώπους τῶν τειχῶν ἠδύναντας, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ἀπαλωτάτῃ τοῦ γάλακτος τροφῇ τυγχάνοντας, βαίῳ θυμῷ χαλάζης κατὰ Ηρώδου φονευομένους; ὅτε οἰμωγαὶ καὶ κοπετοὶ ἀνδρογυνῶν ἐν ταῖς τῆς πόλεως πλατείαις καὶ ῥύμαις ἠχοῦντο, ἐκ πατέρων λυσιφρένων," καὶ μητέρων λεσικόμων δεινῶς ὀλοφυρομένων ὑπὲρ τῇ τῶν ὡρῶν τέκνων ἀδίκῳ σφαγῇ; ὅτε τοῖς τῶν νηπίων αἵμασιν ἡ Βηθλεὲμ ἐφοινίασετο, καὶ ἀώρων βοτρύων γλεύκης ἄωρον τοῖς τῶν γονέων θερμοῖς δάκρυσι ξυνεκιρνᾶτο; ὅτε ὄψις πατέρων ὀλολυγμῷ διεσπέρθετο, καὶ μητέρων σπλάγχνα τοῖς πόνοις ἐλίσσετο, ἐκ γαλακτοφόροι πηγαὶ μαζῶν παιδὸς χαμαὶ ἐξηραίνοντο; ὅτε ἐν τοῖς τῶν μητέρων στέρνοις ὁ πνεῦμα στενοχώρως ἐλύμαινον, πρὶν σοὺς μυκτῆρας ἀτάκτως ἐφέρετο; ὅτε πατέρων καὶ μητέρων ὀφθαλμοὶ πηγαὶ ὑδάτων ἐμιμοῦντο, καὶ ἀργυροχρόους σταγόνας δακρύων κοχλαζόντων ἀπὸ πρεσῶν ὑπὲρ ἔδαφος ἔρριπτον; ὅτε τέκνα γυναικῶν τοῖς αὐτῶν ὄνυξιν ὑπὸ πολλῆς δυσίας τῶν σπαραγμῶν κατεξαίρετο, καὶ οὓς ἔδει κρύπτειν πλοκάμους, τούτους τῇ μέθῃ τῆς λύπης ἐπόμπευον; ἀλλὰ τοιαῦτα φρονοῦντες, τοιαῦτα ὁπίων καὶ ποιεῖτε· καὶ σοῦ μὲ φονεῖς καὶ ὑπαυθύνους θανάτου ἀφίετε, σοῦ δ' ἀθῴους καὶ δικαίους κολάζετε, τοῦ νόμου λέγοντος, Αθῷον καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. ὦ τάξις ἀτακτος, καὶ νόμος δύορος, σοὶ δὲ ἀγαθοῦ πεμπόμενος, σοὶ δὲ δαιμόνων γεραφόμενος, ὑπὸ τῶν Ιουδαίων μέχρι τοῦ νῦν φυλαττόμενος. ποῖος ἔστι νόμος, ὃ τοὺς μὲ φονεῖς πεισοῦσεσθαι, τοῦτον δ' ⓦ τοῖς φονευθεῖσι τοῦ ζωοῦ χαριζόμενον ἀπόλυσθαι; ⓦ γὰρ Βαραββᾶς ὑπὲρ σταστικοῦ καὶ φόνου εὑρεθεὶς ἠξιώσατο Πιλάτου ἀπολυθῆναι, ⓦ δ' Ιησοῦ ⓦ τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ

φονευθεῖσι

Ματθ. ιβ. ιδ.

Ισ. ιμβ.

Ισ. ιμβ.

Εξοδ. κγ. ζ.

φονευτὰς ζωοποιήσαντα ἠξίωσαν σταυρωθῆναι. καὶ ἐξελθόντες, φησὶν, ⓐ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὦ γνώμης ἀγνώμονος, καὶ βουλῆς ἀβουλίας μεμεστωμένης. ἡ πηγὴ τῶν ἀγαθῶν ποταμηδὸν αὐτοῖς τὰς εὐεργεσίας ἐβλυζεν, ⓐ οἱ καὶ ἀντλοῦντες τὴν χάριν, φονοκτόνους βουλὰς ἐν καρδίαις ἐρεύγοντο. ⓐ τὰ πεύματα αὐτῶν ἔχοντες, ἰῶμενοι τῶν ὀδυνῶν ἀπηλλάττοντο· ἐκεῖνοι δὲ ἐν μὲν τῷ σώματι μὴ ἔχοντες πεύματα, ἐπὶ τὸ τοῦ φόνου κεντήματι ὠδυνῶντο. ⓐ πειθόντες αὐτῶν ἐπ' ἐρημίας, εἰς κόρον ἐτρέφοντο· καὶ ἐξ-ηνοι ἐν βδελυρίᾳ πίστεως ἐπὶ ἀπιστίας ἐφθείροντο. ὃ ὕδωρ εἰς οἶνον μεταβάλλετο· καὶ εἷνοι τὸν οἶνον μὴ γλυκάναντες, ᾧ φόνῳ μεθύοντες ἐπιεφέροντο. εἶδον τῆς αἱμορροούσης ἐσταλεῖσας τὰς τοῦ αἵματος ῥύσεις· καὶ ἐκεῖνοι τῇ βασκανίᾳ τηκόμενοι κατέσταζον. ⓐ δαιμονιζόντες αὐτῶν, τῶν δαιμόνων ἐλευθερώμενοι ἐσωφρόνουν· καὶ ἐκεῖνοι ἐπὶ τὸ φόνου κινούμενοι χολῆνως τῶν δαιμονιούντων ἐμάνησαν. ⓐ τυφλοὶ αὐτῶν ὀφθαλμοὶ μὴ ἔχοντες ἐφωτίζοντο· καὶ ἐκεῖνοι ὀφθαλμοὺς ἔχοντες ἐσκοτίζοντο. τὸ χωφὸν, ὡς ἀληθῶς ἠκούομεν, ὁ εἱλιξ τῆς ἀκοῆς ἰῶσιτο. καὶ ἐκείνων ἡ καρδία ἰλιγγιοδὴς βολὰς φόρου ἐπιέτρεφεν. ἡ θάλασσα τὰ ἑαυτῆς κύματα καταστείλασα, ἐπὶς ὀπίσω ἑαυτὴν τὰ δεσπότου ἡτοίμασε· καὶ ἐκείνων ἡ καρδία κύματα λοιμῶν θανατηφόρα ἐξέχεε σώματος ἐφείξε. βαρύτατοι δὲ ἔμοι τὴν βιαίαν τοῦ πνεύματος φύσιν εἰς ἐπιφάνειαν αὖραν ἐναλίωιάζον· καὶ ἐκεῖνοι τῇ ζάλῃ τοῦ φόνου κλονούμενοι, ταῖς ἐσω χώμασι ἐσύριζον. ὦ φόνου ῥίζα θανάτου, ἡ πολύπλοκος νόσος καρδίας, ἐξύπατε ἅλε. ποῖος γὰρ ἥλως ὀξύτατος οὕτω κεντᾷ, ὡς ὁ φόνος τὴν ἔχουσαν αὐτὸν καρδίαν πτεροῦται; ποία νόσος οὕτω τῆς ὄψεως κάλλος ἀφανίζει, ὡς ὁ φόνος τῆς ψυχῆς καλλίπνουν ἄνθος, τὴν ἀγάπην, μαραίνει; τὸ πῦρ ὕδωρ σβέννυσι, ⓦ ὁ φόνου μυρίας πηγὰς διδασκάλων οὐ παύουσι. μία ἀκοὴ τὸν ἰὸν τοῦ σιδήρου ἀποσμήχει, οἱ δὲ πέντε λίθοι τὸ Δαβὶδ ⓦ φόνου ἐκ τῆς Σαοὺλ πλῆρον ἐξήλασαν. λέγεται εἶναι ἡ σαὴρ χλωρά· ἀλλ' οὐκ ἔστι τῶν φονερῶν χλωρότερα. ὥσπερ γὰρ σκώληξ τὴν καρδίαν τοῦ δένδρου κατὰ μέρος ἐκτρώγων ξηραίνει, ὡσαύτως ὁ φόνος τὴν καρδίαν τοῦ ἔχοντος αὐτὸν κατὰ μέρος ἐκβιβρώσκων μαραίνει. καὶ ἵνα μὴ ἐπὶ πολὺ, ἀγαπητὲ, σὲ τὸ φόνου; ὅπου ἀρχαίμβα λέγω αὐτὸν τὴν καχίαν. καὶ γλαφυρὰν ῥητόρων, καὶ λόγοι φιλοσόφων, καὶ ῥήσεις διδασκάλων, ἐξειπεῖν οὐκ ἰσχύουσι. πλήρωμα νόμου ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ λόγου, καὶ πλήρωμα φόνου ἐστὶν ἡ κακία τοῦ φόνου. ὦ φόνε, πλοῖον πανοπλίας, ταρταρίνου, ναυαγιοφόρον. σοῦ ναύκληρος ἐστὶν ὁ διάβολος, κυβερνήτης ὁ ὄφις, καὶ Καὶν πρῶρα. τὴν γὰρ ἐν θήκῃ σοι τὴν κακὴν ὁ διάβολος ἔδωκεν, ὁ δὲ ὄφις κυβερνήσας τὴν Ἀδὰμ εἰς ναυάγιον θανάτου κατέπηξε· Καὶν δὲ πρῶρα, ὅπου διάβολε, φόνου ἐστὶν ⓦ φόνον εἰργάσατο. σοὶ ἱστὸς ἐστὶν ἀπὸ ἀρχῆς ἡ πρῶρα διαδείσω ἡ τοῦ ξύλου πρῶρα, σὰ ἀγκύρια εἰσὶν αἱ σειραὶ τῶν ἁμαρτιῶν, σοὶ ἱστιοδρόμοι εἰσὶν ⓐ φονεῖς, ναῦται ⓐ δαίμονες, κώπαι ⓐ δόλοι, ἀνεμος ἡ ἀποκρισις, πρόκειται ⓐ φονεῖς. ὦ πλοῖον μυριοφόρον κακῶν. ἐὰν ζητήσῃς ἀποκρισιν, οὐκ εὑρήσεις· ἐὰν δόλον, οὐκ ἀγνιᾶται. φόνος οὐκ πολιτεύεται, ἔριδας, μάχας, ἀπάτη, φιλονεικία, λοιδορία, κακολογία, βλασφημία, καὶ ὅσα αὖ εἶπωμεν, ἃ ὅσα δὲ παραλείπωμεν, ταῦτα πάντα ὁ ταραπαίμενον πλοῖον τοῦ φόνου βαστάζει. τοῦτο ὁ πλοῖον τοῦ φόνου κατακλυσμὸς μὴ βυθίσαι οὐκ ἰσχυσεν, Ἰησοῦς δὲ αὐτὸ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος, ἐν τῇ πηγῇ τοῦ βαπτίσματος κατεκέντησεν. εἶχε τοῦτο ὁ πλοῖον καὶ ἀγκύρας σιδηρᾶς, ἀλλ' εἰς οὐδὲν ἦλθεν τοῦ Χριστοῦ ἐχωνεύθησαν. εἶχε τοῦτο ὁ πλοῖον καὶ ἱστὸν, ἀλλ' ὁ διάβολος λαβὼν αὐτὸ σταυρὸν ἐπελάκισεν. εἶχε τοῦτο ὁ πλοῖον καὶ σχοινία, ἀλλὰ ταῦτα λαβὼν Ἰούδας ἀπήγξατο. εἰς τοῦτο ὁ πλοῖον ἐμβάντες ⓐ Ἰουδαῖοι, τὴν πέτρα προσπεσόντες τοῖς τοῦ πίστιν ἐναυάγησαν. διὰ τοῦτο μέχρι τοῦ νῦν ⓐ Ἰουδαῖοι ἐν τῷ βυθῷ τῆς ἀγνωσίας εἰσὶ κλυζόμενοι. πλοῖον ἔσται αὐτῶν δυ' ἰσχύσῃ τῆς χειροφόρου ὁλκάδος κρατῆσαι, διασώζονται· ⓐ οἱ ἄλλοι ἁλμυρῷ θανάτῳ

ἀπιστίας ἀπόλλυται. καὶ ἐλθὼν καὶ οἱ τῶν βυθῷ ὑπαρχοντες πρὸς Ιωνᾶν εἰς τὸ κῆτος εἰσέρχονται. ἵνα γὰρ μὴ πρὸς αὐτὸν μαθόντες τὸν ἐν Χειρῷ βυσθῆναι, ζῶντες μὴ τοῦτο, ὑπὸ τοῦ κήτους ἐν Νινευὶ ἐξερρίφωσιν. νῦν δὲ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς καρδίας καμμύσαντες, ὅτε Ⓦ λαμπρὸν φόβον τῆς εὐσεβείας ἐν μέσῃ τῇ γῇ ἐχῶσι, καὶ τὸν πίστιν ἀφράπτοντα ὁρῶντες, πρὸς αὐτὸν καταφεύγουσιν· ὅτε πρὸς τὸν τῆς μετανοίας κήρυκα Ιωαννῆν καταφεύγοντες ζῶσι. Οἱ δὲ ἐξελθόντες, φησὶν, Ⓐ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι. καὶ ἐξελθόντες, φησὶν, Ⓐ Φαρισαῖοι. πόθεν; οὐκ ἐκ τῆς φθόνου, ἀλλ' ἐκ τοῦ νόμου. Εἰ μὴ γὰρ ἐξῆλθον ἐκ τοῦ νόμου, οὐκ ἂν Ⓦ τῷ νόμῳ νομοθετῶν ἐφύβριζον. καὶ ἐξελθόντες Ⓐ Φαρι- Εξοδ. κϛ. ζ. σαῖοι. πόθεν; ἐκ τοῦ νόμου τοῦ λέγοντος, Ἀθῷον καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. καὶ ἐξελθόντες Ⓐ Φαρισαῖοι. πόθεν; ἐκ τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ τῆς φωτιζούσης οὐκ ὀφθαλμοὺς τῆς καρ- Ψαλ. ιη. θ. δίας. Η γὰρ ἐντολὴ Κυρίου τηλαυγής, φωτίζουσα ὀφθαλμούς. Οἱ δὲ ἐξελθόντες Ⓐ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι. καὶ ἐξελθόντες Ⓐ Φαρισαῖοι. πόθεν; ἐκ τῆς ἐντολῆς, ἐκ τοῦ νόμου, ἐκ τῆς ζωῆς. Ⓐ γὰρ ἄλλῳ θάνατον μηχανῶντες, αὐτοὶ προσοῦσι τῆς ζωῆς ἀποκλείσοις φέγγος. καὶ ἐξελθόντες Ⓐ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον. καὶ οὐκ εἶπεν ὁ γράψας διά τινος, Ⓦ ἡμέτερον νοεῖν δυνάκειαν πρὸς τὴν ζήτησιν. Οἱ δὲ ἐξελ- θόντες Ⓐ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον. διά τινος; δῆλον ὅτι διὰ τοῦ δεξιᾶς αὐτοῦ ἀδελφοκτόνου Δαβόλου. καὶ ἐξελθόντες Ⓐ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι. Ὅ, ὅπως, ποίῳ δέσμῳ; ἆρα πέτρᾳ; ἆρα μαχαίρᾳ; ἆρα πυρί, ἢ ὕδατι; ὁ δὲ σύμβουλος αὐτῶν Δαβόλος, ἀναπολήσας ὃ ξύλον ὃ δεξιᾶς, δι' οὗ Ⓦ Ἀδὰμ ἐθανάτωσεν, εἰς αὐτὸ πάλιν καταφύγῃ, καὶ συμβουλεύει ξύλῳ σωρῶσαι Ⓦ Ιησοῦν. ἠπόρει δὲ ὅπι ἔμελλεν σκάφος ὃ ξύλον καὶ τῇ ἀξιώματι τοῦ ξύλου διαβάσειν διαλύειν, ἢ τῇ ζωῇ τοῖς ἀδελφοῖς διάστημα. καὶ ἐξελθόντες Ⓐ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὦ συμβουλία κακίστη Δαβὰ φθόνου ἀποτεμνύσα, ἢ Δαβὰ φθόνου ἐλεγχομένη· ὦ ματαία βουλή· ἀγνοοῦσι γὰρ, ὅτι Θεὸς οὐκ ἀπόλλυται. τὸν μὲν γὰρ ὀφράκινον λύχνον τοῦ σώματος Δαλύσουσι, τὸν δὲ ἀσβεστον αὐτοῦ λαμπάδα τῆς θεότητος σβέσαι οὐ δυνήσονται. ἐξελθόν- τες δὲ Ⓐ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὦ θαυμαστοῦ προσώπα- τος, καὶ μυστηρίου καινοῦ. ἦλθεν ὁ Ιησοῦς ἀναζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός· καὶ θέλει τὸν τοῦ ἀπολωλότων εὑρέτην ἀπολέσαι ζητοῦσι. διὰ ποῖαν αἰτίαν, εἴπατε ἡμῖν, ὦ Ιουδαῖοι, κατ' αὐτοῦ τοιαῦτα βουλεύεσθε; ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἀσχημόνως λέγειν· ἡμεῖς τὸν αὐτὸν ἀσχημόνη πολλαχῆ σκιλιτεύσωμεν. Διὰ τί γὰρ, φησι, νεκροὺς ἐγείρει; καὶ διὰ τί ἀσθενοῦντας ἰᾶται; διὰ τί καλὰ λαλεῖ; διὰ τί καλὰ ποιεῖ; διὰ τί καλὰ διδάσκει; διὰ ταῦτα πάντα τὰ ἐγκλήματα βουλεύονται αὐτὸν ἀπολέσαι. ὅταν ἐξέρχονται νήπιοι παῖδες βαΐα λαμβά- νοντες, διὰ τῶν βαΐων τὸν νίκην αὐτῶ προσημαφωνοῦντες, καὶ ἐν τῇ εὐφημίᾳ αὐτῶ λέγοντες, Ματθ. κα. θ. Ωσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, ἐκεῖνοι ἀπὸ τῶν ζιβυίων σφαπόμενοι ὑπὸ τοῦ φθόνου κεντοῦνται. Ⓐ γὰρ ἔπαινοι τῶν φθονερῶν βέλη εἰσὶ τῶν φθονούντων. καὶ προσέρχονται ᾧ Ιησοῦ, Ματθ. κα. ιϛ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Οὐκ ἀκούεις, τί ὅτοι λέγουσι; καὶ οὐκ ἐγίνωσκον ὅλῃ προφητικῶς ἐπληρῶτο Ψαλ. ιη ζ. τὸ γεγραμμένον, τὸ, Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον. ὅτε Ιεζάβελ κτῦ δὲ Ναβοθὲ τὰ πλαστὰ ἐποίει γράμματα, κάλως ἐμέχεσθε· ὅτε Πιλᾶτος γράφει ὅπι τὸ πι- λᾶτα γράμματα, ἀγανακτεῖτε, καὶ κωλύετε γράφειν. τί γὰρ λέγουσι; Μὴ γράφε, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Ιουδαίων. " μὴ γράφε, ἀπὸ τοῦ, τοῦ ἀληθεύειν, τοῦ, μηδεὶς ἀφελεῖ- σθω, μηδεὶς ἄρτος ἔστω πρὸς εὐσέβειαν. πρώτως δὲ ὅτως ἠναγάκτουν κτῦ τῶν τὰ δρά- ματα τῶν ὀρχηστῶν γραφόντων, δεῖ δὲ ἐπὶ καὶ νῦν Ⓐ πολλοὶ τὰ τῶν δαιμόνων " ἀκέσωσι ἄσματα. καὶ πρὸς μὲν ἐκείνων οὐκ ἀλγεῖσι, πρὸς δὲ τῶν θείων διδασμάτων ὅτι γράφον- ται πονοῦσι. καὶ ἆρα οὐκ ἔστι πρώτος κακοῦ χαλεπώτερον, ὃ ἔχει μὲν μωρολογίας φιλησίω-

νος

νος γράφεσθαι, ἢ ὃ δοξολογίας Ἰησοῦ μὴ γράφεσθαι, δι' ὧν εἰς ὕψος οἱ δηγούμεθα; Εἰ δὲ ϗ ἐκ θεοῦ πῆς ἀρα διδασκάλων, ἰδιώτης δὲ λέγω, ὅμως δὲ τὰ τοῦ Θεοῦ λέγων, οὐ μικρὰ ἀρα βέλτιον ἢ τούτου γράφεσθαι ἐκεῖνα ἢ τὰ τῶν ἑλλήνων δαιμονιώδεις μυθολογίας; συμφέρει γὰρ τοῖς νεωτέροις ἐκ παῖς ῥήσεσι τῶν θεολόγων διδασκάλων, κἂν ἰδιωτικῇ τυγχάνωσιν, ἐμμένωδοῦσθαι παιδεύεσθαι, ἀμείνονα ἔχοντας φρόνημα, ϗ μὴ ἐκ τῶν δαιμόνων διδασκαλίαις ἀναπολουμένους εἰς ἀκολασίαν ἐκκαίεσθαι. μὴ γράφε. ὀκνεῖ τί, μὴ γράφε; τί γὰρ ὑμᾶς βλάπτει; ποίαν δὲ ὑμῖν χρημάτων ἀφορμὴ ἢ τῆς ἀληθείας γραφή; ἄλλος τῇ προθυμίᾳ τῶν γραφόντων οὐκ ἤλγει τὴν χεῖρα, καίτοι οἱ ἐπὶ ξύλου ἐτάθησαν. ἀλλ' Εἰ ϗ φαρισαῖοι ταῦτα ἔλεγον πρὸς Πιλάτον, ἐκώλυον ἂν γράφειν τὰ τῆς ἀληθείας γράμματα· οὐ δὲ εἰ καὶ ἐθνικὸς ἦν ἀρχων ἔλεγε πρὸς αὐτόν, Ὃ γέγραφα, γέγραφα. ἁρμόζει ϗ ἡμῖν αὐτὴ ἡ διδασκαλία· ἵνα ἕτερα ⑭ αἱρετικοὶ ἡμῖν συμβουλεύσωσι μεθίστασθαι ἀπὸ τῆς δόξης, λέγωμεν πρὸς αὐτούς· ὃ πεγράφαμεν, γέγραφαμεν. ⑭ Ἐξελθόντες ⑭ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἀκεῖθεν. γνοὺς, οὐκ ἀπ' ἄλλου μαθών, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτοῦ ἐγνωκώς. καρδιογνώστης γὰρ ὢν, ⑭ ἐστι, καθὼς ϗ Ἰωάννης ὁ θεολόγος λέγει· Οὐ γὰρ χρείαν εἶχέ, φησιν, ἵνα τις εἴπῃ αὐτῷ περὶ τοῦ ἀνθρώπου. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, οὐχὶ θάνατον φοβούμενος, ἀλλὰ τὸν καιρὸν τῆς ἑαυτοῦ ἐκδημίας. ἔδει γὰρ αὐτὸν πρῶτον νεκροὺς ἀναστῆσαι, φανερῶσαι ἰάσασθαι, πεντάρτους πολλοὺς ἐμπλῆσαι, πολλοὺς εἰς τὴν πίστιν σπεῖσαι, ϗ τότε ἐλθεῖν ὑπὲρ τὸν ἀοίδιμον θάνατον, μᾶλλον δὲ θάλαμον. ἔδει πρῶτον αὐτὸν ξηρᾶναι τὸ ξύλον τῆς μυστικῆς τῆς σαρκός, ϗ τότε θερμῶναι πνεύματι ὑπὲρ τὸν ἀνθρώπινον καταδραμεῖν. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. ὅσον δόλος [ὁ] φαίνεται, φεύγει· ὅπου φόβος τεκταίνεται, ἀναχωρεῖ· ὅπου ἀγάπη πλέκεται, ϗ ὁ πατὴρ, ϗ ὁ υἱός, ⑭ τὸ ἅγιον πνεῦμα αὐλίζεται. πλέξωμεν τοίνυν, ἀγαπητοὶ, τὴν τεκτονικὴν ἀγάπην, μὴ γλωσσαῖς ἀπατηλαῖς, ἀλλὰ παλάμαις ἐργατικαῖς· ἵνα ἡ μὲν ἡμῶν ὁ Ἐμμανουὴλ, ᾧ ἡ δόξα ϗ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ιωαν. ιβ. κε

Ιωαν. β. κδ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΡΝΗΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΑΡΙΣΑΙΟΝ.

Λογ. κθ.

Ματ. ιδ γ.

Ex Mſ. Regio Lut.

Ἡμέραν ὁ φαρισαῖος εἰς ἄριστον ⑭ δεσπότην ἐκάλεσε, τὴν μὲν ὕβρει κεφάσας· ἡ δὲ πόρνη αὐτὸν τῇ πίστει εἰσίασεν. Οὗτος γὰρ αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Σίμωνος, ἰδοὺ γυνὴ πόρνη. μανικὸν ἄχθημα, γυνὴ πόρνη ἐν τῇ πόλει, ὁ ἐμπύριος πόλεμος, ὁ ἀσιδήρωτον βέλος, ὁ τῶν νέων ἰὸς, ἡ τῆς ἐπιθυμίας ἀκόνη, ἡ τῶν παθῶν ἐξυπνιασμὸς, ἡ καπνιλεία τοῦ σώματος, ἡ αἰωφελὴς ἐμπορεία, ἡ ἐπιζήμιος πραγματεία, ἡ ϗ τῇ πωλούσῃ ϗ τῷ ἀγοράζοντι θάνατον προξενοῦσα, ὁ τῆς νεότητος δίκτυον, ἡ ἀσκέπαστος παγὶς· ὀφθαλμὸς γὰρ πόρνης παγὶς ἀμαρτωλῶν· ἡ τῆς ἀκολασίας ἐφήκη, ἡ ἑαυτὴν πωλοῦσα, ϗ τὸν ἀγοράζοντας δουλαγωγοῦσα, ἡ πολυκέφαλος λέαινα, ἡ δυσοδία τῆς πόλεως, ὁ λοιμὸς ὁ κατὰ πάσαν ἕρπων ἀγαθήτου, ὁ τῶν ὀφθαλμῶν ἄγκιστρον, ὁ παραφερόμενος θάνατος, ἡ ἀγορὰ τῆς ζημίας, ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀπωλείας, ἡ τοῦ θανάτου ὁσμὴ, ἡ πολύσπιλος γάγγραινα. ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πόλει, ὁ λοιμὸς τῶν οἰκητόρων, ἡ τυρβώνις τῶν γάμων, ἡ ἀναβοπὴ τῆς σεμνότητος, ἡ τῶν ὑδρογείων μάχη, ἡ κακοδαίμονος τράπεζα, ἡ τῶν βαλαντίων κένωσις, ἡ τῶν χρημάτων σκορὴ, ἡ τῶν καμάτων ἀπώλεια, ἡ τῶν κληρονόμων λιμὸς, ἰὼ λιμοβόρα τὰ πατρῷα τῇ ἑαυτῆς γόμφωσιν ὠρχήσαντο. ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πόλει, ἧλις ἰὼ ἁμαρτωλός. ἀλλ' ἡ ἁμαρτωλὸς ἐκείνη τῇ δικαιοσύνῃ προσέδραμε, ϗ ὡς ἐν πυρὶ ἀκανθὰς τὰς ἁμαρτίας ἀνήλωσεν· ὁ δρυμὸς παραδείσους γέγονεν, ἡ λέαινα ἀρνίον, ἡ δυσω-

δια μέσου, ἡ ἀπώλεια θησαυρὸς, ἡ χορὸν τροπὴ παρθένος, ἀδελφὴ Χριστοῦ, νύμφη τῦ λόγυ. φασὶ γὰρ ὅπαδὸν τῦ Ἰησῦ ἡ τῆς αἱμορρόυσης μαθήτρια, δάκρυσι τοὺς πόδας ἐβρεξε, καὶ ταῖς θριξὶν ἐξέμαξε, καὶ τοῖς χείλεσι κατεφίλει τὰ ἴχνη, καὶ μύρῳ πολυτίμῳ ἤλειφεν. ὅλα τὰ ὅπλα τῆς ἁμαρτίας τῷ βασιλεῖ προσήνεγκεν, εἰρωνίαν αὐτῷ· καὶ τὴν πάμπολλον τῶν κακῶν τοῖς ποσὶ τῦ διαπόντυ προσήγαγε. καὶ ὅλῃ πάλαι ἰωάγκασμένοις δάκρυσι πολλοὺς εἰς πάθος ἐξέλυσεν, ἀληθινοῖς νῶν δάκρυσι Ⓦ διαπόντιον δυσωπήσασα, ἑαυτὴν ἀπέλυσε· καὶ ἡ τὰ τείχας κακομηχάνως πλέξασα, καὶ ἀσέμνως πυργώσασα ταῖς θριξὶν, ὡς ὀδύνῃ, τῦ Χριστοῦ τοὺς πόδας ἐξέμαξεν, οὐ Ⓦ διαπόντιον λυκαίνουσα, ἀλλ' ἑαυτὴν ἀγαλλιῶσα. ἐξωμολογήσω γὰρ ἀφ' ὧν τετόλμηκα, ὅσους δι' αὐτὴν ἀγκυρέψασα εἰς θάνατον ἠλίθιος· τὸ μύρῳ ἤλειφε πολυτίμῳ. ἀφ' τί; ὅλῃ πάλαι μυελοῤῥαφῆ παλλοὺς ἐκορδόρωσεν. ὁμοίως τοῖς ἀρώμασι κακῶς χρησαμένη, εἰς κύνας ῥιπτεῖσθαι τοὺς ἄφατος μετεσκεύαζε. νῶν ὃ τῷ μύρῳ κακῶς χρησαμένη, καὶ τῷ ἀληθινῷ τὸ μέσον προσκομίσασα, τὰ Σατανικὰ μυσίσματα ἀπενίψατο. εἶτα ὡς ὁ Κύριος αὐτὴν προσεδέξατο τῶν πατρικῶν θυσιῶν, ὁ Σίμων ἐμεμψίριζε, διαπονηρᾶς ἀγαθότητος λογισμὸς. λέγει αὐτῷ ὁ διαπόντης· Σίμων, ὁ ὅτι τιμῆ καλέσας με, καὶ ἀτιμάσας με, ὡς δὲ προσεδέξατο· δύο χρεωφειλέται ἦσαν δανειστῇ τινι, σὺ, καὶ αὐτὴ, ἐμοὶ δὲ χρεώσαι, ὅτι ὀφείλεται, ἀλλὰ χρεωφειλέται, διπλοῖ ὑπάνδρωποι τυγχάνοντες, οἳ καὶ τὸ φυσικὸν δάνειον, καὶ τὸ νόμου τὸ κεφάλαιον λαβόντες, εἰς ἀμφότερα τῷ εὐεργέτῃ πρεπόντως. ὁ εἷς ὤφειλε δηναρίια πεντακόσια, σὺ ὁ Φαρισαῖος, ὁ βαρύτερα καὶ πλείονα ἔχων τὰ ψυχικὰ ἁμαρτήματα· ὅλῃ Οἱ πλοῦται καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα, ὁ ὑπεύθυνος τῆς πόρνης ὄχλος. μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀφ' καταρθωμάτων κακῶν πρᾶξεων, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο πίστιν λαβών, καὶ χρίσας τὸ χεῖρόγραφον εἰπών, τίς οὖν πλέον ἀγαπήσει; εἶτα ὁ Φαρισαῖος, ὑπολαμβάνω, ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. καὶ δικαστὴς ἑαυτῷ ὁ ὑπεύθυνος ἐγένετο, καὶ τὸν διαπόντιον ἐπαινέτην εὗρεν λέγων· ὀρθῶς ἔκρινας. ἄκουε λοιπὸν· βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα τὴν ὀλιγωτέρα σε χρεωστήσασαν, καὶ πλείονα ξένια καὶ δῶρα προσκομίζασαν; βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα τὴν πολλῶν ἀπωλειῶν γυμνάσιον; Ⓦ ἔμψυχον ἄφον; Ⓦ προφερόμενον θάνατον; εἰσῆλθόν σε εἰς Ⓦ οἶκον· ὕδωρ, τὸ εὔωνον καὶ πᾶσι προκείμενον, ὅτι σὺ πόδας μὲ οὐκ ἐβάπτισας· αὕτη δὲ πηγὰς δακρύων ἐξ ὀμμάτων τοῖς ποσί μὲ προσήνεγκε. φίλημά μοι σὺκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τὰ χείλη αὐτῆς τοῖς ἐμοῖς ποσὶν οὐκ ἐπέστρωσεν. ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μὲ, ὡς ἐλεηθεὶς παρ' ἐμοῦ, σὺκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ τὸ σῶμα, τῇ δὲ πίστει τὴν θεότητά μὲ ἐμύρισεν. ὃ χάριν λέγω σοι, ἀφέωνται αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι αἱ πολλαί· ἵνα πληρωθῇ τὸ εἰρημένον, Ἄφηκας τὰ δώματα τοῦ λαοῦ σου· καὶ τὸ τοῦ Ἰωαννίου κηρυχθέν, Ἰδὲ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ψαλμ. πδ'. ς'. Ἰωαν. α κθ.

Λογ. λ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ Χριστοῦ.

Ex Ms. Regio Lut.

Ὁ τῆς ἁμαρτίας τὴν τῆς ἁμαρτίας ἀπέστρατος τέχνημα. τέχνη μὲν γὰρ τῆς ἁμαρτίας φανερὸς, καὶ ὁ σῶμα θανάτου προβαλὼν δυναμένου. γέγονε δὲ ὁ φανερὸς τῇ φαυλωθείσῃ φρενὶ τὸ εἰς ὑφαντὸν δύοδυ μηχάνημα, ᾗ ὁ πρὸ τῆς ἁμαρτίας ῥητὸν μεταβέβληται. πρότερον μὲν γὰρ ὁ Παῦλος ἐκήρυττεν, Ἡ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα ἀφ' τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέ με, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινε· νῶν δὲ τὸ δικαιοσύνης

Ρωμ. ζ. π.

σωσης ὃ ῥῆμα μηχανήματι πρέπον. ἡ γὰρ δικαιοσύνη ἀφορμὴν λαβοῦσα ἐξ ἁμαρτίας ἐξ-
πάτησεν αὐτὴν καὶ ἀπέκλεισε. διὸ τὸ Παῦλον ὁπλὴν ἔδωκε, εἰς ὃ πλεῖστα τὸ φωτὸν ἐνέκλεισε,
Μέγα ὄντως τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον. δικαίωσις γὰρ ἐν τῷ σταυρῷ κεκρυμμένη. γλῶσις ὃ α. Τιμ. γ. ιε.
ἀθανάτου ζωῆς, ἀθανασίαν ἐνέπασαν πικτόμενος ἐξ ἅδου τοὺς ἀνθρώπους ὁ βασιλεύς.
ἀληθῶς μυστήριον παμμέγα. πῶς οὖν γνωσὸν ὃ μυστήριον; Εφανερώθη, φησὶν, ἐν σαρκί.
καὶ τίς ἡ φανέρωσις; ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι. ποῖον δὲ τῆς δικαιοσύνης τεκμήριον; ὤφθη
ἀγγέλοις. ἔγνωσαν ἄγγελοί, φησι, τὸν τῆς φανέντος ἀξίαν· παρῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.
ἀξιόπιστοι μὲν, Παῦλε, τῆς δικαιοσύνης οἱ θαυμασταὶ, καὶ τὸν τῆς Χριστοῦ σεμνυνόμενοι δύνα-
μιν. ἄλλην δὲ ἀνθρώπους τῆς ἰσχύος τῆς ἐκείνης σημεῖον. Εκηρύχθη, φησὶν, ἐν ἔθνεσιν, ἐδρα-
θ μεν λόγος παρ' αὐτοῦ θεολόγος, καὶ ζωῆς παρδεῖ πάντων ἐμποδιζόμενος· ἐπλατύνθη κωλυό-
μενον κήρυγμα. τί οὖν ἐν μέσῃ αὐχεῖς ἃ κηρυσσόμενόν ἐστι, καὶ κηρυχθὲν ἔθνεσι γέγονε τοῖς
ἀκούσασι λόγος; ἐκηρύχθη, φησὶ, καὶ ἐπιστεύθη ὁ κόσμος. Εἶτα δὲ τούτῳ πιστεύοντος δυ-
νατὸς ἀκώλυτον, Ανελήφθη, φησὶν, ὁ δόξῃ· ἐκηρύχθη ἡ τῆς ἐκκλησίας ἰσχὺς, μᾶλλον ὃ
πάσης ὁμοῦ τῆς οἰκουμένης ὑπέρασπις. χαρακτὴρ γὰρ τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως βούλεται, ἡ σή-
μερον δὺ ἀνθρώπους ἀναληφθῆναι. παλαιὰν γὰρ τὴν κλῆσιν μετ' αὐτὸν μετεκόσμησε. καὶ
μοι σκέψαι ταῖς παλαιαῖς τῶν δύο ἀνθρώπων ἐκ Θεοῦ πρωτείας, καὶ τῆς ἀναλήψεως εὑρήσεις δη-
μοφελές. ὃς ἑνὸς ἁμαρτήματος ἐρριπτὸ παρεσπεύσας Ἀδάμ· μακρῷ σώματος ῥέμμα
κατεκέκλειτο Καΐν· ἔφρεξε πῦρ θεοῦ, ὡς σπιδέα τῆς γῆς, καυτηριάζων τὰ Σόδομα· με-
τεπλάττετο παρὸς σήλιν γυνὴ δρόμῳ παραβᾶσα νόμον. αἰῶ Εἰς δήμους ὁποίαν
20 ἀφορεῖ; ἀκουσον τῆς γραφῆς, ὡς θρηνῳδίας διηνυμένης. Επιέσθησαν, φησι, καὶ Θε- α. Κορ. ι. θ. ι. π.
οὐ, ἐκ τοῦ τῶν ὄφεων ἀπώλοντο. Εγκύσαι, φησι, καὶ ἀπώλοντο ἀπὸ τῆς ὁλοθρυτῆς. Ε-
πάρθυσαι, φησι, καὶ ἔπεσαν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες. Εδωκέ, φησι, Κύριος β. Βασ. κδ. ιε.
θάνατον ὅτι Ισραὴλ ἀπὸ σοφίθη, καὶ ἕως ὥρας ἀρίστου, καὶ ἀπέθανον ἑβδομήκοντα χιλιά-
δες ἀνδρῶν. τί δὲ σοι ἐκ τῆς Θεοῦ πρὸς βασιλείας τότε διηνυμένης πάσης; Τὰ ὃ β. Βασ. κδ. ιε.
25 λέγει Κύριος, φησὶν αἴτησαι σεαυτῷ τρία ἔτη λιμὸν ὅτι τὴν γῆν, ἢ τρεῖς μῆνας φεύγειν ἐμπρόσ-
θεν σου καταδιώκειν σε, ἢ τρεῖς ἡμέρας θάνατον ἐν τῇ γῇ σου. τραγῳδοῦσι καὶ γραφῆς ἐλλείπουσι
τὴν τῶν παλαιῶν χρόνων κακοπαθείαν, καταχλυσμῶν ἀμετρίαν, βορβολίων σκηνρώ-
σεως, πολυετῆ λιμὸν, σεισμῶν ὅλεθρον πανδήμους, αἱμάτων σκυφλίσεις σκύσεις, κύματα
πολέμων ἐπαλλήλων. οὐκ ἰῶ τότε τῶν ἐξ ἀνθρώπου καὶ γῆς παραπάξεων, οὐκ ἔλλησιν, οὐ
30 βαρβάροις, οὐκ Ιουδαίοις Εἰρήνη. ἔμβλεψε γὰρ ὁ Εἰρηνοποιῶν ἄνω καὶ κάτω μεσίτου· περὶ ὃ Παῦλός φησιν· Αὐτός ἐστιν Εἰρήνη ἡμῶν, ὁ κωλύσας τὴν ἔχθραν Εφ. β. ιδ.
σὺν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ. πόσοι νῦν Σοδομιτῶν ἀσελγείαν; καὶ πῦρ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἀὴρ, ὡς ὃ πρὶν,
οὐκ ἐκχέει. ἐδίξατο γὰρ ὁ τῆς Εἰρήνης παρέντα μεσίτου καὶ ὃ τῶν ἀνθρώπων παρ-
ημέρωσε γλῶσι. πόσοι τῆς ὅτι τοῦ Νῶε γλυκὺς μοσθοφόροις; καὶ κατακλυσμῷ τούτους οὐκ ὀκ-
35 πλιοῖ θεοῦ. πόσαι τῆς Καΐν θηριωδίας γνώμης; καὶ τοῖς τοῦ Καΐν αὐλοῖς ὁ μορφω-
θεὶς ὁ Θεός. ὅταν γὰρ προέλθῃ πρὸς ἡμᾶς, παρὸς τὸν ζωοθρίον ἰδὼν ἀπρόκλιτον,
ἐκκλάπτεται· ὅταν τοῖς κάτω θυμωθῇ πρέποντα, τὸ ἀμώμητον ἀνθρώπου βλέπων οὐ
δόξῃ δυσωπεῖται· ὅταν κινήσῃ τὸν ὀργὸν ὃ κάτω πεπρωμένον γλῶς, ἄνω παρίησι θυ-
μὸν ὁ τοῦ γλώσσης συγκλεισμὸς συγκαθειμένος. τοῦτό σοι Παῦλος γυμνῶν, Χριστὸς, φησὶν, ὅτι ὁ Ρωμ. π. λδ.
40 δόξα τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑπερτυγχάνει ὑπὲρ ἡμᾶς, οὐχ ὡς χρώμενος διαζομένου φωνῇς (εἰς βασι-
λείαν γὰρ ἀνῆλθεν ὁ Χριστὸς) οὐκ ἰδικὸν, ἀλλ' αὐτὸν τῆς ἀπρόσιτος τὸν αἰῶνα ἐν Εἰς ὑ-
περτυχίαν ἐσχημάτισε Παῦλος τοὺς ἀγγέλους ἐκδικήσαντας. ὧν τῆς φρικτῆς σήμερον θεωρίας
τοῖς δαίμοσι. φρικτὸν γὰρ αὐτοῖς θεωρίαν ἐώρων, αἰθέρα καὶ τὸ φαινόμενον φύσιν, ὁδοι-
πόροι ἀέρος, ὑψηλοτέραν αὐτῶν αἰσθανόμενοι, ἀνωτέραν θεοῦ γλωσσῶν. ἀλλ' ἐκεῖνοι

Πεξ. α. ια. μὴ ἔξεστιν, ἀλλ' ἐλθοι ἡ τοῖς μαθηταῖς πρίσαντες ἀδιαλείπτως ἐπεδίδου· Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς ⳩ οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς οὐρανόν. Ὁ τῆς ἀναλήψεως πιστὸς ταμιεῖον. ἔμελλον γὰρ οἱ μαθηταὶ πρὸς οὐρανὸν κεχηνότες καὶ στενοταρδοῦντες τῷ βλέμματι τῆς ὄψεως καὶ μικρὸν ὑπολειπόμενοι τῶν ὀφθαλμῶν ἠλευθέρου, ἐστέροντο λογισμοῖς ἀπορίας. οὐδαμοῦ, φησι, δὲ τετράμηνον σῶμα· πάλαι ἐκμαγεῖον ἁπλῶς ἡ ἀπάλειψις; πάλαι φαντασία θεά; πάλαι πλάνη· ὡς ἐμείνατε μὴν βλέμματος; ἢ πλάνῃ μὲ ἡμεῖς οὐκ ὡς ἐστήμεν, εἰς ἀέρα ἂν διῃρύθη πάλαι δὲ σῶμα, καὶ φύσει οὐκ ἔχει λοιπὸν τοῖς ὑπὲρ γῆς οὐρανίοις; μὴ ταυτὸν ὁρᾶσθαι εἰς οὐρανὸν ἀπορίας ἄκυρον τῶν ἀγγέλων ὀξαίφνης· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε βλέποντες εἰς ⳩ οὐρανόν; τί βούλεται, φησιν, ὑμῖν ἡ ἀδέσποτος ὄψις; τί δὲ βλέμμα τοῖς οὐρανοῖς ἐπικέχυται; ζητεῖτε πάντως ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Εἰσφέρει ⳩ Ἰησοῦν ἡ νεφέλη. " Εἰ πάλιν τις αὖθις ἀσώματον ὄψεται. ὡς ἀδὲ βεβαίων ἀμφοτέρων διαῤῥῆτε. καὶ γὰρ ὧν εἰς οὐρανὸν ἀνῃρέθη, καὶ πάλιν ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς ⳩ οὐρανόν. ἀλλ' ὅτι πολὺ τῆς γλώσσης ἡ νεῦρα μὴ πινέσθω, χωρισώσωμεν τὴν τῶν λόγων αὐτῶν κεκραμένην κιθαρῳδίαν· δῶμεν δὲ ταῖς λοιπαῖς κιθάραις ἀκροάσειν, προτιτῶν τὴν ἀνάληψιν εὐφημείαν πολύσημος· ἀδέτω σήμερον χοιρὴ πρώτων αὐδετῶν ὁ ὄχλος, Μέγα ὄντι ὁ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· Ὤφθη ἀγγέλοις, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Πεξ. α. ια.

Ιω. ι

α. Τιμ. γ. ιϛ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ.

Λογ. λα.

Ex Ms. Regio Lut.

ΕΣτι φίλοι, σήμερον τὴν ἀναγέλαστον ἀόκνως ἐφαψώμεθα θησαυρῶν, ἵν' ἐκ τῆς σιωπῆς ἀρυσώμεθα πλοῦτον ἀφθόνως * μεμιζόμενοι, καὶ ὑδάμασι σοφίας διαπνωόμενοι. δεῦτε " τῷ πνευσόφῳ, καλῶς ὁδηγηθῶμεν, καὶ πάλιν ἀκολουθήσωμεν Λουκᾷ, ἵν' ἴδωμεν ⳩ Χριστὸν εἰς ὄρος ὑψηλὸν ἀναβαίνοντα, καὶ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τῆς θείας μεταμορφώσεως λαμβάνοντα " μάρτυρας. Παρελαβεῖν γάρ, φησι, τὸν μὲν Πέτρον, εἰς ὄρος ὑψηλὸν ἀνῆλθεν ὁ διαπύστης. ὄρος ὑψηλὸν, ἐν ᾧ Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας διῆγεν τῷ Χριστῷ· ὄρος ὑψηλὸν, ἐν ᾧ νόμος καὶ προφῆται συνωμίλουν τῇ χάριτι· ὄρος ὑψηλὸν, ἐν ᾧ Μωϋσῆς ὁ τὸ πάσχα ⳩ ἀμνὸν σφαγιάσας, καὶ τῷ αἵματι τὰς φυλὰς τὰς Ἑβραίων ῥαντίσας· ὄρος ὑψηλὸν, ἐν ᾧ Ἠλίας πρὸ ὀλίγου ⳩ βοῶν μελίσας, καὶ δι' ὕδατος θυσίαν ἐν πυρὶ διαπνήσας· ὄρος ὑψηλὸν, ἐν ᾧ Μωϋσῆς ὁ διοίξας καὶ χλείσας τὰς ἐρυθρᾶς θαλάσσης τὰ συρήματα· ὄρος ὑψηλὸν, ἵνα μάθωσιν ⓓ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον, ὅτι αὐλός ἐστιν, ᾧ πρὸ ἡμῶν ἡ ἁμαρτία ἐπιφανίων καὶ ὀπτηλίων καὶ καταξηνίων. τρεῖς γὰρ μόνους " ἀπελάβεν, ἡ πρώτας ἀπελάβεν, ἡ πρώτας κατήμισεν, οὐ φθονήσας τοῖς ἄλλοις τῆς δόξης, οὐκ εὐτελεστέρους κρίνας (δίκαιος γὰρ ὢν, δικαίως ἂν πρώτα διέτρεχε) " διαλογιζόμενος πρώτας, καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης ἡ μεμιγμένους ἰώσεται. ἀλλ' ὅπως ἀπάξιος ἐῶ τῆς θείας ὄψεως καὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ὁπτασίας ὁ μέλλων ἠμέλησε προδότης Ἰούδας, τοῦτο χρὴν καὶ τὸν ἄλλους κατήμισεν, ἵνα " καιρὸς μὴ μόνῳ κατήμειφθῇ πᾶσαν ἀπολογίαν ὕστερον " ἀποκαλύψῃ, καὶ τῆς μεταμορφώσεως τὸν τρεῖς αὐταρκεῖς καὶ ⳩ νόμον διαπασῶσιν μάρτυρας, ὁ αὐλὸς καὶ ψυχὴ καὶ τὸν λοιποὺς ἀνεφέρομεν. αὐλὸς γὰρ φησι, Φύλαξαι σαυτὸν τὸν, πάτερ δίκαιε, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἓν ὦμεν, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἓν ἐσμεν. ὁρᾷ γὰρ ὁ Ἰούδας τὸν δὲ ὄρος Αὐδρέαν, Θωμᾶν, Φίλιππον, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀμαυρούμενον μετ' αὐτοῦ, καὶ τοὺς μὲν ζηλοῦντας, οὐκ ἀγανακτοῦντας, καὶ λοιδοροῦντας, ἀλλὰ χαίροντας, καὶ κοινὴν τὴν ἀνωθεν χά-

Λουκ. θ. κα.

Φιλιπ. β. ι.

Ιωαν. ιϛ. κα.

ειν

ειν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἀποῦσι ψηφίζονται, ἀναπολόγητος πάντελως ὑπάρχει. Εἰς οὐδὲν οὐδέποτε τῶν θαυμαζομένων προσήκεις. Ἀλλὰ δὴ τὸ γλωσσόκομον εἶχε, καὶ τὴν τοῦ μύρου ἀναγκαίως βαστάζων, δι' ὃν διδάσκαλον τοῖς ἐχθροῖς πολμηρῶς προσηγόρευσεν. καὶ τί φησι; Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ὤφθησαν Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας συλλαλοῦντες αὐτῷ. Ἀλλ' ὁ Πέτρος, ὡς ἀεὶ τοῦ πάντα θερμὸς, ὁμμασι δηλονοίας, οἷς οὐκ οἶδέ ποτε, θεωρήσας συλλαλοῦντας αὐτῷ, καὶ πολὺ μετεωρίσας τὸ θαῦμα, καὶ τὸ προδόξον μετρήσας τῆς θείας ἐλλάμψεως, καλεῖ σκάλει ἔρημον τόπον. σκηνοποιὸς ἐξ ἁλιέως προσέκοπτε, τῷ σωτῆρι βοῶν· Ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς, μίαν σοι, καὶ μίαν Ἠλίᾳ, καὶ μίαν Μωϋσῇ, οὐκ εἰδὼς ὃ λέγει. Ἀλλ' ὦ τῶν μαθητῶν χορυφαῖε! πρόσεσχες Πέτρε; τί ταπεινὰς σκηνοίας προτιθέασθαι θέλεις, καὶ λογισμοῖς δυσθεωρήτοις καθυβρίζεις τὰ θεῖα, καὶ τρεῖς ἐκείνους σκηνὰς ἐν ἐρήμῳ λέγεις; ὁμοίους τοῖς δούλοις οἰκείους ποιεῖς καὶ ἰσοτίμους; καὶ τῷ Κτίστῃ μίαν σκηνὴν, καὶ τοῖς δυσὶν ἐξ ἴσης οἰκοδομεῖν ἐπαίρῃ; μὴ γὰρ ἐξ ἀγίου πνεύματος, ὡς ἔοικε, συνελήφθη Μωϋσῆς; μὴ γὰρ παρθένος ἔτεκε Ἠλίαν, ὡς τοῦτον ἡ παναγία παρθένος Μαρία; μὴ γὰρ ἔμβρυον ἐκ μήτρας ἐπάγω Μωϋσέα, καθάπερ τοῦτον ὁ πρόδρομος; μὴ γὰρ οὐρανὸς ἐμήνυσεν Ἠλίαν τὴν ἥλωσιν; ἢ μᾶλλον προσκυνοῦσαι Μωϋσέως τὰ ἀπαρχήματα; μὴ δὲ Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας εἰργάσαντο τοσαῦτα θαύματα; ἢ τὸν λαὸν αἰθεσπίνῳ ἀπλῆσαι πνεύματα; Μωϋσῆς γὰρ ὠργίσθη ποτὲ, καὶ ῥάβδῳ παταξας δῆλός τὸ πέλαγος· οὐδὲ σὸς διδάσκαλος Ἰησοῦς σὺν θαλάσσῃ πεζεύσας ζωῷ τῷ Πέτρῳ βατὸν ἐποίησε βυθόν. ὁ Ἠλίας ἱκετεύσας ἐπλήθυνε τῆς χήρας τὸ ἄλευρον, καὶ τοιοῦτος ἦν ἀνέκπαλαι οὐκ νεκρῶν· ὁ δὲ σε μαθητὴν ἐξ ἁλιέων λαῶν, ἐπ' ὀλίγοις ἄρτοις χιλιάδας σώρευε, καὶ ἄδην ἐσκύλευσε, καὶ ἀνήρπασε τοὺς ἀπ' αἰῶνος καθεύδοντας. μὴ τοίνυν λέγε, Πέτρε, ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς· μηδὲ, καλὸν ἡμᾶς τὸ ὧδε εἶναι, μηδὲ ἀνθηρὸν, μηδὲ ταπεινὸν, μηδὲ γήϊνον, μηδὲ χαμερπές. τὰ ἄνω φρόνει, τὰ ἄνω ζήτει, ὡς ὁ Παῦλος ἐμύησε, μὴ τὰ ὑπὲρ γῆς. πῶς γὰρ ἡμᾶς καλὸν τὸ ὧδε εἶναι, ὅπου ὁ ὄφις ὑβρίσας ἔπεσε καὶ ἔβλαψε, καὶ ἔκλεισεν ἔκλεισεν; ὅπου καὶ ἄρτον ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου ἐσθίειν ἠκούσαμεν; ὅπου γένεσι δὲ τρέμειν ὑπὲρ τῆς γῆς ἀφ' ἁμαρτωλοῦ ἐμάθομεν; ὅπου πάντα σκιά; ὅπου πάντα πρόσκαιρα ῥοπή; πῶς οὖν ἡμᾶς ὧδε εἶναι καλόν; Εἰ ἐνταῦθα Χριστὸς καταλίμπανει ἡμᾶς, τίνος χάριν ἐκοινώνησεν αἵματος καὶ σαρκός; Εἰ ἐνταῦθα Χριστὸς καταλίμπανει ἡμᾶς, τίνος χάριν συγκατέβη τῷ πεσόντι, καὶ κεῖμαι ἠγάρεν; Εἰ καλὸν ἐστὶ ὑπὲρ τῆς γῆς, εἰς μάτην ἐκλήθης τῶν οὐρανῶν κληδοῦχος. ποῦ γὰρ λοιπὸν χρήσιμοι τῶν οὐρανῶν αἱ κλεῖς; ἐπεὶ δὲ ὄρος τοῦτο πολεῖς, ἀποπάτου λοιπὸν ὑρμοῖς· Εἰ σκηνὰς ἐγεῖραι θέλεις, προδήτησας δὲ εἰς τῆς ἐκκλησίας θεμέλιος. μετεμορφώθη γὰρ Χριστὸς, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἵνα ἡμῖν ἀποδείξῃ τὴν μέλλουσαν τῆς φύσεως μεταμόρφωσιν, καὶ τὴν ἐσομένην ὑπὲρ τῶν νεφελῶν ἐν φωνῇ ἐξαγγέλων δευτέραν σωτήριον ἔλευσιν. αὐτὸς γὰρ ὢν ὁ φῶς ὡς ἱμάτιον περιβαλλόμενος, κριτὴς ὑπάρχων ζώντων καὶ νεκρῶν· ὅταν Μωϋσῆν καὶ Ἠλίαν εἰς μέσον πρόηγαγε, τῶν ἐξ αἰῶνος ὄψεων θαυμασθῆναι τὰ σήματα. Καὶ τί φησιν ὁ μέγας ἐξαφθείς; Ἐπὶ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. ἔτι, φησί, τοῦ Πέτρου λαλοῦντος αὐτὸ ἐλεγεν ὁ πατήρ· τί, Πέτρε, καλὸν εἶναι λέγεις, μὴ εἰδὼς ὃ λέγεις; οὔπω παιδαγώγησας, οὔπω τὴν ἀσφαλῆ γνῶσιν τῆς ὑότητος ἔμαθες, ὁ λέγων, σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. Τοσαῦτα θαύματα κατεῖδες, Βαρ Ἰωνᾶ, καὶ ἐπὶ Σίμων ἐπάρχεις; οὐρανῶν σε κλειδοῦχον κατέστησε, καὶ τῆς ναυπλίας ἐπὶ τὸ ἱμάτιον οὐκ ἀπέβου; ἰδοὺ τὸ τείτον ἀνθίσασαν τῇ τοῦ σωτῆρος βουλῇ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγεις. εἶπε γάρ σοι, δῆλος παθὼν, καὶ λέγεις, Οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. Εἶπε πάλιν, Πάντες σκανδαλισθήσεσθε, καὶ λέγεις, Εἰ πάντες, ἐγὼ

Λογ. θ. λε. Λεκ. θ. λε. Λεκ. κδ. λε. Ματθ. ιζ. ε. Ματθ. ις κε. καὶ κε. λα

ἐγὼ ὃ οὐ σκυδαλιεῖτε μου. ἰδοὺ γὰρ νῦν ἐγείρω ὑμᾶς τὸν Χριστὸν, τὸν ἅμα ἐμοὶ θαμε-
λιώσαντα τὸν γῆν, τὸν ἅμα ἐμοὶ συζήσαντα τὸν θάλασσαν, & τερέωμα πήξαντα, αἰθέ-
ρα πυρώσαντα, & πάντα ζῶα ἐμοὶ τοῖς αἰῶσιν δημιουργήσαντα, σκηνὴν τῇ ἐξ ἐμοῦ,
σκηνὴν τῷ ἐν ἐμοὶ & μοῦ ὑμῶν, σκηνὴν ᾧ ἀπάτησεν Ἀδὰμ, σκηνὴν τῷ ἀμήτορι Θεῷ, σκη-
νὴν τῷ λαβόντι σκηνὴν, ἵνα ὑπρετήσατο, γαστέρα πᾶσαν ἀνθρωπίνην. οὐκοῦν ὅπου σὺ τῆς 5
σκηνῆς ἐγείρας βούλῃ, μὴ εἰδὼς ὅπερ λέγῃς, ἐγὼ νεφέλην φωτεινὴν χρησάμενος, σκη-
νὴν καὶ τοὺς πρώτους φυλάξας, ἐκ τῶν ὑψίστων βοᾷ, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν
ᾧ ηὐδόκησα. οὐ Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας, ἀλλ' οὗτος· οὐκ ἄλλος, καὶ ἄλλος, ἀλλ' οὗτος, εἷς,
καὶ ὁ αὐτός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. Μωϋσῆν ἐδικαίωσα, ἀλλ' ἐν τούτῳ ηὐδόκη-
σα· Ἠλίαν ἀπέλαβον, ἀλλ' ἀπέστειλα ἐκ προσώπου εἰς αὐτὸν ᾧ οὐρανόν. Οὐδεὶς 10
γὰρ, φησὶν, ἀνέβη εἰς ᾧ οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. ἐκεῖ τοίνυν κατῆλ-
θεν ὅπου τῆς γῆς, ἐκ ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών· εἰ μὴ, μένας ὁ λῶ, γέγονεν
ὅπερ ἐσμέν, εἰ μὴ ἔσωσεν καθ' ἡμᾶς, δι' ἡμᾶς ἐταπείνας, τῷ τῷ οἰκείῳ ἁίματι τὸν κόσμον
ἠγόρασεν, ἀργεῖ οἰκονομία, τῷ μύθοι τὰ παλαιὰ τῶν προφητῶν ἀθέσφατα ῥήματα. ἀλλὰ
παύσω, Πέτρε, τῷ μὴ τὰ τῶν ἀνθρώπων φρονεῖν, ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοῦ. σοῦ γὰρ ὄντος ὁ υἱός 15
μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ ηὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. διπλῆ γὰρ τῇ φωνῇ ἀνέχρημεν φωνῇ, ὅτε
μὲν ὑμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, ὅτε δὲ Ἰωάννου ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ· ἵνα ὁ πάλαι προφήτης ἀ-
Matth. 3. Ψαλ. 117. ληθεύσει βοήσας, Θαβὼρ, καὶ Ἑρμονιὴλ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται. ποίῳ ὀνόματι; χ. Ερμών
οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός. ἐχρῆσαν γὰρ ὄνομα ὃ οὐδέπω ὄνομα. ἀλλ' ἐρεῖς πάντως, ἀγαπητὲ, τί ἐστι, Θαβὼρ καὶ Ἑρμονιὴλ ἐν τῷ ὀνόματί σου ἀγαλλιάσονται; μαθὲ τοί- 20
νυν σαφῶς. Ὁ Θαβὼρ, ὅπερ ἐστὶ τὸ ὄρος, ἔνθα θελήσας μετεμορφώθη Χριστὸς, & υἱὸς μὲν πατρὸς ἐμαρτυρήθη, ὡς ἀρτίως ἠκούσατε. τὸ δὲ Ἑρμονιὴλ ὄρος ὄντι μικρὸν ἐκ γῆς Ἰορδάνου,
ὅθεν ἀνελήφθη Ἠλίας, & ὄπιος πλησίον ἐν τοῖς ῥείθροις τοῦ Ἰορδάνου βουληθεὶς ἐβαπτί-
σθη Χριστὸς, καὶ υἱὸς μὲν πατρὸς ἐμαρτυρήθη. ἐν τούτοις τοῖς δυσὶν ὄρεσιν ὁ ἀγέραστος πατὴρ 25
βεβαιοῖ τὴν υἱότητα, καὶ τότε καὶ νῦν ἐκ δευτέρου βοᾷ, ὅτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν
ᾧ ηὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. ὁ γὰρ αὐτοῦ ἀκούων, καὶ ἐμοῦ ἀκούει· καὶ ὃς ἂν ἐπαισχυνθῇ αὐ-
τὸν, καὶ τοῦ αὐτοῦ λόγου, κἀγὼ αὐτὸν ἐπαισχυνθήσομαι ἐν τῇ δόξῃ μου καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέ-
λων, αὐτοῦ ἀκούετε, ἁπλάστως, ἀκάκως, ἀδιαστρόφως πίστει ζητοῦντες, ἀλλ' οὐ γλώτ-
τῃ μεθοδεύοντες· πίστει προσβαίνοντες, ἀλλ' οὐ λόγοις ᾧ λόγον σαθρίζοντες. ἀρπὴ γὰρ Παῦ-
Ρωμ. ια. λγ. λος ὁ ῥήτωρ χαλινῶν ᾧ ἀδιέρευνα, καὶ πάντα διδάσκων ἀνενδιάστως, βοᾷ· Ὦ βάθος πλού- 30
του καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ
αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ λδ. **ΕΙΣ ΤΑ ΒΑΙΑ.**

Ex Mss. Regio Lut. emend ex Mss. Cantabrig.

Ἡδη τὸ πνευματικῆς πανηγύρεως προλάμπει τὰ προοίμια· ἤδη τὸ
πανευφήμου ἑορτῆς προτρέχει τὰ [σύμβολα· ἤδη τῶν αὐλῶν νυμ-
φίον προτρέχουσι τὰ] μνήματα· ἤδη τῆς καθολικῆς ἀναστά-
σεως ἀῤῥαβὼν ἀδεκάμβιος Λάζαρος τῷ Κυρίῳ αἰάκειται· ἤδη
τῆς δωρεᾶς τὸ μέσον τοῦ [βαπτίσματος] προτρέχοντος εὐωδία-
ζει· ἤδη τῶν βασιλέως ᾧ πιστοὶ φύλακες τὸν μεγάλιον πόλιν
τούτων κατέλαβον· ἤδη ὁ πιστὸς λαὸς εἰς ἀπάντησιν τῷ Κυρίῳ προσδραμὼν βοᾷ λέγων·
Matth. xx. 9. Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, καθὼς ἀρτίως ἠκούσατε· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυ-
ρίου, βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος, ὁ ἀεὶ ἐρχόμενος, καὶ ὢν μοῦ ἡμῶν, καὶ ἔξω
τοῦ

τῶν πιστῶν μηδαμῶς γινόμενος. ὄντως ὁ ὄχλος" ἐκφυος βασιλικὸν ἐγνώεισε δυνάμιν ἡ
εἴσοδον. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς πρῶτοι κοσμικοῦ βασιλέως ὑπερατεύσαντος τυραννῳ, καὶ
μὴ νίκης ἐπανερέφοντος, πάντες ὁ πολίται αὐτοῦ μετὰ τῆς πόλεως ζωαντῶσιν, αἰθη βα-
σαλίζοντες, ἐπαίνους πλέκοντες," ἐγκωμίοις τὸν νικῶν ἀμειβόμενοι (ἀγαθὴ γὰρ αὐτοῦ τοῖς ζῶ-
τα ἐκ ἐνδοξος ἔρως, ἀλλ' ὑπονίκιος ὕμνος ἡ πόθος) τ' αὐτὸν ἔφην καὶ ὑπὲρ ὃν δεσπότην Χριστοῦ, ὡς
ὑπὲ βασιλέως ἐθριαμβίχα, ἄπαν τὸ πλῆθος καὶ ἐκ τῶν λόγων, καὶ ἐκ τῶν βαΐων ἐμαίνυον, ὅτι
νικητὴς ὁ προελθόμενος, μᾶλλον ἢ ὅτι Θεὸς ὁ γνωριζόμενος. Θεῷ γὰρ μόνῳ ἁρμόζαι αἱ
φωναὶ αἱ τότε" βληθῆσαι, ἐ τοῖς ζωντοῖς ἦτα μυστήρια προεμυήσαι, Ωσαννὰ ἐν
τοῖς ὑψίστοις, τουτέστι, σῶσον δὴ ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις. ὕτω γὰρ ἑρμηνεύεται τὴ Ἑβραΐδι φωνῆ
ὃ, Ωσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, ὡς δύω σωτηρία, καὶ κάτω φιλανθρωπία. ὦ ὄχλε θεογνωσία ἀγ-
γελικῆς μᾶλλον μακαρίας μετεχηκότος. γλῶ πατοιῶντες, ἐ ὑφαντὸν χωσβατοῦντες, σῶμα προσκεί-
μενοι, καὶ τὰ τῶν ἀσωμάτων μετερχόμενοι· Ἰουδαῖοι τὸν προφητικὸν, καὶ ζηλωταὶ τὸν ἐρ-
γασίαν· χοσμικοὶ τὸν μεγαλεῖον, καὶ ἀποστολικοὶ τὸν ὁμολογίαν. αἰῶθεν καὶ οὗτοι, ὡς Πέ-
τρος, τὸν" ἀποκάλυψιν ἐδέξαντο. ὥσπερ γὰρ ὁ χορυφαῖος τῶν ἀποστόλων οὐκ ἐξ οἰκείας
μηνέτης, ἀλλ' ἐκ θείας ἀποκαλύψεως ἔλεγε προς Κύριον, Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ
ζωντος, καὶ ὁ Κύριος δικαιοῦν, ὅτι οὐκ ἐξ οἰκείων λογισμῶν, ἀλλ'" ἐκ τοῦ πατρὸς ἔλαβε τὸν
ἀποκάλυψιν, μακαρίζων αὐτὸν ἔλεγε· Μακάριος εἶ Σίμων Βαρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ ἐ αἷμα Ματθ. ις. ιζ.
οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· Κύριος αὐτὸν ἔφην καὶ ὁ ὄχλος δόξα-
ζον τὸν ἀποκάλυψιν δοξάσθαι" ἀνέβα προς Κύριον λέγων· Ωσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις·
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, βασιλεὺς τοῦ Ισραήλ. ἔστι δ' πρώτως εἰκὸς
εἰπεῖν, πῆς καὶ πόθεν ἡμῖν ἡ ἀπόδειξις, ὅτι ὁ Ἰουδαϊκὸς ὄχλος αἰῶθεν ἔλαβε τὸν ἀποκά-
λυψιν. πόθεν οὖν ὑμῖν φανερὸν; ἐξ αὐτῶν τῶν τοῦ Κυρίου ῥημάτων· Ἰδόντες γάρ, φη- Ματθ. κα. ιε.
σιν, ὁ ἀρχιερεῖς καὶ ὁ γραμματεῖς τοὺς παῖδας κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ λέγοντας, ὡσαν-
νὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ, ἠγανάκτησαν καὶ εἶπον τῷ Ἰησοῦ· ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δ' Ἰησοῦς λέ-
γει αὐτοῖς, ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε, ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; ἐ
οὐκ ἐκ μόνων ἦ τῶν τοῦ Κυρίου ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς προδόξου τῶν ὄχλων συγροφῆς,
ἐ" ἀπομιμήσεως, καὶ τῶν ἔργων ὧν ἐποίει, οὐ μόνον κράζοντες, ἀλλὰ καὶ τοὺς κλάδους τῶν ἐλαι-
ῶν, καὶ τὰ βαΐα τῶν φοινίκων κόπτοντες, ἐ ταῖς χερσὶ φέροντες, ἐ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ὑποστρω-
νύοντες, καὶ σωτῆρα καὶ βασιλέα καὶ Κύριον προσαγορεύοντες. ὅθεν πρωτ ὧν δῆλον, ὅτι
αἰῶθεν ἐδέξαντο τὸν ἀποκάλυψιν. Εἰ μὴ γὰρ αἰῶθεν ἐδέξατο, πόθεν ἐγνώεισεν ὁ ὄχλος
βασιλέα Κύριον; οὐκ ἐφόρει σχῆμα βασιλέως κοσμικοῦ, ὅτε προεβέβλητο ἁλουρ-
γίδα, οὐκ ἐπεφέρετο πλῆθος στρατοῦ, οὐ προέτρεχον αὐτῷ ἵπποι, καὶ ἅρματα καὶ ἀσπίδες
χρυσοκόλλητοι, οὐκ ἐπωχεῖτο ἅρματι πορφυροστρώτῳ βασιλικῷ· πῶλῳ ἦ ἐπεκάθητο ἀλ-
λοτρίῳ μικρῷ, δώδεκα μαθητὰς μόνους ἐπαγόμενος. πόθεν οὖν ἔγνω ὁ ὄχλος αὐτὸν βασι-
λέα τυγχάνειν, Εἰ μὴ αἰῶθεν ἔλαβε τὸν ἀποκάλυψιν; διὸ οὐκ ἐζήτουν ὅπου τοῦ Κυρίου
σχῆμα κοσμικόν· ἔγνωσαν γὰρ αὐτὸν ἀναρχως βασιλεύοντα. οὐκ ἐζήτουν ἁλουρ-
γίδα· ἐθεώρουν γὰρ αὖθις ἀναβαινόμενον φῶς, ὡς ἱμάτιον. οὐ προεβλέποντο πλῆθος
στρατιῶν, πειθόντες ὅτι εἰρηκότι προφήτῃ· Μύριαι μυριάδες ἐλευτόργουν αὐτῷ, καὶ
χίλιαι χιλιάδες [ἀρχαγγέλων] παρεστήκεισαν αὐτῷ. οὐκ ἐπεζήτουν ἵππους καὶ ἅρματα·
ἐγνώεισαν γὰρ ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ τ' Ηλίου ἐν ἅρματι πυρίνῳ ἀναβαθέων· καὶ τοῦ βαπτιστοῦ
καθαρῶς ἵππους προδρομεύοντας αὐτῷ νοήσαντες, πειθόντες ὅτι εἰρηκότι προφήτῃ· Ζαχα- Ζαχ. ε. β.
ρίας ἦ ἔστ' ἐστὶν ὁ εἰπών, ὅτι Ὀπίσω αὐτοῦ ἵπποι λευκοὶ, καὶ πυρροὶ, καὶ ποικίλοι, καὶ ψαροί.
" λευκὸς ἵππος Ματθαῖος, ὡς τὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου σαφέστερον ἐκθέμενος.
ψαρὸς ἵππος ὁ Μάρκος," ὃς μετὰ τὸν ἀναβαθμὸν τὸ βαπτιστοῦ" ἔγραψε. ποικίλος ἵππος ὁ Λουκᾶς,

χᾶς, ὡς βύγλωττοτέρως ϗ ποικίλως ταῖς τῷ Κυρίου ἐκθέμψος. "πυρρὸς ἵππος Ιωαννης," ὁ τὴν θεότητα ἤτοι Χριστοῦ, καθάπερ ἀστραπὴ πυρὸς τοῖς ἀποστόλοις ἐκλάμψας· Εν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ϗ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, ϗ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. [ἵπποις ὑπαχθρόμοις εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὃ διαγγέλοις κεμίσαντας, ϗ ὁ προφήτης Αμβακούμ τοὺς ἀποστόλους ὠνόμασε λέγων· Καὶ ἐπεβίβασας εἰς θάλασσάν σου ἵππους σου· θάλασσαν τροπικῶς τὸν ἄπιστα κόσμον καλέσας. οὐκ ἐζήτουν ὅτι τοῦ Κυρίου ὄχημα λιθοκόλλητον, πορφυρόστρωτον, βασιλικοῖς ὅπλοις διηυσμένον· ἠδεισαν γὰρ τὰ χερουβὶμ, ϗ τὰ σεραφὶμ ταῖς ἑξαπτέρυγας λαμπάδας, ὄχημα κεντούμενα, πειθέντες τῷ Εἰρηκότι· Ο καταπέμπων ὅτι τοῖς χερουβὶμ ἐμφανήσῃ.] θεόθεν τοίνυν ὁ Ιερουσολυμικὸς σκῦφος πιστὸς ὄχλος τὸν ἀποκαλυψιν δεξάμενος, οὐκ ἐσκανδαλίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτελοῦς πώλου, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη ὑπὸ τῆς διαπυοιχῆς προόσεως. διὸ ὡς μόνον εἶδον Κύριον "ὀπισθότατα τῷ πώλῳ, οὕτως προφητικῶς προῤῥήσεσι νυσσόντες, ἀναλαβόντες τὰ βαΐα τῶν φοινίκων, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους ὄχλοι, τί" ἀναμένομεν, καὶ οὐκ ἐξερχόμεθα εἰς ἀπάντησιν τοῦ "νοητοῦ φοίνικος, κραταιοῦντες τὰ βαΐα τῶν φοινίκων; ὁ καρπὸς αὐτοῦ γλυκάσματος ϗ ἀθανασίας πλήρης· τὰ φύλλα αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης ἰάματα· ὁ στέλεχος αὐτοῦ, [τουτέστι, ὁ ξύλον τοῦ σταυροῦ,] τοῦ κόσμου πάντας σωτηρία, ϗ ἔπαινον τῆς κατὰ τοῦ Διαβόλου νίκης. ἠκούσαμεν τῆς δὲ ὑμῶν ἐκκλησίας ἐν τοῖς ἀσμασι τῶν ἀσμάτων βοώσης· Αναβήσομαι ὅτι τοῦ φοίνικος, κρατήσω τῶν κλάδων αὐτοῦ· περιλάβωμεν τοίνυν τὸν δὲ ἐνόντα ἐκκλησίαν, ϗ ὡς φοίνικα νοητὸν, ϗ ὡς βασιλέα κραταιὸν ἀσασώμεθα. Ταῦτα τῶν ὄχλων λεγόντων ϗ διαπορουμένων, ϗ Κύριον θεοφημούντων, ὁ ἀρχιερεὺς ϗ Φαρισαῖοι δριμυζόντες σφόδρα ἐπετίμων τοῖς ὄχλοις λέγοντες· τί ποιεῖτε; τί ματαιολογεῖτε" προπετεύεσθαι; ὡς Θεῷ δὲ ὑμῖν τὰ τέκνα προσέρχεσθε τὰ βαΐα κραταιοῦντες; Κύριον ὀνομάζετε μὴ ἔχοντα τὸ τῆς κεφαλῆς κλίναι; βασιλικὰς φωνὰς "περιβάλλεται τῷ ὄντι πώλῳ ὄνου καθεζομένῳ; οὐχὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ϗ ἡ μήτηρ αὐτοῦ τῷ ἡμῖν εἰσι; παύσασθε προπετεύεσθαι, εἰ δὲ μήγε, κολασθήσεσθε. ἀλλὰ τοῦτο γὰρ" ἀπεσάλπιζεν, ὅπως σὺν ὑμῖν προπετεύσαντες σημειωσώμεθα, δίκας τῇ τόλμῃ ἀποτινύσας. Ταῦτα ἀκούσαντες ὁ ὄχλοι τῶν ἀρχιερέων λεγόντων, οὐ κινοῦνται μὲ πρὸς φάσιν, ἀποκείνονται δὲ πρὸς αὐτὸν τῆς χαρίτος ἐνεργούσης· μεμφεσθε ἡμῖν, Φαρισαῖοι, ϗ κόλασιν ἡμῖν ἀπειλεῖτε ὡς βλασφημίαν προῤῥήσεως; ἵνες κολάσεως ἄξιοι; ὑμεῖς οἱ τὰς χαρὰς ἀναγινώσκοντες, ϗ μὴ νοοῦντες, ἢ ἡμεῖς ὁ ἀκούοντες ϗ κραταιοῦντες; σφαλόμεθα βαΐα τῶν φοινίκων τῷ Κυρίῳ προσφέροντες; οὐκ αὐτὸς ἐστιν ὁ τῆς δικαιοσύνης φοῖνιξ; ϗ πρὸ αὐτοῦ κέκραγεν ὁ προφήτης *, Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει; οὐκ αὐτὸς" ἠνθησε τῶν τυφλῶν τὰ ὀφθαλμὸν ἀνάβλεψιν; ϗ χωλοῖς "ὁρόμου ἀκώλυτον ἐχαρίσατο; οὐ" πεφίλυτον τὸν βασάσαντα κλίνῃ βασάσαι ἐποίησεν; οὐ τεταρταῖον Λάζαρον ἐζήγειρεν ἐκ θανάτου; ϗ ἵνα τί ἤτο βούλεσθε Λάζαρε πάλιν ἀποκτεῖναι; ϗ χ ὑμεῖς λίθον ἀπεκυλίσατε, καὶ τῇ ἀπιστίᾳ, ὡς λίθοι σκληρωθεῖσθε; ϗ χ ὑμῖν ἐπέτρεψε λῦσαι "τὰς χειρίας, ἵνα μὴ ὡς ὅτι τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ, ἄλλον δὲ ἄλλου τάφου πεπαρρησίασται ψευδολογήσητε; ἀεὶ ὑμεῖς τοῖς καλοῖς βασκαίνετε, ὦ Φαρισαῖοι, ϗ τῷ πλήθει πιστεύοντι ἐναντιοῦσθε. Διὰ τοῦτο πάλιν τὸν Λάζαρον ἐβουλεύσασθε φονοκτονῆσαι, ἵνα τοῦ ὄχλου τὴν πίστιν σκοτώσητε. Εἰ γὰρ φονεύσητε" Λάζαρον, τί; οὐ δυνάται πάλιν αὖθις ἀναστῆσαι; ἴδωμεν τίς κτεινεῖ, ὑμεῖς φονεύοντες, ἢ ἐκεῖνος ἐγείρων; ὑμεῖς ἔργῳ ϗ κόπῳ φονεύετε, αὖθις" λόγῳ ἀνίστησι. τίς μᾶλλον κτείνει; οὐχ ὁ λόγος τοῦ ἐνεργοῦντος κρυφότερος; σφαλλόμεθα, ὦ Φαρισαῖοι, ὅτι ὡς βασιλεῖ προσηλθομεν τῷ Κυρίῳ; τὸν πῶλον θεωροῦντες μᾶλλον ἐνεδυναμώθημεν. διὸ ϗ βασιλέα κραταιὸν γνωρίζομεν, ϗ ἔχομεν τὸν γραφικὸν" πεδαπόδας· ἵνα μάθητε "ζωντῶς ὅτι οὐχ ἡμεῖς σφαλόμεθα, ἀλλ' ὑμεῖς πλανᾶσθε. ἔχετε τὸν προφήτην Ζαχαρίαν· τοῦτον τὸν λό-

γους

Αμϛ. γ. ιδ.

Ψαλμ. οϛ. ϛ.

Ασμ ζ. η.

Ψαλμ. ϛα. ιϛ.

γεις διαπίξατε· φοβήθητε αὐτὸ δρέπανον τῆς ἐκδικήσεως. ἐκ πολλῶν γὰρ τῶν χρόνων τὴν Ἰουδαίαν διαγελιζόμενος ἐκέκραγε, Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασι- Zach 9.9.
λεύς σου ἔρχεταί σοι πραΰς καὶ ἡσύχιος, καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου, υἱὸν ὑποζυγίου. μὴ σφηνώμεθα τῇ γραφῇ διαγινώσκοντες, καὶ τὸ βασιλέα γνωρίζοντες, καὶ ἑαυτοὺς εὐεργετοῦντες, καὶ τοῦ ἀμφιβάλλοντας ἐπιστρέφοντες; τὸν προφήτην κατέχετε, καὶ τὸ προφητευθέντα νοῆσαι οὐ θέλετε; Ἀποξήσατε τοιγαροῦν, ὦ φαρισαῖοι. ὅσον ἡμῖν ἐπέκειτε, τοσοῦτο μᾶλλον τὴν πόθον ἡμῶν διεπείρετε. Καὶ οὐ πλανώμεθα βοῶντες, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. γνωρίζομεν τὸ ὄνομα, ὦ φαρισαῖοι. τοῦτο τὸ ὄνομα τῆς Αἰγύπτου ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, καὶ τὴν θάλασσαν ἡμῖν βατὴν ἐποίησε, καὶ τὴν ἔρημον ἐπόλισε, καὶ εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι ἐνῴκισε. τὴν προφήτην βοᾶν προσεκύνησε. Γνώτωσαν, ὅτι ὄνομά σοι, Κύριος· σὺ μόνον ὕψιστος ὅτι πᾶσῃ τῇ γῇ. ὅτι μὲν ὁ ὄχλος οὐ πλανᾶται, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀπειθοῦσι, ἄκρως τοῦ διαγελιστοῦ· Καὶ συνεβουλεύσαντο οἱ ἀρχιερεῖς, ἵνα τὸν Ιωαν. 11.1.
Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ἐπῆγον ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπίστευον εἰς Ἰησοῦν. Εἶδες τῶν ἀρχιερέων τὴν μανίαν; ἵνα ἐκκόψωσι τὴν πίστιν τοῦ πλήθους, ἐζήτουν καὶ Λάζαρον ἀποκτεῖναι λέγοντες πρὸς ἑαυτούς· Ὅτι ἐὰν Ἰησοῦν μόνον ἀποκτείνωμεν, καταλείψωμεν Λάζαρον ζῶντα, οὐδὲν ὠφελήσωμεν. τοῦτον γὰρ ὁρῶντες εἰς ἐκεῖνον πιστεύουσιν. ὅπως οὖν καὶ μὴ θάνατον προσχήματι ἡμῖν λύσῃ, τοῦ πιστεύειν τινὰς εἰς Ἰησοῦν, ἀποκτείνωμεν Λάζαρον, ἵνα πρώτην τὴν μανίαν αὐτοῦ ἐξαλείψωμεν. Ταῦτα δὲ καὶ ἕτερα ἔλεγον οἱ ἀρχιερεῖς, ὡς αὐθέκαστοι μαινόμενοι, μὴ εἰδότες ὅτι ὁ Κύριος μέλλων τὸν ἐκούσιον θάνατον καταδέχεσθαι ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ἀθανασίας, οὐκ ἐμέλλε Λάζαρον μόνον καὶ τὴν τότε ἔγερσιν τῷ κόσμῳ εἰς μνήμιον καταλιμπάνειν, ἀλλὰ καὶ Λάζαρον ἀκαταμάχητον σαυτοῦ· ὃν οὔτε δυνήσονται οὔτε πορρήσαι, οὔτε κρύψαι, οὔτε μαγῶσαι, ἀλλὰ πάσης τῆς οἰκουμένης δεικνύοντα τῆς σῆς ἐργείας αὐτοῦ τὴν δύναμιν. ποῖος γὰρ οἶκός ἐστιν ὁ μὴ ἔχων ὃ σημεῖον τοῦ σαυτοῦ, ξένιον καὶ δαιμόνων, καὶ φυλακτήριον ψυχῶν ἀπαρχοί; [ποῖον πλοῖον ὃ μὴ πεδαλιγκούμενον ἀπὸ τοῦ σαυροῦ; ποία πόλις ἡ μὴ ἔχουσα σαυτοῦ φρούριον; ποῖος βασιλεὺς ὁ μὴ διαδεσμούμενος σαυρόν; ποία πρόβατον ἡ μὴ ἔχουσα βακτηρίαν σαυρόν; ποία σκηνοπηγία ἡ μὴ τῷ σαυρῷ τετηγισμένη; σαυρὸς ἐν νυκτὶ φωτίζει, καὶ ἐν ἡμέρᾳ λαμπαδουχεῖ· χιμῶνα συμφορῶν ἔαρ καλεῖ καὶ θέρος ἐπίσαται· συζυγίαν συσφίγγει· φιλίαν αὔξει· δι' ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν ἄρχει.] τί οὖν ὁ διαγελιστής; [καλὸν γὰρ καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς πάσης διαγωγῆς ψηλαφῆσαι. ἴκουες ἀρδίως τοῦ διαγελιστοῦ λέγοντος,] Πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὅπου Ιωαν. 12. 1.
ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ὡς ποία αὕτη ἡ ὥρα ἓξ ἡμερῶν ἡμέρα; ποία αὕτη; ἡ παροῦσα ἡμέρα ἡ τοῦ δρόμον Ἰωαννίου χαρακτηρίζουσα. ὥσπερ γὰρ Ἰωάννης πρόδρομος τοῦ Κυρίου, οὕτω καὶ αὕτη πρόδρομος τῆς ἀναστάσεως. καὶ ὥσπερ ὁ Ἰωάννης δακτυλοδεικτῶν τὸν Κύριον ἔλεγε· Ἰδοὺ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· οὕτως καὶ αὕτη δακτυλοδεικτοῦσα τὴν μέλλουσαν κυριακὴν, ἐκέκραγε λέγουσα· Ἰδοὺ ἡ μήτηρ τῶν μυρίων ἀνα- Ιωαν. 2. 19.
θημάτων. πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα. ἀκούσατε τὴν ἡμέραν. οὐ γὰρ ἁπλῶς κεῖται ὅ, πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα· ἀλλ' ἵνα μάθῃς καθαρίσας ἑαυτὸν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος. προκαθάρσιον γάρ ἐστιν αὕτη ἡ ἡμέρα, ἵνα ἑαυτὸν καθαρίσῃς ἀπὸ πάσης κηλίδος, ἵνα λύσῃς ἔνδρομον, καὶ παύσῃς ὀργὴν, ἵνα σβέσῃς διαβολὴν, ἵνα συσφίγξῃς ἀγάπην, ἵνα πλατύνῃς φιλοπτωχείαν· ἵνα μὴ μόνος σὺ ἑορτάσῃς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνδεόμενος συνεορτάσῃ σοι. ἐὰν γὰρ μὴ μεταδῷς τῷ χρείαν ἔχοντι, ἐκεῖνος δὲ συναγάγῃ, καὶ σὺ ἑορτάσῃς, σκόπει μὴ ἡδοίτο ὅτι σοῦ ἡ τῶν πλουσίων ἐκείνου δώτα πόδοσις, ἧς εὐφαινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς τοῦ Λάζαρον ἐκ τῶν ψιχίων οὐ μετέδωκε· μετάδος οὖν τῆς τραπέζης τῷ χρείαν

ἔχοντι, ἢ βύποίησοι τὸν δικαιούμενον, ὅπως καὶ σὺ δικαιωθῇς ἑορτάσῃς, καὶ ὁ πένης Χωβυωχηθῇ. [εἰ γὰρ σὺ μὴ βύποίησῃς εἰς τὴν ὁμόδοξόν σε πένητα, τὴν χρείαν παραμυθίας ἔχοντα, σὰφηνος ὃ ἀπὸ δυάγκης παρὰ σοῦ μὴ βύεργετηθείς, προσέλθῃ αἰρετικῷ, καὶφνος αὐτῷ παραμυθήσηται, γέγονεν σὰφηνος σὺ φιλανθρωπότερος. πᾶς γὰρ αἱρετικὸς καὶ υλακτῆ τὸν ποιμένος.] τί οὖν ὁ βύαγγελίστης; προ ἐξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν σὺκ νεκρῶν. ὡς τῆς τοῦ Κυρίου σοφίας. ἤγειρε Ⓦ Λάζαρον, ἵνα ἐρεθίσῃ Ⓦ Δαβίδ. ἄκουε δικαίου βασιλέως. ὡς εἶδεν ὁ Δαβὶδ τὸν Κυρίου βοήσαντος, Λάζαρε δεῦρο ἔξω, καὶ πρώτα τὰ καταχθόνια δικαλυθέντα, καὶ τὰ κάτω δυνάμεις μὴ ὑπομενούσας κρατῆσαι, καὶ ὅτι ὡς βασιλικοῦ προστάγματος καταπιμφθέντος, μᾶλλον ὃ ὡς θείου βουλήματος σύνεργοῦντος, αἱ μὲν πύλαι Λαζάρου ἀνῴχθησαν ἐρρίζωνται, τὸν ὃ νοῦν αἱ Δαβὶδ λύσεις Χωεσφίγγοντο, τὸν ὃ Σαρκὸν αἱ μειώσεις ἀνεπληρώθησαν, τὸν ὃ ὀστέων ὁ χωεισμὸς συνηρμόζετο, τὸν ὃ ἰχῶρα τὰ ῥεῖθρα Χωεξέλειπε, ὃ ὃ πνεῦμα ὃ ζωτικὸν ὑπεισήρχετο, ἡ ὃ διάνοια ψυχὴ τὴν προτέραν καὶ ἀρχαίαν μονὴν πρελαμβάνει· ὡς εἶδε ταῦτα καὶ τὰ παραπλήσια μυρόμενα, θορυβηθεὶς καὶ σαλόμενος ἐπέταστε ταῖς αὐτοῦ δυνάμεσι λέγων, αἴρατε λίθους, καταιώσατε, τὴν ἐμὴν βασιλείαν μὴ προδῶτε. "ὦ πῶς πέποιθα; καταλύεται ὁ κόσμος τοῦ θανάτου, ὅπερ Δαβὶδ τῆς ἁμαρτίας σκήπτρον· οὗπερ εἶχον τέσσαρας ἡμέρας κρατῶν, νῦν ἀποδιδοῦσία μεγάλη· συμφορᾷ προπέπωκα· ἠρξάμην ὄζειν οἷς κατέπιον. οὐ Δαβὶδ τὸν Λάζαρον μόνον κλαίω, ἀλλὰ φόβου μὴ καὶ σοῦ ἄλλους, οὓς κατέχω ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι τοῦ νῦν, ἀπολέσω· ἀσυνδέτως μοι χρεία, καὶ πολλῆς ἰσχύος· εἰ μὴ προκαταλάβω τὸν ᾅδην λόγῳ συλῆσαί με, πάσης μου τῆς ὑπαρξέως" κεῖται ἀποδίξει. εὖσον τί προάξω, ἔγνων τί ποιήσω· ἔχω σοῦ Ἰουδαίους Χωδρόμους· μιαδοῦμαι τὸν Ἰούδαν· ἀεί μοι σοῦ καλῶς" ὑπουργεῖ· φιλάργυρος γὰρ ὤν, προσπλουτήσας γυναικὸς σοῦ μύρου τριακοσίων δηναρίων διεπράσατο, κἄστιν πρέχων αὐτῇ· καὶ σὸ μὲν μύρου διελυμήσατο τριακοσίων δηναρίων· τὸν ὃ δικαστὴν τοῦ μύρου τριάκοντα δηναρίων ἐπώλησε. πολλῆς μοι οὖν ἀσυνδέτου χρείας χαυσὸν κατασκευάσαι. ἀλλὰ μὲν τὸν Λάζαρον ἔλαβεν, ἐγὼ ὃ" αὐτὸν ὧδε καθελκύσω, καὶ τοῖς νεκροῖς Χωαειδμήσω, ἵνα μάθῃ καὶ μείζονος μὴ κρατηθέντα. αἱ ὃ κάτω δυνάμεις προς αὐτὸν· ὅλον τὸν Ἰησοῦν ὧδε καταπαῦσαι βούλει; βλέπε μὴ καὶ ἑαυτῷ κάμῃς. ἔχεις αὐτὸν πεῖσαν. ἐπάλφισας αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὐχὶ τείτον προσῆλθες, καὶ τελευτῶν ἔπεσας; ἐὰν ὃ καθέλθῃ, τί μέλλεις προάπειν; ταῦτα βουλευσάμενος ὁ τὰ παραπλήσια τούτων ὁ Δαβὶδ, τὸν Ἰουδαίους εἰς μείζονα φθόνον διήγειρε, καὶ πρέπιστε θαυμαστῶσαι τὸν Λάζαρον ἐκ νεκρῶν ἀναστήσαντα, καὶ χαυσὸν τῷ Κυρίῳ" κατασκευάσαι, ἵνα λύπη ἡ καταρὰ βύλογία, καὶ ὁ ξύλον τοῦ χαυροῦ τοῖς πᾶσι σωτηρία. Δαβὶδ γὰρ τῆς τοῦ Λαζάρου ἀναστάσεως ὁ μὲν Δαβὶδ ἐθαρρύνθη· Ⓐ ὃ Φαρισαῖοι Χωεχύθησαν· ἡ Μαρθα ἐπληροφορήθη· ἡ Μαρία ἐδοξάσθη· ἡ ἀνάστασις" προωνειδίσθη· Ⓐ μαθηταὶ κρατιστότροι ἐγένοντο, καὶ πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων πιστευσάντων εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὑπεστήτησαν αὐτῷ μὴ κλάδων καὶ βαΐων κράζοντες καὶ λέγοντες· ὡσαννὰ τοῖς ὑψίστοις· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ· αὐτῷ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. λγ.

ΕΙΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ηκουες

Ἤκουες τ̃ δεσπότου Χριστοῦ ἁπλῶς λέγοντος· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσί τινες τ̃ν ὧδε ἑστώτων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τ̃ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τ̃ βασιλείᾳ αὐτ̃. Εἶδες ὅλη μία δόξα παθ̃ς καὶ υἱός; περὶ μεγαλείων ἔλεγε, Μέλλει ὁ υἱὸς τ̃ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τ̃ δόξῃ τ̃ πατρὸς αὐτ̃· ἐνταῦθα, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τ̃ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τ̃ βασιλείᾳ αὐτ̃, ὡς εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ βασιλείαν. πῖς τοίνυν σχοίρῃ τὰ ἀσχάριστα; πῖς ζητήσαι τὰ ἀζητήσατα; πῖς πολυφραμονὴ παιζόντων κόλπον; πῖς μεμηνὼς μείζων νοῦν καὶ λόγον καὶ πνεῦμα; Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσί τινες τ̃ν ὧδε ἑστώτων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τ̃ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τ̃ βασιλείᾳ αὐτ̃. τινὲς γάρ τ̃ν πάλαι ἐρμηνευσάντων, οὐκ οἶδά τι σκηπτόμενοι, ταῦτα τὰ ῥήματα τ̃ Κυρίου εἰς τὴν δευτέραν ἔνδοξον αὐτ̃ προῖσιν ἐξέδοσαν. ὅθεν καὶ ἐβεβαίωσαν τὸν βαπτιστὴν Ἰωάννην θανάτου μὴ μεταλαχεῖν, ἀλλὰ τὴν μόνην τοῦ Κυρίου ἔνδοξον προῖσιν, ἣν ὃ εἶπεν Κύριον, εἰσί τινες τ̃ν ὧδε ἑστώτων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τ̃ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τ̃ βασιλείᾳ αὐτ̃. Εἰ γὰρ ἄτοπόν ἐστι τὸ νόημα, ἀλλὰ μὴ φαινέσθω, καὶ μάλιστα παρὰ τοῦ ζητεῖν. ἐνταῦθα οὖν, οὐ περὶ τ̃ς δευτέρας αὐτ̃ προῖσιας τ̃ς ἐνδόξου λέγει, ἀλλὰ περὶ τ̃ς ἐν τῷ ὄρει μεταμορφώσεως. καὶ γὰρ ἐν τῷ ὄρει μεταμορφωθεὶς μικρόν πως ὁ δεσπότης Χριστὸς ἔδειξε τοῖς ἑαυτ̃ μαθηταῖς τ̃ς ἀθανάτου θεϊκ̃ς αὐτοῦ βασιλείας τὴν δόξαν. ἀλλ' ἵνα μὴ ἐγκόπτωσιν ἡ ἀνθρωπίνη περιφέροντες γλῶσσαν· καὶ εἰ ἀθανάτου ὄντος ἡ θεϊκὴ τοῦ Θεοῦ λόγου δόξα, πῶς ἐπέδειξεν αὐτὴν τοῖς ἀποστόλοις; ἡ ὁρατὴ οὐκ ἀθάνατος. ἄκουε σαφ̃ς ἐνταῦθα. ὁ δεσπότης Χριστὸς τοῖς ἑαυτ̃ μαθηταῖς ἐπέδειξε τ̃ς ἀθανάτου βασιλείας τὴν δόξαν, καὶ οὐκ ἐπέδειξε, τὸ μὲν πληροφορῶν, τὸ δὲ φειδόμενος. πληροφορῶν μὲν ἔδειξεν αὐτοῖς τ̃ς ἀθανάτου βασιλείας τὴν θεϊκὴν δόξαν, οὐχ ὅσον πῖς οἶδεν, ἀλλ' ὅσον ἠδυνάσθη τὸ σωματικὸς ὀφθαλμοὺς περιφέροντες· φειδόμενος δὲ αὐτῶν, καὶ οὐχὶ φθονῶν, οὐκ ἔδειξεν αὐτοῖς τ̃ς ἀθανάτου βασιλείας τὴν πᾶσαν θεϊκὴν αὐτοῦ δόξαν, ἵνα μὴ σὺν τῇ ὁράσει καὶ τὴν ζωὴν ἀπολέσωσι. καὶ τοῦτο μάρτυς ὁ τῶν ὅλων Θεός, λέγων περὶ Μωϋσῆν ποθοῦντα αὐτὸν θεάσασθαι, καθά φησι θεῖον λόγιον· Τότε Μωϋσῆς, φησίν, ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς Θεόν· ἐὰν θέλῃς χάριν εὑρεῖν ἐνώπιόν σου, ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν, ἵνα ἴδω σε γνωστῶς πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. τί οὖν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν; σφάλλῃ, Μωϋσῆ, ταῦτα ζητῶν. οὐ φθονῶ σοι τ̃ς ὁράσεως, φείδομαί σου τ̃ς σωτηρίας. σεαυτὸν ἂν θεάσῃ Θεὸν ἰδὼν ζήσεται. ἐνταῦθα οὖν καὶ ἔδειξε, καὶ οὐκ ἐπέδειξε, τὸ μὲν πληροφορῶν, τὸ δὲ φειδόμενος. ὅτι δὲ οὐ περὶ τ̃ς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας, ἀλλὰ περὶ τ̃ς ἐν τῷ ὄρει μεταμορφώσεως εἶπε, καὶ οὐ περὶ Ἰωάννου, ἀλλὰ καὶ περὶ Πέτρου καὶ Ἰακώβου (οὐ γὰρ μονωδικῶς, ἀλλὰ πληθυντικῶς ἐξεφώνησεν, εἰσί τινες τ̃ν ὧδε ἑστώτων. οὐκ εἶπε, τις, ἀλλά, τινες) ἄκουε τ̃ν ἑξ̃ς. δεῖ γὰρ ἐπομνῆσαι, ὑποδιδάξαι. Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτ̃ν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένοντο λευκὰ, ὡς τὸ φ̃ς· καὶ ἰδοὺ φωνὴ λέγουσα, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε. ὁρᾷς ὅλη τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἔνδοξον προῖσιν, ἀλλὰ περὶ τὸ ὃ ὄρει μεταμορφώσεως εἶπε; τί οὖν ὁ Κύριος; ἀκαλυδίᾳ προβάλωμεν, ὅπως τὰ ὑμετέρας διχᾶς τὰ προκαλυμμένων μὴ ἐκπέσωμεν. καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην. δοκεῖ ἔστιν εἰπεῖν καὶ ἄλλα τινὰ καὶ ἄλλοι τινὲς τοῦ δωδεκαμαθητοῦ αὐτοῦ ὁ δεσπότης Χριστὸς ὁ προκαλεσάμενος μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἀνενεγκεῖν εἰς τὸ ὄρος, ἀλλὰ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην; δοκεῖ τί; ὅτι οὐκ ἦν ἄξιος ὁ Ἰούδας τοῖς τὰ προδοσίας ὀφθαλμοῖς

Ex Ms. Regio Lut.

Matth. 16. κζ.

Matth. 16. κη.

Exod. λγ. α.

Matth. 17. α.

ὀφθαλμοῖς θεάσασθαι τὴν τοσαύτην τοῦ Κυρίου δόξαν. Ἀλλ' οὐθέως ἐρῶσί τινες, καὶ εἰ ὕστερον ἦν τὸ αἴτιον, ἀλλά τί τὸν Ἰούδαν οὐ κατέλιπε μόνον κάτω, καὶ σὺν ἕνδεκα σὺν αὐτῷ ἀνήνεγκεν, εἰ τοῦτο ἰδοὺ ὃ αἰτιόν, φησιν; Ἀλλ' οὐκ ἐσμὲν σοφώτεροι τοῦ δεσπότου Χριστοῦ. Εἰ γὰρ σωίδει τὴν Ἰούδου κατάλειψιν μόνον κάτω, σὺν ἑνδεκα δὲ ἐλθόντας ἐν τῷ ὄρει τῆς αὐτῆς θέας ἀπολαῦσαι, εἰκὸς λέγειν τινάς, ὅτι τούτου χάριν ὁ Ἰούδας ὡς προπηλακισθεὶς ὑπὸ τοῦ προδοσίαν καὶ χειροτονίαν ἔφασεν. ἵνα οὖν μηδεὶς τοιοῦτον πρὸς ἡμᾶς λεχθῇ, μήτε πρὸς ἐκείνου προφασισθῇ, τοῦτο χάριν ἔνατον αὖθις καταλιμπάνει κάτω· ἵνα καὶ μὴ τρεῖς, ἀπὸ πλεονεξίαν δοξασθῶσιν, καὶ ἓν σπέρμα ἀκοῇ πιστεύσαντες μακαρισθῶσιν. ὅθεν καὶ ὁ Κύριος τὸν ἀκοῇ πιστεύσαντας μακαρίζων ἔλεγε· Μακάριοι καὶ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. ἀλλως δέ, τοὺς τρεῖς μόνους αὐτοὺς ἐκέλευσε, Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην, ἵνα πληρωθῇ ὃ φάσκει· Ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων πᾶν ῥῆμα σταθήσεται· τριῶν μέν, Πέτρου Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου, τῆς ἀδιαφθόρου τῆς εὐσεβείας τριπλόκου στεφάνους· δύο δέ, Μωϋσέως καὶ Ἠλίου, τοὺς ἀκλινεῖς τοῦ νόμου φύλακας. ἦκουες γὰρ ἀρτίως τοῦ εὐαγγελιστοῦ λέγοντος, Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας συλλαλοῦντες αὐτῷ. τίνος οὖν χάριν Μωϋσῆν καὶ Ἠλίαν ἐν τῷ ὄρει μετέστησε, καὶ τοσαύτην μεταμόρφωσιν ἔσχεν; ἵνα φεύγῃ ὑπισχνίζωσα φωτεινή, καὶ ἡ πατρῴα φωνὴ βεβαιοῦσα; τίνος οὖν χάριν; ἐπειδήπερ ἐπέστειλαν ἐδόκουν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, ὡς φιλὸν αὐθέφτην λαλεῖν, καὶ οὐχὶ ὡς Θεοῦ τὸ ῥητόν. ὅθεν καὶ νομίζοντες αὐτὸν λίτον αὐθέφτην ὑπάρχειν διὰ τὰ οἰκονομικὰ διάκενα, καὶ τὴν ἁλιάδα, καὶ τὰς προστυχάς, καὶ τὴν προδοσίαν, συχνῶς ἐπέστειλαν ἀνεπλήσθοντο. ἵνα οὖν τῆς τοιαύτης αὐτῶν ὑπονοίας ἐκκόψῃ, ἀνενέγκας αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει, καὶ μικρὸν προανοίξας τὴν θύραν τῆς σαρκὸς αὐθέφτησεν, ἐδείκνυε σαφῶς, πόση τις πρὸς αὐτὸν κέκρυπτο δόξα. ἄλλως δέ, καὶ ἐπληροφόρει τοὺς ἀποστόλους, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ τῶν ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων δεσπότης. διὸ καὶ τὸν Ἠλίαν ἴξευε, κάτωθεν ἐκ τῶν Μωϋσέα ἐγκείρθυεν, ἐκ τῶν ἐπιγείων ἐπὶ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην πρέσβευσεν. ἀπὸ γὰρ τῶν ἄκρων ὁ πᾶν γνωρίζεται. ὅθεν ὁ Πέτρος θεασάμενος τὴν τοσαύτην δόξαν, Μωϋσέα τε καὶ Ἠλίαν δυλικῶς πρεσβεύοντας, οὐκ ἐπ' ἐπιπλήττει· Ματθ. ιζ΄. πρεσβυτὴς ἐκ καλῶς λέγων, καθὼς ἀρτίως ἤκουες, Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ μὴ ἀναβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἐκεῖ Πιλάτος καὶ Καϊάφας θάνατον πρέποντας· ἐνταῦθα Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας δυάσασιν μιμνύοντες. Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ, Εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς, μίαν σοι, καὶ Μωϋσῇ μίαν, καὶ Ἠλίᾳ μίαν. Ἀλλ' ὦ μακάριε Πέτρε, τί τῷ φόβῳ κατεχόμενος, καὶ τῇ θλίᾳ κλονούμενος, ἀλλοκότους σκηνὰς λιγυδοπλέκει ἐπείγῃ, καὶ δεσπότην τοῖς δούλοις συζάπτων; οὐ νεφέλη δορυφορεῖ, τοῦτον καλοῦσα χωρῆσαι οὐ δύναται. πλήρης γὰρ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ, τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΡΗΜΑΤΙΣΜΟΝ ΖΑΧΑΡΙΟΥ, ΚΑΙ Εἰς τὴν σύλληψιν τῆς Ελισάβετ.

Λογ. λδ.

Ex Mſs. Regio Lut. Μιμνὸς Σεπτεμβ. κγ. Ψαλμ. ρμδ. ς. Ψαλμ. ος. κγ.

Ογδοήκοντα τοῖς δεσποτικοῖς ἀνυπόστακτον ὄρεσι. πεντήκοντα γὰρ εἶχεν καὶ δουλοῦ τῷ θείῳ προσάγματι. Προσάγμα γάρ, φησιν, ἔθετο, καὶ οὐ παρελεύσεται. ὁ γὰρ λόγος τοῦ ἀρχηγοῦ τὸ πᾶν συνεσάμενος, καὶ αὖθις δυάσαντας μεταποιήσας τὰ ποιήματα λέγω. Εἰ πέτρα ποτὲ τοῦ ἀνύδρου πέτρας ἠνέῳθαι καταῤῥύτων· ἡ δὲ ποταμοὺς ὕδατος θύθεως ἐρεύγεται. Ἐπάταξε γὰρ πέτρας, καὶ ἐῤῥύησαν ὕδατα, καὶ ποταμοὶ κατεκλύσθησαν, καὶ ἡ ξηρὰ πέτρα τὸ πρὶν καὶ ἄγλυκος ὕδατος, πηγὴ ποταμῶν καὶ μήτηρ ὑδάτων ἐγένετο. ὅθεν γὰρ

ἀρχὴν

ἀγγέλου ἐν ἄγνοιαν, ὧν ὑπεπάθη Θεός. ὁ τότε τοίνυν τὴν ἄγνοιαν πέπαυκε μεταβαλὼν εἰς λίμνην, καὶ νεᾶν τὴν στεῖραν Ελισάβετ παιδοτόκον ἐκέλευσεν ἀναδείξαι μητέρα, καὶ τὸ ἄκαρπον καὶ ἄκαρπον ἔδειξε, καὶ τὴν τῷ γήρᾳ βεβαρημένην, ὡς νεόγαμον κόρην. ὅτε γὰρ πάθον ἠπείγετο, ἢ τε γαστὴρ τοκετὸν διεπαίζετο· ὅτε τὸ σῶμα τὸ γήρᾳ ἐμύρισε, τότε τὴν μήτραν ὁ Θεὸς ἀνέῳξε· καὶ ὅσαν ἀπὸ τ̃ γήρων ἀπέβαλε, ταύτην πλατείαν ἀνέλαβε· καὶ ὅπερ ἡ νεότης ἀπώλεσε, τὸ γῆρας ἀπέκτησε. ὅτε γείτων ἐγίνετο τῷ θανάτῳ, τότε παιδὸς ὠδῖνας ἔτεκε μήτηρ, ἃ σὺν τῆς μάμμης ἀναβαίνουσα χρόνοις, εἰς μητέρα λοιπὸν ἐπιστρέφει θεσπίδα· καὶ βρέφος ὅτι τῆς ἀγκάλης ἐάσασιν αἱ βακτηρίαι; ἀλλὰ τὸ γῆρας πρὸς ὑπόβασιν χρήζουσα, ἃ προτόκων ἡ γραῦς ἐμπλέφαρα παιδίον, καὶ σεῖρα παιδοδόξως ἐλίνησεν, ἵνα πρῶτον τίκτουσα παιδὶ φύσιν πιστευθῇ. ἀμφότερα καινὰ καὶ παιδόδοξα, σεῖρα, καὶ πρῶτον ἀπροσδόκητοι μητέρες. τοῦτο δὲ τὸ παιδόδοξον τοκετὸν μίμνυτὶς ὁ γέρων Ζαχαρία. ὁ ἀρχάγγελος ἐπέμφθη Γαβριὴλ· καὶ φασὶ ἐκ δεξιῶν τ̃ θυσιαστηρίου ὤφθη αὐτῷ. Καὶ ἐταράχθη, Λυκ. α. ιβ.
φησὶ, Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. Εἶδε γὰρ, ὅπερ οὐκ εἶδέ ποτε, πῦρ φλεγόμενον, ἀσώματον ἀϊδιότητον, ἀφλεγόμενον φῶς, ἀσυγκρίτους θέας, ἄφατα ἀσύγκριτον, ἀεροβατοῦντα δρομέα ἀϊδιοπόμορφον· καὶ ἰδὼν, ἐταράχθη. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ταραττόμενον ὁ ἄγγελος, χρῆσθαι παρηγορίαις φυγαδεύει τὸν φόβον· μὴ φόβου, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ελισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ιωάννην· καὶ ἔσται χαρά σοι, καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ὅτι τῇ γενήσει αὐτοῦ χαρήσονται. μὴ φόβου, Ζαχαρία· οὐ φόβου ἐπισίων ἐλήλυθα, ἀλλὰ χαρᾶς σοι μίμνυτὶς εὐαγγέλια. ποίας χαρᾶς; ἡ γυνή σου Ελισάβετ γεννήσει σοι υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ιωάννην. ἕως ὡς ἑωσφόρος ὑπεφαύσει τῷ κόσμῳ, καὶ τὸ σκότος τῆς ἀγνωσίας διώξει, τὸν τῆς δικαιοσύνης ὑπεκαλύμενος ἥλιον. Ο ὀπίσω γάρ μου ἐρχόμενος, ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅ ὅτι ἦμην ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. καὶ, Αὐτὸς προελεύσεται ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ηλίου. Λυκ. γ. ιϛ. Λυκ. α. ιζ.
τὸ πνεῦμα τοῦ Ηλίου κατώκησε καὶ εἰς τὸν Ιωάννην. Πνεύματα γὰρ προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται. ἃ δεδοὺ ἐν πᾶσιν ὁμοίσεως ὁμοίοις τῷ Ηλίᾳ τὸν Ιωάννην. ἐκεῖνος ἐν ὄρεσι διῄτα, καὶ οὗτος ἐν τῇ ἐρήμῳ διέτριβεν· ἐκεῖνον κόρακες ἔτρεφον, καὶ οὗτος ἀκρίδας βοτάνων ἤσθιεν· ἐκεῖνος μηλωτὴν περιεβάλλετο, καὶ οὗτος τρίχας καμήλων· ἐκεῖνος αὐστηρὸς λίαν καὶ ἐλεγκτικὸς, καὶ οὗτος ὁμοίως· ἐκεῖνος γοῦν Αχαὰβ ἤλεγχε βασιλέα τῶν Ιουδαίων, καὶ Ιεζάβελ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ (Σὺ εἶ, φησὶν, ὁ ταράττων τὸν Ισραὴλ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου) καὶ Ιωάννης τὸν Ηρῴδην καὶ Ηρῳδιάδα. Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. Καὶ ἀνὴρ προπορεύσεται ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ηλίου ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα. τί ἐστιν, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα; οἱ πατέρες τῶν Ιουδαίων, ὁ Αβραὰμ καὶ Ισαὰκ καὶ Ιακὼβ, καὶ οἱ δώδεκα πατριάρχαι, καὶ πάντες οἱ δίκαιοι ὁρῶντες φιλανθρωπίαν τὴν λαὸν, καὶ ἑτοίμως ἐκπορευόμενα εἰς ἀλλοτρίους θεοὺς, ἀπεστρέφοντο αὐτοὺς ὡς τοιούτους· ἀφ' οὗ δὲ Ιωάννης ἐκήρυξε τὸ βάπτισμα τῆς μετανοίας, πολλοὶ ἐπεστράφησαν πρὸς τὸν Θεόν. ὁρῶντες οἱ πατέρες αὐτῶν ὑπιστρέφοντας αὐτοὺς πρὸς τὸν Θεόν, καὶ αὐτοὶ ἐπέστρεψαν τὰς καρδίας αὐτῶν πρὸς αὐτούς. καὶ τοῦτο ἔστι τὸ, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἑτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον, φησίν. περὶ οὗ Δαβὶδ ὁ προφήτης προεκήρυττε λέγων, Αὕτη ἡ γενεὰ ζητούντων τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ Ιακώβ. ἐπὶ τὸν γέροντα Ζαχαρίαν ἡ κύησις τῆς παιδὸς ἡ παιδόδοξος ἐκπλήττει· ἐπὶ πρὸς τὸν ὑπερφώλειον τοκετὸν δυσχεραίνει, μὴ λογισάμενος ζωοποιὸς, ὅτι ὁ χεραμεὺς τῆς μητρὸς δύναται τὴν πεπαλαιωμένην ἀνακαινίσαι μήτραν. διὰ δὲ τοῦ τῆς ἀπιστίας ἐξεκυλίσθη κρημνόν. τῷ γὰρ ἀγγέλου λέγοντος, Ἰδοὺ ἡ γυνή σου Ελισάβετ τέξεταί σοι υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ιωάννην, ὁ Ζαχαρίας ἀπομάχεται τῷ λόγῳ, καὶ φησι· πῶς γνώσομαι

σομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου πεπλεύκηκα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. πόθεν μοί, φησι, ὁ ἀσφαλὴς ἐπαρξει; ποῖόν μοι τῆς ἐπαγγελίας δύνασαι προσθεῖναι τεκμήριον; δεῖξόν μοι καὶ νῦν ῥάβδον, ὡς ὅτε Ααρὼν τὸν ἀρχιερέως, ἀνθήσασαν, καὶ τότε σοι πιστεύσω, ὅτι καὶ γῆρας δύναται καρποφορῆσαι παιδίον. ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου πεπλεύκηκα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. ταῦτα σὺ λέγεις, ὁ δὲ ἐπαγγελμα δυνατόν. παῖδά μοι προξένησ, μετ' ἐλπίδας ἐλπίδα; ὁ τῆς ἀκμῆς μου πρεσβύτερος, καὶ τῆς νεότητος ἀκαρπώτερα κατιδὼν λώσσα βίον· ὅτε ὡς ξύλον ἐξηραμμένον ξηρὸν, τότε καρποφορεῖν αἰσχύνεις με; κρυπτοτάτῳ τινὶ ἀγρῷ προσέρχομαι, οὐκ ἐπὶ τοὺς οὐρανίους δυσωπεῖν ἰσχύω, πρὸς τινὰ συγγενίδα γυνὴ καταφύρει με ὁ γῆρας. γῆ γάρ εἰμι, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσομαι. μόλις ὁ βῆμα τῶν ποδῶν μεταφέρω· οὐκ ἀρκοῦσιν οἱ δύο μοι πρὸς ὁπίσω πόδες· δύο τρίτην ποδὸς βακτηρίαν βαστάζω. χλαμυδοῦται μέχρι νῦν οὐκ ἀπόρησα τόκων. ταῦρος εἰμὶ κιρνάμενος, καὶ νεκρὸς ὀδιπόρος. πῶς οὖν ἀπὸ τῶν νῦν ἐμὲ τέκνον ὀνομάσει πατέρα; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου πεπλεύκηκα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. ὅτε τῷ πάφῳ ὁ γῆρας με προσαγάγῃ, τότε νυμφικῆς ὑπολήψομαι κοίτης; καὶ παῖδα φυτουργήσω, τῆς τῆς νεότητός μοι διδυκότος ἡλίου; καίγω ἅμα καὶ χρόνοι ἀζήτητος, καὶ τῆς Ελισάβετ ἡ μήτρα νεκρόω. καὶ τί οὖν γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ
Λυκ. α ιθ. ἡ γυνή μου πεπλεύκηκα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· Ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σέ, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς καιρὸν αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι. βούλομαί τι ποιῆσαι, καὶ πῶς ἐρωτᾷς; θαυματουργῆσαι προῃρημαι, καὶ ποῦ ζητεῖς; ὅλως ὁ προσεργάζῃ τῷ ἐμῷ ἔργων τινὶ ἀρχῇ; μὴ ἀδυνατεῖ παρὰ τῷ Θεῷ ῥῆμα; εἰπέ μοι, πόθεν ὁ Ισαὰκ ἐτέχθη, ἢ χ Αβραὰμ αὖθις ἐλπίσειν ὁ πρεσβύτης, καὶ Σάρρα τινὶ τρόπῳ ἐκάλεσε μητέρα; εἰς τὸν αὐτὸν ἐμπεσὼν προσδοκίαν, λέγε τί σοι ἐμοί, ὡς ἐκεῖνος, ἃ προσδέχομαι λόγοις; δεῖξον σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου. δεῖσον σε τὸν γλωσσαν, τὸν πρὸς ἄτακτον κινηθῆσαν ἀπόκρισιν. ἐν ᾧ τὸν ἁμαρτίαν ἐλπίσασ ὀργάνῳ, ἐν αὐτῷ καὶ παιδεύθητι. διὸ γὰρ τις ἁμαρτάνει, λέγε τούτων δὲ κολάζεται. δεῖξον σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου. τοῖς ῥήμασί μου λαλῶν οὐκ ἐπίστευσας, σιωπῶν σοὶ λόγους ἀναμένον, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς καιρὸν
Λυκ. ιη. κζ. αὐτῶν. Τὰ γὰρ παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατα, παρὰ τῷ Θεῷ δυνατά· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Αμήν.

Λογ λε. ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΑΓΙΟΝ ΙΩΑΝΝΗΝ ΤΟΝ θεολόγον.

Ex Mi. Palat no. Μηνὸς Δεκεμ. κζ.

Συγκαλέσεν ἡμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι ὁ αὐτὸς ὁ ἁγιώτατος Ιωάννης ὁ θεολόγος καὶ φίλος Χριστοῦ, οὐχ ὅτι ἡδυπνόων ῥόδων κάλυκας ἡμῖν ἀνατείλας, ἀλλὰ πνευματικῶν πατέρων καὶ ἀρετὰς ἡμῖν δόξαν ἀνθήσας. τούτων ἡ αὐξησία ἡ εὐσεβὴς ἐστιν ὁμολογία, καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν σωτηρία. ποῖον, εἰπέ μοι, ῥόδον οὕτω τοῖς φύλλοις κεκόσμηται, ὡς ὁ ἁγιώτατος Ιωάννης τῷ θεοφεπτῷ τῶν ἁγίων στεφάνῳ διαδέξασθαι; ὃ μὲν γὰρ ῥόδον τὸν χρυσανγήσασαν αὐγὴν ἔσωθεν ἀποστίλβει· ὁ δὲ ἁγιώτατος Ιωάννης τὸν ἀρωματίζουσαν πολιτείαν τοῦ παμσόφου ποιμένος ἡμῶν καὶ διδασκάλου ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ

θεόν

θεήγορος κορυφῆς τῆς κρίσεως ἐκλάμπει. ὦ Ἰωάννη, δι' ἐναυγείας τοῖς πρεπιδημοῦσι μηνυόμενος, καθ' ἡμέραν τοῖς Ἐφεσίοις συμπολιτεύομενος. ὦ Ἰωάννη, ὡς ταχύτομος ὑψηλὸς ἐπὶ τόδε τὸ ἱερὸν ὄρος τὰς λάμπας, οὐ χρήματα τοῖς πολίταις σου δωρούμενος, ἀλλ' ἰάματα τῆς αὐτῶν σε χρηζούσης. ὦ Ἰωάννη, τὴν μονομάχον δράκαιναν Ἀρτεμιν τῷ θεοπαίῳ σου θεοῦ κατήραξας, τὴν μυσίγαμον νύμφιον Χριστοῦ, τὴν ἐκκλησίαν, τῇ δι' αἱμάτων σου θεοῦ κατηγῶς ἀνώρθωσας. ὦ Ἰωάννη, Ⓦ πατέρα σε Ζεβεδαῖον ὅτι τὸ πλοῖον κατέλιπες, καὶ Ⓦ δεσπότην σε Ναζωραῖον ὅτι τὸ ζῆλος ἠγάπησας. ὡς δυοὶ ὄρη, σὺν δυοὶ μασοῖς ἐθεωρῆς, ὧν δυὰ μέσον ἡδέως ἀναπαυσάμενος, Ⓦ ἐν μέσῳ δύο ζώων γινωσκόμενος ἐθεολόγησας. Ἐν Αμβ. γ. β.
ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς Ⓦ Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. καί μοι τὸ πρόσδοξον Ιωαν. α. α.
τῆς ἀποστολῆς θεώρησον. γλῶ βρύει ὁ μὴ ἄφρων εἰς γλῶ, καὶ τὸ βρύον μέλι ὅτι ἰαματικόν, καὶ τὸ κενούμενον σὺν ἐκκενοῦται τῷ χρόνῳ. ἀρά τις ἡ αἰτία, τίς ἡ ἐνέργεια, σὺν αἷς βύρει εἰπεῖν. ἀμεταβλήτα γὰρ τὰ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τὰ χαρίσματα, καὶ ἀνέκλειπτα τῆς ἁγίων τὰ ἐνεργήματα. ὦ Ἰωάννη, τὸ ὅπλον τῆς ἀσεβῶν, ἡ οὕτως εὐσεβὴς ὁμολογία, καὶ πρώτων αὖθις ἀποφυγή, ἡ πρὸς Θεὸν καταφυγή. ὃ γὰρ ὅτι λιμὸν τοῖς χαμαζομένοις, * *
τοῦτο ὁ Θεὸς τοῖς καταπονουμένοις. σήμερον ἡμῖν ὁ ἁγιώτατος Ἰωάννης, τῆς οἰκείας ἀρετῆς τὸ κάλλος ἐκλάμπων (αὐτὸς γὰρ ἡμῖν ἐστιν ἀναγκαῖος) ὥσπερ ἀπὸ βασιλικῆς εἰκόνος τῆς βίβλου τῆς ἀρχαίας ἐκλάμπων τὴν οἰκείαν εὐσέβειαν. Ἰωάννης, ἡ κλῆ τῆς πίστεως ἀρχή, ἡ εὐθαλὴς ῥίζα, ἡ ἀνέκλειστος πηγή, ὁ ἐν πᾶσιν ἔθνεσιν οὐ κατ' ἐκεῖνο μόνον χαμαιζῆ νόμος, ἀλλ' εἰς ἀεὶ ὁ πίστει δι' εὐσεβείας ἐπαγγελμα. τὸ πρόσωπον τῆς πίστεως
ἀκροθίνιον, ὁ πᾶσι τῆς εὐσεβείας τὰ ἴχνη ἀπλώσας, ὁ ζηλωτὴς ἡμᾶς τὰ κάλλιστα τῆς ἀγάπης χαρίσματα παιδεύσας. βλέπομεν γὰρ Ⓦ θάλαμον τῆς πρεσθείας, καὶ πρεσθευσόμεθα τὸν πηγὸν τῶν ἁμάτων. διὰ τοῦτο ζῶμεν ὅ ἐστι Ⓦ περὶ τοῦ φωτὸς λόγον. Φῶς ὁ πατήρ, φῶς ὁ υἱός, φῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. φῶς ὁ πατήρ, ὅτι Θεὸς ἀληθινός· φῶς ὁ υἱός, ὅτι ἐκ τοῦ πατρὸς ἐξελάμψε· φῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, καὶ λάμπει τὸ
Θεὸς ἀληθινός. ὁ ἀπόστολος μαρτυρήσει μοι λέγων, Οτι Θεὸς φῶς ἐστι· Ἦλθεν Ἰωάννης, ἵνα α. Ιωαν. α. ε.
μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, Καὶ ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμε- Ιωαν. α. ζ.
νον εἰς Ⓦ κόσμον, τουτέστιν, ἐρχόμενον εἰς τὸν ἀληθῆμου. καὶ ὁ υἱός, Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τὸ Ιωαν. α. θ.
ἀληθινόν· καί, Ἐγὼ ἐν τῷ πατρί, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί. ὅτι γὰρ ὁ υἱὸς φῶς ἐστι καὶ ἥλιος τῆς δικαι- Ιωαν. ι. λη.
οσύνης, καὶ ὁ προφήτης βοᾷ· Φωτίζου, φωτίζου Ἰερουσαλήμ· ἥκει γάρ σοι τὸ φῶς, ἡ Ησ ξ. α.
δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέτακε. καὶ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν ψαλμοῖς ᾄδεται, ὅτι Παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς. ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς, τουτέστιν, ἐν τῷ υἱῷ ὀψόμεθα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, φῶς δι' οὗ ἐφωτίσθημεν, καὶ ἕως σήμερον φωτιζόμεθα ταῖς καρδίαις ἡμῶν. φῶς ὁ πατήρ, ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθινός· φῶς ὁ υἱός, ὅτι ἐκείνου τοῦ φωτὸς ἀπαύγασμά ἐστι· φῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον. Οὐδεὶς γὰρ οἶδε τὰ τοῦ Θεοῦ, εἰ μὴ τὸ α. Κορ. β. ια.
πνεῦμα τὸ ἐν αὐτῷ. φῶς οὖν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ ἀληθινόν, ὃ ἐν τῷ ἀληθινῷ φωτὶ θεωρῆται καὶ νοεῖται. μιμέτω οὖν ἡμᾶς, ἀδελφοί, ἡ πίστις ἀρραγής, ἀχώριστος πρὸς. καὶ γὰρ ὁ μακάριος Σολομὼν λέγει, Οτι τὸ ἔντειον ταχὺ διαῤῥαγήσεται. ὁ γὰρ Θεὸς ἁγιάζει, Ecclesi. δ. 16.
φωτίζει, ζωοποιεῖ, ἐλθυθεροῖ, καὶ τὰ πλείονα τούτων. καὶ ὁ υἱὸς ὡσαύτως· πάντα γάρ, ὅσα ὁ πατήρ, ποιεῖ. καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὡσαύτως ἁγιάζει, φωτίζει, ζωοποιεῖ, ἐλθυθεροῖ. ἠλθυθερώθημεν γὰρ καὶ ἠγιάσθημεν καὶ ἐφωτίσθημεν καὶ ἀνεζήσαμεν, βαπτισθέντες εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΕΙΣ

Λόγ. λϛ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΙΩΑΝΝΗΝ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ϗ ΘΑΠΕΛΙΣΤΗΝ ϗ ΘΕΟΛΟΓΟΝ.

Εν Ms. Palatino. Μιωὸς Δεκεμϐ. κϛ.

Αλιν ὁ ἡμέτερος Ιωάννης, ὦ Εφέσιοι, μᾶλλον ὑπὲρ πάσης τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος τὴν πνευματικὴν σαγήνην ἐξέπλωσε, ϗ πρὸς ἡμᾶς ἐκ διαφόρων τόπων συνήγαγε· οὐκ ἵνα αὖθις τεφθύοις ῥόδοις τιμήσωμεν, ἀλλ' ἵνα αὖθις ἀγαθοῖς ἔργοις ϗ δικαίοις στεφανωσώμεθα. πάλιν γὰρ πνευματικὰς αὐτοῦ πηγὰς ἐπεσπάσατο, οὐχ ἵνα ἀλογεῖς διψώντας ποτίσῃ, ἀλλ' ἵνα λογικοὺς κεκαθωσμένους σπείξῃ. πάλιν εἰς ὃ ἱερὸν διαβέβηκεν ὁ δεύτερος μετὰ Πέτρον, οὐκ ἵνα ἓνα χωλὸν θεραπεύσας ἐξάλλεσθαι ποιήσῃ, ἀλλ' ἵνα πολλοὺς ἡμᾶς τῇ εὐσεβείᾳ ὀρθοποδήσας, εἰς οὐρανίους ὃ πολίτευμα ἔχειν παρασκευάσῃ. οὐκ ἐλλιπὲς ὅτι ὃ Κυριακὸν σῆμος διάκειται, ἀλλ' εἰς ἕνα ἕκαστον ἡμῶν διαχλίνας, ἀπολλοῦσθαι ἡμᾶς ἰσοτίμως δεδάμβωε, κέρδος ἴδιον τῷ Θεῷ παρεστήκῃ, ϗ ὕστερον κέκραγε λέγων· Ιδοὺ ἐγὼ ϗ τὰ παιδία, ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. παιδία, ποῖα; ἃ ἡ χαρὶς ἐβλάστησε, ϗ τῆς τῶν ἑλλήνων βασιλείας κληρονόμους ἀπέδειξεν. ὅσους ποτὲ ἐσυλαγώγει ἡ Αρτεμις, τούτων πλείονας ζωαγωγὸς ὁ ἀπόστολος. σκεῖνη κύνας τρέφουσα, θηρεύουσα, τὴν πλάνην κατάσφρει· Ιωάννης πλωχοὺς οἰκονομῶν ϗ λαοὺς συγκροτῶν, τὸ θεογνωσίαν ἐπάσφρεν. σκείνη πομπαῖς εἰδώλων ϗ ἀέρα ἐσχάτισεν· Ιωάννης μυήμαις ἁγίων τὴν Ασίαν ἐφώτισεν. Αἴγυπτος μνημονεύει τὰ Μωϋσέως θαύματα, Εφεσος ἐξαγγέλλει τὰ Ιωαννου ἐνεργεσίας. Μωϋσῆς δέκα πληγαῖς τὴν Αἴγυπτον ἐμαστίγωσεν· Ιωάννης ὑπὸ τῷ θεοπνεύστῳ διαγγελίῳ Εφεσον κατεκόσμησε, μᾶλλον δὲ πολλοὺς πλέησε. Μωϋσῆς διὰ ῥάβδου τὴν θάλασσαν ἔρρηξεν, Ιωάννης διὰ σταυροῦ τὴν Αρτεμιν κατέσρεψε. τῆς θαλάσσης σχισθείσης Φαραὼ ϗ τὰ ἅρματα αὐτοῦ κατεποντίσθησαν, τῆς Αρτεμίδος καταπεσούσης ὁ ἱερὸς αὐτῆς ϗ τὰ βδελύγματα ζωωτεύθησαν. σκληρεῖται ὁ Δαβὶδ λέγων, Ηθάλασσα εἶδε, ϗ ἔφυγε· σήμερον ἡ σκληρὰ αὕτη ἐκκλησία τοῦ ποιμένος βοᾷ ϗ λέγει, Ἡ Αρτεμις εἶδε ϗ ἔπεσεν· εἶδε τὸν θεολόγον ϗ θεοκήρυκα, εἶδε τὸν θεοφόρον, ϗ ἔπεσεν ἡ ἀμόρτωλος, ἡ ἀλίπιμος, εἰς ὃ ἔδαφος. εἶδεν οὖν ἠγάπα ὁ Ιησοῦς, καὶ ὠφέλειαν οὐκ ἴσχυσε. τί σοί ἐστιν, Αρτεμις, ὅτι ἔπεσες; εἶδον τὸν υἱὸν τῆς βροντῆς, καὶ κατερράγη μου ὃ ἱερὸν τῆς μεσιτείας· εἶδον τὸν θεῖον φίλον, καὶ διελύθην· εἶδον τὸν ὅτι ὃ θεῖος σῆμος ἀσάκλευτός ἐστιν, ϗ κατισχύθη ὅτι ὃ εἰδωλικός μου σῆμος. θαυμαστὸς ὁ Ηλίας, ἀγαπητοί, ὅτι τὸν Βάαλ κατέσρεψε· θαυμασιώτερος ὁ Ιωάννης, ὅτι τὴν Αρτεμιν ἐξώλεσεν. Ηλίας πυρακτοῦσι καὶ πεντηκοντάρχους ἀπέκτεινε· Ιωάννης τὸν ὑπὸ τοῦ χίονος φονευθέντα ἱερέα ζωοποιήσας τῷ Χριστῷ ἀνέσησεν. ὦ τοῦ θαύματος, σύλος λίθινος τὸν ἰσόλιθον ἐθανάτωσεν ἱερέα, οἱ δὲ τῆς χάριτος ἐζωογόνησεν ὁ Ιωάννης. ἁρπαστὴς γὰρ αὐτοῦ, φησι, τὸ σῶμα βασάζοντες ἐνέγκαμεν, θέντες πρὸς τὴν θύραν τοῦ Ιωάννου· καὶ οὐκ ἤθελε ζῶν θεωρῆσαι, τοῦτον ἀποθανὼν ἐπεζήτει, ζωὴν καὶ πίστιν αὐτόθεν. οὕτω ποτὲ καὶ ὁ παμπόνηροι Ιουδαῖοι ἐποίησαν. ζῶντα τὸν Χριστὸν ἀπερνήσαντο, καὶ ἀποθανόντα ὑπὸ Θεοῦ ὡμολόγησε. ἀπερνήσαντο αὖθις ὅτι τοῦ τυφλοῦ εἰπόντος, Ημᾶς τοῦ Μωϋσέως ἐσμὲν μαθηταί· τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. ἀνέβλεψεν ὁ τυφλὸς, καὶ ἐσκοτώθη ὁ ἀσύνετος λαός. ὑπὸ Θεοῦ ὡμολόγησαν ὅτι τοῦ σταυροῦ, ὅτε κλίνας τὴν κεφαλὴν ἀφῆκε τὸ πνεῦμα, καὶ λόγχη τὴν ἀοίδιμον αὐτοῦ ἐξεκέντησαν πλευράν, καὶ ἐξῆλθε πλῆθος αἵματος καὶ ὕδατος· ἔκραξεν δὲ μεγάλῃ τῇ φωνῇ Ιουδαίων παῖδες, καὶ ἔλεγεν, ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. Ιωάννης, ὁ ζῶν, ὁ κήρυξ τῆς θεογνωσίας, ὁ πνεύματος ἁγίου χάρις λαῶν, ὁ ῥήτωρ τῆς ἐκκλησίας, ὁ φωστὴρ τῆς εὐσεβείας, ὁ ὀφθαλμὸς τῆς Ασίας, τὴν μὲν δαίμονα Αρτεμιν κατέσρεψε· τὸν δὲ Θεὸν λόγον

Ησ. π. ιπ.

Ψαλμ. ριγ. γ

Ιωαν. θ. κπ.

ὁ ἄλῳ τῷ κόσμῳ μεγαλοφώνως ἐκήρυξεν· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς Ioan. a. a.
Ⓦ Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. ἐρωτήσωμεν τὴν ἁλιέα τὸν ἰχθύων, καὶ συμβαφέα τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, τίς αὐτὸν τοῦτο ἐδίδαξε; ποῖος πατὴρ τοῦτο ζωσεβούλθυσεν ἀποφθέγξασθαι; εἰς ποίαν βίβλον ἐγκύψας εὗρε καὶ ὠξεφώνησεν; ἀλλ' οὔτε τίς ἐδίδαξεν αὐτὸν, οὔτε εἰς βίβλον ἐγκύψας εὗρε ὁ ὠξεφώνησεν· ἀλλ' εἰς ὃ δεσποτικὸν ἧθος τοῦ σωτῆρος αἰέπεσε, καὶ εἰς ὃ βάθος τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ νοὸς φωλιθεὶς ἐβόησεν, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς Ⓦ Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. Τί πλέον τῶν γεγραμμένων ἔχω εἰπεῖν; ἤκουσας ὅτι ἐν ἀρχῇ ἦν, τουτέστιν, ἐν πατρὶ, καὶ ζῶν πατρὶ, καὶ Θεὸς ἦν ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἀῤῥήτως καὶ ἀπαθῶς γεγεννημένος πρὸ αἰώνων· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΝ. Λογ. λζ.

Ἅλιος διέχων τὰς οἰκείας ἀκτῖνας εἰς πάντα κόσμον ἐκτείνει· ἡ τοῦ δε- Ex Ms.
σπότου Χριστοῦ ἡ ἐκ σάρκα γεγένηλιος διάπολις, ἐδὼ αὐτὸ μαθητὰς, Palatino.
ὥσπερ τινὰς ἀκτῖνας, εἰς τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐξέπεμψε. διὰ τοῦτο καὶ τιμίως φωστῆρων δίκην ὁ ἱερὸν τοῦτο λαμπρύνοισι σύστημα Πέτρος, καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης, Ⓐ τὴν ἀπίστων σαλεύθυται, καὶ τὴν πεπλανημένων πρόβλεπτον εἰς θεογνωσίαν ἁλιεῖς, Ⓐ διὰ μὲν καλάμου, τῷ σαυρῷ χρώμενοι, διὰ δ' ἰμονιᾶς, τῇ περιπλόκῳ ὁμολογίᾳ τὸν λογικὸν διάπαντες ἰχθύας ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς κακίας Ⓐ τῶν ἀνεκλαλήτων μυστηρίων τὸν διδασκάλῳ κοινωνοῦντες, καὶ τὴν ἀῤῥήτων καὶ ἀθεάτων πραγμάτων αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι γενόμενοι. Πέτρος ὁ διὰ τὴν πίστιν πέτρα κληθεὶς, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ τῆς ἐκκλησίας ἀνέχων τὴν οἰκοδομὴν. Σὺ Matth. 15. 18.
γάρ ἐστι, φησὶ, Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ἀλλ' ἀΐδωμεν, εἰ δοκῇ, διὰ τίνα καὶ ποίαν αἰτίαν τοῦτο πεπύσθαι τὸν ἐπαθλον ὁ κορυφαῖος. ἠρώτα ποτὲ τὸν μαθητὰς ὁ σωτὴρ τίνα αὐτὸν περὶ αὐτοῦ ἔχουσιν δόξαν. τῶν οὖν ἄλλων τὰς σιγώντων, προπηδήσας ὁ γλυκασμὸς τοῦτο φησιν. Οὐκ εἶπε, σὺ ἐλθὼν, σὺ ἐκπαθὴς· ἀλλὰ, σὺ εἶ, Χριστὸν τὸν προφήτων τὸν λέγοντα, Σὺ γὰρ ὁ αὐτὸς εἶ, Ψαλ. ρα. κβ.
καὶ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι· καὶ διὰ τοιούτου τὸν ὁμολογίαν λαμβάνει τῶν θεμελίων τὰς κλῆς. Ὅσα γὰρ, φησὶν, δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὅσα ἂν Matth. 16. 19.
λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὦ τῆς δόξης καὶ φύσιν ὑπερβαίνοντος ἀξιώματος. ἐπὶ γῆς βαστάζων νόμους τοῖς οὐρανίοις ἐξέπεμπε δυνάμεσι, καὶ τούτους ἐκείνας ἐφύλαττον. καὶ κατὰ μὲν ἐκείνος τὰ δοκοῦντα ὑπερῄρθρωσεν, αἴνιγμα δὲ Θεὸς τὸν ψῆφον τῶν λεγομένων ἐβεβαίου. ἐμαχαιρίζετό ποτε Ἰωσὴφ ἐκείνος, τὰ σιτοδοχεῖα πίστευθεὶς τῷ Φαραώ. πῶς οὐ ζηλωτὸς καὶ πεισμαχάριος ὁ Πέτρος, τοῦτον ἡνταυρὸς πίστευθέντος αὐτῶν τῶν θεμελίων; ἀλλ' ὐχ ὅτι τὸ δεσμεύειν ἔλαβε τὸν ἀξιοσέβαστον τοσοῦτον μαχαιρίζω, ὐδὲ ὅλη καὶ σκιὰ τῶν ἱματίων αὐτοῦ προσκυνήσασα νόσους ἤλασεν, ὐδὲ ὅτι τὸν Ταβιθὰ ἐκ νεκρῶν ἀνέστησεν ἐκπλήττομαι (ταῦτα γὰρ τοῦ ἐνεργοῦντος πνεύματός ἐστιν ἐκ τοῦ πλείονος τὰ ἐλείσσονα) ἐγὼ δὲ Πέτρον μαχαιρίζω ἐκεῖνον τῆς ἀληθοῦς εἶχεν ὁμολογίας τῆς ἀπὸ παν- * *
τῶν τέως προτέτον ὑπερβεβηκότα. σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. καὶ" ὃ φαι- τὸ φαιν.
νόμενον ὁμολογεῖ, σὺ εἶ ὁ Χριστός. " τοῦτο τῆς μὲν πατρὸς σεπτῆς ἐξέπεμψε δὲ μυστήριον. ἐδω- ἐστο γὰρ
μὴν δὲ, εἰ δοκῇ, καὶ τοῦ πεισμαχαρίου Ἰωάννου τὰ ἐξαίρετα πλεονεκτήματα· οὐκ ἀφ' ὧν σοφιῶ
τῆς ἀνθρώπου πενίας ἐκοινώνει ὁ Πέτρος (" σὺ μὲν γὰρ τῷ λέγοντι, Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ Πραξ. γ. ς.
ὑπάρχει μοι, καὶ τῇ σιωπῇ τὸν συγκαταθησιν ἐμύησεν) ἀλλ' ὅτι εἰς τὰ τέρατα τὰ θεσπο-

πικὰ

πιχά πεσών, ἐκβαλὼν ἐχάλκευσε τὴν ἱερὰν ἐκείνην καὶ μεγαλόφωνον σάλπιγγα, δι' ἧς, ἂ μὴ ἔδει φθέγγεσθαι οὐρανός, μὴ ἐνέπνευσαν ἄγγελοι, μὴ τῶν λοιπῶν θαυμάτων τις κατέλαβε, μόνος
Ιω. α. α τολμηρᾷ καὶ πιστῇ ἐφθέγξατο γλώσσῃ· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς ⓦ Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. τίνος οὖν ἕνεκα, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν, πρεσβύτερος ὢν τῶν λοιπῶν θαυμάτων, ἕκαστος ἥψατο τοῦ θαυμάτιον, ἀναγκαῖον ἐστὶ τοῦτο ζητῆσαι. Ματθαῖος τὴν τῶν Εβραίων γλῶσσαν παθαυμάτιον ζωντάξε θαύματα. Μάρκος τοῦ Πέτρου μαθητὴς γνόμενος, διὰ τοῦτο τοῦ διαπόντου Χριστοῦ συμβεβηκότα πεπράφηκε, λέγω δὴ τὴν ἀμίκτην γένησιν, τὴν ἀμεμπτον διαφορὰν, καὶ πρόδοξα σημεῖα, ⓦ Ιουδαϊκὸν φθόνον, τὸ σωτήριον πάθος, ⓦ ζωοποιὸν ἡμῶν θάνατον, τὴν ἐκ ἀφθαρσίας ἀνάστασιν, τὴν πρὸς ⓦ πατρικὸν κόλπον ἀνάληψιν. ὁμοίως δὲ καὶ Λουκᾶς, Παύλου τυγχάνων μαθητὴς, τὴν αὐτὴν τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἔτεμεν ὁδόν. Ἰωάννης τοίνυν μόνος, ὡς ἀλιεύς τις ἐξ ἁπάντων καὶ θήλυς, καὶ ἑτέρων ἁλιευόντων θεατὴς γενόμενος, ὡς εἶδεν αὐτῷ τῆς γνώσεως τὸ κεφάλαιον πρόδηλον ἐφθέγξατο, μεταχειρίζεται ⓦ ἁλιευτικὸν τοῦ θαυμάτιον κάλαμον, καὶ ἐξ αὐτοῦ ⓦ ζητούμενον ἰχθὺν θηρεύει, καὶ τοῦτον ἀπροσπαθῶς τοῖς πιστοῖς παρασκευάζει βοᾶν, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος. οὐκ ἀφ' οὗ Μαρία, φησὶν, ἐνομοθέτησε μήτηρ, ἀρχὴν ἔλαβεν ὁ Χριστός· οὐκ ἀφ' οὗ Ἰωσὴφ πατὴρ αὐτοῦ ἐχρημάτισε, τὴν ὑπαρξιν ἔσχε· οὐδ' ἀφ' οὗ Μωϋσῆς, οὐδ' ἀφ' οὗ Αβραάμ, ὁ πρὸ νόμου πάντων πατήρ· ἀλλ', Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος. ἀρχὴς μὲν οὐκ ἀρχαιότερον, ἀρχὴς οὐδὲν πρεσβύτερον. πᾶν ποίημα ἄρχεται, καὶ ὅστις ἐστὶ ποιητὴς, ἀρχήν. πάντων μὲν ἀρχὴ γῆς, καὶ πάντων ὅστις ὡς ποιητὴς, ἀρχή. πάντα τὴν ἀρχὴν ἀναλαμβάνομεν, νεώτερον· μόνη δὲ τοῦ πρεσβύτατα τῆς ἀϊδιότητος κατέχει ἡ ἀρχή. ἀλλ' ἰδωμεν δίκαιον [ὁ λόγος] Ιάκωβον. Εἰ γὰρ καὶ τὸν τοῦ δικαίου ἐπίκλησιν ἄξιαρετον ὁ ἄλλος Ιάκωβος ἔλαχεν, ὁ χρηματίζων Δίκαιος, ἀλλ' οὐ φθονήσει τοῦ τοιούτου γέρως τῷ Ζεβεδαίου πλωτῆς τοῖς τοῦ εὐαγγελίου καταρτώμασιν. ἀρκεῖ δὲ πρὸς τὸ πρὸν εἰς ἐγκωμίου λόγον, τὸ νῦν τοῦ διαπύρου φίλτρου ἡδέως τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθῆναι. τοῦτον γὰρ Ηρώδης, ὡς ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσιν ἱστορεῖ, ἀναιρεῖ. οὗτοι τῆς εὐσεβείας ⓐ ἀθληταὶ, οὗτοι τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος οἱ ἀρχηγοί. ἀλλ' ἕνα μὲν ἐξ Ολυμπιάδων ἐπῆνεγκόντα στεφανίτην δῆμοι καὶ πόλεις ἰδεῖν σπουδάζουσι, καὶ ταῦτα φύλλοις δάφνης ἐστεφανωμένον· ἡμεῖς δὲ, οὐχ ἕνα, ἀλλὰ τρεῖς ἀγωνιστὰς, ἐπὶ τρισὶ πείσεσιν ἀγωνισαμένους, ὑπὲρ τριάδος ἀθλήσαντας καὶ στεφανωθέντας, πρὸς ἡμᾶς πάντας ἀγαθυμοῦντας ἐλεάσονται συνδρομὴ τεθεάμεθα. καίτοι τὰ ἀμυθήτων κατατολμᾷ πᾶσα γλῶσσα, ἑνὸς τούτων οὐδὲ ἑπτάμυς διεξιέναι πειρωμένη, καὶ χιλιετὴς ἡ ἀγένοια, θαλασσῆς ἄρετῶν κοτύλῃ σκυμετεῖν βιαζομένη. ἀλλ' ὅμως ἐπιχειρήσωμεν, τὴν εὐγνωμοσύνης ἐπιδεικνύμενοι τοῖς πατράσι ⓦ καρπόν. πρὸ δύο ἡμερῶν χιλιοστὴ τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ πομπήγυεις διώδυθη· εἰκότως πιγαστῶ ⓐ λαμπροὶ ἀγῶνες ὅτοι εἰς πομπὴν τῆς διαπύρου χριστέως ὑπὸ τῶν πενταθλων ἀγωνιστῶν ἄξιε τελέσθησαν. τοῦτο καὶ ὅπερ τῶν ἐξωθεν συμβαίνειν εἴωθε. ταῖς γὰρ βασιλικαῖς γενέσεσιν αἱ πόλεσιν ⓐ ἄρχοντες πομπεύσιν· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν, ὁ γενικητικὸς σκιὰς ἢ προσκαίρου χαρᾶς ἐτεύχησεν ἡδονῆς· ἐνταῦθα δὲ ἀθάνατα τοῖς στεφανίταις τὰ βραβεῖα, ἀγωνίζοντες ⓐ στέφανοι, καὶ μετ' ἀγγέλων χαρὰ, καὶ μετὰ τῶν ἁγίων ἐν τῇ μακαρίᾳ τῶν λαμπρότητι. ταῦτα τοίνυν τοῖς ἀγωνίσμασι τὰ προνόμια· ὧν ταῖς πρεσβείαις καὶ ἡμεῖς ἀγαφυλαξθείημεν, καὶ ὁ καλὸς ποιμὴν εἰς πολλὰς δεκάδας ἡμᾶς ἑαυτῷ συναριθμεῖν ἐν Χριστῷ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Αμήν.

ΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ, ΕΞΕΛΟΥΜΕ, ΚΥΡΙΕ, ΕΞ ΑΝΘΡΩΠΟΥ πονηροῦ.

Λογ. λη. Ψαλμ. ριθ. α.

Θαυμάζω τί δήποτε ὁ προφήτης οὐκ ἠύξατο ῥυσθῆναι ἀπὸ δαιμόνων, ἢ λεόντων, ἢ δρακόντων, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ. δῆλον οὖν ὅτι χείρονές εἰσιν οἱ πονηροὶ ἀνθρωποι τῶν λεόντων. οἱ μὲν γὰρ λέοντες (Μ) Δαυὶδ οὐκ ἐτρέπησαν, Ἰουδαῖοι δὲ τὸν Κύριον ἐσταύρωσαν· οἱ κόρακες τὸν Ἠλίαν ἐν τῷ ὄρει διέτρεφον, τὸν δὲ Ἰωσὴφ οἱ ἀδελφοὶ πιπράσκοντες ἐτρώγων, οὐ κύνες δεύτεροι γενόμενοι. ἐδέετο γὰρ αὐτῶν ὁ παῖς τοῦ μὴ προδοθῆναι τοῖς ἀλλοφύλοις. οἱ δὲ τῇ ὑπερβολῇ τῆς ὠμότητος τοῦ ἰχεσίου αὐτοὺς ὑπερέβαλον, οὐδὲ οὕτω νεανικὴ ἡλικίαν ἠλέησαν, οὔτε παλαίσμα ἀδελφικὸ ἠδέσθησαν, οὐχ ὅτι σποράδην αὐτοῖς εἰσέπεμψε, καὶ μίαν ἡμέραν χορτασθῆναι ἐβλάσφησεν· ἀλλὰ τῇ ὑπερβολῇ τῆς ὠμότητος τὸν σύγκλυσα τὸν ἀδελφὸν ὡς ἄλλον ὀπισθόσκιον. Ἐξελοῦ με, Κύριε, ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ. μέλιτος ἀγέλαι τὸν Ἰωνάθαν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτρεφον, Ἡρῳδίας δὲ αὐτὸν ἐν ἀρίστῳ ἀπέπεμψε. δράκοντες ἡ χεὶρ αἱ ἀσπίδες τὸν ἄνδρα ἠσφαίροντο, γυμνὸν δὲ πονηροὶ τὸν προφήτην οὐκ ἔφριξε. Δαυὶδ ἐν Βαβυλῶνι τοὺς δράκοντας ἐκίνει· Δανιὴλ δὲ τοὺς Σαὰλ τὸν φθόνον νικῆσαι οὐκ ἴσχυσεν. ὁ ὄφις τὴν Εὔαν μόνον ἀπάτησεν· ὁ δὲ Καὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὅλῳ ἐφόνευσεν. ὁ κύων Καὶν μᾶζι ὁμόσιος τῷ δεσπότῃ γενόμενος Ἰούδας δὲ ὁ προφόνιος τὸν δεσπότην προέδωκεν. ἐξελοῦ με, Κύριε, ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ· οὐκ ἀπὸ θηρίων. τὰ μὲν γὰρ θηρία τοῖς φωνὴν τὴν πονηρίαν κέκτηται, οἱ δὲ πονηροὶ ἀνθρωποι κρύπτουσι τὴν πονηρίαν τῷ σχήματι τῆς ὑποκρίσεως. καὶ ὥσπερ οἱ τὰ θηλυτήρια φάρμακα διδόντες, μέλιτι πολλάκις προσχρίουσι τὴν πικρίαν τῇ γλυκύτητι, οὕτω καὶ οἱ πονηροὶ ἀνθρωποι τὸ μὲν γλυκὺ τῶν λόγων ἐν τῷ στόματι φέρουσι, τὸ δὲ πικρὸν τῶν ἔργων ἐν καρδίᾳ κατέχουσι· τὸ μέλι ἐν τῇ γλώττῃ βασάζουσι, καὶ τὸ ἰὸς ἐν τῇ γνώμῃ χαλκεύουσιν, ἄλλοι ἔξωθεν φαινόμενοι, καὶ ἄλλοι ἔνδοθεν κρυπτόμενοι· οὕτως οὖν χαλεπώτερός ἐστιν ὁ πονηρὸς ἀνθρωπος τοῦ θηρίου. καὶ πῶς, ἄκουε· τὸ μὲν θηρίον οὐκ ἔχει φρόνησιν, οὐχ ὑφίσταται καθ' ἑαυτὸ τοῦ ἀνθρώπου (οὐδὲ γὰρ λογίζεται, οὐδὲ γὰρ τοῦ ὑπεναντιοῦσθαι αὐτῷ φρόνησιν καὶ τὸν δόλον) ὁ δὲ πονηρὸς ἀνθρωπος κεκτημένος τὴν φρόνησιν, καὶ χρῆται αὐτῇ πρὸς τὴν πονηρίαν, καὶ ὅταν βούληται, θήραν ἑαυτῷ τῆς φρονήσεως ἐξευρίσκει. ἐξελοῦ με, Κύριε, ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ, οὐκ ἀπὸ ἀγγέλου πονηροῦ. εἰσὶ γὰρ καὶ ἄγγελοι πονηροί· ὡς ὅταν λέγῃ Δαυίδ· Ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ, θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλῖψιν ἀποστολὴν δι' ἀγγέλων πονηρῶν. ὡδοποίησε τρίβον τῇ ὀργῇ αὐτοῦ. χείρων δὲ ὁ πονηρὸς ἀνθρωπος τοῦ ἀγγέλου τοῦ πονηροῦ. ὁ μὲν γὰρ πονηρὸς ἄγγελος τὰ προστεταγμένα φυλάττει· ὁ δὲ πονηρὸς ἄνθρωπος τὰ προστεταγμένα παραχράττει. τί πονηρότερον τοῦ διαβόλου; ἀλλ' ὅμως φθονήσας τῷ Ἰώβ, οὐκ ἐτόλμησεν αὐτῷ προσελθεῖν δίχα προστάγματος θείου. ὁ δὲ πονηρὸς ἄνθρωπος ἀκούων τοῦ, Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, οὐ μόνον οὐκ ἀγαπᾷ τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλά τι καὶ τοὺς φιλοῦντας μισεῖ, καὶ τούτους φονεύει, ὡς ὁ Σαοὺλ ἐποίει τῷ Δαυίδ. ὁ μὲν γὰρ τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ Γολιὰθ σφενδονήσας ἀπέκτεινε, καὶ τὸ φόβητρον ἀπέλασεν· ὁ δὲ τὸν ὁλοφωνίαν κατ' αὐτοῦ ἀνέπεμψε. τὸν δαίμονα αὐτοῦ πάλιν τῇ ψαλμῳδίᾳ αὐτοῦ ἀπήλασεν, ὁ δὲ ξίφος κατ' αὐτοῦ ἀκονήσας ἠκόντιζε. τοιοῦτος γάρ ἐστιν ὁ πονηρός. ὅσον φιλοτεχνήσῃ, τοσοῦτον μᾶλλον τοὺς φθόνους ἐκκινεῖται. ὕλη γὰρ φθόνου ἰσχὺς τοῦ φιλοτεχνηθέντος πονηροῦ ἀνθρώπου τυγχάνει. ἐξελοῦ με, Κύριε, ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ· οὐκ ἀπὸ δαιμόνων. οἱ μὲν γὰρ δαίμονες τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ ἀπελαύνονται, ὁ δὲ τοιοῦτος πονηρὸς ἀνθρωπος

Ex Ms. Palatino.

Ψαλμ. οζ. νδ.

α. ἐ αὐτὸς καὶ ἑπτὰ ἔτη ἐπαιρε

β. μέλιτος

γ. ἔχει ἡ

δ. τοῦ ἐργατοῦ διαβόλου.

δὺ θεσπος αὐτῷ τῷ Κυρίῳ αὐτιπαρατεται. ὁ μὲν τοι Παῦλος ῥήματι τοὺς δαίμονας ἐξεδίω-
β. Τιμ. δ. 18. κειν, Αλεξάνδρου δὲ τὸ χαλκέως πολὺ πονηρίαν νικῆσαι οὐκ ἴσχυσε. φησὶ γάρ, Αλέξανδρος
ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδώσει αὐτῷ ὁ Κύριος. ἔξελοῦ με, Κύριε, ἐξ ἀν-
Ματθ. 16. λε. θρώπου πονηροῦ. οὐκ ἔστι ἀνθρωπος ἀγαθός. Ο μὲν γὰρ ἀγαθὸς ἀνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγα-
θοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας προσφέρει τὰ ἀγαθά· ὁ δὲ γε πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πο- 5
νηροῦ θησαυροῦ προσφέρει τὰ πονηρά· καὶ ὥσπερ ἀπὸ τινος ῥίζης, τῆς καρδίας ἕκαστος αὐ-
τῶν προσφέρει τὰ βλαστήματα, ὁ ἀγαθὸς τὴν ἀγαθότητα, καὶ ὁ πονηρὸς τὴν πονηρίαν. καὶ
ὥσπερ τῆς πικρᾶς ῥίζης καὶ κλάδοι καὶ τὰ φύλλα καὶ τὰ ἄνθη καὶ ὁ καρπὸς ἐστὶ πικρός· ὅτω καὶ
τοῦ πονηροῦ ἀνθρώπου τὸ βάδισμα καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὸ ῥῆμα καὶ αἱ χεῖρες πονηραί εἰσι.
προσεύχεται γὰρ ποδῶν, ὡς ὅταν λέγῃ ἡ σοφία· Εκκλινον ἀπ' αὐτῶν καὶ προσκλαῦσον· γὰρ 10
Παροιμ. λ. πόδες αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν τρέχουσι. προσεύχεται χειρῶν, ὡς ὅταν βυχόμενος λέγῃ ὁ προσφήτης·
15. Ρῦσαί με, Κύριε, ἐκ χειρὸς ἁμαρτωλοῦ, ἐκ χειρὸς παρανομοῦντος καὶ ἀδικοῦντος. προσεύ-
Ψαλμ. ο. ε. χεται ὀφθαλμῶν πονηρῶν, ὡς ὅταν ὁ Κύριος βοᾷ, Εἰ ὁ ὀφθαλμός σου ἐστὶ πονηρὸς, ὅτι ἐγὼ ἀγα-
Ματθ. κ. 15. θός εἰμι; ἔξελοῦ με, Κύριε, ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ. ὁ ποικίλος δόλους πλέκει, ὑποκρίσεις
μιγείσας, καὶ φθόνον ἐν καρδίᾳ χαλκεύει. ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ, ἐκ δὲ ἀνθρώπου δικαί- 15
ου. Δίκαιος μὲν γὰρ οἰκτείρει ψυχὰς κτηνῶν, καθὼς γέγραπται· ἄδικοι δὲ καὶ τὰς τῶν ἀν-
Παροιμ. ιβ. ι. θρώπων ἀφαιροῦνται. δίκαιος οἰκτείρει ψυχὰς κτηνῶν, ὡς ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος ἀναβαί-
νων τὰ πρόβατα Ιοθὸρ ἐποίμανεν· ὁ δὲ ἄδικος Φαραὼ τὰ πρωτότοκα τῶν Εβραίων
εἰς τὸν ποταμὸν ἔρριπτε. καὶ ὁ μὲν δι' ὕδατος πρόβατα ἐπότιζεν· ὁ δὲ δι' ὕδατος ἀνθρώ-
πους ἀπέκτεινε. χρὴ οὖν φεύγειν τὴν πονηρίαν καὶ τὴν ἀδικίαν, ὡς ἡ δύναμις· μὴ μόνον Ισ. 1ιη
δὲ φεύγειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδικουμένους ἐκ χειρὸς τῶν ἀδικούντων ῥύεσθαι, ὡς ὁ Αβραὰμ ἐρ-
ρύσατο τὸν Λὼτ αἰχμαλωτισθέντα ἐκ χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων· ὡς αὖθις ὁ Λὼτ τοὺς ἀγ-
γέλους ἐρρύσατο ἐκ τῆς τῶν Σοδομιτῶν παρανομίας. Εἰ γὰρ καὶ ἡ φύσις τῶν ἀγγέλων
* * ἀνεπίδεκτος, ἀλλ' ἱματίων ἀνθρώπων προσχρεος. ὡς ὁ Μωϋσῆς τὸν Εβραίων λαὸν
ἐρρύσατο ἐκ χειρὸς τῶν Αἰγυπτίων· ὡς ὁ Δαβὶδ τὸν Σαοὺλ ἐρρύσατο ἐκ τῆς βίας τοῦ 25
δαίμονος· ὡς τοὺς τρεῖς παῖδας ἐκ τῆς καμίνου τῆς καιομένης ὁ συγκατάβας αὖθις ἄγγελος·
ὡς τὸν Δανιὴλ ἐκ τοῦ λάκκου τῶν λεόντων ἡ πίστις· ὡς τὸν Ιωνᾶν ἐκ τῆς κοιλίας τοῦ κή-
τους ἡ μετάνοια· ὡς τὸν Ιερεμίαν ἐκ λάκκου βορβόρου Αβιμελὲχ ὁ εὐνοῦχος· ὡς Δανιὴλ ἐν
Βαβυλῶνι ἐκ τῆς κρίσεως τῶν παρανόμων τὴν Σωσάνναν· ὡς ὁ Κύριος πᾶσαν τὴν ἀνθρω-
πότητα ἐκ χειρὸς τοῦ Σατανᾶ· ὡς ἀπόστολοι τοὺς ἐχομένους ἀπὸ πνευμάτων καὶ νόσων. 30
ἀλλ' οὐ μόνον ὁ λόγος ἄνδρας νομοθετεῖ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας διδάσκει. πολλαὶ γὰρ
γυναῖκες ἐρρύσαντο πολλοὺς ἐκ θανάτου καὶ κινδύνων, ὡς Σάρρα τὸν Αβραὰμ ἐρρύσατο ἐκ
χειρὸς Αβιμελὲχ, ἀδελφὸν αὐτὴν εἶναι σοφισαμένη· ὡς Ρεβέκκα τὸν υἱὸν αὐτῆς Ιακὼβ ἐκ χει-
ρὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ησαῦ, τὴν φυλὴν αὐτῷ συμβουλεύουσα· ὡς Ραχὴλ τὸν πατέρα ἐκ
τῆς εἰδωλολατρείας ἐρρύσατο, ἄψυχα εἰδωλα κλέψασα (ἔκλεψε γὰρ αὐτὰ δι' ἄλλο, ἵνα 35
τῆς εἰδωλολατρείας ῥύσηται τὸν πατέρα) ὡς Ραὰβ ἡ πόρνη τοὺς κατασκόπους ἐρρύσατο ἐκ
χειρὸς τῶν ἀλλοφύλων, εἰς τὴν λινοκαλάμην αὐτοὺς κατακρύψασα· ὡς Μελχὰλ τὸν Δα-
βὶδ ἐκ χειρὸς Σαοὺλ, τὸ μνημεῖον αὐτῷ ἀπαγγείλασα· ὡς Αβιγαὶλ τὸν Νάβαλ ἐκ θανά-
του, τῷ Δαβὶδ προσαπειλοῦσα· ὡς ἡ τοῦ Μωϋσέως μήτηρ ἐκ χειρὸς Φαραὼ τὸ νήπιον εἰς
θήλειαν ἐμβάλουσα· ὡς Μαρθα καὶ Μαρία τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν Λάζαρον ἐξ ᾅδου, τῷ 40
Κυρίῳ προσκλαύσασαι· ὡς αἱ χῆραι τὴν Ταβιθὰ ἐκ θανάτου ἐρρύσαντο, δυσωπήσασαι
Πέτρον· ὡς καὶ πίστις τὸν Αἰμορροοῦν, καὶ ἱκετεία τοὺς Νινευίτας. ἔξελοῦ με, Κύριε, ἐξ ἀν-
θρώπου πονηροῦ, καὶ ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥῦσαί με. ἐδωμεν ἀπὸ τίνων ὁ προσφήτης βύχεται
ἀδικῶς ῥυσθῆναι. καὶ γὰρ ἄνθρωπος πονηρὸς ὁ Δωὴκ, καὶ ἀνὴρ ἄδικος ὁ Σαούλ. ὁ μὲν οὖν
Δαβὶδ

Δαβὶδ ἀπὸ προσώπου Σαοὺλ εἰς φεύγων εἰς Νομβᾶ τὴν πόλιν τῶν ἱερέων, καὶ ὁ Ἀβιμελὲχ ὁ ἱερεὺς ἔδωκεν αὐτῷ τὸ δόρυ τοῦ Γολιὰθ τοῦ ἀλλοφύλου ἐν ὑποσιμῷ. τότε Δωὴκ ὁ Ἰδουμαῖος, ὁ ὑπὸ τῶν ἡμιόνων τοῦ Σαοὺλ, πρῶν δὲ ὁρῶν τὰ γινόμενα, ἀπελθὼν διέβαλε Δαβὶδ καὶ Ἀβιμελὲχ ἱερέα λέγων· Χθὲς ἦλθεν εἰς Νομβᾶ τὴν πόλιν, καὶ ἐκεῖ Δαβὶδ, καὶ Ἀβιμελὲχ ὁ ἱερεὺς ἔδωκεν αὐτῷ ὑποσιμον, καὶ τὸ δόρυ Γολιὰθ τοῦ ἀλλοφύλου. τότε Σαοὺλ θυμωθεὶς καὶ ὅλος τῆς ὀργῆς γινόμενος, λέγει τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ γραμματεῦσιν· σφάξατε τοὺς ἐν τῇ Νομβᾶ τῇ πόλει ἱερεῖς. οἱ δὲ οὐκ ἐτόλμησαν χεῖρας ἐπενεγκεῖν ὑπὲρ τοὺς ἱερεῖς, φόβῳ Θεοῦ χαλινωθέντες τὰς χεῖρας, πρὸ δὲ τῆς ὀργῆς τὰς γνώμας. τότε πρὸς τὸν Δωὴκ ὁ Σαοὺλ ἀποστρέφων φησί· σὺ ἀπόστηθι τοὺς ἱερεῖς Κυρίου θανατώσων, καὶ μὴ φείσῃ, μὴ πρεσβυτέρου, μὴ νεωτέρου, μὴ γυναικὸς, μὴ παιδίου, μὴ νηπίου, μὴ θηλάζοντος. ἕως οἴνου καὶ παιδάτου καὶ μόχλου πολλοὺς ἀπέκτεινον εἰς ἐξάλειψιν. τότε ἀποστρέψας ὁ Δωὴκ, καὶ διελὼν αὐτὸς ἐξεμάνησαν λαοὶ τείχη, καὶ τοὺς μὲν τὴν πόλιν κυκλώσας παρεσκεύασεν ὑπὲρ τὸ μηδένα φυγεῖν, καὶ τὴν σωτηρίαν ποιήσασθαι, τοὺς δὲ εἰς τὴν πόλιν πῦρ βάλλειν παρεκέλευσεν· ἀνὴρ τε, καθάπερ λέων παρθένους εἰς βορὰν, ὥρμησε κατ' αὐτῶν ἐν τῇ πόλει, καθάπερ καὶ μεμαθρυλμένων παιδάτων, καὶ ἔσφαξε τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τετρακοσίους πεντήκοντα ἱερεῖς ἀγέρωχα ἐφοδεῖ, καὶ οὐκ ἐφείσατο ὑπὲρ πρεσβυτέρου, οὐ νεωτέρου, ὑπὲρ παιδίου, ὑπὲρ γυναικὸς, ὑπὲρ νηπίου θηλάζοντος, καὶ ἀπὸ παιδάτου καὶ μόχλου καὶ οἴνου· καὶ τὴν πόλιν ἐνέπρησε πυρί. τότε Δαβὶδ θεωρήσας τοῦτο, φεύγων ἔλεγε· Ἐξελοῦ με, Κύριε, ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥῦσαί με. ἰδοὺ γὰρ ἀληθῶς ἰδεῖν ὠμότατα πράγματα, τὰ τῶν νέων αἵματα καὶ τῶν νηπίων συμπεφυρμένα, καὶ νηπίων σωμάτων ἄκρα τοῖς τῶν μητέρων μαστοῖς περισπαρτημένα, καὶ ἄωρον κήδειαν περὶ κηδεμόνα τεθνεωμένων, καὶ σάρκας * * περὶ χωροῦ θεριζομένους, καὶ βότρυας μήπω περικάσαντας, θυμῷ χαλάζης φονευομένους, γυναικείων πλοκάμων, ὧν ἔδει κρύπτεσθαι, τὸ σεμνὸν μυστήριον πομπεύον. τὸ γὰρ λιπαρὸν ὑπὸ τῆς κεφαλῆς χιτωνίσκου περιρριπτόμενον, γυμνοῖ τὸ κρανίον τῆς κόμης διεδείκνυτο, τὰ δὲ στέρνα γυμνούμενα, τὰ δὲ ὅλην ἡλίᾳ ἰδεῖν αἰσχυνόμενα, καὶ παιδάρια, ἃ καὶ αὐτὴ ἡ φύσις καλύπτειν ἐδίδασκε. καὶ τίς ἂν τότε θρηνῆσαι ἀνάγκην εἰπεῖν ἐξαρκέσειεν; ἐπεὶ οὖν τοιαῦτα ὁ πονηρὸς ἀνθρωπος καὶ ὁ ἄδικος ἀνὴρ ἐργάσηται, μὴ παυσώμεθα πρὸ τοῦ ἐκτενῶς δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ καὶ λέγειν· Ἐξελοῦ με, Κύριε, ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥῦσαί με. μὴ μόνον δὲ τούτων ἕνεκα εὐχώμεθα, ἀλλὰ καὶ διὰ ἔργων ἀγαθῶν ἑαυτοὺς ἀξίους ποιῶμεν τοῦ εἰσακουσθῆναι τῶν δεήσεων ἡμῶν ὑπερεπισωρευμένων. οὕτω γὰρ μετὰ καλῶν ἐλπίδων Θεὸν εἰσακουσόμεθα, καὶ ὑ μόνον ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ καὶ ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ἐξελούμενοι καὶ ῥυσόμενοι ἡμᾶς, ἀλλὰ δὲ καὶ τῶν αἰωνίων ἐχθρῶν ἡμῶν λυτρώσεται ἡμᾶς, καὶ ζῶν τοῖς ὑπηκόοις ἀγαθοῖς καὶ τῶν αἰωνίων αὐτὸς ἀξιώσει ἀγαθῶν. ἐξαιρέτως δὲ τῶν εἰς ἀλλήλους ἀγάπην ἄδολον καὶ εἰλικρινῆ φυλάξωμεν, καὶ οἰκοδομὴν κέρδος τῶν εἰς τὸν πλησίον γινομένην προκοπὴν λογισώμεθα. ἐν τούτῳ γὰρ μιμηταὶ Θεοῦ καὶ δυνατὸν ἀνθρώπους γινόμεθα. καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἀγάπη ὅστι τε καὶ ὀνομάζεται· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ὑῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

α Βασ. κβ. ι.

ἀγωνιᾷς ἀντὶ τοῦ ἀγ. κρίνει. μεταφύσεως.

ΕΙΣ ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΙΑ.

Ex Ms. Palatino. Mlvds Ianuar. 5.

Ἡ πηγὴ τῶν θείων ἀγγελικῶν διδαγμάτων ἀνέφγμθμος ἐχὶ σοὶ ῥύακος, καὶ εἴ τις διψῶν πίνει ἀπ' ἐκείνης τῆς πηγῆς, ἢ ζωοποιῆται. ζωοποιῆται γὰρ ἢ πνεῦμα ἅ τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν, ἀφ' ὑφεσωλίω οἶνον ἀναβλύθμος. ἀκόρεστος γὰρ ἡ γλυκύτης τῶν πνθματικῶν λογίων. οὐ γὰρ ἀνφαίνει κοιλίαν, ἀλλὰ καρδίαν, ἢ λογισμοὺς ἀνέσεων εἰς φιλοθεΐαν ἄγει. ἦκουες γὰρ ἀρτίως ἐκ τοῦ ἀναγνώσθντος τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου βοῶντος πρὸς ὃ ζωνελθὸν πᾶν τὸ ἔθνος καὶ βαπτιζόμθμοι ὑπ' αὐτῶν Ἰουδαῖοι πλῆθος· Ματθ. γ. ια. Ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμθμος, ἰσχυρότερός μού ἐστιν. ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμθμος· ὀπίσω, λέγει, τοῦ χρόνου τῆς ἀναπαύσεως, ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμθμος, ἰσχυρότερός μού ἐστιν, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι. καὶ ποῖα ὑποδήματα βασιλέα ὑπεφέρετο ὁ Κύριος, ὅτι ἔλεγεν, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι; ἐν ταῦθα ὑποδήματα, τὰ τῆς οἰκονομίας μυστήρια λέγει. ὑποδήματα γὰρ ἦσαν ἀνθρωπίνης τοῦ Κυρίου περισαρκούσεται. καὶ τοῦτο μάρτυς ὁ Κύριος λέγει τοῦ προφήτου κράζων, Ψαλ. νθ. θ. Ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἐκτενῶ τὸ ὑποδημά μου. λέγει τοῦτο καὶ ὑποπόδιον ἦκουσεν ἡ τοῦ Κυρίου σάρξ ἀνθρωπίνης, ὡς ὑπὸ γῆς ὀφθεῖσα, καὶ τὸ πέρμα τῆς γῆς καταλαβοῦσα. ὅπερ δὲ ὁ προφήτης ἐκ τῶν ἑκατέρων τὴν ἐμφάνειαν ποιούμθμος ἐκέκραγεν· Ψαλ. ξη. ε. Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμθμος ἰσχυρότερός μού ἐστιν, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ τὸν μὲν σῖτον συνάξει εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ. ταῦτα τοῦ Ἰωάννου προευαγγελιζόντος, καὶ τοῦ ἰσχυροτέρου Κύριον σαλπίζοντος, ἐν αὐτῷ βαπτιζόμθμοι δώδεκαπερ τῷ Ἰωαὶν λέγοντες· ἔχεις ἰσχυρότερόν σου τινα, ὦ πρόφητα; τί σεαυτὸν συνεφθαρκὼς; σὺ τοῦ μεγάλου Ζαχαρίου υἱός, σὺ δὲ θεόπτοις ποθητός, καὶ θαυμασίοις φόβοις; ἔχεις ἰσχυρότερόν σου τινα; τί ἀθυμεῖς; οὐκ ἔστι σου ἰσχυρότερος. σὺ καὶ κατ' ἐπαγγελίαν ἐτέχθης, σὺ ἐκ τῆς Γαβριὴλ ἐμήνυσας, σὺ ἐν τῷ ναῷ θυσιαστηρίῳ ἐφωτερώθης, σὺ τῷ γλωττῷ τοῦ πνεύματος τὸ θεῖον ἐκ τοῦ Γαβριὴλ διέλυσας, σὺ Ἰωάννης κέκλησαι, ὃ χάρις Θεοῦ ἑρμηνεύεται. τί τοίνυν συνεφθαρκὼς ἑαυτόν; οὐκ ἔχεις τὸν ἰσχυρότερόν σου. ὁ δὲ Ἰωάννης, ὡς ἄλλος ἐκ τοῦ διαπύρου μάρτυρος, θαυμαστῷ ἀξίῳ σφετερίσασθαι μὴ καταδεξάμθμος, ἀντέβαλε τοῖς αἱρεταίοις ὄχλοις λέγων· ὑμεῖς οὐκ οἴδατε λέγετε, ἐγὼ δὲ οἶδα μάρτυρα. ἰσχυρότερός μου ἔρχεται. ἐγὼ μὲν σκάφον, σκάφος οὐ μέμφεται· ἐγὼ σκυτέως, σκάφος οὐκ ἀρνεῖται· ἐγὼ τραπεζίτης, σκάφος βασιλικός· ἐγὼ ποδρόμος, σκάφος θεῖος· ἐγὼ τὸ πνεῦμα δεδεγμένος, σκάφος ζωῆς πρὸς πάσιν ἀνθρώποις· ἐγὼ μετανοίας κήρυξ, σκάφος ἰχθύσεως σωτήρ· ἐγὼ βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι, ποταμοῖς ὑμᾶς ὡς σκύμνη ῥεμβόμενα ταῖς ἁμαρτίαις, σκάφος ἐμβαλὸν τὸ μέσον τῆς χάριτος. αὐτὸς βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί, ὃ καυστιχῶ, ἀλλὰ ἁγιαστιχῶ. ἐγὼ νουθεσίας γλωττῆς κινῶ, ἐκεῖνος διανοχρίσιας πάθους βασάζων, καὶ οὐκ ἐν ἁμαρτίαις, ὥσπερ σῖτον ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῶν θείων ἀνενέγκει· οὐκ ἐν ἀμαρτωλοῖς καὶ μὴ μετανοήσασιν, ὡς ἄχυρα τῷ ἀσβέστῳ πυρὶ παραδώσει. ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμθμος ἰσχυρότερός μού ἐστιν. σκάφον ποτισμένοις, πῦρ ἐκείνου τὸ τέλειον δέξασθε βάπτισμα. ἐγὼ λύχνος ἐν μέρει, σκάφος ἥλιος πᾶσι λαμπρός. ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμθμος ἰσχυρότερός μού ἐστιν. ταῦτα τοῦ Ἰωάννου προευαγγελισαμένου καὶ παραπλήσια τούτων, ἐν αὐτῷ βαπτισθέντες ὄχλοι ποταμὸν αἱματάλλοντες πρὸς ἀλλήλους καὶ λέγοντες,

ἴσ. βαρία, ἢ, βασανά

λέγοντες· καρτερήσωμεν καὶ ἴδωμεν τίνι μέλλουσαν ἀμφαίνειν βασιλείαν ἡ φάτνη σήμερον. ἐφόρτωσεν ὑμᾶς ταῖς ἀκοαῖς Ἰωάννης καταπλητικοῖς λόγοις· ἰσχυρότερον αὐτοῦ φανήσεσθαι λέγει, πῦρ καὶ πνεῦμα φέρουσα. ἐν τούτοις τοῖς ὄχλοις καὶ τελωνῶν καὶ πορνῶν κοσμικῆς βασιλείας προοίσιον, ἐνὶ ὀνόματι ὅλων δεσπότης καὶ θεὸς ἥκει ἀμφαῖον. ἰδὲ καὶ ὁ Κύριος τῆς ὄψεως ταύτης θεοπτίας, μόνος, λιτὸς, μονοχίτων, ὡς εἷς τῶν ὅλων φανήσεται θεοπτίας, ὅτι τὸν Ἰορδάνην φάσας τρέσαι κλίνει τοῦ κεφαλίου τῷ Ἰωάννῃ θέλων ὑπ' αὐτοῦ βαπτισθῆναι. ταύτην τοίνυν τὴν ταπεινὴν θέαν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐπιφασίας ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης φανὰ πολλὴν τρεσοδοκίαν θεασάμενος, ἐλιπάσατο, ἀπορήσας, καὶ ὀξυπλάγη. τόπος φυγῆς πρεσβλέπετο, θέλων δραπετεῦσαι, ἐπεὶ οὐχ ἥρπασεν (ἀοράτως γὰρ ἦν κεκαλυμμένος καὶ σεσωφρονισμένος) ἐδόα πρὸς τὸν κεκρυμμένον Κύριον λέγων· Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; τί ποιεῖς, δέσποτα; τί πρόσθιδός μοι τοῖς ὄχλοις εἰς θάνατον; νῦν ὡς ψευδολόγον ὄχλοι λιθάσουσιν. ἐγὼ μεγάλα περὶ σοῦ ἐκήρυξα, καὶ σὺ ὡς λιτὸς καὶ ξένος φανήσῃ. τί ποιῇς, δέσποτα; καὶ αὐτὸς υἱὸς βασιλέως, καὶ κάτω υἱὸς βασιλέως, καὶ ἀδαμῶς σκήπτρον βασιλικόν; δεῖξόν σε τῷ ἀξίαν. τί μόνος καὶ λιτὸς φανήσῃ; ποῦ σου ὁ τῶν ἀγγέλων σίφος; ποῦ ὁ τῶν ἀρχαγγέλων τάγμα; ποῦ σου ἡ ἐξαπέρυγος τῶν χερουβὶμ λειτουργία; ποῦ ὁ πῦον; ποῦ ὁ πῦρ; ποῦ σου ὁ πνεῦμα ὁ ἅγιον; Μωϋσῆν ἐδόξασας, νεφέλην φωτεινὴν πρέσῃσας, γύλον πυρὸς προεύεσθαι αὐτῷ πρεσκυάσας, ὃ προσωποποιήσας αὐτοῦ ἀγγελικὴν δόξην περιήφανας. τὸν δοῦλον ἐν τοσαύτῃ δόξῃ ἡμφίασας, καὶ σὺ ὁ δεσπότης ἐν ἰδιωτικῷ ἱματίῳ φανησόμενος τῇ κεφαλῇ μοι προσκλίνεις; αἰαῖ δυσμοί, κεφαλὴ πάντων ὑπαρχὴς· δόξον ὅπερ εἶς. ἔδειξας τὰ ταπεινά, δόξον καὶ τὰ ὑψηλά. βάπτισον τὸν πρόδρομον, καὶ προὸ πάντων ἐμέ. Τί βαπτίσαι θέλων; ὁ Ἰορδάνης οὐ δέξεται· ἐγνώρισέ σε τὸν ποιητήν, ἀνέπεψε τὰ ῥεῖθρα εἰς τὰ ὀπίσω, οὐ προβαίνει εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἔρρηξαι τὴν τάξιν. τὰ στοιχεῖα γνωρίζουσι, κἀγὼ μὴ γνωρίσω; εἰ θέλεις βαπτισθῆναι, ἑαυτὸν βάπτισον. οὐκ ἐκτείνω σοι χεῖρας· ἀρνιοῦνται τὸν Σωτῆρα, ναρκῶσι, συσφίγγονται· εἰ οὐκ ἐδιδάχθησαν χαρτεῖν, οὐκ ὀπτδέχονται. ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός μέ; οἶδά σε τίς εἶ, καὶ γινώσκεις ὅτι οἶδά σε. Τί με κρύπτεις τὸ εἰδότα σε; ἐν τῇ νηδύϊ τῆς μητρός μου ὑπάρχων κατεσφαλισμένος, καὶ πρὸ κυήσεως τὴν ἔξοδον μὴ εὐείσκων, μόνον ἐθεασάμην σε φερόμενον ὑπὸ τῆς θεοτόκου σου φερούσης· ἐγνώρισά σε, καὶ τὰ λαλεῖν μὴ εὐείσκων, ὃ τῆς μητρός μου ζηρασάμενος τόμος, ἐβόησα δι' αὐτῆς τὰ ἐμὰ λέγων· Πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς μέ; ἐκεῖ οὐκ ἐσφάλην, καὶ ὧδε γινώσκω; ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός μέ; ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτὸν, καθὼς ἀρτίως ἤκουες, ἄφες ἄρτι. οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. ἄφες ἄρτι· οὐκ οἶδας ὁ λέγω, ἐγὼ οἶδα ὁ προγματεύομαι. τὴν δόξαν τῆς θεότητός μου ζητεῖς ἀποκαλυφθῆναί σοι; οὐκ ἔχει ὁ καιρός· πάντα καλὰ ἐν καιρῷ αὐτῶν. σὺ ἀληθεύεις, ἀλλ' οὐ πιστεύῃ. ἄπιστον γὰρ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. οὐ γνώματα ἐχθρῶν αὐτοῖς προηγόρευσας; πῶς οὖν τούτοις ἀνάγκη καλυφθῆναί με θέλεις; ὃ δέχονταί σε τὸν πρὸ ἐμοῦ μαρτυρήσαντα· ἐπιστοῦσί σε δηλαδὴ ὅτι ὑποπίπτον, ὡς εἶ) προδρομον. ἄφες ἄρτι· μείζονα ἀμάρτημα δέχονται. ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. ὁ δὲ Ἰωάννης λέγει πρὸς αὐτόν· πῶς, δέσποτα; καὶ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν· ὥσπερ πρέπει μήπω ἵνα τὸν νόμον πληρώσω, βαπτίζομαι ἵνα τὸν χρῶτα κυρώσω. ἐὰν μέρος πληρώσω, καὶ μέρος καταλείψω, κολοβὸν καταλιμπάνω τὸν οἰκονομίαν. δεῖ με πάντα πληρῶσαι, ἵνα λέγῃ καὶ ἐμὲ Παῦλος, Πλήρωμα νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. ἄφες ἄρτι. οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. ἄφες, Ἰωάννη, τὴν τοῦ ὕδατος φύσιν ἀγιάσθῆναι· δεῖ με πάντα πληρῶσαι. εἰ μὴ ἐγὼ ὑπὸ σοῦ

σῦ" Βαπτισθῶ ϗ, ὑ καταδέξεται βαπλὰς ὑπὸ ἱερέως πλωχοῦ βαπτισθῶναι. ἄφες ἀρ- ἴσ λέ τοι
ρι· ἄφες ἀνωθεν τὸν πατέρα ὑπεροπῆσαι, οὗτ' ὄστν ὁ γός μυ ὁ ἀγαπητός· ἵνα μὴ ἀρχων Ⓐ
Ιουδαῖοι λέγϖ γὸν τῦ τέκτονος, ἀλλὰ τῦ ἐπουρανίου παιδός. ἄφες ἀρτι· μὴ ἀντίβαινε δ
Αδάμ. δεῦτερος Αδὰμ γέγονα, τ' ἐκείνου ῥύπον τ πλημμελημ ἐκπλυναι θέλων. εἰ
μὴ ἐγὼ βαπτισθῶ, πῶς ἐκφιος καθαρισθήσε); δεῖ γὸ τῦτο ϗ πεισθηνα ἐτῦ βαπτίζο- 5
μαι, τ' ἐκείνου χεῖρον ἐκδεχόμενος· ἵνα τῷ ἐκείνου ὃ ἐμὸν κυρωθῆ. ἄφες ἀρτι, ἵνα πληρωθῆ
Ψμ. κη. ζ. ὃ ῥηθὲν διὰ τῦ προφήτυ· Φωνὴ Κυρίου ὑπὲρ τ ὑδάτων. ϗ ἰω ἰδὼν θεοείδη φεικώδη.
ἦλατο μ τῆς κυρυφῆς τῦ δεσπότυ ζωοδόμος ὁ Ιωαὴς· ἀνῳγθεν ὑ οὐρανὸν ἀοιχθέντων,
κατεσκόπουν ἀγέλοι ὃ γλυκύμοι· πνῦματος ὑ ἁγίυ εἰς εἴδει περιστερᾶς τῇ τῦ δεσπότυ
κεφαλῇ προσφοιτῶσα, τῷ τῦ Ιωάννου δεξιᾷ πρῳθεῖτο. Εἰςήκει ὑ ὃ πλῆθος ἀπο- 10
εσύμνον ὑπερπλέον, ϗ ὅ, τίς ὄστν οὗτ, προς ἀλλήλους λαλοῦ. Εἶτα ὡς ἀπεκρινάμενος
Ματθ. ϛ ιζ. τοῖς πλήθεσι, λίς ὄστν οὗτ, προς ἀλλήλους ζητῦσιν, ἐβόησεν ὁ πατὴρ, λέγων· Οὗτός ὄστν ὁ
γός μυ ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠυδόκησα· αὐτ ἀκύετε. βοᾷ τῷ Εἰς Ⓦ γὸν ὁ γλυκύτατος φι-
λοτεργάνθρωπος, ἵνα μάθῃς τῷ τῆ κτίσε προσκύνησιν Ⓦ κόσμον διδάξῃ, ὅτι τοιοῦτον ὑπὲρ τ τοιού- 15
των δούλων γὸν ἀπέδωκεν, ὑπὲρ μισθωτῶν Ⓦ πολυύμνητον, ὑπὲρ ἀμυρτωλῶν Ⓦ δυναμέ-
της, ὑπὲρ ἀδόξων Ⓦ ἐνδόξυ. δοξάσωμεν οὖν Ⓦ ὑπερφυέντα δεσπότην ζωὴ τῷ
πατρὶ, ϗ Ⓦ γόν, ϗ ὃ ἅγιον πνῦμα, νῦν ϗ ἀεὶ, ϗ εἰς τὸν αἰῶνας τ αἰώνων. Αμήν.

Λογ. μα. ΠΕΡΙ ΑΥΧΜΟΥ.

Ex Mſ. Palatino. Ier. 9. α.

Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μυ ὕδωρ, ϗ τοῖς ὀφθαλμοῖς μυ πηγὴν δακρύων; 20
ὑπὲρ δὲ ἀμπλυθέντων μοι ὃ τὸν λόγυ προοίμιον, ὁ τῶν προφητῶν συμ-
παθέστατος. ἀλλ' ἐκφιος μιᾶς πόλεως τῆς Ιερυσαλὴμ τῷ ἐρημί-
αν ὠδύρετο· ἐγὼ ὑ πάσης τῆς οἰκυμένης ζωύτης ὁράν τῷ ἐπελθυσῶν
μάστιγα, εἰς θρήνυς κινδύνυς ϗ δάκρυα. ἐκλείθη γὰρ ὁ οὐρανὸς 25
ὑπὲρ ἡμῶν ἁμυρτίας ἡμῶν, ϗ τῷ ἡλιακῷ φλογμῷ αἱ νεφέλαι, ὡστε φρύ-
γιον, ζωεφρύγησαν· αἱ τ ὑδάτων ἀπεξηράνθησαν πίδακες, ϗ ποταμῶν ἀενάων ἐξέλιπε
ῥεύματα· ἡ ὑ γῆ πυρακτωθεῖσα τῷ καύσωνι τὸν ζωοπηγῆς αὐτῆς δρυὸν καρπὸς ἀπανα-
νεται. φθῦ τῶν ἡμετέρων κακῶν. ϗ αὐτὰ γὰρ ζῶα ἄλογα ζῶα κινδυνυθέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἁμυρ- 30
τίας ἡμῶν. ἀπεξηράνθη ἡ γῆ, ϗ ὁ χόρτος αὐτῆς, μᾶλλον ὑ οὐκ ἐλάσησε, ϗ τῷ λιμῷ
ὑαφθείρεται. ϗ βοῖς μὲν ἐλέσιοι μυκᾶται, ϗ οἷς ὑπὸ ἀνάπτον· τὰ ὑ ποίμνια βληχᾶ-
ται γεερῷ τῷ βληχήματι, ὡς πολυώδη κραυγὴν, τ τῶν ὑδάτων πόσιν ποθεσκήμενα θεώ- ἴσ ϗ
μενα, ϗ προσ καιρὸν τὰ λήια ξηραινόμενα· ὡς" κ τὴν Ιωὴλ προφητείαν πεπληρῶσθαι
Ιωηλ. α. ιη. νῦν ὀφθῆναι· Εκλαυσε βυκόλια βοσὴν, ὅτι ὐκ ὑπῆρχε νομὴ αὐτοῖς· ϗ ποίμνια τῶν προ-
βάτων ἠφανίσθη, ὅτι ἐξηράνθησαν ἀφέσεις ταμάτων. τοσοῦτον τὰ ἡμέτερα πλημμελήματα τ 35
ἵλεων τὸν Θεὸν φύσιν ϗ ἥμερον εἰς δίκαιον θυμὸν προεκίνησαν. ϗ ὅπῃ καθ' ἑκάστην οὐ
παυόμενα ὁ πῦρ τῶν ἁμυρτιῶν ὑφάπτοντες, εἰκότως αὐχμῷ ὁ καύσωνι διαμαρώμενα. Τά-
Ησ. νιε. χα τὰ πρὸς ἡμᾶς ὁ προφήτης βοᾷ· Πορεύεσθε τῷ φωτὶ τῦ πυρός ὑμῶν, ϗ τῇ φλογὶ
ᾗ ὑξεκαύσατε. τοῖς μὲν οὖν Ισραηλίταις διὰ τῦ προφήτυ ἐπήγγελτο ὁ Θεὸς, Εἰ φυ-
Ιωηλ. β. κζ. λάξοιεν διὰ αὐτ' ἐντολὰς, Επιδρέξω εἰς ὑμᾶς ὑετὸν πρώϊμον ϗ ὄψιμον· ϗ πλησθήσο- 40
νται ὑμῶν αἱ ἅλωνες σίτυ, ϗ αἱ ληνοὶ οἴνων. ἡμῖν ὑ ἡ ἐπαγγελία αὕτη εἰς τὸν ὠδυτὸν με-
Δευτ. κη. κγ. τέραπται· μᾶλλον ὑ ἡμᾶς ἡ τῦ Ιερεμίυ καταρᾶ κατείληφεν. Εγω σοί, φησιν, ὁ διὰ τὸν
κεφαλὸν ἀέρινος χαλκῦς, τὸν πρωτελῆ ξηρασίαν ϗ ἐπίλειψιν τῶν ὑδάτων τῇ ἀπειλῇ τῦ
λόγυ σημήναντος. ἢ ὐ τῦτο ἡμῖν ἀρτίως πεπλήρωται; ἡ μὴν γῆ χεραδρωθεῖσα αὐχμῷ, ϗ
οἷς

οἵ ἀπολιθωθῆναι τῶν γεωργῶν (Ψ) πόνον" ἠμάλδυνεν, οὔτε τὴν αὔρισιν ἐμποδιζομένην, οὔτε τὴν σκάφησιν· τὰ δὲ λήια μικρὸν ἐκλαφήσαντα, καὶ χέρσας ἐλπίδας ἐμφανέντα, παρὸ δὲ ἐγκυμονήσαντ' ἄσταχυ, ἀπεμαράνθη καὶ ἐξήρετο. μόνην δὲ λέλειπται τὰ ἀμπελῶν καὶ φυτὰ ὑ- * *
περπάλωσις, ἅτινα καὶ αὐτὴ τὰ μετ' ὀλίγον ἐσόμενον μέρασμὸν ὑπεμφαίνουσα. τοιοῦτος τὰ ἀμέ-
πων ὁ καρπὸς, τοιαῦτα τῆς κακίας τὰ ὄργανα, ἀφ' ὧν οὐκ ἐπορθώθημεν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, ἢ τοι τῶ Θεοῦ, ἀλλὰ ταῖς πτηναῖς ἐδωλοφθήμεν πανάξεσιν, ἀλλήλων φθονοῦντες, τῶν ἐλαττόνων κατεπαγόμενοι, ὑπὸ ζηλοῦντες χορεθῆναι τῶν ἀλλοτρίων, χαίροντες τῇ δυσ-
πραγίᾳ τῶν γειτόνων, ἀλλήλοις καταθέοντες τῇ συκοφαντίᾳ, ἀτόποις ὑπὸ ζηλίαις δουλα- Ησ. ε. η.
γωγούμενοι, ἵπποι θηλυμανεῖς γεγονότες, ὅ φησιν ἡ γραφὴ, καὶ λύκοι ἅρπαγες, καὶ μυκησκα-
χοῦντες ὡς κάμηλοι, οὐκ ἐλεοῦντες τοὺς πένητας, οὐ συμπαθοῦντες τοῖς πταίουσι, ἀμε-
λοῦντες τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σωτήξεων, καταφρονοῦντες τῶν ἁγίων, καὶ μνήμας αὐτῶν
μὴ σεβόμενοι, φθύνοντες τὴν ὁμολόγησιν," ὡς δὴ φρενιτιῶντες τοὺς θεραπεύοντας. (Δ)
ἱερεῖς κακοὶ ἐπωδύνημα γεγόνασι τῷ λαῷ, ὑβρίζοντες, μυκησικακοῦντες, ἐξαιροῦντες, ὑπο-
βουλεύοντες, εἰς πρόσωπα βλέποντες, οὐκ ἐλέγχοντες καὶ διορθοῦντες τοὺς πλησίον, ἀλλὰ
τῇ σιωπῇ κοινωνοῦντες τῆς ἀδικίας, ὡς ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος Ηλεῖ. (Ε) λῃστικοὶ ἀφέντες καὶ ἑ-
αυτῶν, ἕκαστος πρεσβεύειν καὶ τῶν ἱερέων" πρεσβεύονται, δικαστὴς ὄντι ἀπροσδοκήτου. ἆρα
οὐκ ἀληθῆ λέγω; ἢ τούτων ἐμπλέως τῶν κακῶν ἡ πόλις ἡμῶν; καὶ οὐ καθ' ἑκάστην ἰδοὺ ταῦ-
τα μαρτύρομαι; οὐκ ἐκοπίασα κράζων, τῶν ὅρκων ἀπέχεσθαι; οὐ παρήλεγον, ἢ πρόφα-
σιν Κύριος ὁρῶν οὕτω καταφρονούμενος βιαίου θανάτου; καὶ ταῖς πλουσιοκτήτοις χερσὶν
αἱμάδων καὶ αἰμοσταλῶς κρεμαμένων; κόμιζε τοίνυν τοὺς καρποὺς ἢ ἀγρούς, οὐκ πλουσίους
κλαθέντας σοι," ὡς οὐδὲ τὰ καταβληθέντα πρέξει σπέρματα· ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἀμπελῶνα
φεύγήσεις, οὐ πλουσιοκτήσας ἀφήρπασας. ἆρα τοῖς Ιουδαίοις πάλαι ἀφ' Μιχαίου ἠπεί- Μιχ. ε. ιε.
λησεν ὁ Θεός, ταῦτα νῦν πεπλήρωκεν ἐν ἡμῖν. Σὺ σπείρεις, καὶ μὴ ἀμήσῃς· σὺ πίεσαι ἔ-
λαίαν, καὶ ἢ μὴ ἀλείψῃ ἔλαιον· καὶ οἶνον ἢ μὴ" πίεις. τί οὖν, εἰ ποιμὴν ἴσως. καὶ μὴν οὐ
πρώτης πλεονεξίας, οὐδὲ πρώτης ὀπίορκοι. πῶς οὖν ὀλίγων ἁμαρτημάτων χοιρὴ πᾶσι κε-
κέρασται τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ ὁ ἀψίνθιον; ἐγὼ γὰρ μόνοις τοῖς κακοῖς ἐπενεχθῆναι τὸν
κόλασιν. ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνὸς σώματος, εἴπερ ἐν ἑνὶ μορίῳ ῥεύματος ἐπεισρυσις γέγ, ὁ πρῶ-
τον σῶμα ἐδόξω καθάρσεως· οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν, ὅπου ἓν σῶμά ἐσμεν, καὶ μέλη πρώτης τοῦ Χει-
στοῦ, ἑνὸς μέρεσι νενοσηκότες, κοινωνοὶ τῆς ἀληθοῦνος πρώτης γινόμεθα. οὕτω ποτὲ τοῦ παιδὸς
Σαοὺλ ἁμαρτήσαντος, ἅπαν ὁ στρατόπεδον ἐμαστίζετο, καὶ ἐφ' Δαυὶδ πρώτου ὁ δικαίου τῶν
Θεῷ (Ψ) λαὸν ἀριθμήσαντος," χωρὶς ὀλεθρίας ἐπεισέφρισε. τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἔξωθεν παιδεία Ησιοδ. εργ. α.
φησὶν, ὅτι πολλάκις ὁ σύμπασα πόλις ἑνὸς ἀνδρὸς κακίας ἀπέλαυσε. ἀφ' τοῦτο τῆς ὀρ-
γῆς τοῦ Θεοῦ ὁ ποτήριον κεκέρασται ἡμῖν ἄκρατον. Ποτήριον γάρ, φησιν, ἐν χειρὶ Κυρίου Ψαλ. οθ. ζ.
πλῆρες κεράσματος οἴνου ἀκράτου. ὁρᾷς πῶς καὶ τοῦ ποτηρίου τούτου φύσις πρὸς ἡμᾶς ἀλλαγή. εἰ
γὰρ ἄκρατόν ἐστι, πῶς πλῆρες κεράσματος; ὁ γὰρ κεκερασμένος οὐκ ἄκρατον· ἐν ταύτῃ
γὰρ ἀμφότερα λείπει· καὶ ἄκρατον μέν, ὡς ἀμιγὲς θείων οἰκτιρμῶν τοῖς ἀδιόρθωτα πταίουσι,
ἀφ' ὁ τῆς κρίσεως δίκαιον· κεκερασμένον δέ, ὡς ἐκ ἀφόρων μαστίγων καὶ πυρείων, ἃς εἴ-
ωθε κολάζειν Θεὸς τοὺς μὴ ἐν ἀπεγνωσμένοις ἡμωμένοις κακοῖς. ὅπερ γὰρ ἔθος (Δ) ταῖς
τῶν σωμάτων ἀνακόπτοντες νόσους, καὶ τὸ δυνατὸν θεραπεύειν τοῖς πίσσαν ἀζητοκότες, ταῖς
τραυμάτων δυσαλθεστέρα θερμοῖς ὕδασι ἐν δριμέσι φαρμάκοις ἀποκαθαίρεσθαι, καὶ
τοὺς σπόγγους" αὐτῆς ἀναξαρσίας ὁ πάθος ἀπολεπιώσεσι τοῖς ἐκ τῆς τέχνης ὑπιχρήμασιν·
οὕτω καὶ ὁ ταῖς πόνοις γινώσκων Θεὸς, τοὺς ἀνιάτως ἐχόντας πληγαῖς, ὧν βέλτιον αὐ" ἐστὶ
πεῖσθαι τοσοῦτος τῆς πείρας τοῦ ἔθους. τί οὖν ἐποιμὴν πρὸς τὰ ἐγκλήματα; δι-
καία ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ, μᾶλλον ἢ καταπολὺ τῆς δικαίας ὀργῆς ὁ φιλάνθρωπος δεσπότης τοὺ

πμωείαι ἐκούφισιν, ὐχ ὅσον ὦν ἐσμεν ἄξιοι, πεῖσαν λαβόν, ἀλλ' ὅσον αὖθησιν λαβόν, ὧν ἡμάρτομεν. σκόπει γὰρ τῦ Θεοῦ τὸ μακρόθυμον. ἡμάρτομεν ἡμεῖς, καὶ τὰ τοιχεῖα κολάζεται· πλάσμεν, καὶ ἡ γῆ πμωρεῖται· φαῦλοι βίοι ζῶμεν ἡμεῖς, καὶ μαστίζεται τὰ ἄψυχα· ὑβρίζομεν Ⓦ πλάστην τὸν αἰχρῶν ἡμῶν προσέξεων, καὶ δίκεται τὴν πληγὴν τὰ μηδὲν ἁμαρτήσαντα· ὥσπερ δὴ ἐί τις τῦ παιδὸς σφηνέντος, κτῦ τῦ δούλυ σκαφέσι τὴν βάσανον. τοιούτων ἔχομεν ἀγαθῶν δεσπότην, ὕτως ἡμᾶς τουτεῖ, ἐπεμυάγων πρὸς τὴν διόρθωσιν· καὶ τείνει μὲν ὁ τόξος τῆς ἀπειλῆς, ἐπὶ γῆ ὁ βέλος τῆς ὀργῆς. οὐ γὰρ βούλεται Ⓦ ψυχικὸν ἡμῶν θάνατον, ἀλλὰ τὴν ὑπερφυῆ αὐαμάρτησιν καὶ τὴν μετάνοιαν. Γενώμεθα οὖν, ἀδελφοί, ἐν αἰσθήσει τῦ τρέποντος, ἱλεωσώμεθα τὸν βασιλαγχον Κύριον, μὴ χείρονες ὀφθῶμεν τῶν Νινευιτῶν. ἐκεῖνοι ἐθνικοὶ ὄντες καὶ ἄπιστοι, ὅπῳ πρὸς τῦ προφήτυ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ἔμαθον, τοσαύτην ἐπεδείξαντο μετάνοιαν, ὡς καὶ τὰ νήπια καὶ τὰ κτήνη ἠναγκάσαν, καὶ σποδὸν καὶ σάκκον περιεβάλοντο, καὶ ὕτω τῆς δικαίας ὀργῆς τῦ Θεοῦ ἀπηλλάγησαν. δακρύσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, ὁμολογησώμεθα ἕκαστος τὰ ἴδια πλάσματα, προλαμψώμεθα πρὸς Θεὸν μετὰ ἁγίους, τύς τε ἄλλους, καὶ κατ' ἐξαίρετον τὸν ἀποστολικὸν διδάσκαλον, τὸν τὰ χεῖα πρεσβεύσαντα καὶ ἁμαρτόν. προσπέσωμεν αὐτῇ, μὴ δακρύων δεόμενοι· κυρία δέσποινα, ἡ Ⓦ Θεὸν λόγυ σὺ χαρὰ σε χωρήσασα, ἡ τὸν φύσει ἡμῶν τῷ σῷ τόκῳ θεώσασα, ἡ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις τῷ τόκῳ σε μεσιτεύσασα, ἐλέησον Ⓦ λαόν σε καὶ τὸν κληρονομίαν σε· παρακλήθητι ὅτι τοιύτῃ τῇ πόλει σε, τῇ ἐν τῷ σῷ καυχωμένῃ ὀνόματι· μεσίτευσον ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀναξίων δούλων σε· δυσώπησον Ⓦ μονογενῆ σε υἱὸν ὅτι τοῖς ἡμετέροις μακροθυμήσαι πλάσμασι, καὶ λύσαι τὸν κατ' ἡμῶν τοιοῦτον δικαίων ὀργὸν, καὶ τὰς ἐνοφείλομεν ὀφειλὰς Ⓦ ὑετὸν ἐπομβρήσαι σωτήριος, καὶ Ⓦ αὐχμὸν διαλῦσαι, καὶ τῆς γῆς δροσῆσαι Ⓦ καύσωνα. ναί, δέσποινα, δέσποινα, ἡ τῦ κόσμου ἀντίληψις, ἐλέησον, θλῖψιν καὶ νήπια, γέροντας κεκμηκότας, πάντας πεφρυγμένους· μὴ ἐάσῃς ἡμᾶς ἀπολέσθαι ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν· ἡμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, Ⓦ κατεργάσατο τὰ βαπτίσματος χιτῶνα κατέρρυπώσαμεν, καὶ δεσποτικὰς ἐντολὰς ἠθετήσαμεν. ἀλλὰ καὶ ἀλιθαίνωθεν, οὐκ ἐπιτάσαμεν καὶ χάρις ἡμῶν πρὸς Θεὸν ἀλλότριον, ἀλλ' εἰς Ⓦ μονογενῆ σε υἱὸν Ⓦ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸ σὸν πατρὶ καὶ ἁγίῳ πνεύματι προσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Λογ. μα. ΒΙΣ ΤΟΝ ΙΟΡΔΑΝΗΝ ΠΟΤΑΜΟΝ.

Ex Ms. Palatino.

Ιατί δὴ πρῶτος τοῦ ὑπὸ γῆς ποταμὸς ὑπὸ τῦ Ἰορδάνυ ποταμῦ ὑπερβλῆ Χριστὸς τὸ μυστήριον τῦ βαπτίσματος; ἀναγκαῖον ἐσόρησαν τῦ ποταμῦ τὴν φύσιν, ἵνα ὅς αὐτὸ μάθῃς τὴν τῆς μυσταγωγίας ἀκολυθίαν. ὁ Ἰορδάνης πρῶτος τοῦ ποταμὸς δύο ῥίζας ἔχει πηγῶν. οὐ γὰρ ἀπὸ μιᾶς πηγῆς προέρχεται ὁ Ἰορδάνης. ἔχει ὁ τὴν μὲ μίαν πηγὴν καλῆται Ἰόρ, ἡ ὁ ἄλλη Δάν· καὶ κατ' ὀλίγον προερχόμενα μειζόμενα ἀπ' ἀλλήλων αἱ πηγαί, καὶ κατά τινα τόπον ζευγνύνται ἀλλήλαις, καὶ εἶτα ἀποτελοῦσι ποταμόν. ἀπέδωκαν ὁ αὐτῷ Ⓓ ἀρχαῖοι ὄνομα πρὸς τὰς ῥίζας, Ἰορδάνης. ὁ ἀπὸ τῆς Ἰὸρ καὶ τῆς Δὰν τυχθεὶς ποταμὸς πρῶτα τὰς ἀρχὰς σχίζομένας ἔσχεν τὰς ῥίζας καὶ ὑπὸ τέλει ζευγνύμενας. πρῶτα πάλιν τοῦτο ποταμὸς οὐκ εἰς ζῶσαν θάλασσαν οὐ προέρχεται, καὶ ὕδωρ αὐτὸν θαλάσσης ζωὴ οὐ δίκεται· ἀλλὰ δίκεται αὐτὸν ἡ νεκρὰ θάλασσα. οὐκ μόνος πρῶτα πάντως τοῦτο ποταμὸς νεκροῖς καὶ ἀζωῖς ὕδασι ζευγνύμενος. ἔστι ὁ Ἰορδάνης

τῦ

τῦ ἡμετέρυ ζηντῦ γλώοις τύποις, καὶ ὅπως ἀκουε. ἀπ' ἀρχῆς ὁ γλώος ὁ ἡμέτερος δύο ἔχε
ῥίζας, Ⓦ Ἀδὰμ ἐκ γῆς πλασθέντα, τὴν Εὔαν ἀπὸ πλευρᾶς προελθοῦσαν. καὶ οὐκ ἔστιν
εἷς τόπος καὶ εἷς τρόπος τῆς καταςάσεως. ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ γῆς ἐπλάσθη, πηλὸν ἔχων τὴν
γλῶ· ἡ δ' ἀπὸ πλευρᾶς ἐλήφθη, ῥίζαν ἔχουσα τὴν πλευράν. ἄλλη ἀρχὴ ἐκείνυ, καὶ ἄλλη
τούτης. καὶ ἦσαν ἀπ' ἀλλήλων πόρρω μεμιζόμενοι τῇ Ⓦ τρόπον τῆς Ἀμαπλάσεως. συν-
ῆλθον εἰς ζωάφασαν γαμικὴν, ἀπετελέσθη δὲ ἐξ ἀμφοτέρων ἓν σῶμα, καὶ οὐκέτι οἱ πικ-
τόμενοι ἀπὸ πλευρᾶς, ἀλλ' ἀπὸ ζωοποιίας ἐπίκτητοι. Ἔσονται γάρ, φησιν, οἱ Ματθ. ιθ ε.
δύο εἰς σάρκα μίαν. τῦτο γοῦν τὸ ἡμέτερον πλάσμα. Ἤρξατο μὲν ἡμῶν τὸ πλάσμα ἀπὸ γῆς, καὶ ἐλήφθη εἰς θάνατον· καὶ
ἐδίξατο τὸ πλάσμα τῦτο ἡ νεκρὰ θάλασσα, ὁ βαθὺς, ὁ καταχθόνιος, ἡ ἄβυσσος τῶν νεκρῶν.
ὃ γὰρ ὄςι νεκρὰ θάλασσα τοῖς ζῶσιν ὕδασι, τῦτο ἔστιν ὁ ᾅδης τοῖς ἀποθνήσκυσι. διὸ λέγει
Παῦλος· Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ συ, τίς καταβήσεται εἰς Ⓦ ᾅδυ; τυτέςι, Χειςὸν ἐκ Ρωμ. ι. ζ.
νεκρῶν ἀναγαγεῖν; περὶ τῦτον ὧν Ⓦ Ιορδάνυ Ⓦ ἀπὸ ζωῶν πηγῶν προερχόμενον, καὶ εἰς
νεκρὰν θάλασσαν καταλήγοντα πᾶσα ἡ τῦ Θεοῦ ἐπετελέςο θαυματυργία, ἵνα μηκέτι τὸ
ζῶν ὕδωρ τρέχῃ πρὸς θάνατον. τρίτον αὖτον Ⓦ Ιορδάνυ διέκοψεν ὁ Θεὸς, ὡς μηκέτι
αὐτῷ τὴν ἀκαλυθίαν δῷ εἰς τὴν νεκρὰν θάλασσαν, ἀλλ' ἀναπέχειν ὅτι ταῖς ἀρχαίας
ῥίζας ταῖς ζώσας. ἐτμήθη ὅτι Ἰησῦ τῦ Ναυῆ· ἐτμήθη καὶ ὅτι Ηλία, ὅτε τῇ μηλωτῇ
αὐτὸν ἔτεμνε· ἐτμήθη καὶ Ελισαιέ, ὅτε δισσοτρέφων ἔτεμνε αὐτόν. πρῶτος Ἰησῦς ὁ
τῦ Ναυῆ ἔτεμε Ⓦ Ιορδάνυν· καὶ ὅπως ἔτεμνε, ἄκυε. οὐκ ἔσησε τὰ ῥεῖθρα τῶν πη-
γῶν, ἀλλ' ἀπέςρεψε τὸ ὕδωρ εἰς τὰ ὀπίσω, ὡς μάρτυς ὁ ψαλμῳδὸς λέγων· Τί σοί ὅτι, Ψαλμ. ριγ. ε.
θάλασσα, ὅτι ἔφυγες; καὶ σὺ, Ιορδάνη, ὅτι ἐςράφης εἰς τὰ ὀπίσω; τὰ δὲ ὀπίσω ἦσαν αἱ
πηγαί. διαχαιτίζων τοίνυν ὁ σωτὴρ τὸ ἡμέτερον τὸ τρέχον εἰς θάνατον, ποιῇ μηκέτι
τρέχειν εἰς θάνατον, ἀλλ' ὅτι ταῖς ἀρχαίας ῥίζας ταῖς ζώσας ἐπιμένειαν, οὐκ εἰς τὴν νε-
κρὰν θάλασσαν καταλήγειν. ἀπεκδίσας τοίνυν ἡ ζωτικὴ φύσις εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα·
Σημαίνει. οὔτε εἷς ἣν φαίνεται τεμὼν Ⓦ Ιορδάνην ἄνευ τινὸς συμβόλυ. Ἰησῦς ὁ τῦ Ναυῆ ἔχων κιβω-
τὸν ἔτεμνε· Ηλίας ἔχων μηλωτὴν Ελισαῖος ἔχων πάλιν τὴν μηλωτὴν τῦ διδασκάλυ ἔτε-
μνε. ὅλως γὰρ ἡ ζωτικὴ φύσις οὐκ ἦρχεν καθ' ἑαυτὴν ςᾶσαν ὃ ῥᾳδίως, εἰ σὺν ἔρχεται Ἰησῦς
πρὸς φέρων μὲν τὸ δεκάτυτον τὴν πρεσβυτέριον, ἐπαγόμενος δὲ μεθ' ἑαυτῦ τὴν κιβωτὸν, ὃ
σύμβολον τῦ δεκαπενθυ σώματος. καὶ φαίνεται ὁ Ιορδάνης οὔτε Ⓦ Ἰησῦ πρέπησας, τὴν ψυχὴν
ἄνθρωπον ἐκφύγειν, λέγω τὸν τῦ Ναυῆ, ὅτε τῶν Ἰουδαίων αἰδεσθείς, ὅτι τῶν ἱερῶν ἐπεφάνης. καὶ
ἵνα δηλωθῇ ὅτι ὁ λαὸς ὑποχωρῇ, ἀλλὰ τὴν κιβωτὸν αἰδεῖται, λέγει Ἰησῦς Ἰδοὺ ἡ κιβωτὸς τῦ κυ- Ἰησ. γ. ια.
ριεύοντος πάσης τῆς γῆς διέρχεται τὸν Ιορδάνην. καὶ ἔςαι, ὅταν εἰσέλθωσιν οἱ πόδες τῶν ἱε-
ρέων τῶν βασαζόντων τὴν κιβωτὸν, ὁ Ιορδάνης ἐκλείψει, ὁ τῶν ἱερῶν αἰδήμων, ἀλλὰ τὴν
κιβωτόν. καὶ πόθεν τῦτο, ἄκυε. ἐρωτᾷ αὖθις ὁ Δαβὶδ λέγων· Τί σοί ὅτι, θάλασσα, ὅτι ἔ- Ψαλμ. ριγ. ε.
φυγες; καὶ σὺ, Ιορδάνη, ὅτι ἐςράφης εἰς τὰ ὀπίσω; πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται ἡ δημιυργὸς
λέγυσα· Ἀπὸ προσώπυ Κυρίυ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. πρόσωπον δὲ Κυρίυ τῦ, ὃ σῶμα
τῆς κιβωτῦ. ὃ γὰρ ἦν ἡ κιβωτὸς τῷ νόμῳ, καὶ ταῖς πλαξὶ, καὶ τῇ καλάμῳ, καὶ τῇ ῥάβδῳ, τῦτο ἦν
τῆς ἁγιατηρίυ θεότητος ἡ σὰρξ ἡ δεκαπενθυ, ὡς ἐν κιβωτῷ φέρυσα τὴν θεότητα. πρὸς
ταῦτης τῆς ἁγίας κιβωτῦ ἔλεγεν ὁ μακάριος Δαβίδ· Ἀνάςηθι, Κύριε, εἰς τὴν ἀνάπαυ- Ψαλμ. ρλα. η.
σίν συ, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τῦ ἁγιάσματός συ. καὶ ὅρα τί ποιεῖ· ὅτι ὀζηρεύθη ὁ Ιορδάνης, οὐκ
ἀπολέσας τὰ ῥεῖθρα, ἀλλ' εἰς τὰς ἀρχαίας ῥίζας ἀναπλώσας, ἐπῆρέ, φησιν, Ἰησῦς ἀπὸ τῦ Ἰησ. δ. η. θ.
Ιορδάνυ δώδεκα λίθους μεγάλους, καὶ ἔςησεν αὐτοὺς πέρσεν τῦ ποταμῦ· ἔθηκε δὲ αὐτ' αὐτῷ
ἄλλυς δώδεκα λίθους ἐν τῷ ποταμῷ. τί βούλεται τῦτο εἶναι; ὃ περιαιρεθῶσι δώδεκα λί-
θους, καὶ τεθῶσιν αὐτ' αὐτῷ ἄλλοι δώδεκα; ὅτι, ὡς ἔφθην εἰπὼν, τὴν ζωτικὴν φύσιν

ἀνεχαίτιζε·

ἀνεχαίτιζε· μᾶλλον ὃ βούλεται δῆξαι, ὅλη ἀναπαῦσαι τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τῶν βυθῶν, καὶ ἀναγαγεῖν εἰς τὸν οὐρανόν. Οὐ γὰρ λίθους οὐδὲ μηδέποτε θαλασσίους ἡλιακοῦ ἀκτῖνα, μήτε φωτὸς δόξαν ὄψει, ἢ πλωσιν εἰς φῶς, καὶ ἦσαν εἰς γλῶ ἐκ βυθοῦ ἀναπαυόμενοι. Διὰ τί δὲ δώδεκα λίθους ἔλαβεν ἐκεῖθεν; ὅπερ διὰ τῶν δώδεκα ἀποστόλων ἔμελλεν ἀναπαύειν τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τῆς ἀνιπτῆς φύσεως. ἔσω δέ, οὐ γὰρ κάτω λίθους ἔβαλεν, ἵνα δείξῃ ὃ ἡλίῳ καὶ ὃ φωτὶ, καὶ τοῖς μὴ ζῶσι ἀναγκαίοις ὄψει, πῶς δίδωσιν τὸν Ιορδάνην. Ins. δ. c. ζ. καὶ γὰρ καὶ τὴν αἰτίαν ἐσήμανεν. Ἐὰν ἐρωτήσῃ σέ, φησιν, ὁ υἱός σου, λέγων· τί εἰσιν αἱ λίθοι αὗται; εἰπὲ αὐτῷ, ὅτι ὅτε ξηρᾶς διέβημεν τὸν Ιορδάνην, κωλύσαντος τοῦ Θεοῦ τὸ ὕδωρ πρὸ προσώπου ἡμῶν. Ἀλλ' ἔσω, αἱ ἀνενεχθέντες λίθοι ἐτέθησαν, ἵνα φανώσι τοῖς μὴ ζῶσι· καὶ διὰ τί ἐκεῖθεν ἔλαβεν ἐκ τῶν βυθῶν τοὺς βεβυθισμένους, καὶ ἔδωκε τῷ βυθῷ πάλιν ἐνέχυρα σωτηρίας. καὶ πηγάντες λίθοι ἐνέχυρα, καὶ ληφθέντες ἀσφάλεια. καὶ πολλὴ ἡ πρὸς τούτων θεωρία, καὶ διὰ τί ἐτέθησαν λίθοι, καὶ διὰ τί προσηρέθησαν λίθοι. Χριστὸς καὶ λαμβάνει, καὶ δίδωσιν. ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἀνέλαβε τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον, δεδωκὼς ἡμῖν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν. Διὰ τῶν ἀποστόλων ἀντιπέμπει τῷ ποταμῷ, δώδεκα λίθους ἐνέχυρα σωτηρίας, καὶ ἀρραβῶνα τῶν μελλόντων. ὁ γὰρ δεδωκὼς πνεῦμα εἰς τὸ πρόσχημα, ἐνεχυριάζει αὐτῷ εἰς τὸ μέλλον. ὅπερ οὖν ἔμελλε τοῦτο τὸ ὄνομα πάλιν αὐτῷ τηρεῖσθαι, ὅτε ἔμελλε βαπτίζεσθαι ὑπὸ Ιωάννου, προλαβὼν ἀπέθετο τὰ ἐνέχυρα τῆς ὑποφωνίας, καὶ ἔστησε τοὺς λίθους, οὓς μὲν ἔλαβεν ἐκεῖθεν, τοὺς πατριάρχας, οὓς ἦγαρε τότε· Ψαλ. μδ'. ιη. οὓς δὲ αὐτὸς ἦκε, τοὺς ἀποστόλους, οὓς ἔδωκεν αὐτὸς σωτῆρας. Ἀντὶ γὰρ τῶν πατέρων σου ἐγενήθησάν σοι υἱοί. οὕτω διέβη τὸν Ιορδάνην, καὶ γῆν ὁ Ιορδάνης Ἰησοῦ τῷ τοῦ Ναυῆ ἀρχὴ τῆς καταβάσεως τῆς γῆς. ἕως ὅτε προῆλθε τὸν Ιορδάνην, οὐκ ἐκληρονόμησε τὴν ἐπηγγελμένην γῆν· ἕως ὅτε Χριστὸς προῆλθε τὸν Ιορδάνην, οὐκ ἤρξατο κηρύσσειν τὴν βασιλείαν. Ἀρχὴ τῆς καταβάσεως τῆς γῆς ὁ Ιορδάνης, ἀρχὴ τῆς καταβάσεως τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ὁ Ιορδάνης. Διὰ τοῦτο ὁ προφήτης λέγει· Μνησθήσομαί σου, Κύριε, ἐκ γῆς Ιορδάνου. μνήμη γάρ ἐστιν ἀνεξάλειπτος. ὁ μὲν Ἰησοῦς οὕτω διαβὰς ἔστησε τὸν Ιορδάνην, τὴν κλωστὴν αὐτῷ δείξας· Ηλίας δὲ τῇ μηλωτῇ ἔτεμε, δέρματι νεκρῷ, καὶ ζῶντα ὕδατα τῇ νεκρώσει τῆς μηλωτῆς ἐπήγαγεν. ἔτεμε Ηλίας τῇ μηλωτῇ τὸν Ιορδάνην· καὶ οὕτω διέβη ὅπερ τῷ ἀνελθεῖν εἰς τοὺς οὐρανούς. ἐπέστρεψεν ὁ μακάριος Ελισσαῖος λαβὼν τὴν μηλωτὴν τοῦ διδασκάλου, ὡς ἄξιον αὐτὸν λέγων· Τὸ πνεῦμα 8. Βασ. β. θ. τοῦ ὅπερ σοὶ ἠμέλησε διπλοῦν ἐπ' ἐμοί. λέγει αὐτῷ, σκληρὸς ἤτησας· πλὴν ἐὰν ἴδῃς με ἀναλαμβανόμενον, ἔσται σοι αὐτὸ τοῦτο καταξιωθῆναι δι' ἃ λῆν ἔχεις τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν ἐνέργειαν. Εἶτα ἀνελήφθη. ἐμετεωρίσθη ἡ μηλωτὴ, καὶ ἐπέπεσε τῷ μαθητῇ. ἔλαβε τὸ ἐνέχυρον, καὶ ἔφθασεν ὅπερ τὸν ποταμόν· ἐπέρασε τιμεῖν τὸν Ιορδάνην, καὶ οὐχ ὑπήκουσε τὸ ὕδωρ. Ἀπορίᾳ ληφθεὶς ὁ Ελισσαῖος λέγει· Ποῦ ὁ Θεὸς Ηλία ἀπῶφώ; καὶ μὴ δὸ 8. Βασ. β. ιδ'. εἰπεῖν, ἐπάταξεν ἐκ δευτέρου τὸ ὕδωρ, καὶ ἐμερίσθη ὁ Ιορδάνης. Διὰ τί δὲ οὐχ ὑπήκουσεν αὐτῷ ἐν πρώτοις τὸ ὕδωρ; ἵνα μὴ νομίσῃ ὅτι διὰ τὴν πρώτερον αὐτοῦ ἀξίαν, ἣν εἶχε, διὰ τοῦτο ὑπήκουσεν· ὅτι μὴν τοι ἐκάλεσε τὸν Θεόν, καὶ λέγει, ποῦ ὁ Θεὸς Ηλία ἀπῶφώ; Διὰ τί δὲ εἶπε, ποῦ ὁ Θεός; οὐκ ἤδει ὁ προφήτης, ὅτι ὁ Θεὸς ἐν οὐρανῷ καὶ ὅτι γῆς καὶ πολυταχοῦ ὄντι; ἀλλ' ὅπερ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ηλίας· Ἐὰν ἴδῃς με ἀναλαμβανόμενον, ἔσται σοι οὕτως.

* * * * *

ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΑΡΙΣΑΙΟΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΡΝΗΝ.

Λογ μϛ.
Λεκ. ζ. λϛ.

ἐλέχθη τῇ ἁγίᾳ & μεγάλῃ τετράδι.

Ex Mſ. Augustano.

ΑΠας μὲν καιρὸς πάντι βουλομένῳ πρὸς μετάνοιαν ὑποτίθεται. ἔξεστι γὰρ ἑκάστῳ θελήσαντι καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις βλαστῆσαι τὸν βίζωϊαν, & ἐν θέρει ζωάξαι τῆς σωτηρίας τὰ δράγματα, & ἐν φθινοπώρῳ τὸν βλάβιον τὸν τῆς ψυχῆς φθορέα καταλῦσαι, καὶ ἐν χειμῶνι Ⓦ χειμῶνα τῶν ἁμαρτημάτων φυγεῖν, καὶ ἐν πάσῃ ὥρᾳ πρέπει πρακτέον εἶναι τὸν ὅτι τὸ βέλτιον ζητοῦντα, καὶ ἐν νυκτὶ τὸν νύκτα τῆς ἁμαρτίας ἐκκλίναι, καὶ ἐν ἡμέρᾳ πρὸς τὸ φῶς τὸ καθαρὸν ζωηδότως δραμεῖν, καὶ πρὸς Ⓦ πλάσαντα δυνάσθαι μεῖναι. οὐ πᾶσι δὲ καιρὸς ἐγκρατείας & ἁγνείας εἰσὶ προφθάσαντες πρὸς μετάνοιαν ὑστερήσαντες, ἀλλ' οὐ πᾶσι. μόνον γὰρ ἀκούσεται ἡ φωνή, εἴ τις προσέσται πρὸς μέ, καὶ γὼ λαοῖς αὐτὸν τῷ κτίσαντί με προσαγάγω δημιουργῷ. πεπρώσθω οὖν ἑαυτοῖς τοῖς τῆς πίστεως καὶ τοῖς τῆς μετανοίας πρέσβεσι, & θελήσωσθω δυνατοῖσαι πρὸς Ⓦ ἡμέτερον ποιητὴν, καὶ ἡμᾶς, ὡς προφητόκοι τῆς ἐκκλησίας υἱοὶ, καὶ ὑμᾶς, Ⓤ καθάπερ ἔμβρυα ὡς ἐν ταῖς λαγόσι τῆς ἐκκλησίας προλοχεύσθαι, καὶ πολυοῦντες ἐν μακαρίοις καὶ αἰωνίοις ὠδῖσι ἀπαύστως ἀδῆναι, καὶ γλυέσθαι τέκνα τῷ πολεμήσαντος ἐπὶ ἡμῶν. δυναγκαία γὰρ τῆς πίστεως ἡ χάρις καὶ ἡμῖν τοῖς ἀπολλύσι μέλλουσι τὴν αὐτῶν ἀγαθῶν. ἡμᾶς μὲν, ἵνα Ⓦ χιτῶνα Ⓤ βασιλικὸν, οἱ φορέσαντες ἐμολυνάμεθα, ἀποσμήξωμεν δάκρυσιν· ὑμᾶς δὲ, ἵνα δυνηθῆτε τὸ τοι πρεσβεύεσθαι, & φυλάξαι κρείττονα ῥύσει πάντος. δύσις γὰρ πίστεως εἰλικρινοῦς οὐκ ἔστιν ἀσθενὴς τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἐπιτυχεῖν. Σωτὴρ μὲν τοῖς λόγοις πρὸς ἄλλους μυρίους ἐκείνην τὴν πόρνην τὴν τῇ πίστει, καὶ τῇ μετανοίᾳ, καθάπερ δύο λαμπάδας κεκτήσασα, & προσδραμοῦσα τῷ ἐρασμίῳ νυμφίῳ, & γλυκυθεῖσα νύμφη Χριστοῦ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. ἀλλ' ὅπως τῆς μακαρίας πόρνης ἐμνήσθην (λέγω δὲ αὐτῆς πρὸς τοῦ ἐπίφορον ὄνομα) ἵνα γνῶμεν τίς οὖσα πρότερον, τί γέγονεν ὕστερον, βούλομαι ταύτην εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἀγαγεῖν· ἵνα μάθωμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτῆς, πῶς ὀφείλωμεν τῷ Χριστῷ προσελθεῖν, & λαβεῖν τὴν τῶν ἁμαρτημάτων ἀπολαβήν. τὰ γὰρ πρὸς ἐκείνης γεγονότα, τῶν ὀφειλόντων ἀεὶ γλυέσθαι πρὸς ἡμᾶς, διδασκαλία σαφὴς καὶ τῆς σωτῆρος πρὸς ἐκείνην διάλεξις, τὰ ἁμαρτωλὰ ἔσαι παράκλησις. τίς γὰρ ἀκούων, ὅτι γυνὴ μοιχαλὶς κηλῖδι κατάσκιος, ἵνα προσφύγῃ μόνον αὐτῷ, καὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ σταγόνας ὑπιχεῖ δακρύων θερμὰς, πρὸ ξενίας χρεστονίδην ἐδέξατο; Ⓦ αὐτὸν ὑπολείξασθε τρόπον, ὥστε Ⓦ αὐγὴν πεύσησθε καρπόν. τίς γὰρ λογιζόμενος τὸν ἐκείνης μεταβολὴν, καὶ τὸν ἀμοιβὸν, ὃ τὴν αὐτὴν ἀσκήσει γνώμην, ὡς τὸν ἴσον θυμὸν ἀποδόσιν; τί γὰρ ὄφελος πόρνη, ἢ ζαφθορέᾳ, ἢ προφανὴς ὕβρεις τῆς φύσεως, ἢ τὸ φιλέως ἦθος δημόσιος θρίαμβος, λώβη σωμάτων τε καὶ ψυχῶν, λοιμὸς τέρψιν κεχρημένος, ἕλκος κεκονιαμένον, ἄδυ ἀκατάσχετον καὶ ἀκόρεστον σῶμα, θανάτου κεκοσμωπισμένον προπύλαιον, τερπνὸν δηλητήριον, ἀναίδεια πορνησαζομένη, αἰσχύνη ἀναίσχυντος, ὑπερόπτης ὅλεθρος, τῶν ἀσελγῶν μηχανῶν δέλεαρ, τῶν νέων ἕλκος, καὶ πλοῦς τῶν οἰκείων μηνῶν, ἀπωλείας βυθὸς, ναυάγιον ἀγαπώμενον, κοινὴ συμφορὰ πάσης ἁμαρτίας, ἴταμον ἐργαστήριον, πάσης τυραννίδος διδάσκαλος, τῆς πρὸς Ⓦ Θεὸν ἔριδος δημιουργὸς, ὕλη τῆς γεέννης τὸ πυρὸς τὸ αἰωνίου; ἀλλ' ὅμως ἡ τῶν τοιούτων καὶ τηλικούτων κακῶν ἐπαρξαμένη ἐπανῆρεν, ὅπως τὰ Σωτῆρος σοφροσύνης ἠρέμα, ταῖς βίβλοις τῶν εὐαγγελίων ἐκλέγεσθαι. ταύτῃ καὶ ἀναπύξαντες καταγυφήσωμεν τῆς κατ' αὐτὴν ἱστορίας, ὥσπερ οὖν κατεγύφησεν αὐτὴ τὸ Χριστῷ. Ηρώτησέ τις τῶν φαρισαίων Ⓦ Ιησοῦν, ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ, & εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Λεκ. ζ. λϛ.

φαρισαίου,

Φαρισαίου, ἀνεκλίθη. τίς εἶδε βασιλέα ποδὶ γραπιώτᾳ καλυόμενον; τίς εἶδε δεσπότην ποδὶ δούλῳ τρεφόμενον; τίς εἶδε τοσοῦτον ὕψος εἰς τοσαύτην ταπεινότητα κατερχόμενον; ὦ τῆς ἀφάτου συγκαταβάσεως, ὦ τῆς θείας συγκαταβάσεως. οὐκ εἶπε πρὸς Ⓦ καλέσαντα Φαρισαῖον· σὺ κάμῃς ἐπ' ἀρίστου ἐμέ, Ⓦ κάμοιμι σήμερον ἀνθρώπους εἰς Ⓦ ὀφθαλμίου ἄριστον; σὺ κάμῃς ἐπ' ἀρίστου ἐμέ, Ⓦ πέντε ἄρτους δῆμον ὀλόχληρον χορέσαντα; σὺ κάμῃς ἐπ' ἀρίστου ἐμέ, Ⓦ διδόντα τροφὴν πάσῃ σαρκί; οὐκ εἶπε τούτων οὐδὲν ὁ σωτήρ· ἀλλὰ σιγῇ καθίσας εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρισαίου ἀνεκλίθη. ἤδη γὰρ ποῖον ἄριστον ἔμελλεν ὄψεσθαι· ἤδη πῶς ἤμελλε προσφέρειν αὐτῷ ἡ πόρνη, καὶ σώζεσθαι· καὶ "τῷ βλέμματι παντὸς μᾶλλον προσέτρεπε, τὴν διάνοιαν πρὸς τὰ παρόντα, καὶ μονονουχὶ πρὸς τοὺς ἀνακειμένους βοᾶν· ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε μετ' ὀλίγον καταφθεῖ· ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, τὴν σωτηρίαν τῆς μιγάσης προσιέναι μοιχαλίδος. ἡ ἐμὴ γὰρ τροφή, ἡ τῶν ἀνθρώπων ὠφέλεια· ἡ ἐμὴ τροφή, ἡ τῶν ἐμῶν δούλων ζωή· ἡ ἐμὴ διώρυξ, τῶν ἁμαρτωλῶν ἡ μεταμέλεια· ἡ ἐμὴ τέρψις, τῶν κατακρίτων ἡ λύσις· ἡ ἐμὴ ἔπαυσις, τῶν ἀχθομένων ἡ λύτρωσις. ταῦτα τοῦ σωτῆρος ὀπτὶ τῆς σιάλου λαλοῦντος τῷ βλέμματι καὶ τῷ φήματι, ἰδοὺ, φησι, γυνὴ ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἦν ἁμαρτωλός. ζωὶ δραμὲ τῷ σκηπτῷ τοῦ θείου βασιλέως ἡ ἄγρα· ὁ θηρατὴς δύτερπὴς ἀνεκέκλιτο, ⁊ τὸ θήραμα προὶς Ⓦ θηρατὴν κατηπείγετο. ⁊ ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἦν ἁμαρτωλός· δύο χόμπα κακίας γνωρίσματα. εἰπὲ ἡμῖν, διάγγελισα, τὴν προσηγορίαν αὐτῆς, γράψον τὸ ὄνομα τῆς γυναικός, μάθωμεν πῶς ὀνομάζεται. προσηγορίαν εἶχε τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὸ ὄνομα τὸ πονήρευμα. αὐτὴν ἰδοὺσα, ὅτι ἀνέκειτο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν ἐν ἑαυτῇ· ἔνδον ὄντα ὁ Χριστός, ὁ βρύων φιλανθρωπίαν, ⁊ πηγάζων οἰκτιρμούς· ἔνδον ὄντα ὁ Χριστός, ὁ λαγὼς, ⁊ ἰδοὺ ἰάσεις, ⁊ φιλοπόλυπος θεραπείας· ἔνδον ὄντα ὁ Χριστός, ὁ ποδὶ τὸ ἀπέλεων ὑμνούμενος, ⁊ τοῖς ἀνθρώποις συσχαιτώμενος, ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν· ἔνδον ὄντα ὁ Χριστός, ὁ τῷ πατρὶ ζωὴ θεῖος, ⁊ τῷ Φαρισαίῳ ὁμορρόφιος· ἔνδον ὄντα ὁ Χριστός, ὁ πρέφων ἀπόνοιαν τῇ θεότητι, ⁊ τρεφόμενος τῇ ἀνθρωπότητι· ἔνδον ὄντα ὁ Χριστός, ⁊ Φαρισαϊκῆς τραπέζης ἀνέχεται, ὁ πᾶσαν τράπεζαν πλήρων πάντος ἀγαθοῦ· ⁊ ὅλως κατηξίωσεν εἰς τὸν τοῦ Φαρισαίου σκιρὸν εἰσελθεῖν, ὅλως ἠνέσχετο ζωγρίαν θεῖναι τῷ ἁμαρτωλῷ ὁ ἀναμάρτητος. χρῆσαι ἔχω ποδὶ τῶν ἐμῶν κακῶν ἐλπίδας. ὁ γὰρ ποδὶ Ⓦ Φαρισαῖον τοιοῦτος φανείς, πάντως ἔσται ⁊ ποδὶ ἐμὲ χρηστὸς ⁊ φιλάνθρωπος. εὗρον, ὡς ἠβουλόμην, ὃ κοινὸν ἰατρεῖον, εὗρον τὸν εὐεισχυτα τοῦ ζητοῦντα αὐτὸν, εὗρον τὸν ὀπτιζητούμενα τοῦ ποθοῦντα αὐτὸν, εὗρον τὸν ὀπτιτρέχοντα τοῖς ὀπτιτρέχουσι ⁊ προαπαντῶντα τοῖς προσιοῦσιν αὐτῷ, εὗρον ζωαγωνιζόμενόν μοι ⁊ τὸν χαμαὶ ⁊ τὸν τόπον. εἰσελθὼ προὶς τὸν καθαρὸν πηλὸν ἡ βεβορβορωμένη τῇ ἡδυπαθείᾳ· μὴ δέγμενόν ἐρρυπωμένην, τοιαύτης φωνείσης πηγῆς· λουσομαι δωρεὰν "ἑαυτῇ. ὕτω γὰρ βούλεται ἡ πηγή. εἰσελθὼ προὶς δὲ αἴδλην φῶς, Ἰσ. ἑαυτὴ εἰ ⁊ ταῖς ἡμέραις, ὡς νυξὶ κεχρημένην. ἰδὼ τὸ θεῖον φῶς ὀφθαλμῷ, εἰσελθὼ προὶς τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, ἡ τῆς ἀδικίας τὸν ζόφον ἐπαγωμένη. τίς γὰρ φωτὶ προσομιλῶν εὐμεταλαμβάνει φωτός; εἰσελθὼ προὶς τὴν βασιλέα τῶν θεῶν, τὸν δι' ἐμὲ προὶς ἐμὲ παραγινόμενον, ⁊ τὸν καταλαμβάνοντα τὸν οἶκον, καὶ πάλαι τῷ ἐμῷ, ὡς ἔοικε, προσιόντα προὶς ὁδόν. εἰσελθὼ προὶς τὸν θεῖον ἰατρὸν, ὃν ποδὶ πάντων ἀπεγνωσμένη· εἰσελθὼ προὶς τὸν θεῖον ἰατρὸν, ἡ ὑγιείᾳ νοσοῦσα." ὕτω γὰρ με ἰδὼν, δωρεὰν ταῖς ἐμοῖς πάθεσιν ὀπτιθεῖναι φάρμακον, πᾶσαν ὀδυνῶν κοιμίσαι δυνάμενον. Ἰσ. ὠδῖν ἰσοδείξω τῷ εἰδότι τε ἔλκη, ⁊ λαβὼ τὸ φάρμακον. εἰσελθὼ προὶς τὸν μόνιον ζωὸν, ἡ ἁφὴ τῆς φαυλοτάτης ζωῆς ἐμαυτὸν ἀποχρίσασα τῆς ζωῆς· εἰσελθὼ προὶς τὸν φιλάνθρωπον δικαιοῦντα ἡ κατάκριτος. προὶς τῆς σὺν νεκρῷ δυάσεως λύσω τὰς ὠδῖνας, προὶς τῆς φοβερᾶς κρίσεως ἁφυγὼ τὸν κρίσιν, προὶς τὸ φρικτὸν βήματος ἀποκλέψω τὰς μάσιγας. πρὶν ἰδὼ Ⓦ

Χριστὸν

Χριστὸν δικαστικῶς ἀποφαινόμενον, ἰδοὺ φιλεῖ θεοπρεπῶς ἀγαλλόμενον· πρὶν φοβηθῶ κλάγξοντα, κολακεύσω πρόσωπα. οὐ θέμις τὴν τοῖς αὐλοῖς ὁμιλίαν τολμᾶν· ἤδη καὶ ἄλλη, ὡς ἤκουσα, γυνὴ Σαμαρείτις, οὐ νόμῳ προσάγομος, σωτηρίαν ἐτύχεν ὅτι τῆς πηγῆς τὴν πηγὴν, καὶ ἀπήλθε θεογνωσίαν ἀντλήσασα. καὶ πάλιν ἑτέρα τις γυνὴ τῶν Χαναναίων ἔθνους, τὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ δουλικοῦ σπέρματος ἐλεύθερον βλάστημα, οὐ σὺν τύχῃ εἰσελθοῦσα κύριον δαίμονος τυραννουμένου αὐτῆς τὴν μονογενῆ, δυσέρωτα λαβοῦσα τὴν ἐξουσίαν κύριον τοῦ δαίμονος, ἐκ γένους ἡ μήτηρ τῇ θυγατρὶ ἰατρός, ἐκ ὁ δαίμων ὁ ἀπαιτῶν σοῦ καὶ βάρβαρος, οὐκ ἐτόλμησεν οὐκ ἐπὶ πλησιάσαι τῇ κόρῃ, φοβηθεὶς τῆς τοῦ Χριστοῦ φωνῆς τὸ πρόσταγμα. μιμησόμεθα τοίνυν καὶ γὰρ ταύτην, καὶ ἡμεῖς ἡμεῖς δὲ ⟨W⟩ πόντα χειρούμενον καὶ δυσάμενον καὶ ἐλέημονα· χρήσωμεθα τῇ σωτηρίᾳ τῆς αἰσχύνης ἐκείνης πρὸς τὸ ἐμοὶ συμφέρον· βαπτισθῶ ὡς σωτῆρι ἐσταυρωμένῳ αὐτόκλητος, καθάπερ πάλαι ἐκεῖνα πολλῶν βδελυγμάτων ἔρευνα μαρφίου· λύσω ταῖς κόμαις, καὶ θρηνήσω τὴν ἐμαυτῆς ἀθλιότητα· χαλάσω τὰ πολύπλοκα δίκτυα, ἵνα θηράσω ⟨W⟩ ἔλεον ἀφειδῶς χορηγηθέντα· κλαύσω καλῶς ἁπαξ, ἃ γελάσασα πολλάκις κακῶς· κλαύσω νῦν ὅτι τῷ φιλανθρώπῳ κριτῇ, ἵνα μὴ κλαύσω τὸ πλημμύρημον ἀδύνητα· θρηνήσω νῦν ὀλίγον, ἵνα μὴ θρηνήσω τότε πολλά· καθακλύσω τοῦ Χριστοῦ ⟨Θ⟩ πόδας τοῖς δάκρυσιν, ἵνα μοι ἀποκλύσῃ ταῖς ἐμαῖς ἀνομίαις τοῖς ῥήμασιν· ἀπομάξω τοῖς πλοκάμοις τὰ δάκρυα, ἵνα προσαγάγηταί τις ἐκ τούτου ⟨Θ⟩ τούτοις ἁγιασμόν· καταφιλήσω ταῦ ἀγράντου ἴχνη, ἅπερ καὶ τὸ πάλαι ἐς καταφίλησεν, ἵνα τοῖς σώφροσι φιλήμασιν ἀποπλύσω τὸν ἐκ τῶν ἀσελγῶν φιλημάτων ἰόν· προσπυνθάνομαι τὰ θεῖα μέλη, ταῖς πρηνέσι, ταῖς ἐκ πρηνῶν, ἵνα τοῖς ἐμοῖς μέλεσι τοῖς κατακρίτοις ἐξ ἐκείνων τῶν ἁγίων μελῶν ἐπιχυθῶσιν οἰκτιρμῶν σταγόνα μίαν. βαπτισμάτων ἐπιθυμήσας ὁ βδελυγμὸς ἐλεήσει προσαπίπτῃ, ἵνα ἁμαρτημάτων ὄχλος ἐλεήσει γενόμενος, ἵνα ἄπακτα χειρῶν ἐργασιῶν διετέλεσεν· ἐλεήσει σωθῆναι βουλόμενον, ἵνα ἀπολλυμένην δύρων ἔφερε πράως. οὐ φέρει δάκρυα γήινα πρίασθαι, οὐ δύναται καὶ ἐμὲ μὴ φανῆναι, ὅπερ πέφυκεν, βδελυγμός. μεγάλα δύναται πρὸς αὐτὸν ἐκ τῶν βάθους τῆς ψυχῆς ἀνερεύνητος στεναγμός· μεγάλην παρρησίαν ἔχει πρὸς αὐτὸν ἡ μετάνοια. λαλήσῃ πρώτως καὶ πρὸς ἐμὲ ἥμερόν τι καὶ γλαφυρὸν, καὶ πρέπον αὐτῷ τῇ θεότητι. ταῦτα ἐμελέτησεν ἡ σοφὴ, ταῦτα ἔπλασεν ἡ πίστις. καὶ ὦ γυναικείῳ περιβολαίῳ κολισαμένη, πρηνικῶς, ἀλλ' οὐ πορνικῶς, καὶ οὕτω κρύψασα πᾶσαν αὐτῆς τὴν μορφὴν τὴν πρὸ τούτου πᾶσι προκειμένην, ὡς ἐν θαλάσσῃ, ἐκ περισκοπήσασα πάντα χόδην ἀσφαλῶς, ἵνα μή τι σχῆμα πορνικὸν ⟨Θ⟩ εἰσέλθῃ αὐτῇ πρὸς ⟨W⟩ Κύριον κατηγορῶν αὐτὴν, Εἰστέδραμεν Εἰς ὃ τοῦ Φαρισαίου δωμάτιον, καὶ τοῖς διατοιχοῖς περιστᾶσα ποσὶν, ἐπλήρου τὴν προμνηστευθεῖσαν βουλήν. Κομίσασα γάρ, φησὶν, ἀλάβαστρον μύρου, καὶ στᾶσα παρὰ ⟨Θ⟩ πόδας αὐτοῦ ὀπίσω, κλαύουσα ἤρξατο βρέχειν ⟨Θ⟩ πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέματτε, ⟨Θ⟩ καὶ κατεφίλει ⟨Θ⟩ πόδας αὐτοῦ, καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ, λαβοῦσα τὴν σιωπὴν, καὶ βοῶσα τῇ σιγῇ, ⟨Θ⟩ φθεγγομένη τῇ ψυχῇ πρὸς ⟨W⟩ Εἰδότα ψυχῶν οἰκτιρμῶν ἀκούειν, καὶ μὴ φθεγγομένων σοι, τοιαύτην ἱκεσίαν, ὡς εἰκὸς, τοῖς δάκρυσι γράφουσα· ἐρρέμφθω ὡς πρόβατον ἀπολωλὸς· ἀλλ' ἐπέγνων σε διαπότην, ⟨W⟩ ἐμὸν ποίμνιον, καὶ Κύριον· ἐγνώμην θεαλάωτος βουληθεῖσα, ἀλλ' ἔλαθον αἰσθησιν ἐκφυγεῖν τῶν πικρῶν δογμάτων τοῦ λύκου· ἐναυάγησα πολλάκις ἐθέλουσα, ἀλλ' ἐσώθην ἐκ τοῦ ναυαγίου, χειρίσασα τὴν σὴν πρόνοιαν, ὡς αἴσθεσαν. ἀλλ' οὐκ ἔχω παρρησίαν (ἀπαρρησίαστος γὰρ ἅπας ἁμαρτωλὸς) οὐκ ἔχω δικαιολογίαν οὐδεμίαν (ἀδικαιολόγητος γὰρ ἅπας ἁμαρτωλὸς ⟨Θ⟩ πρὸς ⟨W⟩ Θεὸν) οὐκ ἔχω φωνὴν (ἄφωνος γὰρ ἅπας κατάκριτος) ὃ ποιήσει σωτηρία μοι τὸ σῶμα, ὃ διέφθαρκεν ὁ διεφθαρμένος μοι βίος. ἀνάγκη τὴν γλῶσσαν ὁ κατηγορος πλοῦτος πεπωκὼς ἔσωθέν μου βοᾷ, σκανδαλίσειν σε τὸν λόγον τοῖς χείλεσι· σῶμα ἁμαρτωλὸν πρὸς πρεσβεί-

ον

δω ἀπαῤῥησίαν, καὶ γλῶτταν κατάκριτος πρὸς ἱκεσίαν ἁρμόσας, καὶ λόγος κίβδηλος πρὸς
αἴτησιν οὐκ εὐπρόσωπος. σιγῶσα διδάσκω τὰ κατ' ἐμέ σε τὸν ἁπτόμενον πηγῆς· τῇ ὄψει
λαλῶ, βοῶ τῇ μορφῇ, τοῖς ὀφθαλμοῖς κηρύττω σου τὰς ἀνομίας, τοῖς δάκρυσιν ἐξαγορεύω τὰ
πλημμελήματα, τοῖς στεναγμοῖς ἐξαγγέλλωσε τὸν μόνον κρύπτεσθαι μὴ δυνάμενον. ὡς
αἰσχύνης μὴ πηγῶν τῶν ἐμῶν ὄπλων ἀποπίπτω σοι, τῷ βασιλεῖ τῶν οὐρανῶν· καὶ
πηγὰς μου τὰ μέλη, δι' ὧν ἐστρατευσάμην κατὰ σοῦ, μᾶλλον δὲ καθ' ἑαυτῆς, σοι προσφέρω,
φιλάνθρωπε. ἐλέησον τὴν κεφαλήν σου ταύτην, ὅτι αἱ ἀνομίαι μου ὑπῆρξαν τὸ κεφάλαιόν
μου· ἐλέησον σου τείχας ταύτας, ἃς ἔπλασας· ἐλέησον σου ὀφθαλμοὺς τούτους, οὓς ἐδημι-
ούργησας· ἐλέησον τὸν πηλὸν τοῦτον, ὃν αὐτὸς μὲν εἰς κάλλος ἐμόρφωσας, ἐγὼ δὲ τῷ κόσμῳ
κατεχρησάμην εἰς ἀκοσμίαν ἄμορφον. ἐλέησον τὴν εἰκόνα τὴν σήν, εἰς ἣν ὁ πολε- 10 ἰσ. πολέμιος
μος ἐπαίζει, ὡς ἠθέλησεν· ἐλέησον τὴν σφῆλιν τὴν σήν, ἣν ὡς ἀδέσποτον ὁ σὸς ἐχθρὸς κατέ-
συρε· δέξαι ὡς λύτρα καὶ δάκρυα, καὶ λύσον ὡς ἀγαθὸς καὶ ἐγκλήματα· θέλησον μόνον, καὶ λέ-
λυμαι· νεῦσον μόνον, καὶ λελύτρωμαι· πρόσταξον, καὶ ὁ πεπονθὼς ἤνυσται. οἶδα σὸν θέλεις,
κατάξις· καὶ ὁ λόγος ὁ σός, ἔργον ἐστί. λάβω τὴν ἐλευθερίαν σὺκ τῶν ἀλγεινῶν ποδῶν σε,
ὡς ἔκλεψεν σὺκ τῶν σῶν κεφαλικῶν τὶς ἴασιν ἡ αἱμορροοῦσα· σοῦ δὲ τὸ κλαπῆναι θελήσαντος, 15
γνώμαι δίκημα τοῖς μετ' ἐμὲ τῆς σῆς φιλανθρωπίας καιρῷ· κἂν περιῇ μου ἐμέ, καὶ τὰ
κατ' ἐμὲ ταῖς ὑστέραις γενεαῖς καλὸν ὑπόμνημα τῶν σῶν οἰκτιρμῶν. λεγέτωσαν ἅπαντες
ὅτι πόρνη ποτὲ κἂν δαίμονος καὶ κακείνης, προσελθοῦσα τῷ Ἰησοῦ ἐδικαιώθη παρ' αὐτοῦ· καὶ
καθαρῶντες ἅπαντες ἐμοὶ προσίτωσαν, καὶ λάσασαι ἁρπαζέτωσαν δωρεάς. κειμαι δί-
καιος καὶ φιλάνθρωπε, καὶ τοῖς κατακρίτοις κἂν πολλὴν φιλανθρωπίαν ὑπαναστρεφόμε- 20
νος, ὧδέ σοι προσπίπτω, ὡς κείτῃ, ὧδέ μοι τὴν συγχώρησιν ὑπαγόρευσον. μὴ θριαμβεύ-
σῃς ἐμὰς ἁμαρτίας ὅτι πάσης τῆς κτίσεως, μὴ δημοσιεύσῃς μου τὰς ἀνομίας ἐν τῷ
μέλλοντι κείσεσθαι· μὴ πέμψῃς με εἰς αἰώνιον πῦρ, εἰς ὕλην κεκτημένον τὴν τῶν ῥαθύμων
ζωήν. Ἰησοῦ Χριστέ, υἱὲ τῆς παρθένου Μαρίας, καὶ δημιουργὲ τῆς παρθένου, κἂν τῇ παρθέ-
νον, καὶ μητέρα σὴν, καὶ πάλιν παρθένον, ἀράκτησαν κἂν τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα τὴν σὴν ἐκ- 25
ποίησον θύραν. σὺκ γυναικὸς ἐπέχθης καὶ σύ, ὡς σὺ μόνος ἔπλασας, καὶ γινώσκεις τὴν τῶν
ἀνθρώπων ἀσθένειαν. διαὐτὰ λαλούσης σοι ἑαυτῇ τῆς πιστῆς γυναικὸς καὶ δεομένης, ἐγ-
γὺς ὢν ὁ σωτὴρ ἐδίδου τῇ πονούσῃ τὸν πόνου καταπυφᾶν, καὶ σὺν πόδας ἐγκλείσας σκείνῃ
πρὸς ἀπόλαυσιν ἄπλησον, ὅτι τῆς σιαλάδος ὢν, καὶ καταπυφῶν" τὸν σκείνης κλαυθμόν, καὶ ἰσ. πῦ εἰπὼν κλαυθμὸν
θύωχούμενος τοῖς τῆς μετανοίας δάκρυσι, καὶ πιπὼν ὃ δίψος τῆς διψώσης τὸν ἔλεον. σὸ- 30
τοῦτον. Φαρισαῖοι ῥῆμα ἐψιθύριζον πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· τί τοῦτο ὃ ξένον καὶ
παράδοξον θαῦμα; τίς τὶ πόποτε ταύτην ἐδίδαξε σωφροσύνην; τίς τὶ σκληρυνθὴν πρὸς
αἰσχρὰς ἡδονὰς ἔπεισε τοιαῦτα φρονῆσαι; ἢ σὐχ αὕτη ἐστὶν ὃ τῆς ἡμετέρας πόλεως ὀπίσημον ὄνει-
δος; ἢ σὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ τῶν ἀναβουλομένων γυνή; ἢ σὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ τῆς ἁμαρτίας ἑκάστου κατή-
γορος; οὐχ αὕτη ἐστὶν ἡ τῆς σωφροσύνης ἔρημα, καὶ τῶν νομίμων γάμων τοιχωρύχος; οὐχ αὕ- 35
τη ἐστὶν ἡ μὴ κολακείας λῃστεύουσα σὸν ἀνθρώπους; πῶς οὖν σὐκ τοιαύτης τοιαύτη γλυκύ-
στατα; πῶς ἡ φιλοτέλως καὶ φιλοτερπνὸς, φιλόδακρυς ἐφάνη καὶ φιλοπενθής; πῶς ἡ ἄσω-
φος, καὶ παράφρων, καὶ τῇ μορφῇ, καὶ τῷ βλέμματι, καὶ τῷ σχήματι, καὶ τοῖς παιεργοῖς
βαδίσμασι, καὶ πᾶσι τοῖς μέλεσι πρώτως μηχανευομένη τῷ θανάτῳ, ὅτι τὸ σῶφρον τοῦτο σχῆμα
καὶ πρόσχημα μετέπεσεν; ὢ τῆς ἀπροσδοκήτου μεταβολῆς, ὢ τῆς ξένης μετοικεσίας. 40
μὴ οἰκέται τοῖς τοιούτοις λόγοις ἐκέκρυπτο· ὃ γὰρ καλέσας τὸν Ἰησοῦν Φαρισαῖος βλασφήμους
Ακκ. ζ. λθ. λογισμοὺς πίπτων ἐν τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ, ἔλεγεν· Οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς ἡ πο-
ταπὴ ἡ γυνὴ, ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. ἁπλῶς, φησι, καὶ ὡς ἔτυχεν, ὅτι προφήτης λέγει· ἠπατήθην καὶ ἐγὼ μὴ τῶν ἄλλων, τοῦτον ὡς τῶν ἀλλων ἐξετασθέντα εἰσ-

αγαγὼν

ἀγαγὼν εἰς τὴν ἐμὴν οἰκίαν. Εἰ γὰρ προφήτης ἦν, καὶ σαφῶς ἤδει τὰ μέλλοντα. τὴν φύσιν ἐρᾷ πᾶσι καὶ καταδηλον ὅτι εἶδώς, πῶς οὖν ἥπτετο τὰ πᾶσιν ἀπόῤῥητα; πῶς ἀνέχεται χειρῶν πορνικῶν; πῶς οὐκ ἀπελαύνει πόῤῥωθεν τὴν σῶδεν ἔχουσαν τὸ σώματος ἀπροσκτον; πῶς σῶδε βδελύσεται τὴν βδελυρὰν, κ̀ πάσης ἀκαθάρτητος χέμυσαν; καλίζει τὴν πολλὴν φιλανθρωπίαν ὁ Φαρισαῖος, ὡς ἀγνοίαν, κ̀ ὑποβάλλει τὴν συγκατάβασιν τῷ τῆς ἀγνοίας ὀνόματι, νοσῶν αὐτὸς τὸ γινόμενον τὴν ἄγνοιαν. κ̀ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτὸν· ἴσχω σοί τι εἰπεῖν. οἶδα τί λέγεις μὴ λέγων μηδὲν, οἶδα τί φθέγῃ σιγῶν, οἶδα τί βοᾷς σιωπῶν, οἶδα τί κ̀ αὐτὴ χ̃ Σιμωνὶς νῦν μοι προσδιαλέγεται, οἶδα καὶ ὡς ποτὲ ἐν τῇ ψυχῇ κατ' ἐμοῦ λαλοῦσα λογισμούς. διηγήσομαί σοι τῶν νοῶν ἐνθυμημάτων τὰς φωνὰς, ὀξαγορεύσω τὰ σῶδε σὺ βλασφημούμενα, δημοσιεύσω τὰ φρονήματα τῶν σῶν ἐννοιῶν, ὡς τοῖς λογισμοῖς τῆς σῆς ψυχῆς ἐγκαθήμενος. οὕτω λέγεις, Εἰ οὗτος προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς κ̀ ποταπὴ ἡ γυνὴ, ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι. ταῦτα τὰ ῥήματα τῆς σῆς Σιμωνίας. πῶς οὖν κατέγνων τῶν ἐν τῷ βυθῷ τῆς σῆς διανοίας κινηθέντων λογισμῶν τὸν ζάλλιν, εἰ μὴ Θεὸς ἦμεν πάντων δημιουργός; ὡς ὑποπτεύσας αὐτὸς ἐκ τῆς ἀποκρίσεως· γνῶθι ὅστις εἰμὶ ἀποκεινόμενός σοι μὴ λαλοῦντι μηδὲν. ἐκκαλύπτω τὰ ῥήματα τῆς σῆς ψυχῆς. Εἰ ἦμεν προφήτης, ἐγίνωσκον τίς κ̀ ποταπὴ ἡ γυνή. κ̀ ποῦ χρεία προφητικῆς ἐλλάμψεως ὅτι τῆς γνωριζομένης ὄψεως; οὐκ οἶδα τὴν προσεσκέψαν ὅτι τῆς ἁμαρτίας; οὐκ οἶδα τὴν πᾶσι καταδηλον; οὐκ ὅτι ἅπτεται ταύτην, δι' ἣν ἦλθον πρὸς σέ; γινώσκω τίς κ̀ ποταπὴ ἡ γυνή. οὐδὲν γὰρ λανθάνει ⓜ τῆς θεότητος ὀφθαλμὸν, ὑ πλεονέκτης, ὑ πόρνος. γινώσκω τίς ⓒ ποταπὴ ἡ γυνή, κ̀ ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι· καὶ σῶδε τὸν χαίρω κατεχόμενος πρὸ αὐτῆς, ἵνα τὴν κεκτῆσαν θύλακον προσώσω θεοπρεπῶς. οὐ γὰρ μολυνόμαι πρὸς τῶν ταύτης χειρῶν, ἀλλ' ἐγὼ ταύτην καθαρὰν ἀπεργάζομαι. ἥλιον γὰρ βόρβορος οὐκ ἀμαυροῖ, μυρεψίτην πηλὸς οὐκ ἀλλοιοῖ, τὸ δυνάμυρτον ἀμύρτια οὐχ ἅπτεται). οὐχ ἡφάμην προθύμως λεπροῦ, κ̀ ὃ πάθος ἀπέφυγε; μὴ λεπρὸς ἐγνώμην, πλησιάσας λεπρῷ; οὕτω κ̀ νεκρῶν τὰ ζωηθαυματουργῶν μεταβάλλω ταύτην πρὸς ἀγιότητα, ὑ μεταβάλλομαι πρὸς τὴν αὐτῆς ποιότητα, ὑπεχόμενος τῆς ἁφῆς τῆς μισούσης χειρός. ἰατρὸς γάρ εἰμι· ἰατρὸς γὰρ ὑ πραυμάτων κ̀ σηπεδόνων καὶ ἰχώρων, ἀλλὰ τὴν σωτηρίαν τοῖς νοσοῦσι κ̀ ψυχὴν προσαμβυόμενος. ποιητὴς εἰμι, ὑ φειδομαι τῶν ἐμῶν πλασμάτων· διακτορὸς εἰμὶ, ⓒ οὐκ ἀνέχομαι ζημιωθῆναι φιλοδέσποτον δούλην· ποιμὴν εἰμι, κ̀ προβάτων ἐμῶν πλανωμένων ὀρῶν εἰκότως ἀφαίνομαι· λιμὴν εἰμι, κ̀ πάντας σὺν προσορμίζοντας προσδέχομαι. Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν· δύο χρεωφειλέται ἦσαν δανειστῇ τινι. τέως μὲ ταύτης τέταξαι. τί γραπτεύεις κατ' αὐτῆς, ὡς μόνος ἀνελθὼν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν ἀρετῶν; τέως ὑποβύθιός μοι καθέστηκας. ἵ οὖν κατακρίνεις ταύτην, ὡς μόνος ἀνεύθυνος; δύο χρεωφιλέται, σὺ κ̀ αὐτὴ τυγχάνετε· ὁ δανειστὴς ἐγώ εἰμι. ἐδάνεισά σοι κ̀ ᾧ γινώσκω τὸ πρόσταν ζωήν. ὁ εἷς ὤφειλε δηναρίια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. αὕτη χρεωστεῖ πεντακόσια δηναρίια (πολλὰ γὰρ ἐξήμαρτε) σὺ χρεωστεῖς πεντήκοντα. ὀλίγον γὰρ ἐπλημμέλησας. ἀλλ' ὅμως ὑποκειμένη λογοθεσίᾳ ζωῆς. μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. ἐχαρισάμην σοι τὰ ἐγκλήματα, χαρίζομαι κ̀ ταύτῃ τὰ πλημμελήματα. ἀπώλεσας προθύμως τῆς ἐμῆς προυσίας, ἀπολαύσατω κ̀ αὐτὴ τῆς ἐμῆς ἀμνησικακίας. ἤθελες με πρὸ σοῦ φανῆναι φιλάνθρωπον, πρὸ δὲ ταύτην ἀπανθρωπος; ἀλλ' οὐκ ἀνέχομαι λαβεῖν σε δίκην τῆς ἐμῆς ἀγαθότητος. εἰ σὺ τοιαύτην ἔσχες χάριν, αὕτη δὲ τὴν σὴν, τί βούλει αὐτὴν πρὸ σοῦ τοιαῦτα λέγειν, ἃ σὺ κατ' αὐτῆς φθέγγῃ; οὐκ ἤκουσας, ὅτι ἃ μὴ βούλει παθεῖν, μὴ θέλῃς ποιεῖν. οὗτος γὰρ ὁ κοινὸς νόμος τῆς φύσεως. πῶς οὖν, εἰπέ μοι, πλέον ἀγαπήσει αὐτὸν; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν,

ἐπολαμβάνω, ὅτι οὐ τὸ πλέον ἐλαείσατο. καὶ πρὸς αὐτὸν ὁ σωτήρ· ὀρθῶς ἔκρινας. οὐκοῦν ἔμμεινον οἷς ἐδίκασας πρῶτος αὐτός. ὑγραφεὺς πρὸς τὸν γυναῖκα, τῷ Σίμωνι λέγει, βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; ἐγὼ οὐκ ἔπι καλῶ πόρνην, τὴν ῥίψασαν μὲν τὸ πρόγμα τος καὶ τὸ ὄνομα. βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα, τὴν αὐτόκλητον ἐστιάτορά σοι ἡμῖν, τὴν ὑπολυπημένην ἀναίδην ἐπαινουμένην, τὴν ἀσκοῦσαν ἀναισχυντίαν ἀγαπωμένην, τὴν ὁδηγὸν τῆς πρὸς ἐμὲ φερούσης ὁδοῦ, τὴν πτεμένα τῆς εὐσεβείας, τὴν διδάσκαλον τῆς μετανοίας, τὴν ἔργῳ τὰ πρόγματα διδάξασαν, τὴν ἀπαυστα κλαίουσαν, τὴν πρόρριζον τῶν ἁμαρτωλῶν, τὴν κήρυκα τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, τὴν ἀκλινῆ οἰκον πιήσασαν, τὴν μόνῃ μόνῳ προσευχομένην, τὴν δοῦλον θεοπρεπῶς μιλεωρουσαν καὶ ὡς Θεὸν ἱκετεύουσαν, μὴ δορυφόρους, μὴ βῆμα δικαστικὸν, καὶ ὡς κειτὴν με γονυπετοῦσαν· τὸν χείμαρρον προσκυνοῦσαν; βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα, τὴν ἀκάματον, τὴν ἐργάτιν τῶν ἀγαθῶν, τὴν ἀπὸ τῶν πλοκάμων αὐτῆς καὶ τῶν δακρύων ὑφαίνουσαν ἑαυτῇ τὴν τῆς ἀθανασίας στολήν, τὴν προσευχούσας ἀπὸ πρώτων αὐτῆς τῶν μελῶν προσ ἑαυτῆς, τὴν ἀπλησον ὃ οἷς οὐκ ἔχεις ἰδίῃ, ἀπλησοτέρων ὃ οἷς ὃ ἀμέλγων μακαρίζεται; σκόπησον τὰ ῥηθέντα σοι, καὶ θάσσας τὰ γεγραμμένα παρ' αὐτῆς, καὶ σεφανώσεις ὡς ἐμοὶ τὴν ἑαυτὴν σεφανώσασαν. ἐὰν μὴ ὁ σὺ θαυμάσῃς τὴν φύσεσιαν καὶ τὴν ἐργασίαν αὐτῆς, μέμφου τοῖς ἐμοῖς οἰκπρμοῖς. εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν σου ἐγὼ ὁ Χριστὸς, ὁ ἄνω ὢ κάτω καὶ πανταχοῦ ὢ σὺ ταῦθα ὄντως ὡς βλέπεις, καὶ τῇ πρόνοιά μου τετίμηκά σε, καὶ οἰκόν σου· καὶ σὺ ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας μου οὐκ ἔδωκας. σὺ δὲ ὑπόκλιον, δὲ ῥάδιον, δὲ ὑπόδειγμα τοῖς ἐμοῖς ποσὶν οὐκ ἐπέχεας· αὕτη δὲ ἡ πρὸς σὲ λοιδορουμένη τοῖς δάκρυσι ἔβρεξέ μου τοὺς πόδας, οὓς οὐκ ἔβαψεν ὅλα τῆς θαλάσσης τὰ ὕδατα καὶ τὰ κύματα. βλέπεις ξένιον ἀρνεῖόν τοῖς ἐμοῖς ποσὶν ὑπερρέουσαν· βλέπεις βρεχμὸν πρόδοξον, οὐκ ἐκ τῶν νεφῶν φερομένην, ἀλλ' ἐκ τῆς γυναικὸς ὀμμάτων πικτομένην. ποία πηγὴ τοσούτων ὑπορεῖ ναμάτων, ὅσον αὕτη δακρύων; ποία κρινὴ βλύζουσα τοσαύτας ταγήνας οὐκ ἐλέγχεται; αὕτη τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου τοὺς πόδας, καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς ἐξέμαξε, καὶ ξένιον λέντιον τὰ τείχας αὐτῆς κατεσκύασε, καὶ πρόδοξον σκαμνον τῶν ἐμῶν ποδῶν τοὺς πλοκάμους αὐτῆς ἐποίησε. φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας σύ· τὰ χείλη τὰ σὰ τοῖς ἐμοῖς χείλεσι προσθερμόσας ὑ κατηξίωσας· αὕτη δέ, ἀφ' οὗ εἰσῆλθεν, ὑ διέλειπε καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. ὢ τῆς ὁμαλῆς προσῳδρίας, ὢ φιλημάτων θείων· ὢ φιλημάτων πνευματικῶν ἀπολογησαμένων τῶν προτέρων πλοκῶν. ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας. ὃ πμιώτερον μέρος τοῦ σώματος οὐκ ἐπόπισας ἐλαίῳ ψυχῷ· αὕτη δὲ ἐλαίῳ μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας. τί οὖν σοι δοκεῖ; ἀποσραφῶ τὴν τοιαῦτα μοι φέρουσαν ξένια; ἀποστίσομαι τὰ φίλτρα μοι δῶρα; μὴ σκεπτέον τοιαύτην καὶ τοσαύτην ἀγάπησιν; μὴ σκεπτέον πίστιν θερμοτέραν παρ' ἐμοῦ ὑφηλοτέραν; παρὰ τοῦ δοῦλα καὶ τοσαῦτα καλά; παρὰ ἐλευθερωτοῦ τοσούτους; παρὰ τῶν δακρύων κρουνούς; ἀλλ' οὐ δύναμαι. παρὰ τὴν δεδακρυμένην μορφήν; παρὰ μόνην φιλανθρωπίαν ἔλαβον τὴν τοῦ δούλου μορφήν. ἀρνήσομαι ἐμαυτὸν παρὰ σέ; μισήσω τὴν ὄντως μου γνησίως πεφυκυῖαν; ἀπολέσω τὴν ὄντως περιπλεκομένην μου τοῖς ποσίν; ἀποδιώξω τὴν ἱκέτιν μὴ τυχοῦσαν ὧν ἤλπισε; πληρώσω τοῦ διαβόλου τὸ βούλημα; χαρίσομαι τῷ πολεμίῳ τὸ θέλημα; πέμψω πάλιν τὴν ἐμὴν περιστερὰν πρὸς τὰ ἴδεσακα; μὴ οἰκτείρω τὴν σοὶ ἕτερον λέγουσαν, ἐὰν μὴ μόνον, ἐλέησόν με; μὴ ἐλεήσω τὴν ὄντως φυγοῦσαν τὸν διάβολον, καὶ προσφυγοῦσαν ἐμοί; τί οὖν κατηλθον οὐκ τῶν ἀγγέλων; τί δὲ φαινόμενον περιβέβλημαι σῶμα; τί δὲ τῆς σῆς οἰκίας ἐλαμόμιλο σοὶ; τὴν φαινομένην μὲν θεραπαινίδα βεβλημένην ἐπὶ ἔμβολον ἀπελαυνεῖν, διὰ τί τὸν τόπον τῆς θεραπαινίδος κατέλαβον; ἀλλ' οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετανοιαν. οὐ χαρίν λέγω σοι, ἀ-

φέωνται

ἴσ. κεῖται
σ δηρ
βλέπεις
μὴ
ἴσ. ἁμαρ
τον

φέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολύ. ὁ δὲ ὀλίγον ἀγαπῶν, ὀλίγον ἀγαπᾷ). Ταῦτα πρὸς τὸν Φαρισαῖον διαλεχθεὶς ὁ Χριστὸς μετέδωκε τῇ γυναικὶ παρρησίας καὶ φθέγματος ἐμέσου καὶ πρόσωπος, καὶ πρὸς τὴν κατακεκυμμένην καὶ δομένην μικρὸν ἑαυτὸν ὑποκλίνας, μετέδωκεν αὐτῇ τὴν παρουσίαν ἀποφάσιν, ἔχουσαν τὴν ἄφεσιν. ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι. δέξαι λοιπόν, ὦ γύναι, τὴν δακρύων ἐπαγγελίαν τὴν δεῆσιν· δέξαι τῆς πίστεως τὴν δύπιδοσιν· δέξαι τῆς ὑπομονῆς τὰς ἀμοιβάς· δέξαι τῆς εὐσεβείας τὰς δωρεάς· δέξαι τῆς μετανοίας τὸν στέφανον· δέξαι τὴν πικρῶν στεναγμῶν καὶ γλυκύτατον καρπόν· δέξαι τὸ σὸν θεσπέσιον ἀσφαλὲς ὁ γλυκύτατον θέρος. ἐπαφεῖς σὺ δάκρυσιν, σὺ ἀγαλλιάσει θείσιον. ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. διερράγησαν αἱ τὸ κακοῦ βίου σειραί· διελύθησαν αἱ τῆς πονηρίας ἀλύσεις· ἀπηλλάγης τὴν ἐγκλημάτων καὶ τῶν θυμιῶν· ἔφυτες τὸν ἄσβεστον κάμινον τὸ πυρός· ὀλίγοις δάκρυσι φλόγα τοσαύτην κατέσβεσας· κατεπάτησας τὸ πονηρὸν ἐνέδρον τὸν κεφαλαίου· σύγκυψας τῷ φανῶς τὸν δυσπάλην. θάρσει, θύγατερ· Θεὸς ὁ δικαιῶν, τίς ὁ κατακρίνων; ἐγὼ ὁ κριτὴς γνώμην τῆς ἀφέσεως ἐξυπτής. τίς ἕτερος τὸν ἐμὸν ὑπόκρισιν αἰσχύνῃ; ἐγὼ ὁ δικαστὴς ἀπολύω· τίς ἕτερος καταδικάσει, θάρσει, θύγατερ· λόγισαι ἐξαίφνης πῶς ὑψώθης· πῶς ἦλθες ὡς καθάπαξ, καὶ τὰ κατεπείσως ἐλεύθερωθῆναι κατηξιώθης, καὶ θυγάτηρ ἐμὴ ὁ βασιλέως τῶν ἀνθρώπων. ἦλθες ὡς πεπαυματισμένη φαρμακὸν λαβοῦσα, καὶ βασιλικὸν, ὡς βασίλισσα. ἐφόρεσας στέφανον. ἀνεῳγμένη θης δύο μήτρας, ἀνεπλάσθης δύο πλοῦ, διεχωρύθης δύο πυρός, ἐβαπτίσθης δύο κολυμβήθρας. σὺ σεαυτὴν σὺκ τῶν σῶν δακρύων κολυμβήθραν σὺκ ἔφασας· ὃ ῥῆμά μου βάπτισμά σου γέγονε). ὁ λόγος ὁ ἐμὸς φωτισμός σου πρόσωπον. θάρσει, θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. ὡς ἔπιες θύσας, ἰώτησας· ὡς ἐπόθησας, ἔλαβες· ὡς ἠθέλησας, ἐβασίλευσας. πρέκυψας ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ φωτὸς ὅλη γέγονας ἔμπλεος. ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. πίστις γὰρ σωτηρίας ἀρχή· πίστις, ἀθανασίας προοίμιον· πίστις, θεογνωσίας καθαρὸς ὀφθαλμός· πίστις καὶ αὔρας καθαρᾶς. ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Εἴθε καὶ Ἰουδαῖοι τὸν σὸν πίστιν ἐμιμήσαντο, εἴθε καὶ ἕλληνες τὸν σὸν γνώμην ἐζήλωσαν, εἴθε πάντες ἄνθρωποι μάθοιεν πίστιν θύειν ὡς σύ. πορεύου εἰς εἰρήνην. ἐπεὶ δὲ ἠδυνήθης, ἔξεις με διαπαντὸς μετὰ σοῦ καὶ σὺν σοί· ἐὰν ὕστερον μείνῃς ἀγνή, οὐδέποτε χωρισθήσομαί σου τῆς σῆς βασιλείας· ἐὰν φυλάξῃς τὴν καθαρότητα ταύτην ἀμόλυντον, ἀεί σοι σὺν ἔσομαι· ἐὰν μείνῃς νύμφη παρθένος, ἔσομαί σοι νυμφίος παρθένος, νυμφίος ἀφθαρσίας φερυρός· ἐὰν μὴ ἀθετήσῃς τὰ μεταξὺ ἡμῶν σήμερον συμπλεκθέντα στεφάνια, οὐκ ἀναχωρήσω τῆς σῆς συνοικεσίας· ἐὰν μὴ πορνεύσῃς εἰς ἐμέ, οὐκ ἐκβάλλω σε τῆς ἐμῆς οἰκειότητος· ἐὰν μὴ ἐπαγάγῃς μοι μοιχὸν λογισμόν, ὡς ἀφθίτοις μνηστὴρ τὰ ἀφθιτά σοι δωρήσομαι· ἐὰν τηρήσῃς ἄτρωτον τὸ στόμα σου, ἀπολαύσεις τῆς ἐμῆς βυνοίας ἀπαύστου. πορεύου εἰς εἰρήνην· μέμνησο τῆς πρώτης ἡμέρας, ἐν ᾗ τῆς ἐλευθερίας ἀπήλαυσας· μέμνησο τὴν καλὴν τούτων δακρύων, δι' ὧν κατέσχες εἰς τοσαύτην φαιδρότητα· μέμνησο τῆς μετανοίας ταύτης, δι' ἧς τὸ τῆς θυγατρὸς ἄρρες ἀξίωμα. πορεύου εἰς εἰρήνην. καταλλάγηθι σοι ἅπαντα χρόνον πολλοῦ, πρὸ τούτου λυπούμενος πρὸς σὲ ἅπαξ σέ. μὴ λύσῃς τὴν καλὴν εἰρήνην προάξεσι πονηραῖς· μὴ πάλιν ἅπαξ τὴν σὴν μοι πολεμήσῃς μάχην· μὴ πάλιν πλέξῃς, ὡς Σατανᾶς, τὰς κόμας· μὴ χνιάσῃς, ὡς τοῖχον, τὸ πρόσωπόν σου, μὴ τεχνάσῃ κόσμον πρὸς ἔργον καὶ ὄλεθριον· μὴ προσθῇς, ὡς σὺ ἀγορᾷ, τὴν ὄψιν σου τοῖς ἐμπόροις τῶν αἰσχρῶν ἡδονῶν· μὴ πέμψῃς τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς θηρατὴς, τὴν ἐκτετισμένην ἀγρυπνούντων· μὴ χρήσῃ τοῖς χείλεσιν, ὡς βέλεσι, τὴν τῶν πτερωσκληρῶν ἡδονῶν· μὴ πιάσῃς τὸ σῶμα σου θάνατον· μὴ καταχρίσῃς τὰς χεῖρας ἀσεμνοῖς προσπλοκαῖς· μὴ καταδικάσῃς τοὺς πόδας δρόμοις αἰσχροῖς· μὴ ἀπατήσῃς τὴν καλὴν σου δρόμον δρόμοις κακοῖς· μὴ σκορπίσῃς τὴν ἀγνείας τοὺς μαργα-

Γαμ. π. λγ.

ρίζας, ὅς ἀσπόνως ὀξέλεξας· μὴ γλὴν πάλιν φθορᾶς ἐργασήριον· μὴ παλινδρομήσης πρὸς τὴν ἀρχαίαν σου ἀπάτην· μὴ τὴν πρώτεραν ἀναλάβῃς σκηνὴν· μὴ οἰκοδομήσης καχῶς ἃ κατέλυσας καλῶς· μὴ δέξῃ σύμβουλον Ⓦ ὄφιν, ἵνα μὴ γυμνωθῇς ὡς ἡ Εὔα· μὴ καταλείπῃς ἡδονὴν τὴν πηγὴν τῆς πίστεως, ἵνα μὴ ῥίψῃ κατὰ σοῦ Ⓦ ἰὸν ὁ δράκων ὁ πολύμορφος· μὴ χειμωθῇς τῆς ἡδυπαθείας Ⓦ ὕπνον, ἵνα μὴ κινήσῃς καθ' ἑαυτῆς Ⓦ δίκαιον μάθυμόν· μὴ μὴ τοσοῦτον μῖσος, βόρβορον ὑπιχνῆς ἑαυτῇ· μὴ γλὴν πάλιν ὀῆς· ἄπαξ ἐκαθαείσθης, ἅπαξ ἐχωνεύθης· μεῖνον σωφρονοῦσα ἀγαλμα νεκρόν, ἵνα μὴ χωνευθῇς εἰς πυρί· πορεύου εἰς Εἰρηνίλιον· ἀπάγγελλε τοῖς ἀπρωτῶσι, πῶς ἀγαθός ἐστιν ἡ φιλάνθρωπος· ὑπόδειχνυε τοῖς ἀγνοοῦσι Ⓦ ἀποσμήχουσά σου Ⓦ ῥύπον· γλυκὺ λοιπὸν σαγήνη ζωῆς. ἕως τῆς προούσης ἡμέρας σὺ νέους ποιεῖς ἀπωλείας ἀγγέλους· ἀπὸ τῆς προούσης ἡμέρας πρώτας αἰθέριους ποιεῖς σωτηρίας ἀλίβυς· βόα πρὸ τοῦ Παύλου, ὡς πρὸ τοῦ Παύλου σαγηνεύθησα· Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς παρεγένετο εἰς κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρώτη εἰμὶ ἐγώ. Ταύτης τοίνυν μετέχοιμι ζηλώσωμεν ἅπαντες, ἵνα τὴν ἴσην παρρησίαν κτησώμεθα· λύσωμεν τὰς ἀδικίας, ὡς ἐκείνη τὰς πείρας· τοιαῦτα δάκρυα ῥαιώνωμεν, ἵνα τοιαῦτα φάρμακα λάβωμεν· οὕτω φιλήσωμεν τὸν δεσπότην, ἵνα οὕτω φιληθῶμεν παρ' αὐτοῦ· κρατήσωμεν καὶ ἡμεῖς πίστεως χεροὶ τὸν ἡδέως κρατούμενον, καὶ μηδέποτε καταλείπωμεν αὐτὸν, ἕως ἂν αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν εἴπῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. θαρσεῖτε, τέκνα· ἡ πίστις ὑμῶν σέσωκεν ὑμᾶς· καὶ τὴν πίστιν ἐκείνης τῆς ἡμετέρας οἰκείας ἐγγράψω ὑμῖν, δόξαν ἀναπέμποντες τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

α. Τιμ. α. 9

Λογ. μγ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΡΙΗΜΕΡΟΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ex Ms. Augustano.

ΑΝέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ζωὴν τῷ κόσμῳ δωρούμενος· καὶ ἰδού τινες τῶν κατοικίας ἐλθόντες πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπον· ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. καὶ λέγουσιν Ⓖ ἀγνώμονες Ἰουδαῖοι πρὸς τοὺς φυλάκας· διὰ τί οὐκ ἐκρατήσατε αὐτόν; λέγουσιν Ⓖ γραπτῶν, ὑμᾶς κρατήσαντες αὐτὸν ποῖον ἐφήκατε κέρδος, εἰ μὴ τὴν ζημίαν τῶν ψυχῶν ὑμῶν; ἐκεῖνος γὰρ εἶπεν, Ὅτι δεῖ με ἀποθανεῖν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι, καὶ ἰδοὺ πεπλήρωκε, μὴ πολλῆς δόξης ἀναστάς ἐκ τῶν νεκρῶν. λέγουσιν Ⓖ ἀχάριστοι Ἰουδαῖοι· ὑμᾶς χρήματα ἐλάβετε παρὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ παρεδώκατε αὐτοῦ τὸ σῶμα. καί φασιν Ⓖ γραπτῶν· ὑμᾶς τοιαύτην ἀπιστίαν ἔχετε, παράνομοι; ἐκείνῳ οὐκ ἐπιστεύσατε λέγοντι, ὅτι δεῖ με ἀποθανεῖν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι· καὶ ὑμῖν, Ⓖ Ἰουδαῖοι, ὅτι νῦν μὴν ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ, διὰ τοῦτο ἦλθόντος, ἵνα πληρωθῇ πᾶσα γραφὴ περὶ αὐτοῦ λέγουσα. ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παλινπροσία, τί ποιήσετε παράνομοι; πῶς ὑμᾶς κρατήσαι αὐτὸν, ἠδυνάμθα, νεκροὶ ἡμεμυωμένοι ἐκ τοῦ φόβου τῆς δόξης αὐτοῦ; ὁ γὰρ διὰ τριῶν αὐτὸν ἐστείλατο ὁ τόπος ἐκ θεμελίων, καὶ ἀγγέλων αἱ φραπαὶ ἐκύκλωσαν αὐτοῦ τὸ θεῖον μνῆμα· καὶ προσελθὼν εἷς ἄγγελος ἀπεκύλισε Ⓦ λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου· καὶ ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς, ὡς νυμφίος ἐκ παστοῦ, καὶ ὡς ἀστραπὴ λάμπων. καὶ ἠκούσαμεν τοῦ ἀγγέλου λέγοντος ταῖς γυναιξὶ, Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γάρ, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἰδοὺ εἶπα ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐστίν. Εἰ δυνατόν ἐστι, ἀπελθόντες κρατήσατε αὐτόν. ἰδοὺ εἶπα ὑμῖν

25 30 35 40

ἰσ. ἐλεύσ.

τὸν

τὴν ἀλήθειαν, ἵνα πεισθῶσι τῶν ἀκηκόασιν τὴν ῥημάτων, ὥσπερ νεκροὶ ἐκ τοῦ δέους καὶ τῆς ἐκπλήξεως γεγόνασι· καὶ σκεφάμενοι πρὸς ἑαυτοὺς ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις, καὶ παρεκάλεσαν αὐτοὺς λέγοντες· Εἴπατε ὅτι μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν, ἡμῶν κοιμωμένων· καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν. ὦ παράνομοι Ἰουδαῖοι, κόσμον ὅλον τίς πείθει; ἀλλ' ὑμῖν, ἄθλιοι, ὅλη ἐβουλεύσασθε βουλὴ ποιῆσαι· ὅτι τέκνα ἐκλήθητε, καὶ κυνὲς γεγόνατε. οὐαὶ ὑμῖν, σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι, ὅτι λαὸς Κυρίου ἐκλεκτὸς ἀπαρχοντες, λύκοι γεγόνατε, καὶ τοῦ ὀδόντας ἠκονήσατε κατὰ τοῦ ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ ξένοι τῆς δόξης αὐτοῦ γεγόνατε. οὐαὶ ὑμῖν ἀγνώμονες, ὅτι ἠγαπήσατε τὸν ᾅδην, καὶ τὸ αἰώνιον πῦρ. ὁ γὰρ ᾅδης κατὰ τὸ ἄξιον ἔσται τοῦτο ὄντας ἐν τοῖς θησαυροῖς αὐτοῦ, ὑμᾶς αὐτὸ ἐκείνων ἐκδέχεται λέγων· μὴ δυνάμενοί τινες τῶν Ἐβραίων, οἵτινες κατὰ τοῦ Χριστοῦ βάσανον ἐξέτειναν, καὶ ἐμὲ αἰσχύνην ἐποίησαν; Εἰ μὴ γὰρ ἐκρίνοι ἐβουλεύσαντο ποιῆσαι κατὰ τοῦ Κυρίου, οὐκ ἂν ἐγὼ τοιαῦτα ἔπαθον. ὅταν ἀποδέξωμαι αὐτοὺς, καταξιῶ αὐτοὺς εἰς τὰ κατώτερά μου μέρη, ὅσοι ὄντες ὁ πατὴρ αὐτῶν ὁ διάβολος κατάκλειστος ὑπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ αἰωνίου, καὶ τοῦ ἀκοιμήτου σκώληκος· ἵνα μάθωσι μὴ ὁπλίζεσθαι κατὰ τοῦ Κυρίου τῆς δόξης, μηδὲ λῃστὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀδικίαν, μηδὲ ἐπαίρειν εἰς ὕψος τῆς ἀφροσύνης τὰς κέρας. οὐαὶ ὑμῖν, ἄθλιοι Ἰουδαῖοι, ὅτι τὸ φῶς ἀφέντες, τὸ σκότος ἠγαπήσατε. περὶ ὑμῶν γὰρ εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης, Οὐαὶ οἱ πλάττοντες τὸ φῶς σκότος, καὶ τὸ σκότος φῶς· οἱ λέγοντες τὸ πικρὸν γλυκύ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν. Ησ ε. κ.. οὐαὶ ὑμῖν, ἄθλιοι Ἰουδαῖοι, ὅταν βλέπητε τὸ ξύλον, ἐφ' οὗ Κύριον ἐσταυρώσατε, κατὰ τοῦ κόσμου προσκυνούμενον, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως καὶ δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας ἐρχόμενον τὸν Κύριον ὑπὸ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, κατὰ ἀγγέλων δορυφορούμενον, καὶ ὑμᾶς κατακρίνοντα. οὐαὶ ὑμῖν, Ἰουδαῖοι, ὅτι ἐβουλεύσασθε βουλὴν ποιῆσαι, θανατῶσαι τὸν ἀθάνατον· αὐτὸς ὁ ζωὴ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ὑμεῖς τῇ ἀπιστίᾳ ἀπεθάνετε, καὶ τοῦτο τῷ μακαρίῳ Παύλῳ ἐπείσθητε λέγειν· Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος κατ' ἐμοῦ καὶ σοῦ. διὸ Γαλ. γ. ιγ. ἡμεῖς ἐάσαντες τοὺς κακοφρονας καὶ ἀπειθεῖς Ἰουδαίους, ἔλθωμεν πρὸς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, καὶ τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου μετ' εὐφροσύνης κατανύξωμεν. φύσει τοίνυν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ κατέλυσεν αὐτοῦ δύο γυναῖκες, τυτέστι, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, ἥτις ἐστὶν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰακωβου, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. τί οὖν φοβεῖσθε; Μὴ φοβεῖσθε, ἀλλ' ὑπάγετε, φησὶν, εἴπατε τοῖς ἀδελφοῖς μου καὶ Ὦ Ματθ. κη. ι. Πέτρῳ, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται. ἐδεξάμην τοίνυν αὐτὰς αἱ γυναῖκες προσῆται πρῶται αὐτοῦ τὸ χαίρειν, καὶ κηρύξαι τοῖς ἀποστόλοις τὴν αὐτοῦ ἀνάστασιν ἐπιστεύθην· καὶ ἀπῆλθον εἰς τὸ ἰδεῖν καθεύδουσαν τὴν χαρὰν πρὸ τοῦ διαπότου τῆς κτίσεως. ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία πάλιν ὑπὸ τοῦ μνήματος ἦλθε· καὶ μὴ δυσωδοῦσα αὐτῷ, φωνῆς ἤκουσεν ἀγγελικῆς δευτερούσης, ἃ καὶ πρὸ τοῦ Κυρίου ἤκουσε, προσάγειν αὐτῷ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· καὶ ὑποστρέψασα ὁρᾷ Κύριον λαλοῦντα αὐτῇ. δοκοῦσα ὁ κηπουρὸν εἶναι αὐτὸν, ἐπηρώτα εἰ ὑπὸ ἐβάστασεν αὐτὸν ὁ Κύριος μετεστάθη. ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτῇ· Μαρία, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; παῦσαι, φησὶ, τῶν δακρύων, τὸν χαρὰν δοξαζούσῃ. ὅπου χαρὰ, ἀπέδρα τὸ δακρύων ὁ τυφλός· ὅπου χαρὰ, φεύγει τὸ πένθος καὶ τὸ φῶς· ὅπου χαρὰ, λύπη οὐ πρέσβευε· ὅπου χαρὰ, εὐφροσύνης σύμβολα. ἐγώ εἰμι ὁ υἱὸς τῆς πρὸ ἡλίου, ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ νικητὴς τοῦ ᾅδου, ἐγώ εἰμι ὁ νικήσας τὸν κόσμον, ἐγώ εἰμι ὁ σκυλεύσας τὸν ᾅδην, ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ τοῖς νεκροῖς ἀναβιώσεως ἐλπίδα εὐαγγελισάμενος, ἐγώ εἰμι ὁ σωτὴρ ἑκουσίως ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας κατακείνας, ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς, ὁ ἐκ τῶν νεκρῶν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἀναστὰς, καθὼς προεῖπον, καὶ ὅ, χαῖρε, πρὸς ὑμᾶς φθεγξάμενος. Ὁ ἀγαθὸς καὶ ἡ γῆ πρωτελευσοῦσα, ὁ Ματθ. κδ. λ.

λόγοι μου ὑ μὴ πρέλθωσιν. ἐγώ εἰμι Ιησῦς, ὁ τῶν βαπτιζομένων σωτηρίς. δι' ἐμὲ Παῦ-
Γαλ. γ. κζ. λος κεκραγεν· Οσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε· ἐγώ εἰμι Ιησῦς, ὁ τῶν
φωταδέντων νυμφαγωγός· ἐγώ εἰμι Ιησῦς, ὁ νυμφίος τῆς ἐκκλησίας· ἐγώ εἰμι Ιησῦς, ὁ
τῆς εἰρήνης δοτήρ, κ τῆς εὐφροσύνης χορηγός. παύσασθε τῶν δακρύων, κ τὴν χαρὰν
ἐνδύσασθε· παύσασθε τῦ θρήνου, κ τοῖς ἀποστόλοις εὐαγγελίσασθε. αὕτη ἡ ἡμέρα, ἐν ᾗ 5
" ἀφῆλε δάκρυον ἀπὸ πάντος πρόσωπον· αὕτη ἡ ἡμέρα νίκης τῆς τῦ θανάτου, κ ζωὴ τοῖς Ισ. κε΄ιλ
ἐν ἅδου· αὕτη ἡ ἡμέρα, ἐν ᾗ προφήτοκος ἐκ τῶν νεκρῶν ἀνέστη, κ χαρὰν τῷ κόσμῳ πρέφερεν·
αὕτη ἡ ἡμέρα, ἐν ᾗ τῷ Πέτρῳ κ τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις δι' ὑμῶν δηλώσω τῆς ἐμῆς ἀναστά-
σεως τὰ εὐαγγέλια. ἀπελθόντες γὰρ εἴπατε τοῖς ἀδελφοῖς μου κ τῷ Πέτρῳ, ὅτι ἠγέρθη
ἀπὸ τῶν νεκρῶν, ἰδοὺ προάγω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ὁρᾷς θύ- 10
σαλον ψυχήν μου διαφύσαν; σὺν ἑνὸς τῶν μαθητῶν ὄνομα εἴρηκεν, εἰ μὴ τῦ Πέτρου. διὰ τί, ὦ
Κύριε, τῦτο μόνου τὸ ὄνομα εἴρηκας; διὰ τί; ἄκουσον διὰ τί ὀνόματι ἐκείνου μόνου σκάλ-
Ματθ. κς. λε. λεται. ὅπου ⓐ λοιποὶ σὺν εἰρήκασιν, Εαν δέη ἡμᾶς ζῆν ἢ ἀποθανεῖν, ὑ μὴ σε ἀρνησό-
μεθα· σὺ δὲ εἰρηκὼς, ἠρνήσατό με τρὶς, κ μεταμεληθεὶς ἔκλαυσε πικρῶς. μέλλῳ ὖν φοβεῖσθαι
ἐλθεῖν εἰς πρόσωπόν μου, νομίζων μὴ λελύσθαι τὸ ἁμάρτημα. διὰ τῦτο εἶπον, κ τῷ Πέτρῳ, ἵνα 15
αὐτενδυάτως μὴ τῶν λοιπῶν μαθητῶν μου ἔλθῃ. κ ὄψεταί με. Εἴπατε τῷ Πέτρῳ μηδ' ὅλως
δηλιάσαι. οὐ γὰρ ἠλάττωσά σε τῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων. Εἰ καὶ Ιωάννην ἀγαπῶ, κ τῦτο, ὡς
ἀγνῷ, προτιμῶ· ὅτι τῦ σωτῆρός μου ἐμοὶ μητέρα· ἀλλ' ἃ καὶ σοὶ δέδωκα σὺν κλῆς τῆς
Ματθ. ις. ιθ. βασιλείας τῶν οὐρανῶν. μηδὲν οὖν δειλιάσῃς ἐλθεῖν πρός με. Ο γὰρ ἐμὸν δήσῃς ὅπου τῆς
γῆς, ἔσται δεδεμένον κ τοῖς οὐρανοῖς. μὴ φοβηθῇς, Πέτρε· οὐ μετέσησά σε τῆς προκαθεδρίας
τῶν συμμαθητῶν σου. ὃ γὰρ ἐπηγγειλάμην σοι, καὶ πληρώσω. ὅτι γὰρ τῇ πίστει σωμῷ
σε πίστει οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. σὺ ποι-
μανεῖς μου τὰ πρόβατα, σὺ βοσκήσεις μου τὰ ἀρνία, σὺ ῥίψῃ ἐκ δεξιῶν μου ὡς ταξιάρ-
χης. μὴ φοβηθῇς ὅτι ἠρνήσω με. Εἶδόν σου τὰ δάκρυα, κ ἀφῆκά σου τὸ ἁμάρτημα. καλὸν
ἰῶ κ Ιούδα προδεδωκότι με, εἰ μετενόησε, κ μὴ ἀπήγξατο. τῶν γὰρ μετανοούντων
ἐγώ εἰμι Θεός. διὰ τῦτο κατῆλθον ὅτι τῆς γῆς, ἵνα μετανόιαν τῷ κόσμῳ χαρίσωμαι. πολ-
λῶν δὲ πορνείας τοσῦτον πλῆθος ἁμαρτημάτων ἐχαρισάμην, καὶ σοὶ τὸ ἓν οὐ χαρίσομαι; ἐ-
γὼ σὸν μετανοοῦντα φιλῶ. μνημόνευσον ὅτι ἐδάκρυσα ὅτι Ιούδα, δν οὐκ ἠθέλησα αὐτὸν
ἀπολέσθαι. καλὸν ἰῶ αὐτῷ, ὅτι τὰ ἀργύρια ἔρριψεν εἰς τὸν ναόν, εἰ μετενόησε, κ οὐκ ἀ-
πήγξατο. ἀλλ' ὅπου ἀμετανόητος ἔμεινε, διὰ τῦτο αἰωνίως κολάζεται. σὺ δὲ μὴ φοβη- 30
θῇς. Εἶδον γάρ σου τὰ δάκρυα, κ ἀφῆκά σοι τὰ ἁμαρτήματα. ὃν Δαβὶδ δύο καὶ ἐργασα-
μένῳ, μοιχείαν κ φόνον, ζωοχόρησα, κ εἰς τὴν ἀρχαίαν τάξιν τῆς προφητείας ἀνήγα-
γον· καί σοι ὃν καταλιπόντι πολλὰ ὅσα ἐκέκτησο ἓν ἁμάρτημα οὐ συγχωρήσω; Πέτρε, ἐ-
Λυκ. ιε ζ. γώ εἰμι ὁ εἰπών, Χαρὰ ἔσται ἐν οὐρανῷ ὅτι ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι· ἐγώ εἰμι ὁ εἰ-
Ματθ. ια. κη. πών· Δεῦτε πρός με πάντες ⓐ κοπιῶντες κ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. 35
καλὸν ἰῶ κ ὃν Ιούδα, εἰ πρός με ἐπέστρεψε, κ μὴ ὃν ἀρχιερέα τῆς ἀγχόνης πεπλάκει, δ
ἑαυτὸν ἀπώλεσε· κ δὲ ἐκείνου ἁμάρτημα τῷ σταυρῷ προσήλωσα δν'. ἑαυτῷ οὖν αἴτιος
γέγονεν. ἀλλ' σὸν καθεσάμην αὐτόν· μᾶλλον ἢ ὁμοίως τ ἄλλων κ σὸν ἐκείνου πόδας
ἔνιψα, κ τῦ αὐτῦ αὐτὸν, κ τῦ ποτηρίου μετέδωκα, δ σὺν αὐτῷ ἐκέκλεσα, εἰ πως ἐλ- 40
θὼν εἰς μετάνοιαν· κ οὐκ ἠβουλήθη ἐλθεῖν πρὸς ἐπίγνωσιν τῦ ἰδίου ἁμαρτήματος. σὺ δὲ
μετανόησας, μὴ φοβηθῇς ὀφθεῖσαί μοι μετὰ τῶν συμμαθητῶν σου. τοσῦτον σὺκ ἠλάττωσά
σε, ὅτι κ ἡ σκιά σου μόνη ἐκλέσθη σὸν ἀσθενῆς ἰᾶσθαι. κ σκότος θεοῦ φιλανθρωπίαν, κ ὅπως
διὰ τῶν γυναικῶν τὸν σὸν μαθητὰς εὐαγγελίζεται, κ δ μάλιστα ἡδύμασθεν, διὰ τὴν
τῆς Εὔας προδοσίαν, εἰς τιμὴν ἄγων κ χρηστὰς ἐλπίδας. Εἰδότες ὅσης ἠξιώθησαν τι-

μῆς

μῆς αἱ γυναῖκες ἀφ' ἑσπέρας. μιμησώμεθα τούτων τὸν ζῆλον καὶ ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, καὶ πρεσβύτας καὶ νέους καὶ δυσὶ καὶ τρισὶ καὶ ἡμᾶς τὴν τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν· καὶ καθάπερ αὐταὶ παρέμειναν ἀγρυπνοῦσαι μέχρι τοῦ πρωΐ τῆς ἀναστάσεως, καὶ ἡμεῖς οὐκ ἀποκαμοῦμεν οὐχὶ μύρα καὶ σώματα ἀψυχα βαστάζοντες, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῶν πράξεων τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς ἀρίστης πολιτείας ὠφέλειαν φέροντες, θύρας ἀνοίξας, ὑποδεξόμεθα τὸν ἐκ τῶν ἀμαρτημάτων. καθάπερ γὰρ αὐταὶ μιαθοῦσαι τῆς ἀποφορᾶς εἰλήφασι τὸ πρὸς τῶν ἄλλων ἀποφύτων καταζιωθῆναι θεάσασθαι αὐτοῦ μὴ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τοὺς πόδας καταφιλεῖν, καὶ προσκυνῆσαι· οὕτω καὶ ἡμῶν ἐκάστῳ ἔξεστιν, εἰ βουληθείημεν, οὐ μόνον πόδας καταφιλεῖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ὅλον λαβεῖν· μόνον ἐὰν προσλαβόντες ἀκαθαρσίαν τὴν ἀφθονίαν πάντος λογισμοῦ βιωλυκοῦ, καὶ ῥύπον τῶν ἁμαρτημάτων ἀποσμηξάμενοι ἀφ' ἡμῶν δακρύων, δι' ἐλεημοσύνης, οὕτω μὴ φόβου καὶ φείδης καὶ τὴν ὥραν ἐκείνην μάλιστα τὴν φοβερὰν τραπέζῃ προσιόντες, πάντα θόρυβον καὶ παραχυθὲν ἀπαλάσαντες τῆς ἑαυτῶν ἀφθονίας, καὶ εἰρηνεύοντες μὴ πάντων, οὕτω προσστησόμεθα τοῖς θείοις μυστηρίοις. μηδεὶς τοίνυν προσιὼν ποιήσεις εἴσοδον ἐχέτω λογισμούς, μηδὲ διαβυθούμενος τὸν πλησίον αὐτοῦ. μηδεὶς πονηρός, μηδεὶς πόρνος, μηδεὶς λοίδορος, μηδεὶς μισάδελφος, μηδεὶς φιλάργυρος, μηδεὶς μοιχός, μηδεὶς μέθυσος, μηδεὶς πλεονέκτης, μηδεὶς ἁρπακοίτης, μηδεὶς φθονερός, μηδεὶς κλέπτης, μηδεὶς ὑποκρίτης, ἵνα μὴ κρίμα ἑαυτῷ λήψηται. παρακαλῶ τοίνυν πάντας ὑμᾶς πολλὴν τὴν ἀγάπην, πολλὴν τὴν εὐλάβειαν, πολλὴν τὴν κατάνυξιν ὑποδείκνυσθαι· ἵνα δὲ μισθὸν μὴ δαψιλείας κομίσησθε, καὶ δυνηθῶμεν μὴ μόνον τοὺς πόδας καταφιλεῖν, καὶ τὰς χεῖρας, ἀλλὰ καὶ τὴν κεφαλὴν ἀφ' ἧς ἀπολαύσεως τὸ φρικτὸν σκεῦος καὶ ἀπορρήτων μυστηρίων· μόνον ἐμὲ μὴ καθεζόμενον εἰσιόντος τοῦ ἀγγέλου μυστηρίων μεταδώμεν. καὶ οὐκ ἐγὼ ἁπλῶς καθαρὸς βιώσομαι, ἀλλὰ καὶ σὺ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δυνησόμεθα ἰδεῖν αὐτὸν μὴ τῆς ἀπορρήτου δόξης ἐκείνης, καὶ τὸ δῆμα τῶν ἀγγέλων ἐρχόμενον, εἰ βουληθείημεν ἡμεροβιωταὶ καὶ φιλάδελφοι εἶναι· καὶ οὐχ ἁπλῶς ὀφόμεθα αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ναὸς αὐτοῦ ἐσόμεθα, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· Ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός· καὶ ὑμεῖς μόνον ἀκουσόμεθα τοῦ αὐτὸν, χαίρετε, καθάπερ ταῖς γυναιξὶν εἶπεν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς βασιλείας ἄξια ῥήματα· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπάρξαι, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λαὶτ κε. ιϐ. Ματθ. κε. λδ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ. Λογ. μδ.

Ex Mss. Augustano. Μιῶς δεκεμϐ. κε.

Τῆς δικαιοσύνης ἀνέτειλε σήμερον ἥλιος, καὶ τὸν αἰτέλλοντα ἐκάλυψεν· ἐλυτρώθην τὸν σκότους, καὶ οὐ φέρω τὰς ἀκτῖνας· ἐτέχθη μοι πάλιν ὁ φῶς, καὶ ἀμαυρόμην τῷ φόβῳ· τὸκον ἀγάλλομαι, καὶ ὠδῖνα ἀναφέρομαι· νέφος πηγὴν προσιοῦσαν ὁρῶ, καὶ δρεπάνας πληγὴν φθάνουσαν· βρέφος εἶδον πικτόμενον, καὶ οὐρανὸν κλινόμενον εἰς τὴν τότε προσκύνησιν· μητέρα πίκτουσαν, καὶ μήτε νύμφην ἀνοίγουσαν· παιδίον τὴν ἰδίαν σφραγίζον κύησιν· ἡμνήτορα δύανδρον, καὶ γόνον ἀπάτορα· σωτῆρα πικτόμενον, καὶ ἀστέρα κτιζόμενον· ἀπαργανούμενον νήπιον, καὶ βασάζων ** τὴν ἀπειρον· * * Φάτνῃ σκυτοτυμβεύει εἰς θρόνον ἐπουράνιον, καὶ κτίστην ἀπεικάζοντα χερουβικὴν ὑμνῆσαι· φωτῆρα φαινόμενον, καὶ ὃν θαῦμα φθεγγόμενον· ἀγγέλους προσαναγγέλοντας, καὶ ποιμένας προσφητεύοντας· μάγους θεολογοῦντας, καὶ ἱερὰς θεομαχοῦντας· Ἡρῴδην πίπτοντα, καὶ θάνατον θριαμβεύοντα· Ἀδὰμ λυόμενον, τὴν Εὔαν χαίρουσαν, καὶ ὄφιν πενθοῦντα· αἰχμαλωτοῦντες

Μαρ. ιε. ιζ.

αἰχμαλώτους ἀπ' ἀφέσει ἁμαρτίας, καὶ τυφλοὺς εἰς φῶς ἀγαγεῖν· βρέφος γαλαξιόμενον, καὶ τελείους τὴν τελείαν· χεῖρα τὴν χεῖρα· καὶ φέρουσα τὴν φέρουσαν· τὴν κτίσιν ὑπερνοοῦσαι, καὶ τὴν φύσιν ὑπεραίρουσαι. ὅθεν κἀγὼ ὀξίσαμαι τῷ θαύματι, τὸ μικρὸν ὃ μικρότερον. θαρρήσω τῷ Γαβριὴλ, καὶ φυλαδδίω μου τὸν Φόβον. Τὰ τοῖς Μαρίαν ῥήματα," ἑρμηνεύοντα θαύματα. "ποῖα ταῦτα; καὶ φησί· Χαῖρε κεχαριτωμένη, οὐρανίου στόχους ἀθέσμους ἀρούσα. χαῖρε κεχαριτωμένη, ἀληθινῆς ἀμπέλου ἄφθονος μήτηρ βότρυος. χαῖρε κεχαριτωμένη, ἀτρέπτου θεότητος σαγήνη ἀδιάπτωτος. χαῖρε κεχαριτωμένη, τῆς ἀχωρήτου φύσεως χωρίον θυρύχωρον. χαῖρε κεχαριτωμένη, τὸ χαρτοῦντες κόσμου νυμφίε, τόκε ἀμίαντε. χαῖρε κεχαριτωμένη, ἡ τῇ κλίσει ὑφάσασα ἀχειρόπλοκον πέφανον. χαῖρε κεχαριτωμένη, πυρὸς ἄγιον οἰκητήριον. χαῖρε κεχαριτωμένη, ἡ τῆς Φυγάδος οἰκουμένης ἐπάνοδος. χαῖρε κεχαριτωμένη, τῆς λιμωττούσης κλίσεως ταμεῖον ἀδαπάνητον. χαῖρε κεχαριτωμένη, ἡ χαρὰ καὶ ἀπέρατος τῆς ἀγίας πληθύος. χαῖρε κεχαριτωμένη, πολλῶν ἀρετῶν κεκοσμημένη λαμπαδηφόρε, ὃ ἀσβεστον, καὶ τὸ ἡλίου λαμπρότερον φῶς. χαῖρε κεχαριτωμένη, τοῦ νοητοῦ ἀγκίστρου ὁ δέλεαρ. χαῖρε κεχαριτωμένη, νοερὰ τῆς δόξης κιβωτέ. χαῖρε κεχαριτωμένη, ἡ χάλκεος καὶ χρυσῆ, καὶ ὃ ὑέρινον ἔχουσα μάννα. χαῖρε κεχαριτωμένη, ἡ τὴν γλυκείαν πόσιν τῆς ἀενάου πηγῆς τοῦ δικαίου ἐμπλήσασα. χαῖρε κεχαριτωμένη, ἡ νοερὰ θάλασσα, καὶ ὑέρινον ἔχουσα μαργαρίτην Χριστόν. χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ λαμπρὸς ὑέρινος, ἡ ἀχώρητον τὸν ὑέρινον ἐν ἑαυτῇ ἔχουσα Θεὸν ἀχώρητον καὶ ἀστιοχώρητον. χαῖρε κεχαριτωμένη, φυλετικὴ, νεφέλη, ἡ Θεὸν ἔχουσα ἐν τῇ ἐρήμῳ καθοδηγήσαντα Ἰσραήλ. τί εἴπω, ἢ τί λαλήσω; πῶς μακαρίζω τὴν ὑπερβάλλουσαν δόξαν; ὅτι, χωρεῖς Θεὸν μόνου, πάντων δυνατέρα γεγένησαι. ἢ ὅτι τῷ λόγῳ διεταράχθη, καὶ ὃν βλέμματι φεύγουσα, τῷ σώματι ἴσχυσας, σαυτὴν τύπῳ ἰσχυρᾷ τυπώσασα τὴν θεὰν, ἀμφιβόλοις ὃν ποσὶ παείσασα δρόμῳ ἀγγέλῳ, μήτε φυγὴν τολμήσασα, μήτε ἴσασθαι θαρρήσασα. ὁρῶσα ἐν ἀσώματον ἰσάμβυον, ὡς αἰθέριον, πλησμονὴν ἡδέος, ὑμνήσασα τὴν πρόνοιαν· ἐρωτᾷν οὐκ ἐτόλμα
* * ἀνόμοιον. καὶ ἰδοὺ ὃ φόβῳ ἐσωπήσεν τῆς πρόνοιας προελθοῦσα ὃ προσωπον, λέγουσα ἐν ἑαυτῇ· πόθεν ἐστὶν ὁ ἀσπασμὸς οὗτος; ἢ τίς ὁ ἀσπασάμενός με; ὑποφαίνει ἥλιον, καὶ πηλῷ σβεννύεται; ὃς ὑέρινος καθέδραμε, καὶ κόριον ἀσπάζεται· ὑ προβέβληται σῶμα, καὶ γαμετὴν παείσαται, ὡς ποσὶ ταῖς πέρυξι προπατῶν ὅπου τῆς γῆς. τί ζητεῖ πρὸς τὸν ἐκ γῆς; ἀγγελὸς μοι φαίνεται, καὶ ὡς αἰθέριος φθέγγεται. ὃς ἀσωμάτων ἀγίων φωνὴ μοι προβάλλεται. φωσφόρος φωτεινότερον κεκαλλώπισται πρόσωπον· χιτὼνα προβέβληται· ἡσυχίσειν ὁρῶ σάρκα μὴ προκείμενον, πατοῦντα ὃ ἔδαφος, καὶ ἴχνος μὴ ζωγραφοῦντα· γλῶσσαν μὴ κεκίνημένον, καὶ ὃ, χαῖρε, μοι κεκραγότα· χείλη μὴ σαλεύοντα, καὶ χαίρειν μοι προφητεύοντα. οὐκ οἶδα τί λογίσομαι τὸ ἐμφερὲς ὑπάρχον. εἰ τὸ πεμφθὲν ὑ νοῶ, πῶς γνώσομαι τὸ πέμψαντα; εἰ ὁ μείζων φοβερός, ὁ μείζονος φοβερώτερος· εἰ οὕτως ἀπαγράφωσι ἡμῶν τὰ ὑπὲρ ἐμοῦ νοῶ, ποίῳ σώματι κρύψω δικαιοσύνης ἥλιον; εἰ δὲ κτίσμα θεᾷ με, πῶς ἐνέγκω κτίσαντα; εἰ δουλὸν ἐπόημεν, δεσποτικὸν πῶς τέξομαι; εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· "οὐ σκελίζῃ ὥσπερ ἡ Εὔα. ὃς ἐκείνης ὁ θάνατος, ἐκ δέ σου ζωὴ ἀθάνατος· ὃς ἐκείνης καρπὸς νεκρώσεως, ἐκ δέ σου καρπὸς ζωοποιός· ὃς ἐκείνης ἀπάτη, ἐκ δέ σου ἀγάπη· ὃς ἐκείνης τοῖς θεοῖς ὁ ὑ Θεοῦ χωρισμός, ἐκ δέ σου Θεοῦ καὶ βροτοῦ συμπλοκὴ ἀϊρμιλύθητος· ὃς ἐκείνης ὁ σκοτεινὸς ὕπνος τοῦ ἄδου, ἐκ σοῦ φωτεινὸς λύχνος τοῦ κόσμου· ὃς ἐκείνης κατάρα, ἐκ δέ σου εὐλογία· ὃς ἐκείνης ἡ ἀποφασις, ἐκ δέ σου ἡ συγχώρησις· ὃς ἐκείνης ἡ θλῖψις, ἐκ δέ σου ἡ πίστις· ὃς ἐκείνης τὰ δάκρυα, ἐκ δέ σου ποταμοὶ ὕδατος ζῶντος· ὃς ἐκείνης ἱδρῶτες, ἐκ δέ σου ἡ ἀνάπαυσις· ὃς ἐκείνης ἡ ἀχαλία πλημμὴ, ἐκ δέ σου πεπαιδος ζωή· ὃς ἐκείνης μισαδελφία, ἐκ δέ σου φιλαδελφία· ὃς ἐκείνης κατακλυσμὸς,

Λκ. α. κη.

ἴσ. ἐρμήνευμα ἐστὶ τὸ Σκίμφαμ

ἴσ. ἐχ ὑπὸ σκελίζῃ

παχλυσμός, ἐκ δέ σε λευξὴ ἀθανασίας· ἐξ ἐκείνης ⓐ φονὰς, ἐκ δέ σε ἀναγέννησις· ἐξ ἐκείνης ζώντων σφαγαί, ἐκ δέ σε νέκρων ἔγερσις· ἐξ ἐκείνης δωδεκάφυλον μισητὸν, ἐκ δέ σε δώδεκα ἀπόστολοι ἀγάπης ζωώδεις· ἐξ ἐκείνης ὁ θάνατος ⓦ κόσμον ἀφανίζει, εἰς σὲ δὲ τὸν σεσωσμένον πίστις· ἐξ ἐκείνης ὁ τάφος, ἐκ δέ σε ἡ * *
ἀνάστασις. μὴ φόβου, Μαριάμ· εὕρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ ⓦ ἐν παιδὶ ἐν ἀρχῇ· ἐν τέχνῃ μὲν τοῦ Ἀδὰμ ἀρχαιότερον, τέχνῃ μέν ἐμοῦ παλαιότερον, τέχνῃ μὲν οὐρανοῦ ὑψηλότερον, τέχνῃ μὲν τῶν χερουβὶμ αἰώνιον, τέχνῃ μὲν τῶν αἰώνων δημιουργὸν, τέχνῃ μὲν Σωσαίαρχον τῷ πατρὶ, τέχνῃ μὲν σωσάβεν ὃ πνεύματι, τέχνῃ μέν, * *
"οὗ τὰ πρώτα ἐσαρχὶ, τέχνῃ μέν, οὐ ἡμεῖς μὴ καθορῶμεν· τέχνῃ μέν, οὐκ ἀμορφὶ λαμπάδι με· τέχνῃ μέν, ᾧ πίστις μοι ἐνέζωσε. καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτὴν, καὶ ἔτεκε ⓦ μὲν αὐτῆς ⓦ πρωτότοκον, οὐ σὰρξ ἐφύτευσεν ἀνὴρ· ἔτεκε ⓦ μὲν αὐτῆς, οὐ σὰρξ ἐβάστασε πατὴρ· ἔτεκε ⓦ σάρκων, οὐ σὰρξ ἔσωσε σῶμα· ἔτεκε δημιουργὸν γλυπτὸν καὶ ἄπλαστον· ἔτεκεν ἐν σπηλαίῳ, καὶ ἐν Περσίδι ἐφάνη. Τοῦ δὲ Χριστοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἰδοὺ Ματθ. β. α.
μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱερουσαλὴμ λέγοντες· ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ποῦ ἐστιν ὁ μὴ σπαρεὶς καὶ τεχθείς; ὁ πρὸ ἐμοῦ ⓦ ἐμοῦ ἀπροσπέλαστος ἀστέρων; ποῦ ἐστιν ὁ ἀφανὴς ξένης ἀκτῖνος ἕλκων ἡμᾶς πρὸς φῶς ἀγνοούμενον; ποῦ ἐστιν ὁ ἀμετρήτῳ παλάμῃ τεχνίζων τὸν οἰκουμενίτην; ποῦ ἐστιν ὁ πάντα γοῦν φαινόμενος, ὃς ἐν ἀρχὴ κρυπτόμενος; ποῦ ἐστιν ὁ λύσας ἡμᾶς τῆς πλάνης, καὶ ἑδηγῶν πρὸς τὸν πρῶν; ποῦ ἐστιν ὁ φανεὶς ἀπὸ τοῦ δρυὸς εἰς πεπάδα ἀγγέλων; ποῦ ἐστι τοῦ βάτου μὴ φλέξας, καὶ τὸν μητέρα μὴ φθείρας; ποῦ ἐστιν ὁ ἐκ παρθένου μὴ "ὠρωμένος, καὶ μηδὲν κατεχόμενος; ποῦ ἐστιν ὁ ξηράνας τὸν ἐρυθρὰν θάλασσαν, καὶ γάμα ποτιζόμενος; ποῦ ἐστιν ὁ παταξας τὸν Φαραὼ, καὶ Ἡ- * *
ρῴδου κρυπτόμενος; ποῦ ἐστιν ὁ τὸ δράκοντα δύσας, καὶ ἐν ἀπαργάνοις κείμενος; πῦ ἐστιν, οὐκ εἶδον ἀρχαίγελοι, καὶ θεωρεῦσιν ἄνθρωποι; Καὶ ἰδοὺ ὁ ἀήρ, οὐ εἶδον ἐν τῇ ἀναπολῇ, πρεσβεύει Ματθ. β. θ.
ὠδῖσι, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω, οὗ ἦν τὸ παιδίον· καὶ προσκυνήσαντες, προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν. ἐν χρηματισθέντες μὴ ἀναχάμψαι πρὸς Ἡρῴδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. τῷ γὰρ γεννηθέντι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ὑμνοῦμεν, καὶ δοξάζομεν, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟ, ΟΤΕ ΑΝΕΒΗ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΙΕΡΟΝ

μεσούσης τῆς ἑορτῆς, καὶ Εἰς τὸν Μελχισεδέκ. τῇ μεσοπεντηκοστῇ. Λογ. με. Ιωαν. ζ. ιδ.

ΠΡοαὶ, καὶ μῆλον, καὶ φοίνιξ, καὶ ⓐ λοιποὶ τῶν ἀκροδρύων καρποὶ ⓦ τὸ σώματος ἡδυώσεσι φαρύγγα· ἦθος γὰρ λόγοι ἁγίων διδασκάλων ἀγάπῃ κεχαρισμένοι, τῇ ἀκοῇ τῆς διδασκαλίας προσπεμπόμενοι, τὸν τῆς ψυχῆς γλυκασμοῖσι λαφυγγα. καὶ ὥσπερ ὁ τῶν καρπὸς τῶν δένδρων τρυγήσας, ἐν τῇ τῶν καρπῶν μεταλήψει ἑπαίοις τοῖς δένδροις ἀποδίδωσιν· ὡσαύτως δὲ ὁ τὰ θεῖα λόγια τῶν διδασκάλων ἐν τῷ καρπάλλῳ τῆς ἀκοῆς ἐντρυγήσας, εἶτα ὃ νῷ προσπέμψας, καὶ τὸν τῶν λόγων γλυκύτητα γλυσάμενος, τῷ διδασκάλῳ ἐπαίνους ἐκπέμπων ἐκ χειλέων λέγει· Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγιά σου; ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί μου. καὶ ὁ σοφώτατος; ὁ Σολομὼν σοῦ καλὸς λόγους κηρίοις μέλιτος παρεικάσας φησὶ, Κηρία μέλιτος λόγοι καλοί. ὥσπερ γὰρ ἡ λάρυγξ τὰ βρώματα γλύκαινον, οἵδε τὰ καλὰ ἀπὸ τῶν φαύλων διακρίνειν· ὡσαύτως καὶ ὁ νοῦς τῆς ψυχῆς τὰ χρηστὰ ῥήματα οἶδεν ἀπὸ τῶν φαύλων διακρίνειν, ὥσπερ φησὶν ὁ τοῦ Ἰώβ· Λαρύγξ μου γὰρ οἶδα γεύεται, νοῦς δὲ ῥήματα διακρίνει. Καὶ μηδεὶς νομιζέτω ἔχειν μόνον τὸν οἰκοδεσπότην Ex Ms. Angusbano. Ψαλμ. ριη. ρε. Παροιμ. ιε. κδ. Ιωβ ιβ. ια.

οἰκεδεσποτίων ἐν τῷ ἰδίῳ παραδείσῳ δένδρα ΔΔ φόρεα, φοίνικας λέγω, ἢ μῆλα, ἢ ἐλαίας, ἢ ὃ Κύριον ἐν τῷ ἰδίῳ παραδείσῳ τῆς ἐκκλησίας μὴ ἔχῃ ΔΔ φόρεα τελέχη τῶν πατέρων, ἕκαστον κτ τὴν οἰκείαν χρηστότητα παρὸς τὴν τῶν εἰσπορευομένων ἀπόλαυσιν· ἐκ βάθους τ καρδίας ἐδὺ καρπὸς τῶν λόγων παρεσφέρομεν. ὁ μὲν γάρ τίς ἐστιν αὐτῶν, ὥσπερ ἐλαία εὐθηνὸς, τοῖς φύλλοις τῆς πίστεως καταύχομος, ἢ τοῖς ἔργοις τῆς εὐλαβείας καταπάρπος· ἄλλος δέ ἐστιν ὥσπερ φοῖνιξ τοῖς βαΐοις τῆς κτ ΔΔ αβόλου νίκης κατεστεμμένος, ἢ τὸν γλυκύτατον καρπὸν τῆς εὐποιΐας τοῖς πένησι παρεσθιόμενος· ὡδὲ οὖ φησιν ἡ γραφή, Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. ἕτερος δέ τίς ἐστιν, ὥσπερ μῆλον, δύο τέρψεις παρέχων τοῖς ἐντυγχάνουσιν, τήν τε ὀσφρησιν φημι, ἢ τὴν γλυκύτητα τῷ φαρύγγι· ἢ δὴ τοιοῦτον ἐγκωμιάζουσα ἡ τοῖς ἀσμασι τῶν ἀσμάτων ἡ νύμφη ἐκκλησία τί φησιν; Ὡς μῆλον ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ, οὕτως ἀδελφιδός μου ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν Ισραήλ. καὶ φησιν, ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα καὶ ἐκάθησα, καὶ καρπὸς αὐτοῦ γλυκὺς ἐν τῷ λάρυγγί. πῇ δὴ ποιήσω, ἀγαπητοὶ, ἐγὼ, ὁ ὀλιγοστὸν φυλλάδα λογίων ἢ καρπῶν κεκτημένος, μήτε ἐδὲ καυσαμένοις ἀναψύξαι ἰχῶν, μήτε ἐδὲ πεινῶσι τοῖς καρποῖς τῶν λόγων ἐκθρέψαι δυνάμενος; κρεῖττον γάρ μοι ἐστὶν μὴ ὑμῶν μανθάνειν τὰ τῶν ἁγίων πατέρων διδάγματα. ἀλλ' ὅπως φόβος Θεοῦ ἢ ὁ πόθος ὑμῶν πρὸς ὃ λέγω ἡμᾶς διεπίρᾳ, δύο ἢ τρεῖς λόγους ἔτι γλυκυτάτης εὐαγγελίου λαβόντες καθάπερ φοίνικας, ἢ ἀπογεύσαντες ὑμᾶς διεπίρωμεν. ὅτω γάρ προθύμως ἔχετε τὰ κρείττονα δένδρα τῶν ἁγίων πατέρων ζέοντες τῷ πνεύματι ἐπιζητήσετε. ἀρτίως ἠκούσαμεν τοῦ εὐαγγελίου λέγοντος, Μεσαζούσης τῆς ἑορτῆς ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν, ἢ ἐδίδασκεν. οὐ πρὶν ἦλθεν ὁ λόγος τοῦ εὐαγγελίου, ὅπως ἐνέσχεν ὁ τῆς ἑορτῆς καιρός, παρέπουσα τοῖς πρὸ οὐσιν ἡ τοῦ εὐαγγελίου ἀνάγνωσις, ἁρμόζουσα τῇ ἡμέρᾳ ἡ δίηγησις. ἀδελφὴ γάρ ἐστι τῆς ἐνεστώσης ἑορτῆς ἡ τοῦ λόγου δυνάμις. μεσαζούσης τῆς ἑορτῆς ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν. τελεσθείσης γὰρ τῆς ἑορτῆς, οὐκέτι ἀναβαίνει εἰς τὸ ἱερόν, ἀλλ' εἰς ᾧ θερινὸν διατρέχῃ· μεσαζούσης γὰρ τῆς ἑορτῆς ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν. ἑορτὴν γὰρ λέγει, οὐ τὴν πρὸ ἕλλην ἢ Ἰουδαίοις γινομένην, ἔνθα μέθαι ἢ κῶμοι ἢ ἀσμάτων πορνικῶν, ἢ θελκτρῶν καλλιφωνίαι, ἢ ὀρχήσεις πολύτροφοι, ἀλλ' ἑορτὴν ἁγίας παρεπούσης χρειστιανοῖς· ἔνθα οὐ μέθαι ἢ κῶμοι, ἀλλ' ὠχαὶ ἢ ὑμνῳδίαι ἢ ἱκεσίαι· ἔνθα οὐκ ἀσμάτων πορνικῶν σκιρτῶντα σώματα, ἀλλ' ἀσμάτων θείων ἁγίας ψυχὰς εἰσιόντα· ἔνθα οὐκ ὀρχήσεις πολύτροφοι, ἀλλὰ ψυχῶν ἁγίων εἰς ἀγαλλιάσεις σκιρτήματα. εἰ δὲ θέλεις ἰδεῖν ἐδὲ παρ' ἡμῶν ἀδόντας ἢ ὀρχουμένους ἢ σκιρτῶντας οἵοί εἰσιν, ἴδε μοι τὸν Ἡσαΐαν ᾄδοντα ἢ λέγοντα, Ἄσω δὴ τῷ ἠγαπημένῳ ᾆσμα τῷ ἀγαπητῷ μου τῷ ἀμπελῶνί μου. βλέπεις ἢ ἢ χορεῖ ἁγίων γυναικῶν, Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν Μωϋσέως, μετὰ ἢ ἄλλων γυναικῶν Ισραηλιτῶν, ὑπαπιζούσης ὕμνους τῷ Θεῷ ἀδούσας ἢ λεγούσας· Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. ᾧ μέμνηται ἢ Δαβὶδ ἐν ὕμνοις λέγων, Ἐν μέσῳ νεανίδων τυμπανιστριῶν ἐν ἐκκλησίαις εὐλογήσατε Θεόν. ἢ ὁ αὖθις μακάριος Δαβὶδ οὐκ ἐπαισχύνεται ἐμπαίζειν τῇ θεοφόρῳ χιδὼν ὀρχήσασθαι, ὡς ἔστιν ἀκούσαι λέγοντος· Καὶ παίξομαι, ἢ γλιάσομαι, ἢ ὀρχήσομαι ἐνώπιον Κυρίου. ὁ γὰρ βρέφος τῆς Ἐλισάβετ Ἰωάννης, θεωρήσας Θεοφόρον βότρυν ἐν τῇ ἀγάμῳ μήτρᾳ ἐπικρυπτόμενον, ἐν τῇ λιπῷ τῆς γαστρὸς χορεύων ἐσκίρτα. μεσαζούσης ἢ τῆς ἑορτῆς ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν. ἱερὸν δέ ἐστι Θεῷ μόνῳ οἰκητήριον. λέγεται γὰρ ἐλλίως, ἔχομεν ἱερόν, ἀγνοοῦντες ὅτι σκῆνός ἐστιν ἱερόν, ἀλλὰ μαρόν. ἔστω γὰρ αἱμάτων ἔκχυσις ἐπονδῶν, ἐνίοτε εἰδωλικῶν, ἢ πολεταὶ δαιμόνων, σκῆνος οὐκ ἂν εἴη ἱερόν, ἀλλὰ μαρὸν τῶν δαιμόνων. μεσαζούσης ἢ τῆς ἑορτῆς ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν. ἱερὸν δέ ἐστι μόνῳ Θεῷ οἰκητήριον δυνάμενον, ἔνθα ἀγάπη ἢ εἰρήνη, ἔνθα πίστις ἐπὶ σωφροσύνη αὐλίζεται. ΔΔ ιὰ τοῦτο ἢ ᾧ ἱερέα τοῦ Θεοῦ ᾧ ἱερατεύειν τῷ Θεῷ εἰρηναῖον δεῖ εἶ ἐπὶ γλυκύν, ἄκλοπον, ἄδολον, ἀφιλάργυρον, ἵνα

πρεσβύτερος

Λεν. ιθ. ιδ.

Ασμ. ἐ. γ.

Ιωαν. ζ. ιδ.

Ησ. ε. α.

Εξοδ. ιε α. καὶ Ψαλμ. ξ. κζ.

β Βασ. ς. χδ.

πρεσβύτερος Θεὸς ἐν τῇ αὐτοῦ ψυχῇ καταρρώσῃ· εἶθ' οὕτω ⓦ λαὸν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ εἰκόνα μεταρρυθμίσῃ. δυνάται ἱερεῦν λέγεσθαι καὶ ἑκάστου πιστοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ κεκαθαρμένη· Οἰκήσω γὰρ ἐν ὑμῖν, καὶ ἐμπεριπατήσω. ἱερεὺς ὃ ὡς ἀληθῶς ἅγιον, καὶ ἱερεῖον, καὶ Λευῖτ. κε. 12.
ἱερέα, αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός, Εν ᾧ, καθ' ὃν ἀπόστολον, πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος κατοικεῖ σωματικῶς· πρὸς οὓς εἴρηκεν ὁ πατήρ, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. νῦν ἐκπεσὸν ἐκ τῆς ἀδοκήτου εἰς μάγιστον ζήτημα, ἀπορῶ πρὸς κλίνω τὸ ὄμμα τῆς διανοίας· πρὸς μετελθύσω τὴν πανδαλίαν τῆς διδασκαλίας οὐκ οἶδα. εἰ γὰρ ὁ ἀπόστολος εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν εἰρημένων ἐληλυθώς, ὥκνησε λεπτομερῶς διηγήσασθαι, εἰρηκώς, Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμήνευτος, τί ἂν εἴποιμι ἐγὼ τοσοῦτον ἀπέχων τῆς ἀποστόλου, ὅσον ἀνθρώπου διάκεισις; καθάπερ ὁδοιπόρος μέλλει δι' τινα τραχῆ καὶ πεδιάσιμον ὁδὸν ἐπιβαίνῃ, ἡδέως τὴν πορείαν αὐτοῦ· ἐπειδὰν ὃ ἔλθῃ πρὸς τόπον τινὰ τραχύτατον ἢ πρανεστάτην καὶ δύσβατον, ἔνθα ὀξὺς ὀρεσκόμπικες, καθοῖς καὶ τὸν κάματον ἅπαντα ἀναφόρου ἀναλογισάμενος, πρέμα βαδίζειν ἄρχεται, ἵνα μὴ ταχέως ἀποκείσῃ· ὡσαύτως καὶ ἡμεῖς· ἕως οὗ εἴχομεν τὸ τῆς βιαγελίου πρανὲς καὶ πεδιάσιμον, τὰ βήματα τοῦ λόγου ἡδέως ἐπορθούμεθα· ὅταν ὃ ἐληλύθαμεν εἰς οὐρανόμπικες νόημα, πρέμα ἐπιβαίνειν τῇ οὐρανίῳ κλίμακι ἐρμηνείᾳ ἀρχόμεθα. τί δέ ἐστι τὸ πᾶσι χειρόμηκες ζητούμενον θεώρημα; τίνος ἕνεκεν, φησίν, ὁ ἀπόστολος μνημονεύσας Μελχισεδέκ, εἶπεν αὐτὸν ἀπάτορα καὶ ἀγενεαλόγητον, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχοντα; οὐκ ἐκ τοῦ Θεὸς. πολλοὶ ὃ μὴ νοήσαντες τὰ περὶ αὐτοῦ εἰρημένα, μείζονα τοῦ Χριστοῦ εἶναι εἰρήκασι, καὶ στυγνήσαντο ἑαυτοῖς αἱρέσεις, καὶ λέγονται οἱ Μελχισεδεκιανοί· καὶ φιλονεικοῦντες ἡμῖν καὶ βουλόμενοι δεῖξαι, ὅτι μείζων ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ ὁ Μελχισεδέκ, προφέρουσιν ἡμῖν μαρτυρίαν τοῦ γραφικοῦ λέγουσαν· Σὺ ἱερεὺς εἰς ⓦ αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. πῶς γάρ, φησίν, οὐκ ἂν εἴη μείζων ὁ Μελχισεδέκ, ὃς κατὰ τὴν εἰκόνα καὶ τάξιν ἱερατεύει ὁ Χριστός; ἄλλοι ὃ πλανηθέντες, λέγουσιν αὐτὸν εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἡμεῖς ὃ λέγομεν αὐτὸν εἶναι ἀπάτορα ὁμοιοπαθῆ ἡμῖν, καὶ μήτε μείζονα αὐτοῦ εἶναι τοῦ Χριστοῦ· τί ὃ λέγω τοῦ Χριστοῦ; ἀλλὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. ἀληθὴς γὰρ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. ἀλλ' ὅτι μὴν εἶναι αὐτὸν τὸ ἅγιον πνεῦμα. ὅτι ὃ οὐκ ἔστι μείζων τοῦ Χριστοῦ ὁ Μελχισεδέκ, εἰ πάτωσαν ἡμῖν ἐκεῖνοι ⓓ τοῦτο λέγοντες, ποίου παραβόλου, ἢ ποίου χωρείου αὐτὸν εἶναι λέγουσιν. ἆρα ὑγιαίνου; ἆρα ὑπηγείου; ἆρα καθαρθοῦ; ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὅτι τῶν ἐπουρανίων ἐστὶν ὁ Μελχισεδέκ ἢ ἄλλου τινὸς χωρείου, ἀκουσάτωσαν ὅτι ᾗ τὸ αὐτοῦ γένος κάμπτει τῷ Χριστῷ. λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος, ὅτι Αὐτῷ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ἐπουρανίων, ὑπηγείων, καὶ καταχθονίων. εἰ οὖν κάμπτει γόνυ ὁ Μελχισεδέκ τῷ Χριστῷ, ἐλάττων εἶη προσκυνῶν Μελχισεδέκ τῷ προσκυνουμένου αὐτοῦ Χριστοῦ. τί ὃ ⓓ τὰ λοιπὰ καὶ ⓦ ἕξης ἔχον εἰρημένον πρὸς τὸν ἀπόστολον οὐκ ἀκούουσιν, ἵνα μάθωσιν αὐτὸν ἐλάττω εἶναι τοῦ Χριστοῦ; ὑπαφέρει γὰρ λέγων, Ἀφωμοιωμένος ὃ υἱῷ τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Χριστοῦ ἐσμέν. ἀλλ' ἴσως ἵνα τὴν ἀκροατὴν ἐπερωτᾷ καὶ λέγῃ· τί οὖν ἐστιν ἀπάτορα λέγεσθαι καὶ ἀμήτορα καὶ ἀγενεαλόγητον ⓦ Μελχισεδέκ; πρὸς οὓς ἐροῦμεν, ὅτι Ἰουδαῖοι μὲν εἰρήκασιν αὐτὸν ἐκ πορνείας γεγενῆσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ γενεαλογεῖσθαι ἀπὸ τῆς γραφῆς. πρὸς οὓς ἐροῦμεν, ὅτι κακῶς εἰπατε. εὑρίσκομεν γὰρ καὶ ἄλλους ἀπὸ πορνείας γεγενημένους καὶ γενεαλογηθέντας. εὐθὺς Σολομὼν ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου γυναικὸς γεγενημένος ἐγενεαλογήθη, καὶ Ἀβιμέλεχ υἱὸς Γεδεών, ὃς ἐκ πορνείας γεγενημένος ἐγενεαλογήθη. τίνος οὖν ἕνεκεν οὐ γενεαλογεῖται ὁ Μελχισεδέκ; ἀλλ' ὅτι τύπος ἦν τοῦ Χριστοῦ ὁ Μελχισεδέκ, καὶ εἰκόνα ἔφερε τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦτο ἡ γραφὴ παρέλιπε ⓦ πατέρα καὶ τὸν μητέρα, καὶ ἀγενεαλόγητον αὐτὸν διηγήσατο,

σατο, ἵνα σὲ ἐκείνῳ, καθάπερ εἰκότι, ⓦ ἀληθῶς ἀπάτορα καὶ ἀμήτορα ⓒ ἀγχεαλόγητον ⓦ Χριστὸν ἐποπτεύσωμεν. ἀπάτωρ γὰρ Χριστὸς ὑπὲρ γῆς καὶ σάρκα, ἀμήτωρ δὲ ὑπὲρ οὐρανοὺς καὶ πνεῦμα, καὶ τὴν θεότητα. τοιοῦτος ὄντως ὁ, Μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων. ὁ γὰρ ἐγχεαλόγητος ⓦ Μελχισεδὲκ ἡ γραφή, ἀλλὰ πρόκειται αὐτὸν καὶ τὴν ἀφύπνωσιν καὶ τὴν πάλιν αὐτοῦ, ἵνα, καθὼς προεῖπαμεν, ἐν ἐκείνῳ τὸν θεωρήσωμεν τὸν ἀληθινὸν Μελχισεδέκ. Βασιλεὺς γὰρ δικαιοσύνης ἑρμηνεύεται ὁ Μελχισεδέκ, ὃς ὄντως Χριστός, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων. οὔτε γὰρ ἀρχὴν ἡμερῶν ὁ Θεὸς λόγος ἔσχεν, οὔτε ἐλήξει ποτὲ ἢ ἐτελεύτησεν. εἰς ἀεὶ γὰρ ὁ Χριστὸς ἀμήν. δύο λέγουσι γὰρ ἡμῖν ⓒ Μελχισεδεκιανοὶ λέγοντες, τί οὖν ὄφελος ἐστὶν ὁ λεγόμενος πρὸς αὐτοὺς ὁ πατήρ, σὺ ἱερεὺς εἰς ⓦ αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ; πρὸς οὓς λέγομεν, ὅτι οὐκ ὁ Μελχισεδὲκ ἀνὴρ δίκαιος γέγονε, καὶ ἀληθῶς εἰκὼν Θεοῦ φέρων ἐν ἑαυτῷ. προφητικῷ τοίνυν πνεύματι κινούμενος, τὰ μέλλοντα ὑπὸ Χριστοῦ προφορεῖν τῷ Θεῷ προσχαρίζεσθαι νῷ νοήσας, ἄρτῳ ⓒ οἴνῳ ⓦ Θεὸν εὐλόγησε, μυούμενος τὸν μέλλοντα Χριστόν. ὅτῳ οὖν ἐν τῇ τῶν Ἰουδαίων συναγωγῇ ἡ τάξις τοῦ Ἀαρὼν θυσίαν προσέφερεν, οὐκ ἄρτον ⓒ οἶνον, ἀλλὰ μόσχους καὶ ἀμνοὺς, καὶ σφαγὰς θυσίας ἐδόξαζε τὸν Θεὸν, ὁ Θεὸς προφητεύων τὸν μέλλοντα γεννᾶσθαι ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας Ἰησοῦν βοᾷ καὶ λέγει· Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν, τοῦ ἐν μόσχοις καὶ ἀρνίοις καὶ σφαγαῖς θυσίαις λατρεύοντος, ἀλλὰ σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, ἐν ἄρτῳ καὶ οἴνῳ τὴν τῶν ἐθνῶν προσκομίζων προσφορὰν εἰς ὃ διήνεκές. Ἀλλ' ἵνα καὶ δόξωμεν, ἀγαπητοὶ, ἐρεθεληθρίμενοι τὸν λόγον, ἐνταῦθα ζήσαντες τὸν λόγον, τῇ τῶν πατέρων πηγῇ τῆς διδασκαλίας ⓦ παπέμψωμεν ὑμᾶς, οἵτινες καὶ τὸν δίψαν τῆς ψυχῆς ὑμῶν καταπαύσωσι, καὶ τὰς καρδίας ὑμῶν εὐφράνωσι, πνεύματος ἁγίου πληρούμενοι, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. μϛ'. ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΕΣΟΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΝ.

Ioan. ζ. 1δ. Ex Mss. Anagnost.

ΟΠερ δ' αὖ ὁ διδάσκαλος ὡς πηγὴ ζωῆς σωματικῶς ⓦ βλύζεται, πολλοὺς καὶ ἀφόρους" ἀπορεῖ τοὺς τῆς φιλοθεΐας χρόνους. αἰσθάνεται εἰς ὄρος μὲν τῶν μαθητῶν, καὶ τὰ τῶν μακαρισμῶν τοῖς ἀκροωμένοις προβάλλεται ῥεῖθρα. κατῆλθεν οὐδέν, καὶ ταῖς ποικίλαις νόσοις ἐπεχορήγησεν ὁ ἐκ τοῦ ἱματίου κατέχεε. ἐπέσχε τὴν προβατικὴν κολυμβήθρα, καὶ ⓦ προβάλλεται τὸν ῥοῦν ἐπέστησε. Εἰσῆλθεν εἰς ⓦ οἶκον τοῦ Πέτρου, καὶ τὸν πατέρα τῆς πενθερᾶς πυρετῶν φλεγμαίνων ἐδρόσισε. κατέλαβε τὸν Βηθσαϊδὰν, καὶ ζωῆς ποτήριον τοῖς τετραημερεῦσι Λαζαρεῦσι ἐπότισε. ἐνεκαίνισε τῷ λόγῳ, καὶ τὰς τῶν πάντων φολίδας ὡς ἀσπίδος τῆς φιλοθεΐας ἀπέσμηξε. ἐπὶ τῇ συναγωγῇ, καὶ ⓦ "ξηρανθεὶς τῆς χειρὸς βλαστὸν πρὸς κίνησιν ἐνεργὸν ἐκόσμησε. πρὸ ἐβάλετο τοῖς λαοῖς, καὶ προδοξοποιίας οἷον τοῖς κλησθεῖσι σκέπασε· ⓒ ἄλλα μυρία, ἅπερ ἀριθμῆσαι δυσχερές. μύθου καὶ σήμερον εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τοῦ διδασκαλίας τοῖς ἀκροωμένοις ποταμὸς προεβάλετο. ἀκηκόασιν γὰρ τῆς εὐαγγελικῆς μυσταγωγίας, ἵνα προσφόρως ἡμῖν καὶ κατὰ τὸν μέσον τῆς ἑορτῆς ἐφ' ὑψηλοῦ βήματος ἑστὼς ὁ εὐαγγελιστὴς μεγαλοφώνως ἀνέκραξε, καθάπερ τινὶ σάλπιγγι τῇ Ioan. ζ. 1δ. φωνῇ τοῦ Λευίτου χρησάμενος. Ἤδη δέ, φησι, τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκε. γέμειν καὶ αὖθις φιλοθεΐας τὸ γράμμα. οὐ γὰρ εἶπε, διωγμῶν ἐνεστώτων, ἢ, λύπης προούσης, ἢ, ἀθυμίας τοῦ μαθητοῦ κατεχούσης, καὶ τοιούτων ἄλλων τινῶν ὑφηγήσω, ἐπεὶ ὧν συνεχῶς ἡ τῶν ἀποστόλων σκωμμώδησε παρεξις· ἀλλὰ τί φησιν; ἤδη τῆς

ἑορτῆς

ἑορτῆς μεσούσης. Τί μεσούσης τῆς ἑορτῆς, εἶπε, Ἰωαννη; Ηρώδης ἀεὶ χάρας ἐπέβαλε; συμβούλιον ποιηρὸν ὁ τῶν Ἰουδαίων συνεκρότησε δῆμος; πάλιν περὶ προδοσίαν Ἰούδας; οὐχί, φησιν· ἀλλὰ τί; δι' ἓν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκε. ἀεὶ πρέποντα ταῖς Χειροτονίαις ἐδιδάχθης τῷ Χειροτονήσαντι, τὴν ἁρμόζουσαν αὐτῇ πρᾶξιν πεποίησας. ἔργον γὰρ λύσου τὸ λαλεῖν, καὶ διδασκάλου τὸ διδάσκειν, καὶ Χριστοῦ τὰ τῆς ὠφελείας τοῖς ἀκροωμένοις πρέποντα ῥήματα. ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκεν. ὦ τῆς ἀνυπερβλήτου φιλανθρωπίας. ἕως καιροῦ μικροῦ ἐλιθάζετο, ἐκεῖ ταῖς τῶν λόγων διδασκαλίαις τοὺς λιθάζοντας ἐπλήτιζεν. ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκεν. ἕως τοῦ Μωϋσέως ἀνεγινώσκετο νόμιμα, ἐκεῖ τοῦ τῆς χάριτος πρέποντα διδάγματα, οὐ καταργῶν τὸν νόμον, ἀλλ' ὁ πληρωτὴς τοῦ νόμου γινόμενος. αὐτὸς γὰρ καὶ οἱ τοῖς εὐαγγελίοις ἐνέκρουσεν, Οὐκ ἦλθον καταλῦσαι Ματθ. ε. ιζ. Ⓦ νόμον, ἀλλὰ πληρῶσαι· καὶ Παῦλος σῶματος ἔχων Ⓦ διαστάσεις φθεγγόμενος, Τέλος γὰρ νόμου, φησὶ, Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην. ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης, ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς Ρωμ. ι δ. εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκε, πάντας τῆς στενοχωρίας ἐκδιδάσκων τὸν τόπον· ἐκεῖθεν τὸν τῆς καταχύσεως ποιούμενος λόγον ὡς λόγος, ἔνθα καὶ τὸ πονηρευόμενον Σωκράτειον ἤθεσιαι. ὁ δὲ πάντων Μεγιστοδίκης ἱεραῖς ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκε, πολλῶν μὲν ἀκουόντων, οὐδενὸς δὲ τῶν Ἰουδαίων μανθάνοντος. τοιοῦτον γὰρ ὁ τῶν φρενῶν πεπηρωμένων ἔθος, Ὀφθαλμοὺς ἔχουσι, καὶ οὐ βλέπουσιν· ὦτα ἔχουσι, καὶ οὐκ ἀκούουσιν. ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱε- Ψαλμ. ριγ. ρὸν καὶ ἐδίδασκε, τὴν τῶν γραμμάτων αἴσθησιν ἐλλιπεῖν. ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν, ἵνα τῆς ἀρχαίου διδασκαλίας ἀπαντλήσας τὰ δίκτυα, λογικὼ ὄντι ἀνθρώπων ποιήσηται θήραν. ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰησοῦς· ἀνῆλθεν, ἀλλ' Ἰουδαῖοι κατῆλθον τῆς πίστεως. ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης, ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκεν. ἐθαύμαζον οὖν Ⓦ Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς οὗτος οἶδε γράμματα, μὴ μεμαθηκώς; ἐθαύμαζον, ἀλλ' οὐκ ὀπίσω θύον· κατεπλήττοντο τὴν τῆς σοφίας ὑπερβολὴν, ἀλλ' ὁ μετενίνωσκον τῇ τῆς κακίας πεπληρωμένοι δεινότητι. ἐθεώρουν Ⓦ ἰᾶσθαι πεφυκότα τὰ φάρμακα, καὶ νοσοῦντες τὴν θεραπείαν οὐ προσεδέχοντο. ἔ- βλεπον Ⓦ ῥυόμενον, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐφίλουν· ἔχοντες ἐν μέσῳ τὸν ἀγαθὸν Ⓦ λῃ- στὴν, καὶ ἀκήδιας ζωέλεγον· τὸ λιμηνὸς πρόντος, εὐαυάγνω Ⓐ δῆνοι· σοφίας προ- χεούσης τὰ θεῖα διδάγματα, τῶν φόνων ἀποπλώσασθαι Ⓦ βούλον οὐκ ἤθελον· Χριστοῦ τὰ πέρυσας τῆς φιλανθρωπίας ἀπλουτος, σκέπεσθαι οὐκ ἠνείχοντο τὴν ἐχιδνῶν τὰ γεν- νήματα. Ποσάκις γὰρ, φησὶν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις, ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα ὑμῶν, Ματθ. κγ. ὡς ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς, καὶ οὐκ ἠθελήσατε; ἐθαύμαζον ἔνοι Ἰουδαῖοι λέγοντες, πῶς οὗτος οἶδε λ. γράμματα, μὴ μεμαθηκώς; ὦ, τῶν πεπαγμένων νόμον ἀγνοῦς, Ἰουδαῖε· καὶ ἀγνοεῖς τὸ τοῦ νό- μου παιδεύματα; λέγε, πῶς οὗτος οἶδε γράμματα, μὴ μεμαθηκώς; Εἶπε μοι, ὦ τῆς ἀληθείας ἐχθρὲ, πῶς ὁ Ἀδὰμ, γράμματα μὴ μεμαθηκώς, τοῖς θηρίοις πρεσφόρως τὰς ὀνομασίας ἐπέθηκε; Ⓦ δούλων οὐκ ἐρωτᾷς, καὶ Ⓦ δεσπότου λογοθετοῦντος λέγων, πῶς οὗτος οἶδε γράμματα; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν· ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πέμ- Ιωαν. ζ. ιε. ψαντός με πατρός. καὶ πότε Θεὸς οὐ μεταβαίνει ἀποστέλλεται τόπον; πότε δὲ τὰ πάντα πληρῶν ἔνθα πρέσεις; ἔρχεται πρὸς σὲ Ἰουδαίους ὁ λόγος, οὐ πρὸς σὲ δυσεβῶς μανθά- νειν εἰδότας ἡ ῥῆσις. ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός, ὅς μοι καὶ Ματθ. γ. ιζ. τὴν ἐξ οὐρανοῦ μαρτυρίαν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν προσεβάλετο λέγων, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀ- γαπητός. πρὸς ἐμοῦ καὶ Ἰωάννης ἐνέκραξεν, Ἰδὲ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Ιωαν. α. κθ. κόσμου. ἀμνὸς γὰρ ἀληθῶς ὁ Χριστὸς, ὁ σήμερον ἐνέλξων εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὴν τῆς ἀληθεί- ας φωνὴν ὁ Ἰωάννης ἐπ' αὐτῷ προσεβάλετο. φωνὴ γὰρ ὤν, δεόντως Ⓦ λόγον ἐκεκωμία- σε· λύχνος ὤν, τοῦ ἡλίου τὰς λαμπάδας ἐγνώρισεν· ὡς πρόδρομος, ἐμιλλύσατο Ⓐ ἐρχόμε- νον· ὡς αὐγὴ, τὸν ὄρθρον ἐκήρυξεν· ὡς τραπεζίτης, ὃ τοῦ βασιλέως ἐδημοσίευσεν ὄνομα. Ἰδὲ ὁ

ἀμνὸς τῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τῦ κόσμου· ἀμνός, ὃν ἀμνὰς μὲν παρθένος ἀσπόρως συλλαβοῦσα, ἀφθόρως ἐγέννησεν, ὡς φάτνη δέ, ὡς χλανὶς φόρον, παιδίον ὠδὴν ὑπεδέξατο, ἔλυσε δὲ ὁ Ἰορδάνης, ὁ Ἰωάννης ἐβάπτισεν, Ἰούδας τοῖς Ἰουδαίοις ἐπώλησεν, ἔσφαξε Πιλᾶτος, ὁ ζῳφος τοσὲ ἔθηκεν, ᾧ ἡμᾶς ὠφωνήσαμεν, ᾧ τῷ πάχει γυμνοὺς ὄντας ἐκ τῆς παραβάσεως τῦ Ἀδὰμ σὺν πολλοῖς ἠμφίασεν. αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. μζ Ἰωαν. δ. ε.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΝ. ΤΗ ΗΜΕΡΑ͂ τῆς μεσοπεντηκοστῆς.

Ex Ms. Augustano.

ΙΕρε τοίνυν σήμερον, ἀγαπητοί, καθὼς δὴ ἡ θεία χάρις δίδωσι, τοῖς βαγγελικοῖς θησαυροῖς ἐγχρήσωμεν. κοσμεῖ γὰρ ὃ τοὺς τοιούτους φιλομαθεῖς τὰς ψυχάς, καὶ τὴν γνῶσιν ἐκτείνει τοῦ οὐρανοῦ ἔξω. ἡ γὰρ φιλομάθεια τὴν θαυμασίαν ἐκείνην Σαμαρείτιν ὀξὺ ὑδροφόρον κατεσκεύασεν ἔνθεον. διεφθαρμένη γὰρ μαθημάτων θησαυροῖς πρέδραμε· μᾶλλον δὲ οὐχ ἥρπασε, ἀλλ' ἁρπάζη. οὐ γὰρ ἀνέβαινε Χεροὺς ταῖς τῦ δεομένου αἰτήσασθαι παρουσίας, ἀλλ' αὐτὸς ἐφ' ἑκάστης ὠδίνει βοηθείας. συνείχετο μεμνῶν τοὺς ἁλιεῖς, σωσαλγῶν τοῖς πυρέτοις, καὶ τῶν τυφλῶν οἰκειούμενος, τὴν ὅτι τοῖς λεπροῖς τὰ ἐναντία φέρων φάρμακα, πτέρνην εἰς δαιμονιώντων βοήθειαν, σκληρῶν ἐρρυπωμένας ψυχὰς ἀπαλύνων, ὑδροφορήσας διδάσκαλος. τότε γὰρ ἐκ τῆς ὁδοιπορείας κεκοπιακὼς προεκαθέζετο τῷ φρέατι. Ὁ γὰρ Ἰησῦς, φησι, κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορείας ἐκάθητο οὕτως ὅτι τῇ πηγῇ. ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη. ἐπάλληλος ἀπλησία φιλανθρωπίας. τοιοῦτον μὲν, ὅτι κέκμηκε, τῆς Σαμαρείτιδος αὐτῷ προετοιμάσαι σωτηρίαν· δεύτερον, ὅτι ἐκαθέζετο, μᾶλλον σωθῆναι φθάσαι· τρίτον, ὅτι ⟨W⟩ τὸ ἄριστον κομίσαι εἰς τὴν ἐαυτῦ αὐτῆς προσοφείλει ἀνάπλασιν. ὥρα ἦν, φησιν, ὡσεὶ ἕκτη. Εἰ γὰρ ᾔδει, Θεὸς ἦν, ἀλλ' ὃ φανὲν μόνον τοῖς τῆς φύσεως τέως προσεβέβλητο πάθεσιν, ἀμαθανόμενος κόποις, ὑποκείμενος ὕπνῳ, διεχλεύμενος πεῖναι, πᾶσαν ἔχων πρὸς ἡμᾶς, πλὴν ἁμαρτίας, συμπάθειαν. ἐνίκα δὲ ὅμως ἐν αὐτῷ τῶν σωζομένων ὁ πόθος τὰ τοῦ σώματος κόπον. ἐβεβάρυνε μᾶλλον τὸν κοπιῶντος ἡ χρῄζουσα, καὶ ὁ μὲν χρῄζων προέλυεν. ἐφλέγετο τῷ τῆς μισηρείας αὐχμῷ, καὶ τὴν τῦ σωθησομένης προσοῖσαν εὐκαιρότητα. ἐκαθήζετο γὰρ, φησιν, ὅτι τῇ πηγῇ, οὐδὲ καταχλινόμενος τὸ θέρμον ἀνέμενεν, ἀλλ' ὠδίνων προσαγεῖν σωτηρίαν, ἐν ἑτοίμῳ τῇ Σαμαρείτιδι προετοιμάζετο. ἡ δέ πως ἰδοῦσα τῆς οἰκίας ὀξήλιξ μικρὸν προϊοῦσα, γυναικείοις χερωμένη βαδίσμασιν, ἀνειμένῃ, τὴν ὑδρίαν ἐπαγομένη πρὸς καρπὸν ὡς ἐν ἀγρῷ θεωρίαν, ἱσταμένη πολλάκις μεταξὺ τῦ βαδίσματος. ὁ κατάσκοπος ἄοκνος καὶ ἀφανὴς, ἐνθυμητὴς ὑπερημῶν, κρύφας δὲ ⟨W⟩ ὑπεργέτιν, ὡς ἐνδεὴς ἐμφανίζεται. λέγει γὰρ, φησιν, ὁ Ἰησῦς· γύναι, δός μοι πεῖν. ἀπείρει τὴν φωνὴν, ὡς κόκκον ῥεμβομένην πρεσβεύσασθαι. δός μοι πεῖν. ὑποκρίνεται δίψαν ὁ ἐλθὼν αὐτῇ κεφάσαι σωτηρίας ποτήριον· μᾶλλον δὲ, εἴ τις λεπτότερον τὴν φωνὴν μεταλαβὼν, ἀληθὲς τὸ δεσπότου ὃ δίψος. ἐδίψα γὰρ τὴν αὐτῆς σωτηρίαν, καὶ δικαίως πρὸς αὐτὴν ἐβόα, δός μοι πεῖν. ἔχεις, φησὶν, ἐν ἑκατῇ κεκρυμμένῳ θυγατρομισοπόνης πηγήν· ἀπ' ἐκείνης μανάμα γεμίσασα πότισον. ἀλλ' οὐκ ἠθέλησε τῶν ἀπιγμάτων τὸ γυναῖον, φιλῇ δὲ φωνῇ προσέχουσα, πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς, οὔσης γυναικὸς Σαμαρείτιδος; μὴ ὁδοιπορίας κόπου δίκη τῷ Χριστῷ δογμάτων ἀπιστίαν· ἀλλ' ἅπαξ ἐλθόντα καὶ ἡμῶν ἀνάδεξασθαι, φορητὰ καὶ συμβαίνοντα. ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ ἐκ Σαμαρείτιδος ὑποπτίμησιν φέρει. ἥδετο γὰρ κατιόν τῆς ἀξίας, ἵνα τῆς ἁμαρτωλοῦ βιοτελείας ἀναγάγῃ τὴν ψυχήν. ἁμαρτωλὴ δὲ ἡ εὐτέλεια τὴν Σαμαρείτιν κατέσχε, πορνικῷ ἐρρυπαίνετο βίῳ, ἐφ' ἑ-

Ἰωαν. δ. ε.

ἑ. κασ πος.

ἑω,

σιὼ δὲ ἑρμηνεύεται μετενεχθέντα, γάμοι εἶχε Ⓦ τὸ ἔρωτος ζητοῦντα, ὑπὸ ὕδατος ἰῶ ἐραστὰς
νύμφη, χήρα τις ἐξ ἀνδρὸς πολυτοκος καὶ νεόγαμος· μᾶλλον δὲ οὔτε χήρα καθαρῶς, οὔτε νύμφη. οὔτε
γὰρ θανάτῳ Ⓦ ἔφθασεν κεχωρίστο, οὔτε γάμοις νομικοῖς τοῖς δευτέροις συνήφθη. τοῦτο
μάρτυς ἦρως αὐτὴν ὁ δεσπότης. Καλῶς, φησιν, εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω. πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ. τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας. ἀλλ' ἰδοὺ μάρτυρίτης βορβόρῳ φυσώμενος, καὶ Ⓦ τοιοῦτον οὐκ ἔλαθεν ἔμπορον. τῆς γὰρ ψυχῆς καὶ αὐγὰς ἐδείκνυ τοῖς ῥήμασι. πῶς σύ, φησιν, Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς οὖσης γυναικὸς Σαμαρείτιδος; πῶς σύ; καὶ ὅ, σύ, θυμομάνης. πῶς ζητεῖς παρ' ἐμοῦ πιεῖν; εἰ μὴ ὡς ταῦτά μοι φρονῶν, ἔσομαί σοι ἦρως τῆς αἰτήσεως ἕτοιμος. εἰ δὲ τὰ Ἰουδαίων ποθεῖς, μὴ ζήτει παρ' ἀλλοφύλων δεῖσθαι· μὴ δῶρον, ὅπερ ἀποφεύγεις, ἀπαίτει. ὑπώμοζεν ἡ Σαμάρεια διὰ τὴν τῆς δίψης ἀνάγκην, Ⓦ Κύριον Σαμαρειτικὴν ζηλευτὴν λατρείαν. οὐκ εἴδη δὲ δεσμουμένη τοῖς ῥήμασιν. ἐδίδου γὰρ τῇ ἦρως Ⓦ Κύριον ἀποκρίσει, μᾶλλον δὲ παρὰ τοῦ Κυρίου τῆς αὐτῆς φωνάς· Εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν. ἐπειδὴ μοῦ, φησι, διψῶντος τὴν δίψαν, καὶ καλεῖς Ἰουδαῖον ἦρως ὑμᾶς ἀκοινώνητον, μάθε πολὺ τῆς ἐμοὶ σοφωτέρᾳ δεκτικὰς. οὐκ οἶδάς μου τὴν ἀληθῆ γνώμην, οὐκ οἶδας τὴν παρ' ἐμοῦ φιλοτιμίαν οὖσαν πολλήν, οὐκ οἶδας οἷα θύρεθρα τῆς πηγῆς παρ' ἐμοί. εἰ γὰρ ἤθελες, ᾔτησας ἄν. νῦν δὲ ἀπορῶσαν οὐ μέμφομαι, αἰτησάσῃ δὲ δίδωμι. ποῦ ὄρεξιν δίψης τὴν μὴ διψῶσαν κτίσῃ, ποῦ χρείαν ποτοῦ τὴν ποτίζουσαν σφᾶς· τέτρωται γοῦν τοῖς λόγοις ὁ γυνὴ μου, καὶ τὰ τοῦ ὕδατος πεθῷ ἦλω. ποῦ κατέσῳσα γὰρ ποῦ Ⓦ Κύριον ἔλεγε, Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε αἰτεῖν. ἡ δὲ πρὶν ποτίζειν ἠξιωμένη, νῦν ἀξιοῖ ποτίζειν. αἱ γὰρ βύθιαι γνῶμαι βυθίοις τυγχάνουσι· οἷα ἦν ἰδεῖν ἡ τῆς μακαρίας ταύτης Σαμαρίτιδος γνώμη, οἷος ὁ ζῆλος κεκαθαρμένος ἀπὸ ἀγνωσίας ἀπιστίας, οὐκ ἔχων Ἰουδαϊκὴν βασκανίαν. αὕτη γὰρ Ⓦ μεσίτης ποῦ σοφωτέρα, καὶ τυχοῦσα τῆς αὐτοῦ θείας διδασκαλίας, ὑπέρθυσεν εἰλικρινῶς· καὶ οὐ μόνη δὲ ἔφερεν κατέφερεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑαυτῆς πολίτας ἔπεισε ποῦ αὐτὸν δραμεῖν, ἀποστολικῶς κηρύξασα· Δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα. μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ὦ γυναικὸς σοφοῦ· πίστιν ὅτι γυνὴ ἀποστολικὸς ἐστιν εἰς μαρτυρίαν· καὶ τοῦτο τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως αὐτῆς ὑπισχνεῖται μάρτυρας, ἵνα πολλῶν ποξένων σωτηρίας γένηται. φησὶν οὖν ὁ εὐαγγελιστής, Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν, διὰ Ⓦ λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης, ὅτι εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. ὡς οὖν ἦλθον ποῦ αὐτὸν Ⓐ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ Ⓦ λόγον αὐτοῦ· τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἐπὶ σοὶ λαλιᾷ πιστεύομεν. ἡμεῖς γὰρ ἀκηκόαμεν καὶ οἴδαμεν, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ Χριστός. Εἶδες, ἀγαπητέ, τὸ Χριστοῦ τὴν δίψαν, καὶ πῶς βρῶμα καὶ πόμα τὴν σωτηρίαν εἶχε τὸν πιστεύοντα ἐπ' αὐτῷ; Ἐμὸν γάρ, φησι, βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. τοῦτο χρῆν διψῶν ποτίζειν τὴν Σαμάρειαν ὕδωρ, ἀντλήσασα δὲ αὐτὴ ἐπέδωκε δαψιλῶς τοῖς πολίταις αὐτῆς ἀφθόνως τὴν τοῦ Κυρίου δωρεάν. διὰ ταύτης ὁ τοῦ Ἀβραὰμ δῆμος Σαμαρειτικῆς γνώμης δυσμαθέστερος. τοῖς μὲν γὰρ σοφὰ Ⓦ ναὸν ὠφέλει μαθήματα· τῇ δὲ καὶ ἡ σοφὰ τὸ φρέαρ διὰ λεξις ὠφέλει. σωζόμενα τοίνυν τὰ τῆς Σαμαρείτιδος εἰς ἐμοὺς καλά, ζηλῶν οἰκειοῦμαι θέσθαι, φιλομαθήσαι πιθανωτέρα βυθούμενα ἡμᾶς. κἂν ἐν ἐκκλησίᾳ διαλεγώμεθα τὰ θεῖα, νομισώμεθα καὶ πρὸς ἡμᾶς λέγεσθαι τὸ ποτὲ ἐκείνοις σοφὰ τὸ διακόνου Χριστοῦ, Τοὺς ποσκυνοῦντας Ⓦ Θεὸν, ἐν πνεύματι

πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Λογ. μη. Λεκ. ζ. λς.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΗΝ ΑΜΑΡΤΩΛΟΝ ΤΗΝ ΑΛΕΙΨΑΣΑΝ Κύριον μύρῳ, καὶ εἰς Φαρισαῖον. τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Δ.

Ex Mf. Collegij Novi Oxon.

ΚΑΙΩΣ ἡμᾶς προῆγεν ἐψυχαγώγησεν ὁ Χριστὸς τοὺς τὰ Ζακχαίου ἐσιωμένους. ὅπου γὰρ Χριστὸς ἑστάθη, καὶ τοῖς δυθεσπίοις συνανακλίνεται, καὶ τόπου καὶ τραπέζης ἀπολαύει τῆς ἡμετέρας, πωλῶν τροφὴν τῆς δυθεσωσίας μεταίτην λόγον. πῶς γὰρ τελωνῶν, καὶ πορνῶν, καὶ τὰ ἄῤῥητα ἐργασαμένων δεινά, τὴν ὄραν καὶ γῆς ποιητὴν * * * ἐμφορούμενον βλέπων, καὶ τὴν τῶν ταχέων δοτῆρα ἄρτον δυθεσπέσιον μὴ χρείας λαμβάνοντα, καὶ τῶν βοτρύων χορηγὸν τὴν χιονίαν τὸ πότε τοῦ λιμοῦ βλητοῦντα, μὴ ἑορτὴν καὶ πανήγυριν θέσθαι τὸ προῆγμα διεκώσιεν; αὕτη ἀληθὴς ἑορτὴ, αὕτη ἀληθῶς ἀγγελικῆς ἑστιάσεως δυθεσωσία, τὸ δεσπότου μὴ δηλοῦν, καὶ Θεοῦ μὴ δυθεσπῶν, καὶ δικαστοῦ μὴ τῶν ἐμβυθιούντων ὁρᾶν κοινῆς ἀπολαύοντα τραπέζης. Διὰ τοῦτο γὰρ ὅπου γῆς ἦλθεν, οὐκ ἔρημον καταλιπὼν τὴν ὁρῶσαν, καὶ δυθεσπος γέγονεν, οὐκ ἀπόδυς τὸ εἶναι Θεὸς, ἵνα καὶ τοὺ θαλάσσης πλέον, τοὺς εἰς τὸ βιωτικὸν χρημαζομένους πέλαγος ἐκ τοῦ βυθοῦ ἀνασύρῃ τῆς ἀμαρτίας, καὶ κώμας καὶ πόλεις περιῶν, γεννητούς τε καὶ ἀγέννητους καὶ ὁδοὺς περιέρχων, τοὺς ἐν ταῖς περιόδοις πλανωμένους, ὡς ἀπόιμαντα πρόβατα, ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐπομαγάγηται ποίμνιον. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον ὑπιζητῶν, ὁ τὰ συνεκόντα συνέα καταλιπὼν, καὶ περὶ τοὺ τοῦ ἑνὸς προβλημόμενος ζήτησιν. ἐζήτει γὰρ τὸ ἓν, οὔτε τῶν πολλῶν καταφρονῶν, οὔτε τὸ πλῆθος τὸ ἓν προκρίνων· ἀλλὰ τὰ μὴ συνενήχθητα συνέα κατελίμπανεν (εἰδὲ γὰρ ἀσφαλῶς αὐτὰ ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐλίζεσθαι) τὸ ἓν ἐν περιῶν ἐζήτει, ἵνα μὴ ζοίνη τῷ Διαβόλῳ γλύπται. πρόβατον γὰρ ἀπόιμαντον θηρσὶν ἕτοιμον δεῖπνον· καὶ ψυχὴ ἀσφαλίστος, δαίμοσιν εὐεπιβούλευτος. ὅθεν προῆγεν Ζακχαῖον, ὡς πρόβατον ἐκ τόματος λύκου, ἁφήρπασε, καὶ τῇ μάνδρᾳ συνέμιξε, καὶ σφαγίδος ἀξίωσεν. ὡς γὰρ ποιμὴν πρόβατον ἀποπλανηθὲν θηρσὶ σπαραγμὸν θέλων, χαρᾶς ζῶον ἐᾷ, ἵν' ἀπολύτως νεμόμενον τὸ ἀποπνεῦσαν ἐλκύσῃ θήραμα· ὅτω καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος τὴν ψυχὴν, ἵν' ἐκ τῆς πλάνης ἀνέλαβεν, ὡς πρόβατον ἐν νομῇ, ἐν τῇ τραπέζῃ Ζακχαίου ἁφῆκεν, ἵνα τῷ χιονῷ τῆς ἑστιάσεως νόμῳ ἑλκύσας αὐτὸν πρὸς σωτηρίαν, λανθανόντως τῇ οἰκείᾳ συζεύξῃ ποίμνῃ. ἀλλὰ τοῦτο μὴ συνιέντες οἱ Φαρισαῖοι ἐγόγγυζον, ὁρῶντες αὐτὸν μὴ τελωνῶν ἐαθίοντα· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν, ὡς ἀσκοὶ παλαιοὶ, διαῤῥηγνύμενοι (οὐ γὰρ δύνανται νέον τῆς διδασκαλίας οἶνον δέχεσθαι) ἡμᾶς ὁ κατόπιν τὸ φιλανθρωπότατον βασιλεύσωμεν ποιμένος. ὁ γὰρ Ζακχαῖον τελώνιον τῶν ἀποστόλων χωάλας ποίμνη, αὐτὸς καὶ τὸν πόρνιον τὸν ἁμαρτωλὸν, τὸν μυρίων κακῶν ἐργάτην, ἐκ τοῦ φάρυγος τοῦ δράκοντος, ὡς ἀμνάδα, ἑλκύσας, τῇ ἀνεπιπρεάστῳ ἀπέδωκε μάνδρᾳ. ἵνα ὁ γνῶτε καὶ τοῦ Χριστοῦ φιλανθρωπίαν, καὶ τῶν Φαρισαίων τὴν ἀλαζονείαν, καὶ τῆς ἁμαρτωλοῦ τὸν παλινῳδίαν, αὐτὰ ὑμῖν τὰ θυαγγελικὰ προῤῥηθήσομαι ῥήσεις. ἐὰν γὰρ τοῦ * * ὕφους τὸ ἀναγνώσματος ἐπανακόσητε, ῥᾳδίως καὶ τῆς ἑρμηνείας τὴν ἔννοιαν ἀναλάβητε. Ἡρώτα δέ, φησί, τις τῶν Φαρισαίων τὸν Ἰησοῦν, ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου, ἀνεκλίθη. ὦ χρήτος ἀφράστου, ὦ φιλανθρωπίας ἄῤῥητος· καὶ Φαρισαίῳ συνεστιᾶται; καὶ τελώνας οὐκ ἀποστρέφεται; καὶ πόρνας προσδέχεται; καὶ Σαμαρείτας διαλέγεται; καὶ Χαναναίαν λόγου ἀξιοῖ; καὶ

Λεκ. ζ λς.

ἐν τῇ αἰμορροούσῃ ὁ χρὰ ἀπεδον προσχωρῆς; ναί· ἰατρὸς γάρ ἐστι, πολλῶν ἐφαπτόμενος τῶν παθῶν, ἵνα πολλὰς ὠφελήσῃ, πονηρὰς καὶ ἀγαθὰς, ἀχαρίστους καὶ εὐγνώμονας. ὅθεν καὶ νῦν ἀπὸ τοῦ Φαρισαίου κληθεὶς, εἰσέρχεται εἰς οἰκίαν τὴν τέως μεστὴν κακῶν. ὅπου γὰρ Φαρισαῖος, ἐκεῖ πονηρίας ὁρμητήριον, ἀμαρτίας καταγώγιον, ὑπερηφανίας ὑποδοχή. ἀλλὰ καὶ
5 ὅτως αὐτοῦ διακειμένης τῆς οἰκίας, οὐκ ἀπαξιοῖ προσφωνεῖν ὁ Κύριος· καὶ εἰκότως. ὥσπερ γὰρ ἥλιος οὐ καταλάμπεται, βορβόρῳ τὰς οἰκείας ἀκτῖνας ἐπιβάλλων· οὕτω καὶ τὸν σοφὸν ἀνδρὶ τοιούτῳ συνόντα ἀνδέτῳ ἀποκαίεται, μηδὲν αὐτ* * * εἰκότως· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς, ὡς ἥλιος δικαιοσύνης, πολλὰ σαγὴν καὶ βέβηλον τόπον καταλαμβάνει, καὶ τὴν δυσωδη ἀμαρτίαν ταῖς ἀκτῖσιν αὐτοῦ τῆς ἀγαθότητος ἀναλίσκει, οὐχ ὕβρεις, οὐ μείωσιν, ἀ μολυσμὸν
10 ὑποφαίνων καὶ τὸ τῆς θεότητος λάμπον. ὅθεν ἐπένευσεν εὐκόλως τῷ Φαρισαίῳ καλοῦντι, προσῆλθε, σιωπῶν, ἀνεξέλεγκτον αὐτοῦ τὸν βίον ἀφείς· προσῆλθον δὲ ἵνα ἀγιάσῃ τὴν κλησθεῖσαν, καὶ καλέσαντα, τῆς οἰκίας τὸ σύσημα, τῆς πολυτελείας καὶ βρώματα· ἐπίσης δὲ ἵνα, ὡς οὐ φάσμα ἢ σκιὰν θεράπαινα, ἐκ τῆς ἀνακλίσεως, τῆς βρώσεως, τῆς πόσεως, τοῦ τῶν σιτίων δαπάνης. ἄλλως δέ, ὅτι ἔμελλεν ἡ πόρνη προσιέναι, καὶ τὸν θερμὸν ἐκεῖνον ἐξάπτεσθαι τῆς μετα-
15 νοίας δεικνύουσα θέατρον, διὰ τοῦτο καλοῦντι τὸν Φαρισαῖον ὑπηύγασε ταχέως· ἵνα * * γραμματέων καὶ Φαρισαίων τὰ οἰκεῖα σκηπτόμενοι κακὰ, διδάξῃ αὐτοὺς, πῶς δεῖ τοὺς ἀμαρτωλοὺς ὅτι ταῖς ἀμαρτίαις συναίρονται ἐξουθενίζεσθαι τοῦ Θεοῦ. Ἰδοὺ γάρ, φησι, γυνὴ ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἦν ἁμαρτωλός. γυνὴ, ἡ * * * τοῦ πονηροῦ δίκτυον τοῦ διαβόλου, ἡ τῆς πλάνης εἰσαγωγὴ, ἡ τῆς παραβάσεως διδάσκαλος, ἡ βοηθὸς μὲν ἡδονῆς,
20 πολεμία δὲ ἀναδειχθεῖσα, ἡ ἡδονὴ μὲν φύσει καλὴ, ἐκ προαιρέσεως δὲ ἀποδειχθεῖσα κακὴ, ἡ θανάτου προξένος, ἡ τὸ κάλλος τοῦ ξύλου δείξασα, καὶ ὅλον τοῦ παραδείσου ἀπολέσασα. Καὶ ἰδοὺ γυνὴ, φησὶν, ἐν τῇ πόλει, ἥτις ἦν ἁμαρτωλὸς, καὶ τῆς Εὔας φέρουσα βαρὴ, καὶ πολλοῖς κακοῖς βεβολημένη. ἐρῶ δὲ αὐτῆς τῶν προτέρων κακῶν τὴν διαφθοράν, ἵνα γνῶτε αὐτῆς τὴν πολυτέλειαν. Ὁ Θεὸς ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ ὀστέον λαβὼν, καὶ τοῦτο σαρκώσας τὸ
25 Εὔᾳ εἰργάσατο, ὡς καὶ γυναῖκα καλέσας, ἐδωκε βοηθὸν τῷ Ἀδάμ. Ἀλλὰ μὴ τὸ ἁμάρτῃ, καὶ παραβαίνῃ τὸν νόμον, καὶ ἐκλανθάνῃ τοῦ παραδείσου, καὶ θάνατον τὸ ἐπιτίμιον λαβεῖν, ἵνα μὴ τῷ θανάτῳ δαπανώμενον ἀρδῇ τὸ ἦθος ἀπόληται, γάμον ἐπισκοπεῖ ὡς θανάτῳ· ἵν' ὁ μὲν σπείρῃ, ὁ δὲ θερίζῃ· ὁ μὲν τέμνῃ, ὁ δὲ βλαστάνῃ. καὶ ὅπως μὴ τὸ ἐκπεσεῖν θλίβῃ τῷ θανάτῳ, ἡ τοῦ γάμου ἐδόθη χάρις, δῆλον ἐκ τοῦ τὸν Ἀδὰμ μὴ τὴν ἐξοδείαν τοῦ παραδεί-
30 σου ζωαφθείᾳ τῇ Εὔᾳ. λέγεται γάρ, ὅτι Μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ παραδείσου, τότε ἔγνω Γεν δ. α.
Ἀδὰμ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. προσῆκε τῆς ἁμαρτίας οὕτω θανία ἵνα, ἀμολυντὸν τηρῆσαι τὸν γάμου τῆς φύσεως· μὴ δὲ τὴν παράβασιν, μὴ τὸ τοῦ θανάτου ἐπιφανῆ, ὁ γάμος δυτέσπασθη, ἵνα ἀντλῆται τὸν θάνατον νικήσῃ βρύων, καὶ τεκνώσασα πτήσῃ φύων. ἐπεὶ οὖν ὅτι ἐκλαθέσθαι τοῦ ἡδέως καὶ ὅτι αὐξήσει τῆς φύσεως ὁ τοῦ γάμου ἐδόθη νόμος, τῷ μὲν ἀνθρώπῳ ἡδονὴν
35 ἔσπερε, τὸ δὲ δηλητηριῶδες ἐπέπαυσεν· οὐχ ἵνα ἑταιρικῶς τρὸς μίξεις ἐρεθίζωνται, ἀλλ' ἵνα εὐνόμως τρὸς γάμον ζωάγωνται. ὅθεν ἡ μὲν ἐνθεσμος τοῦ γάμου μίξις, πρόσφορος τῷ Θεῷ, ἡ δὲ τρὸς ἡδονὴν τῶν ἡδονῶν ἐκτελουμένη, θανάτου ἀποβέβληται. Τίμιος γὰρ ὁ Εβρ. ιγ. δ.
γάμος καὶ κοίτη ἀμίαντος· πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. αἱ οὖν γαμικαὶ παιδοποιίαι εὐνόμως τοῖς ἀνδράσι μεγαλύνονται ἀνέγκλητοι εἶσιν, ὥσπερ ἡ Σάρρα, καὶ ἡ Ρεβέκκα, καὶ ἡ Ραχήλ,
40 καὶ εἴ τις ἄλλη ἀπ' αὐτῆς· αἱ δὲ λόγῳ ἡδυπαθείας τοῦ νέους τρὸς ἀκολασίαν διεγείρουσαι, ὡς φθείρουσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, παραδίδον) φθορᾷ (Εἴ τις γάρ, φησι, φθείρῃ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, Α. Κορ γ. ιζ.
φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός) ὧν δὲ αὐτὴ μία ἦν, ἡ μὴ χείρας ἁμαρτωλός. τὴν γὰρ φύσιν καταπλουτίσασα, καὶ ταῖς δώσῃ βαφαῖς τὰς παρειὰς φοινίξασα, καὶ τέχνῃ μαζώσῃ φανεῖσαι καλὴ, τοὺς νέους τρὸς ἀκολασίαν ὑπέσυρεν, * * αὐτοὺς εἰς ὃ τῆς πορνείας ἀποκλείσα

χλεύασα βαρα θεῖν. ταῦτα λέγω ὑ κωμῳδῶν αὐτὴν, ἐφ' οἷς ἔδρασε πρίν, ἀλλ' ἐπαινῶ αὐτὴν, ἀφ' οἵων οἵα γέγονεν ἄφνω. λέγω γὰρ τί ἵνα, ἵνα δείξω, τί γέγονε νῦν. λέγω αὐτῆς τῆς ἁμαρτίας τὰ πλάσματα, ἵνα δείξω τῆς μετανοίας τὰ κατορθώματα. ἀλλ' αὕτη ἡ πρὶν σώματι ἀμέμπτως χρησαμένη ὃ πρίν, τοῦτο μὲ ἀφ' ὑβρύζων σαγηνεύσασα, τοῦτο ὃ ἀφ' δακρύων φαρμάκευσα, τοῦτο ὃ δι' ἀλείμματος ξεπτέυσα, πῶς ὃ πῶς τολμᾷ ὅπως τὸν βορβορον τῆς ἀκολασίας προσκυλισμένη, ἀναίρεσιν αὐτῆς καὶ ἄδυπα θῆ ἔρωτα εἰς θεῖον καὶ ἐπουράνιον μεταβάλλῃ φίλτρον. ὡς εἶδε γὰρ Ἰησοῦν, ποτὲ μὲ ἀδίως τῇ Σαμαρείτιδι ἀφαλειφόμενον, ποτὲ ὃ τῷ Χαναναίᾳ προσιέμενον, ἄλλοτε τῆς αἱμορρόυσης διακηρύττοντα τὸ κλοσίον, ἐ πῇ μὲ τελώναις συνεσθίοντα, πῇ ὃ τῶν Φαρισαίων τοὺς οἴκους καταλαμβάνοντα, ἐλογίσατο εἰ πόρισας, ἐ τελώνας καὶ ἁμαρτωλοὺς προσίεται, μέλλει ποτὲ ἀκαθέκτως οἰ- 10
ρῶσα τὸ τῆς ἁμαρτίας πέλαγος δῶτλω; ὑ μόνον νέα, ὑ μόνον καλή. πόθεν γὰρ πρόερχεται, πόθεν μαρμαίνεται, καὶ αὐγή, καὶ χρόα, καὶ τῶν προσώπων τὰ κάλλη. τί οὖν πάθω ἐφ' οἷς ἔδρασα; ἤδη γὰρ ὁ τῆς γεέννης πῦρ σβέννυται· ἤδη μου τοῦ ψυχοῦ μετάγνωσις λαμβάνει, ὅτι ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν νέων βιαζομένων φθείρεσθαι κόμην ἐν ταῖς ἀγυιαῖς τῆς πόλεως, ἐν ταῖς ἀγορεαῖς, ἐν ἀμφόδοις ἑστεχον, δίκτυον μὲ τοῦ πόδας ἔχουσα, καὶ σαγήνην τὴν γλῶσσαν. ὦ πό- 15
σους νεμίσεις κατέθελγεν. βλασφόν ἀναιδείας βλέμμα προφέρουσα; ὅτι λύμη γὰρ τῶν θεατῶν ὠφελιζομένη, πῇ μὲ πολυπλόκοις σειραῖς τὴν κεφαλὴν ἐπύργωσεν; πῇ ὃ νομάδας πλοκάμων ἐκ χρυφῆς εἴων κατόπου πλανᾶσθαι; ἄλλοτε ὃ ταῖς πρώραις ἐφοίνιξα, καὶ τοῦτο ὀφθαλμοὺς καταγράφον, καὶ ἄλλοτε δακρύων λιβάδας ἠφίει, τῇ χλακείᾳ ἐκτραχηλίζουσα τὴν ψυχήν. πῆς ὅτι ὅτι τούτοις ἁλώσομαι; πίνα ἰάσῃ βόρω τὰ ἀπείρων τούτων παθῶν; ἐὰν δὲ θεσπίσῃ τὰ κατ' 20
ἐμαυτὸν εἶπον, αἰωφελής μοι γένηται τῆς ὀξαγορεύσεως ὁ ζῆλος. ἀλλὰ καλύψω τὰ κακά; ἀλλ' οὐ δύναμαι λαθεῖν. πίνα γὰρ λάθω, "λαθεῖν μὴ δυναμένη; ποῦ οὖν φύγω, πόθεν ταχοῦ τὸν δικαστὴν ὑπεισελθοῦσα, τὸν μὴ φανόμενον μὲ, πόθεν ταχοῦ ὃ διελέγχοντά μου τὰ κακά; μία μοι σωτηρίας ὅπλ ἐλείπετο ἐλπὶς, ἓν μοι ἐφόδιον προκείται ζωῆς, ὃ τὸν Ἰησοῦν ὑπαγωνίαι, καὶ αὐτῷ προσδραμεῖν. ὁ γὰρ τελώνας προσδεχόμενος, οὐκ ἀποκάμνει πορνῶν 25
ἐφαπτομένοις συνεσθίων, οὐ προσαιτεῖται τῆς ἁμαρτωλοῦ τὰ δάκρυα. ἐπεὶ οὖν ἴδων, ὡς πρὸς Σίμωνα Φαρισαῖον κατάγεται διὰ τὴν λαμπρὰν ἡ ἁμαρτωλὸν, δραμοῦμαι πρὸς αὐτόν. ἀλλὰ τί αἰτήσω προσελθοῦσα; ὀφθαλμοὺς ὑγιαίνειν; ἀλλὰ προσκαιρος ἡ χάρις. νόσον ἀπαλλαγὴν; ἀλλὰ μικρὸν τὸ κατόρθωμα. ὁ γὰρ αἰώνιος θάνατος τοῦ πρόκειται ὅτι βαρύτερος. πόθεν πρᾶξαι τὰ τοῦ σώματος, ὃ τῆς ψυχῆς ὑπερζητήσω ἴαμα. μίαν γὰρ διέξοδον 30
λύσιν τῶν ἐπηρμένων κακῶν, ἐὰν ἴδω τὸν δικαστὴν εἰσιόντα, ἐὰν προσλάβω τῆς κολάσεως τὸν καιρόν. μεμήσομαι Ραὰβ τοῦ πόρνου, γυναικὸς τὰ ἀρέτον μεταδιώξω ζῆλον. οὐδὲ γὰρ πρὸ ἡμῶν βούλεται Θεὸς, ἢ γνώμης ἀλλαγήν. ταῦτα διανοουμένη, καὶ τοῦ φόβου προσέτι ἐπιλειψάσης ἐπέρχεται τῷ Ἰησοῦ, ὅπου αὐτέκειτο, τοῦ προτέρου αἰσθέσθαι εἰς ἀπόθεσιν πορνείας λαβοῦσα. καὶ λέγει μὲ οὐδέν· οὐ γὰρ ἐτόλμα. ἤδη γὰρ, 35
ὡς ὁ τῶν λογισμῶν ἔφορος οὐδέσθαι λόγων. τί γὰρ εἴπῃ εἶχε; πάντα εἰδότι; ὅτι ἥμαρτεν; ὅτι πολλῶν καὶ κακῶν ἐργάτης γέγονεν; ὅτι ἐρῶσα ἐρωμένην τοῦ παιδομοῦ ἡδοιλοῦ ἐθεράπευσε; ταῦτα Θεῷ δῆλα ἦν, οὐ προκαλύμματα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἀφανεῖ τῆς ψυχῆς βουλευτηρίῳ γινόμενα. εἰ * * ὡς πάντα οἶδε, ἐ λαθεῖν αὐτὸν δύναται οὐδέν, "μὴ τοῦ γλῶσσαν, λαλεῖ τοῖς δάκρυσι. σῶσα γάρ, φησι, τοὺς πόδας αὐτοῦ, κλαύ- 40
ουσα, ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν. ἀλλ' εἰ μὴ γλώσσῃ ἐλάλει, ἀλλὰ στεναγμοῖς ἀλαλήτοις ἐφθέγγετο, ὃ ζωτεμμον τῆς καρδίας διακαλύπτουσα, ὃ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν θριαμβεύουσα, τοὺς ἀτόπους λογισμοὺς, καὶ σαγεῖς ὀθυμήσεις, καὶ βεβήλους πράξεις, καὶ πολυνόμους ὁμιλίας ἐκπομπεύουσα. τοῦτον γὰρ ἦν τὸ πεπραγμένων

αὐτῇ

αὐτῇ κακῶν, ὁ μὴ δάκρυσιν ὀξυτεραγῳδῆ. οἶδε γὰρ ὅτι ὧν ὠμολόγῃ τὴν ἀμυητίαν ἐλέμ- Ψαλ. ιε. ε.
βανεν. Εἶπα γάρ, φησιν, ἐξαγορεύσω καὶ ἐμῶ τὴν ἀνομίαν μου ⓒ Κυρίῳ· καὶ σὺ ἀφῆκας
τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. καὶ ὐ μόνον ἀλαλήτως ἐφθέγξατο τοῖς στεναγμοῖς τῆς καρδί-
ας δυσωπουσα Ⓦ Κύριον, ἀλλὰ καὶ ῥήμασι διεγράφε καλλος. ἐδάκρυε
μ̃, ὡς πολλὰ γελάσασα, τοῖς καλοῖς δάκρυσι τὸν κακὸν ἐκπλιώουσα γέλωτα, ταῖς ῥα-
νίσι τῶν ὀφθαλμῶν Ⓦ τῶν πρειῶν ἐκπλυώουσα ῥύπον, ἵνα ἐν οἷς ἥμαρτεν, ἐν τούτοις καὶ
ἀποχορηγήσῃ), ἐν οἷς ἐνόμησεν, ἐν τούτοις τὸν νομοθέτην ἱλεώσηται. ὥσπερ γὰρ τὴν κρί-
τιν, ἣν ἐκθέσμῳ ἐμίσθωσε συμπλοκῇ, δάκρυσιν ἀπέπλυνεν ὁ Δαβίδ (Λούσω γάρ, φησι, Ψαλ. ϛ. ϛ.
καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κοίτην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω) οὕτω καὶ αὕτη,
διὰ ὧν ὀφθαλμῶν πολλοὺς τῶν νέων εἰς ἀκολασίαν ἐπέσυρε, δακρύων ἀφῆσα πηγάς, τ̃
δύσπλυτον τ̃ ἁμαρτίας ἀπέπλυνε ῥύπον, αὕτη ἑαυτῆν λουσαμένη μετανοίας πολλαχοῦ
δάκρυα. τὰ μὲν γὰρ δάκρυα, ὡς ὕδωρ, ῥαίνει" πῦρ δὲ, τὴν ὀφθεῖσαν ἀσελγείαν καθαίρει τῶν
Χριστοῦ ἐπεδέχετο. ἀλλὰ μὴν καὶ τ̃ Ἀβισὰμ τὰ λαὸ οὐ μιαιφονήσαι μόνον, ἀλλὰ νικῶσα,
τοῦ πόδας ἀπέπλυνε τ̃ Χριστοῦ. ὁ μὲν γὰρ νιπῆρα θεὶς ὕδασιν ἀπέπλυνε, καὶ λεντίῳ κα-
τέμαξεν· αὕτη δ' ἐκ ὕδωρ ἀντλήσασα, ἀλλὰ κρουνοὺς δακρύων ἀφῆσα, τοῦ πόδας ἀπέ-
πλυνε τ̃ Ἰησοῦ. Φησὶ γοῦν ὁ μὴ δάκρυσιν ἀμυητοῖς ἀγίας ἐνυβρίσαι πόδας, ὃ τ̃ τειχῶν Ασμ α. ϛ.
κάλλος, ὡς λέντιον ὑποβάλλουσα, ἀπέμαξε τοῦ πόδας. καὶ ἦν ἰδεῖν ὅλον δι' ὅλου τὸ μύρον
τοῖς θεραπείαις τῶ Ἰησοῦ καταπλέον. ⓐ μὲν γὰρ ὀφθαλμοὶ δάκρυσι, ὡς κρήναι, δακρύων
ἔπεμπον ὀχετούς· ἡ δὲ ψυχὴ, ὥσπερ νιπτὴρ, ὑποκειμένη, ἅς ἐκ τῶν ποδῶν ἀποσαζούσας
ἐδέχετο ῥαβίδας· ⓐ δὲ πλόκαμοι ἀπέμαξαν, λειπούσας πληρωθῆναι ἔργον· αἱ δὲ χεῖρες τὸ
ἀλαβάστρον τῦ μύρου κατέχουσαι, τοῦ θείους ἤλειφον πόδας, μύρῳ τὸ μύρον τιμῶσαι. Μύρον Ασμ α. ϛ.
γὰρ, φησὶν, ἐκκενωθὲν ὄνομά σου. εἶδες πῶς ἐνίκησε τὴν ἀχάριστον τῶν Ἰουδαίων γνώμην γυ-
νὴ ἁμαρτωλὸς, καὶ θείων ἀμοιβῆς νόμων. ⓐ μὲν γὰρ λίθοις αὐτ̃ ἔβαλλον, ἡ δὲ τοῖς τ̃ βασιλείας πύ-
ραις μύρου. ἀλλ' Ἰουδαῖοι μὲν, ὡς ἀχάριστοι, ὡς ἀσύνετοι καὶ ἀγνώμονες, κακοῖς ἠμείβοντο τ̃
εὐεργέτην, λίθοις τ̃ ἀκεχαριτίαν φιλοφρονούμενοι λίθον· ἡ δὲ μύρῳ ἤλειφε τοῦ πόδας τοῦ
μέλλοντας δι' αὐτ̃ πεμπτημόριον ὅπου τ̃ ἱερείας ἴσασι τ̃ σταυρῶ. καὶ τί λέγω ὅτι τ̃ ἀχάριστον Ἰου-
δαίων ἐνίκησε δῆμον, ὅσον τι ὅλων τῶν ἀγίων ὑπερκόπησε τὸν χορόν; ἐλάβε γὰρ χάριν, ἣν
οὐχὶ ἔλαβον βασιλῆς, οἷς οὐκ ἔτυχον δωρασικοί. Βασιλεῖς γὰρ Θαρσοῖς, καὶ νῆσοι δῶρα προσ- Ψαλ. οα. ι.
οίσουσι, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες ⓐ βασιλεῖς τῆς γῆς. Ἐδὰκ τ̃ Ⓦ τοῦ Φήτου·
Καὶ ἔδωκαν τὰ δῶρα, καὶ πόρρωθεν προσεκύνησαν. ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν τοῦ πόδας τῦ Ἰησοῦ ἐ-
φίλησε. πῶς γὰρ ἦλθον μάγοι, λαβόντες ἀστέρα τῆς ἱκεσίας σύμμαχον; ἀλλὰ πόρρωθεν ἐ-
δορυφόρουν, τῆς οἰκείας ζῴξεως τὸ μέτρον γινώσκοντες. Ὁ θεῖος γὰρ μοί, φησι, Δαβὶδ, Ησ. ξς. α.
ἡ δὲ γῆ τὸ ὑποπόδιόν τῶν ποδῶν μου. ἐπαγάλλου τοίνυν ἡ γυνὴ, ὡς ὅλης τῆς γῆς τὴν τι-
μὴν ὑποδεξαμένη· ποδῶν ἁγιάδων, ὧν Ⓦ χεὶρ ἔδνη ἡ πατεινὴ λείξεσιν, ἥψατο πο-
δῶν ἁγιάδων· ἐμερίσατο γοῦν ὁ Ἰωαὴλ τὸ Χριστοῦ τὸ σῶμα. ὁ μὲν γὰρ ὅπη τὸ ζῆν ἐς
ἀνέπεσε (εἰδὼς γὰρ αὐτόθεν διδασκαλίαν ἀπομάσσεσθαι ἤδη) ἡ δὲ τοῦ ὑπὸ ἡμῶν βασίζου-
σας πόδας ὑπεκλιφεν. ἀλλ' ὁ Χριστὸς μὲν ὁ μὴ τὴν ἁμάρτησιν κρίνων, ἀλλὰ τὴν μετανοίαν ἐπαινῶν, ὁ μὴ τὰ παρελθόντα κολάζων, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα δοκιμάζων, ἀμνησία παρελ-
θόντων ζῷ τὰ παρελαβόντα αὐτῆς κακά, τιμᾷ τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπαινεῖ τὴν μετανοίαν, δίκαιος τὰ
δάκρυα, καὶ σεφαιοῖ τὴν πρόθεσιν· ὁ δὲ Φαρισαῖος ὁρῶν τὸ θαῦμα, πλήττεται τὴν ἀφρονίαν,
καὶ φθόνῳ βασκόμενος ἀποδέχεται τῆς γυναικὸς τὴν μετανοίαν· ἀλλὰ καὶ τὴν ὕστερον τι-
μήσασαν Ⓦ Κύριον ὑπερφρονεῖ τῇ λοιδορίᾳ, καὶ τὰ τιμηθέντος ἐλαττοῖ τὸ ἀξίωμα, ἀγνοι-
ᾳ αὐτὸ καταψηφιζόμενος. ἰδὼν γὰρ, φησὶν, ὁ Φαρισαῖος, ὁ καλέσας αὐτὸν, ἐν ἑαυτῷ· οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ, ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι
ἁμαρτωλὸς

ἁμάρτωλός ἐστιν. ὦ ἄφρον καὶ ἀσιώπητε, καὶ ταῦτα Φαρισαῖε· ταῦτα λέγων, ὑπὸ τῆς γυναικὸς διελέγχεται ὁ Σωτήρ, ἀλλὰ τῆς ἰδίας κατηγορεῖ προαιρέσεως, ἀγνοῶν αὐτὸν λέγων τίς ποτε ἐστὶν ἡ γυνή. οἰκειοῦται γὰρ ὡς Θεὸν πάντα γινώσκοντα τῇ κλήσει ἐτίμησας; οἰκειοῦται ὡς λεπρὸς κατήγορε καὶ συκοφάντα, καλῶς μοι εἶπεν, ὡς Θεὸν καὶ βουληθῆναι δωρεάμενον, καταδοὰς ὁ αὐτός, ὡς αἰθέρπου καὶ μηδὲν προσῆκεν ἡμᾶς εἰδότος; οὗτος, φησίν, εἰ ἦν προφήτης. 5
καὶ πόσοι σε βελτίωνες, ὦ Φαρισαῖε, ἢ σὺ" Σιχήμιοις γυνή, ἢ μὴ προφήτην εἶδεν, καὶ οὐκ
Ioan. 4. 19. προφήτης ὅλως σωτῆρα ὁμολογήσασα βοηθομένως; Κύριε γάρ, φησίν, ὁρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. πόσῳ δ' θαυμασιωτέρα καὶ αὕτη ἡ ἁμάρτωλος, ἧς τὴν μὲν ἁμαρτίαν ὁρᾷς, τὴν δὲ μετάνοιαν οὐ βλέπεις, ἀλλὰ τὸ κατακρίνεις, ἵνα ὁ κριτὴς δικαιοῖ, καὶ μέμφῃ καὶ ψέγεις, ἵνα ὁ Θεὸς ἀποδέξαιτο φανοῖ, ὅτι ἰδοῦσα προσῆλθε σοὶ Θεὸν ὡς αἰθέρπου μορφὴν καταχειρίσασαν, ἐγὼ δὲ ἐτίμησα, καὶ τὰς ψυχῆς σκιὰν ἐφάσα τραύματα, "λεον ἤτησα, καὶ τῶν βεβιωμένων τὴν ἀμνηστίαν; σὺ δὲ τιμήσας τῇ κλήσει, ἀτιμάζεις τῇ λοιδορίᾳ, λέγων· Εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν καὶ τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνή, ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ. ἄθυμε, ὅτι τὰ σὰ οὐκ ἤλεγξε κακά, ἄγνοιαν αὐτοῦ καταψηφίζῃ; ὅτι τὴν πολλοῖς κακοῖς βεβαρημένον σε τέλως ὑπῆλθεν, ἀναιρεῖς αὐτοῦ τὴν γνῶσιν; ὅτι ἠξίωσεν ἀνακλιθῆναι μετὰ σοῦ, καὶ χεῖρα ὑπεβαλεν τοῖς ἐδέσμασί σε ἐπένυσε καὶ οὐκ ἀπηξίωσεν, "ἵνα τὴν πολλὴν νομίζεις; ἄξιος δ' ἦν τα ξενοδοχῆσαι Θεῷ, ἢ πράπεζαν προθεῖναι ὡς ἑτοιμάζοντι πράπεζαν ἐν ἐρήμῳ; ἀλλὰ φιλάνθρωπος ὤν, ὑπεδέξατο καὶ τὴν σὸν οἰκετῶν πόμα καὶ σιτίον ἐπιδέξασθαι. τί οὖν αἰτιᾶσαι φιλάνθρωπον δεσπότην, ὦ Φαρισαῖε, ὁμοίως εἰς πτῶσιν τοῦ τῆς χρηστότητος ζυγὸν ἀλλαντεύοντα; τί δὲ τὸν κύνα τῆς γυναικὸς διϋλίζων, τὴν κάμηλον τὴν οἰκείαν καθῶ καταπίνῃς; ὑπὲρ σὲ μακροθύμου εἶ τοῦ Θεοῦ βουλῇ, ὅτι ταύτην ἀπέτεμον; τί ἐπ' ἀλλοτρίοις ἐγκλήμασι προξενεῖς τὸν δικαστήν, ὅτι τοῖς οἰκείοις συμπλέκεται αὐτῷ; τί ξενοφωνήσατε σὺ καὶ Ἰούδας πρεσβύσαι τὸν Κύριον; σὺ μὲν γάρ, ὡς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου, ὅτι τοῖς ἁμαρτήμασι ἀφθόνων τὸν αἰθέρπον, ἄγνοιαν καταψηφίζῃ Θεοῦ· ὁ δέ, ὡς φιλόπλουτος ἀναισχυντεῖ λέγων· Τίς ἡ ἀπώλεια τοῦ μύρου τούτου; ἠδύνατο γὰρ πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. ὦ τῆς ἀγνώμονος γνώμης, ὦ τῶν ἀγαθείστων δεσπότων· ἀπώλειαν τίθησι, Ἰούδα, τὴν θεραπείαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ μάταιον δύαλωμα καλεῖ, ὃ εἰς τιμὴν προσχωρῆσαι Θεοῦ; πόσον ἐδώκαμεν, ὧν ἐλάβομεν; λογισώμεθα ἀφ' ὅτου ὁ κόσμος αἰσθάνεται, πόσοι πραθέντες τῆς αὐτοῦ φύσεως ἐλέους ῥέουσι ποταμοί, καὶ οὐ λογίζεται ὁ Θεὸς ζημίαν τὴν ἀφθονίαν. πόσας ἡ γῆ βυώδιας βλαστάνει; πόσας ῥόδων καὶ κρίνων; καὶ σύ- Ισ. κοσμ. βλαστάνει.
κοσα καὶ ναρδοῦ καὶ κάκτου, καὶ πάλαι, ἀφ' ὧν ὁ καλὸν κατασκευάζεται μύρον; καὶ οὐ λογίζεται ὁ Θεὸς ἀπώλειαν· καὶ ἵνα μακροὶ ἀλείφασθαι μύρα τοῖς ποσὶ τοῦ Χριστοῦ ὀπαχθῇ, γογγύζεις; μὴ οὖν προῆκε αὐτὸ ἔλαβεν, ἵνα χορτάσῃς; ἔλαβε μύρον, καὶ ἔδωξε μετανοίας ὄμβρον· ἔλαβε δάκρυα, καὶ ἔσπεισε πηγὴν ἀμάρτημάτων. ποία οὖν ἐστὶν ἀπώλεια, εἰ ἐσώθη ἡ γυνή, εἰ ἦν ὁ προδόσας ἀπεκλείσθη, δι' ὃν Ἀδὰμ ξενεξεβλήθη; ἀλλὰ ἐλύπησε τοῦτο Ἰούδαν. εἰκότως. καὶ γὰρ ἀφόβοις ἐλύπησεν αὐτῆς ἡ σωτηρία. εἶδε γὰρ δι' αὐτῆς λοιπὸν ὁ ὄχλος προσ μετανοοῦντα μεταβαλλόμενον· καὶ δάκνεται, καὶ αἰτιᾶται, οὐκ ἔχων λοιπὸν δίκτυον, δι' οὗ θηρεύσῃ ἀνθρωπον· ὅθεν καί σε εἰς ὀργὴν ἐκίνησεν. εἰς τί, φησίν, ἡ ἀπώλεια αὕτη; ἠδύνατο γὰρ πραθῆναι πολλοῦ. ἦλθε πρᾶσις, Ἰούδα; ἦλθε προδοσίαν μισθοῦ; καλῶς *** δεχή; ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς οὐκ ἐλέγχει αὐτοῦ τὴν νόσον, οὐ γυμνοῖ ὃ φιλάργυρον, ἵνα μὴ τὴν μέλλουσαν προδοσίαν ἀνακρύψηται· Χριστὸς δ' ὅτι πάντων λέγει, Τί κόπτεις τὴν γυναῖκα; τί προσ τοῖς προλαβοῦσι κακοῖς κακίζετε τὸν ἄνθρωπον; αὐτάρκως ἔκαμε ὁ τῆς γυναικὸς ζῆλος· μηδεὶς ἑαυτῷ τῆς σωτηρίας ἐμποδιζέτω· μηδεὶς σκοτοῦτο τὸν λύσασαν μύρα πολλὰ, οὐδ' ἁπλῶς αὐτῆς βασίζοντας, ὅτι γῆς.

γῆς. (δὺ ωλωχος γὰρ ἔχετε μὴ ἑαυτῶ· λάβετε ὃ καὶ μὲ τῶ πλωχῶν. δὶ ὑμᾶς γὰρ ἐπωώχευσα πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμᾶς τῆ ἐμῆ πλωχεία πλυτήσητε. ἀναιρᾶτέ με, ἢ οὐκ ἐγκαλῶ· συναφιάζει με αὕτη, ἢ γογγύζετε; βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον ἐπὶ τὰ σώματός μυ, ωρὸς τὸ συνταφιάσαι με ἐποίησεν. οὐκ αἰδῆ οὖν, Ιούδα, ὅτι αὐτὴ μὴ ἀμαρτωλὸς οὖσα μύροις με πριᾷ, σὺ δὲ ἀπόστολος ὢν ωρᾴσει με καθυβρίζεις; ἢ ἡ μὴ γυνὴ τὰ ωρὸς τάφον ἑτοιμάζει, ὁ δὲ μαθητὴς τῶ θανάτω ωροδίδωσιν. ἁμαρτωλός ἐστιν ἡ γυνὴ, οἶδα· ἀλλ' οὐδὲν εἶχέ μοι χαρίσασθαι, ἢ πηγὴ τὴν πηγὴν δακρύων· πηγὴ τὴν πηγὴν ὀξυθυμίζυσα, ἀκτήμονι διδασκάλω ἄλλον ἱλαστήριον ωροκομίζουσα. ἀλλὰ ἢ δοκιμάζεις, ἄθυμε, τὸ μύρον τριακοσίων δηναρίων ἄξιον εἶ λέγων; δοκιμάζῃς δ', οὐχ ἵνα αὐτῆς τὴν μεγαλοψυχίαν ἐπαινέσῃς, ὅτι ὅλον τὸν ἐκ κακῆς ζωαρπάντα πλοῦτον εἰς τιμὴν μύρυ κατηνάλωσεν, ἀλλ' ἵνα γογγύζων δείξῃς, ὡς ἀπροκοπῶ ωροπεπωκὼς κακῶ, ποσῶτον ζημιωθείς. ἀλλ' οὐ μέγα, εἰ τριακοσίων δηναρίων ζέρησιν δυσφοραίνεις, ὅσυ τριάκοντα λαβὼν ἀπέδυ ☜ ☞ Κύριον. Τί γὰρ, φησι, θέλετέ μοι δῶναι, κἀγὼ ὑμῖν ωροδώσω αὐτόν; ἀθλιε, δὺ θλος δεσπότην ωωλῆς; ἀντέστραπται ἡ τάξις· ἢ ἐγὼ μὴν σε τὸ ἀμαρτίας τῶ οἰκείω ὠνοῦμαι αἵματι, σὺ δὲ με τριάκοντα ἀπεμπολῆς ὀβολοῦ; εἰ γὰρ ἄνθρωπος Θεὸν πολῆ; δεδόσθω γὰρ, ὅτι πωλῆ· τίς ὁ ὠνούμενος; ποσυ δέ τις ἀγοράσει Θεόν; τί γὰρ βύσιον ωοιεῖς τὸ ωρᾶγμα; τριάκοντά τις ὀβολοῦ Θεὸν πωλεῖ ὃν ἄνθρωπον μορφῆ; ὡς οἰκέτην; ὡς βάρβαρον; κἂν θλάκριτον, ποσυ μὴν τὰ ἐποιχωῦντα Θεόν, ποσυ γὰρ τὰ φαινόμενον ἄνθρωπον. Οἱ μοί, φησι, θέλετε δῶναι; σὺ τί θέλῃς λαβῆν; ἐκφύσει γὰρ ὑδὲν ἔχυσι δῶναι ἀνάξιον Θεοῦ. καὶ ἔστησαν αὐτῶ, φησι, τριάκοντα ἀργύρια. τριάκοντα ὀβολοῦ ἀμισθόν τις ἰᾶτρὸν πωλεῖ; ἰᾶτρὸν, τυφλοῦ ὀμματῶντα, χωλὸς ωρὸς δρόμον ἐξεγείροντα; ταῦτα λέγω, ἵνα σε κατηχήσω τὰ θλάνοιδν. τί κόσμος ωροσέχετε τῆ γυναικί; ὅτι τὰ ἐν νεκροῖς ἐλθόντος, ἢ ωρὸ τὸ θανάτυ, ὡς νεκρὸν ἐτίμησεν; ὅτι θλαβὲ τὸ μύρον, τὸ ταφῆς καὶ τὸ ἀναστάσεως τὸ χρῖον ωροεσήμανεν; ἀλλὰ σὺ μὴν καρπὸν τὸ ωροδοσίας ☜ ☞ ζοῖνον ἔζεις· ταύτης γὰρ ἡ μνήμη, ὅπυ ἐὰν κηρυχθῆ τὸ θαγγέλιον, ἀνεξάλειπτος ἔσται. Εἶπε, καὶ γέγονε τὸ ἔργον οὕτως· ὅτι τὸ τῦ Ααρὼν, τὸ τῦ Ελεαζαρ πέπαυται μύρον, καὶ τὸ κέρας ἤργησε, τὸ γὰρ ἀλάβαστρον ταύτης πωλῆ τῶ αἰῶνι ἐπεκτείνει, ἀκαίνωτον ἔχων τῆς μνήμης τὴν θύωλίαν. ἀλλὰ ωρὸς μὴν Ιούδαν ἄτω, ωρὸς γὰρ τὸν φαρισαῖον γογγύζοντα ὁ Χριστὸς ἄτω λέγει· Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὦ χαρίτος ἀφεκτοῦ, ὦ φιλανθρωπίας ἀῤῥήτυ. Θεὸς καὶ ἄνθρωπος κοινολογῶται, καὶ ωροτίθησι ωρόβλημα, καὶ κρύα φιλανθρωπίας, συλλύων αὐτὰ τὴν ωονηρίαν. Σίμων γὰρ, φησιν, ἔχω σοί τι εἰπεῖν, ὁ μηδενὶ τῶν παλαιῶν εἶπον, ἃ πατριάρχη, οὐ ωροφήτη, οὐ νομοθέτη. Τότε μὴν γὰρ ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος ἐζήτυν, τὸ δίκαιον ἀπαιτῶν. ἀλλ' ὅτῳ οὐ δυνάσθε φέρειν τὸ δίκαιον, χάριν ἀντεισάγω τῶ νόμω, ἀλαθήτου σοι μυστήριον ἐρῶ. ὁ δὲ φησι, διδάσκαλε, εἰπέ. Δύο χρεωφειλέται ἦσαν ἑνὶ ἀνδρί. ὅρα Θεοῦ σοφίαν. ἀποσιωπᾷ τὴν γυναῖκα, ἵνα μὴ κακυργήσῃ τὴν ἀπόκρισιν. ὁ εἷς, φησιν, ὤφλε δηναρία πενταχόσια, καὶ ὁ ἕτερος πεντήκοντα. φοβερὸς τὸ διηγήματος ὁ ῥῆτωρ. γραμματεῖόν ἐστιν ὁ ἡμέτερος βίος, ἀοράτως γράφον καὶ λογισμοὺς, καὶ ωράξεις, καὶ ὀφθαλμῶν ῥεμβασμοὺς, καὶ ψυχῆς κινήματα. ἀλλὰ λύει ☜ ☞ φόβον ὁ φιλάνθρωπος δικαστής, ὁ τὰ χειρόγραφα χαρτίσματων τῆς ἁμαρτίας, ἢ μόνον χαρτίσματων, ἀλλὰ ἢ λαβαίνων τοῖς ὕδασι τὸ βαπτίσματος, ἵνα μὴ ἴχνος στοιχεῖα συλλαβῆς ἀπομείνῃ τὸ μνημα γλύπται τῶν πρωτοκτόνων κακῶν. μὴ ἐχόντων οὖν, φησιν, αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. Εἶδες φιλάνθρωπον δημόσιον, πῶς δανείζει μὴ, ὅτι ἀπολαμβάνει δέ; πῶς ἀγωνοθέτης ἄναρχος, ἀλλ' ἤπλωται αὐτὸ τοῖς ὠνοῦσι ἡ χείρ; Μὴ ἐχόντων, φησὶν, αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. ἀφῆκε μὴ ἐχόντων, ἀλλὰ μὴ θελόντων. ἕτερον γὰρ μὴ ἔχειν, ἢ ἕτερον μὴ θέλειν. οἷόν τι λέγω. Θεὸς

ὠνεῖται

οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς ζητεῖ, ἢ μετάνοιαν· ὅθεν βάλεται ἡμᾶς χαίρειν ἀεὶ καὶ προσπέσῃ τῇ μετανοίᾳ. ἐὰν οὖν θελήσωμεν ἡμῶν μετάνοιαν, ὁ πλοῦτος τῆς ἀμαρτίας ἄπονον τὴν μετάνοιαν ἡμῶν δείξῃ, ὅτι πρὸς ὃ μὴ θέλει, ἀλλὰ πρὸς ὃ μὴ ἔχειν, οὐκ ἐκπεινύομεν τὸ χρέος. διὰ τοῦτο οὖν λέγει, μὴ ἐχόντων αὐτῶν, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἰδὼν αὐτοὺς βαλανιθίους μὲν διὰ μετάνοιας ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μὴ δυναμένους δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν, ὡς φιλάνθρωπος αὐτοῖς συνεχώρησεν, οὐκ ἀπὸ προθέσεως, ἀλλ' ἀπὸ προαιρέσεως ἐλευθερώσας τὸ ὀφειλῆς τὸ ἀπόχρεον. μὴ ἐχόντων οὖν αὐτῶν ἀποδοῦναι, μὴ μισήσας, μὴ τρεβλώσας, μὴ ὕβρει πρόσωπον, ἀμφοτέρωις ἐχρήσατο. τίς οὖν αὐτῶν ἐφείλει πλέον ἀγαπῆσαι; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν· ὑπολαμβάνω, ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. βλέπε τὸ φαρισαίου τὸ δεινόν· ὡς εἶδεν ἑαυτὸν τῷ λόγῳ ἤδη τῆς ἀληθείας ἀποκλειόμενον, τὸ, ὑπολαμβάνω, πρόσθηκε, φοβούμενος τελείαν τὴν ἀπόκρισιν δοῦναι. ὁ δὲ Κύριος ὑπὸ τὴν γνώμην αὐτὸν ἀνέγραψεν, ἀλλὰ τὴν ἀπόκρισιν ἁρπάσας, λέγει αὐτῷ· Ὀρθῶς ἀπεκρίθης. καὶ γραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα, τῷ Σίμωνι ἔφη· βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα ἁμαρτωλόν; τὴν σὴν μὲν ἀπηρθυμωμένην, ἐμοὶ δὲ σωζομένην; εἰσῆλθον εἰς σὸν οἶκον σου (σὸς γὰρ οἶκος, καὶ οὐκ ἐμός, ὁ λοιδορείας μεστός) ὕδωρ ὅτι σοῦ πόδας μου οὐκ ἔδωκας, πόδας σοῦ δὲ διὰ σὲ κονιαθέντας, σοῦ κόπον ὑπομείναντας, ἵνα κόπων σοῦ κοπιῶντας καὶ πεφορτισμένους ἐλευθερώσω· δάκρυσι μισείας τὴν ἐμὴν προσώπεγκας, τὰ μὴ δὲ ὧν θαυμάσας, τὰ δὲ κάτωθεν μὴ θεραπεύσας. ἀλλὰ σὺ μὲν ὕδωρ εἰς σοῦ πόδας μου οὐκ ἔδωκας, αὕτη δὲ πηγὰς δακρύων ἐκ τῶν βλεφάρων ἀφῆσα, τῆς ἁμαρτίας αὐτὰς ῥύπον ἀπέσμηξε. σύ μοι φίλημα οὐκ ἔδωκας, ὡς εἰώθεμήτε Ιούδας ὁ φιλήματι τὸν προδόσιον ἐργασάμενος· αὕτη δέ, ἀφ' ἧς εἰσῆλθεν, οὐ διέλιπε καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας. Ελαιον γὰρ Ψαλ. ριε. 5. ἁμαρτωλοῦ μὴ λιπαινάτω τὴν κεφαλήν μου. πῶς γὰρ εἶχε τὴν κεφαλὴν ἀλεῖψαι, ὁ ποδῶν ἁψάμενος; αὕτη δὲ ἐν τοῖς πόδας προσφυκῶς ἤλειψε μύρῳ. Μύρον γάρ, φησιν, ἐκχεῶ σοι· ἐκχεῶ, οὐκ ἐκχυθέν. ὅπου γὰρ [ὁ σκοῦς] ὁ σκοῦς τῆς Ιουδαϊκῆς γνώμης ὑπόσα ἔφριψεν, διὰ τοῦτο ἐκ τῆς ἀληθοφορήσεως ὑμῶν ἐν τοῖς ποσί μου δέξεχεώθη τὸ μύρον· ἵνα δι' ἐμοῦ εἰς σὲ ἔθνη μετοχθισθῇ τῆς διωδίας ἡ χάρις. ἃ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι αἱ πολλαί· ὅτι σὺ μὲν ὀλιγοφίλου με δέδεικάς, ἡ φιλήματι ἐτίμησας, οὐδὲ ἀλείμματι ἐθεράπευσας· αὕτη δὲ πολλῶν καὶ κακῶν ἀμνηστίαν λαβοῦσα, ἐτίμησέ με, οὐκ δακρύων καὶ μύρων, οἱονεὶ διφυῆ κεκτημένα κεφάλαια. μακαρίσωμεν οὖν τὴν δι' ὕδατος, τὴν διὰ τῆς Εὔας καλύψασαν κακά, τὴν ἁμαρτωλόν, τὴν πόρνην, τὴν προέχειον τῶν ἀγαθῶν, τὴν δείξασαν μετανοίας τύπους, καὶ γυμνώσασαν φιλανθρωπίας νόμον, τὴν αὐτὸν κριτὴν σωτῆρα ἐγκωμιάσαν, τὴν δάκρυσι νικήσασαν τῆς κρίσεως ὀδυρμόν. ὅσοι οὖν πάρεστε, ζηλώσατε ἃ περ ἠκούσατε, καὶ τῆς πόρνης μὴ τὴν ἡδονήν, ἀλλὰ τὸ θρήνων μιμήσασθε. ἡ ἡδονὴ γὰρ τὸ θρήνων ἐθρήνησεν, ὁ θρῆνος δὲ τὴν λύσιν προεξένησε. λύσατε οὖν ὑμῶν, μὴ ὕδασιν, ἀλλὰ δάκρυσι, τὸ σῶμα· ἀλείψατε μὴ μύρεσι, ἀλλὰ ἀγνείᾳ καὶ μέθῃ· ὀδύσασθε μὴ τὰ ἐκ σπορᾶς ὑφάσματα, ἀλλὰ τὸ ἄφθαρτον τῆς σωφροσύνης ἱμάτιον· ἵνα τῆς αὐτῆς τύχητε δόξης, χάριν ἀναπέμποντες τῷ ἀμνῷ τῷ Θεοῦ, τῷ ἀγαπήσαντι τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις, σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ, ΠΑΤΕΡ, ΕΙ ΔΥΝΑΤΟΝ, ΤΟ ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥΤΟ ΠΑΡΕΛΘΕΤΩ ΑΠ' ΕΜΟΥ. ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ. Λογ. μθ. Ματθ. κς. λθ.

Ὁ γὰρ ἀποίκασιν ⓐ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι μητρὶ φιλοτέκνῳ, πολλὰ πόνων καὶ κάματον ὑπομένουσι διὰ τὴν τῶν φιλτάτων τέκνων ἀνάψυξιν. ὡς γὰρ ἐκείνη τὸν μαθόν τρέφουσα, τὴν τοῦ γάλακτος ἀκάματον ἔχει φύσιν· οὕτω καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος τὴν ψυχὴν τῆς μαθητείας προσφερόμενος τοῖς παισὶ τῆς ἐκκλησίας, πολλῷ ψυχῆς ὑφέλκειν τὸ γάλα τοῦ λόγου" παρακαλῶ. καὶ ὥσπερ ἡ μήτηρ μὴ τὴν ἐκ τοῦ γάλακτος ἀνάγνωσιν, καὶ τὸν δυσάρεστον ἄρτον παραιτεῖται, καὶ τὰ λαχανικὰ βρώματα ἀρτύμασι νοσώσασα, καὶ πυρὶ τελειώσασα, "ὑπηρέτης τῆς ζωῆς τοῦ οἰκείου τέκνου γίνῃ· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ διδάσκαλος μὴ τὴν κατήχησιν τῶν θείων λογίων, καὶ οἱονεὶ μὴ τὴν γαλακτοτροφίαν, καὶ τὸν δυσερμήνευτον ἄρτον τοῦ λόγου τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος διαλύσας, καὶ τῶν ποικίλων καὶ διαφόρων ἑρμηνειῶν καὶ θείων γραφῶν εἰς μίαν κρᾶσιν διδασκαλίας ζωογόνων, νόστιμον τὸν λόγον τοῖς ὑπ' αὐτὸν τρεφομένοις παισὶ μεταδίδωσι. διὸ δὴ καὶ ἡμᾶς, ἀγαπητοὶ, ἐν ταῖς προλαβούσαις ἡμέραις τοῖς εὐθυλύτοις λόγοις ὑμᾶς γαλακτοτροφήσαντες, νῦν πρὸς "διδαγμάτων ἰσχυρῶν ἄγωμεν τοῦ ἁγίου πνεύματος, νόστιμοι ὑμῖν τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας ἐρτύοντες. ἔστι δ' ἡμῖν προκείμενος ὅτι τῆς τῶν γραφῶν τραπέζης ὁ ἄρτος τοῦ λόγου τοιοῦτος, διὰ τί ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὑπὲρ τῆς "πάντων ζωῆς ἐλπιλυθὼς ἀναδέξασθαι τὸ παθεῖν καὶ θανεῖν, ἐλθὼν ὅτι τὸν ἀοίδιμον σαυτὸν λέγει, Πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ. Ματθ. κς. λθ. πολλοὶ γὰρ μὴ νοήσαντες τὸν σκοπὸν τῆς σοφίας, καὶ τὸν κεκρυμμένον θησαυρὸν ἐν τοῖς ῥήμασι, μὴ προσεχήκοτες, δειλίας αὐτὸν καταγγέλλουσιν. ἀλλὰ δοῦλος καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ, τέως πρὸς αὐτὸν, ὥσπερ νήπιοι σφαλησόμεθα· ἵνα τὰ ὑπ' ἐκείνου ἡμῖν νοήματα, ὡς νηπίοις, σφαπορθμεύσωμεν. εἰ πρῶτον τοίνυν πρὸς αὐτὸν, οὐχ ὥσπερ τέλειοι, ἀλλ' ὡς νήπιοι· ὕνος ἔνεκεν, Κύριε, ἐλθὼν τοῦ παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, ἐλθὼν τοῦ σταυρωθῆναι, δειλιᾷς καὶ βύχῃ λέγων, πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ; εἰ ἑαυτὸν ἐκένωσας μορφὴν δούλου λαβών, μηδενός σε ἀναγκάσαντος, τί νῦν ἄλλοι ἀξιοῖς καὶ λέγεις, πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω; καὶ μὴν σωτηρίαν καὶ ἔσωσας τὸν πιεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο. ἔλεγες γάρ, Βαπτισμα ἔχω βαπτισθῆναι· καὶ πῶς συνέχομαι, ἕως οὗ τελεσθῇ; καὶ ὁ συνεχόμενος καὶ ἀποδύσῃ τοῦ πηδᾷ αὐτὸ,* παρακαλῶ καὶ λέγεις, πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω; μὴ γὰρ ἠγνόεις, ὅτι ἤμελλες ὑπὲρ ἡμῶν θανάτου ὑπομένειν; καὶ μὴν σὺ ἔλεγες, Ὅτι δεῖ ⓜ υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ" ἀναστῆναι. τί οὖν ἐλθὼν ἐγείρῃ τοῦ σταυροῦ παρακαλῶ καὶ λέγεις, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω; καὶ εἰ τοῦτο ἐβούλου, ἵνα τῷ σῷ μαθητῇ Πέτρῳ κωλύοντί σε ἐπετίμησας; ἔλεγες γάρ, Δεῖ ⓜ υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου σταυρωθῆναι καὶ ταφῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. ἔλεγε δὲ καὶ Πέτρος· Ἱλεώς σοι, Κύριε, ἃ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. πρὸς οὐκ ἀγανακτήσας ἔφης, Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλόν μου εἶ, ὅτι ἃ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. εἰ οὖν ἐκείνῳ ἐπετίμησας τότε, ὡς ἀνθρώπινα φρονοῦντι, τί νῦν ὅτι ζητεῖς, ὃ τότε ἐκεῖνος ἐκώλυε, καὶ λέγεις, πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω; σὲ κωλύω τῶν ὁρωμένων καὶ μὴ ὁρωμένων μανθάνομαι εἶναι. καὶ γὰρ νόσους ἀφῆκε θεὸς ἐθεράπευσας, καὶ νεκροὺς ἐλεύθερα σώματα διὰ ῥήματος ἔπηξας, καὶ πηγὰς αἱμάτων κρασπέδοις ἱματίων ἐξήρανας, ἐκ πέντε ἄρτων πεντακισχιλίους ἄνδρας εἰς κόρον διέθρεψας, ἀνέμοις καὶ θαλάσσῃ ἐπετίμησας,

&c

Ex Mss. Oxon. emend. ex Mss. Regio Lut.

ὑπηρέτης

πρὸς διδαγμάτων ἰσχυρῶν

παρακαλῶ.

θανεῖν

ὕνος

σφαπορθμεύσωμεν

βύχῃ

σταυρωθῆναι

Λεκ. ιβ. γ.

Ματθ. ις. κα.

Ματθ ις κε.

ζ πηγὴ σοι ἐστήκυσαν ζῆμω· ὦ ὁ ζοσάτων θαυμάτων δημιεργὸς, ὦ θανάτων λυτήριος, νῦν θάνατον φοβῆ, ὦ λέγλς, πάτερ, Εἰ δυνατὸν, ζ ποτήριον τῦτο παρελθέτω; ὦ Εἰ σὺ θάνατον φοβῆ, ζ τίνι λοιπὸν ἐξομὲν τῆς ζωῆς ταύς ἐλπίδας; καὶ Εἰ φοβῆ θάνατον, πῶς λέγλς,

Ιωαν. ια. κε. Ἐγώ εἰμι ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάςασις; ζωὴ γὰρ ὦ ἀνάςασις θάνατον ζὲ ἔποτε φοβεῖται. τί δὲ ὅτι ὦ ὁ λέγλς, πάτερ, Εἰ δυνατὸν, ζ ποτήριον τῦτο παρελθέτω; ἆρα ἀγνοῦς, ὁ εἰδὼς τὰ πρὸ τῦ τὸν ἡμέτερον αὐτῦ; ἀγνοεῖς, πότερον δυνατόν ὅτιν, ἢ ἀδύνατον παρελθεῖν ζ ποτήριον; ὦ πῶς ἔλεγες, ζὲ εἰς γινώσκει ⓦ πατέρα, Εἰ μὴ ὁ υἱός; ὦ τὸν μὲ πατέρα ἐπιγινώσκεις, ἕ μεῖζον ζὲν ὅτι, τὸ ἢ ποτήριον, Εἰ δυνατόν ὅτι παρελθεῖν, ἕ γινώσκεις; πῶς ἢ

Εφ. δ. ιγ. ιβ. καὶ ὁ Παῦλός φησιν, Οτι ζὸκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτῦ, πάντα ἢ γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῦ; καὶ πάλιν, Ζωὴ γὰρ ὁ λόγος τῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίςομον, ὦ διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ

Εφ. δ. ιβ. πνεύματος, ἁρμῶν τε ὦ μυελῶν, ζ κριτικὸς ἐνθυμήσεων ὦ ἐννοιῶν καρδίας. Εἰ οὖν ζὸκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτῦ, πάντα ἢ γυμνὰ ζ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῦ, πῶς σὺ νῦν, ὡς ἀγνοῶν, λέγλς, πάτερ, Εἰ δυνατὸν, τὸ ποτήριον τῦτο παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ, ἐὰν μήτι ἢ ἀποκεκρυμμένον μυςήριον ἐν ᾧ λέγω; ὦ πρέπει σοι, Κύριε, ὁ λόγος ὅτι. Θεὸς γὰρ εἶ, Θεοῦ υἱὸς, λόγος, σοφία, δυνάμις, φῶς, ἥλιος δικαιοσύνης, πηγὴ ἀθανάτος, ζωὴ αἰώνιος, ἀνάςασις ἡμῶν τῶν τῇ ἁμαρτίᾳ τεθνηκότων. πάτερ, Εἰ δυνατὸν, τὸ ποτήριον τῦτο παρελθέτω. ὦ πῶς δυσέφικτός ὅτιν ὁ λόγος ζ δυνατώτερος ὦ δυσδιάκριτος; ὦ πῶς ςενός ὅτι ὦ τεθλιμμένος πᾶσι πολλοῖς ἀνθρώποις; δίδαξον ἡμᾶς, Κύριε, τὸ μυςήριον τῦτο τῦ λόγου σῦ. σὺ γὰρ ἐσμεν, καί σοι βαπτιζόμεθα. μὴ ἐπαιρέσθω ὁ μάγος ἐν τῇ βλασφημίᾳ αὐτῦ Εὐνόμιος, μηδὲ ὀνειδιζέτω παρεμβολὴν Κυρίου Ισραήλ. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἡμᾶς ὀνειδίζει· εἰς σὲ ἢ ⓦ δεσπότην ἡμῶν ἀνατείνει ἡ ὕβρις. ἐξέγλφεν ⓦ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἐγκείμενον νοῦν, καθάπερ ⓦ ςρατόπεδον Δαβίδ. δὸς ἡμῖν ἐνὰ λόγον λίθου, ἵνα δι' αὐτῦ σφενδονήσαντες, ζ κεφάλαιον τῆς δυσεβείας αὐτῶν ἀχαλύσωμεν· ἵνα γνῷ πᾶσα ἡ παρεμβολὴ σήμερον, ὅτι σὺ εἶ Κύριος ὕψιςος μόνος ὅτι πᾶσαι τὰ γλῶ. πόθεν ἡμῖν ὁ αἱρετικὸν ἐπίκειται σύλλογος, τί λέγων; ὁρᾷς πῶς φοβῆται ὦ δειλιᾷ; ὁρᾷς πῶς ὑπέχεται ταῖς πατρικαῖς λέξεσιν, πάτερ, Εἰ δυνατὸν, ζ ποτήριον τῦτο παρελθέτω; νῦν Εὐνόμιος χαίρει, νῦν Αρειος ὑφαίνεται, ὡς ἀνοήτοις ῥήμασι βλάσφημα χρῆται τῆς ἀληθείας συνείζοντα. ἀλλὰ μὴ ὑφαινθείητε πρόβατα ⓐ ἀλλόφυλοι. Σωτείρα γὰρ ὁ ζυγὸς ὑμῶν παίοντος ἡμᾶς· μᾶλλον ἡμᾶς ὁ Θεός· γνῶτε, ἔθνη, ὦ ἥττᾶσθε. ἐὰν γὰρ πάλιν ἰσχύσητε, πάλιν ἥττηθήσεσθε, ὦ ἐὰν ἀν βουλεύσησθε βουλεύσησθε, διασκεδάσει Κύριος. ὁ γὰρ σκοπὸς Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα· πάτερ, Εἰ δυνατὸν, ζ ποτήριον τῦτο παρελθέτω. ὦ ποτήριον ζωῆς ὦ ἀθανασίας μεμεςωμένον· ὁ λαβόντες Εὐνόμιος ὦ Αρειος, τῇ οἰκείᾳ κακοπιςίᾳ ὑπηφολώσαντες, ποτίζουσι τῷ πλησίον δύναζητὸν δολερὸν, ⓐ τὸ ἐν αὐτῷ γλυκάζον κρίσιν τῶν νοημάτων πικρὸν εἰ

Αμ. β. ιε. νομίζοντες, ὦ μήτε τὸ, οὐαί, φωνὴν φοβούμενοι, λεγούσης τῆς γραφῆς, Οὐαὶ τῷ ποτίζοντι

Ησ. ε. κ. κα. τὸν ζ πλησίον αὐτῦ δύναζητὸν δολερόν· Οὐαὶ οἱ λέγοντες ζ πικρὸν γλυκὺ, ὦ ζ γλυκὺ πικρόν· ⓐ πίπτοντες ζ φῶς σκότος, ὦ ζ σκότος φῶς· Οὐαὶ ⓐ ζωποιοὶ ἐν ἑαυτοῖς, ὦ ἐνώπιον ἑαυτῶν ὑπισημόνες. ἡμᾶς ὄ, ἀγαπητοὶ, λαβόντες ζ ποτήριον τῦ Κυρίου ἡμῶν, τὸ ἐν αὐτῷ γέμισαι διδασκαλίαν πόθῳ ψυχῆς ἀρυσώμεθα. πάτερ, Εἰ δυνατόν ὅτι, τὸ ποτήριον τῦτο παρελθέτω. οὐχ ὡς σὺ νομίζεις, Αρειε· ἆρα δόλιᾳ ὁ Κύριος ἡμῶν, ἢ φοβούμενος ⓦ θάνατον ταῦτα λέγλ; πῶς γὰρ ἂν ἐφοβήθη, ὁ ἐξουσίαν ἔχων θανεῖν καὶ μὴ θανεῖν; λέγλ γάρ· Εξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν.

Ιωαν. ι. ιη. Εἰ μὲ γὰρ ἠναγκάζετο ὑπό τινος, καλῶς ἔλεγες αὐτὸν δειλιᾷν· νῦν ἢ αὐτὸς λέγλ, ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου, ζ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· τῦτ' ἔστιν,

οὐκ

οὐκ ἀναγκάζομαι ὑπό τινος, ἐπεὶ κ ἐλήλυθα, ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου, κ ἐξουσίαν ἔχω λαβεῖν αὐτήν· ἀλλ' ὥσπερ ἐμαυτὸν σκέπασα, μορφὴν δούλου λαβών, μηδενὸς με ἀναγκάζοντος, κ ἐμαυτῷ τὸ σῶμα ᾠκοδόμησα (Ἡ γὰρ σοφία ᾠκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον) Παροιμ. θ. α.
Ⓦ αὐτὸν ξίφει δυνάμει κ λυθὲν μου τὸ σῶμα θανάτῳ πρὸ τῆς ζωῆς ἐγείρει. ἐγώ γάρ
9 εἰμι ὁ λέγων, Λύσατε Ⓦ ναὸν τοῦτον, κ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. ὥστε οὖν μὴ δειλιῶν, Ιωαν. β. 19.
οὐδὲ φοβούμενος τὸν θάνατον ταῦτα λέγω, πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω, ἀλλ' ἀποκρύφου μυστηρίου λόγον πεφθεγγόμενος. τοῦτο τὸ ῥῆμα δήλεαρ ἐστὶ τῷ Σατανᾷ· δεῖ με αὐτὸν τούτοις τοῖς ῥήμασιν ἀγκιστρεύσαι. Εἶδέ με ὁ Σατανᾶς πολλὰ σημεῖα ποιοῦντα, ὅτι νόσους ἀφῆκε θεὸς ἐπιφανείσας, ὅτι λεπροὺς καθαρίσας δαιμόνων ῥήματι ἐφυγάδευσα, ὅτι λεπροῦν χαλκώματα, δίκην ὕδατος, τῷ λόγῳ ἀπέξεσα, ὅτι πολλὰ λελυμένα γόνατα φωνῇ ἔπηξα, ὅτι ἀνέμους κ θαλάσσης ἐπετίμησα, κ πάντα μοι ὑπήκουσαν ξύλα. κ διὰ αὐτὸν τὸν τεράστιον θεωρήσας με εἶναι Θεοῦ, σκέψεται, ὅτι ἐὰν ἐγὼ σταυρωθῶ, σκῆνος ἀπόλεται· ἐὰν ἐγὼ καταβῶ εἰς τὰ καταχθόνια, οὐ μοχλοὺς αὐτοῦ οὐ σιδηρᾶς σωτείνω, κ τοὺς πύλας αὐτοῦ τοὺς χαλκᾶς συνθλάσω· κ ταῦτα θεωρήσας, φοβούμενος φθύγγῃ ξῆσαι τὸ πολυτίμητόν μοι τὸ ξύπαγον τοῦ σταυροῦ. τί οὖν ἐγὼ ποιῶ; ὡς σοφὸς ἀλιεὺς ὑποκρίνομαι δειλιᾶν, ὑποκρίνομαι φοβεῖσθαι τὸν θάνατον, κ λέγω· πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω· ἵνα σκεῖνος ὁ τοιούτων ταπεινῶν μου ῥημάτων νομίσας με ἄνθρωπον εἶναι δειλόν, φθύγγηται τὸν θάνατον, καὶ ἀνοίξῃ τὸ μέσον τῆς γῆς ξῆσαι τὸ ξυλοπατὲς μυστήριον τοῦ σταυροῦ, ὡς νομίζῃ, καὶ ἐμοῦ. διὰ με οὖν ὡς σοφὸν ἁλιέα τοιαῦτα θηρεύσαντα κατ' αὐτοῦ, δεῖ με πάντα ὑπομεῖναι ὑπὲρ τῶν πάντων ζωῆς. εἰ γὰρ σκεῖνος ἐτοιμάσατο ἐξ ἀρχῆς κατὰ τοῦ Ἀδὰμ ἀπωλείας, πολλῷ μᾶλλον ἐγὼ τοιμάσομαι ὑπὲρ τῶν πάντων σωτηρίας. ῥήμασι δολεροῖς ἡπάτησε τὸν Ἀδάμ, ῥήμασι δολεροῖς ἀπατηθείς ὁ δολερός. πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ. ἐὰν μὴ ὁ ἁλιεύς, ὅτε χαλάσει τὸ ἀγκιστρον εἰς τὴν θάλασσαν, ποτὲ ἴδῃ τὸ δελεαστικὸν τῷ ἀγκίστρῳ, ποτὲ ᾖ ὡς φθύγγεται δεῖξαι τὸν σκώληκα, τῇ χρείᾳ ὠφελῶν, Ⓓ ἰχθύες οὐκ ἐφάλλονται. πρὸς τοῦτο ἦλθα τῷ ἀγκίστρῳ μου τῆς θεότητος Ⓦ σκώληκα τοῦ σώματος· ἐχάλασα δὲ ἀγκιστρον κεκρυμμένον ἐν τῷ σκώληκι τοῦ σώματος εἰς Ⓦ βυθὸν τοῦ βίου τούτου· ἐὰν μὴ ὁ σκώληξ, ὡς σκώληξ, κινηθῇ, ὁ ἐφιλῶν ἀγκιστρευθῆναι οὐκ ἐπέρχεται τῷ ἀγκίστρῳ. διὰ με τοίνυν ὡς σκώληκα φθεγματίσασθαι, κ λαλῆσαι, ἐγὼ γάρ εἰμι σκώληξ, κ οὐκ ἀνὴρ θέρπος, ἵν' ἐκεῖνος ὑπιδράμῃ ἐν ἄψηται τῷ ἀγκίστρῳ, κ ἑλκυσθῇ ὑπὸ
30 ἐμοῦ· ἐν πληρωθῇ ὃ γεγραμμένον ἐν τῷ Ἰώβ, Ἀξεις ἢ δράκοντα ἐν ἀγκίστρῳ. γίνομαι ὡς Ἰωβ. μ. κ.
ἀνὴρ θέρπος δειλιῶν, γίνομαι ὡς φθύγγεται Ⓦ θάνατον· εἶπω, Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως Ματθ. κϛ. λθ.
θανάτου· εἶπω, πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω. ἀκούων σκεῖνος τούτων τῶν ῥημάτων, χαίρει κ θύφεσθαι. ἀσυλλήπτα γὰρ τὰ σώματα μου φαίνειν. ὅταν ἀκούσῃ, πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω, θύφεσθαι· κ τί λέγει ἐν ἑαυτῷ; κ οὗτος
35 ἀνὴρ θέρπος ἐστί· καὶ τέκνον Ⓦ Ἀβραάμ, Ⓦ Ἰσαάκ, Ⓦ Ἰακώβ, τοῦ πατριάρχας ἐν τοῦ προφήτας καταπίω κ τοῦτον. ἰδοὺ γάρ, ὡς ἀνὴρ θέρπος, δειλιᾷ. ἀνὴρ θέρπός ἐστι· καταπίω αὐτόν. καταπίη με ὡς ἀνὴρ θέρπον, κ εὑρήσει με ἐν τῇ χειλίᾳ αὐτοῦ, ὡς Θεὸν ἐργαζόμενον. πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω. καταπίη τὸν ζύμωμα τοῦ σώματος, ἐν εὑρήσει Ⓦ ἀνθρακα τὸν ἀσβεστον τῆς θεότητος, δεινῶς αὐτὸν ἔνδοθεν καταφλέγοντα.
40 Πῦρ γὰρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω. Ασκ. ιϛ. μθ.
λαλήσω, ὡς ἀρνίον, οὐ θέλω βλέπειν αὐτὸν τὴν σίλλουσαν μάχαιραν τῆς θεότητος, ἵνα μὴ φύγῃ ὁ λύκος. καταπίη με ὡς ἀρνίον, κ ἐπὶ τῆς ἐνδόξου τῆς τεισόμου μαχαίρας, καταχεντηθήσε). Οὐκ ἦλθον γὰρ εἰρηνεῦσαι βαλεῖν αὐτὸν, ἀλλὰ μάχαιραν. πάτερ, εἰ δυνατόν, τὸ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω. κρύπτω τὸν ποιμένα Θεὸν ἐν ᾧ ἀρνίῳ τοῦ σώματος. οὐ Ματθ. ι. λδ.

θέλω φθυερῶσαι τὸν ποιμένα Θεοῦ, ἵνα μὴ φύγῃ ὁ λύκος. ἐὰν ἴδῃ τὸν ποιμένα, ἀφίσει) ὁ λύκος. λαλήσω ὡς ἀρνίον. πάτερ, εἰ δυνατόν, ὃ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω. λαλήσω ὡς ἀρνίον μὴ ἔχον ποιμένα. ἐθυμώμην γάρ, ὥστε ἀνήμερος ἀδοκήτως. καταπίῃ με ὡς ἀρνίον, ἐὰν ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τοῦ ποιμένος τῇ βακτηρίᾳ τοῦ σωτῆρος σωθήσομαι). μασήσεται τὸν κόκκον τῇ σιαγόνι, ἢ εὑρήσει τὸν δριμύτητα τῆς θεότητος δεινῶς αὐτὸν "βασανίζουσαν· μασήσεταί με ὡς ἄνθρωπον, ἢ εὑρήσει τὸν ἐρρωμένον πέτρᾳ στοιχεῖον ὀδόντας αὐτοῦ συγκλώσαν· ἵνα μάθῃ μηκέτι ἀνθρώπους μασᾶσθαι· ἢ πληρωθήσεται) ὃ γεγραμμένον, Οἱ ὀδόντες ἔσωθλάσεν τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ ἐν ᾧ τόματι αὐτοῦ. πάτερ, εἰ δυνατόν, ὃ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω. Εἰ ἤδει οἵοιόν ἐστι τὸ ποτήριον τοῦτο, ὅπερ ἐγὼ εἰρωνείᾳ ἀπολήμψομαι, σκήπτος ἀνθρώπου ἦν πιεῖν. κατ' ἐκείνου γάρ ἐστι κεκτημένον, τοῖς ἐμοῖς σωτήριον. ὅταν με καταπίῃ, τότε αἰσθήσεται), οἷον κατέπιεν· ὅταν εἴδῃ δὲ ἐμὲ ἥλιον ἀφανιζόμενον, ἡμέρᾳ σκοτιζομένῳ, τότε ἢ αὖθις πτύσεται) ὃ γεγραμμένον, Οἱ ἄνδρες χάτωθεν ἔπτυσέν με ἔσωθεν τῆς κοιλίας σου. πάτερ, εἰ δυνατόν, ὃ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω. μὴ οὖν σκανδαλίζετε ὑμᾶς ταῦτα ῥήματα σὰ σοφία λεγόμενα· σκάνδαλα ἢ ὄφιν εἶδε τὸν ἐκβασιν τῶν λόγων μου, ἢ τότε γαμάσεται τὸν σοφίαν τῶν ῥημάτων μου. νομίζει μωρόν μου τὸ πάθημα εἶναι). ὃ οὐκ οἶδεν ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί· νομίζει οὐκ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἀσθενέστατόν με εἶναι). ἢ οὐκ οἶδεν ὅτι ὁ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί· οὐκ οἶδεν, ὅτι ἐγὼ μὴ πίνω τὸ ποτήριον, ἐκφυγεῖν οὐ δυνήσεται) ἢ σκαπανήσει), ἀλλ' ἐμοὶ ἐξυπνισθήσονται ἢ ἐγερθήσονται. νῦν χαίρει ἀκόλουθον τῶν τοιούτων μου ῥημάτων, πάτερ, εἰ δυνατόν, ὃ ποτήριον τοῦτο παρελθέτω. ὅταν μὴ τοι καταπίῃ με, ὅταν ἴδῃ πέτρας σχιζομένας, ἢ τὰ μνημεῖα ἢ τοὺς τάφους ἀναῤῥηγνυμένους, καὶ σὺν αὐτοῖς ῥαγιζόμενον, ἐξ ὧν νεκροὺς ἀναπηδῶντας ἢ εἰς οὐρανοὺς ἀναδυομένους, τότε μεταμνησθήσεται ἢ πενθήσει, ἐφ' οἷς* νῦν χαίρει. οὐκ οἶδεν, ὅτι, ἐὰν ἐγὼ ἰσχὺν παλαίσω, ἑαυτὸν ἰσχύσω, ἢ αὖθις ἐμπεσεῖται. καὶ ὃ γεγραμμένον· Λάκκον ὤρυξε, καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο. οὐκ οἶδεν, ὅτι οὐ μέλλει ἰσχύειν σωθῆναι, ἐμοὶ μὲν ὅτι πάσχω, ἐκείνῳ δὲ σωτηρία· ἐμοὶ μὲν ὅτι θάλαμος, ἐκείνῳ δὲ θάνατος. ὦ ποτήριον, ἀγαθὸν "καὶ κεκτημένον, δαιμόνων φυλακτήριον· ἀνθρώπων λυτήριον, ζωῆς ἐργαστήριον, ἀνθρώπων ἁγιαστήριον, ἀθανασίας ποτήριον. πλήν, οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. ἔγνω ὁ δύσμοιρος, ὅτι ὅσα εἶπον, ἐψεύσατο· ἤκουσέ μου λέγοντος, Εὐχάριστῶ σοι, πάτερ, ὅτι ἤκουσάς μου· ἐγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις. νῦν δὲ ἠθέλησε πιεῖν τὸ ποτήριον τὸ θανάτου, ἵνα μὴ νομίσας ἐξ' ἰσχύος μου πεφυγέναι τὸ ποτήριον, χαῖρος γένηται ὡς ὁ πρᾶγμα τοῦ σωτῆρος, τῆς ψυχῆς μου τὸν ἔκβασιν ἀμφίβολον ποιοῦσα, ἢ λέγω, πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. τῷ πατρί μου προσάπτω τὸ θανάτου τὸν ἐξουσίαν· καίτοι αὐτὸς ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὸν ψυχήν μου, ἢ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. κρύπτω τὸ θεῖόν μου ἀξίωμα πετάλοις λογικοῖς· κρύπτω τὸ ἐξουσιαστικόν μου τῆς θεότητος λόγοις ἀνθρωπίνοις· λέγω, οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. οὐκ οἶδεν ὁ τυφλός, ὅτι τὸ ἐμὸν θέλημα ἐστὶ τὸ τοῦ πατρός μου εἶναι. Παίτω γάρ ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, ἐμά ἐστι· ἢ, Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ. χρεμάσει Ⓐ κόκκον τῷ σίτου, καὶ ὅταν καταπίῃ με, ὄψει αὐτὸν τοῦ "σωτείου χοιρίου δεινῶς ἀπαγχόμενον. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖς τῶν ἀκουόντων· καὶ ἁρά γε Χριστὸς σκέπτεται ᾧ ἐξὸν ἐμπαίζειν αὐτῷ; ἴσως οὖν ἐρῶμεν, ὅτι ἀναγνῶτε γραφάς, καὶ εὑρήσεις αὐτὸν Ⓦ πατέρα λέγοντα πρὸς Μωϋσέα· Ὁρᾷς πόσα ἐμπέπαικα τοῖς Αἰγυπτίοις; τοιγαροῦν καὶ ὁ Κύριος σκέπτεται ᾧ ἐξὸν ἐμπαίζειν καὶ τοῖς δαίμοσιν, ἔδει γάρ αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον χλευασθῆναι Ⓦ μεγαλορρημονοῦντα, * * Ἐν τῇ ἰσχύϊ μου ποιήσω, καὶ σὺν τῇ ζωῇ τῶν χειρῶν μου ἀφελῶ ὄρια ἐθνῶν, καὶ τὸν οἰκουμένην ὅλην, ὡς

νοσσιὰν

5 χ. σπαν. ζ. σαν.

10

Ησ. ιδ. θ.

15 χ. ῥ μάτων τ. λόγων.

α Κορ. α κε.

χ. τοῦτον

Ψαλ. ζ. ιζ.

25

χ. κατέκλεισεν

Ιωαν. ιε. μα.

30

χ. ἐπεὶ

Εξοδ. ι β.

40

Ησ. ι ιγ.

νοσσιὰν

νοσπιῶ καταλήψομαι, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὠὰ ἁρῶ, καὶ οὐδεὶς ἔσται, ὃς ἀντείπῃ μοι. ἔδει αὐτὸν τοίνυν ἐμπαιχθῆναι, καὶ τὸν δαίμονας· ἵνα ἀποδείξῃ τὸν τὰ τοιαῦτα καυχωμένους καὶ παιδίων εὐκαταφρονητοτέρους. διὰ οὔτε ἔγνωσαν οἱ ἐποίουν. Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. προφανεφώνει δὲ καὶ ὁ προφήτης περὶ τοῦ ἁρπάσαντος τοῦτον, ὅτι ἐμπαιχθήσεται, λέγων· Δρέπανον ἐστί, οἱ ἐπλάσας ἐμπαίζειν αὐτῷ. Ψαλμ. ϱγ. κη. ἀλλ' ἵνα μὴ ὅτι πολὺ μηκυνώμεν λόγον, δόξωμεν ἐμπαίζειν τοῖς μὴ ἡμᾶς βουλομένοις φανερώτερον τῆς γραφῆς τὸ νόημα προδηλῶσαι, ἐνταῦθα σιωπῇ λόγον ἡμῖν φιλωμεν. προσκυνήσωμεν γὰρ εἰκότως εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ κεφάλαιον, οὐχ ὡς δυνάμενοι ἀπροσκαιρότερον εἰπεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἑαυτῶν δύναμιν διηγήσασθαι, καὶ ἀφορμὴν δοῦναι τοῖς φιλομαθέσι. Δίδου γὰρ Παροιμ. θ. θ. σοφῷ ἀφορμήν, καὶ σοφώτερος ἔσται. καὶ ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ἐκ τῶν γραφῶν ἀναλεξάμενοι πρὸς σύγκρισιν τῶν εἰρημένων, μείζονος λυχνίας τὸ δυσθεώρητον νόημα. οὐ γὰρ διειλίας ἕνεκα ὁ Κύριος ἡμῶν, καθὼς προείπαμεν, ἀπέλιπε τὸ πρόσωπον τοῦ θανάτου, ἀλλ' οἰκονομίας θείας· ἵνα ἐκ τῶν ἐμῶν ἐλαχίστων ῥημάτων τε καὶ νοημάτων, καὶ ἐκ τῶν ὑμετέρων λόγων δόξα Χριστῷ ἀναπεμφθῇ, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΠΑΡΑΒΟΛΗΝ ΛΕΓΟΥΣΑΝ, Ἀνθρωπός τις κατέβαινε, καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν. Λογ. ν. Luc. x. v.

ΟΝτως, καθὼς ἔθος ἐστὶν ἀποστόλων, οἱ ἐν σαρκὶ πρέποντες, πρώτους τοὺς πρέποντας ἐλέγχους, εἰς ἑαυτοὺς λαμβάνει τὸ βραδύ. ἔδραμε σπεύσαν ὁ ἱερεύς, ἔδραμε καὶ Λευίτης, ἀλλ' ὁ Σαμαρείτης μόνος ἔλαβε τὸ βραδύ. τοῦτο γὰρ προσέθηκαν ἑλόντες καὶ δραμόντες ἀκόπως δραμόν πρεπόντως. ἀ γὰρ οὐ νομοθετῆσαι οὐκ ἐποίησαν, ταῦτα κατώρθωσεν ὁ ἀλλόφυλος. οὐ μὲν γὰρ ἰδόντες ἐν ἑτέρῳ τινὶ οἰκείαν κινδυνεύσασαν φύσιν, τὰ αὐλάγχνα ἀνέκλεισαν τῆς συμπαθείας, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καμμύσαντες, ὡς φίλιον νεκρὸν ὑπερέβησαν, ὡς καί ποτε ὁ πλούσιος περὶ τὴν θύραν αὐτοῦ ἐρριμμένον Λάζαρον· ὁ δὲ ἄπιστος Σαμαρείτης, πιστότερος μᾶλλον καὶ τῶν ἱερέων, τὴν οἰκείαν ὑπεραθόμενος φαγμάτων, προσεμοιώσατο ξένον, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως αὐτὸν χρείας ὑπεραθόμενος, πρὸς τὴν θεραπείαν τοῦ πεπληγότος ἀπέβλεπε, καὶ νόμον οὐκ εἰδώς, ἐπλήρωσε, πρώτα πεποιηκὼς τὰ τοῦ νόμου. Ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου ἐργάζωνται, οἵτινες νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσι νόμος· οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων. τί οὖν ὁ εὐαγγελιστὴς φησιν; Ἀνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχώ, καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν, οἳ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν, καὶ πληγὰς ἐπιθέντες, ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. συγκυρεῖ δὲ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτόν, ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης γενόμενος κατὰ τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδών, ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων, ἦλθε κατ' αὐτόν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον. ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἤγαγεν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθών, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια, ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. μαθωμεν οὖν τίς ἐστιν ἡ Ἰερουσαλήμ, καὶ τίς ἡ Ἰεριχώ, καὶ τίνες οἱ λῃσταί, οἷς περιέπεσε, καὶ τί τὸ ἔνδυμα, ὃ ἀπέδυσαν αὐτόν, καὶ τίνες αἱ πληγαί, ἃς ἐπέθηκαν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ διὰ τί ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα,

Ex Mss. Collegij Nouiomen. emend. ex Mss. Regio Lut.

α. Κορ. θ. κδ.

Ρωμ. β. ιδ.

Λυκ. ι. λ.

τυγχάνοντα, ἢ τίς ὁ ἱερεύς, ἢ τίς ὁ Λευίτης, ἢ τίς ὁ Σαμαρείτης, ἢ τί ὃ ἔλαιον, ἢ τίς ὁ οἶνος, ἢ τίνες ⓐ ἐπίδεσμοι, ἢ τί ὃ κτῆνος, ἢ τί ὃ πανδοχεῖον, ἢ τίς ὁ πανδοχεύς, ἢ τί τὰ δύο δηνάρια, ἢ τί τὸ περισσαίνλωμα, ὁ περιεστήσατο περισσοποδιῶναι, ⓒ τίς ἡ ἐπάνοδος τοῦ Σαμαρείτου. τίς οὖν ὁ ἄνθρωπος ὁ καταβαίνων ἀπὸ Ιερουσαλὴμ εἰς Ιεριχώ; ἢ Ιερουσαλὴμ ἐστιν ὁ παράδεισος, ἢ Ιεριχώ, ὁ κόσμος ⓒ· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἀπὸ Ιερουσαλὴμ εἰς Ιεριχώ, ὁ πρωτόπλαστος ἐστὶν Αδάμ. ἐκπεσὼν γὰρ ἐκ τοῦ παραδείσου κατῴκησεν εἰς Ιεριχώ, τουτέστιν, εἰς ⓦ κόσμον τοῦτον. ἢ ἐληστής, ληστὴς περιέπεσε, τουτέστι, τοῖς πονηροῖς δαίμοσι τοῖς φονικωτάτοις· οἱ ἢ ἐκδύσαντες αὐτὸν τὸ ἔνδυμα τῆς ἀθανασίας, ὃ περὶ τὴν ἀμαρτίας ἔφορεν, ἐπέδυσαν αὐτὸν φύλλα συκῆς. Διὰ τί φύλλα συκῆς; ὅτι πρόχειρά εἰσι ἢ πικρά. ὅπερ ἦν μετὰ τὴν ἀμαρτίαν, πρόχυτος" περιστήθετο αὐτῷ περιγραφὴ ἢ πικρία πολλή, Διὰ τοῦτο ἐπέδυσατο φύλλα συκῆς. ἢ πληγὰς ἐπιθέντες, τουτέστι, ζωὴν βιωτικὴν ὁδεύειν. τὸ, Εν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ ⓦ ἄρτον σου, ἢ, Ακηκόθας τὴν τεκοῦσαν σου καὶ τέλεσον αἰσχύνην σοι καὶ ἀγνῇ, ἢ, Εν λύπαις τέξῃ τέκνα, αὗται αἱ πληγαὶ τῆς ψυχῆς. Καὶ ἀπελθόντες ἀφέντες αὐτὸν ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. ὅτε γὰρ ἐν ζωῇ ἦν τῷ παραδείσῳ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ὁ Αδάμ, οὐδὲν πλέον" ἐνεκρώθη, τῷ μὴ πλέον ἀρνήσασθαι ⓦ Θεόν. ἢ συγκυρίαν ἦ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ. ἢ οὐκ εἶπε, ἢ συντυχίαν· ἀλλά, ἢ συγκυρίαν. ἢ ⟨συντυχίαν γάρ ἐστιν, ἀπροσόπτως ἢ ἀπροσδοκήτως, ὅταν ὀξὺ ἄλλο μάτην" τις παραγένηται· ἢ συγκυρίαν δέ ἐστιν, ὅταν τις ἢ προνοίᾳ Θεοῦ τι ποιήσῃ. ὡς ἐνταῦθα οὖν ἢ προνοίᾳ Θεοῦ κατέβαινεν ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, ἢ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαῆλθεν. ὁμοίως ἦ καὶ Λευίτης. τίς ὁ ἱερεύς, καὶ τίς ὁ Λευίτης; ἱερεὺς μὲν ἐστιν ὁ Μωϋσαϊκὸς νόμος, Λευίτης ἦ ὁ προφητικὸς λόγος. ὅτοι μὲν ἦν ἢ προνοίαν μὲν Θεοῦ ἦλθον ἐπὶ τὴν θεραπείαν ἢ τετραυματισμένην ἐκεῖνον τῶν ληστῶν. μὴ δυνηθέντες ἢ θεραπεῦσαι αὐτὸν, ἀντιπαῆλθον. τούτων οὖν μὴ ἰσχυσάντων ἀνασῶσαι τὸν κείμενον, ἔρχεται Σαμαρείτης, ὃς ἐστιν ὁ δεσπότης Χριστὸς, ὁ φύλαξ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν. Σαμαρείτης γὰρ ἑρμηνεύεται φύλαξ. Διὰ τί οὖν εἶπε· Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων ἦλθε· ἢ οὐκ εἶπεν, ὅτι ἦλθε πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἦλθε κατ' αὐτὸν, τουτέστι, ἁρμοφορήσας κατ' αὐτὸν, παθὴ σωματικῷ ὁμοιούμενος κατ' αὐτὸν ἀναμαρτήτως. ⓒ ἰδὼν αὐτὸν ἐσπλαγχνίσθη ἐπ'" αὐτῷ, ἢ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον ἢ οἶνον. τίνες ⓐ ἐπίδεσμοι, ἢ τί ὃ ἔλαιον, ⓒ τίς ὁ οἶνος; ἐπίδεσμοί εἰσιν αἱ παραγγελίαι τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἔλαιον, τὸ χρῖσμα τὸ ἅγιον, οἶνος ἦ τὸ μυστήριον τῆς πίστεως. Διὰ τῶν τοιούτων ἰᾶται τὰ ψυχικὰ ἡμῶν θεραπεύων τραύματα. ἴσασιν ⓐ μεμυημένοι τὰ λεγόμενα. ὑπεβιβάσας ἦ αὐτὸν ὅτι τὸ ἴδιον κτῆνος ⓦ ἐπὶ τῶν ληστῶν· ὅπερ ἢ ⓦ προφήτης Ησαΐας, Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἀνέλαβε, ⓒ τὰς νόσους ἐβάστασε. καὶ ἤγαγεν εἰς πανδοχεῖον, τουτέστιν, εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν, ἢ ἐπεμελήθη αὐτοῦ τὸ λοιπὸν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ. ὅτι τὸν αὐτὸν ἦ ὃν ἐλθόντα, τουτέστι, μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἐκβαλόντα δύο δηναρία, δέδωκε τῷ πανδοχεῖ. Τίς ὅστιν ὁ πανδοχεύς; ⓒ τί τὰ δύο δηνάρια; ὁ πανδοχεὺς Παῦλος ὁ ἀπόστολός ἐστιν, ὁ προβληθεὶς" τῶν ὅλων ἐθνῶν ἐκκλησίαν· πανδοχεῖς ἦ ἐκλήθη, ὅθεν τὸ πανδοχεύειν δέχεσθαι, ⓒ πανδοχεῖα ἔλεγον εἰς σωτηρίαν. ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τῶν τε παλαιῶν ἢ καινῶν Διαθήκων, ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, εἰπὼν αὐτῷ· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ· σοί, φησι, παραδίδωμι ⓦ ὅλα ἔθνη λαόν, ⓦ τετραυματισμένον ἐκ τῶν ληστῶν τῶν φονικωτάτων· μόνον ἐπιμελήθητι αὐτοῦ· ἢ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. τί οὖν προσεδαπάνησε Παῦλος τοῖς δηναρίοις; ὡς δέκα τάλαντα ἐπιστολάς, ἃς διεπέμψατο τοῖς ἔθνεσι. τί ἐστι τὸ, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι;

ἐν

ἐν τῇ δευτέρᾳ μου παρουσίᾳ, ὅταν ἔρχωμαι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· ἐγὼ δὲ τῶν ἐπιμένειν με, ἀποδώσω σοι, ἃ προσεδόκησας, καθὼς καὶ ὁ Παῦλος λέγει· Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής· οὐ μόνον ἐμοί, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. τῶν τοιούτων οὖν, ἀδελφοί, στέφανον ἡτοίμασται οὖν καὶ ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ποιήσαι, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα καὶ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. β. Τιμ. δ. ζ.

ΕΙΣ ΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΤΟΥ. Λογ. να.

Ex Mss. Oxon. emend. ex Ms. Palatino. Μᾶλλον ἴσως.

Ἐν καιρῷ ἡμέρα ἑορτῆς καὶ πανδήμου χαρᾶς, ἐν ᾗ ἐπεμνήσθη τῆς Ἐλισάβετ τῆς λειτουργίας καὶ τοῦ Ζαχαρίου τῆς ἱερατείας, καὶ "ἐνοσώθη ἡ ἀφωνία καταδικασθεῖσα τῇ ἀπιστίᾳ. ἠκούσατε γὰρ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τοῦ ἀνοίξαντος ἡμῖν σήμερον τὸ ψυχωφελὲς ἰατρεῖον. ἰατρὸς γὰρ ὢν καὶ τῇ τέχνῃ ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· ἀλλὰ "τότε μὲν σωμάτων θεραπευτής, νῦν δὲ παραπτωμάτων ἀποδυτής. τέχνην τέχνῃ κατήλλαξε, καὶ παιδείᾳ παιδείαν διεδέξατο. πόθεν ὁ Λουκᾶς, ὁ φύσει ἰατρός; ἠκούσατε πάντως τοῦ ἀρτίως λέγοντος, Κατὰ τὸ ἔθος, φησί, τῆς ἱερατείας, ἔλαχε τοῦ θυμιάσαι, καὶ εἰσῆλθεν εἰς Λουκ. α. θ. τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ Ζαχαρίας, καὶ ἅπαν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος· καὶ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ὤφθη αὐτῷ ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἔπεσεν ἐπ' αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, ὅτι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου· καὶ ἰδοὺ γαννήσῃ σοι Ἐλισάβετ γιὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. ὦ τοῦ παραδόξου καὶ μυστικοῦ θαύματος. διὰ γάμου ὁ Ζαχαρίας* ὡς τρὶς ὁ ἀγγελος. ἄλλων παρακλήσει ἐπιστρέφεται, καὶ ἄλλων ἐλάμβανεν. ὑπὲρ τοῦ λαοῦ προσεύχεται, καὶ τέκνου πατὴρ γίνεται· συγγνώμην πλημμελημάτων ἐζήτει, καὶ ἀγόνου μήτρας ἐπαγγελίας ἐδέχετο. ἠθέλησε γὰρ ὁ Ζαχαρίας ταῖς ψυχαῖς τῶν" ἀμαρτησάντων ἰᾶσθαι, καὶ τὴν κοιλίαν τῆς Ἐλισάβετ ὀγκωθῆναι. δικαίως ὁ Ζαχαρίας ἐταράχθη φόβῳ συνεχθείς. ἀδελφὸς γὰρ ἐμοὶ τρόπῃ δικαίων, εἰ καὶ ἱερατικὸν ἀξίωμα παρεβέβλητο. εἶπε δὲ Ζαχαρίας διὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἄγγελος· ξένη τοῦ ἀνδρὸς ἡ "ἐπαγγελία· ξένη τῶν ῥημάτων ἡ ἐπαγγελία. τίς οἶδε, ὁ τεθαρρηκὼς ποτὲ τὸν ἱερὸν ναὸν βηματίζων; τίς οἶδε, ὁ ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος" πρὸ ἑαυτοῦ; τίς οἶδε, ὁ ἀλλομόρφου θέας μορφαῖς παρεισφρησάσας; ὅτι οἶδεν αὐθέντην παρεστῶτα, καὶ δι' αὐ πάλιν πετεινὸν καὶ θηρίομορφον. τίς οἶδε, ὁ φόβῳ τῶν ἐμῶν ψυχῶν παρεισχών; τίς οἶδε, ὁ φωσφόρος ἀπὸ σώματος κεχλεισμένων τῶν χιλέων λαλῶν μεγάλα; ὅτις οἶδε, "ὁ τῆς ἐμῆς ἐφημερείας ἐφεδρευτής, τίς οἶδε, ὁ τῆς ἐμῆς παρεσβείας ἐμποδιστής; ἔξω τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ παρεμβύει με προσευχόμενον, ὡς τὸ βασιλέως τὸ ἐπιπρόσθιον ἀνύπαρκτον· καὶ οἶδε ἔνδον κατέχει με. εἰ ἐμοὶ δέησις ἐπέδωκαν τῷ βασιλεῖ, συγγνώμην αἰτοῦντες," ὡς πλημμεληκότες. ταῦτα οὖν μοι ἐπαναφώνησον, ἵνα τῷ λαῷ τὴν ἐπιθυμίαν χαρίσωμαι, ἵνα τῆς ἐφημερείας μου τὴν ἐργασίαν ἐπιδείξω. "παύσασθε τοίνυν ὅστις εἶ ὁ ἐκφοβῶν με. εἰ μὲν ἦν θεόπεμπτος ἄγγελος, συνεβάλλετο ἂν τῇ χρείᾳ μου, συνεπάθετο τοῖς ἔξω δακρύουσι, συνεθλίβετο τοῖς θλιβομένοις. ἀπὶ τοίνυν· τίς εἶ ὁ ἐκφοβῶν με; σοὶ εἰς μόνος παιδός· τί μοι τέκνου ἐπαγγελίαν σημαίνεις; ἡ χέρδος τῷ λαῷ, ἐὰν ἐγὼ τέκνον ἔξω; πῦ" ὄφελος, ἐὰν

Ελισάβετ παιδίον γηλάσῃ; τί κέρδος, ἐὰν ἐγὼ κληρονόμον τοῦ βίου καταλείψω; ἀπίθι τοίνυν ὁ σκοφοῶν με, ὅσις ἂν εἶ· ἄπιθι τοίνυν ἀπ' ἐμοῦ. προσεδεήκοτες ἐσμέν· πρόηλθεν ὁ καιρὸς τῆς ἀπορίας· ἐσβέσθη τοῦ γάμου ἡ ἐπιθυμία· ὁ χρόνος τὴν θέρμην κατέψυξεν· ἡ φύσις τὸν καρπὸν ἠρνήσατο· ἡ φύσις πρὸς ἑαυτὴν ἐστασίασε· πεπήκαμεν ἀμφοτέρωθεν τῆς μίξεως. ὃ μὴ γένοιτο σὺν ἐμοὶ θησε, πῶς γῆρας βλαστάσει; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ Ζαχαρίας εἰκότως. ὁ δὲ ἄγγελος φησι πρὸς αὐτὸν, καθὼς ἀρτίως ἠκουες· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, μηδὲ λογισμοῖς ταράττου. ἄγγελός εἰμι φωτὸς, καὶ οὐκ σκότους· Γαβριὴλ εἰμὶ ἐγὼ, εἷς τῶν ἑστηκότων τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως· πρόσταγμα κομίζω, οὐκ ἐξουσίαν κελεύω. ἀπεστάλην μιλῆσαί σοι, καὶ εὐφράναι σοι. ἔλαβε πρόβλημα, καὶ οὐ γυμνῇ τῇ οὐσίᾳ σοι φαίνομαι. φείδεται γάρ σου τῆς ζωῆς ὁ ἀποστείλας με. μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία. ἀπεστάλην σὺ ἀγγελίσασθαί σοι, καὶ οὐ θαμβῆσαί σε. ὃ γῆρας προβάλλῃ, καὶ τὸ ἄγονον "πολιάν, καὶ τὸ ἄσπορον μήτραν. καὶ τίς θέλων γένοιτο; Θεοῦ δῶρον· μὴ γὰρ ἀνθρώπου τὸ ῥῆμα; οὐκ ἤκουσας τοῦ Κυρίου λέγοντος, Ἐγώ εἰμι ὁ ποιῶν δένδρον, καὶ θέρπον, καὶ πλάσαντα τὸν ἄνθρωπον πνεῦμα; ἀπιστεῖς, Ζαχαρία; πῶς ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη; πῶς ἡ Εὔα ἐκτίσθη; πῶς ὁ Ἰσαὰκ ἐγεννήθη; ἀναχύσας Ἀβραάμ, οὐκ "ἴσφαλε· καὶ σὺ ἱερεὺς ὢν ἀπιστεῖς; μὴ ἀδύνατόν τι παρὰ Θεῷ πᾶν ῥῆμα, Ζαχαρία; λέγε δὲ γῆρας ἀπιλέγῃς, ὦ πρεσβύτα; σωματικὸν νέκρωσιν δρασικωτέραν εἴδεις Θεοῦ; Εἰ μὴ εἶδες Ⓜ Ἀβραάμ, καλῶς ἀμφέβαλες. φυσικὸν ἀνθένειαν προβάλλῃ, καὶ θείκης ἐπαγγελίας πρόσωπον ὑπεύθυνος, ἀλλ' ἀμφιβάλλεις καὶ φιλονεικεῖς; μικρὰ αὐτῆς, καὶ μεγάλα λαμβάνεις· καὶ ὡς ζημίαν ὑπομένων χαυνάζεις, Ζαχαρία; ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ μόνου προσεύχῃ· ἐγὼ δὲ ὁ εὐαγγελίζομαί σοι, εἰς πάντα τὰ ἔθνη "σωτηρίαν καὶ σωτηρίαν. ὁ δὲ Ζαχαρίας ταῦτα ἀκούσας, καὶ μικρὸν τὸν ὄφιν ἀποστρέψας, δύσπορος εἰς τὰ ἀγγελθέντα ἔφη· τί λέγεις, ὦ ἄγγελε; ἡ γυνή μου γηρᾷ; τί γάρ; ἀλλὰ τοῦτο προσπυξάμενος, ἢ τούτου εἵνεκεν ὁ θυμίαμα κατὰ τῆς ἐφημερείας, ἵνα τὸν καρποφορίαν δὲ λαῷ ἐπιδείξω; συγγνώμιόν μοι μαρτυμάτων αὐτῶν· μὴ γὰρ λύσιν σφρώσεως ἐπιποθῶ; τὸν Ζαχαρίαν* κυφιαθῆναι θέλω· μὴ γὰρ τὸν Ἐλισάβετ ὀγκωθῆναι; ψυχὰς πτερυσμαπισμένας πόθα καλλιαθῆναι· μὴ δὲ μαζοὺς ξηραινθέντας γαλακτορυφῆς πλησθῆναι; τί λέγεις, ὦ ἄγγελε; ἡ γυνή μου γηρᾷ; Ἐκ τί τὸ κέρδος τοῦ ἔξω προσευχομένων; ἆρα ὃ ἀκούσαντες οὐ λιθάσουσί με, λέγοντες, ὅτι μὴ ὑπὲρ αὐτῶν ἡ τὸ χαριτοφελοῦς ἔνεκεν σωτηρίας καθίσαμεν ἀρχιερεύς, ἀλλ' ἐμαυτοῦ μόνου; καὶ ὅτι δὲ λέγει, ἀλλὰ γόνου ἐδεξάμην; σοὶ δὲ μόνῳ γέγονεν ἡ τεκνογονία. ἄπαγε, τοῦτο δὲ βούλομαι· ὅπερ κεκτήμην, οὐκ ἔλαβον· καὶ νῦν ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων μοι χαρίζεις; σοὶ δὲ μόνῳ γέγονεν ἡ τεκνογονία; ἀπαγε, τοῦτο δὲ βούλομαι· "νόσος σφρώσεως γέγονε. μὴ γὰρ χρόνος "τὴν ἐπιθυμίαν ἐθέρισε, καὶ ἡ ἀδύνεια τὴν φύσεως, καὶ τὴν μίξεως; σοὶ δὲ μόνῳ γέγονεν ἡ τεκνογονία. ἀνθ' ἁπλῆς βακτηρίας βαδίζειν δὲ δυναμένην, καὶ "πῶς τεκνογονίας ἀρχεγόνῳ κελευόμην; ὃ γῆρας τὴν φύσιν ἠρνήσατο· "πίστεως ἔξω τὸ προσῶπόν· τάφον περιβλεπόμενα, καὶ ἔμφυτον ἀρραβωνιζόμενα; σοὶ δὲ μόνῳ γέγονεν ἡ τεκνογονία. τοῦ λαοῦ τὴν σωτηρίαν ζητῶ, καὶ τοῦ ἔθνους τὴν θυσαμονίαν, τὴν ἐμῶν τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ τοῦ λαοῦ τὴν θυμηδείαν, οὐχὶ ὃ κλαυθμυρίσματα καὶ ἀπάργημα καὶ ὑπηρώδεις ἔμφασις. οὐδεὶς μοι λόγος περὶ τούτου. πῶς πατὴρ γένοιτο παιδὸς θύρεθήσομαι; τὸ γῆρας ἀπωθεῖται τὴν πίστιν, ἔξω φύσεως λειπόν τὸ προσῶπον, ἐξελέλυται τὰ γλυπτικὰ μόρια. ῥᾴδιον ὡς ἵππου κατέχων ὑπαίθρου, καὶ μονογαμίας μοι πεῖραν "ἀναλύσεις, ὅτε πάφος τὸ πρὸ σῶμα γέγονε; καὶ τί γνώσομαι τοῦτο; φησίν μοι, ὦ μέγιστε Γαβριήλ. ἀναγκαῖον γὰρ τοῦτο ἐκ τοῦ ἀγνοεῖσθαι γνῶναι. ὅπερ Γαβριήλ, Θεοῦ ἀνθρώπος ἑρμηνεύεται. εἶπε, καὶ τί γνώσομαι τοῦτο; ἰδοὺ τέμνονται μου τὰ μέλη· ἰδοὺ τὸ γῆρας ἀμφοτέρων καὶ εἰς γλῶ ὁρώντων. εἰ μέσος σπάζεις, ἐκ μέσος ἐπιπαλαίωτο, μικρά τις ἐλπὶς ἐκ τοῦ λεγομένου· νῦν ἑκατέρων τὸ σῶμα σπασθέντα. οὐδὲν ἕτερον προσμένομεν, εἰ μὴ

Ζαχ. ιβ. α.

χ. ἠλιλαίο

χ. εἰς σωτηρίαν αὐτῶν

* μι

χ. ἠμνησθήσατο

χ. τῷ φυσικῷ ἐμείνη, ἢ

χ. φεῦ τοῦ τεκνογονίαν ἀπολωλεκότος

χ. ἐπηγγείλατο μὲν τοῦτο, ἀλλὰ φεῦ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἀφῃρέθη

χ. ἀλλὰ τοῦτο

μὴ τὸ δρέπανον τοῦ θανάτου, ὡς σάκχυες πέπωκεσι τοὺς θεισμούς. Εἰ δ' ἔλως ἀληθεύεις, δέσποτα Γαβριὴλ, ὃ λέγεις, " δὸς δὴ ἄλλο τι σοδοὺσαν σημεῖον, ἀρράβωνά μοι πίστεως τῆς ἐπαγγελίας τὴν θαυματουργίαν. κτ τί γνώσομαι τοῦτο; ὁ Ἀαρὼν οὐκ ἐπίστευσεν, εἰ μὴ ἡ ῥάβδος ἐβλάστησε· Μωϋσῆς οὐκ ἐπληροφορήθη, εἰ μὴ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐλεπρώθη· Γεδεὼν οὐ ζωῆκεν, εἰ μὴ ὅτι Ⓦ πόκος γέγονεν ἡ δρόσος· Ἐζεκίας οὐκ ἐπέγνω, εἰ μὴ ὁ ἥλιος ἀνεποδίσθη. κτ τί γνώσομαι τοῦτο; δὸς σὺ σημεῖον, ἵνα μὴ Ἐλισάβετ προπετῶς γελάσῃ, ὡς ἡ Σάρρα. κτ τί γνώσομαι τοῦτο, ἀρχάγγελε μέλλοντα; πόθεν μοι δῆλα τὰ ἐκ σοῦ μοι ῥηθέντα; Εἰ δύτερος Ἀβραὰμ φαίνομαι, ἵνα ἄρξει μοι τὰ τοῦ Ἀβραὰμ ἰδιώματα· εἴσελθε ἵνα τὸ δωμάτιόν μου, καὶ νίψω τοὺς πόδας σου ὀδοιπορίᾳ κεκονιμένους, ἵνα προσθήσω σοι τερπνὸν μυστηρίου πεπληρωμένου· ἀλλ' ἵνα σε τὴν Ἐλισάβετ φυσικῶς, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ζωγραφοῦσα. ζητῶ μόσχον, ἵνα δωρήσῃ γάνος. κτ τί γνώσομαι τοῦτο [ὁ χαλεπὸν ἀγγελικὰ λόγον ἀκοῦσαι ὅτι τῆς ἡμῖν φέρων;] τί μοι τοῦ παιδὸς τὸ ὄνομα, ἄγγελε, τοῦ λέγεις; καὶ τοῦ μὴ πρώτου τοὺς ἀρετὰς ἀριθμεῖς; ἀξίου μοι τὸ ἐκ φύσεως, ἵνα πίστεύσω τὸ παρὰ φύσιν. ἐὰν ὁ ἀρσενικὸς ἀνακαμφθῇ, κἀγὼ αἰδεσθήσομαι· ἐὰν ἡ θάλασσα μεταπέσῃ, καὶ ἡ γυνὴ μου Ἐλισάβετ μεταπέσῃ· ἐὰν ὁ ἥλιος καταλαμβάνῃ, Ⓒ ἡ ξηρὰ μαθοῦσα γάλα ῥύσεται· ἐὰν ἡ στείρωσις ἀνακαμπτίζηται, καὶ ἡ ξηρὰ μήτρα νοπίζεται. κτ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. ὁ δὲ ἄγγελος πρὸς Ⓦ Ζαχαρίαν· "Θεὸν ἐνέχυρον ἀπαιτεῖς; ἀδύτου βεβαιοτέραν τῆς διακονικῆς ἐπαγγελίας οἶσθα; Ⓦ θυγατέρα σοι κομίζοντα ἀνακρίνειν οὐ δέδοικας; κτ τί γνώσομαι τοῦτο, λέγεις, ὦ Ζαχαρία; μὴ γὰρ εἰς Αἴγυπτον ἀποστέλλῃ, ἵνα φοβηθῇς τὸν Φαραώ; κτ τί γνώσομαι τοῦτο, λέγεις, ὦ Ζαχαρία; οὐδὲν ἐκτὸς φύσιν ὁ Θεὸς ἐργάζεται; φύσεως ἀκολουθίαν ζητεῖς, καὶ οὐκ εἶδες θεότητος πρόδοξον ποίησιν; Εἰπέ μοι, Ζαχαρία, τῆς γῆς Ⓐ γύλοι πρὸ πεπήγασι; πρὸ ἀέρος ἢ ὁ κύτος τοῦ κατέρπεσαι; νεφῶν ἢ αἱ κύται πρὸ βύειόν εἰσιν; νεὲτ ἢ σταλίνες πρὸ σημαίζουσι; βόλοι ἢ χόνος τοῦ λατομεῖν; πλίθ ἢ δρόμοι τῆς ὑποχεῖ; στελεὶς ἢ μείωσις τῆς ὠδῆτος; "ἀστέρων πλῆθος τίς ὀξυαριθμήσῃ; θάλασσα ἢ μαγουλμὴν πῶς χάμμον αἰδεῖται; ποταμοὶ ἢ θερμορρύται πῶς συσχιρωθῶ; ὁμιχλὴς ἢ σκότος πῶς ἀξυφάνθη; ἀνθρωπος ἢ σὺ μήτρα πῶς ὀλιγοπλάτει; καὶ ὃ ἄρρενος ὀθόνιον πῶς λειότερον βύειόκε; θεοείκελος ἢ ψυχὴ πῶς ἀθέσμον σὺ τοῦ σώματι βύειόκεται; κτ τί γνώσομαι τοῦτο, λέγεις, ὦ Ζαχαρία; Φύσεως ἀκολουθίαν ζητεῖς, ὅσου θεότητος ἐργασίας; τί; τὸ στεῖρον ἀπίστησας γεννῆσαι; τί οὖν ἐὰν ἀκούσῃς πρόθυρον τίκτουσαν πρόδοξον; "καὶ εἰπὲ ὃ ἄπιστον εἰς πίστιν προσλυμαζόμενον; ἔνθεν γὰρ καὶ ὅτι τῆς στείρας νεῦ ἀπιστία κολάζει, ἵνα τὸ ὅτι τὸ πρόθυρον θαυματουργήσαν μὴ ἀμφιβάλῃς. ἔσῃ, φησί, σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι. ὧν τῆς φιλανθρωπίας ὑμνοείας, διόρθωσιν μᾶλλον ἐργαζομένης. αὐτίκα γὰρ ὁ ἄγγελος τὸν σφίγξαι φωνὴν σωφρονίζει, αὐτίκα χάνοι τὸν τολμήσαντα γλωσσαν. ἵν' γάρ, φησι, μάθωσιν αὐτοῖς, καὶ διέμενε κωφός. κάγὼ ὁ εὐαγγελιστὴς καὶ ὅ, διέμεινε, συνεγράψατο. πεῖσμα γὰρ ἡ σιωπὴ τὴν πικρωθεῖσαν φωνὴν, ὁ Ζαχαρίας Ⓦ Ἰωάννην, ὁ πρεσβύτης Ⓦ παῖδα, ὁ ἱερεὺς Ⓦ προφήτην. ἐν οἷς λέγει ὁ ἄγγελος, ὅτι μὴ οὕτω ὡς ἄπιστος σημεῖον παρὰ Θεοῦ ζητεῖς, ἐν τοῖς ἰδίοις μάθοις ὃ μαστιγοφόρον" πρόσδεχε σημεῖον. ἔσῃ γάρ, φησι, σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα. ὅσον γὰρ τῆς ἀνθρωπίνης ὀλιγότητος ὁ ὄργανον, τοσοῦτον τῆς θεότητος τὸ θαῦμα· ὅσον τῆς προπετείας ὁ θράσος, τοσοῦτον τῆς παιδείας ὁ χαλινός· ὅπου ἡ ὕβρις ἐλάκτισεν, ἐκεῖ τῆς ὀπτιμήσεως ἡ ἀπόφασις. ἤθελε μὲν ὁ Θεὸς, Ζαχαρία, κήρυκά σε τοῦ τοιούτου θαύματος γενέσθαι. στρατοπεδάρχης γὰρ τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως ἵκτης, καὶ τῆς κοσμικῆς τῶν ἀμαρτημάτων λυτρώσεως" πρόκαθαρτής. ὅπερ ἢ τὸν ἀθείειδη τοῦ σώματος βεβαιοτέραν τῆς ἐπαγγελίας ἐποίησε τοῦ διαστο-

τος,

τω, δ[ε]χὴ τῦ ἐσπισωπῶν, ⁊ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἀχρι τῆς ἡμέρας γλώσσης ζώσης, ἀλλ' ὧν οὐκ ἔπεισε θύσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς ⟨W⟩ καιρὸν αὐτῶν. ὁρᾷς ὅτι ἀνθ' πίστεως οὐδὲν τῶν δεόντων κορυφοῦται. μόνον ὃ ἤκουσεν ὁ Ζαχαρίας ⁊ ῥήματα ζωῆς, ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ, μαθὼν ἀπιστίας τὸν φίμωσιν βασάζων. ὢ τοῦ θαύματος. ἄλλως εἰσῆλθεν ἐλεύθερος σαν, ⁊ αὖθις ἐξῆλθε καταδεδικασμένος· ὁ θυμιατήριον λειτουργικὸν βασάζων, πλοῦν ἐξοδίας οὐκ ἔφερεν. ὁ λαὸς ἐθεώμενό μ ἀγαθὸν ἀκοῦσαν πρὸς αὐτόν, κἀκεῖνος διέθυσε, μηδεὶς μοι πλησιάσῃ, μηδείς με ἐρωτήσῃ· δεσποτικῆς ἀναγκαίστεως φείκιον βασάζω. ὢ τῶν θαυμάτων. Ζαχαρίας φιμοῦται, ⁊ ἡ Ελισάβετ βωχᾶται· αἰσχυνόμενα γλῶσσα, ⁊ ὀγκοῦται μήτρα· ἡ μὲν λαλὸς γλῶσσα σφρύει, ⁊ ἡ ἄκαρπος [στεῖρα] γῆ μήτρ. μετοικεῖται δὲ πάθος τῆς μήτρας εἰς τὴν γλῶσσαν· ἡ φωνὴ χαλινοῦται, ⁊ ἡ γονὴ ἐλευθεροῦται. Ζαχαρίας σιγᾷ, ⁊ ὁ Ιωάννης σκιρτᾷ. χ. γωὴ μόνον γὰρ εἶδεν ἡ στεῖρα τὸν πρόδρομον, καὶ τεκόσην ὁ ἐωσφόρος ⟨W⟩ ἥλιον, ⁊ ἐσκίρτησε μέγα ὁ Ιωάννης ἐν τῇ μητρικῇ νηδύϊ, τὸν βεβαιότητα τῆς φύσεως ἀπιώλμος. δεσπότην, φησί, κήρυξ εἰμί· ⁊ πῶς τοῖς ὁμοδούλοις ὁμοίως πεπιδημημένοις δεσμοῖς; [πρεσβεύω ⟨W⟩ χρόνον τῆς κτίσεως.] οὐ πρωτόλμως ⟨W⟩ τόκον, μὴ ἀπολέσω ⟨W⟩ δρόμον· μὴ δεσπότης πρεσβεύσῃ τὸν πρὸ ζωῆς ἀϊδίνας εἰλαθέμενον δοῦλον· μὴ γλῶσσαν τῆς φύσεως ἡ ἀκολουθία παρανομία τῆς τάξεως. ἐπέγνων τὸν πρόδρομον, ⁊ σιωπᾷν οὐκ ἠνέσχομην· ἐπέγνων τὸν πρεσβευτὴν μὲ πρεσβεύσαντα αὐτὸν πορεύεσθαι, ἑτοιμάσαι τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἔμπροσθεν αὐτοῦ. σαλεύω ζωῆς δεσμὰ τῆς φύσεως. κηρύττειν γὰρ ἐπέτρεψεν. ὢ τῶν θαυμάτων πραγμάτων ⁊ θαυμάτων. ἅπερ ἠγνόησαν οἱ οὐρανοῖς ἄγγελοι, ἐγνώρισεν ὁ Ιωάννης κυοφορούμενος, ⁊ ἔλεγε τῇ μητρὶ αὐτοῦ· ἔρχονται ἔλαθε, ⁊ τὸν ἐν μήτρᾳ Θεὸν ἐπιδημοῦντα ἐπέδραμε. χωριότητας ἔκρυψε, ⁊ τῷ ἐν γαστρὶ τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον ἀπεκάλυψε· ⁊ ὅπερ ἐλάλησεν ὁ ἀρχάγγελος τῇ θεοτόκῳ κομίζων εὐαγγέλιον, ἐνέδειξεν τὸ ἔμβρυον ἀλλόμενον

* * ἐπεσημήνατο. ἐπιδημήσας γὰρ, καθὼς ἀρτίως ἠκούσατε, ὁ τῶν ὅλων ἡμῶν λυτρωτὴς πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον Ιωάννην ἀφίκετο κυοφορούμενος πρόδρομα. ⁊ ἰδοὺ ἰδοὺ τὸν πλατυρύγιον ἀσπαζόμενον τὸν πυλῶνα, τὸν βασιλέα εἰς τὸν τοῦ σταυροῦ σκηνὸν αὐλιζόμενον, τὸν δεσπότην εἰς ὃ τοῦ δούλου δωμάτιον ἀφιγμένον. οὐκ ἐν μήτρᾳ ἐν μήτρᾳ θεασάμενος ὁ Ιωάννης, τῆς φύσεως ὅρους πρὸ ἁδρομῆς ἐπεχείρησεν, οὐκ οἶδα, λέγων, φύσεως ὁρίθετον Κύριον, οὐκ ἀναμένω κυήσεως χρόνον· ἐν γαστρὶ ἐναμνιωτικὸς τόκος οὐκ ἀναγκαῖός ἐμοί· οὐ χρῄζω ζωῆς τῆς εἰρκτώσεως, εἰς ὠδῖνας ἐγκέκλεισμαι. ⁊ τί οὐ μὴ προτρέπω τὰ δεσμά μου τὰ κατέχοντά με; ἐξέλθω, κηρύξω πρὸ δόξων πραγμάτων ζωτικὸν γνῶσιν. σήμαντήρ εἰμι θείας προνοίας· σάλπιγξ εἰμὶ τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου ἐνεργείας. σαλπίσω, ⁊ πατρικὸν γλῶσσαν ἀγγελικὴν λαλήσω. σαλπίσω, ⁊ μητρικὸν νεκρωθεῖσαν μήτραν ζωώσω. βλέπε τοῦ μυστηρίου τὸ ξένον· ὅπως γεννᾶται, ⁊ τοῖς σκιρτήμασι φθέγγεται· οὔπω φαίνεται, καὶ ἀπειλᾷ ἀποστέλλει· οὔπω βοᾷ, συγχωρεῖται, καὶ δι' ἔργων ἀκούεται· οὔπω μανθάνει τὸν βίον, ⁊ τὸν Θεὸν προκηρύττει· ὅπως βλέπει τὸ φῶς, ⁊ γνωρίζει τὸν ἥλιον· ὅπως πίπτει, ⁊ πρωτοπειρᾶται ἐπείγει). ὁ γὰρ φέρει ὃ δεσπότης ἐλθόντος πρὸ καταπέτεσμα· ὃν οὐκ ἀνέχεται πρωτόλμως τὸν τόκον τοῦ ὄρους, ἀλλὰ ῥήξας φιλανθρωπικῶς τὸ ζωτικὸν δεσμωτήριον, ⁊ προμηνύσας σωτηρίαν ἐρχόμενον, [κρέζων τοῖς ἅλμασιν]· ὁ λύων τοῦ δεσμὸς προεχώρει, ⁊ τί ἐγὼ δεδεμένος κατέχομαι; ἦλθεν ὁ λόγος καταισχύνας τὰ σύμπτωτα, ⁊ τί ἐγὼ προμήνω
Ιωαν. α 19. τοῦ ὄρους τὴν φύσεως; ἐξέλθω, προδράμω, κηρύξω, βοήσω τοῖς πᾶσι πρῶτον· Ιδὲ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ⁊ ταῦτα μὲ τὰ τοῦ Ιωάννου [σκιρτήματα, μᾶλλον δὲ ῥήμα-
Λουκ α ν5. τα.] Τῇ δὲ Ελισάβετ ἐπληρώθη, φησίν, ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτόν, ⁊ ἐγέννησεν υἱόν. ⁊ ἤκουσε ⟨Φ⟩ συγγενὴς αὐτῆς, ⁊ ⟨Φ⟩ περίοικοι, ⁊ συνέχαιρον αὐτῇ. Αλλ' τί δὲ εἴρηται, ἔτεκε ⁊ ἐγέννησεν; ὅτι

ὅλη δὲ μὴ φύσεως ἐστὶν ἔργον, τὸ ὑπὲρ φύσιν. καθ' ὁ γυνὴ μὴ, ἔτεκε· καθ' ὃ πνεύματος ἁγίου χάρις ἐπέσχε, ὑπὲρ φύσιν ἐγέννησεν. ἄλλο γὰρ φύσεως προσῆμα, καὶ ἄλλο χάριτος ἔργον. ξαῦμα γὰρ ἰῶ τὸ γινόμενον ὑπὸ Ἰωαννου· καὶ γὰρ τοσοῦτον εἶχε τοῦ πατρικοῦ τόνου, ὅσον τοῦ θείου τόνου. καὶ τοῦτο μάρτυς αὐτὸς ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ λέγων πρὸς Ζαχαρίαν· Ἰδοὺ ἡ γυνή σου γεννήσει υἱόν σοι, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτῆς, καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν· καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλίου. Ὥ ἄλλης παραδόξου φύσεως ὁ τόκος τῆς παιδός. [ἢ παραδόξος, καὶ ἁ φυσικός.] ὁ γὰρ γεννῶν ζῳοποιὴν ἡδονὴν γεννᾷ, ἡ δὲ τίκτουσα ἐν λύπαις τίκτει. ἐπὶ δὲ τῶν Ζαχαρίου καὶ Ἐλισάβετ οὐκ ἀμφέβαλε, καὶ ὑψηγορεῖ πρὸς ἐλπίδα δεχομένη παῖδα, τότε χαρὰν, τίκτειν καὶ γεννᾶν προσαγορεύεται, ὃ μὲν ἀφ' τοῦ φύσιν, ὃ δὲ ἀφ' τοῦ πίστιν. ὁ γεννῶν γὰρ, καθὼς πρόσθεν, ζῳοποιὴν γεννᾷ· ἡ δὲ τίκτουσα, ἐν λύπαις τίκτει. ποία δὲ λύπη ὅτι τῆς Ἐλισάβετ; ὅτε πνεύματος ἁγίου προοίσια, καὶ δὲ μαίας ἀπείρου προοδεία· ἰώνικα τῆς χάριτος τὸ ἔργον, καὶ τῆς φύσεως τὸ βαρος. καὶ πῶς, ἄκουε. οἰκτρὸς ἰῶ ὁ πόνος πρὸς σύγκρισιν τῆς χαρμοσύνης. καὶ γὰρ μὴ τὸ γεννηθῆναι ὁ Ἰωάννης τὴν χάριν ἐδέξατο, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς μητρικῆς νηδύος τοῦ σωλῆνος τὸ ἁγιασμὸν δεξάμενος, σπαραγμὸς παραδόξος γέγονε, καθὼς ἔφη ὁ ἄγγελος· πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλίου. τίς πῶς προελεύσεται; Ἰωάννης τοῦ δεσπότου Χριστοῦ· ἀφ' οὗτος πρόδρομος ὀνομάζεται· ὡς ἔστιν αὐτὸς τοῦ Ἰωάννου ἀκούσας λέγοντος πρὸς τοὺς σωτῆρος· Ἔρχεται ὀπίσω μοῦ ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὀπίσω ἀφ' ὧν χρόνου, ἔμπροσθεν ἀφ' ὧν θείου. ἀφ' οὗ δὲ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλίου ὁ Θεσβίτης ὁ Γαβριὴλ τῷ Ἰωάννῃ προϊπάζων τοῦ βασιλέως Χριστοῦ ἔλεγεν; ἄκουε ζωντῶς. Ἠλίας, Θεὸς ἐρμηνεύεται. ἐπὶ δὲ ὁ Ἰωάννης Θεοῦ εἶχεν ἐν ἑαυτῷ (πνεύματος γὰρ ἁγίου ἐπλήσθη ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ) τὸ δὲ πνεῦμα ὁ Θεός ἐστι (πρὸς αὐτὸν γὰρ ἔλεγεν ὁ Κύριος ἀφ' τῶν προφήτου ἐκ πολλῶν τῶν χρόνων, Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου, καὶ πολλοὺς υἱῶν ἐπιστρέψει ἀπὸ τῆς πλάνης εἰς τὴν ἀλήθειαν) τοῦτο χαρὶν ἐν πνεύματι δὲ δυνάμει Ἠλίου ὁ Ἰωάννης προοδεύει τοῦ Κυρίου· ὅθεν καὶ πολλὰ παραπλήσια τοῦ Ἠλίου εἶχεν ὁ Ἰωάννης. ἀμνὸς μὲν βρέφος πίκτεται, καὶ ἡ φωνὴ τῷ πατρὶ ἀποδίδοται. ἐρωτώμενος γὰρ, φησὶν, ὁ Ζαχαρίας, ὃ τί ἂν θέλοι τὸ παιδίον καλεῖσθαι, ἤτησε πινακίδιον, καὶ ἔγραψε λέγων· Ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ὁ μὴ πιστεύσας τοῦ ἀγγέλου τοῖς λόγοις, νῦν ἠναγκάσθη γράψαι τὴν ὁσιασίαν, ἐγγράφως κηρύξαι· ὁ μὴ δοξάσας τότε τῇ ἀκοῇ τὰ λεγόμενα, νῦν νομοθετεῖ τῇ χειρὶ τὰ γινόμενα γράφων. καὶ τὴν προφητείαν ἀποδίδωσι τῷ παιδὶ, ἀπέλαβε τὴν φωνὴν· Οἳτινες, φησὶν, ἐθαύμασαν πάντες. ἀνεῴχθη γὰρ παραχρῆμα τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώττης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν. ὢ τοῦ παραδόξου καὶ ξένου θαύματος. ὄνομα γράφεται τέκνου, καὶ στόμα παρὸς κωφοῦ ἀνοίγεται· Ἰωάννης καλεῖται, καὶ εὐθὺς καλῶς ἡ γλῶττα ῥυθμίζεται. ὁρᾷς ὡς ἀδιόρθωτε, καὶ ἡμῖν ἀπρεπροδίτως ἐπόντες τὴν πρέπουσαν ἐξήγησιν, ἀναμάρτητον; ἰδοὺ γὰρ αὐτοῦ τοῦ διεγέρτου τὸ ὄνομα στόμα σιωπῆς ἀνοίγει, καὶ γλῶσσαν δυσκίνητον διεγείρει. ὅτε γὰρ δείκνυται βοῶσα ἡ Ἰωάννου φωνὴ, ὅτι ἐν αὐτῷ τὸ ὄνομα φωνῆς ἐνέργεια ἦν. Ἐγὼ, φησὶ, φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. ὢ τοῦ θαύματος· λόγος ἐπιδημεῖ, καὶ φωνὴ προκηρύττει· δεσπότης ἔρχεται, καὶ δοῦλος προαποστέλλεται· βασιλεὺς παραγίνεται, καὶ στρατιώτης προετοιμάζεται. χαίρωμεν οὖν καὶ εὐφρανθῶμεν, ὅτι ἡ Ἐλισάβετ ἐγέννησε, καὶ ὁ Ζαχαρίας ἐλάλησεν· ὅτι στεῖρα ἔτεκε, καὶ ὁ πρεσβύτης ἐβόησεν, ὅτι πινακίδιον κηρόχυτον ἐζητήθη, καὶ γλῶσσα ἱερατικὴ ἐλύθη, καὶ ἡ φωνὴ ἐπεμπλήσθη· ὅθι πρόδρομος ἐφάνη, καὶ ὁ κόσμος

Λουκ. α. ιγ.

Λουκ. α. ξδ.

Ματθ. γ. γ.

σμος ὅλως ἐφάρη. ἀλλ' ἐκ τούτου μὴ ἔδει καταλύσαι Ⓦ λόγον· ὁ συγχωρῆς ὁ Ζαχαρίας βοᾷν, Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ισραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. ὦ τῆς παραδόξου θεαμάτων· τί λέγω ὁ Ζαχαρίας; θεάτοις φωνὴν μὴ τοῦ ἀνάσασιν ὁ Ζαχαρίας ἐδόησεν, εὐλογητὸς Κύριος. τί οὖν; τί ἔπαθεν ὁ Ζαχαρίας, καὶ ἀνέστη; ὁ τί ἔπαθε φοιτικῶς· πάντα πλήσας ἐκεῖνα ἔμεινε τῷ θαυμάτῳ. οἴκοθεν γὰρ, ὥσπερ ἔφον, τοῦ στόματος εἶχε, καὶ παραχρῆμα κατεδέθη, τοῖς γλωττίοις δεσμοῖς. Ⓦ βίον μετῆλθε, μὴ ἀναπνέων τοῦ ἱερωσύνου· καὶ θρῆνον ἐκόμισε, τοῦ τὸ λαοῦ συγγνώτην. ἱερέως γὰρ δεησιώτος, τῷ πνεύματι κατέπιπτον πάντες Ⓐ μεσιτευόμενοι. θεάτοις φωνὴν ταύτην ἐδόησε μὴ τοῦ δεσποτικοῦ ταύτην ἀνάσασιν ὁ Ζαχαρίας· εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ισραὴλ. ὦ Ζαχαρία, εἰ μὴ Ⓦ πνευματικὸν σάλπιγξ κατέδει, Ⓦ νοητὸν γεωργὸν οὐκ ἐγνώκεις· εἰ μὴ τὸ δῶρον ἀπέλαβες, Ⓦ δοτῆρα οὐκ εὐλόγησας. ἀλλ' ἀξίαν ᾠδὴν τοῦ δώρου ὁ Ζαχαρίας προφητικῶς τῷ Θεῷ ἤνεσε. κράζωμεν καὶ ἡμεῖς, εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τῶν χριστιανῶν, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Ισ. αἰσθη. ρῶν

Λογ. ιϛ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΒΡΑΑΜ ΚΑΙ ΙΣΑΑΚ.

Ex Olympeo.

Ποικίζει ὁ Θεὸς Ⓦ δίκαιον Αβραὰμ ἐκ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, καὶ πάντων τῶν ἰδίων, καὶ ὡσεὶ ἀλλοδαπῆς ἐγκαρτεροῦς τοῖς δεινοῖς, τοῦ τῆς ὑποσχέσεως θεμελίων ἐλπίδα. βάσανος γὰρ πολλὴ τῶν πατριαρχῶν, δι' ἧς ἡ βεβαιότης ἡ πρὸς Θεὸν ἐδείχθη· χρόνος δίεξε πολὺς· ἡ νεότης ὡς δοῦλος λοιπὸν ἐκδραμόντος· ὁ γῆρας ὅπου φύσεως· ἡ φύσις ὁ ἴδιον πάσχουσα ἐπῆρεν, πρὸς γῆρας καμπτομένη· ἀπεσβέσθη "ὁ γῆρας ἅμα τῇ ὁμοζύγῳ ἡ πρὸς παιδοποίαν ἰσχύς τε καὶ δύναμις· τὸ σῶμα τῶν γονέων ἐπέκοπτε τῇ φύσει, τῆς νεότητος αὐτοῖς προσυπομωλωθείσης. ἀλλ' ἡ πρὸς Θεὸν ἐλπὶς ἐν αὐτοῖς ἀκμάζουσα, ὁ μόνον ἀγήρως ἰῶ, ἀλλὰ καὶ ἀτίμητος. ὅθεν καὶ πρὸ ἐλπίδα ἔτεκε Ⓦ Ισαὰκ, ὃς τύπον ἐν ἅπασιν ἔφερε τοῦ διαστήματος. ὁ φύσεως ἰῶ ἔργον συλλαβεῖν μήτραν νεκράν, καὶ μαστοὺς ξηροὺς γάλα προσδέξειν ὧ Ισαὰκ· ὁ φύσεως ἰῶ ἔργον δοῦναι δυσὶ συλλαβεῖν τοῦ πρὸ θύρας Μαείδου, καὶ ἀνδρὸς φθορέως τεκεῖν Ⓦ σωτῆρα τῶν ὅλων. τοῦ Σάρρᾳ ἐποίησε μητέρα ἐν ᾧ γήρει, καὶ Μαείαν ἀνέδειξε μὴ τέκνον πρὸ θύρας· ἀγέλης ἐν τῇ σκιᾷ εἶπε ᾧ πατριάρχῃ, Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἔσαι τῇ Σάρρᾳ υἱός· ἀγέλης ἐν Βηθλεὲμ ἔφη τροφὸς τοῦ Μαείδου, ἰδοὺ τέξει υἱόν ἡ κεχαριτωμένη. ἐγέλασεν ἡ Σάρρα τοῦ εἰρῶσιν βλέψασα, τοῦ νέκρωσιν ἐρῶσα, ᾧ λόγῳ ἀπιστοῦσα, πῶς, φησιν, ἔσαι τοῦτο, ἐμοῦ καὶ τοῦ Αβραὰμ ἀενεργήτων ὄντων πρὸς τοῦ καρποφορίαν· ἠπόρα καὶ Μαεία πρὸ θύρας ἐρῶσα, καὶ ταύτης ζωῆς σφαγίδας ἀλύτους κατέχουσα. Πῶς γὰρ μὴ ἔσαι τοῦτο ἄδρα μὴ γινώσκουσι; ξένη γὰρ τῆς φύσεως ὅστις ἡ τοιαύτη ὑπόσχεσις· ἀλλ' ὁ δοὺς πρὸ ἐλπίδα τῇ Σάρρᾳ τὸν Ισαὰκ, αὐτὸς ἐκ τῶν πρὸ θύρας ἐτεκνοποίησε σάρκα. ἐμπεδεμόρφησαν ἦσαν ἡ Σάρρα καὶ ὁ Αβραὰμ πεφυκότος τοῦ Ισαὰκ, καθὼς εἶπεν ὁ Θεός· ἐμπεδεμόρφησαν ἦσαν Μαεία καὶ Ιωσὴφ πεφυκότος τοῦ Ἰησοῦ, καθὼς εἶπε Γαβριήλ. δαψιλῶς ἐπέρρεον ἀπὸ γάλακτος πηγαὶ ἐκ τῆς πρὸ ἡλικίαν ἐν στόματι Ισαὰκ· δαψιλῶς τῆς πρὸ θύρας Ⓐ μαστοὶ ἐπήζαλον γάλα τῷ τὰ πέριξ πάντα λαμπρύνοντι. τίς εἶπε τῷ Αβραὰμ, ὅτι θηλάζει Σάρρα υἱὸν ἐν τῷ γήρει, ἐδόησεν ἡ φύσις; τίς εἶπε τοῖς ἀδελφοῖς, ὅτι πρὸ θύρας εἰμὶ, καὶ τεκοῦσα θηλάζω, ἔλεγεν ἡ Μαεία; οὐ λαὸς Ⓦ Ισαὰκ ἐγέλασεν ἡ Σάρρα, ἀλλὰ λαὸς Ⓦ ἐκ τῆς Μαείας πεζόμενον· καὶ ὥσπερ Ιωαννης λαὸς τοῦ σκιρτήματος, καὶ γελάσασα ἡ Σάρρα τοῦ χαρᾶ ἐμιμήσατο. ἰωδρυώθη ὁ παιδίον, καὶ τοῦ

Ισ. πρὸ

Λεκ. α λδ.

τῆς

τὴν μυροθηκίων ἀλυσίδα ἀνθήσαι, φαιδρὸς ἐκ ὠρᾶιος, ἐκ τῆς ψυχῆς ἀγρεύσαι τῷ κάλλει τὰ σώματα; ζηλωτὸν ἐφ' ἑκάστῃ, πόθεν ἰδεῖν ἔσοι παῖδας ἔχετε, τίνι σὺ μεμιμήσθε, πῶς ἥδεσθε ὁπόταν ὁρᾶτε παῖδα παίζοντα; πῶς ἦ χαίρει καθορᾶν τὸν πατέρα τὸν παῖδα, ἢ σπουδαίως ἔχοντα περὶ τὰ μαθήματα; ἀλλ' ὅτε ἐθέσπισε βλέπων ἐχαίρει ὁ Ἀβραὰμ, πνευματικὸς ἦ βασιλεὺς αὐτῷ βουλὴ προσκεῖται ἵνα δηλώσῃ ἡμῖν, τὴν πλάσιν ἐμὴν, τὴν τῆς φύσεως ῥᾳστώνην, ἢ τὸν πρὸς Θεὸν πόθον. ὃ ἀπέτεμον ταύτης τῆς πείρας ἀγαπητὴ, ἐγὼ δὲ μὴ μεμέλημαι. φείδεσθε ἦ σὰ πλήττομαι. ἔχει γὰρ πάλιν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραὰμ, καὶ πρόσκαλεῖται αὐτὸν ὀξὺ ὠμόστομος, λέγων· Ἀβραὰμ τὸν μονογενῆ σου τὸν Ἰσαὰκ, ὃν ἠγάπησας, ἢ δεῦρο ἐνεγκὲ αὐτὸν δῦσιν ὁλοκαύτωσιν ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι ἐγὼ εἴπω. ὅτε δὴ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἀβραὰμ, Ἀβραὰμ, πρόχειρος ἐστὶ πάντοτε, χρηστὸν ῥῆμα προσδέχεται πρόσωπον τῆς χάριτος. πότε τὸ σκληρὸν ἢ χαλεπὸν ἐνεφάνισεν, ἢ πότε μαλθακὸν, ἵνα εἰς πέρας ἔλθῃ ἡ δοκιμασία; ἢ πλησθεὶς καθὼς ἐπηγγείλατο. ἀλλὰ καταμάθωμεν τὸν προσδοκίμως τὸ λόγιον. λάβε τὸν μονογενῆ σου τὸν ἀγαπητὸν τὸν σόν. ὁρᾷς κέντρα τὸ λόγιον; πῶς καινᾷ τὸν πατέρα, ἢ πῶς ἀφαιρεῖται τὰς φύσεως τὸ φίλτρα; πῶς ἐκείρει τὸ φίλτρον τὸ πρὸς τὸν παῖδα, μονογενῆ προσεπῶν ἅμα ἢ ἀγαπητὸν, ἵνα δῷ τοιούτων ἀφορμάτων ὃ φίλτρον πρὸς αὐτὸν ἀναζέσαν δοκιμάσῃ τὸν γνώμην; ἢ δυσὶ ἐγκελεύεται αὐτὸν εἰς ὁλοκαύτωσιν μοι ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων, ὧν δή σοι ἐγὼ δείξω. ἆρα τί πεποιήκατε ὑμεῖς τὰ ἀκήκοα τὰς; πῶς οὐκ ἰλιγγιάσατε ἐν τῷ διηγήσει, ὅσοι πατέρες ἐστὲ, καὶ τὸν ἐκ τῆς φύσεως στοργὸν πρὸς τοὺς υἱεῖς σαφῶς ἐπιδείξασθε; οἶδα γὰρ, οἶδα τὸ, πῶς πᾶς ἀκοὴ ὑποδέδυκεν σφαγῶν μονογενῶν ὑμῶν. ὡς οὐκ ἂν ἔδεξε πλάγιον τρόπον τὸν τοιοῦτον φαντασία; πῶς οὐκ ἂν ἀπέστρεψεν ὀφθαλμὸν τὸ σφαγεῖον, ὡς δὲ ἔλαστε θυμὸς ἐν προσάγματι μᾶλλον ἀποδειχθῆναι, ἢ λόγῳ δέξασθαι; ἢ ὡς πρὸς αὐτὸν οὐκ ἂν ἐδικαιολογήθη, τὸν φύσιν σεμνήσειν οὕτω προσκτησάμενος; τί ταῦτα προσετάξας ἠφάνισται, ὦ δέσποτα; τί ἢ τὸν ἀλλόκοτον ταύτην ἀφῆκας φωνήν; ἵνα τὸν πατέρα ἠθέλησας ποιῆσαι, ἵνα παιδοκτόνοι ἀθέσμοι ἀφῆκας; ἵνα τὸν ἤλασας τὴς γλυκείας δωρεᾶς, ἵνα μάθῃ με πᾶσι τῷ κόσμῳ ἀναδείξῃς; ταῖς χερσὶ ταῖς ἐμαῖς τὸν καταφάξω Ⓦ παῖδα; ἐς συγγενείᾳ αἵματος μολύνας τὴν δεξιάν, παιδοκτόνος ἠθώμην; οὕτω ταῦτα κελεύεις, ἢ οὕτως ὅπως τέρπῃ τὰς πρωΐστατας θυσίαις; προσφάγιον ἀποκτῆναι Ⓦ φίλτατον υἱόν, ὑφ' οὗ προσεδέκησα ζῶν Σάρρᾳ ταφήσεσθαι; τοιοῦτον αὐτῷ πῆξαι Ⓦ δάλαμον, εἰπέ μοι; τοιαύτην δύφεσιν ἐμῷ γάμῳ προσθαυμάσω; δυάδας τι ἐν αὐτῷ οὐ λαμπάδα νυμφίους, οὐ φῶτα χαρμοσύνης, ἀλλὰ πῦρ ἐπαφίεις; ἆρα σφαγιάσομαι; ἆρα πασὶν πήξομαι; ἆρα χορεύσασίας ὅπως τύποις ἐσόμην; ἆρα πατὴρ ἔσομαι, ὥσπερ εἶπας, τῶν ἐθνῶν, ὁ μὴ ἀξιούμενος μηδὲ τοῦ ἑνὸς παιδός; ἀλλ' οὐδὲν τῶν τοιούτων αὐτῆς ἦν ὁ δίκαιος. ἐπιπόνως ἢ γενναίως, σφοδρότερον τοῦ πυρὸς δύναμιν τὴν ἀγάπην, ὀξύτερον τοῦ ξίφους ἐποίησε Ⓦ πόθον. ὃ αὐτῷ γὰρ ἔτεμε τοὺς δεσμοὺς τῆς φύσεως, καθάπερ πτῶσις, ὃ ἄλγος τῆς συμπαθοῦς ἀλγέσεως λιπὼν ἢ ἀποδυσάμενος· ὅλον ἑαυτὸν προσθύμως ἐκδίδωκε, ἢ τὸ προστάγματος ἰοῦ καταφάξαι Ⓦ υἱόν. ἀλλ' οὐδὲ τῇ γαμετῇ ταῦτα τὰ εἶπεν, οὐκ αἰσχυνόμενος, σφόδρα χρησίμως ποιῶν· δυσχεράνειν γὰρ ἢ ἀσύμφορον αὐτῷ εἰς συμβουλίαν ὃ δηλυ ἀλογισάμενος. οὐδὲ γὰρ συμβουλεύσειεν, ἀλλὰ ἢ καταβαλεῖν τὸν Ἀδὰμ δόξαν τὴν συμβουλὴν τῆς Εὔας. ἵν' οὖν μή τι πάθῃ γυναικῶδες ἡ Σάρρα, μήτε, οἷ μητέρα εἰκός, ὀδυνηθεὶς, ὃ σφοδρὸν ἢ ἀπεγνωσμένες τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης ὑπεκλάσῃ σε αὐτῷ, ἔσπευσε λαθεῖν αὐτὴν. ποίαν γὰρ θρηνῳδίαν οὐκ ἐχεήσατο Σάρρα, ἢ πρὸς αὐτὸν τὸν παῖδα, ἢ τὸν τούτου πατέρα; τί ἢ οὐκ εἶχε φάσαν, τὴν ἑαυτῆς υἱὸν βλέπουσα πρὸς τὴν σφαγὴν βιαίως ἑλκόμενον; πῶς οὐ προσεχύθησα, ταῖς ἑαυτῆς ἀγκάλαις σφοδρῶς περιπλακῆσα, ἀνθέλκε πρὸς ἑαυτήν; οἵοις δὴ

αὖ

δὴ ἐχρήσατο λόγοις πρὸς τὸν Αβραάμ, ὃ ὀλοφυρομένη γυνὴ διέκοψε; φύσιν, φύσιν τῆς φύσεως, φύσιν παιδός, ὦ Αβραάμ, φύσιν· μὴ ἡμῖν τῆς βίᾳ πονηρᾶς δίκημα· μοιχὸς μοί ὁ τόκος, σοὶ μὲν πρῶτος ὑπ' ἀρχὴν, ἀλλὰ πρῶτος ὃ ὕστερος ὁ ὠδῖσιν ὁ Ισαάκ. μὴ τέμῃς τὸν ἕνα βότρυν, ὃν ἐκαρποφορήσαμεν, ὅτι λοιπὸν ἐκ τοῦ ὄρους ἐξάμπελοι γεγόναμεν· μὴ θερίσῃς ἕνα στάχυν, ὃν ἐκαρποφορήσαμεν, ἀποτομίας δρεπάνῃ, τὸν δὲ ἡμῖν βλαστήσαντα τῆς ἀφ' ἡμῶν νεκρώσεως· μὴ ζωοτόκῳ βακτηρίᾳ, ἐφ' ἧς σπειζόμεθα· μὴ κλάσῃς ἡμῖν τὴν ῥάβδον, ἐφ' ἧς ἀναπαυόμεθα· μὴ τυφλώσῃς τὸν ὀφθαλμὸν, ὃν ἓν δύο κεκτήμεθα· μὴ ἀρῇς τὸ μνημόσυνον ἡμῶν ἐκ τῆς γῆς· μὴ τὸν ἀρνα, ὃν ἔχομεν, καταφάγῃς ὡς πρόβατον· μὴ ἄρῃς τὴν χαρὰν ἡμῶν, ἣ πληρώσῃς ἡμᾶς θρίνου, ἵνα ὅτι τῆς ἡσυχίας μὴ τύχωμεν ὁμόφωνα; τίς ἀναπτύσει τὸ γῆρας; τίς εἰσελεύσεται γαστέρα; τίς ἀφῳ χώσει τὸ σῶμα; τίς σώσει τὸ μνημόσυνον τῶν ἀτέκνων λοιπόν; ὁρᾷς τὸ κάλλος τοῦ νέου, τὸ ἄνθος τῆς νεότητος· ὅπερ ἐὰν ἐμοὶ βλέπων, πρώτως ἂν κατηλέησας. σοὶ μὲν τῆς μακρᾶς βυχῆς ὁ καιρὸς ἀποδίδοται· σοὶ τῆς γλαφυρᾶς ὁ κλάδος ἀπολέλειπται· σοὶ τὸ ἡμῶν λείψανον· σοὶ γήρως βακτηρία· σοὶ μόνος ἐλπὶς ὅτι τῆς ἀελπισίας ἡμῶν. Εἰ μέλλεις ὠθεῖν τὸ ξίφος εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ φιλπάτου, ἐμὲ πρῶτον ἀπόκτεινον. μιγείς μοι χρόνῳ δίδυε· κοινὸν γενέσθω τὸ χῶμα, καὶ τὸ μνημεῖον ἅμα κοινὸν· κοινὴ κόνις καλυψάτω τοῦ ἀμφοτέρων τὸ σῶμα· κοινὸς θάνατος γενέσθω τῆς ζείας καὶ τοῦ ὀξέος αὐτῆς· κοινὴ ζάλη διηνεκέσθω τὰ πάθη τῶν ἀμφοτέρων. μὴ ἴδῃ Σάρρας ὀφθαλμὸς τὸν Αβραὰμ παιδοκτόνον, μηδὲ παιδοκτονούμενον χαροπὸς παῖς τὸν Ισαάκ. Ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἐποίησεν ἡ Σάρρα, αἰζήμενα τὸ φίλτατον μέλλοντα σφαγιάζεσθαι. ἀλλ' ὅτε ὁ Αβραὰμ σοβεῖν τὸν τέκνων εἶπεν αὐτῇ, ἵνα μηδὲν ἐμποδίσῃ· ἦν ἐν χερσὶν ἐπιθήκη ὡς παιδὶ τοῖς γέλασι τὸ ξύλον· ὅπῃ καὶ ὁ σωτὴρ τὸν ταφὸν ἐβάστασε. μέλλοντος τὸν Ισαὰκ ἔρχεσθαι φρὸς τὸ σφαγεῖον, ἠκολούθει ὁ ὄνος καὶ οἱ παῖδες οἱ τούτου· καὶ μέλλοντος τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸ πάθος ἔρχεσθαι, ἐπέσω ὅτι πολλοὶ, δηλοῦντες τῶν ἐσθῆτα τὸν κλῶνα· ἠκολούθουν ἢ αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὰ βεβῶτα κεφαιῶντες, καὶ ὠσαννὰ κράζοντες. βαστάζων ὁ Ισαὰκ τὰ ξύλα, ἀνήρχετο εἰς τὸ ὄρος τυθλῶν ὡς ἀρνίον ἄκακον· βαστάζων καὶ ὁ σωτὴρ τὸν ταφὸν ἐξήρχετο τὸ κρανίου τυθλῶν, ὡς ἀμνὸς ὑπὲρ ἡμῶν. τὸν μὲν χαιρεᾶν θεωρῶν ἐνόει μοι τὸν λόγχον· τὸν βωμὸν κατόμοσεν, σκόπει μοι τὸ κρανίον· ὃ δὲ ἐπὶ χάδακος βλέπων, κατόμοσε τὸν ταφόν· καὶ τὸ πῦρ θεωρήσας, λογίζου μοι τὸ πάθος. βλέπε καὶ τὸ πρόβατον ἐκ τῶν δύο κεράτων κρεμάμενον τὸ φυτῷ τῷ λεγομένῳ σαβέκ· βλέπε μοι καὶ τὸν Χριστὸν, τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τῶν δύο χειρῶν κρεμάμενον τὸ ταυρῷ. τὸ φυτὸν τὸ τοῦ σαβὲκ ἄφεσιν ἐρμηνεύει (ἀφῆκε γὰρ τῆς σφαγῆς τὸν παῖδα τοῦ γέροντος) τὸν ταυρὸν προσημαίνει τὸν ἀφέντα τῷ κόσμῳ τὰ ἁμαρτίας αὐτοῦ, ὃ ζωὴ πολλαχόθεν. ὁ χριὸς δὲ τῷ φυτῷ κρεμάμενος τοῦ σαβὲκ, μυστικῶς τὸν Ισαὰκ μέσον ἐλυτρώσατο· ὁ δὲ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ κρεμασθεὶς ἐν τῷ ταυρῷ, ἐρρύσατο τὸν κόσμον ἐκ θανάτου καὶ ᾅδου. ἀπεσπάσθη Ισαὰκ ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτοῦ, μέλλων ὅπῃ τὸ ὄρος ἔρχεσθαι εἰς θάνατον· ἀπεσπάσθη καὶ Χριστὸς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, μέλλων ὅπῃ τὸν σφαγεῖον ἔρχεσθαι ὑπὲρ ἡμῶν. κατέλειπε σοὶ παῖδας ὁ δίκαιος Αβραάμ, ἵνα μή τις πρὸ αὐτῶν ἔσται ἀνδραποδισμὸς πρὸς τὸν ἱερουργόν· καὶ λαβὼν τὸν Ισαὰκ, μόνος μόνον ἀνάγει, πῦρ, μάχαιραν, καὶ ξύλα ζωοφερόμενος. ἀλλά τί ὁ Ισαάκ; τῇ γλυκυτάτῃ φωνῇ προσκαλεσάμενος τὸν λέγει· εἶπέ, φησὶν, ὦ πάτερ, ἰδοὺ τὸ πῦρ καὶ τὰ ξύλα, ποῦ ἐστι τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκαύτωσιν; πάλιν φωνῇ τῇ παιδὸς ἀριμύοντι σπλάγχνα πατρός· πάλιν ἄλλος πλεασμὸς ἔσχεν αὐτὸν φοβερός· πάλιν ἄλλη βάσανος ζωσέσχε τὸν δίκαιον οὐκ ἐλάττων τῆς πρώτης, οὐδὲ φιλόθεος πατήρ. καὶ πῶς δὴ ὁ κατεπλάγη δάκρυσιν ὁ Αβραάμ, μικρὸν πρόσθεν ἀπαρνησάμενος λοιπὸν πατὴρ ἀκοῦσαι; οὐ λέγει τι γενναῖον, ὁ ἀρίζηλος φιλόπατρις· ἀλλὰ τέμνει τῇ ψυχῇ,

χῆ, ϗ ἀκλινῆ λογισμῷ ἐδέξατο τὴν φωνὴν τ̃ παιδὸς τὴν ἡδίστην, ϗ δι' ἅπτικρίνεται, ϗ λογοις μεταδιδοῖ· Ο Θεὸς ὄψεται, τέκνον, πρόβατον εἰς θυσίαν· εἶτε παραβαρρύνων τὸν παῖδα τ̃το ἔφη, εἴτε ϗ προφητεύων τὸ μέλλον ὁ Αβραάμ. ὡς δ' τῷ φθάσαι ἀπουδῆ τὸν προσταχθέντα τόπον, οἰκοδομῆ τ̃ βωμὸν, τὸ θυσιαστήριον ἑτοιμάζει, μάχαιραν δυτρεπίζει, ϗ τὸ πῦρ ϗ τὰ ξύλα ὁ πατὴρ παραπιθεῖ τῷ παιδί. ἀπλέπεται μ τ̃τ τ̃τ ὁ πατήρ, ϗ οὐδὲν ὑπεισέρχεται ἡ φύσις πρὸς κώλυμα. ἐξέδωκεν ἑαυτὸν ὁ Ισαὰκ τῷ πατρὶ, ἵνα χρήσῃ αὐτῷ καθ' ὃν τρόπον βούληται. τίνα προφ̃τον θαυμάσω, ἢ τίνα καταπλαγῶ; ποίῳ θύρᾳ φέρωμεν πλέξω τ̃ν ἐγκωμίων; τ̃ ὅτι τ̃ φίλτατον χεῖρας ἐπιβαλοῦσα μᾶλλον τὴν πρὸς τ̃ Θεὸν ἀγάπην ϗ σύνοιδεν, ἢ τὸν μέλλοντα θανάτῳ πατρὶ προσκυσαντα, ϗ ὑφέντον σφαγὴν προσ αὐτὸν διεξιόντα; ὁ μὲν γὰρ τ̃ς φύσεως ἐκράτησεν ἐκεῖνον, τ̃ Θεοῦ τὴν ἐντολὴν τ̃ς φύσεως προτιμῶν· ὁ δὲ μέλλει θανάτῳ προσήκυσε τῷ πατρὶ, χεῖρες θανάτῳ εἰδὼς τὸ λυπῆσαι πατέρα. ἐντεῦθεν ὁ Αβραὰμ λαβὼν δέσμιον παῖδα, οὐ ναρκᾷ τὴν χεῖρα, οὐκ ὀκνεῖ τὴν σφαγὴν. ὁσάκις ἰδὼ τ̃τ τὸ παιδὸς τὰς εἰκόνας, οὐδέποτε ἴσχυσα ἀδακρυτὶ προελθεῖν, ἐνεργεῖς μοι τ̃ς τέχνης ἐν ὅλῃ ἀναγύσῃς τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ σαφῆ κατασκόπην. πλησίον * *
προσέκειτο τῷ θυσιαστηρίου ὁ Ισαάκ, ᾧ πατρὶ δὴ γόνυ ὀκλάσας, προσηγμένας τε ἔχων εἰς τὸ πίσω τὰς χεῖρας, κατόπιν τῷ Αβραὰμ τὴν ἀγκύλην παρασπῶντος. εἶτα τῇ μιᾷ χειρὶ τὴν κόμην προσ ἑαυτὸν τῷ παιδὸς ἀνακλάσας, ὑπερκύπτει προσ αὐτὸν, ϗ βλέπει ὃ πρόσωπον τῷ Ισαὰκ προσ αὐτὸν ἐλευθέρως βλέποντα, ϗ τὴν πληγὴν οὐκ ὀκνοῦντα. καθοπλισμένην ἔχων ᾧ ξίφει τὴν δεξιὰν κατευθύνει τὴν σφαγὴν, ἀπλέπεται τῷ σώματος. ἤδη προσ ᾧ φαρυγγὶ ἡ ἀκμὴ τῷ ξίφους· ἰὼ ὠδῆσαι τὴν μάχαιραν χ τ̃ν ἀπλάγχνων αὐτῷ, ϗ τότε δὴ θεόθεν ἡ φωνὴ ἐγένετο, τὴν ὀργὴν ἐπέχουσα, ϗ ὃ ἔργον κωλύουσα. Αβραὰμ Γεν. κβ. 16.
γὰρ, Αβραὰμ, μὴ ἐπιβάλῃς, φησὶ, τὴν χεῖρα τῷ Ισαακ, μηδὲ τί κακὸν προσεργάσῃ εἰς ᾧ σὸν υἱόν. νυνὶ γὰρ ἔγνων ἀληθῶς, ὅτι φοβῇ ᾧ Θεὸν, ϗ οὐκ ἐφείσω δι' ἐμὲ τῷ σῷ ἀγαπητῷ. ἰδοὺ κριὸς δέδεται σὺν ᾧ φυτῷ τ̃ σαβὲκ· λάβε ϗ ἀνένεγκε αὐτὸν ἀντὶ τ̃ Ισαάκ, φησὶν, ὅπως πληροφορηθῇς ὅτι προσδέχομαί ἐγὼ τ̃ θυσίαν, τὴν θερμὴν προσαίρεσιν. ἐθαύμασαν ἄγγελοι, ἀρχαὶ ϗ ἐξουσίαι, θρόνοι, κυριότητες, ϗ πᾶσαν αἰσθησιν· ἐξέστησαν οὐρανοὶ, ἥλιος & σελήνη, ϗ ἀστέρων χορεία ὅτι ᾧ προσδόξῳ θαύματι. οὐ Θεὸς ἀρχέθη μόνῃ τῇ προαιρέσει τὸ πιστότατον ὄντως ϗ ὁσίου Αβραάμ· ϗ ἔφησε προσ αὐτὸν, εὐλογῶν εὐλογήσω, Ρωμ. ιϛ. α.
ϗ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου ὡς τὰ ἄστρα τὸν οὐρανοῦ, ὡς ἡ ἄμμος τ̃ς θαλάσσης τ̃ς φωνῆς μου προσθύμου, ϗ ἔσεσθαι πληρῶσαι τὸ προσταγμα τὸ ἐμόν. ϗ ἔδωκεν ὁ Θεὸς προβατον ἀντὶ τ̃ς πίστεως αὐτ̃ τὸ παιδαρίου, τελέσαι τὴν θυσίαν. οὐ γὰρ ἤδεται Θεὸς ὅτι νεκρᾷ θυσίᾳ ἀλλ' κνίσσης ϗ καπνοῦ προσαγομένῃ αὐτῷ, ἀλλὰ θυσίᾳ ζώσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον, τὴν λογικὴν λατρείαν ὅπερ ζητεῖ πρ' ἡμῶν καθὼς ὁ ἀπόστολος παραινῇ πᾶσι, σαφῶς ἐπισάμενος τ̃το εὐάρεστον ᾧ Θεῷ. οὐ γὰρ θέλων ὁ Θεὸς παιδοκτόνον πιθῆσαι τ̃ Αβραὰμ, ἐλέγξαι ἀνενεγκεῖν τὸν υἱόν, ἀλλ' ἵνα δείξῃ πᾶσι τοῖς τ̃ κόσμου οἰκοῦσιν, ὅτι σφόδρα ἠγάπα τ̃ Θεὸν ὁ Αβραάμ, ὅτι οὐκ ἐφείσατο δι' αὐτὸν τ̃ Ισαάκ, καίτοι μονογενὲς ἔχων τὸ παιδάριον. διὰ ϗ μυστήριον ὑπέδειξεν ὁ Θεὸς ὡς φίλῳ ᾧ Αβραὰμ μέγα ϗ προσδόξον. διὰ γὰρ τ̃ θυσίας ἱερὰς ἐγένετο, ἐν ᾗ ᾧ τύπῳ αὐτὸν προφητεύσῃ ὁ ἐποίησε· ϗ ἐγνώρισεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ὁ ὕψιστος, ὅτι μέλλει ϗ αὐτὸς τ̃ μονογενῆ υἱὸν διδόναι ὑπὲρ τ̃ κόσμου, ἵνα σώσῃ ἐκ τ̃ς πλάνης τὸν λαὸν τ̃ν ἀνθρώπων Θεὸς εἶναι ἀνθρώπους. τ̃το γὰρ ἐσήμαινεν, αὐτὸ Ισαὰκ δεδωκὼς προσφατον ἐκ τ̃ σαβὲκ γενέσθαι εἰς θυσίαν. ὅπερ γὰρ ἔμελλον ᾧ δυσσεβεῖς ἀνθρωποι ἀπιστεῖν τῷ τοκετῷ τ̃ς ἁγίας παρθένου, ὃ πῶς ἂν ἠδυνάτο δίχα κοίτης ἀνδρικ̃ς κυοφορῆσαι υἱὸν, ὡς ἀμήχανον ὄν, διὰ τ̃το ἐκ πέτρας προσήγαγε τ̃ κριὸν, ἵνα τὸ προσδόξον ἐκ τ̃τ πιστώσηται, ὃν ὑπερ βουλήματι τ̃ς αὐτ̃ θεότητος πρῶ τὸ προσαπόμενον θύσας

ὑφίσταται. ὡς οὖν ἐκεῖ ὁ λόγος προέβατον ὑπέστησεν, οὕτως ἐν τῇ παρθένῳ ὁ λόγος σαρξ ἐγένετο· καὶ ὥσπερ ἐκεῖ προέβατον ἐν ᾧ φυτῷ ἐδέθη, οὕτως ὁ μονογενὴς ἐν σαρκὶ καθηλώθη. τοῦτο ἐδήλου καὶ Ησαΐας λέγων· Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη· ὅτι σφαγὴν ἄφωνος. πάλιν δὲ ὁ Κύριος Ιουδαίοις ἔλεγε· Ἀβραὰμ ἐπεθύμησε τὴν ἡμέραν μου ἰδεῖν, καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη, τουτέστι τὸ πάθος δηλαδὴ ἐν τῷ τύπῳ Ισαὰκ, ἐν ὄρει ᾧ ἁγίῳ. θέλοντος ὁ Θεὸς ὁ προτυπώσας ἡμῖν πάντα προεὶς σωτηρίαν ἐν ταῖς ἁγίαις γραφαῖς, καὶ ἐλθὼν ἐπλήρωσε τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, ἐξ οὐρανῶν ἐν δόξῃ πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα, ἵνα ἐν παντὶ τόπῳ προσκυνῶμεν ᾧ παρὰ Ζωῇ καὶ ᾧ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Αμήν.

Ησ. νγ. ζ. Ιωαν. ι. νε.

Λογ. νγ.

ΕΙΣ ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΙΑ.

Ex Mſs. Collegij Noui Oxon. Μιμνὸς Ιανουαρ. ε.

Ορτάσωμεν θέλοντες, ἀγαπητοί, καὶ πανηγυρίσωμεν βουλόμενοι. ἡ γὰρ ἁγία τῶν φώτων ἡμέρα, καὶ σφαγὴς ὁσίων ἑορτῆς, καὶ θύρα πανηγύρεως. σφαγίζει μὲν τὸ σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ, ὅπου δὴ ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν ὡς παιδίον ἐσπαργάνιον τὸ φάτνῃ κατέκειτο· λουτροῖ δὲ τοὺς πηγὰς τοῦ Ιορδάνου, ὅπου πάλιν σοῦ βαπτίζει μὲν τῶν ἁμαρτωλῶν, ἀφὲ τῶν ἀχράντων αὐτοῦ μελῶν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν τῷ κόσμῳ δωρούμενος. Ἀλλ' ὅτι μὲ ὅτι γῆς αὐτὸς προῆλθεν ἐκ μήτρας, τοῖς νηπίοις ὡς νήπιος, τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἄνθρωπος, τῇ μητρὶ ὡς υἱός, τοῖς παιμέσιν ὡς καλὸς ἐφάνη ποιμήν. Ἐγώ γάρ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς ὁ ἁθὴς τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων, φησὶν ἡ θεία γραφή. νῦν δὲ τοῦ Ιορδάνου μέλλει καταλαμβάνειν πηγὰς, τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν τὴν ἀπ' αὐτῶν ἁμαρτίαν ἀποπλύναι βουλόμενος. καὶ τὸ μέγα τῆς τοιαύτης πανηγύρεως θαῦμα Παῦλος ὁ σοφώτατος βοᾷ λέγων· Ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις· καὶ πᾶσα τῷ κόσμῳ πλεονάζει φαιδρότης. χαίρει ὁ ἁρμὸς προφητικὸς σωφρονιζόμενος τὴν καταδοῦσαν φωνὴν, ἀὴρ ἁγιάζεται καθιππαμένου τοῦ πνεύματος, ἡ τῶν ὑδάτων φύσις ψυχὰς μὲν σωμάτων ἀποσμήχειν ἐμαθάνε. καὶ πᾶσα μὲν ἡ κτίσις μᾶλλον ἑορτὴν ἐπετέλει χορεύουσα· μόνος δὲ ἐπέσχε ὁ διάβολος, ὁρῶν καλυμβήθρου θύτες πιζομένου, τὴν αὐτὸν ἀποπνίγουσαν μόνον. τί γάρ φησι; Τότε παραγίνεται ὁ Ιησοῦς ἐπὶ τὸν Ιορδάνην πρὸς Ⓦ Ιωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ Ιωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός μέ; Τίς εἶδε δεσπότην οἰκέτῃ παρεστάμενον; τίς εἶδε βασιλέα γραπτὸν τὴν κεφαλὴν ὑποκλίναντα; τίς εἶδε ποιμένα ὑπὸ προβάτου σφαγιζόμενον; τίς εἶδεν ἀγωνοθέτην ὑπὸ ἀθλητοῦ βεβαπτισμένον; ἐγὼν χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι. δὸς αὐτὸς μοί, φησιν, ὦ δέσποτα, ὁ μέλλεις τῷ κόσμῳ χαρίζεσθαι, βάπτισμα· ἐγὼν χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, ὅτι ὑφ' ἁμαρτίαν πατρῴαν συνεχλείσθην, τὸ ἰὸν προσφέρω τοῦ ὄφεως. ἐγὼ χρείαν ἔχω τῆς ἀρχαίας παραδόσεως ἀποπλύναι τὸ σπίλον· αὐτὸς δέ, φησιν, ὑπὲρ ποίων ἁμαρτιῶν ἐλήλυθας ὅτι τὸ βάπτισμα; ἔχεις προφήτην ὑπὲρ σοῦ μαρτυροῦντα, Ος ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. πῶς ὁ παρέχων τοῖς ἁλισμοῖ, ζητεῖς ἀπολύτρωσιν; ἔθος τοῖς βαπτιζομένοις ἐξομολογεῖσθαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· αὐτὸς δὲ τί ἔχεις ἐξομολογήσασθαι, ὁ πρωτελῶς ὑπάρχων ἀναμάρτητος; τί παρ' ἐμοῦ ζητεῖς, ὅπερ οὐκ ἐδιδάχθην; οὐ καταλαμβάνω τὸ μεῖζον· οὐκ οἶδα πῶς ἀποπλύνεται φῶς· ἥλιον διὰ σωμάτων λούειν οὐκ ἐπίσαμαι· οὐ φωτίζει τὴν ἡμέραν ἡ νύξ, χρυσὸς οὐ λυμαίνεται μολίβδῳ, πηγὴ δὲ ῥυπτοῦται πηλοῖς, θάλασσα πολλὰ πηγῶν οὐ δύναται ῥεῦμα, ποταμὸς οὐκ ἐπιδέχεται ῥαφίδος· ἃ ῥύπτει τὸ καθαρὸν οὐ καθαίρεται, κατάκριτος κείτω οὐκ ἀπολύει. ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι. νεκρότης τὴν ζωὴν οὐκ ἐγείρει, ἵνα ζῶν νό-

Ησ. νγ. θ.

Ιωαν. ι. ιϛ.

Τιτ. β. ιβ.

Ματθ. Γ. ιγ.

σος οὐ θεραπεύει. γινώσκω μου τῆς φύσεως τὴν ἀτέλειαν. οὐκ ἔστι γὰρ μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. ἐμοὶ μὲν φόβου τὰ χερσυβεῖμου προσέρχεται, ἐμοὶ τὰ σεραφεὶμ κεκυφότα τὸ πετασάμενον ἀβοᾷ, ἐγὼ δεῖον τὸ οὐρανὸν οὐ κέκτημαι, ἐμὲ τοῖς μάγοις ἀστὴρ οὐκ ἐκήρυξεν, ἐγὼ φωνὴν οὐκ ἔχω δημιουργοῦσαν τὰ σύμπαντα. Μωϋσῆς ὁ θεράπων ἰδεῖν τὰ ὀπίσθια ἠξιώθη, κἀ πῶς ἐγὼ ἀκρασάντου κεφαλῆς ἅψασθαι τολμήσω; τί ὑποβαίνοντα ἐπιτρέπεις μοι; οὐκ ἔχω παλαιμίου Θεὸν βαπτίσαι δεινοπαθοῦντα. ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι. σὺ στείρας γεγέννημαι· ἀλλὰ σοῦ κελεύσαντος, οὐκ ἀντέλεγεν ἡ φύσις. κἀ ὅτε μὲν ὅτε τῆς γεννήσεως οἰκεῖον χωρίον, κἀ λαλεῖ κωλυόμενος ἔπι, τῆς ἐμῆς μητρὸς ἐδέησεν ἀδυνησάμενα τὰ χείλη· νῦν δὲ σωθεὶς θεολογήσω σε παρόντα, ὃν πρὸ γενικῆς κιβωτὸς ἐχώρησε; μὴ κἀ Ἰουδαίοις πεπώρωμαι τὴν φρένα; οἶδα ὅτι δεσπότης ὢν μορφὴν δούλου ἀνέλαβες, ἵνα ἰατρεύσῃς μορφήν· οἶδα ὅτι ἐφάνης ἵνα σώσῃς· οἶδα ὅτι πέτρα πίστεως γέγονας, ὃ ἠλέησας. ἀλλ' οὐκ ἐμποδίζομαι τοῖς ὁρωμένοις, κἀ νοούμενα βλέπων. ἐγὼ γὰρ ἄνθρωπος, σὺ δὲ Θεὸς ἀληθινός· ἐγὼ σὰρξ εἰμι, ἀλλὰ σὺ σὰρξ πρὸ αἰώνων. προφήτης μὲν εἰμι, ἀλλὰ σοῦ μετ' ἐμὲ μείζων οὐκ εἰμί. προελθεῖν κηρύξαι, ἀλλ' ὑβαπτίσαι πιστόν. ἔγνων σε τὸν κτίσαντα ἐν μήτρᾳ πρὸ τῆς ῥίζης ἀξίνῃ· ἐγνώρισα τὸν ὀλετόμον τὰ ἀκάρπου τῶν Ἰουδαίων φυτείας· εἶδον τὸν πρὸ τῶν παθῶν ἐγκλίσαντα ἁρπαστὴν ἔπιον γλυκασμὸν πικρίᾳ τῶν ἰόντων. ἵνα γὰρ τὸν ἄμοιρον εὑρήσω τῶν σῶν τροφίων; λέπρους ἐκαθάρισας λόγῳ, αἱμάτων πηγὴν ἀφῆκε κρασπέδου ἐξήρανας, μόνῃ κελεύσει τὸν δάλυτον ἐστήριξας, τῷ σῷ βάπτισματι τὰ ψυχὰ τῆς Χαναναίας ὃ δυνάτευσι ἔθρεψε, πηλῷ τυφλὸν ἐνομμάτωσας, κἀ πῶς τὴν πρὸ ἐμοῦ χρεωστηθεῖσάν μοι αὐτῆς; ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι. Ὁ ὑπολείπων ὀπίσω τὸν γλῶν, κἀ πιστὸν αὐτὸν τηρήσειν· ὁ ὅπου τῶν ὑδάτων ὡς ἐπ' ἐδάφους πεζεύων· ὁ πόρην διαχωρήσας ἐκμάξαι σοῦ πόδας σοῦ σός, κἀ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν δωρησάμενος. πῶς τολμήσω τῆς σεβασμίας σε ἅψασθαι κορυφῆς, ὁ πολλάκις ἐν τῷ κηρύττειν βοήσας, Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ ἰκανὸς εἰμὶ λῦσαι τὰ ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος αὐτοῦ; παῦσόν μου, ὦ δέσποτα, τῆς σῆς συγκαταβάσεως τὸ ὄμβρον· ὅτι πολὺ γὰρ φέρω καταλυζόμενος. τί δέ φησι πρὸς αὐτὸν ὁ Χριστός; Ἄφες ἀρτι. ὅτε γὰρ πρέπον ἡμῖν ὅτι πληρώσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. ἄφες ἀρτι. ὡς φωνή, ὑπακοῦσον τῷ λόγῳ· ὡς δοῦλος, δεσπότῃ ὑπούργησον· ὡς ταπεινὸς βασιλεῖ· ὡς πλὴν σαρκί. μὴ φόβου τὸ πρόσταγμα, ἀλλὰ θάρσει. βάπτισόν με σύ, ἵνα ἐγὼ ἐλευθερώσω κόσμον. θανάτῳ παραδέδομαι, ἵνα τὴν φύσιν νεκρωθεῖσαν ζωώσω. σὺ μὲν κελεύομαι ὀκνεῖς ὑπακοῦσαι τῇ χειρί σου, Ἰουδαῖοι δὲ μετ' ὀλίγον παραδοῦναί με ἀναρκήσουσιν. ἄφες ἀρτι. οὕτω γὰρ πρέπον ἡμῖν ὅτι πληρῶσαι πᾶσι δικαιοσύνην. τὴν ἐμὴν πρὸ αἰώνων ὥρισα φιλανθρωπίαν ἀφανίσασαν ὁ νόμος τὴν παλαιότητα· ἀνθρωπος δεῖ ἀνθρωπον γένηται. τί μέγα, εἰ κἀ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ὁ βάπτισμα παραγένομαι; ἀ γὰρ πρέπει τὴν χειρῶν μου ὁ ποίημα· οὐκ ἐπηκολούθησεν ὁ γεωδὴς τὸ φύσεως. ὁ γὰρ ἡμῶν, γέγονα ὅπερ οὐκ ἦμεν, ἀμεταβλήτου μεμένηκα τῆς φύσεως. ἄφες οὖν ἀρτι. ὁ τὸν νόμον ἐκβρὸς τῶν ἀνομιῶν ἐρρύπωσε, τῶν νηπίων ἐδιώξει· ἐμφωλεύει λοιπὸν ἐν τῇ τῶν ὑδάτων φύσει. ἀλλὰ κἀκεῖθεν αὐτὸν φυγαδεύσας παραπέμψω, τὸν προφήτην βοῶντος, Σὺ ζωώσεις τὴν κεφαλὴν τοῦ δράκοντος ὅτι τοῦ ὕδατος. ἄφες ἀρτι. ὡς ἀνθρώπῳ μοι προσπλέκεται ὁ πιεράζων, κἀ φέρω, ἵνα τὴν τούτου συλλιτεύσω ἀθένειαν. ἐρῶ γὰρ αὐτῷ, Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον Θεόν σου. ὦ καινοῦ πάθους, ὦ χαίρητος ἀφέσεως. ὁ Χριστὸς ἀγωνίζεται, κἀγὼ τὰ βραβεῖα βαστάζω· αὐτὸς τῷ διαβόλῳ μάχεται, κἀγὼ τὴν τοῦ διαβόλου νίκην ὑποφέρομαι· αὐτὸς τὴν τοῦ δράκοντος κεφαλὴν συντρίβει ὅτι τοῦ ὕδατος, κἀγὼ ἔννομος ἀθλητὴς σφαιροῦμαι· αὐτὸς βαπτίζεται, κἀγὼ ῥύπον ἀποτίθημι· ἐπ' αὐτῷ τὸ ἅγιον ἔρχεται πνεῦμα, καί μοι τὴν τῶν ἁμαρτημάτων ἄφεσιν χαρίζεται· αὐτὸς

Ψαλμ. ργ. λε.

Ματθ. α. ζ.

Ψαλμ. οη. ιδ.

Ματθ. δ. ζ.

μαρτυρῶν τὰ τοῦ παιδὸς ἀγαπητός, καὶ ἐγὼ νόμῳ υἱὸς Θεοῦ δι' αὐτόν. ⁂ ὑφηνοὶ γὰρ αὐτῷ ἱματίοις ἐστέφθησαν, ἵνα φωνῇ τοῦ βαπτιστοῦ τὸ οἰκητήριον, καὶ φωνὴ τούτῳ πατρικὴ μαρ-
Matth. γ. ιζ. τυρεῖ λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε. αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος πάντοτε, νῦν καὶ εἰς τοὺς συμπάντας αἰῶνας. Ἀμήν.

Λογ. νδ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ex Mſt. Collegij Nouæ Oxon. Μιωδ: Δεκεμβ. κε.

ΟΠότε μὲν ἐκ χρυσοῦ θερμὸν ἔαρ ἐκλάμψῃ, ὅτε καὶ ἡ γῆ χλοερὰν πόαν προβάλλεται, καὶ αἱ δένδρα νεοτόκοις πρέμνοις ὡραΐζεται, ὁ δὲ ἀὴρ ἡλίῳ καταλαμπόμενος ἀγλαΐζεται, καὶ πᾶς ὀρνίθων χορὸς αἰθέρα πετόμενος, ταῖς μελῳδίαις κλαγγάζει. τότε καὶ οἱ τοῖς ὄρεσιν οἰκοῦντες βουκόλοι τε καὶ ποιμένες τῷ καλυβῶν ἐξέρχονται, τῷ τοῦ ἀέρος κάλλει ταῖς ὄψεσι μεταῤῥυθμίζοντες, καὶ ταῖς τῶν καλλιφώνων ὀρνέων κλάγγεσι πολυφθόγγοις δόναξιν ἐμπνεόμενα λυρῳδοῦντες, ταῖς τῶν ἀλόγων προβάτων αἰσθήσεις ἡδυνόντες, ὅτι τῶν ποιμένων τοῦ ἄρνας τροφῷ ἐν βήματι φέρουσι. τότε καὶ γεωργὸς τὸν δρεπανοῦν ἐν τῇ σκηνῇ θήξας πρὸς τὸν πέτρον, ὅτι ⁂ ἀμπελῶνα πορεύεσθαι τῆς ἀμπέλου τὸ ἄγονον κλῆμα. τότε καὶ πελαγίοι πλωτῆρες, ἄζαλον ὁρῶντες τὸ πέλαγος, τὸν χείμωνα λιπόντες, ξύλῳ καὶ ὕδατι καὶ πνεύματι ταῖς ἑαυτῶν ψυχὰς καταπιστεύσαντες, τοῖς τῆς θαλάσσης χωρίζοντες νότοις, ἀφόβως ἐφίπανται. καὶ ἁπλῶς, ἵνα μὴ ἐν ᾧ προλέγω μηκύνω ⁂ λόγον, πᾶσα τέχνη, καὶ πᾶν ὑπιτήδευμα πρὸς τὸν χρεὼν τῆς ζωῆς τοῖς ἀνθρώποις πεποιημένον, τὸ καλλιστου ἀέρος ἐκλάμψαντος, ἀκώλυτον ἔχει τὸν κίνησιν πρὸς τὸν τῆς ἐργασίας ὁρμήν. δοῦρα γοῦν, ὅπερ ἐν ἡμῖν τὸ ὑφάνιον ἔαρ Χριστὸς ἐκ παρθενικῶν λαγόνων ἀνέτειλε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐν ζαλώσεις ὁμίχλας τοῦ διαβόλου διεσκέδασε, καὶ ταῖς καθυδυούσαις τῶν ἀνθρώπων καρδίαις ταῖς θείαις αὐτοῦ ἀκτῖσιν ἐκ τοῦ καρποῦ τῆς ἀγνωσίας διύπνισεν ὅπερ τὸν οὐράνιον καὶ μακαρίαν δόξαν, τὸν νοῦν ἡμῶν προξενώσαν. ἀλλ' ἵστα μὲν τὸν δεσμὸν τῆς γλώττης ἡ Χριστοῦ λύσα, θεότητα ἀπαρρήπουσα, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ὑπισπᾶται. ὅταν γὰρ ἐγὼ ὄψει ἑαυτῷ ἀγάγω τὸ βρέφος τὸ ἐκ τῆς παρθένου τεχθέν, ἐν τὸν κυήσασαν παρθένον ἀνὴρ ἀνδρός, καὶ μὴ τόκον παρθένου τυγχάνουσαν, πολυπραγμονῶ τὸ ἔργον, καὶ μὴ θείσκων τὸν τρόπον, τῇ πίστι σφραγίζω τὸ πρᾶγμα. πῶς γὰρ οὐκ ἔστι θαυμαστὸν ἀληθῶς ἐν πᾶσαν ὑπερβαῖνον ἔννοιαν, τὸ παρθένον λωνῆσαι, καὶ παρθένον θυρεθῆναι μὴ τόκον; καὶ ὅτι ἐλόχευσε, τὸ κυηθὲν βρέφος ἤλεγχε· καὶ ὅτι μὴ τῇ κύησιν παρθένος ἐτύγχανεν, ἡ οἰκεία αὐτῆς τοῦ σώματος φύσις ἐδίδασκεν. ἴδε οὖν μυστήριον ὁρατὸν ἐν ἀόρατον, κεκαλυμμένον ἐν μὴ κεκαλυμμένον, ψηλαφώμενον, καὶ μὴ θεισκόμενον. τίς γὰρ οὐκ εἶδε καὶ ἐκλάβετο ἐν τὸ βρέφος καὶ τὴν μητέρα; τίς οὐχ ὁρᾷ τὴν μητέρα παρθένον, ἐν τὸ βρέφος παρθένου τόκον, τὸ μυστήριον πολυπραγμονεῖ ἐξθυείσκει; ὦ μυστηρίου ἀληθῶς, ἐπουρανίου καὶ ὑπογείου, κεκαλυμμένου καὶ μὴ κεκαλυμμένου, ὁρωμένου καὶ μὴ φαινομένου. τοιοῦτος γὰρ ἐν καὶ ὁ γνωσθεὶς Χριστὸς σήμερον, οὐράνιος καὶ ὑπόγαιος, κεκαλυμμένος ἐν μὴ κεκαλυμμένος, ὁρώμενος καὶ ἀόρατος· οὐράνιος μὲν τὴν τῆς θεότητος φύσιν, ὑπόγαιος μὲν τὴν τῆς ἀνθρωπότητος οἰκίαν, ὁρώμενος μὲν τὴν σάρκα, ἀόρατος μὲν τὸ πνεῦμα, κεκαλυμμένος μὲν τὸ σῶμα, ἀκατάληπτος μὲν ⁂ λόγον. ἀλλὰ Χριστὸς μὲν Θεὸς ὢν παντοδυνάμος, ὡς ἐβούλετο, τὸν ἰδίῳ κόσμῳ τιμηθεὶς ἐπεφάνη. ἐκπλήττει δέ μου πλοῦν ⁂ νοῦν ἡ τῆς παρθένου ὠδίν, ὅτι παρθένος οὐκ ἄνδρα οὐράνιον κατελάβουσα, ἀλλ' ἐκ σπέρματος Δαβὶδ ὁρωμένη, οὐκ ἐκ πνεύματος τυγχάνουσα, ἀλλ' ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς στειρωθεῖσα,

ὧν

ἐν γαστρὶ ἐλάμβανε· καὶ ὁ ὄγκος τῆς γαστρὸς κατηγόρει τοῦ πράγματος, καὶ ὁ τοῦ ἔνδοθεν βρέφους κρότος· οὐκ ἐφαίνετο. οὐρανὸν γὰρ κατοικεῖ, καὶ ὁ βρέφος ἐν τῇ πρόθετικῇ ἰνδύῃ μυστικῶς ἐτελεσιούργησε. Ἀλλὰ τῆς Φύσεως ἐπίκτητο, καὶ αἱ μαῖαι ἐψηλάφων, καὶ τὴν γέννησιν Φύσιν, καὶ ὁ βρέφος, καὶ τὴν φθορὰν ὡς ἐπ' ἄλλων γυναικῶν οὐχ ὕβριζον. Θεὸς γὰρ ἦν ὁ δι' αὐτῆς προερχόμενος. ὦ βάτε, ἣν εἶδε Μωϋσῆς ἐν τῷ ὄρει καιομένην, καὶ μὴ κατακαιομένην· πρόσωπε Μαρία, γινώσκουσα, καὶ μὴ φθειρομένη. ὦ λίθε, ὃν εἶδε Δανιὴλ ἀπὸ ὄρους τεμνόμενον ἄνευ χειρὸς ἀνθρωπίνης. ὦ πρόσωπον βρέφους πρόσωπε μητρὸς, καὶ τέκνον ἱερεῖ μνηστῆς ἀνυμφεύτου. ποῦ οἱ φιλοπράγμονες; λεγέτωσαν ἡμῖν, πῶς ἡ παρθένος ἄνευ ἀνδρὸς ἐγέννησε βρέφος, καὶ γεννήσασα οὐκ ἐφθάρη. Εἰ δὲ ἀνεξερεύνητος ὁ τρόπος, ὅτι οὐκ πνεύματος ὁ τόκος, πολλῷ μᾶλλον ἀνεξιχνίαστος ἡ ἐκ παρθένου τοῦ λόγου ἄφραστος γέννησις. Ἀλλά σοι μὴ πίστις θύεις, ἀπαίτησις ἦν ὅτι γεννήσασα οὐκ ἐφθάρη· ἀλλὰ θεοῦ κατηγορῆς λέγων· εἰ ὁ ἄφθαρτος πατὴρ γέννησε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν ζῶντα ἄνοσον ἐφθάρη, πολλῷ μᾶλλον ἡ φθαρτῆς φύσεως οὖσα παρθένος γεννήσασα οὐκ ἐφθάρη. Εἰ δὲ σὺ αὐτὸς μάρτυρας τὴν παρθένον γεννήσασαν μὴ φθαρῆναι, πολλῷ μᾶλλον πίστευε τὸν ἄφθαρτον πατέρα γεννήσαντα τὸν ἄφθαρτον υἱὸν μὴ φθαρῆναι. ἀκήκοατε οὖν μαθηταὶ λόγου, ὅτι οὐ θεολόγους κήρυκας ἀναδραμόμεθα. τοῦ γὰρ Ἰησοῦ Χριστοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως. ἀναγκαίως ὁ εὐαγγελιστὴς σημειοῦται καὶ τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον, ἵνα ὁ ἀπίστων τὸν Χριστὸν Σάρκα γέννησιν οὐ σωτῆρος, ζητήσας τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον, εὕρῃ τὴν ἀληθείας τὸ πρᾶγμα. μὴ γὰρ χρόνον, ἐκ τῆς Ἡρῴδου ἀρχῆς τοῖς χρονογράφοις ἐγκύψας, μὴ τόπον, ἐκ τῆς τοῦ Βηθλεὲμ σημασίας ζητήσας εὑρήσει. Εἰ γὰρ ἐν τοῖς κοσμικοῖς συμβολαίοις καὶ ὕπατοι γράφονται, καὶ μῆνες ἀριθμοῦνται, καὶ ἡμέραι δηλοῦνται, καὶ πόλεις προσυπογράφονται ἕνεκεν ἀκριβείας τοῦ λεγομένου· πόσῳ μᾶλλον δεῖ, τῆς τοῦ κόσμου πάντος σωτηρίας τὴν ἀρχὴν ποιούσης, καὶ τοῖς εἰς ὕστερον γνωσθῆναι τοῦτον καὶ τὸν καιρὸν τοῦ ἀκριβεῖ. καὶ Ματθαῖος μὲν τοῦ Χριστοῦ σάρκα γέννησιν τοῦ Χριστοῦ οὕτω διηγεῖται· Λουκᾶς δὲ ἔνεκεν τῆς τοῦ χρόνων ἀκριβείας προσέθηκεν, καὶ τοῦ τότε προῆτον γενομένου ἀπογραφῆ. λέγει γὰρ οὕτως· Ἐν Λυκ. β. α.
ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ προῆτο ὅτι Καίσαρος Αὐγούστου, ἐξῆλθε δόγμα ἀπὸ Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. αὕτη ἡ ἀπογραφή, προῆτη. αἰεὶ δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαβίδ, ἥτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαβίδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικὶ οὔσῃ ἐγκύῳ. σημειοῦται δὲ Λουκᾶς τὴν προῆτην γενομένην ἀπογραφήν, ὁμοῦ μὲν καὶ χρόνον ἀκριβάζων, καὶ μυστήριον μέγιστον οὐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἀφανὲς ἀπεκφαίνων. λέγει γὰρ προῆτην καὶ βιαίαν ἀπογραφήν, ὃ γεγένηται ἀληθῶς. Χριστοῦ δὲ γεννηθέντος, καὶ ὄφεως λοιπὸν θεοπτουμένης, καὶ δράκοντος ἐκβαλλομένου, καὶ θανάτου λυομένου, ἔδει ψυχὰς δικαίων, καὶ πιστῶν ὀνόματα ἐν ταῖς τοῦ οὐρανοῦ ἀπογράφεσθαι βίβλοις, κἀτῶ μὲν Καίσαρος κελεύοντος, ἄνω δὲ τοῖς ἀγγέλοις παρῆν προστατοῦντος. διὸ καὶ ὁ Κύριος τῶν θαυμαζομένων τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἔλεγε· Μὴ χαίρετε ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται, Λυκ. ι. κ.
ἀλλὰ χαίρετε ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀναγέγραπται. τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο λέγοντες, ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. οἴμοι, νικῶμαι τοῖς θαύμασι, ζωγρεῖται ταῖς θεωρίαις, καὶ ἡ γλῶσσά μου οὐκ οἶδεν εἰσέτι τί προτέρου εἴπω, ἢ τί παραλείπειν. ἐὰν τὴν γέννησιν αὐτοῦ καταμάθω, ἐκπλήττομαι, ὅτι παρὰ τὴν τῆς φύσεως ὁ παιδίον ἐξέλθῃ, σπαργάνοις δεδεμένος. ἦν γὰρ οὐκ ἔστι μέγιστον σπαργάνων, ὃ παρθένον μὴ ὁ γεννήσασα παρθένον μείναι, καὶ τὸν οὐρανὸν στιφθῶντα δι' ἀστέρος λαμπρὸν, καὶ τοῖς δισφῶσι τεχθέντα ἰδεῖν; ἀστέρα πέμπει συνεκ-

δημον, καὶ δειχνύει ὃ προφητεύθην βρέφος. καὶ Ματθαῖος μὲν μάγων μνημονεύει ἐξ ἀνατολῶν
Λυκ. β. η. ἐληλύθοντων· Λουκᾶς δὲ ἀγγέλων. λέγει γάρ· Καὶ ποιμένες ἦσαν ἀγραυλοῦντες, καὶ φυλάσσοντες
φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸν ποίμνιον αὐτῶν. καὶ ἄγγελος Κυρίου ὤφθη αὐτοῖς, καὶ δόξα
Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, μὴ
φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Χριστὸς Κύριος ἐν πόλει Δαβίδ. καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ
πλῆθος οὐρανίου στρατιᾶς, αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ
γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. Χριστὸς ἐγεννήθη, τὰ ἐπίγεια τοῖς οὐρανίοις συνάπτεται, ἄγγελοι συνδοξάζουσι τοῖς ἀνθρώποις εὐαγγελιστοῖς, ποιμένες ἀγραυλοῦσι, καὶ μάγοι προσκυνοῦσι, ἀνθρώπου λαμπαδουχοῦσι τὴν γῆν τὸν καρπὸν αὐτῆς λαμπρὸν ἐπὶ φάτνης βαστάζει. καὶ ἐπλη-
Ψαλ. πδ'. ιε. ρώθη τότε τὸ ἐπὶ τῇ γῇ γεγραμμένον, ὅ, Ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλεν. ἐγνήθη γὰρ
Ιωαν. ιδ'. ς. Χριστὸς ὁ λέγων, Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια. ἐκ τῆς γῆς, τουτέστιν, ἐκ τῆς παρθένου ἀνέτειλε χωρὶς σπέρματος. ζητεῖ ὁ πόθεν ὁ μάγος διὰ τὸ ἀστέρος διδαχθέντες, αὐτῷ
ἐπεφώνησε· ὁδηγῷ πρὸς τὸν τοῦ ζητουμένου παιδίου ἀνεύρεσιν. ἐγνῶ, ὡς τινες ἐφαντάσθησαν,
πλάνον εἶναι ἀστέρα λέγοντες, καὶ τὸν μάγους μὴ ἐγνῶς παιδίον ἐπιζητῆσαι. πῶς γάρ, εἰ πλάνος ἦν ὁ ἀστήρ, τὸν ἀληθῆ τὸν Χριστὸν ἀνεδείκνυεν; ἕως γὰρ ἐκείνου φθάσας, ἔστη τοῦ δρόμου. πῶς δὲ καὶ ὁ μάγος, εἰ μὴ ἐγνώκει ἐμπείρως ἀστρολογίαν, τοιαύτας αὐτῷ προσφορὰς ἐκ τῶν
οἰκείων ἐκόμιζον πόνων, μίαν οὐσίαν τὸν αὐτὸν θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα, ἐν τῷ προφητικῷ
Ψαλ. α. ιβ. πληρώσας, τό, Ζήσει, καὶ δοθήσεται αὐτῷ ἐκ τοῦ χρυσίου τῆς Ἀραβίας; καὶ αὖ πάλιν, ὡς μυθολόγοι φασὶν εἶναι ἀστέρα καθ' ἕκαστον τῶν γενωμένων ἀνθρώπων ἀνατέλλοντα· οἵτινες δὴ τὸν πρὸ
ἕλληνες μυθευομένην ἀστρολογίαν ἴσασιν. ἀλλ' ἆρα καὶ αὐτοὶ οἱ τοιοῦτοι χριστιανοὶ νομίζουσι; πρὸς ὑμᾶς ἐρῶμεν· ὦ φιλόσοφοι, εἰ τοῦτο λέγετε, εἴπατε ἡμῖν, πῶς τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔαν δύο μόνων ὄντων ἀνθρώπων, ὁ μέγιστος τῶν ἀστέρων; καὶ κατακλυσμοῦ γενομένου, καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων ὕδατι θανόντων, ἄλλοι ἦσαν ἀστέρες μὴ πεσόντες, καὶ τῆς αὐτῆς τῶν ἄστρων χορείας τυγχανούσης μόνος ὢν Νῶε μετὰ τῶν τέκνων ἡμέρας καὶ τῶν γυναικῶν; ἀλλὰ δῆλον προσέχειν ταῖς γραφαῖς, καὶ νοεῖν τὰ μυστήρια. Βαλαὰμ γάρ τις ὢν προφήτης, οὗ μετακαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς τῶν Μωαβιτῶν ἐπὶ" ὃ καὶ Ισραὴλ ἔξιόντα ἐκ ις. πγ'
γῆς Αἰγύπτου κατασκιάσαν (ἐπεὶ ὃς δ' ἂν κυλίσῃσιν, κυλισθήσεται, καὶ ὃς αἱ κατασκίασε, κατεσκίασεν) ἡμέρους ἐκλεῖς τῆς στρατοπεδείας τοῦ Ισραὴλ, καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὴν ἀκρωρείαν τοῦ ὄρους, θεωρήσας τὸν Ισραὴλ πρεμεβοληκότα, ἀνθημαδὼν αὐτὸν τῷ Βαλαὰμ, καὶ
Αριθ. κδ'. ιζ. προφητεύσας, εἶπεν· Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ιακὼβ, καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ισραὴλ· καὶ συντρίψει τοὺς ἀρχηγοὺς Μωάβ, καὶ προνομεύσει τοὺς υἱοὺς Αμμών. ὅταν οὖν μάγοι ἐκ τῆς ἡμέρας τοῦ Βαλαὰμ τοῦ προφήτου ὁρμηθέντες, καταλαβόντες αὐτοῦ τὰς βίβλους καὶ τὰς προφητείας, καὶ νοήσαντες, ὅτι ὅταν ἀνατείλῃ ἄστρον, τότε ἀναστήσεται καὶ ὁ ἄνθρωπος, δηλονότι ὁ βασιλεὺς τῶν Ιουδαίων, ὅστις καὶ μόνον τοὺς ἀρχηγοὺς Μωάβ συντρίψει, ἀλλὰ καὶ πάσας τοῦ ἀλλοφύλου τὰς βασιλείας λεπτύνει καὶ ἀκμήτει τὸν Δαυὶδ, προστίθησιν τὸν χρηστόν· καὶ θεωρήσαντες τὸν ἀστέρα ξένον παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνατείλαντα, ἔγνωσαν αὐτὸν εἶναι τὸν πάλαι προφητευθέντα, καὶ κατακολουθήσαντες, εὑρηκότες τὸν τεχθέντα, ἐζήτησαν, τῶν πάλαι προφητευθέντων εὑρηκότες τὴν ἔκβασιν. σὺ δὲ μοιχεύεις, ἀκροᾶται, τοὺς μάγους εἶναι τούτους τῶν ἐκ τῆς ἀσεβείας τῆς πλάνης ὑπερφυέντων ἐθνῶν, καὶ τελείῳ φωτὶ ὁδηγουμένους, ἀλλ', ὅσον ἀπαυγάσματι φωτὸς ἐξαὶ Ιωάννου, ὡς δὲ ἀστέρος, πρὸς τὸ ἔρχεσθαι πεμφθέντα Χριστὸν ὁδηγουμένους. ὅρα γάρ μοι καὶ τὸν ἀστέρα ἄχρι τοῦ παιδίου ἐλθόντα, καὶ σταθέντα τοῦ δρόμου. καὶ γὰρ Ιωάννης, δίκαιος ἀστέρος, ὃν κηρύσσομαι ἐστὸν ἀφῆμι, καὶ ἐστὸν δείξας Χριστὸν λέγων,
Ιωαν. α. κθ. Ἰδὲ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἐπαύσατο τοῦ δρόμου. Εἴρηκε γάρ,

Εκφνον

Ἐκφύγωμεν δὴ αὐξήσεως, ἐμὲ γὰρ ἐλαφρὸν ἄζυμον. Καὶ ἐλθόντες, φησὶν, ἐπὶ μάγοι εἶδον τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα· καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ. δῶρα γὰρ τοῦ ἀπὸ ἐθνικοῦ βίου προσιόντας Χριστῷ, προῆκεν πεσεῖν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ἀσεβείας, ὡς ὕττως ὥσπερ ἀπὸ γῆς ἐλεφαντίνους, τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ Χριστοῦ ὁμολογῆσι, εἰδὼ ὕττως αὐτὰ μέρος, πρὸς τὴν θεότητος αὐτοῦ θεότητα δώσωσιν. καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν· χρυσὸν, ὡς βασιλεῖ· λίβανον, ὡς Θεῷ· σμύρναν, ὡς παθητῷ δι' ἡμᾶς. καὶ ἐδέχετο ὁ Χριστὸς τὰ δῶρα, οὐκ αὐτὸς χρῄζων, ἀλλὰ τοὺς φέροντας ὠφελῶν. χρυσὸν μὲν γὰρ δεχόμενος, φιλαργυρίας αὐτοὺς ἀπέτρεφε· λίβανον δεχόμενος, εἰδωλολατρείας ἀπήλλαττε· σμύρναν δὲ κομιζόμενος, τὴν νέκρωσιν αὐτῶν ἀπεσήμαινε τῆς ψυχῆς. Εἰ δέ τι καὶ ἕτερον μυστήριον θεωρῆσαι, καταμάθωμεν ἀκριβῶς. χρυσὸν δὲ λίβανον καὶ σμύρναν προσφέρουσι τῷ τεχθέντι. ὅπερ ἐν ταῖς αὐτοῦ γεγραμμένοις ὁ, Αὐτὸν κάμψαι πάντα γόνυ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, ἐν ταῖς προσφοραῖς προετύπουν ὁ μέλλον, ἐν τῷ χρυσῷ δηλοῦντες τὴν τοῦ βασιλέως ἀγγελικὴν δοξολογίαν, ἐν τῷ λιβανωτῷ τὴν τῶν ἐπιγείων δυνάμεων γονυκλισίαν, ἐν τῇ σμύρνῃ, τῶν ἐν ᾅδου ψυχῶν καταχθονίων τὴν ἱκεσίαν. ὅπερ πρὸς ἀρετὴν δεῖ κεκτῆσθαι τῆς θεότητος ὃν προσελθόντα Χριστῷ, ὡς φάσκει ὁ ἀπόστολος, πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην, ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς τῆς καρδίας, προσκομίζομεν πίστιν, ὡς χρυσὸν ἐξαστράπτουσαν· ἐλπίδα, ὡς λίβανον βυθοδρέζουσαν· ἀγάπην, ὡς σμύρναν συσφίγγουσαν τὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας. Καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρῴδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. ἐγγίζω γὰρ τοῦ ἅπαξ προσελθόντας Χριστῷ, μὴ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι τῆς ἀσεβείας ἀναλύειν· ἀλλὰ τὸν ἀγνὸν ὁδοποιήσαντας πίστιν καὶ πρᾶξιν, ἀνθρωποκτόνοι ὄφιν καθόντας, ἀναχωρῆσαι εἰς κληρονομίαν Χριστοῦ. αὐτῷ γὰρ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ματθ. β. ια.

Φιλιπ. β. ι.

* *
α. Κορ. ιγ. ιγ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΖΑΚΧΑΙΟΝ ΤΟΝ ΤΕΛΩΝΗΝ.

Λογ. ιε.
Λυκ. ιθ.

Ἐκ τῶν καλῶν ἐρώντες, σπεύδειν ἀπέχεσθαι τῶν διψώντων, ὦ ἀγαπητοί. ὅσῳ γὰρ μὴ βιαίοις θέσθαι τὸ ζητούμενον, τοσούτῳ πρὸς τὸ διψᾶν τῶν ποθουμένων ἐκκαίονται. ὃ καὶ νῦν ἡμῖν φιλοτίζονται αἱ ποθούμεναι, ὡς διψῶντες πηγάς· μὴ ἡμέραν ἢ τόπον ἐκ τόπου προερχόμενοι, ὁμματοσι πολυκινήτοις περιβλεπόμενοι, ζητοῦσι τὰ τῆς καρδίας ποθούμενα. καὶ ὥσπερ ὁδοιπόροις ἡ ὥρα καύσωνος τινὰ ἄνυδρον γῆν διεκπερῶσιν, οὕτω τῆς διψης πιεζόντες, καὶ τὰς πηγὰς περιβλέπονται, ὡς πολλάκις καὶ ὑπὸ βοωνοῦς ἀνατρέχοντας "αὐτοῖς ὕπνῳ πηγή· καὶ ἰδοῦσιν αὐτὴν πόρρωθεν, χαίρουσι, καὶ ὑπὸ τείνονται τὴν πορείαν πρὸς αὐτὴν σπεύδοντες· εἶτα ἐλθόντες ὑπὸ τὴν πηγὴν, τήν τε δίψαν ὕδατι παύουσι· τοιοῦτοί εἰσιν φιλόχριστοι ἄνδρες. οἱ γὰρ τῇ ἡμέρᾳ πολυμόχθοι αὐλαῖς Χριστοῦ ἔργοις ἀγαθοῖς ἐκζητοῦσι, καὶ οἱ νυκτὶ δι' ὀνείρων προσομιλοῦσιν αὐτῷ, καὶ οἱ τοῖς ὕπνοις μετ' αὐτοῦ βηματίζειν φαντάζονται· καὶ ἐὰν οἱ ὁσάκισαν αὐτὸν ἴδωσι πόρρωθεν, χαίρουσι καὶ ἀγαλλιῶνται, ὥσπερ οἱ διψῶντες, ὅταν ὄψωσι τὰς πολυμόχθους πηγάς· καὶ πάλιν διϋπνιαθέντες καθεύδειν ἐθέλουσιν, ἵνα τῇ αὐτῇ ὀπώρᾳ τοῖς ὕπνοις περιτύχωσι. τοιοῦτος ἴσως καὶ Ζακχαῖος, ὁ ἀρτίως ὑμῖν ἀπὸ τοῦ εὐαγγελίου διαγνωσθείς. ὅσα γὰρ μοι αὐτοῦ καὶ τέχνα, καὶ πόθῳ φλεγόμενον θείῳ, καὶ ὅτι ὃ σίνδρον διαβαίνοντα, καὶ Ἰησοῦν περιβλεπόμενον, ὅπως ἴδῃ τὸν ζωοφόρον πηγήν. θεωρήσας ὁ Ζακχαῖος Κύριον, τὸν μὲν ὁρᾶσιν αἰσθήσεως, τῇ δὲ καρδίᾳ πλέον πρὸς πόθον ἐξέκαυσεν. Εἰσελθὼν δὲ, φησὶν, ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἰεριχὼ, διήρχετο· καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ζακχαῖος· καὶ οὗτος ἴσως ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἴσως πλούσιος καὶ ἐπεθύμει ἰδεῖν

Ex Ms. Cæsareo.

Λυκ. ιθ. α.

Ⓦ Ιησοῦ, ἐφοβήθη ἦλθε διέρχεσθαι. ὅσα μοι πόθον ἐνεδείξατο, ἀγαπητέ. Καὶ οὐκ ἠδυνάτο βλέπειν ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι μικρὸς ἦν τὴν ἡλικίαν. καὶ προσδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ἀνέβη ὅτι συκομωραίαν, ἵνα ἴδῃ Ⓦ Ιησοῦν, ὅτι ἐκεῖθεν ἤμελλε διέρχεσθαι. Ζακχαῖος ὁ τῇ ἡλικίᾳ τοῦ σώματος μικρὸς, τῇ δὲ φρονήσει τοῦ πνεύματος μέγας, ἐζήτει ἰδεῖν Ⓦ Ιησοῦν, ἐπεθύμει ἰδεῖν τὸν Θεὸν ὁ ἀνθρώποις καὶ ἀγγέλων κρείττων, καὶ τοῦ ἀγγελικοῦ καὶ ἀνθρωπίνου φωτὸς λαμπρότερον βήματι ἀνθρωπίνοις προκοπτόντων· ἐζήτει ἰδεῖν, πῶς ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ νεφέλῃ τοῦ σώματος καθεζόμενος, τοὺς πιστῶν ἐνοικῶν ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας καθαίρει· ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Θεὸν Ιησοῦν, ὃ καλὸν ῥῆμα, ὃ ποθεινὸν πρᾶγμα, ὃ γλυκὺ ὄνομα Ιησοῦ, Ⓦ ἐκ τοῦ ὀνόματος πρᾶγμα σημαίνοντα. ἐπεθύμει ἰδεῖν ὃ πορφυρόμαλλον πρόβατον, ὃ τὸ αἷμα τοῦ οἰκουμένου ἐξηγόρασε· καὶ ὁ πόνος αὐτὸν ἀπὸ Αδὰμ μέχρι τέλους γυμνωθέντας ἐσκέπασεν. ἐπεθύμει ἰδεῖν ὁ ἀχμάλωτος στρατιώτης Ⓦ ἴδῃ βασιλέα, ὃ πρόβατον τὸν ποιμένα, ὁ πεπλανημένος τοῦ ὁδοῦ, ὁ ἐσκοτισμένος ὃ φέγγος. ἐπεθύμει ἰδεῖν τὴς θεότητος κήρυκα, ὁ μὴ ἔχων ὃ τῆς θεογνωσίας γλυκύτατον ἄρτυμα. ἐζήτει ἰδεῖν ὁ ἀρρώστος τοῦ ὑγιεινοῦ, ὁ πεινῶν, τὸν οὐράνιον ἄρτον, ὁ διψῶν, τοῦ ζωοφόρου πηγοῦ. ἐπεθύμει ἰδεῖν τὸν τῶν ἱερέων ζωοδότην, καὶ ἐξυπνισθῆναι τοῦ Λαζάρου. ὦ ἔρωτος θείου· ὦ ἐπιθυμίας ἀγαθῆς· ὦ ἔρωτος χρυσοπτέρου, μᾶλλον δὲ Χριστοῦ, τοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ψυχροὺς εἰς θερμοὺς μεταφέροντος. ἤδη ὁ θεῖος ἔρως ὁ ἁρπάσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς, δενδροβατεῖν αὐτὸν προσκυάσει· οὐκ ἔτι γὰρ ἐπίγεια βλέπειν αὐτὸν ἤθελε, οὐκ ἐπὶ ἀνθρώποις ζωοχορῆσαι αὐτὸν ὁμιλεῖ· ἀλλὰ πρὸς θεοὺς βλέψας ἀγάπησε, καὶ οὐράνια ἐξεδέχετο. ἀπὸ σκηνῶν πρὸς σκηνὰς ἔτρεχε πρὸς ἃ ἠπείλητο, καὶ ὅτι ὁ δένδρον μύρας ἐνεβλέπετο τὸν Χριστὸν, καὶ τῇ διανοίᾳ τὸν νεφέλης ἐπέβαινεν. ἰδὼν δὲ τὸν Χριστὸν ὁ Ζακχαῖος, ἀριθμοῦντας ἔλεγε· Πρὸς σὲ ἦμεν οἱ ὀφθαλμοί μου ὃν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ. Εἶδε Ζακχαῖος τὸν Κύριον, καὶ πλέον πρὸς πόθον ἐξεφλέγετο· ἥψατο αὐτοῦ τῆς καρδίας, καὶ ἄλλος ἐξ ἄλλου ἐγίνετο, αἰτὶ πλωτοῦ ζηλωτής, μετὰ ἀπίστου πιστός, καὶ μετὰ λύκου πρόβατον σφραγιδοφόρον. τίς οὕτω πόθει πατέρα, ἢ μητέρα, τίς οὕτω ποτὲ ἠγάπησε γυναῖκα ἢ τέκνα, ὡς Ζακχαῖος Ⓦ Κύριον, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ὅτι δοκιμάσας; πόθητα γὰρ αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα ἔλαβε Ⓦ Χριστὸν τοῖς πένησιν ἔδωκε, καὶ οἷς ἐσυκοφάντησε, τετραπλασίονα ἀπέδωκεν. ὦ μαθητοῦ τύπος ἀγαθός· ὦ διδασκάλου ἐπιτείχισμα καὶ δυνάμεως θείας, οὐ τοῦ ὀφθῆναι μόνον Ⓦ Ιησοῦ εἰς πρᾶξιν ἐλάμποντα. οὕτω γὰρ κατηχητικὸν λόγον τῷ Ζακχαίῳ ἔλεγεν ὁ Κύριος, ἀλλ' ὤφθη μόνον τῷ ποθοῦντι, καὶ ἡ τῆς πίστεως δυνάμις ἀπὸ τῆς τοῦ ποθοῦντος καρδίας ἐφάλλετο. τοιοῦτόν τι γέγονε καὶ ὅτι τῆς αἱμορροούσης. προσελθοῦσα γὰρ τῷ Κυρίῳ, οὐ ἀξιοῦσα αὐτὸν, ἵνα ἰάσηται αὐτὴν, οὐ μὴν ἐξεδέχετο τὴν ἀφὴν τῆς χλαμύδος, ἀλλ' αὐτὴ προσελθοῦσα ἥψατο αὐτοῦ τοῦ κρασπέδου κρυφίως· καὶ ἡ δυνάμις τῆς ἰάσεως ἀπὸ τῆς ἁφαμένης ὡς ἀπόλυτος ἐλύετο. καὶ ὁ μὴ Ζακχαῖος ἀγνοῶν ἐποίει, θείῳ ζήλῳ φερόμενος, καὶ πνευματικῷ ἔρωτι φλεγόμενος ὅτι τὴν συκομωραίαν ἔτρεχεν· ὁ δὲ Κύριος μυστικὸν τι θεωρήσας, ἔλεγε, Καταβηθι· οἶδά σου τὴν ψυχήν, οἶδά σου Ⓦ ὅσιον ἔρωτα· καταβηθι· μανθάνει ὅτι ὁ Αδὰμ γυμνωθείς, ἀπὸ συκῆν ἐκρύβη· σὺ δὲ θέλων σωθῆναι, ὅτι συκομωραίαν μὴ δυάτρεχε. δεῖ με δὲ συκόμορον τρέχειν ξηραίνειν, καὶ ἄλλο φυτεῦσαι, σαφῶς. ἐκεῖνο χρηστὸν δένδρον ἐστίν, ἐπ' ἐκείνου βήματι ψυχῆς δυάτρεχε. ἐκεῖθεν γὰρ εἰς οὐρανοὺς ἕτοιμος ἀκοντίζει· εἰς τοῦτο δὲ δένδρον καὶ ὁ ὄφις τοῖς φύλλοις προσπλέκεται, εἰς τοῦτο κρύπτεται, ἐν τούτῳ ὑφαίνει· πιστεύσον, καταβηθι πρὸς τὸν αὐλὸν ψηφίζειν τῇ ψυχῇ σου, ὡς καὶ ὅτι τῆς Εὔας πείσας αὐτὴν γεύσασθαι τῆς γλυκείας ἡδονῆς. πιστεύσον, καταβηθι· ἕως ἔρχομαι ἐγὼ, καταβηθι. ἐμοὶ γὰρ ὁρῶντος αὐλὸν, ἐκείνος πεφίμωται. πιστεύσον, καταβηθι, οὐ θέλω σε ἐᾶσαι ὅτι τὴν συκομωραίαν, οὐ θέλω σε ἀπολέσθαι.

Ψαλ. ρκζ. α'.

Λουκ. ιθ. ε.

ἀπολέσθαι. ἐμοὶ γὰρ εἶ πρόβατον, ἐμοὶ πρόσεδραμες. πεῦσον, καταβῆθι, καὶ πρόλαβε εἰς ✠ οἶκόν σου· δεῖ με σὺ ἀπαύγη σήμ. ὅπου γὰρ πίστις, σκῆ δύναπαύομαι· ὅπου ἀγάπη, σκεῖ ἀπαύγημαι. οἶδα τί μέλλεις ποιεῖν· οἶδα ὅτι ὅλα σου τὰ ὑπάρχοντα μέλλεις διδόναι πένησι, καὶ πρόσθεν ἀποδιδόναι, οἷς ἐσυκοφάντησας, τετραπλασίονα· πρὸς τοῖς τοιούτοις ἡδέως αὐλίζομαι. καὶ ὁ Ζακχαῖος πεύσας κατέβη, καὶ ἀπῆλθεν εἰς ✠ οἶκον αὐτοῦ, καὶ Ἰησοῦ ὑπεδέξατο. χαρεὶς γ' ἐμπλησθεὶς, σαθεὶς εἶπεν (οὐ πρόπατον, οὐ καθήμενος, ἀλλὰ σαθεὶς, ἵνα δείξῃ τὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀμετάθετον γνώμην) σαθεὶς εἶπεν (ὅτι ζέων τῷ πνεύματι, ἀμεταμέλητα νοήσας ἠγωνίζετο. ἤδη γὰρ ὅσων πείρει, καὶ ὅσων μέλλει θερίζειν) καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων μου δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ οὓς ἐσυκοφάντησα, τετραπλασίονα ἀποδίδωμι. ὧν ἐξομολόγησις καθαρὰ, ἐκ καρδίας καθαρᾶς πρόσερχομένη· ἐξομολόγησις ἀπαίσχυντος, ἀπαισχύντῳ δόξῃ Θεοῦ προσιμένη, πίστιν ἀποπνέουσα, καὶ δικαιοσύνῃ αὐθέουσα· ἧς δικαιοσύνης καταξιώσειεν ἡμᾶς ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΚΑΤΟΝΤΑΡΧΟΝ. Λογ. νϛ.

Ἑκατοντάρχης τινὸς δοῦλος κακῶς εἶχεν ἔμελλε τελευτᾶν, ἀλλ' οὐκ ἐτελεύτησε τῷ ✠ δεσπότῃ. ἔμελλεν ἀποθανεῖν (διὰ θερμὸς γὰρ ἦν) ἀλλ' οὐκ ἀπέθανε διὰ ✠ πρεσβεύοντα θεοφιλῆ τυγχάνοντα. ἡ φύσις ὀφείλει ἀπαντᾷ χρέος· ἀλλ' ὁ δεσπότης τῆς φύσεως τὸ κτῆμα ὃ κτίσας τῷ Χριστῷ πίστιν προσχώρει. θανάτου καὶ φύσεως ἀνάγκη πρὸς τελευτὴν ἐκδιάζουσα, ἀλλὰ ἀντεῖχεν ἡ πίστις τῷ θανάτῳ πολεμοῦσα καὶ θανάτου σφαλλούσης νόμους. καὶ μὴ ἀπίστησης, εἰ τοσαῦτα δύναται πίστις, ὥστε καὶ θανάτου δεσμὰ διαρρῆξαι, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν καταχθονίων βαθέων ψυχὰς ἀναπαῦσαι. πίστις καὶ ᾅδου πύλας ἀνοίγει, καὶ οὐρανοῖς ὑπτίοις κλῆθρα, καὶ φύσεως ὅρους ἀμείβει, καὶ πυρὸς δυνάμιν καταχοιμίζει, καὶ φλόγα δρόσον ἀποδεικνύει, καὶ θανάτου κέντρον ἀμβλύνει. οὐκ ἀμάρτυρα λέγω· ἐκ τῶν ἁγίων σου γραφῶν πιστώσομαι. εἶπον ὅτι πίστις πύλας ᾅδου ἀνοίγει, καὶ οὐρανοῖς ὑπτίοις κλῆθρα. οὕτω δέδοξαι καὶ ἀποδείξεις ἐναργεῖς· ἴδε μοι ✠ μακαρίου Πέτρου λόγῳ καὶ ᾅδου πύλας ἀναπεταννύντα, καὶ τὸν Ταβιθὰν κάτωθεν ἀναγαγόντα. μόνον γὰρ εἶπε, Ταβιθὰ ἀνάστηθι, καὶ εὐθὺς πύλαι μὲν ᾅδου ἀνοίγονται, ταρταρικοὶ δὲ πίπτουσι μοχλοὶ, καὶ ὁ τεθνηκὼς τῶν ζώντων ὀξύτερον ἀνακύει. πάλιν Ἠλίας ὁ προφήτης ταύτῃ πεποιθὼς τῇ πίστει εἶπεν, Οὐκ ἔσαι υἱετὸς εἰ μὴ σόματός μου· καὶ χαλκεύεται μὲν ὁ οὐρανὸς, συστέλλεται δὲ ὁ υἱετὸς ὑπὲρ ἔτη τρία καὶ μιῶας ἐξ, γῆ δὲ καθάπερ σιδηρᾶ τὸν φύσιν, ✠ σιωπᾷ καιρὸν ἀρίστην, ἵνα γνῶς, οἷα δύναται πίστις. ἀνθρώπου ὑπὸ γῆς ἀποφαίνεται, καὶ θεὸς ἐν οὐρανῷ βεβαιοῖ τὴν ἀπόφασιν· θνητὸν φθέγγεται σόμα, καὶ θεοῦ γνώμην ὑπισχνίζεται, ἔργῳ κυρώσασα τὰ ῥήματα. Ἐλισαιέ, φησιν, Ἠλίας ✠ οὐρανὸν ὑπὲρ ἔτη τρία καὶ μιῶας ἐξ. κλῆθρον οὐρανοῦ ἴων, ἀνθρώπου σόμα θνητὸν, δύσεδες πίστις κοσμοῦμενον. ὁ αὐτὸς πάλιν Ἠλίας πυρίνων κατιτόλμησεν ἁρμάτων, καὶ καθάπερ τελῶν εἰς τὰς αἰθερίους ἐπέστη μονάς, ἀμοιβὴν μέχρι σήμερον ἄλυσος θανάτου, οὐ νόμῳ φύσεως, ἀλλὰ χάριτι μονογνωμονικῇ, καὶ δυνάμει πίστεως ἀκλινὴς φυλακτόμενος. καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ὁ Ἐνὼχ ἀπὸ ζωῆς εἰς ζωὴν μετ' σώματος ἐβασάσθη, θάνατον καὶ γῆρας καὶ φύσιν ὑπὲρ πίστεως ὑπερνικήσας. καὶ πολλὰ μὲν ἔσω ἄλλα περὶ πίστεως ὅσα λέγειν, ἀλλὰ συστέλλω ✠ λόγον, ἵνα μὴ κόρον ἐμποιήσω.

Ex Ms. Cæsareo. Λεκ. ζ β.

Λογ. νϛ. Περὶ θ. μ. γ. Βασ. ιζ. α. δ. Βασ. β. ια.

ποιήσω. οἶδα γ', ὅτι καθάπερ τὰ θεῖα λόγια ταῖς ὑμετέραις φιλοτιμίαις οὐ κόρον, ἀλλὰ πόθον ἐμποιῶν ἐπίσωτα, ἀλλ' ὅμως ὅτι τὸ προκείμενον ἐπιμελοῦσθε. ἑκατοντάρχου, φησί, τινος δούλος κακῶς ἔχων ἔμελλε τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος· ἔντιμος οἰκέτης ὦ διαπότη. εἰ γὰρ καὶ ἡ πλεονεξία τὸν βίον Ⓦ δοῦλον ἐπεκόπτει, ἀλλ' ἡ φιλανθρωπία τοῦ δεσπότου τὸ συγγενὲς τῆς φύσεως οὐκ ἠρνήσατο. οὐ διέρριψεν ὡς οἰκέτην, ἀλλ' ἔστεργεν ὡς ὁμόφυλον, φιλανθρωπίᾳ τὴν βαρβάρου τῆς ἀλλοφυλίας ζημίαν ἐπανορθούμενος. ἀκούετε Ⓒ μανθάνετε Ⓖ δοῦλοι δεσπότου, μὴ ὡς ἀλλοτρίων τῆς φύσεως καταφρονῶν τῶν οἰκετῶν, μήτε μικρῶν, ὡς ἐκεῖνος, ἀφειδῶν τῶν ὁμοζύγων, πυθόμενοι δὲ μακαρίου Παύλου λέγοντος· Κολ. δ'. α'. ἰ Οἱ κύριοι τοῖς σοῖς δούλοις τὴν ἰσότητα προσέχεσθε, εἰδότες ὅτι Εφ. ς'. θ'. αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ Κύριος ἐν οὐρανοῖς ἐστὶ καὶ προσωπολήμψια οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ. συνεχώρησε δοῦλον εἶναι Θεὸς, ἵνα Θεῷ δουλεύειν μανθάνῃς. εὔνοιαν ἀπαιτεῖς παρὰ τοῦ οἰκέτου; εὔνοιαν καὶ αὐτὸς τῷ δεσπότῃ. κολάζεις ἁμαρτάνοντα; σκόπει μὴ ἁμάρτῃς, ἵνα μὴ κολάζῃ παρὰ Θεοῦ. συγγνώμην οὐ δίδοις ὁμοζύγῳ, μηδὲ σὺ αἴτει συγγνώμην. διδάσκει γάρ σε ὁ εὐαγγέλιον λοιπὸν οὕτω προσ- Ματθ. ς'. ιβ'. εύχεσθαι· Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. ὡς οὖν παρὰ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ζητοῦντες, οὕτω καὶ ὑμεῖς φιλανθρωπίαν νέμετε τοῖς ὁ- μοφύλοις. Ἀκούσας γὰρ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπέστειλε πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων. Λκ. ζ'. γ'. τί ἀκούσας; ὅτι λόγῳ θεραπεύει, λόγῳ τεθνεῶτας ζωογονεῖ, λόγῳ δαίμονας ἀπελαύνει, Εφ. δ'. κ'. λόγῳ τὰ πάντα διοικεῖ. Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον. ὑβριστάς, οὐ φάρμακα προσαγαγὼν, ἀλλὰ λόγους παρ' αὐτοῦ πέμπεται, καὶ τὸ ἔργον ἐπιτελεῖ. βλέπε πόσῃ ἡ μεταξὺ τοῦ ἑκατοντάρχου καὶ τῶν Ἰουδαίων διαφορά. ὁ μὲν ἀκούσας, οὐκ μόνης ψιλῆς ἀκοῆς ἐπέτυχεν, ἀλλὰ καὶ πίστεως ἐπιδείξεως· Ⓖ γ', ἐπ' ὄψει ὁρῶντες τὰ θαύματα, Ⓦ θαυμασιοποιὸν ἡγούμενον· καίτοι ὄψεως ἀκοῆς ἐνεργεστέρα. ἐνεργεστέρα μὲν ὄψεως ἀκοῆς, ἀλλὰ κακίαν εἶχον τῆς νόσου διδάσκαλον. διὰ τοῦτο τυφλοὶ τῇ κρίσει Ⓦ κριτὴν ἐξουθένουν. ἀπέστειλε, φησὶ, πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν, ὅπως ἀπελθὼν διασώσῃ Ⓦ δοῦλον αὐτοῦ. ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους, οὐδὲ ὑπερφίαν προδιαβάλλων αὐτοῦ ἀπελθεῖν, ἀλλ' οἰκείαν αὐτὸς ὑπὲρ ἑαυτοῦ πρεσβεύειν διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀξιώματος. ἦλθε ἑαυτὸν δοὺς δεσπότην ἐξ δούλου φθαρτοῦ, Ἰησοῦ ὑὸν Θεοῦ ἐκ Θεοῦ, μονογενῆ υἱὸν ἐξ ἀγνώστου πατρός. διὰ τοῦτο πρεσβυτέρους τῆς συναγωγῆς ὑπὲρ βλασφημίας κινούμενος ἀποστέλλει, καὶ ἀποστολικὰ πρὸς τῶν ἀποστόλων πληρῶν· Ισαι. ε'. ιδ'. Ἀθυμεῖς; πρόσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξώμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ εἰ καὶ ἡ ἁμαρτία πεποίηκεν, συγχωρηθήσονται αὐτῷ. ἀπέστειλεν οὖν τοὺς πρεσβυτέρους πρὸς αὐτὸν, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. σὺ γὰρ καὶ τὸν τοῦ ἀνδρὸς συμπάθειαν θαύμαζε. κἀμοῦντος γὰρ αὐτοῦ τὸ οἰκέτου οὐ καταφρονεῖ, ἀλλὰ σπουδὴν τοσαύτην ἐπῆγετο, ὁπόσην δῶ τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ πάσχων ἐπιδείκνυτο. ταῦτα γὰρ πρὸς ἀρετὴν ὁρῶν βλέποντος ἀνδρός, τοσαύτην ποιήσασθαι σπουδὴν, καὶ πρεσβεῖ- αν τείλασθαι ὑπὲρ οἰκέτου θεραπείας. ἦδει τῆς φύσεως ὁ ἰσότιμον· καὶ οὔτε καταφρο- νεῖ ὡς ἀνδραπόδου, ἀλλὰ συνέπαθεν ὡς συνδούλῳ, εἰδὼς ὅτι κοινὸς ἀπάντων * ἐστὶν ὁ * δεσπότης Θεός. ἀλλὰ τοιοῦτος μὲν ὢν ὁ ἑκατόνταρχος. πολλοὶ δὲ τῶν πλουσίων παρὰ μὲν ὑγιαινόντων ἀπαιτοῦσι τὰς ὑπηρεσίας ἅπερ συγγνώμης, νοσούντων δὲ οὐδεμίαν φροντίδα τίθενται· ἀλλὰ πρὸς αἰσθήσεως νόσον, τῆς παιδίσκης χαμαὶ ἐρριμμένης, οὐ προσέχει ὁ δεσπότης, οὐκ ἐπισκέπτεται δεσποινα. κἂν ποτε δὴ τὴν δέσποιναν παρακαθῆσθαι, οὐκ ἐπισκέπτεται ὡς ὁμοζύνην, ἀλλὰ βλασφημοῦσαν προσέχει τῷ βλέμματι, αὐστηρῷ προσβλέπεται ῥήμασι, δι' ὀργὴν ὑπερφυίας τὸ συγγενὲς ἀρνούμενον τῆς φύσεως. καὶ ἀναγινώσκετε μὲν γραφάς· οὐκ οἴδατε τί φησιν ὁ ἅγιος Δαβίδ; Ἰδοὺ ὡς ὀφθαλμοὶ δούλων εἰς χεῖρας τῶν κυρίων αὐτῶν, Ψαλμ. ριβ'. γ'.

ὡς

ὡς ὀφθαλμοὶ παιδίσκης εἰς χεῖρας τῆς κυρίας αὐτῆς, ὕτως Ⓐ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς Κύριον Ⓜ Θεὸν ἡμῶν. δυσωποῦ τὴν εἰκόνα, βλαβὴν δηλοῖ τὰ γεγραμμένα, ὑπίκουρος τῆς ἀληθείας γῆς καὶ τάσης. ὁ σωτὴρ, υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ μονογενὴς, δοῦλος ἀδέσποτος καὶ ἀδεσπότων ὑπεδέξατο γενέσθαι· σὺ δοῦλος ὢν πρὸς δεσπότην Ⓜ ὁμότιμον ὡς οὐκ ἰσότιμον, πρὸς δεσπότην δὲ συμπαθῆ πρὸς τὴν συγγενῆ φύσιν; καὶ ὅτε μὲν ἀληθῶς ζῶον χαλινοῦται, ὅπως μὴ δάκῃ τὴν χεῖρα· ὅτε δὲ λογικὸν, τουτέστιν, ὁ σὸς οἰκέτης ἀθετῇ, ἀπορρίπτεις δὲ οὐ πρόσωπος. πρόσωπος οὖν λογικόν ἐστι δοῦλον ἀνάρρητον; δάκῃ τοῦτο ζηλοτυποῦμαι. πολὺ καλὸν αἰδέσιμος πρὸς Θεὸν ἀνὰ τίμιον ἀνὴρ ἐλεήμων. ἡμᾶς δὲ οὐ προσέχομεν τοῖς γεγραμμένοις, ἀλλὰ τοῦ μὴ ἔξωθεν πέφυκεν ἕαδ' ὅτε τὴν πρὸς ἀνθρώπων δόξαν θηρώμενοι, τοὺς δὲ ἔνδον ἐάσομεν λιμῷ φθείρεσθαι, καὶ τῷ χρυσῷ πὴ μυσάττει, ἂς πρὸς τοῦ Θεοῦ ἀνταποδόσεις οὐκ ἐννοοῦντες. ἀλλ' οὐ τοιοῦτος ὢν ὁ ἑκατόνταρχος, ὁ πρωταχοῦ νήφων, ὁ οὕτως κεκτημένος, ὃ κτῆμά τε καὶ ἑαυτὸν φυλάττων, ὡς Θεοῦ κτῆμα, ὁ φειδοῦς γάμων καὶ θείας σωφροσύνης καταγαζόμενος. διὸ καὶ τοῦ πρεσβυτέρους πρὸς τὸν πρὸς Ⓜ Ἰησοῦν ἀποστέλλει· Ⓐ μὴ οὖν πολλὴ προθυμία πρεσβεύουσιν, ἰχθὺς ἀπροσάλλοισι δυσωπήματα, καὶ φασιν· Ἄξιος ᾧ διδῷς τὴν χάριν· βιγνώμων ὁ λαμβάνων τὴν δωρεάν, ἄξιος τῆς σῆς προθυμίας. ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν. ἀληθῶς ἰχθὺς θεοσεβείας γνωρίσματα, ἰχθὺς ζωοδόσεως ἀγαθῆς τεκμήρια. ποῖα ταῦτα; ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη, καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀληθὴς ἀγάπη. ἀγαπᾷ γὰρ ὁ ἔθνος ἡμῶν· πλησίον τὸν νόμον. Πλήρωμα γὰρ νόμου ἡ ἀγάπη. Ⓒ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησε, τὴν πρὸς τὸν Θεὸν οἰκοδομὴν ἐνδικνύμενος. Θεῷ γὰρ οἶκον κατασκευάζων, οἰονεὶ προβλεπτέον ἐστὶν τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης τὸν ναὸν τὸν ἐμόν. βλέπε πῶς αἱ καλαὶ πρόξεις ἐν χωρῷ τῆς ἀνάγκης μνημονευόμεναι πολλὴν παρέχονται τοῖς προσευομένοις τὴν παρρησίαν. πρωταχοῦ γὰρ αἱ καλαὶ πρόξεις ἱκανὸν ἐδέξαντο τὸ δυσώπημα. Ⓐ μὴ οὖν οὕτως ἐπρέσβευε· ὁ δὲ Ἰησοῦς τὴν προσκλησιν ἐδέξατο τὴν πρεσβυτέρων, οὐκ αὐτὸν αἰδούμενος, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑκατοντάρχου πίστιν ἀποδεξάμενος. δύο γὰρ ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς, ἵνα πως καὶ χολαύτερον ἐκδιδάξῃ, καὶ τὸν βαθμὸν ἔρημον ἐποίησε, οὐ βεβαιωτὴν πρὸς ὑπόνοιαν, ἀλλὰ καιρὸν ἐνδιδοὺς, ἵνα τὴν ἔνδον λαμβάνουσαν τοῦ ἑκατοντάρχου δημοσιεύσῃ πρόθεσιν, ἵνα πομπεύσῃ τὴν ἀπροσδόκητον πίστιν πρὸς ἔλεγχον τῆς ἀπιστούντων, ἵνα τὴν ἀκραιφνῆ καὶ καθαρὰν καὶ ἀχίβδηλον θεατείσῃ γνώμην. Ἤδη γὰρ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ὁ ἑκατόνταρχος τοὺς φίλους αὐτοῦ λέγων, Κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γὰρ εἰμὶ ἱκανός, ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς. καὶ τὴν προφορὰν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ὁρμὴν ἀποστέλλει τοὺς πρεσβυτέρους· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ποιήσας, καὶ ἐφ' ἑαυτῷ μένων, οὐκ ἤρεμε. τοσούτῳ γὰρ λογισάμενος ὅσῳ ὑπὲρ τὸ διαφέρειν τοῦ ἀξιώματος, ἀποστέλλει φίλους, προσκαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων, μὴ σκύλλου· καὶ γὰρ οὐκ εἰμὶ ἱκανός ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς. ὦ τῆς συνέσεως καὶ πίστεως τοῦ ἑκατοντάρχου. οὐκ ἔλαθεν αὐτὸν ὁ Θεὸς ὁ αὐθρώπῳ κρυπτόμενος· οὐκ ἔλαθεν αὐτὸν ὁ μονογενὴς λόγος τὴν ὑπὸ σώματος περιβολὴν καλυπτόμενος. ὁρᾷ τὸν ναὸν, καὶ ναὸς τὸν οἰκήτορα. οὐκ ἔλαθεν αὐτὸν ὁ δεσπότης ἐν δούλου ἀξίᾳ, ὁ βασιλεὺς ἐν αἰχμαλώτου ὄψει, ὁ βροτὸς ἐν ἀπειρομεγέθει. αὐτίκα γοῦν θαυμάζει Ἰησοῦς, καὶ μάρτυρα αὐτὴν τὴν ἄχραντον πίστιν αὐτοῦ. τὴν γὰρ ἀξιόπιστον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὁρμὴν, καὶ ἣν ἔλεγε τῷ σωτῆρι, οὐκ εἰμὶ ἱκανός ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς. *** οἷος ἦν καὶ Πέτρος, ὅτε τὴν ἀγρὰν τῶν ἰχθύων καταπλαγεὶς, καὶ ἔννοιαν λαβὼν τοῦ μεγέθους τῆς δυνάμεως, εἶπε πρὸς τὸν καλοῦντα αὐτὸν καὶ λέγων· Ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμὶ ἐγὼ, Κύριε. ἀλλ' ἴσως μὲ τὰ περὶ Πέτρου οὐκ ἠδύ, καὶ ἦ ἐν τῷ Λευϊτικῷ ἐγνώκει. Λέπρα, φησὶν, ὑπάρχειν μὴ καθάρτου ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον τὴν νόσον. τὴν γὰρ λέπρα προσοικειοῦσιν ἀλφοὶ καὶ λεύκη καὶ λειχῆνες· δυσδιάκριτα γὰρ τοιαῦτα

Παροιμ. κ. ε. Ρω. ιγ. ι. Λευϊτ. ιγ. β.

αὖτα ϛ̀ πάθη τοῖς πολλοῖς, ϗ μάλιστα ὁ ἀρχὴ τῆς νόσου. ὅθεν ὁ νόμος τ̃ ἱερέα βούλεται τ̃ τοιούτων ἐπιγινώμονα καθίσαθαι. ἀλλ' οὐκ οἶνιν ὁ νόμος τ̃ ἱερέα εἰς τ̃ τ̃ κρινομένου εἶχεν· καὶ κεῖ κρίνας ὡς " λέγεσι, πρώτα ϛ̀ τ̃ ὀίκῳ μεμολυσμένα ἀποφαίνει. ὅθεν ⓐ πολλοὶ τ̃ μετανοοῦντας ϗ τότε ⓦ ἱερέα καλοῦσι. τοῦ ὃν τοῦτο ἔννοιαν ὁ μακάριος ἐκατόνταρχος λαβών, ἐδεήθη τ̃ ἀφίξιν τ̃ σωτῆρος. οὐκ εἰμί, φησιν, ἱκανός ἵνα μου ὑπὸ τ̃ στέγην εἰσέλθῃς. πολλοὶ ὑπὸ τ̃ στέγην εἰσῆλθον. * * *

οἶδα ἐμαυτῦ ϗ ἁμαρτήματα· ἐδεήθημεν τοίνυν τ̃ ὡς κριτοῦ παρουσίαν, πρὶν ἀποκαθάρωμεν. οἶδά σε τ̃ ἱερέων ἀπάντων ἡγεμόνα, ϗ τ̃ παῦρος ἀρχιερέα· οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τ̃ στέγην εἰσέλθῃς. ὑγιαινός σοι ὁ θρόνος, ϗ ἡ γῆ ὑποπόδιόν· ποῖος οἶκος χωρήσει ⓦ ἀχώρητον; οὐκ ἔχω στέγην ὑγιαίνον, ἵνα μου ὑπὸ τ̃ στέγην εἰσέλθῃς· οὐκ ἔχω βασιλικὰς αὐλάς, ἵνα τὸν βασιλέα τ̃ ὑγιαινόν ὑπὸ δέξωμαι. πῶς ὑπαγορεύσω δέξωμαι ⓦ στενάζοντα ὑπὸ ὕδατι ϗ ὑποφεύγοντα αὐτόν; πῶς ὁ πενιχρὸν μου καταγάγιον ὁμόσκηνον δέξεται τὸν ἀσπαμὴν τ̃ ὑγιαινόν μετ' ἡσυχίας; ποία στέγη χωρήσει τ̃ σώματα τ̃ οὐρανὸν ϗ τ̃ γῆν χωρεῖσθαι ὁμοῦ; οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τ̃ στέγην εἰσέλθῃς. ὡς μὴ βυαργέτου τ̃ εἴσοδον ἁρπάζω, ὡς ὁ κριτοῦ τ̃ " προρρήσεως βυλεύομαι. ὀπίσω- πος εἶ ψυχῶν, ὀξεπαϊκὴ νεφρῶν, ἐρευνητὴς καρδίας ϗ κρυπτὸς ἁμαρτιῶν· οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τ̃ στέγην εἰσέλθῃς. δέδοικα ἐμαυτόν· εἰπὲ οὖν λόγον, ϗ ἰαθήσεταί ὁ παῖς " μου. ὅρα δὲ δοκεῖ σοι· εἰπὲ λόγῳ μόνον, σαφῶς εἰδέναι, ὅτι λόγῳ Κυρίου ⓐ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, ϗ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτ̃, ϗ ὅτι πρώτα λόγῳ γινόμενα ϗ ζωὴ ἔχει ϗ διήκειται. ἀπὸ γὰρ θείας ἐννοίας φωλιαθεὶς ὁ ἀνὴρ ἀληθῶς τὸν Ἰησοῦν σώματι εἶδεν, ὃν ἐνόει Θεοῦ γνωρίζων. εἰπέ, φησι, λόγῳ μόνον. οἶδα τί ὠφελήθησεν ὁ σοφὸς Σολομὼν ὠδὴ σοῦ· Οὔτε βοτάνη, οὔτε μάλαγμα ἐθεράπευσε τ̃ λαόν σου, ἀλλ' ὁ λόγος σου, Κύριε, ὁ πρώτα ἰώμενος. εἰπὲ λόγῳ μόνον. οἶδα τίνος λόγου χρηματίζεις, ϗ ὅσην κεχλιμένος τοῦ δυνάμεως τυγχάνεις, ϗ ὅτι λόγῳ ϗ πρώτα ποιῶν διατελεῖς. οὐκ ὠδίνει ὁ πατήρ ὅτι ϛ̀ γλυκῶν σε, οὐκ ὠδίνεις ποιῶν, οὐκ ὠδίνεις δημιουργῶν· εἰπὲ λόγῳ μόνον. ὁ γὰρ λόγος σου πρὸς πάντα αὐσιμώτατος τυγχάνει, ὑπ' ἀέρα πλήττων, ἀλλὰ τοῦ σοῦ θέλησιν δηλῶν. εἰπὲ οὖν λόγῳ μόνον· ὁδὸς ὃ ζωοῦν ἐστι πλησιφοείδου τ̃ ἀκουόντων. βλέπει ζωοῦσιν· τοῦ μὲ ἀφίξιν ὑποδέδεσθαι πρὸς καλεῖ, τοῦ ὃ " γνῶσιν οὐ πρόσεισι φέει. τοῦ μὲ γὰρ γνῶσιν αὐτ̃ μὴ τυρεῖ, τοῦ ὃ " ὑπόστασιν εἰς ὁδὸν πρὸς ϛ̀. τοιοῦτον ὃ τοῦ ὅτου σοφοῦ ἔννοιαν διαδέχεται ἄλλη τις μείζων. ὅτου γὰρ ἀπὸ δυνάμεως εἰς δύναμιν ὁ ἀνὴρ προβαίνει, ϗ πιγάζει πρὸς αὐτ̃ ἀξιολόγων νοημάτων πλοῦτος, νεάζων ὑπὸ τ̃ς τ̃ θεωρημάτων ὑποδόσεσιν. Εἰπὲ λόγῳ μόνον, ϗ ἰαθήσεταί ὁ παῖς μου. ϗ γὰρ ἐγὼ ἀνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν ϛ̀ ὑσσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· ϗ λέγω τούτῳ, πορεύου, ϗ πορεύεται· ϗ ἄλλῳ, ἔρχου, ϗ ἔρχεται· ϗ τ̃ δούλῳ, ποίησον τοῦτο, ϗ ποιεῖ. οἶδά, φησιν, ὅτι τ̃ πρώτων τοῦ ἐξουσίαν ὠφελιζωσμένος, ὡς εἷς τ̃ πρώτων πρὸς ἡμᾶς ἐπεδήμησας. ἦλθες πρὸς ἡμᾶς ὡς ἡμεῖς, πρώτων ἔχων τοῦ ἐξουσίαν, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Δαβίδ· Τ̃ ἡμέρᾳ ἐξαπέστειλε σου ἐλεήμων ἡμέρα, ὅτι τὰ σύμπτωτα δοῦλα σά. καθυδρεῖς, ϗ ἡ θάλασσα ἐξανίσταται· αἴρασαι, ϗ γαλήνιαι ϛ̀ κύματα. πνεόντων καλεῖς, καὶ ὁ πνεόντων τ̃ ζώντος ὀξύτερον ὑπακούει. Εἰπὲ λόγῳ, ϗ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. ϗ γὰρ ἐγὼ ἀνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν ϛ̀ αὐτόμενος. ὁ ϛ̀ τοῦτα τοῦ τ̃ς ψυχῆς αὐτεξούσιον ὁρμὴν μὴ κωλύειν ὅτι ϛ̀ χρείττονα προβαίνειν δηλοῖ. ἔχω, φησίν, ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας. στρατιώτας οὖν ὁ τ̃ ἀνθρώπῳ ποικίλους ϗ διαφόρους ἐμφωλεύοντας λογισμοὺς καλῶ. οἶδε γὰρ ὁ μακάριος Παῦλος τούτους στρατιώτας ὀνομάζειν. Σιωπήσομαί, φησι, τῷ νόμῳ χ̃ ⓦ ἔσω ἀνθρώπου· ὁρῶ ὃ ἕτερον νόμον ἀντιστρατευόμενον τ̃ νόμῳ τοῦ νοός μου, ϗ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας.

Εἰκότως

Ψαλ. ϟγ. γ. Ησ. μ. ιϛ.

Ψαλ. λϛ. ς.

Σοφ. ιϛ. ιϛ.

Λουκ. ζ. η.

Ψαλ. ριη. ζα.

Ρωμ. ζ. χϛ.

εἰκότως οὖν ἔλεγον, ἔχω ἐμαυτὸν ἐμφυτεύσαι, καὶ κατ' ἐμαυτοῦ ἔχω καὶ λέγω τοῦτο, πορεύου, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται· οὐκ ἀρχόμεθα, ἀλλ' ἄρχει τῶν λογισμῶν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἑκατόνταρχος καὶ διὰ τοῦτο κέκληται ἑκατόνταρχος, ὡς ἄρχων δὲ αὐτὸς ἑαυτῶν τῶν παθῶν, τοσαύτην ἐν τοῖς ἀλόγοις πάθεσιν ἡμῖν καρτερίαν ἐπιδεικνύμενος· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟ, ΕΞΗΛΘΕΝ Ο ΣΠΕΙΡΩΝ ΤΟΥ ΣΠΕΙ-ραι ☧ σπόρον αὐτοῦ.

Λογ. νζ. Luc. n. ε.

Παρθένος ἄρουρα ἐστὶν ἀμπέλων γεωργῶν τὴν τοῦ Βοὸς ζωηρίαν τοῖς ἀρότροις αὐλακιζομένη δέχεται τὰ σπέρματα, καὶ ταῖς βώλοις ἐκπύξασα, ὥσπερ τὸν βλαστάνει τοῦ πόνου, εἶτα μηκυνθὲν ☧ στάχυν, εἶτα πλήρη ἐν τῷ στάχυϊ τοῦ σίτου κόκκον ἐκβάλλει). τότε ὁ γεωργὸς λαμπρὸν ὁρῶντες τὸν ἀσταχυῶνα τὸ λήϊον, τῶν οἰκείων πόνων καὶ ἐλπίδας σεμνυόμενοι, τὸν Θεὸν ἱκετεύει εἰλικρινῶς αὐτοῖς δοθῆναι, ἵνα τοῦ φαιδρυνθέντος ἀγαθοῦ καὶ καρποὺς ἀβλαβεῖς λάβωσιν. πολλάκις γὰρ ἐλπίζοντας τοὺς τοῦ θέρους ἀκμῆς, καὶ ὑπὸ λαίλαπος τινὸς ἐπιχειμάσης, καὶ ἐπιβρεχείας ὄμβρου τοῦ γεωργοῦ, ἢ νότου θερμοῦ ἐπιπνεύσαντος τὸν ἀσταχυν ἐλίγωσεν, ἢ ἐρυσίβη κατέσηψεν, ἢ βροῦχος κατέφαγεν, ἢ χάλαζα κατέξανε, καὶ ἀωρία τὰς ἐλπίδος ὁ τέλος ἐμαράνει· ὡς τὸν γεωργὸν ἐκ πολλῆς ἀθυμίας πεπαῦσθαι, τῇ σκηνῇ ἐγκαθιδρύσαντα τῷ ἀώρῳ τέλει τοῦ θέρους ἑαυτὸν συμβαρῆσαι τῇ λύπῃ. ὁπότε μὴ ἡ τῶν ἀέρων δύσκρασία λαμπρὸν καὶ πεφορημένον ☧ στάχυν ἀπεργάσηται, ὁ οἷος ἐν εἰκόνι γεγράπται τὸ λήϊον λιβυκὸν ἰζον κεκυρτωμένον) τὸν δὲ θέρους ζυμοῦν ἀπεκδιχόμενοι, τότε ἀγρικοὶ καὶ παλαίμονες (ὡς δρεπανοῦσιν ὀξέσιν ἀπλωθῆσαι πόνοις πόνους ἐπισάγουσι, καὶ τὸν πόθον ἐπισκιμίζουσιν αὐτῷ τῷ τέλει τὰς ἐλπίδας χορτάζοντες. ὅτε τῶν ἄλλων ζώων οἰκαδε ἡσυχάζόντων, μόνος ὁ βοῦς ἰλαρῷ τῷ βήματι, βλοσυρῷ τῷ βλέμματι ὑπὸ τὸν ἄλω πορεύεται. καὶ μὴ ἄλλα ζῶα, αἶγες καὶ χοῖροι καὶ πρόβατα, ὅσα τὸν ἑαυτῶν αὐχένα τῷ ζυγῷ τοῦ ἀρότρου οὐκ ἐπέταξαν, οἰκεία ζωηδόσει ἀγχόμενα, ὀλιγωθῆναι ἐπισόδοις τῇ ἄλῳ προστιθέντα, τὰ ἀσταχύων δὲ δράγματα ληστεύουσι· μόνος ὁ βοῦς ἐλεύθερον τὸ γλωσσόν ἀπλώσας, τὰ οἰκείων πόνων τοὺς καρποὺς θαρσαλέως ἁρπάζει). εἶδες σὺν τοῦ δρεπανισάς, εἶδες ἐκεῖ τὰ χυροφόρον ἄρουρον, τὸ ἄλω, τὸ βοῶν· μεταξὺ μοι σκόπει τῷ λόγῳ ὅπου τὸ σκληρότερον ἐστὶν, ὁ ὄψει τὰ ἐπιμηκύνων τὸ γεωργίαν ἐν τῷ μοσχείῳ τὸ σκληρόν. Ἐξῆλθε, φησὶν, ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι. τὸ γὰρ ἑρπτίως ἠκούσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ἐξῆλθε τις ὁ Χριστὸς, ἀπ' οὐρανοῦ εἰς τὸν κόσμον ἐπιδημήσας. Luc. n. ε.

σπορεὺς γὰρ ὁ Χριστὸς, σπέρμα ὁ θεῖος λόγος, ἄρουρα ἡ ἀνθρωπότης, βόες ☧ ἀπόστολοι, ἀρότρου ὁ σταυρὸς, ζυγὸς ἡ ὁμόνοια, ζεύγλη ἡ ἐπιστροφοῦσα τὸν ἀποστόλων αὐχένας γλυκεῖα ἀγάπη. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι· ἐξῆλθεν ὁ Χριστὸς, οὐχ ἵνα θερίσῃ, ἀλλ' ἵνα σπείρῃ. οὔπω γὰρ ἦν καιρὸς τῆς ἀναστάσεως σπέρματα ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων καρδίαις καταβαλλόμενα. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι, οὐ σῖτον, ἀκανθῶν, οὐ κέγχρον, οὐδ' ἄλλο τι τῶν γηΐνων, ἀλλὰ πίστιν εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἐλπίδα ἀναστάσεως, ἀγάπην εἰς Θεὸν καὶ ἀνθρώπους ἀνυπόκριτον καὶ ἀδιάκριτον. ἐξῆλθε σπείρων Χριστὸς ἐκ πατρικῶν λαγόνων, ὧν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πατρὸς, καὶ ἦλθε πρὸς ἡμᾶς, καθὼς αὐτὸς φάσκων λέγει· Ἐγὼ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐξῆλθον καὶ ἦκω. ἀλλ' ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτὸς μὲν μὴ χωριζόμενος, μετὰ ἡμῶν δὲ τυγχάνων. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων, ἵνα τὰ ἐκ τοῦ σταυροῦ ἐπισπαρέντα Ex Mss. Calareo. emend. ex Ms. Augustano. Ioan. n. μς καὶ ις. κη.

Ματθ. ιε ιγ. τα κακῶς ὁ τ̃ τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ζιζάνια ἐκβεβλῆσθαι. Πᾶσα γὰρ φυτεία, φησὶν, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται. ἐξῆλθεν ὁ ἥλιος τ̃ δικαιοσύνης, ἵνα τὰς φερεβόλους αὐτῶν ἀκτῖνας τῆς θεότητος ἐν ταῖς τῶν ἐσκοτισμένων ἀνθρώπων καρδίαις ἐρράνῃ. ἐξῆλθεν ὁ ποιμὴν τῶν προβάτων, ἵνα ὃ ἄλογος τῆς διανοίας πλανᾶται, νόστιμον τ̃ χάρτον τῦ νομικοῦ γράμματος τοῖς προβάτοις ἀρτύσῃ. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων, ἔχων τὰ δέκα ζεύγη τῶν βοῶν, ἵνα ποιήσῃ ὃ κεφάλαιον ὃ ἓν· ἡ σπείρας ἀροτριάσας ἓξ, ποιήσῃ μέτρα τρία. Ησ. ϑ ι. λάλει νῦν, Ησαΐα, μὴ σιώπα. Οὗ γὰρ ἐργῶνται δέκα ζεύγη βοῶν, ποιήσει κεφάλαιον ἕν. δέκα ζεύγη βοῶν, εἴκοσι βόες εἰσί. δέκα ζεύγη βοῶν λογικά, τὰ Χριστοῦ ⓐ ἀπόστολοι τυγ- Πραξ. ε. ε. χάνοντα ⓐ δώδεκα, ⓒ ἐπὰ οὓς ἐξελέξατο ⓐ ἀπόστολοι· τίνας τούτους; Στέφανον, Φί- Ρωμ. ιε. ιϑ. λιππον, Πρόχορον, Νικάνορα,, Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, ⓒ Νικόλαον προσήλυτον Αντιο- χέα· καὶ ⓦ ἀπὸ Ιερουσαλὴμ μέχρι τῦ Ιλλυρικοῦ γεωργήσαντα [ⓦ ἀπόστολον]. ταῦτα τὰ δέκα ζεύγη τ̃ βοῶν εἰς τ̃ τῆς ἀνθρωπότητος ἀροῦσαν ἐποίησε τῷ εἰς τὸν Ιησοῦν ὁμολογή- ἰσ. ἀρχ σαντι τ̃ ἡμέτερον σῶμα τῦ σώματος σκῦλος σεσυσάμενον. ὅπου γὰρ κεφάλαιον λέγει τῷ ἓν- πιστέν τ̃ Χριστοῦ βαπτισθέντα ὁ θεῖος λόγος, ἄκουε. ὅτε ἔμελλεν ἀπέρχεσθαι ὅπου ὃ παθεῖν, Μαρκ. ιϑ. ιϛ. λέγουσιν αὐτῷ ⓐ μαθηταὶ αὐτῦ· Ποῦ θέλεις ποιήσωμεν ὃ πάσχα; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς, Ἀπέλθε- τε εἰς τὴν δεῖνα τ̃ πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεφάλαιον ὕδατος βαστάζων, [καὶ] εἰ- Ματθ. κϛ ιη. πατε αὐτῷ, ὁ διδάσκαλος ἡμῶν εἶπε, πρὸς σὲ ποιῶ ὃ πάσχα. καὶ δείξει ὑμῖν ἀνώγεον ἐστρω- μένον, κἀκεῖ ἡμῖν ἑτοιμάσατε ὃ πάσχα. πῖς δέ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ φέρων ὃ κεφάλαιον τῦ ὕ- δατος, ἢ πῖς ἡ πόλις εἰς ἣν αὐτοὺς πέμπει, ἢ πῖ ὃ ἀνώγεον ὃ ἐστρωμένον, ἀναγκαῖον ζητήσα- τας ὑμᾶς καταμαθεῖν. ὁ ἄνθρωπος ὁ βαστάζων ὃ κεφάλαιον τῦ ὕδατος, Ιωάννης ἐστὶν ὁ πρόδρομος τῦ Χριστοῦ, καταγγέλλων τ̃ Ιησοῦν τ̃ ὃ ἡμέτερον κεφάλαιον τῦ σώματος σεσυ- σάμενον, ἑαυτῷ ὃ τῦ βαπτίσματος ὕδωρ. ἀνώγεον ὑ ἐστρωμένον, τὴν εἰς οὐρανὸν μ̃ τὴν ἀνάπαυσιν τοῖς ἁγίοις ἀναπαυσιν ἑσυμένην λέγει. ἀπέλθετε εἰς τὴν δεῖνα τὴν πό- λιν· μὴ εἰς τὴν παλαιὰν συναγωγὴν τῶν Ιουδαίων, ὅπου ὁ παγανὸς νόμος σὺν τοῖς πα- Ματθ. κϛ. λϛ. λαιοῖς ἀσκοῖς ὤρυσεν (ὄρος γὰρ Σιὼν χολὴν ὠνόμασαν προσπεγκὼν τῷ Κυρίῳ) ἀλλ' ἀπέλ- θετε εἰς τὴν καινὴν πόλιν, εἰς τὴν νέαν Ιερουσαλὴμ, ὅπου ὁ νέος λόγος, ὅπου ἡ καινὴ τῦ πνεύματος χάρις σὺν τοῖς καινοῖς ἀσκοῖς ὃ τῆς πίστεως γλεῦκος παγάζει. οὐχ ὅπου ὃ πα- λαιὸν πάσχα, ἀλλ' ὅπου ἡ καινὴ ἀνάστασις· οὐχ ὅπου ὁ ἀμνὸς θύεται, ἀλλ' ὅπου ὁ Χριστὸς ῥύε- ται· οὐχ ὅπου ἡ παγανὰ ζύμη, ἀλλ' ὅπου ὁ οὐράνιος ἄρτος ὃν ἐπὶ γαστρὸς πλείονται. οὗ γὰρ ἐργῶνται δέκα ζεύγη βοῶν, ποιήσει κεφάλαιον "ἕν· ὅπου ἐργάζονται) δέκα ζεύγη βοῶν, τῶν 30 ἰσ. ἓν. τῶν "ἀποστόλων· βοσὶ γὰρ ὠμοκόπησαι ⓐ ἀπόστολοι, ὡς Παῦλος ἐμοὶ μάρτυρ λέγων· Γέ- χ. ὠκοπλη γραπται, φησιν, ἐν τῷ νόμῳ, οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ γὰρ, φησι, τῶν βοῶν μέλει χ. σεῖ ἡ λέγ. τῷ Θεῷ; ἀλλα" δι' ἡμᾶς λέγει. ὅπου οὖν ἐργάζονται) ταῦτα τὰ δέκα ζεύγη τῶν βοῶν, ποι- οῦσι τὴν εἰς τὸν Ιησοῦν ὁμολογίαν, τὸ κεφάλαιον τῦ σώματος ἡμῶν σεσυσάμενον. καὶ ὁ σπεί- ρων ἀροτριάσας ἓξ, ποιήσει [μόνον] μέτρα τρία. ἆρα τοσαύτη ἀφορία γεωργῶν γέγονε πώ- ποτε, ὥστε σπαρῆναι ἀροτριάσας ἓξ, ποιῆσαι μόνον μέτρα τρία; ἀλλὰ ζητήσωμεν τὸν νοῦν τῆς γραφῆς, ἀγαπητοὶ, εἰσελθωμὲν εἰς τὸ σεσόφισμα τῦ γράμματος, καὶ ἀ- ποκαλύψει ἡμῖν ἡ θεία τῦ πνεύματος "γνῶσις. ὁ σπείρων ἀροτριάσας ἓξ, ποιήσῃ μέτρα τρία. γν. χάρ ἓξ ἀροτριάσαι εἰσὶν ἡ καινὴ Διαθήκη· τέσσαρες εὐαγγελισταὶ, καὶ προφῆται, καὶ * ἀπό ἀπόστολοι. ταῦτα τὰ ἓξ ἀροτριάσας ὁ σπείρας ἓν τινι ψυχῇ, ποιῇ τὰ τρία μέτρα, τὴν εἰς 40 πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα ὁμολογίαν. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τῦ σπεῖραι, οὐ σῖτον ἀροτραι- ῶν, ἀλλὰ πίστιν ζωοποιῶν· καὶ κελεύει εἰς τὰ τῶν ἀλόγων ξῶα, ἀλλὰ ξῶα εἰς τὰ τῶν ἀνθρώπων πνοάς· οὐ κέχρηται ὀρύσσοντι ξῶον, ἀλλὰ θέλοντι λέγειν, ἀναπνεῦσαι, κόκκῳ σινάπε- ως πρέπειν ζόμενον, σφοδρὰς εὐσεβείαν καὶ φέρησιν τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐκθερμαίνον-

τα.

τα. Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι· ⁊ ἃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ κατεπατήθη, καὶ ἐλθόντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτά· ἄλλα ἔπεσεν ὅπου τὰς ἀκάνθας, καὶ συνέπνιξαν αἱ ἄκανθαι τὴν βλάστην· ἄλλα ἔπεσεν ὅπου τὰ πετρώδη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν, φυὲν ἐξηράνθη. τὰ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν Ἀρειανοὶ, τὰ ἀκανθώδη εἰσὶν Εὐνομιανοὶ, τὰ ὅπου τὰ πετρώδη εἰσὶ Μακεδόνιοι. καὶ καθάπαξ ἀκριβῶς, ἀγαπητέ. Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι· καὶ ἃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν. οὐκ εἶπεν, ἐν τῇ ὁδῷ, ἀλλὰ παρὰ τὴν ὁδόν. Τίς ὅστιν ἡ ὁδὸς, ἢ πρώτως ὁ Χριστὸς, ὁ λέγων, Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια; τὰ μὲν οὖν παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ Ἀρειανοὶ, οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ ὁδῷ. διὰ γὰρ εἰσιν ὀρθόδοξοι· οὐδὲ πάλιν πόῤῥω τῆς ὁδοῦ, ὡς Ἕλληνες ἢ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ παρὰ τὴν ὁδόν· τουτέστι, παρὰ τὸν Χριστὸν, παρὰ τὴν πίστιν τὴν ὀρθήν. Τὸ ὁμολογῆσαι αὐτὸν Χριστὸν, τοῦτ' ἔστι τὸ ποιοῦν αὐτὸν ἐγγὺς εἶναι τῆς ὁδοῦ· τὸ ἀρνήσασθαι αὐτὸν Χριστὸν εἶναι υἱὸν Θεοῦ, τοῦτο ἔστι τὸ κωλύον αὐτὸν μὴ εἶναι ἐν τῇ ὁδῷ. Διὰ τοῦτο κατελθόντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, τουτέστι, τὰ πνευματικὰ τῆς ποιμενίας Ἰωάννου τὸν λόγον ἐκ τῶν καρδιῶν αὐτῶν, καὶ παντελῶς κενοὺς πίστεως ὀρθῆς αὐτὸν ἀποτελοῦσι. τὰ δὲ ἀκανθώδη εἰσὶν Εὐνομιανοί. ἔχουσι γὰρ ἐν ἑαυτοῖς τὰς τῶν Ἀσωμάτων ἀκάνθας· καὶ βλασταίνουσι μὲν τὴν πόαν τῆς πίστεως, οὐ μὴν τελεσιουργοῦσι καρπὸν ἀξιαγάστου τῆς ὁμολογίας. Τὸ ὁμολογῆσαι αὐτὸν Χριστὸν, τοῦτο ποιεῖ αὐτὸν βλαστάνειν τὴν πόαν τῆς πίστεως· τὸ δὲ πάλιν λέγειν αὐτὸν κτίσμα καὶ ποίημα, τοῦτό ἐστι τὸ ποιοῦν αὐτὸν ἀώρως μαραίνεσθαι καρπὸν τῆς πίστεως ἀξιάγαστον. τοῖς γὰρ ἑλληνικοῖς δόγμασι τῆς κτισματολατρείας νύττοντες καὶ συμπίπτοντες καρπὸν τῆς ἀληθείας λόγον, ἄκαρπον αὐτὸν καὶ ἀγονον πάντελῶς πίστεως ὀρθῆς ἀποτελοῦσιν. Τὸ δὲ ὅτι τὰ πετρώδη, ὅτοί εἰσι Μακεδονιανοί. οὐκ εἶπεν ἡ γραφὴ, ὅτι τὰ μὲν ἔπεσεν ὅπου τὸ πέτρον (ἡ γὰρ πέτρα ἦν ὁ Χριστὸς) ἀλλ' ὅτι τὰ πετρώδη. οὔτε γὴ εἰσιν ἀγαθὴ· οὐ γὰρ εἰσιν ὀρθόδοξοι· ὅτι πέτρα εἰσὶν, ἵνα τοῦτο διδασκάλων λαβόντες ναὸν τοῦ Θεοῦ οἰκοδομήσωσιν· ἀλλὰ πῶς; πῶς ἐς εἰσιν. ἔστι τις λίθου φύσις, πῶς ὀνόματι· ὅτε γὴ ὅστιν, ὅτι λίθος τερέμνιος· ἀπαλὸς μὲν παρὰ λίθον· σκληρὸς μὲν παρὰ τὸν γλῶ. Τὸ ὁμολογῆσαι αὐτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ κατ' οὐσίαν ὅμοιον τῷ πατρὶ, τοῦτο ἔστι τὸ ποιοῦν αὐτὸν ἀπαλωτέρας τυγχάνειν· τὸ ἀρνήσασθαι αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τοῦτο αὐτὸν ποιεῖ τὰς καρδίας πεπωρωμένας τυγχάνειν. ὅτε τοίνυν γῆ εἰσιν ἀγαθὴ, ἵνα βλαστήσωσιν βοτάνην, καὶ κατακοσμῶνται πίστεως κόσμον· ὅτε πέτρα τερέμνιος, ἵνα ἀσειστον καὶ ἀσάλευτον τὸν εἰς τὸν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα ὁμολογίαν φυλάξωσι. καὶ δέχονται μὲν τὸν λόγον τοῦτον, καὶ βλαστάνουσιν· βοτάνην δὲ ἀδιάκοπον ξηραίνουσι καὶ ψύχουσι, διὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὸν τὰς ῥίζας τῶν λογισμῶν ἐν τῷ βάθει τοῦ πνεύματος. ὅτοι καὶ ὁμολογῶσι τὸν Χριστὸν εἶναι υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀριθμοῦσι, οὐδὲ τὸν υἱὸν ἔχουσι, τοῦτ' οὐκ ἔστιν αὐτῶν. τὰ ἄλλα, φησὶν, ἔπεσεν ὅπου τὴν γλῶ τὴν ἀγαθὴν, καὶ ἐδίδου καρπὸν, καὶ τὰ μὲν τριάκοντα ἐποίει, τὰ δὲ ἑξήκοντα, τὰ δὲ ἑκατόν. αὕτη ὅστιν ἡ γῆ ἡ ἀγαθὴ, ἡ τῶν ὀρθοδόξων καρδία, ἡ ἐκτὸς οὖσα τῶν αἱρετικῶν ἀκανθῶν, ἡ τελείοις διδασκάλοις πονηθεῖσα καὶ οἱονεὶ αὐλακιωθεῖσα, καὶ τοῦ θαυμαστοῦ λόγους σπέρματα ψυχῆς τυγχάνοντας δεχομένη. ἡ τοιαύτη καρδία πρῶτον βλαστάνει τὴν πόαν τῆς πίστεως, εἶτα μηκύνει τὸν στάχυν τῆς ἐλπίδος, εἶτα ὥριμον καρπὸν τῆς τελείας ἀγάπης ἀποδείκνυσι. τούτων τῶν τριῶν καρπῶν τῆς ψυχῆς μέμνηται καὶ ὁ μακάριος Παῦλος λέγων· Πίστις, ἐλπὶς, ἀγάπη. ὁ τὸν πίστει θύων τριάκοντα, ὁ ἐλπίζων τριάκοντα, ὁ τελειούμενος ἐν ἀγάπῃ, ποιεῖ τὰ ἑκατόν· ὁ χειρόμυθος ποιεῖ τὰ τριάκοντα· ὁ κατερχόμενος εἰς τὸ ὕδωρ, ποιεῖ τὰ ἑξήκοντα· ὁ τελειούμενος ἐν τῷ μυστηρίῳ ποιεῖ τὰ ἑκατόν. Ὅτως δὲ ἑνὸς σπέρματος τριάκοντα καρπὸν· Θεὸν δοξάζει, ἐκκλησίαν ὑφοῖ, ἑαυτὸν ἀφελεῖ. οὕτε τριάδος ἀγαθῆς κοινωνίαν

Ιωαν. ιδ. ς.

α. Κορ ι. δ.

Ρωμ. η. θ.

Μαρκ. δ. π.

α. Κορ. ιγ. ιγ.

" μιαθοὶ· πνεύματι ζωιῶν, ψυχῇ πεφορῶν, σώματι ἐστομφώων. οὗτοι πειστῶς βούλονται· ὅτι γῆς δόξαζεται, οὐ νεκρῶν μίσεται, οὐ θεοῖς ἀιαπαύεται. ὁ τοιοῦτος οὐ πεισι πάξεσιν ἐπφερεύσας σεμνιώεται· πεντάκοντα, ὡς οὐ θεοῖς· ἑξήκοντα, ὡς οὐ ἀγγέλοις· ἑκατόν, ὡς πολλὰ Θεῷ. ὁ τοιοῦτος φαρισαῖός ἐστιν, ὑσύχλος, ζαπεινόφρων, ἐλεήμων, συμπαθής, δίκαιος, κόσμου ξένος, βίᾳ ἀλλότριος, εἰκόνι μόνῃ φαινόμενος ὅτι τῆς γῆς, καρδίᾳ δὲ καὶ πρόξεσιν οὐ θεοῖς αὐλιζόμενος. ἄλλοι δέ τινες τῶν αἱρετιζόντων, καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀγνώμονα γνώμην, κλίμακα βλασφημίας τοῖς λόγοις λεπεργάζονται· τί λέγοντες; ἢ εἰς τὸ πνεῦμα πίστις ποιεῖ τὰ πεντάκοντα· ἢ εἰς τὸν υἱὸν ποιεῖ τὰ ἑξήκοντα· ἢ εἰς τὸν πατέρα ποιεῖ τὰ ἑκατόν· ἀγνοοῦντες ὅτι " ὡς βούλονται) σμικρύνουσι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον μεγαλύνουσι. πρεσβύτεροι γὰρ παῖδες καὶ υἱοὶ τὸ πνεῦμα, λέγοντες· ὁ εἰς τὸ πνεῦμα πιστεύων, ποιεῖ τὰ πεντάκοντα. καὶ πρὸ τούτου πρεσβύτεροι τὸν παῖδες τὸ πνεῦμα, εἶτα τὸν υἱόν, εἶτα τὸν " πατέρα. ἡμεῖς δὲ τὰ σεμνότερα αὐλοῖς φερομοῦντες, τὸ σεμνότερον λέγομεν. ὁ γὰρ πιστεύων, οὐκ εἰς τὸ πνεῦμα πρῶτον πιστεύει, ἀλλ' εἰς τὸν πατέρα· ὁ πιστεύων εἰς τὸν πατέρα, ποιεῖ τὰ πεντάκοντα· ὁ προσλαμβανόμενος [εἰς] τὸν υἱόν, διπλασιάζει τὸν ἀριθμόν, καὶ ποιεῖ τὰ ἑξήκοντα· ὁ δὲ σεβόμενος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸν ἑκατονταπλασιασμὸν ἐπλήρωσεν, οὐ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. αὐτῶν

ἴσ. οἱ

ἴσ. πατέρες πατέρομεν

Λογ. ιθ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, [" περὶ ἐλεημοσύνης.]

ἴσ. καὶ οὐ

Ex Mss. Cæsareo. Περιοχ. α΄.

ΜΕτὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ τῶν μαθητῶν ἀτενιζόντων εἰς τὸν οὐρανόν, ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς ἄγγελος Κυρίου λέγων· τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; " οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, [αὖθις] πάλιν ἐλεύσεται) [εἰς τὸν τόπον τοῦτον], ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. " καὶ δεῦρο, ἀγαπητοί, ἀπαγγελῶ ὑμῖν " ὁποία ἐστὶν ἡ πρόσοδος αὐτοῦ ἡ δευτέρα, ἡ φοβερὰ καὶ φεικτή, ἡ ἐλέγχουσα πᾶσαι πνοήν. Φανήσεται " γὰρ πρῶτον τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἐφ' ᾧ ἐσταύρωσαν αὐτὸν Ἰουδαῖοι βασταζόμενον ὑπὸ ἀγγέλων καὶ λάμποντα ὡς ἀστραπήν· καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ σαλπίζων Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, καὶ ἐξυπνίζων τοὺς κεκοιμημένους ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. καὶ ἀναστήσονται οἱ νεκροί, ὡς ἐξ ὕπνου, ἐκ τῶν μνημείων· ὡς εἶπεν ὁ ἀπόστολος Παῦλος, α Κορ. ιε. ρ. ὅτι Σαλπίσει, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται ἄφθαρτοι, ἐν ἀτιμίᾳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι. καὶ " συλλέξουσιν οἱ ἄγγελοι τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῶν πασῶν πρώτων τῆς οἰκουμένης," ἐν τῇ χιλιάδι τοῦ κλαυθμοῦ. " σταθήσεται δὲ ἡ χιλιὰς ἐκείνη, καὶ ἀποκαλυφθήσεται) " τὰ κριτήρια. ποταμοὶ πυρὸς, γέμων τε σκώληκος ἀκοιμήτου, ἄγγελοι πικροὶ καὶ ἀνελεήμονες, καὶ ἑκάστου τὰ ἔργα περιέχοντα κύκλῳ, " ἐλέγχοντα τ' ἀμύρτωλοί. ἀλλ' ἀγήσονται τοίνυν οἱ οὐρανοί, καὶ ἡ γῆ κενὴ γενήσεται, καὶ ἡ δόξα τῶν πρώτων ὡς σκιὰ παρέρχεται. ὁ πλοῦτος καὶ τὰ πρόσωπα παρέρχονται, ἐκλείπουσιν ὡσεὶ καπνὸς, ὁπότε καὶ οἱ ἀστέρες ὡς φύλλα πεσοῦνται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὃ δοθεὶς δοθεῖ παρέσται), ἢ βοηθήσει) παρά τινος· οὐ πατὴρ υἱόν, οὐ μήτηρ θυγατέρα, οὐκ ἀδελφὸς ἀδελφόν, ὁ φίλος φίλον, ὁ δεσπότης δοῦλον, οὐ δοῦλος δεσπότην, ὁ πλούσιος, οὐκ ἀργυρᾶς, ὁ χρυσοῦς, οὐδὲ ἱματισμὸς πολυτελὴς, " οὐχὶ οἱ χρυσοφόροι, ἀλλὰ " γυμνὰ τὰ ἔργα ἑκάστου, εἴτε καλά, εἴτε κακά· καὶ " ἀνοίγονται οἱ οὐρανοί, καὶ ἰδοὺ ὁ υἱὸς " τοῦ Θεοῦ ἐρχόμενος ὅτι νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς, καθέρχεται) εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπουράνιος, καὶ Σιὼν ἀκατάληπτος, καὶ " πᾶν) δώδεκα

ἴσ. ὃ οὐ

χ. αὐτὸν ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν

χ. δεῦρο ἀγαπητοὶ καὶ ἀπαγγελῶ ὑμῖν ποία ἐστὶν

χ. ἡ πρόσοδος αὐτοῦ ἡ δευτέρα

χ. συνάγουσιν

χ. εἰς ἕν

ἴσ. οἱ ἄγγελοι

χ. τὰ κριτήρια

χ. συνάγουσιν

ἴσ. οἱ ἄγγελοι

ἴσ. γυμνὰ φανήσεται

χ. ἀνοίγονται

τοῦ

χ. τοῦ ἀνθρώπου

ἐρχόμενος

ἀπὸ

χ. ἀστέρες

τοῦ

χ. τοῦ

δώδεκα θεῖοι τῶν δώδεκα ἀποστόλων καὶ μαθητῶν αὐτοῦ· ἐξ ἰδοὺ ἀρτὶ ὡς ἀστραπὴ φαίνουσα ἀπὸ ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν, οὕτ' ἐκ τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀπειλῆς αὐτοῦ ⓐ οὐρανοὶ εἱλίσσονται ὡς βιβλίον. * τότε πᾶσα ἡ γῆ κλονηθήσεται, ὄρη καταπαγήσονται, πόλεμοι πυρὸς ἕτοιμοι τοῦ ὑποδέξασθαι τοὺς ἁμαρτωλούς, σκώληκες ἀκοίμητοι ὡς δράκοντες διψῶντες τὰ τῶν ἁμαρτωλῶν ἀναθεμάτων αἵματα, οὗ ἀναπαύσεως πρώτης κολάζονται. ὁ σκότος ἐκεῖνος φέγγος οὐκ ἔχει. προσέχετε οὖν, ἀδελφοί, τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ καὶ μεγάλῃ καὶ ἐπιφανῆ. καὶ γὰρ ἄγγελοι ⓐ μηδὲν ἡμαρτηκότες τρέμουσι τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ποταπὸς οὖν ἔσομαι λήψεται τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ καὶ φρικτῇ; τότε ἐστὶν ὁ πικρὸς κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ μή τις νομίσῃ ὡς οὐ κριθήσεται ἕκαστος τῇ κρίσει ἐκείνῃ. πολλοὺς γὰρ οἶδα λέγοντας, ὅτι ὥσπερ ἐν ὕπνῳ τις ἁμαρτάνων κολάζεται, οὕτως ἔσται καὶ ἡ κρίσις ἐκείνη. μὴ πλανᾶσθε, ὦ ἀδελφοί. ὁ γὰρ ἐν ὕπνῳ κολαζόμενος φαντάζεται μόνον, ὃ δὲ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ ὅτι τῆς κλίνης ἀναπαύεται· ὅτι δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης οὐκ ἔστιν ἀποχωρισθῆναι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἅμα πρίσεται τῷ φοβερῷ κριτηρίῳ ἐκείνῳ, ὅπου αἱ βίβλοι τῆς ἀφέξεως ἀνεῳγμέναι εἰσὶν, ὁ δικαιοκρίτης ἀπροσωπόληπτος, τὸ κριτήριον ἀπαράκλητον, καὶ ἀπὸ πολλῆς δόξης πρώτης ἐστὶν ὄνομα καλέσει εἰς τὸ δικεῖν, καὶ πρώτης γυμνοὶ παραστησόμεθα. οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ῥητορικὴ λέξις νικῶσα τὸ δίκαιον· οὐκ ἔστι γλώσσης πολυλογία, ἀλλ' ἔργων δοκιμή. οὐκ ἔστιν ἐκεῖ δώρων χρεία, οὐδὲ ζωηγήρων, ἀλλὰ πρώτης τὰ ἴδια φορτία βαστάζουσιν. ἐκεῖ γῆρας οὐ πιέζεται, πρεσβυτέρα δὲ φαίνεται, δι' ἡλικία σωματικὴ δὲ ζητεῖται. ἐκεῖ κάλλος πρόσωπον δὲ δυσωπεῖ τὸν κριτήν· ἀλλ' ἀξίωμα πρεσβείας καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν, δυσωπεῖ ⓦ κριτὴν ⓦ οὐκ πρόσωπον τιμᾷ τότε. ἐκεῖ μέγας καὶ μικρὸς ἴσα κρίνονται· πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὸ δίκαιον ἐκεῖνον κατακρίνονται τὰ τέκνα τοὺς γονεῖς. ἐὰν γὰρ γυνῆσιοι τέκνα, καὶ τὴν ἰσότητα τὴν ἀμφοτέρεις δὲ φυλάξῃς, ἀλλὰ ⓦ ἕνα πλουτίσῃς, ⓦ δὲ ἕτερον μισῇς, τότε δώσεις δίκαιον. τότε καὶ δοῦλος πρὸ δεσπότου ἴσα· ἐν πρησία, καὶ δούλη πρὸ δεσποίνης, καὶ μαθητὴς πρὸ διδασκάλου. πρώτης γὰρ ὅτοι δικάζονται ἐν τῷ φοβερῷ δικαστηρίῳ, τέκνα μὴ γονέων, γυναῖκες μὴ ἀνδρῶν, καὶ ἑκάστου τὰ ἔργα φανερὰ γίνονται. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεόληπτος Παῦλος ὁ ἀπόστολος πάντα εἰδὼς, [τοῖς πρώτοις τοῖς] πᾶσι παρήγγειλε λέγων· Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ἐν Κυρίῳ· καὶ ⓐ γονεῖς μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν. ⓐ δοῦλοι ὑπακούετε τοῖς κυρίοις ὑμῶν· καὶ ⓐ δεσπόται τὴν ἰσότητα φυλάξατε ὅτι τοῖς δούλοις ὑμῶν. ⓐ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ὑμῶν, καὶ γυναῖκες φοβεῖσθε τοὺς ἄνδρας ὑμῶν· ἵνα πρώτης ἀκατακρίτως παραστησώμεθα τῷ βήματι τοῦ φρικτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ. φείξωμεν οὖν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐν ᾗ μέλλει χωρίζειν ὁ ποιμὴν τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ φήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ ἔρίφια δεξιὰ δὲ θυωνύμων. τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν· δεῦτε ⓐ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. [ἐνίησιν τὰ μεθ' ἑαυτὸν ἐκείνων, καὶ πρῶτον τὴν τῶν ἀγγέλων καὶ πρώτων καὶ ἀποστόλων.] ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με, καὶ τὰ ἑξῆς. δεῦτε ⓐ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου· ἀπολάβετε δι' ὧν τῶν ὀπτηρίων τὰ ἐπουράνια, ἀντὶ τῶν φθαρτῶν τὰ ἄφθαρτα, ἀντὶ τῶν προσκαίρων τὰ αἰώνια. ἱμάτιόν με περιεβάλλετε· ἐγὼ δὲ περιθήσομαι ὑμῖν δόξαν αἰώνιον. ἄρτον μοι ἐδώκατε· ἐγὼ δὲ ζωὴν πρώτην δωρήσομαι ὑμῖν δωρεάν. ἐν σκηνοπηγίᾳ καὶ χαροποιείᾳ ἡμῖν σκαροποιήσατε· ἐγὼ δὲ ὑμᾶς τῶν ἁγίων συμμετόχους ποιήσω. ὕδατός με ἐποτίσατε· ἐγὼ δὲ ὑμᾶς εἰς ⓦ πρώτην δόσιν εἰσαγάγω. ἀδελφέ, ὅτε σὺ τὰ ἀκούῃς, τί διαμένεις, τί" ἐκδέχῃ δοθῆναι τὰ σὰ τοῖς χρήζουσι καὶ τοῖς μαρτυρείοις; πλὴν αὐτῷ Θεῷ δόξα, καθὼς εἶπεν αὐτός· Ἐὰν ποιήσητε ἑνὶ τῶν τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων,

Εφεσ. ε. α.
Κολ. δ. α.
Ματθ. κε. λδ.
Ματθ. κε. μ.

σων, ἐμοὶ ἐποίησατε. ὅσοι γὰρ ἐλίωξάν σου τοὺς πένητας, τῷ Χριστῷ ἐδίωξαν. καὶ διὰ τοῦτο φησὶ αὐτοῖς ὀξυθύμους· ὡς καθὼς ἐδίωξαν ἐκεῖνοι τοὺς πένητας, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ὁ Κύριος αὐτοὺς ἐκδιώξει λέγων· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, καὶ τὰ ἑξῆς. σύνοισον τοίνυν τῇ αἰκμύλῳ ἐκείνῃ τῇ ὅτι τοῦ δεσμοῦ τῶν ἀγγέλων. καὶ σὺ ταῦτα μὴ ἐὰν ἐλεγχθῇς ὡς ἐπὶ ἁμαρτίᾳ ὅτι ἑνὸς φίλου, πῶς καταπίπτει τῷ προσώπῳ; πῶς δύναται προελθεῖν; πῶς δυσωπεῖται τοὺς φίλους, τοὺς γείτονας, τοὺς συγγενεῖς, διὰ τοῦτο αἰκμύλῳ ἐφ' οἷς ἠλέγχθη; σύνοισον τοίνυν τῇ αἰκμύλῳ ἐκείνῃ, ὅπου μυριάδες ἀγγέλων καὶ "προφητῶν καὶ ἁγίων τάγματα, χοροὶ ἀποστόλων, μαρτύρων πλῆθος ἀναρίθμητον," κόσμος ἀνήγιασος, καὶ ἐρεῖ ὁ δικαστής· ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ κατηραμένοι. ἐπείνασα, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· γυμνὸς ἤμην, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ἠσθένησα, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με· ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με. τί μοί, φησι, προφασίζεσθε; ἔκνιψα ὑμῶν τὰς ἀφορμάς, σαθρὰν ἔχετε τὴν ἀπολογίαν. ἐὰν εἴπῃ ὅτι ἐπείνασα, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἔχεις αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι ἄρτον οὐκ εἶχον. ἄρτον οὐκ εἶχες καὶ ὕδωρ· μὴ πόλας οὐκ εἶχες; ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀσθενοῦντας καὶ τοὺς ἐν φυλακῇ· καὶ συσταυρῶσαι τῷ θλιβομένῳ οὐκ ἠθέλησας; οὐδὲν πρὸς ἔχεις τῷ πένητι κἂν μὴ καταπλήξῃς αὐτὸν τῇ γλώσσῃ σου," εἶπα καὶ ἐκείνῳ μὴ "δώσεις χαρὰν συναξαι χῆρ σου. καὶ γὰρ τοὺς συναγμοὺς αὐτοῦ ταχὺ εἰσακούει ὁ Κύριος, καὶ δύναται δεῖξαι τοῖς θεσπεσίως ποιοῦσιν ἐπιφανείαν. οὐχ ὕστερος εἰσακούει τῶν δικαίων ὁ Κύριος, ὅσον τῶν πενήτων· ὅταν ὁ πένης οὐκ ἔχῃ τινὰ τῷ ἀντιλαμβανόμενον αὐτοῦ. διὰ γὰρ τοῦτο πολλοὶ πτωχεύουσιν ἀπορρίπτοντες ἑαυτοὺς, ὥστε καὶ ὁ ἰδιώτης γείτων τοὺς ἰδίους τέκνα καὶ φίλους, μᾶλλον δὲ "ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἀπορρίπτουσιν αὐτοὺς διὰ τοῦτο πτωχεύοντα αὐτῷ, καὶ ὁ γείτονες τοὺς γείτονας· καὶ αὐτὸς ὁ πτωχὸς πρότερον ἐρριμμένος καὶ ἀποκείμενος, οὐδαμόθεν ἔχει βοήθειαν, εἰ μὴ εἰς τὸν Θεὸν τῷ ἐλεοῦντα τοὺς πτωχούς. διὰ τοῦτο τοίνυν ταχὺ εἰσακούει αὐτῶν ὁ Κύριος, καθὼς ὁ προφήτης ἄλλαχοῦ λέγει· Ταχὺ εἰσακούσει σου ὁ Κύριος, καὶ τοῖς πεπεδημένοις αὐτοῦ οὐκ ὀξυδερκώσει. συ ἔχῃς ἄρτον, ἢ καὶ ἄλλο τι, ὅπερ τοῦ πενίᾳ προσαιτεῖται; δὸς τῷ πεινῶντι. εἰ δὲ οὐκ ἔχῃς, λάθρᾳ αὐτοῦ θεράπευσον, συλλυπήθητι, θύλακα αὐτῷ προβάλου, ἵνα, εἰ καὶ προσαί σοι ὑπ' οὐρεῖ διαπαυσιν, πρὸ ἄλλῳ εὑρήσῃ. "ὅστις οὐκ ἔχει δόσιν τινά, καὶ καλοῖς λόγοις ὡς πεινῶντι χαρίζεται, πλείονα μισθὸν κερδαίνει παρὰ τὸν διδόντα. πλοῦ καὶ ἄλλαχοῦ λέγει· μεγάλη τῆς ἐλεημοσύνης ἡ εὐεργεσία. οὐδὲν ἄλλο κατόρθωμα ὁμοίως τὸ ὀξυδερκῆσαι ἁμαρτίας οὐδέποτε. αὐτοῦ μετερχώμεθα, ἀγαπητοὶ, ἵνα ὑπερτύχωμεν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, τοῦ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιθ. ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ "ΠΑΡΑΛΥΤΟΝ, ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ μεσοπεντηκοστῆς, καὶ εἰς τὸ, Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν.

Ioan. ε. ε. Ioan. ζ. κδ.

Ex Ms. Cæsareo. emend. ex alio Ms.

Ὥσπερ ἡ φαεσφόρος σελήνη, διὰ τῆς νυκτὸς ἀμαυρὰ λευκαίνουσα, τοῖς τε χερσὶ γῆν καὶ θαλάσσαν πλωτῆρσί τε καὶ ὁδοιπόροις τὸ φάος διαδυκνοῦσα, δυσεμποδίστως τοῦ πορείου ἐκάστῳ καταγάζεται· ὡσαύτως καὶ ὁ σαββάτῳ "παραλυτικὸν ὁ Κύριος ἔλεγεν, Ἐγείρεις ἀεὶ τὸν κράβαττόν σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ταῦτα χρὴν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔλεγε· Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμή, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός. καὶ ὅλως διὰ τοῦτο "παραλυτον αὐτεξούσιον θεραπείαν ὁ

Ioan. ε. ιε. Ioan. ζ. ιε.

Κύριος

Κύριος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους τότως εἶπε τοὺς λόγους, οὐκ τὴν ἀρχὴν ἀναγνωσθέντων λαμβάνει τὴν ἀπόδειξιν. ἡ γὰρ οὐ τοῦτον φανερώτερον ὁ Κύριος ἐμίμησε τὸ ἀσσάλακτον ἑαυτῷ ἢ τὸ παῤῥησ. Εἰ γὰρ ὡς ὁ Κύριος εἴρηκως, ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστι * τὸ παῤῥησ, ἀλλ' ἐμὴ ὅστιν, ἐμφανίζει ἑαυτὸν τὸ παῤῥησ, ξένον ἑαυτὸν ποιεῖ τῆς οὐσίας, ἀλλοτρίου δὲ τῆς οἰκονομίας. Εἰρηκὼς δέ, ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με παῤῥησ, ἐδήλωσε τὸ ἀσσάλακτον τῆς οὐσίας, ἢ ὅλη μία διδαχὴ παῤῥησ ἢ γοῦν ἡ ἀγίου πνεύματος. Εἷς γὰρ ὁ λόγος, ὁ υἱὸς τοῦ παῤῥησ· ἓν πνεῦμα τοῦ παῤῥησ, τὸ ἅγιον πνεῦμα. πῶς ἕτερα διδάξει ὁ λόγος, ἢ πῶς ἕτερα κατηχήσει τὸ ἅγιον πνεῦμα; οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστι, κὺ Ⓜ μακάριον Παῦλον Ⓜ λέγοντα· Οὐδεὶς οἶδε τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ κατοικοῦν ἐν αὐτῷ· οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸ ἐν αὐτῷ. Ὅτι δὲ ἀληθῶς τὸν πρὸς Ⓜ σαββάλυτον αὐτοχύσιον θεραπείαν (καθὼς προέφην) ὁ Κύριος προσήκατο τούτους τοὺς λόγους, ἤκουες ἀρτίως τοῦ Κυρίου λέγοντος· Εν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες θαυμάζετε. ἀληθῶς τοῦτο Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν * τὴν περιτομὴν (οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωϋσέως ἐστιν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων) καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. Εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωϋσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. ὅτι δὲ ἀληθῶς τοῦτο τὸ σαββάλυτον θεραπείαν ὁ Κύριος τοῦτον τὸν λόγον τοῦτον προσήκατο, ἐκ τοῦ νόμου δείκνυσι αὐτοὺς σαββάνομους, λέγει πρὸς αὐτοὺς καθὼς ἤκουες· Εἰ περιτομὴν, φησι, λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ ἀκυρωθῇ ὁ ἐκτὸς μέσος νόμος, τῷ νόμῳ νόμον σαββατίσοντες. ὑμεῖς σαββατίσετε Ⓜ νόμον καὶ ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ, οὐχ ἱδρώσας, ἀλλὰ θαυματουργήσας; ἐν σαββάτῳ δὲ δεῖ ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ ὅλως πάντων ἀέργως εἶναι; τίνος οὖν ἕνεκεν πρὸς ὑμᾶς, Ἰουδαῖοι, ἐν σαββάτῳ γυνὴ πίπτει, καὶ μέγα θορυβεῖται, καὶ ἀσάρκανα πνεύματα, καὶ φύσις καθαίρεται, καὶ θήλη πρὸς γαλακτοξυφίαν εὐτρεπίζεται; γυνὴ πίπτει, καὶ φύσις νόμου περιγίνεται, καὶ Θεὸς οὐ θαυματουργεῖ; Εἰπέ μοι, Εἰ ἐν σαββάτῳ περιτέμνεται ἄνθρωπος, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος, ἐμοὶ χολᾶτε, ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. καταδέχομαι ὑφ' ὑμῶν τὴν ἐμφρονῆ διαίτασθαι, ὅπως, ἐν ᾧ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε. τίς λύει τὸ σαββατον; ὑμεῖς ἐν τῷ σαββάτῳ περιτέμνοντες, καὶ ξίφος ὀξυνόντες, καὶ τομίον ἐπάγοντες, καὶ μέλος χωρίζοντες, καὶ τὸ τόπον αἱματίζοντες, ἢ ἐγὼ ὁ εἰρηκὼς λόγῳ, ἐλθεῖν ἄρτι τὸ σαββατον σε, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σε; εἰ μὴ ἐνήργησεν ὁ λόγος, ἔλυσα δὴ τὸ σάββατον ματαιολογήσας. Εἰ δὲ πεπέδραμε τὸν λόγον τὸ ἔργον, τί τὸ σαββατον ἐνδείκνυσθε, καὶ Ⓜ δημιουργὸν ἀθετεῖτε; οὐκ ἐκορέσθητε, ὦ Ἰουδαῖοι παῖδες, ὅτι τρισκαίδεκα καὶ ὀκτὼ ἔτη ὁρῶντες τὸν σαββάλυτον τῇ κλίνῃ πεσσοκωμῶντα, καὶ τὸν κλίνῃ κάμνουσαν, καὶ Ⓜ σαββάλυτον νυσταγμὸν φορτίον βαστάζοντα; οὐκ ἠγανακτήσατε, οὐ ζηλοπαθήσατε· καὶ ἵνα μὴ ὧδε ὁ σαββάλυτος κλίνῃ βαστάσῃ, καὶ τὴν δυσωδίαν σαββάτῃ, ἀγανακτεῖτε; οὐκ ἔδει καὶ "τοῦτο βοῆσαι, Εφρεναι τὴν κλίνην μου ἐν τῇ ἀῤῥωστίᾳ μου; οἶδα, ὦ Φαρισαῖοι, πόσης χάριν ἀγανακτεῖτε· οὐχ ὅτι ἐθεραπεύθη ὁ σαββάλυτος ἀγανακτεῖτε, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἰάσατε τὴν κλίνην κρύψαι, καὶ τὸ θαῦμα κλέψαι. ἀλλὰ τοῦτο τὴν γνώμην ὑμῶν ὀπτιζόμενος, ἐκέλευσα βαστάζειν αὐτὴν τὴν κλίνην· ἵνα κἂν ὑμεῖς σιωπήσητε, ἡ κλίνη τὸ θαῦμα βοήσῃ. τί διστάζετε, ὦ Φαρισαῖοι; οὐκ ἔστιν ὁ σαββάλυτος "πρεισακτος, οὐκ ἔστιν ἐπεισολιμαῖος, οὐκ ἔστιν ὀλιγοχρόνιος. γνωρίζεται αὐτὸν πάντες, τεσσαρακονταοκτὼ ἔτη τὴν κολυμβήθραν τὴν πρὸ ὑμῶν "προεσιτυεν. οὐκ ἔχετε λέγειν, ὡς ὅτι τὸν οὐ γνωτὸν τυφλόν· Οὗτός ἐστιν, ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἐκεῖνος. Εἰ μὴ ἤπησεν ὑμᾶς ὁ τυφλὸς, καὶ τὸν κρατήσατε, καὶ εἰς δικαστήριον ἑλκύσατε, ὅπως ἀληθῶς πάντων αἰχμὴς πληρωθήσεσθε. μὴ κρίνατε

α. Κορ. C. ιβ.

Ιωαν. ζ κα.

Ιωαν. θ. θ.

νατε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. Ὁ, εἰ δοκεῖ, Δεσπότης βεβαίων ἐπ' αὐτῶν τὴν ἀθεμιτότητα τοῦ Σαλούτου" Σαδδαράμωμμν, Δεσπότης γὰρ τὸν Κύριον ἀπομνημονεύσας τοῦ Σαλούτου. Εἰ γὰρ ὁ Κύριος αὐτοῦ ἐμνημόνευσε, πῶς ἡμεῖς λήθην αὐτοῦ ποιησώμεθα; τότε τις θαυμάζει, ὅτε τὰ τοῦ Κυρίου θαύματα διηγεῖται. τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ πρὸ ἑορτῆς [μέση] ἑορτή. μεσίτης ὁ Κύριος· μέση γὰρ ἑορτή· ἀεὶ γὰρ τὸ μέσον τοῖς ἄκροις ἠσφάλισται. Δεσπότης τοῦτο ἡ πρὸ ἑορτῆς μέση ἑορτὴ διπλοῦν τὴν τῆς ἀναστάσεως χάριν κέκτηται. Ἐπὶ γὰρ τῆς ἀναστάσεως ἡ τῆς πεντηκοστῆς μεσολαβοῦσα, τὴν ἀνάστασιν ἐπέδειξε, τὴν πεντηκοστὴν δακτυλοδεικτεῖ, τὴν ἀπάλειψιν σαλπίζει. πῆς οὖν ἡ πᾶσα τοῦ Σαλούτου πραγματεία, γνωρίσατε ἐκ τῆς λόγου φιλεμπορεῖ· ὅπως Δεσπότης πρώτων τῆς πανδημαλικῆς ὠφελείας τὴν Ιωαν. ε. α. "ἐκθήκην καρπώσηται. Φέρεις μνήμην πρώτως τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου βοῶντος· Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. ἦν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις κολυμβήθρα, ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ, Βηθεσδὰ, πέντε στοὰς ἔχουσα. ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν. ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριακονταοκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ. τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς, ὁ τὰ πάντα εἰδὼς πρὶν γενέσεως, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ, θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ὧν τῆς τοῦ Κυρίου ἀκενοδόξου θεραπείας. οὐκ ἐκδέχεται Σαδδακηθῶν ἐπὶ τὴν ἀρρώστιαν· αὐτὸς ἐπείγει ἑαυτὸν πρὸς τὸν πάσχοντα. ἥλιος γὰρ ὢν δικαιοσύνης, ὅτι πάσχει ἁπλοῦν τὸν ἀκτῖνα τῆς εὐεργεσίας. ἦν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὅτι τῇ προβατικῇ, κολυμβήθρα ἡ ὅτι-λεγομένη Ἑβραϊστὶ, Βηθεσδὰ, πέντε στοὰς ἔχουσα. ἐν ταύτῃ κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν. σύμβολον τοῦτο τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρρωστίας, αἱ πέντε στοαί, αἵτινες ἐπεπλήρωντο τῶν ἀρρώστων. ἡ γὰρ" ἀρρωστεῖ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἀπὸ τῶν πέντε ἀσθενιῶν· ὀφθαλμοῦ, ὀσφρήσεως, γλώσσης, ἀκοῆς, ἁφῆς. ἀπὸ πάντων ἠρρώστουν ἐκ Ἰουδαίων παῖδες· οὐκ εἶχον καθαρὸν ὀφθαλμόν, ὁρῶντες τὰ θαύματα ἐκ προορῶντες· οὐκ εἶχον Ἡσ. ιε. α. γλῶσσαν εὐχάριστον, μόνα τροῶντες, καὶ σικυᾶς ἐπιζητοῦντες· οὐκ εἶχον ὀσφρησιν εἰλικρινῆ, τὸ δεσποτικὸν μύρον τὴν ἀπὸ Μαγδαλικῆς" δυσωδίαν προκρίνοντες· οὐκ εἶχον ἀκοὴν καθαρὰν, τὴν "δρακοντιαίων συριγμάτων, καὶ οὐ προφητικὴν κατηχήσεων πυθόμενοι· οὐκ εἶχον τὴν ἁφὴν" σωτηριώδη, εἰδώλοις θηλυδριοῦντες, καὶ τὸν ζῶντος Θεοῦ καταφρονοῦντες. ἀλλ' ὅμως ἐπιδημήσας τῇ ἰδιοπαρχίᾳ αὐτοῦ προνοίᾳ ὁ δεσπότης Χριστὸς, ὁ καὶ τῶν ἀσθενιῶν ποιητὴς, καὶ τῶν κτισμάτων δημιουργὸς, ἐν ταύτῃ καὶ τῶν σωματικῶν παθῶν καὶ τῶν προαιρετικῶν πλασμάτων τὴν διόρθωσιν ἐποιήσατο. ἔστι γὰρ ὁ προκείμενος Σαλούτος διπλοῦν ἐπιφέρετο τὸ μάστιγα· ὃ μὲν σῶμα τῇ νόσῳ διελύετο, τὴν δὲ ψυχὴν ταῖς ἁμαρτίαις ἐζημιοῦτο. διὰ καὶ ὁ Κύριος ὁ τῶν ἑκατέρων ἰατρὸς, ἐν ᾧ σῶμα συσφίγξῃ, καὶ ἐν πνεῦμα φωτίζῃ. Ἐν τῷ μὲν σώματι τὴν χλιῶν φέρειν ἐκέλευε· τῇ δὲ ψυχῇ τὴν ἀρετὴν βαστάζειν ἐπέτρεπε. τί γάρ; ἰδὼν ὁ Κύριος κείμενον τοῦτον Ⓜ παραλυτον, ἔφη πρὸς αὐτὸν, καθὼς οἶδατε πάντες σαφῶς, θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ἀλλ' ἐκεῖνα βιαίως ἐπιλαμβάνονται Ⓐ Ἰουδαίων παῖδες" τῷ Κυρίῳ λέγοντες· Εἰ Θεὸς ἦν ὁ Χριστὸς, πῶς ἐπηρώτα τὸν παραλυτον, θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; τῇ νίσῳ ζημιοῦται, τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη εἶχεν ἐν τῇ ἀρρωστίᾳ· τῇ κολυμβήθρᾳ προσέμενεν, ἵνα τὸ πάθος ἀπορρίψῃ, καὶ ἐπερωτᾷ" τοῦτον, θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ποῖος Θεὸς ἐρωτᾷ; ἄκουε ὁ αἰτιολογῶν. ἐν τούτοις ὁ Κύριος, οὐχ ὡς ἀγνοῶν, ἐπερωτᾷ, ἀλλ' ὡς Δεσπότης πρώτων τὴν διόρθωσιν βουλόμενος ποιήσασθαι. Εἰ τοῦ σώματος μόνου ἡ ἀσθένεια ἦν, οὐκ ἂν ἔλεγεν ὁ Κύριος πρὸς Ⓜ τὸν παραλυτον, θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; Εἰδὼς ὅτι θέλει ὃ θέλει· ἀλλ' ὅτι ψυχικὸν πλασμάτων ἦν τὸ ἰλίσθημα, τοῦτο ἔνεκεν ἐπερωτᾷ Ⓜ παραλυτον λέγων, θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; τουτέστι," Σαδδαφυλάττει ἀπὸ τοῦ λοιποῦ μὴ ἁμαρτάνειν. θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ὃς τὴν συγκαταθέσιν, ἐν λάβῃ τὴν ἴασιν· ὅτι ἐνταῦθα ἀνάγ-

χη

γ. κατα μωμμν.

ιε. πεντηκοστὴν ἐπιδείκνυσι, τὴν πεντηκοστὴν ἐπιδείκνυσι, τὴν πεντηκοστὴν ἐπιδείκνυσι

ιε.

κὴ μετέρχομαι. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ δι' ὑμᾶς τὸν προφήτην βοήσας ὀκ πολλῶν ἔτῶν χρόνων· Ἐμὲ θέ- Ησ. μ. ιγ.
λητε, καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· ἐὰν δὲ μὴ θέλητε, μηδὲ εἰσακούσητέ μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται. ἐπεὶ οὖν αὐτεξούσιον ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ ψυχικῶς ὁ τυφλὸς ἰῶ διαλελυμένος, τοῦτο ἕνεκεν ὁ Κύριος, ἵνα μὴ ἄμισθον αὐτῷ τὴν θεραπείαν παράσχῃ, ἐπερωτᾷ τοῦτον λέγων· αὐτῷ τὴν συγκατάθεσιν· θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ὅπερ τῶν σωματικῶν πασῶν μᾶλλον ἐπερωτᾷ ὁ Κύριος, θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ὡς ὅτε τὴν αἱμορροοῦσαν, ὅτε τὸν λεπρὸν, ὅτε τοὺς δύο τυφλοὺς ἐπηρώτησεν. ὅσον γὰρ ψυχικὸν εἶδη πάθος, θεμέθως ἐπερωτᾷ, συγκατάθεσιν δέξασθαι βουλόμενος· Εἰ μὴ δέξηται συγκατάθεσιν, ἴασιν οὐ προσλαμβάνει. ἔστι δὲ πολλαχῶς εἰπεῖν ἵνα, τί οὖν; καὶ οἱ δύο τυφλοὶ ἀμφοτέρων γνώμισμα, Ματθ. κ. λϛ.
ὅπερ καὶ ἐκείνους ἐπηρώτησεν ὁ Κύριος λέγων, Τί θέλητε ἵνα ποιήσω ὑμῖν; μὴ καὶ τούτους ἀμφοτέρας ἐπιφέρεσθαι; ἄκυρα ὁ αἱρετίζων. καὶ οἱ ἀναγεγραμμένοι ἐν τοῖς θείοις εὐαγγελίοις δύο τυφλοὶ, σημειοῦσθαι τοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τὸ ψυχικὸν βλέμμα· οὐκ ὠφελήσει γὰρ τὸν Κύριον, οὐκ εἶχον τελείαν τὴν γνῶσιν, ἀμφέβαλλον δὲ τὴν ὁμολογίαν. διὸ καὶ ὁ Κύριος ἐπῆλθεν τὴν ἴασιν, ἵνα κρατυνῃ τὴν πίστιν. ἔστι δὲ πολλαχῶς εἰπεῖν· πίνα κατανοήσῃ τῶν τυφλῶν; πιστοὶ ἦσαν καὶ ἄνδρες. οὐχὶ μόνον ἤκουσαν ὅτι ὁ Κύριος προσδοκᾶται, καὶ ἐβόησαν λέγοντες, Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε υἱὲ Δαβίδ. πῶς τοίνυν ἀμφότεροι καὶ οἱ τούτου τοῦ φωνοῦ βοήσαντες; ἄκουε ὁ ἀντιλέγων. διὰ τοῦτον τὸν φωνοῦ, ἵνα μὴ προφθάσῃ ἐρρηξαν, καὶ τὴν ἐπαφὴν ὁ Κύριος τῆς ἰάσεως ἐποιήσατο· ὅτε προκαλούμενος ἔλεγεν, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβίδ. ποῖος γὰρ Δαβὶδ τοσούτων δυνάμεων προέβη, ἢ τοσούτας ἦσαν μαρτυρίας; ὡραῖος ὁ Ἀβεσσαλὼμ· ἀλλὰ παράκτιος ἐφάνη. ποθητὸς ὁ Ἀμνών· ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν διέφθειρε. σοφὸς ὁ Σολομών· ἀλλ' εἰς τὸ τέλος ὠλίσθησεν. ἐπεὶ οὖν ὡς υἱῷ Δαβὶδ προσῆλθον, καὶ οὐχὶ Θεοῦ κρατοῦν δοκοῦντες αὐτὸν, καὶ ὀπτασίαν ἰαθῆν, οὐχὶ δὲ ἔνδοξον Θεοῦ, βοώντων τῶν τυφλῶν, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβὶδ, οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀπόκρισιν, ἵνα τὴν πίστιν αὐτῶν προσκόψας διασκεδάσῃ. διὰ τὴν ἐπαφὴν οἱ τυφλοὶ δοξάσαντες, καὶ φυχικῶς ἐφωτίσθησαν. ὃ μετ' ὀλίγον, ὡς οἶδεν αὐτοὺς ὁ Κύριος, ὅτι καὶ φυχικῶς ἐφωτίσθησαν, καὶ ἐδέξαντο τὴν φωτοδοσίαν τῆς πίστεως, ἐπερωτᾷ λέγων αὐτοῖς· Πιστεύ- Ματθ. θ. κη.
ετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν οἱ τυφλοί; προσκαίρως φασὶ, Ναὶ, Κύριε. οὐκ ἔτι εἶπον, ναὶ, υἱὲ Δαβίδ· ἀλλὰ, ναὶ, Κύριε. ἐμνήσθησαν τῆς ἀναβολῆς· διὰ παντὸς τὴν ὁμολογίαν ποιοῦνται λέγοντες, ναὶ, Κύριε, πιστεύομεν ὅτι δύνασαι τοῦτο ποιῆσαι. εἶτα ὁ Κύριος ὅτι τῇ πίστει προσέκοψαν, ἀπεκρίνατο λέγων, Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν· ὡς εἰ μὴ προσέκοψαν τῇ πίστει, ὃ βλέπειν οὐκ ἐδέχοντο. διὰ τοῦτο καὶ ἐνταῦθα ὁ Κύριος, ὅτε ὁ τυφλὸς μᾶλλον ψυχικῶς ἰῶ ἐξηρθεσμένος τῇ τῶν ἁμαρτημάτων καταφορᾷ, ἐπερωτᾷ τοῦτον λέγων, θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; τουτέστιν, ἐὰν δέξῃ τὴν ἴασιν, μὴ μέλλῃς πάλιν τὰ αὐτὰ μετέρχεσθαι. θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ὁ δὲ τυφλὸς μὴ εἰδὼς ἔτι τίς ἐστιν ὁ καλῶν, ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν Κύριον λέγων, θέλω ὑγιὴς γενέσθαι. καλῶς ἐπηρώτησας· θέλω. οὐκέτι γὰρ θέλω. πολλοστὸν θελήσας, σὺδὲν ἤνυσα. τί λοιπόν; θέλω ὅτε λαμβάνω, θέλω ὑγιὴς γενέσθαι. κατεγήρασα τὴν κλίνην, τάφος εἰμὶ σωλυόμενος, τέθνηκα ζῶν, οὐδὲν χαμηλότερον μὴ θανάτου ὑποπτεύειν μέλλω. ὅρκον με πρώτης λαμβάνουσι· τεσσαράκοντα δὲ ὀκτὼ ἔτη προσπεινῶ τῇ χολυμβήθρᾳ, καὶ οὐδεὶς συμπαθεῖ. πιπράσκεται δὲ ὕδωρ, καπηλεύουσιν αὐτὸ φαρισαίων παῖδες. εἷς τῶν σκιαπὸ καθαίρεται· καὶ δέον προτιμᾶσθαι, ὁ εὐπορώτερος τίνων προσκλίνεται. ἄκριτος ἡ κολυμβήθρα· ἄδικα καὶ πρόσκαιρα. ἆρα ἐσχάτοις ποτὲ ὀπισθοπὴ τις δικαία, ἵνα μὴ τὸ ὕδωρ καπηλεύηται, ἀλλὰ πᾶσιν ἀφθόνως δίδωται; ὁ δὲ Κύριος προσὼν τυφλοῦται· τί δὲ ἐνὶ τόπῳ κατακείμενα πελάζει τῷ λογισμῷ· ὡς ἀγνοοῦντί μοι μαλέγῃ; τὰς κολυμβήθρας διασώζω, οὐκ

οὐκ οἶδα τὰ γινόμενα; ἐγνων τὴν τῶν Ιουδαίων παραμαπείαν. διὰ τοῦτο προελθὼν μόνω σὺ σημάξαι τὴν κολυμβήθρων· καὶ νῦν τούτω παύω, καὶ τὴν τοῦ βαπτίσματος δυοίγω. εἰ τούτῳ εἷς κάθετος καθαίρει· οὐκ ἂν αἱ εἰθμηποι καθ' ἑκάστω διαγλυφθήσονται. κ εἰπε
" εἰ τούτῳ ἄγγελον ἀπέστελλε· εἰ ἐκείνῳ ἐγὼ ὁ τῶν ἀγγέλων ποιητὴς κατῆλθον. διὰ τοῦς τὴν ἐρώτησιν ἀποκρίνῃ· θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; τοῦτοι, πίστευε ὅτι εἰ τοῦτοις δυνατός εἰμι ὁ λαλῶν σοι; ὁ δὲ παράλυτος μικρὸν ἀναβύσας, καὶ τὴν δεσποτείαν τοῦ Κυρίου γνωείσας τῇ ζωηθείᾳ ἢ ἐπὶ ζωεχόμενος, ἀπεκρίνατο λέγων, ἅπερ " ἴσε σαφῶς γινώσκοντες· ναί, Κύριε. ἀνθρωπον δὲ οὐκ ἔχω, ἵν', ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· εἰ ᾧ δ' ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει *. ὁ δὲ Κύριος πρὸς τὸν παράλυτον· τί λαμβάνεις, παράλυτε; δέχου σοι τὸ γνωείσαν με Κύριον. μὴ φαντάζου πολλά, μὴ εἰς τὴν ταραχὴν τῆς κολυμβήθρας ἀφορᾷ. τετάραχται τὰ Ιουδαϊκά· τῆς ἐμῆς πηγῆς τὴν ὑγιαίαν ἔχε. ἃ ὑπέζητῆς οἶδα. εἰ γὰρ μὴ ἀνθρωπον οὐκ ἔχῃς, ἀλλὰ προφήτας σοι ὁ σὰρξ ἀνθρώπους Θεός. διὰ ἀκουσόν μου, καὶ ἐγέρθεις ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. δρίμυζοι Ιουδαῖοι, ταράσσουσιν ταράσσοντας, κάπνισον τοὺς ἀνθρώπους, πλανοφόρησον " τοὺς προσερχομένους, λύσον τὴν τοῦ σαββάτου ὀργίαν, " ἀναδικολόγησον, τὴν κλίνην φύλαττε. τούτοις ἀκούσας ὁ παράλυτος, καὶ ὃ πάλαι προσδοκώμενον ἀπολάβων τῶν τοῦ Κυρίου λόγων, ὃ προσέταγμα ἐπλήρου, καὶ τὴν κλίνην ἐβάσταζε· καὶ τοῦ Ιουδαίοις κωλύσαι θέλοντας λέγοντας, ὅτι ὃ σάββατον, καὶ λέγοντας, Οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράβαττον, ὅτι σάββατόν ἐστιν, ἀπεσόβει, ὡς προστάγματα " πληρῶν τοῦ κυβέρνητος, λέγων πρὸς αὐτούς· Ο ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν, ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. τῶν δ' ἀνόμων Ιουδαίων ἀπορούντων τὸν Κύριον, καὶ ἐρωτώντων, τίς ἐστιν ὁ ἰασάμενος, καὶ προστάξας αὐτῷ ἆραι τὸν κράβαττον, καὶ δίκαια κινεῖν ὑλακτούντων τῷ τοῦ θεραπευτοῦ, ἐμένευε ὁ ἰαθεὶς μαρτυρικῶς ἀγωνισάμενος καὶ τῶν μαθητῶν. Εὑρίσκει αὐτὸν " μετὰ ταῦτα πάλιν ὁ Κύριος, καὶ λέγει αὐτῷ· ἴδε, ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται. ὁρᾷς, ἀγαπητέ, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας τοσοῦτον χρόνον τῇ ἀσθενείᾳ κατείχετο; ἐπιστρέψωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ὅπως καὶ τῆς προσκαίρου ταύτης κολάσεως ῥυσθῶμεν, καὶ τῆς αἰωνίου γεέννης ἐκφύγωμεν, τῷ Χριστῷ Ιησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Ιωαν ε. ι.

Ιωαν ε ιδ.

ΛΟΓΟΣ ΞΑ'.

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ, ΕΙΣ τὸν ἅρπαγμόν, καὶ Εἰς ὃ, Ανθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς.

Λουκ ιε. ιι. ιβ.

Ex Mss. Cæsareo.

Αλλὰ καὶ κόλποι Χριστοῦ ἄπαυστον ἄσμα τῆς ἀγάπης μιμίζουσι βλαστάνουσι· πάλιν ἡ τοῦ Θεοῦ λαμπαδοῦχος σοφία ἅψασα " λύχνον Χριστὲ ἐπὶ τὴν λυχνίαν τοῦ σώματος ἐπιθῆσα, πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διαδεδυκῆς τοῖς ὑστέρεσιν. τούτῳ τῷ λύχνῳ χρησαμένη ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία, τὴν μίσθωσιν τῆς ἁρπαγῆς ἀπολωλυῖαν ζητήσασα, καὶ εὑρεμένη, ταῖς σπάνιαις ἁρπαγαῖς τῶν ἀγγέλων σωμένη ἔβυξε. τίς ἂν εἴη ἡ γυνὴ ἡ ἔχουσα δραχμὰς δέκα δραχμάς, ἀναγκαῖον, ἀγαπητοί, εἰπεῖν. αὕτη ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία, ἔχουσα δραχμὰς δέκα δραχμάς. ποίας; " ψήφισον· ἀγέλας, δοχάς, ὀζοισίας, δωρεάμενος, δεήσεις, κυριότητας, χερουβὶμ, σεραφὶμ, καὶ Αδὰμ καὶ παράπλασιν. ταύτην τὴν δραχμὴν τὸ Αδὰμ ἐκτὸς τῆς τοῦ διαβόλου κακίας σκοτισθῆσαν, καὶ εἰς τόνδε τὸν βυθὸν τοῦ βίου καθελκυσθεῖσαν, καὶ ταῖς πολυφθόγγοις ἡδοναῖς τῶν ἁμαρτημάτων " χωσθεῖσαν, ἐλθοῦσα ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία ἐζήτει. πῶς ἔζητει, ἀγαπητοί; ἦλθεν ἐξ οὐρανῶν, λαμβάνει

ἴσ. λύχνον Χριστὸν, καὶ

ἴσ. -σιν ἀγγελικὴν, ἀγγ.

ἴσ κατηρ-σεισας,

Ⓦ ὀσφράντικον λύχνον τοῦ σώματος, ἅπτει τῷ φωτὶ τῆς θεότητος, ὑπιπτεύθησι τῇ λυχνίᾳ τοῦ σαρκὸς, ζητῶ τὸν δραχμὸν, Εἰς τὸν αὐλικὸν καὶ τῶν ἀγγέλων νομικὸν ἐμαίσθυσεν αὐτόν. ἀλλ' ἴσως ἐρῶσί τινες τῶν σοφῶν ἐξωτέων, οἵτινες μὴ ὃ βάπτισμα ἤμυρτον, λέγοντες· τί φορὸς ἡμᾶς, Εἰ Ἀδὰμ ἐσώθη; πῶς ἡμεῖς ἐλεηθῶμεν; πῶς σωθῶμεν, ὅτι μὴ ὃ βάπτισμα ἠνομήσαμεν; φησὶ δὲ λέγομεν· Ⓐ τοιοῦτοι μὴ φοβεῖσθε, μὴ ἀθυμεῖτε, μὴ ἀφίστασθε, μὴ ἀθυμεῖτε. οὐ γὰρ ὡς ἐπὶ τοῦ Ἀδὰμ ἐμέμψατο τῷ Θεῷ, ὑμῶν ὃν κατέφθειρεν· ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν ἐπὶ γυνὴ ἔχουσα δραχμὰς ι'' δέκα· σὺ δὲ ὁ πατὴρ σοῦ πολλαγχος, ἔχων δύο υἱούς, καὶ Ⓦ πεπλουτηκὼς πάλιν σαγηνευόμενος. τοῖς γὰρ πᾶσι τὰ πάντα γέγονεν, ἵνα τοὺς πάντας κερδήσῃ. Ἀρτίως ἠκούσαμεν τοῦ εὐαγγελίου λέγοντος· Ἄνθρωπός τις Εἶ- Λουκ. ις. ια.
χε δύο υἱούς· καὶ προσελθὼν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρὶ εἶπε· πάτερ, δός μοι τὸν οὐσίαν. ὁ δὲ διῆλεν αὐτοῖς Ⓦ βίον. καὶ οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν· καὶ διεσκόρπισε Ⓦ βίον αὐτοῦ, ζῶν ἀσώτως. δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην· καὶ προσῆλθεν ἑνὶ τῶν πολιτῶν, καὶ ἔπεμπεν αὐτὸν ὁ πολίτης εἰς ἀγροὺς βόσκειν χοίρους. καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κεράτιων ὧν ἤσθιον Ⓐ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. Εἰς ἑαυτὸν δὲ γενόμενος, ἔφη· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου ἄρτων περισσεύουσιν; ἐγὼ δὲ ὧδε λιμῷ ἀπόλλυμαι; ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς Ⓦ πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. " τοῦτον δὲ τὸν νοῦν οὐκ ἔξω δὴ περιζητῶ, ἀλλ' ἐν ἡμῖν αὐτοῖς. Διὰ γὰρ εἰ-
ρήνευται αἱ παραβολαὶ, καὶ δι' ἡμᾶς δυσανωνόητοι, ἵνα μηδεὶς ἑαυτὸν ἀπελπίσῃ, καὶ σφόδρα ἁμαρτωλὸς τυγχάνῃ, ἀλλὰ προσελθὴ τῷ Θεῷ μετανοῶν καὶ ζητῶν πρὸ αὐτοῦ ἱλασμόν, μάλιστα Εἴ τις ὑμῶν Διὰ τῆς πίστεως τῆς εἰς τὸν Κύριον γέγονε τοῦ Θεοῦ υἱός. Ὅσοι Ιωαν. α. ιϛ.
γὰρ ἐδέξαντο αὐτὸν, φησὶν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι. Εἴ τις οὖν ὑμῶν διὰ τῆς Εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν πίστεως γέγονεν αὐτοῦ υἱὸς, καὶ ἐμακρύνθη ἀπ' αὐτοῦ, ὑ τόπῳ, ἀλλὰ ζήτω· Εἴ τινος ἔψαυσεν ὁ λιμὸς, ὑ τοῦ κοινοῦ ἄρτου, ἀλλὰ τοῦ ἐπουρανίου (Ἄρτος γάρ, Ψαλ. ο ζ. κη. κθ
φησιν, ὑρανῶν ἔδωκεν αὐτοῖς· ἄρτον ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος) καταλιπέτω τὰ μαχλώσας ἡδονὰς χοίρους ἐοικυίας, καὶ μηκέτι ἐπιθυμείτω κεράτια ἐσθίειν. τί ἐστι τὰ κεράτια; ξύλα καρπός. τὰ κεράτια τὴν ἀμαρτίαν ἀπείκασται. ὥσπερ γὰρ τὰ κεράτια τὸν ἀρχὴν τῆς γλύσεως γλυκαίνει, μετ' ὀλίγον δὲ τὴν γλῶσσαν πραχύνει τὸν φάρυγα· οὕτω καὶ ἡ ἁμαρτία ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τῆς γλύσεως ἡδεῖα γλυκεῖα, μετ' ὀλίγον δὲ τὴν γεῦσιν πραχεῖα. καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος· Μὴ προσέχῃς φαύλῃ γυναικί. μέλι γὰρ ἀποστάζει Παροιμ. ε. γ.
ἀπὸ χειλέων γυναικὸς πόρνης, ἡ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάρυγα· ὕστερον δὲ πικρότερον χολῆς εὑρήσεις αὐτήν, καὶ ἠκονημένον μᾶλλον μαχαίρας δισόμου. Εἴ τινος ἥψατο λιμὸς τοῦ ἄρτου τοῦ οὐρανίου· προσελθέτω, ζητείτω. Πᾶς γὰρ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ ὁ αὐτῷ λαμβά- Ματθ. ζ. η.
νει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. κρῦσον τὰ μετανοίας τὴν θύραν τοῖς ἀναλήπτοις σου τειχισμοῖς· μὴ φοβηθῇς αὐτὸν, οὐκ ἔστι σε ξένη ἡ θύρα· ἐπὶ σοὶ ἀπέθανε. καὶ Εἴπῃς σὺ σεαυτῷ, τίς ἐστιν; ἀποκεκάλυπταί σοι Χριστὸς καὶ λέγει· Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. Εἰπὲ καὶ σὺ, Ιωαν. ι ζ.
ἥμαρτον εἰς Ⓦ οὐρανὸν, καὶ ἐνώπιόν σου. Εἴ τις τὸ οὐράνιον βάπτισμα ἀναιδῶν ἤμυρτεν, εἰς ἐρανὸν ἤμυρτεν. ὁ γὰρ πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἁμαρτάνων, ἐν γῇ ἁμαρτάνει. Γῆ γάρ ἐστι, καὶ
εἰς γῆν ἀπελεύσῃ ὃν Ἀδὰμ ἐρρέθη. εἴ τις ὃ Χριστὸν ἐνεδύσατο ἐν ᾧ βαπτίσματι, οὐκ ἔστι γῆ τυγχάνει, ἀλλ' οὐρανός. Οἷος γὰρ ὁ χοϊκὸς, τοιοῦτοι καὶ Ⓐ χοϊκοί· καὶ οἷος ὁ ἐπουρανίος, τοιοῦτοι καὶ Ⓐ ἐπουράνιοι. Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. εἴ τις οὖν ἤ- α Κορ. ιε μη. Γαλ. γ. κζ.
μυρτε μὴ τὸ βάπτισμα, εἰς οὐρανὸν ἤμυρτε. διὸ προσερχέσθω καὶ λεγέτω· πάτερ, ἥμαρτον εἰς Ⓦ οὐρανὸν, καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκ ἔτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. διὰ τί; λέγε τὸν αἰτίαν·

πάλιν· τὴ τῷ αἵματι Ιησοῦ καρδίαν μου ἐρραντισμένην, ροδοειδῶς ἀνθοῦσαν, τῇ ἡδονῇς ἐφορέσω· οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. σὲ προέξωμα, τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον περιεπιχεσμα, τὴν ἐξαστράπτουσαν στολὴν τῆς πίστεως τῇ ἁμαρτίᾳ ἐπώλωσα. Οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. τὴν ἐλευθερωθῆσάν μου ψυχὴν ἐν βαπτίσματι, καὶ χιονωθῆσαν ἐν φωτίσματι, σκοτίσας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἐδούλωσα· οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μαθίων σου. αἰ τὸ σώματός μου ἁγιάσεις τὴ χειροπάλῃ κλυσθεῖσαν, καθάπερ ἐνδάφορον θεραπαινίδος, τὴν ἑαυτῶν δέσποιναν ψυχὴν τῇ ἁγιασίᾳ ἐπεδέωκεν· νυνὶ ἐν δέῃ τῆς ἁγείας ταύτας παυδύσας, τὴν ψυχήν μου σωφρονίσω· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μαθίων σου. οἶδα λοιπὸν τὴν πλάνην τῶν ἐνδρῶν, οἶδα αὐτῶν τὰ σκελίσματα, οἶδα τὴν τῆς γαστριμαργίας αὐτῶν βελοστασίαν, φεύγω χειροπάλιν, δι' ἧς λύει τοῦ τόνους τῆς σωφροσύνης, διώκω τὴν ἁγείαν τὴν ὃ νήφειν μοι προέχουσαν· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μαθίων σου. ἐργάσομαι καγὼ εἰς ✠ ἀμπελῶνά σου· ἐπιτρέπω καγὼ τῇ δρεπάνῃ τὸ πνεύματος τῆς ἐνδοθὲν μου χειμάρρου ἀμπέλου λογικῆς τὰ ἐπιτήλλοντα, μᾶλλον ἐγκλήματα· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μαθίων σου. γεωργήσω καγὼ ✠ βότρυα τῆς ἀγάπης γλυκύτατον· εὐφράνω, καὶ ποιήσω σὺν ἐμοὶ τὴν ψυχήν μου καὶ σὺν τοῖς τοῦ Κυρίου, ἵνα μὴ εἰς γῆν συρεῖν ὑπὸ ὄφεως συλαγωγῆται· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μαθίων σου. Εἰς οὐρανοὺς αὐτὴν βλέπειν κατηργάσομαι· ἔλιγξε φιλαδελφίας αὐτὴν σκυτέινειν ἐπιδασύνω, ἵνα σὺν εἰς γῆν συρεῖσιν πίττας σὺν αγκαλιζομένη ἀφανταζῇ. ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μαθίων σου. δός μοι πάλιν, πάτερ, τὸ ἀρόσειν τὸ σωφρονεῖν ὅπου τῶν ὤμων· γεωργήσω τὴν αὐλακα τῆς ψυχῆς μου, ἐξαρῶ τὰ ἀκάνθινα φυόμενα καὶ βλασποιὰ τὸ πονηρὸν βλαστήματα, ὅπως σπερῶ αὐτῇ τὰ οὐράνια σπέρματα. σὺ γὰρ ἐπομβρεῖς τὸς αὐλακας ✠ ἔλεον, ἡ αὔλαξ τῆς ψυχῆς μου καρποφορήσει· ἡ μὲ τριάκοντα, ἡ ἐξήκοντα, ἡ ἑκατόν· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μαθίων σου. μὴ ἀπώσῃς με, πάτερ· οὐ γὰρ πρωτίλως με ἐνθρὸς σκυθρώσας τὴν στολὴν τῆς πίστεως ἀπέδυσεν. Εἰ γὰρ ὁ τῆς σωφροσύνης μου κάλλος ἐσπίλωσεν, ἀλλ' ὅμως γε τοῖς εἰδώλοις με αὐτὸ λατρεύειν οὐδέποτε ἔκαμψε· σὲ γὰρ οὐκ ἠρνησάμην, Κύριέ μου. Εἰ καὶ ἤμαρτον ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητός μου· ἀλλ' ὅμως τοι καίτοιγε εἰδώλων κατεπάτησα, εἰκόνας δαιμόνων κατέσρεψα, ξόανα εἰδώλων ἐξήλασα, "Αφόβον σὲ φύσεισα, δαίμοσιν ἐνέπνευσα· νυνὶ ἐν τοῖς σοῖς ἴχνεσι προσπίπτω, ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου, ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μαθίων σου. ἐὰν οὕτω μετανοήσῃς, ἐὰν οὕτως ἐξομολογήσῃ· ἔτι πόρρω σου ἀπέχοντος προσδρέχει ὁ οὐράνιος πατήρ, πνεύματι ὑπαντήσων σου τῷ προσήλῳ τῆς ψυχῆς, ✠ τῆς χαρείσης σοι ζυγὸν ὑπαντήσει, καὶ τῇ ζυγάλῃ τῆς ἀληθείας ✠ αὐχένα τῆς καρδίας σου προσφίλησον· φιλήματι λύει σου τὴν ἐνδρὰν, καὶ λέγει τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις τοῖς ἱερεῦσι· Φέρετε τὴν πρώτην στολήν. Οὐκ εἶπε, φέρετε μίαν στολήν, ἀλλά, φέρετε τὴν πρώτην στολήν, ἵνα δείξῃ τὴν πρώτην τοῦ βαπτίσματος ἀξίαν σοι διδομένην. Φέρετε αὐτῷ τὴν πρώτην στολήν, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν· καὶ δότε δακτύλιον, ὃ δεῖγμα τοῦ πλούτου, ✠ τὸ θησαυρὸν φύλακα, τὴν ἀρραβωνίαν τῆς χάριτος, τὴν σφραγῖδα τοῦ πνεύματος· καὶ ὑπόδημα εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ· τυτέσι, τοῖς τοῦ βαπτελίου λόγοις ὃ ἴχνος τῆς ψυχῆς αὐτοῦ προσίφιγξατε· ἵνα μὴ πάλιν ὁ ὄφις τὴν πέριαν ὑπολεύξας, εἰς τὴν πρώτεραν αὐλὴν πλανήσῃ τῆς ἁμαρτίας καταδύρῃ. καὶ φέρετε ✠ μόσχον ✠ σιτευτόν. τίς ὅστις ἐστὶ, ἢ πρώτως Χριστὸς, μὴ τὸ βάπτισμα διδόμενος τοῖς ἀξίοις, καθὼς λέγει ὁ ἀπόστολος· Εν ᾧ κατοικῇ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς; φέρετε, φαγόντες εὐφρανθῶμεν. Ὡς ἀρα οὐ Ιουδαίοις ἐν ἕλλησι πίστ βύσει, ὅτι μόσχος ἐσφάγη, καὶ κόσμος ἐσώθη; ὦ μόσχος πρωτότοκος δαμάλιδος, τέκνον ἱερεῦ αἰπεράτου μήτρας· ὦ μόσχος ὁ σφαγεὶς καὶ ζῶν· ἐν πρώτοις ὑφ' ἡμῶν δεδεμένος, καὶ ἀδαπρώτου μόρου. δεῦρο, ἀγαπητὸ, εἰς ✠ θυσίαν ἡμῶν βοῦν λιπαρὰ τὴν ἀγνωσίαν τοῦ λόγου

ἡμῶν

Κελ. β. ϛ.

ἡμῶν χαλάσαντες, ἀλλὰ πέμψομεν ὑμᾶς τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐμβολῇ· ἵνα τῇ θυρύδημῳ γλώσσῃ καταπέντες πέλαγος τῶν θείων γραφῶν, εἰς οὐράνιον πόλιν εἰσαγάγητε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, ἅμα τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ καὶ συνόντι πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΤΙ ΧΡΗ ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΧΑΡΙΝ ΟΙΑΝ ΔΗΠΟΤΕ ὀπτήμης μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι, καὶ πρεσβυτέρου. Λογ. ξα.

Φιλάνθρωπος Θεὸς οἰκείρων τὸ γένος ἡμῶν, ὥσπερ ἀφίησι πηγὴν ὑδάτων ἄθρωπον ὑδρεύειν τῆς αὐτοῦ χρήσεως. οὐ γὰρ μόνον τοῖς δικαίοις δίδωσι χάριν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἁμαρτωλοῖς· ὅπερ ἀφθόνου ἐστὶ, καὶ ἀπεριγράπτου φιλανθρωπίας, καὶ ἀπαντέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, καὶ θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι. καὶ ὁ πρόρρησις ἁμαρτωλόν, ἀλλ᾽ ἵνα δώσει καὶ ἐκείνῳ μικρὰν χάριν, ἵνα λαβὼν τὸ χάρισμα τιμήσῃ δεδωκότα, καὶ μὴ ὑπερηφανήσας αὐτῷ, καὶ ὑπερφρήσας τῆς ὁδοῦ τῆς πονηρᾶς μετανοήσῃ. ἐὰν γὰρ λαβὼν τινὰ χάριν, ὑπομείνῃ τοῖς αὐτοῖς κακοῖς, τότε λοιπὸν ἀρνήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ ὡς ἔλαβε χάριν, καὶ καταχρήσεται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός, διότι οὐκ ἔγνω τὸν τιμῶντα, καὶ πλησθῆναι ἐπ᾽ αὐτῷ τὸ γεγραμμένον· Ἀνθρώπος εἰς τιμὴν ὢν οὐ συνῆκε· παρεσιωθλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. ἐγὼ οἶδα ἁμαρτωλοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπέθηκα χεῖρας ὅτι ἀρρώστους, καὶ ἰάσαντο αὐτούς. ἀλλὰ τοῦτο χρὴ ἔχειν ἀνθρώπους δύο· καὶ ἁπλῶς μόνον πρὸς διδόντα ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς λαμβάνοντα· καὶ μὴ πιστεύῃ ὁ λαμβάνων, οὐδὲ παρὰ δικαίου, οὐδὲ παρὰ ἁμαρτωλοῦ λαμβάνει χάριν. ὁ μὴ πιστεύων, καὶ παρὰ ἁμαρτωλοῦ δέχεται τὴν χάριν τῆς ἰάσεως. ἐκάστῳ γὰρ κατὰ τὴν πίστιν δίδοται καὶ ἡ χάρις. καὶ γὰρ ὁ Κύριος τοῖς προσερχομένοις ἔλεγε· Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. σὺ πίστευε ἐν ὀνόματι Κυρίου ᾧ προσέρχῃ, καὶ μὴ ἀμφιβάλῃς κατὰ μηδένα τρόπον, καὶ λήψῃ τὴν χάριν. ὁ Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ εὐεργέτης. πολλοὶ πρεσβύτεροι ἁμαρτωλοὶ ὄντες προσφέρουσι τὰ δῶρα, καὶ οὐκ ἀποστρέφεται αὐτοὺς ὁ Θεὸς, ἀλλὰ τὰ ἁγίῳ πνεύματι ἁγιάζει τὰ προκείμενα δῶρα· καὶ ὁ μὲν ἄρτος γίνεται σῶμα Κυρίου, καὶ τὸ ποτήριον αἷμα τίμιον Κυρίου. καὶ εἰσί τινες οἱ τὸ λαμβάνοντες βούλονταί τι ποιεῖν, καὶ καινοποιοῦντες παρά τισι πρεσβυτέροις, ὡς σωφρονιστοῦντες τι κακὸν τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐκ οἴδασιν ὅτι πλείονα ἁμαρτάνουσι θέλοντες τι καλὸν ποιῆσαι. τίς γὰρ εἶ σὺ ὁ κρίνων ἁμαρτάνοντά σε; οὐκ ἤκουσας τοῦ ἀποστόλου λέγοντος, Ἀρχόντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς; καὶ πάλιν· Τίς εἶ σὺ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθήσεται δὲ· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς στῆσαι αὐτόν. σὺ ὁ ὑπ᾽ αὐτοῦ διδασκόμενος καὶ χαριζομενούμενος, οὐκ ἔχεις ἐξουσίαν κρίνειν καὶ ἐλέγχειν αὐτόν· καθὼς εἶπε Παῦλος ὁ ἀπόστολος· Μὴ πρὸ καιροῦ κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὃς φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γίνεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. σκῆνος ἔχεις ἐξουσίαν κρῖναι σε· ὁ δὲ σκῆνον κρίνων, Κύριός ἐστι. καὶ πάλιν ὁ Κύριος· Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. σὺ τὸν ὀφειλομένῳ τιμὴν ἀποπλήρωσον τὸν κανόνα· τὰς ἀπορρήτους τῶν προσευχημάτων σου, καὶ τὰς χρεωστουμένας τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ ἀποστερήσῃς δόσεις. μὴ πολυπραγμονήσῃς πρὸς ἀνθρώπους· εἰ δὲ καὶ τούτῳ ὑπερχρήσῃς κρίνειν αὐτὸν, ἔγκυψον πρῶτον εἰς τὸ ἀκριβὲς σου, καὶ δοκίμασον σεαυτὸν, εἰ μηδὲν ἔχεις εἰς τὸ συνειδός σου φαῦλον, εἰ δὲ καταχρίνει σε ἡ γνώμη σου. εἰ δὲ λέγω ὅλων τῶν ἐτῶν ἐρευνῆσαι τὰ ἔργα, ἀλλὰ τῆς μιᾶς ἡμέρας μόνον· σκέψαι ἀκριβῶς, πῶς πρῴηλθες τὴν ἡμέραν, εἰ δὲ κατηγορήσαι σου, εἰ οὐκ ἐσκανδαλίσθη σου ὁ ὀφθαλμὸς εἰς οὐδέν, εἰ δὲ πρόσδες πέντε, εἰ οὐκ ἐγέλασας ὑπὲρ τὸν πλησίον σου, εἰ οὐκ ἔκλασας

ίνα. βλέπε εἰ ὁ τούτοις οὐκ ἔβλαψας ὃν τὸν ψυχόν. εἰ καθαρὸς εἶ ὁ πρὸ τούτων,
τὴν καθαρότητά σε ἔγκλ· καὶ οὐδὲ ὅπου κεῖται κτῆ" προσευτέρᾳ ἢ καὶ ἑτέρου κατηγορῆ. ἴσ. τὴν
ἀλλ' ὁκεῖνος, φησιν, ἐπορίσατεν· ἐγὼ δὲ. ἀλλὰ σὺ ἔκλεψας τὰ τοῦ πλησίον, καὶ ἥρπασας τὰ λεῖ, ἢ
τοῦ πένητος· ἕκαστος τῶν ἰδίων ἔργων ἰδέτω τὰ κακά. μὴ πολυπράγμονε σὺ, ὁ ἐρευνῶν τὰ
τοῦ πλησίον. Εἰ δέ τις πολυπραγμονήσῃ τῶν ἐρημώσεων, καὶ ὀπτασάλλῃ τὸν ἑαυτοῦ γλῶσσαν εἰς 5
κατηγορίαν προσευτέρου, ἢ καὶ ἑτέρου ἴνος, τὴν αὐτὸν αἰτιολόγιαν προσδοκάτω ὑπομένειν.
Ματθ. ζ. ε. Εἰ σὺ θαῦμα προσάπτων, τὰ τοῦ πλησίον ἐκζητᾷς, ἐρῶ σοι ὁ Κύριος· Ὑποκριτά, ἔκβαλε
πρῶτον τὸν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀ-
φθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. πρὸ τῶν σῶν ἁμαρτιῶν μεμίμνησον· καὶ οὐ σου πρόσταγμα κρίνει,
μὴ κρίνῃς. πλὴν ὀφείλει καὶ ὁ προσεύτερος οὕτω διακεῖσθαι πρὸς Ⓦ λαόν· πρὸ πάν- 10
των δὲ χρεὼν ἔχειν ὅλης ψυχῆς ἀγάπην τοῦ λαοῦ, προείσασθαι τῶν ἀδικημάτων ἕως θανάτου, καὶ
τὸν ψυχὸν αὐτοῦ τιθέναι ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου ὀφείλει, " τῶν δὲ ἀνάγκη βοηθεῖν, Ⓦ λυπού- ἴσ. πῶς
μενον προδαμυθεῖσθαι, μὴ μνησικακεῖν πρὸ πάντων. μνησίκακος γὰρ προσεύτερος καὶ
ἡμέραν ἁμαρτάνει· μνησικάκου προσευτέρου ψυχὴ οὐδέποτε καθαρεύει προσφέρῃ Ⓦ Θεῷ
δῶρον, τῆς κακίας οὔσης ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. ἐὰν μὴ διαλλαγῇς τῷ πλησίον σου, καὶ λύσῃς 15
τὸν κακὸν σου, μὴ ἀπέλθῃς ἐπὶ τὸν σὸν θεῖον· μνήσθητι τί σοι παρήγγειλεν ὁ Κύριος, λέ-
Ματθ. ε. κδ. γων· Ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ὅπου τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ἔχει ὁ ἀδελφός σου
κατὰ σοῦ τι· ὕπαγε, πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν προσφέρε τὸ δῶρόν
σου. μὴ προακούσῃς τῆς τοῦ διαστόλου παρακλήσεως, ἵνα μὴ καταχριθῇς. δόλους μὴ μηχα-
νήσῃς, μὴ Ⓦ μὶ ὑπολώσῃς, Ⓦ ὀ ἁρπαγὴν ὑποπτεύσῃς, μὴ Ⓦ πλοῦτον παρὰ τῆς προθυμίας τιμή- 20
σῃς, Ⓦ ὀ πένητα Ⓦ μὴ δυνάμενον προσενεγκεῖν σοι δῶρα προίδῃς· ἀλλὰ τὴν ἰσότητα
πρὸς πάντας φυλάξωμεν. κατηγορίαν ταχέως μὴ προσδέξῃ, φλυαρίας μὴ ἀνέχου, ἀπὸ
ἀρχῆς μὴ καταχρίνῃς ποτέ· πολλοὶ κτῆ φθόνου καὶ ἔχει κατηγορήσουσι. ἐὰν δὲ μετὰ πολλῆς ἀ-
κριβείας θύρῃς Ⓦ ἁμαρτήσαντα, μὴ θύθεως αὐτὸν ὅπως πάντων ἐλέγξῃς, ἵνα μὴ πρεσυτὸν
καιρὸν αὐτῷ λῶς μηδένα αἰσθῆται. δύο γὰρ κακὰ ἔχει τὸ ἐλέγχειν ὅπου πάντων. Ⓘ μὶ 25
γὰρ ἐλεγχόμενοι, μὴ φέροντες τὸν αἰσχύνην, μηδὲ φέροντες τὸ ὄνειδος, ὅπου τὸ ἕτερον κα-
κὸν χωρεῦσι μάλιστα· καὶ ὅταν ἀκαίρως κατηγορῶνται, ὅπου Ⓦ τῆς ἀγχόνης θάνατον τρέχουσι.
τοιοῦτος γάρ ὅστις ὁ Σατανᾶς· ἐπαοδάλλει πυρὶ τὸν αἰθέροπον τὸ κακόν· ἐπαοδάλλει
ποιῆσαι καὶ ἕτερον· καὶ μὴ τὸ ποιῆσαι καλὰ. ἑτοιμάζει ἐλέγχους, κατηγόρους " ὅλους ἴσ. ἅλοι
θύτερπίζει κατηγορεῖν αὐτὸν τὸν" σύμφορον, ὃ χρῆ " προξένους κατήγορος· καὶ τῶν ἐλεγ- 30 ἴσ. ξένους
χομένων Ⓦ μὸν ἐπὶ μανικώτερον ἀπεργάζεται " θάττερον ὃ πολλοὶ αἰσχύνῃ ἐπαγό- κατ.
μενον, ποταμὸς καὶ ἀγχόνας προξενεῖ. ὅρα ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα ὁ ἐμπιστὸς θύθεις πείσμονι ἴσ. ἀκατάσ
τῷ Χριστοῦ λογικῷ ὀφείλει φρᾶσαι ἑαυτῷ, καὶ μὴ πολλῆς ἀσφαλείας ἐκζητῆν τὸν ἁμάρτα- π. ἀ. ἐπιτ
νοντας· καὶ ὅταν θύρῃ Ⓦ ἡμάρτηκόσι, μὴ θύθεως ἐκδυσῆν τῆς ἐκκλησίας, ἵνα μὴ θραυσά- μάρτ.
μενος ὁ Σατανᾶς τὸ δοῦλον θέροπον ἰδιοποιήσῃ. ὅταν γὰρ ἀφορισθῇ αὐθέροπος ὑπὸ τοῦ ἀρ- 35
χιερέως, ἀγκαλίζεται αὐτὸν ὁ Σατανᾶς, καὶ οὐκ ἀφίσται αὐτὸ, ἕως οὗ" εἰσδεχθῇ. οὐκ ἴσ. χθῇ
ὀφείλει ὁ ἱερεὺς πυκνότερος ἀφορίζειν, οὐδὲ καταφρᾶσθαι. ταῦτα ἰδὼν σὺ ὁ ποιμὴν, οὐκ ὠκ
ὀφείλεις ἀκρίτως ἀπώσασθαι τὸ πρόβατον, οὐδὲ χωρίσαι τῆς ποίμνης· ἀλλ' ὅταν θύρῃς
Ⓦ ἁμαρτήσαντα, κάλεσον αὐτὸν καταμόνας, καὶ τὰ μὶ ὀπτίμησον, τὰ ὃ προκάλεσον
ἀποκρῦψαι αὐτὸν τὸ κακὸν, καὶ ἄσπαλξ, καὶ δίς, καὶ τρίς. καὶ εἰ μὶ ἀκούσῃ σου τῆς συμβουλίας, 40
Ιακ. ε. κ. ἐπέρδησας τὸν ἀδελφόν σου· καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, Ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ψυχὴν ἐκ πλάνης
ὁδοῦ αὐτῆς, σώσει" ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ κρύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν. τὰ προῆτα συγχώρησον χ. ψυχὴν
Ματθ. ιη. κε. αὐτῷ· τῷ γὰρ ἀφιέντι ἀφεθήσεται. ὃ πάλιν ὁ φιλάνθεροπος Κύριος· Ὅτι ἐὰν ἑβδομη-
κοντάκις ἑπτὰ ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἄφες αὐτῷ. ὃ μηδὲν ὀνειδίσῃς τῶν κεκα-

λυμμένων,

λυμιδίων, μηδὲ πρόφασις αὐτὸν ὑπερέφοιτα· ἐὰν ὃ μὴ τρεῖς ἀγγελίας διορθώσηται ἑαυτὸν ζᾷ μετανοίας, τότε εἰσδεχέσθαι. ζῶντα πρῶτα ὀφείλει εἰδέναι ὁ ἱερεύς, ϗ πῶς χρὴ ἐμπολιτεύεσθαι τῷ λαῷ, ϗ οὐ μὴ κατακριθῇ εἰς τὸν αἰῶνα. λοιπὸν ὡς διδάσκαλον προσδεχόμεθα τὸν λόγον, ϗ πῶς χρὴ αὐτὸν ἐμπολιτεύεσθαι. ὁ ζᾷ χνος τοίνυν ὀφείλει πάντα μὴ νομίζειν τῶ πρεσβυτέρου διαφέρειν, ϗ εἰς τὸν χαρακτῆρα, ϗ εἰς ζᾷ σκληρασιχὰς χρείας, ϗ εἰς τὸν λαὸν μηδὲν ἀντεπεῖν, ἀλλὰ πάντα κελεύοντι τῶ πρεσβυτέρου διδιχεῖν, μηδέ τινα ἀφορίσαι ἐξουσίαν ἔχειν, ὡσὴ ἕτερόν τι ποιῆν. μὴ πρόοιτας ὃ τῶ πρεσβυτέρου, ἐξουσίαν ἔχει ὁ ζᾷ χνος πάντων, καθὼς ϗ ὁ πρεσβύτερος, πλὴν τῶν θείων μυστηρίων. ἐὰν μέλλῃ ὁ ἱερεὺς ἀποδημῆν, ὀφείλει παραδιδόναι ἕτερον πρεσβύτερον ἐξ ἐπεραις χώρας ἀποδιδόναι ζᾷ βίβλους τῷ λαῷ. εἰ ὃ ἀνάγκη γίνῃ, ϗ μὴ εὑρεθῇ πρεσβύτερος, ὀφείλει ὁ πρεσβύτερος αἰτήσαι τὸν ἀρχιερέα, ϗ πρεσβεύσαι τὸν διάκονον τῶ λαῶ διδόναι. ἐὰν ὃ γένηται ἀνάγκη, ϗ εὑρεθῇ παιδίον ἀβάπτιστον, ϗ μέλλῃ τελευτᾶν, δέχεται τὸν ζᾷ κονον βαπτίσαι· ϗ εἰ ἀναβαίνει τὸ παιδίον, ἐλαττοῦται αὐτῶ βάπτισμα. ἐὰν ὃ παιδίον τῇ ἀμβλείᾳ τῶ πρεσβυτέρω ἀποθάνῃ ἀβάπτιστον, καὶ ὅτι τῶ πρεσβυτέρω ἐκείνῳ. ἐὰν ὃ τῇ ἀμβλείᾳ τῶν γονέων ἀποθάνῃ ἀβάπτιστον, καὶ ὅτι τοῖς γονεῦσι τῶ παιδίου. πιστεύομεν οὐκ ὀφείλουσιν ⓐ γονεῖς ἀφιέναι ἀβάπτιστον τὸ παιδίον ὅπου ἔτη πολλά. πρόβατον γὰρ ἀσφαλέστερον, μεμολυσμένον λύκου. ἡ γὰρ τῶ Χριστοῦ σφραγὶς φυλάττει τὸν ἔχοντα πολὺ σφραγῖδα. αὐτῷ οὖν ⓦ Χριστῷ πρέπει ἡ δόξα ϗ ἡ τιμὴ ϗ τὸ κράτος, νῦν ϗ ἀεί, ϗ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ἀδικίας, ϗ ὅτι οὐδὲν ἡμέτερον. Λογ. ξϛ. Luc. 16. a.

ΠΟλλάκις ὑμῖν εἶπον ἀγαπητοί, ὅτι πεπλανημένη τις ϗ ψευδὴς ἔννοια τοῖς ἀνθρώποις ἐμπεσοῦσα πληθύει ϗ ἁμαρτήματα, ϗ ἐλαττοῖ τὰ ἀγαθά, ἅπερ ἕκαστος ὀφείλομεν ὅπως τὴν ἑαυτῶν πολιτείαν αὔξειν. αὕτη δέ ἐστιν, ὅτι πάντα ὅσα ἔχομεν ἐν τῇ χρήσει τοῦ βίου, ὡς κύριοι κεκτήμεθα ϗ δεσπόται. ϗ ζαύτης ἐνεχεν τῆς ὑπολήψεως, σφοδρῶς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγωνιζόμεθα ϗ πολεμοῦμεν ϗ δικαζόμεθα, καὶ εἰς ἄκραν αὐτῶν προσηλόμεθα, ὡς ἐξαιρέτων κτημάτων· ἡ δὲ ἀλήθεια οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ ϗ σφόδρα ἐναντίως. πάντων γὰρ, ὧν ἀπολαύομεν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, οὐχ ἡμέτερόν ἐστιν, οὔτε μὴν ἡμῖν ὡς αὐθέντας ϗ κύριοι αὐτὰ κατέχομεν, ἀλλ' ὡς πρόσκαιροι ϗ ἐπήλυδες ϗ μετανάσται· ἀγέλαι δ', ἵνα ϗ θάλπωμεν, ϗ ἵνα ϗ προσοδεύωμεν, ἀφαιρούμεθα τῶν ὄντων, ὅταν δέξῃ παρ' ἡμῶν τῆς κτίσεως. διὸ ϗ βιωτὰ ἐπιτήδεια ἔχοντες ϗ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα· οἱ δὲ πλουτοῦντες ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν ϗ παγίδα, ϗ εἰς ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους ϗ βλαβερὰς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον ϗ ἀπώλειαν. ἡ γὰρ φιλαργυρία ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστιν, ἣν τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, ϗ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς. σὺ δὲ ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν, πραότητα. ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης ϗ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τὰ πάντα, ϗ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, τηρῆσαι σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίληπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος ϗ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων ϗ κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται, ᾧ τιμὴ ϗ κράτος αἰώνιον. ἀμήν. ταῦτα παραγγέλλω σοι, ἵνα μὴ ἐπιλάθῃ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ϗ ἐν τῇ ἐπιλήσμονι ταύτῃ ζωῇ μνημονεύῃς τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ϗ ἐν τῇ ἀληθινῇ ζωῇ ἐπιτύχῃς τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ. ἐὰν ὃ ἐπιλάθῃ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἐπιλήσμονι ταύτῃ ζωῇ, ϗ ἐν τῇ ἀληθινῇ ζωῇ ἐπιλησθήσεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. ἐὰν ὃ μνημονεύσῃς τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἐπιλήσμονι ταύτῃ ζωῇ, ϗ ἐν τῇ ἀληθινῇ ζωῇ μνημονευθήσεται ὑπὸ

λήγειν ἠθικὴν ἀρετὴν ἐκπαιδεύουσα. γνῶθι πίνω ἕκαστος, ὡς ἀλλοτρίων ἐστὶ δεσπότης· καὶ ῥίψας ἀπὸ τῆς ψυχῆς ὃ" αὐθέντην, τὴν ἐπαφροδίτην, τὸν τοῦ ἐπουρανίου καὶ οἰκονόμον ἀ- ἴσ. -τῆν
νάλαβε ταπεινὸν καὶ εὐλαβῆ, ἀεὶ τὸν Κύριον σου δυναμένων, καὶ μὴ δειλίας συμφέρων τῆς ἀπο-
λογίας τὸ λεχθέσιον. πρόσκοπος γὰρ εἶ, ὀλιγοχρονίου χρήσεως καὶ προσκαίρου λαβῶν συγχώ- 5
ρησιν. εἰ δ' ἀμφιβάλλεις, ὅτι τοῖς γνωρίμοις κατάμαθε τὸ γινόμενον, καὶ ὃν ἀψευδῆ διδα-
σκάλων, τὴν πεῖραν παιδεύσῃ. κέκτησαι χωρίον, ἢ τοῦτο παρὰ τοῦ λαοῦ, ἢ ἀπὸ ἴσου συν-
αλλάγματος κύριος γεγονώς; ἀναλόγισαι οὕτω τὴν μνήμην, καὶ ἀπρίβημησαι πόσους, εἰ
δυνασαι, τοῦ πεφυτευκότας ὠφέλει· ὑπόβαλε καὶ τῷ μέλλοντι χρόνῳ τὸν νοῦν, ἐν πόσοι αὐτὸ
κυριεύσουσι μετὰ σὲ κατάμοσον· φράσον δέ μοι, τίνος ἡ διαστολή, καὶ πῶς κατ' ὀξαίρεσιν 10
** ἀφαιρεῖσθαι, τοῖς ἐχθροῖς, τοῖς ἔχουσιν, ἢ τοῖς μέλλουσι; εἰ γὰρ τις ὥσπερ ἐκμαχαιρῆ
πάντας" ἀθρήσειεν, εὑρεθήσονται πλείους τῶν ὁδόλων ⓐ κεκτημένοι. μᾶλλον δ', εἴπερ χ. ἀληθῶς
ἀκριβῶς βούλει κατιδεῖν τὴν πρόσκαιρος ὁ βίος ἡμῶν, μνημόνευσον εἴ ποτε ὥρᾳ θέρους ὁδοιπορῶν
ἐθαύμασα δένδρον ἀμφιλαφές, ὅτι πολὺ τοῦ πλάτους καὶ τοῦ μήκους δίκην, " ἱκανὴ τῇ σκιᾷ οἰ- ἴσ ἱκανὴ
κίας πληρῶσαι χρείαν· τοῦτον περιφθεὶς ἐκ πλαγίου, καὶ ἐφ' ὅσον ὄζει, σκέψαι κατάμεινας. 15
** ὅπως δ' ἐλθὼν πάλιν ἀπᾶραι. καὶ συμβουλευομένου τὴν ἀφιξιν, ἑτέραν ὁδοιποιεῖν, ἑτέρα ἔ-
** τερος. καὶ σὺ μὲν ἐφύρτρυς τὴν ἀποσκευήν, ὁ δὲ τὴν ἰδίαν καθήρμα, καὶ πάντα τὰ σὰ ἀθρόον δι-
** εδέξατο, τὴν σιδηρᾶν, τὸ πῦρ, τὴν τοῦ δένδρου σκιάν, τὸ παρρέον ὕδωρ. ἐκ οὗ μὲν οἰκέτου τῆς
** αἰσχύνης, σὺ δὲ τοῦ εὐεπάτου. ἐτέρφθη καιρὸν, εἶτα ἀφῆκε· καὶ τὸ δένδρον ὅπερ μιᾶς
ἡμέρας ἐλάμβανε τυχὸν δέκα ξένων ὀλιγοχρόνιον καταγώγιον· καὶ τῶν πάντων γλυκύμονον, ἑνὸς ζῶ- 20
τοῦ ὄντως Κυρίου. οὕτω καὶ αἱ πλουσίαι τῆς σαρκὸς ἡδοναὶ τῆς ζωῆς· τέρπουσι μὲν πολλοὺς, ἐκ
τρέφουσι, τῆς δεσποτείας δὲ μόνῳ τῷ Θεῷ προσκούσης, ἐκ ἀφθαρτον καὶ ἀνώλεθρον ἔχοντι
τὸν ζωλον. ἐθαύσω καὶ πανδοχεῖον, ἐφ' ᾧ πάντως ὁδεύων κατέλυσας· ἐλαβες δὲ σκέλη
πολλὰ, βασάζων μηδέν· κλίνην, τράπεζαν, σκεύματα, πίνακα, ἄλλα σκεύη πανταχόθεν. 25
σαλεύπω δέ σε πρὸς αὐταρκέστην χρησαμένου, ἤκεν ἄλλος, πανδοκεὺς, κεκοπιακότος, κατε-
πείγων σε, καὶ ὀξείργων σε τοῦ πανδοχείου, καὶ ζητῶν τὰ ἀλλότρια, ὡς ἰδίαιρετα. τοιοῦτος ὁ
βίος ἡμῶν, ἀδελφὲ, ἐπὶ τῶν λεχθέντων προδικώτερος. ἐγὼ δὲ θαυμάζω σου λέγοντος, τὸ
χωρίον μου, καὶ οἰκία μου. ὦ πῶς ματαίᾳ συλλαβῇ ἐξοικειοῦται τὰ μὴ προσήκοντα, καὶ τισὶ 30
στοιχείοις ἀπατηλοῖς συναγκαλίζον τὰ ἀλλότρια; ὥσπερ τῶν θαυματοποιῶν προσωπεῖα
ἔχει μὲν σαθεῖς κατ' ὀξαίρετον, πάντες δὲ ὑπόπτευται ⓐ τῶν δραμάτων ὑποκριταί· οὕτω τὸν
γλῶν καὶ τὰς ἐπ' ἐκείνῳ ὕλας ἄλλοι ἐξ ἄλλων ὡς ἱμάτια ἐπενδύονται. μὴ τί βασιλέ- ἴσ. ἐκείνῳ
ως, εἰπέ μοι, δυνατώτερον; ἀλλ' ὅμως ἐρώτησον τὰ βασίλεια, ζήτησον" κληρόδοτα βασιλι- ἴσ. γλαδίω
κὰ· εὑρήσεις δὲ τοῦτο ἰχνία, αἰῶνι πολλῶν βασιλέων ἐπένδυσαι σώματα· ὁμοίως καὶ σὺ τε-
φανοις, καὶ τοῖς πόρπαις, καὶ τοῖς ζώναις, πάντα κληρονομίαν ἄσαρκον, χρῆσιν κενὴν, ἀπὸ τῶν ὁ-
δυνόντων εἰς σὲ μόνον τοῦτο ἀπομένουσαν. τί δὲ τῆς τοῦ ὑπάρχου ἀξίας ἡ σκηνή; ὃ 35
ἀργυροῦν ὄγκημα; ἢ καλαμὶς ἡ χρυσῆ; ὁρᾷς ὅτι αἰεὶ τοῦτο ἔχει τὸ ὑπῆρχον, καὶ οὐδέποτε
ⓐ αὐτὸν αἰεὶ, ἀλλὰ τοῖς ὀλίγον ἔκασον. ὡς γὰρ ἡ κλίνη τῆς σαφοῦς" ἄλλα τε ἄλλα δέ- ἴσ ἄλλοτε
χεται σώματα· οὕτω καὶ τοῦ ὑπάρχου τὰ σύμβολα σου χρωμένοις ἀμείβει. ἐντεῦθεν ὁ ἄλλ-ἤ-ἄλλα
πρὸς
α. Κορ. ζ λα. ἀπόστολος ἡμῖν ἐδόα πλείστας φωνὰς τούτης τῆς ἀμφιβόλου παιδευτικάς· Παρέστη γὰρ
β. Κορ. ϛ. ι. ὃ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου· ἐν ὃ, Ὡς μηδὲν ἔχοντες, ἐν πάντα κατέχοντες· καὶ ὃ, Οἱ χρώ- 40
μενοι, ὡς μὴ" καταχρώμενοι. πάντα γὰρ ταῦτα πρὸς ἕνα τείνει σκοπόν· ὅπι προσήκῃ, ὡς χ. κατεχ
ἐφημέρους ἡμᾶς ἀφιζῆν, αἰσθανομένους ἀεὶ τῆς ὁδοῦ ὃ ζυώθημα. καὶ ἵνα μάθῃς ἀκρι- μέν
βῶς, ὅλη νόμοις ὑποκεῖσαι," καθὼς σε προσήκῃ ζῆν ἀκριβῶς, ἀπὸ σαυτοῦ πρῶτον κα- ἴσ πρῶτ
τάμαθον, ὅλη καὶ ἡ ψυχὴ σου πάντα μάθῃ τοῖς τῆς ἀρετῆς ὑποκεῖται παραγέλμασιν, οὐδὲ
σαυτοῦ κύριος εἶ, ἀλλὰ προσήκῃ σε οἰκονομῆν καὶ λόγον, καὶ πρᾶξιν, καὶ πρὸ τῆς ζωῆς

σε

σὺ κίνημα. ἐλήλυθες αὖμα πρὸς τὸ κτίσαντός σε, πέντε αἰσθήσεσιν εἰς [illegible]ῆς ζωῆς χρείας οἰκονομούμενον. εἰσὶ γὰρ αἱ τοιαῦται ἐλευθέραι καὶ αὐτόνομοι, ἀλλ' ἐκείνῃ δουλεύουσι τῷ νόμῳ ὅστις κἀκείνους ἀκινήτους ὀφθαλμοὺς βλέπει, φησὶ, καὶ θεωρεῖ, καὶ βλέπουσι καλόν· ἥλιον πᾶσαν τὴν οἰκουμένην φωτίζοντα, σελήνην τὸ σκοτεινὸν πόρρω καὶ ζοφώδες τῆς νυκτὸς καταγλάζουσαν, τοὺς ἄλλους ἀστέρας, καὶ πολυειδῆ, καὶ αὐτάρκεις ἡμῖν τὰ πρὸς ἑαυτὴν φῶς χορηγοῦντας, πλὴν τοῦ κάλλους ὃ ἔλαχον ἀποστίλβοντας· θεωρεῖ γὰρ πάντα ποὶς ἀΐδιον καὶ βοτάνας καμπτομένας, θάλασσαν ἠπλωμένην ὡς πέδιον, ὅταν εἰς κατοχὴν γαλήνην παγῇ. εἰς ταῦτα καὶ τοιαῦτα κατακέχυται τοῦ ὁρᾶν· ἔστι δὲ ἄλλας θέας, ὅσας ἔξω τῆς ὄψεως τὴν βλάβην ἐπισάγουσι τῇ ψυχῇ, φεύγειν προσήκει καὶ ὅπλα σεαυτῷ κάλυμμα, ἵνα μὴ βλέπῃς. βέλτιον γὰρ σκοπῆσαι τὴν ἀΐδιον, ὅταν τὴν ἐργασίαν τοῦ σώματος τὴν ἀΐδιον πρόσχῃ. Διὰ τοῦτο δὴ καὶ ἡμῖν ἔλεγεν ὁ Κύριος ἔξω Matthaei· Πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· καὶ, Βέλτιον σκανδαλίζειν ἄδην, ὅταν ἀτακτα βλέπῃ καὶ ὀπίζηλα. ἔχει καὶ ἀκοὴ πολλὰ μάταια κωλυτικὰ καλῆς ἀκροάσεως. χρὴ γὰρ αὐτὴν, ὅταν μὲν περὶ τῶν ἀγαθῶν ἀκούῃ, αἰσθητικὴν εἶναι, καὶ νουνεχῆ, καὶ διεξοδικὴν τῇ ψυχῇ παρεμπέμπειν τὴν συμφέρουσαν λόγων τὴν ἀΐδιον. Εἰ δὲ τῆς κακίας ἕτερος λοιμὸς καὶ φθορεὺς πλησιάσας αὐτῇ, ἐπὶ πολὺ μὲν μέλλοι τῆς ἁμαρτίας ἔνδον βόρβορον, δεῖ φεύγειν αὐτὴν ὡς ἰοβόλον θηρίον. σωφρονείτω δὲ καὶ ἡ γλῶσσα μὴ τὰ τοῦ σώματος, λεγέτω τὰ δίκαια, τὴν δὲ ἀπηρτισμένων ἀπεχέσθω, λοιδορίας, συκοφαντίας, καταγελείας ἀδίκου, καταλαλιᾶς τῆς τοῦ ἀδελφοῦ, βλασφημίας τῆς εἰς τὸν Θεόν· φθεγγέσθω δὲ ὅσα εὔφημα, ὅσα εὐσεβῆ, ὅσα προσευχῆς ἀγαθῆς ἔχεται τὴν συμβολήν· καὶ λεγέτω πᾶς δὲ ὁ τοῦ ἱεροψάλτου· Εἶπα, φυλάξω τὰς ὁδούς μου, τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν με ἐν γλώσσῃ μου· καὶ, Ὡσεὶ ξυρὸν ἠκονημένον ἐποίησας δόλον· ἐν δὲ, Ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν· καὶ δὲ, Τί ἐγκαυχᾶσαι ἐν κακίᾳ ὁ δυνατός; ἡ ὁμιλία ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀδικίαν ἐλογίσατο ἡ γλῶσσά σου. γλωσσέσθω τὴν ὠφελούσαν τὸ σῶμα· σωφρονείτω καὶ ὄψις, μὴ περιφαίνουσα ἀεὶ ὀσφραντόμενα, μηδὲ μύρων πολυτελῶν ἁπτομένη καὶ εὐωδίας ὅτι τὸ κεφάλαιον αἰσθέλκουσα. τὴν γὰρ τοιαύτην ἐν Ἡσαΐᾳ σφοδρὸς ὅστις καὶ πτωχὸς. μεμνήσθω καὶ ἡ χεὶρ τῶν ἐργολαβῶν, ἵνα μὴ πάντων ἀκωλύτως ἅπτηται ἐκτεινέσθω τοῦ ἐλεημοσύνην, μὴ πρὸς ἁρπαγὴν τηρείτω καὶ ἴδιόν, μὴ σπαταλάτω τὰ ἀλλότρια· ἀπέσθω σωμάτων νεκρῶν, δι' ἀγαθὴν ὑπόκρισιν, μὴ τὴν σφετερωτέραν καὶ τὴν πορείαις ἐμπλακεῖσαν. ἐδόξεν ἡμῖν ὁ λόγος, ὡς καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν ὅλως ποτὲ ἐσμὲν κύριοι, ἀλλὰ οἰκονόμοι. πολὺ γὰρ τὸ νόμοις ἐναντίωμα καὶ πρόσταγμα, δουλεύειν τῷ νομοθέτῃ ὅστις καὶ ἐπουράνιον. Εἰ δὲ τὰ μόρια τοῦ σώματος ἡμῶν οὐκ ἐλεύθερα ἐξουσίας, ἀλλὰ διαστοχῶ βουλήματι πρὸς ἅπασαν ἐνεργείας χαροποιζόμενα, τί ἂν εἴποι τις πρὸς τὸν οἰκονόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων ὑλῶν δεύτερον ἔχειν τὴν κτῆσιν; οὐδὲν σὸν, ἄνθρωπε· σὺ δοῦλος, καὶ τὰ σὰ τοῦ Κυρίου. δοῦλος δὲ ἐλεύθερον οὐκ ἔχει. γυμνὸς δὲ ἦλθες εἰς τοῦτο τὸ φῶς. ἔλαβες, ἃ ἔχεις, καὶ νόμον τοῦ Κυρίου σου, κληρονομήσας πατέρα, ὃς οὕτως ὁ Θεὸς διέταξεν (χρυσὸς δὲ τέκνοις, φησὶ, μεριοῦσι σκύλα) ἢ ἀπὸ γάμου τοῦ δυσείλου κτησάμενος (γάμος δὲ καὶ τὰ ἐπέκεινα τοῦ Θεοῦ διατέτακται) ἢ ἀπὸ ἐμπορείας καὶ γεωργίας καὶ τῶν ἄλλων πορισμάτων, Θεοῦ δοῦναι τοῖς ἐκφύσασι συμπεράναντος. ἰδοὺ τοίνυν ἐδείχθη, ὅτι ἔλαβες τὰ μὴ σά. ἴδωμεν λοιπὸν τί δεῖ ἐπιτάξῃ, καὶ οἷα ἡ ἐτοιμασία σκεύοις δίδωσιν. δὸς ᾧ πεινῶντι, ἔνδυσον (Ϛ) γυμνὸν, θεράπευσον (Ϛ) κεκακωμένον, μὴ παρίδῃς τὸν ἀπορον, τὸν ἐρριμμένον ἐν ταῖς τρισὶν σὺ ταῦτα σαυτῷ μὴ μεμιμήσῃ, μηδὲ φροντίσῃς πῶς δίκαιος ὅτι τῆς ὑστεραίας. καὶ ταῦτα, φησὶν, ἐργάσῃ, μεμνήσῃ δὲ τοῦ διαστότου· ἂν δὲ παρακούσῃς τῆς ἐντολῆς, κλαυσθήσῃ πικρῶς. ταῦτα ἐγὼ οὐ βλέπω τοῦ αὐτεξουσίου, οὐδὲ τοῦ ζῶντος μὲν ἀυθεντίας, ἀλλὰ τοῦ ἀψύχου. τὰ πολ-

Ματθ. ε. κη, κθ.

Ψαλμ. λη. α'
Ψαλμ. να. β.
Ψαλμ. ε. ια.
Ψαλμ. γα. α.

λεῖ ϗ Ζωοχᾶ[illegible]στάγματα ἐποδύκνυσί μοι αὐθέντην βασιλευόμενον ἐμμόνως νόμοις δικαιοπικοῖς ἐπωδυνίων, ϗ τὴν κεκμηνισμένην πολιτείαν ἀπαρτύμενον, ὡς χρέος. ἡμεῖς δέ πως; ὡς ἀλογίστως ζῶντες ἔχοντες βίον, τοῦ μὲ ἀθλίους ϵ̓ πενομένους παρορᾶσθαι τελωτῶν τας παῖς συμφοραῖς, δαπανώμεθα ϗ φιλοτίμως ταῖς μαπαιότησι, ϗ λαίκαν" πλῆθος ἀσώτων τρέφοντες, ϗ φατρίας κακοδαιμόνων παρασίτων ὑπισχνούμενοι, ϗ αὐθις ἡμερομάχων, ϵ̓" ἡμεῖα, ὅτι σκορπίζοντες ⁂ πλοῦτον καὶ ταῖς ἱππαρχίαις τοῦ ὄντος φειδόμενοι, ϗ πάλιν ἡμαυροποιοῖς, ϗ μίμοις, ϗ τοῖς ἐξῆς ὀλέθροις δαπανῶντες τὴν ὑποείδον. ϗ παρᾶγμα πάροδον κρυνοί, ϗ μαιόμενοι ἐγκῖς. εἶθα μὲ γὰρ ἡ δαπάνη φέρει κέρδος ἀναρίθμων, ϵ̓ σωτηρίαν ἀθάνατον, ζωέχουσι σφοδρὰς ὁ ἀργύριον, ὡς μηδὲ ὀλίγως ὀδωδὼς τ χρεὼς ἐκπεσεῖν· ὅπερ ἡ ἀμάρτωλον ἦν ὁ ἀνάλωμα, ϗ μυρίων κολάσεων αἴτιον, ϵ̓ αὐτῆς δὴ τῆς ὀξυτάτης πυρὸς τιμωρίας, ϗ ἡ φιλοτιμία παρελαμβάνει τὴν αἴτησιν, ϗ πάσας ἡμέρας ἀνοίξαντες ἀφίεμεν τ πλοῦτον παρὰ σοῦ ἔξω χωρεῖν. τοῦτο ἡ ὁ φρόνιμος οὐκ ἔστι δούλων ἀπαλλάττοντα ⁂ Κύριον, ἀλλὰ νέων ἀσώτων ϗ κωμαστῶν ἀχολάστων. Εἰ ἦ" ἥλιος ὁ ἀκροατής, ἰδεῖν οἰκονόμους φόβου μὴ τῆς σώφρονος βιωτικῆς διοικοῦντας τὰ πιστευθέντα, ἀνατρυχόν τὴν βίβλον τοῦ Δανιὴλ· ζήτησον ἐκείνους τοὺς λόγους, εἶθα φησὶ πρὸς ⁂ Θεὸν ὁ
Ψαλ. λη 8. δοὺλ πολυπραγμοσυνῶν τῶν ἰδίου τέλους τὴν προθεσμίαν· Γνώρισόν μοι, Κύριε, τὸ πέρας μου, ϗ ⁂ ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν μου

* * * * * * * * *

Λογ. ξγ. ΕΙΣ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ Ιησοῦ Χριστοῦ.

Ex Mss. Cæsareo.

ΔΙδρύει μοι ὁ τῆς ἐκκλησίας θάλαμος, οὐ γέλωτα τοῖς δυσθέοις ἐργαζόμενον μάταιον, ἀλλὰ σφοδρὸν τῷ ἀγαθόλῳ τ θρῖον. Βλέπει γὰρ αὖον" τὴν ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστάσιμον ῥίζαν· Βλέπει ⁂ κάτω πρὸ αὐτοῦ παραδιδόντα ὁ σαυρῷ, ὃς" οὐρανοῦ ἐπὶ αὖλιν καθορῶντα· βλέπει τὴν γλῶ ἀπέλεων πεπληρωμένην, βλέπει παραδόξως αἵρα βαθιζόμενον, βλέπει τὰς οὐρανίους δυνάμεις ἀπημωτώσας, ϗ τοῦ μὲ λέγοντας, Αἴρατε πύλας ⁂ ἄρχοντες ὑμῶν, ϗ Εἰσελθύσεται ὁ βα-
Ψαλ. κγ. ζ. σιλεὺς τῆς δόξης· τοῦ ἦ πάλιν ἀπημωτωμένας ϗ ἐπαναπαύσεσθαι· Κύριος κραταιὸς ϗ δυνατός, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ, οἵ ἐπὶ ἡμῶν πρὸς ⁂ κοπὴν ἐγρήγορεν ἐπεδίξατο· οἳ τοῦτοις δὴ θεσπίοις, οὐ παρέφηπαν, οὐ διεμέλιον καταπαλαῖσαι δεδυνήκασι. ἐπτυρσύνωντο γὰρ πρότερος ἐπὶ τὸν βασιλεύοντος τότε θανάτου, ἕως ὃ παραγένεται ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων, ϗ λύσας ⁂ ἰσχυρὸν, ἀπέλασεν αὐτοῦ τὰ σκῦλα. σαυρωθέντος γὰρ τοῦ Κυρίου, αἱ μὲ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν" ἐξεπλάγησαν, ϗ ἦ κτίσις πᾶσα ἐκλονίσθη, ὁρῶσα ϵ̓ χαρὰν μυστήριον ϗ ὃ φοβερὸν θέαμα γεγενημένον ὑπὲ τῆς γῆς. ἐτρόμασε γὰρ ἡ γῆ, ἐκινήθη ἡ θάλασσα, ἐσκυδνιάθη ἡ ἀβυσσος, πᾶσα ἡ κτίσις ἐταράχθη· ἐφοβήθησαν φωστῆρες οὐρανοῦ, ἔφυγε ὁ ἥλιος ϗ ἡ σελήνη, ἀστέρες ὀξέλιπον, ἡμέρα οὐχ ὑπέμεινεν, ἀγγελος ἐξήλλαττε πεταγμένος ἐκ τοῦ ναοῦ, παρεσχισμένου τοῦ καταπετάσματος τοῦ οἴκου· σκότος ἐπλήρωσε τὴν γῆν, τὰ στοιχεῖα ἀπεπεράφη, ϗ ἡ ἡμέρα ἠλλοιώθη. οὐ γὰρ ἐβάστασον ἐραστὴς ⁂ ἑαυτοῦ δεσπότην ϗ ποιητὴν κρεμάμενον ὑπὲ ξύλου. τότε ὁ ᾅδης κατελύθη, ϗ αἱ πύλαι αὐτοῦ ζωετρίβησαν, ϗ ⁂
Ψαλμ. ϵ. ιε. μοχλοὶ αὐτοῦ ζωεχλάσθησαν· ὅθεν ὠν Δανιὴλ παρεφηπεύων ἔλεγεν, Οτι ζωέτριψε πύλας χαλκᾶς, ϗ μοχλοὺς σιδηρᾶς ζωέθλασε. τότε ἔπεσον ὁ βασιλεύων θανάτος ἐπὶ τοῦ

τοὺ πόδας Χριστοῦ, καὶ ἐσύρετο αἰχμάλωτος θριαμβευόμενος. ☩ γὰρ ἀπεκδὺς σώματι καὶ
ἡνιαίῳ κενώσας τὸ ἐλθρὸν τὴν ἰσχύν, καὶ ταῖς "μηχανίαις αὐτοῦ ζωτείλας, κατέδραμεν
εἰς τὰ τοῦ ᾅδου βασίλεια, καὶ ☩ δεσμὸν αὐτοῦ κατέσπασε· ὁ "ᾯδὴμα δικλῆδι, τὰ σκη-
πτρα κατέλυσε, φωνὴν ἀφῆκε λέγων· δεῦτε πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν πρὸς ☩ πα-
τέρα καὶ Θεόν· δεῦτε, καὶ τῆς δουλείας ἐλευθερίαν κομίσασθε. προσάγω γὰρ ὑμᾶς ἐκ
δουλείας εἰς ἐλευθερίαν, ἐκ σκότους εἰς φῶς, ἐκ τυραννίδος εἰς βασιλείαν. ζωὴν γὰρ
ὑμῖν εὐαγγελίζομαι ἐγὼ ὁ Χριστός· συνδρομῶ μηκέτι φοβεῖσθε ☩ τύραννον, ἀλλὰ κατα-
φρονήσατε φόβου καὶ θανάτου, λιμοῦ καὶ θλίψεως, δεσμῶν καὶ φυλακῆς καὶ συνοχωρείας.
ζωῶτα γὰρ "δέδεικται. ὁ τροπαίου κράτος καὶ ἀλέλυκα· μόνος γὰρ πάντων ἐγώ εἰμι νικη-
φόρος βασιλεύς, ὁ καὶ παθὼν ὑπὲρ ὑμῶν Χριστός. ☩ τοίνυν ὅστις ἀληθῶς κραταιὸς καὶ δυ-
νατὸς Κύριος· οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, ὁ ὀξάγων πεπεδημένους ἐν ἀνδρείᾳ τοὺς κα-
τοικοῦντας ἐν ᾅδου· πρὸς ὃν ἔλεγε Δαυΐδ· Ἀνῆκεν εἰς ὕψος, ἠχμαλώτευσε αἰχμα- Ψαλμ. ξζ. ιθ.
λωσίαν. πᾶσα μὲν οὖν ἑορτὴ χαρίσιμός ἐστι, τοῦ Χριστοῦ καθαίρεσις· ὀξαιρέτως δὲ αὕτη. ἐν
πάσαις γὰρ ταῖς ἄλλαις τὸν ἑαυτῆς ἀπογυμνώσας κακίαν, μηδὲν ὠφελήσας ἑαυτὸν ἐ-
νδιαιρέθυσεν. οὗτος λέγω· τῆς πρώτου παραδόξως κυοφορούσης, τὸν τῆς μοιχείας ἐπε-
φύμισε πρᾶξιν· ἀνεκλαλήτως τεκούσης, ὃ μὴ εἶδεν πρώτου διέδραμεν· "ἐκτρεφομένου τ
σύμπασαν τρέφοντος κτίσιν" φοινικίζουσα βρέφη τ Ἡρῴδου ἐδίδαξεν, οἰόμβους ἐν αὐτοῖς
συλλαβεῖν τὸν ἀκέραιον· ὅτι ὁ βάπτισμα αὐτοῦ δύνατα πρὸς πειρασμὸν ἐπομένη· Ἀλ-
λεγόμενον τοῖς Ἰουδαίοις βλασφημεῖσθαι πεποίηκε· θαυματουργοῦντα λιθάζεσθαι, πρέ-
σκυσε· τὸν φονέα" λῃστοῦ * * *
ἀνζωντῦ προσεπέμψατο· σαυρωθέντι λῃστὰς συνεσταύρωσε· σαφέστι τὸ μνημεῖον ἐσφράγισεν·
ἀναστάντι" συνοφθῆναι πρέσκυσαν τὸν ἀνάστασιν· ἀναλαμβανομένου δ αὐτοῦ ἐς ὑ-
ψηνοὺς ἀπίστως οὐκ εἰχέ τι φθέγξασθαι· ἀλλὰ τὸν αὐτοῦ "μειζόνως κεφαλὴν ἐπεσφάτισε. διὸ" πάσης αὐτοῦ πομπηγύρεως ἡ σήμερον "χαρμονὴ καθῆκεν. ὁρῶντες πᾶσαν πομπα-
χοῦ τῶν ἀγγέλων τραπεῖσαν χορδὴν ἔστησαν· ἢ τοὺς μὲν ἀναλαμβανομένους, ἄλλους δ προεπέμποντας, ἑτέρους ἀπομενοῦντας, ἄλλους πάλιν τῷ χορῷ τῶν ἀποστόλων συναλεγομένους δ λέγοντας· Ἄν- Πραξ. α. ια.
δρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς
τὸν οὐρανόν, οὕτω πάλιν ἐλεύσεται δ, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. οὗτος
ὁ Ἰησοῦς ὁ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν σημείων ὅτι διαιρέμενος ἡ τῆς διαστολῆς οὖν ἀναλήψεως ἡ-
μέρα ☩ μὲν συνέβαλεν, καθὼς εἴρηται, θρόνων πρέσκυσε, οὗ δ πίστεως φαιδρύνεται.
νῦν γὰρ ὁ τέρπνον ἔαρ ἀνέτειλε, καὶ τὰ "τῶν ἐθνῶν ἀνεφύησαν κάλλη· τὰ τῆς ἀμπέλου
καταγωγὰ" κλήματα τῶν καρπῶν, τὰ δένδρα τῆς ἐλαίας κυπαρίζουσιν, αἱ συκαῖ οὖν ὀ-
λισθοῦσι προσπεγκαν, καὶ καυσταὶ ὦ ζεφύρῳ πεπυκνωμένα τὰ λεῖα, τὸν τέρψιν τῶν κυμά-
των μεμυθεύθαι τῆς θαλάσσης· πρῶτα τῇ διαστοπῇ ἀναλήψει ὧν ἡμῶν φαιδρύνεται. φέρε
τοίνυν, κἀγὼ ἐφ' ὑμῖν τὰ τοῦ Δαυΐδ ἀνακερύσσομαι ῥήματα, ἅπερ ἡμῖν ἀρτίως ἔλεγεν τοῦ δι- Ψαλμ. μς. α. ε.
αστολικοῦ ἀναλήψεως ἑόδα· Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φω-
νῇ ἀγαλλιάσεως. Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος ἀνέβη, ὅσον ἐπὶ τοῦτο ἀνελήφθη, ὅθεν οὐκ ἐχωρεί-
θη. Ὁ γὰρ καταβὰς, αὐτός ἐστιν ὁ καὶ ἀναβὰς ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν· οὐκ ἄλλος ὁ τῆς προ- Εφ. δ. ι.
φήτας ἐφείς, καὶ ἄλλος ὁ τοῖς ἀποστόλοις συνδιατείνας· οὐκ ἄλλος ὁ ὢν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ
πατρός, καὶ ἄλλος ὁ ὑπὸ Πιλάτου κρινόμενος· οὐκ ἄλλος ὁ ὑπὲρ σαυτοῦ τοῖς ὕλοις προσπλω-
μένος, καὶ ἄλλος ὁ τοῖς χερουβὶμ ἐποχούμενος· οὐκ ἄλλος ὁ ὑπὸ Ἰωσὴφ τῇ" σινδόνι τηλιουρ-
γούμενος, ἐν ἄλλος τῇ παλάμῃ τῶν κτίσιν προδιαπλούμενος· οὐκ ἄλλος ὁ ἐν ☩ μνημείῳ κα-
ταπηλούμενος, ἐν ἄλλος ὑπὸ τῶν στεφάνων ἀνυμνούμενος· ἀλλ' αὐτὸς τῷ πατρὶ συγκαθη-
μένος, ὁ ἐν τῇ παρθενικῇ μήτρᾳ ἀσυγχύτως βλαστήσας. ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος

ἐν

ὁ φωνὴ σάλπιγγος· ὁ τῶν αἰώνων ποιητὴς, ὁ ὄζ ὢν ὄντων εἰς ὃ εἶ) τὰ σύμπαντα τῷ δημιουργῶν, ὁ πλάσης τὸν Ἀδάμ, ὁ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δημιουργὸς, ὁ Ⓦ εὐάρεστον Ἐνὼχ εἰς χωρίον τῆς ζωῆς μεταστήσας, ὁ Ⓦ Νῶε φυλάξας μεταξὺ τῆς οἰκουμένης, ὁ Ⓦ πατριάρχην Ἀβραὰμ ἐκ γῆς Χαλδαίων προσκαλεσάμενος, ὁ τυπώσας εἰς τὸν Ἰσαὰκ τὸ τῆς ἀναστάσεως μυστήριον, ὁ τῶν δωδεκάφυλον ἱκνούμενον τὸν Ἰακὼβ χειρισάμενος, ὁ τῶν ἑκατονταετῆ τὸν Ἰὼβ δοξάσας, ὁ ἡγεμόνα τοῦ λαοῦ Ⓦ Μωϋσῆν προσκαλούμενος, ὁ προφητείας ἐκ μήτρας ἐμπλήσας Ⓦ Σαμουὴλ, ὁ Ⓦ Δαβὶδ εἰς βασιλέα ἐκ τῶν προφητῶν ἐλόμενος, ὁ τὸν σοφίαν τὸν Σολομῶντα δοξάσας, ὁ τὸν Ἠλίαν εἰς συνουσίαν ἅρματι πυρίνῳ ἀναλαβών, ὁ τοῖς προφήταις ἐμπνεύσας τὸν προγνῶναι, ὁ τοῖς ἀποστόλοις τὸν δωρεαὶ τῶν ἰαμάτων χειρισάμενος, ὁ τοῖς αὐτοῖς βοήσας, Θαρσεῖτε, νενίκηκα τὸν κόσμον ἐγώ· οὗτός ἐστιν ὁ Ἰωαν. ις. λγ. Κύριος τῆς δόξης, ὁ ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς οὐρανοὺς ὃν ἀληλεγμένῃ, καθίσας ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός. Ἐστεφανωμένον ἡ αὐτὸ ἀγγέλων ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων, αὐτὸς ἐκ ὀπτασίας δύναται ἡμῖν ἀναλαβόντα καὶ νικήσαντα ἡμᾶς ἀναδείξαι τῶν πειρατηρίων τοῦ κόσμου· ἐστεφανῶσε ἵσ. ἀγγέλ. Cæsi, καὶ Λυκ. ι. ιθ. ἡμῖν πᾶσαν τὴν φάλαγγα τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων, λέγων πρὸς ἡμᾶς· Ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων· ἀληθῶς τοιγαροῦν καὶ ἀσπίδος καὶ ἀμφίμοις, ὄγλος καὶ ὁλοκλήρους ἡμᾶς φυλάξει ψυχῇ καὶ σώματι καὶ πνεύματι, πεπληρωμένους καρπῶν δικαιοσύνης καὶ εὐποιΐας, ὁ τῶν ὅλων Θεὸς, ὁ καταξιώσας ἡμᾶς ζωοποιηθῆναι, καὶ τὴν σωτήριον ἐπιτελέσαι ἑορτήν· ὅθι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ξδ'.

ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ.

Ex Ms. Cæsareo.

Ἁλιτικὸς ὑψηλοτέρα βοᾷ τὴν φωνὴν ἀνυχῶν, οὐχ ἵνα τέρψῃ ἡδονῆς τὴν ἀκοὴν ἀπατήσω· ἀλλ' ἵνα λέξει τῆς ἀληθείας τὴν ἡδονὴν σβέσω· καὶ παύσω μὴ ἀπὸ λόγου τὴν τῆς γαστρὸς ἐπιθυμίαν, ὄζερῶ ἢ ἅμα πόνου τὴν τῆς νηστείας ἐργασίαν. πόνος γὰρ νηστείας ἐστεφανίου ὁ κέρδος, κέρδος ἡ ἀνυπαξείας ἐπιζήμιον ἀπεργάζεται ὁ βλάβος. ὁ μὲν γὰρ βρώσῃ κολάζων, ἡ τὴν τῆς γαστρὸς πληρῶν ἐπιθυμίαν, τῆς ψυχῆς ζημιοῖ τὴν ἐπικαρπίαν τὴν πνευματικήν· ὁ ἡ νηστείᾳ τὴν σαρκὸς μαραίνων, καὶ τῶν βρωμάτων τὴν ἀδηφαγίαν ἀποφύγων, τῶν κρειττόνων θησαυρίζει τὴν προσδοκίαν. νηστεία γὰρ σωφρονισμὸν ἐκδιδάσκει, καρτερικὸν καταστυδάζει· νηστεία πρὸς εὐσέβειαν ἀλείφει, καὶ πρὸς ἀνδρισμὸν γυμνάζει· νηστεία ἀγγελικὴν ποιῇ τὴν πολιτείαν, καὶ πνευματικὸν ἀποτελῇ τὸ σῶμα· νηστεία ψυχῆς ἐστὶ φυλακτήριον, καὶ σώματος ὅπλον ἀκαταμάχητον. οὔτε γὰρ τὴν ἐπίβουλον ἡδονὴν προσδέχεται, καὶ τὴν μύρα-θρυομβρίαν ἐπιθυμίαν καταγωνίζεται. νηστεία εἰς οὐρανοὺς ἀνάγει τὴν ἅμα γῆνοις καὶ πρὸς αὐτὴν πρὸς τὴν ἀθάνατον φύσιν. νηστεύωμεν τοίνυν, ἀγαπητοὶ, μὴ σκυθρωποὶ τοῖς προσώποις ὡς ἡμέρας τῆς νηστείας διεξερχόμενοι, ἀλλ' ἀ φαιδρᾶς ταῖς ψυχαῖς ὡς ἀγγέλοις Χριστοῦ πρὸς αὐτὰς ἅμα πηδώμενοι. Εἰ γὰρ ἐπιθυμῶν τὴν νηστείαν προσεπλήρωσας, μὴ σύγναζε, ἀλλὰ χαίρου· καθαίρει γάρ σε τὴν ψυχὴν ὁ ἀληθινὸς ἵσ. ἀγγέλοις ἀγγέλοις φυσι τὴν

ἡ νηστεία, καὶ καθάπλασμα ψυχῆς" μαλαχτικὸν ποπλιὼν πρὸς εὐσέβειαν. καὶ ὥσπερ τὰ χείρονα πάθη δριμυτάτοις λυσὶ καὶ συστηλικωτάτοις καθαπαζόμεθα, "ὃ μὴ σπληκὸν τὸ σώματος ἀπορρίπτῃ. ⓦ αὖθις δέ που καὶ τὴν συνομωχεύσαν ἁμαρτίαν καὶ κτῆς ψυχῆς νεμεσήσιν συστηλικωτάτην ἐπαφεισθοῦσα νηστεία δυσαξηφάνει μὴ αὐτὴ κατ' ὀλίγην λεπύνουσα, ἐξαμίζῃ ἢ εἰς ἅπαν ἀποκαθαίρουσα. Διὰ τοῦτο εἰ καὶ ὁπόποτος ἡ νηστεία, ἀλλ' ὠφέλιμος καὶ εὐπρόσιτος. μὴ τοίνυν λυπρύσμος νηστεύσῃς, ἵνα μὴ τὸν καίματον ἀπολέσῃς· μηδὲ γαμήσῃς ὅλη ὀλίγην" βεκδικία, ἵνα μὴ δι' ὀλίγην τὴν ὅλου ζημίαν ἐπιμείνῃς. ὅσῳ γὰρ νηστεία ἐπαφύσει ὁ σῶμα," τοσοῦτον εἰς τῆς νηστείας ὠφέλεια. αἰάδραμε ὁπόταν τῶν δικαίων πολιτείας, καὶ εὐείσηξ αὐτοῦ ὁ πλοῦς δι' νηστείας εὐδοκιμήσαντας. πρῶτον Μωϋσῆς νηστεύσας ὁπὸ τὸν γνόφον εἰσηλήλυθε, καὶ συνόμιλος τῷ Θεῷ δι' νηστείας γέγονε. παραφέροντα ἡμέρας τὸ νηστείᾳ ὁπισυνάψας νομοθέτης," Διανηστεύσας ἐχρημάτισε· καὶ ὅτε ἄρτον ἔφαγον, ὅτε οἶνον ἔπιεν· ἠρκεῖτο γὰρ "ἔφη τὸ νομοθεσίαν πρὸς" τὸ νόμου ἐκδιδασκόμενος. ἵνα γὰρ μάθῃς πόσον ὠφελεῖ ἡ νηστεία, καὶ πόσον βλάπτῃ ἡ μέθη νηστεία διαμαρτυρομένη·" κατεπόησον τοῖς ἀπὸ Μωϋσέως πρεσβυτέροις, καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ λαοῦ γενομένοις, καὶ εὑρήσεις τὸ δυνάμιν τῆς νηστείας. διὸ Μωϋσῆς τὸν νόμον ἐλάμβανε, καὶ κάτω "ὅλως τὸν νόμον ἀνέτρεπε. λυπηθεὶς γὰρ Μωϋσῆς τὸν νόμον ξυνέτριβεν, οὐκ εὐλογεῖν ἡγησάμενος μεθύουσι τὸν νόμον πιστεύεσθαι, καὶ Διανοίαις οἴνῳ βεβαρημέναις λόγια προδιδόσθαι. βλέπε πόσον ἀδικεῖ ἡ μέθη αἰκισαμένη τὴν νηστείαν. ἀλλὰ πάλιν "νηστεία τοσοῦτον κακὸν" ἐπανορθώσασα τὰς αὐτὰς ζημιάσασα ἡμέρας, πάλιν ἐπανεκτήσατο τὸν νόμον. μνημόσυνον ἡμῖν καταλέλοιπε τοῖς ἀσφάλειαν βίου καὶ πολιτείας, ταῦτα δι'" τοῦτο γινόμενον καὶ μυστήριόν τι συντεινόμενος· "ὅτι ἡ μὲν πρώτη νομοθεσία ἀργήσει, συντελουμένη διὰ τοῦ πρώτου λαοῦ" ἀπιστίαν. Εἰ δὲ δευτέρα, ἐπάργησε πανταχοῦ διαδεδεμένη τοῦ δευτέρου πιστῶς δεχομένου ⓦ δεύτερον νόμον, καὶ συμφυλάττοντος. καὶ Ηλίας δὴ τεσσαράκοντα ἡμέρας νηστεύσας, καὶ μιᾷ τροφῇ τοῦ ἐρήμου διαδύσας, οὐκ ἠθάνατο καιρίᾳ τινί. νηστεία γὰρ αὖθις ἐδάφιζε, ⓦ ποῖον ὁπτικευφίζουσα· καὶ μὴ νηστείᾳ Θεὸν ἐθεάσατο, καθὼς οἱόν τε τοῦ ἀνθρωπίνου φύσιν κατανοῆσαι. οὐ σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς ⓦ ἀσώματον ἐθεάσατο, ἀλλὰ καρδίᾳ ⓦ ἀόρατον κατανοήσας, καὶ τοῦ τῆς ψυχῆς καθαρότητα. Μακάριοι γὰρ ⓓ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. Matth. 5. v.
ὅτε νηστεύσας, τὸν ὄρανὸν ἀπέκλεισε καὶ τῶν ἀκολάστων, καὶ τροφῇ τὸν ἑαυτῶν βίον καταδαπανώντων· ἵν' ὅπερ ὑπ' εἵλοντο ἰδίᾳ προαιρέσει μετρήσωσι, τοῦτο Διὰ τῆς τοῦ λιμοῦ νηστείας μάθωσι παιδευόμενοι, καὶ γνῶσι, πῶς ὠφέλιμός ἐστιν ἡ νηστεία, καὶ ὅτι καιρῷ τροφῆς τὴν ἑαυτῆς ἐργασίαν ὑπεδεκνυμένη. Δημιὰ δὲ καὶ αὖθις τρεῖς ἑβδομάδας νηστεύσας, καὶ ἄρτον ὑπομείνας μὴ γευσάμενος, εἰς λάκκον λεόντων Διὰ ζῆλον τῶν ἀκολάστων προαγόμενος, καὶ λέοντας ἐκεῖ νηστεύειν ἐδίδαξεν. ἐδυσωπήθησαν γὰρ τὸν νηστεύειν ⓓ ἄγριοι θῆρες, ἡμερώτεροι τῶν λογικῶν θηρίων γινόμενοι· καὶ ἀπεκλείσαντο ἴδιον σῶμα, τὸ ἀλλότριον σώματος ἅψασθαι μὴ καπατολμήσαντες. ὥσπερ γὰρ ὅπλον τοῦ ἰδίου "σώματι προβαλόμενος τὴν νηστείαν, καὶ ὅλον ἑαυτὸν δι' αὐτῆς ὀχυρώσας, ἀπεπλάνησε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν λεόντων, μὴ σῶμα νοῦν θεωρῆσαι, ἀλλὰ σῶμα ἀγελικὸν ὑπιδειξάμενος. καὶ ⓓ τρεῖς παῖδες ἐν Βαβυλῶνι, μὴ βουληθέντες τῇ προσκυνομένῃ τραπέζῃ τοῦ βασιλέως κοινωνῆσαι, ἀλλὰ τῇ κτῇ νόμον νηστείᾳ ἐξαχθεῖσαν πυρὸν τῆς καμίνου ἐισελθόντες ἔσβεσαν τὸν φλόγα, δρόσον μὴ πυρὸς τὸν κάμινον Διὰ νηστείας ἐργασάμενοι· καὶ τῶν μὲν ἀπείρων τῆς νηστείας ὁ πῦρ κατετόλμησε (πῶς γὰρ τοῦ προεστῶτος Χαλδαίους "κατεδαπάνησε) τοῦ δὲ ἐν σωφροσύνῃ τῆς νηστείας ἐπαναχώρησε, τὸ σώματος αὐτῶν ἅψασθαι μὴ δυνάμενον. τοῦδὲ γὰρ ὕλη" τις ἦν ἐν ᾧ σώματι, τῆς νηστείας πνευματικὸν αὐτὸ ἐργασαμένης· ὁμοίως δὲ καὶ Νινευῖται νηστεύσαντες τὸ θανατον ἀπεκρούσαντο· τρεῖς γὰρ ἡμέρας νηστείᾳ ἐκτε-

νεῖς

νως προσκαρτερήσαντες, τὴν αἰώνιον κόλασιν δι' ἡμερῶν ὀλίγων μεταποιήσαντες, αἰώνιον ἔ-παινον τῷ κόσμῳ καταλελοίπασιν. ὅρα τε, ἀγαπητοί, πόσον ἰσχύει νηστεία μετ' ὀργῆς καὶ ἔρ-γων ἐντελεστάτων. νηστεία γὰρ καὶ δέησις ἐκ θανάτου ῥύεται· δικαιοσύνη δὲ ἀμφότερα. νηστεία καὶ θανάτου ἀναίρεσις, καὶ ὀργῆς ἀπολύτρωσις· νηστεία κάθαρσις ψυχῆς, ἐμοδίαιτος ἐγκρατείας, γυμνάσιον εὐσεβείας, ζυγὸς δικαιοσύνης. οἶδε νηστεία πλούσιον τὸν πένητα ἀναφ-λάζειν. οὐ γὰρ ἀκαίρως δαπανᾷ συγχωρεῖ, τοῦ μίσθου τὴν αὐτάρκειαν προξενοῦντος. οἶδε ** ℣ πλούσιον ἡδέως συγχωροῦσα καταπιάζειν· ὅπου γὰρ νεότητος νηστεία ἀμείνων. δι-δάσκει χαλινοῦν τῶν βρωμάτων, σωτηρίαν τὴν ἐγκράτειαν, καὶ σοφῶς ἰσχύσαν πρὸς εὐ-σέβειαν καὶ σωφροσύνην. οἶδε δὲ πρεσβυτέρους σοφίζειν, καὶ καθαρὸν τὸ τῆς ψυχῆς Is.-ἡσυ-χία. φυ-λάττειν ὅμα. νηστεία ὑγιεινότερον ἅγιον τηρεῖ καὶ τὸ σῶμα. οὐ γὰρ βαρυνόμενον ὑπὸ τῶν βρω-μάτων ὕλην δέχεται νοσημάτων· ἀλλὰ κεφαλόμενον ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων, εὔρωστον ἕξιν πρὸς ὑποδοχὴν τῶν χρησιμάτων. διὰ τοῦτο νηστεύσωμεν, ἀγαπητοί, ἵνα τῶν πνευ-ματικῶν ὑπερτυχώμεν δωρημάτων. νηστεύων παιδαγωγεῖ καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς εὐσέβειαν, εἰκόνα λαμβάνων τῆς σωματικῆς ἐγκρατείας τὴν τῆς ψυχῆς ὑπομένειν· ἵνα ὥσπερ ἀ-πέχῃ τῶν ἔξωθεν ἐπιστρεφομένων βρωμάτων, οὕτω καὶ τῶν ἐκ τῆς διανοίας ἐπιμαθαινόντων πο-
Εκκλησ. ι. β. νηρῶν ἐννοημάτων. Εἰ γάρ, φησι, πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἀναβῇ ἐπὶ σέ, τόπον σου μὴ
** ἀφῇς, ὅπως ἰάσηται καταπαύσει ἁμαρτίας. ὥσπερ γὰρ ἀπέχει βρωμάτων ἀλλοτρόμενος. νη-στεύεις οὖν καὶ σὺ πλησμονὴν φεύγων· νήστευε καὶ πονηρίας ἀπεχόμενος. οἶδε γὰρ ἡ κακία μεί-ζονα μέθην τὴν ψυχὴν κατεργάζεσθαι. νηστεύεις χρεὼν μὴ ἀπόλυμος· νήστευε καὶ κατὰ λαλιᾶς ἀπεχόμενος, ἵνα μὴ διὰ αὐτῆς κρέα φάγῃς τῶν ἀδελφῶν, τὴν ζωὴν αὐτῶν ἀπογλυκόμενος. νη-
Ησ νη ε 5. στεία γὰρ ἀληθινὴ, ἀποχὴ τῶν ἁμαρτημάτων. ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος· Οὐ τοιαύτην τὴν νηστείαν ἐξελεξάμην, οὐδὲ ἡμέραν ἀνθρώπου ταπεινοῦν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. ἀλλὰ τί; λύε, φησὶ, πᾶσα συνδέσμου ἀδικίας· διάλυε σχοινία βιαίων συναλλαγμάτων, ἐξάθρησε πεινῶντα ℣ ἄρτον σου, ἄστεγον εἴσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου· ἐὰν ἴδῃς γυμνὸν, περι-βαλε. αὕτη, ἀγαπητοὶ, ἀληθινὴ νηστεία, ἡ παρὰ Θεῷ προσδεκτή· καὶ πᾶσαι ἀρετὴ συ-
Ησ νη α. νέπεται ἡ ἀκολουθοῦσα· ἡ τῶν ὑπαρχόντων κτῆσις, καὶ ἡ τοῦ δεσπότου ἀφθόνως ἐπαγγελία· Τότε φῶς σου ῥαγήσεται ὡς ὄρθρος, καὶ τὰ ἰάματά σου ταχὺ ἀνατελεῖ· τότε βοηθήσει σοι, εἰσακουσθήσῃ σου· ἔτι λαλοῦντός σου, ἐρεῖ, ἰδοὺ πάρειμι. βλέπεις ἡλίκα δῶρα τῆς νηστείας," καὶ πῶς εἰσέρχεται τοὺς εὐδοξίας, ὡς δὲ Θεὸν αὐτὸν δυσωπεῖ πρὸς ἀνθρωπίνην φύσιν προσαγωγέα; νήστευε τοίνυν, προσάγωμεν ταῖς εὐχαῖς, ταῖς συναξέσι, ταῖς ἀγρυπνίαις, μὴ ἀπολιμπανόμενος" τῶν ὅτι συναγωγῆς χαθὼς ἔθος ἐστὶ· μηδὲ πραγματείαις ἢ δικαστηρίοις δι' ὅλης ἡμέρας· ἵνα μὴ χρήματα συνα-ξῃς, ἃ σκορπίζειν ὤφειλες· ἢ κἂν τοῦ ἀδελφοῦ σου σὺ τυγχάνῃς, ὃν θεραπεύειν ἐχρεών· ἢ λῆθες εἰς ἑσπέραν, ἢ τὴν σωτηρίαν, οὐχ ἵνα νηστείας τελέσῃ τὴν προσῆκουσαν, ἀλλ' ἵνα τῆς χοι-λίας πληρώσῃς τὴν ὄρεξιν. ἐὰν μὴ δόξῃς οἶνον μὴ ἀπεχόμενος ἐκεῖνο τὸ πηφῆν, ποιηρίας ἢ πλη-
Ησ. νη α. εσύμενος μεθύειν, ἵνα μὴ ἀκούσῃς, Οὐαὶ οἱ μεθύοντες, οὐκ ἀπὸ οἴνου. μέθη δὲ οὐκ ἔστι νη-στείας ὁ κόρος· ἀλλ' ἔμφρα καὶ ἀνύπνηλος. ἵνα φθάσωμεν εἰς τὴν ἡτοιμασμένην ἡμῖν ἐλπί-δα τῆς ἀναστάσεως, σκῆψιν ἀπολαύοντες τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν, ἃ τοῦτα ἡ ἀγαλλιώ-μενοι τοῖς προσδοκωμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟ, ΕΝ ΘΛΙΨΕΙ ΕΠΛΑΤΥΝΑΣ ΜΟΙ.

Λογ. ξε.
Ψαλ. δ. α.

Ὥσπερ ὁ τῇ ποικιλίᾳ τῶν γλωσσῶν ἀρεσκόμενος, καὶ ῥήματα ἑτερογλώσσων εἰδέναι βουλόμενος ἑαυτὸν διδάξαι δύναται, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἐπισταμένων τὴν Ἑβραίων, ἢ Ῥωμαίων, ἢ βαρβάρων γλῶσσαν οὕτως λαλεῖν διδάσκει· οὕτω καὶ ὁ θέλων νοῆσαι τὰ τοῦ προφήτου ῥήματα μᾶλλον ὀφείλει τὸν Θεὸν τὸν προφήτην, ἵνα ὁ ἐκείνοις γνωρίσας τὰ ἐαυτοῦ ῥήματα, καὶ αὐτῷ φανερώσῃ τὰ τούτων νοήματα. διὸ ἐρῶ ποιήσω, ὡς ἐπὶ ζωοδίᾳ καὶ ὁμοίωσε, ἢ τὸν αὐτῶν ὁδὸν τῆς ζωῆς ἡμῖν ὁδεύσας, ἢ ὅτι ὁ αὐτὸς σκάφος τῆς ἐκκλησίας σωτηρίας πλέουσα ἡμῖν τὰ ἁλμυρὰ καὶ πικρὰ τοῦ βίου θαλάσσης, ἢ ὃν εἰς πνεύματι καὶ μιᾷ ψυχῇ τῷ τελειάδα δοξάζουσα, καὶ ὅτι ⳩ ἕνα λιμένα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν αὐτὸν δείσατε μοι, μᾶλλον, τῷ τῆς προσευχῆς ὑμῶν ἄγκυραν. διὰ τί ὁ ταῦτα αἰτῶ; ὅτι ἀρτίως ἤκουσα ἐκάστου λέγοντος, Κύριος εἰσακούσεταί μου ὁ τῷ κεκραγέναι με πρὸς αὐτόν. ἐπεὶ οὖν μᾶλλον εἰσακούεσθε πρὸς ⳩ Θεὸν κεκράζοντες, οὐ φωνῇ ⳩ ἀέρα πληροῦντες, ἀλλὰ πίστει καὶ ἀρετῇ ⳩ Θεὸν δυσωποῦντες, ὡς ναύκληροι καὶ ἔμποροι καὶ ναῦται καὶ ὁπλῖται, ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, καὶ κλῆρος καὶ λαός, ὡς κυβερνήτῃ πρωτὶ τῷ λέγοντι προσευχαῖς βοηθήσατε, ἵνα ὅτι ⳩ λιμένα τῆς ἀληθείας ὁ λόγος προσορμισθῇ. διὰ τί ὁ ΕΙΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΕΝ ΥΜΝΟΙΣ ὑπέγραψαν ὁ ψαλμὸς τῷ Δαβίδ; ὅτι καλῶς μὲ ἤρξατο, καλῶς ὁ ⳩ βίον ἐτέλεσε, διὰ τοῦτο εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις. ἤρξατο καλῶς, βλέπε. ὅτε εἶδε γυναῖκα λουομένην, ἐκείνη ἐλούετο, καὶ αὐτὸς ἐξελούετο· ἐκείνη ἐσμήχετο, καὶ αὐτὸς ἐρρυπαίνετο· ἐκείνη ἐξῆλθεν ὑγρῷ" ἐκέλευσε τὸ ὕδατι, καὶ αὐτὸς ἐνεδύσατο ἐκπυρεῖζετο. ταῦτα οὐκ ἦσαν ἄξια ὕμνων καὶ ἐπαίνων, ἀλλὰ φόνου καὶ μέμψεων. ὁ πατὴρ τῆς ὀπτασίας τὸν φλόγα τῆς μοιχείας ἀνῆψεν, ἡ μοιχεία ὁ δεύουσα ⳩ φόνον ἐκύησεν. ὁ γὰρ κακὸς ἔρως τὸν ἀμνάδα σφάξας, καὶ ⳩ ταύτης ποιμένα ἐφόνευσε. δύο πάθη δύο φόνους ἔδρασαν. ὁ πόθος γὰρ καὶ ὁ θυμὸς ὁπλισάμενοι, ὁ μὲν πόθος τὸν γυναῖκα ὡς ἀμνάδα ἔθυσεν, ὁ δὲ θυμὸς ⳩ ἄνδρα ἐφόνευσεν. ὅλη δὲ ὡς ἀμνάδα τὸν γυναῖκα ἔθυσεν, ὅτε ἡ μοιχεία τῆς σωφροσύνης θάνατος. διὰ τοῦτο γὰρ αὐτὸν καὶ ἀμνάδα εἶπεν ἡ γραφή, ὅλη ἀσπίλον καὶ ἄμωμον τῷ ἀνδρὶ τὸ σῶμα ἐφύλαττεν. ἔλεγε γὰρ Νάθαν ὁ προφήτης τῇ ἀδελφῇ· ἦλθε δὲ ὁδοιπόρος πρὸς ⳩ ἄνδρα ⳩ πλούσιον, καὶ ἐφείσατο, καὶ ἔλαβε τὸν ἀμνάδα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ πένητος, καὶ ἔσφαξεν, ἀμνάδα τὸν ὑπάνδρου δηλονότι τὸν ἀμίαντον κοίτην καλῶν. Τίμιος γὰρ ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. σφαγὴν δὲ τὸν μοιχείαν λέγει, ὅτι σφαγὴ καὶ φόνος ἡ ὕβρεως τῇ σωφροσύνῃ. ἀλλ' ὅτι διὰ νηστείας ὁ Δαβὶδ τὸν μοιχείαν ἀπέπλυνε, καὶ δάκρυσι τὸν κοίτην τῶν αἱμάτων" ἀπεπίλωσε, καὶ καθ' ἑκάστην νύκτα τὸν κλίνην ἐν δάκρυσιν ἔλουεν, ὅτι καὶ ἀκαίρως γυναῖκα λουομένην ἐθεώρησε, διὰ τοῦτο, εἰς τὸν ἀρχὴν ἐν φόβοις, εἰς δὲ τέλος ἐν ὕμνοις, εἰς τὸν ἀρχὴν ὀφθαλμὸς ἐπιθυμίαν βλύζων, εἰς δὲ τέλος ὀφθαλμὸς πηγὰς δακρύων προχέων, εἰς δὲ τέλος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ Δαβίδ. ἡ προαίρεσις τῆς μετανοίας, ὁ καρπὸς τῆς σωτηρίας. καὶ ὅτι ὅσον ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, τοσοῦτον ἐπερίσσευσεν ἡ δικαιοσύνη, διὰ τοῦτο ἔλεγεν, Ἐν ὦ ὀπτάνεσθαί με, εἰσήκουσέ μου ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου. ὅτι γὰρ τὸν ἁμαρτίαν ὡς πυρκαϊὰν ἐξέκαυσα, τὸν δικαιοσύνην ὡς βασιλείαν ἐφέρεσε, εἰσήκουσεν ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου. ὅτι γὰρ δίκαιον προσῆλθον ὑπὸ πλούτου θλιβόμενον ὑπεισέλθατε με, καὶ πτωχὸν ἀναπαῦσαί με, καθὼς γέγραπται, Ἐπαλάκις πέπτωκεν ὁ δίκαιος, καὶ ἀναστήσεται· ἐπὶ δὲ ἀδίκως ἔπεσα, δικαίως δὲ μετενόησα, εἰσήκουσέν μου ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου. δικαιοσύνην γὰρ αὐτοῦ

Ex Ms. Cæsareo.

Ps. Bas. 16. 8.

Reg. 19. 8.

Παροιμ. κδ. 15.

νῦν

νιῶ λέγῃ ὁ Δαβὶδ, τ̃ μετᾳνοίαν. ὥσπερ γὰρ ὃ ἁμαρτήσας, καὶ μὴ μετᾳνοήσας διπλοιῶ ὀφείλει ἁμάρτημα· οὕτω, ὅτι ἔπεσε, δεύτερον, ὅτι αἰσχύνην οὐκ ἠθέλησε (διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς καὶ ᾧ Καὶν ὠργίζετο, οὐχ ὅτως ὅτι ἐφόνευσεν, ὅσον φονεύσας, ὅλα οὐ μετενόησεν) οὕτω ᾧ ἁμαρτήσας καὶ μετᾳνοήσας, ἐν αὐτῇ τῇ μετᾳνοίᾳ τὴν δικαιοσύνην κερδαίνει· μᾶλλον ᾗ αὐτὴ ἡ μετᾳνοια εἰς δικαιοσύνην αὐτῷ λογίζεται. ἐπεὶ οὖν καὶ τὴν τοῦ Δαβὶδ μετᾳνοιαν ὁ Θεὸς ὡς δικαιοσύνη ἐδέξατο, διὰ τοῦτο λέγει· Εἰσήκουσέ μου ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου. Εἶδεν ὁ Θεὸς καθαρθῆναι τὸν ψυχὸν, καὶ ἐδέξατο τὸν προσφυχὸν τῆς δεήσεως· χάρτης ἐγράφη τοῖς δάκρυσι, καὶ δυσωπηθεὶς ὁ βασιλεὺς ᾧ διὰ τῶν δακρύων γράμματι ὑπὸ ἐγράφη. ἡ ὀπὴ ἐν τῷ προσώπῳ τούτου ψαλμῷ ⓦ διωγμοὶ ⓦ ὑπὸ τοῦ Αβεσαλὼμ ὠδύρετο, καὶ φεύγων μὲν ἠσχύνετο, καὶ πολεμῆν τὸ ἴδιον σπλάγχνον οὐκ ἠδύνατο, προσευχὴ ὃ μεσιτεύσασα ⓦ τυραννον ἐκρέμασε, καὶ τὸν τυραννούμενον προεῖσωσεν, ὡς ἐρωτηθεὶς πῶς τ̃ Αβεσαλὼμ ἐνίκησε, πῶς τ̃ δεύτερον Γολιὰθ κατέβαλεν, ἀπεκείνατο· πῶς τ̃ ἄρκτον ἐνίκησα, προσευχῇ ὁπλισάμενος. ἐν ᾧ ὑπερασπίζεσθαί με, Εἰσήκουσέ μου ὁ Θεὸς τ̃ δικαιοσύνης μου. αὕτη ἡ προσευχὴ δυεφέρετο, καὶ κάτω τύραννος ὑπὸ τὸ δένδρον ἐκρέμαζε. ὥσπερ γὰρ ἁμαρτήσαντί μοι Θεὸς αὐτὸν κατ' ἐμοῦ ἤγειρεν, οὕτω μετᾳνοήσαντι κατόρθωμα καὶ κατάπαυμα ᾧ στρατοπέδῳ μου ἐποίησε. καὶ νῦν ἁμαρτανόντων ἡμῶν Θεὸς ἡμῖν ἐπεγείρει τοὺς ἐχθρούς· ἀλλὰ πολεμούμενοι, οὐκ ἔχομεν χρείαν τ̃ ἀντιπολεμεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ μᾶλλον ἑαυτοὺς λογιζόμεθα, ἐὰν εἴ τι ἡμαρτάνομεν, διορθωσώμεθα, καὶ ὁ φόβος τοὺς ἐχθροὺς πέπονθε περὶ τὴν ὀφθαλμῶν ἡμῶν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ προσηκέλθημεν μὴ ἀμύνασθαι τοὺς ἐχθρούς, ὅτι δι' ἁμαρτίας αὐτοῖς πολλάκις ὁ Θεὸς ἐπεγείρει καθ' ἡμῶν· ἢ οὐδὲν ἀδύνομεν πολεμοῦντες σκεύεσιν, οἷς ὁ Θεὸς ἐπήγειρε καθ' ἡμῶν. θέλεις ἰδεῖν τὸ πάθημα τ̃ πολεμούντων σε; μετανόησον ἐφ' οἷς ἥμαρτες, ἢ ⓐ ἐχθροὶ πίστοιεσι. Θεὸν ᾗ Κύριον καλεῖ ὁ Δαβὶδ τ̃ Χριστὸν, ὃ ἐγνώσθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε, καὶ ἁγιασμὸς, ἢ ἀπολύτρωσις. * * * Εἰ οὖν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ ὁ Χριστὸς, ἢ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν, ἐμεσίτευσε ᾗ τῇ ψυχῇ τ̃ Δαβὶδ ὃ εἰσακουσθῆναι, οὐχ ἑαυτῷ, ἀλλὰ ᾧ Χριστῷ ἐλογίσατο εἰπών, Εἰσήκουσέ μου ὁ Θεὸς τ̃ δικαιοσύνης μου· διὰ τί ᾗ ἐν αὐτῷ ᾧ ὑπερασπίζεσθαι εἰσηκούσθη ὁ Δαβίδ; διὰ τί; ὅτι ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ Ναθὰν ὠμολόγησεν εἰς μετᾳνοιαν ἐκάμφθη. ἐπεὶ οὖν ὑπήκουσε νουθετούμενος, εἰσηκούσθη προσευχόμενος. οὐκ ἐχρόνισεν αὐτὸς πρὸς μετᾳνοιαν, ἢ οὐκ ἐβράδυνεν ὁ Θεὸς εἰς πρόνοιαν. ὥσπερ γὰρ δεσπότης πρὸς δοῦλον ἱκετεύομενος, ἢ βασιλεὺς πρὸς γραπτὸν, οἵνος κατορθώματος· ἢ ὁ μὲ δοῦλος, ἐὰν οὐ γένηται πρόδοτης ἢ μισοκύριος, ὁ ᾗ γραπτὸς, εἰ γένηται ὑπὸ βασιλέως φιλοκίνδυνος, ἢ ἀνούσατος· οὕτω ἢ ὁ θεοφιλὴς, ἐὰν ὡς δοῦλος ἢ γραπτὸς θυμηρεσῇ ᾧ Θεῷ, καὶ ταχέως ὑπακούῃ κελευόμενος, τότε ταχύτερον εἰσακούεται προσευχόμενος. Ἃ οὐκ ἐγὼ ταῦτα λέγω· ἀκουσον ᾗ τ̃ Θεοῦ σου Ησαΐας λέγοντος· θέλεις ἵνα σε τοῦ ὑπερασπίζεσθαί σε εἰσακούω σου; προσέσχε ἀκριβῶς· ὃ λέγω σοι, ποίησον. Λύε πᾶσαν συμβολαιογραφίαν ἀδικίας, διάλυε γραμμάτια βιαίων συναλλαγμάτων, πᾶσαν συγγραφὴν ἀδικον διάσπα, διάθρυπτε πεινῶντι ⓦ ἄρτον σου, καὶ πτωχοὺς ἀστέγους εἰσάγαγε εἰς ⓦ οἶκόν σου. ἐὰν ἴδῃς γυμνὸν, περίβαλε, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων τ̃ σπέρματός σου οὐχ ὑπόστελλε. τότε βοήσει, ᾗ ὁ Θεὸς εἰσακούσεταί σου· ἔτι λαλοῦντός σου ἐρῶ, ἰδοὺ πάρειμι. ἦμοῦ τοιούτου, ἀνθρωπε, ἢ δυνῇ λέγειν, ἐν ᾧ ὑπερασπίζεσθαί με εἰσήκουσέ μου ὁ Θεὸς τ̃ δικαιοσύνης μου. ἐκέκραξεν ὁ πηλὸς, ἢ εἰσήκουσεν ὁ κεραμεύς· ἐπεκαλέσατο ἡ γῆ, ἢ ἐπήκουσεν ὁ οὐρανός. Εἰρηκὼς τοίνυν ὁ Δαβὶδ τοῖς πλησίον ὅπως ταχέως εἰσακούσθῃ, πρέσβυ τ̃ λόγου, καὶ τῷ εἰσακούσαντι βοήσεται λέγων· Ευθύνθητί μοι. εὐθύνωσε ᾗ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἡμῖν δύο ζήσεις, καὶ ὅτι εἰσήκουσε, καὶ ὅτι ταχέως αὐτῷ ἤκουσεν. ὥσπερ γὰρ ὁ μὴ ταχέως εἰσακουσθῆναι,

Λογ. ξε. 432 ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΩ Επιγραφόμ.

a Kor. a. λ. Ησ. ιη. 5. Ησ. εἰκοστ.

ἀθῶαι, θλῖψις ὅτι καὶ ἤμισυ χάριτος· οὕτω Ὃ ταχέως εἰσακουσθῶαι τὸ ταπεινότητος καὶ διπλῆ χάρις. Ὃ οὖν ταχέως ἡ τὸ δυνατὰ εἰσακουσθῶαι ἐν θλίψῃ, πλάτος ἔλεγεν. ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς μοι. τὰ κύματα τὴν θλίψεων ἡ ταχεῖα γαλήνη διέλυσεν· ἡ ἀφείζουσα θάλασσα ἔσω τὸ ἔργον ἐγένετο· αἱ καταγίδες καὶ αἱ θύελλαι εἰς δρόσον μετεβλήθησαν· οἱ ἐχθροὶ δὲ πολέμιοι, ἱκέται γεγένασιν. ἐν θλίψῃ ἐπλάτυνάς μοι. οὐδέπω ὡς βρέφος τὸ σῶμα ἰσοέωξα, καὶ ἤδη μοι ὡς μήτηρ ἡ πρόνοια τὸ Θεοῦ τὸ μαθοὶ ἐνέθηκεν. ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς μοι. λιμῷ με τηκόμενον ἀπὸ καρποῦ, σίτου, οἴνου, καὶ ἐλαίου ἐπλήσπισεν· ὡς μὴ μόνον ἐμέ, ἀλλὰ καὶ πόλεις σὺν ἐμὲ ἀπολαῦσαι. διὸ καὶ καβὰς ἔλεγεν· Ἐδωκας θυφεσιὼν εἰς τὸν καρδίαν μου. ἀπὸ καρποῦ σίτου, καὶ οἴνου, καὶ ἐλαίου αὐτῶν ἐπληθυώθησαν. ἡ ε * * ων πλουσία ἐμοὶ θύωχία. ἐν θλίψει ἐπλάτυνάς μοι. καὶ ἰσοείδω ὃ ἐν θλίψῃ ἐπλάτυνεν αὐτῷ ὁ Θεὸς τὸν τόπον. ὅτε καὶ ὁ Αβεσαλὼμ πολεμούμενος ἔφυγεν ἐν ταῖς ἐρημίαις καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι, λιμῷ καὶ δυσάγχῃ ὡς ἐν διωγμῷ ἐχρατήθη. ἀλλ' ἐν τῇ δυσάγχῃ τὸ λιμοῦ ὁ Θεὸς αὐτῷ ἐξισοφόρους αἰδρας ἀφνω, ὡς τῷ Ηλίᾳ τοὺς κόρακας, ἔπεμψε. καὶ πρῶτος ὁ Σιβᾶ, ὁ ἐκ τοῦ οἴκου Σαοὺλ τοῦ ἐθρεψεν αὐτὸν ἐνέγκει αὐτῷ ἄρτους ἑκατοντίους, καὶ οἶνον, καὶ πομάδας, καὶ σταφίδας. εἶτα μετὰ τοῦτον Βερζελὴς ὁ Γαλααδίτης καὶ αὖθις αὐτῷ προσήνεγκε δέκα κρίβας, ἵνα μὴ χαμυνῇ, καὶ ἀμφιπάπης σὺν λεγομένους τυλοπάπης, καὶ οἴνου κεράμια, καὶ πυρεκὶ, καὶ κεδάς, καὶ ἄλθυρον, καὶ κύαμον, καὶ φακὸν, καὶ βούτυρον, καὶ πρόβατα, καὶ γαλαθινὰ μοσχάρια. ἐπὶ οὖν ἐν τῇ συνοχωρείᾳ καὶ τῇ θλίψῃ τὸ λιμοῦ καὶ τὸ διωγμοῦ, οὐδενὸς αὐτῷ ὁ Θεὸς πρὸς ἀπόλαυσιν ἔδωκεν, οὐχ ἑλιγῶν ἔλεγεν, ἐν θλίψῃ ἐπλάτυνάς μοι. ὅτι ὁ λιμὸς πλέον τὸ Αβεσαλὼμ ὀκτώρκῃ με, ὅτε μοι ὁ Θεὸς τὴν ἔρημον χλῶ ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα ἐπίησι. μηδεὶς οὖν ἡμῶν δέχεται Θεὸν διωκόμενος λιμὸν φοβηθῇ. Οὐ λιμοκτονήσῃ γὰρ Κύριος ψυχὰς δικαίου. ἐθλίβετο, καὶ ἐπλατύνετο. ἀλλὰ καὶ ὁ τῶν μαρτύρων χορὸς ἐθλίβετο μᾶσιζόμενος, ἐπλατύνετο ὡς νικητὴς στεφανούμενος· ἐθλίβετο τὰ μάστιξι πιεζόμενος, ἐπλατύνετο ὡς σῖτος ἅλωνος εἰς τὰ ἐν οὐρανῷ ἀποθήκας συγκομιζόμενος· ἐθλίβετο ὡς πηλὸς πατούμενος, ἐπλατύνετο οὐρανὸς γινόμενος· ἐθλίβετο ὡς ἄργυρος χωνευόμενος, ἐπλατύνετο ὡς κτηνίλιον τῷ Θεῷ προσφερόμενος. ἐν θλίψῃ ἐπλάτυνάς μοι. ἔλεγε καὶ ληστὴς ὅτι τὸ σταυροῦ θλιβόμενος, καὶ μετάρσιος ἐν παραδείσῳ γινόμενος, ἐν θλίψῃ ἐπλάτυνάς μοι· ὁ τὴν πρόδοσιν φοινὰς, τὸ παραδείσου νομὰς· ὁ ὅτι γῆς καταδίκης, τὴν οὐρανίων κάτοικος· ὁ κάτω πρὸς σπουδόμενος, ἄνω πολιτογραφούμενος· ὁ τὸ τυφῶνος ὀπαδὸς, τὸ βασιλέως ἀκόλουθος· ὁ τὸ πυρὸς ἄξιος, βασιλείας μέτοχος· ἐν θλίψῃ ἐπλάτυνάς μοι. ἀπὸ τὸ ληστοῦ, καὶ τὸ σταυροῦ ἡ σωτηρία ἤρξατο· ὅτε γὰρ ὁ πρῶτος ἀνθρωπος ἀπὸ τὸ ξύλου γλυσάμενος, ὡς ληστὴς, τὸ παραδείσου ἐξεβλήθη, πρῶτος ληστὴς ὅτι ξύλου πίστ βύσας, εἰς τὸν παράδεισον εἰσήγαγε. ἀπὸ ξύλου ἡ ἁμαρτία ἤρξατο, καὶ ἀπὸ ξύλου ἡ σωτηρία ἐνέθηκε. καὶ διὰ τί ὁ Χριστὸς σταυρώμενος τὸν ληστὴν πολίτην παραδείσου ἐποίησε; πρῶτον ἵνα μάθῃ ὁ κόσμος καὶ πάντες ἀνθρωποι, ὅτι ἐὰν τὸν ἐσταυρωμένον, ὡς ληστὴν, Κύριον καὶ βασιλέα ὁμολογήσωσι, τῆς ὁμοίας τιμῆς ἀπολαύσουσι. δεύτερον δέ, ἵνα πάντες θαρσήσωμεν ὅτι ὁ Χριστὸς ὃν ληστὴν τὰς ἁμαρτίας ὅτι τὸ σταυροῦ ζωοχώρησε, πῶς βύσασιν ὅτι καὶ τὸ οἰκουμενικὸν χειρόγραφον ὅτι σταυρὸν ἐξήλειψεν. ὥσπερ γὰρ ἀναγκαίως μίαν ἐγκεντείσας κληματίδα, καὶ θύραλλιν καὶ εὔκαρπον ἀπέδειξας, ἀπὸ τῆς μιᾶς καὶ τὰς ἄλλας ἐμπίς βύεται· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ὃν ληστὴν ὡς ἀγελέλαιον εἰς κληματίδα ἐγκεντείσας, καὶ ἐπὶς βύσθη ὅτι τὸ πάντα τὰ ἔθνη ἐγκεντείσας καὶ μεταφυτεύσας εἰς ὃν παράδεισον ἀνύσαται. ὁ γὰρ ὃν Αδὰμ ἐκ τοῦ παραδείσου ἐκβληθεὶς ὡς ἀκάνθας, αὐτὸς ὃν ληστὴν ὡς ῥόδον εἰς ὃν παράδεισον μετέφυτευσεν· ὅθεν ἐκεῖ, ὡς ἐν μοναστηρίῳ ἀσκητὴς,

ἀσκωτὴς, φάλλει λέγων· σὺ θλίψι ἐπλάτυνάς μοι. ἐθλίβετο γὰρ ὁ λῃστὴς, οὐχ ὅτι αὐτὸς
Λυκ. κγ. μα. ὃν ξύλῳ προσήλωτο, ἀλλ' ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ μετὰ λῃστῶν ἐσταύρωτο. ὅθεν καὶ ἔλεγε, Καὶ ἡμᾶς μὲν δικαίως (ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν) τοῦτο γὰρ ὁ τόπος ἄτοπον ἐποίησεν. ἁρμοζέτω γὰρ ἐμοὶ τὰ ἔργα τοῦ λῃστοῦ, καὶ Χριστῷ ὡς Θεῷ προσευχέσθω. οἰκτίρησόν με, καὶ εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. οἰκτίρησόν με, συγχώρησόν μοι τὰ τῆς λῃστείας πλημμελήματα. ὡς δικαίως σε ὁρῶ ὑπὲρ ἁμαρτίας ὑψηλὸν, καὶ σαυτὸν. ὡς καταδίκης ἐγὼ ὑπὲρ ξύλου κρεμάμενος. οἰκτίρησόν με. Εἶπον, Μνήσθητί μου, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου. Εἶπε ὡς ἐθαύμασεν τὴν κτίσιν καὶ κτίσῃ συμπάσχουσαν, καὶ κόσμοι, ὡς ἕνα οἶκον, σείσθητε (θεμελίου γὰρ πάσχοντος ὁ οἶκος ζωὴ πάσχει, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, καὶ τὸν οἰκοδόμον κρεμάμενον ὃν ἔργον ἐλύετο) ἐπεὶ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ τῶν κυμάτων ἐθαύμασαν, καὶ οὐ κατεδύησαν, ὅτι πρᾶξις αὐτοῖς ὁ λῃστής· γοῦν θεσπέσιον, ἕως πότε βαρυκαρδίᾳ; ἕως· λαίλαπα καὶ τρικυμίαν ἀπὸ τοῦ βάθους ἰδόντες οὐκ ὤκνησαν· καὶ ὅτι τὰ μνήματα τῶν ἰωμένων, καὶ νεκροὶ πολυήμεροι τῆς φωνῆς τοῦ σταυρωθέντος ἀκούσαντες ἀνέστησαν. νεκροὺς ὁ σεισμὸς ἀνέστησε, καὶ ὑμᾶς τὴν ἀπιστίαν καθεύδετε. ἕως πότε βαρυκαρδίᾳ; πέτραι ὡς ἀράγναι σχίζονται, καὶ ὑμᾶς ὁ φόβῳ οὐ διασχίζεσθε. ἕως πότε βαρυκαρδίᾳ; καὶ διὰ τί βαρυκαρδίᾳ; τοῦτο μὲν, διὰ τὸ μὴ κατομυλῶναι τοῖς ἡδυσμασι· τοῦτο δὲ, διὰ τὸ ἀφεσιώνης βαρέως
Παροιμ. κζ. β. τοῦ Θεοῦ ὀργίζεσθαι. μάρτυς ἡ γραφὴ εἰποῦσα, Βαρὺ λίθος, καὶ δυσβάστακτος ἄμμος· ὀργὴ δὲ ἀφρονος βαρυτέρα ἀμφοτέρων. βαρὺ λίθος, ἀλλὰ τῇ πολυχειρίᾳ μεταγεται, καὶ ὡς τροχὸν ἐν ἀέρι κρέμαται· δυσβάστακτος ἄμμος, ἀλλ' ὑποθαλάσσης ἐν σανίδι βαστάζεται. ὀργὴ δὲ ἄφρονος, τοῦ Εβραίων λαοῦ, βαρυτέρα ἀμφοτέρων, ὅτι οὔτε νουθεσίᾳ θέλγεται, ἀλλὰ καὶ θαύματα βλέπων ὀργίζεται. ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα, καὶ Βαραββᾶν τοῦ Χριστοῦ προτιμήσαντες, καὶ φονέα ἀντὶ ζωοποιοῦ; ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα,
Ιωαν. ιθ. ιε. τὸν βασιλέα τοῦ Καίσαρος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν προτιμῶντες; τὸν ζῶσαν πηγὴν
Ιερεμ. β. ιγ. καταλείψατε, ἧς τὸ ἴαμα τὸν Σαμαρείτην ἀδελφὸν ἐποίησε, καὶ λάκκους ζωντεμμένους ὠ-
Ιωαν. δ. ιδ. ρύξατε. ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα; τῷ πρώην διδασκάλων ἐπεβουλεύσατε. ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα; ὅτι τούτοις καὶ ζητεῖτε ψεύδος, τὸν ἀληθῆ ἀποστρεφόμενοι. καὶ πότε τὸ ψεῦδος ἐζήτησαν; ὅτε ψευδομάρτυρας ἀγοραίους καὶ τοῦ Κυρίου ἔφησαν, ὅτε τὸν συκοφάντας ἐμισθώσαντο. μάρτυς ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος·
Μαρκ. ιδ. νθ. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ιησοῦ. καὶ ζητεῖτε ψευ-
Λυκ. κγ. β. δος. Τοῦτον εὕρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος, καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους μὴ διδόναι. καὶ πῶς ἐκώλυσεν ὁ Εἷπών, Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι; καὶ ζητεῖτε ψεῦδος. Ανασείει λαοὺς διδάσκων. καὶ ζητεῖτε ψεῦδος. Εἰ μὴ ἦν σοῦ κακοποιὸς, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. καὶ τί ἐκακοποίησεν; ὃν νόσους ἐθεράπευσεν, ὃν δαίμονας ἐφυγάδευσεν, ὃν νεκροὺς ἤγειρεν, ὃν ἐκ πέντε ἄρτων ἰσαρίθμους χιλιάδας ἔθρεψεν; ἐπὶ τῇ σοφίᾳ σου ἐφθόνησε, καὶ τὸ ψεῦδος ἐπὶ σῶμα. καὶ ζητεῖτε ψεῦδος. Φύγωμεν, ἀγαπητοὶ, τὸ ψεῦδος, ὡς μάχαιραν ψυχῆς.
Σοφ. α. ια. Στόμα γὰρ, φησι, καταψευδόμενον ἀναιρεῖ ψυχήν, οὐ τὸν τοῦ συκοφαντουμένου, ἀλλὰ τὸν τοῦ ψευδομένου. οὐχ οὕτως ὁ βάρβαρος ἀπὸ τῆς κόμης, καὶ ὁ γραπτὸς ἀπὸ τῆς χλαμύδος, ὡς ὁ χριστιανὸς ἀπὸ τοῦ μὴ ψεύδεσθαι γνωρίζεται. καὶ καθάπερ ἐν τοῖς πολέμοις, ἀπὸ τοῦ ζωήματος φίλοι καὶ ἐχθροὶ δοκιμάζονται· οὕτω δὲ ἐν τῷ πολέμῳ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων φίλοι τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ ἀληθεύειν καὶ μὴ ψεύδεσθαι γνωρίζονται, καὶ ὁ ψευδόμενοι, ὡς ἰδίας μαχαίρας, τῇ γλώσσῃ φονεύονται. στόμα γὰρ εἰδὸς ὀμνύειν ἢ ψεύδεσθαι, ταχέως Θεοῦ ἐν εὐχαῖς δυσωπᾷ. εἰ γὰρ ἡμᾶς οἰκέτην ἢ φίλον μὴ ψευδόμενον αἰδούμεθα, ἐὰν ὧν πολλάκις πειθόμεθα, πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεὸς

Ⓦ μὴ ψεύδεσθαι δύσκολον, πῶς ἔχει αὐτῷ τὰ ὠφέλιμα. καθαρὸν γὰρ ὁρᾷ τὸ ἀσπίλον τοῦ γλαυκώματος τοῦ ἀληθεύουσαν, τὰ ῥήματα αὐτῆς δέχεται, ὡς ὑποδόχου ξένια. * *
οὕτω τὸ ψεύδεσθαι κακόν, ὅτι τῷ αὐτῷ Ⓓ ψεῦσται μισοῦσι Ⓦ ψεῦδόμενον. καθάπερ ἀπὸ οἰκίας ἐμπορησμόν, οὕτω τὸ ψεῦδος ἀπὸ τοῦ στόματος ἀπόρριψον· ὡς φλέγμα δὲ κοπτῶν, οὕτω τοῦ ὑποτροχίσου τὸ τῆς γλώσσης κατάσβεσον. " ὁ τῆς οἰκίας ἐμπορησμὸς ὕλην τῷ σῶμα τὸ γεέννης δαπάνης. ἐὰν εἴπω, μὴ ὑβρίσῃς, παρεβάλλῃ μοι Ⓦ θυμόν· ἐὰν εἴπω, δὸς χρήματα πένησι, πενίαν τῷ παραδοξοφίαν σίτους. τὸ μὴ ὀμόσαι, ἢ μὴ ψεύσασθαι, οὐκ ἔστι χρήματα ἐκ βαθέως πόνου δαπανώμενα. τῷ ἵνα τί τὸ κατορθούμενον δικαιοσύνῃ ἀδάπανον; οὐχ ὕτω φρέπει τὰ βασιλέως πορφύρα, τῷ τὸ διάδημα, ὡς χρίσταις τὸ μὴ ψεύσασθαι. διὰ τοῦτο αὐλοὶ αἰδοῦνται τῷ συρίγξ, τῷ φίλαι, τῷ γείτονες, ἐστεφανώκασι· διὰ τοῦτο αὐλοὶ φοβοῦνται Ⓓ δαίμονες, καὶ φιλοῦσιν Ⓓ ἄγγελοι, καὶ "χαίρουσιν αὐτοῖς Ⓓ πύλαι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΥΠΟΜΟΝΗΣ. ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ αἰῶνος τούτου, τῷ δευτέρας προνοίας, ἀσφαλοῦς τε τῶν δικαίων βασιλείας, τῷ ἀτελευτήτου τῶν ἀμαρτωλῶν κολάσεως· τοῦ θεοῦ τε ἐξομολογήσεως, καὶ τοῦ τῶν θείων γραφῶν μελέτου τοῦ ἁγίου, ὅτινες τε αἱ μελῳδίαι τοῦ ἐμοῦ, καὶ ὅ τῆς νήψεως ὠφέλιμον. Λογ. ξς.

Ἀμπελὼν ὁ βίος τῶν δικαίων. πῶς γὰρ λαμπρύνεται, ἀλλ' ἢ διὰ τῆς ὑπομονῆς; ταύτην κτησάμενος, ἀγάπησον (ὦ ἀδελφέ) ὡς τῆς εὐθρείας μητέρα. ὁ μὲν γὰρ ψάλμος τοῦτο σημαίνει λέγων· Ὑπόμεινον τὸν Κύριον, καὶ φύλαξον τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. ὁ δὲ Παῦλος ὅπως κτήσῃ τὴν ἀρετὴν, λέγει· Ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται· ταύτην μετεργάσαμος, εὑρήσεις τὸν πηγὸν τῶν ἀγαθῶν, τὴν ἐλπίδα· ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει. ὑπόδησαι τοίνυν τὸν Κύριον, καὶ ἱκέτευσον αὐτόν, καὶ εὑρήσεις ἐκ τούτου ὃ, Καὶ δώσει σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου. Ἵνα τοῦτο μακαριώτερον, τῶν κεκτῆσθαι βασιλέως τοιοῦτον ἀκριβῆ φίλον; ὃς οὐ θελήσει διεφθαρμένην ἔχειν καὶ ὑπακούσαι τῶν κριτῶν τὸν ἀκολουθήσαντα ἐργάτην τυγχάνοντα τῆς ἀρετῆς, ἀδελφέ· ἐμισθώσατό σε Χριστὸς εἰς Ⓦ ἀμπελῶνα αὐτοῦ· ὡς καιρὸν ἔχῃς, ἐργάζου τὸ ἀγαθόν. ἄκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος· "Ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει. ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἵνα θερίσῃς ζωὴν αἰώνιον. Ὁ γὰρ σπείρων εἰς τὸ σῶμα, φησὶν, ἐκ τοῦ σώματος θερίσει φθοράν. ἄκουε τοῦ καλοῦ παιδαγωγοῦ λέγοντος· Σπείρατε ἑαυτοῖς δικαιοσύνην, θερίσατε καρπὸν ζωῆς· μὴ ὀλιγωρήσῃς τῶν καιρῶν, ἐφίστασθαι ὁρᾷν τὴν ἐλπίδα. ὅπου γὰρ ἀγῶνες, ἐκεῖ καὶ βραβεῖα· ὅπου πόλεμοι, ἐκεῖ καὶ τιμή· ἕως ἡ πάλη, ἐκεῖ καὶ ὁ στέφανος. Εἰς ταῦτα ἀφορᾷν, ἐπάλφε σεαυτὸν δι' ὑπομονῆς· ὑπόμεινον Ⓦ Κύριον· Εὐθύμαζε εἰς τὴν ἔξοδόν σου τὰ ἔργα σου, καὶ Ⓓ σκιρτᾷ εἰς Ⓦ ἄγγελον· ἄγγελος γάρ ἐστιν ὁ βίος· λάβε τὴν παλαιὰν διδασκαλίαν. Περίσφιγξον τὰ κτήματά σου ἀκριβῶς. ποίας; τῆς νηστείας, τῆς προσευχῆς, τῆς διδασκαλίας. ἐὰν ἔχῃς Ⓦ φαγμόν, οὐκ ἐμβήσεται τὸ θηρίον, Ⓦ διάβολον λέγω. ὡς ἀμπελὼν κυκλοῦ γεώργησόν σου τὸν ψυχήν. ὥσπερ Ⓓ τοὺς ἀμπελῶνας φυλάττοντες κρότοις τῇ χειρὶ, βοαῖς τῇ φωνῇ, τὰ διὰ τῶν κτύπων ἐγείρουσι τοὺς ὑπνοῦντας· οὕτω τὸ σὺ βόησον τῇ προσευχῇ, ἀλάλαξον τῇ ψαλμῳδίᾳ, καὶ ἀπόδιώξεις τὸ δολερὸν θηρίον, τὸν ἀλώπεκα,

Αγμ. β ιε. καὶ, ἥτις ἐστὶν ὁ ἀγάπολος· ὡς εἰ δὲ ἔλεγλε ἡ γραφή· Πιάσατε ἡμῖν μικροὺς ἀλώπεκας, καὶ τὰ ἑξῆς. τήρφ πρώτοτε τὸν ἐχθρόν· ἐαὶ ἔλθῃ καταπόξοῦσαί σε τῷ καρδίᾳ εἰς ἐπιθυμίαν ἄτοπον, ἢ ἐᾶν καταφερόνας τῷ ψυχήν σε ἔλθῃ, ὡς σβάλλων ῥυπῶδεις λογισμούς· ἀντίσπασον ἢ ἀυρεόν τῆς πίστεως, ὡς εἰσβοᾷ τῷ ὡς εἰκεφθαίαι τῆς ἐλπίδος, ἀπάσας τ' μάχαιραν τὰ πνεύματος, ἥτις ἐστὶ ῥῆμα Θεοῦ· καὶ ὅπως ὁπλιζόμενος κ' τῶ ἐχθροῦ, ἀναπαύμενον, καὶ μὴ ὀλιγώρει ἐν τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ ἵπφε ἐν πᾶσι.

* * *

* * *

ὑπιφέρει ὁ ἐχθρός ποτε μὲν ἀύρυχωρείας, ποτὲ ἢ θλίψεως. ὡς ὁ γὰρ δοκιμάζει τ' καρδίαν τῶ ἀνθρώπου, ὡς ἐγκειμένως, ὡς αὖθις καὶ αὖθις περατεύεται, καρδίας ὡς ἀναπαύεσθαι· δεῖ (ἀδελφέ μου) νῆφον ἀσφαλῶς, καὶ ἀσύδασον ἀεὶ τῇ ἀναγνώσει ὡς σχολάζειν· ἵνα σε διδάξῃ πῶς δεῖ ἐκφυγεῖν καὶ παγίδας τῶ ἐχθροῦ, καὶ καταλαμβάνειν τὸν αἰώνιον ζωήν. συμφέρει γὰρ ἡ ἀνάγνωσις τῶν θείων γραφῶν τὸν νοῦν πλουτίζειν, καὶ δωρεᾶς γνῶσιν εἰς Θεόν. γέγραπται γὰρ· Σχολάσατε, καὶ γνῶτε ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Θεός. ἀκούεις, ἀδελφέ, ὅτι γνῶσιν Θεοῦ λαμβάνει ὁ σχολάζων ταῖς θείαις γραφαῖς ἐν ἀληθινῇ καρδίᾳ. δεῖ, ἀδελφέ μου, μὴ ἀμελήσῃς τ' ψυχῆς σου, ἀλλὰ σχόλαζε τῇ ἀναγνώσει ἢ ταῖς προσευχαῖς· ὅπως φωταδῇ σου ἡ διάνοια, καὶ ὅπως γένῃ τέλφος καὶ ὁλόκληρος, ἐν μηδενὶ λιπόμενος. ἄλλοι καυχῶνται ὅτι ζωμιλίαι μεγιστάνων, δεσποτῶν τε, καὶ βασιλέων· σὺ ἢ καύχησαι ἐμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τῶ Θεοῦ, ζωμιλῶν τῷ ἁγίῳ πνεύματι διὰ τῶν θείων γραφῶν. ὃ γὰρ ἅγιον πνεῦμά ἐστι ὃ λαλοῦν δι' αὐτῶν. ἀσύδαζε οὖν ἐντυγχάνειν ταῖς θείαις γραφαῖς, καὶ προσκαρτερεῖν ταῖς ἁγίαις εὐχαῖς. ὁσάκις γὰρ ἂν ἐντυγχάνῃς τῷ Θεῷ δι' αὐτῶν, τοσαυτάκις ἁγιάζεται σου τὸ σῶμα, καὶ ἡ ψυχή, καὶ τὸ πνεῦμα. τοῦτο οὖν γινώσκων, ἀδελφέ μου, ὅτι ἰώνικα ἂν ἐντυγχάνῃς αὐταῖς, ἁγιάζῃ, ἀσύδασον πυκνότερος ἐντυγχάνειν αὐταῖς· κἂν μὴ σχολάζωσιν αἱ χῆρες, θύχου τῇ διανοίᾳ. καὶ γὰρ ἡ μακαρία Ἄννα, ἡ μήτηρ τῶ προφήτου Σαμουὴλ, ἤυχετο, καὶ τὰ χείλη αὐτῆς ἐσάλευεν· ἡ δὲ προσευχὴ αὐτῆς εἰς τὰ ὦτα Κυρίου σαβαὼθ εἰσηλήλυθε. καὶ γὰρ ἐδόθη αὐτῇ ἡ αἴτησις αὐτῆς. δεῖ, ἀδελφέ μου, εἰ μὴ σχολάζοισιν αἱ χῆρες, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ εὔχου. καὶ γὰρ σιωπώντων ὁ Θεὸς ἀκούει. ἐὰν δὲ σὺ ἔπίσασαι ὃ ἀναγινώσκειν· προσκαλῶ ὅσα ἐστὶν ἀκούσαι καὶ ὠφεληθῆναι. γέγραπται γὰρ· Ἐαν ἴδῃς ἄνδρα ζωετὸν, ὀρθρίζε πρὸς αὐτὸν, καὶ βαθμοὺς θυρῶν αὐτοῦ ἐκτελεῖτω ὁ πούς σου. τοῦτο γὰρ συμβάλλει (ἀδελφέ μου) οὐ μόνον τοῖς μὴ ἐπισταμένοις ἃ ἀναγινώσκειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπισταμένοις. πολλοὶ γάρ εἰσιν ἀναγινώσκοντες, καὶ οὐκ ἐπιγινώσκουσιν ἃ ἀναγινώσκουσι. βλέπε οὖν, ἀδελφέ, μὴ ἀμελήσῃς τ' ἐν σοὶ χαρίσματος τ' δοθέντος σοι τῇ δωρεᾷ τ' Χριστοῦ· ἀλλὰ φεύγπισον καὶ ἐκζήτησον ἃ πῶς εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ δυνήσῃ, ἵνα τύχῃς τ' μακαρισμοῦ. γέγραπται γὰρ· Μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν. βλέπε μή σε ἀνακόψῃ ὁ ἐχθρός, ὅταν βάλῃ ἀναγνῶναι, προσφέρων σοι τ' ἀδικίαν, ἢ βάλλων σε εἰς πυρασμούς, καὶ λέγων· ποίησον προσεῦξαι τόδε τὸ πρᾶγμα, ἐφ' ὅσον ὀλίγον ἐστί, καὶ ὅπως ἀμεταμελήτως ἀναγνώσῃς. ἰώνικα γὰρ ὑποβάλλῃ ταῦτα, καὶ προσθυμίαν πρὸς ἐχθρὸν εἰς ὃ ἐρχόμεθον. ταῦτα γὰρ πάντα ἐμβάλλει, ἵνα σε ἀπαρολήσῃ τ' ἀναγνῶναι καὶ ὠφεληθῆναι. ὅταν γὰρ ἴδῃ ἀνδρα ὁσιον ὁ ἀγαθολος ἐμπόδιος ἀναγινώσκοντα, καὶ ὠφελούμενον ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς καὶ ἄλλαις πολλαῖς, πάντα πάσετ αὐτῷ, ἐμποδίζειν αὐτὸν ζητῶν. σὺ οὖν μὴ πειθῆς αὐτῷ, ἀλλὰ γνοὺς ὡσεὶ ἔλαφος διψῶσα, καὶ ὑπιποδῶν ἐλθεῖν ὅπου τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων (τοῦτέστιν ὅπου τὰς θείας γραφὰς) ὅπως πίῃς δὲ αὐτῶν, καὶ καταψύξωσί σου τὴν δίψαν τὴν συμφλέγουσάν σε διὰ τῶν παθῶν. σύμπινε ἢ καὶ τὸν δὲ αὐτῶν ὠφελειθέντα σοι γνωμῶν· οἷόν τι λέγω, ἵν', ὅταν ὁ Κύριος δωρῆται σοι τ' ὑπηρεσίαν

ἐξ

ζξ αὐτ̃ λόγον, μὴ παρέλθῃς, ἀλλὰ μελετήσῃς αὐλῶ ἐν τῇ διανοίᾳ σου, καὶ ἐπερώτησον αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ τῇ μνήμῃ διαφυλάξῃς αὐλῶ ἀνεξάλειπτον. γεγραπται γάρ· Ἐν Ψαλμ. ριη. ιε.
τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι τ̃ν λόγων σου. καὶ πάλιν· Ἐν τῇ καρδίᾳ μου Ψαλμ. ριη. ια.
ἔκρυψα τὰ λόγιά σου, ὅπως μὴ ἁμάρτω σοι. καὶ πάλιν· Ἐν τίνι κατορθώσει νεώτερος τὴν Ψαλμ. ριη. θ.
ὁδὸν αὐτ̃; ἐν τῷ φυλάξασθαι σὲ τοὺς λόγους σου. βλέπεις, ἀδελφέ, ὅτι ἐν τῷ μνημονεύειν
τ̃ν λόγων τ̃ Θεοῦ κατορθοῖ ἄνθρωπος τὴν ὁδὸν αὐτ̃. Ὃς γάρ ἐστιν ὁ μνημονεύων τ̃ν λό-
γων τ̃ Θεοῦ καὶ μὴ κατορθῶν, εἰ μή ἄρα ἀκμὴν ἐστὶ καὶ ἀδόκιμος καὶ ἀλαλάπτορος, ὁ ἀν-
δρεῖος ὅλως μνημονεύων, ἀλλὰ καὶ ὧν δοκεῖ μνημονεύειν ὑπολαμβανόμενος; διὸ γάρ τοιούτῳ ἀν-
θρώπῳ λέγει ὁ Θεός· Ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθή- Ψαλμ. μθ. ιζ.
κην μου διὰ στόματός σου; κελεύει οὖν ἀπὸ διανοίας ἀπ' αὐτ̃ καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν. ὅτι οὐκ δοκῇ Ματθ. κε. κθ.
ἔχειν πίστιν (καὶ γὰρ χρίσταιν ἑαυτοὶ ἀποκαλῇ) τοῖς ἔργοις ἀρνῆται, καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων.
διὸ κελεύει ἀπὸ διανοίας ἀπ' αὐτ̃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ ἔλαβεν ἐν ἡμέρᾳ ἀπολυτρώσεως, ὃ
δοκεῖ ἔχειν. καὶ γάρ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ὥσπερ κεκαμμένον οἴνου ῥ̃γμα πεποιηκὸς, καὶ δι' αὐτ̃ ἀ-
πολωλεκὸς οἶνον· ὅπερ πρώτης μὲν ὁράσεως, μὴ ἰδόντες τὸ γεγονὸς, δοκοῦσι μεστὸν εἶ-
ναι· ὅταν δὲ ἐρευνηθῇ, τότε φανερόν ἐστι πᾶσιν, ὅτι κενόν ἐστι κεράμιον. ὕστερος οὖν ὁ τοιοῦτος ἄν-
θρωπος τ̃ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τ̃ς κρίσεως ἐρευνώμενος, εὑρεθήσεται· καὶ τότε φανερὰ πᾶ- Ματθ. ζ. κβ.
σι τὰ κατ' αὐλῶ γενήσεται. τοιοῦτοί εἰσι καὶ οἱ ἐρωτῶντες ἐν βασιλείᾳ τὸ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε, κύ-
ριε, τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμὴν
λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. βλέπεις, ἀδελφέ, ὅτι οὐδὲν ἔλεος ἔχει ὁ τοιοῦτος. σὺ οὖν
μνημόνευε τ̃ν λόγων ὧν ἀκούεις, καὶ κατόρθωσον τὴν ὁδὸν σου. βλέπε μὴ ἐάσῃς τὴν λή-
θην καταλθεῖν, καὶ ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ τ̃ς καρδίας σου· βλέπε μὴ ἐάσῃς τὰ πετφνὰ κα-
ταλθεῖν, καὶ καταφαγεῖν τὸ σπέρμα τ̃ Θεοῦ. αὐτὸς γάρ εἶπεν, ὅτι τὸ σπέρμα ὅστιν ὁ λόγος,
ὃν ἠκούσατε. κρύψον τὸ σπέρμα εἰς τὰ λαγύνια τ̃ς γ̃ς· τοῦτέστι, κρύψον λόγον ἐν μέσῳ
τ̃ς καρδίας σου, ὅπως καρποφορήσῃ τῷ Κυρίῳ τὸ φόβῳ. ὅταν δὲ ἀναγινώσκῃς, ὑπομέ-
λως καὶ ἐμπόνως ἀναγίνωσκε, τὸ πολὺ κατασάσει διερμήνευτος στιχον· καὶ μὴ σπουδάζε τὰ
φύλλα μόνον διέρχεσθαι, ἀλλὰ ἐὰν χρεία, μὴ ὀκνήσῃς δὶς καὶ τρὶς καὶ πλειοτάκις διελθεῖν στιχον,
ὅπως νοήσῃς τὴν δύναμιν αὐτ̃. ὅταν δὲ μέλλῃς καθεδεῖσθαι καὶ ἀναγινώσκειν, καὶ πάλιν
ἄλλου ἀναγινώσκοντος ἀκούσῃς· δείκνυσι σοι τὸν Θεοῦ λόγον· Κύριε Ἰησοῦ Χριστε, ἄνοι-
ξον τὰ ὦτα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τ̃ς καρδίας μου, τοῦ ἀκούσαί με λόγον σου, καὶ συνιέναι, καὶ
ποιῆσαι τὸ θέλημά σου, Κύριε, ὅτι πάροικος ἐγώ εἰμι ἐν τῇ γ̃. μὴ ἀποκρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ
τὰς ἐντολάς σου, ἀλλ' ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ
νόμου σου. ὀπτὶ σοὶ γάρ ἤλπισα ὁ Θεός μου, ἵνα σύ μου φωτίσῃς τὴν καρδίαν. ναί, ἀδελ-
φέ μου, παρακαλῶ, ὅταν πρώτοτε βύβλου τοῦ Θεοῦ, ὅπως φωτίσῃ σοι νοῦν, καὶ δηλώσῃ σοι
τὴν δύναμιν τ̃ν λόγων αὐτ̃. πολλοὶ γάρ ἐπλανήθησαν θαῤῥήσαντες τῇ ζωσέσει αὐ- Ρωμ. ά. κζ.
τ̃ν, καὶ φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, μὴ νοοῦντες τὰ γεγραμμένα, καὶ πεσόντες εἰς
βλασφημίαν, καὶ ἀπώλοντο. ἐὰν οὖν σὲ τοῦ ἀναγινώσκειν σε βύβλον λόγου δυσκόπτῃ· βλέ-
πε μή σε διδάξῃ ὁ πονηρὸς λέγειν ἐν ἑαυτῷ, ὅτι οὐχ ὕστερός ἐστιν, ὡς λέγει ὁ λόγος ἐκεῖ· πῶς
γάρ δύναται ὕστερος εἶναι; καὶ τὰ τοιαῦτα· ἀλλ' ἐὰν πιστεύεις τῷ Θεῷ, πίστευε καὶ τοῖς λόγοις αὐ-
τοῦ, καὶ λέγε πρὸς τὸν πονηρὸν, πορεύου εἰς τὰ ὀπίσω μου, Σατανᾶ. ἐγὼ γὰρ οἶδα τὰ λόγια
τοῦ Θεοῦ, λόγια ἁγνά ἐστιν, ἀργύριον πεπυρωμένον ἑπτάπλασιος· καὶ οὐδεὶς ἐν αὐτοῖς σκο- Ψαλμ. ια. ζ.
λιὸν, οὐδὲ στραγγαλιώδες, ἀλλὰ πρώτα τὰ ἀγαθὰ ἐνώπιον τ̃ς συνιούσης· ἐγὼ γὰρ ἀσυνέτος
εἰμι, καὶ οὐ γινώσκω. οἶδα οὖν ὅτι πνευματικῶς γεγραμμένα εἰσί. λέγει γάρ καὶ ὁ Ἀπόσ-
τολος, Ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν. εἶτ' ὕστερος ἀνάβλεψον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἰπὲ, Κύριε, Ρωμ. ζ. ιδ.
πιστεύω τοῖς λόγοις σου· οὐκ αὐτολέγω, ἀλλὰ θαῤῥῶ τοῖς λόγοις τοῦ ἁγίου πνεύματος. σὺ

οὖν, Κύριε, σῶσόν με, ὅπως ὕμνω χαρίτι σὺν ὑπὲρ σοῦ. ἐγὼ γὰρ ἄλλο οὐ ζητῶ, εἰ μὴ μόνον τῦ σωθῆναι, ὅπως τύχω τῦ ἐλέους σου, ὃ πλαγχνε· ὅτι σῦ ἔσται ἡ βασιλεία καὶ ὁ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. κτήσαι ἡσυχίαν, ἀδελφέ, ὥσπερ τεῖχος ὀχυρόν. ἡ γὰρ ἡσυχία ὑψηλότερόν σε ποιεῖ τῶν παθῶν. σὺ γὰρ αὐτὴν πολεμεῖς, αὐτὴ γὰρ κάμπτει. κτήσαι οὖν τὴν ἐν φόβῳ Θεοῦ ἡσυχίαν, καὶ οὐ μή σε βλάψῃ πονηρὰ βέλη τῦ ἐχθροῦ. ἡσυχία γὰρ φόβῳ Θεοῦ ζωοποιεῖται ἁρμα πύρινον ὄντι. ὃ πειθέτω σε Ηλίας ὁ θεοφόρητος ἀγαπήσας τὴν ἡσυχίαν, καὶ ἐν φόβῳ τῦ Θεοῦ, ἀναληφθεὶς ὡς εἰς ἅρμα πύρινον. ὢ ἡσυχία, θεοκοπὴ μοναζόντων· ὢ ἡσυχία, κλίμαξ ὑψηλός· ὢ ἡσυχία, ὁδὸς βασιλείας ὑραίων· ὢ ἡσυχία, κατανύξεως μήτηρ· ὢ ἡσυχία, ἔσοπτρον ἀμαρτημάτων, ἡ δεικνύουσα ἀνθρώπῳ τὰ πλημμελήματα αὐτῦ· ὢ ἡσυχία, ἡ δάκρυα μὴ ἐμποδίζουσα· ὢ ἡσυχία, θεραπεύτρια ψυχῶν· ὢ ἡσυχία, ταπεινοφροσύνης σύσκιον· ὢ ἡσυχία, φόβῳ Θεοῦ ζωοποιουμένη, ὀχυρότης φωταγωγέ· ὢ ἡσυχία, λογισμῶν κατάσχεσις, καὶ διακρίσεως σύμπονε· ὢ ἡσυχία, ἀκτημοσύνης πρωτότοκον ἀγαθοῦ, πηγὴ ἐναφανίσματος, καὶ χαρμονῆς ἐμπόδιον· ὢ ἡσυχία, ὁδηγὸς θεοσθενῶν καὶ ἀναγνώστεως· ὢ ἡσυχία, γαλήνη λογισμῶν, καὶ λιμὴν εὐδίας· ὢ ἡσυχία, ἀμεριμνία ψυχῆς· ὢ ἡσυχία, ζυγὸς χρηστὸς καὶ φορτίον ἐλαφρόν, ἀναπαύουσα καὶ βαστάζουσα τοὺς βαστάζοντάς σε· ὢ ἡσυχία, εὐφροσύνη ψυχῆς καὶ καρδίας· ὢ ἡσυχία, ὀφθαλμοῦ καὶ ἀκοῆς καὶ γλώσσης χαλινός· ὢ ἡσυχία, περιεργίτιδος αἱρέσεως, καὶ δυσωδείας ἐχθρά· ὢ ἡσυχία, δεσμωτήριον παθῶν· ὢ ἡσυχία, πάσης ἀρετῆς συνεργέ, ἀκτημοσύνης πρόξενε, χωρίον Θεοῦ καρποφορούντων καρποὺς ἀγαθούς· ὢ ἡσυχία, τεῖχος καὶ ὀχύρωμα τῶν βουλομένων ἀγωνίσασθαι τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν. ναί, ἀδελφέ, ταύτην κτήσαι τὴν καλὴν μερίδα, ἣν Μαρία ἐξελέξατο. αὕτη γὰρ ἡ Μαρία μένει ἀπόδειγμα τῆς ἡσυχίας, προσκαθίσασα πρὸς τοὺς πόδας τῦ Κυρίου, καὶ αὐτῷ μόνῳ προσομιλήσασα. διὸ καὶ ἐπῄνεσεν αὐτὴν ὁ Κύριος λέγων· Μαρία τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς. Λυκ. ι. μϛ.

* * βλέπεις, ἀδελφέ, οἷα ἐστὶν ἡ ἡσυχία· ὅτι αὐτός ἐστι, καὶ ἐπῄνεσε τὸν κτώμενον αὐτὴν ὁ δεσπότης ἡμῶν Θεός. ταύτην κτήσαι, ἀδελφέ μου, καὶ καταφυφήσεις τῷ Κυρίῳ σου, προσκαθεζόμενος τοῖς ποσὶν αὐτῦ, καὶ αὐτῷ μόνῳ προσομιλῶν, ἵνα λέγῃς καὶ σὺ μετὰ παῤῥησίας· Ἐκολλήθη ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντιλάβετο ἡ δεξιά σου. διὰ τοῦτο ὡς ἐκ πείρας ἡ πιότητος ἐμπλησθείη ἡ ψυχή μου. ναί, ἀδελφέ μου, ταύτην κτήσαι τὴν μέλιτος γλυκυτέραν. χρείαν γὰρ ἔχομεν τῆς ἀληπτήσεως ἡσυχίας καὶ ἀμεριμνίας, ἡ προσάθεσις ἐδεσμάτων πολυτελῶν ἐν πειρασμοῖς καὶ μερίμναις. ἄκουε τοῦ λέγοντος δεσπότου Θεοῦ· Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἀναπαῦσαι γάρ σε θέλει ὁ Κύριος ἀπὸ μεριμνῶν, ἀπὸ θυμοῦ, ἀπὸ πειρασμοῦ, καὶ θλίψεως τοῦ αἰῶνος τούτου· ἀμεριμνόν σε θέλει εἶναι ἀπὸ τῆς πλουτουργίας τῆς Αἰγύπτου· ἀγαγεῖν σε βούλεται εἰς τὴν ἔρημον, τουτέστιν, εἰς τὴν ἡσυχίαν, ὅπως φωτίσῃ σας ὁδοὺς σου τῷ φωτὶ τῆς νεφέλης, ὅπως ψωμίσῃ σε ὁ μάννα· λέγω δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἡσυχίας καὶ ἀμεριμνίας· ὅπως κληρονομήσῃς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, λέγω δὴ τὴν ἄνω Ιερουσαλήμ. ναί, ἀγαπητέ, ταύτην ἀγάπησον, ταύτην κτήσαι, ὅπως τρυφήσῃς ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁπὸ πλουτῶ. ναί, ἀδελφέ, κτήσαι τὴν ἡσυχίαν μετὰ φόβου Θεοῦ, καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μετὰ σοῦ, ᾧ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. παρακαλῶ οὖν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, σπουδάζειν ὑμᾶς καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι, λέγω δὴ τῆς ἐλπίδος, τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης, τῆς ταπεινοφροσύνης, τοῦ σφραγίζεσθαι πρώτως, ἐν ταῖς δυχαῖς τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῖς μελέταις τῶν θείων γραφῶν, καὶ τῇ ἡσυχίᾳ. ταῦτα γὰρ ὑμῖν πρόκειται καὶ συμφέροντα, οὐκ ἀργεῖς, οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν. χειστιανούς,

σιαὸς γὰρ ὃς ἂν ἐκτήσηται ταῦτα, τυφλός ἐστι, μωραίνων, λήθην λαβὼν τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτημάτων· καὶ συμβέβηκεν αὐτῷ τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, Κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον· καὶ ἰς λουσαμένη, εἰς κυλισμὸν βορβόρου· διότι ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου (ὡς λέγεται) καὶ ταῦτα ἐν τῷ ἁγίῳ λουτρῷ ἀπρηνσάμενοι, ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Κυ- C. Petr. C. 1.
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐμολυσμένοι, εἶτα πάλιν τούτοις ἐμπεπλεγμένοι. γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων· κρεῖττον ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπιγνῶναι τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, ἢ ἐπιγνώσασιν εἰς τὰ ὀπίσω πάλιν ἀναχάμψαι. Ἔχουσι, ἀγαπητοὶ, πιστοὶ δοῦλοι, καὶ ἐκλεκτοὶ σκεύη Θεοῦ, χριστιανοί, ἀναλαβόντων τὴν πανοπλίαν τῶν προφητῶν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, καὶ καθ' ἑκάστην ἀνυπερθέτως μνείαν αὐτῶν ποιούμενοι· ὅπως διανηθῶμεν ἀγωνίσασθαι τὸν καλὸν ἀγῶνα, καὶ κατὰ πᾶσαν πᾶσαν τὴν δυνάμιν τοῦ ἐχθροῦ· ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐπερχομένης ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, καὶ εὕρωμεν ἔλεος καὶ χάριν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ ἐκείνῃ τοῦ δικαίου κριτοῦ, τοῦ ἀποδιδόντος ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ᾧ πρέπει δόξα, σὺν τῷ παναγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ.

Λογ. ξζ. Λουκ. ζ ια.

Καὶ ἐγένετο καθεξῆς, ἐπορεύετο ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ, καὶ ὄχλος πολύς. ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκώς, υἱὸς μονογενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα. ὄλα τὰ παθήματα ἐλεεινὰ, καὶ πολλῆς συμπαθείας μεστά. μονογενοῦς γὰρ ἀπολυθέντος τῆς πρόσης ζωῆς, ἡ γλυκυτάτη μήτηρ ἐβόα, ὅτι πρεσβυτερείας μόνης ἐγεγόνει μήτηρ· ἦν πένης καὶ διὰ τὴν τοκετῶ ὠδῖνας ἐπεύχησεν ὁ θάνατος. ἔνα βότρυα εἶχεν ἡ ἄμπελος, καὶ τοῦτον ἡ ζάλη τοῦ θανάτου συνέτριψε, μίαν βακτηρίαν ἐκέκτητο, καὶ ταύτην ὁ κοινὸς ἀφείλετο θάνατος. Ἀναγεγραμμένον ἦν τῇ κώμῃ, ἐκ τῆς βακτηρίας ἐστέρητο· ἀξιόπιστον ἐθεώρει βίον. λοιπὸν οὐδὲν τὴν τυχοῦσαν εἶχε παραμυθίαν, ὁ μονογενὴς ἀπολέσασα· διὰ τοῦτο τῷ πόνῳ συνέκειτο· ἀπαραμύθητον εἶχε τὸ ἄλγημα. οὐδεὶς ἐπικουφίσαι τὴν ὀδύνην ἠδύνατο· πολὺ μᾶλλον δὲ τὰ πρεῖα ἔρρει τὰ δάκρυα, καὶ ἀφόρητον ἦν γοῦν τὸ πένθος ἐκέκτητο. κατανοῶν τοῦ παιδὸς ἡ ἡλικίαν· τῇ σοργῇ τὰ σπλάγχνα τῆς δεκαιρίας ἐτέμνετο. καὶ αὐτὴ χήρα τὸ πρῶτον γέγονε, τὸ πρώτων βαρύτατον, τὸ πρώτων ἐλεεινότερον· καὶ οὐδεὶς, ὁ μονογενοῦς ἐστέρητο. ὄντως ἐλεεινὸν τὸ τῆς χήρας ὄνομα, οἰκτρὸν πεπλήρωται, δακρύων μεμεστωμένον, συμπαθείας ἐχόμενον. οὐδεὶς τῶν βλεπόντων ἀπένθητος ἐμένει· ἕκαστος πρόσωπον τὰ σπλάγχνα· οὐχ οὕτως ἔκλαυσαν τεθνηκότα παῖδα, ἢ τὴν ζῶσαν χήραν· ἀλλ' ἐσφάλλετο τὴν χήραν ζῶσαν, πρόσωπον. ποία γὰρ χήρα ζωὴν ζῇ; καὶ γὰρ δοκεῖ ζῆν (πρὸς τὰ πρόσκαιρα λέγω, οὐχὶ τὰ μέλλοντα) τέθνηκε· χήρα γὰρ τοῖς προσοῦσιν εἰ μὴ βοηθὸς ἦν, μικρὸν πως κλέπτεται τὴν ὀδύνην, ἀλεύεται τὴν προσδοκίαν, θεραπεύεται τὸ τραῦμα, καὶ κουφίζεται τὸ ἄλγος, νευροῦται τῇ καρποφορίᾳ, καὶ βραχύ τι πολλάκις καθεύδει. Εἰ γὰρ καὶ πολλὰ τὰ λυποῦντα, καὶ οἱ συγκαρπάζοντες αὐτὴν ἕτοιμοι, ἀλλ' ὅμως τῆς πενίας ἀπούσης, ἐλαφρότερον τὸ βαρύ. χήρα ἡ πενιχρὰ, λιμὸν δακρύων, καὶ φρέαρ προσευχῶν, ἀτείχιστος πόλις, ὕδωρ πηγὴ, μήτηρ ἐναγκαλισμοῦ, βύθος συμφορᾶς ἀδύστου, οἰκοδέσποινα πενίας, ἀφορίας ψηφίδια, λιμοῦ πρόσκλισις, ὀδύνης ὑφάντρια, βακτηρία στεναγμοῦ ἐμμένουσα, χαλεπὸν ἀπάνθρωπον, πικρὸν συνοικέσιον, ἀκαλλώπιστον ἄγαλμα, ἠρεμοῦν σπήλαιον, ἄρριζον δένδρον, ἀφώλιστος ὁμίχλη, ἐκκλησίας προσθυρον,

προθύμως, ποικίλων θλίψεων ὑπονοήτεια, κατ' ἐμοῦ " πεπλήρησασμένη, κατήγορος καὶ αὐτὴν· καὶ ὡς ἀνδρὶ, τῷ Θεῷ καταδοῦσα, " καὶ ἄδικον ἑτοιμοτάτην ἔχουσα τὴν Θεοῦ τιμὴν " ὀργὴν ἐκδίκησιν, ἁλίσκουσα ταῖς ὑγιαναῖς ταῖς προς " Θεὸν ὑπομονῆς, πεπιεσμένη καρδίᾳ· τύπτουσα ὁ ἦχος, ὥσπερ δήμιος, εἰ μὴ ταχὺ δώσει τὴν Θεοῦ τιμὴν βοήθειαν, εἰς ἐκδίκησιν τῶν ὑπεναντίων αὐτῇ εἰς ἀδικίαν. καὶ ἡ ἄτεκνος, ὅτι γῆς πενιχρὰ, ἀπροσκάτοπλος, κινῆ τὸν Θεὸν ζηλῶ πάσης αὐτὴν τοῖς ἐπηρεασίαις δικαίμενον, εἰς ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν τῶν ὑπεναντίων πεῖσαι, κριτὴν εἰ) Θεοῦ χηρῶν καὶ ὀρφανῶν. Εἰ ὃ συμβῇ αὐτῇ παῖδα προσεῖναι· μικρὸν πως τέρπεται τῇ ἡλικίᾳ, καὶ κλέπτεται τῇ προσδοκίᾳ, νυμφεύεται τῇ χαροφορείᾳ. βλέπει Ⓦ κλάδον, καὶ τὴν ῥίζαν ἀσπάζεται· Ⓦ βότρυν χρατεῖ, καὶ τὸ φυτεύσαντα φιλεῖ. ἔχει ὅ μέρος, ἐς ὅ ὅλον λογίζεται. τῶ ζῶντι συμπλέκεται, ἐς Ⓦ νεκρὸν ὑβδελύσεται. τὸ χαρακτῆρα τῦ παιδὸς κατέμορφ, καὶ τὸ εἰκόνα τῦ παιδὸς ἐσοπτείζεται. ἐς ἕως μὴ προέσει ὁ παιδάριον, γαλιώτερον ἡ χήρα χυματίζεται ἐν τῇ τῦ βίου τειχυμία. Εἰ ὃ συμβῇ καὶ τὸ παῖδα ζώσης τῆς μητρὸς ἀποθανεῖν, καὶ τῇ μὴ " μητρὶ ζωπαῖξαθαι, τῶν ὃ πατρὶ προσρυῶσι (ὅπερ πέπονθεν ἡ πρόσθεν χήρα) πᾶσαν ὑφ' ἓν ἀναδέχεται τὴν ὀδύνην. μόνον γὰρ τέθνηκεν ὁ μονογλυκὺς υἱὸς τῆς μνημονευθείσης " χήρας, τὸν σολικὸν τῦ πενθοῦς " ἠμφιεσμένην. ἤρξατο προπετῆ φθέγγεσθαι ῥήματα, καὶ ὡς " ἀκείτῳ τῷ Θεῷ ὅτι ἐδικάζετο, βλασφήμους λόγους " προσαίρουσα ὡς βίᾳ ἐκπορθοῦσα διελέγετο, λέγουσα· ἆρα ὁ υἱός μὲν μόνος Ⓦ κόσμον ἐβάρησεν; ἄλλοι γεννοχορεσιῶται ὅτι " παιδοποιίας, κἀμοῦ τῆς μόνης ὁ μόνος ἀπεστέρηται. ἐγὼ ἡ ἄτεκνος ζῶ, καὶ ὁ ἀνὴρ τέθνηκεν ἅμα καὶ ὁ υἱός· ποῦ λοιπὸν " παραπέσῃ μέτις; πῖς δέ με προβλέψεται; ἐδόκουν καὶν μικρὰν πρόρρησιν δι' αὐτοῦ κεκτῆσθαι. ἤρκει γάρ μοι μόνον μητέρα ἀκούειν. ἐκπομαίζιόν μοι αὐτοῦ ὁ πατὴρ δίδυ χρημάτων ἐγκατέλιπε· κἀγὼ ἡ ἀπροστάτευτος χήρα χεῖρας εἰς ἔργον ἐρείσασα, τῦτοι ὑπερμόγως ἔνηρεφα· δι' ὅλης καὶ πειρωλῆς αὐτῷ σολὰς πεποίηκα, μισθοὺς τοῖς παιδεύσασιν αὐτοῦ ἁπλῶς ἐχορήγησα· καὶ νῦν, ὅτε Ⓦ πεύγητον τῶν ἀγαθῶν προσεδόκησα, τότε τὸν χάλαζαν τῶν πειρασμῶν δέδεγμαι. ὦ τῆς " ὠδῖνος. ἀλλ' εἶεν τί προσέχω. σωθήτω μοι τὰ ὑφ' μοι. πληροφορῶ σε φθονήσαντάς μοι· συγγνῶς με κατήθιον ὡς ἀνδρεῖον παῖδα κεκτημένην. " συγχωρήσατέ μοι πάντες Ⓖ βασκαίνοντες μοι τὸν ὑπαιδίαν. ἤδη γὰρ ἐγὼ τῦ γνησίου μου παιδὸς προκαταλαμβάνω τὸν τάφον. ἐμοὶ γὰρ λοιπὸν ὁ ζῆν καταγέλασον. ταῦτα τῆς χήρας βοησάσης καὶ ὀδυνωμένης, εὐθέως προσγνώσθη ὁ ποιητὴς ἡμῶν Χριστὸς ὁ Θεός, καὶ ἰδὼν αὐτὴν, ὁ τὰ πάντα προορῶν Θεός, ὁ καὶ πρὸ τῦ ποιῆσαι τὰ πάντα σαφῶς ὑπισάμενος (Πρὸ τῦ γὰρ πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ, ὑπίσαμαί σε, καὶ πρὸ τῦ ἐξελθεῖν σε μήτρας, ἡγίακά σε) ὁ πατὴρ τῶν ὀρφανῶν, ὁ κριτὴς τῶν χηρῶν, ὁ τὰ δάκρυα εἰς ὑφεσμὸν μεταποιῶν, ὁ τὸν τῆς πόλεως Ναὶν πύλῃ ἐκκλησίαν ποιήσας, καὶ τὸν κλίνην τῦ νεκροῦ θυσιαστήριον ἀποδείξας (ὅσα γὰρ ἀναστάσεως δῶρα, ἐκ θυσιαστηρίου κόσμος· καὶ ὅσα " τῦ Θεοῦ λόγου αἱ χῆραι ἐκτείνονται, ἐκ τῆς " ἀναστάσεως ὁ μέγας ἐκτετέλεσαι. Ὃ γὰρ ἐξόδιον γέγονεν ἱερουργόν, καὶ ἡ ἐκκλησιὴ γέγονεν εὐσκησιὴ. τί γὰρ φησιν ὁ διαγελιστής; Ἰδὼν ὃ αὐτὸν ὁ Ἰησῦς· τυτέστιν, ὁ σωτὴρ, ἐς ὁ Θεὸς λόγος, ὁ Χριστὸς) ἐσπλαγχνίσθη ἰδὼν αὐτόν. τί ἰδών; χήραν ἄτεκνον, δυσθρηνον, γηραλέαν, κυρτίζουσαν, γεραιὰν, κλαυθμῶν ἐλκύσασαν, " κόνιν τὸν κεφαλὸν καταπάσασαν, ἐν βαρυωπεῖς ὀφθαλμοὺς ἐκτυφλώτουσαν, ἀπρεπῆ στολὴν ἀμπεχόνασαν, ὃ πολυτέλεκτον ζῆθος τυπτομένην, καὶ βοὰν μηκέτι ἰσχύουσαν, φρενῖτιν λοιπὸν ὑμνοῦσαν. ἐν τύτοις ἰδὼν αὐτὸν ὁ Ἰησῦς, ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ προσελθὼν εἶπεν αὐτῇ, μὴ κλαῖε. ἡ ὃ πρὸς ὃ πένθος ἀχολευομένη, εἰλικρινῶς μὴ κατεμοῦσα Ⓦ πεπληθυσμένον, ὃ πένθος ἀποστισαμένη, προς Ⓦ Κύριον ὑπακροιθῆσα εἶπε· μὴ κλαίειν λέγεις μοι;

καὶ

Ἰσ. μὴ κλαῦσον.
Ἰσ. καὶ ἀδίκων ἑτοιμοτάτην ἔχω.
Ἰσ. ὀργὴν καὶ ἐκδίκησιν.
Ἰσ. Θεὸν ἐκδικήσας, πατὴρ ὀρφανῶν καὶ κριτὴς χηρῶν.
Ἰσ. μητρὶ συμπαῖξαι, τῶν προσρυῶσι.
Ἰσ. χήρα.
Ἰσ. μόνον γὰρ τέθνηκεν ὁ μονογλυκὺς υἱὸς τῆς μνημονευθείσης χήρας, τὸν σολικὸν τοῦ πένθους ἠμφιεσμένην.
Ἰσ. ἀδίκως.
Ἰσ. ὅσα, ὡς
Ἰσ. παιδοποιίας
Ἰσ. νήπιον
πως;
χ. καὶ ἁλίσκουσα
χ. ἐκδίκησιν
χ. σταυροῦντας
χ. χάσκουσα
Ἰσ. κόνιν
Ἰσ. ὑμνοῦσαν
Ἰσ. πεπληθυσμένον
Ἰσ. ὑπακροιθῆσα
Ἰσ. μὴ κλαῖε
Ἰσ. μὴ κλαίειν λέγεις μοι;
Ἰσ. ὑπισάμην
Ἰσ. ἡγίακα
Ἰσ. ἐκτετέλεσται
Ἰσ. ἐκτείνονται
Ἰσ. ἐξόδιον
Ἰσ. εὐσκησιὴ
Ἰσ. ἐσπλαγχνίσθη
Ἰσ. ἐκτυφλώτουσαν
Ἰσ. ἀμπεχόνασαν
Ἰσ. ἐκτείνονται
Ἰσ. ἐξόδιον
Ἰσ. εὐσκησιὴ
Ἰσ. ἐσπλαγχνίσθη
Ἰσ. ἐκτυφλώτουσαν
Ἰσ. ἀμπεχόνασαν
Ἰσ. πολυτέλεκτον
Ἰσ. ἰσχύουσαν
Ἰσ. φρενῖτιν
Ἰσ. ὑμνοῦσαν
Ἰσ. ἐν τύτοις ἰδὼν αὐτὸν ὁ Ἰησῦς, ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ προσελθὼν εἶπεν αὐτῇ, μὴ κλαῖε.
Ἰσ. ἡ ὃ πρὸς ὃ πένθος ἀχολευομένη, εἰλικρινῶς μὴ κατεμοῦσα πεπληθυσμένον, ὃ πένθος ἀποστισαμένη, προς Κύριον ὑπακροιθῆσα εἶπε· μὴ κλαίειν λέγεις μοι;
Ἰσ. ὑπισάμην
Ἰσ. ἡγίακα
Ἰσ. ἐκτετέλεσται
Ἰσ. ἐκτείνονται
Ἰσ. ἐξόδιον
Ἰσ. εὐσκησιὴ
Ἰσ. ἐσπλαγχνίσθη
Ἰσ. ἐκτυφλώτουσαν
Ἰσ. ἀμπεχόνασαν
Ἰσ. πολυτέλεκτον
Ἰσ. ἰσχύουσαν
Ἰσ. φρενῖτιν
Ἰσ. ὑμνοῦσαν
Ἰσ. πεπληθυσμένον
Ἰσ. ὑπακροιθῆσα
Ἰσ. μὴ κλαῖε
Ἰσ. μὴ κλαίειν λέγεις μοι;

Ἰσ. α. ε.

καὶ

καὶ τίνα μοι τὴν μωλαμωδίαν τὴν σοὶ σὶς λοιπόν; καὶν γὰρ ⓦ κόσμον ὅλον κινήσῃς εἰς ἐμὲ τὴν μάχλησιν, οὐδεμίαν μοι δείξεις τὴν μάχλησιν. τῆς γὰρ μητρικῆς τὴν μαχλήσεως τί γοῦν ἐστιν ἀρχὴ γλυκύτερον; καὶ μάλιστα, ὅτε χήραι ἐστὶν ἀρχῶσι, καὶ μενοῦμέσιν γοῦς ἐπαγγελλονται· πῶς οὖν μὴ κλαίειν λέγῃς μοι; ⓦ γόον μὲν ⓐ ξένοι πενθοῦσι, καὶγὼ μὴ κλαύσω; ⓐ λίθοι σπαράζουσι, καὶγὼ σιωπήσω; ἢ ἐλπὶς μὲν ἑστερῆ), ἢ ζωὴ μὲν ὀξέλιπεν, ἢ παῤῥησία μὲν σεσύλη), καὶ ἀνέλπιστον αὐτῆς θεωρῶ ⓦ βίον, καὶ γυμνὴ πάσης ἐλπίδος εἰμί. ἐθέρισέ μὲν τὴν προσδοκίαν ὁ θάνατος· ἀπορόν με πάντα χόδην κατέστησεν· ἐμὲ κατέλιπε, καὶ ξίον μὴ ὠδύνην· ἀφῆκε τὴν ῥίζαν, καὶ ⓦ κλάδον ἀπέτεμεν· ἐφείσατο τοῦ πρέμνου, καὶ ⓦ ὠμοῖσι ἐμὲ ἔμεινεν ὄρπηκα· τὴν παλαιὰν κατέλιπε, καὶ ⓦ νέον ἐξέτεμεν. οὐκ ἔχω τίνα θρήνησω. εἰ μὲν γὰρ ἕτερον εἶχον γόον, ἐδυνάμην ὃ πένθος ζυγώσασθαι, καὶ τῇ ὄψει τοῦ ζῶντος τοῦ θανόντος ⓦ πόνον ὑπεκφίζειν· νῦν δ' οὐδέν μοι καλὸν ὑπολέλειπται, πάσης δυσφορωσύνης ἐστέρημαι. ἔβλεπον τὴν εἰκόνα τοῦ παιδὸς, καὶ "ἐθώπευσιν ⓦ ἀρχαιότυπον αὐτοῦ πατέρα· τοῦτον ἔχουσα, εἰς ὄνειρον ἐφύλαττόμην· οὐδέποτε χάραν ἐμαυτῇ ὑπέμεινα. ὁ γὰρ ὀξ ἐκείνου μοι συμφορᾶς ἐπεκούφιζε, καὶ πλέον με τοῦ ἀνδρὸς ὁ ὀξ ἐμοῦ τεθεὶς ἐθεράπευσε, καὶ λυπουμένη τοῦτον εἶχον παράκλησιν. εἴ ποτε ἀθυμία ⓦ λογισμόν μου ἔσχε, ἔσιελάμβανέ με· καὶ "σπαραττόμενος, καὶ φιλῶν, λόγοις παιδικοῖς τέρπων με, τὴν νεφέλην τῆς ἀθυμίας ἀφύλιζε· καὶ λέγῃς μοι, μὴ κλαῖε ⓦ γόον σου; τίς εἶ σὺ τοιαῦτά μοι παραινῶν; ἰδοὺ γὰρ τοῦ ὄχλου στρεφόμενοι εἶπον πρὸς αὐτόν· "τί τολμᾷς, ὦ γύναι, τῷ Θεῷ ἀντιλέγειν; ὁ Κύριος πάρεστιν, ἀλλὰ σοὶ ἀμελέγεται· στρέφου, δεῖ σπουδῆσαι, ἱκέτευσον. ὁ γὰρ ὄζειν ἀπρόσκοπος αὐτοῦ ἡ πρόνοια. ἢ ὃν ὀφθαλμοὺς ἐκμάξασα, καὶ τὴν ἐσθῆτα ἑαυτῆς στείλασα, καὶ ὃ σῶμα καλύψασα, στρέφεται πρὸς ἴχνεσι τοῦ δεσπότου, καὶ ἀποκριθεῖσα ὦ Κυρίῳ ἔφη· δός μοι τὸν παῖδα, καὶ λαμβάνω τὴν συμβουλίαν σου. καὶ γὰρ ἐν παλαιότητι φύσεως ὀξεπάζομαι. "βλέπω γὰρ τὴν Σάῤῥαν, καὶ πτύγνα τὰς ἐλπίδας. καὶ στρεφθοῦσα τοῖς ποσὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἔλεγε· σύνιωθι τῇ στρεπτείᾳ τῆς δούλης σου, δέσποτα, καὶ τοῖς λόγοις τοῖς βαπτιζομένοις ἐν ὃ πόθῳ μου. ὁ γὰρ ἀγνοεῖς μὴ ὀξ ὠδῖνος ἐν λύπῃ τέκνων. τοῦτο γὰρ σὸν στρέγαμα· ἐπ' ἐλπίσιν ἕτερφον τοῦτον. τὸν ἄνδρα ἐζημιώθην, καὶν τὸν παῖδά μοι χαρίσαι. ψυχαγώγησόν μου ὃ γῆρας· ἤδη γὰρ σκιλεύπω. οὐ λέγω ὡς ἡ Μαρθα, Εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός. ἀρτι γὰρ καὶ πρῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ βαστάζεις, καὶ ἀπίστευα δοκῶ οὐκ ἀπολείπῃ πνοῦς. μικρὸν, δέσποτα, συγχώρησον * τῇ δούλῃ σου. σὺ ⓦ Λάζαρον ἔκλαυσας, ὃν τῇ σῇ δυνάμει ἤγειρας ἐκ νεκρῶν· καὶγὼ ⓦ γόον μου μὴ κλαύσω; στρεφθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῆς σοροῦ, ὁ ἀπτόμενος τῶν ὀρέων, καὶ καπνίζονται· ⓐ οἳ βαστάζοντες ἔστησαν· καὶ εἶπε· νεανίσκε, ἀνάστηθι, ἀνάλαβε φόρημα νεανίσκου, καὶ ⓦ θάνατον καταπάτησον· σοὶ λέγω, ἐγέρθητι· μὴ βραδύνῃς στρὸς τὴν ἀνάστασιν· ἐγὼ γὰρ εἰμὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις. ἐκάλεσα ⓦ Λάζαρον ἐκ τάφου, καὶ οὗτος ἀνέστη ὡς ἀξήλλατο τοῦ μνήματος, ὥστε τεταρτίων ἡμέραν κατασαπεὶς ἐν τῷ μνήματι, καὶ πολλὰ τῶν ὀλιγίγνων ἐκ τῶν σκωλήκων πεπορθημένος. ἀλλ' ἡ φωνὴ τῆς ζωῆς ⓦ νεκρὸν ὀσφρανασα εἰς ἀνάστασιν τὴν τῶν ἀρχῆν ἀνεκάλκυσε λύσιν, καὶ γέγονε μήτρα τοῦ κειμήλου ὃ μνῆμα· σοὶ δ' στρεφθέντος ὁ θάνατος ἐμεθώδυσε· σοὶ λέγω μὴ βραδύνῃς στρὸς τ' ἀνάστασιν. ἐγὼ γὰρ εἰμὶ ἡ ἀνάστασις. νεκρὸς ἐκ ἦρχεν ὁ θεωρούμενος, καὶ ὡς ἀκούοντι τῷ τεθνεῶτι διελέγετο ὁ Κύριος. πότε νεκρὸς ἀκούει; καὶ τί φησιν ὁ δεσπότης; σοὶ λέγω, ἐγέρθητι· καὶ ἀνέστη ὁ νεκρός· ὥστε ⓐ θεωρεῖσθαι οἳ ὄχλοι ἐγίνοντο ὡσεὶ νεκροί· στρέφον μὲν ὄχλον τὴν ἀπιστίαν· δεύτερον ὄχλον τὴν ἀλήθειαν. ὄχλον τί γὰρ μὴ κατεπήθησεν, ἀλλ' ἀνέκαθισεν; ὅπως δὲ ἀνεπισκίασον τὴν ἀνάστασιν θεωρήσωσιν ⓐ πάντες, καὶ μὴ φιλοσοφία γνωσιαθῇ ὃ γλύσμον. "μονονουχὶ λέγων στρὸς αὐτούς· ἐγὼ ὑμᾶς πληροφορῶ σὸν ἀκηκοόσι· ὅτι

σκῆνος

ἐκ ξύλου αὐτὸς ὄντιν ὁ τοὺς βραχὺ ἀποθανών. ᾗ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ὁ Ἰησοῦς, ἐπελάβετο τῆς πενθερᾶς, ᾗ ἔδωκεν αὐτὴν ζωὴν τῇ μητρὶ αὐτοῦ· ἡ δὲ λαβοῦσα ⓦ υἱοῦ, "ἵνα τοῦ χαρᾶς ᾗ ἀπιστίας ζωὴ εἴχετο· χαίρουσα μὲν ὅτι τῇ τοῦ παιδὸς ἀναστάσει· ἀπιστοῦσα δὲ τῇ ἀμηχανίᾳ τῶν τραυμάτων. μὴ παυσῆς δὲ γνώμονα ἀκριβοῦς ⓦ υἱὸν καταγνοὺς, ταῖς χερσὶν ἐψηλάφα, ὀφθαλμῶν δίκης διερευνῶσα, ὀσφρήσεως, χλεύῃ, μετώπου, ᾗ τοῦ πάντος τραύματος τὸ σχῆμα τύπωσιν· εἶτα ταῖς χερσὶ, ᾗ τοὺς πόδας, ᾗ (ἁπλῶς εἰπεῖν) ὅλον τὸ σῶμα· καὶ τρὶς ἑαυτὴν διελογίζετο λέγουσα· ἀρά, φησι, μήποτε πλάνημα; μὴ ἄλλον ὑπὲρ ἄλλου κρατῶ; μὴ τοὺς τοῦ μιαίνω τὴν ἐμὴν, καὶ τὴν τοῦ πένθους ὑποστολὴν, καὶ τοὺς τοῦ ἄλγους ὑποβολὴν τοῦ υἱοῦ μου ⓦ θάνατον ἐσοφίσατο; ᾗ ξένον τινὰ, ὡς οἰκεῖον, ἐδέξατο Ἰησοῦς, τὴν ἐμὴν ὀδυνῶν ὑπεκκυφίσαι βουλόμενος; οὐδένα τοῦ γλυκυθύμου κέντημα μαρτυρεῖ· οὐκ εἶδεν τοῦτο ποτε· οὐκ ἄλλος τῶν ζώων ἐμοὶ τεθέαται· οὐδέποτε ὅτι κλίνης ὤφθη νεκρὸς ἐγηγερμένος. αὐτὸν ὁ ⓦ υἱὸν λαβοῦσα, διελέγετο λέγουσα· λέγε μοι, φησὶ, ᾗ μὴ δόλιά σοι, εἰ σὺ αὐτὸς ὑπάρχεις ὁ υἱός μου. εἰπέ, γινώσκεις με; γνωρίζεις με τίς εἰμι; οἶδας εἰ ἐγώ εἰμι ἡ τεκοῦσά σε; ὑπογινώσκω σοῦ χαρακτῆρας, ἀλλ' ὁ πιστεύω τῷ τραύματι. βοᾷ ὁ ὀφθαλμὸς, ὑπὸ χαρᾶς ἡ κόρη, κηρύττει τὰ βλέφαρα, ἡ ἀκοὴ συμφωνεῖ, μάρτυρες ὁ τῆς ὀσφρήσεως ἀναπεπταμένοι μεσότοιχοι, τὰ χείλη πληροφορεῖ, αὐτὴ ἡ ἡλικία παρεστέπεται. κίνησον γλῶσσαν, ὦ φίλτατε, εἰπέ μοι τὰ τοῦ βίου τεκμήρια. ἡ χαρά μοι χαμαὶ μοι σκίπτει· βλέπω σε, ᾗ συνέχομαι. ἐγώ σε ἐπ' ἀγκάλας ἐβάστασα, ἐγὼ μαζοῖς ἐμοῖς ἐθήλασα βραχύ· ὅτα· λέγε μοι, τέκνον μου, σὺ ὑπάρχεις ὁ υἱός μου; ᾗ μὴ δολιάσῃς με. ἀλλ' ὡς ὅτι πᾶσι τοῖς τῶν πληροφορεῖσθαι ἐδίξαν, ᾗ ἡ πιθήσασα ὑπέστρεφε χαίρουσα, ᾗ ἡ θρηνοῦσα δοξάζουσα τὸν Θεὸν, τῇ δεξιᾷ [χειρὶ] τὸν παῖδα κατέχουσα, ᾗ δρᾷ τῆς πόλεως τοὺς πρώτους πορευομένη βοῶσα μεγάλῃ τῇ φωνῇ· Μεγαλύνατε τὸν Κύριον σὺν ἐμοὶ, ᾗ ὑψώσωμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὅτι ὁ αὐτὸς· ἵνα τ' ἐμοὶ νεκρωθέντα ἀνέστησεν, ὅτι τὴν παλαιὰν ἄμπελον ἐλεήκωσε, ᾗ "τὴν μητέρα πάλιν μητέρα ἐποίησε, ᾗ "πηγὰς δακρύων ὀξέχυσε· καὶ δοξάσατε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας· ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. αὐτὴν ἀνέστησε.

χ. τὴν ἐναγκάλιον;

χ. ἐκ

Φαν. λγ. γ.

Ἰσ. κ' ὑπηρέτα

χ. κρυπτὸν ἀνέστησε.

Λογ. ξη. ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΑ: ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥ-ετας μεσίας.

Ex Ms. Cæsareo. emend. ex Ms. Oxon. & excus. Duc.

ΗΜερᾳ * ὁ Χριστὸς τοῦ ἀθλητὴς τῆς Σαμαρείτιδος διεκήρυξε, ᾗ ἐχρὴ ⓦ σωζεσθαι * λόγῳ εἰς τὸ πέλαγος τῶν αὐτῆς ἁμαρτημάτων ἐξαπλῦσαι. ὁρᾷ γὰρ αὐτῆς τὴν πίστιν, ᾗ ⓦ ἐγκωμιαστικὸν αὐτῆς ἔξεστιν βάλλομαι λέγειν, ᾗ μὴ ὑμῶν ἐπαινέσαι τὴν σωφροσύνην, ᾗ πλουσίαν· τὴν πόρνην, τοῦ ἀσώτου· τὴν ἀσωτον, ᾗ πιστὴν· τὴν πολύγαμον, ᾗ πολυάνδρου· τὴν πολλοῖς μιανθεῖσαν, ᾗ ⓦ μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ θεραπεύσασαν· τὴν μιανθεῖσαν, ᾗ καθαριθεῖσαν· τὴν διψήσασαν, ᾗ ὑδάτων [ζώντων] ἐπιθυμήσασαν, ᾗ τῶν ἐπουρανίων ναμάτων τὴν χάριν κληρονομήσασαν. τί γὰρ φησιν" ὁ εὐαγγελιστής; [ὁ δὲ ἀρρητα βεντήσας μυστήρια; Ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην Συχὰρ πλησίον τοῦ χωρίου, ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ.] ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς" ἀπὸ τῆς ὁδοιπορείας ἐκάθητο ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη. ᾗ ἀπέρχεται τοῦ μαθητὰς εἰς τὴν πόλιν ἀγορεύσαι βρώματα. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακώς. τί οὖν Ἡσαΐας λέγει ὁ προφήτης, Οὐ πεινάσει, οὐδὲ κοπιάσει; Ματθαῖος δὲ ὁ εὐαγγελιστὴς περὶ τοῦ σωτῆρος λέγει· Καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα

* ἡμῶν
* ἡμῖν

Ἰω. ιγ. δ. ε.

Ησ. μ. κη.

Ματθ. δ. β.

ἐάκοντα καὶ νύκτας τεσσαρακοντα, ὕστερον ἐπείνασεν. ὁμοίως γὰρ καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης πάλιν λέγει· ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακώς. καὶ ὁ μὲν λέγει, ἵνα ἐπείνασεν· ὁ δὲ, ὅτι ἐκοπίασε. καὶ πῶς ὁ προφήτης δηλοῖ, ὅτι οὐ πεινάσει, οὐδὲ κοπιάσει; καὶ πῶς δυνάται προφητεύειν τούτοις ἡ ὁμοφωνία διασώζεσθαι τῆς προφητείας; πλὴν οὔτε ὁ προφήτης ἐψεύσατο (μὴ γένοιτο) οὔτε
5 οἱ ἀπόστολοι ἀλλότρια τοῦ πνεύματος ἐφθέγξαντο τοῦ προφητικοῦ. ἀλλ' ὅτε μὲν ἡ τοῦ σωτῆρος * οἰκονομία διπλοῦν ἵνα καὶ προδόξοι εἶχε συμπλοκὴν, οὐκ ἀθεότητος λέγω ἢ ἀνθρωπότητος, διὰ τοῦτο ὁ μὲν προφήτης τῆς θεότητος τοῦ δυνάμει ἐξαγγέλλει *, οἱ δὲ ἀπόστολοι τοῦ τοῦ σώματος οἰκονομίαν [ἀληθῆ]" διαγράφουσιν. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς οὐκ τῆς ὁδοιπορείας ἐκαθέζετο προδήλως τῇ πηγῇ. ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη. καὶ ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς
10 αὐτοῦ ἀγοράσαι βρώματα. ἀναγκαῖον οὖν ἦν, ἀγαπητοὶ, ἐπιζητῆσαι, διὰ τί ποτε τὸν τόπον ἐσήμανε, καὶ τοῦ ὥρου, καὶ τῶν μαθητῶν τὸν ἀπόλειψιν· τὸν τόπον, ἐκαθέζετο προδήλως τοῦ πηγοῦ· τοῦ ὥρου, ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη· τοῦ ἀπόλειψιν τῶν μαθητῶν, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, φησιν, ἀπῆλθον ἀγοράσαι βρώματα. τίνος οὖν ἕνεκεν τὸν τόπον, ἐγὼ λέγω. ἤθελεν εἶχε πνευματικοῦ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ τόπον, ὅπου εἶχε τὴν ἤθελεν ἑλκύσαι. οὐχ ὁρᾷς, πῶς ποιοῦ-
15 σιν οἱ ἁλιεῖς; ὅτε μὲν πρώτα τόποι τὴν θαλάσσης διαπερῶσιν, ἀλλ' εἰς τόπον φωνερὸν, ὅπου οἴδασι ταῦτ' ἰχθύας εὐεδρεύοντας; εἰσὶ γὰρ πολλοὶ τόποι τῆς θαλάσσης μᾶλλον τῶν ἄλλων ταῦτ' ἰχθύας διαπερῶντες. οὕτω δὴ καὶ ὁ Κύριος ἤθελεν ὡς Θεὸς, ὅτε ἐκράτει πρώτου λαβεῖν τὴν ἤθελεν, τουτέστι, τὴν γυναῖκα τὴν Σαμαρείτιν. ὥσπερ οὖν εἶπον, οἱ ἁλιεῖς ἐκείνοις τοῖς τόποις εὐεδρεύουσιν, ὅθεν καὶ τὰ ἰχθύα ἐλπίζουσι θηρεῦσαι· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸ τόπον, ὅθεν τὴν Σαμαρείτιν
20 εἶχε θηρεῦσαι, καὶ διὰ αὐτῆς μεγάλων ζωγρείαν ἀνθρώπων ἀπεργάζεσθαι. ἰδοὺ, τὸ τοῦ τὸ αἰτῆσαι ἐμιλοῦσα. διὰ τί ποτε τὸ ὥρα προεῖπε τὸ γυναικὸς εἶπεν, ἄκουε. φοβερή τις ἦν ἡ Σαμάρεια πρὸ τοῦ Χριστοῦ ἀκατασχέτους ἐκ τοῦ χάους αὐτῆς ἀποτεφρουμένη· πλουτεῖ γὰρ οὐ σώματι καὶ τοῖς χρήμασιν, ἀλλ' οὐ τῇ τῆς ψυχῆς εὐσεβείᾳ. ὅτε γοῦν ἐγένετο ὅτι Ⓦ ἐστὶν διέτρεχε διὰ τοῦ ἐρήμου, ὅθεν καὶ τοῦ τροφοῦ ἐπορεύετο. ἀλλ' ἐν ὥρᾳ ἕκτῃ, ὅτε πρώτης προὐπάντων
25 ἠρολοῦτο, τότε ἐκείνη τοῦ ὑδρίαν λαμβάνουσα ὃ ὕδωρ" ἐπήμιζεν. ἤδει οὖν ὁ Χριστὸς πρώτα βλέπουσα Χριστὸς ὅτι τοῦ ὥρου, ἵνα πρώτης" προὐπάντων εἶχον, ἐκείνη προὐπάντων ὃ γεμίζειν ὃ ὕδωρ ἑαυτοῦ ἀπηχόλει. καὶ διὰ τοῦτο ὥρου ἕκτου ἦλθεν, ὅτε ἐγίνωσκεν, ὅτι ἀπήρχοντο γεμίσαι ὃ ὕδωρ, καὶ δυνάται θηρεῦσαι τοῦ πνευματικὴν ταύτου θήραν. καὶ τίνος ἕνεκεν ἀπεπέμψατο τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ; ἡ γυνὴ φοβερή τις ἦν, ὡς ἤδη εἶπομεν, ἐλεεινὴ, μὴ
30 ἰσχύουσα προὐπάντων δορυφορίαν πολλῶν προπλέψαι. καὶ εἰ ἐθαύμασεν ὃ ἀξίωμα διδασκάλου, καὶ μαθητῶν προσιόντων, Ⓦ διδάσκαλον, τοὺς διδασκομένους, Ⓦ ὄχλον, τοῦ πάχη, ὃ ἀξίωμα, ὃ σχῆμα τοῦ ὀπίσημον, εἶχεν αὐ θύρας ἀποφυγεῖν, ἢ ἀπῆλεσε ἡ θήρα, καὶ οὐκ ἐτόλμα προσελθεῖν, καὶ ὁ ἰχθὺς ἀπὸ τῶν δικτύων ἐξέφυγε, καὶ οὐκ ἐσαγόμενον ἦν, ἀλλ' ἀπεπήδα. διὰ τοῦτο ἀπεπέμψατο τοὺς μαθητάς. ἀπελθόντες γάρ, φησιν, ἀγοράσατε βρώ-
35 ματα. ὑμεῖς ἀγοράσατε, ἐγὼ ἔτερον αἴρισον ἔχω. Ἐμὸν γὰρ βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ" τὰ Ιωαν. δ. λδ.
ἔργα τοῦ πατρός μου· ὑμεῖς τὰ σαρκικὰ, ἐγὼ τὰ πνευματικά· ὑμεῖς ἀγοράσατε, ἐγὼ ἐζήτησα. Χριστὸς γὰρ ἡμᾶς ἐζήτησεν οὐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου. διὰ ὑδάτων βούλεται θη- Ζαχ. γ. ιγ.
ρεῦσαι τοῦ πνευματικὴν ταύτου ἀλείαν. ἔμαθες διὰ τί ποτε ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα, καὶ ἡ τῶν μαθητῶν ἀπόλειψις. σκοπῶ ἀναγκαῖον λοιπὸν ἀρξασθαι τῶν ἑξῆς. ἔρχεται ἡ Σαμάρεια
40 ὥρου ἕκτου παυσαμένη τοῦ ἰσοῦ ὅτι τὸ * ὑδρεύσασθαι ὕδωρ, τῇ ὥρᾳ τῆς διαπαύσεως, ὡς πολλάκις εἴρηται. ὥρᾳ ἕκτου, ὅπου καὶ ἡ Εὔα ὅτε τῷ προδείσῳ πρέπει, ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη· καὶ διὰ τοῦτο ἡ Σαμάρεια διεσώθη τῇ πηγῇ τῇ αὐτῇ ὥρᾳ. εἶτα λοιπὸν ἦλθεν ἡ Σαμάρεια αἰτήσουσα ὕδωρ, καὶ βλέπει Ⓦ Ἰησοῦν ὡς τινὰ ξένον καὶ μόνον, ὡς ὁδοιπόρον
"ἀποκαυματήσαι βουλόμενον, καὶ προδὲ τῇ πηγῇ καθεζόμενον. Εἶδεν μόδρα καταπεφορ-

ημένον,

ηκλθύον, ᾗ οὔτε λόγον αὐτῷ ἐποήσατο. ἀλλ' αὖθις, ὁτὲ πρώτα ὑπεσάλθμος πρὸν γλυέστως αὐτῷ, θεασάμθμος Ⓦ θησαυρὸν τῆς πίστεως, λέγει αὐτῇ· Δός μοι πεῖν. ἡ πηγὴ πρὸ τῆ πηγῆ πεῖν ἀπαιτεῖ, οὐ λαβεῖν, ἀλλὰ δοῦναι βουλόμθνος. δός μοι πεῖν, ἵνα δώσω σοι πεῖν. ἐγὼ γὰρ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων διψῶ, οὐχ ἵνα πιῶ, ἀλλ' ἵνα ποτίσω. ἐμιμήσατο τὸν οἰκέτην πατέρα. λέγει γὰρ ὁ Θεὸς τῷ Αβραάμ, Δός μοι τὸν υἱόν σου· ἀνένεγκέ μοι αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι δείξω. ἀλλ' οὐ τὸν υἱὸν θέλων λαβεῖν τοῦτο εἴρηκεν, ἀλλὰ βουλόμενος τὸν ἴδιον υἱὸν τῇ οἰκουμένῃ χαρίσασθαι. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν ἴδιον υἱὸν δοῦναι ἀντὶ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας. δός μοι τὸ μονογθνῆ, ἵνα χαρίσωμαι * τὸ μονογθνῆ. θύσον τὸν υἱόν σου, οὐχ ἵνα θύσῃς, ἀλλ' ἵνα θύσω τὸν υἱόν μου ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας, θυσίαν εὐάρεστον, αἰνέσω. οὕτω δὲ ἐσταύθα· δός μοι πεῖν, οὐχ ἵνα πιὼ, ἀλλ' ἵνα ποτίσω. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· σὺ πῶς παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς Ιουδαῖος ὤν, πρὸς γυναικὸς Σαμαρείτιδος; οὐ γὰρ συγχρῶνται Ιουδαῖοι Σαμαρείταις. ἀκριβὴς ἡ γυνή· ἐν τούτοις ἡ πόρνη φιλοτιμεῖται, ἐν τούτοις ἡ πόρνη τῇ φυλακῇ τοῦ νόμου δίκαιοι. τοιοῦτον τυγχάνει τὸ Σαμαρεῖτον τὸ γένος· ἐν πορνείαις μαίνον), ᾗ ἐν βαπτίσμασι καθαρίζεσθαι νομίζοισι· τὴν ψυχὴν κηλῖδος πλουτοῦσι, ᾗ τὸ σῶμα ἀποσμήχει δοκοῦσιν. οὕτω ᾗ ἡ Σαμαρεῖτις· τὴν ψυχὴν ἐν πορνείαις πεφυρμένην ἔχουσα, πρὸς πόσεως ὑδάτων δικάζεται. τί οὖν ὁ Ιησοῦς; οὐκ ἀπεπίσατο αὐτὴν, οὐκ εἶπεν αὐτῇ, ἐγὼ Θεὸς ἐκ Θεοῦ, ἐγὼ τὸν οὐρανὸν ἐστερέωσα, ᾗ τὴν γῆν ἐθεμελίωσα, ᾗ πρὸς ὑδάτων ᾗ πόσεως δικάζῃ μοι, ᾗ ταῦτα γυνὴ ταῖς "πορνείαις μεμιασμένη; ἀλλά τί; Εἰ ᾔδεις τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν, καὶ ἔδωκέ σοι ὕδωρ ζῶν. Εἶδες πῶς κατ' ὀλίγον διηγάγετο αὐτὴν Ⓦ πρόθυμον εἰς ὑπερθυμίαν εἰπεῖν, Εἰ ᾔδεις τὸν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, ᾗ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, δός μοι πεῖν. Τί οὖν ἡ γυνή; Κύριε, οὔτε ἀντίτυπα ἔχεις, ᾗ τὸ φρέαρ βαθύ ἐστι. πόθεν σοι τὸ ὕδωρ τοῦτο τὸ ζῶν; μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρός ἡμῶν Ιακώβ, ὃς ἔπιεν ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, καὶ οἱ ὑρέμματα αὐτοῦ ἐπότισε; μεγάλην τινὰ φιλοτιμίαν εἶχεν ἡ γυνὴ πρὸς τὸν Ιακώβ. πρόσεχε, παρακαλῶ, μετὰ πάσης ἀκριβείας. ὑπερηφάνου μεγάλην εἶχε πρὸς τὸν Ιακὼβ ἡ Σαμαρεῖτις γυνὴ, ᾗ μεγάλην δόξαν εἶχε πρὸς αὐτὸν, ὡς πρὸς πατριάρχην, ὡς πρὸς δικαίου, ἐπειδήπερ ὄντως ἐγένετο τῶν δώδεκα πατριαρχῶν πατήρ. αἱ γὰρ δεκαδύο φυλαὶ τοῦ Ισραὴλ ἐκ τοῦ Ιακὼβ ἐβλάστησαν. ᾗ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ὅτι ἐπάλαισε μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἐβρέθη δυνατὸς, ὡς ᾗ Ⓦ Θεὸν εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· Απόλυσόν με, διότι ἀνέβη ὄρθρος. ᾗ Θεὸς μετὰ ἀνθρώπου παλαίων ἐλέγθη, ἀπόλυσόν με, ὅτι φίλος μου εἶ· ὁ δὲ, Οὐ μή σε ἀπολύσω, ἐὰν μὴ εὐλογήσῃς με. [Τί τοῦτο δηλοῖ, ᾗ τίς ἡ πάλη τοῦ Θεοῦ μετ' ἀνθρώπου, ἢ ὅτι τὸν καθ' ἡμᾶς δι' ἡμᾶς ἔμιμήσει ἐνδύσασθαι σάρκα;] Τί οὖν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν; Ιδοὺ κληθήσεται τὸ ὄνομά σου Ισραὴλ· ὅτι ἐπάλαισας μετὰ Θεοῦ, ᾗ μετὰ ἀνθρώπων δυνατὸς εἶ. μεγάλην οὖν εἶχεν ὑπεροψιν πρὸς τὸν Ιακὼβ ἡ γυνὴ, ᾗ λέγει τοῦτο εἶπε τῷ Ιησοῦ· μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ιακώβ; Τί οὖν ὁ Χριστός; βλέπε τὴν σοφίαν τοῦ διδασκάλου. οὐκ εἶπεν αὐτῇ, ἐγώ εἰμι μείζων τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ιακώβ· οὐδὲ εἶπεν αὐτῇ, καθὼς εἶπε τοῖς Ιουδαίοις, πρὸ τοῦ Αβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμι· ἢ ὡς ἔλεγε, Πολλοὶ δίκαιοι ᾗ προφῆται ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, ᾗ οὐκ εἶδον. οὐδὲν τούτων εἶπε τῇ γυναικί, ἀλλὰ καταξέλλει τὴν πάλαι τὴν πρὸς Ⓦ πατριάρχην, ᾗ ἐκ τοῦ "φανεροῦ τὴν μάχην ἰσχυροτέραν ποιεῖ. Εἰ γὰρ εἶπεν αὐτῇ, ὅτι ναὶ μείζων εἰμὶ τοῦ Ιακὼβ, ἐκεῖνος πρὸ ἐμοῦ τὴν εὐλογίαν ἐδέξατο, ταχέως δὲ ἐκείνη πρὸς τοσοῦτον ὕψος τῆς ἀποκρύψεως ἀνεπλέυσε μὴ δυναμένη φθόγγον εἶχεν. οὐδὲν οὖν τούτων εἶπεν, ἀλλ' ἐκ τῆς φαινομένων ὁ πρᾶγμα σαφὲς ᾗ ἀμαχον ποιεῖ. τί γὰρ πρὸς αὐτὴν; Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος, οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς Ⓦ αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ, ὃ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πη-

γὴ

Γεν. κϛ. κ. Ιωαν. γ. ιϛ. Ρωμ. ιϛ. α. Γεν. λα. κϛ. Ματθ. ιγ. ιϛ. Μαρκ. ι. κδ.

γὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. προσώπων ἐν μέσῳ τῶν Ιακὼβ καὶ τῶν Χριστοῦ· ἀλλ' ἀφῆκε τὴν πάλαι τὴν πρὸ τῶν προσώπων, καὶ ἦρχε πρὸς τὴν παλαιὰν τῶν φαινομένων ὑδάτων, καὶ τῶν μὴ φαινομένων χαρισμάτων. Εἰ γὰρ εἶπε, καὶ μείζων εἰμὶ τοῦ Ιακώβ, οὗτος ἐκείνη δὴ ἀποφύγουσα ἀπιστίαν πρὸ τῆς ἀποκρίσεως, καὶ εἰς τὴν πόλιν ἐφυγαδεύετο, καὶ πρὸ τοῦ λόγου τὴν πόλιν κατελάμβανε λέγουσα· οὗτος πρόσκαιρός, δαιμονιῶν πλήρης ἐστί, χοιροβοσκῶν, φρενίτιδι βέβληται· ξένος ἡμῖν ὢν καὶ οὐκ ἀποφαίνεται, μείζονα ἑαυτὸν λέγων τοῦ παλαιοῦ ἡμῶν πατρὸς τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ισραήλ, τοῦ διὰ βουλῆς ἀποδεξαμένου πρὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦ σωτῆρος μὴ ἀποδημήσαντος, πλουσίου ὄντος τὴν οἰκουμένην ἐπομένου. Ἀλλὰ συγκατέβαινε τῇ γυναικὶ ὁ Χριστός, καὶ ἐνεδίδου τῇ ἀθετίᾳ τῆς γυναικὸς πρὸς ὃ κατὰ μικρὸν εἰς ὃ ὕψος τῶν κρειττόνων αὐτὴν ἀναφέρεσθαι. καθάπερ γὰρ οἱ τῶν ἰχθύων θηρευταί (οἱ γὰρ ποιοῦσιν ἐκεῖνοι, ἄκουε) βάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν ὃ ἄγκιστρον, καὶ ὅταν αἴσθωνται ὅτι ἰχθὺς ἐνεχράσθη, οὐκ εὐθὺς διασπῶσιν αὐτόν, ἀλλ' ἐνδιδόασι κατὰ μικρόν, ἵνα ἐκφύγοις τελείως ἀπομεμνήσας καταπίῃ τὴν θήραν, καὶ ὅτε ὅταν αἴσθησιν λάβωσιν, ὅπη εἰς ὃ βάθος τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐδέξατο ὃ ἄγκιστρον, τότε μᾶλλον μετὰ ὑπαστώσεως τὸ ἰχθὺν ἀναπαύων οἱ πρότερον αὐτῷ συγκατατεθεικότες· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς τῇ γυναικὶ πεποίηκεν. οὐκ ἐξ ἀρχῆς ἀπεκάλυψεν αὐτῇ τὸ ἀξίωμα τῆς ὑποστάσεως ὃ κρεῖττον, οὐδὲ μεγάλων ἀγαθῶν ἐπαγγελίας αὐτῇ δέδωκεν, οὐδὲ τὸν Ιακώβ, ὡς ποιήσας αὐτόν, ὑπερήρειλεν, ἀλλὰ τὴν ὄρεξιν τῆς ψυχῆς αὐτῆς εἰς ὑπομονὴν διεγείρει. τί λέγων πρὸς αὐτήν; πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα. καταλιπὼν τὸν πρόσωπον τὸ πάλαι, καὶ λοιπὸν εἰς τὸ τῶν χαρισμάτων ἀφθονίαν ἦλθεν. ὅταν γὰρ δώσω τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, μᾶλλον ἐκείνων ὧν αὐτὸς ἐμνήσθης πρόγματος τὸν ὑπερφυᾶ δείκνυμι. τί οὖν ἡ γυνή; Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ. εἶδες πῶς ταχέως ὑπῆξε θυσίαν, ὅπου τὸν πρὸς τὸν Χριστὸν διάλογον ὕδωρ διψῶν οὐκ ἐργάζεται. Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψήσω, μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε αὐτῆς. διηγήσατο αὐτῇ κατ' ὀλίγον εἰς ὑπόμνησιν τῶν πνευματικῶν ναμάτων. ὑπῆξε θυσίαν ὅτι ἔστιν ὕδωρ πινόμενον, καὶ διψῶν οὐκ ἐργαζόμενον· μεταλαμβανόμενον, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἐξαφανίζον τὸ χειρόγραφον. λέγει αὐτῇ ὁ Ιησοῦς· ὕπαγε, φώνησόν σου τὸν ἄνδρα· σκῆνος, οὗ ἔχεις τῆς μίξεως, ἡνέῳθω σοι κοινωνὸς τῆς πίστεως. μὴ μόνῃ λάμβανε τὴν δωρεὰν τῶν χαρισμάτων· ὕπαγε, φώνησόν σου τὸν ἄνδρα. λέγει γὰρ τοῦτο προσημούμενος, οὐχ ἵνα μόνῃ τὴν Εὔαν ἐκ τῆς πλευρᾶς Μαρίας σώσῃ, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν ἄνδρα δι' ἐμοῦ πάλιν εἰς τὸν παράδεισον ἀναδείξω. ὕπαγε, φώνησόν σου τὸν ἄνδρα. κἀγώ, ὦ ἀγαπητοί, καὶ ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος Παῦλος τῷ αὐτῷ κανόνι Κορινθίοις γράφων ἔλεγε· Τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; λέγει οὖν ἐκείνη, ἄνδρα οὐκ ἔχω. καὶ ἤρξατο λοιπὸν ἡ γυνὴ τὰς ἑαυτῆς ἁμαρτίας ἀνακαλύπτειν. ἤρξατο λοιπὸν ὁμολογεῖν καὶ λέγειν, ἄνδρα οὐκ ἔχω. καὶ γὰρ τῶν πορείας κατεπαθίαθλον βυθῶ, καὶ ἄνδρα οὐκ ἔχω. λέγει αὐτῇ ὁ Ιησοῦς· Καλῶς εἶπας, ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω. πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχε, καὶ νῦν ὃν ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ. τί δέ ἐστι τοῦτο, ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἡ γυνὴ ἔσχε πέντε ἄνδρας, καὶ ἐτελεύτησαν· μετ' ἐκείνους δὲ ἐπόρνευσεν. ἐβούλετο γὰρ αὐτὴν λοιπὸν ὡς γυναῖκα νομίμην προσεγείρειν ἡδονῆς τὰ κύματα, καθαρῶς λοιπὸν εἶχε τὸν πορνεύοντα μετ' αὐτῆς. καὶ οὐκ οἶδ' ὅτε πόρνη φανερῶς, οὔτε νομίμη. εἶχε γὰρ ἄνδρα καθαρῶς. ἐνόμισεν οὖν ὡς ἂν θεφποι τὸν Χριστὸν προκρούσαι, καὶ λέγει αὐτῷ, ἄνδρα οὐκ ἔχω. εἶτα, ὁ Χριστὸς γινώσκων τὰ κρύφια τῆς καρδίας, καὶ εἰδὼς τὰ πολύτα πρὸν γενέσεως αὐτῶν, λέγει αὐτῇ· καλῶς εἶπας, ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω. πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. ποῖον προφήτου

λέγῃς, ὦ γύναι, ἀλλ' ἡ τὸν ἀποκαλύπτοντα τὰ κρύφια τῆς καρδίας; ἡ γὰρ τῶν ἁμαρτημάτων ἀποκάλυψιν οὐδὲ τὸ διαστῆσαι λαβοῦσα λέγει· Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. ἐκ τῶν κρυφίων μου καθαίρεισόν με. ἡ ἔσηκεν ὁ Θεὸς ὁμιλῶν τῇ γυναικί. ὦ πολλῆς φιλανθρωπίας. ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ πόρνῃ γυναικὶ διαλέγεται. θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. ⓐ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ιερουσαλήμ ἐστιν ὁ τόπος, ὅθεν δεῖ προσκυνῆσαι. ἡ πόρνη ποῦ δογμάτων εἰσάγει λόγον, καὶ ἐπιγνοῦσα προφήτην οὐδὲν ἧττον βιωτικὸν. Κύριον ὡμολόγησε, καὶ χρημάτων ποιότητα οὐκ ἐπεζήτησε. Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. Κύριον ὡμολόγησε, καὶ οὐδὲν ἧττον πλέον τῶν πατρικῶν δογμάτων. ⓐ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν, καὶ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ιερουσαλήμ ἐστιν ὁ τόπος, ὅθεν δεῖ προσκυνεῖν. τί οὖν ὁ Ιησοῦς; πάλιν μὲν τῆς παρεπούσης αὐτῷ σοφίας ἀπεκρίνετο. ἐπειδὴ περ Ιουδαίους ὑπώπτευεν ἐν αὐτῇ, αὐτὴν Σαμαρείτιν ὁρῶν, οὐκ ἠθέλησε πρὸς τὴν πρῶτον ἀποκρίνεσθαι, ἵνα μὴ τὸ ἄφρον φύσωσι, μὴ τὴν γυναῖκα σκληροτέραν ἀπεργάσωνται. ἐγὼ γὰρ ὧν αὐτῷ ἄλλο τι δοκῶ καταδυόμενον, ἀλλὰ θηρεύσας τὸ γύναιον πρὸς τὴν τῆς σωτηρίας πίστιν ὑπάξω· καὶ ἀφ' οὗτο οὐδὲν σκληρότερον πρὸς αὐτὴν λέγῃ, ἵνα μὴ φύσωσι, μήτε καταχύσῃ τὴν Σαμαρείτιν. εἰ γὰρ εἶπεν αὐτῇ, ὅτι ἐν Ιερουσαλήμ ἐστιν ὁ τόπος, ὅπου προσκυνεῖν δεῖ, καθὼς προσέταξε Μωϋσῆς τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ, σκληροτέραν δ' αὐτὴν εἰργάζετο· ἐπειδήπερ ἐκ παλαιῶν χρόνων εἶχεν ἐκκόλπωμα πρὸς τὸ ὄρος τὸ ἐν Σικήμοις. καὶ πάλιν, εἰ ἠθέλησεν αὐτῇ συγκαταβῶναι καὶ εἰπεῖν, ὅτι τοῦτο ἐστὶ τὸ ὄρος, καὶ καλῶς προσκυνεῖτε, πάλιν ψευδὲς τὸ ῥῆμα προσεβάλλετο. ἀφ' οὗτο ἀμφότερα χαμαὶ καθαλιπών, ὅπερ τὴν πνευματικωτέραν προσκύνησιν τὸ γύναιον ἐδιδάσκετο. ἐπὶ φησι; Γύναι, πίστευέ μοι λέγοντι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ιερουσαλήμ προσκυνήσουσι τῷ πατρί. τοῦτο, γύναι, πίστευέ μοι λέγοντι. βλέπε πῶς τὴν ψυχὴν αὐτῆς κατ' ὀλίγον εἰς οὐρανοὺς χειραγωγεῖ, οὐκ ἐπιτιμῶν ὁ τῆς πορνείας ἐδιδάσκαλος, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς τὴν σωτηρίαν ἀνοίγων. Λευϊτ. ιε. δ. ἀφ' τί; ἐπειδήπερ οὐκ ἦλθε καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλούς. γύναι, πίστευέ μοι λέγοντι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ιερουσαλήμ προσκυνήσουσι τῷ πατρί. πνεῦμα γὰρ ὁ Θεός, καὶ οὐ προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. ἐὰν εἰσέλθῃς πρῶτον ἐν τῷ Θεοῦ προσκυνήσῃς, ἀλλ' ὀξέφηπλωθῇ πρῶτον χορὸς τῆς θείας χαρίτος καὶ ἐπιγνώσεως. οὐκέτι Ιουδαίοις καὶ Σαμαρεῦσιν ἁρπάζουσι πρὸς ἑαυτὸν τὸν νόμον καὶ σύμβολα. καὶ γὰρ οὐ προσκυνοῦμεν ⓐ Θεόν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν, οὐκ ἐπὶ ἐν ἀλλοτρίοις ὀλεκυτώμασι καὶ μίσεσι καὶ κεροῖς· οὐκ ἐπὶ πρεσβυτέρᾳ, καὶ σαββάτου φυλακή· οὐκέτι ναός, καὶ βωμός, καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων· οὐκέτι σκιά, καὶ λατρεία, καὶ σάββατα διεφυσμένα. Ησ. α. ιδ. Τὰς γὰρ νεομηνίας ὑμῶν, καὶ τὰ σάββατα, φησὶν ὁ Θεός, ἐμίσησεν ἡ ψυχή μου. οὐ προσκυνοῦμεν οὖν αὐτῷ, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. παρελήλυθεν σκιὰ πρόσωπα ὡς σκιά. τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά. μετεσταφὴ λοιπὸν τῶν γραμμῶν ἡ χάρις. οὐκ ἔτι κεῖται νόμον εἰς ἕνα τόπον τοὺς προσκυνοῦντας τῷ Θεῷ συγκροτεῖσθαι συγχωρῶ. Εἰς πᾶσαν γὰρ τὴν οἰκουμένην ἐφαπλῶσαι βούλεται τῆς σωτηρίας τὰ χαρίσματα. Εἰς πᾶσαν γὰρ τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. πνεῦμα ὁ Θεός, οὐ τοῖς προσκυνοῦσιν αὐτῷ, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· οἶδα ὅτι μεσσίας ἔρχεται· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. ὦ πόρνης πνευματικὰ φιλοσοφούσης, ὦ πόρνης τὰ θεῖα γραφὰς ὑπὲρ τόμους φερούσης. οἶδα ὅτι μεσσίας ἔρχεται. καὶ γὰρ τὸ σῶμα βεβάπτισται τῇ τῆς πορνείας ἀκαθαρσίᾳ, ἀλλ' ἡ ψυχὴ κεκαθάρισται τῇ τῶν θείων γραφῶν ἐπαγγελίᾳ καὶ αἰσθήσει. οἶδα ὅτι μεσσίας ἔρχεται. μεσσίας δέ, φησὶν, ἑρμηνευέ-

ται

ται ἠλειμμένος. προσδοκῶ, φησι, τὸν ἠλειμμένον, * ἵνα σκῆνος ἀναγγείλῃ μοι πάντα. ὁ προσκοπῆς πνευματικῆς βλέπει πάλαι ἀπὸ τῶν καταδούλων εἰς τοὺς ἀρχαίους ἀνεπαφρώδητα. μεσίτην λέγει τὸν ἀποστελλόμενον, τὸν προσδοκώμενον, τὸν πάλιν προσφήτην, τὸν πάλιν Κύριον. οὐκ ἔτι καλῶ σὲν Ἰουδαῖον, οὐκ ἔτι Σαμαρίτην διὰ τὴν δόσιν τοῦ ὕδατος, ὑκέτι λέγει πρὸς αὐτὸν, σὺ Ἰουδαῖος ὢν πῶς παρ' ἐμοῦ πίεν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρείτιδος οὔσης· ἀλλά, κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης σύ εἶ. βλέπε πῶς ἁρπάζει τὰ δωρεὰν τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων· βλέπε πῶς ἀπόντα μὴ γραφικῆς ἀποδείξεως λέγει. οἶδα ὅτι μεσίας ἔρχεται· σκῆνον ζητῶ, σκῆνον προσδοκῶ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. ὢ μεγάλων καὶ παραδόξων θαυμάτων· ὁ πολλοῖς τῶν ἀποστόλων οὐκ ἀπεκάλυψε, τοῦτο τῇ πόρνῃ φανερῶς ἀποκαλύπτει. ὅτι τῷ Κλεόπα τοῖς ἀποστόλοις ἑαυτὸν οὐκ ἀπεκάλυψεν, ἀλλ' ὅτε διῳοίγη αὐτῶν τοῖς ὀφθαλμοῖς, τότε ἀφανὴς ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν· ὡς καὶ τοῖς μαθηταῖς εἴρηται, Ὁ καρδία ἡμῶν πεπυρωμένη ἦν, ὅτε ἐν τῇ ὁδῷ διῳοίγη ἡμῖν τὰς γραφάς; ἐκεῖ οἷς ἑαυτὸν οὐκ ἀπεκάλυψεν· ἀλλὰ τῇ γυναικὶ λέγει, ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. ὃ ἐποίησε Παῦλῳ τῷ νήφοντι ἕως τρίτου οὐρανοῦ, ᾧ ἁρπαγῆναι εἰς τὸν παράδεισον, ᾧ τὰ οἰκουμενικὰ ἀκοῦσαι, ἃ τὸ προλαβὼν καὶ τῇ Σαμαρείτιδι πεποίηκε. Παῦλῳ σαφῶς ἀπεκάλυψεν δι' ὑπερνοῦ λέγων· Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις; καὶ νῦν Σαμαρείτιδι λέγει, ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. Ἐπὶ τοῖς ἔρχονται οἱ μαθηταί, καὶ θαυμάζουσιν ὅτι μετὰ γυναικὸς ὁμιλεῖ τὸ παράδοξον. ὁ παρὰ τὰ ἀπέλπιστον προσκυνητὴς μὴ πόρνης διελέγετο· ὁ μὴ δὲ παρὰ συμβασιλεύοντα τὰ ἀτελεύτητον βασιλείαν, μίσος πρὸς μόνον γυναῖκα ὁμιλεῖ. ἀλλ' ἐκείνη τὴν ὑδρίαν ἀφῆκα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν· ἀφῆκε τὴν ὑδρίαν, ἵνα πλησθῇ τῶν ζώντων ὑδάτων. καὶ ἐλθοῦσα πρὸς τοὺς πολίτας ἔλεγε· δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον. οὐκ εἶπε, δεῦτε, βλέπετε Θεὸν ἐν ἀνθρώποις, ἵνα μὴ τοῖς ἀνθρώποις δόξῃ παράφρονα, ἵνα μὴ εἴπωσιν ἄνθρωποι, αὕτη μαίνεται. πότε γὰρ εἶδέ τις Θεὸν πεῖπαι τοῦτο; πότε τις εἶδε Θεὸν μετ' ἀνθρώπων ζωναγρεφόμενον; δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. διεγείρει αὐτοῦ πρὸς ἐπιθυμίαν ἐλθεῖν καὶ θηρεῦσαι. ὡς ἐλάλησε, ἐλήλυθεν. ἀπὸ Ἰουδαίου εἰς Κύριον πρόεκοψεν αὐτὴ, ἀπὸ ἀνθρώπου εἰς Θεὸν χειραγωγεῖ. ὢ πόρνης ἀποστολικῆς. ἡ πόρνη γέγονε τῶν ἀποστόλων δίωκα τέρα. καὶ γὰρ ἀπόστολοι μὴ ὃ πληρωθῆναι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, τότε τῶν ἀποστολικῶν ἤρξαντο κηρυγμάτων· ἡ δὲ πόρνη καὶ πρὸ τῶν παθῶν καὶ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ Χριστὸν εὐαγγελίζεται. δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. σπλιτδίωκα ἐμὰ ἁμαρτήματα, ἵνα ὑμᾶς πρὸς Θεὸν χειραγωγήσω. ἵνα ὑμεῖς ἴδητε Θεὸν πρὸς ἀνθρώπους παραγενόμενον, ἐκπομπεύω μου τὰ κακά· καὶ προσκυνείσθω Χριστὸς ὁ τοῦ ἁμαρτωλοὺς μὴ βδελυτόμενος. δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα. μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; βλέπε σοφίαν γυναικός, βλέπε πόρνης εὐγνωμοσύνην. εἰ ἁμάρτημα εἶπεν αὐτῇ ὁ Χριστὸς μόνον, ὃ τῆς πορνείας, καὶ ἐκεῖνη λέγει, δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα, ὅσα ἐποίησα. κηρύττει τὰ εἰδότα τὰ πάντα, κηρύττει τῶν ἀποστόλων ἰσχυρότερα. οὐκ εἶδεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἐγειρόμενον, οὐκ εἶδε πεντακισχιλίους λάζαρον ἐκ τοῦ τάφου ἀναπαλυόμενον, οὐκ εἶδε θάνατον κλαόμενον, οὐκ εἶδε θαλάσσαις τῷ ῥήματι χρησαμένῳ, οὐκ εἶδε πλάσαντα Ἀδὰμ ὅτι τοῦ τυφλοῦ ὁ ἔλεγχος τῆς δημιουργίας πλοῦτος ἐστὶν πληρῶσαι, καὶ ἐν παραδείσῳ κεκραμένα λόγον ἀνακηρύττουσα ἰοῦ, δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι ἅπαντα ὅσα ἐποίησα. ἐκ τῆς πόλεως ἐκείνης τῶν Σαμαρειτῶν πολλοὶ ὅτις θύσαν εἰς αὐτὸν διὰ λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης, ὅτι εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. μιμησώμεθα τὴν γυναῖκα ταύτην τὴν Σαμάρειαν καὶ ἡμεῖς, καὶ ὅτι τοῖς οἰκείοις ἁμαρτήμασι μὴ ἀχθώμεθα, ἀλλὰ φοβώμεθα τὸν Θεόν. νεῦ ὃ ἐναντίον ὁρῶ γινόμενον. καὶ γὰρ μέλλοντα κρί-

Λουκ. κδ' λα.

Πεσχ. θ'.

νειν ἡμᾶς ὑ διδοίκαμεν· τοῦτ' ἐ τοῦτ' ἐστὶν ἡμᾶς πολλαπλάσιονας τούτους φείπομεν, καὶ πλεῖ πρὸ αὐτῶν αἰσχύνην δεδοίκαμεν. Διὰ τοῦτο οὖν οἷς δεδοίκαμεν, ὅπερ τούτων δεδόαμεν πλεῖ ὠφείαν. οὐδ' ἐπαισχυνόμενος δὲ θέσθω ἀποκαλύψαι τὰ ἁμαρτήματα, Θεοῦ ὁ ὁρῶντος μὴ αἰσχυνόμενος πρᾶξαι, μηδὲ θέλων ὁμολογῆσαι καὶ μετανοῆσαι, τὸν ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐνώπιον εἰδὼς καὶ δύο, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἐρώσης πολυτελιματίζεται. Διαλεχθῶμεν οὖν τῷ Χριστῷ. καὶ γὰρ καὶ νῦν μέσος ἡμῶν ἕστηκε, τὸν διὰ τῶν προφητῶν, καὶ διὰ τῶν ἀποστόλων ἡμῖν φθεγγόμενος. ἀκούσωμεν τοίνυν, καὶ πειθώμεθα αὐτῷ. μέχρι τίνος ζῶμεν ἐπὶ γῆς καὶ μάτην; ὅταν γὰρ Ⓦ δοθέντα ἡμῖν χρόνον διαγωνισώμεθα εἰς τοῦτο, ἀπελυσόμεθα δίκην δώσοντες τῶν ἐφ' ἑκάστῃ τῆς ἀκαίρου δαπάνης. Διὰ τοῦτο γὰρ ἤγαγεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰς Ⓦ πρόσκαιρον βίον, τὸν ψυχὴν ἐνέπνευσε λογικήν, οὐχ ἵνα τῷ πρόσκαιρον βίῳ χρησώμεθα μόνον, ἀλλ' ἵνα πρὸς τὸ μέλλοντα ζωὴν πάντες προγυμνασώμεθα. τὸ γὰρ ἄλλο μόνῳ τῷ πρόσκαιρον χρήσιμα βίῳ· ἡμεῖς Διὰ τοῦτο ψυχὴν ἀθάνατον ἔχομεν, ἵνα πρὸς τὸν ἐκεῖ ζωὴν πάντα προξενῶμεν, ἵνα ἐκεῖ λαμπρῶμεν, ἵνα μὴ ἀγγέλων χορὸν σώμεν, ἵνα τῷ βασιλεῖ παρεστήκωμεν Διὰ πόνου τοὺς ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἀκηράτοις. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἀθάνατος γέγονεν ἡ ψυχή, καὶ ὁ σῶμα ἐς αὖ πάλιν. ἐὰν ὁ τῇ γῇ προσπλωτικὸς ᾖς, τῶν ὑπαρχόντων προσκειμένων, ἐνόησον ὅσα χοῦς εἰς τὸ δωρούμενον, ὅταν ἐκεῖνος τὰ ἑαυτοῦ προτείνῃ, σὺ ὁ πολλοῦ αὐτῶν πιπράσκων λόγον τῷ θεῷ αὐτὸν ἀποδιδοῦσαν. Διὰ ταῦτα καὶ γέγονεν ἡ τελευτή, ἵνα καταφρονήσωμεν, ἵνα μάθῃς ἐντεῦθεν, ὅσων ἀπεστερῆς σεαυτὸν καλῶν. ἀλλὰ μὴ γένοιτο πεῖσαι λαβεῖν τῆς κολάσεως ἐκείνης· ἀλλὰ διαρρήσαντας ἡμᾶς τῶν αἰωνίων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πανάγιῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ξθ. Φιλιπ. β. θ Εφ ε. ιγ.

ΚΑΤΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΦΙΝ ΤΟΝ ΧΑΛΚΟΥΝ, καὶ εἰς τὸ, Ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, καὶ εἰς τὸ, Ἐπεὶ κατ' ὀλίγον ἐδούλου εἶχε μείζονος ὁμόσαι, ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ.

Ex Mss. Casaren.

Τοῦ Θεοῦ λόγος, ἀδελφοί, ὡς πολλάκις ἔφθημεν εἰπόντες, ἁπλοῦς ἐστὶν ὅτι, καὶ λυτικὸς, καὶ πᾶσιν εὔδηλος, καὶ φωτὸς πολλοῦ γέμων· διαφόρους δ' ἔχων καὶ ἐνεργείας, διαφόρους λαμβάνει καὶ προσηγορίας, ὡς πολλάκις αὐτὸν ὀνομάζεσθαι καὶ φῶς, καὶ ζωὴν, καὶ λύχνον, καὶ λαμπάδα, καὶ ξίφος, καὶ ποταμὸν, καὶ πηγὴν, καὶ μάχαιραν, καὶ πέλεκυν, καὶ θύραν. ταῦτας δὲ καὶ προσηγορίας δέχεται ἀναλόγως τὰς ἐνεργείας, πρὸς τὸ ὀμματῶσαι τὴν ἀκροατὴν καὶ ἔννοιαν, καὶ ἀπὸ τῶν καθ' ἡμᾶς αἰσθητῶν ἀνάγειν ἡμᾶς τὴν διάνοιαν εἰς τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς. ἐντεῦθεν δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ἡ πηγὴ τῆς σοφίας, διαλεγόμενος τοῖς λαοῖς προβολαῖς χέρηται, ἀπὸ τῶν ἐν κόσμῳ καὶ ὑπὲρ κόσμου διδασκων, ἀπὸ τῶν φαινομένων καὶ ἀοράτων, ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ θείων. καὶ ποτὲ μὲν προβολῇ ἀμπελῶνος φέρει, ποτὲ δὲ προβολῇ ἁλιείας, ποτὲ δὲ σαγήνης, ἄλλοτε δὲ ζύμης· ὥσπερ σήμερον Ἰουδαίοις διαλεγόμενος ἔλεγεν, Ἀνθρώπου τις εἶχε δύο υἱούς, καὶ εἶπε τῷ πρώτῳ, ἄπελθε εἰς Ⓦ ἀμπελῶνα ἐργάσαι. ὅπερ γὰρ πρὸς ἡμῶν τῶν πολιτευόμενοι, καὶ τούτοις ἀναφερόμενα, ὁδηγεῖ ἡμᾶς πρὸς τὴν ὑπερκόσμιον σοφίαν. οἷς ἔλεγε καὶ ἐν τῇ πρώτῃ· τῇ δὲ ἑξῆς ἡμέρᾳ ἔλεγεν ὁ σωτὴρ, Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὃς ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς Ⓦ ἀμπελῶνα αὐτοῦ. ἕως ἀμπελῶνος εἰσήγαγε πολλοὺς, καὶ τῇ σήμερον τὴν αὐτήν. ἀναγκαῖον δ' ὑπισχνεῖσθαι καὶ τοὺς χαμερεῖς ἐκείνους, καθ' οὓς ἐξῆλθεν ὁ δεσπότης τοῦ ἀμπελῶνος. ἐξῆλθε,

Ματθ. κα κν.

γρ. σπουδαιοτέρους

Ματθ. κ α.

φησιν,

φησιν, ἅμα πρωΐ, καὶ περὶ τρίτην, καὶ ἕκτην, καὶ ἐνάτην, Ⓒ ἑνδεκάτην. Φαίνονται πέντε καιροὶ τῆς κλήσεως, ἅμα πρωΐ, τρίτη ὥρα, ἕκτη, ἐνάτη, ἑνδεκάτη. Οὐδὲν ἄρα τῶν παρὰ Θεῷ. ὁ γὰρ ἀπόστολος, Οὐ πολὺ πλοῦτος ἀργυρίου ῥήματος λάβητε δώσετε, αὐτὸς πολλῷ μᾶλλον ἀργῷ οὐκ ἂν ἐλέγξατο, ἢ πηγὴ τῆς σοφίας. διδάσκει τοίνυν ἡμᾶς τὸ θεῖον διδασκαλεῖον, ὅτι ὁ Θεὸς καὶ διαφόρους καιροὺς καλεῖ. ὁ αὐτός ἐστι δικαστής, τὸ αὐτὸ μισθαρνίον ἔχει, διαφορεῖς δὲ καιροῖς ποιεῖται τὴν κλῆσιν πρὸς καὶ διαφορὰς ἡλικίας τῶν ἀνθρώπων. ἡ ἡμέρα ἡ αὐτή, ὁ δικαστὴς ὁ αὐτός, ὁ ἀμπελὼν ὁ αὐτός· Ⓠ καιροὶ, καθ' οὓς μισθοῦται, οὐκ αὐτοὶ, ἀλλὰ ἅμα πρωΐ, τρίτη, ἕκτη, ἐνάτη, ἑνδεκάτη. πότε ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας; πρωῒ καλεῖ τὰ προοίμια τῆς θείας δημιουργίας. πρωῒ ἐν, ὅτε Ἀδὰμ ἐπλάσθη. ὀψὲ προοιμίοις γὰρ ὁ αἰὼν αὐτῷ προσφάτου ἀνέτειλεν ἥλιον, αὐτῷ προσφάτου διεδείχθη τῆς σελήνης ὁ κάλλος καὶ τῶν ἀστέρων ἡ διακοσμία, ἅμα πρωῒ ὁ δικαστὴς ἐξῆλθε μισθώσασθαι. τίνα πρῶτον ἐμισθώσατο τῶν ἀνθρώπων; Ⓦ Ἀδάμ. ἔδησεν ὁ Θ̄ς̄ Ⓠ διδασκαλείῳ ἐργάζεσθαι καὶ φυλάττειν. ἔστι τοίνυν ἡ μὲν πρώτη ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ μέχρι τοῦ Νῶε· αὕτη μία κλῆσις, εἷς καιρός. κατ' ἐκεῖνον δὴν Ⓦ καιρὸν ἐμισθώθη Ἀδὰμ εἰς ἐργασίαν, Ἄβελ εἰς ἐργασίαν θρεπτῆς, ὁ Σὴθ καὶ ὁ Ἐνὼχ, ὁ δὲ Ⓠ καταβαλλόμενοι θρεπτῶν μεταπεμπτοί. ἕως τοῦ Νῶε ὁ πρῶτος καιρὸς τῆς κλήσεως. ὅτε ἐφθάνη Νῶε, ὁ καιρὸς τῆς τρίτης ὥρας, ἐξῆλθε πάλιν μισθώσασθαι. ἀφανισθείσης γὰρ τῆς πρώτης ἡλικίας διὰ τὴν ἀνομίαν, πάλιν ἐδεήθη δευτέρας κλήσεως ὁ ἥλιος τῶν ἀνθρώπων. Εἰσάγει δευτέραν ἐργάτας εἰς Ⓦ ἀμπελῶνα, τὸν ἀπὸ Νῶε μέχρι τοῦ Ἀβραάμ· δευτέρα κλῆσις. πρόσεχε ἀκριβῶς, παρακαλῶ. πρώτη ὥρα, τὰ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ μέχρι τοῦ Νῶε· τρίτη ὥρα, τὰ ἀπὸ Νῶε μέχρις Ἀβραάμ· ἕκτη ὥρα, τὰ ἀπὸ Ἀβραὰμ μέχρι Μωϋσέως· ἐνάτη ὥρα, τὰ ἀπὸ Μωϋσέως μέχρι Χριστοῦ· ἑνδεκάτη ὥρα, τὰ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ εἰς συντέλειαν. ὥσπερ γὰρ ἑνδεκάτη ὥρα τέλος ἡμέρας, οὕτω καὶ ὁ καιρὸς τῆς παρουσίας τέλος ἦν τῶν αἰώνων. ὥσπερ γὰρ ἡ ἑνδεκάτη ὥρα εἰς τέλος ἐπείγει τὴν ἡμέραν, οὕτως ὁ καιρὸς τῆς παρουσίας τὴν συντέλειαν ἀρίτηλος). διὸ φησιν ὁ ἀπόστολος Παῦλος· Ταῦτα, ἀδελφοὶ, τύποι συνέβαινον ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ εἰς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησε. καὶ ὅρα τὸ θαυμαστόν. ἐμισθώθησαν Ⓠ πρῶτοι, Ⓠ δεύτεροι, Ⓠ τρίτοι, Ⓠ τέταρτοι, καὶ ὅπου τελεῖ Ⓠ πέμπτοι· Ⓒ μισθὸς οὐκ ἐδόθη τοῖς πρώτοις, ἕως ἀπήντησαν Ⓠ τελευταῖοι· ἀλλὰ Ⓦ μὴ κόπον ὑπὲρ ἔμφθη, Ⓦ ἢ μισθὸν τοῦτ' ἔπω ἐδέξαντο. οὐ γὰρ ἠθέλησεν ὁ Θεὸς τοῖς πρώτοις δοῦναι μισθὸν, ἕως δὴ ἀπαντήσωσιν Ⓠ καρπὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ κολλήσῃ τῷ οἰκοδομῷ, Δὸς ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου ἕως τοῦ πρώτου. ὅπερ ἠβούλετο ὁ Θεὸς μὴ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς πρώτοις, ἕως δὴ ἔλθωσιν Ⓠ τελευταῖοι, μάρτυρος Παύλου λέγοντος τῇ πρὸς Ἑβραίους· ἐμνημόνευσε τοῦ Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ, καὶ πατριαρχῶν, Ⓒ ἑτέρων προφητῶν καὶ δικαίων· καὶ ἐπάγει, Καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως, οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν. ὥσπερ γὰρ τὸ τοῦτο, ἀδελφοὶ, πέντε καιροὺς ἔδωκε Ⓒ κλήσεις, πρῶτον καιρὸν, ἵνα ἐπαναλάβω, τὸν ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Νῶε, δεύτερον ἀπὸ Νῶε μέχρις Ἀβραάμ, τρίτον ἀπὸ Ἀβραὰμ μέχρι Μωϋσέως, τέταρτον ἀπὸ Μωϋσέως μέχρι Χριστοῦ, πέμπτον ἀπὸ οὗ σωτῆρος μέχρι τῆς συντελείας· οὕτω καὶ ἄλλως τοῦ παραβολικοῦ ἐμφαίνων φησίν· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες ἐξῆλθον εἰς συναντησιν τοῦ νυμφίου· πέντε φρόνιμοι, καὶ πέντε μωραί. Ⓐ τί πέντε καὶ πέντε; καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ δίκαιοι καὶ ἄδικοι. πέντε φρόνιμοι, καὶ πέντε μωραί. καθ' ἑκάστην γὰρ ἡμέραν καὶ σπουδαῖοι καὶ ῥᾳθυμοι, Ⓒ βλασφῆς καὶ δυσβλασφῆς. ὅρα πάντας τοὺς συμφωνίαν τῶν καιρῶν. πάντως δὲ αἱ πέντε κλήσεις αὗται ἰδιάζουσαν ἔχουσι θεαματείας, Ⓒ ἴδιον καιρόν. καὶ ὥσπερ Ⓐ γεωργοὶ πρὸ ἑκάστου καιροῦ

Matθ. ιϛ λϛ.

a. Cor. 1. 11.

Ebr. 11. 39.

Matθ. κϛ α.

τὸν καρποὺς τοῦ οἰκείους ἀπαιτοῦσι, τὰ τῶν ἄλλων πρὸς τῶν ἄλλων, πρὸς τῶν χωμῶν τὰ τῶν χωμῶν, πρὸς τῶν ἀγρῶν τὰ ἐξ ἐκείνου, πρὸς τῶν μετοπώρου τὰ ἐκ τῆς οἰκείας ἑκάστης· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἀπαιτῶν καρποὺς, πρὸς ἑκάστου καιροῦ τοὺς οἰκείους τῆς γνώμης ἀπαιτῆ. τὸν ἀπαιτεῖ σε σήμερον καρπὸν, οὐ ἀπήτησε τοὺς πρόσθεν. ἄλλον ἀπαιτεῖ νῦν τὸν Χριστοῦ πρόσωπον. ὥσπερ γὰρ τοῦ τρυγᾶν οὐκ ἀπήτησε καρποὺς τοὺς κατὰ 5
σὲ, ἀλλ' ἑκάστῳ γνώμην ἰδίους καρποὺς ἀπαιτῆ, οὕτω καὶ τότε. τότε καιρὸς ἦν ἕτερος, καὶ νόμοι εἶχον ἴδιον· νῦν καιρὸς ἕτερος, καὶ ἐπίταγμα ἴδιον ἔχει, οὐ τοῦ Θεοῦ μεταβληθέντος, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων ἁρμοζομένου. ἐπὶ τούτου μάρτυρα πολλάκις τὸν Νῶε ἡ γραφή, Καὶ ἦν Νῶε δίκαιος, τέλειος. πῶς; ἐν τῇ γνώμῃ αὐτοῦ, πρὸς σύγκρισιν τῶν μετ' αὐτόν. ἕκαστος γὰρ
Ρεχ. 1). λς. τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἀπαιτῆται τὴν ὑπηρεσίαν, καθὼς φησι Πέτρος περὶ τοῦ Δαβίδ· Δα- 10
βὶδ μὲν τῇ ἰδίᾳ ὑπηρετήσας γνώμῃ, τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη. ἕκαστος τῷ ἑαυτοῦ γνώμῃ. γνῶμαι τοίνυν πάντες. ταῦτα λέγομεν, οὐχ ἁπλῶς ἀποφαινόμενοι, ἀλλὰ τοῖς ἐ-
Ματθ κα 18. χθροῖς τοῖς δεσποτικοῖς ἀχθόμενοι. ἔδωκε τὴν δύναμιν ὁ σωτήρ. Ἐπόμνων, φησὶν, ὅτι τὴν πόλιν, εἰ δὲ συκῆν, ἣν οὐκ εἶχεν εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ ἐζήτει καρπόν· προσπλὴν ὀλίγων. πολλὴν βλέπω τὴν ἀπορίαν ἐν ταῖς λέξεσιν, ἐὰν μὴ ἡ δύναμις δυσωπήσῃ 15
ἡμᾶς τὴν ὀλιγωρίαν μηδὲν τῷ Θεοῦ ἀνάξιον φθέγγεσθαι ἢ νοεῖν, ἀλλὰ δι' ὅλου τῆς ἀληθείας ἀνθέξεσθαι. ἐπόμνων, φησὶν, ἔννοια λίαν ἐπίπονος, καὶ προσπλὴν ὅτι τὴν συκῆν,
Μαρκ ια. γ. ζητῶν καρπὸν, καὶ οὐχ εὗρεν. οὐ γὰρ ἦν καιρὸς συκῶν. ὕστερον γέγραπται. τίς γὰρ οὕτως, οὐ λέγω Θεὸν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀξίαν ἐν μέσῳ φέρων νῶν, ἀλλ' ἅπας οὕτω τὸν καθ' ἡμᾶς ἄν- 20
θρωπον ἄφρονα, ἀσύνετος, ὥστε πρὸς τὸν καιρὸν ἀπορῆσαι ὅτι τὴν συκῆν; εἰκὸς ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ τοιοῦτον ζητοῦντα πρὸς τὸν καιρὸν ζητῆσαι καρπόν. εἰ γὰρ Θεὸν, πόθεν τὴν τῆς ἰδίας δημιουργίας ἔννοιαν ἠγνόησεν; ὡς ἂν θέλῃς ἐξετάσῃς τὸ ῥῆμα, εἴτε τὴν ἀνθρωπότητα, εἴτε τὴν θεότητα, οὐκ ἁρμόσει τῷ σωτῆρι. οὔτε γὰρ ἄνθρωπος ζητεῖ πρὸς τὸν καιρὸν ἀπαιτῶν καρποὺς πρὸ τῶν φυτῶν, ἄλλως τε οὐσῆς ἀνεπιτήδειον ἀπ' ἀρχῆς· οὔτε ὁ 25
αὐλὸς ὁ Θεὸς ὁ ἐξ ὧν καιρὸν καὶ νόμους πάντων ἑκάστῳ καὶ φυτῷ ἑκάστῳ καρπὸν, ἀπήτησεν ἂν
** πρὸ τοῦ ἰδίους ὅρους. εἰ γὰρ σὺ σωμολόγησας τὴν συκῆν μὴ ἔχουσαν καιρὸν μὴ ἐκ-χύσῃ. εἰ δὲ ἐν ἐμοὶ ὁ καιρὸς, μὴ ἐνέγκῃ καρπὸν, τοῦτο τῆς γνώμης ἐν τῷ Θεοῦ τῷ μὴ ἐπισχύσαντος τὸ φυτόν. ὥστε, ἀδελφοὶ, οἰκονομία μᾶλλόν ἐστιν, ἢ χρεία. οὐκ ἔστι χρεία Χρι-
στοῦ, ἀλλ' οἰκονομία. ἐβουλήθη προοικονομῆσαι τοῖς παθητοῖς ἀσφάλειαν τοῖς μαθηταῖς. ὅπερ ἔμελλε μετὰ ταῦτα τὸν πρόγματι δι' ὅλου εἰσιὼν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπομένην τὸ πάθος (οὐ γὰρ ἀκριβῶς διαγινώσκοντι δύνασθαι ταύτῃ τῇ ἰσοτιμίᾳ ἀκολουθοῦσα ἡ τοῦ σταυροῦ δύναμις) ὅπερ ἔμελλεν εἰσιέναι εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ πάλιν, οἱ δὲ μαθηταὶ ἐσκυ-
θαλίζοντο τῷ πάθει, ἵνα μή τις αὐτὸν ἐπανοήσῃ δι' ἀσθένειαν πάθους, δίδωσιν" ἐναργῆ μαρ- χ. ἐπιφ.
τυρίαν, ὅτι ἠδύνατο τοῦ δυτικλέψαι ζῆν, ὡς τὴν συκῆν· ἵνα τὴν μὲν δύναμιν ἐν τῇ συκῇ τῇ ἀψύχῳ ἐνδείξηται, τὴν δὲ μακροθυμίαν ἐν τοῖς λογικοῖς ἀνθρώποις· ἵνα πρόσ-
φατον ἔχοντες τὸν μνήμην τοῦ θαύματος, ἐπιστήσωσιν ὅτι θέλων ἐπέμεινεν ὁ λόγῳ ξηραίνων. ὅτι δὲ, ἀδελφοὶ, ἀληθὴς ὁ λόγος, καὶ ἀπὸ τούτου ταῦτα πάντα οἰκονομῇ, ἵνα τὴν δύνα-
μιν δείξῃ, ἐκ τῶν ἐπομένων ἔστι νοῆσαι. πολλοῖς γὰρ προφήταις νοῆσαι καὶ θεωρῆσαι ἡ συκῆ, ἰσ. παρά
φησιν, ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. καὶ ἠπείλησε τῇ συναγωγῇ, μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γέ-
νηται εἰς τὸν αἰῶνα. οὕτω λύσεις ἠθέλησαν θεωρῆσαι· διείσκεται δὲ μὴ συναδόντα τὰ πρά-
γματα τῇ προφητείᾳ. νῦν γὰρ τὸν καιροῦ, νῦν τὴν ἀποφασιν ταύτην, μυριάδες ἐπί-
στευσαν ἀπὸ Ἰουδαίων· καὶ οὐκ ἦρμοσαι ὧδε, οὐκ ἐπὶ ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται, τοσούτους πι-
στεύσαι. ἐπεμάλαβε τὸ ῥῆμα· εἰ νῦν Ἰουδαίων ἀπεφώλευσε καὶ νῦν τῆς συναγωγῆς, ὥστε
μηκέτι καρπὸν ἐνεγκεῖν, καρποὶ δὲ τῆς συναγωγῆς αἱ ἐκκλησίαι, ἐγείρω κατὰ ταύτην τὴν

ἀποφασιν

ἀποφασιν μηδένα πιστεύσαι Ιουδαίων. ὅπ ὃ πολλοὶ ὀπίσθυσαν, ἀκυε τ̃ης γραφ̃ης. μία Περξ.ε.με.
Πέντε δημηγορία τειχιλίους ἐσαγλώθυσεν, ἄλλη αὐτὸ διδασκαλία τετραχιχιλίους, ϗ
ἦσαν ψυχαὶ ὡς ἑπτακις χίλιαι. ἀλλαχο͂ ὃ, ὡς προέκοψεν ὁ λόγος, πολὺς ὄχλος τ̃ῶν
Ιουδαίων ἐπιστήσυσι τ̃ῃ πίστ. Εἰ ϗ Ιουδαῖοι ἐπιστήσυσαν πολλοὶ, ἐ χιλιάδες πολλαὶ,
ὀπὶ τέλει ὃ εἰς τοσο͂τον προ̃ῆλθεν ὁ λόγος τ̃ῶν Ιουδαίοις, ὡς εἰπεῖν τοῖς ἀποστόλοις
τῳ Παύλῳ, Θεωρ͂ις, ἀδελφὲ, πόσαι μυριάδες εἰσὶ τ̃ῶν πιστευσάντων Ιουδαίων· Εἰ Περξ.κα.κ.
οὖν μυριάδες εἰσὶ τ̃ῶν πιστευσάντων Ιουδαίων, εἰ οὖν μυριάδες ὀπὶς θυσαν, πω̃ς ζωᾷ δ
τ̃ῃ ἀποφάσει ἡ ἀπόφασις, μηκέτι ἐκ σο͂ καρπὸς ἦν; μ̃ ϗ γὰρ τὴν ἀπόφασιν μυ-
ριάδες ἦν. ἦσαν καρπῶν. ἀλλὰ ὃ προ̃έγραμμα ζωύτὴν ἔχ τὴν ἀκολουθίαν· φθ̃γε ζας
βεβιασμένας ἀλλ ηγείας. ἔστι ὅτε αὐτὴ ἡ γραφὴ δίδωσιν ὀφθαλμὺς εἰς θεωρίαν· ἔστι
ὅτε αὐτὴ ξ πολογ͂ίαν διδάσκει. ὅταν μὲν τοι γυμνὴ ἡ θεωρία, ἡ ἱστορία προ̃έκηται, μὴ βιά-
ζϗ τὰ ἀὐτόφωτα, ἀλλὰ λάμβανε τὴν ἀκρόασιν ἀκόλουθον. ϗ ως ἐγὼ· ὃ πάθος ἔμαθεν ἐκ-
φαίνειν. ἵνα μὴ ἀσθενείᾳ ὑπογράψωσι τὴν οἰκονομίαν, ἐνδείκνυται τὴν δύναμιν εἰς τὴν
ἀ̃ψυχον, ϗ φυλάπ̃ει τὴν μακροθυμίαν τοῖς μέλλουσιν ἔχ̃ν ἐλπίδα σωτηρίας. ἤδει γὰρ ὁ
σωτὴρ, ὅτι ὁ ϗ ως ἐγὼς σωτηρία τ̃ῶν ἀνθρώπων, ϗ ὃ ὑψωθὲν αὐτὸν ὅτι ξύλου, τὸν τὴν οἰ-
κουμένην ὅλην ἐσαγλώθυσε. διὸ φησιν· Ἐγὼ ἐὰν ὑψωθ̃ω, τ̃ουτ̃έστιν, ἐὰν σταυρωθ̃ω, πάντας Ιωαν.ιβ.λβ.
ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. προ̃έσχε, πῶς καλῶ. Ε, ὑψωθ̃ω, τί ὅ̃στιν; ἐὰν μὴ αὐτὸς ἑρμη-
νεύσῃ ὃ ῥ̃ημα, οὐ δύναμαι ϛ̃ησαι ὃ νόημα. λέγει ὁ σωτὴρ τ̃ῷ Νικοδήμῳ· Καὶ καθὼς Μωϋ- Ιωαν.γ.ιδ.
σ̃ῆς ὕψωσε Ⓦ ὄφιν ἐν τ̃ῃ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθ̃ῆναι δ̃ Ⓦ υἱὸν τὸν ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πι-
στεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχ̃η ζωὴν αἰώνιον. ϗ καθὼς Μωϋσ̃ῆς ὕψωσε Ⓦ ὄφιν
ἐν τ̃ῃ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθ̃ῆναι δ̃ τ̃ὸν υἱὸν τὸν ἀνθρώπου. τί βούλε͂ται τὸ ἀ̃ῖνιγμα; ἐν τ̃ῃ ἐρήμῳ
ποτὲ ὁ λαὸς τ̃ῶν Ισραηλιτ̃ῶν ἐπ̃ήγνυεν ὅτι τ̃ῇ ἐξοδ̃ῷ τὸ μάννα, ϗ τὴν ἐξοδ̃ον ταύτην τὴν ὀξ Εξοδ.ιε.γ.
ὑπάνου διεδοθ̃ήναι πατήσας, ἐπεθύμησε πα̃πύρης Αἰγυπτιακ̃ῆς, ϗ ἐλεγ̃ε· Ἐμνήσθημεν τ̃ῶν
λεβήτων τ̃ῶν κρεῶν, ὧν ἠσθίομεν ἐν Αἰγύπτῳ· ϗ προ̃επεμ̃ήσαν λέβητες Αἰγυπτιακοὶ τὸ̃
μάννα τὸ ὑπάνιον. τί οὖν ὁ Θεός; ὅπ̃ ὁ αὐτὸς ὁ ὀξὺ ὑπάνου κατεφθαρμ̃ένος, ἀποστέλλει ὅτι
Ⓦ λαὸν ὄφεις θανατοῦσαι. ὀξ̃ήλθον ὄφεις δάκνοντες, ἐ θάνατον παρ̃έχοντες.
ϗ εἰκότως οὐκ ἄλλο θεῖον ἀπεσάλη, ὑ λέων, οὐκ ἄρκτος, ἀλλ' ὄφις. ὅπ̃ ὃ γὰρ ὀξὺ ἀρ-
χ̃ῆς τ̃ῷ ὄφει εἶπεν ὁ Θεὸς, Γλῦῶ φάγῃ πάσας ζας ἡμέρας, ἀπέσ̃αλε θεῖον τοιοῦτον χ τ̃ῶν Γεν.γ.ιδ.
ἐαυτοῦ παίδων ϗ γνησίων, Ⓦ ἐαυτοῦ ϗ μὴ γνησίων. ἀπέσ̃αλεν ὄφιν δάκνοντα.
θάνατος τοῖς δήγμασιν ἠκολούθ̃ει· προ̃εποίησε τ̃ῷ Μωϋσ̃ῇ· προ̃εποίησε Θεὸς Μωϋσ̃ῆς·
ἐπορεύθη Θεὸς φαρμάκων τοῖς πεί̃ασι. κ̃ῶτοι ἡ δύναμις ἀπελάσασα τὸν ὄφιν προ̃εκα-
λούμενος· ἀλλὰ ϗ τ̃ὴν πληγὴν καταλιμπάν. ϗ ὃ φάρμακον δίδωσι. Ποίησόν μοι ὄφιν χαλ- Αεις.κα.θ
κοῦν, ϗ πῆξον αὐτὸν ὅτι ξύλου ὅτι τ̃ὸ ὑγρὸς τ̃ὸ σκληρὸς ὃ μ̃ύρτυρίαν, ϗ κήρυξον τοῖς υἱοῖς Ισρα-
ὴλ, ϗ εἰπέ· ἐάν τις δηχθ̃ῇ ὑπὸ ὄφεως, ἐλθὴ ϗ προ̃ελθ̃ῇ ὃ ὀφὶς τ̃ούτῳ τ̃ῷ πεπηγμένῳ ἐν
τ̃ῷ ξύλῳ, ϗ πῖς θύσας ζήσε͂ται. ἆρα οὐκ ἦν δυνατὸν φυγαδεύθ̃ῆναι τὸν ὄφιν; οὐκ ἦν δυ-
νατὸν ἀπολέσθαι; οὐκ ἦν δυνατὸν λόγῳ θεραπεύσαι; ἀλλ' ὥσπερ ἐδύνατο λόγος Θεοῦ
ἐκ πέτρας ἐκβαλ̃ῆν ὕδωρ, ἕως ὃ εἶδεν ἡ πέτρα τὸ σύμβολον τ̃ῶν ϗ πιόντων· ὕδ-
τα ϗ ἐν ταύτ̃ῃ, ἠδύνατο τὸν ὄφιν φυγαδεύσαι, ἀλλ' ἕως εἶδον Ⓐ ὄφεις τὴν εἰκόνα τ̃ῶν
ϗ ως ἐαυτοῦ τὴν νεκρουσαν τ̃ῶν δαιμόνων τὰ δήγματα, οὐκ ἠμβλύν̃ησαν. διὸ τί ὃ σωτ̃ῆ-
ρος εἰκόνα Ⓦ ὄφιν ἐποίησε; τί ὅμοιον εἶχεν, ἐ ὄφις; ἵνα μνημονεύσῃς, ἐπειδὴ προ̃ὲς Ισ-
δαίους ἔχ̃ης, ἢ προ̃ὲς τινας ἐξ̃ρους ἀπὸ τ̃ῆς γραφ̃ῆς ὁρμωμένους, ἐ ἀπ̃ὸ τ̃ῆς γραφ̃ῆς τραπομέ-
νους, πῶς ἀπὸ τ̃ῶν ἐσαυρωμένου σωτηρίαν οὐδέχ̃η ϗ βλασφήμ. γέγραπται γὰρ, Επικατά- Δευτ.κα.κγ.
ϗ ατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ὑπὸ ξύλου. προ̃έσχε ἀκριβῶς. ἐὰν εἴπ̃η Ιουδαῖος, ἢ ἕτερος ἐξ̃ρὸς
τ̃ῆς ἐκκλησίας ἁρπάζων ἀπὸ τ̃ῶν γραφ̃ῆς ῥήματα, ϗ ἀπ̃ὸ τ̃ῆς γραφ̃ῆς ὁπλίζων, πῶς προ̃ὲς

τ̃ὸν

τῦ Κυρίυ τῦ ἐσταυρωμένου ἀλληλούια θέλετε, γράφοντος Μωϋσέως φανερῶς, ὅτι ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου· εἶπὲ αὐτῷ, εἰ ἀνέγνως τὴν γραφήν, ἐπίγνωθι. ἡ
Προξ. π. λ. γὰρ ἀνάγνωσις ζητεῖται, ἀλλὰ ἡ γνῶσις· καθὼς φησιν ὁ Φίλιππος τῷ εὐνούχῳ, Ἆρα γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκῃς; καὶ πῶς ὁ εὐνοῦχος; Πῶς γὰρ ἄν, κύριε, ἐὰν μή τίς με ὁδηγήσῃ; ἐὰν εἴπῃ πῶς, οὕτω καὶ τῦ ἐσταυρωμένου εὐλογίαν ἐκδέξῃ; (γέγραπται γὰρ, ὅτι ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου) εἶπὲ αὐτῷ· πῶς ⓐ γὰρ Ισραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ οὕτω τῦ ὄφεως εὐλογίαν ἐδέξαντο, τῦ Θεοῦ ἀπ' ἀρχῆς εἰρηκότος, Ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῆς γῆς; καὶ ὁ ὄφις ἐπικατάρατος, ⓒ ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου. μὴ προσσχῆς τοῖς τῦ ῥημάτων οἰκονομίᾳ, ἀλλὰ μάθε τὴν δύναμιν. ὅπερ ὁ σωτὴρ ἐμιμήσατο τὴν ἀποκειμένην τῷ κόσμῳ κάθαρσιν εἰς ἑαυτὸν ἀναλαμβάνων, καθάρσιον ἦν ἡ σταυρός, Γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, ἀνέλαβες ταύτην τὴν ἀπόφασιν εἰς αὐτόν, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος, Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τῦ νόμου, γινόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, πεγλαφὼν εἰκόνα λέγησιν ἐν τῷ ὄφει· καὶ εἰκότως ἐν ᾧ ὄφει. ὥσπερ γὰρ ὁ χαλκοῦς ἐκεῖνος ὄφις ὄψιν μὲν καὶ τύπον καὶ εἰκόνα ὄφεως εἶχεν, ἰὸν δὲ καὶ πονηρίαν ὄφεως οὐκ εἶχεν· οὕτω καὶ ὁ σωτὴρ φαίνεται ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας. ἡ γὰρ σὰρξ αὕτη ἀμαρτωλὸς ἐγένετο πρὸ τούτου. ἀναλαμβάνει οὖν τὴν ἀμαρτωλὸν
Ιωαν. α. κθ. σάρκα, καὶ οὐκ εἰς ἀμαρτίας, ἀλλὰ τῦ κόσμου τὴν ἀμαρτίαν λαβών. Ἰδὲ γὰρ ὁ ἀμνὸς τῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τῦ κόσμου. οὕτω καὶ ὁ σωτὴρ ἀνέλαβε σάρκα, εἰκόνα μὲν
Ησ. νγ. θ. ὁμοίου ἐν ἀληθινῷ φύσει ἔχουσαν, ἁμαρτίαν δὲ ὁμοίου οὐκ ἔχουσαν. Ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησε, φησιν Ησαΐας, οὐδὲ δόλος εὑρέθη ἐν τῷ στόματι αὐτῦ. ὃ γάρ ἐστιν ἰὸς ἐν τῷ ὄφει,
Ψαλ. ριθ. γ. τῦτο δόλος ἐν ἀνθρώπῳ. Εἰς οὖν φησιν ἡ γραφὴ περὶ τῶν ποιμένων· Ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν· ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει, καὶ ἐν ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν. ὥσπερ οὖν, ἵνα πάλιν ἐπαναλάβω, ὁ ὄφις ἀκίνδυνος εἶχε μὲν εἰκόνα καὶ μορφὴν ὄφεως, ἰὸν δὲ καὶ πονηρίαν ὄφεως οὐκ εἶχεν· οὕτω δὲ σῶμα τῦ σωτῆρος εἶχε μὲν μορφὴν ἀνθρώπων, πονηρίαν δὲ ἀνθρώπων οὐκ εἶχεν. ἑτέρα δὲ πάλιν εἰκών. ὥσπερ ἐκεῖ ἄλλοι μὲν ⓐ δάκνουσι τοὺς ὄφεις, ἄλλος δὲ ὁ ἐπὶ αὐτῶν πάσχων. δύο γὰρ ἦσαν τῶν δακνόντων λαβεῖν· ⓒ αὐτοὶ σταυρῶσαι, ⓐ μὲν δάκνοντες ἠφίεντο, ὁ δὲ μηδὲν ἁμαρτὼν ἐσταυροῦτο· ὁ δὲ μήτε δάκνων, μήτε κοινωνήσας τῇ φθορᾷ ἢ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ἄλλων ὄφεων ὑπομένει τὸν ἐπὶ ξύλου πῆξιν, ὅπερ εἰκὼν ἦν τῦ σωτῆρος, ὅτι πάντων ἁμαρτησάντων αἰθέσπιον οὐδὲν τὸ ἁμαρτησάντων ὑπὲρ ἀμαρτωλοῦ σταυροῦται, ἀλλὰ δι' ἀναμάρτητος. ἕνεκεν τῆς θεωρίας· μνήσθητι τῆς τῦ Κυ-
Ιωαν. γ. ιδ. ρίου φωνῆς λεγούσης πρὸς Νικόδημον, Καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσε ⓦ ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ ⓦ υἱὸν τῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ ⓦ υἱὸν τῦ ἀνθρώπου. καλὸν τὸ ῥῆμα. ὅπερ ἐνομίσθη ταπείνωσις εἶναι· τὸ πάθος, ὁ σωτὴρ ὕψωσιν καλεῖ. πᾶσα γὰρ ἡ οἰκουμένη σταυρῷ ὑψώθη, πᾶσα ἡ οἰκουμένη χαμαὶ κειμένη διὰ τῆς οἰκονομίας τῦ σταυροῦ ἀνωρθώθη. διὰ τῦτο ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐθρέπτευμα ἐνεδύσατο. καὶ γὰρ κατώρθωσε τὸν οἰκουμένην· οὐκ εἶπεν, ἔκλισε. τὸ πρῶτον ἔκλισε, τὸ δεύτερον κατώρθωσεν. οὕτω διὰ ὑψωθῆναι ⓦ φησὶν αὐτὸν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται. ἀναγκαῖον ἐστί μοι δοκεῖ τῆς ὑψώσεως ταύτης μάρτυρα καλέσαι πρόφητον ⓦ Φανερῶς κηρύττοντα, ὅτι ὁ Θεὸς ὑψοῦται. ἄκουε τοίνυν τῦ μακαρίου Ησαΐου τὸν ὕψωσιν ταύτην κηρύττοντος. Εἰ γὰρ ⓒ τὰ μάλιστα
Ησ. νγ. ζ. τραγικῶς τὸ πάθος ἐκήρυξε λέγων, Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἄφωνος ἐναντίον τῦ κείραντος αὐτὸν ἄφωνος· τοῦτο γὰρ ἁμαρτίας ἡμῶν αἴρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν τῦ λαοῦ μου ἦλθον εἰς θάνατον· ἀλλ' ὅμως ἀλλαχῦ καὶ αὐτὸ τὸ πάθος ὕψωσιν καλεῖ.
Ησ. ιβ. ε. Οὐαὶ γάρ φησιν ⓨ μισοῦντες ⓦ Κύριον, αἴρετε τὸ ὄνομα αὐτῦ, ἀπαγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὴν δό-

ξαν

ξαν αὐτὸν, ὅτι ὑψηλὸν ἐποίησεν. ἀγαλλιᾶσθε καὶ εὐφραίνεσθε ⓐ οἰκοῦντες ἐν Σιὼν, ὅτι ὑψώθη ὁ ἅγιος Ισραὴλ, ἐν μέσῳ σου ὑψώθη. ἀλλ' ἀνακράζει πρὸς ταῦτα αἱρετικὴ φωνὴ, καὶ λέγει· Εἰ καὶ ὑψώθη, ἀλλὰ πρῶτα δεῖ παθεῖν ὑψωθῆναι. μεγαλοπρεπῶς γὰρ, Διὸ καὶ Φιλιπ. β. θ. ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων, καὶ τὰ ἑξῆς. ἀεὶ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας ὑπερφύονται τῷ κηρύγματι τῆς ἀληθείας. διὰ γὰρ τοῦτο δεῖ παθεῖν τὸν τοιοῦτον, μᾶλλον δὲ τοῖς τοιούτοις μὴ δίδοναι συντόμως τὰς ἀποκρίσεις, ἀλλὰ πρέπον ἀπαιτεῖ αὐτὸν λόγον τῶν οἰκείων πραξέων, καὶ τότε ἐπάγειν λύσιν τῶν ζητουμένων. ὅπερ λέγει, ὅτι ὁ πατὴρ αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πρέπον μοι ᾖσον, ποῖόν ἐστι τοῦτο τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα; οὐ γὰρ ἐστιν ἁπλῶς εἰπόντα ἀποφαίνεσθαι, ἀλλὰ τὸ τῇ ἀληθείᾳ ζωίσασθαι. ὅταν ἐρωτήσῃ ὁ πονηρὸς, δυτερωτήσει δικαίᾳ λύσει τὸν ἀπορον ἐρώτησιν. ἔδοξε γὰρ ὁ σωτὴρ σήμερον, ὡς δεῖ πρὸς τοὺς σκληροὺς ἀποκρίνεσθαι. ἠρώτησαν Φαρισαῖοι ⓐ τὸν σωτῆρα λέγοντες· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ὁ σωτὴρ βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι οὐ δι' ἣν κακίαν πλημμελοφορεῖν, ἀλλὰ ταῖς ἀτόποις ἐρωτήσεσι μὴ ἀποκρίνεσθαι, λέγει τοῖς Φαρισαίοις· Ἐρωτήσω ὑμᾶς λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ἀποκρίνομαι. Ματθ. κα. κδ. τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀπέκλεισε τὸν πτωχὸν ὁ οὐρανοφόρημος τὸν σοφοὺς ἐν τῇ πλημμελείᾳ αὐτῶν. ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην; καὶ ἐρωτηθεὶς οὐκ ἀποκρίνεται αὐτοῖς, ἀλλ' ἀντερωτᾷ· ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα. ἀλλὰ τοῦτο λέγει ὁ προφήτης, Μετὰ ὁσίου ὁσιωθήσῃ, καὶ μετὰ ἀνδρὸς ἀληθοῦς ἀληθὴς ἔσῃ, καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ, καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις. τοῦτο δὲ ῥῆμα εἰώμισαν πολλοὶ πρὸς τὸ Θεοῦ λέγεσθαι πρὸς ἀνθρώπους. ὁ προφήτης λέγει τῷ Θεῷ ταῦτα, ὅτι μετὰ δικαίου δικαιωθήσῃ, μετὰ ἀνδρὸς ἀληθοῦς ἀληθὴς ἔσῃ, καὶ μετὰ ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτὸς ἔσῃ, καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψεις. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι Θεῷ δικαλέγεται, ἐπάγει, ὅτι Σὺ λαὸν ταπεινὸν σώσεις, καὶ ὀφθαλμοὺς ὑπερηφάνων ταπεινώσεις. ἀεὶ τὸ κακὸν τῶν Ἰουδαίων ἐβασάνιζεν ὁ σωτὴρ τῇ σιωπῇ. κακὸν γὰρ πληροφορωμένη πλέον βασανίζει. ἠρωτήθη πολλάκις, καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο· ἐξήτησαν αὐτὸν ⓐ Ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς φάσιν. τοσοῦτον αὐτὸν ταῖς ψυχαῖς ἐβασάνιζεν, ὡς εἰπεῖν αὐτοῖς ποτε τοὺς Ἰουδαίους, Εως πότε τὰς ψυχὰς ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, εἰπὲ ἡμῖν παῤῥησίᾳ. καὶ ὅμως οὐκ ἀπεκρίνατο, ἀλλὰ, Πολλάκις εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐκ ἀκούετε· τί πάλιν θέλετε ἀκοῦσαι; ὅρα πῶς τὸν βάσανον αὐτῶν τῆς ψυχῆς ἐκκρούεται· ἕως πότε τὰς ψυχὰς ἡμῶν αἴρεις; ἃ σὺ εἶπες, Αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε, Ματθ. ζ. ζ. καὶ εὑρήσετε; ἀνέγνωτε τὸν γραφέα, ἀλλ' οὐκ ἔγνωτε τὸν λέγοντα· Ζητήσουσί με καὶ οὐχ εὑρήσουσιν. ἵνα μάθῃς ὅτι ὁ αὐτὸς ἐστι χαρακτὴρ καὶ τὸ λαλήσαντες δικαὶ τὴν βυαθηλίαν, καὶ τὰ λαλήσαντες δικαὶ τὸν προφήτην, καὶ ὃν αὐτὸς ἐστιν ὁ δι' ἐκείνων λαλήσας καὶ δικαὶ τούτων, ὥσπερ καὶ ταῦτα ἐρωτώμενος ὑπὸ Ἰουδαίων οὐκ ἀπεκρίνατο, ἀλλὰ ταῖς ἀντερωτήσεσιν αὐτὸν ἐδίδαξεν· οὕτω καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ λέγει ὁ Θεὸς τῷ Ἰεζεκιὴλ, Υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ υἱοὶ τοῦ λαοῦ ἔρχονται πρὸς μὲ ἐρωτῆσαι λόγον· ζῶ ἐγὼ, εἰ ἀποκριθήσομαι αὐτοῖς. ὁρᾷς τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα. βλέπε ὅσαι βάσεις, ὅσαι ἐρωτήσεις, πόσαι ὀξυτήσεις, καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο. ὅπου γὰρ βλέπει ψυχὴν ἁπλῆν καὶ πιστὴν, φωτὸς γέμουσαν καὶ ἁπλότητος, οὐ μόνον ἐρωτηθεὶς πληροφορεῖ, ἀλλὰ καὶ μὴ ἐρωτηθεὶς διδάσκει. ἀπῆλθέ ποτε πρὸς τὴν Σαμάρειαν ὁ Ἰησοῦς. Ιωαν. δ. ζ. βλέπει γυναῖκα Σαμαρεῖτιδα ἀντλοῦσαν ὕδωρ, καὶ λέγει αὐτῇ· Δός μοι πεῖν· ὁ χορηγὸς τῆς ζωῆς λέγει αὐτῇ, δός μοι πεῖν. οὐκ ἄρτιον πρὸς τὸ φρέαρ, καὶ πηγὴ ἐπάνω πηγῆς. εἶτα, ἵνα συντόμως (τὸ γὰρ προκείμενον οὐ τὴν πλοῦσαν ἰσοείδη διαπλῦναι, ἀλλ' ὅτι τὸ προκείμενον ἐλθεῖν) ἠρώτησεν ἐλθεῖν. ἠρώτησεν αὐτὴν ζήτημα μετὰ Ἰουδαίων πολιτευόμενον καὶ Σαμαρει- * *

τῶν.

τῷ. ὅπῃ Σαμάρᾳται περὶ τῶν νεκρῶν πολιτεύεσι τῶν προσκυνῆσαι· Ιουδαῖοι δὲ εἰς ἱεροσόλυμα. λέγει αὐτῇ ὁ Σαμαρείτης· Κύριε, οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· πῶς λέγετε Ιουδαῖοι, ὅτι εἰς Ιεροσόλυμα δεῖ προσκυνεῖν; βλέπε ψυχὴν φιλομαθῆ, γύναι καὶ οἰκτρὰν, ὑψηλὸν ὄντα τὴν διανοίαν. ἀξιωθεὶς δὲ πιεῖν ὕδωρ, καὶ αὐτὸς πηγὴς νάματα. Σαμάρᾳται προσκυνοῦσιν ἐν ᾧ οἶδα· οἱ Ιουδαῖοι ἐν Ιεροσολύμοις. λύτην τὸ ζήτημα· ὁ σωτὴρ λέγει, Οὐκ ἀμφὶ τόπῳ λέγω σοί, γύναι, ὅτι ἥξει ὥρα, ἐν ᾗ οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ, οὔτε ἐν Ιεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. ὁ γὰρ Θεὸς πνεῦμά ἐστι (τυτέστι, πάντα χορηγοῦ) καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖν δεῖ, οὐ τόσῳ παρεγράφοντας τὴν προσκύνησιν, ἀλλὰ πάντα χορηγοῦντας ὑμνοῦντας· ὡς οὐκ ἠδυνήθη νοῆσαι σαφῶς, ὁ ἔλεγεν ὁ σωτὴρ (ὑπῆρξε γὰρ τῆς γυναικὸς τὴν διάνοιαν) λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Οἶδα μὲν ὅτι ἔρχεται μεσίας ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἡμᾶς διδάξει πάντα. βλέπε ψυχὴν περὶ τῆς ὄψεως τὸν πόθον ἔχουσαν. Ιουδαῖοι ἰδόντες οὐκ ὑπέμειναν· αὕτη μηδέπω θεασαμένη ἐκδέχεται. ὡς εἶδεν ὁ Χριστὸς ἀπλῶς τὴν Σαμάρειαν, λέγει· Ἐγώ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. πόσα ἠρώτησαν οἱ Ιουδαῖοι καὶ ἐθαυμάτισαν, Εως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη· αὕτη ἐν τῇ φωνῇ εἶπεν ὅτι ἔρχεται), καὶ εὐθὺς ἔδειξεν ὁ κηρυττόμενος. τοῦτο ἐστὶ τὸ ἐρμηνεύομενον, Σκληροὶ λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ Θεοῦ· ἐμφανίζει τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ. ἐπεὶ πόσα ἐδιδάξεν ἡμᾶς ἡ πηγὴ τῆς σοφίας ἀντερωτήσεσι λύειν ἡμᾶς ἀπόρους ἐρωτήσεις, ἐρωτᾶ τὸν αἱρετικόν, τί ὅτι τοῦτο τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντα ὄνομα; ὡς θέλεις, αὐτὸ εἰπέ. τί ἐστὶ τὸ ὄνομα; ὅτι Ιησοῦς λέγεται; ὅτι Χριστός; ὅτι σωτήρ; εἰπέ μοι τὸ ὄνομα. ζῆσον περὶ τοῦ, ἵνα, ὅταν τὴν μαρτυρίαν ἀγάγω τὴν ἐνθεον, προφητῶν δόξαν, ἀποστόλων κήρυγμα, μὴ παραχάραξή τὴν μαρτυρίαν. ἀλλὰ περὶ τοῦ ζῆσόν σε τὴν ἔννοιαν. εἰπέ μοι ποῖον φέρεις ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντα; ἀλλὰ τί ποιῶ; ἐν μέσῳ πιστῶν εἰμι, καὶ οὐ θέλω περιφάσει τῶν ἐχθρῶν χρεμάσαι τοὺς ἰοὺς τῆς ἐκκλησίας. διὰ τοῦτο ἐρωτῶ σε, ἐὰν τις ᾖ ἐχθρὸς, γίνεται ἐκ τοῦ ἐχθροῦ, ἐὰν φίλος ᾖ φίλος διὰ τὸν ἐχθρόν, ἐὰν φίλος σύμφωνος διὰ τὸν ἴδιον. μὴ ἧττάν νομισάτω τὸ ἡττᾶσθαι τῇ ἀληθείᾳ· μὴ ἀσυνδιαλάτω νικήσας τὸν καλὸν νικῆσαι, ἀλλ' ἡττηθῆναι τὸν καλὸν ἧτταν. ἀναπτύξωμεν ἡμῖν τὸν λόγον, καθὼς οἴονται. ποῖον λέγεις ὄνομα ἀφ' οὗ κεχαρίσθαι τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα; ὅτι Ιησοῦς ἐκλήθη; ἐκλήθη καὶ αὐτὸς Ιησοῦς ὁ τοῦ Ναυή. ὅτι Χριστὸς ἐκλήθη; πᾶς βασιλεὺς καὶ προφήτης χριστός. οὕτω λέγει Δαβὶδ περὶ Σαοὺλ τοῦ βασιλέως, καίτοι ποιηρὸν ὄντος, ἀλλ' ὅμως χρῖσμα εἶχε βασιλικόν. συμβουλεύομαι παρά τινων τῶν αὐτοῦ βαστασάντων τοὺς δορυφόρων, Ιδοὺ ἡμέρα, ἣν εἶπε Κύριος παραδώσει τὸν ἐχθρόν σε εἰς τὰς χεῖράς σε, πάταξον αὐτόν· λέγει Δαβὶδ, ζῇ Κύριος, οὐ μὴ ἐπαγάγω τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτόν, ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστί. καὶ οὐκ εἷς μόνος χριστός, ἀλλὰ καὶ πολλοί. Μὴ ἅπτεσθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐν τοῖς προφήταις μου μὴ πονηρεύεσθε. καὶ ὁ Αμβακούμ, Ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου τοῦ σῶσαι τοὺς χριστούς σου. πῶς οὖν ὑπὲρ πᾶν ὄνομα; εἰ γὰρ περὶ αὐτοῦ ἄλλοι εἶχον τὸ ὄνομα, πῶς ὑπὲρ πᾶν ὄνομα ἔδωκεν αὐτῷ ὄνομα ὁ πατήρ, ἢ ποῖον ὄνομα; ὅτι σωτὴρ ἐκλήθη; ἐκλήθησαν σωτῆρες πολλοί. μανθάνετε τῶν προφητῶν· ποῖον τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα; ἀλλ' ὅπῃ τὸν ἔχεις κρυπτὸν ἀποκρίνασθαι, ἢ εἰδὼς κακουργεῖς καὶ θέλων κρύπτεις, μάθανε. ὄνομα καλῶ γραφὴ πολλάκις Θεοῦ οὐ προσηγορίαν, ἀλλὰ τὴν δόξαν· ὄνομα λέγεται Θεοῦ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, οἷς ὅταν ποιήσῃ θαυμάσια, ὄνομα γίνεται αὐτῷ ἀπὸ τοῦ θαύματος· καὶ λέγει ὁ μακάριος προφήτης· Ποῦ ἐστιν ὁ ἀναγαγὼν τῇ δεξιᾷ Μωϋσῆν; κατήγαγεν ὕδωρ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, ἐξήγαγε λαὸν αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ὄνομα, ἀντὶ τοῦ, φίλιον· τυτέστιν, ὀνόματος ἐλεύθερον. καὶ ἐφ' ἡμῶν λέγεται τοῦτο, ὀνόματος ἀνθρώπου, οὐκ ἀπὸ τοῦ ὄνομα ἔχειν (πάντες γὰρ ἔχουσιν ὀνόματα) ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὀνομάζεσθαι

σθαι

αθαι πθωταχοῦ. ὄνομα καλῆ τιμὴ δόξαν ϗ τιμὴν φήμην τιμὴν λαλουμένην πθωταχοῦ. οὕτω λέγει τῷ Σολομῶντι ὁ Θεός· Καὶ ἐποίησά σοι ὄνομα, κθτὼς ὃ ὄνομα τῶν ἀρχαίων τῶν βασιλέων. ἀλλ' οὐ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἤλλαξεν (οὐ Σολομῶν ἐλέγετο) ἀλλὰ ἐποίησά σοι ὄνομα, τυτέστι, φήμην, δόξαν. οὕτω ϗ ὁ Παῦλος λέγει· ἔδωκεν αὐτῷ ὄνομα, τυτέστι, δόξαν. ϗ τίς ἡ δόξα; ἵνα μὴ ἐγὼ ἐρμηνεύσω, ἄκουε αὐτὸ Παύλου λέγοντος· Ινα ἐν τῷ ὀνόματι Ιησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων ϗ ἐπιγείων ϗ καταχθονίων, ϗ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσηται, ὅτι Κύριος Ιησοῦς Χριστός. ὁρᾷς ὅτι ὄνομα τὴν δόξαν εἶπε, τὴν προσκύνησιν τῆς οἰκουμένης, ὃ πθωταχοῦ αὐτὸν δοξάζεσθαι, ϗ ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ θεολογεῖσθαι. ναί, φησιν, ἐδοξάσθην τὴν ἐρμηνείαν, ἀλλ' ἐκείνου οὐκ ἀφίσταμαι, ὅτι ὁ πατὴρ αὐτῷ ἔδωκε τὸ ὄνομα. θέλεις, φησὶ, τὸ ὄνομα νοῆσαι προσηγορίαν; θέλεις νοῆσαι τὸ ὄνομα δόξαν; θέλεις, φησὶν, εἰπεῖν, θέλεις βύκλειαν; ἐγὼ τίνος ἐκείνου οὐκ ἀφίσταμαι, ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ὄνομα, δηλ ϗ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑψοῦωσεν. ἀναγκαῖον τοίνυν ζητῆσαι. βυείσκεται γὰρ τὸ ῥῆμα, ὥσπερ μαθὼν δοθεὶς τῷ σωτῆρι. λέγει γὰρ ὁ Παῦλος, Τοῦτο φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ ϗ ἐν Χριστῷ Ιησοῦ· ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, ϗ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, ϗ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα. δείκνυται ἐνταῦθα ὅτι, ὅτε ἔπαθε, μαθὼν ἔλαβε τὴν πάθησιν· ὅτε ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν μέχρι θανάτου, διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε. ὃ γὰρ, διὰ, αἰτίαν λέγει, δι' ἣν ἔπαθε αὐτῷ τὴν δόξαν. ἡ δόξα αὕτη ϗ ἡ ὕψωσις, μαθὼς τὴν πάθησιν. πῶς τοίνυν ὁ παθὼν; πῶς ὁ λαβὼν ℣ μαθών; μὴ συγχωρήσῃ σοι Παῦλος ἁπλῶς τῆς θεότητος μνημονεῦσαι, ἐπήγαγε· ϗ ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, ὁ ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, ϗ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτόν. πρόσεχον δὴ ἄνθρωπον εἶπε, ϗ τότε λαμβάνοντα δόξαν. πρόσεχε ἀκριβῶς. πρόσεχον εἶπε μορφὴν Θεοῦ, ὅτι ὁ μορφὴ Θεοῦ ὑπάρχων· εἶτα ἔδειξε μορφὴν δούλου, μορφὴν δούλου λαβών, ὁ ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, ϗ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ἵνα δείξῃ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν, ℣ ἄνθρωπον, λαμβάνοντα μαθὼν ϗ τὸ ὄνομα. δύο γάρ ἐστιν. ὅτε ὁ σωτὴρ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἔθηκε (ψυχὴν γὰρ εἶχεν, ὅτε ἐλέχθησαν ἄνθρωποι δοῦλοι) λαμβάνει μαθὼν αὐτὴ ἡ σὰρξ ἡ τῶν σωτῆρι λόγῳ ἑνωθεῖσα ἰδίᾳ, ὃ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα ἑνωθεῖσα, ϗ ἵνα πᾶν γόνυ κάμψῃ τῷ Χριστῷ ἐπουρανίων ϗ ἐπιγείων ϗ καταχθονίων. ἕτερον δὲ ζητοῦμεν ἐρεῖ. Εἰ μὴ ℣ σταυροῦ ἔλαβε ταῦτα, ϗ Εἰ, ὅτε ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν μέχρι θανάτου, ἀμειβόμενος αὐτὸν ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτῷ ὄνομα, Εἰ φαίνεται τοῦτο τὸ ὄνομα μὴ ἔχων πρὸ τοῦ σταυροῦ, κὶ χάριν ἔλαβε τὴν δόξαν. ζωαγωνίσα δέ μοι. τὸ γὰρ νόημα λεπτὸν ϗ βαθύ. λέγουσιν ὅτι ὅτε ἔπαθεν ὁ Χριστός. διδασκώμεθα ℣ ἀπόστολον, μὴ νοοῦντες τὸ ἀποστολικὸν, ὅτι ὅτε ἔπαθε; διὰ τοῦτο αὐτὸν ὁ Θεὸς ὑπερύψωσε, ϗ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ιησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων ϗ ἐπιγείων ϗ καταχθονίων. πρὸ τοῦ σταυροῦ μαθὼν ἔλαβεν. Εἰ πρὸ τοῦ σταυροῦ οὐ φαίνεται προσκυνούμενος ὁ μονογενὴς, ϗ οὐ φαίνεται πᾶν γόνυ κάμπτον τῷ μονογενεῖ, ἀληθῶς μαθὼν ἔλαβεν, ἐπεὶ οὐκ εἶχε, χάριν ἐδέξατο. Εἰ δὲ εἰσπεπτὸν ϗ πρὸ τοῦ σταυροῦ, ϗ πρὶν πάθῃ, ϗ πρὶν ὑψωθῇ, ἡ οἰκουμένη ὑπὸ πάσης κτίσεως προσκυνουμένη, ποίαν ἔχει χάριν ἡ μεταμόρφωσις; δηλονότι, ἄθλιε, οὐ γνωρίζεις, τί ἐν τῷ προαιωνίῳ ἀξίωμα, τί δὲ τὸ τῆς σαρκὸς οἰκονομίας ἆθλον; πόσον μορφὴν Θεοῦ, ϗ μορφὴν δούλου, τὸν ὑπὲρ λαμβάνουσαν, τὴν δὲ ἀναληφθεῖσαν. μὴ συγχέῃς τὴν τάξιν, μὴ ἀφανίσῃς τὴν ἀλήθειαν· μᾶλλον δὲ μὴ ἀφανίζε ἀπὸ τῆς ἀληθείας. δείξωμεν τοίνυν, Εἰ πρὸ τοῦ κάμπτει, ϗ πρὸ τῆς οἰκονομίας προσκυνητός ἐστιν ὁ μονογενὴς, οὐκ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ λα-

Σολ.

Φιλιπ. β. ε.

βὼν

ζων τὸ προσκυνῆσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ξύλου καὶ ἐπὶ τῶν αἰώνων ἔχωσι τὴν προσκύνησιν. τί γὰρ φησιν, ἄκουε. λέγει τοίνυν ὁ μακάριος Ησαΐας· Τάδε λέγει Κύριος, ἐγώ εἰμι Ησ. με. κδ. Κύριος ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος δίκαιος καὶ σωτήρ, οὐκ ἔστι πλὴν ἐμοῦ. ἐπιστράφητε πρὸς μὲ, καὶ σωθήσεσθε πάντες οἱ ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς. ἐγὼ Θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος. κατ' ἐμαυτοῦ ὀμνύω, εἰ μὴ ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματός μου δικαιοσύνη· ἐγὼ Θεός, οὐκ ἔστιν ἄλλος. δίκαιος καὶ σωτὴρ πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστιν. ἐγὼ Θεός, καὶ πάλιν οὐκ ἔστιν ἄλλος. τέτοιαι ἀναλαμβάνει καὶ λέγει, ἐπιστράφητε πρὸς μέ· καὶ ἐμαυτὸν ὀμνύω, εἰ μὴ ἐξελεύσεται ἐκ στόματός μου δικαιοσύνη. οἱ λόγοι μου οὐκ ἀποστραφήσονται, ἀντὶ τοῦ, ἀγαπητοί μου πρόσεχε λόγοις μου· ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ὀμεῖται τὸν Θεὸν τὸν ἀληθινόν. πᾶν γόνυ, πᾶσα γλῶσσα. τίς ὁ τοῦτο εἰρηκώς; ὁ πατήρ. τοῦτο γὰρ θέλει ὁ αἱρετικὸς, οὐχ ἵνα τὸν πατέρα τιμήσῃ, ἀλλ' ἵνα τὴν ἐμὴν τοῦ δόξης τὴν οἰκείας τηρήσῃ. πρὸς ἐμοὶ γὰρ πιστῶσι καὶ τῇ συγκλητίᾳ καὶ πατὴρ νοεῖται. ζῶ ἐγὼ εἰρηκώς, καὶ ὑμεῖς ταῦτα λέγων νοήσατε, καὶ πνεῦμα ἅγιον κηρύττει. ταῦτα ἐθεολόγουν, καὶ οὐκ ἔστι διάφορα. πρέπουσι γὰρ, ὅλη ἐγώ εἰμι δίκαιος, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος. τίς οὖν ὅστις ἐταῦτα λέγων, τίνος ἐρωτηθῶσιν. ἀλλ' ὅπερ συμβαίνει αὐτοῖς καὶ τοῖς Φαρισαίοις εἰπεῖν ἐν ἑαυτοῖς, ἐὰν εἴπωμεν τόδε, τάδε ἀποκρίνεται ἡμῖν, ἵνα τοίνυν, ἀδελφοὶ, μήτε αὐτὸς δόξω λέγειν ἀπ' ἐμαυτοῦ, μήτε τῇ διανοίᾳ τῇ παρασταθείσῃ ὑπειρέχω ἁπλῶς φθέγξεσθαι, ἐξ αὐτῆς παραστήσω τῆς προφητείας ταύτης Παῦλον μάρτυρα. ἴδωμεν Παύλου ταύτην τὴν προφητείαν, Ζῶ ἐγὼ, κατ' ἐμαυτοῦ ὀμνύω, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ καὶ πᾶσα γλῶσσα, ἴδωμεν Παῦλος τοῦ ὄρους ἐπιβαλεῖν. ἐπίσταλέ που τοῖς Ρωμαίοις διαφορὰν ἔσχον πρὸς Ρωμ. ιδ. ἀλλήλους καὶ πιστεύσαντες καὶ ἀπὸ Ιουδαίων καὶ ἀπὸ ἐθνῶν γνώμῃ χρισθέντες. καὶ μὴ ἀπὸ ἐθνῶν γνώμῃ χρισθέντες μεταλάβωμεν πάντων τῶν βρωμάτων ἀδιαφόρως· καὶ ὁ ἀπὸ Ιουδαίων καὶ Χριστὸν ἐβούλετο προσκυνεῖν, καὶ Ιουδαϊκὰ πάσχειν τρέφεσθαι βρώματα, ὠνείδιζε δὲ ἕτερον μέρος τῷ ἑτέρῳ· καὶ ἀπὸ Ιουδαίων ὠνείδιζον τοὺς ἐξ ἐθνῶν, ὡς μὴ φυλάττουσι νόμον· καὶ ἀπὸ ἐθνῶν ὠνείδιζον τοὺς ἀπὸ Ιουδαίων, ὡς μὴ τρύφοντες τῇ χάριτι τοῦ εὐαγγελίου. σκάνδαλον καὶ ἀπὸ ἐθνῶν ἔλεγον τοῖς Ιουδαίοις, εἰ ὁ νόμος ὁ δικαιῶν Χριστὸς τί ἦλθεν; εἰ δὲ Χριστὸς ἦλθε, τί καταλιπόντες νόμον τοῦ Χριστοῦ, Ιουδαϊκοῖς ἔθεσιν αἰχμαλωτεύεσθε; πεφωτισμένοι ἦσαν τῇ Παύλου διδασκαλίᾳ Ρωμαῖοι τοῦ λέγοντος, Εἰ γὰρ τὸ νόμῳ δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανε. πεπεισμένοι οὖν ἦσαν καὶ ὅτι ἐθνῶν, ὅλη δι' ὅλου Χριστοῦ οὐκ ἔστιν ἄλλως ἁγιάζειν, καὶ οὐ δεῖ Ιουδαϊκοὺς τύπους φυλάττειν. εὑρὲ Παῦλος μάχην, διείσκει τὴν σάρκα. μέσον ἑαυτὸν ἐμβάλλει τῶν μαχομένων, καὶ διαλύει τὰ δύο μέρη. καὶ σκόπει· πρῶτον Παῦλος μὲν τὸ ἀκριβὲς ἅπαν τεῖται τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τὸ ἀσφαλὲς σωώσει· ὅτι ἡ προλῆψις δύσλυτός ἐστι, καὶ ἡ συνήθεια μόλις χρόνῳ ἀφαιρεῖται. οὐκ ἠθέλησε προφάσει τοῦ ἀναγκάζειν Ιουδαίους πρᾶγμα βρώματα, ἀποτρέπειν αὐτοὺς ἐκ τῆς πίστεως· ἀλλὰ πρῶτον ἠθέλησε ῥιζωθῆναι τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ἐν αὐτοῖς. τί οὖν καὶ ἀπὸ Ιουδαίων γνώμῃ χρισθέντες; ὡς ἔδει πάντα ἐλεγχομένους, ὅτι δεῖ πάντα πιστεῦσαι εἰς Χριστὸν πᾶσι τοῖς συνειλημμένοις βρώματα Ιουδαϊκὰ, καὶ βουλομένοις ἀπέχεσθαι κρεῶν χοιρείων, θέλοντος σκεπάσαι τὴν νόσον αὐτῶν, προσεποιήσαντο μηδὲ ὅλως ἐσθίειν κρέα, ἀλλ' ἤσθιον λάχανα, ἵνα δῶ μὴ πρώτῳ ὅλως κρέα κρυβῇ ὁ ἔλεγχος τῆς ἀρχαίας συνηθείας· εἰσελθὼν ὁ Παῦλος λύει τὴν μάχην, καὶ δείκνυσι, τίνες μὲν καλῶς φρονοῦσι, τίνες δὲ ἀσθενοῦσι, καὶ λέγει· Ἀδελφοί, ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὡς χριστιανός, ὡς πιστός· ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, εἰδὼς ὅτι πάντα τῇ πίστει καθαίρει), Οὐ πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, φησιν ὁ ἀπόστολος, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον· ἁγιάζει γὰρ ἀεὶ λόγου Θεοῦ· ὁ δὲ ἀσθενῶν (ἀσθένειαν καλεῖ τὸ ἔτι τῇ Ιουδαϊκῇ συνηθείᾳ ἀκολουθεῖν) ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. εἰρήκασι πολλοὶ τὰ ῥήματα ταῦτα περὶ ἀσκητῶν

εἰρῆσθαι,

ρῆσθαι, καὶ τοῦ τῶν ἀδιαφόρως ἐσθιόντων. Οὐκ αἰ' ἦ εἰς τοσαύτην ὀξωλίαν ἦσαν ἡ ἁγία γλῶσσα ἀτοπον ἀκολουθίαν, ὥστε ἀσθενεῖς καλέσαι τοὺς ἀσκητάς, πιστεῖς δὲ τοὺς ἐσθίοντας πόρνα· ἀλλὰ τοὺς διαφορὰν τῶν προσαιτημένων τὰ βρώματα τὰ Ιουδαϊκὰ, καὶ τοὺς τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ἀδιακρίτως πάντα μεταλαμβανόντων λέγει· Ος μὲν πιστεύῃ φαγεῖν πάντα ὡς λαχανόν, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. πλέον καταγέλλει τὴν μάχην. ἔδειξε μὲν τὴν διαφορὰν ὅτι τοῦτο πίστεως, ἐκεῖνο δὲ ἀσθενείας· ὅτι δὲ ἤλεγξε, ζημίαν εἰς φιλίαν. Πλὴν ὁ μὴ ἐσθίων τὰ ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· διὰ τοῦτο, ὁ ἀπὸ Ιουδαίων μὴ κρινέτω Ⓦ ἀπὸ ἑλλήνων, ὅτι πρώτη ἦν Ⓦ νόμον Μωϋσέως. καὶ ὁ ἐσθίων Ⓦ μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω. ἐξουθένωμα γὰρ αὐτός· οὐκ ἐγλύφεσθε χριστιανοὶ, οὐδέπω ὀπτεύσατε. ὁ ἐσθίων τὰ μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω. ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; ὅρα δὲ θαυμασον, πῶς οὐ τῷ αὐτῷ καὶ ὀπτισμίζει τὴν μάχην, καὶ δείκνυσιν Ιουδαίοις, ὅτι χρείαν ἔχουσι διορθώσεως. σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; ζῶντα λέγει τῷ ἀπὸ ἐθνῶν γνωμιῶν χριστιανῷ, σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; ἀλλότριον λέγει, ὅτι ἔξω Ⓦ νόμον ἐδόκει εἶναι. τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει, ἢ πίπτει. σταθήσεται δὲ· δυνατὸς γὰρ ὁ Κύριος στῆσαι αὐτόν. οὕτω καὶ τῶν ἐπ Ιουδαΐζόντων· σταθήσεται δὲ· δυνατὸς γὰρ ὁ Κύριος στῆσαι αὐτόν. ἔπαυσε τὴν μάχην, καὶ πάλιν εἰσάγει τὴν εἰρήνην. ὥστε σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει, ἢ πίπτει. δυνατὸς γὰρ ὁ Θεὸς στῆσαι αὐτόν. ὥστε ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. τί ἐστιν, ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν; ὀπτῶ καὶ τοῖς Ιουδαΐζουσιν Ⓐ μὲν καθόλου ἀπέχονται βρωμάτων, φέρε εἰπωμεν χριστιανοί, Ⓐ δὲ κατὰ φαρισαϊκὰς ἡμέρας τὸ σαββάτον μόνον ἡμῶσι, λέγει, ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, φυλαττέτω Ⓦ νόμον· ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. Εἶτα ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυρίῳ οὐ φρονεῖ. καὶ ὁ ἐσθίων, Κυρίῳ ἐσθίει· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων, Κυρίῳ οὐκ ἐσθίει. βλέπε πῶς παύει τὴν μάχην. σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; ὥστε ὁ μὴ ἐσθίων Ⓦ ἐσθίοντα μὴ κρινέτω, καὶ ὁ ἐσθίων τὰ μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω. Πλούτης γὰρ σαρκοπορία τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ. συνεῶθα προσέσχε. κατ' ἐμαυτὸν ὀμνύω, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ. καταγέλλει τὴν μάχην τοίνυν τῶν μαχομένων· λέγει, σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; πλούτης γὰρ σαρκοπορία τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ. πόθεν τοῦτο; γέγραπται γὰρ, Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ. ὥστε σὺ τί κρίνεις Ⓦ ἀδελφόν σου; πλούτης γὰρ σαρκοπορία τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ. γέγραπται γὰρ, ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται Ⓦ Θεῷ Ⓦ ἀληθινῷ. ποῖος οὖν εἴρηται, εἰ μὴ Ⓦ σαρκοῖ ἔλαβε μαθεῖν τοῦ προσκυνεῖσθαι, ὡς Ⓐ προσφῆται πρὸ τοῦ σαρκοῦ τὸν προσκυνητὸν ἐκήρυξαν; ἀλλὰ σὺν τοῖς μὴ ἐγκοπῶτως εἰρείσθω· ἵνα καὶ ἡ τοῦ πνεύματος διδασκαλία σφραγίσῃ τὴν ἡμετέραν ἔποιδιν, καὶ χαίνῃ πόντος δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ πατρὶ καὶ ᾧ ᾧ καὶ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΕΙΣ ΤΑΣ ΘΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΙΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΔΩΡΑ ΤΟΥ ΑΒΕΛ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΑΣΤΡΙΜΥΘΙΑΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΥ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΓΡΩΝ ΚΑΙ ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ. Λογ. ο.

Ex Ms. Cæsareo.

ΜΗτηρ δὲ τῆς ἀξίας ἀκηλουθία, ὄψιν μὲν ἡ τρόσωπον ἔχουσα τῆς ἐκκλησίας, δύκρινῆ δ' ἡ ἀσύγχυτον φυλάττουσα τὸ τῶν ἀκουόντων διάνοιαν. μὴ τοίνυν ἀπεχώμεθα τῆς ἀκηλουθίας, ἀλλὰ κἂν αἱ διαγνώσεις Θ͞υ ἴδιον αἰνίττωνται δρόμον, ἡμᾶς δ' τῆς ἰσοτιμίας τὸ ἀκολουθίδν φυλάξωμεν. ἐν τοῖς τροηγησαμένοις λόγοις τρεδίδοτο ἐκ τῆς τῦ ἁγίου πνεύματος διδασκαλίας, ὡς γίγνει ἡ τῦ ἀνθρώπου κατασκευή, τίς ἡ τιμή, τίς ἡ ταξις, ὡς ἡ τῶν τροσταγμάτων δοθῆσα ἡγεμονία. ἦκει γὰρ τούτοις ἡ ἀπάτη ἡ ἐν τῷ παραδείσῳ, ἡ ὀξεπαθῆσα δίκη, ἡ ὀξειεχθεῖσα μετ' φιλανθρωπίας ἀπόφασις. τούτοις ἠκηλούθησε καὶ τὸ Θ͞υ Καὶν καὶ Θ͞υ Αβελ, ὁμοίως τῇ αὐτῇ Θ͞υ Θεοῦ τιμᾶν ὑπαγορησάντων, διαφόρῳ δ' διακρίσει τὸ λειτυργικὸν αἰκαλαβόντων. τροσήνεγκε γὰρ καὶ οὗτος καὶκῆνος· ἀλλὰ τῦ μὲν χῆμα μόνον δῶρον εἶχεν ἡ τροσφορά, τῦ δ' ἐκ τοῦ τρέπουσαι διάθεσιν καὶ τιμωμένου. εἶτα ἠκηλούθησε φθόνος. τῇ γὰρ δυσεβείᾳ ἀκηλουθεῖ ἀεὶ παρὰ μὲν τῶν καλῶν φθόνος, παρὰ δ' τῦ βελτίονος ἔφθυος. ὑπηρέθη ὁ Αβελ ὁ τρῶτος τῆς δικαιοσύνης κήρυξ, ὁ τρῶτος δυσεβείαν ἀγαπήσας καὶ μεταδιώξας, ὁ τρῶτος ἀληθῆ τιμήσας ἐκ μετ' ἀληθείας Θ͞υ ἀγαπήσας καὶ τροσκυνήσας, ὁ ἐν πολλοῖς μιμητὴς τῦ Χριστοῦ γνώμενος. εὑρίσκω γὰρ Θ͞υ ἄγιον Αβελ πολλὰς τῦ Χριστοῦ εἰκόνας δεξάμενον. ὥσπερ γὰρ ὁ σωτὴρ τῶν μετ' Θ͞υ νόμον ἀναχαιτιζομένων ἐλεγκτὴς καὶ τροφῆτης δίκαιος, ὅτε τῶν ἐγκλείων πνεύτων αἱ θέτραι ἐλεγκτὴς δικαιοσύνης Αβελ. ὅτε ἐν τῷ ἀναχαιτισμῷ τῆς ἀθεότητος, ὡς ἀνεχώρησεν ὁ πνεύτων δεσπότης, ἀνεῴχθεις τὸ τῦ δεσποτικοῦ τροφῆτου σώματος, ὅτε ἐν τῇ παλαιᾷ τὸ ἀθέτραν ταξει ἀνεῴχθεις δικαιοσύνῳ τροφήτευσαι ὁ Αβελ. ἐκεῖνος ἄρχηγὸς τῶν παλαιῶν δικαίων, ἐ τοῦτ' ἄρχηγὸς καὶ τῶν νέων δικαίων καὶ τῶν μετ' ἀληθείας ἀναχαιτιζομένων ἁγίων. διὰ τῦτο ὁ σωτὴρ ἐπῆξε τῷ Αβελ τὸ μνήμιον πάσης δικαιοσύνης ἄρχηγόν. λέγει γὰρ Ιουδαίοις· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐκδικηθήσε͞ται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἀπὸ τῦ αἵματος Αβελ τῦ δικαίου, ἕως τῦ αἵματος Ζαχαρίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τῦ ναοῦ καὶ τῦ θυσιαστηρίου. ἄρχηγὸς ἔπηξε δικαιοσύνης Θ͞υ ὑποκαλυπτόμενον καὶ παρὰ ἀθέτοις, τεφανούμενος ὑπὸ τῶν Θεῶν, Θ͞υ Αβελ. καὶ ὅρα τὸ θαυμαστόν. ὑπὸ Αβελ τροφῆτος δικαιοσύνης ζωογανίσατο, τροφῆτος γὰρ διαθείας ἠξιώθη παθῶν. ἐλθέτω Χριστοῦ εἰκὼν τῦ δι' ἀληθῆ παθόντος, καὶ διρέθη καὶ τὸ αἷμα τῦ Αβελ πλησιάζον τῷ δικαιοτικῷ αἵματι, καὶ πολλῷ ἔχον πλέον κατηπται διαφόρως. αἷμα τὸ αἷμα τὸ σωτήριον διδασκαλῶν ὅτι πάσης τῆς οἰκουμένης· σώζει ἡμᾶς παιδεύον τῶν διαθείαν, καὶ τὸ αἷμα τὸ δικαιοτικόν, ὥσπερ γλώττη, τῇ ἀληθείᾳ κεχρημένον. ἐκόπτε καὶ τὸ αἷμα τῦ Αβελ, βοᾷ καὶ τὸ αἷμα τῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν βοᾷ ἀτυχούμενον, τῦτο δ' βοᾷ ἱλασμὸν φέρον τῷ κόσμῳ. ὑπὸ γὰρ τὸ αἷμα τὸ δικαιοτικὸν δεῦτε σαλπίσος ἤκουσεν εἰς τὰ πέρατα, καὶ τὸ αἷμα Αβελ εὐτυχὲς Θεῷ, ὁ ἀποστολος μνημονεύσας ἐν τῦτο καὶ κείνου τῦ αἵματος, τῇ προξετάσει εἰς μέζον ὕψος ἐπῆρε τὸ ἀληθῶς αὐώτερον αἷμα. λέγει γὰρ, Προσεληλύθαμεν ὄρει Σιὼν, καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ιερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγέλων, πανηγύρει καὶ ἐκκλησίᾳ τρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν ὐρανοῖς, καὶ κριτῇ Θεῷ ζῶντι, καὶ πνεύμασιν ἁγίων τετελειωμένων, καὶ αἵματι ραντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι τὰ τὸ Αβελ. τὸ μὲν γὰρ λαλεῖ ἀτυχοῦν ἀπὸ αἰκιζομένων, καὶ ἱλασμὸν φέρον τῷ κόσμῳ. τὸ γὰρ αἷμα Χριστοῦ ραντισμὸς τῆς οἰκουμένης, τὸ αἷμα Χριστοῦ λύτρον τῶν ἀνθρώπων. κρεῖττόν, φησι, παρὰ τὸ Αβελ λαλοῦντι· καὶ ὅσον τὸ μὲν ἀτυχοῦν, τὸ δ' σωτηριοῦ. εἶτα πάλιν εἰκόνα εἶχε τῦ δικαιοτικοῦ αἵματος τὸ τῦ Αβελ καὶ τῦτον Θ͞υ τρόπον. ὁ Αδὰμ ἁμαρτήσας ὑπέπεσε τῇ καταρᾷ τῦ θανάτου, Γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, ἐδέ-

ξατο

ξατο τὴν ἀπόφασιν· Ἄβελ δίκαιος γεγονὼς, καὶ θαύμασι μὴ ὑποπεσών, ἀλλὰ καὶ μαρτυρηθεὶς τῇ θείᾳ ψήφῳ, ἐνεπολιτεύσατο σεμνῶς τῷ βίῳ. Εἶτα ὁ μιαιφόνος Κάϊν ἀνοίξας τὰς πύλας τοῦ θανάτου ἐποίησε κακὴν πρόοδον γενέσθαι τῷ θανάτῳ, μᾶλλον δὲ κτεῖνε. ὅθεν γὰρ τοῦ Θεοῦ φιλάνθρωπον. ④ καὶ δίκαιοι ἐπέπεσον ἤδη τεθνηκότες, ὅτε ὁ Ἀδάμ, ὅτε ἡ Εὔα· ὁ Ἄβελ μὴ ἁμαρτήσας πρῶτον

* * *

** λείπει πολλά. **

ΤΗ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΕΙΣ ΤΟ ἍΓΙΟΝ ΠΆΘΟΣ ΤΟΥ Κυρίου. Λογ. οα.

Τίς ἡδὺς ὑποφέσεως σήμερον βούλεται τὸ χρέος πληρῶσαι; ἀγαπητοί. ζητῶ τί καινὸν Ⓦ λόγον ἔνθα ἐσφεκτίσαμεν· ἐλέγομεν ὅτι συμβούλιον ἔλαβον ④ Ἰουδαῖοι καὶ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι. καὶ δὴ ζωαρθέντων αὐτῷ ὅτι ὁ αὐτός, ἰδοὺ Ἰούδας προσέρχεται πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει αὐτῷ, Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; ④ ὁ δυάσαιτος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἠκολούθησαν αὐτῷ· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι, κρατήσατε αὐτόν. καὶ ὁμοιῶν αὐτῷ ὅτι τοῦ τόπου, οὗ ἦν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ προσελθὼν Ἰούδας κατεφίλησεν αὐτόν, λέγων· χαῖρε, ῥαββί. ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν, ἑταῖρε, ἐφ' ὃ πάρει; Εἰς ὃ ἦλθες, ἀγόλου. ὦ φίλημα δόλιον γέμον ὁμοιότητος καὶ ἀπωλείας· ὦ φίλημα πικρόν, ζημία ψυχῆς, προέξενον γαέννης. ἡ πόρνη φιλήσασα τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου τὸν ἑαυτῆς ψυχὸν ἀνεκαλέσατο ἐκ βορβόρου· καὶ οὗτος φιλήσας ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς ἀπεγράφη. ὦ γυναικὸς φιλοσοφία· ὦ μαθητοῦ ἀσωτεία. ἐκείνης καταφιλούσης τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου, ἔλαμψεν ἄγγελοι, καὶ Ⓦ στέφανον αὐτῆς ὑποτέτριζον· τοῦτον δὲ φιλήσαντος, δαίμονες ἔλαμψεν, καὶ δεσμὸν τῆς ἀγχόνης ἔπλεκον. χαῖρε, ῥαββί. ἐκφώνει χαίρων, ἀλλὰ σὺ πεπίστευκας ὅτι ἐκ τῆς χειρός ἐξεβλήθης. χαῖρε, ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. καὶ κρατήσαντες αὐτὸν ἤγαγον πρὸς Ἄνναν καὶ Καϊάφαν τοὺς ἀρχιερεῖς. ἐζήτουν δὲ ψευδομαρτυρίαν κατ' αὐτοῦ, καὶ οὐχ εὕρισκον. τότε ἤγαγον αὐτόν, καὶ ἔδησαν αὐτόν. ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Πιλάτος λέγων, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Κύριος ἐσιώπα, καὶ δὲ γεγραμμένον· Καὶ ὡσεὶ ἄλαλος καὶ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ. Πιλάτος ἐκαθέζετο κρίνων, καὶ ὁ μέλλων κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς παρίστατο, καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης παρίστατο, καὶ ἐπείγετο κρινόμενος. τοίνυν ὁ Κύριος ὑπὲρ τοῦ κόσμου σωτηρίαν. ὁ δὲ Πιλάτος ἐξ αὐτῶν τῶν γεγραμμένων πειθεὶς, ὅτι ἄξιον θάνατον πρέσβεις αὐτόν, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας αὐτοῦ λέγων· Ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. ὁ δὲ Ἰούδας ἰδὼν ὅτι κατεκρίθη, ἀπέδωκε τὰ ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι λέγων, ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον ἀδίκως· καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ ἀπῆλθεν ἀπήγξατο. Ⓒ ἐπληρώθη τὸ γεγραμμένον, Ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ὅτι χαρυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ καταβήσεται. ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἐγὼ ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐκ τούτου· καὶ θέλων αὐτὸν ἀπολύσαι λέγει αὐτοῖς· ἔθος ὑμῖν ἐστὶ κατὰ ἑορτὴν ἀπολύσαι ἕνα τῶν κακούργων. ἀκούσατε οὖν, καὶ ἀπολύσω ὑμῖν ἕνα, ὃν ὡς ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐκ τούτου. ④ ὁ δὲ φωνὰς Ⓦ φονέα ἠτήσαντο ἀπολυθῆναι, Ⓦ ὁ δικαιοῦντα τοὺς ἀσεβεῖς, ἔκραζον, σταύρωσον. τότε φοβηθεὶς αὐτὸν ὁ Πιλάτος παρέδωκεν εἰς τὸ σταυρωθῆναι. ἐφοβήθη ὁ Κύριος, ἵνα ἡμᾶς

Ex Ms. Cæsareo.

Matth. xxvi. 14.

Ησ. νγ. 7.

Matth. xxvii.

Ψαλ. vii. 17.

ἡμᾶς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν δεσμῶν καὶ μαστίγων ῥύσηται· σέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐφόρησεν, ἵνα λύσῃ τὴν κατ' ἐμοῦ κατάραν. ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἡ γῆ ἀνατελεῖ ἡμῖν προσετάγη διὰ τὴν παράβασιν· φορεῖ ἀκάνθινον σέφανον ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς, ἵνα λύσῃ τὴν κατ' ἐμοῦ κατάραν. ἐσταυρώθη ἐπὶ ξύλου, ἵνα λύσῃ τὴν ἁμαρτίαν τὴν γνωσθεῖσαν διὰ τοῦ ξύλου. διὰ γὰρ τοῦ ξύλου ἐξέωσε Ἀδὰμ ἐκ τοῦ παραδείσου ὁ Σατανᾶς, καὶ διὰ ξύλου ληστὴν ὁ Κύριος τοῦ παραδείσου πολίτην ἀνέδειξε. Καὶ θαυμαστόν, ἀγαπητοί· τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ ἔπλασε Ἀδὰμ ὁ Κύριος, καὶ τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ τοῦ παραδείσου ἐξεβλήθη. διὰ τοῦτο ὁ Κύριος τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ παραδείσοις ἰῶσθαι, καὶ ληστὴν εἰσήγαγε. διὰ ληστοῦ Ἀδὰμ ἐξεβλήθη ἐκ τοῦ παραδείσου παρακούσας τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου· διὰ ληστοῦ ὁ ληστὴς ὑπακούσας τῆς φωνῆς τοῦ δεσπότου, εἰσήχθη εἰς παράδεισον. ὅτε οὖν εἶδεν ὁ Διάβολος ὅπη πρώτα κατ' οἰκονομίαν ἐγλύφετο, καὶ ἐσήμηνα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ γλώσσα, ἥλιον σκηπτόμενον, τὸν γλῶ σεισμῶσαν, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ῥηγνύμενον, καὶ πέτρας σχιζομένας, καὶ αὐτὸν ἐμπαιζόμενον, ἔφυγε πρὸς τὸν ᾅδην, καὶ λέγει αὐτῷ· ἁμαρτωλέ, ἐνεπαίχθην, βοήθησόν μοι τῇ ἀπιστίᾳ· κλεῖσον τὰς θύρας, μὴ εἰσέλθῃ ὧδε ἀσφάλισαι τοῖς μοχλοῖς, καὶ ὅλῃ τῇ δυνάμει συντρῶμεν, ὥστε μὴ δέξασθαι αὐτόν. ἔδραμεν οὖν ὁ ᾅδης, καὶ ἀπέκλεισε τὰς θύρας, τοὺς μοχλοὺς τοὺς σιδηροῦς ἠσφαλίσατο. καὶ ἰδοὺ ὁ Κύριος ἔρχεται ὅπου τὸν ᾅδην, καταδιώκων τὸν Διάβολον, καὶ αἱ δυνάμεις περιέτρεχον. καὶ ἰδοὺ αἱ πύλαι κεκλεισμέναι, καὶ ἐφώνησαν αἱ δυνάμεις λέγουσαι· Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. καὶ φησὶν ὁ ᾅδης ἔσωθεν ἀποκεινόμενος, Τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; καὶ πάλιν αἱ δυνάμεις φασί· Κύριος τῶν δυνάμεων αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. ἀποκριθεὶς ὁ ᾅδης εἶπε, τίς ἐστιν οὗτος, οἱ εἴπατε; καὶ εἰ τοιοῦτός ἐστι, τί ζητεῖ σὺ ἐνταῦθα; τί καταλιπὼν τὸν οὐρανόν, καὶ κατέβη ὧδε; καὶ φασιν αἱ δυνάμεις· ὅτι γὰρ βασιλεὺς τῆς δόξης ἐστί, καὶ ἐκ τῆς ἀναρσίας καὶ ἀδίκου γενόμενον ἦλθε δῆσαι καὶ παραδοῦναί σοι, καὶ σὲ γράψαι αὐτὸν ἐκ σοῦ ἐκκαθᾶραι καὶ ἀνακαλέσασθαι. ἀποκριθεὶς ὁ ᾅδης λέγει τῷ Διαβόλῳ, τειχέφαλε Βεελζεβούλ, ἐκπλήρωμα τῶν ἀγγέλων, καὶ ἀγγέλους τῶν ἁγίων, ἀθανάτου, ἀποκρύφε τοῦ φωτός, οὐκ εἶπόν σοι, μὴ πολεμήσῃς μετ' αὐτοῦ; ἴδε νῦν ἃ προεφήτευσά σοι, πρέσβυ σοι· καὶ τί παρήκουσας τῶν ῥημάτων μου; ἴδε ἦλθε ζητῆσαί σε καὶ δῆσαι, καὶ διὰ σοῦ αἰχμάλωτος γένομαι. ἔξελθε, εἰ δυνατός εἶ, καὶ ἀπόστησον αὐτόν. ἐγὼ γὰρ βοηθήσαί σοι οὐ δύναμαι. καὶ ὁ Διάβολος προσῆλθε αὐτῷ *, ἐλέησόν με τέως· μὴ ἀνοίξῃς· ἴσως ἀποστρέφεται, τέως ἀγώνισαι ὑπὲρ ἐμοῦ, εἰ καὶ σὲ παίξωμεν. τίς γὰρ οὐκ ἐμπαίζεται ἐκ τῶν τοιούτων αὐτοῦ ῥημάτων; ποτὲ γὰρ φοβούμενος θάνατον ἔλεγε, Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· ποτὲ δὲ ἱκεσίαν τῷ πατρὶ προσέφερε λέγων, Πάτερ, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐδελεάσαν με. ἐκεῖνος ἀποκριθεὶς ἔλεγε· ταῦτα κἀγὼ ὁ ἀθλιος ὑπελάμβανον, ὅτι φοβούμενος θάνατον λυπεῖται. ταῦτα αὐτῶν λεγόντων, αἱ δυνάμεις ἐπέμενον λέγουσαι, ἆραται πύλαι οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. καὶ οἱ προφῆται ἀκούσαντες τὰς φωνὰς τοῦ βασιλέως τῆς δόξης, ἔλεγον καὶ ἠγάλλοντο. Ἰωάννης ἔλεγε, οὐκ εἶπόν ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται καὶ σκεδάλλει ἡμᾶς; πάντες ἠνυφεαίνοντο, καὶ ὦ ᾅδη ἔλεγον· ἄνοιγέ σου τὰς πύλας, ὅπως εἰσέλθῃ ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. καὶ ὁ ᾅδης οὐκ ἠνείχετο. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ προφήτης Δαβὶδ εἶπεν· ἄφετε αὐτόν. διὰ γὰρ δὶ ἐμοῦ πληρῶσαι τὴν προφητείαν. ὅτε γὰρ ἤμελλον ὑπὸ τῆς γῆς, προεῖδον ὃ γινόμενον, ὅτι οὐ μὴ ἀνοίξῃ ἀφ' ἑαυτῆς· καὶ εἶπον, Κύριος σωτείχων πολέμους, Κύριος σωνέτειψε πύλας χαλκᾶς, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς συνέθλασε. καὶ βιάτεως προσελθὼν ὁ Κύριος τὰς πύλας συνέτειψε, καὶ τοὺς μοχλοὺς συνέθλασε, καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ ᾅδου κατεπάτησε, καὶ τὰς ὀδύ-

νας

νας τῶ θανάτῳ ἔλυσε, καὶ κέντρα τοῦ ᾅδου ἐμώθλωσε, καὶ ἐπληρώθη ὃ γεγραμμένον, Ποῦ σου, ᾅδη, τὸ νῖκος; ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ἀπεστράφησαν αὐτῷ οἱ πρεσβύται χαίροντες καὶ ἀγαλλιώμενοι, ὑμνοῦντες καὶ λέγοντες· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. Ὅτε λαβὼν ὁ Κύριος τὸν ᾅδην ἔδησεν αὐτὸν δεσμοῖς ἀλύτοις, καὶ κατήγαγεν αὐτὸν εἰς τὰ κατώτατα τοῦ ᾅδου, καὶ ἀπέστρωσε πῦρ ἄσβεστον, σκώληκας ἀκοιμήτους· καὶ ἔστιν ἐκεῖ κεκλεισμένος κλαίων καὶ στενάζων. ὁ δὲ Κύριος λαβὼν πάντας τοὺς προφήτας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ᾅδου λέγων, πορεύεσθε εἰς τὸν παράδεισον. ὁ δὲ χαίροντος ἐξεπήδησαν ἐκ τοῦ ᾅδου· πρῶτος Δαβὶδ χορὸν τινὰ κιθαρίσας ἔλεγεν ἐνθουσιάζων· Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν· ὅτι ὁ βασιλεὺς ἡμῶν πολεμήσας ἐνίκησε. καὶ πάντες ἀπεκρίνοντο, ὃ ἀλληλούια. καὶ πάλιν ὁ αὐλός· Πάντα τὰ ἔθνη κρότησατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως· ὅτι ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν πολεμήσας ἐνίκησε. καὶ οὕτως ἀγαλλιώμενοι ὅτι ὁ παράδεισος ἐπέτυχον, καὶ εἰσελθόντες ἐκεῖ εἶδον ὁ παράδεισος λῃστήν, καὶ ἐξέστησαν καὶ ἔλεγον αὐτῷ· πῶς εἰσήγαγέ σε ὧδε; πῶς δὲ τὰ τοιαῦτα ἐμύησε; πῶς πεποίηκώς εἰσῆλθες παράδεισος ἡμῶν ἐνταῦθα; μὴ καὶ τὰ ἐν τοιαύτα λῃστεύων εἰσῆλθες; μὴ συλήσας τὰ ὧδε περιεῖδου; οὐκ ἠρκέσθης τῷ ὄπτεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπουράνια ἁρπάσαι θέλεις; εἰπὲ ἡμῖν, τίς εἰσήγαγέ σε ὧδε; καὶ φθονοῦμέν σοι, ὅτι εἰσῆλθες, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν ζητοῦμεν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· ἀλλὰ τὰ ἔργα μου οὐκ εἰμὶ ἄξιος εἰσελθεῖν ἐνταῦθα· ἀλλ' ὁ φιλάνθρωπος δεσπότης καὶ ἐλεήμων εἰσήγαγέ με ὧδε. ἐγὼ γὰρ ὀφθὲν ἀγαθὸν κέκτημαι· ὅτον καὶ κατέκρινόν με θανάτῳ ἀπθανεῖν μετὰ τοῦ ἀθανάτου βασιλέως οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ θέλοντές με ἀποκτεῖναι ἐζωοποίησαν μᾶλλον, συσταυρώσαντές με τῷ Χριστῷ. καὶ ἰδὼν ἐγὼ τὰ σημεῖα τὰ ὅτι τοῦ σταυροῦ γινόμενα, καὶ νοήσας ὅτι γὸς ἰὼ τοῦ Θεοῦ, ἐβόησα φωνῇ μεγάλῃ λέγων, Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. καὶ βοήθεως δεξαμένου μου τὴν δέησιν, λέγει μοι· ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἔδωκέ μοι ὃ τοῦ σταυροῦ σημεῖον λέγων· τοῦτο λαβὼν περιβούου εἰς παράδεισον, καὶ ἐὰν κωλύσῃ σε ἡ φλογινὴ ῥομφαία εἰσελθεῖν, δεῖξον αὐτῇ τὸ βασιλικὸν σημεῖον, καὶ ἀνοίξει σοι τὰς θύρας· καὶ ἦλθον, καὶ βοηθείας δοθείσης μοι ἡ φλογινὴ ῥομφαία, ἡ φυλάττουσα παράδεισον, ἔκλεισε τὰς θύρας. ἐγὼ δὲ εἶπον, ὅτι ὁ βασιλεύς ὁ νεκρωθείς, ἀνέστησέ με ἀπέστειλε, καὶ ἔδειξα τοῦ σταυροῦ τὸ σημεῖον, καὶ εὐθέως ἠνοίχθη μοι, καὶ εἰσελθών, ὧδε ἦνα. εὗρον, καὶ ἐδέξατό μου ἡ δέησις, καὶ ἔλεγον ἐν ἐμαυτῷ· ποῦ ὄντες Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ ὁ λοιπὸν πλῆθος τῶν ἁγίων προφητῶν; καὶ θαυμάζοντός μου καὶ διαπορουμένου μου, ἰδοὺ ἐφάνησάν μοι εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ παραδείσου δύο ἄνδρες παλαιοὶ ἡμερῶν, θαυμασταὶ τῇ ἰδέᾳ καὶ ἐκλεκτοὶ τῷ προσώπῳ, καὶ ἐπηρώτησάν με λέγοντες, τίς εἶ σύ; Ἀβραὰμ οὐκ εἶ, ἐκείνου γὰρ τὸ σχῆμα ἱερατικὸν ἰδὼν· Μωϋσῆς οὐκ εἶ, ἐκεῖνος ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος, καὶ σὺ λαλιὰ τραχύ. σὺ τίς εἶ; σὺ λῃστὴς ἡμῖν φαίνῃ, καὶ γὰρ τὸ σχῆμά σου λῃστρικόν ἐστι. καὶ ὡμολόγησα ὅτι λῃστὴς εἰμι, καὶ ὅτι ὁ δεσπότης τοῦ παραδείσου εἰσήγαγέ με ὧδε, ὅτῳ ἐμώθλωσα αὐτῷ εἰς θάνατον, ὃν ὑπέμεινε δι' ἡμᾶς. καὶ εἶπον αὐτοῖς· ὑμεῖς τίνες ἐστέ, δέομαι ὑμῶν; καὶ ἀποκριθεὶς εἷς ἐξ αὐτῶν εἶπέ μοι· ἐγὼ Ἠλίας εἰμὶ ὁ Θεσβίτης, καὶ ἀπὸ πυρίνου ἁρματος ἰωὴλ ἐνταῦθα, καὶ οὐκ εἶδον θάνατον ἀκμήν, καὶ οὗτος ὁ μετ' ἐμοῦ Ἐνὼχ ἐστίν, ὁ μετατεθεὶς ἐνταῦθα ῥήματι Θεοῦ. οἱ δὲ προφῆται ἀκούσαντες ἐδόξασαν τὸν Θεὸν ὅτι τῇ τοιαύτῃ δωρεᾷ τῇ δοθείσῃ τοῖς ἀμαρτωλοῖς. ὁ δὲ Κύριος σκυλεύσας τὸν θάνατον, καὶ τὸν ᾅδην πατήσας, [καὶ τῷ ξύλῳ ὃ ξύλον ἐσταύρωσε,] καὶ τὰς πύλας συγκλάσας, καὶ τοὺς μοχλοὺς * * συντρίψας, καὶ τὸν ᾅδην δήσας, καὶ τὸν κόσμον ἐλευθερώσας, πολλοὺς εἰς ἀγαπητοὺς ἀνεκόμισεν δυάσας ἐκ τῶν νεκρῶν. Ὀφείλομεν ὑμνῆσωμεν τὸν ἀφκωθέντα, δοξάσωμεν τὸν σταυρωθέντα, εὐφρανθῶμεν τὸν ἀναστάντα, ὅπως καὶ ἡμᾶς ἐκ τοῦ ζόφου τῶν ἁμαρτιῶν ἡ-

a Kor 15 vs.

Μαρκ 16 1.

Ψαλμ 46. a.

Ψαλμ. μς. a.

Λκκ. κγ. μ6.

μῶν δέξηται καὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας κληρονόμους ποιήσῃ. αὐτῷ γὰρ πρέπει τιμὴ καὶ προσκύνησις ζωῇ τῷ ἀναρχῳ αὐτοῦ πατρὶ, καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. οϛ. Λουκ. ιη. ι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΕΛΩΝΗΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ Φαρισαῖον.

Ex Mss. in Pera Constant.

Ης φιλαργυρείας ὁ παῖδος ἐπιθυμῆ τοῦ πλουτεξίδου· ἀλλὰ θεραπεύεται μᾶλλον τῆς ἐλεημοσύνης, ὅταν εἰς μετάνοιαν δράμῃ. τῆς πορνείας ὁ ἔρως καταδιώκει τοὺς ἁμαρτίας· ἀλλὰ ταύτην ἰατρεύει ὁ κλαυθμὸς τῆς μετανοίας, καὶ δείκνυσιν ἡλίου καθαρωτέραν τὴν ψυχὴν, ταῖς τῆς σωφροσύνης ἀκτῖσι λαμπρυνθεῖσαν. τῆς δὲ ληστείας ὁ ἀπάνθρωπον, ὅταν μεταβάλῃ τὰς πράξεις τῆς μιαιφονίας, καὶ κράξῃ τῷ Χριστῷ, μνήσθητί μου, Κύριε, τῆς σῆς βασιλείας, εἰσέρχεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς τὸν παράδεισον. τῆς εἰδωλολατρείας ἡ πλάνη, καὶ αὐτὴ ἔχει φάρμακον ἰάσεως, ὅταν προσδέξηται πιστῶς τὸν κηρυττόμενον Χριστόν, καὶ τῆς παρανομίας τοὺ πλάνου ἀποκηρύξῃ, καὶ τῆς ἀσεβείας τὴν χάριν εὑρεῖν αὐτὴ πρέπει, διὰ τοῦ βαπτίσματος, τοῦ ἐν τοῖς Ἰσ. Θ:ξ
Ματθ ε. θ. Ὑετῷ ἐπικλήσεσι τοῦ ἁγίου πνεύματος. τῆς μισανθρωπίας ὁ βόρβορος καὶ αὐτὸς ἀποπλύεται, ὅταν θυμώμεθα λογισμῷ δέξωνται τὸ διαβολικὸν σκῆνος λόγου· Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. τίς οὐ χαίρει τοῦ Θεοῦ καὶ παῖδας ὀνομάζεσθαι τέκνον; ὅτι ἐπλάσθυρησεν ὁ Θεὸς μὲν ἄνθρωπον, καὶ ἁμαρτὴς κόσμον φιλανθρώπῳ θυμάτι, καὶ τῷ βουλήματι αὐτοῦ ἔοικε τὰ σύμπαντα, ὑπερβολὴ ἀγαθότητός τις ὢν τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι πρήναγε τὰ ὁρώμενα, ἄνθρωπον μὲν ἄνθρωπον οἰκονόμον τῶν αὐτοῦ κτισμάτων· ἵνα γνώμενος πιστὸς ἀπολάβῃ τὸ μισθὸν τῶν πέντε ταλάντων, καὶ ἀρξῃ τῶν δέκα πόλεων τῶν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις διαγεγραμμένων. Εἰ δέ τις εὑρεθῇ ἀχρεὼς ἐν τάλαντον πιστευθείς, καταικρύψῃ τοῦτον, καὶ μὴ προσαγάγῃ τῷ δεσπότῃ διπλοῦν τὸ τίμημα, τυπτέσι, ζωὴ τῷ τέτρωται καὶ Λουκ. ιθ κα. νοητὸν μὲν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἀρξηται λέγειν, Ἐφοβήθην ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ, καὶ τὰ λοιπὰ ῥήματα τῆς ἀμελείας καὶ δυσροπίας, τότε δεδήσεται ἀπὸ ἀκρων καὶ ὃ ἔχει, καὶ σκληθήσεται εἰς τὸν κάμινον τοῦ πυρός. ὁ γὰρ κόσμος οὗτος γυμνάσιον ἐδόθη, ὅσις ποτὲ δὲ λυπεῖσθαι πρέπει τοῖς ἀνθρώποις, ποτὲ δὲ τὸ χαίρειν. ὁ δὲ ἀμφοτέρως τούτοις διαμείψας βιώσας, πῶς θυθήσεται τῶν βασιλείων τῶν οὐρανῶν. ὥσπερ γὰρ ἡ τῶν πλουσίων ὑδάτων φορὰ δοξαμένη τὸ ἔπιπρόσθεν, πομφόλυγας ἀφανίσῃ, καὶ αἱ μὲν αὐτῶν ἅμα τῷ ῥηθέντι ἐρράγησαν, αἱ δὲ πλεῖον ὑγκωθεῖσαι, μετέπεσαν καὶ αὗται ἐράγησαν· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ θάλασσα τὸν βίον, τοῦτο μὲν πρὸς ὀλίγον φανέντα σκάλυψε, τοῦτο δὲ ὅτι πλέον ἀφανισθέντα καὶ αὖθις κατεπόντισε. διὸ μοι λέγειν ἐπιθυμῶ. πᾶσα ἁμαρτίας ὑποθήκη ταχέως ἔχει τὴν ἀφέσεως τὴν χάριν, ὅταν μετάνοιαν ἔχῃ προεπιχέουσαν. τῆς
** ὑπερηφανίας εἰσπαιδῶν, δυσθεράπευτον νόσημα, μισανθρωπίας πρόσχημα, ταφερὸν πάθημα· ὕψωμα ἐφ' ἑαυτοῦ καταδυόμενον, φαντασία σκιώδης, καὶ λαμπρὸς ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενος, καπνὸς εἰς ἀέρα ὑφούμενος καὶ εἰς οὐδὲν ἀφανιούμενος. τί νομίζεις, ὦ ἀλαζών, πλοῦν κεκτῆσθαι τοῦ πένητος; οὐδέν. μὴ σὺ μοῦ ἄλλον οὐρανὸν ὁρᾷς, σκῆνος ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος καταφλέγεται; μὴ σὺ, ὅταν γλυπτὴν κρυμώδης ὁ ἀὴρ, σὺ μοῦ ὑπὸ τοῦ ἡλίου θάλπῃ, σκῆνος ὂν τῷ κρύει ψύχεται; οὐχ ὁμοίως ἀναπτῆναι ἀέρα; ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ βαδίζεται γῆν; οὐ τὸ αὐτὸ σῶμα πεζεύεται; οὐ μᾶλλον δικαιοῦν ὀφείλεις τῷ Θεῷ τῷ
** σοι πιστεύσαντι τοσαῦτα, ὅσα ὁ σὸς μετεῖσαν ἐπῆρκεῖ; λέγω σοι, ἀδελφὲ, τοῦτό σε μᾶλλον

λον ὀφείλει προσέρχεσθαι εἰς ταπεινοφροσύνην. ὁ γὰρ πλούσιος μετεωρίζων δείκνυσι τὸ φιλαύθεφτον· ὁ πένης γὰρ καὶ μὴ θέλων ἔχει τὴν ταπείνωσιν. σὺ οὖν τότε διαβήσῃ μέγας, ὅτε, ὅπερ ἐκεῖνος ἀνάγκῃ, αὐτὸς προθέσει μετέρχῃ. Εἰ δὲ τούτοις μὲ πείθῃ, ἄκουε τῆς γραφῆς· Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. Εἰ δὲ καὶ τούτων καταφρονεῖς, καταφρονηθήσῃ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· τότε μέλλει σε ἀναμνήσεις ἡ οἵπερ, εἰς μετάρσιον ὕψωμα ἀναγαγεῖν σε βουλομένη, μεγάλως σε ἐταπείνωσεν, ἵνα μειζόνως σε κατενέγκῃ. τί γὰρ ἐστι πλοῦτος; ὕλη μεταπηδῶσα ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον. τῷ γὰρ θανάτῳ ἐπεισελθόντος, ἐᾶν μὲν ἀφίσταταί σου, κἀὐτὸς ἐξ αὐτῶν κακὰ οὐδέποτέ σου ἀφίσταται. βλέπε, μὴ ὑπερηφανίου γῆς ἀποδὸς ὑπαρχων, καὶ ἐμπέσῃς εἰς τὸ πῶμα τοῦ φαρισαίου· ἐπίγνωθι σεαυτόν. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Κύριος προεφώνησε λέγων διὰ τῆς παραβολῆς· Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν, ἀλλ' οὐκ ἄνθρωποι δύο κατέβησαν, τὴν αὐτὴν ὁδὸν διανύοντες ἁπλανῶς. καὶ ὁ Φαρισαῖος ταύτης διεσφάλη φανερῶς. ὅτι μὲν ἵνα τόπον εἰσῆλθον προσεύξασθαι, καὶ οὐκ εἰς μὲν ἕνα τόπον ἐξελθόντες εὑρέθησαν. ὁ μὲν Φαρισαῖος ἕστηκε θαρρῶν, ὁ δὲ τελώνης ἀπῄει θλιβόμενος· καὶ ὁ μὲν στήκων ἀπέμφιεν, ὁ δὲ ὀπίσω προσέλαβεν. ἕστηκεν ὁ Φαρισαῖος ἐξαλεῖψαι τὰ ἁμαρτήματα· ἐσφάλη καὶ ὁ τελώνης διαλεῖψαι τὰ προσπώματα. ἀνῆλθον προσεύξασθαι· ὁ μὲν ὠφελήθη φιλοτιμούμενος, ὁ δὲ ἐβλάβη προσευχόμενος. τοιαῦτα γὰρ ἑαυτὸν συνομολογεῖ ὁ Φαρισαῖος λέγων· Οὐκ εἰμὶ χρεώστης τῆς προσταγῆς τοῦ νόμου· οὐχ ὑπαρχω ὑπόδικος, ὧν προεφήτας· καὶ χρῄζω τῆς διδαχῆς Μωϋσέως, ἧς οὐδὲν τούτων διημάρτον· ἀλλ' ἀρκοῦμαι προσεύξασθαι, τῆς σωτηρίας τὸ χρέος ἀποδιδούς, ὅπερ οἱ προφῆται μοι ἐπετέλεσαν. τί οὖν, ὦ Φαρισαῖε, τῶν προφητῶν ἕνεκεν τὸ ἱερὸν προσῆλθες, προσβολῆς δὲ χάριν τὸ ἱερὸν οὐχ ὁρᾷς; οἱ προφῆταί σε πιστῶς ἐπετέλεσαν τὴν εὐχαριστίαν, σὺ δὲ ἀριθμοῦντες τὴν εὐχαριστίαν, ἵνα ὑπὸ ἀνθρώπων δοξασθῇ σε ἡ θυσία. καὶ γέγραπται ὅτι σοὶ ὁ τῶν Δαβὶδ ῥητὸν· Γενηθήτω ἡ προσευχή αὐτοῦ εἰς ἀμαρτίαν, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος, τουτέστιν, ὁ τελώνης. ἆρα δὲ τὸν τελώνου ποῖα; ἀπῄει εἰς τὸ ἱερὸν ἑαυτὸν κατακρίνων, καὶ ἄξιον ὀνομάζων ἑαυτὸν προσεύχεσθαι. καὶ ἄξιον ἑαυτὸν ἐπεκάλεσατο· διὸ καὶ ὁ Χριστὸς τὴν προθεσιν αὐτοῦ ἀπεδέξατο. ἔλεγεν ἑαυτὸν τῇ ἀμαρτίᾳ κατάξρεων, ἀλλ' ἔδειξεν αὐτὸν τῆς δικαιοσύνης ὁ Χριστὸς ὑπαθύμιον· ἐχαρίσατο τῶν πεπλημμεληκότων ἑαυτῷ τὴν ἄφεσιν, καὶ διετήρησε τὴν προσθεσιν· καὶ ἐλευθέρωσε τῆς ἁμαρτίας, ἵνα δουλώσῃ τῇ δικαιοσύνῃ. ὧν ἀναλεία, δι' ἧς ἀποφθείρεσθαι ἀναλείαν ποιησάν, καὶ προσφθείρωμεν τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ Χριστοῦ· ὧν ἀναλεία ἐλαφρὸν ζυγὸν περίεχουσα, καὶ μεθ' ἁμαρτίαν ζωὴν ἔχουσα καὶ ἀποδιδοῦσα· ὧν ἀναλεία ἡ σὺν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀναλεία λεγομένη, σὺν δὲ τῷ μέλλοντι βασιλείαν ἀτελεύτητον δωρουμένη. ταύτῃ τῇ ἀναλείᾳ προσφράμωμεν, ἀδελφοί, ἵνα τὴν ἐλευθερίαν καρπωσώμεθα τῶν ψυχῶν. ὅταν γένηται ἡ ἁγαθὸς δοῦλος, τότε τὸν αἰσθησιν ὁ Κύριος ἡμῶν γνήσιον, τότε πληροῖ δὲ ῥητὸν διὰ τὸ προφήτου ἐπ' αὐτόν· Ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε καὶ ὑοὶ ὑψίστου πάντες. μακάριοι οἱ καταξιούμενοι τῆς τοιαύτης τιμῆς, μακάριοι οἱ ἀπολλαγέντες τῆς φθορᾶς, μακάριοι οἱ διὰ ταύτης τῆς ἀναλείας κτησάμενοι τὴν ἐλευθερίαν, καὶ κεκράζοντες τῇ ἐλευθερίᾳ, ἣν Χριστὸς ἡμᾶς ἐζημίωσεν, ἰσάθμια ἔχοντες τὸν φωτεινὸν διαστειρίδοντα τοῦ Χριστοῦ. κεκράζωμεν δὴ Χριστῷ, λύτρωσαι ἡμᾶς ὁ ποιμαίνων καλὸς, ὡς ἐν τοῖς προβάτων ἀπολωλότων· ζήτησον ἡμᾶς ἐν ταῖς διανοίαις τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ ῥύσαι πλανωμένους ἡμᾶς καὶ μέλλοντας ἀλίσκεσθαι ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, ζωάγαγε εἰς τὴν ποίμνην σου. λύτρωσαι ἡμᾶς δραχμὴν μίαν, καὶ ἄνθρας τὸ πυρὶ τῆς σῆς θεότητος ἐρεύνησον, καὶ ῥύσαι συγχρήσθητοῖς ἁγίοις, καὶ τοῖς ἀγγέλοις ζωαναλισκομένοις τῇ ἀγαθότητί σου θεότητι. δυάδειξον ἡμᾶς ὡς τελώνας, ἵνα προσευχόμενοι ταπεινοφροσύνην ἀπασώμεθα, ὑπερηφανίαν δὲ ἀποστρεφώμεθα,

τρεφώμθα, ϗ τὴν τῆς ἁμαρτίας μητέρα ἀποδυσώμθα τὴν ὑπηλοφρσώνην, ϗ τὴν τῆς μετανοίας μητέρα περιπλεξώμθα τὴν σωφρσύνην. ἀποβαλώμθα ⓦ παλαιὸν ἄνθρωπον ϛὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, ϗ περιβαλώμθα ⓦ νέον ϛὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ ϵ τῇ χάριτι αὐτοῦ. τεταπεινωμένην ἐκ βάθους καρδίας προσευχόμενοι, ἵνα " διώξωμεν τὸ βάθος τῆς πλούτου τῆς γεέννης ⓦ ἐλεηθῆναι ἡμᾶς. σὺ γὰρ τεταπεινωμένος, ἐκφυγεῖν πλήττεται· σὺ δὲ ϛῆθος πλήττοντος, ἐκφυγεῖν πραυματίζεται· σὺ ϛαῖς πλαγαῖς λαμβάνοντος, ἐκφυγεῖν ϛαῖς σφαγαῖς ὑποδέχεται. ϗ γὰρ ὁ τελώνης πλήττων τὸ ϛῆθος ⓦ Φαρισαῖον ἀπέπληξε, ϵ ⓦ ἐν αὐτῷ λογισμοὶ ⓦ ἐνεργοῦντα τῆς ὑπερηφανίας ⓦ τύφον ἤλεγξεν. ὁ γὰρ Φαρισαῖος σταθεὶς Λκ. ιη. ια. καθ' ἑαυτὸν προσηύχετο λέγων· Ο Θεός, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ ⓓ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ ϗ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. ὦ Φαρισαῖε, ἐκένωσάς σου ⓦ μαθὼν ἀφ' τῆς καυχήσεως· ἀφ' τοῦτο ἐδέξω ψῆφον κατακρίσεως. λέγε, οὐκ εἰμὶ ὥσπερ ⓓ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων. ἀνθρωπος μὲν ὢν τῇ φύσει ϵ τοῦ θεοῦ ἀφ' πλασεν, ἄλλην ἔχει τὴν τῆς ὑπερηφανίας μεταλήψιν· ἄνθρωπος μὲν ὡς ἔχων ϗ κατ' εἰκόνα, θηρίον ἢ ὡς κεκτημένος τὴν ἀλαζονείαν. ἔξω γὰρ ἑαυτὸν διέθετο τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως, ἀλλὰ δημιργίαν τῷ ἑαυτῆς σώματι σκομοδέτησεν· ὑπηλότερον τῶν ϗνίων πραγμάτων εἰς ἑαυτὸν ἐζημάτιζε· μείζονα πάντος προφήτην ϗ πατριάρχην ἑαυτὸν ὑπέλαβεν. ἆρα οὐκ ἐμνήσθης, ὦ Φαρισαῖε, τῆς τοῦ Ηλία καυχήσεως ϛαῦτα καυχωμένου, καίτοι οὐκ ἐξ οἰήσεως, ἀλλ' ὑπὸ 3. Βασ. ιθ. ι. ϛήλου, ὅτε εἶπε, Κύριε, ϛὸν προφήτας σου ἀπέκτειναν, ϗ τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος; ϗ τί πρὸς αὐτὸν ὁ χρηματισμός; Κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῷ Βααλ. τί οὖν; πάντων προδεδομηκότων, ἑπτακισχίλιοι ἦσαν ⓓ ⓦ θεῖον ϛῆθος ἔχοντες, ϵ τῷ προφήτῃ ϛωεξισάμενοι, ϗ σὺ βοᾷς, οὐκ εἰμὶ ὥσπερ ⓓ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί; ἆρα σὺθεὶς διέφυγες εἰς τὸν ὑπ' οὐρανὸν τῆς πλεονεξίας ὃ μῦσος; ἆρα σὺθεὶς σωφρσύνῃ ἀπαράζεται, Φαρισαῖε; ἑαυτὸν κατακρίνεις, ὁ ὑπὸ πάντων κατακριόμενος· καθ' ἑαυτὸν δοκιμάζῃς, ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδοκιμαζόμενος· ἑαυτὸν σεφάνοις ἀφ' τῆς καυχήσεως, ἀλλὰ ἀπώλεσάς σου ⓦ στέφανον ἀφ' τῆς κατακρίσεως· ἑαυτὸν ἐπῄνεσας ὡς ἀναμάρτητον, ἀλλὰ τῆς ἁμαρτίας ἐδείχθης ὑπεύθυνος· ἑαυτὸν στιλιτεύεις ὡς ⓦ νόμον πληρώσαντα, ἀλλ' ἀφάμενος τοῦ νόμου ⓦ νομοθέτην συύρεισας. ἐκραύγασας ὅτι πάντων σου τὰ κατορθώματα· μετέβαλες αὐτὰ εἰς σκάμματα. ὁ τελώνης τῇ σιωπῇ βοήσας, ⓦ Θεόν λόγον ἐδυσώπησεν, ὃν σὺ κράζων τῇ σαυτοῦ πρόσωπον. σὺν σφοδρότητος λέγων· οὐκ εἰμὶ ὥσπερ ⓓ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ ϗ ὡς ὁ τελώνης, ὁ ϛαῖς ἁμαρτίαις μεμιαμμένος, ὁ ϛαῖς ἀσωτίαις ἐμπεφυρμένος, ὁ ⓦ ἱερὸν τόπον κοινώσας τῇ εἰσόδῳ, ὁ ἀναξίως ϛωὼ ἐμοὶ προσευχόμενος, ὁ πάσης ἀνομίας ἐργάτης; ἀρκεῖ ἢ ὄνομα πρὸς μαρτυρίαν τῆς ἑαυτοῦ καταστάσεως. ὑπάρχει γὰρ τελώνης, τελῶν τῇ ἁμαρτίᾳ τὰ τῆς πονηρείας ἔργα. ϛαῦτα εἰ ϗ μὴ αὐτοῖς ϛαῖς λέξεσιν ἐν τοῖς ἁγράντοις εὐαγγελίοις ἐγγέγραπται, ἀλλ' οὖν γε ὁ σκοπὸς τῆς ὑπερηφανίας τοῦτον ἀποσώζει ⓦ τύπον. ὦ Φαρισαῖε, σὺ μὴ ἀπόδοξησας τὰ τοῦ τελώνου, ὁ ἢ Χριστὸς ἀπεδόξησεν ἐν τῷ τελώνῃ· σὺ ϛὴ " σεαυτὸν ἐκφυγεῖν ἐξευτελίσας, ὁ ἢ Χριστὸς οὐκ ἐθέλησεν ὅπως πάντων ἐκφανώσῃ. πρέσθι Χριστὸς ϛῇ μετανοίᾳ τοῦ τελώνου θεωρήσας αἰχμάλωτον συμπεπλεγμένον ἐν αὐτῷ, ϗ τεταγμὸν ἐκ βάθους καρδίας εἰς οὐρανὸν πτήσεως ἀναπεμπόμενον, ϗ βαρύτατον τὰ πτερά. πρέσθι Χριστὸς, μᾶλλον πρέσθι ⓦ τελώνου, τῇ αἰχμῇ τοῦ αἰχμαλώτου ἀποτοξεύσαντος. κόσμος πρωτόσατο ἑαυτῷ ὁ τελώνης τὸ τῆς σοφίας ῥητόν· Ἐστιν αἰχμὴ ἐπάγουσα ἁμαρτίαν. ϛαύτην μετῆλθεν ἐν τῷ τῆς ἀγαθοσύνης βίῳ. ϵ ἔστιν αἰχμὴ δόξα ϵ χάρις. ϛαύτην ἐπῆλθε ἀφ' τοῦ τῆς μετανοίας ζήτου, ἐκ

ⓦ

τῶν ἐνδυτῶν τὰ ἐνδυτὰ διὰ τῆς πίστεως ἰασάμενος. μιμησάμενος ἰατρὸν, ἐμπλαστρον τίθησιν ἐνδυτὸν τῷ σώματι, τὸν μὲν ῥάκια ἐκτέμνων, ὃ δ' ἕλκος καθαίρων, ἵνα ἀποκαλυφθέντος τοῦ ζωλικοῦ σώματος, ὑπογράφῃ τὸ τῆς θεραπείας μηχάνημα. τοὺς ὀχετοὺς τῶν ἡδονῶν, οἷς καυχᾶται σιδηρᾷ, τῷ ξεναγμῷ χρησάμενος, ἀπεστόμωσε, καὶ τὸ δριμύδαγμον τοῦ πάθους ἕλκος τοῖς δάκρυσι περαύνας ἐθεράπευσε, καὶ τὸν ὑπὸν τοῦ ἕλκους μετώσας διὰ τῆς τῶν χειρῶν πλοκῆς ἀπούλωσε, καὶ ὃ ὑπερρέον τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ σώματος ῥεῦμα ἐξείρωσε, καὶ καθαρὸν ταύτην διὰ τῆς μετανοίας τῷ πλάσματι περισήγαγεν. ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν ῥημάτων τοῦ Φαρισαίου ἀκουσώμεθα. νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου. δηλοῖ τεσσάρδος καὶ παρασκευῆς τὸν ἐγκράτειαν. ταῖς σάββασι ἀνάπαυσις ὅτι τοῖς Ἑβραίοις. ἀπέχω τῶν διαφόρων βρωμάτων· ὁ ῥυπτῶ μου τὰ χείλη ἀκαθάρτῳ γλώσσῃ, ὅλως ἐγκράτειαν περιβέβλημαι, ὅλως ἁγιωσύνην ἡμφίεσμαι· ἐπὶ ᾧ καὶ ὧν κτῶμαι καὶ δικαίως τῷ Θεῷ προσφωνίζω. ὡς τύφος ἀναθησίας ἀνάπνεων. νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου. "Ὁ δράκων), ὡς τὰ σιτηρέσια αὐτοῦ τῷ Θεῷ χαριζόμενος. νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου. "Κύριε, μὴ νηστεία, φησὶ, τῷ Θεῷ πρέπει τὰ τοῦ νόμου ἐπάλματα; καὶ ὁ (Ⓐ) δοῦλος ἔφη· κύριε, ἐποίησα καὶ πώρωσαν, ὅτι ἐγὼ προσθήσει ποιῶ. τί οὖν ὁ φιλάνθρωπος δικαστὴς, ὁ φιλάνθρωπος ἀγωνοθέτης; " (Ⓦ) τῆς μετανοίας δρόμον; καὶ τοῦ Φαρισαίου μεγαλαυχιῶντος ἐνύετο, καὶ τοῦ τελώνου μετανοοῦντος ἐτέρπετο. ὅπως ὁ μὲν τοῖς ῥήμασιν, ὥσπερ ἀνέμοις σφοδροῖς, τῆς ψυχῆς (Ⓦ) καρπὸν ἀπεπίναξεν, ὁ δὲ σωτείνας ἑαυτὸν οὐκ ἐξεδέχετο ἄλλον κατιδεῖν, ἐκάστῳ δὲ πρὸς τὸν ἀξίαν ἀπένειμε. (Ⓦ) μὲν γὰρ τελώνην ἑαυτῷ γεγυμνωμένον κατιδεῖν, ἐλεύθερον ἀφῆκε τῆς καταχρίσεως· (Ⓦ) δὲ Φαρισαῖον εἰς μέσον προθέντα τὰ κατορθώματα, πενέστερον τοῦ τελώνου ἀπέφηνεν. ἀμφοτέρους ὁ τρόπος· τὸν μὲν ὑπόθεσις πενίας ὁ πλοῦτος· τὸν δὲ οὐκ πλούτου πενίαν ὀλίγωμα. τί γὰρ φησιν ὁ δεσπότης; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢπερ ἐκεῖνος. ὦ πῶς κακὸν τῆς ὑποφαυσίας τὸ νόσημα. καὶ πάκομος ἀπῆλθεν ὁ Φαρισαῖος, ὥσπερ αὐθεσι, τοῖς κατορθώμασι τεφλουούμενος· σεσωδόλυσε τοῦτον ὁ τελώνης πάσης ἀπολογίας γυμνός. ἄλλος μὲν εὐχερῶς ἑαυτὸν ταπεινώσας ὑψώθη· ὁ δὲ πρὸς ἀκαιρον ὕψος ἀκοντίσας ἑαυτὸν, καταγέλαστον ὑπέμεινε γύμνωσιν. οὐκ ἰῶ βέλτιον ὑφειμένως χρήσασθαι ταῖς φωναῖς; οὐκ ἰῶ κρεῖττον ἀκούσαι τῆς προφητικῆς φωνῆς λεγούσης, ταπεινώθητε ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς, οὐκ ἰῶ μᾶλλον κεκτῆσθαι τῆς γλώσσης συμφέρον, καὶ φυλάξαι (Ⓦ) πλοῦτον, ὃν πόνοις πολλοῖς ἐκτήσατο; ἃς γὰρ ἐν χρόνῳ σεσήγαγεν ἁρετὰς, τῇ φωνῇ διεσκόρπισεν. οὐκ ἤκουσε ταχὺ ὁ Φαρισαῖος ὃ γεγραμμένον, ὅτι Ἀκάθαρτος ἑαυτὸν Κυρίου πᾶς ὑψηλοκάρδιος· οὐκ ἐδιδάχθη ὃ καλῶς εἰρημένον· Ὁ ποιεῖ ἡ δεξιά σου, μὴ γνῷ ἡ ἀριστερά σου. ταχὺ ἐγίνωσκεν ἀμφότερα, ἀλλ' ἡ ἰσχὺς τῆς κενοδοξίας ἐσίκησεν. ἡμεῖς οὖν τοῦ τελώνου τὸν ταπείνωσιν κτησώμεθα, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων τὸ βαρος ἀπωσώμεθα· ὑποφαίνει δὲ μισήσωμεν, δι' ἧς ὁ Φαρισαῖος (Ⓦ) πλοῦτον τῶν ἀρετῶν ἀπώλεσεν. Ὑπερφάνοις γὰρ Κύριος ἀντιτάσσεται), ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Παροιμ. ιϛ. ε. Ματθ. ε. γ. Παροιμ. γ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ Λογ. ογ.

Ex Ms. in Pera Constantinopol.

ΑΝέτειλεν ἡμῖν σήμερον, ἀγαπητοὶ, τὸ φαιδρὸν ἔαρ τῶν ἁγίων νηστειῶν, καὶ προθύμως προσκυλίζει σεσωτέχθη εἰς τὸν θεοπρεπῆ τοῦτον παράδεισον, ὥστε τοὺς τῆς ἐγκρατείας ἀποτευγήσας καρποὺς, καὶ τὰ τερπνὰ τῆς ἁγνείας δρεψαμένους ἄνθη, πλέξαι τὸν τῆς σωφροσύνης στέφανον. πάλιν ἡμᾶς καλεῖ ὁ ἀγγελικὸς βίος ὑπὸ τὸν ἐρχόμενον τεῦχον, καὶ πρὸς τὸν θεῖον ἐκεῖνον καὶ μακάριον ἀπόλαυσιν ἡμῖν ἐπανοίγει πύλας.

πύλας. μεγάλῳ γὰρ Θεὸν παῤῥησίαν ἡ ἐκ νύσιος νηστεία, καθαίρουσα μὲν τὰ σώματα διὰ τῆς ἐγκρατείας, ἀγιάζουσα δὲ τὴν ψυχὴν διὰ τῆς πρὸς Θεὸν παῤῥησίας, καὶ τῶν μὲν γηίνων ἀπρὸς τῶν ὑπολαμβάνειν ποιοῦσα, τῶν δὲ ὑρανίων ὑπερεμπιπλᾶσα. νηστεία γὰρ ἑαυτὴν ἐρασὰς εἰς ὑρανοὺς ἀνάγουσα, τῷ Χριστῷ παρίστησι, καὶ μετὰ τῶν ἁγίων ἐλθεῖν τὴν κληρονομίαν. ὁ πατὴρ τῆς νηστείας, ἀγαπητοί, ἐστὶν ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ· μήτηρ δὲ αὐτῆς, ἐγκράτεια, σωφροσύνη, ἀρετή· θυγατέρες αὐτῆς, ἄσκησις, ἁγνεία, σωφροσύνη· υἱοὶ δὲ γνήσιοι, Μωϋσῆς, Ηλίας, Δανιὴλ, Ιωάννης ὁ Βαπτιστὴς, καὶ ὁ λοιπὸς τῶν ἁγίων χορὸς, μάλιστα τῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἀναχωρησάντων καὶ ἀσκησάντων· φίλαι δὲ αὐτῆς εἰσι, πίστις, ἐλπὶς καὶ ἀγάπη· συνόμιλοι δὲ, εἰρήνη, ὡραιότης, ὁμόνοια· θεραπαινίδες δὲ αὐτῆς, δοξολογία, ψαλμῳδία διηνεκὴς, θυμὸς καθαρός· σύμβιος δὲ αὐτῆς, ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. ἃ δὲ καρποὶ τῆς τούτων συμβιώσεώς εἰσιν, ἁγιότης, ἀφθαρσία, παῤῥησία πρὸς τὸν Θεὸν, βασιλεία οὐράνιος, ζωὴ αἰώνιος. διὸ, ἀγαπητοὶ, μὴ ἐκβάντες τῆς νηστείας, νόμον τοῦ Θεοῦ ἔχοντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, νηστεύσωμεν εἰλικρινῶς, δύμοι δὲ οὐ νηστεύσωμεν. καὶ μὴ δίκαιοι νηστεύσωμεν ἀπὸ ἁμαρτίας θυσιασώμεθα, καὶ νόμον τοῦ Θεοῦ μελετῶντες καὶ πληρώσωμεν, τῷ τε ἀγνείᾳ ἀγαπῶντες, καὶ τῷ σωφρονεῖν περιπυοόμενοι, μὴ τῆς ἐλευθερούμενοι, καὶ τῷ Χριστῷ προσκολλώμενοι· ἃ δὲ οὐκ ἔστι ἐν νηστεύσει μόνον, ἀλλὰ καὶ πάσης κακίας καὶ Σατανικῆς ἐνεργείας πεπληρωμένοι τυγχάνουσι. πᾶσα ἀσωτία καὶ ἀσέβεια καὶ πλεονεξία πρὸς αὐτοὺς ἐμπορεύεται· πρὸς αὐτοὺς λόγοι αἰσχροὶ, γέλωτες ἀκαιρίας, καὶ ῥήματα διαβολικά· πρὸς αὐτοῖς γαστριμαργία καὶ μέθη, καὶ ἀκαταστασία σωματικὴ. πολλὰ γὰρ ὄντως τὰ ἐκ τῆς μέθης κακά. ἃ γὰρ καταμεθυσθέντες τῷ οἴνῳ, τὰς φρένας σκοτοδινιῶσιν, ὥσπερ ἃ παιαίοντες καὶ τῶν φρενῶν ἐξιστάμενοι, καὶ ὧδε κἀκεῖσε περιφερόμενοι, τοίχου τε ἅπτοίχου προσαρασσόμενοι, ἀπρεπῶς τι σκιρτῶντες καὶ σκιρτώμενοι τοῖς ἀπαντῶσι, καὶ ἀκηρίως φερόμενοι κατὰ γῆς. διὸ, ἀγαπητοὶ, φύγωμεν τὸν τοιοῦτον ἀγκυλόν, καὶ προθύμως νηστεύσωμεν μετὰ φόβου τοῦ Θεοῦ, πίστει βεβαιούμενοι, νόμῳ σπουδάζοντες, σωφροσύνῃ κοσμούμενοι, ἁγνείᾳ καλλωπιζόμενοι, ὁμοῦ σωφρονίζοντες, λογισμοὺς ἀναιρούντες, εἰς ὑπομονὴν πολλὴν καὶ καθαρὰν καρδίαν προσευχόμενοι, τὰ προσκαίρα ἀποκτώμενοι, καὶ τὰ αἰώνια αἰτησόμενοι. Εἷς γὰρ εἰλικρινὴς νηστεύει, Χριστὸν μιμεῖται, γλυκύνους ὑπὲρ γῆς, ἀγγέλοις ὁμοιοῦται, προφήταις ζηλοῖ, ἀποστόλοις κοινωνεῖ, καὶ ὅλως ἐναλλαγεὶς τὴν φύσιν διὰ τῆς νηστείας γίνεται δίκαιος ἐξ ἀδίκου, ἀγαθὸς ἐκ πονηροῦ, ἐξ ἀσεβοῦς εὐσεβὴς, καὶ οὕτω Χριστοῦ κληρονομεῖ, ᾧ γένοιτο ἐν τῇ ζωῇ· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπάρχειν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἁγαθῷ πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. οδ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΑΝΑΛΗΨΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ Ιησοῦ Χριστοῦ.

Ex Ms. ἐν Χάλκῃ νήσῳ ἐκ Χηκησίνος emend. ex Ms. Monasterii S. Lauræ in Monte Athos.

Εχ. Cis.

ΕΤι μικρὸν ψυχὴν ἀριθμοῦντι ὃ ἐκ τοῦ κέρδους τῷ ἀνθρώπων προσγινόμενον κέρδος, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀναστάσεως ὠφέλειαν ζυγῷ λογισμοῦ καθαρίζοντι, ὁ τῆς θείας ἀναλήψεως ἐπώμβρισεν ἀνεξαντλήτου πλοῦτος· καὶ βλέπω ἡμῶν δεσπότην καὶ Θεὸν εἰς οὐρανοὺς ἀνερχόμενον, ὅπου ἦν ὃ πρότερον, ἵνα, ἐμὲ ὅλον ἀναλαβὼν ἀποδύξας τοῦ ἀρχαίου παλαιᾶς, ἔργῳ σφραγίσῃ τοῦ Παύλου τὰ ῥήματα, ὅτι Σωτὴρ ἡμῶν καὶ Θεὸς ἐκάθισεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. ἴσμεν τοίνυν τὸν πρῶτον Αδὰμ ἀπὸ γῆς ὄντα τῷ πλάσαντι καὶ τῷ γνόμῳ, καὶ τὸν δεύτερον Αδὰμ, ὃς ἐστὶ Χριστὸς,

Χριστὸς, φορῆσαι ἀξιώσηταί σε χάριτι, τοῦτο φορεῖν ὠφελῶ· δύσωμαι δὲ νικητὴν, ἵνα καὶ ὁ τοῦ φήτης
πάλαι τοῦτο μως ἐβόα· Ὁ Θεὸς, τίς ὁμοιωθήσεταί σοι; σὺ γὰρ μόνος, ὡς οἶδας, εἰς σάρκα Ψαλ. πδ. α.
κενώσας ἑαυτὸν, ἀτρεπτος, ἀναλλοίωτος, ἀπαθὴς τὸ σὸν οὐσιῶδες ἐφύλαξας τῆς θεότητος. Ὅθεν
ὁ τοῦ φήτης οὐκ ἀμφιβάλλων, ἀλλὰ θαυμάζων, καὶ συγκεινῶν, ἀλλὰ δεικνὺς τὸ ἀπαραβλητον ἔλεγε· Ὁ Θεὸς, τίς ὁμοιωθήσεταί σοι; πόθεν γὰρ ἐκ σοῦ, καὶ ὅμοιός σοι γενήσεται; Καὶ τὸ γενόμενα δῆλον ὅτι τοῦ πεποιηκότος ἐλαττονα ἀεὶ δείκνυται, καθὸ δὲ μείζονα τιμὴν ἔλαβε παρὰ τοῦ κτίσαντος αὐτόν. τίς οὖν ὁμοιωθήσεταί σοι; ἥλιος μὲν τὸ φῶς; ἀλλὰ καθ' ἑκάστην αὐτοῦ ὁρῶ δυόμενον. Καὶ ἔλαχε τοῖς ἑαυτοῦ δοῦλοις ἀναπαύεσθαι καὶ τοῦ νυκτός. σελήνη μὲν τὴν βυσσοπέπλου; ἀλλ' ἑκάστου ἔτους ἀποθνήσκει, καὶ πίπτεται ζόφον πικρόν. ἀστέρες, οἱ φαίνουσιν; ἀλλ' ἡμέρας λαμπάσης, ἀφιοῦνται τοῦ ἕλλαμψιν. θάλασσα μὲν τὸ τοῦ πελάγους ἀμέτρητον; ἀλλὰ ξύλῳ τέμνεται μικρῷ, καὶ κώπῃ μασίζεται. ἀνθρώπινος γὰρ χρεία τοῦτο σοῦ κεχέλευσται ἀναστρέφειν. γῆ πάλιν μὲν τὸ ἐδραῖον; ἀλλὰ σοῦ βουλήσεντος ὅτε δήποτε σαλεύεται βλέμματι. καὶ γὰρ χοῦν λαβὼν ἔπλασε δημιουργικῶν τὸν ἄνθρωπον, ὅτε ψυχὴν ἐμπνεῦσαι τὸν πλάσαντα ὤφειλεν. οὐρανὸς οὖν ὁμοιωθήσεταί σοι; πῶς; κἂν σοῦ κελεύσαντος, νεφελαῖον σοι πρέπει θρόνος ἀφιστάμενον, ὡς ποτὲ τοῖς μάγοις ὁ ἀστὴρ ἐν Βηθλεὲμ, καὶ σὰ θεῖα μηνύματα διδάξαντα. ἄγγελος οὖν ἢ ἀρχάγγελος ὁμοιωθήσεταί σοι; πῶς ἢ πῶν ζῴου; ὅτι πνεύματα λειτουργικὰ τυγχάνουσι, τοῖς σοῖς μὴ φόβοις δουλεύοντα προστάγμασιν. ἀλλὰ ἀγγέλων μυριάδες, ὧν λόγῳ κατεπτήχαμεν πρὸς σκέψιν ἄγγελοι, τὸν ὑπὲρ τὸν λίθον τὸν ζωηφόρου καθεζόμενον μνήματος. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ ἀναπαύεται, λειτουργὸς ὑπάρχων ἐκείνου τοῦ τὸν Θωμᾶν πείσαντος ψηλαφᾶν εὐσεβῶς, καὶ ἐρευνᾶν ἀσφαλῶς, καὶ πιστὸν ἀποστολικὸν μέγα μυστήριον. λέγε μοι τοίνυν, ὦ ἄγγελε. ὅταν μὴ γὰρ ἕνα σε, ὅταν ἓξ συλλειτουργοὺς ἔχοντα μεθ' ἑαυτοῦ τὰ θεῖα χαρφοροῦντα διάγγελα· μία ἢ χάρις, μία ἡ ἀφορμὴ τοῦ πρᾶγμα συνίστησι. λέγε μοι, πόθεν χρὴν οὖν οὐρανοὺς καταλιπόντα πρωτοβρύους τὴν πάφον, καὶ ταῖς αὖραι δυσὶ μέσοις συμπλαττόμενος, κάτω γυμνὴν φαίνῃ δρομεύς; ἀφῆκας δὲ χεροῖν, ἃς ἔπλασε δι' ἡμᾶς; τὸ δ' ὦ φοβερὸς ἐπαίσιος λειτουργίας, καὶ κάτω μὴ χαρᾶς πληροφορῆς τὸ Μαγδαλήνῃ; σιγήσω τὸν φυλάσσοντας γραπτὸς ἀνέκρουσας, καὶ ἐπιτίθῃ καὶ γυναικὸς ἀποστολικῶς ἀξιεπαίδευτος; ἦλθε Πέτρος, ἀλλ' ἑαυτὸν ὑπεξαγαγὼν ἐκρύβη. καταλαβὲν Ἰωάννης· ἀλλὰ τὸ ζῆν καὶ σοὶ πρόσεστιν ἡγεμόνων. ἀμφοτέροις μὲν σύμβολα τῆς ἐγέρσεως ὑπὲρ μὴ πλατόντος νεκρῶν, ἀλλ' ἀναστάντος Θεοῦ ἐδωρήσω καὶ ὀθόνια· μόναις δὲ ταύταις γυναιξὶν ἐμφανίζῃ, καὶ μόναις ταύταις πρεσβυτέραις μὴ φοβεῖσθαι, καίτοι κοινοὶ γενησόμενοι τῆς ἀναστάσεως κέρδους. μὴ γὰρ γυναικὸς μόναι, ἀλλ' ἢ οὐκ ἀνδρὸς ὁ διακονητὴς οὐ νεκρῶν ἀνέστη; μὴ μόνοι σῶσαι τὸν Εὔδυ, οὐχὶ ἢ καὶ Ἀδὰμ ὁ λῃστὴς ἐφώτισε πρεσβύτερος; ἢ τίνων οὖν πόδας τῆς κεφαλῆς προτάττεις, καὶ τὸν ἄνθρωπον, γυναῖκας ἀφορισθείσας ἀποστόλους; ἠρνήσατο Πέτρος; ἀλλὰ Πέτρου ἡ ἀρνησις ὄνησι. πικρῶς γὰρ ἀκρύσας ἐδιδάχθη πῶς δύνεται ἀφεσις. πόθεν οὖτοι κατέλιπον ἀπόστολοι, ἀλλ' Ἰωάννης τὸν Θεολόγον, καὶ πρόθυμον τὸν οἰκεῖον κύριον πρόσθετο. ὑχ ἁπλῶς ἔπεσε πάππου τοῦ πατεῖν τὸ κῦμα προσκλῦσαι, ἀλλὰ διδάξοι τὸν ὄζειν ἐκκλησίαν, ἀσφαλεστέρῳ πόθῳ φυλαχθῆναι τὸ κέλευσμα. ναὶ, φησι, συλλαμβάνω Παύλου, καὶ τὸν ἐκείνου συναρπάζω φωνήν. ὑ γὰρ ἔστι συστολὴ παρὰ τῷ Θεῷ· οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος, οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔστι δοῦλος· ἢ ἐλεύθερος, οὐκ ἔστιν ἄρσεν, οὐδὲ θῆλυ. πάντες γὰρ Ρωμ. β. ια.
ὑμεῖς ἐστε ἓν Χριστῷ Ἰησοῦ. διὰ, λέγεται ζωστόμου, ὦ πιστὲ, τὸν ἀπόκειται ὧν ζητεῖς, καὶ ὧν μαθεῖν ἐπιζήτησας. ὑμοῦ τὸν γυναῖκα διὰ οὐκ γυναικὸς, ἢ συνεποιοῦμεν τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεως, διὰ δὲ αὐτῆς προελθόντα, καθὼς αὐτὸς ὁ τεχθεὶς φκονόμησε. δοῦλος γὰρ εἰμι, καὶ νόμοις ὑποκλυθῶ δεσποτικοῖς. ὁ πρωτὴς ἐξελέξατο γυναῖκα, καθὼς ἠθέλησε.

ἠλπισε. πρὸς ταῦτ᾽ιν᾽ κἀγὼ ἀγαλλόμενος. Οὐκ ἐκτήσατο πατέρα ὅπερ τῆς γῆς· ἐγὼ γὰρ εἰμι ὑρθρῳ. καθὼς οὖν ἀπάτωρ ὅπερ γῆς, ἀμήτωρ ὅστιν οὐ ὑρανῷ. ἔλαβεν δὲ ἀνθρώπων μητέρα. χρεία γὰρ ἦν δι᾽ ἡμᾶς ἐκ γυναικὸς παρελθεῖν ὁ τῶν ὅλων δημιουργόν. ὁ ποιῶν τοίνυν [ὑμᾶς] τοῦ ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα, οὐ ἀρχὴ τοῦ μυστηρίου, οὐ πρὸς τὸν Ιωσὴφ, ἀλλὰ πρὸς τὴν Μαρίαν τὸν Γαβριὴλ ἀπέστειλε, καὶ τῇ φύσει σωτηρίαν ὡς δεσπότης, καὶ τὰ τῶν βλασφημούντων στόματα χαλινῶν, ὡς προγνώστης. τὸν γὰρ ἀπὸ γυναικὸς ἀπατηθέντα, διὰ αὐτῆς εἰκότως ὤφειλεν βάλειν. ὥδινεν Εὔα θανάτου, αὕτη δὲ πάλιν τὸν ζωὴν ἡμῖν ἔτεκε διὰ τῆς Μαρίας. ἐλάλησε δὲ διὰ τοῦτο ἀγγέλου ἐκείνου δι᾽ ὄφεως, ἵνα ἄγγελοι πρὸς αὐτὸν διαλέγωνται. ξύλῳ γὰρ δὲ ξύλον ὁ Χριστὸς αὐτίστρατθυσι, καὶ γλῶσσαν ὑμῖν αὐτὶ γλώσσης δέδωκεν, ἵνα βλέποντες ἐκεῖθεν ταπεινώμενοι δι᾽ ὑμᾶς, τὸν ὑμᾶς καθ᾽ εἰκόνα ποιήσαντα, ὁμολογήσητε τῷ συγκαπάσαν, καὶ δοξάσητε τὸν ὕτω θελήσαντα, λέγοντες καὶ διὰ τοῦτο, καὶ διὰ πρῶτα, ὁ Θεός, ὃς ὁμοιωθήσεταί σοι; χαείζῃ, καὶ οὐ μεθυσθῇς· ὀργίζῃ, καὶ μεθυσθῇς· λύεις τὰ σά, ἵνα σήσῃς τὰ ἡμέτερα. Εἶπας πρὸς τὸν Ἀδάμ, Ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φάγῃ τὸν ἄρτον σου· καὶ πάλιν ἀπόφασιν ἔλυσας, ζωῆς γεγονὼς ἄρτος, καὶ σε χοεὶς ἱδρῶτος ἐσθίομεν. Εἶπας αὐτῷ πρώτῳ, Γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ· ἀλλὰ νῦν τὸν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ εἰς γῆν δυσωπούσαν ὅπερ τῶν ὅλων λαῶν, εἰς οὐρανὸν σὲ ἐθρόνισας, διὰ Μαρίας τὸ μέλλον τοῖς μαθηταῖς σου δηλώσας. Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου, καὶ Θεὸν ὑμῶν. Εἶπας πρὸς τὴν Εὔαν, Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα· ἀλλὰ τεχθεῖς ἐκ γυναικὸς, τὸν χρόνιον καταργεῖ δικαίως ἡμῶν πρωτοπλασίας ἡμῶν τοῦ πόθους σὸ τοῦ βαπτίσματι· καὶ οὐκέτι προσέρχεται, χάρις δεσποτικὸν τοῖς ποσὶ τῶν οἰκετῶν λέπουσαι βλεβύμενος. ὦ πῶς σὲ ἀφίει τὸν ἁμαρτόλον τόπον φυγῆς, ὁ ἄνω καὶ κάτω καὶ πάντα χοῦ παρὼν οἰκονομίᾳ τῆς χάριτος. οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν τὸν τῷ ὑρανῷ καὶ τὸ τῇ γῇ πάντα, ὅσα ἠθέλησεν, ἐποίησεν. ἀλλὰ τί θαυμαστρεπὲς τῆς πλάσεως ἑορτῆς; ὅπερ ὅστι καὶ γλώσσης καὶ ἁμαρτίας πρὸς ἔκφασιν δύσκολον. ἀφίω γὰρ σοὶ μαθεῖν καὶ διδάσκειν, καὶ πρὸς τὴν πάλιν ἀλείφοντι, ὡς παιδίσκη τῆς τοῖς ἁμαρτίαις ἴχνεσι τοῦ Χριστοῦ ἐπεισελθοῦσα νεφέλη, τὸν πρώτου αὐτοῦ βαπτίσασαν ἀδεόχως θαλάσσαν μμουμένη, ἀβρόμως, ἀπαθεχῶς τὸ διαστῆναι αἰέλαβε, καὶ τὸν ποτὲ ὡς ὑετὸν ὅπερ πόκον κατακλώθα, τὸν θεῖον τῆς μεγαλοσώμης ἐμφανῶς ἐπιδέδωκε, σταυρὸν μὲν γὰρ κατάσκιον ἡγήσησαν ἄγγελοι, ἐξουσίαι, δυνάμεις, κυριότητες· τὸν δὲ μὴ ἔρκος ἀμάλγητον αἰθυφημοῦσαν ἐκέκραγεν· Κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτός ὅστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης. οὗτός ὅστιν ὁ τῷ Παύλου δούτερος Ἀδάμ. ἀλλ᾽ ἐκεῖνος μὲν αἵθυ μητρὸς πέπτεται, οὗτος δὲ αἵθυ πατρὸς καὶ τὸν σάρκωσιν φαίνεται. οὗτός ὅστιν ὁ τῶν ὅλων κεφαλή, ὅθεν δὲ φύραμα λαῶν τὸ ἡμέτερον, ὃν ἑαυτῷ ὡς ἠθέλησε τὸ σαθρὸν ἀνεκαίνισεν· οὗτός ὅστιν ὁ τὴν Εὔαν διὰ Μαρίας ἀνταλλάξας ὠδίνων. παρθενία γὰρ δικαίωσε θεότητι, καὶ νηδὺς ἐλευθέρωσε τόκῳ, καὶ σαρκωθεὶς λέγω. πνεῦμα γὰρ ἦν ἄγιον, ὅταν ἐμορφώσατο τὸν ἀπειρόγαμον πρὸ φύσιν λεχούσαν. οὗτός ὅστιν ὁ παθὼν ὡς ἐτάφη, καὶ ἀναστὰς ὡς ἐτάφη, καὶ ἀνελθὼν εἰς οὐρανούς, οὐχ ὡς κατῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ τοῖς ἀπίστοις Ιουδαίοις ὄνειδος αἰώνιον καὶ ταλαιπωρία καὶ ἀτάφια. οὗτός ὅστιν ὁ πρὸ γυναικῶν θρυλούμενος ὡς νεκρός, καὶ πᾶς γυναιξὶ φανερούμενος ὡς Θεός· οὗτός ὅστιν ὁ ἡμούμενος ἐκεῖ ὅταν ἐσμέν, καὶ ποιήσας ἡμᾶς, ὅπερ ὅστιν· οὗτός ὅστι Θεός· πάλιν ὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν" πορευόμενον εἰς τὸν ὑρανόν. ὅτε γὰρ ἀπελείφθη τοῦ θεοῦ ποτὲ οὗτος, καὶ λαθὼν τὰ χερουβὶμ κατῆλθε δι᾽ ἐμέ, ἵνα τοῖς ἐμοῖς κοινωνήσας καὶ ἐμὲ, τὰ κατὰ φύσιν τῇ φύσει εὐκόλως δωρήσηται. οὗτός ὅστιν ὁ ἀθάνατος νεκρός, ὁ ἀχώρητος Θεός, ὁ ζωαίδιος υἱός, καὶ ζωὴ θεῖος τοῦ πατρός· πρὸ δὲ ἁρπάζων ὁ προφήτης ἐβόα,

Εἶπεν

χ. ἐγὼ

χ. ὑμᾶς

χ. τότε

χ. ἐκεῖνα

Ιωαν. κ. ιζ.

Γεν. γ. ιϛ.

Γεν. γ. ιϛ.

χ. ἐκραγεν

χ. μμουμένη

χ. ὑφ᾽

χ. αὐτὸν οὐ ὑρανόν.

Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ψαλμ. ρθ. α.
βὐτε ἐπίσωμεν τοίνυν ἑαυτοὺς, ὦ ἀγαπητοὶ, ἵνα τῆς τοῦ πνεύματος συνεργείας ἀπολαύοντες, καὶ μετὰ πάσης βίου ἀλύπως διανύσωμεν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ. ΚΥΡΙΑΚΗ Ε΄. ΤΩΝ νηστειῶν. Λογ. οε.

Καιρὸς τῷ πράγματι. καιρὸς τὴν τῶν καρπῶν συλλογὴν ἐπιτήδειον ὁ θέρος, καὶ ὁ μετόπωρον· καιρὸς ἡ τοῦ ἔαρ, χειμὼν καὶ ὁ θέρος· καιρὸς ἡ νηστεία καὶ καιρὸς συγχύσεως πᾶς καιρὸς ἐπιτήδειος. Ἀρθήσεται γὰρ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν. Ματθ. θ. ιε.
ἰδὲ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις, παρέφυγεν ἡμᾶς ὁ καιρὸς τῆς νηστείας καιρὸς ἐπιτήδειος ἐργάσασθαι ἡμᾶς τὸ χρεών. χρεὼν δὲ λέγω τὴν νηστείαν, ὅπως χαρᾷ πομπεύσωμεν ἡμᾶς. καιρὸς τοῦ καύματος καὶ τοῦ θέρους οὐ γυμνάσια ἀπωθεῖται, ἀλλ' οὐδὲ γεωργίαν, οὐ νεωτερισμοὺς, οὐ παιδαγωγίαν μικράν. πᾶσαν δυσκολίαν καὶ ὕβριν, καὶ πόλεμον εἰσδέχεται, ἵνα πόλεμον σώσῃ, ὡς τοὺς Νινευΐτας. καὶ λοιδορεῖται ὁ καιρὸς, ὅτι καὶ τὰς ἀκαρπίας ἡμῶν ὡς ἀνεμίας αἰτιᾶται, καὶ τὴν διεφθορυῖαν ὡς ἄνυδρον αἰτιᾶται καὶ βλασταίνει. Ex Mss. ἐν Χάλκῃ τῇ σῷ καὶ ἐν Χαρισθένους.
καὶ λοιδορεῖται ὁ καύματος, ὅτι καυθίζει τὴν ψυχὴν ἀπὸ βαρείας τῆς ἀμαρτίας, καὶ φορτίον ἐλαφρὸν τὴν στολὴν τοῦ Χριστοῦ χειρίζεται. Αἴρετε γὰρ τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός ἐστι, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν. ζυγὸς ἡ πίστις ἐστὶ πᾶσιν ὑπακοὴν ἐπιτιθεῖσα· φορτίον, τὴν στολὴν τὰ πτώματα, ὦμοις, ψυχαῖς, βαστάζόμενα ἐν ἔργοις, ἐν οὐρανοῖς φανερούμενα διὰ νηστείας. ὁ νομοθέτης Μωϋσῆς φησὶν ἐνδόξως· νυχθήμερα πεντακόσια ἄσιτος διεμείνας, εἶδε Θεὸν εἰς πρόσωπον αὐτοῦ ὁμιλοῦντα, νεφέλην ὑπισχνούμενος, ἀπὸ δρόσου φαγεῖν ἀλαλητὸν αὐτοῖς συμφέροντα, ζύλον πυρὸς κάμπτοντα ἐν ἐρήμῳ καθοδηγὸν παρεμβολῆς Ἰσραὴλ, οὐρανοῦ πύλας ἀνοιγομένας, ἀγγέλικὸν ὑπὲρ γῆς καταβαίνοντα ἄρτον, μάννα Θεοῦ μεταλαμβάνοντα αἰθέριοι, πέτρην ἀναχωμένην ἐν ῥύακι, καὶ προφέρουσαν ὕδατα, θάλασσαν γλυκαίνουσαν ξένον βρῶμα, ὀρτυγομήτραν, καὶ πρέφουσαν τῷ λαῷ. πολλὰ καὶ ἕτερα σημεῖα εἶδε Μωϋσῆς, διὰ τοῦ προσεύχου νηστεία. δυσὶ ξύλοις θανάτου ἡ νηστεία. Εἶπεν ὁ σωτήρ· Τοῦτο τὸ γένος τῶν δαιμόνων ἐν οὐδενὶ ἐξέρχεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. καὶ τῶν δαιμόνων χειρότερον οὐδέν. δυσμετάθετον ὄρος ὁ δαίμων· ὁ δαιμόνων ἀπρόσιτον καὶ πολὺ χαλεπώτερον πρᾶγμα, ἐν ἀγορᾷ καπήλου, ἐν οἴκοις ἐμπεσοῦσις, ἐν ἐκκλησίαις διὰ ξύλου, ἀρχῆς κατάφρονμα, ψυχῆς ἀθένεια, καὶ μεμελανὴ ὀδυνῶν, νοὸς ἐμπόδιον, ἔργων ἐν κώλυμα. πολλὴ ἡ τοῦ δαίμονος ἐπήρεια, καὶ παντοδύνος βουλή. ἀλλὰ τούτων πάντων περιγίνεται ἡ νηστεία καὶ ἡ προσευχή. Matθ. ιζ. κα.
Ὑβρίζων καὶ ψάλλων ὁ Δαβὶδ, τὸν δαίμονα Σαοὺλ τοῦ βασιλέως ἀπέλασεν. Ἀπέστη γὰρ πνεῦμα Θεοῦ ἀπὸ Σαοὺλ, καὶ ἐπενήνεκτο πνεῦμα δαιμονίου πονηρόν· καὶ ψάλλοντος τοῦ Δαβὶδ, ἀνέψυξεν ὁ βασιλεύς· ὅτι καὶ ἐπῆς ἦν ὁ βασιλεὺς Δαβὶδ, ἀκακὸς αὐτὸν καθάφοντος ἐν τοῖς ψαλμοῖς· Τὰ γόνατά μου ἠσθένησαν ἀπὸ νηστείας, καὶ ἡ σάρξ μου ἠλλοιώθη δι' ἔλεον. Εἰ ἐπῆς ἔθυσεν ὁ Ἀδὰμ ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὐκ ἂν τῶν παραδείσων ἀπῴκίσθη· εἰ μὴ ἔφαγεν ἡ Εὔα ἀπατηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὄφεως, οὐκ ἂν θάνατον τῷ κόσμῳ ἐπήγαγεν· εἰ μὴ πρὸς νηστείαν ἔκλινεν Ἡσαῦ, οὐκ ἂν τὰ πρωτοτόκια ἀπώλεσε. διὰ μίαν βρῶσιν δόξαν ἀπώλεσε, καὶ δοῦλος ἐγένετο τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. θέλεις ἰδεῖν τῆς νηστείας τὸ ἰσχύν; δράμε πρὸς Νι- Ψαλμ. ρη. κγ.

νδυίζει τὸν θεὸν χρησταμένους αὐτῇ, εἰς κοινὸν κατόρθωμα. ὅτε γὰρ ἠβουλήθη ὁ Θεὸς δῦσαι τὴν ἀμαρτίας αὐτῶν καταστρέψαι τὴν Νινευΐν, πέμπει Ιωνᾶν τὸν προφήτην, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ιωαν. γ. δ. Ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ Νινευὴ καταστραφήσεται. ἡ φιλανθρωπία Θεοῦ, ὁ μέλλει ποιεῖν, σαλπίζει, καὶ τοῖς χρεώσαις τάττα προλέγει τὸν θάνατον, οὐχ ἵνα φύγωσιν ἐκ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἵνα μετανοήσωσιν ἐν τῇ πόλει, ἵνα διεκδῦσαι καὶ ἀπαυδαγότερον γένωνται πρὸς τὸν λόγον. οὐκ εἶπε, νηστεύσατε, καὶ σώζω ὑμᾶς· οὐκ ἐδήλωσε, μετανοήσατε, καὶ ἐλεηθήσεσθε· ἀλλ' ἔκρυψε τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ ἐκήρυξε τὴν ἀποτομίαν, ἵνα μή τις εἴπῃ, ἰδοὺ ἀνάγκασεν αὐτοὺς νηστεῦσαι, ἢ μετανοῆσαι, καὶ Θεὸν σέβειν. καὶ ὃ δὲ ἀνάγκης οὐκ ἔστιν ἱλαρόν. οὐ γὰρ ἐκ λύπης, ὅσῃ δὲ ἀνάγκης. Ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ Νινευὴ καταστραφήσεται. σύντομος ἡ ἀπειλή, ἀδίκως προφασίσεται καὶ παιδιάς. τί ἦλθες ποιῆσαι; οὐκ ἐποίων κόλπων πηδῆσαι; στρατόπεδον ἰσχυρὸν αἰτήσῃ καὶ λέγεις· τίς πρὸς Θεὸν ὁ ἀνταποκρινόμενος; ἀψυδὴς ὁ λαλῶν. ἀλλ εἰ Θεὸς ὁ ἀπειλῶν, λέγεισι σὺ ἑαυτοῖς, τίνα φυγὴν τῶν κακῶν εὑρήσομεν; ἢ ποίῳ στρατεύματι πολεμῶ; τίς τρόμαχος γένηται ἡμετέρων ψυχῶν; τίς δυσωπήσει τὸν Θεὸν καὶ πάντων παῦσαι τὴν ὀργήν; ποίαν στρατιὰν πέμψομεν πρὸς τὸν Θεὸν κατασπάσαι εἰς εἰρήνην; ἡμεῖς πάντες ἁμαρτωλοὶ τυγχάνομεν· ἐχθροὶ ὄντες τῷ Θεοῦ οὐκ εἰσακουόμεθα. τί ποιοῦμεν; ποῦ φύγωμεν ἀπὸ προσώπου Κυρίου; δεῦτε, δράμωμεν πρὸς νηστείαν, ὦ ἄνδρες Νινευῖται, λέγει ὁ βασιλεύς, καὶ ἀποδύσασθαι ἐπισπασώμεθα, καὶ τὰ πρόβατα καὶ οἱ βόες μὴ νεμέσθωσαν, μηδὲ πιέτωσαν· καὶ ἴδωμεν, εἰ ἐλεήσει ἡμᾶς ὁ Θεός. ταῦτα λογισάμενοι οἱ Νινευῖται, καὶ ποιήσαντες νηστείαν, ὡς ὀξύτατον βέλος, καὶ προσευχὴν ἑτοιμάσαντες, ὡς θυμίαμα δῶδες, δάκρυα μετανοίας, ὡς ποταμοὺς ὑδάτων καταγαγόντες, καὶ ἐπιστρέψαντες ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, εὐδυσώπησαν τὸν Θεὸν εἰς εἰρήνην καταλλάξαι. αἱ τρεῖς ἡμέραι τῆς νηστείας ἀπῆλθον εἰς σὺν ὑρμῇ, ἤγλισαν τῷ δεσπότῃ, ἔλαβον πρὸ αὐτοῦ σωτηρίαν. ἐχαρίσατο πᾶσι ζῶσι, δῶρα θεοπρεπῆ καὶ κτίσεσιν. ἡ μετανοία ἔλαμψε, καὶ ἡ νηστεία. ὅσα μὴ καταφθορᾷ τῷ κτίσματος, ἀλλὰ προσέλθε, χρηματίσει, καὶ ποίησον εἰς αὐτὸν καιρὸν εὐσεβείας. εὐξώμεθα οὖν ὁμοθυμαδὸν πάντες, ἵνα καὶ ἡμεῖς ῥυσθῶμεν τῆς ἐπικειμένης ὀργῆς, καὶ ἐπιτύχωμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ος. ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ.

Ex Ms. ἐν Χάλκῃ πήσῳ τῷ Χαλκηδόνος.

Πλασμάτων ὁ κτιστὴς, καὶ μὴ πλάσμασιν τὸν εὐκτήν· ἀνακλήσεως ἁμαρτημάτων ὁ κτιστὴς, καὶ μὴ προσκόμματι τὸν χρῖστον· ἀλλὰ νηστεύσωμεν ἀπὸ βρωμάτων, καὶ πάντες ἀπὸ ἁμαρτημάτων. πρῶτον γὰρ ἀγαθὸν, ἀπαλλαγὴ κακῶν. κακία δέ ἐστι, τὸ ἀνθικείμενον τῇ ἀρετῇ, φθόνος καὶ κλοπὴ, καὶ φόνος καὶ πόλεμος, καὶ ὅσα κακὰ λέγεται καὶ ἔστιν. ὁ δὲ ὢν ἐν κακοῖς, ὁμοιοῦται ἕλκει τὴν κακίαν. καὶ γὰρ τοῦ γένους κόλασις, ἡ προῖξα τῆς κακίας. οὐδὲ γὰρ ἰατρὸν τιμῆσις κακὴ· ἀλλὰ ὅταν τὴν πεπηγυσαμένην κακίαν ἐπιφέρῃ ἡ κόλασις. πρῶτον κακὸν, τὸ ἐν κακίᾳ ὄντα ζῆν. ὁ ἀσεβὴς ἀλλότριος Θεοῦ ἐστι· καὶ ἂν μὴ βληθῇ εἰς γέενναν, τῶν ἀγαθῶν ἀπεστέρηται. ὁ μὴ σωφρονῶν, λυμαίνεται τὴν ἐπιθυμίαν· ὁ φθονῶν, πήγνυται τῷ πάθει· ὁ κλέπτων, αἰδεῖται καὶ φοβεῖται· ὁ φονεύων, οὐ πιστεύει αὐτὸν τῇ ζωῇ. πρῶτον κακὸν, τὸ κακὸν εἶναι. καὶ ἂν μὴ τέμῃ ὁ ἰατρὸς, νοσεῖ ὁ νοσῶν· καὶ ἂν μὴ τιμωρήσηται ὁ Θεὸς (μακροθυμεῖ δὲ) ἐν νόσῳ ἐστὶν ὁ ἁμαρτάνων. Ο ποιῶν γάρ, φησι, τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας. οἰκονομῶ τοῦ τῆς ἁμαρτίας δεδούλωται ὁ ἁμαρτάνων,

Ιωαν. η. λδ.

τῶν, ϗ ἤδη ἔχῃ τὴν ὠφέλειαν. καλὸς ὁ τῆς νηστείας χαλινὸς τοῖς ἀγαπῶσι τὴν ἀπὸ τῆς νηστείας ὠφέλειαν. μὴ τοίνυν μόνῳ τῷ ὀπτᾶνῳ, ἀλλὰ ϗ τῷ καρτερῷ. εἰ γὰρ μὴ τῇ χρείᾳ τοῦτο ἐποίει τις, οὐκ ἂν ἔσωφρεν ὁ ἀσώτερον, ἵνα μὴ δοκῇ σκληρύζειν τὰ ἐπιτήδεια. ἀποβλέπων εἰς ἐλπίδα, ἀσώτερον ἂν εἶχεν, ἵνα σωφρονίσῃ ἃ οὐκ εἶχεν. ἀλγεῖ ἡ Σάρξ· ἡ νηστεία, ἀλλ' ὠφελεῖ· ἡ ψυχὴ τῇ ἐλπίδι τῶν ἀγαθῶν. τί χρήσιμον ἐν ἡμῖν, ψυχὴ ἢ σῶμα, ἢ νοῦς καὶ ὃ μὴ ἀλγεῖν ἔλαβε, τέρπεται ἢ τῷ κάλλει τῶν ἔργων μᾶλλον ἢ κρείττονος τῆς πολιτείας; δεῖ ἡμᾶς εἰδέναι· ἡ νηστεία, ἅτις τοῦ σώματος οὐκ ἔστι φθορεύς, ἀλλ' ἴασις ϗ θεραπεία. ⓐ νηστεύοντες, ϗ ῥήμασι· σωματικῶν ἀπαλλάττου· ⓐ ἀσχολοῦντες τὴν σοι ὃ πολίτου τῶν ἔργων, ϗ τρέφουσι ὃ ἔλλειπον τῆς ψυχῆς. ἀεὶ ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος κήδεται· τρέφει ἢ ἑαυτῇ, ϗ ἑαυτῇ φρονίζει. ἡ ψυχὴ τῷ σώματι διτρεπίζει· ἕτερον, ϗ ἑαυτῇ εὐτρεπίζει λέγειν. εἰ γὰρ σώματος ἐπιμελήσῃ, πολλῷ μᾶλλον πρέπει αὐτῇ ἑαυτῆς κήδεσθαι. ἡ πρᾶξις τοῦ Θεοῦ πάντα, ὃ ψυχῇ κρατεῖν σώματος. ⓐ πολέμιον ὃ σῶμα πρὸς τῆς ψυχῆς, δυσπρόσοιστον τὴν ὀρθὴν ζῆξιν. οὐκ αὐτὴ σώματι δουλεύει, ἀλλ' ἡ ἐθέλουσα μὴ ὀξαρχῆς ὀρθῇ, ϗ ἀεὶ τῇ ψυχῇ ἐῶ ὃ σῶμα ἀποζαπόμενον. εἰ ἢ μὴ τοῦτο πείθῃ σε, κἂν γενῶ ὃ ζῆς ἑορτάς, ἃς ἑορτάζει ἡ ψυχὴ κατὰ τοῦ σώματος, τοῦτο πληροφορείτωσαν, ὅτι ϗ αὐτὴ φρονεῖ κατὰ τοῦ σώματος. σῶμα σώζει, ὅταν πρέπῃ ὃ σῶμα τῆς ψυχῆς, ϗ αὐτὴ ἀπόλλυ· μὴ νομίσωμεν μικρὸν κέρδος εἶναι νηστείαν. ἑνὸς ξύλου εἰ ἀπέφετο Ἀδάμ, ϗ ἀπὸ ἑνὸς σίτου ἔθυσε, τεθνήκει νῦν ὁ ἅπαντες, μᾶλλον ἢ ὅτε τεθνήκει ὁ μὴ ὤν. ὁρᾷς εἰ τοῦτο ἐχρήσατο τῷ Φαρμακῷ ὁ Ἀδάμ, οὐκ αὖ γέγονε ὃ γένος ἡμῶν θνητόν; ὅσος χρόνος γέγονε χρεία, ἵνα λυθῇ ὃ ἐφεύρεν ὁ Ἀδάμ δι' ἀκρασίαν. ὅταν ἴδῃς ὅλη κακὸν εἰργάσατο ὃ σίτον τοῦτον, τότε, ὃ μὴ ἀποφάσθω ἑνὸς ξύλου ⓜ Ἀδάμ, ὑπόγνωθι ὅσον ἀγαθὸν ἡ νηστεία, ϗ ἡ ἀποχὴ ὧν ἔξεστιν. ὁ μὲν γὰρ Ἀδάμ, οὐ οὐκ ὀξέως ἀφάμενος, ἀπώλεσε ὃ γένος· ἡ δὲ ἐγκρατεία ϗ ὧν ἔξεστιν ἀποσχόμενα, διήλασε τὸ πρόπωμα. εἰ δὲ Ἡσαῦ σίτου ἔθυσεν, οὐκ ὑπέρασκε τὰ πρωτοτόκια· ἀλλὰ ἑδωδῆς ἑνὸς ἡδέως ἡλόμενος, ὃ ἀπὸ φύσεως πλεονέκτημα διὰ πάντων πέπρακε. τοῖς παιδαριώδεσι γράφας ταῦτα ὑπογράφω. τί κατίσχυσε τοῖς Ἰουδαίοις ἀπὸ τῆς ὄρους Μωϋσῆς; νόμον ϗ νηστείαν ἡμοιβαίαν ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἡμέρας. ἀλλὰ πρὶν ἢ κατισχύσθη ὁ νόμος, ὠφθη ὁ λαὸς ἀσωτήσας. ἡ πρώτη στολή, Κύριος ὁ Θεὸς ἐστὶ ὅτι· ϗ ⓐ μέλλοντες δέχεσθαι τὴν τοιαύτην στολήν, λέγουσιν, Οὗτοι ⓐ θεοί σου. μεγάλη ἀσθένεια. τοῦ γὰρ Θεοῦ ζῶντος μίμημα μόχθου πρεσεπιμήθη. τί οὖν ὅτι ὃ φάρμακον τῆς τοσαύτης κακοχολῆς; πάλιν νηστεύει Μωϋσῆς ὁ μὴ ἀμυρτήσας, ϗ συγχωρεῖται τοῖς ἀμυρτήσασι, τῆς παλαιοῦ νόμου ἡ ῥίζα. ἀπὸ νηστείας ἤρξατο ἡ χαμὴς σκηνοθήκης ὃ κήρυγμα, ἀπὸ νηστείας εἴληφε τὴν ἀρχήν. βαπτισθεὶς γὰρ ὁ Σωτὴρ δι' ἡμᾶς, ϗ εἰς ἔρημον ἀπελθών, πρότερον ἐνήστευσε, ϗ οὕτω τῶν σημείων ἤρξατο, οὐκ αὐλῶς χρήζων νηστείας, ἡμᾶς ἢ διδάσκων εἰς δυνάμιν νηστείας ἔχειν τὸ σῶμα. εἰ τοίνυν ἡ παλαιὰ ἀπὸ νηστείας ἀρχὴν, ϗ ἡ καινὴ ἀπὸ ταύτης λήψεται ⓜ δεμάλιον, μὴ νομίσωμεν κακὸν εἶναι τὴν νηστείαν. δυσχεραίνουσί τινες, τὸν ὀπτᾶνον νόμον ὁρῶντες, ϗ οὐχ ὁρῶσι ὃ ἐκ τοῦ νόμου τούτου πρεσγινόμενον κέρδος. οὐχ ὁρᾷς ὅτι ϗ λέοντες ἐν λάκκῳ ἐπείθησε νηστεῦσαι, ϗ ὄχ ἥψαντο Δανιήλ; εἰ ἢ λέοντες πειθαρχοῦσι τῷ προστάγματι, ϗ τὴν ἀγελειότητος τὴν φύσιν ἐξέθεντο, ϗ εἰσὶν ὡς γνώριμοι, ϗ ὄκ ἐθίγον· ὡς ἀνήστευσε, πεύσωμεθα ὅτι νηστείαν προσαγθέντες. πάλιν λέγε πάω, ὅτε Ἱεροβοὰμ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰουδαίας ἠστενάκει, μόχθον προσκινῶν τῇ κληρονομίᾳ πατρικήν, ἐπέσχε προφήτης, ϗ ὃν βασιλεῖ ϗ τῷ λαῷ εἶπεν ὑδίν, εἰδὼς ὅτι ἀπειθεῖς ϗ ὁ ἄρχων ϗ οἱ ἀρχόμενοι· ἐάσας ἢ τοὺς μὴ ἀκούοντας ἀνθρώπους, λέγε πρὸς τὸ θυσιαστήριον, [τοῦτο, πρὸς τὸν βωμόν,] ἵνα δείξῃ ὅτι ⓐ λίθοι μᾶλλον ἀκούσουσιν ἢ οἱ ἄνθρωποι, λέγε, "ἰδοὺ πήτω Ἰωσίας, ϗ τὰ ὀστᾶ τῶν θυόντων καύσει ὅπι τὸν βωμόν. "ἐξιώθεκε τὴν ἀτιμίαν, ϗ ἠγανάκτησεν ὁ ἐλεήμων· δυνάμει ἔπλωσε τὴν χεῖρα, ἵνα

δύναται φέρειν τὴν θυγατέρα, τὸν προφήτην. ἤπλωσε μὲν, οὐκ ἐδυνήθη δὲ κάμψαι. ἡ γὰρ ἁμαρτία ἰσχυραν αὐτοῦ τὴν χεῖρα. φθέγγεται ὁ σκυτέας τὴν χεῖρα, κρατήσας τὸν προφήτην, καὶ ἅμα τῷ βοῆσαι, ἰᾶται τὴν χεῖρα ὁ προφήτης, καὶ λέγει αὐτῷ ὁ βασιλεύς· ἀνελθε μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν οἶκον· γεῦσαι ἄρτου καὶ πίε ὕδατος, καὶ ὕστερον πορεύσῃ. ἀποκρίνεται ὁ προφήτης, πρᾶγμα ἔχω θεοῦ σὺν τοῖς τόποις τούτοις, ἐν οἷς ἀσέβεια πολιτεύεται, μὴ γεύσασθαι ὕδατος καὶ ἄρτου. ἀναχωρεῖ ὁ προφήτης. προσέχει τῷ τέλει τοῦ λόγου. ἄλλος προφήτης ἀκούσας ὅτι προφήτης ἀναγινώσκων τοιαῦτα εἶπε, διώκει καὶ καταλαμβάνει, καὶ ἀνακαλεῖται τὸν προφήτην εἰσελθεῖν καὶ γεύσασθαι μετ' αὐτοῦ, ἐπείθη. ἔπεσε γὰρ εἰπών, ὅτι Κάμοὶ Κύριος εἶπε τοῦτο ποιῆσαι. εἰσῆλθε δὲ ἔφαγε· ἐν ᾧ τῷ ἐαθεῖν μετέρχεται τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ὃ ἐπὶ τὸν καλέσαντα προφήτην, καὶ λοιπὸν προφητεύει, οὐ τὰ ἀπὸ καρδίας, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ πνεύματος, καὶ φησι πρὸς ἐκεῖνον τὸν εἰσελθόντα καὶ φαγόντα· ὅτι οὐκ ἤκουσας Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, καὶ ἔφαγες ὅπου ἐκελεύσθης μὴ φαγεῖν, ἀπέρχῃ ἐκτεῦθεν, καὶ ἐαθίεται σε λέων. ὁρᾷς τὸ πρωϊδὲς προσάγματος ἡσυχίας, ὅσου κακὸν προσέξεις; ἀναχωρεῖ ὁ προφήτης, καὶ οὐ προσέχει αὐτοῦ τὸ ἀξίωμα τῆς προφητείας διὰ τὸν ἀναγινώσκοντα. ἔξηλθε λέων, οὐχ ἵνα φάγῃ, ἀλλ' ἵνα δείξῃ ὅτι αὐτὸς προσάγματος ἀκούει, καὶ μετέρχεται μὴ ἀκούσαντα, καὶ ἐφήψατο τοῦ σώματος τοῦ ἀναγινώσκοντος ὅτι τοσοῦτον, ὡς ἀνελεῖν μόνον. καὶ ἀνεῖλεν ἵνα κολάσῃ τὸν ἀναγινώσκοντα· ἀνελὼν δὲ προσεχρήσατο ὁ λέων τῇ ἡσυχίᾳ αὐτοῦ τῆς τροφῆς τοῦ ἀναγινώσκοντος. ἔκειτο γὰρ νεκρὸς ὁ προφήτης, ἐφεστηκὼς δὲ αὐτοῦ ὁ λέων ἐφύλαττε τὸν νεκρόν. οὐχ ὅτι οὐκ ἐδύνατο εὐμαρέστερον ἄλλον ἀποκτεῖναι ἢ ἀναγινώσκοντα, ἀλλ' ὁ ἀλογος λέων προσάγματι διεκρίνετο, καὶ τὸν μὲν ἁμαρτήσαντα οὐκ ἀπέκτεινεν, οὐδὲ ἥψατο, τὸν δὲ ἀναγινώσκοντα, οὐκέτι προφήτην, ὅσον εἰς ἀναγινώσκοντα, ἀπέκτεινε. καὶ ἐδεῖτο αὐτοῦ πολλὰ θαυμάσια· ἐκεῖνο ὁ προφήτης μείζονα τοῦ ἀναγινώσκοντος· προεκαθέζετο ὁ λέων, μείζονα τοῦ ἀναγινώσκοντος· προεισήκει ἡ ὄνος, οὔτε τὴν φύσιν τοῦ λέοντος φοβουμένη, οὔτε ἀναχωροῦσα, οὔτε παροῦσά τι ὑπὸ τοῦ λέοντος, ἵνα φανῇ ὅτι οὐ διὰ τὴν ἔννοιαν τῆς γαστρὸς ὁ λέων ἐπῆλθεν, ὡς ἐπῆλθεν, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ προσδεῆσθαι ἡσυχίας τὸν κελευσθέντα μὴ γεύσασθαι. πάλιν ἀνελήφθη Ηλίας ὡς ἐπ' οὐρανόν. τί δὴ τὸ σημεῖον τῆς ἀναλήψεως, ἢ τῶν τεσσαρακοντα ἡμερῶν ἡ ἡσυχία; εἰ Μωϋσῆς ἡσυχεῖ, καὶ Ηλίας ὀπίσω βύει, καὶ ὁ Κύριος ὀπισφεροβολίζει, καλὴ ἡ μίμησις. καίτοι οὐκ ἀποδοκιμάζομεν τὰς ἀναπαύλας τὰς ἐν τῷ μεταξύ. οὐ γὰρ τεσσαρακοντα ἡμέρας ἡσυχάζομεν, ἀλλὰ σχήματα ἐγκαταλιπόντες ἐν μέσῳ, τὸν μὴ ἀριθμὸν συναπολλύομεν, τῷ ἡσυχάζειν δὲ ἀκριβοῦμεν. μεγάλα τὰ παρ' ἡμῶν, μικρὰ τὰ παρ' ἡμῶν. ἐλαύνει καὶ τῶν μικρῶν ἀποτυγχάνομεν, φανερῶς ἀλλότριοι τῶν νηστευσάντων ἐγκωμίων. οὐδεὶς ἡμῶν ἡσυχάζει τεσσαρακοντα ἡμέρας. ὅτι γὰρ τεσσαρακοντα σχήματα ἀναπαυόμεθα, ὥσπερ ὁδοιπόροι, καθ' ἑσπέραν αὐλιζόμενοι, καὶ πάλιν ἀναχωροῦντες. εἰ δὲ σκηνοῖ καὶ τὰ τεσσαρακοντα σκηνὰς θύσαι, ἡμεῖς δὲ οὐδὲ μὴ ἀναπαύσεως τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐκείνοις ὁδεύομεν, μηδὲ τολμήσωμεν μνημονεῦσαι, ὧν τὴν μίμησιν οὐκ ἔχομεν. νηστεία ἀγγέλων ἐστὶ καὶ θεωρία μίμησις, καταφρόνησις τῶν πρόσωπον, ὀργὴ προσευχῆς, πνευματικὴ ψυχῆς, χαλινὸς σώματος, καὶ προαύτης ἐπιθυμίας. καὶ οἴδασιν οἱ νηστεύοντες, ὅτι παύνει τὰς ἡδονὰς, καὶ οὐκ ἀγνοοῦσιν οἱ πειραθέντες. μαλάσσει θυμὸν, ζωοδαχνεῖ τὸν ὀργὸν, καὶ καταπαύει τὰ φυσικὰ κύματα, ἀνεγείρει τὸν λογισμὸν, καὶ φαιδρὸν ἀπεργάζεται τὸν ψυχὸν, κουφίζει τὴν σάρκα, ἀπελαύνει ἀκαθασίας αἰθρὰς καὶ νυκτερινὰς, ἀπαλλάσσει μέθης, ῥύεται κεφαλαλγίας· φαιδρὰ φέρει καὶ τὰ χρώματα, καὶ τὰ βλέμματα. εὔτακτα σὺν νηστείαις τὰ κινήματα, εὔκολος ἡ γλῶσσα, μὴ διαφθεροῦσα ἀπὸ οἴνου, ὀρθὸς ὁ λογισμός. οὐ γὰρ σκήνονται αἱ ἐπιθυμίαι. χορεύει σὺν σωφροσύνῃ, καλιεύει κρατεῖ. ὁ γὰρ ἔξω δὲ θεσπος σχολάζει· καὶ ὧν μὲν πάρομεν σὺν μέθῃ, οὐ μεμνήμεθα, ὧν δὲ ἀπαλλαττόμεθα σὺν νηστείαις, ἔχομεν τὴν κατάμνησιν. ἡ γὰρ νηστεία

καὶ

ἑ ἑαυτὸν γινώσκει, καὶ ζητεῖ ἀνυπεύθυνα· μάθη οὖν ἑαυτὸν ἀγνοοῦσα, καὶ τὰ ἀπὸ νηστείας ἀγαθὰ ἀγνοεῖ. τίνος χάριν, εἰπέ μοι, ἀνῃρέθησαν ⓐ υἱοὶ Ααρὼν ⓐ ἱερεῖς; οὐχ ὅτι ἐτόλμησαν λειτουργεῖν μὴ οἴνου ἐγκύσαντες; τίς γὰρ νόμος τῶν Ναζωραίων; οὐχὶ οἴνου ἀπέχεσθαι, καὶ πάντων τῶν ἀπὸ οἴνου; ⓐ καὶ Δανιὴλ σπέρματα ἤσθιον, καὶ καθαρεύοντες τῆς ἀπείρου τυραννικῆς τῶν Βαβυλωνίων. νήστευσε τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν Δανιὴλ ὁ ἀνὴρ τῶν ἐπιθυμιῶν. ὅτε ἐπιθυμιῶν ἀπέχετο, τότε τὴν ἐκάστην τροσηυχεῖτο ἐδέξατο. νήστις ὢν οὐ μίαν ἡμέραν Ἰουδαϊκὴν, οὐ δύο καὶ μίαν, ἀλλὰ τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν, τὴν ἐγκληματικὴν καὶ ἄνομον τροστυπῶν ** Dan. 1. 9.
ὁδόν. Ἄρτον, ἔφη, ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον· ⓐ ἢ πεποίσιν εἰς ἐπιθυμίας τοὺς ⓦ καὶ- ** *
ρούς. Οἶνος καὶ κρέα οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ στόμα μου, ὧν νηστεύει ἡ ἐκκλησία. ὅρα σε τὴν πα-
λαιὰν πολιτείαν χριστιανικήν. οὐ μὴ γάρ τοῖς ἀθετοῦσιν ⓐ τύποι, σὺ δὲ τοῖς τροφήταις ἤδη τῆς ἀληθείας καὶ ἴχνη. ἡ νηστεία ἀπόφασιν Θεοῦ ἀνεκαλέσατο. εἶπε γὰρ ὁ Θεὸς, καταστρέφεται Νινευὶ, καὶ οὐ κατεστράφη. τροσηπείγκαμεν γὰρ νηστείαν, καὶ ἐξέφυγεν Ἰωνᾶς, φοβηθεὶς τὴν ἀπὸ τῆς νηστείας βοήθειαν. καὶ γὰρ κατέπιεν αὐτὸν κῆτος, καὶ πίπτει δὲ νηστεύων. ὁ δὲ καταπιὼν οὐκ ἐχρήσατο τῇ θήρᾳ εἰς βρῶσιν, ἀλλ' ἀπέθετο καὶ ἐτήρησε τὴν τροφὴν καθαράν. ἐν-
κλεῖ τῷ διαστάτῃ, ἐν ⓦ μὴ δυνήσονται διεξαγαγεῖν, ἀπήγαγεν ὅπου τροστάττει. ἐ-
κέκραγε Νινευὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἐνὸς τροφήτου γυμνοῦ, ὃς ἐκ τοῦ ἀπὸ κήτους ἐξελθεῖν, οὐδὲ χρῶμα δὲ ἔφερεν σώζων ἀλλὰ ⓦ φόβον. εἷς τροφήτης ἐπέβη ἐκεῖ, καὶ ὃ σπανιώτερον, ὅπερ τροεποίησε, ὁ καιρὸς ἐπεδείξατο. ἀλλὰ καὶ εἶπεν, ὅτι καταστρέφῃ ἡ πόλις. τροσηκόντως ὤφελεν αὐτοὺς ἀπαγαγεῖν τῆς πίστεως. ⓐ ἢ ἤκουσαν ἐνὸς τροφήτου, καὶ ἐκήρυξαν φαρ-
μακον κωλυτικὸν τῆς νηστείας τὴν καταστροφῆς. ὁ Ἰωνᾶς ἐφιλονείκει, οὐχ ἵνα καταστραφῇ ἡ Νινευὶ, ἀλλ' ἵνα ἐλεγχθῇ ἐκ τροφητείας ἀληθοῦς Ἰσραὴλ· ὅτι τὰ ἔθνη ἑτοίμως ὑπήκουσαν καὶ εἷς τροφήτης, Ἰσραὴλ δὲ τοσούτων τροφητῶν παρῆκουσε. τροσηνέχθη νηστεία, ἵνα διαλυθῇ τοῦ Θεοῦ ἡ ἀπόφασις. ἰδοὺ ἡ νηστεία οὐχ ἁπλῆ, ἀλλ' ἀποχὴ μὲν βρωμάτων, ἀποχὴ δὲ καὶ ἁμαρ-
τημάτων. ὁ γὰρ δι' ἁμαρτίας νηστεύων, καὶ ἐν ἁμαρτίαις χιλιόμβως πίπτει παις· ὡς εἴ τις ἀ-
πὸ βορβόρου λουσάμενος, πάλιν τῷ βορβόρῳ ἐγκυλίεται, αὐτῆς τῆς ἁμαρτίας δεῖ τροῆτον ἀποφεύγειν. τί γὰρ ὠφέλησεν ἐν ἄλλαις ἡμέραις ἁμαρτία τροσαχθεῖσα, ἵνα πάλιν αὐ-
τὴν ἐπιποίσωμεν, μᾶλλον τὰ δείγματα τὰ τροτερα; οὐκ ἀθετεῖ ἡ ψυχὴ ὅτι τὴν τροληφθεῖσαν πληγάς; ἐχὶ βυβρώμενοι αὐτὰ μᾶλλον, ὅτι ἡμαρτήκαμεν; εἰ ὅτι τὰ τροτερα μετεμοῦμεν, τὰ δεύτερα ἵνα τί στενάζομεν; γέγραπται πάλιν, ὅτι ἀπέχονται βρωμάτων, ἀπέχονται καὶ ἁμαρ-
τημάτων. ἐπήκουσεν ὁ Θεὸς· ἐκράτησεν ἡ νηστεία τροτρέψασθαι ⓦ διαστάτην. ὁ Ἰωνᾶς ἠ-
θύμησεν, ὅτι τροφήτης ἦλθεν ἀκυρεῖν· ὁ δὲ Θεὸς ἀναλλάξας τὴν ἀπόφασιν, οὐ κατέκλινε σῶσαι. οὐδὲ γὰρ ἐν ὑποστάσθαι Θεὸν, ἀλλ' ἀληθεύειν ὁ εἰπών· Εἰ μὴ ἀξαίφνης εἴπω κατ' Isp. 18. 1.
ἔθνος καὶ βασιλείας καταστρέψαι καὶ ἀπολέσαι, καὶ μετανοήσῃ τῆς κακίας, μετανοήσω καὶ ἐγὼ ὧν ἀπεφηνάμην. οὐκ ἐψεύσατο ὁ Θεὸς ἀνακαλεσάμενος τὴν ἀπόφασιν. οὐδὲ γὰρ ἐ-
πέμφθη τῷ τροφήτῃ, ἵνα καταστραφῇ Νινευὶ (τί γὰρ ἀναγκαῖον τροειπεῖν;) ἀλλ' ὅτι οὐκ ἤθελε καταστρέψαι· ἠπείλησεν ὅτι καταστρέφω, ἵνα μετανοήσαντες μὴ καταστραφῶσιν. οὐκ ἔφαγον Ἀδὰμ ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ τότε αὐτὸν ἐπεμωρήσατο ὁ Θεὸς, ἀλλὰ τροεῖρηκεν ὅτι ἐὰν φάγῃς, ἀποθανῇ, ἵνα μὴ φάγῃ. οὐκ ἤκουσε τοῦ εἰπόντος, ἔφαγον, ἐκρύβη. οὐκ ἔστιν ἐκ-
κλέσαι, ὅσον ἐστὶ τροαίρεσις. ἀλλ' οὐκ ἤδει, φησί τις, ὅτι ἐμελλεν ἁμαρτεῖν; τάχα αἱρετικὸς ὁ λέγων καὶ κατατείχων τῆς παλαιᾶς; τροὸς οὓς ῥηθήσεται, εἰ ἤδει σὺν ὁ σωτὴρ, ὅτι Ἰούδας ἐ-
μελλε τροδιδόναι, πῶς τοῦτον ἐξελέξατο; ἀλλὰ τάχα τροὸς ⓦ αἱρετικὸν ἀπολογησόμεθα, ἀποδιδόντες τὰ τοῦ Ἰούδα τοῖς χεῖ ⓦ Ἀδάμ. ἆρ' οὖν αὕτη λύσις ὀρθὴ, ἢ διπλοῦς δισμός; δεῖ οὖν ἡμᾶς ἀπολογήσασθαι, καὶ λέγειν τί τὸν Ἰούδαν τοιοῦτον ὄντα ἐξελέξατο, καὶ λέγειν τί, εἰδὼς ὅτι ἁμαρτήσει ὁ Ἀδάμ, ἐποίησεν τοῦτον τεθνηκέναι. δεῖ γὰρ τὰ μεγάλα ζητήματα κι-

νῆσι σὺ νηστείας, ὅστε νήφει ἡ ψυχή. ἠδη ὁ σωτὴρ (σοτοῦτον γὰρ ἄρκτέον) ὅτι Ιούδας προδίδωσι. τί οὖν λέγετε; ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας πρίεται, ὅλη ἔστιν μὲ εἰς ἐμέ, ἡ ἀπίστος εἶ, ἡ μὴ μαθητὴν σε ἀγνοῶ· εἰ δὲ ἀνάξιον σαυτὸν ἀποφαίνεις, ἐμὲ μὲ φαίνεται· ὑπερβολὴ τῆς φιλανθρωπίας, σοῦ δὲ ὑπερβολὴ τῆς κακίας. ἡ γὰρ γλωσσόκομον αὐτῷ ὄντος τῶν μετεώων, οὐκ ἀγνοῶν ὅλη κλέπτει, ἀλλὰ βουλόμενος, ἵνα τὸ δοθὲν αὐτῷ ἔξοισαν παῦσαν ὁ πάθος. προῆδη οὖν καὶ προλέγω. οὐ μόνον δὲ προῆδη, ἀλλὰ καὶ πολλάκις προῄρηκεν, εἶς ὑμῶν προδώσει με. τί οὖν ἐγκαλέσετε; ἵνα ὁ πονηρὸς τὴν πονηρίαν πληρώσῃ τὴν ἀγαθὴν οἰκονομίαν· ἡ οὐκ ἰωάλκασεν αὐτὸν ὁ σκληροκάρδιος. εἰ γὰρ καὶ ἰωάλκασεν ὁ Ιησοῦς, ἀλλὰ ἰωάλκασεν αὐτὸν προδότην γνῶναι, ἀλλὰ ἀπόστολον. ἀμὴ ὅτε ἀπόστολον ἀναγκάζει. ὃ γὰρ μὴ ἀναγκης γνώμονον, αὐτὸ λέγετε), ὃ δὲ γάρ). σώφρων γὰρ μὴ ἀναγκης δὲ σώφρων, ὅτι ἀνάγκη ἐγίνετο. οὐδὲ γὰρ δεσμοῖς αἱ ἀρεταὶ γίνονται, ἀλλὰ προαιρέσει ἡ πολιτεία. ἀγὼ τί οὖν ὁ τὸν Αδὰμ ἀφῆκεν σὺ προδιδόσω; ἀγαθὸς ἰω ὁ πλάσας, ἐλεύθερον ἐποίησεν, ὡς ἐλεύθερον τέθεικεν αὐτὸν τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ἠδη, ὅτι μέλλει ἐαθίειν. ἀλλ' ἀνάγκη οὐκ ἀνώλυσεν, ὅτε προαίρεσιν κατέλυσεν. Αδὰμ ἠμάρτε. ἀγὼ ὃ ξύλον τίμιος ὁ τόπος, ὃ ὢ ἰω ὃ τίμιον. ἡ γὰρ κακὸς ἐκτίσθη, ἀλλὰ κακῶς προσκούσθη ὁ παραβάτης. εἰ δὲ ἡ γῆ ἐκ τὴν ἐντολὴν ἀπώλεσεν, ἡ πίστις μὴ ἐντολῆς ἀνακληθεῖσα σώζει. σαυτὸν δοκίμασον, ὦ ἀνθρωπε. ὑὸς γὰρ χρεία ἀναγνωσμάτων; σκόπει σαυτὸν, πῶς περὶ τῆς πίστεως, καὶ τίς πιστεύων. τῶν γὰρ προπετομένων καὶ μὴ ὕστερον φέρει Ⓐ καρπὸν, καὶ ὃ ἐκ αὐτῷ τῷ ἔργῳ προξενεῖ ἡ τὸ καρπόν. ὁ κατερχόμενος εἰς θάλασσαν ὅτι θήσει, οὐκ ἐκ τῷ καταδῦναι ἔχει τὴν θήραν· ὁ δὲ πιστεύων ἤδη ἔχει Ⓐ καρπόν. οὐκ ἔχεις γαλιλαίαν; οὐκ ἀπήλλαξαι κυμβάλου ἀπὸ οἴνου; οὐκ ἀπήλλαξαι ζάλης καὶ χειμῶνος; οὐκ ὁπλισμὸς ἀκούσας ὅτι ἡ σὰρξ κεχόρτασται), μὴ σκιρτῶσα, μὴ ἐρυθριῶσα; οὐκ ἤδεις σὺ πῶς Ἰσ.πγ.ιβ. σωφρονισμὸς κινδύνου λύεται; οὐκ ἀκούεις ὅτι σὺς δύσει ὁ δρῦς, καὶ χαίρεις; Ⓐ πιστεύοντες μὴ ὅτι κακῷ τὸν πιστὸν νομίζετε. ὁ γὰρ κακὸν νομίζων τὸν τῆς εἰδυῖαν, καὶν πιστεύῃ, τὸ κακὸν ὄντι. οὐκ εἶσι τὸ κακοῖς Ⓐ ἄγγελοι, μὴ χρείαν ἔχοντες τῆς πρὸς ἡμᾶς τροφῆς. οὐ κατ' ἀξίαν ἐαθίομεν, ἀλλὰ κατ' ἐνδεισμὸν ἀποπληρούμενα. ὅσα κακὰ πρὸς ἡμᾶς γένονται, σβέσαι) τὸ τῆς εἰρήνης. πιστεύω δὲ λέγω, ὅ μόνον τὸν ἀποκτόνον τῶν θεῶν, ἀλλὰ τὸν αἴδην Ησ.νη.γ. σαΐας, Νῆς ὕσον, ἵνα ἀκουσθῆς. καὶ ἐμὲ ἐἴπῃς τῷ Θεῷ χῇ τὸν Ιουδαϊκὸν λόγον, Επτεύσαμεν, καὶ οὐκ ἐἴδες· ἐπαπειλήσαμεν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔγνως, [ἀσφαλίζου, μὴ ἀκούσῃς]. τὸ γὰρ τῆς εἰρήνης ὑμῶν ἐφ' ὑμᾶς ἐπεστράφη ὑμῶν ταῖς ἁμαρτίαις. ἐὰν δὲ θέλημα Κυρίου πληρώσῃς, τὸν τῆς ὕδατος ἐποίησας. ὃ γὰρ τραγματεία ὄντων ἡ πίστις, ἵνα κερδήσωμεν μὴ ἐαθίοντες, ἀλλ' ἵνα ὃ μέλλεις ἐαθίειν, φάγῃ πλουτῶν ἀντὶ σοῦ· καὶ γίνεται σοι διπλοῦν ὃ ἀγαθόν, καὶ ὅτι σὺ πιστεύεις, ὃ ὅτι ἄλλος ὑπὲρ πέπρακε. "καμώμεθα πιστεύοντες, ὑπὲρ ἀνεσταυρώθημεν πιστεύοντες. ὅλη τί ἡ πίστις; ἀντὶ σταυροῦ. μείζονα ἐλάβομεν, μικρὰ ἀπεδόθημεν· ἐσταύρωται) ὅλη σοι, ὃ ὅλῳ ἀπὸ ὅξος μὴ χολήν. ἀπλοῦς ἡ θεοφὴ, μέγα ἡ πίστις. ὑπὲρ ὅσον ἡ χολὴ, καὶ σπένεις κάμνων; οὐπω ἐκρεμάσθης ὅτι σταυρῷ. μὴ ἀγνωμόνει πρὸς Ιησοῦν, μὴ ἀπόκλαιε ὅτι πιστεύεις, ἀλλὰ ἀπόκλαιε, ὅτι ἀεὶ ὑ πιστεύεις. τίνων ἀπεστερήθης πιστεύων; οἴνου; οὐκ οἴνου, ἀλλὰ φλεγμονῆς, κεφαλαγίας, "ἀσματος μεθύσου. ἀνάπαυσον πίνων τὸ ποίοις Ησ.ἄδμ. εἶ τὸ ὑσυχία, τὸ θραύστηι, τὸ γαλιλαίᾳ. καλὸν χρῶμα τὸ πίστεως ὅτι ταῖς ὄψεσιν ἐστίνε), ἥμερον, γαλιλαῖον· οἴνου γὰρ χρῶμα, καῦσας πυρός. ὁ μὴ συμπάσχων τῷ Ιησοῦ, οὐκ οἶδε Ⓐ Ιησοῦν· ὁ ἀποκρυπτόμενος τὸν πιστὸν, οὐκ οἶδε Ⓐ σωτῆρα. μὴ ὡς "κακὸν περιστερῶμεν τῇ πίστει, ἵνα μὴ ὡς κακὸν γένηται σοι ὁ "σωτῆρ ὠδίνων. μηδὲ ὡς ἀγαθὸς δοῦλος Θεῷ ὑ θύρεθήσῃ "σωτῆρ. οὐδεὶς ἄρχεται τῶν ἑορτῶν, εἰ μὴ ὁ ἀγνοῶν τὸν δυνάμενον τῶν ἑορτῶν. ὅτε ἑορτή, τότε μᾶλλον φαιδρύνου· σὺ δὲ μᾶλλον τὸν αἴτιον πίπτεις· ὅτε ἡς ἄγγελος,

τότε

τότε χάρις ἐπ' ἀρετῇ. οὐκ οἶδας ὃ μεταξύ; ὅτι ἡ φύσις Ⓦ γάμου ἀπαιτῇ, ἡ γαμεῖς ὑπὲρ φύσιν. βούλεσθε τὸ γάμου. εἰ πρὸς τὰς ἁγνείας, τὰς ἡμέρας τῶν ἁγνῶν, γλυκὺ ἄγγελος. ἡ ἀγαβάλλω Ⓦ γάμου, ἀσεκρίνω ὑπὲρ τῆς ἁγνείας. ἀ ἐφάγομεν πρὸ τῆς ἁγνείας, οὐ μᾶλλον ἡμᾶς. τί οὖν ἀφολυόμεθα ὅτι τὰ μὴ πρόκειται; ὅλη ἡ ἡδονὴ τῶν βρωμάτων, ἕως τοῦ καταπιεῖν ὅσον. ἐπάνω ὑπὲρ ἔλθῃ ὃ γλυκὺν χωρεῖν, μέγαν, ὡς οὐκ ἰῶ. ἡ ἁγνεία ὑπὲρ οὐ μαχόμενον, ἡ χωρεῖ τὰ χιλία, οὐδὲ ἀγαβάλλει χιλίας εἰς σπούδασμον μεταβάλλει. ἀθανασίας γὰρ ὄντι πρόξενος, μετ' ἀγγέλων ὃ ἀγάπημα ἔχει, ὅτι ἀγγέλων κρεῖττον ὃ δυνατὸν ὄντι μίμησις. ἀκηδιάζεις, ὅτι ἁγνεύεις; ὅτι οὐ βεβαρύνῃ ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις; ὅτι ὀρθὸς ὁ λογισμός; ὅτι καθαρὰ ἡ σάρξ; ὅτι ἀνθεῖ ἡ ἀγάπη; ὅτι ἀκμάζει τῆς γραφῆς μὴ χαρᾶς; ὅτι τὰ ἀπόρρητα σιωπᾷς, ἡ οὐκ εἶ αὐθέντης, ἀλλ' ἀγγέλου ἔλεγες; ἑορτὴ Κυρίου τὸ καλέσαντος ὑμᾶς εἰς γάμου πνευματικόν, τὸ εἰσελθόντος ἰδεῖν τὸν αἰσχημοσύνην. μὴ ἵνα ἀλλοτρίους ἱματίοις ἔχων εἰσέλθῃ. ἱμάτια δὲ γάμου ὑπαφέρεσθαι καθαρά, ἡ ἀμόλυντα, ἡ ἅγια πρὸς γάμους ἁγίους ἡ ἀμολύντους. φαιδρὰ ἔξωθεν, ἡ ἔσωθεν λαμπρά. ἡσυχάζετε ὁ γάμος, ἡ τῷ παρεκπελίδῃ τῆ ἀπρεπείας ἡ νυθείαν ἐχέτω ἕκαστος· τὸ σὺ συμφώνου σχολάζειν ἕκαστον τῇ ἁγνείᾳ. τοῖς ἁγνείας ὑπὲρ ζωγραφεῖσθαι καὶ βλέπειν. ἡ ἁγνεία μὲν πρεπτέπεται, ἡ βλέπειν ὑπὲρ κρεῖττον ἔχει· ἱκέτευσον, ὅτι οὐκ ἥμαρτες, καὶ ὅτι ἥμαρτες πίστευσον, καὶ πάλιν ἵνα μὴ ἁμαρτῇς πίστευσον, καὶ ὅπως ἀφεμείνῃ ἃ ἔλαβες· ζωσαῦτα γὰρ εἰδὴ ἁγνείας. ἥμαρτές τις, ἡ σπίζουσι ἑαυτὸν κολάζων, ἵνα ἀφύγῃ τὸν κόλασιν; ἁγνὸς βύσσινος ὧν ἡμᾶς, ἀγαπητοί, ἵνα μὴ ἐπιμαρτύρωσιν καθ' ἡμῶν αἱ ἐπιθυμίαι. ὁρᾷς ὑπὲρ τῆς ἁγνείας ἐπομβρίου τῇ ἁμαρτίᾳ, τουτέστι, τὸ μὴ τὸν ἁμαρτάνοντα γονυκλίνειν ἐν λόγοις πραιρείας ἐπιτροφίου. ἀλλ' ἡ ἁγνεία προσκλίνετο τῶν ἁμαρτημάτων, οὐχ ἵνα ἀφέλῃ ὃ γενόμενον ἁμάρτημα, ἀλλ' ἵνα κωλύσῃ ὃ μέλλον. ἄλλη ἁγνεία ἐστὶν, ὁ ζητῶν νόμον νόμῳ λαβεῖν. ** ὃ γὰρ ὁ αὐτῶν νόμος τῆς θύρας, ὡς Μωϋσῆς σπίζουσι, ἡ ἔλαβε νόμον. πάλιν ἄλλος τῆς θύρας, ἵνα ὦν κατηχούμενος, τούτων μὴ ἐπιτύχῃ. ἡ δὲ σακκοπία ἀμοῦ τῆς θύρας, τὸν χαρὶν ἡ τὸν οἰκονομίαν. Ⓦ Ἰησοῦν ὑπαγωνίσκει προσώπατι, τῷ σωφρονοῦντι συνεσωφρονισμένῃ, τῷ Κυρίῳ συμπάσχουσα, ἵνα ἡ συνδοξασθῇ, ὄχι ἵνα Ⓦ Κύριον πιστῶσῃ (ζῇ γὰρ ὁ τῶν ζώντων ὁμός) ἀλλ' ἵνα τὸν χαρὶν ὁμολογῶμεν τῆς οἰκονομίας. εἰ ἡ πιστοῦμεν ὅτι ἐσωρώσαν αὐτὸν Ἰουδαῖοι, οὐ δι' αὐτοὶ πιστεύομεν, ἀλλὰ διὰ τὸν πάλμαν τῶν παλμησάντων. δύσις γὰρ σὰ ἐκρώ, ἔξη σὺ δοξῇ, σὺ ἡ προὔπῆρχε τῷ πατρὶ, συνὼν ἰῶ προὸς Ⓦ πατέρα ὤν ἡ ἰῶ. οὐκ ἔστι πίστις ἀξία ἡ νίκη τοῦ Ἰησοῦ. ἀλλὰ τῆς θύσωμεν ἑαυτὸν κηδόμενοι, ἡ κρατοῦντες αὐτοῦ εἶ τῶν παθημάτων. ὥσπερ ἀξίαν προσφέρωμεν, ἀδελφοί. τὶς κατηξίωσε κοινωνὸς εἶ τῶν παθημάτων Χριστοῦ; μέγα ὃ μυστήριον. πιστεύομεν ὅτι τὰ ἀγαθὰ, ἡ μὴ σακκώσωμεν εἰς κρίσιν. Ἰησοῦς ἐσωρώσατο, ὁ τοῦ ἀθανάτου ὁμός· σαρέμασε ὃ σῶμα ὅτι Ⓦ ἐσωρώθη, ἡ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ δι' ἐμέ. ἔφαγες σὺ ἀπὸ τοῦ ξύλου, τῆς δὲ ἐγὼ ὅτι τοῦ ξύλου. ἔλαβες δὲ ζῶν οὐκ ὤφελέ σοι· ἐπέθανεν αὐτὸς σῶμα, ἵνα δ' ὧν ἔλαβες, ὅτι θυμίδιον ἡπάθης χαρέσῃ· πιὼν αὐτὸς ὄξος αὐτὶ ἡδονῆς. μὴ ἀλλότριος γένῃ τῆς βασιλείας. ἴσμεν ὅτι ἐσωρώσατο, ἴσμεν ὅτι ζῶν σὲ ἀπέθανεν, ὁμολογῶ ὅτι ζῇ. ζῶντος γὰρ ζώντως πιστὸς τὸν ὁμολογήσω, μὴ τύρει πῶς μὴ τυρήσαντι· ἀπόθανον γὰρ τοῦ ἀποθανόντος. εἰ ἡ οὕτω ἀπαιτεῖ θάνατον, μὴ ἀποπηδήσῃς. μικρὸς ὅσον ὁ τῆς ἁγνείας θάνατος. οὐκ ἔχεις μεγάλα καὶ τροφώματα; χάρισαι αὐτῷ τὰ μικρά. μετ' εὐφεσύνης προσάραμε αὐτῷ ὅτι ἑορτάζει, μὴ χαρᾶς δίζωμεν τὸν ἁγνείαν. τρυφὴ ὅσον ἡ ἁγνεία πνευματική. ἀλλὰ ζάλα εἰκῇ κερδίζω. ὥσπερ γὰρ ἀλλοιοῦσι ὁ χρόνος τὰ χρώματα τῶν ἀπεμδύτων ὅτι πρὰ πίζομεν. τοῦτο ἡ οὐκ ἔστιν ἀγαπητὸν ὧν ἁγνείαν ἐν ἡ ἐφίκασιν. οὐ γὰρ ἰῶ ἀκόλουθον ἄρξεσθαι ὑμᾶς ἐκ τῆς τραπέζης Κυρίου ἀποσπᾶσθαι. καθὰ προσδοκίαν ἡ ἀπήντησεν ἡ ὁδὸς, ὡς ἀπήντησε τὸν λυχνὸν ἡ αὐγή.

γή. ἀλέγξθη ἡ λαθοῦσα συνείδησις, ὅτι βίᾳ κατεχόμεθα· καὶ οὐκ ἀρα ἑκόντες. ἕως
πότε τὸν ἀληθῆ παίζομεν; ἕως πότε τῷ Κυρίῳ προσχαμαιδυόμεθα; ἢ οὐκ ἤκουσας τοῦ Ισ. κθ.
Ψαλμῳδοῦ λέγοντος, ἅμα ᾖ αὐτῷ τὸ ἀκούστον, Εἰ ἀληθῆ λαλεῖτε, δικαίας κρίνατε; Εἰ ἀλη-
θεύεις ὅτι τὸν ἰησοῦν, χαρὰν ἔχε ὅτι τὸν ἰησοῦν· εἰ δὲ ἀλγεῖς, ἀδικεῖς σεαυτόν· εἰ πο-
νεῖς, οὐκ εὐφραίνῃ· εἰ διώκεις ὡς ἀγαθῶν ἀπεστερημένος, καὶ τυγχάνεις ἀγαθῶν. Ἰησοῦς ἐσταύ- 5
ρωται ὑπὲρ σοῦ, καὶ οὐκ ἐδυσχέρανεν, ἀλλὰ μᾶλλον δὲ ἔσπευδε τοῦ παθεῖν· σὺ δὲ οὐδὲ μίκρὸν
ἰησοῦν διέχῃ ὑπὲρ τοῦ σεαυτοῦ σωτηρίαν; ὦ δέσποτα, οὐκ ἔχω δυνάμιν τοσαύτην, ἵνα κρά-
ζω, ὅσον ὀφείλω. Ἰησοῦς ἐσταύρωται. ὅρα, καὶ τοῦτο τὸ ξύλον, κατάγαγε δάκρυον ἀπὸ τῶν
ὀφθαλμῶν. ἐσταύρωται ὑπὲρ σέ· συσταυρώθητι, σύνδοξάσθητι ἐκείνῳ, οὐχ ἵνα ἀποθάνῃς,
ἀλλ' ἵνα θανάτου ἀπαλλαγῇς. αὕτη ἡ τῆς σωτηρίας ἡμέρα, ἡμέρα ἐστὶν ἡ ὑπὲρ σοῦ ἐπά- 10
γη· καὶ σὺ συσταυρώθητι, σύναπόθανε. πιστὸς γὰρ ὁ Θεὸς, καὶ τοῦ γνωμένου δέσποτος ἡμᾶς.
οὐκ αἰδούμεθα τὸν ἀξίαν; οὐκ ἐρυθριῶμεν τὸ πάθος; ἑκάστοτε ὀδύρῃ, δέσποτα, τί ἦν, καὶ τί ἔπαθε. κέκριται ὁ κριτὴς, καὶ ἡ ζωὴ θανάτῳ παραδίδοται· καὶ ὁ
πέφων πεινᾷ, καὶ ὁ ποτίζων διψᾷ, καὶ ὁ τὸ δόξη τὸ ἀπιμία, καὶ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν μόνος, καὶ ὁ
Ιωαν. ε κζ. Θεὸς τοῦ δεσπότου κατακρίνεται· ὁ ἀληθεύων τῷ λέγει, Ὁ πατὴρ οὐδένα κρίνῃ, πᾶ- 15
σαν δὲ τὴν κρίσιν δέδωκε τῷ υἱῷ· ὁ πάντα κρίνων ὑπὸ τίνος κέκριται. ἔρχῃ σοι ζωῆς, ὦ δέσ-
ποτα, εἰς ὑπόμνησιν ἰησοῦ. μὴ γὰρ ἐσμεν γνῶναι τὸ οἷς ἐσμεν, ἢ τότε μακρύνῃ
ζῶ καθ' ἡμᾶς. ὅταν ἀγαπήσωμεν τὸν ἰησοῦν, καὶ μακρυνθῶμεν κόσμου τὰ περὶ αὐτῆς, ὥσπερ
ἑορτὴν χορεύοντες, καὶ τὸν τοῦ ταῖς ἡμέραις ἑστᾶσιν, οὕτω καὶ ἡμεῖς τὰ μυστήρια τῆς ἰησοῦ, μι- 20
μούμενοι τὸν τοῦ Κυρίου πάθος, τοῖς δούλοις τοῦ Κυρίου, τὸν δόξαν τὸν ἐν αἰῶνι, τὸν
οἰκονομίαν αὐτοῦ τὸν ἐνύστερον χρόνον, τὸν ἰδίων, καὶ τί γέγονε, πόθεν ἦλθε, καὶ ὅτι ποίῳ λαῷ ἐπε-
δήμησε, καὶ μακρὰ τί· ἵνα καὶ ὡς εὐφραινόμενοι καὶ εὐφραίνοντες, τὸν ἡμέραν ζωῆς καὶ πάντος
ἔχωμεν, ᾧ Κυρίῳ τῆς ἰησοῦ δουλεύοντες, πάντοθεν αὐτῷ εὐχαριστοῦντες, καὶ πάντοτε δοξά-
ζοντες, πάντοτε ἀγαπῶντες ⓦ ἀγαπήσαντα ἡμᾶς, καὶ προσκυνοῦντες ⓦ ἀναδοξάσωμεν ἡ- 25
μῶν τὰς ἁμαρτίας, καὶ ἀποθνήσκοντες γὰρ ὑπὲρ ἀποθανόντος, καὶ ἐλπίζοντες ὑπὲρ συνδοξασθῆναι
τῷ ἀπιμαθέντι. τῷ ᾧ πάντα ἰῶντι πατρὶ, τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς τῆς πρώτης ἰησοῦ, καὶ
μὴ φείσαμένῳ τοῦ ἰδίου ὑιοῦ ἀλλὰ τῶν ἡμετέρων σωτηρίαν, δόξα τὸ ἐλθόντος ⓦ ἀπὸ αἰῶνος
ἕως, δόξαν ἀναπέμψωμεν, ἅμα τῷ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν 30
αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. οζ.

ΠΕΡΙ ΕΥΧΗΣ.

Ex Ms. ἐν Χάλκῃ νήσῳ τῆ Χαλκηδόνος.

Εὔτε πάντες ἀδελφοὶ, γνωρίσωμεν τὸν ποιήσαντα ἡμᾶς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον καὶ οἰκτίρμονα, τὸν μὴ θέλοντα τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς δὲ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν 35
αὐτόν. ⓦ πάντες γρηγορεῖτε καὶ γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ Κύριος ἡμῶν ἔρχεται. δεῦτε, ἀκούσατε αὐτοῦ λέγοντος· Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. λοιπὸν, ἀδελ-
φοὶ, ἐφ' ὅσον ὅτι θύραις ἡ κρίσις ἐστὶ, πολλῶν δακρύων, πολλοῦ ὀδυρμοῦ, πολλῆς θλίψεως χρεία, θλίψεως δὲ σὺν μέτρῳ καὶ αὐτὸν γνωμένης. θλῖψις γὰρ ἔσται οἵα οὐκ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου, οὐδὲ 40
μὴ γένηται ἀχείμαστος, γαλήνιος κατάστασις, ψυχῆς ἰατρεῖον· θλῖψις ψυχῆς καὶ σώματος, καὶ, ἁπλῶς εἰπεῖν, θλῖψις πύλης οὐρανοῦ ἀνοίγουσα, Θεῷ προσάγουσα πάντα ἀν-
θρωπον μικρόν τε καὶ μέγαν, πλούσιον καὶ πάντα, ⓦ ὀλιγόψυχον καὶ ἐκάστην ἡμέραν θλιβόμενον μείζονα ἀγγέλων ἐργάζεται. ἀλλὰ τίς ὁ ψυχρὸς τῶν πολλῶν ὁ λόγος; ἁμαρτωλός εἰμί,

φησι,

φησι, καὶ ἀπαρρησίαστος, αἰσχύνης γέμων, καὶ οὐ δυνάμενος ἀτενίσαι καὶ ἰδεῖν τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πολλὰ ἥμαρτον καὶ ἐν λόγοις, καὶ ἐν ἔργοις, καὶ κατ' ἐνθύμησιν· καὶ πᾶσαν ἡμέραν καὶ ὥραν ἐδαπάνησα ἐν ἀσωτίᾳ τοῦ ζωοῦ μου, καὶ ποίῳ τρόπῳ ἡ παρρησία εἰσέλθω εἰς τὴν ἐκκλησίαν; πῶς ἀνοίξω τὸ πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτόν μου στόμα; πῶς τὰ χείλη μου κινήσω, ἢ παρακαλέσω σὲ ποίων μου πατρῶν τρόπον Θεόν, ὑπὲρ οὗ Σατανικὰ ταῦτα καὶ ῥήματα λέγεις; μάθε, τίνας κάλεσε ὁ Χριστὸς ἐλθὼν ὅτι τῆς γῆς, δικαίους, ἢ ἁμαρτωλούς; λέγε γάρ ὅτως· Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. ἁμαρτωλὸς εἰμί, φησι, καὶ πῶς εἰσέλθω εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα ἀκούσω δίκαιος; καλὰ λέγεις· ὅλη ἀκούω, καὶ ὑ φυλάττω· καὶ τί μοι τὸ ὄφελος; καὶ γὼ πάλιν λέγω σοι· κἂν φυλάττῃς, κἂν ὑ φυλάττῃς, μόνον εἴσελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἄκουε τῶν θείων γραφῶν, ἄκουε τῆς ἀναγνώσεως. οἶδα ἀληθῶς, ὅτι ἐὰν εἰσέρχῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκούεις τῶν θείων εὐαγγελίων, καὶ τῶν διδασκάλων τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν θείων πατέρων, κἂν λιθίνην καρδίαν ἔχῃς, κἂν σιδηρᾶν γνώμην καὶ ἀγριότητος, ὀφὶ ποτὲ ῥᾳδίως κατημερώσας ἔχεις. ἁμαρτωλὸς εἶ; εἴσελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, πρόπεσον, κλαῦσον, θρήνησον, στέναξον, δάκρυσον. ἥμαρτες; ἐξομολόγησαι Θεῷ τὰς ἁμαρτίας σου· εἰπὲ μόνον, ὃ, ἥμαρτον· εἰπὲ τῷ Θεῷ τῷ εἰδότι πρὶν γλυκάσεως αὐτό· εἰπὲ τῷ Θεῷ τῷ ἐτάζοντι καρδίας καὶ νεφρούς· εἰπὲ σὺ σῶσθαι, ἵνα μὴ σὺ μετὰ μυριάδων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων ἐλεγχθῇς. εἰπέ μοι, τί ἐστι κάλλιον ὧδε ἐν ἐκκλησίᾳ τῷ Θεῷ μόνῳ ἐξομολογήσασθαι καὶ τῷ πνευματικῷ σου πατρί, ἢ ἐκεῖ μετὰ τοσούτων μυριάδων δημοσιεύεσθαι; ἁμαρτωλὸς εἶ; εἰπὲ μόνον, οὐδὲν ἄλλο σε ἀπαιτῶ, μόνον στέναξον. ποία αἰτία τοῦτο; ποία θλῖψις; ποία ζημάτων δαπάνη; ποία δυσχολία εἰπεῖν μόνον, ὃ, ἥμαρτον; ἀλλὰ λέγεις, ὅτι αἰσχύνομαι. ἀθλιε καὶ παλαίπωρε, ὅτε ἐποίεις τὴν ἁμαρτίαν, οὐκ ἠσχύνου, καὶ ὅτε μετανοῆσαι καὶ σωθῆναι θέλεις, αἰσχύνῃ; ὅτε περιεπλέκου τὴν πορνείαν, καὶ πονηρὰν πρᾶξιν ποιῶν οὐκ ἠσχύνου, καὶ ἀρτὶ αἰσχύνῃ; ὅταν ἁμάρτωμεν, ὅτε ἐπορνεύομεν καὶ ἐμοιχεύομεν οὐκ ἠσχύνου, καὶ ὅταν μετανοήσῃς καὶ θέλῃς σωθῆναι, τότε αἰσχύνῃ; ὅτε ἥρπαζες καὶ ἀλλότρια, ὅτε χήρας ἐθλίβες καὶ κατεφρόνεις πενήτας, οὐκ ἠσχύνου, καὶ ἀρτὶ αἰσχύνῃ; ὅτε ὤμνυες τὸ φρικτόν ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐψευδομαρτύρεις, ὅτε ἐπιώρκεις, ὅτε πᾶν κακὸν καὶ πονηρὰ ἔργα, ἃ μισεῖ ὁ Θεός, ἐπράττες, οὐκ ἠσχύνου, καὶ ἀρτὶ αἰσχύνῃ; ὦ ποῖον, ἀγαθέ, δεσπότην ἔχοντες καὶ ἡμᾶς ἀμελοῦμεν καὶ οὐκ ἐπιστρέφομεν; ὁ Χριστὸς συμβουλεύει, μὴ κλέψῃς, μὴ πορνεύσῃς, μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, τίμα πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα, καὶ πλησίον σου ὡς ἑαυτὸν ἀγάπα· ἐμοὶ ἤμερος, ἀγαθός, ἐλεήμων, μακρόθυμος· ἐμοὶ ἄμαχος, εἰρηνικός, ἵνα καταξιωθῇς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. καὶ οὐδεὶς ὅστις ὁ σπουδῶν, οὐδεὶς ὁ ἐπαγρυπνῶν, οὐδεὶς προσέχων, ἀλλὰ πάντες ῥᾳθυμοῦμεν. συμβουλεύει ὁ διάβολος τὰ ἐναντία, λέγων· ἐμοὶ μοιχὸς, φόνευσον, ἐπιόρκησον, κλέψον, ἐμοὶ ἀπρόσιτος, βλάσφημος, ἀνελεήμων, ἀπολαγνος, φθορεύς· ἐμοὶ φιλάργυρος, μισάνθρωπος, μᾶλλον δὲ μισόθεος· ἐμοὶ πανοῦργος, ἀδικητὴς, πλεονέκτης· ἐμοὶ ἁρπαξ, καταλάλος, μυθολόγος, λοίδορος, ἐπίορκος. καὶ οἴδαμεν ὅσοι τὰ ἐκείνου τὰ πρόσταγματα ὑπακούομεν· ὅπως ὥσπερ δῆλοι δεδεμένοι χεῖρας καὶ πόδας, ὅτω πέφυκεν καὶ ἀπολαύειν τῆς Φύσιν. ἰδοὺ ἡμᾶς πᾶσαν τὴν νεότητα ἡμῶν τῷ δαιμόνων ὑπηλώσαμεν· ἰδοὺ ἐγηράσαμεν, καὶ σπουδάσαμεν ἐν ἁμαρτίαις. τὸ ἀγαθὸν προέξασθαι οὐ δυνάμεθα, ὅπως τύχωμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. ὁ διάβολος προέξεται τὸ πῦρ τὸ κόλασιν αἰώνιον, καὶ ἡμᾶς πρὸς τὸν διάβολον πέφυκεν. τί σοι ποιήσωμεν, ὦ ἄθεστε; τί θέλεις; ἐπιθυμεῖς τὸ εἶναι μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ἢ τὸ εἶναι μετὰ τῶν δαιμόνων; ἐπιθυμεῖς εἶναι μετὰ τοῦ Χριστοῦ; κἂν τὸ λοιπὸν παύσας τὸ τρυφᾶν, παύσας τὸ ἀσωτεύειν, παύσας τὸ πορνεύειν, παύσας τὸ κλέπτειν, παύσας

τὸ

Ματθ. θ. ιγ.

τῦ μηύσασθαι, παύσαι τῦ αρπάζειν τὰ ἀλλότρια, παύσαι τῦ καταγελᾶν, τῦ ψεύδεσθαι, τῦ μεπωρίζεσθαι. μηδείς σε ἀπατάτω. οὐδεὶς γὰρ τῶν τοιούτων εἰσελεύσεται εἰς τ̄ βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. εἰ δ' ὁπιθυμεῖς τῦ εἶ μ̄ τῶν δαιμόνων, εἰ τὸν γένναν τῦ πυρὸς εἰσελθεῖν, καὶ παρέπῃς, ὡς θέλεις, πολιτεύου, ὡς βούλῃ, ὁ κωλύων οὐδείς. ἀπόλαβε ⓦ κόσμον, ἡ ταῖς αἰχμαῖς ὁπιθυμίας αὐτῦ, τὸν πορνείαν, μοιχείαν, μέθην, ἀκρασίαν, ἡ πᾶσαι ἡδονὰς δαιμονικάς· ὁ ἐμποδίζων οὐδείς. σὲ γὰρ εὐαγγέλια οὐ πείθῃ, νόμος δ' σωφρονίζει, παραφῦται οὐκ ὁπισκήπτουσιν, ἀπόστολοι οὐ δυσωποῦσι, πατέρων νουθεσίαι οὐκ ὠφελοῦσι, συμφοραὶ ἀδελφῶν οὐκ ἀποτρέπει, ἀπόνηψάντησας πάντως. ὅμως πόρνης ἐγένετό σοι. λοιπὸν ἀπόλαβε τὰ ἀγαθά σε ἐν τῇ ζωῇ σε. ἐκεῖ μὲν οὖν μηδὲ σωτηρίαν, μηδὲ κληρονομίαν ἐν τῇ μελλούσῃ τῦ Χριστοῦ ἡμέρᾳ μὴ παραδέχησον. ἐκφεύξεταί σε γὰρ τότε ἡ ὥρα, ὅταν γυμνὸς ἐν πέτρᾳ κλιμένος παλάσῃ τὸ βῆμα τῦ Χριστοῦ, ὅπου ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων θεατιζόμενος. ἐκεῖ φανήσῃ, οἷος εἶ· ἐκεῖ ἐλεγχθήσεταί σε πᾶσα ἡ ἀδικία· Matth. xxv. ὁ Θεὸς οὐ χλευάζεται. ἐν τότε ἀκούσεις τῆς ὀδυνηρᾶς ἐκείνης φωνῆς· Δήσαντες αὐτῦ τὰς χεῖρας καὶ πόδας, καὶ ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Τίς λοιπὸν οὐ θρηνήσῃ ⓦ τοιοῦτον; τίς οὐ κλαύσει τὸν ἐξαὶ τὸν ἀπόλαυσιν παρέσχαμεν αἰωνίως βασανιζόμενον; μὴ πλανᾶσθε, Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. γέγραπται γὰρ, ὅτι Οὔτε πόρναι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε λοίδοροι, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυσοι, οὔτε ἄδικοι, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε βλάσφημοι, οὔτε φιλάργυροι, οὔτε τις τῶν τοιούτων ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ζῶντα πάντα σπουδάζοντες, ἀδελφοὶ, τῶν τοιούτων πονηρῶν παραίτησιν ἀπεχώμεθα, καὶ ὅλων τῶν ψυχῶν μετανοῆσαι μὴ βραδύνωμεν, ἵνα καὶ φύγωμεν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς, καὶ τῶν ἀρχαίων καὶ αἰωνίων ἀγαθῶν ἐφικώμεθα· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπάρχειν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Αμήν.

ΠΥΡ ΗΛΘΟΝ ΒΑΛΕΙΝ ΕΠΙ ΤΗΝ ΓΗΝ, ΚΑΙ, ΟΥΚ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν.

Λογ. ον. Luc. ιβ. μθ. Matth. ι. λδ.

Ex Ms. ἐν Χάλκῃ νήσῳ τῦ Χαλκηδόνος.

ΑΠ τῶν νηπίων φιλότεκνοι μητέρες, μᾶλλον δ' αἱ παρὰ μείζονα ἡλικίαν ἡ δυνατωτέραν ⓐ νήπιοι αὐξηθῶσι, τὰς γαλακτοβόρους πηγὰς τῶν μαζῶν παρέχουσαι τοῖς φιλτάτοις, τὸν ἀκάματον βοῦν τὸ γάλακτος ὠφέλειαν αὐτοῖς κοπιάζουσιν· ἐπειδὰν δ' εἰς μείζονα ἡλικίαν ἡ αἴσθησιν ἔλθωσιν, ὡς καὶ ὀδόντας λοιπὸν τὰ πυρὸς τῶν βρωμάτων λεαίνειν, πρότερον αἱ μητέρες τὸν σκληρὸν τῦ ἄρτου χωνεύσασαι, ἁπαλὸν ἡ πυρὸν, δίκην μέλιτος, τὸν βοῦν ἑτοιμάσασαι τὸ στόμα αὐτῶν στοιχίζουσι. τοιοῦτοί εἰσιν ⓐ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι. τοῖς γὰρ ὑπὸ τὸν ἕξιν τῆς φρονήσεως νηπιάζουσιν, ἃ δυσπόρητα αὐλοῖς ἐν δυσδιάκριτα νοήματα προσβάλλουσιν, ἀλλὰ, ὑπὲρ μητέρων, τὸν ἁπλοῦν τῆς διανοίας αὐλὸν παραλαβόντες, τὸ ἄδολον τῦ λόγου γάλα παραχέουσι πνεύματος ὠφέλειαν αὐλοῖς προσκαλοῦσιν. εἶτα, ὁπόταν παῖς μείζονα νοημάτων καταλήψιν ⓐ νήπιος αὐξηθῶσι τῇ φρονήσει, μείζονων αὐλῶν μυστηρίων ἀποκαλύπτει 1. Cor. γ. 2. εἰώθασι νοήματα. τῦτο καὶ Παῦλος ἐποίει. νηπίοις γὰρ τυγχάνουσι γράφων ἔλεγε· Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, ἀ βρῶμα. ⓦ αὐλὸν ὑπὲρ ὁ Κύριος ἡμῶν εἰσέπεμψε τοῖς· παῖς γὰρ ὁ μέγας τῆς ἕξεως τῶν ἀκουόντων τὸν τῶν διαγγελικῶν νοημάτων γραφὸν συσταθμησάμενος, ἐν ταῖς παραλαβούσαις ἡμέραις, καθάπερ νηπίοις, ἁπαλὸν ἐν βλυτὸν τὸν

Θεῷ

ἐφθέγξατο τὸν λόγον ἡμῖν πρὸς ἔργον· νυνὶ δὲ τοῦ τῆς φανερώσεως ἡμᾶς αὐξηθέντας σκοπῆσαι, μείζονων ἡμᾶς συγχωρεῖ ἀπολαύειν διδαγμάτων. τί γάρ φησι; Πῦρ ἦλθον βαλεῖν Λουκ. ιβ. μθ.
ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ, Οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. ἀλλ' ὦ μὴ νήπιοι τὴν φρε- Ματθ. ι. λδ.
σὶν οἰόμενοι ἐλπιλυδέναι τοῦ Κύριον ὅτι ὁ πυρὶ τὰ πάντα αἰσθόμενοι, καὶ μαχαίρᾳ τοὺς πάν-
τας κατασφάξαι. ἀλλὰ δεῦρο, καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ τοῖς νηπίοις νοήσαντες, τὰ τοῦ Κυρίου ῥήμα-
τα τοῦ Κύριον παραλεξώμεθα, ἵνα τὰ τοῦ Κυρίου ῥήματα τοῖς νηπίοις παραθώμεθα.
πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. πῦρ ἦλθες βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, Κύριε, καὶ οὐκ
ἦλθες βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν; ἁμαρτία ἡμῶν κατηγωνίσατο, θάνατος ἡμῶν ἐ-
κυρίευσε, γέενναν πυρὸς ἡμῖν ἡτοίμαται, τῶν σατανᾶ δαιμόνων στρατόπεδον κατηγωνίσατο ἡ-
μῶν, καὶ σε ἐρωτᾷ τοῦτο τοῦ φιλτάτου ἀκούοντες ὀξέως ἐξεδεχόμεθα· καὶ ἐλθὼν λέγεις, πῦρ ἦλ-
θον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, ἐξ, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν; ἔσπαιον πῦρ
ἡμῖν οὐκ ὑπῆρχε πίστεως, τῆς τοῦ διαβόλου τοῦτο παύει οὐκ ἰσχύομεν". ὅπλον γὰρ ἡμῖν
οὐκ ὑπῆρχε πίστεως· τοῦ δώσω σκῦλα τοῦ διαβόλου δώσω σκῦλα ὁ διάβολος ἐγύμνωσε. διὸ ἕκαστος ἡμῶν γυμνὸς βοηθείας ὑπάρχων τοῦς
σὲ βοᾷ λέγων· Δίκασον, Κύριε, τοὺς ἀδικοῦντάς με, πολέμησον τοὺς πολεμοῦντάς με· Ψαλ. λδ. α.
ἐπιλαβοῦ ὅπλου καὶ θυρεοῦ, καὶ ἀνάστηθι εἰς τὴν βοήθειάν μου· ἔκχεον ῥομφαίαν, καὶ σύγ-
κλεισον ὁδὸν σατανᾶ τῶν καταδιωκόντων με. εἶπον τῇ ψυχῇ μου, σωτηρία σου ἐγώ εἰμι·
καὶ ἐλθὼν τοῦς βοήθειαν ἡμῶν λέγεις, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν; ἐ ποῦ
ἡ τῶν ἁγίων ἰκεσία ἡ τοῦ εἰρήνης τοῦς σὲ γεγυμνωμένη; ὁ, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην
δὸς ἡμῖν. πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν. εἰρήνην ἰκετεύσαμεν, γαλήνης ἐδεήθημεν, πόλε-
μον οὐκ ἠθελήσαμεν, μάχαιραν ἀπεπέμψαμεν· καὶ ἐλθὼν λέγεις, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην,
ἀλλὰ μάχαιραν; δεινόν" αὐτὸ ὃ καθ' ἡμῶν στρατόπεδον τῶν σατανᾶ δαιμόνων ὁπλίσει·
πάντας ἡμᾶς τῇ διπλόῃ ῥομφαίᾳ τῆς ἀμαρτίας κατασφάξας; εἰς ᾅδου κατηκόντισε. σκύ-
λευτον οἰκτρὸν τοῦτο σὸν αἰτιάματα· ὁ πᾶς ἁγίων χορὸς τοῦς σὲ ἀνεφθέγξατο λέγων· Ὁ πι- Ψαλ. οθ. α.
στεύων Ἰσραὴλ τοῦ ἔθνος, ὁ ὁδηγῶν ὡσεὶ τοῦ ἔβατον Ἰωσήφ, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν
χερουβίμ, ἐμφάνηθι, ἐξέγερσιν τὴν δυναστείαν σου, καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς.
λέγεις, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν; καὶ ποῦ ἡ σὴ ἐπαγγελία ἣν ἐλάλησα·
Ἰδοὺ ἐκκλίνω εἰς αὐτὸς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χειμάρρους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν; Ησ. ξς. ιβ.
ἢ ποῦ ἡ προφήτις τῶν ἁγίων πατέρων ἐλάλησα, ἰδοὺ ἔρχεται Κύριος, καὶ σωτήριον πό-
λεμον; σωτηρίου ὄντος τοῦ πολέμου, εἰρήνην ἐ βοήθειαν ἐξεδεχόμεθα· καὶ ἐλθὼν λέγεις, οὐκ
ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν; τοσαῦτα τοσαπέσχλας, πατριάρχας τοσέπεμψας, ὅπλοις δικαιοσύνης αὐτὸν ἐφώπλιζες πρὸς ὃ αὐτοῖς ἰῶναι τῇ μάχῃ τοῦ διαβόλου,
καὶ σωτήριον τοῦ πόλεμον εἰρήνην τῷ κόσμῳ βεβαιοῦσαι, ὡς "εἰς αὖθις ἀμιγεμένων ἐ-
λεγεν· Εὐλογητὸς Κύριος ὁ διδάσκων τοὺς χεῖράς μου εἰς τοῦ πόλεμον, τοὺς δακτύλους μου Ψαλ. ρμγ. α.
εἰς πόλεμον. καὶ ὅτοι ἠπηδέντες νῶτα δεδώκασι, τοῦς σὲ βοῶντες, σὲ κεκραγότες βοηθὸν, λέ-
γοντες· Κύριε, κλῖνον οὐρανούς, καὶ κατάβηθι· καὶ κλίνας οὐρανούς, καὶ καταβὰς· ὅτι ὃ σῶσαι ὃ Ψαλ. ρμγ. ε.
λαός τῶν ἀνθεκτῶν σὸν εἰρήνην, λέγεις, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν; τί
γὰρ μαχαιρίζεις τοὺς εἰρηνοποιούς, ὅλη γὰρ Θεοῦ κληθήσονται; τί οὖν ὁ διδάσκων ἄλλους εἰ-
ρηνοποιεῖν, τί λέγεις τοῦ σαυτόν, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν; σκῦλα τὰ ἁμαρ-
τήματα ἡμῶν ἐχθρὸς ἡμῶν γέγονεν ὁ Κύριος· μεσότοιχον ἐδείματο τὸν λύοντος μὴν τὸν μεταξὺ
ἡμῶν ἔχθραν, εἰρήνην γὰρ γλυκεῖαν βεβαιοῦντος. καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἰωὴλ τοῦ μεσότοιχον
ἤυχετο λέγων· Εἴθε ἦν ὁ μεσίτης ἡμῶν ὁ ἐλέγχων. καὶ ἐλθὼν μεσιτεύσας καὶ λύσας τὴν ἔχθραν, Ιωὴλ. θ. λγ.
τὰ σατανᾶ λέγεις, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν; καὶ σὺ τίνι λοιπὸν τὴν ἐλπίδα
τῆς εἰρήνης σκυλεύομαι; ἀλλὰ ναί· πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, τὴν ὑφ' ὑμετέρῃς πο-

σὶ

οἱ πατεμβόλιον. ἐπειδὴ γὰρ ὁ διάβολος ἐν ταῖς τῶν δυσσεβῶν καρδίαις ἀκάνθας καὶ τείβολες ἐσπειρεν ἀμαρτιῶν, πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, τὴν τῶν ἀκανθῶν δυάλωσιν. διὰ τοῦτο πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, ἢ θέλω, εἰ ἤδη ἀνήφθη, καθαίρουσαν τὴν ἐμὴν γῆν. διὰ μὲν τοῦ διαβόλου πικροφόρα καὶ βλασφήματα πυρὶ δεδικασμένα, ἵνα καθαρᾷ τῇ ψυχῇ ⓦ ὑγιαῖνον καρπὸν ἐνέγκω. διὰ τοῦτο πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. πλάσας ἔξαρχος ⓦ δυσσεβῆ ἐκ γῆς, καὶ ἀνθρακιὰν ἔξω πυρὸς ἐν μέσῳ αὐτοῦ τῇ καρδίᾳ ὤκισα, φρὸς ὃ διὰ πυρὸς ἔχεσθαι αὐτὸν τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης. ἐπεὶ δὲ ὧν τοῦτον ⓦ θεῖον καὶ ἀνθρακιὰν τοῦ πυρός, καὶ ταύτην τὴν θερμὴν ἐκβαλεῖν ἐδυνάμην, ἵνα καλλιφερὲς ἔχωσι τὸν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἔξαψιν (κρυμῶ γὰρ ἀσεβείας ἅπαν τῶν δυσσεβῶν ψυχὰς συνέχεσθαι ὁ διάβολος) δεῖ με πῦρ βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν· ἵνα ἐκλύσας καὶ χαυνώσας ⓦ ἐκ τοῦ διαβόλου ὑπογεγυμνωμένον τὰς ψυχὰς χιόνα τῆς ἀπιστίας, ὑδρῶσι καὶ γαλιώσωσι τὴν φρένα καθαρήσας, διαθάλλειν καὶ χλοηφορεῖν αὐτὴν ποιήσω.

Εἰσέρχεται οὖν εἰς τὸν μαῦρον αὐτὸν, καλύπτων ⓦ ποιμένα τῷ ἀρνίῳ τοῦ σώματος, καὶ βακτηρίαν ὑπιφερόμενος, καὶ ῥάβδον ἀπειλοῦσαν τὸν πρόσωπον πλανίου, ἵνα μὴ διαλιάσαν καὶ πλοκὴν ὁ πρόβατον πάλιν ἀποδράσῃ τοῦ ἰδίου ποιμένος. ἀλλ' Εἰσέρχε] Εἰς ⓦ οἶκον τοῦ Φαρισαίου, οὐχ ὡς Θεὸς, οὐχ ὡς βασιλεὺς, οὐχ ὡς ἥλιος δικαιοσύνης, ἀλλ' ὡς δυσσεβὴς πρὸς αὐσεβῆ, ὡς ἀρνίον πρὸς ἀρνίον, συνδιαιτᾶται αὐτῷ, ξενίζεται, εἰσέρχεται, ξυνδιαπίνει ὃ ἤδη πεπλωκότι ἐκ τοῦ ἀμπελῶνος, ἵνα ὁ ὃ ξυναναπεσῇ, ⓦ ἤδη πεπλωκὸς ἑαυτὸν ξυνεγείρῃ. καὶ Εἰσελθὼν οὐκ ἐβαπτίσθη πρῶτον ὁ νόμος τῶν Φαρισαίων. τοῦτο ὃ ἐποίει καὶ δύο φορὰς, ἵνα δώσῃ ὃ πρόφασιν τῷ ἀφορμὴν λαβεῖν πρὸς ⓦ ποιμένα. ἔπι ὃ καὶ δόγμα Ἰουδαϊκὸν καταλύσας" καὶ βεβαπτισμένος πνευματικόν. Εἶδε γὰρ, φησὶν, ὁ Φαρισαῖος, καὶ ἐθαύμασεν, ὅτι οὐ πρότερον ἐβαπτίσθη. ἐθαύμασεν, οὐκ ἐπαινῶν τὸ διδάσκαλον, ἀλλ' ἀπορῶν ὃ νενόμικεν, οὐκ ἐπαινῶν, ἀλλὰ κείνων. καὶ ἵνα ἴδῃς, ἀγαπητοὶ, τὴν ζωοπλαστίαν ἐκ τοῦ πλάσματος κεινόμενον, καὶ τὴν κεραμέα ἐκ τοῦ πηλοῦ διορθούμενον. τοῦτο ὃ ἔφασκεν ὁ Φαρισαῖος, μὴ θεωρῶν τοῖς κρυπτοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς καρδίας τὴν ἔνδοθεν τὰ ἀγγέλων ταξίαρχον, καὶ τὸ στεαρφὲς καὶ χρεοῦσιμον. εἰ γὰρ ἁπάσατο τὸν, προσέπεσεν αὐ αὐτῷ τοῖς γόνασι, καὶ τοῖς δάκρυσιν αὐτοῦ ἔπλυνε τοὺς πόδας, καὶ ἔλεγεν· ἁμάρτηκά σοι ὃ ἁμαρτωλῷ. ἔλεγε γὰρ αὖ, σὺ εἶ ὁ δεξ ἐκ ὄντων τὰ πρῶτα εἰς ὃ εἶναι προφητῶν· τῷ ζῷ λέγω οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι ὅ στόματός σου πᾶσα ἡ δυνάμις αὐτῶν· ξυνάγων ὡσεὶ ἀσκὸν, ὕδατα θαλάσσης· σὺ λῃστὰς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἀβύσσους. ἀπὸ σοῦ φοβεῖ] πᾶσα ἡ γῆ· ἀπὸ σοῦ σαλεύεται ἡ σύμπασα οἰκουμένη. ἀλλ' οὐδὲν τούτων οὔτε ἐνόησας, οὔτε εἰρηκὼς, ἔκεινε τὸ διδάσκαλον. ὁ δὲ Κύριος προφασιν δεδωκὼς (ὥσπερ καὶ ἐκείνῃ τῇ Σαμαρείτιδι ἐκ τοῦ αἰτῆσαι αὐτὸν πρὸ αὐτῆς ὕδωρ, ἔδωκεν αὐτῇ καὶ αὐτὸν τὸ αἰτῆσαι πρὸ αὐτοῦ ὃ αἰώνιον ὕδωρ) ἀρχε] οὖν ὁ Κύριος ἡρέμα ὑπισχνεῖσθαι ὃ προβατον, καὶ ἀπὸ τῆς πλαίνης ὑπὸ τὸν ἀληθῆ αὐτὸν χλευαζειν. Ἆρα γὰρ ὑμεῖς Φαρισαῖοι, ὃ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος πλύνετε, ὃ δὲ ἔσωθεν γέμει ἁρπαγῆς καὶ δόλου· τουτέστιν, ὑμεῖς νῦν ὃ σῶμα κοσμοπλάζετε, καὶ δὲ ψυχὰς καθίζετε. πῶς δὲ τὸ ἐξωθεν χρυσοῦν ἐστὶν ἢ ὃ ποτήριον, ὅταν ἔνδοθεν ἔχῃ θανατηφόρον πότον; οὐχὶ διαῤῥεῖται αἱ πόρναι; καὶ ὁ ἅγιος ἑαυτὸν τοῖς χρώμασιν ἀνθίζουσα, καὶ ψυχὰς ἀφανίζουσιν. ἢ γὰρ οὐχὶ καὶ ὁ ἅγιος ἑαυτὸν ὃ φοίνικι ἐρυθραίνουσα, ἐλίδωλον τῆς μελλούσης αὐτοῖς ἁμαρτάνεσθαι φλογὸς οἰκείοις δακτύλοις ἐργάζονται, δέον αὐτοῖς τῷ αἵματι Ἰησοῦ καὶ καρδίας ῥαντίζειν, καὶ τῷ πνεύματι καὶ ψυχὰς ἁγιάζειν, ἵνα ὃ αὐτὸς τῆς ψυχῆς ἀστράπτον, καθάπερ ῥόδον ἐν κείνῳ μεμιγμένον ἐν ἀρχῇ; νεῦν ὃ καὶ ὁ ἅγιος αὐτῶν ἐκκαθαίρουσιν, ἵνα καὶ τῶν νέων καρδίας εἰς μανίαν ἑλκύσωσι. νεῦν ὑμᾶς ⓦ Φαρισαῖοι ὃ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος πλύνετε, ὃ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς

Λυκ. ια. λη. Λυκ. ια. λθ.

γῆς ⁊ ποτείας. ὁ Ἰωάννης ἔλεγε· Διὰ τί ⁊ μὴ σῶμα ὕδατι λούεται, ⁊ ὁ τραύματα τῷ πνεύματι λούεται; ⁊λμω γὰρ εἰπεῖν, ἀγαπητέ, οὐδὲν ὠφελησθήσ) ἄνθρωπος, κἂν ὁ σῶμα πλυθῇ ⁊ ὁ πνεῦμα, ἐὰν μὴ ἔχῃ ⁊ωνεργὸν ⁊ ⁊ωόδρομον τὴν ἐλεημοσύνην. ὥσπερ ὁ ποτήριον ἔξωθεν ⁊ ἔνδοθεν πλυθέν, μὴ ἔχον ὁ ποτόν, οὐκ αἰ ἰάσηι) τὸν διψῶντος τὴν ἐπιθυμίαν, ὁμοίως ὁ ⁊ πινάκιον πλυθὲν ἔσωθεν ⁊ ἔξωθεν οὐ θρέψει ⓦ πεινῶντα, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἔνδοθεν βρώματα· οὕτω ⁊ αἱ ἀνθρωποι, κἂν ἔσωθεν ᾖ πεπλυμμένος ⁊ ἔξωθεν, ἐὰν θρέψῃ ⓦ Κύριον, ἐὰν μὴ θρέψῃ ⓦ ⁊ωόδουλον. διὸ ἐπιφέρει ὁ Κύριος ⁊ λέγων· Πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, ⁊ ἰδοὺ τὰ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἔσται. πλὴν τὰ ἐνόντα λέγει. ὁ γὰρ τοσοῦτον τῆς τῶν πολυχρύσων περισκοπῆς τέρπεται, ὅσον τῇ τῶν ἀβόλων δυσπορείᾳ τῷ περισφορᾷ. μὴ βοήσῃς οὖν ὁ πένης, ὅτι οὐκ ἔχεις χρυσοῦ ⁊ ἀργύρου τόσας ῥίψον εἰς ὁ γαζοφυλάκιον ὃ ἔχεις· ⁊ δύο λεπτὰ δίκαιοι. μνήσθητι τῆς χήρας ἐκείνης, ὅτι ἐδικαιώθη ὑπὲρ τοὺς πολυχρύσους. ὁ Θεὸς οὐ χρήματα οἶδε σταθμίζειν, ἀλλὰ ⁊ωείδησιν δοκιμάζει. ἐλεημοσύνη πτῶσις μοιχῶν ἀποσυλᾷ, ⁊ μαθοὺς ἀγαθοὺς ποιεῖ. ἐλεημοσύνη τὰς ψυχὰς ἐκλυχνίαν, ⁊ τὰς πτερυφερεῖς ὀξυφαίνει. ὦ ἐλεημοσύνη ψυχῶν ζωοποιὸν, χορηγία ψυχῆς, κηδεμονία. ῥίψατε χρυσὸν, ⁊ λάβετε Χριστόν· δότε ἀργύριον, ⁊ λάβετε ἄγιον· σκορπίσατε χθαμαλὸν, ⁊ ⁊ωεξελθύσεται αὐτοῦ ὁ ἰὸς τῆς ἀμαρτίας· δροσίσατε ⓦ ἔλεον, ⁊ σβέσατε τὸν κάμινον· ⁊ δότε ἱμάτια, ἵνα λάβητε ἱάματα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα ⁊ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Λυκ. ια. μα.

ΝΟΥΘΕΣΙΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ.

Λογ. οθ.

ΚΑιρός σε λοιπὸν ἀναπνεῦσαι ⁊ πάντα ἀποσείσασθαι. μνήσθητι ὅτι σήμερον ἢ αὔριον ἰδεῖν ἔχεις τοὺς ὁρμοὺς, ⁊ τοὺς ἀπέλους θαύσασθαι, ⁊ τοὺς ⁊ωδας ἰῶσαι τῷ φοβερῷ βήματι, ⁊ ἐλθεῖν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κριτηρίῳ αὐτοῦ, ἐν τῷ τῆς σωφροσύνης ⁊ δικαιοσύνης ⁊ ἀληθείας δικαστηρίῳ, ⁊ λόγον δοῦναι πάντος τοῦ βίου σου. Εἰ θέλεις ἰδεῖν ⓦ ἅγιον, ἁγίασον σαυτόν· εἰ θέλεις ἰδεῖν ⓦ ἅγιον ⁊ ἀμίαντον, ἁγίασον σαυτὸν ⁊ωρότερον. ἀφ' οὗ τις ἔλθῃ εἰς ⓦ φόβον τοῦ Θεοῦ, ὅλον ἑαυτὸν δύεθηκε τῷ Θεῷ, ⁊ οὐκέτι ἔχει ἑαυτοῦ ἐξουσίαν. τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατήγαγεν ἑαυτόν. ἀρνησάσθω οὖν ἑαυτὸν ⁊ τὰ θελήματα ἑαυτοῦ, ⁊ ἀκολουθησάτω τῷ Θεῷ. ποσάκις ἤγρε θαλασσθῆναι ἐν τῷ βίῳ ἡ πολιτεία τῆς σαρκὸς ταύτης; ὅσα κύματα ἐνεργάσατο; ὅσας καρχάς; ὅσους αἰγιαλούς; ὅσα ναυάγια; ὅσας δυσμίας ⁊ ἀμαρτίας; ὅσας συμφορὰς ⁊ ταραχώδιας; ὅσα κακὰ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν; ὅσα κατ' οἴκους; ὅσα κατ' ἀγορὰν; πῆς ἡ δυνάμις αὐτῆς, ἢ τίς ἡ ἰσχὺς αὐτῆς; ὅλα φοβοῦμαι ταῦτα ἔχει. ἡ γλῶσσις αὐτῆς φόβος, ὁ θάνατος φόβος, ἡ ζωὴ αὐτῆς φόβος, τὰ μὲν θανάτου ἄῤῥητα ⁊ ἀδιήγητα. ῥοπὴ ζυγοῦ ἐστιν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν. ἐκεῖ ῥέπει ὁ ζυγός. κρούσωμεν, ⁊ουδάσωμεν, ἵνα δοθῇ ἡμῖν ⁊αχέως. μνήσθητι ὅτι οὐ μετὰ πολὺ πάντα καταλιμπάνεις τὰ ὁρώμενα, τοὺς ὁρμοὺς καὶ τὸν χῶν, τοὺς δυσθέσπεσι, τὰ ⁊ερίγματα· μνήσθητι ὅτι σοῦ ἐστι, σὸν σῶμα, σὴ ψυχή. μικρὰ φλὶψις ἐταράξέ σε, μικρὰ ἀγωνία κατέπληξέ σε, μικρὰ θλῖψις κατέβαλέ σε, μικρὸς πόνος ἐδούλωσέ σε, λόγος ψιλὸς κατεκύπτησέ σε· ⁊ διὰ τί μὴ μισήσῃς τὸν βίον τοῦτον; ἐγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι μετοικήσαι ὀφείλεις, ⁊ δύω σοι τὰς πύλας τοῦ ὑρανοῦ πῆξαι σαυτῷ σκηνὴν, ⁊ ἐκεῖ καταμόνας δέξαι, ⁊ δεῆσαι τοῦ Θεοῦ μέχρι θανάτου, ἵνα βύμβωσις ⁊ερισδέξηταί σε, ⁊ δώσῃ σοι τὸ χαρὸν ταχέως. κάτω ὅπου γῆς τὸ σῶμα κλινάτω γόνυ τῷ Θεῷ· ⁊ ἄνω ἡ ψυχὴ ⁊ωδοκαλείτω δέησιν ὑπὲρ τοῦ ⁊ροσώπου ἑαυτοῦ ῥίπτουσα. φιλονεικήσωσι τίς πλέον χαμεῖ τὸ τῇ δεήσει. τί σε οὖν ὁ κόσμος

Ex Ms. τῆς Χάλκης νήσου τοῦ Χαλκηδόνος.

ἀπέθανε, χ̣ σὲ ἦλθεν ἡ κτίσις ἡ μέλλουσα. ὅσον δυνάσαι τῶν τῶν ἀπόσαι καὶ εἰς μνημονεύε. βέλτιον τὰ καλὰ μελλήσης, ἢ τὰ ἀγαθὰ τῆς παρούσης λογίζεσθε. ἐκεῖνα σοι φόβον Θεοῦ προξενῆ, ταῦτα δὲ ἡδονὰς ἐν τοῖς πνευματικοῖς προσγμασιν. ὁρφανοί ἐσμεν ἀπόντες· σὺ δὲ ἐγένου, εἰ μὴ Θεὸν, βοηθὸν, καὶ τῶν ἀπουσῶν ἑαυτῶν. οὐκοῦν πόντων ἀγαπήσαντες, φερνισώμεθα ἑαυτῶν. μνήσθητι σαυτῆς καὶ τῶν κακῶν τῶν προεληλυθότων σε· μνήσθητι τῶν ἁμαρτιῶν σου λοιπὸν, καὶ τῆς κρίσεώς σου· μνήσθητι, ὅτι αὐθέντης εἶ θνητὸς δὲ ἀθάνατης· καὶ τὰ ἀνθρώπινα, ῥυπαρὸς καὶ ἀκάθαρτος· μνήσθητι, ὅτι ἀνθρωπος εἶ ἐν βίῳ θλιβερῷ ἀγώνων δὲ κινδύνων μεστῷ, πολλοὺς ἀποκτείναντι καὶ κρίνοις δὲ κακοῖς, σοφοὺς καὶ ἀσόφους, πλουσίους καὶ πένητας. ἄγε, φέρε, ἵνα φάγῃς καὶ πίῃς, καὶ ἕνος ψωμοῦ σὺν ἔχῃς ὃ ἀσφαλές. μνήσθητι, ὅτι ἀνθρωπος εἶ, ὀστέα τετραπεπωμένα ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν, μὴ δυνάμενος μιᾶς ἡμέρας ὑπενεγκεῖν κόπον, ἢ μιᾶς νυκτὸς ἀγρυπνίαν· μνήσθητι πόσα προσεκρουσας τῷ Θεῷ ἐν ἔργοις καὶ λόγοις καὶ ἐνθυμήμασι· μνήσθητι, ὅτι λέοντι δράκοντι παλαίεις ἡμέρας καὶ νυκτός· λογισαι πόσαι εἰσὶν ἐν ᾅδου ψυχαὶ, ὅτι καταφρονήσαι τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, μικρᾶς ἀνέσεως προσκαιρου τυχεῖν, καὶ μὴ τυγχάνουσαι, ἀλλ' εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς θριγνοῦσαι διὰ πορνείας ἑαυτῶν, καὶ διὰ ῥαθυμίας, διὰ τρυφᾶς, διὰ πονηρίας αὐτῶν καὶ διὰ λογομαχίας. μνήσθητι, ὅτι οὐκ εἰς μακρὰν σε δεῖ ἀπαθανεῖν καὶ κριθῆναι, καὶ τοῦτο μὴ παύσῃ καθημέραν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ. γράφον δὲ μικρὸν τοῦτο λογάριον ἐν τῇ καρδίᾳ σου· δῆσον αὐτὸ πρὸ σοῦ πρόχειρο. κρεῖττόν ἐστι σχῆματος βασιλικοῦ. τοῦτο εἰς κόλασιν ἄγει, ἐκεῖνο ζωὴν αἰώνιον προξενεῖ. ταῦτα μελέτα· ἐν τούτοις ἴσθι ἀμέμπτος. ἐὰν ἐν τούτοις ἦς, ἐν τοῖς ἐνδυτοῖς οὐκ αἰσχυνθήσεται ἡ καρδία σου; ὅλη καλὴ ἐγίνῃ ἡ ἡμέρα Κυρίου, φοβηθῶμεν καὶ ἡσυχάσωμεν. ὁ θέλων ἀμωμος εἶναι ἐν ἔργοις καὶ λόγοις καὶ ἐνθυμήμασι, οὐ ἄλλο προσήκει ὀφείλει, εἰ μὴ ἀμέμπτος ἡσυχάζειν καὶ βύσσεσθαι καὶ σιωπᾶν, καὶ καταφρονεῖν ἀπάντων τῶν ὄντων τῆς γῆς; ὁ γὰρ τοῦτο θέλων καταρθῶσαι, θεὸν ἑαυτὸν ποιεῖ ὄντα τῆς γῆς, καὶ τὰ εἰπόντα, γένεσθε μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ. ἴδε ἐπτεχνοποιήθημεν κατὰ τὸ Θεοῦ τί δικαιότερον, ἢ ἡμᾶς μιμήσασθαι πατέρα; εἰ τέκνον γνήσιον εἶ, ἀκολούθησον προσάγμασι πατρικοῖς, καὶ μάλιστα δικαίοις οὖσι καὶ ὠφελίμοις. ὁ ἔχων πρὸς δαίμονας, τί ὀφείλει ποιῆν, ἢ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι; ὁ καθ' ἡμέραν κινδυνεύων ψυχῇ καὶ σώματι, τί ἄλλο προσήκειν ὀφείλει, ἢ ἀγωνιᾶν καὶ δέεσθαι τοῦ Θεοῦ; ἀλλὰ λέγῃς, διὰ παθημοσύνας με, καὶ ὁ φόβος τυραννός ἐστι. τύραννος τυραννεῖ δυτικῶς. στεῖρ μόνον τῷ λῴ, καὶ ἄπονος τρέμοισι. τίς οὐ φοβεῖται ποταμὸν τοῦ πυρός; μία ἡμέρα τοῦ σώματος ἐστὶ ὅλα τὰ τοῦ βίου κακά· καταφρονεῖ οὖν τῶν τοιούτων ὡς ἀνθρώπινον. ὑβρισέ τις, ἢ ἐτύπτησεν; ἔλπισον ὅτι Κύριον, ὅτι πολλοῦ σοι πρέξει τὴν ἀνομονὴν μισθόν. ἀπὸ τῆς ἐλπίδος ἡ στῆσις, ἀπὸ τούτου ἡ ἀγάπη. "ὅπου μικροῦ λόγου καὶ μικρᾶς ἀνομονὴν ὁ δεσπότης προσδοκᾷ (οὐ χρείζει), ὡς ἀθλητοῦ σε τρέφει μέγα πόμα" ψυχρόν. ἡ γὰρ πίστις σου πολλοῦ ἀξία ἐστί. τῶν ἀρετῶν ποίησον σαυτῷ νυμφῶν, καὶ ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην, παῖδάς σε ζωῆς καὶ προσάγεται εἰς τοῦ βασιλείου τῶν οὐρανῶν. αἰσχυνθήτω τῶν προσῶν ἡ ψυχή σου ὀρθριζέτω πρὸς Κύριον, καὶ ἐπιτρέψας δυσχωροῦσα, ἀναπαυέσθω ὅτι κλίνης πνευματικῆς, ὅτι λογισμοὶ βυσσεύσιν, ὅτι ἐλπὶς τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἀπαθεία καὶ καθαρωσύνη· ὅπου γὰρ προσάγματα τοῦ Θεοῦ φῶς εἰσι καὶ ζωὴ καὶ ἀνάπαυσις, εὐλογία καὶ δικαιοσύνη. τὰ δὲ ἐναντία τοῦ Σατανᾶ σκότος καὶ θάνατος, κόλασις δὲ ἀμυρία καὶ καταρά. ἐν σοί ἐστιν ἢ τούτοις ἢ ἐκείνοις ἀκολουθῆσαι. ἐὰν ταῖς τοῦ Κυρίου ἐντολαῖς ἀκολουθήσῃς, ὅλα σοι γὰρ καλὰ πρόκειται, ὁ φῶς, ἡ ζωὴ, ἡ ἀνάπαυσις, ἡ εὐλογία, τῆς δικαιοσύνης ὁ στέφανος· ἐὰν δὲ ταῖς τοῦ Σατανᾶ πειθθῆς, τὰ ἐναντία τούτων ἀπόκειταί σοι. τίς οὖν ἄφρων αἱρήσεται αἰχμάλωτος καὶ ὀνειδος μᾶλλον κολάσεως αἰωνίου, αἰτὶ δόξης καὶ ἐπαίνων καὶ ἀθανάτου

ἰσ. αὐτὴ χ. ψυχῆ

νάτου τρυφῆς; δύασα, ἀπεδύσον, δραμε, ἐπείχθη. ὁ γάμος ἡτοίμασαι, οἱ τῷ ὄντι πεφυ-
μένοι εἰσὶ, καὶ σιτισὰ ἕτοιμά σε πεφυμένοισιν, οἱ δεῖπναι, καθὼς λέγεται, ἐμὲ τὸν πε-
φυμένοῦσι δίκαιοι, ἕως δ' ἀνίαποδῶς μοι. ἀπύδασοι, ἵνα καταλάβης. ἰδοὺ ἡ χαρά, ἰδοὺ
ἡ ἀνάπαυσις, ἰδοὺ ὁ φῶς, ἰδοὺ ἡ ζωὴ, ἰδοὺ ἡ δόξα, ἰδοὺ ἡ τρυφὴ, ἰδοὺ καὶ ἀληθῆ τὰ αἰώ-
νια, ἰδοὺ τὰ μεγάλα καὶ θαυμαστὰ, ἰδοὺ πάντα ὡς θέλεις, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ ὃ θέλεις.
γνῶθι μόνον ὅτι ἐθαυμάσωσε τοὺς ὁσίους αὐτοῦ ὁ Θεὸς, ἐδόξασε τοὺς ἁγίους αὐτοῦ, ἐκαύχησε
τοὺς φοβουμένους αὐτὸν, ὕψωσε τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν. μὴ φθονήσωμεν ἑαυτοῖς τοσούτων ἀ-
γαθῶν προκειμένων, τοιαύτης ἐλπίδος. ἄλλοι μικροῦ κέρδους χάριν ἀθλοῦσι, πολεμοῦσι,
θαλασσεύουσι, κινδυνεύουσιν· ἡμεῖς καλοὺς οὐρανοὺς, καὶ καλὸν γάμον μέλλοντες κληρονομεῖν, τί
ἀμελοῦμεν, τί διατάζομεν, τί φθειρόμενοι ἐν τῇ ὕλῃ ταύτῃ, ὅλα τὰ προσκόμματα παρό-
ποιά, προξενητικὰ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ προσάγομεν; ἡ τρυφὴ ἡμῶν ἐρημία ἐστὶν
ἐκεῖ· ὁ ὕπνος, ὁ βάδισμα, ὅλα σκανδαλώδη. Ὡς ὡς ἠθέλησεν ἔζησε; τί τοῦ βίου τούτου ἐστὶν
ἐπαρθές; αὕτη ἡ χαρὰ ἡμῶν οὐ προσδεῖται ἡμῶν. ὑγιαίνουσα πολεμεῖ, ῥῶσθαι ἐρρωσοῦσα θλί-
βει. τίς ἄλυπος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ βίου τούτου; τίς οὐκ ἐγεύσατο τῶν ἀλμυρῶν ὑδάτων τῆς
πικρᾶς ταύτης θαλάσσης, τῶν ἐπαλλήλων κυμάτων; τίς οὐκ ἐξένευξεν ἐπ' αὐλοῖς; πόσους με-
γάλους ἐσκόπτρισεν ἡ πρόσκαιρος ζωὴ, καὶ πέσοντας καλῶς ἐπαγίδευσε; καὶ οὐδὲν θαυμαστόν.
δαίμονες γὰρ εἰσιν οἱ ἐνεργοῦντες, σφόδρολος ὁ ἐνεδρεύων. ταῦτα οὖν εἰδότες μετάνοη-
σωμεν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, μὴ αἱ ἡδοναὶ ἡμῶν γραφῶσιν εἰς θρίνους καὶ δάκρυα· βοηθήσωμεν
ἑαυτοῖς, ἀποπατάσωμεν τὸν ψυχὸν ἑαυτῶν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἔτι δὲ καὶ τῆς ἰδίας σαρκός·
εὕροιτο ἑαυτῇ κελλίον εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς, ὅπως αἱ βοήσῃ καὶ αὐτὴ πρὸς ⟨W⟩ Κύριον, ἐ-
λέησόν με τὸν μόνον· ἰδοὺ πάντα ἀφῆκα, καὶ ἠκολούθησά σοι· ἰδοὺ πάντα ἤρημαι δι' ⟨W⟩
σὸν φόβον. ἡ κατάνυξις ἡμῶν ἕως τῶν νεφελῶν φθασάτω, οἱ γενάρχαι ἡμῶν τοῖς ὑψη-
λοῖς ἐγγισάτωσαν, αἱ προσευχαὶ ἡμῶν καὶ αἱ ἐλεημοσύναι ἐλθέτωσαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. λει-
τουργήσωμεν αὐτῷ μετὰ πάσης ἀληθείας, μετὰ δικαιοσύνης καὶ δίκης· πάντα ποιήσωμεν, ἵνα ἐκεῖ
μὴ μεταγνῶμεν· πάντα ὑπομείνωμεν, ἵνα καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν τοῦ Θεοῦ,
ἵνα τὸν μείζονα προκρίσει κτησώμεθα, ἵνα τιμιωτέρων ἀξιωθῶμεν δωρεῶν, ἵνα μηδενὸς τῶν
ἁγίων ὀφθῶμεν δεύτεροι. μέγας πειρασμὸς ὁ βίος ἡμῶν, καὶ οὐδεὶς οἶδε· μέγας χειμὼν, καὶ
οὐδεὶς κατάπλους. δῶμεν τόπον τῇ ἐνεργείᾳ τῶν παθῶν, καὶ τῇ ἐν ἡμῖν οἰκούσῃ ἁμαρτίᾳ καὶ ⟨W⟩
ἀποστολήν· δῶμεν τόπον τοῖς προορισμοῖς τῶν διαθεμένων· δῶμεν τόπον τῇ σαρκὶ ταύτῃ καὶ
ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῆς· δῶμεν τόπον τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ ταῖς δυσχερείαις αὐτοῦ· δῶμεν τόπον
ὅλοις τοῖς πειρασμοῖς, ὅλαις θλίψεσι κρυβῶμεν ἀπ' αὐτῶν. διωκόμεθα γὰρ ἀπ' αὐτῶν,
καὶ ζητούμεθα πάντες εἰς ὃ ἀποκτανθῶμεν ὑπὸ δαιμόνων, ὑπὸ πονηρῶν, ὑπὸ ἀνθρώ-
πων ἐρεθιζομένων ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ· ἑαυτοῖς μόνοις προσέχωμεν, καὶ τῷ Θεῷ, ἑαυτῶν
ἐκδύντες τὸ σῶμα τοῦτο τοῖς θέλουσι τύπτειν. πολλῶν γὰρ πληγῶν καθήκει ἄξιον. οὕτω
τὸν καρδίαν πίνωμεν ἑαυτῶν, ἐκχέοντες ὅλον ἑαυτὸν τὸν ψυχὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα
σωθῶμεν καὶ ἐλεηθῶμεν καὶ ζήσωμεν, σκιρτῶντες καὶ τρυφῶντες καὶ χαίροντες, εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ. Λογ. π.

Ex Ms. ἐν χάλκῃ νήσῳ ἡ χαλκηδόνος.

Ο πνευματικὸν ἡμῖν σήμερον, ἀγαπητοί, τῆς νηστείας ἐλήλυθεν ἔαρ, καὶ τῆς ἐγκρατείας λειμῶνες· τὸ ἐμπόριον τῆς εὐσεβείας ἰώμενον ἀνεῴχθησαν· καὶ ὥσπερ τῆς ἐκκλησίας ναῦται πρὸς τὸν ὑέριον ἡμᾶς ἐμποδὼν ὁδηγοῦσι, καὶ τῷ πλοίῳ τῆς δικαιοσύνης ἡμῶν εὐτρεπίζουσι, καὶ πρὸ φθονερὰς ἡμῖν αἰχμαλωτίζοντες διαθέσεις, καὶ σὺν οἰακὶ τὸν νοῦν μεταχειρίζονται· τὸ λιμένι σαν ἐν ᾧ ἰσὸν ὀξαρτῶσι, καὶ τὸν ἄγκυραν τῆς πίστεως εἰσφίλοσοι· ὁ πνεῦμα ὁ ἅγιον τὸν ὁλκάδα ταύτην μιμοῦνται, καὶ ὁ τῶν πάντων ποιητὴς αὐτὸν εἰρέπει. δεῦτε τοίνυν καὶ ἡμεῖς σήμερον, ἀγαπητοί, τῆς νηστείας τὴν ἀγνείαν πρὸς τὴν θυρῶν ἑστῶσαν χαίροντες ὑποδεξώμεθα, καὶ τοῖς κατὰ ψυχὴν ἀσπασμοῖς βοήσωμεν πρὸς αὐτήν· δεῦρο, ὦ μῆτερ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀρετῶν, τῆς ἐσωτερικῆς πλήρωσιν ἡμᾶς διώξεως, ἄνοιξον ἡμῖν τῆς διανυκτικῆς ἀγωγῆς τὰ προάστεια, ἀπόλαυσωμεν τῶν πνευματικῶν καρπῶν τῆς ἐγκρατείας, ἄγνισον ἡμᾶς τῷ ἁγιάσματι τῆς σωφροσύνης, βίον ἀθόλωτον ἡμῖν ἐπιχορήγησον, καὶ ἐκ τῆς τρυφῆς τῶν ψυχῶν θεράπευσον τραύματα, καὶ ἐκ τῆς οἰνοφλυγίας κατάσβεσον ὑποκαύματα, σβέσον ἐκ τῆς ἀθυμίας πυρέττοντας νοσηρὸς λογισμούς· ἀπόκλεισον καὶ θάτερα τῶν πλαγίων, αἴσελε τὸν λύσσαν, ὃ τῆς ἀπονοσφρίας ἀνεξόφον συμπόδισον ἐργαστήριον, ὑπτιάσωμεν δὲ ἡμῶν τῶν πονηρῶν πνευμάτων, μεταῤῥύθμισον εἰς τὸν τῶν σωμάτων διαγωγὸν σὺν νηστεύοντας, πλῆξον αὐθέσιμον πολιαὶ πρεσβύτου, τῷ τῆς ἐγκρατείας ἕλκυσον ἐρώτῳ, φαίδρυνον δύσφρας ἐν ἀσωτίᾳ διημερεύοντας, κόσμησον γυάλια ὃ τῆς σεμνότητος κάλλει διερχόμενα, τὸν νεότητα πρὸς ἀγγελικὸν μεταῤῥύθμισον βίον. διαπνεύσωσι τῶν ματαίων πόνων καὶ κεκμηκότες ταῖς ἀμῳρίαις, καὶ τῷ πρώτος ἔτους τῇ παναρέσκῳ τῶν ἡμερῶν τῆς νηστείας ἀποῤῥίψωνται ῥύπον. σὺ γὰρ πλησίος ὑμόνον τὸν γῆν, ἀλλὰ καὶ αὖλον ἤδη τὸν προάστειον. νῦν γὰρ αἱ ἐκκόσμιοι δυνάμεις ἀγάλλονται, καὶ τῶν ἀγγέλων τάγματα πνευματικῶς πομπεύει. θεῖοι, κυριότητες, ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι τὴν τῶν ἀνθρώπων εὐφραίνονται σωτηρία· μόνος ὁ ἐκ τῶν ἀρετῶν ἐκπεσὼν διάβολος ὑπισχναίζων λέγει· ποῦ μοι νῦν ἡ τῶν ἐξ ἀδηφαγίας ἐκτραχηλιαθέντων μεγαλαυχία; ποῦ μοι ὁ δρὰξ τῆς βρώσεως καὶ τῶν ἀνθρώπων ψυχοφθόρος μηχάνημα; ποῦ μοι νῦν ἡ λιχνὴ τῶν ξύλων γεῦσις, δι' ἧς Ἀδὰμ μετὰ τῆς Εὔας ἀπατήσας ἐγύμνωσα; οἰκεῖα νῦν μοι τὰ τῆς πονηρείας μηχανήματα τῆς νηστείας φθονεύσης. πόθεν ἡ λεληθυῖά μοι νηστεία κατεφθύη; πῖς ταύτην νῦν κατ' ἐμοῦ ἐστράτευσεν; σὺ κεῖ Ἀδὰμ μετὰ τῆς Εὔας ἀπατηθεὶς Θεοῦ γυμνοῦται· σὺ κεῖ συμβουλῇ πείθεται ψυχοφθόρῳ· σὺ κεῖ λαιμοῦργει· σὺ κεῖ τὰ τῆς γαστριμαργίας ζωνέχεται βρόχω. πάλιν ἐκ νηστείας Ἀδὰμ εἰς παράδεισον, πάλιν μεγαυχεῖ, πάλιν τῇ θείᾳ εἰκόνι καυχᾶται, πάλιν πρὸς ὃ ἀρχέτυπον ἐπανάγεται κάλλος. καὶ ὃ δὴ τούτου δεινότερον, ὅλη παράδεισος Ἀδὰμ παραδόσεως ἀπολέσας, τῇ τῆς νηστείας ἁρμαλιᾷ εἰς ἀρετὰς αἰεπήδησεν. ἐγὼ τῶν ἐκ δυσμῶν ἐρρίφω, καὶ ὁ ἀπερριμμένος πάλιν ταῖς οὐρανίαις ἐποχεῖται δυνάμεσι. γέλως γέγονα κατὰ διαβόλου, κατὰ τῆς ὑπερηφάνου καταδυομένους, κατὰ φύσεως διαβεβηκότος ἐλαυνομένους. ἀλλὰ τούτοις μὲν ὁ πονηρὸς ἑαυτῷ ἀποτυχίας θριαμβεύετω βαδιζόμενος· ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς ἀποβολικῆς φαρέτρας εὔστοχον ὄντα τὸν πρόοντος ἁρπάσαντες βέλος, αὐτῷ τῆς πλεονεξίας καὶ ἡδονὰς καταπαύσωμεν, μετὰ Παύλου τὰ τοῦ Παύλου βοῶντες· Οὐδὲν εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα. ἀλλ' εἴθε ἡμῶν ἡ εἴσοδος μιμεῖται τὴν ἔξοδον· εἴθε γυμνός τις ἀπῆλθε καὶ ἀμωμείας ἐλεύθερος· εἴθε πένης τὴν φύσιν, καὶ τὴν ψυχὴν ἀκαθάρτιτος· εἴθε πλούσιος καὶ ἐγκλητος· εἴθε ἄπορος καὶ ἀνώδυνος. ἀλλὰ καὶ τὸ πρώην ὀφλόν, σὺν τούτοις καταλιμπάνων τις ἀπέρχηται, τὴν δὲ ἐκείνων ἁμαρτίαν βασάζων

a Tim. 6. 7.

ταζόμενον ἀπέρχεται· ἐκ τῶν ἰδίων κέρδους ἐφέρηται, τῆς δὲ αὐτὰ καταδίκης οὐκ ἀλλοτρίωται. ἀλλ' ἕτερος μὲν τὸν οἰκεῖον ἀφαδέχεται τὸν ἀπόλαυσιν, οὐχὶς δὲ μόνος τὸν κόλασιν ὑποστήσει· καὶ ὁ μὴ κτησάμενος, ἔχων τυφάν· ὁ κτησάμενος δὲ, οὐδὲν ἔχων βασανίζεται, ἓν μόνον, τὸ δοθῆναι δίκην ἀπὸ τῶν πλουτήσαντος κερδῶν. ἀνάπτυξον τῆς βιωτικῆς ταλαιπωρίας, ὦ ἄνθρωπε, ἐκ μέσου τὸν πλοῦτον ἐκεῖνον πανοῖς, μὴ τοῦτον καταλείψῃς ἐνθρόις· προλαβὲ τὴν εἰς σὲ κεχηνότων τὰ στόματα· μὴ γένῃ θεὸς τῶν τοιούτων ἀλλοτρίων ἀνιχνευόντων ὑπάρξεις πατήρ; τοῦτον τὸν ψυχῆς ἀδελφὸν καταείθμησον, μέρος ἐν αὐτῇ τῆς οὐσίας ἀφόρισον. φιλόπτωχος εἶ; γνοῦ καὶ φιλόθεος, διὰ οὗ ὁ φιλόπτωχος κτήσῃ. ἀλλ' ἀπαιδίαν ὑφίστασαι; μὴ ἐμπέσῃς εἰς χοὺς οὐ δέδωκέ σοι, σαυτὸν δὲ ποιῶν κληρονόμησον· μὴ γυμνὸς ἐλεημοσύνης ὀφθῇς ᾧ κριτῇ· φεῦγε τὸν ἀπειλοῦντα πυρὸς· πρὸς τὸν κοινὸν τῶν ἀνθρώπων ἔξοδον εὐτρεπίσθητι· ἐκεῖνον σὸν τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς ζωῆς ἀδιακόπησον. ὅταν σὸν τὸν ψυχὸν ἀπαιόντες ἄγγελοι ἀθέσμον ἐφιζῶντα λάβῃ, πάντας ἐκτὸς τῶν κλέπτου θανάτου ἐλκόμενος; ὅταν μέλλῃς ἀθυμῆν ἐκ τῶν ζωοχόρτου σεισμοῦ, ὅταν ἀμυδρὸν, ὅταν ἄσημα φθέγῃ, ὅταν ἀδρανὲς καὶ πυκνὸν πνῇς, ὅταν ἔνδοθεν ὀπτικέπαι φλὸξ καταγωνίζομένη τῆς ψυχῆς, ὅτε σύμμαχος ὀδοῖς παείσαται τὸ σῶμα κατεπείγοντος, ὅτε ἀδελφὸς οὐ λυτρούται, λυτρώσεται δὲ θέσπος; ὅτε χρήματα ἐκπορεύει, ὅτε εἰς ὃ φείκτον ἐκδίκου ἡ ψυχὴ ζωοκλαύνει δικαστήριον, ὅτε τῶν σαυτοῦ κύριος ὀκέτι γένῃ, ὅταν μεταμεληθῇς ἐφ' οἷς ἔπραξας, τῆς μεταμελείας χάριν οὐκ ἐχούσης λοιπὸν, ὅτε κλείει τῆς μετανοίας ἡ θύρα, ἐκ τοῦ παραδείσου ἡ εἴσοδος ἐκπτοήζεται, ὅταν γενάξῃς μὴ ἐκ καρδίας βάθους, τὸν ὃν ἐξαιρούμενον ἐχ εὑρήσῃς; ἆρα οὐ πρὸς ταῦτα τοιαῦτα τις σαυτὸν ἀπατήσῃς λογισμοῖ ἀπειλὰ, καὶ γενάξεις τῇ ψυχῇ ἄφωνον, οἴμοι, οἴμοι, ὁ ταλαῖς ἐγώ; ὡδοῦμαι πρὸς ἔξοδον ὁ ταλαίπωρος, ἔλκομαι πρὸς βίαν καταλύσαι τὸν βίον, ἄγομαι δέσμιος ὅθεν ἐπιστρέφειν οὐκ ἔστι. λοιπὸν δὲ βοηθοῦσιν οἰκέται, οὐ παραφαίνονται φίλοι, αἱ κόλακες ἀνεχώρησαν, οἱ δορυφόροι οὐ πρίσαντο· οὐ συμπαραπέμπει μοι ζωὴ, οὐ συμβάλλεταί μοι χρυσὸς, οὐκ ἀξιωθήσομαι μὴ γραῖος, δὲ λυθήσομαι μὴ χρήματα, παρέφανε οὐ διασώζουσιν· οἴκοις μάτην φκοδόμουν, ἐδαπάνησα ἀκαίρως τοσαῦτα χρήματα, ἐσώρευσα τάλαντα. ἐμοὶ τὰ τῆς δόξης σκῆπτρα· οὐκέτι κελεύω, δὲ πρίσανται παῖδες, οὐ παραγάγω, δὲ κυκλοῖ με γραῦς, οὐκ ἐπιτάττω, δὲ πόλεις πᾶσαι ὃ κελευσθὲν ἐκπληρώσι. τί δράσω ὁ δείλαιος ἐγώ; τί παραξέω τῶν ἐνδόξων ἐπιχειμένων; δυσωπήσω, ἱκετεύσω πάλιν ἔλεγχον θάνατον, εἰ δὲ γνώμην ἐλέους οὐκ ἔχει. δέσποτα, ὦ θάνατε, ὀλίγον μοι χρόνον ζωῆς φιλοτίμησαι. οὐ φοβῇ βασιλικὸν ἀξίωμα; οὐκ εἶδές με παρὰ τῶν θυρῶν κυτρεπισμένον ὄχλημα; αἰδέσθητι παρακαλέσαι βιοθάνατον, ἐκτράπηθι πολιὰ δυσωπήσαν, φείσαι δακρυούσης νεότητος. οὐκ ἀφέσεως, ὦ θάνατε, ἐλεήμονος, ἀλλ' ἐπιθέσεως χρήζω μικρᾶς. ἐπὶ μὲν παρελήλυθα οἶκον ἀτέλεστον, ἐπὶ μερίσαι κληρονόμοις, ὡς ὤφειλον, κλῆρον οὐκ ἔφθασα. λήθη με μέχρι τοῦ πότου μὴ νῆφαι πεποίηκε, βιωτικῶς φρονοῦσιν ἀπασχολούμενον· νοῦν ἐλάσαι με ὁ χαμαιρύπτων ἀπρονόητον. ἄφνω παρὸς δίκην ἕλκεις με· ποίοις εἰσαγόμενος χρήσομαι ῥήμασι; ποίαν καλέσω συνηγορὸν θύραξίαν; ποῖόν μοι ζωηγορήσει κρυπτομένῳ κατόρθωμα; τί παράξας ἀπολογήσομαι τῷ κριτῇ; τί εἴπω, ἢ τί φθέγξομαι; κάτω νεύειν ἀπὸ τοῦ βάρους τῶν πλημμάτων αἰσχυνόμενος; μακροθύμησον ἔτι ἐμοὶ μικρὸν, παρακαλῶ. ποῦ μοι αἰτήσιμον ἔλκεις; τί με γυμνὸν τῷ κειτῇ παρέπεμψας σπουδάζῃς; ἔασον, παρακαλῶ, εἰπεῖν τι· λογίσομαι δὲ πλημμέλημα, ἐξομολογήσεως ἄφησω φωνὴν, θρηνήσω μικρὸν, γενάξω βραχύ, δακρύσω παρὸς ὀλίγον. ἀπασάσθαι φίλους, παραιτήσομαι γαμετήν· κἂν ἐνὶ παρεβολαίῳ μετανοίας σκεπάσω μου τὸν ψυχόν. μαθήσομαι δικαλόγους σιτεύσθαι τὸν πένητα, παρεινήσων μου τοῖς τραύμασι παρὸ τῆς ἐξόδου τὸν ἴασιν, ἵνα ἔχω παρισοῖδν

πᾶσαν ἐκ βραχέος ὀλίγης ἐκ βραχέστεως δίδωμι. Ἐκ τούτων, ὦ ἀνθρωπε, λέγων σοφώτερος, τῶν πρεσβυτέρων θανάτου οὐ κωλύσεις τὸν βίον. θάνατος γὰρ, ἀκολάκευτος δεσμὸς, θάνατος ἀνυπόκριτον διάταγμα, θάνατος ἐκβιαστὴς τῶν ἡδονῶν ἀπροσωπόληπτος, θάνατος φοβερὸν ἀνυπόκριτος, θάνατος ὁδοιπόρος τῆς φύσεως, θάνατος ἀμείλικτος πρὸς βασιλέως εἰσιὼν παρίσταται, θάνατος κλέπτης καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ τὸν ὁμοίως τῆς κλοπῆς ἐργαζόμενος τέχνην, θάνατος ἁρπάζων, δικαιότητος ἁρπαξ, θάνατος δικαίοις μόνοις ἀφικτὸν ἀπόθητον κτῆμα. Ταῦτα ἀκούοντες, ἀγαπητοὶ, ἀφιλαργυρῶμεν ἐπιτάττοντες· μὴ πάλιν ὑπνῳ ἁμαρτίας καθυδώμεν· ἐξιλασώμεθα τοὺς δικαστὰς ἐν φθάσαντα. ἀδίκως ἐμπέλεξας; δικαίως ἀνάλωσον· ἐξ αὐτῶν τῶν τοῦ πάντος ἀφορμῶν τῷ πάθει κατάθεσιν φαρμακα. ἠδίκησάς ποτε; ἀφεῖται ὧν ἠδίκησας φείσαι. ἀφεῖται δίκαιος, καὶ τότε φιλάνθρωπος· ἀφεῖται ἀπόδος, εἶθ' οὕτω μετάδος· ἀφεῖται ἔκκλινον τοῦ κακοῦ, εἶθ' οὕτω ποίησον ἀγαθόν. μὴ φαίνου φιλόδωρος ἀφ' ὧν οὐκ ἐλυμου φιλάδελφος. ὅταν ἐλεήσῃς ὃς ἐποίησας πένητα, τότε πέπνισαι ἄλλοις ἀφ' ὧν οὐκ ἥρπασας χαρίσαι· ὅτε ζήσεις τῶν ἀπὸ σοῦ ἀδικηθέντων τὸ δάκρυον, τότε πέπνισαι ἑτέροις συμπαθήσαι κλαίουσι. Τίμα Κύριον, εἶπεν ἡ γραφὴ, ἀπὸ τῶν δικαίων πόνων. μὴ γὰρ ἀπατᾶσθε, Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται. οὐ δέχεται δωρεὰν ἑτέρου στενάζοντος· οὐκ ἀνέχεται τὸν ἁρπαγὴν ὁ πλάσας μὴ σὺν μερίσασθαι. οὐκ ἔστιν οὐκ προφθῆναι τὸ δίκαιον, οὐκ ἔστι Κύριον ἐλεγχόμενον ἐκφυγεῖν· ἀλλ' εἴ τι Σωσίδας σαυτῷ, ἀνθρωπε, ἄτοπον πεποίηκας, μετάνοησον. ἐξεκυλίσθης ποτὲ, ὦ ἄνθρωπε, πρὸς ἀλήθειαν ὀρέξεως, τῇ ἀθεμίτῳ δυκλυδίσας ἀνάγκῃ; ἀπόστρεψον γέγονας πολλῶν ἀνομημάτων; μὴ φοβηθῇς Κύριον, ἐπαγγελίας τῆς σεαυτοῦ σωτηρίας. ἐλέησον εἶδεν ἐξαναστέναξεν, ὑπὸ ποίας πενήτων πέφυκε δυσωπεῖσθαι, δωρεὰν δεκτὰ πρὸ ἐμοῦ ἀναμιμνήσκων. ἀκουσον αὐτοῦ ἐν βυαγγελίοις βοῶντος· δότε ἐλεημοσύνην, καὶ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν. δότε μοι, κελεύει ὁ πάντας πλουτίζων· δότε μοι, κελεύει ὁ πᾶσι δεδωκὼς εἰς ἀπόλαυσιν. αἰτεῖται καὶ δύο ὀβολοὺς πρὸ χήρας δεηθείσης, οὐκ ἐρυθριᾷ δὲ εἰς πατρικὸν ψυχρὸν ὕδατος καταρχόμενος, οἶδε καὶ πρὸ δοσιν ἀπὸρ ἐλεήμονος ἀποδέξασθαι, αὐτὸς γὰρ εἶπεν, Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει Θεῷ· ᾧ πρέπει δόξα καὶ κράτος πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟ, ΠΡΟΣΕΧΕΤΕ ΤΗΝ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΝ ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων.

Ex Ms. Regio Lut.

ΣΟφοὶ καὶ ἐπιμήμονες τῆς γεωργίας τυγχάνουσι, ὅταν μὲν πάσης φθινοπώρου καὶ ἐπιμελείας τοῦ καὶ τὸν γλυκὺν βλαστήματα φυτεύσωσιν, αὐτὰ τὰ φυτὰ πρέπει εἰς μῆκος διεπίρασιν, εἶθ' ὕστερον τοῦ πρεσχλεύσας φυάδας τυγχανόντων τέμνουσι. Καὶ αὐτὸς καὶ ὁ νομοθέτης Μωϋσῆς πεποίηκε. πρότερον γὰρ κατεφύτευσε τὸν μοναρχίαν εἰς τὸν τῶν ἀνθρώπων πλῆθος, εἶθ' ὕστερον ἐξέτεμε τὸν πολυαρχίαν· ἐξεκ τὸν τῶν ἀνθρώπων πλῆθος. καὶ πῶς κατεφύτευσε τὸν μοναρχίαν; ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος· Κύριος Θεός σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. καὶ πάλιν, Ἄκουε, Ἰσραὴλ· Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἷς ἐστι. καὶ πῶς τὰς πρεσχλεύσας φυάδας τῆς πολυαρχίας ἐξέτεμε, μάθε. Οὐ ποιήσεις, φησὶ, θεοὺς χωνευτοὺς, οὐδὲ προσκυνήσεις θεοὺς ἀλλοτρίους· ἐγὼ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου. τοῦτο καὶ σήμερον αὐτὸς ὁ Θεὸς καὶ σωτὴρ ἡμῶν ποιεῖ. ὅταν γὰρ προφθάσῃ ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς κατεφύτευσε τὸν καλὸν ἐλαίαν τῆς ἐλεημοσύνης, καὶ καρπὸν αὐτῆς ἐκφαίνοντα, τοῦτέστι, τοὺς ἐλεήμονας, καὶ ἐμακάρισεν εἰπών, Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται, εἰκότως σήμερον τὰ πρεσχλεύσαντα τῆς ἐλεημοσύνης ἐξανάκοπτει

Δευτ. ε. ιγ. καὶ ι. κ.

Δευτ. ε. ε.

Ματθ. ε. ζ.

Ισ. ἐκ τ. ἀνθρώπων πλασίας

ἀνακόπτει μάταια, καὶ ἀποκαθαίρει. προέλου γὰρ πάντας ὁμοῦ τοὺς ἐλεημοσύνῃ διηγείρων, καὶ Ⓦ μὴ πέντε ἀπὸ τῆς πενιχρᾶς χήρας τῆς ἐν Σαρεφθοις τῆς Σιδωνίας ἐπαίδευσε μηνὶ προφάσει τῆς ἀπορίας τὴν πενίαν προβάλλεσθαι· Ⓦ ὃ πλουτοῦν ἀπὸ τῆς πλουσίας χήρας τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις καταβαλούσης δύο λεπτὰ εἰς τὸ γαζοφυλάκιον διήγειρεν, ὥστε Ⓦ πλουτεῖν πλουσίαν τῆς ἐλεημοσύνης μὴ προφυμίας στερεισφέρειν· Ⓦ ὃ ἔμπορον ἀπὸ τῆς τεκνωμίας τῆς θαλάσσης ἐχθρώσας, τοῖς πένησι μᾶλλον, ἢ τῇ θαλάσσῃ μεταδιδόναι· Ⓦ ὃ κτῆμα τὴν γῆν προσματαιόμενον προεισφιγξε προβαλεῖν τὴν γνώμην τῆς ἀνάγκης, καὶ προὶ τῆς ἀνάγκης Ⓦ Θεὸν μᾶλλον προτιμᾶν, ἢπερ τὸν πλησίον· ὅπως πάντας ὁμοῦ προὶς ἐλεημοσύνην παιδεύσας, εἶδεν ἀφ' ὧν ἐπαινέσεται ἀποδεξάμενος, ὡς ἕτοιμός ἐστιν ἕκαστος, καθάπερ φυτὸν εὔθαλές, προὶς ἐλεημοσύνην κλῆθεν· Ἐγὼ δὲ οἶδα καὶ μακάριος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ἧς οὖν ἀναίρει πάντας ἐνοχλούσας τῆς ἐλεημοσύνης ὑποκρίσεις. τί λέγων; Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων προὶς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· οὐχ ὅτι ἡμῖν ὑποπτεύειν τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην προσδημοσίων, ἀλλὰ τῆς προτέρας ἀκολουθίας τῶν ἀναγνωσμάτων ἀπαπεμπούσης. προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων προὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε. αὕτη γὰρ ἡ ὑποδείξις ἐκείνων ἀφαιρίζει τὸν μισθόν, ἡ τοιαύτη δόσις ἀποστερεῖ ἐκείνους τῆς μελλούσης ἀγαθωσύνης. οὐδὲν γὰρ οὕτω πικρόπαθον πάθος ὄντι τῆς ψυχῆς, ὡς ὃ τῆς κενοδοξίας. ὅταν γὰρ πολλὰ κατορθώσωμεν τῶν ὑποταγμάτων, τότε τῆς κενοδοξίας ἀπαφύεται νόσημα. ἀλλὰ προέρριζον αὐτὸ ἐξέτεμνεν ὁ σωτὴρ ἀφ' ἡμῶν, διδάξας ἡμᾶς ἐν τῷ κρυπτῷ ποιεῖν ἐλεημοσύνας ποιεῖν. ἀλλὰ πάντως ἐρεῖς· Πῶς οὖν; ὑ δυνάμεθα ποιῆσαι. οὐ γὰρ ὄντι δυνατὸν διδόντα τοῖς πένησι, ἢ προσφέροντα τοῖς ἱερεῦσιν, ἢ βάλλοντα εἰς τὸ γαζοφυλάκιον, μὴ θεαθῆναι. ὁπόταν οὖν τρὸς τὴν δόσιν τῆς ἐλεημοσύνης ὀκνηρότερος ἡμᾶς κατέστησας ἀφανοῦς. νῦν οὖν ὠφέλησαι τὰς ψυχάς τῶν ἐμῶν φίλων καὶ ἀδελφῶν βούλομαι, καὶ πάντος ἰοσήματος ἀπαλλάξαι, χάριτι τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ Ⓦ πρέπει τὸ γινόμενον διορθώσασθαι. τὴν γὰρ προαίρεσιν ἐτάζει τοῦ τοιούτου ἐλεημοσύνου. ἀφ' οὗτο καλῶς ἐπάγει λέγων· Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ Ⓤ ὑποκριταί. οὐχ ὅτι σάλπιγας εἶχον οἱ ἀνθρωποι, ἀλλ' ὅτι μὲ ὃ προσωπεῖον ἐλεημοσύνης ἦν, ἢ ἡ ψυχὴ τοῖς αἰσθητοῖς ἐστρατεύετο, καὶ προὸς τὴν ἐκείνων ἐκδαψίλευσιν ἦλθον. οὐ γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ Θεὸν ἐποίουν ἐλεημοσύνην, ἐλπίζοντες ἐλεηθῆναι παρ' αὐτοῦ, καὶ λαβεῖν τὴν ἐπηγελμένην μισθὸν ἑκατονταπλασίονα· ἀλλὰ ἀφ' ὃ τῆς προσκαίρου δόξης ἀπολαύειν τῶν αἰσθητῶν, παρῆλθεν· ὥστε ἦν ἐλαττον τῶν ἐν τοῖς θεάτροις φιλοτιμουμένων, καὶ τὸν ὅτι ταῖς κεναῖς δόξαις τὰς ἰδίας ἐπαίρεις σκορπίζοντων, ὑ ἀφ' ἑαυτῆς χρήσιμον καρπὸν, ἀλλὰ ἀφ' ἑαυτῆς τῶν ἀνθρώπων ἔπαινον τὸ μάταιον. ὥστε ἔπεται γὰρ ὁ ἔπαινος πολλάκις ἀκάμπτος εἰς ὕβριν, καὶ πολλὰ δαπανήσαντες, πολλὰ καθυβρίζον. ὁπόβλεπε πόσα δαπανῶσι χρήματα καὶ τὰς ἱπποδρομίας καὶ ὅταν πολλὰ δαπανῶσι, τότε πλείονα παρ' ἐλαχίστων καὶ ἀπερριμμένων ἀνθρώπων ὑβρίζον. τὴν γὰρ τῶν ἵππων ἀνθρωπείαν τοῖς ἀνθρώποις προσρίζουσι. καὶ ὁ μὲ ἵππος σφάλλεται, ὁ ὃ φιλότιμος ἀπομάζεται· καὶ ὁ μὲν ἄλογος ἵππος ἔπεσεν, ὁ ὃ λογικὸς ἀνθρωπος ὀρθὸς ἵσταται· καὶ πολλάκις ἀποδυσάμενος εἶπε, τί μάταιον ἀπολῶ μου τὴν ὑπόστασιν; τί τοσοῦτον κάματον ὑπερέμεινα, καὶ τοσαύτας ζημίας, καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἐκπίπτοντος ἐλπομαι; ἵνα πάντα τῶν ἀπηρθρυμμένων ὑβριστῶν ἐχάτας; ὡ πόσους πένητας ἠδυνάσατο πλουτίσαι τὰ χρήματα ταῦτα, τὰ μάταιον ἀπολύμενα; πόσους σκηπτούχους ἀνορθῶσαι; καὶ ῥέουσι μὲ, ὥσπερ ἀπό τινος πηγῆς, αἱ φιλοτιμίαι ἀφ' Ⓦ μάταιον ἔπαινον· ἀνεγείρονται ὃ, ὥσπερ ἀπό τινος ποταμοῦ, αἱ λοιδορίαι τῶν ἀλογίστων ἀνθρώπων. ἄλλοι ὃ

καὶ

Ματθ. ς. α.

Ματθ. ς. ς.

καὶ τῶν οἰκείων ψυχῶν καταφρονοῦσι, ἢ πάλιν ἕτεροι δέχε τ' ἔξω τ' ἱππων τὸν ἰδίους οἴκους καὶ καταφρέφουσιν. ἀλλ' ἐκείνους μὲ ἀφήσωμεν δαπανᾶσθαι καὶ λοιδορᾶσθαι καὶ μεταμφιέννυσθαι· μαθωμεν ἡ πῶς χρὴ δαπανᾶν βύστεως τὰ χρήματα, καὶ πῶς χρὴ ἀφαιρεῖν δύλεσθες, ἢ προσδοκᾶν ἀντὶ τῶν ὑπαρχόντων τὰ οὐράνια. οὐ γὰρ κωλύει σε δοκῶν Χριστὸς ἐλεημοσυνῶν, ἀλλὰ διδάσκει σε πῶς δεῖ ποιεῖν τὴν ἐλεημοσύνην. μὴ μάθῃ ἡ ἀριστερά σου 5
τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου. ἐνταῦθα ἡ πάλιν οὐ τὰς χεῖρας αἰτεῖται, ἀλλ' ὑπερβολικῶς αὖθ' εἶπεν. ὡς ὅτι μὴ γνῷ ὁ πονηρός σου λογισμός, τί ποιεῖ ἡ ἀριστερά σου γνώμη, ἵνα μὴ ἀναπτέρωσιν σε τὸ κακόν. ἔγκειται γὰρ, τῇ τὴν δεῖσθαι φωνήν, ἡ ἀφαίρεσιν τῶν αἰσθητῶν εἰς τὰ πονηρά. ἀφ' τοῦτό φησι, δι' ἡ σεαυτὸν ἀγνοῆσαι, δεῖ σαυτὸν δασοι ἔστω σοι. ἀφ' τί; ἵνα ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ τὴν ἀριστερὰν ἡ προθυμίαν σου δόσιν τῶν χρημάτων, ἀγαπήσῃ ἐν ἀποδώσῃ σοι ἐν τῷ φανερῷ. μέγα ἡ σεμνὸν τοῖς τὰς ἐλεημοσύνας ποιοῦσιν ἐκάδισε θέαθεν. καὶ ὅπερ ὑπομιμῆσαι ὑμᾶς ἐλεήμονες, τοῦτο μὴ πολλῆς τῆς εὐκολίας διδώρηται αὐτοῖς· ἵνα καὶν μυριάδες ἀνθρώπων θεωρῶσιν ὑμᾶς ποιοῦντας ἐλεημοσύνην, ἀλλ' ὑμῖν μὴ προσέχητε αὐτοῖς, μηδὲ ὑπομιμήσητε τὴν πρὸ αὐτῶν προσκαιρον δόξαν. ἀλλ' εἰ βούλεσθε, φησι, θεαθῆναι ἔχειν τὴν μισθαποδοσίαν πρὸ ὑμῶν, λάβετε, φησι, τὸν ἀγγέλους, καὶ τὸν ἀρχαγγέλους, καὶ τῶν ἀπάντων δημιουργὸν καὶ δεσπότην. εἰ δὲ τὸν αἰσθητὸν βούλεσθε ἔχειν θεαθῆναι τῶν προσκαιρῶν, καὶ εἰς ὑπόδειξιν αὐτῶν ποιεῖν ὑμᾶς ἐλεημοσύνας, ἑκατὸν ἡ χιλίας ἔξετε θεαθῆναι δυφημοῦντας ὑμᾶς. ἐὰν ὁ τὸν καὶ πρόσκαιρον ἐπαγγέλλωμαι ὑμᾶς λαθεῖν ποιοῦντας, λαθεῖν ὅτως, ἵνα, καὶ τινες δοξάσωσιν ὑμᾶς, μὴ ἀποδέξησθε ἡδέως, ἐν εἰς ἔπαινον ἔλθητε, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποτρέφησθε τὸν τοιοῦτον καὶ δυσαρεστεῖν αὐτοῖς, καὶ τότε κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὴν φοβερὰν, τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ὁρώσης, λήψεσθε τὸν στεφάνους τῆς δόξης. ἐὰν δέ καὶ Θεὸν καὶ ἐκεῖ οἱ μέλλοντα πλούτου ἀποθησαυρίζεσθαι πρὸ αὐτοῦ ποιεῖν τὴν ἐλεημοσύνην, καὶ οὐ δέχε τὴν προσκαιρον δόξαν, τότε ὥσπερ εἰς τὸν ἰδίους κόλπους, ὁ Θεὸς ἐκκοδιχόμενος ὑμῖν τὰ κατορθώματα τῆς ἐλεημοσύνης, πάντων τῶν αἰσθητῶν πρόντων, ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, τότε πάντων τῶν ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων πρόντων, ὅτε χιλιάδες καὶ μυριάδες ἀγγέλων
Matth. xi λδ. προέρχονται, τότε τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ ἀγαθοῖς χερσὶ προσκαλέσεται ὑμᾶς λέγων· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. δεῦτε, ἐγὼ γὰρ τοῦ ὑμετέρους καμάτους ἐκαρτερόμην, ἐγὼ τῶν ὑμετέρων χρημάτων τραπεζίτης ἐνομόμην. ὅτε οὐ τὰς χεῖρας ἐξέτεινας τῷ πτωχῷ; ἐγὼ τοῦ ἐμοὺς διώκοντας κόλπους· ὅτε συνέδησε τὸν ἀρτῳ σου τὸν πεινῆ, ἐγὼ ἀφ' τῆς ἐκείνου χειλίας ἐχορταζόμην. ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψασα, καὶ ἐποτίσατέ με. τοιαύτης οὖν χαρᾶς ἀξιοῦσθε ἐλεήμονες. εἰ δὲ πρὸς ὑπόδειξιν ποιῆτε τὰς ἐλεημοσύνας, ἀπολαύσετε παρ' αὐτῶν μισθόν. εἰ γὰρ ὑπόδειξιν ποιεῖσθαι χρὴ, πρὸ πάντων τῷ Θεῷ ὑπόδειξασθε τῷ μάλιστα ἔχοντι δόξοισίαν σεφανῶσαι, καὶ πρὸς δ θέαθεν τῶν ἀγγέλων χλευασθῆναι. τίς οὖν ἄρα οὕτως ἀθλιός ἐστιν, ὃν τὸ βασιλέως ἀποδέξασθαι ὅτι τὸν θεωρεῖσθαι τῶν αὐτοῦ κατορθωμάτων ἐλθεῖν, ἐκεῖνον ἀφεὶς πρὸς τὸν ἐλαχίστων κλῖναι ὃ ἑαυτοῦ θέαθεν, καὶ μισθὸν παρ' ἐκείνου ἐκδέχεται; ἀλλ' οὐδεὶς τῶν χριστιανῶν τοιοῦτος· μὴ γένοιτο. καὶ γὰρ ὅπερ ἐὰν ποιῶμεν ἐλεήμονες, Χριστοῦ προσώπου ἔχοντες, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὀνομάζοντες, προσπέσωμεν. αὐτὸς γὰρ ἀφ' τῶν αὐτοῦ διαγγελίων δέδωκεν ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας· ἵνα πᾶσαν ἐλεημοσύνην ποιοῦντες, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν μεταδιώκοντες, ἐκείνῳ προσέχοντες, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ χαρίσματα κομιζόμενοι ποιῶμεν. εἴτε γὰρ μαρτύρες τὰ αὐτοῦ σώματα προδεδώκασι τοῖς ἀθλίοις, δι' ἐκεῖνον προέδωκεν Χριστός,

Μὴ

Μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· Ματθ. ι. κη.
φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. Εἶτε οὖν ἐκκλησίας, εἴτε ξενοδόχια ἠνοίξαν τινες καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, διὰ ἐκείνου ἐποίησαν· εἰ- Ματθ. κε. λε.
πόντα, Ὅτι ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με· Εἴτε παπυροφερουσιῶν μετερχόμεθα, διὰ ἐκεῖνον
μετερχόμεθα· εἰπόντα, Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία Ματθ. ε. γ.
τῶν οὐρανῶν· Εἴτε δὲ τοῖς πεινῶσιν ἄρτους προσέχομεν, διὰ ἐκεῖνον δίδομεν· εἰπόντα, Οἷς Ματθ. ι. μϛ.
δ' ἂν ποτίσῃ ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, μὴ ἀπολέσῃ· μισθὸν αὐτοῦ·
Εἴτε φυλακὰς ἐπισκεπτόμεθα, διὰ ἐκεῖνον ἐπισκεπτόμεθα· εἰπόντα, Ἐν φυλακῇ ἤμην, Ματθ. κε. λϛ.
καὶ ἤλθετε πρὸς μέ· Εἴτε γὰρ χήρας καὶ τοὺς ὀρφανοὺς ἀμφιάζομεν, διὰ ἐκεῖνον ἀμφιάζο-
μεν· λέγοντα, Γυμνὸς ἤμην καὶ περιεβάλετέ με· Εἴτε καθόλου τοῖς πτωχοῖς ἐλεημοσύνην Ματθ. κε. μ.
ποιοῦμεν, διὰ ἐκεῖνον· εἰπόντα, Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τῶν ἐλαχίστων τούτων, ἐμοὶ ἐποιήσατε·
εἴτε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ φθορᾶς ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ἐθνῶν, ὡς προσκυνοῦντες· ἀπὸ
Ἰουδαίων σαυρωθέντα, καὶ τὴν οἰκουμένην ζωοποιήσαντα, διὰ ἐκεῖνον· εἰπόντα, Μακάριοί ἐστε Ματθ. ε. ια.
ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι. χαί-
ρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. μηδεὶς τοίνυν ἀπολογεμβα-
νέτω, ὅτι χρεισιμός ποτε πρὸς ὀπτασίαν τῶν ἀνθρώπων ποιεῖ τὴν ἐλεημοσύνην, ἀφ'
ἑαυτῆς πρὸ αὐτῶν μισθὸν ἀποδοσίαν· μὴ γένοιτο. ἀπὸ γὰρ τῆς εὐαγγελικῆς ἐσταυρωμένου
ἐστήμεθα, καὶ πιστεύοντες ἐβαπτίσθημεν, καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθημεν. ἀφ' ἑαυτοῦ γὰρ καὶ
ἀπὸ τῆς εὐαγγελικῆς ἀναγνωσμάτων κηρύττομεν. ἀλλὰ καὶ ἀναγινωσκομένων τῶν ἁγίων εὐ-
αγγελίων οὐκ ἁπλῶς, ἢ ὡς ἔτυχεν ἀκροώμεθα, ἀλλ' ἐσταλμένοι καὶ νήφοντες, καὶ μὴ πρω-
τὸς φόβος προδεχόμενοι τὰ προαγγέλματα, οὐκ ἀναπίπτοντες τῷ φρονήματι, ἢ καθε-
ζόμενοι τοῖς σώμασιν, οὐκ ἀποχολεύμενοι τοῖς τοῦ πλησίον διηγήμασι τολμῶμεν προπέμ-
ψασθαι, ἢ πλούσιος, ἢ πένης, ἢ δοῦλος, οὐκ ἐλεύθερος, οὐκ ἄνδρες, ἢ γυναῖκες, οὐκ ἄρχον-
τες, οὐκ ἀρχόμενοι· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ τὸ διάδημα τὸ βασιλικὸν περικείμενος, εὐθέως τῶν
θαυμάτων ἀναγινωσκομένων ἵσταται μὴ πρωτὸς φόβος καὶ μὴ πάσης ἀπουδῆς· καὶ οὐδὲ τὸ
διάδημα συγχωρεῖ περικεῖσθαι τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐποχεῖται διὰ τοῖς ἁγίοις
θαυμασίοις ὁμιλοῦσα Θεοῦ. τί λέγων; οἶδα τί ἀξίαν ἔδωκέ μοι τὸ ἀξίωμα· προσ-
κυνῶ τὴν βασιλείαν τοῦ δεδωκότος μοι τὴν βασιλείαν, καὶ ἵσταμαι μὴ φόβου, τῶν ἁγίων
αὐτοῦ λογίων ἀναγινωσκομένων· ἐπιδύναι, φησὶν, αὐτοῖς ἔδωκεν ἀρχαῖοις ἵστασθαι, τὸ βασι-
λικὸν ἐπινίκιον ἀναγινωσκόμενον. καὶ ἵνα μὴ λοιδορήσῃ ὁ αἱρετικὸς λέγων, ὅτι προσὸς καιρὸν
ὀλίγον μόνον ἐποχρίνονται βασιλεῖς τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν, ἄκουσον τοῦ προφήτου λέ-
γοντος. προ πολλῶν γὰρ χρόνων τὴν νῦν γινομένην εἰκόνα λέγει· Βασιλεῖς ἰδόντες στήσονται, καὶ
ἐνορήσουσιν· ἄρχοντες καὶ ἀναστήσονται· καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες βασιλεῖς
τῆς γῆς. μανθάνεις οὖν καὶ πίστευε, ὦ αἱρετικέ, ὅτι εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας βασιλεύει
Χριστὸς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ σεσῳσμένη πρώτως τοὺς χριστιανοὺς, καὶ
χαριτωθεῖσα ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ὅτω πάντες βασιλικοὶ πάντα προκάτοχοι,
προσὸς ἐκεῖνον ἀποβλέποντες, καὶ ὅπως ἔδωκεν αὐτοῦ λέγοντος, Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμ- Ματθ. ε. ιϛ.
προσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι πατέρα ὑμῶν
ἐν τοῖς οὐρανοῖς. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ ὑποστασία καὶ ἡ προσκύνησις, σὺν τῷ μονο-
γενεῖ αὐτοῦ υἱῷ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ καὶ παντοδυνάμῳ πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ

Λογ. πϛ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΡΝΗΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΑΡΙσαῖον. τῇ ἁγίᾳ ϗ μεγάλῃ δ'.

Ex edit. Augustano. emend. ex 2. Mſ.

ΠΑντοτε μὲν ὁ Θεὸς, ὡς φιλάνθρωπος, καμοὶ καὶ εἰς μετανοίαν τοῖς ἁμαρτωλοῖς δέδωκε· τὴν δὲ ῥᾳθυμίαν τὴν ἑαυτῶν ψυχῶν ἀπόλλυσιν ὁ ἀμελής. φιλῶν γὰρ τὰ μάταια, ϗ γήινα, ϗ τερπνὰ, ἀπηγορευται τῶν ἐπουρανίων * ἀγαθῶν τὴν ἀπόλαυσιν· ϗ ὁ καταξαθεὶς βασιλεὺς ϗ Κύριος πάντων ὑπὸ τοῦ πλάσαντος δὲ Θεοῦ, δι' ἡδονὴν, δοῦλος γέγονε τῆς ἁμαρτίας διὰ κοσμικὰς ἐπιθυμίας. ὅθεν ϗ Δαβὶδ φησι περὶ τῶν τοιούτων· Οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν· ἐν σκότει διαπορεύονται. ϗ ὁ Χριστὸς ἀντιπάλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς, φησιν· Οὐκ ἔρχονται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῶσιν αὐτῶν τὰ ἔργα· πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράττων μισεῖ τὸ φῶς. ϗ πάλιν λέγει· Εως τὸ φῶς ἔχετε, περιπατεῖτε πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ. ϗ πάλιν λέγει· Ἐγὼ ἦλθον εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μὴ ἀπόλωμαι, ἀλλ' ἵνα ζωὴν ἔχωσι. ϗ πάλιν· Οὐκ ἦλθον κρῖναι τὸν κόσμον, ἀλλὰ σῶσαι. ϗ πάλιν· Τὸν ψυχόν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. Ταῦτα τὰ ῥήματα ἀκούσασα ἡ πόρνη, ὥσπερ δρόμαται πνευματικοῦ κηρυττόμενα, ϗ πᾶσι τοῖς ἀξίοις τὴν ὁμιλίαν * προσέχοντα, τὸν ἔργων αὐτῆς τὸ κακὸν εἰς νοῦν ἐλθοῦσα, διὰ τοῦτο ἐπλάσετο τούτων, κλαίουσα τὴν ἐπ' αὐτῆς αἰσχύνην, ϗ σκυθρωπάζουσα τὰ μέλλοντα αὐτῇ κακὰ γίνεσθαι διὰ τούτων. πολλὴ γὰρ θλῖψις ϗ ὀδυνὴ † τοῖς πόρνοις ἐκφεύγουσιν. Ταῦτα φοβηθεῖσα, μετεβλήθη ἡ πόρνη, ϗ οὐκ ἔτι ἔμεινε πόρνη, ἀλλ' ἐνθέως προθύμου γέγονε σεμνοτέρα. καθίσασα γὰρ καθ' ἑαυτὴν δικαστήριον ζωγρήσατο, ϗ ἑαυτὴν κατακρίνασα, ἔλεγεν· οἴμοι τῇ ἁμαρτωλῷ, οἴμοι τῇ ἀσώτῳ, ἕως τίνος οὐκ ἀφίσαμαι τοῦ κακοῦ; τί δὲ λογίζομαι τὴν θυσιαστηρίου τοῦ Θεοῦ; ὅτι δι' ἐμὲ τὴν πλανωμένην, ὡς πρόβατον, πᾶσαν ὁδὸν περιέρχεται ὁ δεσπότης. δι' ἐμὲ γὰρ οὐρανοὺς ἔκλινε, ϗ κατέβη· δι' ἐμὲ τῷ ἁμαρτωλῷ φαεισάμενος ζωοδοτηθῇ ὁ διδοὺς ζωὴν τοῖς πᾶσι κόσμοις. ἐγγίζει τῷ ἁμαρτωλῷ ὁ ἀναμάρτητος· τραπέζης μετέχει ὁ πάντας τρέφων, ϗ κατάκειται ὅτι τὴν γῆν, ὅτι τῶν χερουβὶμ βαστάζομαι, ϗ περιέζεται πᾶσι τοῖς ἁμαρτωλοῖς τὰ γεγραμμένα τῶν ἁμαρτιῶν. τί λοιπὸν μέλλεις; θαρσεῖ, ψυχή μου, πρόσελθε· οὐκ ἦλθε δικαίους σῶσαι, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς. ϗ ταῦτα εἰποῦσα αὐτῆς, βυθὸς ἐκ τῆς τραπέζης τοῦ Χριστοῦ βυθὸν λίαν συγχωρήσεως ἦλθεν ἐπ' αὐτὴν, τὴν ποτὲ ἀσωτον, νυνὶ δὲ σώφρονα· τὴν ποτὲ θήραν, νυνὶ δὲ πρόβατον· τὴν ποτὲ δούλην τῆς ἁμαρτίας, νυνὶ δὲ ἐλευθέραν τῇ μετανοίᾳ· τὴν ποτὲ πόρνην, νυνὶ δὲ σεμνήν. ϗ τοσαῦτα τῆς ἀντιλήψεως πρόθυμα τῇ ψυχῇ, ἔρχεται πρὸς αὐτόν· ϗ ἰδοῦσα ὅτι τῆς τραπέζης ὁ δεσπότης, οὐκ ἐζήτησεν, ὡς ἡ Χαναναία, ψιχία· ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς ὅλον προσελάβετο. ἡ γὰρ Χαναναία πρὸς θυγάτηρ δαιμονιζομένου πρεσκάλει, ϗ κύνα ἑαυτὴν ἀκούσασα, ψιχία * λαβεῖν ἠτεῖτο. αὕτη δὲ θυγατέρα δαιμονιζομένην εἶχεν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ σῶμα δαιμονιζόμενον ταῖς ἀσελγείαις. ἀλλ' ἡ Χαναναία ὅτι πρώτων ἔκραζεν, Ελέησόν με, υἱὲ Δαβίδ· ἡ δὲ πόρνη οὐ κραυγὴν ἀφῆκεν, ἀλλ' ἰδοῦσα ὅτι πρὸ τοῦ ὁρᾶν ὡς Θεὸς, σιγῶσα τῷ σώματι, τῇ καρδίᾳ ἐκάλει τὸν τῆς καρδίας εἰδότα· ϗ κλαύσασα, κατεφίλει τοὺς πόδας, ϗ ὅπου τοῦ δεσπότου εἰς συμπάθειαν ἐνέγκειν. ἀλλ' ἦλθεν, ἀδελφοὶ, ἐρευνῶσα τὰς σοφῆς ἐκείνης καὶ φρένας, ϗ μαθεῖν πῶς ἐδέξατο αὐτὴν ὁ Χριστὸς, ϗ πῶς ἐκάλαμψε τὴν ἐσκοτισμένην ψυχήν. ϗ γὰρ ἀληθῶς, καθὼς προεφήτευσεν ὁ Δαβὶδ, Ωραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων ὁ Κύριος. ϗ οὐ μόνον ὡραῖος, ἀλλὰ ϗ τῶν ὡραίων ἐραστής. ταύτην γὰρ ϗ πρὶν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, ἐπεγίνωσκεν ἔχουσαν ψυχῆς ἀγαθῆς προαίρεσιν. ἀλλ', εἰ δοκῇ, ϗ τὸ ῥητὸν τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀκούσωμεν. Ανακει-

μένου

μῆνου τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, γυνὴ ἥτις ἁμάρτωλὸς ἐν τῇ πόλει ἦκουσε· καὶ λαβοῦσα μύρου πολύτιμον, εἰσελθοῦσα ἤλειφεν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεχε, καὶ ταῖς θριξὶν ἐμάστε. μεγάλη σοφὴ γυναικός· μέγας δρόμος σωτηρίας· μεγάλη προαίρεσις ψυχῆς κινδύνων ἐλεύσης ἀπαλλαγῆναι. ἦκουσε, καὶ ἔσπευσε· ὥθησε τὴν ἔννοιαν εἰς τὴν μετάνοιαν, λέγουσα ταῦτα ἐν αὐτῇ· ὦ ψυχὴ ἁμάρτωλη καὶ πεισθῆτα, τί ἀναμένεις; τί σκέπτῃ; ἰδοὺ καιρὸς θυσίας προσδεκτός, ἰδοὺ καιρὸς σωτηρίας· ἰδοὺ ὁ καιρὸς, ὃν ἐζήτεις, ἔφθασεν· ἰδοὺ, πάρεστιν ὁ λύων καὶ καθαίρων καὶ ἀποσμήχων τὰ ἁμαρτήματα· πάρεστι δὲ μέσον· μέχρι τίνος προσμένεις τὸν βορβόρῳ καὶ τῇ δυσωδίᾳ; ἀπέλθωμεν πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ αὐτὸς ἡμᾶς ἐκάλεσε. ἄφες τὰ ποτὲ μαίταια, καὶ πόθησον τὰ καινὰ ὡραῖα· σκῦλα βδελυκτὰ, ταῦτα ποθητὰ καὶ αἰώνια. μίσησον τὴν ἀρχαίαν γνώμην, μίσησον τὸ μέσον ποιήσαντα, χαλκόδυτον τὸν σε σώσαι θέλοντα. θύρες ἐραστοῦ γὰρ πόσας ὃς ἔχεις ἐράσας. σκέτους φιλήσασα, πολλὰς ἁμαρτίας ἐαυτῇ ἐξεκένωσας· τοῦτον ἐὰν φιλήσῃς, καὶ τὰς προτέρας ἁμαρτίας, ἃς ἐξ ἐκείνων ἐκτήσω, αὐτός σοι συγχωρήσει. ταῦτα λογισαμένη, ὡσεισέρχεται τῇ οἰκίᾳ καὶ λέγει· διαχωρῶ τὴν ἀρχαίαν κακίαν, ἀρέσκω τῷ νέῳ καλῷ καὶ συμφωνῶ· ἀποτάσσομαι τῷ πονηρῷ, καὶ συντάσσομαι τῷ ἀγαθῷ. ἤκουσε γὰρ τοῦ Δαβὶδ λέγοντος· Προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτισθῆτε· καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος, Εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην δίδωμι ὑμῖν. ἐλπίζω καὶ ἐγὼ τῷ Θεῷ, ἀλλὰ φοβοῦμαι ἡ ἁμαρτωλὸς πρὸς ☩ ἀναμάρτητον, ὁ βόρβορος πρὸς τὸ μέσον. ἀλλ' ἔχω στέγειν τῆς θυσπλαγχνίας αὐτοῦ τὴν φωνὴν τὴν λέγουσαν· Δεῦτε πρός με πάντες ☩ ἁμαρτωλοὶ, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ἀναβήσομαι τοίνυν· οὐκ ὀνειδίζει με, οὐ λέγει μοι, ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ ἡ ἁμαρτωλός· ἕως ἄρτι ἐν τῷ σκότει διῆγες, καὶ νῦν ἦλθες ἐπ' ἐμὲ ☩ τὸν ἥλιον; ἀλλὰ τί σκέψομαι; λαμβάνω μέσον, καὶ πορεύομαι πρὸς αὐτὸν, εἰς ποίαν Φωτηγέλιον ☩ οἶκον τοῦ Φαρισαίου, καὶ τοῖς ῥείθροις τῶν δακρύων κολυμβήθρα μοι κατασκευάζω. εἰς τὸν ἀλαβάστρον τοῦ μέσου τὴν σφενδόνην λαμβάνω τῶν πίστεων καὶ τοῦ μετώπου, καὶ τὴν μετάνοιαν καθαρίζομαι τῶν ἁμαρτημάτων μου, καὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ τῷ ἰαματικῷ ἀποφεύγω σὺν βοήθειᾳ τοῦ Δαβὶδ βόλου. σὺ εἶ μοι ἀπολιπόμενον ὄντιν. οἶδα σὺ τὴν παλαιὰν Δαβὶδ τὴν πόρνην ὅτι τὴν πύλην τῆς πόλεως οἰκητήριον τῆς ἁμαρτίας ἔχουσαν· ἀλλ' αὕτη σοῦ κατασκήπτεις τοῦ Ἰσραὴλ δόξαν ὑμῶν, τῆς φιλοξενίας ☩ μισθὸν ἐκομίσατο τὴν ζωήν. ὁ γὰρ σώσας ἐκείνην Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ, τύπον εἶχε τοῦ ἀληθινοῦ Ἰησοῦ· ἀμοιβὰς ἀγαθὰς τῇ πόρνῃ ἀπὸ τῶν κατασκήπτων ὁ τοῦ Ναυὴ Ἰησοῦς ἐχαρίσατο. εἰ οὖν τότε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ σωτηρίαν καὶ συγχώρησιν ἁμαρτιῶν ἔπρεπε· νῦν ὁ ἀληθινὸς Ἰησοῦς, ὁ πρὸ πάντων καὶ οὐκ ἐκ πάντων, πόρνην ξενοδοχοῦσαν, καὶ ἀλείφουσαν μύρῳ σοῦ πόδας, ἀπώσασθαι ἔχει, καὶ μὴ χαρίσασθαι ἄφεσιν ἁμαρτιῶν; ἀλλ' οὐκ Ῥαὰβ ἀπέλυσε σοῦ κατασκήπτες, ἐγὼ δὲ μύρῳ κατέχουσα οἷ ἐπόθησα· οὐχ ὡς ἐκείνη, κατάσκοπον πόλεως, ἀλλ' ὡς ὑπίσχοπον πασῶν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. ἰδοὺ, καθὼς προεῖπον, ἔφθασε καιρὸς, οὗ ἐδίψησεν ἐπιθυμῶν· ἐλαμπέ μοι ἡ ἡμέρα, καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, καὶ σωτῆρος δικτὺς πρὸς Κυρίου, καὶ μεγάλη ὑπίσχοπη πρὸς Θεοῦ. Ἀληθῶς γὰρ ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, φαίνουσα τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Σίμωνος αὐλίζεται ὁ διδάσκαλος· ἀπέλθω πρὸς αὐτὸν· καὶ τί ποιήσω; κλαύσω, ὥσπερ Ἄννα ἔκλαυσε τὸν σωτῆρα; ἀλλὰ λαλίζεται μὲ ὁ Σίμων ὡς μύουσαν· ὡς ποτὲ καὶ τὸν Ἀννᾶν Ἠλὶ ὁ ἀρχιερεύς· ἀλλὰ μᾶλλον προσευχομένη τῇ καρδίᾳ πρὸς σοῦ πόδας τοῦ Χριστοῦ, καὶ δακρύσασα; τοῦτο ποιήσω. συνεργήσει δὲ ἡ πίστις [τῆς πόρνης] τῇ καθαρᾷ προθέσει, καὶ φθαλγίνεται πρὸς ☩ τὸ μέσον πολλῶν, καὶ ἀρξεται λέγειν αὐτῷ· ὅπου μέγας μοι φίλος πρὸς πόλεως σοῦ ἐμοὶ τῶν ἀνθρώπων πρεσβεύων, εἰ* ἔχοις ἐπάξιον μύρον, δός μοι· ἵνα ἀξίως προσενέγκω τῷ ἀξίως φιλανθρώπῳ πρὸ ἐμοῦ, τῷ πυρώσαντί μου τὴν καρδίαν

Ψαλ. λγ. ε. Ματθ. ια. κη. Ιησ. β. Λουκ. α. οη. α. Βασ. α.

δίδω καὶ σὸν νεφρούς· μηδὲν σοὶ τιμῆς μηδέπω σοι, ἐὰν δέῃ με, καὶ μέχρι σώματος καὶ ὀστέων, ἑτοίμως ἔχω πωλῆσαι καὶ δοῦναι, ἵνα κἂν μικρόν τι ἔχω προσενέγκω σοὶ οὕτω καθαρίσαι με θέλοντι. " ὁ δὲ βλέπων τῆς πίστεως τὸ θερμὸν καὶ προαιρετικὸν λέγει αὐτῇ· Εἶπέ μοι τίς ἐστιν ἡ γυνὴ ἥτις ποταπή, ὅτι τοσοῦτον ἐθέρμανέ σου τὸ φίλτρον; τί προὶς τὸ μύρον τοῦτο προσδοκᾷς παρ' αὐτοῦ λαβεῖν; ἢ τί πρὸς αὐτὸν λέγε· τί μοι λέγεις, ὦ ἀνόητε; ἀγνοεῖς, οὐκ οἶδας τί φθέγγῃ. ἔχει δοῦναί μοι ἀνταξιον τοῦ μύρου, εἰ καὶ οἷον τε οὐδεὶς δύναται τούτῳ ἀνταξιον δοῦναι τὸ ἀξίωματος. οὐδὲ αὐτὸς ὁ οὐρανὸς, οὔτε ἡ γῆ, οὔτε οὐδεὶς τῶν ἐν ᾧ κόσμῳ τούτῳ συγκρίνεται ἐλθόντι πρὸς μέ. ἰδοὺ σὺ μὲ βούλῃ θεωρεῖς, ἀκριβὸς ἐξεταστὴς ὡς φιλάνθρωπος, τῶν ἁμαρτιῶν ἠλευθέρωσεν. σοῦ γάρ ἐστι Δαβὶδ οὗτος καὶ σάρκα, ἀφ' ἧς καὶ ἐκεῖνος ἐστι. Ψαλμ. μδ'. γ. πρὸς αὐτὸν γὰρ ἔλεγεν· Ὡραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱούς τῶν ἀνθρώπων. σοῦ γάρ ἐστι Θεοῦ*, καὶ τούτου οὐκ εἶδον, ἀλλὰ ἀκούσασα περὶ αὐτοῦ, ἐπιῶθιν ἐν πόθῳ. Δαβὶδ" Μιχὼλ ἡ τοῦ Σαοὺλ θυγάτηρ ἀγαπήσασα, τὰ βασίλεια κατέλιπε, καὶ τούτῳ παρεκολούθησεν. ἐγὼ δὲ ἰδοὺ πλοῦτον πωλῶ, εἰ καὶ καὶ τοῦτον σωπήσαιμι, καὶ ἀμελέζω μύρων, καὶ προσφέρω ἐν Δαβὶδ δι' ἐμὲ παρακύσαντι· καὶ λαβοῦσα ἡ πιστὴ πόρνη τὸ μύρον, ἐδραμὼν ὡς κληθῆσα εἰς Δαβὶδ οἶκον τοῦ Φαρισαίου. καὶ ὁ μὲν Φαρισαῖος ἰδὼν τὴν πόρνην καταπεμπομένην τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ δεχόμενος, καὶ πᾶσι τὴν οἰκίαν πληρωθείσης τῆς εὐωδίας τοῦ μύρου, εἰς ἑαυτὸν ἐλογίζετο, καὶ ἔλεγε· εἰ ἦν οὗτος προφήτης, ἐνόησεν ἂν τίς ἡ γυνὴ ἡ ἁπτομένη αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι. καὶ τὴν παρρησίαν τῆς πόρνης ἐφυγε, ὡς ἀναιδεμένης ἐπισείσης καὶ ἁψαμένης αὐτοῦ· καὶ αὐτὸν τὸν δεσπότην ἐμέμφετο, ὡς ἀσκέπτως διεγνωκότα περὶ αὐτοῦ· καὶ ἀγνοιαν αὐτοῦ καταψηφιζόμενος, ἐλεγε δὲ ἑαυτῷ· ὦ τοῦ παραγμοῦ· ἐκάλεσα ὅτι δεῖπνον ἀνδρὶ ὡς ἕνα τῶν προφητῶν, καὶ αὐτῷ, ἵνα πάντες οἴδασιν Ἰουδαῖοι κατοικοῦντες ἐν τῇ πόλει, καὶ ἵνα ἕκαστος ὅπερ ἔπραττα, σοῦ οὐκ ἔγνω. Εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς ἡ γυνή. ἀλλ' ὁ Χριστὸς ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς, ἐθεώρει τὸν Φαρισαίου τοῦ λογισμοὺς καὶ σαλευομένων αὐτοῦ τῶν ἐνθυμήσεων, ᾗ αὐτῷ ἐνεδόθη γαλιλαῖον ὁ Χριστὸς, καὶ λέγει αὐτῷ· Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δὲ φησι· διδάσκαλε, εἰπέ. λέγει αὐτῷ· μεμπταῖός σοι ἐφάνην, ὅτι οὐκ ἐπέτεφα τὸν πόρινον, ἀλλ' ἐσκέπασα; μεμπταῖόν σοι ἐφάνην, ὅτι οὐκ" ἀπεγράφην τὸν ἁμαρτωλὸν, ἀλλ' ἀπεδεξάμην; μεμπταῖόν σοι ἐφάνην, ὅτι οὐκ ἐλοιδόρησα, ἀλλ' ἐλοιδόρησα; μεμπταῖόν σοι ἐφάνην, ὅτι οὐκ ὠργίσθην, ἀλλ' ἠπαλύνθην; μεμπταῖόν σοι ἐφάνην, ὅτι τὴν θέλουσαν φυγεῖν τὴν ἑαυτῆς δουλείαν, ταύτην ἀνεκαλεσάμην; δέον" Οἱ χρεωφειλέται ὄντες τῷ προσόντι καὶ ἀναγαίτι, λυπῆ ὅτι τοῖς κρείττοις; ἀλλ' οὐκ οὖν ἔλεγες ἢ μέμψις σου. σύγκρινον τοῦτο ὃ μέλλω σοι λέγειν. δύο χρεωφειλέται ἦσαν δανειστῇ τινι, ὁ εἷς ὤφειλε δηναρία πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. τούτοις δὲ ἀπορήσασιν ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο τὰ χρεόγραφα ὁ δανειστής. τίς οὖν αὐτῶν ὀφείλει πλέον ἀγαπᾶν; ὁ δὲ λέγει, ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλέον ἐχαρίσατο. καὶ λέγει αὐτῷ, ὀρθῶς ἔκρινας. Εἶτα γραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα, φησὶ Σίμωνι ἔφη· βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα, τινὰ σοι ἀπηνθρωπίαν; σύ μοι νίψαι σοῦ πόδας ὕδατι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ δάκρυσί μου τοὺς πόδας ἔβρεξε. φίλημά μοι ἀγάπης οὐ προσήγαγες· αὕτη δὲ οὐ διέλιπε καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας. ἀλλὰ διδάσκωμαι, Φαρισαῖε, τίς ὁ δανειστής, καὶ τίνες οἱ χρεωφειλέται. ἐγώ εἰμι ὁ δανειστὴς τῶν δύο, σὺ καὶ αὐτὸς· καὶ οὐ μόνον ὑμῶν, ἀλλὰ δὲ πάντων ἀνθρώπων. ἐγὼ πᾶσιν" ἐχαρίσατο, ἅπερ καὶ ἔλαβον," ἀπ' ἐμοῦ· ψυχήν, πνοήν, σῶμα, αἴσθησιν, γνῶσιν, κίνησιν. οὖν δανειστήν, οὐκ ἀπαιτοῦντά σε προσέχειν ἅπερ ἔλαβες, * * Εἰς" πλήρης, ἐμὲ μὴ ἔχῃς ἀποδοῦναι, ἱκέτευσον συγχωρῆσαί σοι τὸ δάνειον. Εἰ δὲ οὔτε ἀποδοῦναι δύνασαι, οὔτε ἱκετεύσαι ἀξιοῖς συγχωρηθῆναι, κἂν μὴ ἀναισχυντῆς πολυλογῶν καὶ ἀνθιστάμενος· σίγησον ὡς αὐτὴ ἡ πόρνη, ἥτις τὰ πολλὰ ἑαυτῆς ἰδοῦσα χρέη, Εἶπεν δὲ ἑαυτῇ·

χ. ἐγ
ρεσ
χ. ἐγ
βλέπω
λῶ λέ
χ. Μιχ
χ. ἀπήρ
χ. π
χ. ἐχαρ
μῶν
χ. παρ' μ
χ. πλῆρ

ἑαυτῇ· τί λαλήσω, ἢ τί ἀποκριθῶ; ἐὰν θελήσω εἰπεῖν, οὐ χρεωστῶ δηνάριον, ἀλλὰ πολλὰ χρέα οἶδε, καὶ πόσα χρεωστῶ ἄλλος· ὅπισα ταῦτα, καὶ ἀπὸ ποίων χρόνων ἐστὶν ὑπόδικός εἰμι. ἀλλὰ τοῦτο ὡς ἰδοῦσα, ὅτι πολλὰ οἶδε, καὶ οὐδὲν τῶν πεπραγμένων αὐτῇ κακῶν ἔξω ἐστὶν ὁ λανθάνει ἄλλον· σιγῇ προσῆλθε δακρύουσα, καὶ τῇ καρδίᾳ αὐτῆς πάντα τὰ χρέη ὁμολογήσασα, ἐξημυθίσατο
9 τῷ Θεῷ. σίγησον οὖν καὶ σύ, Φαρισαῖε, ἵνα σοι χαρίσηται ὁ Κύριος τὸ ὀφειλόμενον. μὴ σύ, κατάδικος ὤν, κατάδικα ζήτει τὸν κατάδικον. μὴ σύ, ὑπόλυτος ὤν, ὑπόλυτα ζήτει τὰ ὑπολυόμενα. μὴ σύ, ὑπόλοιπος ὤν, ὑπόλοιπα ζήτει τὰ ὑπολειπόμενα. ἡσύχασον· οὐδὲ γὰρ τῶν σῶν, ἅτε τὰ αὐτῆς χρείαν ἔχων· ἀλλ' ἀμφοτέροις ἦλθεν τὸν ὀφειλὸν χαρίσασθαι. τῶν γὰρ δύο δανειστὴς φιλάνθρωπος παρέχω, καὶ μόνον ὃ ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς μὴ ἔχουσιν ἀποδοῦναι· ἐὰν μόνον ὁμολογήσωσι τὸ χρέος, καὶ αἰτήσωνται με συγχωρῆσαι αὐτοῖς τὸ μετάμοιρον τὸ χειρόγραφον. εἴ τις οὖν χρεωστῇ, καὶ προσέλθοι τῇ χάριτι τοῦ βαπτίσματος, δι' αὐτῆς ἐλευθεροῦται τὸ χρέος. ἐπάγετε τοίνυν, ἵνα καὶ τῶν χρεῶν ἀπολυθῆτε, πάσης ἐνοχῆς τῇ χάριτι ἠλευθερωθῆτε· μὴ πάλιν ἄλλο χειρόγραφον ἑαυτοῖς ἐπεισενέγκητε, τὸ προτοῦ ἅπαξ γραφέντος. ἀλλά, Κύριε δέσποτα Ἰησοῦ Χριστέ, ὅπως ἀποδοῦναί σοι ἃ χρεωστῶ οὐκ ἔχω, οὐδὲ ἰχύω (ἀπὸ γὰρ τῶν πολλῶν ἀνομιῶν μου καὶ τὸ κεφάλαιον ζημιοῦτόχως κακῶς ἀνήλωσα) μὴ ἀπαιτήσῃς με, ἃ πρέπει μοι, τῆς ψυχῆς τὸ κεφάλαιον, καὶ τῆς ἁρκούσης τόκον· ἀλλὰ κρύφισόν με τὸ βαρὺ τῶν χρεῶν μου, ὡς φιλάνθρωπος, καὶ εἰπέ καί μοι ὡς τῇ πόρνῃ, ἀφέωνταί σου αἱ πολλαὶ ἁμαρτίαι. σὺ γὰρ εἷς μόνος ἀναμάρτητος καὶ ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος καὶ συγχωρῶν ἁμαρτίας, καὶ σοι πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, ζωὴ τῷ ἀνάρχῳ σου πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΙΝ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΞΥΛΟΥ. Λογ. ϛγ.

Ἀναπτοὶ, εἰ αἰνέσει χορεύοντες καὶ πίσῃ τερπόμενοι, μὴ τὸ προφήτου Δαβὶδ ψάλλοντες εἰπόντος· Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε. ποῖον ἄρα φῶς, εἰ μὴ ὁ φωτὸς τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ὁ κόσμος ἐσώθη, καὶ πᾶς θύσαντες ἠλευθερώθημεν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Βελιὰρ, καὶ ὁ χορτὸς τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν διερράγη; προσώπων τὸ παθὸς ὁ Χριστός. Οὐαὶ σοι κώμη, φησὶν, ἐὰν σε
35 καὶ πατέρα. φῶς ὃ τοῦ προσώπου τοῦτο, τοῦ Κυρίου ὁ φωτός. ἐν αὐτῷ γὰρ, ὡς ἐν λυχνίᾳ λύχνος, τὸν οἰκουμενικὸν ἐφώτισε, καὶ τὸν γῆν κληρονομικὸν ἔστησε, καὶ τὰς πέτρας διέρρηξε, καὶ τοὺς νεκροὺς διήγειρε, καὶ ἥλιον φυγαδεύσας, σάκκον δυτὴν σκότους τὸ ὑρανὸν ἐνέδυσας, δόξαι θέλων τοῖς ἀπειθέσι καὶ ἀγνώμοσι καὶ ἀρνησιθέοις Ἰουδαίοις, ὅτι δεσπότης καὶ δημιουργὸς ὑπῆρχεν ὁ τῇ σαρκὶ σταυρούμενος. τοῦτο χάριν, ὦ ἀγαπητοὶ, ζητῶ καὶ πρὸ
40 προσεπέγκαι ὑμᾶς τῷ σταυρῷ, καὶ ἐπαξίως ἐγκωμιάσαι· καὶ δέδοικα ἀνάξιος ὤν. τρέμει γάρ μου ἡ σὰρξ, καὶ ναρκᾷ ἡ γλῶσσα, καὶ τὰ χείλη μου πεπήγασι, καὶ ὁ λογισμός ἔνδον σιγᾷ μαρτύρει). πῶς οὖν ἐγὼ, ὁ χθαμαλὸς, ἰσχύσω ἐπαξίως διηγήσασθαι καὶ περὶ τὴν δυνάμεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ; εἴπω ὃ μέρος ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ ἐν μέρους, ὃ καὶ καταθαμβοῦμαι. ὅτε γὰρ ἀγγέλοι ἰσχύουσιν ἐπαξίως ἐγκωμιάσαι τὸν τοῦτο δυνάμιν. τοῦτο

Μῶσις Σεπτεμβ. ιϛ. Ex Mss. Banarico. emend. ex edit. Gretseri.

Ψαλμ. οϛ. ζ.

Ιωαν. ιδ. θ.

γὰρ ὃ ὁρώμενον σημεῖον τῦ φωτὸς ἄγγελοι προσκυνοῦσιν, οὐ μὰ τὸ εἶδος τῦ ξύλου, ἀλλὰ μὰ τ φωτοφόντα ἐν αὐτῷ ἐκουσίως Χειστὸν ἐν σαρκί. ὁ Ἀδὰμ "μὰ τῦ ξύλου τ βρώσεως κατεκρίθη, καὶ ὁ νέος Ἀδὰμ Χειστὸς ὁ Θεός ἡμῶν μὰ τῦ ξύλυ τῦ σταυρῦ ἡμᾶς ἐλύσατε. ἡ ἐπληρώθη ὁ λόγος τῦ προφήτυ λέγοντος· Εἶπαν τοῖς φοβουμένοις σε "σημείωσιν τῦ φυγεῖν ἀπὸ προσώπυ τόξου. σημεῖον ὁ σταυρὸς ἐν μετώπῳ ℭ χειρὶ τῦ πιστοῦ, ὄζον ἡ πλανη, τοξότης ὁ διάβολος, βέλη ⓐ αἱρετοὶ λογισμοί, "πληγαὶ αἱ ἁμαρτίαι. δοῦ τι ⓐ πιστοὶ, ἀπολαυσώμεθα τῆς προσκυνήσεως τῦ πυίου ἡ ἀληθοῦς σταυρῦ. δι' ὃν θάμβος κατέσχε πᾶσαν ἔμψυχον κτίσιν, Χειστὸν βλέπουσαν ἱκρίῳ πεπερονωμένον, ⓦ ποιητὴν τε καὶ μέδοντα τῶν ὅλων, λόγχῃ νυγέντα πλευρὰν πλασμένην, [ὕδωρ τε καὶ] αἷμα "ῥέουσαν ἐκ πηγῆς ἀενάου, ἀκμαιότατον φορούντα τὸ πλαγὲν ξέφος, ὄζος πιότητα ἡ χολῶν μεμιγμένων, χλεύῃ λαβόντας χερσὶ ταῖς μιαφόνοις ὑποπρέπτας σκότους τε ἡ γνόφου φίλους, ὅπως ἑκάστῳ τ προσήκουσαν" λάβοι μοῖραν. ἔφριξαν τάξεις ἀγγέλων ἀσωμάτων· ζυγὸς, καταφὴς οὐρανὸς κατεσάλθη, τῶν ἀστέρων ἔσβεσε φῶς ἡ λαμπηδόνας ἔσχε, ἡ σκότος κατέσχεν αἰθέρα· ἡ ἡμέρα" τε μετῆλθεν εἰς βαθεῖαν ἑσπέραν, ναοῦται σάλισμα. Φαιδρὸν ἐρράγη πάλιν· βεβασμοῖς ἐδονεῖτο ἡ γῆ, ἡ τῶν πάφων πάχος νεκροὶ προῆλθον τῶν δεσμῶν λελυμένοι· λησὴς καὶ οἰκεῖ προδόλοισιν ὁ πίστ τε ἡ λόγῳ, πλανεὶς δ' Ἰούδας, ἀγχόνῃ διεφθάρη· Πέζος φοβηθεὶς ὀμνύει ⓦ διαστῆναι σὺν εἰδέαι ⓦ σὺν πλάνης σοφωτάτῃ, ἕως ἀλέκτωρ ἐξελέγχῃ κραυγάσας. κλαύσας ὃ πικρῶς ἔπλωσεν ἁμαρτίαν. ταῦτα θεωρῶν ὁ καταχθόνιος δράκων, θρίωδη ἀπεδύρετο λέγων· ὦ λειτουργοὶ ℭ δυνάμεις μυ, ⓐ τῶν σκότυς ἄρχοντες, τίς ὁ ἐμπήξας ἦλον τῇ καρδίᾳ μυ; ξυλίνη με λόγχη ἐκέντησε, ἡ μὰ ῥομφαία μου, τὰ σπλάγχνα πονῶ, τὴν καρδίαν μυ ἀλγῶ, ἡ αἰσθητήρια μυ μὰ φθείρεται; ὃ πνεῦμά μυ μεμάανται. εἴθε μὴ ἐτάγη εἰς ἀριθμὸν μαθητῦ ὁ Ἰούδας, εἴθε μὴ ἐπάγη καὶ ἐμὲ ὃ ξύλων τ σταυρώσεως. οἱ γὰρ ἐνόμιζον κρατῆσαι σὺν χερσὶ, νῦν κρατοῦμαι ὑπ' αὐτῶν ὡς αἰχμάλωτος, ἡ πάντας, ὅσους εἶχον ἀπὸ τ προπλάστου, δυάδι καζόμενα ἐμέσαι. δεῦτε, ἀγαπητοὶ, σκεπασώμεθα ὑποκάτω τῶν πτερύγων τῦ πυίου ἡ ζωοποιῦ σταυρῦ. ὁ γὰρ σταυρὸς εἰς τὰ τέσσαρα πεφατύμενος ἄκρα, σημαίνει ὅτι ὁ σταυρωθεὶς Θεός ὅστι μὰ πάντων χωρῶν, ἡ πάντας πελαγιζομένους ἐπὶ πέρατα. ὑψώθη ὃ ἐν αὐτῷ ὁ Χειστὸς ἡ Θεός, ἵνα ἡ ἐν τῷ αἰεὶ δαίμονας ἐμφιλοχωροῦντας καταλύσῃ, ἡ τὸν ὑφάνιον ἡμῖν πορείαν εὐεπίβατον ποιήσῃ· ὡς ἡ αὐτὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἔφη· Ἐν τῷ με ὑψωθῆναι πάντας ἑλκύσω πρὸς μέ. καὶ τί "σοι πολλὰ λέγω; ἄκουε τῦ προφήτυ λέγοντος· Ῥάδον δυνάμεως ὄζα προσελᾷ σοι Κύριος ὁ Σιών. ἡ ὅτι ῥάδος ὅστι ὁ Χειστὸς, ὡς ἡ Ησαΐας εἶπεν, Ἐξελεύσεται ῥάδος ἐκ τῆς ῥίζης Ιεσσαί, αὐτὸν καὶ τέκνον Μαρίας, διῆλθε πάντα ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἔλιπε δ' ὕδωρ, ἡ ἔρραψεν. ἔλιπεν, ἵνα πρέλθῃ ὁ λαὸς τῦ Θεοῦ· ἔρραψεν, ἵνα σκιδύσηται πάντα τὸν τῶν βυθῶν θάλασσαν ὁ Αἰγύπτιος λαός. ℭ ἕτερος τῶν προφητῶν λέγει· Εὐλογητὴ ὃ ξύλον, δι' ὃ ἐγλύφετο σωτηρία ἐν μέσῳ τῆς γῆς. θεώρησον τὰ ἄνω τῦ κόσμου, ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν θεωρήσεις μεταξὺ αὐτῶν ὃ σημεῖον τῦ σταυρῦ ἀπὸ ἄκρων ἐκτυπωθέντα. διὰ τῦτο καίγω πρὸ ⓦ ζωοποιὸν σταυρὸν ὑμνῶ, μικρά πια ἐγκωμιάσας χαιρετίσω, ἡ ὑμνήσας προσκυνήσω. χαίρεις, σταυρὲ, ἀρχὴ σωτηρίας, ℭ ὀχύρωμα βασιλείας. χαίρεις, σταυρὲ, προφητῶν ἀποστόλων, ἡ κήρυγμα προφητῶν. χαίρεις, σταυρὲ, καύχημα μαρτύρων ℭ [κήρυγμα] ὁσίων. χαίρεις σταυρὲ, γαλιλαία τ χριζομένων, ἡ αἱρεσις τ αἰχμαλωτιζομένων. χαίροις, σταυρὲ, δικαίων ἡ ὁσίων ἀγαλλίαμα. χαίρεις, σταυρὲ, ἱερέων σάλισα, ἡ προσευτήριον σεμνότης. χαίρεις, σταυρὲ, ἀγγελικῶν ἄγαλσμα, ἡ διαγνωστῶν φαιδρότης. χαίρεις σταυρὲ, μοναζόντων καύχημα, ἡ πενθούντων παράκλησις. χαίρεις, σταυρὲ, φύλαξ ἐκκλησιῶν, ἡ πόλεων εὐνομία. χαίρεις σταυρὲ, ὀρφανῶν πάτερ, ℭ χηρῶν προστάτα.

Ψαλμ. ρθ. β'.

Ιωαν. ιβ. λβ.

Ψαλμ. ρβ. γ.

Ησ. ια. α

ξάπα. χαίρεις ξυρὲ, πολεμικῶν σωτηρία, ⁊ πλουσιῶν ὁδηγός. χαίρεις, ξυρὲ, ἀδικουμένων προστάτης, ⁊ ἀδικούντων δυσώπησις. χαίρεις, ξυρὲ, ὀδυνωμένων ψυχαγωγία, ⁊ κινδυνευόντων εὐθυμία. χαίρεις ξυρὲ, τ̃ φαύλων ἐπιτηδευμάτων διέρχῃ, καὶ τ̃ κρειττόνων ἀπουδασμάτων βοηθέ. χαίρεις, ξυρὲ, πολεμικῶν ὅπλον ἀήττητον, καὶ πιστῶν ἔγερσις. χαίρεις ξυρὲ, ἀσθενούντων δύναμις, ⁊ ἀδυνάτων βακτηρία. χαίρεις ξυρὲ, πρασινούντων στέφανος, ⁊ χαιρόντων σωφροσύνη. χαίρεις ξυρὲ, ἔνδυμα τ̃ νεοφωτίστων, ⁊ φύλαξ νηπίων. χαίρεις ξυρὲ, δούλων ἐλευθερία, ⁊ ἀποθνησκόντων ἐνταφιον. χαίρεις ξυρὲ, τ̃ ψυχῶν ὁ ἁγιασμὸς, ⁊ τ̃ δαιμόνων καταιρέτης ἥλως. χαίρεις ξυρὲ, ὁ τ̃ ὁδοιπόρων συνοδοιπόρος, ⁊ τ̃ πλεόντων εὔδιος λιμήν. χαίρεις ξυρὲ, τῶν πιστῶν ἀσφάλεια, ⁊ ἀγρυπνούντων παραμύθιον. χαίρεις ξυρὲ, ὁ νηπευτικὸν ὅπλον, ⁊ νυκτερινὸν φυλακτήριον. χαίρεις ξυρὲ, ἀσθενούντων βακτηρία, καὶ ποιμνίων ῥάβδος. χαίρεις ξυρὲ, ὑπερφόντων χειραγωγία, ⁊ προκοπτόντων πτερύωσις. χαίρεις ξυρὲ, τ̃ ψυχῶν ἡ σωτηρία, καὶ σωμάτων πόνων κακῶν ἀποτρόπαιον. χαίρεις ξυρὲ, πόνων ἀγαθῶν προέξενος, ⁊ ἁμαρτιῶν αἴρεσις. χαίρεις ξυρὲ, φυτὸν ἀνάστασις, ⁊ ξύλον ζωῆς αἰωνί̃. χαίρεις ξυρὲ, πίστεως κρηπὶς, καὶ ἱερωσύνης τελείωσις. χαίρεις ξυρὲ, δόμων ἀπολύτρωσις, καὶ σκήνησιν θεμέλιος καὶ σφράγισμα. χαίρεις ξυρὲ, νόσων καθαίρεσις, καὶ ὁδοιπορούντων ἀνάπαυσις. χαίρεις ξυρὲ, ὅπλισις τῶν δεομένων, καὶ ἀγωνιστῶν συμμαχία. χαίρεις ξυρὲ, ὀδυνωμένων ἀνάκτησις, καὶ εὐθυπορούντων ἔρεισμα. χαίροις ξυρὲ, ἐλεημοσύνης αἴτιος, καὶ ἀσωλαγχίας τιμφεία. χαίροις ξυρὲ, πάντων βοήθεια κραταιὰ, καὶ βεβαίωσις ἐλπίδος ἀσφαλέστατον. σήμερον χαρὰ τοῖς προσκυνοῦσι, καὶ τ̃ Χριστοῦ τὴν ἀνάστασιν ἐγκαινίζει. σήμερον χαρὰ τοῖς προσκυνοῦσι, καὶ ἡ πόλις τ̃ Θεοῦ, ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ζητοῦσα τοὺς ὑπηγείους εὐφραίνεται. σήμερον χαρὰ τοῖς προσκυνοῦσι, καὶ Σιὼν ἡ μήτηρ τ̃ πασῶν τ̃ ἐκκλησιῶν ἐπαγγέλλει. σήμερον ὁ χαρὰ τοῖς προσκυνοῦσι, καὶ τὰ πέρατα τ̃ γῆς εἰς προσκύνησιν τ̃τον συναθροίζονται. σήμερον χαρὰ τοῖς προσκυνοῦσι, καὶ βασιλεὺς Ρωμαίων κατὰ βαρβάρων νίκην δεδώρηται. σήμερον χαρὰ τοῖς προσκυνοῦσι, ἡ σωτηρία τῶν πιστῶν καὶ ἀντίληψις τῶν εὐσεβῶν. σήμερον χαρὰ τοῖς προσκυνοῦσι, καὶ ὁ τετραπέρατος κόσμος ἀγάλλεται. σήμερον χαρὰ τοῖς προσκυνοῦσι, καὶ πᾶσαι αἱ Φυλαὶ, λαοί τε καὶ γλῶσσαι ἑορτάζουσι. σήμερον χαρὰ τοῖς προσκυνοῦσι, καὶ ἡ κτίσις ἀναχαμπίζεται. σήμερον χαρὰ τοῖς προσκυνοῦσι, καὶ ὁ Ἀδὰμ ἀνανεῦται. σήμερον χαρὰ τοῖς προσκυνοῦσι, καὶ ἡ Εὔα μήτηρ τῶν ζώντων ἀναδείκνυται βοηθός, οὐκ ὀπίσθιος γλωσσῶν τ̃ θ̃τερον, ἀντὶ ξύλου τῆς γνώσεως ὁ ξύλον τῆς ζωῆς πεφυτευκυῖα, ἀντὶ τῆς πλάνης ὑπακοὴν ἐπιτελέσασα, ἀντὶ τῆς κατάρας τὴν εὐλογίαν λαμβάνουσα, αὐτὶ τ̃, Ἐν λύπαις τέξεις τέκνα, τὴν ἐν χαρᾷ πολυτεκνίαν κομιζομένη, ἀντὶ τῆς φθορᾶς τὴν ἀφθαρσίαν σοφιζομένη. Ἀλλὰ τίς αὕτη τ̃ ζώντων ἡ μήτηρ; καὶ τίς ὁ ξύλον καρπεύεται τ̃ ζωῆς, ἀλλ' ἢ ἡ τ̃ Θεοῦ ἐκκλησία; ⁊ ὁ ξύλον, ὁ χαρὰ τ̃ Κυρίου τ̃ καὶ τ̃ ἐκκλησίας νυμφίος. τ̃τον τοίνυν προσκυνοῦσι, ⁊ πλανᾶται τ̃ κακίας ὁ ἄρχων, ⁊ σπιλιτεύουσι δαίμονες, ⁊ τὰ πνευματικὰ τ̃ πονηρίας φυλακτήρια σίφη, ⁊ σκυλεύεται ᾅδης, ⁊ ἡ τ̃τον φάλαγξ διαπεπτώκασι, ⁊ ὁ Βελιὰρ καταπεπάτηται, ⁊ τ̃ς ἁμαρτίας ὁ σύμβουλος σκέπτ" πλανᾶσθαι τῇ μητρὶ πόνων ἡμῶν· ἀλλ' ὅπου ὁ σῆπος ἔρπει, τηρῶν μὴ πέρνδυ, πατάσσουσι τ̃ κεφαλήν. ⁊ γὰρ μὴ ἐάσει τ̃ καταδικασθεῖσαν ἀκμάζειν ⁊ τελεσιουργεῖν φέρειν· βλέπει τὴν αὐτ̃ πρώτην πατάσσουσαν ὁ ξύλον τῆς ζωῆς πυροῦσαν, ἄλλος ὁ σταυρὸς τῇ πρώτῃ καταρᾷ. βλέπει μήτε τῆς πρώτης ὀξυσιάζουσαν, αὐτὸς ὁ ἁπάσης ζωοθλωμένης καὶ κεφαλὰς τῶν γαμῶν. θεωρεῖ πρεσβεύσαν ἐκ δεξιῶν ὡς βασιλικὸν τὴν πρώτην καθάπαξ, ⁊ τὴν φύλλα συκῆς τὴν γύμνωσιν σκεπάσασαν, ἐν ἱματισμῷ ἀγαλλιάσεως περιβεβλημένην, πεποικιλμένην, ⁊ τὴν οἰκείαν ἀκοσμίαν ἀφηνῆ. Ps. xlv. 10.

βλέπτ τῷ βασιλικῷ σκήπτρῳ σημειζομένην, ⁊ τοὺς αὐλοὺς ὑφουμένην Ⓦ ὄφεων, ⁊ τὴν ἑαυτῆ πῶσιν ὀδύρε). βλέπει συγκλυόσας τὰ τέκνα μὴ ὑπηλοῦ κηρύγματος " τοὺς τὴν προσκύνησιν τῦ τιμίου ξύλου, ⁊ τὴν ὑπακοὴν φέρουσι, ⁊ τ προθυμίαν θαυμάζει, ⁊ ὁ πλῆθος σκηπλήτε). βλέπτ τ σύμπασ κτίσιν ἑορτάζουσαν, καὶ ἑαυτὸν ὡς διπλοΐδα ἀσκμένην ἐνδεδυμένον, ⁊ ὁ λόγιον ὃ φάσκει πληρούμενον· Εντφνον, ⁊ κατθυσθοῦ, ⁊ βασίλευε. ἔντφνον δ τόξον ὃ τ ξύλου ὃ τ ξυρου, κέντησον τ δράκοντα, βασίλευσον τ κτίσεως, κατευόδωσον τ ἄνθρωπον. ⁊ πάλιν, Υψοῦτε Κύριον τ Θεὸν ὑμῶν, ⁊ προσκυνῆτε τῷ ὑποποδίῳ τ ποδῶν αὐτ. ἐπὶ γὰρ τίμιον τ ἁμαρτίας, ⁊ ἐπὶ πόλεις τ ἁγίας ἐξεπόφισεν ὁ ξυρὸς τῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ δεῦτε, προσκυνήσωμεν τὸν ξυρόν· δεῦτε, καρποφορήσωμεν καὶ τιμήσωμεν ὃ ξύλον τῦ ξυροῦ, ὃ πηγὰς ἐξεόδους τῶν ἐκ τῆς πλευρᾶς ὑδάτων ἐρεύγων, ὃ καὶ τὸν καρπὸν αὐτῦ ἐδωκεν ἐν χαρᾷ αὐτῦ. ὁ γὰρ ξυρὸς τῦ Χριστοῦ δένδρον ἐστὶν ἀθανασίας, φυτὸν ἀφθαρσίας, ῥίζα δικαιοσύνης, σωφροσύνης βλάστημα, παρθενίας ἄνθος, χαρᾶς ῥόδον. ξυρὸς, ἀνδρείας ὅπλον, ⁊ ἐγκρατείας σημεῖωμα. ξυρὸς, θεμέλιος πίστεως, ⁊ εὐσεβείας ἐποικοδόμημα. ξυρὸς, θεογνωσίας φωτισμός, ⁊ ἀποφάσεως λύσις. ξυρὸς, ὀξυρείας ἀπάλλαξις, ⁊ αἰχμαλώτων λύτρωσις. ξυρὸς, πλανωμένων ἐπιστροφή, ⁊ πιστῶν ἔγερσις. ξυρὸς, σωζομένων δυνάμις, ⁊ ἀῤῥωστούντων ἴασις. ξυρὸς, προσκοπὴ δικαίων, ⁊ παῤῥησία μαρτύρων. ξυρὸς, ἀποστόλων κήρυγμα, ⁊ προφητῶν ἀγαλλίαμα. ξυρὸς κήρυγμα διδασκάλων, ⁊ μοναζόντων ἔπαινος. ξυρὸς, βακτηρία ἐρήμου, ⁊ ὁμονοίας κλητωρ. ξυρὸς, οὐρανίων καὶ ἐπιγείων ξυνδεσμος, καὶ τῶν καταχθονίων ἐκσυλευτής. ξυρὸς, κτίσεως ἁγιασμός, ⁊ ἀγγέλων ἀγαθῶν πάροχος. ξυρὸς, ἑορταζόντων προμήνυσις, ⁊ ἀῤῥαβὼν ὑποστάσεως, ⁊ βασιλείας οὐρανῶν κληρονόμος. καὶ ὃ δὴ ξυμφορώτερον, ἀγάπης τῦ Θεοῦ ⁊ παθῶν προ ἡμᾶς σύμβολον μέγιστον, ἔνδειξίς τε τῦ ὑποῦ μέλλει θανάτου ποτέρας ὑπακοῆς ⁊ σοφίας τῦ πνεύματος. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς Ⓦ κόσμον, ὥστε Ⓦ μονογενῆ αὐτῦ υἱὸν ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων " ἐν αὐτῷ, μὴ ἀπόληται, ἀλλ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. ὁ δ ὑὸς γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δ ξυροῦ, δέδωκεν ἡμῖν τῆς κατ τῦ θανάτου νίκης τρόπαιον, ἵνα σὺν αὐτῷ διὰ τῆς σοφίας τῦ πνεύματος προσκαθέντος ἀρχὰς τε ⁊ ἐξουσίας, χειρωσώμεθα Ⓦ ἐν ἑαυτῷ, ⁊ δήσωμεν τὸν ἰσχυρὸν, ⁊ διαρπάσωμεν αὐτῦ τὰ σκεύη, ⁊ λοιπὸν ἀφόβως ἐργασώμεθα τ προδόσιον τῦ Θεοῦ, ⁊ τὸν θησαυρὸν ἀνορύξωμεν τῦ ἀγροῦ, ⁊ τ πολύτιμον ἐμπορευσώμεθα μαργαρίτου, ἐμπορεύεσθαι τοὺς σφραγῖδα μέλοντα τῦ ξυροῦ, ⁊ τὴν ἡμέραν τῆς " κτίσεως. ὥσπερ γὰρ τ Χριστοῦ τότε χρεμασθέντος, ἐρράγησαν οἱ πάγοι, καὶ ὁ ἅδης ἀνεῳγέντος, ⁊ αἱ πέτραι διερῥήγνυντο, μοχλοὶ ξυνετρίβοντο, ἐδονοῦντο στοιχεῖα, ⁊ ἀνίσταντο Ⓐ νεκροὶ, καὶ ἐξήλλοντο αἱ ψυχαί· οὕτω καὶ σήμερον ξυροῦ προσκυνοῦντος, φυγαδεύε) ὁ διάβολος, δραπετεύουσι δαίμονες. ὅτι γὰρ ξυροῦ ὑψωσε τὴν βάκα, ἵνα φανῇ [ἡ] ξανθὴ ὑφουμένη, καὶ θανάτου πεπαυκώς. σήμερον ξυρὸς προσκυνᾶται, καὶ τῶν προφητικῶν φωνῶν ἡ σφραγὶς τετέλεσται. διὰ ξυροῦ γὰρ ἐλύθη δεσμῶν, ἅπερ ἐχάλκευσεν ὁ ὄφις ἐν παραδείσῳ, καὶ ἔτρωσεν ὁ Ἀδάμ, καὶ ὤξωνεν ἡ Εὔα. διὰ ξυροῦ ὁ ληστὴς ἐτυμπανύχισε τ παράδεισον. ποῖος γὰρ οἶκος, ὁ μὴ ἔχων τὸν ξυρὸν θεμέλιον; ποῖον πλοῖον, ὃ μὴ πηδαλιουχούμενον ὑπὸ ξυροῦ; ποία πόλις, ἡ μὴ ἔχουσα τ ξυρὸν φρούριον; ποῖος βασιλεὺς, ὁ μὴ αἰὰ δεσμούμενος τ ξυροῦ βακτηρίαν; ποία ἐκκλησία, ἡ μὴ ἔχουσα τ ξυρὸν ὑπερέχυσιν, ⁊ τύπῳ τετειχισμένη; ποία χάρα, ἡ μὴ ἔχουσα τ ξυρὸν βακτηρίαν; ποῖος ὀρφανὸς, ὁ μὴ ἔχων ἀρωγὸν τ ξυρὸν; ξυρὸς ἐν νυκτὶ φωτίζει, τὴν ἡμέραν λαμπαδυχεῖ, τὰς ψυχὰς λαμπρύνει, χείμωνας συμφορῶν παύει, συζυγίαν συσφίγγει, ὀρφανοὺς αἰατεῖ. τῦτο τῆς οἰκουμένης ὃ πέρας, τῦτο τῦ ξυροῦ ὃ κατόρθωμα, τῦτο τῦ πάθους ὃ τρόπαιον, τῦτο τῶν ἑορτῶν ὃ κεφάλαιον. ξύλ τῆς παλαιᾶς διαθήκης ὁ θησαυρὸς, ξύλ τῶν εὐαγγελίων ὁ πρῖος μαργαρίτης,

Ψαλμ. μδ. ε

Ψαλμ. ζε. ε

Ιωαν. γ. ις.

χ. ις

χ. χρίσαν

εἰπὼν, ὅτι τῆς βασιλείας ὁ πολυτίμητος οὗτος φόβος, πολλὰ λέγει καὶ διήγησιν παραιρῶν.
Τότε γάρ, φησι, φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. τότε, πότε; ὅτε Matth. κδ. λ.
αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται, ὅτε μὴ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ πατρὸς ἐλεύσεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. τότε γὰρ ⓐ τὰ σημεῖα διαφέροντα τῷ βασιλικῷ, καὶ Ⓦ πολυτίμητον ἑαυτοῖς κτησάμενοι μαργαρίτην, καὶ ὃ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν κάλλος διασώσαντες, ἐν νεφέλαις εἰς οὐρανὸν ἁρπαγήσονται. ὁ γὰρ Κύριος καὶ Θεὸς ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης, καὶ ζωοποίοις τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἄκρου αὐτοῦ. Ταῦτα ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος περὶ τῆς ἐνδόξου τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ δευτέρας ἐλεύσεως, καὶ τοῦ προηγουμένου σταυροῦ. Matth. κδ. λα.
ὃν νῦν τελοῦμεν, τύπος ἐστὶ τοῦ μέλλοντος σταυροῦ. ἰδοὺ γὰρ προτίθεται) σταυρὸς ὑπὲρ τῆς γῆς, καὶ πᾶσαι αἱ πατρίαι τῶν ἐθνῶν, καὶ γλῶσσαι ἀνθρώπων, καὶ ἡλικία πᾶσα τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ καταφωτίζεται), ἀρχόντων τε καὶ ἀρχομένων, διαστάσεις καὶ δῆλοι, ἀδοξοί τε καὶ ἔνδοξοι, σοφοί τε καὶ ἰδιῶται, δυσγλωσσίς τε καὶ εὐγλωσσίς. δεῦτε, προσκυνήσωμεν Ⓦ ἅγιον βλαστὸν, καὶ γνησιοδίδακτον καὶ δικαιοβύρετον σταυρόν. δεῦτε, εὐλογήσωμεν Ⓦ ζωοποιὸν ἄροχον, καὶ ζωπειρήνδυζον καὶ ἅγιον σταυρόν. δεῦτε, προσκυνήσωμεν Ⓦ ἀκηλιδωτοθείοις ζωκρίτοις, ἰχθυοκόσμητον, καὶ κυπαρίττεκτον σταυρόν. δεῦτε, δοξάσωμεν Ⓦ ἀγγελομυρτύρητον, καὶ μονοσέβαστον, καὶ οὐρανοπρόβλητον, καὶ ἅγιον σταυρόν. δεῦτε, μεγαλυνώμεν Ⓦ πνευματόλεστον, ῥιζοσύνετον, καὶ ζωφυτόζωκτον, καὶ τελειούμητον σταυρόν. δεῦτε, ὑμνήσωμεν τὸ ὑψιστόφρασον, καὶ φοβεροζωφόρον, καὶ ψυχωφέλιμον, καὶ θεαγιοκόσμητον σταυρόν. δεῦτε, προσκυνήσωμεν μὴ φόβου καὶ πόθου καὶ πίστεως, καὶ ἁγιαθῶμεν τῇ προσφαύσει τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ. ἀλλ' ⓐ βουλόμενοι νοητῶς καὶ ἐμφόντως τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προσελθεῖν, καὶ συγχώρησιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν, πρὸ πάντων ἀληθινὸν ἀγαπήσατε, καὶ ἀσέβειαν διώξατε, ἀλλοτρίωσιν πραγμάτων ὑπομείνατε μὴ γένεσθε. ⓐ βουλόμενοι τῷ σταυρῷ προσελθεῖν, βουλὰς ποιηρὰς ἀφ' ὑμῶν ἀπορρίψατε, ὅτι ὀρχίδι θεῖος πορεύεσθε, εἰς βόθρον ἁμαρτίας ἑαυτοὺς μὴ ῥίψατε, ὅτι πορνίδι καὶ βλασφημίαν πόρρω ἀφ' ὑμῶν ἀπάσασθε. οἱ βουλόμενοι τῷ σταυρῷ προσελθεῖν, γνόφον ἁμαρτίας μὴ ἐνδύσησθε, ἀλλὰ γνησίως τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ φυλάξατε. ⓐ βουλόμενοι τῷ σταυρῷ προσελθεῖν, δόλον ἀπὸ καρδιῶν ὑμῶν ἀπορρίψατε, καὶ δυσσέβειαν διώξατε, δόμησαν ἐν τόκῳ ἢ ἐν πλεονασμῷ μὴ θελήσητε, ἀλλὰ γνῶσιν ὑμῶν ὁλοψύχως πλήσατε, καὶ δοξάσατε, καὶ ἀγαπήσατε, καὶ ποθήσατε. οἱ βουλόμενοι τῷ σταυρῷ προσελθεῖν, σκευάσασθε ἀφ' ἑαυτῶν βουλὰς ποιηρὰς, ὁπλίσασθε ἑαυτοὺς ἐντολαῖς ἀγαθαῖς, ἑτοιμάσατε ἑαυτοὺς εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. ⓐ βουλόμενοι τῷ σταυρῷ προσελθεῖν, ζῆλον ἀπὸ καρδιῶν ὑμῶν ἀπορρίψατε, ζημιώσας Ⓦ πλησίον μὴ ποθήσητε, ζύγια καὶ μέτρα ληστὰ τῶν ὀπισθεν μὴ ποιήσητε, ζυγῷ ἀνδρὸς, τουτέστιν, ἀλλοτρία γυναικὶ, μὴ συμπίνεσθε, καὶ ἀλλήλοις ἀγαπῶντες ποθήσατε, κἂν ὧν θέλωσι σε κακῶ μὴ θελήσητε, ἕως πικροὶ ἀπελάσατε. ⓐ βουλόμενοι τῷ σταυρῷ προσελθεῖν, θέας καταίας καταλείψατε, θυμὸν καὶ ὀργὴν κατασβέσατε, θλῖψαι τινὰ μὴ ποθήσατε, φόνου ἀπὸ καταπλοκῆς καὶ διαβόλου ψυδῆ μὴ ποιήσατε. ⓐ βουλόμενοι τῷ σταυρῷ προσελθεῖν, εἰς ψυδρὸς μὴ ἀνολισθῆτε, καὶ εἰς ὀπθυμίας αἰσχρὰς καὶ ψυχοβλαβεῖς μὴ πέσητε, ἀλλ' ὁλοψύχως ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ φυλάξατε. ⓐ βουλόμενοι τῷ σταυρῷ προσελθεῖν, κρίσιν καὶ δικαιοσύνην ποιήσατε, ὃ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ποθήσατε, καὶ εἰς μάχας καὶ ὕβρεις μὴ πέσητε. ⓐ βουλόμενοι τῷ σταυρῷ προσελθεῖν, λόγους ἀληθείας λαλήσῃ ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, λαγνείαν πᾶσαν βδελύξασθε, καὶ ἀσέλγειαν διώξατε. ⓐ βουλόμενοι τῷ σταυρῷ προσελθεῖν, πλοῦ ἀθέμιτον πρᾶξιν, πλοῦ βλασφημίαν καὶ ψυχοποιοφθορὸν ἁμαρτίαν τῆς μοιχείας μὴ ποιήσατε. γυμνοποιὸς γὰρ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ὑπάρχει ἡ μοιχεία. μὴ οὖν μοιχεύσῃς,

μοιχεύσῃς, ἵνα μὴ νοθεύσῃς, ⁊ σῶμά σε ἀφθαρίσῃς, ⁊ σεαυτὸν ἀχημονήσῃς, καὶ τὸν ψυχόν σου κολάσῃς, καὶ ὁ θεὸς καταισχύνῃς, καὶ ⁂ Θεοῦ πόρνος ἔσῃ. μηδὲ αὖ πάλιν πορνεύσητε. " ἡ γὰρ πορνεία αἴτιος γέγονε τῆς πολυκοσμου καταστροφῆς, ὡς βλαβερὰ καὶ ψυχοφανακάλυπτος οὖσα ἁμαρτία. ⁂ βουλόμενοι τῷ σαυρῷ προσφιλεῖσθαι, ⁊ τὸν ἐξ αὐτοῦ ὠφέλειαν καρπώσασθαι, μὴ ῥίψωμεν ἑαυτοὺς εἰς ⁂ σκοτεινὸν λάκκον τῆς πορνείας, ⁊ εἰς ὃ ζοφερὸν φρέαρ τῆς μοιχείας. τὰ γὰρ ξιφηφόρα [προσθυρα] τῆς παρανόμου πορνείας, ⁊ τὰ πεπυρωμένα βέλη τῆς μοιχείας ἠνίξατο τὸν ἀκοίμητον σκώληκα, ⁊ ὃ ἄσβεστον πῦρ, ἀλεθυμανέγκαυστον ὀργὴν, ⁊ ῥίζοτηξοκαρδίαν καὶ νυκτοσύμφορον πίκτιν ἡ πορνεία ⁊ μοιχεία. ⁂ οἱ τῷ σαυρῷ καταφερτικῶς ⁊ ἀφόβως πλησιάζοντες, βεντόβρεκτοι, βεμόβρυχοι, ἀσταπόφευκτοι, βελεβυθαμβοστισμοφόνοι ἠλιόσπαστοι. ⁂ βουλόμενοι τῷ σαυρῷ προσελθεῖν, καταλαλιαὶ μισήσατε, μνησικακίαν βδελύξασθε, ἐλεήμονες μὴ παύσησθε, ὑπισχνούμενοι ἀρρώστους μὴ ὀκνήσητε, φιλαργυρίαν μὴ ποθήσητε, τοὺς ἐν φυλακῇ ὑπισκεπτόμενοι μὴ παύσητε. ἐν ταῖς ἐκκλησίαις στυγνάζοντες, φόβῳ ⁊ θάμβῳ ⁊ χαρᾷ τῷ σαυρῷ προσελθώμεν, ⁊ τοὺς ἱερᾶς πηγὰς τὰς μὴ παυσομένας. ἐννοήσωμεν, ὦ ἀγαπητοί, τὴν τοῦ σαυροῦ δύναμιν. ὃ γὰρ σαυροῦ παγὶς, ⁊ Χριστοῦ ἐν αὐτῷ τεθυμένου, ⁊ τὸν ἅγιον αὐτοῦ θάνατον, ⁊ τὴν ἀχραντον χ. Κυείαι πλευρὰν νυγέντος, ⁊ πᾶς μὲν τὸν ὑπὸ οὐρανὸν ὑπὸ φόβου προσερυσσομένου, ⁊ εἰς σκιδίκησιν ὃ δὲ σαυρῷ Χριστὸν κρεμασθέντα ἐποιμαζομένου, ὑπὸ αὐτοῦ ⁊ ὃ Χριστὸς σαυρωθέντος κωλυομένου, ἰδὼν ὁ ἡλιόκολος τὰ σοφὰ τοῦ σκοτάσματα, τὴν ὀπλὴν τοῦ δυόμου, ⁊ τὸν σταθμὸν αὐτοῦ, ἤγειρε βεντῶν ⁊ βομβοῦς αὐτοῦ, ἀγγέλων ἀσταπῶν ⁊ δρόμον αὐτοῦ, σάσιν ζυγὸν καὶ ὁ κοῦφος αὐτοῦ, θράσος σεισμοῦ ⁊ ὁ κρότος αὐτοῦ, πλῆθος ἀγγέλων ⁊ τὰς τάξεις αὐτῶν, σιλβότητα πυρὸς ⁊ τὸν φλόγα αὐτῦ, καταγίδα ὀργῆς ⁊ τὸν θυμὸν αὐτῆς, σταπὼν ὑψιτόλων, ⁊ τὰς πρεμβολὰς αὐτῶν, ζώων ἀγίων δυνάμεις ⁊ ὁ θρόνος αὐτῶν, ἐκστατικὸν νεφελῶν ⁊ τὸν ἀποστολὴν αὐτῶν· ταῦτα θεωρῶν ὁ ἡλιόκολος, ἀπιὼν πρὸς τὸν ἅδην κατῆλθε, ⁊ πύλας ⁊ μοχλοὺς ἀσφαλίζεσθαι προσέταξεν. ἀτενίσας ⁊ εἶδεν ἀσταπῶν λαμπροφόρων ὁσίας πρὸς αὐτὸν καπνούσας, καὶ βροντῶν ὁ βαρύκτυπος ἦχος πρὸς αὐτὸν ἐθορύβησε, νέφος αὐτὸν περιεκύκλωσε, ζόφος σοι χείων ἑαυτὸν ἐπάραξεν, βύζωνων τάξις προέφθασεν, ἡ γῆ ἐσαλεύετο, αἱ πέτραι ἐρρήγνυντο, μοχλοὶ ζωντες ἐθρόησαν, ἐδονοῦντο σοιχεῖα, ὁ θάνατος ἐσκυλεύετο, λαμπάδες πυρὸς νοητῶς προσηγορεύοντο. ταρτάρειος βυθὸς ἐζόμποιητο, ἡ θάλασσα ἐκορυβάντο, τὰ καταχθόνια τῆς ἀβύσσου δρόμους ἐχλύοντο, φωναὶ τῆς χερουβὶμ ἐσαλπίζοντο. ἥλιος ἐσκυλίζετο, ⁊ * ἰὼ ἰδέσθαι ⁂ οὐρανὸν, ⁊ ὃ φαινόμενον ἑρέωμα, ⁂ τὸ κόσμιον προσέβολεν, ⁂ τῆς κλίσεως ὄροφον, τὸν τῆς πανδήμου οἰκίας κεράμωσιν, τὸν ἀπαλαίωτον ὄγλον, τὸν ὑδατοπαγῆ καμάραν, τὸν κρυσταλλινοι φιάλην, τὸν ὁμηγὸν ἐποχέτευσιν, τὸν χρυσογράμματον βίβλον, τὸν ἀχρυσόηκτον τοῖς ἄστροις, ⁂ κυανοβαφῆ θάλαμον, ⁂ πυρσοφόρον παστὸν, ἐν ᾧ ἥλιος ⁊ σελήνη, ὡς νυμφίος ⁊ νύμφη, προκάθηνται. ⁊ ὁ ἰὼ οὐρανὸς μιᾷ αἴγλης σκότος προσεβάλλετο, πολλοὶ δὲ καὶ αἱ πηγαὶ καὶ λίμναι δὲ νᾶμα συσέλλειν ἠπείγοντο, νάματι δὲ τῶ σαυρωθέντος Χριστοῦ τὰ ῥήθρα προσβάλλειν ἐσκελεύοντο· ζοφερὰ δὲ φάλαγξ καὶ πρόσταξις τῶν δαιμόνων ἐφυλακίζετο· πᾶσα δὲ τάξις ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ τῶν λειτουργικῶν δυνάμεων φόβῳ καὶ θάμβῳ ἐκλονοῦντο, θεωροῦσαι ⁂ ἀχρόνους καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ μὴ λιποῦσα, καὶ ἐπὶ γῆν πρὸς ⁂ Ἀδὰμ καταίοντα. καὶ ὁ ἰὼ ᾅδης ὠδίνατο, καὶ ὁ Βελιὰρ καρωθεὶς τῷ φόβῳ ναναίρωτο, ⁊ ὁ θάνατος καπνιαθεὶς καὶ βεντοβολιαθεὶς τῇ ἀσταπῇ τῆς θεότητος πρώτος, ὅσους εἶχε, δικαίους ἐξήμεσε. τούτων δὲ τὸν γνωμοδόων, ἰδοὺ φωνὴ ἐξήρχετο ἐκ σώματος τοῦ ἁγίου καὶ ἀχράντου καὶ ἀθανάτου καὶ ἀοράτου, ζωοδοτοῦσα, ⁊ οὐ θανατοφορουσα, ἀλλὰ χαρὰν ⁊ ζόμον ποιοῦσα·

σα· χαρᾶν μὲν τοῖς δικαίοις, ζῆμον δὲ τοῖς τῆς σκότους ἀρχούσιν· ὑμῖν λέγω τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότῳ, φανερώθητε. Ταῦτα ἀκούσασαι αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων ἠγαλλιάσαντο, καὶ ὁ χορὸς τῶν προφητῶν μεγηδόπως ἐφθέγγετο· Ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐμφανῶς ἥξει, ψαλμ. γ.
ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ σιωπήσεται. πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ προπορεύσεται, καὶ κύκλῳ αὐτοῦ καταιγὶς σφοδρά. καὶ τῶν ὁσίων αἱ ψυχαὶ τῶν δεσμῶν λυθεῖσαι ὡς τῷ Ἀδὰμ ὡνεχθήσαν, ᾧ μὴν προφῆται ᾠδὴν Ἁλληλούϊα καταπαύοντες, καὶ ᾧ δίκαιοι ῥαπίζοντες, ᾧ ὅσοι ἐμπτύοντες αὐτὸν κατεγέλων, ἢ ὁ φάλαγξ τῶν δαιμόνων χάος χαίνοντες, ὡς ἐν χερσὶ τῶν προφητῶν κινύρας, καὶ φόρμιγγας, καὶ τυμπάνων ᾠδὰς ἐπῆχῶντο, ᾄδουσαι ᾧ νικηφόρον. Ὡς οὖν μὴ θαυμάσῃ τὴν δύναμιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ; ὦ ὅσον μέγα θαῦμα, ὁ ἀπόκρυφον μυστήριον· ὦ χαρᾶς ἀνέκφατος, καὶ δυνάμεως ἀνεξιχνίαστος. Ἀλλὰ χαίρεις λοιπὸν τῇ φέρτῃ πανοπλίᾳ προσπελθών, ὁ τῇ ἀναμάκτῳ θυσίᾳ προσιών. Ἀφ' οὗ καὶ μὴ τῆς προσκυσεως σωφροσύνης καὶ νήψεως αὖθις μικρά τινα ἐλλιπῶν προθήσας ὦ ζωοποιῷ θαυρῷ, καὶ παύσω τὸν λόγον. χαίροις, παμφερὴς καὶ ζωοδόκε θαυρὲ, φέγγος γλυκερὸν, καὶ ἀειφανὴς ἥλιος. χαίροις, τιμιε ὁ σεβάσμιε θαυρὲ, ὁ τῶν θελημάτων ψυχὰς ἐπιστρέφων, καὶ τῶν ἀσόμων ψυχὰς ὁλοθρούων. χαίροις, ἀξιάγαστε θαυρὲ, ὁ ὁδοὺς δικαίων φαίνων, τρίβους δὲ ἀσεβῶν φλέγων. χαίροις, τερασπλαγὲ θαυρὲ, ἀληθῶν χορηγὲ, καὶ τῶν εἰς σὲ ἐλπιζόντων δυπληπόθητον. χαίροις, πανόλβιε θαυρὲ, ὁ τῶν εἰς σὲ προσφυγόντων τεῖχος καὶ σωτηρία. χαίροις, παμφαέστατε θαυρὲ, κινδυνευόντων λυτρωτὰ, καὶ ἀσθενούντων ἰατρέ. χαίροις, παμμέγιστε θαυρὲ, πάσχόντων βοηθὸς, καὶ καταπονουμένων ἐκδίκησις. χαίροις, παμφώτιστε θαυρὲ, ἀποστόλων δυπληπόθητον, πλανωμένων ὁδηγὲ, θλιβομένων βοηθὲ. χαίροις, νικηποιὲ θαυρὲ, δεσπόνων δότορ, καὶ βοώντων ἐπακουστὰ. χαίροις, ἀπήμων θαυρὲ, προσφάτως ἀποδόθη, κόσμου ζωοχοῦ καὶ πρυτάνι. χαίροις, ζωοπύργευτε θαυρὲ, οἰκουμένης ἐγερσία, ἀποστόλων ἀνάπαυσις. χαίροις, ὑψοποιὲ θαυρὲ, καὶ δούλων σύνοχοποιὲ. χαίροις, ζωηφόρε θαυρὲ, φίλων εὐεργέτα, Ἰουδαίων λιμήτωρ, ἀσεβῶν κολαστά, δικαίων μισθαποδότα. χαίροις, ἀξιοθαύμαστε θαυρὲ, ἱερέων σωλισὰ, μονοζώντων καύχημα, διωκομένων ἀπιζήτητα, τεθαπεινωμένων ἀνέφικτα. χαίροις, ζωοπρόχε θαυρὲ, πλανῶν ὑποποιὲ, πεπλανημένων ἔπιστρε, ἀμπελουργούντων μακροθυμία, μετανοούντων ἀπροσδέκτα. χαίροις, πανάγιε θαυρὲ, ὀζομολογουμένων ἱλασμὸς, ἀπιστρεφόντων οἰκτιρμὸς, ὁσίων σὺ ἐπιλέκτα, ἐχθρῶν σου ὀλοθρευτὰ, χειμαζομένων ἀγκυροβυτὰ, καὶ τῶν ἐκκλησιῶν οἰκοδόμε, καὶ πάσης κτίσεως προσκυνούμενε, τοῦτο δὲ πλέον καὶ σεβάσμιον ξύλον ὑπὸ πάντων τιμώμενον προσκυνῆται. Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι, Μακεδόνες δὲ Θετταλοὶ, Παίονες καὶ Ἰλλυριοὶ, Ἀθηναῖοι καὶ Ἀρτεῖοι, καὶ Λάκωνες, Παρθοι, καὶ Μῆδοι, καὶ Ἐλαμῖται, καὶ ᾧ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ Ἀσίαν, Αἴγυπτοι καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατ' Κυρηναίων, Κρῆτες καὶ Ἄραβες, Ἰνδοὶ καὶ Αἰθίοπες, καὶ ὁμηρεῖται, καὶ πάντες ᾧ λοιποὶ τῶν ἐθνῶν, ὅσους ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, τὴν ἑαυτῶν καταλιπόντες ἀπάτην, τῷ σταυρῷ σημαινόμενοι προσκυνοῦσι, φθάνοντες καὶ πολυπλόκοις σειραῖς τὸν Ἁλλόλυ. Ἀφ' οὗ σταυρῷ γὰρ ἀνέρρηξεν ὁ Χριστὸς τὴν τοῦ Βελιὰρ ἀχλὺν σκοτεινὴν, καὶ ἐνώκλυσεν αὐτοῦ τὸν φρικοδόρους ὀδόντας, τῷ στερεμνίῳ αὐτοῦ σταυρῷ συγκλάσας πρέλυσεν αὐτοῦ τὰ νεῦρα, καὶ συνέθλασεν αὐτοῦ τὰ ὀστᾶ· ἀνέκλασεν αὐτοῦ τὸν τράχηλον, καὶ κατέπιλλεν αὐτοῦ τὸ κόμβιον, ἀφῆνον καὶ πέπλος σκοτεινὸν καὶ ἀτελεύτητον ἀπέρριψεν αὐτῷ. ἐξέσβεσεν αὐτοῦ τὸν αἰσθητὸν ὀφθαλμὸν, καὶ τὴν ἀμυδρὸν ἀνέσωπον, ζιζύνας ἔξεσιν ἐλαγχαίνησεν αὐτῷ, τεισόμωρομφαίαν κατεκέντησεν αὐτῷ, διεσχόρπισεν αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας, ἐξηρύνησε τὰς κεχρυμμένας νοσίας αὐτοῦ, καὶ ἐλίκμησε πρωτὶ ἀνέμῳ τὰς σοφίας αὐτοῦ. ἠδάφισε τὰ ἀπηλεῆ τῶν δαιμόνων αὐτοῦ τέκνα καὶ ἐκγονα, καταπόσεσε πυρὶ ἀσβέστῳ τὰ χλεοποίητα αὐτοῦ ξόανα,

ξόανα, ἐβαπτίσθησε τῷ χρωμένῳ αὐτῷ, αἱμάσσεται αὐτῷ τὰ σκεπαστὰ τάμπανα, ἐξενδάφισεν αὐτῷ τὰς πόλεις, καθεῖλε τὰ τείχη τῆς δυσμίας, ἀνέπεσαν τὰς πύλας τοῦ ἅδου, συνέτριψε τοὺς ἀδαμαντίνους μοχλούς, καὶ πρώτας τοὺς ἐν αὐτοῖς πιστοὺς ἀνήγαγε λύσας, καὶ μόνῳ ἑαυτῷ λαβὼν εἰς οὐρανοὺς πρὸς τὸν πατέρα, ὡς γέγραπται, δυνάστην, καθάπερ φησὶν ὁ προφήτης· Ἀναβιβάσει, ὡς γέγραπται, δραμεῖν ὁδόν. τούτῳ τῷ σημείῳ ἐζήτουν Φαρισαῖοι, τούτῳ τῷ Ψ. 18. 5
σημείῳ τείχη τῶν ἀπειθούντων πίπτουσι, δαίμονες ὀλέσθωσαν, πρώτας ἀπολύεται Ἰώβ· ξύλῳ τοῦ σταυροῦ δέδωκε τὴν δυνάμιν τοῦ ἀντιπάλου. καὶ ὑμῖν μόνον νῦν νικᾷ ὁ τύπος τοῦ σταυροῦ τοὺς ἀπειθοῦντας, ἀλλὰ καὶ πρὸ τούτου ἐνίκα καὶ ἐβασίλευε. καὶ γνῶθι τοῦ τύπου τὴν δυνάμιν. ἡ ῥάβδος Μωϋσέως τύπον ἔφερε τοῦ σταυροῦ· ἡ δὲ ῥάβδος ἐστὶν ὁ σταυρός. ὅρα δέ μοι τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ, πόσα τέρατα καὶ σημεῖα εἰργάσατο, τοῖς μὲν ἀπειθοῦσι κακά, 10
τοῖς δὲ πιστοῖς καλά. καὶ τοὺς μὲν ποταμοὺς τῶν Αἰγυπτίων ὁ Μωϋσῆς διὰ τῆς ῥάβδου εἰς αἷμα μετέβαλε, καὶ ἀκρίδα, καὶ βρούχον, καὶ χάλαζαν, σκότος ψηλαφητὸν καὶ θύελλαν, καὶ ἵνα τῶν προπατόρων διὰ τῆς ῥάβδου αὐτῆς ἐπήγαγεν. ὅσα γὰρ ἐπέβυσεν ἡ ῥάβδος, σκοῦ δὲ ἔφθασεν ἵστατο. διὰ τῆς ῥάβδου ἀνεκαλέσατο ὁ Θεὸς ὃ γένος τῶν Ἑβραίων ἐκ πικρᾶς δουλείας, καὶ σταυροῦ τύπος ἐστὶν αὐτῷ ὁ σώζων. ἔγνως, ὦ ἀγαπητέ, τοῦ τύπου τοῦ σταυροῦ τὴν ἰσχὺν 15
καὶ τὴν δύναμιν. προσκυνήσωμεν τὴν ἀληθείαν τοῦ Χριστοῦ, ἀκούσας τῆς προτυπώσεως Χ. ἄμπ.
τὴν δήλωσιν· σεβάσθητε τῆς ἀληθείας τὴν φανέρωσιν. πολὺς οὖν ὁ τοῦ σταυροῦ λόγος, καὶ ἀνέκφραστος ἡ τούτου δύναμις. Ⓐ προσκυνοῦντες Ⓦ σταυρὸν πόθῳ καὶ πίστει, ἔγνωσαν τὴν σὺν αὐτῷ ἰσχύν, καὶ ἐποιοῦντα Ⓦ δηλοῦσιν. παντοδύναμος γάρ ὁ σταυρός, σοῦ πρώτας ἐργαστῆς, ἀπὸ πρώτων προσκυνεῖται. Κύριος γάρ ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ σωτὴρ τῶν 20
ψυχῶν ἡμῶν σὺν αὐτῷ προσπλασθείς, καὶ σώσας Ⓦ κόσμον· ᾧ πρέπει ἡμῶν πᾶσα πρέπει σὲ ἐποφείλει τιμή, δόξα σὲ βασιλεία σὺν τῷ ἀνάρχῳ πατρὶ, ἅμα τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. πδ'. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ 25
Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ Εἰς τὰς μυροφόρους.

Ex MS. Cæsareo.

Φόβος μοι καὶ νῦν, ὡς ἀεί, κρατεῖ τῆς διανοίας τῆς διαπορικῆς ἀναστάσεως τὰ θαύματα, καὶ τὰ φοβερὰ τῶν μυστηρίων ῥήματα καταπλήττει μου τῆς ψυχῆς τὸ σύμπνουν· ὅτι δόξαν ἐνύμησεν ἀτιμία, καὶ πάθος ἐπήγασεν ἀναθεώροις ἀπάθειαν· ὅτι ξύλον τιμωρίας ξύλου ἀγαλείας ἐρρύσατο, καὶ ἥλοι τὸν πολυέριζον ἀμαρτίαν ἀνέσκαψαν· ὅτι σέφανος ἀκανθῶν καθοπλισθεὶς καταράν αἴτησε, καὶ σταυὸς ἐπουσίωσε κόσμον αἰσχύνης ἀπήλλαξεν· ὅτι λόγχη νυγεῖσα πλευρὰ, κόσμου μυστηρίων γέγονε πύλη, καὶ τάφος τεθεὶς ὁδὸς ζωῆς ἀπεδείχθη· ὅτι τελώνης θεολογίας ἐφθέγξατο δόγματα, καὶ ἄγγελος ταῖς τῶν γυναικῶν ψυχαῖς χαρᾶς ἐσπειρε ῥήματα. οὐ φέρω σιγᾶν τὰ τῆς διαστάσεως θαύματα, εἰ καὶ ὁ πλήθει τῶν θεσπισμῶν φθάνειν λόγος οὐκ ἔχει πρὸς διήγησιν. χορεύω σὺν τῷ ληστῇ, σκιρτῶ σὺν τῇ Μαρίᾳ, πιθαρίζω τῷ εὐαγγελιστῇ κεχαρῆπ· Ὀψὲ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, Ματθ. κη' α.
καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι Ⓦ τάφον· καὶ ἰδοὺ, σεισμὸς ἐγένετο μέγας. ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν, ὡσεὶ χιών. ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν Ⓐ τηρηταὶ, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. ὀψὲ σαββάτων τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων. ταύτης προῆλθεν ἐπήκοος τῆς φωνῆς. ἐν τῇ φοβερᾷ νυκτὶ, μᾶλ-

λον

λον ὃ ἐν τῷ μεγάλῳ φωτὶ, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸ τάφον. ἀγαθὴ τῶν γυναικῶν ἡ σπουδὴ, διαγγελικὸς τῶν ἀποστολικῶν γυναικῶν ὁ δρόμος, τῶν ἀνδρείων ἀνδρειότερα τὰ βήματα. ⓐ οὐ γὰρ πεφοβημένοι οἴκοι μὴ δέους ἐκρύπτοντο· αἱ δὲ καταδραμοῦσαι θαρσαλέως ὅπου ⓦ τάφον, ⓦ ἐν νεκροῖς ἐθρηνοῦσαν ἐλθόντος, εὐγνώμονι πίστει τὸ φιλόζωον πληρώσασαι σκηπτόν. οὐκ ἐφοβήθησαν Ἰουδαίους, οὐκ ἐνόησαν σοῦ τηρητάς, οὐκ ἐλογίσαντο τῶν σαρωσάντων τὸν ἀκμάζουσαν ἐπὶ μνήμῃ, οὐ τῶν προσεδρευόντων τὸν πρόχειρον πρὸς ὕβρεις αἰσθήσεσθαι, σοῦ νικητὴν ἐνθυμηθεῖσαι τῶν δεινῶν· ἀλλ' ὡς ὅπου θυσιαστηρίου τὸ μνήματος μὴ δακρύων προσῆρχοντο, ἐκεῖ κλαίουσαι, ὅθεν ὁ ζωὴ τῆς Εὔας λύπας παύσας ἐγήγερτο, ὅσον πᾶς ὁ κόσμος ἠμύγει ἑορτάζων. Καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας. ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε ⓦ λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, ᾧ ἐκάθισεν ἐπάνω αὐτοῦ. Εἰ καταβαίνοντος ἀγγέλου σεισμὸς ἐγένετο μέγας, πῶς, σαρουμένου τοῦ τῶν ἀγγέλων δεσπότου ὅπου τοῖς ζωμφωμένοις ἡ γῆ δικαίως οὐκ ἐσαλεύετο; ἵνα ὃ χάος ὅπου τοῦ πάθους σεισμὸς, ᾗ ὅπου τῆς ἀναστάσεως πάλιν σεισμός; Φόβος φόβῳ ζωπάσῃται, ἵνα τοῦ θανάτου πρωτελὴς διατροπὴ τὰ θεμέλια. σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ἔτρεμον λίθοι, ᾗ ἐζόρυσσον Ἰουδαῖοι. ἀλλ' ἰοὺ σὸ μισαν ἑορτὴν ἁγνὴν, ταύτην διὰ νεκρῶν κατηφείας ἀπόθεσιν ἔλαβον. διεχρήσαντο ⓦ ἀμνὸν, ἀλλ' ἀπώλεσαν σοῦ βωμούς· δυὴν λωσαν ⓦ κληρονόμον, ἀλλὰ τῆς Ἁγαθωσύνης ἐξέπεσαν· διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια, ἀλλ' ἐξηρήθησαν τῶν θαυμάτων· ἐσφαγίσαντο ⓦ τάφον, ἀλλ' ἐζημιώθησαν ⓦ ναόν. σεισμὸς ἐγένετο μέγας. ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε ⓦ λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου. τί τοῦτο, ὦ ἄγγελε; ὡς δορυφόρος τοῦ δυνάστου βασιλέως ἐξ ὕψους κατέδραμες; ἦλθες ψυχαγωγῆσαι θρηνουμένα τὰ γυναῖα; ἦλθες ζωοφορηθῆναι τῶν ἀνθρώπων τὴν ὀμφήν; ἔασον προσκρουσθῆναι ⓦ λίθον τοῦ μνήματος. τί σαλεύῃς, οὐ σὰν σκίμπτε" προσελθοῦσα ἡ πέτρα; ὡς ἐτέρωθι σκ μήτρας, ὅπου" προσῆλθεν σκ μνήματος. οὐ γὰρ σκώχλησε τῆς παρθενίας τοῖς κλείθροις ἀκτόμνος, σὰν σκίνησι ⓦ λίθον, "ὃν ἐφύλαξε. ⓦ τάφοι μὴ τοῦ λίθου ἐσφαλισμένου κατέλιπεν. οἶδά, φησιν, οἶδα· ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς γέγονε τὸ γνώμενον. τῷ τοῦ διασώστου μου σταυρωσα νδύματι· οἰκονομικῶς ⓦ λίθον σκύλισα, ἵνα Πέτρος προσκύψας θαάσηται τὰ ὀθόνια· ἵνα ἴδωσιν αἱ γυναῖκες ⓦ τόπον ὅπου ἔκρυψε ὁ Κύριος. ἀπεκύλισέ, φησι, ⓦ λίθον, ᾗ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἑτέρᾳ ⓦ τῶν Ἰουδαίων κατήγορον, ἐφύλαττε ⓦ τῆς ἀναστάσεως μάρτυρα. ἑτέρᾳ ⓦ λίθον τῶν λελιθωμένων τὸν καρδίαν προσὸς ἔλεγχον. τοῦτο γὰρ ᾗ ὁ Κύριος τὸν τῶν ζωσκοπούντων δυσμένειαν σκοπομπούντων προσὸς αὐτοῦ· ἐν ἀγγελίοις ἐβόα· Καὶ αὐλὶ σιωπήσωσιν, ⓐ λίθοι κεκράξονται. Λουκ. ιθ. μ. ἰοὺ ᾗ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ, ᾗ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών· ἐκάτερος. ἔνθα γὰρ ἀμαρτίας σπίλος σὰν ἔγκειται, πάντα φωτός ἐστιν ἀνάμεστα, τῇ τῆς χιόνος ἐοικότα λαμπρότητι. Ἀπὸ ᾗ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν ⓐ τηροῦντες, ᾗ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. ὅπου τοῦ ἀνθρώπου ὡς νεκροὶ, ᾗ ὅπου τοῦ κτίσου τολμηροί. τί ᾗ καὶ ἐξῆς; ἀποκριθεὶς, φησιν, ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναιξί, μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς. ὦ παραδόξων πραγμάτων, ὦ ξένων διηγημάτων· τὸν γραιωτῶν γεγενότων ὡσεὶ νεκρῶν, τῇ γυναιξὶ διελέγετο, μὴ φοβεῖσθε. ἐγείρων γὰρ σοῦ ἀπίστους φύλακας ἐκαπόμενα τῷ φόβῳ, τῇ ᾗ πιστὰς γυναιξὶ τὴν τῆς σωτηρίας εὐαγγελιαθῶσαι χάριν. μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς. Ἀδάμ γὰρ ἐπὸ τοῦ τῆς φύσεως ὑμῶν κεκραμένος δυέπλασθη, καθάπερ ἐν ἐγὼ τῷ σαρῶ. μὴ φοβεῖσθε. τῆς ὑμετέρας γὰρ μητρὸς Εὔας ἐλύθη ὁ προσὸς κατάκρισιν ἔγκλημα. μὴ φοβεῖσθε. πρὶν γὰρ ἐγὼ ἀποκυλίσω ⓦ λίθον, ὃν ζητεῖτε, μετ' ἐξουσίας αὐτὸς ἀνέστη· αὐτῷ ἡ δόξα ζωὴ τῷ πατρὶ καὶ ᾧ ἁγίῳ πνεύματι, Εἰς σοῦ αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ

Λογ. πε. ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΠΡΩτων ἀνθρώπων ἁμαρτίας.

Ex Mss. Casareo, emend. ex editione Gretseri.

Τί εἶπω, ἢ τί λαλήσω; ἢ τίνας ὑμᾶς καλέσω; προφήτας, ἢ ποιμένας; ναύτας, ἢ κυβερνήτας; μαθητάς, ἢ διδασκάλους; πῶς ὑμῶν θαυμάσω τὴν ζῆλον τὴν πυρὸς θερμότερον; πρόβατα ὑμᾶς καλέσω; καὶ γὰρ ἐστε πραεῖς καὶ ἥσυχοι. ποιμένας ὑμᾶς καλέσω; καὶ γὰρ ἐστε μιμούμενοι τὴν ἑαυτῶν διασκόπιν. ναύτας ὑμᾶς καλέσω; καὶ γὰρ ἐστε τῇ πείρᾳ τῶν κλυδωνίων χειμῶνα ὑπομείναντες. κυβερνήτας ὑμᾶς καλέσω; καὶ γὰρ ἐστε. καθάπερ γὰρ τις ἀρίστος κυβερνήτης καθήμενος ὅπου τῶν οἰάκων, τῇ τέχνῃ τὰς τεκμηρίας διαφθύγων, καὶ σῶον ἀποσώζων τὸ σκάφος, ἐπὶ βυθὸν λιμένα χειμαζομένῃ· οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς. ἀλλὰ μαθητὰς ὑμᾶς καλέσω; καὶ γὰρ ἐστε ἕτοιμοι πρὸς τὸν ὑπακοήν. ἀλλὰ διδασκάλους ὑμᾶς καθέσω; πάλιν ἐρῶ, ἐστε. ἀπάσης γὰρ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλοι ἐγένεσθε. τί οὖν ἐρεῖ μοι; βούλομαι σήμερον ὑμῖν τράπεζαν παραθεῖναι πνευματικήν, οὐ σῶμα τρέφουσαν, ἀλλὰ πνεύματι τειχίζουσαν, μᾶλλον δὲ καὶ σῶμα τρέφουσαν, καὶ ψυχὴν ἀποσμήχουσαν. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ τράπεζα πνευματική, οὐ καθὼς ἡ τράπεζα τῶν ταφρικῶν κόρων ἐμποιοῦσα. λόγος γάρ ἐστι πνευματικός. ὥσπερ μιμνησικάκους γὰρ αὐτὸν ὁ θεὸς, καθάπερ μύρων μαστιγίας, βυσσίδι τινὰ σκέπτεται, οὐ μόνον ἑαυτὸν τῇ βυσσίᾳ παραμυθούμενος, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς πληροῦσθαι τῆς βυσσίας ἐκείνης παρασκευάζων. ζωτείνατε δὴ ἑαυτούς. λέγει γάρ ὀξαγαγὼν βούλομαι. καὶ γὰρ πινές εἰσι τῶν κολυμβητῶν ῥίπτοντες ἑαυτοὺς ἐπὶ τὸ σκάφος ὅπου τὸν θαλασσῶν, ἐξερχόμενοι βυθὸν, βουλόμενοι μαργαρίτιν ἀνιμήσασθαι. ἡμεῖς οὖν ἔχοντες αὐτὴ σκάφος τὸν παλαιὸν καὶ καινὸν διαθήκην, ἐπὶ πηδαλίου ἐστὶν, αὐτὴ κυβερνήτην τὸν Χριστὸν, αὐτὴ πρεσβύτερον τὸν πατέρα, ἐπὶ ζεφύρου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, αὐτὴ ἱστίου τὸν σταυρὸν, ἐπὶ ναυτῶν τοὺς μαθητὰς, ἐπὶ ὀπισθίων τοὺς προφήτας, καὶ τε ἡμεῖς ῥίψωμεν ἑαυτοὺς ἐπὶ τὸ σκάφος ὅπου τὸ πέλαγος τῶν νοημάτων, οὐχ ἵνα μαργαρίτιν ἀνιμησώμεθα, ἀλλὰ μαργαρίτην ἀμείψωμεν. ζωτείνατέ μοι ἑαυτούς, παρακαλῶ, πρὸ ἐχόντες μοι τὸν ὑπακοήν. καθὼς γὰρ προεῖπον, ὅτι μαργαρίτην ἀμείνονα μέλλω αἰτεῖν ἐκ τὸ βάθους τῶν νοημάτων. μὴ οὖν παπέμψητε, ὡς ἀλογίστοις χρήσεσθε ἑαυτοῖς. γέγραπται γὰρ, Μὴ βάλητε τὸν μαργαρίτιν ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, καὶ μὴ ῥίψητε τὰ ἅγια τοῖς κυσί. χοῖρος ἐὰν ἀκούσῃς, μὴ τὰ ἄλογα ζῶα τοῦτα νομίσῃς· καὶ κύνας ἐὰν ἀκούσῃς, μὴ τοὺς κύνας τούτους νομίσῃς. χοίρους γὰρ λέγει τοὺς ἀσώτους ζῶντας· κύνας δὲ λέγει τοὺς εἰκῇ λυττῶντας κατὰ τοῦ δεσπότου. ποιήσατε οὖν ἀξίους ἑαυτοὺς εἰς τὸ μαργαρίτου, οὗ μέλλω ὑμῖν σήμερον παρατίθεσθαι. καὶ γὰρ αἱ νηπιοκόκκοι "ἐκχέονται σπέρματα καταβάλλοντα, ἐὰν μὴ πρότερον βοῦς ζεύξωσι, καὶ ἀρότρου ἐλκύσωσι, καὶ ἀκάνθας ἀναστέλλωσι, καὶ αὐλακας ἀνατέμωσι, καὶ τότε τὰ σπέρματα καταβάλλονται ὅπου τὸν γῆν, ἵνα βύρων αὐτὰ ὁ ὑετὸς κατενέγκῃ εἰς βάθος λαγόνας τῆς γῆς· καὶ τότε λαβοῦσα ἡ γῆ, τίκτει ἄσταχυν. ἀλλὰ μὴ σκάφα σκάπτονται καὶ χειμῶνα, καὶ θέρος, καὶ ὄμβρον οὐρανίον, καὶ ἡλίου ἀκτῖνας καὶ καιρὸν θερισμοῦ, καὶ τότε ζωάγρησιν αὐτὰ ὅπου βάθος ἀποθήκας. ἐγὼ οὖν ὁ χειμῶνα σκάπτομαι, οὐδὲ θέρος, οὐδὲ ἡλίου ἀκτῖνας, οὐδὲ ὄμβρον, οὐδὲ βοὰς ζεύγνυμι, οὐδὲ ἄροτρον ἐλκύω, οὐδὲ αὐλακας ἀνατέμνω, οὔτε ἀκάνθας ἀναστῶ. σήμερον γὰρ σπείρω, σήμερον καὶ θερίζω. οὐκ ἐργάζομαι γὰρ γῆν ἄλογον, ἀλλὰ γῆν λογικὴν, οὐκ ἀνάγαιον, ἀλλ' ἀγαθὴν, οὐκ ἄψυχον, ἀλλὰ ψυχικὴν. καὶ μακάριος ἐγὼ ποταπῆς γῆς γεωργὸς ἐκλήρωθην. τότε γὰρ Μακάριός εἰμι,

μι,

μι, ὅτε μ λαλῶ Εἰς ὦτα ἀκουόντων. καὶ πάλιν λέγ. Παρακαὶ θάνατον κατεργάζε). μα- Σηρ κε. ιϛ.
καίριος οὖν ἐγώ, μακάριοι δὲ ὑμῖς. καὶ γὰρ Ιησοῦς ὁ ᾧ εὐαγγελίῳ λέγ τοῖς μαθηταῖς, Μα-
καριοί ἐστε, ἐαν τ ἐμὸν λόγον τηρήσητε. σωτιν δυτες οὖν ἑαυτοὺ προσέχετε τοῖς λεγο-
μένοις. βούλομαι ὑμῖν ὐποδείγμασι δεῖξαι τ ὅτι Θεός· λόγῳ χρησάμενος λέγω.
ἔοικεν ὁ Θεὸς ἀνδρὶ καθημένῳ ὅπι σκοπέλῳ, καὶ θεωροῦντι πᾶσαν τὴν θάλασσαν, πλοῖα ὑ
βαδίζοντα ὐπὸ αὐτῇ, τὴν ὑ ὑπάρχοντα οὖσαν, τειχομάχας ὑ ἐγείρουσαν ἑαυτῇ, ἅμα ὃ σφο-
δροὺς ὑπὸ αὐτῇ πνᾶν ἀνέμους. ἀρίστου δέ τις κυβερνήτης φιλονεικῶν τοῖς κύμασιν ἐπ εὐδίαν
λιμένα ὃ σκάφος ὁρμίσαι, δέχ ὃ ὁμίαν αὖραις καταλαμβάνειν, δεδοικὼς μήποτε ὑποβρύχιον γένη ὑ ὃ πλοῖον, ἄλλων πλοίων τὴν ὀρθὴν ὁδὸν βαδίζόντων, ἑτέρων ὑ τῇ ῥύμῃ τῶν
πνέμων ὑποβρυχίων γινομένων καὶ δέχ ελυθέντων, τεθνηκότων δέ τινων, τινῶν ὑ ἀσθενομένων
καὶ ὑπολαβομένων οἰκτρόν τινος πηδαλίου, καὶ ταῖς τειχομάχαις ὅπι τὴν ἀρετὴν ἐξελκομέ-
νων, καὶ τῶν ἤδη τεθνηκότων ὑπὸ σώματα ἐξερριμμένα· ταῦτα ὑ πάντα θεωρῶν ὁ κυβερνήτης
ὅπι τῷ σκοπέλῳ· οὕτως ὅστιν ὁ Θεός. καὶ καθὼς προλαβὼν εἶπον, ὅτι λόγῳ χρησάμενος λέγω·
ὅτε μ ὑ εἶπεν Θεὸν καθήμενον ἐν ὑψηλοῖς, μὴ νόμιζε αὖραν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς εἶ μόνον, ἀλλὰ καὶ
πανταχοῦ. οὐ γὰρ τόπῳ δέχεται ἐλέγ, ἀὼς ἑαυτῷ τόπος ὤν, ἀὼς ὑπάντων χωρῶν, χωρῶν ὑ
αὖραν ὄντων. τί γὰρ δύναται χωρῆσαι τὸν ἀσώματον φύσιν καὶ ἀύλον καὶ ἀπερίγραπτον καὶ
ἀνεξιχνίαστον, καὶ ἀόρατον ἀθῆ καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀκατάληπτον; πρὸ γὰρ τοῖς εὐσεβοῦσιν
οὕτω δεῖ νοεῖν Θεόν. αὕτη γάρ ὅστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα Ιωαν. ιζ. γ.
γινώσκωσί σε τ μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ιησοῦν Χριστόν. ὑπὲρ τούτου ἡμῶν ὑπολαμ-
βάνουσιν ἀ αἱρετικοί, ἀ ὄντες ἀγνώμονες, ἀ ἀσυγνώσκοντες, μὴ ὑπογινώσκοντες. Χριστὸν
δὲ σὺ ὅταν ἀκούσῃς, μὴ Θεὸν λογίζου μόνον, μήτε τὸν ἐνσαρκον οἰκονομίαν μόνην, ἀλλὰ
ὃ συναμφότερον, καὶ τ Θεοῦ λόγου καὶ τ ἐνσαρκον οἰκονομίαν. ὑπὲρ οἶδα Χριστὸν πεινάσαντα,
καὶ οἶδα Χριστὸν ἐκ πέντε ἄρτων καὶ δύο ἰχθύων θρέψαντα πεντακισχιλίους χωρὶς γυναικῶν καὶ
παιδίων· οἶδα Χριστὸν διψήσαντα, καὶ οἶδα Χριστὸν ὃ ὕδωρ εἰς οἶνον μεταβαλόντα· οἶδα
Χριστὸν πλυσάμενον, καὶ οἶδα Χριστὸν ὑπὲρ τῶν ὑδάτων περιπατήσαντα· οἶδα Χριστὸν ἀπο-
θανόντα, καὶ οἶδα Χριστὸν νεκρους ἐγείραντα· οἶδα Χριστὸν Πιλάτῳ παρεστῶτα, καὶ οἶδα Χρι-
στὸν ᾧ πατρὶ συγκαθεζόμενον· οἶδα Χριστὸν ὑπὸ Ιουδαίων ἐμπτυόμενον, καὶ οἶδα Χρι-
στὸν ὑπὸ ἀγγέλων προσκυνούμενον. καὶ ὃ μὲν ἐπάγω τῇ θεότητι, ὃ ὑ τῇ ἀνθρωπότητι.
ἅμα γὰρ τοῦτο ζωαμφότερον εἴρηται. ὑπὲρ οἶδα Χριστὸν ἐκ Μαρίας γεννηθέντα,
καὶ οἶδα Χριστὸν προ τῶν αἰώνων ὄντα. διξάσωμεν μὲν οὖν Ιησοῦν ᾧ Χριστὸν, ὃ τ ἄχος ὃ
ἀρρηκτον, τὸν θεμέλιον τὸν ὅπι τὸν πέτρον τεθεμελιωμένον. αὐτὸς λέγ τῷ Πέτρῳ, Σὺ εἶ Ματθ. ιϛ. ιη.
Πέτρος, καὶ ὅπι ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύ-
σουσιν αὐτῆς. ὁμοίως ὑ ὁ Παῦλος λέγ· Θεμέλιον ἄλλον δεῖς δύναι ὑ θεῖναι παρὰ τὸν α. Κορ. γ. ια.
κείμενον, ὅς ὅστιν Ιησοῦς Χριστός. παρακαλῶ οὖν ἵνα πάσῃ παρρησίᾳ προσέχωμεν ἀλλή-
λοις. τὸ μὲν γὰρ πρόσωπον βίῳ βρώσις καὶ πόσις, καὶ ποικιλίαις ἡδοναῖς διαλεαζόμενα, τὸ ὃ ὧ μέλ-
λοντι, κρίσις καὶ δίκη. μὴ δώσωμεν οὖν τόπον τῷ διαβόλῳ. Οὐ γὰρ ἡμῖν ὅστιν ἡ πάλη Εφ. ϛ. ιβ.
πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτο-
ρας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου. πεύσωμεν οὖν φυγεῖν τὴν αἰώνιον κόλασιν. ὃ γὰρ ἐποίησεν ὁ
Θεὸς τὴν κόλασιν, ἵνα ἡμᾶς ἐμβάλῃ, ἀλλ ἵνα ἐμπεσόντας σε σκυβάλῃ. τοιοῦτον γὰρ ἐγὼ μὴν
φιλάνθρωπον Θεὸν καὶ ἐλεήμονα. μάρτυρα γὰρ Δαβὶδ λέγων· Ο Θεὸς κριτὴς δίκαιος, καὶ Ψαλ. ζ. ιϛ.
ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος καὶ μὴ ὀργὴν ἐπάγων καθ ἑκάστην ἡμέραν. ἐὰν μὴ ἐπιστραφῇ, τὴν
ῥομφαίαν αὐτοῦ σιλώσει, ὃ τόξον αὐτοῦ ἐτέτανε καὶ ἡτοίμασεν αὐτὸ, καὶ ἐν αὐτῷ ἡτοίμασε
σκεύη θανάτου. ζῶντα λέγ ὁ Θεός, ὐχ ἵνα ἡμᾶς κρίνῃ, ἀλλ ἵνα μὴ ῥᾳθυμότεροι γενώμεθα.
Εἰ γὰρ ἐβούλετο ἡμᾶς ἀπολέσαι, οὐκ ἂν ὃ αἷμα αὐτοῦ ἐξέχεεν ὑπὲρ ἡμῶν. ἀπέθανεν

οὖν

σῶ, ἵνα σοι ἀθανασίαν χαρίσῃ· ἐπείνασεν, ἵνα σὲ τὴν ἑαυτῦ σάρκα χορτάσῃ· ἐδίψησεν, ἵνα σὲ ὃ ἑαυτῦ αἷμα ποτίσῃ· ἐν πλοίῳ ἐκάθισεν, ἵνα σὲ ὑποβάιω τῷ χαρυβίμ καθίσῃ· ἐβαπτίσθη, ἵνα σε φωτίσῃ· ἐρραπίσθη, ἵνα σε ἐλευθερώσῃ· ὠδυπάρησεν, ἵνα σὲ ἄφοβον καταστήσῃ· ἐκοιμήθη, ἵνα σὲ ἀμέριμνον ποιήσῃ· ἐκ γυναικὸς παρθένου, ἵνα τὴν παρθένιαν τὴν ἐν σοὶ παραδείσῳ οἰκτίρησῃ· ἐκλήθη ἄνθρωπος, ἵνα σὲ Θεὸν καλέσῃ· ἐκλήθη υἱὸς ἀνθρώπου, ἵνα σὲ υἱὸν Θεοῦ καλέσῃ· ἔλαβε τὰ ἡμέτερα, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν τὰ ἑαυτῦ· ἠύξατο, ἵνα σὲ πιστὸν ποιήσῃ, καθὼς λέγει ὅτι τῦ Λαζάρου· Πάτερ, δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε. καὶ ἦλθε φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δοξάσω. οἶδα ὅτι πολλοτέραν ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ σὲ τοῦτο εἶπον, ἵνα πολλοὶ πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. εἰ μὴ οὖν ἐποίουν, οὐδὲ διὰ ἐμοῦ, οὐδὲ διὰ τὸν πατέρα τὸν ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἵνα σώσῃ τὸν ἀνθρώπινον γένος διὰ τῦ σταυροῦ. καὶ εἰ θέλεις γνῶναι, ἀγαπητέ, τὸν δύναμιν τῦ σταυροῦ, καὶ ὅσα διὰ ἐγκώμια πρὸς τῦ σταυροῦ, ἄκουε. σταυρὸς χριστιανῶν ἐλπίς, σταυρὸς νεκρῶν ἀνάστασις, σταυρὸς τυφλῶν ὁδηγός, σταυρὸς ἀπηλπισμένων ἐλπίς, σταυρὸς πεπλανημένων ὁδός, σταυρὸς ἀδικουμένων ἔκδικος, σταυρὸς χωλῶν βακτηρία, σταυρὸς πενήτων πλοῦτος, σταυρὸς πλοισίων χαλινός, σταυρὸς ὑποφητῶν καθαίρεσις, σταυρὸς ἀκολάστων μετάνοια, σταυρὸς δαίμονα καὶ δαιμόνων, σταυρὸς διαβόλου νίκη, σταυρὸς νηπίων παιδαγωγός, σταυρὸς ἀπόρων εὐπορία, σταυρὸς πλεόντων κυβερνήτης, σταυρὸς χειμαζόντων λιμήν, σταυρὸς πολεμουμένων τεῖχος, σταυρὸς πατὴρ ὀρφανῶν, σταυρὸς πρεσβύτου χαρά, σταυρὸς ἀδίκων κρίτης, σταυρὸς δικαίων φύλαξ, σταυρὸς ἐλεουμένων δώρεα, σταυρὸς νηπίων φύλαξ, σταυρὸς ὑδάτων κεφαλή, σταυρὸς πρεσβυτέρων τέλος, σταυρὸς φῶς τοῖς ἐν σκότει καθημένοις, σταυρὸς βασιλέων μεγαλοπρέπεια, σταυρὸς βαρβάρων φιλανθρωπία, σταυρὸς δούλων ἐλευθερία, σταυρὸς ἀπαιδεύτων σοφία, σταυρὸς νόμων νόμος, σταυρὸς προφητῶν κήρυγμα, σταυρὸς ἀποστόλων καταγγελμα, σταυρὸς μαρτύρων καύχημα, σταυρὸς μοναζόντων ἄσκησις, σταυρὸς παρθένων σωφροσύνη, σταυρὸς ἱερέων χαρά, σταυρὸς ἐκκλησίας θεμέλιος, σταυρὸς οἰκουμένης ἀσφάλεια, σταυρὸς ναῶν καθαίρεσις, σταυρὸς βωμῶν ἀναίρεσις, σταυρὸς κρίσις ἀφανισμός, σταυρὸς Ἰουδαίων σκάνδαλον, σταυρὸς ἀστέων ἀπώλεια, σταυρὸς ἀδυνάμων δύναμις, σταυρὸς νοσούντων ἰατρός, σταυρὸς λεπρῶν καθαρισμός, σταυρὸς παραλυτικῶν σφίγξις, σταυρὸς πεινώντων ἄρτος, σταυρὸς διψώντων πηγή, σταυρὸς γυμνῶν σκέπη. γυμνότητα δὲ ὅταν εἴπω, οὐ τὴν τοῦ σώματος λέγω, ἀλλὰ τὴν τῆς πίστεως. ὅταν δὲ πίστεως βαθείας δεηθῇς, τότε ἀκούσεις σαδδυμαίους. καὶ ἄκουε Παύλου λέγοντος· Οσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. Χριστὸν δὲ ὅταν ἀκούσῃς, μὴ τὸν Θεὸν λογίσῃ μόνον, μηδὲ τὸν ἔνσαρκον οἰκονομίαν μόνον, ἀλλὰ ὅλον σωματοφόρον. πολλάκις γὰρ εἶπον, καὶ νῦν λέγων οὐ παύσομαι· ἐμοὶ μὲν γὰρ ὃ λέγω οὐκ ἀκίνδυνον, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. βούλομαι γὰρ πάντας διδασκάλους εἶναι. Χριστὸς οὖν εἴρηται, ὅτι σάρκα ἐνεδύσατο· Ιησοῦς Χριστὸς εἴρηται, ὄνομα τῆς ἀρχῆς· λόγος εἴρηται, ὅτι ἐκ πατρός· υἱός, ὅτι ἐκ πατρός· μονογενής, ὅτι μόνος ἐκ μόνου Θεοῦ· Θεός, ὅτι ποιητής. καὶ ἄκουε Ιωάννου λέγοντος· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο· καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν. ὁρᾷς ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ λόγος ὁ τὸν οὐρανὸν ἐκτείνας, καὶ τὸν ποικίλον χορὸν τῶν ἄστρων κοσμήσας, καὶ δείξας καθαρὸν λάμπουσα τὸν οὐρανόν; οὗτός ἐστιν ὁ τὸν ἥλιον ἀνάψας, καὶ ἄξας αὐτῷ δρόμους· οὗτός ἐστιν ὁ τὴν σελήνην οἰσίσας εἰς δυσμάς· οὗτός ἐστιν ὁ τὴν γῆν θεμελιώσας ὑπὲρ τῶν ὑδάτων· οὗτός ἐστιν, ὁ τῇ γῇ ὑπερέξας δυνάμενα βοτάνην χόρτου, καὶ ταῖς πηγαῖς βρύειν ὕδατα, καὶ ποταμοῖς ῥέειν, καὶ λίμναις σωματοῦσθαι, καὶ τῇ θαλάσσῃ ὅρια θεὶς ἄμμον, καὶ τοῖς ὕδασιν ὑπερέξας σκέπην ψυχὰς ζώσας, καὶ τοῖς ἀνέμοις πνέειν, καὶ τὰ ὄρη σαλεύσας ζυγῷ, νεφέλαις κινεῖσθαι, κτήνεσι, τετραπόδοις, ἑρπετοῖς, πετεινοῖς

πλοῦτος ἔχει

Ιωαν. ιε. κη.

Γαλ. γ. κζ.

Ιωαν. α. α.

κ. ἐκλάμπει τοῦτο ὑμῖν ἐπιμελείας

Ἀβραὰμ ἐλθὼν ὅπου τῆς γῆς. Νῦν λέγω ἀγγέλους, ἀρχαγγέλους, θρόνους, τὰ χερουβὶμ, τὰ σεραφὶμ, ἀρχὰς, ἐξουσίας, τάξεις, χορούς, καὶ σταυρὸν, καὶ μῦας, καὶ ἑβδομάδας, καὶ ἡμέρας, καὶ ὥρας, τὰς νύκτας, καὶ φῶς, καὶ σκότος, καὶ Εἴ τι τῆς τῶν πραγμάτων οὐσιότητος; ἔφαγον ὃ ποιήσας ⁂ ἀνέθηκεν κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ὃν ᾧ προβατείῳ ἔθετο αὐλήν. ἰδὼν ὃ δὲ ἀνέφικτον ἰὸς νικώμενον ὑπὸ τῆς τοῦ Ἀβραὰμ πικρίας, ἐβουλήθη τὴν ἀπ' αἰῶνος ἡμετέραν ἀνδύσασθαι, καὶ προσπλάσας αὐτὸν ἐν τῷ ξύλῳ, ἵν', ὥσπερ Ἀβραὰμ τοῦ ξύλου ἡ προβάσασα, οὕτω πάλιν δι' τοῦ ξύλου ἡ σωτηρία. ζηλώσας οὖν ὁ Ἀβραὰμ ὅτι αὐτὸς μὲν ἐκ τοῦ ὄρους ἐρρίφη, ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐν τῷ προβατείῳ ἰῷ, καθάπερ "ὅπλῳ χρησάμενος τῷ ὄφει ἐνήργησεν εἰς αὐτὸν, ἵνα ὅτου προβληθεὶς αὐλοῖς ὕσπ ἐν τῷ προβατείῳ (ἀσώματος γὰρ σωματικοῖς Ἀβραὰμ θεωθῶμαι οὐκ ἠδυνάτο) καὶ φησι πρὸς τὸν Εὔαν, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον τοῦ τὸ καὶ ὡραῖον εἰς βρῶσιν· ἵνα ἐν ᾗ δ' ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, ἔσεσθε ὡς θεοὶ πολλὰ γινώσκοντες. πείσας οὖν τὸν Εὔαν ἠπάτησεν· εἶτα ἐκεῖνη συνέπεισε ⁂ ἐαυτῆς ἀνδρὸς, καὶ ἔφαγον ἀπὸ τοῦ ξύλου. φαγόντων δ' αὐτῶν ὠφθησαν γυμνοί. καὶ φησιν ὁ Θεὸς πρὸς ⁂ Ἀδάμ, Ποῦ εἶ; ὅτε μὲ ἀκούσῃς, ποῦ εἶ, μὴ ἀγνοεῖν λογίσῃ τῷ Θεῷ. ἔλεγε δ', ποῦ εἶ, ὅτι ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Θεὸς αὐτῷ, Ἀδάμ, πῶς εἶ; ἀνθ' ὧν, ὅτι ἔφαγες καὶ ἐμέμνας ἀνθρώπος. οὐ προσήκεν σοι ἐκ τοῦ ξύλου τούτου μὴ φαγεῖν; ἔφαγες δ', καὶ πρόσεχε. τοῦτο ἐστὶ δὲ, πῶς εἶ; φύλαξ δ' συκῆς ἦσαν προσεσκεπασμένοι, σκέπουσιν δὲ εἶδος τῆς ἁμαρτίας. καὶ τί φησιν ὁ Ἀδάμ; Ἤκουσά σου τῆς φωνῆς προπατουμένου ὑπὸ τῶν προβατείου, καὶ φησι πρὸς ⁂ Θεόν· ἡ γυνὴ, ἣν ἔδωκάς μοι, αὕτη με ἠπάτησεν. Εἶτα σὺ Εὔα; καὶ τί φησιν ἐκείνη; Ὁ ὄφις ἠπάτησέ με. ὦ Εὔα, ἔχω, σε τῷ ἀνδρί σου ἔδωκα, μὴ ἐν τῷ ὄφει σε ἔδωκα; Ταῦτα δ' προεφασίζοντο, ὡς βουλόμενοι ἑαυτὸν ὑπεξαιρεῖν τῆς τιμωρίας. καὶ φησιν ὁ Θεὸς πρὸς ⁂ Ἀδάμ· Ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι· ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φάγῃ τὸν ἄρτον σου. Εἶτα πρὸς τὴν γυναῖκα· Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πληθυνῶν πληθυνῶ τὰς λύπας σου, καὶ πρὸς ⁂ ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. Εἶτα πρὸς ⁂ ὄφιν· Ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ, καὶ γῆν φάγῃ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. καὶ σὺ αὐτὸν τηρήσεις κεφαλήν, κἀκεῖνός σου τὴν πέρναν. Ἀβραὰμ δι' τοῦ ὄφεως ὑπεκατέσαντο ὑπὸ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύεσθαι, καὶ γῆν πρώην πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ; ἐν στήθος κατέσαντο, ὅτε ἐν αὐτῷ ἐγκαθῆται ἡ καρδία ἡ ἐθυμηθῆσαι ὃ κακόν· τὴν κοιλίαν, ὅτε Ἀβραὰμ βρώσεως ἠπάτησε· γῆν δ' ἐκέλευσε φαγεῖν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ὅτε ὁ Ἀδὰμ ἐκ γῆς χοϊκὸς ἰῷ. ἔλαβον οὖν ⁂ τρὶς τὸν ἀποφασιν, ὅτε καὶ ⁂ τρὶς τὸν προβάσασιν ἐποίησαν. ὅτε ἀπὸ ξύλου ἡ προβάσασις ἐγένετο, καθὼς προλαβὼν εἶπον, ἀνθ' τοῦ εἰς ξύλον ἠθελήθη τὸν ἀπ' αἰῶνος ταύτην προσπλῶσαι· ἵν' ὥσπερ Ἀβραὰμ ξύλου ἡ προβάσασις, οὕτω ἀνθ' ξύλου ἡ σωτηρία. ὑπὲρ δ' τούτων ἀπόρρητον δόξαν αἰνέσωμεν τῷ πατρὶ, καὶ ᾧ υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΟΛΗΝ ΤΟΥ ΕΜΠΕΣΟΝΤΟΣ Λογ. πϛ.

Εἰς τοὺς λῃστάς.

Ex Ms. Cæsareo. Λοκ. ι. λ.

Κούσαμεν, ἀδελφοί, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχώ, καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν· οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν, καὶ πληγὰς ἐπιθέντες κατέλιπον ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. ἱερεὺς γάρ τις Λευίτης διερχόμενος ἐκείνης τῆς ὁδοῦ ἐκείνης, καὶ ἰδόντες αὐτόν, ἀντιπαρῆλθον. Σαμαρείτης δέ τις ἐλθὼν ὅπου ἦν τόπον, καὶ ἰδὼν αὐτόν, ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ συνελαίῳ οἴνου βαλὼν καὶ ἀναμίξας ἐπέχεεν αὐτῷ, καὶ κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπ' ἀναλαβὼν αὐτὸν ὅπου ἴδιον κτῆνος, ἦγαγεν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν. Καὶ ἐπὶ τῇ αὐρίῳ ἐκβαλὼν δύο δηνάρια, ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν· ἐπιμελήθητι τοῦ ἀνθρώπου τούτου, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. ἰδωμὲν οὖν τίνι τούτων πλησίον, ἵνα ζωντες καρδίαν ζωντῇ, γνωρίσωμεν τοῦ Θεοῦ τὰ μυστήρια. ἄνθρωπός ἐστιν ὁ Ἀδάμ· Ἰερουσαλὴμ δέ, ἡ ἐπουράνιος πολιτεία καὶ ἡ φρόνησις· Ἰεριχὼ δὲ ὁ κόσμος. ἐφ' ὅσον τοίνυν ὁ Ἀδὰμ μετὰ τῆς παραδείσου εἶχε τὸ ἐπουράνιον φρόνημα, καὶ τὴν ἰσάγγελον πολιτείαν, ἀκώλυτον εἶχε τὴν εἴσοδον εἰς τὴν ἐπουράνιον πόλιν Ἰερουσαλήμ, καὶ τὴν κατοικίαν καὶ ὁμιλίαν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· ποιούμενος, ὑπ' οὐδενὸς ἐνοχλούμενος, οὐδὲ ἐπεφαντάζετο. ὅτε δὲ παρήκουσε τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἐντολῆς οὐκ ἐφύλαξεν, ἀλλ' ἀπηνέχθη τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὄφεως, τότε κατέβη εἰς Ἰεριχώ, τουτέστιν, εἰς τὴν γῆν, καὶ τὰ τῆς γῆς εἰργάζετο. Ἰερουσαλὴμ γὰρ αἰάβασις ἑρμηνεύεται· Ἰεριχὼ δὲ κατάκλυσμός. κατέβη δὴ ὡς ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχώ, οὕτως ἀπὸ τοῦ ἐπουρανίου πολιτεύματος, ὅτι ὁ τῆς ἀπάτης τοῦ ὄφεως κόλαξ πολίτευμα. ὅτε γάρ τις φυλάσσει τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, τότε τὸ οὐράνιος πολιτεύεται), καθά φησιν ὁ Ἀπόστολος, Ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει. κατέβη ἀπὸ δόξης εἰς ἀδοξίαν, ἀπὸ παραδείσου τρυφῆς εἰς ἀκάνθας θλίβουσαν γῆν, ἀπὸ ζωῆς εἰς θάνατον· Ἐν ᾗ γάρ, φησι, φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ ξύλου, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, τουτέστι, τῇ ἁμαρτίᾳ. θάνατος γὰρ ψυχῆς ἁμαρτία ὁ παρακούσας Θεοῦ. κατέβη ἀπὸ δικαιοσύνης τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ, ἀπὸ ἁγιωσύνης τῆς ἐν οὐρανοῖς, καὶ ἦλθεν εἰς Ἰεριχώ, τουτέστιν, εἰς ὁ κόσμον τῆς παρακοῆς, εἰς θάνατον τῆς ἁμαρτίας. καὶ ἐμπίπτει εἰς τοὺς λῃστάς, τουτέστιν, εἰς τὰ ἀμαρτήματα καὶ τὰς αἰσχρομιξίας αὐτοῦ δυνάμεις. ὁδὸς δέ ἐστιν ὁ βίος τοῦτος, ὅσον περιπατήσας ὁ Ἀδὰμ ἔπεσεν εἰς τοὺς λῃστάς, καὶ ἐκδιδύσκουσιν αὐτόν. καὶ τί αὐτὸν ἐξέδυσαν; τὸν στολὸν τῆς ἐπουρανίου, τὸν μετ' ἀγγέλων φιλανθρωπόν, τὸν ἀκήρατον δόξαν, τὸν μετὰ Χριστοῦ πολιτείαν, τὸν ἐν παραδείσῳ τρυφήν, τὸν ἐπουράνιον ζωήν. τοιοῦτον αὐτὸν ἐξέδυσαν τὸν στολὸν. καὶ πληγὰς αὐτῷ ἐπέθηκαν, τουτέστι, τὰς ἁμαρτίας, πορνείας, μοιχείας, εἰδωλολατρείας, φαρμακείας, φόνους, φθόνους, ἔριδας, θυμούς, καὶ πᾶσαν τὴν λοιπὴν τοῦ κακοῦ ἐργασίαν. ταῦτα γὰρ τὰ ἔργα μαστίζουσι τὸν ἄνθρωπον, τοῦτα δυσωδίαν καὶ φθορὰν ἐμπνέουσι. καὶ ὅπερ ἐστὶ τοῦτο ἀκριβῶς μάθωμεν παρὰ τοῦ Δαβὶδ, πῶς τὰς τοῦ Ἀδὰμ πληγὰς εἰς ἑαυτὸν εἰκονογραφῶν, μώλωπας αὐτὰ καλῶς λέγων· Περισώζεσαι δὲ ἐσάπησαν μώλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου· πᾶσα γὰρ ἁμαρτία μώλωπα καὶ τραῦμα ἐργάζεται). ἐπεὶ μαπάθη τοίνυν ἀπὸ τῆς παραδείσου, ἐπλήγη ἀπὸ τῶν δαιμόνων, ὡς φησιν ὁ προφήτης· Ἐπλήγην ὡσεὶ χόρτος, καὶ ἐξηράνθη ἡ καρδία μου, ὅτι ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου, τουτέστι, τοῦ φυλάξαι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. ἡμιθανῆ δέ, φησι, τοῦτον κατέλιπον, οὐχ ὡς μὴ βουλόμενοι τοῦτον ἀναιρεῖν, ἀλλ' ὡς τοῦ Θεοῦ μὴ συγχωροῦντος. Οὐ βούλομαι γάρ, φησι, τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὴν μετάνοιαν. καὶ ποῦ αὐτὸν καταλείπουσιν; εἰς τὴν ὁδόν, τουτέστιν, εἰς τὸν βίον τοῦτον. ὁδὸς γὰρ λέγεται ὁ αἰὼν οὗτος, ὅθεν πολλάκις αἱ θεῖαι γραφαὶ διέρχονται. καταλαβὼν δέ, φησιν, ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἰδὼν αὐτόν, ἀντιπαρῆλθεν. ἱερεὺς γὰρ λέγει μακάριον Μωϋσῆν καὶ Ἀαρών. μάρτυρες γὰρ ὁ Δαβὶδ λέγων, Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν

Φιλιπ. γ. κ. Γεν. β. ιζ. Ψαλ. λζ. ε. Ψαλ. ρα. ε.

ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ, καὶ Σαμουὴλ ἐν τοῖς ὀνομαστοῖς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. οὗτος οὖν ὁ θαυμαστὸς Μωϋσῆς ἔνδοξος γενόμενος, ὁ δεκαπλήγῳ μάστιγι τοὺς Αἰγυπτίους ἐτάσας, ὁ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν σχίσας καὶ ἀποξηράνας, καὶ Ἰσραηλιτῶν τὸν λαὸν δι' αὐτῆς, ὁ δὲ ἐν Μαρρᾷ ὕδωρ γλυκάνας, ὁ τῷ Θεῷ διὰ νέφους πρεσβεύσας, ὁ πολλὰ θαύματα ἐργασάμενος, ὁδοῦσιν τὴν ὁδὸν τοῦ βίου τούτου, καὶ ἰδὼν τὸν ἀναθεματικὸν κείμενον τετραυματισμένον, παρῆλθεν αὐτὸν, καὶ οὐκ ἀνέστησεν· ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης, τουτέστι, τὸ προφητικὸν τάγμα. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὕστερον μετὰ τὸν Μωϋσῆν γενόμενοι, καὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν τοῦ βίου βαδίσαντες, εὗρόντες τετραυματισμένον ἀνθρωπον τὸν Ἀδὰμ, οὐκ ἀνέστησαν, καίτοι νόμου, καὶ τοῦ προφῆται διὰ σημείων τὸν τὸν Ἀδὰμ τραῦμα ἐθεράπευον. οὐδεὶς αὐτὸν ἤγειρεν, οὐδεὶς αὐτῷ ζωὴν ἐχαρίσατο, οὐδεὶς αὐτὸν ἐκ θανάτου ἐλυτρώσατο, οὐδεὶς· ἔσχατος δὲ ἀμαρτίας ὁ τραῦμα. ἐκ γὰρ αὐτοῦ ἐν ἁμαρτίαις κατέσχοντο. εἰ καὶ διὰ σεμνὴν πολιτείαν Θεοῦ φίλοι ἐγένοντο, ἀλλὰ διὰ τὸ ὁμοφυὲς εἶχον τὸν Ἀδάμ, καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης τοῦ γένους ἦσαν Φαρές, οὐκ ἠδυνάσθησαν κλάδοι ὄντες τῆς ῥίζης ἀναστάσαι ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Σαμαρείτης δέ τις, φησὶ, συμπαθὴς ὢν τοῖς ἔργοις, ὑπολαγχὼν τῇ προαιρέσει, συμπαθὴς ὢν τοῖς ὁμοδούλοις, ἐλθὼν ὅπου τὸν τόπον, καὶ ἰδὼν αὐτὸν τετραυματισμένον, ἐσπλαγχνίσθη, καὶ ἐπέθηκεν ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ, τουτέστι, τοῦτο τὰ ἁμαρτίας. πρόσωπον καὶ εἰκόνα δυνάμενον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς Σαμαρείτου. διὰ ἔρχῃ τις τὸν ἀκροατὴν, τί τὸ Κύριον Σαμαρείτην λέγεις; ναὶ, Σαμαρείτην λέγω αὐτὸν, οὐ τῇ φύσει τῆς θεότητος, διὰ τῇ μιμήσει τῆς ὑπολαγχίας. ὥσπερ γὰρ ὁ Σαμαρείτης, τῇ μὲν φύσει τοῦ σώματος ὅμοιος τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἦν, τῇ δὲ προαιρέσει τῆς ὑπολαγχίας οὐχ ὅμοιος, ἀλλὰ κρείττων ἐφάνη· οὕτω καὶ ὁ Κύριος, διὰ θεότητα μὲν τῇ φυσικῇ τοῦ σώματος ἐφάνη ὅμοιος προφήταις, πατριάρχαις καὶ τοῖς Μαρίας διὰ θεὸν, τῇ δυνάμει δὲ τῆς θεότητος μείζων πάντων ἀνευρέθη· ἴσος τῷ διὰ θεὸν ῥήματι, οὐκ ἴσος τῇ ἀνθρωπίνῃ δόξῃ. ἐκεῖνοι ἀμελείᾳ καὶ ἀπολαγχίᾳ χρησάμενοι, ἁπλεῶς παρῆλθον τὸν τετραυματισμένον· ὁ δὲ Σαμαρείτης ὑπολαγχότερος καὶ εὐσεβέστερος καὶ ἐλεήμων ἐφάνη. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς, πατριαρχῶν καὶ προφητῶν ἀφιδόντων τὰ θαυμάσια κόπτεσθαι διὰ θεὸν, μόνος οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ἐφάνη, καὶ τοῖς προφήταις λέγοντα· Οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος, μακροθυμος καὶ πολυέλεος. καὶ πάλιν, Σὺ, Κύριε, ὑπολαγχος. καὶ ὥσπερ ὁ Σαμαρείτης οὐκ ἦν τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ἐξ ἄλλης χώρας ὡρμᾶτο, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐκ ἦν ἀπὸ κόσμου, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ. ἦλθεν ὅπου τῆς γῆς· Θεὸς ὤν, διὰ θεὸς γέγονε δι' ἡμᾶς· δεσπότης ὤν, τὸν τοῦ δούλου μορφὴν ἐνεδύσατο, ὑπολαγχίᾳ τοῦ ἡμᾶς, καὶ ἦλθεν ἐξ οὐρανοῦ ὅπου τῆς γῆς, εἶδε τὸν διὰ θεὸν ἐρριμμένον, ἐσκυλμένον, τετραυματισμένον ὑπὸ πειρατείας, εἶδε λῃστείας, μοιχείας, φόνους. εἶδε, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ὅπου ἔβλεπε πλάσμα, καὶ ἐπέσχεν οἶνον ζωῆς ἐλαίῳ, τουτέστι, καὶ μίξας ἀμφότερα ἐποίησε βεγχλῶν, καὶ ἐπέθηκε τῷ διὰ θεὸν τραύματι. τί ὅτι μίξας οἶνον ζωῆς ἐλαίῳ; τουτέστι, μίξας τὴν θεότητα μετὰ τῆς διὰ θεὸν ἀνθρωπότητος, μίξας τὴν ὑπολαγχίαν μετὰ τῆς σωτηρίας, ἔσωσε τὸν διὰ θεὸν ἄνθρωπον. μίξας οἶνον ζωῆς ἐλαίῳ, τουτέστι, μίξας πνεῦμα ἅγιον τῷ αἵματι αὐτοῦ, ἐζωοποίησε τὸν διὰ θεὸν ἄνθρωπον. τὸ γὰρ αἷμα τοῦ Κυρίου σταχθὲν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ὅτι τὴν ζωὴν, ἀπέπλυνεν ἡμῶν τὸ χειρόγραφον ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν. τί δέ ἐστι, κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ; τουτέστιν, ἔδησε τὸν Ἀδάμ, καὶ ἔλυσε τὸν διὰ θεὸν ἄνθρωπον· ἔδησε τὸ σκάφος, καὶ ἐζωοποίησε τὸ ναυαγῆσαν πλοῖον· κατέδησε καὶ ἐδώλωσε τὰ δυνάμεις τὸ ποιητοῦ, καὶ ἠλευθέρωσε τὸν διὰ θεὸν ἄνθρωπον. εἰ δὲ θέλεις καὶ ἑτέρως νοῆσαι, ἄκουε. μίξας οἶνον ζωῆς ἐλαίῳ· ἔλαιον ἐπάγει τὸν εὐαγγελικὸν λόγον, οἶνον δὲ τὸν συντριπτικὸν καὶ παραδυόμενος, τὴν διδασκαλίαν τὴν ζωοποιοῦσαν τὴν διεσκορπισμένων προφητῶν, καὶ τὸ Εἰρηναῖον τοῦ τοῦ Ἀποστόλου· Ἐλεγξον, ὅπου μισεῖν, παρακάλεσον. ἔθηκε δὲ αὐτὸν ὅπου τὸν ἴδιον κτίσιν, τουτέστι, λαβὼν ὁ Χριστὸς τὴν σάρκα ὅπου τοῦ ἰδίους ὁμοίως τῆς θεότη-

Ψαλ. πε ιδ.

τος, ἀνιώγκε τῷ πατρὶ εἰς οὐρανούς. οὐ γὰρ χρυσὸν, ἢ ἄργυρον, ἢ λίθους τιμίους ἀνιώγκεν, ἀλλὰ τὸν κατ' εἰκόνα αὐθεφπον ἀνιώγκει ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανούς, εἰς δὲ μέγα καὶ θαυμαστὸν καὶ θρύχωγον πανδοχεῖον, εἰς ταύτην τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν. καὶ παρέδωκε τῷ πανδοχεῖ, τῷ μακαρίῳ Παύλῳ, τῷ ὑπὲρ τοὺς χερουβὶμ, τῷ γνησίῳ πανδοχεῖ, δύο ἀσσάρια· λέγω δὲ Παύλου τοῦ καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν, ἀρχιερεῦσι καὶ διδασκάλοις καὶ λειτουργοῖς, δύο δηναρία, παλαιὰν τε καὶ καινὴν λέγω θήκην, εἰπών, ἐπιμελήθητι τοῦ αὐθεφπου τούτου, καὶ εἴ τι σοι προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐλθὼν ἀποδώσω σοι. ὃ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστιν· ἐπιμελήσαι, φησὶ, τοῦ λαοῦ τοῦ δι' ἐμοῦ, οὓς σοι παρέδωκα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ὅπερ ἀθενοῦσιν ἂν αὐθεφποι πεπαυματισμένοι ὑπὸ τῶν ἁμαρτιῶν, θεραπεύσον αὐτοὺς, ἐπιτηδεῖς αὐτοῖς λίθον ἐμπλάστρου, τὰ σωφρονικὰ ῥήματα καὶ τὰ εὐαγγελικὰ διδάγματα, ὑγιαίνοντα αὐτοῦ διὰ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης νουθεσιῶν καὶ παρακλήσεων, πίθων αὐτοὺς ἀποχῆναι τῆς ἁμαρτίας, καὶ καταλαβεῖν τὸν τοῦ εὐαγγελίου πλοῦτον. ἐὰν δὲ καὶ οὕτως ἀδιόρθωτοι μείνωσι, πεῖσον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν σῶν κατορθωμάτων, κάμψον αὐτοὺς διὰ τῶν ἀσφαλῶν σου λόγων. τύπος αὐτῶν γίνου, καὶ ὑπογραμμὸς ἀγαθὸς, σὺ λόγῳ, σὺ ἔργῳ, σὺ ἀναστροφῇ, σὺ πίστει, σὺ ἀγάπῃ, σὺ σεμνότητι, ἵνα τῷ ζῷ τούτῳ δέκα καλυθήσωσι, καὶ μιμηταί σου γένωνται τῆς ἀγαθῆς πολιτείας. καὶ τοῦτο δὲ ποιήσῃς, εἰ ἰδίαν τινὰ προσθήκην λόγων ἢ ἔργων προσθείης, εἴ τι δὲ προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐπανελθὼν ἀποδώσω σοι· τοῦτ-
β. Κορ. ιϛ. ιβ. ἔστιν, ἐν τῇ δευτέρᾳ μου παρουσίᾳ τῆς δυνατῆς δόσεως ἄξιον τῶν κοπιάτων σου ἀποδώσω σοι μισθόν. λέγει τοῦτο Παῦλος θαῤῥῶν ταῖς ἐπιστολαῖς ταύταις λέγων· Ἐγὼ γὰρ ἥδεισα ὅτι Χριστοῦ διαπονήσω, καὶ ἐκδαπανήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν· τὴν εἰς τὰ ἔθνη λέγων διδασκαλίαν καὶ τὴν ὀρθοποδίαν τοῦ λόγου. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ ἐποικοδομῶν καὶ σπείζων, καὶ πανταχοῦ δυνάμεις θεραπεύων διὰ τῶν πνευματικῶν νουθεσι-
α. Κορ. θ κϛ. ῶν· ἐκάστῳ τὰ πρόσφορα νέμων, ὁδηγεῖ τὰς ψυχὰς ἡμῶν εἰς ζωὴν αἰώνιον. Τοῖς πᾶσι γάρ, φησι, γέγονα τὰ πάντα, ἵνα τοὺς πάντας σώσω. ἔστι δέ ἐστιν ὁ καλὸς τῆς ἐκκλησίας πανδοχεύς, πάντας δέχεται καὶ πάντας ἐπιμελεῖται· οὐ πόρνον ἀπωθεῖται, οὐ μέθυσον, οὐ λοίδορον, οὐχ ἁρπαγα ἀποστρέφεται, οὐκ εἰδωλολάτρην βδελύσσεται, οὐχ ἕτερόν τινα ἀτιμῶν καὶ ἀκάθαρτον ἀποδιώκει, ἀλλὰ πάντας δέχεται. καθάπερ ἰατρὸς ἀποπλύνει τὰ τραύματα, καὶ διὰ μνήσεως ἀποσμήχει καὶ καθαίρει, καὶ προσφέρει τὰ
* * σωτήρια ῥήματα, ὥσπερ οἶνον, προσὸς δὲ ἀγριαθῆναι ταῖς τῆς ἀγνοίας προσπαθείσαις ἕξεσι ἤτοι κακίαις· καὶ πάλιν θεραπεύει διὰ παρακλήσεως, δίκην ἐλαίου ἀλείφων τὰς ψυχὰς ἡμῶν.
Ρωμ. ιϛ. α. λέγει γὰρ ἔτι· Παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν, θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. ὅσοι τοίνυν τῶν τοῦ Παύλου ῥημάτων μαθηταὶ τυγχάνετε, τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ φυλάξωμεν· ἵνα μὴ τῆς ἐπουρανίου Ἱερουσαλὴμ ἐκπέσωμεν, καὶ πόλεως Θεοῦ ζῶντος. γένοιτο δὲ θεραπεῦσαι ἡμᾶς καὶ ψυχῆς καὶ σώματος παύματα, εἰς ὑγείαν καὶ τελειότητα πίστεως παράσχῃ ἡμῖν Χριστῷ σώσοις καὶ ἀνεκλύτοις, μὴ λειποψυχοῦσι ἐν πάντι ἔργῳ ἀγαθῷ, καὶ ἀπολαῦσαι τῆς ἐν οὐρανοῖς ἀγαθῆς ἐπαγγελίας, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, σὺν τῷ παναγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ. Λογ. πζ.

Ἔχων πρόσθυμον τὴν νηστείαν καὶ ἐλεήμονα, τότε δεῖ καταπλούσιος εἶναι Χριστῷ, καὶ δυσωπείας ἐραστής. τί γὰρ ὄφελος, ἀδελφοί, νηστεύειν τῷ σώματι, καὶ φονεύειν τοῖς ἔργοις; τί δὲ ὄφελος βρωμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ πορνείᾳ μαίνεσθαι; κρέας οὐκ ἐσθίεις, ἀλλὰ καταπτώλης εἶ σαρκὸς τὸν ἀδελφόν σου. ποῖον κέρδος οἴνῳ μὴ φυσιοῦσθαι, καὶ μεθύσκεσθαι χρήμασι; τί ὄφελος ἄρτου μὴ ἐσθίειν, καὶ μεθύειν θυμῷ; ποῖον κέρδος νηστείαν τηρεῖσθαι, καὶ λοιδορεῖν πλησίον; ἵνα τί ὠφέλεια ἐγκρατεύεσθαι βρωμάτων, καὶ ἁρπάζειν τὰ ἀλλότρια; ἵνα τί ἀνάγκη τὸ σῶμα ξηραίνειν, καὶ πεινῶντα μὴ τρέφειν; ἵνα τί ὠφέλεια τὸ σῶμα σωφρονεῖσθαι, καὶ χήρας μὴ ἐλεεῖν καὶ ὀρφανούς; ἐὰν βούλῃ νηστεύειν, μίσησον φιλαργυρίαν. τὸ μέγα κακόν ἐστιν ἡ φιλαργυρία. νηστεύεις; φεῦγε μοιχείαν, φεῦγε πορνείαν, φεῦγε καταλαλιάν, ψεῦδος, λοιδορίαν, ἔριν, βλασφημίαν, καὶ πᾶσαν κακοεργίαν. νηστεύεις; φεῦγε πλεονεξίαν, ἁρπαγήν, ἔχθραν, καὶ ψυχόλεθρον φόνον. νηστεύεις; φεῦγε χαριμβρίαν, τὴν γλυκύτητα πάσης κακίας, τὴν χωρίζουσαν ἡμᾶς καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ καταζευσαν ἡμᾶς ἕως τῆς ἀβύσσου τῆς ἀπωλείας. ἐὰν νηστεύῃς ἀλλὰ τὸν Θεὸν, φεῦγε πᾶν κακόν· μισεῖ ὁ Θεὸς, καὶ δέχεταί σου τὴν μετανοίαν, ὡς ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος. δράμωμεν, ἀδελφοί, πρὸς τὴν μετανοίαν, δράμωμεν· ἐδόθη ἡμῖν καιρὸς ἐξομολογήσεως, καὶ πένθους καὶ στεναγμῶν, ἀντὶ τῆς ἀμελείας καὶ ῥᾳθυμίας. μετανοία γάρ ἐστι πρόξενος βασιλείας οὐρανοῦ, καὶ εἴσοδος παραδείσου, καὶ πυρὸς αἰωνίου ἀπόλαυσις. ἐὰν νηστεύῃς, ἀγάπητε, πίνεται μὴ πρόσθῃς, γυμνὸν πρόσβαλε, βλέπε τῆς χήρας τὰ δάκρυα, βλέπε ὀρφανοὺς στενάζοντας. ἐὰν ἔχῃς, ἐλέησον· εἰ δὲ οὐκ ἔχεις, κἂν μὴ ἁρπάζῃς τὰ ἀλλότρια. νηστεύεις; παῦσαν τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη σε τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον, ἄρχει σοι πρὸς σωτηρίαν. ἐὰν νηστεύῃς, βλέπε μὴ δικαίοις ὁ ἀγγελιοφόρος σε ὄπισθεν τύχῃ. νηστεύεις; ἐλέησον οὖν ἠδίκησας, μὴ φθονήσῃς ποτὲ ἀδελφόν, μήτε πάλιν μίσησόν τινά ποτε. νηστεύεις; μὴ κενοδοξήσῃς. νηστεύεις; φεῦγε πορνείαν, τὴν χωρίζουσαν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων, τὴν πρόξενον τοῦ αἰωνίου καὶ ἀσβέστου πυρός. νηστεύεις; θρέψον πεινῶντας, πότισον διψῶντας, ἀθεωρήτους ἐπίσκεψαι, τῶν ἐν φυλακῇ μὴ ὀπισθοῦ, κατανοοῦμενος ἐλέησον, θλιβομένων καὶ ὀδυρομένων ὀπιμελήθητι, γλυκὺ βάσταγμος, πρᾶος, ἀγαθὸς, ἥμερος, μακρόθυμος, ἐλεήμων, ἀμνησίκακος, ὑλακτὴς, ἀμαχος, ἀληθινὸς, θεοσεβὴς· ἵνα ὁ Θεὸς καὶ τὴν νηστείαν σου ἀποδέξηται, καὶ τῆς μετανοίας τὸ κέρδος μετὰ πολλῆς τῆς προθήκης χαρίσηται. ἐὰν νηστεύῃς, ἀγάπητε, ὕπνον νήστευσον ὡς ὁ Χριστὸς ἐκέλευσεν, ἵνα μὴ καὶ κόπον ἐστερημένος, καὶ μισθὸν ἀπολέσῃς. ταῦτα προσκαλῶ, ἀδελφοί, ἵνα ἀσφαλῶς τηρήσωμεν, καὶ μισθὸν κομισώμεθα παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀκούσωμεν τῆς μακαρίας ἐκείνης φωνῆς τῆς λεγούσης, Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου· κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Matth. κε. λδ. ἐκεῖ γάρ, ἀδελφοί, δυνάται βοηθῆσαι ἡμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, καὶ τῆς φωνῆς ταύτης προξενοῦσα, ὡς μετανοία καὶ ἐλεημοσύνη. ὡς πασῶν ἐσφῶν ὁ ἄρτος ἀναγκαιότερος, οὕτω πασῶν ἐρασιῶν ἡ τοῦ θανάτου ἔννοια. πυρὸς αἰωνίου μνήμη καθ' ἑαυτὴν συγκινήσῃ σοι, καὶ σωφρονίσῃ σοι, καὶ ἡ μὴ σε ῥᾳθυμίαν ἐν καιρῷ ψαλμῳδίας κυριεύσῃ ποτέ· ὡς φῶς φαίνεται, ἐὰν χωρῇ ὁ σκότος, οὕτω καὶ ἀπὸ ταπεινώσεως πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς ἐξαφανίζεται. δεῦτε οὖν λοιπὸν θυμὸς, ὡς τύραννος, ἐν δεσμοῖς πραότητος· μηδέποτε καταδέξῃ τις σε τὸν πλησίον καταλαλεῖν, μᾶλλον εἰ λέγει τις αὐτῷ, πᾶσαι, ἀδελφέ, ἐγὼ καθ' ἡμέραν

Ex MS. Cæsareo.

εἰ χαλεπωτέροις παίσμασι παίω, καὶ πῶς ἐκβιον καὶ πικρίναι δυνάμεθα; ψεῦδός ἐστιν ἀγάπης ἀφανισμός· ἀπορκία δὲ Θεοῦ ἀρνησις. φόβον Θεοῦ κτησάμενος ἐδίωξε ψεῦδος, δικαιῶν ἔχων τὴν ἰδίαν ζωοποίησιν. λέοντα ὁ χαλκεύσας πολλάκις ἡμέρωσεν. ὁ τὴν ἑαυτοῦ θεραπεύων καρδίαν, καὶ πνεῦμα πορνείας νικῆσαι βουλόμενος, ὁμοιός ἐστιν ὁ μὴ ἐλαίῳ σκεπάσων πυρὰ ἐμπρησμόν. νευροῦται γλῶσσα ὑπὸ πλήθους ἐδεσμάτων, δυνάμου Κυρίου τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν, γινώσκων· εἰς ὑπαντιτὸ ἰδίαν ἀδυναμίας. μὴ εὔχου ἐν σεσοφισμένοις ῥήμασιν, ἀλλ' ἐξ ὅλης ψυχῆς, καὶ ταπεινώσεως καρδίας. πρὸ πάντων δὲ λέγε, ἐλέησόν με, Κύριε, ὅτι ἀσθενής εἰμι. ἡμῖν πίστις ἀκλινὴς καὶ ἀγάπη Θεοῦ πρεπόντως φρονεῖδας· θανάτῳ δὲ μηδὲν ἀπρίψαι καὶ σῶμα. Διὰ μακροῦ τινος πυρὸς πολλοὶ ὕλιον κατέκαυσαν, ἓν δὲ μιᾶς ἀρετῆς ὅλα τὰ πάθη ἔφυγεν. ὁ Θεῷ πρίσασθαι λογιζόμενος ἐν αἰσθήσει καρδίας, ἐν πρόσευχῇ ἡσυχίας ὕλης ἀκλόπτος, ὑπὸ σοφιστοῦ τὸν βιωτικὸν φροντίδων ἐμποδιζόμενος. Εἰ τις ἀγνοεῖ (σῶμα βούλεται) πλάσσαι τῷ Χριστῷ, καὶ καρδίαν καθαρὰν ὑπιδείξασθαι αὐτῷ, τηρησάτω ὀργήσαι δ' ἐγκρατῆναι. τὸν μὲν γὰρ χαρὰς μόνον καὶ τὸν κόπον, ἡνοῦν καθαροὶ πλάσσαι τῷ Θεῷ βουλόμενος, καὶ φροντίσι τοῦ βίου δουλούμενος, ὁμοιός ἐστι τῷ τὸν ἑαυτοῦ πόδας ἰχυρὸς δῆσαι, δ' ὀξέως πρὸς πατῆν δοκιμάζοντι, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΑΒΙΔ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ προσευτήρων, καὶ εἰς Ⓜ Ιωσήφ, καὶ τὴν Ναωάτ.

Ex Ms. Colaeo. Ψαλμ. θ α.

Καθολικὸν ἡμῖν, καὶ ὑμνικὸν μέλος ὑπαγορεύων ὁ μακάριος Δαβίδ, ἐπῆλθε ψάλλειν· ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ὅλῃ καρδίᾳ μου, διηγήσομαι πάντα τὰ θαυμάσιά σου. ὦ τῆς βλασφημίας τοῦ μακαρίου Δαβίδ, τοῦ παίσαντος, καὶ μὴ καταφρονήσαντος. Εἰ γὰρ ὡς αὐθέντης ὀλιθήσας ἔπεσεν, ἀλλ' ὅμως ὡς δοῦλος ἐξωμολογήσατο. ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ὅλῃ καρδίᾳ μου. Εἰ μὴ γάρ σοι ἐξομολογήσωμαι, τῶν ἁμαρτιῶν οὐκ ἀπαλλάττομαι. ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ὅλῃ καρδίᾳ μου. Εἰ μὴ γάρ σοι ἐξομολογήσωμαι, ὡς χιὼν οὐ λευκανθήσομαι. ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε. Εἰ μὴ γάρ σοι ἐξομολογήσωμαι, ὁ Διάβολος τῶν φονομιχείων παίζων οὐ μιδίσει. ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε. Εἰ μὴ γάρ σοι ἐξομολογήσωμαι, εἰς τὸν πρωτέρων τόπον οὐκ ἐπανέρχομαι. ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε. Εἰ μὴ γάρ σοι ἐξομολογήσωμαι, πατὴρ σοι καὶ Σαρκὸς ἀκούειν οὐ δυνάμαι. ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε. Εἰ μὴ γάρ σοι ἐξομολογήσωμαι, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐδὲν ὑπαγορεύει μοι, δ' οὐδὲ Ⓜ πεντηκοστὸν ψαλμὸν ἐκμαθεῖν δύναται. ἀριθμεῖται δὲ εἷς ἐκάστῳ τῶν προσερχομένων τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι λέγειν τὰ τοῦ μακαρίου Δαβίδ, ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ὅλῃ καρδίᾳ μου. Εἰ μὴ γάρ σοι ἐξομολογήσωμαι, Ⓜ παλαιὸν δοῦλον οὐκ ἀποδύομαι. ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε. Εἰ μὴ γάρ σοι ἐξομολογήσωμαι, Ⓜ νέον δοῦλον οὐκ ἐνδύομαι. ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε. Εἰ μὴ γάρ σοι ἐξομολογήσωμαι, οὐκ αὐτῇ τῇ πίστων πρίμνῃ συναριθμηθήσομαι. ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ὅλῃ καρδίᾳ μου. ἐπιβάθω γάρ σε λέγοντος, μὴ ἀφεθῆς ἐξομολογήσῃ τὰς ἁμαρτίας σου. ἐξομολογήσομαί σοι, Κύριε, ὅλῃ καρδίᾳ μου. ἦχησα γὰρ σε λέγοντος, Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. βύκειται δὲ τὰ τοῦ μακαρίου Παύλου λέξαι ῥήματα. ποῖα ταῦτα; Νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος. ποῖος καιρός; ὁ τῆς νηστείας καλλωπισμός. ποῖος καιρός; ὁ τῆς φιλοπλουτίας φωτισμός. ποῖος καιρός; ὁ τῆς μετανοίας πορισμός. νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, νῦν ἡμέρα σωτηρίας.

Ματθ. θ. ιγ. C. Κορ. ς. C.

σωτηρίας. τὰ αὐτὰ δὴ τοῦτα καὶ ὁ Ἐκκλησιαστὴς γράφων λέγει· "Καιρὸς τοῦ κλαῦσαι τὴν Ἐκκλησ.γ.δ'.
ἀμαρτίαν, καὶ καιρὸς τοῦ γελᾶσαι τῇ σωτηρίᾳ. γελᾶσαι, ἀντὶ καταγελᾶσαι. ἄλλο γάρ γέλως ὠφέλιμος, ἄλλο γέλως ἐπιζήμιος. καὶ ὅτι οὐ ψευδόμεθα τοῦτα λέγοντες, ἐξ αὐτῶν τῶν θείων γραφῶν λάβωμεν τὴν ἀπόδειξιν. ὠφελεῖ μὲν γὰρ τοῦ ὠφελοῦντος γελῶντος ἀ-
χρεῖον τῆς σοφίας λεγούσης· Ἄφρων δὲ γέλωτι ὠφέλιμα κακά. ὠφελεῖ δὲ τοῦ ζωοποιοῦς γε- Παροιμ. ι. κδ.
λῶντος καὶ ἐπωφελῶς ἀκούοντος τοῦ Ἰωὴλ λέγοντος· Πάλιν δῶσει ἀσεβοῦς οὐ λήψεται, ἀλλ' ἡδονὴν ἡ Ἰωὴλ. α. λα.
σώματι ἐκπλήσει γλώττης. καλῶς οὖν ἔλεγεν ὁ Ἐκκλησιαστὴς, καιρὸς τοῦ κλαῦσαι, καὶ καιρὸς τοῦ γελᾶσαι. καιρὸς τοῦ κλαῦσαι τὴν ἀμαρτίαν, καὶ καιρὸς τοῦ εὐφρανθῆναι τῇ δικαιοσύνῃ. Ψαλ. ι. ν.
Δίκαιος γὰρ Κύριος, καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησε. καιρὸς τοῦ ῥῆξαι τὴν ἔνθραν, καὶ καιρὸς τοῦ ζωπυ-
ρῆσαι τὴν ἀγάπην. "πεποίθαμεν τῷ μακαρίῳ Παύλῳ τῷ λέγοντι, Ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω
ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν. καιρὸς τοῦ ἐκριζῶσαι τὴν ἀσέβειαν, καὶ καιρὸς τοῦ φυτεῦσαι τὴν εὐσέβειαν. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐμφαίνων Ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ φησὶ τῆς ἁγιωθούσης τῶν Ἰουδαίων χώρας ἔλεγε πρὸς αὐτόν· Ἰδοὺ καθίστημί σε σήμερον ἐκρι- Ἱερ. α. ι.
ζοῦν καὶ φυτεύειν, διασκάπτειν καὶ ἀνοικοδομεῖν· ἐκριζοῦν τὴν πολυθείαν, καὶ φυτεύειν τὴν μο-
ναρχίαν· διασκάπτειν καὶ ἀνοικοδομεῖν· διασκάπτειν τὰ Ἑλληνικὰ σεβάσματα, καὶ ἀνοικοδο-
μεῖν τὰ μαρτυρικὰ εὐκτήρια. ὃ δὲ σήμερον καθίστημί σε, μὴ εἰς ὡρισμένην ἡμέραν λάμβανε, Εβρ.γ.η.
ἀλλὰ τὸ Εἰς ἀεὶ καὶ πάντοτε, καθὼς φησιν ὁ μακάριος Παῦλος· Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ
ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, ἀντὶ τοῦ, ἢ δ' ἂν Ματθ.δ.ιζ.
ἡμέραν ἀκούσητε τοῦ Κυρίου λέγοντος, Μετανοεῖτε (ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν) μὴ
σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς οἱ λεγόμενοι Χαλδαῖοι. ταῦτα γὰρ οὐ μόνον περὶ τοῦ βα-
πτίσματος ἐν τῷ νόμῳ, ἀλλὰ καὶ μὴ τὸ βάπτισμα, καὶ ἐν τῇ χάριτι. αὐτὰ γὰρ ταῦτα ὁ Ματθ.ιη.ιη.
δεσπότης Χριστὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐν ἑτέραις λέξεσι παραδιδοὺς ἔλεγεν· Ἀμὴν, ἀ-
μὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἁπλῶς
λέξεων εἶναι, ἀνταποδοτέα ἐποίησε τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, τὸ λύειν καὶ δεσμεῖν.
βλέπατε μὴ πάντων εἰς μακαρίους Πέτρον, πῶς ἐδεσμεύσατο θανάτῳ τὸν συμφω-
νήσαντα τῷ ψεύδει, Ἀνανίαν καὶ Σαπφείραν· πῶς ἔλυσε τὸ συμφορικὸν τῆς ἐκ νηπιότητος
κωλυομένου ἁθροῦν, πόδας αὐτοῦ χειραγωγήσαντος. ἱδρύσατο μὲν γὰρ τοὺς ταῦτα καθαροὺς
καθαρωτέρων, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας ἀκαθαρτοτέρους· ποῦ γὰρ καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου, κἂν μιᾶς
ἡμέρας ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐπὶ γῆς. τί οὖν ἐρεῖ πρὸς ταῦτα οἱ πολλοὶ, οἱ κενοδόξου
λογισμοὺς ἔχοντες, οἱ τολμῶντες λέγειν μεμαπαιωμένῳ σώματι· ἐγὼ ἔχω τὴν δεδοξασμέ-
νην προσελθεῖν, καὶ ἀξιομολογήσασθαι αὐτῷ τὰς ἁμαρτίας μου, τῷ πολλάκις πλείονα μου
πεπαίσαντι; πῶς δύναται οὗτος, ἀνθρωπος ὢν ἁμαρτωλὸς, τὰς ἐμὰς ἁμαρτίας
ἀφεῖναι; τοιαῦτα ὠφελοῦνται οἱ ἀμαρτίαις καὶ οἰνοφλυγίαις ὑφιέμενοι ἑαυτούς.
ἀλλ', ὦ ἄνθρωπε, ὁ σαυτῷ ὅπλον λεύων τοῖς ἀληθέσι καὶ ἀπατηλοῖς σου ῥήμασιν, ὁ Θεοῦ πα-
ραπικραίνων ἔλεον τῆς δυσεσίας σου ἐν ὑπηλοφρονήσει· μὴ γὰρ ἀνθρώπῳ ὠφέρχῃ, ἢ ἀν-
θρώπου ἀφίσει σοι τὰς ἁμαρτίας; τῷ δεσπότῃ δὲ βασιλεῖ τῶν ἁπάντων Θεῷ ὠφέρχῃ,
ᾧ λέγει τῷ ἱερεῖ συγχωρουμένῳ σοι τὰ πλημμελήματα. μεσίτης γάρ, οὐκ αὐθέντης ὑ-
πάρχει ὁ ἱερεύς. τί τοίνυν κρίνεις καὶ βδελύττῃ, ἃν ὁ Θεὸς ἀκατακρίνει; ὃ τίμιον αὐτοῦ σῶμα
μολύνει, ἐν ὃ ἀχραντον αὐτοῦ αἷμα ἐκφύρηται. ἕως ὅτου ἱερεύς, καὶ ὁ Θεὸς συγχωρεῖ αὐτῷ ἐ-
κφύρῃ, μὴ ἀφαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν τὴν δωρεάν. ἀ γὰρ αὐτὸς παρέχει σοι τὴν ἄφεσιν
τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλ' ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Χριστὸς, ὁ πικρὸν θύσας αὐτῷ τὴν ἱεροσυλίαν. ὅπου γὰρ ἀ
μόνον ἐν τῇ χάριτι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῆς χάριτος ὁ Θεὸς τοῖς ἀνθρώποις τὴν σωτηρίαν δι' ἀν-
θρώπου ἐποίητο· τοῦτο χάριν ὁ δεσπότης ἡμῶν σὺν ἀνθρώπῳ ἔσωσεν, ὁ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώ-
πων. οἶδατε ἀκριβῶς τὴν ἱστορίαν καὶ τὸ μακάριον Δαβὶδ, καὶ τὸ ἀρτίως εἰρημένον, ἐξομολογή-

σομαί

σομφή σοι, Κύριε, ἡ ὅλη καρδία μου, πῶς ὁ αὐτὸς φόνῳ καὶ μοιχείᾳ τοσοῦτον τοῖς ἄλλοις κακοῖς ἔμπλεκεν ἀνεξομολόγητος. τί οὖν ποιεῖ ὁ Θεός, ἵνα καὶ τοῦτον τοῖς μετανοίαν ἐλάσῃ, καὶ σὺ μετάπεσε ποίησον τῷ μετανοῆσαι ἀσπάζεσθαι; πέμπει τοῖς αὐτὸν Νάθαν τὸν προφήτην, ἡ ἀλλοτείῳ τροσώπῳ καὶ κατ' αὐτοῦ ἐξαγγέλοντα. Ἐλθὼν γάρ, φησιν, ὁ μνημονευθεὶς τοῦ προφήτης τοῖς Δαβὶδ ἔφη· βασιλεῦ, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δὲ Δαβὶδ, λέγε. καὶ ὁ τοῦ προφήτης Νάθαν· ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, ἔχων πρόβατα καὶ βουκόλια πολλά· ἄνθρωπος δέ τις ἦν πένης ἔχων ἀμνάδα μίαν, ἣν ἐκ τῆς τραπέζης αὐτοῦ ἤσθιε, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου αὐτοῦ ἔπινε, καὶ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ ἐκάθευδε· πλούσιον δὲ Δαβὶδ καλεῖ, πένητα δὲ Οὐρίαν. τί οὖν; ἦλθε, φησι, ξένος τοῖς τὸν πλούσιον. τίς ὁ ξένος; ὁ λογισμὸς τῆς ἐπιθυμίας, ὁ ἐμβάλλων ἡμᾶς εἰς κόλασιν. ἦλθε ξένος τοῖς τὸν πλούσιον· καὶ ὁ πλούσιος φειδόμενος τῶν οἰκείων τροβάτων, πέμψας ἔλαβε τὴν ἀμνάδα τοῦ πένητος, καὶ κατέσφαξεν αὐτὴν τῷ ξένῳ. τοῦτον ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Δαβὶδ, εἰ καὶ τῇ ἁμαρτίᾳ ἐνέπεσεν, ἀλλ' ὅμως τὸ δίκαιον ἠμφίεσο. τὸ γὰρ σώματος ἡ ἁμαρτία, τῆς δὲ ψυχῆς τὸ κατόρθωμα. ὅθεν ἀποκριθεὶς τῷ θυμῷ ἔφη, ζῇ Κύριος, ἄξιος θανάτου ὁ ποιήσας τοῦτο, καὶ τὴν ἀμνάδα ἀποτίσει ἐπταπλασίονα. ἐπῆρεν τὸν νόμον ὁ Δαβίδ. ὁ νόμος γὰρ τετραπλασίονα κελεύει· ὅστις δὲ ἐπταπλασίονα κελεύει. ὁ δὲ Νάθαν τοῖς αὐτόν· Σὺ εἶ, βασιλεῦ, ὁ ταῦτα πεποικώς. εἶτα ὁ Δαβὶδ ζωηρὸς ἐπὶ τὰ ἄρχειν, καὶ εὐλαβείᾳ συζήσας, οὐκ ἀπεχρήσατο τῷ βασιλικῷ ἀξιώματι, οὐκ ἐτυράννησε τὸν ἐλέγχοντα, καίπερ δυνάμενος· οὐκ εἶπε, τίς εἶ σύ, ὁ τολμήσας ὅτι πρώτων ὠνείδισάς με; ἦδη γὰρ σαφῶς, ὅτι εἰ καὶ βασιλεὺς ὅστις ὑπήκοος, ἀλλ' ὅμως βασιλεύει ἐπὶ τοῦ βασιλέως τῶν ἄνω δυνάμεων. ὡς μόνον γὰρ ἤκουσε τοῦ φωνοῦντος τοῦ προφήτου, ὅτι σὺ εἶ, βασιλεῦ, εὐθέως ἐξωμολογήσατο, Ἥμαρτηκα τῷ Κυρίῳ. ὁ δὲ Νάθαν, Καὶ Κύριος ἀφῆκε τὸ ἁμάρτημά σου, εἰ μὴ ἀποθάνῃς. ὦ Νάθαν, τί ἐτόλμησας ἀποφώνασθαι; μέλλεις γὰρ ἐπὶ Ναυάτου ἐγκαθεσθαι τοῦ ὑψηλοφρονος. τῷ Θεῷ ἥμαρτεν ὁ Δαβὶδ, αὐτῷ καὶ ἐξωμολογήσατο· καὶ πόθεν οἶδας, εἰ συγχώρησιν ἔλαβεν; ὅτι σὺ ἀφῆκες τὸ ἁμάρτημα. φέρε μάθῃ, καὶ τότε μεταδὸς τῆς ἁμαρτίας τὴν λύσιν. ὁ δὲ Νάθαν φησίν· ἐμοὶ ἐχειρίσατο ὁ Θεὸς τελείαν τὴν τοῦ Δαβὶδ ἀσφάλειαν ποιήσασθαι. εἰ γὰρ οὐκ ἐβούλετο δι' ἐμοῦ αὐτῷ συγχωρῆσαι, οὐκ ἂν ἀπέστελλέ με τοῖς αὐτόν. τίς ἐγκαλεῖ ἰατρῷ ἀσθενοῦντι ἀνθρώπῳ νοσοῦντι, καὶ μὴ εὐχαριστῇ καὶ ἀμοιβὰς ἀποδίδωσι; σαφῶς τοίνυν ἀπεδέδεκται, οὐ μόνον ἐν τῇ χάριτι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῆς χάριτος, δι' ἣν ἀνθρώπων ὁ Θεὸς τοῖς ἀνθρώποις συνεχώρει τὰ ἁμαρτήματα. χρησώμεθα δὲ καὶ μετὰ ὑποδείγματι τοῖς σαφηνισθὲν τῶν λεγομένων. ἐπόδου μοι, ὦ ἄνθρωπε, ὁ τῆς μετανοίας ἀντίπαλος, ἵνα ἄνθρωπον σφηνέντα ὅτι μιᾷ ἐγκλήματι, καὶ καταδίκην ἐπὶ ἀρχαίοις βληθέντα, καὶ μέλλοντα αὐτὸν ἢ ἐν δόξῃ, ἢ ἐν ἄλλῃ μιᾷ τιμωρίᾳ παραπέμπεσθαι. μὴ οὖν ὁ τῇ καταδίκῃ φρυαγμένος, δι' ἑαυτὸν ποιεῖσι, καὶ τὸν ἄρχοντα παραλογίζῃ τῆς συμφορᾶς ἐκείνης ἀπαλλαγῆναι; οὐχὶ τὸν μεσίτην ἐκβύσας καὶ ζητήσας, τὸν λεγόμενον, ἵνα σαφέστερον εἴπω, δι μεσιτικὸν, δι' αὐτὸ τοῦ σωτηρίαν προτεθυβύεται, καὶ τῆς κρίσεως τὸν ὑφον κατευθύνει ἀκυρῶσαι, καὶ τὸν ἄρχοντος τὸν θυμὸν εἰς ἐπιείκειαν μεταποιῆσαι; εἰ ὅτι τῶν σωματικῶν τιμωρειῶν βυταλία τοσαύτη καὶ παράκλησις, ὅτι τῶν πνευματικῶν οὐχὶ μᾶλλον ὑψηλοτέρα ἡμῖν ἔσεται μεσιτεία καὶ βοηθείας χορεία; ὥστε, ἄνθρωπε, εἰ δέ τοῦτον ὁ βούλει προσελθεῖν τῇ μετανοίᾳ, ὅτι ἄνθρωπός ἐστιν ὁ ἱερεὺς ἁμαρτωλός, μηδὲ βαπτισθῇς· ἄνθρωπος γάρ ἐστιν ὁ βαπτίζων· μηδὲ κοινωνήσῃς· ἄνθρωπος γάρ ἐστιν ὁ τοῦ ἁγίου τοῦ Θεοῦ μυρίζων. εἰ δὲ ταῦτα πίστιν ἔχει, καὶ ἐκεῖνο πίστει καταδέξαι. ὅσα μὴ ἄλλα φυλάττων, καὶ ἄλλα ἀποδημόμενος, εἰς κρῖμα ἐμπέσῃς. οὕτω γὰρ σκελίζει ἡμᾶς ὁ πονηρὸν θηρίον ὁ διάβολος, καὶ θέλει ἡμᾶς ἐμβαλεῖν εἰς τὸ γεγενῆσθαι δέ πολυέπτων αὐτὸν μηχανημάτων.

γέγραπται

γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ, Ἀρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. Εἰ οὖν ἄρχοντά σοι δέδωκε Εξοδ. κα κυ.
τὸν ἱερέα ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, τί ἀποβάλλεις αὐτὸν καὶ ἀλαζονίζεις; μὴ δυνάσαι τῷ ὀπτηλίῳ βασιλεῖ πρισταμένος διδόντι ἀξίαν ἄρχοντι, κωλύσαι καὶ εἰπεῖν αὐτῷ, οὐκ ἔστιν ἄξιος τῆς ἀρχῆς ταύτης γενέσθαι; Εἰ οὖν ἐκεῖνον δυνάσαι κωλύσαι, ὃν θέλει καὶ οὐ βούλεται, δοξάσαι, πῶς τολμᾷς ὃ διαστροφὴν κέλευσμα κωλυθῆναι ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ὅτι ἀμαρτωλός ἐστιν; οὐχὶ Δαβὶδ ὁ προφήτης μοιχείᾳ καὶ φόνῳ ἐπεδόθησεν, ὡς πρόσθεν; οὐχὶ Πέτρος ἀρνησάμενος τὸν διδάσκαλον τοῖς, ἁμαρτίᾳ καὶ ἀρνήσει ἐπέπεσεν; οὐχὶ Παῦλος ἐδίωξε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ὡς οὐδεὶς ἄλλος; ἀλλ' ὁ φιλάνθρωπος διαστότης τούτοις ἐξελέξατο καὶ ἐδόξασεν, ἵνα σύ τινα τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀρχόντων μὴ ὀξυδερκήσῃς, μηδὲ κρίνῃς. ὁ γὰρ ἱερεὺς βαπτίζων καὶ προσφέρων τὸν ἀναίμακτον θυσίαν, ταῖς χερσὶ τοῖς τὸ προκείμενον· τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα ταῦτα ἁγιάζει καὶ μεγαλύνει. διὸ καὶ σὺ ταῦτα μετάμοσον τὸς σε καὶ ἐξομολογούμενον, οὐδὲν ἕτερον, ἢ τὴν γλῶτταν χερσὶ, καὶ ὁ Θεὸς τὴν σωτηρίαν σοι καὶ τὴν ἄφεσιν πρέχει. καὶ εἰ ταῦτα τοῦτον ἔχει Ⓦ τρόπον, καὶ εἰ οἵοντέ ἐστι μὴ τὸ βάπτισμα ἅπαξ μετάμοιας σωθῆναι, ἅπαξ τί ὁ ἀπόστολος Πέτρος Ⓦ Ἀνανίαν καὶ τὴν Σάπφειραν ταύτην ἐθανάτωσε, καὶ οὐχὶ ἅπαξ μετάμοιας αὐτοὺς ἠνέκαλέσατο; πρόσεχε ἀκριβῶς. οὐχὶ ὁ μακάριος Πέτρος ἀπέκρυψε τὴν ἔμπλαστρον τῆς μετάμοιας· ἀλλ' αὐτοὶ Ⓐ τῷ τοιούτῳ πλάσματι προεπεσόντες, οὐκ ἐπεζήτησαν τὴν μετάμοντικὴν προσφορὰν ἔμπλαστρον· ἀλλὰ τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀνανεύσει ζωαπώλησαν καὶ τοῖς χρήμασι. τότε γὰρ μετάμοια, οὐχ ὅτε " τῇ *** ῥιμᾶται, ἀλλ' ὅτε τῇ προαιρέσει γνωρίζεται. ἔστι γὰρ μετάμοια ἀπὸ ψυχῆς προσδοκωμένη, ἣ ἔστι μετάμοια ἐπιπολαίως γινομένη· ὅθεν Ⓐ οὐ σώζονται, Ⓐ ὑ καταχρίνονται. μετενόησεν ὁ μακάριος Πέτρος, καὶ ὁ ἄθλιος Ἰούδας· ἀλλ' ὁ μὲν Πέτρος γνησίως μετάμοήσας καὶ δακρύσας καὶ τὴν ἄρνησιν ἅπαξ τῶν δακρύων ἀπεπλύνας, εἰς τὴν προτέραν τιμὴν πάλιν ἐπανῆλθεν· ὁ δὲ Ἰούδας περιεργεῖν εἰργάσατο τὴν μετάμοιαν. Εἰ γὰρ καὶ ἀργύρεια προσέρριψε τοῖς Ἰουδαίοις, ἃ εἶπεν, ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον, ἀλλ' ὁμῶς οὐκ ἐξήνεγκεν, οὐκ ἐδάκρυσεν, οὐκ ἄξια τῆς μετάμοίας ἔπραξεν, ἀλλὰ μόνον ἀγχόνην πλέξας, Ⓦ ἀπάγχολον ἐπληροφόρησε. Νῦν οὖν Σίμων ὁ Μάγος, βαπτισθεὶς δὲ σκελισθεὶς, καὶ ὑπὸ Πέτρου καταχριθεὶς ὡς χρήματα προσενέγκας, ἵνα τὴν ἀκαπάλυτον δωρεὰν πραγματεύσηται, οὐ τὴν μετάμοιαν ἠτήσεν; οὐχὶ ὁ μακάριος Πέτρος ἀπεκείνατο λέγων· Μετάμοήσον ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Κυρίου; ἅπαξ τί, φησι, τῷ Ανανίᾳ καὶ τῇ Σαπφείρᾳ οὐκ εἶπε τὰ ῥήματα ταῦτα, μετάμοήσατε ἀπὸ τῆς κακίας ὑμῶν; πρόσεχε ἀκριβῶς. οὐ παίζεται ἡ τοῦ πνεύματος χάρις. ὁ Ανανίας γὰρ καὶ ἡ Σάπφειρα ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ Πέτρου, καὶ ἀκούοντες παρ' αὐτοῦ, Τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα Κυρίου, οὐκ ὡμολόγησαν τὴν ἑαυτῶν ἁμαρτίαν, οὐ προσέπεσαν, οὐκ ἐδεήθησαν, οὐκ εἶπον, ὅτι ὡς ἄνθρωποι ἐσφάλημεν, ἀλλὰ νῦ; ἐλεγχόμενοι ὑπ' αὐτοῦ ἀντεπῆγον τοῖς αὐτοῦ ῥήμασι, πειρώμενοι αὐτὸν κρύπτειν, μὴ συνιέντες ὡς οὐ παίζεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὅθεν θανατοῦται ὁ μακάριος Πέτρος προξωθεὶς, ἁρμόζουσαν αὐτοῖς ἀξιώσεγκε τὴν ἀπόφασιν· ὁ δέ γε Σίμων ἀκούσας παρὰ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν ἐνόμισας ἅπαξ χρημάτων κτᾶσθαι, οὐκ ἠγωνίκτησεν, οὐκ ἀφιλιάσεν, οὐκ ἀπεπήδησε, καίτοι πονηρὸς ὤν· ἀλλὰ ταῖς ὕδρεις καὶ ταῖς ὀπτασίαις, ὡς δοκιδόπους αἰτίας, δεξάμενος, οὐ μόνον τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἀποστόλοις προσπαίσων ἔλεγε· Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς Ⓦ Θεόν, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ, ὧν εἰρήκατε κακῶν. μεγάλως, φησὶν, ἥμαρτον· οὐ τολμῶ δι' ἑαυτοῦ Ⓦ Θεὸν δεῖλεώσασθαι. ὑμεῖς Ⓐ μεσίτας ὑπὲρ ἐμοῦ προσβύσατε. κἀγὼ οὖν ἔλεγον ὁ Ἐκκλησιαστής, Καιρὸς τοῦ κλαῦσαι, καὶ καιρὸς τοῦ γελᾶσαι. καιρὸς τοῦ κλαῦσαι τοὺς τὰ αἴσια τοσοῦτος,

σωῶσαι, ϗ χαιρὸς τὸ γελᾶσαι τοῦ τὸν μετὰ νοιθμὸν ἀγαπῶσαι. ὅτω γὰρ ἔκλαυσιν ὁ μέγας Ιωσὴφ, οἱονεὶ τῷ πεφυτιχῶ βλέμματι πεισθεὶς τῷ μακαρίῳ Δαβὶδ τῷ λέγον- ισ. ρβσ.
Ψαλ. ρχς. ε. τι· Οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν, ἐν ἀγαλλιάσει θερίσουσιν. ἔσπειρεν οὖν ϗ Ιωσὴφ τὰ δάκρυα τῆς φιλαδελφίας, ϗ ἐθέρισε Ⓦ στέφανον τῆς βασιλείας. ἴστε γὰρ πάντες σαφῶς, ὡς μὴ Ⓦ πολλῆς δεόμενον ἐκ νέου ἀναγνωρισμοῦ, θεασάμενος Ιωσὴφ τοὺς ἑαυτοῦ ἀδελφοὺς, πεφοβημένους καὶ πτοηθέντας· ποῖοι γὰρ ἀδελφοὶ, Ⓐ τὸν δωδεκάσκηπτρον ἅλιτον τῆς ἀδελφότητος, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῆς, ἀφαρπάξαντες; ὅμως ὁ Ιωσὴφ τοῖς θλίψεσιν εἰς ἀπάνθρωπος μετοχλυάσας ὅτι Ⓦ πρόσχαλον τοὺς ἀδελφοὺς, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλ' ἢ ὅτι Ⓦ πρόσχαλον, οὐχὶ ὅτι ἄλλο μέρος; ἀναγκαίως ὅτι τοῦ προσχάλους αὐτοὺς ἔκλαυσε, τοῦ ἀποδημοῦντας Ⓦ ζυγὸν τῆς φιλαδελφίας. Εἶδες σφοδρότητα ϗ βύθος ἀνδρός; ἀλλὰ φασί τινες ὡς τὸ Ιωσὴφ, ὡς ἀπὸ ἀνάγκης συνελθεῖς ϗ ἐν ξένοις τόποις αὐλιζόμενος, ϗ μὴ ἔχων ἀνθρώπινον βοήθημα, ἢ Ⓦ πεφυτεύοντα, τοῦτο χάριν τοῦ σφοδρότητα ϗ τοῦ παπεινοφρονοῦντος ἐπεδείξατο. πεῖσαι γοῦν ὁ ταῦτα λέγων. αὐτὸς γὰρ ὁ Ιωσὴφ ἀπὸ ἀγαθότητος οἰκείας τοῦ πατρικοῦ βύθους ἀπεῖπεν. τὸ Ιωσὴφ μνήμη, ϗ φωτὸς πρόοιμα. ὁ γὰρ τὸ φωτὸς δεσπότης Χριστὸς ἐκ τοῦ σκότους τῆς φυλακῆς τοῦτον ἀνεθάρρυνε. διὰ πολλοῦ ἐπιπολῆς, ἀνάνθρωπε, οὐ διακολουθεῖς, ὁ λέγων ὅτι ὁ Ιωσὴφ ἀπὸ ἀνάγκης ἦν ἦρχεν βύθους ϗ ἀνεξικακίας. ὅτω γὰρ ἀπὸ νόμου ἦν ἦρχε φιλάδελφος ὁ Ιωσὴφ ϗ νόμου τηρητὴς, ὅτι ϗ κολακευόμενος παρὰ τῆς ἑαυτοῦ δεσποίνης, ἐμισάπτερον τῆς μοιχείας τὸ δρᾶμα. μὴ γὰρ τότε νόμος ἰῶ δοθεὶς, ὁ κελεύων, μὴ μοιχεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς; ὐχὶ αὐτὸς ἑαυτῷ νόμος γενόμενος, ϗ φυσικῷ κριτηρίῳ πεφυλαχεὶς ἔφυτε γυμνὸς ὀξ αὐτῆς, ἵνα τὸν δεσποτικὸν μὴ μολυσθῇ κοίτην; οὐχὶ ἡ τότε δέσποινα πρεκάλει αὐτὸν ἀναδῶς, ϗ δέλτους ἐλευθερίας αὐτῷ δώσειν ὑπισχνεῖτο, ϗ πρώτων τῶν αὐτῆς δεσποτῶν καταξήσειν, εἰ συγκατάθηται ᾧ ἀσυνδιαζομένῳ; ϗχὶ ὅσον ἐκείνη πεφέρετο, τοσοῦτον ἐκεῖνος ἔφευγε, ϗ τὸν τοῦ Κυρίου φωνὸν ἑαυτῷ ἐπινυχίσας, οὐ ξίφος, ἀλλὰ πίστις; ϗχὶ ταῦτα τὰ ῥήματα ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ
Γεν. λθ η. δίκαιος; Εἰ ὁ κύριός μου, δέσποινα, οὐ γινώσκει τι τῶν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πάντα ἐπέτρεψεν ἐν τῇ χειρί μου, ϗ οὐδέν ὑφῄρηται ἀπ' ἐμοῦ, πλὴν σοῦ, ἀφ' ὅ σε γυναῖκα αὐτοῦ εἶ), ϗ πῶς ποιήσω τὸ πονηρὸν τοῦτο ἀμάρτημα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; μὴ γὰρ οὐ πάρεστιν ὧδε ὁ τῶν πατέρων μου Θεός; μὴ γὰρ ἄλλος ἐν τῇ Χαλδαίᾳ Θεός, ϗ ἄλλος ἐν Αἰγύπτῳ, εἰ καὶ ὑμᾶς ἀγνοῶ; μὴ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐποπτικὴ τῆς δυνάμεως ἡ θεωροῦσα Ⓦ ἀδικουμένα Ⓦ πέλας; μὴ γὰρ, τοῦ αἰδρός σε ἔξω τυγχάνοντος, ϗ ὁ Θεός μου ξένα πεδήμησεν; ὁ σὸς αἰδρ, γύναι, ἐμὸς δεσπότης ὤν, πᾶσαν τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ ὅπως δοῦναι ἐν τῇ χειρί μου, κἀγὼ τί πλουτεῖν αὐτοῦ συλήσω; ἵνα εἰς ξενίζουσι· μὴ γὰρ εἰδὼ πολλοῖς, ἢ εἰς πολλὰς; ἡσύχασον, δέσποινα. οἶδα γὰρ Ⓦ ὑφαπλοῦτά σε κατ' ἐμοῦ. οὐ σύ με πολεμεῖς, ἀλλ' ὁ τοῦ αἰδρός μου κατ' ἐμοῦ ὁπλίσας δόλους. ἀπατᾷς γὰρ τὸ παθεῖν με ἀποτελοῦσα, ἀπεύδουσα τοῦ Θεοῦ ἀποχῆσαι. φεύγω ϗ κάτω κυκλοῖ, ὅπως ξένον με τῶν ὀνείρων ποιήσῃ. ἡσύχασον τοίνυν. ἄμεινον γὰρ οἶομα, ϗ μὴ πεῖραμα βασάζειν μοχθοῦ. ἐὰν σοι μὴ πειθῶ, τὸ σῶμα μασίζομαι. ἐὰν ϗ τοῦ Θεοῦ μου πεδακούσω, τὸ ζωαμφότερον κολασθήσομαι. ἔγνω γὰρ Ⓦ
Ματθ. ι κη λέγοντα· Φοβήθητε Ⓦ δυνάμενον ϗ ψυχὴν ϗ σῶμα ἀπολέσαι. ταῦτα εἰρηται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς φρονήσεως ϗ ἀνεξικακίας τοῦ σώφρονος Ιωσήφ. ἄκουε ϗ αὐτοῦ ϗ τῶν ἄλλων πεδαγματείαν. ἴστε γὰρ πάντες σαφῶς, ὅτι συκοφαντίας τῆς Αἰγυπτίας τὸν φυλακὸν οἰκήσας, ψήφῳ θείας προνοίας τῆς Αἰγύπτου βασιλεύσας, ϗ ἤδη λοιπὸν τῶν ὀνείρων αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ τῶν ἀποκαλύψεων τοῦ ἐκβασιν ὑποδεικνύντων, ϗ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατελθόντων εἰς τὸν Αἴγυπτον δηλ. τὸν τῶν ἀναγκαίων σοφὸν, θεασάμενος τούτους ὁ Ιωσήφ, κρίνει βασιλεὺς ὑπάρχων, ϗ πάσης τῆς Αἰγύπτου δεσπόζων, οὐκ ἐγύμνωσε ξίφος, οὐκ ἐν φυ-

λακῇ

λαικὴν κατέκλυσιν, οὐ λίμνῃ κατέπηξεν, ϗ πλαγας ἐπέθηκεν, ϗχ ὡς θῆρας τοὺς μὴ ἐλεήσαντας ἑαυτοὺς κατενόησεν, ϗχ ὑπεμνήσθη τοῦ χιτῶνος Ⓦ ἁιματοβαμμένου, ϗ τοῦ λάκκου Ⓦ βάθους, ϗ τῆς ἀγελείας τὸ ὠμὸν, ϗ τοῦ φθόνου τὸν τύφον, ϗ τῆς μισαδελφίας τὸν καπνὸν, ϗ τῆς πατρικῆς ζημίας τὸν φόρτον, ϗ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ Βενιαμὶν τὴν ἀλλοτρίωσιν· ἀλλὰ πάντα ταῦτα λυτρωνία ὑπέδωκε ποιήσας, ἀπειλῶ μὴ ῥᾳθύμως συζεύξας, ἀφορμὴν ἐζήτει πῶς ἀναγνωρισθῇ τοῖς ἀδελφοῖς. μόνον γὰρ ἐθαύμασε τοῦτον, τὸν ὁμομήτριον ἀδελφὸν Βενιαμὶν, τὸν ἀκηκοὸν, τὸν ἀκήρατον, τὸν ἔμβρυον τῆς πατρικῆς ἀμπέλου βότρυα, τὸν ἀγλυκαντὸν τῆς μισαδελφίας, τὸν ἀδελφὸν ϗ τῇ φύσει ϗ τῇ γνώμῃ, βύθιον εὐεργέτην διακρίσει ταῖς πρώτης νοήσας, αὐτόθεν λέγων· Ἐγώ εἰμι Ἰωσὴφ ὁ ὑμέτερος ἀδελφός· νῦν οὖ μὴ σκληρὸν ὑμῖν φανήτω. ὦ τῶν ξένων πραγμάτων. ὁ δικαίως, ὡς ἀδίκως ἀπολωλεκώς. ἐγώ εἰμι Ἰωσὴφ, ὦ ἀδελφοί. εἰ μὴ ἄκοντες πεπρακώσατε, ψυχὴν μὴ ταῦτα ὠνείσασθε· εἰ μὴ αὐθαιρέτως τὸ ἐμὸν δράγμα, καθὼς τὸ δρέπανον τῆς μισαδελφίας ὠξύνατε. μάθετε καὶν ὕστερον, ὦ ἀδελφοὶ, ὅτι πᾶς ὁ ἐλπίζων ὅτι Κύριον ϗ καταισχύνεται. λιτῇ με χιτῶνος ἐγερύσατε· ἴδε, πορφύρᾳ πεπλέβλημαι. σὺ λάκκῳ με ἐχώσατε· ἴδε, σὺ ἁρμασι χρυσοκολλήτῳ ἐποχοῦμαι. ὡς δοῦλον ἐπωλήσατε· ἴδε, βασιλεὺς αὐτάδελφός μου. φυλακὴν ὤκησα· ἴδε, σὺ βασιλείοις αἰθρέφομαι. χλοιὸν ἐφόρεσα· ἴδε, σχῆμα σὺ λίθων τιμίων πέπεισμαι. δύνασθε οὖν εἰπεῖν ἀληθῶς ταῖς τοῦ μακαρίου Παύλου· Τοῖς ἀγαπῶσι Ⓦ Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθὸν, σὺ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα ϗ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Γεν. μς. γ. Ρωμ. η. κθ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΝ ΤΗΣ *ΘΕΟΤΟΚΟΥ*, Λογ. ϖθ.

ϗ κατ᾽ Ἀρείου δυσσεβούς.

Ex Ms. Cæsareo emend. ex Ms. alio Ibid

Ἡ πανσέπτα χειραγωγὸς τῶν ὀρθοδόξων τούτων συλλόγων, οὐρανίαν χορείαν σκαλεύουσα ὁ τῆς ἀκηράτου τεκούσης μίμησις ϗ ὄζηλητὴς, ὁ μέγας Βασίλειος, ὁ θεοδίδακτος ῥήτωρ, ὁ τῆς ἀληθείας στυπτήριος, ὁ γλυκὺς τοῦ ψεύδους κατήγορος, ὁ τῆς Ἀρειανικῆς μανίας τὸν λύσσαν θριαμβεύσας," ὡς ἔφρεπεν, ὁ τῷ βίῳ πρὸ τῆς γλώσσης λαλῶν, ϗ τῷ λόγῳ μᾶλλον τῆς πολιτείας βοῶν, ὁ τῆς πόλεως ταύτης γνωριμώτατος κόσμος, ὁ τῆς ἐκκλησίας ἀστὴρ, ὁ τοῖς ἐχθροῖς τῆς θυσεβείας, ὥσπερ λύκοις, ὡς γνησίως γραπτὸς ποιμὴν πρόβατον, [ϗ] τῇ γλώττῃ, καθάπερ σφενδόνῃ, χρώμενος κατ᾽ αὐτῶν· ὁ τῆς ποίμνης ταύτης ἀγρυπνος φύλαξ," ϗ τῆς ἁγίας μανδρας πάμφορος τειχίτης. [ϗ καθάπερ ἐπὶ τοῦ Νῶε πρώτη κλάδον ἐλαίας ὅτι ἔρμα τοῦ κόσμου φυλάξας ἀνέθαλε, ϗ τοῦτον ἔγκαρπον χρίσας ἡμῖν· ὕτω καὶ] ἐσφράγισε τῇ περὶ ταύτης χειραγωγῇ τὸν ἑαυτοῦ γλωττόν τε πνεύματι, ϗ τοῖς θείοις αὐτοῦ ῥήμασι Ⓦ Ἀρειον κατεπόξυσε, τὸν σκεύους βλασφημίαν," τῆς τοῦ Ἀβαδδὼν διδασκαλίας " ἀρχουσαν. ἔδειξε δὲ τῷ μέσῳ τῶν ποδῶν Ⓦ λύκον, ὡς ἀρνίον, καλυπτόμενον τῷ κωδίῳ τοῦ χριστιανισμοῦ· ϗ σπείρων αὐτοῦ τὸ εἴδωλα τῆς ἀποχρίσεως, ὡς λύκον [ἁρπαγα τοῦτον] ἐσκιάτυπε, ϗ τὸ νομιζόμενον ποίμνιον, τοῖς ποιμνικοῖς ϗ ἀποστολικοῖς λόγοις, ὡς λίθοις, χρησάμενος, Ⓦ θῆρα κατέβαλε. ϗ καθάπερ Δαβὶδ Ⓦ Γολιὰθ καταβαλὼν, τὸν σκεύους μάχαιραν εὗρε χρησιμεύουσαν αὐτῷ πρὸς τὸν τοῦ πολεμίου σφαγὸν· οὕτω δὲ τῆς ἡμετέρας σπαθοφόρου ὁ νέος Δαβὶδ, τοῖς ὅπλοις τοῦ Ἀρείου Ⓦ Ἄρειον κατεκέντησεν. ἐπέγραψε τῷ λόγῳ, πῶς ὁ Θεὸς ὁ πατὴρ, ἄχρονος ὢν ὁ λόγου πατὴρ· πῶς συναΐδιος ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ· πῶς ὁμοούσιος, οὐχ ἑτεροούσιος· πῶς συνεργὸς, ἀλλ᾽ οὐχ ὑπουργός· πῶς ποιητὴς, ἀλλ᾽ οὐχὶ ποίημα·

Ρωμ. η. κθ.

μα· πῶς δεσπότης, ὑ δοῦλος· πῶς ἀπαύγασμα τ δόξης τῦ πΔ͞ς ⓒ χ͞ρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως· πῶς Εν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος," ὑ ὁ λόγος ἦν πρὸς ⓦ Θεὸν, ὑ Θεὸς ἦν ὁ λόγος· πῶς Ιωαν. α. α. ὁ λόγος σαρξ ἐγένετο μὴ τραπεὶς, σαρξ ἐγένετο μὴ μεταβληθεὶς, σαρξ ἐγένετο μὴ ἀλλοιωθεὶς, ⓒ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, σκηνὴν ἀχράντου τῆς ἑαυτῦ θεότητος, τὴν ἡμετέραν φύσιν καταισχυνάσας αὐτὸς ἑαυτῶ. οὕτως οὖν ⟨οὖν⟩ ὁ κήρυξ τῆς ἀληθείας ἐκήρυξεν. αὐτὸν γὰρ εἶχε ⓦ Χριστὸν, δι' αὐτῦ μὴ φθεγόμενον, πρὸς ὃ τὴν Αρειανῶν βλασφημούμενον. τύτῦ χάριν οὐρανόθεν μὲ αὐτὸν ἀσφάτως διφήμουν ⓐ ἄγγελον, ὡς τὴν πρὸ αὐτῦ προκυνουμένων ὁμοούσιον πεπαιδαγωγῆσθαι, καλῶς ὅπου τῆς γῆς ἀνυμνοῦντα, ὑ" δοξολογεῖσθαι διδάσκοντα. ὑμεῖς ὃ κάτωθεν τοῖς διηκόνοις κρότοις ὑποκιρτῶντες ἠγάλλεσθε, ⓒ ⓦ μιμητὴν τῦ ἀποστόλων ἄξιον τῦ ἀποστόλων ἀνηυρήσατε, ὡς τὸν Πέτρου τὸν μακαριωθεῖσαν ὁμολογίαν τῇ γλώττῃ πηγάζοντα, ὡς τὸν Παύλου τὸν ζῆλον τοῖς χείλεσιν ἐκπυρσεύοντα· ὑ μαχαίραν εἰκότως ἀπεκαλύπτε τὴν ἐκκλησίαν τοιοῦτον κεκτημένην κρήνιλον. ⓒ γὰρ ὄντι μαχαίρα ὄντως τοιοῦτον ἔχουσα θησαυρόν. ταῦτα μὲν οὖν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν γεγόνατα. ἐγὼ ὃ σήμερον ὑμῖν ⟨ὑμῖν⟩ ἀνοίξαι βούλομαι τὰ τῆς οἰκονομίας τῦ μονογενοῦς υἱοῦ τῦ Θεοῦ· ἵνα κατανοήσητε, πῶς ὁ Θεὸς λόγος ὁμοούσιος ὢν τῷ πατρὶ, λαὸν τὴν ἡμετέραν οὐσίαν, ὁμοούσιος γενέσθαι ὑ τοῖς δούλοις ἠθέλησε· πῶς ὁ ὑψηλὸς ἐπέκλινεν ἑαυτὸν ὑφ' ὑμῶν ὁρᾶσθαι πρὸς τὴν ἡμετέραν ταπείνωσιν· πῶς ὁ πλούσιος τὴν πτωχὴν ἡμῶν ἀπέρχηται πλουτῆσαι· πῶς ὁ ἀπροσδεὴς ἔλαβεν ὅπερ ἐπλάσεν, ὑ διόμενος [σῶμα]· πῶς ὁ ποιητὴς δι' ἑαυτὸν ποίημα προσέσφιγξε· πῶς μείνας Θεὸς ἐγένετο ὑ ἀνθρωπος ὁ φιλάνθρωπος· πῶς ὁ τὸ δικαιοσύνης ἥλιος ἀνέτειλας ἐν ἑαυτῷ τὸ λύχνον τῦ σώματος, προσῆκε πτωχαχοῦσαν τὴν ἀπολλυμένην δραχμήν· πῶς ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τῇ δορᾷ τῦ προβάτου τὴν οἰκείαν καλύψας θεότητα προσέτρεχε, κλαυθμῶν πρὸς ἑαυτὸν τὰ πλανώμενα προβάτα, ὑ λέγων πρὸς ἕκαστον, Εγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ἀναγκαῖον ὃ ἡμᾶς εἰ- Ιωαν. ι. ια. πεῖν ὑ τὴν σήμερον ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κηρυχθεῖσαν τῶν ἁγίων" εὐαγγελίων φωνήν. Τῷ Ακε. α. κς. μὴν τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ⟨ἀπὸ⟩ τῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ᾗ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ, ᾧ ὄνομα Ιωσὴφ, ὄντα οἴκου [καὶ πατριᾶς] Δαβίδ· ὑ ἡ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. ⓒ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν εἶπε· χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί· τῷ μὴν τῷ ἕκτῳ, ἤδη τῦ Ζαχαρίου λαλήσαντος τὴν ἀπιστίαν τῇ ἀφωνίᾳ καταχρίνοντος, ἤδη τῆς Ελισάβετ βλαστησάσης τὸ ἀπροσδόκητον κλάδον, ἤδη τῦ Βαπτιστῦ Ιωάννου χρόνον ἓξ ἀμήνιαῖον ἔχοντος ἐν ᾧ τῆς κοιλίας δεσμωτηρίῳ, ἤδη τῦ προδρόμου προβυτερπιαθέντος ἐν ταῖς τῆς φρώσεως τρώπαις, ἤδη τῦ λύχνου λάμποντος ἐν τοῖς σκοτεινοῖς τόποις τῆς μήτρας, ἀπεστάλη ⟨ἀπὸ⟩ τῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ. ἀπελθὲ, φησὶν, εἰς τὴν πόλιν τῆς Γαλιλαίας τὴν Ναζαρέτ, πρὸς τὴν παρθένον Μαριάμ [τὴν] μεμνηστευμένην ᾧ τέκτονι Ιωσήφ. ἐγὼ γὰρ ὁ τέκτων τῆς ὅλης κτίσεως, τ παρθένον ταύτην ὅτι σωτηρία τ δι' ἀνθρώπων μεμνήσθαι μοι. πρόμιλησον αὐτῇ τὴν ἐμὴν πρὸς αὐτὴν ἀταραξίαν παρασκεύασον, ἵνα μὴ χαεῖς προγνώσεως ⟨προδεξαμένη⟩ με [ἡ παρθένος] θορυβηθῇ· πρόδιδαξον αὐτὴν τὴν ἐμὴν φιλανθρωπίαν, δι' ἣν ὃς αὐτῆς βούλομαι πρόελθεῖν εἰς τὸν κόσμον ὡς δι' ἄνθρωπος, ἵνα προμαθοῦσα τὸ οἰκονομούμενον, εἰς τὸ τελούμενον μὴ θαμβηθῇ. πρόκηρυξον τὴν οἰκονομίαν, ἵνα μὴ θεασαμένη τῆς μήτρας αὐτῆς τὸν ὄγκον ἐξαίφνης ὑφουμένην ταραχθῇ. ἤδη ⟨ἐν⟩ τῷ δρόμῳ τὴν πορείαν ἐξανύσουσα. ἐκεῖ γάρ με εὑρήσεις ὅπου πέμπω σε νῦν· ἐκεῖ σε προφθάνω μένων σε ἐγώ. ἐγὼ γὰρ πρὸ σῦ γὰρ μέλλω σε εἰσέρχομαι πρὸς αὐτὴν. σὺ κόμισον τὰ τῆς ἐμῆς ἀφίξεως εὐαγγέλια· κἀγὼ προσδεχόμενος ἀσφαλῶς, τοῖς ἔργοις τὴν σὴν σφραγίσω" φωνήν. θέλω γὰρ ⟨σε⟩ τῇ προφητικῇ ταύτῃ τῶν ἀνθρώπων ἀνθυφαίνουσαν τὸ μῦθος· θέλω

συνεχῶς καθαπτικῶς

συλλαβαλικῶς ἀπαχωνεῦσαι, ἵνα ἔπλασα, εἰκόνα θέλω καινὴν πλάσει θεραπεῦσαι τὴν ἀρχαίαν πλάσιν. οὐκ πρῶτον γῆς ἔπλασα τὸ θεῖον πλάσμα· ἀνθρωπον· σκῦλον ὃν λαβὼν ὁ διάβολος ὡς ἐχθρὸν [ἐπεισῆλθε καὶ] κατέβαλε, καὶ τῆς ἐμῆς εἰκόνος πεσούσης κατέπαυξε βάλλομαι· νῦν ἐγὼ οὐκ τὸν πρῶτον γῆς [ἐμαυτῷ] ἐπιπῆξαι νέον Ἀδάμ, ἵνα καὶ ἡ φύσις ἴσως ἑαυτῆς εὐπροσώπως ἀπολογήσηται, καὶ νομίμως ἐφωνωθῇ τοῦ καταβάλλοντος αὐτὸν, καὶ ὁ πολέμιος βλέπων καταισχυνθῇ. ὦ συγκαταβάσεως ἀμέτρητον πέλαγος, ὦ θείας φιλανθρωπίας ἄπειρον ὕψος. οὐκ ἀπέσχετο πολλοῦ ἀγγέλους, ἢ προσφόρους [πολλοὺς] ὁ βασιλεύς· οὐκ ἐκάμπτων ὁ δημιουργὸς τοὺς ἀσωμάτων διακόνους, ἀλλ' ἕνα μόνον ἄγγελον, προσαγγέλων γνῶσθαι τῆς αὐτοῦ προνοίας ἐκέλευσεν, ἵνα διὰ τοῦ ἑνὸς διδασκαλίας προσασφαλίσηται τὸν μέλλουσαν ἀνὴν ἀνατρέφεσθαι μητέρα. προσεγγίζετο τοίνυν πρὸς τὸν πρῶτον Μαριὰμ ὁ ἄγγελος, καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὸν εἶπε· χαῖρε κεχαριτωμένη. προσηγόρευσε τὸν συνδουλον, ὡς δέσποιναν, ὡς ἤδη γεγυμνωμένον τοῦ δεσπότου μητέρα. χαῖρε κεχαριτωμένη. [χαῖρε κεχαριτωμένη] ἡ σὺ πρόσφορος Εὔα παρακληθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὄφεως ἔλαβεν εἰς λύπας τεκεῖν τέκνα· σοὶ δὲ πρέπει τὸ χαίρειν ἢ πρόσρησις. ἐκείνη καὶν ἔτεκε, φθόνον καὶ φόνον γεννήσασα· σὺ δὲ γεννήσεις γὰρ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν πᾶσι ἐχούσας [πᾶσι]. χαῖρε τοίνυν καὶ χόρευε· χαῖρε καὶ σκίρτα πρὸς τὸν ὄφεως κεφαλεύοντα. χαῖρε κεχαριτωμένη. πέπαυται γὰρ ἡ κατάρα, καὶ πέπαυται ἡ φθορά, μεμάρανται τὰ συγκλαύματα, αἰδὴς τὰ φαιδρά, πρέσβυς δὲ πάλαι τῷ προφήτῃ κηρυττόμενον ἀγαθόν. σὲ δὲ πνεῦμα ἅγιον ἐπισκιάσει λέγον ἀρὰ τῆς Ησαΐου γλώττης· Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱόν*. ἡ παρθένος ἐκείνη σὺ εἶ. χαῖρε τοίνυν κεχαριτωμένη, πρέσβυς τοῦ δημιουργοῦ, πρέσβυς τῷ ποιητῇ, [πρέσβυς τῷ κτίσῃ]. πρέσβυς τῷ τερπομένῳ τοῖς κάλλεσι τῶν ψυχῶν· εὕρες νυμφίον φυλάττοντά σου τὸν παρθενίαν, ἀθλήσαντα· εὕρες νυμφίον οὐκ πολλῆς φιλανθρωπίας υἱόν σου γενέσθαι βουλόμενον. ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, καὶ ἐν σοὶ ὁ παντοκράτωρ, ἡ μετὰ σοῦ καὶ οὐκ σύ. ἐν ὑμνῳ ὁ δεσπότης, ἐν βυθῷ ὁ ὕψιστος, ἐν παιδὶ τῇ κλίσει ὁ δημιουργός. ὁκτὼ ὅτι τῶν χερουβὶμ, ὁ ἰσόχρος ὅτι τῶν σεραφὶμ, ὁ ὑμὸς ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πατρὸς, ὁ μονογενὴς ἐν τοῖς κόλποις τοῖς σοῖς, ὁ Κύριος, ὡς οἶδεν ἀνθρ, ὅλος παντοκρ, ὅλος ἐν σοί. εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, ὅτι πασῶν ὁμοῦ τῶν δυναμέων πρόξενος νῦν προεκέχρισαι· ὅτι καταξιώθης ξενοδοχῆσαι τοιοῦτον δεσπότην· ὅτι ἀχώρητον βουληθὲν χωρηθῆναι· ὅτι πάντα πληρώσαντα προσδέδεξαι· ὅτι τῆς θείας οἰκονομίας γέννας ἐργαστήριον καθαρώτατον· ὅτι τῆς εἰς βίον εἰσόδου τοῦ βασιλέως ἡμῶν πέφυκας ἄξιον ὄχημα· ὅτι τὸ πνευματικὸν μύρον ἀθρίτου ἀπεστάλης εἰς δυάδα δόξης. εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί. τούτων ἀκούσασα τῶν λόγων ἡ παρθένος, καὶ θαυμαστὴν μορφὴν ἀγγελικὴν καὶ φωνὴν, ἐλογίσατο καθ' ἑαυτὴν [λέγουσα], ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. ἆρά τί βούλεται τοῦτο τὸ προσφθέγμα; [ἆρα] τί μοι προσημαίνει ταῦτα τὰ ῥήματα; ἐμὲ τὴν προφήτης προσηγόρευσεν ἄγγελος, τίνα ὄντα, ἢ ποίας ἀξίας τυγχάνουσαν; ἐγὼ κεχαριτωμένη; πόθεν, ἢ ἵνα τί; ὁ Κύριος μετ' ἐμοῦ; μὴ τίνος γὰρ τῶν φοβουμένων αὐτὸν οὐκ ἔστιν ὁ Κύριος; ἐγὼ βλογημένη ἐν γυναιξίν; ἆρα τίνος χάριν, ἢ ἵνα τί, καὶ πῶς; ἆρα ποῖον προεκηρύχθη δῶρον οὗτος ὁ λόγος; ἆρα ποῖον προμηνύει θαῦμα τοῦτο τὸ ῥῆμα; ὅτῳ δὲ ταραπομένῳ αὐτῷ ὁ ἄγγελος θαρσύνων λέγει πρὸς αὐτόν· μὴ φοβοῦ, Μαριὰμ· μὴ γὰρ, ἵνα θορυβηθῇς, ἀσπασάμην σε· ἵνα προμηνυθείσης, προσπαίσῃ σοι ἀγαλλίαμα. μὴ τοίνυν ἔχε τὸν ψυχὴν ταραχὴν, τὴν εἰρηνεύουσαν τῆς οἰκουμένης κεκτημένη μεθ' ἑαυτῆς. μὴ φοβοῦ, Μαριὰμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. ἴσως τὸν κτίσιν ἐκπλαγεῖσα· ἴσως τὸν οὐρανοὺς ἐφαιδρύνθης· ἴσως τὸν ἥλιον ἐλαμπρᾶς· ἴσως τὸν ἀγγέλους ὑμνῳδήσῃς· οὐκ ἀνελήφθης εἰς οὐρανοὺς, ἀλλ' ὅτι τῆς γῆς ἐσαμένη, τὸν οὐράνιον δεσπότην καὶ βασιλέα

[τῶν ἀπόρρητων] ἐπιτραπέσω τοῖς ἑαυτοῦ. Ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρί. τοιγέφθασε Ⓦ ἐμοὶ λέγειν ὃ ἔργον· ὀξυτέρα τῆς ἐμῆς φωνῆς ἡ μυστικὴ σύλληψις γέγονεν. αὐδὴν εἶδον ἔρχεσθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ σου Ⓦ τῶν ὅλων δημιουργὸν [Κύριον] ἐκ τῆς [ἁγίας Θεοτόκου] Θρόνος ἀπόνως οἰκοδομούμενος τῆς ἁγίας αὐτοῦ Θρόνος ἦν ναός. αὐτὴ εἶδον ἔρχεσθαι τὸν ζωγράφον τῆς φύσεως, τὴν εἰκείαν εἰκόνα παλαιωθεῖσαν ἀναζωγραφοῦντα τῇ χάριτι. Ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· οὗτος ἔσται μέγας. μέγας μὲν γὰρ ὄντι τῇ θεότητι, ἔσται δὲ μέγας καὶ τῇ ἀνθρωπότητι. καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς Ⓦ θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ὥμοσε γὰρ ἀληθῆ τῷ Δαβὶδ, καὶ οὐ μὴ ἀθετήσει αὐτόν. ποίαν [αὐτῷ] ἀληθῆ ὤμοσεν; Ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος σου, φησὶ, θήσομαι ὅτι τοῦ θρόνου σου. ἐκδίκως ὁ ὅρκος λαμβάνει πέρας ἐν ᾧ προῄει καιρῷ. καὶ βασιλεύσει ὅτι Ⓦ οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. τοιοῦτος τοῦτο τοῦ βασιλέως ἀνώτερος, καὶ τοιαύτη ἡ ἄλλη μακαριωτέρα σου τῆς γαστρὸς αὐτοῦ. Εἶπε δὲ Μαριὰμ πρὸς Ⓦ ἄγγελον· πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἀνδρα οὐ γινώσκω; Ἰωσὴφ μνηστὴρ ὢν ἐμός, οὐκ ἀνήρ. μέλλει [γὰρ] τῶν ἀρραβώνων αἱ πρὸ τοῦ γάμου ζωοθῆναι προτέλεσαι· πῶς οὖν χωρεῖ γάμου ἔσεσθαι μοι ἡ σύλληψις; πῶς χωρεῖ φυτουργὸν βλαστῆσαι καρπόν; ἐπ' ἐμοὶ προφήτης ὁ δρόμος τῆς φύσεως ὁδηγάπεται; ἐπ' ἐμοὶ προφήτης ὁ νόμος τῆς κυήσεως μετελεύφεται; ἐπ' ἐμοὶ μόνης ξένη τελέσει παιδοποίας εὐείσκεται; ἐπ' ἐμοῦ μόνης ἡ ἀγαθὴ τῆς γυναικὸς ἔθη νεωτερίζεται; διδάξον με φανερῶς, ὦ ἄγγελε, τῶν λόγων τὸ αἴνιγμα· διήγησαί μοι τῶν ῥημάτων Ⓦ τὸν τρόπον· ἐρωτῶσί μοι τῶν καλῶν σου εὐαγγελίων τὸν δυνάμενον· χειραγώγησόν με πρὸς τὸν ξένον λοχείαν, ἵνα μάθω κἀγὼ μικρὸν ὃ μέλλω τίκτειν μυστήριον· μάθω πῶς καὶ ἀδυνάτα γίνεσθαι δυνατά· μάθω πῶς καὶ ἀμήχανα τυγχάνῃ τινὸς μηχανῆς· μάθω πῶς καὶ ἄπορα πόροις εὐρὺν δεδώκασι τῇ φύσει ἡ χάρις ὅτι ὁ κρίσιμον κεκινοτομεῖ, ἢ πῶς ἡ φύσις δουλεύει τῇ χάριτι. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος, εἶπεν αὐτῇ· πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ὅτι σέ. ἔμαθες Ⓦ τεχνίτου, μὴ πρόσεργάσῃ Ⓦ τὸν ὅπον· ἔμαθες Ⓦ σπλάγχνου, μὴ πρόσεργάσῃ τὸ ποίημα· ἤκουσας πρὸς τοῦ ἁγίου πνεύματος, αὐτῷ λοιπὸν τῷ πνεύματι τὸν ἐργασίαν καταλίπε. πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ὅτι σέ, καὶ δυνάμις ὑψίστου ὅτι σκιάσει σοι. τοῦτο μόνον ἐκεῖνο οἶδε σοι προσειπεῖν, ὅτι γεννήσεις υἱόν· πῶς δὲ γεννήσεις, αὐτός σε διδάξει σαφῶς, ὁ πικτόλυμος πρὸς σέ. ἐγὼ Ⓦ λόγον ὡς ἄλλος ἐκόμισα· αὐτὸς ὁ διαστείλας τὸ ἔργον προσθήσει, ὃς καὶ Ⓦ τὸν ὅπον ἐπίσταται· ἐγὼ δὲ πτέρυγός εἰμι βασιλικῆς προσταγμάτων, οὐκ ἐρμηνευτὴς θείων βουλευμάτων. οὐ τολμῶ διδάξαι σε ἃ μὴ μεμάθηκα· οὐ θέλω Ⓐ ἐρμηνεῦσαι ἃ μὴ πρέπει εἰδέναι· οὐ τολμῶ δημοσιεῦσαι τὸ μυστηρίου τὸ Ⓐ προσταγμα· οὐκ ἰσχύω Ⓐ ἀφασιφώνησαι τὸ βυσσόβλητον. τὸ φαῦμα βοᾷ, Ⓦ ὁ ὅπον εἰπὼν Ⓐ ἀπόνως· οὐ ζητῶ τὰ πᾶσαι ζήτησιν Ⓐ ὑπερβαίνοντα· οὐ διώκω τὰ ἀκατάληπτα· οὐ πολυπραγμονῶ τὰ ὑπὲρ ἐμέ· οὐ λαμβάνω τὸν ὑπὲρ λόγον χάριν· οὐ λεπτολογῶ τὸν ἀνεκδιήγητον γλῶσσαν. ὄντως ὑπὲρ νοῦν ἡ πνευματικὴ σύλληψις, ὑπὲρ λόγον ἡ παράδοξος κύησις, καὶ ὑπὲρ διήγησιν ὁ σωτήριος τόκος. πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ὅτι σέ. οἶδε τί ἐργάζεται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· οἶδεν ὁ υἱός, πῶς ἑαυτῷ κατασκευάζει τὸ πνευματικὸν οἰκητήριον. οὐ γὰρ ἀγαθοῦ φύσεως νόμοις ὁ τῆς φύσεως ποιητής· αὐτὸς μόνος ἔχει τὸ βούλημα· αὐτὸς, ὡς βούλεται, προσκαλλεται τὸν τῷ δούλῳ μορφῶν. οἶδεν ὁ πατὴρ τὸν τῷ μονογενοῦς [υἱοῦ] ἐνανθρώπησιν. ὅπου γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐκεῖ καὶ ὁ υἱός, [καὶ ὅπου ὁ υἱός] ἐκεῖ καὶ ὁ πατήρ. ἀχώριστος ἡ τριὰς, ἀδιαίρετος ἡ τριάς. ὡς γὰρ ἐν ἀρχῇ πλάττων Ⓦ "ἀνθρωπον ὁ πατὴρ, προσῆν τὸν ἐργασίαν προσεπέφατο Ⓦ υἱὸν δὲ τὸ πνεῦμα, εἰπών, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καθ' ὁμοίωσιν, οὕτω καὶ νῦν τῆς ἀναπλάσεως γνωρίζοντος, πάρεστι πάλιν "ἀπορρήτως ἡ ἁγία τριάς. ὃς γὰρ

Γεν. α. κς.

γὰρ ἡ πλάσις μία, ταύτης καὶ ἡ δυάπλασις πάλιν κοινή. διὸ καὶ ὃ ἐγνωσμένον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ. τοῦτο γὰρ ἀληθῶς ἅγιον ἐγένημα, τοῦτο ἄσπορον βλάστημα, τοῦτο πνευματικὸν κύημα. οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν θεότητα, οὗτος καὶ ὁ υἱὸς σὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· οὗτος ὁμοούσιος τῷ πατρὶ καὶ ὃ νοούμενον, οὗτος ὁμοούσιός σοι καὶ ὃ φαινόμενον· οὗτος ὁ οὐράνιος καὶ ὀπτάνομος· οὗτος ὁ ἀόρατος καὶ βλεπόμενος· οὗτος ὁ ἀπαθὴς τῇ θεότητι, οὗτος καὶ παθητὸς τῇ ἀνθρωπότητι· καὶ ὥσπερ Θεὸς τέλειος, οὕτω καὶ ἄνθρωπος τέλειός ἐστιν ὁ Ἰησοῦς. ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος γενόμενος μεμένηκε Θεὸς ἀναλλοίωτος, οὕτω καὶ σὺ μένουσα παρθένος, γέγονας καὶ μήτηρ ἀδιαφθόρως. οὔτε γὰρ ἡ παρθενία πολεμήσει τῷ τόκῳ, οὔτε καὶ τῆς παρθενίας ὁ τόκος στρατεύεται. ὕμνει τοίνυν ὃ γεγόμενον, καὶ μὴ πολυπραγμόνει τὸν δωρεαν· θαύμαζε τὸ μεγαλόδωρον, καὶ μὴ περιεργάζου τὸν τρόπον ἀμφίβαλλε· περισκοπεῖ τὸ πιστευθέν σοι μυστήριον, καὶ μὴ περιεργάζου τὸ ξένον τοῦ θαύματος. ἐὰν πιστεύσῃς εἰλικρινῶς, ἀνοιγήσεταί σοι τὸ πῶς ζητούμενον φωτίσει σε τὸν ψυχικόν· ἐὰν δὲ περίεργος ἐρευνήσῃς, οὐκ εὑρήσεις ὃ πολλοῖς οὐδαμῶς. θέλεις μαθεῖν; μάθε ἀπὸ φανερᾶς σημείου τοῦ κατὰ σὲ θαύματος τὸν ἀληθῆ. θέλεις τοῦ μυστηρίου τῆς σῆς γεννήσεως τὸν εἰκόνα θεάσασθαι; γείτονά σε καὶ συγγενῆ τὸν Ελισάβετ θέασαι. Ἰδοὺ γάρ, φησίν, Ελισάβετ ἡ συγγενής σου, καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν γήρᾳ αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ Θεοῦ πᾶν ῥῆμα. ἐλύθη πρὸ ἐλπίδα τῆς Ελισάβετ ἡ στείρωσις, ἵνα τῆς σῆς παρθενίας τῆς μὴ λυομένης ἡ λύσις τοῦ πάθους διδάσκαλος γένηται. συνέλαβεν ἡ στεῖρα καὶ γραῦς τοῦ παρὰ σοῦ τεχθησομένου βασιλέως ϖ πρόδρομον, ἵνα πιστεύσῃς ὅτι σὺ ϖ Κύριον ἔχεις ὀπτὰ τῆς σῆς γαστρός. ἄπελθε, κατάμαθε τὸν Ελισάβετ· καὶ ἐάν μὴ οὕτως αὐτὸν εὑρήσῃς, ὡς εἶπον, μὴ πιστεύσῃς μου τῷ κηρύγματι. τί οὖν μοι σὺ λέγεις τοῦτον ἡ ἁγία Μαρία, ἡ παρθένος τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ἡ εὐσεβὴς καὶ βουλομένη καὶ εὐπειθής, ἡ φιλοτιμία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἡ πύλη τῆς ἡμετέρας ζωῆς, ἡ πρόξενος τῆς σωτηρίας ἡμῶν; τὸν τοῦ ἀγγέλου φωνὴν βουλομένου δέξασθαι. λέγει πρὸς αὐτόν· ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. ὡς δούλη τῷ δεσπότῃ πρόκειμαι νεύματι· ὡς πηλὸς ὑποκείμαι ταῖς τοῦ κεραμέως χερσίν· ὡς θέλει μετ' ὀξύτητος ὁ πλάστης, ἐν ἐμοὶ περαιτέρω τὸ βούλημα· ὡς θέλει μετὰ φιλανθρωπίας, ἐν ἐμοὶ θαυματουργείτω τὸν παράδοξον κύησιν. γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου· γένοιτό μοι τὰ ῥήματά σου ταῦτα, καὶ πράγματα ἐναργέστατα καὶ ἀληθινά. ἐξ ἀπήλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος, ὁ καταλθὼν θεόθεν, κατήχησε, προκατήρτισε τὴν παρθένον, ἐδίδαξεν αὐτὴν, ὅσον ἐχώρησεν· ἤκουσε καὶ αὖθις παρ' αὐτῆς, ἅπερ ἐδίδαξε μαθεῖν· καὶ πάλιν ἀνῆλθεν ὅθεν κατῆλθε, κάτω καταλιπὼν ϖ ἀποστείλαντα, καὶ πάλιν [αὖθις] εὑρὼν αὖθις ἐν θεανοῖς προσκυνούμενον ὑπὸ πάσης ἀγγελικῆς στρατολογίας. τί οὖν προς ταῦτα λέγεις [ὦ] Αρειε; εἰπέ μοι [ὦ ἄθλιε], πῶς ἐχωρήθη ὁ ἀχώρητος ἐν μήτρᾳ παρθενικῇ; πῶς παρθένος οὖσα συνέλαβε, καὶ παρθένος πάλιν διεφυλάχθη; καὶ τὸ σωτῆρος ϖ τόκον ἐπλούτησε, καὶ αὐτὴ συνεπλουτίσθη τῇ χάριτι; ἀλλ' οὐκ ἀνέξοις εἰπεῖν. εἰ γὰρ ἡ μήτηρ τοῦ μυστηρίου, ὃ μυστήριον, ὃ ἔτεκεν, οὐ κατέλαβε, πῶς σὺ δυνήσῃ τοῦτο καταλαβεῖν; εἰ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος ἐρωτηθεὶς παρὰ τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου, πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω, πλέον εἰπεῖν οὐκ ἐδυνήθη, ἀλλὰ καταφυγὼν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς οὐδὲν ἕτερον δυνάμενος ἀποφήνασθαι ἰσχυρότερον, σὺ πῶς δύνῃ εἰπεῖν, "ὅπερ ὁ Γαβριὴλ οὐκ ἴσχυσεν" ἑρμηνεῦσαι; εἰ γὰρ τὸν καρπὸν σήμερον τοῦ Χριστοῦ, τὸν γεγονότα ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, οὐδεὶς κατ' ἀξίαν δυνάτα διηγήσασθαι, ἐκείνου τὸν γέννησιν, τὸν οὐράνιον, τὸν ἄχρονον, τὸν ἀσώματον, τὸν ἄρρητον, τὸν ἀπαθῆ, τὸ παντελῶς ἀνέκφραστον καὶ ἀκατάληπτον, πῶς τολμᾷς πολυπραγμονῆσαι; τίς παρέσχε σοι τῆς τοιαύτης τόλμης τὰ σπέρματα; ἢ ἄγγελοι τὸν ἀγίαν τεκοῦσαν προσκυνοῦσιν

σιν ἀπαύστως βοῶντες, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος σαβαὼθ, πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. οὐ λέγουσιν, ὡς σὺ λέγεις· ἁγιώτερος ὁ πατήρ, ὡς πρεσβύτερος· οὐ λέγουσιν ὑφειμέναις φωναῖς, ἅγιος ὁ υἱός, ὡς νεώτερος· ἅγιος ὁ παράκλητος, ὡς βραχύτερος· ἀλλὰ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑμνῳδίαν τῇ ἴσῃ τειμῇ προσφέρουσι. πόθεν οὖν σὺ μόνος, ὦ Αρειε, ἔμαθες ἀνυφῆγεσθαι" τῇ κτίσει κῦ τὸν ποιητήν; 5 κ. τὸν κτίσαντα
ἀλλὰ παράφρων τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀγγέλων τὴν μαρτυρίαν. τίνι οὖν ἐμμένεις, εἰπέ; τίς ἀρέσκει σοι τῶν δογμάτων τούτων κριτής; τίνα θέλεις λαβόμενον ἀπροσωπόληπτον δικαστήν; τίνος δέχῃ τὴν παρὰ τῆς βλασφημίας ὑπόκρισιν; ἐμμένεις τῷ πατρὶ τῷ
Ματθ. ιζ. ε. μᾶλλον πάντων εἰδότι Ⓦ οἰκεῖον υἱόν; οὐκοῦν ἀκούσωμεν αὐτοῦ βοῶντος· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός
Ιωαν. ι λ-λη. μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα, αὐτοῦ ἀκούετε. ἐὰν εἴπῃ, Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν, 10
αὐτοῦ ἀκούετε· ἐὰν εἴπῃ, Ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ, αὐτοῦ ἀκούετε· ἐὰν εἴπῃ,
Ιωαν. ιδ. θ-κη. Ο ἑωρακώς ἐμὲ, ἑώρακε Ⓦ πατέρα, αὐτοῦ ἀκούετε (οὐ γὰρ ψεύδεται ἡ ἀλήθεια) ἐὰν εἴπῃ, Ο πέμψας με πατὴρ μείζων μού ἐστι, μὴ τῇ θεότητι τοῦ λαλοῦντος, ἀλλὰ τῇ ἀνθρωπότητι ὃ ἔλαττον προσαρμόσατε. ἤκουσας, Αρειε, τῆς τοῦ παιδὸς ὑποκρίσεως· ἄκουσον καὶ
Ιωαν. γ. ιε. τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ τούτοις ὑπογραφιζομένου τοῖς ῥήμασιν. Οὕτως ἠγάπησεν ὁ Θεὸς Ⓦ 15
κόσμον, ὥστε Ⓦ υἱὸν αὐτοῦ Ⓦ μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. ὁ πιστεύων, ἤκουσε λέγοντος, ἵνα πότε, ὅτε οὐκ ἴσμεν· ὁ πιστεύων," ἤκουσε ὁ ἀμφιβάλλων. τί οὖν ὃ πιστεύῃ ἀφεὶς, ὑποζύγιον ὑπολαμβάνεις, Ⓦ κριτὴν ἔχων πολέμιον; ἀλλὰ σὺ μοὶ [Αρειε λῆρε καὶ παραφρόνων· ὡς θέλεις, πίστευε. Εἰ μὴ γὰρ θέλεις [παλαιπωρε] ὑπογνῶναι ὃ συμφέρον, φλυαρεῖς καθ' ἑαυτοῦ. ὅτε γὰρ Ⓦ υἱὸν ἀδικήσεις, καὶ κατὰ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς διάφορος τῆς γεέννης ὁ πῦρ. ἐγὼ δὲ παιδαγωγούμενος ὑπὸ τῶν" ἁγίων γραφῶν ὑμᾶς Ⓦ πατέρα, Ⓦ ἀεὶ πατέρα τυγχάνοντα· ὑμᾶς Ⓦ υἱόν, Ⓦ ἐκ τῆς πατρῴας οὐσίας ἀχρόνως ἐκλαμψάντα· ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ ἐκ τοῦ παιδὸς ἐκπορευόμενον, καὶ ἐν υἱῷ ἀναπαυόμενον· ὁμολογῶ τὸν Χριστὸν, Θεοῦ τέλειον, καὶ ἀνθρώπου τέλειον τὸν αὐτὸν· κηρύττω τῆς θεότητος αὐτοῦ τὰ ὑψηλά, καὶ οὐκ ἐπαισχύνομαι τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ τὰ ταπεινά· ἀλλὰ μετὰ τοῦ [μεγάλου καὶ μακαρίου ἀποστόλου] Πέτρου βοῶ πρὸς αὐτὸν, Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. καὶ σοι πρέπει ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ καὶ προσκύνησις, ἅμα τῷ πατρὶ, σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.
Ματθ. ιϛ. ιϛ.

ΠΕΡΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ.

Λογ. 4.

Ex Mss. Cæsareo.
Παροιμ. ιθ. ιζ.

Ποίαν μὲν θεία γραφὴ, Ο ἐλεῶν πένητα δανείζει Θεῷ. ὅρα πῶς ἀναγκαίαν ἐπιτίθησι τοῖς ἐλεήμοσιν, πῶς μέγαν, πῶς βούλεται. δανείσῃ μοὶ ἐὰν δανείσῃς ἢ χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ σῖτον, ποίᾳς γραμματείοις, καὶ τὴν χεῖρα τὴν δεδομένην δεσμοῖς τοῖς γράμμασιν. ὅπερ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀλλὰ τοῖς μαρτυρίοις δίδοις, καὶ τῷ πένητι, καὶ ὁ Θεὸς προσκαλεῖται καὶ προσφωνεῖ ἀπολαβεῖν τὰ δανεία, ἃ ἐδανείσας τῷ πένητι. ἀπαύστως λέγουσι τὴν ἐντολὴν, καὶ οὐκ ἀπλῶς ἀποδίδουσιν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς βοηθείας λέγων λέγει, καὶ ἐλάττων πολλοῦ. ὁμοίως καὶ ὁ ἀγοράζων, ὀλίγην μοὶ ἔρχεται διδοὺς· προσιὼν δὲ ὁ" πολλὰν· καὶ ὅτως εἰς μέσον τιμὴν φήσαντες τὰ συμφέροντα πραγματεύονται. καὶ ὅτε ὁ μὴ τοσοῦτον κόσμον κτήσῃ ὁ πλουτῶν, οὐκ ἐγκλῆ ὁ ἀσφαλής. πολλάκις γὰρ πρὸ τοῦ φθάσαι εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἢ ἀπέθανεν, ἢ ἀπώλετο, ἢ ἀδόκιμος εὑρέθη. καὶ γοῦν διπλοῦς ὁ κόπος. ὅπου γὰρ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ὑπόδειγμα ποιούμενος, οὐκ

οὐχ ὁδοιπορείας κόπους, οὐ καύσωνα, οὐ χειμῶνα, οὐ λιμοῦ ἀποτυχίας, οὐδὲν τοιοῦτον. ἐσὺ κατηλθες εἰς τὴν οἰκίαν, ἔρχεται ὁ πένης πωλῶν τὸν ϖδάδφσον, καὶ λέγει σοι· δὸς ἄρτον, καὶ λαβὲ ϖδάδφσον· δὸς ἀποτεθνηκότα ἱμάτιον, καὶ λαβὲ βασιλείαν οὐρανῶν. πλὴν οὐκ ἀναγκάζει σε δοῦναι ὁ οὐκ ἔχων, ἀλλ' ἐξ ὧν ἰσχύεις. ἀλλὰ σὺ λέγεις μὴ θέλων ἀγοράσαι τὸν ϖδάδφσον τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἔχεις ἄρτον. δὸς ἕνα ὀβολόν, δὸς ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος, δὸς ὑδρίαν, δὸς ὄξος, δὸς ὀθόνην· πάντα ὁ Χριστὸς δέχεται· μόνον ἀγόρασαι τὸν ϖδάδφσον. μίμησαι τὴν χήραν ἐκείνην τὴν Σαρεφθίαν, λέγων· ἣ τὴν δραχμὴν ἀλεύρου ἔδωκε, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐκληρονόμησε. καὶ πάλιν ἄλλην χήραν τὴν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ μνημονευομένην, τὴν μηδὲν ἔχουσαν ἄλλο, εἰ μὴ δύο λεπτὰ μόνον, καὶ ταῦτα βαλοῦσαν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ ἠγόρασε τὸν ϖδάδφσον. οὐ ζητῶ ὄγκον χρημάτων, ἀλλὰ ψυχὴν ἐλεήμονα, καὶ καρδίαν εὐπροόρατον. δὸς πένητι, κτήσῃ τὸν Θεὸν χρεωφειλέτην· ὁ ἐλεῶν πλουτεῖ δωρούμενος Θεῷ. καὶ πότε, φησὶν, ὁ δωρεισάμενος ἀποδίδωσι; ὅταν ἀφῇς τὰ ἐνταῦθα ἀπόντα χρήματα, ταῖς οἰκίαις, τοῖς χρυσίοις, τοῖς ἀργυρίοις, τοῖς ἱματισμοῖς, τὰ λοιπὰ πάντα, καὶ ἐκδημήσῃς πάντα τὰ ἐνταῦθα καταλιπών, τότε ὁ δωρεισάμενος μετ' εὐχαριστίας ἀποδίδωσι. πρόπεμψόν σου τὰ χρήματα, μὴ φείσῃ χρόνοις, μὴ τηρήσῃς αὐτά, ἵνα μὴ ἀπολέσῃς τὴν αἰώνιον ζωήν. ἀδηλος ὁ θάνατος, οὐκ οἶδας πότε ἔρχεται· οἷα ὥρᾳ οὐ γινώσκεις οὐ πορεύῃ· καὶ σὺ μὲν οὐκ ὑπάγῃς, ταῦτα δὲ χρήματα ὧδε μένει· καὶ ἄλλοι τὸν πλοῦτόν σου καταμεριζόμενοι, οὐδὲ μνήμην τοῦ ὀνόματός σου ποιοῦσι· πολλάκις δὲ καὶ κληρονόμοι σου ἀνασκάπτουσί σου τὴν οὐσίαν, καὶ καταρῶνταί σε. πρόπεμψον σου τὰ χρήματα εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἀτελεύτητον, μήποτε εἰς τὸν τόπον ἀπέλθῃς τοῦ πυρὸς τοῦ ἀσβέστου, ὡς πλούσιος ἐκεῖνος Λάζαρον. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· καὶ τὰ ἑξῆς. ὅρα τί λέγει ὁ ποιητὴς τοῦ κόσμου. οὐ λέγει, βασιλεὺς ἡμῖν, ἢ ἐφοβήθητέ με· οὐδὲ ἀρχὴν, καὶ ἡτοιμάσατε· ἀλλὰ, γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· ἀδύνης, καὶ ἐπεσκέψασθέ με. ὅντως οὐδὲν ἴσον τῆς ἐλεημοσύνης. πένης δαπανᾷ, καὶ ὁ Θεὸς ἀποδίδωσι· δωρεισάμενος ὁ Θεὸς ἀπὸ τῶν πενήτων καὶ τῶν ϖδαιθιόντων τοῖς μαρτυρίοις, οὐκ ἀποδίδωσι μόνον ὃ δωρεῖται, ἀλλὰ κληρονόμους αὐτοὺς ποιεῖ τῶν δωρεισάμενων. δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. καὶ πότε, φησὶν, ἡτοιμάσθη; ὅτε σὺ τοῖς πένησι ἔφας καὶ σὺ δύματα ἤνοιξας, ὅτε σὺ ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ ἐν τοῖς μαρτυρίοις ἐκαρποφόρεις, ὅτε σὺ τοὺς μνήμας τῶν ἁγίων ἐπετέλεις, ὅτε σὺ εἰς τὸν οἶκόν σου ὑπεδέχου, ὅτε σὺ τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν ἐν φυλακῇ ἐπεσκέψω, ὅτε σὺ ταῦτα ἐποίεις, ἐγώ σοι ταύτην τὴν βασιλείαν ἡτοίμαζον. ὅταν μέλλῃς ἐξέρχεσθαι τοῦ βίου, μὴ φείσῃ τὴν ξενίαν αὐτῆς· οἰκοδεσπότης παρασυμπαραστάσει σοι λέγων· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν. ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με. βλέπε δὲ μέγεθος τῆς ἐλεημοσύνης, πῶς οὐδεμία ἀρετὴ συγκρίνεται αὐτῇ ἢ παρηιτήσατο. οὐκ εἶπε γάρ, ὅτι προφητὴν ἐφυλάξατε, ἢ ὅτι δι' ἐμὲ σῶς βύσατε, οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν· ἀλλὰ μόνον, ἐπείνασα, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. μεγάλη δὲ καὶ ἀνηκοΐα, καὶ ἡ πρόφασις, καὶ αἱ λοιπαὶ ἀρεταί, ἀλλ' οὐδὲν ἴσον τῆς ἐλεημοσύνης. πρόπεμψόν σου τὸν κόσμον εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν ἀτελεύτητον, καὶ εὑρήσῃ τὸ τῷ αἰῶνι ἐκείνῳ ταῦτα, ἅπερ τὸ ταῦτα πρέχει, καθὼς καὶ ὁ Κύριος λέγει· Ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵν', ὅταν ἐκλίπητε, ὑμᾶς δέξωνται εἰς τοὺς αἰωνίους σκηνάς. ὦ φιλία δεισπότου, ἣ ἀσυνεσία πλουτούντων. ἀλλὰ ϖδαιμαλᾷ, καὶ ὁ πλούσιος ὀδυνᾶται· οὐ ζωΐνης, ἀδελφέ, τί δῆτα πρόνοια Θεοῦ; οὐκ ἠδυνάτο δυνῶν καὶ τῷ πένητι χρήματα ὅσα δέδωκέ σοι, καὶ σε πλουτίσαι καὶ ἅγιον Θεόν; οὐκ ἠδυνάτο ὁμοῦ σοι χορηγοῦντι καὶ τὸν ἐγγὺς

Matθ. κε. λε.

Λυκ. ις. θ.

τενέγκῃ, καὶ σὺ πένητας πλουτίσαι; μὴ σε ἔλπ τιμῆσαι ὁ Θεὸς ἀφ' ὧν πλούτου; νόησον τί σε μέλλει γίνεσθαι· βλέπε ἐν τῷ τάφῳ τὰ γεγυμνωμένα ὀστᾶ· τί διαφέρεις ἐκεῖ, πλούσιος, ἢ πένης; οὐ σπῶντες τέφρα; οὐ σπῶντες κόνις; ποῦ ἐκεῖ βασιλεύς; ποῦ ἄρχων; ποῦ δυνάστης; ποῦ πένης; ὅντως σπῶντες ἴσοι νεκροί· καὶ ὀστέα ἕρπυζα, σκώληκος σκωλήκων. τί ὑπερηφανεῖς πένητα, τί βδελύσσῃ ἀθλίαν; οὐ θεωρεῖ ὁ Θεὸς καλόν, καὶ σέ; οὐκ ἔστι καλὸς ὁμοίωμά τι αὐτοῦ; νόησον ὅτι αὐτὸν πένητα ὁ Θεὸς καλεῖ ἀδελφόν, καὶ προτιμότερόν σε ποιεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὁ Θεὸς γὰρ ἄδικος οὐκ ἔστιν· οὐκ ἀποστρεῖ πένητα τὴν αἰώνιον ζωήν, καὶ βασιλείαν τὴν ἐπουράνιον, εἶτα ὑπομένῃ τὴν πενίαν· στι δὲ δύο πράγματα οὐ δίδωσιν, ἐὰν μὴ προαιρέσεως ἐκ τοῦ Θεοῦ δοθέντων σοι χαρισμάτων. Ἐφ' ὅσον γάρ, φησιν, οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. δεῦρο οὖν, ἀκούσωμεν, καὶ πληρώσωμεν τὰς χιλίας τῶν πενήτων, ἐξ ὧν σοι ὁ Θεὸς ἐχορήγησεν, ἵνα θέρους ἐκεῖ τὰς ἀποθήκας σου γεμούσας. εἰ γὰρ μακάριος ὃς φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ ἅπαξ, πόσῳ μᾶλλον μακαριώτατος ὁ ἐν αὐτῇ κατοικεῖν ἀξιωθεὶς εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας; μή μοι λέγε, ὅτι πένητες ἄπορεί εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσί τί μοι δοῦναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὁ ἐγγυητὴς αὐτῶν πλούσιός ἐστι. μὴ γὰρ τοὺς πένητας ἀπαίτησαι, ὁ Θεὸς δοῦναί σοι ἐκείνους ἐκ σοῦ ἀποδίδωσι καὶ τοῖς πένησι τὰς δωρεάς, ὁ ἐν τούτῳ τὴν ζωὴν ἡμῖν κυβερνῶν, καὶ ἐκεῖθεν ἡμᾶς δίκαιώσει, εἶτα ποιῶμεν τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ. Ὁ γὰρ ἐλεῶν πένητα δανείζει Θεῷ· καὶ ὃ δέδωκε δόμα αὐτὸν ἀποδώσει αὐτῷ· καὶ τὴν προαίρεσιν, λέγω. ὅταν γὰρ ἀγαθὴ προαίρεσις, ἐκεῖ δαψιλὴς χορηγία. Φοβηθῶμεν τὴν ἡμέραν Κυρίου, ἐν ᾗ ἀποστελεῖ ὁ οἰκοδεσπότης εἰς τὴν ***ρίαν τὸν σῖτον, καὶ κελεύσει τὸν μὲν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ· ὁ γὰρ οἰκοδεσπότης ὁ Κύριός ἐστιν, ὃν οἱ θερισταί εἰσιν οἱ ἄγγελοι, ὁ σῖτος δὲ οἱ δίκαιοι, τὸ δὲ ἄχυρον οἱ ἁμαρτωλοί. σπουδάσωμεν οὖν εὑρεθῆναι σῖτος ὥραιος ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης, ἵνα εἰσέλθωμεν εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς, ἃς ἡτοίμασεν ὁ δυνηφθεὶς ἀφ' ἡμῶν· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ματθ. κε μ.

Λουκ. ιδ. ιε.

Παροιμ. ιθ. ϛ.

Λογ. ϛα. ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ.

Ex Mss. Cæsareo.

Ματθ. ια. λ.

ΚΑΛΩΣ εἶπεν ὁ Κύριος, ὅτι Τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι. ποῖον γὰρ βαρύ, ἢ ποῖος κόπος ἐστὶ τὸ ἀφιέναι τοῖς ἀδελφοῖς τὰ πταίσματα ἐλαφρὰ καὶ μηδαμινά, καὶ συγχωρηθῆναι τὰ ἴδια, καὶ δικαιωθῆναι ζωτόμως; οὐκ εἶπεν ὅτι προστάγματά μου χρήματα, ἢ μόχθος, ἢ χαλεπότης, ἢ ἀγρυπνία, ἵνα μὴ εἴπῃς, ὅτι οὐκ ἔχω, οὐ δύναμαι, ἀλλ' ὅτι ἐλαφρὸν καὶ εὔκολον καὶ ζωτικὸν, τοῦτο προστάξε λέγων· συγχώρησον τῷ ἀδελφῷ σου τὰ πταίσματα, κἀγὼ συγχωρῶ τὰ σά. σὺ μικρὰ συγχωρεῖς πταίσματα, ἴσως ὀβολοὺς ὀλίγους, ἢ καὶ ἑκατὸν δηνάρια· ἐγὼ δὲ πολλὰ τάλαντα συγχωρῶ. καὶ σὺ μὴ μόνον συγχωρεῖς, τί ποτε μὴ χαρίζομαι; ἐγὼ δὲ τὴν ἄφεσιν πρέχω σοι καὶ τὴν ἴασιν, καὶ τὴν βασιλείαν χαρίζομαι. καὶ τὸ δῶρόν σου τίνα προσδέχομαι, ὅταν θλιβομένῃ σοι ἐπαρκῶ, ὅταν μὴ ἔχῃς ἐλεήσω καὶ πένητα, ὅταν ὁ πλησίον μὴ ἐπιδιδῷ ὅτι τῷ προστάγματί σου, ὅταν προσευχὴν σου δέχωμαι καὶ ἀγάπην ἔχῃς· τότε καὶ προσευχή σου δεκτὴ προσδέχομαι, καὶ οἰκός σε εὐλογημένον, καὶ σὺ μακάριος. ἐὰν δὲ σὺ τῷ ἀδελφῷ σου οὐ θέλῃς συγχωρῆσαι, πῶς περὶ ἐμοῦ συγχώρησιν ζητεῖς; σὸν λογισμὸν καταπατεῖς, καὶ συγχώρησιν προστάσσεις; ἐγὼ ὁ δεσπότης προστάσσω, καὶ οὐ προσέχεις; καὶ σὺ ὁ δοῦλος πῶς πολ-

μᾶς

μὰς προσφέρειν προσευχὴν τῷ Θεῷ, ἢ θυσίαν, ἢ ἀπαρχάς, ἔχων ἔγδραν κατά τινος; ὥσπερ γὰρ σὺ ἀποστρέφῃ τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἵνα μὴ ὁ Θεὸς ἀπὸ σοῦ προσευχῆς σου καὶ τῶν δώρων σου ἀποστρέφῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ· οὕτω ὁ Θεὸς ἀγάπη ὐστί, καὶ τὰ χαρίσματα ἀγάπης γνώρισμα σόν· οὐκ εὐδοκεῖ ἐν αὐτῷ. πῶς ἄρα προσδέξεται ὁ Θεὸς φονέως προσευχήν, ἢ δῶρον, ἢ ἀπαρχάς, ἢ καρποφορίας, ἐὰν μὴ πρότερον μετάνοιαν λάβῃ; ἀλλὰ πάντως ἐρεῖς μοι, ὅτι ἐγὼ φονεὺς σόν εἰμί. ἐγὼ δὲ ἀποδείξω, ὅτι φονεὺς εἶ, μᾶλλον δὲ Ἰωάννης ὁ Θεολόγος ἐλέγχει σε λέγων· Ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀδελφοκτόνος ὐστί. λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, μηδὲν προτιμήσωμεν, μὴ συνδιάσωμεν κτήσασθαι πλοῦτον τῆς ἀγάπης· μηδεὶς ἐχέτω τι κατά τινος, μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδώσῃ· Ὁ ἥλιος μὴ ὀπιδυέτω ὀπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν· ἀλλὰ ἀφῶμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν πάντα τὰ πλημμελήματα αὐτῶν. τί γὰρ ὄφελος, τέκνα, ἐὰν τις πάντα ἔχῃ, τὸν δὲ σώζουσαν ἀγάπην μὴ ἔχων; ὥσπερ τὶς ἀρίστην ποιήσει μέγα, ἵνα καλέσῃ βασιλέα καὶ ἄρχοντας, καὶ πάντα ἑτοιμάσει πλούσια, ἵνα μηδὲν αὐτῷ λείπῃ, ἄλας δὲ οὐκ ἔχῃ, μὴ δυνάμενα βρωθῆναι τὸ ἄριστον σκῦρον; ὑ πάντως, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔξοδον ἐζημιώθη, καὶ τοὺς κόπους ἀπώλεσεν· ἀλλὰ καὶ ὕβριν ἑαυτῷ προσήγαγε πρὸς τοὺς κεκλημένους τὸν αὐτόν. ὅτως οὖν ἡ ἀγάπη. τί τὸ ὄφελος εἰς ἀπέραντους κόπους; χωρὶς τῆς ἀγάπης πᾶν ἔργον καὶ πᾶσα προσευχὴ ἀκαθαρτος, κἂν πρόθεσιν κτήσαιτό τις, κἂν ὑπομονήν, κἂν ἀγρυπνίαν. εἴτε προσεύχεται, εἴτε δακρύει πολλά, εἴτε πτωχεῖς, κἂν δῶρα προσφέρειν δοκῇ, ἢ ἀπαρχάς, ἢ καρποφορίας, κἂν ἐγκλεισίαν κλίζῃ, εἴτε ἄλλο τι προσάπτῃ, χωρὶς τῆς ἀγάπης πάντα σκῦρα εἰς ὄσμὴν λογισθήσονται τῷ Θεῷ. ὑ γὰρ εὐδοκεῖ Κύριος ἐν αὐτοῖς. ἀκούσατε τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· Ὁ γὰρ ἔχων ἔγδραν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, "δοκεῖ προσφέρειν τῷ Θεῷ, ὡς ὁ θύων κύνα, καὶ ὡς μιαίνων πόρκου" λογισθήσονται. μὴ οὖν βουληθῇς χωρὶς τῆς ἀγάπης ποιῆσαί τι ποτε, ὅτι ἡ ἀγάπη κατέχει πλῆθος ἁμαρτιῶν. ὧν ποίου ἀγαθοῦ καταφρονοῦμεν, ὧν πόσων ἀγαθῶν στερούμεθα καὶ ποσῆς χαρᾶς, μὴ κτησάμενοι τὴν ἀγάπην; Ταύτην Ἰούδας μὴ θελήσας κτήσασθαι, ἐκ μέσου τῶν χορῶν τῶν ἀποστόλων ἐξῆλθε, καὶ λιπὼν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, καὶ ἑαυτῷ διδάσκαλον καὶ τοὺς ἰδίους ἀδελφοὺς μισήσας ἐν τῷ σκότει ἐπορεύθη. διὸ καὶ ὁ χοροφαῖος Πέτρος ἔλεγε· Παρέδη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. καὶ πάλιν Ἰωάννης ὁ Θεολόγος λέγει· Ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκοτίᾳ ὐστί, καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. ἐὰν δὲ εἴπῃς, ὅτι καὶ τὸν ἀδελφόν μου οὐκ ἀγαπῶ, ἀγαπῶ τὸν Θεόν ἀγαπῶ, ἐλέγχει σε Ἰωάννης λέγων· Ἐάν τις εἴπῃ, τὸν Θεὸν ἀγαπῶ, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισεῖ, ψεύστης ὐστίν. ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἑώρακε, τὸν Θεὸν, ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν; ὁ οὖν ἔχων μῖσος καὶ πόλεμον τὸν ἀδελφὸν ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, ὁ μὴ ἔχων ἔγδραν κατά τινος, ὁ πληρῶν τὸν λόγον τοῦ ἀποστόλου, Ὁ ἥλιος μὴ ὀπιδυέτω ὀπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν, οὗτος ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, οὗτος μαθητὴς ἀληθὴς ὐστί, τὸ εἰπόντος, Οπὶ ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε μετ' ἀλλήλων. φανερὸν οὖν ὐστίν, ὅτι ὁ τοῦ Χριστοῦ μαθητὴς οὐκ ἔστιν γνωρίζεσθαι ἐκ τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης. ὁ δὲ ἔχων ἴσος καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ δοκῇ ἀγαπᾶν τὸν Χριστὸν, ψεύστης ὐστί, καὶ φρεναπατᾷ ἑαυτόν. λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης, ὅτι Ταύτην ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ πάλιν ὁ Κύριος· Αγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐν πάσῃ τῇ δυνάμει σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. καὶ ἐπάγαγε, θέλων δεῖξαι τὴν δύναμιν τῆς ἀγάπης, λέγων· Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται. ὢ θαῦμα ἄξιον, ὅτι ὁ ἔχων τὴν ἀνυπόκριτον ἀγάπην, ὅλον τὸν νόμον πληροῖ. Πλήρωμα γὰρ νόμου ἡ ἀγάπη, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος. ὢ δυνάμεως ἀγάπης ἀνείκαστος, ὢ δυνάμεως ἀγάπης ἀμέτρητος. διὸ τῆς ἀγάπης τιμιώτερον, ὅτι ἐν οὐρανῷ,

ὅτι

ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ πάλιν ὁ Κύριος· Αγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐν πάσῃ τῇ δυνάμει σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. καὶ ἐπάγαγε, θέλων δεῖξαι τὴν δύναμιν τῆς ἀγάπης, λέγων· Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται. ὢ θαῦμα ἄξιον, ὅτι ὁ ἔχων τὴν ἀνυπόκριτον ἀγάπην, ὅλον τὸν νόμον πληροῖ. Πλήρωμα γὰρ νόμου ἡ ἀγάπη, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος. ὢ δυνάμεως ἀγάπης ἀνείκαστος, ὢ δυνάμεως ἀγάπης ἀμέτρητος. διὸ τῆς ἀγάπης τιμιώτερον, ὅτι ἐν οὐρανῷ,

ὅτι

α Ιωαν. γ. ιε.

Εφ. δ. κς.

Ματθ. κβ.

Ρωμ. ιγ. ι.

ὅτε ὅπου τῆς γῆς. Ἀφ' ὧν Παῦλος ὁ ἀπόστολος μαθὼν [ὃ] ὅτι οὐδὲν τῆς ἀγάπης δυνάτερον,
Ρωμ. ιγ. ιι. ἔγραψε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης λέγων· Ἀδελφοί, μηδὲν ὀφείλετε, εἰ
μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν, καὶ ταῖς ψυχαῖς ὑπὲρ ἀλλήλων πιόναι. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη,
πάντων τῶν ἀρετῶν τὸ κεφάλαιον, τὸ ἄλφα τῶν ἀρετῶν. ἡ ἀγάπη τὸ πλήρωμα τοῦ νόμου, ἡ
ἀγάπη ἡ ἁπλανὴς σωτηρία. αὕτη ἐξ ἀρχῆς εἰσῆκεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἄβελ, αὕτη τοῦ 5
Νῶε κυβερνήτης γέγονεν, αὕτη Ἀβραὰμ πατριάρχας ζωηργησεν, αὕτη τὸν Μωϋσέα διέσωσεν, ἴσ τῆς πρ
αὕτη τὸν Δαβὶδ οἰκητήριον τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐποίησεν, αὕτη εἰς τοὺς προφήτας κατ- ἀρχὰς αὐ
σκήνωσεν, αὕτη τὸν Ἰωὰν εἰσήγαγε· καὶ τί λέγω τὰ μείζονα; αὕτη τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν πρὸς ἡμᾶς κατήγαγε. Ἀφ' ἧς ἡ ἀγάπης ὁ ἄγγελος ἐφάνη, ὁ ἀπάρχης ἄρχεται, 10
ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ υἱὸς ἀνθρώπου γίνεται. Ἀφ' ἧς τῆς ἀγάπης πρώτα τὰ περὶ σωτηρίας οἰκονομῆ-
ται· ὁ θάνατος κατήργηται, ὁ ἅγγελος κατεκλήθη, ὁ Ἀδὰμ ἀνακέκληται, ἡ Εὔα ἠλευθέ-
ρωται. Ἀφ' ἧς τῆς ἀγάπης μία ποίμνη γέγονεν ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων· Ἀφ' ἧς τῆς ἀγάπης ἡ
καθάρσια λέλυται, ὁ παράδεισος ἀνέῳκται, ἡ ζωὴ πεφανέρωται, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐ-
πήγγελται. αὕτη γὰρ ἁλιεῖς τοὺς ἰχθύων σαγηνεύσασα, ἁλιεῖς τῶν ἀνθρώπων ἐποίησε· αὕ-
τη γὰρ μάρτυρας ζωηθῆναι καὶ εἰσήγαγεν· αὕτη τὰ ἐρήμους πολίτας ἀνέδειξεν· αὕτη τὰ ὄ- 15
ρη καὶ τὰ σπήλαια ψαλμῳδίας ἐπλήρωσεν· αὕτη γὰρ ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους ἓν ἀπειργάσα-
το, ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην βαδίζειν ὁδόν. Ἀλλὰ μέχρι τίνος
τοῦτο; * * διοίκειν τὸν ἀπατάληπτον
* * λείπει * *
* * 20

Λογ. 43. ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ. α.

Ιωαν. ια. α.

Ex MS. Regio Lut.

Ἅσα μὲν ἡ θεία διδασκαλία ζωάγει εἰωθε τοὺς φιλομαθῶν ἀν-
δρῶν τὰ ὠφελείας, μάλιστα ὅ ἀεὶ κτᾶσθαι καὶ γινώσκειν ἀεὶ γινόμενα, μιμούμε- 25
νη τὰ τῶν ὑδάτων νάματα, ἃ τοῖς διψῶσιν ὀρεγόμενα, ἐς πλεῖον ἐπιθυμίαν θεραπεύοντα, μᾶλλον γίνονται τοῖς λαμβάνουσι ποθητότε-
ρα. τί οὖν μοι τὸ προοίμιον βούλεται; Λάζαρος ὁ τετραήμε-
ρος νεκρὸς κατὰ τοῦτο τὰ ἡμέρας τῶν ἡσυχῶν ἀνέστη. ἰδὲ τοίνυν ὁ
Ἰησοῦς πρὸ τοῦ πάθους σωτηρίαν ἐπιτελούμενος, καὶ προθαυμάτων θαύματα γυμνάζον- 30 ἴσ τοῦ
τα, ἐς προεορτῆς ἑορτὴν αἰσχυνόμενα, καὶ προέργου ἔργον ἀναδιφώμενα· ἵν', ὅταν ἀνὴρ
σαυρῷ παραδοθῇ, μὴ ἀπαγορεύσωσιν οἱ μαθηταὶ τὸν οἰκεῖον διδασκάλου τοῦ ἀνάστασιν,
ἀλλὰ πιστεύσωσιν ὅτι ὁ θάνατον ἄλλην χάριν ἐπιτάξας, ἀνὴρ οὐδὲν ἧττον ἐστὶ τοῦ θα-
νάτου παθεῖν δυνάμενος. δίκαιον τοίνυν ὄντι καὶ τῷ χειρῷ, ἐς ἑαυτοῖς, καὶ τῇ μιμήσει πρωτηγόρῳ
χρειζομένους κοινωνῆσαι τῆς ὑπὲρ τοῦ Λαζάρου ἀναστάσεως εὐφροσύνης, κοινωνῆσαι οὐ μὴ 35
δακρύων μόνον, ἀλλὰ ἐς θυμηδίας, ἐς χαρᾶς, πᾶς πρὸς τὸν Μαρίαν χρηταῖς γυναιξί, πι-
μῆσαι οὐ καὶ ὁ διδάσκαλον Ἰησοῦν τῇ ἀσυνθέτῃ τῆς ἰσοτείας. ὁ γὰρ τοῦτο ἐκείνῳ φί-
λοις ὑμῖν, εἰς ἑαυτὸν προσαπέμπει τὸ δῶρον. Φιλάνθρωπος γὰρ ὤν, εἴωθεν ἀεὶ τοὺς
ὑπὲρ ἐκείνων οἰκειοῦσθαι τιμάς. ἀνὴρ ὅτι ὁ εἰρηκὼς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις, Ὁ δεχόμενος
Ματθ. ι. μ. Ιωαν. ιγ. α. ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος, δέχεται ὁ ἀποστείλαντά με. Ἦν δέ τις, φησὶν, ἀσθε- 40
νῶν Λάζαρος, ἀπὸ Βηθανίας τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. ἀ-
πλοῦς ὁ συγγραφεὺς ἀπαθέστερον ἐσοικίζει τοὺς ἀγαθούς. ἀληθὲς γὰρ ἐν ὁ Ἰωάννης. μέλλων
οὖν παραδόξου ἔργου ἐκτίθεσθαι, οὐκ ἐθεράπευσε τῇ λέξει ὁ ἀκροατήν. βλέπε ὁ λέ-
γω. ἔγραψεν εἰς Βηθανίαν τὴν κώμην τὸ θαῦμα, τὸν τόπον, ἐν ᾧ πρᾶξας, καὶ μὴ πρᾶ-
σας

σας γυναῖκας, τί ἐλέχθη, τί ἐπροφάσθη, ὥστε ἀπωλύτησαν τῷ διδασκάλῳ, πῶς ἐδάκρυσε, πῶς προεκάλεσαν, πῶς συνεκάλεσαν πενθοῦσαν τὴν διατριβήν, ὅτι μὴ πρὶν τελευτῆσαι Λαζαρῷ, μηδ' ἔκλεισε τῷ λόγῳ τὸν θανάτου τὰς πύλας, μηδ' ἐπέσχε τῆς ἀπωλείας τὰ κύματα. κυβερνήτου γὰρ παρόντος, ὁ σκάφος οὐκ ἐσώθη. καὶ ἔγραψεν ὁ Ἐφέσιος καθηγεμὼν, ὅς διὰ ἀκτημοσυνίαν καὶ πενίαν μηδὲ μίσθωσιν καὶ χάριν ἰδίᾳ ζημιοῦσθαι. γράψαντος τοίνυν Ἰωάννου, πόλιν ζωντρέχουσιν ἰδίᾳ τάφον, νεκρὸν ἀπολέσαντα, βασιλέως, ἰδιώτου, δίκας αἰτοῦσαι, βαρβάρων φυλαί, γραπτῷ ἔθνη. Τί λέγω τάφον; ἡ ἦκεν Λαζάρου μέγιστον ἐκκλησία. πόλεις γὰρ ἐπείγονται αὐτόθι προσεύξασθαι, ὅπου Ἰησοῦς προσηύξατο, τῆς κοινωνίας τοῦ χώματος τὸν ὠφέλειαν προεξόμενοι. ἰδοὺ τις ἀθηνῶν Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας. μηδεὶς τόπον ὑπεροφθάτω. πόλις γὰρ ὁ Θεὸς καὶ ὁ κώμη, καὶ ὁ πόλει, καὶ ὁ ὄρεσιν οἰκεῖ· πόλις ἐφορᾷ. πόλις γὰρ ὁ Θεὸς, οὐ τόποις προσέχων, ἀλλὰ γνώμης εὐσεβοῦν. ὁ Λάζαρος ἔκαμνε, καὶ ὑπὸ τῆς νόσου κατεπείγετο. ἐκάθηντο αἱ περὶ τὸν Μαρίαν καὶ Μάρθαν τρεῖς αἱ γυναῖκες οὐκ ἐπένθησαν προὸς τὸ κακόν, οὐκ ἀπορρύσαν προὸς τὸν τοῦ πυρετοῦ προσβολὴν, οὐ φάρμακα ἐζήτησαν, ὑγείτονας, οὐκ ἰατροὺς προεκάλεσαν (πρεπὸν γὰρ ἦν, Ἰησοῦν ἔχοντας, ἀληθινὸν ἰατρὸν, ἑτέρου ὀπτίζητεῖν) ἀλλ' ἔγνωσαν ὅθεν σωθῆναι χρὴ, καὶ ἀδελφοῦ νοσοῦντος προσεδόκων πέμποντες τὸν μέλλοντος θανάτου. καὶ σὺ τοίνυν, ὅταν παῖς, ἢ μήτηρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ γνώριμος ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν κάτω δημίων ἕλκωνται, πέμψον προὸς τὸν Ἰησοῦν, μὴ ἀνδρὶ θρασυκόμῳ χρώμενος, ἀλλὰ ταῖς σαῖς εὐχαῖς πολὺ τῶν ἀνδρῶν ἰσχυροτέραις οὔσαις, καὶ μιμησαμένη τὰς περὶ τὴν Μάρθαν γυναῖκας. Τί λέγουσιν; ἀνάστηθι· οὐκ, ἐπείγεται· οὐκ, ἐλθὲ, δός τι χάριν· ἀλλὰ τί φασι; Κύριε, ἴδε, οὗ φιλεῖς, ἀσθενεῖ· ἐπετυρήσατο ὁ θάνατος τὸν σὸν ἀποδημίαν, ᾧ σὺν συνιάζεται φίλον. ὀπτίζητε Λαζάρῳ κλεπτομανῶ, ἁρπαζομανῶ, πολεμομανῶ, πολλοῖς τοξεύμασι βαλλομανῶ, πυρετῷ, καὶ ἀλγηδόσι, καὶ νέφει κακῶν· ἄφηλον ἦ, Εἰ καὶ τὸν φίλει βυήσεις. ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν· Ἡ ἀσθένεια αὕτη οὐκ ἔστι προὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δι' αὐτῆς. τί οὖν θαυμάσω; τῶν λεγόντων τὸν προῖσιαν; τὸν προφητείαν; τὸν ἔκβασιν; ὃ ὑπὲρ ἀνθρωπον ὀπτάγμα; τὸν ἀπόρρητον φιλανθρωπίαν; τὸν ὀπτείκειαν τῶν λόγων; τὸν προὸς τὸν πατέρα τιμήν; πόθεν εὐείσκω Θεοῦ. προῆπεν ὡς Θεὸς, ἡ ἀσθένεια αὕτη οὐκ ἔστι προὸς θάνατον, καὶ ἐπήγαγε μετ' ὀλίγου τὸ ἔργον. ἀνέπεμψε τὸν δόξαν τῷ Θεῷ, μίαν εἰ παῖδες καὶ ἑνοῦ δικαίαν δοξολογίαν. πρέμνησαν τῇ φάσει ταῖς ἀδελφαῖς, χρηστὰς ἐλπίδας αὐταῖς ὀπιδοῦς, εἰπών, ἡ ἀσθένεια αὕτη οὐκ ἔστι προὸς θάνατον. οὐκ ἀποθνήσκει Λάζαρος. Εἰ γὰρ μὴ δίδοται τῷ θανάτῳ, μένει ζῶν. ἀλλὰ δίδοται, καὶ δίδοται. ὅταν γάρ τις, ὃ ἔλαβεν, ἀποδῷ, τὴν ἀληθείαν καμβαίνει. ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς, φησὶν, ἐν ᾧ τόπῳ ἐκείνῳ ἔμεινε δύο ἡμέρας. Διὰ τί ἔμεινε; τὸν χρόνον ἐδαπάνησεν, ἵνα σαφῶς τὸν Λάζαρον ὁ θάνατος λάβῃ· ἵνα ὃ κῦμα περιχύμενον ὃ σκάφος βαπτίσῃ. Εἰ γὰρ πρὶν, ἐδραπέτευσεν ἂν ὁ πυρετὸς, καὶ τῇ φύσει τοῦ νοσήματος ἐλογίζετο ὃ γινόμενον. Εἰ δὲ ᾧ Ἰησοῦ, ἀλλὰ καὶ τεσσαρεσίν ὃ θαῦμα. ἔλαβε τοίνυν αὖθις ὁ κοινὸς τῶν ἀνθρώπων θάνατος, καὶ τύπον εἶχε δισμότιον. μὴ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, ὁ μὴ πρὶν, ὁ μὴ ψηλαφήσας, ὁ μὴ αὐθεντήσας τοῖς μὴ εἰδόσι λέγε· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται. ἀλλὰ πορεύομαι, ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. πολλὴ τῶν ἀνθρώπων βραδυθία. ὁ θάνατος εἰς ὕπνον μετεβλήθη, ἡ ἀπώλεια εἰς σωτηρίαν μετιωέζετο λόγῳ. μηδεὶς τοίνυν σὺν τεθνεώτας ἀπαναπαύσῃ. πόλις γὰρ ζῶσι ᾧ Θεῷ, ὅτε θέλει, καθεύδοντες, καὶ ὅτε θέλει, ἐγηγερμένοι. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, ἀγνοήσαντες ὃ αἰνίγματος τὸν λόγον· Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. θεραπεία γὰρ τοῖς κάμνουσιν ὁ κατὰ φύσιν ὕπνος. Τότε λέγει αὐτοῖς παῤῥησίᾳ, Λάζαρος ἀπέθανε, καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς. καὶ πῶς ὅτι νεκρῷ χαίρει; πῶς εὐφραίνει ὅτι φίλου τεθνεώτος; σκυ-

θρωπάζειν

Ιωαν. ια. δ.

Ιωαν. ια. ιβ.

θεραπάζειν ἔδει καὶ λυπᾶσθαι ἀπολέσαντας τὸν ἑαυτῶν. ἀλλὰ χαίρω δι' ὑμᾶς, ὅτι οὐκ ἦμεν ἐκεῖ. εἰ γὰρ ἦμεν, ὁ πυρετὸς ἐσβέννυτο λέγω, καὶ ἔλαττον ἐδείκνυτο τὸ θαῦμα, ἢ συνηθείας τὸ πρᾶγμα ἐνομίζετο. νυνὶ δὲ ἐμένω, ἵνα ὁλοκλήρως ὁ λύκος τὸν ἀμνὸν ἁρπάσῃ. κατέπιε γὰρ ὁ θάνατος ἰσχύσας, καὶ πάλιν ἀφῆλεν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου τῆς γῆς. ἦλθον, ἵνα ἴδωσιν ὅτι τὴν Βηθανίαν, οὐ τὴν πυρκαϊὰν σβέσαι δραμόντες, ἀλλὰ τῆς πυρκαϊᾶς τὴν κόνιν θεάσασθαι· ταχὺ δέ, ὅτε λείψανα ναυαγίου εὑρεῖν ἠδυνάμην. ἤδη γὰρ ὤζε τετραήμερος ὤν. ὅτι γὰρ τῶν ναυαγίων ὅτι καὶ ξύλον εὑρεῖν, καὶ σανίδας ζωγραγῆσαι, καὶ κέρας λαβεῖν, καὶ πηδάλια εἰς ἑτέρας νηὸς χρῆσιν φυλάξαι, καὶ πολλὴ ταυτὸν ἦν χρησαμένοις μέρος τῆς φορτὸς διασῶσαι· ὅτι δὲ τοῦ Λαζάρου πάντα φορτικά, καὶ παῦσις, καὶ δυσωδίας ἀπάθεσις. τὸ πένθος ἐν ἀκμῇ, καὶ ὁ νεκρὸς ἔτι τοῦ λίθου κατέχετο. ὃ πολλοί, φησι, τῶν Ἰουδαίων ἐλήλυθησαν ἀπὸ τῆς πόλεως, ἵνα παραμυθήσωνται τὰς ἀδελφὰς τοῦ τεθνεῶτος. μάρτυρας ἔχω, φησί, τὴν ἐσωθεν χάριτος, ἵνα μὴ τὸ ἔργον κλοπὴ νομισθῇ, ἀλλ' ἀληθείας ἀσφάλεια. ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, κυβερνήτης μὲν ναυάγιον, ἰατρὸς δὲ νεκρόν. καὶ τί ἦλθες ὧδε, ὦ δέσποτα; ἵνα ἐγκληθῇς, ὡς ῥαθυμήσας τοῦ φίλου, ὡς πρίν δοὺς ἀπολυμένους, ὡς μὴ σωταξάμενος μέλλοντι τελευτᾶν; ἤκουσεν ἡ Μάρθα, καὶ μικρὸν τοῦ λαπτεροῦ ἀκμαίως φερούσασα ἔρχεται δρομαίᾳ κατὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ἐγκαλεῖ αὐτῷ ὡς φιλοῦντι "πεθνηκώς· Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός. ποιμένος γὰρ πρόντος, πῶς ἀπόλλυται πρόβατον; στρατηγοῦ παρόντος, πῶς διεφθείροντο πύλαι; ἡλίου φαίνοντος, πῶς ὁ χρυσὸς ἐσυλᾶτο; Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός. ἄπιστος ὁ λόγος, ἔτι γὰρ καὶ ἀθεϊκός. κεκραμένως γὰρ πρόντος, δυνατὸν ἦν τὸ σῶμα σκεῦος πάλιν ἀναπλασθῆναι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. ἢ τοῖς αὐτοῖς, οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις. τί τοίνυν, ὦ ἔχθρε, ζητεῖς; ἐκδέχομαι μικρόν, καὶ ὄψει τὸν ᾅδην. ἤκουσεν, ἐπίστευσεν ἡ Μάρθα, καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐπιγελᾷ, καὶ δρομαῖοι φέρουσι πάντες οἱ πενθοῦντες, οἱ τὸ πάθος παραμυθούμενοι. πάλιν ὁ Ἰησοῦς, ἐν ὀχλῳ καὶ ἐν γάμῳ καὶ ἐν πένθει, πάντα μοῦ τοῖς πιστεύουσι λύων τὰς δυσκολίας· ὡς δὲ εἶδε τὸ πένθος καὶ τὰ δάκρυα, λέγει ὁ Ἰησοῦς· Ποῦ τεθείκατε αὐτόν; ἐμὲ τί ὀξετάζεις, ὦ δέσποτα; μὴ πρὶν ἢ δῷς τὸν θάνατον, καὶ πρὶν οὐκ οἶδας τὸν τόπον, ἀλλὰ λέγεις, ποῦ τεθείκατε αὐτόν; δότε μοι, φησι, τοὺς θάπτοντας, τοὺς καταδήσαντας, τοὺς συνειλίξαντας τὸν νεκρόν. οὗτοί μου μάρτυρες τῶν ἐσωθεν καταξάντες γνωρίσωσι τὰ ἑαυτῶν, ἵν', ὅταν ἴδωσι τὸν αὐτὸν ταφέντα δυάσαντα, μὴ φαντασίαν εἰ νομίσωσι τὸ ἔργον. ἦλθεν ὅτι δὲ μνημεῖον, ἐνέκειτο δηλητήριον ὁ πάντα εἰδώς· μὴ ταῦτα καὶ ἐδάκρυσε. καὶ τί δακρύεις, εἰ ἀληθεύεις ὁ τὸν ἔκτον, εἰ [μὴ] μέλλεις αὐτὸν ἐγείρειν; ἀλλὰ δακρύω σοι, δέσποτα, δηλῶ δὲ φιλάνθρωπον τῆς γνώμης· ταχὺ δὲ καὶ διὰ τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀγνωμοσύνην, ὅτι καὶ μετὰ τοῦτο τὸ θαῦμα πάλιν τῇ ἀπιστίᾳ προέμενον. τινὲς γάρ ἐξ αὐτῶν εἶπαν, οὐκ ἠδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; ἠδύνατο. Οἵ δὲ προσλαμβάνεσθε τὴν λοιδορίαν; μένατε, καὶ βλέπετε τὸ ἔργον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Αἴρατε τὸν λίθον. σαφὴς ὁ λόγος. ὁ πύλας χαλκᾶς διατρέπων, καὶ μοχλοὺς σιδηροῦς ζωστεῖσιν τοῦ θανάτου, λέγει, ἄρατε τὸν λίθον; διὰ τί τῷ λόγῳ τὸν λίθον οὐκ ἀφορμάζεις, δέσποτα; ἄρατέ, φησιν, ὑμεῖς τὸν συνοφαίτην τὸν λίθον, τὸν ἄπιστοι, τὸν ἀπατεῶνες. ἄρατε, ψηλαφήσατε, πλησφορήσατε. ἵνα μὴ πάλιν ἐαυτοῖς ἀπιστῆτε, ἀσφαλίσασθε τὴν θέαν. οὐ σκιὰ ὀξιένας μέλλει, οὐδὲ φαντασία. ταῦτα καὶ τὸν λίθων πεφαγμένων ὀξιένας διώκαται. Λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τεθνηκότος Μάρθα· Κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστιν. ἐγεγὼ αὐτὸν δοῦλον ὄντα μὴ τοῖς δεσποτικοῖς χαρίσμασιν ὀξομολογεῖσθαι. ὁ μὲν γὰρ δεσπότης καὶ ἰδίας ἐποφέσεις τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ δώσει αὐτῷ· ὁ τεταρταῖος ὀξαίσατο. ἄλλο γὰρ δοῦλος, καὶ ἄλλο δεσπότης. λέγουσιν αὐτῷ,

Κύριε,

Κύριε, τεταρταῖός ἐστι, καὶ ἤδη ὄζει. μικρὰ τῶν πρὸς Θεὸν· οὕτω ὀσμὴ ξηρά, οὕτω σαρκῶν δὲ ὑγρῶν ἔρημα, ὡς ποτὲ ὅτε τὸν Ἰεζεκιὴλ τὸ νεκρῶν ὃ στρατόπεδον χαμαὶ κείμενον, καὶ ἔρημον πάντων, ψυχῆς, ἀναθήσεως, ἀντιλήψεως, ζωτικοῦ πνεύματος, ἔστι δὲ καὶ τάφοι ἤδη τῆς μιγούσης ἀνάστασιν ἀπόδειξιν σιαρρὴ πρόσχον. ἐσιώπησε Μάρθα, δὲ ὁ λίθος ἀφῄρητο, δὲ πάντες ἦσαν μετέωροι, νεκροὶ ζῶντες· θάρσει γὰρ ὁ ἅδης αὖθις, ἤδη τῶν πυλῶν τὸν θανάτου σεσαλευμένων. καὶ πρῶτον Ἰησοῦς ὁ Κύριος ἀπὸ δοξολογίας ἄρχεται. Ηρεμὸ, φησι, σὸν ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανόν, τῆς αἰτίας καὶ ὁδοῦ μείζονα τὸν ἔμπροσθεν, διὰ τοὺς περιεστῶτας ὄχλους ἡμῶν τῷ πατρί, καὶ λέγων· πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. ἔγνων δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν τῆς ζωῆς χορηγόν, ποιᾷ γὰρ τοῦτο, ἐπιφανῶς πρὸς αὐτοὺς ἡ Μαρία δὲ Μάρθα ἔλεγον, Οἶδα νῦν ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃς τὸν Θεόν, δώσει σοι. Ἀλλὰ τοῦτο ἀσθενεστέραν αὐτῶν τὴν Ἰωαν. ια. κε. διάνοιαν βλέπων λέγει, ὅλως οἶδας τε, ὅτι εἴ τι ἂν αἰτήσω πατέρα, δώσει μοι· τοίνυν προσέλθετε τῇ διανοίᾳ ἐμοί, καὶ τῷ πατρί. καὶ λοιπὸν ἐπαγωγὰ λέγων, εὐχαριστῶ σοι, πάτερ, ὅτι ἤκουσάς μου. ἐγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ σὲ προέστην εἰπεῖν. εἶδες πῶς οὐ δέησιν τῆς προσευχῆς, ἀλλὰ τὸν ποιᾷ διὰ τὴν πρόσωπον αἰτίαν. ἤκουσάς μου, φησι, πάντοτε. μὴ ζήτει δέ, πότε. ὅταν γὰρ ἀξιοπίστως, οὐ καταλαμβάνομαι. εὐχὴ μὲν πάντα κρὴ φύσιν ὡς ὑός· ἐμνημόνευσε δὲ τὴν τιμὴν αὐτοπέμπτων, ἵνα μάθῃ συμφωνίαν ὑοῦ καὶ τῆς πρὸς ὅπλα διαίτης τοῖς ἀγροῦσιν. ὡς δὲ ἠσφαλίσατο τὴν πίστιν, καὶ τὸν τῶν ἀκροωμένων λογισμοὺς ὠχύρωσε, λοιπὸν ἐπὶ τὸ ἔργον χωρεῖ. Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. οὐκ εἰκῇ πλασίασε τὸν λόγον, ἵνα ὁ εἷς μόνος δύσῃ, καὶ μὴ ὁ ὅλος τῶν νεκρῶν ἅπαντι δρόμῳ δρόμοι. ἵνα ζητῶν νεκρόν, μὴ πάντες ἔλθητε. οὕτω γὰρ σαφέστου τοῦ νεύματος ὁ κτίστης. ὅτε ἀκούσουσι οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται. εἷς μόνος ἐκέκτητο τάφος, εἷς λυέσθω δὲ τὸν τοῦ ἑνὸς μονογλώσσου φιλίαν, ἑνὸς δέσμιον δεσμώτου. μηδεὶς δύνασθαι πέσῃ τῶν κάτω, μὴ πυλωρὸς ἀφανὴς, μὴ δέσμοφύλαξ βαρύς, μὴ οἱ κάτω κληδοῦχοι μηχανήσασθαι πάντας λαμβάνειν. μαθητὰς ἐμὸς τοῦτον δίδωμι. καὶ σύ γε, ὦ ἅδη, σῶπα, πεφίμωσο, μηδὲν ξένον παθών, διασπορὰν ἐπ' ἀκοαῖν, μηδὲν τούτων προσπεσόντος μέτριος. δὸς θεσπέσιος φυγαῖς τῶν σῶν πανδημούρων. Λάζαρε, δεῦρο ἔξω· νίκησον θάνατον τῆς ἐμοῖς ἐπιζεύγμασιν, νίκησον θάνατον συλήσας τὰ κάτω. ἔτι μᾶλλον δεδεμένος, ἤδη κατ' αὐτοῦ φανούμενος. ἐξῆλθεν ὁ Λάζαρος δεδεμένος καὶ βαδίζων· ἐξῆλθε πάντα δεδεμένος, καὶ ὅλος κινούμενος. ἕλκει γὰρ δι' ὅλου σφιγγόμενος ἑαυτῷ πόδας δὲ χεῖρας, καὶ ὁ ἐπιχώριον τῆς ταφῆς ἔφερεν. ὑπὸ ἑαυτῷ λοιπὸν ἔχων θάνατον δὲ τάφον· πάλιν ὑπέταξαι ὁ Ἰησοῦς κρείττονα ὑπέταγμα, λύσατε αὐτόν, φησι, δὲ ἄφετε ὑπάγειν. ὅρα τί ἀνθρώπους οὐ λύεται ὁ θάνατον φυγών, ὁ τὸν κάτω φρουρὸν διαστείλας; ἡμεῖς λύσατε πάλαι διέκοπτε, ἵνα τῶν οἰκείων δεσμῶν ὑπάγωσι τὰ σώματα. ὡς δὲ ἤκουσαν τῶν Φαρισαίων, ξένον βουλευτήριον συγκροτοῦσι λέγοντες, Τί ποιοῦμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ; μεγάλα ἐξ- Ἰωαν. ια. μζ. κλήματα· νεκρῶν ἐγκεφαλούντων θάνατος θανατοῦται, καὶ Λάζαρος αἰτίαται σὰ νεκρῶν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι νεκραοῦνται τῇ γνώμῃ. μὴ ἀτελὲς ποιῶμεν" κάλπασθε βουλευτήριον, ἀλλὰ πρόσσετε τὸ ἐγκλήματος λόγον, καὶ εἶπατε· τί ποιοῦμεν, ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπώλεν ἥλιος σκοτίζεται, κάτωθεν γῆ τρέμει μὴ φέρουσα τὰ παρεγγόνα, εἰσῆλθεν τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα διαῤῥήγνυται, νεκρῶν δῆμος πρὸς ζωὴν ἐπανέρχεται; πάλιν εἶπατε, τί ποιῶμεν, ὅτι ναὸς λύεται, ὅτι λαμπρεία παύεται, ὅτι ἡ πόλις ἐμπίπρασται, ὅτι ἡμεῖς σκυδμαλόεσσα, δὲ ἕτεροι ἀντ' ἡμῶν κληρονόμοι καθίστανται; τί ποιῶμεν, ὅτι πάντα μεταφέρεται, προφῆται, ἀπόστολοι, ἱερωσύνη, νηστεία, παράκλησις, λατρεία; ἡ Θεὸς λέγεται. πρὸς τούτων σκέψασθε, πρὸς τούτων βουλεύσασθε. αἱ γὰρ τῶν λόγων λέξεις ἀνωφελεῖς εἰσὶν ὑμῖν, ἡ γνώμη μένει. λόγον γάρ, ὃν ἐὰν λαλήσητε, οὐ μὴ ἐμμένει ἐν ὑμῖν. ἅπαξ τοίνυν

δέδωκεν

δίδωκεν ὁ Θεός, οἷς δέδωκεν, ἀεὶ ἑορταζειν, ἀεὶ πανηγυρίζειν, καθ' ἕκαστον ἔτος ἀναγεοῦσθαι τῆς πανηγύρεως Ⓦ λόγοι, ὁ Χριστῷ Ἰησοῦ Ⓦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ζγ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΕΤΡΑΗΜΕΡΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ. β.

Ex Ms. Regio emend. ex Mss.

Ἀγαπητοί, ὥσπερ μήτηρ φιλότεκνος ἐπιδοῦσα τὸν γάλα τῷ νηπίῳ τέρπει, τῆς παιδὸς ἐφέλκεται τὸν ἀπαλὸν θηφὸν τῆς γάλακτος ἐπειδὴ ὁ θῆλυς τῆς γάλακτος τυρωθῆσα ἐμφράξῃ σου τὸ ὀχετὸν τῆς μαζοῦ, τότε δὴ καὶ ὁ παιδίον κλαυθμυρίζει, καὶ ἡ μήτηρ ὀδυνᾶται, τὸν μὲν προαιρεσιν τῆς τέρψεως ἀπολωλυῖαν ἔχουσα, τὸν δὲ θηφὸν μὴ ἐπιδιδομένον ὁρῶσα· οὕτως καὶ ἡμᾶς τῇ προθεσίᾳ τοῦ γάλακτος τοῦ πνευματικοῦ ἐπιδιδόναι θέλοντας, ἐπερπόμενα, ὑμῶν ἐφελκόντων τὸ γάλα τὸ λόγου· ὅτε δὲ ὁ τῆς λήθης νέφος ἐπισκοτεῖ τῇ διανοίᾳ, Ⓦ λόγον μὲ ἔχομεν, τότε δὴ καὶ ὑμεῖς ἀγανακτήσατε ὡς ἀποστερούμενοι τῶν διαγελικῶν διδαγμάτων τὰ νοήματα, ἐν ἡμᾶς ἐδυσφορεῖμεν, τὸ μὴ προθυμίαν τοῦ λέγειν ἐπιτιθέντες ἔχοντες, Ⓦ ὃ νοεῖν κωλυόμενοι ὑπὸ τῆς λήθης ὁρῶντες. Ρωμ. ιθ. 15. Ἀλλ' ἴσως τοῦτο συμβέβηκεν ἡμῖν, ἵνα γνῶμεν, ὅτι οὔτε τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, οὐδὲ τοῦ διώκοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. δοῦλος Χριστοῦ ἐπιδίδωμι ὅπερ Θεὸς δίδωσι τοῖς λέγουσι· χαρίν, ἵνα μὴ τὸν ἀξίαν τῶν λεγόντων, ἀλλὰ διὰ τὴν χρείαν τῶν ἀκουόντων, αὐτὸν ἐπιδεικνύντες, ἀπὸ τῶν ἀρτίως ὑμῖν ἀναγνωσθέντων διαγελικῶν ἀναγνωσμάτων κατ' δυνάμιν· ὃ πάντοτε ποιοῦμεν διδασκαλίας ἕνεκεν. "να μαθητὴς ἀθενοῦς, φησι, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. Ἰωαν. ια. α. ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα Ⓦ Κύριον μύρῳ, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠθένει. Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς· οὐκ ἔστιν ἡ ἀθένεια αὕτη πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ Θεὸς δι' αὐτῆς. αὐτοπροφέρων λέγω, ἡ ἀθένεια αὕτη οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ· οὐκ ἔστιν ἀθένεια, ἀλλὰ διαγέλεια, οὐκ ἔστιν ἀσθένεια, ἀλλ' ἀσφάλεια. ὦ ἀσθένεια ἀρρωστούντων ἰατρέ, πίστεως· ὁδηγέ, θεμάτων ἀντίπαλε, ἀμβολὴ ἀντίδικε, σωτηρίας ἀρχηγέ. ὦ ἀσθένεια, "ρετῆς θεμέλιε [ἄρρηκτε], πίστεως διδάσκαλε, εὐσεβείας οἰκονόμε*. ὦ ἀσθένεια πυρεσσῶν ψυχῶν ἀποσοβοῦσα, καὶ ἱδρῶτας βαπτίσματος ἀροσίζουσα, καὶ λαμπρὰς τελεῖς ψυχῆς ὀξυφαίνουσα. ὦ ἀσθένεια, θεσπίου ἄρτι πρόσχα, πίστεως λαμπαδοῦχε ἄειστε, ἀμβολὴ παντὸς [καὶ αἰσθήσεως σφεγγὶς.] Ιω. ιά. 5. Ὅτε δὲ ἤκουσε, φησιν, ὁ Ἰησοῦς, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ τόπῳ δύο ἡμέρας. τί δὲ δὴ δεύτερον ὁ ὀπτασίαν Ⓦ Κύριον ἀκούσαντα, καὶ μὴν" ὠθὺς ἀπελθὼν πρὸς τὸν ἀσθενοῦντα; ἀλλὰ πρώτως ἐξεδέχετο Ⓦ θάνατον τοῦ Λαζάρου, ὅπως ἐν τῷ θανάτῳ μείζονα τῶν θαυματουργημάτων τὸν πίστιν τοῖς ὁρῶσιν ἐνδείξῃ. μετὰ ταῦτα οὖν λέγει τοῖς μαθηταῖς ὁ Ἰησοῦς· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι, ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. ἀληθῶς γὰρ ὁ τῶν ἀνθρώπων θάνατος, ὕπνος πρὸς" τὸν Κύριον λελόγισται. πορεύομαι, ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. τί γάρ; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τὸν ἀδυνατοῦς ζωοποιῆσαι τὸν νεκρόν; ἀλλ' οὐχ οὕτω δέχονται τὸν χάριν Ⓦ Ἰουδαῖοι" ἐμὲ ἀπιστοῦσι. ἴσως γὰρ αἰσχύνονται αὐτὸν νομίσουσιν ἐκ συμφορᾶς τινὸς" ἀναζωωσαι Ⓦ Λάζαρον. αὐτὸς οὖν ἐγὼ πρόειμι, ὅπως πρότερος μου αὐτόπται γενόμενοι τῶν πρὸ ἐμοῦ γενομένων θαυματουργημάτων, καὶ τὸν χάριν πρὸ ἐμοῦ δεξάμενοι, εἰς πίστιν βεβαίαν "ἐκβιβάσωσι. Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἐξυπνίσαι αὐτόν." Ⓦ οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες, Εἶπον· Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. οὐ τοσοῦτον ὁ θεσπεσίος ἀπεκρίνατο, ὅσον ἰατρικῶς. ὕπνος γὰρ ληθαργικοὺς μὲν βλάπτει ἐπικτεινόμενος, πυρεσσοῦ-

ὁ

ὁ λύει μᾶλλον ἰδρώτων. ὅπερ τοίνυν ἔδοξεν ⓐ μαθηταῖς λέγειν τὸν Κύριον περὶ τῆς χειμῶνος τοῦ ὕπνου, εἶπε μὴ παῤῥησίας· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν ἀπέθανε, καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πίστευσητε, ὅτι οὐκ ἦμεν ἐκεῖ· ἀλλὰ ἀγωμεν πρὸς αὐτόν. ὁ μὴ θέλων ⓦ θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, χαίρει πῶς ὅτι θανάτῳ φίλου. χαίρω, δι' ἐμαυτὸν, οὐδὲ διὰ τὸν τεθνεῶτα, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. κέχρημαι γὰρ τῷ θανάτῳ πρὸς τὸν τῆς ὑμετέρας πίστεως θεμέλιον. ὦ θάνατος, Χριστοῦ ἀγαλλίασις· ὦ θάνατος, "ζωῆς" ἀνάπλεως· ὦ θάνατος, θανάτου λυτήριον, σωτηρίας ἀρχηγὸς, πεπλωκότων ἀνάστασις, καμνόντων ἀνάπαυσις, ἀθενούντων ῥῶσις *, δικαίων ἀνάψυξις· ὦ θάνατος, διαβόλου καθαίρεσις, δαιμόνων καθαίρεσις, τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδὰμ ἀνάπλασις. ὦ θάνατε, βύθρου σκώληξ ἀφθαρσίας μίμημα, χαλεπὸς χορηγός. ἵνα ὁ "ἐπιτιμῶν" τῷ λόγῳ εἴπω, ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς τὴν Βηθανίαν, ἀπαιτήσαι αὐτὴν αἱ ἀδελφαὶ Λαζάρου, προσπίπτουσι τοῖς γόνασι τοῦ Κυρίου κλαίουσαι καὶ λέγουσαι· Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανεν ἡμῶν ὁ ἀδελφός. Ιωαν ια. κα. λϛ.
ἆρα γὰρ οὐκ ἦν ὧδε; ἀλλὰ τῷ μὲν σώματι οὐκ ἦν ὧδε, τῇ δὲ θεότητι, καὶ μόνον ὧδε, ἀλλὰ καὶ ἐν ὑρανοῖς. πῶς γὰρ ἐγίνωσκε [δὲ] πότε ἀπέθανεν ὁ Λάζαρος, εἰ μὴ παρὼν ἦν τῷ ἀοράτῳ δυνάμει τῆς θεότητος; καὶ ἔλεγον, Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανεν ἡμῶν ὁ ἀδελφός. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Κύριος· πίστευσατε, ἵνα ὄψησθε τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, διδάσκων ὅτι τῶν ἔργων τῶν ἀγαθῶν ἡ πίστις ἐστὶν "ἀρχηγός. καὶ θεωρήσας αὐτὰς κλαιούσας καὶ σὺν πρόσωπα Ἰουδαίους, συνεβεμήσατο τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτὸν, καὶ εἶπε· Ιωαν. ια. λϛ.
ποῦ τεθείκατε αὐτόν; τί ἐστὶ δὲ, συνεβεμήσατο τῷ πνεύματι; ἐκδέχου, ἀγαπητὲ, καὶ μετ' ὀλίγον εὑρήσεις τοῦ ζητουμένου τὴν λύσιν. ἐτάραξεν ἑαυτὸν, οὐχ ὡς ἡμεῖς ὑπὸ ἀφιλίας, ἢ λύπης ταπεινούμενα, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν ἐτάραξε, δὲ λέγω, ποῦ τεθείκατε αὐτόν; ἆρα γὰρ ἠγνόει ποῦ "τέθαπται, ὁ ἐγνωκὼς πότε τετελεύτηκεν; ἀλλὰ μιμεῖται διὰ δυσθέρπτων ῥημάτων τοὺς θείους θαυματουργήμασιν, ἵνα δείξῃ ὅτι καὶ αὐθέρπτως ἦν, καθὰ καὶ ὁ προφήτης λέγει· Καὶ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς γνώσεται αὐτόν; ὃ καὶ προσέταξεν ἵνα σημάνῃ, ὅτι καὶ ἄλλο τί ἐστιν, ὅπερ ἐστὶ Θεός. ποῦ τεθείκατε αὐτόν; καὶ ἡ Μαρία, ἔρχου, φησὶ, καὶ ἴδε, Κύριε· καὶ ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. τίς ἡ χρεία δακρύειν, οἱ ἔμελλεν λύσις ἂν μετ' ὀλίγον; ἀλλ' ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα δὲ συμπαθὴς καὶ δὲ φιλάνθρωπον πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἡμῖν ἐπιδείξῃ. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα δὲ χλαίειν μὴ χλαιόντων ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγῳ διδάξῃ. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς· ἐδάκρυσεν, οὐκ ἐπέπληξε, δὲ μὴ ἀδάκρυτοι παντελῶς ὡς ἀπαιδεύτους καὶ ἀπανθρώπους παραιτούμενος, δὲ ἢ φιλοπενθὴς ὡς ἀληθὴς καὶ ἄνανδρον "διωδυρόμενος· ἵνα ἢ ὀπτανόμενος τὴν συμπάθειαν, ἐδάκρυσεν. ἔρχεται ὀπὶ δὲ σπήλαιον, καὶ θεωρᾷ λίθον ἐπικείμενον τῷ μνήματι. κελεύει τοῖς πρεσβυτέροις Ἰουδαίοις ἀποκυλίσαι ⓦ λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ σπηλαίου. ὁ λέγων, Εὐθὺ πίπτειν ἔχητε ὡς κόκκυγα σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ, ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, δὲ γενήσεται ὑμῖν, πῶς νῦν αὐτὸς ἀδυνατεῖς ἀποκυλίσαι ⓦ λίθον; ἀλλ' οὐχ ὡς ἀδυνατῶν τοῦτο ποιεῖ, φησὶν, ἀλλ' ἵνα μὴ δόξωσι φθονεῖσθαι ἢ) δὲ νενόμικον, ὀπιπάσω αὐτοῖς τοῖς Ἰουδαίοις ἰδίαις χερσὶν ἀποκυλίσας ⓦ λίθον, δὲ μέγιστον σημεῖον ἐμαυτῷ καταλιμπάνων· ἵνα αὐτοὶ μάρτυρες γένωνται τῶν ἐμῶν γενομένων σημείων. εἶτα μὴ δὲ ἀποκυλίσας τὸν λίθον, διαβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν ὑρανὸν, εἶπεν· Εὐχαριστῶ σοι, πάτερ, ὅτι ἤκουσάς μου. πότε "ἢ προσηύξατο; νῦν λαμβάνω, ἀγαπητὲ, τὸν προφητικὸν ζητουμένον διὰ σὲ λύσιν τοῦ ῥητοῦ. ὅτε γὰρ συνεβεμήσατο τῷ πνεύματι, τότε προσηύξατο. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐκραύγασε φωνῇ μεγάλῃ, λέγων, Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν ὁ "τεθνηκὼς δεδεμένος τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας χειρίαις. ὦ φωνῆς δυνάμις ἀθρόως διαῤῥήξασα, πύλας χθονὸς σιωπηλὰς διασείσασα, μοχλοὺς σιδηροῦς συνθλάσασα, διαβόλου καταισχύνασα, θάνατον καταργήσασα, νεκρὸν ἀνεγείρασα. ὦ φωνῆς δυνάμις, τὰ διεφθαρμένα μέλη εἰς ἓν συναγαγοῦσα

Ιωαν. ια. λϛ.

Ματθ. ιζ. κ.

Ιωαν. ια. μά.

καὶ ἀνορθοῦσα, καὶ "Ὃ ἐξ οὐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παρεκάλουσα. ὡ φωνῆς δυνάμεως, τὸν τεταρτήμερον νεκρὸν ὡς ἐξ ὕπνου ἐγείρουσα, καὶ τὸν χειρίας δεδεμένον ὡς ἑαυτὸν καὶ ὀξυδρομέα τοῦ τάφου παραγαγοῦσα. Ἐπίσησον, ἀγαπητέ, τὸν νοῦν σου τῇ φωνῇ, καὶ εὑρήσεις αὐτὸν τὸν λόγον τὸν λέγοντα ἐν τῇ κοσμοποιΐᾳ, Γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο φῶς, γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐγένοντο, τὸν αὐτὸν καὶ νῦν λέγοντα, Λάζαρε, δεῦρο ἔξω, καὶ ἀπορρεύσαντες ἰχῶρες τῶν σαρκῶν καὶ κατύλας πάλιν ἀνεπλήρωσαν, καὶ αἱ ἀποπεσοῦσαι τρίχες τὴν οἰκείαν τάξιν ἐπεγένωσαν, καὶ ἐν τοῖς μηροῖς κατεφυτεύοντο. Λάζαρε, δεῦρο ἔξω· καὶ ὁ νεκρὸς ἀΐστατο, καὶ τετραταῖος ἴσος ἰῶ τῷ μήτε τὴν ἀρχὴν τεθνεῶτι. Λάζαρε, δεῦρο ἔξω· καὶ ἡ ψυχὴ ἐκ τῶν καταχθονίων ἀνάστασος ἐγίνετο, "μὴ ἀμφιβόλου ἀνυπολήπτου," μὴ θανάτου ἀνυπαλλάκτου, καὶ χαίρουσα ὃ ἴδιον οἶκημα ἐπεγένωσε. τούτων τῶν θαυματουργημάτων, ἀγαπητέ, ὃ θεὸς ἔργον θεωρήσας, τὴν ἀνάστασιν μὴ "ἀμφίβολον· ἠνέθωσοι ἔσοπτος ὁ Λάζαρος, καὶ ἐν ἑαυτῷ σταθὸν θεωρήσας, τὴν "ἀνέγερσιν πίστευε. ἡ αὐτὴ γὰρ φωνὴ πρώτως ἡμᾶς ἀναστήσει, ὡς πρὸ καὶ ὁ ἀπόστολος λέγει· Σαλπίσει γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ "ἀναστήσονται ἄφθαρτοι, τῇ χάριτι * τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Γεν. α. γ.

α. Κορ. ιε. νϛ.

χ. ιη

χ. κβ

χ. ἀναφ. λης·

χ. ἐγκω.

χ. ἐγκω. του

* ἢ καὶ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΕΤΡΑΗΜΕΡΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ γ.

Λογ. ϛδ. Ιωαν. ια.

Ex Ms. Cæsareo.

Ἔλυσε τὸν Λάζαρον τὸν φίλον, ἀλλ' οὕτω καλυόμενος ἔκραυσεν, ὡς ἐκπαρθενωθεὶς ὑπὸ διὰ ἴξασθαι δρόμου, ὁ τεταρταῖος μὴ ἡμέραν καταπεὶς ἐν τῷ μνημείῳ, πολλὰ ὑπὸ τῶν σαλπίγγων ἐπὶ σκωλήκων πεπορθημένος, πᾶσαν ὑπὸ τὴν τοῦ σώματος διαφθαρεὶς ἁρμονίαν, καὶ τῆς φθορᾶς μάρτυρα ὃ τοῦ τάφου κεκτημένος δυσῶδες. ἀλλ' ἡ τῆς ζωῆς ὀσφρήσασα τὸν νεκρὸν εὐοσμία, τὴν τῶν σαλπίγγων ἀνεκάλεσε λύσιν· γέγονε μητρὸς ὑστέρου ὁ μνῆμα· καὶ καθάπερ ἐν μητρὶ παρεὶς, οὐκ ἐν μνήματι, νεόπλαστος ἐξήλθετο Λάζαρος. ὡ κτίσεως θαυματοποιΐας. αἰθέσπιον ἡμῖν εἰς ζωὴν ἐξεφόρησε τάφος τὸν ἐν ταφίοις, ὥσπερ ὃ βρέφος, ἐνειλημμένον παργάνοις. ἡ γὰρ τοῦ δεσπότου φωνὴ τῷ νεκρῷ γνωρισθεῖσα, μᾶ τῶν παργάνων ἐκ τοῦ μνήματος ἕλκει αὐτόν. Λάζαρε, φησὶ, δεῦρο ἔξω· καὶ τῷ λόγῳ παχέως ὁ νεκρὸς συνεξήρχετο, καὶ συνέτρεχεν ἀλλήλοις ἐν ᾧ τάφῳ τὰ μέλη· πρὸς τὴν οἰκείαν ὀφθαλμὸς ἐπομήρχετο ταξιν, τὴν οἰκείαν ἡ ῥὶς κατελάμβανε χώραν, πρὸς ὃ πρότερον πλευραὶ κατεπείγοντο σχῆμα, πρὰγηλος ὤμοις καὶ κεφαλὴ ξυνεσφίγγετο, ἡ τῶν χειρῶν πρὸς κίνησιν ὑπερπὸς συζυγία, ἁρθρα ἁρμονίαις ξυνήπτοντο, δακτύλων συνεπήγετο τάξις, νεύρων ἀνεδησμοῦντο ξυνδήσει, ὀστέων ἐνεδύετο φύσις, διετίνοντο ξυνφλεψὶν ἀρτηρίαι, μυελὸς ἀνεπλάττετο, ὑμένες ὑφαίνοντο, ἰωδεπίζοντο τείχες. βαδιεῖν τῷ λόγῳ τῶν μελῶν κατασκευάζω τὸν δρόμον. ὥσπερ ἐκ ξυνθήματος ἵππος, οὕτως ἐκ τῆς τοῦ δεσπότου φωνῆς νυσσόμενος ὁ νεκρὸς ἀνεπήδα. Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. πρὶν εἰπεῖν, ἀνάστηθι, πρεσβεύει τὴν ἔξοδον· κείμενον ἔτι κατεπείγει πρὸς δρόμον. ἀνάστηθι πρότερον, εἶθ' οὕτως ἀναστὰν τὸ τεῖχος ὑπέταξον. τί πρὸ τῆς ἀναστάσεως ἔξοδον, δέσποτα, ὦ κειμένῳ κηρύττεις; κειμένῳ, φησὶ, ὑπετάπτω τὸν δρόμον, ἵνα μὴ πρὸς δύο τὸν νεκρὸν ἀφελήσας, ἐγχρονοτρίβησα τὴν ἔξοδον. ὃ λέγω πρὸς αὐτὸν, ἔγειρε, καὶ δεῦρο ἔξω, ἵν' ὀξύτερον δράμῃ, ἐγέρσεως καὶ δρόμου μίαν λαβὼν πρόθεσιν. ἐντεῦθεν ὁ πρωτόπλαστος Λάζαρος ἔζεπήδα τοῦ μνήματος, ὡς φύλαξ μᾶλλον, ἢ νεκρὸς, τῷ τάφῳ πεδηκὼς θάνατος. ἄδης ἦ κάτωθεν, ὡς ἔοικε, νεκρὸν ἀποδιδοὺς ἀβεβαίαν· τίς οὖν ὁ φωνὴ σὸν νεκρὸν ἐκ τῶν τάφων, ὡς ὑπνοῦντας ἐγείρων; τίς οὖν ὁ νόμος τεθνεώτων παλαιοὺς πεδαλύων; τίς οὖν

ὁ κατεξαίσια θαῦμα τοῦτον τὸν κήρυγμα τοσοῦτοις τοῖς νεκροῖς ἐπῳδόν; πῖς οὗτος ὁ τοσοῦτος ζωὴ * *
τοῦ ταφέντας ἀνατρέχων ἐθίζων; πῖς οὗτος ὁ τοῦ ἐμοῦ οὕτως εὐκόλως ἀναλύων νεκρούς; τί
οὗτος ὁ νεκρούς μου παλαιοὺς ἀποσπῶν ὀπίσω μάτι; οἰχεταί μοι τῆς κλῆ τῶν ἀνθρώπων, ὡς
ὁρᾷ, τυραννίδος ὁ σκῆπτρον, σαθρόν μοι λοιπὸν τὸ θανάτου ὅπλον δεσμωτήριον ἀπολῆγον. Η-
λίας νεκρὸν ἀνέστησε τοῦς χεῖρον γυναικὸς ἀποδείξας. ἐπλήθυν Ελισσαῖος ἄρτι ἄξαι μοι
νεκρῶν κατεσκευάσθη δίπλοις. νυνὶ πικρότερος οὗτος ὁ τῶν νεκρῶν μου βοηθὸς ἐπιστρά-
τευσε, κλέπτων τοῦ σεσηπότας νεκρούς, ὃ κινδυνεύω λοιπὸν μήτε σαπέντων ἄξιοσιάζειν νε-
κρῶν. σεσύλημαι γὰρ νεκρόν, οὗ ἀπώλεσα· θριαμβεύει με τετραήμερον σῶμα" μοῦ τῆς
ταφίου τοῖς ζῶσι συγχορεύων αἰθητός· πατηθήσομαι λοιπὸν μοῦ ἀσπαρνάμων, πρὸ ἐμοῦ
νεκροῦ δραπετεύσαντος. πῖς γὰρ με τοῦ λοιποῦ δειλιάσει, τὸν τοσοῦτον σαπέντος νενικημένον
νεκροῦ, ἢ ὡς τοσοῦτον πηλῶν φύλακα τῶν νεκρῶν γενήσομαι; τοσοῦτον πηλὸν γὰρ πῖς
τοῦ μνήματος Λάζαρος, ὥσπερ πῖς χρυσοῦς, μοῦ ὢν προτέθηται σφραγίδων ἀποδιδόμενος· δεδε-
μένος κεφαλῆς προτέθηται τῷ μνήματι, μετ' αὐτῶν αὖθις τοῦ βίου δεδεμένος ἀποδίδοται. ἄπι-
στος γὰρ τῶν Ιουδαίων ὁ δῆμος, ἢ τοῦς τῶν θαυμῶν μεγαλουργίαν ἀμφίβολος. Εἶπον Ιωαν. θ. θ.
δὲ ὅτι Λαζάρῳ ἢ νῦν, ὥσπερ ὅτι τῷ τυφλῷ θεραπεύθηναι ποτέ· οὗτός ἐστιν, οὐκ ἔστιν ὅ-
λος. ὥσπερ οὖν τοσοῦτον πηλὸν ἀποδώσειν πῖς μέλλων, ἢ τῶν τοῦ θαυμάτου τοσορῶν
ἀνοφίαν, ταῖς τῆς θεραπείας σφραγῖσι φυλάττει σφραγίδας, ἵν' ἡ τῶν σφραγίδων ὄψις τοῦ
θαύματον πείσῃ· ὕτω δὲ ὁ διασώστης Χριστὸς τὸν Λάζαρον ἀποδίδοις Ιουδαίοις ἐκ νε-
κρῶν, τῶν τετραήμερον ἐν νεκροῖς τοσοῦτον, ταῖς τοῦ ἀσπαρνάμων αὐτῷ, καθάπερ πινὰ σφρα-
γῖδα, ζωνεξάγει σημεῖα· ἵνα λύοντες ἴδωσιν, ὡς οὐκ ἄλλος πῖς, ἀλλ' αὐτὸς, ὃν κατέθεντο. ἀλλ'
ἡ τῆς ἀπιστίας ἀδιόρθωτος πήρωσις. γνωρίσαντες γὰρ τὸν νεκρὸν ἐφθόνουν τῷ θαύματι, ἢ τυ-
φλῶν διεσοῶντο βουλήν. Εβουλεύσαντο γάρ, φησιν, ὁ ἀρχιερεῖς, ἵνα ἢ τὸν Λάζαρον ἀ- Ιωαν. 16. 1.
ποκτείνωσιν, οἳ ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν· ὅτι δι' αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ιουδαίων ἐπῆγον ἢ ἐπίστευον εἰς
αὐτόν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Αμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΔΡΟΜΟΝ. Λογ. μέ.

ΟΙ ἀνθηρόταται λειμῶνες ἄνθεσι χρυσοκόμοις πεποικιλμένοι, δένδρεσι *Ex edit.*
καλλιπόοις κοσμούμενοι, ὄρεσι καλλιφώνοις χλοάζοντες, ἢ τῶν ἀκοῶν *Antuerp.*
τῶν ἀνθρώπων θέλγητρα, ἢ τῶν ὄρασιν θάλπεσι. τὰ γὰρ ἡλίου ταῖς
χρυσαῖς αὐγαῖς κυκλοτερῶς προεκτείνοντος, ἀνακλώμεναι αἱ ἀκτῖνες
πυραυγεῖς ἀνταστράπτουσι λαμπηδόνας. ἐκ δὲ αὐλαὶ λάλων ἐρίθων, συρικτῶν ἦχοι κλαγγαῖς λιγυραῖς ἀποπέμπουσι μέλος. ἐκ δὲ ἀνέμων εὐήχων ζεφυροὶ ἐν ταῖς κυκλότησι τῶν ὀρέων ἐκιζόσας, τῶν κρημνῶν κοιλάδας σαλεύοντες, ἐκ εἰκόνι κιθάρας ὁμοφώνως ᾄδουσιν· ὡς ἢ τοῦ ἐν ταῖς καλύβαις οἰκοῦντας ποιμένας τε ἢ βουκόλους, ἑταίρους ἔχοντας τὰ τῆ μουσικῆ ὀρνίθων λυρικὰ μελῳδήματα, δόναξι πολυφθόγγοις ἀντήμοιμα κελαδοῦντας. ἢ παντὸς τερπνοῦ τόπου ἢ πάσης βοτάνης ταῖς ἀρίας φραγέως φέρειν. ἀλλ' ἐκ μὲ πηγὴ ἀθλοφόρα νάματα βρύει· ἐνταῦθα ὃ μελίρακτον σοφίας Θεοῦ δίδαγμα λάμπει. ἐκ δὲ μουσικῆ ὀρνίθων λιγυρίσματα· ἐνταῦθα ψαλμῳδῶν ἁγίων μελῳδήματα. ἐκ δὲ τυγὼν ἡ φιλέρημος δενδροβατοῦσα, γεραιοῖς μέλεσι ὃ καλλίχορον ἔαρ σημαίνει· ἐνταῦθα ὁ ἐν ἀκρίσι ἢ μέλιτι τραφεὶς Ιωάννης, τοῖς ἐρημικοῖς κηρύγμασι, μᾶλλον ὃ πνευματικοῖς, ταῖς ἐκκλησίας κινήσας, ὃ εὐαγγέλιον ἔαρ ὤπτανεν τῷ κόσμῳ σαλπίζει. Εν γὰρ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, φησὶ, παραγίνεται Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ, Matth. γ. α.
ἢ λέγων· μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. ἐν ταῖς

Ιησῦ τ̃ Θεοῦ ἀποδίξεσιν, ἐν ταῖς τ̃ ὑρμίου βασιλέως ἀποδημίαις, ἐν ταῖς τ̃ ἀϊδίου φωτὸς
αἰαλάμψεσιν. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ⸗γίνεται Ιωάννης ὁ Βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ
ἐρήμῳ. οὐχὶ ἐν τῇ οἰκουμβύῃ· ὅπ ἔρημος ἰῶ ἡ τ̃ ἀνθρώπων κατάσασις, μήπω οἰκουμβύη
ὑπὸ πάθους ⸗ ἁγίου πνβύματος. π τε ἐκήρυσσε; μετανοῆτε· ἤγγικε γὰ ἡ βασι-
λεία τ̃ ὑρανῶν. ὡ μετανοίας ἐν αὐλοῖς τοῖς δάκρυσι τὴν ζωὴν θεραπούσης, ⸗ ἐν τῷ νυμφι- 5
κῷ πέπλῳ τὸ νυμφικὸν φέγγος σκιαζομένη· ὡ μετανοίας δραβόλα κατήγορε, ὑπιχρεόντων
σωτῆρε. Εἶχε γὰ ὁ Ιωάννης τὸ ἔνδυμα αὐτ̃ ἀπὸ τριχῶν καμήλ, ⸗ ζώνην δερματικὴν
περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτ̃. περιβλεψώμβα, ἀγαπητοὶ, τὸ ἔνδυμα Ιωάννου. ἴσως τὸ ἐκείνου
ἔνδυμα αἴνιγμα ἡμῖν σωτηρίας ἐλπίσαι. ἐκεῖνο ἔχει τὴν εἰκόνα τ̃ ὀφειλόν ὑπιχρεοφόι-
των λαῶν. Εἶχε, φησι, τὸ ἔνδυμα ἀπὸ τριχῶν καμήλ. καμήλῳ πολλάκις παρεικάζει 10
ἡ γραφὴ ⸗ βλέπουσι, βλὰ τὸ πολύογκον ⸗ πολύφρεβλον ⸗ βαρυμβύριον. ὁ τὴν σκο-
Πσ κα ζ. πὴν θεωρήσας ἐν ⸗ Ησαΐᾳ λέγει· Εἶδον ἀναβάτην ὄνου, ⸗ ἀναβάτην καμήλου. ἀ-
ναβάτην ὄνου λέγει ⸗ Χριστὸν, ἐπεὶ δὴ περ ὄνῳ καθεζόμενος εἰσῆλθεν εἰς Ιερουσάλυμα· ἀ-
ναβάτην καμήλου, ⸗ ἐπ ἑκάστ τ̃ ἡμερῶν κατ' ἐνέργειαν τ̃ βλασφόλου ὑπερφορτωθέντα
τῷ κόσμῳ φυλάξαι. Εἶχε γὰ τὸ ἔνδυμα αὐτ̃ ἀπὸ τριχῶν καμήλ ὁ Ιωάννης. ἤδη γὰρ 15
τῷ κηρύγματι τ̃ εὐσεβείας τ̃ δίκην τειχῶν ⸗ καλύπτοντας ἐθνικοὺς ⸗ εἰς ἑαυτὸν κα-
ταφρέναι, καὶ κρᾶναι γυμνώσας, ⸗ τὴν σκληρὰν πυκνώσας, τῇ ἐνώτητι τ̃ πίστεως τὸ σῶ- ἴσ λείπει
μα τ̃ σκληρᾶς ὀξυφωνίας, ἑαυτῷ ⸗ εἰσάγειν σωτηρίας ἐξειργάσατο. Εἶχε γὰ ζώνην τὸν
δερματικὴν ⸗ περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτ̃. ὀσφὺς μνημονβύει ⸗ ζώνης δερματικῆς ἡ γραφὴ, 20 ἰσ. τῆ ὀ
ἵνα τὸ γλυπτικὸν πάθος ⸗ τ̃ ἀγνείας βλὰ τ̃ ἔξωθεν σκληρᾶς ⸗ νεκρᾶς δέρματος ⸗ περικειμένης ζώ-
νης νενεκρωμένον ⸗ τῇ σημαίνῃ. ἐκείνη γὰρ τ̃ ἔνδοθεν κρυπτομένης πλανίας ἰῶ ἀψευδὴς
κατήγορος. Ἡσθιέ, φησιν, ἀκρίδας, καὶ μέλι ἄγριον. ⸗ ἀποπηδῶντας Ιου-
δαίους τ̃ νόμ καὶ τ̃ ⸗ ἐντολῶν λέγει, ὡς φησιν ἡ γραφή· Ἐξήλατο ὡς ἀπέλαβος ὁ σύμ- Ναυμ. γ. ι.
μικτός σε, ⸗ ὡς ἀκρὶς ἐπὶ φραγμῷ ⸗ τὴν ἡμέραν πάγης. ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος· καὶ ἀφή-
λατο, καὶ ⸗ οὐκ ἔγνω ⸗ ἐπὶ ⸗ τόπου αὐτ̃. μέλι γὰ ἄγριον, βλὰ ⸗ τὸν Ιουδαίους τὴν 25
γλυκύτητα τ̃ νόμ τῇ ⸗ βλασφόμῳ τ̃ ⸗ ἐντολῶν ὀξαγριώσαι. Τότε ⸗ βαπτίζεται Ματθ. γ. ιγ.
⸗ πρὸς αὐτὸν ὁ Ιησοῦς, φησιν, ὅπ ⸗ Ιορδάνου, ὅπ τοῦ βαπτισθῆναι ⸗ ὑπ' αὐτ̃.
ὁ γὰ διεκώλυεν αὐτὸν, λέγων· ἐγὼ χρείαν ἔχω ⸗ ὑπὸ σ̃ βαπτισθῆναι, ⸗ σὺ ἔρχῃ ⸗ πρός
μέ; ἀποκριθεὶς γὰ ὁ Ιησοῦς εἶπε ⸗ πρὸς αὐτὸν· ἄφες ἄρπ. βλέπε σε μάρτυρα γενέσθαι
τ̃ εἰς ἐμὲ πεμπομένης φωνῆς ἄρπ. ὅτε γὰρ πρέπον ἐστὶν πληρῶσαι πᾶσαν δικαι- 30
Ιωαν. γ ε. οσυνώλυ. βλέπε με διδάξαι, ὅπου ἐὰν μή τις ἀναγεννηθῇ ἐξ ὕδατος ⸗ πνεύματος, ⸗ δύναται
εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τ̃ ὑρανῶν. βλέπε με οἷον ⸗ ποιῆσαι, ⸗ τότε διδάξαι,
ἵνα μὴ ἔχωσι ⸗ πρόφασιν ⸗ Ιουδαῖοι· ὁ διδάσκων ἑτέρους, σαυτὸν ⸗ διδάσκεις; ἄφες ἄρ-
Ιωε. ιδ. δ. λι. βλέπε γὰ τὸ ῥῆμα τ̃ καρτερεψύχου Ἰὼβ φησίν, ὅ, Οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου, ⸗ οὐδ' ἂν 35
Ρωμ. η κθ. μία ἡμέρα ἡ ζωὴ αὐτ̃ εἴη. βλέπε με ἀποσμῆξαι τὴν παλαιὰν τ̃ σώματος ἀμαρτίαν· βλέπε
με τῷ πνεύματι καινίσαι τὴν ψυχήν, ⸗ ὕδατι ⸗ τὸ σῶμα. ἄφες ἄρπ. βλέπε με δυοῖξαι
τὴν τ̃ ὕδατος ⸗ πνβύματος μήτραν, ἵνα γλώσσης ⸗ πατρὸς πολλοῖς ἀδελφοῖς. ἐκ
Ψαλ. νζ. δ. ταύτης γὰρ τῆς μήτρας ⸗ ἀποσφενδόνας Ιουδαίας ἐλέγχει ὁ ⸗ προφήτης κατηγορῶν· Ἀ-
πηλλοτριώθησ ⸗ ἀπὸ μήτρας. Τότε ἀφίησιν αὐτὸν. καθαίρεται γὰ τὸ Ιη-
σοῦ ⸗ τῷ Ιορδάνῃ, ἰῶ ἰδεῖν, ἀγαπητοὶ, θαῦμα μέγα, πηγὴν ⸗ τῷ ποταμῷ λυομένην, καὶ 40
Ιερ. β. ιγ. ποταμὸν ⸗ τῷ ποταμῷ βαπτιζόμενον. πηγὴ γὰρ ὁ Χριστὸς, καθὼς λέγει αὐτός· Εμὲ ἐγ-
κατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος. ⸗ ἡ νύμφη ἡ ἐκκλησία ⸗ πρὸς αὐτόν· Πηγὴ ἐσφραγι-
Ασμ. δ ιδ. Ψαλ. ξδ. ι. σμένη ⸗ ἡ ἀπεστάλλυσα. ὁ αὐτὸς ποταμὸς, καθὼς φησιν ὁ ⸗ προφήτης· Ο ποταμὸς τ̃ Θεοῦ γρ. ἐπλησθη
ἐπλησθη ὑδάτων. κατῆλθεν ὅπ τὰ ὕδατα, ⸗ ἡγιάσθησαν, ⸗ ὑγίασεν αὐτά. Εἴ πς ἐστιν

ὑμῶν

ὑμῶν ἀμήτος, ἀγαπητοὶ, τῦ βαπτίσματος, ἐλθέτω ἡ γεωργησάτω πῶς ὁ πατὴρ ὑρθωθεν χαίρει· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μυ ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ ἠυδόκησα, αὐτῦ ἀκύετε. Ιορδάνης χαίρει Ματθ. γ. ιζ.
ὃ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθαρίζει· τὸν υἱὸν καθαρίζει ὁ πατήρ· ὑρθὸν καθαρίζει ὁ υἱός· τὸν γεῶν καλλωπίζει ὃ πνεῦμα, τὸν ἀέρα λαμπρύνει. νῦν πληρῦται ὃ πάλαι εἰρημένον· Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα. ἡμέρα ὁ πατὴρ, ἡμέρα ὁ υἱός. ὁ πα- Ψαλ. 18. β.
τὴρ τῷ υἱῷ ἐρεύγεται ῥῆμα, καθὼς ὁ Παῦλος λέγει· Λάβετε τὸν μάχαιραν τῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ· ᾧ τὴν δόξαν σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμᾶς συζήσει ἐν Χριστῷ τῷ Ἰησῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τὸν αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Εφ. ε. ιζ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΙΩΑΝΝΗΝ ΤΟΝ ΠΡΟΔΡΟΜΟΝ. Λογ. ξε.

Ἰωάννου τῦ Βαπτιστῦ πανήγυριν ἀγωνίζομεν· πόθῳ σεφανώσωμεν τὸν, ἔτι μείζονα ἐν γεννητοῖς γυναικῶν οὐκ ἐγήγερται, καὶ τὸν τῦ δεσπότου φωνέα. Οὗτος γὰρ ἦν τὸν προφητῶν ἐξαίρετον, ὡς ὃ βαπτίσας τὸν Κύριον. ἰδοὺ πάντως ὅτι ὃ δεσποτικὸν βάπτισμα, ὃ μάλιστα λαμπρύναι τὸν πρόδρομον τῦ βασιλέως τῶν ἁπάντων· καὶ ἀγαλλιώμεθα πόθῳ τῶν τῆς Ιουδαίας τόπων ἐκτὸς, ὅς ὧν ἐχαρπωσάμεθα τὴν προσοδον τῶν ἀγαθῶν· μᾶλλον ὃ γράφωμεν ἢ λέγω τὰ προάγματα, καὶ τῶν ἀναγινωσκόντων ἐν ταῦθα τρυγήσωμεν τὸν καρπόν. ἐποθήσωμεν τὸν Ιορδάνην ἐκεῖνον, τὸν ἐποδεξάμενον τὸν ἑαυτῦ δημιργὸν βαπτιζόμενον ἐν Χριστῷ, ῥεῖν διὰ μέσου ἡμῶν· καὶ νομίσωμεν Ιωάννην τὸν Βαπτιστὴν ἐφιστάναι τοῖς χείλεσι τῦ ποταμῦ, καὶ θεασώμεθα τὸν δεσπότην Χριστὸν προσερχόμενον τῷ οἰκείῳ θεράποντι, καὶ βαπτιζόμενον ὑπ' αὐτῦ, ἐκ δακτυλοδεκτυλόμενοι ὑπ' αὐτῦ ὑρασθέντι τῇ τῦ πνεύματος ὑποπτήσει· καὶ προσκυνήσωμεν ἐκ τῆς ὁμοουσίου τριάδος προσκυνηταὶ τὸν μαρτυρήσαντα πατέρα, καὶ μαρτυρηθέντα υἱόν, καὶ μαρτυρῆσαν πνεῦμα ἅγιον. ἀκολουθήσωμεν τῇ βίβλῳ τῶν Βασιλείων ὁδηγήσῃ ἡμᾶς πρὸς τὰ παθήματα· καὶ τοῖς θείαις λέξεσιν ὡς ἴχνεσιν ὑποβαίνοντες, ὑποδράμωμεν ὑπὸ τὸ κήρυγμα τὸ οὐκουμενικὸν μυστήριον. Τότε παραγίνεται, φησιν, ὁ Ιησῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ιορδάνην πρὸς τὸν Ιωάννην τῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτῦ. πρὸς τὸν Ιορδάνην ὁ δεσπότης ἀφίκετο. οὐδὲν γὰρ ἀκαίρως, οὐδὲ ἀλόγως ἐνεργάσατο ὁ τῆς σοφίας ἡμῶν θεός· ἀλλ' ἕκαστον ὧν δι' ἡμᾶς ὠκονόμησεν, ὡ καίρῳ καιρῷ διεπεραίωσε. Θεὸς γὰρ ὢν ὁ δημιργὸς πάντος χρόνου καὶ πάντος διαστήματος, ἐπέρασε τὸν χρόνον, καὶ ταῖς ἐκεῖ τότε συγκαταβάσεσιν ὡς δύσεσι κατέδυσε τὴν πρὸ αὐτῦ γεγονυίαν καὶ ἀφορμάς. τότε παραγίνεται ὁ Ιησῦς. τότε· πότε; ὅτε πρὸς τὴν ἡλικίας ἀνέδραμε τοῦ βαθμοῦ· ὅτε πᾶσαν τῆς φύσεως ἀνέβη τὸν κλίμακα· ὅτε τὸ σῶμα τος αὐτῦ καὶ τῆς ψυχῆς ἡ τελειότης διέλαμψεν· ὅτε τελείκοντα προόδοις ὁναντῶν, ἀνθρωπος τέλειος γυόμενος, ἀψυδόλως τότε τὸν Ιορδάνην κατέλαβε, καὶ μὴ τῶν ἀμύητων ἀναμύητος προσῆλθε τῷ βαπτίσματι, καὶ τὸν ἑαυτῦ κεφαλὸν ἐποκλίνας τῇ τῦτο χρείᾳ τὸ βάπτισμα λαμβάνειν ἠπείγετο. ὁ ὃν βαπτιζόμενος Ιωάννης καταμαθὼν ἀκριβῶς, ὃν ἐμεμαθήκει πρὸ τῦ παρεῖναι ἐκ τῆς μήτρας τῆς ἰδίας μητρός· εἶτα σὺν φόβῳ καὶ δέει πολλῷ τὴν αὐλὴν δόξαν συστείλας ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τί τῦτο, φησὶν, ὦ δέσποτα; τί τῦτο ὃ παράδοξον θαυματύργημα βούλει; τί τῆς προόδυ ταύτης ὃ καπνὸν τῦτο καὶ παράδοξον θέαμα; ἐμοὶ τὸν κεφαλὸν ἐποκλίνεις, τῆς ἐκκλησίας ἡ κεφαλή; ἐμοὶ τὴν κεφαλὴν ἐποκλίνεις, ὁ κλίνας τοὺς οὐρανοὺς, καὶ κατελθὼν ὑπὸ γῆς; ἐμοὶ τὸν κεφαλὸν ἐποκλίνεις ὁ κεκτημένος κεφαλὴν τὸν Θεόν; ἐμοὶ τὸν κεφαλὸν ἐποκλίνεις ἵνα τὰ χερυβεὶμ προσκυνῶ; ἐμοὶ τὸν κε-

Ex Edit. Augustana. Ματθ. ια. ιδ.

φηλιώ ἀποκλίνεις ἰῶ τὰ σεσαφεῖμ σέβει ⸂τὸ τέρμα⸃; ἐμοὶ τὼ κεφαλαίω ἀποκλίνεις, ὁ τὸν Ἀδὰμ ⸂καὶ τὴν⸃ Εὔαν ἐν τῷ παραδείσῳ, καθάπερ ὁ θαλάμῳ, νυμφοστολήσας, καὶ ταῖς ἐκείνων κεφαλαῖς τὴ φωνῇ τοὶ σέφανοι ὑπηθεῖς, καὶ τῆς ὑπαιδίας τὼν βλεγγάδω περιαθεῖς, καὶ
Γεν. α. κη. εἰπὼν πρὸς αὐτούς, Αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν· ὁ λόγῳ μεταβάλ-
λων δὲ ἐκείνου τὴν φύσιν τῆς φύσεως τὴν συγκρότησιν· ὁ στρατεύσας κατὰ τοῦ θανάτου τεῖχον, ἵνα φυτεύῃ πλείονας σοῦς, ἐκ ἐκφυος κλαδεύῃ· ὁ τῷ βίου τὸ ζῆν κυλίων ὡς βούλει· ὁ πηγὴ ἁγιασμοῦ πληρῶν τὰς κλινομένας σοι κεφαλάς· ὁ μὴ χωρούμενος μηδαμοῦ· ὁ βλύζων ποταμοὺς οἰκτιρμῶν, εἰς τὸ τοὶ θέλει συγκαταδύσαι τὸ ποταμοί; καὶ τῶν ναμάτων ὁ ποιητὴς, τύχοις προσομιλῆσαι προῄρησαι; καὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ, ὅπερ σύ μοι δέδωκας εἰς τὸ δίδοιαι τοῖς δεομένοις; καὶ ποῦ χρείαν ἔχεις βαπτίσματος μετανοίας, ἀλλὰ μετανοοῦντας ἐλεεῖν; ποῦ χρείαν ἔχεις τῆς τοιαύτης φαρμακίας, προσάγματι μόνῳ θεραπεύων τὰς τῶν ἄλλων πληγάς; ποῦ σοι δὴ μετανοίας, διφυμίας ἄξια προσάπτουσι; οὐ συγκατέβης τοῖς δι' ἀθεσπίας, ὡς μόνος Φιλάνθρωπος; σὺ τὸν τὸ δίκαιον μορφὴν φορᾷς, ἐπὶ ἑαυτὸν ἔπλασας σεαυτῷ· καὶ διὰ ταύτης κτίσας σε τὸν εἰκόνα, ἵνα ζωποιήσῃ ὁ δεσπότης, ἀνακαινίσας ὡς ἠθέλησας· σὺ γὰρ κύριος γέγονας πάντων ἡμῶν. οὐκ ἐν σοὶ ὁ ἀξιόλογος Ἀδὰμ ἀνακέκλησαι; οὐκ ἐν σοὶ βασιλεύει τὸ ποτὲ καὶ πάντοτε φῦλον; οὐ διὰ τῆς Μαρίας τὴν πεσοῦσαν Εὔαν ἀνέστησας; οὐ προσέρχῃ, σὺν αὐθέντης ἰσαγγέλοις ποιῆσαι βουλόμενος; οὐ τὸν δυόμενον ὡς ὑπέζουλον τῆς γῆνος ἐκδιώκεις τῆς γῆς; οὐ τὸν βινόμενον ὡς ἔμφρονα τῆς δυσθεότητος ἐπεισάγῃς ⸂τῷ βίῳ⸃; οὐ τὸν ζοφερὸν νύκτα τῆς ἀπάτης ἀποσοβῇς; ἵ τὸν ἡμέραν τῆς θεογνωσίας ἀνατέλλεις τοῖς βουλομένοις τὸ ταύτης κάλλος ὁρᾶν; οὐ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ἐφαπλοῖς ταῖς πάντων ψυχαῖς; οὐ τὰ νέφη τῆς δυσπραξίας ὡς καπνὸν ἐξαλείεις; οὐχ ὡς ἥλιος δικαιοσύνης προσπελαμπρύνων τὸ λευκὸν νέφος τὸ σώματος, ἀπείρεις πάντα χοῦν τῆς θνητότητος τὰς ἀκτῖνας; οὐ πρόδηλον εἶ τὸ βλέμμα, τὸ βῆμα, τὸ χῆμα, καὶ τὸ λογισμόν, καὶ τὸ νοῦν, καὶ τὸν ψυχόν; οὐκ ὄντα πρόδηλον σῶμα σαυτῷ κατασκευάσας; μὴ ταῦτα ἀξιοῖς ἀφανίσαι καὶ κατακρύψεως; τίνος οὖν ἕνεκα βαπτίσω σε νῦν, τὸ πρὶν μὴ δημιουργέ, τὸ βαπτίσματος χρῃζόν, καὶ τὸ ἀφὲ φιλανθρωπίαν αὐθέντα; δημιουργὸς οὐκ ἔστιν ἐν σοί, ὅτε κηλὶς ἁμαρτίας ἔχρανέ σε τὸν ἄχραντον σάρκα, ὅτε τῷ σώματί σου ποτὲ δόλος προσήρμοσεν. ἰὸς ἀσπίδων τοῖς Ἰουδαϊκοῖς ὑπικρύπτεται χείλεσι. γλυκάματα γάρ εἰσιν ἐχιδνῶν, καὶ τάπων αἱ γλῶσσαι τυγχάνουσι δόλιαι· σοῦ ὃ ἐν τῷ σώματι ζωῆς ἀπαύστου βρύουσι πηγαί· ζωὴ γὰρ ὑπάρχων, ζωὸν φθέγῃ καὶ χορηγός. πῶς οὖν ὁ χορηγὸς τῆς προύσης καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς, τὴν πλουσίων ὑπεραίνεις ῥευμάτων; καὶ ἄλλοι πάντες ἀπ' ἐμοῦ βαπτιζόμενοι ταῦτα ἀκούουσι πρὸς ἐμοῦ· Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· καὶ
Ματθ. γ. ς. πίστευσατε εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ. ὅτι σοῦ ὃ βαπτιζομένου τί λαλήσω; τί φθέγξομαι; εἰπέ, μετανόησον; ἵνα τίς σε τὸν μετανοίαν δέξηται; τίς γὰρ ἄλλος ὑπὲρ σε μείζων Θεός; εἰπέ, μετανόησον· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν; καὶ τὴν βασιλείαν τὸν βασιλέαν διαγελάσομαι; καὶ σὲ διαλεχθῶ πρὸς σέ; ἀγνοεῖς γὰρ ὁ πέφυκας; οὐκ ὑπίσασαν τὸν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἵνα φέρων τοῖς δι' ἀθεσπίας οὐρανόθεν ἐλήλυθας; εἰπὲ πρὸς σέ· πίστευσον εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν; σὲ σοι πίστευσαν προεξυήσω; καὶ τίς ποτε νενουθέτηται αὐτὸς ἑαυτῷ πίστευσαν; πίστευσαν γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον, ὅτι ὑπάρχει Θεός· σὺ ὃ Θεὸς εἶ, καὶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἰ καὶ δι' ἀθεσπίας εἶ ὁ φαινόμενος, καὶ πιστεύεσθαι δίκαιος εἶ παρὰ πάντων. ἀλλ' εἰπὲ πρὸς σέ, πίστευσον εἰς τὸν πατέρα τὸν σόν; πότε γὰρ ὤφθης ἄπιστος καὶ πολέμιος τῷ πατρί; πότε ὃ τῆς τοῦ Θεοῦ μεγαλυκότος ἐχωρείσθης θεότητος; τί οὖν εἰπὼ πρὸς σέ; πίστευσον εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; ἀλλ' ἐν σοί, καὶ ζωὸν σοὶ
Ματθ. γ. ιδ. τοῦτο καθέστηκεν. Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός μέ; ὁ μονογε-

νὴς

υἱὸς τ̃ Θεοῦ πρὸς ⟨W⟩ γόν τ̃ Ζαχαρίου; ὁ ὢν τ̃ Πρόδρομον πρὸς ⟨W⟩ ὢν τ̃ φέρας; ὁ μὴ λύσας τὸν πρόδρομον τ̃ μητ̃ος πρὸς λύσαντα τ̃ γενέσεως τὸν φέρωνα; ὁ ὢν γαστρὸς προσκομισθεὶς πρὸς ⟨W⟩ ὢν κοιλίας ὑπερογκότητα τὸν σὺν δεσποτείαν; ὁ ἐν ἀγαθῷ θεσπίσας πρὸς τὸν τ̃ ἐρήμου φωνήν; ὁ τοσοῦτος ὑψηλὸς πρὸς ⟨W⟩ ζοῦτον εὐτελῆ; ὁ Κύριος πάσης τ̃ κτίσεως πρὸς ⟨W⟩ ἀναξιότητος ὑπερφέρων; ὁ πλούσιος χ̃ῑ φύσει, πρὸς ⟨W⟩ πένητα χ̃ῑ φύσαν, ἵνα μείζω ἢ τὸν σὺν χάριτι εὐπορῇ; ὁ οὐρανίος καὶ ὑπέρλαμπρος πρὸς ⟨W⟩ ὑπήνεμον μόνον; ὁ ἀΰλως ἔχων τὸν ἁγιότητα, καὶ πάλιν ἢ τὸν ἀϊδιότητα, πρὸς ⟨W⟩ κάτωθεν μόνον βλαστήσαντα; ὁ ζωῆς τος δεσπότης πρὸς ἐμὲ ⟨W⟩ μικρὸν οἰκέτην; ἀλλὰ δοῦλος δεσπότην οὐκ ἐλευθερεῖ, λύχνος ἥλιον οὐ φωτίζει, πηλὸς οὐ διαρρήγνυται χερσμία, πρόβατον οὐ ποιμαίνει ποιμένα, πρόβρομος οὐ σημαίνει βασιλέα. ποταμὸς τὸν σὺν οὐ βαστάζει ῥοπήν, ποταμὸς οὐ μετρῇ, ἢ οὐρανὸς οὐ χωρῇ· ὁ Ἰορδάνης οὐ λούει ⟨W⟩ ἑαυτῷ παντέλειν· τὸ ὕδωρ ὑπερνικήσει ⟨W⟩ πλάσαντα· τὰ ῥεύματα ζωῆς οὐκ οἶδε ὁ φώς, καίγε τολμήσει πρὸς τὸν λειτουργίαν; λί ψυχή μου ἱλιγγιᾷ, ἡ χείρ μου πέμψαι φοβεῖται πλησιάσαι τῷ πανάγιόν ζου σώματι. τί ποιήσω; τί ἀφ πρόσχομεν; καὶ πέμψω σε, δέσποτα, καὶ πορεύσω· καὶ φεύγει οὐ τολμῶ, καὶ προσελθεῖν ὑ θαρρῶ· ἀ δοῦναι τὸ βάπτισμα φείδεται, ἀ λαβεῖν ἁγιασμὸν ὑπερπορεῖται. ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι· ἐγὼ σε προσκωλύω, ὁ βαπτίζειν δεδίδαγμαι· ἐγὼ μᾶλλον ὑποκλίνω ⟨W⟩ ἐμὸν αὐχένα τῇ σῇ δεξιᾷ· βλέπουσί με ὁ θλῖβόν ἔτη δικαίων· πίνουσί με τοῖς Ἰορδανίοις ῥεῦθρις ἐγχορεύσαι σήμερον, ὡς ἐπάνω με προέλθω ἀναστρέψαι τοῖς μητρῴοις ἐμβρύοις. ναί, φησιν ὁ δεσπότης, ὦ Βαπτιστὰ θαυμάζω σοῦ τὸν θέλησιν, ἀγαλλόμαι τὸν πίστιν ὑπερπτύσσω. μέγιστος τ̃ ἐμ̃ βασιλείας στεφανίτης, ἀλλ' ἐφέλκυσις γλυκέα καὶ τ̃ ἐμ̃ οἰκονομίας ἀγάπονος. ἦλθον γὰρ ἐγὼ πρὸς σέ, ὑπὲρ τοῦτο συμφέρει σοί τε τοῖς καὶ σοί. ἦλθον ἐγὼ πρὸς σέ, ἵνα πρώτης ⟨Φ⟩ ἀϊδιότητος ἀναδείξωνται πρὸς ἐμέ. κατῆλθον ἐκ τ̃ οὐρανῶν, ἀ ὅλος ἐν τοῖς κόλποις εἰμὶ τ̃ πατρός, ἵνα ζωαγάγω τῷ πλάσῃ τὸ ποίημα. ἦλθον ὁ πλούσιος, ἵνα ζωοχήσω σοῦ φθαρέντα· ἦλθον ὡς ἀΐδιος πρὸς ἀϊδίους, ἵνα σοῦ ἀϊδίους ἀποργάσωμαι· ἔλαβον δὲ ὑμῶν μητέρα πενιχράν, ἵνα δωρήσωμαι μ̃ πρίσιας ὑμῶν ⟨W⟩ ἐμὸν πατέρα κλέος. ἐπαφίω ὡς βρέφος τῇ τ̃ γάλακτος ζωῇ, ἵνα τοῖς πιστοῖς ζωφιῶ ἐμαυτὸν προδήλωσω. προελήλυθα παρθένοις παστοῖς, ἵνα ἁρπάξω σοῦ τ̃ δουλείας δεσμούς. αἰσχύνθω σὺ ὑπὸ κλίνης βασιλικῆς, ἀλλ' ὑπὸ φάτνης θύτελους, ἵνα μ̃ τὸν ἐμὸν ὑπὸ τ̃ φάτνης ἀναίσχυντον μηκέτι μηδεὶς τ̃ λογικ̃ ὡς ἄλογος ἀλογίαν τοσῇ. ἐδεξάμην σὲ τῇ χειρί μου προτομῶν, ἵν' ἐγὼ προφθάσω σωματότητα, ἵνα τὸν ἀληθῆ ποιητὴν ἐπισπάσω προτομῶν. ἀνέγκλητον τὸν νενομισμένον θυσίαν ὡς προφήτοχος ὁ μονογλυφὴς, ἵνα μεταποίησω τὸν τοιαύτην θυσίαν, ἀ ξένιον θυσίαν ἐμαυτὸν ἀποργάσωμαι. ἔφυγον εἰς Αἴγυπτον, ἀλλ' οὐκ ἀπέστην τ̃ ἐμ̃ πόνων καταφυγήν. ἐλαμόμην βρέφος νέον, τέλειος ἀνήρ, ὡς ὁρᾷς, ἵνα τὸ τέλειον τοῖς ἀτελέσι χαρίσωμαι. ἦλθον σχεῖν πάσης ἡλικίας, ἵνα πᾶσαν ἡλικίαν τυχόσω τ̃ χ̃ῑ μικρὸν προσκτήσ. ἐπέβην ἀ ποταμῷ, ἵνα ποιήσω σοῦ γλυφῆς ὑπόβαθρον τὸ οὐρανοῦ· ἀ δέχομαι τὸ βάπτισμα τοῦτο, ἵνα προδήλω τοῖς ἐμοῖς μαθηταῖς τ̃ παλιγγενεσίας τὸ βάπτισμα. ἀνέχομαι καταδύσεως, ὡς ἡνεχόμην τ̃ χ̃ῑ σαρκὸς γλυπήσεως. ὡς νομοθέτης πρὸ τ̃ νόμου τὰ δίκαια, ἵνα καινουργήσω τ̃ χάριτος τὰ σύμβολα. ὡς ἰατρὸς ὑγιαίνων μεταλαμβάνω τ̃ φαρμάκου τ̃ νοσούντων, μή διόλλυμος τοῦτο· ἵνα κρείττερον βοήθημα τὸ τ̃ κολυμβήθρας ὑπενόησω τοῖς κάμνουσι. φανερὸν ἀφ' οὗ σοῦ ἀμύητοι καταδέχομαι, ἀ λουτρὸν ἀχάριστον προδαπτίσομαι; νέκρωσιν ὑποπτεύειν μέλλω τελείμερον, ἀ καταδυσιν ἄλυπον ὑ ποιήσομαι; εἰς αὐτ̃ καταβῆναι ἐπείγομαι τὸν ὑ ἄβυσσον ἀ ποταμῶ ῥᾴθρον ὑ προπύξομαι; βάπτισον ἢν με, τ̃

μέλλοντα

μέλλοντα βαπτίζειν ϗ σώζειν τὺς θέλοντας· βάπτισόν με τ̃ μέλλοντα βεβαπτισμένῳ τ̃ ἁμαρτίας τ̃ ἀνθρώπων τ̃ φύσιν εἰς ὕψος ἐπαίρειν δεόμενον· βάπτισόν με ὡς ἄνθρωπον κάτω, τ̃ ἄνω σοῦ τ̃ ἀγγέλων ὑμνῳδούμενον ὡς Θεόν. ἡμοῦ τ̃ ἐμοῦ μυστηρίων ὑπηρέτης ὄξιε· μεταθες τὴν σοῦ πρόκλησιν εἰς σεαυτὸν ἀγαθήν· ϛῆσον τὸν γλωσσήν μου, ϗ κίνησον σε πρὸς τὸ ἔργον τὴν δεξιάν· ὅπως θαρρῶν τὴν χεῖρα τῇ ἐμῇ κορυφῇ, τῇ ληφθείσῃ ἀπὸ τῦ σε φυτεύματος σοῦ σέ· κέρδηνον ἐκ τῦ βαπτίσματός μου ϗ σὺ ὁ Βαπτιϛὴς ὀνομάζεσθαι. Ἄφες ἄρτι· πέως βάπτισον, ἓ τότε θεολόγησον· πέως βάπτισον, ϗ τότε προσκύνησον. οὕτω γὰρ πρέπον ἡμῖν ἐϛὶ πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. ὁσονοῦν οὕτω συμπόνει ὑψηλόν, ὡς ἡ ἐθελούσιος συγκατάβασις. ὕψος γὰρ ἀληθὲς οὐ συμπονεῖ προσέξεις ὑπείκεις. τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ Ἰωάννης, βοᾷ πρὸς αὐτόν· ἰδοὺ δέχεταί σε τῷ σῷ προστάγματι, δέσποτα. ἃ γὰρ ἀγνοῶν ἔμαθον, ταῦτα χαίρων ὑπέτελω. ἰδοὺ προστάττω σοι τὴν ἐμὴν δεξιὰν σε τὴν κεφαλήν, ὅπῳ σὺ τῦτο προστάξας· καὶ γὼ δοῦλος σός, ϗ υἱὸς τῆς παιδίσκης σε· ϗ ἡ χείρ μου δημιούργημα σόν, ϗ ὁ ποταμὸς ἐϛὶ τῆς σῆς δεσποτείας ἐπήρροια, ϗ τὰ νάματα ταῦτα ποιήματα σά, ϗ τὸ βάπτισμα τῦτο δῶρόν σόν· ϗ σὺ μόνος ὑπέρχεσαι ὁ κατεργάζῃ μυστήριον. βαπτίσθητι, βαπτίσθητι, δέομαι· ἓ σώσον, ὡς θέλεις, οὓς ἔπλασας. μακάριος ἐγὼ, ὅτι σε πρόδρομος τηθεὶς, ϗ ξένως σε ἐρήμῳ περιφεὶς, ϗ νεῶ τῆς Παρθενίας ταύτης ἀξιωθείς. μακάριος ἐγὼ πρὸ σῦ δοκιμασθεὶς τηλικῦτον ὑπουργῆσαι μυστήριον. ὦ δεξιά, πόσον ὑψώθης; ὦ πήλινον ὄργανον, πόσον τετίμησαι; Φιλάνθρωπε ϗ μεγαλόδωρε Κύριε, μὴ ὃ κεφάσαι τὸν χέρνιβα τοῖς ὕδασι, ϗ δοῦναι τὸ ὥσπερ πηλὸν ζύμωμα ἁγιασμοῦ τὸν καταδῦσαι, πρὸ ἐλθὸν τῶν ὑδάτων (γένυπετον, δέσποτα) αἰσθάρμα ϗ καταλαβὲ τὸν δεσποτότητα ψυχορραγῦσαν ϗ καμνῦσαν, ὑπίσχεψαι τὸν ἐκθεσίως πυρέτουσαν, ἀνάζησον τὸν ὑπὸ τῆς γῆς ὡς ὑπὸ χλίνης ὀξυπλωμῶσαν ϗ νοσῦσαν παθῶν διαφόρων· ὡς ἰατρὸς ταῖς νόσοις ἀπέλασον. σὲ προσμένουσιν ⓐ χωλοὶ, ἵνα σε λαλήσαντος δράμωσι· σὲ προσμένουσιν ⓐ τυφλοὶ πρὸς ἀνάβλεψιν· τὸν σὸν προσδέχονται φωτὸν ⓐ νεκροὶ πάντες πρὸς ἀνάστασιν· τὸν σὸν πρεσβείαν δίψωσιν ⓐ φλεγόμενοι τῷ καύσωνι τῆς συμφορᾶς· ὑπόσχῃ πᾶσιν ὡς δρόσος ἰάσεως.

Ματθ. γ. ιϛ. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησῦς, ἀνέβη ἀπὸ τῦ ὕδατος· ϗ ἰδοὺ ἠνεῴχθησαν αὐτῷ ⓐ οὐρανοὶ, ϗ εἶδε τὸ πνεῦμα τῦ Θεοῦ καταβαῖνον, ὡσεὶ περιστερὰν, ϗ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. ὦ ξένων ϗ θαυμαστῶν μυστηρίων· ὁ οὐρανὸς δῶρον προσκυνᾷ, ὃν ὁ ποταμὸς πρὸ βραχέων ἐπέκλυσε· ϗ

Ματθ. γ. ιζ. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον θεολογεῖ, ὃν ὁ δοῦλος ἐβάπτισε. Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· ἐϛὶν οὗτος ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα. οὗτός ἐϛιν ὁ βαπτιϛὴς, ὁ ἐμὸς χειρὶ ἰδίᾳ, ἀλλὰ θεϊκῷ μόνῳ φιλανθρωπίᾳ, ὁ πρὸ τῦ ἁγίου πνεύματος μαρτυρούμενος, ὁ πρὸ ἐμοῦ τὸ σαφὲς ἰδόντος αὐτὸν κηρυττόμενος, ὁ πρὸ τῶν αἰώνων ὄξ ἐμοῦ γνωσθεὶς, ϗ νεῶ ἐκ Μαρίας σαρκὶ πλασθεὶς, ὁ ὁμοούσιος ἐμοὶ ϗ ὑμῖν· ὁ συναΐδιός ἐμοὶ, ϗ σύμμορφος τῆς ὑμετέρας μορφῆς· ὁ ποιητὴς τῦ Ἀδὰμ, ϗ ἀπόγονος τῦ Δαβίδ· ὁ δημιουργὸς τῆς πρὸ τῶν, ϗ υἱὸς τῆς πρὸ τῶν· ὁ νοούμενος ϗ φαινόμενος· ὁ πίϛις ἓ ὤν ϗ καταβαθυνόμενος· ὁ τέλειος ἐν θεότητι, ϗ τέλειος ὲν ἀνθρωπότητι· οὗτός ἐϛιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, οὗτός ϗ θαυματουργῶν ὡς Θεὸς, ϗ πάσχων ὡς ἄνθρωπος, υἱός ἐϛιν ἐμός. ϛαυρὸς γὰρ ὁ χωρίζει με τ̃ φύσιν ἀχώριστον. οὗτός ϗ τοῖς ἅλοις κεντρύμενος, υἱός ἐϛιν ἐμός. ἅλοι γὰρ τῦτο τὸν θείαν ὑσίαν οὐ βλάπτουσιν. οὗτός ϗ πάσχων, υἱός ἐϛιν ἐμός· τὸν γὰρ τῦτο θεότητα πάθος οὐκ ἰσχύει καταλαβεῖν. οὗτός ϗ νεκρούμενος ἐκθεσίως, ϗ ὃ νεκρῶσθαι πεφυκὸς, υἱός ἐϛιν ἐμός. ἀποθανεῖν γὰρ εἰς θεότητα ὁ πέφυκεν, ὅτε βούλεται, ὅτε δύναται. ζωὴν γὰρ νέκρωσις οὐ νικᾷ, ϗ θάνατος ἀθανασίας οὐ κρατήσεται. οὗτός ϗ ἀνιστάμενος ἐκ νεκρῶν υἱός ἐϛιν ἐμός. ὡς γὰρ δημιουργὸς τῦ πρώτου ἀναϛήσει τὸ σῶμα τῦτο ναόν, ὃν λυθῆναι πρὸ τῶν ἐβρῶν αὐτὸ συνεχώρησεν. οὗτός μὴ τῆς σαρκὸς ταύτης ἀπὸν εἰς οὗτον οὐρανὸν, ὧν ἐκ ἀπέϛη, υἱός ἐϛιν ἐμός. τοῦτον ὁ δεχόμενος,

μένος, ἐμὲ δέχεται ζωὴ αὐτῇ· τοῦτον ὁ πεφοβημένος, ἐμὲ πεφοβημένη· εἰς τοῦτον ὁ πιστεύων, εἰς ἐμὲ πιστεύει· τοῦτον ὁ σμικρυνόμενον, ἐμὲ σμικρύνει. ὕδωρ γὰρ παιδός, ζωμία παρθένου. τοῦτον ὁ δεξάμενος, καὶ μὴ πολυπραγμονῶν, ἀλλὰ σέβων ἀπλουστέρως, μακάριος. οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα. ⁂ ἀμαρτωλοὶ δράμετε πρὸς ⁂ μετάνοιαν τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου· ⁂ καταχριστοι καταλάβετε ⁂ φιλανθρωπον δικαιοῦν· ⁂ νεκρώμενοι ταῖς ἁμαρτίαις, ἀπύσατε πρὸς τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς. ταῦτα τῆς τοῦ βαπτίσματος πομπεύσεως κάλλιστα δῶρα. ταῦτα πομπεύει πρέπει ἡμῖν ὁ δι' ἡμᾶς ἐπιφανεὶς δεσπότης Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ἅμα ζωῇ τῷ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΝ. Λογ. μζ.

Ἀλιν χαίρεις βαπτίσματος, πάλιν ἐλευθερίας μυστήρια, πάλιν ἀπολύσεως, πάλιν ἐπομβρία, πάλιν θεοφορουμένη φωνή, πάλιν δουλείας ἀπαλλαγή. ἄγγελος μετὰ παρθένου λαλεῖ, ὅπερ τῆς γυναικὸς ὠμίλησεν ὁ ὄφις. Τῷ μυστηρίῳ τῷ ἔκτῳ, φησίν, ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρί. ἀπεστάλη Γαβριὴλ τὴν παγκόσμιον μυστείαν σωτηρίαν· ἀπεστάλη Γαβριὴλ, φέρων τῷ Ἀδὰμ τὸ συγγραφικὸν ἀπολύσεως· ἀπεστάλη Γαβριὴλ πρὸς παρθένον, ἵνα τὴν ἀπιστίαν τοῦ θήλεος εἰς πίστιν μεταβάλλῃ· ἀπεστάλη Γαβριὴλ, ἄξιον ὑποδεσμίσας τῷ καθαρῷ νυμφίῳ τὸ ἀλάβαστρον· ἀπεστάλη Γαβριὴλ νυμφεύσασθαι τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι· ἀπεστάλη Γαβριὴλ πρὸς τὸ ἔμψυχον τοῦ βασιλέως τῶν ἀγγέλων παλάτιον· ἀπεστάλη Γαβριὴλ πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην Ἰωσήφ, τῷ συγγενεῖ τοῦ ὑψίστου· ἀπεστάλη δοῦλος ἀσώματος πρὸς παρθένον ἀμόλυντον· ἀπεστάλη ὁ ἀμαρτίας ἐλευθερίας πρὸς τὴν φθορᾶς ἀνεπίδεκτον· ἀπεστάλη λύχνος μυστήριον τῆς δικαιοσύνης· ἀπεστάλη ὄρθρος προφέρων τὴν φωτὸς τῆς ἡμέρας· ἀπεστάλη Γαβριὴλ δηλῶν ⁂ τὴν κόλπωσιν τῆς παρθένου, καὶ τὴν ἀγκάλισιν τοῦ μνηστῆρος· ἀπεστάλη Γαβριὴλ, δεικνὺς τὸν τὴν ἀθρόνῳ καὶ τὴν σπλαγχνίᾳ· ἀπεστάλη γραπτώτης, βοῶν τὸ τοῦ βασιλέως μυστήριον· μυστήριον γνωριζόμενον πίστει, οὐκ ἐρευνώμενον πολυπραγμοσύνῃ· μυστήριον προσκυνούμενον, καὶ ζυγοστατούμενον· μυστήριον θεολογούμενον, καὶ ἐρευνώμενον· μυστήριον ὁμολογούμενον, καὶ μειζόμενον. ᾧ μυστηρίῳ ᾧ ἔκτῳ ἀπεστάλη Γαβριὴλ πρὸς παρθένον. ποῖον ἔχει μυστήριον λέγε; ποῖον; ἀφ' οὗ ἐδέξατο Ἐλισάβετ τὰ εὐαγγέλια, ἀφ' οὗ ⁂ Ἰωάννης ἐσκίρτησε. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἐρμηνευέτω αὐτὸς ὁ ἀρχάγγελος, πρὸς τὴν παρθένον λέγων· Ἰδού, φησίν, Ἐλισάβετ ἡ συγγενής σου, καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱόν· ἐστὶ μυστήριον ἔχουσα αὐτὴν τὴν καλουμένην στείραν. ᾧ μυστηρίῳ τῷ ἔκτῳ. ἕκτος μυστήριον τῆς συλλήψεως τοῦ Ἰωάννου. ἐδεήθη πρεσβεύσασθαι τὸν γραπτώτην, ἐδεήθη πρεσβεῦσαι ⁂ δρυφόρον, ἐδεήθη προσδοποιῆσαι τὸ μυστήριον τῆς δεσποτικῆς προνοίας. ᾧ μυστηρίῳ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρί, ὃν σεσημείωμαι· μεμνηστευμένην μέν, τηρουμένην δέ. διὰ τί μεμνηστευμένην; ἵνα μὴ πάσχον μάθῃ ὁ ληστὴς τὸ μυστήριον. ὅτι μὲν γὰρ διὰ παρθένου ἤξει ὁ βασιλεύς, ἤδει ὁ ποιητής. τὴν γὰρ Ἡσαΐου καὶ αὖθις ἠκούσατο φωνήν, Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει. καὶ ἔκλασε εἰκότως πρεσβύτης τὰ παρθένου καὶ τροφήματα, ἵν', ὅπου νοήσει ὅτι πληροῦται τὸ μυστήριον τοῦτο, ἁρπάσῃ ⁂ φόβον. διὰ τοῦτο ὁ δεσπότης διὰ μνηστῆρος ἐλήλυθεν. ἡ γὰρ μνηστὴ θήσει, λοιπὸν κατηγυάτο. τῷ μυστηρίῳ ᾧ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρί, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ. ἀκουσον τί φησὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου καὶ τῆς παρθένου ὁ προφήτης φησί·

Ex edit. Augustana. emend. Ex Mss. Λουκ. α. κς. Λουκ. α. λς. Ησ. ζ.

Ησ.κθ.ια. οἱ· Δοθήσε⁀ται δὲ ἐσφραγισμένον βιβλίον ἀνδρὶ εἰδότι γράμματα. τί δὲ ἐσφραγισμένον βιβλίον, ἢ πρώτως ἡ ἀμόλυντος παρθένος; πῶς δὲ πάντων δοθήσεται; πῶς τῶν ἱερέων δηλονότι. τίνι τοῦτο; τῷ τέκτονι Ἰωσήφ. ⁀ὃς ὁ Ἰωσὴφ σεμνοῖς γάμοις παρασυμπλήσας παρθένον, καὶ γλυκήσας μόνος, ἀπεβάλετο τὸν γαμετὸν, ἵνα λοιπὸν διηγῆται σὺν σωφροσύνῃ, ἐκτρέφων σοὺς παῖδας ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου. ἀμέλει γοῦν προελθὼν εἰς τὸ κήρυγμα

Γαλ.α.19. ὁ ἀπόστολος Παῦλος, καὶ ἕνα τῶν τότε εὑρηκὼς μόνον, γράφει λέγων· Ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον ⓦ ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου· οὐχ ὡς ἐκ τῆς παρθένου Μαρίας, ἀλλ' ἐκ τοῦ Ἰωσὴφ γνηθέντα. ἐπεὶ δῶν ⓐ ἱερεὺς ὡς σώφρονι τῷ Ἰωσὴφ ἁρμόσαντο τὴν Μαρίαν, καὶ παρθένον αὐτὴν αὐτῷ γάμῳ καθαρὸν συναμφοῦντες, ἔμαθε δι' οὗτος λαμβάνων παρὰ τοῦ ἀφθαρσίαν τὴν παρθένον· τοῦτο παρρησιάζεται ὁ προφήτης προαναφώνησε. Δοθήσεται, φησι, τὸ βιβλίον τὸ ἐσφραγισμένον ἀνδρὶ εἰδότι γράμματα, τουτέστι, γάμοις προσομιλήσαντι. καὶ ἐρεῖ, οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι. διὰ τί οὐ δύνασαι, ὦ Ἰωσήφ; οὐ δύναμαι, φησιν, ἀναγνῶναι· τὸ γὰρ βιβλίον ἐσφράγισται. τίνι τηρούμενον; τῷ δημιουργῷ τῶν ὅλων κατοικητήριον φυλαττόμενον. ἀλλ' ὅπως τὸ προκείμενον ἐπιμελήσωμαι. τῷ μὲν τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη Γαβριὴλ πρὸς παρθένον, πρώτως που τοιαύτας ἐντολὰς δεξάμενος. δεῦρο, φησιν, ὦ ἄγγελε, λειτουργὸς γὰρ τοῦ φοβεροῦ μυστηρίου· ἀποκεκρυμμένῳ σχεδὸν ἤνεγκόμησαι θαύματι· εἰς ἀναζήτησιν τῶν πλανηθέντος Ἀδὰμ κατελθεῖν σοὶ τῶν ἐμῶν οἰκτιρμῶν ἐπέτρεψα. ἁμαρτίᾳ τ' κατ' εἰκόνα τὴν ἐμὴν πλασθεῖσα ἐπαλαίωσε, τὸ τῶν ἐμῶν χειρῶν ἐσάθεσε δημιούργημα, ἠμαύρωσεν ὅπερ ἔπλασα κάλλος· ὁ λύχνος τοῦ ἐμοῦ πνεύματος κατεσβέσθη· ἔρημον ὄντι τὸ παραδείσου τὸ οἰκητήριον· τὸ ξύλον τῆς ζωῆς σοὶ τῆς φλογίνης ῥομφαίας φυλάττεται, καὶ κέκλεισται τῆς τροφῆς τὸ χωρίον. ἐλεῶ τ' πολεμηθέντα, καὶ συλλαβέσθαι ⓦ πολέμιον βούλομαι. λαθὲ θέλω πᾶσαν τὰς σὺν οὐρανῷ δυνάμεις, σοὶ μόνῳ θαρρῶ τὸ μυστήριον· πρὸς τὴν παρθένον Μαρίαν πορεύθητι, ἄπελθε πρὸς τὴν ἐμψυχον πόλιν, περὶ ἧς ὁ προφήτης ἐ-

Ψαλ.πε.ς. λεγε· Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, πόλις Θεοῦ. ἄπελθε πρὸς ⓦ λογικὸν μου παράδεισον· ἄπελθε πρὸς τ' ἀνατολικὴν πύλην· ἄπελθε πρὸς τὸ ἅγιον ἐμοῦ τοῦ λόγου κατοικητήριον· ἄπελθε πρὸς ⓦ δεύτερον ὅπου γῆς οὐρανόν· ἄπελθε πρὸς τὴν χρυσῆν νεφέλην· μιμοῦσαι αὐτῆς τ' ἐμῆς προσοίσας τ' ὄμβρον· ἄπελθε πρὸς τὸ ἐμοὶ ἡτοιμασμένον ἁγίασμα· ἄπελθε πρὸς τὴν πασάδα τῆς ἐμῆς σοφίας θεοπτήσεως· ἄπελθε πρὸς ⓦ καθαρὸν τυμφωνα τῆς ⁀ὑ Σαρκα μου γλυκήσεως, λάλησον εἰς τὰ ὦτα τῆς λογικῆς κιβωτοῦ, ἑτοίμασαί μοι τῆς ἀκοῆς σου εἴσοδος. ἀλλὰ μὴ θορυβήσῃς, μὴ ταράξῃς τὴν ψυχὴν τῆς παρθένου· ὑπακούσῃς τῷ ἁγιάσματι φθόγγῳ· προφητικὴν αὐτῇ φωνὴν χαρᾶς ἀναβόησον· σὺ εἶπε τῇ Μαριάμ, χαῖρε κεχαριτωμένη, ἵνα ἐλέησω ἐγὼ Εὔαν τὴν κεκακωμένην. ἤκουσεν ὁ ἄγγελος ταῦτα, καὶ καθ' ἑαυτὸν, ὡς εἰκὸς, ἐλογίζετο. ξένον τὸ πρᾶγμα, ὑπερβαῖνον ἔννοιαν τὸ λαλούμενον· ὁ τοῖς χερουβὶμ φοβερὸς, ὁ τοῖς σεραφὶμ ἀθεώρητος, ὁ πάσαις ταῖς ἀγγελικαῖς δυνάμεσιν ἀκατάληπτος, ἡλίκην ⁀ὑπὸ τυχίαν ἐπαγγέλλε⁀ται; κόρη αὐθεντόσωπον πρεσβείαν μέλλουσα, μᾶλλον ⁀ὃ εἰσόδου δι' ἀκοῆς ⁀ὑπεισχνῆται αὐτῇ; καὶ ὁ τῶν Εὐαν καταδικάσας, τὴν αὐτῆς θυγατέρα δοξάζειν τοσοῦτον ἐπείγε⁀ται), καὶ λέγει, ἑτοίμασαί μοι τῆς ἀκοῆς σου εἴσοδος; ⁀ὃ δυνά⁀μενος χαρᾶς χωρῆσαι ⓦ ἀχώρητον; ὄντως φοβερὸν τὸ μυστήριον. τοιαῦτα τὸ ἀγγέλου ἐνθυμηθέντος, ὁ διακονητὴς φησὶ πρὸς αὐτόν· τί παραπλήσιον, ὦ Γαβριὴλ; οὐ πρέπει ἀπεστάλης ἀπ' ἐμοῦ πρὸς Ζαχαρίαν ⓦ ἱερέα; οὐκ ἔδωκας αὐτῷ τῆς γεννήσεως Ἰωάννου τὰ εὐαγγέλια; οὐκ ἀπιστοῦντι τῷ ἱερεῖ τὸ τῆς σιωπῆς ἐπάγαγες πρόσιμον; οὐ κατεδίκασας ⓦ πρεσβύτου τὴν ἀφωνίαν; οὐχὶ σὺ ἀπέφηνα, ἐγὼ ⁀ὃ ἐκύρωσα; οὐ τῷ εὐαγγελισμῷ σου τὸ ἔργον ἐπεκλήθυσεν; οὐ ⁀ὑπέλαβεν ἡ σιγή; οὐχ ⁀ὑπήκουσεν ἡ μήτρα; οὐκ ἀνεχώρησε τῆς ἀκαρπίας ἡ νόσος; οὐκ ἔφυγε ἡ ἀγονία τῆς φύσεως; οὐ νῦν ὅτι γα-

χυοφορουσα

χοφορῆσα ἡ Παῦλος μὴ καρποφορῆσα; μὴ ἀδυνατεῖ πρὸς ἐμοὶ ὁ κτίσαντι πᾶν ῥῆμα; πῶς οὖν ἀμφιβολίας ἐξεβλήθης; τί οὖν πάλιν ὁ ἄγγελος; δέσποτα, τὸ θεραπεῦσαι τὰς τῆς φύσεως σφάλματα, τὸ ἀμαλύσαι τῶν παθῶν τὰ κωλύματα, τὸ νεκρωσιν μιγῶν εἰς ζωτικὸν ἀνακινῆσαι δυνάμιν, τὸ ὑπατεῖαι τῇ φύσει παν δοποιίας ἐνεργάδν, τὸ λύσαι στείρωσιν τὸ ὑπερφυέσιοις τοῖς μίγεσι, τὸ γενεσικὸν καλάμιον μεταχημα πῆσαι τοῖς χλησφόεσιν ἔχμα, τὸ τὴν ἄγονον ἄρρεσιν δραγμάτων ἐξαίφνης ἀναδῆξαι μητέρα, ἔργον τῆς σῆς ὑπερκρατούσης δυνάμεως ἐκ σεσηπυίας τελούμενον· καὶ μέντοι Σάρρα, καὶ μετ' αὐτὴν Ρεβέκκα, ἐπάλιν Ἄννα, τῷ καλεσαντι τῆς σφρώσεως ἀναλύσασαι πάθη, εἶτα πάλιν σὺ τὴν ἐλευθερίαν ἐξαίνυμαι. τὸ γὰρ παρθένον τικτῆν μὴ ζωτυχοῦσαν ἀνδρὶ, αἰωτερεῖν ὄντι τῶν νόμων τῆς Φύσεως. ἀλλὰ σὲ τὴν ζωὴν ἐπαγγελλη τῇ παιδὶ προσιόντι. ὑπανοῦ σὲ γῆς ἡ χωρῆς σε τὰ ῥάκια· καὶ πῶς σε μήτρα χωρήσει παρθενική; καὶ ὁ ἀποστολος φησί· πῶς με ἐχώρησεν ἡ σκιὴ τῆς Ἀβραάμ; ὁ ἄγγελος φησιν· ὅπου γὰρ εἶχε τῆς φιλοξενίας τὸ πέλαγος· εἶτα νόμισον, δέσποτα, σκῆνος ὤφθης τῷ πατριάρχῃ ἐν τῇ προσιῷ σκηνῇ, καὶ πρέβραμες ὁ τὰ πάντα πληρῶν. πῶς ἐχώρησεν ἡ Μαρία τὸν τῆς θεότητος; ὁ θεῖος οὐ φλέγεται τῇ ἀγλῃ τῆς ἐλαμπόμενος; καὶ σὲ δυνάται φέρειν ἀκατάπλικτος ἡ παρθένος; ναὶ μὴν, εἰ ἔσβεσε τὸ πῦρ ἐν ἐρήμῳ τὴν βάτον, βλάψῃ πάντως καὶ Μαρίαν ἡ ἐμὴ προσία. εἰ γὰρ ἐκεῖνο τὸ πῦρ, τὸ σκιογραφῆσαν τὴν τοῦ θείου πυρὸς δόξαν θεοῦ που παρουσίαν, ἠρθύσατο μόνον τοι τὴν βάτον, καὶ κατέφλεξε δέ· τί αὖ εἴποις περὶ τῆς ἀληθείας, ἐκ ἐν πυρὶ φλογὸς, ἀλλ' ἐν χήματι ὑετοῦ καταβαίνουσης; τότε λοιπὸν ὁ ἄγγελος δέος πλήρη τὸ προσφθὲν αὐτῷ· καὶ πρὸς τὴν παρθένον παρθεὶς καὶ εἰσελθών, πρὸς αὐτὴν ἔφησε, λέγων· Χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. ἐκ ἔπιο ὁ ἀμέσολος κατὰ σοῦ· ὅπου γὰρ τὸ πρῶτον ἔπεσεν ὁ πολέμιος, ἐκεῖ τὴν ἔμπλαστρον ὁ ἰατρὸς ὑπεπίθησιν· ὅθεν τὴν ἀρχὴν τῆς ὁδοῦ ὁ θάνατος ἔσχεν, ἐκεῖθεν ἡ ζωὴ τὴν εἴσοδον τῆς ζωῆς ἐτεκτήνατο. διὰ γυναικὸς ἐρύει τὰ φαῦλα, διὰ γυναικὸς πηγάζει τὰ κρείττονα. χαῖρε, κεχαριτωμένη. μὴ ἀμέμφου ὡς αἰτία καταδίκης· μήτηρ γὰρ ἣ καταδικάσαντος γίνῃ. χαῖρε, κεχαριτωμένη, χαῖρε δι' ἣν βυθίσαντος κόσμου συμφοτόκε ἀμάρτε. χαῖρε κεχαριτωμένη, ἡ σὺ μήτρα τοῦ μὴ ὄντος βυθίσασα θάνατον. χαῖρε ὁ ἔμψυχος ναὸς τοῦ Θεοῦ. χαῖρε θρανοῦ καὶ γῆς ἰσορρόπον οἴκημα· χαῖρε τῆς ἀχωρήτου φύσεως χωρίον θρύλλητον. ἀλλὰ τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐπέσῃ τοῖς ἀθενοῦσιν ὁ ἰατρὸς, τοῖς σὲ σχέτει καὶ θανατῶσιν ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος ἐπιφαίνῃ, τοῖς χαμαιζομένοις ἡ ἀγκυρα καὶ ὁ ἀκύμαντος λιμήν, τοῖς ἀθυμοῦσι μισυμένοις θάλπος ὁ πρέσβις ἐπέρχῃ τῆς εἰρήνης ὁ σύνδεσμος, τοῖς αἰχμαλώτοις ὁ λυτρωτὴς ἐπιδήμησε, τοῖς πολεμουμένοις ἡ κατὰ τῶν ἀνεκλαλήτου χαρᾶς ἀγάπης σκέπη· αὐτὸς γὰρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὡς φησιν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἧς γένοιτο ἀμπαύστους ἀπολαύειν ἡμᾶς, χάριτι αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΟΛΗΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ἀσώτου.

Λογ. ιη. Λυκ. ιε. ια.

Εἰ μή, ἀδελφοὶ, τὸν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν κηρύττειν ὠφέλιμον (δι' αὐτῆς γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμεν) μᾶλλον ἂν ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἔχρεωστοῦμεν τοῦτο ποιεῖν, διὰ τὸν κοινὸν ὠφέλειαν, καὶ τὴν βύργησιαν τῶν μελλόντων ἐκ τῆς κολυμβήθρας αἰτέλλειν ἀγέρων. καὶ γὰρ οὗτοι διὰ τούτης ἐκλάμψουσι, * καὶ ἡμεῖς δι' αὐτῆς ἐσώθημεν καὶ σωζόμεθα· ὅπερ ἡμῖν ἀπὸ κληρονομίας ἐδόθη ἐκ τοῦ δημιουργοῦ

Ex edit. Augustana, emend. ex Ms. Bavarico. Πραξ. ιζ. κη.

ουργὸν Θεοῦ ϗ παῖδες ἡμῶν. Εἰ πῶμεν τοίνυν πρὸς αὐτὸν, ἅπερ εἶπεν ὁ δεσπότης Χριστὸς, ὁ φιλάνθρωπος υἱὸς τοῦ φιλανθρώπου παῖδος, ὁ μόνος ἀξιόχρεως τῆς πατρῴας οὐσίας ἐξηγητής· ἀναπτύξωμεν πᾶσαν τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν προαίρεσιν, ἵνα μάθωμεν ἐξ αὐτῆς, πῶς δεῖ προσπαλαίειν τῷ ἀπροσπαλάστῳ, ϗ συγκεράσωμεν τῷ πραϋμάτων αὐτὸν. χ. ἐξηγ. χ. ἀναπτ. χ. προσπαλ. χ. κεράσ.

Λυκ. ιε. ια. Ἄνθρωπός τις, φησὶν, εἶχε δύο υἱούς. προσβολικῶς ὁ σωτὴρ, ϗ δογματικῶς προσλέγεται. προσ τοῦτον πρὸς τὸν ἴδιον παῖδα, ὡς πρὸς αὐθέντην λυπὸς, ὁμιλεῖ· ϗ πρὸς τοὺς ἄλλους, ὡς πρὸς τέκνων, λαλεῖ, ἵνα δείξῃ τὸν Θεὸν τοῖς πρὸς τὸν αὐθέντην φθονοῦσι. ἀνθρ. χ. διαλ.

β. Κορ. α. γ. ἄνθρωπός τις, φησὶν, εἶχε δύο υἱούς. τίς ὅστις ἐστὶν ὁ αὐθέντης; ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, ϗ Θεὸς πάσης παρακλήσεως. τίνας δὲ εἶχε τούτους τοὺς δύο υἱούς; τοὺς δικαίους, ϗ τοὺς ἁμαρτωλούς· τοὺς ἐμμένοντας τοῖς θείοις αὐτοῦ προστάγμασι, ϗ τοὺς παραβαίνοντας τὰς διατυπώσεις σὺν- τολάς. ϗ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί. ϗ τίς ὅστιν ἐστὶν ὁ νεώτερος υἱός; ὁ τὴν γνώμην ἄσωτον κεκτημένος, ϗ ταῖς αἱρέσεις τῆς νεότητος ῥιπιζόμενος. πάτερ, ἐγνώρισεν ἡ φύσις τὸ πλάσαντα, εἰ ϗ μὴ ἐπίστησε προαίρεσις τὸ ποιήσαντα. πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. καλῶς ἠτήσατο παρὰ τοῦ Θεοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ κακῶς, ἅπερ ἔλαβε, κατεφάλωσε. Λυκ. ιε. ιβ. χ. ἐπιβ. χ. ἀσωτ. σν, ἀπ χ. ἀπεσ χ. δια χ. διεσκ. χ. ἀσωτ. ϗ διέλει αὐτοῖς ⓦ βίον ὁ πατήρ. ἔδωκεν αὐτοῖς, ὡς οἶκον ἴδιον, ὅλον ⓦ κόσμον· ἔδωκεν αὐτοῖς, ὡς κτίσις, ὅλην τὴν κτίσιν· πρέπει αὐτοῖς σώματα ϗ ψυχαὶ λογικαί, ἵνα τῷ λόγῳ βιόλογος λειτουργούμενοι μηδὲν ἄλογον πράξωσιν· ἐπέστησεν αὐτοῖς ⓦ ἑαυτῷ νόμον, ⓦ φυσικὸν ϗ τὸ χαριστὸν, ὡς θεῖον παιδαγωγόν· ἵνα τούτῳ παιδαγωγούμενοι πληρώσωσι τοῦ νομοθέτου τὸ βούλημα. Λυκ. ιε. ιγ. Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν πάντα ὁ νεώτερος υἱός, ὡς νεώτερος ἐπορεύθη, ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, ἀπέστη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ϗ ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ὁ Θεός. οὐ γὰρ βιάζεται ⓦ μὴ βουλόμενον δουλεύειν αὐτῷ. γνώμης γὰρ, οὐκ ἀνάγκης, αἱ ἀρεταὶ ἅπασαι. σὺν διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως· σὺν τῆς ψυχῆς ὅλοις ⓦ πλούτου ἀπώλεσεν· σὺν πέρπων ϗ περπόμενος σπαταλήσει· σὺν παίζων ϗ ἐμπαιζόμενος πένης ἐγένετο· σὺν ψυχοφθόρους ἡδονὰς ἀγοράζων, ϗ γέλωτας ὠνούμενος, πατέρας δακρύων ἔλαθε. ϗ τὰς μὲν ἀρετὰς, ἃς εἶχεν, ἀπεβάλετο· τὰς δὲ κακίας, ἃς οὐκ Λυκ. ιε. ιδ. εἶχε, προσελάβετο. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα (οὐ πέφυκε γὰρ τοῖς αἰσχρῶς βιῶσι πλουτεῖν· ὁ πλοῦτος τῆς χάριτος) ἐγένετο σὺν λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην. ὅπου γὰρ τῆς σωφροσύνης ὁ σῖτος οὐ γεωργῆται, σὺν λιμὸς ἰσχυρός· ὅπου τῆς ἐγκρατείας ἡ ἄμπελος οὐ πεφύτευται, σὺν λιμὸς ἰσχυρός· ὅπου τῆς "ἀγνείας ὁ βότρυς οὐ" λικνοπατεῖται), σὺν λιμὸς ἰσχυρός· ὅπου τὸ ἐλαίον γλεύκους οὐ βρύει, σὺν λιμὸς ἰσχυρός· ἔστιν βὐφορεία καρχάρου, σὺν πόντου ἀφορεία τῶν ἀγαθῶν· ὅπου βὐθυμία προσέχειν πονηροῖς, σὺν πάντως ἀσθμὸς τῶν ἀρετῶν· ὅπου τῆς φιλανθρωπίας τὸ ἔλαιον οὐ πιαίζει, σὺν λιμὸς ἰσχυρός. Τότε δὴν ϗ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. σὺδὲν γὰρ αὐτῷ λοιπὸν ἔμενεν, εἰ μὴ μόνον τὰ τῆς Λυκ. ιε. ιε. ἀκρασίας κακὰ, ὅπερ ἔπρεπε τὰ τῆς ἀκοσμίας κακά. Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης. πολίται δὲ τῆς χώρας ἐκείνης ἦσαν ⓓ δαίμονες, σὺν ἦ ἐτύγχανε μετοικάσιος. ϗ ἔπεμψεν αὐτὸν ὁ πολίτης σὺκεῖνος εἰς ⓦ ἀγρὸν αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. οὕτω γὰρ πρέπει ⓓ δαίμονες σὺν πρὸς τοὺς αὐτοῖς· οὕτω φιλοῦσι σὺν φιλοῦσι τοὺς αὐτοῖς· τοιαύτας δωρεὰς "προσφέρονται τοῖς πειθομένοις αὐτοῖς. ϗ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κεράτιων, ὧν ἤσθιον ⓓ χοῖροι. τί δέ ἐστιν, ἀπὸ τῶν κεράτιων; τῶν κεράτιων ἡ γλῶσις γλυκεῖά ἐστιν, ἀλλ' ὅμως ϗ σκληρὰ κατ' αὐτό τε ϗ τραχεῖα. τοιαύτη γὰρ ϗ τῆς ἁμαρτίας ἡ φύσις· βὐφραίνει μὲν πρόσκαιρα, ϗ καλάζει μεγάλα· τέρπει προσκαίρως, ϗ μαστίζει αἰωνίως. Λυκ. ιε. ιζ. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ϗ λογισάμενος τὴν προτέρου μακαριότητα ϗ τὴν δευτέραν ἀθλιότητα, ϗ "βοηθῶν κῷ νοῶ, ὃς μὴν ὢν, ὅτι ὢν μῷ τοῦ Θεοῦ ϗ παῖδες τεταγμένος, τίς δὲ γέγονεν· ὑποτεταγμένος τοῖς δαίμοσιν, εἰς ἑαυτὸν οὕτω ἐλθὼν, εἶπε· πόσοι μίσθιοι τοῦ παῖδες χ. λειτ.

ἐγώ μου τοὺς ἀστεύοντας ἄρτους, ἐγὼ ἡ ὧδε λιμῷ ἀπόλλυμαι; πόσοι νεῦν κατηχούμενοι καταγυφοῦσι τὴν ἁγίων γραφῶν, τῷ λιμῷ ἡ τῶν θείων λογίων ἐγὼ ζωέχομαι; ὦ πόσων ἀγαθῶν ἐμαυτὸν ἐστέρησα; ὦ πόσοις κακοῖς ἐμαυτὸν περιέβαλον; τί γὰρ ἀφισάμην τῆς μακαρίας ἐκείνης διαγωγῆς; τί ἡ ταύτης ἐντὸς ἐλπιζομένης τῆς θανατηφόρου ζωῆς; ἔμαθον ἀφ' ὧν ἔπαθον, μὴ ἐγκαταλιμπάνειν θεόν· ἔμαθον κρατεῖν τὴν ἀεὶ φυλάττουσαν τοῦ κρατοῦντος αὐτόν· ἔμαθον μὴ πιστεύειν τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσι, τοῖς διδάσκουσι πᾶσαν ἀκαθαρσίαν τε καὶ φθοράν. τί οὖν φησιν; Ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου. ἐπιστρέψω καλῶς, ὅθεν ἐξῆλθον κακῶς· ἀπέλθω πρὸς τὸν ἐμὸν πατέρα, καὶ ποιητὴν, καὶ δεσπότην, καὶ κηδεμόνα, καὶ προστάτην· καταλάβω τὸν πάλαι προσιόντα καὶ προσλαμβάνοντα τοῦ πρὸς αὐτὸν ὑπιστρέφοντας. Ισαιε. ιη. λγ.
δύναμαι πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με, ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. δέχου μοι τοὺς σωτηρίας ταύτας τὰ ῥήματα· δέχεταί μοι τοὺς τῆς προσευχῆς τοῦ παιδὸς μου τὸ ὄνομα. οὐ δύναται γὰρ ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς, πατὴρ προσαγορευθεὶς πρὸ ἐμοῦ, μὴ φιλεῖν τοῖς ἔργοις πατήρ· οὐ δύναται μὴ κινῆσαι τὰ σπλάγχνα*, εὔσπλαγχνος ὤν· οὐ δύναται δὲ, ἥμαρτον, ἀκούσας, μὴ δοῦναι συγγνώμην τοῖς ἐμοῖς ὀλισθήμασιν· οὐ δύναται τῆς ἐμῆς ἀκούσας φωνῆς μὴ ὑπαναθέσθαι τῆς δικαίας ὀργῆς. οἶδα πόσα δύναται πρὸς αὐτὸν ἡ μετάνοια· οἶδα πῶς ἰσχύει πρὸς αὐτὸν τὰ δάκρυα· οἶδα πῶς ἕκαστος ἁμαρτωλὸς προσὼν αὐτὸν δυσωπεῖ, καὶ δακρύων θερμῶς, ὡς ὁ Πέτρος, λαμβάνει τὴν ἁμαρτημάτων τὴν ἄφεσιν· οἶδα τὸν Θεοῦ μου τὴν ἀγαθότητα· οἶδα τὸν παῖδός μου τὴν ἡμερότητα. ἐλεήσει με μετανοοῦντα, οὐκ ἐκόλασεν ἁμαρτήσαντα. Καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν Luc. 18. 2.
πατέρα αὐτοῦ. προσέθηκε τῇ καλῇ βουλῇ τὸν προθυμίαν τὴν ἀγαθήν. δεῖ γὰρ ἡμᾶς ὁ μόνον βουλεύεσθαι τὰ συμφέροντα, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀγαθαῖς ὁρμαῖς ἀκμὴν τοῦ πράξεσιν. ἐπὶ ἡ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος τοῦ τόπου, πλησίον ἦν αὐτὸς ὁ Θεὸς, καὶ ταῖς χερσὶ συχνὰς ὑπερρηγνῶντος, καὶ τύπτοντος τὸ ἴδιον στῆθος, ὡς τὸν πατρῶνα λογισμὸν [ὑπάρχον] ἐργαστήριον, καὶ τὸ πρόσωπον προσπλησιῶντος τῇ γῇ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπαραιτήτως δεῖσαι συμπροσβαλεῖν ταῖς τῶν δακρύων πηγαῖς, καὶ προμηνυτοῦντος τὴν ἀπολογίαν, φθάσας ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ μετὰ δακρύων λέγων· Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου. ἥμαρτον, οἶδα, Χριστὲ δίκαιος καὶ Θεέ· ἐμὰς Luc. 15 κα.
ἁμαρτίας σὺ μόνος ὑπίσασαι· ἥμαρτον, ἐλέησον ὡς Θεὸς καὶ δεσπότης. οὐκ εἰμὶ ἄξιος εἰς τὸν οὐρανὸν βλέψειν, καὶ προσκαλῆσαί σε τὸν ἀγαθόν μου δεσπότην, γέμων μεγίστων καὶ χαλεπῶν ἐγκλημάτων· οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς τῶν ἐμῶν ἁμαρτημάτων. ἐλέησον ὡς ἀγαθὸς Θεὸς ὢν ἀεί· ὅτι οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου, ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. ὕτως ἱκετεύοντα συνβάθους τῆς καρδίας εἶδεν αὐτὸν ὁ βλέπων πλημμελοῦντας, καὶ προσκαλέσαντα ἁμαρτάνοντας, καὶ προσιόντα αὐτῷ τὸν μετανοοῦντα. εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐσπλαγχνίσθη. πατὴρ γὰρ ὢν τῇ χρηστότητι, εἰ καὶ Θεὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει. καὶ δραμὼν ἔπεσεν ὅπου τὰ σκέλη αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. οὐκ ἀνέμεινε τὸν προσκρούσαντα πλησίον ἐλθεῖν, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῷ προσαπαντῆσαι προθύμως. καὶ οὐκ ἐβδελύξατο τὸν πάλαι αὐτοῦ, ὡς παῖς κηλίδι τῆς ἀσωτίας κατασχὼν καὶ μεμιαμμένον· ἀλλὰ παῖς ἀληθινοῦ αὐτοῦ χεροὶ προσελαβὼν κατεφίλησεν ἁπλήστως τὸν πάλαι ποτὲ πολυθρύλητον. ὦ τῆς ἀφάτου τε καὶ φοβερᾶς ἀσωτίας· ὦ προδιδόξου φιλανθρωπίας· ὦ ξένων ἀσυνήθων, ὦ ξένων καὶ ἀλλοκότων. ἔστησεν εὐθὺς τὸν Θεὸν εἰς ῥοπὴν μίαν μόνην καὶ συγκατελθεῖν τοῖς δάκρυσι, καὶ παραθραμεῖν πλῆθος ὅσον τοσοῦτον. ἐθαυμάσατε σωφρονοῦντα Θεὸν κολακεύοντα ἁμαρτωλόν; ὦ τῆς ὀργῆς τῶν σπλάγχνων τοῦ πατρικοῦ. ὁ ἁμαρτωλὸς ὅτι γῆς ἐδάκρυσε, καὶ ὁ μόνος ἀναμάρτητος ὑπενόθευε ἑαυτὸν τοῖς τῶν φιλανθρωπίαν ἐπέκλινε. τίς εἶδέ ποτε ἁμαρτωλὸν κατὰ Θεοῦ κολακευόμενον; τίς εἶδέ ποτε τὸν δικαστὴν καταδίκου θεραπεύοντα; τίς εἶδέ

Μιχ. ε. γ. ποτε κατάκριτον κολακευόμενοι; ἀλλ' ὅμως ὁ Θεὸς πάλιν καλῶ, ὡς ποτε τῷ Ισραὴλ, Λαός μου, φησι, τί ἐλύπησά σε, ἢ τί ἐνόχλησά σοι; καὶ νῦν τὰ αὐτὰ λέγω, ἐν ἐλέγετο, ὅπως ὁ εὐκαταλλάκτος βούλεται Θεός, ὅπως εἴωθεν ὑφ' ἑαυτὸν ἑλκύσαι ὁ πατὴρ τὸν οἰκτρόν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως. ὁ μὲν ἠρκέσθη τούτοις ὁ ἄσωτος οὗτος υἱός· ἀλλ' ἐγὼ τοῖς τῆς μετανοίας ἀγαθοῖς ἄσωτος ὤν, οὐδὲ εὔομισιν αὐτῷ [πρὸς δὲ πλῆθος τῶν ἁμαρτημάτων] τὴν τοσαύτην φιλανθρωπίαν πρὸς τὴν τελείαν σωτηρίαν ἄρκειν· ἀλλ' ἅπερ ἐμελέτησεν εἰπεῖν τῷ πατρί, ταῦτα ἐγὼ πολλῶν διελεγόμην μὴ τοῦ πρέποντος ῥήματος. πάτερ, εἰ γε ὅλως ἔξεστί μοι πατέρα σε εἰπεῖν· εἰ μὴ ἐγὼ τοῦτο μὴ τῶν ἄλλων μου παρομάτων, καλῶν σε πατέρα, ἁμαρτάνω· εἰ μὴ ὑβρίζω τὴν κλῆσιν ὃ δύσβεστον ἔνεμα· εἰ μὴ κλείει μου τὰ χείλη ὃ Ζωσιδός· εἰ μὴ δεσμεῖ μου τὴν γλῶτταν ὁ τύπος τῆς προσεύξεως· εἰ μὴ κωλύει μου τὸν λόγον ὁ βίος· δέξαι, πάτερ ἄγαπε, δέησιν ῥυπαρὰν ἐκ στόματος ῥυπαροῦ. πάτερ χρηστὲ χαρᾶν, ἐγὼ δημιουργὲ τῆς Φύσεως, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναί σου υἱός. ἥμαρτον, ὁμολογῶ τὰ πεπραγμένα μου, ἐξομολογοῦμαι ἅπερ βλέπεις, οὐκ ἀρνοῦμαι ἅπερ ἐποίησα· ὡς ἐπὶ εὐθυωρίας προσκείμενα, ὡς πανόμου καταγνόντος· ὡς κριτὴς ἐλέησόν με. ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον σου. δέδοικα εἰς τὸν οὐρανὸν τὰ ὄμματά μου ἀναπτῆναι (φοβοῦμαι γὰρ τὸν στρεπτὸν τοῦ μορφοῦ, ὡς κατηγόρου φωνοῦ) εὐλαβοῦμαι σκοτεινιάσαι τῷ φωτὶ θεότητος, ῥυπαροὺς ἔχων τοὺς τῆς Ζωσιδοὺς ὀφθαλμούς. ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναί σου υἱός. ἰδοὺ ἐμαυτὸν ἀνακηρύττω, ἐμαυτὸν κατακρίνω, κατ' ἐμαυτὸν ἀποφαίνομαι. οὐ δέομαι δικαστοῦ πρὸς ἀπόφασιν, ἀλλ' δέομαι κατηγόρου πρὸς ἔλεγχον, ἀλλ' δέομαι μάρτυρος πρὸς ἔγκραφα. εἶδον ἔγωγε πρόκριτόν τινα τοῦ Ζωσιδοῦς, τὸν ἀναίτητον δικαστήν· ἐν τῇ ψυχῇ βασανίζω τὸ φοβερὸν δικαστήριον· ἐν τῷ Ζωσιδοῦ προφέρω σοι μάρτυρας, ἐν τοῖς ἐμοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατηγόρους ἐπάγω. τὰ ἡδοναί μου κατηγοροῦσι, αἱ ἱπποδρομίαι μου κατακράζουσιν, αἱ θεωρίαι τῶν θηριομαχούντων καταβοῶσί μου. ἡ ἀσωτία θριαμβεύει με, αἱ πορνεῖαι μου συλλυτεύουσί με, ἡ πλουσία γυμνότης φανερῶ με, αὐτὰ τὰ ῥάκη τῆς αἰσχύνης, ἃ περιέβαλόμην, καταισχύνει με, καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μαθητῶν σου. μήτε τῆς αὐλῆς σου ἀποπέμψῃς με, δέσποτα, ἵνα μὴ πάλιν ὁ πολέμιος εὑρών με πεπλανημένον, ὡς αἰχμάλωτον ἀπαγάγῃ· μήτε πλησίον ἐλκύσῃς με τῆς φοβερᾶς σου καὶ μυστικῆς τραπέζης. ὁ γὰρ τολμῶ ὀφθαλμοῖς σαγήσιν ὁρᾶν τῶν ἁγίων τὰ ἅγια. ἔασόν με στῆναι μὴ τῶν κατηχουμένων, τῶν θυρῶν τῆς ἐκκλησίας ἔνδον· ἵνα θεωρῶν τὰ ἐν αὐτῇ τελούμενα μυστήρια, ποθήσω καὶ μικρὸν ταῦτα πάλιν ἀναλαβεῖν· ἵνα τοῖς θείοις νάμασιν ἐποπτλούμενος ἀποσμήξω τὸν αἰσχύνην τῶν αἰσχρῶν ἀσμάτων, τὸν ῥύπον τὸν ἐγκείμενόν μου ταῖς ἐμαῖς ἀκοαῖς· ἵνα θεωρῶν σοῦ σοὺς μαργαρίτας ἁρπαζομένους παρὰ τῶν εὐσεβῶν ἀνδρῶν, ὑπομείνω καὶ γὼ κτήσασθαι χάριτας ἀξίας τῆς τούτων ἀποδοχῆς. ταῦτα τοῦ ἀσώτου προσκρούσαντος, καὶ μὴ δακρύων βοῶντος, εἶπεν ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ. πρὸς ποίους δούλους; ἄκουε. πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ λειτουργοὺς τῶν αὐτοῦ προσταγμάτων. ἐξενέγκατε ταχὺ τὴν στολὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν λαμπρὰν φαιδρύνουσαν, τὴν οὐκ ἐν πνευματικοῦ πυρὸς καταπιζομένην· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν ἐν τοῖς ὕδασι τῆς χαλυβδοῦ θρασὺ φαιδρυνομένην· ἐξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν οὐκ ἐν πνευματικοῦ πυρὸς κατασκευαζομένην, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν. ἐνδύσατε Χν ἑαυτὸν ἀποδύσαντα, ἐνδύσατε Χν νέον Ἀδάμ, ὃν ἐγύμνωσεν ὁ ἀγκύλος· ἐνδύσατε Χν βασιλέα τῆς κτίσεως· κοσμήσατε τοῦτον, δι' οὗ Χν κόσμου ἐκόσμησα· καλλωπίσατε τοῦ γοῦν μου τὰ φίλτατα μέλη. ὁ φέρων γὰρ αὐτὸν ἀκαλλώπιστον καθορᾷ· οὐ φέρω τὴν ἐμὴν εἰκόνα γεγυμνωμένην κατηγοροῦσαν. ἐμὸν εἶναι δοῦλος ἠθέλησε τὸ εἶναι τοῦ ἐμοῦ παιδός· ἐμὸν δόξαι ἠθέλησε

χειμαγμα τοῦτο τὴν θύκλειαν. δότε καὶ δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, ἵνα φορῇ ⓦ ἀρραβῶνα τῆς πνεύματος, καὶ φοράν αὐλοὶ φερυρημένη ἐπ' αὐτῷ πνεύματος· ἵνα τὴν ἐμὴν σφραγῖδα περιφέρων, φοβερὸς ᾖ πᾶσι τοῖς πολεμίοις τε καὶ ἐναντίοις· ἵνα πορρώθεν φαίνηται, ποίου πατρός ἐστιν οὗτος υἱός. δότε καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἵνα μὴ πάλιν βύρῃ ὁ ὀ- Λευκ. ιε. κϛ.
φις γυμνὸν τὴν πτέρναν αὐτοῦ, καὶ παταξῇ αὐλὸν δίχα τοῦ κέντρου· ἀλλ' ἵνα μᾶλλον αὐλὸς καταπατῇ τὴν τοῦ δράκοντος κεφαλήν, ἵνα ζωπυρήσῃ τὸ πολεμίου τὰ κέντρα, καὶ ἵνα τρέχῃ τὴν ὁδὸν Θεοῦ ὁδόν. καὶ ἐνέγκαντες ⓦ μόσχον ⓦ σιτευτὸν, θύσατε. ποῖον μόσχον λέγει σιτευτόν; ποῖον; ὃν ἡ δάμαλις Μαρία πρωτότοκον ἐγέννησεν. ἐνέγκατε ⓦ μόσχον ⓦ ἀδάμαστον, ⓦ μὴ δεδεμένον ἁμάρτιας ζυγόν, ⓦ πρωτότοκον, καὶ οὐκ πρωτότοκον, ⓦ ἀκολουθοῦντα τοῖς ἀ-
κολουθοῦσιν αὐτῷ οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἑκουσίως· τὸν μὴ χεώμενον τῇ δυνάμει αὐτοῦ, μηδὲ τοῖς χέρσιν, ἀλλ' ἑτοίμως ὑποκλίναντα τὸν ἑαυτοῦ αὐχένα τοῖς σφάζειν θέλουσι. θύσατε οὖν ἑκόντα θυόμενον, θύσατε ⓦ ζωοποιοῦντα τοὺς θύοντας, θύσατε τὸν θυόμενον καὶ μὴ νεκρούμενον· θύσατε τὸν μυιζόμενον, καὶ τοὺς μυίζοντας αὐτὸν ἀγιάζοντα· θύσατε τὸν ἐσθιόμενον
" τοῖς τοῦ εἰδώλων αὐτοῦ, καὶ μηδέποτε δαπανώμενον· θύσατε τὸν τοὺς ἐσθίοντας μακα-
ρίους ἀπεργαζόμενον. καὶ φανήτω πᾶσιν ὑφεστηκώς, ὅτι τοῦτ' ὁ υἱὸς μου νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησεν· ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ὑπίσω δὲ τοῦ πνευματικοῦ εὐφροσύνου, ⓐ ὦτης γλυκάνοι ἐ μεμνημένοι, τῶν φεικτῶν μυστηρίων, τῶν λειτουργῶν τῆς θείας ἱερουργίας, τῶν μιμουμένων τὰς τῶν ἀγγέλων πτέρυγας ταῖς λευκαῖς ὀθόναις ταῖς ὑπὸ τῶν ἀριστερῶν ὠμων κρεμώναις, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ περιεζωσμένων ἐ βοώντων· μή πις τῶν
κατηχουμένων, μή πις τῶν μὴ ἐσθιόντων, μή πις τῶν κατασκήπτων, μή πις τῶν μὴ δυναμένων θεάσασθαι τὸν μόσχον ἐσθιόμενον, μή πις τῶν μὴ δυναμένων θεάσασθαι ὃ οὐρανίων αἷμα ὃ ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, μή πις ἀνάξιος τῆς ζώσης θυσίας, μή πις ἀμύητος, μή πις μὴ δυνάμενος ἀκαθαίρτοις χείλεσι περιφαύσασθαι τῶν φεικτῶν μυστηρίων. εἶτα καὶ τῶν * ἀγγέλων οὐρανόθεν ἐπιφωνούντων καὶ λεγόντων· ἅγιος ὁ πατήρ, ὁ " θελήσας τυθῆναι
τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν, ὃν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, καθὼς φησιν ὁ προφήτης Ησαΐας, Ος ἁμαρ- Ησ. ιγ. θ.
τίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ἅγιος ὁ υἱὸς, ἅμα καὶ μόσχος ὁ ἀεὶ θυόμενος ἑκών, καὶ ἀεὶ ζῶν· ἅγιος ὁ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ τὴν θυσίαν τελεσ-
θὲν τούτων· οὕτω ἔνδοι ὑπιτελουμένων, ὁ περισσεύτερος υἱὸς μακρόθεν παρακαλούμενος ἤκουσε συμφωνίας ἐ χορῶν· ἐ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων, ἐπυθάνετο τί ἂν εἴη τοῦτο;
ἦ τίς τις * " προεκτύπωσε μου τὰ ὦτα. ὁ δὲ φησι, Δαβὶδ ὁ προφήτης ἔνδον μελῳδῶν· Τότε Ψαλ. ν. κα.
εὐδοκήσετον ὑπὲρ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους. ὁ αὐλὸς πάλιν προτρέπεται τοὺς " πρόσω τοὺς προ-
τὴν ἑστίασιν, ἐ λέγει· Γεύσασθε, καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος. Παῦλος ὁ τῶν θείων μυστηρί- Ψαλ. λγ. θ.
ων ἐξηγητὴς, ἀναβοᾷ καὶ λέγει· Τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. ἡ ἐκκλησία α. Κορ. ε. ζ.
πομπεύει εὐφραινομένη καὶ χορεύει. ὁ δὲ φησι πρὸς τὸν δοῦλον· ναὶ, καὶ μὴ πρόντος ἐμοῦ
ἄλλοι τὰ ἐμὰ μυστήρια, πλὰ τὴν ἐμὴν αὐλὴν μειζόνως; ναὶ, φησιν· ὅλη ὁ ἀδελφός σου ἦκεν, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέ-
λαβεν. ὠργίσθη δὲ πρὸς ταῦτα ὁ δίκαιος, καὶ οὐκ ἠθέλησεν εἰσελθεῖν. ὠργίσθη ὁ δίκαιος, καὶ τοῦ φθόνου ἐγένετο δοῦλος; ὁ καταπατήσας τὸν βίον " τὰ τερπνὰ, φθόνῳ κεκρατῆται; καὶ πῶς φησιν ὁ Παῦλος λέγων· Εβουλόμην αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀ- Ρωμ. θ. γ.
δελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα; οὐχ ἵνα βασκάνων δείξῃ τὸν δίκαιον, ἀλλὰ δίκαι τὸν ὑπερβολὴν οὕτω τὸν λόγον ἐφθέγξατο ὁ σωτήρ· ἵνα κηρύξῃ τὸν " ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χρηστότητος τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτο δηλοῖ διὰ τῶν ἑφεξῆς. Ο γὰρ πατὴρ Λουκ. ιϛ. κη.
αὐτοῦ, φησιν, ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. ὦ σοφίας ῥήματα· ὦ φρενοίας θεοφιλοῦς. καὶ ⓦ ἁμαρτωλὸν ἠλέησε, καὶ ⓦ δίκαιον σκολιάκευσε· καὶ ⓦ ἰσάμωνον οὐκ ἀφῆκε πε-

σεῖν, " καὶ Ⓦ πεσόντα ἠγέρε· καὶ Ⓦ πένητα πλούσιον ἀπέδειξε, καὶ Ⓦ πλούσιον ὑ Ⓒωε χάρισε τῷ φθόνῳ ἡμέαθαι πᾶσαν. ὁ δ' ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατεί· ἰδοὺ ἐγὼ δ- σαῦτα ἔτη ἔχω δ ὑλεύων σοι, καὶ οὐδέποτε σὺ τολιὼ σε πρῆλθον· καὶ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκάς ποτε Εβρ. ιβ. λζ. ἔριφον, ἵνα μετ' τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ἀλλὰ διεπέρασμαι σὺ μηλωταῖς, σὺ αἰγείοις δέρ- μασιν, ὑστερούμενος, θλιβόμενος, κακουχούμενος. ὅτανδ' ὁ υἱός σου οὗτος ἦλθεν, ὁ καταφα- γών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, εὐθέως ἔθυσας αὐτῷ Ⓦ μόσχον Ⓦ σιτευ- τόν· καὶ ὅτε ῥήματι σε ἐκάλεσας αὐτῷ, οὔτε χήματι δ' πεσόντα σε ἀπέστρεψας ἀπ' αὐτοῦ· ἀλλ' εὐθέως δεξιοδόχησας αὐτόν, καὶ πάσῃ τῇ σολῇ σου κατεκόσμησας, σὺ τῷ χρυσῷ δακτυ- λίῳ" πεδήσας, καὶ τοῖς ὑποδήμασι" πεδιέφεξας, καὶ τὴν σκηνὴν ἐδέξας, καὶ Μ. πεδεσ- τὴν πανήγυριν σκηνώπισας, σὺ σὸν κατῆρας ἐπλήρωσας, καὶ τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν κα- μας, τέσφαξας, καὶ πεδὸς τὴν εὐωχίαν σὸν πιστοὺς πεδεσκάλεσας, σὺ σὸν ἀγγέλους" χορεύειν Μ. ἐσπ- ἐποίησας, σὺ ξένον οὐρανοῦ σὺ γῆς συμπόσιον Ⓒωεκρότησας· καὶ τοιαύτας καὶ ὁσαύτας δωρεὰς πρέχες τῷ καταφρονήσαντι τῆς σῆς ἀγαθότητος, καὶ τὴν εὐθυμίαν καθυβρίσαντι. Εἶ- πω πρὸς σὸν βάτος καὶ σὸν πέλαγος τῶν σῶν οἰκτιρμῶν; πῶς θαυμάσω τὴν θαλασσαν τῆς σῆς ἁλιωότητος; ἐλεεῖς*, Κύριε, πτώσας, ὅτι πτώσας δυώσας, καὶ πρὸς ἁμαρτήματα ἀ- * γδ νθρώπων εἰς μετανοιαν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, σὺ τῶν ἐμῶν κόλπων οὐκ ἐχωρίσθης ποτέ· σὺ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐμῆς οὐκ" ἀπεσκίρτησας· Μ. ἀπέστη σὺ ψάλμοις σὺ ὕμνοις πεδιέτρεχες ἀεί· σὺ μετὰ τῶν ἀγγέλων" συνεγχόμενος ἁμαπτωτος· Ματθ. ε. θ. σὺ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεστάθης, μετὰ παῤῥησίας βοᾶς, Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγι- ασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἦλθε δ' πεδὸς σὲ μοι κατακεκριμένος, κατηγυμμένος, τὸ πεδόσωπον ὠθῶν εἰς τὴν γῆν, καὶ μετὰ δακρύων καὶ φωνῆς θρήνου ἐβόησε· Πάτερ, ἥμαρτον Λυκ. ιε. κα. εἰς Ⓦ οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. τί εἶχεν ποιῆσαι" πεδὸς τὰ ῥήματα ταῦτα; ἠδυνάμην μὴ ἐλεῆσαι Ⓦ ἐμὸν Μ. μὴ υἱόν" πεδοστελθόντα μοι; σὺ" δίκαιον ὀφυμόθυμος. ἀλλ' οὐ πέφυκα φιλαίθεπος ὢν ἀ- Μ. πεδοσ- πηθέτου τὰ δίκαια πεδάξαι· οὐ δυάμην μὴ ἐλεῆσαι, ὃν ἐγὼ ἐποίησα· οὐ δυάμην μὴ Μ. κρίνω οἰκτείρειν, ὃν σὺν τῶν ἐμῶν σπλαγχνων ἐθρέψησα. τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ τὰ ἐμὰ πάντα, σά ἐστιν· ὁ οὐρανός σου, ὁ χερεὼμα σόν, ὁ ἥλιος διαδοχος σός, ἡ σελήνη θεραπαίνη σή, Ⓐ ἀστέρες λαμπῆρές σοι, ὁ ἀὴρ ἔφοδός σου, καὶ πάντα τὰ σαέρια, σά· ἡ γῆ καὶ τὰ σὰ αὐτῆ, σά· ἡ θάλασσα καὶ τὰ σὰ αὐτῆ, σά· ὁ κόσμος σός, ἡ ἐκκλησία σή, τὸ θυσιαστήριον σόν, ὁ μόσχος ὁ σιτευτός, σός, ἡ θυσία, σή, Ⓐ ἀγγελοι, σοί, Ⓐ ἀπόστολοι, σοί, Ⓐ μάρτυρες, σοί· τὰ πρόντα, σά, τὰ μέλλοντα, σά, ἡ αἰώνησις, σή, ἡ ἀθανασία, σή, ἡ ἀφθαρσία, σή, ἡ βασι- λεία τῶν οὐρανῶν, σή, πάντα τὰ φαινόμενα καὶ τὰ νοούμενα, σά. μὴ τὰ σὰ ἀπώλεσεν, καὶ κεῖνῳ πεδόσωκεν; μή σε ἀπέδυσα, καὶ κεῖνον ἐνέδυσα; οὐχὶ ὃν τῶν ἐμῶν πεδαγμά- των ἐχρισάμην τὸ ἔλεος; οὐχ" ὁμοίως εἰμὶ σὸς πατὴρ; καὶ σὲ τιμῶ διὰ τὴν Ἴσ ὁμοίω ἀρετήν, καὶ κεῖνον ἐλεῶ διὰ τὴν καλλίστην ὀπισροφήν· καὶ σὲ ποθῶ διὰ τὴν ζωήν, καὶ κεῖνον διὰ τὴν μεταβολήν· καὶ σὲ διὰ τὴν πολιτείαν φιλῶ, καὶ κεῖνον διὰ τὴν μετάνοι- Λυκ. ιε. λζ. αν· καὶ σὲ διὰ τὴν μακροθυμίαν, καὶ κεῖνον διὰ τὴν ὃν ἐμοὶ ἐπιστροφήν. Εὐφραίνεσθαι δ' καὶ χαίρεσθαι σε ἔδει, ὅτι οὗτος ὁ ἀδελφός σου" νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησεν· ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέ- Μ. ἐπιστρ- θη. τίς βλέπων νεκρὸν αἰσχάμονον οὐκ ὀφείρεται; καὶ τίς ὑρὼν ἀπώλεσεν, οὐκ ἀγαλ- λεται; δεῦρο καὶ σύ, υἱέ μου, σωνυφάνθητι ζωὴ ἡμῖν, καὶ συσκίρτησον ζωὴ τοῖς ἀγγέλοις, καὶ εἰσπύζου ζωὴ ἡμῖν Ⓦ σὸν ἀδελφόν, καὶ σύμψαλε τῷ Δαβὶδ σκίρτα ὁ πνευματικὸν μέ- Ψαλ. λε. α. λος, ὁ πρέπον τῇ πρᾴσῃ πανηγύρει· Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύ- φθησαν αἱ ἁμαρτίαι· μακάριος ἀνὴρ, ᾧ οὐ μὴ λογίσηται Κύριος ἁμαρτίαν. ἠκούσατε τῆς θείας παραβολῆς, καὶ Ⓦ ταύτης σχεδὸν ἐγνωτε, καὶ τὴν δυάμιν αὐτῆς εἴδετε, ἐμάθετε

πῶς

πῶς φιλάνθρωπον ἔγνωμεν Κύριον, πῶς ἀνεξίκακον. αὐτῷ τοίνυν προσφύγωμεν μετὰ πολλῆς καρδίας. δεῦτε, κραυγῇ φωνῇ βοήσωμεν πρὸς αὐτόν· δίκασον, Κύριε φιλάνθρωπε, μονογενὲς γὰρ τοῦ Θεοῦ, ἡμάρτομεν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκ ἐσμὲν ἄξιοι κληθῆναι υἱοί σου· ἀλλὰ θαρροῦμεν τοῖς σοῖς οἰκτιρμοῖς· ἐλθέτω ὅμοιον τῆς σῆς φιλανθρωπίας τὸν ἡμῖν χαρισάμενον, ὃν ἐμείνας δι' ἡμᾶς· ἐχόμεθα ἐπιπλοκῆς τῆς σῆς δυσπλαγχνίας, τὸν ποτὲ πόρνον, * καὶ τὸν ποτὲ λῃστήν. Διὰ τοῦτον γὰρ καὶ ἡμεῖς καὶ πρότερον ἀμαρτωλοὶ προεπόμεθα πρὸς σὲ τρέχειν τὴν σὴν φιλανθρωπίαν. ὡς ἐκείνους ἀοιδίμους καὶ μακαρίους ἀπέδειξας, Κύριε, καὶ ἡμᾶς πρόσκαιρον σοὶ ἐλέησον· ὡς δυσωπήσαντας νεκροὺς σαρωθῆναι, * καὶ ἡμᾶς νεκρωθέντας τῇ ἁμαρτίᾳ διὰ τὸν πολλόν σου φιλανθρωπίαν δυάσησον, ἵνα ἀπολαύσωμεν καὶ τῆς ἀπολυτρωσαμένων τῆς σῆς διαστάσεως. Ταῦτα λέγοντες, ὑπομείνωμεν, ἵνα καὶ πρὸς ἡμᾶς εἴπῃ ὁ δεσπότης ἡμῶν Χριστός, Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. Matθ. θ. κθ.

καὶ ὑμεῖς οἱ μέλλοντες ἀπολαύειν τῆς τοῦ βαπτίσματος δωρεᾶς, πολλὰ λογισμὸν ἀλλότριον ἀπορρίψαντες, καὶ τὰς ψυχὰς ὑμῶν εἰς τὸν ἀέναον νυμφίον συνάψαντες, τῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριτος ἀπολαύσατε. ὁ Κύριος εἶπεν, μηδὲν μεριμνᾶτε, ὅτι σύ φησιν ὁ λυπρωτὴς ἐφέσηκεν, ὁ ἰατρὸς τοῖς πιστεύουσι πάρεστι, τὸ ἰατρεῖον ἀνέῳκται, καὶ φάρμακα παρέκειται, ἡ κολυμβήθρα πολλῆς πρόκειται, ἡ χάρις ὁπλίζεται, ἡ πνευματικὴ σολὴ παρὰ τοῦ παντὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐξυφαίνεται. μακάριοι οἱ "καταξιούμενοι φορέσαι τὴν σολήν. μόνον ὑμῖν τῆς πίστεως λαμπάδας ἀνάψατε, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς εὐσεβείας δαψιλῶς ἐπιβάλλετε, ἵνα νυκτὸς, ὅταν γένηται φωνὴ λέγουσα, Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέλθητε εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ μὴ φαιδρῶν τῶν λαμπάδων *, χορεύοντες καὶ σκιρτῶντες καὶ βοῶντες, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Matθ. κε. ς'. Matθ. κα. θ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΟΤΟΜΗΝ ΤΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΙ ΒΑΠΤΙΣΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΗΡΩΔΙΑΔΑ. Λογ. ξθ.

ΑΛΛΗ Ἡρωδιὰς μαίνεται, πάλιν θεάτρου πλήρης, πάλιν ἐρχομένη, πάλιν βαπτιστὴν τὸν κεφαλὴν Ἰωάννην τοῦ Βαπτίσματος ἀνόμως τὸν Ἡρώδην ἀποτεμνομένη. πάλιν Ἰεζάβελ ὡς ἐπὶ γῆς τρέχει, ζητοῦσα τὸν Ναβουθαὶ τὸν ἀμπελῶνα "ἁρπάσαι, καὶ τοὺς ἁγίους Ἠλίου καταδιώξαι ὑπὲρ τὸ ὄρος. οἶμαι δὲ μὴ μόνον ἐμὲ εἰς ἔκστασιν τυγχάνειν, ἀλλὰ καὶ πάντας ὑμᾶς τοὺς ἀκροωμένους τῆς τοῦ εὐαγγελίου φωνῆς, καὶ θαυμάζειν ἐμοὶ τὸν μὲν Ἰωάννην παρρησίαν, τὸν δὲ Ἡρῴδου κουφότητα, καὶ τὸν τῶν ἀθέων γυναικῶν θηλυθύμητον μανίαν. τί γὰρ ἠκούσθη; Ὁ μὲν Ἡρῴδης κρατήσας τοῦ Ἰωάννου, ἔθετο ἐν φυλακῇ. Διὰ τί; Διὰ Ἡρῳδιάδα γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἤλεγχεν αὐτὸν ὅτι τὴν Ἡρῴδου κουφότητα ἐκ τῶν δυσχίνων γυναικῶν ἐθαυμάτισεν. τί δ' ἂν τις εἴποι, ἢ πῶς τις σκῴψεται τὸν τῶν γυναικῶν ἐκείνων ἀκόλαστον ποινείαν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ μηδὲν εἶναι τοῦ κόσμου θηλύτερον ἐφάμιλλον γυναικὸς πονηρᾶς. ἀλλὰ νῦν ἐμοὶ περὶ πονηρᾶς ὁ λόγος, καὶ περὶ ἀγαθῆς καὶ σώφρονος. οἶδα γὰρ πολλὰς δυναμένας καὶ ἀγαθὰς, ὧν με δεῖ μιμνήσκεσθαι τὸν βίον πρὸς οἰκοδομὴν καὶ ἔρωτα τῶν καλῶν. Οὐδὲν τοίνυν θηλύτερον ἐν κόσμῳ ἐφάμιλλον γυναικὸς πονηρᾶς. τί λέοντος δεινότερον καὶ τετραπόδου; ἀλλ' οὐδέν. Ἢ ὠμότερον δράκοντος καὶ ἑρπετοῦ; ἀλλ' οὐδέν. πλὴν καὶ λέων καὶ δράκων καὶ τῷ κακῷ ἐλαττοῦται τυγχάνουσι. καὶ μάρτυρά μοι τὸν λόγον "ὁ σοφὸς λέγων· Συνοικῆσαι λέοντι καὶ δράκοντι "ἐδυσκόλησα, ἢ μὴ γυναικὸς πονηρᾶς καὶ γλωσσώδους. καὶ ἵνα μὴ νομίσῃς πρὸς φιλοτιμίαν εἰρωνείᾳ εἰρηκέναι, Matθ. ιδ. ζ'. Σειρ. κε. ιη.

ὀξ αὐτῶν τῶν προσγμάτων καὶ πάμφθε ἀκριδῶς. ⓦ Δαμιὴλ σὺ τῷ λάκκῳ ⓐ λέοντες ἠδίδησαν· ⓦ ὁ δίκαιος Ναδὲθαὶ Ιεζάδελ ἐφόνευσε· ὃ κῆπος ⓦ Ιωναὶ σὺ τῇ κοιλίᾳ ἐφύλαξε· Δαυιδὰὶ ὁ ⓦ Σαμψὼν θύρησασα καὶ δήσασα, τοῖς ἀλλοφύλοις παρέδωκε· δρά-κοντες καὶ ἀσπίδες καὶ κεφάλαι τ᾽ Ιωαννίου σὺ τῇ ἐρήμῳ ἐβόμασαν· Ηρωδιάς ὁ αὐλὸν σὺ ἀρί-φῳ ἀπέτεμεν· ⓐ κόρακες ⓦ Ηλίαν σὺ τῷ ὄρει διέθρεψαν· Ιεζάδελ ὁ αὐλὸν μὲν τὸν γ.Βασ.ιθ.ϛ. θυρεγενῆν τῶν υἱετῶν ποιὸς φόνον ἐδίωκε. τί γὰρ ἔλεγλε; Εἰ σὺ Ηλιὰ, καὶ ἐγὼ Ιεζάδελ· Τὰδε ποιήσαιμί μοι ⓐ θεοὶ, καὶ τάδε προσθείποιεν, εἰ μὴ αὔριον ταύτῃ τῇ ὥρᾳ θήσομαι τὸν ψυχλόν σε, ὡς ἑνὸς τῶν τεθνηκότων. καὶ ἐφοβήθη Ηλίας, καὶ ἐπορεύθη κατὰ τὸν ψυχλὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν ἔρημον, ὁδὸν ἡμερῶν τεσσαράκοντα. ὃ ἦλθεν ἀπὸ Ραθμὼ, κ.Ραμὼθ καὶ ἠτήσατο τὸν ψυχλὸν αὐτοῦ ἀποθανεῖν, καὶ εἶπε· Κύριε ὁ Θεός, ἱκανούσθω μοι νῦν, 10 λάβε τὸν ψυχλόν μου ἀπ᾽ ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἀγαθόν εἰμι ἀπὸ τοὺς πατέρας μου. οἴμοι· ὁ προφήτης Ηλίας ἐφοβήθη γυναῖκα; ὁ ⓦ νέτον τῆς οἰκουμένης σὺ τῇ γλώττῃ βασάζων, ὁ πῦρ ἐρεύγων * κατανέγκας, ὃ δὶ βύχης νεκροὺς ἐγείρας ἐφοβήθη γυναῖκα; καί, ἐφοβήθη. * ῥέμκα οὐδεμία γὰρ κακία συγκρίνεται γυναικὶ πονηρᾷ. μάρτυρές δέ μου τὰ λόγια· " ἡ σοφία λέ- κ.ι πολλὰ λέγων Σιρ.κε.εγ. γουσα, Οπ σὺκ ἔστι κεφαλὴ ὑπὲρ κεφαλὴν ὄφεως, καὶ σὺκ ἔστι κακία ὑπὲρ κακίαν γυναικός. 15 ὦ ὃ κακὸν τῶν ἀγαθόλν καὶ ὀξύτατον ὅπλον. Δεῖ γυναικὸς δέ ἔχειν τὸν Αδὰμ σὺ παραδείσῳ κατάτρωσιν· Δεῖ γυναικὸς τὸν φαόπατον Δαυὶδ ποιὸς τὸν τῶν Οὐρίου δολοφονίαν ἐξέμλυε, δεῖ γυναικὸς τὸν σοφώτατον Σολομῶντα ποιὸς παράβασιν κατέτρωσε, δεῖ γυ-ναικὸς τὸν δυσμενέστατον Σαμψῶνα ξυρήσας ἐτύφλωσε, Δεῖ γυναικὸς σὺν ἑνὸς Ηλεὶ τῶν ἱε-ρέως ἠδάφισε, Δεῖ γυναικὸς τὸν βύβλωέστατον Ιωσὴφ σὺ φυλακῇ δεσμεύσας κατέκλεισε, 20 Δεῖ γυναικὸς τὸν πάντος κόσμου λύχνον Ιωάννου " ἀπέτεμε. τί ὃ λέγω ποδὶ δυσσεβῶν; κ.ἀπέτεμε Δεῖ γυναικὸς σὺν ἀγγέλοις ὑρμυόθεν κατέβαγε· Δεῖ γυναικὸς πάντας καταφαλίζῃ, πάν-τας φονεύει, πάντας ἀτιμάζει, πάντας ὑβρίζει. γυνὴ γὰρ αἰσχρὰς σὺδενὸς φείδεται· ὑ Λευί-του τιμᾷ, ὑχ ἱερέα σέβεται), ὑ προφήτου αἰδεῖ). ὦ κακοὶ κακῶ κάκιστον γυνὴ πονηρά. καὶ μὴ πενιχρὰ ᾖ, τῇ κακίᾳ πλουτεῖ· ἐὰν ὃ πλοῦτον ἔχῃ τῇ πονηρίᾳ ζωεργωῶσα, δίδοῦ ὃ κακὸν, 25 ἀφόρητον ὃ ζῶον, " ἀθεράπευτος νόσος, ἀνήμερον θηρίον. ἐγὼ οἶδα γὰρ ἀσπίδας καλαχευο- κ.ἀλλ᾽ οὐ τὴν μένας ἡμέρᾳ ἅλλ, ὑ λέοντα, ὑ πάρδαλιν ὑ πλάγγις ὑ πλοκάλιν πλατυνομένας θεραπεύεσθαι· γυνὴ ὃ πονηρὰ ὑ δύσκολος μᾶλλον), καὶ χαλεπωτέρα ἐπαίρεται. καὶν ἔχῃ ὕδωρ ἀρχόντα, νύκτωρ καὶ μὴν ἡμέρᾳ τοῖς λόγοις αὐτοῦ σαμμαχλύουσα ποιὸς δολοφονίαν ὀξύνει, ὡς Ηρωδιὰς ⓦ Ηρώδου. καὶν πένητα ἔχῃ ἄνδρα, ποιὸς ὀργὰς καὶ μάχας αὐτοῦ διεγείρει· καὶν χήρα τυγ- 30 χάνῃ, αὕτη δι᾽ ἑαυτῆς σὺν πόνους ἀτιμάζει. Φόβου γὰρ Κυρίου ὑ χαλκοῦται τὸν γλωτ-τὸν, σὺκ εἰς τὸ μέλλον κριτήριον ἀποβλέπῃ, σὺκ εἰς Θεὸν ἀναβλέπῃ, οὐ φιλίας οἶδε θεσμοὺς φυλάττειν. οὐδὲν ὅτι γυναικὶ πονηρᾷ ⓦ ἴδιον ἄνδρα παραδοῦναι εἰς θάνατον. ἀμέλει γοῦν ⓦ δίκαιοι Ιὼβ ἡ ἰδία γυνὴ ποιὸς θάνατον τῆς βλασφημίας προέδιδε λέγουσα· Εἶ- Ιωβ ϛ.θ. πόν τι ῥῆμα " ποιὸς Κύριον, καὶ τελεύτα. ὦ φύσεως ν πονηρᾶς, ὦ προαιρέσεως δυσσεβοῦς. σὺκ 35 κ.νῦν ἠλέησεν ὀρῶσα τὸ ἰδίου ἀνδρὸς τὰ ἀπλάγχνα ὑπὸ τῶν αἰκιζουσῶν φλυκταινῶν, ὥσπερ κ.πικρὰν ὑπὸ αἰθράκων ἀσπιθηβολῶν, κνισμόν, καὶ " ὅλως ταῖς Σαρκὸς τοῖς σκώληξι " ζωπυ- κ.ζωπυρημένας. σὺκ ἐκάμφθη ποιὸς οἶκτον, ὀρῶσα αὐτὸν ὅλον δι᾽ ὅλου ἐλιασμένον καὶ κνίσμον- τα καὶ ἀγωνιῶντα, καὶ στυγνὰ ἀλγήματα μὴ πόνου κεχνηότι τῷ σώματι φέροντα. σὺκ ἐ- μειλίχθη ποιὸς θυσπλαγχνίαν ὀρῶσα τὸν ποτὲ τὸ βασιλικὴ πορφυρίδι ποσιόντα, ποτὲ 40 ὀπὶ κοπρίας κείμενον γεγυμνωμένον τῷ σώματι. σὺκ ἐμνημόνευσε τῆς ποιὸς αὐτὸν ἀρχαί- ας συνηθείας, οὐδὲ ὅσα δι᾽ αὐτὸν ὑπέδοξα καὶ καλὰ ἰώθησαν αὐτῇ. ἀλλὰ τί; Εἶπόν τι ῥῆμα ποιὸς Κύριον, καὶ τελεύτα. ὦ χάρις γυναικὸς, ὦ μάλαγμα ὀδυνῶν ποιμαλακτήριον, ὦ φιλίας ὁμοζύγου θεσμός. ἆρα σὺ ποτε ἀῤῥωσούσης τοιοῦτον ἐφθέγξατο ῥῆμα, καὶ οὐχὶ θύ-

χαῖς

χαῖς καὶ ὑπαιθίαις τὴν νόσον σου ἀπέσμηξεν; οὐκ ἤρκει γὰρ αὐτῷ ἡ προσκαιρος παιδεία, ἀλλὰ καὶ αἰώνιον αὐτῷ προξενεῖς τὴν κόλασιν διὰ τῆς βλασφημίας; ἢ οὐκ οἶδας ὅτι Πᾶσα βλασφημία καὶ ἁμαρτία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· ἢ ὃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται, οὔτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι; θέλεις ἰδεῖν καὶ ἄλλην τῆς πονηρίας ταύτης ὁμόζυγον; ἰδὲ μοι τὴν Δαιδάμ. καὶ γὰρ ἐκείνη ⟨W⟩ ἀνδρειότατον Σαμψὼν ξυρήσασα καὶ δήσασα τοῖς ἀλλοφύλοις παρέδωκε, ⟨W⟩ ἴδεν ἄνδρα, ⟨W⟩ ἴδεν σύνδυον, οὐκ ἐθαλπεν, οὐκ ἐθώπευεν, οὐκ ἐκολάκευεν, οὐκ ἐκαρδίωσεν ἑαυτὴν ἀγαπᾶν ὑπερίπατος. οὐκ ἴδες ἡλίκα, σήμερον ἐπαθε· οὐκ ἴδες ἐθαλπεν ἀγαπῶσα, σήμερον ἐθαπεν ἀπατῶσα. ἆρα μὴν οὐκ ἐκ τοῦ ὠφελίου; ἢ τίς αὐτοῦ ὠφελιότερος κατ' ἐκεῖνο καιρόν, ὃς ἐπὶ βοερύχοις ὑπὸ κεφαλῆς ἔφερε, τὸ ἐπαφώτου χάρισμα τὴν εἰκόνα βαστάζων; ἢ μὴν οὐκ ἐκ ἀνδρός; ἢ τίς αὐτοῦ ἀνδρειότερος, ὃς γε λέοντα φοβερὸν ἐν ὁδῷ μόνος ἀπέπνιξε, καὶ ἐν μιᾷ σταγόνι οἴνου χιλίους ἀλλοφύλους κατέτρωσεν; ἀλλὰ ἢ ὄχ ἅγιος ἐκ; ἐσθ' ὅτε ἐκ ἅγιος, ὡς δίψησαντα αὐτὸν ποτε ἐν ἀσθενεῖ ὕδατος ἀΐξαι, ἢ οὐκ ἐκ κατακομίσης ἐκ τῆς χελεὶ αὐτοῦ σταγόνος νεκρᾶς ὕδωρ πηγάσαι, καὶ εἰθὺς ὃ ἴαμα τῆς δίψης ἐρύσαι; ἢ ⟨W⟩ ὅτως ὠφελίον, τοῦτως ἀνδρεῖον, ⟨W⟩ οὕτως ἅγιον, ἀλλ' ἰδία γυνή, ὡς πολέμιον δήσασα, τοῖς ἀλλοφύλοις παρέδωκε. καὶ πόθεν ἆρα γυνὴ τοῦ οὕτως ἀνδρείου κατάσχυσιν; οὐκ ἐκ τῆς οἰκείας τοῦ ἀνδρὸς ἀγαθότητος. ὃ γὰρ μυσερὸν αὐτοῦ τῆς ἰσχύος νύκτωρ ἀποσυλήσασα, γυμνὸν αὐτὸν ἰμᾶσιν ἰσχνοῖς κατέστρεψε. ἀλλὰ τοῦτο παρήγγελκέ σοι ἡ σοφία· Ἀπὸ τῆς συγκοίτου σου φυλάσσου τοῦ διαλέγεσθαι τι αὐτῇ. Μιχ ζ s. ποῖον, εἰπέ μοι, θηρίον τῆς ἰδίου ἄρρενος τοιαῦτα ἐμηχάνησε πώποτε; τίς δράκαινα ⟨W⟩ ἴδεν ὁμόζυγι ἀπολέσθαι θέλει; ποία δὲ λέαινα ⟨W⟩ ἴδεν ἄρρενα τοῖς σφαγεῖσι παρέδωκεν; ὁρᾷς, ὅτι ὀρθοτυμολόγως εἶπεν ἡ σοφία, Ὅτι οὐκ ἔστι κεφαλὴ κεφαλῆς ὄφεως, καὶ Σιρ. κε. ιγ. οὐκ ἔστι κακία κακίας γυναικός; καὶ ἁπλῶς, ὁ ἔχων γυναῖκα πονηρὰν, γινωσκέτω ἤδη τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ κεκοινῶσθαι μιαθείς. οὐκ ἀμάρτυρος ὁ λόγος. ἄκουε τῆς σοφίας λεγούσης, Γυνὴ πονηρὰ ἀνδρὶ αὐομῷ δεδόσθαι αὐτὴ ἔργων πονηρῶν. ἀλλ' εἰ πονηρᾶς γυναικὸς ὁ λόγος ἄχει τοῦτο ἐχέτω ὅσον. ἆρ' ἵνα ἡμᾶς μνημονεύσας καὶ ταῖς ἀγαθαῖς, μᾶλλον δὲ ταῖς πρώσας. αἱ γὰρ ἀγαθαὶ ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀρεταῖς ὡς ἰδίαις ὁρῶσι, καὶ ἐνδον ἐκείνων πόνους ὡς ἰδίους στεφάνους εἶναι λογίζονται. γυνὴ ἀγαθὴ φιλόξενος ἦν ἡ μακαρία Σωμανίτις, ἥτις τὸν ἄνδρα παρακαλέσασα, δωμάτιον ἀνοδόμησε τῷ Ἐλισαίῳ, ἵνα διερχόμενος ἀκωλύτως ἔχῃ τὴν ἀνάπαυσιν, τιθεῖσα αὐτῷ κλίνην καὶ λυχνίαν καὶ τράπεζαν· κλίνην οὐ κενὴν ἱματίων, ἀλλ' ἔχουσαν ἁρπάσαντα τῷ προφήτῃ τὰ στρώματα· λυχνίαν οὐκ ἄνθρακος, ἀλλὰ ζωὴν τῷ ἀνδρὶ ἐλαίου τὸ φῶς· τράπεζαν οὐκ ἔρημον ἄρτων, ἀλλ' ἔγκαρπον ἐδεσμῶν. τί δ' ἂν λέγοις ἐπὶ τῆς μακαρίας ἐκείνης χήρας τῆς τὸν προφήτην Ἠλίαν ὑποδεξαμένης; ἢ οὐκὶ ἐκ ἐπόδιζεν ἡ πενία τὸν ζῆλον, ἀλλὰ τὸ πλούσιον τῆς προαιρέσεως· ἢ ὃ πρὸ, ὃ σῖτος, οὐκ οἶνος, ὃ προσφύημα, οὐκ ἄλλο τι τῶν γενναίων προὸς τὸν τῆς πενίας ἀγῶνα; ὃ χήρα αὐτῇ σιτοφόρος ἀστὴρ αὐτὸ προσέφερεν· οὐκ ἀμπελος αὐτῇ γλυκόρρυτον βότρυν ἐτιώργει· ὃ δένδρον αὐτῇ ὀπώρας καρπὸν ἤδιστον προσέφερε. πῶς γάρ; ἢ ὅτε ἀσιταμὴ γῆς ἀρόσιμον τόπος ὑπῆρχεν, ὅτε πυχαῖον ἔδαφος προὸς ἀμπέλων φυτείαν· ἀλλ' ἀεὶ ἐν ᾧ χειρὶ τὴν δρέπανον τὰς ἀρότρεις κυρτωσαμένη, ἐν ἀποπίπτουσι τὰ δρεπανιζόμενα πολλάκις ἀσταχυας ἐρευνιζομένη, συμμετρημένην ἐν σταυροσταυρίῳ κύκλῳ τὴν χεῖρα τὸ ἐφφὼ ἀπετέλει. προὸς ταύτην ἀπῆλθεν Ἠλίας ἐν τῷ καιρῷ τοῦ λιμοῦ, ὅτε πᾶσα ἡ γῆ ἐκ τῆς ἀβροχίας ἀχρὸν διεθρύπτετο· ὅτε οὐρανὸς ἐπεπύρωτο, καὶ ὁ ἀὴρ ἐχαλκοῦτο, καὶ αἱ νεφέλαι ἐχαλινοῦντο, ὅτε οὐ βοτρυῶν, οὐκ ἄλσος, οὐκ ἀκροδρύων βλαστὸς, οὐκ αὖρα ἔνδροσος, ὃ σάλχυος ἀκμὴ ἐσαλεύετο, ὅτε ποταμοὶ ἐλεπτύνθησαν, καὶ πηγαὶ τοῦ μαζοῦ τῶν ὑδάτων τῷ κρύσωνι ἐσφιγξάν, καὶ θάλασσα ὀξηλμίσθη μὴ ἐπεισερχομένων

μύρων αὐτῇ γλυκέων ὑδάτων καὶ ὁμβρων αἰασαλέντων· τότε ἀπῆλθεν Ηλίας πρὸς τὴν πενιχραν, πρὸς τὴν χήραν. οἷα γὰρ πάσχει χὴρα ἡ ἐν χωρῳ ἀθυμίας, οἶδατε. ἡ ἀφῆκε τὸν πλουσίους ὁ πρωφήτης, τὸν ἔχοντας δαψιλῶς ἄρτους, ἡ καταβας ἀπὸ ὄρεως, ἦλθε πρὸς αὐτήν. Διὰ τί γὰρ μᾶλλον ὁ πῦρ ἀφανόθεν ῥήματι κατενέγκας, ἄρτους ἑαυτῷ ἀ κατὴν ἔσχε; μὴ οὐκ ἠδυνατο; ναὶ, ἠδυνατο. ἀλλα τοῦτο οὐκ ἐποίησε. διὰ τί; ἵνα μὴ τ φιλοξενίας τὸν καρπους στερήσῃ τὴν χήραν· ἀλλως γ ἐν τὴν δράκα τὸ ἀλεύρου ἡ τὸ ὀλιγοστὸν ἔλαιον διὰ τῆς βυλογίας πληθύνει. ὁ γὰρ τοσοῦτον ἀπῆλθεν ὁ πρωφήτης τραφιῶαι, ὅσον θρέψαι τὴν πενιχρὰν, ἡ ἐλέγξαι κρυπτομένου καρδίαν ἡ βύπρωαίρετον. Τοῦτο ποιῶ ὁ Θεὸς "δυνάμενος πάντας τοὺς ἁγίους, τοὺς ὄντας ἐν κόσμῳ, δι' ἑαυτῶ θρέψαι· ἐπέχει τὴν δόσιν, ἵνα ταῖς βύπροαιρέτοις καρδίαις ἐν τῷ τῆς φιλοξενίας καιρῷ ἀπὸ τῶν καρπῶν διακρίνῃ. ἐπειδὴ μὴ ὡσὶ πάντες ὦ ὀφείλοντες αὐτοῦ ὑποδέξασθαι, ἡ δι' ὀρέων πέφει, ὡς Ηλίαν ἐν ὄρει, ἡ διὰ πρωφήτου ξένου, ὡς Δανιὴλ ἐν τῷ λάκκῳ, ἡ διὰ θαλασσίου ζώου, ὡς Ιωνᾶν διὰ τὸ κήτους, ἡ αὖθις δι' ἑαυτῶν τὸν τροφὸν ἐπώμβρισεν, ὡς τοῖς πᾶσιν ἡμῖν ἐν ἐρήμῳ. οὐκ ὄντων γὰρ τῶν ὀφειλόντων αὐτοῦ ὑποδέξασθαι, ἠφανόθεν ὁ μάννα ἐπώμβρισεν, ἐν οὐκ πέτρας ὕδωρ ἐπήγαζεν· ὅτε μ ὦσιν ἅγιοι ἐν κόσμῳ ξενιζομενοφρεφόμενοι τοῖς ἄλλοις, διαφέλλει αὐτῶν τὴν δεξιὰν χέρα. καὶ ὁρᾶ αὐτοὺς θλιβομένους, ἀφίησιν, ἵνα δῷ" χάριν διὰ τῆς εἰς αὐτοὺς γινομένης βυποιίας πολλῆς τοῖς βυλομένοις τὴν σωτηρίαν καρπώσασθαι. ἀπῆλθεν οὖν Ηλίας πρὸς τὴν χήραν, ἡ τοῦτον πρῶτον, Εἰ μὴ δράξ ἀλεύρου, ὅπερ μὴ καμάτου αὐτῇ ἡ τοῖς τέκνοις αὐτῆς ἐν τῷ καιρῷ ἀρίστου ἐπήρκει. ἐ τί πρὸς αὐτὴν; Λάβε μοι ὀλίγον ὕδωρ εἰς ἄγος, ἐ πόμιμ. αὐτῆς μ πορευομένης, ἐβόησεν ὀπίσω αὐτῆς· λήψῃ δέ μου ἡ φωμὸν ἄρτου ἐν τῇ χειρί σου. ἡ ὅ, ὁ μὴν οὐκ εἶχεν, Εἶπεν· ὃ ὅ εἶχεν, ὡμολόγησε. Ἡ γάρ; ζῇ Κύριος, Εἰ ἔστ μοι ἐγκρυφίας, ἀλλ' ἢ ὅσον δράξ ἀλεύρου, καὶ "ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ καμινάκῃ. θαυμαστὸν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ πενίᾳ ἐθρεψεν ὃ πρὸ αὐτῆς τῆς πενίας λείψανον οὐκ ἠρνήσατο. πόσοι νῦν χρυσὸν ἡ ἄργυρον, ὡς πλοῦν, ἔχοντες, πολλακις λύμενοι τὰς ἐργασίας τ φίλων αἰσθυόμενοι, ἡ κολακευόμενοι ἀφειλόμενα ὅ ἔχειν; καὶ πολλακις καμφθῶσι πρὸς τὴν ἐπίδοσιν, γράμματα "ζωπατήσουσι σιδήρου ἰσχυρότερα, καὶ τ δεδομένον χρέος πρῶτον τοῖς γραμματείοις δεσμεύουσιν, ἐκθυμοδόξας ἡ μισίας τὸν χρεισίου λαμβάνοντες. ἐκεῖνη ὃ ἀπὸ μιᾶς φωνῆς οὐκ ἠρνήσατο τὴν δράκα τὸ ἀλεύρου. καὶ τί πρὸς αὐτὴν ὁ πρωφήτης; Σπεῦσον, καὶ ποίησόν μοι ἐγκρυφίας, ἐν πρῶτοις ἐμοὶ, ἐπ' ἐλάττῳ ὃ σεαυτῇ ἡ τοῖς τέκνοις σου. πρόσεσμος ἐν ὁ ῥῆμα τὸ πρωφήτου, δοκιμὴ καρδίας, πρωαιρέσεως βάσανος· ἡ ἐν ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ κειμένη ἡ καρδία τῆς μακαρίας ἐκείνης, ἡ δοκιμαζομένη. πολ ἀρα ῥέπει; πρὸς τὴν τῶν τέκνων" ἑαυτῆς βύνοιαν, ἡ πρὸς τὴν τὸ πρωφήτου φιλοξενίαν; ἡ ὃ ἐθέλετο μᾶλλον αὐτὴν ἐ τὰ τέκνα αὐτῆς φειδομένην, καὶ πρωφήτην ὑποδέξασθαι. ἤδη γὰρ, ὅτι Ο δεχόμενος πρωφήτην εἰς ὄνομα πρωφήτου, μισθὸν πρωφήτου λήψεται· ἡ ὁ ποτίζων ποτήριον ψυχροῦ εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ὑ μὴ ἀπολέσῃ μισθὸν αὐτοῦ. τί δέ ὅστι ὃ Εἶπεν ὁ πρωφήτης, σπεῦσον; ἀρά γε τοσοῦτον ἐσπείνα, ὡς δῆθεν σπουδῆς; οὐ πάντως· ἀλλα ὃ τῆς εὐποιίας σπουδαῖον ἡ ἱλαρὸν καὶ θερμὸν, μὴ μὲ λύπης ἡ μὲ ἀνάγκης. Ιλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. Σπεῦσον, ἡ ποίησον ἐν πρῶτοις ἐμοὶ, ἐπ' ἐλάττῳ ὃ σεαυτῇ ἡ τοῖς τέκνοις σου. σπεῦσον, ὡς Αβραὰμ ἐν τῇ τ ἀγγέλων ὑποδοχίᾳ ἔσπευσεν ὅπου τὰς βόας, ὅπου μόσχον, ἵνα λάβῃ τ ἀμνόν· ἐ ὡς Σάρρα ἔσπευσεν ὅπου τὸν ἐγκρυφίας, ἵνα λάβῃ ἐν οὐρανοῖς κρυπτόμενον ἄρτον. σπεῦσον, ἡ ποίησον, ὡς Αβραὰμ ταῖς θυσίας τῷ Θεῷ· μὴ πρότερον σαυτῇ, καὶ τότε ἐμοὶ, ὡς Καὶν, καὶ Οφνὶ, ἡ Φινεὲς, οἵοι Ηλὶ τῷ ἱερέως, οἵτινες Θεοῦ πρυβρίζοι, πρῶτοι ταῖς ἀπαρχὰς λαμβάνοντες τῷ τῷ Θεῷ προσφερομένων δώρων. ἡ ὃ ὁ προστεταγμένοι σπουδαίως ἐποίει· ὃς ὃ καρπὸν ἐγκρυφίου πλούσιον θεασάμενος

ασάμενος ἐδέξατο, ἐφθέγξατο, καὶ Ⓦ οἷκεν αὐτῆς ἐπέπλησεν ἀγαθῶν. Οὐκ ἐκλείψει γάρ, φησιν, ἡ δραξ τοῦ ἀλεύρου ἐκ τῆς ὑδρίας, καὶ ὃ ἔλαιον ἐκ τοῦ καμψάκου, ἕως τοῦ δοῦναι Ⓦ Κύριον ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν. Διὰ τί ἕως τότε; καὶ διατί; ἔδει γὰρ, τῆς καινῆς χάριτος ὡς ὑετοῦ ἐλθόντος, τὸ παλαιὸν νόμον λαβεῖν τέλος. καὶ ἠκολούθησε ὃ ἔργον τῷ λόγῳ. ὁρᾷς πῶς τῆς φιλοξενίας οἱ καρποὶ ἐτρύγησαν αἱ ἀγαθαί; ἀγαθῶν γὰρ πόνων καρποὶ εὐκλεεῖς, καὶ ἀδιάπτωτος ἡ ῥίζα τῆς φερωνύμου. ἠκούσατε γυναῖκες ἃς τῶν πονηρῶν γυναικῶν πράξεις, καὶ ἃς τῶν ἀγαθῶν ἀρετάς. ἃς μὲν οὖν ἀγαπήσατε, ἃς δὲ μὴ ποιήσατε· καὶ ἃς μὲν μιμήσασθε, ἃς δὲ μισήσατε, ἵνα Ⓦ αὐτῶν δρόμον, τῶν καλῶν λέγω, ἰσχνλατήσαντες, εἰς Ⓦ αὐλὴν τῶν ἁγίων χορεύσητε ἐν Χριστῷ Ιησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΡΧΗΣΙΝ ΤΗΣ ΗΡΩΔΙΑΔΟΣ, ΚΑΙ ΕΙΣ τὴν ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς Ιωάννου τοῦ προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ. Λογ. ρ.

Ὥσπερ ὅταν ἀνὴρ φιλέρημος ἐν πινὶ τόπῳ ἀλσώδει ἐπὸ δένδρα σκιαζόμενος, ἢ τῶν ὀρνέων καλλιφώνοις κλαγαῖς, καὶ ταῖς τῶν ὑδάτων δυνήχοις ῥοαῖς κυλινδούμενος φάρυγι ἑνὶ ὃ φέσπημα, πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ τοιοῦτος ἀρέσκει· οὕτω καὶ ἡμᾶς ταῖς προλαβούσαις ἡμέραις τῇ θαυμαία τοῦ πνεύματος αὔρᾳ προσκαλυόμενοι, τὰ περὶ ἐλεημοσύνης ὑμῖν διελεγόμεθα. ὅπερ ὃ εὐαγγέλιον ἐκήρυξε τῶν Ηρώδην προφερομένων, καὶ γυναικῶν ἀσέλγειαν, καὶ κῶμον ἀνδρῶν προφέρων, καὶ τράπεζαν εὐαγῆ, καὶ δῶρον ἀθέμιτον, καὶ ἔργον ἀνόσιον, καὶ κηδείαν σώματος συμφοράτατον· ἄλλος ἐξ ἄλλου γεγλύμμα. ἀνεώγμαι, ἀγαπητοί, ὅταν" ἐν ὑμῖν ἐμαυτὸν ἀγάγω τὰ ἐπὶ Ηρώδου γεγλυμμένα πρόσωπα· εἰ γέ ἐστιν ἐκεῖνα λέγειν πρόσωπα, καὶ μὴ πράγματα, τὰ τοιαῦτα διδράκοντος πρόσωπα. Ἐν ἐκείνῳ, φησὶ, τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ηρώδης ὁ τετραρχης τὴν ἀκοὴν Ιησοῦ, καὶ Εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν Ιωάννης, ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα. αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ. ὁμολογεῖ Ⓦ προφήτην Ⓦ φόνον, οὐ δὲ δυνάμενος ψύσασθαι· καὶ ἤδει οὓ ἀπέκτεινεν, ὅτι προφήτης ἐστὶ, καὶ ἀνὴρ δίκαιος. Εἰ μὴ γὰρ ἐγίνωσκεν, οὐκ ἂν ἔλεγε αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἐγηγέρθαι, καὶ διὰ τοῦτο ταῖς δυνάμεις ἐν αὐτῷ ἐνεργεῖν. ὦ ζωοποιήσεως κακῆς· ὅτι οἰκοφθόποτε φόνῳ ὁ αὐτὸς μάρτυρι ἑαυτῷ; ὦ σωτηριώσεως κακῆς συζώσης ψυχῇ μιαρᾷ, καὶ κολαζούσης ἕως θανάτου, καὶ μετὰ θάνατον ἀποδείπτα κεμένης. καὶ διὰ τί ποίᾳ αἰτίᾳ ἀπέκτεινε τὸν προφήτην; ὅτι κήρυξ τῆς ἀληθείας ἐγίνετο, καὶ τὸν προάγιομον αὐτοῦ προφέξιν διὰ τοῦ ἐλέγχου ἐβούλετο λύειν. καὶ ὃν ἔδει ὡς βασιλέα φύλακα εἶναι τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς τῇ" ἀκρασίᾳ τῶν ἡδονῶν ἀταξίαν τοῦ νόμου πρέλυε. βασιλεὺς γὰρ σκηνός ἐστιν, ὁ νόμος δικαίως σκηπτοῦχον, προφήτου ὃ προφήτων, οὐ γὰρ ὃ" προχαράτων. πῶς γὰρ ἂν ἄλλως Ⓦ ἐν αὐτῷ ἁρμόσειεν κόσμον εἰς βυταξίαν ῥυθμίσειεν, ἐὰν μὴ δικαίοις νόμοις, καθάπερ ὠΐαις, ὃ δυσκίνητον ἦθος τῶν ἀνθρώπων χαλιναγωγήσῃ; Ηρώδης ὃ βασιλεὺς ὢν οὐ λαῶν, ἀλλ' ἡδονῶν, μᾶλλον ὃ δοῦλος τῶν ἡδονῶν (Ω γὰρ πῆς πίπτει, τούτῳ καὶ δεδούλωται) ἓ μόνον τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ προέλυεν, ἀλλὰ καὶ φόνον ἀδίκως ἐτέκταινε. Ἵνα ἐφόνευσεν; ἀνδρα δίκαιον, ἓ" μεῖζον ἐν ἡμῖν τοῖς γυναικῶν οὐκ ἐγήγερται, καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἐμαρτύρησεν· ἀνδρα, ὃς ἔρημον ᾤκει, ἔρημον οἰκοῦντα, ἄνυδρον, ἄκαρπον, ἄβατον, ἀδένδρον, ἀβότανον, ἀχλοηφόρον. ἔρημον ὃ ᾤκει ὁ Ιωάννης, ἓ φεύγων τὸ ὁμόφυλον καὶ συγγενὲς τῶν ἀνθρώπων ἦθος, ἀλλὰ φεύγων τὸ βλέπειν καὶ ἀκούειν τὰ μυσαρὰ τῶν ἀνθρώπων κακοπραγήματα. Εἶτ' ἄτε ἐσώφρων, ἄτε ἐθέλουσα πο-

Ex Edit. Augustana. emend. ex Mss. Palatino.

Ματθ. ιδ. α

β Πετ. β. ιθ. Ματθ. ια. ιε.

τε·

τι· διὸ ὅτε ἄρτον εἶχεν, οὐκ οἶνον, ὅτε τράπεζαν, ὅτε κλίνιον τὸν τῶν ἡδυπαθῶν ὑπηρέτην, ὅτε τὰ μεγαλοπρεπῆ ἐκεῖνα σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τῶν ἀνδρογύνων τούτων σώματα, οὐ λυχνίαν εἶχεν, οὐ λύχνον, οὐ τράπεζαν, ὅτε σκάμνον, ὅτε ποτήριον, ὅτε πίναξ. ἔξω γὰρ ὢν τοῦ κόσμου, οὐδενὶ τῶν τοῦ κόσμου ἐκέχρητο. ᾤκει γάρ, οὐχ ὑπὸ οἴκοις χρυσοῖς, ἀλλ' ὑπὸ πέτραν αὐχμηρόν. τούτῳ δὲ τράπεζα, καὶ σκάμνος, καὶ κλίνη δὲ ἐδαφος ἦν· καὶ κρέα μὲν ἀκρίδες· καὶ πλακοῦς, δὲ μέλι δὲ ἄγριον. τούτῳ φιάλη ἡ τῆς χηρᾶς κοτύλη ἐτύγχανε· καὶ οἶνος δὲ φερασπώνης, δὲ πιθομὲς καὶ διειδέστατον ὕδωρ. τοῦτον κρατήσας ὁ Ἡρῴδης, ἐδέσμει. ὁ γὰρ Ἡρῴδης, φησί, κρατήσας τὸν Ἰωάννην, ἔδησε, καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ὡς παράγματος ἀλλοκότου. Ἰωάννης τῷ δεδεμένῳ αὐτὸν ψυχῇ τῇ σειρᾷ τῆς ἀμβρᾶς διὰ τὸ ἐλέγχου ἐβούλετο λύειν, κἀκεῖνος λύονται ἐδέσμει. ἀλλὰ καὶ εἰ ἐδεσμεῖτο ὁ Ἰωάννης, ἐφθέγγετο, καὶ φυλακιζόμενος ἔλεγεν. ἐπλήρου γὰρ τὸ γεγραμμένον· Καὶ ἐλάλουν εἰς βασιλέων, καὶ οὐκ ἠσχυνόμην. ὅτε γὰρ ἐφοβεῖτο θάνατον ὁ Ἰωάννης, ἀλλ' ἐφοβεῖτο τὸν ἀληθῆ μὴ λαλῆσαι. τοῦτον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρῴδης· τοῦτον δὲ φονεύσας ὑπὲρ ἕνα μόνον ἐποίει φόνον, ἀλλὰ καὶ πολλούς. ὁ γὰρ διδάσκαλον καὶ ὠφελητὴν ψυχῶν ἀποκτείνας, ὑπὲρ ἕνα ἀποκτείνει, ἀλλὰ πόσους, ὅσους δὲ ζῶν διὰ τὸν λόγον ἠδύνατο ζωοποιῆσαι. καὶ πότε τοῦτον ἐφόνευσεν; αἰχμὴν δὲ λέγω, αἰχμὴν δὲ, ὅτε λέγεται, ἀλλὰ ὅτε πεποικότι φόνον. Γενεσίων γὰρ ἀγομένων τοῦ Ἡρῴδου, ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσεν αὐτῷ· ὅθεν δὲ μὴ ὤρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, δός μοί, φησιν, ὧδε πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου. ὢ ἡμέρας κακίστου, ὡς φρικτὸν ἀπεπλέον φόνον, ἀνθ' ὧν ἔδει ἄνδρας ἁγίους εἰς τὸν ἑαυτῆς τράπεζαν φιλοξενήσασθαι. ὅτε γὰρ ἡ ἐστρεβλωμένη ψυχὴ αὐτοῦ διωρθοῦτο. Μετὰ γὰρ ὁσίου ὁσιωθήσῃ, καὶ μετὰ στρεβλοῦ διαστρέψῃς. αἰδὼ ὧν ἔδει χέρας οἰκονομῆσαι, ὀρφανοὺς οἰκτεῖραι, ἵνα διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων βυσσῶν τὸν ἑαυτῆς ζωὸν ἄσειστον διατηρήσῃ, νεὼς ἢ μὴ ἀέρδων ἀστραγῶν καὶ γναμπτῶν ἀσέμνων βυσσώδιμος, οἴνῳ πολλῷ κεκρωθεὶς, ἐκ γναμπτῶν ἀκολάστων κλυδασθεὶς, τὸν τρόμον τῆς ἡμέρας ὃν ἔδειν Ἰωάννου φόνῳ διέλυσε, καλῶς διαδυσήσαντα τὸν λαμπάδα τῆς πίστεως, λύχνον τῆς πάντος κόσμου Ἰωάννου φόνῳ σωθέντα. τοῦτον ὁ λύχνον ζωτείψας ὁ Ἡρῴδης, ἑαυτὸν ἐσκότισεν. ἐκείνου γὰρ εἰ καὶ ὁ ὀστράκινος σκεῦος εἰς γῆν διελύετο, ἀλλ' οὖν γε ἡ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ φεγγοβόλος λαμπὰς ζῇς ἐν ᾅδῃ ὁ τῆς πίστεως φέγγος καθαρῶς ἐδιαδύχι. τρόφιμος γὰρ ὤν, καὶ εἰδὼς ὅτι ἔμελλε Κύριον αὐτοῦ προλαμβάνειν ἐν ᾅδῃ, πέμπτῃ πρὸς αὐτὸν τινας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, λέγων· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; καὶ οὐκ ἀγνοῶν αὐτὸν, ἐπεπληρώνετο. πῶς γὰρ ἂν ἠγνόει Κύριον, ὅποτε αὐτὸν ἐδείκνυε, λέγων, Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὸν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου; πῶς γὰρ ἂν ἠγνόει ὁ τῆς θεατὴς τῆς τοῦ πνεύματος δόξ ὑπερνοῦ καταβάσεως γεγενῶς, καὶ ἀκουσὴς τῆς τοῦ παρόντος φωνῆς πρὸς αὐτὸν λεγούσης, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ηὐδόκησα; ἀλλὰ πεπλάνηται, πῶς; Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερος; οὐκ εἶπε, σὺ εἶ ὁ ἐλθών (ἦλθε γὰρ ὅτε τῆς γῆς) ἀλλὰ, σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος (δῆλον γὰρ ὅτι ἐν τῷ ᾅδῃ) ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῷ ὁ Ἰωάννης, ὅτι μήποτε βούλεται ἀγγέλων ἐνδυναμήσας εἰς ᾅδου ἐκπέμψαι τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ὅπιτελεῖσθαι· ἢ μήποτε θελήσει σὺν πολλῇ μιᾷ φωνῇ αἰτήσαι, ὡς ὅτι τοῦ Λαζάρου πεποίηκε. δεῖ τοῦτο μὴ δυναμένους κρίνειν τὸ βαλεῖν ἑαυτὸν, πυνθάνεται λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν ἐν ᾅδῃ; τοῦτον ἀπέκτεινεν ὁ Ἡρῴδης. καὶ πῶς ἀπέκτεινε; χορευσάντων γάρ, φησιν, ἀγομένων, ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ. ἄξιον παίγνιον τοιαύτης τραπέζης. ὅπου γὰρ θρύψις καὶ χλιδὴ καὶ μέθαι καὶ κῶμοι, οὐδὲν βέβαιον, ἀλλὰ πάντα σεσαλευμένα καὶ αἰώρατα, προσμένουσι τὸν Ἡρῴδην ὧδε φορεῖν. ἀκούσατε οἱ φιλοθεάμονες

Ματθ. ιδ. ε. Ψαλμ. ρη. μς. Ψαλμ. ιζ. Ματθ. ια. γ. Ιωαν. α. λθ. Ματθ. γ. ιζ. Ισ. ιβ. χ. Ιωάνης δε.

φιλοτιμούμενος τῇ ὀρχησαμένῃ, ἢ τοῖς πολυτρόποις ποσὶ τῇ σκελευμάτων μειρακίων σὺν ἑαυτῷ ὀφθαλμοὺς ζωγραφοῦντες, καὶ ταῖς ἑαυτῶν καρδίαις τοῖς λευκώμασι σώμασιν αὐτῶν συνεκλύοντες· ἀκούσατε, οἱ ὁ ψώνιον φόνου ἡ πολύγυρος ὄρχησις ἐώνησεν. Ἡ ἡ θεοβλαβεῖσα τὸ τῆς μητρὸς φησι, Δός μοι ὧδε ὅπως πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου. ὦ κακῆς λεαίνης ἀσπλαγχνότερον τέκνον. οὐ χρυσὸν ἐπεζήτησεν, οὐκ ἄργυρον, οὐ λίθους τιμίους, ἀλλὰ τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου. καὶ εἰ μὴ δι' ἡδονὴν ἐπεζήτησε, πολὺ τιμιωτέραν ἡ κεφαλὴ Ἰωάννου πάντος χρυσίου καὶ ἀργυρίου καὶ λίθων πολυτελῶν. ἀλλ' οὐκ ἐπεζήτησε δι' ἡδονήν, ἵνα τιμήσῃ· ἀλλ' ἵνα ⓦ ἔλεγχον ἀποκτείνασα, τῇ μητρὶ χαρίσηται ἄδειαν, τὴν ὅτι τὸν κακὸν ἀνδρα ἐμίσει. ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐλυπήθη, καὶ διὰ ⓦ φόνον τὸ προφήτου, ἀλλὰ διὰ ⓦ φόβον τὸν ὄχλον, ὅτι πάντες, ὡς προφήτην, αὐτὸν εἶχον. Εἰ γὰρ διὰ βλασφημίαν ἐλυπεῖτο, οὐκ ἂν διὰ τὸν δεσμὸν δεσμεύσας αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἀπέπεμψε· ἀλλ' ἐλυπήθη διὰ ⓦ ὄχλον. καὶ ἰδοὺ τότε ἡ ψυχὴ Ηρώδου ὥσπερ ἐν τῇ θαλάσσῃ πλοῖον ἀσφαλισμένον, καὶ πρὸς ἑκάτερον τοῖχον παλαιτεῖον, ὃ ποιήσας τὸν φόνον διὰ τὸν ὄχλον φοβούμενος, καὶ ὃ μὴ ποιήσας τὸν φόνον διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συναναπειμένους μὴ συγχωρούμενος. βαρυνθεὶς ὁ ἄθλιος ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα πολυφλοίσβου ἡδονῆς, χρησάμενος δεῖπνον τῇ εὐορκίᾳ πρὸς τὴν ἀπολογίαν τοῦ φόνου, πέμψας ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην. "ὅπου κακόν ἐστι ὀμνύειν, νῦν μὴ μνημονεύσατε ⓐ ἡδίως ὀμνύοντες· ἀκούσατε τοῦ Κυρίου λέγοντος, Μὴ ὀμνύειν ὅλως. Εἰ γὰρ μὴ ὤμοσε τότε ὁ ἄθλιος, οὐκ ἂν ἐπέσχε τὸν φόνον ποιῆσαι. ἐδιὰ μὲν οὖν ἀὐτὸν μηδὲ ὅλως ποιῆσαι· ἀλλ' ἐπεὶ ὤμοσε, συνέφερεν αὐτῷ ψευδορκῆσαι. ἐν γὰρ κακῷ ἐκλογῇ ἀμφότερα ἦν τὸ ἐλαττον δέξασθαι. πέμψας ἀπεκεφάλισεν αὐτόν. ποία χεὶρ ἐτόλμησεν, ἀγαπητοί, τῷ ἁγίῳ προφήτῃ Ἰωάννου προσενέγκαι τὸ ξίφος, οὗ θῆρες ἐν τῇ ἐρήμῳ ἠδέσθησαν, οὗ λέοντες "ἐδειμαίνον, οὗ κερασταὶ καὶ δράκοντες καὶ ἀσπίδες ἐφρίττον, οὗ ἄγγελοι μέλιτος διὰ τὸν τοῦ ὑδρὸς ἁγιότητα" καμπρεύουσαν ἔτρεφον; ἐκ γὰρ ποικίλων ἀνθέων καὶ βοτάνων ὡς ἐν ἐρήμῳ ἐσκιζόμενα τῇ δρόσῳ ταῖς σταγόσι χρυσταλλίζουσαν αὐτῷ τὸ μέλι προσέφερον. τίνων χεὶρ δημία ἀπέτεμεν, οὐ φείξασα τὸ ἀγγελοειδὲς αὐτοῦ πρόσωπον, οὐδὲ ἐμαίασα αὐτοῦ τὸ πρόσωπον "στιλπνότητα θεοειδῆς ἀποπέμπον; ἀλλ' οἶμαι ὅτι τῇ μέθῃ τοῦ Ηρώδου σκοτωθεὶς ὁ πεμφθεὶς δήμιος ξίφος μὲν εἶχεν, ὀφθαλμοὺς δὲ οὐκ εἶχε. καὶ ἐτέμνετο ἡ κεφαλὴ Ἰωάννου * (οὐ γὰρ ἔπιέ ποτε οἶνον) καὶ ἐφέρετο ὅτι πίναξι ἡ κεφαλὴ Ἰωάννου ἐν ᾧ δείπνῳ, καὶ τότε βοῶσα πρὸς Ηρώδην, Οὐκ ἔξεσί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. καὶ γὰρ ἐκ μὴ θανάτου ὁ δίκαιος ἔζη, καὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀποτμηθείσης ἡ φωνὴ ζῇ. ὦ ὁμότης δυσσεβοῦς. ἐφ' ᾧ ἥδιε πίναξι τὰ κρέα, ἐπ' ἐκείνῳ κεφαλὴν ἀνδρὸς ἐπέπηξε. ὦ πολλάκις με τύπτουσιν, οὐκ ἤρκεσεν ἐπὶ τοῦ σοῦ Ηρώδου ἡ τῶν νεαρῶν τέκνων ἐν Βηθλεὲμ σφαγή; ὅτε πατέρων καὶ μητέρων ὀλολυγμοὶ ὁμόθρηνοι ζιβύνων ἐπῆρχον ὀξύτεροι; ὅτε δακρύων πολυχύτων σταγόνες ἐκ τῶν λάγνων ἀναβρύουσαι εἰλίκων πηγάς; ὅτε πατέρων ζήλῳ ἐτύπτοντο, καὶ στενοχῇ ἄδαμαστα μὴ πόνων ἐκ καρδίας ὅπλα μυκτήρων ἐπέμπετο; ὅτε μητέρες τῶν οἰκείων λαγόνων τὸν χλόην τῶν νηπίων πρὸς κρεῶν μέραν ἐπείνων; ὅτε καὶ μαζοὶ ῥέοντες γάλακτι τὴν ἐλευκαίνουν, τῶν ὑφελκόντων νηπίων ἄφνω σφαγέντων; ὅτε πατέρων ἀλκάλαι τῶν οἰκείων γόνων κεναὶ ἐγένοντο, καὶ μητέρων μαζοὶ ἐν τοῖς ἀπὸ τῶν πυφερῶν ὀδόντων κυσμιῶδες πυθμοὺς ἐπέζητουν; ποῖος γὰρ θὴρ τότε οὐκ ἐπεδάκρυσεν, ὁρῶν φονευόμενα τὰ ἄκακα νήπια ἀδίκως ἀδόλους ψυχὰς κεκλημένα· ὧν αἱ ψυχαὶ τοσοῦτον ἦσαν ἄκακοι, ὅσον καὶ τὰ μέλη αὐτῶν πυφερὰ ἅτε νηπίων ἐτύγχανε; μὴ γὰρ καινὰ τὸν τρόπον τοῦ σοῦ Ηρώδην ἤλεγξα, οἷς ὅτε γλῶσσα τῆς μητρὸς ὑπῆρχεν, ὅτε ὀδόντες ἐν τῷ στόματι, ἵνα τὴν γλῶσσαν τορνεύσαντες, λόγον ἀπὸ χηλέων ἐκπέμψωσιν; οὐκ ἤρκεσεν "ἐκείνων ἡ τοσαύτη ὠμότης, ἀλλὰ καὶ σὺ τὸ ἄσπλαγχνον ἐκείνου μιμησάμενος, Ἰωάννῃ ἀπέτεμες, καὶ μιᾶς πείρας οὐκ ἤδατε "αὐτάξιος;

Ματθ. ε. λδ.

ἀνταξιος; τοῦ γόνυς τῆς Ραχὴλ ἀπίσφαξεν σκῦλος, ἢ σὺ τῆς ἐκκλησίας τὸν παιδοτρίβην Ιωάννην ἀπέτεμες. ποίοις τούτων ἴλεως ἐσομαί σοι, λέγει Κύριος; ὦ πόλις αἱμάτων, ἐν ᾗ Ηρῴδης ἐβασίλευσε, καὶ ὁ τοῦτο ἔκτεινος ὁμώνυμος καὶ τοῖς ἔργοις ὅμοιος. οἴμοι, οἱ δοκιμώτατοι τῆς διατάξεως, ὅτι οἱ πρῶτοι τῆς ἀταξίας γεγόνασιν. ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀρχόμενοι οἱ Ιουδαῖοι, τὸν φόβον ὑπὸ αὐτῶν διδαχθέντες εἰς μελισσοκτονίαν συνηλάθησαν, τὸν Ησαΐαν ἐπέρισαν, τὸν Ιερεμίαν ἀπέκτειναν, τὸν Ναβουθαὶ ἐλιθοβόλησαν, τὸν Ζαχαρίαν ἐφόνευσαν, τὸν Χριστὸν ἐσταύρωσαν. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ὅτι τοῖς κακοῖς πέπλος καταλείψαντες, ἐπὶ δὲ τῆς μυσαγωγίας φέγγος ἀναδράμωμεν εἰς Χριστῷ Ιησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΕΙΣ ΤΟ, ΣΥΝΗΓΑΓΟΝ ΟΙ ΙΟΥΔΑΙΟΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ, ΚΑΙ ἜΛΕΓΕΝ· ΤΙ ΠΟΙΗΣΩΜΕΝ; ΤΗ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ Β'.

Λογ. ρα. Ioan. ια. μζ.

Ex edit. Augustana. emend. ex Ms.

Οἱκαιοι τῆς ἐκκλησίας φίλτατοι παῖδες ὑπὲρ ἱοις θηλάζοισι, τοῖς τοῦ γάλακτος τοῦ φίλου καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκ τῆς μητρικῆς θηλῆς ὑφέλκοισι καὶ καθ' ἑκάστην ζητοῦσιν. ἐοίκαμεν δὲ ἡμεῖς μητέρι πενιχρᾷ, ὑπὸ ἀσιτίας συναλθούσῃ καὶ τοῦ γάλακτος πηγάς. καὶ ὥσπερ, ὁπόταν τις ἴδῃ μητέρα φιλότεκνον ἀφαιροῦσι γάλακτος, καὶ ὑπὸ* ἰδίου τέκνου καταχλευαζομένην, καὶ προσιζηθεῖσαν τῷ θηλῷ, οὐχ ἵνα θρέψῃ τὸ παιδίον, ἀλλ' ἵνα τοῦ χλευασμοῦ καταπαύσῃ· οὕτω καὶ ἡμᾶς δεῖ σκοπεῖν τὰ πάσχοντα καὶ αὐτά, καὶ ποιοῦντας καὶ ὁμοια. καὶ γὰρ ἡμεῖς ὁρῶντες τὸ νέον τοῦτο σύστημα τῶν τῆς ἐκκλησίας παίδων προσεχόντων κυκλόθεν, καὶ ἀπεκδεχομένων τὸ" λογικὸν γάλα τοῦ λόγου, τῷ θηλῷ τῆς δόξεως ἡμῶν χαριζώμεθα· οὐχ ἵνα θρέψωμεν αὐτοὺς (" ἀπειροι γὰρ οἱ πάντες τοῦ λόγου τυγχάνομεν) ἀλλ' ἵνα τὸ πόθον καὶ τὸ καύσωνα παύσωμεν. ἀλλὰ" δεῦτε, ἀγαπητοὶ, ὅτι τοῦ Ηλίου κήρυκα καταδράμωμεν, ἵνα ἴδωμεν τὸν τοῦ Κυ-
Ioan. ια. μζ. είου πρόδρομον τῶν Ιουδαίων προπομπεύοντα ὁπόσους ἐν ἕδρᾳ. Σιωπήσατε γάρ, φησιν, οἱ Ιουδαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγεν· τί ποιήσωμεν; ταῦτα ὁ ἡμῖν ὁ εὐαγγελιστὴς Ιωάννης ἀρτίως ἐφθέγξατο. Εἰ γὰρ ἐν τῷ σώματι" ὑμῖν νῦν οὐ συναλέγεται, ἀλλ' οὖν γε τῷ πνεύματι πᾶς τῶν ἐκτὸς αἰχμὰς ἐβόα· Σιωπήσατε γάρ, φησι, συνέδριον, καὶ ἔλεγεν· τί ποιήσωμεν; καλὸν μὲν, Σιωπήσατε· ἀλλὰ κακὸν δὲ, Συνέδριον· ἐν μὲν ἀγάπῃ, ἀλλὰ μὴ μάχῃ· ἐν μὲν εἰρήνῃ καλιοῦτες, ἀλλὰ μὴ πόλεμον προξενοῦντες. Σιωπήσατε δὲ Συνέδριον, οὐχ ἵνα Θεὸν δοξάσωσιν, ἀλλ' ἵνα Χριστὸν ἀπαμάσωσι. Σιωπήσατε δὲ Συνέδριον, οὐχ ἵνα πίστιν οἰκοδομήσωσιν, ἀλλ' ἵνα τὴν ἀκρογωνιαῖον λίθον ἀπορρίψωσι. Σιωπήσατε δὲ συνέδριον, οὐχ ἵνα τὰ πεπλανημένα πρόβατα μανδρεύσωσιν, ἀλλ' ἵνα τὸ ποιμνιον σκορπίσωσι. Σιωπήσατε τὸ Συνέδριον, οὐχ ἵνα τὸν χρυσόφεγγον μαργαρίτην πίστει προσδέξωνται, ἀλλ' ἵνα τὸν φεγγίτην λίθον, ὡς ἐνόμιζον, τῇ ἀπιστίᾳ σκεπάσωσι. Σιωπήσατε τὸ Συνέδριον, οὐχ ἵνα τὸν ἐν τῷ ἀγρῷ κεκρυμμένον θησαυρὸν εὐγνωμόνως προσδέξωνται, ἀλλ' ἵνα τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ἀγνωμόνως" σκορπίσωσι. Σιωπήσατε τὸ Συνέδριον, οὐχ ἵνα τῆς ἀμπέλου τὸν μίσγαγρον βότρυας πτυήσωσιν, ἀλλ' ἵνα τὴν ἀληθινὴν ἄμπελον ὅτι τὸ δένδρον τοῦ σταυροῦ ἐφαπλώσαντες, ἐαυτοῖς ἀναδενδράδας ἀπωλείας ποιήσωσιν," ἡμᾶς δὲ ἀναδενδράδας σωτηρίας ποιήσωσιν. ὦ συνέδριον ὑπὸ σκοτοῦλον τοῦ Χριστοῦ συνηγμένον· ὦ βουλευτήριον κακίας μεμεστωμένον· ὦ Συνέδριον, μᾶλλον λύκων αἱμοβόρων, ἢ αἰθεφόπτων θεοφόρων. τί δὲ λέγω λύκων ἀνημέρων; ἀλλὰ γὰρ καὶ λεόντων ἀνημέρων χείρους. καὶ γὰρ λέοντες ὅτι

ὅπου τῶ Δανιὴλ μηδὲν θεωρήσαντες σημεῖον, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα σκηπήσαντες, καὶ τὴν βλάβειαν τιμήσαντες, τὰ ἀπήλαυσαν αὐτῶν σώματα ἐχθρὰ ἐνόμισαν. Ἰουδαῖοι δὲ τοιούτων καὶ τοσούτων σημείων θεαταὶ γινόμενοι, μειζόνως ἐκ τοῦ φθόνου πρὸς τὸν φόνον ὡπλίζοντο, καὶ ἔλεγον· τί ποιήσωμεν; ὁ κακίας ἐρυθρὰ ὀπτιμένης· ὁ ζηλαγμὸς ἐστὶ θρίωος ἐκ φθόνου γινόμενος· ὁ ὀδυρμὸς καὶ κοπετὸς ὅτι κακοῖς γινόμενος. οὔτε ἡ Ῥαχὴλ κλαύσουσα τὰ τέκνα αὐτῆς οὕτως ἀνέστειλε. τί ποιήσωμεν; ἀνθ' ὧν ἔδει χαίρειν τοὺς παλαιούς, ἀνθ' ὧν ἔδει εὐφροσύνης ἡμέραν πανδήμου ὑπιτελεῖν, ὅτι νεκροὶ ἀνέβιωσαν, ὅτι ζωὴ πεφανέρωται, ὅτι θάνατος λέλυται, ὅτι ὁ Ἁμαάβολος κατηχμώθη, ὅτι δαιμόνων σῖφος κατήργηται, ὅτι ἡ ἀνθρωποκτόνος ἠλυθρέρωται, ὅτι νεκρῶν ἀνάστασις πᾶσι κεκήρυκται· νυνὶ δὲ ὅτι τοιαῦτα ἀγαθοῖς ἀχάρεστον· ἀλλὰ ὀφώδουσι καὶ τὸν τοσούτων ἀγαθῶν αἴτιον ἀνθρώπειον βαλλόμενοι. καὶ τί λέγουσι; τί ποιήσωμεν; σοφὸν ἕτερον ἐὼ εἶπεν, ἢ ὅτι μετανοήσαντες ἐπιστρέψωμεν, καὶ αὐτῷ πρεσβεύσωμεν πιστεύσωμεν. τί γὰρ ἄλλο μετανοοῦντες εἶχον λέγειν, ἢ τοῦτο, Τί ποιήσωμεν; ὅτι τὸν ἐντολὸν τοῦ Θεοῦ παρέβημεν, ὅτι τὸν νόμον τὸν δοθέντα ἡμῖν οὐκ ἐφυλάξαμεν, τὸν λέγοντα ἡμῖν· Ὅτι προφήτην ἡμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ ὑμῖν. νυνὶ δὲ πρὸς μετάνοιαν λέγουσι, τί ποιήσωμεν; ἀλλά, τί ποιήσωμεν; πῶς ἀποκτείνωμεν τὸν δίκαιον, ὡς ὁ Ισραὴλ φρενόλυτος; οὐδὲ τοῦτο οὐκ ἤκουσας, ὅτι ἀξιόν καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς; οὐκ ἤρκεσέ σοι τὰ ἀρχαῖα τῶν προφητῶν αἵματα; καὶ γὰρ μέχρι τοῦ νῦν κρίζουσι πρὸς τὸν Θεὸν, τὸ παρ' αὐτοῦ ἐκδίκησιν ἐκδεχόμενα. ἀλλ' ἀκμὴν ἐκείνοις τοῖς αἵμασι προσιδεῖς, ἄξιον καὶ δίκαιον αἷμα καταικρίνῃς, καὶ λέγῃς, τί ποιήσωμεν; ὦ γνώμης ἀγνώμονος, καὶ βουλῆς ἀβουλίας μεμεστωμένης. ὁ πεντακισχίλιος αὐτῶν αἰσθόμενος· τὰ δεσμὰ τοῦ ἀληθινοῦ διερρήγνυτο· καὶ ξίφος πρὸς δολοφονίαν κατ' αὐτοῦ ὡπλίζοντο. διὰ τοῦτο ἔλεγον ὁ ῥῆμα μεταστρέψαι δίκαιον εἶναι, Τί ποιήσωμεν, ὅτι τὸν ἄγιον ἐπεβουλεύσαμεν, ὅτι εἰς τὸν Θεοῦ παῖδα οὐκ ὀπίσω βύσαμεν; τί ποιήσωμεν; λεπρῶν χαλεπώτατα δίκαιον πλοίου ὃν λέγω ἀπέξεστε, καὶ τοῦτον οὐκ ὀπίσω βύσαμεν. τί ποιήσωμεν; τυφλοὺς ἐκ γενετῆς ἐπὶ αὐτοῦ ὀμματοφανίας ἐγνώμεν, καὶ τούτῳ οὐκ ἐπιστεύσαμεν. τί ποιήσωμεν; ἐκ πέντε ἄρτων πέντε χιλιάδας εἰς κόρον ἐν ἐρήμῳ ἐπὶ αὐτοῦ διατροφίας ἐγνώμεν, καὶ τούτῳ οὐκ ὀπιστεύσαμεν. τί ποιήσωμεν; πηγὰς αἱμάτων κρουπέδοις ἱματίων ὀξήρανε, καὶ τούτῳ οὐκ ὀπιστεύσαμεν. τί ποιήσωμεν; θαλυτικὸν ὅπου κλίνης βεβλημένον ἐπὶ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτεσι σύγχρονον τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς τὸν νόσον ἔχοντα, ῥήματι ὀξήγαγε, καὶ τούτῳ οὐκ ὀπιστεύσαμεν. τί ποιήσωμεν; ὅτι θαλάττης ἀνέμων ἐπιτάττοντα, καθάπερ ὅπου ἐδάφους, ἐβαδίσαμεν, καὶ τῶν παλιγρόφων πνευμάτων βίας καὶ θαλάσσας ἀπηκέστους νεύματι χειρὸς καταστήσαντα ἐγνώμεν, καὶ τούτῳ οὐκ ὀπιστεύσαμεν. ἀλλ' ἔλεγον, τί ποιήσωμεν; οὐκ ἐν τῷ μετανοῆσαι, ἀλλ' ἐν τῷ κακοτροπῆσαι ἡ χώρα αὐτῶν τοὺς νεκροὺς ζωογόνησε, καθάπερ σάρκας λευχείμονας καὶ πιστεύσεις ἀπίστως ἐβλάστησε, καὶ κεῖνοι ἐξέπαλτον. μὴ ἀπειράτε, Ἰουδαῖοι, οὐκ ἐβδελύξατε; μὴ γὰρ ὑμῶν ἐποδεξάμενος τὸν Κύριον ἐβαρυνώθη; πῶς ζημιωθέντες ἐβαρυνώθητε; πῶς ἠδικήθητε παρὰ τοῦ Θεοῦ; πῶς τοὺς νεκροὺς ζωῆς κωλύετε ἐκ τοῦ φθόνου ἐλαυνόμενοι; πῶς τοὺς ἀνοσίους ὀχετοὺς τῆς μελιρρύτου πηγῆς Ἁμαλύσας βούλεσθε, ἵνα ⁂ πάντες μὴ διψῶσι; πῶς τοὺς ἀρρώστους ὑμῶν ἀποκλείνετε, ⁂ ἵνα δὴ αὐτῶν ἀναλίσκειν βουλόμενοι; ἀλλὰ τῶν πρώτων αἴτιος, ὁ κακίστος φθόνος. ὦ φθόνε φόνου γυμνήτωρ, διαβόλου εὕρεμα, θανάτου ἀρχηγέ· ὦ φθόνε, ὁ μήτε τοὺς ἐκ τοῦ σὺ βασκαινομένους ζῆν ἐθέλων, καὶ τοὺς ἔχοντας σε μειζόνως κολάζων· ὦ φθόνε, Ἁμαάβολε ζωόεικε· ὦ φθόνε, φιλίας ἐχθρὲ, εἰρήνης αἰτίπαλε, ἀγάπης ἀντίδικε, διαβόλου βλάσφημα, σκοτεινόζοφον ἄντρος· οἵ σε νεμόμενοι, χειροκτονίαν ἐργάζονται. σὺ καὶ ⁂ Ἀδὰμ ἐν παραδείσῳ ἐξ ἀρχῆς ἐβάσκανας, καὶ γλυκείας ἡδονῆς ἀπογυμνώσαντα πικροτάτῳ θανάτῳ παρέδωκας. θανάτου γὰρ οὐκ ἦν ἐν τῷ κόσμῳ, εἰ

Δευτ. in 12.

Σοφ. α. ιγ. μὴ σὺ ἀὐλὼν, φθόνε, ἐκύησας. καὶ μάρτυρεῖ μοι τὸ θεῖον λόγιον, λέγων· Οὐκ ἐποίησεν ὁ Θεὸς θάνατον, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων· φθόνῳ δὲ διάβολος θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσ-
Ιεζεκ. ιη. λγ. ἦλθε. σὺ δὲ τὸν Καὶν τῆς φιλαδελφίας τὸν λαμπόμενα φιλίᾳ ἀπέδυσας, καὶ τῆς δολοφονίας τὸν μάχαιραν ὥπλισας, καὶ τοῦτον φονεύειν ἐδίδαξας, καὶ εὐθὺς τὸν ἀδελφὸν τῷ ἐμῷ" ἐδίδαξας. σὺ τῷ Φαραὼ ἐποίησας, καὶ ἀρρενόμενα βρέφη τοῦ Ἑβραίων δίκην χάλης ἀπεμάρανας. σύ, ὦ φθόνε, βύεργετούμενος, πλείω κακὰ τοῦ βύεργετοῦντων" κατεῖπας. ὥσπερ ὁ Σαοὺλ ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ βοηθούμενος, καὶ ὑπὸ σοῦ ἐνεργούμενος, μειζόνως πρὸς τὸν φόνον ὡπλίζετο. σὲ ἐμηχάνατο ὁ μὲν τοῦ Ἰακώβ, τὸν δὲ καλλονὴν λαμπρὸν Ἰωσὴφ εἰς τὸ συστοδιάσαν Αἴγυπτον ἔπεμπον, καὶ ἐλθόντα, ὡς ἄλλον, ὑπεδέξασθαι. καὶ ὅτε σὺ σύπνια αὐτῶν ἐφόβησε. θῆλυ γὰρ ὅραμα ἐμιμοῦσι Χριστοῦ εἰκόνα αὐτὸν ὑπαρχθέντα· ὑπὸ γὰρ ἕνδεκα ἀστέρων καὶ ἡλίου καὶ σελήνης προσεκυνεῖτο· ὅπερ καὶ ὁ προδότης Ἰούδας τῷ φθόνῳ κινούμενος, ἀπήγξατο. ἡμεῖς δὲ φυγόντες τὴν τοῦ θανάτου γλυκύτητα φθόνου, διώξαντες τῷ σταυρῷ προσκυνουμένῳ Θεῷ δοξάσωμεν· ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ κράτος, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ρβ. Ματθ κε.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΑΒΟΛΗΝ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης. τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ γ'.

Ex Edit. Augustana. emend. ex Ms.

ΟΤαν τὸ ὕδωρ πρόωπον τῆς ζωῆς * ἐννοήσω, καὶ τὸ σταυρῷ προσπεπηγὸς ἔνδοθεν ὁρῶντα κύκλον, καὶ τὸν πολύσκυλτον τοῦ διαβόλου, καὶ βαρβαρικὰς εἰσάσεις· τότε πρόσκαιρα τὰ πρόσωπα αἰώνια τὸν σκῶλον τοῦ πράγματος, τῆς δόξης τὸ περίκαλλες, τῆς δυνάμεως τὸ ὑπέρλαμπρον, τῆς ὑπεροχῆς τὸν πλοῦτον τὸ ὄναρ. Εἶτα σκοπῶν τὸν τοῦ τέλους ἡμέραν, καὶ τῆς ζωοπλείας ἐκεῖνο τὸ ἀπροσδιόριστον βάθος, τὸν τε τοῦ λογισμοῦ κρυπτὸν, καὶ τὸ ἀκολάκευτον δικαστοῦ, καὶ τὸ γέμουσαν φείκης καπάσαν, πῶς ἀγράπλων ὁ κριτὴς προσγίνεται δόξῃ οὐρανῶν, πῶς διαπτόμεναι αἱ δυνάμεις περιτέχουσι, πῶς ὁ φοβερὸς ἑτοιμάζεται θρόνος, πῶς ὁ βρόμος ὡς βιβλίον εἱλίσεται, πῶς κατακαίονται τὰ στοιχεῖα τῷ φόβῳ λυόμενα, πῶς χλοηρὸς ὁ ἔδαφος προσδεχόμενον τὸν κριτὸν ὑπίασιν, πῶς φοβερῶς ἀλαλάξουσι σάλπιγξ, πῶς ἀκούονται διὰ μνήματα, πῶς ἐκπνέουσιν διάφοι, πῶς ὡς δὲ ὕπνου ἀνίστανται· καὶ νεκροὶ, πῶς ὁ χοὺς ὡς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ πρὸς τὸν οἰκεῖον ἐπανέρχεται δῆξιν, πῶς παλινδρομοῦσιν αἱ ψυχαὶ πρὸς τὰ σώματα, πῶς εἰς ἀπάντησιν οἱ δίκαιοι προέρχονται, πῶς ἐφίστανται ὁ νυμφίος μεσονυκτίῳ, πῶς ἀξιοῦνται τῆς εἰσόδου οἱ δίκαιοι, πῶς τοῖς ῥαθύμοις ἀποκέκλεισται ἡ θύρα τοῦ νυμφῶνος, ὅταν ταῦτα πάντα ἐν τῇ ψυχῇ μου μελετήσω, μανιάζω καὶ φρενίμους ἐκείνας παρθένους, ἃς ἡμῖν ἀρτίως ἡ τῶν εὐαγγελίων πλήρωμα βίβλος, ὅλη πρὸ τοῦ ὕπνου κατηγωνίσαντο τοῦ πάθους, ὅλη δὲ εὐόλισθον καὶ ἐμπαθὲς τὸ ὀπτικὸν ζωῆς βαλλυξάμεναι, τὸ ἀκηράτου καὶ θείας ζωῆς ἀξίως ἐφοδιάμεναι, ὅλη δὲ ἀπροσδιόριστον τὸ χρόνου σκοπήσασαι, τὸ ὥραν τῆς παρουσίας ἐτήρησαν, καὶ τὸ ὀπτασίας ἐκείνου τὸ ἀφθάρτου νυμφίου τὸν φόβον ἐνεθυμήθησαν, καὶ δι' νυκτερινοῦ δοκιμάσασαι σκότος, ἀκεραίως τὸ λαμπάδων ἐφοδιάσαν. Ὅδε δὲ κωλύει καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς εὐαγγελίου διεξιέναι συλλαβάς. Ὡμοιώθη γάρ, φησιν, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. πότε ἐξῆλθον; ἆρα μὴ ὅτε κατέλαβεν αὐτὰς τῆς ζωῆς ὁ ἑκάστου τέρμων; ὅτε ἔφασε τὸ πρόσταγμα; ὅτε ἐπέκρινε τὸν θάνατον ἡ ἀπόφασις; ὅτε ἀπεσάλησαν οἱ καταπείγοντες τοῦ τέλους ἄγγελοι, τότε ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου; οὐδαμῶς. Ἀλλὰ πότε ἐξῆλθον; ὅτε τοῖς βιωτικοῖς πρεσβασμοῖς ἀπε-

Ματθ κε. α.

ταῖς θύραις, ὅτε τῷ ζητοῦντι καὶ τεθλιμμένῳ ὁδὸν βαδίζειν προσήκει, ὅτε τῷ ἐκ τύχης σκληραγωγήσαντι ἡγάπησαν, ὅτε τοῖς γάμοις οὐκ ἐπετάγησαν νόμοις, ὅτε τῶν τοῦ βίου ἡδονῶν κατεφρόνησε, ὅτε τὴν ἀγαθὴν μερίδα τῆς ἀφθαρσίας ἐζηλώσατο, ὅτε τὴν εὐφροσύνης τῆς ἄνω ἠγάπησε, ὅτε τὴν τῆς ἀμαρτίας ἐβδελύξατο ῥύπον, ὅτε τὰ τῆς σωφροσύνης συνέθεντο, ὅτε τὸν καθαρὸν νυμφίον ἠσπάσθησε, ὅτε τὸν τῆς βασιλείας ἐπεθύμησε κάλλους, ὅτε πᾶσι βιωτικοῖς ἀπεδύσαντο φροντίδα, τότε ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. Ἡ δέ, φησιν, αἱ πέντε φρόνιμοι, ἡ αἱ πέντε μωραί. καὶ τί τῶν φρονίμων τὸ γνώρισμα; ὅτι ζιζανίων τῇ σωφροσύνῃ τῇ ἐλεημοσύνῃ, ἐκόσμησε τὴν παρθενίαν τῇ εὐποιΐᾳ, ἔγνωσαν ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν, ἐδοκίμασαν ὅτι τὸ ἐν σὺν ἐπῆρκεσε πρὸς σωτηρίαν κατόρθωμα (ἐνὶ γὰρ τῷ ἱερῷ αἰτοῦς εἰς ὕψος σὺν ἐφικνεῖται) ἐμνημόνευσαν τῆς τοῦ νυμφίου φωνῆς τῆς λεγούσης· Ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· καὶ πάλιν, ὅτι Κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως. ταῦτα καλῶς βουλευόμενοι, ἐπλήρωσαν τὰς λήκυθους αὐτῶν ἐλαίου. ποῖα οὖν ἀγγεῖα; τὰς τῶν πενιχρῶν χειρίδας. μεσίτας γὰρ τοῦ πνευματικοῦ γάμου τοὺς πτωχοὺς ἐποιήσαντο, ἐσκέπασαν μᾶλλον ἑαυτῶν τὴν οἰκτρμοσύνην τὰς ἐφόδια. οἱ πενιχροὶ ἐστέφοντο, καὶ αἱ λαμπάδες ἐφαιδρύνοντο. οἱ πτωχοὶ ἠυξήθησαν, καὶ ὁ νυμφίος ἐτέρπετο· ἡ ἐλεημοσύνη ἐπαίρει, καὶ ὁ προσδοκώμενος μᾶλλον ἠπείγετο. καὶ αἱ φρόνιμοι τὰς τοῦ Δανιὴλ ἐβόων· ἕτοιμα ἀθήμιν, ὡς οὐκ ἐταράχθημεν· αἱ δὲ μωραὶ τὰς λαμπάδας κατασβεσθείσας χωρὶς ἐλαίου πόῤῥωθεν ἀπὸ τοῦ νυμφίου ἐβλέποντο. πῶς εἶχον ἐν κατορθώματι; πῶς τὸν μὴ ἀγνεύσαντα, τὸν δὲ φιλανθρωπίαν ἀπώσαντο; πῶς ἀπάθειαν μὲν τῷ σώματι προσεποιήσαντο, συμπάθειαν δὲ πρὸς τοὺς δεομένους οὐκ ἐπεδείξαντο; πῶς τὸν μὲν σωφροσύνῃ ἠγάπησαν, τὸν δὲ φιλοξενίαν ἀπεγράφησαν; τί οὖν ὁ πέρας; χρονίζοντος χρόνου τοῦ νυμφίου, φησίν, ἐνύσταξαν πᾶσαι, καὶ ἐκάθευδον. ἀλλ' αἱ μὲν προαπόθεμαι ἔλαιον, εἶχον ὁ ἀσφαλές, ὅτι αἱ λαμπάδες αὐτῶν οὐ σβεσθήσονται· αἱ δὲ μωραὶ τὰς λαμπάδας ἀνάγκης καιρὸν ἐξεδέχοντο. τί οὖν; σωτομῶς οὐ λέγω· ἐπεὶ ἡ ὥρα, ἔφθασεν ὁ καιρός, ὁ κτύποι κατήρξαντο, ἦχοι αἱ σάλπιγγες, ἐδονοῦντο τὰ στοιχεῖα, ὁ ἀὴρ ἐκλονεῖτο ὁ οὐρανός, ἔτρεμε τὸ τερέωμα, ἀστέρες ἐλύοντο, ἐταράσσοντο αἱ δυνάμεις, προέτρεχον ἄγγελοι, ἀστραπαὶ προεβάδιζον, μέγαν εἶχαν ἡ κτίσις τὸν δόρυβον. οὐ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ, ἀλλ' ἐν μεσονυκτίῳ ὁ δικαστὴς παρεγίνετο. Εἶτα τί; γίνεται κραυγὴ καλοῦσα πρὸς τὴν ἀπάντησιν· Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέλθετε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Τί οὖν ὁ γινόμενον; ἐξανέστησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι, ἀπελίπαζαντο τὸν ὕπνον, ἐπελάβοντο τῶν λαμπάδων. ἀλλ' αἱ μὲν ἐκάοντο, αἱ δὲ οὐκ ἔφαινον. αἱ τῶν φρονίμων τῷ ἐλαίῳ τῆς εὐποιΐας ἠρδεύοντο, αἱ δὲ τῶν μωρῶν ἀπεσβέννυντο. ὄντως ἐλεεινὸν ἰδεῖν τὸ πρᾶγμα· ἀφθυκτος σκύκλωσεν ἀνάγκη τὰ γυμνά· οὐκ εἶχεν ἡ ἀποτυχία ἀφορμὴν παρακλήσεως. τότε οὖν προσελθοῦσαι ταῖς φρονίμοις ἐπεζήτουν, ὅπερ λαβεῖν οὐκ ἠδυνάσαντο. Δότε γάρ ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. ἐοικὸς οὖν πάλαι μιμήσασθαι, καὶ μὴ νῦν ἱκετεύειν. ἐοικὸς γὰρ πολλοὺς τῶν πωλούντων ἀγοράσαι τὸ ἔλαιον. Δότε ὑμεῖς ἔλαιόν, φασιν, ἡμῖν. μάτην προκαλεῖσθε τὰς φρονίμους, ὦ ῥᾳθυμοι. ἔφθασε λυθῆναι τῆς ζωῆς ἡ πομπήγεις, πέπλεκται τοῦ βίου τὸ ἁμάρτημα· οὐκ ἔστι νῦν συναλλαγμάτων καιρός· νῦν ἡ τῶν ἔργων ἐπίσκεψις ἐπιζητεῖται ἐπίδειξις. ἐοικὸς προσδοκᾶν κίνδυνον τοῦ πρόντος αἰῶνος· ἐοικὸς ταύτης φροντίσαι τῆς ἀπαντήσεως. ἐοικὸς ἐνθυμηθῆναι, ὅτι αἱ λαμπάδες χωρὶς ἐλαίου φωτίζειν οὐ δύνανται. λέγετε, Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν. οὐδὲν ἀλλοτρίοις ἐγκαλλωπίζεται ἔργοις· ἕκαστος θεωρεῖται ὅπερ ἐστόρεσε. δότε ὑμεῖς ἡμῖν ἔλαιον. Τί οὖν πρὸς αὐτὰς αἱ φρόνιμοι; Μήποτε οὐκ ἐρχέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε. ἴσως, καὶ μικρόν τις ὑστερήσας ὥρα, δράμετε, κάμετε· οὕτω ἔφθασεν ὁ νυμφίος. πανύσατε πρὸ τῆς κλειθρώσεως τὰς θύρας, πρὸς τοὺς πωλοῦντας ἀπέλθετε. καὶ τίνες,

Matθ. κε. ε.

Matθ. κε. θ.

ὦ Φεῤῥιμοι, ⓐ πωλοῦντες; Εἶπατε. ἀγνοοῦσι γὰρ αὗται μὴ κτησάμεναι σωφρο-
σύνης τοιούτου σωμάτιον. τίνες ⓐ πωλοῦσιν; ⓐ ταῖς θύραις τῶν ἐκκλησιῶν πα-
ρακαθήμενοι πένητες, αἱ λογικαὶ χαλκοῦς, αἱ τῶν ψυχῶν εὐαγγελιζόμεναι λογικὸν ἔαρ, ⓐ
αἰδεσιμοι τοῖς Ⓦ διασώζουσι μέσοις, ⓐ ἀπτῆνοι ῥήτορες ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ⓦ ἀναγνώσεως.
ἀπερχομένων ἢ αὐτῶν ἀνεῴξαν ὃ ἔλαιον, ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. ὦ τῆς 5
* ἐπιλαθοῦς ῥᾳθυμίας· ὦ τῆς ἀνεκπλύτου ὀδύνης· ὦ τῆς ἀνιάτου ζημίας· ὦ * σχήμ.
πένθους ἀνιάτου. ἀπερχομένων ἢ αὐτῶν ἀνεῴξαν, ἦλθεν ὁ νυμφίος, ἦλθεν ἡ πρεσ-
δοκωμένη χαρά, ἦλθε τῶν δικαίων ὃ καύχημα, ἦλθε μεσονυκτίῳ ὃ φῶς. ἀπιόντησαν αἱ
Φεῤῥιμοι, ζωνεσπάσθην τῷ νυμφίῳ, καὶ ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. φεῦ τῷ * ἀγαπη-
θυμούμενος· πέμω, ὃ συμβαὶ τοῖς γυναίοις ἀσύγκριμα δυσγνώμενος. τὼ παρὰδα τὼ 10
φοβερὰ ἰδεῖν ἐπεθύμουν. δι' αὐτὼ γὰρ τοῖς τῦ κόσμου τερπνοῖς ἀπεζέχθητο, πευφῆς κα-
τεφεῤῥίνησαν, δόξης ὑπερῆρθεν, ὁδοὶ σκληραὶ ἐφυλάχθησαν, παθῶν κατεκράτησαν, ἡδονῶν
κατηγωνίσαντο· καὶ ὅπῃ ἔλαιον οὐκ εἶχον, θύραν ἀπῆλαυνοικία τῆς βασιλείας τὰ κλῆ-
θρα. ἐλθοῦσαι γὰρ ἔκραυον, λέγουσαι· Κύριε, Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν, ἔνδοθεν τῦ κριτῦ φοβε-
ρῶς κεκραγότος· Ἀμὴν, ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. ὦ τῆς ἑκάστης ἀποφάσε- 15
ως *. οὔτε καὶ δι' ἀγγέλου, ἀλλ' δι' ἑαυτῦ τῷ ὀδυνηρᾷ ἐπίκεισιν δέδωκεν· ἵνα τῦ φω- * μᾶλλον
νῆς ἀκούσασαι, ὃ τρέσωσιν ἰδεῖν μὴ δυνάμεναι, μείζονα τὼ βάσανον ὑποσπείρωσιν.
Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. οὐκ οἶδας ἡμᾶς, δέσποτα; οὐκ μήτρας ὅτι σε ἐπερ-
ρίφημεν, οὐκ ἠγλευθήσαμεν ὀπίσω σε οὐκ νεότητος ἡμῶν, τῷ αἰγείῳ διεφυλάξαμεν, ὅταν ἔ-
πλασας ἡμῖν σῶμα, ἄφθαρτον διετηρήσαμεν, ὃ τρεύδώκαμεν τὰ μέλη τοῖς πάθεσι, τρεφούσης 20
παρὰ τῆς σῆς δόξιας τρεσποδοκήσαμεν δέξασθαι· καὶ νῦν ταῖς θύραις ἐπέκλεισας, καὶ λέγῃς,
Οὐκ οἶδα ὑμᾶς. ναί, οὐτως οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Διὰ τί, ὦ δέσποτα; ὁ δεσπότης, Διὰ τί;
ὅπῃ ἐπείνασα, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην,
Matth. xxv. 43. καὶ οὐ συνηγάγετέ με· γυμνὸς, καὶ οὐ περιεβάλλετέ με· ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἤλ-
θετε τρὸς μέ. ἐγὼ σφῶς διεσταλάμην ὑμῖν, λέγων· Ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τύτων 25
τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων καὶ μικρῶν, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. αἱ δὲ εἶπον, μάτην ὦμεν,
δέσποτα, Ⓦ ποιον ἐν τῷ ταλαιπωρεῖν τῆς ψυχῆς ὑπομείναμεν, μάτην ἀγρυπνίας καὶ
νηστείας ἐαυτὰς κατατήξαμεν, μάτην Ⓦ ἀγίου νυμφίου μέλλει τέλους ποθήσασαι, τῷ
πραθυμίαι ἀτειχῶν διεφυλάξαμεν. ναί, φησι· πραθυμοι μὲν ἐστε, ἀλλὰ τρεῖχος οὐκ ἔχετε·
πραθυμοι μὲν, ἀλλὰ νυμφικὸν οὐ πρέπει δε κόσμον· τῷ τῆς ψυχῆς ἠσκήσατε ἀγείῳ, σὴ δὲ 30
ἀπὸν θεραπία τῷ ἀγείῳ ἐτρώσατε· ἀμόλυντον ὑμῶν ὃ σῶμα, ἀλλ' ὁ ζόφος ἀνέλεης,
οὐ φύσεως, ἀλλ' ἀπὸν θεραπίας. ὁ ἐμὸς ὅστις "νυμφῶν κτησαμένων τῆς ὑποιΐας ὃ ἔλαιον. κ. νυμφίων
δὲ ζόφον ταῖς ἐμοὶ νυμφευομένας καπάλληλον τῷ κόσμῳ πρέπεσθαι καὶ ζόφον. οὐ δυνά-
μεθα τοῖς ἐμοῖς θαλάμοις * μαχομένῳ νύμφιον λαβεῖν· οὐκ εἰσάγω πόλεμον εἰς πατρί- * τοῦς ἐμοὺς
δας ἐφ' ἡμῶν ἐχθρικάς. λοιπὸν ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ· μή μου μάτην ταῖς θύραις σκοπλῆτε, τῷ ἐ- 35 ζόφον
λεημόνων ὅστις οἰκητήριον ἡ ἐμὴ βασιλεία. σκῆνος ἐμοὶ εὐκόλως συνεισέρχεται, ὁ τὸν ἐμὸν
μιμησάμενος πρεῖσον πλησιεῖς εὐσπλαγχνίᾳ, ὁ πλουτήσας τῷ πτωχεύσαι, ὁ τοῖς δεο-
μένοις τὸ ἀγαθὸν χορηγίας, ὁ τὰ τῦ πλησίον οἰκειωσάμενος πάθη, ὁ δακρύσας ὅτι συμ-
φοραῖς ἀλλοτρίαις, ὁ ἐμπλήσας ἀγαθῶν τὸν ψυχικὸν τῦ πεινῶντος, ὁ τὴν γυμνῶν ἐνθερ-
μάνας "σὺν ὤμοις, ὁ μὴ προδικούσας τῆς φωνῆς τῦ νοσεμένου, ὁ δημεύσας ὀλιγοψυχω- 40 κ. τ' σῶμα
πρὸς ἀκλήσεως λόγον, ὁ Ⓦ ξένον χορὸν τὸν τέγλου δεξάμενος, ὁ τῷ ἀσύγκῳ τῆς συμπα-
θείας τὴν χεῖρα ἐπισπάξας ὃ δάκρυον, ὁ ἐλεφρωσας τῇ πρεσσασίᾳ τῆς ὀρφανίας ὃ βά-
εος. ταῦτα εἰδότες, ἀδελφοὶ, μὴ τῇ γλώσσῃ θαυμάζετε, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις μιμήσασθε.
σφραγὶς γὰρ γλώσσης ἡ χεὶρ, καὶ ταύτην ἐρμηνεύει τῆς δόξιας ἡ ὑπόδοσις. ζηλωτῶτες

τὰ

τὰ ῥήματα, τὴν φιλοπλουτίαν τὴν πολλοὺς ποιοῦσαν πένητας τοὺς ὀλολύειν μὴ φεισώμεθα, τοῦτο καλῶ τῶν δεσποτικῶν φωνῶν ἐπακούσωμεν· Φόβον μαθόντες, τὴν πενίαν ἐκκλίνωμεν· ἑαυτοὺς γὰρ τῶν πενιχρῶν φρουτίσωμεν. αἱ γὰρ παρθένοι φιλανθρωπίαν μὴ πιμήσασαι τὸν νυμφίον ἐκβάλλονται. ποία λοιπὸν τοῖς ἀμαρτωλοῖς ἐλπὶς καταλείπεται ἀπὸν ἀνθρωπία ὑβρίσασι; ταῦτα πρὸς ὁ πλῆθος λέγων, τῶν ῥαθυμοτέρων ὁ σωτὴρ ἀσφαλίζομαι, βλάπτων οὐδὲν τοὺς βιγνώμονας, ἀλλὰ καὶ θερμοτέρους πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἐργαζόμενος. σκόπει σκόρπισον, ἀδελφὲ, ἕως ἐπὶ σωφρονεῖν ἡ τοῦ βίου παρούσης. τὰ τῆς ἀπολογίας παραμάθωμεν· πρὸ τοῦ πταῖσαι Θεὸν, θρῆνον ὀπίσω ἔχει· φθάσον τοῦ νυμφίου τὴν προσοδον· δράμε τὴν ἀμαρτίας ὀξύτερον· πρόλαβε τὴν ἐμπρόθεσμον δέησιν· θεράπευσον κριτήν· μὴ καταδέξῃ τὸ βήματι παρασῆναι γυμνός. νῦν σκόρπισον χρήματα, ἵνα τότε παραλύσῃς ἐγκλήματα· λάλησον τῶν δικαίων καταμόνας, ἵνα μὴ ὑπὸ πάντων καταδικάσῃ σε· λάβε μισίτιον πρὸς τὸν αὐτοῦ θεράποντα πένητα· δὶ αὐτοῦ κριτὴν δωροδόκησον· αὐτῷ μόνῳ θάρρει τὸ τοιοῦτον μυστήριον· δι' αὐτοῦ πόλει τοῖς καταδίκοις τὸ δίκαιον. ὁ πλούσιος λαμβάνει, καὶ ὁ κριτὴς ἐπαγρεύει συγχώρησιν· ἀγράφως δέχεται, καὶ πρόσφορει χρεόγραφα. Ὁ γὰρ ἐλεῶν πτωχὸν, Παροιμ. ιθ ζ
δανείζει Θεῷ. ὅταν οὖν νῦν βάλλῃς εἰς τὴν χεῖρα τοῦ πτωχοῦ, τότε γνωρίσεις ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τοῦ δικαίου. Εἰ δραχμὰς αἰτεῖ τὸν κείσιν τοῦτον ἀπαιτοῦμεν, ἐντεῦθεν ἤδη κριτὴν δέχεται τῶν πτωχῶν δυσωπήσωμεν. Εἰ καὶ ἔσχατα τελευταῖα δάκτυλοῖς, γράψον μὴ τῶν συγγνωσθέντων ἢ φίλων τὴν ἀποδημοῦσαν τοῦ βίου ψυχήν· δὸς αὐτῇ καὶν μικρὰ τῆς ἀνάγκης ἐφόδια. ἐκπέτω τοῦ δικαστοῦ τὸ ὄνομα τῆς δικαιοσύνης τὰ χρέωμαστα· μνήμης πτωχοῦ μὴ ἀμοιρείτω ὁ χάρτης. χαρᾶς πρόξενον, καὶ μὴ θρήνων ἄξιον κατεργάσητε θανάτῳ· σωτηρίων ἐκτὸς μὴ πράξῃς τῷ Φεβρουαρίῳ κειτείῳ· χάρασον τὰς κοιλίας τῶν ὀφειλετῶν ταῖς γλώσσαις ὑπὲρ οὗ ῥιπτοβοῦσαν πρὸς τὸ Κύριον. κτησώμεθα δι' αὐτῶν χρεώστας τῷ κτίσαντα, τοῦ μὴ δοῦναι δίκην κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν· ὠνησώμεθα χρήμασι τῆς τοιαύτης ὑπερτυχίας ῥήτορας. ἐλθὲ γὰρ, φησι, μάρτυρα τῆς σῆς ἐμὲ μαρτυρίας πτωχὸν, πένητα οἰκειούμενον. ἄξια τελῶν χόρτον τοῖς κτίσεσι, καὶ πᾶσι τὴν ἔμφυτον χορηγῶν· καὶ ὅμως σε ποιοῦντος τὴν ἐλεημοσύνην, ἐγὼ τὸν πένητα συγκλίνω τὴν χεῖρα, καὶ ὁλοὺν ἀποδέχομαι. Ἀναβάλλομαι τὸ φῶς ὡς ἱμάτιον· καὶν μόνον σὺ πτωχὸν περιβάλῃς, ἐγὼ τῆς θερμῆς αἰθαύνομαι. οἶδάς με ἐν οὐρανῷ ὡς πατρὶ συγκαθήμενον· καὶν μόνον ὁρμήσῃς σὺ ἐν φυλακῇ ἐπισκέψασθαι, εὑρήσεις με τοῖς δεσμοῖς συγκαθήμενον· καὶν θράμῃς πρὸς νοσοῦντας, τῆς κλίνης σὺκ ἀπολιμπάνομαι. πάντοχού γὰρ εἰμι, καὶ τοῖς ἐν ἀνάγκῃ πρόσεσμεν· ὅπερ οὖν δώσῃς ὡς πένητι, ἵνα τοῦτο πρὸς ἐμὲ πληρωθῶμεν. ἐὰν εἰσάγῃς εἰς τὸν οἶκόν σου ἄστεγον, καὶ δι' αὐτοῦ λάβῃς με ἐν οἴκῳ σου· τὰ ἅγια ταῦτα πρόξενά σοι· καὶ ὁ κέρδος αὐξήσω, καὶ οἰκόν σου φυλάξω, καὶ μονὴν ἐν οὐρανοῖς ἑτοιμάσω σοι, ἐν ᾗ ἀπέθρα ὀδυνῶν καὶ λύπη καὶ στεναγμὸς, ἐν Θεῷ πατρὶ, ἅμα ὡς ἁγίῳ πνεύματι· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΦΗΤΙΚΟΝ ΡΗΤΟΝ ΤΟ ΛΕΓΟΝ, ΠΛΗΝ ματίου (αφέντες) πᾶς δὲ θερμὸς ζωὴ, καὶ τοῦ ἐλεημοσύνης. Λογ. ργ. Ψαλμ. λη. ζ.

Ex edit. Perionij Paris. emend. ex Ms. Cæsareo.

Ροτρέπεται ἡ κόλπος βύθιος ἀλιέα, ὅταν τὸ δίκτυον ῥίψας, καὶ πολλὴν τὴν σαλίων ἄγραν περιλαβών, κάμνουσαν δὲ φόρτῳ τῷ σαγήνῃ ἐφέλκηται· καὶ θηρατὴν ὕλην θηρεύσας, ὅταν ὄρη διερευνήσας, καὶ χερσαίων καταλάβῃ ἀναπαύξας, μὴ λαμπρᾶς καὶ πλουσίας ἐπιμελείας τῆς ἄγρας. Εἰ δὲ τοῖς περὶ κέρδη καὶ θήραν ἐπίπονοί γλυκὺς ὁ περὶ ζῴων πόνος· ἀρχή· πόσῳ μᾶλλον τοῖς τὴν οὐρανίαν ἁλιείαν κόλπων, οἷς ὁ κέρδος, οὐχ" ἡμερινόν, οὐδὲ περίσκαφον, ἀλλ' αὐτὴ τὴν οὐρανῶν ἡ βασιλεία καθέλκει; φέρε οὖν, ἀγαπητέ, Δαβιδικῆς κιθάρας ὁ ψαλμικὸν ἀναχρούσωμεν μέλος, καὶ μὴ τὸν Δαβὶδ τὸν ἀνθρωπίνων βύτιλεμα σκιλιτεύσαντες, Εἰ- πωμεν· Πλὴν μάτην παρείσεται πᾶς ἄνθρωπος ζῶν. παρέρπεται, καὶ ὁ τέλος ἀπόλλυται· παρέρπεται, καὶ πρὶν καταφθῆναι καταποθῆται. ὡς πῦρ ἀναλίσκεται, καὶ ὡς" καλάμη ἀποτίφρουται· ὡς ὑάλινα" ἐπαίρεται, καὶ ὡς κόνις ἐλαφρίζεται· ὡς φλὸξ ἀναρριπίζεται, καὶ ὡς καπνὸς διαλύεται· ὡς ἄνθος ἀναξαίνεται, καὶ ὡς χόρτος ξηραίνεται· ὡς νέφος ἐκπλουτᾶται, καὶ ὡς σκιὰ ἀπομειοῦται· ὡς πομφόλυξ ἐγκοιλοῦται, καὶ ὡς ἀσπιδηρ ἀποσβέννυ). παρέρπεται), καὶ τῇ ἀπλησίᾳ κερδαίνει τὸν δυσωδίαν· παρέρπεται), καὶ τὴν ἀπὸ τῆς παρεχῆς ὠδῖνι λαμβάνων ἀφ' ἑαυτοῦ). αὐτὰ αἱ παρεχαί, καὶ ἄλλων αἱ τυφαί· αὐτὰ ⓐ πόνοι, καὶ ἄλλων ⓐ θησαυροί· αὐτὰ αἱ φερεπίδες, καὶ ἄλλων αἱ βύφερσιῶαι· αὐτὰ αἱ θλίψεις, καὶ ἄλλων αἱ ἀπολαύσεις· αὐτὰ αἱ καπάσεις, καὶ ἄλλων αἱ θεραπεῖαι· αὐτὰ αἱ ἁρπαγαί, καὶ ἄλλων αἱ ἡδοναί. πᾶν αὐτῷ ὁ σειαγμός, καὶ πᾶν ἑτέρως ⓐ πλεονασμοί· πᾶν αὐτῷ τὰ δάκρυα, καὶ πᾶν ἑτέρως τὰ χρήματα· ἀμφὶς τὸ ἄδηλη κολάζεται), καὶ ἄλλοι" πάλιν τὸ τοῖς αὐτὸ" τὸ τυφῶσι φάλλοντες. πλὴν μάτην παρείσεται) πᾶς ἄνθρωπος ζῶν· ἄνθρωπος, ὁ τῆς ζωῆς παρέσκαμεν δημίσμα, τὸ τῷ θανάτῳ" ἀνυπόβλητον ὄφλημα, τὸ σὺν παρρησίᾳ ἀδάμαστον ζῶον, τὸ ἀνδρόδακτον πονήρευμα, τὸ ἀνδρομαθὲς ἀπιθούλευμα, τὸ θύτιχνον εἰς κακουργίαν, τὸ ὑμέναιχμον εἰς ἀδικίαν, τὸ ἕτοιμον εἰς πλεονεξίαν, τὸ ἀχόρεστον εἰς ἁπλησίαν, τὸ θύφυές εἰς ἀπιστίαν, τὸ ὑπερόγκιον πνεῦμα, τὸ μεγαλορρῆμον θράσος, τὸ εὐδιάλυτον φρύαγμα, τὸ εὐκαθαίρετον ὕψωμα, τὸ εὐάλωτον" τόλμημα, ὁ πλὴς ὁ αὐθάδης, ἡ τέφρα ἡ σποδώδης, ἡ κόνις ἡ μεδημόφρων, ἡ ἀποδὸς ἡ πεφισωμένη, ὁ ἀσπιδηρ ὁ εὐκατάσβεστος, ἡ φλὸξ ἡ εὐμάραντος, ὁ εὐείπιστος λύχνος, τὸ ἑτοιμοφθόρον ξύλον, ὁ εὐξήρανστος χόρτος, ἡ εὐνέκρωτος χλόη, ἡ εὐδιαπνόητος φύσις· ὁ σήμερον ἀπειλῶν, καὶ αὔριον πλουτῶν· ὁ σήμερον τὸ πλοῦτῳ, καὶ αὔριον ἐν τάφῳ· ὁ σήμερον τὸ δόξαδήματι, καὶ αὔριον τὸ μνήματι· ὁ σήμερον τὸ πορφύρᾳ, καὶ αὔριον τὸ σκώληξι· ὁ σήμερον τὸ θησαυρίς, καὶ αὔριον τὸ σορῖς· ὁ σήμερον τὸ" κόλαξι, καὶ αὔριον τὸ σκώληξι· ὁ σήμερον ὤν, καὶ αὔριον μὴ ὤν· ὁ ἀρτι" φρυαττόμενος, καὶ μετ' ὀλίγον θριαμβόμενος· ὁ τὸ θυπερηφάνου ἀφόρητος, καὶ τὸ δυσπερικάτου ἀπροσήμαντος· ὁ ἑαυτοῦ ἀγνοῶν, καὶ τὰ τῶν ἄλλων πολυπραγμονῶν· ὁ δὲ πρὸ ὀλίγου ὢν εἰδώς, καὶ περὶ τῶν μηδόντων φθονερὸς ὁ φύσει θνητός, καὶ τῇ ἐπῴδῃ, ὡς νομίζει, αἰώνιος· ὁ πάσης ἀῤῥωστίας περικείμενον πύεργον· ὁ πάντας πάθους εὐδιάβατον καταγώγιον· ὁ τῶν πυρετῶν ἀδιάφορον καὶ θημωνιὰ γυμνάσιον· ὁ πάσης λύπης εὐπροσδέκτου πανδοχεῖον. ὦ πόσης τῆς ἡμετέρας βύτιλείας ἡ τραγῳδία· ὦ πόσος ὁ τῆς ἀνθρωπίνης εὐτιλείας θρίαμβος· ὦ πόσα εἶπον, καὶ τῆς περιφανοῦς φωνῆς ἀρμοδιώτερον εὗρον τῆς λεηλασίας, πλὴν μάτην παρείσεται πᾶς ἄνθρωπος ζῶν. τέλος, ὅρα, ἀγαπητέ, εἰ μὴ θαλαττίαν μιμεῖται τῶν ἀνθρώπων τὰ περάγματα, εἰ μὴ τῆς ἐκεῖθεν παραχῆς ὁ βίος ἐμπλέκεται, εἰ μὴ τῆς ὑγρᾶς πλέον ὅτι τῆς ξηρᾶς χαμαζόμεθα, εἰ μὴ τῶν αἰθέριων σφοδρότερον ἀλλήλοις συμπίπτομεν, εἰ μὴ τὰ χρήματα, καθάπερ καταγίδες," ἀλλήλους ἡμᾶς συγκρούουσιν, εἰ μὴ, καθάπερ ἐν ζόφῳ θηρατῆρι, ὧδε

ὧδε κἀκεῖσε φερόμενα. οὗτος ἐκείνου τὸν ἀγρὸν πρεσπάσατο, ἄλλος τοῦ ἄλλου τὸν οἶκον ἀφήρπασε· καὶ ὁ μὲν ὑδάτων ὑπὸ γείτονι κείμενος· ὁ δὲ ἀέρος τῷ συνοικοῦντι πολεμεῖ. ⓐ μὴν μετὰ μέτρα τῆς γῆς μάχαι πίνονται· ⓐ δὲ οἰκοδομῆς ἀλλήλους μάθηλίοισιν. οὗτος, ἅπερ οὐκ ἔδωκε, λαβεῖν ὑπιόυεται· ἄλλος, ἅπερ ἔλαβε, μὴ δοῦναι διαζεῖ). ὁ μὲν ὑπὲρ τόκων ἀπλησιεύεται· ὁ δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον ἀποστερεῖν διαμυρίζεται. οὗτος ἀπορῶν οὐδὲν ἔταται, ἄλλος ὑπὲρ ὧν ἀπορεῖ θορυβεῖται. ὁ μὲν ἔχων ἀνιᾶζε), ὁ δὲ ἔχων ὑπιβουλεύε). ὁ δὲ δεχαῖς ἐπιβλέπε), ὁ δὲ ὀξοισίαις μισεῖται, ὁ δὲ δικαιοσύνης σκυβάζε). ⓐ πόλεμοι συνέχουσιν, οἱ φθόνοι ἐπάλληλοι, ἡ ἀπλησία τυραννεῖ, ἡ πλεονεξία καταδικαιοῖ, τὸ ψεῦδος ἐπαίρε), ἡ τῶν ἀλλήλους πίστις ἀπέφυγεν, ἡ ἀλήθεια τοῦ γένους κατέλιπεν, ἡ φιλία μέχρι τραπέζης θεοείζε). ⓐ ἄλλοι τὴν ἰδίαν ἰγκυ ἀπώλεσαν· ἡ γῆ λοιπὸν τὰ κακὰ βαστάζειν οὐ δύναται, ὁ ἀὴρ μέχρις αὐτοῦ τῶν ἀθέων μεμόλυνται. Ἀφ' τὰ χρήματα ὁ βίος ἀβίωτος γέγονε, Ἀφ' τὰ χρήματα ἐλεύθερα στοιχεῖα πεπόρακται. ἐδοὶ πλανῶνται, ἡ γῆ ἀποκεχλήρωται, ὕδατα διαστοιβάονται, ὁ ἀὴρ ὠιᾶς ἐπιβάλλε). δεκατολόγοι δὲ φορολόγοι καὶ τελῶναι τὰς πόλεις συνέχουσιν· ⓐ πλούσιοι ταῖς φειδίτσιν ἐκτήκονται· ⓐ δάνειαι καὶ ταῖς μισίμναις μαραίνονται· οἱ ἀπάγαις ⓦ βίον ταράττουσιν· οἱ φιλοχρήμονες "τὰ δικαστήρια καταπείθουσιν· οἱ ἔμποροι τὰς συμφορὰς πραγματεύονται· οἱ συκοφάνται τὸ ψεῦδος πιπράσκουσιν, ἀλλήλοις ψευδόμενοι τοῦ ὅρκους ἀνηλώσαιεν· ἐν δὲ ὁμνύειν μόνον ⓦ Θεοὶ ὑπισχνοῦνται. οὕτω πανταχοῦ σὺν κακοῖς συνορυσσόμενος ὁρᾷ ὁ πρὸ φύτης, καὶ ⓦ βίον ταλαιπωρίζων, ἔλεγε· πλὴν μάτην ταράσσεται πᾶς ἄνθρωπος ζωήν. ἄνθρωπος μόνον, ὦ πρόφη τα, ταράσσεται; ἡ λοιπὴ μὲν πᾶσα πλασις κατηγορῆται; σοὶ δὲ τῶν ζώων τὰ στοιχεῖοις ταρασσόμενον βύρον. ταράσσεται, φησι, τὰ ὕδατα, καὶ πάλιν ἀποκαθίσταται· σαλεύε) ἡ γῆ, καὶ πάλιν ἑδράζε)· κινοῦνται οἱ ἄνεμοι, καὶ πάλιν ἡσυχάζουσι· θορυβεῖται πρὸς θείου, καὶ χορευόμενον παύε)· διεγείρε) φλὸξ, καὶ ὑποκαιομένη ὕλαι ἀναλίσκουσα σβέννυ)· ἄνθρωπος δὲ ταρασσόμενος ὅτι χρήμασιν οὐδέποτε παύε). ἔλαβε τοῦτο, καὶ πρὸς σκῆνο ἀποβλέπω· σκεῦος τοῦτον σκῆνο, ἐς πρὸς ἄλλο κέχρηται. τὰ ἑκατὸν διπλασιάζει φιλονεικεῖ, ὅτι τοῖς τοσούτοις πάλιν τὰ τοσαῦτα σωρεύειν ἐπείγε), καὶ οὐδέποτε τοῦ σωρεύειν παύε), ἕως αὐτὸ τέλος αὐτοῦ σωρευθῇ· καὶ τῇ δίψῃ τῆς φιλαργυρείας συνεχόμενος, ὡς χρότερος χρεισὶν πρὸς ἔρχε) δι' τὸ πολυπόθητον πλοῦτον, τὰ πάχα ἀδεβαιότερον φίλον, τὸ ὑπίουλον πόθον, τὸν πολυδίασωτον ἐμπαίκτην, τὸ πολυέρασον χλιδᾶς ἰὸ, τὸ ὑποπτερον δέσμιον, τὸ πολέμιον νεκρὸν, τὸ τῷ κόσμῳ ἀφιπτάμενον ἄνεμον· πλοῦτον, τὸ πάσης ἀποπίας γυμνότερα, τὸ πάσης κακίας θύρετλον, τὸν στυγερὸν τῆς ψυχοφθόρου τρυφῆς, τὸν αὐτάπαλον τῆς ἐγκρατείας, ⓦ πολέμιον τῆς σωφροσύνης, καὶ τὸν πάσης ἀρετῆς λαμπάνοντα κλέπτην. ἀλλὰ τί ἀγκαλλω τὸ πλοῦτον, σοῦ κεκτημένος ἀφείς; ἀδικεῖται καὶ αὐτὸς δεσμώμενος ὑπ' αὐτῶν, καὶ πέδαις συνεχόμενος. ἔοικε γάρ μοι αὐτὸν πρὸς αὐτὸν ἀφιέναι φωνάν· Τί με τὸν πλοῦτον, ὦ φιλοχρήματες, συμποδίζετε; τί με, καθάπερ δραπέτην, μυρίοις δεσμοῖς περιφίγετε; τί με ὡς φίλον πιστεύσαντες, καὶ ὡς κακοῦργον καταδήσατε, ἀπὸ μεταλλίων ἐπὶ τὰς ὑμῶν χαρὰς πανδημεὶ πέμποντες; Εἰ θέλετε καὶ τῶν ὀνείρων χρυσότερον ἀναπαῦσαί με, ἐάσατέ με ἐς τὰς τῶν πενήτων δεξίας μεταπεμφθῆναι. ἀλλὰ φησι· τέκνοις συνάγω τὸν πλοῦτον, ἵνα μὴ πενίας γλύκωνται) κληρονόμοι. κἀγὼ ὁ πολυφιλόπαστος πλοῦτος, τὰ πρόσω σὺν οἶδε. καὶ πρὸς τῶν μηγότων φροντίζει· τὰ καθ' ἑαυτὸν ἄγνοε, ἐς πρὸς τῶν παίδων φροντίζει. Εἰ θάπτεται σὺν ἐτάφη, καὶ πρὸς τῶν κληρονόμων βουλεύεται. ὦ ἄφρων, εἰπέ μοι τὸ σὸν τέλος, καὶ τότε πρὸς τῶν τέκνων ἀσφάλισαι. εἰπέ μοι τὰ σήμερον, καὶ τότε πίστευσον σοι ἐς τὰ τῆς αὔριον. Τί σεαυτὸν καὶ μὴ θάνατον ἀπατᾷς; τί θέλεις εἶ) καὶ νεκρὸς καὶ χλευαζόμενος; τί διαιρεῖζε τῷ Θεῷ ὃ πρακτέον; Τί νομοθετᾷς τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν διαιρεῖσθαι τὰ σοὶ δεδομένα;

σοὶ δὲ

οὐδὲν πρὸς σὲ πρὸς τὴν μὴ σέ. οὐ δικάσας ⸂σὺ νεκρὸς εἶ⸃ καὶ διδάσκων, καὶ νεκρῶν κριτὴς ζητήσας τὴν ἑκάστου δίκαιον. τί οὖν μεταμορφοῖς, ὦ πλούσιε, σαυτὸν τοῖς τὴν πενίαν τοῖς σοῖς θησαυρίζων, καὶ οὐκ οἶδας τίνι ζωὰς αὐτά; τί τὰ τῶν ὀρφανῶν κατέχεις; τί αὐτὸν πρὸς αὐτὴν ἀναπτεροῖς, ὡς οἴκοθεν ἀπαλείσων; καὶ ἴδια ζητοῦσιν, καὶ πατρικὰ καὶ ἐγχειρισθέντα σοι δι' αὐτοῦ, καὶ τὰ μὴ σὰ γνησίως. ἀπέλασες δός, καὶ τὴν χρῆσιν κέρδημον, ὅτι δοῦναι, καὶ λαβεῖν, πρόσταξις. ἀρκεῖ σοι, ὅτι παρὰ τοῦ πλουσίου ὁ Θεὸς τὴν δόξαν σοι πρίεται· ὁ βρέχων ὄζει ἀγαθοῦ, τὴν χάριν ψυχαῖς σοι προστάττει· ὁ βαστῶν καὶ ἀφαιρούμενος, ἐλέησόν, σοι λέγει· ὁ πρίαμενος ⓦ ἀγαθὸν οὐ νεφέλεις, ῥᾴκιον αὐτῷ πρᾶσόν. ἔρχεί σοι, ὅτι ⓖ πέντης ὡς Θεόν σε λιτομεύουσι. δός, οἰκτείρησον, ἐλέησον, ἵνα ἐλεηθῇς. σὺ δὲ τοῖς ὀφρύας σὸν δόματα βούλῃ, καὶ λιτομευόμενος οὐκ ἐπιχάρωσιν. δὸς αὐτοῖς καὶ αὐτῷ, πρὶν ἐπιζῆν τὸ λεληθὸς σον· δὸ, αὐτοῖς τὰ αὐτῷ, ἃ μέλλεις μετ' ὀλίγον ἀπολαμβάνειν. πατέρα ἔχουσι βασιλέα, δὸς αὐτοῖς καὶ αὐτῷ, καὶ λάβε πρὸς τὸ παρὸν αὐτῷ τὴν ἀμειψίαν. πολὺν τοῦτον; ΕΦ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Ματθ. κε. μ. ὁ γὰρ Σωσιῶν ὅτι σωζῶν καὶ πέντα, καὶ μόνον τὸ χρεόγραφον τῆς ἀμαρτίας ὀζόμενον φεύ, ἀλλὰ καὶ ἐμολογίαν λαμβάνει, τὴν λέγουσαν φωνήν, Ο δίδους σώζω, Παροιμ. ιθ. ιζ Θεῷ δανείσωμεν τὴν ἐλεημοσύνην, ἵνα παρ' αὐτοῦ λάβωμεν φιλανθρωπίας ἀπόδοσιν. διὸ τοῦ σοφωτάτου ῥήματος, ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει Θεῷ. Διὰ τί οὖν οὐκ εἶπεν, ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δίδωσι Θεῷ, ἀλλὰ δανείζει; οἶδεν ἡ γραφὴ τὴν ἡμετέραν πλεονεξίαν. προσέχειν ὅπως ἡ ἁπλότης ἡμῶν πρὸς πλεονεξίαν βλέπουσα ⓦ πλεονασμὸν ζητῇ, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δίδωσι Θεῷ, ἵνα μὴ ἁπλῶς τὴν δόσιν καὶ τὴν ἀντιμισθίαν νομίσῃς· ἀλλ', ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει Θεῷ, ἵνα τὸ ὄνομα τοῦ δανείσματος ὁ φιλοκερδὴς ἀναύσας, ἑαυτὸν ὑπολάβῃ προσῆλθον. ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει Θεῷ. Εἰ δανείζει) Θεὸς πρὸς ἡμᾶς, ἀρά χρεώστης ἡμῶν ὁ Θεός. τί οὖν θέλεις αὐτόν, κεῖται ἐν ἅγῃ, ἢ χρεώστην; ὁ χρεώστης αἰδεῖται τὸν δανείσαντα· ὁ κείμενος ἂν δυσωπῆται ⓦ δικαζόμενον. ἀναγκαῖον ἂν, ἀδελφοί, καθ' ἕτερον ἐξήγησιν, τίνος ἕνεκεν ὁ Θεὸς εἶπεν, ὅτι ἐμοὶ δανείζει ὁ δίδους πτωχῷ. ὑπὲρ εἶδεν ἡμῶν τὴν πλεονεξίαν ῥέπουσαν εἰς ⓦ πλεονασμόν, ὡς ἔφθην εἰπών, καὶ μηδαμοῦ ⓦ χρήματα ἔχοντα δανείζειν θέλοντα μόνον ἀσφαλείας (ἀπαιτεῖ γὰρ ὁ δανείζων ἢ ὑποθήκην, ἢ ἐνέχυρα, ἢ τὸν ἀντιφωνοῦντα· καὶ διὰ τοῦ τοιούτων ἀσφαλειῶν ἐμπιστεύει τὰ ἑαυτοῦ χρήματα, ἢ ἔγγυας δεχόμενος, ὡς ἔφθην εἰπών, ἢ ὑποθήκην προσχημάτων) ἐπεὶ οὖν οἶδεν ὁ Θεὸς, ὅτι ὄντος τοῦ παρὰ τοῦ δανείζει, οὐδὲ εἰς φιλανθρωπίαν βλέπει, ἀλλ' εἰς μόνον τὸ κέρδος ὁρᾷ· πρώτων ἂν τούτων ἔρημος ὁ πτωχὸς, καὶ ὑποθήκην ἔχων (καὶ κέκτηται γὰρ οὐδέν) οὐκ ἐνέχυρα φέρων (γεγύμνωται γὰρ) οὐ ⓦ ἀντιφωνοῦντα πρόσεχον (ἀπίστησαν γὰρ διὰ τὴν πτωχείαν) ὡς εἶδεν αὐτὸν διακινδυνεύοντα τῇ πτωχείᾳ, καὶ ⓦ ἔχοντα χρήματα διὰ τὴν ἀπάνθρωπίαν, μέσον ἑαυτὸν προέθηκεν, ἔγγυον μὲ τῷ πένητι, ἐνέχυρον ἂν τῶν δανείζοντι. ἀπίστησε τούτῳ, φησί, διὰ τὴν πτωχείαν; ἐμοὶ πίστευσον διὰ τὴν ἀφθονίαν. Εἶδε ⓦ πτωχὸν, καὶ ἠλέησεν· Εἶδε τὸν πτωχὸν, καὶ οὐ προέδετο, ἀλλ' ἑαυτὸν ἔδωκεν ἐνέχυρον ᾧ μηδὲν ἔχοντι, καὶ ᾧ ἀπόρῳ προέστη διὰ πολλὴν ἀγαθότητα. ὁ ἐλεῶν πτωχὸν, δανείζει Θεῷ. Χάρσαι, φησὶν, ἐμοὶ δανείζεις. καὶ τί τοσοῦτον κερδαίνω, σοὶ δανείζων; ἑκατονταπλασιονά σοι δίδωμι, καὶ ζωὴν αἰώνιον. ἵνα πότε μοι ταῦτα ἀπλῶς, ἀπαιτῶ καὶ σύμφωνα, ἐπείξαι βουλόμενος τὸ σπουδαίαγμα. δός μοι τῆς ἀνταποδόσεως ⓦ κιθῶν, ὅλισον τῆς ἀπολήψεως τὴν προθεσμίαν. ἄκουε Σωσιπάτου, πότε καὶ πού σοι τὸν ὀφειλὸν ἀποδίδωσιν ὁ δεσπότης. ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὅτι ἀνθρώπου δόξης αὐτοῦ, φησὶ καὶ μὴ προέσθαι σε δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐρεῖ τοῖς ἐκ δεξιῶν, Δεῦτε ⓖ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν Ματθ. κε. λδ.

μὴν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Διατί γάρ τίνων; Ὅτι ἐπείνασα, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· γυμνὸς ἤμην, καὶ περιεβύσατέ με· ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρὸς μέ. Εἶπα ⓐ καλῶς ἐν χαρᾷ διακινήσαντες εἰς τὴν οἰκείαν ἀθέσιαν ἀφορῶντες, καὶ εἰς τὴν ἀξίαν τῶν δωρεισαμένου, λέγουσι· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν, εἰς οὓς ⓐ ὀφθαλμοὶ πάντων ἐλπίζουσιν; ἢ πότε σε εἴδομεν ἐν ἐρημίᾳ τοσαύτῃ; πότε δὲ τοῦτα πεποιήκαμεν; Εἶπεν, ὅσον, φησὶν, ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων πεποιήκατε, ἐμοὶ ἐποιήσατε. μὴ ὄντως ἀληθὴς ὁ λόγος, ὅτι ὁ ἐλεῶν πτωχὸν Θεῷ δανείζει; ἀλλ' ὥσπερ τοῖς ἐκ δεξιῶν διὰ τὴν φιλανθρωπίαν ἐδόξε δεδωρημένοις τὴν βασιλείαν· οὕτω καὶ τοῖς δεξιοῖς διὰ τὴν ἀκαρπίαν ἀπείληται τὴν πυρείαν. Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ ⓐ κατηραμένοι εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Διατί; διατί γάρ τίνων; ὅτι ἐπείνων, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. Οὐκ εἶπεν, ὅτι ἐπορεύσατε, ὅτι ἐμοιχεύσατε, ὅτι ἐκλέψατε, ὅτι ἐψευδομαρτυρήσατε, ὅτι ἁρπαγὴν ἐποιήσατε. καὶ μὴν ὁμολογουμένως καὶ ταῦτα, ἀλλὰ τῆς ἀπάνθρωπίας καταστερεῖ καὶ τῆς ἀνελεημοσύνης. Διατί δή, ὦ Κύριε, οὐδὲν τῶν ἄλλων φέρεις εἰς μνήμην; οὐ κρίνω, φησὶ, τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ τὴν ἀπάνθρωπίαν· οὐ κρίνω σὺ ἁμαρτήσαντας, ἀλλὰ σὺ μὴ μετανοήσαντας. διατί γάρ ἀπάνθρωπίας ὑμᾶς καταδικάζω, ὅτι ἔχοντες τοσοῦτον καὶ τηλικοῦτον φάρμακον σωτηρίας, τὴν ἐλεημοσύνην, προήκατο τοσαύτην ἀνεργασίαν. ὀνειδίζω τοίνυν τὴν ἀπάνθρωπίαν, ὡς ῥίζαν πάσης κακίας, καὶ πάσης ἀσεβείας· ἐπαινῶ δὲ τὴν φιλανθρωπίαν, ὡς ῥίζαν πάντων ἀγαθῶν· καὶ ἀπειλῶ τοῖς μὲν πῦρ αἰώνιον, τοῖς δὲ δίδωμι βασιλείαν ἀϊδιον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Ματθ κε. λζ. μ. Ματθ κε. μα.

ΕΙΣ ΤΟ, ΔΕΥΤΕ ΑΓΑΛΛΙΑΣΩΜΕΘΑ ΤΩ ΚΥΡΙΩ· καὶ περὶ μετανοίας, καὶ εἰς τὸν Νινευΐτας, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

Λογ ρσή. Ψαλ ζδ. α.

Γείρει ⓦ ὁπλίτην εἰς πόλεμον ἡ τῆς σάλπιγγος βοή, καὶ τὸν ἕτοιμον μάχιμον πρὸς τοὺς πολεμίους πρίσπει· καὶ ναύτας πρόρμαν καὶ βαίνειν ὑπὸ νηὸς ἡ τοῦ χειμῶνος ἔκβασις κατεπάγκασε· καὶ ἡμᾶς ὁ μελῳδὸς Δαβὶδ διὰ τῆς πεντηκοστῆς πανηγυρικὸν ἠχήσας μέλος, ὑπὲρ τὸν πνευματικὸν ταύτην εὐωχήσειν ἤγαγε σήμερον. Τί γάρ φησι; Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ σωτῆρι ἡμῶν· προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει. ὦ Δαβιδικῆς φωνῆς, ὦ κλήσεως ἀγαθῆς, ὦ πνευματικῆς ἑδωδῆς· δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν· ἀγαλλιάσεται, προφητικὸν κηρύγματος ἱλαρότητα. πῶς πάντας ἡμᾶς εἰς μετανοίαν προτρέπεται, καὶ πάντας πρὸς εὐσέβειαν καλῷ καὶ σωτηρίαν λέγων, δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ; Κύριος ἐκέλευσε, προφήτης ἐκάλεσεν, ἡμεῖς ἐπακούσωμεν. οὐ γάρ ὅπως φαρτὸν ἄριστον ἐκάλεσε, γαστρὸς ὑπερθυμίαν χορέσαι βουλόμενος, ἀλλὰ ψυχῆς ῥύπον ἀπὸ μετανοίας ἀποσμῆξαι βουλόμενος, οὕτως ἡμᾶς διὰ τῆς ἡδυφώνου λύρας καλῷ· δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα τῷ Κυρίῳ. πάντες τοίνυν ταῖς σειραῖς τῆς ἀγάπης ἑαυτοὺς σφίγξαντες, καὶ ⓦ ζυγὸν τῆς ὑπακοῆς βαστάσαντες, προσέλθωμεν τῷ δεσπότῃ, καθαρσίου τοῦ ἐν ἡμῖν πεπραγμένων κακῶν ποιήσαντες. μετανοίας γὰρ ὁ πρῶτος βίος, ἀπειλῆς δὲ καὶ κρίσεως ἡ μέλλουσα πρόνοια. ἀκούσωμεν αὐτοῦ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἐν ᾗ τῇ ἂν ἡμέρᾳ ἐξομολογήσεταί σοι; μὴ τοίνυν πολυπλόκοις σειραῖς δεσμεύσωμεν ἡμῶν τὰ ὦτα, ἀλλ' ἐξ ὅλης καρδίας Ex Mss. Cæsareo. Ψαλ ζδ. α. Ψαλ ς. ς.

διας

δίας ἱκετεύσωμεν Θεόν. ἑτοίμως γὰρ ἔχει ἀκοῦσαι δεήσεως αἰτούντων αὐτόν. μόνον σὺ μὴ ὀλιγωρήσῃς τοῦ αἰτήσασθαι αὐτόν. ἑτοιμότερός σου ὁ Θεὸς πρᾶξαι· σοὶ χρεία σοι ὁδοιπορείας πολλῆς, σοὶ δὲ πελάγη διαπερᾶσαι. ἀκουσον αὐτοῦ λέγοντος, Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντός ὑμῶν ἐστιν. οὐ χρεία σοι δυσωδῶν πολλῶν καὶ διαπλοίας, ἀλλ' ὑπογραφεὺς γενέσθαι σοι βάθους, καὶ διάθεσιν λέξεων θεοπρεπῆ κατέχησας. ἐπεγράφη ποτὲ Ἐζεκίας τοῖς τοῖχον λέγων, Μνήσθητι, Κύριε, ὡς ἐπορεύθην ἐνώπιόν σου μετ' ἀληθείας καὶ ἐν καρδίᾳ τελείᾳ, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιόν σου ἐποίησα· καὶ ἔκλαυσεν Ἐζεκίας κλαυθμῷ μεγάλῳ, καὶ προσθήκην ἐτῶν ἐδέξατο. οὐκ ἐπεγράφη τοῖς τὸν λίθων συγκείμενον τοῖχον, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ προφητικῆς καὶ ἀποστολικῆς διδασκαλίας ψυχοδομημένον τοῖχον ἐκεῖνον λέγω, τοῖς δὲ ἀπόστολος καυχᾶται λέγων· Ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα. τοῖχον ἐκεῖνον λέγω, ἐφ' οὗ ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος ἐτέθη, λέγω δὴ ὁ Χριστός· τοῖς οὖν εἰπεῖν ἡ γραφή· Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας τοῖχον ἐκεῖνον λέγω, τὸν ἐκ λίθων ἁγίων ψυχοδομημένον, τοῖς οὗ εἶπεν ἡ γραφή· Οἱ λίθοι ἅγιοι κυλισθήσονται. τὸν τοῖχον ἐκεῖνον λέγω, δι' οὗ ὁ τοῦ Θεοῦ ψυχοδομήθη ναός. τί ποιεῖς, ὦ Ἐζεκία; τί ἀποστρέφῃ τοῖς τὸν τοῖχον; τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον, φησὶν, ὅστις ἐστὶν ὁ Χριστός, ἐκεῖνον ζητῶ, τὸν ζωῆς δοτῆρα, καὶ θανάτου λυτῆρα, ἐκεῖνον ζητῶ, καὶ ἐπ' αὐτῷ καταφεύγω. ὅμως γραφεὶς καὶ μετανοήσας τοῦ ζωοῦ ἐκαρπώσατο, καὶ ἀπέφασιν Θεοῦ κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθεῖσαν ἔφυγε, καὶ δεκαπέντε ἔτη ζωῆς προσέθηκεν αὐτῷ ὁ Θεός, καὶ πολεμίων κύκλῳ περιεστοιχισαμένων καὶ κυκλωσάντων τὴν πόλιν, ἄγγελος ἐβοήθησε * * ὃ τούτων ἡγούμενος Σεναχηρεὶμ ζωῆς σου, δι' οὐδὲν ἕτερον, ὡς ἔγωγε νομίζω, ἀλλ' εἰς μετανοίαν αὐτὸν προσκαλούμενος. ἀκούει γοῦν οὐδὲν αὐτοῦ ὁ Θεὸς μὴ . . τα, μηδὲ ἀπέφαθ . . . τῆς αὐτοῦ κακίας, ἀλλ' . . λικτον τινὰ καὶ δυσεντον ὄντα ἐπὶ τῶν δύο ἡμῶν αὐτοῦ τῶν ἐθνῶν. ὅταν γὰρ προσδέχηται τὸν μετανοοῦντα καὶ θέλοντα ἐκφυγεῖν θάνατον, καὶ εἰς τὸν αὐτοῦ εἶδος ζῶν, καὶ τὰ τῆς εἰρήνης αὐτῷ ἐν ἀσφαλείᾳ νομίζῃ, τότε Ἀδραμέλεχ καὶ Σαρασὰρ, οἱ δυσμενεῖς αὐτοῦ, σφάζουσιν αὐτὸν, καὶ φεύγουσιν ὅπου τὰ ὄρη Ἀραράτ. θεωρεῖς, ἀγαπητέ, πόσον τῷ Ἐζεκίᾳ ζωοβάλετο ἡ ἐξομολόγησις, καὶ πόσον τῷ Σεναχηρεὶμ ἐνεργάσατο κακὸν ὁ ὑπομένειν τὰς ἁμαρτίας; θέλεις σοὶ καὶ ἄλλων ἐπιδείξω μετανοίας ἀκούσαντες ζωοτελείας θεαμάτων διαπελισμὸν δεξάμενοι . . . ἐπὼς προσέρχονται, πῶς δυσωποῦνται, πῶς ὀργιζόμενον τὸν Θεὸν ἐξιλασκόμενοι αὐτοῖς ἑαυτοῖς; πῶς ἀπόφασιν Θεοῦ ἔλυσαν; πῶς ὀργὴν Θεοῦ ἀπέσβεσαν, καὶ φιλανθρωπίαν ἐπεκαλέσαντο; πῶς βαρὰ θεὸν καὶ καταπάτημα τὴν πόλιν " αὐτὸν τυγχάνουσαν, τείχους αὐτὴν ἰσχυροτέραν ἐποίησαν, καὶ πάντος ἀδάμαντος στερροτέραν; οὐκ ἐδυσώπησε πορφύρας ἀξίωμα, ἀλλὰ σάκκος· οὐδὲ διάδημα βασιλικὸν καὶ κάρα, ἀλλὰ σποδὸς καὶ σάκκος· οὐ χρυσοκόλλητος θεὸς ἐκ λίθων συγκείμενος, ἀλλ' ἐξομολόγησις καὶ σάκκος προβολή. ὦ σάκκος δυνάμεως, πῦρ δυσικμῆσαν καὶ νικῆσαν πορφύραν βασιλικήν. ὦ σποδοῦ δυνάμεως, διαδήματος καὶ θεοῦ βασιλικοῦ ἰσχυροτέρα . . γὰρ ὁ διάδημα * * χμένου τοῦ βασιλέως . . ἐν τῇ πορφύρᾳ καὶ τῷ θεῷ τέχνῃ αὐτοῦ ὁ κάρα, τυπτεῖ, τὸν ῥαῖδον τὸν βασιλικὸν, κύκλῳ τῶν στρατοπέδων αὐτοῦ περιεστώτων, καὶ δορυφορίας πολλῆς αὐτὸν " περιστοιχουμένης, εἰσέρχεται εἰς ὁ μέσον προφήτης γυμνὸς, χειναμένος ποσὶν, ἱδρῶν τὸν προσώπῳ, καὶ φησιν, Ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ Νινευὴ καταστραφήσεται. τί ποιεῖς, ὦ προφῆτα; εἰ ὅλως πνεῦμα Θεοῦ ἐν σοὶ, διὰ τί οὐ γινώσκεις ὁ βουλημα τοῦ Θεοῦ, ὅτι οὐκ ἀποκτεῖναι βουλόμενος ὁ Θεὸς, ἀλλ' εἰς μετανοίαν ἐπιμαχαλέσασθαι, διὰ τοῦτο ἔδωκε τὴν ἀπόφασιν; οὐδέν μοί, φησιν, εἶπεν ὁ Θεὸς ἕτερον, ἀλλ' ἢ τοῦτο μόνον εἶπεν, ὅτι ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ Νινευὴ καταστραφήσεται. τί ποιεῖς, ὦ Ἰωνᾶ; διὰ τί τὴν διδασκαλίαν ἑτέραν προσίεσαι; τί γὰρ ἄλλο ἤκουσεν Ἡσαΐας παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰπεῖν πρὸς τὴν Ἰσραήλ;

οὐδὲν

οὐδὲν ἕτερον ἢ λόγον ἕνα. ποῖον δὲ τοῦτον; Εἰπόν, φησι, τῷ λαῷ τούτῳ, ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ Ησ. ς. θ.
οὐ μὴ ζωῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. . . . " πε πόσιν ἀλλίν διδα-
σκαλίαν καὶ κατήχησιν εἰς αὐτὸν ἐκήκοτε, πόσιν προφητῶν καὶ προφήκλησιν καὶ ἔλεγ-
χον; ἐλεγχὲν μὲ ἐν τοῖ λέγειν αὐτόν, Ἐγὼ βοεῖ Ⓦ κτησάμενον, καὶ ὄνος τὸν φάτνιν Ησ. α. γ.
τοῦ κυρίου αὐτοῦ· Ισραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαός με οὐ ζωῆκε. ταῦτα ἐλέγχοντος
ἐμοῦ· ἀκήκοσον οὖ καὶ προσπεποιήκου αὐτοῖ. Λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰς πο- Ησ. α. ις.
νηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. πῶς οὖ πάλιν προφωνεῖ; Ἐὰν θέλητέ, φησι, καὶ εἰσα- Ησ. α. ιθ.
κηύσητέ μοι, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε. καὶ ἕτερα οὖ πλείονα τούτων προσ-
διαλέγεται αὐτοῖς, βιβλίον ὁλόκληρον γράψας μαρτυρίας χάριν. καὶ οὐκ ἔστι μέ-
χρι τότε, ἀλλὰ καὶ μάρτυρας τὰ ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας ἐπάγει λέγων· Ἄκουε, ὄρανέ, ἡ Ησ. α. β.
σωπάζου ἡ γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησε. τί ἐλάλησεν, εἰπέ τρανῶς, ὦ Ησαΐα; Υἱοὺς, φησιν,
ἐθρέψησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. σὺ οὖ οὐδὲν τούτων ἐποίησας, ὦ Ιωνᾶ, ἀλλὰ τὸν
μὴ καταφρονῶ ** διδασκαλίας ** οὐκ ἐδέξατο· εἰ καὶ ** τοῖ κατήκοοι οὐκ
** το. οὐδὲ εὐαγγέλι . . . τος εὐαγγελίας . . . οὐ βασιλείας ἐρωτᾷ, ὑ κολάσεως φό-
βον, ἀλλὰ . . . " νώδη δ' ὅπον ἔρχεται καὶ βαρβαρον καὶ ἀπαίδευτον ἦθος, ἀκούσαντες τὸν
ἀπόφασιν, εὐθέως ὅτι μετανοίαν πρόσκειται δέξομολογούμενοι τὰ πεπραγμένα αὐτοῖς, καὶ
ταῦτα μὴ εἰδότες, εἰ ἀφεθήσεται αὐτοῖς. τί γὰρ ἔλεγον; Τίς οἶδεν, εἰ ἐπιστρέψῃ ὁ Θεὸς Ιων. γ. θ.
καὶ μετανοήσει καὶ σώσει ἡμᾶς; οὐ γὰρ ἴσασι πρὸς ἑτέρους μετανοήσαντας καὶ σωθέντας ἀπο-
βλέψαι· οὐ πρὸς Νινευΐτας ἑτέρους· ἀλλ' ἐπὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἀμφισβάλλουσιν,
ὅμως μετανοοῦσι. καὶ εὐθέως ὁ βασιλεὺς ἐξάδημα ῥίψας καὶ πορφύραν, σάκκον καὶ σποδὸν
" περιεβάλετο . . . σάκκον δὲ καὶ σποδὸν περιβάλλεις; " ἡ δέ, φησι, πολλῆς περι . . ρημένη
ἁμαρτίας, " καὶ . . . μὴ ἄξιοι προσκαλέσαι Θεόν. ποίῳ γὰρ προσώπῳ προσελθόντες ἀ-
ξιώσωμεν Θεόν; ἐξὸ " τοῦτο μὴ ἁμαρτήσαντα ὑπὲρ ἡμῶν πρεσβεύειν ἐπίσαμαι. καὶ γὰρ
δὲ ὅτι τῶν ἀδελφῶν τοῦτο ἴδοι τις ἂν γινόμενον. ὅταν γάρ τις προσκεκρουκὼς ἢ ἄνι τῶν ὑ-
περοχῇ ὄντων, ἵνα μὴ προσκεκρουκότες ὑπὲρ αὐτῶν ἀξιοῦσιν, ὅπως συγχωρηθῇ αὐτοῖς ὃ
πλημμέλημα. τοῦτο καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν. ἀναπολόγητα ἡμαρτήκαμεν, οὐκ ἐσμὲν ἄξιοι προσ-
καλέσαι πρὸ ἑαυτῶν καὶ δυσωπῆσαι Θεόν· καὶ ἐξὸ τοῦτο πᾶσα κτίσις καὶ δὲ βόας καὶ τὰ πρόβα-
τα προσκυνοῦσι καὶ λιτανεύειν Θεὸν ἐπίσαμεν. ὦ μετανοίας ἰσχύς, ὦ ἐξομολογήσεως
δυνάμεις. " . . . τὸν πόλιν ἡ μετάνοια, λύσασα τὸν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' ὅμως
πρὸς τούτοις ὁ προφήτης ὅτι τῇ τῶν Νινευϊτῶν σωτηρίᾳ ἀπιστεῖ, καὶ παρθυμεῖς ἀπέναντι τῆς πό-
λεως ἐκάθητο, σκοπῶν τί τῇ πόλει ἀποβήσεται· πότερον ἡ ἀπόφασις νικήσει, ἢ ἄρα ἡ με-
τάνοια. καὶ ἰδοὺ ὡς ὁ ζυγὸς καὶ ὡς ὁ ῥοπὴ πλάστιγξ κείμενα τὰ ἀμφότερα· ἔνθεν ἡ ἀπό-
φασις, κἀκεῖθεν ἡ μετάνοια· καὶ ἡ μετάνοια νικήσασα Ⓦ θάνατον, τὸν πόλιν ἀέσησεν. εἶτα,
ἵνα ὅπιτέμω Ⓦ λόγον, ἐλυπήθη Ιωνᾶς ὡς ψυχῆς μέλλων φαίνεσθαι. τί οὖν αὐτῷ ποιῇ ὁ
πανάσοφος Θεός; κελεύει τῷ ἡλίῳ πυρφόρῳ ἀκτῖνας ὅτι τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ βαλεῖν πρὸς
τὸ μὴ φέρειν αὐτὸν τὸν τοῦ ἡλίου θερμότητα. φλεγομένου οὖν αὐτοῦ καὶ ἀποδυσπετοῦντος ὅτι
πολύ, ἐξὸ τῆς νυκτὸς κελεύει ὁ Θεὸς κολοκύνθῃ ἐωθινῇ ἀναδῦναι καὶ σκιάζειν ὅτι τῆς κεφα-
λῆς Ιωνᾶ. ἐκ τούτου ἡδέως ἐρείμειν Ⓦ Ιουδαῖον, λέγων πρὸς αὐτόν· Εἰπέ μοι, ὦ Ιουδαῖε,
ὁ λέγων, πῶς μύθῳ ἀνδρὸς ἡ παρθένος " ἐγκύησεν, ἡ γῆ ἐν " μιᾷ ὥρᾳ τὸν κολοκύνθην ἀφ' ἑαυ-
τῆς ἐξέφυσε, καὶ πῶς ἐν μιᾷ ῥοπῇ τοῖς φύλλοις σκιάζει Ⓦ προφήτην ἐσκίαζε· κἀγώ
σοι λέγω πῶς ἡ παρθένος ἔτεκε, καὶ μετὰ τὸ γλυκῆναι παρθένος πάλιν διέμεινεν. ἀλλὰ μὴ βά-
λωμεν τὰ ἄλογα τοῖς κυσίν. σκανδαλέσθωσαν τὸ ἡμέτερον καταλύσαι Ⓦ ἄπιστοι Ιουδαῖοι.
εἶτα τῆς κολοκύνθης σκιαζούσης αὐτὸν, ἐκέλευσε πάλιν ὁ Θεὸς σκώληκι ἑωθινῇ, ἐπάταξε
τὸν κολόκυνθον, καὶ εὐθέως ἐξηράνθη. ὑπὸ νύκτα ἐγένετο, καὶ ὑπὸ νύκτα ἀπώλετο. εἶτα

ξηρανθείσης

ξηεραινθείσης τῆς κολοκύνθης, ἀπεδυσπέτει ὁ προφήτης, καὶ ἀπωδύρετο, καὶ ἀπελέγετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, λυπούμενος ὅτι τὴν κολοκύνθην, καὶ ἔλεγε· Καλόν μοι τὸ ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ ζῆν. πρὸς οὖν ὁ πάνσοφος Θεὸς προθυμηθῆναι λέγων· Σφόδρα λελύπησαί σοι ὅτι τὴν κολοκύνθην; καὶ εἶπεν Ἰωνᾶς, σφόδρα λελύπημαι ἕως θανάτου. καὶ εἶπε Κύριος· σὺ ἐφείσω ἐπὶ τῆς κολοκύνθης, ἐφ' ἧς οὐκ ἐκακοπάθησας οὐδὲ ἐποίησας αὐτήν· ἐγὼ δὲ φείσομαι ἐπὶ Νινευὴ τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἐν ᾗ κατοικοῦσι πλείους, ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνθρώπων, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν ἢ ἀριστερὰν, καὶ κτήνη πολλά; ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· Φιλάνθρωπός, φησιν, ἐγὼ τυγχάνω, καὶ μὴ βουλόμενος ἀπολέσαι τὰ ἔργα τῶν χειρῶν μου, καὶ τὴν εἰκόνα, ἣν ἀγαπῶν ἐποίησα. διὰ τοῦτο ἠπείλησα καταστροφήν, καὶ θάνατον, οὐχ ὡς ἀποκτεῖναι βουλόμενος, ἀλλ' εἰς μετάνοιαν προτρέψασθαι. εἶτα τοσαύτας προόδους ἐπιδεχόμενος τὸ τέλος ἐπιστροφήν, νίνευε δὲ ἀν' ἐπεστράφησαν, παιδεῦσαι ὤφειλον; οὐκ ἔστι πρὸς ἐμοὶ τοῦτο, Ἰωνᾶ. σὺ μὲν ὡς ἀνάδελφος καταδικάζειν βούλῃ· ἐγὼ δὲ ὡς Θεὸς τὸ φιλανθρωπότατον ἔχω. δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι. πόσος φιλανθρωπίας καὶ ἐλεημοσύνης πρὸς ἡμᾶς ὁ πλοῦτος; . . ἀναγνῶμεν δέ μοι . . θεωρῆς, ἀγαπητὲ, πόσον ἰσχύει μετάνοια; . . . "ἐπὶ τριάκοντα," ἐνίνευε . . . δέκα ἡμέρας. οὐ γὰρ" οἱ . . ξεται ἡ ἐπιοῦσα. ἡμέρα γὰρ Κυρίου, ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, οὕτως ἔρχεται. Ψαλ. ζδ. α. Δεῦτε οὖν ἀγαθιασώμεθα τῷ Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν· προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει. ἀδηλος γάρ ἐστιν ἡ τοῦ βίου ἔκβασις ἡμῶν, οὐ καιρὸν δεχομένη, οὐ χρόνῳ τεταμένην ὑφ' ἡμῶν, ἀλλ' ἐνίοτε μὲν αὐτὴ καθιοῦσα ὁ δεδωκὼς πᾶσι πνοὴν, τότε ἡ ψυχὴ ἀποσπᾶσα ἀπὸ τοῦ σώματος καταλιμπάνει αὐτὸ ἔρημον. ἕκαστος τοίνυν εἰδὼς τὸ τῆς ἐξόδου ἄδηλον, προευτρεπίσωμεν τῷ νυμφίῳ Χριστῷ, πότε ἐπιστρέλθῃ ἀπὸ τῶν πνευματικῶν γάμων· καὶ κρούσαντος αὐτοῦ τὴν θύραν, ἀνοίξωμεν αὐτῷ τὰς λαμπάδας ἡμῶν. διὰ τοῦτο . . ὁ νυμφίος ἔρχεται, εἰσελθωμεν αὐτῷ, μήποτε καὶ ἡμεῖς μὴ τῶν πέντε μωρῶν παρθένων ἔξω τοῦ νυμφῶνος θυρεθῶμεν. μὴ ἀποκλείσωμεν, ἀγαπητοὶ, ἀλλ' ἐχωμεν ἀεὶ ἔλαιον ἐν ταῖς λαμπάσιν ἡμῶν. οὐ γὰρ συγχωρήσει ἡμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπελθοῦσιν ἔλαιον ἀγοράσαι παρὰ τῶν πωλούντων. ἐν τούτῳ γὰρ πωλοῦνται, καὶ πωλοῦσι καὶ ἀπόλλυσιν. τίνες δὲ οἱ πωλοῦντες, ἀλλ' ἢ οἱ πένητες; δὸς ἄρτον, καὶ λαμβάνεις βασιλείαν οὐρανῶν· δὸς ἄρτον, καὶ λαμβάνεις ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. δοῦ τε τοίνυν ἀγαθιασώμεθα τῷ Κυρίῳ, ἀλαλάξωμεν τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν, προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει· ὅτι Ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα τοῦ ἀδήλου βίου ἤγγικεν. Ρωμ. ιγ. ιε. εἴη δὲ πάντας ἡμᾶς φῶς ἐκ φωτὸς ὑπάρχοντας, ἐν τῷ φωτὶ τῆς δόξης Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν περιπατῆσαι· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΙ

ΛΟΓΟΙ ΤΙΝΕΣ ΤΩΝ ΑΜΦΙΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ, ΟΥΕ ΠΟΤΕ ΕΞ ΑΝΑΤΟΛΗΣ ΧΕΔΟΝ ΑΠΑΝΤΕΣ ΣΥΝΕΤΕΘΕΙΣΑΝ.

ΕΙΣ ΤΟ ΡΗΤΟΝ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ ΤΟ ΛΕΓΟΝ, Θὲς τὼ χεῖρά σου ὑποκάτω τοῦ μηροῦ μου, καὶ ὄμοσόν μοι τὸν Θεὸν τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Λογ. ρε. Γεν. κδ. β.

Θαύμασα μὲν ὑμᾶς, ὦ φιλόχριστοι, τὰ νέα τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος ἀντὶ τῶν παλαιῶν ἀντιθήκης κηρυττόμενα· ἐφωλιάθην μὲν ὑμῶν τὴν ἀμάθειαν, θαυμάσιος δὲν ἀποστολικὸν χαρακτῆρα ἐν ταῖς πανδήμοις φωναῖς οὐκ ἀπαμβλύνασα. ὁμολογῶ δὲ κέρδος, ἵνα δέξωμαι τὸν μισθόν. εἶδον ξένα μυστήρια τῆς παλαιᾶς κηρυττόμενα· τὸν Ἀβραὰμ ὁρκωτῶντα καὶ τὸ μηρὸν, καὶ μηρὸν μὲν πανδήμου ἐνόμιζον, τὸν δὲ ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς ὀπτιμάρτυρα νόμιμον ὡς λόγῳ. Θὲς γάρ, φησι, τὴν χεῖρά σου ὑποκάτω τοῦ μηροῦ μου, καὶ ὄμοσόν μοι τὸν Θεὸν τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἀνακύπτει γὰρ ζήτημα. Εἰ γὰρ διὰ τὸ σπέρμα εἴρηται τὸ μέλλον ἐκ τῶν μηρῶν Ἰακὼβ αὐτεῖν, καὶ τὸ, Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, οὐδὲ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, πῶς οὖν καὶ τὸ σωτῆρος βούλησιν ὁ ὅρκος, ὅπερ ὁ Ἰσαὰκ πεῖσαι ἐδύνατο, καὶ τὸ σπέρμα παρελήλυθε, καὶ ὅτε ὁ ὅρκος ἐγένετο, οὐκ ἦν ἐλπὶς τοῦ σπέρματος ἐν τῷ μηρῷ Ἀβραάμ; Ἀβραὰμ γὰρ εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὸ σπέρμα τὸ σωτήριον, περὶ οὗ φησιν ὁ Παῦλος· Εἴρηται τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· καὶ ἀναλογιζόμενος τὸ γράμμα, καὶ ἑρμηνεύων φησὶν ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας· Οὐκ εἴρηται τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλὰ * τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός. ἀποδέδεικται τοίνυν ὅτι σπέρμα Ἀβραὰμ ὁ Χριστὸς καὶ σάρκα, καὶ εἰκότως ὁ ὅρκος ἐγένετο καὶ τὸ σπέρματος. ἀλλὰ τὸ ζητούμενον, πῶς ὤμοσε καὶ τὸ μηροῦ, ὡς ἤδη τὸ σωτηρίου αὐτοῦ παρελθόντος· ἀλλ' ὅπερ ἅπαξ αὖθ' ὁ μῦθος ὀργάνου ἐγένετο, καὶ ὡς ποτὲ ἐκεῖ τὸ θεῖον σπέρμα, ὡς ἐν ναῷ ὀμνύει. οὐκ ἐν τῷ ναοῦ ὀμνύων, καὶ τῷ οἰκήσαντος ὀμνύει. τίς ὁ τούτῳ μάρτυρων ὡς λόγῳ; αὐτὸς ὁ σωτὴρ ἡμῶν λέγει τοῖς Φαρισαίοις· Οὐαὶ ὑμῖν Φαρισαῖοι" μωροὶ, καὶ τυφλοὶ, ὃ τι λέγετε, ἐὰν τις ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ἐὰν δέ τις ὀμόσῃ" ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. καὶ τί διὰ τοῦτο; Μωροὶ, καὶ τυφλοί· τίς γὰρ μείζων, ὁ χρυσὸς, ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάζων τὸν χρυσόν; διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ, ὀμνύει ἐν τῷ οἰκήσαντι ἐν αὐτῷ. ὥσπερ γὰρ οἶκος βασιλικὸς. ἐπειδὴ ἅπαξ δέξηται βασιλέα,

Ex Edit. Romana. emend. ex Mss. Oxon.

Γεν. μθ. ι.

Γεν. γ. ιε.

Ματθ. κγ. ιε.

λέα, καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον, καὶ ἀπορῆ ὁ βασιλεὺς τῶν οἰκουμένων, ὁ τόπος ἄπαξ ἀφιέρωται ᾧ δέξασθαί ποτε βασιλέα· οὕτω καὶ τὰ μέγιστα τῆς πατριαρχείου, ᾧ ἅπαξ ὄργανα γενέσθαι τῆς μεγίστης οἰκονομίας, ναὸς ἐκ τῆς ἐπαγγελμένης ἐνεργείας· καὶ οὐκ ἀδίκως ὁ ὅρκος, ἀλλὰ ἀληθινὴ καὶ μαρτυρία. ὅμνυσι τοίνυν κατὰ τοῦ ἀπέρματος, καὶ ἐρμηνεύει τί ὃ ἀπέρμα. Θὲς γὰρ τὸν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ὄρκωσαί με Κύριον τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. οὐκοῦν ὁ σωτὴρ ἡμῶν Θεὸς οὐρανοῦ καὶ γῆς. Ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἡ ᾧ Ζαχαρία ᾧ προφήτη, ὅτε δεῖ φοβεῖσι ἀπειλῆς ὁπαδίαν ἐξ ὠφθησαν ᾧ ἀγίῳ, ἐγένετο ἓν τι τοῦτο εἰς ὁπαδίας μέρος· Ζαχ. δ. β. Καὶ δύο ἐλαῖαι ἐπάνω τῆς λυχνίας, καὶ ἑπτὰ λύχνοι ἐπάνω τῆς λυχνίας, καὶ ἑπτὰ ἐπτυγρίδες τῶν λύχνων, ἃ ἑπτὰ λαμπάδες, καὶ ὄχ δεξιῶν τῆς λυχνίας, καὶ ἐξ ἀριστερῶν δύο κλάδοι ἐλαίων, καὶ εἶπον τῷ ἀγγέλῳ τῷ λαλοῦντί μοι· Κύριε, τί ἐστι ταῦτα; ἔφη· οὐκ οἶδας σύ, ἀλλὰ ἀφανύσα, καὶ ἄλλα εἰς ἑρμηνείαν προφέρουσα, καὶ οὐκ αὐτὰ ἃ φαινόμενα ἑαυτῶν σημαντικά, ἀλλ' ἑτέρων ὑπονοητικά, ἐρωτᾷ ὁ προφήτης, Κύριε, τί ἐστι ταῦτα; εἰ ὃ φαινόμενον ἠρώτα, καλῶς ἠρώτα. οὐκ οἶδας τί λυχνία, καὶ τί ἐλαία; ἀλλὰ ζητεῖ ὁ προφήτης, οὐ τὰ φαινόμενα, ἀλλὰ τὰ θεωρούμενα, τί ἐστι ταῦτα; καὶ ὁ ἄγγελος, οὐκ ἐπιγινώσκεις τί ἐστι ταῦτα; οὐχί, κύριε. εὐγνωμόνως ὁμολογεῖ τὴν ἀμάθειαν καὶ παιδεύεται παρὰ τῆς ἀληθείας. ἀδελφὸς καὶ ἐστὶ τοῦ εὐνούχου τοῦ Αἰθίοπος Πραξ. η. λ. παρὰ Φιλίππου, Ἆρα γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εὐγνωμόνως, πῶς γὰρ, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με; οὐ γινώσκεις τί ἐστι ταῦτα; ὁ δὲ φησιν, οὐχί κύριε. τίνες εἰσὶν ἃ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν ἃ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν τοῦ λαμπαδίου; ἤτοι εἰσὶ, λέγει, ἐλαίας ἐρμηνεύων. ἐρμηνεύει γὰρ τὰς ἐλαίας, καὶ τὴν λυχνίαν τί ἐστι. προσέσχε ἀκριβῶς. ἡ λυχνία ἐσήκει, ἃ κλάδοι προσήκεισαν τῇ λυχνίᾳ. ὁ δὲ ἄγγελος ἑρμηνεύων, οὐ δείκνυσι τὰς ἐλαίας λυχνίαις προσῳκισμένας, ἀλλὰ Θεῷ, ὡς εἰ τὴν λυχνίαν τύπον Θεοῦ· μᾶλλον δὲ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, καὶ τῆς οἰκείας αὐτοῦ οἰκονομίας. οὐ γινώσκεις τί ἐστι ταῦτα; οὐχί, κύριε. λέγει· Οὗτοι ἃ κλάδοι ἃ δύο εἰσὶν ἃ δύο υἱοὶ τῆς πιότητος, οἱ παρεστήκασι τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς· οὐ τῇ λυχνίᾳ καὶ ὃ φαινόμενον, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. ἐπαίφωτον εἰσάγει λυχνίαν ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἐνάρχει οἰκονομίαν. λυχνία γὰρ ἐστὶν ἀληθὴς καὶ σὰρξ καὶ διανοητική, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἔμπλεως ἐπὶ παντὶ λαῷ χάριτι δικαίᾳ. Ησ. ια. α. Ἐξελεύσεται γὰρ ῥάβδος, φησὶν Ησαΐας, ἐκ τῆς ῥίζης Ιεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ αὐτῆς ἀναβήσεται. καὶ ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα Θεοῦ. ποῖον; ὁ πολυμερὴς τὰς ἐνεργείας καὶ πολυτρόπου τῇ Φύσει. ἐπαναπαύσεται πνεῦμα Θεοῦ. σοφίαν καὶ σύνεσιν ἐρμηνεύει, αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὃ δὲ ἐπαγόμενον τὰς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος λέγει· πνεῦμα Θεοῦ, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας, πνεῦμα φόβου Θεοῦ. τὰς ἑπτὰ χάριτας τοῦ ἁγίου πνεύματος, τὰς ἑπτὰ ἀναπαυσαμένας ᾧ σώματι ᾧ διανοητικῷ σκεύει σχηματίζει ἐν τύπῳ ἑπτὰ λύχνων. Ἀλλὰ τί ἐστὶ ἑπτὰ λύχνοι; Ἀλλὰ τὸ φωτιστικὸν τῆς ἐνεργείας Ζαχ. δ ι. τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἐπιστήσατε φησὶν Οὗτοί εἰσιν ἃ ἑπτὰ ὀφθαλμοὶ Κυρίου, ἃ ὁρῶντες ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν. ὁρᾷς αὐτὸν καὶ ἑαυτὸν σοφιζούσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐ διαμένειν λογισμῶν δυσσεβῶν; ἀλλ' αὐτοὶ παρεστήκασι τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. ὁ Ζαχαρίας Κύριον καλεῖ ᾧ σωτῆρα πάσης τῆς γῆς καὶ τὸν ἐνάρχην οἰκονομίαν. Πέτρος ἀγαλλόμενος Κορνηλίῳ, καὶ κορυφὴ τῶν ἀποστόλων, λέγει· Ημεῖς οἴδαμεν τὸ ῥῆμα τὸ γενόμενον ὅτι τῆς Ιουδαίας, Ιησοῦ ᾧ ἀπὸ Ναζαρέτ, οὗ ἔχρισεν ὁ Θεὸς πνεύματι ἁγίῳ. καὶ πάλιν ὁ αὐτός· Τὸ ῥῆμα τὸ γενόμενον ἐν ὅλῃ τῇ Ιουδαίᾳ, καὶ ᾧ λόγον, οὗ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην τοῖς υἱοῖς Ισραήλ· οὗτός ἐστι πάντων Κύριος. ὁ προφήτης Κύριον τῆς γῆς, ὁ εὐαγγελιστὴς Πέτρος Κύριον λέγει τῶν πάντων. οὗτός ἐστι πάντων Κύριος, πάντων καὶ τῶν ἐν οὐρανῷ, καὶ τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τῶν ὑπὸ τὸν γῆν, καὶ τῶν ὡρωμένων, καὶ

τῶν

τῶν ἀποστόλων· ἔστι δὲ πρώτων Κύριος. ὅθεν καὶ Ἰωάννης λέγων· Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ἀναγκαῖον ἦν ζητῆσαι ἀκριβῶς καὶ λύσαι τὴν αἱρετικὴν ζυγομαχίαν· ὅπερ τῇ λέξει τῇ ἀποστολικῇ κακῶς ἀκολουθήσαντες, καὶ νοήσαντες βιαίως, ἀλλὰ παραγραφόμενοι δυσκόλως αἱρετικῶν παῖδες οἱόν τινες, ὅτι μαθὼν τὸ χαρμόσυνον ἔλαβε τὸ ἡγεῖσθαι ἔμπροσθέν τινων, καὶ λέγει· τὸ παιδίον, καὶ ὀπίσω τὸν ἀνδρωθῆναι χαυνοῖ ὁ Θεὸς αὐτὸν ἐπανύψωσεν. ἀκολουθήσει τῇ φωνῇ τοῦ ἀποστόλου, μὴ νοήσαντες τὴν δύναμιν· καὶ ἠκολούθησαν μὲν τῇ λέξει, τὴν δὲ ἰδέαν μὴ βασανίσαντες. ἔλεγε γοῦν οὕτως. Ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ χαυνοῦ· διὰ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ἐπανύψωσε· λέγει δὲ πάλιν, ὡς μαθὼν τοῦ πάντων δεδωκὼς αὐτῷ τὴν ὕψωσιν, πρώτως λέγει, αἱρετικέ. καὶ ἐδωκεν αὐτῷ ὄνομα ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· ἵνα δὲ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων. ὁρᾷς, φησι, μὴ πρὸ χαυνοῦ ὑψώθη, ὁρᾷς, φησι, μὴ ὁ πάντων μαθὼν ἔλαβε τὴν ὕψωσιν. εἰ τοίνυν μὴ πρὸ χαυνοῦ ὑψώθη, ὡς ὑμεῖς φατε, διὰ τί ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης πρὸ τοῦ πάντων, πρὸ τοῦ χαυνοῦ ἔλεγεν· Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν; διὰ τί Ἰουδαίοις λαλῶν ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί. ἔστι γὰρ ἀεί, καὶ ἰδοὺ, καὶ ἔσται, καὶ πέρας οὐκ ἔχει· διὰ τί ἡμᾶς, ἀδελφοί, τὴν ὀφειλὴν ἀποδοῦναι, καὶ μὴ προφάσει τὴν προκαθέσεων ἀρνήσασθαι ταῖς ἐπαγγελίαις, κηρυττέσθω Χριστοῦ δόξα, καὶ παῦσις ὕπνος· κηρυττέσθω πνεῦμα ἅγιον· ὑψούσθω μονογενὴς, δοξαζέσθω ὁ πατήρ. μηδεὶς διαπτοήσθω τὴν ἀξίαν νομιζέτω, εἰ πνεύματος προτέρου μνημονεύομεν, εἶτα υἱοῦ, εἶτα παῦσις· ἢ υἱοῦ πρότερον, εἶτα παῦσις. οὐ γὰρ ἔχει τάξιν, οὐχ ὡς ἀτακτος, ἀλλ' ὡς τάξιν ὑπερβαίνουσα. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔστι σχῆμα ὁ Θεὸς, οὐχ ὡς ἀσχήμων, ἀλλ' ὡς ἀσχημάτιστος· καὶ ὥσπερ οὐκ ἔχει μορφὴν Θεὸς, οὐχ ὡς ἄμορφος, ἀλλ' ὡς ἀσώματος· οὕτως οὐκ ἔχει τάξιν ἡ θεία φύσις, οὐχ ὡς ἄτακτος, ἀλλ' ὡς τάξιν ὑπερβαίνουσα. λέγω πατέρα πρότερον, οὐ τῇ τάξει πρότερον, ἀλλὰ τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι ἡμιτέτορ τοῦ μονογενοῦς, ὅτι ἡ ῥίζα τοῦ ἀγίου καρποῦ, ὅτι φῶς ἀΐδιον ἀϊδίου φωτὸς ἡμίτομα. ἆρα, ἀδελφέ μου, εἴ τις τὴν καθ' ἡμᾶς ἐπιχείρησιν σήμερον ἐν ἐκκλησίᾳ, ἐν λαῷ ὀρθοδόξῳ, ἐν λαῷ πεπληρωμένῳ πάσης ὀρθῆς γνώσεως πρότερον τάξαι τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς, οὐκ ἐβλασφήμησε πρὸς αὐτὴν τὴν ὀρθοδοξίαν; ἆρα εἴ τις ἐτόλμησεν εἰπεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὁ Χριστὸς ὑμᾶς εὐλογήσει, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, οὐχ ὡς ἄτακτος ἐνομίζετο, ὅτι μὴ πρότερον ἔταξε τὸν ῥίζαν, καὶ τότε ἐπήγαγε καρπόν; ἆρα εἴ τις εἶπεν, ὁ υἱὸς ἡμᾶς σώσει καὶ ὁ πατὴρ, οὐ συγχυσιν ἐνομίζετο ἐργάζεσθαι, καὶ παραβαίνειν τὴν τάξιν; ἀλλὰ ταῦτα οὕτως ἐνομίσθη παρὰ ἀγνώμοσι κριταῖς· παρὰ δὲ ἀληθείας δικαζούσῃ, καὶ ἀποστολικῇ ψήφῳ τὸ νίκιον φερούσῃ ἀδελφοῦ καὶ υἱοῦ πρότερον μνημονεύειν, καὶ παῦσις, καὶ πνεύματος. ἄκουε Παύλου τοῦ μεγάλου κήρυκος Θεσσαλονικεῦσι γράφοντος, ὃς λέγει· Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, καὶ ὁ Θεὸς ὁ πατὴρ ἡμῶν ἁγιάσαι ὑμᾶς. πρῶτον υἱὸς, καὶ λαμπάδος ἁγίας πεπληρωμένη ψυχή· ὅτι οὐκ ἔνι τάξις ἐν τῇ ἁγίᾳ φύσει. ἀλλ' ὅπερ αὖ πρῶτον θῇς, ὁμότιμον νόησαι, καὶ δεύτερον οὐκ ἐλαττούσαι, καὶ τρίτον οὐχ ὑβρίζεις· ἀδιαφόρως πρόφερε τὰ ὀνόματα, ὅτι οἶδε τὴν φύσιν ἀμείωτον, καὶ τὴν βασιλείαν ἄτμητον. ἐρωτήσω μὴν ἐγὼ ἅγιον Παῦλον, πόθεν εἴληφε τὰς ἀφορμὰς τοῦ οὕτω θελῆσαι, ἢ οὕτω δοξολογῆσαι, ἢ προτάσσειν τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς, καὶ πατέρα, καὶ δυνάμει, ἀλλὰ τῇ λέξει; διὰ τί πρῶτον υἱὸν ἐμνήσθη, καὶ οὕτω πατρὸς; λέγετω Παῦλος ἑαυτῷ συνηγορῶν, καὶ τὴν ἐκκλησίαν παιδεύων, ὅθεν ἐξ ἐμαυτοῦ φθέγξομαι, Χριστὸς διὰ ἐμοῦ τὰ δόγματα ἐπαγγέλλει, λέγων· Εἰ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ· ὁ Χριστὸς λαλεῖ διὰ ἐμοῦ, μὴ κατηγόρει τῆς φωνῆς τῆς διακοσμούσης, μὴ ὑπολαμβάνου. ἀλλ' οὐ δύνῃ νοῆσαι Χριστὸν διὰ ἐμοῦ λαλοῦντα; ἄκουε αὐτοῦ γυμνῶς διὰ ἑαυτοῦ φθεγξομένου. Εἰ γὰρ τάξει ἐπέκειτο τὰ ὀνόματα τῆς ἁγίας τριάδος, καὶ τὸ μὲν πρότερον λεγόμενον

Ioan. γ. λα.

Φιλ. β. η.

Φιλ. β. ι.

Ioan. γ. λα.

Ioan. η. νη.

Θεσσ. α. αγ.

Ι. Κορ. ιγ. γ.

λεγόμενον πρῶτον ἐν τῇ δυνάμει, ὃ ἐστὶ δεύτερον δεύτερον τῇ τάξει, καὶ ὃ πρεῖττον πρεῖττον τῇ ἐλαττώσει, οὐκ ἂν ὁ σωτὴρ οὕτως ἀληθῆ ὢν συνέχετο τῆς ἀληθείας λέγειν. Ἐπεὶ ὁ σωτὴρ ἑαυτὸν πρῶτον ἐμνημόνευσε, καὶ Εἶπα παῖδες; Εἰμὶ τις, φησι, τῶν ἐντολῶν μου τηρῶν, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ὅπερ τάξει ὕστερόν ἐστι, λέγουσιν αἱρετικοὶ παῖδες, ἃ ὥσπερ ἔπρεπεν ἵνα βασιλέως βουληθῇ εἷς Ⓦ υἱὸν τῷ πατρὶ, ἐρωτάσθωσαν, Εἰ ἐτόλμησεν εἰπεῖν ἔμπροσθεν βασιλέως, ὅτι ἐγὼ ἐξ οὗ βασιλεὺς ἐγενήθην. οὐκ τῶν καθ' ἡμᾶς νοεῖ τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς. ἆρα κτιστὴ φύσις ἑαυτὴν πρότερον τῆς ἀκτίστου; κτιστὴ φύσις, ὡς ὑμεῖς λέγετε, ἐτόλμησεν εἰπεῖν, Συναριθμοῦσα ἑαυτὴν τῇ ἀσυγκρίτῳ ὑπερογκῇ, ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ἀλλὰ μὴν γε τοῦ, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ, ὃ ἀλλὰ φοβοῦμαι τὸν ὀνομαστὶ εἰπεῖν. ἀλλ' οὖν τοῦ, ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν ποιησόμεθα, ὃ ὁμότιμον τῆς ὑπερτείνας εἶπεν. οὔπω καὶ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου λέγοντος, Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν, ἀπεκρίνετο ὁ σωτήρ· Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἐγνωκάς με, Φίλιππε; σιωπᾷ ἡ ἀπόκρισις τῇ ἐρωτήσει. μὴ γὰρ οὐκ οἶσθ' ἃ ἠρώτησας; Εἶπον, δεῖξον ἡμῖν Ⓦ πατέρα· ὁ δὲ λέγει, τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἐγνωκάς με; Εἰ ἀνόμοιος, διὰ ἀνομοίου πῶς δείκνυται; πῶς δὲ τοῦ μικροῦ ὁ μέγας ὁρᾶται; πῶς δὲ τοῦ ἐλαττωθέντος ὁ τὴν ἀξίαν ὑπερέχων; πῶς δὲ τοῦ ὑπουργοῦ ὁ δημιουργός; τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι· καὶ οὐκ εἶπε, μεθ' ὑμῶν ἐστιν ὁ πατήρ, ἀλλ, εἰμί· ἐμοῦ γὰρ ὄντος, ὁ πατὴρ ἐστι. τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἐγνωκάς με; καλῶς δ', οὐκ ἐγνωκάς με; ἐκεῖνος λέγει, δεῖξον· ὁ δὲ σωτήρ, οὐκ ἐγνωκάς με; βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι Θεοῦ οὐκ ὄψις, ἀλλὰ γνῶσις πρόκειται. ἡ πίστις θύει, ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί; πάλιν τὸ, ἐγὼ, καὶ τότε ὁ πατήρ. ἐγὼ ἐν τῷ πατρί, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί. πῶς οὖν σὺ λέγεις, δεῖξον ἡμῖν Ⓦ πατέρα; ἀντὶ τοῦ, πῶς ὡς ἕτερον ἰδεῖν προσεκτησάς; ἐγὼ ἐν τῷ πατρί, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· καὶ γνωρίζεται υἱὸς ἀλλὰ παῖς, καὶ πατὴρ ἀλλὰ υἱός. πῶς σὺ λέγεις, δεῖξον ἡμῖν, ὡς ἄλλον παρ' ἐμὲ ζητῶν ἰδεῖν Ⓦ πατέρα; ἐγὼ ἐν τῷ πατρί, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· οὐχ ὡς τῆς φύσεως συγκεχυμένης, οὐδὲ ὡς φιάλης ἐν φιάλῃ ἀποκειμένης. ἐγὼ ἐν τῷ πατρί, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· οὐ σωμάτων λέγει συνθήκην, ἀλλὰ νοημάτων θεωρεῖται. ἐγὼ ἐν τῷ πατρί, πατὴρ γὰρ αὐτοῦ υἱὸς οὐ γνωρίζεται· καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί, υἱὸς γὰρ αὐτοῦ παῖς ὁ φαίνεται, ὥσπερ ὁ νοῦς ἐν τῷ λόγῳ, καὶ ὁ λόγος ἐν ᾧ νῷ θεωρεῖται. πόθεν δυνάμεθα τὴν ἔννοιάν σου εἰδέναι, ἢ δι' ὧν φθέγξῃ; πρίσις ἀρ' ἐστὶ σὸς ὁ λόγος Ⓦ νοῦ· ὁ νοῦς ὁ σὸς πάλιν ἑρμηνεύει σε Ⓦ λόγῳ. ἔστιν ἰδεῖν λόγῳ μὴ τὴν ἔννοιαν καταμαθόντα; οὔτε τὴν ἔννοιαν καταλαβεῖν, μὴ τοῦ λόγου ἑρμηνευθέντος. Διὰ τοῦτο ὁ βαπτιστὴς, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ἵνα ὃ ἁπαξαπλῶς τῆς γνώσεως δείξῃ. ὅταν ὄντι ὁ λόγος πρὸς νοῦν, τότε ὁ μονογενὴς Θεὸς λόγος πρὸς Ⓦ πατέρα. Ἐπὶ δὲ θαυμαστὸν (ἐπιμνησθήσομαι γὰρ ἵνα τῶν προειρημένων) πρόσθεν ἡμῖν ἦν ὁ λόγος, ὅτι οὐκ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐν ὑπὲρ ἡμᾶς μαθήσεις εἰπεῖν. ὁ λόγος ὁ ἡμέτερος ἕως μὲν οὐ γενήσεται ἄνθρωπος ὄντι νοῦ. μὴ ὁρατὸς ὄντι μὲν ὁρατῷ; ἀόρατος ὄντι μὲν ἀοράτῳ, νοητὸς μὲν νοητῷ, ἀσώματος μὲν ἀσωμάτῳ. ὅταν δὲ μέλλῃ προσέρχεσθαι ὁ λόγος, χωρεῖ ὅπου τὸ σῶμα, καλεῖται αὐτῷ σὰρξ οὖσα φωνὴ, οὐχ ἑτέρας αὐτῷ φύσεως τὴν φωνὴν προσλαβούσης, ἀλλ' αὐτῷ τῷ λόγου ἑαυτὸν τὴν λέξιν ὑφαίνοντος. καὶ ἀόρατος τὴν φύσιν μὲν τοῦ παθητὸς ὤν, τοῦ νοῦ λέγω, τὴν φωνὴν εὐδυσάμβολος προέρχεται, καὶ γενέσθαι πᾶσι δῆλος ὁ πρὸ τούτου ἄδηλος. Εἶτα προελθὼν καὶ πάντα πλησεῖ, καὶ τῶν γνωσθέντος αὖθις νοῦ οὐκ ἀφίσεται. τίς γὰρ αὐθεφθόπων, ἐπιδοὺς λαλήσῃ λόγον καὶ ἄλλους διδάξῃ, ἑαυτὸν κενοῖ τοῦ λόγου; ἆρα ἐμοῦ μὲν φθέγξομαι, καὶ προέλθῃ εἰς ἄλλων ἀκοάς, Ⓦ ἐμὸν νοῦν ἔρημον κατέλιπον; ἆρα δ' προῆλθεν ἔξω ὁ λόγος, καὶ ἔμεινεν ἔσω; δ' μυρίας ἀκοὰς ἐπλήρωσε, καὶ τῶν γνωσθέντος νοῦ οὐκ ἀνεχώρησεν; Εἶπα ὁ μὴ αὐθεφθόπινος λόγος πρὸς τῶν γνωσθέντος νοῦ ἀποστελλόμενος, καὶ ἔξω προέρχεται, καὶ Ⓦ γνωσθέντα οὐ καταλιμπάνει.

Ιωαν. ιδ. κγ.

Ιωαν. ιδ. η.

Ιωαν. α α.

ἴσ. ἠλαττώσω ἀλλ. ἐλαττώσω

ἴσ. αὐτῷ

πάνει· ὁ γὰρ Θεὸς λόγος, ὅπερ δι' ἡμᾶς ἐφάνη εἰς τὸν κόσμον, τοὺς πατρῴους κόλπους ἐρήμους κατέλιπεν; οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ ἐν ἅπασιν, μυριάδες ἀκούουσιν ἑνὸς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ λόγου, καὶ εἰς τοσούτους χωρεῖ οὐ μειοῦται, ἀλλ' ὅλος ἐστὶ πᾶσι ἑκάστου ἡμῶν τῶν ἀκουόντων, ὅλος πάντων. καὶ εἰ ὁ πατὴρ ἐλλύπησε χύσιν ῥεούσιν καὶ τιμῆσιν, καὶ ἐμειώθη, καὶ διηρέθη, ὡς λέγουσι, λεγέτω καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ σωτήρ· Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς. ἐρευνᾶτε, μὴ ταχέως ἀποφαίνεσθε· ἐρευνᾶτε, μὴ ἁπλῶς ἀναγινώσκοντες, ἀλλὰ διὰ βάθους τὸν νοῦν ἐξιχνιάζοντες. ὁ Θεὸς τὰς γραφὰς ἔδωκε, τὰς ὑπὸ θεωρείας οὐκ ἐγύμνωσεν, ἀλλὰ κατέλιπε διὰ δρόμου διὰ ζώου, ἵνα σὺ τὸν διὰ γνώμης πόνῳ πειράσῃ, καὶ τὸν ἀπουδὸν ἴδῃς, ἵνα ἴδῃς σὺ εἰ ἀληθὴς γραφάς, ἢ βιάζῃ γραφάς. ὥσπερ γὰρ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων προέθηκεν ὁ Θεός, τὰ μὲν τέχνας ἔκρυψε· καὶ πάντα μὲν προβεβλήθη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τέχνη δὲ οὐδὲ ἀνθρωπίνης ἐννοίας ἀπετέχθη· οὕτω καὶ ὅτι τῶν γραφῶν. ἀλλ' ἵνα σαφήνισω, ἔδωκεν ὁ Θεὸς λίθους, ἔδωκεν ὁ Θεὸς λίθων φύσιν, οὐκ οἰκοδομὴν ἑτοίμην, ἔδωκε σῖτον, οὐκ ἄρτον, ἔδωκε βότρυν, οὐκ οἶνον, ἔδωκε τὸν τῶν ἐρίων φύσιν, οὐχ ἱμάτιον, ἔδωκε χρῶ γεωργοῦσαν χρυσὸν, ἀλλ' οὐ χρυσόν. διατί; ὅπερ ἐν εἰκόνι Θεοῦ ποιῇ ἄνθρωπον, μειοῦται τὴν δημιουργίαν. αὐτὸς κτίζει, καὶ κἀκείνου τῇ τέχνῃ ῥυθμίζει τὴν δημιουργίαν. ὅπερ κατ' εἰκόνα ἑαυτοῦ ποιῇ ἄνθρωπον, μειοῦται πρὸς αὐτὸν τῶν γλυπτῶν τὸν δυνάστην. αὐτὸς ἐργάζεται ὡς δημιουργὸς, καὶ ὡς Θεὸς, οὐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα προσαγαγὼν, αὐτὸς ἐπάγει τὴν φύσιν τὴν μὴ οὖσαν· προσχωρῇ δὲ τῇ εἰκόνι κοσμεῖν τὰ γεγλυμμένα. ἐννόησον πῶς ὁ ἀνθρωπος ὁ πρῶτον ἀργὸν πηλὸν, πῶς ἐνόησε τεμεῖν ξύλον, πρεμνοβολεῖν μέσον σίδηρον, τὴν ἁρμονίαν σφίγξαι, ζυγὸν ὑπινοῆσαι, ῥυθμὸν διῶσαι, βάσις σταναγκεῖν. ξύλον ἰδὼν, σίδηρον ἰδὼν, ἀλλ' ἡ τέχνη οὐ πρὸ ἰδὼν. τίς σοι εἶπεν, ἄνθρωπε, ὅτι ἀργὸν οὕτω πήγνυται; τίς ὑπέδειξέ σοι τὸν ἀδάμαντα φύσιν τοῦ σιδήρου πυρὶ μιγάτι; τίς ὑπέδειξέ σοι ἐκ τοσαύτης παχύτητος ῥαφίδα μικρὸν ἐργάσασθαι; τίς ἐπενόησεν ἐν τῇ διανοίᾳ ἐκ λίθων καταστρώσαι τοίχων καταστρώσεις; ὀφθῶν ὑπτίοιν πόθεν ἔμαθες, εἰπέ μοι, ἄνθρωπε; πολὺ, φησὶν, * ἀπείρως ξενίζῃ. εἰκόνα Θεοῦ ὁρᾷς, καὶ ἐρωτᾷς μανθάνω; διατοῦτο, ἀδελφὲ, πάντα χοῦ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ὡς ἑαυτῆς δεσπότου μιμουμένη, τῇ τέχνῃ τὴν φύσιν κοσμεῖ. ἀλλ' ἕως νῦν ὡς μέτρῳ μιμεῖται, καλὴ· ἐκβαίνουσα δὲ τὰ μέτρα, ἐκ τῆς ἀμετρείας ὑβρίζεται. οἷ ἐπενόησε πῶς ἐποτάξει βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον, καὶ ὅσα τῶν ἀλόγων εἰς ὑπηρεσίαν ἐδόθη· ἀπὸ δὲ πλεονεξίας ἐπενόησε μίξαι τὰ παρὰ φύσιν. ἔμιξεν ὄνον ἵππῳ, τοῦ Θεοῦ τοῦτο μὴ θελήσαντος, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς εἰρηκότος, Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ τετράποδα καὶ ἑρπετὰ καὶ θηρία· ἡ πλεονεξία ἔμιξε τὰ παρὰ φύσιν. ὁ Θεὸς κολάζων τὴν ἀμετρείαν, ἄγονον ἐποίησε τὴν ὑπίνοιαν. ὅθεν ἡμίονος οὐ τίκτει; διότι οὐκ ἔστιν ἐξ ἐκείνων τῶν τότε θηριωθέντων, τῶν ἀπεσταλμένων, Αὐξάνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. ὅμως καὶ τοῦτον ποιήσῃ, συγχωρεῖ τῇ εἰκόνι ἃ βούλεται· ἵνα τὴν δύναμιν αὐτῆς δείξῃ, καὶ τὴν ἀμετρείαν αὐτῆς κολάσῃ. πάλιν ἡ ἀμετρεία τῆς ὑπερθυμίας ἐπεβάλετο ποιῆσαι ἀνθρώπου μορφὴν, μιμουμένη Φύσιν Θεὸν ἐργαζόμενον, καὶ ποιᾷ σώματος εἰκόνα, καὶ βιάζεται τῇ τέχνῃ τὴν Φύσιν. καὶ ὅπερ ἤκουσεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀπὸ γῆς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον καὶ ἔπλασεν, ἀποθεμένη ἡ τέχνη μιμήσασθαι τὸν ἑαυτῆς δεσπότην καὶ τὴν ἀλήθειαν, τοῖς ὑπινοίαις ποιεῖται ὃ ἀμήχανον· καὶ σταλάγματα ῥίζας, καὶ χιτῶνας τὰ χρώματα, καὶ μιμεῖται ὀφθαλμοὺς βλέποντας, καὶ μὴ βλέποντα λυσιτελοῦντας, ἀκοὴν ἀπατεωμένην, ἀλλ' οὐκ ἀκούουσαν, ῥῖνας ἐπὶ βύσεως ὑπερτεταμένας, ἀλλὰ πνοὴν ἔλκειν μὴ δυναμένας, στόμα ἀληθινοῦ πωμάτου, ἀλλὰ τῆς φωνῆς ἐστερημένον, πόδας καλῶς ἐρρυθμισμένους, ἀλλὰ πρὸς δρόμον οὐκ ἔχοντας ὑπηρεσιότητα· ἵνα δείξῃ ὅτι χωρεῖ τῇ εἰκόνι, ἵνα δείξῃ ἡ τοῦ Θεοῦ ἐνέργεια· πρώτων ἦν ἄψασθαι καὶ χωρεῖν, ἵνα μὴ εἰσελθοῦσα εἰς ἀληθινοειδῆ, ἑαυτῆς ἀπογνῷ καὶ τῆς ἑαυτῆς σωτηρίας.

ὅμως ζωωχόρησεν ἀπὸ γῆς ζωγράφοις ποιῆσι, ἵνα σοι τερπνὰ ὀφθαλμοῖς, ὅτι ἀπὸ γῆς ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἄνθρωπον. ἀλλ' ἡ τέχνη ἐμιμήσατο ⟨W⟩ δημιουργόν· εἶδε σῶμα καταπηγὲν σιδήρῳ. οἶδ, ἀπεκόπη τοῦ σιδήρου μέρος τι τῆς ὄρκος· δεῖ ἀναπληρωθῆναι τὸ κοιλανθέν, δεῖ εἰσοδομηθῆναι τὴν βρωτὴν σάρκα· δημιουργὸς γὰρ ἔστιν, ἵνα σάρκας πλάσῃ. τί οὖν; ἡ τέχνη τὴν εἰκόνα τὴν φύσιν τοῦ διαστήματος μιμωμένη, ἑώρακεν ὅτι τὴν γλῶ, ὀξεῖς ὁ σῶμα, κατασκευάζει φάρμακα, ποιεῖ ἐμπλάστρους, καὶ μὴ καθαίρει, ἢ εἰσοδομεῖ. καὶ ὅρα τὸ θαυμαστόν. ὁ Θεὸς καθῆπται, ὥσπερ πατὴρ καὶ παιδοτρίβης, ὁρῶν τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα τὰ ἔργα. καὶ ὥσπερ πατὴρ ἐρωτᾷ τὸν υἱόν, τόδε τὸ νόημα τί βούλεται), οὐχ ἵνα μάθῃ, ἀλλ' ἵνα δοκιμάσῃ· οὕτως ἀεὶ ἡ πηγὴ τοῦ ἀγαθοῦ τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα παιδεύουσα προσάγει αὐτῇ ζητήματα. προσήγαγε τῷ Ἀδὰμ τὰ ζῶα τὰ ἄλογα, καὶ πετεινά, ἰδεῖν τί καλεῖ αὐτά· οὐχ ἵνα μάθῃ ὁ πρὸ τῶν προσώπων, ἀλλ' ἵνα δοκιμάσῃ τὴν εἰκόνα, εἰ ὀπτικὴ δύναμις πρὸς κατανόησιν. εἰσῆλθεν οἰκοδομική, ἦλθε τεκτονική, ναυπηγική, χαλκευτική, κατανόησις ἄστρων, οὐχ ἡ προέρχεται, ἀλλ' ἡ τὸν ἥλιον ὁρῶσα, ἡ τοῖς πλέουσιν ὀπτικὴ δύναμις, ἡ προκατευθύνουσα ἄστρων ἀνατολάς, καὶ ⟨W⟩ καμηλοῦ τῆς βυπλοΐας γνωρίζουσα, οὐχὶ ἡδύνησε πλατῦναι, ἢ εἰμαρμένου μυθολογήσασα, ἀλλ' ἡ ἀκολουθήσασα τῇ φωνῇ τοῦ δεσπότου Ποιήσωμεν φωστῆρας ἐν τῷ στερεώματι, καὶ ἐγένοντο Γεν. α. 14. εἰς σημεῖα καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς καιρούς. προσῆλθεν ἡ εἰκών, καὶ ἐζηνιάζει τὴν φύσιν. ζητεῖ βοτάνας, βυείσκει· ζητεῖ ῥίζας, καταλαμβάνει. πάντων βυείσκει τεχνίτης, καὶ πάντων ὀπτικός. ἀλλ' ἵνα μὴ νομίσῃ, ὅτι αὐτὴ εὑρεν ἐξ ἑαυτῆς, καὶ ἐ προσέθηκε τὴν δύναμιν τοῦ σθένους τῇ φύσει τὴν δύναμιν, διὰ ἑνὸς λόγου δείκνυσιν, ὅτι πάντων τούτων διδάσκαλος τῆς ἡμετέρας φύσεως ὁ Θεός. προσῆλθεν ὁ μακάριος Σολομὼν λέγων· Αὐτός μοι δέδω- Σοφ. ζ. 17. κε τῶν ὄντων τὴν γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν στοιχείων, ἀρχὰς καὶ τέλη καὶ μεσότητα χρόνων, ἐναλλαγῶν κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις, φύσεις ζώων καὶ θυμοὺς θηρίων, βίας πνευμάτων καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, διαφορὰς φυτῶν καὶ δυνάμεις ῥιζῶν· ὅσα τε ἔστιν ἀφανῆ καὶ ἐμφανῆ, ἔγνων ἐγὼ ὁ πάντων θεμάτων. ἡ εἰκὼν πῶς ἔγνω; ὁ γὰρ πάντων τεχνίτης ἐδίδαξέ με σοφίαν. ἐδίδαξέ σε τὰ μέτρα, καὶ τὰ ἄμετρα. ὅρα γὰρ πῶς εἰς πολλὰς ἀμετρίας ἐξεχύθη ἡ τέχνη ἡ τοῦ θεοπρεπῆ τοῦ Θεοῦ. ἐνενόησε πῶς ὁ τῆς φωνῆς ὄργανον ἀποδίδοται, καὶ κατανοοῦσα τὴν φύσιν μιμεῖται τῇ τέχνῃ τὴν φύσιν. ὁπόσος τὸν τοῦ ὀργάνου φύσιν, τόσα τοῦ πολυδαίδαλος ὀργάνου, καὶ ἐκ πολλῶν καλάμων ὑφασμένου. καὶ ὅρα τί ποιεῖ, πῶς ἡ τέχνη πρὸς τὴν φύσιν ἑαυτὴν ἐκείνωσεν. ἐπενόησεν ἀσκούς, οὐκ ἐξ ἑαυτῶν προφέρουσα τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ δυσαπόφυκτον μόρους καὶ δέλεζομένους πνεῦμα ἀλλότριον. εἶτα ἀπὸ τῶν δύο ἀσκῶν εἰς σωλῆνοδοχῆν τοῦ πνεύματος, εἰς πρόζυμα οὗ καλάμους προσαπέπτωκε τὸ πνεῦμα, καὶ ἐπενόησε καὶ τὸ πνεῦμα ῥεῖν, καὶ φωνὴν μὴ εἶ), ἕως οὗ ὁ δάκτυλος χρηματίσῃ ⟨W⟩ φθόγγον. καὶ πόθεν τοῦτο, ὦ θεοπρεπές; πόθεν κατασκευάσας ὄργανον, καὶ δοχεῖον πνεύματος; ἆρα τί ῥέον τὸ πνεῦμα εἶχον οὐκ ἀποτελῆ τὴν αὐλῶν ἰσοειμένων; πολύ, φησι, ξενίζῃ, ὡς ἄπειρος. εἶπον προλέγων· Εἰκὼν εἰμι, τὴν ἐμαυτοῦ φύσιν εἶδον, καὶ ἐμιμησάμην ἐμαυτόν. πῶς ἐμιμήσω ἑαυτόν; εἶδον καὶ τὸ ἐμαυτῷ τὸ πνεῦμα τοῦτο δεδομενισμένον. συνεχῶς γὰρ ὁ ζῶν ἀναπνευστόμενος, καὶ συμπνευστόμενος δέχεται τὴν εἰσοδον τοῦ πνεύματος. βλέπω δύο ἀρτηρίας πεμπούσας τὸ πνεῦμα προχωρεῖν ὡς ἐνὶ σωλῆνι τῷ στόματι. ὁρῶ ὅτι τὸ πνεῦμα προχωρεῖ, καὶ ὁ λόγος οὐ γίνεται, ἐὰν μὴ ἡ γλῶσσα ⟨W⟩ φθόγγον χηματίσῃ. εἶδον ἐμαυτόν, Ψαλ. ρλη. ε. καὶ ἐζήλωσα ἐμαυτόν, ὀξὲ ἐμοῦ κατάλαβοι τὴν τέχνην τοῦ δεσπότου, ὡς λέγει Δαβίδ· Ἐθαυμαστώθη ἡ γνῶσίς σου ὀξὲ ἐμοῦ. ἐμαυτὸν εἶδον, καὶ τὴν τεχνίτιν ἐπῆσα. ἐμιμησάμην τὴν ἐμαυτοῦ δεσπότην. τῇ τέχνῃ τὴν φύσιν πρέπουσα. οὐδὲ γὰρ φαῦλον τὸ ὄργανον, ἀλλ' ἐστεδδὴ αἰχρῶν ἀσμένως ἦλθε) ὄργανον. ὥσει θεία ἐλέγετο ἀπ' ἀρχῆς, οὐκ ἦν βέβηλα· εἰ καὶ τῇ ἀμετρίᾳ ἐπενοήθη Ψαλ. ργ. γ. εἰς τυφλόν, ἀλλ' ὅμως Θεῷ καθιέρωτο, ὥσπερ ἀπ' ἀρχῆς οὐκ ἦν βέβηλα. διὸ καὶ ὁ Δαβίδ· Αἴ-

νῆτε αὐτὸν ἐν ψαλτηρίῳ, ἐν κιθάρᾳ, ἐν χορδαῖς ἐν ὀργάνῳ, ἐν κυμβάλοις ἀναλαγμοῦ, ἐν τυμπάνῳ ἐν χορῷ. εἶδε οὖν ἡ ὀπτασία μὴ πρὸς τρυφὴν ἀκολασίας ἐπεκτήσατο, μὴ εἰς προσκύνησιν εἰδώλων. ἀλλ' ὧν δὲ ἐπτύησε, τούτων σὺ καρπὸν εἰ ἀπόδος τῷ Θεῷ, οὐκ ἀμέμφθη ἡ ὀπτασία τῆς τέχνης, εἰ Ⓦ διαστολὴν ἐγνώρισεν. οὐκ αὐ ἐμέμφθη ἡ κιθάρα, εἰ Θεὸς ἀφ' ἧς κιθαρίσας ἀνεκρύπτετο. Διὰ τοῦτο ὁ μακάριος Δαβὶδ, ὅπου κιθάραν ἐπῆξατο. Διὰ τῆς κιθάρας οὐκ αἰσχροὺς ὕμνους ᾄδει, ἀλλ' ἱερὰς ἐπέρμψε λόγους, ἐγίνετο ἡ κιθάρα ἐν Θεῷ καθωσιωμένη, καὶ δαιμόνων φυγαδευτήριον. ὅτε γὰρ Ⓦ Σαοὺλ Ⓦ βασιλέα δαιμόνων κατέκρουε, καὶ ἐρράπιζε καὶ κατεσφώνευε, Νενίκα, φησὶν, ὁ μακάριος Δαβὶδ ἀνέκρουε τὸν κιθαρῳδὸν, καλῶς ἐγίνετο τῷ Σαοὺλ καὶ ὠκουφίζετο. ὁρᾷς ὅτι πᾶσα τέχνη, εἰ πρὸς ἀρέσκειαν ὁρμῷτο Θεοῦ, οὐδὲν ἀνίερον φαῦλον, ἀλλὰ πάντα χρήσιμα ἀνθρώποις ἀπεργάζεται; ἀλλὰ τί βουλόμενος ἦλθον ἀπὸ θεολογίας εἰς τέχνας, ἢ μίμησιν εἰκόνος; ἵνα τὸν διαστολικὸν φωνὸν καὶ τὴν αἱρετικὴν ἀποδώσωμεν. ποίαν; Ὑποκριτᾶν, Λεκ. ιϛ. γϛ.
ὃ πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς οἴδατε δοκιμάζειν· τέχνας εὕρητε, ὀπτασίας πολλὰς ἐπενοήσατε, καὶ Ⓦ πάντων διαστολὴν ἢ τεχνίτου ὑφείλετε; σὺ τῇ τέχνῃ ἐμιμήσω Ⓦ διαστολὴν, καὶ ὅμοιος ἀπηγγέλθης κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν, καὶ Ⓦ δημιουργὸν ἀνόμοιον τῷ γλυπήσαντι κηρύττεις; ἐγὼ ὑμᾶς ἀποστατηγμένους τῇ ἀληθείᾳ ἠλευθέρωσα, καὶ τὴν ἀπάντων διαστολὴν εἰς ἀποταγὴν καλῶ; καί, φησι, γέγραπται, Οτι καὶ ὁ υἱὸς ἀποταγήσεται. Εἰρήκαμεν, καὶ δυνάμει Θεοῦ. οὐδὲ γὰρ ἡμέτερα τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ Θεοῦ τὰ κηρυττόμενα. Εἶπα ἵνα τῇ λέξει ἀκολουθήσω, συγχωρῶ τοῖς ἀκούσασιν εἰδέναι τὰ λεγόμενα. ἵν' οὖν τῇ λέξει ἀκολουθήσω, ἐν τῇ μιμήσει δημιουργίᾳ, ἐν τῇ δυνάσει ἀποταγήσεται τότε; σὺ δὲ γίνῃ τότε ἰσάγγελος. Εν γὰρ τῇ δυνάσει τῶν νεκρῶν, λέγει ὁ σωτὴρ, ὅτε γαμοῦσιν, ὅτε γαμίσκονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι Θεοῦ. σὺ ἀπὸ τῆς σεαυτοῦ τάξεως ἀνάγῃ, καὶ ὁ υἱὸς ἀπὸ διαστολίας εἰς ἀποταγὴν ἔρχεται; οὐκ ἤκουσας Παύλου λέγοντος· Τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ἀπεπάγη, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις συνεναζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν. ἡ κτίσις, θερισμός, γῆ, καὶ τὰ ἄλλα πάντα. τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ἀπεπάγη, οὐχ ἑκοῦσα. ποίᾳ ματαιότητι; τῇ ἀνθρωπίνῃ. ματαιότητα αὐτὴν διὰ τί καλεῖ; σκιρτᾷ πρὸς τὴν εἰκόνος εἰς ὁμοιότητα ἀλλάγαι. Ματαιότης γὰρ ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης. καὶ ὁ Δαβὶδ· Πλὴν ὡς σύμπαντα ματαιότης, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ζῶν. τῇ οὖν ματαιότητι τοιούτῃ, τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἀνθρωπαρέσκῳ ἀπεπάγη ἡ κτίσις. πῶς ἀπεπάγη; ἀνατέλλει ὁ ἥλιος τοῖς ἀναξίοις, βρύουσιν αἱ πηγαὶ τοῖς ἀναξίοις, φέρει ἡ γῆ οὐδὲν καρποὺς τοῖς ἀνοσίοις. ὑπετάγη οὖν ἡ κτίσις τῇ ματαιότητι ἄκουσα. εἰ γὰρ ἐκ γνώμης, οὐκ ἂν ὑπετάγη τοῖς ἀναξίοις ἐκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑποτάξασα ἐν ἐλπίδι). ποίᾳ ἐλπίδι; ποίᾳ ἐλπίδι; Οτι Ρωμ. η κα.
καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις (ταῦτα φησι Παῦλος) ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. ἡ κτίσις τότε ἐλευθερωθήσεται, ἐν ὁ υἱὸς καταδουλωθήσεται; ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, μὴ συκοφαντεῖτε· ἐρευνᾶτε, μὴ πολυπραγμονεῖτε· ἐρευνᾶτε πιστεύοντες, μὴ ὑπολέγοντες. πόθεν ἔμαθες λέγειν, ὡς ἐγλυπήθη, ἢ οὐκ ὤν; πόθεν ἔμαθες λέγειν, ὃ γλυπήσας τὸ κτίσας ἀπὸ Θεοῦ ταὐτὸν δόξει; Πέδοσε σε ταῦτα ἐδίδαξε; Παῦλος ἀπέστη; ἀλλ' ὁ σωτὴρ" ταῦτα ἡμῖν παρέδωκεν. ἀναγνῶθι τὸν γραφέα, ἐν δυσωπούμενον. πλὴν οὐδὲ οἷς λέγει ἐμμένει. ὅταν γὰρ ἐρωτήσῃ, ὡς ἐγλυπήθη, ἢ οὐκ ὤν, ψεύδεται. ὃ γὰρ μὴ ὁμολογεῖ, δέχεται. προῆτον ὁμολόγησον, ὅτι ἐγλυπήθη, ἐν τότε ἐρώτα, εἰ, ἢ μὴ ὤν. τὸ πρᾶγμα "ἐρνῆσαι, ἐν δὲ ῥῆμα βασανίζεις; "ὁ μὲν λίθος γεγλυπῆσθαι, τοῦτο τὸν ἐρεθισμὸν τί ζητεῖς, εἰ ἐγλυπήθη ἢ μὴ ὤν; δὸς ὅτι ἐγλυπήθη. πρῶτον ζῆσον, ὅτι ἐγλυπήθη, καὶ τότε ζήτει. "ἐρνῆσαι τὴν φύσιν, καὶ τὸν λέξιν δέχεται; ἐν κλίσαι δὲ τὸ γλυπῆσαι ταὐτόν; πόθεν ὁ υἱός, λεγέτω τις αὐτῷ, ἐὰν μὴ ἡ προῆτοι φωνὴ καὶ ἡ τάξις τῶν δύο, καὶ τότε ἡ ὁμοίωσις" συμφωνῇ; οὐ δυνάμην

μαι εἰπεῖν δ' ἰδεῖν δὲ τὸ βλέπειν ἑαυτόν· ἐν γὰρ εἶπον. ἐὰν δ' εἴπω δ' ἀκούσας ἢ ἰδεῖν ἑαυτόν ἐστι, τότε δέχῃ καὶ ἀμφίεσμα, ἢ μὴν ἢ τῇ ὄψει, συμφωνοῦντα δ' τῇ ἀκοῇ λέγειν· ὅτι ἑαυτόν ἐστι τοῦ Θεοῦ. πόθεν οἶδας, ὅτι δ' κτίσας ἢ δ' γεννήσας ἑαυτόν; εἰ μὲ γὰρ ἐγέννησε ἢ ἔκτισε, καλῶς λέγεις ἑαυτόν. εἰ δ' μηδέποτε ἐγέννησε δ' σέ, ἀλλ' ἔκτισε, πολ δ' γεννῆσαι δὲ κτίσαι ἑαυτόν; ῥημ δ' κενοδοξία, ῥήματα κενά, πραγμάτων ἀλήθεια. ἀμφὶ τί δ' δ γεννῆσαι, ἢ δ' κτίσαι σοφίζον δ'; ὁ Θεός, φησιν, ἁπλοῦς ἐστι, ἢ οὐχ ὥσπερ ἡμεῖς. μέρει μὲ γεννᾶμεν, μέρει δ' κτίζομεν· οἷς μὲν γεννητικοῖς γεννᾶμεν, τῇ δ' χρείᾳ κτίζομεν· οὐχ οὕτως δ' ὁ Θεός, φησιν. ἁπλοῦς γὰρ ἢ ἀσχημάτιστος. ἀλλ' ᾧ ἔστω γεννᾷ, τούτῳ ἢ κτίζει. ὅπου πρὸς ἀσεβῶν ἐπαγγέλλῃ, πρόφασιν μὴ τοῦ τῆς αἱρέσεως ἑαυτῆς ἢ ματαίας φιλοσοφίας, ἐν τοῖς ὁμολογοῦσι πιστοῖς, δι' τῷ αὐτῷ ἔστω τὰ γνώμενα μὴ καλὸν τὸν αὐτὸν ἔχειν δύναμιν. λάβε χεῖρα τὴν ἐμὴν τὴν φαινομένην, ἵνα ἀπὸ τῶν φαινομένων ὁ ἔλεγχος δράμῃ τῶν ἀοράτων. ἡ χεὶρ αὕτη μία οὖσα καθ' ἑαυτήν, ἢ ἐργαζομένη διάφορα, οὐ δύο τὰ ἀποτελούμενα εἰς μίαν θεωρίαν δείξαι. οἷς τῇ αὐτῇ χρείᾳ κτίζω ἢ καταγρέφω. οὐκοῦν ὅπου τῇ αὐτῇ ἐστι δ' κτίσαι ἢ τὸ καταγρέψαι, ἑαυτὸν ἄρα; ἀλλ' οὐ ἑαυτόν. ὅπου λέγεσιν, ὅτι ἡμεῖς ἄλλως γεννῶμεν, ἢ ἄλλως κτίζομεν· λέγω καὶ γὰρ, τῷ αὐτῷ ἔστω κτίζω τῇ αὐτῇ χρείᾳ, δ καθαιρῶ τῇ αὐτῇ χρείᾳ, ἢ τύπτω ἢ θεραπεύω. ἔσται οὖν δ' τύψαι, ἢ δ' θεραπεῦσαι ταὐτόν; τῇ αὐτῇ χρείᾳ δ ὠθῶ ⓦ ἔκοπτα, ἢ ἐγείρω ⓦ πεσόντα· τῇ αὐτῇ χρείᾳ ἢ ψηφίζω, δ λύω τὸν ψῆφον. ἔσται οὖν δ τὸ ψηφίσαι ἢ τὸ λύσαι τὸν ψῆφον ταὐτόν; ζωῦ ἄρα οὐκ ἔστι μυρεψλογίας ἐπέκεινα; ταῦτα οὐ μῦθοι, ἢ ἀκριβείας; ἆρα οὐ φέρει ἡ ψυχὴ Παύλου; οὐκ ἀναπαύεται Πέτρος, τοιούτων ῥημάτων κομαζόντων τ' θείας διδασκαλίας; ἀπέγνωσε τ' Χριστόν, ἢ ἔμαθες τὰ ἑτέρων. οὐκ ἤκουσας τοῦ Κυρίου λέγοντος,

Ματθ. ιη. λη. Ος δ' ἂν σκανδαλίσῃ με, καὶ οὐ δ' ἐμοὶ λόγοις; πολλοὶ πολλάκις Χριστὸν ὁμολογοῦσι, οὐ δ' λόγοις αὐτοῦ σκανδαλίζονται. ὁμολογῶ Χριστὸν σύριλλος, ἔρχεται δ' δις ⓦ λόγον πάθους, καὶ μοῦ, καὶ σκανδαλίζεται τὸ ῥῆμα, καὶ λέγει· ἐγέννησε γὰρ ὁ ἀπαθής; οὐκοῦν κατὰ ῥοῦσιν, οὐκοῦν κατὰ ποίησιν. ὁρᾷς οὖν σκανδαλίζῃ τὸ ῥῆμα; ὡς τῆς οὐσίας· ἐγέννητο λέξεων θεσται, ἢ ὑ τῆς δυνάμεως ἀκριβῶς ἐξήτασαί· πόθεν γὰρ ἔφθρεν ἡ ματαιότης. ὁ δ' πολλάκις δ' εἶπον, τοῦ αἱρετικοῦ αἱ δέχαι αὗται, καὶ αἱ πηγαὶ δῆλαι. ἡ ἐκκλησία αἱρετικῶν ἔχει διδασκαλίαν. δ' εἰπὲ ⓦ ἡμῖν σκανδαλισθῆναι τὸ προειρημένου. τίς ἐστιν ὁ ἑαυτὸν καθ' ἡμᾶς, ἵνα σὺ καλῶς αἵρεσιν, ἐγέννησας; ἀπ' ἀρχῆς ⓓ ἀπόστολοι σκήρυξάν· μὴ οὐ δ' ἀπόστολοι ἡ ὁ Νικαία Συνόδος ἐβεβαίωσε. δ' ἵνα δειχθῇ, ὅτι οἰκειωθῆναι ἵνα ἡ πίστις, τοσούτων Συναθέντων, ἑπτὰ μόνοι διεφώνησαν, οἱ δ' ἀπεκηρύχθησαν. πᾶσα ἡ οἰκουμένη συνεφώνησεν, ὅπου τὸ φυσήματος ἵνα τὸ ἀποστολικοῦ. ἢ ὁρᾶς ὁ θαυμαστόν· ἐμιμήσατο κενέα δι' οἰκειομίας τὸν παλαιόν. ὅτι ⓓ βασιλῆς Ασσυρίων ἐπῆλθον ὅπου τὸν γῆν τῆς Παλαιστίνης, ἐξῆλθεν Αβρααμ κ' τῶν ἀλλοφύλων, κ' πάντα βασιλέων. ἐξῆλθε μόνος ὁ πιστός· καὶ

Γεν. ιδ'. ιδ. πόσους γραπτεύει κατ' αὐτῶν; δούλους τριακοσίους οἰκογενεῖς, ἢ δεκαοκτώ. ὅσους ἐγράτθυσεν Αβρααμ κ' ἀλλοφύλων, ἐγράτθυσε Χριστὸς κ' τῶν αἱρέσεων· ὅσους ἐγράτθυσεν Αβραὰμ κ' τῶν ἀλλοφύλων, μᾶλλον δ' ὅσους ἑαυτῷ Συνεγράτθυσε, τοσούτους ὁ Χριστὸς μᾶ ἑαυτῷ ὥπλισε κ' τῶν αἱρέσεων. τριακόσιοι δεκαοκτὼ βαπτισθέντοι εἰς Νικαίᾳ· καὶεῖ τριακόσιοι δεκαοκτὼ οἰκέται τοῦ Αβρααμ οἰκογενεῖς. ἀμφὶ τί οἰκογενεῖς εἶπεν; εἶχε γὰρ ἢ ἀργυρωνήτους· ἀλλὰ δ' γνήσιον ἔδειξε τῆς οἰκίας. ἢ νῦν Χριστὸς ἐγράτθυσεν ἢ ἁπλῶς τὰ ψυχάς, δηλαδὴ οὐ δ' οἰκογενεῖς, οὐ δ' κηρύττοντας ⓦ ὄντας ⓦ ἐξ ὄντος, τὸν ζῶντα ⓦ ἐκ ζῶντος, δ' φῶς δ' ἐκ φωτός. τί λέγεις φῶς ἢ φῶς; ποία διαφορά" ζωὴ ἢ ζωή; ποῖον δ' διάφορον; ἢ δ' θαυμαστόν· ὁ πατὴρ φῶς ἐλέχθη, ὁ δ' υἱὸς μ' προσετέθη. λέγει Ιωάννης, Ο Θεὸς φῶς ἐστι· πρὸς δ' τοῦ υἱοῦ, Ην δ' φῶς δ' ἀληθινόν. ὁ πατὴρ ἀπολελυμένως ἐκλήθη φῶς. ὅπου γὰρ κ' τὸ

α. Ιωαν. α. ε.
Ιωαν. α. θ.

γρ. ἐπαυσάμην δή
γρ. ζωῆς ἢ ζωῆς;

τοῦ

τῆ παρρησίᾳ τῆς θεότητος ἀναχέως στρατεύονται αἱρετικοὶ τόλμῃ (εἰ δὲ τὰ μάλιστα κατὰ Χριστοῦ βλασφημοῦντα εἰς πατέρα αἴρεσιν τὸν υἱὸν) ἀλλ' ὅμως ὁμολογήσωμεν ἀπλῶς καὶ ἀσκιάστως λόγῳ ἢ γραφῇ, ὃ ἀμφισβητούμενον ὑπάρχει τῇ ἀληθείᾳ. Φῶς ὁ πατήρ, καὶ οὐ μὴν ἀπεφήνατο· ἔρχεται γὰρ κηρυχθεὶς γνωσθῆναι. Φῶς ὁ υἱός· ἵνα μή τις εἴπῃ, ὅτι φῶς μόνον νοερὸν ἐκεῖνο, ὃ δὴ ἕτερον νόημα, φῶς ἀληθινόν. πάλιν ἵνα μή τις εἴπῃ, ὥσπερ φῶς ὁ ἥλιος, καὶ φῶς ἡ σελήνη, ἀλλὰ ὃ μὲν μέγα φῶς, ὃ δὴ μικρὸν φῶς· οὕτω καὶ ὁ πατὴρ φῶς, ἀλλὰ μέγα, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς φῶς, ἀλλὰ μικρόν· ἵνα μὴ ταῦτα λέγῃ, Ησαίας προσλαμβάνει Γῆ Ζαβουλὼν, καὶ γῆ Νεφθαλεὶμ, ὁδὸς θαλάσσης, πέραν τοῦ Ιορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει φῶς εἶδε μέγα. Εἰ ὁ Θεὸς φῶς ὅτι, καὶ φῶς μέγα, ὁ Θεὸς μέγας. Εἰ ὁ Θεὸς φῶς ὅτιν, ὡς γέγραπται πρὸς Ιωάννην, ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ὅτιν· Εἰ ὁ Θεὸς δὲ φῶς μέγα, Θεὸς μέγας. μέγας γὰρ ὁ γεννήσας, καὶ μέγας ὁ γεννηθείς· μεγάλη ἡ ῥίζα, μέγας ὁ καρπός· μέγα τὸ φῶς, μέγα τὸ ἀπαύγασμα. οὐκ οἶδα μικρὸν καὶ μέγα, ἀλλὰ μέγα οἶδα ἕνα Θεὸν πατέρα. μέγας ὁ Θεός· Ο Θεὸς μέγας ὁ αἰώνιος, φησὶν Ησαΐας. ὁ δὲ Παῦλος, Ἀπεκδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ. μέγας ὁ Θεὸς, μέγας Κύριος, ὡς φησι Δαβίδ· Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. ἀλλ' ὅπερ ἰσχὺς καὶ δύναμις ταὐτὸν (Χριστὸς γὰρ Θεοῦ δύναμις) μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν· ὡσπερ ἔλεγε, μέγας ὁ πατὴρ, μεγάλη καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ· μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. μεγάλη ἰσχὺς ὁ υἱός, ὅπερ μεγάλη δύναμις καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς φησιν ὁ σωτὴρ τοῖς ἀποστόλοις· Καθίσατε εἰς Ιερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους. ἀλλ' ὅρα πῶς συμφίζονται τὴν δύναμιν. ἔστι, φησὶν, ἡ δύναμις, ὡς πλούτου ἔχουσα ἐπαγγελίαν. τὸ γὰρ πνεῦμα οὐκ εἴρηται, φησὶ, Θεὸς, ἀλλὰ ἀῤῥαβὼν Θεοῦ, καὶ πῶς ἄκουε. ὁ ἀῤῥαβὼν μέρος ὅτι δώρου, οὐδὲ ὁλόκληρον δῶρον, ἀλλὰ μέρος τοῦ ὅλου. γέγραπται γὰρ, φησὶ, τοῖς ἀποστόλοις· Σφραγισθέντες τὸ πνεῦμα τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ, ὅ ὅστιν ἀῤῥαβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν. ὅρα, φησὶν, ὅτι δῶρόν ὅστι Θεοῦ, καὶ οὐ Θεός. ὥστε οὖν δῶρον καὶ ἀῤῥαβὼν, μέρος οὐκ ὂν ὅλου. ἐπὶ τῶν ἰδίων καὶ Θεὸν μέρος λεγόμενον, καὶ οὐχ ὅλον, ἐπὶ δώρου, καὶ οὐχ ὅλον· τί λέγει γάρ; ὁ δὲ ἀῤῥαβὼν τῆς κληρονομίας. τίς ὁ ἀῤῥαβών; τίς ἡ κληρονομία; τίς ὁ ἀῤῥαβὼν τῆς κληρονομίας; ἡ κληρονομία δῶρόν ὅστι τοῦ τὴν κληρονομίαν δεδωκότος, οὐκ αὐτὸς ὁ κληρονομούμενος. λέγει τοίνυν, ὁ ἀῤῥαβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν τὸ πνεῦμα. Εἰ τὸ κληθὲν τὸ πνεῦμα ἀῤῥαβὼνα, σκανδαλίζει σε τὴν ψυχήν, ἐὰν ἴδῃς καὶ Θεοῦ κληρονομίαν λεγόμενον, τί ποιεῖς; προσέσχε ἀκριβῶς πῶς οὐ μόνον κληρονομούμενον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν κληρονομίαν λεγόμενον. ἄκουε τοῦ Δαβὶδ λέγοντος, Κύριος μερὶς τῆς κληρονομίας μου. ὁ Θεός μερὶς κληρονομίας· τὸ πνεῦμα ἀῤῥαβὼν κληρονομίας. εἰ ποιῇ ἐλαττόνα τὸν υἱὸν, ἢ τὸν πατέρα τὸ λέγεσθαι μερίδα κληρονομίας, ἐλαττοῖ καὶ τοῦ πνεύματος τὴν ἀξίαν τὸ καλεῖσθαι ἀῤῥαβὼν κληρονομίας. λέγει Δαβὶδ ἀλλαχοῦ· Κύριος μερίς μου ἐν γῇ ζώντων. μερίς μου, τίνος μερίσαντος; εἰ γὰρ ἔστι, οὐχ ὅλος. Εἰ λέξεων εἷς δημιουργὸς, καὶ οὐ νοημάτων ἀξιοπιστὴς, οὐδὲν κωλύει σε τὸν πατέρα Θεὸν βλασφημῆσαι, ὃν δοκεῖς σέβεσθαι. Κύριος μερὶς τῆς κληρονομίας μου, καὶ μερὶς μου εἶ ἐν γῇ ζώντων. διὰ τί οὐ λέγεται ἡ ἀῤῥαγὴς δύναμις μερὶς καὶ κληρονομία; ὅπερ τὸν Θεὸν αἱρέσει οἰκεία δεξάμενα, καὶ ἕκαστος, ὁ μὲν τὸν πλοῦτον αἱρεῖται, ὁ δὲ τὸν Θεὸν δέχεται, καὶ μὴν μερὶς τοῦ πιστοῦ ὁ αἱρεθεὶς Θεός. οἷόν τι λέγω. γέγραπται τοῖς Λευίταις, Οὐκ ἔσται σοι μερὶς ὅπου τῆς γῆς· Κύριος γὰρ μερὶς αὐτῶν. Εἰ ὁ Θεὸς λεγόμενος μερὶς οὐ σκανδαλίζει σε, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀῤῥαβὼν λεγόμενον διὰ τί σκανδαλίζει σε; προσέλωμεν πᾶσαν σύγχυσιν ἀπιστίας, καὶ δεξώμεθα τὴν ἀσύγχυτον πίστιν. ἕως πότε βαρυνῇς σου τὴν καρδίαν, αἱρετικὲ, ὡς ὁ Φαραὼ; ἕως πότε οὐ ζυγοστατεῖς τὰ θεῖα ῥήματα; ἔχεις

λογισμὸν

Ησ. θ α. Ησ κε. δ. Τιτ. β ιγ. Ψαλμ ρκε. ε. Λουκ. κδ. μθ. Εφεσ α ιδ. Ψαλμ ιε. ε. Ψαλμ. ρμα. ζ.

λογισμοὶ ζυγὸν ἐαυτῷ· ζυγὸς ἀτὰ ῥήματα τῦ Θεοῦ· νοεῖ ποῖα ἀ ὅσι ἀ πρὸς Θεὸν ὄρκος, ποῖα ἀ πρὸς θεότητος· νοεῖ πάλιν πρὸς τῆς ἀξίας, νοεῖ ἀ πρὸς τῆς οἰκονομίας· ἵνα μὴ λεχθῇ
Ωσ.12.ζ. καὶ πρὸς σοῦ ἀ ὁ τῷ προφήτῃ πρὸς τὸν Χαναάν λεγόμενα· Χαναὰν, ὁ χεὶρ αὐτοῦ ζυγὸς ἀδικίας, ἠγάπησε καπηλεύειν. ἢ Δαυὶδ, Πλείω μάταιοι ἀ γοὶ τῶν ἀνθρώπων, τῶν αἰρετικῶν, ὁ ζυγὸν τῦ ἀδικῆσαι. κατέχεις ζυγὸν, ἢ φθείρεις τὸ δίκαιον; βλέπε τὸν 5 χ. ζυγ
Ιωαν.1 λ. ζυγὸν τῦ σωτῆρος. Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. ποῦ ὂ αἵνοσι; βλέπε ἀ πλάσιγας τῦ
Ιωαν.18.9. θείου λόγου. Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα μου. ποῦ ὂ κατάγει, ποῦ ὂ ἀνάγει; βλέ-
Ιωαν.11.25. πε ἀ πατέρα ἐλθόντα ἐμὲ ἀ ἐλθόντα πρὸς τὸν πατέρα, ὁ ἀ γοὶ ἐλθόντα, ὡς αὐτὸς λέγει· Ἐὰν μὴ ὁ γὸς ὑμᾶς
Ρωμ.11.6. ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἔσεσθε ἐλεύθεροι. ὁ Παύλου λέγοντος· Ὁ νόμος τῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ 10 χ. πῦ
Ιησῦ ἠλευθέρωσέ με. Εἰ πατὴρ ἐλεύθερος, εἰ γὸς ἐλεύθερος, εἰ ὂ πνεῦμα ἐλεύθερον, πῦ ὂ δοῦλοι; ἀλλὰ ἡμῖν πολλὰς ζυγὸν ἁμαρτίας ἢ ζυγὸν αἱρέσεως ἀποφυγόντας, ἔχειν πίστιν ἀκλινῆ. μὴ ἀγνοεῖτωσαν ὧν αἱρετικοὶ ἀτὰ λεγόμενα. πολλῶν γὰρ ἤκουσα λεγόντων, ὅτι Δεῦτε τί μὴ ἀτὰ ἤθικα ἡμῶν διαλέγεται; Δεῦτε τί μὴ πρὸς Ἕλληνας, ἢ κοσμιότητος; οὐ τῦτο ὂ πολλοὶ τῶν λέγουσιν, ἀλλὰ ἀ ἔλεγχοι φεύγοντες. ἀληθῆ διόρθωσιν θέλεις; ἤκουσας πολλάκις τῆς μεγάλης διδασκαλίας· ἤκουσας πρὸς ἠθῶν· διώρθωσά σε ὂ ἦθος· ἤκου- 15
Ματθ.ια.ιη. σας πρὸς Ἕλληνας· ἐρρύθμισά σε ἀ Ἕλληνα. Ἀλλὰ ὂ εἰρηκότες ἐπὶ τῦ Κυρίου· Ἦλθεν Ἰωάννης μήτε ἐσθίων, μήτε πίνων, λέγουσι, δαιμόνιον ἔχει· ἦλθεν ὁ γὸς τῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, λέγουσιν, ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης. ὄντως ἀρέσκει τῇ κακίᾳ. ἐὰν εἴπῃς πρὸς ἦθος, λέγει, ἐγὼ πρὸς πίστεως ἐρωτῶ σε· ἐὰν εἴπῃς πρὸς τῆς πίστεως, λέγει, ἐγὼ ἤθελον
Ματθ.ια.κ. πρὸς Ἕλληνα ἀκοῦσαι. Δεῦτε τῦτο ὂ παιδιῶδες τῆς κακίας ῥαπίζων ὁ σωτὴρ ἔλεγεν· Ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ ὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ ὐκ ἐκόψασθε. ηὐλήσαμεν· λέγω ἀγίῳ, λέγω φωτεινῷ τῇ τῶν ἠθῶν κατάσει ἠκούσατε· ἐθρηνήσαμεν λέγω βαπτίσματι, ὀδυνωμένῳ, θρηνοῦντι ὑμῶν τὴν ἀπιστίαν, ὐκ ἠκούσατε. ὅτε τὰ πρὸς ὑμᾶς ἀκούσαντες ὠρχήσασθε, ὅτε τὰ τῆς αἱρέσεων ἀκούσαντες ἐπτοήσατε. ἦλθεν ὁ Βαπτιστὴς· λέγουσι, δαιμόνιον ἔχει, καὶ ὐκ ἀγαναχτεῖ ὁ Βαπτιστὴς, ἀλλὰ τῶν ἔργων ἔχεται. ὁρᾷς γὰρ αὐτοὺς ἢ τὰ αὐτὰ πάσχον-
Ιωαν.1 κ. τας τῷ σωτῆρι; πρὸς τῶν σωτῆρος ἔλεγον ἀ Ἰουδαῖοι, Δαιμόνιον ἔχει, καὶ μαίνεται, τί αὐτοῦ ἀκούετε; καὶ μανιώδεις ὄντως ὁ χειστομάχος ὄχλος, ὁ τῇ ἴσῃ ὕβρει ὑποπίπτων τῇ διαστοτικῇ;
Πσλ.ιζ κζ κλ. Παῦλος κηρύττει τὸν ἀληθῆ, καὶ λέγει αὐτῷ Φῆστος· Μαίνῃ, Παῦλε, τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. μανία γὰρ φαίνεται τοῖς μὴ καθιστικόσι τὰ σώφρονα. ὁ δέ, Οὐ μαίνομαι, φησι, κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ῥήματα σωφρονισμῦ καὶ διηγησεως φθέγομαι. ὁρᾷς τὸν ἔνθεον παῤῥησίαν, τὸν μανίαν μὴ νομισθεῖσαν, ἀ φρονισμῦ δὲ λαμπρότερον; ἀκούει Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς, ὅτι δαιμόνιον ἔχει, ὡς ἦλθον ἀ ἐσθίοντες καὶ πίνοντες δαιμονιῶντες.
ℑ Βασ.θ.ε. ἀπέστειλέ ποτε Ἐλισσαῖος ὁ προφήτης ἕνα τῶν προφητῶν, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀναβᾶ, καὶ εὑρήσεις Ἰηὺ τὸν ἄρχοντα· λαβὲ αὐτοῦ ἰδίαν, καὶ εἰπὲ αὐτῷ· τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ισραήλ· ἰδοὺ κέχρικά σε εἰς βασιλέα, καὶ ὄπιχε ἐπ' αὐτοῦ τὸ κέρας τῦ ἐλαίου, καὶ χεῖσον αὐτὸν εἰς βασιλέα. ἀποστέλλει προφήτης μαθητὴν προφήτου, λαμβάνει ἀ ἄρχοντα (πότε γὰρ ὐκ ἦν βασιλὰς Ἰηύ, ἀλλ' ἄρχων τῦ βασιλεύοντος) λέγει αὐτῷ· ἔλθε ἰδίᾳ· καὶ λαβὼν αὐτὸν ἰδίᾳ, καὶ τὰ ῥήματα λέγει, καὶ τῷ κέρατι χρίει, καὶ ὡς ἔχρισεν, ἔφυγεν, ἀνεχώρησε. λέγουσιν ἀ συναρχοντες τῷ Ἰηοῦ πρὸς αὐτόν· Τί ἦλθεν ὅδε πρὸς σὲ ὁ ἐπίληπτος; αὐτὶ τῦ, ὁ δαιμονιζόμενος ὅδε τί ἦλθε; τί ἦλθε πρὸς σὲ ὁ ἐπίληπτος ὅδε; οὕτω ἀπ' ἀρχῆς ὑβρίζοντο ἀ προφῆται, οὕτως ἀ ἀπόστολοι. τί ἦλθεν ὁ ἐπίληπτος ἐκεῖνος πρὸς σέ; φοβούμενος μὴ ὀξάκυστον ποιήσῃ τὸ ὄνομα τῆς βασιλείας, καὶ κινδυνεύσῃ (βασιλέως γὰρ βασιλεύοντος ὀπικίνδυνοι τὸ εἰς ἕτερον μετενεχθῆναι τὸν ἀρχὸν) λέγει· Ὑμεῖς οἴδατε τὸν ἀδολεσχίαν αὐτοῦ καὶ τὸν φλυαρίαν αὐτοῦ. συνέ-

γετο

ἦτο δὲ τῇ γνώμῃ, ἀλλὰ τῇ φωνῇ. οἶδα τε αὐτὸν τὴν ἀδολεσχίαν. Εἶπα ἐκφυοι σωιέντες, ὅπ ὀδέποτε ἡ ἀλήθια γλυᾶται, αὐδοὶ ⓦ καταγελάσαντες ἀπουδάζοισι μαθῆν τὴν ἀλήθια. Ἀδικόν ὄστι, Ἰησ, ἐὰν μὴ ἀπαγγείλῃς ἡμῖν· ἀδικῆς τὰ τῶν φίλων· κακῶς ποιῆς κρύπτων τὸ μυστήριον. Εἰ ὀπίλληπτός ὄστι, τί ζητῆς τὰ τῦ ὀπιλήπτου; ἀδικῆς, Ἰησ, ἐὰν μὴ
5 ἀπαγγείλῃς ἡμῖν. τί καλὰ καταφρονῆς τῆς ἀρετῆς, καὶ ἀγωνιᾷ αὐτήν. καὶ ὡς δαιμονιῶντος κατεμφύσαντο, καὶ ὡς ἀληθεύοντος τὰς λέξεις ἐδασάνισαν. τί ἀπίγγειλέ σοι, λέγε. ἔλαβέ με ἰδία. βλέπε ἰχνη τῆς ἀληθείας, πῶς ἡ γελαθεῖσα προσεκυνήθη δόξα, πῶς ὁ προφήτης ὁ ὀπίλληπτος, ἢ νόμων ἰχνευέτερος ἐγένετο. Λέγε, ἔλαβέ με ἰδία, καὶ ἐπέχεέ μοι τὸ χέρας τῦ ἐλαίου· καὶ ἐπῆραν φωνὴν ⓐ ἄρχοντες λέγοντες, ζήτω ὁ βασιλεύς. ὁρᾶς πῶς κεῖ
10 τὸ αὐτὸ ἐγέλασαν τὴν προφητείαν καὶ ἐθαύμασαν, καὶ κατεμφύσαντο καὶ ὀπίς θυσαι; δαιμονιῶντα ἔλεγες, καὶ ⓦ ὑπὸ τῦ δαιμονιῶντος χριστοποιῆντα βασιλέα καλῆς; ὕτως οὐ δεῖ ξενίζεσθαι ὀδὲ ἡμᾶς, ὀδὲ τὸν ἡμῶν πατέρας, ὀδὲ τὸν μὲ ἡμᾶς, ἐὰν πρὸς αἱρετικῆς γλώσσης ἀκούσωμεθά τι τῶν εἰς ὕβριν σωτηρίων. ἡμόσιον γὰρ ἡμᾶς Χριστοῦ δοξάζεσθαι, ἵνα καὶ Χριστῷ δοξασθῶμεν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τὸν αἰῶνας. Ἀμήν.

15

ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΙΝΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ἈΠΌΣΤΟΛΟΝ ΘΩΜΑΝ. Λογ. ρϛ.

Κω τὸ φειλόφθον ὄφλημα καταδοῦναι ἐπειγόμενος. εἰ γὰρ καὶ πένης εἰμὶ, ἀλλὰ φειδῆς τῆ εὐγνωμοσύνῃ ὑμῶν σκιάζομαι. ἵνα ἐχόμενον ἀποδείκνυμι τὸν Θωμᾶν τῆ ἀπιστίᾳ· ἢ δὲ πίστις αὐτὸν ἀποδώσων ὑμῖν. φειδομῶμαι γὰρ τὰς φρένας ὀφειλὰς φεῖσον ἀποτινύειν, ἵνα μὴ τοῖς ὀπισωγεγραμμένοις τόκοις καταχρεῶ. συμφεσάξατε δῶν μοι φειδῆς τὴν τῦ χρέους καταβολὴν, καὶ καθίκετεύσατε τὸν Θωμᾶν, ἵνα τὴν ἀγίαν αὐτῦ δόξιν τὴν ἀφαιμάξιον τῆς τῦ διαστάτου πλευρᾶς τοῖς ἐμοῖς χείλεσιν ὀπιθῇς, καὶ βυρώσῃ μου τὴν γλῶτταν φειδῆς τὴν ἀξίνησιν τῶν πολυμύθων ὑμῖν. ἐγὼ δὲ τὰς φρεσβείας τῦ ἀποστόλου καὶ μάρτυρος Θωμᾶ θαῤῥῶν, κηρύττω τὴν φερτέραν ἀμφιβολίαν αὐτῦ, καὶ τὴν δευτέραν ὁμολογίαν, τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν κρηπῖδα τυγχάνουσαν, καὶ θεμέλιον. Εἰσελθόντος τῦ σωτῆρος φειδῆς τοὺς ἐαυτῦ μαθητὰς κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, καὶ πάλιν ὀζελθόντος ὥσπερ εἰσῆλθεν, ὁ Θωμᾶς ἀπελιμπάνετο μόνος. ἵνα δὲ καὶ τῦτο θείας οἰκονομίας ἔργον, ὥστε ⓦ χωρισμὸν τῦ μαθητῦ φείξειν γλυφθαι πλείονος ἀσφαλείας καὶ βεβαιότητος. Εἰ γὰρ πρῶτον ὁ Θωμᾶς, ὀκ ἂν πάντως ἀμφέβαλεν· εἰ δὲ μὴ ἀμφέβαλλεν, ὀκ ἂν φειέργως ἐζήτησεν· εἰ δὲ μὴ ἐζήτησεν, ὀκ ἂν ἐψηλάφησεν· εἰ δὲ μὴ ἐψηλάφησεν, ὀκ ἂν Κύριον καὶ Θεὸν ὠνηγόρευσεν· εἰ δὲ μὴ Κύριον καὶ Θεὸν ⓦ Χριστὸν ἀπεκάλεσεν, ὀκ ἂν ἡμῖς οὕτως αὐδοὶ ἀνυμνῆν ἐδιδάχθημεν. ὥστε καὶ μὴ πρῶτον ὁ Θωμᾶς ἡμᾶς φρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐποδήγησε, καὶ φοδαγενόμενος ὕστερον βεβαιοτέρους φεὶς τὴν πίστιν ἐποίησεν. ἔλεγον τοίνυν ⓐ μαθηταὶ τῷ Θωμᾷ τελυταῖον ἐπιφοιτήσαντι· Ἑωρακαμὲν ⓦ Κύριον, ἑωρακαμὲν ⓦ Εἰπόντα, Ἐγώ εἰμι ὁ φῶς τῦ κόσμου· ἑωρακαμὲν ⓦ Εἰπόντα, Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις, καὶ ἡ ζωὴ, καὶ ἡ ἀλήθεια· καὶ τὴν λόγων τὴν ἀληθείαν βύθον τοῖς φερήγμασι λάμπουσαν. ἑωρακαμὲν ⓦ Εἰπόντα, Μεθ᾽ ἡμέρας ἐγείρομαι· ἐκ τῶν ἀνάστασιν Εἰσιόντος ⓦ ἀνασταντα φροσεκυνήσαμεν. ἠκούσαμεν αὐτῦ φρὸς ἡμᾶς Εἰπόντος, Εἰρήνην ὑμῖν, καὶ τὴν ζάλην τῆς λύπης φρὸς γαλήνην βύθροσύνην ἐτρέψαμεν. ἐθεασάμεθα τὰς χεῖρας αὐτῦ τὰς ἐκποδὼν ἀχμὰς τὰς τῶν ἥλων, ἐθεασάμεθα τὰς χεῖρας τὰς καταβοώσας τῆς λύσης τῶν φολεμάρχων κιόνων, ἐθεασάμεθα τὰς χεῖρας

Ε Ms. ἐν Χαλκῃ πόλει τῆ Χηχηδένος. Μηνὸς Οκτ. ε.

Ιωαν. κ. κδ.

Ιωαν. η. ιβ.

Ιωαν. ιδ. ϛ.

Ματθ κϛ. ξϛ.

χεῖρας ταὶ ὑφαπάσας τὴν ἀφθαρσίαν ἡμῖν, ἐθαυμάσαμεν ἢ τὴν πλουτοῦσαν τὴν πάντος κήρυκος λαμπροτέραν βοῶσαν τὴν θαυμαζομένην τῦ πλήθους. αὐτὴν ἐθαυμάσαμεν τὴν πλουτοῦσαν, ἵνα ὑμνοῦσιν ἄγγελοι, ἢ σέβονται Ⓐ πιστεύοντες, ⁊ δαίμονες φείδονται. ὑπερεθαυμάσαμεν ἢ φύσιν μᾶλλον θείαν ἐκ τῦ θείου σώματος αὐτῦ, φύσιν πνευματικήν, φύσιν πάσης χαρίτος χορηγόν· ἐχαροποιήθημεν ἐκ τῦ δεσπότου δεσπόζοντος τῆς τῶν πλημμελημάτων ἀφέσεως· ἐγαλλιάσαμεν ἢ κύκλοι τῆς τῶν ἁμαρτωλῶν χρίσεως, τοιοῦτον ῥῆμα περὶ αὐτῦ δεξάμενοι ζωοποιόν· Αν τινων ἀφῆτε ταὶς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. τοιούτων λόγων καταπεφρονήσαμεν τῦ σωτῆρος, τοιούτων δωρεῶν ἀπηλλοτριώσαμεν (ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἡμᾶς μὴ πλουτοποιῆσαι πλουσίου ἐφειτυγχάνει δεσπότου) σὺ δὲ μόνος πλουτεῖς ἐμαυτὸν μὴ πτωχόν. τί οὖν φησὶν αὐτοῖς ὁ Θωμᾶς; ἑωράκατε τὸν Κύριον; καθώς. οὐκοῦν οὐ ἐθαυμάσατε, μᾶλλον σέβεσθε· οὐ καταπεφρονήκατε, κηρύττοντες δοξάζεσθε. Εγὼ δὲ ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, ⁊ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, ⁊ βάλω τὸ χεῖρά μου εἰς τὸ πλευρὰν αὐτῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. ἀμὴν ὑμῖς οὐκ ἂν ὀπιστεύσατε, εἰ μὴ πρῶτον ἐθαύσατε· ὅπερ κἀγὼ, ἐὰν μὴ ἴδω, οὐ μὴ πιστεύσω. ὀπίμεινον, ὦ Θωμᾶ, ἐπὶ τοιούτῳ πάθῳ, σπουδαίως ὀπίμενον, ἵνα σε βλέποντες ἐγὼ βεβαιωθῶ τὸν ψυχήν. ὀπίμενον ζητῶν τὰ ἐπόντα, Ζητεῖτε, ⁊ εὑρήσετε. μὴ πρόθυμος ἁπλῶς ἐρεύνα, ἐὰν μὴ εὑρήσῃς οὐ ζητεῖς ἡσυχεῖν. ἐπίμενον χρέων τὸν θύραν τὰ δυσδιάρρητα γνώσεως, ἕως ἂν ἀνοίξῃ σοι ταὐτὴν ὁ εἰπών· Κρούετε, ⁊ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. φιλῶ σε τὴν διάνοιαν τῶν λογισμῶν, ὡς πᾶσαν διάνοιαν τέμνουσαν· ἀγαπῶ σε τὸ φιλόμαθες, ὡς πᾶς φιλονεικίαν ἐκκόπτοντα· ἡδέως ἀκούω σε πολλάκις λέγοντος, Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, οὐ μὴ πιστεύσω. σὲ γὰρ ἀπιστοῦντος, ἐγὼ πιστεύω διδάσκομαι· σὲ τῇ διπλῇ τῆς γλώττης ὀρύττοντος ταῖς τῦ θείου σώματος ἀρούραις, ἐγὼ Ⓦ καρπὸν ἀπείρως θερίζω ⁊ σωρεύω ταῖς ἐμαυτόν. ἐὰν μὴ ἴδω τύποις μου τοῖς ὀφθαλμοῖς τῦ ἐν ταῖς ἁγίαις αὐτῦ χερσὶ καλαῖς, ἃς ἠργασίασαν οἱ δυσσεβεῖς, οὐδαμῶς τοῖς ὑμετέροις στόμασι πιστεύσω ῥήμασιν· ἐὰν μὴ βάλω τὸν μου Ⓦ δάκτυλον εἰς τὰ κοιλώματα τῶν ἥλων, οὐκ ἂν τὸ ὑμέτερον εὐαγγέλιον ἀποδεξώμαι· ἐὰν μὴ κρατήσω ταύτῃ μου τῇ χειρὶ τὸν πλευρὸν ἐκείνου, τὸν ἀνύποπτον μάρτυρα τῆς ἁγιάσεως, οὐκ ἂν τῷ ὑμετέρῳ πιστεύσαιμι δόγματι. ἅπας γὰρ λόγος κεκτημένος τὸν ἀπὸ πόνων θεαμάτων σωτηρίαν, ἰσχυρὸς ἐν ἀρχῇ ⁊ βέβαιος· πᾶσα δὲ φωνὴ τῆς ἀπὸ τῶν ἔργων μαρτυρίας ἐστερημένη, ἐστὶ δόξης κενός, οὐκ τῶν χλεόντων εἰς Ⓦ αἰῶνα χειμένη. μέλλω κηρύττειν τοῖς ἀνθρώποις τὰ διδασκάλια τὰ θαύματα. πῶς οὖν ἂν μὴ πρόσλαβον τοῖς ὀφθαλμοῖς, ταῦτα τοῖς λόγοις δέξαιτο; πῶς πείσω τοὺς ἀπίστους πιστεύσαι, οἷς οὔτε ἀνὴρ πώποτε προσηλύθησε; Εἶπω τοῖς Ιουδαίοις ⁊ τοῖς Ελλησιν, ὅτι τεθεώμην μὲν Ⓦ ἐμὸν δεσπότην τεθνάμενον, ἀνασάντα δὲ οὐκ εἶδον, ἀλλ' ἠκουσα; καὶ τις οὐ γελάσει μου τὰ φωνάς; τίς οὐ χλευάσει τὸ κήρυγμα; ἕτερον γάρ ἐστιν ἀκοὴ, ⁊ ἕτερον ὄψις· ⁊ ἕτερόν ἐστι λόγων ἀπαγγελία, ⁊ ἄλλο θεαμάτων θέα ⁊ πίστις. ὅτως ἀμφίβολον κεκτημένου τὴν γνῶσιν τὸ Θωμᾶ, μὴ ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ὁ δεσπότης ποιεῖ σὺν ἑαυτῷ μαθητὰς ζωὴν δεδισμένους ὁμοῦ προσελθεῖν. ἀφῆκε Ⓦ Θωμᾶν ἐν ταῖς μέσαις ἡμέραις κατηχηθῆναι ποτὲ τῶν ἑταίρων αὐτῦ, ζωοχάρησεν αὐτὸν ὀκταιώσας ⁊ δι' ἁγίας τῆς θέας αὐτῦ ⁊ τῆς ψυχῆς αὐτῦ σφοδρῶς ἀναφλεχθείσης τῷ πόθῳ τῆς ὄψεως, τότε λοιπὸν ὑγκάμπτει ὁ πολυύμνιος Ⓦ ποδοῦν τὰ κατέλαβεν. ὁμοίως δὲ, καθάπερ ὁ κριὸς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, τοῦτο πεποίηκε, ⁊ πάλιν, καθάπερ ⁊ ποτὲ τεθνηκὼς, εἶπεν αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν, ἵνα ⁊ τὸ θεάματος ⁊ τὸ θαύματος ἡ ταυτότης, ⁊ τῶν ἀποστόλων τὴν ἐπαγγελίαν βεβαιώσῃ, ⁊ τὸν ἀθυμίαν τῆς ἀδυτέρας αὐτῦ ἐπελθύσεως ὁ ἀκριβές. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· Φέρε Ⓦ δάκτυλόν σου ὧδε, ⁊ ἴδε τὰς χεῖράς μου. ὦ φιλανθρωπίας ἀπερρήκτου ὕψος, ὦ συγκαταβάσεως ἀμετρήτου πλατ-

Ιωαν. κ. κγ.

Ιωαν. κ. κε.

Ματθ. ζ. ζ.

Ιωαν. κ. κτ.

395. Οὐκ ἀνέμενε τὸν προέσοδον τοῦ μαθητοῦ, οὐ προεμένε ⓦ δεόμενον προσελθεῖν, καὶ δεηθῆναι καὶ τυχεῖν ὧν ἐβούλετο· οὐκ ἀπεφέρησεν αὐτὸν οὐδὲ πρὸς βραχὺ τῆς ὄψεως, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἐρώμενος ⓦ ἐφασκὴν πρὸς ⓦ πονούμενον ἐθίαζεν· αὐτὸς τῇ φωνῇ ⓦ δάκτυλον τοῦ πονοῦντος πρὸς αὐτὸν ἐπαπάσατο· αὐτὸς τῇ δεξιοτεχνῇ γλωττῇ τοῦ ἀγκίστρου δόξαν εἵλκυσεν εἰπὼν πρὸς αὐτόν· Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου. ἤκουσα, Θωμᾶ, μὴ πρὼν ὡς ἀνθρωπος, ἀλλὰ πρὼν ὡς Θεὸς, ἄφρ' ἐλάλησας πρὸς τοὺς σοὺς ἀδελφούς· πρόημίν ὑμῖν τὴν θεότητα, κεχωρισμένος ὑμῶν τῇ ἀνθρωπότητι. θέλεις ἐπομνήσω σε τοῦ εἰρημένου προφήτου ῥημάτων; Οὐκ εἶπας, Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ⓦ τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω ⓦ δάκτυλόν μου εἰς ⓦ τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω; οὐ ταῦτα τὰ ῥήματα ἀφῆκας τῶν ἐρυθρῶν χειλέων; οὐ ταῦτα τὰ ῥήματα τυγχάνει τῶν σῶν λογισμῶν; ἀφῆκας ταῦτα πάλιν ἐλήλυθα, δι' ἅπερ ἀμφιβάλλεις. τοῦτο δεύτερον ἐπλησίασα, δι' ἅπερ ὀπτιγμῆς, ἄφιγμαι. καὶ νῦν ἀφῆκέ σε τὰ εἶπα προερχόμενον πρός σε, ὁ ἀφῆκας ὁ πλανώμενον προβατον κατελθὼν ἐκ τῶν ὀρέων, καὶ τοὺς ὀρέους μὴ καταλιπών. μὴ τοίνυν ἀχρεωστῆς μαθεῖν ἃ πόθεις, μὴ σοτραπῆς θεσπεργάσασθαι ἅπερ ὀπτίζητες· μὴ προσκτήσῃ ⓦ σοὶ δάκτυλον ὀπτιδοῦναι ταύταις μου ταῖς χερσίν. ἀνέχομαι καὶ δακτύλου προσέργου, ὡς ἐπεχόμενον τῶν ἥλων· ἐπομνύω τὸ φιλανθρωπότατον τοῦ προσεργάτου, ὡς ἐπ' ἐμφανὲς τοῦ τῶν μισουμένων ἐπήρδου. σαφεσύμβολος ἐπὶ τῶν ἐμφανῶν ἐκ ἠγανάκτησα, καὶ πρὸς σὲ ἐρυθριόμενος οὐκ ἐπαισχύνω; φέρε ⓦ δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου τὰς πεπαυματισμένας ὑπὲρ ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀπιστῇς ⓐ μόλωπας τοὺς ὑμετέρους ψυχῶν· ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ λόγισαι σεαυτὸν, πότερον ἐκείνου εἰμὶ ὁ σαυρωθεὶς ἐκεῖ, ἢ ἄλλος τις πρὸ ἐκείνου· ἴδε τὰς χεῖράς μου, ἃς ἔχω ἀφῆκα τῆς Ἰουδαϊκῆς μανίας τὰ σύμβολα, ἵν', ὅταν ζωοποιῆσαι ⓐ Ἰουδαῖοι καὶ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, καὶ εἴπωσι πρὸς με, ἡμᾶς σε οὐκ ἐσαυρώσαμεν, δέσποτα, ὑποδείξω τοῖς πολεμίοις τὰς χεῖρας ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, καὶ τῇ ὄψει καταισχύνω τὰ πρόσωπα τῶν Ἰουδαίων. ἴδε τὰς χεῖράς μου καὶ τὴν ἀληθῆ μου τῆς ἐμῆς διαστάσεως. μὴ νομίσῃς φαντασίαν εἶναι. κράτησον ταύτας τὰς χεῖρας, ὡς ὑμέτερος τῆς ὑμετέρας ἀναλυτικῆς. κράτησον ταύτας τὰς χεῖρας, ὡς εὐχρεστῆς ἐκ τῶν μνημείων ἐπιναδύσεως· κράτησον ταύτας τὰς χεῖρας, ἀγκυραν τοῦ ἐν τῷ ἅδῃ βυθοῦ. μὴ φοβηθῇς μηδένα χαμαιπετῆ, μὴ φείξῃς μηδεμίαν ζάλην κοσμικὴν, μὴ φοβηθῇς τὰς τῶν ἐναντίων ἀνέμων πνοὰς, μὴ φροντίσῃς τῶν καταιγίδων καὶ τῶν ἀπειλῶν τῆς τῶν πολεμίων θαλάσσης. πλέε θαῤῥῶν τὸν βίου τὸ πέλαγος· πλέε κατέχων τὸν ἀγκυραν τοῦ πνεύματος· πλέε προσέχων ὡς λιμένι τῷ ὑράνῳ· πλέε φοβούμενος μόνον τῆς ἐμῆς ἀρνήσεως τὸ ναυάγιον· γέλα ⓦ θάνατον ὡς νεκρόν· παῖζε τὸν φόβον ὡς ἀΐδιον· ἀπάλαυε τὸν δι' ἐμὲ πόλεμον, ὡς ἀρχὴν ἐνδοτέρας ζωῆς, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου. δύπλησον δόξαν τῆς σῆς χειρὸς ἐκ τῆς ζωηφόρου μου κρίνης τὸ πολυόμνυον πόμα, καὶ τὸ δίψος προδαμάσῃ τὸ σόν. φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου. εἰσαγάγε τὴν σὴν δόξαν εἰς τὸ ἀπερφον τῆς φύσεως, καὶ ἔκδυσε τὸ φαρμακον τῆς σῆς προαιρέσεως. φέρω χεῖρός φιλαύσης ὀπτίβολον, ὁ δόξαμνος λόγχη πληγήν. φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, ἵνα ἔχῃς ἀφ' αὐτῆς ἀγωνίζεσθαι, ἵνα ἔχῃς λέγειν πρὸς τοὺς διαφθειρομένους τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὰ αἰσθήσιν εἶδές με καὶ πέπαυσαι ἐψηλάφησάς με ἀκριβῶς. φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου. δεῖ σε γὰρ ταύτην ὕστερον καταλιπόν, ὅτε ἄλλων τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς ἰασάμενος, προεῖδως ὡς Θεὸς, ὅτι θελήσεις αὐτὴν ὕστερον ἰδεῖν, ἵνα σὺ τὰ πάθη τῆς ἐμῆς σαρκὸς τοῦ τύπου ἴδῃ, τῆς σῆς ψυχῆς θεραπεύσῃ τὸ πάθος. φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, ἵνα οὕτως, ὡς βλέπεις, ἐφυλάξω, ἵν', ὅταν θελήσωμαι πά-

λιν ἐκ τῶν ἀρχαίων, ἢ καθίσω κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν, ἴδωσιν Ⓦ Ιουδαῖοι τῆς κακίας αὐτῶν ἐργασίας αἰτιατρέσωπα καὶ ἔργα φαινόμενα, καὶ αὐτοκατάκριτοι γένωνται. καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. κακόν ἡ ἀπιστία, βυθίζει Ⓦ νοῦν· ἡ πίστις μετεωρίζει τὸν εἰς ἀρχήν. ἡ ἀπιστία τυφλοῖ τὸν ψυχικὸν· ἡ πίστις φωτίζει τὸν λογισμούς. ἡ ἀπιστία καὶ ἀρχαῖα πρᾶγματα· ἡ πίστις καὶ αὐρίαν καὶ καθ' ὥραν· ὁ ἄπιστος πρωτοπάσιν ἄγνωστος. μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. ἀποδίωξον τὸ νέφος τῆς ἀπιστίας, καὶ θάσσον καὶ καθαρὰς ἀκτῖνας τῆς πίστεως. γένου καὶ σὺ πρώτων ἀποστόλων τῆς ἐμῆς θεότητος ἄξιος. γένου τοιοῦτος, οἵῳ ἐμὲ Ⓦ ἐμοὶ συντυχόντα καὶ τυχόντα τύπων, ὧν σὺ τετύχηκας. ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀποστόλοις σκληθῆς, ὁμοίως αὐτοῖς ἐπιμήθης, ὁμοίως αὐτοῖς καθοπλίσθητι· ὁμοίως αὐτοῖς ἄνωθεν ἐνδύσασθαι, ὁμοίως αὐτοῖς ἐθαρρήθης, ὡς φίλος, ὅλον μου τὸ μυστήριον· ὁμοίως αὐτοῖς κήρυττε τὸν ἐμὸν δυνάμει. μὴ πάλιν εἴπῃς μοι· ὃ ἄπαξ ἴδω, ἐὰν μὴ πάλιν ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ Ⓦ τύπον τῶν ἥλων, οὐ μὴ πιστεύσω. ἕως εἰμὶ μεθ' ὑμῶν, ὡς βούλει, πολυπραγμόνησον· ἕως ἔχῃς πρίσασθαι τὸν ἀρχαῖον ἀμπελῶνα, πρόβαλε σὸν κλάδους αὐτοῦ καὶ σὸν βότρυας ἐρεύνησον. ἀνελθύσομεν γὰρ εἰς οὐρανούς, ὅθεν ἦλθον εἰς γῆν· ἀνέβυσομεν ὅπου εἰμί· ἀνελθύσομεν τῇ ἀνθρωπότητι, ὅθεν συγκατέβην ὑμῖν τῇ θεότητι· ἀνελθύσομεν μοι τούτου τοῦ σώματος, ὃ χωρεῖς τοῦτο σκηνήσας ἐκεῖθεν, καὶ μένας ἐκεῖ· ἀνελθύσομεν μοι τῆς ὑμετέρας φύσεως πρὸς Ⓦ πατρῷον κόλπον, ὃ ὢν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ πατρός. ἰδοὺ γὰρ τὸ ἔργον, δι' ὃ τὴν ὁδὸν ταύτην πεποίημαι. ἀναλάμπω τοίνυν ὁ Θωμᾶς τὴν διαστηκυῖαν χάραν, καὶ τῆς θείας πλευρᾶς, καὶ μετὰ χαρμόνης ἀνειλίας ὁμοῦ καὶ πρὸς ἀχρείας ἐκ τῆς θέας ὧν ἐπεθύμησε, πρὸς ὑμνῳδίαν εὐθέως τὴν γλῶτταν κινεῖ, βοᾷ πρὸς τὸν Κύριον· Ο Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου· σὺ εἶ Κύριος καὶ Θεός, σὺ εἶ καὶ ἄνθρωπος ἐν φιλανθρωπίᾳ, σὺ εἶ ξένος καὶ πρὸς ἀνδρὸς τῆς φύσεως ἰδίας. οὐ τέμνεις σιδήρῳ καὶ πάθη, ἃ κρεῖς πυρὶ καὶ ἕλκη, οὐκ ἐρημίζῃ πρὸς βοηθῶν τὸν τῶν φαρμάκων ἰκμόν, οὐκ ὀπιδεσμεύεις ὀπὶ δεσμοῖς ὀρατοῖς καὶ κάμνοντα ἕλκη. ἕλκη οἰκτιρμῶν ὀπιδέσμοις ἀοράτοις, ἀοράτως τὰ ἀλγεινὰ μήλα συσφίγγεις. ἕλκη λύπης σιδήρῳ τομώτερον· ἕλκη ῥῆμα πυρὸς δυνατώτερον· ἕλκη νέμα φαρμάκου πρεσπέστερον. ὡς δημιουργὸς ἀπόνως ἀγιάζεις τὸ ποίημα· ὡς πλάστης μεταπλάττεις ἀκαμάτως καὶ πλάσματα. σὺ λέπρα ἀπέξεσας, ὡς ἤθελησας· σὺ χωλοὺς δρομῆας ἀπέδειξας· σὺ παραλύτους βαστάζειν καὶ ἑαυτῶν κλίνας ἐποίησας· σὺ τυφλοὺς ἐκ γενετῆς ἀπονίπασας τὸ ζόφον ἐκέλευσας· σὺ σὸν δαίμονας ἐκ τῶν σῶν ποιημάτων ἐξώρισας· σὺ πρὸς τὸ ἔρημον σκεπτήθης βουλόμενος· σὺ θέλων πρὸς τὸν Ιουδαίων πρώτα καὶ σάρκα πίστωθας δι' ἐμέ, ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. ἐπέγνων τὸν ἐμὸν δεσπότην, ἐπέγνων τὸν ἐμὸν ἀλιέα καὶ Φύλακα, ἐπέγνων τὸν ἐμὸν βασιλέα καὶ Κύριον, ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου. πιστεύω σε, δέσποτα, τὴν οἰκονομίαν, πιστεύω σε τῇ συγκαταβάσει, πιστεύω σε τῇ προσλήψει τῆς ἐμῆς ἀρχῆς· πιστεύω σε τὸν προσκυνούμενον ἀγγέλοις, πιστεύω σε τοῖς παθήμασι τῆς σαρκός· πιστεύω σε τῷ τεταρταίῳ θανάτῳ· πιστεύω σου τῇ ἀναστάσει· λοιπὸν οὐκέτι πολυπραγμονῶ· πιστεύω, οὐκέτι λογισθητῶ· πιστεύω, οὐκέτι ζητήσατῶ· πιστεύω, οὐκέτι περιεργάζομαι· πιστεύω τοῖς ἐμοῖς ὀφθαλμοῖς, πιστεύω τῇ ἐμῇ δεξιᾷ. ἔμαθον, ἀφ' ὧν εἶδον, μὴ λογισθῆναι· ἔμαθον, ἀφ' ὧν ἐψηλάφησα, προσκυνεῖν, μὴ ζητεῖν· ἕνα Κύριον καὶ Θεὸν ὁμολογῶ, Ⓦ διαπαντὸς Χριστόν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟΝ.

Λογ. ρζ.

ΕΜνησώμεθα τοίνυν τῶν ἀθλητῶν τῶν διαγωνισαμένων ἐν τοῖς ἀγῶσι τὴν μνήμην· καὶ μιμησώμεθα δὲ αὐτοὺς καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος, καθόσον οἷόν τε, πρὸς τὴν εἰς αὐτοὺς εὐφημίαν ἀνακηρύττων τὰ ἐκείνων κατορθώματα. Ἀρκοῦσα γὰρ παίδευσις τοῖς ἡμετέροις ἔσται, τὴν ἐκείνων ἀρετὴν ἡ ἀπομίμησις. Ἀρχὴν τοίνυν ποιήσωμαι τῆς εἰς αὐτοὺς διατριβῆς ἀπὸ τοῦ τῆς εὐσεβείας στάδιον, καὶ πρῶτον καταρξάμενον τῶν ἀθλητικῶν γυμνασίων. Ἤλειψεν αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ πνεύματος, ἐπαιδοτρίβησε δὲ πρὸς τὰ παλαίσματα ὁ ἀγωνοθέτης ὁ οὐράνιος, οὐ σώματι πυκτεύοντα, οὐδὲ τὰς χεῖρας εἰς ἄμιλλαν προβαλλόμενον, ἀλλὰ τὴν γλῶτταν ἀκοντῶν καὶ τὴν ταῖς χερσὶ πολεμιώτων. Ἐδωμεν τοίνυν τὸν ἀθλητήν, ἵνα πως καὶ ἀπασι μιμητὴς ἀνεφανῇ τοῦ διδασκάλου. Οὗτος γὰρ αὐτοῖς εἶχεν ἀνταγωνιστάς, καὶ κατ' ἐκείνου ἐθρασύνοντο μόνους. Ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐπλήσθησαν αὐτῶν τὴν ὠμότητα τὸ σωτήριον πάθος, ἀλλ' ἐπὶ διψῶσιν αἵματος τὸ προθύμως διδασκόν αἷμα ἐκχέαντες, καὶ φρονοῦσιν ὁμοίως καὶ τῶν δούλων τὸν διδασκαλικὸν ἐργασάμενοι φόνον. προβαλλώμεθα τοίνυν τὸν λόγον τὸν δίκιμον ἀθλητήν. Ὁ γὰρ ἐν τοῖς ἔξωθεν ἀγῶσιν ἰδιώτας αὐτοὺς οἱ θεφανῖται κρίνωνται, εἰδῶσι δὲ ὀξέως μόνους καὶ προκρίτους εἰσάγειν εἰς τὰ παλαίσματα, ἵνα "τὸν ῥωμύλου "ἐφάμιλλον ὁ δυσδίκιμος ἀναρρηθῇ θεφανίτης. σὺ δὲ οὗτος ὁ" λέγε ὁ θεῖος προμαχῶν, τῆς εὐσεβείας ὁ πύργος ὁ ἀκαταγώνιστος. Ζωῦτα γὰρ προεστιατὴν πόλεως τῆς αὐτοῦ οὐκ ἂν ἀμύητοι. παιδευτὴς ἐλθέτω τῶν μετ' αὐτοῦ ἀγωνισαμένων ἀπὸ τῶν οἰκείων πόνων, καὶ θεῖος ἁρπάσας δὲ θεφάνους, δυσφρώτους ἐδείξε δὲ τοῖς ἔξωθεν δὲ πολεμιωτάτους, τὸ σώματος μόνον καταφαγομένους, τὴν δὲ ψυχὴν ἄτρωτον καταλιμπάνοντας. Μὴ φοβηθῆτε γάρ, φησιν, ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι. ἐκείνης τοίνυν τῆς θείας φωνῆς μεμνημένος τῆς ἀλειφούσης αὐτὸν εἰς τὰ πτοήσματα, οὕτως ἀπεδύσατο πρὸς τὸν ἀγῶνα ὁ ἀθλητής, καὶ τῇ γλώσσῃ λιτρώσκων δὲ τὸ σῶμα τοῖς λίθοις καταπτοῦσαν, ἐδείκνυτο θείοις λόγοις τῶν ἐκείνων βελῶν δυνατώτερος. καὶ τὰ μὲν σώματα ἐδέχετο τὰ βλαβὴ τῶν λίθων πταύματα· τοῖς δὲ γε ῥήμασι πικρότερον ἐπίεζωσκε δὲ βάλλοντας, καὶ διερέθιζε πρὸς τὸν καὶ αὐτὸν πόλεμον, ἵνα σωτηριωτέραν αὐτῷ τὴν ἰδιοπειθῆ κατασκευάσωσι τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀναπέμπουσαν. καὶ μοι λογίζου τῶν βελῶν τὸ διάφορον. τὰ μὲν γὰρ λίθοις τὸ σῶμα κατεχώννυον, ὁ δὲ τοῖς τοῦ πνεύματος ἐκτὸς χορηγουμένοις ῥήμασι τῆς ἐκείνων καρδίας κατεστοχάζετο. Οὐδεὶς γάρ, φησιν, ἠδυνάτησε ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι, ᾧ ἐλάλει. ὦ γλώττης σάλπιγξ μεγαλοφωνοτέρας· ὦ ψυχῆς ἀκαταπλήκτου, πάντως ἀδαμαντος στερροτέρας. δῆμον εὗρεν Ἰουδαϊκὸν καὶ ὀπισυνισάμενον ὡς ἀθλητήν, καὶ ὥσπερ τινὸς σκιᾶς τεμνόμενος, ὅτου κατέφερεν τῶν πρόσω, καὶ τὰ τῶν λίθων νιφάδας δεχόμενος καὶ τὸ σώματος κλάσμα, ὥσπερ τινὸς αὐτῷ πύργου ἀπὸ τῶν λίθων οἰκοδομουμένου, ὥστε δι' ἑαυτοῦ φθάσαι τὸν οὐρανόν. τί τοίνυν τῆς πέτρας ἐκείνης τῆς λογικῆς γλυκύτερον ἢ δυνατώτερον; τί δὲ ὀφθείη τοῦ φύλου τῆς ἐκκλησίας στερρότερον; καὶ κλινῆ διέσωσεν ἡ πίστις· καθάπερ τισὶν ἀσφαλεστάτοις ἐρείσμασιν ἐπερειδόμενος, ὅτου μεμφήκεν ἄτρωτος, τοῖς ἱεροῖς πταύμασι τὸ σῶμα ποικιλλόμενος, τῇ καρτερείᾳ τοῦ ψυχικοῦ καλλωπιζόμενος, καὶ τῷ οἰκείῳ κάλλει πρὸς αὐτὸν τὸν ὁρμὸν ἀμιλλώμενος. ὥσπερ γὰρ ἐκφυὴς προκαλλὴς δείκνυται τῇ τῶν ἀφρῶν χορείᾳ διαπρεπισμένος· ὅτου δὲ ὁ σωματικὸς τοῦτ' ἀθλητὴς τὸ χιτῶνα τὸν διδασκαλικὸν ἔχων, τοῖς πταύμασιν, ὡς ποικίλοις ἱματίοις ἀμφιεσμένος ἐδύετο, καὶ ἐγεγήθει τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου

E Mss. ἐν Χαλκηδόνι ὑπὸ τοῦ Χαλκηδόνος. Μιμοῦ Δεκ. κε.

Matth. x. κε.

Πραξ. ε. ι.

ὲν τῷ σώματι βαστάζων, ὥσπερ χαρακτῆρας δεσποτικούς. ὑπεδείκνυον ⓐ λίθοι ⓦ ἀθλητικὸν, ἀλλ' ὥσπερ τι φυτὸν ὑραιομήκες ὅπου γῆς ἐρριζωμένον, ὕτω καὶ ἀκαμπὴς ἐφυλάττετο, δεχόμενος ὡς τῶν λίθων βολὰς, καὶ μὴ καταπίπτων. τοῦτο γὰρ αὖ εἰκότως ἁρμόσειε ὃ περὶ φοινικῶν εἶπε λόγιον, ὅτι Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει. ἐφοινίασετο μὲν οὖν τὸ σῶμα, καὶ περιῤῥέοντο τοῖς τῶν αἱμάτων ῥεύμασιν, ἐπάλληλα δεχόμενος τῶν λίθων τὰ κύματα, πολλῷ γε πλέον τῆς πίστεως πεζεύμενος. ἐώρα γὰρ περὶς ⓦ ὑγιῆ ἀγωνοθέτην, ⓦ τοῖς οἰκείοις ἀθλητὰς τὸν χάρακα περιτίνοντα, καὶ περὶς ὑγιεῖς αὐτοὺς ἕλκοντα, ὅπου τῶν ἀγώνων ἀπόκειται τὰ ἔπαθλα, ὅπου τῶν σεφανίων ἀμάραντος ἅλις, καὶ κεῖ τὸν Παῦλον ἴσως βοᾷ· Οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτω πυκτεύω, ὡς οὐκ ἀέρα δέρων. βάλλομαι, καὶ πιέζωμαι τοῖς ῥήμασι. μιμνησθῆτε, φησι, τῶν πατέρων ὑμῶν τῶν ὁδῶν σεφήσας καὶ ἀληθυσάντων. Πρᾶξ. ζ. νδ. Τίνα γάρ, φησι, οὐκ ἐδίωξαν ⓐ πατέρες ὑμῶν; καὶπὴς Δαμασκὸς γενόμενος κληρονόμει, τὸν ἐκείνων μαρίαν ζηλώσαντες· ὡς ⓐ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς· τὸ πατρικὸν διεδέξασθε μιαφονίαν. ταῦτα τὰ σεφῶν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ῥήματα, τοιαῦτα τὰ σεφανίτου καὶ τῶν ἀνατίων καὶ τοξεύματα. καὶ καθάπερ ἄλσος ὡς ὑπερκείρων φλόγα, ὕτω δὴ καὶ ὁ σεφανομάρτυς πλέον καθ' ἑαυτὸν τῶν ἐκείνων μαρίαν ἐρέθιζεν. ἐώρα γὰρ ⓦ πολυάνθρωπον, καὶ ἐπόθη ⓦ θεωρούμενον, καὶ πιὰ περὶς αὐτοὺς· ἴσως ἀπεφθέγξετο τοιαῦτα· τὰ ἔξωθεν ἐνδύματος καταστολάζεσθε, καὶ κεῖ τὰ σώματος πέρι πτε τῶν λίθων· ἀλλὰ λέληθεν ὑμᾶς, ὡς ἔοικεν, ὅτι δὴ μοι πληρῶτε τὸν πόδον. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς καὶ περὶ τὰ Παύλου πεύδω τὸν ἔξωθεν ἀνθρωπον ἀπεκδύσασθαι, ἵνα γυμνὴ τῇ ψυχῇ περὶς ὑγιεῖν ἀναστῶ, καὶ ὁ αἰθέριον πέλαγος περαιωσάμενος, συμβασιλεύσω ὡς δεσπότῃ. τοῦτο μόνος ὁ πλοῦς οὐκ ἔχει ναυάγιον, αὕτη ἡ θαλασσοπορεία, ἀχμάσους Δαμασὸς τοὺς πλέοντας· ἀκινδύνως μὲν πλεῖ ὁ σκάφος. ὑγιεῖν γὰρ ἔχω ⓦ κυβερνήτην, ⓦ τοῖς νοητοῖς αὐτοῦ πηδαλίοις κατευθύνοντα. φοινίζατέ μοι τὸ σῶμα τοῖς τεμάχεσι. καὶ γὰρ τὸν Ιωσὴφ χιτῶνα ἐφοίνιξαν ὡς αἵματι ⓐ πατέρες ὑμῶν, ὡς καὶ ὑμεῖς. πρέπον γὰρ αὖθις ζωοχαῖς λέγεσθαι τὸ σεβαστὸν μάρτυρος ἐρημάδον. ἐκείνους ἐμιμήσασθε τοῦ τὸν κακὸν κληρονομίαν ὑμῖν καταλελοιπότας. ἀλλὰ καὶκεῖνοι τὸν Ιωσὴφ ἀπέδοντο, διημάρτησαν τῆς ἐλπίδος, καὶ ⓐ τὸν σωματικὸν ναὸν λιθάζοντες, πρέπον ναὸν οἰκοδομεῖτε θεοκαλλέστερον. ὁρᾶν αὐτοῦ μοι τὰ σεφάνια ἔπεισιν. ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς εἰς τὸν θεμέλιον ἐστήρικται. ταῦτα γὰρ πρέπον τὰ τῶν Στεφάνου τὰ ῥήματα, τῶν σεφανηδήσαντι τὸν ἀποστολικὸν λογάδην ὅτι τοῦ ἀγῶνας, καὶ ὀξυτέρῳ τῷ δρόμῳ φθάσαντι περὶς τὸ μαρτυρίου τέλος, τῷ ὅτι γῆς ἀγωνισαμένῳ, καὶ τὸ θεμελίοις ἀναῤῥηδέντι· ὃς σεβεσμένους μὲν τοῦ πολεμίους εἶπε, λιθοβολουμένων ὑπ' ἐνθουσιάζετο, καὶ τούτῳ τὸν δεσπότην μιμούμενος, καὶ φησι περὶς τὸν ἀγωνοθέτην· Κύριε Ιησοῦ Χριστέ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. διώκων αἰ μὲν, φησιν, ὁ ἀγών· δέχου τοίνυν τὸν σεφανίτην τὸ θεμελίοις. ἐπαθλεῖ ὁ ἀθλοθέτης τὸν ἀθλητόν. ὅτι τοῦ σεφάνους γὰρ τέχνῳ, καὶ τῶν τοιούτων ἀγώνων ἀπεύδω καμόντας τὰ ἔπαθλα. τοσαῦτα ἡμᾶς ὁ σεβασμάρτυς εἰσίασε καὶ τοῖς ῥήμασιν εὐδόκιμος πιθανὸς καὶ τοῖς παλαίσμασιν, ἡ κορυφὴ τῶν μαρτύρων, ὁ σέφανος τῶν ἐκκλησιῶν, ὁ τὸν δεσπότην ἐπιγόμενος φθάσας τῷ δρόμῳ, καὶ τῷ τὸ θεμελίοις καλιῶτι ἐπακούσας δι' ἐκείνης τῆς θείας φωνῆς, Οπου εἰμὶ ἐγὼ, φησιν, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμός. Ιωαν. ιβ. κε. Κολασσ. γ. β. Τὰ ἄνω γὰρ, φησι, φρονεῖτε, οὗ ὁ Χριστὸς ἐν δεξιᾷ τοῦ παθεῖν καθηται. ἐκεῖνον ἐπόθη τὸν θεῖον τὸν βασιλικὸν, περὶς ἐκεῖνα ἔπεσχε τὰ βραβεῖα τῆς ἄνω κλήσεως· ἐκείνας ἐπόθη τὰς βασιλικὰς δωρεὰς τὰς ἐν τῷ ἐπουρανίου βασιλέως διανεμομένας τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ ἀγωνισταῖς. τίς αὖ οὖν λόγος ἀρκέσειε τὸν ζοῦτον καὶ τηλικοῦτον ἀθλητὴν περὶς ἀξίαν σημήνασθαι λόγῳ, τὰ δικαίου τῶν ἔργων κηρυττόμενον, καὶ καθάπερ σήμειον αἰεξάλειπτον καὶ ἀλεξίπτωτα τῶν οἰκείων κατορθωμάτων τὴν μνήμην; τούτου τὸν πόθον ζηλώσωμεν, καὶ τὴν ἀρετὴν μιμησώμεθα, ἵνα καὶ τῶν ἀποκειμένων σεφάνων ἀπολαύσωμεν,

σωμεν, χάριτι τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟΝ. β.

Λογ ρη.

Ἐξὸν ἦν στεφάνοις πλέκειν ἀνδράσι βουλόμενοι, ῥόδα καὶ κρίνα καὶ τὰ λοιπὰ τῆς γῆς ἄνθη συνυφαίνοντες. ὅτε γὰρ τοῖς ὀπτικοῖς στεφανοπλόκων ὁ νόμος. ἡμεῖς δὲ στέφανον καταπυθάζοντες τῷ μακαρίῳ Στεφάνῳ, ὃς αὐτὸ Στεφάνου τὰ πνευματικὰ ἄνθη πεγήσωμεν, ἵνα στέφανον χαρίτων τῇ κεφαλῇ Στεφάνου πλέξωμεν. λειμὼν γάρ ἐστιν ὁ μακάριος Στέφανος, πάσης εὐωδίας πεπληρωμένος, τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ βεβαπτισμένος, καὶ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καταμυριζόμενος, καὶ εὐωδιάζων τὰ σύμπαντα. ἰδοὺ γὰρ Στεφάνου μνήμη, καὶ τὰ πάντα ἁγιασμοῦ πεπλήρωται· ὁ οὐρανὸς δὲ πνεύματος δόξαν ὤμβρησεν, ἡ γῆ δὲ πνεύματος ἐπαναπαύεται, ὁ ἀὴρ ὁμοῦ καὶ τὰ πάντα τοῦ μύρου τῆς εὐωδίας πεπλήρωται. ἡμᾶς δὲ ἔχρισεν αὐτὸν ἐφ' ἡμῶν προσδοκῶντα, τῆς ἐκκλησίας κόσμον, τῆς εὐσεβείας ἀθλητήν, τοῦ Χριστοῦ μαθητήν, τοῦ Ἰουδαίων ἔλεγχον, τῶν μαρτύρων ἔξαρχον, τῶν χαρῶν προστάτην, τῶν πεινώντων ἐστίαν, τῶν καταπονουμένων ἀνάπαυσιν, θεσπέσιον τῆς ἁγίας Χριστοῦ πόλεως, τὸν τῶν καλῶν μαθητῶν στέφανον, τὸν σύλλογον τῆς ἐκκλησίας, τὸ τῶν μαρτύρων ἀγαλλίαμα, τὸ τῆς οἰκουμένης καύχημα, τὸ ἐσφαγμένον τῆς πίστεως· ὁ φύλαξ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, ὁ ὑπὲρ τῶν διωκόντων εὐχόμενος, ὁ ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων ὑποπολογούμενος, ὁ μέχρι τούτου ἀγγελικὴν χάριτι τὸ πρόσωπον δοξαζόμενος. Πάντες γάρ, φησίν, οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου. στεφανώσωμεν ἀθλητὴν νῦν τὸν Στέφανον, τὸν πρωτοαθλητὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῖς τῶν λόγων δώροις παύσωμεν. ἐν ᾧ δὴ καὶ τῷ χορῷ τῶν ἀποστόλων ὁ κανὼν ἐπισκοπεῖται, καὶ τοῖς μαθηταῖς τῆς εὐσεβείας ἐγκατελέγη. ἡμερότητι ἐκράτει πάντων αὐθεντῶν, καὶ φιλανθρωπίαν εἶχεν ἐξαίρετον, καὶ ὅσῃ ὕστερον τοῖς αὐτοῦ ποσίν, ὡς τοῖς ἀποστολικοῖς συνήθης, καὶ τιμὴν τοῦ πλησίον ἴδιαν ἰδίαν ἐνόμιζε, καὶ ὃ πρόσθεν πάθος ἑτέρῳ ὡς αὐτῷ πρόσθεν ἐθεράπευεν. ἐν δὲ τοῖς πρόσθεν τοῦ λόγου κηρύγμασι, δαψιλὴς αὐθέντης τῆς πίστεως, καὶ χαρίσματα μὴ πλουτοῦντας ἀπεπίπτων τῶν χεμμύτων τὸν φόρτον, ἢ ἔδειξε τὸ λεῖπον ἐλαμβάνον. τῆς δὲ τῶν κοινῶν ἁρμονίας καὶ τάξεως οἰκονόμος ὑπῆρχεν ὁ Στέφανος, καὶ τοῦτον εἶχεν ἡ πενία πρόσταται καὶ σύμμαχον, ὁ δὲ πλοῦτος ἰσόροπον. ἐπαπωσπαύετο μὲν ἐπ' αὐτὸν ἡ τοῦ πνεύματος δυνάμις, καὶ τὸν ἀνθρωπον ἔβλεπεν οἷον εἶχεν ἡ χάρις. ἀνυμνήσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοί, σὺν τῷ πρωτομάρτυρι Στεφάνῳ τὸν τοῦ στεφάνοις δωρούμενον, τιμὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα· ὅπερ αὐτῇ πρέπει ἡ δόξα, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ex Ms. ἐν Χάλκῃ νήσῳ τοῦ Χηνίσκος. Μᾶλλον Δεκεμβ. κε.

Πραξ. ς. ιε.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΣΤΕΦΑΝΟΝ. γ.

Λογ. ρθ.

Ὁλα καὶ θαυμαστὰ τοῦ μακαρίου Στεφάνου τὰ ἐγκώμια, καὶ οὐδὲ θαύματος αὐτοῦ τῆς εὐσεβοῦς πολιτείας ἀπέστασε. ζῶν μὲν γὰρ πρὸς Ἰουδαίους ἐμάχετο, καὶ ἀποθανὼν ὑπὲρ αὐτῶν ἐπλίζεται, ὅπλον ἔχων ἀκαταγώνιστον τῆς πρὸς τὸν πίστιν. καὶ βλέπε μοι τὰς τότε τῶν ἀνομιῶν φάλαγγας, καὶ ἐκπλάγηθι τὸ τραπὸν τῆς ἀνδρείας. Ἀλεξανδρεῖς ἦσαν, καὶ Λιβερτῖνοι ἐτόξευον, Κίλικες

Ex Ms. ἐν Χάλκῃ νήσῳ τοῦ Χηνίσκος. Μᾶλλον Δεκεμβ. κε.

καὶ Ασιάρχαι ἐπολιόρκουν, εἰς συνέδριον ἥρπαζον, ψευδομάρτυρας ἐμισθοῦντο, νιφάδας λίθων κατέπιπτον, ὡς λέοντες κατ' αὐτῶν τοῖς ὀδοῦσιν ἔβρυχον. ἀλλ' ὅμως ὁ γραπτώτης σοφίᾳ καὶ πνεύματι ὁπλισάμενος σύριγξ, τῇ μορφῇ τῶν ὀρνίθων καταγράπτων, καὶ τοῖς λόγοις τῶν θηρίων ἐκινδυνίζων. ἀλλ' εἶδες τὴν τῶν πολεμίων τὰ τέρψη; βλέπε μοι πάλιν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ συμμαχίαν. εὐρηνοῦ ἀψίδας διεπέτασε, τῷ ἀθλητῇ δίπτυχον τὴν βασιλείων τὰ ἔπαθλα· ἀγγελικὴ μορφὴ τὸ πρόσωπον ἐκόσμωπιζε· νιφάδας λίθων τὴ νιφάσι τὰ λόγων ἀπεκρύετο. καὶ ᾧ μὲν ἔδοσαν, ᾧ δὲ ἔφερεν, καὶ ᾧ τέφανον ἐπιδίδωσι τῷ Στεφάνῳ. βλέπε τοιγαροῦν καὶ πανοῦ, καὶ ὅλῃ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ συγχύσεως. τότε δὲ τὴν φωνὴν τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ νεὼ ὁ Στέφανος ἐκκλησίας τέφανος. πρῶτος γὰρ τὰ τοῦ μαρτύρου ἐπάτησε κέντρα. ὁ βασιλείους τέφανος· ἐθαλάμευσε γὰρ αὐτὸν ἡ βασιλὶς καὶ πρῶτος. πῶς δὲ ἀρχῆσι τέφανος· τὸν γὰρ τοῦ ξενοδοχήσαντος παῖδα βασιλέως ἐπεπόνκει πατέρα. ὁ φιλανθρωπίας τέφανος· χηρῶν καὶ ὀρφανῶν πλούσιος νέμησε, καὶ πιστὸς οἰκονόμος. τῶν Ιουδαίων τέφανος· ἐσπλίτευσε γὰρ τὴν συναγωγὴν μισηθεῖσαν εἰδώλοις. τῶν αἱρετικῶν τέφανος· ἐμφανίζει γὰρ τῶν δαιμόνων τὰ σώματα, βοῶν, μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, μέγας. γλυκύτης γὰρ οὐκ ἐπέκεινα μέτρου μέγας· ἀγαθοῖας γὰρ ὑπερβαίνει φαντασίαν. μέγας· ἴδιον γὰρ τῆς θείας φύσεως τὸ ἀπερίγραπτον. μέγας· ἐκ κόλπων γὰρ πατρικῶν αἰωνίως ἐξέπεμψε. μέγας· ὡς γὰρ λόγος ἀπαθῶς ἐγεννήθη. μέγας· ἡ γὰρ θεία οὐσία τὴν οὐσίαν οὐκ ἐμέρισε. μέγας· ὅτι τῷ θρόνου γὰρ κάθηται, οὐκ εἰς τὸ ὑποπόδιον ἔρριψεν. μέγας· οἷα γὰρ ἡ ῥίζα, τοιοῦτος καὶ ὁ κλάδος. μέγας· Ο γὰρ ἑωρακὼς τὸν υἱόν, ἑώρακε τὸν πατέρα. μέγας· σῶζει γὰρ ἅπαντα τὸ τῇ πειθοῖ. μέγας· δι' ὕδατος γὰρ πολλοὺς ἀνεθρέψατο. μέγας· ὁρῶμενος γὰρ ὑ παλαιῶται. μέγας· μικρὸν γὰρ πατέρα οὐκ εἶχε. μέγας· ὧν ὁ Κύριος ὁ υἱός, καὶ τοῖς γείτοσι μὴ δοκῇ· παντοκράτωρ ὁ υἱός. πάντα γὰρ δι' αὐτοῦ ἐγένετο. βασιλεὺς ἀναρχος ὁ υἱός· ὁ γὰρ βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνος. ὁμούσιος τῷ πατρὶ ὁ υἱός· Ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω. φῶς ἀληθινὸν ὁ υἱός· Ἐγὼ γάρ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Τί πολλὰ λέγω; Θεὸς καὶ παντοκράτωρ, ὁ ἐκ παρθένου σαρκωθεὶς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ποιμαίνων τὴν ἐκκλησίαν, ὡς μάρτυρές φησιν οἱ προφῆται λέγων· Επισκεψάσθω Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Ioan. 11 με. 16

Zach. 10.

Λογ. ρι. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΝ.

Ex Ms. ὁ Χάλκη τήσου ἢ Χηνιάδος.

Ἅσα μὲν ἡμέρα φαιδρὰ τὴν ἡλιακὴν ἀκτῖνα φέρουσα, καὶ τὸ κοινὸν καταλισμονήσι φῶς. οὕτω γὰρ ὁ διακοσμήτης καλλωπίσας τὴν κτίσιν, προῆγαγεν εἰς μέσον. ἐγὼ δὲ πλέον εἰς θαυμασμὸν ἡμέρα ἑορτῆς πανηγυρικὴ καὶ πανέορτος, λόγῳ καὶ λατρείᾳ Θεοῦ τετιμημένη. διπλοῦν γὰρ ἐπιδείκνυσι τὴν θεωρέπειαν, τό τε τῆς φύσεως ἄνθος φέρουσα, καὶ τὸ τῆς εὐσεβείας κάλλος ἐπιδεικνύουσα. τοιαύτη καὶ ἡ σήμερον ἑορτή, ᾗ μὲ ἀόρατον τὸ σώματος ὀφθαλμὸν καταλάμπουσα, τὸ δὲ νοερὸν ὄμμα τῆς διανοίας πᾶσι ἀκτῖσι τοῦ λόγου φωτίζουσα. ἔστι γὰρ σήμερον βία τῶν πιστῶν τῶν βαπτισθέντων, τῶν τε ἐν τῷ νόμῳ κηρυττομένων, καὶ ἁγίας τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος ἀξιωθέντων. ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τὸν παλαιὸν ἁγιάσθη ἐδόθη νόμος· ἐν ταύτῃ τὴν νέαν χάριν ἐδόθη τὸ πνεύματος ἡ ἐπιφοίτησις· ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ Μωϋσῆς τὸν νόμον ἐκ πλάκας ἐδέξατο· ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ χορὸς τῶν ἀποστόλων ἐδέξατο τὸ πνεύματος τὴν κάθοδον, ἀντὶ τῶν πλακῶν τῶν δωρεῶν ἁγίου Μωϋσέως. λέγω γὰρ ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους βαπτισθεὶς χαράφων ὁ μακά-

ὁ μακάριος Παῦλος· Ἡ ἐπιστολή ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας σαρκίναις. ζητεῖτε γάρ, εἰ ἀληθῶς ἐν τῷ τῶν τοιούτων ἡμέραν ἐδόθη ὁ νόμος. οὐ γὰρ ῥητῶς ἐγγέγραπται ἐν τῇ παλαιᾷ Διαθήκῃ, ὅτι τῇ πεντηκοστῇ ἐδόθη νόμος· ἀλλὰ τοῖς ἐρευνῶσι τὰ θεῖα γράμματα ἀνακύπτει θησαυρὸς τῆς γνώσεως. ἴδωμεν οὖν πόσα ἡμέρα, καθ' ἣν ἐδόθη ὁ νόμος. λέγει γὰρ ὁ μακάριος Μωϋσῆς (δεῖ δὲ προσέχειν ἀκριβῶς) Τῷ τρίτῳ μηνὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν, καταβὰς διαμαρτύραι πρὸς λαόν, καὶ ἁγίσουσιν ἑαυτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὀφθήσομαι. προσέχετε ἀκριβῶς. πρὸς τῷ τρίτῳ μηνὶ ἐξόδος Αἰγύπτου. παραπεσκευὴ δὲ ἦν τῆς τρίτης μηνός. πρὸ τῶν προαρεσκευασθέντων ἡμερῶν, μετ' ἐκείνων αἱ ἓξ ἡμέρας πληροῦσαι μῆνα, τρεῖς, δεκαεπτά, καὶ ταῖς τεσσάρσι τῆς δευτέρας. καὶ ἐν τῇ προαρεσκευῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ τῆς δευτέρας μηνὸς ἔλεγεν ὁ Θεός· Διαμάρτυραι τῷ λαῷ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τῆς μηνὸς ὀφθήσομαι. τεσσάρακοντα οὖν τῆς δευτέρας, δεκαεπτὰ δὲ τῆς τρίτης, καὶ πρὸς τῇ τετάρτῃ καὶ τῇ πέμπτῃ τῶν συμφωνίων. ὅτε ὤφθη ὁ Θεὸς ἐν ὄρει Σινᾶ, ὤφθη ὡς πῦρ καιόμενον· ὅτε ἐπεφάνη τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῖς ἀποστόλοις, ἐπεφάνη ἐν εἴδει πυρός. ἐμαρτύραντο γὰρ γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, καὶ ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν. καὶ ὥσπερ, ἀδελφοί, ὑπεφαινομένου τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν παλαιῶν διαθήκων, πολλὰ ἐπὶ γῆς δορυφορούμενα φόβητρα (καὶ γὰρ καὶ γνόφος, καὶ θύελλα, καὶ σάλπιγξ, καὶ βροντὴ πρόδηλος ὅρους, ἵνα προσκυνήσῃ τὸν λαὸν εἰς φόβον τοῦ νομοθέτου) οὕτω καὶ τὸ ἁγίου πνεύματος μέλλοντος ὑπαφοιτᾶν, ἵνα μὴ ὁ ἀνθρωπος τῆς προνοίας εἰς ῥᾳθυμίαν ἐκπέσῃ διὰ τὴν ἀνέγκλητον δοκοῦσαν δεχομένους, ἀλλὰ μάθωσι τοῦ πνεύματος τὴν ἀξίαν ἐνδόξως ὑπαφοιτῶσαν, ὥσπερ ἐπὶ ὄρους γνόφος καὶ θύελλα προεδραμόν, οὕτω καὶ ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐγένετο. Ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, ἐγένετο ἦχος, ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας· καὶ τότε ὤφθη τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ σχίσεις οἷον. μεριζόμενον, οὐ τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὰς ἐνεργείας μερίζον. οὐ γὰρ διαιρεῖται τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ διαιρεῖ τὰ χαρίσματα, ὡς μαρτυρεῖ Παῦλος· Ταῦτα δὲ πάντα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται· διαιρεῖν, οὐ διαιρούμενον, μερίζον, ἀμερίστως, οὐκ αὐθεντίᾳ ὑποκείμενον. καὶ ἵνα ἔδωκε πρὸς πάντας τὴν αὐθεντίας Παῦλος λέγων, Ὁ δὲ Θεὸς αὐλῶς ἐστιν ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσι· τὸν αὐτὸν φωνεῖ εἶπε καὶ ὑπὲρ τῶν πνευμάτων λέγων· Ταῦτα δὲ πάντα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα. ἀλλ' ἐκλήθη τὸ ἅγιον πνεῦμα παράκλητον. δέχει τι, ἀλλ' ἢ δέχεται τὸ παράκλησιν δυνάμενον, πάντες, παραμυθεῖσθαι; ὅτι δὲ τῆς γραφῆς τὸ ἰδίωμα τοῦτο εὑρήσεις. παράκλησιν λέγει ὁ ἀπόστολος τὴν παραμυθίαν. παράκλησις δέ, οὐχ ὡς δούλοις Θεοῦ, ἀλλ' ὡς Θεός. καὶ γὰρ Θεοῦ ἴδιον τὸ παρακαλεῖν. λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος, ἵνα μὴ τὴν τῆς παρακλήσεως ἐπιστρεφόμενοι ὑβρίσῃς, Χριστοῦ προσδεόμενοι, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν. καὶ ἵνα, ἀδελφοί, μὴ νομισθῇ Παῦλος ξενίζειν ὅτι τῶν δογμάτων Θεοῦ εἰσάγων παρακαλοῦντα αὐθέντης, λαβὲ παλαιᾶς μαρτυρείας ἀπόδειξιν. λέγει Ἡσαΐας ὁ προφήτης πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ· Παρακαλέσει σε ὁ ὀνομάσας σε. νόησον τοίνυν, παρακαλεῖ σε ὁ πατήρ, παρακαλεῖ ὁ υἱός. λέγει γάρ· Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, παρακαλέσαι πάντας τοὺς πενθοῦντας. ἄλλως τε καὶ ὁ σωτὴρ βουλόμενος δεῖξαι τὸ πνεύματος τὸ ὁμότιμον δόξῃ, φησίν, Ἐπειδὴ ἀπέλθω, ἄλλον παράκλητον πέμψω· ἄλλος ὃ οὐκ ἂν εἴη, μὴ ἕτερον προτεταγμένον. ὑπεφαίνετο τοίνυν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἴδει πυρὸς γλωσσῶν. διὰ τί οὖν γλῶσσαι; διὰ τὸ τοῦ κηρύγματος χρήσιμον. ὅτῳ γὰρ γλώσσης ἀδύνατο ὁ ἀπόστολοι πρὸς τὸ πληρῶσαι διὰ τοῦ κηρύγματος τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης, ὃ ἔμελλεν ἐνεργεῖν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τοῦτο σχηματίζεται καὶ τὸν δωρεαί· ἄλλως τε

Ε. Κορ. γ. ε.

Ἐξοδ. ιθ. α.

Πραξ. ε. γ.

Πραξ. ε. α.

α. Κορ. ιε. ια.

α. Κορ. ιε. ε.

Ησ. ξα. α.

Ιωαν. ιε. ζ.

ε Κορ. ε. κ.

λωστε καὶ δι' ἐχαμάθη ἐπαθεσιν. ὅπου γὰρ τότε ⓐ γίγαντες ἐθεομάχουν, καὶ πύργον ἐβούλοντο καθασκευάσαι, γλώσσας ὁ Θεὸς ἀποστέλλας, ἐμέλιστε τὴν κακὴν συμφωνίαν, ἀποστέλλει καὶ νῦν ἐνεργείας γλωσσῶν, ἵνα ζωοποιήσῃ τὴν διαμεμερισμένην οἰκουμένην. καὶ διὰ τοῦτο ξένοις γλώσσαις τὴν οἰκουμένην ἔτεμεν· γλώσσαις τὴν οἰκουμένην ζωοποιήσῃ. γλώσσαις διὰ τὸ κήρυγμα· πυρὸς γὰρ διὰ τί; ὅπου ὑλομανήσασα ἡ ἀσέβεια, καὶ πόντα ⓑ κόσμοι ζωοδήσασα δίκην ἀκμῆτος κατεῖχεν, ἀποστέλλει πυρίνας γλώσσας ἀναλισκούσας τὴν ἀκηδίαν τῆς ἀσεβείας. αὖθις γάρ ἐστιν ὁ λέγων· Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν· πῦρ οὐκ ἀφανιστικόν. ὃ γὰρ τοῦ Θεοῦ πῦρ οὐ καίει, ἀλλ' ἀναλίζει. διὰ τοῦτο τῷ Ησαΐᾳ ἀπεστάλη ἓν τῶν χερουβὶμ ἔχον ἄνθρακα πυρὸς ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὡς ἐπέθηκε τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ, φησὶ πρὸς αὐτόν· Ἰδοὺ ἀφήρηκε σου τὰς ἀνομίας σου, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου. ταύτην τοίνυν τὴν ἑορτὴν τῆς ἁγίου πνεύματος ἐπιδημίας σεμνῶς ἑορτάζοντες, δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. τίμησον τὸ πνεῦμα τὴν ἐπιφοίτησιν. τιμᾶται ὁ πνεύματος ἐπιφοίτησις ὅταν συγχαρήσει τῇ ἀμαρτημάτων. ὅπου γὰρ πνεῦμα ἅγιον, ἐκεῖ ἄφεσις. φησὶ γὰρ ὁ Κύριος, Λάβετε πνεῦμα ἅγιον. αἷς τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κηρύττεται τὸ ἐλευθεροῦν· οἷς, ἐλευθεροῖ πατήρ, ἐλευθεροῖ υἱός, ἐλευθεροῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· δοῦλος ἦ ἐλευθερίαν πρόσχημα διώκεται. ὁ γὰρ μὴ ἔχει, τί προσλείζεται. δίδε τοῦτο, ἵνα μάθῃς πῶς ἐλευθερίαν μου καὶ πνεύματος, ὁ σωτὴρ φησὶ ἑαυτοῦ λέγει· Ἐὰν μὴ ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, δοῦλοί ἐστε. ἀπέδωκεν ἑαυτῷ τὸ ἐλευθερίαν. πάλιν ὁ Παῦλος λέγει· Οὕτω κατοικεῖζόμεθα, ὡς ἀπὸ Κυρίου πνεύματος (ὁ γὰρ Κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν) ὅπου δὲ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία. ποτὲ μὲν πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγεται, ποτὲ δὲ πνεῦμα υἱοῦ, ποτὲ δὲ πνεῦμα παρρησίας, οὐκ ἐν συγχύσει κηρυττόμενον, ἀλλὰ τὸ ἀμέρισταν τῆς θείας οὐσίας ἐμφανιζόμενον. ὁ υἱὸς καλεῖ αὐτὸ πνεῦμα τοῦ πατρός. Μὴ μεμνήσησθε γάρ, φησί, τί λαλήσητε· οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε ⓒ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρός. ὁ υἱὸς λέγει τὸ πνεῦμα τοῦ πατρός, ὁ Παῦλος λέγει τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ. λέγει γὰρ οὕτως· Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν κράζον ἀββᾶ ὁ πατήρ. ζωοποιεῖ ὁ υἱός, ζωοποιεῖ δὲ τὸ πνεῦμα. λέγει γὰρ, ὥσπερ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ υἱός, οὓς θέλει ζωοποιεῖ. εἶδες πατέρα καὶ υἱὸν ζωοποιοῦντας; βλέπε δὲ πάλιν καὶ τὸν ἀπόστολον, μᾶλλον δὲ αὐτὸν τὸν σωτῆρα δι' αὐτοῦ λέγοντα, τὸ πνεῦμα ὅτι τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ἐστὶν ὠφελοῦσα. ἐπὶ δὲ ζωοποιοῦντος χρήσομαι τῷ λόγῳ. αἱ χροπονίαι τῶν ἐκκλησιῶν, ποτὲ μὲν ἐπιγράφονται τοῦ Παύλου τοῦ πατρὶ, ποτὲ τοῦ υἱῷ, ποτὲ δὲ τοῦ πνεύματι· οἷς ὅταν καὶ τὸν ἀποστόλου λέγῃ χειροτονοῦντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀξιώματα, φησὶν· ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, εἶτα ἑξῆς. ἐνταῦθα τῷ πατρὶ ἐπέγραψε τὰς χειροτονίας, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ αὐθεντῶν καὶ κτίζων. ἀλλαχοῦ πάλιν ὁ αὐτὸς Παῦλος τῷ υἱῷ ἐπιγράφει· λέγει γὰρ, ὁ καταβὰς αὐτός ἐστιν ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα· καὶ αὐτὸς ἔδωκε, τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους. βλέπε τὸν αὐθεντίαν δηλοῦντα τὸ ῥήματος. οὐκ εἶπε, καὶ αὐτὸς ἐποίησεν, ἀλλ', ἔδωκεν ἐξ ἰδίας αὐθεντίας, οὐ μεμερισμένης καὶ ἀπεχωρισμένης τῆς τοῦ πατρὸς βασιλείας. ἃ γὰρ βούλεται ὁ πατήρ, βλέπει καὶ ὁ υἱός, καὶ ἃ βούλεται ὁ υἱός, τούτοις συνευδοκεῖ καὶ ὁ πατήρ. ἃ τοίνυν ἐπέγραψε τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, ὁ αὐτὸς πάλιν τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἐπέγραψε τῆς χειροτονίας δυνατήσῃ, μετακαλούμενος τοὺς Ἐφεσίων πρεσβυτέρους, καὶ λέγων αὐτοῖς Παῦλος ὁ ταῦτα εἰρηκώς, καὶ ταῦτα φθέγξεται· Προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν. βλέπε τὸ ῥήματος τὴν συμφωνίαν. οὐκ εἶπεν ὅτι τοῦ πατρὸς τὸ, ἔδοκει, ὅτι ἦ τοῦ πνεύματος τὸ, ἔταξει,

ⓐ Γεν. πυρ.
ⓑ Ανα. ις μθ.
ⓒ Ησ. ς. ς. ζ.
ⓓ Ιωαν. κ. κβ.
ⓔ Ιωαν. ιι. λς. β. Κορ. γ. ιη.
ⓕ Ματθ. ι. ιθ.
ⓖ Γαλ δ. ς.
ⓗ Πραξ. κ. κη.

ἔταξεν, ἀλλὰ τῇ αὐτῇ λέξει, ἔθετο ὁ Θεὸς ἢ πατὴρ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔθετο δὲ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. νομοθετεῖ πατὴρ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· νομοθετεῖ πατὴρ, ὡς βασιλεὺς τῶν αἰώνων· ὡσεὶ οὖν φησιν ὁ Δαβίδ, Τοῦ πιῆσαι τὸ θέλημά σου, ὁ Θεός μου, ἠβουλήθην, καὶ Ψαλ. λθ. ια.
νόμον σου ἐν μέσῳ τῆς καρδίας μου. νομοθετεῖ οὕτω πατὴρ, νομοθετεῖ υἱός. ἄκουε Παύλου λέ-
γοντος· Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. ἔδειξε Γαλ. ε. ς.
τὸν πατέρα νομοθετοῦντα, ἔδειξε τὸν υἱὸν νομοθετοῦντα. ὁ αὐτὸς καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι τὸ τῆς νο-
μοθεσίας ἀξίωμα δίδοὺς, μᾶλλον δὲ οὐ δίδοὺς, ἀλλ' ἀποδίδοὺς, φησὶν, Ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύμα- Ρωμ. η. ς.
τος τῆς ζωῆς ἠλευθέρωσέ με ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· οὐχ ὅτι τρεῖς εἰσὶ νομοθέται. Εἷς γὰρ νόμος, καὶ
εἷς νομοθέτης· εἷς Θεὸς, καὶ ἐν τρισὶ προσώποις κηρύττηται. καὶ πῶς, φησὶ, δύναται πα-
τὴρ λέγεσθαι Θεὸς, καὶ Θεὸς υἱὸς, καὶ πνεῦμα ἅγιον Θεὸς, καὶ οὐ τρεῖς θεοί; ὅτι τὰ κοινὰ τῆς
φύσεως, κοινὰ καὶ τὰ ὀνόματα τοῦ ἀξιώματος. οἷς ὁ Θεὸς τὰ εἰς πλήθυν διηρημένα ἀπὸ μιᾶς
φύσεως ἑνὶ ὀνόματι καλεῖ. καὶ ὅτε ὀργίζεται τοῖς ἀνθρώποις, τὴν πρώτην δὲ θεότητα, τὴν τῇ ὀρ-
γῇ ὑποκειμένην, ἵνα καλέσῃ ἄνθρωπον· καὶ ὅτε ἀλλάσσεται τῷ κόσμῳ, ὡς ἐνὶ δὲ ἀνθρώπῳ
ἀναλέγεται). οἷς ἐπάγει καταχλυσμὸν ἀναιρῶν ἁμαρτίας ὁ Θεός, καὶ λέγει· Οὐ μὴ καταμείνῃ Γεν. ς. γ. ζ.
τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις. ἐξαλείφω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα. καίτοιγε οὐκ
ἴσως εἷς, ἀλλὰ μυριάδες ἄπειροι. τῷ γὰρ ὀνόματι τῆς φύσεως οὐδὲν παίζας ὡς ἕνα συναλέσειν,
ὡς ἕνα ἄνθρωπον πρώτην τὸν κόσμον, ἀνὰ τὸ κοινὸν τῆς οὐσίας. Τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ Ψαλ. η. δ.
αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν, φησὶν ὁ Δαβίδ; οὐχ ὅτι ἕνα ἐπεσκέψατο.
πᾶσαν γὰρ τὴν οἰκουμένην ἤγαγεν. ἐνὶ δὲ χωτόμῳ χρήσομαι λόγῳ ἀνὰ Μωϋσέως εἰ-
ρηκότος, ὅτι ἐξῆλθε Φαραὼ κατὰ τὴν θάλασσαν, καὶ ὑπέστρεψε τῷ νόμῳ τῷ θείῳ τὴν τιμω-
ρίαν. Φαραὼ πίπτει μετὰ μυρίων ἁρμάτων ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἦσαν πολλοὶ ἄνθρωποι
βυθισθέντες μετ' ἐκείνου καὶ ἵπποι πολλοί. ὁ δὲ Μωϋσῆς εἰδὼς ὅτι μία ἐστὶ πρώτη ἡ φύσις τῶν
ἀνθρώπων, λέγει· Ἀσωμεν τῷ Κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται· ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρ- Εξοδ. ιε. α.
ριψεν εἰς θάλασσαν. τὰ πλήθη τῶν ἀνδρῶν, ἵνα ἄνθρωποι ὀνομάσῃ τὸν κοινωνίαν
τῆς οὐσίας οὐνόμασεν. εἰ τοίνυν ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ὅπου συγχέεται καὶ τῆς γνώσεως, ὅπου
διάφορα τὰ τῆς μορφῆς εἴδη (οὐδὲ γὰρ ἓν ἐστιν, οὐδὲ γνώμη ἴσοι, ἀλλὰ διάφοροι γλῶσσαι,
διάφοροι λόγοι) διὰ δὲ κηπὸν τῆς φύσεως πᾶσα ἡ οἰκουμένη εἷς ἄνθρωπος λέγεται, ὅπου
ἀμέτρητος ἡ ἀξία, μία βασιλεία, μία δυνάμις ἰδιάζουσα, τὴν τριάδα ἕνα λέγω Θεόν. εἰ
δὲ διὰ τὸ λέγειν Θεὸν ἐκ Θεοῦ ἐκ Θεοῦ, τρεῖς λέγω θεοὺς, ἐρῶ εἶπον Κύριον ἐκ Κυρίου ἐκ Κυρίου,
τρεῖς λέγω Κυρίους; ἀδαμῶς. λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος Ⓦ πατέρα Κύριον, Ⓦ υἱὸν Κύριον,
ἐκ δὲ πνεῦμα ἅγιον Κύριον· ὡς καὶ ὁ Δαβίδ· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ
δεξιῶν μου. Εἰ δὲ Κύριος Κυρίῳ· ὁ Ἀπόστολος, Ὁ δὲ Κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν. Εἰ τοίνυν ὁ
πατὴρ Κύριος, καὶ ὁ υἱὸς Κύριος, καὶ τὸ πνεῦμα Κύριος, πῶς σὺ, ὦ Ἀπόστολε, ὁ νομοθέτης τῆς
ἀληθείας, ὁ στηλιτεύσας τὴν δυσσεβείας βοᾶς Ἐφεσίοις λέγων· Εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βά- Εφ. δ. ε.
πτισμα; Εἷς Κύριος κατὰ Ⓦ ἁγιασμὸν τῶν σεραφίμ. καὶ γὰρ ἁγίαν ἁγιοῖς, Ἅγιος, ἅγιος, Ησ. ς.
ἅγιος Κύριος. Εἰ δὲ φιλονεικοῦσιν Ⓐ αἱρετικοὶ, ὅτι ἄλλη κυριότης τοῦ Πατρὸς, ἄλλη δὲ τοῦ υἱοῦ,
θαυμάζω πῶς ἀγνοοῦσι δύσι κυρίοις δουλεύειν. τοῦ γὰρ σωτῆρός ἐστι φωνὴ, Οὐδεὶς δύναται Ματθ. ς. κδ.
δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. Εἰ μερίζεις τὴν ἀξιοσέβαστον, πῶς δουλεύεις τῇ βασιλείᾳ; οὐ γὰρ δύ-
νασαι λαμπρυνθῆναι δύο ἀξιώματα κατὰ τὸ αὐτὸ, ἐὰν μὴ ὁμοτιμία ᾖ. οὐδεὶς γὰρ προσκυνῶ
βασιλέα ἢ ἄρχοντα. ὅσον γὰρ ὁμότιμος ἡ ἀξία, ὁμότιμος καὶ ἡ προσκύνησις. ἐν τῷ ἴσῳ ἀ-
ξιώματι οὐκ ἔστι μάχη. Τὸ δύσιον ἐγείρει μάχην· Τὸ ἴσον βασιλεύει τὴν εἰρήνην. ἢ συν- Ιωαν. ε. κγ.
εχώρησέ σοι ὁ Χριστὸς μερίσαι τὴν τιμήν. λέγει γάρ· Τοῦτό ἐστι τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς, ἵνα
πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν, καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. τίμα τὸν πατέρα, ἵνα τιμήσῃς τὸν υἱὸν, μᾶλλον
δὲ τίμα τὸν υἱὸν, ἵνα τιμήσῃς τὸν πατέρα. ἰδιοποιεῖται ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ τὴν τιμήν· ἰδιοποιεῖται ὁ

Ιωαν.ιε.κη. γὸς τῦ παρ ἐμὲ τὴν τιμὴν. λέγ ἡ γὰρ ὁ σωτὴρ· Ο ἐμὲ μισῶν, κ᾽ ⓦ πατέρα μ᾽ μισεῖ. μὴ οὖν νομίσωσιν ⓐ αἱρετικοὶ ὅτι Θεῷ χαρίζονταί τι, μέγαν αὐτὸν λέγοντες τῦδὲ ⓦ γόν (οὐ γὰρ δέχεται τὴν εἰς αὐτὸν ὑπερφερομένην τιμὴν ὁ πατὴρ, ὑβριζομένου τῦ γοῦ) καὶ λάβε παραγμάτων ἀπόδειξιν σαφῆ ἐκ τῆς παλαιᾶς γραφῆς. ⓐ φίλοι τῦ Ιώβ ⓐ ἐλθόντες εἰς διαμαχὴν, ἐξεκάλουν αὐτὸν προσφιλονείκως τολμηρὰ, κ᾽ ἐβλασφόμουν τὸν Θεόν. ὁ δὲ Ιὼβ ἔλεγε τῷ Θεῷ· τίς δώσει κριτὴν ἀνὰ μέσον ἐμοῦ κ᾽ σοῦ, κ᾽ εἰδῶ πόσας εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι μου, ὅτι οὕτω με ἔκρινας; ⓐ φίλοι τῦ Ιὼβ ἐβλασφόμουν τὸν Θεὸν, ἀγνοοῦντες τῆς ὑποθέσεως, καὶ τὸν μὴ δίκαιον μᾶλλον κατέκριναν ὡς ἁμαρτήσαντα, Θεῷ δὲ συνηγόρουν ὡς ἐπαγωγὴν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ, μεγάλως ἐφάλησας, ὑπεραλλόντως ἐφάλησας σὺ κ᾽ τῦ ἰχθύος, καὶ ὁ Θεὸς μὴ παρέρχεται τὸ δίκαιον; κ᾽ τάχα ἁμαρτίας σου ἐπήγαγεν. εἰ μὴ πολλαί σου ἦσαν αἱ ἁμαρτίαι, οὐκ ἂν μεμάστιξαν. καὶ ἐδόκουν συνηγορεῖν Θεῷ, τὸν δὲ δίκαιον κατέκριναν. ἆρα ἐδέξατο τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντας τὰδὲ τὸ δίκαιον ὁ Θεός; εἰ ἐδέξατο τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ συνηγορίαν, ἀδικαζομένου τῦ δικαίου, δέχεται καὶ τὴν εἰς ἑαυτὸν τιμὴν, ἀτιμαζομένου τῦ γοῦ. ἀκουε τί λέγει ὁ Κύριος τοῖς φίλοις τῦ Ιὼβ· Ινα τί γὰρ ἐλαλήσατε ὀρθὰ κ᾽ τῦ θεράποντός μου; εἰ κ᾽ τῦ θεράποντος μου ὀρθὰ μὴ λαλήσαι (ὡς ἀποστείλ), τὸν κ᾽ τῦ μονογβῦς ἀκαιρότατα τὴν γλῶτταν δέχε); ἀπαιτ. ἀπαιτήτης τοίνυν ἡ δίκη τοῖς βλασφημοῦσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀκουε τί φησιν ὁ σωτήρ· Πᾶσα βλασφημία ἀφεθήσε) τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημία οὐκ ἀφεθήσε), οὔτε ἐν τῷ νεῷ αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. Τίς χρεία συλλογισμῶν ἀμυήτων ἐς ἀμυήτους, κλιτῶν κ᾽ ἀκλίτων; ὀξεῖς ὁ λόγος τ᾽ αἱρέσεως ὑπὲρ ξυρὸν ἠκονημένον. ἀλλὰ κ᾽ ξυρὸν, κἂν μεγάλως ᾖ κ᾽ ἰσχυρῶς ἠκονημένον, τείχας ξυρᾶν δύναται, οὐ ξύλα τέμνειν. ὁ δὲ τῆς ἀληθείας λόγος οὐκ ἔστι ξυρὸν, ἀλλ᾽ ἔστιν ἀξίνη. διὰ τοῦτο Ιωάννης ὁ Βαπτιστὴς λέγ· Ιδοὺ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται. οὐκ εἶπε, ξυρὸν (οὐ γὰρ ὅτι λεῖον, κ᾽ οὐ λειοῦται ἔξω τῆ" λήξει τὴν καταιότητα) ἀλλ᾽ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀξίνη τέμνουσα τὰς ὑπερηφανίας τῶν ἀλαζόνων, ὡς μάρτυρᾶ Ιωάννης λέγων· Ηδη δὲ κ᾽ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται. ὁ ὄχλος τῶν δόλια λαλούντων ἐς αἱρέσεις πλεκόντων, ξυρὸν ὅστιν, ὡς λέγ ὁ Δαβὶδ τῷ Σαοὺλ, Τί ἐγκαυχᾶ ἐν κακίᾳ, ὁ δυνατὸς, αἰομένη; ὅλην τὴν ἡμέραν ἀδικίαν ἐλογίσατο ἡ γλῶσσά σου, ὡσεὶ ξυρὸν ἠκονημένον ἐποίησας δόλον. ὁ πατὴρ νομοθετῆς, ὁ γὸς κελεύει, ὃ πνεῦμα αὐθεντῆς. ἀκουε τοῦ Θεοῦ λέγοντος· Εὐαγγελιζόμενοι ἤξουσιν, ὃς Κύριος προσκέκληται. προκαλοῦσι, ἔκδος σε τὴν ἀκοὴν, ἵνα μάθῃς τῆς ἀληθείας τὴν συμφωνίαν. ἡ γὰρ λογισμοῖς μαχόμεθα, ἀλλὰ γραφαῖς ἀκολουθοῦμεν. βύβλους δὲ δοῦλοι εἰσὶ) τῶν γραφῶν, ἡ δὲ γραφὰς δουλαγωγεῖν προσῆκε τοὺς ἡμετέρους λογισμούς. συλλογισμοὺς ἡ πίστις οὐ δέχεται, οὐχ ὡς ἀλογίστους, ἀλλ᾽ ὡς πάντα λογισμὸν ὑπερβαίνοντας. ἵνα δέ σοι δείξῃ Παῦλος, ὅτι ἡ πίστις κ᾽ τῶν λογισμῶν ὁπλίζε), λέγ· Τὰ γὰρ ὅπλα ἡμῶν οὐ σαρκικὰ, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτ, λογισμοὺς καθαιρούντες δὲ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κ᾽ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. ἀλλ᾽ εἰ κ᾽ πολλάκις ὁ ἀνόμοις τῇ δόξα λεκλικῇ νικᾷ, μὴ ξενιωθῇς. λέγ γὰρ ὁ Δαβίδ· Λόγοι ἀνόμων ὑπερεδυνάμωσαν ἡμᾶς. ἀποστέλλει ὁ πατὴρ σοῦ ἀποστόλους, ἀποστέλλει καὶ ὁ γὸς, ἀποστέλλει κ᾽ τὸ ἅγιον πνεῦμα. λέγ ὁ σωτὴρ τοῖς ἀποστόλοις· Ιδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς εἰς ⓦ κόσμον· πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη. λέγ δὲ ὁ τῆς πράξεως τῶν ἀποστόλων· Οἱ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος κατῆλθον εἰς Σελεύκειαν. καλεῖ ὁ πατὴρ ἀποστόλους, καλεῖ ὁ γὸς ἀποστόλους. λέγ ὁ προφήτης· Απὸ γὰρ τοῦ ὄρους Σιὼν ἥξει ὁ εὐαγγελιζόμενος, κ᾽ εὐαγγελιζόμενοι ὃς ὁ Κύριος προσκέκληκεν. ἀκούω Θεοῦ ὅτι προσκαλεῖσθαι σοῦ εὐαγγελιζομένους. εἰ τοίνυν Θεοῦ τὸ προσκαλεῖσθαι, δῆλον τοῦτο τὸ πνεῦμα φθεγόμενον δῆλόν τῶν προφητῶν εἶπε· Τάδε λέγ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· Αφορίσατέ μοι ⓦ Παῦλον κ᾽ τ᾽ Βαρνάβαν

Ιωβ.μβ.7.

Ματθ.ιε.λα.

Ματθ.γ.ι.

Ησ.λέ.ι.

Ψαλ.να.α.

Ιωηλ ς λς.

ς.Κορ ι.δ.

Ψαλ. ξδ γ.

Ματθ.ιθ.

Πραξ.ιγ α.

Ιωηλ ς λς.

Πραξ ιγ.ς.

Βαρνάβαν εἰς ὃ ἔργον ὁ προσκέκλημαι αὐτός. Ταῦτα περὶ ἡμῶν ἀρκούντως εἴρηται· ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης παρέχοι ἡμᾶς αὐξήσαι εἰς τὸν αὐτοῦ πίστιν καὶ ἀγάπην, ὅπερ αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ μονογενεῖ υἱῷ, καὶ τῷ παναγίῳ αὐτοῦ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΣΕΒΗΡΙΑΝΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΓΑΒΑΛΩΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΣΜΟΠΟΙΙΑΝ

λόγοι ἓξ, Χρυσοστόμῳ ὃ σὺν ἴσοις ἀνδράσιν ἐπιγραφόμενοι.

Λογ. α.

Πασα θυσεβείας ἐπανόρθωσις, τῶν ψυχῶν ἐστὶ τῶν ἡμετέρων διόρθωσις. πρὸς τοῦτον γὰρ τὸν τῶν ψυχῶν ἡμῶν σωτῆρα ὁρᾷ πᾶσα τὰ τῆς εὐσεβείας παιδεύματα. Τοῦτον γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ προφητεύει λόγος· τοῦτον ὁ Μωϋσέως ἐπαινεῖται νόμος· τοῦτον κηρύττουσιν αἱ νοεραὶ τῶν προφητῶν γλῶσσαι· ἐπὶ τοῦτον ἀσιγήτοις στόμασι βοῶσιν οἱ ἀπόστολοι. πάντα γὰρ ἐπὶ ἡμῖν, καὶ δι' ἡμᾶς· ἵνα πρὸς διόρθωσιν δραμόντα τὰ ἡμέτερα, τῆς εὐσεβείας καταξιωθῇ. πᾶσα μὲν οὖν βίβλος ἀγία ἀφορμὴν ἔχει τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, ὡς ἔφθην εἰπών· αὕτη δὲ ἡ τῆς δημιουργίας βίβλος, ἀρχὴ καὶ πηγὴ καὶ δυνάμις ἐστὶ πάντων τῶν εὐνόμων καὶ προφητῶν. καὶ ὥσπερ οἶκον οὐκ οἴόν τε στῆναι, θεμελίων μὴ ὑποκειμένων· οὕτως οὐδὲ τὰ τῆς δημιουργίας κάλλη λάμψαι, μὴ τῆς δημιουργίας τὸν ἀρχὸν ἀπολαβόντα. οἶδα μὲν οὖν ὅτι πολλοὶ τῶν ἁγίων πατέρων καὶ θῆκαν εἰς τῆς δημιουργίας λόγον, πολλὰ μὲν μεγάλα καὶ ἔνδοξα εἰρηκότες, ὡς ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπεμέτρησε χάρις· καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων καὶ θαυμαστῶν προεφημένων, οὐδὲν κωλύει τὰ περὶ ἡμῶν ῥηθῆναι, ὡς ἂν ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος χορηγήσῃ χάρις. ὥσπερ γὰρ τὰ πρὸ ἡμῶν οὐκ ἐπεδείθησαν ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτῶν, ἵνα οὐδὲ ἡμεῖς ἐπὶ τῶν τῆς ἡμετέρας γνώσεως. καὶ γὰρ κἀκείνοις καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν μία ἐστὶν ἡ χάρις ἡ χορηγοῦσα τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν δύναμιν. Πάντα γάρ, φησὶν, ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, μεριεῖ ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται. καὶ τοίνυν τὰ οὐδὲ τῶν πατέρων ἐκβάλλεται, ἀλλὰ τὰ περὶ ἡμῶν προστίθεται. κἂν ἡ μεγάλα τὰ περὶ αὐτῶν, μικρὰ ἦ τὰ περὶ ἡμῶν, ἀλλὰ συνοικοδομεῖται ἐκείνοις. ὥσπερ γὰρ λίθον μὴ κύβου ἀξίαν φέ-

α. Κορ. ιβ. ια.

ρουσα

εστὶ τὰ οἰκοδομῆ παρόντα ἢ ῥῆμα σαλευόμενον μικρὸς ὑποδεεστέρας λίθος σπείρα· ὥστε καὶ ὑπὸ τῶν πατέρων εἰρημένα μικρὰς παραθήκας δεχόμενα, μείζονα τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ἀπεργάζεται. παρακαλῶ οὖν τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ταῖς ἐννοίαις τῶν λεγομένων προσέχειν, μὴ εἰ ξέναι εἰσὶν, ἀλλ' εἰ ἀληθεῖς ὑπάρχουσιν. οὔτε γὰρ ὁ τὰ ζωηφόρα πάντως ὁ ἀληθὴς, ὅτι ὁ ξένοις ψευδὴς· ἀλλὰ πάντα μετὰ ζητήσεως " ἡ ἀλήθεια, ἢ ψευδοῦς λεγόμενα. ἄξιον οὖν, μήτε ὡς φίλων τινὰ χρείσασθαι, ἀνεξετάστως δεχόμενον τὰς λόγους, μήτε ὡς ἐχθρὸν ξενίζοντα τὰ βάλλειν λόγοις· ἀλλ' ὁρᾶν πάντα μετὰ, εἰ ἀληθῆ ὅτι ἢ τοῖς λεγομένοις βεβαιεύσα. 5 Isr. i.

Γεν. a. a. Ἐν ἀρχῇ, φησὶν, ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ ἱστορία αὕτη ὅτι μὲν Μωϋσέως ἐστὶ νομοθέτου σύγγραμμα, καὶ πνεύματος ἁγίου ἀποκάλυψις· ὡς εἰκὸς ἦν δημιουργίαν, δῆλα μεν μὲν Θεοῦ γνωρίσαι, προφητικῇ χρώμενον Μωϋσῆν ἀποκαλυφθεῖσαν. οὐ γὰρ εἶπε τοῦτο Μωϋσῆς, ὡς ἱστοριογράφος, ἀλλ' ὡς προφήτης. εἶπε γὰρ, ἃ μὴ εἶδε, καὶ διηγήσατο, ὧν θεατὴς οὐκ ἐγένετο. ὥσπερ γὰρ τρία εἴδη προφητείας ἐμήκαμεν πάλαι, ὅτι προῶτον μὲν εἶδος προφητείας ὃ εἶπεῖν, δεύτερον ὃ δι' ἔργου, τρίτον ὃ τὸ δι' ἔργου καὶ λόγου· οὕτω καὶ ἑκάστου τρία μέρη προφητείας· προφητεία μὲν τῶν ἑστώτων, προφητεία μὲν τῶν μελλόντων, προφητεία μὲν τῶν παρελθόντων. οἷς, ὁ πρῶτος προφήτης, φέρε εἰπεῖν Ησαΐας, τοῖς ὅτι Μωϋσέως γνωμῶσι· ἀλλ' ὅμως τὸ πνεῦμα Μωϋσέως ἐν ἑαυτῷ ἀποκαλύπτον αὐτῷ τὰ γνώμενα, προφητεία ἐστί. ἔστι δ' αὖθις προφητεία καὶ ὅτι τῶν πρόσω· ὡς ἐάν τις καὶ ὅτι τοῦ προφήτου βουληθείη κρύψαι τι ἐν τῇ προφητείᾳ, καὶ ὁ προφήτης ἐλέγξῃ αὐτοῦ, ὡς ὁ Ἐλισσαῖος τὸν Γιεζὶ τὰ μέλλοντα προσημαίνων, καὶ τὰ κεκρυμμένα δεικνύων. Μωϋσῆς εἶπε τὰ προγεγονότα, ἄλλοι τὰ μέλλοντα. οὕτως οὖν καὶ προσεχθήτω ἱστορίᾳ ταύτῃ, οὐχ ὡς διηγήματι, ἀλλ' ὡς προφητείᾳ ἀληθεῖ ἐκ πνεύματος ἁγίου λελαλημένῃ. τίς γὰρ ὁ σκοπὸς τῷ προφήτῃ; δύο προέχειν τὸν Μωϋσῆν ποιῆσαι, καὶ διδασκαλίαν ἐκθέσθαι, καὶ νομοθεσίαν ὑποτυπῶσαι. νομοθέτης μὲν ὤν, ὃ πρῶτον ἦρξατο τῆς νομοθεσίας, ἀλλὰ τῆς δημιουργίας. Καὶ τί γὰρ πρῶτον ἠθέλησε δεῖξαι τὸν Θεὸν δημιουργὸν τοῦ παντὸς ἢ διαστήτην; ἵνα δειχθῇ Θεὸς οὐκ ἀλλοτρίοις νομοθετῶν, ἀλλὰ τοῖς ἰδίοις. Εἰ μὲν γὰρ προῶτον ἔδειξεν αὐτὸν δημιουργὸν τοῦ κόσμου, οὐκ ἂν ἀξιόπιστος ἐδείκνυτο νομοθέτης τοῦ κόσμου. ὁ γὰρ ἀλλοτρίοις νομοθετῶν, βίας· τὸ γὰρ ἴδιον παραδοῦναι, ἀκολουθίας. Καὶ ὥσπερ Ἰωσαΐας ὁ πρῶτον ἐτάξε τοῦ Χριστοῦ τὸν νομοθεσίαν, ἕως εἶπεν αὐτοῦ τὴν διαστολὴν, εἰπών· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ Ιωαν. a. a. λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. πρῶτα δὲ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ὅτι εἶπεν αὐτὸν ποιητὴν καὶ δημιουργὸν, τότε εἰσάγει αὐτὸν διδάσκαλον καὶ νομοθέτην τοῦ παντός. πάλιν ἄλλος σκοπὸς Μωϋσέως. διὰ τί ὁ μακάριος Μωϋσῆς οὐρανοῦ μὲν ἐμνημόνευσε, καὶ γῆς, καὶ θαλάσσης, καὶ ὑδάτων, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν· ἀγγέλων δὲ, ἢ ἀρχαγγέλων, ἢ σεραφὶμ, ἢ χερουβεὶμ οὐκ ἐμνημόνευσεν; ὅτι καὶ τὸν νομοθεσίαν πρὸς τοῦτο τότε χρείαν ἦρμοσεν. ἤδει γὰρ οἷς διελέγετο, τοῖς ἐξελθοῦσιν ἐκ Αἰγύπτου, τοῖς τὸν Αἰγυπτιακὸν πλοῦτον μαθοῦσιν· ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα, ποταμοὺς καὶ πηγὰς καὶ ὕδατα". κατέλιπεν οὖν τὸν τῶν ἀοράτων δημιουργίαν, καὶ κενοῖ λόγον ὅτι τῶν ὁρωμένων, ἵνα πείσῃ σοῦ τούτοις προσκυνοῦντας μὴ νομίζειν αὐτὰ θεοὺς, ἀλλ' ἔργα Θεοῦ. Καὶ γὰρ οὐκ ἦν ἀναγκαῖον τότε δεῖξαι ἐκείνους τὸν ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, ἵνα μὴ πάλιν ἀρέψῃ αὐτῶν τὸν νόσον. Εἰ γὰρ μὴ βλέποντες ἀγγέλους", πολλῷ μᾶλλον, εἰ ἤκουσαν ἀγγέλους ἢ ἀρχαγγέλους, ἐνόμισαν ἐκείνους θεοὺς εἶναι. ἀλλὰ μνημονεύει οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὀρέων καὶ ὑδάτων, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν πάντων, ἵνα ἀπὸ τῶν ὁρωμένων ἐρμηνεύσῃ τὸν ἀοράτων, καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων δείξῃ τὸν τεχνίτην. οὕτως οὖν καὶ οἱ πρὸς παιδὸς τὸν Βαβυλῶνι ἐποίησαν.

Ισ. λόγ. Διοπτ.

Ισ. λόγ. Διοπτ.

ὅτι

ὅπερ γὰρ ἐν τοῖς ἔθνεσι ἦσαν ἐκείνῳ τῷ θεομάχῳ, καὶ οὐκ ἰῶ Θεοῦ γνῶσις, ἀλλ' εἰδωλα προσκυνῆσαι, ἐν τῇ καινῇ ὄντες λέγουσιν· Εὐλογητὰ πάντα τὰ ἔργα Κυρίου Ⓦ Κύριον. διὰ τί οὐκ εἶπον, ἀγγελοι, οὐρανοὶ, γῆ, πῦρ, ὕδωρ, ψύχος, καῦμα, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἀλλὰ τὸν δημιουργίαν ἀριθμοῦσι καὶ μέρος; ἵνα ὅλῳ πλουτίσωσι τὴν κτίσιν, καὶ ὅλῳ καθαρίσωσι
5 τὴν δημιουργίαν, καὶ μηδὲν καταλείπωσιν ἀσεβείας. ὥσπερ καὶ ἐν ταύτῃ Μωϋσῆς ἀγαλάσας τῶν Ἰουδαίων τὸν Αἰγυπτιακὸν ἀπελάσας πλάνον, μιμνησκόμενος οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὡς ὁλομελῶν, ἵνα δείξῃ τὰ πεποιημένα, καὶ μιμνησκόμενος τὰ πεποιηκότα. ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς Ⓦ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ὧδέ μοι Ⓦ νοῶ. ἐγὼ θαυμάζω, πῶς Ἰωάννης ὁ Μωϋσῆς ὁ αὐτὸ προοίμιον ἔχον. ἡ γὰρ οὖσ λέγῃ, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν· καὶ ἕτερος λέγῃ, ἐν ἀρχῇ
10 ἰῶ. ἀλλὰ κἀκεῖνος χρησίμως, καὶ οὗτος κυρίως. ὅσον μὲν γὰρ δημιουργία, ἔταξε Μωϋσῆς ὁ, ἐποίησεν· ὅσον δὲ δημιουργὸς, ἔταξε ὁ, ἰῶ, ὁ διαγελίσης. πολὺ δὲ ὁ μέσον τὸ, ἐποίησε, καὶ τὸ, ἰῶ. ὁ μὲν γὰρ ἐγίνετο μὴ ὄν· ὁ δὲ ἰῶ, ἀεὶ ὤν. ἐν ἀρχῇ ἐποίησε, καὶ ἐν ἀρχῇ ἰῶ. Θεοῦ δὲ εἶναι, κτισμάτων δὲ γίνεσθαι. ὥσπερ καὶ ὁ διαγελίσης μερίζει· ὅτε μὲν τὸ σωτῆρος λέγῃ, ἐν ἀρχῇ ἰῶ ὁ λόγος, ὁ δὲ λόγος ἰῶ πρὸς Ⓦ Θεόν, καὶ Θεὸς ἰῶ ὁ λόγος. οὗτος ἰῶ ἐν
15 ἀρχῇ· ἐν αὐτῷ ζωὴ ἰῶ, καὶ ἡ ζωὴ ἰῶ τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. λέγῃ δὲ, ἰῶ, ἵνα ἑρμηνεύσῃ τὸ ὄν. ὅτε δὲ οἰκέτου ὅτι ἐκήρυξε Ⓦ ὄντα, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν δουλὴν τὴν Ἰωαννίου, λέγει· Ἐγένετο Ιωαν. α. ε.
ἄνθρωπος. εἰ δὲ ὅτε σωτῆρος τολμῶσι λέγειν, ὅτι καὶ ὁ σωτὴρ γενόμενος ἰῶ, οὐδὲν διαφέρει τῆς γῆς. πρόσεχε, παρακαλῶ. ἐάν εἴπῃ ὁ αἱρετικὸς, ὅτι ὁ Χριστὸς γενόμενος ἰῶ, πρὶν γενέσθαι οὐκ ἦν, τί πλέον ἔχει τῆς γῆς; καὶ γὰρ ὅτε τῆς εἶπε Μωϋσῆς, Ἡ γῆ ἦν. εἰ οὖν τὸ, ἐν ἀρχῇ ἰῶ, ἐπὶ Γεν. α. β.
20 ποίησιν λαμβάνοισι, καὶ οὐκ ἰῶ τὸν ἀΐδιον φύσιν, οὐδὲν πλέον ἔχει τῆς γῆς. καὶ ὁ Θεὸς λόγος ἦν, καὶ ἡ γῆ ἰῶ· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἐν ἀρχῇ ἰῶ μὴ γενόμενος, ἀλλ' ἀεὶ ὤν· ἡ δὲ γῆ γενομένη ἰῶ. οὐ γὰρ εἶπε πρότου ὁ νομοθέτης, ἡ δὲ γῆ ἰῶ, ἕως ὅτε εἶπεν, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς Ⓦ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. οἶδα μέντοι, ἀδελφοὶ, ὅτι τὰ λεπτὰ τῶν τοιούτων ζητήματα δυσχερῆ φαίνεται
25 τοῖς τῶν πολλῶν ἀμαθείαις. ἀλλὰ δεῖ ἐν ἡμέρᾳ ἑορτείας ὑγροῦσαν μᾶλλον τοῖς ψυχαῖς πρὸς τὴν βαθυτέραν νοημοσύνην ἀναλέγεσθαι. ἐν ἀρχῇ ἰῶ, καὶ ἐν ἀρχῇ ἐποίησε. διὰ τοῦτο τὸ προοίμιον ἴσον εἶπον, ἐν ἀρχῇ, καὶ ἐν ἀρχῇ, ἵνα δειχθῇ μία ῥίζα τῆς εὐσεβείας, ἡ καλόν παιδεύσασα Ⓦ νομοθέτην, ἐν τοῦτον φωτίσασα τὸν θεολόγον. ἀδελφοὶ γὰρ αἱ δύο ἀναθήκαι, ἐξ ἑνὸς πατρὸς πεπλεῖσαι. διὰ τοῦτο καὶ συμφώνως Ⓦ λόγῳ προφέρουσι. σχεδὸν γὰρ ἡ αὐτὴ εἰκὼν καὶ ὁμοιότης ἐν ἀρχῇ· καὶ ὥσπερ ἐν ἀδελφαῖς ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγονυίαις πρόσ-
30 εστι τῆς ὁμοιότητος τὰ ἰδιώματα· οὕτως ὅπερ αἱ δύο ἀναθήκαι ἐξ ἑνὸς πατρὸς ἐγκαινίσθησαν, πολλὴν ἔχουσι τὴν ἐμφέρειαν. ἀμέλει καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ ἀναθήκῃ προσηγεῖται νόμος, καὶ ἀκολουθοῦσι προφῆται, ἐν ἐν τῇ νέᾳ χάριτι προσηγεῖται τὸ εὐαγγέλιον, ἐν ἀκολουθοῦσιν ἀπόστολοι. ἐκεῖ δώδεκα προφῆται, ** τῶν δώδεκα. δώδεκα, ⓐ ὅτε Ὡσηέ· καὶ τέσσαρες, Ησαΐας, Ιερεμίας, Ιεζεχιὴλ, Δανιὴλ. ἐν τῇ νέᾳ δώδεκα ἀπόστολοι, καὶ τέσσαρες εὐαγγελισταί.
35 ἐκεῖ πάλιν προφητικὴ κλῆσις Θεοῦ ἀπὸ ἀδελφῶν ἤρξατο. ἔλαβε γὰρ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρὼν προφήτας κήρυκας· ἐν τῷ εὐαγγελίῳ προφητικὴν κλῆσιν ποιοῦνται Πέτρου καὶ Ἀνδρέου. καὶ ἐκεῖ μὲν ἁπλῆ χάρις, ὧδε δὲ διπλασίων. ἐκεῖ γὰρ δύο ἀδελφοὶ ἐκλήθησαν, Μωϋσῆς καὶ Ἀαρών· ἐν τούτοις δὲ διπλῆ δυὰς ἀδελφῶν, Πέτρος καὶ Ἀνδρέας, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης. ὅπερ
ἠθέλησεν ὁ σωτὴρ τὸν καὶ ἐν ἅγιον πνεῦμα ἀγάσασθαι ἐπὶ τυπωθῆναι ἡμῖν, καὶ ἀδελφοὺς ποιῆσαι
40 τῇ διαθέσει καὶ ᾧ πνεύματι, ἔλαβε δεμέλιον τὸν φύσιν, καὶ προσέπηξε τὰ τῆς φύσεως σαλεύματα, καὶ ἐν ἐκείνῃ ἐποικοδομῇ τὸ δεμέλιον τῆς σαλεύσεως. πρότον σπερμὸν ἐν τῇ παλαιᾷ ὁ ποταμὸς εἰς αἷμα μεταβαλόμενος· πρῶτον σπερμὸν καὶ ἐν τῇ καινῇ, τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον. ἀλλ' οὐκ ἔστι τὸ πρόντος καιρὸν πᾶσαν ἐπιστῆσαι τὴν ὁμοιότητα. εἰς δὲ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς Ⓦ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἐν ἓξ ἡμέραις ἐποίησεν ὁ Θεὸς

ὁ Θεὸς ϛ̀ πρώτα· ἀλλ' ἡ πρώτη ἡμέρα διαφέρει τῶν ἄλλων τῶν μετ' αὐτήν. τῇ μὲν γὰρ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ Θεὸς, ἃ ἐποίησεν, οὐκ μὴ ὄντων· ἀπὸ δὲ τῆς δευτέρας ἡμέρας οὐδὲν ἐποίησεν ὁ Θεὸς οὐκ μὴ ὄντων, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐποίησε τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, μετέβαλεν ὡς ἠθέλησε. σὺ δὲ σκεβάλμενος καὶ ἐρυθριάσας, Εἰ μὲν ἀειδείσκεις ἀληθῆ λέγω, συμφώνησον· εἰ δὲ οὐκ ἀειδείσκεις ἀληθῆ λέγω, κατηγόρει, καὶ δέχομαι τὴν κατηγορίαν. φέρε γάρ μοι πολλοῦ ἀπολογίαν. τῇ μὲν οὖν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰς ὕλας τῶν κτισμάτων· τὰς δὲ ἄλλας ἡμέρας τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν διακόσμησιν τῶν κτισμάτων. οἷον τί λέγω· ἐποίησε Ⓜ οὐρανὸν μὴ ὄντα, ἤτοι, ἀλλὰ Ⓜ ὑπῆρχεν. οὐδὲ γὰρ τῇ δευτέρᾳ ἐγένετο. ἐποίησεν ὁ Θεὸς Ⓜ οὐρανὸν τὸν ἀέρα, ὡς εἶ Δαβὶδ λέγει, Ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ τῷ Κυρίῳ. ὑπῆρχον δὲ ὅτι τοῦτο. καὶ ὥσπερ ἐν οἴκῳ διαιρόφῳ μεσολαβοῦσι τέχνη μέση, ἵνα τοῦτο ὡς ἕνα οἶκον κλίσας ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, μέσον τέχνην ἐπέθηκε τὸν οὐρανὸν τοῦτον, καὶ ὑπῆρχεν τὰ ὕδατα. διὰ τοῦτο λέγει Δαβίδ· Ὁ στεγάζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῷα αὐτοῦ. ἐποίησεν οὖν τὸν οὐρανὸν μὴ ὄντα, τὴν γῆν μὴ οὖσαν, τὰς ἀβύσσους μὴ ὄσας, ἀοράτους, ἀέρας, πῦρ, ὕδωρ· πάντων τῶν γινομένων τὴν ὕλην τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐποίησεν. ἀλλὰ πάντως ἐρεῖς· λέγεται μὲν, ὅτι ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, πόθεν δὲ ὕδατος καὶ πυρὸς καὶ ἀέρος οὐ λέγεται. πρῶτον μὲν οὖν, ἀδελφοὶ, ἀφ' ὧν εἶπε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν γεγονέναι, οὐκ ἂν προεγόντων ἐμιμήσατο καὶ τὰ προεγόμενα. ὡς γὰρ ὅτε εἶπεν, ὅτι Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, εἶπε μὲν τὸ πλάσμα, οὐκ ἐνέθημεν δὲ τὰ μέρη, οὐδὲ εἶπεν, ἐποίησεν ὁ Θεὸς ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα καὶ ῥῖνα, ἀλλὰ δὲ εἰπὼν τὸν ἄνθρωπον, ὅλα συμπεπλάσθαι τὰ μέρη· οὕτω καὶ ἐνταῦθα εἰπών, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐποίησεν ὁ Θεὸς, συμπεπλάσθαι πάντα, τὸ σκότος, καὶ τὰς ἀβύσσους γεγυμνασμένας. Σκότος γὰρ ἰῶ, φησιν, ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. ἄβυσσος δὲ καλεῖται τὸ πλῆθος τῶν ὑδάτων. ὅτι δὲ αἱ ἄβυσσοι ἐγένοντο, μαρτυρεῖ ἡ γραφὴ λέγουσα, Περὶ τοῦ τὰς ἀβύσσους ποιῆσαι, περὶ τοῦ τὴν γῆν γενέσθαι. ὥστε καὶ ἄβυσσοι ἐγένοντο. εἶτα δὲ ὁ ἀὴρ πότε ἐγένετο, ἄκουε. καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τῶν ὑδάτων. πνεῦμα δὲ οὐ τὸ ἄγιον λέγει ἐνταῦθα (τὸ γὰρ τῇ κλίσει συναριθμῆσαι τὸ ἅγιον) ἀλλὰ πνεῦμα καλεῖ τὴν τοῦ ἀέρος κίνησιν. καὶ ὥσπερ ἐν τῷ Ἠλίᾳ γέγραπται ᾧ προεφήτῃ, Καὶ ὁ οὐρανὸς συνεσχέθησαν ἐν νεφέλῃ καὶ πνεύματι· οὕτω καὶ ἐνταῦθα πνεῦμα τὴν τοῦ ἀέρος λέγει φύσιν. λοιπὸν λείπει δηλῶσαι, ποῦ τὸ πῦρ ἐγένετο. Εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω φῶς, καὶ ἐγένετο ἡ τοῦ πυρὸς φύσις. οὐ γὰρ μόνον τοῦτο τὸ πῦρ ὅ ἐστιν, ἀλλὰ καὶ αἱ ἄνω δυνάμεις πῦρ εἰσι, καὶ συγγενές ἐστι τὸ ἄνω πῦρ τούτου τῷ πρὸς ἡμᾶς. ζητεῖται δὲ, ὅτι τὸ μὲν σέβειν δεῖ ἐπεὶ καὶ ἀγγέλους ἐποίησεν ὁ Θεὸς πνεύματα, δεῖ δὲ ἀγγέλους οὐκ ὄντας σωμάτων. ὥσπερ οὖν ὅπερ ἐστὶ ψυχῶν καὶ ἀγγέλων, οὕτω καὶ ὅπερ τοῦ πυρός ἐστιν ἰδεῖν. ὃ μὲν πῦρ ὃ μόνον μόνου ὕλης, ὃ δὲ πῦρ τὸ κατὰ μέρος ὕλης. ὃ γὰρ μόνον πῦρ συγγενές τούτου ἐστίν, ὥσπερ καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν συγγενὴς ὑπάρχει ἀγγέλων, καθ' ὃ κἀκεῖνοι πνεύματα, καὶ αὐτὴ πνεύματα· ὡς καὶ οἱ τρεῖς παῖδες λέγουσιν, Εὐλογεῖτε πνεύματα καὶ ψυχαὶ δικαίων καὶ πάλιν, Ὁ ποιῶν ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα. ὅτε δὲ ψυχὴ μόνου σώματος φαίνεται, ὅτε πῦρ μόνου φυτοῦ ἢ κληματίδος ἢ ἑτέρας ὕλης ἐστὶν ἰδεῖν. ἵνα δὲ δειχθῇ ὅτι τὸ πῦρ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀλλότριον, ἡ κτίσις διδάσκει. πολλοὶ γὰρ πολλάκις τοῦ τε ἡλίου δαμεύζοντα πῦρ καὶ ἀπέσβεσαν. εἰ δὲ ἰῶ ἀλλότριον, πῶς τὸ ἀλλότριον ἐξ αὐτοῦ ἐλαμβάνετο; ἄλλως δέ, ὅτι ἐν τῷ οὐρανῷ πῦρ ἐστιν αὔλων καὶ μέγα, ὡς καὶ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ πῦρ φαινόμενον, ὅπερ ἐξ ὕλων ἐπεκαιομένων, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ αὐλοῦ πυρὸς ἠναγκάσθη ὁ Θεὸς εἰς γῆν, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἐκ τοῦτο μικρὸν τὸ πῦρ πρὸς ἐκεῖνο τὸ πῦρ τὸ μέγα. οὕτως οὖν λέγει καὶ Μωϋσῆς, Ἐξ οὐρανοῦ ἐποίησεν ὁ Κύριος ἀκουστὸν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ἔδειξεν ὁ Θεὸς τὸ πῦρ αὐτοῦ τὸ μέγα· ἵνα δείξῃ τοῦτο μικρόν. πάντα οὖν πῦρ ὄντα, καὶ ἡ ἀστραπὴ, καὶ Ⓜ ἀστέρες, καὶ ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη. [ὥστε] καὶ τὸ

πρ̃

πῶς ἡμῖν πῦρ συγγενές ἐστι τούτων. Καὶ βλέπε πῶς συγχωρεῖ ἐχθρὸν ἡ ἀγάπη ποιεῖς τὸν ἀέρα, οὐκ τῷ ὀνόματος, ἀγάπη καὶ ἄγρα. Καὶ ὁ σωτὴρ ἵνα δείξῃ ὅτι τὸ πῦρ καὶ ἡ ἀγάπη συγγενές ἐστι, λέγει ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, Ὁλύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου φωτεινὸς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται. Ταῦτα ὁ σωτήρ. Εἶτα ἐπάγει, Ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀγάπῃ φωτίζῃ σε. λύχνον καὶ ἀγάπην εἶπεν, τὸν αὐγὴν τοῦ λύχνου ἐδήλωσε. πάντα οὖν ἐγένετο· πῦρ ἐγένετο, ἄνεμοι ἐγένοντο, ἀέρες, καὶ τέσσαρα στοιχεῖα, γῆ, πῦρ, ὕδωρ, ἀήρ. καὶ γὰρ ἅπερ προέλεγεν, ὡς ἐν προσδόξῳ αἰσχεφθέγκτου Μωϋσῆς λέγων, Ἐν ἓξ ἡμέραις ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. ὥσπερ ἔξοδ. κ. ιε. ἵνα ὅτι τὸ σώματος οὐκ εἶπε πάντα καὶ μόνα, ἵνα μὴ τῆς δημιουργίας ὀξυθυμήσαν, εἰ καὶ πάντα συγκατισχυσάθη τῷ κόσμῳ. Εἰ μὴ ἴσως ἐν τῇ γῇ πῦρ, οὐκ ἂν σήμερον ἀπὸ πέτρας πῦρ ἐξέρχεται, ἢ ἀπὸ ξύλου. προσδοκώμενον γὰρ τὸ ξύλον πῦρ ἔχειν [οὖν] ἀκριβῶς. Σκότος ἦν, φησιν, ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. ἆρα οὖν σκότος, φησίν, ὁ Θεὸς ἐποίησεν; οἶδα μὲν οὖν ὅτι βαθὺ τὸ νόημα. ἀλλ' ὅπως μεταξὺ ἐσμεν πολλάκις καὶ τῆς ἀναπτικῶς ἀκροατῶν καὶ τῆς ὀπτηριμβαίεσθαι φιλοιώτων, ἀνάγκη μὴ προσλιτῶν ἀνεξέπαστον λόγον, ἵνα μὴ μεγάλη μὲν ἡ ἐπαγγελία ᾖ, μικρὸν δὲ ἀποτέλεσμα. πόθεν οὖν τὸ σκότος; ὁ γὰρ Θεὸς αὐτό, φησιν, οὐκ ἐποίησε. Θεὸς γάρ, φησιν, ὅτε σκότος, ὅτε γνόφου ἐστὶν ἐργάτης. τί ποτε οὖν ἐστι σκότος; πολλοὶ ἠθέλησαν εἰπεῖν ἀποσκίασμα εἶναι τοῦ οὐρανοῦ. ὡς γὰρ ἐγένετο, φησιν, ὁ οὐρανὸς ὁ ἄνω, καὶ ἐλήφθη τὰ φῶτα τὰ ἄνω, ἐγυμνώθη ἡ γῆ καὶ ἐγένετο σκότος. ἀλλ' ὁ οὐρανὸς ἄνω φωτεινός ἐστιν, ὁ σκοτεινός· καὶ μὴ εἶχε τὸν ἥλιον, ἢ τὸν σελήνην, ἢ ἄγρα, αὐτὸν εἶχε τὸν φύσιν λάμπουσαν. Εἰ οὖν ὁ οὐρανὸς ἐπέκειτο, ἡ γῆ ἔπλωτο, ὁ λάμπων ἄνωθεν, ὃ φωτίζομενον κάτωθεν, πόθεν τὸ σκότος; ἐμοὶ οὖν δοκεῖ, ὅπως ἐπεπόλαζε τὸ ὕδωρ τῇ γῇ, ἀχλὺς ἦν καὶ γνόφος περὶ τὰ ὕδατα (ὁ καὶ νῦν ὅτι τοῖς ποταμοῖς) ἡ ἀχλὺς γνόφον ἐγείρουσα ἐποίησε νεφέλας· αἱ δὲ νεφέλαι ὑπισχιάζουσαι σκότος ἐποίησαν. ὅτι δὲ ἐγείρει νεφέλη σκότος, λέγει ἡ γραφή, Καὶ ὁ οὐρανὸς ἐσκότασεν ἐν νεφέλαις. διὸ μὴ ἀγνοῶμεν τὴν αἱρετικὴν ἐκ ἀλληθείας. αἱρετικαί τινες ἐτόλμησαν εἰπεῖν, ὅτι σκότος ὁ Διάβολός ἐστιν· ἢ δὲ ἄβυσσος, οἱ δαίμονες· ὅτε δὲ εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω φῶς, τουτέστιν, ὁ υἱὸς ἵνα γένηται εἶπε· καὶ οὐκ ἀρκοῦνται τὸν Διάβολον προσβύτερον λέγοντες τοῦ υἱοῦ. Εἰ γὰρ δαίμων ἐστὶν ἄβυσσος, ὁ δὲ Διάβολος σκότος, μὴ ταῦτα δὲ εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω τὸ φῶς, τουτέστιν, ὁ υἱός, ὃ μόνον αὐτοῦ ἐστιν ἰσότιμος, ἀλλὰ καὶ προσβύτερος. ἀλλὰ ταύτης μὲν τῆς ἀσεβείας ὅλως μνημονευθείσης ἔδει· ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ ἀγνοῆσαι ὑμᾶς τὰ ὑπὸ τῶν αἱρέσεων λεγόμενα, προεπιλέγομεν τοῦτο. σκότος τοίνυν ἦν τότε ἐκ τῶν νεφελῶν. ὅτε γὰρ ἦν καὶ ἐν Αἰγύπτῳ σκότος, ἀλλ' ἀχλύος γενομένης. Ἐξοδ. ι. κα. ὅτως οὖν καὶ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ σκότος ἦν, ἀνυκτὸς γενομένης, ἀλλὰ νεφέλης "σκιαζούσης. οὕτως ἐγένετο δὲ ὅτε τὸ σκότος τοῦ Χριστοῦ σκότος, ἀνυκτὸς ἐπελθούσης, ἀλλὰ σκιάσματος δὲ αἰτιοφαέξεως γενομένης. ὅτως δεῖ ἁπλῶς ὑπειλαβεῖν τοῖς θείοις λογίοις. Καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. πνεῦμα καλεῖ τὸν ἄνεμον, ὡς λέγει Ἀλλαχοῦ, Ἐν πνεύματι βιαίῳ συντρίψεις πλοῖα Θαρσεῖς, πνεῦμα καλῶν τὸν τοῦ ἀέρος κίνησιν. μὴ γὰρ νομίσῃς ἄλλο εἶναι ἀέρα, καὶ ἄλλο ἄνεμον. αὐλὸς γὰρ ὁ ἀὴρ κινούμενος ποιεῖ ἄνεμον, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτοις ἡ πεῖρα. πολλάκις γοῦν ἢ ῥιπίζω, ἢ σπεύδοντι ἠσυχάζοντα τὸν ἀέρα κινοῦμεν, καὶ ποιοῦμεν ἀπὸ τῆς κινήσεως τοῦ ἀέρος ἄνεμον. ἵν' οὖν δειχθῇ σοι τοῦτο πνεύματος, ὅτι ὁ ἄνεμος ἀέρος ἐστὶ κίνησις, φησὶ τοῦτο ἐπεφέρετο. ἴδιον γὰρ ἀνέμου τὸ ἐπιφέρεσθαι τῇ δημιουργίᾳ. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω φῶς. Διατί δὲ μὴ εἶπε Μωϋσῆς, ὅτι εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω οὐρανός, γενηθήτω θάλασσα· ἀλλ' ἐκεῖ μέν, ἐποίησεν, ὧδε δέ, εἶπεν; ὅπως πρὸς ἡμῖν προσηνείται ὁ λόγος τοῦ ἔργου (προτέτον γὰρ λέγομεν, εἶτα ἐργαζόμεθα

ἐργαζόμθα) βουλόμενος δηξαι Ⓦ Θεὸν ποιῆσον ἐργαζόμενον, ἵνα πρωτὸς λάβῃ οἰκτίρεσιν ποιήσῃ τινὶ δημιουργόν, ὅτε μὴ ἐξ ὕλας ἐργάζεται, δυνάμει λέγει ὃ, ἐποίησεν· ὅτι γὰρ ἤμελλε κοσμεῖν τὰ πρώτα, ἔδειξε τὸν κόσμου ὃ φῶς ἦν, εἰσάγει λέγων ἀρμόζοντα. καὶ ὅπῳ πάλιν ποιῆσον ἔργον Θεοῦ φῶς, πλοῦτον ἢ ἔργον Θεοῦ ὁ δεσπότης ἦν, ποιῆσον τὸν ἐργάζε) Θεὸς λέγω τὸ φῶς, ὕστερον Ⓦ δὲ δεσπότην ἔργον, ἀπὸ φωτὸς εἰς φῶς συμπληροῖ. καὶ πῶς φῶς ὁ δεσπότης, ἄκουε. τὸ φῶς δείκνησι τὰ ὄντα, τὸ φῶς τὸν κόσμον ὁ δεσπότης εἰσελθών, ἔδευξέ σοι φῶς τέχνης, φῶς βαπτίσματος. τὸ φῶς ἔδευξε σῖτον, ἢ ζωὴς ἐποίησεν ἄρτον· τὸ φῶς ἔδειξε τὸ βότρυος τὸ αἷματον, τὸ φῶς τὸ ζωὴς ἔδευξε τὸν οἶνον τὸν ὦ βότρυϊ· τὸ φῶς ἔδειξε τὸ ἔλαιον, τὸ φῶς τὸ συνέσεως ἔδειξεν ἱμάτιον· τὸ φῶς ἔδηξεν ὄρος, τὸ φῶς τὸ συν-
Ματθ. ε. ιδ. ἔσεως ἔδευξε τὸν λατομίαν. δηλῶ τοῦτο ἢ ὁ σωτὴρ φῶς καλῶ τοὺς ἀποστόλους λέγων, Υμεῖς ἐστε τὸ φῶς τὸν κόσμου. δηλῶ τί καλῶ αὐτοὺς φῶς; ἢχ ἵνα αὐτοὺς τιμήσῃ μόνον, ἀλλ' ἵνα τὸ τινὶ ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως δείξῃ. ὥσπερ γὰρ τὸ φῶς ἑσπέρας δυόμενον οὐκ ἀπόλλυται, ἀλλὰ κρύπτεται, ἢ κρυβόμενον πάλιν φαίνεται· οὕτω ἢ ὁ δεσπότης, ὡς εἰς δύσιν τινά, τῷ θανάτῳ ἀποπεμφθείς, πάλιν τῇ ἀνατολῇ τῆς ἀναστάσεως τετήρηται. γενηθήτω φῶς. Εἶπε τὸ γλωόμενον, Ⓦ ὃ τρόπον οὐκ ἐμιλύυσεν, ἀλλ' οὐδὲ ἔμαθεν. ὅτι μὲν γὰρ ἐγλύετο φῶς, οἶδα,
Πσλξ α. ζ. φησι· τὸ ὅ, πῶς ἐγλύετο, οὐ καταλαμβάνω. δηλῶ τοῦτο ἢ ὁ σωτὴρ ἔλεγε τοῖς ἀποστόλοις, Οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἢ καιρούς, οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. Εἶτα χρόνους ἢ καιρὸς οὐκ ἔστιν ἡμῶν γνῶναι, ἐπὶ Ⓦ δεκαοκτὼ τῶν χρόνων ἢ Ⓦ πεντεκαὶ τῶν αἰώνων ὅτι λογισμοῖς καταλαβεῖν αἰθερίοις; Εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω φῶς, ἢ ἐγλύετο φῶς. ὦ τῆς ἀγάπης
Γεν. α. ε. ἀς ἐκείνης ἢ μεγάλης δυνάμεως· ὦ μεγάλων θαυμάτων. ἐγλύετο φῶς. Καὶ καλῶ ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, ἐπὶ τὸ σκότος νύκτα. Δηλῶ τί ἢ ἡμέραν καλῶ; ὅπῳ πᾶν φαιδρὸν ἐπὶ ἱλαρὸν ἡμέραν λέγεται· δηλῶ τοῦτο ἐπὶ τινὶ φιλανθρωπίαν ἡμερότητα καλοῦμθα, ἢ τὰ θεῖα τὰ ἱλαρὰ ἡμέρα καλοῦμθα. ἐπὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, ἢ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. νύκτα δηλῶ τί; ὅτι νυκτὶ Ⓦ δεσπότην καθεύδοντα εἰς ἀναπαυσιν φέρει, μονονῳὶ λέγων, μάθε, δέσποτα, τίς εἶ. θνητὸς εἶ, ὕπνῳ δουλεύεις. δηλῶ τί τὰ ὑπνῶ σε φαντάζῃ; ἢ γὰρ
Ψαλμ δ. ε. νὺξ κατάπαυσή ἐστιν. ὅθεν ἢ Δαβὶδ φησιν, Α λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ὅτι ταῖς κλίναις ὑμῶν κατανύγητε. ἀμέλει κλαίει ὁ δεσπότης ἐν νυκτὶ ὅτε νεκρός, ὅτε ζῶν. ἐρώτησον αἱρετικόν, τί ὅτι, ζῶν, ἢ νεκρός; ἢ ἐὰν μὲν εἴπῃ ζῶν, εἰπὲ, δηλῶ τί οὖν οὐκ αἰσθάνεται τῶν λαλησάντων, ἢ πεπατησάντων; ἐὰν ὃ εἴπῃ ὅτι νεκρός, εἰπὲ, πῶς οὖν δύναται; ὃ γὰρ ἐμπνέον οὐκ ἔστι νεκρόν, ὃ μὴ αἰσθανόμενον οὐκ ἔστι ζῶν. σαυτὸν οὐ βλέπεις, ἀλλὰ τὰ ὑπνῶ σε φαντάζῃ; ἀλλὰ ταῦτα ἀρκούντως εἰς τινὶ περὶ τὴν ἡμέραν εἰρήσθω. κατέλαβε γὰρ ἢ ἑσπέρα, ὥσπερ καλεῖ τὰς περὶ τὴν ἡμέρας· ἢ κῇ δυνάμιν, εἰ ἢ βαθέα ἐῶ τὰ νοήματα, ὅμως δέδεγμθα· τῶν ὃ πιστῶν ὅστις ἐρευνήσας τὰ λεγθέντα, ἢ ζητήσας τινὶ ἰσοείδη.

ΗΘΙΚΟΝ Ημεῖς ὃ, ἀγαπητοὶ, πρεσβείας ὄντες ἁγίας δρέμματα, ἢ ἐν ἀδελφίᾳ σωμάτων πεφυτευκότες τὰ οὐράνια, παρακαλοῦμεν τινὶ πρεσβείαν ἁγίαν φυλάξαι. Αγιάσατε γὰρ, φησι, πρεσβείαν. ἡμᾶς αὐτινὶ ἁγιάζομθα, ἢ ὑπ' αὐτῆς ἁγιαζόμθα; ἀλλὰ αὐτὶ τὴν ἁγίαν αὐτινὶ
Ιωηλ α ιδ. φυλάξαι, τοῦτο εἶρηκεν ὁ προφήτης. ὥσπερ γὰρ ὅτε ὀμνύομθα, Αγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, καὶ ἢχὶ ὅτι ὑπὲρ τὴν ὀνόματος αὐτὸ ὀμνύομθα (τὸ γὰρ ὄνομα αὐτὸ ἁγιάζει πάντα) ἀλλ' ὅπῳ τὸ ὄνομα αὐτὸ ὁπτικέκληται ἡμῖν (χριστιανοὶ γὰρ ἀπὸ Χριστοῦ καλούμθα) λέγῃ, τὸ ὄνομά σου ἐφ' ἡμῖν ἁγιασθήτω. πρὸ γὰρ τῶν ἁγίων πάντα ἅγια. καὶ γὰρ οὐδὲν πλημμελῆ Θεῷ
Ψαλ. ιθ. ζ. μὴ ὂν ἅγιον. ἅγιος γὰρ ὁ Θεὸς, ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος. καὶ ἀγαθὸς ἢ αὐτὸ ἅγιος. Επακούσεται γὰρ αὐτὸ ὅτε ἀγαθοῦ ἁγίου αὐτό. Ⓐ ἄγγελοι ἅγιοι. Οταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τὸ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτὸ καὶ πάντες ἁγίων ἀγγέλων αὐτό. καὶ γῆ ἔχουσα τινὶ λατρείαν, ἁγία.
Λικ. θ. κς. Καὶ γελήσει, φησὶ, Δαβρέλαι Δαβηκὶν ὅτι γλῶ ἁγίαν αὐτό. καὶ ὁ Δαβὶδ, καὶ αὐλὴ ἁγία

γία· Προσκυνήσατε τῷ Κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ. καὶ ὁ Ησαΐας, Ἅγιος γὰρ ὀνάσος σε, Ψαλ. xcv β.
θαυμαστὸς ἐν δικαιοσύνῃ. τὰ πρόβατα τὰ ἄλογα τὰ τότε θυόμενα ἅγια ἐλέγετο. Ὡς πρό- Ψαλ. xlix ε
βατά, φησιν, ἅγια ἐν Ιερουσαλήμ. ἡ ἁγία πόλις, ἁγία· καὶ διωκόμενοι μὴ πολλῶν ἁγίων Ισαΐ. λ
ἁγίων αὐτοῦ· αὕτη ἡ πόλις ἁγία ἐλέγετο· Καὶ ὅτι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τῶν πατέρων ἡμῶν Ιε-
ρουσαλήμ. οὐδὲν γὰρ προσέρχεται Θεῷ μὴ ὂν ἅγιον. διὸ λέγει Παῦλος· Καὶ τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς Εβρ. ιβ. ιδ.
οὐδεὶς ὄψεται ✠ Κύριον. ἐκπλύσασθε, καθαροὶ γένεσθε, ἐκκόψατε τὰ πονηρὰ ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν, ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου· παύσασθε τοῦ κακοποιεῖν, μάθετε καλὸν ποιεῖν· ἐκζητήσατε κρίσιν, ῥύσασθε ἀδικούμενον, κρίνατε ὀρφανόν, δικαιώσατε χήραν· καὶ δεῦτε καὶ διαλεχθῶμεν, λέγει Κύριος· ἐὰν ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς τὸ κόκκινον, ὡσεὶ χιόνα λευκανῶ· καὶ ἐὰν ὦσιν ὡς κόκκινον φοινικοῦν, ὡσεὶ ἔριον λευκανῶ· καὶ ἐὰν θέλητε καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· ἐὰν δὲ μὴ θέλητε μηδὲ εἰσακούσητέ μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται· τὸ γὰρ στόμα Κυρίου ἐλάλησε ταῦτα. Καὶ πάλιν ὁ προφήτης Ησαΐας· Ἐὰν ὑμεῖς ἀφέλητε ἀπὸ μέσου ὑμῶν τὸν ζυγὸν καὶ τὴν χεῖρα τὴν τείνουσαν καὶ τὸ ῥῆμα τὸ γογγυστὸν, καὶ δῶτε ἄρτον πεινῶντι ἐκ τῆς ψυχῆς ὑμῶν, καὶ ψυχὴν τεταπεινωμένην ἐμπλήσητε, τότε ἀνατελεῖ ὡς πρωὶ τὸ φῶς ὑμῶν, καὶ τὰ ἰάματα ὑμῶν ταχέως ἀνατελεῖ, καὶ προπορεύσεται ἔμπροσθεν ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν, καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ περικαλύψει ὑμᾶς. τότε ἐπικαλέσεσθε τὸν Θεὸν, καὶ ἐπακούσεται ὑμῶν· ἔτι λαλοῦντος ὑμῶν ἐρεῖ· Ἰδοὺ πάρειμι. ἐὰν

Υγιὴς πόθον ἐγείρει Θεοῦ λόγος, καὶ ὥσπερ λυχνία λαμπάδα πεπυρσωμένη αὐτῇ τῇ χάριτι, ἵνα καὶ τοὺς λογισμοὺς λαμπαδεύσῃ, καὶ τὴν ἀγάπην φαιδρύνῃ, καὶ τὰ ἁμαρτήματα καθαίρῃ, καὶ τὰ νοήματα φωτίζῃ. τοιοῦτός ἐστιν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος. ὅσῳ γὰρ ἐστὶν ἡ ἀκοὴ σιδήρου, τοῦτο Θεοῦ λόγος τῆς ψυχῆς. ἡ ἀκοὴ δὲ οὐκ ἐπιχειρεῖται τῷ σιδήρῳ, ἀλλὰ πρέσβυν αὐλὴν πολιορκεῖν ἀποπεμπούσης τὴν ἰσχύν, εἶτα παχὺν ὄγκον λεπύνῃ, ἀμβλὺν ὀξύνῃ, σκοτεινὸν ὄγκον λαμπρύνει, σκήπτρῳ, φαιδρύνει, [ὀξύνει,] λεπύνει. οὕτως οὖν ἐστὶ καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, ποιῶν τὴν ψυχὴν ἀποπεμπούσης τὴν ἰσχὺν τῆς ἁμαρτίας, ἀμβλεῖαν οὖσαν ὀξύνων, παχεῖαν οὖσαν λεπύνων, σκοτεινὴν οὖσαν λαμπρύνων. βούλεται οὖν ἡμᾶς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος λαμπρεύειν ἐν εἰ) τῷ ἀποστολικῷ ῥήματι τῷ λέγουσαν, Ἵνα ἦτε ὡς φωστῆρες ἐν τῷ κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες. ἰδοὺ ἡ λαμπρότης. βούλεται ἡμᾶς εἶ) μὴ ἀμβλεῖς, ἀλλ' ὀξεῖς. Ζῶν γάρ, φησὶν, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον. βούλεται ἡμᾶς παχεῖς μὴ εἶ), ἀλλὰ λεπύνειν τὴν ῥᾳθύμιαν τοῖς νοήμασιν. ὅπερ γὰρ παχύτης, ἀλλοτρία Θεοῦ λόγου· ὅπου δὲ λεπτομερὴς διάνοια, οἰκεία Θεοῦ νόμου. διὰ τοῦτο πρὸ τῶν παχυτέρων λέγει ἡ γραφή, Καὶ ἐφάνη Ἰακὼβ καὶ ὠσεπλήσθη, ἐλιποθύμησεν, ἐπαχύνθη, ἐπλατύνθη, καὶ ἐγκατέλιπε Θεὸν τὸν ποιήσαντα αὐτόν. Φέρε τοίνυν καὶ ἡμῶν ὁ θεῖος λόγος καταλαμπέτω τὴν διάνοιαν, καὶ μάλιστα τῆς ἁγίας ταύτης προκειμένης νηστείας, ἣ λεπύνει τὰ σώματα, καὶ ὀξύνει τὰ φρονήματα. ἔστι γὰρ καὶ νηστεία πρωτὸς ἁγιασμοῦ τρόπος, καὶ μήτηρ βιωτικοῖς διανοίας. ὁ ζητῶν πῶς νηστεύσωμεν μόνον, ἀγνοεῖ πῶς εὐσεβῶς νηστεύσωμεν. πολλοὶ καὶ διὰ δημοσίας χρείας προσγράφουσι νηστείαν βίοισι, ἀλλὰ οὐ λογίζεται αὐτοῖς τοῦτο εἰς νηστείαν. ὁ γὰρ σκοπὸς κρίνεται, οὐχ ἡ ἀνάγκη τρόφιμον ἔχουσα. μὴ τοίνυν τῆς τοιαύτης ἀλλοτρόπους καταστάσεως καὶ ὁ μακάριος Μωϋσῆς τὸν νόμον ἐπαιδεύετο ἐν τῷ ὄρει, καὶ τὴν δημιουργίαν ἐδιδάσκετο. Εἰρηκὼς τοίνυν ἡμῖν τὴν ἕβδομον ἡμέραν, ὅτι ὁ Θεὸς μέλλων διδόναι τὸν νόμον διὰ Μωϋσέως, πρότερον ἔδειξεν ἑαυτὸν δημιουργόν, καὶ τότε νομοθέτην. πόθεν ἠδυνάμην οἱ Ἰουδαῖοι πιστεῦσαι, ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, εἰ μὴ πρότερον ἐποίησε τὰ θαύματα ἐν Αἰγύπτῳ δικαιοῦντα αὐτὸν δημιουργὸν τῆς οἰκουμένης; ἡμᾶς διδάσκαλον, ἵνα πείσωμεν· ὁ Θεὸς πείθει, ἵνα διδάξῃ, ὅπως ἐμάθομεν Μωϋσῆς ἐκπίθεσθαι καὶ λέγειν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. εἰ μὴ γὰρ πρότερον ἐποίησε τὰ θαύματα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἔδειξεν ὅτι τούτων πάντων ὄντι τῶν κτισμάτων δημιουργός, οὐκ ἂν ἔπεισθησαν ὁ λαός, ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. εἰ μὴ ἐξέτεινε πρότερον Μωϋσῆς τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ κατέυγκε χάλαζαν καὶ πῦρ, καὶ ἔμαθον οἱ λαοὶ τῷ πιστοῦ θεραπόντος, ὅτι, εἰ αὕτη ἡ ἐντολὴ δεξιὰ λόγῳ Θεοῦ κατέβησα τὸν οὐρανὸν ἐτάραξε, καὶ τὴν δημιουργίαν ἐθόλωσε, πολλῷ μᾶλλον ἡ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος δεξιὰ ἔπρασε τὸν οὐρανὸν καὶ ἐθαμβολίωσε τὴν γῆν. Οὐδεὶς γὰρ κτὴς δημιουργήσῃ, ὃν οὐκ ἐποίησεν. ἔδει τοίνυν δειχθῆναι ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε τὴν γῆν. ἐξέτεινε Μωϋσῆς τὰς χεῖρας εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐξῆλθον σκνῖπες. ἔδει πάλιν δειχθῆναι, ὅτι Θεὸς ἐποίησε τὸ πῦρ. ἔλαβε Μωϋσῆς αἰθάλην καμινάδος, καὶ ἔπασε, καὶ ἐπλήρωσε τὰ σώματα τῶν Αἰγυπτίων ἑλκῶν, φλυκτίδων ζεόντων. ἔδει δειχθῆναι, ὅτι ὁ Θεὸς τὸ ὕδωρ ἐποίησε. μετεβλήθη τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα. ἔδει δειχθῆναι ὅτι ἐποίησε τὴν θάλασσαν. ἐπεπρώθη ἡ θάλασσα, καὶ πλήρης ἦν ὁ λαός. πρῶτον οὖν ἔδειξε διὰ τῶν ἔργων ὅτι δικαστής ἐστι, καὶ τότε ἠρμήνευσε διὰ τῶν λόγων, ὅτι ποιητής. οὕτω καὶ ὁ σωτὴρ ἐν τῷ βαπτίσματι ἡμᾶς πρότερον ἐδίδαξεν, ἕως ἔλαβε κατάργησε. πρῶτον σημεῖον μετέβαλλε τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον, καὶ ἡ φανέρωσις πρὸ τοῦ σημείου τοῦτο διδάξας. ἔδει γὰρ

γὰρ τοσοῦτον τὸ ἔργον, καὶ ἀκολουθῆσαι τὸν λόγον. Διὰ τοῦτο ὁ συνεφαπτὴς λέγει, Τὸν Πραξ α α.
μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν. πῶς ἔμαθε διδάσκειν ὁ σωτήρ, ὅτι ποιητής ἐστι τοῦ κόσμου; εἰ μὴ γὰρ ἐφώτισε τοὺς Ιωαν θ. ε
ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, οὐκ ἂν ὠπίστευσθη λέγων, Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. εἰ μὴ ἤγει-
ρε Λάζαρον, οὐκ ἂν ὠπίστευσαν Ⓐ ἀκούοντες λέγοντι, Ἐγώ εἰμι ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις. εἰ Ιωαν ια. κε.
μὴ περιύσας εἰς τὸν γλῶ ἐποίησε πηλὸν, καὶ ἔχρισε τοὺς τυφλοὺς, οὐκ ἂν ὠπιστεύθη ὅτι αὐτός
ἐστιν ὁ λαξεὼν χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πλάσας τὸν Ἀδάμ. εἰ μὴ περιεπάτησεν ὑπὲρ τῆς θαλάσ-
σης, οὐκ ἂν ἐφάνη δεσπότης τῆς θαλάσσης. εἰ μὴ ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, οὐκ ἂν ἐδείχθη
δεσπότης τῶν ἀνέμων. Διὰ τοῦτο ὁ ἀνδρόπους μὲν ἦν φαινόμενος, διὰ δὲ τῶν θαυμάτων
ὡς Θεὸς γνωριζόμενος καὶ δοξαζόμενος. ὁ σωτὴρ γοῦν ἐξέπληττε τοὺς μαθητὰς, καὶ ἔ-
λεγεν· Ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι Ⓐ καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ; ἐδόξαζε πρῶ- Ματθ η κζ.
τον ὑπακούοντα τὰ στοιχεῖα, καὶ τότε ἠρμήνευσε διὰ τῶν λόγων, ὃν πρότερον διὰ αὐτῶν ἐδήλου.
ἐδόξαζε πρῶτον ὑπακούοντα. εἰ μὴ πρῶτον ἐδείχθη ἡ κτίσις ὑπακούουσα, οὐκ ἂν ὠπιστεύθη Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς λέγων, Πάντα διʼ αὐτοῦ ἐγένετο πῶς ἠδυνήθη τὸ Ⓐ ἀπίστου λαὸς πι- Ιωαν α γ.
στεῦσαι, ἰδιωτικῶς ἔχοντες γλῶσσαν, ζωοκτόνοι περὶ Θεοῦ λόγου, δημιουργοῦ σωτῆρος,
προφήτου διδασκάλου; ἀλλὰ ἡ γλῶσσα τῶν ἀποστόλων, τὰ θαύματα τοῦ· Τὸ σῶμα τῶν
ἀποστόλων τοῦ νεκροῦ ἐγηγερμένου, χωλὸς περιπατῶν. ὅτι ἡ τοῖς θαύμασιν ἀκολουθοῦσα ἡ πίστις,
μάρτυρες καὶ γραφὴ λέγουσα· Διὰ γὰρ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα μεγάλα καὶ Πραξ ε. ζ.
τέρατα ἐν τῷ λαῷ· ἐξίσταντο οἵ πρῶτοι, ἐ μᾶλλον προσετίθετο καθ ἡμέραν αἰσθοῦ καὶ
γυναικῶν πλήθη ἱκμαί. προσέλαβε τὰ θαύματα, ἡ ἀκολουθοῦντα δόγματα. οὕτω γὰρ
ἡ ἐν τῷ νόμῳ προηγήσατο τὰ ἐν Αἰγύπτῳ θαύματα δείκνυσα Ⓐ Θεοῦ δημιουργόν. ὁ
οἵ Θεὸς ἀγαθὸς ὤν, οὐκ ἠθέλησεν ἑαυτὸν μόνον σεμνύειν, ἀλλὰ μεριζεται μὴ Μωϋσέως ἡ
τὴν δόξαν. ὅπερ γὰρ ὁ Θεὸς ἐφάνη διʼ ὧν ἐποίησε, φανεὶς ἡ Μωϋσῆς διʼ ὧν ἐδοξάσθη. ὡς γὰρ Εξοδ λδ. κθ.
κατῆλθε κατέχων Ⓦ νόμον, ἵνα μὴ ὡς ψιλῷ αὐθεφτῳ προσέχωσι, πληροῖ αὐτῶ λ.
ὁ Θεὸς δόξης τὸ πρόσωπον, ἵνα τὸ λαμπρὸν τῆς ἀθανασίας τῆς φύσεως πληρώσῃ τὸ
φωτεινὸν τῆς χάριτος. σπουδάσω γὰρ, ὅτι ὄψις δεδοξασμένη οὐκ ἔστιν ἀλλοτρία Θε-
οῦ. οὕτω καὶ ὁ σωτὴρ Στεφάνου τὸν πρωτομάρτυρος ἐποίησε λάμψαι τὸ πρόσω- Πραξ. ς ιε.
πον. Διὰ τί οὖν ἐποίησε λάμψαι τὸ πρόσωπον Στεφάνου; ὅπερ ἐδείξε λυθάζωσιν ὡς Πραξ ζ νς.
βλάσφημος, εἰπών, Θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεῳγμένους. ἡ Ⓐ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἑστῶτα
ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ, προλαβὼν ὁ Θεὸς ἔστεφάνωσεν αὐτὸν τὸ ὄψει ἀγγελικὴν μορφὴν, ἵνα πείσῃ
τοὺς ἀγνώμονας, ὅτι εἰ βλάσφημός ἐστι, διὰ τί δοξάζεται; Ἐρῶ γὰρ ὑμῖν ἐγὼ ἐρώτησιν ὑμῖν ὅτι ὁ
Θεὸς ἐκ μὴ ὄντων ἐποίησε τὰ ὄντα τῇ προφητικῇ ἡμέρᾳ. ἡ τὸ θαυμαστὸν, ὅτι οὐ μόνον τὴν δη-
μιουργίαν τοῦ Θεοῦ δείκνυσι τὰ ἔργα, ἀλλὰ ἡ τῶν αἱρετικῶν πίστεως ἐλέγχουσι.
ἐρωτῶ γὰρ, τὰ μὴ ὄντα πῶς ἐγήγερται; ὅπερ δεῖ τοὺς ὄντως ἐρωτῶσι πῶς ἐγήγερθη, εἰ μὴ
ἦν, εἶπωσι τὰ μὴ ὄντα, πῶς ἐγήγερται, εἰ μὴ ἦν. τὸ μὴ ὂν ἡ γῆ, ὅσον κεῖται λαγκαστὸν δεσπό-
τινον, ἡ κεῖται δεῖται δυνάμεων. οἷόν τι λέγει ὁ αἱρετικὸς, εἶπεν ὁ Θεὸς, ἡ ἐγήγερται. ἀλλὰ ποῦ
τὸ πρᾶγμα εἶπες, ἡ Ⓦ δεῖται. εἶπεν ὁ Θεὸς, γενηθήτω φῶς. ἐγήγερται μὴ ὄν. ὁ λό-
γος μεταβληθὲν εἰς πρᾶγμα· οὗ αὐτὴ ἡ φωνὴ ἐξελθοῦσα ἐγήγερται φῶς· σκότος οὐκ ἔστιν
ἐκ μὴ ὄντων, ἀλλὰ ἐξ ὄντος. τίς γὰρ τολμᾷ εἰπεῖν Ⓦ λόγον μὴ ὄντα; σκότος οὐδὲν ἐ-
ποίησεν ἐκ μὴ ὄντων, ἀλλὰ ἐξ αὐτοῦ· ἡ θυελίσκεται καὶ κλύσματα ὁμιχλώδη αὐτῷ, ἡ ὁ φόβος ἐστὶ
ὅτι τοῦ ὑγροῦ, ἁρμόζουσιν ὅτι τῶν κτισμάτων. ἀλλὰ πάλιν ἐκπεσόντες λέγουσι· ἡ βουλη-
σις τοῦ Θεοῦ τὰ μὴ ὄντα ἐπετέλεσεν. Εἶτα ἡ μὲν βούλησις τὸ μὴ ὂν ἐποίησε, ἡ ἡ φύσις τοῦ ὑγροῦ
γλυκέος; ἡ ἔστι θαυμαστόν. ὡς ἐν εἰκόνι λέγω. Ἐπόθουν μοι πυγμὴν ἡ πέτρου. τί θύελλόν-
τες ἐστι, τὸν πηγὸν ὕδωρ γλυκὺ ποιῆσαι, ἢ τὸν πέτρα; ἡ πηγὴ ἐκ μὴ γλυκέος ποιήσει, ἐξ ὧν ἔχει περι-

φέρει,

φέρει, ἡ ἡ πέτρα ἐξ ὧν οὐκ ἔχει. Εἶτα τὸ μὴ ὂν ἐλάμπανεν ἡ πέτρα ἐξ ὧν οὐκ εἶχε, καὶ ἡ πηγὴ οὐκ ἐλάμπανεν ἐν ἑαυτῇ πηγάζειν; ἢ πῶς ἐλάμβανε τὰ μὴ ὄντα; μὴ ἀλήθεια σμός ἐστιν; μὴ ὂν ὄνομά ἐστιν, οὐκ ἔστι δέ π. μή, ὅπερ λέγω οὐκ μὴ ὄντων, νομίσῃς εἶναι μὴ ὄν. Εἶτα, τὸ ὂν οὐκ τῶν μὴ ὄντος οὐκ οἶδας εἰπόντα πῶς ἐλάμβανε, ἢ ὄντα οὐκ τῶν ὄντος τολμήσεις πολυπραγμονεῖν πῶς ἐλάμπανεν; πάντα τὰ κτίσματα οὐκ ἐν ἀρχῆς, ἢ γέγονεν. ὁ μονογενὴς λόγος ἢ κτίστης τοῦ κόσμου οὐκ ἐλάμβανε ἀπ' ἀρχῆς, ἀλλὰ ἐν. Ταῦτα οὐκ ἐν, ἢ ἐλάμβανε· ὁ ἢ ἐν ἐν ἀρχῇ, μὴ γλυφόμενος. Ταῦτα ἢ ἐλάμβανε ἐν ἀρχῇ μὴ ὄντα.

Γεν. α. β. Ἡ ἢ γῆ ἐν ἀόρατος, φησί. Τί ὅτι τὸ, ἀόρατος; οἶδα πολλοὺς τῶν ἁγίων πατέρων εἰρηκόσι, ἀόρατος ἐν ἡ γῆ, ὅπερ ὕδατι ἐκαλύπτετο. πολλὰ τῶν νοημάτων ὅτι μὲν θύσθεν, οὐκ ἀληθῆ δέ· οἳ τῆς φίλοι τοῦ Ἰωὴ θεασάμενοι αὐτὸν ἐν πειρασμῷ, κατέκριναν ὡς ἄγιον, ὡς δικαίως πάσχοντα, ἢ ἔλεγον· Εἰ μὴ χεῖρες ἐλύπησας, εἰ μὴ ὀρφανοὺς ἐπλεονέκτησας, οὐκ ἂν σοι ὁ Θεὸς ἐπῆγαγε ταῦτα· ἢ ὅμως ὅπερ ἠγνόουν τὴν σκοπὸν τοῦ Θεοῦ, εἶλαντο μᾶλλον καταχρίναι τοῦτον, ὡς δικαίως πάσχοντα, ἢ καταψηφίσασθαι τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀδίκως ἐπαγαγόντος. Ἰωβ. μβ. ζ. Ὑπὲρ Θεοῦ ἐποίησε, ἢ ἐλέγχει αὐτὸν ὁ Θεός· Διὰ τί οὐκ ἐλαλήσατε ὀρθὰ κατὰ τοῦ θεράποντός μου; ἔστιν οὖν νόημα θύσεως μὴ, οὐκ ἀληθὲς δέ. τί οὖν ὅτι, ἡ γῆ ἐν ἀόρατος; ἐρμηνεῦσαι ἡρμήνευσαι σαφῶς. λέγει γὰρ ὁ Ἀκύλας, Ἡ ἢ γῆ ἐν κένωμα ἢ οὐθέν. ἀόρατος ἢ λέγει, ὑπ' ὅτι οὐκ ἐφαίνετο, ἀλλ', ὡς ἂν εἴποι τις, ἀκόσμητος. οὐθέπω ἐν φαιδρυνομένη τοῖς φυτοῖς, οὐθέπω καρποῖς ἐστεφανωμένη, οὐθέπω ποταμοῖς ἢ πηγαῖς διεζωσμένη, οὐθέπω τῇ ἄλλῃ εὐκοσμίᾳ πεποικιλμένη. ἢ ἐν ἀόρατος, μηδέπω κατασκευασθεῖσα πρὸς ὑπηρεσιότητα τῶν ἐνιαυτῶν. λέγει ἡ γραφὴ πρὸς ἔνιος ἀνδρείου ἢ εὐμόρφου, β. Βασ. κ. κα. Οὐχ "ὕτω, φησίν, ἐπάταξε ὡς ἄνδρα ὡς Αἰγύπτιον ὁρατόν; ἔστι οὖν αὐτὸν ἀόρατος; ἀλλ' ἄξιος, φησί, τοῦ ὁρᾶσθαι. ὥσπερ οὖν ὡς Αἰγύπτιον εἶπεν ἄνδρα ὁρατόν, ὡς ἄξιον τοῦ ὁρᾶσθαι, ὕτω ἢ τὴν γῆν τὴν ἄμορφον, ἀόρατον ἐκάλεσε. τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ εἶπεν ὁ Θεός· Γεν. α. ς. Γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος, ἢ ἔστω διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος ἢ ὕδατος. Ἐποίει οὖν ὡς ὑρανὸν τοῦτον, οὐ ὡς ἐπάνω, ἀλλὰ τὸν ὡρωμένον, ὃς ὑδάτων πῆξας ὡς κρύσταλλον. βούλεμαί σοι παραθέσθαι στερέωμα. πολλὰ γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ μᾶλλον ἡμῖν, ἢ ὡς λέγω παραδίδοται. τοῦτο ὃ ὕδωρ ὑπὲρ ἦν, φέρε εἰπεῖν, τῆς γῆς πηχῶν τετρακοσίων. Εἶτα εἶπεν ὁ Θεός, γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος· ἐ λοιπὸν ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων ἐπάγη πῆγμα κρυσταλλῶδες, ἐ ἐκούφισε ὃ ἥμισυ τοῦ ὕδατος ἄνω, ἢ κατέλιπε ὃ ἥμισυ κάτω, καθὼς εἰρήκαμεν· γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ ὕδατος, ἢ ἔσαι διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος ἢ ὕδατος. διαχωρίζον πῦ αὐτὸ κληθῇ στερέωμα; ὅπερ ἀπὸ ἀραιῶν ὑδάτων ἢ διαλελυμένων αὐτὸ ἐστερέωσε. Ψαλμ. ρν. ε. διαχωρίζον δὲ τὸ ἁ Δαβὶδ φησίν, Αἴνεσις αὐτὸν ἐν στερέωμα τῆς δυνάμεώς αὐτοῦ. ἢ ἵνα ἑτέρῳ χρήσωμεθα ὑποδείγματι, ὥσπερ καπνὸς ἐπεδίδου ἀπὸ ξύλων ἢ πυρὸς ἀναδοθῇ, ἀραιωμένος ὅτι ἢ κεχαυνωμένος· ἐπεδίδου ἢ δράμῃ εἰς ὕψος, εἰς νεφέλης παχύτητα μεταρρυθμίζεται· οὕτω ἢ τῶν ὑδάτων τῶν ἀραιωθέντων ὁ Θεὸς τῇ φύσει ὑψώσας ἔπηξεν ἄνω. ἢ ὅτι ἀληθὲς ὃ ὑπόδειγμα, μάρτυρες Ἡσαΐας λέγων, Ὅτι ὑρανὸς ὡς καπνὸς ἐστερεώθη. παγεὶς πέπνευκεν ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων ὁ ὑρανὸς οὐκ ἔφιστε τὰ ἥμισυ τῶν ὑδάτων ἄνω. Διὰ τί ἢ ἄνω ὕδατα; πρὸς ποίαν χρῆσιν; ἵνα τις πίῃ; ἵνα τις πλύσῃ; ὅλη μὲν γάρ ἐστιν ὕδατα ἄνω, μάρτυρες Δαβὶδ λέγων, Καὶ ὃ ὕδωρ ὃ ὑπὲρ ἄνω τῶν ὑρανῶν. πρὸς τί ἐν λοιπὸν τῇ σοφίᾳ τοῦ δημιουργοῦ. κρυσταλλώδης ἐν ὁ οὐρανὸς, ἀπὸ ὑδάτων παγείς. ὅπερ γὰρ ἔμελλε δέχεσθαι ἥλιον φλόγα ἢ σελήνης, ἢ ἄστρων ἄπειρα πλήθη, ἢ εἰ ὅλος πυρὸς πεπληρωμένος, ἵνα μὴ ὑπὸ τῆς θερμότητος λυθῇ ἢ φλεχθῇ, ἐπέστρωσε τοῖς νώτοις τοῦ οὐρανοῦ τὰ πελάγη σκῆνα τῶν ὑδάτων, ἵνα λιπαίνῃ ἢ ἐπαλείφῃ αὐτοῦ τὰ νῶτα, ἢ οὕτως ἀντέχῃ πρὸς τὴν φλόγα, ἢ μὴ φρύγηται. ἔχεις ἢ ἢ ὑποδειγμα. ὥσπερ σημεῖον ἐὰν ἐπιθῇς λέβητα ἐπάνω πυρὸς, ἐὰν μὲν ὕ-

δωρ

δωρ ἢ, ἀντίκλ πρὸς ὃ πῦρ, ἐὰν ὃ μὴ ἔχῃ, σβεννύει). οὕτω γὰρ ὁ Θεὸς ἀντέθηκεν ἀντίπαλον τῷ πυρὶ τὸ ὕδωρ, ἵνα ἔχῃ ἀρκοῦσαν τὴν ἀφορμὴν ἐκ τῶν ἄνωθεν ἐπαλειφόντων αὐτὸν ὑδάτων. καὶ βλέπε τὸ θαυμαστόν. Τοιοῦτον πρεσβεύει τῷ θνητῷ σώματι τὸ ὑγρὸν ὁποῖον τοσοῦτον πυρὸς πολεμοῦν ὄν, ὅτι τὴν γῆν διαφθείρει. ἐπεί, πόθεν ἡ δρόσος; νεφέλη ὕδατος, ὁ ἀὴρ ὕδωρ οὐκ ἦν. ἢ δῆλον ὅτι ὁ θρόμβος ἐκ τῶν πρεσβευόντων αὐτῷ ἀποτάσσει. σβέννυται δὲ ὁ πατριάρχης Ισαὰκ βουλόμενος τὸν Ιακὼβ εὐλογῆσαι· Δώῃ σοι ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς. λέγεται δή, ὦ ἀδελφοί, ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἀναχωρεῖ τὸ ὕδωρ τὸ ἄνω, καὶ ὁ θρόμβος λύεται μὴ ἔχων τῶν ὑδάτων τὴν σύστασιν, καὶ ἄστρα πίπτει μὴ ἔχοντα ὁδὸν ἣν βαίνει. Ταῦτα οὖν οὐ λέγομεν ἁπλῶς, ἀλλ' ἡ γραφὴ διδάσκει. Εἰλιγήσεται γὰρ ὁ οὐρανὸς, ὡς βιβλίον, φησὶν, ὁ θρόμβος· τὸ γὰρ φρυγάνιον εἰλοῦσι. καὶ τὰ ἄστρα πεσοῦνται, φησὶν, ὡς φύλλα ἀμπέλου. πρόσεχε δή, ἀδελφὲ καλὸν, καὶ ἐπόρθμευε χρείαν. τὰ ὕδατα τὰ ἐπάνω τῶν οὐρανῶν, οὐ μόνον ζωτικὸν τὸν οὐρανὸν, ἀλλὰ δὲ τὴν φλόγα τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης καταπέμπει. εἰ γὰρ ἦν ἀβλαβὴς ὁ θρόμβος, ὅλην ἂν αὐτὴν ἄνω ἔτρεχεν. τὸ γὰρ πῦρ ἀνωφερὲς ὄν, ἔρημον τοῦ γλοιοῦ καταλείπομεν. Διὰ τοῦτο γοῦν ἐπίλησε τὸν θρόμβον ἄνωθεν ἀπείροις ὕδασιν, ἵνα ἡ αὐτὴ ζεουμένη χάπα πέμπῃ). ὅρα τοῦ τεχνίτου τὴν σοφίαν. ἔχεις δὲ καὶ σεαυτῷ τοῦ τεχνίτου τῆς σοφίας τὴν εἰκόνα. ἐποίησεν ὁ Θεὸς καὶ σὲ σοὶ τῶν πατέρων στοιχείων τὴν εἰκόνα. καὶ πρόσεχε, ἀδελφὲ καλὸν. νόησόν μοι τὸν κεφαλέον ταύτην, τὸν οὐρανὸν τὸν ἄνω, τὰ ἐπάνω τῆς γλώσσης, τὸν ἄλλον ὑρανὸν, τουτέστι, τὸ στερέωμα, ὅθεν καὶ ὀσφρήσεως καλοῦνται. ἄνω δὲ τοῖς ἀοράτοις ὁ ἐγκέφαλος μὴ φαινόμενος, δὲ τῷ κάτω γλώσσα φαινομένη· ὥσπερ οὖν ὁ οὐρανὸς ὁ ἄνω δὲ τοῖς ἀοράτοις, ὁ δὲ κόσμος δὲ τοῖς ἁλισκομένοις. δὲ ὥσπερ δὲ τοῖς στοιχείοις βαρέσιν τὴν μὲν γῆν βαρέσθαι, δὲ δὲ ὕδωρ τῆς μὲν γῆς κουφότερον, τοῦ δὲ πυρὸς βαρύτερον· οὕτω καὶ δὲ ἡμῖν αἱ αἰσθήσεις, γεῦσις, ὄσφρησις, ἀκοὴ, ὄψις, καὶ οὐ πᾶσαι ἴσαι. λαβὲ τὴν ἀπόδειξιν. ἐὰν θέλῃς τινὸς γεύσασθαι, ἐὰν μὴ πλησιάσῃς τῇ γλώσσῃ τοῦ γλυκομένου, οὐ λαμβάνεις αἴσθησιν. παχεῖα γάρ ἐστι, καὶ οὐ δυνάται πόρρωθεν οὖσα δύνασθαι λαμβάνεσθαι. ἡ ὄσφρησις δὲ μακρόθεν αἰσθάνεται· δὲ δὲ ἀρχὴ δὲ οἰκίας, ὀσφραίνῃ θυμιάματος, δὲ μὴ ὁρᾷς. πάλιν ἡ ὄψις τῆς ὀσφρήσεως ταχυτέρα. βλέπει γὰρ ἀπὸ ὅρους πλάτη μεγάλα. τῆς ὄψεως πάλιν ὀξύτερος ὁ νοῦς· ἐπὶ οὐρανὸν, γῆν, θάλασσαν, καὶ πάντα δύεται). διὰ τοῦτο καὶ εἰκὼν Θεοῦ ὁ νοῦς. ἐπὶ ὁ νοῦς, δὲ εὐθέως κτίζει δὲ ἑαυτῷ ἀρετὰς, αἱρετικὸς ὄχλον, δῆμον. αἱρέσεις αἱρετικοί· νοῦς τεκτονικὰ ἐργάζεται, καὶ ὁ τοῦ νοῦ τεχνίτης, ὁ πάσης ὀσφρήσεως ὀξύτερος, οὐ παχὺν ἔχει τὸν ἐγκέφαλον, οὐ ζωτικὸν τὸν δημιουργίαν, οὐκ ἀκατάληπτον τὸν φύσιν; βούλομαί δή, ἀδελφοί, εἰπεῖν εἰς ὑμᾶς δὲ ξένον μὲν ὅσον εἰς ἀσέβειαν, ζωοφόρον δὲ τῆς πίστεως, ὅσον εἰς ἀξίωσιν· ἵνα μάθητε πόσα κεκτημένοι ὁ διάβολος, πόσα δύεται, πόσα ὑποβάλλει τοῖς αἱρετικοῖς· μᾶλλον δὲ ἐκείνῳ οἱ αἱρετικοί. σημαίνει τις ὅτι ἀγίων δώρων δὲ πατέρων ἐλθών πρὸς ἡμᾶς αἱρετικὸς ἔλεγε (λέγω δή, ἵνα μήποτε ὁ λόγος ἄλλως ἀκουσθείς, ἄλλως πλήξῃ) πατὴρ γάρ, φησὶ, καὶ υἱὸς, καὶ ἅγιον πνεῦμα μία θεότης, μία δύναμις, μία βασιλεία. δεῖ δὲ, φησὶν, ἐξαιρεθῆναι ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ (καὶ γὰρ λέγω ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου) τὸ λέγειν ἐν ἁγιασμῷ, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος σαβαὼθ. ἐὰν δέ τό, φησι, μὴ προσέλητε, χείρονες ἔσεσθε. εἶδες τοσαύτην τόλμαν δὲ μανίαν τοῦ διαβόλου, εἶδες ῥίζαν θρασυκαρδίας, εἶδες ὑπερβολὴν βλασφημίας. ἀποκεφάλισαι ἠθέλησε τὴν εὐσέβειαν, ἐκκαθάραι τὸ μυστήριον, ἀφανίσαι τὴν πίστιν, ἐκκενῶσαι τὰ θεμελιωθέντα. καὶ ὅρα τὸ δόγμα τοῦ διαβόλου. "προσέπεμψεν αὐτῷ εἰπεῖν, πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα, μία πίστις, μία δύναμις, μία βασιλεία· ἐκέρασε δὲ δηλητήριον μίγμα. ἀεὶ γὰρ δὲ ψεῦδος ὅταν θέλῃ πίστις θυθῆναι, ἐὰν μὴ πήξῃ θεμέλιον δογμάτος ἀληθείας, οὐ πίστις βύεται. καὶ ὅπως, ἄκουε. ὅμοιον μὲν, λέγω δέ. Ραὰβ ἡ πόρνη ὅτε ἐδέξατο τοὺς κατασκόπους, ἠρωτήθη,

Ησ. ϛ. ϐ. τηθη, Εἰσῆλθον πρὸς σὲ ⓐ ἄνδρες; λέγε, ναί. τὸ πρῶτον ἀληθὲς· ἀλλ' ὀξυλιθὸν, φησὶ, τὸ δεύτερον ψεῦδος. Εἰ εἶπεν, οὐκ εἰσῆλθον, ἠρθυνάτο ἡ οἰκία. Εἶπε ταῖληθες, ἵνα σὲ τρέψῃ· ἐπήγαγε τὸ ψεῦδος, ἵνα ἀπατήσῃ. ὅπου γὰρ οὖν· ἐρωτῶντων ἢ ἡμῶν δεῖ τί ὀξέλωμεν ⓦ ἀγιασμόν, ἔλεγε, ὅτι ἄλλο ἐστὶ θεοῦ ὄνομα· οὐκ ἔστιν ὅπου τοῦ Χριστοῦ, οὔτε τοῦ παῤῥός. Εἶδες τὸ ὀξυδερκὲς μεμυημένον καὶ μεμελετημένον σῶμα. ἠγνόησε γὰρ ἀπὸ ἰδιωτείας, ὅτι τὸ, σαβαὼθ, οὐκ ἔστιν ὄνομα θεοῦ, ἀλλ' ὄνομα γραπτὸν, τυπικὸν, Κύριος τῶν δυνάμεων. λέγω γὰρ καὶ τοῦτο αὐτοῖς. ἀλλὰ πρὸς τοῦτο τέλειος εὐαγγελίζομαι ὑμᾶς, μετανόησε, πρόσεσχε, ἀνεθεμάτισεν, ἠύξατο, ἐδέξθη. πρόσεχε τοίνυν. ὅπερ γὰρ προεῖπεν ὁ λόγος, δεῖ ἡμᾶς καὶ τοῦτο αὐτοῖς εἰπεῖν, Ησ. ϛ. καθὼς ὁ μακάριος Ησαΐας ⓦ ἁγιασμὸν τοῦτον ἤκουσε τῷ Θεῷ ἀναπεμπόμενον. Ησαΐας ἐθεώρητο ἀνὴρ θαυμαστὸς, ζήλου πεπληρωμένος, ἀνὴρ τολμηρὸς ὤν, οὐκ ἀπὸ θρασύτητος, ἀλλ' ἀπὸ ζήλου. καὶ γὰρ χρόνοις τούτοις ἐθεώρητο βασιλεὺς Ὀζίας ὀνόματι, ὃς μὴ τῆς ἄλλης [τῆς] βασιλικῆς δόξης ἠθέλησε καὶ ἱερωσυνῶν ἐνδύσασθαι. ⓐ ἱερεὺς μὲν τοῦ ἀκολουθοῦντος ἤδεσαν, βασιλεὺς δὲ ὅτι πλέον τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἠθέλησαν. ἠδέσθησαν τὸ ἀξίωμα, ἐτίμησαν ⓦ θεῖον, ἐδυσωπήθησαν τὰ γραπτώματα. Ησαΐας καὶ μόνος ἐσιώπησεν, οὐκ αὐτόθεν τῷ βασιλεῖ. ὡς εἶδεν ὁ Θεὸς τοὺς ἱερεῖς φοβηθέντας, ⓦ προφήτου ὀκλάσαντα, καὶ ⓦ βασιλέα τολμήσαντα, ἐπέδωκεν αὐτῷ λέπραν ἐν τῷ προσώπῳ, ὡς τολμήσαντα ἅψασθαι τοῦ ἁγίου· καὶ ὀξεβλήθη λοιπὸν οὐ μόνον τῆς ἱερωσύνης, ἀλλὰ καὶ τῆς βασιλείας, καὶ διέμεινε λεπρός. ὁ δὲ Θεὸς ἐποίησε μὲν τὸ ἴδιον, ἠγανάκτει δὲ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ μάλιστα ὡς προφήτῃ, ὅτι μὴ ἐδωκε τοῦτο εὐσεβεῖσθαι. ἵνα οὖν ὁ Θεὸς ἐνδείξηται τοῖς ⓦ προφήταις, καὶ οὐ μετέδωκε λόγοις, ἕως ἂν ἐπιλεύτησεν ὁ προφήτης. ὅτε οὖν λοιπὸν ἀπέθανεν ὁ ἀσεβὴς, τότε καὶ ὁ Θεὸς ἀπολύθη τοῦ ἀγανακτεῖν, ἀλλὰ διαλέγεται τῷ προφήτῃ. λέγε τοίνυν Ησαΐας, Καὶ ἐλθὼν ἐν ᾧ ἐνιαυτῷ, ᾧ ἀπέθανεν Ὀζίας ὁ βασιλεὺς, εἶδον ⓦ Κύριον καθήμενον ὅτι θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου. καὶ δεῖ τί Θεὸς ἐφάνη ὅτι θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου; ὅτι ἀόρατός ἐστιν ὁ Θεὸς, ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρώμενος φόβον ἔχει, δείκνυσι τῷ προφήτῃ τοῦτο ἀόρατον δόξαν, ἵνα πεῖσῃ αὐτὸν, ποίᾳ θρόνου καταφρονήσαντες, ποίοις θρόνοις ἐτίμησαν, ποίαν δορυφορίαν ὑρώμενον καὶ ἀγγελικὴν μὴ τιμήσαντες, μηδὲ ἐνοήσαντες, δορυφορίαν δύνασθαι πάντων ἐδυσωπήθησαν. Καὶ αὐτὸν, φησὶ, πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ· καὶ τὰ σεραφὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ. τὰ χερουβὶμ θρόνος ὅτι, τὰ σεραφὶμ δορυφορία. τὰ χερουβὶμ γὰρ ὁρᾶται ἄλλο ἐρμηνευόμενα, ἡ σοφία πεπληρωμένη. ὥσπερ γὰρ οὗτος ὁ θρόνος ἢ ἕτερος ἀναπαύσεται καὶ ἀπολήψεται, καὶ ὅτι τιμὴ καὶ ἀνάπαυσις, ὅπου καὶ θεῖα θρόνος, σοφία, ἐφ' ἣ ἐπαναπαύεται Ψαλ. οϑ. ϛ. καὶ ζη. α. τοῦ Θεός. διὰ τοῦτο ὁ Δαβὶδ φησιν, Ὁ καθήμενος ὅτι τῶν χερουβὶμ, διότι τὸ, ὁ ὅτι τῆς πεπληρωμένης σοφίας ἐπαναπαυόμενος. διὰ τοῦτο τὰ χερουβὶμ καὶ πλήρη ὀφθαλμῶν τὰ ἁγιωτατα, τὸν κεφαλεῖον, τὰ πτέρυγας, τοὺς πόδας, τὰ ἡμίση, καὶ πανταχοῦ τὰ ὀφθαλμῶν ἐπιπλήρωτο, Ησ. ϛ. ϛ. ὅπου ἡ σοφία πάντα τὰ θεῖα ἐωρωγμένον ἔχει τὸ ὄμμα. Εξ, φησὶ, πτέρυγας ᾧ εἶνι, καὶ ἓξ πτέρυγες ᾧ εἶνι· καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατεκάλυπτον τὸ πρόσωπον, καὶ ταῖς δυσὶ τοὺς πόδας, ταῖς δὲ δυσὶν ἐπέτοντο. καὶ ἕκαστος ἕτερος πρὸς ⓦ ἕτερον, καὶ ἔλεγον, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος σαβαὼθ, τυπικὸς, Κύριος γραπτός. ἓξ πτέρυγες ᾧ εἶνι, καὶ ἓξ πτέρυγες ᾧ εἶνι. ἐκτὸς πανταχόθεν, καὶ τέσσαρες βοῶσι. τί οὖν διδάσκει ἡμῖν ἡ γραφή; μὴ πρόσωπα κυρίῳ λογισμοὶ πρὸς Θεοῦ· ἀλλὰ τὰ μὲν σιωπῇ κηρύττῃ, τὰ δὲ πίστει δοξάζειν καὶ ὁμολογεῖν. διὰ τί δὲ σκεπάζουσι τοὺς πόδας ἐπὶ τοῦ κεφαλείου; ὅπερ ὅτε ἔρχεται ἐνεικεῖ, ὅτε τέλος, καὶ τὰ μὲν δυσὶ καλύπτουσι τοῦ κεφαλείου, ταῖς δὲ δυσὶ τοὺς πόδας· δηλονότι ταῖς μέσαις πτέρυξι πέτονται, οὐ ταῖς δυσὶν, οὐδὲ κάτω. διὰ γὰρ ἡμᾶς πρὸς θεοῦ λαλοῦσαι τὰ μέσα λαλεῖν, ὅτι θεὸς, ὅλα δημιουργὸς, ὅτι δεσπότης, ὅτι διέρχεται. ταῦτα πάντα μέσα. ἐὰν μὲν εἴπῃς πῶς ἐλάμπησε, τὸ κεφαλεῖον ἐγύμνωσας, ἵνα σκέπει τὰ χερουβίμ. ἐὰν δὲ εἴπῃς, "ποῦ δὲ τέλος τοῦ θεοῦ, τοὺς πόδας γυμνοῖς, ὃς

χ. τοῦ σκέπει

σκέπει τὰ χερουβίμ. σκέπει ὁ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας, οὐχ ἵνα κρύψῃ, ἀλλ' ἵνα διδάξῃ, ὅτι ἀνεξερεύνητα, ὅτι ἀκατάληπτα. λάβε καὶ τοῦτον. ἦσαν ἐξ ἓξ, δώδεκα πτέρυγες. ὀκτὼ ἡσυχάζουσι, καὶ τέσσαρες κινοῦνται. τύπος τῶν ἀποστόλων· δώδεκα ἀπόστολοι, ἀλλὰ τέσσαρες βοῶσιν εὐαγγελισταί. καὶ τί βοῶσιν; ἕως ἐσαπύδασιν ὁ Σατανᾶς αἱ ἀστράπτουσαι φωναί. πρόσεχε, φιλάκουε. οὐχ ἁπλῶς ἔλεγον, ὡς ἡμεῖς, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, ἀλλ' εἷς τῷ ἑνὶ αἰτιῶδες ἦν, ὡς γέγραπται. καὶ ἐκέκραγον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον. ἅγιος, φησίν, ἅγιος ὀφείλομεν εἰπεῖν· ὁ ἄλλος λέγει, ἅγιος. εἶτα ὁ ἕτερος προσέθετο τὸ τρίτον ἅγιος. ἐπεὶ οὖν τρία ἠνιθμήσαμεν, μὴ νομίσῃς εἶναι τρεῖς θεούς. Εφεσ. δ. ε. Πῶς οὖν ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος; Εἷς γὰρ Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα. καθάπερ τοῖς ψαλμῳδίαις αἱ ἀντιπέμποισιν ἀλλήλαις, καὶ ὥσπερ ὀξεῖ αὐλῷ φωνοῦ μελῳδίας ἀναπέμποισι τὸν δοξολογίαν. Εἶτα πλήρης, φησίν, ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ, καὶ ἐπλήρωθη ὁ πρόφυσσον ἀπὸ τῆς κραυγῆς, ἧς ἐκέκραγον, καὶ ὁ οἶκος ἐπληρώθη καπνοῦ. ξένον πρᾶγμα· ἀπὸ τῆς δοξολογίας δίδου προφυλάξαι δόξαν, καὶ ἡ οὖσα ἀπώλετο, καὶ καπνὸς ἐσώθη. καπνὸς ἦν ἐρημίας ὄντι εἰκών. Πῶς οὖν ὄντι τοῦτο; προφήτου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτι τὸ ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, ἔρημος αἰτῶ τὸν κόσμον, τὸν κήρυγμα τῶν ἀποστόλων, καὶ οὐ δέχεται αὐτὸ ὁ ναὸς τῶν Ιουδαίων. λέγει οὖν ὅτι ἐμοὶ τὸ κήρυγμα τὸ εὐαγγέλιον, ἐρημίας καὶ καπνοῦ πλήρεται ἡ συναγωγή. ἐπήρθη ὁ ὦχ ἡ θύρα, ἀλλὰ τὸ ὑπερῷον. πρόσεχε. πᾶσα θύρα οὐδὲν ὑπερκείμενον ἔχει, καὶ ὑπερῷον ὀπτικείμενον ταῖς πλατείαις· καὶ ὅτε ξηραὶ δύνανται πλατεῖαι μὴ ἔχουσαι ὕδωρ, ὅτε ξηρὸν διώκουσι δικαίωσιν μὴ προλαβοῦσαν τὸ ὑπερῷον. ἐπήρθη οὖν τῆς συναγωγῆς τὸ αἴτιον σκῆμα· οὐχ ὅλη μὲν ἡ συναγωγή, θύρας μὲν ἔχουσα, ὑπερῷον δὲ οὐκ ἔχουσα. τὸ ὑπερῷόν ἐστιν ἡ αἰτία κεκτῆσθαι δικαιοσύνην. ἐπήρθη τὸ ὑπερῷον, ἐμυμώθη τῆς χάριτος. ἀφ' οὗ δὲ τὸ ὑπερῷον ἐπήρθη, ἀνάγκη τὰς πλατείας καὶ τοὺς τυχόντας χαρᾶς σαλεύεσθαι. Διὰ τοῦτο πᾶσα χεὶρ σαλεύει τὰ Ιουδαϊκά. καὶ διὰ τοῦτο προφήτης φησὶν ἔλεγε, Καὶ θήσω τὴν Ιερουσαλὴμ ὡς Ζαχ. ιβ. β. θύραν σαλευομένην. Καὶ ὁ οἶκος, φησίν, ἐπληρώθη καπνοῦ. Ἐκ ποῦ ἡ δόξα ἀπῆλθε; πρόσεχε, φιλάκουε. λέγει Ησαΐας, καὶ πλήρης τῆς δόξης ὁ οἶκος αὐτοῦ. Εἶτα λέγει, ὅτι ἐπλήσθη καπνοῦ. Εἰσελθόντος τοίνυν τοῦ καπνοῦ, ἀνάγκη ἡ δόξα μετετέθη. καὶ ποῦ μετετέθη; οὐκ ἐν ἐνὶ οἴκῳ, ἀλλ' ἐπλήρωσε καὶ ἐκκλησίας καὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. καὶ ἵνα δείξῃ τὰ χερουβίμ, ὅτι ἀπῆλθεν ἡ δόξα ἢ ἐν τῷ ναῷ, λέγει, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ. ἐμυμώθη ἓν ἔθνος, καὶ ἐφωλίαθη τὰ πέρατα τῆς γῆς. Ταύτην τὴν ἀγίαν φωνὴν, ταύτην τὴν βασιλικὴν δοξολογίαν, ταύτην τὴν ἔνθεον μυσταγωγίαν ἔλεγε Δαβολικὸν σῶμα, προῆλθε ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου. ὅπου ἦ κατ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ χωρὶς ἡ βλασφημία, δηλονὴ ἡ μαρτυρία. τίνα εἶδεν Ησαΐας ἐν τῷ θεάτρῳ; λέγει γάρ, Ἠκουσα φωνὴν Κυρίου λέ- Ησ. ς. η. γοντος, τίνα ἀποστείλω; καὶ τίς πορεύσεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον; κατηλλάγη μὲν τῷ δούλῳ, ἀκμὴν ἦν ἔφερεν ἀναναικτήσεως. ὥσπερ ἡμεῖς ἐὰν Δαβιλαγῶμεν οἰκέτῃ, οὐκ εὐθέως αὐτῷ τὸ ὅλον ὄμμα χαριζόμεθα, ἀλλὰ κρέμα ὑποκλέπομεν τὸν ὄψιν· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς μὴ θέλων δοῦναι ὅλον τὸ πρόσωπον, ἐξῶτος αὐτοῦ, λέγει, τίνα ἀποστείλω; ὥσπερ ἐὰν ὦσι δοῦλοι ἐξῶτες ὅτι δεσπότης, καὶ θέλει αὐτῶν μέμφασθαι τὴν ῥᾳθυμίαν, λέγει, ἵνα ἀποστείλω εἰς τὴν δεῖαν τὴν χρείαν; οὐκ ἔχω ἄνθρωπον, οὐχ ὡς μὴ ἔχων, ἀλλ' ὡς ἀπροθύμους μὴ ἔχων· οὕτω καὶ ὁ Θεός, τίνα ἀποστείλω;" αἰτεῖ τοῦτο, τὸν σωφρονίσαντα; τὸν πολεμοῦντα τὴν ἱερωσύνην; τί οὖν Ησαΐας; ὡς οἰκέτης ὁ προσκεκρουσὼς ἡμύνετο, καὶ δηλητὴς, καὶ ἀπειθὴς, καὶ ἀπειθῶν τῷ προφήτῃ ἀπολογήσασθαι, Ἰδοὺ ἐγώ· ἀποστάλην με. πόθεν οὖν δείξομεν, ὅτι Χριστοῦ ἐστὶν ἡ δόξα; λέγει Ιωάννης ὁ εὐαγγελιστής· Τοσαῦτα σημεῖα πεποιηκότος τοῦ Ιησοῦ, οὐκ ἐπί- Ιωαν. ιβ. λζ. στευσαν αὐτῷ οἱ Ιουδαῖοι, ἵνα πληρωθῇ ὁ ῥηθὲν διὰ Ησαΐου, Ακοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ μ.μα. Πραξ. κη. κς.

Συνῆτε.

Σωῆτε. Ταῦτα δ' εἶπεν, ὅτε εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ. Εἶδες δὲ χερουβὶμ καὶ σεραφὶμ τῆς ὁρατείας, καὶ Ⓦ ἁγιασμόν. ἁγιασμὸς ἐὰν μὴ ᾖ ναός, οὐδὲ τὸ μυστήριον τελεσθῆναι. ἔχεις τὴν εἰκόνα.. μόνον εἶπε τὸ χερουβὶμ, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος, καὶ αὐθέως ἡγιάσθη ἡ θυσία. Καὶ ἀπεκάλυψε, φησὶ, πρός με ἐν τῷ χερουβὶμ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ εἶχεν Ησ. α. ε. ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου. μὴ ἔλαβεν ἕως οὗ ἡγιάσθη. Ἥψατο, φησὶ, τοῦ χείλεώς μου. ὄχλε τί τῶν χειλέων; τὰ προφητικὰ τῶν μυστηρίων. τί λέγομεν Ⓓ πιστοί; τοῦτο τὸ μυστήριον ἀφίσιν ἁμαρτίας. λέγει καὶ τὰ χερουβὶμ, Ἰδοὺ ἀφῆρηκα τὰς ἁμαρτίας σου. Εἶδες Ⓦ τύπον, εἶδες τὴν ἀληθῆ λαμπρότητα. αὐτοὶ τοίνυν Ⓦ ὅτι θεῖον ὑψηλοῦ καὶ ἐπουρανίου μὴ ὀκνήσωμεν ἁπτόμενοι· διαφθαρησόμεθα γὰρ τῆς ψυχῆς τῆς ἀλεεσθείσης, ἵνα μὴ πρόπασαν ὁ λύκος, καὶ ἁπάσαν ὁ πειρασμός· ἵνα μὴ πρόπασαν ὁ ὀχλαγωγὸς, καὶ ἀφέλητο ὁ φιλόθεος. ἵνα πᾶν σῶμα αἱρετικὸν καὶ πᾶσα γλῶσσα μεγαλαυχοῦσα βλασφημία, ὑμνήσῃ πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΗΣ κοσμοποιΐας. Λογ. γ.

Ὁ μὲν τοῦ κόσμου τεχνίτης ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις τὸν οὐρανὸν ἐκαλλώπισε, καὶ τὴν γῆν αὐθεσι καὶ φυτοῖς ἐξεφαίνωσε, καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν ὀχεφόρως ἐποίκιλλεν. ἡμᾶς δὲ δεῖ τὴν τοῦ δημιουργίας λόγον αἰνεῖν καὶ θαυμάζειν μᾶλλον τὰ γεγονότα, προσκυνεῖν δὲ Ⓦ τεχνίτην. οὐ γὰρ ἐγράφη ταῦτα, ἵνα μάθωμεν ὅτι γέγονε μόνον, ἀλλὰ καὶ θαυμάσωμεν Ⓦ ποιήσαντα. Εἴρηται ὅτι τῇ προτέρᾳ ἡμέρᾳ καὶ ὕλης τὰ κτίσματα ὑπῆρξε· τῇ δευτέρᾳ, πῶς τὸ στερέωμα ἐξ ἡμιωμένης φύσεως τῶν ὑδάτων ἐγένετο, καὶ ὀχὰ τοῦτο στερέωμα ἐκλήθη. ὀχὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Χριστὸς τὸ οἰκουμένῳ πᾶσαν ἐξημαιωμένῳ καὶ κεχωνευμένῳ, ὀχαφόρεις πολυθέου πλάνης ὕλας ἐσκορπισμένας, ἐγνώρισε, καὶ μίαν ἐποίησε πίστιν. καὶ καλῶς αὐτὸ ὁ ἀπόστολος στερέωμα, λέγων, Καθὰ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν Κολ. β. ε. πίστεως. ἐμερίσθη τοίνυν ἡ ἄβυσσος, καὶ ἐν μέσῳ κάτω ὕδωρ ἄβυσσος, καὶ τὸ ὑψοῦ ἄνω, ἄβυσσος. πόθεν τοῦτο; λέγει Δαβὶδ, Ἄβυσσος ἀβύσσον ἐπικαλεῖται εἰς φωνὴν τῶν καταρ- Ψαλ. μα. θ. ρακτῶν σου. ἐμερίσθη τοίνυν τὸ ὕδωρ, καὶ ἐγένετο στερέωμα. λοιπὸν ἡ γῆ ἐκεκάλυπτο ὕδατι. Γεν. α. θ. Καὶ εἶπε, φησὶν, ὁ Θεὸς, Συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. ὅπερ πολλοὶ βούλονται Ⓓ ἄθλιοι τῶν αἱρετικῶν παῖδες", καὶ τόπον ἐρευνῶσιν ἀκαταλήπτου φύσεως, εἰπόσι πῶς συνήχθη τὸ ὕδωρ, καὶ ποῦ συνήχθη, ἢ συναχθὲν ποῦ ἐχώρησεν. οὐ γὰρ ἀκολουθῶν δεῖ καθ' ὑμᾶς ἁπλῶς ταῖς φωναῖς, ἀλλὰ ζητεῖν τὰ πράγματα. Εἶπεν ὁ Θεὸς, συναχθήτω τὸ ὕδωρ. ποῦ συνήχθη; εἰς τὴν θάλασσαν. ὑγρὸν γὰρ ὂν τότε πεπλήρωκεν ἡ θάλασσα; ἢ γῆ ἐπεπλήρωτο· πῶς ἡ θάλασσα. ποῦ οὖν συνήχθη; Ⓓ τὰ σὺν ποσὶ καὶ ὁρώμενα μὴ δυναάμενοι καταλαβεῖν, πολυπραγμονοῦσι βυθὸν ἀβεξιχίασεν, καὶ ἄβυσσον θεότητος ἀκαταλήπτου, καὶ οὐκ ἐπιστάμενοι αὐτὸν ἡ θάλασσα ἀκαταλήπτως οὖσα ἐρευνᾶν πρὸς τὸ πηχῦν. Διὰ τοῦτο καὶ Ησ κγ. ε. πρὸς αἱρετικοὺς λεγέτω ὁ προφήτης, Αἰσχυνθήτωσαν αἱρετικοὶ, εἶπεν ἡ θάλασσα. ποῦ οὖν συνήχθη τὰ ὕδατα, ἄκουε. ὅτε τὴν γῆν ἐποίησεν ὁ Θεὸς, οὐδέπω ἦν τὰ χειλώματα τῶν ὀρέων. ἀλλ' ἅμα εἶπε, συναχθήτω τὸ ὕδωρ, καὶ ἐρράγη ἡ γῆ, καὶ κόλπους ἐποίησε. μάρτυς τῷ προφήτῃ, ὀλιγῆ ὄντι ἡ χαθεῖσα, αἱ νῆσοι, τὰ ὄρη μεταξύ. καὶ ὀχὰ τοῦτο κατέλιπεν ὁ Θεὸς τὰς νήσους καὶ τὰ ὄρη, ἵνα μάθῃς ὅτι ἀπ' ἀρχῆς Σωτῆρο, Θεοῦ λόγος αὐτὰ ἐρρήξε.

Συναχθήτω

συναχθήτω τὸ ὕδωρ· ἐγυμνώθη ἡ γῆ. δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ὁ Θεὸς τὴν γλῶτταν τὴν σήμερον οὕτω καλουμένην, ὅτε γλῶτταν ἐποίησεν, οὐ τὸ ὄνομα αὐτῇ τοιοῦτον ἔδωκεν, ἀλλ' ἰῶ τὸ ὄνομα τῆς κοσμοποιίας ἀπ' ἀρχῆς, ἡ ξηρά· ὡς λέγει Δαβίδ, Ὅτι αὐτὸς ἔστιν ἡ θάλασσα, καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτήν, καὶ τὴν ξηρὰν αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἔπλασαν. ξηρὰ ἐλέγετο, ἐπεκλήθη δὲ γῆ· ὥσπερ τοῦτο τὸ στερέωμα ἐλέγετο, ἐπεκλήθη δὲ οὐρανός. χωρισθέντων τοίνυν τῶν ὑδάτων, ἐφάνη ἡ ξηρά, ὀφιν ἔχουσα γῆς μεμυθευμένης. νεωστὶ γὰρ ἀνεχώρησαν τὰ ὕδατα. ὡς οὖν ἐγυμνώθη ἡ γῆ, κελεύει ὁ δημιουργὸς, Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον καρπίμων [ποιοῦν καρπόν,] οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα. σαφὲς τοῦτο αἱρετικοῖς· βοτάνην δὲ ξύλα καὶ χόρτος γυναῖκα καθ' ὁμοιότητα, καὶ ὁ Θεὸς διὰ ὁμοίου ἐγύμνωσε; καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ ἐγύμνωσε; καὶ ὅτε τὰ τετράποδα πάλιν καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ ἐγύμνου, λέγει ὁ Θεὸς, Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν καὶ πετεινὰ πετόμενα ὑπὲρ τῆς γῆς κατὰ γένος. τὰ θηρία, τὰ ἑρπετὰ, τὰ πετεινὰ, τὰ νηκτὰ, ἡ βοτάνη, ὁ χόρτος, τὰ ξύλα, κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα γυναῖκα, καὶ μόνος ὁ Θεὸς διὰ ὁμοίου ἐγύμνωσε; καὶ ἡμᾶς μὴν δημιουργῶν ὁ Θεὸς εἶπε, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν. Ὃ ἔργον καθ' ὁμοίωσιν, ὁ τεχνίτης διὰ ὁμοίου; διὰ ὅρασιν δὲ θαυμαστόν. πολλάκις γὰρ ἡ αἱρετικὴ κακία θυρίοις φωλεόν. ἐὰν γὰρ ὕστερον, φησὶν, εἴπῃς τι ὑγιὲς καθ' ὁμοίωσιν, ὡς καὶ ἡμᾶς, δεχόμεθα. ἄλλο γὰρ φύσεως ὁμοιότης, ἄλλο χαρίτος. ἡμᾶς καθ' ὁμοίωσιν· ἐκεῖνος ὁμοίωσις. Ὁ γὰρ ἐώρακώς ἐμέ, ἑώρακε τὸν πατέρα. ἡμᾶς δὲ καθ' ὁμοίωσιν. διὰ δὲ τοῦτο δούλους τοῦ Θεοῦ ἐρωτᾷ καὶ διαφορὰς τῶν λέξεων. λέγει ὁ Θεὸς, Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, καὶ ξύλον καρπίμων ποιοῦν καρπόν· εἶτα λέγει, Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ τετράποδα θηρία. διὰ τί οὐκ εἶπε βλαστησάτω, καὶ ὧδε ἐξαγαγέτω; τὰ βλαστήματα καὶ τὰ ξύλα καὶ τὰ καρποὶ κατ' ἰδιωτὸν βλαστάνουσιν. ὅταν οὖν ἔμβῃ τὰ ὕδατα τοῦ διαιρεῖν τῇ γῇ, καὶ πρώτως ἐξ αὐτῆς τοῦ ἔρχεσθαι, διὰ τοῦτο, βλαστησάτω. τὰ μὲν τοι ζῶα διὰ τοῦτο ἐξαγαγέτω, ὅταν ἄνωθεν ἀπὸ γῆς γυμνωθέντα οὐκ ἔστι πάλιν ἀπὸ γῆς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν διαδοχῶν τίκτονται. ἐγύμνωτο ὕστερον· ἔδραμεν εἰς ἔργον ὁ λόγος· κοσμήθη ἡ γῆ· ἔδει λοιπὸν κοσμηθῆναι καὶ τὸν οὐρανόν. διὰ τί οὐ τοσοῦτον ἐγύμνωσε τῆς γῆς τὸν οὐρανόν; διὰ τὰ μέλλοντα διακύπτειν παλαιὸν πλοῦτον τοῦ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρα. Εἶπεν ὁ Θεὸς, Γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ. τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ διὰ τί οὐκ ἐποίησεν ἥλιον καὶ σελήνην; ὅτι οὐδέπω ἦν τὸ στερέωμα γνώριμον, ἐν ᾧ ἔμελλε πεπῆχθαι· καὶ διὰ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι οὐδέπω ἦσαν καρποὶ οἱ ὀφείλοντες θάλπεσθαι. τῇ γὰρ τρίτῃ ἐβλάστησαν οἱ καρποί. καὶ ἵνα μὴ νομισθῇ πάλιν, ὅτι τῇ φύσει τοῦ ἡλίου ἐβλάστησαν, ὅτε ἀπηρτίσθη ἡ δημιουργία, τότε λοιπὸν ποιεῖ ὁ Θεὸς ἥλιον, σελήνην, καὶ ἄστρα. πόθεν δὲ αὐτὰ ἐποίησεν; εἰρήκαμεν γὰρ ὅτι τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ οὐκ μὴ ὄντων ἐποίησε τὰ πάντα· ταῖς δὲ ἄλλαις δύο ὄντων. πόθεν οὖν ὁ ἥλιος; ἐκ τοῦ γνωμώνου φωτὸς τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ μετέδωκεν ὡς ἠθέλησεν ὁ τεχνίτης, καὶ εἰς διαφόρους κατεσκεύασεν ὄψεις, ἐκ τῆς ὕλης τοῦ φωτὸς, ὧδε δοὺς ἀστέρας. ὡς εἴ τις τετράλλεκτον μάζαν χρυσοῦ, καὶ κτᾷ ἐκεῖνα νομίσματα κόψας· οὕτω διέθηκε τοῦ φωτὸς τὴν διακόσμησιν. ὥσπερ γὰρ τὴν ἄβυσσον τότε ἐν ὕδωρ ἀνάρχον ἐμέρισε [τὸ ὕδωρ] εἰς τὰς θαλάσσας, εἰς ποταμοὺς, εἰς πηγὰς, εἰς λίμνας, εἰς φρέατα· οὕτω καὶ τὸ φῶς ἐν ἀνάρχῳ μονοειδὲς καταπεμφὸν ὁ τεχνίτης ἐμέρισεν εἰς ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα. θέλω δὲ ζητῆσαι πῶς ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς φωστῆρας. φαίνεται γὰρ ποιήσας αὐτοὺς ἔξω τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τότε πήξας μόνον. ὥσπερ τεχνίτης ἐπειδὴν ἁρμόσῃ εἰκόνα, τότε πήγνυσιν αὐτὴν ἐν τῷ τοίχῳ· οὕτως ὁ Θεὸς πρῶτον ἐποίησε τοὺς φωστῆρας ἔξω τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τότε ἔπηξεν μόνον ὥσπερ τεχνίτης, ὡς μαρτυρεῖ ἡ γραφή· Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ. πῶς οὖν αὐτοὺς ἔπηξεν; ἆρα μὴ ὁμοῦ ἦσαν

Ψαλμ. ζδ. ε.

Γεν. α. 12.

Γεν. α. κδ.

Γεν. α. κζ.

Ιω. ιδ. θ.

ⓐ δύο πεπωμένοι; οὐκ ἔχ λόγον. ἀλλά τί; κ τῷ φωνῇ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἡ πῆξις. ἐ-
γένετο, φησιν, ὁ Θεὸς τὸν φωτῆρας· ⓦ φωτῆρα ⓦ μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, & ⓦ
φωτῆρα τὸν ἐλάσσονα εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός. ὅτε ὁ ἥλιος ἐπάγη εἰς ἀνατολάς, ἐπάγη ἡ σε-
λήνη εἰς δύσιν· ὥστε ἐκείνη μὲν ἀρχὴν τῆς νυκτὸς ἐκελεύσθη, ὁ δὲ τῆς ἡμέρας. ἐγένετο οὖν
ἡ σελήνη, & ἐγένετο τετάρτη ἡμέρα πανσέληνος. οὐ γὰρ ἔδει ἀκροτηριάσθαι τὸ ἔργον 5
εὐθέως, ἀλλ' ἔδει διελθεῖν ⓦ φωτῆρα, οἷος ἐγένετο. μετὰ δὲ ταῦτα τῇ ἀλλοιώσει ἔδει αὐξε
χθέντος, καὶ κμῆσαι, καὶ διαφορᾶς ἡμερῶν. πῶς οὖν αὐτοῦ ὁ Θεὸς ὡς πεντεκαιδεκατάδα
πεπληρωμένην. ὁ ἥλιος ὑστέρησεν ὁρᾶσθαι. ὅτε γὰρ ἐπάγη ἡ σελήνη εἰς τὸ ὁρᾶσθαι, ἐφαί-
νετο πρὸς δύσιν. ὡς οὖν ἔτρεχεν ὁ ἥλιος ⓦ ἴδιον δρόμον πρὸς δύσιν, ἡ σελήνη ἤρχετο εὐ-
θέως τὸν ἀνατέλλειν· ἵνα πληρωθῇ ὃ, Ἀρχέτωσαν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. λειπόν ζητῆσαι, 10
διὰ τί ὁ Θεὸς πεπληρωμένην ἐποίησε τὴν σελήνην. πρέπει γάρ. ὃ γὰρ νόημα βαθύ. ἐ-
χρῆν αὐτὴν τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ γενομένην, ὡς τεταρταίαν φαίνεσθαι. ἀλλὰ πάλιν εἰ ἐν
τεταρταίᾳ, ὃ ἄκρον τῆς δύσεως οὐκ ἐτύγχανεν. εὑρέθη οὖν πλεονεκτοῦσα ἑνδεκα ἡμέρας. τε-
ταρταία ἐγένετο, & ἐφαίνετο ὡς πεντεκαιδεκατάδα. ἑνδεκα ἡμέρας ἐπλεονέκτει λειποῦσα ἡ σε-
λήνη ⓦ ἥλιον, οὐ τῇ ποιήσει, ἀλλὰ τῇ φαύσει. διὰ τοῦτο ἂς τότε ἐπλεονέκτει σελήνη, ἀπο- 15
δίδωσι τῷ ἡλίῳ. ὁ γὰρ κύκλος σελήνης & καθ' ἕκαστον μῆνα ἀπὸ εἴκοσι ὀγδόης ἥμισυ ἡμερῶν
ἀριθμὸς γινόμενος ποιεῖ ἐν τοῖς δεκαδύο μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέρας τριακοσίας πεντήκοντα τέσ-
σαρας. ἐὰν γὰρ οὕτω ψηφίσῃς τὸν μῆνα ἀπὸ εἴκοσι ὀγδόης ἥμισυ ἡμερῶν, γίνονται τοῦ ἐ-
νιαυτοῦ ἡμέραι τριακόσιαι πεντήκοντα τέσσαρες, ἵνα ἂς ἐπλεονέκτησε τότε ἡμέρας ἡ σελήνη,
Γεν. α. ιδ. καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀποδίδωσι τῷ ἡλίῳ. ὁ ψηφισὶ ψηφιζέτω. Γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώ- 20
ματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. ὅτι ἡ φύσις τοῦ πυρὸς ἀνωδρομεῖς ἐστιν, χαμαὶ ὑπὸ τὴν
σιν ὁ Θεὸς τῇ φύσει, ὥστε μὴ ἄνω πέμπειν τὴν αὐγήν, ἀλλὰ κάτω. πῦρ * γὰρ οὐκ ἀνέχει) προσέ- *μ
χειν κάτω, ἀλλ' ἄνω. ἐὰν ἔχῃς δᾷδα, στρέψον αὐτὴν κάτω, καὶ ὁρᾷς ὅτι καὶ τὸ ὀρθούμενον στρέψῃς, τὸ
πῦρ ἄνω στέγει. ἐπεὶ οὖν ἔδει αὐτοῦ τοιαύτην εἶ) τὴν φύσιν, ἐπέδησεν αὐτὴν, ἵνα μὴ κατὰ τὴν
φύσιν λάμπῃ, ἀλλὰ κατὰ τὸ πρόσταγμα. Εἴ τις ὑμῶν προσπαρατηρήσατο ἔλαιον ἀπὸ λύ- 25 ἴσ. ὅτι ὁρᾷ
χνου, πῶς συγκατανεύει πᾶσαν τὴν ἐλαίᾳ τὸ πῦρ, καὶ ἡ μὲν βία τοῦ ἐλαίου κάτω ἕλκει, ἡ δὲ φύσις τοῦ
πυρὸς ἄνω στέγει, καὶ ὥσπερ βίαν ὑφιστάμενον καταδοᾷ. Εἴ ποτε γὰρ ἀναγκάζεται πῦρ στέ-
γειν προσκαίειν, ὀφθαλμῷ, φωτὶ ἀφίησιν ὡς βίᾳ πάσχον, ὡς προσκαίειν φύσει ὄδυνον. ὅταν
γὰρ τι προσκαίειν τῶν στοιχείων γλύπτωμεν, βοᾷ. Διὰ τί; ὅταν βαπτισθῇ ἔλαιον εἰς τὸν
πυρί, φωτὶ οὐκ ἀφίησιν· ἐὰν δὲ ὕδωρ βαπτισθῇ, πίζει. καὶ τοῦτο ὑγρόν, καὶ ξηρὸν ὑγρόν. 30
ἀλλ' ὅτι καὶ ξηρὸν ἀπὸ ξύλου ὄζον, καὶ ἡ ἐλαία πρέφουσα, φίλον δὲ ἀεὶ τῷ ξύλῳ τὸ πῦρ, δέχε-
ται ἡδέως τὰ ἀπὸ τοῦ συγγλυφοῦς· ἐὰν δὲ ὕδωρ πυρὶ βαπτισθῇ, πίζει. τῷ γὰρ εἰσαγαγεῖν μά-
χεται. τὸ πῦρ ἴδιόν ἐστι τοῦ ἀέρος· συγγλυφὲς γάρ. Φυσᾷς εἰς λύχνον, καὶ καπνίζει ὁ ἀὴρ
τὸ πῦρ, καὶ ἀδαμοῦ θυμιάται. τὸ γὰρ συγγλυφὲς ἔδραμε. βλέπε τοῦ τεχνίτου τὴν σοφί- ἴσ. ἐπὶ
αν, βλέπε τὴν δύναμιν. ἐθηκε τὸν φωστῆρας εἰς τὸ στερέωμα, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ 35
ἔσωσαν, φησιν, εἰς σημεῖα & εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἐνιαυτούς. τί ἐστιν, εἰς σημεῖα; ⓐ μὴ μα-
ταιολόγοι περὶ ἀστρολογίαν ἑαυτοὺς σκέπωσαν ταῖς ἐλπίσιν, σημειούμενοι τερατώματα δυ-
πόστατα. ὅπου γὰρ οὐκ ἔστι τι σημειώσασθαι περὶ ζωῆς ἀνθρώπων ἀπὸ ἄστρων, μάρτυρι Η-
σαΐᾳ λέγων· Ἀναστήτωσαν ⓐ ἀστρολόγοι τὸν οὐρανόν, καὶ ⓐ βλέποντες τὰ σημεῖα, & εἰπά- Ησ. μζ. ιγ.
τωσάν σοι τί μέλλει γίνεσθαι. περὶ μὲν οὖν ζωῆς καὶ θανάτων οὐδὲν σημεῖον δίδωσιν ὁ οὐρανός. 40
θέλεις δὲ μαθεῖν αὐτοῦ τὰ σημεῖα; σημαίνει ὁμίχλας, ὑέτους, χιόνας, βύσσινα τὰ ἄστρα τῶν
σημαίνει· καὶ τοῦτο οὐ Θεοῦ φιλανθρωπία, ἵνα ὁ ναυτίλος ἴδῃ τὸ σημεῖον, καὶ φύγῃ ⓦ
κίνδυνον· ἵνα ὁ γεωργὸς ἴδῃ" ὁσμὴν χειμῶνος, καὶ προσλαβὼν ἀροτριάσῃ γῆν. ἴσ. ὁρᾶτε
μεῖον καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης. ταῦτα ὁ σωτὴρ ἐδιδασκωσεν, ἄπιστά ἐστιν ἁπλᾶ καὶ ἀσκίερ-

γα.

γα. λέγω γὰρ τοῖς Ιουδαίοις, Υποκριταί, ἐὰν ἴδητε νεφέλιον ἀπὸ δύσεως ἀνατέλλουσαν, Matth. 16. 2. 3
λέγετε, χειμὼν ἔσται, καὶ γίνεται οὕτω. καὶ ἐὰν ἴδητε νότον πνέοντα Ⓦ οὐρανὸν, λέγετε, καύσων, καὶ
γίνεται καύσων. καὶ ἐὰν ἴδητε ὑφὸν συγκαλοῦντα Ⓦ ἀέρα, λέγετε, χειμὼν ἔσται. καὶ ἐπάγω· Εἶτα
τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς οἴδατε δοκιμάζειν, Ⓦ τὸν καιρὸν τοῦτον οὐκ οἴδατε; Ταῦ-
τά ἐστι τὰ σημεῖα τὰ ἀκίνδυνα φυλάξασθαι, θεός, χείμωνα, ὕετον, καύσωνα. Ταῦτα καὶ
τῆς εὐσεβείας οὐκ ἀλλότρια, καὶ τοῦ Θεοῦ ἴδια. διὰ τοῦτο ἀφορολογίας πολιὰ ἀπέστησαν λό-
γον· ἀλλὰ χρείαν ἔχω τετονωμένης φωνῆς, καὶ ὀργάνου μὴ ὀκνάζοντος· συμβαδίζει γὰρ τῷ
λόγῳ ἡ διάνοια, καὶ σιωπᾶσθαι τὴν γλῶτταν ὁ ζῆλος. ἐπεὶ οὖν τὰ ἁπλούστερα χωρήσω-
μεν. ἔστωσαν εἰς σημεῖα, καὶ εἰς καιρούς. ἄλλο γάρ χρόνος, καὶ ἄλλο καιρός. χρόνος μῆκός
ὅστι, καιρὸς εὐκαιρία. καὶ ταχεῖς λέγω, χρόνος ὅστι τὸ τυγχάνειν· ταχεῖς λέγω, χρόνος ὅστι τὸν
πρῶτον γῆμαι, ἀλλὰ καιρὸς τὸν πρῶτον γῆμαι, καιρὸς σπεῦσαι, καιρὸς θερισμοῦ. καὶ
Σολομὼν λέγω· Καιρὸς τοῦ τεκεῖν, καὶ καιρὸς τοῦ ἀποθανεῖν, καὶ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι, καὶ καιρὸς Eccl. 3. 6.
τοῦ καταλῦσαι. καιρὸν τὴν εὐκαιρίαν λέγω. σημαίνει γὰρ καὶ ἄστρα τοῦτο· εἰς ἀνατολὴν
πλειάδων ἀρχὴ θερισμοῦ· δύσις πλειάδων ἀρχὴ σπόρου. Ταῦτα ἀλλότρια μὲν τῆς ἀσε-
βείας, ἴδια δὲ τῆς εὐσεβείας. καιροὶ λέγονται καὶ αἱ ἑορταὶ τοῦ Θεοῦ. λέγει ὁ Θεός, Τρεῖς καιρ- Deut. 16. 16.
οὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑορτάσατέ μοι, τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων, τὴν ἑορτὴν τῆς πεντηκοστῆς, τὴν
ἑορτὴν τῶν σκηνοπηγίων. τρεῖς καιροί. ἴδου σημεῖα καὶ καιροί. ἡμέρας πάλιν ὅτι τὸ σα-
βάτου καὶ μῆνας ἡ σελήνη ἐργάζεται. ὁ ἥλιος ἐνιαυτὸν ἅμα καὶ ὥρας συλλάβει, ἐαρινὴν,
ἰσημερίαν, θερινὴν, μετοπωρινήν. ἐρήμασιν Ⓐ νόμοι ἀσάλβυτοι. Εἶπε, καὶ ἐπάγησαν·
ἐκέλευσε, καὶ ἐθεμελιώθησαν. λοιπὸν ὧδε Ⓦ νοεῖν". τίς ὁ τούτων τεχνίτης; τίς ταῦτα
ἐποίησεν; ὁ πατήρ; ταχεῖς ἀντιλέγω. ὁ υἱός; καὶ αἱρετικοὶ ζωπυροῦνται μὴ, οὐκ ἀληθῆ δὲ. λέ-
γουσι γὰρ ὅτι τὸν υἱὸν ὁ πατὴρ ἐποίησεν, ὃ δὴ υἱὸς ἅμα καὶ πρῶτα. δέχομαι τὴν ἀσέβειαν, ὅπως δεσμοῖς
ἀλύτοις σφίγξῃ τὸν αἱρετικῶν τὸν λογισμόν. ἐρωτήσωμεν οὖν τὸν προφήτας, εἰ ὁ ποιήσας ἅμα πρῶτα
ἔχει τινὰ μείζω, ἢ πρώτων ὄντων ἀνώτερος; τῇ γὰρ προφάσει τῇ ἰδίᾳ πίπτουσι. λέγουσιν ὅτι
πρῶτα ἐποίησεν ὁ υἱός, αὐτὸν δὲ ὁ πατήρ. ἵλεως ἡμῖν γένοιτο ὅτι τῇ βλασφημίᾳ. ἐπ' ἀληθείας
γὰρ φεύγει ὅστις διστρέφουσι τοὺς ἀσεβῶν τὰ ῥήματα. ὅμως δὲ οὖν ἰατρεῖς μιμούμενοι, ἐμβάλοντες
τὰς χεῖρας εἰς τὰ τραύματα, ἵνα καθάρωμεν τὰ ἕλκη. ἰωὰ καὶ ὁ ἀπόστολος μιμησάμενος
αἱρέσεων πραγμάτων, οὐχ ἵνα τὴν γλῶτταν μολύνῃ, ἀλλ' ἵνα τὰ ἀμύητα καθάρῃ. λέ-
γουσιν ὅτι πρῶτα ἐποίησεν ὁ υἱός, αὐτὸν δὲ ὁ πατήρ. ἐρωτήσω οὖν τὸν προφήτας, τίς ὁ ποιήσας Ⓦ
οὐρανὸν, καὶ ποταπός ὅστι. λέγει ὁ προφήτης Ησαΐας· Τάδε λέγει Κύριος ὁ ποιήσας τὸν οὐρα- Isa. 42. 5.
νὸν, καὶ πήξας αὐτὸν, ὁ στερεώσας τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὁ δοὺς πνοὴν τῷ λαῷ τῷ ἐπ' αὐτῆς καὶ
πνεῦμα τοῖς πατοῦσιν αὐτὴν, ἐγὼ Κύριος. ἐμὲ προσθεὶς μὲν Θεὸς οὐκ ἔστι, καὶ μετ' ἐμὲ Θεὸς
οὐκ ἔστιν· ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος. Ταῦτα λέγει ὁ ποιήσας Ⓦ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὁ
μονογλυφὴς, ὁ κτίσας αἱρετικοὺς γλυάμενος, καὶ τότε κτίσας. ἀλλ' ὡς τοῖς λόγοις τῶν χαλκέων
αὐτὸν σπανελήφθη ὁ ἀνδριαλός. λέγει ὁ μακάριος Ιερεμίας, Οὕτως" εἴπατε πρὸς τοὺς ἔλ- Ierem. 10. 11.
ληνας· θεοὶ, οἱ Ⓦ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν, ἀπολέσθωσαν ἐκ τῆς γῆς. Κύριος, ὃς ἐ-
ποίησε τὸν οὐρανὸν ἐν σοφίᾳ, αὐτὸς Θεὸς ζῶν καὶ ἀληθινός. Εἰ ἀληθινὸς Θεός ὅστιν ὁ
ποιήσας Ⓦ οὐρανὸν, ὁμολογοῦσι δὲ καὶ αἱρετικοὶ ὅτι ὁ υἱὸς ὅστιν ὁ ποιήσας Ⓦ οὐρανὸν καὶ τὴν
γῆν, ποίᾳ μάχῃ, ὅταν λέγῃ ὁ Χριστὸς, Ινα γινώσκωσί σε Ⓦ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ ὃν ἀπέ- Ioan. 17. 3.
στειλας Ιησοῦν Χριστόν; ὅτε ὁ σωτὴρ ἢ δι' ἑαυτοῦ ταῦτα ἔλεγεν, οὐ προς
αὐτοφωράτους αὐτὸς ταῦτα ἔλεγεν, ἵνα γινώσκωσί σε Ⓦ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, ἀλλὰ προς
ἀντιβάσεως τῶν ψευδωνύμων. ὅθεν καὶ ὁ Παῦλός φησιν, Επεστράφητε ἀπὸ τῶν εἰδώλων 1. Thess. 1. 9.
δουλεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ. ἀληθινὸν καλῶ, ἵνα τοῦ ψευδωνύμους ἐλέγξῃ· ζῶντα,
ἵνα παύσῃ εἰδωλα σπλιτεύοντα. ἐγὼ μὲν νομίζω, μᾶλλον δὲ πιστεύω, ὅτι ἀγανακτοῦσι καὶ

ὑμῶν ⓐ νεκροὶ, ἐὰν ἀκούσωσιν, ὅτι τὰ εἰδωλα νεκρὰ καλοῦσιν. ὑβρίζετε δὲ ἡμῶν τὴν τάξιν, φησίν. ἡμεῖς νεκροὶ καλούμεθα οἱ ποτε ζήσαντες· ⓐ μηδέποτε ζήσαντες δηλ. τί νεκροὶ καλοιῶτο; θεοὶ, οἱ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν, ἀπολέσθωσαν· Κύριος, ὃς ἐποίησε σοὺς οὐρανοὺς, σὲ σωσέτω, αὐτὸς ζῶν Θεὸς, καὶ ἀληθινός. τίς ὁ ζῶν; ὁ ποιήσας ⓦ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. τίς ὁ ἀληθινός; ὁ ποιήσας ⓦ οὐρανόν. μὴ ἐξήκασι τῶν αἱρετικῶν ⓐ ὄφεις; ὃ πίσθει αὐτῶν ἡ ἀσέβεια; οὐκ ἐλέγχεται ἡ θεοσέβεια; ὃ ψαλυὲ) ἡ σκαιωρία; τὰ ἔργα τοῦ ποιητοῦ καταλαβὼν οὐκ ἰσχύεις, καὶ ⓦ τεχνίτην σε ἐργάζῃ καὶ δεξιχειρεῖς; τί βοᾷ Δαβίδ; Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. πεπλήρωται τὰ ἔργα μεγαλωσύνης, αἱρετικοὶ ⓦ τεχνίτην σμικρώσουσιν. ὁ μέγας τῇ βουλῇ, καὶ δυνατὸς τοῖς ἔργοις, ὁ τὸν οὐρανὸν πήξας ὡς ὑδάτων. ὃ γὰρ ἀφίσταται τοῦ ῥεύματος. ἐξ ὑδάτων πέπηγε), καὶ ὕδωρ φέρει· ἀπὸ ὑδάτων ἐπάγη, καὶ ἀβύσσους βαστάζει. ὅλως δὲ "ἔχεται ⓒ τοῦ δείγματος, ὃ καινὸν τοῦτο ῥεῦμα λέγω. εἶδες πλάκας ἀπὸ ὕδατος βαστάζομένας, καὶ αἴσθησιν χύσιν φερούσας. ἀλλὰ μὴν εἰργάσατο, Θεὸς οὐκ ἐργάζεται; ἐποίησε τὸν οὐρανὸν, οὐχ ὡς σφαῖραν, ὡς φιλοσόφοις ⓐ ματαιολόγοις. οὐ γὰρ ἐποίησε σφαῖραν κυλιομένην· ἀλλ', ὡς φησιν ὁ προφήτης, Ο "ἐκτείνας τὸν οὐρανὸν ὡς καμάρᾳ, καὶ διατείνας αὐτὸν, ὡς σκηνήν. ὑπὲρ ἡμῶν" ἀσεβὴς πειθέσθω τοῖς ματαιολόγοις. ⓐ προφῆται λέγουσιν ὅτι ἀρχὴν ἔχει καὶ τέλος ὁ οὐρανός. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἥλιος οὐκ ἀναβαίνει, ἀλλ' ἔρχεται). λέγει ἡ γραφή· Ο ἥλιος ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ Λὼτ εἰσῆλθεν εἰς Σιγώρ. ὥστε δῆλον ὅτι ἐξῆλθεν ὁ ἥλιος τῇ γραφῇ, καὶ οὐκ ἀνῆλθε. ⓒ πάλιν, Απ' ἄκρου, φησὶ, τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἔξοδος αὐτοῦ, οὐκ ἀνόδος. εἰ σφαῖρά ἐστιν, ἄκρον οὐκ ἔχει. ὃ γὰρ πανταχόθεν φερές πᾶν ἔχει ὃ ἄκρον; ἆρα οὖν ὁ Δαβὶδ μόνος λέγει, ἢ ⓒ ὁ σωτὴρ; ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος, Οταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, ἀποστελεῖ οὗτος ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος καὶ φωνῆς μεγάλης, καὶ συνάξουσι οὗτος ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ" ἕως ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ. ζητοῦμεν ἢ ὡς δύνει ὁ ἥλιος, καὶ πῶς ἔρχεται τὴν νύκτα; κατὰ τὸν ἥλιον· καθ' ἡμᾶς ἢ οὗτος σκηνὴν λέγεται "αὐτὸν, τί; ποίησε με, παρακαλῶ, εἰ μὴ Δαβὶδ ψεύδεται) τὸ ῥῆμα, ἀλλ' ἔχει σφραγῖδα μεμυρτυρημένην τῆς ἀληθείας. συντέχει τὴν φερεσφῆ καὶ ὁ τύπος. νόμισον εἶναι καμάρᾳ ἐπικειμένην. ἡ ἀνατολὴ ἐκεῖ ἐστὶ τὸν τόπον, ἄρκτος ὧδε, μεσημβρία ὧδε, δύσις ἐκεῖ. ἥλιος δύνων καὶ μέλλων δύνειν, οὐχ ὑπὸ γῆν δύνει, ἀλλ' ἐξελθὼν * τὰ πέρατα τοῦ οὐρανοῦ περέχει εἰς τὰ βόρεια μέρη, ὥσπερ ὑπό τινα τοῖχον κρυπτόμενος, μὴ συγχωρούντων τῶν ὑδάτων φανῆναι αὐτὸν ⓦ δρόμον· καὶ περέχει τὰ βόρεια μέρη, ⓒ καταλαμβάνει τὴν ἀνατολήν. καὶ πόθεν τοῦτο δῆλον; λέγει ὁ μακάριος Σολομὼν ἐν ᾧ Εκκλησιαστῇ (γραφὴ δὲ ὅτι μεμυρτυρημένη, καὶ ὠφελιμένη) Ανατέλλει, φησὶν, ὁ ἥλιος, καὶ δύνει ὁ ἥλιος· ἀνατέλλων πορεύεται εἰς δύσιν, καὶ κυκλοῖ πρὸς βορρᾶν, κυκλοῖ κυκλῶν, καὶ εἰς ⓦ τόπον αὐτὸν ἀνατέλλει κατὰ μεσημβρίαν περέχοντα καὶ ⓦ βορρᾶν κυκλούμενα. λοιπὸν μάθε ἐν τῇ τοῦ χειμῶνος καταστάσει· ὅτι οὐκ ἀπὸ μέσης τῆς ἀνατολῆς ἀνατέλλει, ἀλλὰ πρὸς ὃ κλίμα τῆς μεσημβρίας πλησιάζει, ⓒ ὀλίγον τεμὼν ἀφέσημα, ποιεῖ μικρὰν ἡμέραν· δύσας δὲ ⓒ πάλιν κύκλον πρὸς μακρὰν νύκτα. ἴσμεν, ἀδελφοὶ, ὅτι ὁ ἥλιος ὃ πρώτως ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κέντρου προέρχεται. πῶς οὖν γίνονται μικραὶ αἱ ἡμέραι; πλησιάζει αὐτοῦ ἡ ἀνατολὴ τῷ κλίματι τῆς μεσημβρίας. εἶτα ὑπὸ τὸν ὑψηλὸν ἐλθὼν, ἀλλὰ τὸν πλαγίως στρεφόμενον, ποιεῖ ἡμέρας πρὸς μικράς. δύσας δὲ εἰς ὃ ἄκρον τῆς δύσεως, ἀναγκὴν ἔχει κυκλεῦσαι πρὸς τῆς νυκτὸς δύσιν ὀλίγον, ⓒ ἄρκτον ὀλίγον, [καὶ ἀνατολὴν ὀλίγον,] ⓒ φθάσαι ὅτι ὃ ἄκρον τῆς μεσημβρίας, καὶ ἀνάγκη μεγάλην γενέσθαι τὴν νύκτα. ὅταν μηδὲν δύσεως τῷ μήκει καὶ ἴσον βῆμα ἔχῃ, ἰσημερεινὸν ποιεῖ. πάλιν κλίνας πρὸς ⓦ βορρᾶν, ὥσπερ χειμῶνος εἰς μεσημβρινὸν, καὶ εἰς τὰ ἄκρα τοῦ βορρᾶ ἀναβαίνων ὑψοῦται, ⓒ μεγάλην ποιεῖ τὴν ἡμέραν. ὀλίγον

ὃ

Ψαλ. ργ. κε.

Ησ. μ. κδ.

Γεν. ιθ. κγ.

Ψαλ. ιη. ζ.

Ματθ. κδ. λα.

Εκκλ. α. ε.

ὃ καὶ μικρὸν ἔχων ⟨W⟩ κύκλον, μικρὰν ποιεῖ τὴν νύκτα. οἱ παῖδες Ἑλλήνων ἐδίδαξαν ἡμᾶς ταῦτα (οὐδὲ γὰρ τοῦτο βούλονται) ἀλλ' ἔστω τὴν γῆν φασι πέριξ τὰ ἄστρα καὶ ⟨W⟩ ἥλιον. ἡ γραφὴ δέ, ἡμῖν ἡ θεία διδάσκαλος, ἡ γραφὴ ἡμᾶς παιδεύει, φωτίζει. εἶτα ἐποίησε ⟨W⟩ ἥλιον ἀδιάλειπτον φωτῆρα, τὴν σελήνην καὶ ἀποδυομένην ὃ κάλλος ἐς ἀμφιεννυμένην πάλιν. δείκνυσι δὲ ὃ ἔργον ⟨W⟩ τεχνίτην· ἀνέκλιπής ὁ τεχνίτης, ἀΐδιον ὃ ἔργον. καὶ γὰρ ἀνηλίσκεται ὃ φῶς τῆς σελήνης, ἀλλὰ κρύπτεται. ἔχει δὲ καὶ εἰκὼν ἡμῖν τῶν ἀνθρώπων. σκόπησον πόσης αἰσχύνης ἔμελλε ἀνατέλλουσα· καὶ ἐὰν ἡ πανσέληνος, λέγομεν γεγυμνῶσθαι τὴν σελήνην. Διατί; ὅτι εἰκὼν ἐστὶ τῶν ἡμετέρων σωμάτων. γεγύμνωται, αὐξει, πλεονάζεται, ἐλαττοῦται, μειοῦται, δύεται· ὅτι καὶ ἡμεῖς γεγυμνώμεθα, αὐξανόμεθα, πληρούμεθα, παρακμάζομεν, λήγομεν, γηράσκομεν, ἀποθνήσκομεν, δυόμεθα. ἀλλὰ πάλιν γεγύμνωται, ὅτι καὶ ἡμεῖς μέλλομεν ἀνίστασθαι, καὶ ὥσπερ ἡμᾶς γύμνωσις ἄλλη. Διατοῦτο ὁ σωτὴρ βουλόμενος δεῖξαι ὅτι ὡς ἐγυμνώθημεν ὧδε, πάλιν γυμνούμεθα, λέγει· Οταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ. ἐξυάνθη ἡ σελήνη τὸν ἀνάσασιν. ἐμέ, φησι, βλέπετε χρυσομιτρούμενον καὶ πάλιν φαινομένον, ἐς ἀπαγορεύετε ὑμῶν τὰς ἐλπίδας; ὁ ἥλιος δι' ἡμᾶς ἐγένετο; ἡ σελήνη δι' ἡμᾶς; τὰ γυμνούμενα πόθεν; Τί γάρ; οὐκ ἐξυάνθη ἡμῶν τὸν ἀνάσασιν; ἡ νὺξ οὐκ ἔστιν εἰκὼν τοῦ θανάτου; ἔρριπται τὰ σώματα ἔσω τοῦ σκότους, μορφὰς δὲ Διαχρίνεις· πολλάκις τῇ χειρὶ ψηλαφᾷς τὰ πρόσωπα τῶν κεκοιμημένων, καὶ οὐκ οἶδας ποῖον τούτου πρόσωπον, ποῖον ἐκείνου, ἀλλ' ἐρωτᾷς, ἵνα ἡ φωνὴ κήρυξ γένῃ τῷ σὺ σκότει κρυπτομένων. ὥσπερ οὖν ἡ νὺξ καλύπτει ἡμῶν τὰς μορφὰς, κἂν πρόσωπον ὦμεν ὅτι δοῦλοι, καὶ οὐδεὶς ⟨W⟩ ἕτερον γνωρίζει· ὕπνος ἔρχεται θάνατος, καὶ λύει τὰς μορφὰς, ὡς οὐδεὶς οὐδένα γνωρίζῃ. πρόσεχε μνημεῖα· ἐὰν ἴδῃς πολλὰ κρανία ἐν τάφῳ, οἶδας τοῦτο τίνος; ἀλλ' ὁ σκεπάσας οἶδεν, ὁ λύσας ἔλυσε πόθεν προσῆλθον αὖται αἱ μορφαί. καὶ θαυμάζεις Θεοῦ δημιουργίαν; τοσούτων μορφῶν ἐν τοσαύταις μυριάσιν οὐδεμία ὁμοιότης· καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ὁρᾶται, οὐδένα ὅμοιον εὑρίσκεις. ἀλλὰ καὶ εἰ θέλεις πρόσελθε ῥῖνα, ἢ πρὸς ὀφθαλμόν, ἵνα φανῇ τὸ ξένον. δίδυμοι ἐξέρχονται ἐκ μιᾶς κοιλίας, καὶ τέμνεται ἡ ὁμοιότης. εἶτα ὃς μὴ ἴσασι τοσαύτας μορφὰς πλάσαι, λῦσαι ἀνανεῶσαι καὶ δυνάται; μὴ ὡς ταλαίπωρος ἀνθρωπος μέτρει τοῖς σοῖς λογισμοῖς Θεοῦ δυνάμιν, μὴ νόμιζε ὅτι τοσαῦτα δύναται ὁ Θεός, ὅσα σὺ δύνασαι λογίσασθαι. εἰ δὲ τοσαῦτα δύναται, ὅσα ἐγώνοσα, θέλω εἰπεῖν, πολλῷ μικρὸς ὁ Θεός· ἐμέτρησε γὰρ αὐτὸν ἡ ἐμὴ Διάνοια. εἰ δὲ ὑπερβαίνει διάνοιάν μου καὶ νίκα λογισμοὺς, ἀπεξενίασας ὁ ποιήσας, καὶ ἀκατάληπτα τὰ ἔργα. ἐρωτάσθωσαν αἱρετικοὶ ἀπὸ τῶν Φαινομένων, ἵνα μάθωσιν ἑαυτῶν τὸν ἀπειρίαν. ὅτι εἶπεν ὁ Θεὸς, γυμνήτω τερέωμα, καὶ βούλεται ὁ λόγος εἰργάσατο, κατέλιπεν ἡμῖν σκέψεσι τοῦτο, ὅτι αὐτὸς ἐποίησε· σήμερον καταλιμπάνω τὴν ἀρχὴν γυμνὸν ἀπὸ ἑσπέρας, καὶ ἀνθρώπου ἐλθόντος βούλεσθαι ἄλλο στερέωμα ἐκ τῶν νεφῶν, οὐκ ἐνδέχεται, ὅτι αὐτὸς ἐποίησε τὸ ἀρχαῖον στερέωμα. πῶς δὲ νεφέλαι, οὐκ ἐρεῖ σωτόμως ποιῶν νεφέλας, δείκνυσι πῶς τότε σωτόμως τὸ ἀρχαῖον ἐποίησε. καὶ τί ποιεῖ; πῶς αἱ νεφέλαι βρέχουσιν; ἐποίησε τὰς νεφέλας ὡς ἀσκούς, καὶ ἀντλεῖ δι' αὐτῶν τὰ τῆς θαλάσσης ὕδατα ἁλμυρὰ ὄντα, καὶ πληροῖ τὰς νεφέλας, καὶ μεταβάλλει τὸ ὕδωρ, καὶ ποτίζει τὴν γῆν. εἰπάτωσαν πῶς ἀναφέρει τὸ βαρὺς εἰς ὕψος, πῶς ἀντλεῖται, πῶς αἱ νεφέλαι ἀντλοῦνται, οὐκ ἀθέως κενοῦνται, ἀλλὰ πέφυκεν ὅτι πολὺ, ὅσον ἂν κελεύσῃ ὁ δεσπότης, καὶ ἔστι τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ δεσμὸς ὀπτικείμενος τοῖς νεφέλαις, καὶ μὴ συγχωροῦν βρέχειν, ἕως ἂν κελεύσῃ. ὅπου οἱ ἀσκοί εἰσι, μαρτυρεῖ Δαβίδ· Ὁ συνάγων, φησὶν, ὡσεὶ ἀσκοὺς ὕδατα θαλάσσης. καὶ ὅρα τὸ θαυμαστόν· συνάγει τὰ ὕδατα, ὀπτικεῖται ἡ χεὶρ ἡ ἀθάνατος, ἡ ἀόρατος, μὴ συγχωροῦσα ὁμοῦ κενωθῆναι, ἀλλὰ κατὰ μέρος. ὥσπερ σήμαντα λεπτὸν γνώμῃ δαμήσασα, τέμνει τὸ ἔδαφος εἰς πολλὰς καὶ διαφόρους ὁδούς· οὕτω τὸ πέμψαν τὸν ὑετὸν εἰς θαλάσσας, ὥσπερ σήματι κατατέμνων, οὕτω πέμπει τὴν γῆν. διὰ τὸ θαυμαστὸν, εἰ λέλυ), πῶς

Ματθ. ιθ. κη'.

Ψαλ. λε. ζ.

οὐ συντόμως κειούσας; Εἰ δίδεται, δῆλόν τί ῥέει; ἔχεις ὑποδήλημα, ἀθενές μέν, δυνάμενον δέ σε πεῖσαι. Εἶδες ἀρπαγὰς ὑδάτων, εἶδες πῶς κατατίγηται κάτωθεν. ὀπτικείμενος ἔχει τὴν φορεάν, καὶ φερέπεται κάτω δηλονότι τὸ ὑγρὸν ὀπτικείμενον. οὕτως ὁ ἀθάνατος δάκτυλος τοῦ Θεοῦ ὀπτίκειται τὰς νεφέλας, καὶ χαλᾷ ὅσον βούλεται, καὶ πηρᾷ ὅσον βούλεται, ἵνα καὶ πάσης τῆς γῆς καθάπερ πίνῃ τὸ δωρεάν. καὶ μάλιστα τοῦτο ποιεῖ ἐν τοῖς ὀλίμοις ὁμίχλαις, ὅτε δὲ πᾶσαν μεθύσκει τὴν γῆν, ὅτε ποτὲ μὲν τοῦτο, ποτὲ δὲ ἄλλο κλίμα ποτίζει. δηλονότι τοῦτο Αμὼς δ. ζ. λέγει ὁ προφήτης· Καὶ βρέξει ὀπὶ πόλιν μίαν, ὀπὶ δὲ πόλιν μίαν οὐ βρέξει. μερὶς μία βραχήσεται, καὶ μερὶς, ἐφ' ἣν οὐ βρέξει, ξηρανθήσεται. ὀπτικεῖ δὲ οὐ δάκτυλος Θεοῦ, ἀλλὰ πνοὴ. ἐχημάτισα δὲ τὸν λόγον εἰς τύπον ἡμετερον. ὀντέλλει δὲ *, καὶ οὐ βρέχοισι. καὶ τοῦτο λέ- Ησ ε ς. γει ἡ γραφή· Ταῖς νεφέλαις, φησὶν, ἐντελοῦμαι τοῦ μὴ βρέξαι ὑετόν. Ως ἐμεγαλύνθη Ψαλ ργ. κδ. τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Εἶδες Θεοῦ δημιουργήματα, εἶδες πῶς ἐμφερέπεται τῷ αἰρετικῷ τὰ σώματα, τῷ τῶν κτίσει ἀγνοούντων, καὶ τῷ κτίσαντι πολυπραγμονούντων; πάντα πίθηται Θεοῦ νόμῳ. ὁ οὐρανὸς ἔσηκται, οὐκ ἰδίᾳ δυνάμει βαστάζόμενος, ἀλλὰ θείῳ λόγῳ στρεούμενος. ὅταν γὰρ ἀπορήσω πῶς ἐξ ὑδάτων ὁ οὐρανὸς πέπηκται, λύει μου τὴν ἀπορίαν ὁ μακάριος Δαβὶδ λέγων· Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν. Διὰ τί γὰρ ἐστερεώθησαν; ὅτι ἐξ ἀπὸ ὑδάτων. Οὐδέποτε γὰρ τὸ στερεὸν λέγεται ὅτι ἐστερεώθη· οὐδὲ τίς δυνατὸν εἰπεῖν, ἢ πέτρα ἐστερεώθη; ἄλλο τοίνυν στερεῶσαι, ἄλλο εἶναι στερεόν. στερεωθὲν λέγε, ὅταν τὸ ἀσαλευτόμενον καὶ κεχαλασωμένον παγῇ. Διὰ τοῦτο ὁ Πέτρος ὅ- Πραξ. γ. ιε. τε τὸ καθαλευτόμενον ἤγαγε, λέγει· Ανδρες Ισραηλῖται, τί θαυμάζετε ὅτι τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσιν τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ Θεὸς Αβραὰμ, καὶ Ισαὰκ, καὶ Ιακὼβ ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ Ιησοῦν, ὃν ὑμεῖς μὲν παρεδώκατε καὶ ἠρνήσασθε κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, τοῦ κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν. ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ᾐτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον, ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. τὸν παραλελυμένον ἐστερέωσε. Διὰ τοῦτο τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν ἐκ τῶν ἀραιῶν καὶ διαλελυμένων ὑδάτων. τῷ λόγῳ Κυρίου αἱ νεφέλαι εἰς ὕψος αἴρονται. βλέπε, πῶς διαχαλᾷ· τὸ ὕδωρ τὸ πικρὸν μεταβάλλει. ἀπὸ θαλάσσης ἀνέρχονται αἱ νεφέλαι, καὶ τὸ ἁλμυρὸν βάθος ἀνάληθες πικρὸν, γλυκὺ καὶ πότιμον ποιοῦσιν. ἀπὸ βυθῶν ἡμᾶς ἤγαγε Χριστὸς, καὶ τὸν πικρίαν ἡμῶν οὐκ ἀποστρέφεται. Τίς ἐστιν ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν; ἐγὼ λέγω, ὅτι ὁ Χριστός. καὶ πόθεν τοῦτο; ὅτι εἰ μὴ διὰ τοῦ κτίσαντος τῶν ἀπάντων, οὐκ ἂν ἐν τῇ βιαιοτέρᾳ ἐπαίει καὶ θαύματα δι' ὅλων τῶν κτισμάτων. ἐποίησε γὰρ διὰ ὅλων τῶν στοιχείων· ἔχει γῆς, ἔχει θαλάσσης, δι' ἀέρος, ἔχει πυρὸς, ἵνα φθορὰ πάντων τῶν κτισμάτων διαστῇ. ἐπεισῆλθε δὲ τῆς ἡμέρας φωτὶ τὸ τῆς ἑσπέρας. ἥλιος λάμπει, καὶ λύχνος διαδυχεῖ, ἡμέρας τέλος, καὶ νυκ- Ψαλ. ογ. ιζ. τὸς ἀπαρχή. ἀλλὰ σὺ ὅταν ἴδῃς λύχνον καὶ ἥλιον, εἰπέ, Σή ἐστιν ἡ ἡμέρα, καὶ σή ἐστιν ἡ νύξ, σὺ καταρτίσω φαῦσιν καὶ ἥλιον. ἀλλ' οὐ δύναται τὸν λόγον ἡ διαδυχία. Διὰ δὲ τὸν ἥλιον δραμεῖν ὅτι τοῦ ἔστη κέλευσεν (Ο ἥλιος γὰρ ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ) ἵνα δυνηθῇ ὅλη ὁ Χριστὸς Ψαλ. ργ. κ. πάντων τὸν δημιουργηθέντα διαστῆναι ὅτι. κηρύττει μοι Ιωάννης ὅτο, ὅλα πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, Ιωαν. α. γ. καὶ χωρὶς αὐτοῦ γέγονεν οὐδὲν ὃ γέγονεν. ἀλλ' ἔδει μὴ μόνον τῷ λόγῳ λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ. Μαρ δ. λθ. λέγει τῇ θαλάσσῃ, Σιώπα, πεφίμωσο, καὶ ἐφιμώθη, καὶ ἔγνω τὸ ἔργον τοῦ τεχνίτου. εἶπε γὰρ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐσιώπησεν· εἶπε τῷ ἀνέμῳ, καὶ ἐφιμώθη. εἰ μὴ ὑπήκουσεν, οὐκ ἂν ἐπείσθην αὐτόν. εἰ μὴ ἦν ὕδατος δεσπότης, οὐκ ἂν μετέβαλε τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον. εἰ μὴ ἦν οὐρανοῦ δεσπότης, οὐκ ἂν αὐτὸν ἀέρα ὄντα τοῦ ὑφάσματος ἐκήρυττεν. εἰ μὴ ἦν ἡλίου δεσπότης, οὐκ ἂν σκότος ἐπέδυσε τὸν τῆς σαρκὸς. Χριστὸς ὅτι σαρκοῦται, καὶ ὁ ἥλιος ἐσκοτάσθη. ὦ τοῦ θαύματος. Οὐδὲ ἡ κτίσις ἐμάνη τὸν ὕδατος δεσπότην. ἐσκοτάσθη ὁ ἥλιος, ἵνα μάθῃς καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Ψαλ ργ. λγ. σαρκὶ ἡλίου δεσπότην. ἐστάθη ἡ γῆ, ἵνα μάθῃς ὅτι θεοῦ αὐτοῦ Δαβὶδ εἶπε· Ο ὀπτελέ- πων ὀπτὶ τὴν γῆν, καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν. ἐφάνησαν αἱ πέτραι, ἵνα μάθῃς θεοῦ ἥλιος εἶ-

πεν

πεν ὁ προφήτης· Ὀδυμὸς αὐτοῦ τὴν γῆν, καὶ αἱ πέτραι ἐδρύβησαν ἀπ' αὐτοῦ. ἠ- Ναὺμ α. ε.
νοίγη τὰ μνήματα, ἵνα φανῇ ἡ ἀνάστασις, καὶ ὁ ἐγείρων Θεὸς δόξα τῶν πάντων λάμψῃ.

Ἀλλὰ δὴ ἡμεῖς τὴν ἡδικηκυῖαν λέγειν. ὁ λύχνος κελεῦ ἡμᾶς ὅτι ὃ εἶπεν, Λύχνος ΗΘΙΚΟΝ
τοῖς ποσίν μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς τοῖς τρίβοις μου. κατάλαβε ἑκάτερα, ἵνα λέγωμεν, Κατευ- Ψαλ. ριη. ϛδ.
θυνθήτω ἡ προσευχή μου, ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου. ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου, θυσία ἑσπερι- Ψαλ. ρμ. ϛ.
νή. καὶ δόξα τί μὴ ἐώλυνε; ὧδε τὸ νοεῖν. ἀνὰ μὲν γὰρ ἅλλομεν, ὀφείλομεν εἰδέναι. λέγει Δαβίδ,
Ψάλλετε σωφρόνως. ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου, θυσία ἑσπερινή. δύο θυσίας ἐκέλευσε Μωϋ- Ψαλ μς. ζ.
σῆς γνώριζεσθαι, μᾶλλον δὲ Θεός· μίαν ἑωθινὴν, μίαν ἑσπερινήν. ἡ μὲν ἑωθινὴ, εὐχαριστία ἐστὶ τοῦ
τῆς νυκτός. ὁ μὲν δέχεσθαι τὴν νύκτα, εὐχαριστῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ. ἡ ἑσπερινὴ θυσία, εὐχαρι-
στία ἐστὶ τοῦ τῆς ἡμέρας. ὅτι διετήρησάς μοι, φησιν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ, εὐχαριστῶ σοι τοῦ ὅλης τῆς ἡμέρας. ἑωθινὴ θυσία δέχεται τὰ ἁμαρτήσαντα ἐν νυκτί. δέχει τοῦτο λέγει, ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου, θυσία ἑσπερινή. Εἰσέρχεται ἑκάτερα, ἁπλοῖς ταῖς χερσί. Εἰ ἔχουσι παρρησίαν, ἁπλούσθωσαν· εἰ μὴ ἔγραψάν μου ἀδικίαν, εἰ μὴ ἥρπασαν πένητας, εἰ μὴ ἐπλεονέκτησαν ὀρφανούς, ὡς πρόσωπον ἔχουσαι ὑπούσθωσαν. ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου, ἀντὶ τοῦ,
βλέπε, Κύριε, καθαραὶ αἱ χεῖρες. ὥσπερ γὰρ ὁ ἁμαρτήσας πρόσωπον ἐπᾶραι οὐ δύναται, ἀλλ' ἐπὶ τὸ στενοχώρως κάμψαι· οὕτω χεὶρ μεμολυσμένη οὐδὲ τολμᾷ ἀνὰ πρόσωπος γενέσθαι Θεοῦ. βλέπε, εἰ καθαραὶ αἱ χεῖρες ἀπὸ ἀδικίας, ἁπλώθωσαν. Δέχεται τοῦτο ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ παρρησίασατο λαβεῖν ἀπὸ αἰχμοκερδείας κέρδη, ὅτε ἔλεγεν αὐτῷ ὁ Βασιλεὺς Σοδόμων, Λάβε σεαυτῷ τὰ γυναῖκας ἀπόλυσον. ἵνα οὖν παρρησίαν ἔχῃ, οὐδὲν
ἔλαβε· καθαρὰς οὖν ἔχων ταῖς χερσὶν ἔλεγεν, Ἐκτείνω τὰς χεῖράς μου πρὸς ΚΝ Θεόν, ὃς ἐ- Γεν. ιδ. κϛ. κζ.
ποίησε ΚΝ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. καὶ ὄζει ἐπεὶ οὐκ ἦσαν μεμολυσμέναι κέρδει ἀδίκῳ. ἔ-
παρσις τῶν χειρῶν μου. ἑρμηνεύει δὲ, ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου, Παῦλος· Βούλομαι οὖν τοὺς α. Τιμ. ϛ. η.
ἄνδρας προσεύχεσθαι ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ. ἡ ἑκάτερα ἀπαντᾷ ἡμᾶς ταῖς ἑκατέρας ἔργα. ἁπλοῖς ταῖς χερσί, ἐρωτᾷ ὁ παχίτης.
ἔρχεται ὁ ἑωθινὸς καιρός, καὶ ἐὰν μὴ ἔχῃς καθαρὸν τὴν χεῖρα, ἢ τὴν διάνοιαν, ἑωθινὸν καιρὸν
οὐτε ἰδιῶν τολμᾷς. ἡ πρόσεχε διδάσκαλος. ἐννόησον, ὅταν τις καθαρὸς διαμείνῃ, πῶς εἰσ-
έρχεται μετὰ παρρησίας, ὡς ἰδίαν αὐλὴν πατῶν. παρρησίαν γὰρ αὐτῷ δίδωσιν ὁ παῖ ἑωθι-
νῷ καιρῷ ἢ ὁ νυκτὶ σωφρονοῦν. δέχεται τοῦτο Δαβὶδ λέγει· Εἰ ἐμνημόνευόν σου ὅτι τῆς στρω- Ψαλ. ξϛ. ζ.
μνῆς μου, ὁ τοῖς ὄρθροις ἐμέλετων εἰς σέ. εὐχαριστῶ Θεῷ. μέμνημαι ὅτι κέκμηκυῖαι ἡμῖν
τὴν φωνὴν ὁ τοῦ Θεοῦ αἰώρησε λόγος, ὃ πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀξίαν ὁρᾷ, ἀλλὰ πρὸς ΚΝ ὑμέτερον πόδον. εὐξώμεθα τοίνυν ὁ ἀληθείᾳ παρρησίας, καὶ εἰρηνίου ἔχῃ, καὶ ὁ
ὄρθρος παρρησιάζεσθαι, καὶ "αἰρετικὴν μανίαν φθύγῃ, καὶ ὀρθόδοξον πίστιν" μεταδιώκῃ, καὶ
δόξαι ἀνεπαισχύντῳ πατρὶ τῷ υἱῷ καὶ ΤΩ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΗΣ ΚΟΣ-
μοποιΐας. Λογ. δ.

Κύριος ἐμνήσθη ἡμῶν τὸν φωνὸν τῇ προσευχαῖς ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις δέδεται· καὶ
ὑμέτερος δὲ χαὶ ὑμέτερον πόδον ἐστερέωσεν. διὸ τοίνυν χρησάμενος τῇ πείρᾳ διδασκάλῳ, ὅσον ἰσχύει πόδος καὶ ζῆλος φιλοθεΐας, ὅτι τὸν αὐτὸν προσκλησιν ἥκω, πάλιν ὑμᾶς δεόμενος τὸν αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν αἰτήσασθαι χάριν. Εἰ γὰρ ὁ σκεδος τῆς ἐκλογῆς ὁ Παῦλος, ὁ λαλοῦντα ἔχων ἐν ἑαυτῷ ΚΝ Χριστὸν, ὁ πνεύματι ἁγίῳ κυβερνούμε-

νος

Ερασ. ε. ιβ. νος τὴν ἀδελφὴν τὴν ἀκροατὴν ἱππάδωνίζειν προσθήκην, λέγων· Ἀδελφοί, προσεύχεσθε περὶ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου· πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς ὦ τοιμενοί, καὶ ὁ μηδὲν, ὡς εἴπω ἔγω, ὄντες, αἰτῶμαι τὴν παρ' ὑμῶν πρεσβείαν, ἵνα λυθῇ μοι ὁ δεσμὸς τῆς γλώττης, ἀνοίγῃ δὲ τῆς παῤῥησίας ὁ λόγος, ἐν αὐτῇ δὲ ἡ θεία χάρις καὶ ὁ ὀργανον ἀνεμποδίστως φυλάξῃ, καὶ τὴν πνευμάτων τὴν ἀφθονίαν χορηγήσῃ, οὐχ ἵνα ὁ λέγων τὰ θεῖα χαρᾶς μόνος, ἀλλ' ἵνα μὴν ὑμῶν ⓦ οὐρανίου πλούτου ἀντλήσῃ. Φέρε τοίνυν, τῆς ἀκαλαθίας ἀφώμεθα. πρέπει γάρ, οἶμαι, ὥσπερ αὐλοῖς ὁ νομοθέτης Μωϋσῆς ἀκαλαθίαν ἐν τάξει τῆς δημιουργίας συνεπέραινε λόγοι, ὅτω δὲ ἡμᾶς τοῖς πρώτοις καὶ δευτέροις, καὶ τοῖς δευτέροις καὶ τρίτοις συναπλοῦς εὐκρίνειαν, καὶ ἀσύγχυτον ὑμῖν παραδοῦναι τοῦ λόγου τὴν ἐξήγησιν. ἐπέπηκτο ὁ οὐρανὸς, ὕδατα δὲ τρέφοντα, ἀφώριστο ἡ θάλασσα, ἐστηρίζετο ἡ γῆ, ἐπεποίκιλτο καρποῖς, φυτοῖς, δένδροις, πηγαῖς, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς οἷς ἐγὼ ἐκεκαλλώπιστο. ὅτε γὰρ ἁπλῆ τις ἦν ἡ σὺν ταύτης διάδοσις ἡμερῶν, ἀλλὰ διαφορὰς καὶ ποικίλη. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐκόσμει τὴν γῆν, τὰ δὲ ἐξ ἀφῆς τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τοῖς ἀλόγοις ἐγίνετο· τὰ δὲ ἕτερα πρὸς τὴν χρῆσιν τοῖς προηγουμένοις ἀνθρώποις. διὰ γὰρ τὸ παρόντος ὅτι χρείας τὴν διαφορὰν τῶν σὺν τῆς γῆς διαδοθέντων ἐπιζήσεται, ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ μήκει τοῦ λόγου τὰς ὑμετέρας ἀκοὰς ἐκπλῆξαι. ἀπαλλάττει καὶ ὁ ἁρμὸς τὸν ἴδιον κόσμον. χωρὶς λοιπὸν ὁ Θεὸς ὅτι τὰ ὕδατα, καὶ παῖς τοῦτα προσενέγκαι ψυχὴν ζῶσαν ὁ μέγας καὶ πάνσοφος δημιουργὸς, ὁ νοήματι ἁγιάσας καὶ λόγῳ τῷ ἁγίῳ τὰ πάντα ἐργασάμενος· ὡς δὲ αὐτῆς τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας τῶν προσταγμάτων ἐπέγνωτε, ὅτε ἠκούετε αὐτοῦ λέγοντος, συναχθήτω τὰ ὕδατα, καὶ εὐθέως ἠκαλάθη ὃ ἔργον τοῦ λόγου· καὶ πάλιν, Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ, καὶ, Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα, καὶ, Γενηθήτωσαν φωστῆρες. καὶ πολὺς μὲν ἐν τοῖς νεῶν ὁ τοῦ πρόντος καιρὸς πᾶσι τοῖς λόγῳ ἡμωμένοις ἐπιζήσεται. ἵνα γὰρ τὰ καὶ τὴν παλαιὰν δημιουργίαν καταλείψωμεν, ἔλθωμεν ὅτι τὰ ἐν τῇ νέᾳ ἁγιάσει πρὸς αὐτοῦ λόγῳ μόνοι ἡμώμεθα. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ τὰ παλαιὰ δημιουργήσας, καὶ τὰ νέα ποιήσας, καὶ Ἰωάννῃ ⓦ λέγοντα, Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν. ποῖος ἄρα ἐξηγήσασθαι "αὐτὰ κατὰ ἀκρίβειαν δυνήσεται λόγος; ἀλλὰ τῆς ἀκαλαθίας ἐχώμεθα. οὗτος τοίνυν ὁ πάνσοφος δημιουργὸς, καθὼς φθάσαντες εἴπομεν, ὃ μὲν πρῶτον ἐποίησε, τοῦτο πρῶτον ἐκόσμησεν. ἐστὶ δὲ τῷ δευτέρῳ ἡμωμένῳ, δευτέρῳ καὶ τὸν κόσμον ἀπέδωκεν. ὁμοίως καὶ τῷ τρίτῳ καὶ τῷ τετάρτῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς ἑφεξῆς πᾶσι καὶ τὴν τάξιν τῆς δημιουργίας δὲ τὴν εὐκοσμίαν πρέπει. τί δὴ ἐστὶ τοῦτο πραγματεύομαι; ἢ τάχα καὶ αὐτῶν τῶν στοιχείων ἡμᾶς διδάξαι βουλόμενος ὅσης τε τιμῆς καὶ τάξεως ἐπιγινώσκειν; πρῶτον τοίνυν ἐποίησε ⓦ οὐρανὸν ⓦ ἐπάνω, δεύτερον τὴν γῆν, τρίτον δὲ τρέφοντα, τέταρτον ἀφώρισε τὰ ὕδατα. ὃ πρῶτον ἐποίησε, τοῦτο πρῶτον ἐκόσμησε. πῶς οὖν, πάντως ἐρεῖς τὴν ἀκριβεστέραν, δευτέρου ὄντος τὴν γῆν πρώτην ἐκόσμησε; καὶ ὡς μαχόμενόν σου αὐτῷ τὸν λόγον βουλήσεται ὑπολαμβάνεσθαι. πρὸς οἷς λεκτέον, ὡς οὐδὲν ἐναντίον πρὸς ἡμᾶς ὅτι τοῦ πρόντος ἐλέχθη, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἑαυτῷ ἁρμόζων ὁ λόγος τυγχάνει. πρὸ γὰρ τοῦ τρεφόντος τοῦτου τοῦ μὴ ⓦ οὐρανὸν ⓦ δὴν "ἡμωμένον ἐκοσμήθη, τοῦ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τὴν σύστασιν ἐληκότος. ἔδει γὰρ τὰ πρὸ παρέσεια φυλαχθῆναι τῇ ἀκαλαθίᾳ, ὅτε τὴν γῆν ἐκόσμησε φυτοῖς καὶ καρποῖς, ὅτε ⓦ οὐρανὸν ἐκόσμησεν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῷ λοιπῷ τῶν ἀστέρων χορῷ. ἦλθεν ὅτι τὰ ὕδατα. καὶ τί ὁ ἱστορικὸς γράφος; Καὶ εἶπε, φησὶν, ὁ Θεὸς, ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν, καὶ πετεινὰ πετόμενα ὅτι τῆς γῆς καὶ ὃ τρέφοντα τοῦ οὐρανοῦ. βλέπε Θεοῦ λόγου ἔργα τοῖς ῥήμασιν ἐπαγόντος, καὶ τὰ ῥήματα ἀποτελοῦντα πράγματα. ὁρᾷ Θεοῦ συλλαβὰς καὶ ῥήματα μικρὰ θείας πεπληρωμένα δυνάμεως. ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα, ὁ λόγος ὁ τοῦ Θεοῦ, κύριος. ἐγὼ νομίζω, ὅτι πρὸ-

Ιωαν. α. γ.

Γεν. α. κ.

λαμβάνε

λαμβάνε τὰ ἔργα ⟨W⟩ λόγον. ὀξυτέρα γὰρ ἐστὶν τῶν λέξεων ἡ δυνάμις. οὐδέπω εἴρητο ὁ λόγος, καὶ ὃ ἔργον τὴν ἰδίαν διακοσμίαν ἐλάμβανε. καὶ ὃ θαυμαστόν, ἑκάστῳ τῶν στοιχείων τάττων ὁ Θεὸς διπλῆν διακοσμίαν προέλεγεν. ἔδοξε τῷ ἱερεώμενοι φωτῆρας καὶ δρόσον. ἀλλ' ἀ καὶ τάττων πάλιν τῶν φωτήρων ἡ χρῆσις ἀμάθους, ὡς καὶ ἐξ αὐτῶν δῆλον τῆς γραφῆς τῶν ῥημάτων καθέστηκε. ⟨W⟩ εἰ ὧν κατ' δυνάμιν, εἰ καὶ μὴ κατ' ἀξίαν, διελάβομεν τοσοῦτον, ὅτε ὑμῖν ⟨W⟩ εἰ τάττων ἐξεπιθέμεθα λόγον. ⟨W⟩ εἰ ὧν πάλιν" λαβεῖν ὅτι τὸ πρόσωπος ἡ χρήσιμον. τὴν γῆν ἀπαρτᾶ καὶ φυτά· τοῖς ὕδασι "νηκτὰ καὶ πετεινά. ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν, καὶ πετεινὰ πετόμενα. ἑρπετὰ καλῶς εἶπεν ἰχθύας, ὅτι μᾶλλον ἔρωτι ἢ ὠδῖνος. ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ ἀκολουθῶν τῷ νομοθέτῃ λέγει, Αὕτη ἡ θάλασσα Ψαλμ. ργ. κε.
ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος· ἐκεῖ ἑρπετὰ ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ξένον θέαμα, ξένη διάταξις, ξένον τὸ λόγου ὃ ἐπάγγελμα. ἀλλὰ τί; ὅτι πάντων ποιητὴς ὕπνος ἐστὶ θεὸς ὀφθαλμῶν τὰ τε θεωρούμενα, καὶ τὰ ἀνεῳγότα, καὶ τὰ μέλλοντα, ὡς οὔτε ἡμᾶς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν. ἐπεὶ οὖν ἔμελλε τὸν ζωὸν θεωρεῖν ἀμάθους τῶν ὑδάτων χορηγὸν τῷ κόσμῳ, θεωρεῖ τοῖς ὑπερέπεσι τοῖς ὕδασι ζωογόνον θεωρεῖν καὶ φύσιν, ἵνα μάθῃς πόθεν ἡ ῥίζα τῆς ζωῆς.
ἐγὼ ὅταν ἴδω σοῦ φωτιζομένους ἀνερχομένους ἐκ τῶν ἁγίων ὑδάτων, εἰσελθόντα μὲ εἰς τὸ βάπτισμα μὴ πολλῶν κακῶν, ὡς ἑρπετὰ, ἐξερχομένους ἢ μὴ ζωῆς αἰωνίου, ὁρῶ τὸν νομοθέτην λέγοντα· ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα τὰ ποτὲ ἑρπετὰ, νεῶν ψυχὴν ζωῆς. πόθεν τοῦτο δῆλον ἡμῖν γένηται; ὅτι οἱ προσερχόμενοι τῷ λουτρῷ, ἀφέντα τὰ προτέρας ἀμαρτίας τὰ ἑρπετὰ λαμβάνοισι χλῆσιν. ἐξῆλθον ὅτι ὁ βάπτισμα Ἰωάννου πολλοί. λέγει τοῖς ἤθεσιν, Οφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ὅταν εἰς τὸ βάπτισμα εἰσέλθῃ ψυχὴ ὅτι πολλὰ ἔτη κακίᾳ συζήσασα, καὶ ἐξέλθῃ ταύτην ἀποθεμένη, ὅρα εἰ μή σι αὐτὰ ἀφανίσει τὰ ἔργα ἡ διαστολὴ φωνὴ ἡ λέγουσα, ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν, καὶ πετεινὰ πετόμενα. διπλοῦν γὰρ λαμβάνει τὴν χάριν ὁ σωζόμενος· καὶ ζωοποιεῖται τὸν ψυχὸν, καὶ πετεινὸν γίνεται, λοιπὸν ἀφίδας ἁμαρτιῶν καταλαμβάνων, ἐκ μὴ ἀγγέλων πολιτευόμενος, καὶ μὴ τῆς ἄνω ἕξεως ἔχων τὴν ἐαυτῷ ἀκολουθίαν. καὶ πετεινὰ πετόμενα ὅτι τῆς γῆς καὶ ὁ περιστερὰ τοῦ οὐρανοῦ. ὅτι τῆς γῆς ἀπὸ τὸ σῶμα· ἐν οὐρανοῖς ἀπὸ τὸ πολίτευμα. ταῦτα οὐκ ἀλληγορικῶς εἰσηγάγομεν, ἀλλ' ἐθεωρήσαμεν τῇ ἱστορίᾳ. ἄλλο δὲ ἐκδιάσασθαι εἰς ἀλληγορίαν τὴν ἱστορίαν, ἄλλο δὲ καὶ τὴν ἱστορίαν φυλάξαι, καὶ θεωρίαν ὑπονοῆσαι. καὶ ἵνα δείξῃ ὅτι ἑρπετὰ [τὰ πετόμενα θερωτὰ] λέγει τὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἐπήγαγε· Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζῶσαν ἑρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα, ἐκ πετόμενον θερωτόν. ἐνὶ γὰρ πετεινὸν μὴ ὂν θερωτόν; πῶς χεῖρα σὸν εἶναι λέγεται. ἔστι δὲ πετᾶσθαι καὶ χεῖρας· καθὼς φησιν ὁ θεοφόρος, Ολιὸν τὸν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖρας μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα· οὐχ ὅτι πτερὰ ἔχουσι χεῖρες, ἀλλ' ὅτι ὁ πετᾶσθαι ὅτι ὁ ἁπλοῦσθαι. καὶ ὃ ἕρπον τοίνυν πετεινόν ἐστιν, ἀπὸ τοῦ "ἕρπεσθαι καὶ ἁπλοῦσθαι· ὅθεν καὶ Δαβὶδ φησιν, Ερπετὰ καὶ πετεινὰ πτερωτά. ἐποίησε τοίνυν ὁ Θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα, τουτέστι, τοὺς δράκοντας τοὺς μεγάλους τοὺς ἐν τῇ θαλάσσῃ. ⟨Φ⟩ γὰρ ἄλλοι ἑρμηνεῦται λέγουσιν, ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοὺς δράκοντας τοὺς μεγάλους. οὐκ εἶπον τὰ κήτη, ἀλλὰ τοὺς δράκοντας. πρῶτον οὖν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐν τοῖς ἐμψύχοις ἐγένετο, ἢ δράκων. * *
Ψαλμ. ρμη. ε.
Ησ. ξε. 6.
Ψαλμ. ρμη. ζ.
Ψαλμ. ργ. κε.
Ψαλμ. ογ. ιδ.

τὰ κήτη τὰ μεγάλα, καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι πολλὰ καλά. ἀλλὰ τί εἶπε καλά; ἰχθὺν καλὸν ἀλλὰ τὸ πλῆθος· ἀλλ' ὅτι ἐποίησε τοῦ ἀέρας καὶ ἥλιον καὶ σελήνην, πολλῶν ὄντων τῶν ἡμερῶν, λέγει· εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν. πολλοὶ ἀέρες, καὶ ἀναρίθμητοι τούτων αἱ μυριάδες, καὶ οὐκ εἶπεν, εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλά, ἀλλ', ὅτι καλόν. ἀλλὰ τί; ὅτι εἰ καὶ πολλοὶ φωστῆρες, ἀλλ' ἐξ ἑνὸς φωτός, καὶ τῆς αὐτῆς ἁπάντες χρείας. φωτίζειν γὰρ ἐλάχησε. 5
οὐ ταῦτα δ', ὅτι πολλὴ τῶν ἑρπετῶν ἡ διαφορά, καὶ τῶν νηκτῶν, καὶ τῶν πετεινῶν, ἄλλως πετεινῶν, ἄλλως ἑρπετῶν, καὶ ἐν ἑκάστῳ γένει πολλὰ καὶ διάφορα, λέγει, εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλά. πρὸς τὴν ποικιλίαν τῶν ἔργων καὶ ὁ ἔπαινος. Καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ Θεὸς λέγων, Αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα, καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν. διὰ τί, ὅτι τοῦ ἀέρας ἐποίησεν, οὐκ εὐλόγησε; διὰ τί, ὅτι Ⓜ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ἐποίησεν, οὐκ εὐλόγησε; διὰ τί βοτάνας καὶ ξύλα ποιήσας οὐκ εὐλόγησε; τὰ μὲν εὐλογῆ, τὰ δ' οὐκ εὐλογεῖ. τί δ' αἴτιον τῇ τούτου ἀρετῇ καθέστηκε, πρόσεχε. Ⓐ ἀέρες ὅσοι ἐγένοντο ἀπ' ἀρχῆς, ποσοῖ καὶ διαμένουσι, τὸ οὔτε τῷ ἀριθμῷ αὐτῶν, οὔτε τῷ μεγέθει δύνατόν προστεθῆναι. οἷς ἐν τῇ αὐτοτυπίᾳ τῆς Φύσεως μέλλουσι πολλαπλασιάζειν, τῆς πληθυσμοῦ αὐτοῦ οὐκ ἔχρηζον εὐλογίας· τὰ δὲ πληθυόμενα ταῖς διαδοχαῖς, καὶ οὐχ ἑτέρως λαμβάνοντα προσθήκην, ἀναγκαίως καὶ τῆς εὐλογίας ἐδέχοντο. πάλιν αὖ λέγω τοῦτο τὸ μᾶλλον αὖ τὸ λεχθὲν ἐμπαλιῶσαι τῇ διανοίᾳ. οὔτε γὰρ τὸ φυτὸν τὸ ἁπλῶς τὸ δι' ὀπιζολῆς ταῖς τῆς γῆς λαγόσι πεφυτευμένον, ἀδελφοί, βεβαίαν ἔχει τὴν φύσιν, ἀλλὰ τῷ βαθεῖ ταύτης μὴ πάσης" πεφυτευκότες ἀσφάλειαν. Ⓐ ἀέρες εὐλογίας οὐκ ἔχρηζον. οὕτε γὰρ αὐξῆσις αὐτῇ Ⓜ πληθυσμοῦ ἐχρείζετο. πετεινὰ δὲ νηκτά καὶ δι' ὕδατος τῆς εὐλογίας ταύτης ἐφίετο διὰ ταῖς διαδοχαῖς. καὶ ὅπου ἕτερος πληθυνθῆναι οὐ δυνάται, ἐκεῖ χώραν ἔχει τῆς εὐλογίας, ὅπου τὰ ὀλίγα πληθύεται, καὶ τὰ μικρὰ αὔξησιν ὑπιδέχεται. ἐπεὶ τοίνυν ἐγνωκέναι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα τῆς εὐλογίας ἠξίωται, ἀναγκαῖον λοιπὸν καὶ ταῖς ἑτέραις ἑαυτοῦ τὴν χάριν λέξεσιν ὑποδοῦναι. αὐξάνεσθε, ὅπου μικρά· πληθύνεσθε, ὅπου ὀλίγα· πληρώσατε τὰ ὕδατα, ὅπου σὺν μέρει. ἀναγκαῖον ἦ σὺν ἑτέρῳ χωρῷ παλιν ζητῆσαι, διὰ τί τοῦ ἰχθύας καὶ τὰ πετεινὰ δι' Ⓜ ἀνθρωπον μόνον τῆς εὐλογίας ἠξίωσε, τοῖς δὲ λοιποῖς οὐ μετέδωκε ταύτης. τέως δέ, καθὼς ἐπηγγειλάμεθα, τὴν ἀκολουθίας ἐχόμενα. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν. τὸ γὰρ ὁ Θεὸς ἁπλῆ πρεσβεύει τιμῆ. πρῶτον γὰρ αὖτη γυναῖα τὰ σπέρματα καὶ φυτά, καὶ μὴ ταῦτα, ζῶα· οὐκ ἀλόγως. ἀλλ' ὅπου οἰκητήριον ἀνθρώπου ἐμέλλε γίνεσθαι, οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλ' ὅπου καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης ὁ αὐλὸς ἀνθρωπος ἐμέλλε πεφύεσθαι· ὡς τροφὸν αὐτῷ καὶ μητέρα τοῦτο οὐ μεγάλως ζώου πομπᾶ. ὅρα δὲ καὶ ταῦτα πῶς τῇ ἀκολουθίᾳ ἐχρήσατο. πρῶτον γὰρ πασκευάζει τὰς τροφάς, καὶ εἶτ' οὕτως εἰσάγει τὰς τροφὰς ἀπολαύσοντα. καθάπερ καὶ ὅτε τοῦ ἀνθρώπου ἐποίησε· πρῶτον τὸν οἶκον ἀπήρτισε, καὶ οὕτω τὸν οἰκοδεσπότην εἰσήγαγε. ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν. ἦ ἀψυχος γῆ πόθεν γυναῖ ψυχὴν ζῶσαν; πόθεν πρόηλθε λέων βρυχώμενος, ἢ ἵππος πτέρυγας, ἢ βοῦς ἐργάτης, ἢ ἀγριόφορος ὗς; πόθεν αἱ διαφοραὶ τῶν ζώων; πόθεν οὐκ τῆς ἀψύχου ποσαῦται ψυχαί; τὸ οὐκ αἰσθανόμενα αἱρετικῶν παῖδες, ὅτι ἡ μὲν ἀψυχος γῆ, ὡς οὐκ ἔχει, πρὸς φέρει ψυχήν· Θεὸν δὲ ἂν ἀκούσωσιν ὅτι ἐγέννησεν ἐκ τῆς" ἰδίας οὐσίας, οὐδένως τῶν λογισμῶν ταῖς πλοκαῖς κινοῦσι, καὶ ἐπισπάσεσιν· οὐκοῦν ἐμείνατε, οὐκοῦν ἐτμήθη, οὐκοῦν διηρέθη, οὐκοῦν ἔπαθε, καὶ τοιαῦτα ὅσα ἔξω τοῦ αὐλοῖς λέγειν. οὐ γὰρ τὸ παρ' ἐσόντος ὅτι κρεῖττον, πᾶσι τοῖς πρὸς αὐτὸν λεγομένοις καὶ τὸ μονογενὲς ἐπεξιέναι· μᾶλλον δὲ καὶ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας. οὔτε γὰρ βυθημένος κερδαίνει Θεός, οὔτε βλασφημούμενος βλάπτεται πάντως· εἰ μή τις ἄρα κέρδος λέγει Θεοῦ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. αὐτὸς γὰρ πλήρης ὢν πάντος ἀγαθοῦ, αἰσθητὸς καὶ ἀόρατος ἐν ἀρχῇ καὶ ἅπασιν, αὐτὸς μόνος" πάντας πλουτίζων,

Γεν. α κϛ.

Γεν. α κδ.

ἴσα ἀξιοῖ τῆς

χ. παράδοξα

χ. πάντα

πίζων, μηδενὸς ὢν προσδεόμενος. ὅμως τί γὰρ ἂν τις ᾖ δοίη τῇ πάντων τῶν ἀγαθῶν πηγῇ, οὗ μόνοι πάντα τῆς φιλανθρωπίας ἄξιόν τινα; καθώς φησιν ὁ Δαυΐδ, Παῦλα τοῖς σὲ προσδεχῶσι· δοὺς γὰρ τὸν χριστόν, καὶ ἑαυτὸν πλᾶς πῶς ζωὴν αἰώνιον. Ἀλλὰ Ⓦ λόγον Ⓦ σὺ χρῄζεις εἰς πᾶσαν ἀγάπωσιν. τοῦτο γὰρ ἐστὶ φίλων καὶ τῇ παίζει καθέστηκεν. ὃ οὐκ ἔχει ἡ γῆ, προσφέρει, τῷ προσταγματι πειθομένη· ὃ ἔχει ἡ θεία καὶ ἀγγελικὴ, οὐκ ἀπιθανὰ φύσις; Ἀλλὰ πάλιν μή τις ὄ, ἔχων, ἀνθρωπινώτερον λαμβανέτω λέγων, ὁρᾷς πῶς καὶ αὐτὸς ὁ διδάσκαλος ἴδιον προσηγόρευσεν τὸν ἀρχηγὸν τῶν ὅλων Ⓦ πατέρα; Ἀλλὰ μᾶλλον συνιώμεν ἀπὸ μὲν τῶν λόγων, ἀνθρώπους ὄντας, καὶ πηλίνου κεκτημένους χαλασσαν, καὶ προσὸς ἀνθρώπους ποιουμένους λόγον προσὶ θείας δὲ πάντα λόγον ὑπερβαίνουσης φύσεως. ἀνθρωποι γὰρ ὄντες, ὡς ἀνθρωποι λαλεῖν ἐδιδάχθημεν. μὴ γὰρ ἴσασιν Ⓦ ἀθλιοι, ὅτι περὶ Θεοῦ διαλέγονται, προσφέροντες λόγους ἰδίους ὅτι Θεοῦ μὴ ἁρμόζοντας λέγεσθαι; καὶ ὅσα κακουργίαν. ὅτε τὰ ζητήματα προσπίπτουσι, ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν λαλοῦσιν· οἷς, πῶς, φησι, ὁ γεννώμενον, ἀρχὴν ἔχει τοῦ εἶναι). καὶ πόθεν τοῦτο; βιβλίοις λέγουσι· σὺ γεννητὸς οὐκ ἀρχὴν ἔχεις; ὁ πατήρ σου; ὁ πάππος σου; ἐὰν προσθαιρήσῃς αὐτοῖς ἀπ' αὐτῶν τὸν λογισμὸν λογισμοὶ ἕτεροι διαλύσαι αὐτῶν τὴν μανίαν δεύσονται, βιβλίοις συφίζεται περὶ Θεοῦ λόγους, καὶ ἀνθρωπίνους μοι λογισμοὺς προεισάγεις; καὶ τὸν μὴ ῥίζαν τῶν κακῶν ἀπὸ κοινῶν προσφέρεσι λογισμῶν· τὸν γὰρ Ἀβραὰμ τῶν κακῶν οὐ βούλοι) ἀπὸ τῶν αὐτῶν διέλεγεν λογισμῶν. λέγει πολλάκις, δυνατὰ τις εἶ), καὶ γεννᾶσθαι; ἐὰν σοὶ δείξω τὸν γραφέα, ὅτι οὐκ ὀπτὸς Θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὀπτὸς ἀνθρώπων εἰσήγαγε τὸ τοιοῦτον, ἢ πιθὴς; σὺν τῷ μακαρίου Ἀβραὰμ παῖδας οὐχ ὡς μὴ ὄντας ἢ γραφὴ λέγει γεννᾶσθαι, ἀλλ' ὡς προόντας. Ὁ γὰρ Ἀβραὰμ ἐγέννησεν Ⓦ Ισαὰκ, ὁ Ισαὰκ ἐγέννησεν τὸν Ιακὼβ, ὁ Ιακὼβ τὸν Λευΐ, ἐξ οὗ ἱερατικὴ φυλή. ὅτῳ τοίνυν τῷ Μελχισεδὲκ ἀπήντησεν οὗτος, λέγω δὴ Ἀβραὰμ Παῦλος ὁ ἀπόστολος ἐρμηνεύων βίων τὴν ποτὲ ἱερωσύνην εἰς ἡμολογίαν, λέγει, Σωλομῶντι μὲν ὁ Μελχισεδὲκ τῷ Ἀβραὰμ, καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν· καὶ (ὡς ἔπος εἰπεῖν) δι' Ἀβραὰμ καὶ Ἐσρ. ζ. θ. Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται). ἐπὶ γὰρ σὺν τῇ ὀσφύι τοῦ πατρὸς ἦν Ἀβραὰμ· καὶ ὁ ἀνητὸς περὶ γεννησέως ἰών. ὅτῳ ὅλως ἡ ῥίζα ἐστὶν, τὸ καρπὸν μὴ τῆς ζωσπυρίζης εἰσπηγάζῃ. τὸ γοῦν μὴ ἔστω τὸ πάθος, τὸ μαθόλης ἔρπος, τὸ κυοφορία, οὐκ ἀνθρωπίνων παθῶν ἀναλυθία, τὸ θέλει εἶναι ὅτι τὰ δὲ ὄντος γεννητὰ, μόνα ἀΐδιος. ἀλλ' εἰ ἐγεννήθη, φησί, πῶς ἀεὶ ἰών; πᾶς γὰρ ὁ γινώμενος ἀρχὴν λαμβάνει. τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς πρὸ ἡμῶν ἀφ' ὁ πολλῶν ἔρχεται προόδων. οἷς, ἐπόθου νεανίσκοι ὅτι θυμοῦμαι γάμῳ· πρῶτον μὲν μνηστήρ, εἶτα νυμφίος, εἶτα ἀνήρ· καὶ τέκνα, τότε λέγε) πατήρ· καὶ μὴ τὸ γεννώμενον αὐτοῦ τὸ ὄνομα χρείσει), μυρία ἔτι μὴ τὸ γυναικὸς ἐὰν ποιήσῃ, τὸ κλῆσαι πατήρ· ὁμοίως ἡ μήτηρ, πρῶτον παρθένος, εἶτα μνηστὴ, εἶτα νύμφη, εἶτα γυνὴ, κυοφορεῖ, βασάζει τὸ καρπόν· καὶ μὴ ὅτω προβλθη, μήτηρ τὸ λέγε). καὶ μὴ βασάζῃ ἡ ῥίζα τὸ καρπὸν, ἐὰν μὴ προβλθὼν ὁ παῖς χρείσει) αὐτῇ ἀμοιβὼν τὸν πόνων τὸ προσηγορίαν, οὐ λέγεται μήτηρ. ὃ τοῦτο ἐποίησεν ὡς σοφὸς ὁ Θεός, ἵνα μὴ οἱ πατέρες χαίρωσι τῶν παίδων καυχῶνται· ἵνα μὴ λέγῃ ὁ πατὴρ τῷ παιδὶ, ἐγώ σοι τὸν ζωὴν ἐχαρισάμην, διὰ ἐμὲ ἐγεννήθης, διὰ ἐμοῦ εἶς τὸ εἶ) προήχθης· ἀλλ' ἵνα καὶ εἴπῃ ταῦτα, εὐθέως ἀκούσῃ, ἐγὼ σέ ἐγεννήθην, διὰ ἐμὲ καὶ σὺ πατήρ. ὁμοίως καὶ ὅτι τῆς μὴ ὄντος, ἐχαρισάμην σοι τὸ εἶ) ὑφ', ἐχαρισάμην σοι τὸ εἶ) μήτηρ. ἐφ' ἡμῶν λαμβάνει ταῦτα χάριν ἵνα τὸ ἀποδῶσιν. ὁμοίως καὶ ὁ υἱός, οὐκ εὐθέως υἱός, ἀλλὰ πρῶτον σπέρμα, εἶτα ἔμβρυον· καὶ ὅτε γεννηθῇ, τότε υἱός. ταῦτα χρόνων ἀνάγκης ἀναλύει, ταῦτα πάθεσιν ἀποπίπτει, ταῦτα σωματικῆς ὄντι καταστάσεως. ὅπου γὰρ ἀσώματος ἡ φύσις ἡ γεννῶσα, ὅπου ἀσώματος ὁ καρπὸς ὁ γεννώμενος, ποῖον ὀπτὸν δέχε) λόγον; ὅτι ἰὼ ποτὲ ὅτε οὐκ ἰὼ, φησι, καὶ ὕστερον ἐγεννήθη. [καὶ φαμὲν ὅτως· Εἰ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει Θεός, εἰ μηδὲν προσκτᾶται,

Ψαλ. ρμδ. ις. ιζ.

ται ποτε, ἀεὶ ὄντι καὶ πατήρ· εἰ δὲ ἀεὶ ὄντι πατήρ, ἀεὶ δηλονότι υἱὸν ἔχει. Καταλέλοιπε ἄρα ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ]. υἱὸν λέγομεν γεννητὸν μὲν ἀπαθῶς, καὶ δι' αὐτῆς γεννήσεως ἐφ' ὅσον ἐρμηνεύειν οὐκ ἐπιτρέπομαι. καὶ ἀληθὴς γέννησις αὕτη ἐστὶ, ἣ τὰ ὁμοφυῆ τῇ φύσιν ἡμῖν ὁμολογεῖν μὴ ἐναντία. ὃ μὲν οὖν γέννημα τοιοῦτον ὀνομάζομεν, τῇ δὲ φύσιν καὶ πολυτρόπως ἀγνοοῦμεν. εἰ μὲν οὖν ἐκ τοῦ θεοῦ γεννήσας, αὐτοθεότητα ἐποίησε καὶ τὴν γέννησιν· εἰ σῶμα εἶχεν, ἐγέννησεν ὡς σῶμα· εἰ δὲ σώματος ἀπήλλακται, μὴ τοιαῦτα τοῦ σώματος πάσχει ἢ ἀσωμάτῳ. εἰ ἐγέννησε, φησὶν, ἐκ τῆς ἰδίας, καὶ πάσης ἐγέννησε, καὶ τομῇ, καὶ ῥεύσει πείσει ἀπὸ τῶν γενῶν. γυναῖκα ἢ ἄμπελος, γυναῖκα ἡ ἐλαία, γυναῖκα δὲ ὕδωρ, οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν φύσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἰδίαν ταύτην. πᾶσα γυνὴ ἐπειδὴ τοῦ θεοῦ λαβοῦσα τὸ γενέσθαι μήτηρ, κυοφορῆσα μὲν, ὠγκώται· ἀποτεκοῦσα δὲ καρπὸν, συστέλλεται. ὅτι δὲ τῶν δένδρων ταῦτα ἴδιά ἐστιν εὑρεῖν. πρὶν γεννήσῃ, οὐκ ὠγκώται· ὅταν γεννήσῃ, τότε παχύνεται. ὁ καρπὸς αὔξει, καὶ ἡ ῥίζα πληθύνει, καὶ ὅτε μείωσις τῇ γενέσει ῥίζῃ, ὅτε ἐλάττωσις τῷ γεννηθέντι προσγίνεται. ἡ ἄμπελος γυναῖκα καθ' ἡμᾶς· θεὶς ἐάν σοι ἀκούσῃς ὅτι ἐγέννησεν, μὴ δεήσῃ πάθη περιάπτειν τῷ πάσαν ταραχὴν ποιοῦντι τῇ φύσει; καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα, ἑρπετὰ, θηρία. τετράποδα, κτηνῶν ἐστιν, ὄφις, δράκων. οὐ γὰρ μόνον τὰ θηρία τὰ ἀποπίπτοντα κτηνῶν λέγεται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀγροφόρα, πᾶν χορτοφάγον, εἴτε βοῦς, εἴτε πρόβατον, κτηνῶν καλεῖται. κτηνῶν μὲν ὃ κτῆμα ἐστὶ μὴ θεράπων. ὅτι δὲ κτηνῶν καλεῖται καὶ πρόβατα καὶ βόες, μάρτυρεῖ ἡ γραφή· Καὶ ἐγένετο αὐτῷ κτηνῶν προβάτων καὶ κτηνῶν βοῶν. ἐπληρώθη ἡ γῆ, ἐκόμα τοῖς καρποῖς, προϋέγκε τὰ ζῶα· ἔλιπε λοιπὸν ὁ οἰκοδεσπότης. ὁ οὐρανὸς ἐκενεμώπισε, ἡ γῆ ἐπεποίκιλτο, ἡ θάλασσα ἐπεπλήρωτο, ὁ ἀὴρ ὀρνίθων ἐκέκοσμητο πλήθη· πάντα ἕτοιμα, καὶ ἔλειπεν ὁ δημιουργός. οὐχ ὑβρίζεται τῷ δεσπότῃ τελευτῶντος, ἀλλὰ τιμᾶται. μισοκυδάζεται γὰρ ὁ οἶκος, καὶ ὅτως εἰσάγει ὁ οἰκοδεσπότης. οὐδὲν γὰρ ὁ Θεὸς ὅτε ἀχαίρως, ὅτε ἀμέτρως ποιεῖ, ἀλλὰ πάντα σὺν τῇ χρείᾳ. καὶ βλέπε τὴν τάξιν. πρῶτον ἐποίησεν ὁ Θεὸς βοτάνην καὶ χόρτον, καὶ τότε τὰ θηρία τρεφόμενα. καὶ εἰ οὐκ ἦν ταῦτα τρέφοντα, ἀχρείως ἦν ἡ δημιουργία τῶν ζώων, ζημιουμένη τῇ καρπῶν τῶν ἐνδεᾶ. ἐποίησε τὰ τρέφοντα, καὶ τότε τὰ τρεφόμενα. προκαταβάλλεται πρῶτον τὰ χρείας, καὶ ὅτως εἰσάγει τὰ τῆς χρείας μεθέξοντα. ὅτω καὶ ὅτι τῶν γραφῶν ἐποίησε· προέλαβον ἡ Χριστοῦ αἱ γραφαὶ πρῶτον κηρύττουσαι, καὶ τότε ἦλθεν ὁ μάρτυρούμενος. προέλαβεν ὁ νόμος, ἵνα κηρύξῃ τῷ νομοθετῇ· προέλαβον προφῆται, ἵνα ἑρμηνεύσῃ τῷ προφητευόμενον· προέλαβον αἱ μαρτυρίαι, ἵνα πιστευθῇ ὁ μαρτυρούμενος. καὶ ὅσα τοῦ θεοῦ τῇ σοφίᾳ· τὰ γραφὰς τῶν προφητῶν δὲ χωρήσει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μόνον ἐστὶ, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ιουδαίους, ἵνα ἐλέγχωνται. Εἶασεν αὐτοὺς καὶ πρὸς Ιουδαίους τοὺς ἀναξίους, τοὺς θρομαχίοις, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστοῦ. διὰ τί οὖν τοῦτο πεποίηκε, καὶ μὴ ἔλαβεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν; φθονερὰ ἡ αἰτία, καὶ δι' πολλῆς κατασκευῆς δεομένη· ἵνα δυσπαθῶν ἢ ὁ ἐμοὶ κήρυγμα. Εἰ μέντοι Εἶχε τὸν προφήτας, ἐάν αὐτεπαγγέλτῳ τῷ ἀπίστῳ· ἐπολμησα εἰπεῖν ἐγὼ, ὅτι Εἶπε Μωϋσῆς, καὶ Εἶπεν Ησαΐας, καὶ Εἶπε τῶν λοιπῶν προφητῶν τὸ πάγμα, πρὸς τί Χριστοῦ καὶ τοὺς καιροὺς τῆς παρουσίας αὐτοῦ γνησομένους; ἐάν αὐτεπαγγέλτῳ βουλομένῳ καὶ φάσκειν, πόθεν τοῦτο, ὅτι Μωϋσῆς ἐλάλησε ὑμῖν προφήτης; καὶ εἶπε ταῦτα· εἰ ἐκήρυξεν, ὡς ἠθελήσατε ὑμεῖς ἀκριβοῦς πρὸς σύστασιν τῶν οἰκείων δόγματος καὶ προφήτας πλάσαι καὶ ὀνόματα μυθεῦσαι, ἡμᾶς οὐκ τοῦτο προκριμα ὀφείλομεν ὑποπτεύειν; ναὶ δὴ πᾶσα ἡ ὑπόνοια γὰρ βαλλομένῳ, καὶ μικρὰν ἔχοντι διαλογισμὸν, πρόφασις, καὶ ἡ ταύτας τὰς μαρτυρίας πρὸς αὐτοῖς τυγχάνειν, ἃς ἡμεῖς πρὸς σύστασιν τῶν οἰκείων φέρομεν δογμάτων. πόθεν γὰρ μὴ δυνατὸν ἐλέγξαι τῶν τοῦτον ραδιουργίαν; ἵνα τοίνυν μὴ ταῦτα λέγηται, χωρήσει πρὸς ἐκείνοις τὰ τῶν γραφῶν τυγχάνειν βιβλία, ἵνα κἂν ἐγὼ ἀπιστηθῶ, ὡς πρὸς χάριν τῶν οἰ-

Γεν. κς'. ἰδ.

ἰσ. ἐ

ἰσ. ἐγ

ἰσ. μαγ

κείων

χείων δογμάτων πλατυνόμενος ἀφ' τὴν οἰκειότητα, σκήνοις πίστεως ἀφ' τὴν ἀλλοτριότητα. εἰ δὲ ἐρωτήσεις Ἰουδαῖον (οὐ λέγω τὸν χριστιανὸν ἢ δημώδη ὄχλον, ἀλλὰ τὸν ὄντως λόγιον ἢ νόμιμον) ἔστι Χριστός; καὶ οὐ λέγει, ὅτι οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅτι ἔστι μέν, οὐχ οὗτος δέ, οὐ νῦν ἡμᾶς λέγετε, ἀλλ' ἄλλος. τίνος δὲ πρᾶγμα οὐκ αἰσθησόμεθα, πρὶν ἢ δὲ τὸ πρόσωπον ἐδίδασεν. ἄλλο δέ ἐστι ἀρνήσασθαι πρᾶγμα, ἄλλο δὲ πρόσωπον. οἶδ' ἐάν τις εἴπῃ μοι πρὶν χρέους, ἄλλο ἐστὶν εἰπεῖν, ἢ χρεωστῶ, καὶ ἄλλο ἐστὶν, ἢ σοὶ χρεωστῶ, ἀλλ' ἄλλῳ· τίνος δὲ χρέος ὁμολογῶ; ὅτι μὴ οὖν ὅτι Χριστός, ὁμολογήσω· ἀμφιβάλλεται δέ, εἰ οὗτός ἐστιν ὅτι ὁ παρ' ἡμῶν κηρυττόμενος. καὶ τὸν μὴ ὄντα σκιάζονται, ὅπως τὸν ὄντα κρύψωσιν. καὶ προσέχε αὐτοῖς τὸν νομοθέτην Μωϋσέα αὐτῇ τῇ τοῦ διαθέσει καταισχυνῇ εἰσάγοντα τὸν υἱὸν καὶ τὴν γνῶσιν αὐτοῦ. εἰπέ, γλυκάνθητω τερέμινθος, εἶπε, βλαστησάτω ἡ γῆ, εἶπεν, ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα. ὅτε ἦλθεν εἰς τὸν διάβολον, λέγει, καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς, ποιήσωμεν ἄνθρωπον. ἐρωτῶ Ἰουδαῖον, εἰ μόνος ἐστὶ, καὶ οὐκ ἔστι μετ' αὐτοῦ υἱὸς ὃν κηρύττομεν; εἰ οὐκ ἔστι πνεῦμα ἅγιον ὃ προσκυνοῦμεν, τίνι εἶπε, ποιήσωμεν ἄνθρωπον; τὸν ἄφρονα ποιεῖ προσάγματι μόνῳ, τῷ γνῶ ὁμοίως καὶ τὰ λοιπά· ὅτι τὸν ἄνθρωπον δημιουργεῖ, τῷ προγνώσεσθαι λοιπὸν τοῦ υἱοῦ ὡς ἀφ' ὑετίδων πολλάκις βουλόμενος, λέγει, ποιήσωμεν ἄνθρωπον· ἵνα δείξῃ καὶ τῶν προφητῶν αὐτὸν συνεργόν. λέγουσι τοίνυν οἱ Ἰουδαῖοι σεμνόμενοι, καὶ μὴ δυνάμενοι τὸ προφυὲς μεγαλύνειν τῆς λέξεως, ὅτι τοῖς ἀγγέλοις εἶπεν. ὅπερ φανερῶς ἀρνεῖσθαι ἢ δυνάσεται τῆς λέξεως τὴν φύσιν, ἑτέρῳ τρόπῳ πῶς ἔχοντες τὴν ἀρίθμησιν ἐπεισάγουσι. τίνι τοίνυν εἶπε, ποιήσωμεν; ἀγγέλοις, φησίν. ἐρωτῶ, τίνες μείζους, οἱ ἄγγελοι, ἢ οἱ ἄνθρωποι; πάντως οἱ ἄγγελοι. ὅταν γὰρ πάνυ φιλοσοφῶμεν εἰς ἀρετῆς μέτρον, τότε ἐκείνους οὐκ ὑπερβαινόμεθα, ἀλλ' ἐκείνοις ἰσούμεθα. νῦν δὲ πολὺ τῶν ἐκείνων ὑποβεβήκαμεν φύσει, καὶ ἐλάττους τῆς ἀσωμάτου τῶν ἀγγέλων τυγχάνομεν καταστάσεως. ἄκυρε πρὸς τούτοις Δαβὶδ μαρτυρῶντος· Τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν; ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους. πῶς ἠλαττωμένοι ἐσμὲν παρ' ἀγγέλους. ἡμεῖς ἐλάττους· οἱ ἄγγελοι μείζους. εἰ οὖν ἄνθρωποι ἐλάττονα ποιοῦν, χρεία ἦν συμβούλων τῶν ἀγγέλων ἢ συνεργῶν· ὅτε γὰρ μείζους ἐποίει, οὐχ ἵνα ἄγγελον, ἀλλ' ὁμοῦ τὰς μυριάδας ἐκείνας καὶ ἀναρίθμητους. ὥσπερ γὰρ τὸν φωσφόρον ὁμοῦ πάντας ἐποίησεν, ὕστως ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους ὁμοῦ· καὶ τοσοῦτοί εἰσιν, ὅσα τῶν ἀριθμῶν ὑπερβεβήκασι φύσιν. καὶ βοᾷ Δανιήλ· Μύριαι μυριάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ, καὶ χίλιαι χιλιάδες παρειστήκεισαν. μυρίας μυριάδας ἐποίησεν ἀγγέλων, καὶ χιλίας χιλιάδας ἀρχαγγέλων, ἵν' ἡ χρεία συμβούλου ἢ συνεργοῦ, ἢ ἵνα ποιῶν πολιτικὸν ἄνθρωπον, βουλὴν ἔχεσθαι; λόγου εἰσάγει; συμβουλίου λαμβάνει; τί ἐστιν οὖν ἄνθρωπος; ἡ γῆ, καὶ ἀπὸ γῆς; ἢ κόνις μόνον καὶ τέφρα; καὶ βοᾷ Ἀβραάμ τὸν ἑαυτοῦ κηρύττων βιοτελείαν, Ἐγὼ δέ εἰμι γῆ καὶ σποδός. τί ἐστιν οἱ ἄγγελοι; ἢ πνεῦμα; ἢ πῦρ; καὶ ἄκυρε τοῦ Δαβὶδ βοῶντος· Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλέγον. τῶν τοῦ πνεύματος φύσιν ἐργαζόμενος, τὰ νοερὰ καὶ ἀσώματα πνεύματα, καὶ χρείαν ἔχει συμβούλου, καὶ συνεργοῦ, οὐχ ἑτέρου τινὸς παρὰ συμμαχίαν τῶν γνωμῶν· καὶ ἀπὸ γῆς ποιῶν, οἰκεῖον, βουλῆ, τὸν μικρὸν ὕστερον οὐκ ἐσόμενον, τὸν παρῳχημένον, τὸν χειρὶς διαπεπωμένον, βουλὴ εἰσάγει, σκέψαι ποιεῖται; καὶ φησιν, ἐνδέχεται διασῶσαι ἀφ' ὅλων πολλὴν ἀγαθότητα εἰσῶν ἄλλοις πρέσεσι· τί δεῖ γενέσθαι; τί ποιήσωμεν; συγχωρῶ καὶ τοῦτο, καὶ μὴ τὸν τοσοῦτον ἀγῶνα δίδωμι σοι, ποιήσωμεν, πρὸς ἀγγέλους εἰρῆσθαι. ὃ ποιήσωμεν ἤκουσας, ὃ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν οὐκ εἶδες; τοῦτο γὰρ ὀφείλω τῷ λόγῳ καὶ Ἰουδαίων καὶ αἱρετικῶν ἀπορράψαι στόματα. ὅτε γὰρ Ἰουδαῖος, ὅτε πάλιν αἱρετικός, ὁ μὴ κατ' ἀλήθειαν Ἰουδαῖος, μᾶλλον ἢ καὶ χείρων. οἱ μὲν γὰρ σῶμα ἐσαύρωσαν τὸ ὁρώμενον, οἱ δὲ τὴν θεότητα τὴν ἀόρατον πολεμοῦσι, μᾶλλον

Ψαλμ. ιη. ε.

Δαν. ζ. ι.

Γεν. ιη. κζ. Ψαλμ. ργ. δ.

ὴ τὼ ἑαυτῷ σωτηρίᾳ. ἀλλὰ καὶ εἰνοι ἠλέγξησαν ἀδυνάτοις ἐπιχειρήσαντες παρ-
γμασι. δῆθεν καὶ δίκῃ μεριμνῶ ταύτης τῆς τόλμης ὑπὲ τῶ παρόντος διδώκασιν, ἀνὰ πᾶσαν
τὼ οἰκουμένῃ τῶ ἑαυτῷ διεσπαρμένον θεσσαλμένοι γένος. ὕστερον γὰρ αὐγῆς ἡ τελεία ἐ-
παρθήσεται δίκη, ὅτε τὸ πανώδημον μέλλει συγκροτεῖσθαι κριτήριον, καὶ αὐγῇ ὴ τῷ δέοντι
καιρῷ ταῖς ἀξίας παρὰ τῶ αὐτῷ ἀπαντήσονται δίκας. τοῦτο τί ὅτι; ὅτι ὁ πανταχοῦ ὑμῖν
τούτους παρεθέμην· τὸν λόγον; βούλομαι γὰρ πάλιν τῆς ἀκαλουθίας γενέσθαι. ὑγιαμεῖ ὄν-
τα αἱρετικὸς, ὅτι Ιουδαῖος εἶπεῖν, ὅτι μία εἰκὼν καὶ ὁμοίωσις Θεοῦ καὶ ἀγγέλων. μὴ γὰρ ἄγ-
γελοι ⓐ γενόμενοι συνεργοὶ ἦσαν τῶ Θεοῦ; λειτουργοὶ μόνον, ὑμνοποιοῦντες, ὑπηρετοποιοῦντες, εἰ-
δότες ὅτι ἐγίνοντο, ⓒ ἑστήκασι θεωροὶ, βλέποντες τὰ γενόμενα μετ' αὐγῆς. ἔβλεπον οὐρανὸν
ἐκ τῶ μὴ ὄντος γενόμενον, ὴ ὄξεπλήττοντο· θαλασσαν ἀφορίζομένην, ⓒ ἐθαύμαζον· ἔθε-
ώρουν γῆν κοσμουμένην, ὴ ἔφριττον. ὅτι ὃ οὐκ ἦσαν ἄγγελοι συνεργοὶ, ἀλλὰ θαυμασταὶ,
Ιωϛ. λη. ζ. λέγει ὁ Θεὸς περὶ ⓗ Ιώβ· Ὅτι ἐποίησα ἄστρα, ἤνεσάν με πάντες ἄγγελοι, ὴ ὕμνησαν.
ποιήσωμεν ἄνθρωπον. Τὸ ῥῆμα δηλοῖ τὸν λέγοντα ὴ τὸν ἀκούοντα. ὅρα τῆς ὀρθοδόξου
πίστεως τὼ ἀκτῖνα λάμπουσαν αἰεί, ὴ ἥλιος φαίνων τὼ ἑαυτῷ ἀκτῖνα συνῆψε. ποιήσωμεν
ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν ὴ καθ' ὁμοίωσιν. ἐφύλαξε ⓒ τὴν ὑποστάσεων τὼ
τάξιν, ὴ τῆς οὐσίας τὸ μονοειδές. ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα· οὐ κατ' εἰκόνας.
" ἄλλη γὰρ εἰκὼν παρῆλθε, ὴ ἄλλη γενοῦ. ποιήσωμεν, ἵνα τὸ πληθυντικὸν τὴν ὑποστάσεων Ισ. ὁ χῖλ.
δείξῃ· κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, ἵνα τὸ ὁμοούσιον ἑρμηνεύσῃ. ⓒ τίς ὢν τοῦτο τῶ μεγάλω λόγω
καὶ τῆς θαυμαστῆς δημιουργίας κοινωνός; Ιουδαῖοι μὴ πλέγωσι, ὴ ὑποσυμβόμενοι αἱρεσιμα-
χοῦσιν· αἱρετικοὶ μένοντας, ἢ ἀληθῆ πολεμεῖται, ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος ἀπήρτηται ἐκ τὼ
ὁμολογίαν. πόθεν οὖν προσήκωμεν, φησὶν εἶπε, ποιήσωμεν ἄνθρωπον, ἢ τίς ὢν αὐτῷ
σύμβουλος; Τὸ γὰρ, ποιήσωμεν, ὄψιν ἀπαιτῇ συμβούλου. λέγει τοίνυν ὁ μακάριος Η-
σαΐας περὶ τῶ μονογενοῦς υἱοῦ τῶ Θεοῦ τῶ δι' ἡμᾶς σχήματι ⓒ καθ' ἡμᾶς " ἐπιδημήσαντι, Ισ. ιουν
Ησ. θ. ε. Οὐ παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ νεανίσκος ἐδόθη. Τὸ μὴ ὃν παιδίον ἐγεννήθη, ὃ ὢν υἱὸς
ἐδόθη. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτῷ, μεγάλης βουλῆς ἄγγελος· τῶ παιδίου, υἱοῦ μὲν λέγει
τὼ θεότητα, παιδίου ὃ λέγει τὼ ἀνθρωπότητα. μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς
σύμβουλος. Εἰ ὃ τὸν σύμβουλον, ᾧ εἶπε, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ὴ
καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν, κηδεμὼν βουλῆς ἄγγελον μεγάλης, σοφῆτα, ἐμμύουσας τὸ
ἀξίωμα τῶ παρὰ σὺ κηρυσσομένου συμβούλου. ἐγένετο γὰρ καὶ Μωϋσῆς σύμβουλος. ἐδόκει
γὰρ συμβουλεύειν λέγων· Μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸν, μήποτε εἴπωσι τὰ ἔθνη, ὀφὲ ὃ μὴ δυνάσθαι
αὐτὸς πεῖσαι, ἀπέκτεινεν αὐγάς. ἀλλὰ μὴ ζήσῃς τὸ θαῦμα μέχρι τ συμβούλου, μὴ κοινοποι-
ήσῃς τὸ ὄνομα· εἰ ὴ πολλοὶ σύμβουλοι, μὴ ὑπερεξέθω ὁ μόνος. ἀλλ' ἀνάπτω σώσασ, φησι, τὸ
ἀξίωμα τῶ κηρυττομένου. ἄκουε περὶ τῶ θαύματος συμβούλου. ἑρμηνεύει γὰρ Ησαΐας ἀπὸ
τῶ προεξελθόντος τὸ "ἐσόμενον. θαυμαστὸς, φησι, σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρός. καλῶς προσ- χ. ἐπιφθ
ἔθηκε τῷ Θεῷ τὸ ἰσχυρόν. ὀφὲ τί; ὥσπερ γὰρ ἐγίνοντο πολλοὶ σύμβουλοι, ὴ ὑ ὀφὲ τοῦτο ἐδόθη χ. ὑπ
Ψλμ. πα. ε. προωθεῖται τὸ ἀξίωμα τ ἑνὸς συμβούλου· οὕτως ὑπῆρ πολλοὶ ἐγίνοντο θεοί (Ἐγὼ γὰρ εἶπον, θεοί
Εξοδ. ζ. α. ἐστε, ὴ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. ⓒ πάλιν, Εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ, ἰδὺ τέθηκά σε εἰς Θεὸν τῷ
Φαραὼ) οὕτως ὁ χηρυττόμενος οὐκ ὤφειλεν ὑπεραθῆναι. ὴ ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι Θεὸς, ὡς ὁ
Μωϋσῆς, ἢ ὡς ⓐ ἀπόστολοι, ἐπήγαγε, Θεὸς ἰσχυρός. Μωϋσῆς Θεὸς, οὐκ ἰσχυρὸς, ἀλλ' σωζο-
μένος. ἄλλο ἐστὶν σωζόμενος, ἄλλο ἰσχυρὸς· ἄλλο δυνειζων χάριν, ἄλλο λαμβάνων.
οὗτος Θεὸς ἰσχυρὸς, Μωϋσῆς Θεὸς σωζόμενος· καὶ μεγάλων ἢ θαυμάτων ἐργάτης, ἀλλὰ
λαμβάνει τὼ χάριν. ὁ ἐξούσιος ⓐ ἀπόστολοι, ὄξουσιαστὴς ὁ σωτὴρ, ⓒ δίδωσι. Θεὸς ἰσχυ-
ρός. οὐκ ἠρκέσθη ὃ σὺν τούτῳ, ἀλλ' ἐπάγει, ὁ ὄξουσιαστὴς, ἵνα παραδοῦσῃ ὴ ἡμᾶς ὴ αἱρετι-
κοὺς, μὴ ὁ ἐξούσιον λέγῃ ⓗ τῆς ὄξουσίας ἄρχοντα. ἄλλο ὁ ἐξούσιος, ἄλλο ὄξουσιαστής.

ξης. θέλεις μαθεῖν αὐτεξουσίου καὶ ἀνεξουσίου διαφοράν; ⓐ ἀπόστολοι ἀνεξούσιοι, ὁ σωτὴρ ὀξουσιαστής. Παῦλος εἶδεν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ παιδίσκην ἐχούσαν πνεῦμα πύθωνος, καὶ λέγουσαν ὅτι πάντων, Οὗτοι ⓐ ἄνθρωποι, δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσί. ὀξυποκρίτης Πραξ.ις ιζ.
ἦν ὁ Παῦλος καὶ ὑποστρέψας, εἶπε τῷ πνεύματι, οὐ τῇ ἐνεργουμένῃ, ἀλλὰ τῷ ἐνεργοῦντι,
5 παραγγέλλω σοι ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς. καλῶ Κύριον, ἵνα δείξῃ ἑαυτὸν δοῦλον. ὑπὲρ ὃ γὰρ μαίνεται, ἄνθρωπόν ἐστιν ἐλεύθερον, ὃ δαίμονας ἀνέχεται ἀνθρώπους ἐλευθέρους, ἵνα μὴ ὕβρις ἁρπάσῃ τὴν φωνήν, καὶ νομισθῶσιν [ὡς] ἴσοι ⓐ τοῦ Θεοῦ ἀνθυπατεύειν, παραγγέλλω σοί, φησιν, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου. δοῦλον ὃ παραγγέλλειν, δεσπότην ὃ ὀξουσιάζειν. εἶδες οἰκέτην παραγγέλοντα, βλέπε δεσπότην ὑπομένοντα. πρόσωπον ἔδωκε τις τῷ δεσπό-
10 τῃ δαιμονίῳ, καὶ φῶς καὶ ἀλαλάς. οὐκ εἶπεν ὁ δεσπότης, παραγγέλλω σοι ὃ ἀλαλάν καὶ κωφὸν δαιμόνιον, ἀλλ', Ἐγώ σοι ὑπιπάτων. ὃ παράγγελμα Παύλου, τοῦ ὀξουσιαστοῦ ὃ ὑπι- Μαρκ. θ. κε.
πάτων· ἐγώ σοι ὑπιπάτων, ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς. ἀνήκουσεν ὁ δαί-
μων· ἐπέγνω γὰρ τὴν ὀξουσίαν. λοιπὸν ὁ μακάριος Ἰεζεκιὴλ πρὸς τὴν αἱρετικὴν συ-
ναγωγὴν, Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ἐδικαιώθη ἡ ἀδελφή σου Σόδομα ἀφ' σοῦ. καὶ τί ἐστιν, ὃ Ἰεζ.ις. μζ. ν.
15 λέγει; ἐὰν γὰρ μὴ μάθῃς ὃ λέγει, οὐ δυνήσῃ ἐφοδιασθῆναι πρὸς τὴν τῆς θεωρίας ἅπτε-
σθαι. ⓐ Σοδομῖται ἀπειρημένοι καὶ ἀπηγορευμένοι τυγχάνοντες. παρανομίαν γὰρ συν-
έζων· διὸ δὲ θηλάτῳ κατεναλώθησαν πυρί. καὶ ἵνα Ἱερεμίαν μὴ τὴν ἐκείνων αἱρε-
σιν καὶ τῆς πόλεως αὐτῶν τὴν πυρπόλησιν, μὴ πολλὰς ἡμέρας, δύθουσα μὴ τῇ ὥρᾳ, τῇ δὲ
κακίᾳ μείζονα ποιοῦσα. ὅτε τοίνυν τὴν τῶν Σοδόμων ἀνορθώσησαν οὗτοι κακίαν, ὅμοιον ὁ
20 Θεὸς διὰ τοῦ Ἰεζεκιὴλ λέγων οὕτω· Ζῶ ἐγὼ ἀδωναὶ, λέγει Κύριος, εἶπε πρὸς τὴν ἀ- Ἰεζ ις. μζ. ν.
σύνθετον τὴν θυγατέρα Ἱερουσαλήμ, οὐχ ἥμαρτεν ἡ ἀδελφή σου Σόδομα καθ' ἃ ἡμάρτησεν τὴν καὶ Ἱερ. γ. ι ια.
ἀμαρτίαν σου· καὶ ἐδικαιώθη Σόδομα ἐκ σοῦ· ἀντὶ τοῦ, πρὸς σύγκρισιν σὴν Σόδομα δικαία ἐστίν.
οἷς εἴ τις ἔλεγεν αἱρετικοῖς, ἐδικαιώθησαν καὶ ⓐ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τῷ καθ' αἱρετι-
κοὺς μανίας· ἐδικαιώθησαν δαίμονες, ὅτι ⓐ μὴ ὑπὸ Θεοῦ λέγουσιν, ⓐ ὑπὸ ποίμνια. ἐδικαιώ-
25 θη Σόδομα ἐκ σοῦ. ζητεῖ δὲ καὶ παροξύνειν τὴν ἀμετάνοιαν, διὰ τοῦ ⓐ τὰ Σοδομιτῶν πρᾶξαν-
τες οὐκ ἀπώλοντο, ὡς Σοδομῖται· μᾶλλον δὲ, εἰ ἐδιπλασίασαν τὰ ἁμαρτήματα, διὰ τί μὴ
ἠρεμεῖν ἔδοξαν ὡς ἐκεῖνοι; ὁ Θεὸς δὲ μόνον ἔβλεπε τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀκμάζουσαν ἀσέβειαν, ἀλ-
λὰ καὶ τὴν μέλλουσαν τῶν πιστῶν δυσέβειαν. πρόδηλα οὖν ἐμέλλε ποιεῖν καὶ τῆς Ἰου-
δαίας ἡ ἁγία θεοτόκος πρόβατον, πρόσεχε τοῖς ἀποστόλοις, πρόβλεπε τὰ πάγια-
30 τα τῶν ὁμολογητῶν, καὶ μωιμάδας τῶν Ἰουδαίων τῶν μελλόντων πιστεύειν. ὅτε γὰρ ἀ-
νῆλθεν ὁ Παῦλος εἰς Ἱερουσαλήμ, λέγουσιν ⓐ ἀπόστολοι, Θεωρεῖς, ἀδελφὲ Παῦλε, Πραξ κα.κ.
πόσαι μωιμάδες εἰσὶ τῶν πεπιστευκότων Ἰουδαίων; πρόσιδον οὖν σοῦ" πιστεύουσι, ἐφεί-
σατο τῶν ἀπιστησάντων, οὐ δι' ἐκείνους, ἀλλὰ διὰ ⓦ ἐξ αὐτῶν μέλλουσι τίκτεσθαι καρ-
πόν. καὶ μάρτυρα Ἡσαΐαν· Καὶ εἰ μὴ Κύριος σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Ησ.α.θ.
35 Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν. ἀλλ' ἆρα μὴ ἡμεῖς εἰσασάμεθα
τὸ ῥῆμα, καὶ πρὸς ἄλλου εἶπεν Ἡσαΐας; ἀλλὰ ἄκουε καὶ τοῦτο Παύλου τοῦ τῶν πρόσφυγῶν
ἀδελφοῦ καὶ ἑρμηνέως λέγοντος· Ἀδελφοί, νῦν λῆμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν, ἵνα Γαμ.ια.ε.
σωθῇ τὸ κατάλειμμα· καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας, εἰ μὴ Κύριος σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν Ρωμ θ κθ.
σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν." ἀπώλοντο γὰρ πρόσθεν ὁ Θεὸς, καὶ οὐχ ὡς ἡμεῖς χρώμεθα
40 διδασκόμενα τὰ πρόσφατα, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς διὰ τῆς πείρας μανθάνει· πάλιν λέγω, ὡς
πολλάκις εἶπον, τὰ τέλη τῶν αἰώνων ἔβλεπε. ⓦ Ἀδὰμ εἶδεν ἀμαρτήσοντα· πρόσεχε καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ μέλλοντας δικαίους. ἔβλεπεν αὖθις ἐκδημοῦντι τοῦ παραδείσου, ἀλλὰ πρόσεχε ἡτοιμάσθαι αὐτῷ βασίλειον ὃ θαυμαστόν. πρὸ τοῦ παραδείσου ἡ βασιλεία ἐ-
γνώετο. θαυμάζεις ὅτι Ἀδὰμ ἐξεβλήθη τοῦ παραδείσου; θαύμασον, ὅτι πρὸ τοῦ παρα-

Ματθ. κε. λδ. δείσω ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ αὐτῷ ἡτοίμασο. λέγει ὁ σωτήρ· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἀρχὴν ἔσχησαν αἱρετικοὶ τὰ ἡτοιμασμένα" τοῖς ἁγίοις τοῦ καταβολῆς κόσμου· καὶ" ὁ γὰρ ἰὼ ποτε ὅτε οὐκ ἰών. ῥήματι ὁμολογοῦσι μονογλῶσσοι, ὅπερ ἀπαλλαγὴν δ" γράμματος ὑδωίασται. δ ῥῆμα χρείζονται, ἡ δ" πρᾶγμα κλέπτοισιν. ἐὰν εἴπωμεν μονογλῶσσοι γάρ, οὐθέως λέγουσι, γέγραπται καὶ πρωτότοκος πάσης τῆς οἰκουμένης. οὐκοῦν κατ' αἱρετικοὺς τὰ δύο μάχεται. εἰ γὰρ πρωτότοκος, ἦν μονογλῶσσος. ὁ γὰρ πρωτότοκος ὅταν ἀδελφοὺς ἔχῃ, πρωτότοκος λέγεται· ὁ δὲ μονογλῶσσος ἐὰν ἀδελφοὺς ἔχῃ, μονογλῶσσος οὐ λέγεται. μονογλῶσσος γάρ ἐστιν ὁ μόνος ἔκ τινος γλωσσῆς, καθὼς καὶ ἡ γραφὴ μάρτυρα πρὸς τὸν Αβραὰμ λέγουσα, Λάβε τὸν υἱόν σου τὸν μονογλῶσσον. πρωτότοκος λέγεται ὁ ἀδελφοὺς ἔχων· πρωτοβουλίᾳ γὰρ τῷ γεννᾶσθαι πρῶτος· ὁ δὲ μονογλῶσσος, τῷ μὴ ἔχειν ἀδελφοὺς λέγεται μονογλῶσσος. καὶ ἕτερος δὲ μονογλῶσσός ἐστιν, ὁ" μονογλῶσσος ἔκ τινος γλωσσῆς· καὶ ὁ μόνος γλῶσσαν, ὡς ραδιουργοῦσιν αἱρετικοὶ, μονόγλωσσος, ὅτι μόνος ἐγλώσσετο τοιοῦτος. οὐκοῦν ὁ Ηλίας μονογλῶσσος, ὅτι μόνος τοιοῦτος· ἕτερος γὰρ οὐκ ἦν λόγον· ἀλλὰ μονογλῶσσος ἔθος λέγειν τὴν γραφὴν, μόνον ἔκ τινος γλωσσῆς ὄντα, καὶ τῷ ὀνόματι θεῖσαν ἀπόδειξιν τοῦ ῥήματος. πρόσχες. ὁ πρωτότοκος ἐὰν ἀδελφοὺς μὴ ἔχῃ, μονογλῶσσός ἐστιν· ἐγὼ οὐκ ἕνα, οὐ δύο, ἢ τρεῖς, ἀλλὰ πολλοὺς πρωτοτόκους εὑρίσκω. ξένον πρᾶγμα· πρωτότοκοι πῶς πολλοί; εἷς γὰρ ὀφείλει εἶναι. ζήτησα λόγον ἀφ' οὗ πρωτότοκον καὶ μονογλῶσσον· λύσωμεν δὲ ὅ ἀπορεῖ. πρῶτον πιστεύοντα Θεὸς ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ πρωτότοκον καλεῖ, οὐκ ὡς πρῶτον ἄλλων πιστῶν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἰδίοις χρόνοις πρῶτον φανέντα. οἷς, ἐν Αἰγύπτῳ λαὸς ὁ λαός· λέγει ὁ Θεὸς ἀφ' Μωϋσέως, Υἱὸς πρωτότοκός μου Ισραήλ." Εἶπα δέσποτα, ἔξαπόστειλόν μοι τὸν λαόν μου. ἰδοὺ λαὸς πρωτότοκος, ὅπερ ἐν ᾧ καιρῷ ἐκείνῳ πρωτότοκος ἦν λαός, ἐπεγνωκὼς τὸν Θεόν. ἀνέκυψε μετὰ ταῦτα Δαβίδ, μετὰ τὸν νόμον, μετὰ πολλὰς γλώσσας, καὶ ἐπαγγέλλεται λέγων ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ τὸν Χριστὸν ἀναστήσειν, ὡς λέγει ὕπου· Εὗρον Δαβὶδ τὸν δοῦλόν μου· ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ μου ἔχρισα αὐτόν. αὗται ὑπερδέσεταί με, πατήρ μου εἶ σύ, καὶ ἐγὼ πρωτότοκον θήσομαι αὐτόν. εἰ γὰρ πρωτότοκος ὁ Δαβὶδ, πρωτότοκος καὶ ὁ λαός, ὁ Αδὰμ πρωτόπλαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ, Νῶε, Σὴμ πρωτόπλοκοι· Αβραὰμ πρωτότοκος ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ, Μωϋσῆς, Ησαΐας, ὅπερ καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν χρόνοις πρωτέκυψαν εἰς εὐσέβειαν, ἐκ τούτων πολλῶν πρωτοτόκων σωτηρία μεγάλη ἐκκλησία καὶ ἔστιν ἐν οὐρανῷ. μάρτυρες Παῦλος· Προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει, καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος Ιερουσαλὴμ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς. ἐκείνων τῶν πρωτοτόκων εἷς ἐστι καὶ ἁφὰξ Χριστός, καὶ τὴν θεότητα μονογλῶσσος. ὅπερ γὰρ οὐκ ἐν ἑκάστῃ γλώσσῃ προκόπτουσα, προσλαμβάνεται, μετὰ πάντων καὶ αὖθις πρωτότοκος λέγεται. ἀφ' ὧν λέγει Παῦλος, Πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς. ἀλλ' ἐνταῦθα πολλὰ εἰρῶσθαι· τηρεῖται δὲ διήγημα τῇ ἑξῆς, τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ καὶ ἐπλάσθη· ἵνα, τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ζωοποιούσης, ἐν πλείστοις σαφῶς ἀδῇ καὶ δυνάμεν τὴν ἡμετέραν ὁ λόγος, οὐκ ἀξίων" παῤῥησιάζομαι. κοινὴ γὰρ ἡ πηγὴ, κοινὰ πάντα τοῖς προκειμένοις δῶρα, ἐὰν μόνον θελήσωμεν ἡμεῖς καὶ πάσης προθυμίας ἀπτώτως ἁψώμεθα.

ΗΘΙΚΟΝ Τρέπωμεν δὲ ὅ λέγει ὅτι τὴν τῶν ἡμερῶν ἐπιμέλειαν. ἴδωμεν ἐάν πως δῷ εἰς ἔκπτωσιν χρόνου πεπαῤῥησιασμένων ἐν εὐσεβείᾳ. ὁ διδοὺς πείνῃ λεγέτω, ἔκπτωσις τοῦ χρόνου μου· ὁ ἐγείρων πεσόντα λεγέτω, ἔκπτωσις τοῦ χρόνου μου. ζητήσωμεν δὲ προοίμιον τοῦ ψήφου, ὅπερ ἃ φάλλομεν, πάντως εἰδέναι χρή. ἀφ' οὗ τί λέγομεν, κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου;" πάντα γὰρ θυμίαμα κατευθυνόμενον. οὐ γὰρ Θεὸς εὐωδίας τέρπεται μύρων. τί οὖν ἐστι, κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου, ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν

ἐνώπιόν σου; ποῖον θυμίαμα; δύο ἰῶτα θυσιαστήρια ἐν τῇ σκιᾷ· ἐν δὲ τῇ αὐλῇ ἔξω τὸ χρυσοπαίδιον· ἕτερον δὲ εἰς τὰ ἄλλα ἔπιπλα. ὃ ἔσω μὲν θυσιαστήριον, θυμιαμάτων ἰῶτα μόνον, οὐκ αἱμάτων χύσεως· ὃ δὲ ἔξω θυσιαστήριον, τῶν θυομένων ζώων καὶ ἀρτῶν προσφορᾶς καὶ σπονδῶν ἄλλων. καὶ Ⓦ μὴ ἔξω βωμὸν κελεύει ὁ Θεὸς ἀλλ' Ⓦ Μωϋσῆ ἔκλιθον ἀπελεκήτων ποιῆσαι, Ⓦ δὲ ἔνδον ἐν τῇ σκιᾷ οὐκ ἀριθμοῦ παρεγγυμένου. τί ἀνίτηται ἢ τοῦ Θεοῦ χάρις ἔξω τούτων, ἀναγκαῖον ζητῆσαι. δύο λαοὶ ὑπηρετουμένους τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ· καὶ Ⓦ μὲν, ἀπαίδευτον λαόν, Ⓦ δὲ, πεπαιδευμένον. ὁ γὰρ εἰ λέξιν σολοικίζων, ἢ βαρβαρίζων, οὗτος λόγους ἔχει λίθους ἀπελεκήτους· ἀλλ' ἡμῶν εἰς τὸ θυσιαστήριον παρεγγυῶται. πάλιν πεπαιδευμένος χρυσός, ὁ ἔντιμος λέγει λόγος. καὶ ὅτε μὲν ἀφαίρεται, ὅτε δὲ οὐ καλλεται.

καὶ γὰρ οὐκ ἦν Θεοῦ θυσιαστήριον, καὶ οὐ τῶν Θεοῦ θυσιαστήριον. ἰῶτα δὲ οὐκ ἦν τεσσάρων εἰδῶν συγκείμενον τὸ μύρον· στακτῆς, ὀνυχος, χαλβάνης, λιβάνου. ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν οὐκ ἀφθόρων σύγκειται, καὶ ἡ ἀρετὴ οὐκ ἀφθόρων, φησί· Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου· ὡς οὐκ ἦν τὸ οὐκ πολλῶν συγκείμενον, καὶ εἰς μίαν ὠδὴν ἀποτελούμενον. ὅταν μὴ τῆς διαθέσεως εἰσέρχεται τις νηστείαν ἔχων, ἐλεημοσύνην, πίστιν, ἀγαθοεργίαν, φησὶν, ἡ τετραπλῆ ἀρετὴ σκεύει τῷ θυμιάματι ὡς ἐνώπιόν σου κατευθυνόμενον. οὕτω καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ ἀνακαλεῖ· Ἰδοὺ δή, φησι, τί καλὸν, ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό; ὡς μὲν ἐπὶ κεφαλῆς, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα, Ⓦ πώγωνα τοῦ Ααρών. ἀντικαλεῖ τὸν ἀναπτὸν μύρῳ ἱερατικῷ, τὸν δίκην θυμιάματι ἱερατικῷ. ἔχεις τὸν σωφρονισμόν; ἀδελφὸς εἶ τοῦ ἱερέως. ἱερωσύνην (φέρε εἰπεῖν) οὐκ ἔχω, σωφρονισμὸν ἔχω. ἀδελφή ἐστιν ἡ ἐμὴ σωφρονισμὸς τῆς σῆς ἱερωσύνης. πόθεν τοῦτο; καὶ γὰρ ἐκεῖνον ἀγνὸν δεῖ εἶναι Ⓦ ἱερουργοῦντα, ἐμὲ δὲ ἁγνὸν Ⓦ λατρεύοντα· ἐὰν ἔχω σωφρονισμὸν, λαμβάνω ἱερωσύνην. πόθεν τοῦτο; Δαβὶδ φεύγων τὸν Σαοὺλ, ἦλθε πρὸς Ἀβιάθαρ τὸν ἀρχιερέα, καὶ λέγει αὐτῷ, Δός μοι ἄρτους· ὅταν ἐξαίφνης ἀπεσάλπιγγα πρὸς βασιλέως, ἐφόδια οὐκ ἔχων. λέγει ὁ ἀρχιερεὺς ὁ τῶν νόμων ἔμπειρος· οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἄρτος ἄλλος, ἀλλ' ἢ ἅγιος, οὐ θέμις ἄλλῳ φαγεῖν, ἀλλ' ἢ τῷ ἱερεῖ. εἰ σὺ οὖν ἔβλεπε τὸν αὐλίτην, ἐφοβεῖτο ἂν τοῦ τῆς προθέσεως ἄρτους προσδοῦναι, ζητῶν πρὸ τῶν μὴ ὄντων ἱερέων καθαρότητα, καὶ λέγει· Εἰ ἔστι παιδάρια σὰ μὴ σὺ καθαρὰ ἀπὸ γυναικῶν, λάβε. τὸν γὰρ σωφρονισμὸν, ἀδελφὸν τῆς ἱερωσύνης ἠγεῖτο. καὶ ἵνα μή τις εἰς σχολὴν τοῦ ἱερέως ἐκλάβοι τὸ δοθῆναι τοὺς ἄρτους τοῖς μὴ οὖσιν ἱερεῦσι, ἄκουε πῶς ὁ σωτὴρ, ὡς καλῶς αὐτῶν γνησιότατος, μνημονεύει. ἐπεκάλεσαι τοὺς ἀποστόλους ποτὲ Ἰουδαίους, ὅτι σάββατα πλέουσι, καὶ ψώχοντες ταῖς χερσὶν ἐσθίουσι. λέγει αὐτοῖς ὁ σωτήρ· Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαβὶδ ὅτε ἐπείνασε, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγε, οὓς οὐκ ἐξὸν ἦν φαγεῖν, οὔτε αὐτῷ, οὔτε τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις; εἶδες ἀδελφὸν ἱερωσύνης σωφρονισμόν; εἶδες πῶς ὁ Θεὸς οὐ προσωπα βλέπει, ἀλλὰ ἀληθείαν δοκιμάζει; προσκυνοῦμεν τοίνυν πρὸς εὐποιΐαν καὶ προσδιαχωρίσωμεν, ἵνα ἡ νηστεία λάβῃ πτερά. ὥσπερ γὰρ πετηνοὶ ἐσμὲν μὴ ἔχοντες τὸν τῶν πτερύγων συνεργόν, ἵστασθαι οὐ δυνάμενοι· οὕτω καὶ ἡ νηστεία δύο πτερὰ ἔχει, προσευχὴν καὶ ἐλεημοσύνην, ὧν αἴθουσα πέφυκεν οὐ δυνάμενα. βλέπε τὸν Κορνήλιον μετὰ τῆς νηστείας καὶ ταῦτα τὰ πτερὰ κεκτημένον. διὰ καὶ φωνῆς αὐτῷ φερομένης ἤκουσεν ἀγαθόν· Κορνήλιε, αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ. ἵστασθαι ζηλοῖ μὲν νηστεία, ἁγιάσατε, πτερὰ δὲ πάλιν ταύτης ἐλεημοσύνη καὶ προσευχὴ κτήσασθαι, ὧν ἄνευ ταῦτα δῶμεν μὴ δύνασθαι πτέσθαι. ὁ ζιζυφος καὶ μὴ λαλῇ γλῶτταν μεγάλην, ὃ δίκαιον βοᾷ. μεγάλη γὰρ δικαιοσύνης σωτηρίας ἀρετή. διὰ λέγει· Εἰσακούσον, Κύριε, δικαιοσύνης μου. προσεύχου μὲν οὖν καὶ μέγιστον ἀγαθὸν, προσευχὴ καὶ ἐλεημοσύνη καὶ δικαιοπραγία· τὸ δὲ ἀσφαλὲς καὶ ἀσάλευτον, καὶ ῥίζα πάντων, ἡ περὶ τὸν Θεὸν γνῶσις, ἡ τῶν μονόζωμος

Ἐξοδ. λ. λδ.

Ψαλ ρλϛ. α.

α. Βασ. κα. α.

Λευϊτ. ϛ. α.

Ψαλ. ιϛ. α.

προσκυνήσις, ἡ τῦ ἁγίου πνεύματος ὁμολογία, μία πίστις, ἀδιαίρετος, ἀσφαλὴς, ἄχρως, ἀμέριστος. Εἴρηται ὃ μέλλω λέγειν, ἀλλ' ὅμως πάλιν λέγω. ὁ Θεὸς σοφὸς ὢν ζωεχώρησεν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἀρχὰς τοῖς αἱρέσεις ἔχειν τοῖς ἐπωνυμίας ἀπὸ τῶν ἰδίων δογμάτων, ἵνα φανῇ, ὅπου οὐ Θεοῦ δόγμα, ἀλλ' ἀνθρώπων ὄντων εὕρεμα τὰ παρ' αὐτῶν δοξαζόμενα· οἷον, Μακεδονιανοὶ ἀπὸ Μακεδονίου, Αρειανοὶ ἀπὸ Αρείου, Εὐνομιανοὶ ἀπὸ Εὐνομίου. ὁμοίως δὲ αἱ λοιπαὶ αἱρέσεις· τὸ μὲν τοι πίστει τὰ ἀποστόλων ἀρχαῖα θέλων φυλάξαι, οὐ συνεχώρησεν αὐτοῖς ἀπὸ ἀνθρώπου ὀνομάζεσθαι. καίτοι γε καλοῦσιν ὁμοουσιασταί, οὐκ ἀνθρώπου ἑρμηνεύοντος, ἀλλὰ τὴν πίστιν κηρύττοντος. ὅπερ γὰρ ὃ ἀπὸ αἱρέσεως καλεῖσθαι οὐκ ἔστι πιστῶν, ἀλλὰ αἱρετικῶν, λέγει Παῦλος Κορινθίοις μεμφόμενος· Ακούω γὰρ ὑμᾶς σχίσματα εἶναι. ὁ μὲν γὰρ λέγει, ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Απολλῶ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ. ὁρᾷς ὅπου ὃ ἀπὸ αἱρέσεως καλεῖσθαι, χωρὶς ὄντος; οὐκ ἴσως ἀξιοπιστότερος Μακεδονίου Πέτρος; ἀλλ' οὐ τὰ ὀνόματα τῶν ἀποστόλων φθόνει, ἀλλὰ χωρεῖ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ· καὶ σὺ καταμένεις τὴν πίστιν, τὴν ἀδιαίρετον βασιλείαν, τὴν ἀμέριστον δόξαν; ἀλλὰ μέχρι τότε. ἔχομεν γὰρ τὸν λύχνον εἰς ὃ φῶς. Λύχνος μὲν τοῖς ποσὶ μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς τοῖς τρίβοις μου. ὅταν τί λύχνος; ὅταν τί φῶς; λύχνος μὲν τοῖς κατηχουμένοις· φῶς τοῖς τελειουμένοις. ἀλλὰ καλῶ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ἀγρύπνους ὑμᾶς τὴν πίστιν φυλάξαι, ἀμόλυντον ἀπὸ ἀδικίας, καθαρὰν ἀπὸ πλεονεξίας. βλέπε μεταμόρφωσιν τοῦ μὲν τὴν ἀποχὴν τῶν βρωμάτων ζηλοῦντος, καὶ τὴν ἀποχὴν τῶν ἀκροκρεμάτων μὴ φερούσης· οὐ πίνω, φησὶν, οἶνον, οὐκ ἐσθίω ἔλαιον, οὐ πρόσωπα κρέα. καλῶς· ἀληθῶς ὅταν Θεὸν καλῇ καὶ ταῦτα. ἀλλὰ ζητήσωμεν τὸ πρᾶγμα. ἄρτος, ὕδωρ, οἶνος, κρέα, ἔλαιον, πόματα ταῦτα Θεοῦ δημιουργήματα· πλεονεξία δὲ καὶ ἀδικία καὶ ἀσέβεια, τοῦ διαβόλου ἔργα. τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀφίσασα ὅταν πεισθῶμεν, τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου καὶ ἀφίσασα ὅταν πεισθῶμεν; ἄρτος καὶ οἶνος δὲ ἔλαιον, δὲ ὅσα ἄλλα, Θεοῦ εἰσιν ἔργα, ὅλα καλὰ, καὶ καλὰ λίαν. λέγει Παῦλος· Παν κτίσμα Θεοῦ καλὸν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον. ἁγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως. Εἰ οὖν εὐλογεῖται διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύξεως, Εἰ οὖν εὐλογεῖται, Εἰ οὖν ἁγιάζει, διὰ τί ἀπεχόμεθα; ἀδικίαν καὶ πλεονεξίαν καὶ τὰ τοιαῦτα, τοῦ διαβόλου ἔργα εἰσί. τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ ἀφίσασα διὰ πεισθῶμεν, καὶ τῶν ἔργων τοῦ διαβόλου οὐ χωρείζῃ δι' εὐσέβειαν; καὶ μικρὸν, ἀδελφοὶ, κἂν μήπω θύοντος κρίσις ἐπέλθῃ· κἂν ἐπὶ τοῦ ἀδικουμένου τιμωρίαν ἐπείλησε. Τὰ αὐθάδη φθάνομεν, καὶ τὰ εὐπρόσδεκτα οὐ φεύγομεν; ἀγαθὸν ἡ ἐλεημοσύνη. τῇ μὲν γὰρ ὀργῇ σχορπιζομένη, τῇ δὲ ἀληθείᾳ συναγάλλεται. τῇ μὲν γῇ δημεύεται, ἀφ' ἧς ἐκδέχεται τὰ σπέρματα· οὕτως ἡ ἐλεημοσύνη δοκεῖ μὲν ἄλλοις δίδοσθαι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ τῷ δεδωκότι ταμιεύεται. Εσκόρπισεν γάρ, φησὶν ὁ Δαβὶδ, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. οὕτω νῆσε θύσωμεν, οὕτω προσκυνήσωμεν, οὕτω πιστεύσωμεν, τὸν πατέρα δοξάζοντες, τὸν υἱὸν ὑμνοῦντες, τὸ ἅγιον πνεῦμα προσκυνοῦντες, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΣΜΟΠΟΙΙΑΝ. λογ. ε.

Πολλὰ μὲν καὶ μεγάλα τὰ παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις δεδωρημένα· προέχει δὲ αὐτῶν τὰ μείζονα πασῶν δωρεῶν, ἡ τῶν γραφῶν διδασκαλία. ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη καὶ πᾶς ὁ τῶν ἄστρων χορὸς, καὶ ποταμοὶ καὶ πηγαὶ καὶ λίμναι παρὸς τὴν τῶν σωμάτων θεραπείαν γεγόνασιν· αἱ δὲ ἅγιαι γραφαὶ πρὸς τὴν τῶν ψυχῶν διόρθωσιν ἐδόθησαν. ὅσῳ δὲ σωμάτων αἰωνίτερα ψυχὴ, τοσούτῳ

τῶν

τῶν ἄλλων δωρεῶν μυστικωτέρα ἡ τῶν θείων γραφῶν *. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ σωτήρ· Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ἐν αἷς δοκεῖτε ζωὴν αἰώνιον ἔχειν. ἐρευνήσωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς τῶν γραφῶν, καὶ τῆς ἐπαγγελίας ἀψώμεθα, καὶ τῇ δυνάμει τῷ θεσπίσαντι τὴν δημιουργίαν καὶ δυνάμενον δεῖξαι ὑπερφυῶς. μηδεὶς οὖν πάλιν μεταφέρων τοῖς μὴ ἀκριβείας ζητηταῖς. ἴσως γὰρ τῶν φλυαρῶν ὑπερφερόντων τοῦτο, ὃ μέμφεσθαι ταῖς τοῦ Θεοῦ παραπέμψεσι, καὶ ἐγκαλοῦντες τοῖς μὴ ἀκριβείας λεγομένοις. ἤκουσά τινων ἐγκαλούντων ὅτι, τίς χρεία ἐστὶν ὕδατος, ὅπου πῦρ ὕδατος ὑπερβαλλομένου; ἡμεῖς, φησι, φυσιολογίαν οὐ θέλομεν μανθάνειν, ἀλλὰ θεολογίαν. διὰ τί δὲ εἰδέναι ὅτι ταῦτα τὰ ῥήματα λέγων ὄντι καὶ ῥαθύμων. μὴ γὰρ τὴν θεολογίαν ἡ φυσιολογία χρηπίδα παρέχει τῇ εὐσεβείᾳ. εἰ δὲ ἐκβάλλουσι φυσιολογίαν, ἐγκαλείτωσαν τοῖς προφήταις, μεμφέσθωσαν τοῖς ἀποστόλοις. ὁ ἀπόστολος φυσιολογεῖ· Οὐ πᾶσα σὰρξ ἡ αὐτὴ σὰρξ· ἀλλ' ἄλλη μὲν σὰρξ ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ ἰχθύων, ἄλλη δὲ πετεινῶν· καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια. διὰ τί φυσιολογεῖ Παῦλος, καὶ ἀπὸ μουσικῶν ὀργάνων ἐγκαλεῖ τῷ λέγειν· Τοσαῦτα, εἰ τύχοι, φωναί ἐστιν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἄφωνον· αὐτῶν; ἢ γὰρ ἐμὲ ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῶ, ἢ τίς παρασκευάζεται εἰς πόλεμον; εἴτε αὐλὸς, εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ δῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον, ἢ τὸ κιθαριζόμενον; τί χρεία ἦν ἡ Παύλου γλῶσσα περὶ αὐλῶν καὶ κιθάρας; ἀλλὰ φυσιολογεῖ ἀπὸ τῶν φαινομένων, ἵνα παιδεύσῃ τὰ νοούμενα. τίς δὲ χρεία ἐστὶ τῇ βίβλῳ ἣ Ἰὼβ φυσιολογηθῆναι τοσαῦτα; ἀθῶος λέοντος, φωνὴ λεαίνης, γαυρίαμα δρακόντων ἐσβέσθη· μυρμηκολέων ὤλεσε παῖδα· ὃ μὴ ἔχει βορέαν· νεοσσοὶ ὑπὸ γυπῶν τὰ ὑψηλὰ πέτονται. διὰ τί ἄλλος προφήτης ἔλεγεν· Ὃν τρόπον ἐὰν λάβῃ λέων, καὶ ἁρπάσῃ, καὶ βοήσῃ ὑπὲρ τῆς θήρας, ἢ πλησθῇ τὰ ὄρη τῆς φωνῆς αὐτοῦ; καὶ αὖθις· ὁ σωτὴρ φυσιολογεῖ· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃ μικρότερον μέν ἐστι τῶν ἄλλων σπερμάτων, αὐξηθὲν δὲ μεῖζον πάντων γίνεται τῶν λαχάνων. καὶ πάλιν· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ, ὃς σπείρας καλὸν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, καὶ βλαστήσῃ, καὶ μηκυνήσῃ, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ βλαστάνει πρῶτον χόρτον, εἶτα στάχυν, εἶτα σῖτον πλήρη ἐν τῷ στάχυϊ. φυσιολογεῖ καὶ τὸν οὐρανὸν ὁ σωτήρ· Ἐὰν θλιβῇ, φησι, ὁ οὐρανὸς ὑπὸ τοῦ ὄρους πυρρός, λέγετε, εὐδία. συγκαλύπτει γὰρ πυρράζων ὁ οὐρανός. τίς δὲ χρεία τούτων; ταῦτα λέγω διὰ τοῦ ἀπαραδύτως ἐγκαλεῖν ὑπερφερόντως. πρὸς Θεοῦ κινῆται λόγος, καὶ φεύγει τὴν ἀκριβῆ τῶν δογμάτων ἀκρόασιν; ἐπεὶ τοίνυν πρόκειται Θεοῦ χάριτι εἰς τὴν τοῦ παραδείσου δημιουργίαν εἰπεῖν, ἃ κατ' ἀξίαν τοῦ προβλήματος, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν τὴν ἡμετέραν, ἀναγκαίως εἰς τὴν ὑποθεσιν καθήξομεν. ἐκεκόσμητο ὁ οὐρανός, ἐστεφάνωτο τοῖς καρποῖς ἡ γῆ, διώδευτο τὰς τῆς θαλάσσης ὕδατα, ἐβλάστησε βλαστήματα, προῆλθε τὰ ἄλογα ζῶα, ἐπεπλήρωτο ἡ οἰκουμένη, ἐκεκόσμητο ὁ οἶκος· ἔλειπεν ὁ οἰκοδεσπότης πάντων ἡγεμόνων. Εἶπεν ὁ Θεός· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ ὁμοίωσιν. ἐδείχθη τῇ προτεραίᾳ, τίς ἡ δυνάμις τοῦ, ποιήσωμεν, τίνος ὁ λόγος, ἢ πρὸς τίνα ὁ λόγος, τίς ὁ σύμβουλος, καὶ τίνος ἡ κοινὴ σκέψις. ἀλλ' ἐπεὶ ἀπὸ τῶν γραφῶν πρεσβεύσαιμεν σύμβουλον τῆς δημιουργίας τὸν συμβουλὴν ὑμῶν, ἐσιωπήσαμεν ἂν τοῦ ἀγίου πνεύματος τὴν δόξαν, ἵνα μὴ ἀφορμὰς δίδωμεν τοῖς ὑλαιοτάτοις Ἀρειανοῖς, δυάνθρωπον εἰδέναι, ὅτι μία δόξα, μία γνώμη, εἷς λόγος ἐνεργῶν τὰ πάντα καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Εἴρηται δὲ ταῦτα συμβουλὸς ὁ υἱός· ἀλλὰ χρὴ εἰρῆσθαι, Οὐ τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ σοφεῖς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. λέγει Παῦλος, σοφεῖς οἶδε * τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ· οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ σοφεῖς οἶδεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. εἰ τὸ ἐν σοὶ πνεῦμα ἀλλότριον τῆς οὐσίας, καὶ τὸ ἐν τῷ Θεῷ πνεῦμα ἀλλότριον τῆς τοῦ Θεοῦ οὐσίας. βλέπεται πῶς ὁ πατὴρ; ἡ αὐτὴ βλέπει καὶ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα.

βλέπεται

Ἰωαν. ε λθ.

α. Κορ. ιε. λθ.

α. Κορ. ιδ. ι. ν. ζ.

Ἰωβ. δ. ι.

Ησ. λα. δ.

Ματθ. ιγ. λα.

Μαρκ. δ. κε.

Ματθ. ις. γ.

Γεν. α. κε.

α. Κορ. β. ια.

βύλεται ὁ υἱός; ἡ αὐτὴ βυλὴ πατρὸς καὶ πνεύματος. βύλεται τὸ πνεῦμα; ἡ αὐτὴ βυ-
Ιωαν. ε. κε. λὴ πατρὸς καὶ υἱοῦ. ἐγείρει ὁ πατὴρ τοὺς νεκρούς, ἐγείρει καὶ ὁ υἱός. λέγει ὁ σωτήρ· Ωσπερ γὰρ ὁ
πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. ἰδοὺ ἡ βυλὴ συνηγμένη.
α. Κορ. ιβ ια. ποῦ οὖν ἡ βυλὴ τοῦ πνύματος; ἄκυε. Ταῦτα ἅπαντα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα,
διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βύλεται. μία βασιλεία πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος. 5
μεμφεται ὁ Θεὸς καὶ τοῖς αὖθις γνώμης Θεοῦ πειρωμένοις τι ποιεῖν. λέγει δὲ τὸ προφή-
Ησ. λ. α. τυ· Οὐαὶ τέκνα ἀποστάται, λέγει Κύριος, ἐποιήσατε βουλὴν δι' ἐμοῦ, καὶ ἐνόησε δὲ
τοῦ πνεύματός μου. πρέπως προῆκεν τὴν ἁγίαν περιοδεύειν Ζαχαρίας ὁ προφήτης·
Αγγ. β. ε. ς. Ἰσχύετωσαν αἱ χεῖρες Ζοροβάβελ, λέγει Κύριος, καὶ ἰσχύετωσαν αἱ χεῖρες Ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως, Ἰσ Ιωσ
καὶ αἱ χεῖρες τοῦ λαοῦ· δόπερ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι, λέγει Κύριος, καὶ ὁ λόγος μου ὁ ἁγιάσθη, καὶ τὸ Ιωσηδ 10
πνεῦμά μου ἐν μέσῳ ὑμῶν. ἄλλως δέ, ἀδελφοί, ἡ ἀναλύτησις ἡμῶν μαρτυρεῖ τῇ δημιουργίᾳ.
Εἰ μὴ ἐκοινώνησε πατρὶ καὶ ὑιῷ τὸ πνεῦμα εἰς τὴν δημιουργίαν, οὐκ ἂν ἐκοινώνησεν εἰς
τὴν ἀναλύτησιν. πῶς βαπτιζόμεθα; ἐν ὀνόματι πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος." ποία Ισ. πῶς
μείζων ἡ ἀναλύτησις, ἢ τῆς δημιουργίας, ἢ ἡ τῆς μυσταγωγίας; ἐκεῖ ἀρχὴ ζωῆς εἰς θάνατον· ζωὴ ε
ὧδε ἀρχὴ θανάτου εἰς ζωήν. πῶς τοίνυν ἐδέχεται ὅτι μὴ τὰ μείζονος χοινωνοῖ εἰ) πα- 15
τρὸς καὶ υἱοῦ τὸ ἅγιον πνεῦμα· ὅτι ἢ τῆς σωματικῆς δημιουργίας ἀποχωρίζεσθαι τῆς κοινῆς
ἀξίας; οὐκ ἂν ἐκπέσοιμι, εἰ μὴ ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐμορφώθημεν· καὶ ὅπερ ἐν
τῇ προφητικῇ κτίσει κοινωνοῖ ὅτι πατρὸς καὶ υἱοῦ, ὁμοίως καὶ ἐν τῷ βαπτίσματι κοινωνὸν καὶ συ-
εργόν. πάλιν ἐν τῇ ἀναστάσει, οὐχ οἵοντε ἡμᾶς ἄλλως ἀναστῆναι, εἰ μὴ πατρὸς θέλοντος,
καὶ υἱοῦ συνεργοῦντος, καὶ ἁγίου πνεύματος ἐνδυναμοῦντος. ἄκυε τοῦ Κυρίου λέγοντος (καλῶς 20
εἶπον τοῦ Κυρίου. εἰ γὰρ καὶ Παύλου ὅτι φωνή, ἀλλὰ τοῦ Κυρίου ὅτι φωνή. αὐτὸ γάρ ὅτι ἀκού-
α. Κορ. ιγ. γ. σαι, Εἰ δοκιμὴν ζητεῖτε λαβεῖν τοῦ ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ) λέγει τοίνυν ὁ ὁ Παύλου λα-
Ρωμ. η. θ. λῶν· Ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. Εἰ
δέ τις πνεῦμα Θεοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ· Εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν
διὰ ἁμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. Εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος Ⓜ Χριστὸν 25
οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας Ⓜ Χριστὸν ἐκ νεκρῶν, ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν, διὰ τὸ
ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα ἐν ὑμῖν. ἐκτὸς οὖν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, οὐχ ἡ προφητικὴ
κτίσις, οὐχ ἡ δευτέρα γένησις, οὐχ ἡ τελευταία ἀνάστασις. ποιήσωμεν δὴ θεσπέσιον. ἐν ταύ-
θα λοιπὸν προσφαλισάμενοι τοῦ μεμφομένου. ἡ τοῦ ἀθέτου προσπορία τῇ Εὐρεσί- 30
δη φωνῇ πῦρ ἐρεύγεται). προσέχετε, παρακαλῶ. ὁ μὲν γνησίως ἀκούων, ὡς φίλος καὶ συ-
νεργὸς ὢν τῆς ἀληθείας, σώζεται· ὁ δὲ ἐμφρόνως ἔσχεν τὰς ἀκοὰς, οὐ ζητεῖ ὠφεληθῆ,
ἀλλὰ ἵνος ὅτι λάβοι· καὶ ζητεῖ κερδάνῃ, ἀλλὰ μεμάθηται. ὁ ἄθεσπος τῇ Εὐρεσίδι
βλασφημεῖτω πῦρ λέγει). τοῦτο τὸ ὄνομα οὐκ εὐδόκησε τῷ Ἀδὰμ ἐργάσασθαι· ἀλλὰ τέσσαρα ὅτι 35
στοιχεῖα ἐν τῷ κόσμῳ (πάλιν φυσιολογῶ, καὶ μὴ θέλωσι) γῆ, ὕδωρ, ἀὴρ, πῦρ· τῶν ἄλλων
στοιχείων ἔχασεν, ὡς ἔστι, μόνου. οἷς, ἐὰν λάβοις βῶλον γῆς, προσθεῖναι δεῖ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ κα-
πνομένου δύτη. αὐ οὖν λάβοις βῶλον γῆς, ὅ ὅτι μένει. ὕδωρ πάλιν ἐὰν λάβοις μέτρῳ ὑνί,
μένει ὅ αὐτὸ ὕδωρ, προσθήκην δὲ λαμβάνει. ἀέρος ἐὰν πληρώσῃς ἀσκόν, ἄλλον ἀσκὸν
πληρῶσαι οὐ δύνασαι ἀπ' ἐκείνου. τὸ δὲ πῦρ οὐ μένει, οἷ ὅτι. μικρὸς ἅπτει) λύχνος, καὶ
μυρίας δὲ αὐτοῦ" ἀναπτύσεις λαμπάδας, καὶ μένει ὅλον, φλόγα πολλὴν· καὶ οὐ μένει ἐν τῇ χ. οὐ
ἰδίᾳ ὑλῇ, ἀλλ" ἐσθίει καὶ λάβῃ τὴν ὕλην, πλεονάζει τὸ πῦρ. ἐπεὶ οὖν προῆκεν ὁ Θεὸς, ὅλη 40 χ. ἡ
ἀπὸ τοῦ ἀθέτου σώματος πληροῦται τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα, εἰς λύχνος τοσαύ-
τας ἔλαβε λαμπάδας, καὶ δύσις, καὶ ἀνατολὴ, καὶ ἄρκτος, καὶ μεσημβρία, ἔθηκεν ὄνομα ἄξιον
τοῦ προβλήματος. διὰ τοῦτο καὶ αὖθις τοῦ Ἀδὰμ τὸ ὄνομα ἐπράξαν ἐν τῇ οἰκουμένῃ. ὅπου
γὰρ ἔμαθε τὰ τέσσαρα κλίματα ἐξ αὐτοῦ" κληροῦσθαι, ἐθέσι τὸ ὄνομα τοῦ Ἀδὰμ, ἄλφα Ισ. ἀπ
ἀνατολὴ,

ἀναπολή, δέλτα δύσις, ἄλφα ἄρκτος, μῦ μεσημβρία. καὶ ὃ ὄνομα, καὶ τὰ γράμματα μύρ-
τυρες τῷ ἀνθρώπῳ μέλλουσι πληροῦν τὴν οἰκουμένην. καλέσαι τοίνυν τὴν Εὐρεκάδι φω-
νῇ πῦρ. ἐπεὶ τοίνυν πῦρ ἔχει τὴν προσηγορίαν, οὐκ ὀκνεῖ ἡ γραφὴ καὶ τοὺς ἀγγέλους ἀνθρώ-
πους καλεῖν. ὅτε γὰρ ἦλθον οἱ πρὸς Μαρίαν εἰς τὸ μνῆμα, λέγει, Ἰδοὺ παρέστησαν αὐτῇ δύο Λουκ. κδ. δ.
δύο ἄνδρες. ἦσαν δὲ ἄγγελοι. καὶ ἀγγέλους καλοῦσι τοὺς προφήτας. Ὁ ποιῶν γὰρ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύ- Εβρ. α ζ.
ματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλέγον. καλεῖ οὖν ἄνδρας, ὅτι τὸ κοινὸν ἔχουσι τὴν
ἔννοιαν τοῦ ἀνθρώπου. Τί θαυμάζεις; οὖν καλεῖται ὁ Θεὸς καλεῖται πῦρ, καλεῖται ἄνθρωπος.
λέγει ὁ σωτὴρ περὶ τοῦ ἰδίου παθους· Ἀνθρώπος τις ἦν οἰκοδεσπότης, ὃς ἐφύτευσεν ἀμπε- Ματθ. κα λζ.
λῶνα, καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ, καὶ ἀπεκτάνθησαν ὁ δοῦλος. καὶ (ἵνα σωτέμω) εἶ-
πεν ὁ ἄνθρωπος ἔχθρος, ἔτι ἕνα υἱὸν ἔχω, ἀποστελῶ αὐτὸν, μήποτε σπουδάσωσι. τί βούλε-
ται ἄνθρωπος περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ; οὐ γὰρ εἶπε πολυθεΐαν, οὐκ εἶπεν, ὁμοία ἐστὶν,
ἀλλ', ἄνθρώπος τις ἦν. Διὰ τοῦτο Μωϋσῆς· Ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ κατανάλισκον· καὶ ὁ σωτὴρ Δευτ. δ. κδ.
ἐλθὼν λέγει, Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν. λαμβάνει τοίνυν ὄνομα ἄξιον τοῦ πρά- Λουκ. ιβ μδ.
γματος. ὅπερ γὰρ τὸ πῦρ (ὡς ἔφθην εἰπὼν) ἀπὸ μικροῦ μέγα γίνεται, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ὀ-
λίγου καὶ πένητος τῆς οἰκουμένης ἐπλήρωσεν, σκληθεὶς ὁ ἄνθρωπος πῦρ. τοῦτο δέ τοι, ποι-
ήσωμεν ἄνθρωπον. τῇ γὰρ Εὐρεκάδι, ποιήσωμεν πῦρ. ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμε-
τέραν. πολλοὶ ὑπέμειναν τῶν θυητῶν καὶ τῶν ἁγίας ψυχὰς ἀπαιδεύτων, ὅτι κατ' εἰκόνα Θεοῦ
ὁ ἄνθρωπος, ὡς τοῦ Θεοῦ ῥῖνα ἔχοντος, ἢ ὀφθαλμοὺς τοιούτους, ἢ ὦτα τοιαῦτα, ἢ στόμα τοιοῦτον.
ἐσφαλμένη δὲ καὶ ἄτοπος αὕτη ἡ δόξα. καὶ ἔστιν αἵρεσις ἔως σήμερον ἀνθρωπόμορφον λέγουσα
τὸν θεόν. ὅπερ γὰρ ἤκουσαν, ὁ ὀφθαλμοὶ Κυρίου, καὶ τὰ ὦτα Κυρίου, καὶ ὡσφράνθη Κύριος, καὶ τὸ
στόμα Κυρίου ἐλάλησε, καὶ ἡ χεὶρ Κυρίου ἐποίησε, καὶ οἱ πόδες τοῦ Θεοῦ ἔστησαν, ἐμελογράφησαν
τὸ ἀσώματον, ἀγνοοῦντες τὴν ἄτοπον ἔννοιαν. λέγει ὁ Θεὸς, ἵνα μάθῃς ὅτι σαθρὰ ἐμφέ-
ρεται τῷ ἀνθρώπῳ ἔχει πρὸς Θεὸν, ὅσον πρὸς τὴν σωματικὴν ὄψιν. οὐ γὰρ τὴν φωνὴν
ἀναιρῶ τῶν λεγόντων, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα, ἀλλὰ δείκνυται πῶς κατ' εἰ- Ιερ. κγ κδ.
κόνα λέγει ὁ Θεός. Τὸν οὐρανὸν δὲ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει Κύριος. πάλιν ὁ αὐτός· Ὁ Ησ. ξξ. α.
οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. ἀκολουθήσωμεν τῇ λέξει, δουλεύσωμεν
τῷ ῥήματι· μήπως ἡ ἀκολουθία με ἐλέγξῃ. πῶς νοήσω τὸν οὐρανὸν θρόνον; ὁ θρόνος περιλαμβάνει
τὸν καθήμενον, Θεὸς δὲ οὐ περιγράφεται. ὅθεν ὅτι περὶ Θεοῦ, πάντα δὲ κυκλοῖ καὶ περιέχει
ὁ Θεός. Εἰ οὖν οὐρανὸν ἔχει θρόνον, πῶς μετήσω τὸν οὐρανὸν ἀπραμιᾶ; πῶς δὲ καθήσῃ εἰς
τὸν οὐρανόν; ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. ποῦ κάθηται; ὅπου φα-
νόμενον, ἀστέρες ὑποκάτω τοῦ στερεώματος, ὕδωρ ἐπάνω. ἢ ἐπάνω κάθηται; οὐκ ἐπάνω τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' εἰς τὸν αἰώτερον οὐρανόν. Εἰ κάθηται, πάντως καὶ ὑπο-
δῆς κρέμαται ἕως τῆς γῆς. τοιοῦτον χρῆμα περιπλήσσω ὦ ἀχρηματίστῳ· οὐκ ἔστιν ἀσεβὲς καὶ
τοῦτο οὕτω νοῆσαι; Εἶτα λοιπὸν, εἰ ὑπὸ πόδας αὐτοῦ πατοῦσι τὴν γῆν, πῶς ἀπείρομεν; πῶς
δειζόμεθα; πῶς διερχόμεθα, μὴ συγκρούοντες αὐτοῖς τοῖς ποσί; πῶς διεμέτρησε θρόνον
ἀσταμῇ; πῶς δακτύλοις εἶχε μεγάλοις, ἀναλόγοις τῇ θεότητι; πῶς ἐν ἐκείνοις τοῖς
δακτύλοις ἔγραψε πλάκας μικρὰς δακτύλοις τοιούτοις, καὶ σοφὲ πολλοῖς; ἡμεῖς τοῖσι δακ-
τύλοις γράφομεν, τῶν ἄλλων ζωεργιῶν· Θεὸς εἰν δακτύλῳ γὰρ πλάκας ἐνέγραψεν. Εἰδὲς ἄρα εἰν δακτύλῳ γράφοντα; νόημα τοῦτο μᾶλλον, ἢ ῥήματα. ποιή-
σωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν. βούλεται ἡμᾶς ὁ Θεὸς μιμητὰς αὐτοῦ εἶναι κατ'
ἀρετήν. τί ὅτι δὲ, κατ' εἰκόνα; Θεὸς ἅγιος· ἐὰν γένωμεθα ἅγιοι, κατ' εἰκόνα ἐσμὲν Θεοῦ.
Γίνεσθε γὰρ ἅγιοι, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι. Θεὸς δίκαιος· ἐὰν δικαιοσύνῃ μετέλθωμεν, εἰ- Λευϊτ. ιθ. ϛ.
κόνι ἐσμὲν Θεοῦ. Δίκαιος γὰρ Κύριος, καὶ δικαιοσύνην ἠγάπησεν. ἐὰν ὦμεν φιλάν- α. Πετ. α ιε.
θρωποι, ἐλεήμονες, εἰκόνι ἐσμὲν τοῦ Θεοῦ. λέγει γάρ ὁ σωτήρ· Γίνεσθε οἰκτίρμονες, ὡς ὁ πατὴρ Ψαλ. ρ. ιη.
Λουκ. ϛ. λϛ.

ὑμῶν

Κολασσ. Γ. θ. ι. ὑμᾶς οἰκτίρει. Εἶδες πού ἡ εἰκών; δείκνυσι τὴν Παῦλος τὴν εἰκόνα. λέγε γάρ, Ἀποδύσασθε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐνδύσασθε τὸν νέον τὸν κατ' Θεὸν κτισθέντα εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν. Εἶδες ὅτι ταῖς ἀρεταῖς ἐπιγράφεται ὃ, κατ'

Γεν. α. κζ. εἰκόνα ἐμετέραν. ἐν τίνι ἡ εἰκών; ἐν τῇ ἐξουσίᾳ πάλιν. Ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν θηρίων, καὶ τῶν ἑρπετῶν, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς. ὡς τῆς τοῦ Θεοῦ ἀκολουθίας· ὡς τῆς τῶν ῥημάτων ἀκριβείας. ἀλλὰ τί προσέτον ἐμνημόνευσεν, ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης; καὶ τίνι τάξιν τῆς δημιουργίας ἡ τάξις τῆς διαστάσεως. ὅπου προσῆκε ἐκ τῆς θαλάσσης ἐκβαίνειν ἰχθύες καὶ πετεινά, μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ γῆς τὰ τετράποδα καὶ τὰ λοιπὰ κτίνη, εἰσάγει οὕτω προσέτον τὰ προσήκοντα. ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων καὶ τῶν πετεινῶν, εἶτα τῶν θηρίων καὶ τῶν ἑρπετῶν καὶ τῶν κτηνῶν. ὅθεν καὶ

Ω. Ἰ. ἢ περὶ τῶν παιδ. μ. ζ. ὁ τρὶς παῖδες εὐλογοῦντες ἐν τῇ καμίνῳ, φυλάττοισι τὴν τάξιν· Εὐλογεῖτε θάλασσαν καὶ ποταμοὶ τὸν Κύριον· εὐλογεῖτε κήτη, καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι τὸν Κύριον· εὐλογεῖτε πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ τὸν Κύριον· εὐλογεῖτε τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη· εὐλογεῖτε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. ἰὼ μοὶ σῶν καὶ ἕτερα ἐπιθεωρῆσαι, ἀλλ' εἰς ὃ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. ὃν ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον. οὐκ εἶπεν ἁπλῶς ἐποίησεν, ἀλλ', ἔπλασε. πλάσις λέγεται διὰ τῆς εὐσεβείας. ὡς ὅταν τις θεασάμενος πρόσωπον δύμορφον, καλὸν πλάσμα λέγει. οὐδὲν ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῷ σώματι ἀσεβές, ἀλλὰ καὶ τὸ προσὲς τὴν εὐσέβειαν καὶ ἡ χεῖρις· οἷς, ὁ ὀφθαλμὸς δύο ἔχει, καὶ χεῖρας, καὶ εὐσεβέστατον. καὶ γὰρ βλέπει, καὶ φαιδρῶς ὃ πρόσωπον, καὶ κόσμος τὴν ὄψιν, καὶ ὁρᾷ πάντα. ἡ ἀκοὴ ἔχει τὴν χεῖρα, ἔχει τὴν ὄψιν. ὃ γὰρ ἀνεικένητον κύμβαλον κόσμος ἦ ὃ ζῶον. ὁμοίως ἡ ῥὶς ἔχει τὴν ὀσφρησιν διὰ γνάθου· ἀλλ' ἔχει καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, ὥσπερ μεσότοιχον ἐκ πλεκτῶν τὴν εὐσέβειαν. τοῦτο τῷ ἀνθρώπῳ ἐστὶ ἀρχή. τὰ γὰρ ἄλλα ζῶα μυκτῆρας οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ μίαν καθόλου τὴν ὄσφρησιν. τοῦτο δὲ ἔπλασεν ὁ Θεός. διὰ τί; Δαβίδ· Ὁ φυτεύσας τὸ οὖς, οὐχὶ ἀκούει; ἢ ὁ πλάσας τὸν ὀφθαλμόν, οὐχὶ κατόψεται; ὅτι καὶ τὴν γλῶτταν ἐποίησε πρὸς εὐσέβειαν, πρὸς χεῖρας. καὶ ἵνα δείξω σοι πολλὰ εὐσεβῆ, ἐν εἰπεῖν δύναμαι. ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρώπῳ, λέγω δή, τῷ ἀνδρὶ, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ μαστῶν ἁρμονίαν. ἀνδρὶ μαστός ἆρά τι; ἀλλὰ τὴν εὐσέβειαν. ἔστω γὰρ γυναικὶ ἀλλὰ τὸ ἀναγκαῖον τῆς φύσεως, ἀλλὰ τὴν χορηγίαν τοῦ γάλακτος· ἀνδρὶ μαστὸς ἀλλά τι; ἀλλὰ τὴν εὐσέβειαν, ἀλλὰ τὴν εὐχρησμίαν. ὥσπερ γὰρ τοῖς οἰκοδομήμασι ἵνα μὴ ᾖ ἀλλὰ τὸ ἀναγκαῖον, ἵνα ᾖ ἀλλὰ τὴν εὐσέβειαν· οὕτως ὁ Θεὸς καὶ κόσμησε τὸν ἄνθρωπον, καὶ πρὸς τὴν χεῖρα ἀπήρτισεν. ἔπλασεν αὐτὸν, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς. μακάριαι αἱ χειρῶν ἐλπίδες, ἐὰν ὑπόγυιον, ἂν ἀκούομεν. ἀλλά τί οὐκ εἶπεν, ἔλαβε βῶλον ἀπὸ τῆς γῆς; τοσοῦτον σῶμα ἔπλασε, καὶ τὸ χεῖρον ἔφερε τὸ δὲ βῶλος, ἀλλὰ χοῦν λαμβάνει; ὁ Θεὸς προσῆκε τὰ μέλλοντα ὡς ὄντα. ὅπου προορᾷ ὅτι μέλλει τελευτᾶν τὸ ζῶον, καὶ εἰς χοῦν μεταβάλλεσθαι, προλαβὼν ἐν τῇ δημιουργίᾳ ἔδειξε τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως. λαμβάνει χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, ἵν', ὅταν ἴδῃς τὸ τάφῳ χῶν, γνῷς ὅτι ὁ ἐκεῖνο πλάσας, καὶ τοῦτο ἀνίστησιν. ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον, χῶν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς. βλέπε ἀγαθοεργὸν καὶ ἀνθρώπων καὶ ἀλόγων. τὰ ἄλλα πάντα ποιῶν ὁ Θεὸς, ὁμοῦ πάντα ἐπήγαγε, καὶ τὸ σώματος καὶ τὸ ψυχῆς. πρόσεχε, παρακαλῶ· ἐποίησε τὰ ἄκρα, ὁμοῦ σῶμα καὶ ψυχήν. ἐζωογόνησε ἡ γῆ ζῶα· πρόσληψιν ὁμοῦ καὶ τῶν σωμάτων καὶ ἡ ψυχή. καὶ ἀνθρώπου ποίᾳ τῷ σώματι πρόσκειται, εἶτα τῇ ψυχῇ. ἀλλὰ ποίαν ἐλπίδα; οἵα ἡ πλάσις, τοιαύτη καὶ ἡ λύσις. τὰ ζῶα ἀλλὰ τοῦτο ἀνάστασιν οὐκ ἔχει, διότι ὡς ἐγένετο, οὕτω καὶ ἀποθνήσκει· ὁμοῦ τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ ἀφανίζεται. τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔλαβεν ἀπὸ τῆς γῆς, τῷ δὲ ψυχῷ οὐδὲν δέδωκε, κτίσας, δημιουργήσας, οὐκ ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐκβαλών, ἵν', ὅταν ἀποθάνῃ τὸ σῶμα, ἡ ὁ ἄνθρωπος, μὴ ἀπογνῶμεν

μὴν τῆς ψυχῆς. Οὐ γὰρ ὅπου ἐὰν τάφῳ ἐταφὴ ὃ σῶμα; μὴ προσδοκήσῃς ἐκεῖ τὴν ψυχήν. οὐ γὰρ ἀπὸ γῆς ἐλήφθη, οὐδὲ εἰς γῆν ἀπέρχεται. ἔσῃσεν οὖν τὴν ἐλπίδα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ τῷ Ιεζεκιὴλ προφητεύει τὴν ἀνάστασιν, ὅτω λέγων, τοῖς νεκροῖς ὀστέοις ἐλάλησεν σῶμα. Εἶτά φησιν, Ἐκ τεσσάρων ἀνέμων ἐλθέτω ὃ πνεῦμα, καὶ εἰσελθέτω εἰς τοὺς νεκροὺς Ιεζεκ. λζ. θ.
τούτους, καὶ ζησάτωσαν. οὕτω δὲ ὁ Δαβὶδ βοᾷ· Αὐτμελεῖς τὸ πνεῦμά σου, καὶ κτισθήσονται, καὶ Ψαλ. ργ. λ.
ἀλλοιώσεις τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Εἶδες δημιουργὸν τὸ πνεῦμα, εἶδες συνεργὸν Θεοῦ; ἀλλ' εἰς τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. Ἐνεφύσησε. Διὰ τί ἐνεφύσησε, τὸ ἀπλοῦν τῆς ψυχῆς ἐδείξε· διὰ τί πολυαρμένιος. προσέσχε λοιπόν· ὅπως ἐπαλαιώθη ἡ δημιουργία, ἀνακαινίζει αὐτὴν ὁ Χριστὸς ὅτι οἰκονομίᾳ. ἐπλάσθη Ἀδὰμ ἀπὸ γῆς· ἔπλασεν ὁ Χριστὸς τυφλοῦ τοῦ ὀφθαλμοὺς ἀπὸ πηλοῦ, ἵνα συμάθῃς ὅτι λαβόντα χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πλάσαντα. ἐνεφύσησεν ὁ Θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδὰμ πνοὴν ζωῆς· ἐνεφύσησεν ὁ Χριστὸς εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἀποστόλων, καὶ λέγει, Λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ὃ ἀπώλεσεν ἐμφύσημα ὁ Ἀδὰμ, τοῦτο ὁ Χριστὸς ἀπέδωκε· καὶ ἐλθὼν πάλιν ὁ ἀνθρωπος εἰς ψυχὴν Ιωαν. κ. κβ.
ζῶσαν. προσέσχε τοῦτο τῇ ἀληθείᾳ. Εἰ γὰρ καὶ μένει τῆς φωνῆς τὸ ὄργανον, ἀλλὰ τῇ ζωοποιῷ ἐλπίδι προσέχων, καὶ ταῖς τῶν ἀδελφῶν ἱκεσίαις ὑποτιμῶν, πιστεύω δοθῆναί μοι λόγον, ὑπὲρ ἐμοῦ ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ἀκουόντων προθυμίαν. Εἰ καὶ ἀνάξιοι τῶν ἁγίων ἐσμέν, ἀλλ' ἔπαθον καλοί τινα, καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ σώματος ἀσθενείας ὑποδίζονται. μάρτυρα Δαβὶδ λέγων· Ἐκπέπασα χεῖρά μου, ἐβδελύχθησαν ὁ λάρυγξ Ψαλ. ξη. δ.
μου. βέλτιον ἦν βδελύχθαι λέγειν τὰ ὀρθά, ἢ ὀρθὸν ἔχοντα τὴν φωνὴν, διεστραμμένην ἔχειν τὴν ψυχήν. Ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδὲμ κατὰ ἀνατολάς. τί ἐστιν Ἐδέμ; Γεν. β. η.
Ἐδὲμ ἑρμηνεύεται τρυφή, ὡς δὲ εἴποι τις, ἐφύτευσε παράδεισον ἐν τρυφῇ, ἀντὶ τοῦ, ἐν τόπῳ τρυφερῷ, ἐν τόπῳ καλῷ. διὰ τοῦτο, ὅτι τέλειος λέγει· Καὶ ἐξεβάλετο τὸν Ἀδὰμ, καὶ κατῴκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς. ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδὲμ κατ' ἀνατολάς. Διὰ τί μὴ εἰς ἄλλο κλίμα, ἀλλὰ κατ' ἀνατολὰς ὁ παράδεισος; ὅθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ δρόμου τῶν φωστήρων, ἐκεῖθεν καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς διαγωγῆς τῶν ἀνθρώπων. προεμιμνύσθη ὁ Θεὸς τὸ μέλλον· κατ' ἀνατολὰς ἐν τῷ παραδείσῳ ὑίωσι ⓜ ἀνθρώποι, ἵνα δείξῃ, ὅπ ὥσπερ οὗτοι ⓖ φωστῆρες ἀνατέλλοντες πρέχωσιν εἰς δύσιν καὶ δυόμενοι, ὕτω καὶ τοῦτον δεῖ ἀπὸ ζωῆς εἰς θάνατον δραμεῖν, καὶ δῦσαι τὸν ⓜ τύπον τῶν φωστήρων, καὶ ἀλλοῦ ἀνατολὴν πάλιν λαβεῖν ὡς ἀναστάσεως νεκρῶν. ἔδραμεν ὁ Ἀδὰμ εἰς δύσιν, ἔδυσεν εἰς τάφον, ἠκολούθησεν αὐτῷ τὰ προσφυόμενα τῆς γῆς, καὶ συνετάφη τῷ δύσαντι. ἦλθεν ὁ Χριστὸς, καὶ ἐποίησεν ἀνατολὴν ⓜ δύσαντα. διὰ τοῦτο λέγει ὁ προφήτης περὶ αὐτοῦ· Ἰδοὺ ἀνὴρ, ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ, τουτέστιν, ἐκ τῶν τάφων. ἐν τῷ Ἀδὰμ ἔδυσεν ὁ ἀνθρωπος, ἐν Χριστῷ ἀνέτειλε. μάρτυρεῖ Παῦλος· Ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. ἔλαβεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ. εἰσωίκησεν αὐτὸν εἰς ἕτοιμον οἶκον. ὥσπερ ὁ κύριος τινα εἰς ἑστίασιν, πρῶτον παρασκευάζει τὸν οἶκον, καὶ τότε εἰσάγει τὸν κεκλημένον· ὕτω καὶ ἐνταῦθα πρεσκευάσεν αὐτῷ ἐν παραδείσῳ ἀξιοπρεπές, τὸν παράδεισον, καὶ ὕπως εἰσήγαγε τὸν κεκλημένον. ποῦ ἐστὶ λάβη; ἐν τῇ γῇ, ἔξω τοῦ παραδείσου. ὥσπερ γὰρ ⓖ φωστῆρες ἀλλαχοῦ ἐτέθησαν, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ ἀέρι· ὕτως ὁ Ἀδὰμ ἐστὶ λάβη ἔξω εἰς ἀλλήλους χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τότε εἰσωικίσθη εἰς τὸν παράδεισον. πόθεν τοῦτο; λέγει ἡ γραφὴ ὅτι τέλειος, ὅτε ἐξεβάλετο ὁ Ἀδὰμ· καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη. ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι καὶ φυλάττειν τὸν παράδεισον. τί γὰρ ἔλιπεν ἐν τῷ παραδείσῳ; Γεν. γ. λζ.

δείσῳ;

δείσω ; εἰ ὃ καὶ χειρία ἰῶ ἐργάτου, πόθεν ἀρόσω ; πόθεν τὰ ἄλλα τῆς γεωργίας ὄργανα ;
ἐργάζεσθαι καὶ φυλάττειν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ πιστεύειν τῷ ἐντολῇ, τοῦτο Θεοῦ ἔργον
ἰῶ. λέγει ὁ σωτήρ · Τοῦτο ἔστιν ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. ὥ-
Ιω. ϛ. κθ. σπερ οὖν ὃ πιστεῦσαι τῷ Χριστῷ, ἔργον ὄντι, οὕτω ὃ πιστεῦσαι τῇ ἐντολῇ, ὅτι, ἐὰν ἅψηται,
ἀποθνήσκει, ἐὰν ὃ μὴ ἅψηται, ζῇ. ἔργον ἰῶ τὸ πνευματικὸν λόγων ἢ τήρησις. Παύλου ἔρ- 5
γον ποῖον ; μὴ γεωργὸς ἰῶ Παῦλος ; μὴ ἐτέρων εἶχεν ἐργασίαν ; ἀ ὃ πανταχοῦ αὐτῷ ἔργον λόγος ἦν,
α. Κορ. θ. α. οὐ κήρυγμα ἰῶ ; καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς · Τὸ ἔργον μου ἵνα ὑμᾶς ἐστι τὸ Κυρίῳ. ἐργάζεσθαι φησιν αὐτὸ
καὶ φυλάττειν. ἀπὸ τίνος ; λῃστὴς γὰρ ἰῶ, ὁ πρὸ ὁδίτης γὰρ ἦν, ὁ ὀπίσω λευόμενος γὰρ ἦν. ἀπὸ τίνος φυ-
λάττειν ; ἵνα φυλάξῃ αὐτὸ ἑαυτῷ. ἵνα μὴ πάλαι ἀπολέσῃ αὐτόν, φησὶν ἵνα τὸ ἐντολὴν φυ-
λάττων, φυλάξῃ ἑαυτῷ τὸν παράδεισον. συνηκάμυεν τῇ φωνῇ καὶ ἡ δεξιά, φησὶ τὸ νομικὸν γε- 10
νόμενα. ἐθήκεν αὐτὸν ὁ θεὸς παράδεισον. λοιπὸν σκιαγραφεῖ ἡ γραφὴ τὰ μέλλοντα δεῖ τὸ προ-
λαβόντων. Ποταμὸς ὃ ἐκπορεύε) ἐξ Εδέμ, ποτίζειν τὸν παράδεισον. ἀπὸ τούτου μάθε, ὅτι
οὐ κηπουρὸς ἰῶ ὁ παράδεισος, μικρὸν ἔχων μέτρον. ποταμὸς τοσοῦτος ἀρδεύει, ὥστε ἀπὸ τοῦ Ις. κδ.
πλατυσμοῦ αὐτοῦ τέσσαρας εἰ) ποταμούς. ποταμὸς ὃ ἐκπορεύε) ἐξ Εδέμ, ποτίζειν τὸν
παράδεισον. ἐκεῖθεν μὲν ὁ πολὺς μερίζε) εἰς τέσσαρας ἀρχάς · εἰς τὸν Τίγριν, εἰς 15
Νεῖλον, εἰς Εὐφράτην, εἰς τὸ τὴν γραφὴν λεγόμενον Φισών, ὃν νῦν λέγουσι Δα-
νούβιν. βλέπε μέγεθος ποταμοῦ μερίζομένου εἰς τέσσαρας · ἐκ ὁ τοιοῦτος μόνος ἀρδεύει τὸν
παράδεισον. ὅλος δὲ τοιοῦτος ; μόνος ἰῶ Αδάμ · ὅς χειρία ἰῶ τοσούτου ; ἀλλ' οὐχ ἑνὶ μόνῳ ἐ-
δίδοτο, ἀλλὰ τοῖς πέρασι τῆς οἰκουμένης ἑτοιμάζετο, πατριάρχαις, ἀποστόλοις, εὐαγγελι-
σταῖς, μάρτυσιν, ὁμολογηταῖς, ἁγίοις, πιστοῖς, ὀρθοδόξοις, εὐσεβῶς πολιτευομένοις, πᾶσι τοῖς 20
δικαίοις. εἰ γὰρ τῇ λῃστῇ ἐν μιᾷ ὥρᾳ ὁμολογήσαντι τῷ παραδείσου ὁ σωτὴρ ἐπηγείλατο,
Λυκ. κγ. μγ. λέγων, Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ · οἱοπιάσας ἐκ νέας ἡλικίας Αβραάμ,
** Ισαάκ, Ιακώβ, οἱ ἐκ τούτου πατριάρχαι, ἃ πρὸ τούτων πάντων κληρονομεῖ ὁ λῃστὴς τὸν παρά-
δεισον. ποῖς οὖν ὁ Θεὸς ἐν ἔργα, οὐ πρὸς ὃ φαινόμενον, ἀλλὰ πρὸς ὃ προσδοκώμενον.
Διὰ τί τοσοῦτον πλάτος γῆς ἐποίησε ; διὰ τὸν Αδάμ, ἢ διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ; ἐκεῖθεν 25
ἀφορίζε) εἰς τέσσαρας ἀρχάς. οὐκ εἶπεν, εἰς τέσσαρα ἀπλώματα, ἀλλ', ἀρχάς,
τυπέσι, πηγάς. ὄνομα τῷ ἑνὶ Φισών, ὃν ἑρμηνεύω Εἴληφα ὁ Γηών · οὗτός ἐστιν ὁ
Ιερ. β. ιη. Νεῖλος. Γηὼν δὲ ἀρχαῖον αὐτοῦ ὄνομα. μάρτυρα Ιερεμίαν λέγων · Τί σοι καὶ τῇ ὁδῷ Αἰγύ-
πτου τοῦ πιεῖν ὕδωρ Γηών ; σὺ δὲ ἔσθα προέσχε. νόμισον τοῦτον εἶναι τὸν παράδεισον. ἃ γὰρ χ. πν.
ἐλπὶς μᾶλλον, ἢ λόγῳ παραδέδοται. προέρχεται ποταμὸς πολύς, πλούσιον τὰμα ἔχων, καὶ 30
ἀρδεύων τὸν παράδεισον. ἐκεῖθεν φέρε) εἰς ἀοίκητόν τι χάος, καὶ δύνει ἀπὸ γῆς ἀπείρων,
ὡς οἶδεν ὁδὸν ὁ τρώσας δεσπότης · καὶ λαθραίως ὑπὸ πολὺ τὸ ῥεῦμα, καὶ εἰς ἀφορέσεις τόπους
ἀναδίδοται, καὶ βυείσκεται ὁ μὲν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, ὁ δὲ εἰς δύσιν, ὁ δὲ εἰς ἀνατολὴν, τοῦ Θεοῦ
οὕτω δι' ἀοικονόμου ἕλκοντος τὸ ῥεῦμα, καὶ ποιοῦντος ξένας πηγὰς τῷ προφήτῃ ποταμόν. χ. κθ.
Διὰ τί δὲ τοῦτο ; ἵνα μὴ τοῖς ἴχνεσι τοῦ ποταμοῦ ἀκολουθοῦντες βῶρσι τὸν παράδεισον, ἵνα 35
μὴ ἢ τοῖς ἀνθρώποις κατάληπτος. εἰ γὰρ ἰῶ ὁδεύσαι, οὐδεὶς ἂν ἦν ἐκεῖ τῶν πλουσίων τὸν
παράδεισον. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀπέκλεισε καὶ πένησι καὶ πλουσίοις, ἵνα ἀρετὴ μόνον εὕρωσι τὴν ὁ-
δόν. πόσα ἔκαμον πατριάρχαι, προφῆται, ἅγιοι, ζητοῦντες τὸν παράδεισον, καὶ οὐχ εὗρον ;
Ιω. ιδ. ϛ. ὁ λῃστὴς τὴν ὁδὸν οὐχ ὡδεύσας, ἀλλὰ πιστεύσας, ἀληθῶς εὗρε τὴν ὁδόν, καὶ λέγοντα, Ἐγώ
εἰμι ἡ ὁδός · εὗρε τὸν παράδεισον οὗ ἀπέκλεισεν ἡ παλαιὰ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα. ζητῶ δὲ 40
τὴν αἰτίαν διὰ τί ὁ ἱστοριογράφος μνημονεύσας τοῦ ποταμοῦ, εἶπεν, ὅτι Ἐκεῖ ἐστὶ τὸ
χρυσίον τὸ καλὸν, καὶ ὁ ἄνθραξ, καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος. εἰ ὅλως ἐχωγραφεῖτο τὴν οἰκου-
μένην, ἐκεῖ εἶπεν τὰ ἐκείσε χώρα γινόμενα καλά. τὸν σμαράγδους. τοὺς ὑακίνθους,
ποῦ τὸ τοπάζιον, ποῦ αἱ διαφοραὶ τῶν ὑλῶν ὕλαι. ἀλλ' ὑπολείπεται χρυσὸν καὶ δύο λίθους, Ις. ξιβ.

καὶ

ταῦ ἀπ' ἀρχὰς τῆς ἱερωσύνης, ὅπῃ ὁ ἱερεὺς ἐφόρει πέταλον χρυσοῦν, ᾧ ἐπεγέγραπτο ὃ τῦ Θεοῦ ὄνομα· καὶ δώδεκα λίθοι ἦσαν ὅτι τῦ ἡθους τῦ ἱερέως· Σαρδίον, τοπάζιον, σμάραγδος, ἄνθραξ, σάπφειρος, ἰάσπις, ἀχάτης, ἀμέθυστος, χρυσόλιθος, ἤ κηρύλλιος, ὀνύχιον. ἐπὶ τῶν δώδεκα λίθων τύπων ὁ τοιοῦτος ἀφώρισται τῇ ἱερατικῇ φυλῇ· ὁ ἄνθραξ τῇ βασιλικῇ. διὰ τί; ὅπῃ πυρὸς ἴδιον ὃ καίειν καὶ φωτίζειν. καὶ βασιλέως ἴδιον εὐεργετῆν καὶ κολάζειν. τίθησι τὴ Ρουβὴμ τὸν πρῶτον φυλὴν ὡς ᾧ Σαρδίῳ, τὴ Συμεὼν ὡς ᾧ τοπαζίῳ, ᾧ Λευὶ ὡς ᾧ τοιούτῳ λίθῳ, ᾧ Ἰούδᾳ, ἐξ οὗ ὁ Χριστός, ὡς ᾧ ἀνθρακι τῷ πυρί. ἀμέλει Ησαΐας μὲν πολλοῖς χρώμενος λέγει τῇ Ἱερουσαλήμ· Ἐπὶ τῶν χειρῶν μου ἐζωγράφησά σε Ησ μθ ις.
τὰ τείχη, καὶ ἐνώπιόν μου εἰσὶ διαπαντός. ἰδοὺ ἑτοιμάζω ἄνθρακα ᾧ λίθον σου, ᾧ σωτῆρα καὶ νδ. ια.
λέγων. Ἰδοὺ γάρ, φησι, τίθημι ἐν Σιὼν λίθον ἀκρογωνιαῖον, ἐκλεκτὸν, ἔντιμον, καὶ ὁ πιστεύων Ησ. κη. ις.
ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. ὁ τοιοῦτο δὴ ἄνθραξ ἀφώρισται τῇ βασιλικῇ φυλῇ, ὁ τοπάζιος τῇ ἱερατικῇ· ὃ γὰρ τοπάζιον κοσμεῖ τὴς ἱερωσύνης. Ἀπὸ τῦ ποταμῦ ἐκείνου ἀφορίζονται τέσσαρες πηγαὶ πολεμῶν. Διὰ τί οὖν ὃ ὕδωρ αὐτὴ οὐκ ἴσον; ζητῆσαι γὰρ ἂν φιλομαθεῖς, εἰ ἀπὸ ἑνὸς ποταμῦ, ἢ μιᾶς πηγῆς, διὰ τί μὴ μία ποιότης πάντων. τί οὖν ἐστι; μεταλαμβάνουσι τῆς γῆς, καὶ τῆς ποιότητος τῶν τόπων, δι' ὧν περέρχονται. ὥσπερ καὶ αὐτὸ ὃ ὕδωρ μόνον οὐκ ἔχει φύσει καὶ ποιότητα· ἀλλ' ἐὰν συμβεβροχὴ ἀφῇ θῶ, ἄλλην ποιότητα ποιῇ, ἐὰν αἰθῶ, ἄλλην, ἐὰν πηλώσω, ἄλλην· καὶ ἡ μὲν φύσις, μία, αἱ δὲ ὕλαι μεταποιοῦσιν. οὕτω δὲ ὅπῃ τῶν ποταμῶν· ὅπῃ διὰ ξένων ὁδεύουσι τόπων, ὁ μὲν διὰ γῆς ἑτέραν ἐχούσης ποιότητα, ὁ δὲ διὰ ἑτέρας, ποιοῦνται τοῖς τόποις, καὶ τῇ θέσει τῶν τόπων ἐπαίνους τὸν ποταμόν. λοιπὸν παῖς ὢν τῷ πατρὶ εἰσφέρει πᾶν δίδυμον καλὸν εἰς θέαν, καὶ ὡραῖον εἰς βρῶσιν. προσφέρει τῷ πατρὶ τὴν ἀπολογίαν· ὅπῃ γὰρ εἶπεν ὁ γεωργικὸς Ἔσται ἡ γυνή σου ξύλον ὡς καλὸν εἰς θέαν, καὶ ὡραῖον εἰς βρῶσιν, ἵνα μή τις νομίσῃ ὅτι πατὴρ τὰ ἄλλα ξύλα σαθρὰ μόνον ὧν ὑπερπίπτει, ταύτην τὴν ἀρετὴν ἐμπύρτηστε πᾶσιν, ὅτι ὡραία ὧν τῇ ὄψει καὶ σφόδρα· ἵνα μάθῃς ὅτι οὐ δι' εὐδοκίαν πρέπει, ἀλλ' ἀφθονίαν ἔχων ἀφίησι. Καὶ ὁ ξύλον, φησί, τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τῷ παραδείσου, καὶ ὁ ξύλον τῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν. πῶς λέγεται ξύλον· ἐκ μέρους ἐδόθη αὐτῷ, ἵνα ζῇ, καὶ ὄχι, ἵνα ἀεὶ ζῇ. Εἶχεν οὖν ὃ ζῆν, ἐξ ὧν ἐπίπτευσεν· εἶχε δὲ καὶ ζῆν, ἐξ ὧν ἐσώζετο. Ἐὰν γὰρ μὴ ζήσας μὴ ἀποθάνῃ μόνον ὧν οὐκ ἐσώζετο· μὴ ἀποθάνῃ ὄχι ὧν ἐσώζετο. τοῦτο ἐὰν μὴ ζήσας, τῷ Θεῷ πειθήνιος. ἔκειτο δὲ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τῦ παραδείσου, ὥσπερ βρῶσιν· ὃ ξύλον τῆς γνώσεως, ὡς πάλαισμα, ὡς γυμνάσιον. Φυλάξας τὸν ἐντολὸν ὅτι τοῦτο τὸ ξύλον, λαμβάνεις ὃ βρῶσιν. καὶ ὅρα ὃ θαυμαστόν· ὅλα τὰ ξύλα τῦ παραδείσου, κύκλῳ πεπαχυμένα, πεπαχυμένα βρύοντα· τὰ δύο μόνον ἐν μέσῳ, γυμνάσιον ἐστὶ καὶ πάθους· τὰ κύκλῳ ἐφήλιον. ἀλλ' ὁ τῆς παραδείσου καὶ τῦ δένδρου χωρὶς ἑτέρῳ ταμιεύεται χωρίῳ· ὃ γὰρ προείμενον, ἄγει ὁ Θεὸς τὰ ζῶα ὅλα πρὸς ᾧ Ἀδάμ. ἀκούσαται ᾧ αἱρετικοί. ἐν μὲν θαυμάσῃς, εἰ δὲ ἑκάστης λέξεως καὶ δὲ ἑκάστης φωνῆς ὁ προφήτης τῶν αἱρετικῶν ἀποτείνεται λόγος. Διὰ πάσης γὰρ προφάσεως κατηγορῶνται ᾧ τῆς βασιλείας τῆς δεδοξασμένης ἐπαιρόμενοι. λίθος ἐκ τῦ τοίχου βοᾷ, οὐ λέγω, λίθος ἀπὸ γραφῆς, ἀεὶ ταύτην, ἢ μία χαραὰ οὐ παραλιμπάνει τῶν αἱρετικῶν ἀμέμπτους. διὰ πάντων κατηγορῶνται ᾧ ᾧ πάντων διασπᾶται ἀρνούμενοι. προσέσχε τοίνυν. ἰδοὺ ἰδὴν θαμὰ ξένον, ᾧ Ἀδὰμ ἑστῶτα, καὶ ᾧ Θεὸν ὡς ὑπηρέτην προσαγόμενα ᾧ Ἀδάμ. ἤγαγε γὰρ ὁ Θεὸς τὰ ζῶα. ὧδε προσέσχε μὴ τῇ λέξει, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ· διανόησον ᾧ Θεὸν ἑστῶτα, καὶ ᾧ Ἀδὰμ δεχόμενα. προσήγαγε ὁ Θεὸς ὅλα· λέγε τῷ Ἀδάμ, φέρε εἰπεῖν, τί σοι δοκεῖ καλεῖσθαι τοῦτο; καλείσθω λέων. ὁ Θεός, φησιν, ἐτύπωσεν. Εἶτα σοῦ τί; ταῦτ' ἐγὼ καλείσθω. καλῶς ἔταξας. ὁμοίως τῶν κτηνῶν ὁ Θεὸς ἐσφράγισε. λέγε γὰρ ἡ γραφή· προσήγαγε αὐτὰ

προς Ⓜ Αδάμ ίδειν τί καλέσει αὐτά. καὶ πάν ὃ ἐκάλεσεν Αδάμ, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. βλέπε· ὅτι ἐποίησεν αὐλὸν κατ' εἰκόνα, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν προσενέγκαι τὰ τῶν πιμίων, καὶ ἔγνω ἀληθῶς ὅτι φέρει τὴν εἰκόνα τῆς σοφίας. καὶ βλέπε ὃ θαυμαστόν. ὁ Θεὸς προετύπωσεν ἑαυτῷ τὰ ὀνόματα· ἐβούλετο γὰρ ἔχειν τὰς εἰκόνας, ὅτι συμφωνεῖ τὰ Αδάμ τὰ δόγματα τοῖς τοῦ Θεοῦ βουλήμασιν. ἀμήν βουλομένη ἡ γραφὴ δεῖξαι ὅτι ταῦτα, ἃ ἔθηκεν, ὁ Θεὸς προώρισε, φησι· Καὶ πάν ὃ ἐκάλεσεν Αδάμ, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ· αὐτὴ τοῦ, προώρισε τοῦτο, ὁ Θεὸς ἐδόξασεν. ἀλλ' εἰς ὃ προκείμενον ἐπανέλθωμεν. εἰσῆκεν ὁ Αδάμ, καὶ ὁ Θεὸς προσήγαγεν αὐτῷ τὰ ζῶα, καὶ οὐκ ὑβρίζε προσάγων ὡς δούλῳ ὁ δεσπότης. καὶ ἐαν ἀκούσωσιν αἱρετικοί, ὅτι Χριστὸς ἡμᾶς προσάγει τῷ πατρί, οὐθέως λέγουσιν, ὁρᾶς ὅτι δοῦλός ἐστιν; ἠγαγεν αὐτὰ προς τὸν Αδάμ· εἰσῆκεν ὁ δοῦλος κρίνων, καὶ ὁ δεσπότης προσάγων. καὶ ὁ Θεὸς μὴ ὡς Αδάμ προσάγων οὐκ ὑβρίζετο· Χριστὸν γὰρ ἐὰν ἀκούσωσι προσάγοντα ὡς πατρί, εἰς ὑπερέτην ταξιν ἕλκυσιν. ἐὰν εἴπῃ ὁ σωτήρ, Οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ, Ιωαν. ιδ. 6. οὐθέως Ⓜ αἱρετικοὶ ὀρθὰ τὰ ὦτα, μᾶλλον γὰρ τρέχουσι. τῷ Αδάμ προσάγων ὁ Θεὸς τὰ ζῶα, οὐκ ἔστιν αὐτῷ ὑπηρέτης· Θεὸς Θεῷ ἐὰν προσάγῃ, ὑπηρέτου τάξιν ἔχει; ἵνα γὰρ μὴ ἀφρόνως σου τὴν νόσον ἡ ἄγνοια τῶν λόγων, ἐγὼ οἶδα καὶ ὑμῶν προσάγοντα ὡς πατρί, καὶ Ⓜ πατέρα ὡς ἐμέ. καὶ γὰρ εἶπων, Οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ· ὁ αὖθις πάλιν, Οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς μέ, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἑλκύσῃ αὐτόν. ἀλλ', ὅπερ ἔφθην εἰπών, οἶδα προσηκόως. ἀλλὰ συγχεῖς τὴν ὑποθέσει τὸ ῥῆμα· συμβαίνει γὰρ τότε μὴ ἀκηκοέναι· διὸ καὶ νῦν λέγω. ἐνόησον πόσα ὄντα τὰ τετράποδα. ἀλλ' ἐνόησον τὰ ἡμερα, τὰ ἄγρια, τὰ τὰ ὄρεσι, τὰ τὰ πεδίοις, τὰ τὰ Γαλατίας, τὰ τὰ Ινδία, τὰ τὰ ὅλοις τοῖς κλίμασι τῆς οἰκουμένης. πάλιν ἑρπετὰ γῆμη, τὰ εἴδη, τὰ πετεινὰ ὅλα, τὰ νηκτὰ ὅλα, τὰ τὰ θαλάσσης, τὰ τὰ λίμναις, τὰ τὰ ποταμοῖς. ὅλα ταῦτα προηγάγετο, καὶ ἑκάστῳ ὄνομα ἐτίθη ὁ Αδάμ, καὶ ὁ Θεὸς οὐκ ἀντέφησι, ἀλλ' ἐπήνει. μυριάδες ὀνομάτων, καὶ φοιχεῖα ὁ Θεός· εἰ ὄνομα λέγει ὁ Θεός, μάρτυρας ἐξ οὐρανοῦ, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου, ἐὰν προσέχωσι φωνῇ αἱρετικοὶ τῇ φωνῇ ἑνὶ ὀνόματι μαρτυρούσῃ, ἐκείνῳ τῷ ἁγίῳ φωνῷ τῷ μυρία ὀνόματα δεξαμένῳ καὶ μὴ προσχεράξασαι. προσωνέχθη τὰ ζῶα καὶ ὠνομάσθη. λοιπὸν εἰσῆκε ὡς βασιλεύς. ὥσπερ ἐκεῖ στρατευθῆσαι, σφραγίδι βασιλικῇ σημαινούσῃ· ὕστερος ὅπῃ ἤμελλεν αὐτῷ τὴν διαδοχὴν παραδιδόναι, ποίᾳ ὀνόματα θεῖναι, ὡς διαδόχῳ. ὀνόματα γὰρ οὐ πίθησιν, ἢ διαδοχῆς μόνος καὶ πατήρ. προέσχε. τῶν ὀνομάτων ἃ μὲν ἔθηκεν ὁ Θεὸς, ἃ δὲ ὁ Αδάμ. καὶ ὁ μὲν Θεὸς ἐκάλεσεν ὄρεσιν, γῆν, θάλασσαν, στερέωμα, ἡμέραν, φῶς, νύκτα, καρπόν, βοτάνην, χόρτον, ξύλα· τὰ γῆμη δὲ καὶ πετεινὰ ὁ Αδάμ εἶπε, ζῶα, ἄστρα, μόσχον, πρόβατον. οὗτοι τὰ εἴδη, ἑκάστου τὰ γῆμη, ἵνα μὴ ψεύσηται τὸ ῥῆμα τοῦ εἰπόντος, ποιήσωμεν ἀνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν. ὁ Θεὸς ὀνόματα τίθησι τοῖς φωστῆρσι, τὴν Αρκτον, Ⓜ Ωρίωνα, τὴν Πλειάδα, Ⓜ Εσπερον, Ⓜ Φωσφόρον· ταῦτα πάντα ὁ Θεὸς ὠνόμασε. μάρτυρεῖ Δαβίδ λέγων, Ο ἀριθμῶν πλήθη ἄστρων, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὀνόματα καλῶν. Θεὸς ὀνοματοποιεῖ τὰ αὖθις, Αδάμ τὰ ὀστέα μου. καλεῖ ὁ Θεὸς θεάτρου, γῆν, πάντα τὰ ἄλλα· καλεῖ Ⓜ Αδάμ, πῦρ, αὖθεντον. ὁ Αδάμ τί καλεῖ; ὄνομα τοῖς κτίσεσι, τοῖς ἑρπετοῖς, τοῖς θηρίοις. καλεῖ ὄνομα ξένον ὁ Αδάμ, ὀστοῦν, σάρκα, ὡδὶ τὸν γυναικὸς λέγων· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. ὁ γὰρ Θεὸς ὅτε αὐτὸν ἔπλασεν, οὐκ εἶπεν, ὅτι ἐξ ὀστέων αὐτὸν ἔπλασε καὶ σαρκός. πάλιν ὁ Θεὸς λέγει, ἄρρεν· οὗτος λέγει, ἀνήρ· Θεὸς λέγει, θῆλυ· οὗτος λέγει, γυνή. καὶ ὃ θαυμαστόν, ὅπῃ πνεύματος ἁγίου ἐπεπλήρωτο, καὶ οὐδέπω τῶν παθῶν ὁ ἄθλιος, ἀλλ' ἔγκαμε χριστός, ἡ προφητεία, ἵνα δηλώσῃ προημερῶν ὅτι τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, ὅλη ἵνα τὸ αὐτό. ἤδει γὰρ τὰ προλαβόντα, ἤδει τὰ ἐσεσῶτα. πῶς τὰ πρόσωπα εἶδεν ἐν σώματι; ἐξωθεν ὀστέον ἐφάνεται· ἀλλ' ὅπῃ τὸ πνεῦμα εἶχε, λέγει, τοῦτο

νῦν

νῶν ὀστῶν ἐκ τῶν ὀστῶν μου. πόθεν ἠδύ, εἰ μὴ πνεῦμα ἄγιον ἀπεκάλυψε; Διὰ τί οὖν τοῦτον ὀστοῦν, καὶ οὐ τὸ σάρξ; ὅτι τοῦτον πλευρὰν ἔλαβεν ὁ Ἀδάμ. Αὕτη, φησί, κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη. τοῦ φησὶ τὰ τοῦ λαβόντα, εἶπε τὰ πρόντα, λέγει τὰ μέλλοντα, ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος Ⓜ πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα. οὐδέπω γάμος, καὶ πόθεν πατὴρ καὶ μήτηρ; πάλιν ἀκριβέστερον αἱρετικοί. ἤθελησεν ὁ Θεὸς ποιῆσαι τῷ Ἀδὰμ τὴν γυναῖκα. ἐπέβαλεν ἔκστασιν ὅτι Ⓜ Ἀδάμ, καὶ ὕπνωσε. πρῶτον ῥῆμα Θεοῦ ἀρχαῖον, καινὸν ἐγένετο τῆς φύσεως· ἐπαίδευσεν ἀπὸ τοῦ προτέρου, πῶς δεῖ ἀπομερίζεσθαι ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τὸ πλάσμα. ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ ὕπνον. θαυμαστὸν πρᾶγμα· Ⓜ καινὸν λέγει, καθ' ὃν ὁ γάμος. ὕπνος ἔκστασις λέγεται, ὅτι καὶ ὥσπερ ἔξω ἑαυτῆς γίνεται ὁ ἀνθρωπος. ἔσω ἡ ψυχή, καὶ οὐκ ἔσω ὅλη· οὐκ αἰσθάνεται, ὅ νοεῖ, ἀκούουσα οὐκ ἀκούει. ὥσπερ σήμερον λέγομεν, ἐκστάσει ἐχρήσατο, ἔξω τῶν πραγμάτων γινόμενος· ὅπως ἡ ψυχὴ ὅταν ἔξω γένηται τῶν αἰσθήσεων, τὸ ἐκστάσει ὅλη. καὶ ὕπνωσε, φησί, καὶ ἔλαβεν ὁ Θεὸς μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ. ἐρωτᾷ σοφῶς αἱρετικοὶ ταῦτα· πῶς ἔλαβεν ὁ Θεός; πῶς οὐκ ἤλγησεν ὁ Ἀδάμ; πῶς οὐκ ὠδυνήθη; μία θρὶξ ἀποπατᾷ ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ ὀδυνᾶται· καὶ ὑπνῶν τις ἢ εἰς τὰ βάθη, ἐὰν τὸ ὀδοὺς ὀδυπνίζει ὁ καθεύδων. τοσοῦτον μῆκος ἐπαίρει, τοσαῦτα πλευρὰ ἀπαερᾶται, καὶ οὐκ ὀδυπνίζει ὁ καθεύδων; οὐκ ἀπέπασεν αὐτὴν βία, ἵνα ὀδυνηθῇ, οὐκ ἀπεσπάραξεν· ἀλλὰ ἥλκυσε καὶ γραφὴ τὸ ζωώδιον ἁρπάσαι τοῦ τειχίτου, λέγει, ἔλαβεν. ἐλύθησαν Ⓓ ἁρμοί, καὶ οὐκ ἠθέτο· ἔλαβε τὴν πλευράν, ὥσπερ ἔλαβε Ⓜ χοῦν. Εἰ ἰὼ ἄλλος ὁ ἁρμόσας, καὶ ἄλλος ὁ λύσας, μάχη ἰώ· εἰ ὃ ὁ δήσας ἔλυσεν, ἡδέως πως ἔλυσεν. ἔλαβε τὴν πλευράν, καὶ ἀντεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. πόθεν ἀντεπλήρωσεν; οὐκ ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος εἵλκυσεν; ἀλλὰ πρῶτον σῶμα ἐλκόμενον λεπτύνεσθαι χρή. πῶς αὐτὴν ἐπλήρωσε; καὶ ἐκ σώματος λαλοῦμεν, καὶ ἐκ νοοῦμεν· ἐκ Θεοῦ λαλοῦμεν, καὶ πολυπραγμονοῦμεν; ὃ ᾠκοδόμησε Κύριος τὴν πλευράν, ἰὼ ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα. πόθεν ὀφθαλμοὶ ἀπὸ πλευρᾶς ἐπάγησαν; πόθεν καρδία λογιζομένη; πόθεν γλῶσσα φθεγομένη; πῶς διεπάθη ἀπὸ πλευρᾶς ἔντερον; πῶς ἐγένετο ἀπὸ πλευρᾶς ἧπαρ; ταῦτα πῶς ἐγένετο οὐκ ἰσχύεις καταλαβεῖν, καὶ Ⓜ τειχίτην πολυπραγμονεῖς; ἀλλὰ τὴν εἰκόνα Χριστοῦ βλέπε πανσόφου. ὃ προέτεμεν ἔλαβεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ τὴν πλευράν, ἕως οὗ τὸ ὕπνον αὐτῷ ἐπέβαλε. Διὰ τί; ἀπὸ πλευρᾶς ἡ ἁμαρτία ἐμέλλε γίνεσθαι ἡ Διὰ τῆς γυναικὸς εἰσελθοῦσα. ἦλθεν ὁ σωτὴρ ἀπὸ πλευρᾶς φέρων ὕδωρ καὶ αἷμα· ὕδωρ ἀπὸ πλυσμοῦ τὰ ἁμαρτήματα, αἷμα πρέσβυν ἡμῖν τὸ μυστήριον. ὅρα τὸν τύπον. ἐπωνώσαντος τοῦ Ἀδάμ, πλευρὰ ἐλαμβάνετο. ὕπνου βλομβοῦ τῷ σώματι τοῦ Χριστοῦ, ἡ πλευρὰ ἰωνοίγετο, ἵνα λύσῃ τὴν ἀρχαίαν πραγωδίαν τὴν νέαν ἱστορίαν· ὕπνῳ ὃ λέγω τῷ ἐν σταυρῷ. ᾠκοδόμησε τὴν πλευρὰν εἰς γυναῖκα, ἤγαγε αὐτὴν πρὸς Ⓜ Ἀδάμ. ὢ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ δεσπότου. πόσα ποιεῖ; πλάττει, διαιρετεῖ, ἁρμόζει τὰ ζῶα, νυμφαγωγεῖ. ὅτι γὰρ καὶ ὁ Ἀδὰμ ὡς ὀρφανὸς ἰώ, καὶ ἡ Εὔα παρθένος ὡσαύτως οὐκ ἔχουσα πατέρα ἢ μητέρα πλησιάζει τὴν τάξιν, ὁ Θεὸς πληροῖ πατρὸς καὶ μητρὸς τάξιν. καὶ ὅρα τὸν νόμον. πᾶσα γὰρ φωνὴ Θεοῦ ἀρχαία καινὴ ὄντι τῆς φύσεως. ἤγαγε ὁ Θεὸς τὴν γυναῖκα πρὸς τὸν Ἀδάμ, καὶ ἔμεινε τοῦτο νόμος ἕως τῆς σήμερον, τὴν γυναῖκα γίνεσθαι τῷ ἀνδρὶ, καὶ τὸν ἄνδρα πρὸς τὴν γυναῖκα νυμφοστολεῖ. Ησαν γυμνοὶ, καὶ οὐκ ἠσχύνοντο. ὁ καινὸν μένει, ὁ νόμος βοᾷ· πόθεν αἰσχύνεται ὁ ἀνὴρ ἐκτὸς τῆς ἰδίας γυναικός· πόθεν αἰδεῖται ἡ γυνὴ ἐκτὸς τοῦ ἰδίου ἀνδρός. καὶ τοῦτο μὲν εἶπον περὶ τοῦ νόμου. ὃ δὲ αἴτιον τοῦ μὴ αἰσχύνεσθαι" τῷ μείζω, ἀθανασίαν ἦσαν ἐνδεδυμένοι, δόξαν ἐστολισμένοι. καὶ ζωοχόρει ἡ δόξα βλέπεσθαι τὰ γυμνά. αὕτη γὰρ ἔσκεπε τὴν γυμνότητα. ποῦ δυνῇ πάλιν ἰδεῖν ἀνθρωπον γυμνὸν καὶ μὴ αἰσχυνόμενον; ἐν τῷ Χριστῷ αὖθις δυείσκεις. ἦλθεν ὁ Πέτρος καὶ Ἰωάννης

ὁ Ιάκωβος εἰς ὃ μνημεῖον, ζητοῦντες ὃ σῶμα, καὶ οὐχ εὑρον, ἀλλ' ὄψεσιν ἱμάτια κείμενα· ἵνα διιχθῇ, ὅτι μὴ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἀποσώζεται τὸ αὐτῷ ὃ ἀρχαῖον σῆμα τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἱματίων, ἀ γυμνός, ἀλλ' ἡμφιεσμένος. ἠγέρθη Χριστός, καὶ ἀποδύεται τὰ ἱμάτια ἃ ἐνεδύσατο ὁ Ἀδάμ, καὶ ἦν γυμνός, καὶ γυμνὸς οὐκ ἐβλέπετο. μὴ τὴν ἀνάστασιν γυναῖκες τὰ ἱμάτια βλέπουσιν ἐρριμμένα. Μαρθα καὶ Μαρία ὁρῶσιν αὐτὸν, γυναίζουσι, προσαπίπουσι, ἀ γυμνὸν ἀ βλέπουσι. πόθεν ἐνδέδυται τὰ ἱμάτια; ἔρριψε γὰρ ἐν ᾧ τάφῳ, τὰ προῦτα ἱμάτια ἐμείσαντο γραπῶται. πόθεν ἔτι ἐνδέδυται; πόθεν ὁ γυμνός, ἀ γυμνός; ἢ ὃ ἄλλο ζητῶ. Ἀλλὰ τί εἶδον τὰ ἱμάτια ἐν τὸ σινδόνα εἰς ἓν μέρος, ἢ ὃ σουδάριον" ὃ δὲ μέρος, ᾧ ἡ κεφαλὴ ἐδέδετο ἡ σωτήριος; ἵνα διιχθῇ ἡ ἁγία χάρις, ὅτι ἀ μὴ θορύβου ἡ ἀνάστασις, ἢ ὅπῃ ἔμελλον φημίζειν ⓐ Ιουδαῖοι, ὅτι ἐκλάπη ὑπὸ τῶν μαθητῶν, καταλιμπάνει τὰ ἱμάτια αὐτὰ ἐν τῷ τάφῳ. ὁ γὰρ κλέπτων νεκρὸν, μὴ τὴν ἱματίων κλέπτει. ἰδοὺ ἴδειν ⓦ σωτῆρα ὀξελθόντα ἐκ τοῦ τάφου, ὡς ⓦ Ιωσὴφ ἐκ τοῦ οἴκου τῆς Αἰγυπτίας. ἀ βλέπει τὴν διαφοράν. μὴ τὴν ἀνάστασιν ὤφθη Χριστὸς γυμνός, ἐ Πέτρος γυμνός· ἀλλ' ὁ μὲν εἶχε τὴν ἀθανασίαν, ὁ δὲ ἐζήτει. Ιησοῦς εἰσῆκει πρὸς ⓦ αἰχμαλώτους, ἢ δόξαν ἡμφιεσμένους, λέγων, Παιδία μήτι προσφάγιον ἔχετε; ἀ, λέγουσιν, οὐκ ἔχομεν· ἀ γὰρ ἐγνώρισαν αὐτόν. εἶτα λέγει, Βάλλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου. ἔβαλον, ἐ ἐθήρασαν πολὺ πλῆθος. γναίζει Ιωάννης, ἢ λέγει τῷ Πέτρῳ, ὁ Κύριός ἐστιν. ὢ ἀ σώματος. ἀπὸ τῆς φωνῆς οὐκ ἐγνώρισαν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων. ἢ ἔλαβε, φησιν, ὁ Πέτρος ⓦ ἐπενδύτην. ἰδοὺ γὰρ γυμνός. ὃ θνητὸν σῶμα αἰσχύνεται, ὃ ἀθάνατον οὐκ αἰσχύνεται. ἀλλὰ τῷ ἐνδύσαντι ἡμᾶς δόξαν, ᾧ ἐνδύσαντι τὴν οἰκουμένην ἀθανασίαν, τούτῳ προσπέσωμεν, τοῦτον καθικετεύσωμεν, ἵνα ἐνδύσῃ ἡμᾶς πίστιν, ἐλπίδα σωτηρίας, δόξαν τὴν ἐν Χριστῷ· ὅτι τῷ πατρὶ ἡ δόξα ζὼν τῷ μονογενεῖ υἱῷ ἢ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΗΣ ΚΟΣΜΟΠΟΙΙΑΣ, καὶ εἰς τὸν προπλάστην, ἐ εἰς ⓦ ὄφιν, ἐ εἰς ὃ ξύλον τῆς γνώσεως, καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ διατριβὴν ἢ προσομιλίαν τοῦ Θεοῦ μὴ τοῦ Ἀδάμ. Λογ. ϛ.

ΠΑλιν τ' ἐπαγγελίας ἀφώμεθα, ἐ τὴν τῆς ⓦ παραδείσου ὑπόθεσιν εἰς τέλος ἐξαιύσωμεν. εἰ γὰρ ἐ ἀφόρητον ἐγένετο κακὸν ὃ ⓦ Ἀδὰμ ἐκβληθῆναι τοῦ παραδείσου, πολλῷ μᾶλλον ἐσται κακὸν ὃ ἢμᾶς" ἐκβεβλῆσθαι τῆς μνήμης τοῦ παραδείσου. ἀφώμεθα ὃ τῆς ἐντολοθέσιας, μὴ κοινοῖς λόγοις τὴν ἐξέτασιν ὑποτιθέμενοι, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τῆς ἁγίας γραφῆς τὴν ἀπορουμένων τὴν λύσιν λαμβάνοντες. ὁ γὰρ νοῦς ἢ" φερνὴν ὡς βούλεται, ἑαυτὸν ἀπατᾷ· ὁ δὲ τῆς γραφῆς μεμαθήκως τὴν ἀπορουμένων τὴν λύσιν, αὐτὸν ἔχει τὴν ἀληθῆ ἑαυτῆς διδάσκαλον. ἐπεὶ τοίνυν πολλοὶ ἢ τὴν πίστιν διαταραττόμενοι ἀπορουσι, ἢ τὴν ἀπίστων ἀγνοοῦντες βλασφημοῦσιν, ἵνα ἢ τοῖς ἁγίοις δῶμεν τὴν πληροφορίαν, ἢ τοῖς ἀπίστοις ⓦ ἔλεγχον, ἀφώμεθα τῆς δυνάμεων τὴν ἡμετέραν, παρακαλέσαντες τὸν Θεὸν μὲν ὁ μὴν χορηγῆσαι τῆς ἀληθείας τὴν ἀφορμήν. ὅπως μὲν οὖν ὁ ἄνθρωπος κατεσκευάσθη, ὅπως σώματι διεπλάσθη, ὅπως ψυχὴ ὑπὸ Θεοῦ δημιουργηθῆσα ἐνεβλήθη αὐτῷ τῷ σώματι, ὅπως τὸν παράδεισον ἔσχε κατοικητήριον, εἰ ἢ μὴ κατ' ἀξίαν, ἀλλ' οὖν γε ὅσον ἦν δυνάμεν ἡμετέραν, ἱκανῶς προείρηται. λοιπὸν ἢ ὅτι ὃ προκείμενον" τὸν λόγον τελέσωμεν. ἐδόθη μὲν ᾧ Ἀδὰμ

Ἀδὰμ πᾶσα ἡ γῆ· ἰῶ γὰρ ὄζαιρετον αὐτῷ οἰκητήριον ὁ παράδεισος. ὄξιῶ γὰρ αὐτὸν ἢ ἔξω τοῦ παραδείσου βαδίζειν· ἀλλὰ καὶ ἔξω τοῦ παραδείσου οὐ τῇ οἰκήσει τῇ αὐθέντου ἀφώκισο, ἀλλὰ τοῖς ἀλόγοις, τοῖς κτίνεσι, τοῖς πετεινοῖς, τοῖς θηρίοις, τοῖς ἑρπετοῖς. ἰῶ γὰρ αὐτὸν βασιλικὸν καὶ διαπονικὸν ἀναδείξαι τὸν παράδεισος. Διὰ τοῦτο δὲ ὁ Θεὸς ἤγαγε πρὸς τὸν Ἀδὰμ τὰ ζῶα, ὡς κεχωρισμένα αὐτοῦ· οὐ γὰρ πάντοτε παρῆσαν τὰ δοῦλα τοῖς δεσπόταις, ἀλλ' ὅταν αὐτῶν ἡ χρεία. ὠνομάσθη τὰ ζῶα, καὶ οὐδὲν ἐξεβλήθη· ἔμενε γὰρ ὁ Ἀδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ. λοιπὸν ἐν ταῦτα τὸν ἀκριβῆ καὶ τρόπον μάθωμεν. ἐπετρέπετο τοῖς ἀλόγοις καὶ προσιέναι τῷ Ἀδὰμ, δὲ καθορᾶν, καὶ προσαγορεύειν αὐτῷ. οἷον λέγω· ὥσπερ ἦσαν τρεῖς ξύλων διαφοραὶ (ἰῶ γὰρ ξύλα τὰ τρέφοντα αὐτὸν εἰς τὸ ζῆν, ἰῶ ξύλα τὰ δοκιμάζοντα αὐτὸν εἰς τὸ οὖ ζῆν, δὲ ἰῶ ξύλον τὸ φυλάττον αὐτὸν εἰς τὸ ἀεὶ ζῆν) οὕτω καὶ τῶν ζώων τὰ ἄλογα τρεῖς εἶδος ἦσαν αὐτοῦ διαφοραί· μία εἰς βρῶσιν (οὐκ αὐτοῦ γὰρ μόνῳ, ἀλλὰ δὲ τῷ κοινῷ ἀφώκισο γένει) μία εἰς βρῶσιν, ἄλλη εἰς προσαγωγήν, ἄλλη εἰς ψυχαγωγίαν. οἷον, εἰς βρῶσιν μὲν τὰ νῦν ἡμεῖς· εἰς προσαγωγὴν ἵπποι, κάμηλοι, ὄνοι, βόες, καὶ ἄλλα τὰ ὑπηρετοῦντα· εἰς ψυχαγωγίαν τὰ μιμητὰ ζῶα, αἱ φωναὶ τῶν ὀρνίθων καὶ ἀηδόνων αἱ φαιδραί, αἳ καὶ ἡμᾶς θέλγουσιν. ὥσπερ γὰρ σῶμα μὴ τὸν κάματον, ἐὰν μὴ ἀποδύσηται τοὺς πόνους, οὐκ ἀντέχει πρὸς ἑτέρους πόνους· οὕτω καὶ ψυχὴ τοὺς ἀρετῆς πόνους προσιδοῦσα, ἐὰν μὴ ταῖς ἡδείαις ὄψεσι ψυχαγωγηθῇ, οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸν τόνον τῆς ἀρετῆς. ὅταν ἴδῃ ὁ Θεὸς κάμνουσαν ψυχὴν, ψυχαγωγεῖ αὐτὴν διὰ τῶν ἡδέων· οἷς γὰρ καὶ ἐφ' ἡμῶν· πολλάκις γὰρ ἐξ ἀνδρεῖας ἐπαναλθὼν ὁ ἀνθρωπος, καὶ μυρίαις λύπαις καταπληθεὶς πολλάκις καὶ ζωντυχῶν ὄψεσι πολλάκις βαρείαις, καὶ ἀφορήτοις καταπεσοῦν συμφοραῖς καὶ ζημίαις, ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν διείσκει παιδίον ψυχαγωγοῦν, καὶ τὸ σκληρὸν τῶν πόνων ἀμείβει τὸ ἀπαλὸν τῆς διανοίας. ὅπου γὰρ αὐτὸν ἀθυμοῦντα οὐ γυνὴ καταστρέχεται παραμυθουμένη, ὡς ἄνθρωπον ἔχουσα τὴν παραμυθίαν, οὐκ οἰκέτης τολμᾷ παραμυθήσασθαι, εἰσάγει ὁ Θεὸς τὴν ἄπλαστον Φύσιν τὴν συγγιγνομένην ἀξιουμένην ἐξ ὧν οὐκ οἶδε, καὶ δι' αὐτῆς ἀμείβεται τὸν ἐκ τῶν πόνων κεκμηκότα ψυχήν. οἰκέτης ἐστὶ καταγέλαστος, νομίζεται· ὅπλῳ ἢ τῇ ὕβρει τὸν δεσπότην· ἡ γυνὴ ἐὰν γελάσῃ, νομίζεται· αἰσθητὴν καταπίνει τὴν συμφοράν· τὸ παιδίον αὐτὸ τοῦτο ἔχει τὴν κολακείαν διὰ τὴν ἐκ τῆς φύσεως ἀκεραιότητα· καὶ πολλάκις ἃ μὴ ἴσχυσαν φίλοι συμβουλεύοντες, σοφοὶ νουθετοῦντες, ἴσχυσε παιδίον τελέσαι μόνον, λῦσαν τὴν πᾶσαν συμφοράν. καὶ λοιπὸν ἡ ψυχὴ ἐν αὐτῇ τῇ ἀκμῇ τῆς λύπης, ὁρᾷ μὲν τὸ παιδίον, καὶ ταῖς ἀρχαῖς δύδυ θύει, καὶ ἀπωθεῖται τὴν ἀναγέλαστον ψυχαγωγίαν· ἕλκεται δὲ τῇ παραμονῇ, δὲ ὅταν πολλάκις ὑπακλίνῃ τὸ μέμα, ἁρπάζεται τὸν παιδίον. εἶτα διαλαθὼν Ⓦ παῖδα, ἀποτίθεται τὸν λυπεῖν, καὶ φησι, τί τὸν μοι βοηθεῖσεται ὁ Θεὸς μόνον, δὲ ὀλίγις μοι λόγοις τῶν ἄλλων. εἶδες πῶς καὶ ἀπὸ τῶν τυχόντων ἐγείρει ὁ Θεὸς τὴν ψυχὴν τὴν παραμυθίαν; ἐπεὶ δὲ μόνος ἦν ὁ Ἀδὰμ ἐν ᾧ παράδεισος, καὶ φίλον ἔχων, καὶ εἰστιῶντα, καὶ συζῆν, εἰσήγαγεν αὐτῷ ὁ Θεὸς τὰ ζῶα εἰς ψυχαγωγίαν αὐτοῦ· οἷς ὥσπερ ὅτι σήμερον τὰ ζῶα τὰ μιμητὰ, τὰ μὲν μεμυθωμένα σχήματα, τὰ δὲ φωνῆ. οἷς, μεμείκται τὰ σχήματα τῶν ἀνθρώπων πλάσεις, καὶ ὅσα τοιαῦτα· φωνὴν ψιττακος δὲ ἕτεροι τροχοί. εἶχεν οὖν ψυχαγωγίαν τὰ παρὰ τῶν ἀλόγων, τὴν μὲν κεκαθαιρωμένων, τὴν δὲ ἄλλων προσαγορευόντων. πολλῶν τοίνυν ὄντων τῶν πληρεστάτων αὐτῷ τῶν παραμυθίαν, ὁ ὄφις φρονιμώτατος ἦν δὲ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς· καθὼς εἶπεν ἡ γραφή· Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων ὧν ἐποίησε Κύριος ὁ Θεός. ἰῶ οὖν καὶ τῶν μιμητῶν μιμητέστερος, δὲ τῶν προσαγορευόντων ἑρμηνεύτερος. μὴ δὲ ἄγχης τὴν νῦν ὄψιν, ὅτι Γεν. γ. α. φαύλην λέγω, καὶ βδελυτὴν λέγω. οὐκ ἦν οὕτως ἀπ' ἀρχῆς. φίλος ἦν ὁ ὄφις, καὶ τῶν προσαγορευόντων Ⓦ ἀνθρώπων ἐγγύτερος. πῶς οὖν αὐτὸν ἐχθρὸν ἐποίησαν; ἢ τοῦ Θεοῦ ἀπόφασις· Ἐπικατάρατος γὰρ σὺ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων. ἐχθρὸν θηρίον μέσον σε καὶ μέσον Γεν. γ. ιδ.

τῆς γυναικός. ἐκείνη ἡ ἐξήγησις τῶν φιλίδων ἔλυσε. φιλίδων λέγω, οὐ τῶν λεγομένων, ἀλλὰ τῶν ἀλόγων γεννῶν. ὥσπερ σύμβολον ἐπιδείκνυται κύων φιλίας σῆμα, οὐ λόγῳ, ἀλλὰ φυσικῇ κινήσει· οὕτω δὲ ὁ ὄφις ὑπεσήμανε τῷ διαβόλῳ ὡς ὄπτιπτόν ἐστιν ὄργανον. ἰδὼν οὖν Ἀδὰμ χαίροντα ὅτι ὄφιν κακίονα ὑπεσήμανε, καὶ πολλὰ τῶν αἰσθητῶν μιμούμενον, ἐκείνοις ὁ τῆς κακίας τεχνίτης, ὅπερ ἐστὶ διάβολος ὑπολέγοντες, διὰ τῶν ἰδίων νοημάτων ποιοῦσιν. ὑπὸ τούτοις γὰρ ἐγένετο διὰ τῶν ἀλλοτρίων, ἐὰν μὴ διὰ τῶν οἰκείων· καθὼς εἶπεν ὁ σωτήρ· Ἐχθροὶ τῷ ἀνθρώπῳ οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. Ματθ. ι. λε. λαλῶ τοίνυν, διὰ τὸ ὄφεως ἐμφανῆ γενέσθαι τῷ Ἀδάμ. παρακαλῶ τὸν ὑμέτερον ἀγαπητὸν μὴ περίεργος ὑποστῆναι τοῖς λεγομένοις. οὐκ ἔστι τὸ τυχὸν ζήτημα. πολλοὶ γὰρ ζητοῦσι, πῶς ἐλάλησεν ὁ ὄφις· ἆρα διὰ θεσπεσίου φωνῆς, ἢ συρισμῷ ὄφεως, καὶ ἐκείνοσιν ἡ Εὔα. ὁ Ἀδὰμ περὶ τῆς παραδόσεως ἐπεπλήρωτο σοφίας καὶ συνέσεως καὶ προφητείας. συνόντων οὖν αὐτῷ εἶχε σοφίαν, ὅτι ἐπήρκεσεν διὰ θεσπεσίου ἐνὸς, διδάσκαλον μὴ λαβών, παρὰ μηδενὸς αἰσθητοῦ διδαχθείς, θῆναι ὀνόματα ὅλοις τοῖς πετεινοῖς, καὶ τοῖς ζώοις, καὶ τοῖς ἑρπετοῖς, καὶ τοῖς θηρίοις, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς. διὰ ζωγραφήσων ἐν τῇ σχοινοίᾳ σε τὰ εἴδη, καὶ γλῶν· ἵνα ὑπὸ σωτόμως εἴπω, τοσαῦτα ἔθηκεν ὀνόματα, ὅσα σήμερον ἡμεῖς μὴ τὸ πεῖραν δυνηθέντες οὐ δυνάμεθα. ὅτε οὖν παρεσήγνεν ὁ Θεὸς τὰ ζῶα τῷ Ἀδάμ, ὡς σοφὸς καὶ ἔχων Θεοῦ πνεῦμα, τὴν ἑκάστου ἰδιότητα ἔβλεπε. παρεσήγνεν οὖν ὁ ὄφις ὡς φρονιμώτερος, ὡς αἰσθησιν ἔχοντα, ὡς νοουμένοις ἀπὸ νόμῳ τὰ κινήματα. οὕτως ἔχοντος τοῦ Ἀδάμ, ἐνόησεν ὁ διάβολος τὸ ὄφεως τὸ φρόνιμον, καὶ τοῦ Ἀδάμ τὸ παράληψιν. εἶχε γὰρ παρὰ τοῦ ὄφεως ὡς ζωντοῦ. λαλήσω οὖν δι' αὐτοῦ, ἵνα νοήσῃ ὁ Ἀδάμ, ὅτι φρόνιμος ὢν ὁ ὄφις, κατώρθωσε καὶ ὃ μιμήσασθαι τὴν τοῦ δι' ὄφεως φωνήν. παρέρχεται τοίνυν ὁ ὄφις. οὐδαμοῦ δὲ ἁπλῶς εἶπε τοῦτο, ὅτι ὁ διάβολος ἐν τῷ ὄφει ἐλάλησεν, ἀλλὰ καὶ Μωϋσῆς ἁπλῶς προῆλθε τὴν ἱστορίαν. παρέστηκε, παρακαλῶ, μετ' ἀκριβείας. Παῦλος δὲ τέρος ὢν ἐν τῷ παραδείσῳ, οὐδὲ αὐτὸς ἔλυσε τὴν λέξιν, ἀλλὰ λέγει· Ἐμνησθυσάμην ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ· Φοβοῦμαι δὲ μήπως ὡς ὁ ὄφις Εὔαν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ· καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι ὁ διάβολος. πιστὸς ἦν τῶν γραφῶν φύλαξ, ὑπηρέτης γραφῶν, παιδαγωγὸς γραφῶν, ἑρμηνευτὴς γραφῶν. οὐκ ἠθέλησε λύσαι τὴν λέξιν, ἵνα μὴ λύσῃ τῶν γραφῶν τὴν πίστιν, ἀλλὰ τῇ ἐννοίᾳ τὴν ἀπειρίαν ἔλυσε. φοβοῦμαι, φησι, μήπως ὡς ὁ ὄφις Εὔαν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν. οὕτω· πῶς; μὴ γὰρ ἐφοβεῖτο Παῦλος μὴ πάλιν ὁ ὄφις ἔλθῃ, καὶ ἀπατήσῃ πινας; ἀλλ' οἶδα, φησι, ὅτι ὁ μὲν ὄφις οὐ φαίνεται ἐκφύσας, ὁ δὲ ἐν ἐκείνῳ ἐνεργήσας φαίνεται. ἀλλ' ὁ μὲν Παῦλος, ὡς πιστὸς ὑπηρέτης, καὶ τῶν ἁγίων γραφῶν φύλαξ, οὐ προέτεψε τὴν λέξιν, ἀλλ' ἐπέφηνε τὴν ἔννοιαν· αὐτὸς δὲ ὁ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νέων καὶ τῶν μαθητῶν διδασκάλης ἐπαφίωσι τὴν ἀπειρίαν, ἵνα μή τις ὀφθῇ ὑπεύθυνος τὴν ἀπώλειαν, ἀλλ' ὅτι τὸν ἐνεργήσαντα. λέγει οὖν ὁ Χριστὸς τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτε εἶπον αὐτῷ, Ἡμεῖς Ρω. κ. μα. μδ. οὐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν, Εἰ ἦτε ἐκ τοῦ Θεοῦ, τὰ ἔργα καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐποιεῖτε ἂν· νῦν δὲ ἐκ τοῦ πατρὸς ὑμῶν ἐστε τοῦ διαβόλου. εἶπε τὸν διάβολον, καὶ αὐθέως ἐπάγει τὸ ἰσοδύναμον· ἐκφύσας, φησιν, ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης, ὡς οἰκέτης, ἡρμήνευσεν· ὁ δὲ δεσπότης, ὡς δεσπότης, ἐδίδαξεν, ἔδειξε φοιβούμενα τὸν Ἀδάμ. οὐκ εἶπεν ἁπλῶς, φονεὺς ἦν, Γεν. γ. ς. ἀλλ', ἀνθρωποκτόνος. καὶ γὰρ ἕνα ἀνῄρει, ἀλλὰ δι' ἐκείνου πάντα ἀνθρωπον. καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ, φησίν, οὐχ ἕστηκεν, ὅτι ψεύστης ἐστί. βλέπε πῶς ἡρμήνευσε· καὶ ὅτι διάβολός ἐστι, καὶ ψεύστης ἐστί. καὶ πῶς ἐψεύσατο; εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· Τί ὅτι εἶπεν ὑμῖν ὁ Θεὸς μὴ φαγεῖν ἀπὸ παντὸς ξύλου; εἶδες πῶς ψεύδεται. ὁ Θεὸς εἶπεν, ἀπὸ παντὸς ξύλου φάγεσθε, ἀπὸ δ' ἑνὸς μὴ φάγητε· ὁ ψεύστης λέγει, διὰ τί εἶπεν ὁ Θεὸς ἀπὸ παντὸς ξύλου μὴ φαγεῖν

ὑμᾶς

ὑμᾶς; μὴ ψεύδεται ἡ τοῦ Χριστοῦ φωνή· ἐκφοβος ψεύστης ἐστίν; ἐψεύσατο ὁ, καὶ τοῦτο δεινῶς. ὅταν γὰρ ὡς θέλῃ κακοηθεύσασθαι τὸ σῶμα, Εἰς χεῖρας προσπαίσῃ ἀγνοίαν, ἵνα ἀνύπαρκτον εἰσαγάγῃ τὴν σκανδάλου, διὰ τοῦτό φησιν, Οὐκ ἔστι καθαρότης· ἁπλῶς ἦλθον, οὐκ οἶδα. Οὐκ ἐπαιδεύθητε τοιούτων πολλῶν; οὐκ οἶδα μὴν τοῦ δολίου τὰ ἔργα, ἀλλὰ τὰ ῥάκη ἴσως προσάγματα, καὶ προσωπεῖα ἀγνοίας; ὅτω καὶ ὁ διάβολος, τί ὅτι εἶπε, φησιν, ὑμῖν ὁ Θεός; διὰ τοῦτο, Ἀπήχθησε, ὅτι καλῶς ἤκουσα μὴ φαγεῖν ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ξύλου. ἡ γυνὴ νομίσασα ἀγνοίαν εἶναι, διορθοῦται τὴν λέξιν. οὐχ ὅτω, φησίν, εἶπεν· οὐκ εἶπεν ὁ Θεὸς μὴ φαγεῖν ἀπὸ παντὸς ξύλου, ἀλλ' ἀπὸ παντὸς μὲν ξύλου ἐπέτρεψεν, ἀπὸ δὲ ἑνὸς ἐκώλυσεν. Εἶπε γὰρ ἡμῖν, μὴ φάγητε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. ἔδοξε μανθάνειν ὁ οὐκ ἤδει. λοιπὸν ἐψεύσατο ὡς ἐγκαταπόνθους, καὶ λέγει αὐτῇ· θάνατον οὐ θανεῖσθε. ἴδε ἄλλο ψεῦδος. τῇ γὰρ Θεοῦ εἰπόντος, ἧ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, λέγει ὁ διάβολος, οὐκ ἀποθανεῖσθε· τοῦτο δοὺς εἰψεύσατο. ἤδει γὰρ ὁ Θεὸς, φησίν, ὅτι ἧ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε, ἔσεσθε ὡς θεοί. ἴδε πάλιν ψεῦδος. ὅσα τὴν ἐγκαθάρσιον καὶ κακίαν τοῦ διαβόλου. ἤδη Προμηθεᾶ καθαπείρας ᾧ κόσμῳ τὴν πλάνην. καὶ ὅτι ἐμηχανήσατο (ὡς προεῖπον) πολυδαίαν ἐκείραν ᾧ κόσμῳ, προλαβὼν ὡς οἱ δημιουργοὶ καταπείρει εἰς ἅς ἀκοὰς τῆς γυναικὸς ἐμιφάσιν τοῦ ἑνὸς πολλοὺς θεούς. ἀλλ' ὁ μὲν τῆς κακίας τεχνίτης ὅτω προκατεσκεύασε τὴν ἔννοιαν τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ Θεὸς προειδὼς, ὡκοιόμησε τὴν πλάνην τὴν μέλλουσαν μὴ λαλεῖσθαι διὰ θεσπίσου στόματι, ἵνα μὴ προφητικὴ φωνὴ προδείξῃ θεοῦ φθέγξηται, ἀλλὰ προφήτου στόμα ὄφεως· ἵνα πᾶν στόμα λαλήσῃ προδείξῃ εἰδώλων, ᾧ στόματι ἐκείνου ἀπειλήσῃται. οἶδα ὅτι ἐξ τῇ φωνῇ συνεπώσεται, καὶ ἅς οἰκοίας ἅς ἀγίας τοῦ γραφοῦ ἁρπάζετε. μηδεὶς οὖν προδείκνυται κόμπου τῆς φωνῆς ἀφελείσθω, ἀλλὰ προδείκνυται τὴν τοῦ νοημάτων δύναμιν. Ἤδειμεν γάρ, φησιν, ὁ Θεὸς, ὅτι ἧ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε, ἔσεσθε ὡς θεοὶ, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. λέγεται πολλοὶ, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν θεοσυγγραφέων Πορφυρίου ἀχολαβήσαντες, ᾧ τοῦ χριστιανῶν συλλέξαντι καὶ τοῦ θείου δόγματος πολλοὺς ἀποτρέψαντι, λέγεσι τοιῶδε, Διὰ τί ὁ Θεὸς ἀπεγόρευσε τὴν γνῶσιν τοῦ καλοῦ ἐξ πονηροῦ; ἔστω, ὃ πονηρὸν ἀπεγόρευσε· διὰ τί καὶ τὸ καλὸν; Εἰ πὼν γὰρ, ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ εἰδέναι καλὸν καὶ πονηρὸν μὴ φάγητε, κωλύει, φησὶν, αὐτὸν τοῦ εἰδέναι τὸ κακόν· διὰ τί καὶ τὸ ἀγαθόν; ἀεὶ γὰρ καὶ ἑαυτῆς πλανᾶζεται, ἐξ ἅς λαβοῦσα καὶ ἑαυτῆς διδάσκει. διὰ τὴν γνῶσιν ἐκώλυσεν ὁ Θεὸς τοῦ καλοῦ· εἶχε γὰρ αὐτὴν ὁ Ἀδὰμ καὶ πρὸ τοῦ φαγεῖν. Εἰ γὰρ μὴ εἶχε γνῶσιν, πῶς γνωρίζει τὴν γυναῖκα; πῶς φιλοσοφεῖ, ὅσαπερ ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου; πῶς ὁ προφητεύει τὰ μέλλοντα, αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη· διὰ τοῦτο καταλείψει ἄνθρωπος Ⓜ πατέρα αὐτοῦ ἐξ τὴν μητέρα, καὶ τὰ λοιπά; ἴσασιν οἱ δαίμονες, καὶ ἐκ ἤδει τὸ καλόν. Ⓜ Θεὸν ἤδει, ἐξ τοῦ Θεοῦ ἑτέρου, γνῶσιν εἶχεν, ὀνόματα ἐπέθηκε ἴσασιν· πῶς ἐκ εἶχε γνῶσιν καλοῦ; τί οὖν ἐστιν; οὐ τὴν γνῶσιν κωλύει ὁ Θεὸς τοῦ καλοῦ, ἀλλὰ θέλει μὴ εἰς τὸ ἀγαθοποιὸν τὴν γνῶσιν τοῦ κακοῦ. λύω δὲ τὸ σόφισμα τῆς ἀσεβείας ἀπὸ τῆς γραφῆς. λέγει Παῦλος, Οὐ δύνασθε ποτήριον Κυρίου πίειν, καὶ ποτήριον δαιμονίων. καὶ ἐξ δύο ἐκώλυσεν, ἀλλ' ἵνα μὴ θάτερον, ἀπέρριψε τὸ σφαῖρα καὶ βέβηλον. ὅτω καὶ ὁ σωτήρ· Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. καὶ τὸ αὐτὸ καὶ Θεῷ δουλεύειν ἐξ δαίμονι, ἀδύνατον. ὅπως ὁ Θεὸς ἐκώλυσε λαβεῖν γνῶσιν τοῦ πονηροῦ, ἵνα μὴ μίγνῃ μὲ τὸ ἀγαθοῦ καὶ ἡ γνῶσις τοῦ κακοῦ. λοιπὸν ἐπὶ ταῦτα προσέχωμεν. διὰ τί ὅλως ἐκλήθη ξύλον γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ; οὐ τοιαύτην εἶχε φύσιν, ἀλλὰ τοιαύτην ὠνόμασεν ἐπόθεσιν. τὸ δίδωμα τῆς γραφῆς λέγω. οἷόν τι λέγω· ἐκλήθη ἡ ἐρήμη μία πηγὴ ὕδατος, ὕδωρ αἰτιλογίας. ἐδοκίμασά τι ὑπὸ ὕδατος δυτιλογίας. ἆρα τὸ ὕδωρ τοιαύτην εἶχε φύσιν, ὡς εἰς αἰτιλογίαν φέρειν τὸν λαόν; διὰ τί οὖν Μωϋσῆς πιὼν οὐκ αἰτήσῃ ᾧ Θεῷ; ὥσπερ γὰρ ἐκλήθη τὸ ὕδωρ, αἰτιλογίας

Ps. 77. 15.

1 Cor. 10. 21.

Matth. 6. 24.

Ps. 105. 32.

γίας

γίας ὕδωρ, ὃ φύσει ἔχει τοιαύτην, ἀλλὰ δι' ἐπ' αὐτῷ γλυκυνθῆναι ἐποίησεν. ὅπερ γὰρ ἐκ τῆς ἀντλήσεν ὁ λαός, δι' οὗ τὸ ἐκλιθὲν ὕδωρ αἰτιλογίας. πάλιν εἶδεν Ιακὼβ τὸν Θεόν, ὡς ἰδεῖν ἀνθρώπῳ δυνατὸν καὶ καλεῖ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, εἶδος Θεοῦ. ὁ τόπος δὲ εἶχεν εἶδος Θεοῦ, ἢ μορφὴν Θεοῦ, ἀλλ' ὅπερ ἐκεῖ αὐτῷ ἡ ὀπτασία ἐγένετο, ἐκάλεσε τὸν τόπον ἀπὸ τοῦ πράγματος. ἄλλος τόπος ἐκλήθη Εἰρήνη Θεοῦ. ὅτε τῷ Γεδεὼν ἐφάνη ἄγγελος, ἐφοβήθη, καὶ λέγει, Οἴμοι, οἴμοι, ἀπεθανούμην· εἶδον γὰρ ἄγγελον Θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ ἄγγελος, Εἰρήνη σοι, μὴ φοβοῦ· καὶ ᾠκοδόμησε, φησι, Γεδεὼν θυσιαστήριον, ὃ ἐκάλεσεν αὐτό, Εἰρήνη Θεοῦ. ὥσπερ οὖν ὁ βωμὸς, ἢ τὸ θυσιαστήριον, οὐκ αὐτὸ Εἰρήνην εἶχεν, ἀλλὰ τῆς γλυκυθύμου καὶ ἀδολείσης Εἰρήνης ἦν σύμβολον· καὶ ὥσπερ τὸ ὕδωρ οὐκ εἶχεν αὐτὸ γλυκύτητα, ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἐπ' αὐτῷ γλυκυνθῆναι ἐποίησεν ὕστερον ἐκλήθη. ὕστερον καὶ τὸ ξύλον ὃ γνῶσιν εἶχεν, ἀλλ' ὅπερ πᾶς ὁ ἁμαρτάνων, εἰς γνῶσιν ἔρχεται ὧν ἁμαρτάνει. οἷον τί λέγω· πάλιν ἐν ὑποδείγματι, ἐνίοτε προερχόμεθα ὁδοιποροῦντες δι' ἀγρῶν, καὶ ἔξω τοῦ ὁδοῦ λησθυμούμεθα, καὶ ἔξω τοῦ ὁδοῦ ἐκτρεπόμεθα λέγω, ἢ τόποι δὴ τοῦτοι φοβεροί εἰσιν· ἆρα ὁ τόπος ἔχει φόβον, ἢ διὰ τοὺς λῃστὰς λέγεται τοὺς καθεζομένους ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ; ὕστερον καὶ τὸ δένδρον ἐκεῖνο ὃ φύσει εἶχε θανατοποιοῦ γνώσεως ἐργαστικόν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς τοῦ ἀνθρώπου γνώμης τῷ Ἀδὰμ ἁμαρτίας ἔλαβε τὸ ὄνομα. λύω δὲ τὸ προβλημα ζωοποιόν. οὐ γὰρ ἀπορρίπτει ἡ θεία γραφή. "σημεῖον ἔχομεν θυσιαστηρίου, ὃ μετέχουσιν οἱ πιστοί. ἆρα οὖν τὸ δῶρον φυτικὸν ἐκεῖνο σωτηρίαν, ἢ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς δόξης ἐκεῖνο ἐνέχυσεν ἀπὸ τῶν πρώτων, μὴ ἀμφιβάλλῃς περὶ τῶν προβεβλημένων; ἐκεῖ βρῶμα θανατοποιὸν, ὧδε βρῶμα ζωοποιόν. εἰ τοῦτο φύσει σῴζει, καὶ ὁ χριστὸς κἀκεῖνο φύσει ἀναιρεῖ, καὶ οὐ τῇ προαιρέσει *. δείξω σοι ἄλλο βρῶμα ἔξω τοῦ παραδείσου θανατοποιόν, τὴν ἐπιθυμίαν λέγω. διὰ τί γὰρ προσήτησαν οἱ μάρτυρες φαγεῖν κρέα; διὰ τί ἐφοβοῦντο φαγεῖν; ἆρα εἰ ἔφαγον, ἀπέθνησκον; οὐδαμῶς· ἀλλ' ὅπερ ἐπιθυμίαν τῶν εἰδώλων ἡ μνήμη, ἔφυγον, οὐ τὴν βρῶσιν, ἀλλὰ τὴν τῶν μιαρῶν ὀπτασίαν. οὕτω γνῶσόν μοι κακοῦ καὶ ἀγαθοῦ τὸ δένδρον· οὐ γνῶσιν παρέχει, ἀλλ' ἀπὸ τῆς παραβάσεως διδάσκει αὐτόν. ἀεὶ γὰρ ἡ πεῖρα διδάσκει τὸν ἀνόητον, ὅτι κακὸν τὸ παραβαίνειν. πάλιν ἑτέρᾳ ὁδῷ λυθήσεται τὸ ζητούμενον, ὄχ ὡς τῶν παρόντων ἀτονωτέρων, ἀλλ' ὡς τῆς χρήσεως τοῦ Θεοῦ πλουσίας οὔσης. μὴ γὰρ ὡς νομιζέτω τὴν ἐπαγγελίαν τῶν πολλῶν τοιμάτων δι' ἀθέτειαν γίνεσθαι τῶν παραβαινόντων. ἡ τοῦ Θεοῦ γὰρ χάρις πλουσία οὖσα, ἐκ τῶν ἑαυτῆς θησαυρῶν πρέχει ἡμῖν, ἐὰν ὦμεν ἄξιοι. παρέστω τοίνυν. οἱ μάρτυρες προσήτησαντο βρῶσιν εἰδωλοθύτων, οὕτως φεύγοντες φαγεῖν, ὡς εἰ ἔφυγον Ἀδὰμ τὸ δένδρον, ἐσώθη ἄν. ὅπερ γὰρ τὸ εἰδέναι ἀγαθὸν καὶ κακόν, τοῦτο μισητὸν, ἡ ἀληθὴς λαμπτὶ. ἐρωτῶ γάρ ὁ Θεὸς, καὶ μὴ παρόντων, οἶδεν" αὐτὸς, ἢ οὔ; πῶς τολμᾷ εἰπεῖν ὅτι οὐκ οἶδεν; ὃ γάρ ἐστιν ἡ γνῶσις, παρουσία. ἆρα Παῦλος ὁ λέγων, Φεύγετε τὴν πορνείαν, οὐκ ἤδει τί ἐστιν ἡ πορνεία; ὁ φεύγων μοιχείαν, οὐκ ἤδει τί ἐστιν ἡ μοιχεία; ἀλλ' ὃ κατέκρινεν αὐτὸν ἡ γνῶσις. αὐτὸς γὰρ ὁ Θεὸς οἶδεν ἡμῶν ὅλας τὰς παρουσίας, ἐνθυμήσεις καὶ λόγους; οὐκ ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχονται λογισμοὶ πονηροὶ, φόνοι, μοιχεῖαι, ἐπιορκίαι, ἀσελγεῖαι, φθόνοι, πλεονεξίαι. ταῦτά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. ταῦτα ἀγνοῶν λέγει, ἢ εἰδὼς ὁ Θεὸς, ὁ ἀπόστολος; ὄχ ὑβρίζει οὕτω ἡ γνῶσις τὸν Ἀδάμ· ἔβλαψεν, ὄχ ἡ γνῶσις, ἀλλ' ἡ παράβασις. θέλω δὲ ἐρωτῆσαι αὐτόν, ποῖον ἔμαθε παρὰ τοῦ ξύλου καλὸν, ἢ κακόν; ἢ τὴν βρῶσιν ἔγνω τί ἐστι φόνος; ὑπὲρ ὑπὲρ ἐμοῦ ὁ κολάζων, ὃ μοιχεία ἐγινώσκετο (ὑπὲρ γὰρ ἦσαν γάμοι) οὐ πορνείαν, ὄχ ἁρπαγὴν ἐμοῦ (ὑπὲρ γὰρ ἐμοῦ πλούσιος ἦν πένης) ὃ συκοφαντίαν ἢ ψευδομαρτυρίαν. ποῖον οὖν ἔγνω κακόν, ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι καλὸν ἐμοῦ τὸ ὑπακοῦσαι Θεῷ, κακὸν ἦ τὸ παρακοῦσαι Θεοῦ; λέγω ἦ κοινὸν ἢ προφερόμενον ῥῆμα, ἢ μὴ τις αὐτὸ ὡς τολμηρὸν καταγνῷ. εἰώθαμεν λέγειν τοῖς ἁμαρτάνουσιν, ἀπειλοῦντες αὐτοῖς ὑπερορίαν, ποῖον σε μαθεῖν ὑπερορίαν. ἆρα γνῶσιν λέγει τὸν μαθησιν. τὸ δὲ γνωστὸν

ἀπὸ

Γεν. λϛ. λ.

Κριτ. ϛ. κϛ.

α. Κορ. ε. ιη.

Ματθ. ιϛ. ιθ.

χ. ὁ τόπος τοῦ τόπου.

χ. τὸ ὄνομα.

χ. ἡ ἁγία τράπεζα.

χ. σύμβολα χαρᾶς θυσίας,

χ. αὐτὸ

χ. αὐτὸν

ἀπὸ τῆς πείρας τῶν συμφορῶν. ἐπαίδευσεν αὐτὸν γνῶναι πόσοις κακοῖς σπουδαῖος περιπίπτει. περίσχες τοίνυν τῆς ἀκριβείας. Εἰ γὰρ καὶ εἴρηται περιφόλιν, ἀλλ' ἡ ἱστόρησις ἕλκει λόγον. ὁ δεδωκὼς καὶ πρώτα Θεός, ἀόρατος ἰών· ὁ λαβὼν περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ πάντα, ὁρώμενος ἰών· ὁ λαβὼν ἐφαίνετο, ὁ δεδωκὼς οὐκ ἐφαίνετο. μόνος ἰὼν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἄλογα περὶ αὐτόν. καὶ κεφαλῆς οὐδένα εἶχεν. ἔθηκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς νόμον, τὸ δένδρον εἰς ἱστόμνησιν τὸ μέσῳ, ἵνα μὴ λάθῃ λαβὼν τὴν διαστολήν. οἶδε, περιπείρει πτηνῶν τοὺς καρποὺς μετὰ τῆς γυναικός· ἐπλησίαζε τῷ δένδρῳ· ἔλεγε, μὴ ἁψώμεθα τοῦ δένδρου τούτου. περὶ γὰρ αὐτοῦ προῄρητο ὁ Θεός· καὶ ἰὼν τὸ ὁρώμενον ἱστόμνησις τοῦ ἀοράτου· οἷα καὶ ἐγὼ καὶ ἰών. σκόπησον πόσοι εἰσὶν ἀρχηγοὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ὅπου βασιλεὺς πάσῃ οὐ πρέπει, ἀλλ' ἐπαρχίαις καὶ τοῦ βασιλέως τὸ δικαστήρια τὸ ἀγορᾶς, τὸ συλλόγοις, τὸ θεάτροις· τὸ πομπῇ οὖν τούτῳ, τὸ ᾧ προῆλθ ἀρχῶν, δεῖ πρέπειν, ἵνα βεβαιῶται καὶ νόμιμα. ὁ βασιλεὺς μὲν οὖν πρέπειν πομπαχοῦ ὡς ἀνθρώπου οὐ δυνάται· Θεὸν δὲ πάλιν φαίνεσθαι ὡς Θεὸν ἀνθρώποις, ἀδύνατον. δίδωκε τὸ δένδρον χαρακτῆρα τῆς βασιλείας, ἱστόμνησιν φέρον τῆς Ἀδάμ, ὅτι πρώτων ἔλαβε τὴν διαστολήν. γνῶθι δεδωκότα τὴν ἐξουσίαν. καὶ ἵνα μάθῃς πῶς ἱστορεῖ μνησικακεῖ αὐτῷ τὸ δένδρον, ὅτε ὁ ὄφις ἠπάτησεν ἀπατῆσαι τὴν γυναῖκα, εἶπεν αὐτῇ, Διὰ τί εἶπεν ὁ Θεὸς μὴ φαγεῖν ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ξύλου; ἡ γυνὴ οὐκ ἐπελαμβάνετο τοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ διορθοῦται τὴν ἀγνοιαν, καὶ φησίν· οὐκ εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτως, ἀλλ' ἀπὸ παντὸς ξύλου φαγώμεθα, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τούτου, εἶπεν ὁ Θεὸς, μὴ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲ ἅψασθε αὐτοῦ. βλέπε τὴν ἀκρίβειαν· ὁ Θεὸς οὐκ εἶπε, μὴ ἅψησθε. οὐδὲ γὰρ ἔφερε κίνδυνον τὸ ἅψασθαι· ἀλλ' ἐκεῖνοι ζωὴν ἔχοντες θεικὴν, τὴν λοιπὴν ἀπολωλότες, ὠθοῦσαν πρὸς ἑαυτούς. εἶπεν ὁ Θεὸς, μὴ γεύσησθε τοῦ δένδρου· ἡμεῖς δὲ μηδὲ ἁψώμεθα. τοσοῦτον ἔμελλε τῇ γυναικὶ τηρῆσαι τὸ Θεοῦ τὴν ἐντολήν. ἰὼν οὖν τὸ δένδρον τὸ μέσῳ κείμενον, εἰς ὃ ἡ πάτησιν ᾐτεῖτο. ξένον ἄκρον πρᾶγμα. ἐζήτησαν ὀργὴν περὶ τὴν ἀπάτην, πρᾶγμα ἐμπεφυτευμένον τῇ ἀνθρώπῳ. ὁ γὰρ Θεὸς πλάττων ἄνθρωπον, μετὰ τῆς ἄλλης γνώσεως ἐνέθηκεν αὐτῷ καὶ πόθον Θεοῦ. ἐπεὶ οὖν εἶδεν τὸ αὐτοῖς πυρσὸν τοῦ πόθου, λέγει, Γενήσεσθε ὡς θεοί. ἰών, ὡς ἄνθρωποι, οὐ δυνάσθε εἰ πρώτοτε μετὰ Θεοῦ· ἐὰν γένησθε ὡς θεοὶ, πρώτοτε μέλλετε εἰ μετ' αὐτοῦ. οὐ γὰρ εἶπεν αὐτοῖς, ἐὰν φάγητε, γένεσθε πολέμιοι τοῦ Θεοῦ. ἐπιθυμία οὖν τῆς ἰσοθεΐας ἀπάτα τὴν γυναῖκα, καὶ κεῖται ἀνδρα οὐκ ἀπάτα, ἀλλὰ πίστει. ὁ μὴρτυρῆ Παῦλος λέγων, Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη. ἐν τίνι κατακρίθη; ὅσα ὁ διωγός. ἡ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἔφαγε· πίστει μετὰ τὸ φαγεῖν ὁ ἀνδρα, ἵνα μὴ μόνη τεθνήκῃ. ἐπείσθη, οὐκ ἠπάτησεν. οἶδε γὰρ ὁ ἰὼν πολλάκις· οἶδεν ἄνθρωπος τὴν πίστιν, ἀγαπᾷ νόμον, ζηλοῖ τὴν ὀρθοδοξίαν, ἐὰν πείθεται τῇ γυναικὶ μὲν δόξαι ζῆλον, οὐκ ἀγνοῶν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πειθόμενος τῇ συμβίῳ. πολλοὶ γὰρ ἐνόμισαν ὅτι ἀγνοῶν ὁ Ἀδὰμ ἔλαβε παρὰ τῆς γυναικός, οὐκ εἰδὼς πόθεν ἦλθε καρπόν. ἀλλ' οὐκ ἔχει ἀπολογίαν· ὁ γὰρ Θεὸς ἐλέγχει, λέγων αὐτῷ· ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου. οὐκ εἶπεν, ὅτι ἔλαβες παρὰ τῆς γυναικός σου. ἐν μὲν ἀδύνατον εἰπεῖν, ἠγνόουν, οὐκ ἤδειν πόθεν ἐγένετο καρπός. τὸ ἔγκλημα τοῦ ἀνδρὸς, οὐχ ὅτι ἠπατήθη, ἀλλ' ὅτι ἐδειλεάνθη. ἐλέγχομαι λοιπὸν ὑπὸ τὸ δικαστήριον· ἰδοὺ τὰ ἱστορήματα τὰ θεῖα καὶ ὑπὸ τῆς ἁγίας ἐκείνης καὶ ἀδεκάστου δίκης καὶ φιλανθρώπου γνόμενα, τὰ γραφέντα γράμμασιν ἀθανάτοις, ὧν τὸν μνήμην καὶ τὸν ὕμνον καὶ τὸν φαιδρότητα σοὶ πᾶς ὁ αἰὼν λύσαι δυνάται. περίσχες λοιπόν· Ἤκουσε, φησιν, ὁ Ἀδὰμ τῆς φωνῆς Κυρίου περιπατοῦντος τὸ δειλινὸν ἐν τῷ παραδείσῳ. ἀπὸ τοῦ ψόφου ἤκουσε, καὶ ἀπὸ τῆς συνηθείας, καὶ ἀπὸ τοῦ κτίσαντος εἶχε Θεὸς φανῆναι. ἐφαίνετο γὰρ ὡς ἰών, ἀλλ' ὡς ἠθέλετο. βούλητος ὁ Θεὸς τῶν ἁγίων, ὅτι τὸ δειλινὸν τότε

Ἀδὰμ

a. Tim. β. 14.

Αδὰμ ἐπεσκέψατο, καὶ νεῦ ὅτι τὸ ϛαυρὸν ὃ ἀφλινόν. Ἐν γὰρ κατ' ἐκείνας τὰς ὥρας ὑπέμενεν ὁ σωτὴρ τὸ πάθος, καθ' ἃς διετέλεσεν ὁ Αδὰμ ἀπὸ τῆς παραβάσεως καὶ τῆς κρίσεως, ἀπὸ ἕκτης ὥρας ἕως ἐνάτης. ἕκτῃ ὥρᾳ ἔφαγε· κωλύων γὰρ φύσεως. μιᾷ τιμὴ ἕκτῳ ἀπεκρύβη. Τὸ ἀφλινὸν ἦλθε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός. ἐπεθύμησεν Αδὰμ γνῶναι Θεός· ἀδυνάτων ἦ ἐπεθύμησεν. ἔλυσεν αὐτὸν ὁ Χριστὸς τιμὴ ὀπτηθυμίαν. ἐπεθύμησας σὺ γνῶναι, ὃ οὐκ ἠδύνω· ὀπτηθυμῶ ἐγὼ γνῶναι αὐθέντης, ὃ δυνάμην. ἀντεσήκωσε γὰρ αὐτὸν ὁ Θεός" τῇ ἀπάτῃ. ἐπεθύμησας τοῦ ἐμοῦ σε, λαμβάνω τὰ ἐμά· ἐμέ. ἰσοθείας ἐπεθύμησας· ἰσάνθεος γένομαι. Διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος λέγει, καὶ Σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθεος. ἐπεθύμησας γνῶναι Θεός, καὶ οὐκ ἠγωνάκτησα διὰ τοῦτο. θέλω γάρ σε ἰσοθεῖναι ποθεῖ· ἀλλ' ἡ ἀγανάκτησις, ὅτι παρὰ γνώμην τὸ διαστὸν ἠθέλησας ἁρπάσαι ὃ ἀξίωμα. ἐπεθύμησας γνῶναι Θεός, καὶ οὐκ ἠδυνήθης· γίνομαι δ' ἄθεος, καὶ τὸ ἀδυνάτον δυνατὸν ποιῶ. ὅτι ὃ ὀπτηθυμῶν ἦλθε πρὸς ὄφιν, μάρτυρας αὖθις λέγων, ὅτι τὸ πάχα ἤσθιεν ὁ τρέφων μετὰ τρεφομένων, καὶ πρόβατα παρεκείμην ὃ τρέφοντι παρὰ τὰ ἐμὰ ἀρνία· λέγει τοῖς ἀποστόλοις, Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα φαγεῖν τὸ πάχα ὑπὲρ μοῦ ὑμῶν. μὴ γὰρ ἐβάσκηνά σου τὴν ἰσοθείαν; σὺ γὰρ ἐμὰ ἠθέλησας ἁρπάσαι, μὴ δυνάμενος· ἐγὼ γὰρ σὰ λαμβάνω, δυνάμενος. παρέστηκε. κατῆλθε τὸ ἀφλινόν, καὶ λέγει· Αδὰμ, πῦ εἶ; ἀφλῳφὰ ἐκεῖνα καὶ ζῶπα. ἑνὸς γὰρ Θεοῦ κἀκεῖνα καὶ ζῶπα. μὴ γὰρ ἄλλος ἦλθεν ὀπτηθὸς πάθος, ἀλλ' ὁ καταλῦσαν τὸν θάνατον; ἐκρύβη, ἤσθετο μὴ δὲ φαγεῖν. Διανοίχθησαν γὰρ αὐτῷ ⓐ ὀφθαλμοί, φησὶ, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. ὀπτὸς ὁ Σαμβόλος εἶπεν, ἢ δ' ἡμέρᾳ φάγητε, διανοιχθήσονται ὑμῶν ⓐ ὀφθαλμοί· ἴδε, φησὶν, ἦλθεν ὁ Σατάναν. Παῦλῳ παρέστηκε λέγειν, Οὐ γὰρ αὐτὸν τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. οἴδασιν ⓐ ἄγιοι τὰς μηχανὰς τοῦ Σαμβόλου. ὅρα κακίαν. πόθεν ἤδει ὁ Σαμβόλος, ὅτι μὴ δὲ φαγεῖν διανοίγονται αὐτῷ ⓐ ὀφθαλμοί; μὴ γὰρ τυφλοὶ ἦσαν; λέγει ἡ γραφή, πρὶν φαγεῖν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ δένδρου, Εἶδε, φησὶν, ἡ γυνὴ τὸ δένδρον. οὐκοῦν οὐκ ἦν τυφλή. Εἶδε, φησὶν, ἡ γυνὴ τὸ δένδρον ὅτι ὡραῖον εἰς ὅρασιν. πρῶτον εἶδε, καὶ τότε ἔφαγε. πῶς οὖν διανοίχθησαν αὐτῷ ⓐ ὀφθαλμοί; πρόσεχε, παραβαλῶ· ἐν ζῶπα ὀξὺ τὸ ζητούμενον. ὁ Σαμβόλος ἀπὸ σκληρύνσεως λέγει, τουτέστιν, ἀπὸ παραβάσεως· καὶ ἤδη τί ἔπαθεν ὁ παραβάς, καὶ τί πάσχουσιν ⓐ παραβαίνοντες. κανὸν δὲ ὅτι τὸ πάθος πρώτων. καὶ γὰρ σήμερον, ὅταν ἁμαρτάνωμεν, ὡς τυφλοὶ ἁμαρτάνομεν· καὶ ὅταν ἁμαρτύσωμεν, τότε ὁρῶμεν τί ἐποιήσαμεν. οἵ, ὥσπερ εἴ τις" ἐγκαλῶν, ἀλλὰ τί τόδε ἐποίησας, παρεφάσιζε) αἰάγκαιον. ἀληθῶς οὐκ ἔβλεπεν τί ἐποίουν· οὐχ ὡς τυφλὸς ὤν, ἀλλ' ὀπτὸς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὁ λογισμὸς πεπώρωται, ὅλως γνόμενος τοῦ παρῆχθαι, καὶ τυφλοῦται ἐν τῷ παρόντι. βλέπω μὴ ζῶπα τῇ συνειδήσει τί πεποίηκε· λέγω ἦ ὡς ἐνεστῶτι. εἰσέρχεταί τις λῃστεύσας ὀπτὶ οἰκίας, καὶ εἰσέρχεται ὡς τυφλός· οὐ λογίζεται τὰ ἀπρόπτως, τὰ κεκτημένα, ἢν φόβον τῶν δικαστῶν, τὸν ἐπιπρεπτικὸν κίνδυνον. πεπύφλωται γὰρ ἐνεστὼς τῇ νόσῳ. ὅταν εἰσέλθῃ, ὅταν λάβῃ, ὅταν κλέψας ἐξέλθῃ, μηδενὸς παρόντος, φόβου πληρούμενος, ἀφανέστατα τί ἐποίησε, καὶ λογίζεται) ὅτι ἐὰν ζητηθῇ, νοοῦσι ὃ παρῆλθεν τίνος ὄντι ἔργον· καὶ ἃ μὴ ἐλογίσατο παρόντων, λογίζεται μὴ ὃ παρῆλθε. οἵ, ὁ μοιχεύων, καὶ ὀπτιβρίπτων ἑαυτὸν ἀλλοτρίῳ πυρὶ εἰσέρχεται, καὶ οὐ λογίζεται) ὅτι νόμοι εἰσὶ, δικασταὶ, κατηγορίαι, ξίφη ἀκονημένα· ἀλλ' ὅταν παρέλθῃ, δειλιᾷ, ἐπιστρέφει παῖδα, παιδίσκην, γείτονα, συγγενῆ· καὶ ἃ μὴ ἐβλέπεν ἐν τῷ παρόντι, βλέπει μὴ ὃ παρῆλθε. πάλιν παραινῶ τίς πνι ἀπέχεσθαι κακοῦ· καὶ ἀπειθὴς ἦ, καὶ σεσωπήκατε τοῦτο" λέγει, πολλάκις αὐτῷ εἶπον, καὶ οὐκ ἤκουσεν· οὐχ ὅτι οὐκ ἤκουσεν". ἔπειτα ἐπαγαγὼν αὐτῷ πληγὰς λέγει, διδάσκω σε ἀκούειν· οὐχ ὅτι ἀκοὴν αὐτῷ δίδωσιν, ἀλλ' ὅτι ἡ πληγὴ διορθοῦται τὸν παρόντα, ἐς εἰς σύνεσιν αὐτὸν φέρει. οὕτω καὶ ὁ προφήτης· Ἡ παιδεία Κυρίου αἰσίαν μοι τὰ ὦτα. ἐπεὶ οὖν ὀξέπεσεν ὁ Σαμβόλος (οὐ γὰρ

ὀπτιλέλησμαι

φιλιπ. 6. 11.

Ησ. ν. ε

ὁπλίλησμαι τῆς ἀναθέσεως) ἦλθε πολλῶ μᾶλλον ὃ ἐκπεσεῖν, καὶ πάντα εἰς ἀνάθεσιν ἦλθεν ὧν ἐποίησεν. ἔμαθεν οὖν ἐξ ὧν ἔπαθε, καὶ λέγει, ἐὰν φάγητε, ἀνοίγονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦτέστιν, ὡς καὶ ἐμοί. οἶδα ἀφ' οὗ πρέπει, τί ἔπαθον· ἔγνων τί ἔπαθον, ἔγνων τίνος ἐπέτυχον. εἶτα ἔφαγον, καὶ διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ εἶδον ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. πρὸ γὰρ τούτου ἦσαν γυμνοί, καὶ οὐκ ἠσχύνοντο. ἀπεδύσαντο τὴν ἀθανασίαν, ἐφευρέθη ἡ σολὴ τῆς δόξης, ἐγυμνώθη τὸ σῶμα, καὶ ἰῶ πηλὲ λοιπόν. εὐθέως βρύει ἡ ὀπτάνοια τῶν τεχνῶν. πρώτη τέχνη τοῦ Ἀδάμ, ῥαπτική. πρὸ πάσης τέχνης ἔλαβε τὰ φύλλα τῆς συκῆς, καὶ ἔρραψε. τίς ὁ διδάξας; τίς ὁ παιδεύσας; ἔλαβεν ἄνωθεν παιδεύσεως Θεοῦ ζωῆς, εἰκὼν ἰῶ Θεοῦ, καὶ ἀμφιβάλλεις πρὸς τὸ γνῶναι; ὅτε σεαυτὸν, πόθεν αὐθέφατος ἀρόδεγη ῥῶτον ἐποίησε, πῆς ὑπέδυξε ποιῆσαι ξύλον, καὶ μεσολαβῆσαι σίδηρον, καὶ σφίξαι, καὶ ζώλην ἐπιθῆναι τοῖς βοσοί; πόθεν γυνὴ θῦρε τέχνην ἱστουργίας, λαβεῖν πόκον, πλυῶαι, ξᾶναι, νῆσαι, δοῦναι λεπτὸν λεπτῶαι, καὶ πάλιν χλωδὸν συνυφᾶναι; πόθεν ὕφος; τίς ἐδίδαξε βαφὰς ποικίλας τὴν ποικιλίαν; ἔχηκεν ἰσὸς, ἐν τῷ πολλὰ πεμπόμενοι, οὐ χεὶρ ἐργαζομένη, ἀλλ' ὁ λόγος ἐργάζεται, λόγος μορφὰς ἀποτελῶν. οὐκ ὀπτοβάλλει χρῆσας ὁ τεχνίτης, καὶ ὁ λόγος τῆς τέχνης μορφοῖ τὸ ἱμάτιον, καὶ τὸ ὁρωμένοις σήμασιν ἐγείρει τὸ βύλημα τοῦ τεχνίτου. εἶτα ὁ ποικίλτης ἀνὴρ χεῖρας, καὶ ἑτέρας μορφὰς, καὶ ἐὰν ἀκούσῃς ὅτι Θεὸς ἐργάζεται, νομίζεις ὅτι χεῖρα χερῶν ἐργάζεται; καὶ ἐὰν ζητήσῃς πᾶς τέχνιτον, καὶ πᾶς ὀπτάνοιδον, καὶ εἴπῃς, πῶς σὺ σῇς τόδε ἢ τόδε, μνημονεύσας τῆς ῥώτης φωνῆς τοῦ λεγούσης, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, ἔχεις τὴν ἀποδεῖξιν τοῦ λύσιν. εἰκὼν Θεοῦ, καὶ νοῦς; εἰκὼν Θεοῦ, καὶ μιμεῖται τὴν δεσποτικὴν ἐρραψε φύλλα συκῆς. αἰνιγματωδῶς δὲ ἀλληγοροῦντες, ὅτι ὁ ῥαδιούργος ἐν ὑγρῷ ὕλῃ, καὶ πνευματικός ὅλον. ἐν ὑγρῷ συκῇ τί ποιεῖ; ἀλλ' ἔξω ὁ ῥαδιούργος ἐν ὑγρῷ· καὶ ποταμοὶ πόθεν ἐξέρχονται; οὐκ ἀπὸ γῆς; εἰ ὁ ῥαδιούργος μένω, δῆλον ὅτι καὶ ποταμοὶ μένωθεν ῥέουσι. μὴ γὰρ εἶπεν ἡ γραφὴ, ποταμὸς κατέρχεται ἐξ Εδέμ; ἀλλὰ τὸ σόφισμα. γνῶσιν ἡμᾶς καὶ ἀλληγορεῖται. ἐνέδυσε γὰρ αὐτοὺς ὁ Θεὸς, φησὶ, χιτῶνας δερματίνους. αρᾶ μὴ βόας ἢ προβάτα ἔθυσε, καὶ βυρσεῖον ἐποίησε, καὶ τέχνιον βυρσέως ἀπετέλεσε; λέγομεν ἡμῖς, ὅλον τὸ ζῶον πρὸ πάντων μένω συμπλοκῆς, μένω συζυγίας· τὸ μὴ ἐν ἐπαίνοις, καὶ μέρος τοῦ ὅλου ποιῆ οὐκ ἠδυνάτο; λοιπὸν φιλοπονῶται, ἀλλ' οὐδέποτε Θεὸς ποιῆ μέρος ζώου, οὐδὲν ἀπλοῦς ποιῆ ὁ Θεός. ἀκμὴ δέρμα, καὶ ζητῆ πόθεν· οὐκοῦν ἀκούω καὶ νῶ αἷμα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ζητῶ πόθεν μετέβαλε Νῆλον εἰς αἷμα, ποῖα ἔθυσι ζῶα. ὁ ποταμὸς γέγονεν αἷμα, καὶ οὐδὲν ἐτύθη ζῶον· δέρματα δύο γένους, καὶ ζητῆ ἀπὸ ποίων ζώων ἐγένετο; ἀλλὰ καιρὸς ἐκτὸς ζώου δέρμα. πρόσεχε τῇ ἀκολουθίᾳ. Εἰ καὶ ἡ φωνὴ ἔκαμε, καὶ ἡμῖς. ἀλλ' ἵνα μὴ ἀκριτομυθήσῃ ὁ λόγος, ἀλλὰ πρέμα εἰρηκὼς καταπαύσω τὸν λόγον. ἐρραψε φύλλα συκῆς. Εἶδε ταῦτα τὰ τεχνία ἔμαθον αἱρετικοί. Ἀδὰμ πρῶτος ῥάπτειν ἔμαθεν· αἱρετικοὶ σκεπαστὰς ῥίζειν ἔμαθον. Ἀδὰμ πρῶτος ἐρραψεν, ἵνα σκεπάσῃ τὸ ἀγκλεον· αἱρετικοὶ πῆς θύσαντες ῥίζουσιν, ἵνα γυμνώσωσι τὰ ἄγια. πολλάκις ἀκούομεν τὰ ὅτι τὸ σαυτοῦ, καὶ θαυμάζομεν ὅτι γραπτὰ ἔλαβον τὸ Χριστοῦ τὰ ἱμάτια, καὶ ἐμοιχεύοντο, καὶ θύθεως ἡμῶν ἡ σχάνοια λέγει· πολλὴ ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία, μὴ καταπλαγῇς χερσαῖον, μὴ καταπλαγῇς ῥομφαίαν. δεῖ γὰρ ἐλθεῖν τὸν ἄγγελον, καὶ αἱ βέβηλοι χῆρες οὐκ ἐκόπησαν; θαυμάζεις ὅτι ἐτόλμησαν ἐκεῖνοι γραπτὰ μοιχεύσασθαι τὰ ἱμάτια; θαύμασον ὅτι ὕστερον ἐξέρρηξαν τὰ ἱμάτια τῆς ἐκκλησίας. γραπτὰ εἶδον τὰ χιτῶνα τοῦ Χριστοῦ ἄρραφον, οὐκ ἄνωθεν ὑφαντὸν δι' ὅλου, καὶ ἐφείσαντο τοῦ ἱματίου· αἱρετικοὶ δὲ τὰ ἐδάπτα τοῦ Χριστοῦ, τὰ σχίσα τῆς ἐκκλησίας ἔχουσαν, ἐμοίχευσαν, κατέτεμον. ἀλλ' ὅτι ὁ προκείμενον ἐπεμελήθημεν. ἐρραψε φύλλα συκῆς. ἤκουσαν τοῦ Θεοῦ περιπατοῦντος, ὡς ἔτι ἀκούσαι· ἤκουσαν, καὶ ἐκρύβησαν. βλεπόμενον ἡ Φύσις· καὶ μυριάκις ὧδε ἀμάρτωλοι, ἡ συνείδησις ἡμῶν ἐλαθέρα ὅλη. ὁ δὲ τοῦ προσώπου δυσχεμν-

τῆς,

Ioan. 18. 19.

τῆς, καὶ ἡ συνείδησις ἐλέγχῃ· εἰ ὅτε ἡ γλῶττα, τί γὰρ ἤμαρτον; καὶ ἡ συνείδησις ἐλέγχῃ ἑ-
σωθεν. ἀπολύσατοι ἦσαν δὲ ἀκέραιοι ⓜ πρὶν τὸν Ἀδὰμ, ὁμολογήσω μετ' ἐλευθερίας. ὁ
Θεὸς φησι, ποῦ εἶ; πολλοὶ θύσεσιν ἐθεώρησαν· δεῖ γὰρ προσέχειν τῇ ἀκριβείᾳ. καὶ γὰρ δὲ τὰ
ἐκείνων δέχομαι, ὅτῳ θύσεσι· καὶ ταῦτα λέγω, ὅτῳ ἀληθῆ. Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; πόθεν; τῶν
κατῆλθες; ἀπὸ ποίας δόξης ἐξέπεσες; ἀληθῶς δέχομαι τὴν ἔννοιάν ὡς θύσεσι. ἔχει γὰρ 5
δὲ θυμοῦσθαι, δὲ συμπαθῆς. ἀλλὰ ζητῶ τὴν ἀκολουθίαν. Ἀδὰμ, τῶν εἶ; ἐρωτᾷ
ὁ Θεός· ἤδει ὡς πλάσης τῶν πλάσματος τὴν φύσιν, ὅτι πᾶς ὁ ἁμαρτήσας, ἀπαρρησίασ-
τος, καὶ ὅτι τοῖς ἁμαρτήμασι ῥαίνεται τὰ σώματα· προσέχει ὅτι ὀφὲ δὲ μὴ ἔχῃ παρρησί-
αν, ἔφυγε. δοῦλος τότε μάλιστα ἀγωνιᾷ, ὅταν αἴσθηται ὅτι ἔμαθεν ὁ δεσπότης αὐτῦ τὸ γε-
νόμενον· ἕως μὲν ἀγνοεῖ ὁ δεσπότης, ἑαυτὸν παραμυθεῖται ὡς δεινά πάθοι λαθεῖν. ὁ Ἀδὰμ δὲ 10
φυλῇ ὡς γνωσθείς· ὁ Θεὸς προσεποιεῖτο ἄγνοιαν, ἵνα τὸν φόβον αὐτῦ καθαιρήσῃ· ὡς λέγ-
μεν ἡμεῖς πρὸς φίλον, ἐποίησα ἐμαυτοῦ εἰς τὸν μὴ εἰδότα, ἵνα μὴ λυπήσω αὐτόν. πολ-
λάκις γὰρ ἔχει πρὸς ἡμᾶς ταῦτα· εἰ μὲν πρὸς ἡμᾶς τοιαῦτα ἔχει, πολλῷ μᾶλλον παρὰ Θεῷ τῷ
φιλανθρώπῳ. Ἀδαμ, τῶν εἶ; φύσει τῦ, οὐκ οἶδα. Εἶτα τῦ Θεοῦ προσποιουμένου ἄ-
γνοιαν, ἡ συνώμων δὲ ἐλευθέρα ψυχὴ οὐκ ἔκρυψε· Τῆς φωνῆς σου ἤκουσα, καὶ ἐφοβήθην, ὅτι 15
γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. διὰ τί ἐφοβήθης; διὰ τί ἐκρύβης; ἐφοβήθην διὰ τὴν παράβασιν· ἐκρύβην διὰ τὴν γύμνωσιν. ἀληθῶς ὅτι κλαῦσαι ὅτι τῇ φωνῇ τοῦ παραβάτος·
τῆς φωνῆς σου ἤκουσα, ἐκείνης τῆς προφυμφής, ἐκείνης τῆς πρώτα μοι χαριταμφής, ἐκείνης
τῆς ἀγαθά μοι χαριταμφόρος καὶ προγματευσαμφής. ἤκουσα τῆς φωνῆς σου, ἐνόησα ποί-
ας φωνῆς κατέπεσα, ποίας φωνῆς κατεφρόνησα, καὶ ἐφοβήθην τοιῦτο διαστοπον ὀτο- 20
λιὼ παραβάς, καὶ ἐκρύβην, ὅτι γυμνός εἰμι. Εἶτα ὁ Θεὸς ὑπομένει τῇ προσποιήσει·
τίς σοι εἶπεν ὅτι γυμνός εἶ; εἰ μὴ ἀπὸ τῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τοῦτο μόνου μὴ
φαγεῖν, ἀπ' αὐτῦ ἔφαγες; φύσει τῦ, εἰ μὴ πρώτως ἐκεῖνο ἐποίησας, ὁ ἐκώλυσα. ὅρα πῶς
ἐρωτᾷ ὡς ἀγνοῶν. εἰ μὴ ἐκ ἐκείνου τῦ δένδρου, οὗ ἐνετειλάμην σοι μὴ φαγεῖν, ἔφαγες;
καὶ βλέπε τῦ Θεοῦ τὸ φιλάνθρωπον. Τίς σοι εἶπε; διὰ τοῦτο μακρύνει τὴν ὁμιλίαν, ἵνα 25
λύσῃ τὸν φόβον, καὶ ἐγείρῃ παρρησίαν. ἐνόει γὰρ ὁ Ἀδὰμ πῶς ἔδει σκληρόν, ἔδει ἀπότομον,
οὐχ ὕβρεις, οὐ πληγάς. ἔχεις διδάσκαλον τὴν συνήθειαν. δοῦλος ἁμαρτήσας εἰσπροσέλ-
θῃ τῷ δεσπότῃ, ἀπὸ τῆς προσήτης φωνῆς ἡδέως, ἵνα φόβον λαμβάνῃ. ἐὰν ἀρξῆται ἀγα-
νακτεῖν, καὶ κλέπτειν καὶ δόλιον ὀνομάζειν τὸ μυείων θανάτων ἄξιον, παραλύει· ἐὰν ἀκού-
σῃ αὐτῦ ὀνειδίζοντος, ἄθλιε, τί ἐλυμήνατό σοι τοῦτο; διὰ τί ἥμαρτες; οὐθέως ἐφοβίζεται, καὶ
θαρρεῖ τέως· οὐ γὰρ ὡς δεσπότης καλεῖ, ἀλλ' ὡς διδάσκαλος νουθετῇ. οὕτω καὶ ὁ Θεός· τίς
σοι εἶπεν ὅτι γυμνός εἶ; Εἰ μὴ ἀπὸ τῦ ξύλου ὃ ἐνετειλάμην σοι μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτῦ
ἔφαγες; μὴ γὰρ πολλὰ ἐκώλυσα; ἓν μόνον ἐκώλυσα, καὶ τοῦτο ὑ μισῶν, ἀλλὰ προνοῶν. Τίς
σοι εἶπεν ὅτι γυμνός εἶ; οὐδὲν αἰσχρὸν τοι εἶπεν, οὐκ ἠδέι· ἀλλά τι; ἡ γυνή, ἣν ἔδωκάς
μοι, αὕτη μοι ἔδωκε, καὶ ἔφαγον· διὰ τῦ, ἡ δοθεῖσά μοι πρὸς βοήθειαν. ἤκουσα γὰρ ὅτε ἐ- 35
πλάσθην ἐγώ, ἐκείνη δὲ οὐδέπω, λέγοντος, ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. ἣν ἔδω-
κάς μοι, αὕτη μοι ἔδωκεν. οὐκ εἶπεν, ἠπάτησεν, οὐκ, ἐψεύσατο· αὕτη μοι ἔδωκε, καὶ ἔφαγον.
Εἶπά φησιν ὁ Θεός· δὲ ἐγχειρῶ σε γυναικί πις θύσαι, καὶ μὴ ἐμοί; δὲ ἀξιοπιστότερα ἡ γυνὴ
τοῦ ἐμέ; ἐγὼ μὲν ἀγαθὰ δέδωκα, προφήμασί σε ἐτίμησα· ἐκείνη ῥήμασιν ἐδελέασε. δὲ
βλέπε· ὥσπερ δικαστὴς ἐὰν δέξῃ) ἀπολογίαν τοῦ δικαζομένου, καὶ μηκέτι ἀξιπαύσῃ αὐτόν, ἀλ- 40
λὰ μεταβῇ ὅτι ⓜ ἄλλον, θύθεως ἀπαρρεῖ, καὶ λέγει, τέως ἐγὼ ἀξηπατήθην· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς με-
ταβαίνει ἀπὸ τῦ Ἀδὰμ, ἵνα λύσῃ αὐτοῦ ⓜ φόβον, καὶ λέγῃ τῇ γυναικί, τί τοῦτο ἐποίησας;
λέγει ἐκείνη, ὁ ὄφις ἠπάτησέ με, καὶ ἔφαγον. ὅτῳ ὅλως ἀληθῆ εἶπεν, οὐχ ὑβρίζει τῆς ἀ-
ληθείας τὴν ἀπολογίαν, ἀλλὰ καθαλιμπάνει αὐτὴν ἀνεξέτασον. οὐκ εἶπε, δὲ ὅτις θύ-

ση ὄφις, ἤγουν ὁ ὄφις, ἵνα τί ἐμέ; ἐπηλείλατο ἰσοθεΐαν, καὶ προσεξένησε θάνατον. ἀλλ' οὐ χρὴ εὐθέως, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἀσθενεστέρου σκεύους ἐφείσατο, καὶ χωρεῖ ὅπως Ⓦ ὄφιν, ἵνα πείσῃ καὶ κεῖνον καὶ κείνην, ὅπως ὅτι Ⓦ αὐτὸν χωρεῖ, καί φησιν· ὅτι τοῦτο ἐποίησας. Εἶδες θαυμαστὸν κριτήν; σὺ ἀπατηθεῖσαν ἐρωτᾷς, Ⓦ ἀπατήσαντα οὐκ ἐρωτᾷς. ὁ λέγει αὐτῷ, τί ἐποίησας; ἀλλ', ὅτῳ τοῦτο ἐποίησας. καὶ τοῦτον τὸν εἰκονα Δαβὶδ λέγει, Οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει· ὄχι ὅτι οὐκ ἐγείρονται, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐξεταζόμενοι. ὅτῳ τοῦτο ἐποίησας. καὶ πρὸς Ⓦ ὄφιν ἀπειλεῖ σκοῦφισε καὶ πλῆξαι τὴν ἀπατηθέντων. Εἰ μή, φησιν, ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ἐπέγραψεν ὅλα, οὐκ ἂν ἠδυνήθησαν αὐτὸν ἐκρῖναι. ὅτῳ τοῦτο ἐποίησας, ὅτι κατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῆς γῆς. ὅτι τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ. ὅτῳ τοῦτο ἐποίησας· ὅτῳ καρδίαν ἐπάτησας, καὶ τὸν κοιλίαν ἔπεισας βρώματος ἁλαθῆναι, ὅτι τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ. ὄχι ὡς ποσὶ χερσὶν ἐμφύου ὁ προφήτης, νῦν ἀποφαίνει Θεὸς Ⓦ ὅτι τῆς κοιλίας προέκοπτον, ἀλλ' ὅτῳ ὀργὸς ἐσκώς τῇ γυναικὶ διελέγετο. ὁ γὰρ ἰῶν ἄλλως αὐτὸν τὸν πρὸς τὸν Εὔαν πιστεῖσθαι δέλεξιν. αὐτὸ δὲ τῆς Ἀλαλέξεως ῥῆμα μᾶλλον οὗ Εὔαν ἐπάτησε, ᾧ καὶ τῷ στήθει προπάτωρ κολάζει, καὶ τῆς ἀναπεταμένης σκυβάλλει βασίλεως. Εἰ γὰρ δὲ ἄπορος ἐξ ἀρχῆς διεπέπλασο, ἀλλὰ κύκλοις τροχῶν τινων κάτωθεν ἐλιγμῶν ἀνορθούμενος, τεταμένοις τοῖς στήθεσιν ἵπτευε. διὰ καὶ νῦν ὁ ὄφις πολλάκις θυμούμενος ἀνίησιν ἑαυτὸν, καὶ κυκλικῶς ἐλιασσόμενος πέσῃ· προσβὰς ὅσον ἀξίαν τὸ παλαιὸν βασίσματος τὸν μηνίμιον, πάλιν ᾧ τῆς ἀποφάσεως καταβάλλει νόμῳ. καὶ γὰρ φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. ἔμβροντον θησαυρὸν μέσον σου καὶ τῆς γυναικός. Τί ὅτι δὲ, γὰρ φαγῇ; ὃ προσεξένησας γενέσθαι τῷ Ἀδὰμ, τοῦτο ἔσθιε. μέλλει γὰρ σοὶ ἀκούειν, Γῆ εἶ, καὶ εἰς γὰρ ἀπελεύσῃ. ἔμβραν θησαυρὸν μέσον σου καὶ τῆς γυναικός. ἐπεὶ ὡς φίλον ἐπάτησας, ὡς ἔμβρυον σκυβάλλῃ. σκῆνος ὁ λόγος νόμος ἐγένετο. προσοχὴ τοίνυν· γὰρ φαγῇ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. ὅρα, ὅτι τοῦτο προεῖπε τὸ ὄφεως λέγει, ὅτι ἔσῃ σοι σπίον ἡ γῆ. σπέρμα γὰρ ἀεὶ τοῖς ὄφεσι δὲ ἐναπόκειται γῇ, ἀλλὰ καὶ κρέασι πέφυκεν, καὶ καρποῖς βιώσκουσι, καὶ σπερμάτων ἐφάπτονται, καὶ βοτάναις θηρῶσιν. ἀλλὰ ἀφ' τὸ ἐσθῖν, γὰρ φαγῇ, τὸν λέγει· δαπανήσεις, φησὶ, τὸν γὰρ, ἐπ' αὐτὸν σπερδόμενος. ἀλλά λέγουσί τινες· Εἰ ὁ διάβολος ἐπάτησε, διὰ τί ὁ ὄφις τὸν καταράν ἐδέξατο; Ⓦ ὁρατὸν δαίμονα ἀοράτῳ μαστίζει πληγῇ· ὃ ὁρώμενον ὄργανον ὁρωμένῃ κατάλληλα σημεῖα. διὰ τί; ὥσπερ ἀόρατος ὢν ὁ Θεὸς, ἔδωκεν ὁρώμενον κατάμημα δένδρον· ὕστερος ἀόρατος ὢν ὁ διάβολος δι' ἀθεφάτοις λέγει διὰ τὸ ὄφεως. κατάλληλα τοίνυν ὁ Θεὸς τὸ ὄφιν καπάρᾳ, ἵνα καὶ Ⓦ διάβολον ἴδῃς ἔπαθε, Ⓦ ὄφιν ἀεὶ βλέπων συρόμενον τὸν ποτε διὰ ἐσκότα, εἰς κατάμνησιν λάβῃ, ὅτι εἰ ὁ κατάρτης τῆς κακίας οὕτω κολάζεται, ὁ αὐτουργὸς πόσον; προσέχετε τοίνυν. τὰ ἀθεφατα εἰσκεις ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ὁρωμένῳ ὄφει Ⓦ λαλοῦσα κατέκρινε τὸ ὁρωμένου· ὅτω καὶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὅτε Ⓓ δαίμονες ἤξιουν Ⓦ Χριστὸν μὴ πεμφθῆναι εἰς τὸν ἄβυσσον, ἔλεγον, Ἐπίτρεψον ἡμῖν εἰσελθεῖν εἰς τοὺς χοίρους. Λυκ. η λα. ἐπίτρεψον εἰσελθεῖν, ἵνα τοὺς ἀοράτους σὺν τοῖς ὁρωμένοις σώμασι καταπονήσῃ. γὰρ φαγῇ. ἔμβραν θησαυρὸν μέσον σου καὶ τῆς γυναικός. τὸν φιλίαν εἰς ἔμβρυον μετέσησε, καὶ νόμος ἐγένετο ὁ λόγος. καὶ τὰ μὴ ἄλλα θεῖα ἀποδοσιν Ⓓ δαίμονες ποιεῖ πορεύσαι· ὄφιν ἐὰν πις ἴδῃ, σφαδάζει. μᾶλλον γὰρ ὁ ὄφις, ἔμβρυον θησαυρὸν μέσον σου. καὶ ἐν οἰκίᾳ ἴδῃ, φονεῦσαι θέλει· καὶ ἐν ὁδῷ ἴδῃ, μάχεται φονεῦσαι. νύσει γὰρ αὐτὸν ὁ ἀρχαῖος λόγος. μυείας ἐὰν δῷ πλῆγας τῷ ὄφει, ἐὰν ἴδῃ τὸν κεφαλὸν μὴ πεπληγῶσαν, βύθεως πτερύγια τὰ τῷ ἐφεστῶτι, τὸν κεφαλὸν οὐκ ἐπλῆξας τὸ ὄφεως, καὶ τῆς κεφαλῆς κρούσεν· ὅτῳ ὁ Θεὸς εἶπεν, Αὐτός σε τηρήσει κεφαλὸν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. τί ἦν τοῦτο ἔστιν; οὐ λέγει, ὅτι ποιήσω Ⓦ διάβολον καὶ τὸν ἄλλον τὸ σώματός σου μᾶλλον μὴ καταχρῆσθαι πληγῇ, μόνον

νλω ὴ κολάζειν τὸν κεφαλήν. κέκρηται γὰρ ὁ ἀνθρωπος τοῖς πάθεσι τῶν μελῶν ὅτι ☧ ὄφιν πλησιάσας, ὥδε ὅλον αὐτὸν πλήξει, ὃ πᾶν ὑμωρύμενος. τὸ δὲ τοῖς ☧ ὄφεσι ἐν ὁδῷ τῇ διαστάσει μὴ ἐν, ὅτι σὺν αὐτῷ τηρήσεις τὴν ἐρημίαν," αὐτῷ δὲ κηρύττει τὸ τῆς τὴν ἐρημίας διδάσκειν τοῖς ὄφεσιν ἐφόδου. ἐπὶ χεται γὰρ ἑαυτὸν ὅτε τὸ καθεύδουσι, ὅπι λαμβάνεται γαστρὸς πολλάκις, σύρουσιν ἰοὶ, ἡ χεροὶ τοῖς σάρξ ἡ τοῖς λοιποῖς μέλεσι δήγμασι· ἡ ὅλως ὅσον" αὐτῷ τῷ ἀνθρώπων μελῶν ἐμπεσὸν ἀχείρωτον μένει. ἀλλ' ἡ τῆς ἀποφάσεως ἀκρίβεια τοιαύτη· οὐκ ἔστι, φησὶ, τοῖς βουλομένοις ἀνθρώπους ὄφεις πρήσιάσασθαι, ἀλλ' εἴσω μένων, τοσοῦτον ἔξεις τῶν ἀνθρώπων ☧ φόβον, ὥστε φωλεοῖς ἐγκαταχρύπτειν σαυτὸν, ἐκ μόλις ἔξ ὀπῶν μὴ φόβῳ τοῦ κύπτειν, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων πρόοδος μόνον τεθωῦσα τοῖς ἀκινδύνοις τοῦ ὁδοῦ. ὁ δὲ ἄνθρωπος, φησὶν, ἐν ἀδείᾳ τοῦ πατήσει, τῆς σαυτοῦ κεφαλῆς ἐν φωλεοῖς τηρουμένης, ὡς ἔγρου κρυπτομένου, ἢ φθεγομένης τοῦ αὐλοῦ, ὡς τοῦ φίλου. ἀλλ' ὅπερ ὁ κανὼν ἐπείγει, πληρώσωμεν ἐκ ἡμεῖς ☧ λόγον. ἐρώτησον τὸν ἀπατηθεῖσαν, μεταβαίνει ὅτι ☧ ἀπατήσαντα. ἡ ἀπόφασις λοιπὸν ἀπὸ τῆς ῥίζης ἤρξατο τοῦ ἀπατήσαντος· εἶτα ἦλθεν ὅτι τὸν ἀπατηθεῖσαν, ἐκ ἀπειλῆ. ἡ τοῦτο φωνὴ τοῦ ☧ ὄφι, ὅτι κατέφατος ἐκ εἶπεν ὁ Θεὸς τῇ γυναικί, πληθύνων πληθυνῶ σου λύπας σου ἐκ τὸν στεναγμούς σου. οὐ καταφᾶται, ἵνα μὴ τίκτῃ, ὅπερ προφθάσας βλάψησεν. ὅτε γὰρ ἔπλασεν αὐτὸν, λέγει· ἐκ βλάψησεν αὐτὸν ὁ Θεὸς λέγων, αὐξάνεσθε ἐκ πληθύνεσθε, ἐκ πληρώσατε τὸν γῆν. λέγει ὁ Παῦλος, Α μεταμέλητα τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ. οὐ καταφᾶται οὖν ὃς βλάψησεν, ἀλλά τί; ξένον φάρμακον προσάγει τῷ τραύματι, λύπας ἐκ στεναγμόν. χρήσιμά ἐστιν ἀποφάσεως πληγάς, λύσιν ἡ τοῦ πλάσματος ἐπαγγελλόμενοι, Πληθύνων, φησὶ, πληθυνῶ τὰς λύπας σου ἐκ ☧ στεναγμόν σου. φάρμακα μετανοίας· προσέχε. ὥσπερ ☧ ἰατροὶ ἐν τῷ αὐτῷ φαρμάκῳ ἐκ" σίφωσι ἐκ θεραπεύουσι, ἐκ ὃ αὐλὸς σιδήρεον ἐκ ἡ αὐτὴ τομὴ καὶ ἡ αὐτὴ ὁδὸς μὴ τῆς τομῆς σωτηρίαν γινομένης, ὅπως ὁ Θεὸς δίδωσι δύο ἐφόδους μετανοίας τῇ ἁμαρτησάσῃ, λύσιν ἐκ στεναγμόν. τί ὠφελεῖ λύπη; ἄκουε Παύλου λέγοντος· Η γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται. ἐκ τί ἐργάζεται στεναγμός; ἄκουε Ησαΐου· Οταν ἀποστραφεὶς στενάξῃς, τότε σωθήσῃ. πληθύνων πληθυνῶ σου λύπας σου ἐκ ☧ στεναγμόν σου. ἡ λύπη ἀμορφοῖ ὃ ἔξω πρόσωπον ἐκ σκυθρωπάζει. ὅπερ εἶδεν ὁ ἀφθαλμὸς ὃ δένδρου, ἐκ ἐλογίσατο τῇ ἀχρειοίᾳ ἰσοθεΐαν, δίδωσιν ὁ Θεὸς στεναγμόν τῇ καρδίᾳ, ἐκ λύπην ᾧ προσώπῳ, ἵνα δι' ὧν ἥμαρτε, κολασθῇ, ἐκ ἵνα πείσῃ αὐτὴν ἡ μετάνοια, μᾶλλον ὃ σωτηρία, τὸν γυμνώσαντα, ὅτι οὐκ ἐφυλάξατο τὸ ἀχειρώτου βλαπτόν. εἰπὼν γὰρ αὐτοῖς, Πληρώσατε τὸν γῆν, λέγει, Εν λύπαις τέξῃ τέκνα. ὃ ἐν τίκτειν οὐκ αἰσχρὸν· ἄσπαλες γὰρ βλάψησε· ἀλλὰ ὁδυνήσεις ἐν πόνοις, ἐν ταραχαῖς. ἐκείνη ἡ λύπη βαρυτάτη. ἐκ μάρτυς ὁ σωτήρ· Η γυνὴ ὅταν τίκτῃ, λύπην ἔχει. λυπεῖ ὃ τίκτουσα, μεμνᾶται τρέφουσα. ἐὰν ἢ ὁ παῖς ἐν ἡλικίᾳ, μεμνᾶται μὴ αἰσθόμενος ἢ· ἐὰν ἀποθάνῃ, μὴ ἀποθάνῃ, μὴ νοσήσῃ, μὴ ὁδυνᾶται). τοῦτο ὁ ἀνὴρ οὐκ ἔχει. καὶ γὰρ μεμνήσεται ὁ πατὴρ, οὐχ ὅτως ὡς ἡ μήτηρ, ἀλλὰ παραμυθεῖται ἑαυτὸν, λέγων· ἄνθρωπός ἐστιν, οἶδεν ἑαυτὸν προσιδεῖν, ἐκ ὃ μεμνᾶται. ἀλλὰ τί; ὅτι οὐκ ἤκουσεν αὐλοῦ, ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα. ξένον εἶδος δίκης· ἡ πεῖρα μάρτυς. ὅταν ὠδῖνες λάβωσι γυναῖκα, τότε ἐν αὐλοῖς τοῖς πόνοις ἀπαγορεύει ☧ ἀνδρα. οὐ λέγει, Εἴθε μὴ ἐν γάμος, εἴθε μὴ ἐν τεκνογονία. οὐ συγχωρεῖ αὐτῇ ὁ Θεὸς, οὔτε μετὰ τῶν πρέσβεων μισῆσαι ☧ ἄνδρα· ἀλλ' οἶδε καὶ τί ἔπαθε, καὶ ἐπιστέφει, καὶ ἀγαπᾷ ☧ ἄνδρα. διὰ τοῦτο, ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, ἐκ πρὸς ☧ ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, ἐν αὐλός σου κυριεύσει. ὅπερ ἀρτὶ κακῶς ἐκυρίευσας, καὶ ἐγένετο δοῦλος τῆς σῆς αἱρέσεως, λύων τὴν ἀκολουθίαν· αὐλός δεσποζέτω ὁ μὴ ἀπατηθείς. διὰ τοῦτο Παῦλος λέγει· Γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός. κακῶς γὰρ προ-

τον

τοῦ ἐδίδαξεν ὁ διάβολος. οὐδὲ αὐθεντῆν ἀνδρός· κακῶς γὰρ ἠυρέντησεν. ἀρ' οὖν κτῶ
τούτου τὴν ἔννοιαν διδάσκει ὁ Παῦλος μὴ διδάσκειν γυναῖκα, ἵνα τὰ ὑπὸ διάβολου γι-
νόμενα. μὴ ἡμᾶς σοφιζώμεθα, ἀκούσε αὐτοῦ· γυναικὶ οὐ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ
αὐθεντῆν ἀνδρός. καὶ ἵνα δείξῃ ὅτι διὰ τὰ προῤῥηθέντα, ἐπάγει· Ἀδὰμ γὰρ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ
γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε. τί οὖν; ἀποβέβληται τὴν καταδίκην ὁ τοῦ γυ-
ναικὸς ὄχλος, καὶ μένει ἐν λύπαις, καὶ οὐ λύεται ὁ δεσμός; ἦλθεν ὁ Χριστὸς ὁ λύων τὸν δεσμόν,
ἀνωλύτησεν ἡ κυοτόκος (διὰ τοῦ ὄχλου ἀποδεδειγμένη, ἡ ἁγία παρθένος διὰ τῆς παρθένου
(παρθένος γὰρ ἦν καὶ ἡ Εὔα ὅτε ἥμαρτεν) ἔλυσε τὴν λύσιν καὶ τὸν στεναγμὸν τῆς καταδικα-
σμένης. ὥσπερ γὰρ ἐάν τις κληθῇ εἰς τὰ βασίλεια, ἀσυδαλίζει σὺν ἰδίοις τιμήσαι, καὶ ὡ-
σπερ ἐν ἀνάγκῃ, ἀπολῦσαι· οὕτω κληθεῖσα ἡ ἁγία παρθένος εἰς τὰ βασίλεια τοῦ προετοίμα-
σθαι τῇ θείᾳ γεννήσει, ἐλθοῦσα εἰς ξένας ὠδῖνας διὰ τοῦτο ἐφέτου αἰτεῖ χάριν, μᾶλλον δὲ
λαμβάνει. ὅτε οὖν ἔφερε τὸν καταδίκιον γυναῖκα γεννῆσαι τὸν ἀνύβριστον, ἔρχεται ὁ
λύων πρῶτον τῆς Εὔας τὸν λύτρωσιν δι' ἀγγέλου, ἔρχεται ὁ ἄγγελος λέγων τῇ παρθένῳ, Χαῖ- Λυκ. α. κη.
ρε κεχαριτωμένη. εἶτα διὰ τοῦ χαῖρε λύει τὸν δεσμὸν τῆς λύπης. χαῖρε· ἦλθεν ὁ λύων τοῦ
λύπου. χαῖρε κεχαριτωμένη· ὅτε ἔως νῦν κεκατεσκίασται. ὧδε πρόσεχε τῇ τοῦ Θε-
οῦ χάριτι. χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. ὅτε μετ' ἐκείνης ὁ ὄφις τὸ λύπη,
χαῖρε, ὅτε μετὰ σοῦ ὁ Θεός. καὶ βλέπε τοῦ φωνικοῦ τοῦ ἀγγέλου, πῶς ὅλῳ ἐρμηνεύει τοῦ
Χριστοῦ τοῦ οἰκονομίαν. χαῖρε κεχαριτωμένη. ὅτε ἐκείνη διπλοῦν ἔλαβε καταράν,
τοῦ λύπου, καὶ τὸ στεναγμὸν τὸν ὅτε τῶν ὠδίνων, εἰσάγει τὸν τοκετὸν τὸν λύοντα ἐκείνου τὸν τό-
κον· Ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. αὐτὸς γὰρ σώσει Λυκ. α. λα. καὶ
τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ἐκ ἁμαρτίας τῶν σῶν πατέρων λύει ὁ ἐκ σοῦ Ματθ. α. κα.
βλαστάνων καρπός. λοιπὸν μετεβλήθη τὸ πρᾶγμα. τοῦ Εὐδὼ ἕως σήμερον ἐν ἀκούον-
τες τὰ λυπίζοισι· οὐαὶ τῇ ἀθλία, οἵας δόξης ἐξέπεσεν· οὐαὶ τῇ ἀθλίᾳ, τί ἔπαθεν; ἡ Μαρία
καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀκούει πρὸ πάντων μακαρία, ἀμέλει πλησθεῖσα πνεύματος ἁγίου.
καὶ αὕτη ἡ προῤῥηθεῖσα λοιπὸν προφητεύσασα, ἀκουσον τί λέγει· Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς Λυκ. α. μη.
τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο τοῦ ποιῆσαι λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. ἀπὸ γὰρ τοῦ νῦν μακαριοῦ-
σί με πᾶσαι αἱ γενεαί. ἵνα δείξῃ ὅτι τὸ πρόσωπον τῆς Εὔας φέρει, ἕως νῦν, φησίν, ὑβριζομέ-
νου, ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί. καὶ τί, φησίν, ὠφελήσει μὴ ἀκούουσα;
μάλιστα μὲν οὖν ἀκούει, ἐκ τοῦ ἐν τόπῳ φωτεινῷ, ἐκ χώρας ζώντων εἰμί, ἡ μήτηρ τῆς σωτηρίας,
καὶ πηγὴ τοῦ αἰωνίου φωτός· αἰωνίου δὲ τοῦ Χριστοῦ, νοητοῦ δὲ τοῦ θεότητα. οὕτως
οὖν δι' ὅλων μακαρίζεται· ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ γῆς ἦν ἐν Χριστῷ, ἐμακαρίζετο. ἤκουσε γὰρ τοῦ μα-
καρισμοῦ ἔτι ἐν Χριστῷ οὖσα. ἐκείνη πρώτη εἶδε, καὶ τότε ἐγεύσατο τοῦ δείπνου· αὕτη πρώ-
την εἶπε, καὶ τότε ἤκουσε τοῦ μακαρισμοῦ. ὅτε γὰρ ὁ σωτὴρ ἐδίδασκε, ἐπῆρε γυνὴ τις φω-
νὴν ἐκ τοῦ ὄχλου, καὶ λέγει αὐτῷ, πρώτων ἀκουόντων· Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, Λυκ. ια. κζ.
καὶ μαστοὶ, οὓς ἐθήλασας. ἀλλ' ὅτι Ἀδὰμ ἐπλήρωσεν ὁ Θεὸς τὴν ἀποφασιν, μᾶλλον δὲ
τὴν ἴασιν τῆς μετανοίας, καὶ λέγει· ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικός σου, καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ
ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι μὴ φαγεῖν, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου. πάλιν ὁ εὐλο-
γημένος οὐ λαμβάνει τὴν καταράν, ἀλλ' ἡ γῆ. ἄλλος ἦν ὧδε, καὶ ἄλλη τύπτεται. ὥσπερ ἡ
τῆς Εὔας καταρὰ (μᾶλλον δὲ ἡ ἐπιτίμησις· οὐ γὰρ ἦν καταρὰ, ἀλλὰ διόρθωσις) ὥσπερ
ἡ ἐπιτίμησις τῆς Εὔας, ἐν λύπαις τέξῃ (ἐν γὰρ πᾶσα γυνὴ ἐν λύπαις τίκτει) ἐμεινεν ἕως ἄρ-
τι· οὕτω καὶ τοῦ Ἀδάμ· ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου. ἡμῶν πρόκειται τὰ ἔργα, καὶ ἡ
γῆ μαρίζεται· ἡμᾶς ἀνύρτημεν, καὶ ἡ γῆ δέχεται τὴν καταράν. φείδεται ὁ Θεὸς τοῦ
πλάσματος, ὡς δύμους παιδὸς, καὶ τύπτει τὴν χῶν ὡς παιδαγωγόν. ἐπικατάρατος ἡ γῆ
ἐν τοῖς ἔργοις σου. μὴ τῇ φύσει πρόσεχε, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι. οὐκ εἶπεν, ἐπικα-

πάσης τῆς γῆς· ἐπὶ ἔλυσε κεχαριτωμένη, καὶ καρπὸν οὐκ ἔφερεν. ὥσπερ εἶπε τῇ συκῇ, Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς ἐξέλθῃ, καὶ ἐξηράνθη· ὕστερον εἶχε γενέσθαι ἡ γῆ. ἀλλὰ λέγει, ἐν τοῖς ἔργοις σου. ὅτε μὲν ἁμάρτω, τότε πέπαυται ἡ γῆ· ὅτε δὲ ὁδοδομῶ, εὐλογεῖ αὐτόν. καὶ βλέπε τὸ θαυμαστόν· ὅτε ἐκτίσεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, τὸν παράδεισον, τὰ πετεινά, τὰ ἑρπετά, τὰ θηρία, καὶ ἄνθρωπον, πρώτα εὐλόγησε· σοῦ καρποὺς οὐκ εὐλόγησεν, ὅπως ἴδῃς ὅτι φυλάττεται τῇ γῇ αὕτη ἡ ἁμαρτία, ἵνα ἁμαρτωλῶν τῶν ἀνθρώπων δέξηται ἀφορμὴν, καὶ δικαιοπραγούντων δέξηται εὐφορίαν. οὐκ εὐλόγησε σοῦ καρπούς· ἀμεταμέλητον γὰρ ἐστὶ τὸ χάρισμα. ἀχθῆναι δὲ πειρώμενοι δυνατέλλουσι. καταφρονήσας, φησί, τῶν μεγάλων· τύπλον ἐστὶ τῶν μικρῶν. βλέπε πῶς καὶ αἱ παιδίαι σύμμετρον. ἀχθῆναι δυνάμεως ἡ δυνατά· ἴσχυ δυνατά. καὶ φάγεται τὸν χοῦν ὡς λύπαις. ὄφεινη τίκτει ὡς λύπαις, σὺ φάγε ὡς λύπαις. ἡ γὰρ ἀρχαία ἀπόφασις μένει ἕως ἄρτι. καὶ βλέπε μοι πλούσιον, πένητα, ἄρχοντα, μέγαν, εἰ ἔστιν αὐτῷ βίον ἄλυτον θύρῃ, ἢ ἀμέριμνον. ἀλλὰ τί; ἀλλὰ ὅ, τι ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ ἄρτον σου. οὐκ ἠθέλησας μετὰ δυέσεως· ὡς ἱδρῶτι φάγε. οὐ κωλύει αὐτὸν λιμῷ, ἀλλ' ἐκβάλλει ἡμῶν ἡ πόνῳ. λοιπὸν σὺ ὁ πιστὸς σκῦνο λόγου. εἰ ὁ Ἀδαμ διὰ ἱδρῶτος ἄρτον οὐκ ἐσθίει· ἡμεῖς διὰ τί μετὰ ἱδρώτων πῶς βασιλείαν ὑρανῶν λαβοιμεν; ἕως, φησί, τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης. ὦ ἀποφάσεως, ὦ φόβου γέμοντος φιλανθρωπίας, ὦ ἀπόφασις γέμουσα διαλλήσεως. οὐδέπω ἐξώεισε, καὶ διεκαλέσατο· οὐδέπω ἐξέβαλε, καὶ προσελάβετο. ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης. οὐκ εἶπεν, ἕως αὖ ἀφανισθῇς, ἕως αὖ λυθῇς, ἀλλ', ἕως τοῦ ἀποστρέψαι εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης· ἵνα "ὑπομεθῇς σεαυτῷ τὴν ἐλπίδα τῆς διαστάσεως. πέμπτω σε οἶδα, ὅτι σε ἔλαβον· ὡς ἔλαβόν σε τότε, διώκομαι καὶ πάλιν σε λαβεῖν. ὅπου γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. οὐκ ἀφανισθήσῃ, ἀλλ' ἀπελεύσῃ. ὃ, ἀπελεύσῃ, ἐπανελεύσῃ ἵνες ἀναμείνωσιν. ὅσον οὖν ἔχει εἰς διώκομαι ἡμετέρα, τῇ χορηγίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διὰ λόγου τὸν παράδεισον μοῦ ὑμῶν· διέγνωμεν τὰ ὑπομνήματα τοῦ βασιλικοῦ, εἰδόμεν τῶν ὑποθυμίων τὴν ἐλθυθείαν, τοῦ δικαστοῦ τὴν φιλανθρωπίαν· δι' ἧς δοξώμεθα καὶ τὸν παρὰ τοῦ Χριστοῦ σωτηρίαν, ἵνα καὶ τῶν ἐπουρανίων ἐκείνων καὶ αἰωνίων ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τῶ Νηστευτῶ περὶ μετανοίας καὶ ἐγκρατείας καὶ πρᾳότητος
λόγος. Χρυσοστόμῳ ἢ ἐν τοῖς παλαιοῖς ἀνα-
γεγράφοις ἐπιγραφόμενος.

Μακάριος ἀπόστολος Παῦλος, ὁ τῶν ἐθνῶν ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος τῆς ἐκκλησίας ἡμόμενος, ὁ τῶν ὅπλων ἐπιλανθανόμενος ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, ὁ σῶμα φθαρτὸν περικείμενος καὶ ταῖς ἀσωμάτοις δυνάμεσιν ἀμιλλώμενος, ὁ τὸν δρόμον τελέσας καὶ τὴν πίστιν τηρήσας, ὁ ἐν νηστείαις πολλαπλασιάσας καὶ κινδύνοις ἐνδοξότερος, ὁ ἐν λιμῷ καὶ δίψει διάπυρος, ὁ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ * μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πάντα πληροφορήσας, ὁ τὸν Χριστὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα, ὁ ὑπήκοος ἄγγελος καὶ οὐράνιος ἄνθρωπος, ὁ κλητὸς ἀπόστολος, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος " πνευματοφόρος ἡμόμενος, ὁ ἕως τρίτου οὐρανοῦ ἁρπασθεὶς καὶ τὰ ἄρρητα ἐκεῖνα ἁκούσας ῥήματα, ὁ μὴ σώματος ἐπὶ φθαρτοῦ οἰκήσας τὸν παράδεισον, ὁ ζήλῳ ἀσύγκριτος, ὁ πρὸς ἀγάπην πολύς, ὁ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ μεριμνητής, ὁ ῥήτωρ τῆς εὐσεβείας, ὁ τῶν ἀθενούντων ἡγεμονικός, ὁ τῶν πιστευόντων νυμφαγωγός, ὁ τῶν Ἰουδαίων ἔλεγχος, καὶ πάντων ἡμῶν σαγήνη, ὁ μὴ νεκρωσιν διδάσκαλος, καὶ μὴ θανάτου κήρυξ, ὁ δεῖξας ἡμῖν πῶς δεῖ ἐν ὁδοῖς ἀναστραφῆναι, εἰ σωτὴρ ὁ σωσαι τὰ κεκτημένος πλεονεκτήματα, ὁ λέγων, Οὐδὲν ἐμαυτῷ συνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι, ὁ ἔλεγε, Μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι· ἵνα ποιήσωμεν καὶ μηδὲν ὅλως κατόρθωμα πρὸς ἀρετὴν κεκτημένοι; οὐκοῦν ἀγρυπνῆσαι δεῖ καὶ προσεύχεσθαι τὸν πάντα χαρᾶς, καὶ αἰτῆσαι τὸν Θεὸν ὑπὲρ συνοῦ, οὐκ ἀργυροῦν, οὐδὲ χρυσοῦν, οὐκ ἀργύριον, οὐδὲ ὅλως πλοῦτον ὑπάρχον, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν βασιλείαν τὴν οὐρανῶν, καὶ δυφρανθῆναι ὅπως ὦ Κυρίῳ. ἄλλοι δυφρανθήσονται ὅπως πλούτῳ, ἄλλοι ὅπως οἴνῳ, ἄλλοι ὅπως ὑγιείᾳ, ἄλλοι ὅπως εὐπαιδίᾳ καὶ δόξῃ· ἡ δὲ παρθένος ὅπως τῷ Κυρίῳ, ἵνα καὶ τὸν ἔπαινον ἔχῃ παρ' αὐτοῦ, λέγουσα *, Παρὰ σοῦ ὁ ἔπαινός μου. οὐδὲν αἰσχρότερον, οὐδὲ δυσειδέστερον ψυχῆς ἐμπαθοῦς. ὅταν δεῖ προσέχειν καλλοις ψυχῆς, καὶ λέγῃ [τὸν ἄγιον,] Κύριε, ὁ τῷ θελήματί σου προσέχων ὡς κάλλει μου δυνάμει, ἵνα καὶ ὁ νυμφίος ὁρῶν σε τὴν ἔνδον εὐμορφίαν λέγῃ· Ὅλη καλὴ εἶ, ἡ πλησίον μου, ὅλη καλὴ εἶ, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. ἀλλὰ βλέπε καὶ κατορθώσῃς τὴν ἀρετὴν, μὴ ἐπαρθῆς ὅπως τῷ κάλλει σου, μήποτε διὰ τὴν ὑπερφυΐαν σου ἀποστραφῇ ὁ Θεὸς, καὶ ἐλεγχθῇς σου τὸ ἔπαρμα. πῶς γὰρ " κατ' ἀξίαν " δυνατὸν ὑμνῆσαι, ὧν σιγῶσι διὰ σέ; ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν *, ἵνα σε τιμίῳ αἵματι σε ἐξαγοράσῃ. ὁ δίδους ἐφ' ὑμῖν πάσῃ σαρκὶ σωτηρίαν, ὁ τὴν γλυκύτητα τοῦ μέλιτος δημιουργήσας χολῆς ἐγεύσατο διὰ σέ, ὁ σέβας τῶν οὐρανίων τῷ χορῷ τῶν ἀστέρων " ἀχθάς ἐστέφετο διὰ σέ, ὁ τοσοῦτος μέχρι θανάτου ἡμόμενος. οὐκοῦν τοίνυν τὰ τοιαῦτα οὐκ ἐννοήσαντες, ἀλλὰ κόπτεσθαι διὰ σέ, καὶ πείθεσθαι τῷ λέγοντι· Ἃ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ὅτι ταῖς κλίναις ὑμῶν κατανύγητε· ἵνα, ἅπερ ἐν ἡμέρᾳ ἐπεσφάλημεν, ἐν τῇ νυκτὶ " ἀναπολήσαντες ἐναλύσωμεν. οὕτω κατανυγεὶς Ἀχαὰβ

Φιλιπ. γ. ιδ.
β. Τιμ. δ. ζ.
β. Κορ. ια. Ρωμ. ιε. ιθ.
α. Κορ. δ. δ.
α. Κορ. θ. κζ.
Ψαλ. κθ. π.
Ασμ. δ. ζ.
Ψαλ. δ. ε.

δ.Βασ.κα.κθ διέῤῥηξε τὰ ἱμάτια, ᾗ ηὐξήσατο σῶκκον, ᾗ "εἶπε. ᾗ τί ὁ Κύριος; Οὐ μὴ
Ματθ.ε.δ. ἐπάξω, φησί, τὴν κακίαν αὐτῆ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆ. διὰ τοῦτο ᾗ ὁ σωτήρ· Μακάριοι ⓐ
κλαίοντες, οὐ τὸν νεκρόν, οὐ τὴν ζημίαν, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν· ἵνα, ὡς ὁ Δαβίδ, λέγῃ·
Ψαλ.ϛ ζ. Λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνήν μου βρέξω. καὶ
Ψαλ.ριη.ρλε. πάλιν, Διεξόδους ὑδάτων κατέβησαν ⓐ ὀφθαλμοί μου, ὅτι οὐκ ἐφύλαξα τὸν νόμον σου. ἀ-
πόπλυνον διὰ τῶν δακρύων τὸν ῥύπον τῶν ἁμαρτημάτων, κρᾶσον δὲ σῆθος, τύφον δὲ μέτα-
πον, εἰς αἴσθησιν ἐλθὲ ὧν ἥμαρτηκας. ἐθηριάθης ποτὲ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς ὁ Δαβίδ;
κακῶς ἰδοίξας τὰ θυρίδας, ᾗ κτ' τῆς ψυχῆς σου ⓐ ὀφθαλμοί σου ἐλήφοντο; ἀπόκλεισον τῷ
σταγμῷ δὲ ὄμμα δὲ κακῶς θεασάμενον. ἡ γὰρ Σωσάννα τῶν ἁμαρτημάτων ὅτι δὲ χρέος
ἄλλ τὸν ἐκπεπωκότα. καθαρὸν ἔχεις ἱμάτιον; μὴ "πρωτὶ κάθου, μήποτε ῥυπωθῇς. ἐὰν 10 χ.πάτου
καταφρονήσῃς τοῦτο ᾗ δδυτέρου ἀπόλου δὲ τέτε, λοιπὸν ὡς ῥυπαρὸν ἔχων ἱμάτιον, οὐκ ἔπ Διὰλ
ξενίζῃ, καὶ ὅλον βόρβορος γλύπται. τί οὖν ὅστι; θύραν χρεία, μήποτε προσκόψωμεν πρὸς
λίθον τὸν πόδα, ἵνα περιεμβάλλων κύκλῳ ἡμῶν ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ῥύσηται ἡμᾶς, ᾗ δωρη-
Γεν.μη ις. θῇς εἰπεῖν· Ὁ ἄγγελος ὁ "ῥυόμενός με ἐκ πάντων τῶν κακῶν· ἵνα ᾗ σε καλέσῃ ὁ ἄγγελος," ὁ χ.ῥυόμ.
Ψαλ.π.ϛ. καλέσας τὸν Ἀβραάμ. φιλῶσι γὰρ ⓐ ἄγγελοι τὸν φιλοπόνως αὐτῶν τὸν διασώσαντα. Λα- χ.ὡς
βετέ, φησι, ψάλμον, ἐπὶ δότε τύμπανον, ψαλτήριον τερπνὸν μετὰ κιθάρας. ἐν λαμβάνει, ᾗ πεῖα
α.Θεσ.ε.κγ. ἀπαντᾷ. ἐκ γὰρ τῶν πειρασμῶν στεφανούμεθα, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· "ἵνα ᾖ ὁλόκληρον ἡμῶν ὅλον τὸ σῶ- χ.τῶν
μα ᾗ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα· ἵνα ᾖ τὸ μὲν τύμπανον τὸ σῶμα, τὸ δὲ ψαλτήριον τὸ πνεῦμα, ᾗ
ἡ ψυχὴ ἡ καθαρά. τὸ δὲ τύμπανον δέρμα ἔχει νεκρόν. νέκρωσον "οὖν τὸ σῶμα, ἵνα ἀνῇς τὸν χ.τῶν
Θεὸν ἐν τυμπάνῳ ᾗ χορῷ. Χεῖρος γὰρ σὲ εἶδωκε τὸ σῶμα ἀλμασθῶναι. βλέπε μὴ εἰ-
Ψαλ.κθ ια. πῃς, Τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου; τί πρὸς ἀξίαν τοσαύτα κατορθώματος δι' ἡμᾶς
δωσάμενα ἀμοιβὴν ἀπαιτεῖσθαι; "χάσον φυτὸν καρποφόρον, ἵνα βλαστῇς τὸν Θεόν. κτ' τὴν δύ- χ.γλυκ
ναμίν σε καρποφόρησον. Εἰ μὴ δωώσασα ἐνέγκῃ τὸ τέλειον, τὸ ἓν ἑκατόν, καὶ ἓξ ἡμισείας,
Μαρκ.δ.η. τὸ ἓν ἑξήκοντα· εἰ δὲ ᾗ τοῦτό σοι βαρύ, καὶν τὸ τρίτον τὸ ἓν τριάκοντα· μόνον ὁ δωώσασα," καρ- χ.φάγ,
α.Κορ.γ.ιϛ. ποφόρησον, ἵνα μὴ ὡς ἄκαρπος εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθῇς. Εἰ μὴ ἔχεις χρυσόν, μήτε ἀργύριον,
τὰ καθαρεῖς προσάξεις· καὶν μὴ ξύλα, χόρτον, ἢ καλάμην, τὰ τῶν πυρὸς ὑποκαύματα.
Δευτ.ιϛ.κϛ. Βλέπε μὴ "ποιήσῃς σεαυτῷ γλυπτὸν, ἀ ἐμίσησεν ὁ Κύριος. ἐποίησε [γὰρ] ᾗ Ιακὼβ "τῇ Ρα- χ.εἰδωλ
χὴλ γλυπτὸν. ἀλλ' οὐκ ἐμίσησεν ὁ Κύριος. βλέπε μὴ ζῇ σου ὁ "λογισμὸς, ὥσπερ εἰδωλον, ὃν ἡ- χ.τὸ μισ-
μέρα κρίσεως κατόψεταί σε γυμνὸν· μὴ ἀρξῇ τότε δύθυ μάρτυρων ἐλέγχεσθαι, ᾗ δύθυ ἀπο- μεῖν Ρα-
δείξεως ὁμολογήσῃς ὑπαγινώσκων ἃ "ἔπραξας, ᾗ ὅσα ἐλάβησας δὲ ἀπροστεξίας· κλαῦσον χ.λόγκ,
τοῦ καιροῦ, ἵνα μὴ ἀκούσῃς σκῦ· ἰὼν μετάνοησον, ἕτε οὐκ ἔστι καιρὸς μετανοίας. ἕως καιρὸν
ἔχομεν, ἐργασώμεθα τὸ ἀγαθόν. ἐὰν τι ἀπολέσωμεν ἄλλο, θύραν δυνάμεθα· καιρὸν δὲ ἐὰν ἀ-
Γαλ.ϛ.ι. πολέσωμεν, ἄλλον θύραν οὐ δυνάμεθα. διὰ τοῦτο ᾗ ὁ Παῦλος νουθετῶν λέγει· Ἕως καιροῦ ἔ-
χομεν, ἐργασώμεθα τὸ ἀγαθόν. κλαύσωμεν ἐφ' οἷς ἡμάρτησαμεν, καταξάξωμεν δὲ δάκρυον
ὅτι τῆς πόλεως, κρούσωμεν δὲ σῆθος, ἵνα ⓐ βρυγμὸν τῶν ὀδόντων σκῦ σκύζωμεν. κλαύ-
σωμεν, ὡς ἔκλαιε Δαβίδ, ἵνα μακαριωθῶμεν, ὥσπερ καὶ ὁ Δαβίδ. οὐ γὰρ μόνον ἔκλαιεν,
ἀλλὰ ᾗ ἠγρύπνει, ᾗ τὴν κλίνην κατέβρεχε. μίαν νύκτα ἰώμην, καὶ καθ' ἑκάστην νύκ-
τα ἐδάκρυε, πάντως τοιαῦτα ἐξομολογούμενος· ὅτι δέδωκάς μοι ὀφθαλμούς, ἵνα σου
βλέπω δὲ φῶς· ἐγὼ δὲ εἶδον σε τούτοις κακῶς· ἐπλανήθην διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, κα-
κῶς ποτε θεασάμενος. καὶ ὅπερ κακῶς ἰδοίξα τὰ θυρίδας, διὰ τοῦτο αὐτὰ τοῖς δά- 40
κρυσιν ἀποπλυνῶ. ὅτω διὰ κλαίει, ᾗ ἀποπλυνῶ δὲ ὄμμα δὲ κακῶς θεασάμενον. εἶδες
δὲ ταῦμα, ἐπέγνως τὴν ἰατρείαν. ἀσφαλίζῃ τῆς ψυχῆς σου τὰ θυρίδας· μὴ μόνον ⓐ
ὀφθαλμοί, ἀλλὰ ᾗ τὴν ἀκοὴν ᾗ δὲ στόμα. αὗται γὰρ αἱ θυρίδες εἰσί, δι' ὧν κτ' γνώμην χ.εἰσηγ-
"εἰσέρχεται, εἴτε πονηρά, εἴτε ἀγαθή. βλέπε μὴ θάνατος αἰσθῇ * διὰ τῶν θυρί- *σει
δων

δωσον· ἀλλ' ἔτω σοὶ ἀεὶ ὁ τοῖς ὀφθαλμοῖς αἰσχρὸς τῆς σωμότητος ἐστολαί, ὅπως τὰ ὡραῖα αἰτῆσαι τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν διάταγαί, ὅπως ὁ τόμος ὑμνῳδίαι καὶ ἡ μελέτη τῆς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης. Φεύγειν δεῖ καὶ θυείδας ἀνοίγειν τοῦ τοῦ Θεῶ, ἀποκλείειν δὲ τῇ ἁμαρτίᾳ. λέγει δὲ αὐτὴ κῦ τὴν αἴτιαν * ἐκείνου· Εἶπα, ἀναβήσομαι ὅπως τῷ φοίνικι, κρατήσω τῆς ὑψώσεως αὐτοῦ, τουτέστι τοῦ ὀρθότητα ἀγαπᾶσαι, καὶ λευκαίνειν ἔχουσα τὴν καρδίαν, καὶ ὅπως τὰ θεῖα ἀγαθὰ ἀναπτέχουσαι, καὶ μὴ πάθει τὰ γήϊνα σπειρωμένη. Ἀλλὰ σκόλοπας ἐλέγετο σοι ὁ φοίνιξ, τοὺς ἐλέγχους τοῦ κῦ τῆς ἁμαρτίας. Λόγοι γὰρ σοφῶν, ὡς τὰ βούκεντρα, καὶ ὡς ἥλοι πεπυρωμένοι, ἵνα ἐκ τούτων κεντούμενοι κατανύσσονται τὴν καρδίαν, καὶ πάσης ἁμαρτίας ἀπέχωνται. Ἀλλὰ ἀκριβῶς κράτει τῆς ὑψώσεως αὐτοῦ, ἵνα ἄπιστος ἀμαθίης ἀεὶ φέρουσα τῆς ἀνέσεως τὰς πρασσολάβας, τοῦ ἐκ χολμῶν κῦ καμήλου σφεκασμούς. ὁ τὸν χαρὲ ἀεὶ τῆς θείας γραφῆς. ὥσπερ γὰρ οἶνος πεπόνθυος παύει τὰς λύσσας, καὶ μεταβάλλει τὴν καρδίαν εἰς εὐφροσύνην· οὕτως ὁ πνευματικὸς οἶνος πεπόνθυος εἰς χαρὰν μεταβάλλει σου τὴν ψυχήν. μνημόνευε πολλάκις τοῦ Θεοῦ " λέγουσα κῦ τῷ Δαβίδ, Προορώμην ⓜ Κύριον ἐνώπιόν μου διαπαντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστι, ἵνα μὴ σαλευθῶ. γράφει δὲ λέγουσι τοῦτο, ὅτι τῶν χαρῶν σου· καὶ ἔστιν ἀσάλευτοι τοῦ ὀφθαλμοῦ σου. ἐὰν ὕστερον τιμᾷς ⓜ Θεὸν, κῦ σοι ἐκ δεξιῶν· ἐὰν δὲ ἀνῶν ἀτιμάσῃς, ὁ διαβολός σου κῦ δεξιός. ὅταν γὰρ ἀπιμάσαντος τοῦ Ἰούδα ἔλεγεν ἡ γραφή· Καὶ ὁ διάβολος ἕστηκεν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ. καὶ ἐκάστοτε ὥφελεν δόξαζε ⓜ δικαιοσύνην " λέγουσα, Ὑψώσω σε, ὁ Θεός μου, ὁ βασιλεύς μου, δόξῃ τῶν ἔργων, καὶ μὴ δόξῃ τῶν λόγων ὑμῶν. ὕστερον γὰρ " ὑψοῖ ⓜ Θεὸν Δαβὶδ εἰς ⓜ αἰῶνα καὶ ἐπὶ εἰς ⓜ αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, οὐχ ἡμέρας, οὐ μιᾶς, οὐ χρόνου, ἐκ σταυροῦ, ἀλλ' ἐν πνεύματι χρόνῳ τῆς ζωῆς. ἤδη γὰρ ὅπου ὅταν τελέσει δὸ θεσπὸς, τότε πάλιν ἄρχεται. Ἀλλὰ λέγεις, ἆρα πολλάκις καρδίαν εἴ) χρὴ, τὸν δυναμένων πολλάκις ὑψοῦν ⓜ Θεόν, οἷαν εἶχεν ὁ Παῦλος γράφων· Οὐδὲν ἐμοὶ τῷ ζωοποιοῦντι; ὕστερον ἐμοὶ κῦ ὁ Δαβὶδ λέγων· Ἐκ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με· οἶδεν ἐπέλθουσιν ἡμᾶς ὁ σωτὴρ ἔχει λέγων, Μακάριοι ⓜ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ ⓜ Θεὸν ὄψονται. ὕστερον οὖν ὁ μὴ ἁμαρτάνων καὶ ἐκάστοτε ἡμέραν ὑμοῖ ⓜ Θεὸν, ὁ μόνος λέγω, ἀλλὰ ὁ ἔργῳ τὸ παράγγελμα ὅπως φυλάσσων. ὁ μὴ ὀλιγωρῶν, καὶ νόσος καταλάβῃ, καὶ ζημία, καὶ θάνατος, ἀλλὰ λέγων μοῖ τοῦ Παύλου· Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς. ὐχ ἁπλῶς ὁ κωφρία οἶκος ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ὁ τῷ ἀνωγέῳ τῶν στεφανωθῆναι, ἵνα ὡς οἰκητήριον Κυρίου παραδιαβάσῃ σου τὸν ψυχήν. μνημόνευε τῆς φρικωδεστάτης ὁ φοβερᾶς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν ἡ πορφυρίς παραστάντες τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, δόσωμεν δίκας τῶν πεπραγμένων· ἔνθα παρὸ ὀφθαλμοῦ ἀπόντων παρεστήσονται ἡμῶν τὰ ἁμαρτήματα, καὶ πᾶσιν ἀποκαλυφθήσονται, καὶ τοῖς ἀγνοοῦσιν ὅπως δηλωθήσονται *· ἔνθα ὁ πολεμὸς τοῦ πυρὸς, καὶ ὁ σκώληξ ὁ " ἰσθίων, ἔνθα πολλὰ γυμνὰ ὁ τετραχηλισμένα· ἔνθα αἱ βίβλοι τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἀνοιχθήσονται, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θεάτρου ἀναγνωσθήσονται τὰ φανερὰ καὶ τὰ κεκρυμμένα, τὰ ἐν νυκτὶ, καὶ τὰ ἐν ἡμέρᾳ, " τὰ ἐκ ἀπροσωπείας καὶ λήθης " τῶν μηνόντων διεπερασμένα. τότε τῇ πείρᾳ γνωσόμεθα, ὅτι τὰ κρυπτόμενα νεῦ, ἀποκαλυφθήσονται τότε. σπούδασον οὖν ὅτι πρώτως ἐστιν ἐν ἡμᾶς ἀπελθεῖν προὶς ⓜ ἀπροσδιάλυτον δικαστὴν, ὅστις ὁ μόνος τὰ προσκαίροντα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνθυμήματα κρίνεται καὶ τὰ ῥήματα· ὅστις καὶ τῶν δικαιωτῶν εἴ) μικρὰν φοβερὰν ὑφέξομεν τὰς βλάσεις. τούτων ἀεὶ μέμνησο, καὶ μὴ ἐπιλεσμῆς τῆς μηδίποτε σεσυλημένης φλογός. ἀεὶ βλέπε προὶ ὀφθαλμοῦ τ' ἐρχόμενον κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς· σπούδασον τὰς χιλιάδας καὶ τὰς μυριάδας τ' ἀγγέλων τὰς πρεσβεύσας ὡς κριτῆ τότε. προσαχθέτω νεῶν ἡ ἀκοή σου τῆς ἠχῆς τῶν σαλπίγγων, καὶ τ' φοβερᾶς φωνῆς τοῦ δικάζοντος· προσελθέτω ὁ ὀφθαλμός σου μοῦ εἰς ὃ δεξιώτερον περιπορφύρας σκότος, " ταῖς δ' ἀποκλειομένοις τῶν

Ασμ. ζ. α.

Ἐκκλησ. ιϛ. ια

Ψαλ. ιϛ. β.

Ψαλ. ρμδ. α.

α. Κορ. δ. δ. Ψαλ. ιη. ιγ. Ματθ. ε. α.

Ρωμ. η. λε.

τὴν θύραν μὴ πολὺν τῆς πρᾳότητος ⓦ κόπον. θεώρει δὲν μὴ ὡς τὰ ζιζάνια δεσμυομένους καὶ εἰς ⓦ κλίβανον βαλλομένους· ἄλλος τὴν χεῖρα καὶ τὸν πόδα δεσμουμένους καὶ εἰς ὃ ἐξώτερον σκότος ἀποφερομένους· ἄλλος τῷ σκώληκι ὃν ἀκοίμητον καὶ ὃν κλαυθμῶν καὶ τῷ βρυγμῷ τῶν ὀδόντων παραδιδομένους. σὺ δὲ μὴ ⓦ κατ' ἀκαίρου γέλωτος κρινόμενον, ⓦ ἢ ὅτι ⓦ πλησίον ἠδίκησε, καὶ ὅτι ⓦ ἀδελφὸν ἐσκανδάλισε· τί μὴ κατ' ἀδήλων ἁμαρτημάτων κρινόμενον· τί δὲ κατ' ἀργοῦ ῥήματος εἰσπραττόμενον δίκας· ⓦ μὴ κατ' κακῆς γνώμης καταχρινόμενον, ⓦ ἢ κατ' λοιδορείας τῆς βασιλείας ἀποκλειόμενον· ⓦ ἰδοὺ κατ' μνησικακίας καὶ αἰτήκεσα πάσχοντα, ⓦ ἢ εἰς αἰωνίων αἰώνιον ἀνιςάμενον· Ματθ. κε ιϛ. τὸν δὲ τῆς γνώσεως τῦ Χεισοῦ στεισκομένους, καὶ ἀκούοντας, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὃν δέποτε ἔγνων ὑμᾶς, ὅτι ἔτεροι ἐπορεύθησαν ὧν ὁ Χεισὸς ἀπεμήρυσε. τούτων δὲν ὄντως ὄντων, ποταπὸς δῆτα ἐγὼ ἡμᾶς, πολλαπλῶς καὶ ἐκάστοτε δακρύων καταφέρειν ποταμοὺς δὲ λέγω, Τίς Ιερ. θ. α. δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων, καὶ κλαύσομαι * τοὺς ἀμύ- *μου Ψαλ. ϛδ. β. τημονα ἡμέρας καὶ νυκτός; ἀλλ' ἵνα τὴν προσδοκωμένην κόλασιν φύγωμεν, Δεῦτε προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον Κυρίου ἐν ἐξομολογήσει, καὶ τῇ τῦ βίου ἐπιμελείᾳ τὸν ἱλασμοὺς τῦ δεσπότου Θεοῦ διακαλεσώμεθα. Εν γὰρ ᾧ ἂν ᾖ, φησί, τὶς ἐξομολογήσεταί σοι; Ψαλ. ϛ. ϛ. πρώτα διπλᾶ δίδωκεν ἡμῖν ἡ Φύσις· δύο ὀφθαλμοὺς, δύο ὦτα, δύο χεῖρας, δύο πόδας. ἐὰν οὖν ὁπότερον τούτων βλαβῇ, δι' τὸ ἑτέρου τὴν χρείαν παραμυθούμεθα. μίαν δίδωκεν ἡμῖν ψυχήν· ἐὰν ταύτην ἀπολέσωμεν, μετὰ τίνος συμβιωτεύσωμεν; ταύτης οὖν ποιησώμεθα πρόνοιαν, μηδὲν τῆς σωτηρίας αὐτῆς πρόκριτον· ἐπεὶ καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ συγκρινομένη, καὶ συναπολογουμένη, καὶ συμπρίσμενη μὲν ἡμῶν ὅτε τὸ βήματος τῦ κριτῦ. ἐὰν εἴ- Ματθ. ιϛ. κϛ. πῃς τότε, ὅτι χρήματά με ἐδελέασαν, ἐρεῖ σοι ὁ δικαστής· οὐκ ἤκουσας ὅτι, Τί ὠφελεῖ ἄνθρωπον ἐὰν τὸν κόσμον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτῦ ζημιωθῇ; ἐὰν εἴπῃς, ὅτι ἠπάτησέ με ὁ Γεν. γ. ιγ. ἀγαθὸς, ἐρεῖ σοι πάλιν ὁ ἀνὴρ, ὅτι τὸν Εὔαν ὧτινα ὃν ἔπλασε, ὅτι "Ο ὄφις με ἠπάτησε. ταῦτα τοίνυν καὶ νοῦν ἔχοντες, δῶμεν προσέχωμεν ἑαυτοῖς τοῦ μὴ συσχεθῆναι, πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου ἐκείνην τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ, ἐν ᾗς ἔλεγξε ὁ προφή- Μαλ. γ β. της· Ιδοὺ ἔρχεται, καὶ τίς ὑποστήσεται ἡμέραν εἰσόδου αὐτῦ; φοβερὰ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡμέρα ὀμίχλης καὶ σκότους. ἀλλ' ἐρᾷς, πῶς ἀρά ἐστιν ἐκφυγεῖν καὶ προσεμπεσόντα κακά; ἐγώ σοι λέγω· οὐκ ἐὰν μόνον τὸ σῶμά σε φυλάξῃς καθαρὸν, ἀλλ' ὅταν καὶ κακῶς "παθοῦσα θύραν κατὰ σῆς· ἐὰν" ἁγνευθῆσα φιλοσοφήσῃς· ἐὰν" λοιδορηθῆσα θύλογήσῃς· ὅταν" ὑπὸ σῆς θύσασα μὴ μεγαφερνήσῃς. ὁ γὰρ ἀπὸ βρωμάτων, ἀλλὰ ἀπὸ ἁμαρτημάτων ἐργάζεται τὴν ἀπο- Ισρ. α. ια. ξίαν. ἐρώτα δὲ καὶ γραφάς. βλέπεις δὲ πῶς προφητικὸν ῥάβδον χαρακτῆρα ὁρᾷ ὁ προφήτης, εἶτα λέγοντα ὑποκρινόμενον, δείκνυς ὅτι ⓦ μὴ ἀφεκτέον τῆς ῥάβδου *, ὃ πῦρ δέχεται. ὕτω καὶ Μωϋσῆς ἐδείκνυε τότε ⓦ φύλαν τὸν πυρὸς, βοῶν διὰ τῶν προσευμάτων, ὡς ὁ μὲν ἀκούσας τὸν νόμον βλέπῃ ὃ φῶς· ὁ δὲ προακούσας "θύρησι ὃ πῦρ. ἀναγινώσκετε καὶ τὸν σωτῆρος διδασκαλίας, καὶ μανθάνετε, ὅπως ἀπελθόντων "ἡμῶν ὑπὸ τὸν θεὸν εἰς "ἡμῶν βοηθῆσαι δυνήσεται. οὐκ ἀδελφὸς ἀδελφὸν λυτροῦται οὐκ ἀπὸ ἀκαταπαύστων βασάνων· οὐ φίλος φίλον· καὶ ⓦ γονεῖς τέκνα, οὐδὲ τέκνα γονεῖς. καὶ τί λέγω δὴ θεόπτους οἰκτρούς; ὅδε, αὐ Νῶε ἐλθὼν, ὑπὲρ Ιώβ, καὶ Δανιὴλ, καὶ Μωσῆς, οὐ μὴ δυσωπήσουσι τὸν δικάζοντα τότε. ἀλλ' ἐρεῖς μοι, πόθεν ἡ ἀπόδειξις τούτων; βλέπε τὸν μὴ ὑπὸ δυμβόλου ἔνδυμα γάμου, ἀπὸ δὲ συμφώνου ἐκβαλλόμενον, ὑπὲρ μηδένα γὰρ οὐκείου παρεσκευάσατο· ὅρα δὲ ὃ ὑπὲρ πάντων ἐμπίπτει θυμῶν, καὶ μὴ ἐμπορθυσάμενον, εἰς ὃ σκότος πεμπόμενον· καὶ ἴδετε "ὅτι γὰρ αὐτὸν ὑδεὶς προεκάλεσεν. ὅρα μοι καὶ τοὺς πέντε παρθένους ἀποκλειομένας, καὶ μὴ ἀξιωσάσας γὰρ αὐτῶν τοὺς ὁμήλικας, αἰτίνας καὶ μακρὰς ἀπεκάλεσεν ὁ Χεισὸς, διότι μὴ ὃ πατῆσαι τὸν φλοῦν τῆς ἡδονῆς, μὴ ὃ σοβῆσαι τὸν κάμπον τῆς ἐπιθυμίας, μὴ τὸν νηςείαν ὃ ἀγρυπνίαν καὶ χαμευνίαν, τότε μακρὰν καὶ μά-

λα

λαδικίως ἐκλήθης· διὸ καὶ σὺ μέγα τὴν πρᾳότητα τηρήσασαν, τὴν φιλανθρωπίαν δὲ μικρὸν ὑκ ἐφύλαξαν. βλέπε μοι τὴν κρίσιν ἰσῶντα καὶ τοὺς δύο τὰ ὑκαρπα ἐλέγχια ἐξ ὑμῶν, καὶ τοῖς μὲν ἐκ δεξιῶν λέγοντα, Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν βασιλείαν τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν· τοὺς δὲ ἐξ ἀριστερῶν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον ἀποπέμποντα, καὶ μηδένα τοῖς ἀπαγομένοις βοηθῆσαι δυνάμενον. ἀληθὴς γὰρ ὁ λέγων· Ἰδοὺ δικαστὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἑστηκεν. ἤκουσας πῶς ὁ πλούσιος ἐκεῖνος, ὁ μηδέποτε ἐλεήσας τὸν Λάζαρον, εἰς τὸν τῆς κολάσεως τόπον τηλαυγίζοντας, ψυχρᾶς ὕδατος ἐπεθύμησε λαβεῖν· ἔγνως ὅτι οὐδὲ ἄλλος Ἀβραὰμ ἐξιλεώσασθαι τοὺς βασάνων τοὺς ἰκετεύοντας δεδυνήται. ὑκοῦν, ἀπεντεῦθεν ἑαυτοῖς βοηθοῦντες, δῶμεν δόξαν τῷ Θεῷ πρὸ τοῦ συσχεθῆναι. βέλτιον ὦδε σχολάσαι ξηρᾶναι τὴν γλῶσσαν, ἢ τρῶσαι αὐτὴν ὑγρὸν ἐκεῖ ἐπιθυμοῦσαν ῥανίδος, καὶ μὴ λαμβάνουσαν, καὶ ἀθάνατα τηλαυγίζεσθαι. μικροῖς πόνοις ὧδε μεγάλας βασάνους ἀποφευξόμεθα. ἐννοήσωμεν ὅτι τεσσαρακονθήμερον πυρετὸν ἐνταῦθα οὐ φέρομεν. καὶ πρὸ τοῦ δικαστοῦ κολάσεις ὁρῶντες καταδυόμεθα, καὶ τοῦτο μόγις πεντήκοντα ἐτῶν ἐχόντων τὴν καταδίκην. ἆρα ποταπὸν ἐστι τὸ τοῦ Θεοῦ δικαστήριον τὸ μὴ μόνον εἰς πεντήκοντα ἔτη, ἀλλ' εἰς ἀπείρους αἰῶνας ἐκτεῖνον τὴν κόλασιν; ὑκοῦν εἰσελθωμεν ὀλίγον τῆς ζωῆς πύλης, ἵνα τὴν πλατεῖαν ὁδὸν ἐκφύγωμεν, εἰδότες, ὅτι ὡς ὄναρ ὄντα τὰ αἰσθητὰ πάντα, καὶ γλυκεῖα ἡ φθορὰ καὶ ὑποβεβληκυῖα. κἂν γὰρ ἰσχὺν ἔχωμεν σώματος, νόσος αὐτὴν καταλύει· τὴν χαρὰν ὀλίγα δέχεται θλίψις· τὸ κάλλος ὀλιγοστὴ γῆρας. ἐὰν πεπλούτηκας πολυτελεῖς ἀπολαύσωμεν, ἡ ἐπιοῦσα καταβοᾶ σε λύσει τὴν ἡδυπάθειαν. καὶ ὅτι καθόλου τὰ πρόσκαιρα ἀσθενέστερα, καὶ ὀνείρων ἀπατηλότερα, δῆλος ὁ σωτὴρ ἐμακάρισε τοὺς θλιβομένους, ἵνα μὴ ἡ ἡδονὴ τοῦ τρυφῶντος κρατήσῃ τὸν ἡδύνοντον ἐπ' αἰῶνας. ὑκοῦν ὥσπερ ἤκουσεν Ἀβραάμ, Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐξῆλθεν, ἐξέλθωμεν καὶ ἡμεῖς ἐκ τοῦ ζωῆς ἐπαγωγῆς, ἵνα τῇ μελέτῃ τῆς νεκρώσεως μετοικισθῶμεν εἰς τὸν ἄνω πόλιν. ὑποπιάσωμεν τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγήσωμεν, ἵνα μὴ τὴν ψυχὴν δουλαγαγήσωμεν τῷ ἁμαρτάνειν. τῇ συνεχεῖ μελέτῃ τῆς ἁγίας γραφῆς ταῖς ὑλαμανούσας ἐν ἡμῖν ἡδοναῖς, ὡς ἀλγεινὰ θηρία καταχειμήσωμεν, πρότερον τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες. μνημονεύσωμεν τοῦ λέγοντος, Νήφετε, γρηγορεῖτε, ὡς ἐν κοιμωμένοις γεφυρωθῆναι, ὡς ὁ ἀναπεπλωκὼς καὶ ῥέγχων λαμβάνει τὸ γεφύριον· ἀλλ' ὁ τὴν κόπτουσαν καὶ πλήγας περικείμενος, ἵνα μὴ τῷ ἀγωνοθέτῃ βλέπεται περιττός, ὁ τὰ τραύματα φέρων καὶ τὸ αἷμα καταῤῥέον ἐνδυκνύμενος· ὅταν ὅπου τὴν πεῖραν ἐμάθωμεν ὡς δεινὸν ἐστι καὶ χαλεπὸν ὅτι τοῦ διαβόλου τὸ ἐργαστήριον. φεύγει γὰρ τὸ νήφοντα, καὶ συλᾷ τὸ κοιμώμενον. μὴ δῶμεν ὕπνον σοῖς ὀφθαλμοῖς, μηδὲ ὑπνυσάξῃς σοῖς βλεφάροις, ἵνα σώζῃ ὥσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων, καὶ ὥσπερ ὄρνεον ἐκ παγίδος. φύγωμεν ἀεὶ τοὺς βρόχους τοῦ βίου τούτου, καὶ ταῖς φρυνίδας, καὶ ὡς ἀποταξάμενοι τῷ κόσμῳ, μηδὲν σαρκικὸν περιφέρωμεν. πολλὰ γὰρ τὰ ἕλκη τοῦ ὀλίου. Ὁ δυσπαίδευτος ἡμῶν, φησιν, ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν, οὐ τίνα ἀδικῇ, ἢ τίνα κλάσῃ, ἀλλὰ τίνα καταπίῃ. φεύγει τὸν ὀλίου ταῖς πανουργίαις, καὶ λέγε· Ὦ Κύριε· Ἐν σοὶ ῥυσθήσομαι ἀπὸ πειρατηρίου, καὶ ἐν τῷ Θεῷ μου ὑπερβήσομαι τεῖχος. μὴ φύγῃς τὸ κύματον, ἵνα μὴ φύγῃς τὸν γεφυρίον. ὁ ἔμπορος οὐκ ἀποκάμνει, ἀλλὰ φέρει τὰ κύματα, ἵνα εὕρῃ τὰ χρήματα· ὁ ἀγωνιζόμενος ἀθλητὴς γενναίως φέρει τὰ τραύματα, ἵνα στέφανον ἀποδέξηται· ὁ γηπόνος οὐκ εὑρίσκει τὰ δράγματα, ἐὰν μὴ πρότερον τὰ τῶν ἰδίων ἱδρώτων περικαθάλλῃ καὶ σπέρματα· οὕτως καὶ εἰς οὐρανὸν ἄνω βλέποντες, οὐδὲν κηδώμεθα καὶ θλίψις τῇ τῆς χρηστῶν ἐλπίδι νυστάζωμεν. ὑκοῦν προσέχωμεν ἀεὶ καὶ νήφωμεν πότε ἀνακλύσῃ ὁ νυμφίος ἐκ τοῦ γάμων, ἵνα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσαντες, ἑτοίμως ἐξανιστῶμεν εἰς ὑπάντησιν. καὶ ὑμᾶς γάρ, φησιν, ἕστατε ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύ-

Ματθ. κε λδ.

Νεεμ. ιγ. λ.

Γεν. ιδ. α.

α. Πετ. ε. η.

α. Πετ ε η. Ψαλ. ιζ. λ.

ριον

Λυκ. ιϛ. λς. ειον αὐτῷ. ἀπεντεῦθεν μακαρίζει ⓦ νήφοντα ὁ σωτὴρ λέγων, Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτῦ εὑρήσει χρηγορεῦντα. ὥσπερ ὃ μακαρίζει ⓦ χρηγορεῦντα, οὕτω τοῦναντίον ⓦ ἀμελεῦντα, καὶ λέγει· Ἐὰν δὲ ἄρξηται ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος λέγειν, χρονίζει μου ὁ κύριος, ἄρξηται δέρειν τοὺς ἐαυτῦ συνδούλους, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν μετὰ τῶν μεθυόντων, ἥξει ὁ κύριος αὐτῦ ἐν ἡμέρᾳ, ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ, ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. Εἰ δὲ ὁ λέγων, ὅτι χρονίζει ὁ κύριός μου, διχοτομῆσται, ἐλθόντος αὐτῦ, ὁ ὅλως μὴ προσδοκᾷ ὅτι ἔρχεται, τί παθεῖται; ἑτοίμους ὦν χρὴ εἶναι καὶ εὐσταλεῖς πρὸς ⓦ ὑπεύθυνον ἀπάντλουν, καὶ λέγειν ἀεί, Ἑτοίμη ἡ καρδία μου, ὁ Θεός. ἐν * μεγάλῳ πολέμῳ ἐσμὲν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ· κύκλῳ ⓐ ἀστεῖος πρεσβευτῦσιν· ⓐ ἀμύρτωλοὶ ὑπτίνουσι τὸ τόξον· ἵνα μὴ τοξεύσει τὸν ἀκόλουθον, ἵνα ῥᾴδιως ἀκούσῃ καὶ ταλαιπωρίας, ὁ δὲ τὸν ὀφθαλμὸν εἰς ἀκολασίαν διεγείρει· ὁ δὲ τὸν γλῶσσαν, ἵνα λοιδορήσῃ τὸν ἀδελφόν· ὁ δὲ τὸν κοιλίαν εἰς γαστριμαργίαν [αὐτὸν] ἐρεθίζει· ὁ δὲ τὰς χεῖρας εἰς ἁρπαγὴν καὶ πλεονεξίαν· ὁ δὲ τοὺς πόδας εἰς κακίαν κινεῖν πρὸς ἀκολουθείαν· ὧν χάριν ὁ Παῦλος Εφεσ. ϛ. ιδ. παρεγγυᾷ ἡμᾶς τοῖς ὅπλοις τῦ πνεύματος, γράφει· Ἀναλάβετε τὰ ὅπλα τῆς πίστεως, καὶ τὸν περικεφαλαίαν τῦ σωτηρίου, ἃ οἷς δυνήσεσθε πρὸς τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ Μιχ. ϛ. η. πεπυρωμένα σβέσαι. "πειθώμεν τοίνυν τῇ προφητικῇ λεγούσῃ φωνῇ· [Εἰ] ἀναγγέλλει σοι, ἄνθρωπε, τί ἐκζητεῖ Κύριος πλὴν σοῦ," ἢ τῦ ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἀγαπᾶν ἔλεος, καὶ ἕτοιμον εἶναι τῦ πορεύεσθαι μετὰ Κυρίου τῦ Θεοῦ σου; σκοπῶμεν "ὅπλα θώμεθα φωτός" ἐν καιρῷ, ἵνα ἐν καρποῖς τῶν πόνων φανέντες, τῦ Κυρίου καταξιωθῶμεν. * μὴ μάτην τὸν χρόνον ἡμῶν ἁπλῶς ἀναλίσκωμεν, ἀλλ' ὡς * διασώζειν ἐχόντες, γνόντες τὴν ἀναλγείαν τῦ ὑπνώσεως ἐκτινάξωμεν. διδάσκει, ἐκτινάσσει, μὴ τύρεται, ἀπειλεῖ, παρακαλεῖ, νουθετεῖ, καὶ τῆς ἐσχάτης τὴν μισθὸν τῦ βασιλείαν χαρίζεται. πείσωμεν οὖν καὶ ὀσφύας ἐν ἀληθείᾳ ἀναθώμεθα ἀγαθῇ διαθέσει. "ἀναπολήσωμεν ὅσα ἔπαθε δι' ἡμᾶς ὁ σωτήρ· τὸ γυμνωθῆναι, τὸ γαλυχωθῆναι, τὸ πιεῖν καὶ φαγεῖν καὶ ἐνιαῦσαι, τὸ "πιεσθῆναι, τὸ κοπιάσαι, τὸ βαπισθῆναι, τὸ καθαρθῆναι, τὸ λυπηθῆναι, τὸ μαστιγωθῆναι, τὸ ὑβρισθῆναι, τὸ ὑπὸ οὐλῦ θανάτου θανεῖν, καὶ τέλος τὸ σταυρωθῆναι, καὶ οὕτως ἀποθανεῖν. οὕτως ἀναλογίσασθε τὸν ἐσταυρωμένον ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν ἀνάπλασιν. "ὅπως μέτοχοι αἵματος" αὐτοῦ τεθῶμεν πρὸς τὸν ἀμαρτιῶν" ἀγωνιζόμενοι. ὅσα δὲ ἐποίησε ταύματα δι' ἡμᾶς; νόσων ἰάσεις, τεθνηκότων ἐγέρσεις, λεπρῶν καθάρσεις, δαιμονίων ἀπελάσεις, χωλῶν περιπάτους, καὶ τὰ λοιπά, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός, καὶ τέλος τὸν εἰς οὐρανοὺς ἀνοδον ἡμῖν χορισάμενος, ἵνα καὶ ἡμεῖς αὐτῷ δι' ἀρετῆς "βίου ἀκολουθήσωμεν οὐρανίου πολιτεύμα κτησάμενοι. ἔνθα γὰρ ἀπεγράφημεν, ἐκεῖ ὀφείλομεν ἐμπολιτεύεσθαι. ξένοις γὰρ καὶ παρεπιδήμοις ἐκάλεσεν ἡμᾶς ἡ γραφή, ἵνα τῶν ἐνταῦθα καὶ παραφρονῶμεν. "κωμαρίῳ ἔοικεν ἡ ἡδονή. ἐὰν διώξῃς, φθάνει· ἐὰν θρέψῃς, παραμένει. ἀλλὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος γράφει· Ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν. μὴ ἀναμείνωμεν τὸν ἄδικον, ἔνθα τῆς μετανοίας τὸ φάρμακον οὐδὲν ἰσχύει· ἀλλὰ καὶ βραχύ τις ἐκεῖ τοῦ ὁδοῦ ᾖ, καὶ τὸν γλῶσσαν ἔχῃ "φλογιζομένην, οὐδεὶς ἐπιτρέψει τῷ δακτύλῳ σταγόνα· ἀλλ' ἐκεῖνα ἀκούσεται, ἅπερ ὁ πλούσιος ἤκουσεν. Εἰδότες τοίνυν ὡς ὀλίγα τὰ πρόσκαιρα, καὶ ὡς πανδοχεῖον οἰκοῦντες, "ὕπνου ἀληθῶς ἐξεληθῶμεν ἡμᾶς, φεύγοντες τῆς ὁδοῦ, καὶ "τὰ ἐφόδια τῆς αἰωνίου ζωῆς ἑαυτοῖς ἐπαγάγωμεν· εἰσδυσώμεθα ἱμάτια τὰ λίαν ἡμῶν ἀπερχόμενα, ἅπερ ὁ ἀπόστολος ἡμῖν συνεβούλευσε λέγων· Σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, καὶ τὰ ἑξῆς· ἃ χρυσὸν ἐκεῖ θέλομεν, ἀλλὰ δρόσον· ἃ φύλλων ἐκεῖ χρεία, ἀλλ' ἀκαρπῶν· ἃ ῥημάτων, ἀλλὰ πραγμάτων. Οὐ γὰρ πᾶς, φησιν, ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημά μου. μὴ δὴ τοίνυν ἀπατήσωμεν

Ψαλ. ρς ιι.

Ιακ. δ. ζ.

Κολασ. γ. ιϛ.

Ματθ. ζ. κα

χ. πάθων

χ. εἰ

χ. οὐσιῶν

χ. ἀμαρτιῶν

χ. ἀκαθαρσίαις

χ. ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν

χ. ἀστένειαν

χ. μάθωμεν

χ. ἐγείρεσθαι

χ. κωμῳδεῖται

χ. πηγαί, ἀφορμαί

χ. ὕπνον

χ. τῷ ἰδίῳ

χ. ὧν τὰ ἀ. (ὧν ἐκεῖ τὰ ἀ. φερόμεθα.

σωμεν ἑαυτοις. διδοὺς γὰρ, ὅπου ὀλίγον ἑαυτῶν τῷ ζωϊκῷ ἡδονῇ μόνῃ σχολάζομεν, τί τοὺς τοῦ ἀτελευτήτους αἰῶνας; σὺν τοῦτοις καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τέλος ἔχει, ἐκεῖ δὲ ἀθάνατοι αἱ κολάσεις. ὥσπερ ἐπὶ καὶ τὸ σῶμα, ὀξέρχεται ἡ ψυχὴ· ἐκεῖ δὲ ἀφθάρτου ἐνδυομένου τὸ σώματος, ἀεὶ ἡ ψυχὴ κατακαίεται. καὶ γὰρ Ⓐ ἀμάρτωλοὶ ἐγείρονται ἄφθαρτοι, οὐχ ἵνα ζωοποιηθῶσιν, ἀλλ' ἵνα ἀθάνατα Βασανισθῶσιν. Εἰ τοίνυν βαλανείου ἀέρα σφοδρότερον οὐ φέρομεν, τί ποιήσομεν Ⓦ πύρινον ποταμόν; ἐκεῖ γὰρ πῶς δοκιμάσαι τὸ πῦρ, Εἰ γήσιος ὄντως ὁ χρυσός· ἐκεῖ τὴν σφενδόνην ἐρευνηθῆναι, μήποτε ἐσυλήθη ὁ θησαυρός· ἐκεῖ δοκιμασθῆναι Εἰ "τοιοῦτόν ὄντως ὃ φαινόμενον. πάντα γυμνὰ καὶ πεπαχηλισμένα τοῖς" σὺν ἡμῖν ὁ λόγος. καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἐκφεύξεται τὴν ὀργὴν τοῦ κριτοῦ. ἀλλὰ πάντως ἐρεῖς, πῶς δυνατὸν ἀεὶ ἡ ψυχὴ ἐκεῖ κατακαίεσθαι; πῶς ὧδε τὸ σῶμα μόνον ὑπὸ πυρετοῦ κατακαίεται; Εἰ γὰρ καὶ ἀτονοκίνητος ὧδε τοῦ σώματος ὀξέρχεται ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ἐκεῖ οὐκ ἀτονοκίνητος τὴν ψυχὴν αἰσθησιν συγκατακαίεσθαι. ἆρα τοίνυν ὅτι τις ὑπολήψεται ἀθάνατος θέλων κολάζεσθαι; τοῦτο γὰρ ἡ πρόδουσα ζωὴ τοῖς τὴν μέλλουσαν. ποία γὰρ σύγκρισις τῆς προσδοκωμένων; Εἰ γὰρ τὰ πρόσκαιρα τοιαῦτα, ἆρα ποτὲ παύσεται τὰ βεβαίως μένοντα; ἕως τοίνυν καιρὸν ἔχομεν, δοῦλοι, ἀγαπητοὶ, τὰ τῆς ψυχῆς πεπώματα διὰ χρείαν θεραπεύσωμεν, ἡ μὴ καθ' ἑαυτῶν τὰς χεῖρας σκυτείνοντες," τοιαύτην εἰσδεξώμεθα κόλασιν. Εἰς γὰρ, φησὶν, οἰκοδομὴν, καὶ εἰς καθαίρεσιν τί ὠφέλησι πλέον ἢ κόσμος; εἰ γὰρ ἐκεῖνον τὸν ναὸν τὸν ἐκ λίθων*, κατασκαφέντα" Ἱερεμίας ἐθρήνησε καὶ ἔλεγεν, Ἀφετέ με, πικρῶς κλαύσωμαι, μὴ καταχύσητε παρακαλεῖν με· πόσῳ μᾶλλον ψυχὴν δεῖ κλαῦσαι τὴν ἀναισθησίαν ἐκείνην, εἰ μὴ ὁ ταμίας χρυσὸν ἔχουσα μαίνα, ἀλλὰ πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατοικοῦσιν; εἰ τοῖς ἀποθνήσκουσι συμπαθοῦμεν, πῶς ὅπως ἀσυμπαθὴς, ὥστε τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπολαῦσαι; ὁ δὲ σῶμα θεραπεύων ἡδυπαθείαις θανατοῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· ὁ δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελούμενος, τὸ σῶμα" ὑγιὲς ποιεῖ. ὅθεν μὴ ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, ἀλλ' ὑπὲρ ἑαυτῶν κατακλαίωμεν δάκρυα. μνημονεύσωμεν, ἀδελφοὶ, ὡς ὁ καιρὸς σωφρονισμοῦ ὄντι, ἡ ὅτι θύρα τὸ δικαστήριον," ὅπου Εἰ μὴ μακρόθυμον ἦν, οὐδεὶς ἂν ἐσώθη σαρκός. Ἡ νῦν προσκοπὴ, φησὶν, ὀξυπνισθῶμεν λοιπὸν ἀπὸ τοῦ ὕπνου. καὶ γὰρ ἡδέα, ἢ ἀνδρὶ ἢ τὰ πρόσκαιρα, οὐδὲν τοῦ ὀνείρου ἀπηλλοτριώτερα. οὐδεὶς ὀφείλει καθεύδειν, Ⓦ ἥλιον βλέπων. Ποιήσωμεν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, ὡς γέγραπται· καὶ ὥσπερ ἠχολόησε ὅτι βαπτισθῆναι Εἰς ὕδωρ, ὅτως ἠχολόησε ὅτι ὁ μετανοήσας ψυχήν. οὐκ ἐδεήθη ὁ λῃστὴς χρόνου· Ⓐ μάρτυρες οἱ ἀκαριαίῳ ἐστεφανωθέντες. Εἰ δὲ ἀσυγκρίτως ἡμῖν ἐσφαγησαν, οἱ τοῖς θανάτοις ἡμᾶς μαρτύσαντες, ἔχοντες τὰ σωτήρια" Φάρμακα, μὴ ἀπογινώμεθα ἑαυτῶν. καὶ γὰρ ὁ πεσεῖν [μόνον] ὅτι χαλεπὸν, ἀλλὰ Ⓦ πεσόντα μὴ ἀναστῆναι. ὁ γὰρ ἁμαρτάνων, δεινὸν ἐστιν· τὸ δὲ μὴ ἀναστῆναι, Σατανικὸν καὶ ἀλλότριον. ὅθεν καὶ ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν διαστὴς ἐβόα· Μὴ ῥητὴν οὐκ ἔστιν ἐν Γαλαάδ, ἢ ἰατρὸς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ; διὰ τοῦτο τὸ σῶμα μὲ ἐάν πάσχῃ, ἰατρὸν ζητοῦμεν, βοηθὸν ὅτι ζητοῦμεν, τὰ πόρρω κινοῦμεν, ἵνα τὸ μέλος τὸ "πονοῦν θεραπεύσωμεν· ψυχῆς δὲ παθούσης, ἀμελοῦμεν, καὶ οὐδένα λόγον τοῦ κυριωτέρου * ποιούμεθα. Φοβηθῶμεν οὖν Ⓦ δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. καὶ τοῦ τούτων χαρὰν τὸν βασάνων, δοῦλοι, ῥίψωμεν ἑαυτοὺς ὅτι ὁ πλάσας τὸν οἰκτιρμὸν τοῦ Θεοῦ, λέγοντες μὴ τοῦ ἁγίου Δαβὶδ, Πλυνεῖς με, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. ἔσκηνεν ὁ ἀγαθὸς ποιμὴν *, ἁρπάσαι βουλόμενος ἡμᾶς ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λέοντος, περὶ αὐτὸν καταπίῃ ἡμᾶς. βοᾷ καὶ πρὸς ἡμῖν λέγων, Τέκνον, ἥμαρτες; μὴ προσθῇς ἔτι. Μὴ ὁ πεπλωκὼς οὐκ" ἀνίσταται, ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει; Ἐπιστράφητε γὰρ ἀποστάται, καὶ ἰάσομαι τὰ συντρίμματα ὑμῶν. ἀψευδής ὄντως * ὁ λέγων, Οὐκ ἦλθον ἵνα κρίνω Ⓦ κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω Ⓦ κόσμον. μόνον μετανοήσωμεν. Οὐ βούλεται γὰρ Ⓦ θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς ὁ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν. οὐκ ὅτως ἐραστὴς μνησικάκος τῆς ἑαυτοῦ ἐρωμένης

Σειρ. λδ'. κη.
Ησ. κζ'. δ'.
Ματθ. γ'. η'.
Ιερ. η'. κζ'.
Ρωμ. ιγ'. ιε'.
Ματθ. ι'. κη.
Ψαλ. ν'. θ'.
Σειρ. κα'. α'.
Ιερ. η'. δ'.
Ιερ. γ'. κε'.
Ιωαν. ιε'. μζ'.
Ιεζ. λγ'. ια'.

ρωμβόης ἐρᾷ, ὡς ὁ Θεὸς τῆς μετανοούσης ψυχῆς. "Ὅτω τὴν ἐκπορνεύσασαν ἀπακολῦθησαι καὶ λέγει· Μετὰ ταῦτα πάντα πρὸς μὲ ἀπάςρεψον. τοιαύτη ἡ τῦ διαβόλυ φιλανθρωπία· οὐδένα τῶν προσερχόντων [ὅτως] ἀποςρέφεται, ἀλλὰ χίλια ὁρέγει καὶ λέγει· Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς μυ ἀκύσητε, μὴ σκληρύνατε τὰς καρδίας ὑμῶν. Εἰ γὰρ "ἰατρὸς τις πολλάκις "ὑγειάζομενος ὑπὸ τῦ θεραπευομένυ ὁ καταφρονῆ μὲν τὴν ὕβριν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον προσφέρει τὰ βοηθήματα, οὐκ ἀμυνόμενος Ⓦ "λακτίσαντα, πόσῳ μᾶλλον ὁ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἰατρὸς; μόνον μὴ ἀπογνῶμεν ἑαυτούς. καὶ γὰρ ἀθλητὴς πολλάκις πεσών, ὕστερον στεφανίτης ἐγένετο· καὶ ςρατιώτης πληγεὶς ἐδοκιμώτερος τῶν μὴ πεσόντων ἐφάνη τὸ τέλος ἐγένετο. πολλοὶ τῶν ἐμπόρων ἀπορήσαντες, ὕστερον πάλιν ἐπλούτησαν, καὶ πάλιν ἐμπορευσάμενοι μετὰ τὸ ναυάγιον ἐπλεύσαντο. μὴ γὰρ τὸ πῦρ ἡμῖν ἡτοίμασεν ὁ Θεός; οὐκ, ἀλλὰ τῷ Διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτῦ. μόνον μὴ ἑαυτοῖς αὐτὸ ἀνάψωμεν τὸ πυρὸν ἀκύοντες, Παρευρέωμεν δὲ φωνὴ τῦ Θεῦ ὑμῶν, καὶ τῇ φλογί, ἣν ἕτοιμασεν. Οὐκ ἔςι πᾶσα, ὁ μὴ δυνάμενος ἰάσασθαι τὸ φάρμακον τῦ ἰατροῦ. Ἀλλὰ πλέγμα, ἢ δυνάμεως τελείας ἐνδείξασθαι τὴν μεταβολήν; Εἰ μὴ δυνάμενος γένεσθαι ἥλιος, γένου καὶ ἀςὴρ· μόνον ἀναβῆναι ἄνω ἀπὸ τῆς γῆς· ἄρξαι ἁπλᾶσθαι τοῖς φωτεινοῖς ἀςράσι. βέλτιόν σε ἔχειν καὶ ὀλίγα κατορθώματα, ἢ ὅλως μὴ ἔχειν μηδέν. ποτήριον ψυχροῦ προσφθεὶς ὁ Χριςὸς, τὸ ὑπισχνεῖσθαι Ⓦ νοσοῦσι, τὸ Εἰς Φυλακὴν καταβῆναι. Εἰ γὰρ ῥημάτων ἐνθυμημάτων δίδωμι δίκας, πολλῷ μᾶλλον τῶν διανοημάτων οὐκ ἀπολέσωμεν Ⓦ μαθοὶ, καὶ ὑπελέσατο ἡ καὶ γινόμενα. σχοινῶ μικρὸν κοπιάσωμεν χρόνον, ἵνα μὴ τῶν αἰωνίων ἐκπέσωμεν ἀγαθῶν. Εἰ γὰρ μείζους θανάτους ἐχρῆν ὑποςῆναι ἡμᾶς, ἵνα ἰδωμεν Ⓦ Χριςὸν ἐρχόμενον ἐν τῇ δόξῃ αὐτῦ, καὶ μηκέτι δι' αἰνιγμάτων, ἀλλ' αὐτᾶς ὄψιν Ⓦ βασιλέα "θεάσασθαι. Εἰ γὰρ κάλλος ὦδε θαυμάζομεν σώματος, τὴν τέφραν, τὴν κόνιν, Ⓦ σκώληκα, ἀπὸ χυμοῦ καὶ φλέγματος καὶ ῥεύματος ἔχοντα τὴν σύςασιν, πόσῳ μᾶλλον ταύτην τὴν εὐμορφίαν τὴν ἀχραντον, ἐὰν ἴδωμεν; ὁ Πέτρος ἀμυδρόν τινα τῆς δόξης αὐτῦ θεασάμενος ἔλεγε· Καλόν ἐςι ἡμᾶς ὧδε εἶναι. τί δὲ Εἴποιμεν ἡμεῖς Ⓖ ὅλον αὐτὸν προσδοκῶντες θεάσασθαι ἐν τῇ φιλέρᾳ δόξῃ; εἰ ὧδε σὺν πλέγεσθαι τῷ βασιλεῖ μακαρίζομεν, ὀλίγα χρυσᾶ ὁρῶντες, καὶ ἀλυργίδα καὶ στέφανον, ποταποὺς δῆτα ἐσόμεθα ἡμᾶς σὺν πλέγεσθαι τῷ ἐρχομένῳ κρίναι * τὸν γένος; ἀρὰ γὲ Εἴ τις ςρατὸν βασιλείου ἐλάλει ὅπλων, Εἶχε ἢ ὁδὸς κρημνοὺς καὶ σκοπέλους καὶ ἀνδρίαντας πολλούς, ὧν αἱ πόλεις ἐπὶ ἔτος ἔνεκεν τῦ βασιλεύειν; μὴ Εἴπῃς, "ἐφ' οἷς ἡμάρτηκα, οὐ δυνάμενος ὑπισχνεῖσθαι πρὸς Ⓦ Θεόν. Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς ποτε ἔπεσε, καὶ οὕτως ἀνέςη, ὡς καὶ πρεσβεύειν ἠξιώθη τῶν "προφητῶν αὐτῦ. Εἰ τοίνυν ἐκέλευσεν ἡμᾶς ὁ ἀγγελος, ἀφανάσωμεν ἑαυτούς. δέχεται γὰρ ἡμᾶς ὁ Χριςὸς "ἐν δυτήσας, ὡς "τῷ ἀσώτῳ υἱῷ. ἐποιήσωμεν ὅπερ ἐκεῖ ὁ βασιλεύσας, καὶ πευφῆσαι, καὶ φυτεῦσαι, καὶ οἰκοδομῆσαι, καὶ τὰ πάντα ποιῆσαι, ἔλεγεν ὁ Σολομών, Ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης. ἀ- Ecclesi. 1. 2.
φες εἰ ἔμελλον ἡμᾶς εὐφημεῖν Ⓖ εἰς ὃ θέλομεν καθεζόμενοι, ἐαν ὅτε καὶ δοῦλοι, καὶ λωποδύται, καὶ εὐτελέσατοι ἄνθρωποι, οὐκ ἂν πάντα τρόπον κινῆσαι ἐπευδαμεν, ἵνα τὴν εὐφημίαν ἁρπάσωμεν; ὅσα γὰρ ἄγγελοι καὶ ἀρχάγγελοι καὶ αἱ λοιπαὶ δυνάμεις, καὶ σκείνων πάντων ὁ θέλομεν μέλλει ἡμᾶς ἀναπηρύττειν, τί αὐ ἡμεῖς ὑπὲρ ἐκείνου ποιήσωμεν; μὴ αἱ πόρναι καὶ Ⓖ πολῖναι προάξουσιν ἡμᾶς Εἰς τὴν βασιλείαν τῦ Θεῦ; Εἰσὶ γὰρ ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς καταλλήλα βεβλημένα. Ἀχαὰβ κατηυτεῖς, "ἐκέρδανε δὲ τάυτα τῦ φαρμάκου τὴν ἀπειλήν, Ⓖ Νινευῖται δὲ τῆς νηςείας, Βαλθάσαρ δὲ ἐλεημοσυνῶν ἐξέφυγε τὴν ἀπόφασιν· ἡ πόρνη τοῖς δάκρυσι τὸν δεσπότην ἐξημείωσατο· Παῦλος ὁμολογῶν τὸ ἁμάρτημα, διδάσκαλος τῶν μετανοούντων ἐγένετο, ὁ λῃςὴς πίςιν βύσας, τῦ Παραδείσυ πολίτης ἐγένετο.

ἐλθέτω. Ταύτας ταῖς ἐμπλάστροις λαβόντες, τὰ τραύματα ἑαυτῶν θεραπεύσωμεν λέγοντες, Ἴασαί με, Κύριε, καὶ ἰαθήσομαι. Ἴασαι τὴν ψυχήν μου, ὅτι ἥμαρτόν σοι. Ἀποδεξάμενος γὰρ ἡμᾶς ὁ ἰατρὸς, λέξει· Ἐγώ εἰμι ὁ ἐξαλείφων τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ οὐ μὴ μνησθήσομαι ἔτι. Εἶδες πόσα φάρμακα κατασκευάσει ὁ ἰατρός; αὐτὸς ὁ θέλεις ἐπιλέξαι. ποικιλίαν σοι βοηθημάτων ἐπέδωκε πρὸς τὴν τῶν τραυμάτων διαφοράν. Εἰ δὲ μὴ δύνασαι ἐλεῆσαι ὡς ὁ Βαλτάσαρ, καὶ ὡς ὁ Ἀχαὰβ κατανύγηθι. Εἰ δὲ μὴ δύνασαι νηστεῦσαι ὡς Νινευῖται, καὶ ὡς ἡ πόρνη τοῖς δάκρυσι τὰς ἁμαρτίας ἐπέπλυνον. Εἰ μὴ δύνασαι νηστεῦσαι, μηδὲ ἐξαγορεῦσαί σου τὰς ἁμαρτίας, ὅπερ ἐστὶν ἔλεος τοῦ Θεοῦ καταφυγεῖν, μὴ τοῦ Δανιὴλ λέγων· Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. οὐ γάρ ἐστι δίκαιος ἐκεῖνος, ἵνα πρὸς αὐτὸν ἐπιστρέψω τὸ φάρμακον· οὐδὲ ἀσπίλας ἀπὸ βορβόρου γινόμενος, ἵνα ὕδατι αὐτὸν ἀποπλύνω· * ἀλλὰ δίκαιος τοῦ ἁμαρτάνειν ἐστὶ τὸ πάθος, τοῦ ἐλέους τῆς σῆς φιλανθρωπίας δέομαι. μόνον προσελθε ἀπαιτῶν· ὅπερ γὰρ ἔλεον ὁ φιλάνθρωπος ὁ εἰπών, Οπ ἐὰν βλασφήμῳ ὁ ἄνομος ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, οὐ μὴ μνησθῶ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ, ὧν ἐποίησε. μόνον γόμωσον τὸ πάθος, καὶ εἰπέ, ἐλέησόν με, ὁ Θεός, ἐλέησόν με. ἐλέησόν μου τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν· ἐλέησόν με καὶ ὧδε, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι· ἐλέησόν με τῇ δόξῃ τῆς φύσεως ἀθάνατον, καὶ δόξῃ τὴν σὴν ἀγαθότητα. μόνον πόθησον θεραπευθῆναι. ζητεῖ γάρ σε τὴν σωτηρίαν ὁ ἰατρὸς, ὁ τὸ πεπλανημένον πρόβατον βλασφημήσας, ὁ εἰς τὰς τελώνιδας ἀποστείλας καὶ λέσαν πορνείας τε καὶ ἀγαθούς. ἰδοὺ δὲ νῦν πωλεῖ σοι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· εἰ μὴ ἔχεις ὠνήσασθαι ὁλόλυ, ἀγόρασον τεταγμόν. δύτι κλάσματος ἄρτου καταλλάττει σοι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ἰδοὺ βοᾷ ὁ προφήτης λέγων· Τίς βούλεται ἀγορεύσαι ζωήν; Τίς ἐστιν ὁ θέλων ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθάς; Οἱ μὴ ἔχοντες, φησὶν, ἀργύριον δοῦναι ἀργυρίου κομίζεσθε. τί γὰρ βλέπεις ὁ πωλῶν; οὐκ ἔχεις, φησὶ, οὐ χρήματα; οὐ κατανύττει; οὐ πτοεῖσθαι; οὐδέτερόν τι τῶν ζητουμένων; Παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον, καὶ ἔκκλινον σου πρὸς σωτηρίαν. Βλέπε, εἰ ἐπήνεσας, μὴ μέγα φρονήσῃς· εἰ ἠλέησας, μὴ κενοδοξήσῃς· ἀλλὰ μᾶλλον προσελθούσης τῆς νηστείας, λόγισαι τί ἐκτίσω ἐκ τῆς ἀσωτίας. μὴ τοσοῦτος ἐξέλθῃς ἁπλῶς, οἷος εἰσῆλθες. Βλέπε ποίαν ἀρὰ ἀπορρίψω τὴν ἁμαρτίαν, ἢ κτῆμά τι βελτίων ἐλθοῦσα σώσω, ἢ ποῖον κατόρθωμα προσεκτήσω, ἢ ὀργῆς ἐπαύσω, ἢ λοιδορίας· ποῖον ἐλεημόσυνον διώρθωσα· εἰ οὐ κατελάλησας ἀδελφοῦ, εἰ ἐπαύσω ὀμνύων, εἰ ἔπραξά τι τῶν καλῶν εἰργάσω. Εἰ δὲ σιτίων μόνον ἀπέσχου, καὶ τῶν ἄλλων εἰργάσω κακῶν οὐδέν· τί ὠφέλησας ἐκ τοῦ μὴ φαγεῖν; τυχὸν γὰρ ἔρις ἐστὶ, ναὶ, οὐκ ἠδυνήθης νηστεῦσαι; τίνος ἕνεκεν τοῖς ἐχθροῖς σου οὐ διαλλάττῃ; Διὰ τί βασκανίαν καὶ φθόνον ἐμφανὲς ἔχων; ἢ καὶ διὰ τί ὀργίζῃ τῷ σε λυπήσαντι; οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐν μνησικακίᾳ διέμεινας, οὗ χρεία σοι οὐδὲν ἐστὶ κακόν. ὁ μὲν γὰρ πορνεύσας, ἢ μοιχεύσας, ἐν ἡδονῇ ὧρας ἔδρασε τὸ κακόν, καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἐπαύσατο· ὁ δὲ μνησικακῶν, καὶ ἐν νυκτὶ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ, καὶ καθ' πᾶσαν ὥραν τὴν ἁμαρτίαν ἐργάζεται. δοῦ τοίνυν μνημονεύσῃς, οὐδέποτε ὕβρεως μνησθήσῃ. ὅταν μὴ ὅτι ὑβρισέ σε ὁ δοῦλος, ἀλλὰ ὑβρίσεις τὸν ἀντιλαμβανόμενον. ἐν γὰρ τῷ τῆς οἰκουμένης θεάτρῳ ταῦτα πάντα ἐκκαλυφθήσονται. ὅταν οὖν εἰς τὸν βόθρον ἐμπεσεῖν τῆς ἀπωλείας, τὴν τοσαύτην κόλασιν διαφύγωμεν, καὶ ἐννοήσωμεν, ὡς οὐδεὶς ἡμᾶς ἐξελεῖται τῶν χειρῶν ἐκείνων τῶν φοβερῶν. ὅ Μωϋσῆς, οὐ Νῶε, ὁ Δανιὴλ, οὐδὲ Ἀβραὰμ ὁ φιλότεκνος καὶ φιλόξενος, ἐξελεῖται τῆς κολάσεως. ἐννοήσωμεν ὅτι πολλοῖς ἁμαρτήμασιν ἐσμεν εὐθυνοι καὶ φανεροῖς καὶ ἀφανέσι. Ἐὰν γὰρ, φησὶν, ἀνομίας φυλάξῃς, Κύριε, Κύριε τίς ὑποστήσεται; καὶ τί λέγω τῶν κεκαλυμμένων ἁμαρτημάτων; ἐὰν τῶν φανερῶν ἡμᾶς εὐθύνας ἀπαιτήσῃ, ποίαν ἀρὰ ἐξοσθενήσωμεν; ἐὰν ἐξεπάσῃ τὴν ἐκ ταῖς εὐχαῖς ῥᾳθυμίαν, ἢ τὴν ἐκ ταῖς νηστείαις ὀλιγω-

Ιερ ιζ. ιδ.
Ψαλμ. μ. ε.
Ησ μγ. κε.
Ψαλμ. ν. α.
Ιεζεκ. ιη καὶ
Ψαλμ. λγ. ιγ.
Ησ. νε. α.
Ψαλμ. λγ. ιδ.
Ψαλμ. ρλθ. γ.

ρίαν, ἢ ὅτι ἐμπεσόντες αὐτῦ ἐςῶτες, οὐ τοσαύτ ἴσω αὐτῷ πρέχομεν τιμώ, οὐδ' ὅσω τοῖς δεσπόταις ⓖ δῦλοι, οὐδ' ὅσω τοῖς ἄρχουσιν ⓖ γραπτῶται, οὔτε ὅσω τοῖς φίλοις ⓖ φίλοι (μὴ μὲν γὰρ πόσης προσοχῆς τῷ φίλῳ ἀγαλεγόμθα; Θεῷ δ' ὑπὲρ ἁμαρτημάτων προσευχόμθοι ῥᾳθυμῦμθν· καὶ τῶν γονάτων" σε χαμαὶ κειμένων, ἔξω" σε ῥέμβεται ἡ ἀλαζονία) αὐ τῦ το μόνον" ἐξετάσαι θελήσῃ, ποῦ ἄρα δυνησόμθα καταδῦναι; πῦ δὲ ἐν ἀγρυπνίαις εἰς ὃ μέσον ἡμᾶς κατηγορίας, ἃς κατ' ἀλλήλων ποιούμθα; ἐαὶ δ' καὶ ἡμᾶς προσευχὰς ἡμῶν ὀφθαλμὸς ἐξετάσῃ, καὶ ἡμᾶς ποικίλας ὑπερθυμίας ὑπεζητήσῃ, ἐνῶ δ' καὶ λιποταξίας ἡμῶν ἀπαιτήσῃ λόγον, ἄρα δυνησόμθα" χώραν ὃ σῶμα; ἐαὶ δ' καὶ ἡμᾶς κενοδοξίας, ἃς ὑπομιμνήσκομθν προσευχόμενοι καὶ τῆς βίοτης ἐκ ἐλεοῦντες, ἄρα δυνησόμθα ἀναβλέψαι εἰς τ' οὐρανόν; ἐνῶ δ' καὶ ὅσ' ὀλίγοις, οἷς συρράπτομεν κατ' ἀλλήλων, καὶ πλέονσι μᾶ τῷ ἀδελφῷ ὡς φίλῳ ἀγαλεγόμθοι, ἀπόντος δ' κατηγορῶντες, ἄρα ποταπὰς ὑφέξομεν ἡμᾶς καθάσεις; ἐνῶ δ' καὶ ὅσ' ὅρκους, καὶ τὰ ψεῦδη, καὶ ἡμᾶς βασκανίας, ἢ ὅσ' ἀδίκους θυμούς, ἐνῶ δ' καὶ ἡμᾶς ὑποπτίας ἡμῶν λογίζηται, ἢ ἡμᾶς λυπᾶς ὑπῶδοι, ἐν αἷς εὐδοκιμοῦντων τῶν φίλων λυπούμθα, ἢ ἐφ' οἷς ἑτέρων παρόντων κακῶς ἐφηδόμθα· ἐαὶ δ' ἀπαιτήσῃ καὶ ἡμᾶς ἐν ταῖς σπουδαίαις ῥᾳθυμίας, ὅτι ἀδὲς μᾶ ἡμῖν ἀγαθὸν τῶν γραφῶν ἀγαλίπτει), ἡμᾶς δ' ἀφέντας αὐτὸν, τοῖς ἐπουδαίοις ἀγαλεγόμθα, ποίας ἄρα ὑφέξομεν ἡμᾶς εὐθύνας; ὅταν τινὶ γέεννάν ποθ' ὁτοῦν ποτε χῶμεν προ ὀφθαλμῶν. Εἰ γὰρ καὶ γέενναν μὴ ἠπείληται, πόσῳ μᾶλλον ἐ ἑαύτης ἐπιτρεπούσης μνημονεύειν ὀφείλομεν τῶν οἰκείων πλημμελημάτων; μνημόνευε τῦ αἰωνίου κριτῦ. ἰδῦ γὰρ σοι προλέγω τινὶ ὑμωμοσίαν, ἵνα ἀγαφύγῃς ⓦ κίνδυνον. ἐὰν εἴπῃ σοι, νήστευσον, προβάλλῃ ἀθέειαν. ἐὰν εἴπῃ σοι, ἐλέησον, προφασίζῃ πενίαν. ἐὰν εἴπῃ σοι ζωάγρησον," φεῦ πίδα σαυτῷ ὑποπτίθης. ἐὰν εἴπῃ σοι, μὴ ὀργίζου, τί ἔχῃς προὶς τῦτο εἰπεῖν, ὅσω οὔτε ἀθένεια, οὔτε πενία, οὔτε ἰδιωτεία, ὀκ ἀρκία πίῃ σε κωλῦσαι τινὶ ἀρετιῶ; ὀκοῦν ἀσυγκρότος ὢν ὅτι τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς δυνήσῃ σαὶ χεῖρας εἰς ⓦ οὐρανὸν ἀνατῆναι; πῶς τινὶ γλῶτταν κινῆσαι; πῶς αἰτῆσαι συγχώρησιν; ἠδίκησαι, ἀπεζέρησαι, κακὸς ἤκουσας, μεγάλα ἐλάβθης, ἀνάρμοσον τῦ ἀρχόντος τινὶ ἀπόφασιν. Εἰ γὰρ πινος δοῦλον ὑβρίσαντά σε οὐ δέρεις, ἀλλὰ τῷ δεσπότῃ προσαναφέρεις· πόσῳ μᾶλλον ὅτι τῦ εἰπόντος, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ αἰ ἀποδώσω, λέγῃ Κύριος; ὑπὸ ὀργὴν ἀπὸ βρωμῖ; βλέπε ποίαν ἄρα ἀπενίγκω ἁμαρτίαν, ἢ κῖ τί βγτίων σαυτῦ ἐγένου, ἢ ποῖον κατόρθωμα προσεκτήσω, ἢ ποῖον ἐλάττωμα διορθώσω. εἰδὼς τοίνυν ὡς βήματι * μέλλεις παρίσασθαι, εἶθα ὑ δεινότης γλώττης ἰσχύει, οὐ συνήγοροι βοηθῦσιν, ὡς ἀγὰ πυρὸς διερχομένης σε τ' ψυχῆς, προπεμφον δρόσον, κίνησον δακρύων πηγάς. ἔχῃς τ' φρέαρ, ὀκ ὑ βυθοῦ τ' καρδίας τ' λύτρωσιν ἀπλησον. κίνησον σαὶ διδύμους κόρας, καὶ προέχεε τῶν δακρύων σαὶ ῥεύματα, κῖ αἰσθομένῳ τῶν ἡμαρτημένων ἔσω σοὶ ὁ δάκρυον. Εἰ μικρὸν σοί τι ἔσφαλται, ἀρκεῖ ὑ βραχὺ δάκρυον· εἰ δ' μέγα σε ὁ σφάλμα, μείζων ὁ τῦ δακρύου γλυκὺ χειμάρρους. Εἰ δ' ὑ καθαρότητα κέκτησαι, δῶσον ἄλλῳ τὸ δάκρυον, ὑ κλαῦσον ὑπὲρ ἀδελφοῦ ἁμαρτόντος. γλυκὺ δ' ἵνα καὶ ὑπὲρ τῶν οἰκείων ἁμαρτημῖ" δακρύσῃς· ὅταν ἡ ἁμαρτία προέλθῃ, γλυκάνῃ ἡ πηγὴ τῆς θεραπείας, ὑ πρὶν ἀποκλεισθῶσι τινὶ θύραν, μετανοήσωμεν. ὅπου ἡ ἁμαρτία, ἐκεῖ γλυκὺ καὶ ἡ λύσις. μὴ ὦδε ἡ ἁμαρτία, ὑ ἐν θύραις ἡ μετάνοια. ἐξοισόμθα γὰρ ἔγῃ ὅτι τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας ὁ λυτρούμθος ἡμᾶς σωτὴρ. ὅταν Ο δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ· ὁ δ' φθάσας ὀλισθῆσαι, βλεπέτω προσθήσειν. ὁ πεσὼν μὴ καταῤῥαγήτω· εἰ δέ τις ὑ κατέῤῥαγη, ἔστιν * ὁ αἰωρῶν ἐν κατέῤῥαγμένος. ἔστι σαλθθῆναι ὡς μικρόν, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Δαβίδ· Παρ' ὀλίγον [γὰρ] ἐξεχύθη αἱ προβήματά μου· εἰ ἔλεγεν, ἐσαλθθην ὁ ποὶς μου, ὃ ἔλεός σου, Κύριε, ἐβοήθει μοι. ἔστιν ἀνατραπῆναι, ἐ μὴ πεσεῖν. Ὥσπερ ἀπέπιεν τὸ πεσεῖν, καὶ ὁ Κύριος ἀνετλάθετό μου. ἔστι γὰρ ὑ τῷ πεσόντι προσθεμθία," τῷ μὴ ἀναπομένειν ἐν τῷ πτώματι.

ματι. Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἐγείρεται; ἔστι καὶ τῷ καταῤῥαγέντι φιλανθρωπία. Ἀνορθοῖ γὰρ Κύριος πάντας τοὺς κατῤῥαγμένους. Ἀλλ' ὅρα μὴ χωνευθῇς, ἀκούσασα τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς γὰρ κεῖται δίκαιος καὶ ἀγαθὸς καὶ μακροθυμος καὶ μὴ ὀργὴν ἐπάγων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ὡς οὖν φιλάνθρωπος ἀεὶ σκοπεῖται τὴν μετάνοιαν. Ἐὰν μὴ ὑπισχνῆται, τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ σιλβώσει. τέως δὲ τέμνει, σιλβοῖ μόνον, ἵνα τὴν λαμπηδόνα θεασάμενος, καὶ φοβηθείς, μὴ φθάσῃς καταθλιβῇς. δὲ τέμνει ἡ ῥομφαία, ἀλλὰ φοβεῖ, ἵνα ὁ φόβος διεγείρῃ σε εἰς μετάνοιαν. Τὸ τόξον ἐνέτεινε, καὶ ἡτοίμασεν αὐτό. ἐνέτεινεν, οὐκ ἐπέμψε βέλος, ἵνα φοβήσῃ σε ᾧ σχήματι. βούλεται ὁ κριτὴς, μὴ καταφεύγειν τῷ τόξου. τέταται γάρ· μὴ χωνευθῇς, ὅτι τέως βέλος βλέπεις, μηδὲ ὑπλίου διὰ τὴν μακροθυμίαν αὐτοῦ. ἄκουε τῆς σωτηρίου φωνῆς λεγούσης· Ἰαθι θύουσα τῷ ἀντιδίκῳ σου. ἀντιδίκῳ Ματθ. ε. κε. ζωοδοτοῦσα καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἵνα τὴν ζωοδόκον σκηνὴν δυνάσαι. Παῦλος ἐπαλείφετο σε λέγων· Ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός· Γαλ. ε. ιζ. ζῶντα δὲ, φησὶν, ἀντίκειται ἀλλήλοις. ἀντικείσθω τὸ πνεῦμα τῇ σαρκὶ, ταῖς πονηροδοκωνούσαις ἐλπίσιν ἐπαλειφόμενον. συγκείνωμεν ἐπιθυμοῦντι κόσμου, καὶ βασιλείαν ἐρῶντι. ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ Χριστῷ χωρεῖτε, ἡ δὲ ψυχὴ τῆς θείας εἰκόνος ἀπορρυδαζέτω ὁμοιοῦσθαι. ὅτως θύσει τῷ ἀντιδίκῳ σου, ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· τουτέστιν, ἐν τῷδε τῷ βίῳ. ἐὰν γὰρ ἡ ὁδὸς παρέλθῃ, οὐκέτι σοι καιρὸς μετανοίας. βλέπε μή σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς τοῖς ὑπηρέταις, ταῖς τιμωρησομέναις δυνάμεσι, καὶ βληθῇς εἰς τὴν φυλακὴν, εἰς δὲ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἕως ἀποδῷς Χριστὸς ἔσχατον κοδράντην, μόνον ὑπὲρ τῶν παρόντων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἐνθυμήσεων κεκόμισαι. ζῶντα οὖν πάντα εἰδότες, βοηθήσωμεν ἑαυτοῖς. τότε γὰρ γνωσόμεθα ὅπως ὄντι πικρὰ ἡ ἡδονὴ, ὅταν μὴ γνώσωμεν τὴν πεῖραν πολίτης πικρίας γένῃ ἡμῖν παράξενος. Εἰδότες τοίνυν τὰ ἡμῖν ἐστιν ἡ πάλη, παρακαλέσωμεν Χριστὸν ἐλεήμονα Θεὸν μὴ παραδοθῆναι τοῖς δαιμονίοις, λέγοντες μετὰ τοῦ ἁγίου Δαβίδ· Μὴ παραδῷς με τοῖς ἀνιγοῦσί με. αὐλοὶ γὰρ διεγείρουσι ἡμᾶς εἰς τὸ ἁμαρτάνειν, καὶ αὐλοὶ κατήγοροι γίνονται. ὁ γὰρ μέτοχος ὁ ζηλότυπος καθ' ἡμῶν ἀνοίγει τὸ στόμα, ἀλλὰ καὶ αὐλοὶ δαίμονες λέγοντες, ὐχ ἡμᾶς σοι ὑπηρέται γεγόναμεν εἰς τὸ ὀργισθῆναι, ἢ κενοδοξῆσαι, ἢ καταλαλῆσαι τοῦ ἀδελφοῦ; φοβηθῶμεν, ἀδελφοὶ, τοὺς ἡμέτερους ἐκείνους, οὐ μὴ λογισμοὶ ἡμέτεροι καθ' ἡμῶν ἐμήσαντο πονηρὰ δικαστήρια. μὴ ἀναμείνωμεν τοὺς μάρτυρας τοὺς ἀνυδίκους, ἀλλὰ μᾶλλον παρακαλέσωμεν Χριστὸν καὶ διασώσει ἡμᾶς. Εἰ γὰρ ἀθενὴς ὁ Χριστιανὸς ὑπεκείμεθα, ἀλλὰ μέγας ὁ βοηθήσας δυνάμενος καὶ σῶσαι εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. φιλῶ σε φησὶν τὸν δεσπότην, καὶ ὡς ὠραῖον, καὶ ὡς εὐεργέτην, καὶ ὡς φιλάνθρωπον τοῦ γνησίως αὐτῷ δουλεύοντας. καὶ ἂν θεσπίσῃ διὰ ζῶντα καὶ τέκνα φιλοσοφῆσαι, ἢ διὰ κάλλος, ἢ διὰ εὐεργεσίαν, ἢ διὰ ἰσχὺν ἡμᾶς φιλῇ. τί τοίνυν ὡραιότερον τοῦ δεσπότου Χριστοῦ; καθὼς ὁ Δαβὶδ λέγει· Ὡραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἰὼς ὅτως εὐεργέτης ἐστὶν, ὡς ἐπισταμένοις τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν οὐκ ἀνέβη; τίς ὅτως* ἐφίλησέ ποτε; "ὅτι ὡς πατὴρ φιλόστοργος βοᾷ οὕτω· Μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ" τὰ ἔμβρυα αὐτῆς; Εἰ δὲ καὶ ἐπιλάθοιτο γυνὴ, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σου, λέγει Κύριος. τοῦτον φιλῶν ὁ Δαβὶδ "ἐγλίζετο θεάσασθαι λέγων· Πότε ἥξω, καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ; οὐκ ἔστεγε τὸν ἔρωτα, ἀλλὰ κατεσπεύδετο ἀπελθεῖν σπεύδων, "ἵνα θεάσηται Χριστὸν πολιτευόμενον Χριστόν. ὦ" φιλόθεου ψυχῆς προθέσεως, καὶ πόθους καὶ δῶρα διυπερφυοῦς. τοῦτον πόθησον καὶ" αὐτὴ, πάντα καὶ ὁρώμενα ὡς σκιὰν" παρατρέχουσα, καὶ ἀεὶ μνημόνευε τῆς αἰωνίου ζωῆς, τῆς βασιλείας τῆς ἀθανάτου, τῆς μετ' ἀγγέλων χορείας, τῆς ἀκηράτου δόξης, τῆς μετὰ Χριστοῦ συναγωγῆς, τῆς πάσης ἀπηλλαγμένης ὀδύνης. σύνοπτον ὅτι τοιοῦτόν ἐστιν ὁ βίος, ἐὰν μὴ δάκρυα, καὶ ὑπνοι, καὶ λιποθυμίαι, καὶ ἀθυμίαι, καὶ ὀλιγωρίαι, καὶ πόνοι, καὶ νόσοι, καὶ γῆ-

Ier n. δ. Ψαλ ρμε. ζ. Ψαλ ζ ιε. Ψαλ. ζ. ιγ. Ψαλ. ριη ρκ. Ησ μδ. ιε. Ψαλ. μα γ. Ψαλ. μδ. γ.

ερας, ϗ ἀμῤτίας, ϗ θάνατον. Ταῦτα καὶ ταῖ τοιαῦτα ὁρᾶν ὁ Δαβὶδ, ταῖ συκοφαντίας, ταῖ χηρείας, ταῖ πενίας, ταῖ ὑμωρίας, ταῖ κολάσεις, ταῖ καταπῶσεις, ἀπαλλαγῆναι τύτων ἐπιθυμῶν ἔλεγε· Πότε ἥξω, καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τῦ Θεοῦ; ἵνα ἀπέλθω λοιπὸν, ὅπου εἰρήνη, χαρά, ἀγάπη, μακροθυμία, ἁγιότης τῶν ἁγίων, ἀμεριμνία, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἀγαθὰ, ἃ τοσαῦτα λόγος προφητεύσας διῴκησεν. ὅθεν ϗ σύ, ὡς τοσαύτης προσδοκῶν ἀπολαῦσαι τιμῆς, μὴ καταφρονήσῃς σε τῆς ζωῆς. Εἰ μὲ γὰρ βέλτιόν ἐςιν, ἢ πείνης, ὁ προφήτης σε καταφρονῦντα, καλῶς ἂν καὶ ἀύτα ἔζες· Εἰ δὲ λαμπρὸς, καὶ ἐπίδοξος, καὶ πάσης τῆς βασιλείας δεσπότης, ὁ προσδοκώμενος *, φαιδρυνέσθω ἡ λαμπὰς καθ' ἡμέραν, ἕτοιμος ἴσο εἰς τὴν ὑπάντησιν τῦ νυμφίου, ἵνα ἀκούσῃς ϗ σύ, Εἰσέλθε εἰς τὴν χαρὰν Ματθ. κε, να. τῦ Κυρίου σε. χρηγορῆν δὴ χρὴ τὸν προσευχόμενον ἐν πάντι καιρῷ, ἀγαπητοί. Εἰ γὰρ, Εἰ πόν- Ιωϛ. ϛ. τος τῦ Θεοῦ τὸν ἁγαθόν, ὅτι Μὴ ἄφες τὸν Ἰῶβ, * ἐπέθυμε νομίζων αὐτὸν καταβαλεῖν· πόσῳ μᾶλλον ἡμᾶς ἔχων ἐπιτηδείους ἁγαπήσαι καθὼς βούλεται; ἀγρυπνίας οὖν χρεία. γραπτώσης γὰρ [φησὶν οὐ] καθεύδει, ὅταν ὀπὶ κλίνης, ἀλλ' ἐὰν ἐδάφους· ὁ ἀλιεὺς οὐ κοιμᾶται, ἀλλ' ἰσάθμος ἐαυτὸν ὅτε τὸν νύκτα ἁγρεύσῃ· ὁ γεωργὸς πᾶσαν εἰς δείκνυται ἀγρυπνίαν, ἵνα μή τις ⟨ΤΩ⟩ ἀμπελῶνα τῦ δεσπότυ λυμήνηται· ϗ ποιμὴν ἀγραύλων φυλάττει τὸν νύκτα φυλάσσων τὸν πάμνιον, ὥσπερ ϗ Ἰησοῦς Ἰαχώβ, λέγων· Ἐγὼ ὁμίλων συ- Γεν. λα μ. κόμενος ϗ καύματι τῆς ἡμέρας, ϗ τῷ παγετῷ τῆς νυκτὸς, ϗ ἀφίσατο ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μυ. ϗ πῶς ὁ λόγος τῆς ἀγρυπνίας αὐτῷ; ἵνα μὴ ἐν πολέμοις θανάτου θηρίων ἁλῶνται. Εἰ δὲ τοσαύτη φροντὶς περὶ ἀλήτου προβάτου, πόσας ποιεῖ τὸν περὶ τῆς λογικῆς; ψυχῆς τὸν φροντίδας [μὴ] ποιουμένους, ψυχῆς, τῆς πάντων τιμιωτέρας, τῆς ἀπερράπτου πάσης ὁμοῦ τ οἰκουμένης, τ' σωθεισαμένης ἡμῖν ϗ σωθησομένης, ϗ ᾧ βήματι ᾧ θείῳ συμπλεκησομένης; διὰ τοῦτον ὁ ἄσκητης Ἰαχὼβ λίθον περὶς κεφαλῆς ἐπίθη κοιμώμενος, ἵνα τὸν νοητὸν λίθον καθ' ὕπνον θεάσηται). ὅθεν ϗ τ' κλίμακα εἶδεν ἀφικνουμένην ἕως τ' οὐρανῦ, ϗ τὺς ἀγγέλους ἀναβαίνοντας ϗ καταβαίνοντας, ἀναφέροντας μὲ τὰς πρὸς ἡμᾶς προσευχάς, καταφέροντας δὲ τὰ παρὰ τῦ Χριστοῦ χαρίσματα. Οὐκ ἐχρῆτο μύρῳ ὁ ἀθλητὴς· τῶν ἐστεριζομένων ἡ ψυχὴ τοιαύτη ἀπουδή. Οὐδὲν γὰρ ψυχῆς ἀκαθαρτότερον, ὅταν δ σῶμα τοιαύτην ἔχῃ τὴν ὀσμήν. ἀλλὰ καθάπερ ⟨Α⟩ καταῤῥοῦν ἔχοντες, ϗ τὰς χεῖρας ϗ τὰ ἱμάτια τ' ἀπῤῥέοντος πλένουσιν· οὕτω τῆς ψυχῆς δ ἀκάθαρτον ῥεῦμα διὰ τῆς τ' σώματος ὀσμῆς γνωρίζεται. διὸ τὸν ἀπεσκληκότα βίον αἱρεῖσθαι πρέπει, ϗ μὴ ταῖς ἡδοναῖς προσύρεσθαι. Τίς οἶδεν ἡδονὴν ἔχει πρὸς ὕπνον κλίνη ἐλεφαντίνη; ἐνὸ δὲ ϗ ἀγρυπνήσαντες ἦ, πολὺ σωτήρια ϗ ὠδὲ φρονῆς, ϗ τὴν αὐθάδη ὀργὴν ἐκκαλυμμένη. ϗ τὰ μὲ ἄλλα αὐθρήματα ἡμῶν ἔχει ἵνα ἡδονήν· δ δὲ ὅτι κλίνης ἀργυρᾶς καθυδῆσαι, ποίαν ἔχει τὴν τέρψιν; Αμως. ϛ. δ ὅταν ϗ ὁ προφήτης ἀπαγορεύων ταύτην τὴν κλίνην, ἔλεγε· Οὐαὶ ⟨Α⟩ καθύδοντες ὅτι κλινῶν ἐλεφαντίνων, ϗ καταπαταλῶντες ἐπὶ τῆς στρωμνῆς αὐτῶν. θέλεις ἰδεῖν κλίνην βασιλικὴν ἀρετῆς γέμουσαν; βλέπε τὴν τ' Δαβὶδ, ἐν ᾗ, ὡς μυθεῖται, ἦσαν ϗ δάκρυα τ' προφήτου καθ' ἑκάστην νύκτα τῷ σκιροδίῳ πηγνύμενα· ἀλλὰ ϗ προὲς νουθεσίαν ἡμῶν ἐγράφη, ἵνα τοῖς ἴχνεσι τούτων καταακολουθοῦντες, φύγωμεν τὴν μέλλουσαν κρίσιν. ὅθεν προὸ τοῦ δικαστηρίου σκεύη ἀπωθώμεθα ϗ ἐγκλήματα. ἐκεῖ γὰρ οὐκ ἔτι ἔσῃ κύριος τῦ μετανοῆσαι. ἑτοίμους βούλεται ἡμᾶς εἶναι ὁ Κύριος. Διὰ γὰρ τῦτο ϗ ἄδηλον ἔθηκε τὴν ἔξοδον, ἵνα ἀεὶ ἀναγώνιοι ὦμεν. Εἰ γὰρ ἐν τοῖς ἐγκλήμασι δικα- στηρίοις, ἐὰν μόνον ἀκούσωσι τ' κήρυκος ⟨Α⟩ Εἰσαγέσθωσαν, ἱλιγιῶσι ϗ ἀποπήγνυνται τῷ φόβῳ· πόσῳ μᾶλλον ⟨Α⟩ τῷ θείῳ βήματι παρίστασθαι μέλλοντες, μεγάλως σκεφτήσατε διὰ τ' σωπῆς; ἀεὶ μὲ γὰρ κεντᾶται ὁ ζωσμὸς, μάλιστα δ, ὅταν περὶ τῆς κρίσεως [ὑμῶν] διαλεγώμεθα. πλὴν ⟨Α⟩ ἔλεγχοι διὰ τῶν λόγων κεῖνοι. Εἴθε γὰρ ϗ ὁ πλούσιος ἐ-

χθρὸς ἀλέγχετο, καὶ μὴ τὴν γλῶσσαν σχῇ κατεπῳδίζετο. ἐπεθύμησας πορνείας; δίκατήρησον σὺ τολμᾷς, καὶ ὁ Κύριος χορηγήσῃ σοι αὐτήν. ἐὰν γὰρ λέγῃς "προσευχομένη· Φύλαξόν με, Κύριε, ὡς κόρην τοῦ ὀφθαλμοῦ, λέξει σοι καὶ αὐτός· Φύλαξον ἐμὰς ἐντολάς, καὶ Ψαλ. 16. π.
βιώσῃς, ὡσὺ ἡ ἐμοὶ λόγους ὡσπερ κόρας ὀμμάτων. ὅταν γὰρ ἄτως ἔσῃ" ἀμαχητὶ, οἰ- Ἰαφορμ. ζ. β.
κέτης δεσπότης σε τὸ μέλλον λέγῃ, Ὁ ἀπολούμενος ὑμῶν ὡς ὁ ἀπολούμενος τῆς κόρης τοῦ ὀφθαλ- Ζαχ. β. π.
μοῦ αὐτοῦ. "Βάλοσα πίνακα τὴν καρδίαν σου ἐπ' ἀγαθῷ, μὴ γράφῃς εἰς τὰ ὀπίσω, μὴ "γένῃ σὺ λίθος ἀλός. ἀεὶ ἡ γλῶσσά σου λαλείτω σοι τῆς κρίσεως μηδὲν" ἄκριτον φθεγξομένη, μὴ ἀπὸ λύπης, μὴ ἀπὸ ὀργῆς, μὴ ἀπὸ ἄλλου πάθους τινός, ἀλλὰ μᾶλλον φθεγγέσθω τὰ σοι τῆς κολάσεως τῆς σῆς, ἵνα" ὠφεληθῇς ἐκ τῶν φοβερῶν κριτηρίων, βέλτιον" ἐ-
10 αυτῆς "γένηται. πάντοτε ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ὀπίσω σου ἔστω, ἵνα καὶ ῥήματά σου ᾖ ⓦ τοῦ Θεοῦ νόμων προσέρχηται. ⓦ νομοθέτην πάντοτε ὀπίσω σώματος ἔχε· σκηνὸς σοι ἔστω ὁ οἶκος, καὶ ὁ συμβουλος, σκηνὸς σοι ζωοικος, ⁊ συνόμιλος. κἂν γάρ τινα" βύθεσθαι, ἢ τυφῶσαι, ἢ βασιλεύουσαι, γίνωσκε ὅτι ὡσεὶ αὔριον χόρτον ταχὺ ἀποξηρανθήσονται." σκεύη τυφάτω τῶν ἐδεσμάτων, σὺ δὲ τοῦ διαπότου σου κατατεύφηθι. πολλοὶ τῶν
15 πρότερον ἐμπορτύρησαν. Εἰ δὲ θανάτου σκῆψαι προεβάλοντο," αὐτὴν ὀπτηθυμίας προβαλέσθαι ἠδύναντο; νεκρῶσαι σὺ τὰ μέλη, ἃ μόνον ὀπτηθυμίας, ἀλλὰ καὶ θυμοῦ ⁊ ὀργῆς" ἐγκρατεύσονται. ἡ γλῶσσά σου μέτρα ἐχέτω. βλέπε μὴ προφθάσῃ σε ἡ σωφρόνησις. ἔρχεται ὁ θάνατος, καὶ πάντα ἀποκαλύπτεται. ὀπτὴ ἐνὸς ἠθέλησε ἀφανίσαι σὺν ταύτῃ, ὀπτὴ μυριάδων τοσούτων σκῆψ ποῦ ἄρα καταδυσώμεθα; Ἰωακεὶμ ἅγιος ἰών. Διὰ τοῦτο ὀπτὴ
20 ὁ ζῆλος ἀνέκειτο τοῦ διαπότου. "Εἰ Χριστῷ θέλεις νυμφευθῆναι, φύλαττε τὴν ἀγνείαν, ἵνα σὺν τῷ καιρῷ ὁ δεσπότης γνώσκηται. ὀπτὶ δι' ἡμᾶς γάρ[, φησι,] πίστιν ἐπαγγέλλῃ δίκαιος. ἀεὶ μιμνήσκου πάντοτε τῆς καλῆς ὁμολογίας ταύτης, καὶ λάμβανε εἰς ἕνοιαν τὴν ἑκάστην ἡμέραν. βλέπε μὴ Διὰ τῆς γλώττης φθαρῇς. Γλῶσσα γάρ, φησιν, ἡ σπι- Ιακ. γ. ε.
λοῦσα ὅλον τὸ σῶμα. τοῦ δὲ σώματος σπιλωθέντος, ἀνάγκη καὶ ⓦ νοῦν καταφθείρεσθαι.
25 καλῶς ἔλεγεν ὁ Παῦλος· Ἀνθρωποι καταφθαρμένοι ⓦ νοῦν. Φθείρουσι γὰρ ἤθη χρη- β Τιμ. γ. π.
σὰ ὁμιλίαι κακαί. ζήτει Παῦλον ὡς ἡ Θέκλα, ἵνα ἀκούσῃς τὰ ἐκεῖνου τοῦ Παύλου λαλού- α Κορ. ιε λ.
μενα. φεύγων σοι χρεία. Εἰ σὺν ἔχῃς ταύτας, ⁊ ἀσυνδάζεις ἔχῃ, μάτην ἐπήγγελσαι. βοάτω σοι ὁ ὀφθαλμὸς τὴν ἔνδον οἰκοῦσαν εὐλάβειαν. κάτω ἔστω τὸ ὄμμα, ἵνα ᾖ ἡ Διάνοια δῶμα. νήψεως πολλῆς χρεία. ὁ γὰρ διάβολος ἡμῶν νήφει. ἀπὸ γήϊνα πάντα ἀπείσας ἐξέβα-
30 λε, νῦν εἰς ὑδατινὰς" αἰέρχεσθαι σὺν ὀπτεύσῃ. βλέπε μὴ ⓦ πνευματικὸν οἶνον" μίξῃς τῷ ὕδατι. ἔχε δὴ τὰ ἄρτια ταῦτα θεῖας χάριτος, καὶ δὴ οἶνον τὰ διδάγματα τοῦ σωτῆρος. ἄγχουε τὸν λέγοντος· Θέλω ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. καὶ μηδὲν ὅλως μεριμνᾶν, εἰ μὴ πρῶτον Ματθ. ς.
τῆς βασιλείας. μὴ γήϊνου σώματος εἰς ὑδατινους κέλευθον ὀπτηθυμήσας, λέπιωον ταῦτα χάρακας, ἵνα βύπτης εἰς τὴν ἄνοδον γλυκύ. ἵππος ἐὰν φάγῃ, ὁ πτέρνη· ὁ ἀθλητὴς ὁ πτώσῃ ὁ
35 θέλων. Εἰ μὴ ἔφαγεν Ισραὴλ, ⁊ ἐπαχύνθη, σὺν ἂν ἀπελάκτισεν. ἄνω τὸ ὄμμα ἔχε, ὅτου ⁊ ὁ ποδοῦμενός σου νυμφίος. πόθῳ καὶ πάθῃ νίκησον. εὐχαὶ καὶ νηστεῖαι βοηθοῦσί σοι, καὶ ἡ γραφὴ νάρθηξ. "ὁ ὀλιγωρῶν σὺ τοῖς ἀγῶσιν ὁ σφήλεται." ἔχῃς σὺ τὴν τῆς σῆς αἰωνίου ζωῆς ⁊ ἀναπαύσεως τὸ σὸν ἔχυρον. σὺν ἀνέχῃς" μηδύοντος ἀνδρός, σὺν ὠδίνῃς σὺ τῷ πίκτειν, οὐ κλαίεις ὅτι τέκνον ἀπέθανεν, ἢ ὅτι ἄλλο νοσεῖ· οὐ φρενιτίζῃς μὴ ὁ ἀνὴρ βεβαδιώκῃ, ἢ
40 ἐπαμέλητο ὁ ἀποδημήσας· ἀπαλλάγης τοῦ πίκτειν, τοῦ τρέφειν, τοῦ" ἀναστρέφειν. ἀ-κωλύσθησαν τῷ νυμφίῳ ὁδηγοῦντί σε εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. σκεύῃ ἀ-κωλυσίαν ἐπείγου τῷ λέγοντι· Ἐὰν πορεύησθε πρὸς μὲ ὀρθῶς, κἀγὼ πορεύσομαι πρὸς ὑμᾶς ὀρθῶς· ἐὰν δὲ πλαγίως πορεύσῃ, κἀγὼ πορεύσομαι μεθ' ὑμῶν" ἐν θυμῷ πλαγίῳ. πάντοτε προσδόκα ⓦ διαπότην ἐρχόμενον. Εἰ γὰρ ὁ λέγων, Ὅτι βεβαδιώκῃ ὁ κύριός μου Ματθ. κδ. να.

ἐλθῆν, πῦρσίαν διχοτομῆται· ὁ μηδ' ὅλως τροσδοκῶν" τ' ὄπφανῆ τί παθῆται; Χειςῶ
Ματθ.ζ.ιδ. θέλεις ὁμοιωθῆναι; τοῖς ἴχνεσιν αὐτῦ ἀκολούθη· Στενὴ ὅτιν ἡ πύλη, καὶ δίκαιοι εἰσπλύσονται
Δαν.ι.ς. ἐν αὐτῇ. ἀίκουε τῦ Δανιὴλ λέγοντος· Ἐγὼ Δανιὴλ ἤμιλλον πενθῶν τρεῖς ἑβδομάδας, ἄρ-
τον ὐκ ἔφαγον, καὶ οἶνος ὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μυ. Ἰωάννης ἔρημον ᾤκησεν, ὐκ ἔ-
χει ἀμπελῶνα, ἵνα μὴ χερσώσῃ ἑαυτόν. λύχνος ἐῶ· Διὰ τῦτο τὰς τροσδοκίας τῶν ἀνέ- 5
μων ἠσφαλίζετο. τῦτων μιμηθῆναι καὶ σὺ τῶν διδαγμάτων. οὐρανίων ἐπεμηρήσατο πολιτείαν·
ἀγωνίζου ⓦ καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ὁ τῷ ἀγῶνι" ὁρῶσα τὸν νικῶν, ὁ τῇ νίκῃ ⓦ στέ- χ. ὁρῶν
φανον· " βλέπουσα ὁ τῷ στεφάνῳ ⓦ ἀγωνοθέτην Ἰησοῦν ὁ " γνωρίζουσα. μόνον ἀ- χ. ἐλέησ
Εβρ.ι.λε. σφαλιζέσθω σε ὁ δρόμος. Φοβερὸν γὰρ τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. Εἶδες χ. γνωρίζ
ποτε τὰς τῶν βασιλέων εἰκόνας, πῶς εἰσι, τὰ μὲν τῶν τροσώπων εὐμήκη καὶ εὐμεγέθη ὁ 10
σπικαλλῆ· τὰ δὲ χυλλοειδῆ καὶ καταγέλαστα; οὕτως ἐκφαίνεται ὁ εἰκὼν τὰ πάντα ἀποκα-
Ψαλ.ιδ.α. λυφθήσε)." φεύγωσα τοίνυν τὸν αἰσχύλον ἐκεῖνον τὸν φειδόμενον αἰῶνιον, λέγε· Φύλαξόν με, χ. σεαυ
Κύριε, ὅτι ὅτι σοὶ ἤλπισα, ὅλι τῶν ἀγαθῶν μυ οὐ χρείαν ἔχῃς. οὐ γὰρ τῶν ἡμετέρων*, * χρή
ἀλλὰ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ὅτιδέεται. ὅθεν ἑαυτὸν τροσενέγκωμεν αὐτῷ θυσίαν ζώσαν, λο-
Ρωμ.ιβ.α. γικὴν λατρείαν, ὡς γέγραπται, οὐ δίχα πυρός, ἀλλ' ἀ δίχα μακροθυμίας. Ὁ γὰρ ὑτο- 15
Ματθ.ι.κα. μείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. καὶ πάλιν· Ἐκπέμασιν εἰς ⓦ αἰῶνα, καὶ ζήσεται εἰς τέ-
α.Κορ.θ.κδ. λος. δέτε ὡς ⓦ ἀταράχου καὶ ἀκαθέκαστον βίου ἐλόμενοι, τρέχετε καλῶς, ἵνα καταλά-
βητε, καθὼς γέγραπται. οὐ γὰρ ὁλίγος ὁ χάδινος ὁμολογήσαντα* μὴ φυλάξαι. δὲ καὶ * τὸν ἀγῶ
παιδαγωγῶν σε τῷ γλῶτταν, ⓦ ὀφθαλμοί," ἐκτείνουσα χεῖρας ὁσίους εἰς τροσευχὴν, χ. ἅγιον
ⓦ ᾠδὰ" κιθάσα, ὡς ὁ δεκάτης ἐξεδημιούργησεν τὸ τῇ καταξοχῇ κοσμίως, τὸ ταῖς 20 χ. κιθῶν
ζωτυχίαις αἰδέσιμος, τὸ τοῖς βαθίσμασι τὸ ἀτάραχον, τὸ τοῖς βρώμασι τὸ" ἀπείρατον, τὸ χ. ἀπείρα
τὸ ἐγκρατείᾳ εὔτονον, τὸ τῷ βίῳ φιλόπονον, τὸ ταπεινόν, τὸ συμπαθές. τὸ φιλάδελφον, τὸ χει-
νωνικόν, τὸ τῆς πίστεως ὑγιές, καὶ καθόλυ, τὸ μηδέποτε ὑπιλαθέσθαι τῦ φοβεροῦ ἐκείνου δικα-
Ματθ.κε.α. στηρίου. ταῦτα ὁ πάντα μικρὰ μὲν λεγόμενα, μεγάλα ὁ καταρθώμενα. Ὁμοία, φησίν, 25 χ. δίκ
ὅτιν ἡ βασιλεία τῶν ὐρανῶν" πρᾴτῳ· ὐχ ἡλίῳ, ὅτι σελήνῃ, ὐκ αὐταῖς τροικάλλεσιν χ. ἀγίοις
ἄγροις, ὐ χρεσίῳ*, ὐ κάλλει μύραινομένῳ, ὐδ' αὐτῷ τῷ ὐρανῷ. τί τοίνυν ἔχει ἡ βασι- * ἐκκαυχ
λεία, ἢ τ' πάντων τλουσιωτέραν ἀμεμψίαν, τρὶ ἧς ὁ νυμφαγωγὸς ἡμῶν Παῦλος ἔλε- μένῳ
α.Κορ.ζ.λς. γε, Θέλω ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶ); ὅθεν εὐχαὶ δέ, ἵνα ἐν μὲ τοῖς νοσεῖ, ὑγιάνῃ· ἐν ὑγιαίνῃ, ἵνα
Ψαλ.ριθ.ρξέ. δέμνιόν τὸ κτῆμα καὶ μὴ πίσῃ. εὐχὴ τοίνυν ὦ Θεῷ μᾶ τὸ ἁγίῳ Δαβὶδ, καὶ λέγε, Ἑπτάκις
τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε ὅτι τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου. καλὸν γὰρ τὸ δέμνιον τῆς τροσευ- 30
χῆς τάντοτε τροσομιλῆν τῷ Θεῷ. τίς γὰρ σινωδὸς τρᾴας Θεοῦ, ἀμύρτησεν ποτέ; Εἰ [καλὸν]
γὰρ ζωτυχία ὑδρὸς ἀγαθοῦ βελτίον ⓦ ζωτυγχάνοντα· τόσῳ μᾶλλον καὶ τὸ ἡμέ-
ρας καὶ τὸ νυκτὶ τροσομιλῆν ὦ Θεῷ; ὄκνουν ἵνα μὴ δέμνιον τῆς λήθης τρεισδύνῃ ἡ ἀμύρτια,
Θεσσ.α ε.ιζ. μνημόνευε τῦ λέγοντος, ἀδιαλείτως τροσεύχεσθαι. καλὸν μὲ γὰρ ἡ δέμνιον τῦ σώματος
τροσθυκὴ, τολλῷ δὲ μᾶλλον ἡ δέμνιον τῶν" δεομένων θυμιάματός σοι χῦς τρὸς ⓦ Θεόν. τρο- 35 χ. τῶν
μελέτα δὲ ἀποθανεῖν, " νεκρῶσα τὰ μέλη τὰ ὅτι τῆς γῆς. ἡ ἡμέρα γὰρ Κυρίου ὡς κλέπτης
οὕτως ἔρχε). ἐὰν γὰρ ἐλθόντων τῶν ἀπαιτούντων σε τὴν ψυχὴν, ἀρξῇ λέγειν· ἐάσατέ
με, νηςεύσω, ἐλεήσω, μετανοήσω, ἔρει σοι ὁ δεκάτης, ὐκ ἐλεῶ σοι, Ελεήσατε, ἵνα ἐλεηθῆ-
Ματθ.γ.ς. τε; ὐκ ἤκουσας, Μετανοεῖτε, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν ὐρανῶν; ὐκ ἤκουσας Παύλου
Γαλ.ς.ι. λέγοντος, Ἕως καιρὸν ἔχομεν ἐργασώμεθα τὸ ἀγαθόν; οὐ γὰρ ὅτι καιρὸς πολλὸς χρεία τρὸς 40
τὸ σωθῆναι τῷ θλοντι. ὁ γὰρ ληςὴς ὐκ" ἐν χρόνῳ ἐσώθη· ὅτις θυσε μόνον, καὶ τὸν ἀδαπά- χ. ῥοπὴ
νητον θησαυρὸν τῆς βασιλείας ἐκέρδανεν. ⓒ ἅγιοι μάρτυρες σε ἤξει ὥρας ἐσελθεῖν ὠ- χ. μὴ ἐ
θησαν. ἐκφνοι τὸ αἷμα δεδώκασι· σὺ δὲ πῶ αἵματος καταγαγε δάκρυον. ἀψευδής ὅτιν ὁ
λέγων, Θέλω τάντας ἀνθρώτους σωθῆναι· δὲ καὶ μόνον δίκαιον τὰ ἁγίων γραφῶν νουθετεῖ, δη-

λῶ

λοῦ καὶ τὸ ἀγήλων συμφορᾶς ἡμᾶς παιδεύει. ⓐ γὰρ ἱκανῶς δεῖ τοῦτο δημοσίᾳ χρεσυργῶσι, καὶ χαίρουσι, καὶ ⓐ ἀρχοντες ὑψηλοὶ ὅτι τοῦ βήματος ὑψηλοῦ" ξέουσιν, ἵνα ἐν τοῖς ἀγοντείοις κακοῖς ἡμεῖς ἐν κατωφύξει γινώμεθα. ὅθεν τῇ πίστει ἐρριζωμένοι ὅτι πλεῖ γνῶσιν ὁδηγούμεθα, ἀπὸ ἧς τὸ γνώσεως [δεῖ τοῦ ἀκολουθῶν ἀρετῆ] ὅτι τοῦ ἀγάπην ἐρριζωμένοι, δεῖ ταύτης ὅτι τοῦ κληρονομίαν ἐπαγγελίας, τοῦ μὴ ἁμαρτίαι ἀποδυόμενοι, ὃ ἧς κόσμιον τοῦ ἤθους ἀμφιεννύμενοι, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, ὡς γέγραπται. πῶς γὰρ ἀγρυπνήσας "ἐγερθῇ ποτέ; Ρωμ.ιϛ.ιϛ.
* ⓐ ποιμένες καὶ μὴ πρόνοιαν τῶν λύκων ὅπιτιθέασιν· ⓐ κυνες" ψεύδεσι, κἂν μὴ πρᾷ τὰ θηρία. ὅθεν καλὸν ὃ παντοτινήφειν. καὶ γὰρ μὴ ἐκ τῆς ἀμοιβῆς τῶν πόνων, ὑδίκησι πρὸς ἔλαφον ὃ γυμνάσιον. ἀκμὴ τοίνυν τῶν κόπων συμβαλλῶν. τῶν γὰρ κατὰ σάρκα γηρίων, ⓐ κατὰ πνεῦμα εἰσὶ κρείττονες, συμπαθοῦντες τοῖς ἀσθενεστέροις, καὶ λέγοντες· Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; ὅθεν δεῖ" ὅπιτιθῶναι τοῦ λόγου τὸ φάρμακον. ψυχὴ γὰρ ἀ- Β.Κορ.ια.κθ.
πωλεῖ ἁμαρτίας γλυκασμόν, καὶ ἀνάγκης ἀφαιτεῖται, πολλῷ πρέπει τῷ νοσήματι τὸ προσήκον. ὥσπερ γὰρ ὁ ἀσπίδων, ἐὰν φθάσῃ ὅπιλαβέσθαι" τινός, πάντα λοιπὸν κατανήμει· οὕτω καὶ τῆς ἁμαρτίας ἡ φύσις, ἐπειδὰν τῆς ψυχῆς ὅπιλάβῃ) λογισμῶν, καὶ μηδεὶς ἢ ὁ σθεννύων, χαλεπωτέρα λοιπὸν καὶ δυσχείρωτος γίνεται, τῇ τῶν δοὺ τέρων προσθήκῃ πρὸς μείζονα καταφέρησιν ἐπαυξομένη. οὕτω γοῦν πολλοὶ πολλάκις τῶν φλέγματα τοῦ τοῦ ἀρχῶν μὴ σθεννύτες, εἰς μέγα ναυάγιον κατέπεσαν. μὴ ἔχουσα γὰρ ἡ ἁμαρτία Ⓦ εἰς τὸ πρόσω προβῶναι κωλύοντα, ἵνα πῶ ἔοικε Ⓦ χαλινὸν ἀπορρήξαντι, καὶ Ⓦ ἀναβατῶν καταχρημίσαντι. καὶ γὰρ ⓐ νοσοῦντες ἕως μὲν προσίενται τοῦ θεραπεύοντος, πολλῶν ἔχουσι τὴν ὑγείας τῶν ἐλπίδα· ἐπειδὰν δὲ εἰς φρενίτιν ἐκπέσωσι, τότε λοιπὸν οὐδενὸς θεραπεύοντος, νοσοῦσιν ἀνίατα, οὐ πρὸς τῶν τῆς νόσου φύσιν, ἀλλὰ πρὸς τῶν τοῦ θεραπεύοντος ἐρημίαν. δεῖ οὖν τῶν φοβεῖν τῆς ἁμαρτίας, ὡς ἵππου δυσπείου, εἰς τὸ πίσω ἀνακρούεσθαι. μὴ γὰρ τῶν τοῦ βίου τελευτῶν, ὅτε καταρθωμάτων, ὅτε ἀνδραγαθημάτων εἰσὶν ἀφορμαί· ὥσπερ οὐδὲ τοῖς ἀθληταῖς μὴ τὸ προελθεῖν οὐδὲ ἀγῶνας, οὐδὲ στεφάνους ἐφέλκεσθαι. ὅθεν τῶν δέξαν
" πτοῶντες τοῦ στεφάνου, φύγωμεν" τὸ ὀνειδισθῆναι. Εἴ τινος γάρ, φησι, τὸ ἔργον κατακαή- α.Κορ.γ.ιε.
σεται, ζημιωθήσεται. τὸ ὀνειδισθῆναι ὅτι τοῦ χείρονος εὑρηται, ὡς ὄφελον εἰ ἐλθρὶ θημένου Ησ.θ.ε.
πυείκαυσοι. Εἰ τοίνυν θέλωμεν μὴ ὀνειδισθῆναι, μηδὲ ἡμῖς τινα ὀνειδίσωμεν. Μὴ ὀνειδίζε Σιρ.π.ς.
γὰρ, φησιν, ἀνθρωπον ἀποστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας. Εἰ γὰρ ὁ μοιχὸς, φησι, ἐὰν ἀλῷ, ὀ- Παρ.ς.λϛ.
δυνᾶται καὶ" ἀτιμίας ὑφέξει, ὃ ἧ ὄνειδος αὐτοῦ οὐκ ἐξαφθήσεται· πόσῳ μᾶλλον ἐπὶ ἐκείνῳ τοῦ κριτηρίου τοῦ μηδὲ δώρεις, μηδὲ ἑτέρεις πισὶ ἁλισκομένου; δόσις σὺν τόμα λέγω Θεοῦ, καὶ μὴ" ἀρνησία. Εἰ γὰρ ὦδε ἀρνεῖ ῥήματος λόγον δώσομεν, πόσῳ μᾶλλον ὦδε ἀργοῦ τοῦ μὴ κτίσ" ἐστολιῶ γεγλυπιδῶν; μὴ ὃ ἡδὺ τοῦ φαινομένου ἀπατήσῃ ὑμᾶς. ὥσπερ γὰρ σκιᾶς οὐκ ἔστιν ὅπιλαβέσθαι, ὅτως οὐδὲ τοῦ δυσχερῶν προσταγμάτων. Καὶ μὲν γὰρ τῇ τελευτῇ καταλύεται, πάντα δὲ τοῦ τῆς τελευτῆς, καὶ πόντος χειμάρρους ὀξυρρεπέστερον πορρέει. Καὶ ὃ μέλλοντα οὐκ οἶδε μεταβολῶν, οὐκ ὅπίσατα γῆρας, οὐκ ἐχθρὸν ἀλλοίωσιν, ἀλλ' ἀκμάζοντα διωνεκῶς, καὶ ὅπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως κρατούμενα. μὴ θαυμάσῃς χρήματα Καὶ μὴ πορθμεύοντα τοῖς κεκτημένοις, ἀλλ' ἀμείβοντα τοὺς δεσπότας, καὶ ἀπὸ τούτου εἰς ἕτερον μεταπηδῶντα, καὶ πάλιν ἀπ' ἐκείνου ποὸς ἄλλον. τοῦτον πάντων δεῖ καταπτύειν. ἀρκεῖ γὰρ ἀκοῦσαι [καὶ] μόνου τοῦ λέγοντος, Καὶ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ Β.Κορ δ.ιη.
βλεπόμενα αἰώνια. γέγραπται, Ο Θεὸς κριτὴς δίκαιος καὶ ἰσχυρὸς καὶ μακρόθυμος. ἀγρυ- Ψαλ.ζ.ιϛ.
πνίας δεῖ χρεία πολλῆς, ἵνα τηρήσῃς * Ⓦ λῃς ἰῶ. ὁ γὰρ δυπτικὸς σὺν σχοίνολος σκελίσαι σε θέλῃ, ἵνα μὴ δυνέλθῃς ὅταν ἐκβύσσος ἔπεσε. πολλαὶ" αἱ παγίδες. φεῦγε δοὺ βεβήλους καὶ βαὶ παγίδας τοῦ διαβόλου, ἵνα λέγῃς, ὅτι Αὐτὸς ῥύσεταί με ἐκ παγίδος θηρευτῶν, καὶ ἀπὸ λό- Ψαλ.ζ.γ.
γου ταραχώδους. καὶ μόνον δεῖ λύχνου χρεία, ἀλλὰ καὶ φωτὸς αἰδίου σχοῖ βαὶς" ἀπομωμένου ὅπι-

βολάς.

σκολιάς. πόδας " ἔχουσα ὐ δυώη πῶς πατ ἧν, ἐαν μὴ ἔχης λύχνον ⓦ τῦ Θεοῦ νόμον. χεῖρας
" ἔχουσα ὐ δυώη ψηλαφῆσαι, ἐαν ὃ φῶς μὴ πῇ ἢ. ὀφθαλμοὺς " ἔχουσα ὐ δυώη βλέπειν, χ. ἔχον
ἐὰν μὴ φανῇ ὃ φῶς. ὁδὸν " ὁδεύσα, χρείαν ἔχῃς καθ ἑκάς ην τῦ λύχνυ, ἵνα μὴ εἰς χ. ἔχον
χρημα ὸν καταπέσῃς, ἢ λησῇ πῶς πέσῃς. αὖω γάρ πάντοτε τ παιδῶν " βοῶσα · Μετθμαςεύω χ. δεύειν
Ψαλ. ι. α. ὅπῃ τὰ ὄρη, ὡς ςρυθίον · ἢ, Τίς δώσει μοι πέρυγας, ὡσεὶ πέρισερᾶς, ἢ πετασθήσομαι, ἢ κατα- χ. ζωῆς 5
Ψαλ. νδ. ς. παύσω; ⓒ, Φύλαξόν με, Κύριε, ὡς κόρην ὀφθαλμῦ. κόρην ἡ φύσις τ ὀφθαλμὸν προσηρθυ-
Ψαλ. ιε. θ. σεν, ἵν ὥσπερ πρ θήκη ἡ κόρη ὑπὸ τ δύο βλεφάρων, ὡς ἐν κυβερνλείῳ τινὶ ἀποκλείε). ὥσπερ ἢ χ. ε δυο
τ γλῶσσαν ὑπὸ δύο φραγμῶν, τὰς ὀδόντας λέγω, ἢ τὰ χείλη, ἀπέκλεισεν, ἵνα ὡς αὐθέντι μφατά-
τη πρ θήκης μηδὲν ἄκριτον φθέγξηται, ἀλλὰ μᾶλλον προορῶσα τὰ τ κρίσεως λέγῃ. Ἀρα πο-
ταμός ἐςιν ὁ πύελος ποταμός ; ἆρα ποταμόν ἐςιν σκάφιον ὃ ἀξιώτερον σκότος ἢ πύελον ; ἆρα 10
ποταμοὶ ⓓ βρυγμοὶ τῶν ὀδόντων ; ταῦτα σὺν ῷ " λαμβάνουσα ἀρέσκετο " νυμφίῳ Χει- χ. λαμβάνει
ςῷ. ἀπόδημος πάντως ἐςὶν ὁ νυμφίος · Φύλαξον αὐτῆ πίςιν σωτείδησιν ἕως ἂν ἔλθῃ σὺν τῇ δόξῃ χ. αὐτῆ.
αὐτ. " ψάλλουσα λέγει · Ἡ ψυχή μου σὺν τᾶς χερσί σου ἀπροσπτος, ἢ τὸν νόμον σου οὐκ ἐπι- χ. ψάλλει
Ψαλ ριη. ρνϛ. λαθόμην. ὅσοι δῶρα τυγχάνεις τῶν βεόχων, οὐκ ἐμπίπλεις εἰς ταῖς παγίδας, ἵνα δωρη-
θῇς λέγει σὺν σωτῆρι · Ἡ ψυχή μου ἐρρύσθη ὡς ςρουθίον σὺν τᾶς παγίδος τῶν θηρευόντων. πάν- 15
Ψαλ. ρκγ. ς. τοτε φοβοῦ ⓦ κριτήν. Εἰ μὴ τὸν μετ ἀγγέλων πορεῖς ἀπαγωγόν, καὶν τὸν μὴ τὸν ἀπα-
βόλον φοβήθητι. βλέπε · ὡς γὰρ ὁ κλέπτης, ὕτως ὁ θάνατος ἔρχεται. δύαφόν σου ⓦ λύ-
χνον · φαιδρὰ ἔςω σου ἡ λαμπάς, ἵνα μὴ " κοιμωμένη εὑρεθῇς. μὴ λογίζου τὸν ταλαιπω- χ. κοιμωμένην
ρίαν, ἀλλὰ τὸν πρόρησίαν, μὴ τὰ πεύματα, ἀλλὰ τὰ ὁράματα · μὴ τὰς πλαγὰς, ἀλλὰ
τὰς τιμὰς · μὴ " τὰς πιπτούσας, ἀλλὰ τὰς διαρεφούσας . ὁ ἅγιος Στέφανος οὐ τὸν κά- 20 χ. τοὺς πίπτο-
πω λίθοις " ἐσκότη, ἀλλὰ τὰ δῶρα βραβεῖα · ⓓ μάρτυρες τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἔδωκαν, ἡμεῖς τας ἀλλὰ τὰς
καὶ τὸν ἄσκησιν ἑαυτῶν αὐτῷ προσπεγκώμεν. γλυκύς σοι ὁ ὕπνος φαίνεται τῆς νυκτός; ἀσκήσεως
ἀλλ οὐκ οἶδα ὡς οὐδὲν γλυκύτερον τῆς ψαλμῳδίας. ἀλλὰ βαρύ σοι ὁ χαμαὶ κοιμᾶσθαι; σὺ- χ. κλίνη
νόησον ὅτι ⓓ μάρτυρες ἐπ' ἀκάνθων πυρὸς ἐβάλοντο. ἀλλὰ πικρόν σοι ὁ τόμος τοῦ νη-
στείας; * ὁ τὸν γλυκύτητα τῶν μέλιτος δημιουργήσας, χολῆς ἐγεύσατο ἀφ' σέ. ἀλλὰ δα- 25 * Χριστὸς
κρύεις " δι αὐτόν. ὕπνω ὡς ὁ Παῦλος ἔχε τὸν ἑτέρων σωτηρίαν ἐδάκρυσας. σὺ τύτοις " σαυ- χ. διὰ παντὸς
τὸν προσκάλει πόνοις. προσὸς γὰρ ὀλίγον χρόνον ὁ κάματος, ἢ " ἐκείσαι ἡ ἀνάπαυσις. νίκη- χ. σαυτὸν
σον τῇ προσδοκίᾳ τ πόνον. πᾶν γὰρ θλίψει ἡ χαρὰ ἀφανίζεται. σύνισσον, ὅτι ἡ προσκαι- χ. εἰς αἰῶνα
ρος ἡδονή, αἰωνίαν σοι κόλασιν προξενεῖ · ἢ φεῦγε τὸν πρόσκαιρον ἀφ' τὸν θλίψιν. μὴ τοῖς αἰῶνα
ζοῖς μέλεσι χῦ σῦ βέλεσι χρήσῃ) ὁ διάβολος, ᾧ ὀφθαλμῷ, τῇ ἀκοῇ, τῷ τόματι, τῇ χρῖ, 30
μὴ πάμψῃ σου βέλος ταχυμβρίας. ἴσθι γὰρ ὅτι ὁ τότε λαὸς μῦ ἡσυίας περάσας τὸν ἐρυ-
θρὸν θάλασσαν, ἀπὸ μέθης πρωθεὶς, χῦ τὸν ἅπτεσθαι ἀναγκάσῃ. βλέπε τοίνυν τὸ ἐ-
κείνων πάθος, ἢ φεῦγε τὸ πρᾶγμα. Εἰ γὰρ τῶν χῦ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο ὁ δεσπό-
της *, σοῦ σε φείσε). προσόχει οὖν σεαυτῷ, Εἰ προσέχεις Θεῷ, ἢ σώζῃ ἀπροσπτος σὺν * Χριστὸς
Χριςῷ Ἰησοῦ, ἢ μηδέποτε ὑπολάβῃς τῆς φοβερᾶς ἡμέρας ἐκείνης. ὡς παγὶς γὰρ ὑπολήψε- 35
σθαι ὑπὶ σὲ ἡ ὥρα ἐκείνη, σὺν ᾗ ὁ δίκαιος κριτὴς μέλλει ἀποκαλύπτεσθαι μῦ τῶν ἀγίων
αὐτοῦ ἀγγέλων, ἢ τῶν ἁγίων δυνάμεων, ἵνα " καθαιρεθεῖσα σὺν τοῦτον, ὑπομενήσῃς χ. καθαιρεθῆναι
ᾧ διαστῆναι μῦ καθαροῦ τῆς σωτειδότος, ἢ εἴπῃς · δόξα ᾧ πατρὶ τῷ
σώσαντι ἡμᾶς, καὶ ᾧ υἱῷ τῷ ταυρωθέντι ὑπὲρ ἡμῶν, ἢ τῷ
ἁγίῳ πνεύματι ᾧ καθαίσαντι ἡμᾶς · ὅτι 40
αὐτῷ ἡ δόξα πρέπει εἰς τὸν
αἰῶνας τ αἰώνων.
Ἀμήν.

ΤΟΥ

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΟΥ

Θαυματουργοῦ λόγος Εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνια.

ΑΝδρες φιλόχριστοι, καὶ φιλόξενοι, καὶ φιλάδελφοι, ξενοδοχήσατε τὸν ἐμὸν γλαῦκα [καὶ] σήμερον, καὶ τὰς ἀκοὰς ὑμῶν ὡς πύλας ἀνοίξαντες, τούτους τοὺς ἐμοὺς λόγους εἰσοικίσατε καὶ δέξασθε περὶ ἐμοῦ τὸ σωτήριον κήρυγμα, τὸ περὶ τῆς ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ καθαρσίου τοῦ Χριστοῦ· ἵνα τὸν τοσοῦτον ἡμῖν συγκαταβάντα διαπορθήσωμεν πλέον ποθήσωμεν. Εἰ γὰρ καὶ τῆς τοῦ σωτῆρος ἐπιφανείας ἡ πανήγυρις παρελήλυθεν, ἀλλ' ἡ χάρις αὐτῆς μένει ἀκαπαυστος. καθαγιάσωμεν οὖν τούτῃ ἀπλήστοις ψυχαῖς (κρύπτει γὰρ ὅπου τὰ σωτηρίων παραγμάτων ἡ ἀπληστία) καὶ δεῦτε πάντες ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὸν Ἰουδαίαν σπεύσωμεν τῷ Χριστῷ. μακάριος γὰρ ὁ σπουδάζων τῇ ὁδῷ τῆς ζωῆς. δεῦτε * τοῖς τῆς ἀγνοίας πόσι καθαγιάσωμεν τὸν Ἰορδάνην· καὶ τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην βαπτίζοντα ἴδωμεν, τὸν βαπτίσματος μὴ δεόμενον, * ἵνα τοῦ βαπτίσματος ἡμῖν τὴν χάριν δωρήσηται. δεῦτε θεασώμεθα τῆς ἡμετέρας ἀναγεννήσεως τὴν εἰκόνα σκιαγραφουμένην ἐν ἐκείνοις τοῖς ὕδασι. Τότε παραγίνεται Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας Ματθ. γ. α.
εἰς τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ὢ πόσης τοῦ διαστήματος ταπεινοφροσύνης· ὢ πόσης συγκαταβάσεως. ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν πρὸς Ἰωάννην τὸν ἑαυτοῦ πρόδρομον ἔτρεχεν, οὐ κινήσας τὰ τῶν ἀγγέλων τετράπεδα, οὐδὲ πρόδρομους προαποστείλας τοὺς ἀσωμάτους δυνάμεις· ἀλλὰ λιτὸς οὕτω παραγινόμενος πρὸς τὸν ἑαυτοῦ τραπώτην, καὶ ὡς εἷς τῶν πολλῶν προσερχόμενος, καὶ συναριθμῶν ἑαυτὸν τοῖς ἁμαρτωλοῖς ὁ λυτρωτής, καὶ συντάττων ἑαυτὸν τοῖς ἐναγέσιν ὁ δικαστής, καὶ συναπολαζόμενος τοῖς ἀπολωλόσι πρόβατοις ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ μὴ ὢν πλανώμενον πρόβατον ἀρνόθεν κατελθών, καὶ ἐν ὄρεσι μὴ καταλιπών, καὶ " συναναμιγνύμενος τοῖς ζιζανίοις ὁ οὐράνιος κίκχος ὁ ἄσπορος. ἰδὼν τοίνυν αὐτὸν ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, καὶ γνωρίσας ἐν ἐκ γαστρὸς τῆς μητρὸς ἐγνώρισέ τε καὶ προσεκύνησε, καὶ σαφῶς ὑπεγνοεῖ τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι), δι' οὗ καὶ τὴν μήτρα τῆς μητρὸς ὑπὲρ τὸν ἡλικίαν " ἐκίρτησε βιαζόμενος ἐξω ὁδοὺς τῆς φύσεως, συνέτρεχεν ἔσω τῆς ἀπλοΐδος τοῦ δεξιοῦ, καὶ τὸν ἑαυτοῦ κεφαλὴν ὑποκλίνας, ὡς δοῦλος φιλοδέσποτος, τοιαύτως πρὸς αὐτὸν " ἐφθέγξατο φωνάς· Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς μέ; Τί ποιεῖς, δέσποτα; Τί τὴν πρωταγωνιστὴν σημαίνεις τοῦ τάξει; Τί μὴ τῶν δούλων τὰ τῶν δούλων πρᾶττε; τί δοῦλον ζητεῖς; Τί θέλεις ἃ μὴ χρῄζεις λαβεῖν; Τί τὴν πολλὴν * συγκαταβαίνει βαρεῖς ἐμὲ τὸν οἰκέτην τὸν σόν; ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, σὺ δὲ οὐκ ἔχεις χρείαν ὑπ' ἐμοῦ βαπτισθῆναι. Τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται, τὸ δὲ κρεῖττον ὑπὸ τοῦ ἐλάττονος ἁγιάζεται. ὁ λύχνος ὑπὸ τοῦ ἡλίου φωτίζεται), οὐχ ὁ ἥλιος ὑπὸ τῆς λυχνίδος " καταγάζεται). ὁ πηλὸς ὑπὸ τοῦ κεραμέως καταρτίζεται), οὐχ ὁ κεραμεὺς ὑπὸ τοῦ πηλοῦ διαπλάττεται. Τὸ κτίσμα ὑπὸ τοῦ κτίσαντος δυναμοῦται, οὐχ ὁ κτίσας

ὀκτίσας ὑπὸ τῦ κτίσματος δῃρῆσθαι. ὁ ἄρρωστος ὑπὸ τῦ ἰατροῦ θεραπεύεται, οὐχ ὁ ἰατρὸς ὑπὸ τῦ ἀῤῥώστου πειρασθείς. ὁ πενιχρὸς ὑπὸ τῦ πλουσίου δανείζεται, οὐχ ὁ πλούσιος ὑπὸ τῦ πένητος ἐρανίζεται. ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς μέ; μὴ γὰρ ἀγνοῶ τίς εἶ, καὶ ὃν τίνος ἐξέλαμψας, [καὶ πόθεν ἐλήλυθας]; μὴ γὰρ ὅπῳ *γέγονας κατ' ἐμέ, *ὃ μεγαλῦσον ἀριθμῇ τὰ σῆς θεότητος; μὴ γὰρ ὅπῳ τοσῦτόν μοι συγκαλέσης ὅσον ἐπεῖς ἡμέραις ὦ σώματι, καὶ ὅλον ἐμὲ φέρεις ἐπ' ἐαυτῷ, ἵνα ὅλον σώσῃς τὸν ἄνθρωπον, ἐγὼ λογίζομαί σε σῶμα, ὃ νοούμενον τὰ θεότητος πρόρρω; μὴ γὰρ ὅπῳ ἔχει τὸ ἐμὸν σωτηρίου περιβόλαιον τὸν ἐμὸν ἀπτῶτα, οὐκ ὑπέσταμαί σε Ⓜ περιβαλλόμενον ὃ φῶς ὡς ἱμάτιον; μὴ γὰρ ὅπῳ τὸν ἐμοὶ συγγενῆ σαρκὸς φορᾶς, καὶ φαίνῃ τοῖς ἀνθρώποις, ὡς αὐλοί σε βλέπειν ἰσχύοντες, λαμβάνει μανὴν αὐγὴν τῆς ἀσυγκρίτου θεότητος; μὴ γὰρ ὅπῳ τὸν ἐμὸν ὡς σοὶ βλέπω μορφῶν, περιλογίζομαί σε τὸ θεῖον ὑσίαν, τὸ ἀόρατον καὶ ἀκατάληπτον; οἶδά σε, διάσωτα, σαφῶς, οἶδά σε περὶ σῦ διδαχθείς. οὐθεὶς γὰρ ὑπιγνωναίσε δύναται, μὴ τῆς σῆς ἀποκαλύψεως ἐλλάμψεως. οἶδά σε, διάσωτα, σαφῶς. εἶδον γάρ σε πνευματικῶς, πρὶν ἰδῶ τῦτο τὸ φῶς τὸ αἰσθητόν· ὅτε σὺ μὲν ὢν ὅλος ὑπὸ τοῖς ἀσωμάτοις κόλποις τῦ οὐρανίου παιδός, ὅλος ἦς ὑπὸ ταῖς ἀκτῖσι τῆς σῆς δυνάμεως καὶ μὴ ἔχῃς ἐγὼ ἢ ὑπὸ τὴν κοιλίαν τῆς Ἐλισάβετ, ὡς ὑπὸ Εἱρκτὴν τὴν φύσει κατεχόμενος, καὶ δεδεμένος τοῖς τῆς ἐμερύων· ἀλύτοις δεσμοῖς, ἐσκίρτων, ἐπῃνηύριζον, τὸν σὸν γένεσιν προεορτάζων. ὁ τοίνυν πρὸ τῦ τόκου τὸν σὸν ὑπαδημίαν προκηρύττων, μὴ Ⓜ τόκου τὸν σὸν προοισθῆναι ἀγνοήσω; ὁ ὑπὸ νηδὺν τῆς σῆς προυσίας διδάσκαλος, ὑπτιάσω νεῦσας πρὸς τὴν τελείαν ὑπίγνωσιν; ἀλλ' οὐ δύναμαι μὴ σέβειν σε, Ⓜ προσκυνούμενον παρὰ πάσης τῆς κτίσεως. ὃ δύναμαι μὴ κηρύττειν, ὃν ὁ ὠρανὸς ἀπὸ τῦ ἀστέρος ὑπέδειξε, καὶ ἡ γῆ ἀπὸ τῶν μάγων ἐδοξάσατο, ὑπὸ τῶν ἀγγέλων Ⓜ χορεῦσι χαίρουσι ὑμνῶδεῖται ὑπὸ φήμησαν, καὶ ποιμένες ἀγραυλοῦντες ὡς ἀρχιποίμνια τῶν λογικῶν προβάτων ἀνύμνησαν. οὐ δύναμαι, σὲ πρόντος, σιγᾶν. φωνὴ γάρ εἰμι· Φωνὴ γάρ, Ησ μγ. φησι, βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὸν ὁδὸν Κυρίου. ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς μέ; ἐγὼ γυμνητεύσας τὸ γυμνάσασθαι με μὴ ἔχῃς τὸν σειρωσιν ἔλυσα· καὶ βρέφος ὢν ἔτι, γέγονα τῆς ἀφωνίας τῦ παιδὸς μυσταγωγός, καὶ σὲ λαβὼν ἐκ παιδὸς τὸ χάρισμα τῦ λόγου· σὺ δὲ παρθένου Μαρίας, ὡς ἠθέλησας, καὶ ὡς σὺ μόνος ὑπέστησας, οὐκ ἔλυσας τὸν παρθενίαν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐφρύρησας, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῆ τὸν προσηγορίαν δεδώρησας. καὶ οὕτω ἡ παρθενία Ⓜ σὸν τόκον ἐκώλυσεν, ὅτι ὁ τόκος τὸν παρθενίαν ἐλυμήνατο· ἀλλὰ στερέδραμον ἐναντιώτατα πρόγματα, τόκος καὶ παρθενία πρὸς μίαν ὁμόνοιαν, ὑπὸ τῦ πλέξαι σοι τὸν πλάστην τῆς φύσεως. ἐγὼ δοῦλος θεσπέσιος μόνον εἰμὶ θείας χάριτος μέτοχος· σὺ δὲ Θεὸς εἶ καὶ δοῦλος θεσπέσιος ὁ αὐτός· ὑπὸ φιλανθρωπίας πέφυκας. ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς μέ; σὺ ὁ ἐν ἀρχῇ ὤν, καὶ πρὸς Θεὸν ὤν, καὶ Θεὸς ὤν, σὺ ὃ τῦ πατρὸς δόξης ἀπαύγασμα, σὺ ὁ τέλειος χαρακτὴρ τῦ τελείου παιδός· σὺ ὃ φῶς ὃ ἀληθινόν, ὃ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον· σὺ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ ὤν, καὶ ἐλλιπῶν ὅσον ἦς· σὺ ὁ ἡμόμβδος σαρξ, ἀλλ' οὐκ εἰς σαρκὰ πεπαιδευμένος· σὺ ὁ σκηνώσας ἐν ἡμῖν, καὶ τοῖς σοῖς δούλοις ὑπφανείς ἐν τῇ τῦ δούλου μορφῇ· σὺ ὁ τὸν γλῶ καὶ Ⓜ οὐρανὸν γεφυρώσας τῷ ἁγίῳ σῦ σώματι· σὺ ἔρχῃ πρὸς μέ; ὁ τοσῦτος πρὸς Ⓜ τοιοῦτον; ὁ βασιλεὺς πρὸς Ⓜ πρόδρομον; ὁ δεσπότης πρὸς Ⓜ δοῦλον; ἀλλ' εἰ καὶ σὺ ἐν τοῖς ταπεινοῖς μέρεσι τῆς ἀνθρωπότητος ἡμέσθαι οὐκ ἐπαισχυνθῇς, ἀλλ' ἐγὼ τὰ μέτρα τῆς ἐμῆς φύσεως πρελθὼν οὐκ ἀνέχομαι. ὑπέστημεν πόσον τὸ μέσον γῆς καὶ δημιουργοῦ· ὑπέστημεν πόσον τὸ ὑφ' ὅσον" πηλοῦ καὶ πλάστου· ὑπέστημεν πόσον τὸ μέσον γῆς καὶ δημιουργοῦ· ἐπέστημεν πόσον τὸ ὑφ' ὅσον πηλοῦ καὶ πλάστου· ὑπέστημεν πόσον τὸ κράσπεδον σου τῦ ἱλίου τῆς δικαιοσύνης, καὶ μοῦ τῦ λύχνου σοῦ τῆς χάριτος. εἰ καὶ ὁ καταιγὶς νέφος τῦ σώ-

ματος

ματος τοῦ βαπτιστοῦ, ἀλλ' ἐγὼ βαπτιζόμαι τὸν σὸν δεσπότην, ὁμολογῶ τὸν ἐμαυτοῦ δυτὴν· κηρύττω τὸν σὸν μεγαλοφυΐαν· οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λύσαι ✠ ἱμάντα τοῦ ὑποδήματός σου, ἢ πῶς ἁψάσθαι τολμήσω τῆς ἀχράντου σου κεφαλῆς; πῶς οὐκ εἶπον τὸν δεξιὸν βαπτισθῆναι σε ✠ ὑπὸ σοῦ τοῦ ✠ θεανδρικοῦ ὤμου δέρριν, ἢ τὸν γλῶ βαπτισθέντα ὑδάτων ἐδράσαντα; πῶς ἐφαπλώσω σοῦ οἰκειακοῖς μου δακτύλοις τὴν θείαν σου κεφαλήν; πῶς λούσω ✠ ἀσπιλον ἢ ✠ δυναμόρτητον; πῶς φωτίσω τὸ φῶς; ποίαν ποιήσομαι προσθυμίαν ὅτι ✠ προσδεχόμενον ἢ ἁγιάζοντα τῶν ἀγγέλων * δύναμις; σοῦ ἄλλους βαπτίζων εἰς τὸ σὸν ὄνομα βαπτίζω, ἵνα πῶς βύσωσιν εἰς σὲ ✠ ἐρχόμενον μὴ δόξης· σὲ βαπτίζων τίνος ὑπομνηθῶ; [εἰς ἵνος δέ σε ὄνομα βαπτίσω;] εἰς τὸ τοῦ πατρός; ἀλλ' ὅλοι ✠ πατέρα ἔχεις ἐν ἑαυτῷ, ὃς ὅλος ἐστὶν ἐν τῷ πατρί. ἀλλ' εἰς τὸ υἱοῦ; ἀλλ' οὐκ ἔστι σοῦ ἄλλος φύσει υἱὸς Θεοῦ. ἀλλ' εἰς τὸ ἁγίου πνεύματος; ἀλλὰ ζωοποιεῖ σοι τὸν ἀχώριστος, ὡς ὁμοούσιόν σοι, ἢ ὁμόβουλον, ἢ ὁμόγνωμον, ἢ ὁμοδυίαμον, ὃς ὁμότιμον, ἢ ζωοποιεῖ σοὶ δέχεται τὰ σὰ πάντων προσκυνήσιν. βάπτισόν οὖν, εἰ θέλεις, δέσποτα, βάπτισόν με ✠ βαπτιστά· ἀναγλύψασόν σου γλυπτοῦ πεποίηκας, ἔκτεινον τὴν φοβερόν σου δεξιάν, ὑπὲρ οὗ σὺ αὐτὸν κατεκύβασας· ἢ τεφάνωσον τῇ σῇ ἀφῇ τὸν ἐμὸν κεφαλήν, ἵνα προσθῶ τῆς βασιλείας τρέχων ἐστεφανωμένος ὡς πρόδρομος συνήθως θαλασσεύσομαι τοῖς ἀμάρτωλοῖς, βοῶν πρὸς αὐτούς, ἴδετε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Ἰορδάνη ποταμέ, συγχόρευσόν μοι, ἢ συσκίρτησον, ὡς κίνησιν θύρυθμος τὰ ῥεύματα, καθάπερ σκιρτήματα. ὁ γὰρ σὸς δημιουργὸς ἐπέστη σοι μὴ σώματος. Εἶδές ποτε ✠ Ἰσραὴλ δρὰς σοῦ διερχόμενον, ἢ μεῖσας τὰ ὕδατα, ἔστης τοῦ λαοῦ προπομπὸν τὴν πρόοδον· νῦν ὁ Δεσπότης σφοδρότερον, ἢ ῥεῦσον ἁλαλαμότερον, ὡς προπλάκησι τοῖς ἀχράντοις μέλεσι τοῦ * τότε σοῦ Ἰουδαίους διαπορθμεύσαντος. ὄρη ἢ βουνοί, πάτατε ὡς χιμάρροι, θάλασσα ἢ ποταμοὶ δύλογοι ✠ Κύριον ✠ βαπτιζόντα ὦ ποταμῷ Ἰορδάνη. αὐτὸς γὰρ δρᾷ τῶν ὑδάτων ὑπερμαγῆ τὸν ἁγιασμόν πᾶσι τοῖς ὕδασιν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον Ματθ. γ. ιε.
ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. ἄφες ἄρτι. χάρισαι, βάπτισαι, τῷ χειρὶ τῆς ἐμῆς οἰκονομίας τὸν σιωπῶ. " μαθε θέλειν ἅπερ ἐγώ, ἢ μὴ πολυπραγμόνει ἅπερ βούλομαι. ἄφες ἄρτι. μήπω τὸν ἐμὸν κηρύξῃς θεότητα, μήπω σαλπίσῃς τοῖς χείλεσι τὸ ἐμὸν βασιλείαν, ἵνα μὴ μαθὼν ὁ τύραννος φύγῃ τὸν πρὸς ἐμὲ συμβολήν. ἔασόν τὰ δράβολον, ὡς ὦ τυχόντι μοι προσχθῆναι, καὶ συμβαλεῖν, ἢ λαβεῖν καιρίαν τὸν πληγήν. ἔασόν με πληρῶσαι τὸν σκοπόν, δι' ὃν πρὸς ἐμοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. μυστήριόν ἐστι τὸ σήμερον ἐν ὦ Ἰορδάνῃ τελούμενον. τὰ μυστήρια μου ἐμοὶ ἢ τοῖς ἐμοῖς. μυστήριόν ἐστιν οὐκ ἐμοῦ χρείαν ἀποπληρῶ, ἀλλὰ θεραπεύω τοῖς τετραυματισμένοις ὑπνοῶ· μυστήριόν ἐστι τοῦ μεγάλου μυστηρίου τῆς ἐμῆς κολυμβήθρας πρόδρομον ἢ προοίμιον· μυστήριόν ἐστιν ἐν τούτοις τοῖς ὕδασι προζωγραφοῦ τῆς τῶν ἀνθρώπων παλιγγενεσίας τὰ θεῖα νάματα. ἄφες ἄρτι. ὅταν ἴδῃς με θεοπρεπῶς ἐν τοῖς ἐμοῖς ποιήμασι τὸ δοκοῦν ἐργαζόμενον, τότε τοῖς ἡμετέροις σοῦ ὕμνοις προσάρμοσον. ὅταν ἴδῃς με λεπρὰς καθαίροντα, τότε με δημιουργὸν τῆς φύσεως ἀναγόρευσον. ὅταν ἴδῃς με χωλοὺς δρομαίους ἀποτελοῦντα, τότε μὴ δισταζόντων ποδῶν ἢ σὺ πρὸς τὸν ἐμὸν διφημίσαι τὸν σὸν γλωττήν ἀχάριστον. ὅταν ἴδῃς με δαίμονας ἐξορκίζοντα, τότε τὸν ἐμὸν βασιλείαν προσκυνήσον. ὅταν ἴδῃς με νεκροὺς ἐκ τῶν τάφων λόγῳ ἐγείροντα, τότε με μὴ τῶν ἀνιαμένων δοξολόγησον, ὡς ζωῆς χορηγόν. ὅταν ἴδῃς με ἐν δόξῃ τὸ παρὸν καθήμενον, τότε θεολόγησον, ὡς ζωὴ θεῖον, * ἢ ζωαίδιον, ἢ ὁμότιμον τῷ πατρὶ [ἢ τῷ ἁγίῳ πνεύματι]. ἄφες ἄρτι. Οὕτω γὰρ πρέπον ὅστιν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. νομοθέτης εἰμὶ, ἢ νομοθέτου υἱός. καὶ δὴ με προῆτον

Δια

ἀφ' πάντων τῶν καθεξῆς ἐλθεῖν, καὶ τότε πάντα χορηγεῖσθαι τῆς ἐμῆς δωρεᾶς τὰ δι-
δάγματα. δός με πληρῶσαι τὸν νόμον, καὶ τότε δοῦναι τὴν χάριν. δεῖ με τὴν σκιὰν ἀπαγα-
γεῖν, καὶ τότε τὸ σῶμα ἀγαγεῖν τὴν ἀλήθειαν. δός με καταπαῦσαι τὴν παλαιὰν ἀφαίρεσιν,
καὶ τότε τὴν νέαν ἐπαγαγεῖν, καὶ ταῖς τῶν ἀνθρώπων καρδίαις ἐπιβάλλαι καὶ ἐπορέ-
ξαι δι' ἐμῶν αἱμάτων, καὶ πνεύματι τῷ ἐμῷ σφραγίσαι. δός με σὺν σαυτῷ [ἀπελθεῖν] καὶ ἥ- 5
λιος σκιπτέσθω, καὶ παθεῖν καὶ ἀποθανεῖν, καὶ πάθη πάθη ἰάσασθαι, καὶ δός με ξύλα
θεανθρώπου τὴν ἀπὸ ξύλου σοφίαν ἡμομένοις τοῖς ἀνθρώποις πληρῶσαι. [δός με κα-
τελθεῖν καὶ εἰς τὸν τοῦ ᾅδου πυθμένα ἀφ' οὗ σκιὰ ἀναστῆναι κεκοιμένους νεκρούς.] δός με τῇ τρι-
ημέρῳ τελευτῇ τῆς ἐμῆς σαρκὸς καθελεῖν τὸ πολυχρόνιον θανάτου κράτος. δός με τῷ σώ-
ματός μου τὸν λύχνον ἀνάψαι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις. δός με ἀπελθεῖν τῇ 10
σαρκί, ὅπου εἰμὶ τῇ θεότητι. δός με σοφισαγαγεῖν τῷ πατρὶ τὸν Ἀδὰμ σὺν ἐμοὶ βασιλεύοντα.
δεῖ με ζῶντα πάντα ἀφικέσθαι. ἀφ' οὗ ζῶντα τοῖς ἐμοῖς ἐπίσω ποιήμασι. δός με
βαπτισθῆναι τοῦτο τὸ βάπτισμα νῦν, καὶ ὕστερον τῆς ὁμοουσίου τριάδος τὸ βάπτισμα πᾶσι
τοῖς ἀνθρώποις χορίσασθαι. δόμενόσι μοι, Βαπτιστά, σοῖς τῶν παρούσαν οἰκονομίαν τῶν
σῶν δεξιᾶν, ὡς ἐδόμενός με σοῖς τῶν χάριτιν τῶν ὑδάτων ἡ Μαρία. καταδύσον με τοῖς 15
Ἰορδάνου ῥείθροις, καθάπερ ἡ χάρισσα τοῖς παιδικοῖς ἀπαρχάροις ἐνείλησε. δός μοι τὸ
βάπτισμα, ὡς ἡ πρόγονος τὸ γάλα. χρῆσον τῶν ἐμῶν χειρῶν, ὧν σὺ τὰ στερεώμα.
χρῆσον τῶν συγχύσεων τῆς σῆς δεξιᾶς. χρῆσον τῶν πνοιῶν καταίσχυνσαι. χρῆσον
τῶν δεξιᾶ τοῦτο κατασκευασθεῖσαν ὑπὸ ἐμοῦ καὶ τῦ "παρόντος. χρῆσον τῶν ἐμῶν χερσὶ
λιῶν, ὧν ὁ χριστὸς τῶν βύσσους σοῦ πάντα ναυαγεῖ. βάπτισόν [με] ὃν μέλλοντα βαπτίζειν σὸν 20 χ. πάλιν
πιστεύοντας δι' ὕδατος, καὶ πνεύματος, καὶ πυρός· ὕδατος δυναμένου ἀποπλύναι τῶν ἁμαρ-
τιῶν ὃν βόρβορον· πνεύματι δυναμένῳ σοῦ χοϊκοὺς πνευματικοὺς ἀπεργάσασθαι· πυρὶ
πεφυκότι καταναλίσκειν τὰς τῶν ἀνομημάτων ἀκάνθας. τούτων ἀκούσας τῶν λόγων ὁ Βαπτι-
στής, καὶ τῷ σχεδὸν τῦ σωτῆρος βαπτίσαντι ὃν νοῦν, καὶ χωρήσας τὸ μυστήριον, ὁ" πρελαθόν- χ. πάλιν
μενον, ἐπουργήσει τῷ θείῳ προστάγματι. ἰὼ γὰρ βυλομένης ἅμα καὶ δυνατόν. καὶ τὸν 25 δύν
ἑαυτῦ δεξιὰν ἐκτείνας ἐπιτρέμουσαν ῥῆμα καὶ χαίρουσαν, ὃν διαπότων ἐβάπτισε. τῶν ὃ
πρώτων Ἰουδαίων, τῶν ἐπὶς, καὶ τῶν πόρρωθεν ἀφελογιζομένων, καθ' ἑαυτοὺς καὶ πρὸς ἀλλή-
λους λεγόντων, μὴ ῥάτιν ἐπιτρέπομεν ὃν Ἰωάννῃ" ἀμείνονα τῦ Ἰησοῦ; μὴ μάτιν ὑπομι- χ. ὕπνα
ζόμεν ἐκφύσει κρείττονα τούτου; οὐκ αὐτὸ τὸ βάπτισμα τῷ Βαπτιστῇ τὸ κρίσιμον προσμαρτυ- ζων
ρεῖ; καὶ οὐχ ὁ μὲν ἐβάπτισεν, ὡς ὑπερέχων· ὁ δὲ βεβάπτισται ὡς ἐλαττῶν; τοιαῦτα θρυλλουμένων
τῶν ἀγνοουμένων τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον, ὁ μόνος Κύριος καὶ Φύσει πατὴρ τῦ μονογενοῦς, ὁ
μόνος εἰδὼς ἀκριβῶς ὃν μόνος ἐνθύμησεν ἁπάντων, διαρθρούμενος τὴν ἐσφραγισμένην τῶν Ἰσραὴ-
λιτῶν ὑπόνοιαν, ἀνεῳξε τὰς πύλας τῶν θεμάτων, καὶ κατέπεμψε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν εἴδει
περιστερᾶς ὑπὲρ τὸν κεφαλὴν Ἰησοῦ, δακτυλοδεικτῶν ὃν νέον Νῶε, καὶ δημιουργὸν τῦ Νῶε,
καὶ τῆς ναυαγούσης φύσεως ἀγαθὸν κυβερνήτην. καὶ αὖθις ὑπερανθεν ὑπεβοᾶ φαιδρῶς λέγων· 35
Matθ. γ. κγ. Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠυδόκησα. ἐκφύσει Ἰησοῦς, οὐχ ὁ Ἰωάννης· ὁ βαπτιζόμενος,
οὐχ ὁ βαπτίσας· ὁ ἐξ ἐμοῦ γνησίως πρὸ πάντος "χρόνου ἀφῃμένος, οὐχ ὁ ἐκ Ζα- χ. κτίσ
χαρίου προφήτου βλαστήσας· ὁ ἐκ Μαρίας γνησίως καὶ σάρκα, οὐχ ὁ ἐκ τῆς Ἐλισάβετ
ἀναφανεὶς πρὸ ἐλπίδα· ὁ τῆς μὴ λυθείσης παρθενίας ἀγεώργητος καρπός, οὐχ ὁ [ἐκ]
τῆς λυθείσης σφρώσεως κλάδος· ὁ μὲν ὑμῶν ἀναγραφεὶς, οὐχ ὁ ἐν τῇ ἐρήμῳ πεφυτευμένος. οὗτός ἐστιν 40
ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠυδόκησα. υἱὸς ὁμοούσιος, οὐχ ἑτεροούσιος. ὁμοούσιος ἐμοὶ καὶ τὸ ἀόρα-
τον, καὶ ὁμοούσιος ὑμῖν καὶ τὸ ὁρώμενον, χωρεῖς ἀμφοτέρας. οὗτός ἐστιν ὁ σὸν ἐμοὶ πλάσας τὸν
ἄνθρωπον, ὁ ἀτελέσπτως γνώμενος ἄνθρωπος, ὁ σὸν ἐμοὶ πέμψας τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ πά-

λιν

λιν ὅταν ἐπεμψεν τὸν δεξάμενος. Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα. Οὐκ ἄλλος ἐστὶν ἐμοὶ υἱός, καὶ ἄλλος ὁ τῆς Μαρίας υἱός. * Ἀλλ' οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ὁ βλεπόμενος καὶ νοούμενος. Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. εἰ δὲ εἴπῃ, Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν, αὐτοῦ ἀκούετε. ἐὰν εἴπῃ, Ὁ ἑωρακώς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα, ἀκούετε. ἐὰν εἴπῃ, Ὁ πέμψας με μείζων μού ἐστι, τῇ οἰκονομίᾳ τοῦ φωνοῦντος συγχωρήσατε. ἐὰν εἴπῃ, Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ἀποκρίνασθε μετὰ τοῦ Πέτρου πρὸς αὐτόν, Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. τούτοις τοῖς ῥήμασιν ὑπακούσῃ βεβαπτισμένος ἐκ παρθένου ἐλθόντι κατηγάθη τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. ἐπίγνωσαν ἀγγελοι καὶ ποιητὴν καὶ ποίημα, βασιλέα καὶ στρατιώτην, πλάστην καὶ πλάσματος, καὶ τῇ πίστει βεβαιωθέντες, προσῆλθον ἀφ' τὸ βαπτίσματος Ἰωάννου τῷ ἐν πνεύματι καὶ πυρὶ βαπτίζοντι Χριστῷ, τῷ ἀληθινῷ ἡμῶν Θεῷ, αὐτῷ δὲ τῷ πατρὶ δόξα σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ιωαν. ιδ'. 9.
Ιωαν ιδ'. κη.
Ματθ ιϛ. ιϛ.
Ιωαν. ι. λ.

ΠΑΝΤΟΛΕΟΝΤΟΣ
ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ
ΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ
λόγος Εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ ἁγίου σταυροῦ.

Ἀλιν ὑψοῦται σταυρὸς, πάλιν ἡ κτίσις ἀγάλλεται· πάλιν ὑψοῦται σταυρὸς, πάλιν ἑορτάζει καὶ ἐθνη. μᾶλλον δὲ τὸν λόγον ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀναγάγωμεν. πάλιν ὑψοῦται σταυρὸς, πάλιν ἡ κτίσις ἀναχαίνιζεται· πάλιν ὑψοῦται σταυρὸς, πάλιν ὁ Ἀδὰμ ἀναπλάττεται· πάλιν ὑψοῦται σταυρὸς, πάλιν ἐκ πλευρᾶς ἡ μήτηρ τῶν ζώντων ἀναδίδοται, βοηθὸς ὄντως, οὐκ ἀβουλος γινομένη τῷ δημιουργῷ· διὰ ξύλου τῆς γνώσεως ὁ ξύλου τῆς ζωῆς ἀποτυγχάνει· διὰ παραβάσεως ἐκπεσὼν διὰ σταυροῦ ἐκτελοῦσα· διὰ τῆς καταρᾶς τὴν εὐλογίαν διαμεβαίουσα· διὰ τοῦ, Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, τὸν ἐν χαρᾷ πολυτεκνίαν κομιζομένη. Ἀλλὰ τίς αὕτη ἡ τῶν ζώντων μήτηρ, καὶ τί τὸ ξύλον, ὁ καρπεύεται τῆς ζωῆς, ἀλλ' ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία, καὶ τὸ ξύλον σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου τῆς ἐκκλησίας νυμφίου; τοῦτο νῦν ὑψοῦται, τοῦτο νῦν ἀναδείκνυται, καὶ διάβολος καθαίρεται), καὶ παραδειγματίζεται τῆς κακίας ὁ ἄρχων, καὶ σκιλτιῶσι δαίμονες, ἐκ τῶν πνευματικῶν τῆς κακίας φυγαδεύονται) σίφη, ἐκ σκυλεύονται) θάνατος, καὶ δημεύεται ὁ ᾅδης, καὶ τῆς ἁμαρτίας ὁ σύμβουλος οὐκέτι παραλαλεῖ τῇ μητρὶ πάντων ἡμῶν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ξῆλος ἕρπει, οὐ τηρῶν πέρατα, ἀλλὰ πατούμενος τὸν κεφαλὴν, καὶ γῆν ἐσθίει τὸν καταδικασθεῖσαν ἀκάνθας ἐκ τριβόλους ἀναφέρειν· βλέπει δὲ τὸν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου πεπατημένον τῷ ξύλῳ τῆς πίστεως ἐμπεπλωσαν, ἀλλὰ σταυρομένας τῇ προτέρᾳ καταρᾷ· βλέπει μηδὲ τὸν πατέρα ἐξουσιάζων αὐτὸς ἁπάσας ζωοπλώμενος καὶ κεφαλὰς τῷ σταυρῷ· θεωρᾷ πρεσβεύσαν ἐκ δόξαν ὡς βασιλικὸν τὸν ἐν κατάκριτον, καὶ τὸν φύλλοις συκῆς τὸν γύμνωσιν σκέπουσαν ἐκ ἱματισμῷ νῦν ἀγγελικῷ περιβεβλημένον, πεποικιλμένον, καὶ τὸν οἰκείαν ἀκτημοσύνην θριαμβεύοντα· βλέπει τῷ βασιλικῷ σκηπτρῳ σπειρομένον, καὶ πρὸς δόξαν ὑψωμένον

Ⓦ οὐρανὸν, καὶ τὴν ἐαυτῆ πλῆσιν ὁδύρεται· βλέπε συγκαλοῦσαν τὰ τέκνα μετ' ὑμνῳδοῦ κηρύγματος εἰς προσκύνησιν τοῦ σωτῆρος, καὶ τὴν ἀπακολουθοῦσαν, καὶ τὴν προσφυμίδην
Πραξ. β. ἐκπλήττεται. καὶ γὰρ ἰδοὺ Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται, καὶ ὁ γειτνιάμενος ἐν ταῖς προάξεσι τῶν ἀποστόλων, ὁ Ⓐ κατοικοῦντες Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε ὁ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρηνίαν· Κρῆτες καὶ 5
Ἄραβες καὶ Ἰνδοὶ ὁ πρῶτος Ⓐ λοιποὶ τῶν ἐθνῶν, ὅσους ἥλιος ἐφορᾷ, τὴν τοῦ ἑῴου καταλιπόντες ἀπάτην, τῷ ἐσταυρωμένῳ μετὰ τοῦ προφήτου βοῶσι· Σῶσον, Κύριε, Ⓦ λαόν σου, ὁ βούλησιν τὴν κληρονομίαν σου. Ταῦτα ὁ Ἡσαΐας προθεωρῶν μεγάλῃ κέκραγε τῇ φωνῇ·
Ησ. ια ιϛ. Ἀρεῖ σημεῖον ὅτι τὰ ἔθνη, ὁ ἀποσυνάξει τοὺς ἀπολωλυμένους τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ τοὺς διεσπαρμένους Ἰούδα ζωνύξει ἀπὸ τῶν τεσσάρων περάτων τῆς γῆς. καὶ συμβοσκηθήσονται λύκος μετ' ἀρνὸς, καὶ πάρδαλις συναναπαύσεται ἐρίφῳ, ὁ μοσχάριον καὶ λέων καὶ σῖτος ἅμα βοσκηθήσονται. καὶ δὴ βόσκονται Ⓦ πολυανθῆ τῆς ἐκκλησίας λειμῶνα, καὶ Ⓦ πνευματικοὶ ὄντως καὶ νέοι προβάλλουσι, ᾧ δάκνων ὄφις καὶ συρίζων οὐκ ἔστιν, οὐκ Εὔα προβαλλομένη καὶ προσαλλομένη ᾧ ἀνδρὶ, καὶ πείθουσα αὐτὸν μεταλαβεῖν τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως, ἥδη κακῶς ἀρτι προπαιδεῖσα τῇ ἔμπροσθεν δρακόντος συμβουλῇ, οὐ φλογίνη ῥομφαία τὴν εἴσοδον τοῖς βουλομένοις ἔνδον γενέσθαι φοβερῶς ἀποκλείουσα· ἡμῶν ὃ ξύλον τῆς ζωῆς καὶ παραδείσου πύκτευσα Ⓦ ἑαυτῆς ἄφρασον νυμφίον, ὁ νυμφεύουσα τούτῳ σὺν τῆς αὐτοῦ κοινωνίας ἐφιεμένοις. ἔστι γὰρ καὶ πηγὴ μεγαλομεγὴς πηγή, πᾶσαν ἡμῶν καταρδεύουσα τὴν ξηρασίαν. ξηρασία γὰρ ἀληθῶς ὁ ἀῖκμος ὁ πάσης πνευματικῆς ἀμοιρίας ἐγειρόμενος πιότητος ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας ἡ φύσις ἡμῶν. καὶ δὴ προέκοψεν μὲν πρώτως τῷ ἄδῃ καὶ τῇ φθορᾷ, εἰ μὴ ὁ ξύλον ἐλάσασε τῆς ζωῆς, εἰ μὴ Ⓦ προβάλοσι ἀνθέξεν, εἰ μὴ τὴν τοῦ βαπτίσματος Ⓦ δρέπανα κατεπόντισεν. ἀλλὰ δεῦτε προσκυνήσωμεν Ⓦ σωτῆρι· δεῦτε καρποφορήσωμεν ὁ ξύλον ὁ πρὸς ὃ διεξόδους τοῦ ἐκ τῆς πλουσίας ὑδάτων ἐξωῆς, ὁ Ⓦ καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ. ὁ σωτὴρ γὰρ δένδρον ἐστὶν ἀθανασίας, φυτὸν ἀφθαρσίας, ῥίζα δικαιοσύνης, σωφροσύνης βλάστημα, πρασύνειας ἄνθος. σωτὴρ, ἀνδρείας ὅπλον, ἐγκρατείας σφράγισμα, ἡμέλιον πίστεως, εὐσεβείας κάλαθος, ἀγαθοῦ, ἀναγνωσίας φωτισμὸς, αἱρέσεως καθαρὰς, ἀποφάσεως λύσις, ὀξυδερκείας ἀνάκλησις, αἰχμαλώτων λύτρωσις, πλανωμένων ἐπιστροφὴ, πεπτώκοντων ἀνάστασις, σωζομένων δύναμις, προκοπῆ δικαίων, προφητῶν ἀγαλλίαμα, ἀποστόλων κήρυγμα, καὶ ἐθνῶν καὶ δαιμόνων. σωτὴρ, βασιλέως οὐρανοῦ καὶ γῆς ἕνωσις, μᾶλλον ὁ οὐρανίων καὶ ἐπιγείων ὁμόνοια, κτίσεως ἁπάσης ἁγιασμὸς, ἑορτάζοντων πανηγύρεις, ἀῤῥαβὼν ὑποστάσεως, καὶ βασιλείας οὐρανῶν κληρονομία· ὁ δὲ ὕστερον, ἀγάπης θεοῦ καὶ πατρὸς πρὸς ἡμᾶς μέγιστον σύμβολον, ἐνδειξίς τε τοῦ ὑοῦ μέχρι θανάτου πατρικῆς ἀγαπήσεως,
Ιωαν. γ. ιϛ. καὶ χορηγίας πλουσίας τοῦ ἁγίου πνεύματος εἰς ἡμᾶς. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς Ⓦ κόσμον, ὥστε Ⓦ ὑὸν αὐτοῦ Ⓦ μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται,
Φιλιπ. β. α. ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. ὁ ὃ ὑὸς ἡμῶν ὁμόνοος ἀπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου ὃ σταυροῦ, δέδωκεν ἡμῖν τῆς τοῦ θανάτου νίκης τρόπαιον, ἵνα ζωὴ αὐτῷ διὰ τῆς σοφίας τοῦ πνεύματος προκαθελόντες ταῖς ἀρχαῖς ὁ ταῖς ἐξουσίαις χρησώμεθα Ⓦ ἐχθροὶ, ὁ δισώμεν Ⓦ ἰσχυροὶ, καὶ δι' αὐτὸν ταῖς σκυθρὶ, καὶ τῷ λοιπῷ ἀφόβως ἐργασώμεθα Ⓦ προδείκνυσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ Ⓦ θησαυροὶ αἰωρύξωμεν τοῦ ἀγροῦ, καὶ τ' πολυτίμητον ἐμπορευσώμεθα μαργαρίτου, ἐμ-
Ματθ. κδ λ. πρέπωσι τῇ σφραγῖδι μέλλοντες ὃ σταυροῦ καὶ τ' ἡμέραν τ' κρίσεως. Τότε γὰρ, φησὶ, φανήσεται ὁ σημεῖον τοῦ ὑοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν ὁ οὐρανῷ. τότε· πότε; ὅτε αἱ δυνάμεις τ' οὐρανῶν σαλευθήσονται, ὅτε μετὰ τ' ἀγγέλων αὐτοῦ ὁ μονογενὴς ὑὸς ὃ πατρὸς ἐλεύσεται κρίναι ζῶντας καὶ νε-

κροὺς.

χροὶς. τότε γὰρ ⓐ τῷ σημείῳ ἀφορέποντες τῷ βασιλικῷ, ⓑ πολύτιμον ἑαυτοῖς κτησάμενοι μαργαρίτην, καὶ ὃ κατ' εἰκόνα ὁμοίωσιν καλῶς διαπεσώσαντες, εἰς νεφέλας εἰς οὐρανοὺς ἁρπαγήσονται. Κύριος γὰρ ἀποστελεῖ τὸν ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης, καὶ συνάξουσι τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἄκρων αὐτῶν. Ταῦτα ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἡ ἀλήθεια ἐφθέγξατο περὶ τῆς ἐσομένης αὐτοῦ πάλιν δευτέρας ἐλεύσεως, καὶ τοῦ προηγουμένου σημείου. Τὸ γὰρ νῦν τελούμενον, τύπος ἐστὶ τοῦ μέλλοντος ἐναργής. ἰδοὺ γὰρ ὑψοῦται σταυρὸς ἐπὶ γῆς, καὶ πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς ἐθνῶν, καὶ πᾶν γένος ἀνθρώπων, ἡλικία τε πᾶσα τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ καταστραγιζομένη δοξάζει ⓒ τόπον, οὗ ἔστησαν ⓓ πόδες τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΛΟΓΩΝ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΚΛΟΓΑΙ,

ἤτοι ἀποσπάσματα.

ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ. Λογ. α.

ΒΟυλόμενος ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς ἡμᾶς ζωσθῆναι πρὸς ἀλλήλους, ἀγαπητοί, τοιαύτῃ τοῖς ἀνθρώποις ἐπῆξεν ἀνάγκῃ, ὡς ἐν τῷ τοῦ πλησίον συμφέροντι τὸ τοῦ ἑτέρου δεδέσθαι. καὶ γὰρ ὁ γεωργὸς οὐ τοσοῦτον σπείρει σῖτον, ὅσον ἀρκέσαι ἑαυτῷ· ἐπεὶ πάλαι καὶ ἑαυτὸν ἂν τοῦ ἄλλως ἀπώλεσεν ἀν. καὶ ὁ στρατιώτης οὐχ ἵνα ἑαυτὸν ὀχυρώσῃ παντάπασι πρὸς κινδύνους, ἀλλ' ἵνα καὶ τοὺς πόλεις ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσῃ· καὶ ὁ ἔμπορος οὐ τοσαῦτα κομίζει, ὅσα αὐτῷ μόνῳ ἀρκέσαι, ἀλλ' ὅσα καὶ ἑτέροις πολλοῖς. ὅλῳ γὰρ ἑτέρως οὐκ ἠδυνήθη ὁ αὐθέντης τοῖς τοῦ πλησίον ζητῆσαι, εἰ μὴ εἰς τοῦτο" κατασκευὴν τῇ ἀνάγκῃ, ὥστε τοῦτο αὐτὰ ζωννύειν ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἀφῆκεν ἑκάτερον ὅπῃ ὁ οἰκεῖον αὐτοῦ μέρος ἐλθεῖν, μὴ διὰ τῶν ἀλλοτρίων συμφερόντων ὁδεύσαντας. οὐδὲ γὰρ ἦν σωθῆναι μὴ τοῦτο ἐκείνοις· ἀλλὰ καὶ τῇ ἀκέραιον φιλοστοργίαι ἀσκῆσαι, τῷ δὲ λοιπῶν ἀπολυμάνασθαι μιᾶς, οὐδεμίαν κτῆσιν παρὰ τοῦ Θεοῦ παρρησίαν. Ἐὰν γὰρ ψωμίσω τοὺς πεινῶντάς μου, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος, καὶ παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα καυθῶ, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Εἰ δὲ βούλει μαθεῖν τὸ λίαν ὅπλον ὅστις ἐστὶν ὁ τοῦ ἀδελφοῦ" ὑπερασπίσασθαι, καὶ ἀπιστοί τινες εἶεν, ὃ πρᾶον εἰ καὶ ἤμερον, καὶ γλυκὺ πρᾶγμα ἐστὶν, ἄκουσον τί φησι Παῦλος, πρὸς δικαστὴν ἐθνικὸν ἀπιστον κρινόμενος· Μακάριον ἡγοῦμαι ἐμαυτὸν μέλλων ὑπὲρ σοῦ κρίνεσθαι. ταῦτα δὲ ἔλεγεν οὐ κολακεύων ἀλλὰ, ἀπαγε· ἀλλὰ διὰ τῆς ἡμερότητος κερδᾶναι βουλόμενος. διὰ τοῦτο οὐκ ἐμέρισε τὸ κέρδανε, καὶ δικαστὴν εἶλεν ὁ τέως κατάδικος εἰ νομιζόμενος, καὶ τὴν νίκην αὐτὸς ὁ χειρωθεὶς ὁμολογεῖ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ πολλῶν ἀπόντων λέγων· Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις χριστιανὸν γενέσθαι. τί οὖν ὁ Παῦλος; Εὐξαίμην ἂν ἔγωγε μὴ μόνον σε, ἀλλὰ καὶ σὺν πάσῃ ἀπολωλέναι τοῦτο γενέσθαι ὑπὲρ ἐμοῦ. ὅταν οὖν ἐκεῖνος μὲν τοσοῦτον ἀπαντᾷ τῷ μέσῳ, ἡμεῖς δὲ μηδὲ ὃ ἐλάττονι πρὸς ἐκείνου, τίνος ἐσόμεθα συγγνώμης ἄξιοι; Καὶ μὴ ὃ οἶδα, ἑτέρου, αἰσχρὸν πᾶν εἰ νόμιζε· τῆς γὰρ ἀφάτου σοφίας τοῦ Θεοῦ τοῦτο γέγονεν ἔργον. Εἰ γὰρ ἀλλήλων χρῄζομεν, καὶ οὐδὲ ἡ τῆς χρείας ἀνάγκη ζωὰ γὰ εἰς φιλίαν ἡμᾶς· εἰ αὐτάρκεις ἦμεν, οὐκ ἂν ἦμεν ἀλλήλοις ἀναγκαῖα· ἀλλὰ βία καὶ ἀνάγκη ἡμᾶς συνέταξεν ὁ Θεὸς ἀλλήλοις· καὶ καθ' ἑκάστην συγχορεύομεν ἀλλήλοις ἡμέραν. καὶ εἰ τοῦτον παρέλθῃ χαλινὸν, τίς ἂν ταχέως ἐφάνη τῆς

Εκ τῆς προς Κορ. α. ἐπ.

α. Κορ. ιγ. γ. Εκ τ προς Κορ. α. ἐπ.

Παροξ. κς. β.

Εκ τ ἑρμιω. τ προς Κορ. β. ἐπ.

τῆς τῦ πλησίον φιλίας; Διὰ γὰρ τῦτο μίαν οἰκίαν ἡμῖν ⟨W⟩ κόσμον ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἵνα ἀλλήλοις πᾶσι λύχνον, ⟨W⟩ ἥλιον· καὶ ἕνα ἐξέτεινεν οὐρανόν, ⟨W⟩ ὑραιόν· ἵνα μίαν δῶκε τράπεζαν, τὴν γῆν. ἵνα δὲ μὴ πλουτοῦντι πλέον καὶ ἡμιώτερον, ἢ πένητι ἢ βιωτελέστερον καὶ ἐλαττον ἐχρείσατο, ἵνα πολλὴν καὶ ἀδιάπαυστον τὴν πρὸς ἀλλήλους ἕνωσιν ἔχωμεν, καὶ μή τις ἔχῃ λέγειν, ὁ δεῖνά μοι φίλος οὐκ ἔστιν, οὐδὲ συγγενὴς, οὐδὲ γείτων, οὐδὲ ἔγω τι κοινὸν πρὸς αὐτὸν· πῶς προσπλεύσομεν; πῶς προσλαλήσομεν; οὐδὲ γὰρ ὅσοι φίλοι πρὸς φίλους ὑπερβεβηκυῖαν ἔχει τὴν ἐγγύτητα, τοσαύτην ἡμᾶς ἔχει δεῖ τὴν πρὸς ἀλλήλους οἰκείωσιν· ἀλλ' ὅσον μέλος πρὸς μέλος. καὶ ὥσπερ οὐκ ἂν δύναιο λέγειν, πόθεν μοι οἰκειότης καὶ ἐγγύτης πρὸς αὐτὸν (κατηγέλασον γὰρ τῦτο) οὕτως οὐδὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν δυνήσῃ τῦτο εἰπεῖν. εἰ γὰρ μηδὲ συγγενὴς, μηδὲ φίλος ὄστιν, ἀλλ' ἄνθρωπός ὄστι, τῆς αὐτῆς σοι μετέχων φύσεως, ⟨W⟩ αὐτὸν ἔχων διακονεῖν, καὶ σὸ τῶν αὐτῶν κόσμων γηνόμεθα. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἔξωθεν οὐδὲν ὀφείλομεν ἐπαρουσιάζειν· ὅπου δὲ τῆς ἀγάπης, οὐδὲ διὰ παντὸς ὀφείλομεν ἀποδεικνύμενα καὶ θαυμάζομαι. Πειθώμεθα τοίνυν, καὶ ζωοποιῶμεν ἑαυτοὺς ἀλλήλοις. κἂν βούληταί τις ἀποκτεῖναι, μὴ σὺ ἀποκτείνῃς, μηδὲ ὃ ψυχρὸν εἶπεν φθέγξῃ ῥῆμα· ἐὰν φιλῇ με φιλῶ, ἐὰν δὲ μὴ φιλῇ με ὁ ὀφθαλμὸς ὁ δεξιός, ἐξορύτω αὐτόν. ἀλλ' ὅταν σε μὴ βούληται φιλεῖν, τότε πλείονα ὑπερβεβλημένον τὴν ἀγάπην, ἵνα αὐτὸν ὑποπτήξῃ. καὶ γὰρ μῖσος ὄστι· ὃ δὲ μῖσος ὅταν τινος διὰ ἀγκης ἀποκλίζηται τὸ λοιπὸν σῶμα, πολὺ πλειοῦ μῖσος ὠστε εἰσῆσαι πάλιν αὖθις, καὶ πλείονα πρόφασιν ὑπερβεβλημένα τότε. ἔστι γὰρ πλείων ὁ μισῶν, ὅταν μὴ βουλόμενον φιλεῖν ἐφελκύσῃ. Εἰ δὲ ὑπὲρ ἀρίστου κειμένου καλεῖν σὲ μὴ δύνασαι μόνοις ἡμῖν ὑποδοῦναι, ἵνα αὐξηθῇ σοι τῆς ὑποδόσεως· πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ φιλίας τῦτο δεῖ ποιεῖν. ὁ μὲν γὰρ φιλούμενος καὶ φιλῶν, ἀποδωκέ σοι τὴν ἀμοιβήν· ὁ δὲ φιλούμενος καὶ μὴ φιλῶν; ⟨W⟩ Θεὸν αὐτὸν ἑαυτῷ ζωὴν κατέστησε. καὶ χρείας ἔχεις τῦτον, ὅταν μὲ φιλῇ σε, ὑ πολλῆς δεῖται τῆς εὐσυνδοσίας· ὅταν δὲ μὴ φιλῇ, τότε σε χρείαν ἔχει τῆς ὑπερβολῆς. μὴ τοίνυν τὴν αἰτίαν τῆς εὐσυνδοσίας, αἰτίαν ποιῦ ῥαθυμίας, μηδὲ λέγε, ὅτι ὀκνῶ νοσῶ, διὰ τῦτο αὐτὸν ἀμύνω (καὶ γὰρ νόσος ὄστιν ἡ παρώξυσις τῆς ἀγάπης) ἀλλὰ σὺ θερμαίνου ὃ καταψύχεται. ὃ γὰρ σφόδρα φιλεῖσθαι ἐθέλει, ἀπὸ τῦ σφόδρα φιλεῖν ζῇ. ὅταν μὲν γὰρ μὴ σφόδρα πρός τινα ὦμεν διακείμενοι, οὐδὲ τῆς πρὸς ἐκείνα σφόδρα διαμένει φιλίας, κἂν μέγας ᾖ, κἂν ἐνάρετος· ὅταν δὲ θερμῶς πρός τινα καὶ γνησίως φιλῶμεν, κἂν βιωτικὸς ᾖ, κἂν μικρὸς ὁ φιλούμενος, μυρίων πλειόνων δίξαι, ὃ πρὸς ἐκείνα φιλεῖν. Εἰ δὲ ἀδελφῷ χρήσασθαι οὐκ οἶδας, πότε δυνήσῃ ἀλλοτρίῳ χρήσασθαι καλῶς; Εἰ δὲ μῖσος τὸ σὸν οὐκ ὑπέστασαν μεταχείσαι, πότε ⟨W⟩ ἔξωθεν ὑπομένεσθαι δυνήσῃ, καὶ ζωάγρια ἑαυτῷ; Βάλε μὴ ἀκούσῃ κακῶς; οὐκοῦν μηδὲ λέγε. ὑπομιμνήσκεσθαι; οὐκοῦν ἐγκωμίαζε. ἐλεεῖσθαι βούλῃ; οὐκοῦν ἐλέει. συγγνώμης θέλῃς τυχεῖν; οὐκοῦν μεταδίδου. θέλῃς μὴ πλεονεκτεῖσθαι; οὐκοῦν μὴ ἁρπάζε. τοιῦτοι πρὸς τοὺς πλησίον γινώμεθα, οἵους πρὸς ἡμᾶς ἐκείνους εἶναι βουλόμεθα. Ὥσπερ γὰρ ψυχὴ αὐτὴ σώματος ὑ καλεῖται δοῦλος, ὑδὲ αὖ σῶμα δοῦλη ψυχῆς· ὕτως οὐδὲ ἀγάπη πρὸς Θεὸν, ἐὰν μὴ ἔχῃ ἀκόλουθον καὶ τὴν πρὸς ⟨W⟩ πλησίον ἀγάπην. Βάλε θεραπεύῃ ⟨W⟩ δοῦλα; οὐ κωλύω, ἀλλὰ μὴ ἐξ ἑτέρου λύτρου. οὐ γὰρ ἵνα κατ' ἀλλήλων ζωοποιῶμεθα διδάσκαλοι ἡμῖν ἐδόθησαν, ἀλλ' ἵνα πάντες ἀλλήλοις ζωοποιῶμεν. Διὰ τί ἐῖς ἐῖ; ἔχει τί οὐκ ἐργάζῃ πολλούς; ἔχει τί μὴ γένῃ δημιουργὸς ἀγάπης; ἔχει τί μὴ κατασκευάζῃς φιλίαν, τὸ μέγιστον τῆς ἀρετῆς ἐγκώμιον; ὥσπερ γὰρ τὸ οὐκ ζωοῦσθαι ἐῖ κακοῦ μᾶλλον προξενεῖ ⟨W⟩ Θεῷ, ὕτω τὸ σὺν ὁμονοίᾳ ἐῖ ἀγαθοῦ, μᾶλλον θυφραίνει. μὴ γίνε μῦ πολλῶν ὑπὸ κακίας. κατασκευάσῃ γὰρ φίλους πρὸς τῶν οἰκείων, πρὸς τῶν ἀλλων ἁπάντων. εἰ ὁ εἰρηνοποιὸς υἱὸς Θεοῦ, καὶ ὁ φίλους κατασκευάζων πόσῳ μᾶλλον; Εἰ ὁ κατηγάπησε μόνον υἱὸς Θεοῦ κληθῆναι, ὁ σὺν καὶ πολλὰ πεμφθοῦς φίλους

ποιῶν

Ἐκ τῆς ἑρμην. ☩ κατ' Ἰωαν. εὐαγγ.

Ἐκ τοῦ λόγ. ☩ εἰς τὸ, Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος

Ἐκ τῆς ἑρμην. τῆς πρὸς Ῥωμαίους ὁπτ.

Ἐκ τῆς ἑρμην. τῆς πρὸς Κορινθ. ϛ'. ὁπτ.

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸ, Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ

Ἐκ τῶν λόγων τοῦ εἰς ἀνδριάντ.

Ἐκ τῆς ἑρμην. ☩ τῆ Ἰωαν. (ἄνλ. Ματθ.) εὐαγγ.

χ. φιλῶ

χ. ὁ

χ. σφόδρα

χ. καὶ

παιδὶ, τίνος οὐκ ἔσται ἄξιος; Εἰ γὰρ ὁ μὲν ἀλλόβολος ἐχθρὸς ἡμᾶς κωλύει πᾶσι γίνεσθαι, ὁ δὲ Θεὸς ἀπωλείας ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖ· καὶ ὁ μὲν τῷ πλούτῳ καὶ τῇ πλανάτῃ τοσούτους ἀπολώλεκεν (τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ πλοῦτος, σοφὲ τῆς νυκτὸς ἀφίησιν εἰς ἀπώλειαν μικράν)· ὁ δὲ τῆς μὲν πενίτητος ἡμῶν καὶ δυσκίνητον φερούσης ἀφίησι, κελεύει δὲ ζημιώσασθαι τὸν θησαυρὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, οὐκ ἐκ τῆς εἰς ἑτέρους ἀδικίας, ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκείας δικαιοσύνης· κἀκεῖνος μὲν τοὺς πολλοὺς ἰδρῶτος καὶ παλαιπωρίας, οὐ μόνον δὲ δύναται τοσούτους κολαζομένους ἡμῶν ἐκφυγεῖν, καὶ κακῶς πάσχουσι δίχα τοῦ αὐτὸν τέμνειν, ἀλλὰ καὶ βλάπτειν πλεῖστα φλέγα· τοῦτο δὲ καὶ τοσούτους ἡμῶν βαπτίζειν δύνασθαι ψυχρούς, τοσούτους καὶ τοιούτους ἀφίησιν ἡμᾶς ἀπολέσαι ποτέ, ἀλλὰ μὴ πολλῆς ἀνοπλίσασι τῆς δαψιλείας· πῶς οὐκ ἐκάτης αἰσίας, τοιούτου προσώπου διαστοίας, καὶ τοσούτων γέμουσαι ἀγαθῶν μὴ φιλοπονεῖσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ καὶ ἡγεμονικὸν ἀλλυθῆναι τοσούτου, καὶ τοσούτου ὄντα ἐστῶντα, ὅτι σοὶ δυναμένῳ τὸν πλησίον ὠφελεῖν καὶ προσκοπτόντας ὠφελεῖν; Μὴ οὖν δυσκεραίνετε τοῖς εἰρημένοις· ἐὰν γὰρ ἐγὼ φιλοπονῶ με, οὐχ ὅταν ἐπαινῇ με μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐγκαλῇ διορθοῦσθαι, τότε φαίην ἂν μάλιστά με φιλεῖν. ὃ μὲν γὰρ ἁπλῶς πανταχοῦ ἐπαινεῖν, καὶ τὰ καλῶς ἔχοντα, καὶ τὰ μὴ καλῶς, οὐκ ἔστι φιλοῦντος, ἀλλ' ἀπαιδεύτου καὶ εἰρωνικοῦ· ὃ δὲ ἐπαινεῖν μὲν ἂν τι τῶν δεόντων γίνηται, ἐγκαλεῖν δὲ ἂν τι ἁμαρτάνηται, τοῦτο φίλου καὶ κηδεμόνος ἐστί. καὶ οὕτω ἐχθρὸν ὄντα ἐπαινεῖν μὲν διχόμηνι τὸν δὲ φίλον καὶ ἐγκαλεῖν προσήκειν· ἐκεῖνος, κἂν φιλῇ με, ἀνδρὸς ἐστιν· οὗτος, κἂν τραυματίζῃ με, παιδός ἐστιν. Ἀξιοπιστότερα γάρ, φησι, τραύματα φίλου, ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ. ὁ μὲν γὰρ κἂν δικαίως, κἂν ἀδίκως ἐγκαλῇ, οὐκ ἀναιδίσεται, ἀλλὰ διορθώσασθαι βουλόμενος τοῦτο ποιεῖ· ὁ δὲ κἂν δικαίως ἐγκαλῇ, οὐχὶ διορθώσασθαι, ἀλλ' ἐκπορπίσασθαι μᾶλλον ἐπιχειρεῖ τοὺς ἐλέγχους ἐπαγόμενος. Ὥστε τοῦτον ὁμοίους ἴσθι, ἀγαπητέ· ὁ γὰρ εἷς, πολλοστός ἐστιν ὅτων. εἰ γὰρ ὁμόψυχοι ὦσι δύο ἢ δέκα, οὐκέτι εἷς ἐστιν ὁ εἷς, ἀλλὰ δεκαπλασίονες ἑκάστης αὐτῶν ψυχῆς· καὶ εὑρήσεις τὸ τοῖς δέκα ἓν, καὶ τὸ δὶς εἰς τοὺς δέκα· κἂν ἐχθροὺς ἔχωσιν, ὁ τῷ εἷς προσέρχεσθαι, ὡς τοῖς δέκα προσέρχεσθαι, ὅτως ἀλίσκεται. ἀπορήσει ὁ εἷς, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐν ἀπορίᾳ· τῷ γὰρ μείζονι μέρει τὸ ἀπορεῖν συσκιάζεται. ἕκαστος τούτων εἴκοσι χεῖρας ἔχει καὶ εἴκοσι ὀφθαλμοὺς, καὶ πόδας τοσούτους, καὶ ψυχὰς ἔχει δέκα. ἢ γὰρ τοῖς ἑαυτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκείνων ἐργάζεται πολλά. Εἰ δὲ καὶ ἑκατὸν γένοιντο, τὸ αὐτὸ ἔσται πάλιν. ὁ αὐτὸς γὰρ ὁ Περσίδι, καὶ ὁ Ῥώμῃ δυνάμενος εἶ, καὶ ὅσαπερ ἡ φύσις δύναται, ἰσχύσει ἡ τῆς ἀγάπης δυνάμις. ἐὰν οὖν χιλίους ἔχῃ φίλους ἢ δισχιλίους, ἐπίστασο πολὺ πάλιν ὑπερβήσεσθαι τὰς δυνάμεις. τὸ γὰρ θαυμαζόμενον τοῦτό ἐστι, τὸ χιλιοστὸν ποιῆσαι ἕνα. πόσος οὖν ἔσται ὁ κτώμενος τὸν δυνάμενον τῆς ἀγάπης, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἑαυτῷ καθιστῶντα; μέχρι πόσου εἷς ἕνα καὶ δύο πεῖσαι δύναται; καὶ γὰρ πόσης ἡ φίλοις κεκτημένος, πολλῷ τῶν πλουσίων εὐπορώτερος καθέστηκεν. ἅπερ γὰρ αὐτὸς ἑαυτῷ εἰπεῖν οὐκ ὀκνήσει, ταῦτα ὁ φίλος ἀντ' ἐκείνου ἐρεῖ καὶ ὅσα οὐ δύναται ἑαυτῷ χρήσασθαι, ἕτερος χρήσεται. καὶ οὐκ ἔστι παθεῖν κακῶς, ὃν τοσούτων δορυφόρων φυλαττόμενον· οὐ γὰρ τοιοῦτος τοῦ βασιλέως σωματοφύλαξ ἀκριβὴς, ὡς οὗτος. ὃν μὲν γὰρ ἀνάγκη καὶ φόβος τοῦ φυλάττειν ὑποδέδεικται, ὃν δὲ οἰκία καὶ ἀγάπη. κἀκεῖνος μὲν τὸν φυλάττειν αὐτὸν δέδοικεν, οὗτος δὲ τὸ τοῦτον μᾶλλον ἢ ἑαυτὸν διαῤῥῆξαι. Καὶ ἄλλως· ποῖον οὕτω τοῖχον ἀῤῥαγὲς (ἁρμονία λίθων ὑπερκειμένων ὠχυρωμένον ἀπαρασπάστοις ταῖς τῶν ἐχθρῶν ἐφόδοις) ὡς τὸ σύστημα τῶν ἀλλήλους ἀγαπώντων, καὶ τὸ ὁμοφροσύνῃ πεπιεσφιγμένον; ἐπὶ γὰρ τοῦ ἀλλοβόλου προσβολαὶ ἀπεκρούοντο. καὶ μάλα εἰκότως. οἱ γὰρ μετ' ἀλλήλων κατὰ ἐκείνου πορευόμενοι, καὶ μὴ μετ' ἐκείνου κατ' ἀλλήλων αὐτοκατάδηλοι, ἀπίστοις γίνονται τοῖς αὐτοῦ μηχανήμασι, τὰ λεπτὰ τῆς ἀγάπης ἐγκείροντες ἑρπετά. καὶ καθάπερ αἱ τῆς λύρας νευραὶ πολλαὶ μὲν οὖσαι, ἓν δὲ νεύουσαι συμφωνίαν, τερπνότατόν τι μέλος ἠχοῦσιν· οὕτως καὶ πρὸς μίαν συγκεκραμένοι γνώμην, εὐπρεπέστατον

διακρούονται

Ex τῆς ἑρμην. ℣ ἐπὶ Ἰωαν. εὐαγγ.

Ex ℣ λέγω, ὅτι χείσσονα φέρειν ἐλέγχους

Ex τῆς ἑρμην. ℣ κατὰ Ἰωάννου εὐαγγ.

Ex ℣ λόγου ℣ περὶ τῆς πρὸς ἀγάπης.

Ἐκ τῆς πρὸς Θεσσαλον. α. ἐπιστ.

ἀκροῦονται τῆς ἀγάπης Ⓦ φθόγγου. Καὶ γὰρ ἔστιν τῆς ἀγάπης γλυκύτερον ἄκουσμα; τί γὰρ οὐκ ἂν ἐργάσαιτο φίλος γνήσιος; πόσων μὲν οὐκ ἂν ἐμποιήσειεν ἡδονῶν; πόσων δ' ὠφέλειαν; πόσων δ' ἀσφάλειαν; καὶ μυρίους θησαυροὺς εὕροις, ἔστιν αὐτάξιον γνησίου φίλου. Ὡς καθάπερ ἐν λεμβάρια τὸ σωμα ἄλλος ἀπορρᾷ πρὸς τὸν πλησίον τόπους, ὅτω καὶ φίλοι, οἷς μὴ πρόκειται τόποις, τὴν ἑαυτῶν χάριν ἀφιᾶσι. κρεῖττον οὖν ἐν σκότῳ διάγειν, ἢ φίλων εἶναι χωρὶς. οὐ γὰρ οὕτω πυρετὸς καταναγκάζει εἶναι σώματος φύσιν, ὡς ἁπλῶς ψυχὰς ὁ χωρίζεσθαι τῶν φιλουμένων. Τοιοῦτον γάρ ἐστιν ὁ τῆς ἀγάπης ἔρως, ὡς ἔστιν μὴ συμπαρεῖναι ἡμῖν, ἀλλ' ἀπόντας, πολυτρόπους ὄντας, καὶ ἐκάστοτε φαντάζεσθαι ποιεῖν ἡμᾶς τὴν ἡμέραν καὶ τῶν μὲν ἐν χερσὶ πάντων ἀφίεσθαι, μόνῳ δ' ὡς προσδεσμεῖν τὸν τοῦ φιλοῦντος ψυχήν. Εἰ δ' ἀγαπώμενόν τις ὁρᾷ, μᾶλλον δ' μεμνημένος αὐτοῦ ἀγαίεται τῇ ψυχῇ, καὶ ὑψηλὸς γίνεται τὴν ἀγάπησιν, ὡς πάντα εὐκόλως φέρει ὑπερφέρων τὴν μνήμην· ὁ Ⓦ οὕτως ἀγαπήσας ἡμᾶς καταξιώσαντα ἔχων ἐν ἀγαπήσει, καὶ μεμνημένος αὐτοῦ, πότε ἢ λυπηθεῖ τινος αἰσθήσεται, ἢ φοβεῖταί τι καὶ ὑποπτεύων φοβηθήσεται; οὐδέποτε. Εἰ γὰρ καὶ ἀνθρώπων δυνατὸν ἀγαπώμενοι φοβεροὶ πᾶσίν ἐσμεν, πολλῷ μᾶλλον καὶ τοῦ Θεοῦ. καὶ γὰρ χρήματα δεῖ, καὶ σώματα, καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ὑπὲρ ταύτης δοῦναι τῆς ἀγάπης, μὴ φεισώμεθα. οὐ γὰρ ἀρκεῖ ὁ λόγος ῥημάτων λέγειν, ὅτι ἀγαπῶμεν, ἀλλὰ χρὴ καὶ τὴν ὄψιν τῶν πραγμάτων ἐπιδείκνυσθαι. οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ὁ λόγος τῶν ῥημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ τῶν πραγμάτων ἔδειξε τὸν ἀγαπῶντα. Εἰ γὰρ ὁ τὰς τῶν μεγάλων οἰκίας οἰκέτης ὁ πατὴρ αὐτοῦ, τὸν δεσπότην ποιησάμενος, οὐκ αὐτὸν τὸν δεσπότην πεποίηκεν, ἀλλὰ τὸν δεσπότην, ἑαυτῷ, καὶ ὁμοίως αὐτῷ τοῖς ἐκείνου χρῆσθαι, καὶ πολλοὶ τῶν οἰκετῶν μᾶλλον αὐτῶν δεδοίκασιν, ἢ ἐκεῖνον· καὶ ὅλῃ τῶν ἑαυτῶν καταφρονήσει, οὐχὶ καταφρονήσει τῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον μειζόνων ἐπιτύχῃ· πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τοῖς πνευματικοῖς. μὴ τοίνυν φροντίζωμεν τῶν ἡμετέρων, ἵνα φροντίζωμεν τῶν ἡμετέρων· ἀλλὰ καταφρονῶμεν αὐτῶν, ἵνα κτησώμεθα αὐτά. εἰ γὰρ ἡμῶν αὐτῶν καταφρονήσωμεν, ὁ Θεὸς αὐτῶν ἐπιμελήσεται· ἂν δ' ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελώμεθα, ὁ Θεὸς αὐτῶν καταφρονήσει. Εἴ τις οὖν φιλῆν ἐθέλει γνησίως, χρὴ δυνάμει ἀγάπης ὁλίσθαι, ὅτι Ⓦ τοιοῦτος ἐφίμερον, Ⓦ μακάριον Παῦλον θραμεῖται, καὶ κεῖνος αὐτὸν διδάξει, ἡλίκος ἐστὶν ἄθλος ἐνεγκεῖν χωρισμοὶ φιλουμένου, καὶ ἡλίκης δεόμεθον ψυχῆς. ὃς γὰρ, ὅτε ὁ τὴν σάρκα ἀποδυσάμενος, καὶ ὃ σῶμα ἀποθέμενος, καὶ γυμνῇ σχεδὸν τὴν οἰκειωμένην θεῖων τῇ ψυχῇ, καὶ πρὸ πάθος ἐξοικείσας τῆς ἀθανασίας, καὶ τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων τὴν ἀπάθειαν μιμούμενος, τὰ μὲν ἄλλα πρὸ ῥᾳδίως ἔφερεν, ὡς ὁ ἀλλοτρίῳ πάσχων σώματι, καὶ δεσμωτήρια, καὶ ἁλύσεις, καὶ ἀταγωγὰς, καὶ μάστιγας, καὶ ἀπειλὰς, καὶ θάνατον, καὶ πρὸ κολάσεως εἶδος· μιᾶς δ' ψυχῆς ἀγαπωμένης πρὸ αὐτοῦ χωρισθείς, οὔπω στενοχωρεῖσθαι ἐδόκει, ὡς, ὅτε ἢ Ⓦ ἀγαπώμενοι προσδοκῶν ἰδεῖν οὐχ ὁρᾷ, θύρας καὶ τῆς πόλεως ἀποκλείσας. τί τοῦτο, ὦ μακάριε Παῦλε; ξύλῳ μὲν δεδεμένος, καὶ δεσμωτήριον οἰκῶν, καὶ μάστιγας ἔχων ὀπισθεμένας, καὶ πανταχόθεν αἵματι περιῤῥεόμενος, ὡς ἐμυσταγάγει, καὶ ἐβαπτίζες, καὶ θυσίαν προσῆγες, καὶ ἐνὸς οὐ καταφέροντος μέλλοντος σώζεσθαι· εἰς δὲ τὸν Τρωάδα ἐλθεῖν, καὶ τὸν ἀρούσαν θύραν ἀνοιχθεῖσαν καὶ ἑτοίμην οὖσαν ὡς σπέρματα; δέξασθαι ποσῶν ἐρρίψας ἀπὸ τῶν χειρῶν κόπων, καὶ ἀπεπήδησας θύρας; ναί, φησι. πολλὴ γὰρ κατεχέθη μοι ἀθυμίας τυφανίδι, καὶ σφόδρα μοι συνέχεε τὴν ἀγαθοῦ ἡ Τίτου ἀπουσία· καὶ ὅτω μοι ἀνεῴχθησαν καὶ προσεγλύετο, ὡς ἀναγκάσαι τοῦτο ποιῆσαι. Εἶδες πῶς μέγιστος ἆθλος τὸ δυνηθῆναι ἀνενεγκεῖν θραύσεως ἀγαπωμένου χωρισμοί; πῶς ὀδυνηρὸν προσάγμα καὶ πικρόν; πῶς ὑψηλῆς δεόμενον καὶ νεανικῆς ψυχῆς; οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖ τοῖς ἀγαπῶσι μόνον τῇ ψυχῇ συνδεδέσθαι, οὐδὲ ἀποχωρεῖται τούτῳ εἰς προθυμίαν, ἀλλὰ καὶ σωματικῆς δέονται πρόνοιας· κἂν μὴ τοῦτο προσῇ, οὐ μικροὶ τῆς εὐφροσύνης ἀποστέρηται μέ-

Ἐκ τοῦ ἑρμίου. καὶ πρὸς Κορ. β. ἐπιστ.

Ἐκ τοῦ ἑρμίου. καὶ πρὸς Τιμ. α. ἐπιστ.

Ἐκ τοῦ πρὸς Ολυμπιάδα β. ἐπιστ.

χ. τοῦ

χ. ἀπλῶς ἀλλ' ἰσως

ρος.

ρος. Βαβαὶ τ̃ ἀξιπύρου ἔρωτος τ̃ ἀγάπης. ὁ πυρὸς καταπολμῶ Παῦλος, ὁ ἀδαμαντίνος, ὁ σιδηρ̃ς, ὁ ἀκλινὴς, ὁ ἀκαμπὴς, ὁ λέγων, Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τ̃ ἀγάπης τ̃ Χριστοῦ; θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ λιμὸς, ἢ διωγμὸς, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; ὁ γῆς δὲ θαλάττης καταπολμῶν, ὁ τ̃ ἀδαμαντίνων τ̃ θανάτου πυλῶν καταγέλως, ὅστ̃ ἐπῳδή τινων ἀγαπητῶν εἶδε δάκρυα, ὕτω κατεκλάσθη καὶ συνετρίβη, ὡς μηδὲ κρύψαι τ̃ πάθος, ἀλλ' εἰπεῖν βιαίως· Τί ποιῆτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ὦ τ̃ θαύματος. ἄβυσσος ἀνθρ̃ πρὸς κα. γ. συνέτριψεν ὑδάτων, δὲ μικρὰ δάκρυα συνέτριψε δὲ συνέκλασε; τί ποιῆτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; τί λέγῃς, εἰπέ μοι; σκεύει τὴν ἀδαμαντίνην ψυχὴν συντρίψαι δάκρυον ἴσχυσε; ναί, φησὶ· πολλὴ γὰρ ἡ τ̃ς ἀγάπης ἰσχύς· αὕτη μου καθικνεῖται καὶ κραταιὰ πρὸς πάντα γὰρ δύτεχνος, πλὴν τ̃ς ἁμαρτίας. Τίς οὖν ἀνεπλάγη; τίς οὐκ ἀνθρ̃ πλαγείη; τίς οὐκ ἀνθρ̃ θαυμάσειε; μᾶλλον δὲ τίς κατ' ἀξίαν ἐκπλαγείη καὶ θαυμάσειεν ἀνθρ̃ τ̃ γνησίαν σκεύει καὶ οὐρανομήκη τ̃ Παύλου ψυχὴν, ὅτι δεδεμένος καὶ καθειργμένος ἀπὸ τοσούτων ἀγωνισμάτων Φιλιππησίοις ἐπέστελλεν; ἵστε γὰρ ὅσον ὁ μέσον Μακεδονίας καὶ Ῥώμης. ἀλλ' οὔτε τ̃ ὁδοῦ τὸ μῆκος, οὔτε τ̃ χρόνου τὸ πλῆθος, οὔτε ὁ τ̃ παραγμάτων ὄχλος, οὔτε ὁ κίνδυνος, οὐ τὰ ἐπάλληλα δεσμωτήρια, οὐδὲ ἄλλο τοιοῦτον, τ̃ ἀγάπου καὶ τ̃ μνήμης ἐξέβαλε τῶν μαθητῶν, ἀλλ' εἶχεν αὐτοὺς ἀπημαγμένους τὸ ἀγωνίας· καὶ οὐχ ὕτως αὐτ̃ ταῖς ἁλύσεσιν αἱ χῆρες ἐδέδεντο, ὡς τῷ πόθῳ τῶν μαθητῶν ἡ ψυχὴ συνεδέδετο καὶ παρεσπάλωτο. καὶ καθάπερ βασιλεὺς ὅταν ἀνθρ̃ γένηται δυάδας ἀπὸ τὸν ἕω, καὶ καθίσας ἐν ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς, μυρίας εὐθέως δέχεται πρεσβείας ἐκ παντοδαπῶν· οὕτω δὴ κἀκεῖνος, καθάπερ ἐν ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς τῷ δεσμωτηρίῳ καθήμενος, πολλῷ πλείω καὶ ἐδέχετο καὶ ἔπεμπε συχνῶς τὰ γράμματα τῶν πρεσβειῶν παρὰ τὸν ἐκείνου σοφίαν, ὑπὲρ τῶν καθ' ἑαυτὸν παραγμάτων διαφερόντων ἀπόντα· καὶ τοσούτῳ πλείονα παράγματα τ̃ βασιλέως οἰκονομεῖ, ὅσῳ καὶ μείζονα ἀρχὴν ἐμπεπίστευται. Τοιαύτη γὰρ ἡ τ̃ς ἀγάπης ἐστὶ δυνάμις, ὡς οὐ τὸν πλοῦτος μόνον καὶ πλησίον ὄντας ἡμῶν καὶ ὁρωμένους, ἀλλὰ καὶ τὸν μακρὰν ἀφεστῶτας πείθειν καὶ συγκολλᾶν καὶ συνδεῖν, καὶ οὔτε χρόνων πλῆθος, οὔτε ὁδῶν διάστημα, οὔτε ἄλλο τῶν τοιούτων τινὰ εἶναι, ψυχῆς φιλίαν διαιρεῖ καὶ διακόπτειν καὶ διατέμειν. Καὶ γὰρ οὕτω δεῖ φιλεῖν Θεὸν φιλοῦντα, ὡς, εἰ καὶ τὴν ψυχὴν αἰτηθῇ, καὶ δυνατὸν ᾖ, μὴ κωλῦσαι. Τοῦτο γὰρ ἀνάξιον γνησίου φίλου. ἴδεται γὰρ ὁ φιλῶν ὁρῶν τ̃ φιλουμένου, καὶ διαχεῖται, συμπλέκεται αὐτῷ συμπλοκὴν τινα κατὰ τὴν ψυχὴν, ἄῤῥηκτον ἔχουσαν τὴν ἡδονήν. κἂν ἀναμεταξὺ μόνον αὐτὸν διάστημα γένηται τῇ διανοίᾳ καὶ ἀποστερώθῃ, κἂν βλέπῃ τοῦτον καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ χορεύοντα, οὐδὲν ὅτιν αὐτῷ ὅπερ μὴ ἔστιν ἐκείνου· ταῦτα αὐτῷ ἐπιδύεται ἅπερ καὶ ἑαυτῷ. οἶδα ἐγὼ τινα, ὃς ὑπὲρ φίλου τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς πολλάκις ἐκινδύνευσε πρεσβεῦσαι ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τότε ὑπὲρ ἑαυτοῦ. οἶδα καὶ Παῦλον τὴν ψυχὴν ἡδέως διδόντα τὴν ἑαυτοῦ, καὶ μὴ αἰτηθέντα καὶ εἰς γέενναν ἐμπίπτειν ὑπὲρ τ̃ς φιλουμένων βυθόμενον. Οὕτω γὰρ χρὴ φιλεῖν διάθεσι πεπυρωμένῃ, ὡς μὴ δύνασθαι ὀφειλέτην ἔχειν Θεὸν φιλοῦμενον, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῷ ὀφειλέτης εἶναι τοῦ ὀφειλέτην ἔχειν σκεῦος. ὁ γὰρ ἀγαπῶν οὐκ ἀπαιτεῖσθαι βούλεται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπαιτεῖσθαι· καὶ χαίρει μᾶλλον ἀπαιτούμενος, ἢπερ ἀπαιτῶν. ὁ ἀγαπῶν χρεωστεῖσθαι βούλεται μᾶλλον, ἢ χρέων λαμβάνειν· θέλει γὰρ ὀφειλέτην ἔχειν Θεὸν φίλον, ἵνα ὑπὲρ αὐτὸς ὀφείλειν σκεῦος. ὁ ἀγαπῶν δὲ βούλεται χρεωστεῖσθαι τῷ ἀγαπωμένῳ, καὶ οὐ βούλεται δοκεῖν χρεωστεῖν· καὶ ἀρχὴν αὐτὸς ἐργασίας, καὶ μὴ δοκεῖν ἀρχὴν ἐργασίας. Καὶ μή μοι τὸν ἁπλῶς φίλον εἰπῇς τινα, τὸν κοινωνὸν τ̃ς τραπέζης, δὲ ἀπὸ συνηθείας μόνης φίλους λογιζομένους. Εἰ τις ἔχει φίλον, οἷ λέγω, ὑπογινώσεται τὰ ῥήματα. τ̃ς γὰρ παρούσης ζωῆς φίλος ἡδύτερος. πολλοὶ γοῦν μ̃ τὸν τ̃ν φίλων τελευτὴν, ἠύξαντο μηκέτι ζῆσαι λοιπόν· καὶ γὰρ ὄντως δὲ τ̃ φωτὸς αὐτ̃ ποθητότερος ὁ φίλος. βέλτιον γὰρ ἡμῖν σκεθῆναι

Ἐκ τ̃ς πρὸς Θεσσαλ. α'. Ρωμ. ιβ. λε.

Ἐκ τ̃ λόγου τ̃ πρὸς τοὺς εἰς δεσμὸν χωρήσαντας τ̃ Ἀποστολικ̃ ῥητ̃. Εἴτε προφάσει, εἴτε

Ἐκ τ̃ λόγου εἰς νεωτέραν χηρεύσασαν.

Ἐκ τ̃ ἑρμιλιακ̃ τ̃ς πρὸς Θεσσαλονικεῖς α'. ὁπ̃ς.

Ἐκ τ̃ λόγου περὶ τελείας ἀγάπης.

Ⓦ ἥλιον, ἢ φίλων ἀποστερηθῶμεν. πολλοὶ γὰρ Ⓦ ἥλιον ὁρῶντες τὸ σκότος εἰσί· φίλων δὲ
Ἐκ τῆς ἑρμην. τοῦ Χρ. Ματθ. εὐαγγ. ὀλίγοι τυγχάνουσιν. Εἰ δέ τινός σε φιλία βλάπτει, ἐκκόπτε ἀπὸ σοῦ. Εἰ γὰρ ἕνα τῶν ἡμετέρων μελῶν πολλάκις ἀποτέμνομεν, ὅταν αὐτὰ τε διάτορως ἔχῃ, καὶ τοῖς λοιποῖς λυμαίνηται· πολλῷ μᾶλλον ὀφείλομεν τοῦτο ποιεῖν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦτο ποιοῦντες. οὕτω γὰρ ἄν τις βλαβείη, ὡς σωτηρίαν πορισάμενος. ὅσα γὰρ ἀνάγκη μὴ δυνάμενα, δυνάμενα φιλία πολλάκις εἰς βλάβην
Ἐκ τῆς ἑρμην. τῆς πρὸς Τιμοθ. α. γ. ἢ ὠφέλειαν. Οὐ γὰρ τοῖς ἐχθροῖς τοῦ βασιλέως συμφιλιάζων, ἀλλὰ δυνάμενος φίλος τοῦ βασιλέως εἶ· τῆς γὰρ φιλίας τῆς πρὸς Ⓦ Χριστὸν ὁ μῖσος ὁ διὰ αὐτὸν πολλῷ βέλτιον. ὅταν μὴ γὰρ φιλώμεθα πρὸς Ⓦ Θεόν, ἡμῖς ὀφειλέται αὐτοῦ ἐσμεν τῆς τιμῆς· ὅταν δὲ μισώμεθα, αὐτὸς ἡ-
Ἐκ τῆς ἑρμην. τῆς πρὸς Ρωμ. ὁπτ. μῶν ὀφειλέτης ὑπάρχει τῆς τιμῆς. Ὅσοι τοίνυν μηδὲ χρημάτων πρὸς Ⓦ Χριστὸν καταφρονοῦμεν, μᾶλλον δὲ διὰ ἡμᾶς, φείδομεν δὲ τοῦ Ⓦ Χριστοῦ τοῦ Παύλου φίλου ὄντος ἐν ἀλλοτρίᾳ λαμβά-
νοντες. οὐδὲ γὰρ Ⓦ Χριστὸν οὕτω ἐφίλει πρὸς τὰ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ διὰ αὐτὸν τὰ ἐκείνου· καὶ ἓν ἐδεδοίκει μόνον, τὸ μὴ τῆς ἀγάπης ἐκπεσεῖν τῆς πρὸς ἐκεῖνον. τοῦτο γὰρ αὐτῷ καὶ γέεννης φοβερώτερον ἦν· ὥσπερ καὶ τὸ μένειν ἐν αὐτῇ βασιλείας ποθητότερον. ὅταν μὴ οὖν ἐ-
κεῖνος πρὸς Ⓦ τὸ Θεοῦ πόθον, καὶ εἰς γέενναν καταδέχεται ἐμπεσεῖν, καὶ βασιλείας ἐκπε- Κ. Χρυσ.
σεῖν, εἶγε ἀμφότερα ζημίαν ἐποιεῖτο, ἡμῖς ὁ μηδὲ τοῦ παρόντος καταφρονοῦμεν βίου, ἆρα ἀξιοι τῶν μελλόντων ἐσμὲν λοιπὸν τῶν ἐκείνου, τοσοῦτον ἀφεστηκότες αὐτοῦ τῇ
Ἐκ τῆς πρὸς Κορ. α ἐπ. κεφ. λϛ. μεγαλοψυχίᾳ; Διὰ τοῦτο δὲ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν, Ὃς ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν· καὶ, Ὃς ἐὰν ὁμολογήσῃ με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ
Ματθ. ι. λθ. Ματθ. ι. λϛ. αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Καὶ γὰρ πολλοῦ ὁ τοῦ καταρτώματος τούτου πόνος, καὶ αὐτὴν ἡδονὴν ἀναβαίνων τὴν φύσιν· καὶ τοῦτο ἴσασιν οἱ καταξιωθέντες τῶν σφαγῶν
τούτων καλῶς. λόγος γὰρ οὐδεὶς αὐτὸ παραστῆσαι δυνήσεται), ὅτι ψυχῆς ὁ πρᾶγμά ἐστι, καὶ μὴ ἀναβολῆς ἀναμενόν. ἀλλ' ὅμως ὁ ἀναμενόν τοῦτο οὐδὲν μέγα ἔφησεν ὠφελεῖν ἀγάπης χωρὶς ὁ Παῦλος, καὶ τὴν ἀκτημοσύνην ζωοβυμένην ἔχῃ. Ἵνος οὖν ἐστὶν ἔχειν ὅτου ἐρῆσαι, τοῦτο ἤδη λέξαι προθέσομαι, πρότερον σκοπὸν ζητήσας, πῶς ὁ τὰ ἀναγκαῖα νομίζων πάντα δυνάμενα μὴ ἔχειν ἀγαπᾷ τὸν. τί μὲν γὰρ ἕτοιμον ὄντα καλῶς, καὶ τὰ χρείσματα ἔχοντα ἐγχωροῦντος ἴσως καὶ μὴ ἀγαπῆσαι· ὁ δὲ μὴ μόνον διδοὺς τὰ ἀναγκαῖα, ἀλλὰ καὶ νομίζων, πῶς οὐκ ἀγαπᾷ; τί οὖν ἐστιν εἰπεῖν; ἢ ὅτι τὸ οὐκ ἐν ὡς οὐ ὑπάρχον, ὅπερ ἀεὶ φιλεῖ ποιεῖν, ὅταν ἀναβολὴν πράξῃ βουληθῇ· ὡς ὅταν Γαλάται λέγωσιν· Εἰ καὶ ἡμῖς, ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν, παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. καὶ τί δεῖ καὶ αὐτοὺς, ὅτι ἄγγελος ἐμισησε τοῦτο ποιῆσαι· ἀλλ' ἵνα δείξῃ τὴν ἀναβολὴν τοῦ πράγματος, ὡς ὁ μηδ' ὅλως ἐσόμενον τέθηκε. καὶ πάλιν ὅταν Ρωμαίοις ὑπισχνῆται καὶ
Ρωμ. ιη. λθ. λέγῃ· Οὐκ ἄγγελοι, ὅτι ἀρχαὶ, ὅτι δυνάμεις δυνήσονται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. οὐδὲ γὰρ τοῦτο ἔμελλον ποιεῖν ἄγγελοι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὁ μὴ οἱ ἀναπείθεται· ὥσπερ οὖν καὶ ὁ εἰπὼν λέγων· Ὅτε κτίσις ἑτέρα· καίτοιγε ἑτέρα οὐκ ἔστι κτίσις, πᾶσαν γὰρ αὐτὴν ἀφείλαβε, καὶ τὰ ἄνω, καὶ τὰ κάτω πάντα εἰπών· ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα ὁ μὴ οἱ καθ' ὑπόθεσιν πίπτουσιν, ὥστε λέξαι Ⓦ μὴ ἀναβολὴν αὐτοῦ πόθου· οὐδὲ καὶ ἐνταῦθα ποιῶ λέγων, ὅτι καὶ πάντα τις λάβῃ, ἀγαπάτω ὁ μὴ ἔχῃ, οὐδὲν ὠφελεῖται. ἢ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν, ἢ ὅτι βούλεται οὗτος πρέχεσθαι καὶ συγκεκολλῆσθαι τοῖς λαμβάνουσι, καὶ μὴ ἁπλῶς δι-
δόναι ἀσυμπαθῶς, ἀλλ' ἐλεοῦντα καὶ καταπαθοῦντας, ὑπικλωμένους καὶ συναλγοῦντας τοῖς δεομένοις. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ ἐλεημοσύνη πρὸς τοῦ Θεοῦ νενο-
μοθέτηται· καὶ γὰρ ἠδύνατο οὗτος πένητας διαπεφευγέναι ὁ Θεὸς καὶ χωρὶς τούτου· ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγάπην συνδήσῃ, καὶ ἵνα διαθερμανθῶμεν πρὸς ἀλλήλους, πρὸ
Σειρ. ιη-ις. Ματθ. θ. λ. ἡμῶν αὐτοὺς ἐκέλευσε πτέρεσθαι. Διὰ τοῦτο καὶ ἄλλαχού φησι· Κρύπτον λόγος ἀγαθὸς ἡ δόσις· καὶ ἰδοὺ λόγος ἀπὸ δόματος ἀγαθοῦ. καὶ αὖθις φησιν· Ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν.

ὅπερ

ὅπως γὰρ ἔθος τὰς τὰ θύραγε τυμβύοις φιλᾷν, τὰς τε δὴ πάχους ἐσ τὸν θύραγε τῶν οἰκείων ἀφάπτεσθαι, ζωὴ δεσμὸν φιλίας ποιῶν, τοῦτο σὺ μοι δόκει. ἵνα μάθητε ὅσον ὁ καθ' ἡμᾶς, ἐπαναλάβωμεν αὐτὰ ὧν λέγω, ὅπως τοῖς προειρημένοις αὐτὰ οὐχ ὁρῶμεν φανούμενα, ἢ σκοπῶμεν, εἰ πάντα ἐστὶ ἀγάπης ἕνεκα αὐτὰ, πόσα ἂν ἐγένετο ἀγαθά. οὔτε γὰρ νόμων, οὔτε δικαστηρίων ἂν δεῖ, οὐ κολάσεων, οὐ τιμωρειῶν, οὐκ ἄλλου τοῦ τοιούτων οὐδενός. εἰ γὰρ ἀπάντες ἠγάπων ἢ ἠγαπῶντο, οὐδεὶς ἂν ἠδίκησεν οὐδείς· ἀλλὰ οἱ φόνοι, καὶ μάχαι, καὶ πόλεμοι, καὶ στάσεις, καὶ ἁρπαγαὶ, καὶ πλεονεξίαι, καὶ πάντα ἂν ἐκποδὼν ἐτηρεῖτο καὶ ποιητέα, καὶ μέτρα ὀνόματος ἂν ἠγνοήθη ἡ κακία. καὶ μὴν τοσαῦτα οὐκ ἂν τὸν ἐργάσαντο, ἀλλὰ καὶ εἰς κενοδοξίαν ἐπαίρει οὐ μὴ προσέχοντας καὶ ἀποποιῶ. καὶ ὃ δὴ μάλιστα τῆς ἀγάπης, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ἀγαθὰ ἔχει πρὸς ἐξουσμένα καὶ κακά· οἷς, ὁ ἀκτήμων φυσᾶται πολλάκις ἀφ' οὗτος· ὁ λέγω εἰδώς, καὶ δοξομανῶ νοσεῖ· ὁ καπεινόφρων, δι' αὐτὸ τοῦτο πολλάκις κεῖται· ὁ δὲ ζωὴ ἀγάπη πάσης τῆς τοιαύτης ἀπήλλακται λύμης· κεῖται γὰρ τοῦ ἀγαπωμένου οὐκ ἂν τις ἐπιθυμήσειε ποτέ. καὶ μή μοι θῆς ἕνα ἀγαπῶντα, ἀλλὰ πάντας ὁμοίως, καὶ τότε αὐτῆς ὄψει τὴν ἀρετήν· μᾶλλον δὲ, εἰ βούλει, μὴ τοῦτον ἕνα ἀγαπώμενον, καὶ ἕνα φιλοῦντα λάβῃ, φιλοῦντα μόνοι ὡς φιλοῦσι ἄξιον· τὴν γὰρ γλῶ οὕτως ὡς ἔρημοι οἰκήσεις, πάντα χοῦν γαλιὴν ἀπολαύουσι, καὶ μυρίας ἑαυτῷ πλέκουσι φάνους. ὁ γὰρ τοιοῦτος καὶ φθόνου, καὶ ὀργῆς, καὶ βασκανίας, καὶ ἀπονοίας, καὶ κενοδοξίας, καὶ ποικίλης ἐπιθυμίας, καὶ πάντος ἔρωτος ἀτόπου, καὶ πάντος νοσήματος καθαρεύουσαν διατηρήσει τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. ὥσπερ γὰρ ἑαυτῷ οὐκ ἂν τις ἐργάσαιτό τι κακόν· οὕτως οὐδὲ τὸν πλησίον ποιήσει. τοιοῦτος ἦν ὢν μετ' αὐτοῦ γένηται τὸ Γαβριὴλ ἐπὶ τῆς γῆς βαδίζων. καὶ ὁ μὲν ἀγάπην ἔχων, τοιοῦτος· ὁ δὲ σημεῖα ποιῶν καὶ γνῶσιν ἔχων ἀπηρτισμένην, ταύτης ἀπὸ καὶν μυρίους ἐγείρῃ νεκροὺς, οὐδὲν μέγα ὑπέστη, πάντων ἀνθρώπων ὄντων, καὶ οὐδενὶ τῶν ζώντων ἀπαμιγνύμενος ἑαυτὸν ἀνεγόμενος. διὰ δὴ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς τῆς εἰς αὐτὸν ἀκριβοῦς ἀγάπης σημεῖον ἔφησεν εἶναι, τὸ πλησίον φιλεῖν. εἰ γὰρ φιλεῖς μέ, φησὶν, ὦ Πέτρε, τούτων πλέον, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. εἶδες πῶς καὶ σὲ τρὶς ἠνίξατο, ὅτι μαρτυρίου μεῖζον τοῦτο; καὶ γὰρ εἰ παῖδά τις εἶχεν ἀγαπητὸν, καὶ ὑπὲρ οὗ καὶ τὴν ψυχὴν ἂν ἐπέδωκεν, εἶτά τις τὸν πατέρα ἐφίλει, τῷ δὲ παιδὶ μηδὲν ὅλως προσεῖχε, σφόδρα ἂν προὔξενε τὸν πατέρα, καὶ οὐκ ἂν ἤθετο τῆς οἰκείας ἀγάπης διὰ τὸ τοῦ παιδὸς ὑπερφίαν. εἰ δὲ ὅτι παῖδος καὶ παιδὸς τοῦτο συμβαίνει, πολλῷ μᾶλλον ὅτι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. καὶ γὰρ πατέρων ἀπάντων ἐστὶ φιλοστοργότερος ὁ Θεός. διὰ δὴ τοῦτο εἶπεν, Πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή, ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. ἐπήγαγε, δευτέρα δὲ, καὶ οὐκ ἐσίγησεν, ἀλλὰ προσέθηκεν, ὁμοία αὐτῇ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. καὶ ὅρα πῶς μὲν τῆς αὐτῆς ἀγάπης ἐντολῆς ἀπαιτεῖ καὶ ταύτην. πρὸς μὲν γὰρ τὸν Θεοῦ φησιν, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου· πρὸς δὲ τὸν πλησίον σου, ὡς σεαυτόν· ὑπερίσον ὂν τῷ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου. καὶ γὰρ εἰ μὴ ἀκριβείας τοῦτο ἐφυλάττετο, οὐ δοῦλος, οὐκ ἐλεύθερος ἦν, οὐκ ἄρχων, οὐκ ἀρχόμενος, οὐ πλούσιος, οὐ πένης, οὐ μικρὸς, οὐ μέγας, οὐ ζηλωτὸς ἂν ἐγνώσθη ποτέ. οὐ λέγω δὲ, ἀλλ' εἰ καὶ ἕτερος τοιοῦτος, μᾶλλον δὲ εἰ καὶ ἑκατὸν μυρίοι τοιοῦτοι ἦσαν, οὐδὲν ἂν ἴσχυσαν ἐκείνης οὐσίας. μᾶλλον γὰρ χορτος ἔλεγχε πυρὸς ἐπαγωγὴν, ἢ φλόγα ἀγάπης ζηλωτὸς. αὕτη πείρας ἰσχυροτέρα, αὕτη ἀδαμάντος στερροτέρα, καὶ ἑτέρων αὐτῆς ἰσχυροτέρων εὕπης ὕλιν, πάντα ὑπερβάλλει τὰ ἀγάπης στερρότης. ταύτην ὁ πλοῦτος, ἡ πενία νικᾷ· μᾶλλον δὲ οὐδ' ἂν ἴδοι πενία, οὐκ ἀμετρία πλούτου, εἰ ἀγάπη ἔνι, ἀλλὰ τὰ ἐξ ἑκατέρων ἀγαθὰ μόνον· ἐκ μὲν τῆς ἐξ ἐκείνου ἀφθονίας ἐκαρπωσάμεθα δοῦ, καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἀμεριμνίαν, καὶ ὅτε τοῦ πλούτου μὲν φεύγοντας, οὔτε τῆς πενίας ὁ δέος ὑπεμείναμεν δοῦ. καὶ τί λέγω τὰ ἐξ αὐτῆς κέρδη; αὐτὸ γὰρ καθ' ἑαυτὸ τὸ φιλεῖν, σύνοπτον

πλέκον

Ματθ. κε. λη.

ηλίκον ὄζει· πόσῳ φέρει τὴν ὀφρεσιώλιν· ἐν πόσῃ καθίσῃσι ζοφίτι τὴν ψυχήν, ὁ μάλιστα αὐτῆς ὄζιν ἐξαίρετον. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς ἀρετῆς μέρη, σιωεξυγμένον ἔχει ⓦ ποιον· οἰκνηςεία, σωφροσιώη, ἀγρυπνία, βασκασίδη, ὑπομονή, ἐλεημοσίνη· ἡ δὲ ἀγάπη μὴ τῶ κέρδους πολλὴν ἔχει ἐν τὴν ἡδονὴν, ἢ ποιον ὀδόντα· ἐν καθάπερ μέλιτος ἀγαθὴ, πάσης ἀηδίας στωάγουσα ἀγαθὰ, εἰς τὸ τῆς φιλοιώτος καταπίπτεται ψυχήν. καὶ ἀγαθὴ ὑπομονὴ, ἡδίω τῆς ἐλευθερείας ἀποφαίνει τὴν ἀγαλείδη· ὁ γὰρ φιλῶν, οὐχ οὕτως ὑπιτάττων ὡς ὑπιζαπτόμενος χαίρει. καίτοιγε τὸ ὑπιζάπτη, ἡδύ· ἀλλὰ μεταθέσιν αὐτὴν τῆς πραγμάτων τὴν φύσιν, ἐν πάντα ἐν χερσὶν ἔχουσα πάντα γίνεται τὰ ἀγαθὰ, πάσης μηδὲς ἠπιωτέρα, πάσης βασιλίδος εὐπορωτέρα· ἐς τὰ ὑπίποια κοῦφα ἐς ῥᾴστα ποιεῖ, τὴν μὲ ἀρετὴν εὔκολον, τὴν δὲ κακίαν πικροτάτην ἡμῖν ἀποφαίνουσα. σκόπει δὲ, τὸ δακρύειν, λυπηρὸν εἶ δοκεῖ, ἐν ποιᾷ αὖδὲ αὐτὴ ἡδύ. τὸ λαμβάνειν τὰ ἑτέρων, ἡδύ, ἐν οὐκ ἀφίσιν αὖδὲ φαίνεσθαι ἡδύ· ἀλλὰ φθόνον ὡς μαζόνειον πάντα σκυβάζει. πάλιν τὸ κακῶς λέγειν, γλυκὺ πᾶσιν εἶ δοκεῖ· αὐτὴ τοῦτο μὲν πικρὸν ἀποφαίνεται, τὸ δὲ κάλως λέγειν ἡδύ. οὐδὲν γὰρ οὕτως ὡς ⓦ φιλούμενον ἐγκωμιάζειν ἡμῖν ἡδύ. πάλιν ὁ θυμὸς ἔχει τινὰ ἡδονὴν· ἀλλ' οὐ ταῦτα οὐκέτι, ἀλλὰ πάντα αὐτὸ τὰ νεύρα διήρηται, καὶ λυπήσῃ τὸ φιλοιώτατα ἀγαπώμενος, θυμὸς μὲ ὑδαμοῦ φαίνεται, δάκρυα δὲ ἐν πανταχόθεν ἐκχεόμενα, τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ πρόξιν ἔχειν. καὶ ἰδοὺ ἀμυντόμενοι, πτύειν ἐν ὀδύνασθαι· ἀλλὰ ἐν ὀδύνη αὐτὴ ἡδονὴν φέρει· τὸ γὰρ ἀγάπης, ἐν τὰ δάκρυα, ἐν ἡ λύπη, ἐλεωτὸς πάντος ἡδίω ἐν χαρᾶς. οὐχ οὕτω γοῦν διαπαύονται ⓐ γελῶντες, ὡς ὑπὸ φίλων κλαίοντες. καὶ ἀπιστῇς, ὑπόμνησον αὐτὸν τὰ δάκρυα, ἐν ὡς τὰ αὐτόκεσα παύσαντες, οὕτω διαφέρουσιν. ἀλλ' ἡδονὴν ἔχει, φησίν, ἀλλ' οὐ τὸ φιλεῖν. ἄπαγε, ἐν βλάσφημει, ἄνθρωπε. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἡδονῆς καθαρεύει τοιαύτης, ὡς ἀγάπη γνησία. μὴ γὰρ μοι ταύτην εἴπῃς τὴν δημώδη ἐν ἀληθεστάτην, ἀλλὰ ταύτην, ἣν ὁ Παῦλος ὑπιζητεῖ, τὴν τὸ συμφέρειν τῶν ἀγαπωμένων σκοποῦσαν, ἐν ὑφ' ὅπι πατέρων οὖσι φιλοσοφεῖται. ἐν ὥσπερ ⓐ χρήματα φιλοῦντες οὐκ ἂν ἔλοιντο διαπονῆσαι χρήματα, ἀλλ' ἡδέως ἂν σιωαρπασθέντα ἔλοιντο, ἢ σκῆπτα ἰδίαν ἐλεημοσύνην· οὕτω ἐν τοὺς τινὰ ἡδέως ἔχων, μᾶλλα αὖ ἔλοιτο παθεῖν, ἢ ⓦ ἀγαπώμενον καταβλασφημούμενον ἰδεῖν. Τί οὖν, φησιν, ἐὰν ἐχθροὶ ὦσι ἐν ἔλλιπες, οὐ δεῖ μισεῖν; μισεῖν μὲ, οὐκ ἐκείνους ὄν, ἀλλὰ τὸ δόγμα· οὐ ⓦ αὐθέσπον, ἀλλὰ τὴν ποινὴν προσέξιν, τὴν διεφθαρμένην γνώμην. ὁ μὲ γὰρ αὐθέσπος, ἔργον Θεοῦ· ἡ δὲ πλάνη, ἔργον τοῦ διαβόλου. εἰ γὰρ δεῖ σὺ ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ μισεῖν, οὐχὶ ἀσεβεῖς δεῖ μισεῖν μόνον, ἀλλὰ ἐς ἁμαρτωλοὺς, ἐν οὕτως ἐσόμεθα σημεῖα χείρους, πάντας ἀποστρεφόμενοι ἐν ἀποιᾶς φυσιούμενοι, καθάπερ ὁ Φαρισαῖος ἐκεῖνος. ἀλλ' οὐχ ὁ Παῦλος οὕτως ἐκέλευσεν· ἀλλὰ πῶς; Νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. τί οὖν ὅταν λέγῃ, φησίν· Εἴ τις οὐχ ὑπακούει ⓦ λόγου ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε, ἐν μὴ συναναμίγνυσθε αὐτῷ; μάλιστα μὲ πρὸς ἀδελφὸν τοῦτο εἴρηται. πάλιν οὔτε τοῦτο ἁπλῶς, ἀλλὰ ἐν τοῦτο μὴ ἡμερότητος. μὴ γὰρ δὴ προσκόψῃς καὶ ἐξῇς, ἀλλὰ ἐν τὰ μὴ ταῦτα προστίθη. καὶ γὰρ εἰπὼν, μὴ συναναμίγνυσθε, ἐπήγαγε, καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν. ὁρᾷς πῶς τὸ ἔργον μισεῖν τὸ φαῦλον, οὐ ⓦ δὲ αὐθέσπον σκέλλυσι; ἐν γὰρ ἔργον τοῦ διαβόλου, ὃ διαστᾶσαι ἡμᾶς ἀπ' ἀλλήλων· ἐ σφόδρα ἐσπούδαχεν ἀνελεῖν τὴν ἀγάπην, ἵνα σκηνὴν τῆς διορθώσεως τὴν ὁδὸν, ἐν καταλῃ σκῆνον ἐν πλάνη, σέ γε ἐν ἀπιστία τε ἐς ἀπειθείᾳ. εἶδ' ὅτως ἀποτειχίσῃ τῆς σκείνη σωτηρίας τὴν ὁδὸν. ὅταν γὰρ ἐν ὁ ἰατρὸς μισῇ ⓦ καίμενον ἐν φθύῃ, ἐν ὁ καίμενος ⓦ ἰατρὸν ἀποστρέφηται, πότε δυνασθήσεται ὁ νοσῶν, ὅταν μήτε σκῆνος αὖδὲ καλῇ, μήτε τοὺς πρὸς αὖδὲ ἀπίῃ; πόνος γε ἔσεχεν ἐν ἀποστρέφῃ ἐν φθύῃς αὖδὲ; ὅπι ἀσεβὴς ὄζει; σκόπω δὴ τοῦτο δὴ προσέσεσαι ἐν θεραπεύειν,

Εκ τῆς πρὸς Κορ. α'. ὁμιλ. λγ.

α. Θεσσ. ε. ιδ.

β. Θεσσ. γ. δ.

πόλεων, ἵνα ἀναφήσης τοσοῦτα. Εἰ γὰρ διάβατα τοσεῖ, ἀλλὰ σὺ ὁ σαυτῆ ποιῆν ἐκελεύσθης· ἐπεὶ δὲ ὁ Ἰούδας διάβατα ἐνόησε, διὰ τοῦτο ἀπέλιπεν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἀπροστάτευτον. μὴ τοίνυν μηδὲ σὺ ἀπόκαμης· καὶ γὰρ πολλὰ ἀπωσάμενος μὴ ἀπαλλάξῃς τῆς ἀσεβείας αὐτὸν, καὶ τῷ ἀπαλλάξασθαι λήψῃ μισθὸν, καὶ τοῦ βασκανίσεις αὐτὸν θαυμάζειν σε τὴν ἡμερότητα· καὶ οὕτως εἰς Θεὸν ἡ δόξα ἅπασα αὔξηθήσεται. καὶ γὰρ θαύματα ποιῆς, καὶ νεκροὺς ἐγείρῃς, καὶ ὁποιωοῦν ἐργάσῃ, οὐδέποτέ σε οὕτω θαυμάσονται ἕλληνες, ὡς ὅταν ἴδωσι πρᾶον καὶ ἥμερον, καὶ γλυκὺν πρὸς ἐχθρὸν ὄντα. οὐ μικρὸν δὲ τοῦτο κατόρθωμα· πολλοὶ γὰρ καὶ τέλεοι ἀπαλλαγήσονται τοῦ κακοῦ. οὐδὲν γὰρ οὕτως ὀφείλεται διώκεσθαι, ὡς ἀγάπη. ἐκεῖνοις μὲν γὰρ σε καὶ ζηλοτυπήσουσι, τοῖς σημείοις, λέγω, καὶ τοῖς θαύμασιν· ὅτι τούτῳ δὴ καὶ θαυμάσονται καὶ φιλήσουσι· φιλοῦντες δέ, καὶ τῆς ἀληθείας ὀφλήψονται ὁδῷ πορευόμενοι. Εἰ δὲ σὺ μὴ θέλεις γνῶναι πιστὸν, μὴ θαύμαζε, μηδὲ ἐπίζητει, μηδὲ ἄπορα ὁμοῦ ζήτει, ἀλλ' ἔασον αὐτὸν τέως ἐπαινεῖν, φιλεῖν, καὶ εἰς τοῦτο ὁδῷ πορεύου πρῶτον. ἐπεὶ οὖν δημιουργὸς ἀρετῆς ἡ ἀγάπη, μὴ ἀκριβείας ἀπαιτῆς σὺ ταῖς ἑαυτῆ καταφυτεύσωμεν αὐτὴν ψυχαῖς, ἵνα ἡμῖν πολλὰ κομίσῃ τὰ ἀγαθὰ, καὶ βρύουσα αὐτὰς διηνεκῶς καρπὸν ἐχωμεν, καὶ ἀεὶ πληθόρᾳ, καὶ οὐδέποτε μαραινόμενον. οὕτω γοῦν καὶ τῶν αἰωνίων ὀφθησόμεθα ἀγαθῶν, ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὀφθῆναι τυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ καὶ ἀγαθῷ πνεύματι δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΑΚΑΚΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΞΙΚΑΚΙΑΣ ΚΑΙ μνησικακίας.

Εκ τῶν ἀ. λόγ. εἰς † Δαβὶδ, καὶ Σαὺλ.

Εκ τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸ, Εαν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σε.

Τί ἡμῖν τὸ ὄφελος τῶν ἐκεῖ καὶ τῶν ἐνταῦθα ἐπαίνων;

Ἵνα δὲ ἕτερον εἰς μέσον ἀγαγῃ χορὸν περὶ ὀφθείσης ἡμᾶς ἀφελέσθαι βουλομένους, ἀγαπητοὶ, ἣν μαρτυρίαν δώσωμεν δεξάμενον, καὶ ὅτι τούτῳ μάλιστα θαυμαστωθέντα; Εὗρον γάρ, φησι, Δαβὶδ τὸν Ἰεσσαὶ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου· ὃς οὐ μόνον ἐφώνησε καὶ ἐπόησε τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύοντας πολλάκις ἐξήρπασε τοῦ θανάτου. ὁ μὲν γὰρ Σαοὺλ οὕτως αὐτὸν ἐμίσει καὶ ἀπεστρέφετο, μετὰ πολλῆς ἐνεργείας, μετὰ καὶ λαμπάδας ἔφασκε καὶ τὴν ὅτι τοῦ Γολιὰθ σωτηρίαν, ὡς μηδὲ τῆς προσηγορίας ἀνέχεσθαι τῆς ἐκείνου μεμνῆσθαι. ἑορτῆς γάρ ποτε ὀφείσης, ὅπως δόλον αὐτῷ πλέξας τινὰ, καὶ χαλεπώτερον ἐπιβουλεύσας, οὐκ εἶδε προσηλούμενον, Ποῦ ἐστι, φησιν, ὁ υἱὸς Ἰεσσαί; καὶ παρεῖδεν οὐδεμίαν ἔχων εἰπεῖν, τὴν τοῦ φόβους δυσωπούσαν εἰς μέσον ἔφερε· τοῦτο προσδοκῶν ὀφθήσεσθαι αὐτοῦ τὴν λαμπρότητα. ὁ δὲ θυρῶν αὐτὸν ἔνδον ἐν τῷ σπηλαίῳ καθεύδοντα, οὐκ ἐκάλεσεν αὐτὸν υἱὸν Κὶς, ἀλλὰ τῷ τῆς πηγῆς ὀνόματι· Οὐ γὰρ μὴ ἐπαγάγω τὴν χεῖρά μου, φησιν, ὅτι χριστὸν τοῦ Κυρίου. οὕτω καθαρὸς ἦν ὀργῆς καὶ μνησικακίας ἁπάσης. χριστὸν Κυρίου καλῶν τοσαῦτα ἠδικηκότα, τοῦ αἵματος αὐτοῦ διψῶντα, μετὰ μυρίας ἀνδρείας πολλάκις αὐτὸν ὀφθέντα χρήσαντα ἀνελεῖν. οὐ γὰρ ἐσκόπει τί παθὼν ἐκεῖνος ἄξιος ἦν, ἀλλ' ἐσκόπει τί δὲ ποιῆσαι καὶ εἰπεῖν αὐτὸν πρέπον ἦν. τί τοῦτο; ὥσπερ ἐν δεσμωτηρίῳ λαβὼν ἐχθρὸν τετυφλωμένον δεσμῷ, καὶ τῇ τοῦ πόντου ἀνοχωρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοηθησόντων ἐρημίᾳ, καὶ τῇ τοῦ ὕπνου ἀνάγκῃ, οὐκ ἀπαιτεῖς δίκην οὐδὲ τιμωρίαν αὐτὸν; ἀλλ' οὐ μὴ ἐπαγάγω τὴν χεῖρά μου, λέγεις, ὅτι χριστὸν Κυρίου; ναὶ, φησιν. ὁ γὰρ τί παθὼν δίκαιός ἐστιν οὗτος ὁρᾶν νῦν, ἀλλὰ τί ποιῆσαί μοι πρέπον ἦν. ὑμεῖς μὲν οὖν αὐτὸν ἴσως θαυμάζετε, ὅτι οὐδενὸς ἐμνήσθη τῶν προελθόντων κακῶν· ἐγὼ δὲ ἕτερον πολλῷ μεῖζον αὐτὸν ἐκπλήττομαι. ποῖον δὴ τοῦτο; ὅτι οὐδὲ ὁ φόβος

αὐδοι τ̃ μηνότων ὥηστε πρὸς δ̃ Δαυὶδ χαρίσασθαι τ̃ ἐχθρόν (ἦδη γὰρ σαφῶς, ὅτι Δαυὶδ φυγὼν αὐτ̃ τὰς χεῖρας, πάλιν κατ' αὐτ̃ ἥσεται) ἀλλ' εἵλετο μᾶλλον αὐδοι κινδυνεύειν ἀπολύσας τὸν ἠδικηκότα, ἢ τῆς κατ' ἑαυτὸν ἀσφαλείας πρόνοιαν Δαυὶδ χαρίσασθαι τ̃ πολέμιον. καὶ ὅτι μὲν τ̃ μνήμην τ̃ προελθόντων, οὐχ ὁ φόβος τ̃ μελλόντων, οὐχ ἡ πρὸς ἐκεῖνα τὰ στρατηγήματα, οὐχ ἡ ἐρημία τ̃ τόπου, οὐ δ' ἦν τῆς σφαγῆς εὐκολία, οὐκ ἄλλο δεῖν ἀνέγραψεν αὐτὸν πρὸς τὸν φόνον· ἀλλ' ὥσπερ ἐνεργέτην τινὸς, καὶ τὰ μεγάλα αὐτὸν πεποιηκότος ἀγαθὰ, οὕτω τ̃ ἐχθρὸν καὶ λελυπηκότος ἐφείσατο, καὶ δ' κεφαλίδιον ἀποκόψας τ̃ ἱματίου, καὶ τὸν φακὸν τ̃ ὕδατος ἀφελόμενος, ἀπελθὼν πόρρωθεν, καὶ στὰς ἐβόησε, καὶ τ̃ Δαυὶδ ταῦτα προσεῖπεν· οὐχὶ πρὸς ἐπίδειξιν καὶ φιλοτιμίαν ποιῶν, ἀλλὰ Δαυὶδ τ̃ ἔργων αὐτὸν πεῖσαι βουλόμενος, ὅπι εἰκῇ καὶ μάτην προσώπθυεν αὐτὸν ὡς ἐχθρόν· καὶ Δαυὶδ τούτου αὐδοι πρὸς φιλίαν ἐπιστάσας, ἀπεύδων. Τὸ μὲν γὰρ ἁπλῶς ἐχθρὸν λυπήσαντα μὴ ἀμύνασθαι, θαυμαστὸν οὐδέν· τὸ δ' ἀνθρώπων ἐνεργετηθέντα πολλὰς καὶ μεγάλας ἐνεργεσίας, εἶτα ἀπὸ τ̃ ἐνεργεσιῶν ἐκείνων, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ πολλάκις ἀνελεῖν ἐπιχειρήσαντα τὸν ἐνεργέτην, λαβόντα εἰς χεῖρας, καὶ κύριον γενόμενον ἀνελεῖν καὶ αὐτὸν ἀφεῖναι, καὶ τῆς ἑτέρων ἐπιβουλῆς ἐξαρπάσαι, καὶ ταῦτα πάλιν τοῖς αὐτοῖς ἐπιθήσεσθαι μέλλοντα, τίνα ἂν καταλίποι λοιπὸν φιλοσοφίας ἐπιβολήν; τίνα δ' ἔχοιεν ἂν πονηρίας ἐπιβολὴν τὰ πρὸς τὸν Σαοὺλ εἰς τὸν Δαυὶδ ἐνδικήματα; ὁπότε γὰρ τ̃ πολεμίων ἀπολωλότων πρὸς τὸν Δαυὶδ, καὶ τῆς πόλεως ἑαυτὸν ἀνακτησαμένης, καὶ πρώτων ἐπινίκια θυόντων, τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων ἀπρώτων αἴτιον ὁ Σαοὺλ αἰτίαν ἐπιχείρησε. καὶ οὐδὲ τῆς εὐεργεσίας ἡ ὑπόθεσις τὸν μεμνῆσθαι καὶ πρὸς παίοντα κατασχεῖν ἐκώλυσεν, ἀλλ' ἅπαξ καὶ δὶς καὶ πολλάκις ἠκόντισε, βουλόμενος αὐτὸν ἀνελεῖν, καὶ τοιαύτας αὐτὶ τῶν κινδυνίων ἐκείνων ἐδίδου τὰς ἀμοιβάς. Δαυὶδ γὰρ ἐψεύσατο τ̃ χρὶ αὐτ̃, φησὶ, καὶ ὁ δόρυ ἐν τ̃ χρὶ τ̃ Σαοὺλ, καὶ ἦρε Σαοὺλ τὸ δόρυ, καὶ εἶπεν· Εἰ παίζω ἐν τ̃ Δαυίδ. καὶ ἐξέκλινε Δαυὶδ ἀπὸ προσώπου αὐτ̃, καὶ ἐπάταξε τὸ δόρυ ἐν τ̃ τοίχῳ. τίνα οὖν δῦ καὶ τῶν σφόδρα φιλοσοφεῖν δοκούντων, εἰς θυμὸν ταῦτα ἐξενέγκαι; ἀλλ' οὐκ ἠρέμει φυγεῖν μᾶλλον, καὶ τῆς πατρῴας οἰκίας ἐκπεσεῖν, καὶ πλανήτης εἶναι καὶ δραπετεύειν, καὶ παλαιπωρεῖσθαι τὸν ἀναγκαίων πορίζειν ἐφοδίων, ἢ τ̃ βασιλεῖ χαλεπὸν σφαγῆς αἴτιος. οὐ γὰρ ὅπως ἑαυτὸν ἐκδικήσειεν, ἀλλ' ὅπως ἐκεῖνον ἀπαλλάξῃ τ̃ πάθους ἐσκόπει· Δαυὶδ τοῦτο τῶν ὀφθαλμῶν ἑαυτὸν ἐξήγαγε τ̃ ἐχθροῦ, ὥστε ἐπισύραι τὸν ὀργὴν, καὶ καταφεῖλαι τὸν φλεγμονὴν, καὶ ἀναμνησθῆναι τὸν βασκανίαν. βέλτιον γὰρ ἐμὲ, φησὶ, ταλαιπωρεῖσθαι καὶ μυρία πάσχειν δεινὰ, ἢ τοῦτον ἀδίκου σφαγῆς πρὸς τ̃ Θεῷ κρίνεσθαι. τί τοίνυν ἦν δ' ἴσον τῆς ἡμερότητος ἐκείνης καὶ ἀδαμαντίνης ψυχῆς, ὅπι πενίαν ἀντὶ πλούτου, καὶ ἐρημίαν αὐτὶ πατρίδος, καὶ πόνους καὶ κινδύνους αὐτὶ τρυφῆς καὶ ἀδείας εἵλετο, ἵνα ἐχθρὸν ἀπαλλάξῃ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀπιστείας; ἵνα οὐκ δῦ ἔπεισε ταῦτα ἐκτελεσθῆναι καὶ ἄμεινον κατεσθίειν τὸν ἐχθρὸν, καὶ ἀπαλλαγῆναι τῆς βασκανίας; ἀλλὰ τὸν ἐμὸν ἐχθρὸν καὶ ἀπολωλεσθαι τὸν ἀδελφὸν τοιοῦτον ἔστεισε πρὸς φιλανθρωπίαν ὑπερμφυᾶ, ἀλλ' ἐβίασε καὶ πάνυ καλῶς ἔχειν ζητῶν τὸν ἠδικηκότα μὴ δεῖν, ἀδικηθέντα δ' τὰ ἔσχατα, καὶ μυρία αὐτὸν δι' αὐτὸν ποιήσαντα ἀγαθὰ. καὶ οὐκ εἰδὼς εἰς αὐτὰ λοιπὸν τ̃ Δαυὶδ ἐμπίπτει τὰ δίκτυα. ἰδοὺ γὰρ ἐκεῖ σπήλαιόν, φησὶ, καὶ εἰσῆλθε Σαοὺλ κοιμᾶσθαι· Δαυὶδ δ' καὶ οἱ ἄνδρες αὐτ̃ τὸ πρὸς δυσμὰς σπήλαιον ἐκάθηντο. καὶ εἶπον οἱ ἄνδρες Δαυὶδ πρὸς αὐτὸν· ἰδοὺ ἡ ἡμέρα, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, δίδωμι ὁ ἐχθρόν σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ποιήσεις αὐτῷ δ' ἀρεστὸν τὸ ὀφθαλμοῖς σου. καὶ ἀνέστη Δαυὶδ, καὶ ἀφείλετο δ' πτερύγιον τῆς διπλοΐδος Σαοὺλ λαθραίως. καὶ μετ' ταῦτα ἐπάταξε τὸν Δαυὶδ ἡ καρδία αὐτ̃, ὅπι ἀφείλετο δ' πτερύγιον τῆς διπλοΐδος, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἄνδρας αὐτ̃· μηδαμῶς μοι πρὸς Κυ-

Εκ τ̃ α. λογ. εἰς τὸν Δαυὶδ καὶ τὸν Σαούλ.

χ. ἀφεῖ αὐ ἔχο πονη ἄρπ

χ. πάν μὴ ἀν ἐξενέ πρεσπ λοιπὸν Δαυὶδ πονίαν

χ. αὐτ

εἰου ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ κυρίῳ μου, τοῦ ἐπιτιμῆσαι τῇ χειρὶ μου ἐπ' αὐτόν, ὅτι χειρὸς Κυρίου ἐστὶν· ὡς δὲ ἐγὼ ἔλεγον· ἵλεώς μοι Κύριος, εἰ γὰρ καὶ αὐτὸς βουληθείη, μὴ συγχωρήσαί μοι τοῦτο ποτὲ ἐργάσασθαι, μηδὲ ὑπιτρέψαι εἰς τοῦτο ἐλθεῖν τὸν ἀμύρτωλον. τί τούτης ἥμοιτ' ἂν τῆς ψυχῆς ἡμερώτερον; ἆρα ἂν ἄφρον τοῦτον ἐρεῖς μὴν τ' ἐν ἀνθρωπίᾳ φύσει ἀπελικίῳ πολιτείαν ὑπερβεβηκόμιον; ἀλλ' οὐκ ἂν ἀνάσχοιντο οἱ θεῖοι νόμοι. διὰ γὰρ τί, εἰπέ μοι, ταχέως ἔλυσε τοιαύτην ὀργὴν θῦσαι τῷ Θεῷ; καὶ τί λέγω θῦσαι; μὴ καταθῦσαι δὲ [οὖν] τὸν λελυπηκότος, τίς γὰρ ῥᾳδίως ἂν ἐμείνεν; εἶδες τὸν Δαβὶδ ταῖς δίκτυα πεπαμένα, καὶ ὃ θήραμα ἐναπειλημμένον, καὶ τὸν κυνηγέτην ἑστῶτα, καὶ πολλὰς ἐκκελευομένους βαπτίσαι ὃ ξίφος εἰς ὃ τοῦ πολεμίου σῆθος; θέα μοι λοιπὸν καὶ τὴν φιλοσοφίαν· θέα μοι τὴν παλαιὰν, τὴν νέαν, τὴν στέφανον. καὶ γὰρ σάλπιγξ ἐστὶν ὃ σπλάγον ἐκεῖνο, καὶ πάλη θαυμαστή τις ἐγένετο καὶ παράδοξος. ἐπάλαιε μὲν γὰρ ὁ Δαβὶδ, ἐπίκτυε δὲ ὁ θυμὸς, καὶ ἐπάλαιε Σαοὺλ ἔκειτο, καὶ ἀγωνοθέτης ἦν ὁ Θεός. καὶ γὰρ οὐκ ἐαυτὸν μόνον καὶ τὴν ὑπιθυμίαν τὴν ἑαυτοῦ ἦν αὐτῷ ὁ πόλεμος, ἀλλὰ καὶ οὐκ ἐκείνου πρόνοια στρατιώτης. εἰ γὰρ καὶ φιλοσοφεῖν ἤθελε, καὶ φείδεσθαι τοῦ λελυπηκότος, εἰκὸς ἦν καὶ δεδικέναι αὐτὸν ἐκείνες, μή ποτε καὶ συγκόψωσιν αὐτὸν ἐν ᾧ σπλαίῳ, ἅτε λυμεῶνα καὶ προδότην αὐτὸν ὄντα τῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τὸν κοινὸν ἐχθρὸν αὐτῶν σῴζοντα. καὶ γὰρ εἰκὸς ἦν ταῦτα αὐτοὺς συλλογίζονται λέγειν· πολλάκις καὶ φυγάδες ἐγένοιμθα ἡμεῖς, καὶ οἰκίας καὶ πατρίδος καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐξεπέσομθα, καὶ τῶν δυσχερῶν ἐκείνων πάντων ἐκοινωνήσαμεν· καὶ σὺ τῶν κακῶν τούτων τ' αἴτιον εἰς χεῖρας λαβὼν ἀφῆναι σῴζειν, ἵνα μηδέποτε τῶν κακῶν τούτων ἡμεῖς ἀναπνεύσωμεν; καὶ ἀσυνδάζων τ' ἐχθρὸν ἐξασῶσαι πρόδηλος τοῖς φίλοις; καὶ τὰ ταῦτα δίκαια; εἰ γὰρ τῆς ἑαυτοῦ καὶ ἀφροντίς σωτηρίας, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας φείσασθαι ψυχῆς. καὶ λυπεῖ σε τὰ παρελθόντα, ἐκεῖνα μέμνησαι τῶν κακῶν, ὧν ἔπαθες πρὸς αὐτόν; καὶ σῴζει τὰ μέλλοντα ἀνέλε, ἵνα μὴ μείζονα καὶ χαλεπώτερα ἀποστῶμεν κακά. ἀλλ' ἐκεῖνο τούτων ὁ δίκαιος ἐκεῖνος ἐπελογίζετο. ἀλλ' εἰς ἐνέβλεπε μόνον, ὅπως τὸν τῆς ἀνεξικακίας ἀναδήσαιτο δρυπόσπαγα στέφανον. ἐκεῖνο γὰρ ἦν αὐτῷ ἄτοπον θαυμαστόν, εἰ μόνος ὢν καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐφείσατο τοῦ λελυπηκότος, ὡς νῦν παράδοξόν ἐστιν, ὅτι πρὸ ὀκτὼ ἑτέρων αὖθ' τοῦτο ἐποίησε· καὶ ἑταίρων ἐκ ὑπειικῶν δὲ ἀνθρώπων ἐς μετείων, ἀλλὰ στρατιωτῶν καὶ πολεμῶν μεμαθηκότων, ἐς τοῖς πολλοῖς ἀπεγρωκότων πόνοις, καὶ μικρὰν ἀναπνεύσαν ὑπιθυμούντων, καὶ εἰδότων ὅτι τῶν κακῶν ἡ λύσις πᾶσα ἐν τῇ τοῦ πολεμίου σφαγῇ τότε ἔκειτο. καὶ μόνον ἦ λύσις κακῶν, ἀλλὰ ἐς μυρίων κτήσεις ἀγαθῶν. ἐκεῖνο γὰρ ἐκώλυεν, ἐκείνου σφαγέντος, ὅτι τῶν ὤμων ἀναβῶσαι τὴν βασιλείαν. ἀλλ' ὅμως τοσούτων ὄντων τῶν προσκυνούντων, ἴδρυτο ὁ γυναῖος ἐκεῖνος πάντων πολεμίων τούτων, ἐς ὡς σῶσαι φείσασθαι τοῦ πολεμίου. μέγα μὲν οὖν ὃ καὶ τοῦτο ἵνα τῶν οἰκείων πολεμίων ἐγκρατὴς γένηται παθῶν· πολὺ δὲ μεῖζον, ὃ καὶ ἑτέρους δυνηθῆναι πῶσαι τ' αὐτοῦ αὐτῷ κτήσασθαι γνώμης. Καίτοι πολλοὶ τῶν ἐχθρῶν καὶ ⓐ δοκούντες φιλοσοφεῖν, καὶ αὐτοὶ μὴν κατασβέσαντες τὸν ἐχθροὺς ἐκώλυσαν, ὑφ' ἑτέρων δὲ αἱρεθέντες, μέλλοντας οὐκ ἂν ἔλυσε τὸ κωλῦσαι. ὁ δὲ Δαβὶδ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὥσπερ ἵνα καταθηκίαν λαβὼν, ἐς μέλλων αὐτῆς θύμους διδόναι, οὕτως οὐ μόνον αὐτὸς οὐκ ἥψατο τοῦ πολεμίου, ἀλλὰ ἐς τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ βουλομένους αἰρεῖν ἐκώλυσε, σωματοφύλαξ αὐτοῦ πολεμίου γινόμενος, καὶ δορυφόρος ἄριστος. ὥστε οὐκ ἂν τις ἀμύρτοι ⓑ Δαβὶδ μᾶλλον κινδυνώσας τότε περιπεπωκέναι εἴποι, ἢ ⓒ Σαούλ. οὐ γὰρ ⓒ τυχόντα ἀγῶνα ἐπέμεινε, πρωτοτύπως ἀσυνδάζων αὐτὸν ἐξελέσθαι τῆς ὑπερβολῆς τοῦ πρὸς ἐκείνου· οὐδὲ οὕτω ἐδεδοίκει μέλλων αὐτὸς ἀποστάτης, ὡς ἐδεδοίκει μή ποτε τὸν στρατιώτην τις ἐν θυμῷ ἔχων ἀφέληται τὸν ἄνθρωπον. ἐχρῆτο γὰρ τῇ δικαιολογίᾳ τοιαύτην συνέθηκε, καὶ κατηγόρουν μὲν ἐκείνοι, κατηγόρει δὲ ὁ καθεύδων, ἀπελογεῖτο δὲ ὁ πολέμιος, ἐδίκαζε δὲ ὁ Θεὸς, καὶ τὸν τὸν Δαβὶδ ψῆφον ἐκύρωσεν. οὐ γὰρ ἀνθ' ὧν Θεοῦ ῥοπὴν ἴδρυτο ἀνθρώπων

Ex τῷ 6. λόγῳ τοῦ ἐν τῷ Δαβὶδ καὶ τὸν Σαούλ.

μαγομιδόων ἐκείνων ἀθεμίτως· ἀλλ' ἢ τῦ Θεοῦ χάρις ἰῶ, ἢ τοῖς χείλεσιν ἐγκαθημένη τῦτο, καὶ πειθώ τινα διδοῦσα τοῖς ῥήμασιν ἐκείνοις. [ἆρα ἰυχί καὶ] ἐντεῦθεν μάλιστα αὖ τις αὐτὸν θαυμάσειε μεγαλοψυχίας, ὅτι τ' ἐχθρὸν εἰς χεῖρας λαβὼν καθεύδοντα καὶ ἀκίνητον μένοντα, καὶ οὐδὲν δυσάμυνον ἐργάσασθαι, οὐ μόνον αὐτὸς οὐκ ἀμύνεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἑταίρους βουλομένους ἐκώλυσεν; ἆρα πῶς ἰῶ εἰκὸς αὐτοῖς προσέχειν ἐκείνῳ λοιπόν, μᾶλλον ἢ ὅσης φιλίας ἀρχεῖσθαι πρὸς αὐτόν; εἰ γὰρ μυρίας ψυχὰς εἶχον λοιπόν, οὐκ ἂν ἑτοίμως ἁπάσας ἐπέδωκαν ὑπὲρ τῦ στρατηγοῦ, ἔργῳ μαθόντες ἐν τῇ πολεμίου κηδεμονίᾳ τὸν πρὸ τοῦ οἰκείας φιλίας; ὁ γὰρ πρὸ τοῦ λελυπηκὼς πρᾶος καὶ ἥμερος ὤν, οὐ πολλῷ μᾶλλον πρὸ τοῦ φιλοῖκῶς διακειμένους οὕτως ἐμίσησε διακεῖσθαι; ἆρ' οὐκ ἂν τις εὐκαίρως ἐντεῦθεν ἀποδείξειεν, ὅτι μέγιστον ἔσται τρόπαιον φεισάμενος τῦ Σαοὺλ ὁ Δαβὶδ, ἢ ὅτε τ' Γολιὰθ κατὰ τὸν ἐγχε, καὶ τὸν τῦ βαρβάρου κεφαλὸν σκαπέτημα; καὶ γὰρ αὕτη λαμπροτέρα ἐκείνης ἡ νίκη, καὶ τὸ τρόπαιον ἐνδοξότερον. ἐκεῖ μὲν γὰρ καὶ σφενδόνης ἐδεήθη τὸ λίθου, καὶ πρὸς ἀπόξεως· ἐνταῦθα δ' πρῶτα ὁ λογισμὸς ἐγίνετο, καὶ χωρὶς ὅπλων ἡ νίκη κατώρθωτο, καὶ αἱμαγμοῦ τὸ τρόπαιον ἵστατο. ἐπεὶ οὖν τὸν καλὸν ταύτην καὶ θαυμασιὸν νίκην ἐνίκησεν, ἀνέσει λοιπὸν τὸ ὕπνου ἡ τῶν ἀγώνων ὑποθέσεις ὁ Σαοὺλ, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ παλαίου, τῶν εἰς αὐλὸν γεγυμνασμένων εἰδὼς οὐδέν. ἐξῆλθε δὲ καὶ ὁ Δαβὶδ ὅπαθεν, ἐλευθέροις λοιπὸν ὀφθαλμοῖς πρὸς τ' οὐρανὸν βλέπων· ἐξῆλθε, οὐ κεφαλὴν βαστάζων βαρβάρου, ἀλλὰ θυμὸν νενεκρωμένον, καὶ ὀργὴν ἐκνευρισμένην, καὶ τῷ πολεμίῳ μυρία πεπώματα δοὺς· ὃν μὲν Σαοὺλ ἐδικαίωσας, τὸν δ' ἀληθῶς ἐχθρὸν, τὸν Δαβὶδ, πολλαῖς κατακεντήσας πληγαῖς· ἐξῆλθε τὸν δεξιὸν μὲν τῆς κεφαλῆς ἐστεφανωμένον ἔχων· δεξιὰν ἐκείνην, ἣ τὸ ξίφος ἴσχυσε καταρρὸν ἐξενεγκεῖν, καὶ δυσμάχητον τῷ Θεῷ δόξαι τὸν μάχαιραν, καὶ πρὸς τοσοῦτον ἀντιτῆναι θυμοῦ ῥύμην· ἐξῆλθε μετὰ τοσαύτης πρεπούσης εὐφημίας, μᾶλλον ὅσης ἃ πρὸς τῶν ᾠδῶν ἀπὸ τῆς καμίνου. καθάπερ γὰρ ἐκείνους ἡ καταίσχυσε τὸ πῦρ, οὕτω καὶ τοῦτον ἡ πυρὰ τῆς ὀργῆς οὐκ ἐνέφρησε. κἀκείνοις μὲν τὸ πῦρ ἔξωθεν ὁμιλοῦν, οὐδὲν ἐποίησεν· οὗτος δ' ἔνδοθεν ἔχων τὸν ἀνθρακας καιομένους, καὶ τὸν δεσπότην ἔξωθεν τῦ καμίνου ἐπικαίοντα, ἀπὸ τῆς ὄψεως τὸ ἐχθροῦ, ἀπὸ τῆς φαιδρότητος τοῦ προσώπου, ἀπὸ τῆς θυμηδίας τῆς κατὰ τὸν σφαγὸν, ἀπὸ τῆς ἐρημίας τῶν βοηθούντων, ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν προελθόντων κακῶν, ἀπὸ τῆς τῶν μελλόντων ἀγωνίας (καὶ γὰρ τὸ τὸ κληματίδος καὶ πίστις τὸ ξυπνοῦ, τὸ πολλῶν τῶν τῦ Βαβυλωνίου ἀναπλόντων κάμινον λαμπροτέραν ἀπέφηνε τὸν φλόγα) οὐκ ἐνεφρήσθη, οὐδὲ ἔπαθέ τι τοιοῦτον, οἷ εἰκὸς ἦν· ἀλλ' ἐξῆλθε καθαρὸς καὶ ἀνέπαφος. Ἐξελθὼν τοίνυν ὁ Δαβὶδ ὅπαθεν τὸ Σαοὺλ, ἐβόησε λέγων, Κύριέ μου βασιλεῦ. καὶ ἀνέβλεψε Σαοὺλ ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἔκυψε Δαβὶδ ὅτι προσωπον αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. ἀρά γε τοῦτο τὸ σῶσαν τὸν ἐχθρὸν ἐλάττονα φέρει τὸν ἔπαινον; ὅτι αὐτὸς σώσας αὐτὸς προσκυνῶς τὸν σωθέντα, καὶ βασιλέα καλεῖ, καὶ δοῦλον ἑαυτὸν ὀνομάζει, καὶ πάντα ποιεῖ, ὥστε ἐκείνου καταιδεῖσθαι τὸ [φρόνημά τε καὶ] φύσημα, καὶ τὸν θυμὸν καταμαθήσασθαι, καὶ τὴν βασκανίαν ἀνελεῖν; ἀλλ' ἀκούσωμεν καὶ τῆς ἀπολογίας αὐτῆς. Ἵνα τί ἀκούεις τῶν λόγων τὸ λαοῦ λέγοντος, ἰδοὺ Δαβὶδ ζητεῖ τὴν ψυχήν σου; ἰδοὺ ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου σήμερον, ὡς παρέδωκέ σε Κύριος εἰς τὰς χεῖράς μου ἐν τῷ σπηλαίῳ, καὶ οὐκ ἠβουλήθην ἀποκτεῖναί σε, καὶ ἐφεισάμην σου, καὶ εἶπον, οὐκ ἐποίσω τὴν χεῖρά μου ὅτι τὸν κύριόν μου, ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστί· καὶ ἰδὲ δὴ ὁ πατὴρ τῆς διπλοΐδος σου ἐν τῇ χειρί μου, ὃ ἐγὼ ἀφεῖλον, καὶ οὐκ ἀπέκτεινά σε. οὐ γὰρ ἂν, εἰ μὴ πλησίον ἐνόμιζον, φησί, καὶ τὸ σώματος ἐγγὺς ἔσηκα τὸ σὸ, ὃ μέρος δὴ ἔκοψα τὸ ἱματίου. καὶ γὰρ εἰ μὴ ἔκοψεν, ἀδαμόθεν ἑτέρωθεν εἶχε πιστώσασθαι τὸν ἐχθρόν. πῶς γὰρ ὁ μὴ τοσαύτης εὐεργεσίας πολεμῶν τῶν μηδὲν ἠδικηκότι, ἐδώκατο ἀποπλεῦσαι, ὅτι ἀδικηθεὶς ἕτερος τὸν ἀδικήσαντα λαβὼν εἰς χεῖρας ἐφείσατο; νυνὶ δ' ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν τῆς αὐτῦ προνοίας παρέχετο, καὶ αὐτὸν

α. Βασ κ.δ.θ.

χ. τὸν Δα Σὶδ

χ. ἀπήρα

χ. ῥῶν

παρέλθ

αὐτὸν τὸν ἐχθρὸν, καὶ δικαιῶ καὶ μάρτυρα καλεῖ τῆς οἰκείας κηδεμονίας, οὑτωσὶ λέγων· γνῶθι καὶ ἴδε σήμερον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ χειρί μου ἀθέτησις· καὶ σὺ δεσμεύεις τὴν ψυχήν μου τοῦ λαβεῖν αὐτήν. οὕτως ἰῶ ἄτυφος καὶ κενοδοξίας καθαρὸς ἁπάσης, καὶ πρὸς ἓν ἐβλεπε μόνον, τὴν τοῦ Θεοῦ ψῆφον. φησὶ γάρ, Κείναι ὁ Θεὸς δυὰ μείζονι ἐμοῦ καὶ σοῦ. τοῦτο ὃ εἶπεν, οὐχὶ κολασθῆναι βουλόμενος ⟨W⟩ ἀνδρα, οὐδὲ πιμφείδω τῆς ἀυτοῦ λαβεῖν, ἀλλὰ φοβηθεὶς τὴν μνήμην τῆς μιαιφονίας κρίσεως· ὅτι οὐκ ἂν ἐτόλμησε καλέσαι ⟨W⟩ ἀναίδεστέρον δικαστήν, & ἐπ' αὐτοῦ τὸν δίκαιον εἰσαγαγεῖν, εἰ μὴ σφόδρα ἰῶ πεπεισμένος ἑαυτόν, ὅτι πάσης ὑποβολῆς ἰῶ καθαρὸς καὶ ἀμέτοχος. τίς οὖν ἂν ἐκπλαγείη, τίς οὐκ ἂν θαυμάσειε τὸν ψυχαῖον ἐκεῖνον καὶ ἀδαμαντίνου ψυχῆς [τοῦ Δαβίδ;] ὅτι πολλὰς & μεγάλας ἀνδρείας ἔχων ἀριθμεῖν τῷ Σαοὺλ καὶ ἐδυνάτο, εἴπερ ἐβούλετο, εἰπεῖν, ὅτι τοῦ βαρβαρικοῦ πολέμου καθαίρων κατακλυσμοῦ τινος ἅπασαν μέλλοντος ἀναδύρειν τὴν πόλιν, κατεπηγότων ὑμῶν & δεδοικότων, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθανεῖσθαι προσδοκώντων, ἐγὼ προῆλθον, οὐδενὸς ἀνταγωνίσαντος, ἀλλ' οὐ σοῦ κωλύοντος & κατέχοντος, οὐκ ἰωεχόμην, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀλλοτρίαν ἀπειλὴν ἐπήδησα, καὶ ⟨W⟩ πολέμιον ἐδεξάμην, καὶ τὴν κεφαλήν ἀπέτεμον· καὶ ὥσπερ τινὰ χαλάζαν ῥύμην ἐξέχεα τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων ἐκείνων, καὶ τὴν πόλιν σεσωμένην ἔσησα· καὶ δι' ἐμὲ σὺ μὲν τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ψυχήν, ⟨Φ⟩ οἱ λοιποὶ πάντες μετὰ τῆς ψυχῆς, τὴν πόλιν καὶ τὰς οἰκίας, τὰ παιδία & τὰ γυναῖα ἔχοιτε· καὶ μετ' ἐκεῖνο ἦλθε πάλιν ἑτέρους, οὓς κατώρθωσε πολέμους, οὐκ ἐλάττους ἐκείνου· καὶ ὅτι ἄταξ καὶ δίς καὶ πολλάκις ὑπεχρήσαντος ἀνελεῖν, καὶ ὃ δόρυ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς ἀφέντος οὐκ ἐμνησικάκησε, καὶ ἕτερα πολλῷ πλείονα τούτων καὶ μείζονα. ἀλλ' οὐδὲν τούτων εἶπεν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν συμβαίτων, τὴν ἀπολογίαν ποιῆται μόνον, ὅτως εἰπών· γνῶθι καὶ ἴδε σήμερον, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ χειρί μου κακία, οὐδὲ ἀθέτησις· καὶ σὺ δεσμεύεις τὴν ψυχήν μου τοῦ λαβεῖν αὐτήν. τίνα οὖν αἰτίαν τοιαῦτα κατακλάσει ῥήματα; ὅτι οὐχὶ ὀνήσασαν αὐτὸν τὰς ἐργασίας ἐβούλετο, ἀλλὰ πεῖσαι μόνον, ὅτι τῶν φιλούντων καὶ κηδομένων, οὐχὶ τῶν ὑποβαλλόντων καὶ πολεμούντων ἐστί. Καὶ σὺ τοίνυν ὅταν εἰς χεῖρας ⟨W⟩ ἐχθρὸν λάβῃς ⟨W⟩ σὸν, μὴ τοῦτο σκόπει, ὅπως αὐτὸν ἀμυνόμενος καὶ μυρίας πλιὼν λοιδορίας ἐκπέμψῃς, ἀλλ' ἵπως αὐτὸν θεραπεύσῃς, ὅπως αὐτὸν ἐπανάγῃς πρὸς ὑπείκειαν, καὶ μὴ πρότερον ἀπαύστῃς πάντα ποιῶν καὶ λέγων, ἕως ἂν θελχθῇ τῇ πραότητι τῆς ἐκείνου ὠμότητος. ὅταν οὖν καὶ ὁ Δαβὶδ ἐποίησεν, ὁρῶν ⟨W⟩ πολέμιον τῆς αὐτοῦ σωτηρίας ὁπλιζόμενον, καὶ πάντα ἀφεὶς τοῦτο κινοῦντα, ὃ μόνον οὐκ ἠγρίανεν, ἀλλὰ καὶ εἰς πλείονα ἦλθε συμπάθειαν· καὶ ὅσῳ μείζονα ἐπεδέχθυσι, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν ἐδάκρυε, καὶ ὃ πρότερον ἀπέκτη πάντα ποιῶν, ἕως καὶ αὐτὸν ἀπολογήσασθαι προσκύσασε μετὰ δακρύων καὶ ὀφθαλμῶν. ὅπου γὰρ ἤκουσεν εἰπόντος αὐτοῦ, Κύριέ μου βασιλεῦ, οὐκ ἐωέγκεν ἀδακρυτὶ ἑαυτὸν ἀκοῦσαι τὸν φωνὴν ὁ Σαοὺλ, ἀλλ' ὠμωξε καὶ πικρὰν ἀφῆκε φωνὴν, καὶ μέγα ὠλολύξε καὶ εἶπε· Δίκαιος σὺ ὑπὲρ ἐμέ· ὅτι σὺ μὲν ἀνταπέδωκάς μοι ἀγαθά, αὐτὶ τῆς ὑποβουλῆς, ἀντὶ τῆς σφαγῆς, αὐτὶ τῶν μυρίων κακῶν ἐκείνων· ἐγὼ δ' ἀνταπέδωκά σοι κακά· καὶ οὐδὲ ὅτως ἐνόμιζον βελτίων, ἀλλὰ μὴ τὰς ἐργασίας ἐκείνας ἐπίμενα τῇ πονηρίᾳ· καὶ οὐδὲ οὕτω μετεβάλλω, ἀλλὰ διέμενας ⟨W⟩ σαυτῷ τηρῶν ζόφον, καὶ πάλιν ἡμᾶς ὑποβουλεύοντας ἐργατῶν, καὶ ἀπηγειλάς μοι σήμερον, ἃ ἐποίησάς μοι ἀγαθά· ὡς ἀπέκλεισέ με Κύριος εἰς χεῖράς σου, & οὐκ ἀπέκτεινας με. τί τοῦ Δαβὶδ γένοιτ' ἂν μακαριώτερον, ὃς ὁ βεβαχεία καὶ ἐσθ ῥοπῇ οὕτω ⟨W⟩ ἐχθρὸν μετέρρυθμισε, καὶ ψυχῆς αἵματος καὶ σφαγῆς διέλυσαν λαβών, εἰς φιλίους ἐπέβαλεν ἀθέσμους καὶ ὀλοθυγμούς; οὐχ οὕτω τὸν Μωϋσέα θαυμάζω, ὅτι ἀπὸ πέτρας ἀκροτόμου ὑδάτων πηγὰς ἐξήγαγε, ὡς θαυμάζω τοῦτον, ὅτι ἐξ ὀφθαλμῶν τοιούτων πηγὰς δακρύων κατήγαγε. ἐκεῖνος μὲν γὰρ τὴν Φύσιν ἐδίκησεν· οὗτος δὲ τῆς

a. Βασ κδ. 15.

Ex 22. Γ. λέγ. πρὸς κατὰ τὸν Δαβὶδ, & τὸν Σαούλ.

a. Βασ. κδ. 18.

προαιρέσεως προσεγλύετο. ὁ κῆφις ἐπάταξεν ἐν τῇ ῥάβδῳ τὸν λίθον· οὗτος ἔκρουσε τὴν λύ-
γῳ τὴν καρδίαν, οὐχ ἵνα λυπήσῃ, ἀλλ' ἵνα καθαρὰν ἐργάσηται ἡ προσιωῦ. ὅσον οὖν αὐ-
τὸν ἐπαινῶ διὰ τὴν οἰκείαν ταραχὴν, μᾶλλόν ὡδὲ θαυμάζω διὰ τὴν Σαοὺλ μεταβο-
λήν. τῶν γὰρ τῶν οἰκείων κρατήσας παθῶν πολὺ πλέον ὅτι, ὃ, ἐς τῆς ἑτέρων προσεγλύεται
μανίας, ἐς φλεγμαίνουσαν καταστεῖλαι καρδίαν, ἡ τοσαύτην ἀπὸ τοσαύτης ἐρ-
γάσασθαι ζάλης, ἡ ὀφθαλμὸς φόνου βλέποντας, δακρύων ἐμπλῆσαι θερμῶν. ἡ τοῦτο ἐστιν
ὁ πολλῆς ἐκπλήξεως γέμει ἡ θαύματος. ἡ γὰρ εἰ μὴ τῶν ὑπεικόντων καὶ μετοίων αἰθέρ-
των ἰῶ ὁ Σαοὺλ, ὑ μέγα ἰῶ σφόδρα ἐπιμαγαγεῖν αὐτὸν πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρετήν. ὃ δ'
ἐκτεθηπιωμένον ἡ πρὸς ἑαυτὸν καχέξαντα, ἡ πρὸς σφαγὴν ἐπιζήμιον ὁρ-
μὴν ἀφαιρούσας πᾶσαν τὴν πικρίαν ἐμέσας ἐκείνῳ, τίνα οὐκ ἂν ἀπο-
κρύψιεν τῶν πώποτε ὅτι διδασκαλίαν φιλοσοφίας βεβοηθηκότων; ἐπαίνου μὲν γὰρ ἄξιον καὶ
μείζονος θαύματος, ἡ ὃ μὴ βαστάσας ὃ ξίφος, μηδὲ ἀποτεμεῖν τὴν πολεμίαν ἐκείνου
κεφαλήν. ὃ δ' ἡ αὐτὸν αὐτῷ μεταβαλὼν τὴν προαίρεσιν καὶ βελτίω ποιήσας, ἡ πρὸς
τὴν οἰκείαν αὐτὸν ἐπανακάμψαι μεταγαγεῖν, τίνα δῆτα χρὴ λοιπὸν φιλοσοφίας ὑπερβολήν;
ἀλλ' ὁ πολλοὶ τῶν αἰθέρων, ὑ μόνον τὸ πρὸς ἑαυτὸν ἐχθροὺς ὁμιλίας ἀπείργεσιν ἑαυτῶν,
ἀλλ' οὐδὲ τὴν ὄψιν ἰδεῖν ἀνέχονται τὴν ἐκείνων, οὐδὲ τῆς φωνῆς ἀκοῦσαι. ὁ δὲ Δαβὶδ οὐχ
οὕτως· ἀλλὰ καὶ τὸ ἐχθροὺς ἔσωσε, καὶ πρότερος ἐτίμησε προσειπών, κύριέ μου βασιλεῦ.
καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ πιστὸν ὅτι πρόσωπον αὐτοῦ, προσεκύνησεν αὐτόν· καὶ τί μηθὲν
ὸν τῷ εἰπεῖν ἐκεῖνον, τέκνον Δαβὶδ, πάλιν μείζονος ἀντετίμησεν εἰπών· δοῦλός σου, κύριέ
μου βασιλεῦ. τίς αὖ χρὴ μείζονα ταύτης δυνεξικακίαν εἰπεῖν; ἐκεῖνος μὲν ἐκ τῆς ψυχῆς αὐ-
τῆς εὐεργετηθεὶς εἰς συλλέξαι τὸν εὐεργέτην ἤγαγε· οὗτος εὐεργετήσας διαστόλην εὐεργε-
τηθέντα ὠνόμασε. τέκνον μέ, φησιν, ἐκάλεσεν, ἐγὼ ὃ ἀγαπῶ ἡ τέρπω, ἐὰν δοῦλόν με ἔ-
χῃς, μόνον μὴ τῆς ἀποδιδρᾶς τὴν ὀργὴν, μόνον μὴ τῆς μηδὲν ὑποπτεύειν πρὸς ἐμὲ πονηρὸν,
καὶ μὴ νομίζειν βέβουλαι εἶ) καὶ πολέμιον. καὶ ὅσα ὅσον ὁ κέρδος εἰργάσατο. βέβηλ
γὰρ εἶπε τοῦτο, οὐκ ἐψεύγκαν ἐκεῖνος ἀδακρυτὶ λοιπὸν ταύτην ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν, ἀλλ'
ὁλοὰ λυξε πικρὸν τὴν ὑγίειαν τὴν ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τὴν φλεγμονὴν, ἐῶ ὁ Δαβὶδ ἐθέρμηνε,
διὰ τῶν δακρύων δηλονότι. πόσων οὐκ ἀν εἴη τεφθόνων ἄξιος ὁ Δαβὶδ, ὅτι οὕτω τῇ ἑαυτῶν
ταραχῇ καὶ ὑπεικείᾳ τῶν Σαοὺλ προσεγλύετο, ὡς καὶ τῆς οἰκείας αὐτὸν πεῖσαι καταγνῶ-
ναι ὠμότητος, καὶ τὴν ἐκείνου αὐμνεῖν ἀρετήν; εἰ γάρ τις εὕροι τὸν ἐχθρὸν αὐτῶν, φησιν, ἐν
θλίψῃ, καὶ ἐκπέμψῃ αὐτὸν ἐν ὁδῷ ἀγαθῇ, καὶ Κύριος ἀνταποδῷ αὐτῷ ἀγαθὰ, καθὼς
πεποίηκας σὺ μετ' ἐμοῦ σήμερον· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ γινώσκω ὅτι βασιλεύων βασιλεύσῃς, καὶ στή-
σεται ἡ βασιλεία Ισραὴλ ἐν τῇ χειρί σου. καὶ νῦν ὄμοσόν μοι κατὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα μὴ ἐξολε-
θρεύσῃς τὸ σπέρμα μου ὀπίσω μου, καὶ μὴ ἀφανίσῃς τὸ ὄνομά μου ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. καὶ
πόθεν ἔγνως, εἰπέ μοι, τοῦτο; πόθεν σοὶ τὰ τραπέδια· πόθεν σοὶ τὰ χρήματα, τὰ ὅπλα,
αἱ πόλεις, ἡ ἵπποι, ἡ τραπῶται, ἅπασα τῆς βασιλικῆς πόθεν ἰσχυρᾶς ἡ δυνάμεως· οὗτος ὃ
ἔρημος καὶ γυμνός, ἄπολις, ἄοικος, ἀνέστιος. πόθεν οὖν ταῦτα λέγεις, εἰπέ μοι; ἀπ' αὐ-
τοῦ μὲν τοῦ θεάπου. οὐ γὰρ ἦν ὁ γυμνὸς, καὶ ἄπολις, καὶ ἔρημος, ἐμοῦ τοῦ καθωπλισμένου καὶ τοσαύ-
την προβεβλημένου δυνάμιν προσεγλύετο, εἰ μὴ ⟨Θεὸν⟩ εἶχε μᾶλλον ἑαυτῷ· ὃ δ' ⟨Θεὸν⟩ ἔ-
χων μᾶλλον ἑαυτῷ πάντων ἐστὶν ἰσχυρότερος. εἶδες οἷα φιλοσοφεῖ μὴ τὴν ὑπεικουλίαν ὁ Σα-
ούλ; εἶδες πῶς δυνατὸν ἅπασαν ἀποβύσαι πονηρίαν καὶ μεταβαλέσθαι ἐς πρὸς τὸ βέλ-
τιον ἐπιμεληθῆναι; ἆρα πόσων ἂν εἴη τεφθόνων ἄξιος καθ' ἕκαστον τῶν ῥημάτων τούτων ὁ Δα-
βίδ; εἰ γὰρ ἡ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐφείσατο τοῦ Σαοὺλ, ἀλλ' ἡ τοῦ Δαβὶδ σοφία εἰς τὴν ἐ- χ. αὐτὸ
κείνου ταῦτα ψυχὴν κατεφύτευσε. φησὶ γοῦν ὁ κῆφις, ὄμοσόν μοι κατὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα μὴ
ἐξολεθρεύσῃς τὸ σπέρμα μου ὀπίσω μου, καὶ μὴ ἀφανίσῃς τὸ ὄνομά μου ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πα-

τρός

ἐγὼ μὲν. δέησιν ὁ βασιλεὺς τῷ ἰδιώτῃ προσάγει λοιπόν· καὶ ἱκετηρίαν πέμπει ὁ δεόμενος· ὃ δὲ ἀγάλλεται, ὑπὲρ τῶν παίδων τῶν ἑαυτοῦ προσκαλούμενος Ⓦ φυγάδα, καὶ ὅρκον ἀπαιτῶν οὐκ ἀπιστοῦντος τῷ ἔμπροσθεν, ἀλλὰ σπουδῇ ὅσα εἰς αὐτὸν εἰργάσατο κακά. ὁμοσόν μοι μὴ ἀφανίσῃς τὸ σπέρμα μου ὀπίσω μου. ὑπὲρ ἔμπροσθεν Ⓦ πολέμιον καταλιμπάνει τῶν ἑαυτοῦ παίδων, καὶ ταῖς ἐκείνου χερσὶν ἐκπίπτει τὰ ἔγγονα· μονονουχὶ τῆς δεξιᾶς αὐτῶν λαβόμενος ἀγὰ τῶν ῥημάτων αὐτῶν, καὶ τὸ Θεὸν μεσίτην εἰσάγων. τί δέ ὁ Δαβίδ; ἆρα καὶ μικρὸν εἰρωνεύσατο πρὸς τοιοῦτα; ἀδάμαντος· ἀλλ' ἡδέως ἐπένευσε, καὶ τὴν χάριν ἔδωκε, καὶ πολυτίμησαντος τὸν Σαούλ, καὶ μόνον οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλὰ καὶ πλέον ὧν ὡμολόγησε τότε προσέθηκε. Ⓦ ἦν δὲ ἔγγονον Ⓦ τοῦτο χωλὸν ὅπερ καὶ πεπηρωμένον τὸ σκέλος, εἰς τὴν οἰκίαν εἰσήγαγε τὴν ἑαυτοῦ, καὶ ὁμοτραπέζου ἐποίησε, καὶ τῆς μεγίστης ἠξίωσε τιμῆς· καὶ οὐκ ἠρυθρία, οὐδὲ ἐνεκαλύπτετο, οὐδὲ τὴν τραπέζαν ἐσόμιζε καταισχύνειν τὴν βασιλικὴν τῇ πηρώσει τοῦ παιδός· ἀλλ' ἐκαλλωπίζετο καὶ ἐσεμνύνετο μᾶλλον. ὡς γὰρ τῶν σπουδαιοτάτων αὐτῷ ὁρᾶν τὸν ἔκγονον τοῦ Σαούλ τοσαῦτα κακὰ ἐργασαμένου τὸν Δαβίδ, τοσαύτης ἀπολαύοντα παρ' αὐτῷ τιμῆς, εἰ καὶ πάντων ἀνειώτερος ἦν, οὐχὶ πρὸς πάντας ἐπένδετο τοὺς ἐχθροὺς αἰσχύνόμενος καὶ ἐρυθριῶν; εἰ γὰρ καὶ ἑτέρωθι αὐτῷ ἔσφιλε, καὶ σιτηρέσιον ὥρισε τεταγμένον, πολὺ μέγα ἦν· ὃ δὴ καὶ εἰς αὐτὸν αὐτὸν ἀγαγεῖν τὴν τραπέζαν, ὑπερβολὴν ἔχει φιλοσοφίας. καὶ γὰρ Ⓐ πολλοὶ τῶν δυσσεβούντων, καὶ μίσους ζωντας ἠμείψαντο τοὺς ἐχθρούς, ὅταν καὶ τελευτησάντων εἰς τοὺς ἐκείνων παῖδας τὴν πρὸς ἐκείνους ἀφῆκαν ὀργήν. ἀλλ' οὐχ ὁ Δαβὶδ οὕτως, ἀλλὰ καὶ ζῶντα τὸν πολέμιον διετήρησε, καὶ ἀπελθόντος ἐκείνου, τὴν πρὸς ἐκεῖνον εὔνοιαν εἰς τοὺς παῖδας ἐπεδείξατο. Τί γοῦν αὖ τοῦ τραπεζοκόμου καὶ φιλοσόφου Δαβὶδ μανθανειότερον; ὅτι μόνον τὸν ἐχθρὸν ὑπὸ τοὺς πόδας ἰδὼν τοὺς ἑαυτοῦ κείμενον αἰχμαλώτου χάριν, ἐφείσατο· ἀλλὰ καὶ πάλιν μὴ τὴν σωτηρίαν ταύτην ὀπτηθέντων αὐτῷ καὶ ἀμελῆ βουλόμενον εἰς χάρας λαβεῖν, καὶ δυναμένους αὐτὸν μὴ τοῦ στρατοπέδου καταχόλαψαι πάντος, ἀφῆκέ τε ὑγιῆ καὶ σῶον· καὶ σπουδὴν ὡς ἀνήκεστα ποιεῖ, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἔχθρας ἀδάμαντος λήξαι ποτέ, δέησιν ἑαυτὸν τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἐκείνου, καὶ πρὸ τῶν βαρβάρων ἔθνη ἀλεύων, ἅπερ μῶμος, αἰσχύνόμενος, οὐκ ἄνευ καὶ καταπτοίας τὴν ἀναγκαίαν ἑαυτῷ ποιεῖσθαι φιλίαν. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ὅτι ὃ θαυμαστόν, ἀλλ' ὅτι καὶ πεσόντα ἀκούσας ὑπὸ τῶν Φιλιστιείων, διέρρηξέ τε τὸν χιτῶνα, καὶ ἀπολὰς κατεπάσατο, καὶ θρηνῶν ἐθρήνησεν, οὐ μὴν ὡς θρηνήσειε παῖδα μονογενῆ καὶ γνήσιον ἀποβαλών· συνεχῶς αὐτὸ ὀνομάζων καὶ ἀνακαλῶν μὴ τοῦ παιδίου, καὶ ἐγκάρμα σωτηρίας, καὶ πικρὸν ἀφεὶς φωνὴν, καὶ μέχρις ἑαυτέρας ἀσίτος μείνας, καὶ τὰ χωρία καταρώμενος τὰ δεξάμενα τὸ αἷμα Σαούλ· Ὄρη, φησὶ, τὰ Γελβουέ· μὴ πέσοι ἐφ' ὑμᾶς μήτε δρόσος, μήτε ὑετός· ὄρη θανάτου· ὅτι ἐκεῖ ἐξήρθη σκέπη δυναστῶν. μισῶ καὶ τὸν τόπον αὐτὸν ἐφ' οὗ τοὺς ἐμοὶ πεσόντας νεκρούς, φησὶ· μηκέτι τοίνυν βεβαρείσθε τοῖς αἰῶνι υἱοῖς, ἐβεβαρήσατε γὰρ ἀπαξ κακῶς ὡς τῶν φίλων μου αἵματι. καὶ συνεχῶς ὑπὲρ αὐτῶν ἐκφέρει τὰ ὀνόματα κλαίοντι λέγων· Σαοὺλ, Σαοὺλ, καὶ Ἰωνάθαν, Ⓐ ἡγαπημένοι καὶ ὡραῖοι, καὶ κεχωρισμένοι ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν, καὶ ἐν θανάτῳ αὐτῶν οὐκ ἐχωρίσθησαν. ὅπερ γὰρ τὰ σώματα πρόντα ἐκτυλίξασθαι οὐκ εἶχε, συμπλέκεται αὐτῶν ταῖς ψυχαῖς, τὴν οἰκείαν ὀδυνῶν ὡς οἷόν τε τούτοις καταχέων, καὶ ὃ τῆς συμφορᾶς ἐκμαμουλούμενος μέγεθος. οὐ γὰρ ὅτι, φησὶν, εἰσῆλθον, ὅτι ὠρφάνισάν με οἱ παῖδες ἐθρήνησαν, οὐδὲ ἀπαιδίαν ὁ πατὴρ ὠδύρετο· ἀλλ' ὁ μηδενὶ ζωντὶ, ζωντὶ, φησὶν, ἐκείνοις· ὁμοῦ καὶ τῆς μιᾶς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἀποῤῥάγησαν, καὶ ὁ καταλειφθεὶς θάτερος ἀδίωτον ἑαυτῷ ἔδοξε τὸν βίον τῇ θαλασσαίᾳ πατρὶ συνόμισε. πῶς ἕκαστος ἀναμιμνησκέσθω μου τὸν ἐχθρὸν καὶ τὸν λελυπηκότος ἐπὶ ζεούσης ὀργῆς πάθη τῆς θαμνοίας, καὶ τοῦτον καὶ ζῶντα φυλαττέτω, καὶ ἀπελθόντα πενθείτω· καὶ δεῖ τι παθεῖν, ὥστε μὴ λυπῆσαι Ⓦ πλείστακότα, πρῶτα ποιείτω καὶ παλέτω, πρὸ τοῦ

Ex τῆς C. λόγου τῶν εἰς τὸν Δαβὶδ καὶ τὸν Σαούλ.

Θεοῦ

Εκτῆ α Λ:Σ. οἱς ✝ Δαβὶδ Λ καὶ ✝ Σαύλ. Θεοῦ μεγάλας δυναμένων ἁμοιβάς. Οὕτως γὰρ οὐδὲν ὕστερον τῆ φύσει τοῦ ἐχθροῦ, οὐδὲ σφοδρότερον τῆ βούλεσθαι σκληρεῖν ἑαυτὸν καὶ ἀμυνέσθαι. ὁ μὲν γὰρ Δαβὶδ τοσαύτας καὶ καταγνώστας πολλάκις ἑαυτῷ, καὶ πονηρὸν ἔξει ζωεισδὸς, καὶ ἐκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν ὑπὸ τῆς ἀμυρίας ἐκείνης κεντούμενος· ὁ δὲ Φασιάμμος καὶ μικρὸν καρτερήσας χρόνον, γαμνύται μὴ ταῦτα καὶ τευφᾶ, χρηστὰς ἀναμμένων ἐλπίδας, καὶ τὰς ἁμοιβὰς τῆς ἀνεξικακίας παρὰ τοῦ Θεοῦ προσδοκῶν. καὶ εἴ ποτε πεισθείσει τινὶ δειλῷ, μὴ πολλῆς πρήσεως ἀπαιτήσει Ⓦ Θεὸν τὸν αὐτίδοσιν. καὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ τὸν Δαβὶδ καὶ τὸν Σαοὺλ γνωμμένων ἐστὶν ἰδεῖν. ὁ μὲν γὰρ βουληθεὶς αἰεὶ, γυμνὸς καὶ ἄοπλος καὶ πάντων ἔρημος [καὶ] καθάπερ αἰχμάλωτος παραδοθεὶς, ὅτως εἰς ὃ σπήλαιον ἔκειτο· ὁ δὲ εἶχον καὶ παρεχωρῶν πάντα χρυσὸν, καὶ μηδὲ δικαίως ἐπιξελθεῖν βουλόμενος, χωρὶς μηχανημάτων καὶ ὅπλων, καὶ ἵππων καὶ στρατιωτῶν, τὸν πολέμιον εἰς χεῖρας ἐλάμβανε· καὶ ὃ δὴ μεῖζον ἀπάντων ἐστὶν, τὸν Θεὸν εἰς πλείονα εὐνοιαν ἐπεσπάσατο, καὶ μεγάλας καὶ θαυμαστὰς τῆς παρὰ τοῦ ἐχθροῦ κηδεμονίας τὰς ἀμοιβὰς ἀπέλαβεν ὕστερον. Ποίαν οὖν ἔχομεν ἡμεῖς συγγνώμην ἁμαρτημάτων προχόντων μνημονεύοντες, καὶ τὰς λεληθυκόσας ἀμυνόμενοι, ὅταν ὁ ἀναίτιος σκῆνος τοσαῦτα μὲν πεπονθὼς, πλείονα δὲ καὶ χαλεπώτερα προσδοκῶν αὐτῷ συμβήσεσθαι καὶ, ἀπὸ τοῦ τῆς ἐχθρᾶς σωτηρίας φαίνηται φειδόμενος ὅτως, ὡς ἐλέσθαι κινδυνεύσας μᾶλλον αὐτὸς, καὶ μὴ φόβον καὶ ἔριν ζῆν, ἢ τὸν μέλλοντα μισθὸν τοσαῦτα παρέχειν ἀποσφάξας δικαίως; Καλὸν μὲν γὰρ ὃ μὴ ἀδικεῖν· πολλῷ δὲ μᾶλλον φιλοσόφου ψυχῆς ὃ ἀδικηθέντα μὴ ἀμύνασθαι. τοιοῦτος οὖν ὁ Δαβίδ. καίτοιγε ὁ νόμος τοῦτο πρέσχε τότε ὃ μέγιστον, Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ κελεύων, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος σκοπεῖν· καὶ οὐκ ἐᾷ τοῦτο βασανίσαι ὃ γενόμενον. ἀλλ' ὅτω φιλόσοφος ἦν ὁ Δαβίδ, ὡς μὴ μόνον μὴ παραβαίνειν Ⓦ νόμον, ἀλλὰ καὶ οὐκ πολλοῦ τοῦ δεῖνος ὑπερβαίνειν, καὶ ὑπὲρ τὰ σκάμματα πηδᾶν. οὐ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ ἀρκεῖν εἰς ἀρετὴν, εἰ μὴ καὶ ὑπερακοντίσειε τὰ προσάγματα. ἡμεῖς δὲ καὶ τοῦτο ἀπαιτούμενα μόνον, ὃ μὴ δύνασθαι διδόναι, ἀλλὰ καὶ ὃ βλάπτειν. Εὔχεσθε γάρ, φησιν, ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς. ποίαν οὖν χρείαν συγγνώμων λοιπὸν, τίνα δὲ ἀπολογίαν, μὴ τὸν τοῦ Χριστοῦ προσιόντα μὴ φθάνοντες εἰς τὰ μέτρα τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ πολιτευσαμένων, καὶ ταῦτα πολλῷ προσιόντα ἀπαιτούμενοι; Ἐὰν γὰρ μὴ περισσεύσῃ, φησὶν, ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλέον τῶν γραμματέων καὶ φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὥσπερ γὰρ οὐκ ἔστιν ἴσος ὁ ἐν τῇ νόμῳ καὶ αὐτὰ καταρτῶν τῷ παρὰ τοῦ νόμου· οὕτως οὐδὲ ὁ ἐν τῇ χάριτι τῷ [παρὰ τοῦ νόμου, μᾶλλον δὲ τῷ] ἐν τῷ νόμῳ· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κοινοῦ πολλὴ ἡ διαφορὰ γίνεται.

[Οτὰν ἐννοήσω τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν ἀγαθότητα καὶ ὃ συμπαθὲς καὶ φιλάνθρωπον, ἱλαρότητα καὶ τρέμω καὶ ἐκπλήττει συνέχομαι, πῶς ἐν αὐτῷ ὧ σταυρῷ τῶν σταυρωσάντων ὑπομένετο· οὗ δὲ γλυκύτατ' ἀνθρώπων; καὶ Ⓦ λῃσταὶ δὲ ἀμφότεροι παρὰ τὴν ἀρχὴν ὠνείδιζον αὐτὸν, ἀλλ' ἑνὶκα ὁ βυζαντίων εἰς σωτηρίαν ἐλθὼν εἴρηκε, Μνήσθητί μου, Κύριε, Ⓦ παράδεισον αὐτῷ παρὰ πάντων ἀνέῳξε. καὶ δακρύει δὲ μέλλοντας αὐτὸν ἀναιρεῖν, καὶ παρατείνεται, καὶ συγχεῖται ὁρῶν Ⓦ προδότην, οὐχ ὅτι σταυροῦσθαι ἔμελλεν, ἀλλ' ὅτι ἀπώλλυτο ἐκεῖνος. ἐπαρατείνετο τοίνυν προσιὼν τὴν ἀγχόνην, τὴν κόλασιν τὴν μὴ τὴν ἀγήρατον. καὶ εἰδὼς αὐτὸν τὴν ποινείαν, μείζεις ἑκάστης ὥρας αὐτὸν ἐθεράπευσε καὶ διεκρύετο. ἀλλὰ δὲ ἐφίλησε Ⓦ προδότην, τύπον ἡμῖν καὶ ὑπογραμμὸν ἀγαθοσύνης καὶ μακροθυμίας πρέχων ὁ ἀγαθὸς δεσπότης. Ἰδοὺ γάρ, φησὶ, φιλήματι Ⓦ υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; ἵνα οὐκ ἂν ἐμάλαξε, ἵνα οὐκ ἂν ἔκαμψεν αὐτὴν ἡ φωνή; ποῖον θηρίον; ποίαν λιθώδη ψυχήν; ἀλλ' οὐ Ⓦ δείλαιον ἐκεῖνον. οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ὦ μιαρὲ καὶ παμπόνηρε, καὶ προδότα, ταύτας ἡμῖν ἀποδίδως τὰς ἀμοιβὰς τῆς τοσαύτης εὐεργεσίας; ἀλλὰ πῶς; Ἰδοὺ·

Εκτῆ α Λ:Σ. οἱς ✝ Δαβὶδ Λ καὶ ✝ Σαύλ.
Εκ ✝ λδ΄ψ ✝, Εὐ πονηρᾷ ὁ ἐχθρός σου.
Δαυτ. ιθ. κα.
Ματθ. ε μδ.
Ματθ ε κ.
Λυκ. κβ΄. μδ.
Λυκ κβ μδ.

ὃ κύριον ὄνομα θεὶς, ὁ μᾶλλον ζηλωτὸς ἐκ καὶ ἀκακαλαζόνευτος, οὐκ ὀργιζόμενος. καὶ οὐκ
εἶπε, ⓦ διδάσκαλόν σε, ⓦ δεσπότην σε, ⓦ ἐργάτην· ἀλλὰ, ⓦ υἱὸν τῆς ἀληθείας
φιλήματι παραδίδως; εἰ γὰρ μὴ διδάσκαλος ἦν, μηδὲ δεσπότης, ⓦ οὕτως ἡμέρως, τὸν
οὕτως ἁπλάστως πρὸς σὲ μαχείμενον, ὡς καὶ ἐν χερσὶ τῆς προδοσίας σε φίλον,
παραδίδως; καὶ πρὸς μὲν τὸν προδότην οὕτως, ὡς πρείρηται· πρὸς δὲ σὲ ἐπελθόντας
μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων πῶς; καὶ τί γλυκύτερον ἡμερώτερον τῆς ῥημφαίας τῆς πρὸς ἐκείνους εἰρημέ-
νων; δυνάμενος γὰρ αὐτοὺς ἀθρόον ἀφανίσαι πομπῇ, τούτων μὲν ἐποίησεν οὐδέν, ἐντρε-
πτικῶς δὲ αὐτοῖς διαλέγεται λέγων· Τί ἐξήλθατε, ὡς ἐπὶ λῃστήν, μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύ- Luc. xxii.
λων; καὶ ῥίψας αὐτοὺς ὑπτίους, ὅτε ἦλθον ἀναθηποιοῦντες, ἐκεῖ πάλιν ἑαυτὸν ἐξεδίδου, καὶ
ἐφάπτετο δεσμᾶ πρείβαλλόντως ταῖς ἁγίαις χερσὶν ὁρῶν, δυνάμενος πομπῇ κλονῆσαι καὶ
ῥίψαι κάτω. Τίς λαλήσει σου δυναστείας τοῦ Κυρίου, ἀκούσας ποιήσει πάσας σου αἰνέσεις
αὐτοῦ; μιμησώμεθα καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ, τὴν πραότητα, τὴν τα- Matth xi.
πεινοφροσύνην. Μάθετε γάρ, φησιν, ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρ-
δίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. Διὰ δὴ σοῦτα καὶ ὁ Παῦλος σοῦτα τίθη-
σι καὶ φησιν· Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. Rom. xii. 18.
ὅπερ οὐκ εἶπε, μὴ μνησικακεῖτε, μηδὲ ἀμύνεσθε, ἀλλὰ τὸ πολλῷ πλέον τοῦτο ἐζήτη-
σεν εἰπών, εὐλογεῖτε. ἐκεῖνο μὲν γὰρ, τὸ μὴ μνησικακεῖν, μηδὲ ἀμύνεσθαι, ἀνδρὸς φιλοσό-
φου· τοῦτο δὲ ἀγγέλου. λοιπὸν καὶ εἰπών, εὐλογεῖτε, ἐπήγαγε, καὶ μὴ καταρᾶσθε, ἵνα μὴ τοῦ-
το καὶ ἐκεῖνο ποιῶμεν, ἀλλ' ἐκεῖνο μόνον· οὐ γὰρ μισθῶν ἡμῖν εἰσι πρόξενοι ⓦ διώκοντες. ἂν
δὲ ὑβρίσῃς, καὶ ἕτερόν σου σαυτῷ μετ' ἐκείνων κατασκευάσεις μισθόν. ἐκεῖνος μὲν γάρ σοι τὸ ἀπὸ
τοῦ διώγμου πρόξει, σὺ δὲ σαυτῷ τὸν ἀπὸ τῆς εὐλογίας εἰς ἐκεῖνον, σημεῖον μέγιστον ἐκφέρων
εἰς Χριστὸν ἀγάπης. διὰ δὴ τοῦτο πομπῇ ἔφασκον οὐδὲ ὑβρίζοντας καὶ διώκοντας, καὶ διὰ τῶν
προσταγμάτων ἐπηρεάζοντας τοῖς ἑαυτῶν ἀμείβεσθαι ἐκέλευσεν ὁ πνευματικὸς διδάσκα-
λος, καὶ ἄνωθεν αὐτοὺς εὐλογεῖν ἐπέταξε, προϊὼν δὲ καὶ ἔργοις εὐεργετεῖν παραινεῖ· χαίρειν
μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων. ὅπερ γάρ ἐστιν εὐλογῆσαι μὲν καὶ μὴ καταρᾶσασθαι,
μὴ μὴν ἐξ ἀγάπης τοῦτο ποιῆσαι, βούλεται καὶ διαθερμαίνεσθαι ἡμᾶς τῇ φιλίᾳ. διὸ καὶ
σοῦτα ἐπήγαγεν, ὥστε μὴ μόνον εὐλογεῖν, ἀλλὰ καὶ συνδυγεῖν, καὶ συμπάσχειν, εἴ ποτε ἴδοι-
μεν αὐτοὺς συμφορᾷ περιπεσόντας. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀγάπην συνάγει, ὡς ἴσον καὶ χα-
ρᾶς καὶ λύπης κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις.]

Ἀκουσον τί φησιν ὁ Πέτρος πρὸς ⓦ Χριστόν· Ποσάκις, ἐὰν ἁμάρτῃσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελ- Ἐκ τῶν λόγου τοῦ εἰς τὴν παρα-
φός μου, ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; ὁρᾷς ἐπερωτᾷ καὶ ἀνακρίνεται· καὶ πρὶν ἢ μάθῃ, φιλο- βολὴν τὰ μυεῖα πάλαντα ὀφείλοντος
τιμεῖται. τῷ γὰρ γνώμῃ τοῦ διδασκάλου σαφῶς εἰδὼς, ὅτι πρὸς φιλανθρωπίαν Matth. xviii.
μέτρῳ πλέον, βουλόμενος ἀρέσαι τῷ διδασκάλῳ, φησίν· ἕως ἑπτάκις; εἶτα ἵνα μάθῃς, τί μὴ
αὐθέκαστος, τί ὁ Θεὸς, καὶ πῶς ἡ τοῦ μαθητοῦ φιλοτιμία, ὅπου φησὶν ἀφίκηται, πρὸς τὴν ὑ-
περβολὴν τοῦ διδασκάλου συγκρινομένη, πενίας ὄντι πάσης ὑστερεῖσθαι· καὶ ἴσως εἰκὸς πρὸς
πλάγιος ἄκουεν, τοσοῦτον ἡ ἡμῶν ἀγαθότης πρὸς τὴν ἐκείνου ἀφανῆ φιλανθρωπίαν·
εἰπόντος αὐτῷ, ἑπτάκις, καὶ νομίσαντος μεγάλα φιλοτιμεῖσθαι καὶ διαφιλονεικεῖσθαι, φησιν ὁ
Χριστὸς, Οὐ λέγω, ἕως ἑπτάκις, ἀλλ', ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά· ὅπερ ὅτι τετρακόσια καὶ
ἐνενήκοντα. καὶ μὴ νομίσῃς δύσκολον εἶναι τὸ ὑπόταγμα. ἐὰν γὰρ ᾖς πρὸς ἐσκυθρωπασμένος τοσαυ-
τάκις καταφρονῶν τῶν εἰς σὲ ἁμαρτημάτων, ἀπὸ μιᾶς καὶ δευτέρας καὶ τρίτης συγχωρή-
σεως γυμναθεὶς, οὐδὲ πόνον ἕξεις λοιπὸν τῆς τοιαύτης φιλοσοφίας, καθάπαξ ἐμμελετή-
σας τῇ πυκνότητι τῆς συγχωρήσεως μηδὲ πλήττεσθαι πρὸς τὰ πέλας ἁμαρτήματα.
Ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἁρπαγὴν ἡγήσατο ἄδικον, ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ἀδικίας ἀντιδώσει τῷ Ἐκ τῆς ἑρμην. τῶν καθ' ἑαυτ. εὐαγγελ.
Θεῷ, μείζοις ἁρπαγὴν τῆς θυμηδίας ἐκείνης καρπώσεται οὐδὲν μισθούς. οὐδὲν γὰρ ὕστερον ⓦ
Θεοῦ

Θεὸν δ' Φράσω, ὡς δ' μὴ ἀποδῦναι κακὸν δυτὶ κακοῦ. Εἰ γ' λέγοι τις· τί γὰρ; ἠδικῶ ἀμὲ ἀμὲ αὐτὸν ἀδικήσαντα ἀθετέσεως ὤν; ἐκφύγω αὖ εἰ πειμι, ὅπ ἠδικῶ σω τοῦ ξοι τῷ διαφεῦναι, τῷ ἀποδυσαπῆσαι, τῷ καπεύξασθαι τὸ λελυπηκότος, τῷ καταφάσαι αὐτῷ μυεία, τῷ τοὺς πολίτας βλασφῆσ. Τοῦτα γὰρ ἐν ἐξουσίᾳ κεῖται τῇ ἐμετέρᾳ. ὁ πίνων ταῦτα μὴ ποιήσας, ἐ τὸ μὴ ἀμυνασθαι μισθὸν λήψεται. δῆλον γὰρ ὅπ ἂν ἐκείνῳ κύριος ὤν, οὐκ ἂν ἐποίησεν. Οταν οὖν ἴδῃς ἐχθρὸν ἐμπεσόντα εἰς ταῖς χεῖρας ταῖς σας, μὴ νόμιζε τιμωρείας, ἀλλὰ σωτηρείας ἐκεῖνον εἶναι κρεῖττον. τότε γὰρ μάλιστα δεῖ φείδεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ὅταν αὐτῶν ἡμῶν κύριοι. καὶν οὕτω τὰ καθ' ἑαυτοὺς οἰκονομῶμεν, καὶ τῆς τῶν πλησίον ὑπολαμβανώμεθα σωτηρείας, ταχέως κἀκείνοις ἀνδρῶν ἱκανοὶ ἐσόμεθα καὶ ἐπέρασοι· καὶ, ὃ πάντων μεῖζον, τῶν ἀπεκειμένων ἀπολαύσομεν ἀγαθῶν· χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς ἀπεριβυτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Εκ τῶν α τῶν εἰς τὸν Δαβὶδ καὶ Σαούλ.

Λογ. γ. ΠΕΡΙ ΑΛΑΖΟΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΕΝΟΔΟΞΙΑΣ.

Εκ τοῦ λόγ. τοῦ μὴ κατηγορεῖν

Βουλόμενος πρὸς ἀνθρώπους φιλοσοφῆσαι καταστῆλαι, μὴ μακρὰς κίνει λόγους, ἀλλ' ἀναμίμνησκε αὐτὸν τῆς φύσεως μόνον, καὶ ὁπόσα σοφοῦ ῥᾳδίως, ὕτως λέγων· Τί ὑποφθονεῖται γῆ καὶ σποδός; Εἰ δὲ καὶ θανάτου εἶναι ταῦτα λέγῃ, κατάστηθι αὐτὸν ζῶντα, καὶ δίδαξον ὅπ γῆ καὶ σποδός ἐστι· καὶ γὰρ οὐκ οἶδεν ὅπι ταῦτά ἐστιν. ὁρᾷ τὸν εὐπρεπισμὸν τοῦ σώματος, ὁρᾷ τὸν διαιτησμὸν, τὸν θεραπείαν τῶν χαλεπῶν, τοὺς ἀναδοσίτους ἀκολουθοῦντας. ἰμάτια τοῦ κειται πολυτελῆ, ὄγκον ἀρχῆς περιβέβληται μέγαν· ἡ φαντασία αὐτὸν ἀπατᾷ, καὶ ὁπλισθῆναι ποιεῖ τῆς φύσεως· αὐτὸν διαμένει μόνιμο τὸν ἀπὸ τῆς πίστεως ἀπόδειξιν· οὐκ ἔρχεται τοῖς ταῖς σορὸς καὶ ταῖς θήκας τῶν προγόνων· τοὺς τὰ πρόσωπα βλέπει μόνον, καὶ οὐδὲν τῶν μιγάντων σίτος. δίδαξον τοίνυν αὐτὸν σπεύδοντα ἴδεν, ὅπι γῆ καὶ σποδός ἐστιν, ἵνα ζῶν λοιδῇ ὁ φαρμακεύς. Εἰ τοῦν γὰρ, τί ὑποφθονεύεται γῆ καὶ σποδός; ἐπήγαγε, ὅπ καὶ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶ ἐξουδένω) τὰ σιδόαθια αὐτῶ· σιδόαθια τὰ ἔγκατα λέγων, τὸν γαστέρα τὸν γέμουσαν σκυβάλων καὶ πολλῆς ἀκαθαρσίας καὶ δυσοδίας. ἴδε ὃ εὐτελὲς καὶ ὀπίκνεσν τῆς ὑσίας· μὴ δυάμενος σε τὸν ἡμέραν τῆς πελυτῆς, ἵνα μάθῃς σε τὸν ἀθένειαν. ἐπ μικρὸν ζῶντα) δὲ πρόσωπον διερεύνησον, καὶ εἰς τὰ ἔγκατα αὐτῶ διάβηθι τῶ λόγῳ, καὶ πᾶσαν ἡμῶν τὸν ἀθένειαν ὄψῃ. κ. τὸν

Εκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸ ἐξαπαλεῖψαι τὰ ζωϊκὰ ξιν, καὶ εἰς τὸ μὴ ἀξαπορεῖσθαι τοὺς ἐπὶ τοῖς θείοις ἀφῶν.

ἀλλὰ μὴ καταπέσῃς. ὁρᾷ γὰρ μισῶν ἡμᾶς, ἀλλὰ φιλόσοφος ὕτως ἐποίησεν ὁ Θεός, τοσαῦτα φάσεις ἡμῖν ταπεινοφροσύνης πρόσχων μεγάλας. εἰ γὰρ ἄνθρωπος, γῆ ὢν καὶ σποδός, τόλμησεν εἰπεῖν, ὅπ εἰς τὸν θρανὸν ἀναβήσομαι· εἰ μὴ τὰ φύσεως χαμαὶ εἶχε, πῶς οὐκ ἂν ἔξέπεσε τῆς διανοίας; ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ πρόσωπον, ἐν αὐχένα μὴ τεινόντα, ταῖς ὀφρῦς αἰρομένας, ὀπὶ ὀγκήματος φερόμενον, ἀπειλοῦντα, εἰς δεσμωτήριον ἐμβάλλοντα, ἐπηρεάζοντα, θανατοῦν παραδιδόντα, εἰπὲ πρὸς αὐτὸν, τί ὑποφθονεύεται γῆ καὶ σποδός; ὅλη καὶ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶ ἐξουδένω) τὰ σιδόαθια αὐτῶ. ταῦτα οὐ πρὸς ἀνθρώπου μόνον ἰδιώτου εἴρηκε, ἀλλὰ πρὸς αὐτοῦ τοῦ καθηγεμόνος ὅπι τοῦ θεοῦ τοῦ βασιλικοῦ. μὴ γὰρ τὸν ἀλευρικὰ ἴδῃς, μηδὲ ὃ ῥᾳδίωμα, μηδὲ τὰ ἱμάτια τὰ χρυσᾶ· ἀλλ' αὐτὸν τὸν φύσιν ἐρεύνησον, καὶ τῶν ἐνῶ τὸν χοῦν οὖσαν νόησον. πᾶσα γὰρ δόξα ἀνθρώπου, ὡς ἄνθος χόρτου. Τίνος ἕνεκα μέγα φρονεῖς, ἄνθρωπε, καὶ δόξῃ π; καλάβηθι ἀπὸ τοῦ φυσήματος τοῦ κενοῦ· διάσκεψαι τῆς φύσεως ὃ βούλεται. γῆ καὶ σποδός ἐσι, τέφρα καὶ κόνις, καπνὸς καὶ σκιά, χόρτος καὶ ἄνθος χόρτου.

τὸ αὐτὸ

τοιαύτη ὑ φύσις συζῶν μέγα φρονῆς, εἰπέ μοι; καὶ τί τούτου γλυκύτερον; ἀλλὰ πολλῶν ἀρχὴς ὁ ἀνθρωπος; καὶ τί τούτου ὀφελος, ὅταν ὁ ἀνθρωπος μὴ ἀρχὴς, τῶν ὑ παίδων αἰχμάλωτος ἦς καὶ δοῦλος; ὥσπερ ὁ εἴ τις οἰκοι μὴ ἐστὶ τῶν οἰκετῶν τυράννων καὶ πεύματα λαμβάνοι, ἔξω ὑ εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβαλὼν μέγα φρονῇ ὅτι τῆς τῶν ἄλλων ἀρχῆς. πόλεων παίδων δοῦλος εἶ, καὶ μέγα φρονῆς ὅτι τῶν ὁμοφύλων ἄρχεις; εἶτα ἐκείνων ἦρχες, ἢ τούτων ἦς ἰσότιμος. Εἰ γὰρ ὅτι τοῖς ὄντως καλοῖς ὁ ἀλαζονευόμενος κατηγορίας ἄξιος, ἢ πόλεων ἐκείνων μισθὸν ἀπέλισιν· ὁ δὲ τοῖς μηδὲν οὖσιν ἐπαιρόμενος, καὶ ἀφ' τῶν παρόντων δόξαν φυσῶν ἑαυτῷ, πῶς οὐκ ἂν εἶη πόλεων καταγελαστότερος; ἄθλιε καὶ ἀλαζών, τῆς ψυχῆς σου ἀφροντίστερος χαλεπωτάτῃ νόσῳ, καὶ τιμὴ ἐφ' ἑτέρῳ πεινόμενος πεινῶν, μέγα φρονῆς, ὅτι χρυσοῦ ἀλαζονεύῃ τόσα καὶ τόσα; ὅτι πλῆθος ἀνδραπόδων; ἀλλ' ἀλαζόνα οὐ σά. καὶ εἰ μὴ πείθῃ τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν, ἀπὸ τῆς πείρας τῶν πραγμάτων μάθε. ἐὰν ὑ οὕτω μεθύῃς, ὡς μήτε σὲ τῶν ἑτέρων συμβαινόντων ἀλαζόνα ποιεῖσθαι, μικρὸν ἀνάμεινον, καὶ εἴσῃ ἀφ' τῶν εἰς σέ, ὅτι σοι τούτων ὄφελος οὐδέν, ὅτι ψυχορραγῶν καὶ οὐδὲ μιᾶς ὥρας οὐδὲ ῥοπῆς βραχείας κύριος ὤν, ἅπαντας εἰς σὸν πρόσωπον ἀποβλέποντας, ἢ τύπτης πολλάκις, οἷς οὐκ ἐθέλεις· ἀλλὰ μετὰ βίας πολλαχοῦ, οἷς οὐδὲ καθορᾶν αὐτὰ ἐβούλου πρότερον. Ἡ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἀγαθότης οὐδένα ἕτερον ὅστις, ἀλλ' ἢ πέφυκε, ἢ κόνις, ἢ καπνός, ἢ σκιά, καὶ ὅ ἔτι τούτων ἀδυνατώτερον. τί γὰρ, εἰπέ μοι, μέγα νομίζεις; ποῖον ἡγῇ μέγα ἀξίωμα εἶναι; τὸ τῶν ὑπάτων; οὐδὲν γὰρ τούτου τοῦ ἀξιώματος μεῖζον εἶναι νομίζουσιν οἱ πολλοί. ὃ εἰ τοσαύτην τοίνυν λαμπρότητα περιβάλλει, ὅ μεγάλως ἂν μακαρίσαιμι τοὺς, ὁ μὴ ὕπατος ἐλαττον ἔχει οὐδέν· εἰ γὰρ αὐτῷ καὶ κάκεῖνος ἢ οὗτος ἐστὶν ἀξιώματι. ὁμοίως γὰρ ἑκάτερος μετ' ὀλίγον οὐκ εἰσί. πότε ἐγένετο, πόσου χρόνου, εἰπέ μοι; ἡμερῶν δύο; τοῦτο καὶ οἱ οἰκέται γινώσκουσιν. ἀλλ' ὄναρ, φησίν, ἐστί. καὶ τί τοῦτο; ἀλλὰ γὰρ οὐ ἡμέρα οὐκ ὄναρ, εἰπέ μοι; ἀφ' τί μὴν ταῦτα μᾶλλον λέγομεν ὄναρ; ὥσπερ γὰρ αἱ ὀνείρατα, τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, ἐλέγχεται οὐδὲν ὄντα· οὕτω τῆς νυκτὸς καταλαμβανούσης, ἢ ταῦτα οὐδὲν ὄντα ἐλέγχεται. καὶ ὥσπερ οἱ ἡμέρα τοῖς οὐ νυκτὶ γινομένοις οὐ γίνονταί τις, ὅτως οὐδὲ οἱ νυκτὶ τοῖς μὴ ἡμέρᾳ ἀπολαύσαι δυνατόν. γέγονας ὕπατος; καὶγὼ οἱ νυκτί. ἀλλ' ἐγὼ οἱ ἡμέρα, ἢ σὺ οἱ νυκτί. ἢ τί τοῦτο; οὐδὲ ὅτω μοι πλέον τι ἔχεις, εἰ μὴ ἀρα ὃ λέγεσθαι, ὁ δῆθεν ὕπατος, τέως ἢ ὃ τινὶ ἀπὸ τῶν ῥημάτων ἡδονὴν ἔχειν, πλέον ἔχειν ποιεῖ. [πῶς ποιεῖ;] ἐάν εἴπω, ὁ δῆθεν ὑπατός ὅστι, ἢ γραείσομαι τῷ ῥήματι· ἢ οὐκ ἄμα ἐλέχθη ἢ ἀπῆλθεν; οὕτω καὶ τὰ περάγματα ὅστιν· ἅμα ἐφάνη ὕπατος, ἢ οὐκ ἔστι. ἐῶμεν ὃ ἢ σίκωτον καὶ τερᾶς ἢ τέτανες· τῶν εἰσιν οἱ δέκα ἔτη ὕπατοι γινόμενοι; οὐδαμοῦ. ἀλλ' ὁ Παῦλος ἢ κ ἔστιν. ἰῶ μοὶ γὰρ ἢ ζῶν ἀνθρωπος λαμπρεῖς, οὐ μίαν ἡμέραν, οὐδὲ δύο, οὐδὲ δέκα ἢ εἰκοσίν· οὐδὲ ἑκατὸν δέκα καὶ εἰκοσίν, ἀλλὰ ἢ ἐτελεύτησε, ἢ τετρακοσιοστὸν λοιπὸν ἔτος περιελίλυθε, ἢ ἔτι ἢ νῦν ὅστι λαμπρεῖς, ἢ πολλῷ λαμπρότερος ἢ ὅτε ἔζη. καὶ ταῦτα μὲν οὐ τῇ γῇ· τίνι ὑ οὐ τοῖς ὑράνιοις λαμπρότητα τίς ἀν ἢ ἀνθρώπησε λόγος; Καὶ καθάπερ ὅστιν ἰδεῖν τὰ ἥλια τῆς κύματα, νῦν μὲν εἰς ὕψος ἀφατον αἰρόμενα, ἀθρόον ὑ πάλιν καταπινούμενα· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἢ οὐδὲ τίνι ἀλαζονείαν μετιόντας ὁρῶμεν, νῦν μὲν μέγα φρονοῦντας, καὶ ἀφρεῖς ἀναπαῶντας, ἢ ὡς τὰ τῆς πρόσκαιρος βίου πράγματα ἐπιστημόνως· ἀθρόον ὑ καταφρονουμένους, καὶ εἰς ἑκάτερα ἐλαύνοντας πεῖραν. τούτους ἢ ὁ μακάριος Δαβὶδ ἀνιστόμενος ἔλεγε· Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος, ἢ ὅταν πληθυνθῇ ἡ δόξα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. καλῶς εἶπε, μὴ φοβοῦ. μήτε θορυβείτω, φησίν, ἡ τοῦ πλούτου περιουσία, ἢ ἡ τῆς δόξης περιφάνεια. ὀλίγη γὰρ μετ' ὀ πολὺ χαμαὶ κείμενον, ἀνενέργητον, νεκρόν, ἐρρημένον, σκωλήκων γλυκύμενον ἐφιλῶ, γυμνὸν τούτων ἀπάντων καθιστάμενον, ἢ οὐδὲν ὅλως μοὶ ἑαυτῷ ἀπενεγκάμενον δυνηθέντα· οὐδὲ γὰρ συναποδημοῦσι τοῖς ὀπισθεν μεθίστανται μόνοις, ἀλλ' ὁ ταῦτα ἀπόντα

Ex τῆς ἐρημίας. & ἐκ τὴν Ἰωάν. ἀγγ.

Ex τῆς ἐπὶς τὸν Ἑβρ.

Ex τῆς ἐξαμ.

πάντα καταλιπόντα, καὶ μόνῳ τῷ κακίᾳ πεδεδεβλημένον, καὶ ἐκ ταύτης αὐτῷ τῶν ἁμαρτημάτων συλλεγόντα φορτία. Εἰκότως ἄρα εἴρηται τῶν παλαιῶν κενοδοξία· σχῆμά τι γὰρ ὄντως ἔνδον, οὐδὲν ἔχουσά τι χρήσιμον· ἀλλ' ὥσπερ τὰ πεφυσωμένα δοκεῖ μὲν εἶναι λαμπρὰ καὶ ἐπέρασα, κενὰ δὲ ἐνδοθεν ὄντα· οὕτω καὶ τῶν σωματικῶν ὄψεων οὐ πρεπόντως ἔχει, οὐδένα οὐδέποτε πρὸς ἔρωτα ἑλκύσει ἑαυτῶν· ἄτιμον, μᾶλλον δὲ ἀθλιώτερον, καὶ πολλῶν ὀδύνας. οὐδὲν γὰρ ὄφελος τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἀλλοτρίους, καὶ ὧν τῆς γένεσης πρόξενος ἐδείχθη σωφροσύνης τυραννίς. ταύτης γὰρ ἡμῖν πρόνοιαν, καὶ σωφρονισμούς, καὶ πληγάς, καὶ νηστείαν, καὶ δάκρυα, καὶ ἐλεημοσύνην, καὶ ὁπόσων ἐπιτελοῦμεν, ἅπας ἡμῶν ὁ βίος ἀκάθαρτος γέγονε. Ἀκάθαρτος γάρ, φησι, πρόκειται Κυρίῳ πᾶς ὑψηλοκάρδιος. τοσοῦτόν ἐστιν ἡ κενοδοξία κακόν, ὅσον τὸ μόνον πρὸς κακίαν ὠθεῖ τοῦ ἀληθοῦς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρετὰς πρόφασιν ἔδωκε· καὶ ὅταν ἡμᾶς σκάνδαλον σκανδαλίσῃ μὴ δυνηθῇ, ἐν αὐτῇ τῇ ἀρετῇ πολλοὺς τοὺς ζημιοῦν ἐργάζεται, τοὺς μὲν ποιοῦσι ὑποστολὴν διὰ γαστρὸς ἄγουσα, τοὺς δὲ καρπῶν ἀποστεροῦσα. τὸ γὰρ ἐστιν ἀμφοτέρων ἐφιέμενον ἀμφοτέρων τυγχάνει. τυγχάνει μὲν γάρ ἐστιν ἀμφοτέρων, ὅταν μὴ ἀμφοτέρων, ἀλλὰ τῆς μιᾶς ἀποστερωθῇ, τῆς ἐκ τῶν ἔργων. ἀμφοτέρων δὲ ἐρῶντα οὐκ ἔστιν ἀμφοτέρων τυγχάνειν. Ὁ γὰρ ἔχει ὁ θηρᾶσθαι τοὺς τοῦ θεοῦ δι' εὐσέβειαν δόξαν ἐργαζόμενος τῆς ἀγαθῶν, καὶ τὰ ταύτης ἀπολαύσας δικαίως, καὶ τὰ μή, ἐρχόμενον σταθεὶς ἐπλήρωσε τοὺς ἀμοιβούς· καὶ οὐδὲ μίαν λήψεται ἐκεῖ μισθὸν τούτου τοῦ ἀγῶνος. ἔχει τί; ὅτι πρόθυμον ἐαυτὸν ἀπέφηνε τῆς παρὰ τοῦ κριτοῦ φιλοτιμίας, πρόφασιν τοῦ δι' εὐσέβειαν δόξαν τῆς ψυχῆς τοῦ δικαίου κριτοῦ. ὁ δὲ αὖ τοῦτο μόνον ἐργαζόμενος τῶν πνευματικῶν, ὥστε μόνον ἐκείνῳ ἀρέσαι τῷ ἀκηράτῳ ὀφθαλμῷ, καὶ ὁ θησαυρὸς αὐτῷ ἀνάλωτος μένει, καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς ἀκέραια, καὶ ἡ χρηστὴ προσδοκία σταθεῖσα ἤδη πολλοῦ αὐτῷ πρόκειται τοῦ προσμονῆς· καὶ μὴ τοῦ σὺν ἀσύλῳ ταμείῳ ἐκείνῳ αὐτῷ ὀφφυλάττεσθαι τοῦ ἀμοιβοῦ, καὶ ἡ παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἀκήλητον δόξα. Τότε γὰρ αὐτῆς μᾶλλον μὴ δαψιλείας ἀπολαύομεν, ὅταν αὐτῆς ὑποφερώμεθα, ὅταν αὐτοῦ μὴ ζητῶμεν, ὅταν αὐτοῦ μὴ διώκωμεν. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις, ὧν τοὺς ἵππους ἐλαύνοντες, πρώτους τοῦ δήμου κροτοῦντος, καὶ μυείας δυφημίας καταχέοντος, οὐκ ὀπισθόφρονες, οὔτε πρόθυμοι ἵνα ἐκ τ' ἐκείνων δυφημίας καρποῦνται· ἀλλὰ πρὸς ἕνα μόνον ὁρῶσι, τ' βασιλέα τ' ἐν μέσῳ καθήμενον, ὃς τῷ νεύματι ἐκείνῳ προσέχοντες, πρώτους ὑποφέρουσι τοὺς πλήθους, καὶ τότε μέγα φρονοῦσιν, ἐπειδὴ ἐκείνος αὐτοὺς στεφανώσας δοξάσῃ. Τί δὲ γὰρ οἱ δυ' ἐκείνων ἀθλιώτερον, τ' πρὸς ὀπίσθιον ἀνθρώπων τ' ἀρετ' μετιόντων, καὶ τ' ψυχείας ἀφαιζόντων τὰ πρόσωπα, καὶ βυσσὸν ἐν ταῖς ἀμφόδοις ποιομένων, ὅταν τοῦ μὲ πόνου ὑποπεμένωσι, τῆς δ' ἀμοιβῆς ἀποστερῶνται πάσης; τί ποιῆς, ἀδελφέ; ἑτέρῳ μέλλεις δυθυμίας διδόναι τ' πεπραγμένων, καὶ ἑτέροις μάρτυρα καλῆς τ' γνωμῶν; ἑτέρου ἐχῆς δικαιοῦν, καὶ ἑτέρου καθίζεις θεατήν; οὐχ ὁρᾶς τοῦ ἰσχύος, οἱ τ' πόλεως ἁπάσης ἄνω καὶ θριαμβῆς, ἐν ταῖς τῶν ἵππων ἀμίλλαις ἄπαν τὸ σταδίου " πεπιεχόντες ὃ μέρος, ἐκῆ φιλονεικοῦσι τὰ τῶν ἀνταγώνων ἅρματα καταστρέφειν, εἶτα δυ' ἴδωσι βασιλέα καθήμενον· καὶ τοσούτων ὄψεων ἕνα νομίζοισιν ἀξιοπιστότερον ὀφθαλμόν; σὺ δ' αὖ τῶν ἀγγέλων βασιλέα τοῖς σοῖς δρόμοις ἀγωνοθετοῦντα ὁρῶν, σκότον ἀφεῖς ὅτι τὰς τῶν ὁμολύλων καταφυγὰς ὄψεις; ὄφελός τοι τοῦτο μὴ μυείας πάλαι, μὴ τοὺς πολλοὺς ἱδρῶτας ἀστεφάνωτος ἀναχωρῆς, καὶ χωρὶς βεβαίων πρὸς βασιλέα ἀγωνοθετῶν ἀπέρχῃ. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, τὸν μὲ οἰκέτην πρῶτα, ὅσα περ δυ' ποιῇ, εἰς ἀρέσκειαν τοῦ δεσπότου ποιεῖν, καὶ μηδὲν πλέον ὀφείλειν τῆς θεωρείας τῆς τούτου, μηδὲ ἑτέρων ὀφθαλμοὺς ἐφέλκεσθαι πρὸς τὸν πρόξενον, καὶ μεγάλοις βασιλεῦσι θεωρουμένους ὧσιν, ἀλλ' ἐν μόνου σκοπεῖν, ὅπως ὁ δεσπότης θεάσηται· ἡμᾶς δὲ τοιούτους ἔχοντας Κύριος, ἑτέρους ὀφείλειν θεατάς, τοῦ ὠφελῆσαι μὲ τοῦτον, βλάψαι δὲ

Ex τῆς ἑρμη. τ κατ' Ιωαν. εὐαγγ.

Ex τῆς ἑρμη. τ ἑξαημ.

Ex τῶν ε' λογ. τῶν εἰς τὸν Ὀζίαν.

Ex τῶν ἑρμη. τῶν κγ' Ιωαν. εὐαγγ.

ἐκ τ θεωρείας δυναμένους, καὶ κενώσαι πάντα τὸν πόνον ἡμῶν; Εἰ γὰρ ὅτι ὧδε καταρθώματι φυσώμενος ὡς ὁ πᾶς ἀπώλεσεν· ὁ μὴ ἁμαρτήσας τοῦτο ποιῶν, πόσης οὐκ ἂν εἴη ἡμερείας ἄξιος; τὸ γὰρ ἁμαρτάνειν, ὁ καὶ ἁμαρτάνοντα μέγα φέρειν, πολὺ χαλεπώτερον. Εἰ ὁ ὅτι τοῖς ὄντως ἀγαθοῖς καυχᾶσθαι ἀφεῖται, ὁ ὅτι τοῖς μηδὲν οὖσι, πόσῳ μᾶλλον; Καὶ γὰρ οὐδὲν οὕτω ταπεινώσεως ποιεῖ καὶ ἀνοήτους, ὡς ὁ περὶ τῶν πολλῶν κεχηνέναι δόξαν· καὶ οὐδὲν ὑβρίζεσθαι καὶ ἀδαμαντίνους ποιεῖ, ὡς ὁ αὐτῆς καταφρονεῖν. διὸ δὲ σφόδρα νεανικῆς δεῖ ψυχῆς τὸν μέλλοντα περὶ τοσαύτων ἀντέχειν ῥύμων καὶ βίαν πνεύματος. καὶ γὰρ ὅταν μὲν ἡμέρᾳ, πάντων ἑαυτὸν τῶν ἄλλων περιτίθησιν· ὅταν δὲ τὰ ἐναντία ἐπιπνεύσῃ, καταρύξαι ἑαυτὸν βούλεται, καταβρύχιος ἐκ τ πάθους γενόμενος. Καὶ περίεστιν ἃ λέγω. ὁ βασιλεὺς Ὀζίας ποτὲ τὰ ἴδια σκάμματα καταβάς, καὶ ὁ μέγιστον ἁμαρτήσας τῆς βασιλείας, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱερὸν μὴ αὐθεντίας δυνάμενος θέλων. τί οὖν ὁ ἱερεύς; Οὐκ ἔξεστί σοι, βασιλεῦ, θυμιᾶσαι· καταβαίνεις τὰ σκάμματα· τὰ μὴ δεδομένα ζητεῖς, δέσποτα· οὐκ ἔστι σὸν τοῦτο, ἀλλ' ἐμόν. μὴ ἥρπασά σου τὴν πορφυρίδα· μὴ ἁρπάσῃς μου τὴν ἱερωσύνην. ὁ δὲ οὐκ ἠνέχετο, ἀλλὰ τῇ ἀπονοίᾳ φερόμενος ἐπεισῆλθεν εἰς τὸ ἱερόν, ἀνεπίτατα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, θέλων θυμιᾶσαι. ἐπεὶ οὖν ὁ ἱερεὺς καταφρονηθείς, καὶ λύσις ἱερωσύνης ἐπατεῖτο, καὶ οὐδὲν ἠδυνᾶτο οὐκέτι λοιπόν, ἢ μόνον ἐλέγχειν, καὶ παρρησίᾳ ἐπιδείκνυσθαι, ὁ δὲ καὶ ὅπλα σκύλλει, καὶ θεοῦ οἰκέτης ἐκέκραγε τῇ ἑαυτοῦ, ὁ ἱερεύς φησιν· ἐγὼ τὸ ἐμαυτοῦ ἐποίησα, οὐδὲν πλέον δυνάμει, βοήθησον ἱερωσύνῃ, Κύριε, πατρῴᾳ, ἧς νῦν οἱ νόμοι ἀδικοῦνται, καὶ οἱ θεσμοὶ δυνατέστανται. καὶ ὅρα πῶς· αὐθέως ἐξελύθησε λέπρα "ὅτι τοῦ μετώπου αὐτοῦ· ὅσον ἡ αἰσχύνη, τοσοῦτον καὶ ἡ τιμωρία. Εἶδες φιλανθρωπίαν τῆς τοῦ Θεοῦ τιμωρίας; οὐ κέρασιν ἀφῆκεν· οὐ χολὴν ἔσεισεν· οὐ ζωοταραξίαν οὐρανόν, ἀλλ' ἐξελύθησεν ἡ λέπρα· καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ, ἀλλ' ὅτι τοῦ μετώπου· ἵνα ὡς ἐν σελήνῃ τὰ γράμματα ἢ κείμενα, καθάπερ νόμος ἐν ὑψηλῷ τινι τόπῳ, λέγοντα, μὴ ποιῆτε τοιαῦτα, ἵνα μὴ πάθητε τοιαῦτα. Τί τοίνυν αὐχένα αἰσχύνεις, εἰπέ μοι; τί βαδίζεις ἐπ' ἄκρων ὀνύχων; τί δὲ ὀφρῦς ἀνασπᾷς; τί δὲ σῆψος φυσᾷς; τεῖχα οὐ δυνάσαν ποιῆσαν λευκὸν ἢ μέλαν ἄν, ὡς πάντων κρείττων, οὕτως ἀεροβατεῖς; τεῖχα ἐβούλου σοι ἐπὶ τὰ ἄκρα φωνᾷ, ἵνα μὴ βαδίζῃς ἐπὶ τῆς γῆς. τί σε καλέσω, καὶ καθελῶ σου τὸ ἀπροσδόκητον; εἴπω σε τέφραν καὶ κόνιν καὶ καπνὸν καὶ κονιορτόν; ἀλλ' οὐδέπω ἀκριβῶς τῆς εἰκόνος ἐπελαβόμην. ἐμοὶ δοκεῖς "τυπείῳ καὶ ζαφλεγεῖ παρεστοιχέναι. καὶ γὰρ σκῆψιν δοκῶ οἶδεν μὴ ἐμφρονεῖν καὶ ἀμενηνίαν, μικρὸν χρὸς ἀφεὶς δὲ ὑπομείνῃ, κατενέχθη τε ἅπαν, καὶ τέφρας ἀπάσης ἐντελέστερον ἐφάνη. καὶ ὥσπερ αἱ πομφόλυγες εἰς ὕψος αἰρόμεναι μέγα βυκάλλουσι ῥήγνυνται· οὕτω καὶ τὴν κενοδοξίαν φυσώμενοι ῥᾳδίως ἀπόλλυνται. Οὐδὲν γὰρ ἀπονοίας ἴσον κακόν. ὅτε γὰρ ἀγγέλους οὐκ ὤν περὶ τούτου τοιοῦτος, οὕτω ἀγγέλους γένοιτο ὅτε περὶ τοῦ δεσπότου ταῦτα ἐφρόνησε τὰ ἀγγέλου φυσηθεὶς ταῖς ἐλπίσιν, ὀξέως ἀχλίαθη καὶ ἀνητὸς ἐγένετο. προσδοκήσας γὰρ ἔσεσθαι Θεός, καὶ ὅπερ εἶχεν, ἀπώλεσεν. ὅπερ οὖν καὶ ὁ Θεὸς ὀνειδίζων αὐτῷ, καὶ τὴν δυσοδμίαν αὐτοῦ κωμῳδῶν ἔλεγεν· Ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν. Καὶ ἐπὶ τοῦ μακαρίου Ἰὼβ μικρόν τινα λαβὼν ὑπερεφρόνησεν ὁ ἀγγέλους, προέρριζον αὐτοῦ οἶκοι δυέσασαι, τὸ σῶμα διεμάσησατο, τοσαύτην τραγῳδίαν εἰργάσατο, τὴν οὐσίαν διέφθειρε, τοὺς παῖδας κατέχωσε, τὴν σαρκα διέτηξε, τὴν γυναῖκα ἐπέσησε, τοὺς φίλους, τοὺς ἐχθροὺς, τοὺς οἰκέτας τοιαῦτα εἰπεῖν παρεσκεύασεν· εἰ μὴ μυρίοις κατεῖχετο δεσμοῖς, πῶς οὐκ ἂν πάντας ἐλυμήνατο; πονηρὸν γὰρ τὸ θηρίον τοῦτο καὶ ἀκόρεστον· καὶ εἰ μὴ συνεχῶς ἐνηστεύετο, πάντα ἂν διέτρεφε καὶ συνέχαε. διὰ τοῦτο χάρις αὐτῷ τῷ πάντων ὁ δεσπότης οὐ δίδωσιν, ὡς φιλάνθρωπος· ᾧ πρέπει δόξα καὶ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ex τῆς ἑρμην. τ ωεὶς Ρωμ.

Ex τῆς ἑρμην. τ ωεὶς τὸν Κοσμθ β'. ἐπισ.

Ex τ ἑρμην. τ κτ Ματθ. εὐαγγ.

Ex τ Χρυσ. λόγ. τὸν εἰς τὸν Ὀζίαν.

Ex τ ἑρμην. τ ωεὶς τὸν Ρωμ. ἐπισ.

Ex τ ἑρμην. τ κτ Ματθ. εὐαγγ.

Ex τ ἑρμην. τῆ ρκγ. Ψαλμῷ.

ΠΕΡΙ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΟΡΕΥΣΕΩΣ.

Ἐκ τ̃ λόγ. εἰς τὴν τελείας ἀγάπης

ΕΠεδήμησέ τις ὑμῖν, ἀγαπητοὶ, τῇ Πομαΐτιν ποτέ; ἔγνωτε οἱ μὴ. τί οὖν μὴ τυρήσατε ὑμᾶς ⓦ τοὺς τόπους ἐωρακότες; ἔστιν οὐδὲ χώρα πολλή τις καὶ βάθος· μᾶλλον δὲ ὦ νεῦ· γὰρ οὐκ ἔστιν. αὕτη οὖν ἡ οὕτως βαθεῖα, καὶ πρὸς πάσας τὰς χώρας ἀμιλλωμένη, ἡ φθάνουσα τῇ βλασφημίᾳ ⓦ τοὺς ἀφέσει τοῦ Θεοῦ, πασῶν ἐστὶν ἐρημοτέρα. καὶ ἐρήκασι μὲν δένδρα καὶ νεῶ, καὶ καρπὸν ἔχει· ὁ δὲ καρπὸς τῆς τοῦ Θεοῦ ὀργῆς ἐστιν· ἐρώμενα. ἐρήκασι μὲν γὰρ ῥοιαί, καὶ δὲ ξύλον λέγω, καὶ ὁ καρπὸς λαμπρὸν τὴν ὀπτασίαν ἔχων, καὶ ᾧ ἀγωνίζεται πρέχων πολλὰς τὰς ἐλπίδας· εἰ δὲ ληφθείη εἰς χεῖρας, ἀκλαδέτου καρπὸν μὲν σφόδρα, κόπον δὲ καὶ τέφραν πολλὴν ὀπτασκιάσοντα ἔχοντα ἐναποκειμένην ἔνδον. τοιαύτη πᾶσα ἡ γῆ ἐκείνη· καὶ τὰ ξύλα, καὶ ⓦ λίθοι, καὶ ὁ ἀὴρ, καὶ τὰ ὕδατα τῆς τοιαύτης μετέχηκε συμφορᾶς. καὶ γὰρ χιὼν ἔστιν ἰδεῖν, ἀλλ' οὐδὲν γῆς ἔχουσαν· δένδρα καὶ καρποί, ἀλλ' οὐδὲν δένδρων καὶ καρπῶν, ἀλλὰ πάντα τέφραν· ἀέρα καὶ ὕδωρ, ἀλλ' οὐδὲν ἀέρος καὶ ὕδατος. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα τετέφρωται τῇ δυνάμει τοῦ ταῦτα ποιήσαντος. καθάπερ γὰρ σώματος ἐμπεφυκότος, ὃ μὲν ψυχὴ μένει, καὶ ὁ τύπος ἐν τῇ τοῦ πυρὸς ὀφλῇ, ἡ δὲ δύναμις οὐκ ἔτι· οὕτω δὴ κἀκεῖνα. μὴ καὶ ταῦτα ἀπειλαὶ ῥημάτων; μὴ καὶ ταῦτα φόβοι ῥημάτων; ἀλλὰ φορτικὰ ταῦτα; σκῶμμα μὲν ὁ φορτικὸς, ὅταν λέγῃς, ὅτι οὐκ ἔστι γέεννα; σὺ μὲ ταῦτα ἀναγκάζεις λέγειν ὁ ἁμαρτιῶν· σὺ με εἰς τούτους ἐξήναγες τοὺς λόγους. εἰ γὰρ τοῖς ῥήμασιν ὑπῆρχε θύσας τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἂν ἠναγκαζόμην τὴν ἀπὸ τῶν πραγμάτων ὑπόμνησιν προφέρειν. ὁ δὲ ὑπὲρ ἑνὸς ἁμαρτήματος τοσαύτην ὀκνῶν ὀργὴν, οὔτε τοῦ Ἀβραὰμ τὴν ἱκετηρίαν δυσωπηθεὶς, οὔτε τοῦ Λὼτ· τοσούτων ὄντων τῶν πρὸ ἡμῶν γεγονότων ἁμαρτημάτων φείσεται; γέλως ὄντως ταῦτα καὶ λῆρος καὶ πλανὴ Ἑλληνικὴ καὶ ἀπάτη. εἰ δὲ βούλῃ καὶ σὺ τῶν πίστει θυόντων καὶ προσεχόντων τῷ Θεῷ, βίᾳ δὲ οὐκ ὄντων ὀρθοῦ, ἰδεῖν τιμωρουμένους, ἄκουσον Παύλου λέγοντος· Μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες ἐπορνεύσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. εἰ δὲ εἰς τοσοῦτον πορνεία ἦλθεν, τί οὐκ ἐργάσεται τὰ ἡμέτερα; εἰ δὲ καὶ μὴ δῆς δίκην νεῶ, μὴ θαυμάσῃς. σκῶμμοι μὲν γὰρ οὐκ ἠδέσαν τὴν γέενναν, διὰ τοῖς ποσὶ πόδας ἐπολάζοντο τιμωρίας· σὺ δὲ ὅσα αὐ ἁμάρτῃς, καὶ μηδεμίαν ὧδε δίκην δῷς, πόθεν ἀπόπτωσις σκῆ. καὶ γὰρ τὰ αὐτὰ ἁμαρτωλοῖς ἐκείνοις, μείζονος ἐσμεν ἐκείνων κολάσεως ἄξιοι. ἔχει τί; ὅτι πλείονος ἀπελαύσαμεν χάριτος. ὅταν δὲ πλείω δὲ μείζονα ἐκείνων παίωμεν, πῦρ ἐκπυρσούμεθα τιμωρίαν; εἰ μὲ γὰρ ἁμαρτάνοντες καὶ μένοντες ἀτιμώρητοι, μὴ ἐγκρούομεθα χείρους, καὶ ἀφῆκεν ἡμῖν τὴν κόλασιν ὁ Θεός. ἀλλ' οἶδε τοῦτο σαφῶς, ὅτι τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν οὐκ ἔλαττον ἡμᾶς ὃ μὴ κολάζεσθαι ἁμαρτάνοντας βλάπτει. διὰ τοῦτο ὑπόπτησιν τὴν τιμωρίαν, ἡ μόνον τῶν ἁπλῶς ἁμαρτανόντων ἀπαιτῶ δίκην, ἀλλὰ καὶ τοὺς τὰ μέλλοντα διορθουμένους. καὶ ὅτι τοῦτο ἔστιν ἀληθὲς, ἄκουσον τί φησι πρὸς ⓦ Μωϋσέα· Ἄφες με, δὲ θυμωθεὶς ἐκτείνω αὐτούς. ἄφες με, ἔλεγεν· οὐχ ὡς Μωϋσῆς αὐτὸν κατεῖχεν (οὐδὲν γὰρ ἐφθέγξατο πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ σιγῇ πρεσβεύει) ἀλλὰ πρόφασιν αὐτῷ δίδωσι βουλόμενος τῆς ὑπὲρ αὐτῶν ἱκετηρίας. τοῦτο καὶ ἡμεῖς πολλάκις ποιοῦμεν, καὶ οἰκείας ἀξίας κολάσεως πλημμελήσαντας ὅτε κολάσαι βουλόμενοι, ἵνα τῶν κολάσεως ἀπαλλάξαι φόβου, φίλοις κελεύομεν τῶν ἡμετέρων αὐτοῦ ἐξαρπάσαι χερῶν, ὥστε δὲ ⓦ φόβου αὐτοῖς ἐνακμάζοντα μηδὲν, καὶ τὰ πρὸ ἡμῶν πλημμελήματα διαφυγεῖν. Τοιοῦτον δὲ ὅτι τῶν Ἰωνᾶ ἡμόμεθον ἐστιν ἰδεῖν. Ἐλθὼν γάρ, φησι, λόγος Κυρίου πρὸς Ἰωνᾶν ⓦ προφήτην λέγων· Ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς Νινευὶ τὴν πόλιν τὴν μεγάλην

Ἐκ τ̃ λόγ. εἰς τ̃ Ἰωνᾶν καὶ Δανιὴλ. καὶ τοὺς γ. παῖδας Ἰων. α. α.

γάλιον καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ ἕπτας ἡμέραι, καὶ Νινευὶ καταστραφήσε-
ται· ἀκούσας ὁ Ιωνας κατέβη εἰς Ιόππην τὴν Φυγεῖν εἰς Θαρσεῖς ἀπὸ προσώπου Κυρίου. τοῦ φύγῃς, ἀνθρω-
πε; ⓦ δεσπότιν φύγῃς, εἰπέ μοι; ὀλίγον μικρὸν δὸς μεῖνον, καὶ δι' αὐτῶν τῶν πραγμά-
των μαθήσῃ, ὅτι οὐδὲ τῆς θαλάσσης τὰς χεῖρας δυνήσῃ ἀφαφυτεῖν. οὐδὲ γὰρ
ἐπέβη τῆς νηὸς οὕτως, καὶ εἰκῆ τὰ κύματα ἀφανέστησε, καὶ πρὸς ὕψος ἀπείρετο μέγα. καὶ καθά-
περ θεράπαινά τις ὑβρισθεῖσα, ζωόδουλον ὑβρῦσα φυγάδα τῶν δεσποτικῶν ὑφελόμενόν τι
κτημάτων, καὶ πρότερον ἀφίσταται μυρία τοῖς ὑποδεξαμένοις αὐτὸν πρέχουσα πράγμα-
τα, ἕως αὖ λαβοῦσα αὐτὸν ἀπέλθῃ· οὕτω δὴ καὶ ἡ θάλασσα ⓦ ζωόδουλον ὑβρῦσα ⓦ ἑαυ-
τῆς καὶ ὑπηγοῦσα, μυρία τοῖς ναύταις πρέχει πράγματα, τὰς ἀκτῖνας, βοῶσα, οὐκ εἰς δι-
καστήριον ἕλκουσα, ἀλλ' αὐτοδρομὶ ἀπαλλοῦσα καταδύῃ ὁ σκάφος, εἰ μὴ ⓦ ὁμόσαντα
ἀποδοῖεν αὐτῇ. τούτων γινομένων, ἐποίησαν τό, φησιν, ὀκνολιὼ τῷ σκάφει· ὃ γὰρ πλοῖον οὐκ
ὠκύφιζετο· ὁ γὰρ φόρτος ἅπας ἔνδον ἔμενεν ἔτι, τοῦ πρώτου ὃ σῶμα, ὃ βαρὺ φορτίον,
οὐ πρὸς τὴν τοῦ σώματος φύσιν, ἀλλὰ πρὸς ὃ τῆς ἁμαρτίας ἄχθος. οὐδὲν γὰρ οὕτω βα-
ρὺ καὶ δυσβάστακτον, ὡς ἁμαρτία & πρὸς κρίσιν. καὶ καθάπερ ἐν δικαστηρίῳ καὶ κατηγόρων πα-
όντων, καὶ μαρτύρων ἑστηκότων, καὶ ἐλέγχων γινομένων, οὐ πρότερον ⓐ καταδικάζοντες τὸ
ψῆφον ἐκφέρουσιν, ἕως ἂν αὐτὸς ὁ καταδικος, κατήγορος τῆς οἰκείας ἁμαρτίας γένηται· οὕτω
δὴ καὶ ὅτι τῶν ναυτῶν καὶ τοῦ πρώτου ὄντι ἰδεῖν. ἔδοξεν γάρ, φησι, κλῆρος· καὶ προέδωκεν ὁ
κλῆρος λοιδορίαν τὴν ψήφῳ ⓦ εὐθυνον. ⓐ ὃ οὐδὲ οὕτως αὐτὸν λαβόντες κατεπόντισαν,
ἀλλὰ θορύβου τοσούτου καὶ ταραχῆς ὑπαρχούσης, καὶ τῆς θαλάσσης οὐδὲ αἰσθησιν ὑπιεμένου-
σης, ἀλλὰ [ὡς] μανιούσης καὶ καταδυομένης, καὶ συνεχῆ τὰ κύματα ἐπεγείρουσα, ὥσπερ ἡ-
συχίας πολλῆς ἀπολαύοντες, οὕτω δικαστήριον εἰς ὃ πλοίῳ καθίσαντες, καὶ λόγον μετὰ δικῆς
αὐτῷ, καὶ ἀπολογίας ἠξίωσαν, καὶ πρὶν μὴ ἀκριβείας ὀξυτάτης, ὥσπερ τι μέλλοντες εὐ-
θυνας προβαλεῖν, ὧν δὴ ψηφίσαντο· καὶ οὐδὲ τῆς θαλάσσης καταδυομένης, οὐδὲ τοῦ κλήρου
καταμαρτυρήσαντος, οὐδὲ ἑαυτῷ καθομολογήσαντος ὃ ἁμάρτημα, τὴν ψῆφον ἐπάγουσι.
πόθεν οὖν ἡ τοσαύτη γέγονε πρόνοια; ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας. ὁ γὰρ Θεὸς ζωγρῆσαι τού-
τους ἠθέλησε, ⓦ προφήτην ὀφθέντων τούτων παιδεύων φιλανθρωπότερον ἐν καὶ ἡμέρᾳ,
καὶ μόνον οὐχὶ βοῶν πρὸς αὐτὸν καὶ λέγων, μίμησαι σὸν ναύτας, ἀνθρωπε βαρβάρους καὶ
ἀνοήτους. αὐτοὶ μὲν γὰρ οὐδὲ μιᾶς καταφρονοῦσι ψυχῆς, οὐδὲ ἑνὸς ἀφιᾶσι σώματος τὸ σὸν·
σὺ δὲ ὁλόκληρον πόλιν τοσαύτην ἔχουσαν μυριάδας ἀνθρώπων, τόσους σοι μόνος, καὶ οὔπω μὲν
ⓦ αἴτιον γεγενημένων αὐτοῖς κακῶν βλέπεις, οὐδὲ οὕτως ὁρμῶσιν ὅτι τὴν καταδικάζου-
σαν ψῆφον· σὺ δὲ οὐδὲν ἔχων ἐγκαλεῖν τοῖς Νινευίταις, κατέδυσας αὐτοὺς καὶ ἀπώλεσας. ἀλλ'
ⓐ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν μὲν ἰδίων ἁμαρτημάτων ζωπύρησι γίνονται, τῶν δ' ἀλλοτρίων
κατήγορι. Καὶ πολλοὶ πολλάκις κακῶς τὰ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς πολιτείας διέ- Ex τῷ λόγῳ
κεῖσθαι φασι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐκ τῆς τῶν κρατούντων ἀβουλίας γίνεσθαι λέγουσιν· ἐγὼ δὲ φη- τοῦ περὶ εὐτα-
μι, ὡς οὐχ ἡ τῶν κρατούντων ἀβουλία, ἀλλ' ἡ ἡμῶν ἁμαρτία, ἅπαντα τὰ ἄνω κάτω πεποίη- ξίας τῆς ἐν τῷ
κεν, ἅπαντα πρώτα τὰ δεινὰ εἰσάγουσα. οὐκ ἄλλοθεν ἡμῖν ὁ τῶν θηρίων ἐσμὸς ἐπῆρχέ- δοξολογίαις.
θη. ὥστε καὶ Αβραάμ τις ἦν ὁ κρείττων, καὶ Μωϋσῆς, καὶ Δαβὶδ καὶ Σολομὼν ὁ σοφώτα-
τος, καὶ ὁ πάντων ἁμαρτωλότερος αὐτῶν, ἡμῶν κακῶς διακειμένων, ἀδιάφορον ἔχει
πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς. τὸ γὰρ κατὰ καρδίαν ἡμῶν λαμβάνειν ἀρχὴν τοῦ, οὐδὲν ἕτε-
ρόν ἐστιν, ἢ τοῦτο, ὅτι προημαρτηκότες [ἡμῶν, καὶ διὰ τοῦτο] τοιούτου τοῦ προσηκότος ἐτύχο-
μεν. Εἰ δὲ λίαν δίκαιος ἦν, καὶ οὕτω δίκαιος, ὡς μηδὲ τὴν Μωϋσέως ἀρετῆς ἐλλιπαίνειν,
οὐκ ἂν αὐτοῦ μόνη δικαιοσύνη τὰ ἁμέτερα τῶν ὑπηκόων συγκρύψαι δυνήσεται πλήσματα.
μᾶλλον δέ, εἰ βούλεσθε, δείξω ὑμῖν, πῶς καὶ ἡ τοῦ ἑνὸς πολλάκις ἁμαρτία τὸν τῶν
κρειττόνων πολιτευομένων ἐπαφανιτίζει πρόρρησιν. Ιησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ ποτε τὴν Ιε-

εἰχώ, ϗ τὴν ξέιλιν ἀπείλιν πολιορκίαν ἐπεργῶν, ἤδη τῶν τειχῶν καταπίπτειν μελλόντων,
Ιησ ϛ. ιϛ. φησὶ πρὸς Ⓦ λαόν· Ἔστιν ἀνάθεμα ἡ πόλις αὕτη, ϗ πάντα, ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ, Κυρίῳ Σα-
βαὼθ. φυλάξασθε οὖν ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, μή ποτε ἐνθυμηθέντες ὑμεῖς λάβητε ἀπ'
αὐτοῦ, ϗ ἀντείψεται ἡμᾶς ὁ Θεός. τί οὖν μετ' ἐκεῖνα; κατέπεσον αἱ τείχη, ϗ ἐχρή- χ. τοῖς
σαντο τῷ πολιορκήσαντων τὰ τῆς πόλεως ἐγχώρια. πάντος τοίνυν τοῦ λαοῦ τοῦ ἀπολλύειν ἐκείνην 5 5
μὴ κατεργασαμένου, ἡ τοῦ ἑνὸς παράβασις εἰς ἅπαν ὃ πλῆθος τοῦ τοῦ Θεοῦ ἀνῆψεν ὀργήν.
Ιησ. ζ. α. Ἐπλημμέλησαν γάρ, φησίν, Ⓘ υἱοὶ Ισραὴλ πλημμέλειαν μεγάλην· ϗ μιᾷ ἐξ ἐκείνων ὁ
πλημμελήσας ὁ Αχάρ. πῶς οὖν ἐπλημμέλησαν Ⓘ υἱοὶ Ισραήλ; Καὶ ἐθυμώθη, φησί,
Κύριος τοῖς υἱοῖς Ισραήλ. ἀπέστειλε γὰρ Ιησοῦς ἄνδρας ἀπὸ Ιερειχὼ εἰς Γαί· ϗ ἀνέβησαν ὡσεὶ
τρισχίλιοι ἄνδρες, ϗ ἔφυγον ἀπὸ προσώπου τῶν ἀνδρῶν Γαί, ϗ ἀπέκτειναν ἀπ' αὐτῶν τρι- 10 10
ακόντα ϗ ἓξ ἄνδρας. ὅθεν μιᾶς ἁμαρτίας εἰσπραχθείσης, ὅτε πληγὴν ἀπεδεξάμενον. εἰς
ἐπλημμέλησε, ϗ εἰς ἅπαντα Ⓦ δῆμον ὁ θάνατος ϗ ἡ θλῖψις ἐπέπεσε. Τί οὖν τοῦτο, ὦ
φιλόθεοι δίκαιοι; σὺ εἶ μόνος δίκαιος, ϗ βαθεῖαι αἱ κρίσεις σου· σὺ ἑκάστῳ κατὰ τὰ οἰκεῖα
ἔργα ἀποτίνεις τὴν κρίσιν· σὺ ἔφης, φιλόθεε πατήρ, ἐν τῇ "οἰκείᾳ ἕκαστον ἀποθανεῖσθαι ἁ- χ. ἰδίᾳ
μαρτίᾳ, ϗ μὴ ἄλλον ἀντιμωρηθήσεσθαι ἑτέρου. τίς οὖν αὕτη ἡ δικαία σου ψῆφος; καλὸς 15 15
σὺ τὰ πάντα, Κύριε, καὶ λίαν καλά, ϗ πρὸς ὃ συμφέρον ἡμῖν οἰκονομοῦντα. ἀλλὰ πῶς
ἐστὶν τῆς ἑτέρου ἁμαρτίας ἑτέρους τοὺς ὁμοείδεις ἐπάγεσθαι; λύμη τίς ἐστι, φησίν, ἡ ἁμαρ-
τία· ἐκπεμπτέον οὖν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς πάντας, ἵνα μὴ τοὺς πάντας καταλυμήνη-
ται. ὁρᾷς πῶς ἡ τοῦ ἑνὸς ἁμαρτία πάντα τὸν λαὸν τοῦ ὁμοείδους προσεξέπεσεν; ὅθεν λοιπὸν
ϗ Ⓦ ἐπονείδιστον αὐτοῖς ϗ ὀλέθριον θάνατον. Καὶ αἰωνόβιον αὐτόν, φησιν, Ιησοῦς εἰς Φάραγ- 20 20
γα Αχὼρ, ϗ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ϗ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, ϗ τοὺς μόχθους αὐτοῦ, ϗ τὰ ὑποζύγια αὐ-
τοῦ, ϗ τὰ προβάτα αὐτοῦ, ϗ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, ϗ πάντα ὅσα ὑπῆρχεν αὐτοῖς, ϗ ἐλιθοβό-
Εκ τ. ἐρωτ. λησαν αὐτὰ πᾶς Ισραὴλ ἐν λίθοις. Μὴ τοίνυν, ὅπερ μακροθύμως φέρει ὑβριζόμενος ὁ
τ. προς κο- Θεός, ἡμεῖς πάθωμεν, ἀλλὰ δι' αὐτὸ μᾶλλον δακτώμεθα. Εἰ γὰρ ἐπ'
ινθ. α' (ἄλλ. β') ἐπισ. ἀνθρώπων, ὅταν τις πληγεὶς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, δῷ ϗ τὴν ἀριστερὰν, μειζόνως ἀμύνε- 25 25
ται, ἢ εἰ μείζονα ἔδωκε πληγάς· ἐν ὅταν λοιδορηθεὶς μὴ μόνον ἀντιλοιδορήσῃ, ἀλλὰ ἐν βλα-
σφημίᾳ, χαλεπώτερον ἔπληξεν, ἢ εἰ μείζοσι ὀνείδεσιν ἔπληξε· πολλῷ μᾶλλον ὅπου Θεοῦ
δεδοικέναι χρὴ τοὺς ἀμαρτάνοντας διὰ παντός, ἐν οὐδενὶ πάρεσται δεινόν. ϗ γὰρ ὅπου καιρῷ τῆς
Εκ τῶν ἐρωτ. ἑαυτοῦ κεφαλῆς ἡ ἄφατος ἀνθρώπου ἀνθρώπῳ ἐπήσαν εἰζεται μισθός. Οὐ γὰρ ὃ κολάζεσθαι κα-
τοῦ προς Ιωαν. κὸν τῷ πλημμελοῦντι, ἀλλ' ὃ οὕτως ἔχοντα μὴ κολάζεσθαι· ὥσπερ οὖν ὃ τὸ ἀρρωστοῦν- 30 30
τα μὴ θεραπεύεσθαι. Ὅταν μὲν γὰρ μικρὰ ϗ βιωτικὰ κατορθώματα ἡμῶν ᾖ, ϗ πολ-
Εκ τοῦ λόγου τοῦ πρὸς τοὺς προσ- λοὶς ὁ τῶν ἁμαρτημάτων ὄγκος, εἶτα σωζώμεθα διὰ προαιρέσεως ἁπλουστέρας, ϗ μὴ δὶ' πάσχομεν
βολὴν τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λα- δεινόν· ϗ αὐτῆς τῆς τῶν ἀγαθῶν ἀμοιβῆς ἐρημοι ϗ γυμνοὶ πάντως ἀπελθησόμεθα, πάντα
ζάρου. σωζώμενα ἀπολαβόντες. ὥσπερ οὖν ὅταν μεγάλα μὲν ᾖ τὰ κατορθώματα ϗ πολλὰ, μικρὰ
δὲ ϗ βιωτικὰ τὰ ἁμαρτήματα, εἶτα πανηγυρικόν τι δεινόν· ϗ αὐτὰ τὰ μικρὰ σωζώμενα ἀπο- 35
ζήμιοι, καθαρεῖα ϗ ἀπηρτισμένη σχεδὸν τῶν ἀγαθῶν ἀπολαμβανόμενα τὴν ἀντίδοσιν.
Εκ τῆς ἐρωτ. Μὴ δὴ ὃ κολάζεσθαι, ἀλλὰ ὃ ἁμαρτάνοντας μὴ κολάζεσθαι μᾶλλον χρὴ τοῦτο νομίσω-
τοῦ προς Ιωαν. μεν. Εἰ γὰρ ϗ ὁ Θεὸς μὴ σχολάζει ἡμᾶς, αὐτὸν ἐγείρων ἀπαιτήσας δίκην ἑαυτοῦ, οὕ-
τως ἀγωνώμονας ἐᾷ Ⓦ βυσηγέτας γεγηπυόρους. Εἶπω δὲ προδήλως ϗ θαυμαστόν· μεί-
ζων ὁ τῆς μακροθυμίας ὃ κολαζόμενον τὸ προσκυνεῖν τὸν ὄντα φιλάνθρωπον, ἐὰν νοῦν ἔχῃ, 40
ϗ σιλὴν τὸ δεσπότην, ὡς φιλοῦ δοῦ, ἢ ὃ μὴ κολαζόμενον. ὁ γὰρ εἰς τὸ φίλτατον ἠδικηκώς,
τότε μάλιστα ἀναπαύεται, ὅταν ἑαυτὸν ἀπαιτήσῃ δίκην, καὶ παύῃ κακῶς. οὐχ ὁρᾶτε τοὺς
ἀποβαλόντας παῖδας γνησίους, ὅτι δι' ὀλοῦ καὶ κόπτονται καὶ τείχας πλήττουσιν, ὅπερ προθυ-
μίαν ἔχει τὸ κολάζειν ἑαυτούς· πῶς τῶν φιλουμένων; εἰ δ' ὅτε μηδὲ εἰργασάμεθα ἡμῖν
τοῦ

τοὺς φιλτάτους δεινὸν, φέρει τοίνυν μηδαμοῦ ἡμῖν τὸ κακῶς πάσχειν, ἐὰν ὧν ἐκεῖνοι πεπόνθασιν ὅταν αὐτοὶ ὦμεν προξενήσαντες καὶ ὑβρικότες, οὐ πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ἀναπαύσῃ τὸ δίκαιον διδόναι, καὶ τὸ μὴ κολάζεσθαι κολάσῃ; πῶς γὰρ οὐκ ἄλογον *. τοῖς γὰρ ὁποιῳοῦν ἐρῶσιν οὐδὲ κακόν τι παθεῖν ἀνεκτὸν ὧν προξενήσαντες ἐρώμεθον, ἀλλ' αὐτοὶ περὶ πολλῶν, ὅ παρεξιόντας ἀγαπῶμεν. κἂν ὀργισθεὶς τοῦτ' μὴ κολάσῃ, μειζόνως ἐβασάνιζε ἐρασθείς· δὴ δίκαιον ἀπαιτήσῃ, μᾶλλον περιεμοιήσατο. Εἴ τις φιλοῖ Χριστόν, ὡς φιλεῖ φησί, τοῦτο αὐτὸ συγχωρεῖται μὴ κολάζεσθαι. τοιγὰρ μεγίστην κόλασιν ὑποιδύει ὁ προξενήσας αὐτόν. Καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, οὐκ ἔστι, καὶ πατὴρ, καὶ μήτηρ, καὶ φίλος, καὶ ὅστις οὖν, ὃς οὕτως ἡμᾶς ἠγάπησεν, ὡς ὁ ποιήσας ἡμᾶς Θεός. Εἰ γάρ μοι λέγῃς τὰς ὁδυνὰς, καὶ τὰ τοῦ βίου κακὰ, σὺν ὀπόσον ὅσα αὐτῷ προσκρούσας καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ οὐκέτι θαυμάσῃ, κἂν πλείονα τούτων ἐπέλθῃ κακὰ, ἀλλὰ δὴ ἀγαθοῦ πόνος ἀπολαύσῃς, τότε καὶ θαυμάσῃ καὶ σκάνδαλον. νῦν γὰρ μὲ συμφορὰς ὁρῶμεν τὰς ὑπούσας, τὰ δὲ προσκρούματα οὐχ ὁρῶμεν, ἃ καθ' ἑκάστην προσκρούομεν τῷ ἡμέρᾳ, καὶ διὰ τοῦτο ἀλυόμεν. ὡς εἴγε μιᾶς ἡμέρας μόνον μὲ ἀκριβείας τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν ἐλογισάμεθα, τότε δὴ ἐγνώμεν καλῶς, πόσων δὴ εἰσημεν ὀφειλόμενοι κακῶν. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο τὰ μείζονα τῶν ἁμαρτημάτων ἐπεισέρχεται, ὅτι τὰ ἐλάττονα τῆς προσηκούσης οὐ τυγχάνει διορθώσεως. Διὰ τοῦτο αἱ τάξεις μεταβολαὶ καὶ μετατιθέσεις, διὰ τοῦτο ὁ συνεχὴς καὶ ἀόριστος, ὅπως ὡς πρὸς αὐτὸν φαίνοντες οὐρανὸν, οὕτω διακείμεθα τῷ φαινομένῳ· καὶ ὡς οὐδέποτε τεθηξόμενοι, οὕτως αἱρπάζομεν· καὶ ὡς οὐδέποτε δώσοντες λόγον, οὕτω πλεονεκτοῦμεν· καὶ οὐδὲ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, οὐδὲ αὐτὰ παιδεύει τὰ πράγματα, ἀλλὰ πόρρω τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ τῆς σκληρότητος ἡμῶν οὐδὲν καθικνεῖται. οὐδεὶς καταφρονεῖ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδεὶς πρὸς τὸν οὐρανὸν ὁρᾷ· ἀλλ' ὥσπερ οἱ χοῖροι κάτω νεύουσι πρὸς τὴν λαγόνα κύπτοντες, τῷ βορβόρῳ ἐγκαλινδούμενοι, οὕτω καὶ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων βορβόρῳ χαμαιπετεστάτῳ ἑαυτοὺς μολύνοντες οὐκ αἰσθάνονται. βέλτιον γὰρ πηλῷ μολύνεσθαι καθαρτῷ, ἢ ἁμαρτήμασιν. ὁ μὲν γὰρ ἐκεῖνον μολυνθεὶς, ἀπενίψατο ἐν βραχεῖ χρόνῳ, καὶ γέγονεν ὅμοιος ᾧ μηδὲ ἐμπεσόντι τὸ ἀρχὴν εἰς ἐκεῖνο ὃ τέλμα· ὁ δὲ εἰς τὸ βαθὺ τοῦ ἁμαρτίας ἐμπεσών, ἐδέξατο μολυσμὸν, οὐχ ὕδατι καθαιρόμενον, ἀλλὰ πολλῶν δεόμενον χρόνου καὶ μετανοίας ἀκριβοῦς, καὶ δακρύων καὶ κοπετοῦ, καὶ πλείονος θλίψεως καὶ θερμοτέρας, ἢ ὅπερ τοῖς φιλτάτοις ἡμῶν θανοῦσιν ὀπτάζόμεθα. Ὥσπερ γὰρ οὐδὲν ὄφελος βασιλέως ἁλυκρίδα μὴ περικειμένου καὶ ὅπλα ἔχοντος, οὐδέν ἐστιν ὑπήκοον κεκτημένου, ἀλλὰ περικείμενον πᾶσι τοῖς βουλομένοις ἐναλλεσθαι καὶ ὑβρίζειν αὐτόν· οὕτω καὶ χρισταμοῦ οὐδὲν ὄφελος, πίστιν μὴ ἔχοντος ἐκ τοῦ ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος δωρεᾶς, πᾶσι δὲ τοῖς πάθεσι παίγνιον περικαμένου. ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνος οὐ μόνον οὐδὲν ἀπὸ τῆς στολῆς κερδαίνει τοῦτης εἰς τὴν οἰκείαν τιμὴν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνην καθυβρίζει διὰ τῆς οἰκείας αἰσχύνης· οὕτω καὶ ὁ πιστὸς βίον διεφθαρμένον βιῶν, οὐ μόνον οὐκ ἀξιόπιστος αὐτοῦ ἐστιν, ἀλλὰ καὶ μειζόνως καταγέλαστος ἔσται. Μὴ τοίνυν καταισχύνωμεν ἡμῶν τὸν βίον, μηδὲ καταγέλαστον ζωὴν ζωὴν· μηδὲ μολύνωμεν τὸ σῶμα τῇ πορνείᾳ. πῶς γὰρ εἰς ἐκκλησίαν εἰσελθεῖν δυνήσῃ μὲ τὸν στόμα τὰς πόρνας ὁμιλίας; πῶς δὲ χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνατεῖναι, αἷς τὴν πόρνην περιελάμβανες; πῶς κινῆσαι γλῶτταν, ἢ τὸ στόμα βύξασθαι τούτῳ, ᾧ τὴν πόρνην ἐφίλησας; ποίοις ὀφθαλμοῖς ὄψῃ τὸν εἰς τοῦτο βλέποντα σε φίλων σεμνοτέροις; καὶ τί λέγω σοὶ φίλους; κἂν γὰρ μηδεὶς ὁ συνειδὼς ᾖ, σὺ σαυτὸν δυνάγκασθήσῃ περὶ πάντων ἐρυθριᾶν καὶ αἰσχύνεσθαι, καὶ πάντων μᾶλλον τὸ ἑαυτῷ βδελυτὸν σῶμα. Εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, τίνος ἕνεκεν ὅτι βαλανεῖον μὲ τὰ ἁμαρτήματα τείχη σκεύει; οὐκ ὅπως βορβόρου πολλοῦ ἀκαθαρτότερον σαυτὸν εἰ νομίζεις; τίνα οὖν τὸν Θεὸν προσδοκᾷς ψῆφον οἴσειν, ὅταν ὁ παπληκμελημένος σὺ τοιαύτῃ περὶ τῶν γεγλυκασμένων γνώμῃ ἔχῃς; Εἰ μὲ οὖν

Εκ τῆς ἑρμην. τοῦ κατὰ Ματθ. ἀλογ.

Εκ τῆς ἑρμην. τῆς πρὸς Γαλ.

Εκ τοῦ ἑρμην. τοῦ πρὸς Εφ.

Εκ τοῦ ἑρμην. τοῦ πρὸς Ρωμ. ὅπερ.

Εκ τοῦ λόγ. εἰς τὸ, Γαυὴ δ' ἔστω νόμῳ ἐφ' ὅσον ἰζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς.

σῶν σωματικὸς ὁ ῥύπος ὄζει, εἰκότως τοῖς τῆς βδελυρίας καθαρσίοις ἑαυτὸν ἀποσμήχει· ἐπεὶ ὅ γε τὴν ψυχὴν καταρρυπάνας ἀκάθαρτον ὅλως ἐποίησας, τοιοῦτον ζητεῖ καθάρσιον, ὃ τὴν ἐκείνης κηλῖδα ἀποσμῆξαι δυνήσεται. ὡς ἐὰν μὴ τοῦτο ποιῶμεν, καὶ ἂν ἅπασαν τὴν πόλιν διέλθωμεν ταῖς πηγαῖς, οὐδὲ μικρὸν τῆς ἀμυρίας ταύτης ὑφελεῖσθαι δυνησόμεθα μέρος. Εἴ τις οἰκέτης εἰς κιβώτιον, ἔνθα τὰ δεσποτικὰ ἱμάτια ἀπέκειντο, ἱμάτιον δουλικὸν ῥύπου γέμον καὶ πολλῆς τῆς φθορᾶς ἐναπέθετο, ἆρα δὴ ῥᾳδίως ἐξέγκοις τὸν ὕβριν, εἰπέ μοι; τί δ', εἴ τις εἰς ἀλήθειον χρυσοῦν μύρου διαπύρου ἐχθὲς εἰωθὸς, κόπρου καὶ βορβόρου ἐπέχεεν, οὐκ ἂν καὶ πληγὰς ἐπέθηκας τῷ πλημμελήσαντι τοῦτο; εἶτα κιβωτίων μὲν καὶ σκευῶν καὶ ἱματίων καὶ μύρων τοσαύτην ποιούμεθα τὴν πρόνοιαν, τὸν δὲ ψυχικὸν τὸν ἡμετέρων περὶ πάντων τούτων ὑπερτελεστέραν εἶναι νομιοῦμεν; καὶ ἔνθα μὲν μύρου δυσωδίας ἐξεχύθη, ἀγγελικὰς πομπὰς ἐπεμβαλοῦμεν, ἐκ ἀκηδίσματα Σατανικὰ καὶ ἄσματα πορνείας γέμοντα; καὶ πῶς ζῶσα οἴσει ὁ Θεὸς, εἰπέ μοι; ὅταν γὰρ ἀπὸ τῆς σαυτοῦ θεωρείας ἀγαγὼν τὰς ἀκηδίας, καὶ σωφροσύνης ἀπάσης ἐρῶς γλυκύμενος, ἐπιμελῶν ἴδῃς τὸν γυναῖκα, ἀνδέκατον ὅλως πάντως, οἷα αὐτὴ ἦν. ἀπὸ γὰρ τῆς ἀκηλήτου θεωρείας ἀλοὺς, τὸ μὲν σώφρονα καὶ κοσμίαν καὶ τοῦ βίου πάντως κοινωνὸν ἀτιμάζεις, ὑβρίζεις, μυρίοις ἐκβάλλεις ὀνείδεσι· τοὺς δὲ τὰ μιαρὰ καὶ ἀκάθαρτα κεχηνὼς ἐκείνου ὀπτῶ μᾶλλον, πῦρ ἧς ὁ πάσμα ἐδίζω, καὶ τὸ ἦχλυ τῆς φωνῆς ἔχων ἐγκαθημαρτὸν τῇ ψυχῇ ἔναυλον, καὶ ὃ ῥῆμα, καὶ ὃ βλέμμα, καὶ τὰ κινήματα, καὶ πάντα τῆς πορείας τὰ εὐδωλα, οὐδὲν μᾶλλον ἡδονῆς λοιπὸν τῆς ὅπου τὰ οἰκίας ὁρᾷς. Καθάπερ γὰρ ἡ καρηβαρία καὶ μέθη κατεχόμενοι ἁπλῶς καὶ εἰκῇ φερόμενοι, καὶ βαρὰ θεῶν, καὶ κρημνὸς, καὶ ὁλοσχερὲς ὑποκείμενον ἦ, καταπίπτουσιν ἀφυλάκτως· οὕτω καὶ οἱ τῆς ἁμαρτίας ὁρμήσαντες, καθάπερ μέθη δεινῇ, τῇ τῆς παρέξεως ὀπτῇ μανίᾳ κατεχόμενοι, οὐκ ἴσασιν ὅπερ πράττουσιν· οὐ τῶν πρόντων, οὐ τῶν μελλόντων ἢ προορῶσι. καὶ γὰρ τοιοῦτον ἡ ἁμαρτία· μὴ δὲ παρεξηλλαγμένη καὶ πεπλεῖστα ἀπηλλαγμένη, τότε τὰς ὠδῖνας ἐπείρει τῇ τεκούσῃ ψυχῇ, ἀπενθυμίας τῆς νόμων τῆς ἡμετέρας γλυπτώσεως. ἡμεῖς μὲν γὰρ ὁμῶς πεπλέντες τὰς ὠδῖνας λύομεν, ἐκείνη δ' ὁμῶς πεπλεῖσα ἀγκαλὰ ταῖς ὠδυναις εἰς τὸν τεκόντα αὐτὴν λογισμοί. Εἰ γὰρ τῷ παρέπειν τὴν ἁμαρτίαν ἀπὸ τῆς ἡδονῆς μεθύοντες οὐχ οὕτως αἰσθανόμεθα· ἐπειδὴ δ' ἐπέπαυται καὶ λαθὴ τέλος, τότε δὴ μάλιστα, τῆς ἡδονῆς ἀπεληλυθυίας ἁπάσης, ὁ πικρὸς τῆς μετανοίας ἐπεισέρχεται κέντρον· καὶ ἐν τῷ γλυκάζειν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πρὶν γλυκάνθαι, καὶ μὴ τὸ γλυκάζον σφοδρὸς ἐφέστηκε ὁ στυγνὸς ἡμῶν καὶ πικρὸς. Τοιοῦτον τὸ τῆς ἁμαρτωλότητος τὸ ἔθος ὄζει· πάντα ἀπατῶσι, τὰς σκιὰς πρέμνοις, πάντα φόφον διδοῦσι, καὶ ἔκαστον ἑαυτὸν βαδίζειν νομίζουσι· πολλοὶ γὰρ πολλάκις εἶδον ἐφ' ἑτέραις πρέχοντας δρακοντίδι, καὶ ἐνόμισαν ἐπ' αὐτὸν ἥκειν. καὶ ἄλλα ἄλλων πρὸς ἀηδίαις δρακοντώδεσι, καὶ στυγνοὺς ἑαυτοῖς ἁμαρτίας, δεῖ αὐτῆς ἐκείνης δρακοντὰς νομίζεσι. τοιοῦτον γὰρ ἡ ἁμαρτία, οὐδενὸς ἐλέγχοντος προδίδωσιν, οὐδενὸς κατηγοροῦντος καταδικάζει, καὶ φοφοδεῖ πολλὰ καὶ δειλὸν τὸν ἡμαρτηκότα· ὥσπερ ὃν ἡ δικαιοσύνη τιμωμένον. ἀκούσον καὶ τούτου τοῦ δειλίου, καὶ τῆς δικαίας τοῦ προφήτου· φεύγει ὁ ἀσεβὴς, φησι, μηδενὸς διώκοντος. πῶς, οὐδενὸς διώκοντος, φεύγει; εἶδον ἔγωγε τὸν ἐλαύνοντα, τὸν στυγνὸν καὶ πικρὸν, καὶ τοῦτον πολλαχοῦ προφέρει· καὶ καθάπερ ἑαυτὸν οὐκ ἂν δυνηθείη φεύγειν, οὕτως οὐδὲ Ⓦ ἔνδον αὐτὸν ἐλαύνοντα. ἀλλ' οὐχ ὁ δίκαιος οὕτως· ἀλλὰ πῶς; Δίκαιος ὡς λέων πέποιθε. τοιοῦτος καὶ ὁ Ἠλίας. εἶδεν οὖν Ⓦ βασιλέα πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενον, καὶ, εἰ πόντος ἐκείνου, ἵνα τί διαφέρεις Ⓦ Ισραὴλ; οὐκ ἐγώ, φησι, διαφέρω, ἀλλ' ἁ σὺ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου. ἀληθῶς δίκαιος ὡς λέων πέποιθε. καθάπερ γὰρ λέων κυνιδίου πινὸς θύτελοῦς, οὕτω καταξιωθεὶς τοῦ βασιλέως, καίτοι πορφυρίδα εἶχεν ἐκεῖνος, ἀλλ' εἶχε μηλωτὴν σαπρὰν, ἱμάτιον τῆς πορφυρίδος ἐκείνης σεμνότερον. ἡ μὲν γὰρ πορφυρὶς ἐκείνη Ⓦ λιμὸν ἔτεκε Ⓦ χαλεπὸν· ἡ μηλωτὴ δ' αὕτη τὰ δεινὰ ἔλυσεν, αὕτη Ⓦ

Ιορδάνου

Εκ τῶν λόγων τοῦ ἁγ. Δαυὶδ καὶ τοῦ Σαούλ.

Εκ τοῦ λόγου εἰς τὸν προφήτην Ιωνᾶν καὶ Δανιὴλ καὶ τοὺς γ. παῖδας.

Εκ τῶν ἑρμην. τοῦ ἁγ. Ιωάν. εὐαγγ.

Εκ τῶν λόγων τῶν εἰς τοὺς ἀνδριάντ.

Παροιμ. κη.

χ. ἀπὸ τῆς

χ. ἀμυρίας

χ. ἔνδον

Ιορδάνῃ ἐβαπτίσατο, αὐτὴν Ⓦ Ἐλισσαῖον διπλοῦν Ἠλίαν ἐποίησεν. Ὅτι μὲν οὖν ἀκαθάρτους ἑαυτοὺς εἶναι νομίζουσι Ⓖ τῇ πορνείᾳ ἐγκυλινδούμενοι, σφόδρα ἐπαινῶ Ⓒ ἀποδέχομαι· ὅπῃ δὲ οὐκ ὀρθῶς Ⓦ προσήκοντα τοῦ καθαρσίου ἔρχονται· ἄλλοθι, ἐγκαλῶ δι' αὐτὸ καὶ μέμφομαι. Ὁ μὲν οὖν ἀμφὶν, μηδὲ σφέων λαβοῦσι τῆς μυσαρᾶς ταύτης ἁμαρτίας· εἰ δέ τις ὑποσκελισθεὶς ποτε, τοιαῦτα ὀπτιπλήττῳ τὰ φάρμακα προσφέρων, ὑποχόμενος μηκέτι τοῖς αὐτοῖς πρόσπεσεῖν, οἷα τὴν τῆς ἁμαρτίας φύσιν ἀναπεσμήχθαι δυνάμενα. ὡς ἐμὲ ἁμαρτάνοντες καταγινώσκουσιν τοῦ ἤδη γεγυμνασμένου, πάλιν ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς ὀπτιχρῶμαι, οὐδὲν ὄφελος ἡμῖν ἔσεσθαι τοῦ καθαρσίου. ὁ γὰρ ἀπολυόμενος, καὶ ᾧ αὖτ' πάλιν ἐγκυλινδούμενος βορβόρῳ, Ⓒ ὁ καθαρὸν πάλιν ὅπερ ᾠκοδόμησε, καὶ οἰκοδομῶ πάλιν ἵνα καθέλῃ, οὐδὲν χαρδάνει πλέον, ἀλλ' ἢ Ⓒ πρόσπεσθαι καὶ ταλαιπωρεῖν. Ἐμὲ γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἁμαρτάνοντα, καὶ παίοντα τὴν ψυχὴν τὴν ἡμετέραν, μηδέποτε ἂν αἰσθανόμενα, καθάπερ Ⓖ συνεχῆ τραύματα λαμβάνοντες, εἶτα καταφρονοῦντες πυρετοὶ καὶ θανάτους ἑαυτοῖς ὀπτιτιθέντες· ὕτω δὴ καὶ ἡμᾶς ἐκ τῆς συνεχοῦς ταύτης ἀναισθησίας ἀποδείπτητον ἐπισπασόμενα τὴν τιμωρίαν. Οὐδὲν γὰρ ὕτως ἀπόλλυσιν ἀνθρωπον, ὡς Ⓒ τοῦ φόβου ἐκπεσεῖν τοῦ Θεοῦ· ὥσπερ οὐδὲν σώζει, ὡς Ⓒ διὰ παντὸς βλέπειν ἐκεῖ. Εἰ γὰρ ἀνθρωπον ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν, ἀκριβέστερον γυμνόμενα πρὸς τὰ ἁμαρτήματα πολλάκις, καὶ οἰκέται ἐρυθριάσαντες ὀπτιοικτέρους, οὐδὲν προσθήσομεν ἄτοπον· ἐννόησον πόσης ἀπολαυσόμενα ἀσφαλείας, Ⓦ Θεὸν πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες. Τὸ μηδὲ οὖν ἁμαρτάνειν, ὃ μετ' ἐκεῖνο, ἁμαρτάνοντας αἰσθάνεσθαι καὶ διορθοῦσθαι. Εἰ δὲ μηδὲ τοῦτο ἐχοιμεν, πῶς δικαιούμεθα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀφέσιν αἰτησόμεθα ἁμαρτημάτων, Ⓖ μηδένα λόγον τούτων ποιούμενοι; ὅταν γὰρ αὐτὸς ὁ πεπλημμεληκὼς μηδὲ αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἥμαρτε, εἰδέναι θέλῃς, πῶς ποίων προσκαλέσεις Ⓦ Θεὸν πλημμελημάτων, πῶς ὧν οὐκ οἶδας; καὶ πῶς εἴσῃ τῆς εὐεργεσίας ὁ μέγεθος; Δῆλον μὲν γὰρ ὁ αἰχμὰ πρόσπεσε· ὃ δὲ προσπίπτοντα αἰχμώσας, ἐξ ἡμισείας ὅτι δῆλον. ὅταν μὲν οὖν τις Ⓒ ἐγκαλωπίζηται τούτῳ, πῶς βολὴ ἀναισθησίας ἐστίν. Ὁ μὲν γὰρ μὴ Ⓒ πλημμελεῖν καταγινώσκων τῆς ἁμαρτίας, χρόνῳ ποτὲ δυνήσεται ἀναχτήσασθαι· ὁ δὲ ἐπαινῶν τὸ πεπεῖσθαι, τῆς οὐκ οὔσης μετανοῆσαι φερεπείας ἑαυτὸν ἀπεστέρησεν. ὥσπερ οὖν οὐχ Ⓖ τὰ φαῦλα πράττοντες μόνοι, ἀλλὰ καὶ Ⓖ τούτοις ἐγκωμιάζοντες, τῆς αὐτῆς ἢ καὶ χαλεπωτέρας ἐκείνοις κοινωνοῦσι κολάσεως· οὕτως Ⓖ οἱ ἀναισθήτως ἐπαινοῦντες καὶ θαυμάζοντες, συμμετέσχαι τοῦ ἐκείνοις ἀποκειμένου στεφάνου ἐισί. Μὴ οὖν δόξῃ οὐκ ἀληθὴς ἁμαρτάνων καταφεύγει τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ δι' αὐτὸ μᾶλλον στέναξον, ὅτι οὐκ αἰσθάνῃ τῆς τοῦ πλημμελήματος ὀδύνης· οὐ γὰρ τοῦ τὸ μὴ δάκνειν τὴν ἁμαρτίαν τοῦτο ἔχει, ἀλλὰ τοῦ τὸ ἀναισθητον εἶναι τὴν πλημμελοῦσαν ψυχήν. Εἰ γὰρ ὅτι τοῖς ἑτέρων ἁμαρτήμασιν ὁ μὴ αὐτῶν κατηγορίας ἄξιός ἐστιν, ὁ ὅτι τοῖς ἑαυτοῦ ἀναλγήτως διακείμενος καὶ ἀμελῶν, ποίας δὴ εἴη συγνώμης ἄξιος; Εἰ ὁ Παῦλος τὸ οἰκεῖον πρόρρᾳ συμφέρον, ἵνα τὸ τῶν ἄλλων εὕρῃ· πόσης οὐκ ἂν εἴη μέμψεως ἄξιοι κολάσεως, μηδὲ τῆς οἰκείας ἀπτεσθαι βλάβης αἱρούμενοι καθ' ὑμᾶς τὸ τοῦ ἑτέρου συμφέρον εὑρεῖν, ἀλλ' ἡδέως μὲν ἑαυτῶν καὶ ἑτέρους προσαπολλύοντες πρὸς καὶ ἑτέρους δὲ ἑαυτοὺς διακόσας; Διὰ τοῦτο τοίνυν τοῖς τρυφῶσιν, ἵνα φύγῃ παγίδα· διὰ τοῦτο λογισμοὶ τοῖς ἀνθρώποις, ἵνα σκιφύγωσιν ἁμαρτήματα. ἀλλ' ἀγνοῶ λέγεις σὺ τὰ ἁμαρτήματα; καὶ πῶς ἂν ἔχοι τοῦτο λόγον; Εἰ γὰρ ὅτι τοῖς ἑτέρων ἁμαρτήμασι Ⓒ νόμους γράφεις καὶ τιμωρίας ὀρίζεις, καὶ ἀκριβῶς εἰ δικαιῇς, ποίαν ἀποδοίης ἀπολογίαν, ἐν οἷς αὐτὸς ἁμαρτάνων ἀγνοῶ τὰ πεπραγμένα; ἐμοίχευσας καὶ σύ, καὶ κλέπτης· τίνος οὖν ἕνεκεν ἐκείνου μὲν κολάζεις, σαυτὸν Ⓒ συγνώμης ἀξιοῖς; Εἰ μὲν γὰρ ἡδονῆς κακοῦ τινὸς μοιχείαν, οὐδὲ ἕτερον τιμωρεῖσθαι ἔδει· εἰ δὲ ἕτερον μὲν κολάζεις, σὺ δὲ νομίζεις διαφεύγειν τὴν κόλασιν, πῶς ἂν ἔχοι λόγον, τῷ

Ex τοῦ λόγου εἰς τὸ, Γιωὴ δίδυται νόμῳ

Ex τοῦ λόγου τοῦ, ὅτι ὀπτιπλήττων καὶ τοῖς λέγουσι καὶ τοῖς ἀκούουσι τὸ τοῖς χάειν δημιουργεῖν.

Ex τῆς ἑρμην. τῆς πρὸς Ρωμ. ὀπτ.

Ex τῆς ἑρμην. τοῦ κτ Ματθ. εὐαγγ.

Ex τῆς ἑρμην. τῶ πρὸς Φιλιπ. ὀπτ.

Ex τοῦ β' λόγ. τῶν κτ τὸν Δαυὶδ καὶ τὸν Σαοὺλ

Ex τ ἑρμην. τοῦ κτ Ματθ. εὐαγγ.

Ex τοῦ λόγου τοῦ, τίνος ἕνεκεν οὐκ ἐκ τοῦ μέσου γέγονεν ὁ διάβολος.

Ex τοῦ λόγου τοῦ πρὸς τοὺς ἔχοντας συνῳκίους παρθ.

Ex τῶν λόγων τῶν εἰς τοὺς ἀνδριάντ.

τῶν αὐτῶν ἁμαρτημάτων μὴ ταῖς αὐταῖς δικάζειν δίκας. Ἀπὸ γὰρ τῆς ψήφου, φησίν, ἧς ἠνέγκατε καθ' ἑτέρου, ἀπὸ ταύτης κριθήσεσθε ὑπὸ Θεοῦ. εἰ γὰρ σὺ οὐ φείσῃ ἕτερον ἀδικοῦντα, πῶς ὁ Θεὸς φείσεταί σε; καὶ ἀκουε Παύλου λέγοντος· Λογίζῃ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε, ὁ κρίνων τοὺς κακῶς πράττοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ; ὃ σὺν οὐκ ἐξέφυγες κρίμα, καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ διαφεύξῃ; καὶ πῶς δὲ ἔχει τοῦτον λόγον; ὁ γὰρ ὅστις ταὐτὸν ἁμαρτάνει ἁπλῶς, ἕτερον ἁμάρτημα [καὶ] κολάσασθαι τοὺς ἀνθρώπους πέφυκεν πάλιν. εἰ γὰρ σὺ τὸ ἐλάττονα ἁμάρτημα κολάζεις, καίτοιγε μέλλων αἰσχύνειν σαυτόν, πῶς ὁ Θεὸς τὸ μείζονα πλημμελήσαντά σε, καὶ ταῦτα μέλλων ἑαυτὸν αἰσχύνειν, οὐ κατα δικάσει καὶ κατακρινεῖ μειζόνως, ἤδη κατατεκεμηρίου ἀπὸ τῶν οἰκείων λογισμῶν; εἰ γὰρ λέγεις, ὅτι οἶδα μὲ ὅτι ἄξιός εἰμι κολάσεως, διὰ τοῦτο μακροθυμίᾳ καταφεύγεις, καὶ διὰ τοῦτο μὴ δοῦναί σοι πόδας δίκαιον θαρρεῖς· δεδοικέναι μὲν οὖν καὶ τρέμειν διὰ τοῦτο δεῖ σε ὅτι ἄξιος εἶ· οὐ γὰρ εἰς τὸ μὴ δοῦναι δίκαιον, ἀλλ' εἰς τὸ δοῦναι χαλεπώτερον, εἰ μηδοις ἀδιορθώτως ἔχῃ, τὸ μὴ πω δοῦναι συμβήσεταί σοι. Καὶ γὰρ αἱ μέγα τις ἁμάρτῃ, λαθὼν ἔτυχε τοῦτο ἐργάσηται καὶ μηδέπω σκανδαλίσῃ, ἐλαττόνα δώσει δίκην τοῦ καταδικασθέντος μὴ ἁμαρτηκότος, μὴ προφάσεις ἔχοντος συγγνώστους παρὰ θεοῖς ἐκ τοῦ ἀνδρειωτέρου. Ὁ μὲν γὰρ βιαίως καὶ ἀπροφασίστως, καὶ ὑποσκελισθεὶς καὶ καταπεσών, καὶ τοσαύτην τὴν κακὸν φέρει βλάβην· ὁ δέ, ὥσπερ ὑψηλοῦ τινὸς, τῆς τῆς ἀρετῆς κορυφῆς, μὴ πολλῆς τῆς εὐφυΐας ἐχούσης, καὶ πᾶσι γνώριμος καὶ δῆλος ὤν, καὶ παρὰ πάντων θαυμαζόμενος, ὅταν ἐπηρεασθεὶς καταπέσῃ, μεγάλην τὴν πτῶσιν καὶ ζημίαν ἐργάζεται· οὐχ ὅλη μόνον ἐξ ὕψους κατέπεσεν, ἀλλ' ὅλη καὶ πολλοῖς ῥᾳδιουργήσασα ἐποίησε τοῦ εἰς αὐτὸν βλέποντας καὶ καθάπερ εἰ σώματι μιᾷ μιᾶς μὲν ἑτέρας διαφθαρείσης, καὶ πολλὴν βλάβην· τῶν δὲ ὀφθαλμῶν πηρωθέντων, ἢ τῆς κεφαλῆς βλαβείσης, ὅλον τὸ σῶμα ἀχρεῖον γίνεται· οὕτω δὴ καὶ ὅτι τοῦ πολλοὶ καταπεπτωκότων ἐστὶν εἰπεῖν, ὅταν σκῆπτρα σεσαθῶσιν, ὅταν κηλίδα τινὰ περιφέρωνται, ὁλόκληροι καὶ ἀφόρητοι τοῖς λοιποῖς σώμασι τὴν βλάβην φέρουσι. Μὴ τοίνυν φονεύθης ὑπὸ ἀλλοτρίου δικαστοῦ, ἀλλὰ φονεύθητι ἁμαρτίας δι' ἁμαρτίαν. διὰ θεοῦ πως σε ὁ βλέπων, ἐὰν μὴ σὺ σεαυτὸν βλάψῃς. καὶ μὴ ἔχῃς ἁμαρτίαν, καὶ μύρια ξίφη ὑπόκεινται, ἐξελοῦταί σε ὁ Θεός. ἐὰν ἔχῃς ἁμαρτίαν, καὶ ὁ παράδεισος ἧς, ἐκπίπτεις. ὁ παράδεισος ἦν ὁ Ἀδάμ, καὶ ἔπεσεν· ὁ χωρίαν ἦν ὁ Ἰώβ, καὶ ἐσεφυρώθη. τί ὠφέλησεν ἐκεῖνον ὁ παράδεισος; τί ἔβλαψε τοῦτον ἡ χωρία; ἐκείνῳ γὰρ εἰς ἐπιβουλὴν ἐπεβούλευσε, καὶ ἀνετράπη· τούτῳ ὁ διάβολος, καὶ ἐσεφυρώθη. οὐ τὰ χρήματα αὐτὸν ἔβλαβεν; ἀλλὰ τὸ βυσσόδοξον αὐτοῦ οὐκ ἐσύλησεν. οὐ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἥρπασεν; ἀλλὰ τὴν πίστιν οὐκ ἐσάλευσεν. οὐ τὸ σῶμα αὐτοῦ διέρρηξεν; ἀλλὰ τὸν νόμον τηρήσαντος οὐκ ἔρρηξε. τοῦτον μοι τὸν νόμον τηρήσατε, ἀδελφοί, καὶ γονάτων ὑμῶν ἀποθήσομαι, εἰ δὲ μὴ τῇ χάριτι, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ, καὶ δάκρυα ἐκχέω· τοῦτον μοι τὸν νόμον τηρήσατε, καὶ ὑδὲν ὑμᾶς ὑδέπω ἀδικῆσαι δυνήσεται). Εἴδετε τοὺς προφήτας καὶ βασιλέα, τὸν Δαβὶδ λέγω, πολεμούμενα, πίπτοντα, ἐλεούμενον, [καὶ] νικῶντα; εἴδετε τὸν ἁμαρτίᾳ ὑπεκφεύγοντα καὶ σφαζόμενον διὰ τὸ μετάνοιας; βλέπετε αὐτὸν καὶ μὴ τὸ τοῦ πνεύματος χαλεπὸν, μὴ τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσταγμα, μὴ κατορθωμάτων πλῆθος, μὴ δάπανα θυσιῶν ἀναιρηνύοντα καὶ λέγοντα· Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. εἶπες μέγα, εἰπὲ πίστει. ὅτι μέγα, οἶδα· μετρῆσαι δύνῃ, ἢ κατα λαβεῖν τοῦτο δύνασαι; ὅτι δὲ πέλαγος ἐμφυτεύει ἥπλωσα τῆς τοῦ δεσπότου μου φιλανθρωπίας. καὶ θέλεις, εἰπέ μοι; ἤκουσας τοῦ προφήτου λέγοντος, Καὶ Κύριος ἀφῆκε τὸ ἁμάρτημά σου· θέλεις πλέον ζητῆς; οὐ τοῦτο ζητῶ μόνον, φησίν, ἀλλὰ τὸ κάλλος μου ζητῶ, τὴν προῤῥησίαν μου ζητῶ· ὅτι πολλοὶ πλούσιοι με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου. ὁρᾷς θέλει ζητεῖ; καὶ ἔτι πλείονα" ζητεῖ λαμπηδόνα δὲ μείζονα καθαρότητα. δὲ θέλεις δίδωσι, ὦ Δαβὶδ, ὅπου ταῦτα ζητεῖς; θέλεις δίδωμι; ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω. τοῦτο δίδως; καὶ τίς ἐστιν ἄνθρωπος μὴ ὑπογινώσκων αὐτὸν τὴν ἁμαρτίαν; ναί, φησι· πάσοι εἰσὶν ἁμαρτάνοντες καὶ προῤῥησιαζόμενοι;

Ρωμ. β. γ. Ἐκ τῆς ἐρωτήσεως τοῦ Ρωμανοῦ.

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ πρὸς τοὺς ἔχοντας συγγνώστους παραδείους Ἐκ τοῦ ἀνδριαντ.

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ὅτι οὐ δεῖ σκανδαλ. ἔξω δρεδ. Εὐθυμ. ἀπιστάδη.

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸν Ψαλμ.

Ψαλμ. γ. α.

β. Βασ. ιβ.

χ. ζητ

ρήσασζόμενοι; πόσοι θλίβουσι τοὺς πλησίον, καὶ οὐ πεισθοῦσιν; ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀνομίαν μου γνώσκω, καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μού ἐστι διαπαντός. ὦ βυθύμια ψυχῆς· οὐ πρέπουσα τῇ λήθῃ τῶν μυήμων τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' ἡ συγχωρηθῆναι αὐτὴν ἔγραψε, καθάπερ ἐν εἰκόνι, ὦ σοφώτατοι. καὶ βλέπε μὴ ζητῇς· ἐὰν σὺ αὐτὴν μνημονεύσῃς, ὁ Θεὸς αὐτῆς οὐ μνημονεύει· ἐὰν σὺ βασταθῇς, ὁ Θεὸς αὐτῆς μέμνηται. ἐποίησας μὴ κακόν; μνήσθητι, ἵνα ὁ διαστὰς σε αὐτὸ βασταθῇ. ἐποίησας ἀγαθόν μοι; λάθανε, ἵνα ὁ διαστὰς σε αὐτὸ εἴπῃ. οὐ γὰρ οὕτω σὺ λέγεις ἃ κατορθώματά σε, ὡς ἐκεῖνος. Ἐκ τῶν ἐπῶν. πῶς, ἄκουε. ἐὰν δῶς τῷ πτωχῷ, ἐρωτώμενος λέγεις, εἶδον πτωχὸν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψατο αὐτόν· ὁ δὲ διαστὰς σου οἶμαι οὕτως· ἀλλὰ πῶς; Πεινῶντά με εἶδεν, καὶ ἐθρέψατο. Ἐπειδὴ οὖν ἁμαρτὴς, μὴ τὸν πρὸ ἑτέρου κατηγορείσθω ἀναίμων, ἀλλὰ περὶ ἣν κατηγορηθῇς καὶ ἁλῷς, σὺ κατάγνωσκε τὴν γνώμων· ὡς ἐὰν ἕτερος ἐλέγξῃ λοιπόν, ὀκέτι τῆς σῆς ὁμολογήσεως ὁ κατόρθωμα γένῃ, ἀλλὰ τῆς ἐκείνου κατηγορείας ἡ διόρθωσις. οὐ γὰρ τοῦτό ἐστιν ὁμολογεῖσθαι, ὃ κατηγορεῖ ἑαυτῆς μὴ σοῦ ἐλέγχοντος, ἀλλὰ ὃ πρῶτον ἑαυτῆς κατηγορεῖ, καὶ ὃ μὴ ἀναμένειν σοῦ πρὸ ἑτέρων ἐλέγχους. καὶ γὰρ καὶ ὁ Πέτρος μὴ τὸν ἀρνησάμενον ἐκείνου τὸν χαλεπὸν, ὅπως τάχως ἐαυτὸν ἀνέμενε τῆς ἁμαρτίας, καὶ μηδενὸς κατηγορήσαντος, καὶ τὸν πλημμέλειαν ἔλεγε, καὶ πικρῶς ἔκλαυσεν· ὅτι τὸν ἀρνησάμενον, ὡς καὶ πρῶτος γνῶναι τῶν ἀποστόλων, καὶ τὴν οἰκουμένην ἐγχειρισθῆναι ἅπασαν. Εἰ γὰρ ἅπαξ εἰς τὸν Θεὸν ἁμαρτίας λύσῃ ἔλαβεν ἐξουσίαν ὁ ἱερὰς, πολλῷ μᾶλλον ἅπαξ εἰς ἀνθρώπων γνωμάτων αἰτεῖν καὶ ἀφεθῆσαι δυνήσεται). ἀρχὴν ὅτι ἡ ἀρχὴν τῆς βασιλέως σεμνότερος. καὶ γὰρ αὐτὴ τὴν βασιλικὴν χειρὸς φέροντες ἐπιτάξαι· καὶ ὅταν τι δέοι χρηστὸν γενέσθαι δώωσιν, ὁ βασιλὰς πρὸς τὸν ἱερέα, οὐχ ὁ ἱερὰς πρὸς τὸν βασιλέα καταφεύγειν ἐώωσι. Διὰ τοῦτο οὐκ ἀγγέλους ἐκ τῶν οὐρανῶν καταγαγὼν ὁ Θεὸς, τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως διδασκάλους ἐποίησεν, ἵνα μὴ ἀφ' ὧν τῆς Φύσεως ἐπέχον, εἰς τὴς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας τὸν ἄγνοιαν, ἀφυδίστερον πιστεύῃ) καὶ καθ' ἡμᾶς ἐπιτιμήσις· ἀλλ' ἀνθρώπους ἀνθρώπων ἔδωκε διδασκάλους καὶ ἱερέας, ἀνθρώπους ἀσθενεῖς περικειμένους, ἵνα αὐτὸ τοῦτο τοῖς αὐτοῖς ἐπιθύμιον εἶ) εἰ τὰ λεγόμενα καὶ ἰδοὺ ἀκούονται, χθιζινὸς γένηται τῇ τοῦ λέγοντος γλώττῃ, μὴ συγχωρῶν πρέσβυ τῶν μέλλοντα ποιεῖσθαι κατηγορείας. τίνος ἕνεκεν ταῦτα εἶπον; ἵνα μὴ λέγητε, ὅτι σὺ καθαρεὺς ὢν ἁμαρτημάτων, ἀπηλλαγμένος τῆς ὀδυνῆς τῆς πρὸ τὸν ἐπιτίμησιν, μὴ πολλῆς τῆς ἐξουσίας ἐπιφέρεις ἡμῖν βαρυτέραν τὴν τομήν. ἐγὼ γὰρ πρότερος αἰσθάνομαι τῆς ὀδυνῆς, ὅπου καὶ αὐτὸς ἐπιθύμιός ἐστιν τοῖς ἁμαρτήμασι. πρώτης γὰρ ἐσμεν ἐν ἐπιτιμίοις, καὶ οὐδεὶς χαυνήσεται ἀγνὸν ἔχων τὸν καρδίαν. ὥστε οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις φιλοσοφῶν κακοῖς, οὐδὲ ἐξ ἀπόνου θεωρίας πάθος, ἀλλ' ἀπὸ κηδεμονίας πολλῆς τοῦ ἐλέγχοις ποιοῦμαι. ὅτι μὴ γὰρ τῶν τὰ σώματα ἰατρευόντων, ὁ μὴ ἐπάγων τὸν πληγὴν, οὐδὲ μέσον λαμβάνει τῆς πληγῆς αἴσθησιν, ὁ δὲ τεμνόμενος οὗτός ἐστιν ὁ ἀφανώμενος ταῖς ἀλγηδόσι μόνος· ὅτι δὲ τῶν ψυχὰς θεραπευόντων οὐχ οὕτως (εἰ μήπερ σφάλλομαι) ἀπὸ ἐμαυτῶ τὰ τῶν λοιπῶν δοκιμάζω). ἀλλ' αὐτὸς πρότερος ὀδυνᾶται ὁ λέγων, ἰωΐκα αὖ ἑτέρους ὅτι τιμᾷ. οὐδὲ γὰρ οὕτως ἐλεγχόμενοι πρὸ ἑτέρων ἀλγοῦμεν, ὡς ἐλέγχοντες ἑτέρους ἀπὸ ἁμαρτημάτων, ὧν ἐσμεν ἀναβύθιοι. βούλεσθε μαθεῖν ὅσον κατόρθωμα ὁ τῶν οἰκείων μεμνῆσθαι ἁμαρτημάτων; ἐνόησον τί ποιεῖ ὅτι τὰς τῶν χρημάτων ἐκβολὰς μᾶλλον δαπάνης. βυθέως δὲ ἀσάντες ἀπὸ τῆς κλίνης, περὶ εἰς ἀγορὰν ἐμβαλεῖν, ἢ μεταχειρίσαι τι τῶν ἰδιωτικῶν ἢ δημοσίων πραγμάτων, ἢ οἰκέτην καλέσαντες ἅπαντα μᾶλλον τὸν λόγον τῶν δαπανηθέντων, ἵνα ἴδωμεν, τί μὲν κακῶς, τί δὲ εἰς δίον δαπάνηται, πόσον δὲ ἀναλέλειπται· καὶ ἴδωμεν ὀλίγον ὃ ἀναλελειμμένον, πάντα ἐκτὸς πρεσβύων ἀφορμας βαπτισώμεθα, ἵνα μὴ λάθωμεν δι' ἀφθαρέντες λιμῶ. τοῦτο τοίνυν καὶ ὅτι τῶν πρὸ ἐξέων τῶν

Ἐκ τῶν ἐπῶν Ἰσαὰκ.

Ἐκ τῶν λόγ. τῶν ἁγίων.

Ἐκ τῶν λόγ. ὁ ἐπικύνδυνος καὶ τοῖς λέγουσι καὶ τοῖς ἀκούουσι τὸ πρὸς χάριν δημηγορεῖν.

τῆς ἡμετέρων ποιᾶμθα, ὃ σωνειδὸς ὃ ἡμέτερον "κολάσαντες ποιήσωμθα αὐτῷ λόγον τῆς Χρυσ.
ῥημᾶτος, τ̃ τοσαγωγ̃, τ̃ ἐνθυμήσεων· ἐξεπάσωμθα τ̀ μ̃ εἰς δέον ἰώνλωται, ἢ ὃ ὅτι βλάβη
τῇ ἡμετέρᾳ· ποῖος λόγος ἐδαπάνθη κακῶς, εἰς λοιδορίας, εἰς αἰσχρολογίας, εἰς ὕβρεις· ποῖον
ἐνθύμημα τ̃ ὀφθαλμὸν εἰς ἀκόλαστον ἐκίνησε· πῆς λόγος ὅτι βλάβη τῇ ἡμετέρᾳ εἰς ἔργον
ἐξεπέσθη, ἢ δι' χειρῶν, ἢ δι' γλώττης, ἢ δι' τ̃ ἰμμάτων αὐτ̃· ἐ ταυτὰ σωνθάσωμθα τ̀ μ̃ ἀχαί- 5
ρ̃ δαπάνης ἀποζῆναι, αὐτὰ ὃ τῶν ἄτακτ̃ δυσχωλάντων κακῶς, ἑτέρων ἀποθέσθαι τοσού-
δων· αὐτὰ τῶν ῥημάτων τῶν εἰκῆ τοσουτεχθέντων, θύρας· αὐτὰ τῶν ὄψεων τῶν ἀκολάστως
γλυκυθυμίων, ἐλεημοσώνας, ἰητείας. εἰ γὰρ μέλλοιμθ δαπανᾶν μ̃ ἀχαίρως, μηδὲν ὃ ἀπο-
πλέσθαι, μηδὲ θησαυρίζειν ἑαυτοῖς ἀγαθὸν, εἰς ἑκάτερα κατευχθέντες πειρῶμθ, λησόμθα
τοὺς τῶν ἀθλίατον τ̃ πυρὸς ἑαυτοῦ τροφὰς πέμποντες κόλασιν. πόσον τοίνων βέλτιον, 10
τοσοῦτον κατάνυξιν ἢ ὀδυρμὸν ἀθανάτων ἀλλάξασθαι καλῶς, ἢ ἡδονῆς τέλος οὐκ ἐχού-
σης, ἢ Ⓦ βραχὺ τ̃τον ἐ τοσοῦτον βίον σὺν τρυφᾷ γελάσαντας ἀπελθῶν, εἶτ' κολα-
Εκ τῆς ἑξαημ. σθησομθένους ἀθανάτοις; Εἰ γὰρ Παῦλος, ὁ τοσοῦτος ἢ τηλικοῦτος, ὁ καθάπερ τι πτερὸν τοῦ πλέοντος
τῆς οἰκουμθένης ἁρμονίαν ἅπασαν, ἢ τῶν σωματικῶν αἰαγκῶν αἰώνιος γεγονὼς, ἢ τῶν
ἀῤῥήτων ἐκείνων ῥημάτων ἀκούσας καταξιωθεὶς, ὧν μέχρι τ̃ σήμερον οὐδεὶς ἄλλος ἤκουσε, 15
α. Κορ. ιβ. κζ. γραφὴν ἔλεγεν· Ὑπαπαίζω μου τὸ σῶμα ἢ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀ-
δόκιμος γένωμαι· τί αὖ εἴποιμθ ἡμᾶς, Ⓐ φορτίοις ἁμαρτημάτων "βεβαρημθένοι, ἢ τοσοῖς Χρυσ.
τούτοις πολλῷ τῷ ῥαθυμίαν ὑπιδεχυύμθοι; μὴ γὰρ αἰσκωχλεῖ ἔχει ὁ πόλεμος οὗτος;
πεπύτευται φείδεσθαι ἢ ἐγρηγορέναι δῆ, ἢ μηδέποτε ἐν ἀδείᾳ εἶ), ἐπεὶ μηδ' ὅστις καιρὸς ὠφελιμέ-
τερος τ̃ς τ̀ πολεμοῦντος ἡμῖν ὑπιδέσεως. μὴ οὖν ῥαθυμθῶμθ ἢ ἀναπίπτωμθ, ἵνα μὴ 20
τῶν μελλόντων ἐκπέσωμθ ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπιτυχθῆναι, χάριτι τοῦ Κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα ἢ τὸ κράτος, νῦν ἢ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν.

Λογ. ε. ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΧΥΟΣ.

Εκ τοῦ α. λόγου τ̃ εἰς τὸν Θεοδόσιον ἐκπ.

Ἐπαινῶ δ' ἀνδρα τὸν ψυχὴν ἀμαθῆ παῖς, οὐ χ̃ φύσιν, ἀλλὰ
[χ̃] προαίρεσιν. ὅταν γὰρ ἴδω Ⓐ ἀνδρὸν ποτὲ νῦν δειλὸν, οὐκ-
έτι φύσεως ἔ̃) φημι τὸ πάθος· ἐ γὰρ τ̃ς φύσεως ἀμεταθέτα.
πάλιν ὅταν ἴδω τοῦτον νῦν δειλὸν ἀνδρεῖον τολμητὰν ψυχρούς, τὸ
αὐτὸ πάλιν ψηφίζομαι· ἐπεὶ ἢ Ⓐ μαθηταὶ σφόδρα ἦσαν δειλοί,
πρὶν ἢ μαθεῖν ἄνωθεν ἐκδύεσθαι δωρεᾶς, ὕστερον μὴν τοὶ λεόντων ἐθρόνθ θρασύτεροι. ἢ Πέτρος κορυφαῖος μὴ σιέγχων ἀστελπὴ,
χ̃ κεφαλῆς ἐκρεμᾶτο, καὶ ἐμάστιγεν, ἢ μυελὸς κινδυνεύων οὐκ ἐσίγα. ὅτε τοίνων πρὸ παι-
δεύεσθαι δῆ τοῦ ἀγῶνος, οὔτε πρὸς τούτους ὑπιπτᾶν. οὕτω γὰρ ἢ ἡμῖν ἡ νίκη λαμπρο-
τέρα ἔ̃αι, καὶ ἡ ἧττα τῷ διαβόλῳ καταγελαστοτέρα. ἐλκυσθέντας μ̃ γὰρ δῆ γυμνάσαι ἐ-
σάναι, μὴ καλουμθένους ἢ προσκαλεῖν, ἢ Ⓦ καιρὸς ἀναμθεῖναι τῶν ἀγώνων, ἵνα ἐ ὁ ἀκονόδιξον
Εκ τῆς ε. μιλ. τ̃ς πρὸς Ἑλλ. ὁ. ὑπτ. ἢ ὃ γυμνᾶσαι ὑπιδεικνύμθα. Τὸ μ̃ γὰρ ἁπλῶς πυρπολεῖσθαι, ἢ τῶν τυχόντων πολλάκις
ὅστι· τὸ ἢ εἰς τὸ δέον ἢ καιρῷ τ̃ προσήκοντι ἢ μετ' τ̃ς ἁρμοττούσης συμμετρείας ἢ σωφρο-
σύνης ὧ προσάγματι χρήσασθαι, μεγάλης λίαν ἢ θαυμαστῆς δῆται ψυχῆς. ἀνδρεῖος γὰρ
ἐκεῖνος μόνος ὅστι, καὶ ὅτι κλίνης ἢ βελοπλήκτου, ὁ τῶν ἐχθρῶν ὁπόθεν ἔχων· ὡς ταύτης "ἀνθ, χ. ἀπο
καὶ ἄρης ὑπὸ ἀναστατᾶ τῆ τ̃ σώματος ῥώμη, οὐδὲ αὐτὸν κορυφοῦσι ἢ γραϊδίου θαλαττώσειν
φαίλῳ ἂν ἰσχυρότερον εἶ). ὁ μ̃ γὰρ ἀσωμάτοις παλαίει κακοῖς, οὗτ' ἢ οὐδὲ ἀνιβλέψαι
Εκ τ̃ ἑξαημ. θέλμαῖ. Βούλει τοίνων μαθεῖν ὡς οὐδὲν ἰσχυρότερον τ̀ πεφραγμένου τῇ ἄνωθεν συμμα-

χίᾳ,

χία, καὶ οὐδὲν ἀθετώτερον τῆς ζωῆς ἑρπύσης τυγχάνοντος, καὶ ὑπὸ μυρίων σφαττομένων κυκλούμενος ἦ; ὁ Δαβὶδ νέος ὢν ἐνεμήθη, καὶ ἀφ' οὗ τῆς ἡλικίας ἄωρον ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ πατρικῇ ἀφῆκεν, ὑπὸ τοῦ παρόντος ἀποστέλλεται ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφούς. προσημούμενος οὖν εἰς τινὰ τούτων ἐπισκεψιν, ὅπως εἶδε Ⓦ πόλεμον συνεστῶτα, Ⓦ τὸ ἀλλοφύλου Γολιὰδ, καὶ πάντα Ⓦ λαὸν καταπλησσόμενα μὴ τοῦ βασιλέως, τίνος ἕνεκα τὰς ἐξουσίας ἐθέλοιτο ἠμύνασθαι, καὶ ἀπῄει ἰδεῖν ὃ ἐνύπνιον καὶ προσῆλθεν, ὅπως εἰς ἀνδρὸς τοσούτων μυριάδων κατεξανίσταται, καὶ φησι, Τίς ὅστις ὁ ἀλλόφυλος οὗτος, ὁ ὀνειδίζων παράταξιν Θεοῦ ζῶντος; ἢ πόσας ὦ ἀνδρεῖε ὦ πρὸς τοῦτον κεφαλὰς ἐκτεμοῦσι; ταῦτα γνοὺς ὁ Σαοὺλ μεταπέμπεται Ⓦ νέον, Ⓦ τῆς ποιμαντικῆς πλέον εἰδότα ὄντα, καὶ ἰδὼν αὐτοῦ τὴν ἡλικίαν, ἐξουθένισεν. εἶτα μαθὼν παρ' αὐτοῦ ὅπως τοῖς ἄρκτοις ἐκέχρητο, ἵνα οἱ ἐπίσησαν τοῖς ποιμνίοις, καὶ οἰκεῖα ὅπλα ἐνδύειν αὐτὸν ἐβούλετο· ὁ δὲ ταῦτα παραιτούμενος, οὐδὲ ταῦτα ἐνεῖναι ἴσχυεν. τοῦτο δ' ἐγίνετο, ἵνα δειχθῇ γυμνὴ καὶ τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, καὶ δι' αὐτοῦ ἐνεργούσης, καὶ μὴ τοῖς ὅπλοις λογίσωνται τὰ γινόμενα. ὅπως γὰρ μὴ ὁ ἐνδύσασθαι ταῦτα ἐκώλυεν, ἀπέθετο τὰ ὅπλα, ⁊ τὴν κοίλην τὴν ποιμαντικὴν λαβὼν καὶ ταῖς βώλοις, ὅτως ὅπῃ τὸ σάρκινον πύργου ὀξήκει. ἀφ' ὅσα πάλιν καὶ τὸ ἀμφίλυον τοῖς ὠτελὲς τῆς ἡλικίας ὁρῶντα, καὶ ἐνετίθει ὀξυτελίζοντα τὸ δίκαιον. ὅπως γὰρ εἶδεν αὐτὸν μὴ τὴν κοίλην τῆς ποιμαντικῆς τοῖς αὐτοῦ ὁρμήσαντα, καὶ ταῖς βώλοις μόνας ὑπιφερόμενον, μετοιόχεται τοῖς αὐτὸν ἐλέγχῃ, ἐνόμισας εὐπάλαμον τοῖς βάτοις ἐφιζάνειν καὶ κισσὰς πινὰς ἐκδιώκειν, καὶ ὀξὺ τὸ, καθάπερ κισσὰ ἴνα ἐλαύνων, οὕτω μὴ τῶν ὀργάνων αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ τοῖς ἐμὲ μάχῃ ὧρμησας; ἀρτίσε καὶ πεῖρα διδάξει, ὡς οὐ τοῖς τὸν τυχόντα σοι ὁ πόλεμος· καὶ πολλῇ τῇ μεγαλορρημοσύνῃ χρησάμενος, ἔσπευδε καὶ ἠπείγετο, καὶ τὴν σφενδόνην ἐκίνει, καὶ τὰ ὅπλα ἐξέτεινεν. ἀφ' ὁμῆ τῇ δυνάμει τῶν ὅπλων πεποιθώς, ἤπετο τῆς μάχης· ὁ δὲ τῇ πίστει καὶ τῇ ἄνωθεν συμμαχίᾳ συμφεάξας ἑαυτὸν, τετράτερον ὀξὺ τῶν ῥημάτων τὸ ἀμφύλου τὸ φρύαγμα καταπέγκεν, εἶπεν τοῖς αὐτοῦ· Σὺ ἔρχῃ τοῖς μὲ τὸ ὅπλῳ καὶ δόρατι, καὶ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει νομίζεις πεπλῆσθαι, ἐγὼ δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀνελόμενος ἐκ τῆς κάδου τῆς ποιμαντικῆς μίαν βῶλον, καθάπερ ὅπως κισσὰ ἴνα μέλλων ἀπελαύνειν ὑπίοντα τῇ ποίμνῃ, οὕτω τῇ σφενδόνῃ ὀξακοντίσας, καὶ προσεχρήσατο κατὰ τοῦ μετώπου τοῦ πλήξας, τὸν ἀμφύλον κατέβαλε, καὶ ἀσεύσας καὶ ἀφελόμενος αὐτοῦ τὸ ξίφος, δι' ἐκείνου τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔτεμεν, οὕτως ἐνέγκας τῷ βασιλεῖ, καὶ τέλος τῷ πολέμῳ δέδωκε. καὶ δι' ἐκείνου ⁊ ὁ βασιλεὺς τὴν σωτηρίαν εὗρετο, καὶ πᾶς ὁ τότε γραπτὸς ἀνέπνευσε. ⁊ ἰδοὺ ἰδοὺ θαύματα καὶ προδόξα πράγματα· Ⓦ ὡπλισμένου ὑπὸ τοῦ ἀόπλου κατενικημένου, καὶ Ⓦ τὰ πολεμικὰ ἔμπειρον ὑπὸ τοῦ τῆς ποιμαντικῆς πλέον εἰδότος ὄντα. ὅπως ἔνεκεν καὶ ἀφ' ὅτι; ὅτι ὁ μὲν τῷ ἀνθρωπίνῃ συμμαχίαν εἶχε συνεφαπομένην αὐτῷ, ὁ δὲ ζωῆς ἔρημος ὢν ὑπὸ τοῦ τῆς τούτου χειρὸς ἐγίνετο. Ὑψηλὸν μὲν οὖν ὄντι καὶ προδόξου, Ἐκ τοῦ β. λόγ. τοῦ εἰς τὸ Ὀζίαν
καὶ μηδὲν δέχεσθαι τῶν ὑπὸ θυμίαν ἐλπινομένων ἡμῖν, ἀλλ' ἀποσοβοῦντας σεσημασμένα. εἰ δὲ πάντα δυνατὸν, καὶ παλαίωμεν, καὶ ἀφ' ἁπάντος κατίσχωμεν. ἀν γὰρ παλαίοντες ἐξέλθωμεν, νενικήκαμεν. οὐ γὰρ ὡς ὑπὸ τῶν ἀθλητῶν, ὅταν καὶ σταθῶμεν. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἂν μὴ καταβάλῃς, οὐκ ἐνίκησας· σταθεὶς δ' ἂν μὴ καταβληθῇς, νενίκηκας καὶ κατέβαλες. καὶ εἰκότως. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀμφότεροι ὑπὸ νίκης ἀσυνδάζουσι, κἂν ὁ ἕτερος καταβληθῇ, ὁ ἕτερος στραφεὶς σταθεὶς ὐχ ὅτως, ἀλλ' ὁ ἀγὼν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἥττης ἀσυνδάζει· ὅταν δὲν αὐτὸν ἀφέλωμεν πάντα, κἂν δ' ἀσυνδάζει, ἐνίκησα. ἀ γὰρ ὥστε καταβαλεῖν, ἀλλ' ὥστε συγκαταβῆναι ἐπείγει· καὶ ἡ νίκη αὐτοῦ οὐκ ἐν τῷ στραφῆναι, ἀλλ' ἐν τῷ σωαπολέσθαι ὅστις. Εἰ δὲ καὶ βληθείης πολλάκις, μηδὲ ὅτως ἀποῖς *. πῶς γὰρ μὴ Ἐκ τοῦ α. λόγ. τοῦ εἰς Θεόδωρον ἐκπεσόντα
μαχόμενον ὅστις ὁ μὴ πτοώσκεται· σὺ δὲ πολλῷ ὦ θυμῷ καὶ τῶν πολεμίων χωρισθῆς, ἔστι

καὶ βλαπτῶσί ποτε· καὶ οὐκ ἀν ἴως στρατιώτην ἰδὼν ἐπομένοντα μὴ πεύματος ἀπὸ πολέμου ὑποπτεύσειεν. ὅπλοις γὰρ ὅπλα ῥίπτει καὶ τῶν πολεμίων φυέλης· ὡς ἐάν τις μαχόμενος, καὶ βάλληται, κἂν ὑποχωρῇ πρὸς βραχύ, οὐδεὶς ὕστερος ἀγνώμων, οὐδὲ τῶν πολεμικῶν ἄπειρος, ὡς ἐγκαλέσαι τούτῳ ποτέ. ὅταν γὰρ ἴως ἑαυτὸν ἀδικῆσαι μὴ βουληθῇ, ἕτερος τοῦτον οὐκ ἰσχύσει ποτέ. ὃ γὰρ ἴσχυσε τῶν πόλεων ὅπλα μὴ πολλάκις καὶ μηχανήματα τῆς ἔξωθεν οὐκ ἴσχυσε καθελεῖν, προδοσίᾳ ἢ ἑνὸς ἢ δύο τῶν ἔνδον οἰκητόρων ἀπωτάτω πρέδωκε τοῖς ἐχθροῖς. αὐτοῦτο μηδεὶς σε τῶν ἔνδον προδοῖ λογισμῶν, καὶ μυρία προσάγῃ μηχανήματα ὁ πολεμῶν, προσάξει μάτην. Τί γὰρ δεῖ τῆς τῶν Μακκαβαίων μνήσεως εἰς πολεμον τῆς γυναικὸς ἐκείνης; οὐχὶ γυνὴ ἦν; οὐχ ἑπτὰ δέδωκε παῖδας ὃ χορὸς τῶν ἀγίων; οὐκ εἶδεν αὐτοὺς μαρτυρήσαντας; οὐχ εἰσῆκει καθ' ἕκαστον αὐτῶν μαρτυροῦσα; βασανιζομένων γὰρ ἐκείνων, αὕτη τῷ πλησίον ἐδίχετο. μήτηρ γὰρ ἦν. σπάσον ὡς αὐλοὺς ἤλφιε, ὡς ἑπτάναους τῷ Θεῷ πρέσβευσον. εἰσῆκε ὁ τύραννος, ἐκ τοῦ μιᾶς γυναικὸς πτοώμενος ἀνέχωρει. σκῆπτρον ὅπλοις ἐπολιόρκει, ἐκ αὐτῆ τῇ προθυμίᾳ προσεγένετο. σκῆπτρον κάμινον ἀνῆψε, καὶ αὐτῇ τῷ τῶ πνεύματος ὅτι πλῆρον ὀξέκαιεν. σκῆπτρον στρατόπεδον ἔκλινε, ἐκ αὐτῇ πρὸς ἀγέλας μεθωρμίζετο. ἑώρα κάτω ὁ τύραννος, καὶ ἐνόει ὁ αὖ βασιλεύοντα. ἑώρα ἅμα κάτω βαίνοις, καὶ πειδμῇ τὰ ἄνω βέβηκα. ἑώρα τῷ πρῶτον κόλασιν, καὶ τῷ μέλλουσαν ἐνόει αἰωνίου ἀθανασίαν. Τί γὰρ ὁ Ησαῦ; οὐχὶ μείζων ἦν τοῦ Ιακὼβ; οὐχὶ πρωτότοκος; οὐχὶ ἀγαπητὸς τῷ πατρί; ἀλλὰ προδοὺς ἑαυτὸν ἀφ' ἧς ἁμαρτίας, ἐκ τῶν πρωτοτοκίων ἐκπέπτωκε, καὶ τῷ ἐλάσσονι δουλεύειν καταδικάζεται. Εἶπε γάρ, φησι, Κύριος τῇ Ρεβέκκᾳ ἐκ τοῦ ἱερέως· δύο ἔθνη ἐν τῇ γαστρί σου ἐστί, καὶ δύο λαοὶ ἐκ τῆς χειλίας σου ἁγιασθήσονται, καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέξει, καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι. ὅρα προέρρησιν ἅπαντα σαφῶς αὐτῇ μελλούσαν τὰ μέλλοντα φυέλης. ἀλλόμενοι γὰρ οἱ παῖδες ἐν τῇ γαστρὶ ἐκ σκιρτῶντες, ἤδη προεφώνουν ἅπαντα μὴ ἀκριβείας. καὶ λοιπὸν ἐμαθήμει ἡ γυνὴ ὅτι μόνοι δύο τόκῳ παῖδας, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκ ἔνδον ὕστι σκιρτήσονται, καὶ ὅτι ὁ ἐλάσσων κυριεύσει τοῦ μείζονος. ἐκ ὅτε λοιπὸν ἤλισεν ὁ καιρὸς τοῦ τόκου, Ἐξῆλθε, φησι, ὁ πρωτότοκος πυρράκης, ὅλος δορᾷ δασύς. καὶ μὴ θαῦμα ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπειλημμένη τῆς πτέρνης αὐτοῦ. καὶ ἐκάλεσε δὲ ὄνομα αὐτοῦ, Ιακώβ· μονονοὺ ἤδη καὶ ἐκ προοιμίων δεικνύοντος τοῦ Θεοῦ, ὅτι πρείσσων καὶ θαυμάσια ὁ ἐλάττων τοῦ μείζονος. κατέβη γάρ, φησι, τῇ ὠκεανῷ πλοίῳ πτέρνῃ Ησαῦ, ὅπερ ἐστὶ σπιλάδα καταγνιζομένου ἰχνεύειν δοκοῦντα. Ἀλλὰ καιρὸς καλεῖσθαι, ὅτι μακαριώτατον Παῦλον ἤδη τρέπω λόγον. σκήπτρον γὰρ εἰς τὸν τοῦ ὑδρὸς πόδον, καὶ διὰ τοῦτο σπουδῶς αὖθις προτρέφων οὐ παύομαι. μηδεὶς οὖν ἀποκνήσῃ πρὸς τὴν ἐγχείρησιν. εἰ γὰρ πόλεμος ἡμῖν προσενήνεκται βαρβαρικὸς, ἐκ ὅτι τῆς παρατάξεως οἱ πολέμιοι μυρία πρόφασιν, εἶπα ὁ στρατηγὸς τῶν βαρβάρων, ὁ μυρία προσάγων μηχανήματα, καὶ πάντα συγχέων τὰ ἡμέτερα, καὶ πολλοῦ θορύβου καὶ ταραχῆς ἐμπιπλῶν, καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν ἀσφαλῶς καταπατάξῃ καὶ παραδώσειν πυρὶ, καὶ δουλείᾳ ἡμῖν ἐπάνατεμόμενος, ἀξαίφνης ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦ ἡμετέρου δεθεὶς αἰχμάλωτος εἰς τὴν πόλιν ἤκετο· ὅσοι δὲ ἄπαντες μὴ γυναικῶν καὶ παιδίων πρὸς τὴν θεωρίαν ἐκείνων ἀξεπηδήσαμεν; ἐπεὶ ἦ καὶ νῦν πόλεμος ἐνέστηκεν, Ιουδαίων θορυβούντων καὶ παρατηρούντων ἅπαντα, καὶ πολλὰ τῇ τῆς ἐκκλησίας ἀσφαλείᾳ προσαγόντων μηχανήματα, ὃ ἦ κεφάλαιον τῶν πολεμίων ὁ Παῦλος, ὁ πάντων μείζονα καὶ ποιῶν καὶ λέγων, ὁ πάντα θορυβῶν καὶ ταράττων· ἔδοσε ἦ αὖθις ὁ Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς, ὁ βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος, ἔδησε καὶ αἰχμάλωτον ἠγαγεν, οὐκ ἐξελθωμεν ἅπαντες ὅτι τὴν θεωρίαν ταύτην, ὥστε ἰδεῖν αὖθις αἰχμάλωτον ἀγόμενον; καὶ γὰρ ἄγγελοι οὐκ τῶν οὐρανῶν ὁρῶντες αὐτὸν δεδεμένον καὶ ἐσταγμένον ἐσκίρτων· οὐκ ὅπῃ δεδεμένον εἶδον, ἀλλ' ὅπῃ οἰκείοιν ὅσους ἀνέθεσαν

Ex τῆ β'. λόγ. τῆ εἰς τὸν Ὀζίαν.

Ex τῆ ἑξαημ.

Ex τῆ λόγω τῆ εἰς τὸ, Σαῦλος ὁ ἐπ ἐμπνέων.

πως ἀπὸ τῶν δεσμῶν λύειν ἐμηχανᾶτο· οὐκ ὅπως χειραγωγούμενοι ἐθαύμαζον, ἀλλ' ὅπως ἐλεγχόμενοι, ὅσους ἐμηχανᾶτο ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν χειραγωγεῖν σκῶλος· οὐκ ὅπως πεπηρωμένον εἶδον, ἀλλ' ὅπως ἀνανεούμενον ὅσους ἔμελλεν ἀπὸ σκότους ἐξάγειν. Διὰ τοῦτο καὶ πάντας ἀφεὶς τοὺς ἄλλους, εἰς Παῦλον ἄλλεται πευδόμενος· Παῦλος γὰρ ἡ Παύλου πόθος ἠνάγκασεν ἡμᾶς πηδῆσαι τοῦτο τὸ πήδημα. Τί γὰρ τῆς ἁλύσεως ταύτης θερμότερον, ὁ πόθος τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ τοῦτο ἐργάσασθαι συνέθηκε, λιπαζόμενος, δεσμούμενος, ἵνα τοὺς δεδεμένους λύσῃ, καὶ πρὸς ἑαυτὸν μεταθήσῃ; οὐδὲ γὰρ ὡς μαινόμενος οὕτω τὰ πρόσωπα ἐώρων, ἀλλ' ὡς ὅτι ἑτοίμως καὶ προθύμως ἐρχόμενος, οὕτως ἔσχε τὰ ὄμματα κατασκάπτων, καθαίρων, καταβάλλων τὰ Διαβόλου τὰ ὀχυρώματα, καὶ τῶν δαιμόνων τὰ μηχανήματα, καὶ οὐδὲ μικρὸν ἀνέπνευσεν, ἀπὸ τούτων πρὸς ἐκείνους, καὶ πάλιν ἀπ' ἐκείνων εἰς ἑτέρους μεταπηδῶν, καὶ καθάπερ τις στρατηγὸς ἀρίστου, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἴσως ὄμματα, μᾶλλον δὲ καθ' ἑκάστην ὥραν. Ἀπὸ γὰρ Ἰωνίας ἕως τοῦ Ἰλλυρικοῦ εἰσελθών, αὐτοὺς ὅρους ἦρε τῶν ἐναντίων τὰς πόλεις, καὶ τόξα, καὶ ὁδοὺς, καὶ βέλη, καὶ πάντα ἡ γλῶττα Παύλου. καὶ γὰρ ἐφθέγγετο μόνον, καὶ πάντος πυρὸς σφοδρότερον τοῖς πολεμίοις αἱ ῥήσεις ἐμπίπτουσαι τοὺς μὲν δαίμονας ἤλαυνον, τοὺς δὲ ἐν αὐτοῖς κατεχομένους ἀνθεστῶτας πρὸς ἑαυτὸν ἐποιοῦντο. ὅτε γὰρ τὸν δαίμονα ἐκβάλλει τὸν πονηρὸν ἐξέβαλε, ζητῶν αὐθρακιὰς μεμαδότες πέντε ἐσελθοῦσαι, τὰ βιβλία τῶν μαγῶν κατέκαιον, καὶ πρὸς τὸν ἀληθῆ ἔθυσαν. καὶ καθάπερ ἐν πολέμῳ, πύργου πεσόντος, ἢ τυφῶνος κατενεχθέντος, οἱ μετ' ἐκείνου πρῶτοι τὰ ὅπλα ῥίψαντες, τῇ στρατηγῷ προσέρχονται· οὕτω δὴ καὶ τότε ἐγένετο. τοῦ γὰρ δαίμονος ἐκβληθέντος, πολιορκηθέντες ἄπρωτοι, καὶ τὰ βιβλία ῥίψαντες, μᾶλλον δὲ καταλύσαντες, τοῖς Παύλου ποσὶ προσέπιπτον. ὁ δὲ καθάπερ εἰς στρατοπέδῳ τῇ οἰκουμένῃ περιπατούμενος, οὐδαμοῦ ἵστατο, ἀλλ' ὥσπερ τις ἐποπτεύων ὧν πρῶτα ἐποίει· καὶ νεῶ μὲν χωλὸν διώρθου, νεῶ δὲ νεκρὸν ἤγειρε, νεῶ δὲ ἕτερον ἐπήρου, τὸν μάγον λέγω. καὶ οὐδὲ ἐν δεσμωτηρίῳ καταχλειόμενος ἡσύχαζεν, ἀλλὰ καὶ σκῆπτον τὸν δεσμοφύλακα μετῆγε πρὸς ἑαυτὸν, τῷ καλῷ ταύτῃ αἰχμαλωσίᾳ ἐργαζόμενος. θαυμάζεται Δαβὶδ τὸν Γολιὰθ καταφέρων ἀπὸ λίθου μόνον ἑνός· ἀλλ' εἰ τὰ Παύλου κατορθώματά τις ἐξετάσειε, παιδὸς ἔργον σκῆπτον, καὶ ἔσοπτον ποιμένος καὶ στρατηγοῦ τὸ μέσον, τοσοῦτον τούτου κἀκείνου τὸ διάφορον. οὗτος γὰρ οὐ λίθον ῥίψας, τὸν νοητὸν Γολιὰθ κατέφερεν, ἀλλὰ φθεγξάμενος μόνον ἅπασαν κατέλυε τοῦ διαβόλου τὴν φάλαγγα. καὶ καθάπερ λέων βρυχώμενος, καὶ φλὸξ ἀπὸ τῆς γλώττης ἀφιεὶς, οὕτω πᾶσιν ἀφόρητος ἦν ὑπῆκοος, καὶ πανταχοῦ μετὰ πόδα σπουδῆς· ἔδραμεν ὅπου τοῦτος, ἦλθεν ἐκεῖνος, μετὰ τοὺς τούτους, ἀπεπήδησε πρὸς ἑτέρους· ἀνέμου ταχύτερον ὑπῆκοος, καὶ καθάπερ μία οἰκία, ἢ πλοῖον ἕν, τὴν οἰκουμένην ἅπασαν κυβερνῶν· καὶ οὐδὲ μὴ βαπτιζομένους ἀνέλκων, οὐδὲ ὑλιγγιῶντας φείδων, τοῖς ναύταις παρακελευόμενος, ὅπου τοῦ αἰγιαλοῦ καθῆσθαι, τὴν πρῷραν πρὸς τὰ πνέοντα, χοινίκια τείνων, χώπῃσι μεταχειρίζων, ἱστὸν ἕλκων, πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέπων, πόντια ἄλλος ὤν, καὶ ναύτης, καὶ κυβερνήτης, καὶ πρῷρα, καὶ ἱστὸς, καὶ πλοῖον, καὶ πόντια πάσχων, ἵνα τὰ ἑτέρων λύσῃ κακά. καὶ καθάπερ τις ἀθλητὴς αἰτὸς παλαιστὴς, τείχων, πυκτεύων, ἢ στρατιώτης τειχομαχῶν, πεζομαχῶν, ναυμαχῶν· οὕτω πᾶσι εἶδος μετῆει μάχης, καὶ πῦρ ἐνέπνει, καὶ πᾶσιν ἀπρόσιτος ἦν, ἐνὶ σώματι καταλαμβανόμενον τὴν οἰκουμένην, καὶ μιᾷ γλώττῃ πόντους διαπορεύμενος. οὐχ ὕπνος αἱ πολλαὶ σάλπιγγες ἐνέπιπτον τοῖς λίθοις τῆς Ἰερειχωντείων πόλεως, καὶ καθῄρουν αὐτούς, ὡς ἡ Παύλου φωνὴ ἠχοῦσα, τὰ ὀχυρώματα τὰ διαβολικὰ χαμαὶ ἔρριπτε. καὶ πρὸς ἑαυτὸν τοὺς ἀνθρώπους μέλιτι, καὶ διὰ θυείδος ἀπὸ τοῦ τοίχους ἐλαλάθη, ἵνα κάτωθεν ἄνω διαπέμψῃ τοὺς ἐρριμμένους χαμαί. καὶ καθάπερ στρατιώτης εἰς τὴν οἰκουμένην πολεμοῦσαν ἔχων ἅπασαν, ἐν μέσοις τρέφοιτο τοῖς τάγμασι τῆς πολεμίων, καὶ μηδὲν πάσχοι δεινόν· ὅτω καὶ Παῦλος μόνος ἐν βαρβάροις, ἐν ἕλλησι, πάντα τοῦ γῆς, πάντα τοῦ

Εκ τῆς ἐκλογ. τῆς πρὸς Κορ. β'. ἐπιστ.

ταχοῦ θαλάττης φαινόμενος, ἀχείρωτος ἔμενε, ᾗ ὥσπερ ἀσπὶς εἰς καλὴν μίλωψ χόρτον ἐμπίπτων, τοῖς τῶν ἑαυτῆς φύσιν μετατίθησι τὰ χρώματα· ὕτω καὶ οὗτος ἅπασιν ὑπῆν, πρὸς τὰς μέλιτος ἀηδίας τοῖς τῶν ἀληθείαν. Τί γὰρ τῆς Νέρωνος εὐδοξότερον, εἰπέ μοι, καὶ τῶν τοῦ κόσμου δόξαν, ἢ πύλη λότερον; τί δὲ Παύλου βιοτελέστερον, ἢ ἀπορώτερον; ὁ μὲν γὰρ τύραννος ὢν πολλὰ καταρθωκώς, πλοῦτα θησαυρὰ ἔσησας, πλοῦτον ἔχων ὑπερρέοντα πόρρωθεν, τραπέζας ἀργυρᾶς, ὃ πλέον τῆς οἰκουμένης μέρος ὑπὸ ταγμένον ἔχων, τὴν βασιλίδα πόλιν ὑπερκομπάζων ἔχων, τὴν σύγκλητον ἅπασαν ὑπακούουσαν, ὃς καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτοῖς μὴ λαμπρῶς περιῆν τοῦ σχήματος· καὶ, εἴτε ὁπλίζεσθαι ἔδει, ἐν χρυσοῖς ἢ λίθοις λιπαροῖς ὁπλιζόμενος ὀξύς, εἴτε ἐν εἰρήνῃ περιέναι, ἀλουργίδα περιεκείμενος· καὶ πολλοὺς ἀεὶ ἐν δορυφόρους, πολλοὺς δὲ ὑπασπίσας εἶχε· γῆς καὶ θαλάττης δεσπότης ἦν- 10 κουεν, Αὐτοκράτωρ, Αὔγουστος, Καῖσαρ, βασιλεύς, καὶ οὐδὲν ἐλιπεν ὅλως τῶν εἰς δόξαν· ἀλλὰ καὶ σοφοί, καὶ δυνάσται, καὶ βασιλῆς αὐτὸν ἔτρεμον, καὶ ἐδεδοίκεσαν. καὶ ἄλλως δὲ ὠμός τις καὶ ἰταμὸς εἶναι ἐλέγετο, καὶ Θεὸς εἶναι ἐβούλετο, καὶ πάντων καταφρονεῖν τῶν εἰδώλων, καὶ αὐτὸν τῶν πάντων Θεοῦ, καὶ ὡς Θεὸς ἐθεραπεύετο. ἀλλ' αὐτιξεπάσωμεν αὐτῷ Παύλου, εἰ δοκεῖ. Κίλιξ ὁ ἀνὴρ ἦν, σκυτοτόμος, πένης, τῆς ἐξωθεν παιδείας ἄπτερος, Ἑβραϊστὶ μόνον εἰδὼς γλώττης ἀσκούμενος δὲ καὶ πολλῶν· ἀνὴρ πολλάκις τὸ λιμῷ ζήσας καὶ κοιμηθεὶς πεινῶν· ἀνὴρ γυμνὸς οὐδὲν ἔχων περιβεβλημένος· καὶ οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ δεσμοῖς μὴ λῃστῶν, μὴ ζηλωτῶν, μὴ τυμβωρύχων, μὴ ὑδροφόρων βαρυόμενος, αὐτὸ τοῦτο ἐκείνῳ κεκλῦσθαι τῷ Νέρωνος, καὶ ὡς κακούργως μαστιζόμενος. τίς οὖν [ἀρχαίως] λαμπρότερος; ἢ τί ἐκείνῳ μὲν ὄνομα ἴσασιν οἱ πολλοί, τοῦτον δὲ καὶ ἕλλιωες, καὶ βάρβαροι, καὶ Σκύθαι, καὶ οἱ περὶ αὐτὰ τῆς οἰκουμένης τὰ πέρατα καθ' ἑκάστην ἀδύσι τὴν ἡμέραν; τίς δὲ καὶ σεμνότερος, ὁ τοῖς δεσμοῖς νικῶν, ἢ ὁ τοῖς ἀλυσιδωτοῖς νικώμενος; ὁ κάτω ἑστὼς καὶ βάλλων, ἢ ὁ ἄνω καθήμενος καὶ βαλλόμενος; ὁ ὑπερπάτων καὶ καταφρονούμενος, ἢ ὁ ὑπερπατούμενος καὶ οὐδένα λόγον ἔχων τῶν ὑπερβαλλόντων; ὁ μόνος ὢν καὶ περιεχόμενος, ἢ ὁ μὴ μυρίων στρατοπέδων περιώμενος; εἰ γὰρ τὸ νικᾶν τοῦ νικᾶσθαι λαμπρότερον, πρότερος ὁ Παῦλός ἐστιν εὐδοξότερος. καὶ ὅπου τοῦτο μέγα, ὅπου εἴκησεν· ἀλλ' ὅπου τοιούτῳ σχήματι Χριστῷ τοιούτῳ εἴκησε. Τίς λαλήσει σὰς δυνατείας σου, Κύριε, ὅτι Παύλου οὐκ ἀφῆκας λαθεῖν; ὅτι ἔδησας τὴν οἰκουμένην τοιοῦτον δοῦλον; ἠνέσαν σε πρότερον ἄγγελοι ὁμοθυμαδόν, ὅτε τὰ ἄστρα εἰργάσω, καὶ ὅτε Χριστὸς ἥλιον· ἀλλ' οὐκ ἔστως, ὡς ὅτε Παῦλον ἔδησας τὴν οἰκουμένην πᾶσαν. δεῖ τοῦτο φωτοτέραν γένεσιν ἢ τὴν ἡμετέραν, ὅπου φωτοειδεῖς ἐστὲ τὸ ἡλιακοῦ φωτός. καὶ ἐστὲ μὲν ὁ ἥλιος τοῦ χωρεῖ τὴν νύκτα· σκότος δὲ τὸ ἀβυσσολογεῖσθαι τὸ ὁμὸν ἀφ' ὕψους φερόμενος, κἀκεῖνος ἀκτῖνας ἀφίησιν· αὐτὸς δὲ καὶ πόθεν οὐδαμοῦ, καὶ ὁ μέσον ἀέρος καὶ τῆς γῆς τὸ φῶς ἐπλήρωσεν, ἀλλ' ἅμα τὸ σῶμα ἀνέσχε, καὶ ἐστὲ ἀγγέλους ἐπέπλησε πολλῆς τῆς ἡδονῆς. εἰ γὰρ ὅπου ἓν ἁμαρτωλὸν μετανοοῦντα χαρὰν ἔχει ἐν τοῖς ἀγγέλοις, αὐτὸς δὲ ἐκ πρώτης δημιουργίας μυριάδας πέντε ἀνδρῶν ἐθήρευσε, πόσης ἂν ἐμπέπλησε χαρᾶς δύο δυναμένης; καὶ τί λέγω; ἁπλῶς ἔργῳ Παῦλον φιλεῖσθαι, καὶ ἐστὲ οὐρανοὺς σκιρτᾶν καὶ ἀφρενοῦσθαι. Εἰ τοίνυν Παῦλος, ὁ τοσούτοις κόποις κεχορτωμένος, καὶ καθάπερ ἄγγελος ὑπὲρ τῆς γῆς φαινόμενος, καὶ ἐκάστην ἐσπούδαζε τὴν ἡμέραν κερδαίνειν, καὶ πρὸς ἐστὲ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας κινδύνους ἐθαρσεῖσθαι, καὶ τὴν ἐμπορίαν τὴν πνευματικὴν ἑαυτῷ συλλέγειν, καὶ μηδέποτε ἴσασθαι· ποίαν δὲ ἀφορμὴν ἡμεῖς ἀπολογούμεθα, ἢ μὴ μόνοι πάντων ὄντες ἔρημοι τῶν κατορθωμάτων, ἀλλὰ καὶ τοσούτοις ἐλαττούμενοι ὑποκείμενοι, ὧν καὶ ἓν μόνον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, ἐκνεύειν εἰς αὐτὸ τῆς ἀπωλείας τὸ βάραθρον καταγαγεῖν, καὶ μηδενὶ μέλον ποιούμενοι ἀσυδλῶν καὶ γνῶ ταῦτα διορθοῦν, μήτιγε τῶν τῆς ἀρετῆς ἔργων ἐφάπτεσθαι; ἢ τί καὶ τῆς αὐτῆς ἡμῖν φύσεως ὢν ὁ μακάριος ἐκεῖνος; ἐκκυμαίνει γὰρ εἰς τὸν τοῦ ὑδρὸς πόλον,

Ex τῶν εἰς Τιμοθ. β. ἐπ.

Ex τῶν ἐρωμένων πρὸς φιλίππους ἐπιστ.

Ex τῶν ἐξαημ.

χαὶ

καὶ ἀφ' ἑτέρου συνεχῶς αὐτὸν διεστρέφων οὐ παύομαι. ἢ ὥσπερ εἰς ἀγχίτυπόν τινα εἰκόνα, εἰς τὴν τότε ψυχὴν ἀφορῶν, λογίζομαι τῶν παθῶν τὴν ὑπεροψίαν, τὴν ἀνδρείας τὴν ὑπερβολήν, τὸ φιλόθεον τὸ πρὸς τὸν Θεὸν ὃ ἰσχυσεν· ἢ ἐκπλήττομαι, πῶς πᾶσαν μὲν τὴν ἀρετὴν τὴν σωματικὴν εἰς ἀνθρωπος βουληθεὶς κατώρθωσεν, ἑνὸς δ' ἕκαστος τούτων κατορθοῦν βούλεται. Τίς οὖν ἡμᾶς ἀξιωρήσεται τῆς κολάσεως τῆς ἀνθρωπίνης, Παύλου τοσοῦτον μέγεθος ἀρετῆς ὑπερθαυμάζοντας, τὸ τῆς αὐτῆς ἡμῖν κεκοινωνηκότος φύσεως; τὸ τοῖς αὐτοῖς παθήμασιν ὑποκειμένου; τὸ ἐν τοσαύτῃ καιρῶν δυσκολίᾳ γεγενημένου, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὡς εἰπεῖν, ἑλκουμένου, ἀπαραπομένου, & δημοσίᾳ συρομένου ὑπὸ τῶν τῷ χριστιανισμῷ πολεμούντων; καὶ ἵνα μὴ πόρρω τὴν ἡμετέραν γλῶτταν ἀκούητε τὰ κατὰ τὸ μακαρίου τούτου κατορθώματα, καὶ τὴν ἀνδρείαν, ἣν ὑπὲρ τὸ τῆς εὐσεβείας κηρύγματος καθ' ἑκάστην ἐπεδείκνυτο, διάγνωθι αὐτὴν ἀκούσας λέγοντος Ἐν ᾧ δ' ἂν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κἀγώ. σὺ οὖν φιλόθεον. οὐ μόνον τόλμαν, ἀλλὰ καὶ ἀφροσύνην τὸ πρᾶγμα καλῶ, παιδεύων ἡμᾶς μὴ ἁπλῶς αὐθαδιάζειν, μηδενὸς καταναγκάζοντος, ἀλλ' ἡμῶν γεγυμνωμένων ἐπιμελείας, εἴγε τινές ὀξὺ ἡμῶν θρήνησεν ἀγαθὸν τι ἐργασάμενοι. Εβραῖοί εἰσι; κἀγώ. Ισραηλῖταί εἰσι; κἀγώ. σπέρμα Αβραάμ εἰσι; κἀγώ. ἐπὶ τούτοις, φησί, μεγαφρονοῦσι; μὴ νομίζετωσαν λείπεσθαι ἡμᾶς. ἢ γὰρ ἡμᾶς τῶν αὐτῶν μετέχουσιν. εἶτα ἐπήγαγε· Διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ. δέομαι δὲ ὑμῶν τὰ μακαρίου τούτου τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνδρείου. ὅτε γὰρ ἢ τόλμαν ἢ ἀφροσύνην ἐκάλεσε τὸ πεπραγμένον ὑπ' αὐτοῦ, καίτοι εἰς τοσαύτην αἰάγκην καταστάς, οὐδὲ οὕτως ἠρκέσθη τοῖς εἰρημένοις· ἀλλ' ὅτε ἔμελλεν ἑαυτὸν δεικνύναι πολλῷ τῶν μέτρῳ ἐκείνους ὑπερακοντίζοντα, ἵνα μή τις νομίσῃ ἀπὸ φιλαυτίας αὐτὸν ταῦτα φθέγγεσθαι, πάλιν παραφρονοῦντα καλῶ ὃ πρὸ αὐτοῦ λεγόμενον, μετριοῦντι λέγων· μὴ γὰρ οὐκ οἶδα ὅτι πρᾶγμα πιστὸν τοῖς πολλοῖς προσάπτομαι, & οὐκ ἐμοὶ πρέπον; ἀλλ' ἡ πολλή με ἀνάγκη εἰς τοῦτο σωφρόνως ἐκβιάζεται. δέξασθέ μοι, φησί, παραφρονοῦντος ῥήματα φθεγγομένου. τούτου καὶ τὴν σκιὰν μιμησώμεθα ἡμεῖς, ἃ τοσαῦτα φορτία ἁμαρτημάτων ἔχοντες ὑπεκείμενα, καὶ πολλάκις ἐν πελαγοῦσι κατορθοῦντες, καὶ οὐδὲ τοῦτο εἰς ταμεῖα τῆς ἀρετῆς φυλάττειν ἀνεχόμενοι, ἀλλὰ δόξῃ ὃ τὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων θηρεύσαι δόξαν ἐκπεμπόντες, καὶ εἰς μέσον προτιθέντες, καὶ δόξῃ τῆς ἀκριβοῦς ταύτης φυλακείας τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀμοιβῆς ἑαυτοὺς ἀποστερούντες. ἀλλ' οὐχ ὁ μακάριος οὗτος τοιοῦτόν τι πέπονθεν· ἀλλ' εἰπών, ὑπὲρ ἐγώ, ἀπέστη λοιπὸν τὰ τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ κατορθώματα, καὶ φησιν· Ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ & δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι, χωρὶς τῶν παρεκτός. ὅσα πάλιν ἄλλο πέλαγος ἡμῖν περιγράφειν παρενοήθημεν. Εἶπων γὰρ, χωρὶς τῶν παρεκτός, ἠνίξατο, ὅτι τὰ παραλειφθέντα πλείονα εἰκὸς εἶ τῶν εἰρημένων. καὶ δεῖ μέχρι τούτου ἔστη, φησὶ πάλιν ἡμᾶς διδάσκειν τὰς ὑπερβολὰς καὶ τὰς συμφοράς, ἃς ὑπερέμεινεν, ὅτω λέγων· Ἡ ὑπερβολὴ τοῦ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. ἰδοὺ πάλιν καὶ τοῦτο ἰσχυρὸν κατόρθωμα, εἰ καὶ μόνον τυγχάνει, εἰς αὐτὸν αὖθις ἀνάγων τὸν χορυφαῖον τῆς ἀρετῆς. ἡ μέριμνά, φησι, πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν· καὶ μικρὰ μὲν, & δύο, καὶ τριῶν, ἀλλὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην· ὅσον ὁ ἥλιος διήκει καὶ γῆν βλέπει, τοσαύτην ἀκτῖνας ἀφιείς, τοσαύτην ὁ μακάριος οὗτος εἶχε τὴν μέριμναν καὶ τὴν φροντίδα. Εἶδες πλάτος ψυχῆς; Εἶδες διανοίας μέγεθος; καὶ ὃ ἔξης ὑπερβάλλον πάλιν ἄπορον, ὡς εἰπεῖν, καὶ εἰρηνικὸν ἀποκρύπτει. Τίς γὰρ ἀσθενεῖ, φησὶ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; πῶς σκανδαλίζεται, & οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; βαβαί, πόσον τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἡ φιλοστοργία; πόσον ἡ ἀγρυπνία; πόση ἡ μέριμνα; ποία μήτηρ οὕτω διακόπτεται τὰ σπλάγχνα, τοῦ παιδὸς αὐτῆς πυρέττοντος, καὶ ὑπὸ τῆς κλίνης κειμένου, ὡς ὁ μακάριος

ειος οὗτ' ἀπὸ τῶν ἐν ἑκάστῳ τούτῳ ἀθενοιούντων μᾶλλον ἠσθένει, ἢ ἀπὸ τῶν σκνδαλιζομένων ἐπυρέσσετο; σχέτλε μοι λέξεως ἔμφασιν. Οὐκ εἶπε, τίς σκνδαλίζεται, ἢ οὐκ ἐγὼ λυποῦμαι; ἀλλά, τίς σκνδαλίζεται, ἢ οὐκ ἐγὼ πυρῶμαι, φησι; τὴν ὀπτασιν ἡμῖν τῆς ὀδυνης δηλῶν, ἢ μονονυχὶ δεικνὺς ἐμπυριζόμενον αὐτὸν καὶ καιόμενον ἐνδοθεν ἀπὸ τῶν τὰ σκνδαλα ἀποκρυόντων. οἶδα ὅτι εἰς πολὺ μῆκος Ⓦ λόγον ἐξέτεινα, ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἐμπεσὼν εἰς Ⓦ πλοῦτον τῶν κατορθωμάτων τοῦ ἁγίου τούτου, καθάπερ ἀπό ῥύμης ἰσχνὸς ὑδάτων σφοδροτάτων, οὕτω τὴν γλῶτταν πεπλήρωκεν. διὸ μίσει τούτου φησὶν Ⓦ λόγου, τῷ δικαίῳ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην διὰ παντὸς τοῦτον ἐν Χριστῷ προφέρειν, ἢ τοῦτο λογίζεσθαι ζημίαν, ὅτι τῆς αὐτῆς ἡμῖν κοινωνῶν φύσεως, ἢ τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν ὑποκείμενος, ἐν σπιτηδεύμασι ἔχων εὐτελέσι, ἢ δικαίαν φέγγοντα, ἢ δέρματα ῥάκεσιν, ἢ ὅτι ἐργαστηρίου ἐσχάτου, ὅθεν ἐβουλήθη ἢ ἠθέλησε πρὸς τοῦ τῆς ἀρετῆς πόνους ἑαυτὸν ἐκδοῦναι, ἢ ἄξιον ἑαυτὸν καταξῆσαι τῆς ὑποδοχῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος, διαφιλεσέρας ἀπέλαυσε τῆς αἰῶθεν φιλοπημίας· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὀπιτυχεῖν, χάριτι ἢ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα ἢ τὸ κράτος, σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, ἢ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ.

Λογ. ς.

Εκ τῆς ἑρμην. τῶν πρὸς Νοεμβ. επ.

Εἰσί τινες τῶν ἐν τούτῳ τῆς ἀρετῆς ὀπτιμολόγοι, οἱ τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως διαχώρησιν προπεμφθέντες, τὰ ὄρη καταλαμβάνουσι. καὶ ἐρηταί τις τῆς διαχωρήσεως τὴν αἰτίαν, βούεσθαι προφασιν συσκιάζειν οὐκ ἔχουσαν. ἵνα γὰρ μὴ πολεμηθῇ, φησι, μηδὲ ἀμβλύτερος γένωμαι τὴν ἀρετὴν, ἀποπηδῶ. ἢ πόσῳ βέλτιον ἀμβλύτερόν σε γένεσθαι, ἢ τοῦ ἄλλως κερδᾶναι, ἢ μᾶλλον τὰ ὑπὲρ τούτων ἐλπίδειν ἀπολλυμένους τοὺς ἀδελφοὺς; ὅταν οὖν Ⓐ μὴ ἀρετὴ ἀμελῶσιν, Ⓐ ὀπτιμελούμενοι πάρρω τῆς πολεμήσεως γένωνται, πῶς ἀρήσουσιν τοὺς ἐχθρούς; εἰ γὰρ ἢ σημεῖα ἰῶν νῦν, τίς δὲν ἐπείσθη, ἢ τίς προσέσχεν ἡμῖν τῶν ἔξωθεν, τῆς κακίας ὕτως ὀπιπολαζούσης; καὶ γὰρ ὁ ὀρθὸς βίος ἡμῶν ἀξιοπιστότερος τοῖς πολλοῖς εἶναι δοκεῖ. σημεῖα μὲν γὰρ τῶν δυσκόλων ἢ πονηρῶν δυνάμεθα, ἐν ὑποκρίσεσιν δέξεται πονηρόν· βίος ὀρθὸς καὶ ἀστὴρ τῆς ἐκκλησίας ὃν σῶμα ὑγιὲς πολλῆς τῆς περιουσίας ἐμφράξαι δυνήσεται. Εἰ τοίνυν ὃ εἶναι ἐν τῇ γῇ καὶ μὴ εἶναι, θέσθω ἢ προαιρέσει ἡμῶν, ἔξεστι ὃ μὴ εἶναι ἐν τῇ γῇ τὸ βουλόμενον, ὡς τοῦ περὶ τὸν Παῦλον, ἀποκόψωμεν ἑαυτοὺς τῆς γῆς, καὶ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἀνέλθωμεν. Ἐκεῖνο γάρ ἐστι τὸ κωλύον ἡμᾶς πολλοὺς ἐκκαλέσαι, εἶτε βουλόμενα. Εἰ δὲ τίγρας ὕτω καταρτίσωμεν ἐκκλησιούσας τοὺς πολλοὺς, πολλῷ μᾶλλον ὁ μὴ τοσοῦτος δεῖται πόνου. τί γάρ, εἰπέ μοι, χαλεπώτερον τοῦ ἁρπαγέντος τεταμένης βαδίζειν, καθάπερ ὅπὶ ἱστορεῖται, καὶ δύο πεπατηκότα ἐκποδὼν εἶναι καὶ ἀποδύεσθαι, καθάπερ ὅπὶ κλίνης καθημένου; τί δ', εἰπέ μοι, χαλεπώτερον, τὸν κόντον ὅπὶ τοῦ μετώπου λαβεῖν, εἶτα ὑπτιάσαντα δύο παιδία, μυῖα ποιεῖν καὶ πέρπειν τοὺς θεατάς; οὐχὶ οὕτω φεικτὸν ἡμῖν εἶναι ὃ πρᾶγμα δοκεῖ, ὡς μηδὲ θελεῖν θεάσασθαι, ἀλλὰ δεδοικέναι καὶ τρέμειν καὶ πρὸς τὸν ὄψιν αὐτόν; ἀλλὰ πάντων τούτων δυκολώτερόν ἐστὶν ἀρετὴ, ἐὰν βουλώμεθα ἢ εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἀναδῦναι. ἢ μή μοι λέγε· θέλω, ἀλλ' οὐ δύναμαι. Εἰ γὰρ πρᾶγμάτος ἐστὶν ἡμῖν θέσθαι βουλόμενοι, οὐχὶ ὃ θελῆσαι μόνον ἀρκούμεθα, ἀλλὰ ἢ τὸ πράγματος ἀπτόμεθα· πολλῷ μᾶλλον εἰς Ⓦ οὐρανὸν ἀνελθεῖν βουλόμενοι, τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς δεησόμεθα. Εἰ δὲ βούλει μαθεῖν, ὡς οὐκ ἔστιν ὑπὲρ πόνος ἡ ἀρετὴ, οὐδὲ δυσκατόρθωτος, σύνησόν μοι τοῦ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἡσυχάζοντας.

Εκ τῶν πρὸς Εβραίους επιστ.

τας· ⓐ καὶ οἰκίας ἀφιᾶσι καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, καὶ πᾶσαν ἁπασαν, καὶ σκηνὴν ἑαυτὸν τοῦ κόσμου ποιήσαντες, σάκκον περιθέμενοι, ἀσκοδύτοι γεγονότες, κλοιὰ ⓦ τραχήλοις ἐξαρτήσαντες, καὶ οἰκίσκῳ μικρῷ καταπεισάντες ἑαυτούς, οὐδὲ μέχρι τούτου ἱστᾶσι· ἀλλὰ καὶ νηστείαις καὶ λιμῷ διηνεκεῖ καταπονοῦσιν ἑαυτούς. καὶ μή μοι εἴπῃς ὅτι σκληροὶ πάνυ ἦσαν· πολλοὶ γὰρ πολλῷ ἀσθενέστεροί σου καὶ πλουσιώτεροι καὶ τρυφερώτεροι ⓦ σκληρὸν σκῆπτρον καὶ τραχὺν αἱρεσέξαντο βίον. ἀλλ' ὁ μέγας σκῆπτρος ὁ ἀγών, καὶ ὑψηλὸς ὁ σκοπέλος, καὶ ἐπὶς τοῦ ἀέρος ἡ κορυφή, καὶ ὁ δυνάσας φθάσας ποῦ; ὁ μέγα; οὐκοῦν κἂν τῶν ἐλαττόνων ἔχῃ, καὶ τῶν κατωτέρων ἐφίεσο. οὐ δυνάσας κενώσας τὰ χρήματα; κἂν τὰ τῶν ἄλλων μὴ ἁρπάζῃς. οὐ δυνάσας νηστεῦσαι; κἂν μὴ εἰς τρυφὴν σαυτὸν ἐξαγάγῃς. Τοσαῦτα γὰρ παθόντος τοῦ Χριστοῦ δι' ἡμᾶς, ἐχθροὶ ὄντας, τί δυνάμεθα ὅτι δοῦναι ἡμῖν, ὧν δι' αὐτὸν πεπονθαμεν; οὐδέν. πόθεν οὖν ἡμῖν ἡ παῤῥησία ἔσται κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν; οὐκ ἴσῃ ὅτι καὶ ὁ γραπτώτης, ὅταν τὰ αἵματα καὶ τὰ ὠτειλὰς ὅτι δεικνυται, τότε δυνήσεται λαμπρὸς εἶναι ⓦ τῷ βασιλεῖ· αἱ γὰρ μηδὲν ἔχῃ δοῦναι κατόρθωμα, κἂν μηδὲν ᾖ πεποικιλμένος, ἐν τοῖς ἐλαττοῖς ταχθήσεται; ἀλλ' οὐκ ἔστι πολέμου καιρός, φησιν. Εἰ γὰρ ἰῶ, εἰπέ μοι, τίς σὲ ἠγώνισατο; τίς σὲ ἐπεπήδησε; τίς αὖ τὴν φάλαγγα διέξεσε; ταῦτα οὐδεὶς. ὅταν γὰρ ἴδω σου τὰ χρήματα οὐ κατεφαγυῖα ἕνεκεν τοῦ Χριστοῦ, πῶς σοι πίστιν δύσω σου πληγῶν κατεφαγυίας; εἶπε, φέρε τὸν ὑβρίζοντα γυμνώσω, καὶ θύλακεῖτε· καὶ τοῦτο οὐ ποιῇς, ἀλλὰ πρόφασιν. ὁ κίνδυνον οὐκ ἔχῃ, οὐ ποιῇς, καὶ πληγὰς οἵους, εἰπέ μοι, εἶχα πολὺ σὺ τῆς ὀδυνῆς καὶ σὺ τῆς ἀληθείας; Μὴ τοίνυν ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν λέγοντες, ὅτι τέως μὲν ἀπολαύσωμεν τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου, ὕστερον δὲ ὀλίγον χρόνον πονέσαντες, τοῦ παντὸς χρόνου ληψόμεθα ⓦ μισθόν. εἰ γὰρ ⓦ ὅτι γῆς βασιλεία μὴ σὸ πολλοὺς ἰδὼν ἀποκινδυνεύσαι κινδύνους, πολλοὺς δὲ αὐτοῦ πολέμους, μόλις τις ὄψεται μὴ παῤῥησίας· πῶς ⓦ θέατον ἰδεῖν δυνήσεταί τις ⓦ ἄνθρωπα χρόνον ἑτέρῳ ζήσας καὶ στρατευσάμενος; Ἐλαφρὸν θυμηδίαν ἡδὺ τοῦ Θεοῦ; ἵνα προσίδωσι τὴν ἀρετὴν τῆς φύσεως; τί ποιῇς, εἰπέ μοι; ἕτερα τέχνας ἔχουσι, καὶ ἄλλα, καὶ ὁ ἐγχωρεῖν, εἰς δὲ θεάτων θύμηδίαν μεταπεθήναι, ψυχὰς καὶ χίλιας παιδεύοντες φωνὴν αἰθερίαν φθέγγεσθαι· καὶ τῇ τέχνῃ τὴν φύσιν βιάζονται· λέοντας ἡμέρους ἐργάζονται καὶ τῆς ἀγρίας ἕλκοντες. ⓦ λέοντα ἥμερον ποιῇς, καὶ σαυτὸν λύκων ἀγριώτερον καθίστας; καὶ ὁ δὴ χαλεπώτερον, ὅτι τῶν μὲν ἀλόγων ἕκαστον ἓν ἐλάφημα ἔχει, ὅταν δὲ ἄνθρωπον πονηρεύῃ, οὐκ ἔστι τοῦτο. οὐδὲ γὰρ ἓν ἐλάφημα πολλάκις κέκτηται αἰθέριος, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν πολλῶν ἀλόγων κακίας εἰς τὴν ἑαυτῆς συναγαγὼν ψυχήν. μή μοι οὖν δείξῃς ὅτι ψυχὴν αἰθέριον ἔχῃς, ἀλλ' εἰ εἶ θέατρον ἄνθρωπος. ἄρχων εἶ τῶν ἀλόγων, καὶ γέγονας τὸν ἐν σοὶ ἀλόγων παθῶν δοῦλος; πῶς οὖν σε καλέσω ἄνθρωπον, ὃς οὐκ ἔχῃς τῆς βασιλείας τὸ σύνθημα; ἐνύπνιόν τινος εἰκόνα ἐλθὼν, καὶ μὴ καταισχυνθῇς εἰς τὴν τῶν ἀλόγων διατέλειαν. Καθάπερ γὰρ οἱ τοῖς θεάτροις τὴν χοῖνον τὴν κάτωθεν ἄνω τεταμένην ἀναβαίνειν καὶ καταβαίνειν μηχανῶντες, ἂν μικρὸν παραλείψωσι παραπαίοντες καταισθήσονται κάτω καὶ ἀπολοῦνται· οὕτω καὶ ⓐ τὴν πνευματικὴν ὁδεύοντες ὁδὸν, ἂν μικρὸν ῥαθυμήσωσι, καταχρημνίζονται. καὶ γὰρ ἐκείνης τῆς χοίνου ἡ ὁδὸς αὕτη καὶ στενοτέρα, καὶ ὄρθιος καὶ παρεσαντις μᾶλλον ἐστί, καὶ ὑψηλοτέρα πολλῷ· παρὸς γὰρ αὐτοὺς ἄνω τὴν βυθὸν τοῦ οὐρανοῦ· καὶ τότε ἡμῖν σφαλερώτερα ἔσται τὰ βήματα, ὅταν ἄνω καὶ πρὸς αὐτῇ γενώμεθα τῇ κορυφῇ. τοῖς γὰρ ἐφ' ὕψους ἑστῶσι πολὺς ὁ κίνδυνος, καὶ μία μόνον ἀσφάλεια λείπεται, τὸ μὴ καταπεσεῖν κάτω, μηδὲ εἰς τὴν γῆν ἰδεῖν. καὶ γὰρ πολὺς ἐντεῦθεν καὶ χαμόθεν ὁ σκοτόδινος ἔστι. Καὶ ὥσπερ ὅτι τῆς κιθάρας οὐκ ἀρκεῖ μόνον ἀπὸ μιᾶς νευρᾶς τὴν μελῳδίαν ἐργάσασθαι, ἀλλὰ πάσας ἐντεῖναι δεῖ καὶ ῥυθμοῦ τοῦ παρόντος· οὕτω δὲ ὅτι τῆς καὶ ψυχὴν ἀρετῆς οὐκ ἀρκεῖ ἡμῖν νόμος εἷς εἰς σωτηρίαν, ἀλλὰ δεῖ πάντα αὐτοὺς καὶ ἀκριβείας φυλάττειν.

Ex τ. ἑρμίω. τ. περὶς Θεσσ. ἐπιστ.

Ex τ. ἀ. λόγ. τῶν εἰς Θεόδ. ἐκπτωτα.

Ex τ. τ. λόγ. εἰς τὸ, Μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἀ. Θ.

Ex τ. τ. ε. λόγ. εἰς τὸν Οζίαν.

Ex τ. λόγ. τ. εἰς τὸ· Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τ. ἐ. τ. ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ

Ἐκ τῆς ἑρμ. τῶ κ^ῳ Ἰωαν. εὐαγγ.

Τί γὰρ ὄφελος, εἰπέ μοι, ὅταν τις βύζηται μὲν σκτενῶς, μὴ ἐλεῇ δὲ ἁμαρτωλῶς; ἢ ὅταν ἐλεῇ μὲν ἁμαρτωλῶς, πλεονέκτῃ δὲ καὶ βιαζόμενος; ἢ ὅταν [μὲν] μὴ πλεονέκτῃ, μηδὲ βιαζόμενος, ποῖος ὑπόδειγμα δώσει φιλοπτωχίας τῶν ὁρώντων; ἢ ὅταν ἐλεῇ μὲν μετὰ πάσης ἀκριβείας, καὶ ποῖος ὃ τῷ Θεῷ δοκοῦν, ἐπερείδηται δὲ αὐτῷ τούτῳ καὶ μέγα φρονῇ; ἢ ὅταν ζαπφὸς μὲν ᾖ καὶ νηφάλιος, φιλάργυρος δὲ καὶ ἐμπαθὴς, καὶ τῇ γῇ προσπλωμένος, καὶ τῶν μητέρα τῶν κακῶν ἐπαφιέντων τῇ ψυχῇ τὴν φιλαργυρίαν; Οὐκ ἔνι γάρ, φησι, Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς οὕτως οἰκονόμησε τὰ τοῦ σώματος ἡμῶν, ἵνα καὶ τῶν πονηρῶν ἡ κακία ἐκκόπτηται, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἡ ἀρετὴ λαμπροτέρα δείκνυται, καὶ τὰ μέγιστα κερδαίνωσιν οἱ ῥᾳθυμοι, ἐὰν βούλωνται, ἀπὸ τῆς τῶν σπουδαίων σπουδαιότητος. Ὥσπερ γὰρ οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἁπλῶς ἄξιοι ὑμῖν, ὅτι καὶ χρηστοὶ γεγόνασι, καὶ οὐδὲν ὠφελοῦσι τῶν πονηρῶν ἐκλείποντες· οὕτω καὶ οἱ φαῦλοι ἁπλῶς ἄξιοι καταφρονήσεως, ὅτι τε πονηροὶ γεγόνασι, δυνάμενοι χρηστοὶ εἶναι, καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν κερδαίνουσι. καὶ ὥσπερ οὐ τοὺς ἀγαθοὺς οὐχ οἱ ἀγαθοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ πονηροὶ θαυμάζουσιν· οὕτω καὶ τοὺς κακοὺς οὐχ οἱ χρηστοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ φαῦλοι μισοῦσιν. Ἀλλ' οἱ πολλοὶ τοὺς πονηροὺς θαυμάζουσιν, ὡς ἱκανοὺς ὄντας ἀδικῆσαι καὶ βλάψαι, οὐκ εἰδότες ὅτι μάλιστα πάντων αὐτοὺς ζημιοῦν ἐγχειροῦσιν, ὅτι νομίζοντες ἑτέρους βλάπτειν, καθ' ἑαυτῶν τὸ ξίφος ὠθοῦσιν· ὅπερ αἰσίας ὄντος ἐχάτης, ἑαυτὸν πλήττουσα, μηδὲ αὐτὸ τοῦτο εἰδυῖα, ἀλλ' ἕτερον δοκοῦν ἀδικεῖ ἐφ' ᾧ καταφάτειν ἑαυτόν. Οὐ γὰρ ὃ ἀδικεῖσθαι κακόν, ἀλλὰ τὸ ἀδικεῖν, καὶ μὴ εἰδέναι φέρει ἀδικήματον. πόσα γὰρ ἠδίκειτο ὁ Δαβίδ; πόσα ἠδίκει ὁ Σαοὺλ; τίς οὕτω γέγονεν ἀθλιώτερος καὶ ἐλεεινότερος; τίς δὲ λαμπρότερος καὶ μακαριώτερος; οὐχ ὁ μὲν ἀπεπνίγετο καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς ἀθυμίας καὶ τοῦ πονηροῦ δαίμονος, ὁ δὲ ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἔλαμπε τοῖς τε ἔργοις, καὶ τῇ πρὸς Θεὸν διαίτῃ; οὐχ ὁ μὲν ἀπηγχονίζετο τῷ φθόνῳ, ὁ δὲ σιγῇ πάντα φέρων, ἀπῆλθε καὶ ἑαυτῷ περιέδηκεν, ὅπερ ὁ μὲν αἰεὶ ἐπιχειρεῖ πολλάκις, ὁ δὲ διωκόμενος καὶ πολέμιον εἰς χεῖρας ἐλθόντα ἔσωσε, καὶ λαμβάνων ἐφείσατο; τίς ἀθενέστερος, τίς δὲ ἀδυνατώτερος δείκνυται; οὐχ οὗτος ὁ μηδὲ δικαίως ἐπεξελθών; καὶ μάλα εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ γραπτῶς ὡπλισμένους, ὁ δὲ τῷ δικαιοσύνῃ, τῷ μείζονι γραπτῷ ἰσχυροτέρῳ εἶχε σύμμαχον καὶ βοηθόν. ὅτε δὲ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀδικηθεὶς καὶ ἰσχύσας ἠδίκησεν ὕστερον, ὅσα πῶς ἀσθενέστερος ἦν. ἠδίκησε δὲ Οὐρίαν, καὶ μετὰ πάλιν ἡ τάξις, καὶ ἡ μὲν ἀσθένεια τοὺς ἀδικήσαντα, ἡ δὲ δυνάμις τὸν ἀδικηθέντα διέβη, καὶ νεκρὸς ὤν, ἐπορθῆ τὴν οἰκίαν τὴν ἐκείνου. καὶ αὖθις μὲν βασιλεὺς ὢν καὶ ζῶν οὐδὲν ἴσχυσεν, σκῆπτρον δὲ καὶ γραπτὸς ὢν καὶ σφαγείς, πάντα τὰ ἐκείνου αὖθις καὶ κάτω πεποίηκεν. Ὅταν οὖν ἴδῃς ἵνα ὀρθῶς ζῶντα καὶ ἀεὶ πρὸς θυσίαν βλέποντα, καὶ μυρίας ἀλύσεις περικείμενα, καὶ δεσμωτήριον οἰκῆ ἀμαπτωτὸς, καὶ λοιδορίαις δυσωδίαν, καὶ πέτρας, καὶ ξύλα, καὶ κόπτηται, καὶ καίηται, καὶ τῷ μικρὸν δαπανᾶται τὸ σῶμα, καὶ ὁπόσων ἄλλο πάσχη δεινόν, μακάριζε καὶ τοιοῦτον καὶ ζηλωτὸν εἶναι νόμιζε. ὅταν δὲ ἴδῃς ἕτερον ἐν ἀσελγείαις καὶ πορνείαις καὶ ταῖς ἑκάταις ζῶντα κακοῖς, καὶ πολλῆς ἀπολαύοντα ὑμῖν, ὅτι καὶ δεσποτικὸν δυνάσταν καὶ βασιλικὸν, καὶ ἀμάραντα ἔχοντα, καὶ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης κρατοῦντα, δάκρυσιν ἐμὲ τοῦτο τοιοῦτον, καὶ ταλαίνιζε. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀθλιώτερον τῆς οὕτω διακειμένης ψυχῆς, κἂν ἅπασαν ὑποτεταγμένην ἔχῃ τὴν οἰκουμένην. τί γὰρ ὄφελος ἐν χρήμασι πλουτεῖν, ὅταν τις τὴν ἀρετὴν πτωχεύῃ; τί δὲ κέρδος τοσούτων κρατεῖν, ὅταν ἑαυτῷ καὶ τῶν ἑαυτῷ παθῶν ἡττᾶσθαι μὴ δυνήται; Εἰ γὰρ οὐκ ἄρκεῖ εἰς σωτηρίαν ἡμῖν ἡ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἀρετὴ, ἀλλὰ δεῖ καὶ ἑτέρους ἔχοντας ἀπελθεῖν· ὅταν μήτε ἑαυτοὺς, μήτε ἑτέρους σώσωμεν, τί πεισόμεθα; ποῖον λοιπὸν ἐλπίδα σωτηρίας ἐξόμεθα; Εἰ δὲ ἀρέσειν τῷ Θεῷ, τοῦτο ἐστὶν

Ἐκ τῆς ἑρμ. τῶ κ^ῳ Ματθ. εὐαγγ.

Ἐκ τῆς ἑρμ. τῶ κ^ῳ Ματθ. εὐαγγ.

Ἐκ τῆς ἑρμ. τῶ κ^ῳ Ἰωαν. εὐαγγ.

Ἐκ τῆς ἑρμ. τῶ κ^ῳ Ματθ. εὐαγγ.

Ἐκ τῆς ἑρμ. τῶ κ^ῳ Ἰωαν. εὐαγγ.

Ἐκ τοῦ α' λόγου περὶ προνοίας.

Ἐκ τοῦ β' λόγου

χ. τοῦ χ^ῳ

29 χ. λωστ.

αὐθεφπον εἶ)· ὁ μηδὲ, ὅπως τοῦτο κατορθώσειεν, ἀκοῦσαι θέλων, τί αὖ ἕτερον, ἢ θηεῖον εἶη; σκόπησον οὖν ὅσον αὖ εἴη κακὸν, τὸ Χριστοῦ θέλοντος ἡμᾶς ὀξ ἀνθεφπων ἰσαγγέλους πιθῆναι, αὐτοὺς ἐξ ἀνθεφπων εἰς θηεῖα μεταπεσεῖν. Ὃ γὰρ τῇ μαγρὶ δηλοῦσιν, καὶ τῇ τῶν χρημάτων ὑπερθυμίᾳ κατέχεσθαι, καὶ ὀργίζεσθαι, καὶ δάκνειν, καὶ λακτίζειν. οὐκ ἀνθεφπων, ἀλλὰ θηείων ὄντι. Ὥσπερ οὖν εἰς ῥᾳθυμίαν ἀποκλίνοντες & σκοπὸν τῶν τυχόντων βλασφημοῦμεν, ὅτως ἐὰν βκλώμεθα νήφειν, καὶ μείζοσιν ὧν ἀνεξ τινῶν ἕλκοντες, οὐδὲν ἡμῖν τῶν σπουδῶν λυμήσασθαι δυνήσεται. Εἰ δ' θέλεις μαθεῖν ὅτι σὺ τῇ φύσει ἔπαιζεν ὁ Θεὸς οὐδὲ νόμους, οὐδ' ἀπαχρίνοντας τί κεῖνον καὶ τί ποιητέον, ἀλλὰ τῶν ἡμῖν ἀνάγκην φιλοσοφεῖν ἐρώτησον· πῶς ἀπόντας ἀνθρώπους ποιοῦντες τὰ κακὰ φεύγουσι τῶν κακῶν τὴν ἀνεσιν εἶναι. ὁ μοιχὸς μαίνεται, μαίνεσθ' ὁ ἀκόλαστος αἰσχύνεται. Εἰπὲ τῷ ὁμολογουμένῳ μαίνεσθαι, μοιχεῖ, καὶ ὃ ποιῶν ἔδεται, ἀκόλαστε αἰσχύνεται. Εἰπὲ τῷ ἐπιόρκῳ, ἐπίορκε, & εἰς ὕβριν λαμβάνει τὴν ἀνεσιν τῶν ἰδίων ἔργων. Εἰ οὖν καλὸν ἡγῇ τὴν ἀνδρείαν, τί φεύγεις τὴν ἀνεσιν; ἀλλ' εἰπὲ ὦ σώφρων, σῶφρον & οὗ τῷ ἔργῳ ἔδεται, οὐδὲ τὴν σωφροσύνειαν αἰσχύνεται. κάλεσον Ⓜ δίκαιον, δίκαιον· καὶ ὃ ἔργῳ στεφανοῦται, καὶ τῇ σωφροσύνῃ στεμμωδεται. κἂν γὰρ δι' ὑπόκρισιν σωφρονιτήσηται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ τῇ ψυχῇ δέχεται τὴν ἀφέλειαν. καὶ οὐδέποτε ἂν εὑρεθείη τὸν πάλιν εὑρήσει τις κακίαν ὀξ οἰκείου προσώπου φανερωθέν, ἐὰν μὴ δι' ὑπόκρισιν τὸ σῶφρον ἀρετῆς. καὶ πῶς, ἄκουε. ὁ φθονερὸς οὐχ ὁμολογῶν ὃ ψευδὴς ψεύδεται, ἀλλ' ἀγνοῶν ὑποκρινόμενος ἀπατᾷ. ὁ δόλιος δ' δείκνυσι τὸν δόλον, ἀλλὰ φιλίαν πίζεται τὴν φιλίαν, καὶ σεσυματινέται τὴν πειθὼ. ὁ συκοφάντης, ὅταν εἰσέλθῃ εἰς δικαστὴριον, οὐ τῷ ὁμολογῆσαι ὅπερ ὀδὶ εἰσέρχεται· ἀλλὰ μάρτυρα ἀληθείας προσπαλούμενος τῷ σχήματι, ὀξὺ τὸ ψεῦδος Ⓜ μάρτυρα τῆς κακίας ἀποδείκνυται. ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ ἡ ἡμετέρα, κἂν ὑπὸ κακίας ἐμφύρηται, τὸ ὅμοιον τὸ ἀγαθὸν ἀσπάζεται. πολλοὶ γὰρ πολλάκις δικαιοσύνης πλεονεξίαι πνέοντες, καὶ μηδὲν ἕτεροι σκοποῦντες, ἢ ἁρπαγὴν καὶ ἀδικίαν, δυσωποῦνται ἀνδρά τινων, ἢ δωρεὰν τῶν πέντε τὴν ὑπερφυοῦς ἀνάγκην, ἢ συγχωρῆσαί τι τῶν ἀρέων, ἢ μὴ ἀμυνάσθαι ἀδικούμενος, ἢ λυπῆσαι ἄρας, ἢ λυπῆναι νομισθῆναι. καὶ ὁ ἐλθὼν καλῶς προσδεῦσαι ἀνδρὶ δικαίῳ καὶ ποιητῇ, οὐκ εὐθέως ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἄρχεται, καὶ λέγει αὐτῷ ὅ ἐστιν, ἀλλὰ προσίθησιν αὐτῷ ὄνομα ἀρετῆς· ἀνὴρ εἶ, φησὶν, ἀγαθός· ἀγαπηθήσῃ σὺ τὸ ὄνομα· πολῖται σε ἄρουσιν εὐφροσύνης ἄδοισι· καὶ πολλὰ τοιαῦτα στοιβάσει, ἵνα καμφθῇ τῇ εὐφημίᾳ, καὶ φύγῃ τὴν πειθώ. ὅρα πῶς ἡ κακία νικᾶται τοῖς εὐφημίαις τῆς ἀρετῆς. Οὐδεὶς κακὸς κακῶς ἀκοῦσαι βούλεται· ἡ γὰρ φύσις τὸ ἴδιον ἀσπάζεται, εἰ καὶ ἡ προαίρεσις τἀναντίον αἱρεῖται. Μὴ τοίνυν λέγωμεν, ὅτι ὁ δεῖνα φύσει καλὸς, καὶ ὁ δεῖνα φύσει κακός. Εἰ γὰρ φύσει ἀγαθὸς, οὐδέποτε δυνήσεται γενέσθαι κακός· καὶ εἰ φύσει κακὸς, οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἀγαθός. Εἰ γὰρ μὴ ἐν τῇ προαιρέσει ἡμῖν ἔκειτο τὸ σωτηρὸς εἶ) καὶ ἀγαθοὺς, μηδὲ αὐτεξούσιον ἡμῖν τὴν φύσιν ὁ φιλάνθρωπος κατεσκεύασεν, ἐχρῆν ἅπαντας εἶ) καὶ κακοὺς οὐδὲ τῆς φύσεως κοινωνοῦντας, & τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν ὑποκειμένους, ἢ πάντας εἶ) σπουδαίους. ὅταν ὁ ἰδιώτης, τὸ ὁμογενὲς ἡμῶν, καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν παθῶν σκοχλευμένους, οὐ τὰ αὐτὰ ἡμῖν ὑποπτεύοντας, ἀλλὰ καὶ ἐρρωμένῳ ὦ λογισμῷ ἰσοχωροῦντας τὴν φύσιν, καὶ σειγμουμένους τὴν ἀτάκτων σκιρτημάτων, & πάσης τῆς τοῦ ταπεινοῦ βίου δυσμενείας καταγελῶντας, & πρὸς τὴν ἀληθῆ δόξαν ἐπισπεύδοντας, οὐκ αἰδῆλον ὅτι τῇ οἰκείᾳ σπουδῇ ταῦτα κατορθοῦν δυνάμενα μὴ τὴν αὐτὴν χάριν; καὶ ἡμᾶς τῇ οἰκείᾳ ῥᾳθυμίᾳ κεχρημένους προδιδόναμεν ἡμῖν τὴν σωτηρίαν, ἐρήμους ἑαυτοὺς καθιστῶντες τῆς ἐκ θεοῦ δυνάμεως; Μηδεὶς τοίνυν ἕτερόν τινα αἰτιάσθω, ὡς πρὸς θεὸν τῆς ἀρετῆς πόνους αὐτὸν ἐμποδίζοντα, ἀλλὰ τῇ οἰκείᾳ ῥᾳθυμίᾳ ὃ πᾶν ὑπεχέσθω. καὶ τί λέγω ἕτερον; μηδὲ αὐτὸν Ⓜ ἀγαθόλογον νομιζέτω τις ἐκεῖνον εἶ) κωλῦσαι τὸν ὑπὲρ τῶν ἀρετῶν φέρουσαν

Ex τῆς ἑρμίας. ἐξ ἔξαημ.

Ex τῶν λόγ. τῶν εἰς τὴν κατὰ φύσιν νόμιν

Ex τῆς ἑρμην. τοῦ χρ. Ιωάν. ἀαγ.

Ex τῆς ἑξαημ.

Ex τῆς ἑξαημ.

σαι οὐδὲν δυνάσθαι· ἀλλ' ἀπατᾷ μὲν ἡ ὑποσκελίζει τοὺς ῥᾳδυμοτέρους, οὐ μὴν κωλύει
γε βιάζεται. ὃ τοῦτο αὐτὴ τῷ προαγμένῳ ἡ πεῖρα δείκνυσιν, ὅτι μοίκα αὖ βουλώμεθα πό-
φευν, ζοῦτον ⓦ τόνον ὑπιδεικνύμεθα, ὡς μηδὲ πολλῶν ὄντων τῶν προτρεπόντων ὅτι τὴν
τῆς κακίας ὁδὸν δυέχεσθαι τῆς συμβουλῆς, ἀλλὰ πάντος ἀδαίμαστος στρέφεσις ἡμᾶς γί-
νεσθαι, ἡ ἀποφεύγειν τοῖς παφύλαξι συμβουλεύουσι ζαὶ ἀκούειν. ὅταν γ' ῥᾳδυμῶμεν, ἡ μη- 5 5
Ex τῆς ἑρμιω. τ ἐξαπιέ. δενὸς ὄντος ὃ συμβουλεύοντος ἢ ὑποσκελίζοντος, οἴχεσθαι κινδυνεύοντι ὅτι τ κακίαι ὁρμῶμεν. Ἐσι
μὲν δὴν ἡ καθ' ἑαυτὸν ἡ ἀρετὴ θαυμαστή· ὅταν γ' ἐν μέσῳ τ κωλυόντων τυγχάνωμεν ἡς ζαὶ τὴν
μετίμη, πολλῷ μᾶλλον θαυμαστοτέραν ζαὶ τὴν ἀποφαίνει. οὐ γὰρ ὁ τόπος τ ἀρετὴν, ἀλλ' ἡ
Ex τ λόγ. ὅτι ὀπικίνδυνον ἡ τοῖς λέγουσι ἡ τοῖς αἰκύπτ τὸ θεὸς χάειν δημηγορεῖν. ἀρετὴ πέφυκε ⓦ τόπον σεμνύειν. Καὶ τῆς μὲν ἑνὸς ἀρετῆς πολλοὶ ζωαπολαύουσι
καὶ τῶν πονηρῶν· τῇ γ' πολλῶν κακίᾳ, καὶν εἷς ὁ καταρθῶν ἢ μεταξὺ δήμου πολλοῦ, ἡ συγ- 10 10
καθαφέρεται. ἡ εἷς μὲν δὴ θεσπος ὀρθῶς ζῶν, δήμου ὁλόκληρον ἐξαρπάσας δικαιότητα
τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ· πόλις γ' ὁλόκληρος διεφθαρμένη πρὸς τὴν οἰκείαν κόλασιν ἡ ἀμοιβὴν
ὑπιστάπασθαι ⓦ δὴ βιούντα ἡ καθελεῖν οὐ δυνήσεται). ἡ τοῦτο ἀπὸ τοῦ Νῶε δῆλον. πάν-
των γὰρ ἀπολλυμένων διεσώζετο μόνος. ἡ ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως φανερόν· μόνος γὰρ ἴσχυσε
δῆμον ποσοῦτον παραιτήσασθαι. ἐγὼ γ' ζαὶ ἕτερον ἔχω τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ δεῖγμα 15 15
εἰπεῖν. ὅταν γὰρ ζῶντας αἱ θεσπεσιώτατοι ζαὶ πρόρησιν ἔχοντας μὴ βύρη δεύσαμένους ἐξαπή-
σασθαι τοῦ ἡμαρτηκότας, ὅτι ἐσθ' ὑπολυθησομένους ζαὶ καθαφθύσι, ζαὶ δι' ἐκείνης φησὶν ἀφίεσθαι
ζαὶ ἁμαρτήματα. ὥσπερ οὖν τῷ Ἐζεκίᾳ φησὶν· Ὑπεραστῶ τῆς πόλεως ταύτης διὰ ἐμὲ
Ex τ λόγ. ἡ ὡς τοὺ αἰδιάντ. καὶ διὰ Δαβὶδ ⓦ παῖδά μου, ⓦ ἤδη τετελυτηκότα. Εἴδης πόσῃ τῶν ἀγίων ἡ ἀρε- 20 20
τή; ἡ γὰρ ζαὶ ῥήματα αὐτῶν μόνα, ἀλλὰ ζαὶ αὐτὰ τὰ ἱμάτια τῆς κόσῃ πάσης πολυτελῆ ἐστιν αἰ-
δέσιμα. ἡ τοῦ Ἠλίου μηλωτὴ ⓦ Ἰορδάνην ἔχιστε ζαὶ ὑπομήματα τῶν τειῶν παίδων τὸ
πῦρ κατεπάτησαν· ὃ ξύλον τοῦ Ἐλισαιέου ζαὶ ὕδατα μετέβαλε, ζαὶ σιδήρου γὰρ τὴν
ἐμφύσεως βαρύζειν ἐποίησεν· ἡ ῥάβδος Μωϋσέως τὴν ἐρυθρὰν ἔχισε θάλατταν, τὴν πέ-
τραν ἔῤῥηξε· ζαὶ ἱμάτια Παύλου "δαίμονας ἤλασαν· αἱ σκιαὶ Πέτρου θανάτου ἐφυγάδευ- χ. τοῦτο
σαν· ἡ τέφρα τῶν ἁγίων μαρτύρων ποιητὰς ἀπελαύνει δαίμονας. ἆρ' οὖν τοῦτο μετ' ἐξουσι- 25 25
ας ἄπαντα ζατέχουσι, καθάπερ ὁ Ἠλίας. οὐ γὰρ δὴ μόνον ἑώρα ὃ δεδόθη μανθάνει τὴν
ἔξωθεν φαντασίαν τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἑώρα καὶ τὴν ψυχὴν ῥάκια περιεβεβλημένην, αἰχ-
μῶσαν, ῥυπῶσαν, καὶ καταδίκου πάντος ἀθλιώτερον ζαχεμένην· καὶ ἰδὼν αὐτὴν αἰχμά-
λωτον καὶ δοῦλον οἵαν τῶν παθῶν, καταφρήσεται αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς. καθάπερ γὰρ ὅτι τῆς σκη-
νῆς, ἀλλ' οὐχ ὅτι τῆς ἀληθείας ἐδόκει βασιλέα βλέπειν. τί γὰρ ὄφελος τῆς ἔξωθεν αὐτοῦ πομπῆς, 30 30
ὅταν τὰ ἔνδον ᾖ πενίᾳ τοσαύτῃ ἡ; τί γ' βλάβος τῆς ἔξωθεν πενίας, ὅταν ἔνδον τοσοῦτος ἀ-
πολείπηται θησαυρός; τοιοῦτος λέων ἦν καὶ ὁ μακάριος Παῦλος. Εἰσελθὼν γὰρ εἰς ὃ
δεσμωτήριον, καὶ βοήσας μόνον, ζαὶ θεμέλια πάντα ἔσεισε· ζαὶ δεσμὰ κατέφαγεν, οὐκ ὀδόν-
σι χρησάμενος, ἀλλὰ ῥήμασι. δέδοικε γὰρ λέοντας αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ ἡ ἑτέρου τι πλέον
λεόντων χρὴ κρύφειν. ὁ μὲν γὰρ λέων εἰς δίκτυον πολλάκις ἐμπεσὼν ἁλίσκεται· ⓐ ἡ ἀγρι- 35 35
οι διῆτες, τότε ἡμερώτεροι γίνονται. ὁ λέων φθέγγεται, ἡ ζαὶ θηρία φυγαδεύει πόρρω· ὁ
Ex τῆ α. λόγ. εἰς τὸν Παῦλ. ἄγιος φθέγγεται, ἡ τοὺς δαίμονας "φυγαδεύει πάντοθεν. Ἀλλὰ τίς ἀρά λόγος ἐσκέ χ. ἀπιλα
πται τοῖς Παύλου καταρθώμασιν; ἢ ποία δυνήσεται γλῶσσα ἐφικέσθαι τῶν ἐγκωμίων τῶν τότε; Εἴτε γὰρ περιφῆναι ἐπιδείξασθαί τι θέλοιμεν, εἴτε παιδαγωγόν, εἴτε δίκαιον, εἴτε ἀπόσολον, εἴτε μάρτυρες, πάντα ταῦτα ὁμοῦ συλλαβὼν ἔχει μὴ τοσαύτης ὑπερβολῆς, μὴ ὅ- 40 40
σης τοὺς ἄλλους ἁπάντων, ὅσῳ ἕκαστος εἶχε κρείττων, ἐκέκτητο. ὅταν οὖν ἄπαντα ταῦτα ἐν ἀνθρώπου
κρατὰ συλλαβοῦσα ἔχῃ ψυχὴ μία, ζαὶ πάντα μᾶλλον ὑπερβολῆς, οὐ μόνον ὅ τὰ τῶν ἀνθρώπων,
ἀλλὰ ζαὶ τὰ τῶν ἀγγέλων, πῶς προσεισόμεθα ἐκ τοῦ μεγέθους τῶν ἐγκωμίων; πόσης οὖν οὐκ
ἂν εἴημεν καταγνώσεως ἄξιοι, ὅταν ἑνὸς ἀνθρώπου πάντα σπουδαιοτάτου ἐν ἑαυτῷ ζαὶ κα-

λοῖ,

λά, ἡμᾶς δὲ δὲ πολλοστὸν μέρος αὐτῶν μιμεῖσθαι σπουδάζομεν; Ἐκ πολλῶν μὲν γὰρ καὶ ἄλλων κατορθωμάτων ὁ πατριάρχης θαυμάζεται Ἀβραάμ, μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ μὴ φείσασθαι καθ᾽ ὑὸν ἑαυτοῦ. ὁ δὲ Ἰσαὰκ ὅτι τὴν ἀνεξικακίαν, ὅτι τοῦ οἰκείου ἐλαττούμενος ἤρων, οὐκ ἐπεξῆλθε, ἀλλὰ πᾶν ἐχώρησε πάθος τοῦ οἰκείων κτημάτων, ἕως τοῦ λυποῦντων τὴν ἀδικίαν ἐχώρεσεν ὑπερθυμίαν. καὶ ὁ Ἰακὼβ δὲ ὅτι τὴν καρτερίαν ἐν τῇ ἐτοιμασίᾳ, καὶ ὁ Δαβὶδ ὅτι τὴν πραότητα· καὶ ὁ Ἠλίας, ὅτι μᾶλλον τοῦ δεσπότου ἐζήλωσεν. ἀλλὰ τί Παύλου γλίσχρ᾽ αὐ ἴσον, ὃς πάντα τοῦτα ὁμοῦ συλλαβὼν ἔχει ἐν μιᾷ μοναδικῇ; οὐδὲ γὰρ ὑὸν κατέθυσεν οὗτος, ἀλλ᾽ ἑαυτὸν μυριάκις κατέθυσε· καὶ οὐδὲ τοῦ οἰκείου ὅρου ἠλαττώθη μόνον, ἀλλὰ καὶ γῆν καὶ θάλατταν, καὶ Ἑλλάδα ἐν βαρβάροις, καὶ πᾶσαν ἁπαξαπλῶς, ὅσῳ ἥλιος ἐφορᾷ γῆν, ὥσπερ τις ἐπόπτης περιῆλθε, συνοδεύων, τυπόμενος, λιθαζόμενος, καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκων· οὐδὲ δὶς ἐπλάγη τὴν ἐδρὰν ἐλθὼν συγκαιόμενος τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός, ἀλλὰ πᾶσι ἄπονα βίον ἐν λιμῷ καὶ γυμνότητι, καὶ ἀλύσεσι, καὶ δεσμωτηρίοις καὶ ὑπερβολαῖς καὶ κινδύνοις διατελῶν. ἐπιείκεια δὲ καὶ πραότητα τίς μᾶλλον, τίς δ᾽ ἴσον τῆς Παύλου ψυχῆς ἀμφότερα ταῦτα κατώρθωσεν; εἰ δὲ πᾶσι ζῆλον ἴδοις αὐτὸν, ποσῶν ὀλίγα κεφάλαια τὰ Ἠλιοῦ, ὅσον ἐκφυὲς τῶν ἄλλων προφητῶν προεῖπε. ἀλλ᾽ ὁ Ἰωάννης ἀκρίδας ἤσθιε καὶ μέλι ἄγριον· ἀλλ᾽ οὗτος ἐν μέσῃ τῇ οἰκουμένῃ, καθάπερ ἐκφυὲς ἐν τῇ ἐρήμῳ, διέτελεσεν, ἀκρίδας μὲν καὶ μέλι ἄγριον καὶ στόμαχος, πολὺ δὲ βδελυκτέραν ταύτης προσπεφυκὼς τράπεζαν, καὶ οὐδὲ τὰ ἀναγκαῖα εὐπορῶν ἔφησε, δίκην τοῦ κηρύγματος ἀσθενῶν. λείπει δὲ πρὸς τοὺς ἀγγέλους αὐτὸν ἐξισάσαι λοιπόν. καὶ μηδεὶς τόλμαν καταγινωσκέτω τοῦ λόγου. εἰ γὰρ Ἰωάννην ἄγγελον ἐκάλεσεν ἡ γραφὴ, τί θαυμαστὸν, εἰ τὰ πάντων ἀμείνω τοῖς δυνάμεσι προβάλλωμεν ἐκείνοις; Καὶ γὰρ τί ποτέ ἐστιν ἄνθρωπος, ἢ ὅσον τὸ φύσεως τὸ ἡμέτερας καὶ ἀνθρώπεια, καὶ ὅσης ἐστὶ δεικτικὸν ἀρετῆ τινὶ τὸ ζῆσαι, ἐδήλωσε μάλιστα πάντων ἀνθρώπων Παῦλος· καὶ νικᾷ ἔσχεν ἐξ οὗ γέγονε λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, προὸς ἅπαντας ἐν καλουμένῃ ἡμῶν τῇ κατασκηνῇ, ἀποληθεύμενος ἐν τοῖς δεσπότου, καὶ δήκνυς ὅτι ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων οὐ πολὺ τὸ μέσον, ἐὰν ἑαυτοῖς προσέχῃ ἐθέλωμεν. οὐ γὰρ ἀλλίαν φύσιν λαχὼν, οὐδὲ ἑτέρας κοινωνήσας ψυχῆς, οὐδὲ ἄλλον οἰκήσας κόσμον, ἀλλ᾽ ἐν τῇ αὐτῇ γῇ καὶ χώρᾳ, καὶ νόμοις καὶ ἕδεσι τραφείς, πάντας ἀνθρώπους ὑπερηκόντισε, τοὺς, οὓς οὐ γεγόνασιν ἄνθρωποι, ἀγγέλους. καὶ ὡς ἀνεκρὸς προὸς νεκρὸν ἀκίνητος ἦν οὕτω μὴ ἀκριβείας τῆς φύσεως τὰ σκιρτήματα κατδυάζων, οὐδὲν οὐδέποτε προὸς οὐδὲν ἀνθρώπινον ἔπαθε. Καθάπερ γὰρ ὅτι τοῦ χρημάτων ὁ δύο χαρδιὰς χρυσίους, πλείονα λαμβάνει προθυμίαν προὸς τὸ δέκα καὶ εἴκοσι συλλέξαι καὶ συναγαγεῖν, οὕτω καὶ ὅτι τῆς ἀρετῆς γέγ᾽ ὁ ποιήσας τι καλὸν ἔργον καὶ κατορθώσας τῆς ἐργασίας, προσλήψιν τινα λαμβάνει καὶ προσθέσεσιν, ὥστε καὶ ἑτέρων πλειόνων ὁμοίως ἅψασθαι. Καὶ μή μοι λεγέτω τις, ὅτι πολλοὶ κατώρθωσαν. οὐ γὰρ τοῦτο ἐστὶ τὸ ζητούμενον, ἀλλ᾽ ἵνα πάντες. οὐχ ὁρᾷς καὶ ὅτι τὸ σώματος τοῦτο γινόμενον; ἐάν γὰρ ὦσιν μόνον προσπαίσαντες διατρέψωμεν, ὅλον τῷ μέλει συνδηλεῖ τὸ σῶμα. μὴ τοίνυν τοῦτο εἴπῃς, ὅτι ἐλίγοι τινὲς ἐπελείφθησαν τοῦ μὴ κατορθώσαντες, ἀλλ᾽ ἐκφυὲς σκόπει, ὅτι οὗτοι τοῦ ὀλίγοι τοῦ μὴ διορθώσαντες πολλοὺς διαφθερσοῦσιν ἑτέρους. καὶ γὰρ εἷς ἐν τοῖς προπορευομένοις τῶν Κορινθίων, καὶ ὅμως οὕτως ἔζεσεν ὁ Παῦλος, ὡς ὅλης τῆς πόλεως ἀπολωλυίας. καὶ μάλα εἰκότως· ἤδει γὰρ ὅτι μὴ σωφρονισθέντος ἐκείνου, ταχέως τὸ νόσημα ὁδῷ βαδίζον καὶ οὐκ ἄλλως διαφθαρεῖται πάντας. Εἰ γὰρ ἐν τοῖς μέλεσι τὸ σεσηπὸς καὶ αἰσχρὸν ἔχον ἐκκοπτόμεθα, φοβούμενοι μὴ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ αὐτοῦ λύμης ἐπιδέξηται σῶμα· καὶ ποιοῦμεν τοῦτο, οὐκ ἐκείνου καταφρονοῦντες, ἀλλὰ τὸ λοιπὸν ἀσφαλίσαι μᾶλλον βουλόμενοι· πόσῳ μᾶλλον ὅτι τῶν σπουδαίων ἡμῖν ὅτι κακία τοῦτο προσάπτειν ἀναγκαῖον; Εἰ μὲν γὰρ δυνάμεθα κἀκείνους διορθῶσαι, καὶ αὖθις μὴ προσβλαβεῖναι, πάντα ποιῶμεν χρή. Εἰ δὲ

καὶ ἀκοῦσαι

Ἐκ τοῦ α. λόγ. εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον.

Ἐκ τοῦ β. λόγ. εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον.

Ἐκ τοῦ λόγ. κατ᾽ Ἰουδαίων.

Ἐκ τοῦ ἀνδρι.

Ἐκ τοῦ ἑρμων. τοῦ κατ᾽ Ἰωαν. εὐαγγ.

κακήσοι μόνον ἀδιόρθωτοι, καὶ ἡμᾶς ῥᾳδιαλάβοιεν, ἐκκόψειν αὐτοὺς καὶ ῥίψειν ἀναγκαῖον. Εἰ γὰρ τοὺς φαύλους ἔχοντες ἐκκηρύττομεν, καὶ σὲ τὴν φύσιν αἰδούμενα, πολλῷ μᾶλλον σὸν συνήθη καὶ γνωρίμοις φθύγγη δεῖ ποιεῖσθαι ὄντας. Ἀλλὰ σκανδαλίζονται, φησι, καὶ κακῶς ἀποβήσονται. καὶ τί τοῦτο; σὺ σαυτὸν τίμησον, καὶ οὐδείς σε ὑβρίσαι δυνήσεται). αἰ γὰρ σὺ σαυτὸν ἀτιμάζεις, κἂν ἅπαντές σε τιμήσωσιν, ὑ τιμηθήσῃ ποτέ. ὁ μὲν γὰρ πονηρὸν δόξαν λαβὼν ἀγαθὸς ὤν, οὐδὲν ὑπεύθυνος βλάπτεται, εἰς ὃ εἶ τοιοῦτος οἷός ἐστι· ἀλλ' ὁ ἀποστραφεὶς εἰκῇ καὶ μάτην, τὴν ἑαυτοῦ δίδωσι δίκην· ὁ γὰρ πονηρὸς, αὐτὸς τοῖς ἀνθρώποις ἀποστρεφόμενος, οὐδὲν ὑπεύθυνος κερδαίνει, ἀλλὰ καὶ κρίμα ἕξει μεῖζον, καὶ εἰς πλείονα κέντρα ἁμαρτίας. ὁ μὲν γὰρ ὢν τοιοῦτος καὶ ἀποστρεφόμενος, καὶ ἀναισθησίαν καὶ ἐπιφοίνια καὶ ἀκάθαρτήματα ἑαυτῷ ὅταν γὰρ ἐπαινῶσι, καὶ εἰς ἀλαζονείαν ἐκπίπτει. Εἰ γὰρ πάντων κατηγορούντων μόλις ἁμαρτάνουσι τῶν πλημμελούντες εἰς ὃ κατανύττεσθαι, ὅταν μὴ μόνον κατηγορῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπαινῶσί τινες αὐτοὺς, πότε ἀναβλέψαι δυνήσονται; Ὡς δὲ δυνατὸν σὸν τὸ ἀρετῇ ὄντας πάντων ἀκούειν καλῶς· οὐδὲ ὅσι ὁ ἀρετῆς ὀπαμελούμενοι, μὴ πολλοὺς ἔχῃ ἐχθρούς. ἡ γὰρ πάντων εὐφημία τεκμήριον αὐτὸ εἶναι μέγιστον τοῦ μὴ πολλοῦ τῆς ἀρετῆς ποιεῖσθαι λόγον. πῶς γὰρ πάντων ἐπαινεθείη ὁ "σπουδαῖος, εἰ βούλοιτο σὸν ἀδικουμένοις ὀξυπαίζειν τῶν ἀδικούντων; πάλιν, εἰ βούλοιτο διορθοῦν σὸν ἁμαρτάνοντας, καὶ ἐπαινῆν σὸν κατορθοῦντας, οὐκ εἰκὸς σὸν μὴ ἐπαινεῖν, σὸν ψέγειν; ὥστε ὡς πρὸς ἀκριβείας τὴν ἀρετὴν μεμίχθαι, καὶ ὡς πάντα τοῦ Θεοῦ μόνον δεδημόσιον ἐπαινον, ἀδυνάτου δὲ ἐστὶ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθαι καὶ καλῶς ἀκούειν. Πολλοῦ γὰρ ἀεὶ τὴν μανίαν ὀφείλει κακία τῆς ἀρετῆς· ἀλλ' οὐ μόνον οὐδὲν αὐτὴν βλάπτει, ἀλλὰ καὶ τῶν πολεμίων ἰσχυροτέραν ταύτην ἀπεργάζεται. τοσαύτη γὰρ τῆς ἀρετῆς ἡ ἰσχύς, ὅτι καὶ ὑπὸ τῶν τοιούτων ὠφελεῖται, καὶ σὺν τῷ πολεμεῖσθαι τῶν πολεμούντων ἀνωτέρα καθίσταται. συνίησιν γάρ μοι Ἄβελ· καὶ αἱρεῖ ὑπὸ τοῦ Κάϊν; ἀλλ' ὁ ὢν αἱρετὴς ἐξ ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν ἀνακηρύττεται καὶ στεφανοῦται, καὶ ὁ τοσοῦτος χρόνος τὴν μνήμην σὸν ἐμάρανεν· ὁ δὲ ἀνελὼν καὶ ὠφεληθεὶς καὶ τότε ζῶν ἀνθρωπος ῥυπτέραν θανάτου ἔμφνε, καὶ ἐξ ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν πολιτεύεται, καὶ παρὰ πάντων κατηγορείας δέχεται. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος βίου· καὶ δὲ τὴν μέλλοντα αἰῶνα ποίους λόγους, ποίαν ἁμαρτίαν ῥᾳδιαφήσαι δυνήσεται; ἀκούσον δὲ καὶ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος. Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν γυναικί, ἥτις λαβοῦσα ζύμην ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία. ὥστε ζύμης δυνάμιν ἔχουσιν οἱ δίκαιοι, ἵνα πάντες τὴν ἑαυτῶν ποιότητα σὸν ποιήσωσι μεταδόσεως. ἀλλ' ὀλίγοι οἱ δίκαιοι· καὶ γὰρ καὶ ἡ ζύμη μικρά· ἀλλ' ἡ μικρότης ἐκείνη ἅπαν τὸ φύραμα πάντας ἑαυτοῦ μεθίστησι πρὸς τῆς οὐσίας αὐτῆς δυνάμεως. οὕτω καὶ ἡ δυνάμις τῶν δικαίων σὸν τῷ ποσότητι τοῦ ἀριθμοῦ, ἀλλὰ σὺν τῇ τοῦ πνεύματος χάριτι τὸ ἶσον ἔχει. καὶ ὅπως, ἄκουε. δώδεκα ἦσαν οἱ ἀπόστολοι· εἶδες πῶς μικρὰ ἡ ζύμη; ὅλη ἡ οἰκουμένη σὺν ἀπίστοις ἦν· εἶδες πόσοι τὸ φύραμα; ἀλλ' ὅμως οἱ δώδεκα πᾶσαν τὴν οἰκουμένην πρὸς ἑαυτὸν ἐπέστρεψαν. καὶ γὰρ καὶ ἡ ζύμη καὶ τὸ φύραμα τῆς αὐτῆς φύσεως, ἀλλ' οὐ τῆς αὐτῆς ποιότητος. Εἰ δὲ βούλει δὲ ἑτέρωθεν γνῶναι ὅσον δυνάμεως πλέον πλήρωμα δικαίου δυνάμεως τυραννικῆς, τῷ Ἰωάννου ἄκουσον λέγοντος τῷ Ἡρῴδῃ, Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ σου γυναῖκα. ὁ Ἡρῴδης, βασιλεὺς, δορυφόρους ἔχων, πλοῦτον περιβεβλημένος, δυνάμεις ὅπλων δυνάμεσι βασιλικῶν· ὁ Ἰωάννης πλοῦτος, ἀνέστιος, ἀπόλις, ἀκτήμων, ἄσιτος, ἀκρίδας ἐκ βοτάνων ἐδίων, καὶ μέλι ἄγριον· ἀλλ' ὅμως ὁ πλούσιος, ὁ σὺν τῇ ἐρήμοις πορευόμενος, τῶν τῶν πολυανδρῶν ἄρχοντα πόλεων ἐξ αὐθεντίας πρεσβεύει, σὸν ἔξεστί σοι. Βλέπεις πῶς τῇ φύσιν τῇ ἀρετῇ ὁ ἀγὼν τῆς κακίας; ἀλλ' ἐκ τούτων ἐμβάλλε) εἰς δεσμωτήριον ὁ δίκαιος· ἦν δὲ πικρὸν ἐκεῖνο συμπόσιον, καὶ ἐστησιν ὀργούμενον

ὃ

Ex ϯ ἐναλω. ϯ τ̃ Matθ. εὐαγγ.

Ex ϯ τῆς ἑρμην. ϯ χ̃ Matθ. εὐαγγ.

Ex ϯ ἐξαημ.

Ex ϯ λόγ. ϯ εἰς τὸ, πόθεν ἔσχεν ὁ ἐκ ϯ μέσου γένεσιν ὁ διάβολος;

Ex ϯ λόγ ϯ τῶν μεταποίας ἐ εἰς τὸν ζ. Ψαλμ. καὶ εἰς Ἰωαν. τὸν θεόδρομον. Μαρκ. ς.

χ. τὸ πάλιν ἑτέρωθεν ζωπυρῆσαι αὐτὸν

ὃ κρέσσον ἐν μέσῳ τῶ συμποσίου, ἢ ἀρέσκει τῳ Ηρώδη ἢ τοῖς συνδειπνοῦσιν, ὥστε Ⓦ Ηρώδιω ὀμόσαι, Αἴτησαί ὁ θέλεις, ἢ δώσω σοι, ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. βλέπεις πόσ᾽ τὴν βασιλείαν ἀπέρριψεν; ὃ ἐὰν αἰτήσῃς, δώσω σοι, ἢ ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. ἄθλιε ἢ ταλαίπωρε, ὕτω περιεφθάρης τῆς Δημοίας σὸν ὀφθαλμοῖς; τοιούτω χρίεις τὴν βασιλείαν ἀξίαν; ἅπαξ ὠρχήσατο ὃ κρέσσον, ἢ ἀπέδοσο ὃ ἥμισυ· ἐὰν ἢ δεύτερον ἐρχήσηται, τί ποιήσεις; δοῦναι μὴ πάλιν αὐτῷ ὀρχήσασθαι, ἢ μὴ πάλιν ὀρχησαμένῳ δοῦναι· ἐὶ ἢ μή, λείπεταί σοι ὃ περισωτῆρι. Οἱ δὲ περὶ τὰ πρόσκαιρα κεχηνότες, καὶ μυριάκις πλουτοῦσι, καὶ δοῦλοι εἰσὶ ὧν περιβεβλημένοι πολλῷ, ἐν τάξει δούλων ἢ ἀνδραπόδων τοῖς τῶν ἀρετῶν μετιοῦσιν εἰσίν. Ἐγὼ γὰρ ὡς βασιλεὺς πονηρὸς, ἢ ἰδιώτης χρηστὸς ἴδωμεν τίς τίνος κύριος ἐστί, ἢ ὃν τὰ τῆς διανοίας ἁλίσκεται· ἢ τίς ὁ κρατῶν, καὶ τίς ὁ κρατούμενος. πῶς οὖν ἐισόμεθα τοῦτο; ὑπιπτεύει τῳ ἰδιώτῃ ὁ βασιλεὺς πονηρὸν ἢ περίεργον, ἢ πλημμελείας γέμον. ἢ οὖν ὁ χρηστὸς ἰδιώτης & ὑπήκοος; ἢ μόνον σὸκ ἐἶξει, ἀλλὰ ἀκούσεται, ἀλλὰ πειράσεται ἢ Ⓦ ὑπιπτεύοντα ἀπαγαγεῖν τῆ περικειμένου, καὶ ἀποθανεῖν δέῃ. τίς οὖν ἐλεύθερος; ὁ ποιῶν ὃ βούλεται, καὶ μηδὲ Ⓦ βασιλέα δεδιχώς, ἢ ὁ μηδὲ τῆ ὑπηκόου καταφρονούμενος; ὥσπερ γὰρ ὁ αἰχμάλωτος καὶ μυρίοι ἔχη πλοῦτον, διὰ αὐτὸ τοῦτο μάλιστα πᾶσιν ἀνάλωτός ἐστιν· ἕτω ἢ ὁ ὑπὸ τῶν παθῶν ἁλισκόμενος, καὶ αὐτὸ περίκειται ὃ δεδόκηκα, ἀρὰ χρὴ πάσης ἐστὶν ἀνιτελέστερος. Τί τοίνυν ἐλεεινότερον ἡμῶν τῶν τὰ κακίαι μετιόντων, ὅταν ἢ αὐτῆς τῆς περισκοπείας τῆ καλῶς ἀπηλλαγμένοι ἄθεροι ἀποτεράωνται, ἢ τιμωρεῖσθαι ὑπέχωσιν, ὅτι πολλὰς ἀπὸ τῆς φύσεως ἀφορμὰς δεξάμενοι, ταύτας περιδεδώκασιν, ἑκόντες ὑποσυρέντες, ἢ περὶ τὰ κακίαν αὐτομολήσαντες; Εἰ γὰρ ὁ ὃ δοθὲν ἀποδιδοὺς πονηρὸς, ἐπεὶ μὴ ἐδιπλασίασεν· ὁ ἢ τῆ τὸ δεξάμενος τί ἀκούσεται; Εἰ σκῆνος δοθεὶς ἐξιωέζετο, ὅσα ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων· ἡμᾶς τί πεισόμεθα, μυρίων ἡμᾶς ἐλκόντων ἐπ᾽ ἀρετὴν δυσδυόμενοι ἢ οἰκτοῦντες; ἢ χ ὁρᾶς ὃ τὸ τέλος τῆ βίου καὶ ὃ ἄδηλον τῆς ζωῆς, ἢ Ⓦ ἐν τοῖς παρῦσι πόνοι; μὴ γὰρ τὴν μὴ ἀρετὴν μὴ πόνου, τὴν ἢ κακίαν ἀνευ πόνων ὅτι μετελθεῖν; Εἰ οὖν ἢ ἐν ταύτα ἢ ἐκεῖ πόνος, ἀρὰ τί μὴ ταύτην ἐλόμενοι τὴν πολὺ κέρδος ἔχουσαν; Μὴ οὖν, ἐὰν ἱερέα ἴδῃς ἀναξίον, τὴν ἱερωσύνην μεμίσηκε. οὐ γὰρ ὃ πρᾶγμα ἀγαπᾶλλει ἀλλ᾽, ἂν ἀ Ⓦ κακῶς τῷ καλῷ κεχρημένον· ἐπεὶ καὶ Ιούδας προδότης ἐγένετο, ἀλλ᾽ οὐ κατηγορία τοῦτο τῆς ἀποστολῆς, ἀλλὰ τῆς ἐκείνου γνώμης. καὶ ἰατροὶ πολλοὶ δήμιοι ἐγένοντο, καὶ δηλητήρια δεδώκασιν ἀντὶ φαρμάκων. ἀλλ᾽ οὐ τὴν τέχνην μεμπτέον, ἀλλὰ Ⓦ κακῶς τῇ τέχνῃ χρησαμένους. ἢ ναῦται πολλοὶ κατεπόντισαν πλοῖα, ἀλλ᾽ χ ἡ ναυτιλία, ἀλλ᾽ ἡ κακὴ γνώμη ἐκείνων. Ἀνάγκη μὲν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, φησὶν ὁ σωτὴριος λόγος· πλὴν ὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι᾽ ὃν τὰ σκάνδαλα ἔρχεται. τί οὖν; ἡ περίρρησις αὐτὴ τὰ σκάνδαλα ἄγει; χ ἡ περίρρησις αὐτὴ, ἀλλὰ πᾶς· οὐδὲ ὅπῃ περιῆλθε, διὰ τοῦτο μέμ᾽ πολύτως ἔμιμνεν ἐκεῖ, διὰ τοῦτο περιέπτεν· ὡς εἰ γε μὴ ἐβούλοντο Φέροντες αὐτὰ πορεύεσθαι, ὅθ᾽ αὐ ἤλθον· Εἰ ἢ μὴ ἔμιμνον ἔρχεσθαι, ὅθ᾽ αὐ περίρρηδη. ὅπῃ ἢ σκακούργησαν ἐκεῖνοι, ἢ ἀνίατα ἐνόσησαν, ἦλθον, καὶ περιλέλοιπε τὸ μέλλον ἔσεσθαι. καὶ Εἰ διωρθώθησαν ἐκεῖνοι, φησὶ, καὶ μηδεὶς ἐῶ ὁ τὰ σκάνδαλα κομίζων, σὸκ ἔμιμνεν ὁ λόγος σὺν ὠφελείᾳ ἁλίσκεσθαι; ὀδαμῶς. οὐ γὰρ δι᾽ ἐλέγχη· Εἰ γὰρ ἔμιμνον διορθοῦσθαι πάντες, σὸκ ἂν Εἶπεν, ὅτι ἀνάγκη ἐλθεῖν· ἀλλ᾽ ὅπῃ περιῆλθε διόρθωτας ἐσομένους οἴκοθεν, διὰ τοῦτο Εἶπεν ὅτι πάντως ἔχουσι. καὶ τίνος ἕνεκεν αὐτοῦ· σὸκ ἀνείλε, φησίν; ὅτι σὸκ ἐκείθεν Ⓐ βλασφημούμενοι ἀπόλλυνται, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς ἑαυτῶν ῥᾳθυμίας. Εἰ ἢ ἐκεῖθεν τὰ σκάνδαλα ἡ ἀπώλεια, πάντας ἀπολέσθαι ἔδει. ὥστε ἂν νήφωμεν, ὀλίγον ἐντεῦθεν καρπούμενα κέρδος, τὸ διλωεκῶς ἐγκηδρέναι. Εἰ γὰρ ἢ πολεμίων ὄντων ἢ τοσούτων πειρασμῶν ὑπεκειμένων καθεύδομεν, τίνες ἂν ἐσήμεθ᾽ ἐν ἀδείᾳ ζῶντες; καὶ, Εἰ βούλει,

Ⓦ

Ex τῆς ἑρμίω. τὸ μὴ Ψευ.

Ex. τ ἑξαημ.

Ex τ ἑρμίω. τῶ χτ Ματθ. εὐαγγ.

Ex τ β λόγ. τ εἰς τὸν Οζίαν.

Ex τ ἑρμίω. τ χτ Ματθ.

Ⓦ τοῦτον αὖ ἀδελφὸν σκέψαι· εἰ γὰρ ὀλίγον χρόνον, τάχα ἢ οὐδὲ ἡμέραν ὅλην ἐν τῷ πολυθρυλήτῳ ζήσας, καὶ τρυφῆς ἀπολαύσας, εἰς τοσοῦτον ἦλθε κακίας, ὡς καὶ ἰσοθέου φαντασθῆναι, καὶ Ⓦ ἀπατεῶνα διεργέτιν νομίσαι, καὶ μηδὲ μιᾶς καλῆς ἐπιτολῆς· εἰ δὲ καὶ Ⓦ ἐφεξῆς βίον ἔζη, τί οὐκ ἂν εἰργάσατο; ὅτῳ γὰρ ἀπαξ τις ἐλευθερωθεὶς τοῦ κακοῦ μὴ σωφρονισθῇ, πολλῷ χαλεπώτερα πείσεται τῶν πρώτερον. καὶ γὰρ ἀπὸ πολλῶν τοῦτον σωφρονισθῆναι ἔδει, ἀπό τε τοῦ παθεῖν πρώτερον, ἀπό τε τοῦ ἀπαλλαγῆναι, ἀπό τε τοῦ προσδοκᾶν χαίρειν πείσεσθαι, εἰ μὴ μεταβάλλοιτο. ὅτῳ δὲ μηδενὶ τούτων γνώμη βελτίων, πῶς οὐ πολλῷ χαλεπώτερα πείσεται τῶν πρώτερον κακῶν; ὁ γὰρ Φαραὼ οὐκ ἐκ πρώτης τῆς πληγῆς εἰ ἐπαιδεύθη, οὐκ ἂν ἔλαβε πεῖραν τῶν ὑστέρων, οὐκ ἂν μετ' ὀλίγα ἅμα αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεποντίσθη πρωΐ. ἀλλ' ὁ ἐκ τοῦ δεσμοῦ γενόμενος καλὸς, οὐκ ἔστι ποτὲ καλός· ἀλλὰ τῆς ἀνάγκης ἀπαλλαγεὶς ἐπρωΐζει πάλιν. μὴ οὖν τοῦτο ἐρωτῶντες λέγωμεν, ὁ μηδὲν πεποιηκὼς κακὸν, μηδὲ ἀγαθὸν, ποῖον δέξεται τόπον; ὃ γὰρ μὴ ποιῆσαι ἀγαθὸν, τοῦτο πεποιῆσαι ἐστι κακόν. εἰπέ γάρ μοι, εἴ τινα οἰκέτην ἔχῃς, μηδὲ κλέπτοντα, μήτε ὑβρίζοντα, μήτε ἀντιλέγοντα, ἀλλὰ καὶ μέσης κεκτημένα καὶ τὰ ἄλλα ἀπρόπτων, καθήμενον ἢ ζαπρωτὸς ἀργὸν, καὶ οὐδὲν τῶν ὀφειλόντων πρὸς οἰκέτην δεσπότην πλεονεκτοῦντα ποιοῦντα, οὐ μαστιγώσεις, οὐ τραχηλώσῃς αὐτὸν, εἰπέ μοι; καὶ μέντοι οὐδὲν εἰργάσατο κακόν. ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ ἐστὶ κακὸν τοῦτο ὃ μὴ ποιεῖ ἀγαθόν. ἔστω δὲ γεωργός τις ἡμῖν, καὶ μηδὲν λυμαινέσθω τῶν ἡμετέρων, μήτε ὀρυττέτω, μήτε κλεπτέτω, μόνον δὲ τὰς αὐτοῦ χεῖρας δύσας οἴκοι καθεζέσθω, μήτε σπείρων, μήτε ἀλήσας τέμνων, μήτε ἀμπελουργῶν, μήτε ἄλλο τι τῶν τοιούτων ἐργαζόμενος κακόν, μόνον δὲ ἀργὸν ἐάσω, καὶ τὴν πρὸ ἑαυτῆς λειτουργίαν μὴ πληρούτω τῷ τοιούτῳ σώματι· ἆρα οὐκ ἄξιον ἐκκόπτειν αὐτὸν, ἢ τοσοῦτον ἀργοῦντα, καὶ τοιούτῳ λυμαινόμενον τῷ σώματι; τί δή, ἀλλ' ὃ τόμος μὴ καταθῇ τὴν χεῖρα, μηδὲ δάκνῃ τὸ ζῆθος, ἃ δὲ πρὸ ἑαυτῆς ἐλλείπῃ πράττα, οὐ βέλτιον ἐμπεφορᾶσθαι μᾶλλον; εἰ τοίνυν ὅτι τούτων μόνον τὸ κακόν ἐστι προσῆκε, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἔλλειψις ἀδικία μεγάλη, πολλῷ μᾶλλον ὅτι τῶν πνευματικῶν.

Εκ τῆς αὐξητ. Εἴθε μὲ γὰρ δυνατὸν ἦν ὑμῶν ἐμὲ κατορθοῦν, καὶ τὰ ἐπαθλα ὑμᾶς λαμβάνειν τῶν κατορθωμάτων, καὶ οὐκ ἂν τοσοῦτον ἰδιώχλησα. ὥσπερ γὰρ μήτηρ ὁρῶσα παιδίον πυρέττον παρεστῶσα ἀλγοῦντι καὶ κλαίοντι, θρηνοῦσα πολλάκις εἶπεν· εἴθε μοι δυνατὸν ἦν, τέκνον, Ⓦ πυρετὸν δυὰ δέξασθαι Ⓦ σοῦ, καὶ ἐπ' ἐμαυτὴν ἑλκύσαι τὴν φλόγα· ὕτω κἀγὼ λέγω, εἴθε δυνατὸν ἦν ἐμὲ ποιῆσαι τὰ ὑμῶν κατορθώσαντα πάντων· ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστιν. Ο τοίνυν δυνάμενος καὶ ἑτέρους διορθῶσαι, μιμνήσθω τοῖς μέλλουσι δέχεσθαι τὴ θεραπείαν, ἵνα ποιεῖτω βελτίους· ὁ δὲ ἀποκωφότερος ὤν, φυτεύτω σὺν ποιμνῇ, ὥστε μὴ τὴν πρὸς ἐκείνων δέχεσθαι λύμην. ὕτω γὰρ καὶ Ⓦ πρὸς ὀλίγα βιώσεται βίον μετ' ἀσφαλείας, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτεύξεται ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν

Εκ τῶν ἑρμην. τοῦ ρμ. Ψαλμ.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΑΡΡΩΣΤΙΑΣ ΚΑΙ ΙΑΤΡΩΝ.

Ὅτι μὴ ἀῤῥωστία πᾶσι πέπεισται, ἀδελφὲ, ἀλλὰ μηνύεται τὸ σῶμα τῆς Ἰὼβ, καὶ τῆς ἁγίας ἐκείνης ἁρπὸς· ἀγία γὰρ ἦν καὶ δικαία, καὶ πιαυλα ἔχουσα τραύματα. τίς γὰρ ὕπνος ἀῤῥώστησέ ποτε; τίς τοσαύτην πληγὴν ἐδέξατο, ἢ ἑτέραν δεξάμενον εἶδεν; οὐκ ἔστι, οὐδὲ ἦν, οὐκ ἔσται. καὶ μικρὸν αὐτῇ τὸ σῶμα ἐδαπανᾶτο, καὶ πηγὴ σκωλήκων αὐτῇ πρόσθεν ἔῤῥυεν ἀπὸ τῶν μηρῶν, καὶ διαπαντὸς ἦν αὕτη ἡ ἐπιῤῥοή, καὶ πολλὴ πρόσθεν ἡ δυσωδία, καὶ τὸ σῶμα καὶ μικρὸν διαιρούμενον, καὶ τοιαύτη σηπεδόνι τηκόμενον, ἀηδῆ καὶ σπία ἐποίει· καὶ λιμὸς ἦν αὐτῇ ξένος καὶ παράδοξος. οὐ γὰρ διὰ μακρᾶς ἠδύνατο τῆς ὁδοῦ ἀπολαῦσαι. Βέβηκεν γάρ, φησὶν, ὁρᾷ τὰ σπία μου. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν ἦν ἔξεστι παράκλησιν καὶ παραμυθίαν, φησὶ, τὴν εἰδέναι Θεὸν αὐτῇ ταῦτα ἐπάγοντα. τοῦτο μὲν οὖν αὐτὴν μᾶλλον ἐπέρεπτε καὶ ἐθορύβει, ὅτι Θεὸν δίκαιον Θεὸν, καὶ πρὸ τούτου πρὸς αὐτὴν θεραπεύοντα, τοῦτον ὑπώμνυεν αὐτῇ πολεμοῦν, καὶ προσφάσεις τινὰς οὐκ ἔλεγεν. εἰ δὲ ἔδει ἀκούειν τοῦτο εἰς παράκλησιν νομίζοις, δείκνυσι δὴ καὶ αὐτὸς ταῦτην τὴν παραμυθίαν φέρειν. καίτοι γὰρ μὴ δίκην τοῦ Θεοῦ πάθοις τὰ τῶν ἀθλίων, ἀλλ' ὅτι μάλιστα δι' ἀρετὴν ἐπηρείας, βλασφημίσεις ἄν, καὶ μὴ βλασφημήσεις δυνάμενος κωλῦσαι μόνον, ἀφέλοιο δ' ἂν τῆς σῆς ἕνεκεν δοκιμῆς, ὥσπερ καὶ ὁ δίκαιος Θεοῦ παθόντες σεφανοῦνται, ὅτω καὶ σὺ τῶν αὐτῶν ὑπομνήσεις μισθῶν, ὅτι τοῦ παθεῖν ἀνθρώπων ἐπαθύμησας σοι συμφορὰς γενναίως ἠνέγκας, καὶ ὃν δυναμένου αὐτὰς κωλῦσαι, μὴ βουληθέντα ἔλαβες, ἠνεθρίσησας. Οὔτε γὰρ ἀγαθός ἐστι δίκαιος ἀμαρτίας, οὔτε κακός τίς ἐστι χωρὶς δικαιοσύνης· ἀμφοτέρους δὲ ἀμοιβὴ καὶ ἀντίδοσις. ἐὰν ἡ τις δίκαιος, καὶ φαύλων ἐργάσηταί τι, καὶ νοσήσῃ, καὶ ἰμωρία παραδοθῇ, μὴ θορυβηθῇς· ἀλλ' εἰπέ, ὅτι οὗτος ὁ δίκαιος μικρόν ποτε κακὸν ἐποίησε, καὶ ἀπολαμβάνει ὧδε, ἵνα σὺ μὴ κολασθῇς. πάλιν ἐὰν ἴδῃς ἁμαρτωλὸν ἁρπάζοντα, πλεονεκτοῦντα, βδελυκτόν, μυρία ποιοῦντα κακά, μηδὲ οὕτω θορυβηθῇς, ἀλλ' εἰπέ· οὗτος ὁ ἁμαρτωλὸς ὁ μυρία κακὰ ποιῶν, ποτέ τι ἀγαθὸν ἐποίησε, καὶ ἀπολαμβάνει ὧδε τὰ ἀγαθά, ἵνα μὴ μισθὸν σοῦ ἀπαιτήσῃ. τοῦτο ἦν καὶ ὅτι τοῦ Λαζάρου ὄντος ἰδεῖν· ὅτῳ σκυβάλων καὶ οὗτος ἔχει τινὰ ἁμαρτήματα, καὶ πλούσιον πάλιν τινὰ ἔχει ἀγαθόν. ἄκουσον τί φησιν ὁ Ἀβραάμ· Ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐκεῖ, καὶ Λάζαρος τὰ κακὰ αὐτοῦ. ὁποῖα; ἐποίησέ τι ἀγαθὸν; ἀπέλαβες αὐτὸ ἐκεῖνα πλοῦτον, τὴν ὑγίειαν, τὴν τρυφὴν, τὴν δυναστείαν, τὴν πομπὴν, καὶ οὐδέν σοι κεχρεώστηται. τί οὖν; ὁ Λάζαρος οὐδὲν ἥμαρτε; ναί· ἀλλὰ τοῦτο λέγει, καὶ Λάζαρος τὰ κακὰ αὐτοῦ· ὅτε γὰρ σὺ τὰ ἀγαθὰ σου ἀπελάμβανες, τότε καὶ ὁ Λάζαρος τὰ κακά. ὥστε ὅταν ἴδῃς δίκαιον κολαζόμενον, μακαρίζε αὐτὸν καὶ λέγε· οὗτος ὁ δίκαιος ἁμάρτημά τινα ἔσχε, καὶ ἀπολαμβάνει αὐτὸ, καὶ οὐκ ἀναβάλλεται ἐκεῖ καθαρός. Εἰ δὲ πλέον τῶν ἁμαρτημάτων κολάζεται, προσθήκη δικαιοσύνης αὐτῷ λογίζου. καὶ προσέχωμεν λέγω. ὁ Ἰὼβ δίκαιος ἦν, ἄμεμπτος, ἀληθινὸς, θεοσεβὴς καὶ ἐκολάσθη αὐτοῦ τὸ σῶμα ὧδε, ἵνα ἐκεῖ μισθὸν ἀπαιτήσῃ. φησὶ γὰρ ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν· Οὐκ ἄλλως σοι οἴει με κεχρηματικέναι, ἢ ἵνα δικαιωθῇς δίκαιος; Ἆρα οὖν μή τι προέτρεψέν σε ἄλογον ἐκεῖνον Ἰὼβ τῆς γυναικὸς συμβουλή; τοὐναντίον μᾶλλον ἐποίησε, καὶ ἐπέῤῥωσε μειζόνως αὐτὸν, ὡς καὶ ὑπομεῖναι τὴν γυναῖκα. ἠῤῥητο γὰρ μᾶλλον ὁδυνᾶσθαι, καὶ θλασπορεῖσθαι, καὶ μυρία πάσχειν δεινὰ, ἢ ἐκ βλασφημίας ἀπαλλαγῆναι τῶν τοσούτων θυρεάδων καὶ κακῶν. Ἀλλὰ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπιδὼν ἀῤῥωστίαις ταῖς ἐπιπέσουσι, βλασφημοῦσι θεὸν, καὶ τὸ μὲ πόσον ὑφίστανται τοῦ νοσήματος, τοῦ κέρδους ἕνεκα τοῦ ἐκ τούτου δεῖ τῆς ἐκ μονῆς ἀποστεροῦνται. Τί ποιῶ, ἀδελφὲ; εὑρετέον καὶ σωτήρια καὶ προστατέον καὶ κηδεμόνα

Ex. τοῦ λόγ. ὅτι οὐκ ἀῤῥωστίας ἡ κακία.

Ex. τοῦ λόγ. εἰς τὸν σεισμὸν, καὶ τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον.

Ex. τοῦ ε'. λόγ. τοῦ Ἰωβαίων.

Ex. τοῦ γ'. λόγ. εἰς τὸ πλούσιον καὶ Λάζαρον.

κηδεμόνα βλασφημῆς; οὐκ αἰσθάνῃ κρημνοῦ φερόμενος, ἢ εἰς βαράθρον σαυτὸν ἐμβάλλων ἀπωλείας ἑκάτης; σχολὴ γὰρ τῷ ὀφθαλμῷ μυεῖα ἐπάγη δίκαι, ἵνα εἰς σκῆνός σε καταγάγῃ ὁ βαράθρον. καὶ μὴ ἴδῃ βλασφημοῦντα, ῥᾳδίως αὔξει τὸν ἀλγηδόνα καὶ μείζονα ποιῇ, ἵνα κεντῶμενος ἀποδυσωπήσῃς πάλιν. ἀλλ' ἴδῃ γλυκαίως φερόμενον, καὶ ὅσῳ ὁ πάθος ὀπτεύεται, τοσούτῳ μᾶλλον βιάσεσθαι τῷ Θεῷ, ἀφεῖσαν εὐθέως, ὡς εἶχεν ἡ μάτιν προθρεύων λοιπόν. Τίνος γὰρ ἕνεκεν δυσχεραίνεις, ἄνθρωπε, ὁ βλασφημῆς, εἴ τινι τῶν ἀδοκήτων περιπέσοις ποτέ; μὴ γὰρ ἐὰν βλασφημήσῃς, κυφότερον ὁ πάθος ποιῇς; ὀπτεύεται μὲν οὖν αὐτὸν, καὶ χαλεπωτέραν ἐργάζῃ μᾶλιστα τὴν ὀδυνίαν. ἀλλ' οὐ δύνασαι σιγᾶν, ἀπὸ τῆς ὀδυνίας κεντούμενος; ἀλλ' ἀπὸ τῆς βλασφημίας εὐχαριστήσον, εὐφήμησον, δόξασον Θεόν. αἱ μὲν γὰρ βλασφημίαι, τὸ τῷ Θεοῦ συμμαχίαν ἀπεκρούσω, καὶ σφοδρότερον εἰργάσω κατ' σοῦ τὸν ἀλγοῦντα· αἱ δὲ εὐχαριστήσεις, ἅτε τὸ βουλὰς ἀπεκρούσω ἅτε τῷ σωτῆρι δαίμονος, καὶ τὸν τῷ κηδεμόνος Θεοῦ θεραπείαν πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπάσω. ἀλλ' ἀπὸ τῆς σωτηρίας ὁρμᾷ πολλάκις ἡ γλῶσσα τὸ πονηρὸν σκῆνος φθέγξασθαι ῥῆμα; ἀλλ' ἐπίσχου ὁρμήσαν, πρὶν ἢ τὸ ῥῆμα ἐξενεγκεῖν, καὶ πάσχε τοῖς ὀδύνοις αὐτὸν πόνοις σφοδρῶς. βέλτιον αὐτὸν αἷμα ῥέειν νῦν, ἢ κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν ζητοῦντος ὀπτῆσαι, μὴ δυνηθῆναι τῆς πολεμίας τυχεῖν, ὡς ὀπτὸν τὸ πλοισίου βέλτιον αὐτὸν πρόσκαιρον ἀπομεῖναι πόνον, ἢ διηνεκῆ καὶ ἀθάνατα τηλαυγίζεσθαι τότε. Ὅταν οὖν τοσούτου πόσου χρείαν ἔχῃς, καὶ πολλοὶ πολεμήσονται ἀναγκάζοντες, ἢ μὴ ἐπιθυμῆσαι, ἢ ἂν ἐπιθυμήσωσι, ἢ ἑτέροις ὑσὶ πολεμήσασθαι τὸ κακόν· σὺ δὲ δίκαι τὸν τῷ Θεοῦ φόβον ἀπέγνηκας γλυκαίως ἐκ τῆς νόσου πόνον καὶ ἀκλινῶς, καὶ πόθεν αὖ ἔλῃ παθεῖν ἢ ἀπορρῆναί σε τῶν τοιούτων πρᾶξαι, τοῦτό σοι μαρτυρίου στέφανον φέρει. καὶ μὴ ἀμφίσβητε. καθάπερ γὰρ σκῆνος ἅπαν τῶν βασάνων ὀδυνᾶς φέρει γλυκαίως, ὥστε μὴ προσκρούσαι τὸ ἑλκῶδες· οὕτω καὶ σὺ ἅπαν τῆς νόσου φέρεις ἀλγηδόνας, ὥστε μηδενὸς διηθῆναι τῶν πρὸς ἐκείνου, μηδὲ πρᾶξαι ἅπερ ὀπτάπτει. ἀλλὰ σφοδρότερον σκῆνος; ἀλλ' αὐταὶ μακρότεραι· ὥστε εἰς ἴσον καταλήγει, πολλάκις δὲ σφοδρότερον. ὅταν γὰρ καιόμενον ἔνδον σκοτεινῇ καὶ φλέγῃ, καὶ τῶν ἄλλων πάντων ἀποσείσῃ τὸν ἐπῳδόν, οὐχὶ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδήσω; Ὅταν γὰρ ἐκβάλλῃς σὺ ἐπῳδὸς μὴ πολλῆς τῆς ὕρεως ἐκ τῆς οἰκίας, πάντες ἀκούσαντες ἐπαινέσονται καὶ θαυμάσουσι, καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐρῶσιν· ὁ ὄφις ἀρρώστων, μυεῖα πάσχοντων ὠδῖνας καὶ πολεμούντων καὶ συμβουλευόντων ἐπῳδαῖς χρήσασθαι μαγικῆς πίστι, οὐ προσέκατε, ἀνθ' εἷπε· βέλτιον ἀπόθανεῖν οὕτως, ἢ προδοῦναι τὸν εὐσέβειαν. εἰ δὲ σὺ θαῦμα τοσοῦτοι ἔπαιροι, ἐπόσους πλείονας σκῆνος λήψῃ στεφάνους, ὅταν τῶν ἀγγέλων πρόντων, τῶν ἀρχαγγέλων, προελθὼν ὁ Χριστὸς καὶ τῆς χλεφὸς σου λαβόμενος, εἰς μέσον περιαγάγῃ τὸ θέατρον σκῆνος, καὶ, παντῶν ἀκουόντων, εἴπῃ· οὗτος ὁ ἄνθρωπος πυρετῷ ποτε ληφθεὶς, μυείων αὐτῷ πολεμούντων ἀπαλλαγῆναι τὸ πυρετὸν, δίκαι τὸ ὄνομα τὸ ἐμὸν, καὶ φόβον εἰς ἐμὲ, ἵνα τὸ μηδενὶ προσκρούσῃ, διώσατο καὶ ἠὐμφοτοῦτον ὑπομενουμένους ἀῤῥωστίαν θεραπεύειν σκεύῃ τῷ ῥόπῳ· καὶ εἶλεν μᾶλλον ὑποπεσεῖν τῷ νοσήματι, ἢ προδοῦναι τὸ εἰς ἐμὲ εὔνοιάν. εἰ γὰρ τοῦτο ποτήσαντες αὐτοὶ καὶ θρέψαντες καὶ εἰδύσαντες εἰς μέσον πολεμῆσαι, πολλῷ μᾶλλον τοῦτο δὲ αὖθις ἐλαυνόμενος αἱρεῖσθαι πυρετῷ. οὐ γὰρ ὅτι ἴσον δυνᾶται ἄρτον καὶ ἰμάτιον, καὶ νόσον μακρὰν ὑποφύειν, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τοῦτο ἐκείνου· οὕτω καὶ ὁ στέφανος ἐς αἰ λαμπρότερος. Ταῦτα καὶ ὑγιαίνοντες μελετῶμεν, καὶ πρὸς ἀλλήλους λέγωμεν, ἀναμιμνήσκοντι τὸ μακαρίου Τιμοθέου, ὅτι οὐδέποτε ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας αἰσθάνεται, ἀλλὰ ζωόφθορος ἕως διηνεκῆ τῷ νοσήματι. Εἰ δὲ ὁ δίκαιος σκῆνος καὶ ἅγιος, καὶ τὸν τῆς οἰκουμένης πρόσταξιν ἐγκεχαλεισμένος, καὶ νεκροὺς ἐγείρων, καὶ δαίμονας ἐλαύνων, καὶ μυεῖα νοσήματα διορθωσάμενος ἐν ἑτέροις, ποσῶν ἔπαγε δεινά, πίνα ἔξεις ἀπολογίαν

Ex. τ. ἀυτ.

Ex. τ. ἑρμων. τ. πρὸς Θεσσ. α'. ἐπιστ.

Ex. τ. ε. λοι. τ. χρ. Ιωάννου

λογίσῃ σὺ θορυβούμενος ἐπ' ἀγαθῶν ὅτι περισκαίρεις νοσήμασι; Καὶ γοῦν πολλάκις, Ἐκ τοῦ α' λόγ. τοῦ κατ' Ἰουδαίων
πατέρων σοῦ δεόντως κολαζόντων αὐτοὺς, ἐπαυλεῖν κελεύονται· σὺ δὲ οὐκ ἀνέξῃ τοῦ Θεοῦ παιδεύοντός σε, τῷ καὶ πατέρων μᾶλλόν σε φιλοῦντος, καὶ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον προαγαγόντος; ἀλλ' ἀφ' ἑκάστης ἡμέρας ἀγωνιᾷς, ὅτι μὴ τὰ τῆς διατριβῆς, καὶ πρὸς τοὺς δαίμονας πέσῃς; καὶ ποίας τύχῃς συμπέσῃς; πῶς δὲ ἀπολογήσῃ τῷ Χριστῷ; πῶς αὐλὴν καλέσῃς οὐ τὰς ψυχάς; ποίῳ σιωπήσῃ λοιπὸν ἐπιβήσῃ τῆς ἐκκλησίας; ποίοις ὀφθαλμοῖς ἴδῃς ἱερέα; ποίᾳ χειρὶ τῆς ἱερᾶς ἅψῃ τραπέζης; ποίαις ἀκοαῖς ἀκούσῃ τῶν ἀναγινωσκομένων ἐκ γραφῶν, παιδεύσας σαυτὸν προφῆται μιμεῖσθαι; πῶς δὲ δυνήσῃ τὸν Θεὸν προκαλέσασθαι πάλιν; μᾶλλον δὲ ὅτερος, καὶ τὸν Μωϋσέως σχῆσε πρεσβευτήν, δυνήσεται· πρὸς σὲ δεηθῆναι. ἢ οὐκ ἀκούεις τῶν Ἰουδαίων φησὶ πρὸς Ἱερεμίαν· Μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου· ὅπου καὶ φησὶ Μωϋσῆς καὶ Σαμουὴλ, οὐκ εἰσακουσόμεθα αὐτῶν; Καὶ καθάπερ ἀνδραποδιστὰς πλακοῦντας καὶ τραγήματα, καὶ ἕτερά τινα παιδικὰ πολλάκις τοῖς μικροῖς προτιθέντες παιδίοις, καὶ Ἐκ τοῦ α' λογ. τοῦ κατ' Ἰουδαίων
ἀλεάζοντες, τῆς ἐλευθερίας αὐτοὺς καὶ τῆς ζωῆς ἀποστεροῦσιν αὐτῆς· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς, μέλεσι προσιόντας ἐπιθυμοῦντας θεραπείας, ὅλως τῆς ψυχῆς καθαπτόμεθα τῶν σωτηρίων. Πολλοὶ δὲ τῶν εἰς ἐσχάτην ἀπελπισάντων, οὐ μόνον πλοῦτον καὶ δυναστείαν καὶ ὅσα τοιαῦτα προσκτᾶται τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιτρέπουσι, καὶ ὑγίειαν ἐπιεικεστέραν αὐτοῖς ἱκετεύουσι· καὶ ὃν ἑαυτοῖς ἡμέραν εἶναι καὶ φιλανθρωπότατον δόγμα, τοῦτον τοῖς ἐχθροῖς αἰτοῦνται ἡμέραν καὶ ἀπανθρωπότατον βάλλουσι. καὶ μὴ κυβερνήτην πλέοντες οὐ Ἐκ τῶν λόγ. εἰς τὸν πάπιραν ἡμῶν
κελεύουσι τοιαῦτα κατέχειν σοῦ οἰακας, καὶ τὸ σκάφος ἰθύνειν· ἀλλ' ὅπου τῶν καταιγίδων καθήμενοι, τὸ σκεῦος ὑπισχνοῦνται σώζειν, οὐ μόνον ἐξ ὑρίας φερομένης τινός, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔσχατον ὑποπλέοντες κίνδυνον ἀπειλήσῃς· ὦ Θεῷ δὲ μόνῳ τῷ τὰ συμφέροντα ἡμῖν ἀκριβῶς οἰκονομοῦντι παραχωρεῖν οὐκ ἀνέχονται, ἐρρώσθω τοιούτους ἔχειν δούλους αὐτῷ προσκαλοῦμαι, οὐχ ὅσα λύει τὸν νόσον, ἀλλ' ὅσα τρέφει τὸ ὕλιον τῆς νόσου μητέρα. ἀλλ' οὐκ αἰτεῖ ὁ ἰατρὸς τῆς τοῦ κάμνοντος ἱκεσίας· ἀλλὰ καὶ δακρύων ἰδὼν ὁ ὀλοφυρόμενον, τῷ νόμῳ τῆς τέχνης ἀκολουθῆσαι μᾶλλον, ἢ τοῖς τούτου δάκρυσιν ἐπικάμπτεται· καὶ τὸν ἀπειθοῦντα, οὐκ ἀπωμοσίαν, ἀλλὰ φιλανθρωπίαν ὀνομάζομεν. πειθόμενος γὰρ τῷ νοσοῦντι, καὶ ἑαυτὸν ἡδονῇ χαριζόμενος, καὶ πολεμίων εἰς αὐτὸν ἐργάζεται· ἀπειθῶν δὲ τῇ ἐπιθυμίᾳ μεμελημένος τῇ ἐκείνου, ἐλέῳ κέχρηται· ὁ δὲ φιλανθρωπία. ἀλλὰ καὶ φιλόστοργοι πατέρες τοῖς χαμαιπετῆ καὶ ἀπίστοις μαχαίρας ἐπιζητοῦσιν, ἢ πυρὸς δυνάμεις, οὐδαμοῦ ὀρέγειν ἀνέχονται· ἴσασι γὰρ σαφῶς βλαβερὸν οὖσαν αὐτοῖς τὴν τούτων ἐπίδοσιν. οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοῖς αὐτοῦσιν ὡς ὠφέλιμα τὰ ὀλέθρια, οὐκ ἀνέχεται δοῦναι, ὡς εἰς βλάβην αὐτοῖς γινώσκων ἐσόμενα. οἶμαι καὶ τοὺς ἀρχαίους τὴν ἰατρὸν οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ ἀλόγως νομοθετῆσαι, δημοσιεύεσθαι τὴν τῶν ποικίλων ἐργαλείων ἐπίδειξιν· ἀλλ' ἵνα τοὺς ὑγιαίνοντας ἀσφαλίζωνται, τοὺς δὲ κάμνοντας αὐτοῖς, ὁπόσων ἀτακτούντας δεήσονται. Τὸν Χριστὸν τοίνυν καὶ γενέσης φοβερώτερον Ἐκ τοῦ α' λόγ. τοῦ κατ' Ἰουδαίων
ἡμῖν εἶναι δεῖ, καὶ βασιλείας πολυθρυλήτου· καὶ νοσήσωμεν, βέλτιον ἐν ταῖς ἀῤῥωστίαις μένειν, ἢ διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ἀθεσίας εἰς ἀσέβειαν καταπεσεῖν. καὶ γὰρ θεραπεύσῃ γένης, μεῖζον κατέβλαψεν, ἢ ὠφέλησεν· ὠφέλησε μὲν γὰρ πολλάκις τὸ σῶμα, τὸ πλοῦτος ἐπιθαυμαζόμενον μικρὸν ὕστερον καὶ σπείρεσθαι μέλλον, κατέβλαψε δὲ τὴν ψυχὴν τὸν ἀγαθὸν. καὶ γὰρ οὐκ ἰατρὸν βέλτιον μηδὲ ἔχειν φάρμακα. ὁ μὲν οὖν μὴ ἔχων, οὔτε σώζει, ὅτε ἀπόλλυσιν, ὁ δὲ ἔχων ἀπόλλυσιν, οὐκ εἰδὼς ὅπως χρήσεται· ὅπου δὲ ἐν τῇ φύσει τὸ φάρμακον ὄντων ἡ σωτηρία μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τέχνῃ τὸ σπουδαίους. Οὐκ ἄρα τὸ ποιεῖν ἔχειν ἰατρὸν, Ἐκ τοῦ ε' λογ. τοῦ κατ' Ἰουδαίων
ἰατρὸν ὄντα εἶναι. ἤκουσας γὰρ πρὸς τὸν Λαζάρου, πῶς λιμῷ καὶ νόσῳ καὶ ἐρημίᾳ πάντα καὶ αὐτὸν χρόνον ἐπάλαισεν, ὡς δὲ αὐτὸν τὸν ζωὸν καταλῦσαι ἐν τῷ τὰ πλουσίου πυλῶνι, καταφρο-

νούμενος, λιμᾷ πίων, τοῖς κυσὶ βορὰ προκείμενος; ὅτω γὰρ αὐτῷ τὸ σῶμα πέφηνε, ὡς μηδὲ τοὺς κύνας ἀποσοβῆν δυνάσθαι ὀπτόντας, ἢ τὰ τραύματα λιχμωμένους· ἀλλ' ἔμως οὐκ ἐπαισθάνεται ἐζήτησεν, οὐ πέπαται λαφείνηνται, ὁ μαγθυείας σκίνησεν, ὁ γόητας προς ἑαυτὸν σκάλεσεν, οὐκ ἄλλο τι τῶν κεκωλυμένων ἐποίησεν· ἀλλ' εἵλετο μᾶλλον σὺν ἀποθανεῖν τοῖς καχοῖς ἐκείνοις, ἢ τῆς δυσεβείας μικρόν τι προσδοῦναι μέρος. τίνα οὖν ἔξομεν συγγνώμην ἡμεῖς, τοσαῦτα πάσχοντες σκληρὰ δεινὰ καὶ καρτεροῦντες, εἰ δι' ἡδονὴν πυρετὸν ἢ δι' ἡδονὴν τραύματα φαρμακοῖς καὶ γόησι καὶ οἰκίας καὶ λουτρὰ καὶ ἑαυτούς; Πολλοὶ μὲν γὰρ πολλάκις ἀῤῥωστοῦσιν, ἀλλὰ τῆς αἰσχύνης ὑπερβάσης ἐφάπτῃ, ἀλλ' ὑγιείας ἀπολαύουσιν. εἰ δὲ Λάζαρος ὅτως ἰᾶτο ἀξιοθαύμαστος, ὡς μηδὲ τοὺς κύνας ἀποσοβῆσαι δυνάσθαι, ἀλλὰ νεκρὸς ἔμψυχος ἔκειτο, ὀπτόντας μὲν αὐτοὺς θεωρῶν, ἀμύνασθαι δὲ οὐκ ἰσχύων· οὕτως αὐτῷ τὰ μέλη πέφηνε, ὅτω τελείχθυτο τῇ ἀῤῥωστίᾳ, οὕτω δεδαπάνητο ὑπὸ πιεσμοῦ. εἰ δὲ καθ' ἑαυτὸ τὸν πόνον ἕκαστον ἀφόρητον ἦν δῆλον, ὅταν ὁμοῦ συμπεπλεγμένα ᾖ, πῶς οὐκ ἀδάμας τις ἰῶ ὁ ταῦτα ὑποφέρων; εἰ γὰρ ὀπτὸς τῆς ἐρήμου καὶ τῆς ἀοικήτου χείμωνος ταῦτα ἔπαθε, καὶ παρωρεᾶτο, οὐκ ἂν ὅτως ἤλγησε. δι' ἃ γὰρ μηδένα πέφυκε καὶ ἄλγυνα φέρειν ἔπειδε τὰ συμβαίνοντα· τὸ δὲ ἐν μέσῳ τοσούτων χειμώνων καὶ θυμερύντων, καὶ μηδενὸς μηδὲ τῆς τυχούσης ὀπτημυείας τυγχάνειν, δριμυτέραν ἐποίει τὴν ὀδυνῶν γλεαῦ τὴν ἄθλησιν. ἐννόησον οὖν εἰκὸς αὖθις εἰ ὁρῶντα καὶ δαίτυς, κόλακας καταβαίνοντας, ἀναβαίνοντας, ἐξιόντας, εἰσιόντας, θορυβοῦντας, μεθύοντας. ἡμεῖς μὲν γάρ, κἂν μυεία πάθωμεν δεινά, ἀλλ' ἔχομεν πρὸς ἀκριβῆ ἰδόντες, ἰκμαιῶν δέεσθαι καὶ παρακλήσεων. τὸ γὰρ κοινωνοὺς εὑρίσκειν τῶν οἰκείων κακῶν, πολλὴν φέρει τοῖς ὀδυνωμένοις παράκλησιν· ἐκεῖνος γὰρ ἑτέρωθι ἕτερα ἰδὼν ⓦ τὰ αὐτὰ αὖθις πάσχοντα· ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ πρόσω βίᾳ τὰ πρόντα νομίζει συγκεκλεῖσθαι κακά· τῶν γὰρ ποτὲ τῆς χάριτος ἴσων. εἰ δὲ νῦν ἐφ' ἡμῶν μὴ τοσαύτην θεογνωσίαν, καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς ἀναστάσεως ἐλπίδας, καὶ τὰ ἡτοιμασμένα τοῖς κατορθοῦσιν ἀγαθά, ὅτω μικροψύχως πινὲς ἀῤῥήκασιν, ὡς μηδὲ ταύταις ἀῤῥυθμεῖσθαι ταῖς προσδοκίαις, πῶς ἂν πάσχειν ἐκεῖνον εἰκὸς ἦν; ζηλώσωμεν ⓦ Λάζαρον καὶ πλούσιοι καὶ πένητες. οὐ γὰρ ἕνα καὶ δύο καὶ τρεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλείους ἄθλους ἀρετῆς ἐπεμφύσε, τὴν πενίαν, τὴν ἐρημίαν τῶν προσηκόντων, τὴν ἀῤῥωστίαν, ὃ μὴ μέχρι δύο καὶ τριῶν ἡμερῶν, ἀλλὰ δι' ὅλου τοῦ βίου, καὶ ἑαυτὸν ἐν τούτοις, καὶ ⓦ πλούσιον ἐν τοῖς ἐνδεέσι ὁρᾶν, ὃ μὴ πρὸς Λάζαρον ἕτερον ἔχειν ἰδεῖν, ὃ μηδὲν πρὸς ἀνάστασιν δυνάμενον φιλοσοφεῖν, ὃ μὴ τῶν ἐπηρμένων καὶ πονηρῶν πρὸς τοὺς πολλοὺς ἔχειν ἐπιλῆψιν ἀπὸ τῶν συμφορῶν ἐκείνων. τίνα οὖν ἔξομεν ἀπολογίαν, εἰ τοσαῦτα ἐμοῦ τοῦ ἰδιώτου μὴ τοσαύτης φέρεντος ἀνδρείας, ἡμεῖς μηδὲ τὰ ἡμίσεα τούτων οἰσόμεθα; οὐ γὰρ ἔχεις, οὐκ ἔχεις δόξαν πρὸς ἐπιεῖν ἄλλον τινά, τοσαῦτα καὶ κλαυστὰ πεποιηκότα κακά. δι' ἃ γὰρ τοῦτο αὐτὸν ἐς μέσον προέβηκεν ὁ Χριστός, ἵνα, ἐπειδὴ δι' ἐμπείρων τῶν ἰδίων, ὁρῶντες πρὸς τοῦτο τὸν ἀθρόον ὄντα, ἰκμαιῶν τῆς ἐκείνου φιλοσοφίας ἀναλάβωμεν πρὸς παράκλησιν καὶ πρὸς μισθαποδοσίαν. χρεία γὰρ τῆς οἰκουμένης διδασκάλου προκείται πᾶσι τοῖς ὁποιοῦν πάθεσι δεινοῖς, πρὸς αὐτὸν πτέροντας πάσιν ὁρᾶν, καὶ πόθεν ἰκμαῖον τῆ τῶν οἰκείων κακῶν ἀθρόον. Καὶ γὰρ ⓐ σοφοὶ τῶν ἰατρῶν, ὅταν σισπόταν μέλλωσι τέμνειν μὴ, ἢ λίθους τοῖς πόροις ἐναποσφιγγομένους ἐξέλκειν, ἢ ἄλλο τι τῆς φύσεως ἁμάρτημα διορθοῦν, οὐκ εἰς γωνίαν λαβόντες ⓦ κάμνοντα ὅτω ποιοῦσιν· ἀλλ' ἐν μέσαις αὐτὸν προτείνουσι ταῖς ἀγυραῖς, καὶ θεάτρων οὐκ ὀλίγων παρεισήσαντες, ὅτως ἐπάγουσι τὸν τομόν. ποιοῦσι δὲ τοῦτο, οὐχ ἵνα δι' ἀνθρωπίνας ἐπιπομπεύειν βουλόμενοι συμφοράς, ἀλλ' ἵνα ὁρῶντες ἐν ἀλλοτρίοις παιδεύοντες σώμασι πολλῷ τῆς οἰκείας ὑπτίας πιστεύσωσι τὸν τρόπον. Ὅταν οὖν ἴδῃς διχῆ στενοχωρούμενον, καὶ κλαυθμυρίζοντα, ἐν ἀῤῥωστίᾳ καὶ μυρίοις ἑτέρωθεν δεινοῖς ⓦ πρόντα βίον καταλύσαντα, εἶπε πρὸς ἑαυτόν, ὅτι εἰ

Εκ τ. λόγ. τ. μὴ πιὸ καλάϊδας.

Εκ τ. λόγ. τ. γ'. λόγ. εἰς τ. ὀζίαν.

Εκ τ. λόγ. τ. εἰς τὸν ὠδριαντ.

εἰ μὴ αἰάσασις ἰὼ καὶ κείοις, οὐκ ἂν ὁ Θεὸς τοσαῦτα δι' αὐτὸν πεπονθότα καὶ ἀφῆκε μηδενὸς ἀπολαύσαντα ἀγαθοῦ ἀπελθεῖν ἐντεῦθεν. ὅθεν δῆλον, ὅτι ἑτέραι αὐτοῖς ἡτοίμασε ζωαὶ, καὶ πολὺ τῆς παρούσης, καὶ ἀνεκτοτέρας πολλῷ. ἐπεὶ πῶς ἂν ἔχοι λόγον, ὅτι τῶν μὲν πονηρῶν εἴασε πολλοὺς τυφλῶν καὶ πορνῶντα βίον, τὸν δὲ δικαίων πολλοὺς ἐν μυρίοις ἀφῆκε κακοῖς, δίκαιος ὢν καὶ ὀνομαζόμενος, καὶ δικαίως ἐκάστῳ καὶ τὰ ἀξίαν ἀποδιδόναι εἰδώς; ᾧ πρέπει δόξα, κράτος, ὑμνεῖν καὶ προσκυνεῖσθαι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΟΞΗΣ. Λογ. ν.

Μακάριος λέγεται Κωνσταντῖνος, τῆς εἰκόνος αὐτὸν καταδυθείσης ποτὲ, προξενούντων αὐτῷ πολλοὶ ἐπεξελθεῖν τοῖς ὑβρικόσι καὶ δίκην ἀπαιτῆσαι, λεγόντων, ὅτι πᾶσαν αὐτὸν τὴν ὄψιν ἔτρωσαν τοῖς λίθοις ἀξιακοντίζοντες, ψηλαφήσας ἑαυτῷ τῇ χειρὶ τὸ πρόσωπον, καὶ πρέμνα μεδιάσας εἶπεν, ὅτι οὐδαμοῦ πληγὴν ὁπὶ τῷ μετώπῳ ὁρῶ γεγονυῖαν· ἀλλ' ὑγιὴς εἰμὶ καὶ κεφαλὴ, ὑγιὴς καὶ ὄψις ἅπασα· καὶ κείνους ἐρυθριάσαντας καὶ αἰσχυνθέντας ἀπεστείλατο δόξης δι' ἑνὸς τοῦ ῥήματος, πόσων ἀγαθῶν ἀπολαύσεται τὰ δὲ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ; Καὶ γὰρ οὗτός ἐστιν ἀληθῶς βασιλεὺς, ὁ θυμοῦ καὶ φθόνου καὶ ἡδονῆς κρείττων, καὶ πάντα ὑπὸ τὸν νόμον ἄγων τοῦ Θεοῦ, καὶ πολεμῶν ἐλθόντων τυράννων, καὶ οὐκ ἐῶν σαθρωτέραν τὴν ψυχὴν τῆς διαπονίας τῶν ἡδονῶν. τοιοῦτον ἡδέως δὴ εἶδον καὶ γῆς καὶ θαλάττης ἄρχοντα, καὶ πόλεων καὶ δήμων καὶ στρατοπέδων. ὁ γὰρ τοῖς πάθεσι τῆς ψυχῆς λογισμὸν ὀπτήσας, ῥᾳδίως δὴ ὀπτήσαι καὶ τὰ θεσπίσματα τὰ θεῖα νόμων, ὥστε αὐτὸν εὐπαρόδευτον εἶναι τοῖς δεχομένοις εἶναι, καὶ πάσης ἡμερότητος ὁμιλεῖν τὰ τῆς πόλεσιν. ὁ δὲ θεσπίσας μὲν ἀρχὴν δικαίαν, θυμῷ δὲ καὶ φιλαρχίᾳ καὶ ἡδοναῖς ἀλλοτρίαις, θεσπίσαι μὲν καταπίλασος εἶναι δόξαν αὐτοῖς δεχομένοις, ὅτι στέφανον μὲν φορεῖ λιθοκόλλητον καὶ χρυσοῦν, σωφροσύνῃ δὲ οὐκ ἐστεφάνωται καὶ ἀληθείᾳ μὲν ὅλον τὸ σῶμα λάμπει, τὴν δὲ ψυχὴν ἀκόσμητον ἔχει· ἔστιν ἃ, οὐδὲ ὅπως μεταχειρίσει τὴν ἀρχὴν ὀπτήσηται. ὁ γὰρ ἑαυτῷ μὴ δυνηθεὶς ἄρχειν, πῶς ἂν ἑτέρους δυνηθείη κατευθύνειν τοῖς νόμοις; Μηδὲ ὅτι σκοπῶμεν, ὅπως ἐν τιμῇ ὦμεν καὶ ἐξουσίαις, ἀλλ' ὅπως ὦμεν ἐν ἀρετῇ καὶ φιλοσοφίᾳ. αἱ γὰρ ἐξουσίαι πολλὰ τῷ ὄντι Θεῷ μὴ δοκοῦντα ποιοῦσι πείθουσι δὲ σφόδρα νεανικῆς δεῖ ψυχῆς, ὥστε εἰς δέον χρήσασθαι τῇ δεδομένῃ τιμῇ καὶ δόξῃ καὶ ἐξουσίᾳ. ὁ μὲν ἀπεστερημένος δόξης, καὶ ἀνάρχων φιλοσοφεῖ· ὁ δὲ ἀπολαύων αὐτῆς τοιοῦτόν τι πάσχει, οἷς ἂν εἴ τις χόρτῳ σεσοιτισμένῳ θυμοειδεῖ καὶ καλῇ, νόμος δέξηται δὲ μηδέποτε εἰς αὐτὸν ἀκολάστως ἰδεῖν. τοιοῦτον γάρ ἐστιν ἡ ἐξουσία. εἶδε πολλοὺς καὶ ἄκοντας εἰς δὲ ὑβρίζειν ἐνέβαλε, καὶ θυμὸν ἤγειρε, καὶ χαλινὸν γλώττης ἀφεῖλε, καὶ θύραν ἀνεπέτασε στόματος, ὥσπερ ἀπὸ πνεύματος τὴν ψυχὴν ἀναρριπίζουσα, καὶ εἰς τὸ ἔσχατον τῶν κακῶν βυθὸν ὁ σκάφος καταπορπίζουσα. Τιμῆς γὰρ μέγεθος τοῖς οὐκ ἀξίως τῆς τιμῆς ζῆν προαιρουμένοις προσθήκη τιμωρίας ἐστί. Τὸ γὰρ ὑδροχοεῖν καὶ προσκόπτειν ἐν δήμῳ, ὅσῳ λαμπροτέροις ποιεῖ, τοσούτῳ μείζους ἐκδιδοὺς κινδύνους ἔχει, καὶ βαρεῖς φορτίδας. ἀναπνεύσας γὰρ καὶ ζήσας ὁ τοιοῦτος ὅλως δ' ἀναπαυσάμενος, οὕτω πικρὸν ἔχων καὶ βαρὺν τὸν δεσπότην. καὶ τί λέγω ζήσας καὶ ἀναπνεύσας; κἂν μυρία ἔχῃ κατορθώματα ὁ τοιοῦτος, δυσκόλως εἰς βασιλείαν εἰσέρχεται. ὀφθὲν γὰρ ὅπως σκηπτραφορεῖν ἔδοξεν, ὡς ἡ τούτου δόξα. Τὸ μὲν γὰρ ἀπιμίαν ἐνεγκεῖν, μέγα καὶ θαυμαστὸν, τὸ δὲ δόξης μεταχεῖν, νεανικῆς δεῖται ψυχῆς, καὶ σφόδρα μεγάλης, ὥστε δόξης ἀπολαύοντα

Ex τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸν αὐθιάντ.

Ex τοῦ λόγ. τοῦ σύκρισις βασιλικῆς δυνάστειας πρὸς μοναχὸν

Ex τῆς ἑρμίας.

Ex τῆς κατὰ Ματθ. εὐαγγ.

Ex τῆς αὐτῆς.

Ex τῆς αὐτῆς.

Ex τῆς αὐτῆς.

λαύοντα μὴ ὀκτακισχιλιαθλίως. ἀλλ' εἰ βούλει δόξαν λαβεῖν, ἀμφάκρουσαι δόξαν· εἰ γὰρ διώκεις δόξαν, ὀκπίπτεις δόξης. σκιὰ γὰρ ὄντι δόξης αὕτη ἡ δόξα. σὺ δὲ εἰς ἀρετὴν ἰδὼν ἐζωγραφημένον, καὶ μυελώσεις τοῦ λιμοῦ καὶ πέψεται, τῆς γραφῆς ἅψεται. Οἱ οὖν κτῆ τὸ πρὸν λέγοντες ἀπφληφέναι τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ μέλλον ἐρήμους ἑαυτοὺς πρωτελῶς καθιστῶσιν. οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ ἐλπίδι πλείονος τιμῆς, καὶ τῆς οὔσης ἐξέπεσε· καὶ πολλοὶ πολλάκις μείζονων ὀρεγόμενοι, καὶ τὰ πρόντα ἀπώλεσαν, καὶ Ⓜ προσδοκῶντες [τοῦ] σώζεσθαι τὸ πρᾶγμα ἔχειν, καὶ τὰ μέρη ἐξέπεσον. Τὰ γὰρ ἀνθρώπινα πρόγματα, ὅσον ἀνθρώπῳ ἐπρέπει καὶ λαμπρὰ, τοσοῦτον μείζονα τὴν πτῶσιν ἐργάζεται, οὐ τὰ τῶν ἀρχομένων μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν Βασιλευόντων αὐτῶν. σὺ δὲ γὰρ ἀνθρώπου ψυχὴν οἰκίαν ἰδιωτικὴν τοσούτων ἐμπεπλησμένην συμφορῶν, ὅσων τὰ βασίλεια γέμει τῶν κακῶν. Τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι, βασκαίνεις τῷ πλησίον, ὅτι τιμῆς ὀπολαύοντα βλέπεις καὶ δόξης πολλῆς; εἶτα οὐκ οἶσθας τὸ τούτων βυθῶδες, καὶ ὅσον ὀστυφλὸν πίπτει [τὸ] κακόν; τὸ γὰρ δὴ χαλεπώτατον τούτων, ὅτι τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν κακὰ ἀθάνατα μένει, ἡ δὲ ἡδονὴ οὐπω ἐφάνη καὶ ἀπέπτη. ἀλλ' ἐξουσίαν ἔχει πολλὰ κακοποιῆσαι πολλοὺς, καὶ ἄγει καὶ φέρει πρὸς ὅσα θέλει, καὶ τοὺς ἐχθροὺς λυπεῖ, καὶ τοὺς χαλεπαίνοντας εὐεργετεῖ, καὶ πολλοὺς ἔχει δυνάμενον. τί οὖν ἐργάσασθαι δυνάμενος; ἀπροσκόπτους ποιῆσαι τῆς ἀξίας; ἢ τί τοῦτο; οὐ μὴ γὰρ δικαίως, ἢ ὠφελῇ· οὐδὲν γὰρ οὕτω προσκόπτει Θεὸν, ὡς ὁ παρὰ ἀξίαν τιμᾶσθαι. εἰ δὲ ἀδίκως, ὃ ἔγκλημα πάλιν ἐστὶ σκοτεινὸν, οὐκ ὀλίγον τοῦτο χωρεῖ. ὁ γὰρ ἀδίκως τι παθὼν, ἂν ἡμαίως ὑπενέγκῃ, πλείονα τοῦτῳ τοὺς Ⓜ Θεὸν κέκτηται τὸν προστάτην. Ὁ γὰρ τοῖς ἀρχομένοις ὑποτασσόμενος, οὐ τοῖς ἀρχομένοις ὑποτάσσεται, ἀλλὰ τῷ Θεῷ τῷ ταῦτα νομοθετήσαντι πείθεται· ἂν ὁ μὴ οὐχ ὑπακούων ἐκείνοις, τῷ Θεῷ πολεμεῖ. Οὐ γὰρ ὄστι ἐξουσία, φησὶν, εἰ μὴ ὀπὸ Θεοῦ. ὃ γὰρ ἀρχαὶ εἰσὶ, καὶ τοῦ μὴ ἄρχειν, τοῦτ' ἂν ἄρχεσθαι, ἂν μὴ ἁπλῶς ἀνέδην ἁπάντα φέρεσθαι, ὥσπερ κυμάτων, τῇδε κἀκεῖσε τὸ δῆμον ὠθουμένων, τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἔργον ὄντι. διὸ καὶ σφοδρὸς ὄστι χειμὼν, καταφερομένων τούτων. οὐ γὰρ τὸ τυχοῦσαν σε δίκην ἀπαιτήσει παθόντα κακῶς, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μεγίστην· καὶ οὐδέν σε ὠφελήσει ἀνελέγκτα· ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἀνθρώπων ὑποψήσῃ χειμερίαν χαλεπωτάτην, καὶ τὸ Θεοῦ πολὺ μείζονος. Ὥσπερ γὰρ ὁ τὸν κυβερνήτην ἐαυτοῦ ἀποψήσας, καταπόντισας ὃ σκάφος καὶ ἀπολέσας ἅπαντα φέρεται, δεδεμένους τοῖς πολεμίοις παραδώκας τοὺς στρατιώτας· ὅταν τὸ πόλεως αὐτοὺς ἀρχικὰς ἀνέλῃς, θηρίων ἀλόγων ἀλογώτερον βιωσόμενα βίον. ὅπερ γὰρ εἰσὶν οἱ τὰς οἰκίας τῶν ξύλων αἱ ἱμαντώσεις, τοῦτο Ⓜ ἀρχόντες τὸ τῆς πόλεως. Ὅταν οὖν ἀρχὴν ἀνεπίληπτος ἡ πᾶσι, τότε δεινώσεται μὴ ὅσης βούλεται ἐξουσίας, καὶ κολάζειν καὶ συγχωρεῖν τοὺς ἀνὰ μέσον ἀπροσκόπους ἅπαντας. τὸ μὲν γὰρ μὴ κολάσαι τοὺς ἀναιδεῖς, καὶ συγχωρῆσαι δεῖναι τοῖς ἀσυγχώτοις ἡμαρτηκόσιν, ἑνὸς ὧν ἡ δευτέρα μόλις ὄστι δυσθεσία· καὶ μάλιστα, ὅταν βασιλεὺς ὁ ὑβρίζεσθαι ἡ. καὶ τῷ φόβῳ ἂν ἀναστάξαι· πάλιν εὔκολον, ὃ ἂν πρώτας ἐφάσας καταπῆσαι, καὶ μετ' εὐνοίας πεῖσαι δικαιοῦσθαι· ἀεὶ τῷ βασιλείῳ, δυσκατόρθωτον, κἂν μυρία τις ἀναλώσῃ χρήματα, κἂν μυρία κτήσῃ στρατόπεδα, κἂν ὅτιοῦν ἐργάσηται, οὐκ εὐκόλως τοσούτων ἀνδρῶν δικαίωσιν ποιεῖς ἑαυτὸν ὑπατεύσασθαι δυνήσεται. Οὐδὲν γὰρ οὕτω δείκνυσι Ⓜ τὸν ἀρχὸν ἔχοντα, ὡς ἡ φιλοστοργία ἡ ποιεῖ τοὺς ἀρχομένους. καὶ γὰρ πατέρα, οὐ ὃ γεννῆσαι μόνον ποιεῖ, ἀλλὰ ὃ φιλῆσαι· εἰ δὲ ἔνθα φύσεως ἀγάπης χρεία, πολλῷ μᾶλλον ἐνθα ἡ χάρις. Μείζων οὖν τοσοῦτος ἡ τῆς ἱερωσύνης ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλικῆς· καὶ τοσοῦτον μείζων, ὅσον ὁ μὲν βασιλεὺς σώματα ἐμπεπίστευται, ὁ δὲ ἱερεὺς ψυχάς. καὶ ὁ μὲν λοιπάδας χρημάτων ἀφίησιν, ὁ δὲ λοιπάδας ἁμαρτημάτων· κἀκεῖνος ἀναγκάζει, οὗτος πείθει καλῶς· ἐκεῖνος ὅπλα αἰχμητὰ, οὗτος ὅπλα πνευματικά· ἐκεῖνος πολεμεῖ πρὸς βαρβάρους, οὗτος πρὸς δαίμονας. διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ ἱερεῖς τοῦ βασιλέως ἦσαν, καὶ νῦν τὸν

χειροτονῶν

Ἐκ τοῦ α'. λόγ. τοῦ περὶ ἀκαταλήπτου.

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς νεωτέραν χειροτόνησαν.

Ἐκ τοῦ ἑρμην. τοῦ κατὰ Ματθ. εὐαγγ.

Ἐκ τῆς ἑρμην. τῆς πρὸς Ρωμ. ὑπερ. Ρωμ. ιγ. α.

Ἐκ τοῦ ἀνδριάντ.

Ἐκ τῆς ἑρμην. τοῦ πρὸς Κορινθ. β'. ὑπερ.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ.

Ἐκ τοῦ ς'. λόγ. τοῦ εἰς τὸν Ὀζίαν.

κεφαλὴν ἀπὸ τὰς τῶ ἱερέως χεῖρας φέρων ἀίθησιν ὁ Θεὸς, παιδεύων ἡμᾶς, ὅτι δεῖ ἐκείνου μείζονι ἄρχειν· ὃ γὰρ ἔλαττον ἀπὸ τῶ κρείττονος βλάπτεται. Εἰσῆλθε γάρ ποτε ὁ βασιλεὺς Ὀζίας εἰς ⓦ ναὸν τῶ Κυρίου θυμιάσαι θέλων, & εἰσῆλθεν Αζαρίας ὁ ἱερεὺς ὀπίσω αὐτῶ, ὃ γὰρ ὡς βασιλέα μέλλων ὀξύνειν, ἀλλ' ὡς δραπέτην & οἰκέτην ἀγνώμονα, ὕτως εἰσῆλθε μὴ σφοδρότητος, ὥσπερ τις σκύλακος γλυκαίνος ἐπεισδραμὼν ⓦ ἀκαθάρτῳ θηρίῳ, ὥστε αὖθις τῶν δεσποτικῶν ἀπάγαγεῖν οἰκίας. οὐκ εἶδεν εἰς ⓦ τῆς ἀρχῆς ὄγκον, οὐκ ἔπεισε τῶ Σολομῶντος λέγοντος, Ἀπειλὴ βασιλέως ὁμοία θυμῷ λέοντος· ἀλλ' ὡς ⓦ ἀληθινὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν ἐδεῖν, & τοῦτο δι' φόβου ἑαυτὸν ὀχυρώσας, οὕτως ἐπεπήδησε τῷ θρασύνῃ. ἀλλ' εἰσέλθωμεν & ἡμεῖς, εἰ δοκεῖ, ἵνα ἴδωμεν τί ὡς ⓦ βασιλέα δεῖ λέγειν. Οὐκ ἔξεστί σοί, φησὶν, Ὀζία, θυμιάσαι τῷ Κυρίῳ. οὐκ ὠνόμασεν αὐτὸν βασιλέα, ἵνα δι' αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς λαβὼν ὑπεξέθηκε τὸ πρᾶγμα. ὁ μὲν γὰρ τὴν ἀμαρτίαν ποιῶν δῆλός ἐστι, κἂν μυρίους ἵστι τὸ κεφαλῆς ἔχῃ τεφάνους· ὁ δὲ τὴν διακονίαν ἐργαζόμενος, κἂν ἁπάντων ἔχατος ᾖ, & αὐτὸς τῶ βασιλέως βασιλικώτερός ἐστι. & ὡς ἔστιν ἀληθὲς λέγω. Ἐδείκνυτο ποτὲ βασιλέα θυμιάσας τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτε δι' ὡς ὑπερηφανούμενος ἀναξίως ἔπεμπε δῶρα ὁ Σαμουὴλ πρὸς τὸν Ἰεσσαὶ, καὶ φησιν· Ἐπιμελῶς με ὁ Θεὸς ποιῆσαι βασιλέα ἐκ τῶν υἱῶν σου. ὁ Ἰεσσαὶ ἀκούσας βασιλέα, νομίσας ὅτι τὸν δοῦλον ἐπὶ δῶρα δ[ποιῆσαι] ἀξίωμα, ἀγάγε τὸν πρεσβύτερον υἱὸν. ἅπαντας αὐτῶν, φησὶν, οὐκ ἐδοκίμασεν ὁ Θεὸς ἐν αὐτοῖς. ἀγάγε τὸν δεύτερον, οὐδὲ οὗτος· ἀγάγε ⓦ τρίτον, οὐδὲ οὗτος· ⓦ τέταρτον, ⓦ πέμπτον, ⓦ ἕκτον, οὐδὲ οὗτος. καὶ ἀπηλπίσθη ὁ χορὸς τῶν παίδων, & ὁ ζητούμενος οὐχ ηὑρίσκετο. λέγε αὐτῷ, Ἔχεις ἄλλον υἱόν; ἠρνήθη ὁ πατήρ· ἔχω ἕνα, φησὶ, μικρὸν, & τελῶν, ποιμένα. Ἵει οὖν; βασιλέα ποιῆσαι ζητεῖς, & ⓦ ἐλάττω κρείττονα ἡγῇ τῶ κρείττονος; ἂν θεωτὸς ἀνθρωπον ἐξουθενεῖ, ὁ δὲ Θεὸς τεφρωτοῖ. ὃ γὰρ ὡς ὄψεται ἄνθρωπος, ὁ ὄψεται Θεός· ἄνθρωπος εἰς πρόσωπον, Θεὸς δὲ εἰς καρδίαν. μὴ γὰρ πολυωρκίαν ζητεῖτε; ψυχῆς εὐημερίαν ὑπομένομεν. & ἆρά τι μὴ ἐξ ὀνόματος εἶπεν ὁ Θεός· ἀπηλθε, χρίσον μοι ⓦ Δαβὶδ εἰς βασιλέα, ἀλλ', ἕνα τῶν υἱῶν Ἰεσσαί; ἵνα με πάθῃ ὁ Δαβὶδ, ὅπερ ἔπαθον Ἰωσήφ. ὥσπερ γὰρ μαθηταὶ ἐκείνου ⓦ ζητοῦμεν αὐτὸν βασιλέα, ἐπεβούλευσαν· οὕτω δεῖ μὴ & ὅτι τοῦτο ἐργάσωνται. ὡς ἡ ἄγνοια ἀσφαλείας μήτηρ ἐγένετο & Δαβίδ. ἦλθε τοίνυν ὁ Δαβὶδ, & ζητεῖ & ἐλαίῳ, & ἀπῆλθεν ἔχων τὴν βασιλείαν, οὐ θώρακα, οὐκ ἀσπίδα προβεβλημένος, οὐδὲ δόρατα, ἀλλὰ τὴν τῶ Θεοῦ ψῆφον, τὸ πολυτιμητότερον. & πολέμου κηρυττομένου, ἀπῆλθεν ἰδεῖν τὴν παράταξιν, & δρέπεται βαρβαρικῶν προσκηνουμένων εἰς μονομαχίαν, & οὐδεὶς ἐτόλμα προσπηδῆσαι, οὐδὲ ἐξῆλθεν κατ' αὐτῶ, εἰσήκει & λέγει· Τίς ἐστιν ὁ ἀπερίτμητος οὗτος, ὃς ὠνείδισε παράταξιν Θεοῦ ζῶντος; & λέγουσιν αὐτῷ, πόθεν σοι ἡ ἀπόνοια αὕτη; ὁ δὲ, οὐκ ἀπόνοια, ἀλλὰ πίστις· οὐ θώρακα, ἀλλὰ θεοσέβειαν καθοπλίζομαι· οὐ σκηπῶ αὐτὸ τὸ μέγεθος, ἀλλὰ τὴν ἐρημίαν τῆς ἀμυνούσης αὐτῷ· & βλέπω ὅτι μέγα τὸ πλοῖον, ἀλλ' ὃν κυβερνήτην οὐκ ἔχει. Ἰοὺ ἰοὺ ⓦ ἀσύφοι; πάλιν φθόνος, πάλιν βασκανία. ὅτι τινὰ ἀφῆκας τὰ μικρὰ πρόβατα σκεῦπα; ἡμεῖς οἴδαμεν τὴν ἀφροσύνειαν & τὴν κακίαν τῆς καρδίας σου, ὅτι ἔνεκεν & ἰδεῖν τὸν πόλεμον κατέβης. ὁ δὲ ὑποτεμνόμενος & ἕλκυς ἀπέστη ἀπ' αὐτῆς, & ἀναθαρρύνομαι εἰς τὸ ἕτερον μέρος & πολέμου, λέγε· τί ἔσται δὲ ἂν θεφτῷ δὲ αἱρουμένῳ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ; ⓦ ἢ εἰσάγουσιν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα. εἶδε τοίνυν τὸν βασιλέα καταπεπλωκότα, δεδιττόμενα & τρέμοντα, & λέγε πρὸς αὐτόν· ἵνα τί ζωέπεσε τὸ πρόσωπον & κυρίου μου, & ἐν τῇ εὐημερίᾳ τὸν δουλεύοντα ὁμολογεῖς; τίς ἐστιν οὗτος; & μὴ πορεύσομαι, & ἀφέλω τὴν κεφαλὴν αὐτῷ; τί δέδοικε ὁ βασιλεύς; & πῶς δουλώσασθαι; οὐ παιδάριον εἰ μικρὸν, ἀλλ' ἢ πολεμιστὴς ἐκ νεότητος αὐτῷ. ἀπορεῖ ὁ βασιλεύς· ἀναγκάζεται ὁ Δαβὶδ τὰ καταρτώματα εἰπεῖν· Ἐγὼ, φησὶ, ποιμὴν ἦμην μικρὸν ποιμαίνων τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς μου & ὅτε ἦρχετο λέων & ἄρκος, καὶ ἐλάμβανε πρόβατον ἐκ τῆς ποίμνης μου, ἐξεπορευόμην

Ex τῆ γ. λόγω πρὸς εἰς τὸν Ὀζίαν.

Παροιμ. κ.

Ex τῶ λόγ. τῆ εἰς τὸν ὁσιαφὼ τὸν ν. Ψαλμ.

ρευόμην

ρθιόμιλω ὀπίσω αὐτῶν, ⁊ ἐξέστασαν ἐκ τῆ σόματος αὐτῶ, ⁊ ἐπάταξαν Ⓦ λέοντα ⁊ τὸν
ἄρκον· ⁊ ἔστι ὡς ἓν τῶν θηείων ἐκείνων, δῆτι ὠνείδισε παράταξιν Θεοῦ ζώντος.
⁊ εἶπε Σαοὺλ πρὸς Ⓦ Δαβίδ, πορεύου, ⁊ Κύριος μετ' σοῦ. ἔδωκε δ' αὐτῷ ὁ βασιλεὺς
τὰ ἑαυτῆ ὅπλα, ⁊ ὅτι ἐδύνατο βαστάξαι. Δαβὶδ π'; οὐ συνεχώρει τοῦτο ὁ Θεὸς, ἵνα μὴ τὰ
ὅπλα συμμερίσηται τ νίκιν τ καταρθωμάτων· ἵνα μὴ εἴπῃ ὁ βασιλεὺς, ὅλι τὰ ὅπλα μου 5
σώσηταί. ῥίπτει τὰ ὅπλα, ⁊ σώζεται τ πίστιν· ἀφίησι βαλεῖν· ἔπεσεν ὁ ἀλλόφυλος. οὐ γὰρ
τῇ φύσει τοῦ σώματος, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος τ νίκιν ἀπεμέσατο. ἔδραμε ⁊ ἔλαβεν
αὐτοῦ τὸ ξίφος, ⁊ ἀπέτεμεν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ⁊ ἐπληρώθη τὸ γεγραμμένον· Εν τοῖς ἔρ-
Εκ τῆς ἑρμην. τ τοῦ Ρωμ. γοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός. Εἰ τοίνυν δόξης ἐραῖς ⁊ τιμῆς, μὴ τὴν οἰ-
κίαν, μηδὲ Ⓦ ἵππον, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν καλλώπιζε καὶ θεραπεύε· ὡς νῦν γε σοὶ δοκεῖ σου 10
γλῶττ' αἰσθυπλέκτοις ἐρήμην ἔχουσ' ψυχήν, ⁊ ὃ τῆς οἰκίας, ⁊ ὃ τοῦ ἵππου περιαλλόμε-
νου κόλλος. ἀλλὰ καὶ ταῦτα καὶ ταῦτα γέγ', φησι. τί φῆς; οὐ δέδοικας ταῦτα φθεγόμενος,
⁊ μὴ τῶν ἵππων ⁊ τῶν λίθων Ⓦ χειρὶ ἁρπασθῇς; οὐκ οἶδα ὅτι ⁊ σῶμα αὐτὸς διέπλα-
σε, ⁊ ψυχὴν ἐνθείσατο, καὶ Ⓦ κόσμοι ἀπέκειμθ' ἄπειρα; σὺ δ' οὐδὲ μικρὰν τούτῳ δωπ-
δίδως τὴν ἀμοιβήν; καὶν ὑπὲρ οἰκίσκου μικροῦ ἐκμισθώσῃς, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας Ⓦ μισθοῦ 15
ἀπαιτεῖς· τὸν δ' κτίσαντα αὐτὸν πᾶσαν καρποῦμενος, ⁊ κόσμον τοσοῦτον οἰκοῦν, οὐδὲ ὀλίγον ἀνέ-
Εκ τοῦ γ. λόγ. τ τοῦ ἀκαταλήπτου. χῃ τοῦ μισθὸν καταβαλεῖν; ⁊ ποίας αὖ ἕτης ἀπολογίας ἄξιος; Καθάπερ γὰρ ὁ λίθον
τοῦς ὕψος ἀκοντίζων, τῷ οὐρανοῦ μὲν τὸ σῶμα Δαβὶτ μὲν οὐ δυνήσεται, οὐδὲ τοῦς τὸ
ὕψος φθάσαν ἐκβιάσεται, τὸν δ' πληγὴν τῇ οἰκείᾳ δέξεται κεφαλῇ, τοῦς τὸν ἀκοντίζοντα ἐπα-
νιόντος τῷ λίθου· οὕτω δὴ ⁊ ὁ τὸν μακαρίαν ἐκείνων οὐσίαν τῷ Θεοῦ βλασφημῶν, ἐκεί- 20
νων μὲ οὐδὲν προβλάψει ποτὲ, πολλῷ μείζονα οὖσαν ⁊ ὑψηλοτέραν, ὥστε δίξαθαί τινα
Εκ τ' αὐτοῦ. βλάβην, κἂν ὃ τῆς ἑαυτῆ κεφαλῆς ὃ ξίφος ἀκονᾷ, ἀγωνῶμεν τοῖς Ⓦ θεραπεύουσι ἡμᾶς θεοῖς. χ. ψ.
Ακουέτωσαν Ⓐ τῶν μακαρίων τῆς θεότητος οὐσιῶν περιεργαζόμενοι, ⁊ τὴν ἀκαταλήπτοι
ἐκείνων φύσιν, καταληπτὴν εἶ λέγοντες, ἵνα γνῶσι, ὡς οὐδὲ ἀγγέλων οὐσίαν δυνατὸν ἀν-
θρώπῳ μὴ ἀδείας ἰδεῖν. ὁ ἅγιος προφήτης Δαυὶδ, ὁ τοῦ Θεοῦ φίλος, ὁ ἔχων παῤῥησίαν 25
πολλὴν προς αὐτὸν, τρεῖς ἑβδομάδας σὺν ὕσσῳ ἡμέρων, ⁊ ἄρτον ἐπιθυμῶν οὐκ ἔφαγεν,
οὐδὲ οἶνος ⁊ κρέας οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, οὐδὲ ἀλείμματι ἠλείφατο· ⁊ ὅτε ἐπι-
τηδειοτέρα αὐτῷ ἡ ψυχὴ, προς τὴν τῆς τοιαύτης θεωρείας ἐποπτείαν, ὑπὸ τῆς ἡσυχεί-
ας κουφοτέρα ⁊ πνευματικωτέρα γεγονυῖα, τότε Ⓦ ἀγγέλου εἶδε, καὶ φησιν· Εγράφη γὰρ χ. ψ.
ἐπὸς μου ἐν τῇ ὁρασει μου, καὶ πνοὴ οὐκ ἐπελείφθη ἐν ἐμοὶ, οὐτε ἰχὺς· καὶ ἡ δόξα μου 30
μετεστράφη εἰς Δαφθορέαν. ἐπεὶ γὰρ δυσαρεστῆσαι ὠνεμίας, ὁ δ' φόβος τῆς παρουσίας
τοῦ ἀγγέλου καθάπερ ἄν τις ἐκπνεύσας οὕτως αὐτὸν διέθηκε, πολλὴν καθασκεδάσας τ' ἀ- χ. ἀ. χ. π.
χλείαν, καὶ ἀναλώσας ἂν αὐτοῦ τὰς ὥρας, καὶ δαπανήσας τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐπι-
φανείας ἅπασαν, Δαβὶτ τοῦτό φησι· μετεστράφη ἡ δόξα μου εἰς Δαφθορέαν. ἀνέσησε
τοίνυν αὐτὸν ὁ ἄγγελος· ὁ δ' ἀνέστη ἐν ἔθνεσι. καὶ ἐρωτῶμεν τοῦ ἀγγέλου Δαβὶτ λέγεσθαι 35
τοῦς αὐτὸν, πάλιν κατέπεσεν ὅτι τὴν γῆν. καὶ καθάπερ Ⓐ ἀπὸ τοῦ φόβου
ἀναλελυμένοι, διεγερθέντες καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἐπανελθόντες καὶ Δαβὶτ ἐγένεσθε, κατε-
χέντων ἡμᾶς αὐτοὺς, ⁊ ῥαινόντων δ' προσώπου ψυχροῖς νάμασιν, ἐν αὐταῖς ἡμῶν πολλάκις
σκιρτῶντα μεταξὺ ταῖς χερσὶν· ὕστω ⁊ ὁ προφήτης ἔπαθεν. ἡ γὰρ ψυχὴ φοβηθεῖσα, καὶ
τὴν ὄψιν τῆς παρουσίας οὐ φέρουσα τοῦ σωματοῦ, οὐδὲ ὃ φῶς σκῆνος δυναμένη βαστά- 40
ζειν, ἐθορυβήθη καθάπερ πινὸς ἀλύσεως τ δεσμοῦ τῆς σαρκὸς ἑαυτὴν ἀπορῥῆξαι ἐπειγομένη·
ἀλλ' σκῆνος κατέσχεν. Εἰ δ' ὁ Δαυὶδ, οὗ ἠδέσθησαν ὀφθαλμοὶ λεόντων, Δαυὶδ, ὁ τὰ ἀόρ'
ἀνθρωπον ὁρῶν ἀνθρωπίνῳ σώματι δυνηθείς, ὁ ὅτι σοφία ⁊ δικαιοσύνη ⁊ ὅτι πολλοῖς ἑτέ-
ροις μάρτυρηθείς κατορθώμασι, σωματοῦ παρουσίαν οὐκ ὑπέγνω, ἀλλ' ἄπνους ἔκειτο· Ⓐ
τοσοῦτοι

τοσοῦτον τῆς ἀρετῆς ἀφεστηκότες τὸ δικαίου, ἢ Ⓦ τῷ ἀγγέλῳ δεσπότῃ ᾠειργαζόμενοι ἢ αὐτῷ ὑπηκόου, μᾶλλον τῷ ὑσίαν εἰδέναι μὴ ἀκριβείας ἀπόσης, τῷ ἀνωτάτῳ καὶ ᾠεφ-τῷ, ἢ ζᾳ μυελὰδας τῷ ἀγγέλων τύτων ᾠδαγαγόσαι, ὧν ἕνα ἰδεῖν ὁ Δανιὴλ σὐκ ἴσχυσε, τί πείσονται; καθάπερ γὰρ ὃ τῷ ἀκτίνων τῷ ἡλιακῶν ἀᾠεσίτων ἀχ ὕτως οἶδεν ὁ τυφλὸς, ὡς ὁ βλέπων· ὕτω ἢ ὃ τῦ Θεοῦ ἀκατάληπτον ὐχ ὕτως ἡμᾶς ἴσμεν, ὡς αἱ τῷ ἀγγέλων δυ-νάμεις, ὅσῳ καθαρώτεραι ἢ ζωφώτεραι καὶ δι᾽ ζαλιχώτεραι τῆς ἀνθρωπίνης εἰσὶ φύσεως. ὅσον γὰρ τὺ φλοῦ ἢ βλέποντος ὃ μέζον, τοσῦτον ἡμῶν κἀκείνων ὃ ᾄφαντον. ὥστε κἂν τὺ ᾠεφήτυ λέγοντος ἀκούσῃς, Εἶδον Ⓦ Κύριον, μὴ τῦτο ὑποπτεύσῃς, ὅτι τὴν ὑσίαν εἶδεν Ησ ς. α. ἐκείνυ· ἀλλὰ τὸ συγκατάβασιν, ἢ ζωότητα ἢ ἀμυδρότερον, ἅπερ αἱ ἄνω δυνάμεις. τῦτο ἢ ζ ἀπὸ τῶ ἀποστόλου φανερόν. Ανέβη γάρ, φησὶν, εἰς ὃ ὄρος ὁ Ἰησῦς, ἢ μετεμορφώ- Εκ τ λόγ εἰς θη ἔμπροσθεν αὐτῶν. Ἢ ὅτι, μετεμορφώθη; πρὸ ὀλίγυ τῆς θεότητος, ἢ ἔδηλω-ξεν αὐτοῖς Ⓦ ὑποκρυπτομένα Θεόν· ἢ ἔλαμψε ὃ πρόσωπον αὐτῦ ὡς ὁ ἥλιος, ἢ τὰ ἱμάτια αὐτῦ ἐγένετο λευκὰ ὡσεὶ χιών. ἠθέλησε δηλῶσαι τὴν λαμπηδόνα αὐτῦ ὁ εὐαγγελιστὴς, ἢ λέγει, ἔ-λαμψεν. ἔλαμψε, πῶς; ἔλαμψε σφοδρῶς, εἰπέ μοι, ζ πῶς; ὡς ὁ ἥλιος. ὡς ὁ ἥλιος, λέ-γεις; ναί. δηλὰ τί; σὐκ ἔχω ἄλλο ἄστρον φαιδρὸν ἢ λευκόν. λευκὸς ἰῶ ὡς χιών· σὐκ ἔχω ἄλ-λιῶ ὕλιῶ λευκωτέραν. ὅτι γὰρ ὐχ ὕτως ἔλαμψεν, ἀπὸ τῦ ἑξῆς δείκνυται· ἢ ἔπεζεν χα-μαὶ Ⓐ μαθηταί. Εἰ γὰρ ὡς ὁ ἥλιος ἔλαμψεν, σὐκ ἔπιπτον Ⓐ μαθηταί· ἥλιον μὲ γὰρ ἔβλε-πον καθ᾽ ἡμέραν, ἢ σὐκ ἔπιπτον. ἀλλ᾽ ὅτε ὥσπερ Ⓦ ἥλιον ἔλαμψε, ἢ ὡσπερ τὺν χιόνα, δηλῶσαι τὸ μὴ φέρειν τὺς λαμπηδόνα, κατέπεσον. ἀλλὰ τί πρὸς ἐμὲ ἢ ἀνθρώπους ἐσμὲν ἢ ἀνθρώποις ἀφιλέξομαι, πηλίνῳ κέκτημαι γλῶτταν· συγχώρησόν μοι τῷ ᾠδαῖ τῦ δεσπό-του. ὑ γὰρ ὄζ ἀπονοίας ταῖς λέξεσι ζωότησι κέχρημαι, ἀλλὰ δι᾽ ἀπορίαν τῆς ἀθενείας ἢ τῆς φύσεως τῆς γλώττης τῆς ἡμετέρας. ἴλεως ἔστω, δέσποτα· ὑ γὰρ ἀπονοίᾳ κεχρημένος ζω-ῇ λέγω ζᾳ λέξεις· ἀλλ᾽ σὐκ ἔχω ἄλλας. οὐ μόνον ἴσταμαι ἐν τῇ βυτελείᾳ τῆς λέξεως, ἀλλ᾽ ἀναβαίνω τῷ ᾠέρῳ τῦ νοήματος. Διὰ τῦτο ἢ ζῶῇ ἐρήκαμεν, ἢ τὸν κῦ τ Εκ τ δ λόγ. μακάριον Δανιὴλ ἱστορίαν ὑμῖν ἀέγνωμεν, ἢ στενοχῶς ἐδείκνυμεν αὐτὸν ἀγνοῦντα, τί-μοντα, τῶν ψυχορραγούντων σαρκίων ἀμφίον σφακέλου, τῆς ψυχῆς ἐπιγενομένης ἀπορρῆξαι τ τῆς ζωϊκῆς δεσμόν, ἵνα σὐ πολλῆς τῆς ᾠεισίας εἰδῆτε Ⓐ Ⓦ Θεὸν καταληπτὸν εἶ λέ-γοντες, ὅτι οὐχὶ τῦ Θεοῦ ὀπτασίαν μόνον, ἀλλ᾽ σὐδὲ ἀγγέλου φορητὸν κατιδεῖν. καθάπερ γὰρ ᾠειτεσὰ χλοερὸν ἢ ἥμερος σὐ οἰκίσκῳ πνὶ σχατείσασα, ὅταν ποτὲ ἀΐδηται πιος φοβε, πλουτεῖσα ᾠὸς τὸν ὀρφανὸν ἵππα), ἢ σχὰ τῶ ψυείδων ἔξοδόν τινα ὀπτάζητο, τῆς ἀγωνίας ἀπαλλαγῆναι ὀπιθυμῦσα· οὕτω δὴ ἢ ἡ ψυχὴ τῦ μακαρίου τότε σκείνου σὐ τῦ σώματος δυσκόλως ἐπαυσε, ἢ ᾠὸς τὰ ἐξῶθεν ἠπείγετο. ἢ ὀξῆλθεν αἰ ἢ ἀπέπτη, ἢ ὃ σῶμα κα-τέλιπεν ἔρημον, εἰ μὴ ταχέως ὁ ἄγελος ᾠοκαταλαβὼν αὐτὸν ἀπήλλαξε τῆς ἀγω-νίας, καὶ ᾠὸς ὃ οἰκεῖον πάλιν ἐπῆγαγε καταγώγιον. Εἰ γὰρ ὁ δίκαιος σκφιος, ὁ πρ-ῥησίαν τοσαύτην ἔχων, ἄγελον ἰδὼν σὐκ ἐνέγκει, ἀ ζοσῦτον ἀφεστηκότες αὖδ, καὶ οὐχὶ ἄγελον, ἀλλ᾽ αὖδ Ⓦ τῶν ἀγγέλων ᾠειργαζόμενοι δεσπότην, τί πείσονται; σκφιος λεόντων ῥυμὸν ἐδάμασεν· ἡμᾶς γὰρ σὐδὲ ἀλωπέκων ᾠειληέσθαι δυνάμεθα. σκφιος δρά-κοντα μέσον ἔρρηξεν· ἡμᾶς γὰρ ἢ ζᾳ φιλαέρπετα δεδοίκαμεν. ζ Εἰ ὁ τοιῦτος ἢ τηλικῦτος ἄγελον ἐλθόντα ᾠὸς αὖδ ἰδὼν, σκοτοδινία κατέχετο χαλεπὴ, τίνα ἔξοισιν ἀπολογίαν, οἱ τὸν μακαρίαν σκείνυ φύσιν ἐμβατεύειν ὀπιχειροῦντες; ᾄφ᾽ τῦτο Παῦλος σκπλησ-σόμενος ἔλεγεν· Ω βάθος πλύτυ ἢ σοφίας ἢ γνώσεως Θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα ζᾳ κρίμα- Εκ τ α λό. τα αὐτῦ, ἢ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτῦ; σὐκ εἶπεν, ἀκαταλήπτα, ἀλλ᾽, ἀνεξερεύνητα. Εἰ τ ᾠοὶ ἀκατ. ὀξερευνηθῆναι ου δυνάμενα, πολλῷ μᾶλλον καταληφθῆναι ἀδύνατον. ἢ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτῦ· αἱ ὁδοὶ αὐτῦ ἀνεξιχνίαστοι, ζ αὐτὸς καταληπτὸς, εἰπέ μοι; τί λέγῃς; τὰ κεί-

μενα

ματα αὐτῦ ἀνεξερεύνητα, αἱ ὁδοὶ αὐτῦ ἀνεξιχνίαστοι, ἃ ἡτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν οὐκ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου, ἡ μεγαλωσύνη αὐτῦ πέρας οὐκ ἔχει, ἡ ζωὴ ἀριθμὸν οὐκ ἔχει, πηγὴ ἀκατάληπτος· ἡ αὐτὸς μόνος καταληπτός; ἡ ποία οὖν ἀνθρωπίνη ἰσχὺς τοῦτο μανίας ὑπερβολή; τίς ἢ οὐκ ἂν ἀρνησάσειεν ὑμᾶς τῆς παραπλησίας ἡ τῆς ἐμαυτῦ ταύτης ἀτοίας; ἰὼ ἀποβαλέσθαι ἀπουδάσωμεν, ἀγαπητοί, ὅση δυνάμις, Ⓦ Παῦλον ἀεὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἑστάναι δοκοῦντες τῦ ἡμετέρου, μετ' ἐκπλήξεως βοῶντα ἡ λέγοντα· Ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτῦ; αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Λογ. θ. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ.

Ἰωαν. ιβ. α. Ἐκ τῆς ὁμιλ. ξε' εἰς τὸ κατ' Ἰωάν. εὐαγγ.

Πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, εἰς Ⓦ οἶκον Μαρίας καὶ Μάρθας, ὃς εἱστιᾶτο πρὸς αὐτοῖς· ἡ ἡ Μάρθα διηκόνει, καὶ Λάζαρος ἦθιε. τοῦτο δὲ τῆς εἰλικρινοῦς ἀναστάσεως σημεῖον ἦν, ὃ μετ' ἡμέρας πολλὰς καὶ ζῆν καὶ ἐσθίειν. ὅθεν δῆλον ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Μάρθας ὁ ἄριστον ἦν. ἄτε γὰρ φίλοι καὶ φιλόθεοι δέχονται Ⓦ Ἰησοῦν, τινὲς δέ φασιν, ὅτι ἐν ἄλλοτε ἰδίᾳ οἰκίᾳ τοῦτο ἐγένετο· ἡ ἡ Μαρία διηκόνει. μαθητεία γὰρ ἦν. πάλιν ἐνταῦθα αὐτὴ πνευματικωτέρᾳ ἀσκήσει ὑπηρετεῖ. οὐ διηκόνει γὰρ ὡς κεκλημένῳ, οὐδὲ κοπιῶ ποιοῦσα τὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν μόνον προσίσησι τὴν ἀκοὴν καὶ οὐχ ὡς ἀνθρώπῳ προσέσησιν, ἀλλ' ὡς Θεῷ. ὃ γὰρ μᾶλλον ἀφ' τοῦτο ἐξέχει, καὶ ταῖς ἀρίστῃ τῆς κεφαλῆς ἀπέμαξεν, ἵνα οὐκ ἰῶ ὑπόληψιν ἐκφύσῃ προ αὐτὸν τοιαύτην, οἵαν Ⓐ πολλοί. ἀλλ' ἐπετίμησεν Ἰούδας, προφάσει δῆθεν βλαβείας. τί οὖν ὁ Χριστός; Ἄφες αὐτὴν, εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό. τί δήποτε ἢ οὐκ ἤλεγξε Ⓦ μαθητὴν ὄντα τῆς γυναικός, οὐδὲ εἶπε τοῦτο, ὅπερ ὁ θαυμασιώτατος εἶπεν· ὅτι Διὰ τὴν οἰκείαν κλοπὴν ἐπετίμα τῇ γυναικί; τῇ πολλῇ μακροθυμίᾳ ἐπιτρέψαι αὐτὴν ἠβούλετο. ὅλη γὰρ ἦδει ὅτι προδότης ἦν, ἀλλ' ὥρα αὐτὸν ἤλεγξε, πολλάκις λέγων· Οὐ πάντες καθαροί ἐστε, καὶ, Εἷς ἐξ ὑμῶν διάβολός ἐστιν. ἐδήλωσε μὲν οὖν, ὅλη οἶδεν αὐτὸν προδότην· οὐκ ἤλεγξε δὲ φανερῶς, ἀλλὰ σιωπήσας, ἀνακαλέσασθαι αὐτὸν θέλων. πῶς οὖν ἄλλος φησὶν, ὅλη πάντες Ⓐ μαθηταὶ τοῦτο ἐφθέγξαντο; καὶ πάντες, κἀκεῖνος. ἀλλ' Ⓐ λοιπὸν οὐ τῇ αὐτῇ προαιρέσει. εἰ δέ τις ἐζήτει διὰ τί ποτε κλέπτην ἐνταῦθα ὁ γλωσσόκομον ἐπιστεύσατο τῶν πτωχῶν, καὶ οἰκονόμον ἐποίησε φιλάργυρον ὄντα· ἐκεῖνο ἂν εἴποιμεν, ὅλη Ⓦ ἀπόρρητον λόγον ὁ Ἰησοῦς οἶδεν· εἰ δὲ ζητεῖ τι καὶ ἡμᾶς σχολάζοντας εἰπεῖν, ἵνα πᾶσαι ἐκκόψῃ προφάσεις. οὐ γὰρ εἶχεν εἰπεῖν, ὅτι Διὰ χρημάτων ἔρωτα τοῦτο ἐποίησε· καὶ γὰρ ἱκανῶν εἶχεν ἐν τῷ γλωσσοκόμῳ τῆς ἐπιθυμίας προαμυδρόν· ἀλλὰ διὰ ποινείαν πολλήν, ἵν' εἰ ἐβούλετο κατέχῃ, Ⓦ ἀνέρρητόν οὐκ ἂν πρὸ ἔδωκεν. ὁ δὲ Χριστὸς πολλῇ συγκαταβάσει πρὸς αὐτὸν κεχρημένος, ἀνέχετο αὐτῦ μακροθυμῶν. διὸ οὐδὲ ἐκκαλεῖται αὐτῷ κλέπτοντι, καίπερ εἰδὼς, ἐμφράττων αὐτῦ τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν ἀπολογίας. διὸ καὶ ἔλεγε, Ἄφες αὐτὴν· εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό. πάλιν Ⓦ προδότην αἰσθόμενον, ἐνταφιασμὸν εἶπεν. ἀλλ' οὐ κατεδικάσθη αὐτῦ ὁ ἔλεγχος, οὐδὲ ἐμάλαξε τὸ ῥῆμα, καίπερ ἰκανὸν ὂν αὐτὸν εἰς οἶκτον ἐμβαλεῖν. ὥσπερ δὲ εἰ ἔλεγε, ἐπαρτής εἰμι καὶ φορτικός, ἀλλὰ δύαμαι μικρὸν καὶ ἀπελθύσομαι. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο κατασκάζει ἐν τῷ λέγει, Ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. ἀλλ' οὐδὲν τούτων Ⓦ σημειώδη καὶ μεμιθυμένον ἐχθρὸν ἀπέκαμψε· καίτοι πολλῷ πλείονα καὶ εἶπε καὶ ἐποίησε, καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔνιψε κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα, καὶ

Ἰωαν. ιγ. α.

τραπέζης

τραπέζης αὐτῷ μετέδωκεν. Ἐγὼ οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς Βηθανίας ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἦλθον, οὐ διὰ αὐτὸν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν· καὶ ἐπράχθη ὅ θαῦμα θεασάμενοι ὅτις θυον πολλοί· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἔδει ἠρκοῦντο μένον τοῖς οἰκείοις κακοῖς, ἀλλὰ καὶ τὸν Λάζαρον ἀνελεῖν ἐπεχείρουν. ἐβουλεύσαντο γὰρ οἱ ἀρχιερεῖς, ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ὅτις θυοι εἰς τὸν Ἰησοῦν. ἔστω, τὸν Χριστὸν ἀνελεῖν ἠβούλοντο, ὅτι τὸ σάββατον ἔλυεν, ὅτι ἴσον ἑαυτὸν ἐποίει τῷ πατρί, καὶ ὅλως τοῦ Ρωμαίους, ὡς φασιν, ἵνα μὴ ἄρωσιν αὐτῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος· ᾧ Λαζάρῳ τί ἔχοντες ἐγκαλεῖν ἐπεχείρουν αὐτὸν ἀνελεῖν, εἰ μὴ ἄρα τὸ καλῶς πεποιηκέναι ἔγκλημα; ὁρᾷς πῶς αὐτῶν φονικὴν ἡ αἵρεσις; καίτοι πολλὰ σημεῖα εἰργάσατο, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς οὕτως ἐζέθηλείωσεν, οὐχ ὁ τὸν δαίμονας, οὐχ ὁ τυφλούς. τοῦτο γὰρ καὶ τῇ φύσει θαυμαστότερον ἦν, ὃ μὴ πολλὰ ἐγείρει, καὶ ἦν τοῦ δαίμονος, νεκρὸν τετραήμερον ἰδεῖν περιπατοῦντα ἢ φθεγγόμενον. ὦ μανίας τῶν δεινῶν ἀρχιερέων. ὃ γὰρ τῆς ἑορτῆς αὐτῶν ἦν κατόρθωμα φόνοις ἀναμιγνῦναι τὴν πανήγυριν· ἀλλως γ', ἐκεῖ μὲ ἐδόκουν ἐγκαλεῖν ὁ σάββατον, καὶ ταύτῃ τῇ πλάνῃ ἀπάγειν τοὺς ὄχλους· ἐκεῖνα γ', ὅπου μηδὲν εἶχον ψεύσασθαι, ἢ τὰ τετραπαθῆ μῦθου ποιοῦνται τὴν ἐπιχείρησιν. ἐκεῖνα γὰρ, οἶδεν ὅτι ἐνάμπουσαν τῷ πατρὶ εἶχον εἰπεῖν· ἡ γὰρ φύσις αὐτοὺς ἐπεσόμιζεν. ἐπεὶ οὖν ὁ ἀεὶ ἐνεκάλουν μήνητο, καὶ τὸ σημεῖον λαμπρὸν ἦν, ὅτι τὸν φόνον ὡμοῦσιν. ὥστε καὶ ὅτι τὸ τυφλοῦ τοῦτο δοῦ ἐποίησαν, εἰ μὴ εἶχον ἐγκαλεῖν τὸ σάββατον· ἄλλως γ', ἐκεῖνος ἄσημος ἦν, καὶ ἐζέβαλον αὐτὸν ἐκ τοῦ ἱεροῦ· οὗτοι γ' ὀπισημότερος (καὶ δῆλον ἐκ τῶν πολλοὺς ἐλθεῖν εἰς Βηθανίαν τῶν ἀδελφῶν) καὶ πρώτων ὁρώντων τὸ θαῦμα ἐγίνετο, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς δοξοποιίας. διὰ τοῦτο πρώτης ἔτρεχον ὀχλοι. τοῦτ' οὖν αὐτοὺς ἔδακνε, τὸ τῆς ἑορτῆς ἐκεχώσης πρόφασιν ἀφέντας ὅτι τὴν Βηθανίαν ἔρχεσθαι. ἐπεχείρησαν οὖν αὐτὸν ἀνελεῖν, καὶ οὐδὲ φαῦλον ἐδόκουν τολμᾶν. οὕτως ἦσαν φονικοί. διὰ τοῦτο καὶ ἀρχόμενος ὁ νόμος ἀπὸ τούτου ἄρχεται, Οὐ φονεύσεις, λέγων. καὶ ὁ προφήτης τοῦτο ἐγκαλεῖ λέγων· Αἱ χεῖρες αὐτῶν αἵματος πλήρεις. Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτὴν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται εἰς Ἱερουσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραζον· ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. πῶς οὖν παρρησίᾳ μὴ προσπαθῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ εἰς τὴν ἔρημον ἀναχωρῶν, πάλιν εἰσέρχεται μετὰ παρρησίας; σοβέσας τὸν θυμὸν αὐτῶν τῇ ἀναχωρήσει, πεπαυμένοις αὐτοῖς ἐφίσταται· ἀλλως γ', ὁ πλῆθος ὁ προάγον καὶ ὁ ἑπόμενον ἐνέμοι ἦν εἰς ἀγωνίαν αὐτοῦ ἐμβαλεῖν. ἐκεῖνο γὰρ οὕτως ἐπτοήσατο αὐτοῦ σημεῖον, ὡς τὸ τοῦ Λαζάρου· καὶ ἄλλος γ' εὐαγγελιστής φησιν, ὅτι ὑπέστρωσαν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια, καὶ ὅτι πᾶσα ἡ πόλις ἐσείσθη· μετὰ τοσαύτης εἰσῆλθε τιμῆς. Εὑρὼν γ' ὁ Ἰησοῦς ὀναρίου, καθίσιν ἐπ' αὐτῷ, καθὼς ἐστι γεγραμμένον· Μὴ φοβοῦ, θύγατερ Σιών, ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. ἐποίει γ' τοῦτο, προφητείαν τὴν μὲν πληρῶν, τὴν γ' τυπῶν, καὶ τὸ αὐτὸ τῆς μὲν ἦν ἀρχὴ, τῆς γ' τέλος. Τὸ μὲν γὰρ, μὴ φοβοῦ, θύγατερ Σιών, χαῖρε ὅτι ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι πραΰς, προφητεία πεπληρωμένη· τὸ γ', ἐπὶ ὄνου καθήσαι, μέλλοι προφῆμα προφυατυποῦτος, ὅτι τὸ ἀκάθαρτον τῶν ἐθνῶν γένος ἔμελλεν ὑποχείριον ἔχειν. πῶς γ' οἱ εὐαγγελισταί φασιν, ὅτι μαθηταῖς ἐπεμψε καὶ εἶπε, Λύσατε τὸν ὄνον καὶ τὸν πῶλον· ἔστι γ' οὐδὲν τοιοῦτον φησιν, ἀλλ' ὅτι ὀναρίου εὑρὼν ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ; ὅτι ἀμφότερα εἰκὸς ἦν γενέσθαι, καὶ μὴ τὸ λυθῆναι τὸν ὄνον, ἐλθόντας τῶν μαθητῶν, εὑρόντων αὐτὸν πῶλον, ὑπερκαθίσαι. τὰ γ' βαΐα τῶν φοινίκων ἐστὶ τῶν ἐλαιῶν καὶ τὰ ἱμάτια ὑπέστρωσαν, δεικνύοντες, ὅτι λοιπὸν μείζονα ἢ ἐπὶ προφήτου δόξαν εἶχον περὶ αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον· Ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. ὁρᾷς ὅτι τῶν μάλιστα

Ἐκ τῆς ὁμιλ. ξς. εἰς τὸ κατ' Ἰωαν. εὐαγγ. Ἰωαν ιϛ. θ.

Ησ. α. ι. Ἰωαν. ιϛ. ιϛ.

Ζαχ. ιθ. λϛ. Ἰωαν. ιϛ. ιδ.

Μαρκ. ια. ιι.

Ἰωαν. ιϛ. ιγ.

λιςα τοῦ ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς ἀπέπνιγε, ὁ σταυρωθῆναι πρώτας ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνάπλεως; καὶ τοῦτο μάλιςα δήπου τὸ δῆμοι, ὃ λέγει αὐτοῖ πρὸς τοῦ παῖδες ἦκειν. τὸ γάρ, μὴ φοβοῦ, χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών, φησὶν ὁ προφήτης, ὅπερ πρώτης αὐτῆ ὁ βασιλεὺς ὡς ὅτι τὸ πολὺ ἀδικοί τινες ἦσαν καὶ πλεονέκται, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τὸ πλῆθος διέφθορεν, καὶ ὡσανθυμώσεις ἐποίουν τοῖς πολεμίοις. ἀλλὰ χαῖρε, φησίν· οὐκ ἐν ἰουδαίοις, ἀλλ' ἐν ὑμῖν ἡ βασιλεία, καὶ δίκαιοι ἐστε ἀπὸ τῆς ὄψεως. καὶ γὰρ στρατόπεδα ὅπλων ἐμβεβλημένος εἰσῆλθεν, ἀλλ' ὄνον ἔλαχεν μόνον. ταῦτα δέ, φησιν, οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὰ γεγραμμένα, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ, καὶ οὐδεὶς οὐκ ἀπεκάλυψε. καὶ γὰρ ὅτε εἶπε, Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν, οὐδὲ τοῦτο ἤδεισαν οἱ μαθηταί. καὶ ἄλλος δὲ διαγελᾷ λέγων, ὅτι κεκρυμμένος ὁ λόγος ἦν ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἤδεισαν, ὅτι ἦν αὐτοῖ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰκότως ἐκρύπτετο. διὸ καὶ ἄλλος λέγει διαγελᾶν, ὅτι καὶ ἐκάστοτε ἀκούοντες περὶ τοῦ πάθους, ἠλέγοντο, καὶ ἦσαν ἐν κατηφείᾳ· τοῦτο δὲ οὐκ ἦν μὴ εἰδέναι τὴν αἰτίαν τῆς ἀναστάσεως λόγον. τοῦτο μὲν οὖν εἰκότως ἐκρύπτετο, ἅτε μεῖζον ἢ κατ' αὐτούς. τὸ μέντοι τῆς ὀργῆς Matθ. ιζ. κγ. Ioan. ιε. ιζ. τί αὐτοῖς οὐκ ἀπεκαλύφθη; ὅτι καὶ τοῦτο μέγα ἦν. ὅθεν δὲ φιλοσοφίαν διαγελᾶσιν, πῶς οὐκ ἐπαισχύνονται τὴν περιττὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἐκπομπεύοντες. ὅτι μὲν γὰρ ἐγεγράπτο, ἤδεισαν· ὅτι δὲ ἐπ' αὐτῷ, οὐκ ἤδεισαν. καὶ γὰρ νῦν ἐσκηνοδάλισεν αὐτοῖς, εἰ βασιλεὺς τοιαῦτα μέλλει πάσχειν· καὶ ἄλλως δέ, οὐκ ἂν βλέπειν ἐχώρησαν τὴν γνῶσιν τῆς βασιλείας, εἰ μὴ ἔλεγεν. καὶ γὰρ ἄλλος εὐαγγελιστής φησιν, ὅτι περὶ τῆς βασιλείας ἐδίδασκεν τοὺς τότε λέγων. Ε- Matθ. κ. κε. μαρτύρει δὲ καὶ ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ, ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦτο καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. οὐ γὰρ δὴ τοσοῦτοι μετέβαινον, φησιν, ἐξαίφνης, εἰ μὴ ὅτις θύσαν τῷ σημείῳ. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς· θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν; ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθε. δοκεῖ μοι τοῦτο εἶναι τῶν ὑγιαινόντων μᾶλλον, ἢ τελωνῶντων ἢ πορνοβοσκεῖσθαι. Καὶ Ex τῆς αὐτῆς. περὶ τῆς ἀναστάσεως ἐμελεγέμην ὁ Παῦλος, τοῦτον τὸν λόγον ἐκίνησε. ποίαν οὖν ἔξουσιν ἀπολογίαν τὴν ἀναστάσει ἐκπιστοῦντες; διόπερ, ἀγαπητοί, ἵνα μὴ ματαίως ὑμᾶς ἀπασχολήσωμεν, καὶ λαβόμενοι λόγου ἀναδείξωμεν, ταῦτα ἀφέντες ἐκεῖνο ἐρεῦνωμεν, τῆς ἀκροάσεως τὴν ἡδονὴν γραφῶν ἔχεσθαι, καὶ μὴ λογομαχῆται εἰς οὐδὲν χρήσιμον ὅπερ καταφρονῆ τῶν ἀκουόντων. καὶ Παῦλος γὰρ πρὸς Τιμόθεον, καίτοιγε πολλῆς σοφίας ἐμπεπλησμένος, καὶ πολὺ ἀπὸ τῆς σημείων ἔχοντι δυνάμιν. πειθώμεθα τοίνυν σήμερον, καὶ τὰς φλυαρίας ἀφέντες, τῶν ἔργων ἐχώμεθα, φιλαδελφίας λέγω καὶ φιλοξενίας, καὶ πολλὴν ποιησώμεθα τῆς ἐλεημοσύνης λόγον, ἵνα τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ, καὶ μεθ' ἁγίου πνεύματος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ι. ΠΕΡΙ ΓΑΣΤΡΙΜΑΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΘΗΣ.

Ex τοῦ λόγου ὅπου τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικεῖσθαι ἐᾶσαι φρασάλλαι δυνάσεται.

Βούλεσθε ἴδωμεν τίνα ἡδονὴν ὁ πλοῦτος ἔχει καὶ τίνα ὠφέλειαν; ἆρα πατέζας τοὺς πλουτοῦντας ἐξετάσωμεν καὶ τοὺς πενομένους· καὶ ἐρώμεθα τοὺς ἑστιωμένους, τίνες μᾶλλον εἰσὶν ὁ καθαροὶ καὶ γνήσιοι καρπούμενοι ἡδονήν· ὁ τοὺς ἁμαμαστιγωμένους τὴν ἡμέραν ὅτι τὴν σιδαύλου κατακειμένους, καὶ τὰ δεῖπνα τοῖς ἀρίστοις στενάζοντας, καὶ τὴν γαστέρα ἀμαρτηνιῶντας, καὶ ταῖς αἰσθήσεις πηρῶντας, καὶ τῷ ὑπερόγκῳ τῆς

τῶν ἐδισμάτων φορτίῳ ὃ πλοῖον καταποντίζοντες, ἢ ὑποβρύχιον ποιοῦντες τὴν ναῦν, καθάπερ ὀναναγίῳ τῷ σώματος καταποντίζοντες αὐτὴν, καὶ πέδας καὶ χηλοπέδας καὶ γλωσσοπέδας ὀπτιοποιοῦντες, καὶ ἄπνοα καταδεσμοιοῦντες ὃ σῶμα ἀλύσεως σιδηρᾶς χαλεπωτέρῳ δεσμῷ, τῷ τῆς μέθης καὶ τρυφῆς, καὶ μήτε ὕπνον ἀρρώστοι γησίου καὶ εἰλικρινῆ, μήτε ὀνείρατων ἀπηλλαγμένοι φοβερῶν, τῶν τε μαγειρικῶν ὄντες ἀθλιώτεροι, καὶ αὐθαίρετον Ⓦ δαίμονα ἐπεισάγοντες τῇ ψυχῇ, καὶ γέλως παρακείμενοι τῷ θεάτρῳ τῶν οἰκετῶν, καὶ μηδένα εἰδότες τῶν πρόντων, μήτε εἰσιόντα, μήτε ἀκοῦσαι δυνάμενοι· ἀλλὰ φορεάδην ἀπὸ τῶν στιβάδων ὀπὶ τὸν κλίνιον ἀγόμενοι· ἢ Ⓐ νήφοντες καὶ ἐγκηρεύοντες καὶ τῇ χρείᾳ ὃ μέγιστον ὀείζοντες, καὶ μέγιστον ἥδυσμα ὃ πεινῆν καὶ ὃ διψῆν ἔχοντες; οὐδὲν γὰρ οὕτως ἡδονὴν καὶ ὑγείαν ἐργάζεται, ὡς ὃ πεινῶντα καὶ διψῶντα οὕτω τῶν παρακειμένων ἅπτεσθαι, καὶ χόρτον εἰδέναι τὴν χρείαν μόνην, καὶ μὴ μᾶζον τῆς δυνάμεως ὀπιπτέναι ὃ ἄχθος τῷ σώματι. Εἰ γὰρ ἀπιστεῖς μου ὃ λόγῳ, κατάμαθε καὶ ἑκατέρων σώματα, καὶ τὴν ἑκάστου ψυχήν. οὐχὶ τῶν μὲν συμμέτρως ἐστιωμένων εὕρωσι τὰ σώματα, καὶ αἱ αἰσθήσεις τὴν οἰκείαν χρείαν πληρῶσαι μὴ πολλῆς τῆς βυκολίας· ἐκείνων δὲ πλαδαρά, καὶ κηρου πάντος μαλακώτερα, καὶ ἐσμῷ νοσημάτων πολιορκούμενα; καὶ γὰρ πολυφαγίαι καὶ κόπων αὐδεῖς ἐφίστανται, καὶ βῆμος ἀκμῆς, καὶ γῆρως ἄωρον, καὶ καρδιαλγίαι καὶ δυσπεψίαι, καὶ στομάχων πληρώσεις, καὶ ὀρέξεων διαιρέσεις, καὶ δι-
ωκτῶν δέον ἰατρῶν καὶ στενοχῶν τὰ φαρμάκων, καὶ ἀθημελησίᾳ τὰ θεραπείας. ζῶν τὰ οὖν ἡδονῆς, εἰπέ μοι; καὶ τίς δὴ εὕροι τὰ αὐδέτων, ὅτι ποτέ ὄστιν ἡδονή; ἡδονὴ γὰρ ἔστι τότε, ὅταν ὀπιθυμίας ἡγουμένης, ἀπόλαυσις ᾖ· ἐπεὶ ἐὰν ἀπόλαυσις μὲν ᾖ, ὀπιθυμία δὲ μηδαμοῦ φαίνῃ), καὶ τὰ ἡδονῆς πάντως οἴχεται καὶ ὑφύσις αι. Καὶ καθάπερ πλοῖον μᾶζον τὰ οἰκείας συμμετρείας ὃ πλῆθος τὰ ἀγωγίμων δεξάμενον, τῷ μεγέθει τῷ φόρτου βαρυνόμενον ὑποβρύχιον ἔστι· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τοῦ σώματος ἡμῶν ἡ φύσις πλέονα δεξαμένη τῆς οἰκείας δυνάμεως καὶ σιτία, ὑποβύθιος ἔστι, καὶ ὃ βαρὺς οὐ σέργουσα τῶν ὀπιβληθέντων, εἰς ὃ τῆς ἀπωλείας καταποντίζεται πέλαγος, καὶ ναύτας, καὶ κυβερνήτην, καὶ πρῳρέα, καὶ ὀπιβάτας, καὶ αὐτὸν Ⓦ φόρτον μὴ πάντων πρῶτα πολλύει. ὥσπερ οὖν ὅτι τῶν οὕτω βεβαρημένων πλοίων, οὐ γαλιὼν θαλάσσης, οὐκ ὀπιστήμη κυβερνήτου, οὐ ναυτῶν πλῆθος, οὐ κατασκευὴ ὀπιτηδειότης, οὐχ ὥρα ἔτους εὐκαιρος, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τὸν οὕτω βεβαρημένον οἰήσει ναῦν· ὕτω δὴ καὶ ὅτι τῶν τρυφώντων ἔστι· οὐ διδασκαλία καὶ παίδευσις, οὐ νουθεσία καὶ συμβουλία, οὐ φόβος τῶν μελλόντων, οὐκ αἰδώς, οὐ κατηφεία τῶν πρόντων, καὶ ἄλλο οὐδὲν ἀβαρῆσαι δυνατὸν τὸν οὕτω βεβαρημένον ψυχόν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν πρόσω ζωὸν ὁ τοιοῦτος ἄχρηστος ἔστι, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμος· σὺν τούτοις οὐκ ἄλλοθεν χαλεποὶς καὶ ἀνιάτοις ἀλίσκονται νοσήμασιν Ⓐ τρυφῇ συζῶντες διηνεκῶς, καὶ δι' αὐτὸ νομίζοντες εἰς τοῦτο πρῆξαι τὸν βίον, ἵνα τρυφήσαντες, καὶ τὰ γαστέρα διαρρήξαντες, τὸ σῶμα πιάσαντες, οὕτως ἀπέλθωσι, δαψιλεστέρῳ τῷ σκώληκι παρασκευάζοντες τράπεζαν, τὰ δὲ οἰκείων ὄρκων. καὶ γὰρ βόμοις, καὶ πλήσει, καὶ φθορᾷ, καὶ κορύζαις, καὶ ποδαλγίαις, καὶ ἑτέροις πλείοσιν, ἅπερ ἰατρῶν λέγουσι παῖδες, ἀλώσιμοι γίνονται. διηνεκεῖων γὰρ φαρμάκων οὐδὲν ἄμεινον αἱ τοιαῦται παρασκεύασται τράπεζαι· μᾶλλον δὲ, εἰ δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν, καὶ πολλῷ χεῖρον. τὰ μὲν γὰρ βύθιος ἀπήνεγκε τὸν λαβόντα, καὶ τῷ παθητῷ ἀναισθήτως ἐπήγαγε, ὡς μηδὲ αὐτῷ τούτῳ λυπῆσαι τὸν ἀποθανόντα· αὐταὶ δὲ ζωὸν μείζονι θανάτου χαλεπωτέραν ἐπάγουσι τοῖς αὐτὰς πολλοῦ ποιουμένοις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάθη πολλοῖς ἔχει συμπαθῆσαι· ὅσα δὲ ἀπὸ τρυφῆς καὶ μέθης γίγνεται, οὐδὲ βουλομένοις ὁρῶντας ἀφίησι συναλγῆσαι τοῖς ἐν αὐτῷ χαροῦσιν. ἀλλ' ἡ μὲν ὑποβολὴ τὰ κακοῦ πρὸς ἔλεον ἐπικάμπτει, ἡ δὲ ὑπόθεσις τὰ νοσήματος προκρούει τὸν εἰδότα. ὑδὲ γὰρ ὑπὸ τὰ φύσεως ἐπηρεάσθη, καθάπερ ἕκαστοι, οὐδὲ ὑπὸ τὰ δυσκράτων ἐπεβουλεύθη· ἀλλ' αὐτοὶ δημιουργοὶ τὰ νοσημάτων

Ex τῇ εἰ λόγ. τῇ πρὸ εἰμὶ μοί.

μάτων ἑαυτοὺς τούτων ἐλθόντα, ἐκόντες ἑαυτοὺς σκεπτοιῶντες εἰς τὸ τῶν κακῶν βάραθρον. οὐχ οὕτω σκληρός ἡ ὄφις τοῖς πολλάκις ἡμῶν ἐγκαθημένος λυμαίνεται πονηρίαις, ὡς ἡ τῆς τυφῆς ἐπιθυμία πάντα δυνατέπει καὶ ἀπίλλεσι. τοῖς μὲν γὰρ θηρίοις σκέπη μέρει τοῦ σώματος ἡ ἐπιβολή· αὕτη δ' ὅταν ἐγκαθεδῇ, μᾶ τοῦ σώματος καὶ τὴν ψυχὴν προσαπόλλυσι. Εἰ οὖν λύμη πονήρων ἐστὶ τὸ προσκύνημα, καθάπερ ἀληθῶς ἔφατος, ὑμῶν αὐτῶν φείσασθε τῆς τοῦ σώματος ὑγείας· οὐ λέγω προς σκληραγωγίαν ἑαυτοὺς ἀγαγεῖν, ἀλλ' μὴ βούλεσθε· ὃ προσήκει ἀπέλωμεν, ὃ τῆς χρείας ἔξω προσκόπωμεν. ποίαν γὰρ συγγνώμην ἔχομεν, ὅταν ἕτερόν τι μηδὲ τῆς χρείας ἀπολαύσωσι κύριοι ὄντες, ἡμᾶς δὲ ὑπὸ τῶν χρειῶν πνυφῶντες" ὦμεν; Τίνα γὰρ ἀν' εἴποιμεν πνυφᾶν μᾶλλον, ἢ λαχανοις προσφόμενον καὶ ὑγιαίνοντα, καὶ μηδὲν ἔχοντα ἀηδές, ἢ Συβαριτικῶν ἀναπεπλησμένον πεπέζαι, καὶ μυρίων γέμοντα νοσημάτων; εὐδηλον ὅτι σκῆτον. Σκοπῶμεν μηδὲν πλέον ζητῶμεν τῆς χρείας, ἀλλ' ὁ μὲν ἀναγκαίοις ἀρκεῖσθαι καὶ ὑγιαίνειν, μηδὲν πλέον ἐπιζητείτω. ὁ δὲ ἀσθενέστερος, καὶ τῆς ἐκ τῶν λαχανων δεόμενος θεραπείας, μὴ κωλυέσθω. Εἰ δὲ καὶ τούτου τις ἀσθενέστερος εἴη, ἐκ τῆς συμμέτρου τῆς ἀπὸ τῶν κρεῶν δίοιτο βοηθείας, οὐδὲ τούτου ἀπείρξομεν. οὐδὲ γὰρ ἵνα ἀνέλωμεν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀφαφθείρωμεν, ταῦτα συμβουλεύομεν, ἀλλ' ἵνα τὰ προσήκοντα προσκόπωμεν. προσήκον δέ ἐστιν, ὃ τῆς χρείας πλέον ἐστίν. ὅταν γὰρ καὶ χωρὶς τούτου δυνάμεθα ἐξάγειν ὑγιεινῶς ἐκ βιοτικῶς, προσήκον πάντως ἐκείνο ἐστὶ προσῆκον. Οὐκ ἐσμὲν προς ἵππους ἡμῖν ἡ πάλη; προς τὰς ἀσωμάτους δυνάμεις. πῶς οὖν σάρκες ὄντες τούτων προσιεσόμεθα; Εἰ γὰρ προς ἀνθρώπους ἦν παλαίειν δεῖται σωφρόνως ἐσιᾶσθαι, πολλῷ μᾶλλον προς δαίμονας. ὅταν δὲ μᾶ τῆς πολυσαρκίας καὶ τοῦ πλούτου ὦμεν προσεσθεδεμένοι, πόθεν κρατήσαιμεν τῶν ἀνυπάλων; Ωσπερ γὰρ ὅταν τῆς κληίδος, ὅταν ὦσι φθίνοι ἀπαλοὶ καὶ μαλθακοὶ, καὶ μὴ ἀγαπεπαιμένοι καλῶς, καὶ ἡ τῆς πέχυος ἀρετὴ ὑποτέμνεται, ἀνάγκη ζομβρὸν δουλεύειν τῇ κακίᾳ τῶν ὑδάτων· οὕτω δὲ ὅταν τὸ σώματος, ὅταν πολλῆς ἀπολαύσῃ παρ' ἡμῶν τῆς θεραπείας, πικρὸν ὑποπολύει τὴν ἀνάλειαν ἡ ψυχή. μὴ τοίνυν λιπαίνωμεν τὸ σῶμα, μηδὲ ἀξίτηλον αὐτὸ καὶ χαῦνον τῇ τυφῇ καθιστῶμεν. καὶ λέγω καταπύχειν ἑαυτούς, οὐδὲ σκληραγωγεῖν· ἀλλὰ τοσοῦτον σιτεῖσθαι, ὃ μὴ ἡδονὴν ἔχῃ τὴν ὄντως ἡδονήν, καὶ ὀρέξαι δυνάται τὸ σῶμα, καὶ ὠφέλιμον ἡμῖν καὶ εὐαρμοστον προς τὰς ἐνεργείας παρέχειν τῆς ψυχῆς, πεπηγὸς καλῶς καὶ στομπρομισμένον. ὅταν γὰρ ὑπερέμπτωσιν λήψηται τῇ τυφῇ, οὐκ ἐκφοις αὐτοῦ, ὡς δ' ἂν εἴποι, καὶ τὰς ἁρμονίας, τῇ πλημμύρᾳ κατέχει· δυνάται συμπεπηγυίας. ὑπεισελθοῦσα γὰρ ἡ πλημμύρα τὸ πηδὸν ἀφαλύει καὶ ἀφανίζει. τὸ μὲν γὰρ αὐτάρκες, ἐστὶ τρυφῆ, ἐστὶ ἡδονῇ, καὶ ὑγίεια· τὸ δὲ πλέον, λύμη καὶ ἀηδία καὶ νόσος, καὶ τὸ δικαλεπώτερον, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸν ψυχὸν μᾶ τοῦ σώματος προσαπολλύει. καὶ καθάπερ ἡ σφόδρα δίυγρος γῆ πίπτει τοὺς σκώληκας, οὕτω καὶ ἡ ἔμφυτος τοῦ σώματος ἐπιθυμία, τῇ "τρυφῇ ἀφορεχομένη, πίκτει τὰς ἡδονάς· καὶ τοῦ σώματος γλυκυμόνου μαλακωτέρου, ἀνάγκη ἐστὶ τὸν ψυχὸν σκωληκοπολεύειν τῆς λύμης. Εἰ γὰρ οἱ συλλισμένοι οἶνον πίνοντες ὀλίγον, τί δ' ἂν εἴποιμεν προς τοὺς ἀποδημίας ἀφαπονίους στελλομένους ὑπὸ οἴνου, καὶ πάντα κινοῦντας, ὥστε μηδὲν γλυκὸ λαθεῖν ἀμπελών· καθάπερ μέλλοντας βυθίους διδόναι, ἢ ἐπὶ τοῖς ἑκάτοις καταγινώσκεσθαι, εἰ μὴ πάντος γλυκὺς ἐμφορηθεῖεν οἴνου; Οὕτως οὐδὲν ὕπω τῷ δαίμονι φίλον, ὡς τρυφὴ καὶ λαγαριμυγία. τί γὰρ οὐκ ἐργάζεται κακὸν ἡ τρυφή; χείρους ἐξ ἀνθρώπων ποιεῖ, ἐκ χοίρων χοίρους. ὁ μὲν γὰρ χοῖρος βορβόρῳ ἐγκαλινδεῖται, καὶ κόπρῳ πέφυκε· σοὶ δ' ἐκείνης βδελυκτοτέρας σιτεῖται τραπέζας, μίξεις ὑπνωδῶν ἀθέσμους, καὶ πολυανόμους ἐρωτας. ὁ τοιοῦτος οὐδὲν δαιμονιώντος διενηνόχε. καὶ ἀνθρώπους μὲν δαιμονῶντα καὶ ἐλεοῦμεν, τοῦτον δὲ ἀποτρεφόμεθα ἐκ μισοῦμεν. τί δήποτε; ὅτι αὐθαίρετον ὑπομένει μανίαν, καὶ ὁ τόμα, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ῥῖνας, καὶ πάντα ἁπλῶς τὰ μέλη, ὀχετοὺς ἁμαρτίας ἐργάζεται.

Εκ τ ἑρμίω. τ προς Κορ. β. ὑπτ.

Εκ τ ἑρμίω. τ προς Κορ. α. ὑπτ.

Εκ τ ἑρμίω. τ προς Εφρ. ὑπτ.

Εκ τ δ. λόγ. περὶ ἐκμῦ. μύης.

Εκ τ ἑρμίω. τῶν χτ Ματθ. ὑπαγ.

γάζεται. Εἰ δὲ καὶ τὰ ἔνδον ἴδῃς, ὁλὴ καὶ πλὴν ψυχὴ καθάπερ ἔνι πνεῦμα καὶ κρυμῷ πεπηγὸς ἡμῶν καὶ ναρκῶσαν, καὶ οὐδὲ ὃ σκάφος ὠφελῆσαι δυναμένου ἀφ' τοῦ τὸ χειμῶνος ἐκφοβοῦν. Οἱ γὰρ μέθῃ καὶ ἀδηφαγίᾳ δεδουλωμένοι, ὅτε ὕπνου αἰσθῶνται γενόμενον καὶ εἰλικρινῆ, ὅτε σπείσασθαι ἀπαλλάττονται φοβερῶς. Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, τὰ μὲν ἄλογα ζῶα μηδὲν πλέον τῆς χρείας ὀφείλοντα, μὴ δεσπότου ἢ λογικοῦ καὶ εἰκόνι Θεοῦ τετιμημένου καὶ κείνων ἀλογωτέρους γίνεσθαι, τοῦ τῆς συμμετρίας ἐκφαίνοντας ὅρους; πόσῳ γὰρ τῶν ἀλόγων ἀμείνων ὁ ἄνθρωπος; πόσῳ ἀμείνων ὁ κύων; τὰ μὲν γὰρ αὐτὰ φαγεῖν, καὶ τὸ πιεῖν δεῖ, ὅρον τινὰ αὐτάρκειαν οἶδε, καὶ πέρα τῆς χρείας οὐ τρέπεται. καὶ μυρίοι ⓐ κατάγαγκάζοντες ὥστε πολλάκις, οὐκ ἀνέξεται ὀξελθεῖν εἰς ἀμετρίαν. ὅτοι δὲ, καὶ τούτων ἑαυτοὺς ἀπιμοτέρους εἶναι κεκρίκασι. καὶ τὰ μὲν ἄλογα πέρα τοῦ μέτρου τροφῆς ἀπολαύειν οὐκ ἀναγκάζουσι· καὶν ἔρηταί τις ἀφ' τί; ἵνα μὴ καταλαφύνωσιν, ἐργάσωνται· ἑαυτοῖς δὲ οὐδὲ ταύτην πρόφασιν τοῦ πονεῖν, οὕτω κἀκείνων ἑαυτοὺς ἀπελεεινοτέρους εἶναι νομίζουσι, καὶ πιέζουσι χάμαζηλοτέρους διὰ παντός. οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς μέθης μόνον τοῦ ἐκ τῆς μέθης βλάπτειν ἐκπεπτωκόσιν, ἀλλὰ καὶ μετ' ἐκείνην. καὶ καθάπερ πυρετὸς πρὸς ἐλθόντος, ἡ ἐκ τοῦ πυρετοῦ μανία λύμη· οὕτω καὶ μέθης ἀπελθούσης, ἡ τῆς μέθης ζάλη καὶ ἐν τῇ ψυχῇ καὶ ἐν τῷ σώματι τρέφεται· ὃ δὴ μάλιστα σῶμα κεῖται τραυλυθέν, καθάπερ ὑπὸ ναυαγίου σκάφος· ἡ δὲ τούτου ταλαιπωρότερα ψυχή, καὶ τούτου τραυλυθέντος, ⓑ χαλεπὰ διεγείρει καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἀνάπτει σφοδρότερον. ὅσα μὲν οὖν ἀπὸ μέθης προσγίνεται τοῖς ἀνθρώποις κακά, εἰπὼν αἰσχύνομαι· ᾧ δὲ αὐτὰ καταλείπω ζωειδῆ, τῷ ταῦτα ἀκριβέστερον εἰδότι. τί γὰρ αἰσχρότερον τοῦ μεθύοντος, καὶ ἁπλῶς προφερομένου, καὶ τὸ χαλεπὸν σκάφος ναυάγιον ὑπομένοντος, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ δῶρα τραχεῖαν τὴν ἀνόητον βλασφημίαν τραχυσκυβάζοντος; πολλῶν γὰρ ἀκούω λεγόντων, ὅτῳ ταῦτα συμβαίνῃ τὰ πάθη, μὴ ἔστω οἶνος. ὦ τῆς ἀνοίας, ὦ τῆς τραπληξίας· ἄλλοι ἀμπελουργοῦσιν, ἵνα τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς ἐγκαλῇς; μὴ γὰρ οἶνος ἐποίησεν, ἀνόητε, τοῦτο δὲ κακόν, οὐκ ὁ οἶνος, ἀλλ' ἡ ἀκολασία τῶν ἀπολαυόντων κακῶς. Εἰπὲ τοίνυν, μὴ ἔστω μέθη, μὴ ἔστω τρυφή. Εἰ δὲ λέγῃς, μὴ ἔστω οἶνος, ἐρῶ κἀγὼ μικρὸν προσαίνων, μὴ ἔστω σίδηρος ἀφ' οὗ ἀνδροφόνοις· μὴ ἔστω νύξ, ἀφ' οὗ κλέπται· μὴ ἔστω φῶς, ἀφ' οὗ συκοφάνται· μὴ ἔστω γυνή, ἀφ' ἧς πορνεῖαι· καὶ πολλὰ ἁπλῶς ἀναιρήσεις τὰ πράγματα. μὴ τοίνυν τὸν οἶνον ἀφέλῃ, ἀλλὰ τὴν μέθην, καὶ τὸν κακῶς τῷ καλῷ χρησάμενον· καὶ λαβὼν τὸν ἀνδρα νηφοντα, παράγγελλον πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀκμασιότητα, καὶ εἰπὲ πρὸς αὐτόν· οἶνος ἐδόθη, ἵνα εὐφραινώμεθα, οὐχ ἵνα ἀκρατοπωλῶμεν· ἵνα γλυκάνωμεν, οὐχ ἵνα γλυκώμεθα· ἵνα ὑγιαίνωμεν, οὐχ ἵνα νοσῶμεν· ἵνα ἀσθενείας σώματος διορθώμεθα, οὐχ ἵνα ψυχῆς ἐκμοῦ καταβάλλωμεν. ἐπίμενέ σοι ὁ Θεὸς τῷ δώρῳ, τί σαυτὸν ὑβρίζῃς τῇ ἀμετρίᾳ; Εἰ γὰρ ὁ ἅγιος ἐκεῖνος Τιμόθεος ἠνόσει καταγόμενος, καὶ ἐπαλλήλους ἀῤῥωστίας ὑπομένων, οὐ μετέλαβεν οἴνου, ἕως αὐτὸν ἐπέτρεψεν ὁ διδάσκαλος τίνα αὐτῷ ἀοίκιλμον συγχωμένων ἡμῖν τὰ ὑγιᾶ μυθούντες· ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἔλεγεν, Οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ ἀφ' ⓒ τὸ στόμαχόν σου, καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας· ἡμῶν δὲ ἑκάστῳ [τῶν μυθούντων] ῥᾳδίως, οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ ἀφ' ὧν τὰς πορνείας, ἀφ' ὧν τὰς πυκνάς σου αἰσχρολογίας, καὶ τὰς ἐπέρους ἐπιθυμίας τὰς πονηρὰς, ἃς ἡ μέθη πίκτειν εἴωθεν. οἶνος εἰς εὐφροσύνην ἐδόθη· Οἶνος γάρ, φησιν, εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου· ὑμᾶς δὲ καὶ ταύτην αὐτὴν λυμαίνεσθε τὴν ἀρετήν. ποία γὰρ εὐφροσύνη ὃ μὴ εἶναι τὸ ἑαυτοῖς, καὶ ἀλγηδόνας μυρίας ἔχειν, καὶ πόρρω ὁρᾶν τραυματισμένα, καὶ σκότῳ δεινῷ κατέχεσθαι, καὶ χεῖρα τοῦ πυρέττοντος δεῖσθαι τῆς ἐλαφρᾶς καταβρεχόντων τὰς κεφαλάς· καὶ τὰς ἡμέρας νύκτας ἐργάζεσθαι, καὶ τὸ φῶς σκότος, καὶ τὴν ὀφθαλμὸν ἀνεφγμένων μηδὲ τὰ τοσαῦτα βλέπειν, καὶ τοῖς τοσούτοις καὶ τοιούτοις ἑαυτοὺς ἀπειπεῖν κακοῖς; Τοῖς γὰρ τὰ μέθῃ καὶ ἀκολασίᾳ βιοῦσαν ἡ ἡμέρα πρὸς τὸ τῆς νυκτὸς μεταστρέφεται σκότος, οὐ τοῦ ἡλίου σβεννυμένου, ἀλλὰ

Ex τῆ ἑρμίω. τῆ κζ Ιωαν. ἀναγν.

Ex τῆ ἑρμίω. τῆ κζ Ματθ. ἀναγν.

α. Τιμ. ε. κγ.

Ψαλμ. ργ. ιε.

Ex τῆ ἑρμίω. τῆ κζ Ιωαν. ἀναγν.

Ex τ ἑρμίω. τ ἐξαημ.

ἀλλὰ τῆς ἐκείνων ἀφνοίας σκοπιζομένης τῇ μέθῃ. Οἱ τῇ μέθῃ ἑαυτοὺς ἐκδιδόντες ὅσῳ δὲ ἐκχέωσιν ἑαυτοὺς ⟨W⟩ ἄχρηστον, τοσούτῳ μᾶλλον τοὺς τοῦ δίψους ἐκκαύονται, καὶ ἡ μετάληψις ἀεὶ τοῦ ἐκκαύματος τῆς δίψης γίνεται· καὶ τὰ μὲν τῆς ἡδονῆς ἠμαύρωται λοιπόν, τὸ δὲ δίψος ἀκατάπαυστον γεγονὸς, εἰς αὐτὸν ⟨W⟩ χρημάτων τῆς μέθης καταγηράσκει τοῦ ἀπ' αὐτῆς αἰσχμαλώτους γελωμένους. Εντεῦθεν μάλιστα δὴ τις ἐκπλαγείη τῆς δυσίας τοῦ τῇ μέθῃ προσπλωμένους, ὅτι δὲ ὅσων ὀπὶ τὴν ἀσκὸν ἔχουσιν ἕτεροι τὸν φυσῶ, τοσαύτων ἐφ' ἑαυτὴν ὑπιδείκνυσθαι θέλουσιν οὗτοι. ἐκείνους μὲν γὰρ ⟨Φ⟩ τὴν οἴνων προσῆκεν οὐκ ἐᾶσαι πλέον τοῦ δέοντος βαλεῖν, ὥστε μὴ ἀφρᾶναι· τὸν δ' ἀθλίαν οὗτοι καὶ ἑκοῦσαν οὐδὲ ταύτης ἀξιοῦσι τῆς προσοίας, ἀλλ' ἐπιδιδόασιν αὐτὸν ἐμπλήσουσι καὶ ἀφρήξουσι μέχρι τῆς ὠτῆς, μέχρι τῆς ῥινῶν, μέχρι τῆς φάρυγγος αὐτῆς πληροῦσιν ἄπαντα, πολλῷ σὺν τούτῳ ὃ πυθμαπι, τῇ τοῦ ζῶον οἰκονομίᾳ δυναμένῃ καταστυάζοντες τὸν τετραχωρίδιον. μὴ γὰρ ἀρκεῖ τοῦτό σοι γέγονε φάρυγξ, ἵνα μέχρι τοῦ σώματος ἄνω σπουδῆς οἴνου, καὶ τῆς ἄλλης αὐτὸν ἀποπληρώσῃς ἀφθονίας; οὐκ ἀρκεῖ τοῦτο· ἀλλ' ἵνα καὶ ἱερεὺς ἀναπέμπῃς δυνάμει τῷ Θεῷ, καὶ τοῦ θείας ἀναγινώσκῃς νόμους, καὶ τοῖς πλησίον καὶ συμφέροντα συμβουλεύῃς. Οὐδὲ γὰρ οὕτω καὶ σφοδρὰ τῶν ποταμίων ῥευμάτων καὶ ὁλκὰς εἰώθασιν ἀρκτοῦσιν καὶ ποιεῖν ὑφίζημεν, ὡς πυφὴ δὲ ἀπαλὴ καὶ τῆς ὑγιείας ἡμῶν ἐρείσματα πάντα ἐστὶν εὑρεῖν ῥᾳδίως. ὃ γὰρ πρίεται μὴ ῥύμης καὶ βρώματα, τὸ ἰχμερὸν ἀποξέει τοῦ σώματος, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἀνδρεῖον καὶ σοφὸν καὶ χρηστοῖ. καὶ δὲ τοῦτο μόνον ὅτι τῷ πυφῶντι τὸ δεινὸν, ὅτι ἀρκεσθῆται, καὶ τὸν καρδίαν τὸν ἑαυτοῦ ἀφρήγνυσι, καὶ τὸν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ὑγίειαν ἀποτέμνει). ἀλλ' ὅτι καὶ χρόνον ἀφρήγνυσι καὶ ἀφαιρεῖται, καὶ μέχρι μιᾶς ἡμέρας τὸν ἐκ τούτου ἐγκινομένου αὐτοῖς χρηστόν καταγελᾶν οὐ δύναται, ἀλλὰ ἀφαπνθαδίσης ἐκείνης, ἕτερα ἐπερβάλλειν ἀναγκάζει) πάλιν. Οὐ τοίνυν τὸ φαγεῖν κακὸν, μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἡ ἀδηφαγία, καὶ τὸ ὑπὲρ τὸν χρείαν ἐμπίπλασθαι, καὶ ἀφρήγνυσθαι τὸν γαστέρα. ὥσπερ οὖν οὐδὲ τὸ οἴνου συμμέτρου πιεῖν πονηρὸν, ἀλλὰ τὸ μέθη ἑαυτὸν ἐκδοῦναι, καὶ τῶν λογισμῶν τὸ κριτήριον ἀφανίσαι ἀφὸ τῆς ἀμετρείας. σώματι γὰρ τοιούτῳ σωτήριον ἡμᾶς ὁ δεσπότης, ὃ μὴ δυνατὸν ἕτερος συνεσάναι, εἰ μὴ ταύτης μεταλάβοι· μόνον τὰ τῆς ἀμετρείας ἐκκοπέσθω. τοῦτο γὰρ ἡμῖν δὲ τοῦς τὸ ὑγιεῖν τοῦτο καὶ δύεξίαν καὶ μέτρια συμβάλλει). ἢ οὐχ ὁρᾶτε καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπὸ τῶν πολυτελῶν τραπεζῶν, καὶ τὰ ἀμέτρου ἀδηφαγίας καὶ μυεία ἐπαγόμενα νοσήματα; πόθεν ποδάγραι; πόθεν καρηβαρίαι; πόθεν ὁ τῶν χυμῶν τῶν διεφθαρμένων πλεονασμός; πόθεν τὰ ἄλλα μυεία νοσήματα; οὐκ ἀπὸ τῆς ἀμετρείας, καὶ τοῦ πλέον τοῦ δέοντος σκληρεῖν ἑαυτοῖς ⟨W⟩ ἄχρηστον; καθάπερ γὰρ πλοῖον ὑπερφορτωθὲν γεγονὸς, ταχέως καταβαπτίζει) καὶ ὑποβρύχιον γίνεται· οὕτω δὲ καὶ ἄνθρωπος, ὅταν τῇ ἀδηφαγίᾳ καὶ μέθῃ ἑαυτὸν σκληρῶν, καὶ κρημνῶν ἄπτοιτο, καὶ ὑποβρύχιος ἐργάζεται) ⟨W⟩ λογισμοῖ, καὶ κεῖται λοιπὸν καθάπερ νεκρὸς ἔμψυχος, τοῦς μὲν τὰ κακὰ πολλάκις ἐνεργῶν δυνάμενος, τοῦς δὲ τὰ ἀγαθὰ ἄπαντα ὁδὸν ἀμφοτέρων τῶν νεκρῶν ἀφανείας. τοσοῦτόν ἐστιν ἡ μέθη δηλοῖ, ὡς καὶ τὰς ἀληθείας πηρῶσαι δυνάσθαι, καὶ ⟨W⟩ λογικὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν κατ' πάντων ἀρχὸν ἀναδεδεγμένον, καθάπερ νεκρὸν ἀνενέργητον, δεσμοῖς τισιν ἀλύτοις πεδήσασα, κεῖσθαι ἀναστυάζει· μᾶλλον δὲ καὶ νεκροῦ χεῖρον. ὁ μὲν γὰρ καὶ τοῦς τὰ καλὰ καὶ κακὰ ἀνενέργητος· οὗτος δὲ κατὰ πάσι γέλως προκεῖται). ⟨Φ⟩ μὴ γὰρ φίλοι, οἰκείαν τὸν αἰσχύνην λογιζόμενοι, ἐγκαλύπτονται καὶ αἰσχύνον) ⟨Φ⟩ δὲ ἐμφροὶ ἐφήδονται καὶ κωμῳδοῦσι καὶ ἐπιγελῶνται, μονονουχὶ τοῦτο λέγοντες τὰ ῥήματα· τοῦτον δὴ ὅλως ζῆν; τοῦτον δεῖ ἀνάπτειν ⟨W⟩ ἀέρα; ὃ βόσκημα, τί χρῆσιν, καὶ τὰ ἔτι τούτων χαλεπώτερα φθεγγόμενοι. ἅπερ φυγόντες, ἀγαπητοὶ, ὅσοι δυνάμεις, τοσοῦτοι σπεῖσαι ἀσυδάσωμεν, ὃ δὲ ἡδονὴν ἔχει τὸν ὄντως ἡδονὴν, καὶ ὠφέλειαν δυνάσθαι τὸ σῶμα, καὶ εὔτακτον ἡμῖν καὶ εὐάρμοστον τοῦς τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀκολουθεῖν τῷ ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ· ἵνα καὶ

⟨W⟩

Ex τ ἑρμίω. τοῦ χρ Ματθ. ἐναγ.

Ex τ ἑρμίω. τοῦ χρ Ιωαν. ἐναγ.

Ex τ ἑρμίω. τ ἐξαημ.

ἰσ. λεξ.

χ. κοπὴ

℣ πρόσχα βίου βιώμασιν ἀφανύσωμεν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτυγχάνωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΙΝ. Λογ. ια.

Πασῶν τῶν ἑορτῶν ἐπιδήμησεν ἑορτή, καὶ τῶν οἰκουμένων θεοφανείας ἐπλήρωσεν· ἑορτὴ ἡ τῶν καλῶν ἀπάντων ἀκρόπολις, ἡ πηγὴ καὶ ῥίζα τῶν ἡμῖν ἀγαθῶν, δι' ἧς ὁ οὐρανὸς ἀνεῴχθη, πνεῦμα κατεπέμφθη, τὸ μεσότοιχον διῃρέθη, ὁ θεσμὸς ἐλύθη, καὶ διεφθαρμένα ἰώθη, τὸ σκότος ἐσβέσθη, τὸ φῶς ἔλαμψεν, οὐρανὸς ἐδέξατο τὸν φύσει τὸν ἀπὸ γῆς, γῆ ℣ ἐπὶ τῶν χερουβὶμ καθήμενον· ἃ δοῦλοι γεγόνασιν ἐλεύθεροι, ἃ ἐχθροί, υἱοί· ἃ ἀλλότριοι, κληρονόμοι. δι' αὐτῆς ἡ χρονία ἔῤῥηξε κατελύθη καὶ ὁ μακρὸς πόλεμος, καὶ ἡ πάλαι πολυμυθὴς καὶ ἀγγέλοις ἀδιάτρητον εἰρήνη. Ἐβόα Παῦλος λέγων· Χριστός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ. Εφ. β. ιδ. δι' αὐτῆς τὸ σκότος ἔστη τοῦ σωροῦ τὸ λαμπρὸν καὶ ἀφθαρὲς, καὶ λάφυρα τοῦ Χριστοῦ, τὰ ἀκρόθινια τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας, καὶ σκῦλα τοῦ βασιλέως ἡμῶν. τί ποτ' οὖν τῆς ἑορτῆς ταύτης ἴσον γένοιτ' ἄν; Θεὸς ὁπὸ γῆς, ἄνθρωπος ὁ οὐρανῷ, ἀγγέλοις συγχορεύουσιν ἀνθρώποις, ἄνθρωποι τοῖς ἀγγέλοις κοινωνοῦσι καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς ἄνω δυνάμεσι· δαίμονες δραπετεύουσι, θάνατος λέλυται, ᾅδου ἄβυσσος ἀνέῳκται, καὶ ἔρημα φάσις σοι, ἀμαρτία ἐκποδὼν ἐγένετο, πλάνη ἀπελήλαται, ἀλήθεια ἐπανῆλθε, καὶ ἡ φύσις, δι' ὧν ἐφύλαττε τὰ ᾅδου δεσμὰ τὰ χερουβὶμ, δι' Θεοῦ ἰῶνται σήμερον. μὴ οὖν ἀπειρία ζωοῦ ταῦτα ἀκούων. ὃ γὰρ ἐκπλήξεως γέμον, καὶ ὑπὲρ ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν ἅπασαν, ἄνθρωπον γενέσθαι Θεὸν· τοῦτο ἢ γνωσθήσου, καὶ μὴ ταῦτα ἀπαναίνου καὶ λόγον καὶ ἀκολουθίαν ἔπεται. σοὶ γὰρ εἰκὴ καὶ μάτην τοσοῦτον ἑαυτὸν ἐταπείνωσεν, εἰ μὴ ἕνωσιν ἡμᾶς ἀνύσῃ. ἐνηνθρώπησεν οὖν ἵνα θεωθῇς καὶ πνεῦμα ἐλαμβάνωμεν ἐκ γυναικὸς, ἵνα παύσῃ γυναικὸς ὢν υἱός· ἐκένωσε τὸ πατέρα αὐτοῦ γενέσθαι δοῦλον, ἵνα σὺ τῷ δούλῳ πατέρα ποιήσῃ ℣ δεσπότην. σκοπῶμεν ἀγωνιασώμεθα δὲ σκιρτήσωμεν ἅπαντες οἱ τοῖς ἡμετέροις ἀγαθοῖς ἀφραγμόνευτοι. Εἰ γὰρ ὁ πατριάρχης Ἀβραὰμ ἠγαλλιάσατο ἰδὼν τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, καὶ εἶδε, καὶ ἐχάρη· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς Θεὸν ἐν ἀπαργύροις ὁρῶντας, τὸ φρικτὸν σχῆμα καὶ τὸ δόξαν θέαμα, χαίρειν καὶ ἀγαλλιᾶσθαι χρὴ, καὶ θαυμάζειν καὶ ἐκπλήττεσθαι τῆς τοσαύτης αὐτοῦ φιλανθρωπίας τὸ μέγεθος. ἀλλὰ πῶς τοῦτο γέγονε τὸ θαῦμα τὸν καὶ μέγα; πῶς ἡμᾶς ℣ προσκεκρουκότες, ἐκ τῆς γῆς δυάξιοι φανέντες, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κάτωθεν ἐκπεσόντες, εἰς τοσοῦτον ὕψος ἀνήχθημεν; πῶς ὁ πόλεμος κατελύθη; πῶς ἡ ὀργὴ ἀνῃρέθη; πῶς; τοῦτο γὰρ ὅτι τὸ θαῦμα τὸν καὶ ἐκπλήξεως γέμον, ὅλη ἐσχήμεθα τὸν προσκεκρουκότων προσδραμόντων, οὐ τῶν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων καταβληθέντων, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ δικαίως ἀγανακτοῦντος καὶ καλέσαντος ἡμᾶς, οὕτως εἰρήνη γέγονεν. Υπὲρ Χριστοῦ γὰρ β. Κορ. ε κ. πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν. τί τοῦτο; αὐλὸς ὑβρίσται, καὶ ὑὸς παρακληθῇ; ναί, φησιν· ἀγαθὸς γὰρ ὅτι, καὶ παρακληθῆναι τοῦτο. Ἐβουλεσθε. μᾶλλον ℣ λόγῳ ἀγαπήσαντες πειρασώμεθα δόξαι, ὅτι καὶ μηδενὸς προσυπηργμένου τῷ δεσπότῃ καταρχῆς ἀγαθότητι μόνῃ, καὶ τὰ πρόντα καὶ τὰ μέλλοντα αὐτῷ ἐδωρήσατο. ἀλλὰ προσέχετε μὴ ἀπειθείας. πρὶν οὖν ἀγγέλους γενέσθαι, καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις τὰς ἐν οὐρανοῖς, ἵνα ὁ Θεὸς, ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαβὼν, ἀνενδεὴς ἦν ὧν ἀεί. τοιοῦτον γὰρ τὸ θεῖον ἐποίησεν ἀγγέλους, ἀρχαγγέλους, καὶ ἄλλας τῶν ἀσωμάτων οὐσίας· ἐποίησε δὲ ἕτερον μὲν

σθαι, δι' ἀγαθότητα ὃ μόνιον. ὧν γὰρ τῆς δεσποτείας οὐκ ἐχρῆζε, τούτων οὐδὲ δι' ὑπουργὸς ἐγίνετο, μὴ σφόδρα ὢν ἀγαθός. μὴ ὃ τίνα τούτων δημιουργήσαι ποιῆ καὶ ⟨W⟩ ἄνθρωπον δι' ἃ τὸν αὐτὸν ἑαυτὸν πάλιν αἰτίαν, ἣν ⟨W⟩ κόσμον ἀπεφήνατο τοῦτον, καὶ μειῶν αὐτὸν ἐμπλήσας ἀγαθῶν, ⟨W⟩ μικρὸν οὐκεῖνον ἢ βούτελλον τοῖς τοσούτοις ἔργοις ἐπέτρεψε, τοῦτο αὐτὸν ἀποφαίνων ὅτι τῆς γῆς, ὅσαπερ ἐστὶν αὐτὸς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ποιήσας ὃ αὐτὸν, καὶ ἐν τοσαύτῃ καταξήσας τιμῇ, καθάπερ βασιλεὺς βασιλέα, ὃ κάλλιστον τῶν ὅτι τῆς γῆς ἀπέταξε ⟨W⟩ προσδέεσθαι. οὐ τούτῳ ὃ μόνον αὐτὸν ἀπεστέμψωσεν, ἀλλὰ καὶ λόγον μόνῳ τῶν πάντων ἐχαρίσατο, καὶ τῆς αὐτοῦ γνώσεως κατηξίωσε, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας ἀπολαύειν ἔδωκεν, ὡς ἀπολαύειν ἐκείνῳ δυνατὸν ἦν, ἢ ἀθανασίαν προσέξειν ὑπέσχετο, ἢ πολλῆς τῆς σοφίας ἐνέπλησε, ἢ πνεύματικὸν χάριν ἐνέθηκεν, ὡς ἢ προφητεύσαί τινα. τί οὖν μὴ τοσαῦτα ἢ τηλικαῦτα ἀγαθὰ; πότερον τὰ ζῶα δωρησαμένου τὸν ἔρρον ὑπόμισε, ⟨C⟩ τῆς ὑπολῆς ὃ ποιήσαντος ἀλογήσας, προεπέμψατο τὸν ἀπάτωρα τὰ πάντα ὡς ἀφανίσαι ἀσυδάσαντος. ἆρ' οὖν ἐλλείψει αὐτὸν ὁ Θεὸς, τοσαύτην ἀγνωμοσύνην ἐξ ἀρχῆς ἢ ἀπ' αὐτῆς εἰπεῖν γραμμῆς ὑπεδεξάμενον, ὅπερ ἐξ τὸ δικαίου λόγου ἀκόλουθον ἦν; ἀδαμῶς, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ πάντα πεπλανωκότες ἐφεύρισεν, ἢ πρότερον. μὴ ζῶντα ὃ ἡμᾶς ἡμῶν κακῶς πράττοντας, ὡς κινδυνεύουσα ἢ τῆς γῆς αὐτῆς ἀκαρπίαν, οὐκ ἀπεβάλετο, ἀλλὰ τοσοῦτον τὸ προσκεκρουκότων ἀνέδετο; ὡς ἢ ἀπολογήσαιτο τῷ ὄλῳ ⟨W⟩ Κύριον, ἢ ὡς ὁμοτίμῳ φίλῳ δυσαλέγεσθαι ἢ λόγον ἂν ἔχειν αἰτίας τῆς μωρούσης ἀπωλείας ἔσεσθαι. Εἶτα νόμον ἔδωκεν εἰς βοήθειαν, προφήτας ἐπεμψε, πρὸ τῶν προφητῶν εἰσηγουμένους· ὕστερον, αὐτὸν ἀπέστειλε τὸν αὐτοῦ ⟨W⟩ μονογενῆ, γνούμενον οὐ γυναικὸς, γνούμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν. ὅθεν ἢ ὁ προφήτης τὴν πολλὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης κηδεμονίαν ἐκπλησσόμενος, ἀνεβόησε μέγα ἢ λαμπρὸν ἅτε λέγων· Ὁ Θεὸς ἡμῶν ὀπτὴ τῆς γῆς ὤφθη, ἢ τοῖς ἀνθρώποις συνεφάφη. ⟨C⟩ γὰρ σφόδρα προσήδοξον ἀκούσαι, ὅτι Θεὸς ὁ ἀπόρρητος ⟨C⟩ ἀνέκφραστος ⟨C⟩ ἀπερινόητος, ἢ τῷ πατρὶ ἴσος, ἢ γνήσιος υἱὸς τοῦ ἀνάρχου Θεοῦ, ἁγνὰ μήτρας ἦλθε παρθενικῆς, ⟨C⟩ γυμνωθῆναι οὐ γυναικὸς κατεδέξατο· ὃς δὲ πρότερον ἀπέστη πόλεμα ποιῶν ἢ πρὸς ἁμαρτωλοὺς, ἕως οὗ πολεμίους ἡμᾶς ἢ ἐχθροὺς αὑτῷ ἡγάγετο αὐτῷ τῷ Θεῷ, ⟨C⟩ φίλους ἐποίησε. ἢ καθάπερ τις σὺ μεταχειρίσῃ, δύο τινὰ ἀλλήλοις διεστηκότων, ἀμφοτέρους ἁπλώσας τὰς χεῖρας ἑκατέρωθεν λαβὼν συνάψει· οὕτω ἢ αὐτὸς ἐποίησε, τῷ θείῳ φύσιν τῇ ἀνθρωπίνῃ, τὰ αὐτοῦ τοῖς ἡμετέροις. Εἶδες ἀγαθότητος ὑπερβολήν; ἀλλ' ὁ ὑβρισμένος ἢ προσκαλέσατο, καθάπερ ἔφθην εἰπών, ἢ τὴν κατηγορίαν εἰργάσατο. Ὅσα λοιπὸν πῶς ἢ ⟨W⟩ τύραννον, οἷα βασιλέα τὸν ἀληθῆ ἀφεὶς ἢ ὃ Ἀδὰμ, γραπτὸν ᾠήμα ὑπεδύετο πολλάκις, ἵνα μὴ γνώριμος γνώμενος, ἐφ' ἑαυτὸν ἐλκύσῃ τοὺς πολεμίους. σὺ γοῦν ὃ ζῶν τοῦ ἡμετέρου σήματος ἦλθεν ὁ Χριστὸς, ἵνα μὴ γνώριμος γνώμενος, φυγὴν προσκυάσῃ τὸν πρὸς αὐτὸν συμπλοκὴν ⟨W⟩ πολέμιον, ἢ τοὺς οἰκείους ἁμαρτωλοὺς σώσῃ. σώσας γὰρ, οὐκ ἐκπλῆξαι ἐσπούδασε. ἢ τίνος εἵνεκεν ἡ τοιαύτη κατηγορία, φησὶν, οὐχὶ δηλονότι τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων, ἢ δι' ἀνθρώπων φιλῶν, ἀλλὰ δηλονότι τοῦ λόγου κενώσεως γέγονεν; ὅπως, εἰ δι' ἕτερόν τινος ἐδικαίου τὸ κοινὸν τῶν γένους σωτηρίαν ἡμᾶς δέξασθαι, οὐκ ἂν τοῦ πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ προνοίας ὃ μέτρος ἐγνωρίζομεν, ἀλλὰ ἢ ὃ πρὸ πάντα τοῦ αἰῶνα θαυμαζόμενον, εἰς βούτελλον ἢ σμικρὸν ἀληθῶς θαῦμα προσχωρῆσαι προσέξειν ἐζητήσαμεν. κτίσεως γὰρ κτίσει ζωώσης ⟨C⟩ προσλαμβανούσης ὃ ὁμόδουλον, σμικρὸν οὔτε τῶν ἀπορρήτων προέπεται, οὔτε τῶν προσδιέξειν ἐχρὴ τὸν ἐκπλῆξιν. ἀλλως γὰρ, Θεοῦ καὶ θεῖον ἔργον πῶς ἂν τὸ πρὸς ἀνθρώπων δυνατὸν ἁμαρτάξασθαι; Εἰ ὃ καὶ ἐβούλετο, ὅπερ συχνοῖς ἔστε, θᾶττον ἂν τὸ πλῶμα καὶ ῥᾳδίως ἢ πρὸς ἑαυτὸν ἐπανέστρεφεν, ἢ πρὸς τὸ χεῖρον ἠυξάνετο. Εἰ γὰρ Μωϋσέα, καθ' οὗ πολλάκις ἐγόγγυζον, καὶ τὸν ἄνωθεν δι' αὐτοῦ

καὶ πεῦσαι

Βαρυχ. 6. κγ.

Ισ. ἐρᾶ πᾶς βασιλεὺς

καταδοῦσαν σωτηρίαν τῷ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ δι' ἐπιουσίου χείρονα, ὅμως Θεὸν ἀνεπιτεῖν μὴ θάνατον ἐμηχανήσαντο, ὡς ἂν ταύτην αὐτὴν τὴν αἰτίαν, καθὼς φασί τινες, ἡ ὁ τότε τάφος ὀφθαλμοῖς Ἰουδαίων μέχρι νῦν ἀθάνατός τε καὶ ἀνεπίγνωστος ἔμεινε· πῶς οὖν δὴ τὸ μεῖζον ἀπαλλάξαντα τυραννίδος, εἰ καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως ἦν δῆτα, οὐ Θεὸν ἀνηγόρευσαν; τοῦτο γὰρ δῆλον, ὡς οὐκ ἰῶ τὸ σῶμα τοῦ ἥρως, ἀλλὰ χαλεπώτερα καὶ ἀδιόρθωτος ἔκτωσις. μὴ γὰρ ταῦτα καὶ ἕτερα αὐτῶν ἐστὶν εἰπεῖν, δι' ἃ μάλιστα εἴπερ ἄγελος, ἢ ψηλὸς ἂν, θεσπος ἀνασώσασθαι ἡμᾶς τὸ σῶμα προσεβέβλητο, οὐχὶ σωτηρίας μᾶλλον ἀπολαύομεν, ἀλλὰ τὸ κοινῆς καὶ πιωτάτου τῆς ἀνεκφοίτου δόξης ὁ ἥλιος κατέπιπτε. πόθεν δὴ ταῦτα; ὅπερ οὐκ ἰῶ ἡμῖν δῶναι· οὐδὲ εἰς τυχὸν, οἷς νῦν, τὸ λόγου σαρκωθέντος, συντυφώμεθα καὶ ἀπολαύομεν. πῶς γὰρ δὴ τῷ ἡμετέρῳ ἥκει σχεδόν, ἀνθρωπίνης φύσεως ἡ ἀγγελικῆς τὴν τοῦ ἡμᾶς οἰκονομίαν ἐπανορθώσης, εἰ δεξιᾶ τοῦ πατρὸς ἱδρῦσθαι, καὶ πάσης ἀγγελικῆς καὶ ἀρχαγγέλων προσκυνεῖσθαι, καὶ πᾶς καὶ δόξης ἀπολαύσαι τοσαύτης καὶ τηλικαύτης, ὡς καὶ αὐτῷ τῷ ἄνω δωρεῶν καὶ ἐγγυτάτω Θεοῦ ἑστηκότων, ὑπερθυμεῖσθαι μὴ εἰς τὴν ἡμετέραν δόξαν, ἧς ἀφ' ἑαυτοῦ φυσήματος ἀπολαύομεν, πρόφασιν, μείζονα δὲ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὑπερθυμίας θυσιάσηται, ταύτης δὲ τῆς μακαρίας λήξεως τὰ ἀνθρώπινα ἥκιστα τοῦ κέρδους ἐπαναβαίνοντος, ἅτε δὴ μηδὲ τὸ φυσᾶσθαι ἡμῖν δι' ἀνθρωπίνης ἢ ἀγγελικῆς ἐνώσεως, τῆς δόξης, ἐν ᾗ νῦν σκιρτῶμεν, τὴν ἐπίθεσιν προσειληφότος, μηδὲ προὸς τὴν τοιαύτην ἡμῶν ἀναδραμόντων ἰσχὺν καὶ ῥώμην καὶ τῆς τιμῆς τὸ ἐξαίρετον; τίνα αἰ προσῆκεν ὁ ἥρως καθ' ἡμῶν τόλμαν, τίνας δὲ οὐκ ἂν σκῶπτε μηχανάς, δι' ὧν πάλιν ἐλπίδας ἔτρεφεν ἐπανορθώσεως λαβὼν τὸ ἥλιος, καὶ ἐπανὸ τὴν ἀρχαίαν αὐτὸ καθελκύσας τυραννίδα; καὶ τίνων ἂν τὸ κέρδος αἰσχαλαβὼν οὐκ ἐπήρθη, ὃς τὸ φρύαγμα τὸ πρότερον μέτριον οὐκ ἂν ἐπεδείκνυ, καὶ ⲱ οὐρανὸν αὖθις πολυπραγμονεῖν οὐκ ἠνείτο τόλμης; ἀλλὰ γοῦν ταῦτα καὶ πολλὰ τοιαῦτα ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος καὶ υἱὸς καὶ Θεὸς ἀληθινὸς, καὶ οὐκ ἕτερός τις, τὴν ἡμετέραν αἰσχαλαβόμενος φύσιν, τὴν κοινὴν τοῦ ἥλιος σωτηρίαν ἀπειργάσατο. καὶ μηδεὶς ἐγκαλεῖτο ἡμῖν δυσάξια τοῦ Θεοῦ λέγειν, ὅτι ὑπὲρ σωτηρίας τῆς οἰκουμένης ἀπάσης ναὸν ἑαυτῷ κατασκευάσας ὁ Θεὸς ζῶντα ἐν τῇ πρώτῃ μήτρᾳ, δι' ἐκείνου τὴν τῶν οὐρανῶν πολιτείαν εἰς ⲱ βίον εἰσήγατε ⲱ ἡμέτερον. πῖα γὰρ δὴ ἡ βλάβη ἥλιον τῷ Θεῷ ἀπὸ τῆς οἰκειοτάτης ταύτης; οὐχ ὁρᾷς τοῦτον ⲱ ἥλιον ⲱ τῷ σώματι αἰσθητὸν καὶ φθαρτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἐλλείψεις ἀποπληρώσαντα, βορβόρους προσομιλήσαντα, καὶ πολλοῖς ἄλλοις τισὶν προσάψασι, καὶ μηδὲν τυχὸν τῆς κακίας προσλαμβάνοντα μόνον; τοιοῦτον γὰρ, καὶ τὴν δυσώδη καταξηράναι ὁσμὴν τῇ τῆς ἀκτῖνος προσολῇ ἢ σὰρξ τῷ φθαρτῷ τούτῳ στοιχείῳ ἴσον δίδωσι συνεργήσαι ⲱ μονογενῆ τοῦ Θεοῦ παῖδα ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σαρκὸς, ὡς μὴ μόνον ὀξὺ αὐτῆς μὴ μολυνθῆναι, ἀλλ' αὐτὴν ταύτην καθαρωτέραν καὶ ἁγιωτέραν ἐργάσασθαι; καὶ σὺ μοι εἰς ξύλα καὶ λίθους καὶ εἰς ἔτι τούτων ἀτιμότερα τὸ Θεοῦ καταγνῶ πολυμερῆ τὴν οὐσίαν, οὐ φείσῃ, ἡμῖν ὁ ἐγκομιάζων καὶ λέγων, ὅτι ἀφθαρτὸς Θεὸς σῶμα οἰκήσας καθαρὸν καὶ ἄμωμον, καὶ δι' αὐτοῦ τὴν οἰκουμένην διορθώσασθαι; εἰ γὰρ αἰσχρὸν Θεῷ τὸ θνητὸν προσῆψαι, ὡς σύ φῃς, πολλῷ μᾶλλον τὸ λίθῳ καὶ ξύλῳ, ὅσον λίθος τε ξύλου ἀτιμότερον δὴ θνητοῦ· εἰ μὴ ἀρα καὶ τὰ ἀθανάτου τούτων ὑλῶν δὴ πλέον τὸ ἥλιος ἡμῶν εἶναι δοκεῖ. ἀλλ' ὁ μὲν τοιοῦτος τῶν τοιούτων λόγος εἰς ἕτερον ἡμῖν ἐπανορκείσθω καιρὸν· ἀναγκαῖον γὰρ ἂν εἴη τὸ τῶν ἀναγκαίων ⲱ λόγον ἀναγκαῖον. φησὶ γάρ· Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. πόθεν μοι γέννησιν λέγεις; τίνα ἐν σαρκὶ δηλονότι. Περὶ γὰρ τῆς ἀνάρχου γεννήσεως οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ παῖς, ὁ ὢν εἰς ⲱ κόλπον τοῦ πατρός. πῶς οὖν ὅτι ἡ σὰρξ τοῦ Χριστοῦ γέννησις; Μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσὴφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. ὡς δὲ τηρητέον ἦν, ὅλη οὐκ

Matth. a. in. Ἐν τῷ ἑβδόμῳ τοῦ κατὰ Ματθ. εὐαγγ. ὁμιλ. δ.

οὐκ εἶπε, μὴ ἐκ θελήσεως τῆς παρθένου, ἀλλὰ ἁπλῶς, μὴ ἐκ θελήσεως τῆς μνηστῆς αὐτοῦ. τοῦτο δὲ ἐποίει, ὥστε διὰ τῆς ἀδιαβλήτου γενέσθαι τὴν λόγον, καὶ μὴ καταπλῆξαι τὴν τοῦ παραδόξου πρᾶγματος ἐπαγωγήν λέγων· ὅτι πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. Ἵνος δὲ χάριν καὶ πρὸς τῆς μνηστείας οὕτω ἔλαβε καὶ ἐκύησεν; ἵνα συσκιάσῃ τὸ γινόμενον τέως, καὶ ἵνα πᾶσαν πονηρὰν ἀφαφύγῃ ἡ παρθένος ὑποψίαν. τοῦ γὰρ ὀφείλοντος ζηλοτυπεῖν μνηστῆρος, καὶ μόνον οὐ βριαμβεύοντος αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ δεχομένου καὶ θεραπεύοντος μὴ κύησιν, διὰ δηλοῖ τοῦτο πᾶσι ποιεῖ, ὡς ὅπερ πέφανται αὐτοῦ ἐκ πνεύματος ἁγίου τὸν ἐνέργειαν τοῦ γεγαμηκότος, κατέχει καὶ διακονεῖται. ὅπερ δὲ ὅτι τῶν παραδόξων πραγμάτων ἐστὶ λέγεσθαι, τοῦτο καὶ ὁ παῦλος δηλοῖ φησιν, ὅτι εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. ἀκούσας δὲ ὅτι ἐκ πνεύματος ἁγίου, μηδὲν ἕτερον περιεργάζου· εἰ δὲ, πῶς ὁ ἀγαθὸς ἐν μήτρᾳ ὤδινε; πῶς ὁ πρώτα ζωέχων κυοφορεῖται ὑπὸ γυναικός; πῶς τίκτει ἡ παρθένος, καὶ μένει παρθένος; πῶς ἔστασε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸν ναὸν ἐκεῖνον; καὶ ὅσα τοιαῦτα. καὶ γὰρ δυνάμεις ὑψίστου ἐπισκιάσασα τῇ παρθένῳ, καὶ υἱὸς Θεοῦ τὸ ἐμνωμένον. Ματθ. α. ιθ. Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς δίκαιος ὤν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. τοσοῦτον γὰρ ἐθαυμάσθη ὁ ἀνὴρ, ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἐκόλασεν, ἀλλ' οὐδὲ εἶπέ τινι, οὐδὲ αὐτῇ τῇ γυναικὶ προσῆλθεν, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸν ἐλογίζετο, καὶ μὴ σκάνδαλον, ἅμα ἀπολῦσαι. διὰ δὲ ὅτι εἰς ἀπορίαν τὴν τοιούτων λογισμῶν κατέστη, τότε ἐπέστη ὁ ἄγγελος λύων τὴν ἔριν τῶν λογισμῶν. ὅτι γὰρ διεπορεῖτο, ἐξ ὧν διενοεῖτο, δῆλον. ἐβουλήθη γὰρ, φησιν, ἀπολῦσαι αὐτὴν λάθρα· οὐκ ἂν οὔτε λάθρα, οὔτε ὅλως ἐκπέμψαι βεβουλημένος, εἰ μὴ ἐν οἴκῳ ἔσχε συγκοινωνὸν ἐπίστασθαι γαστρός, ἀλλὰ καὶ νόμῳ καὶ τιμωρίᾳ δίκαιος ὤν, μᾶλλον αὖ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἐπέστησε, οὐδὲ ἐκώλυσε πάλιν θείας ἐνεργείας τὴν κύησιν. ὑπὲρ ἔννοιαν γὰρ αἰσθητὴν ὁ ἔργον ἦν. διὸ καὶ τοῖς λογισμοῖς ἐκυμαίνετο. ὅτε οὖν ἐν τούτοις ἐκλονεῖτο τοῖς ἀμφιλογισμοῖς, τότε ἐπέστη ὁ ἄγγελος, καὶ φησι, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου. ὃ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. εὐδόκησεν αὖθις δεδοικότα καὶ τρέμοντα μὴ παρασκευσῃ τῷ Θεῷ ἀφ' ἑαυτοῦ εἰπεῖν, μὴ φοβηθῇς, ἔνδον ὄντα τέκνον. τοῦτο γὰρ ὅτι, ὃ παραλαβεῖν, καὶ μὴ, ὡς ἐνεθυμήθη, ἀπολῦσαι αὐτήν. καὶ μόνον γάρ, φησι, παραδόμα ἀπήλλακται μίξεως, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ φύσιν συνέλαβε. τοῦτο γὰρ δηλοῖ, ὅπερ ἐπήγαγε, λέγων· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. τέξεται Ἐκ τῶν αὐτῶν. υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. Μὴ νομίσῃς, φησὶν, ἐπιτιθέναι περ εἰ πιν, ὅτι ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου, ἀλλ' ὅτι σοι τὴν ἀρχὴν τὴν οἰκονομίαν. στὶ δίδωμι τὸ ὄνομα ἐπιτιθεῖναι τῷ βικτομβρῳ. εἰ γὰρ καὶ εἰς τὴν γέννησιν οὐδὲν συντελεῖς, ἀλλ' ὅμως σὺ αὐτὸν καλέσεις τὸ ὄνομα. εἰ γὰρ καὶ μὴ σὸς ὁ τόκος, ἀλλὰ τὰ παρὸς ὑπεδείξη πρὸς αὖθις, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος θέσεως" οἰκείωσαι τῷ τικτομβρῳ. οὐκ εἶπε δὲ, τέξεται σοι υἱόν, ἀλλὰ, τέξεται. ἁγιάζει γὰρ αὐτὸν ἐπίκτητον, ἀλλὰ τῇ οἰκειωμένῃ πάσῃ· διὸ καὶ ἐπήγαγε, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. εἰ πάντες δὲ οἱ λαὸν αὐτοῦ, οὐ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπε μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἔθνων. λαὸς γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ δεχόμενοι τὸν πίστιν αὐτοῦ γνῶσιν. ἐν ὅτι δὲ τούτῳ δείκνυται υἱὸς Θεοῦ ὁ τικτόμενος, ἐν τῷ ἀφιέναι ἁμαρτίας. οὐδὲ γὰρ ἀφιέναι ἁμαρτίας, ἑτέρας ὄντος δυνάμεως, εἰ μὴ τῆς οὐσίας τῆς θείας μόνης. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν Ματθ. α. κε. ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ὅστι μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. ἐξελόμενον ἐνταῦθα πρόφασιν Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας ἀπολογίας, καὶ τὸ βιβλίον ὅτι παρὰ Ἰουδαίων λαβόντα, ὅτως ἀναγινώσκειν τὰ προφητικά. ἴστε γὰρ δήπου ὅτι, ὅπου καὶ ἐν ταῖς δικαστηρίοις καὶ παντοχοῦ τότε μάλιστα ἀνυπόπτως ἡ μαρτυρία γίνεται, ὅταν παρὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτὴ φέρηται. καὶ γὰρ δήπου πεπλάσθαι παρ' ἡμῶν αὐτὰ δυνήσονται λέγειν, καὶ οὐχ ἡμῶν, ἀλλὰ τῶν τὸ Χριστὸν σωρωσαμένων τὰ βιβλία προκεχομένων ἡμῖν

τὰ

ζα περὶ τῆς αὐτοῦ οἰκονομίας διαλεγόμενα. Ἀλλ' εἰ πρέποι, εἶπε μή πρέποι δῆπου, ἡμᾶς δὲ ἡμέτερον ποιήσωμεν, καὶ τῆς ἑρμηνείας ἀφώμεθα. Ἀλλ', εἰ δοκεῖ, μικρὸν ἀνωθεν τὴν προφητείαν ἀναζωώμεθα, ἵν' εὐσύνοπτα ὑμῖν τὰ εἰρημένα γένηται. Καὶ προσέθετο Κύριος λα- Ησ. ζ. ι.
λῆσαι, φησι, πρὸς Ἄχαζ λέγων· αἴτησαι σεαυτῷ σημεῖον παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου εἰς βά-
5 θος ἢ εἰς ὕψος. καὶ εἶπεν Ἄχαζ, οὐ μὴ αἰτήσω, οὐδ' οὐ μὴ πειράσω Κύριον. καὶ εἶπεν Ησαΐας, ἀκούσατε δὴ οἶκος Ισραήλ, μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνθρώποις; καὶ πῶς Κυρίῳ παρέχετε ἀγῶνα; διὰ τοῦτο δώσει Κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον. ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Εμμανουήλ. Επειδὴ γὰρ ὁ Ἐκ τῆς ἑρμην. τοῦ ζ. κεφ. τῆς Ησαΐου προφητείας.
μὲν προφήτης εἶπεν· αἴτησαι σεαυτῷ σημεῖον, σκῆνος ἢ τὸ σφοδρὸν πιστὸν ἀποκρινόμενος ἔ-
10 λεγλν, οὐ μὴ αἰτήσω, οὐδὲ μὴ πειράσω Κύριον, ὅρα πῶς μὴ πολλῆς τῆς σφοδρότητος ἐπάρλ τὸν τόλμαν ὁ προφήτης, εἰκότως μὴ τὸν ἀπιστίαν βαρυτέραν ποιούμενος τοῦ κατηγείαν. Διὰ δὴ τοῦτο σκῆνον μὲν οὐδὲ ἀποκρίσεως ἀξιοῖ· πρὸς δὲ Κύριον ἀποκρέφε) λέγων· ἀκούσατε οἶκος Δαβίδ, μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνθρώποις; καὶ πῶς Κυρίῳ παρέχετε ἀγῶνα; ἀσαφὲς δὲ εἰρημένον· διὰ δὲ τὸν ῥῆσιν ἀναπτύξαι μὴ
15 ἀκριβείας. ὁ γὰρ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· μὴ γὰρ ἐμὰ ὅτι τὰ ῥήματα, μὴ γὰρ ἐμὴ ἡ ἀπόφασις; εἰ δὲ ἀνθρώποις ἀπιστῆν ἀπωλῶς καὶ ἄνευ λόγου βαρὺ καὶ ἐγκλημάτων ἄξιον, πολλῷ μᾶλλον Θεῷ. Τὸ οὖν ἀγῶνα παρέχειν, οὐδέν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ἀπιστεῖν. τοῦτο οὖν, φησι, μικρόν ἐστιν ἔγκλημα; μὴ ἡ τυγοῦσα κατηγορία τὸ ἀνθρώποις ἀπιστῆν; εἰ δὲ τοῦτο βαρύ, πολλῷ
20 μᾶλλον τῷ Θεῷ. καὶ τοῦτο δὲ ἔλεγλν, ἵνα μάθωσι πρῶτος, ὅτι ἀνεξαπάτητος ἑμένει ὁ προφήτης, οὐκ ἀπὸ τῆς φημὲ προδαλογίζόμενος τὸν εἰρημένων, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ Ἄχαζ φέρων τὸν ὑπόνοιαν. Εσφδὴ γὰρ μὴ πολλῆς τῆς δυσκολίας διελέχθη αὐτῷ καὶ Ἐκ τῆς αὐτῆς.
τῶν λόγων ἀπήλαξε καὶ θαῤῥῆν ἐνέβυσεν ὑπὲρ τῶν παρόντων, καὶ τεκμήρια τούτου πα-
25 ρέχε, τὸ τὸν βυλὸν ἐξαγελεῖλαι τῶν ὑπεστρατευσάντων, καὶ τὸν προδοσίαν ἐλέγξαι, ἐν τῷ ἅλωσιν τοῦ Ισραὴλ προειπεῖν τὸν πρωτελῆ καὶ ὁλόκληρον, ἐν τῷ χρόνον προσθεῖναι, οὐκ ἠρκέθη τούτοις, ἀλλὰ καὶ πρεσβύτερα πρέσεισι, καὶ οὐκ ἀναμένει σημεῖον αὐτὸν αἰτῆσαι, ἀλλὰ καὶ μὴ βουλόμενον δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίας προτρέπεται· καὶ οὐδὲ ἀπωλῶς, ἀλλὰ καὶ κύριον τῆς αἱρέσεως ποιεῖ. Οὐδὲ γὰρ φησι, τὸ καὶ τὸ σημεῖον, ἀλλ' ὅπου βύ-
30 λει, φησί, πλούσιος ὁ δεσπότης, παμαλκὴς ἡ δυνάμις, ἄφατος ἡ ἐξουσία· ἀν' οὐκ τῶν οὐρανῶν βουλητῆς, οὐδὲν ὃ κωλύον· ἀν' οὐκ τῆς γῆς, οὐδὲν ὃ ἐμποδίζον. τοῦτο γὰρ ὅτι ὃ εἰς βάθος, ἢ εἰς ὕψος. ὅπῃ δὲ οὐδὲ οὕτως αὐτὸν ἐπεπαίσαιν, οὐδὲ σὺ ζεῦδα ἐσίγησεν, ἀλλ' ἔλεγχον ἐπαγαγὼν, καὶ τὴν ὑπὲρ ἀληθείας τῶν ἀκουόντων, καὶ τὸ δεῖξαι ὡς οὐκ ἠπάτησαν οὐδὲ προελογίσαντο, ἀναγκαίλυπίαν προφητείαν ἐπόρρηξεν, τί ὅτι σωτηρία
35 τῆς οἰκουμένης ἐσημαίνει, ὅτι διαρθώσει τὸν πραγμάτων ἀπάντων· καὶ φησι τὸ σημεῖον οὐχὶ τῷ Ἄχαζ δίδοσθαι λοιπόν, ἀλλὰ ταῖς κοινῷ τῶν Ιουδαίων δήμῳ. Οὐδὲ μὴν γὰρ τὸν ἀσχήμων πρὸς αὐτὸν ἐν λόγον ἀπέτεινεν· ὅπῃ δὲ ἀνάξιον ἑαυτὸν σκῆνος ἀπέφηνε, τῷ κοινῷ τῶν λαῶν Διαλέγεται. Διὰ τοῦτο γὰρ φησι, δώσει, οὐχί σοι, ἀλλ' ὑμῖν σημεῖον. ὑμεῖν τίσι; τοῖς ἐν τῷ οἴκῳ Δαβίδ. ἐν γὰρ σκήνει ἐλάχιστος ὁ σημεῖον. τί οὖν ὁ σημεῖόν ἐστιν; ἰδοὺ, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Εμμανουήλ. Θαυμαστὸν, ὅπερ καὶ ἔμπροσθεν εἶπον, ὅτι οὐ Ἄχαζ δίδοται λοιπὸν τὸ σημεῖον. καὶ ὅτι οὐ σοχασμός, αὐτὸς ὁ προφήτης καὶ ἐσεκάλεσε, καὶ κατηξιώσε λέγων· μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνθρώποις; καὶ προσέθηκε· Διὰ τοῦτο δώσει Κύριος ὑμῖν σημεῖον· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει. Εἰ δὲ λέγοιεν Ἰουδαῖοι, ὅτι οὐκ εἶπε παρθένον ὁ προφήτης, ἀλλὰ νεᾶνιν, καὶ οὕτω τὰ νικητήρια πρὸς ἡμᾶς. Καὶ γὰρ καὶ τὸ τῆς νεανίδος ὄνομα, ὅτι τῆς παρθενίας ἐπῴδησε ἡ γρα- Ἐκ τῆς ἑρμην. τοῦ κατὰ Ματθ. ἐυαγ. ὁμιλ. ε.
φὴ τιθέναι, ὡς ἐν τοῖς ψαλμοῖς αἰναγέγραπται· Νεᾶνίσκοι γὰρ, φησι, καὶ παρθένοι, πρεσβύ-

περι

περὶ μὴ νεωτέρων, ἀρεσάτωσαν δ' ὄνομα Κυείᾳ. ᾗ πρὸς κόρης ἢ ὑπερβουλθυμούσης λέγῃ Μωϋσῆς· ἐδόκησεν ἡ νεᾶνις, τυτέστιν, ἡ παρθένος. Ὡς εἰ μὴ παρθένος ἦν, οὐδὲ σημεῖον ἦν. τὸ γὰρ σημεῖον ἐκβαίνειν δεῖ τὴν κοινὴν ἀκολουθίαν, ᾗ τὴν τῆς φύσεως ὑπερβαίνειν ἰσχύειν, καὶ ξένον εἶναι ἢ παράδοξον, ὥστε ἕκαστον ὑπισχνεῖσθαι τῶν ὁρώντων ᾗ ἀκουόντων. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ σημεῖον λέγεται, διὰ τὸ ὑπόσημον· ὑπόσημον ἢ οὐκ ἂν γλοιοῖο, εἰ μέλλοις κρύπτειν τὴν κοινωνίαν τῶν ἄλλων πραγμάτων. ὥστε εἰ πρὸς γυναικὸς ὁ λόγος ἦν νόμῳ φύσεως πίπτουσης, τίνος ἕνεκεν σημεῖον καλῶ καθ' ἑκάστην γινόμενον τὴν ἡμέραν; Διὰ τοῦτο ᾗ ἀρχόμενος οὐχ ἁπλῶς εἶπεν, ἰδοὺ παρθένος, ἀλλά, ἰδοὺ ἡ παρθένος, τῇ προσθήκῃ τοῦ ἄρθρου, ὑπόσημόν τινα ᾗ μόνην τοιαύτην γεγυμνωμένην ἡμῖν ἀνιστόμενος. ὅτι γὰρ ἡ προσθήκη αὕτη τοῦτο ἐνδείκνυται, δυνατὸν ᾗ ἀπὸ τῶν διαλέκτων μαθεῖν. ὅταν γὰρ ἔπεμψαν οἱ πρὸς Ⓦ Ἰωάννην Ⓖ Ἰουδαῖοι ἐρωτῶντες τίς εἶ; οὐκ ἔλεγεν, σὺ εἶ Χριστός; ἀλλά, σὺ εἶ ὁ Χριστός; οὐδὲ ἔλεγεν, εἰ σὺ εἶ προφήτης; ἀλλά, σὺ εἶ ὁ προφήτης; ὧν ἕκαστον ἀξιάρετον ἦν. διὰ τοῦτο ᾗ ἀρχόμενος ὁ Ἰωάννης, οὐκ ἔλεγεν, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ἀλλ', Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ᾗ ὁ λόγος ἦν πρὸς Ⓦ Θεόν. οὕτω δὴ ᾗ ἐνταῦθα, οὐκ εἶπεν, ἰδοὺ παρθένος, ἀλλ', ἰδοὺ ἡ παρθένος· ᾗ μὴ ἀξιώματος προφήτην ἁρέσποντος, ὃ ἰδού. μονονουχὶ γὰρ ὁ ῥωστὸς ἦν τὰ γινόμενα ᾗ φθονερομόρου, ᾗ πολλὴν ἔχοντος ἐπὶ τῶν εἰρημένων πλεονεξίαν. τῶν δὲ ἡμετέρων ὀφθαλμῶν ἐκφύσει σαφέστερον τὰ μὴ ὁρώμενα ἔβλεπον. τὴν μὲν γὰρ αἴσθησιν εἰκὸς ᾗ ἀπατηθῆναι· ἡ δὲ τοῦ πνεύματος χεὶρ ἀνεξαπάτητον προὔχετο τὴν ἀπόφασιν. Ⓒ τίνος ἕνεκεν οὐ προσέθηκέ, φησιν, ὅτι ἐκ πνεύματος ἁγίου; προφητεία ἦν ὃ λεγόμενον, ᾗ στωμυλιασμένως ἀπαγγελίαν ἔδει, ὃ πολλάκις εἶπον, Διὰ τὴν τῶν ἀκουόντων ἀγνωμοσύνην, ἵνα μὴ σαφῶς ταῦτα μαθόντες, Ⓒ τὰ βιβλία πρότερα καταγνῶσιν. Εἰ γὰρ τῶν προφητῶν οὐκ ἐφείσαντο, πολλῷ μᾶλλον τῶν γραμμάτων οὐκ ἂν ἀπέσχοντο. ᾗ ὅτι οὐ σοχασμὸς ὃ εἰρημένον, ἕτερός τις βασιλεὺς ὑπὲρ τὸν Ἱερεμίου αὐτὰ τὰ βιβλία λαβὼν κατέτεμε, ᾗ πυρὶ παρέδωκε. Εἶδες μανίαν ἀφόρητον; Εἶδες ὀργὴν ἀλόγιστον; οὐκ ἤρκεσεν αὐτῷ ὃ ἀφανίσαι τὰ γράμματα, ἀλλὰ Ⓒ ἐνέφρηξε, ὃ ἀλόγιστον αὐτοῦ πάθος ὠλιγώρησαι βουλόμενος. ἀλλ' ὅμως καὶ ἀσαφῶς εἶπεν ὁ θαυμάσιος οὗτος προφήτης, ὃ πρῶτον ἐνεδείξατο. παρθένος γὰρ, ἕως ἂν μὴ ᾖ παρθένος, πόθεν ἂν ἄλλοθεν κυήσειεν, εἰ μὴ ἀπὸ πνεύματος ἁγίου; ὃ γὰρ νόμοι λύσαι φύσεως, οὐδενὸς ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ τοῦ δημιουργοῦ τῆς φύσεως. ὥστε εἶπεν, τέξεται ἡ παρθένος, ὃ πρῶτον ἐνέφηνεν. Εἶπεν τοίνυν Ⓦ τόκον, λέγει ᾗ ὃ ὄνομα τοῦ τικτομένου, καί φησι, τέξεται ᾗ υἱόν, ᾗ καλέσουσι ὃ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ. Καί πῶς, φησιν, οὐκ ἐκλήθη ὃ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὡς ὁ προφήτης εἶπεν, ἀλλὰ Ἰησοῦς Χριστός; ὅτι οὐκ εἶπε, καλέσεις, ἀλλά, καλέσουσι Ⓖ ὄχλοι, τυτέστιν, ἡ τῶν πραγμάτων ἔκβασις. Ὥσπερ γὰρ τὴν Ἱερουσαλὴμ καλῶ πόλιν δικαιοσύνης, καίτοιγε οὐδαμοῦ δικαιοσύνη ἐκλήθη ἡ πόλις, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν πραγμάτων ταύτην εἶχε τὴν προσηγορίαν, διὰ τὸ πολλὴν γεγυμνῆσθαι τὴν ὑπὲρ τὸ βέλτιον αὐτῆς μεταβολήν, ᾗ τὴν τοῦ δικαίου προσασίαν. Ⓒ γὰρ ὅταν πόριμον καλῇ, οὐχ ὡς τῆς πόλεως οὕτω ποτὲ κληθείσης, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κακίας τὸ ὄνομα τίθησιν· οὕτω δὴ ᾗ μὴ ταῦτα ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. Τὸ αὖθ' ὕπνου ᾗ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ λεκτέον, ὅτι ὁ ἀπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῷ ὄνομα πέφυκε. τότε γὰρ μάλιστα μὴν ἡμῶν ὁ Θεὸς γέγονεν, ὑπὲρ τῆς γῆς ὀφθείς, Ⓒ τοῖς δι' ἀθεΐαν στωμυλιοτρεφόμενος, καὶ τὸν πολλὸν ὑπεδεικνύμενος πρὸς ἡμᾶς κηδεμονίαν. οὐκέτι γὰρ ἄγγελος, οὐδὲ ἀρχάγγελος μὴν ἡμῶν, ἀλλ' αὐτὸς καταβὰς ὁ δεσπότης, τὸν πᾶσαν ἀνεδέξατο διόρθωσιν, πόρνας διαλεγόμενος, τελώναις συμπαραπείμενος, εἰς ἀμπελῶνα οἰκίας εἰσιὼν, λῃσταῖς πρόρρησιν διδοὺς, μάγοις ἐφελκόμενος, πόντια περιῶν ᾗ διερχόμενος, ᾗ αὐτὸν τὸν φύσιν εἰδότα πρὸς ἑαυτόν. Ταῦτα οὖν πάντα ὁ προφήτης προαναφωνῶν, ὁμοῦ ᾗ τ' τόκον λέγων, ᾗ τὸ κέρδος τῶν

Ex τῶν ἁγίων. τῦ ζ. κεφ. τῆς Ησαΐου προφητείας.

Ιωαν. α α.

Ιερ. λς. κγ.

Ex τῆς ἁ. ὁμιλ. τ ἁγίων. ἐς τὸ κτ Ματθ. εὐαγ.

Ex τῆς ἁγίων. εἰς τὸ ζ. κεφ. τῆς Ησαΐου προφητείας.

τῶν ὠδίνων ὃ ἄφατον ἐκφύγοι καὶ ἀπειρον. ὅτου γὰρ ὁ Θεὸς μὴ ἀνθρώπων ἦν, οὐδὲν ἦν λοιπὸν διδοικέναι, οὐδὲ τρέμειν, ἀλλ' ὑπὲρ ἀπάντων θαρρεῖν· ὅπερ οὖν καὶ ἐγίνετο. καὶ γὰρ τὰ δεσμὰ ἐκφύγα καὶ ἀκίνητα ἐλύθη κακεῖ, καὶ ἡ κτὶς τοῦ κόσμου γλῶσσα ἀπόφασις αἰρηται, καὶ τῆς ἁμαρτίας τὰ νοῦσα ἐκέκοπτο, καὶ ἀφαβόλου τυραννὶς κατελύετο, καὶ ὁ πᾶσιν ἄδακτος ᾅδης ὁσος, ἀνδροφόνος καὶ λησὴς ἐξ ἐτοίμου ἐωθείτο, καὶ οὐρανοῦ ἀνοίξεις ἀνεπετάννυντο, καὶ ἀγγέλοις ἀνθρωποι ἀνεμίγνυντο, καὶ πρὸς τ' βασιλικὸν θρόνον ἡ φύσις ἡμετέρα ἀνήγετο, καὶ τὸ ᾅδου ὃ δεσμωτήριον ἄχρηστον ἐῶ, καὶ ὁ θάνατος οἷον λοιπὸν ἔμενεν οὐ, πρόγματος ἀπεγερτικόν, ἐξ μαρτύρων χορεῖ, καὶ γυναῖκες καταλαλοῦσαι τὸ ᾅδου τὰ κέντρα. ταῦτα οὖν πάντα προορῶν ὁ προφήτης, ἐσκίρτα ἐξ ἐχάρη, καὶ δι' ἑνὸς ῥήματος ἡμῖν ταῦτα ἐνεδείκνυτο, προφητεύων ἡμῖν Ⓦ Εμμανουήλ. Βούτυρον καὶ μέλι φάγεται, πρὶν ἢ γνῶναι αὐτὸν, ἢ προελέσθαι πονηρὰ, ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν. δέδοται πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν, ἢ κακόν, ἀπειρεῖ πονηρίας τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. ὅπερ τὸ πικτόμενον παιδίον, οὔτε αἰθέριος ἐῶ φίλος, οὔτε Θεὸς μόνον, ἀλλὰ Θεὸς ὁ ἀνθρωπος, εἰκότως καὶ ὁ προφήτης ποικίλλει Ⓦ λέγων, νῦν μὲ τοῦτο, νῦν ὃ ἐκφύγον λέγων, καὶ τὰ πολλὰ δόξαν πῆξεις, καὶ οὐκ ἀφιεὶς ἀπιστηθῆναι τὴν οἰκονομίαν ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ θαύματος ὑποβολεύω. εἶπων γὰρ, ὅτι τέξεται παρθένος, ὅπερ ἐῶ ἀνώτερον φύσεως, καὶ ὅτι κληθήσεται Εμμανουήλ, ὃ καὶ αὐτὸ μᾶλλον προσδοκίας ἐῶ ἵνα μή τις τ' Εμμανουὴλ ἀκούσας, τὰ Μαρκίωνος πάθη, καὶ νοσήσῃ τὰ Ουαλεντίνου, ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν οἰκονομίαν ἀφερρύδωλε ἐπήγαγε καὶ τὴν οἰκονομίας τὸ σαφεστάτην ἀπέδειξεν, ἀπὸ τ παιδίσκης αὐτ πιστούμενος. τί γὰρ φησι; βούτυρον καὶ μέλι φάγε)· τοῦτο ἦ οὐκ ἐῶ εἰς θεότητος, ἀλλὰ τ φύσεως τ ἡμετέρας. ἀφ' ἑαυτοῦ γὰρ τοι τοῦτο, οὐδὲ ἄνθρωπον ἁπλῶς πλάσας ἐνέφηνεν ἐν αὐτῷ, ἀμφὶ καὶ κυήσεως ἐωέμελε, καὶ ταύτης ἐνεαμηνιαίου, καὶ ὠδίνων, καὶ ἀπαργμῶν, καὶ τῆς ἐκ προφήτης ἡλικίας ἔφης, ἵνα ἀφ' ἑαυτῶν ἐμφανίξῃ ταῦτα σώματα τῶν ἀρνεῖσθαι τὴν οἰκονομίαν ἐπιχειρούντων. ταῦτα οὖν αὖθις προορῶν ὁ προφήτης, ἐκ ταύτας ὠδίνας λέγει ἡ Ⓦ θαυμαστὸν τόκον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν προφητῃ ἡλικίαν ἔφην, τὴν ἐν αὐξήσει τοῖς ἀπαργμοῖς, οὐδὲν τῶν λοιπῶν ἐξαπατώσαν ἀνθρώπων, οὐδὲ τι ξένον κτὶς τοῦτο ἔχουσιν. ὅτε γὰρ ἄπαντα ἐξηλλαγμένα ἐῶ αὐτῷ, ὅτε παῦτα κοινά. ὃ μὲν γὰρ ἐκ γυναικὸς τεχθῆναι, κοινόν· ὃ δ' ἀπὸ παρθένου, μᾶλλον ἢ καθ' ἡμᾶς. ὃ δ' ἀφθόρως πάλιν τῷ κοινῷ τῆς φύσεως νόμῳ, ἐξ αὐτῷ τοῖς πολλοῖς κοινόν· ὃ δ' ἅπαντι γνώεσθαι παιδείᾳ Ⓦ ναὸν ἐκφύγον, καὶ μηδὲ εἰς προφερῆ ἐλθὼν παιδείας, τοῦτο ξένον καὶ προσόδοξον ἐν αὐτῷ μόνου. ἀφ' ὧν καὶ κἀκεῖνο καὶ τοῦτο τίθεκεν· εἶπων γὰρ, βούτυρον καὶ μέλι φάγε), ἐπήγαγε· ἵνα πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν, ἢ κακόν, ἀπειθῆ παιδείᾳ τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. πάλιν ταῖς αὐταῖς λέξεσι τὸ αὐτὸ νόημα αἰνίττεται, ἐξ ἀσφαλεστέρου ἔτι λόγῳ. ὅπερ γὰρ σφόδρα ἐῶ ὑψηλὸν τὸ ἐνεργούμενον, τῇ ζωοτεκείᾳ τῆς διηγήσεως αὐτὸ πιστοῦται. ὅπερ γὰρ ἀμφοτέρω ἐδήλωσεν εἰπών, πρὶν ἢ γνῶναι αὐτὸν ἢ προελέσθαι πονηρὰ, τοῦτο προϊὼν ἠνίξατο, τῷ εἰπεῖν· πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον, καὶ ἐπεξηγήσει κέχρηται πάλιν λέγων, ἀγαθὸν ἢ κακὸν, ἀπειθεῖ παιδείᾳ τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. τοῦτο γὰρ αὐτὸ μόνον ἐῶ τὸ ἐζαίρετον. δέδοται δὲ ὁ Παῦλος αὐτὸ τρέφει σαφεστέρως. ὅπερ γὰρ ἔμελλεν ἀποθνήσκειν, ἵνα μή τις νομίσῃ τῶν ἀπίστων, ὅτι οἰκείας ἁμαρτίας τίσῃ δίκην, συνεχῶς αὐτοῦ τὸ ἀναμάρτητον εἰς μέσον ἀγεῖ· ἵνα τ θανάτου αὐτοῦ τῆς ἡμετέρας ἁμαρτίας λύτηριον οὖτα δείξῃ. δέδοται ἐλεγε, Χριστὸς ἐγηγερται ἐκ νεκρῶν, οὐκέτι ἀποθνήσκει. ἐξ γὰρ ὃ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν· οὐδὲ ἐκφύγον Ⓦ θάνατον ὡς ἐναθύμιος ὤν, φησι, κτὶ Ⓦ τῆς ἁμαρτίας λόγον ἀπέθανεν, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἁπάντων πλημμελείας. Εἰ τοίνυν τῷ προτέρῳ κτὶ τοῦτο ἐναθύμιος οὐκ ἐῶ, ἐκ προσοίσεως ἀποδεδήλωται, ὅτι οὐκέτι ἀποθανεῖται. ἀλλὰ ταῦτα μὲ ὡς ἐκ πρόσθεν εἴρη). ὥσε ὃ πάλιν, τῶν τῆς θυαγγελίου ἁλάλητος ῥημάτων. καὶ ἐγερθεὶς, φησιν, ὁ Ιωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος

Ησ. ζ. ιε.

Ματθ. α. κδ.

γελος Κυρίου, ᾗ πρὸ ἔλαβε τ γυναῖκα αὐτ. Οσα ᾗ σὺ ζῇς τὸ φιλόσοφον τ ἀνδρός,
Εκ τῆς ὁμιλ. ὁ. εἰς τὸ κτ Ματθ. ευαγ. ᾗ σὸ πᾶσιν ἀδέκαστον. ὅτε γὰρ ἡήκα ἐπανώρθωσεν ἀηδὲς τι ᾗ ἄτοπον, κατασχεῖν ἐωέφετο τ πρᾳότητον, οὔτε ὀργῆς ζωότης ἀπηλλάγη τῆς ἐπανορθώσεως, ἐκβαλεῖν ἐπέμενεν, ἀλλ ἐᾷ κατέχει ᾗ διδασκόμενα τῇ οἰκονομίᾳ πάσῃ. τὸ τ γυναικὸς ὄνομα ζωοχῶς πιθήσιν ὁ εὐαγγελιστὴς, οὐ βουλόμενος ἐκκαλυφθῆναι τὸ μυστήριον ἐκείνο τέως, ᾗ τὴν ποινὴν αἰσχρὰν ἐπανορθώσῃ. θαυμαζοίη ἂν αὐτὴν, ὅτι οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, ἕως ἔτεκε Μ υἱὸν αὐτῆς Μ πρωτότοκον. τὸ, ἕως, ἐπαινεθῆναι εἴρηκεν, ἵνα μὴ ὑπόνοιάν τις, ὅτι μετὰ ταῦτα αὐτὴν ἔγνω, ἀλλ ἵνα μάθῃς, ὅτι πρὸ τ ὠδίνων πάντως ἀνέπαφος ἦν ἡ παρθένος. πόθεν οὖν ἔνεκεν, φησὶ, τὸ, ἕως, πρόσκειται; ὅτι ἔθος τῇ γραφῇ πολλάκις τοῦτο ποιεῖν, ἐπὶ τὴν ῥῆσιν ταύτην μὴ ὅτι διωρισμένον ὑπόνοιαν χρόνου· οἷον, ὅτι οὐκ ἀνέστρεψε πρὸς Μ Νῶε ὁ κόραξ, ἕως ἐξηράνθη ἡ γῆ. Γεν. η ζ. Ψαλ. ρθ. α. κατοίγε οὐδὲ μετὰ ταῦτα ἀνέστρεψε. λέγει γὰρ ἐν τοῖς ψαλμοῖς· Εἶπεν ὁ Κύριος τ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τ ποδῶν σου· καὶ ὁ Παῦλος δέ φησι· Δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ ἂν θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς αὐτ ὑποκάτω τ ποδῶν αὐτ. ἀλλ' οὔτε ἐκεῖ τὸ, ἕως, ὅτι τὰ τοῦτα τὸ μέχρις, χρόνων εἰσὶν ὅροι. ἐπεὶ πῶς ἔσται Δ αν. ζ. λα. ὁ προφητικὸς ἐκεῖνο ὁ λέγει· Η ἐξουσία αὐτ ἐξουσία αἰώνιος, καὶ ἡ βασιλεία αὐτ βασιλεία, ἥτις οὐ διαφθαρήσεται, καὶ τῆς βασιλείας αὐτ οὐκ ἔσται τέλος, εἰ γε μέχρι τούτων μέλλει βασιλεύειν; ὅτου δὴ καὶ τὰ τοῦτα ὅ ἕως εἶπε, τὰ περὶ ὠδίνων ἀσφαλιζόμενος· τὰ ἂ μετὰ ταῦτα, σοὶ καταλιπὼν συλλογίζεσθαι. ὃ μὲν γὰρ ἀναγκαῖον ἐᾷ μαθεῖν σε περὶ αὐτῆς, τοῦτο αὐτὸς εἴρηκεν, ὅτι ἀνέπαφος ἐᾷ ἡ παρθένος ἕως τ τόκου· ὃ δὲ οὐκ τὴν εἰρημένην ἀκόλουθόν τε ἐφαίνετο καὶ ὡμολογημένον, τοῦτό σοι λοιπὸν ἀφίησι συμβαλεῖν· οἷον, ὅτι οὐκ ἀνὴρ ἦν τῇ μετὰ ταῦτα τὸν οὕτω θαυμαζόμενον μητέρα, καὶ καινὸν ὠδίνων καὶ ξένων καταξιωθεῖσαν λοχευμάτων, διήκοος ὢν ἐκεῖνος ἐπέμενε γνώσεως λοιπόν. Ματθ. β. α. Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπ' ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τ Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ Μ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ἐντεῦθά τινες τῶν τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν ὑπολαβόμενοι τοῦ ῥητοῦ, φασὶν· ἰδού, φησὶ, καὶ τοῦ Χριστοῦ γενηθέντος, ἀστὴρ ἐφάνη, ὅπερ ἐστὶ σημεῖον τοῦ τῶν ἀστρολογίαν εἶναι βεβαίαν. Τί οὖν πρὸς ταῦτα ἐροῦμεν; ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀστέρος τῆς λύσεως τὴν ἀρχὴν ποιησώμεθα. οὐδὲ γὰρ τῶν πολλῶν Εκ τῆς ὁμιλ. ε. εἰς τὸ κτ Ματθ. ευαγ. ἐστὶν ὁ ἀστὴρ οὗτος, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἀστὴρ ἐστὶν, ἀλλὰ δυνάμις τις ἀοράτως εἰς τοῦτον σχηματισθεῖσα τὸν ὄψιν. δῆλον δὲ τοῦτο, ὅτι πρῶτον μὲν καὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἀστέρας ἐξ ἀνατολῶν ὁρῶμεν ὁπὶ δύσιν χωροῦντας· οὗτος δὲ ἀπὸ ἀρκτου εἰς μεσημβρίαν ἐφέρετο. ὅτε γὰρ ἡ Παλαιστίνη πρὸς τὴν Περσίδα κεῖται. δεύτερον δέ, ὅτι οὐκ ἐν νυκτὶ ἐφαίνετο, ἀλλ' ἐν ἡμέρᾳ μέσῃ, ἡλίου λάμποντος. τέλος, ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι καὶ κρύπτεσθαι. ἕως μὲν γὰρ τῆς Παλαιστίνης ἐφαίνετο χαλεπαγωγῶν αὐτὸν μάγους· ὅπου δὲ ἐπέβησαν τῶν Ἱεροσολύμων, ἐκρύφθη ἑαυτόν. εἶτα πάλιν δείκνυσιν ἑαυτόν, μὴ δὲ ἀξιοῦν αὐτὸν ἐκ τοῦ Ἡρῴδου· ὅπερ οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀστέρας, ἀλλὰ δυναμέως τινος λογικωτάτης. τέταρτον, ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς δείξεως. κάτω γὰρ καταβὰς Μ τόποι ἐδείκνυ. ἀδυνάτου γὰρ ὄντος αὐτῷ μηδέποτε τοῦτο ποιεῖν, ὅπου ἄπειρον τὸ ὕψος, καὶ οὐκ ἤρκει ὕστερον ἐκεῖνον τόπον χαρακτηρίσας τοῖς βουλομένοις ἰδεῖν. ὁρᾷς δὲ ὅσων δείκνυται οὐ τοῦ πολλῶν ἐστὶν ὢν οὗτος ὁ ἀστήρ; οὐδὲ κατὰ τὴν ἀναλυθίαν τῆς ἔξω γνωρίσεως δείκνυσιν ἑαυτόν; ἐκ τίνος ἔνεκεν ἐφαίνη, φησὶν; ὡς καθικέσθαι τῆς Ἰουδαίων ἀναιδείας. ὅπου γὰρ τοῦ προφητοῦ ζωοχῶς ἀκούοντες λεγόντων πρὸς τῆς αὐτῆς προφητείας οὐ σφόδρα προσεῖχον, ἐποίησε καὶ βαρβάρους ἐλθεῖν ἀπὸ γῆς μακρᾶς, Μ περὶ αὐτοῖς τοῖς Ἰουδαίοις βασιλέα γενησομένου τούτου, ἐκ δὲ Περσικῆς φωνῆς μανθάνοιεν, ἃ οὐκ ἐβούλοντο μαθεῖν παρὰ τοῦ προφητοῦ· ἵνα, ἂν μὲ ἀγνωμονῶσι, μείζω ἔχωσι τὸ πεί-

θεσθαι

θαθαι τοῦ φασιν, ἀλλ' ὑ φιλονεικῶσιν, ἀπεστερημένοι λοιπὸν ὧσι πάσης ἀπολογίας. ἐλκύει ὑ τὸν μάγους δι' ἀστέρος ὁ Θεός, ἵνα τῶν ζωοπηγῶν αὐτὸν καλῶν, ⁊ δείκνυσιν ἀστρον μέγα ⁊ ὑπερλαμπρόν, ὥστε ⁊ τῶ μεγέθη ⁊ τῆ καλλει τῆς ὄψεως αὐτὸν ἐκπλῆξαι, ⁊ τῶ ξένω τῆς πορείας. ἐπεὶ οὖν ἤγαγε ⁊ ἐξεφοβοποίησε ⁊ τοὺς τῶν φαντῶν ἔσησεν, οὐκέτι δι' ἀστέρος, ἀλλὰ δι' ἀγγέλου λοιπὸν αὐτοῖς προλέγεται. ⁊ τοῦτος μὲν δι' ἀστέρος ⁊ δι' ἀγγέλου, ἡμᾶς ὑ δι' αὐτῶ τῶ μονογενοῦς τὰ ὑψηλὰ ⁊ ἀπόρρητα ⁊ Ⓦ νοῶ ἡμῶν ἐπαναβαίνοντα μαθὴν κατηξίωσεν.

Ἐννοοῦντες τοίνυν τῆς τοσαύτης συγκαταβάσεως τὸ μέγεθος, ἀξίως ἀποδῶμεν αὐτῶ καὶ τῶν τιμῶν καὶ τῶν ἀμοιβῶν. Θεῶ ὑ ἀμοιβὴ πρὸς ἡμᾶς οὐδεμία γένοιτ' ἄν, ἀλλ' ἡ μόνον ἡ σωτηρία ἡμῶν καὶ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, καὶ ἡ πρὸς τὸν ἀρετὴν ὑπερβολή, καὶ ἡ πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἡμετέροις πρόνοια. ⁊ γὰρ οὐδὲν οὕτω γνώρισμα καὶ χαρακτὴρ γένοιτ' ἂν τῆ πίστεως καὶ Ⓦ Χριστὸν φιλοῦντος, ὡς τὸ τῶν ἀδελφῶν κήδεσθαι, καὶ τὸ τῆς σωτηρίας ὑπερβάλλεσθαι τῆς ἐκείνων· ἐπεὶ καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῶ ἤρεσεν, ἀλλὰ τοῖς πολλοῖς. οὕτω καὶ ὁ Παῦλός φησιν· Οὐ ζητῶ τὸ ἐμαυτῶ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. a. Kor. 1 λγ.

Ταῦτ' οὖν εἰδότες, ἀγαπητοί, Ⓦ ἑαυτῶν βίον ῥυθμίζωμεν, ⁊ πολλὴν τὴν φροντίδα τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ποιώμεθα, ⁊ τὴν ἐνότητα τὴν πρὸς ἀλλήλους διατηρῶμεν. Εἰς τοῦτο γὰρ ἡμᾶς ἡ θυσία συνάγει ἡ φοβερὰ ἐκείνη ⁊ φρικώδης, κελεύουσα ἡμᾶς μὴ ὁμονοίας αὐτῆ μάλιστα προσήνεγκεν ⁊ θερμῆς ἀγάπης, ⁊ ἀεὶ δὲ γνωρίμους ἐστεφθῆναι, οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἵστασθαι Ⓦ οὐρανίου. Ὅπου γὰρ τὸ πτῶμα, φησιν, ἐκεῖ ⁊ Ⓐ οἱ ἀετοί· πτῶμα καλῶν τὸ σῶμα διὰ Ⓦ θάνατον. Εἰ μὴ γὰρ ἐκεῖνος ἔπεσεν, ἡμεῖς οὐκ ἂν ἀνέστημεν. ἀετὸν ὑ καλῶ, δείκνυς, ὅτι ⁊ ὑψηλὸν εἶ δεῖ Ⓦ προσιόντα τῶ σώματι τούτω, ⁊ μηδὲν πρὸς τὸν γῆν κοινὸν ἔχειν, μηδὲ κάτω σύρεσθαι ⁊ ἕρπειν, ἀλλ' ἄνω πέτεσθαι διὰ παντὸς, ⁊ πρὸς τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἐνορᾶν, ⁊ ὀξυδερκὲς ὄμμα τῆς διανοίας ἔχειν. ἀετῶν γὰρ, οὐ κολοιῶν αὕτη ἡ τράπεζα. οὗτοι καὶ τότε ἀπωτήσουν) οὐκ τῶν οὐρανῶν καταβαίνοντι Ⓦ νῶ ἀξίως ἀπολαύοντες, ὥσπερ Ⓐ δυσαξίως (καὶ ἔχασι πεῖσον). Εἰ γὰρ βασιλέα τις οὐκ ἂν ἁπλῶς δέξοιτο, τί λέγω βασιλέα; ἱματίου μὲν οὖν βασιλικοῦ οὐκ ἄν τις ἁπλῶς ἅψαιτο χερσὶν ἀκαθάρτοις, καὶ ἐὰν ἔρημίας ᾖ, καὶ μόνος ᾖ, καὶ μηδεὶς ὁ πρόῤῥω· καίτοιγε οὐδέν ἐστιν ἕτερον τὸ ἱμάτιον, ἢ σκωλήκων ῥήματα ⁊ σητῶν· Εἰ ὑ τὸν βαφὴν θαυμάζεις, ⁊ αὐτὴν νεκρωθέντος ἰχῶρός ἐστιν αἷμα· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἄν τις ἔλθοι μυρῶδης αὐτὸ καταπολμῆσαι χερσίν. Εἰ δὲ ἀνθρωπίνου ἱματίου οὐκ ἂν τις τολμήσειεν ἁπλῶς ἅψαι, πῶς τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ πάντων Θεοῦ, τὸ ἄμωμον, τὸ καθαρὸν, τὸ τῆ θείᾳ ἐκείνη φύσει ὁμιλῆσαν, δι' οὗ ἐσμεν ⁊ ζῶμεν, δι' οὗ πύλαι θανάτου κατεκλάσθησαν, ⁊ οὐρανοῦ ἀψῖδες ἀνεῴχθησαν, τοῦτο μὴ τοσαύτης ὕβρεως ληψόμεθα; μὴ, δέσποτα καλῶ, μὴ κατασφάξωμεν ἑαυτοὺς δεύτερον αἱμοπαθείας, ἀλλὰ μὴ φείσης ⁊ καθαρότητος ἁπάσης αὐτῶ προσιώμεν, ἵνα μὴ χαλεπωτέραν ὑποστείνωμεν βασανείαν. Ὅ- Ex τῆς αὐτῆς.
σῳ γὰρ δι' ὧμεν εὐεργετημένοι μεγάλα, τοσούτῳ μᾶλλον κολαζόμεθα μείζονες, ὅταν ἀναξιοι τῆς εὐεργεσίας φανῶμεν. ⁊ γὰρ τοῦτο δὴ τὸ σῶμα ⁊ ὑπὲρ φάτνης κείμενον ἠδέσθησαν Μάγοι, ⁊ ἄνδρες ἀσεβεῖς ⁊ βάρβαροι τὴν πατρίδα ⁊ τὴν οἰκίαν ἀφέντες, ⁊ ὁδὸν ἐστείλαντο μακρὰν, ⁊ ἐλθόντες μετὰ φόβου ⁊ θάμβους πολλοῦ προσεκύνησαν. μιμησώμεθα τοίνυν καὶ τοὺς βαρβάρους ἡμεῖς Ⓐ τῶν οὐρανῶν πολίται. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ⁊ ὑπὲρ φάτνης ἰδόντες ⁊ ἐν καλύβῃ, ⁊ οὐδὲν τοιοῦτον ἰδόντες, οἷ σὺ νῦν, μετὰ πολλῆς τῆς φείσης προσήεσαν· σὺ ὑ δὲν ἐν φάτνῃ ἐρᾶς, ἀλλ' ἐν θυσιαστηρίῳ, οὐ γυναῖκα κατέχουσαν, ἀλλ' ἱερέα προεστῶτα, ⁊ πνεῦμα μετὰ πολλῆς τῆς ἀσφαλείας τοῖς προκειμένοις ἐφιπτάμενον. οὐχ ἁπλῶς αὐτὸ τοῦτο δὲ σῶμα ὁρᾶς, ὥσπερ ἐκεῖνοι, ἀλλ' οἶδα αὐτὸ ⁊ τὴν δύναμιν ⁊ τὴν οἰκονομίαν ἅπασαν, ⁊ οὐδὲν ἀγνοῆς τῶν δι' αὐτὸ τελεσθέντων, μετὰ ἀκριβείας μυσταγωγηθεὶς ἅ-

πθμπα ἀμιασήσωμθμ τοίνιω ἑαυτοῦ ϗ φείξωμθμ, ϗ πολλῷ τῶν βαρβαρων σκείνων πλείονα ὀπισθιεξώμθα τιω θλάβειαν· ἵνα μὴ ἁπλῶς, μηδὲ ὡς ἔτυχε προσπελθόντες, πῦρ ὀπὶ τιὸ ἑαυτῶν σωρθύσωμθμ κεφαλιώ. ζῶπα ὃ λέγω, οὐχ ἵνα μὴ προσίωμθμ, ἀλλ' ἵνα μὴ ἁπλῶς προσίωμθμ. ὥσπερ γὰρ ὃ ὡς ἔτυχε προσπέναι, κίνδιωος· οὕτω ὃ μὴ κοπωσῆι τῆς μωσικῆς δύπνων σκείνων, λιμὸς ϗ θάνατος. αὕτη γὰρ ἡ τράπεζα, τῆς ψυχῆς ἡμθμ τὰ νεύρα, τῆς ἀμαρίας ὁ ζωόδοτος, τῆς πρρησίας ἡ ἐπανόθωσις, ἡ ἐλπίς, ἡ σωτηρία, ὃ φῶς, ἡ ζωή. μὴ ζῶντες ἀπελθόντες σκῆ τῆς θυσίας, σὺ πρρησίᾳ πολλῇ τῆς ἱερῶν ἐπιβησόμθα προθύρων, ὥσπερ πσὶν ὅπλοις χρυσοῖς πεφραγμένοι πανόπλει. ϗ τί λέγω ζῶ μέλλοντα; σὺ ζῶθα γὰρ σοι τιὸ χλῶ οὐρανὸν ποιῆ τυπὶ ὃ μυσήριον. ἀναπέπασον χρω τῆ οὐρανοῦ ζῶ πύλας, ϗ σκάνυφον, μᾶλλον ὃ οὐχὶ τῆ οὐρανοῦ, ἀλλὰ τῆ οὐρανοῦ τῆς οὐρανῶν, ϗ τότε ὄψῃ ὃ ἐπιπθμθμον. ὃ γὰρ πανόπτων σκῆ ἱματιώτερον, τοῦτό σοι ὀπὶ τῆς γῆς δείξω κείμθμον. ὥσπερ γὰρ σὺ τοῖς βασιλείοις ὃ πανόπτων σπμνότερον, οὐ τοῖχοι, σὸκ ὄροφος χρυσῆς, ἀλλὰ τὸ βασιλικὸν σῶμα τὸ κατθμθμον ὀπὶ τῆ θρόνου· οὕτω ϗ σὺ τοῖς οὐρθμοῖς τὸ τῆ βασιλέως σῶμα. ἀλλὰ τοῦτό σοι ἔξεστιν ὀπὶ γῆς ἰδεῖν. οὐ γὰρ ἀγγέλους, οὐδὲ ἀρχαγγέλους, οὐδὲ οὐρανοὺς ϗ οὐρανοὺς οὐρανῶν, ἀλλ' αὐτὸν τοῦτον σοι δικύομι διασοτῆν. εἰ δὲς πῶς τὸ πανόπτων ἱματιώτερον ὁρᾷς ὀπὶ γῆς; ϗ μὴ χ ὁρᾷς μόνον, ἀλλὰ ϗ ἅπτῃ; ϗ μὴ χ ἅπτῃ μόνον, ἀλλὰ ϗ ἐσθίεις, ϗ λαβῶν οἰκαδε ἀναχωρῆς; ἀπόσμηχε τοίνιω τιὸ ψυχλιό, πθδασκθάζε τιὸ σχάνιοιαν προῆ τιὸ τούτων ἐπανορθχλιό τῆ μυσηείων. ϗ γὰρ εἰ παιδίον βασιλικὸν μὴ τῆ κόσμου ϗ τῆς ἀλυργίδος ϗ τῆ διαδήματος ἐνεχθείαθης φέρειν, πανόπλα δὲ ἐρρίψας ζῶ σὺ τῇ γῇ· νιιὶ ὃ οὐ παιδίον δὲ θεσπου βασιλικόν, ἀλλ' αὐτὸν Ⓜ μονογλῶ λεμβάνων τῆ Θεοῦ παῖδα, οὐ φείσῃς, εἰπέ μοι, ϗ πανόπλα Ⓜ τῆ βιωτικῆ σκθάλλεις ἔρωτα, ϗ τῷ κόσμῳ κανγωπίζῃ μόνον σκείνῳ, ἀλλ' ἐπ προῆς τιὸ χλῶ ὁρᾷς, ϗ χρημάτων ἐρᾷς, ϗ προῆς χρυσὸν ἐπλούσας; ϗ τίνα δὲ χρίνς συγχνώμιν; ποίαν ἀπολογίαν; σὸκ οἶθα πῶς ἅπασαι τ βιωτικιὸ πολυτέλειαν ἀποστρέφεταί σε ὁ δεσπότης; οὐ σχὰ τῆτο σὺ φάτνῃ ἐτέθη τιθεὶς, σὲ μητέρα ἔλαβεν βύτελῆ; οὐ σχὰ τῆτο σκείνῳ ᾧ προῆς καπηλείαν βλέπανπ ἔλεγθμ· Ο ὃ γός τῆ δεσπου σὸκ ἔχῃ πού τιὸ κεφαλιὸ κλίνῃ; πὶ δαὶ Ⓜ μαθηταί; οὐ Ⓜ αὐτὸν διετήσω νόμον εἰς ζᾶς τῶν πενήτων οἰκίας καταχόμθμοι; σὲ ὁ μὲ προῆς βυρσέα, ὁ ὃ προῆς σκηνορράφον κατέλυον; οὐ γὰρ οἰκίας προῆφθμίαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἁρπαζὰ ἐπιζήτων. τούτις τοίνιω ϗ ἡμῆς ζηλώσωμθμ, ζὰ μὴ κάλλη τῶν χιόνων σὲ τῶν μυρμάρων περιπέχοντες, ζητοῦντες ὃ ζᾶς δύο μονάς, ϗ πανόπτα τὸν τὸν ζῶθα πατήσωμθμ μὴ τῆς τῶν χρημάτων ἐπιθυμίας, ϗ ὑμνῶν λόγωιμθμ φόρτμα. δὺ γὰρ νήφωμθμ, οὐδὲ ὁ κόσμος ἡμῶν τοῦτ' ἄξιος, μήτιγε σοὶ σὲ προῆπατοι. διὸ, περικθμθμ, τιὸ ψυχλιὸ τιὸ ἑαυτῶν κανγωπίζωμθμ, ἵν' ϗ λαβόντες ἀπελθυσόμθα, ἵνα ϗ τῶν αἰωνίων ὀπιτυχωμθμ σκηνῶν, χαρίτι ϗ φιλαν θρωπία τῆ Κυρίου ἡμῶν Ιησῆ Χριστῆ, δι' οὗ ϗ μθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νιῶ ϗ ἀεὶ, ϗ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν

Ματθ. η. η.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ϗ κάλλους.

Οἱ γυναῖκας ἄγεσθαι μέλλοντες, οὐ πρὸς τῷ Παύλῳ περὶ γάμων κειμένους διαγινωσκέτωσαν τοὺς τότε νόμους, καὶ εἰδέναι μανθανέτωσαν τί δεῖ ποιῆσαι, ὅταν ποινικὰ ϗ λοίδορος, ϗ μανίας γέμουσα, ϗ ὁποιωνοῦν ἄλλων τοιούτων ἔχουσα τύχῃ γυνή. μὴ τοίνυν ἴδῃς ὅτι σοι δίδωσιν ἐξουσίαν ἐν τούτων τῶν ἐλαττωμάτων εὑρεῖν πρόφασιν ἐκβάλλειν αὐτὴν σκεύους, εἰσάγειν ἑτέραν, ὡς πάντως ἀπηλλαγμένος κινδύνου ταύτης· μὴ γὰρ τοῦτο μόνον μὴ ὀπτήσῃς, κελεύει γὰρ πολλὴν πορείας πρόφασιν καὶ ἄλλα ἐλαττώματα ἔχουσι φέρειν, οὕτως ἀσφάλισον σεαυτόν, ὡς μέλλων ἅπασαν φέρειν αὐτῆς τὴν ποινείαν. Εἰ δὲ βαρὺ τοῦτο καὶ φορτικόν, πάντα ποίει ϗ πρᾶγματεύου, ὥστε χρηστὸν καὶ ὑπήκοον καὶ πειθήνιον γυναῖκα λαβεῖν. Εἰ γὰρ οἰκίας ὠνεῖσθαι μέλλοντες καὶ οἰκέτας, πολλὴν ποιούμεθα τὴν ἐπιμέλειαν, ἵνα μὴ πονηροὺς καὶ νοσώδεις ἀγοράσωμεν, ἵνα μὴ τὴν κατασκευὴν, μὴ δὲ καὶ τὸ τοῦ σώματος ἕξιν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς προαίρεσιν· πολλῷ μᾶλλον γυναῖκας ἀγαθὰς μέλλοντες πρίασθαι τοσαύτην καὶ πολλὰ πλείονα ἐπιδείκνυσθαι χρὴ. οἰκίαν μὲν γὰρ φαύλην οὖσαν ἀποδόσθαι πάλιν ἔξεστι, καὶ οἰκέτην σαπρὸν φανέντα ἀποδοῦναι τῷ πεπρακότι πάλιν ἐνί· γυναῖκα δὲ ἅπαξ ἁρμοσθεῖσαν ἀποδοῦναι τοῖς δεδωκόσι πάλιν οὐκ ἔνι. δεινὸν οὖν πενιχροτέραν λαβεῖν γυναῖκα, ἀφνὸν εὐπορωτέραν. ὁ μὲν γὰρ εἰς τὴν οὐσίαν ἔβλαψε, ὁ δὲ εἰς αὐθαδίαν ϗ ἀνελευθερίαν ἄνδρα. ϗ πολλοὶ τῶν πόρναις προσεχόντων, οὐκ αἰώνιον καὶ ἀθάνατον μόνον ἐκβαλεῖν ἐπέστησαν, ἀλλὰ ϗ σώματα καὶ ψυχὰς καὶ κακῶς ἀπώλεσαν, προδιεργίας ἐπιμελούμενοι τοῦ τῶν πορνευομένων γυναικῶν. Φιλονεικήσασα γὰρ ἐκείνη τῷ αὐτῷ ἔρωτι προσδῆσαι τέλεον ἄνδρα ταύταις προσέχοντα, μαγγανείας ἐκίνησαν, ϗ φίλτρα κατεσκεύασαν, ϗ πολλὰς ἠπάτησαν ἐρᾶσθαι· εἶτα οὕτως ἄνδρα εἰς ἀρρωστίαν ἐμβαλοῦσαι χαλεπωτάτην, ϗ φθορᾷ παραδοῦσαι, ϗ τηκεδόνι μακρᾷ, ϗ μυρίοις προβαλοῦσαι κακοῖς ἀπολυσάσης τῆς προύσης ζωῆς. Εἰ τοίνυν μὴ φοβῇ τὴν γέενναν, ἀλλ' ἔλεησον, κἂν τῆς ἠπατημένης αὐτῶν φοβήθητι. ὅταν γὰρ σαυτὸν ἀφῇ τῆς ἀσελγείας ταύτης ἔρημον ποιήσῃς τῆς τοῦ Θεοῦ συμμαχίας, ϗ γυμνώσῃς σαυτὸν τῆς ἄνωθεν βοηθείας, λαβοῦσά σε μετ' ἀδείας ἡ πόρνη, ϗ σὺν αὐτῇ καλέσασα δαίμονας, ϗ τὰ πέταλα γράψασα, ϗ τὰς ἐπιβουλὰς ἐργασαμένη, μετὰ πολλῆς τῆς εὐκολίας ἀπελεύσεται σὸν τὸ σωτηρίας, ὀνειδός σε καὶ γέλωτα τῆς τότε πόλεως οἰκετῶν καὶ πάντων καταστήσασα. Εἰ τοίνυν βούλει ψυχαγωγεῖσθαι, μὴ εἰς θέατρα βάδιζε, ἀλλ' εἰς προσευχάς, ὅπου προσρέουσι ποταμοὶ ϗ λίμναι. καταμάνθανε κήπους, ἄκουε τερπίγων ἀηδόνων, ὑπηχείαζε σηκοὺς μυρτύρων, ἵνα σώματος ὑγίειαν ϗ ψυχῆς ὠφέλειαν, ϗ βλάβος οὐδέν. ἔχεις γυναῖκα; ἔχεις παιδία; τί ταύτης τὴν ἡδονὴν ἴσον; ἔχεις οἰκίαν; ἔχεις φίλους; ταῦτα πολὺ τερπνά, μετὰ τῆς σωφροσύνης ϗ τὸ κέρδος πλέοντα. τί γὰρ παίδων γλυκύτερον, εἰπέ μοι; τί δὲ γυναικὸς σωφρονούσης βουλομένου; λέγονται γοῦν βαρβάροις ποτὲ εἰπεῖν ῥῆμα φιλοσοφίας γέμον. περὶ γὰρ τῶν θεάτρων τούτων ἀκούσαντες τῶν ἀνόμων, καὶ τὸ ἀκόλαστον τέρψεως, Ρωμαῖοί, φασὶν, ὡς οὐκ ἔχοντες παιδία καὶ γυναῖκας, οὕτω τοιαύτας ἐπτοήσαν ἡδονάς. ὅταν οὖν ἴδῃς γυναῖκα βύμορφον, λάμποντα ἔχουσαν ὀφθαλμὸν, φαιδρὸν στίλβουσαν ἀπὸ τῆς ὄψεως, ἀμή χιόνα τινὰ ὥραν ὑπὸ τῆς ὄψεως φέρουσαν, φλέγουσαν σου τὸν λογισμὸν, καὶ τὸν ὑπηνιώδη αὔξουσαν· ἐννόησον ὀλίγῃ τὸ θαυμαζόμενον, ὅτι σποδὸς τὸ σκεῦος, ϗ παύσεται λυπήσασα ἡ ψυχή. ἀνακάλυφον αὐτῆς τὸ δέρμα τῆς ὄψεως, ϗ τότε πᾶς ὁ πλοῦτος τῆς βυμορφίας τὸ βυτέλειον. μὴ σῆς μέλῃ τῆς ὑπερφανείας, ἀλλ' ἐνδοτέρω βλέψον τῷ λογισμῷ, ϗ ὑδὲν ἕτερον εὑρήσεις, ἀλλ' ἢ ὀστᾶ ϗ νεῦρα ϗ φλέβας. ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ ταῦτα; λογισαί μοι ταύτην ἀλοιφομένην, γηροσχοῦσαν, ἀῤῥωστοῦσαν, ὑφιζανούσας ὀφθαλμοὺς, ϗ κοιλαινομένας πλευρὰς, ἄπαν καταῤῥέον τὸ αὖθος σκῦλον. ἐννόησον,

Exc. τοῦ ἁγ. Πατρὸς περὶ ἀνδρὸς γυναῖκας

Exc. τοῦ αὐτοῦ

τί θαυμάζεις, καὶ αἰσχύνηπί σε τὴν κρίσιν. πηλὸν θαυμάζῃς καὶ σποδόν, καὶ κόπις σε σκηνεῖ
Ἐκ τῆ̃ς β' λόγ. εἰς Θεόδωρον ἔκπτω. τέφρα. Ἡ γὰρ τῦ βλεπομένου κάλλους σύστασις, σαρξίν ἐστιν, ἢ φλέγμα, καὶ ῥεῦμα, καὶ αἷμα, καὶ ἐμφῆς μασηθείσης χυλός. τούτοις γὰρ καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ πτέρναι, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἀρδεται· καὶ μὴ καθ' ἑκάστω νόμιζε δέξηται τὴν ἀργολείαν σκεύεσιν, ἀπὸ τῆς γαστρὸς καὶ τῦ ἤπατος αἱμοῦσαν, τῦ δέρματος δὲ τὸ περιέχον ὑφιζάντος, τὴν τε ὀφθαλμῶν χειλαινομένων, βύθιος ἄπασα ἀφίπται ἡ τῆς ὄψεως ὥρα. ὥστε ἂν συνοπτὴς τῶν καλῶν εἴδου ἀπόκειται τῶν ὀφθαλμῶν, τῆ̃ς τῆς βύθειας ῥιπός, τῆ̃ς τῦ σώματος καὶ τῶν πτέρναι, σαρξίν ἕτερον ἢ τάφον κεχηνιαῖον εἶ φήσεις τῦ σώματος τὴν βυμορφίαν· τοσαύτης εἴδου ἀκαθαρσίας ἔστι μεστά. Εἶτα ῥάκος μὲν ἰδὼν ἔχον τι τοιῦτον, οἷ̃ ἢ φλέγμα, ἢ σίελον, σαρξὶ πόκροις φαῦσαν τοῖς δακτύλοις σύμπηξεις, ἀλλ' σαρξὶ ἰδίᾳ ἀνέχῃ· πρὸς τῆ̃ καὶ ταμεῖα τούτων καὶ ταῖς ἀποθήκαις ἐπέπεσας; Ὁ τοίνυν φιλοσώματος καὶ πρὸς κόρον ἐπτοημένος βύμορφον, εἰ βούλεσθε μαθεῖν τῶ̃ λόγῳ τὸ εἰδικὸν τῆς βύσιας, δι' αὐτῆς ὠτὸ τῆς ὄψεως εἴσεται. καὶ γὰρ πολλαὶ τῆς ἐρωμένης ὁμιλίαι, πολλάκις ἢ καὶ λαμπρότεραι ἀποθλιοῦσαι, μᾶ̃λλον καὶ δυστέρεσι ἡμέρεσι δυσωδίαν πτέρνης καὶ ἰχῶρα, καὶ σπυρίδνα σκωλήκων. συνόπσον τοίνυν οἷ̃ κάλλος φιλῆς, ὦ̃ θερπε, καὶ πρὸς ποίᾳ βυμορφίᾳ ἐπέπεσας. τίς γὰρ ἀρετὴ ὀφθαλμῶν; ἆρα τὸ ὑγρεῖς εἶ καὶ βυτρόφοις καὶ τροχγύλοις, καὶ κυάμοις· ἢ τὸ ὀξῆς καὶ διεσκοπικοῖς; καὶ τίς ἀρετὴ λύχνε; τὸ λαμπρὸν φαίνειν καὶ πᾶσαν καταυγάζειν τὴν οἰκίαν, ἢ τὸ καλῶς πεπλᾶσθαι; οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς ἐμπλάσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆ̃ς ἔξωθεν καὶ τῆς κοσμιότητος τὸ κάλλος χαρακτηρίζεται. Διὰ γὰρ τῦτο ⓜ ἀκολάστως εἰς γυναῖκα ὁρῶντα σκόλοπα ὁ Χριστὸς, ἵνα τὸ πλεῖστον ἡμᾶς ἀποσμάξῃ πόνε. οὐ γὰρ τοσῦτος πόνος τὸ μὴ ὁρᾶν γυναῖκας ὡραίας, ὅσος ὁρῶντας κατασχεῖν. ὁ μὲν γὰρ μὴ ἰδὼν τὴν βύμορφον ἄνθρ, καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἐξ αὐτῆς σύνεδεν καθαρός· ὁ δ' ἐπιθυμήσας ἰδεῖν, καὶ τελέσας καὶ καταδραμὼν ⓜ λογισμοῖ, καὶ μολυνάμενος αὐτοῖ μυελαίοις, τότε τὴν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας σκιρτᾶλλε κηλῖδα, ἐὰν σκιρτᾶλλῃ ἀρᾶ. ὅταν δὲ ὁ πόνος ἐκείνοις τοῖς ἀκολάστοις ἔλαττον ᾖ, καὶ τὸ κέρδος μᾶλλον, τί σπουδάζομεν εἰς τὸ πέλαγος τῶν μυελῶν ἐκείνων κακῶν ἐμπεσεῖν; ὅταν δὲ ἴδῃς γυναῖκα κοσμῦσαν, καὶ πάθῃς τι πρὸς αὐτὴν, μηκέτι ἴδῃς, καὶ ἀπαλλάγῃς. καὶ πῶς δυνήσομαι μηκέτι ἰδεῖν σύσπασον τῆς ἐπιθυμίας ἑλκόμενος, φησὶν; ἀν' ἐννοήσῃς, ὅτι σαρξίν ἕτερόν ἐστι τὸ ὁρώμενον, ἢ φλέγμα, ἢ αἷμα, ἢ ἐμφῆς μασησπτύας χυλός. ἀλλὰ φαιδρὸν τὸ κάλλος τῆς ὄψεως, φησίν. ἀλλ' σαρξὶν τῶν αὐλείων τῶν ὀπτὶ τῆς γῆς φαιδρότερον, ἀλλὰ καὶ ταῦτα σήπεται καὶ μιαίνεται. μὴ τοίνυν μηδὲ σταῦθα τῷ αὐτῷ πρόσεχε, ἀλλ' ἐνδοτέρω διάβηθι τῇ διανοίᾳ, καὶ τὸ δέρμα τὸ καλὸν σκάψον περιελὼν τῷ λογισμῷ, περιεργάζου τὰ σπὸ τῦτο κείμενα. ἐπεὶ καὶ τὸ τῶν ὑδεριώντων σῶμα, ἀποστίλβει λαμπρὸν, καὶ σαρξὶν ἡ ἐπιφάνεια φαῦλον ἔχει, ἀλλὰ τῇ συνοίᾳ τῦ ἐνδον ἀποκειμένου χυμοῦ πλησθέντες φιλῆσαι σοῦ τοιῦτος οὐ δυνάμεθα. Ὅταν δὲ αὐτὴν
Ἐκ τῆ̃ς γ' λόγ. τῆ̃ς εἰς τὸ, Γυνὴ δίδεται ὁμιλ. σκάψῃς βούλησαι γυναῖκα, ἢ ἡ γυνὴ ⓜ ἄνδρα ἀφῆναι, ταύτης αἰσθανέσθω τῆς ῥήσεως, καὶ ⓜ Παῦλον νομιζέτω πρᾶξαι, καὶ καταδιώκειν αὐτὴν, βοᾶται καὶ λέγοντα· Γυνὴ δίδεται νόμῳ, ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. Τοῦτο γοῦν δηλῶν, ὑ προσέθηκεν, ὅτι ἐὰν
α Κορ. ζ. λθ. Ἐκ τῦ αὐτῦ. τελευτήσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐλευθέρα ἐστὶν, ἀλλ', ἐὰν μὴ χοιμηθῇ, μοιονυχὶ παραμυθούμενος τὴν σὺ χρείαν, καὶ πείθων μένειν ὅτι τῷ προφήτῃ, καὶ μὴ δύσεσθαι εἰσαγαγεῖν νυμφίον. σὺκ ἐτελεύτησέ σῦ, φησὶν, ὁ ἀνὴρ, ἀλλὰ καθεύδει. πῶς δὲ ⓜ καθεύδοντα σὺκ ἀναμένῃς; ἐλευθέραν δὲ αὐτὴν μᾶλλον τῆς τῦ ἀνδρὸς τελευτῆς γενομένην λέγων, ἔ-
Ἐκ τῦ αὐτῦ. δειξεν ὅτι πρὸ τούτου δούλη ἦν τῶ ζῶντος ἐκείνου. Δούλη δὲ ἐσα καὶ ὑποκειμένη τῷ νόμῳ, καὶ μοιχείας βιβλίον ἀποστασίου λάβῃ, καὶ τὰ σὺν σοὶ σὺν ἐξωθεν κειμένους νόμους τῶ τῆς μοιχείας ἀλίσκεται νόμῳ. οὐ γὰρ δὴ κᾶν τούτους σοι μέλλῃ κεῖσθαι σὺν νόμους ὁ Θεὸς

ὁ

σὺ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἀλλὰ καθ' ὃς αὖθις ἔθηκε. Ἐ ⓐ τῶν ἔξωθεν ὃ νόμοι οὐχ' ἁπλῶς τῦτο πεθείκασιν, ἀλλὰ κὴ αὐτοὶ κολάζυσι τὸ πρᾶγμα, κὴ ἀνδῶς πρὸς ταύτην ἔχρισι τὴν ἁμαρτίαν. ὅθεν γὰρ δὴ ἠλήπαι τῆς Δαλύσεως ἡ πρόφασις, τῇ ζημίᾳ τῆς οὐσίας κολάζοισι, γυμνοὶ κὴ χρημάτων ἔρημον ἐκβάλλοντες. λέγεταί τις τῶν ἔξωθεν φιλοσόφων, μοιχεὸν ἔχων γυναῖκα κὴ φλύαρον κὴ πρᾶον, πρὸς δὴ ἐρωτῶντας, τίνος ἕνεκεν τοιαύτην ἔχων διάκειται, εἰπεῖν, Ὡς γυμνάσιον κὴ παλαίστραν ὑπὲρ τῆς οἰκίας. ἴσομαι γὰρ τοῖς λοιποῖς πραοτέρος, φησίν, ἐν ταύτῃ παιδευόμενος καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν. ὁ μὲν οὖν φιλόσοφος λέγει Δαὶ τῦτο ποιεῖν ἔχων γυναῖκα μὴ ἐκβαλεῖν· ἐγὼ δὲ Δαὶ τῦτο ἀγαπᾶσθαι αὐτὸν αὐτὴν λέγοιμι. ὅταν οὖν Ἕλληνες ἡμῖν ὦσι φιλοσοφώτεροι, ποίαν ἕξομεν ἀπολογίαν, ταύτην ὑφείζοντες, δι' ἣν κὴ σὺ γελωτοποιὸς ὁ Θεὸς ἀφῆναι ἐκέλευσε; Ποῖος δὲ λόγος τοιαύτην αἰχμὴν ἀφαιρήσεται δυνήσεται, ὅταν ὀλολυγαὶ Ἐ κωκυτοὶ κὴ δὴ ξενωποὶ φέρων), κὴ δρόμος ὑπὲρ τὴν οἰκίαν τῶν ταῦτα ἀημονιῶτος, κὴ τῶν γλτόνων, κὴ τῶν πρώτων, καθάπερ θηείου τινὸς ἐν ἕνδον λυμαινομένου; βέλτιον Δαφῆναι τὴν γλῶ τῶν τὰ τοιαῦτα προνοωῦτι, ἢ ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὴν ὀφθῆναι λοιπόν. Πειθώμεθα δὴ τῷ Θεοῦ νόμῳ, κὴ μήτε τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ἐκβάλλωμεν, μήτε τὰς ὑπὸ ἑτέρων ἐκβληθείσας διεχώμεθα. ποίῳ γὰρ ὄψει πρεσώπῳ ⓦ ἀνδρα τῆς γυναικός; ποίοις ὀφθαλμοῖς δὴ φίλεις δὴ ἐκείνου, δὴ οἰκείας; Εἰ γὰρ τελυτήσαντος ἕνος τὴν γυναῖκα ἕις τὴν ἐκείνου λαβῶν, εἶτα τὴν εἰκόνα μόνην ἀνακειμένην ἰδὼν, ἔπαθέ τι κὴ ἐδυσχέρανεν· ὁ ζῶντα ⓦ ἄνδρα ὁρῶν τῆς αὐτῦ ξυνοικύσης, ποῖον βιῶσε) βίον, πῶς οἴκαδε εἰσελθύσεται, μὴ ποίας γνώμης, μὴ ποίων ὀφθαλμῶν ὄψεται τὴν ἐκείνου γυναῖκα τὴν αὐτῦ; μᾶλλον δὲ οὔτε ἐκείνου, ὅτε αὐτῦ δικαίως ἂν ἕις τὴν τοιαύτην πρασείποι. ἡ γὰρ μοιχαλὶς θεὸν ὅτι γυνή. κὴ γὰρ ταῖς πρὸς ἐκεῖνον ξυνοικίαις ἐπάτησε, καὶ πρὸς σὲ μὴ τῶν πρασηκόντων νόμων ὦκ ἤλθε. πόσης οὖν αἰ εἶεν ἀβελτερίας, πρᾶγμα τοσῦτων γέμον κακῶν εἰς τὴν οἰκίαν εἰσάγειν; μὴ γὰρ ἀπαίνις ὅτι γυναικῶν, ὅτι τοσῦτον ὄλεθρον ἔλκεις ὑπὲρ τῆς σαυτῦ κεφαλῆς; Ἡ γὰρ τῷ πρώτῳ ἀνδρὶ ἀρκεθεῖσα γυνὴ, ἔδειξεν ὅτι οὐδ' αἰ τῦτον εἶλετο τὴν ἀρχὴν, εἰ τῷ πράγματος ἤδει τὸν πεῖρον καλῶς. ἡ δὲ δὐτέραν ἐπισπασαμένη νυμφίον τῇ τῷ πρώτου βύνῃ, τῆς πολλῆς ⓦ κόσμον φιλίας, Ἐ πρὸς τὰ γήινα πράγματα συμπαθείας πκμήλιον ὀξιώσεγκεν οὐ μικρόν. κἀκείνη μὲν, οὔτε ζῶντος τῷ ἀνδρὸς, πρὸς ἕτερον ἦνα ἐπῆλθε· αὕτη δὲ εἰ Ἐ μὴ ἤμυρτεν εἰς ἑτέρους ζῶντος ἐκείνου, ἀλλ' ἐκείνου μᾶλλον πολλοὺς ἑτέρους ἐφιλόνεικε, Καὶ ὅτε ⓦ πρῶτον, οὔτε ⓦ δὐτερον ἔσχεν ἐν τῷ παίσει τῆς οἰκείας σαρκός. ὁ μὲν γὰρ πρῶτος ἐκβέβληται πρὸ τῷ δὐτέρου, ὁ δὐτερος δὲ ὑπ' ἐκείνου· καὶ οὔτε τῷ πρώτῳ μεμνῆσθαι δυνατ' ἂν καλῶς τῷ ἑτέρῳ μετ' ἐκεῖνον πρασέχουσαν, οὔτε τῶν μὴ τῆς πρασηκούσης φιλοσοργίας ἐπιλαθομένην εἰς τὸν ἀπελδόντα τῆς Δαιρέσεως αὐτῆς. Ὥσπερ γὰρ τοῖς πράγμασι τότε μάλιστα ὀπτιμῶμεν εἰώθαμεν, ὅταν πρὸς ὁμοίων πειρασθῶμεν καλῶν· ὅταν δὲ ἐξ ἀρχῆς, κὴ ἀπ' αὐτῆς, ὡς ἂν εἴποι τις, τῆς γραμμῆς, χαλεπῶν Ἐ δυσκόλων ἀθλῶμεν, ταχέως ἀνακρουόμεθα, τῆς πραιρέσεως σφενδυμώσης ἡμῖν· οὕτω δὴ κὴ αἱ ταῖς ἀρέσεις ἐπομνύουσαι χηρείας γυναῖκες, εἰκότως ἂν τῷ δὐτέρου γάμου ἀπέχοιντο. ἡ μὲν γὰρ πολιὼ τοῖς πράγμασι συγχρομένη χρόνον καὶ ἐμπλησθεῖσα καλῶς, ὡς τῶν αὐτῶν τυγχάνουσα, τῶν ἴσων ἄψεται πάλιν· ἡ δὲ προμίων ὕτω χαλεπῶν πειρασθεῖσα, ποίᾳ πραιρέσει κὴ ἐλπίδι πρὸς τὸν πεῖρον ἥξει τῶν χαλεπῶν; Εἰ γὰρ ταῖς ἐπ' ἐλείοντων ἀπεχομένας τῶν ἀνδρῶν γυναῖκας θαυμάζομεν ἀπόντες κὴ ἀποδεχόμεθα· ταῖς κὴ ἀπελδόντων τὸν αὐτὸν πρὸ αὐτῶν ὑπομενούσας εὐνοιόν, πῶς οὐκ ἐκπλήττεσθαι δίκαιοι καὶ ἐπαινῶν; οὐ τοίνυν ἐκβάλλομεν δὐτερον γάμον,

Ἐκ τῆς ὁμιλ. κς. εἰς τ πρὸς Κορ. α ὅπερ.

Ἐκ τ λόγ. τ εἰς τὸ, Γυνὴ δέδεται νόμῳ.

Ἐκ τ β. λόγ. πρὸς νεωτέραν χηρεύσασαν.

Ἐκ τῶ αὐτῶ.

Ἐκ τῶ αὐτῶ.

ἀλλὰ πραγουδῶμεν, εἴ τις δυνάται σωφρονῆσι, ὅτι τᾷ πρεσβυτέρᾳ μάνει. μάχης γὰρ πολλάκις ϗ πολέμων καθημερινῶν ὁ δεύτερος γάμος ἀρχὴ ϗ πρόφασις γέγονε. πολλάκις γοῦν ἀνὴρ ὅτι τ' ἀπαίδευτος καὶ ἠλίθιος, τ' πρεσβυτέρας γυναικὸς διαμνηθείς, ὅτι τ' δευτέρας ἐδάκρυσεν ἡρέμα· ἢ ὅτι βύθιος ἠγέλασε, καὶ καταπαρ θηείοι ἐπεπάθησε, τᾶς φιλοσοργίας αὐτὸν τ' πρὸς ἐκείνω ἀπαντῶσα δίκιω. καὶν ἐπαινέσαι τιν ἀνᾰγκαῖόν ἐστιν ἐπαινῆσαι, ψέγ πολέμιά ϗ μάχης πρόφασις ἢ τῶν ἐγκωμίων ὑπόθεσις. ϗ πρὸς μὲν τοὺς ἐμφρόνως ἀνᾰγκαίους ἀποδόμεν, ϗ μὴ τ' ζωὴ αὐτῶν τιν πρὸς αὐτοὺς καταλύομεν ἔμφρασιν· ὅτι ὁ τᾶν γυναικᾶν τανάντιον ἄπαν. ὡς γὰρ οὐκ εἶδεν, ᾇς οὐκ ἤκουσε, πᾶς ἂς οὐδὲν ἔπαθε δύναται, ταὐτὸν μισεῖ ϗ ἀποστρέφεται, ϗ οὐδὲ ὁ θάνατος τὸ μῖσος σβέννυσι. ὃς εἶδε, τᾶς ἤκουσε ζηλοτυπομανίαν κόπις, ϗ πολεμομανίαν τέφρα· ἀλλ' οὐ μέχρι τούτου τὸ δύνον, ἀλλὰ καὶν γυναῖκαι παῖδες ἐκ τᾶς δευτέρας, καὶν μὴ γυναῖκαι, πόλεμος πάλιν ϗ μάχη. μὴ γυναικομανῶμεν μὲν γὰρ ὀδυνᾶται μείζοσιν, ϗ καθάπερ πολεμίοις ϗ τοῖς μέγιστα ἀδικηκόσιν οὗτ' τ' πρεσβύτερας ὀργᾶς, ἀφ' τᾶς ἐκείνων ζωᾶς, τᾶς οἰκείας ἀπαιδίας σαφεστέραν λαμβανούσας αἴσθησιν. οὐδ' ὅταν γυναῖκαι, πάλιν ἔλαττον τὸ δύνον. ὁ μὲν γὰρ ἀνὴρ πολλάκις φιλοσόργως πρὸς τὴν ἀπελθοῦσαν ἀμελείαν ἀνέχεται τούτων, φιλῶν τε ὁμοῦ ϗ ἐλεῶν τᾶς ὀρφανίας αὐγάς· ἐκείνη δ' πάντα χρὸν οὐ τᾶς πρεσπαῖαν βούλεται. ἀκούσατε ἄνδρες, ἀκούσατε γυναῖκες φιλοσοργίαν συζύγαν, ἵν' πρὸς ἀλλήλους μέχρι κιδδυίων αὐτὴν ἐπεδείξαντο. Μετὰ γὰρ τὸ κατοικῆσαι Ⓦ Αβρααμ ἐν Γεραροις, εἶπε πρὸς Σάρραν τᾶς γυναικὸς αὐτοῦ, ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν, ὅτι γυνή μου ἐστί, μήποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν Ⓖ οἱ ἄνδρες τᾶς πόλεως διὰ αὐτήν. ϗ ἀπέστειλεν Αβιμέλεχ ὁ βασιλεὺς Γεραρων, ϗ ἔλαβε τὴν Σάρραν. Ἐννόησόν μοι Ⓦ χαλκᾶν τὸν λογισμόν, ὃν ἐπενόησεν ὁ δίκαιος, ὁρῶν αὐτοῦ τ' γυναῖκα ἀπαγομένην, ϗ οὐδὲν δυνάμενος ἐπαμῦναι. σιγῇ γὰρ ἄπαντα ἔφερεν, εἰδὼς ὅτι ἀνείψεται αὐτὸν ὁ δεσπότης, ἀλλὰ ταχέως πρέξει τὸν συμμαχίαν. ϗ τᾶς Σάρρας ὃ γαμμάσαι ὅτι τὸν πολλὸν φιλοσοργίαν, ἵν', ἵνα τὸ κιδδυίου Ⓦ δίκαιον ἐξαρπάσῃ, ἐπεδείξατο. Ἐξὸν γὰρ αὐτὸν συγκαλύψασαν τὸ δρᾶμα, ἀφυγὲν τὸν ὠμολογημένον ὕβριν· ἀλλ' ἀνέμενεν ἅπαντα γυναικῶς, ἵνα τὸν σωτηρίαν ᾧ δίκαιον πραγματεύσηται· ϗ ἐπληροῦτο συγκίο τὸ Εἰρημένον, Οτι ἔσονται Ⓖ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὥσπερ γὰρ μία σὰρξ ὄντες, οὕτω τᾶς ἀλλήλων σωτηρίας συνέδοντο, ϗ τοσαύτην ἐπεδείκνυντο τὸν ὁμόνοιαν, ὡς ἓν σῶμα τυγχάνοντες ϗ μία ψυχή. ταῦτα ἀκουέτωσαν ἄνδρες, ἀκουέτωσαν γυναῖκες, ἵνα ϗ αὗται τοσαύτην πρὸς τοὺς ἄνδρας φιλοσοργίαν ἐπιδείκνυνται, ϗ ὅτοι οὕτω πολλὰν τὴν πρὸς αὐτὰς εὔνοιαν ἔχωσι, ϗ ὡς μίαν ψυχὰν κεκτημένοι, ϗ ἓν σῶμα ὄντες, οὕτω πάντα διαπεράπωνται. Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Θεὸς πρὸς Αβιμέλεχ τὴν νύκτα, ϗ εἶπεν· ἰδοὺ ἀποθνήσκεις διὰ τᾶς γυναικός, ᾇς ἔλαβες· αὕτη δέ ἐστι ζωοχηκυῖα ἀνδρί. ὅρα Θεοῦ φιλανθρωπίαν. ὅπᾳ εἶδε Ⓦ δίκαιον ὀργὰ τὸ θανάτου φόβον γυναικὸς τᾶς Σάρρας ἐνεγκοῦσα τὸν ἀφαίρεσιν, ϗ Ⓦ βασιλέα ὡς ἀδελφὸν τοῦ δικαίου ὕντως αὐτὸν ἀγόμενον, λοιπὸν τὸν οἰκείαν προνοίαν ὑπεδείκνυ), ὁρᾷ ϗ Ⓦ δίκαιον πρεσβυτέρων ἀποδήκας, ϗ τ' Σάρρας τᾶς ὑβρεως ἐλευθερῶν, ϗ Ⓦ βασιλέα ἀπαλλάττων τᾶς πλανομίας. Αβιμέλεχ δέ, φησιν, οὐχ ἥψατο αὐτᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀπολογεῖται πρὸς τὸ πολυμήματος, καὶ φησι· Κύριε, ἔθνος δίκαιον ϗ ἀγνοοῦν ἀπολῇς; μὴ γὰρ εἰδὼς γυναῖκα αὐτοῦ τοῦτο πεποίηκα; μὴ γὰρ ἀδικήσας βουλόμενος Ⓦ ξένον; μὴ γὰρ ὡς γυναῖκα ἀφαιρούμενος; ὡς ἀδελφὸν μέλλων λαμβάνειν τοῦτο διεπραξάμην, νομίζων καὶ ταύτῃ τιμήσειν αὐτόν. οὐκ αὐτὸς μοι εἶπεν, ὅτι ἀδελφή μού ἐστι, καὶ αὕτη μοι εἶπεν, ὅτι ἀδελφός μού ἐστι; τί δεῖ ὁ φιλάνθρωπος δεσπότης; Κἀγὼ ἔγνων, ὅτι ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ ἐποίησας τοῦτο, ὅτι καὶ τοῦτο τὸ δρᾶμα κατεσκεύασαν, ϗ ὅτι ἀπατηλεῖς τοῖς πρὸ αὐτῶν λεγομένοις, τοῦτο πεποίηκας.

Γεν ιϛ. α

Εκ τ λίν. με εἰς τὸν γλωσσ.

Γεν. ϛ κδ.

Γεν. κ γ.

Γεν. κ. δ.

Γεν κ. ε.

ποίησας· καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἵνα μὴ δόξῃ τὴν ἀπάτην ἐκείνου ἀμύρτης, ἐφεισάμην τῷ μὴ ἁμαρτεῖν σε εἰς ἐμέ. μὴ δὴ ἁπλῶς, ὡς ἐπὶ τῶν τυχόντων, πρόσεχε τῷ ἀνδρὶ, ἀλλὰ μάθανε ὅτι τῶν ἐμοὶ πιστοτάτων ἐστὶ, καὶ τῶν πολλῷ ἐμοῦ κρειττόνων πρὸς ἐμὲ τὴν οἰκείωσιν. Ἀπόδος τοίνυν τὴν γυναῖκα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ὅτι προφήτης ἐστὶ, καὶ προεύξεται περὶ σοῦ, καὶ ζήσῃ. εἰδέναι μὲν γὰρ δεδοικώς Ⓦ πάλαι σοῦ θάνατον, τὸ δρᾶμα τοῦτο προεσκεύασα, καὶ μονονουχὶ στεναχεῖν προσέταξε πρὸς τὴν τῆς Σάρρας ὕβριν. γίνωσκε δή, ὅτι αἱ πρὸς ἐκείνου προσευχαὶ τὴν ζωήν σοι προέξουσιν. Εἰ δὲ μὴ ἀποδῷς, γνῶθι ὅτι ἀποθανῇ σὺ, καὶ πάντα τὰ σά. οὐ μόνον γὰρ αὐτὸς τῆς παρακοῆς ὑφέξεις τὴν ὑμωσίαν, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ σά. ἐξελθεῖς δὲ Ἀβιμέλεχ ἐκάλεσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε πάντα τὰ ῥήματα εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν· εἶτα ἐκάλεσε καὶ τὸν Ⓦ Ἀβραάμ. ἐνόει μοι μὴ ὅσης λοιπὸν τῆς παρρησίας εἰσάγεται ὁ δίκαιος πρὸς Ⓦ βασιλέα· ὁ πρὸ μικροῦ εὐκαταφρόντος νομιζόμενος καὶ οὐδενὸς τούτων εἶδώς, ἐμαθήτευε λοιπὸν παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως τὰ πρὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτὸν εἰς ἐκεῖνον τετολμημένα. Εἶπε γὰρ αὐτῷ, τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν; τί ἡμάρτομέν εἰς σέ, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' ἐμὲ καὶ τὴν βασιλείαν μου ἁμάρτημα μέγα; μὴ γὰρ μέλλεις ἐμοῦ, φησὶν, εἶναι τὰ τῆς γυναικείας; πᾶσά μου ἡ βασιλεία ἀρδὸν ἔμελλεν ἀφανίζεσθαι ἐκ τῆς ἀπάτης τῆς πρὸς σοῦ γεγενημένης. τί οὖν εἶδών ἐποίησας τοῦτο; πῶς ἔννοιαν; τί ἐνόησας; τί οὖν ὁ Ἀβραάμ; ἐναγώνιος, φησὶ, γέγονα, μήποτε ἁφὴ ὃ ἐπὶ τῇ πλάνῃ ὑμᾶς καταλάβοι, ὀφθεὶς μόνον τοῦ δικαίου πρόνοιαν ποιῆσθε, καὶ μαθόντες αὐτὸν γυναῖκα μου γεγενῆσθαι, ἁφὴ τὸν περὶ ταύτην ὀπτηθυμίαν ἐμὲ ἀνελεῖν ὑπολήψησθε. μὴ οὖν νομίσητέ με καὶ οὕτως ἐψεῦσθαι. Καὶ γὰρ ἀδελφή μου ὄντως ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' οὐκ ἐκ μητρός· ἐγημάμην δέ μου εἰς γυναῖκα. μὴ τοίνυν καταγνῶτέ μου. εἰ γὰρ καὶ ὁ φόβος τοῦ θανάτου εἰς τὸν ἀνάγκαιον με ταύτην κατέστησε, καὶ τὸ δεδοικέναι μήποτε ἁφὴ ταύτην ἐμὲ μὴ ἀποκτείνητε, ταύτην δὲ περιποιήσησθε, ἀλλ' ὅμως οὐδὲ οὕτως ὄντως ἐστὶ ψεῦδος τὸ πρὸς ἐμοῦ εἰρημένον. Ταῦτα εἰπὼν ὁ δίκαιος, καὶ τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως κατεμάλαξε, καὶ τὸν οἰκεῖον ἀρετὸν ἐξεκάλυψε, καὶ δεκοῦσαν αὐτοῖς διδασκαλίαν θεοσεβείας ὑπέθηκεν. αἰδεσθεὶς τοίνυν ὁ βασιλεὺς τοῦ δικαίου τὴν πολλὴν ὑπεικείαν, τῇ οἰκείᾳ φιλοτιμίᾳ ἀμείβεται Ⓦ πατριάρχην. Ἔλαβε γὰρ, φησὶν, Ἀβιμέλεχ χίλια δίδραγμα, καὶ πρόβατα, καὶ μόσχους, καὶ παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ Σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Εἶδες τὴν βυμήχανον τοῦ Θεοῦ σοφίαν; ὁ γὰρ φεύγων τὸν θανάτου δεδοικώς, καὶ πάντα ποιῶν ὡς ἂν μὴ ἁλῷ τοῦτον ἁφεύγων, οὐ μόνον τὸν θάνατον διέφυγε, ἀλλὰ καὶ τοσαύτης ἠξίωται παρρησίας, καὶ προφήτης ἀναδέδεικται. τοιαῦτα γὰρ τὰ πρὸς τοῦ Θεοῦ· οὐ μόνον τοῖς λυπηροῖς ἐλεύθερος οὐδὲ ἡμεροῖς ἀντέχει πρὸς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ πειρασμοὺς ἀπαιδεύτους, ἀλλὰ καὶ τοσαύτην ἐν αὐτοῖς τοῖς λυπηροῖς παρέχει τὴν εὐφεστῶσαν, ὡς ἐκ λήθου αὐτὸν ἡμᾶς ἔχειν πολυτρόπῳ, καὶ ἐν πολλῇ γίνεσθαι τῇ τῶν ἀγαθῶν προκοπῇ· οἷς καὶ ὑπὲρ τοῦ δικαίου τούτου γέγονεν. οὐ μόνον γὰρ τοῖς τοσούτοις δώροις αὐτὸν ἐτίμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξουσίαν αὐτῷ δίδωσι τῆς ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ κατοικήσεως. Ἰδοὺ γὰρ, φησὶν, ἡ γῆ μου ἔναντίον σού ἐστιν, οὗ ἐὰν σοι ἀρέσκῃ, κατοίκει. ὅπερ γὰρ ἔμαθεν ὅτι δι' ἐκεῖνον καὶ τὰς ἐκείνου προσευχὰς ἡ ζωὴ αὐτῷ κεχάρισται, ὡς ὑπερτέτιμον λοιπὸν καὶ ἐνδεμόνα, Ⓦ ξένον, τ' ἀληθῶς, Ⓦ οὐδαμοῦ γνώριμον, οὕτω θεραπεύειν ἐπείγεται. Ἐκ δὲ ἐγένετο, ὡσὰν καὶ πρὸς ἕκαστον γῆρας ἤλασεν Ἀβραάμ, βουλόμενος τὸν Ἰσαὰκ τῆς τῶν Χαναναίων συγγενείας ἀπαλλάξαι, ἵνα μὴ ἐκεῖθεν ἀγάγηται γυναῖκα, καλέσας τὸν οἰκετῶν τὸν πρεσβύτερον, ἐπιτέλλεται αὐτῷ περὶ τούτου· καὶ φησὶ, Θὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ἐξορκιῶ σε Κύριον τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἵνα μὴ λάβῃς γυναῖκα τῷ υἱῷ μου Ἰσαὰκ ἀπὸ τῶν θυγατέρων Χαναναίων, μεθ' ὧν ἐγὼ κατοικῶ ἐν αὐτοῖς· ἀλλ' εἰς τὸν γῆν μου, οὗ ἐγεννήθην, πορεύσῃ, καὶ εἰς τὸν φυλήν μου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν. Εἶδες τὸν ἐντολὴν τοῦ πατριάρχου τὸν πρὸς τὸν οἰκέτην

Γεν. κ. ζ.

Γεν. κ ιϛ.

Γεν. κδ. ϛ.

Ἐκ τῶν μηλόγων τῶν εἰς τὴν γένεσιν.

κέτιν ἠμομψίαν; σανόησον ὅπως τὸ παλαιὸν ἐποιοῦντο ασσυδιοί, οὐ χρημάτων ζητοῦντες πλουσίους, οὐ πολυῶ πλούτου καὶ αἰδρᾶποδα καὶ πλέθρα γῆς τόσα καὶ τόσα, οὐ τὸ ἐξωθεν κάλλος τὴν διμορφίαν, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς τὸ κάλλος ἐπεζήτουν, καὶ ζήτων διῆγον. ἀφ' ὧν ὁ μὲν πατριάρχης τῆς κατ' ψυχὴν ἀρετῆς ἐπιμελούμενος, καὶ φεύγων τὴν ἐγχωρίαν τὴν πονηρίαν, τοῦτο ποιεῖ. Ἀ ὄφελον ἀπάντες σὺκ ἂν ποτε διὰ παντὸς τοιοῦτόν τι σανόησαν, ἀλλὰ καὶ μυρίων ἢ κακῶν ἀνάμεσος, ἓν μόνον ἐπιζητοῦσι, τὴν χρημάτων τὴν πλουσίαν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα δεύτερα καὶ τρίτα νενόμικασι. σὺκ εἰδότες ὅτι γνώμης διεφθαρμένης ἕξις, κἂν ἅφατος ἐπιῤῥέῃ πλοῦτος, βαθέως ἧς εἰς ἑκάστην πενίαν ἐπάγει, καὶ σὺδὲν ὄφελος ἔσαι τὴν Γεν κδ. ε. πλουσίαν, σὺκ ἔχοντι τῆς οἰκείας ταῦτα διαφθειρούσης δεόντως ψυχῆς. Λαβὼν τοίνυν ὁ πατὴρ τὰς καμήλους, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἀναστὰς ἐπορεύθη εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, εἰς τὴν πόλιν Ναχὼρ τοῦ ἀδελφοῦ Αβρααμ, καὶ ἀνέπαυσε τὰς καμήλους ἔξω τῆς πόλεως παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος, καὶ εἶπε· Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ κυρίου μου Αβρααμ, εὐόδωσον σήμερον ἐναντίον μου σήμερον, καὶ ποίησον ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου Αβρααμ· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, αἱ θυγατέρες τῶν οἰκούντων ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ, καὶ ἔσαι ἡ παῖς, ἣν ἂν ἐγὼ εἴπω, ἔκκλινον τὴν ὑδρίαν σου ἵνα πίω, καὶ εἴπῃ μοι, πίε, καὶ τὰς καμήλους σου ποτιῶ, ἕως ἂν παύσωνται πᾶσαν πίουσαι, ταύτην ἡτοίμασας τῷ παιδί σου Ισαὰκ, καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαι, ὅτι ἐποίησας ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου Αβρααμ. ὅρα τοῦ οἰκέτου τὴν ζωσιν. ὅτε γὰρ ἤδει τοῦ πατριάρχου τὸ φιλόξενον, καὶ ὅτι τὴν κόρην τὴν ἐκεῖ μέλλουσαν ἀπάγεσθαι, ὁμόζηπον τοσοῦτον εἰς τὴν δίκαιον, σὺδὲν ἕτερον τεκμήριον ἐπιζητεῖ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς γνώμης τὴν φιλοξενίαν ζωγραφισάσης βούλεται τῆς κόρης, καὶ φησιν· ἐάν ἐρῶ αἰτήσαντος πρὸς αὐτὴν τοῦ ὕδωρ, ὀπίκλινή μοι τὴν ὑδρίαν, καὶ μὴ μόνον τὸ αἰτηθὲν ποιήσῃ, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλειαν τῆς οἰκείας γνώμης ὀπιδείξῃ, καὶ εἴπῃ, καὶ ταῖς καμήλοις σου ἐφυδρεύσομαι· ἔσκοπουν ἀπόδειξιν πρέφε δίχα τῆς τοῦ ὕδατος προχῆς τῆς τῶν ξένων ὑπείκειας. Εἶτα, ὅτε εἶδε δίχα τῶν ἔργων τὴν σύνεργαν τῶν ὠκέων τοῦ πατριάρχου, καὶ ἐπέτυχε, καθάπερ ἐπεθύμει, τῆς κόρης, καὶ εἶδεν αὐτῆς τὴν ὑπερβάλλουσαν φιλοξενίαν· Γεν κδ. κ Ἔπαυσε γὰρ καὶ ὁ ἔχεκένωσε τὴν ὑδρίαν εἰς τὸ ποτήριον, καὶ ἔδραμεν ἔτι ὅτι τὸ φρέαρ ἀντλῆσαι, καὶ ὑδρεύσασα πάσας τὰς καμήλους αὐτοῦ, καὶ οὐτε ὡς ξένον ἀπέφυγε, ὅτε προφάσει τὴν σωφροσύνης ἀνένδυσε πρὸς τὴν αἴτησιν. κατεμάθανε λοιπὸν καὶ παρειργάζετο μὴ ἀκεκοιεάς τὰ κατ' αὐτὴν, καὶ ἐρώτα τίνος θυγάτηρ; καὶ, εἰ ἔστι παρὰ τῷ πατρὶ σου τόπος ἡμῖν καταλῦσαι; καὶ σχάσας τῆς κόρης τὴν ἀπόκρισιν. πυθομένου γὰρ τοῦ παιδὸς, τίνος ἰῶ θυγάτηρ, ὁ μό- Γεν κδ. κδ. νον τὸν πατέρα καταμηνύει, ἀλλὰ καὶ τὸν παῖδα τὸν πατέρα, καὶ φησι· Θυγάτηρ μού ἐιμι Βαθουὴλ τοῦ Μελχας, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ Ναχὼρ. καὶ πάλιν παρὰ τὸ τόσον, εἰ ἔστι μόνον καταλῦσαι αὐτοῖς, πυθομένου τοῦ παιδὸς, φησιν, οὐ μόνον τόπος, ἀλλὰ καὶ ἄχυρα καὶ χορτάσ- Εκ τ ἐιτ. ματα πολλὰ παρ' ἡμῖν. Εἶδες σὺν ἡλικίᾳ τοιαύτῃ πόσην καὶ τῆς σωφροσύνης ἡ ἀκρίβεια, καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης ἡ ὑπερβολὴ, καὶ τὸ φιλόξενίας ἡ ὑπόπτασις; τόσου τοιούτου σὺκ ἂν εἴη μειωτέρα, τόσων θησαυρῶν πεπιμότερά τις ταῦτα κτήσεται; τοῦτο ἡ μεγίστη πρεῖξ, τοῦτο τὰ μυρία ἀγαθὰ, τοῦτο ὁ θησαυρὸς ὁ μηδέποτε δαπανώμενος. ταῦτα ἀκούσας ὁ οἰκέτης καὶ θαυμάσας τῆς δαψιλοῦς φιλοξενίας, καὶ μαθὼν ὡς οὐ τρὸς ἀγνῶτάς τινας πάντα γένοιτο, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ναχὼρ, ὃς ἦν ἀδελφὸς Αβρααμ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἡσθεὶς ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις πάντα τῆς παιδὸς, προσεκύνησε τῷ Κυρίῳ τῷ θεῷ τὸν Εἰς τὸν πα- τριάρχην οὕνοιμα τοσαύτην καὶ πρεῖς αὐτὸν ὑπιδεξαιμένῳ τὴν κηδεμονίαν, οὕτω πάντα Γεν. κδ. κζ. μετ' εὐκολίας αὐτῷ κατευοδώσαντι· Καὶ φησιν, εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ κυρίου μου Αβρααμ, ὃς σὺκ ἐγκατέλιπε τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κυρίου μου Αβρααμ· καὶ λοιπὸν καὶ αὐτὸς γνωρίζει τῇ κόρῃ ὅστις ἐστὶ, καὶ θεῷ τῆς εὐημερίας τῆς εἰς Θε-

εἰ,

ὀν, καὶ ἀπέδηλεν αὐτῇ ποιῆ, ἵνα μὴ ὀξ ἀλλοτρείας οἰκίας ὁ δρακὼν ἔσται, ἀλλὰ καὶ ἀδελφὸς τῦ Ναχὼρ ὄντων ὁ τῦτον ἀφαπερμάμενος. ταῦτα πυθομένη ἡ παῖς, μὴ πολλῆς τῆς ὡρείας δραμῦσα, ἀπήγειλε τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς, ἅπερ ἤκουσε παρὰ τῦ παιδός. Καὶ ἔδραμε Γεν. κδ. κθ.
Λάβαν ἔξω πρὸς Ⓦ δν̄ θεφτον ὅπι τὸν γλῶ, ⁊ ἰδὼν αὐτὸν ἑστῶτα μὴ τ̄ καμήλων, εἶπεν αὐτῷ· τί ἔστηκας ἔξω; δεῦρο εἴσελθε. προηλαβὼν γὰρ ἡτοίμασα τὸν οἶκόν, καὶ τόπον ταῖς καμήλοις. Εἶτα εἰσελθόντος αὐτῦ, ἀπέσαξε τὰς καμήλους, καὶ ἔδωκεν ἄχυρα καὶ χορτάσματα, καὶ ὕδωρ νίψασθαι τοῖς ποσὶν αὐτῦ, καὶ τοῖς ποσὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν μετ' αὐτῦ, καὶ προέθηκεν αὐτοῖς ἄρτον φαγεῖν. Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· οὐ μὴ φάγω μέχρις ὧν τὸν αἰτίαν ὑμᾶς διδάξω, δι' ὃν ἐσταλμένων τὸν τοσαῦτον ὁδὸν, ⁊ τίνος ἕνεκεν ἀπὸ τῆς Χαλδαίας σὺν ταῦτα παραγέγονα, καὶ πῶς εἰς Ⓦ οἶκον Ⓦ ὑμέτερον ὡδηγήθην, ἵνα πρῶτα μαθόντες, οὕτω καὶ ὑμεῖς τὸν οἰκείαν εὐγνωμοσύνην ἐπιδείξησθε πρὸς τ̄ ἐμὸν δεσπότην. καὶ ἐξαίφνης διηγεῖσθαι, φησί· Παῖς Αβρααμ ἐγώ Γεν. κδ. λδ.
εἰμι· Κύριος δ̄ εὐλόγησε Ⓦ κύριόν μου σφόδρα· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ πρόβατα καὶ μόσχους, χρυσίον καὶ ἀργύριον, παῖδας καὶ παιδίσκας, καμήλους καὶ ὄνους· καὶ ἔτεκε Σάρρα ἡ γυνὴ τῦ κυρίου μου υἱὸν ἕνα τῷ κυρίῳ μου μετ' ὀ γηρᾶσαι αὐτόν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ πάντα, ὅσα ἐστὶν αὐτῷ. καὶ ὥρκωσέ με ὁ κύριός μου λέγων· οὐ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου Ισαὰκ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν Χαναναίων, ἐν οἷς ἐγὼ κατοικῶ· ἀλλ' εἰς Ⓦ οἶκον τῦ πατρός μου πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν φυλὴν μου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν. καὶ αὖθις μὴ ταῦτα διεστείλατο· ἐγὼ δ̄ ταῖς δυσκολίας ἐποίων, καὶ τῦ πρεσβύματος ὄ δυσχερὴς λογισμὸς, ἐπυθόμην τῦ κυρίου μου· Εἰ μὴ βούλοιτο ἡ γυνὴ πορθμεῦσαι μετ' ἐμοῦ, Καὶ εἶπέ μοι· Κύριος, ᾧ εὐηρέστησα ἐναντίον αὐτῦ, αὖθις ἀποστελῇ Ⓦ ἄγγελον αὐτῦ μετὰ σοῦ, καὶ εὐοδώσει τὴν ὁδὸν σου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκ τῆς φυλῆς μου, καὶ ἐκ τῦ οἴκου τῦ πατρός μου. ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ταύταις με ταῖς βύραις ἐφοδιάσας ἐξέπεμψεν. ἐπεὶ δ̄ αἱ πρὸ αὐτῦ ἠμύμην προσευχαὶ ἐλπλύθασι, καὶ ὅπως ἅπαντα ἐναργῶς ἐγένοντο μὴ παρὰ τῦ Θεοῦ, ὥστε φθάσαι με πρὸς ὑμᾶς, λοιπὸν ⁊ ὑμᾶς ἐκ πρὸ ἑαυτῶν ὅπι δικαιῦσθε, ⁊ εἰ ποιῆτε ἔλεος πρὸς Ⓦ κύριόν μου, ἀπαγγείλατέ μοι, ἵνα εἰδέναι ἔχω, ὅ, τι οὖ μὲ δεῖ παρεκβαίνεσθαι· εἰ δ̄ μήγε, ἵνα ἑτέρωθι τὴν ὁδὸν ποιήσωμαι. καὶ φησι πρὸς αὐτὸν ὁ πατὴρ τῆς κόρης, ⁊ ὁ ἀδελφός· Παρὰ Κυρίου ἐξῆλθε τὸ ῥῆμα τῦτο, οὐ δυνησόμεθά σοι αὐτιπεῖν κακὸν, ἢ καλόν. ὁρᾷς γὰρ οἷόντε τῦτο πρὸ ἡμῶν γενέσθαι. ἰδοὺ ἔχεις τὴν κόρην, λαβὼν ἀπότρεχε, ⁊ ἔστω γυνὴ τῷ υἱῷ τῦ κυρίου σου, καθὰ ἐλάλησε Κύριος. ταῦτα ἀκούσας ὁ παῖς πρὸς τὸ παρὸς ⁊ τὸ ἀδελφοῦ, προσεκύνησε τῷ Κυρίῳ ὅπι τὴν γῆν, καὶ ἐξενέγκας σκεύη χρυσᾶ ⁊ ἀργυρᾶ καὶ ἱματισμὸν, ἔδωκε τῇ Ρεβέκκᾳ, ⁊ λοιπὸν μὴ προῖκα ἀντὶ τῦ θεραπεύει, ὡς ἤδη ἐκ τῦ ῥηματωνεγκηθεῖσαν τῷ Ισαάκ. τιμᾷ δ̄ δώρεις καὶ Ⓦ ἀδελφοὶ καὶ τὴν μητέρα· καὶ ὅτε εἰς ὥραν εἶδεν ἐκβαῖναι τὴν πρὸ τὸ δεσπότου πόλιν, τότε λοιπὸν τῆς οἰκείας ἀναπαύσεως ἤξ. Εφαγον γάρ, φησί, καὶ ἔπιον αὖθις, ⁊ Ⓓ ἄνδρες Γεν. κδ. νδ.
Ⓓ μετ' αὐτῦ, καὶ ἐκοιμήθησαν. καὶ ἀναστὰς πρωΐ εἶπεν· ἐκπέμψατέ με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς Ⓦ κύριόν μου. Εἶπαν δέ, φησιν, Ⓓ ἀδελφοὶ καὶ ἡ μήτηρ· μεινάτω ἡ παρθένος μεθ' ἡμῶν ὡσεὶ ἡμέρας δέκα, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπελεύσεται. ὁ δ̄ εἶπε πρὸς αὐτούς, τίνος ἕνεκεν ἐμποδίζεσθε καὶ ἀναβάλλεσθε, τὸ Θεοῦ τοσαύτην εὐκολίαν ἐν πᾶσί μοι προεληλυθότος; Ⓓ δ̄ εἶπαν· καλέσωμεν τὴν παῖδα, καὶ ἐρωτήσωμεν αὐτήν. καὶ ἐκάλεσαν καὶ εἶπον αὐτῇ· πορεύσῃ μετὰ τῦ ἀνθρώπου τῦτου; ἡ δ̄ εἶπε, πορεύσομαι. καὶ ἐξέπεμψαν Ρεβέκκαν ⁊ τὰ παρεγενόμενα αὐτῇ, ⁊ Ⓦ παῖδα τῦ Αβρααμ, καὶ τοὺς μετ' αὐτῦ· καὶ εὐλόγησαν Ρεβέκκαν, ⁊ εἶπον αὐτῇ· Γενοῦ εἰς χιλιάδας μυριάδων, καὶ κληρονομησάτω ὄ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ἐχθρῶν. καὶ ἀναστᾶσα Ρεβέκκα, ⁊ αἱ ἄβραι αὐτῆς, ἐπέβησαν ὅπι τὰς καμήλους, καὶ ἐπορεύθησαν

ησαν μὴ τῶ ἀνθρώπου. Εἶδες οἵαν ἀπεῖ νύμφιον ὁ πατριάρχης, ὑδρυομένην, καὶ τὴν ὑδρίαν ὅπου τῶν ὤμων φέρουσαν, καὶ ὅπου ταῖς καμήλοις ὑποβαίνουσαν; μήπου ἡμίονοι ἀχθύροφοι ἐπελαμπόμενοι σοῦ τὰς ἀχάλινες; μήπου οἰκετῶν ἐσμός, ἢ ἡ πολλὴ βλακεία τὴν νῦν γινομένην ὕβριν; ἀλλὰ τοσαύτην ἐῶ τῶν παλαιῶν γυναικῶν ἡ ὑδρεία, ὡς καὶ ὅπου ταῖς καμήλοις αὐταῖς ὑποβαίνειν, καὶ ὅτως ὁδοιπορεῖν. Εἶδετε ἐκ τῶν ᾠδῶν τῶ Ἀβραὰμ εἰς Ⓜ υἱὸν γεγενημένων, ὅπως ὁ παλαιὸς ἐπαιδαγώγησε τοὺς ἑαυτῶν παῖδας Ⓖ γοητείας; ὅπως περὶ τῶν χρημάτων ψυχῆς διηγήσατο; μήπου γραμματεῖα; μήπου Συνθῆκας, καὶ τὰ ἄλλα τὰ καταγέλαστα, ἃ νῦν ἔχεις; οὐδὲν γὰρ ἐκείνοις τοιοῦτον· ἀλλ' ὁ μέγιστος καὶ ἀσφαλὴς χαρακτὴρ, τῆς χώρης ὁ τόπος. καὶ τοῦτο εἰσάγει, ἐπειδὴ περὶς Ⓜ νυμφίου εἰ-

Γεν. κεφ. ξγ. δῆτε τὴν κόρην ἐπόμενην ἐλθοῦσαν. Ἐξῆλθε γάρ, φησι, Ἰσαὰκ ἀδολεσχῆσαι εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς, εἶδε ταῖς καμήλοις ἐρχομένας, ἐν αἷς ἐπεκάθητο Ρεβέκκα· ἡ δὲ Ρεβέκκα ἰδοῦσα Ⓜ Ἰσαὰκ, κατεπήδησεν ἀπὸ τῆς καμήλου, καὶ εἶπε τῷ παιδί· τίς ἐστιν ὁ ἀνὴρ ὁ ἐκεῖνος ὁ πορευόμενος ἐν τῷ πεδίῳ εἰς συνάντησιν ἡμῖν; καὶ μαθοῦσα, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων αὐτὴν ἀγαγέσθαι, περιεβάλετο, φησι, τὸ θέριστρον· καὶ προσηλθόμενος ὁ παῖς διηγήσατο πάντα τῷ Ἰσαάκ. σκέψει πῶς οὐδαμοῦ τὰ περιττὰ ταῦτα καὶ ἀνάπτα· οὐδαμοῦ πομπὴ Δαβολική, οὐδαμοῦ κύμβαλα καὶ αὐλοὶ καὶ χορδαὶ, καὶ τὰ Σα-

Γεν κεφ. ξζ. τανικὰ ἐκεῖνα συμπόσια, ἀλλὰ πᾶσα σεμνότης, πᾶσα σοφία, πᾶσα ἐπιείκεια. Εἰσῆλθε γάρ, φησιν, Ἰσαὰκ εἰς Ⓜ οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἔλαβε τὴν Ρεβέκκαν, καὶ ἐγένετο αὐτῷ γυνὴ, καὶ ἠγάπησεν αὐτήν. ταύτην μεμαθήσαι γυναῖκας· τοῦτον ζηλώσαι ἄνδρες, καὶ οὕτω ταῖς νύμφαις ἄγεσθαι σπουδάζετωσαν, ἵνα καὶ ὁ πόθος τοῦ νυμφίου αὔξηται, καὶ τῆς κόρης ἡ σωφροσύνη ἐπιτείνηται, καὶ μὴ ἡδονῆς Ⓜ βίον Δαβάξωσιν, ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ ῥοπῆς συγκροτούμενοι. Εἰ δέ τις βούλοιτο φιλοτιμίαν ὅτι γάμου ἐπιδείξασθαι κέρδος ἔχουσαν, καλέσει χορδὰς πενήτων. ἀλλ' αἰσχύνη σε ἐρυθριᾷς; καὶ τί ταύτης τῆς ἀλογίας χεῖρον ἠμύοιτ' ἄν; Ⓜ μὲν Δαβόλου ἕλκων εἰς τὴν οἰκίαν, μηδὲν νομίζῃς αἰσχρὸν ποιεῖν· Ⓜ δὲ Χριστὸν μέλλων εἰσάγειν, ἐρυθριᾷς; ἀλλ' οὐδεὶς ὅτι τῆς πόλεως τοῦτο εἰργάσατο, φησιν· ἀλλὰ σὺ καπάρξαι σπουδάσον, καὶ ἀρχηγὸς ἠμέθαι τῆς καλῆς ταύτης συνηθείας, ἵνα καὶ Ⓖ μὴ ταῦτα εἰς σὲ ἀναφέρωσι. κἂν ζηλώσῃ τις καὶ μιμήσηται τοῦτο τὸ ἔργον, περὶς σὸν ὄζεται ζοργάς· ἔχεσι λόγον Ⓖ ἔγγονοι, καὶ Ⓖ ἐξ ἐγγόνων, ὅπι ὁ ἀνὴρ Ⓜ καλὸν τοῦτον νόμον περῶτος εἰσήγαγε, καὶ ὃ ὑφ' ἑτέρων κατορθούμενον, σοὶ τῷ περῶτῳ φυτευσαμένῳ τὴν καρπῶν ἐκείνων οἴσει τὴν ἀμοιβήν. καὶ ὥσπερ μαθηταὶ καὶ μίμων ἐκεῖ χορεύοντων, ὁ Δαβόλος ἐν τῷ μέσῳ κωμάζει· οὕτω καὶ πεπτώκοντος εἰσιόντων, ὁ Χριστὸς παραγίνεται. Ἐν ἀπὸ μιᾶς τῆς δαπάνης ἐκείνης κέρδος ὁρᾶν, ἀλλὰ καὶ πολλὴ ἡμῶν, ἀν' ἡ βλάβη· ἀπὸ γὰρ τῶν εἰς τούτους ἀνηγωμάτων πολλῶν τινα λήψῃ Ⓜ καρπὸν ταχέως. καὶ ὅτι τοῦτο ἔστιν ἀληθὲς, ἀπὸ τῆς κόρης μάθωμεν τῆς ἐν Ἰόππῃ. καὶ γὰρ ταύτην ποτὲ νεκρὰν κειμένην, περιστάντες Ⓖ πρὸς αὐτὴν τεθρήνουν πάντες καὶ δακρύσαντες ἀνέστησαν, καὶ περὶς ζωὴν ἐπανήγαγον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΔΙΔΑΧΗΣ ΚΑΙ ΝΟΥΘΕΣΙΑΣ.

Ρώτω μὲν ἐκκαλεῖσθαι τοὺς κατοχυμπεπωκότας τῷ εὐχλοῦ, καὶ κελεύειν τὸν χαμαὶ σκῆνος ἔξω τῆς σκηνώσεως ἀφατείσεσι· νυνὶ δὲ τοῖς ἔνδον οὖσιν ἐγκαλέσαι βούλομαι, οὐχ ὅτι μὴ μύουσιν ἔνδον, ἀλλ' ὅτι μὴ φύοντες, τῷ ἔξω ἀφατευόντων ἐκεῖνον ἀμείνονα ἀφάκειται, καὶ τὸ φειδωλέστατον σκῆνος χαμαὶ ἀλλήλοις ἀφαλειφόμενοι, καὶ τῶν θείων ἐπιφορωντες λογίων. τί ποιεῖς, ὦ ἄθεμπε; ὁρᾷς τοσούτους δεσμώτας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν τῶν σῶν ἐσηκόντας πλησίον (καὶ γὰρ ἄλεσις ποτηρὰ καὶ χαλεπὴ τῶν δαιμόνων ὄντων ἡ σπέρμα, καὶ πολυτὸς σιδήρου χαλεπωτέρα) καὶ σὺ τοσοῦτον τοσοῦτων ἀφαλέγῃ τοσαγμάτων; ἡ γὰρ ὄψις μόνη οὐχ ἱκανή σε καταπλῆξαι, καὶ εἰς συμπάθειαν ἀγαγεῖν; ὁ ἀδελφός σου ἐν δεσμοῖς, καὶ σὺ ἐν ῥᾳθυμίᾳ; ποῖον ἔξεις συγγνώμιον, εἰπέ μοι, οὕτως ἀσυμπαθὴς ὤν, οὕτως ἀπάνθρωπος, οὕτως ὠμός; οὐ θέλεις σωσαλῆσαι τῷ ἀδελφῷ; καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ δεῖσον καὶ φρόντισον. οὐ δέδοικας μήποτέ σου ἀφαλεγομένου, ῥᾳθυμοῦντος, ὀλιγωρησάντος, δαίμων τις σκῆθεν σκιρτήσας, φολαίζουσαν καὶ σεσαρωμένον θύραν τοῦ ψυχοῦ, ἐπεισέλθῃ μετ' ἀδείας πολλῆς, ἀθύρωτον τοῦ οἰκίαν θύρας; οὐ γὰρ δὴ πάντως κοινὴ πηγὰς δακρύων ἀφεῖναι καὶ τοῦ ὤσαι σκεύη, καὶ ἀφαιρεῖσθαι πάντων σοῦ ὀφθαλμούς, καὶ θρηνώδεις καὶ οἰμωγὰς γένεσθαι πρὸ τῆς σκηνώσεως ἁπάσης; μετὰ τοῦ κοινωνίαν τῶν μυστηρίων, μετὰ τοῦ ἀπόλαυσιν τοῦ λουτροῦ, μετὰ σὺ συνταξάσθαι τῷ Χριστῷ, ἴσχυσεν ὁ λύκος σκῆνος ἁρπάσαι ἐκ τῆς ποίμνης σοῦ ἀρνίον, καὶ κατέχειν μὲν ἑαυτῷ, καὶ σὺ ὁρῶν τοῦ συμφορὰν, οὐ δακρύεις; καὶ ποῦ τοσαύτη ἀπολογίας ἄξια; Εἰ τοῦ τοῦ γείτονος οἰκίαν εἶδες ἐμπυριζομένην, εἰπέ μοι, εἰ καὶ πάντων πολεμιώτατος ἦν ὁ γείτων, οὐκ ἂν ἔδραμες ὅπως σβέσαι τοῦ πυρὸς, δεδοικὼς, μὴ καὶ πῦρ ὅλῳ βαδίζον καὶ τῶν σῶν ἅψηται προθύρων; τοῦτο καὶ ὅπως τῶν ἐκτὸς τῶν πονηρῶν δαιμόνων ἐπηρεαζομένων ἀδελφῶν πρόσει. καὶ γὰρ πυρός τίς ὅστις καὶ ἐμπορησμὸς χαλεπὸς τῶν δαιμόνων ἡ σπέρμα. σκόπει δὴ μὴ καὶ τοῦ σὴν προκαταλάβῃ ψυχοῦ ὅλῳ βαδίζων ὁ δαίμων· καὶ ὅτου ἴδῃς πρόνοιαν, μετὰ πολλῆς τῆς ταχυδρομίας πρόσφυγε τῷ δεσπότῃ, ἵν' ἰδών σε τοῦ θερμοῦ καὶ διεγηγερμένου ψυχοῦ ὁ δαίμων, ἄβατον αὐτῷ νομίσῃ λοιπὸν εἶναι τοῦ ἀφανισμοῦ τοῦ σοῦ. ἂν μὲν γὰρ ἴδῃ χασμωδοῦντα καὶ ῥᾳθυμοῦντα ὡς εἰς ἔρημον καταγώγιον, ταχέως ἐπεισελεύσεται· ἂν δὲ καὶ σεσωπταλμένον καὶ διεγηγερμένον, καὶ τὸ οὐρανὸν αὐτῷ σκηνωμάτων, σοῦ δυσβλέψας πολλάκις τοῦ λοιπόν. ὥστε εἰ καὶ τὸ ἀδελφῶν καταφρονῇς, ἀλλὰ σαυτὸν φρόντισον, καὶ τοῦ καὶ τὸ σῆς ψυχῆς εἴσοδον ἀποφράξει τῷ πονηρῷ δαίμονι. οὕτως γὰρ οὕτως αὐτῷ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἔφοδον ἀποτειχίζειν εἴωθεν, ὡς εὐχὴ καὶ δέησις σκυτεύς. Εἰ δὲ βούλει μαθεῖν ὅσον ὄντως ἀγαθὸν ὃ δωρηθῆναι μετὰ τῆς οἰκείας σωτηρίας καὶ ἑτέρου κερδῆναι, ἄκουσον σκοπουμένου τοῦ Θεοῦ λέγοντος τοῦ προφήτου· Ὁ ὀξάγων τίμιον ὀξὺ ἀμαλξίου, ὡς στόμα μου ἔσται. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ὁ σκ τῆς πλάνης, φησί, τοὺς τοῦ ἀληθῆ κλέπτοντας, καὶ ἀπὸ τῆς κακίας τοὺς τῆς ἀρετῆς ὁδηγοὺς ὡς πλησίον καὶ δυνάμενον [τοῦ] αὐθεντεῖν, ἐμὲ μιμεῖται. Εἰ γὰρ αὐτὸς Θεὸς ὢν, καὶ τῆς οὐσίας ἐκείνης τῆς ἀπορρήτου τυγχάνων, καὶ φανερὸν κατεδέξατο, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ δι' ἡμᾶς ἐπραγμένα δι' ἡμᾶς, καὶ τοῦ σωτηρίαν τοῦ ἡμετέραν· τί σκ ἂν εἴποιμι αὐτὸς δίκαιος τοῦ σὸν ὁμολογῆσ ὑπεδείξασθαι, καὶ τὰ μέλη τὰ ἡμέτερα, ὥστε καὶ τῆς Φαρύγος" αὐτοῦ ἁρπάσαι δ' ἀφαιρεῖσθαι, καὶ τοῦς τοῦ τῆς ἀρετῆς ἡγεμονεύσαι ὁδοῦ; Εἰ γὰρ ὅτι τῶν ἀθλητῶν ἐδεσμάτων, ἃ τὰ τῆς τραπέζης τοῖς αὐτῶν γνωρίμοις ἀφυλάκτοντας, μέγιστον ἀγάπης τεκμήριον σκφαίνουσι· πολλῷ μᾶλλον ὅτι τῶν πνευματικῶν τοῦτο γινόμενον πολὺ ἡμῖν παρέξει

Ex τῶν δ. λόγ. τῶν περὶ ἀκαταλήπτ.

Ex τῶν αὐτῶν.

Ex τῶν ἑρμῶν. τ. ἐξαημέρ. Ier. 15. 19.

Ex τῶν λόγ. τῶν ἀνδριάντ.

ρέξει ⟨W⟩ ἑπαινον. ὁ γὰρ ⟨W⟩ πλησίον διδάσκειν σπουδάζων οὐ τοσοῦτον ὄκφελον εὐεργετῆ, ὅσον ἑαυτῷ μείζονα περιποιεῖται τὸν μισθὸν, καὶ διπλοῦν καρπούται τὸ κέρδος, τὴν τε παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀμοιβὴν πλείονος ἀπολαύων. ⟨C⟩ αὖθις, ὅταν τις ἀδελφὸν διδάσκῃ ἢ ἐπιτρέπῃ, εἰς ὑπόμνησιν ἐρχόμενος, καὶ αἰσχυνέσθω τὴν μνήμην τοῦ πρὸ ἑαυτοῦ εἰρηκότος. Εἰ γὰρ εἰκόνα τις ἀψυχον αἰσθητὴν παιδὸς, ἢ φίλου, ἢ συγγενοῦς, νομίζει πρέπειν ὄκφελον τὴν ἀπρέπειαν, καὶ ὄφελος τὴν εἰκόνος αὐτὴν φυλάττειν τῆς ἀψύχου· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ὄφελος τὴν θείαν γραφὴν τῆς τοῦ ἁγίου προθυμίας ἀπολαύουσαν, οὐχὶ τοῦ σωμάτων αὐτὴν, ἀλλὰ τῶν ψυχῶν τάς εἰκόνας ἔχοντες. Τὰ γὰρ περὶ αὐτοῦ εἰρημένα, τοῦ ψυχῶν αὐτοῦ εἰκόνες εἰσίν. Ὥσπερ οὖν ⟨A⟩ ἀπαιτεῖ οὐκ ἀναισχύντους εἶναι τοὺς ἀρρώστους ὅτι τοῦ κλινιδίων καταχειμένους εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν φέρεσθαι, ἀλλ' αὐτοὶ τείχυσι περὶ ἑαυτοὺς "τὰς ἀῤῥωστίας θεραπεύσαντες· ὅτω καὶ σὺ ποίησον καὶ δυσωπήσεις τὸν σὸν, ⟨C⟩ πᾶσαν σπουδὴν ἐπίδειξαι καὶ περὶ σεαυτὸν εἰς τὸ τοῦ ἀῤῥωστούντων καὶ ψυχὴν ἀδελφῶν ἀναῤῥῶσαι, εἰδὼς ὅτι βεβαίως ὁ παρὼν βίος. κἂν μὴ ταῦτα κερδάνωμεν τὰ κέρδη, σοβεμίαν ἕξομεν ὄκφεν σωτηρίαν. δύναται γὰρ πολλάκις μία κερδηθεῖσα ψυχὴ, μυρίων ὄγκον ἁμαρτημάτων ἀφαιρεῖσαι, καὶ γλυκάναι ἡμῖν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὸν πῦρ. Εἰ γὰρ χήρας ἐλεύσασα, καὶ πενίαν διορθωσαμένη ἡ Ταβιθὰ ἐκείνη, ἀπὸ θανάτου πάλιν εἰς ζωὴν ἐπανῆλθε, ⟨C⟩ τὰ δάκρυα τῶν ἐλεηθέντων ψυχὴν ἀπελθοῦσαν ἐπανήγαγεν εἰς σῶμα πάλιν, ὥπτω τῆς ἀναστάσεως φανείσης· τί οὐκ ἂν ἐργάσεται τῶν ἀνθρώπων τὰ δάκρυα, ὅσοι ⟨C⟩ τοῦ σῶ διορθωθῶσιν; ὥσπερ γὰρ ταύτην περισῶσαι αἱ χῆραι ζῶσαι ἀπὸ νεκρᾶς ἐλύσαν· ὥτω καὶ σὲ τότε περισώσαιτο ⟨A⟩ θανασωθέντες νῦν, ποιήσασι πολλῆς ἀπολαῦσαι φιλανθρωπίας, ⟨C⟩ τῆς γεέννης τὸ πυρὸς ἐξαρπάσασιν. Εἰ γὰρ ὅπου χρημάτων δαπάνη, τοσοῦτοι ⟨A⟩ στέφανοι, τοσοῦτος ὁ μισθὸς, τοσαύτη ἡ ἀμοιβή· ὅπου ψυχῆς ὠφέλεια, πῶς οὐ πολλὰ ἡμῖν ἔσται καὶ ἀγαθά; Οὐδεὶς τὸ ἑαυτῆ καταρθῶσαι δύναται χωρὶς τῆς τοῦ πλησίον σωτηρίας. καὶ γὰρ ὁ Παῦλός φησι· Μηδεὶς τὸ ἑαυτῆ ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος, εἰδὼς ὅτι τὸ ἑαυτοῦ σὺν τῷ τοῦ πλησίον κέρδει συμφέρουσι. καθάπερ γὰρ ⟨A⟩ ἀδικοῦντες ⟨C⟩ πλεονεκτοῦντες ἀπελθόντες σκῆ, καὶ σοῦ ταῦτα παθόντας ἰδόντες (ὄψονται γάρ, φησι, πρώτως, καὶ δῆλον ἐκ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου τοῦτο) σοβεῖ ἀνοίξαι τὸ στόμα δυνήσονται, σοβεῖ εἰπεῖν τι καὶ ἀπολογήσασθαι, ἀλλ' αἰχμάλωτοι πολλῆς ἐμπλησθέντες, καὶ καταγνώσεως ἀπὸ τῆς ὄψεως τῆς ἐκείνου ὅτι τῶν κόλασιν ἀπελθόντα· ὅτω καὶ ⟨A⟩ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες, ἰδόντες σοῦ ἐπ' αὐτοῖς ⟨A⟩ θανασωθέντας σεσωσμένους αὖθις σκῆ, πολλῆς ἐμπλησθήσονται ⟨Z⟩ τῆς παῤῥησίας. Καὶ μή μοι λεγέτω τις, τί γὰρ ἔχω κοινὸν πρὸς ἕκφενον; ἀλλότριός ὄστι καὶ ἄγνωστος. ἕως δὴ ἦ πιστὸς, ⟨C⟩ τοῦ αὐτοῦ σοι ματέχῃ μυστηρίου, καὶ εἷς τοῦ αὐτοῦ σκληνῆσαι ἀποστολᾶ, καὶ ἀδελφὸν καὶ συγγενῆ ἀποστόλου ὄστιν οἰκεότερος. ὥσπερ γὰρ οὐχ ⟨A⟩ κλέπτοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ ⟨A⟩ κύριοι μὴ ὄντες κωλῦσαι, μὴ ποιοῦντες ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ ἐκείνοις διδόασι δίκην· οὕτως οὐχ ⟨A⟩ ἀσεβοῦντες μόνον, ἀλλὰ καὶ ⟨A⟩ δυνάμενοι μὴ ἀπαγαγεῖν τῆς ἀσεβείας, μὴ βουλόμενοι ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ ἐκείνοις ὑποστήσονται "ἐμωείαν. ἕκαστος ὑμῶν ἕνα τῶν ἀδελφῶν αἰσθησάτω, περιεργασάσθω, πολυπραγμονησάτω, ἵνα εἰς τὸν ὄπιοῦσαν ζημίαν μὴ πολλῆς παῤῥησίας ἀπολυτήσωμεν, δῶρα τῷ Θεῷ κομίζοντες, δῶρα πρώτων ἡμιώτερα, τὰς ψυχὰς τῶν πεπλανημένων ἐπαναγάγοντες. κἂν ὑβρισθῆναι δέῃ, κἂν πληγὰς λαβεῖν, κἂν ὁπουοῦν ἕτερον ὑποστῆναι, πρώτα ποιήσωμεν, ὥστε αὐτοὺς αἰσχυνθῆσαι. καὶ γὰρ καὶ ⟨A⟩ νοσοῦντες πολλάκις λαμπίζουσι καὶ ὑβρίζουσιν· ἀλλ' ὅμως ἀνεχόμεθα, καὶ παῖς ὑβρεσιν ἀδικούμεθα, ἀλλ' ἐν μόνοι ὄπτω μοδμεν, τοῦ ταῦτα ἀχθυμονοῦντος τὸν ὑγίειαν ἰδεῖν. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον σοὺς μὲ τῶν σωμῶν ⟨Z⟩ περιποιοῦντας τοσαύτην ποιεῖσθαι τὸν ὄπτι μέλειαν, ψυχῶν ⟨C⟩ τοσούτων ἀπολλυμένων ῥᾳθυμεῖν, καὶ μηδὲν ἡγεῖσθαι παῤῥησίαν ἔχειν, τῶν μελῶν ἡμῶν σκπομένων; Τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; ὁρᾷς τὸν ἀδελφόν, ἐκπίπτοντα μοι, καὶ

χρημάτων

Ex τῆς αὐθεντίας.

Ex τοῦ ς. λόγου τῆς κατὰ Ἰουδαίων.

Ex τοῦ ε. λόγου τῆς κατὰ Ἰωάν. Περιέχ. θ. λθ.

Ex τοῦ αὐτοῦ.

α. Κορ. ι. κδ.

Ex τοῦ ϛ. λόγου τῆς κατὰ Ἰωάν.

Ex τοῦ λόγου ὅτι χρήσιμον φέρειν ἐλέγχους.

χρημνοῦ φερόμενον, ἡμιθνησιμαῖον ἔχοντα βίον, οὐ σωφρονοῦντα δ' δέον, καὶ οὐκ ὀρέγῃς χεῖρα; οὐκ ἐγκαλῇς καὶ ἐλέγχῃς; ἀλλ' ἃ δεῖ μὴ ποιεῖν σκοπουμένη αὐτὴ, καὶ φανερὰ σαυτῇ ἐπαχθὴς, ποιεῖ πρὸς τῆς σκηνῆς σωτηρίας; καὶ ποίαν ἕξεις συγγνώμην πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τίνα ἀπολογίαν; οὐκ ἤκουσας τί τοῖς Ἰουδαίοις ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς, τὰ ὑποζύγια τῶν ἐχθρῶν μὴ περιορᾶν πλανώμενα, μηδὲ προσπεπτωκότα; εἶτα Ἰουδαῖοι μὲν τὰ ἄλογα κελεύονται μὴ περιορᾶν τῶν ἐχθρῶν, ἡμεῖς δὲ καὶ ψυχὰς τῶν ἀδελφῶν καθημένην ὑποσκελιζομένας περιοψόμεθα; καὶ πῶς οὐκ ἐρᾷτε τοῦτο ὠμότητος καὶ ἀπανθρωπίας, μηδὲ τοσαύτην ἀποτέμνῃ δυσσεφοῖς περίοικοι, ἵνα τοῖς ἀλόγοις ἐκείνοις; τοῦτο πολὺ τὰ δυέτερα, τοῦτο τὸ βίον ἡμῶν συνέχειν, ὅπου ὅτε ἐλεγχόμενοι φερόμεθα ἡμεναίως, ὅτε ἑτέρους ἐλέγχειν βουλόμεθα. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐπαιδεύθημεν ἐσμεν ἐλέγχοντες, ὅπως ἐκπεφεύγωμεν ἐλεγχόμενοι. Εἰ γὰρ ἦν ὁ ἀδελφὸς, ὅπερ ἐλέγξας σε ἐπῆρθη τῷ θυμῷ σου, καὶ οὐδὲ ἐλεγχόμενος τὴν αὐτὴν ἀμοιβὴν ἀπέδωκεν αὐτῷ. Βούλει δῆτα τοῦτον τὸν ἀδελφὸν; δάκρυσον, δεῖξαι τῷ Θεῷ, κατ' ἰδίαν λαβὼν τῷ ἐμπροσθεν, συμβούλευσον, παρακάλεσον, δεῖξον ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον, πεῖσον αὐτὸν ὅτι κηδόμενος καὶ φειδόμενος, οὐκ ἐμπομπεύσαι βουλόμενος πρὸς τῆς ἀπιστίας αὐτὸν ὑποσμήνῃς· καὶ πάσχε πόδας, καὶ φίλησον χεῖρας, μὴ ἐπαισχυνθῇς, εἴπερ ἀληθῶς ἰατρεύσαι βούλει. Οὕτω γὰρ καὶ ἰατροὶ ποιοῦσι πολλάκις, δυσαρέστως ἐχούσας τὰς καμινοῦσας καταφιλοῦντες, παρακαλοῦντες, ἀναπείθουσι σωτήριον δέξασθαι φάρμακον. [πῶς ἔσεσθε οὖν ὅτι διορθώσεσθε τὸν ἀδελφὸν ἀγανίζῃ; κἂν Ⓦ ὀμόσθλον, κἂν Ⓦ ὀμότιμοι διορθώσεσθε] καὶ ἀπόθανε δήπου ὑπὲρ τοῦ σωφρονίσαι Ⓦ ἀδελφόν, μὴ ἀπεκτόνης. μάρτυρες οἱ τοῦτο ἴσχυσαν· ἐπεὶ καὶ Ἰωσήπου μάρτυς ἦν· καὶ τοίνυν οὐκ ἰδύναντο ἐκελεύσθη, οὐδὲ εἰδώλων προσκυνῆσαι, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἱερῶν νόμων ὑβριζομένων τὸν κεφαλὸν ἀπέδετο. καὶ σὺ τοίνυν ἀγάνισαι μέχρι θανάτου ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, Καὶ Κύριος πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ. Ἐκεῖς δὲ ἀδελφοὺς ζηλῶ πεπυρωμένος ὁλόκληρον διορθώσασθαι δῆμον. καὶ μή μοί τις λεγέτω, οὐδὲν ἐμοὶ καὶ τοῖς Ⓦ ἀδελφοῖς. ποῖς Ⓦ δικαιότερον οὐδὲν ἐμοῦ κοινὸν μᾶλλον, ποῖς ἢ οὓς δι' ὅλης πολλὰ ἔχομεν κοινά. τῆς φύσεως ἡμῖν τῆς αὐτῆς μετέχουσι, τὴν αὐτὴν γῆν οἰκοῦσι, τῶν αὐτῶν τρέφονται τροφῶν, Ⓦ αὖθις ἔχουσι διαστάσεις, οὐ· αὖθις ἐδέξαντο νόμους. μὴ τοίνυν ταῦτα λέγωμεν, ἀλλὰ τὸν φρέατος ἀδελφοῖς κηδεμονίαν ὑπιδειξώμεθα. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰ μὲ μάχην ἰδιωτικὴν ὑπὲρ τῆς ἀγέλης, ποιούμεθα καὶ κατηγάπην οὐ· μαχομένους; καὶ τί λέγω μάχην; εἰ καταπεσόντα ἰδόντες οἶον, πολλοὺς χεῖρα ὀρεξόμεθα καὶ διανάστασιν αὐτοῦ δόντες ἐφάνη

πᾶσι μισθὸν ἁρπάσωσιν. μὴ γάνιτο, ὅτῳ πολλοὺς οὐ δυνάσαι διδάξαι, καὶ τῶν ὀλίγων καταφρονῇ, μηδὲ τῇ τῶν μεγάλων ἐπιθυμίᾳ, καὶ τῶν μικρῶν σεαυτὸν ἀφελκύσῃς. καὶν ἕνα τὸν μὴ δυνηθῇς, τῶν δέκα ἐπιμεληθῆναι· καὶν δέκα μὴ δυνηθῇς, μηδὲ τῶν πέντε καταφρονήσῃς· καὶν πέντε μὴ δυνηθῇς, τὸ ἑνὸς μὴ ὑπεριδῇς. οὐ γὰρ ποιεῖς τὸ τέλος τῶν καταρθουμένων, ἀλλὰ ποιεῖς τὴν γνώμην τῶν κατορθούντων ὁ Θεὸς δὲ τοὺς ἀφελοῦντας οὐ ζητεῖ

Ἐκ τῶν λόγ. α. εἰς πάσχα καὶ λάζαρον. ἐπαινῶ. Καὶ γὰρ τὸ μὴ πεῖσαι δεῖ ἀκριβῶς οὐκ ἐσμὲν ὑπεύθυνοι ὁ διδάσκοντες, ἀλλὰ τὸ μὴ συμβουλεῦσαι μόνον· ὃ μὲν γὰρ παραινέσαι μόνον ἡμέτερον, ὃ δὲ πεισθῆναι, ἐγχείνων. καὶ καθάπερ ἡμῖν μὴ παραιτητῶν, καὶν μυρία κατορθώσωσιν ἐκεῖνοι, μύοις αὐλοῖς ἅπας ὁ μισθὸς κείσεται, ἡμῖν δὲ ὀφλὴν ἕξει καὶ ἡμῖν παραιτητῶν ἐκεῖνοι μὴ προσέχωσιν, ἅπασα αὐτῶν ἡ τιμωρία καταλήψεται, ἡμῖν δὲ ὀφλὴν ἕξει ἐγκλήμα, ἀλλὰ καὶ πολὺς ὁ μισθὸς ἀποκρίσεται παρὰ τοῦ Θεοῦ· ὃ γὰρ ἡμῶν ἀπὸν ἀναπληρώσαμεν.

Ἐκ τῆς ἑρμην. τῶν κατ' Ἰωαν. εὐαγγ. Ὁ μὲν γὰρ πεῖσαι προσέχοντας λέγων, ἔχει παραμυθίαν τὸν λέγοντα, τὴν πειθὼ τῶν ἀκροωμένων· ὁ δὲ σωτηρίαν λέγων, καὶ μὴ ἀκροώμενος, εἶπα καὶ παρακούσαντος τὸν λέγοντα, πλείονος μισθὸν ἕξει τιμῆς ἄξιος, ἔχει τὸ τῶν Θεῷ δουλεύειν, καὶ μηδενὸς προσέχοντος, τὸ αὐτῷ πρῶτον πλῆρες. ἀλλ' εἰ καὶ ἡμῖν ὁ μισθὸς μείζων ἐκ τῆς ὑμετέρας παρακοῆς, ὅμως ὑπερεπιθυμῶμεν τὸν ὑμετέρον ἐλεηθῆναι μᾶλλον, ἢ τὴν ὑμετέραν αὐξηθῆναι σωτηρίαν, μισθὸν μείζονα τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν νομίζοντες.

Ἐκ τῶν ἑ. λόγ. τῶν κατ' Ἰουδαίων. Ἂν τοίνυν ἴδῃς τινὰ δεόμενον ψυχικῆς ἢ σωματικῆς θεραπείας, μὴ λέγε πρὸς ἑαυτόν, τίνος εἵνεκεν ὁ δῆνα ἢ ὁ δῆνα αὐτὸν οὐκ ἐθεράπευσεν; ἢ, ὅλη ἐγώ κοσμικός εἰμι, γυναῖκα ἔχω καὶ παιδία· ταῦτα τῶν ἱερέων ἐστί, ταῦτα τῶν μοναχῶν. εἰπὲ δή μοι, ἐάν τις χρῄζων χειμῶνος, μὴ λέγῃς πρὸς ἑαυτόν, τίνος εἵνεκεν ὁ δῆνα καὶ ὁ δῆνα αὐτὸν οὐκ ἀνεῖλεν; οὐδαμῶς· ἀλλὰ σπουδάζεις περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. οὕτω καὶ ὅταν τῶν πεπλωκότων ἀδελφῶν λογίζου, καὶ νόμιζε θησαυρὸν ὀρυκτὸν εἶναι τὴν ὀπτιμηδίαν τὴν ἐκείνων. Ὁ γὰρ ἐξαίφνης πλοῦτον ἐξ ἀφανείας,

Ἱερ. ιε. ιθ. φησὶν, ὡς στόμα μου ἔσῃ σύ. Τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἐὰν ἦτε ὑμεῖς ἀκριβεῖς, καὶ μὴ χαμαιζήλους, ὅτι ἡ τῶν ἀδελφῶν σωτηρία ποιεῖ. μὴ γὰρ ἐγὼ ταῦτα ἐπαγγέλλομαι; ἀλλ' ὁ Θεός ὅπερ εἶπεν· ὅτι καὶν ἕνα τινὰ ἐξαγάγῃς, φησὶν, ὡς στόμα μου ἔσῃ σύ. μὴ γάνιτο παιδιὰν τοῦτον λέγωμεν, τίνες ἦμεν τότον, ἀλλὰ σπουδάσωμεν, ὅπως αὐτὸν διορθώσωμεν· ἐὰν μὴ τοῦτο σχῆπωμεν μόνον, εἰ πολλοὶ οἱ παραυρόμενοι, ἀλλ' ἐκεῖνο σχῆπωμεν, ὅπως αὐτὸν ἀπαγάγωμεν. Τὸ μὲν γὰρ περὶ τὰ ἁμαρτίας ἀσφαλίζεσθαι τὸν ἀδελφὸν μὴ πεσεῖν, οὐκ ὀλίγων

Ἐκ τῶν ἀπῶ. ἡμῖν προξενεῖ σωτηρίαν· τὸ δὲ καὶ ἀναστῆσαι τὸν πεπτωκότα ἔπαινον. ἐὰν γὰρ ἡ ἰατρὸς λέγοιτο μὴ ὁ ὑγιάσας τοὺς νοσοῦντας, οὐδὲ ὁ τοὺς ὑγιαίνοντας φυλάξας ὑγιαίνειν, ἀλλ' ὁ τοὺς νοσοῦντας ἀναστήσας· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πνευματικῶν τραυμάτων. πολλῷ τότε μᾶλλον ὀπτηδείκνυται περὶ τοὺς ἀδελφούς, ὅταν ἀναστήσῃ τὸν πεσόντα, ἢ ὅταν μὴ πεσεῖν φροντίσῃ. Καὶ σὺ τοίνυν, ὅταν ἀδελφὸν δέῃ διορθῶσαι, καὶν τὸν ψυχικὸν ὀπτηδοῦσαν δέῃ, μὴ παραιτήσῃ. ὁ δεσπότης ἡμῶν δι' ἡμᾶς ἀπέθανε· σὺ δὲ οὐδὲ λόγον ποιήσαι; ἐὰν ποίαν ἔχεις συγγνώμην; ποίας ἀπολογίας τεύξῃ; πῶς ὀπτὶ τὸ βήματος φήσῃ τῷ Χριστῷ μὴ πρόνοιας, εἰπέ μοι, τοσούτων ψυχῶν ἀπώλειαν προφάσεις; εἶθε μοι δυνατὸν ἦν τούτους εἰδέναι, ἐὰν οὐκ ἐδεήθην ὑμῶν, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐποιησάμην διόρθωσιν. Εἰπὲ δή μοι, εἴ τινα εἶδες ἀπαγόμενον δικαίᾳ ψήφῳ καταδικασθέντα, εἶτα κύριος ἦς ἁρπάσαι τῶν τοῦ δημίου χειρῶν, οὐκ ἂν ἅπαντα ἔπραξας, ὥστε αὐτὸν ἀπαλλαξαι τῆς ἀπαγωγῆς; τὸν δὲ ἀδελφὸν ὁρῶν οὐκ ἀπὸ δημίου, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ διαβόλου πρὸς τὸ βαράθρου τῆς ἀπωλείας ἑλκόμενον, οὐδὲ συμβουλεύσῃ πρέσθαι ἀπομάξεις, ὥστε αὐτὸν ἁρπάσαι τοῦ χάσματος τούτου θείου; ἢ ποίας δὲ τύχοις συγγνώμης; ἀλλ' ἰσχυρότερός σου καὶ δυνατώτερος ἐστὶν; ἐμοὶ

ἐμοὶ δῆλον αὐτὸν καταίσχυσον, αἱρήσομαι τὴν κεφαλὴν ἀποτεθῆναι μᾶλλον, ἢ τῶν ἱερῶν αὐτὸν ἀφῆναι βαπτίζων παρόντων. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, τοὺς μὲ παῖδας μὴ παλαιστρείας ἀγῶνα τὸν ἀρχικὸν ὑπὲρ πράγματα, πρεσβύτα μὲ ἔχοντα βήτορα, ὃ ἔστιν χρησόν, ἡμᾶς ὃ αὐτοὺς ἀπειδευτίας καὶ τὸ πνευματικὸν διακρούεσθαι παράγμα; Καὶ γὰρ εἴ τις ἔξωθεν πολεμεῖ ἡμῖν βαπτισθεῖσιν, ἢ τὸν Χριστὸν πάροντα καὶ τὴν πολιτείας τῆς ἡμετέρας τὸν σύλλογον καταμάθοι καλῶς, οὐκ οἶδα τίνας ἑτέρους, μᾶλλον ἢ ὠμῶν, ἐχθροὺς οὐ πολιτεύ εἶ τὸν Χριστόν. καθάπαξ γὰρ ἐπαύσαμεν τὴν ἐνδυτίαν αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς βαπτίσματα, ὅπου καὶ τὴν ὠδὸν ἐποιήσαμεν τὸν ἐδόν. ὅταν γὰρ ἃ μὴ βαπτίζῃ ποιῇ, δύσκολα καὶ ῥᾴδια τοῖς βουλομένοις, ἃ ὃ ἀπαγορεύῃ, χαλεπὰ καὶ βαπτίσια· ἡμᾶς ὃ τὰ προσεταγμένα ἀφέντες, τὰ κεκωλυμένα προσπαίζομεν, ἆρα οὐχὶ φιλονεικοῦσι αὐτῷ τοῦτα ἀμύνειν φήσουσιν ἡμᾶς ὡς ἐχθρούς; Ἀλλ' ὥσπερ τοῖς ἀγαθοῖς ἔθος ἐστὶ τοῖς πλησίον προσκρούειν, δι' ὧν αὐτοὶ γεγόνασιν ἀγαθοί· οὕτω καὶ τοῖς πονηροῖς ἔθος ἐστὶ εἰσπηδᾶν τοῖς πλησίον, δι' ὧν αὐτοὶ γεγόνασι φαῦλοι. ἓν γὰρ [αὐτοῖς] καὶ τοῦτο τῆς πονηρίας αὐτῶν εἰδός ἐστι· καὶ προθυμίαν ἡγοῦ τῆς οἰκείας κολάσεως, τὸν ἕτερον ἀπώλεσαν. Τίς ὑμῶν, εἰπέ μοι, ὃν οἰκίαν γλυφόμενος πυκτὸν ἔλαβε χειρουργικὸν εἰς χεῖρας, καὶ τὰ ἐγκείμενα ἐπῆλθε καὶ ἠρώτησε τὸν γραφέα; ὥσπερ δὲ ἔχοι τοῦτα εἰπεῖν· ἀλλὰ πειθὼς μοὶ καὶ κύβοις παῖζε τοῖς πλείοσιν εὑρήσομεν, βιβλία δὲ ἁλιεῖς, ἀλλὰ παῖζε ὀλίγοις· καὶ ὅτι δὲ τοῖς οὐκ ἔχουσιν ὁμοίως διάκεινται, δηλοῦντες αὐτὰ καὶ ἀποδειλιῶντες τοὺς χιόωσιν διαπαντὸς· καὶ ἡ πᾶσα αὐλῆς ἀσωτία παῖζε τὸν τῶν ὑμνῳδῶν λεπτότητα, καὶ ὃ τῶν γραμμάτων κάλλος, καὶ παῖζε τὸν ἀνάγνωσιν. οὐ γὰρ ὠφελείας ἕνεκεν τὴν κτῆσιν αὐτῶν πεποίηται· ἀλλὰ πλούτου καὶ φιλοτιμίας ἐπιδείξεως ποιοῦνται, παῖζε τοῦτα ἐσωσιδάκασι. τοσαύτη τῆς κενοδοξίας ἡ ὑπερβολή. Ὥστε νῦς μὲν ἔχοι τοῦτα εἰπεῖν· ἀλλὰ θέλω ζῆν σοῖς ἐγὼ γράμμασιν ἐγγεγραμμένα. Ὁ δὲ νῆχος ὁ ἁγιος βάρβαρος ὤν, καὶ μειζόνως σπουδάζομεν φαίνεται, οὐκ εἰδὼς ἅπερ μὲν ἐγίνωσκεν, ἅμως ἀνεγίνωσκεν ὅτι τοῦ ὀνόματος καὶ ἦν μόνος. Εἰ δὲ καὶ ὅλῳ τοσαύτην σπουδὴν ἐπεδείκνυτο, σκόπησον πόσοι σὺν οἴκῳ ἁμαρτεῖσιν· εἰ τοῦ κερδεῖν τῆς ὁδοιπορείας οὐκ ἠμέλησεν χωρὶς ἀναγνώσεως μόνον, πολλῷ μᾶλλον σὺ τῇ οἰκίᾳ καὶ ἦν μόνος· εἰ μηδὲν εἰδὼς ὧν ἀνεγίνωσκεν οὐκ ἀφίστατο τῆς ἀναγνώσεως, πολλῷ μᾶλλον μὴ δὲ μαθεῖν. Ὥσπερ γὰρ ὁ πειρῆν, σωμαλικῆς εὐεξίας ὄντος σημεῖον· ὅπου καὶ ὁ ταῖς ἀκροάσιν τῶν θείων λογίων ἐσωσιδακέναι, τῆς ψυχικῆς ὑγείας τεκμήριον αὐτῆς μέγιστον ποιήσαιτο. Τίνος γὰρ ἕνεκεν πολλάκις ὑμῖν ζητήματα κινοῦντές τινα, τὴν λύσιν αὐτῶν οὐκ ἐπαγόμεν; ἐπιζητοῦντες ὑμᾶς μὴ σκαπτομένους μεμαστιγῶσθαι δέχεσθε τὸν ζῆφον, ἀλλὰ πλανᾶσθε καὶ αὐτοὶ ἐπάγειν τὴν λύσιν τῶν νοημάτων· ὅταν ποιῶσιν αἱ ταῖς ἐρωτήσεις, καὶ γὰρ ἐσκάφαι τὸν νεοττόν, ἕως μὲν ἐν τῇ κοιλίᾳ μένῃσι, ἁπαλοῖς ἔτι τοῖς ἐφόροις σώμασι ἐπιδένδρου ἐπιδείκνυσιν ἀξιαγάπητον τὴν νοσσιάν, καὶ ἰδοῦσιν αὐτὴν παγίδα τὰ πτερά, οὐκ ἐᾷ τοῦτο λαθεῖν ποιοῦσιν, ἀλλὰ φέρουσι μὲν τὸ κόκκον ὑπὸ σώματος, καὶ ὑποδεικνύουσι ἐπιδένδρου οἱ νεοττοὶ προσδοκήσαντες πλησίον ἐλθεῖν, αἱ μητέρες ἀφῆσαι τὸν ζῆφον ὅτι τὸ ἐδώδιμον, δι' ἑαυτῶν κελεύουσιν ἀναλέγεσθαι· οὕτω καὶ ἡμᾶς ποιοῦμεν, λαμβάνοντες τὸν πνευματικὸν ζῆφον ὅτι τοῦ σώματος, κρύπτομεν ὑμᾶς, ὡς δηλοῦντες ὑμῖν ἐκ τοῦ τὴν λύσιν ἐπιδένδρου προσελθεῖν καὶ προσδοκήσαντα δέξασθαι, ἀφίεμεν ῥήματα, ὥστε ὑμᾶς δι' ὑμῶν αὐτῶν ἀναδέξασθαι τὰ νοήματα. Καὶ καθάπερ ἡ κιθαρῳδοί, τοὺς δακτύλους τῶν μαθητῶν αὐτῶν λαμβάνοντες πρέμα τοῖς φθόγγοις προσάγουσι, ὃ δὲ ψαλτὴς φαίνεται ἐμπειρίας παιδεύουσι, διδάσκοντες ὅτι τὴν ἀφώνων δακτύλων τὰ καὶ νεύρων πάσης φωνῆς ἡδίονα καὶ γλυκυτέραν κατασκευάζειν φωνὴν· οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν. ὥσπερ γὰρ ὅτι τῆς κιθάρας ἄπειρα μέν ὁ τεχνίτης τὴν ὕλην, ἄπειρα ὃ καὶ ὁ ἀτεχνής· καὶ ὁ μὲν λύπει ἂν ἀκροατάς, ὃ δὲ ψυχαγωγεῖ καὶ τέρπει καὶ ποιεῖ ἀκούειν δακτύλοις, καὶ αἱ αὐταὶ ὕλαι· ἀλλ' οὐχ ἡ αὐτὴ ἐμπειρία· οὕτω δὴ καὶ ὅτι

Ex τῆς ἑρμων. τῆς πρὸς Κορινθ. α ὁμιλ.

Ex τοῦ λόγου πρὸς Δημήτριον μοναχ.

Ex τοῦ λόγου εἰς τὸν Ὀζίαν.

Ex τῆς ἑρμων. τῶν χρ Ἰωαν. εὐαγγ.

Ex τοῦ λόγου τῶν εἰς τὸ παραλυτικὸν καὶ Λαζάρου.

Ex τῆς ἑξαημ.

Ex τοῦ λόγου τῶν εἰς τὸν Σαοὺλ καὶ ἐπὶ ἐμπν.

Ex τοῦ λόγου εἰς τὸ, ὠμοίωσεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ.

τῶν θείων γραφῶν. ἐπέρχονται μὲν πολλοὶ τὰ θεῖα λόγια, ἀλλ' οὐ πάντες κερδαίνουσιν, οὐδὲ καρποῦνται πάντες. ὃ γὰρ ὅπως τοῖς εἰρημένοις ἐμβαδίζουσιν, οὕτε μὴ πίχνης τῆς κλίμακος ἀπέβοντο. ὁ γὰρ ὅτι τῆς κιθαρῳδίας ἡ τέχνη, τοῦτο ὅτι τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων ἡ

Ex τ̃ λόγ. εἰς τὸ χρυσόμωρ τὰς περὶ τῶν Χερ. ϗ τῶν ἐκπώσεων Ιουδαίων προφητείας ἀσαφῶς εἰρ.

μᾶλλον ἐξέτασις τῶν ἔργων ὑπόδειξις. Καὶ καθάπερ ὅτι τῶν ἀρρωστούντων οὐκ ἀναγκαῖον ζώγραφον ἐχεῖσε μολεῖν ϗ ἐκεῖθεν μάθειν τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀπεργασίας, ἀλλὰ δεῖ παρακαθεσθέντα τὰ σιτία, ἵνα, δι' οὗτος ὁ κάμνων μὴ βλαπθῇ, ὃ ἕτερον λάβῃ, καὶ ἐκεῖνο μὴ παρείπηται, ὃ ἄλλο δέξηται, καὶ τοῦτο ἀφικρύσηται, ὅτι λάβοιτο θαπέρου, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τοῦ δυσκολίαν ἰκπώσωμεν, καὶ τῷ πολυέδρῳ τῆς τραπέζης ὃ δυσάρεστον τῆς γνώμης θεραπεύσωμεν· οὕτω ϗ ὅτι τ' πνευματικῆς ἐστάσεως χρὴ ποιεῖν, ὅταν ἀθενεῖς ὦμεν· ἵνα ἐκ πολλῶν ϗ ποικίλων παραδιγμάτων ῥᾴδια γένηται νοῆσαι τῶν συμφερόντων ἡ αἵρεσις. Μὴ δὴ βαρυνέσθω τις παραινέσεσιν· εἰ γὰρ βαρυνέσθω ἔδει, ἐμὲ ἔδει μᾶλλον πολλάκις λέγειν ἃ ἐκ ἀκροώμενον, ἢ μὲ ὑμᾶς, οὐδὲ ἀεὶ μὲ ἀκούοντας, ἀεὶ δὲ παρακούοντας. Ἢ οὐκ οἴδατε, ὅτι θείας ἀκροάσεως ὑπερῳῶντες, ἐδὲ ὅτι εἰ) αὖ θερμοὶ λῃστῶν τῆς ἐναγωνίας ταύτης ἀπώλεσαν, ϗ τῆς βλυσίας αὐτῆς ἐξέπεσον; ὁ μεγαλοφωνότατος Ησαΐας εἰς τ' πόλιν τ' Ιουδαίων τοῦ μεγάπολιν εἰσιλθών τ' πολυδώθεσον, τὰ Ιερουσόλυμα λέγω, ἐν μέσαις τ' ἀγοραῖς ἑστώς, τῶν δήμων πάντας αὐτὸν θεωμένων, βουλόμενος λῆξαι, ὅτι ὁ μὴ τοῖς θείοις παρεστῶσι λογίοις, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ἐδόα λέγων· Ηλθον, ϗ οὐκ ἦν ἄνθρωπος· ἐκάλεσα, ϗ οὐκ ἦν ὁ ὑπακουόμενος. ἀλλ' ὅτε ὅτι ἦλθε, ϗ οὐκ ἦν ἄνθρωπος, ἐκάλεσε, ϗ οὐκ ἦν ὁ ὑπακουόμενος, πρὸς τὰ στοιχεῖα τρέπει τ' λόγον, καὶ φησιν· Ακουε γῆ, ϗ ἐνωτίζου γῆ· ἐγὼ γὰρ, φησι, παρὰς ἀνθρώπους ἀπεστάλην, παρὰς ἀνθρώπους ἦν ἔχοντας· ὅτι δ' οὔτε λόγοι, οὔτε ἀκοὴν εἶχεσι, διὰ τ' τοῦτο οὐκ ἔχουσιν αἴσθησιν στοιχείοις ἀναλέγομαι, εἰς κατηχεῖσθαι τῶν αἰσθήσεων παρακαλῶν μᾶλλον, οὐ χρωμένων ἢ τῇ χρείᾳ. ϗ ὁ Ιερεμίας ἐν μέσῳ τῶν πλατειῶν τῶν Ιουδαίων ἑστώς, ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ὥσπερ σαλπιστὴς πρόσωπον, οὕτως ἐβόα· Περὶ τίνα λαλήσω ϗ διαμαρτύρομαι; τί λέγεις; τοσοῦτον πλῆθος ὁρῶν, ἐρωτᾷς παρὰς τίνα λαλήσεις; ναί, φησι· ὃ πλῆθος γὰρ τοῦτο, σωμάτων ὅτι πλῆθος οὐκ ἐχόντων αἰσθεῖ· ἀπορεῖται γὰρ τὰ ὦτα αὐτῶν, ἢ οὐ δυνάμενα ἀκοῦσαι. Εἰ δὲ καὶ πρόσωπα, ὅτι μὴ παρεστήκασι μὲ ἀκουσῆς τοῖς λεγομένοις, οὐδὲ αἰσθήσεις εἶναί φασιν ἃ παρέφηται· τί αὖ εἴποιμι ἡμᾶς περὶ τ' οὐ μόνον οὐκ ἀκροωμένων, ἀλλ' οὐδὲ ὁπωσοῦν ἃ ἱερῶν τούτων παρῳδύρων αἰσχομένων; οὐδὲ γὰρ εἴ τις σῶμα δι' ὅλου ϗ φωνὴν ἔχοι, ἔσθ' ἁπλῶς αἴσθησις· ἀλλ' εἴ τις ψυχὴν ἀνθρώπου ϗ διάθεσιν ἔχοι. Οἶδα ὅτι πολλοὶ ἀπλῶς τ' παρὰ ἡδονὰς αἰσθήσεσι λόγων· ἀλλὰ τί ὃ κέρδος τῆς σιγῆς; καὶ γὰρ σιγήσω καὶ μηδὲν ἐνοχλήσω διάνοιαν, ἀδύνατον διὰ τῆς σιγῆς ταύτης τῆς κολάσεως ἀπαλλάξαι ὑμᾶς· ἀλλὰ ἐ τοῦναντίον ἅπαν ἐστὶν ἰδεῖν ἐγγύς· ἐπιτείνεται τὰ τῆς τιμωρίας, ἐ οὐχ ὑμῶν μέρος, ἀλλὰ ϗ ἐμοὶ παρέχειν τὴν κόλασιν ἡ τοιαύτη σιγή. τίς οὖν ἡ τῶν ῥημάτων χάρις, ὅταν εἰς τὰ ἔργα μὴ βοηθῇ, ἀλλὰ ϗ καταβλάπτῃ; τί ὃ κέρδος βύφεσθαι λέγω, ϗ λυπῆσαι παρέμεναι; τίρφαι τὴν ἀκοὴν, ϗ κολάσαι τὴν ψυχήν; διόπερ ἀναγκαῖον σοῦν λυπῆσαι, ἵνα μὴ τ' ἐφάπαξ ἀποδῶμεν σαῦς ὠμωρίας, ϗ τ' αὐτόπτους παρασκευάζωμεν κόλασιν.

Ex τῶ λόγ. ὅτι ἐπικίνδυνον ϗ τοῖς λέγουσι ϗ τοῖς ἀκούουσι τὸ περὶ χάριτος δημηγορεῖν.

Οὐ τοίνυν δυσχεραίνειν χρὴ τ' ἀρημένων χρὴ, ἀλλ' ἀποδέχεσθαι ϗ ἐπαινεῖν. εἰ δέ τινες ἀθετήσειαν ἡμᾶς καὶ ἀπέλθοιεν τῆς τοιαύτης ὑμῶν τῆς ἀπολογίας, ἐκεῖνο δὴ εἴποιμι πρὸς αὐτούς, ὅτι ἐκ ἐμαυτῷ νόμους [ὑμῖν] ἔθηκα, ἀλλ' ἐκ τ' εὐαγγελίων κατακέκτημαι ἀναγινώσκω γράμματα· ϗ ἀνάγκη τ' ταύτην ἐμπεσεῖν θῦναι τ' ἡμᾶς κρίναι, ἢ πάντα μὴ παῤῥησίας ἐπιπεῖν τὰ ἐγκείμενα, ὃ συμφέρον, ἀλλὰ μὲ ὃ ἡδὺ πᾶσι τοῖς ἀκροαταῖς ἐκζητοῦντα· ἢ τ' τ' ἀκούοντων ἐκ ἰδίων ἀπέχθεσθαι, καὶ τὸν ἑαυτῶν, ϗ τὸν ἐκείνων παρέδεσθαι σωτηρίαν, διὰ τῆς ἀκαίρου ταύτης χαρίτος. οὐ γὰρ καὶ τοῖς λέγουσι, καὶ τοῖς ἀκούουσι σφόδρα ἐπικίνδυνον, ὃ τῶν θείων ἀπαρύπτεσθαί τι νόμων· καὶ ὅτι φόνων ἐκ ἀθῳωσοὶ ϗ διδάσκαλοι κρίνονται,

ται, ὅταν μὴ πολλὰ χωρὶς ἐξηγῶνται τῶν Θεοῦ τὰ δικαιώματα, Παῦλον ὑμῖν καὶ τοὺτων πάλιν προτίθεμαι μάρτυρα. διὰ γὰρ τοῦτο συνεχῶς ἀπὸ ἀποστόλων ὅπου τινὰ ἀγίων ἐκείνων καταφεύγω ψυχάς, ὅτι χρησμοί τινες εἰσι θεῖοι νόμοι τὰ Παύλου ῥήματα. οὐ γὰρ Παῦλός ἐστιν ὁ λαλῶν, ἀλλὰ Χριστὸς ὁ τοῦ ἐκείνου ψυχὴν κινῶν· δι' ἐκείνου γὰρ φθέγγεται πάντα, ἅπερ ἐκεῖνος εἶπε. τί τοίνυν φησί; Καθαρός εἰμι ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. Παρ. κ. κζ.
διὰ τί; οὐ γὰρ προεξελάμενον τὸ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ. ὡς εἰ προεῖλατο τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι, οὐκ ἂν καθαρὸς ἦν τοῦ αἵματος, ἀλλ' ὡς ὑδροφόνος ἐκείνου. καὶ μάλα εἰκότως. ἐμοὶ γὰρ ὑδροφόνος τὸ σῶμα δύαμαι μόνον, καὶ τοῦτο πρόκειται προδίδωσι θανάτῳ· ὁ δὲ τοὺς χάριν δημιουργῶν, καὶ ῥᾳθυμοτέρους ποιῶν τοῦ ἀκροᾶσαι, τὴν ψυχὴν ἀπόλλυσι, καὶ τοὺς ἀθανάτους προπέμπει κολάσεις καὶ πυρείας. τίς οὖν οὕτως ὠμὸς καὶ ἀπάνθρωπος καὶ ἀσυμπαθής, ὡς ἐγκαλεῖν τῷ λέγοντι καὶ παρακελεύοντι περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ συνεχοῦς ὀργῆς, τοσαύτην κόλασιν ὑφίστασθαι μέλλοντι, εἰ σιγήσειεν; εἰ μὴ γὰρ ἐγὼ σιγήσας ἀπέκρυπτον τῇ σιγῇ τὰ ἁμαρτήματα, καλῶς ἐδυσχέραινεν ἕκαστος καὶ δικαίᾳ δικαίως, μὴ σιγῶντος ἐμοῦ. εἰ δὲ καὶ ἡμῶν σιγώντων ταῦτα, ἀνάγκη πάντως συνεφθείρεσθαι τὰ πλημμελήματα, τί τὸ ὄφελος ἀπὸ τῆς σιγῆς γίνοιτ' ἄν; Ὁ μὲν οὖν συμφέρων τοῖς ἀκούουσιν ὁρᾶν, κἂν ἐγκωμιάζῃ αὐτοὺς, οὐ μόνον οὐκ ἐγκαλεῖσθαι ἄξιος, ἀλλὰ καὶ στεφανοῦσθαι· κἂν σιγᾷ, τότε ἐγκαλεῖ. ἐπεὶ δὲ ὁ Δαβὶδ εἰ ἐσίγησεν ὅπου τὸν Γολιὰθ, οὐκ ἂν εἶδαν αὐτὸν ἐξελθεῖν εἰς τὸν πόλεμον, οὐδὲ ὃ λαμπρὸν ἐκεῖνο ἐποίησαν ἔργον. Διὰ τοῦτο καὶ ἥδη διελέγθην ὑμῖν πολλάκις, καὶ νῦν παρολέγω, οὐκέτι πολεμίων, ἀλλ' ὅπου πάντων καὶ πολεμίων· ὁ βουλόμενος ἀκούέτω, ὁ δὲ μὴ βουλόμενος, ἀπειθείτω· ὅτι δὲ ὑπομείνητε τοῖς πρὸ ὑμῶν γενομένοις κακοῖς, οὐκ ἀνέξομαι, οὐδὲ δέξομαι ὑμᾶς, οὐδὲ ἀφήσω τὴν ὠδῖνα ταύτην τίκτειν. τί γάρ μοι δεῖ πλήθους νοσούντων; δώδεκα ἦσαν οἱ μαθηταί, καὶ ἄκαιρον τί φησιν ὁ Χριστὸς πρὸς αὐτούς, Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἀλλὰ διὰ ὅλου κολακεύωμεν, ποτὲ ἀνακτησόμεθα, ποτὲ ὠφελήσομεν; ἀλλ' εἰσί, φησιν, αἱρέσεις [πολλαὶ] ἕτεραι, αἳ μετατίθενται. ψυχρὸς οὗτος ὁ λόγος. Κρείττων εἰς ποιῶν τὸ θέλημα Κυρίου, ἢ μύριοι πονηροί. ἐπεὶ καὶ σύ τί βούλει, εἰπέ μοι, μυρίους δραπέτας ἔχειν καὶ κλέπτας οἰκέτας, ἢ ἕνα δοῦλον; ὁ βουλόμενος ἀποπηδάτω, οὐκ ἀνέξομαι σοβεῖν. ταῦτα τὰ ῥήματα τὰ πάντα διέφθειρεν· ἵνα ἀπέλθῃ, φησί, καὶ μετατεθῇ πρὸς ἑτέραν αἵρεσιν· ἀσθενὴς ὄντι, συγκαταβῆναι. μέχρι τίνος; μέχρι τοῦτο; ἄπαξ καὶ δὶς καὶ τρίς; μὴ διαπονῶμεν; ἰδοὺ πρεσβεύω πάλιν καὶ διαμαρτύρομαι καὶ μακάριον Παῦλον· ὅπου δ' ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι. καὶ γὰρ ὅταν μέλλω κρίνειν ὅτι τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, μακρὰν καὶ ὑμᾶς ἡσθαι, καὶ ἡ πρὸς ὑμᾶς χάρις, ἐμοῦ σε καὶ βδελυρίας πρέχοντος. ὥστε συμφέρει δάκνεσθαι διὰ τῆς τοῦ ῥήματος ἀλγηδόνος τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἵνα τῆς διὰ τοῦ παραγγέλματος ἀηδίας ἀπαλλαγῶσιν. Οἶδα ὅτι πολλοὺς ἐσμεν τοὺς ὀπτιμίους, καὶ ὅτι οὐδὲν κακυνόμεθα ἀγνὸν ἔχειν τὴν καρδίαν. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐστὶ τὸ δεινὸν, ὅτι ἀγνὸν καρδίαν οὐκ ἔχομεν, ἀλλ' ὅτι τοιαύτην μὴ ἔχοντες, οὐδὲ ἐν δυναμένῳ ποιῆσαι τοιοῦτον ἀγνὸν προσερχόμεθα. οἶδα ὅτι δάκνει τὰ ῥήματα. ἀλλὰ τί πάθω; εἰ μὴ πικρὰ ὀπτιθῶμεν τὰ φάρμακα, τὰ τραύματα οὐκ ἀφαιρεθήσεται· ἂν πικρὰ ὀπτιθῶμεν, ὑμεῖς τὸ ὀδυνᾶσθε φέρετε. γενοῦ μοι πονηρὸς ὅτου, πλὴν ἀλλὰ ἀναλγησίαν ἀναιρεῖν τὸ χεῖρον λοιπόν· καὶ γὰρ ἰατρικὰ τὰ εἰρημένα πρὸς διόρθωσιν τῶν προσιόντων. ἂν δὲ διορθωτοὶ μείνωμεν, εἰς αὐτοὺς ἡμᾶς τὸ κρίτης ἀναδεδώκαμεν χεῖρας· ἵστε δὲ πάντως, ὡς φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. Καὶ γὰρ ὁ μηδὲν καταπροδώκως ὅλως ῥᾳθυμεῖ, καὶ ἀναπαύεται ταχέως· ὁ δὲ σωτειδὼς ἑαυτὸν, ὅτι μίαν γῦν ἐπιτολὴν ἐπληρώσε τινα, δύβητις ἀπὸ ταύτης γενόμενος, μὴ πλείονος ἀπουδῆς ὅτι ταῖς λοιπὰς βαδίσῃ πάλιν· εἶτα ἑτέρῳ προσλαβών, ἐφ' ἑτέρῳ ἀποστήσεται. εἰ γὰρ ὅτι τῇ χρημῖ ὅσῳπερ ἂν τις πλείονα περιβάλῃ, Εκ τῆς ἐρωτ. τῶν πρὸς Κορ. β ὁπ. Εκ τῆς ἐρωτ. τῆς πρὸς Κολασσαεις. Ιωαν. ε. ξ. Εκ τοῦ λόγ. εἰς τὰ Σκεφρεῖμ. Εκ τῶν ἀνδριαντ.

τοσούτῳ πλειόνων ἐφίεῃ· πολλῷ μᾶλλον ὅτι τὸ καταρθωμένον τὸ πνευματικὸν ὑπὸ συμβαίνοι ἑνὸς τινὸς δῶρον δέχεσθαι καὶ αὐτόλωλε, τούτων μὲν τὸ ῥημένον μὴ κατὰ τὸ πρῶτον ἡμέραν μεμνῆσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὸ οἰκίας καὶ ὅτι τὸ ἀγρεῶν, καὶ ὅπουπερ αὐ διατείνετε. εἶτε μοι δοκεῖτε ὑμῖν ἀεὶ συγγίνεσθαι, καὶ οὐκ ἂν μοι τῆς μακρᾶς ταύτης ἐδέησε κατηχείας. νυνὶ δὲ ὅτῳ τοῦτο οὐκ ἔνι, αὐτὸ ἐμοῦ τοῦ ἐμοῖς μέμνησθε ῥημάτων· καὶ ὅτι περιπέζης καὶ δημόσιοι, ἐπισείειν με νομίζετε καὶ πρεσβεύειν, καὶ ταῦτα σοφιζεῖν, ἅπερ οὐ ταῦτα λέγω νυνί. καὶ ὅπουπερ δὲ πρὸ ἐμοῦ λόγος ἐλύπησε ὑμᾶς, διὰ πολλῶν ταύτης μέμνησθε τῆς ἐντολῆς· καὶ ταύτην μοι τὴν περὶ ὑμᾶς ἀγάπην ἀπόδοτε τὴν ἀμοιβήν. καὶ τοῦτο δὲ παραινοῦμεν, ὅ τοῖς κακῶς μόνον λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀκούουσι, διαλεγομένων ἑτέρων ταῖς ἀκοαῖς ἀποφεύγειν, καὶ Ⓦ προφήτην μιμεῖσθαι Ⓦ λέγοντα· Τὸν καταλαλοῦντα λάθρᾳ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐξεδίωκον. Ψαλ. ρ. ε. καὶ εἰπεῖν πρὸς Ⓦ κατηχουμένους, εἰ εἶχες ἐπαινέσαι τινὰ καὶ ἐγκωμιάσαι, ἵνοιξα δὲ ταῖς ἀκοαῖς, καὶ ἐδεξάμην Ⓦ λόγον· διὰ τί κακῶς ἤλεγξεν εἰπών, ἀποφεύγω τὴν εἴσοδον τοῖς ῥήμασιν· ἐγὼ γὰρ διέχομαι κόπους καὶ βόρβορον δέχεσθαι. πῶς γάρ μοι κέρδος μαθεῖν, ὅτι πονηρὸς ὁ δεῖνα; μέγιστον μὲν οὖν ἀπὸ τούτου βλάβος καὶ ἑκάστη ζημία. ποίαν γὰρ ἔξομεν ἀπολογίαν ἢ συγνώμην, ὅταν τὰ ἡμέτερα μηδὲν εἰς νοῦν λαμβάνοντες, ὅτου ταῖς ἀλλοτρίοις πολυπραγμονοῦμεν καὶ περιεργαζώμεθα; Βέλτιον γὰρ ἀγνοεῖν καλῶς, ἢ μανθάνειν κακῶς. Ἐκ τῶν ἐξ ὧν κατὰ Ματθ. διαγγ. ὁ μὲν γὰρ οὐκ εἰδὼς τὴν αἰτίαν, ταχέως ὅτι τὴν βούλησιν ἥξει ὁ θεός, ὅτῳ τὴν ὕσαν οὐκ οἶδε, τὴν οὐκ οὖσαν πλάττων, καὶ δυνήσεται τὴν ὕσαν ῥᾳδίως δέξασθαι· ἀλλ' ὁ μὴ πλείονος αὐτῷ καὶ πόνου καὶ ἱδρῶτος, ὥστε δὲ περιεργαζόμενος αἰεὶ ἀφεῖ. Καὶ εἴ τινα ἴδοις σκυθρωπὸν καὶ βεβουκυσμένα ἱερεῖ, ἢ ἄλλον τινὰ ἐκκλησίας κόσμον πεποίηκε καὶ ἔδαφος, μὴ κέλευε περιδῆναι, ἢ αἰσχροποιῶναι δὲ γενόμενον, ἵνα μὴ πτοήσῃς αὐτὸν τὴν προθυμίαν· διὰ τί γὰρ ἢ καταβυσάσαν τις ἔρηται, κέλευε δοθῆναι τοῖς. καταφρονεῖ γὰρ τοῦ βίου τερπνῶν ὡς οὐ μόνον τῶν λυπηρῶν ὡς οὐ βλαπτόντων. ὡς γὰρ Ⓦ ἐν ἀλλοτρίᾳ διατείνοντες, πάντα ποιοῦσι καὶ παραμυθοῦνται πρὸς τὸ ὅτι τῇ πατρίδι καθίσασιν, καὶ καθ' ἑκάστην ἐπείγονται τὴν ἡμέραν, τὸ ἐναγκοῦσαν ἰδεῖν· οὕτω δὲ ὁ τῶν μελλόντων ἔρως, ὥστε τοῖς λυπηροῖς πρόσοισι παπαινωθῆσε), ὥστε τοῖς χρηστοῖς ἐπιθήσεται, ἀλλ' ἑκάστην παραδραμεῖται, καθάπερ ὁδὸν βαδίζων. οὕτω τοίνυν καὶ ἡμᾶς διακεῖσθαι χρή, καὶ ὀλίγα ἔτη ζήσωμεν ἐν ταύτῃ, πολλὰ νομίζειν αὐτὰ τῇ ὀπτομένῃ τῶν μελλόντων. ταῦτα δὲ λέγω, ὅτι τῆς παρούσης ζωῆς κατηγορῶν (μὴ γένοιτο· καὶ γὰρ τοῦτο ἔργον θεοῦ) ἀλλὰ πρὸς Ⓦ ἔρωτα τῶν μελλόντων ὑμᾶς ἀλείφων, ὥστε μὴ ἐμφιλοχωρεῖν τοῖς πρόσοισι, μηδὲ περισπᾶσθαι τῷ σώματι, μηδὲ τῇ δεῖ μικροψύχοις τῶν πολλῶν διακεῖσθαι, οἱ, κἂν μύρια ζήσωσιν ἔτη, ὀλίγα ταῦτα εἶναι φασιν. ὧν τί μέλλοιτ' ἂν ἀληθέστερον, εἰ ὑπνου πρεσκεφάλαιον, ἢ τῶν ὀνείρων τοῖς ὑπνοῦσιν ἀγαθῶν, ἃ μήτε ὀφθαλμὸς εἶδε, μήτε οὖς ἤκουσε, πρὸς ταῖς σκιαῖς κεχήνασι· καὶ Ⓦ εὕρετον τὸ πρόσοντος διαπεραῦν ὑ βούλονται βίου, κύμασι διωκόμενοι, ἢ χειμῶνι ὑ ναυαγίοις ἐγκαλινδούμενοι; ἀλλ' οὐχ ὁ Παῦλος ὕτως, ἀλλ' ἐσπουδε ὑ ἠπείγετο· καὶ ἐν αὐτῷ κατέχε μόνον, ἡ τῶν ἀποθεμένων σωτηρία, ὑ δὲ μὴ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ἐκπεσοῖν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. χ. ἐπὶ τῶν ἐρημιτῶν

ΠΕΡΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ. Λογ. ιδ.

Ἐκ τῆς ἑρμων. τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς.

Τῆς ἐλεημοσύνης λόγος, ἀγαπητοί, ὑμᾶς τοὺς τὸν πλοῦτον ἁρμόζει μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς τὸν πένητας· καὶ γὰρ ἡ ἕξις ἐκ τοῦ προσαιτεῖν τρέφομένους, καὶ πρὸς ἀμφότερα ὁ λόγος οὗτος. οὐ γάρ ἐστιν ὕτως ὑγιὴς πένης, καὶ σφόδρα πένης ἤ, ὡς δύο λεπτῶν μόνον μὴ ὑπάρχειν. ἔνεστιν οὖν ἐκ ὀλίγων ὀλίγα δόντα τοῦ πολλὰ κεκτημένους ὑπερβολῇ πλείονα διδόντας· καθάπερ καὶ ἐκείνη ἡ χήρα. οὐ γὰρ τῷ μέτρῳ τῶν διδομένων, ἀλλὰ τῇ δυνάμει καὶ τῇ προαιρέσει τῶν διδόντων κρίνεται τῆς ἐλεημοσύνης τὸ μέγεθος.

Ἐκ τοῦ λόγ. εἰς τὸ χήρα κατάλεγ.

Οὐ γὰρ τοῦτο χρὴ σκοπεῖν, ὅτι δύο κατέβαλεν ὀβολοὺς ἡ χήρα, ἀλλ' ὅτι μόνους ἔχουσα τούτους οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὁλόκληρον τῷ θεῷ ἐπήνεγκεν. οὐ τοίνυν τὸ πολυτελὲς, ἀλλὰ τὸ προθυμίας ἡμῖν δεῖ. ὥσπερ γὰρ τῆς πλουσίας, οὐδὲν βλάβος ἦν ἀπὸ πενίας· οὕτως ἀπούσης, οὐδὲν ὄφελος ἦν ἀπὸ εὐπορείας. Διὰ γὰρ τοῦτο οἱ πλουτοῦντες τῶν πενήτων μᾶλλον κολασθήσονται κακοὶ ὄντες, ὅτι μηδὲ ἐν ἀθυμίᾳ γενόμενοι μέτρῳ.

Ἐκ τοῦ ἑρμων. τοῦ κατὰ Ματθ.

μὴ γὰρ μοι λέγε, ὅτι ἐδωκα ἐλεημοσύνην. εἰ γὰρ μὴ κατ' ἀξίαν ἔδωκας τῆς οὐσίας, οὐδ' ὅτως τὸν κόλασιν ἀμφιβάλλονται. οὐ γὰρ τῷ μέτρῳ τῶν διδομένων ἡ ἐλεημοσύνη κρίνεται, ἀλλὰ τῇ διαθέσει τῆς γνώμης. Ἄρά γε δυνατὸν πλούσιον σωθῆναι; καὶ πόθεν; ὁ Ἀβραὰμ πλούσιος ἦν. Εἶδες αὐτὸν πλοῦτον; βλέπε αὐτὸν ἐν τῷ φιλοξενίᾳ. κἂν ᾖ ὁ μεσημβρινὸν ὤφθη αὐτῷ Κύριος πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῆ καθημένῳ, καὶ τρεῖς ἄνδρες. καὶ ἰδὼν (ἐνόμιζεν ὅτι Θεὸς ἦν ὁ παρὼν, πῶς γάρ;) προσεκύνησε καὶ λέγει, Εἰ κεχρίκατέ με ἄξιον, ἵνα εἰσέλθητε εἰς τὸν σκηνὸν τοῦ δούλου μου. Εἶδες τί ἐποίει ἐν μεσημβρίᾳ ὁ γέρων; οὐχ ὑπὸ σκιᾷ καθήμενος, ἀλλ' ὡς ξένος ἐν ὁδοιπορίᾳ, ὁ πλούσιος καὶ θύραθεν· καταλιπὼν οἰκίαν, γυναῖκα, παῖδας, οἰκέτας, ἐξῆλθεν ἀλιεύσαι, σαγηνεύσαι ἀπλώσας φιλοξενίας, μήπου ξένος, μήπως ὁδοιπόρος, καὶ παραδράμῃ τὸν οἰκίαν. καὶ βλέπε τί ποιεῖ. οὐκ ἐπιτρέπει οἰκέτῃ· καίτοι τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτὼ ἔχων (ἤδει γὰρ ὅτι ῥᾴθυμόν ἐστι τὸ γῆρος τοῦ οἰκέτου) μήπως ἀπουσάξῃ ὁ οἰκέτης, καὶ παραδράμῃ ὁ ξένος, καὶ ἀπολέσωμεν τὸν ἀγρόν· ἀλλ' αὐτὸς σκάθητο, τὸν θερμὸν ἀκτῖνα ὡς δρόσον ἐν κύματι διεχόμενος· καὶ σκιὰ ἦν αὐτῷ ἡ ἐπιθυμία τῆς φιλοξενίας. ἰδὲ ὁ Ἀβραάμ· ἰδὲ ὁ πλούσιος. καταξιοῖς σὺ ὅλως καὶ ἰδεῖν πένητα; καὶ ἀποκριθῆναι; καὶ προσελθεῖν; [θέλεις μιμεῖσθαι τὸν Ἀβραάμ; οὐ κωλύω, ἀλλὰ καὶ βούλομαι. καίτοι μείζονα τὸν Ἀβραὰμ ἀπαιτήσω. καὶ τί, φησὶν, εἶχεν ὁ Ἀβραάμ; φιλόξενος ἦν.] καὶ αὖθις, φησὶν, Ἀβραάμ, καὶ προσεκύνησεν, οὐδὲ εἰδὼς τίνες ἦσαν οἱ πρόσοντες. Εἰ γὰρ ἤδει, οὐδὲν θαυμαστὸν ἐποίει, ὅτι Θεὸν ἐθεράπευεν· ἀλλ' ἡ ἄγνοια τῶν προσηλυτῶν μείζονα αὐτοῦ δείκνυσι τῆς φιλοξενίας τὸν προθυμίαν. ἐκαλῶ τὸν Σάρραν, κοινωνὸν ποιῶν τῆς φιλοξενίας· κοπιᾷ, φησὶ, τὰ τοῦ γάμου ἔχω, καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς· σπεῦσον, καὶ φύραμον τρία μέτρα σεμιδάλεως. καὶ οὐκ εἶπέ τι τοιοῦτο· ὅτι τοσούτους παῖδας ἐλπίσιν ἔλαχον, ἵνα με μυλωθρίδα καὶ ἀρτοποιὸν ποιήσῃς, τὸν πλοῦτον ἔχουσα τοσοῦτον; τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτὼ δούλους ἔχεις, καὶ οὐκ ἤλθες ἐκείνοις ὑπάξαι, ἀλλ' ἐμὲ εἰς τὸν μαγειρίαν τοῦτον ἐμβάλλεις; ἀλλ' ἀκούει, σπεῦσον, καὶ ἁρπάζει τὸ ὑπόταγμα. ποῦ αἱ νῦν γυναῖκες; ἆρα τοιαῦτα ὑπὸ τάγματα δέχονται; ἐκβαλέ μοι αὐτῆς τὸν χεῖρα, καὶ ὁρᾷς αὐτὸν κεχρυσωμένον ἔξωθεν, ἔσωθεν δὲ πολυορκίαν κεκτημένον. πόσων πεντήτων πλεονεξίαν ἡ χεὶρ σου βαστάζει; ἐκβαλέ μοι τὸν χεῖρα σου, δεῖξον αὐτόν, τί ἐδέδυται; πλεονεξίαν. ἔκβαλε τὸν χεῖρα τῆς Σάρρας, τί ἐδέδυται; φιλοξενίαν, ἐλεημοσύνην, ἀγάπην, φιλοφροσύνην. σπεῦσον, καὶ φύρασον τρία μέτρα

μέτρα

μέτρα σεμιδάλεως. καὶ αὖθις ἐδραμὼν ὑπὲ τὸν ἀγέλιον τῶν βοῶν. μεῖζονται Ⓦ πόνον, ἵνα μείσων) Ⓦ σέφανον. Εἶτα ἔθυσε Ⓦ μόχον. ὁμοῦ δρομᾶς ἐγλύετο ὁ γέρων. οὐδὲ γὰρ ἐχαυνοῦτο αὐτῷ τῆς ἕρκος ὁ τόνος, ἀλλ' ἐπενδύρωτο τῆς φιλοσοφίας ἡ ἀγχίνοια· σὺν κῆσι τὸν φύσιν ἡ προθυμία· ὁ δεκαετὴς τριακοσίων δέκα ⟨ὲ ἐκτὸ οἰκετῶν, μόχον βαστάζων οὐκ ἐβαρύνετο τῷ ἀχθει, ἀλλ' ἐκουφίζετο τῇ ἀγχινοίᾳ καὶ τῇ προθυμίᾳ. ὁ δρόμος ⟨ὲ γέροντι προσῆκεν. πόσος ὁ πόνος; ἀλλ' οὐκ ἠδαίνετο τὸ πόνου ἀγὰ τὸν ἐλπίδα τὸ κέρδους. τί οὖν ὁ ⟨ωδαγθμόμενος; Κατὰ Ⓦ καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, ⟨ὲ ἕξω τὴ Σάῤῥα υἱός. Εἴδες οἷ καρπὸν ἐβλάστησεν ἡ τραπεζα; πῶς καλόν; ⟨ως ζαχύ; πῶς ὠφέιμον; πῶς ὁ βότρυς περκάζων καὶ ἀπηρτισμένος; ζιοῦται τῆς φιλοξενίας Ⓐ καρπόν. Μὴ τοίνυν νομίζωμεν ἡμῖν ἐλαττοῦσθαι τὴν ὑσίαν, ὅταν ἐλεημοσυνῶμεν πτωχούς. οὐ γὰρ ἐλαττοῦται, ἀλλ' αὐξε) · οὐ δαπανᾶται, ἀλλὰ πλεονάζει καὶ ⟨ωφελιμάτεια ἴσ ὅτι καὶ ⟨ωρεὸς ⟨ὸ γινόμενον· μᾶλλον ⟨ὲ ἀμφοτέρων τούτων κερδαλεώτερον καὶ ἀσφαλέστερον. ἡ μὲ γὰρ ἐμπορεία καὶ πνεύμασι καὶ κύμασι θαλάσσης ὑπόκειται), ⟨ὲ ναυαγίοις πολλοῖς· καὶ ⟨ὰ σπέρματα καὶ ἀνχμοῖς, καὶ ἐπομβρείαις, καὶ ἑτέραις ἀέρων ἀνωμαλίαις· ⟨ὰ ⟨ὲ εἰς τὸν χρεῶν τῶ Κυρίου καταδημόσια χρήματα ἀνώτερα πάσης ὑπονοίας ἐστὶν ὑπὲ βουλῆς, καὶ σοφὲὶς δυνάται) ἁρπάζειν οὐκ τῆς χρεὸς τῶ λαβόντος τὰ δοθέντα ἄπαξ· ἀλλὰ μᾶλλον πολλῶν ἡμῖν καὶ ἀφάτων ἐργαζόμενα Ⓦ καρπὸν, καὶ Ⓦ ἀμπτὸν Ἐκ τῆς ἐρμην. τ. καιρῷ φέροντα πλοῦτον. Εἰ γὰρ δοῦλος ἀνθρωπος οὐ ⟨ειόμενος) λαβεῖν, ἀλλ' ἀποδῶσει τὸ χρῆν, πολλῷ μᾶλλον ὁ Χριστός. ὁ γὰρ καὶ χρεὶς τῶ λαβεῖν δίδοις, πῶς μὴ τῶ λαβεῖν ⟨ὲ δώσει; ἄκουε Σολομῶντος· Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν, φησὶ, δανείζει Θεῷ. Εἶδες δανείου φύσιν ξένιον καὶ ⟨ωρόδοξον; ἕτερός ἐστιν ὁ λαμβάνων, ⟨ὲ ἕτερος ὁ τῷ δανείῳ ⟨ωβάθμιον ἑαυτὸν καθιστῶν. Ἐκ τῶν ἑξαημ. Διὰ τί οὖν εἶπεν, ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δίδωσι Θεῷ, ἀλλὰ, δανείζει; ἵνα μὴ ἁπλῶς τὸν ἀντιμισθίαν νομίσῃς. οἶδεν ἡ γραφὴ τὸν ἡμετέραν πλεονεξίαν· ⟨ροσέταξεν ὅτι ἡ ἁπλῆσια ἡμῶν ⟨ρὸς πλεονεξίαν βλέψασα, Ⓦ πλεονασμὸν ζητῇ, καὶ μηδαμοῦ Ⓦ χρήματα ἔχοντα δανείζειν θέλοντα τῷ πτωχῷ, ἀλλὰ ἀσφαλείας, ἢ ⟨ισθήκης, ἢ ἐνεχύρων, ἢ ἐγγύης. καὶ ὅπῳ Εἶδεν ὁ Θεὸς, ὅτι οὐδὲς τούτων ⟨ὲ δανείζει, οὐ ⟨ὲ εἰς φιλανθρωπίαν βλέψῃ, ἀλλ' εἰς μόνον ⟨ὸ κέρδος ὁρᾷ, ⟨ρώτων ⟨ὴ τούτων ἔρημος ὁ πτωχὸς, οὐχ ⟨ισθήκην ἔχων (οὐ κέκτηται γὰρ οὐδὲν) οὐκ ἐνέχυρα φέρων (χαύμωνται γὰρ) οὐ Ⓦ ἀντιφωνοῦντα ⟨ρὸς ἔχοντα (ἀπιστῆται γὰρ ὑπὸ τὸν ἀπορίαν) ὡς εἶδεν αὖθις μὴ ὑπαχινδυνεύοντα τῇ ἀπορίᾳ, τὴ ἔχοντα χρήματα κινδυνεύοντα ὑπὸ τὸν ἀπώλειαν ⟨ροενέθηκεν, ἔγγυον μὲ ⟨ῶ πένητι, ἐνέχυρον ⟨ὴ τῶν δανείζοντι. Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν, φησὶ, δανείζει Θεῷ. καὶ μὴν αὖ δανείζειν δέῃ, ⟨ὸν πολὺ δίδοντα ⟨ωεργαζόμενα, καὶ ⟨ὸν ὠγυρώμονας ⟨ωισχυρῶμαι· ἐνταῦθα ⟨ὴ τοιοῦτον ⟨ιοῦμαι· Ⓦ μὴ ὠγυρωμονοῦντα Θεὸν, καὶ ἑκάστοτε ⟨ωλατύνοντα ⟨ροέχοντα ἀφίεμαι, ⟨ὸν ⟨ὴ ἀποδώσοντας ἡμῖν ⟨ὸν ⟨ὸ κεφάλαιον, τόκους ὑπεζητῶμαι. τί γὰρ ἡμῖν ἡ γαστὴρ ἀποδώσει, ἐὰ πλείονα κατημαλίσθυσα; κόπους καὶ φθορά. τί ⟨ὴ ἡ κενοδοξία; φθόνον καὶ βασκανίαν. τί ⟨ὴ ἡ φειδωλία; φεσπίδα καὶ μέεμψιν. τί ⟨ὴ ἡ ἀσέλγεια; γέεννάν καὶ σκώληκα ἰοβόλον. οὗτοι γὰρ τῶν πλουτούντων Ⓐ χρεοῦσι, τούτους τὸ κεφαλαίου ⟨ὸν τόκους καταβάλλοντες, ἐὰ ⟨ὰ ἐκεῖθα κακὰ, καὶ τὰ ⟨ροσδοκώμενα δεινά. πόθος οὖν ἔνεκεν οὐ δίδως τῷ καὶ δώσοντι πτώσιν, καὶ πλείονα δώσοντι; πάλαι ὅτι ἐμὲ πολλοῦ δίδωσι χρόνου. Ματθ. ε. λγ. καίτοιγε καὶ ⟨ὰ ⟨ὰ ἐκεῖθα δίδωσιν. ἀψευδὴς γὰρ ὁ λέγων· Ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ ⟨ὰ ἐκεῖνα ⟨ρόσθησεται ὑμῖν. χρεὶς ⟨ὴ τούτων, καὶ ⟨ὸ ἐμὲ μακροῦ λαβεῖν τὸ χρέονου πλεονάζει σοι Ⓦ πλοῦτον· ὁ γὰρ τόκος χρεῖος πλείων. καὶ γὰρ καὶ ὅτι τῶν δανειζομένων τοῦτο ὁρῶμεν ⟨ὸν δανειστὰς ⟨ιοιουμένους, ⟨ροθυμότερον τοῖς μὴ πολλὰ καταβάλλουσι χρόνον δανείζοντας. ὁ μὲν γὰρ ⟨ὸ ⟨ρὸς βύθεως ἀποδύς, ἐκόπτε τὸν τόκου Ⓦ δρόμον· ὁ ⟨ὴ ὅτι πλείονα καταβαλὼν χρόνον, καὶ τὸν ἐργασίαν ⟨πλείω ⟨ιεποίηκεν. Εἶτα ὅτι αὐθέφτων μὲν οὐ δυ-

ἀφαιρούμεθα τὸν ἀναβολέα, ἀλλὰ καὶ ζωφιζόμεθα αὐτὸν πλείω ἡμέραι, ὅτι Θεοῦ ἢ οὕτω μικροψύχως διακείμεθα; Ὁ ἐλεῶν πένητα, δανείζει Θεῷ. καὶ δανείζη παρ' ἐμοῦ, Κύριε, τὸν εἰς Ⓦ πτωχὸν ἐλεημοσύνην; ἵνα ποτέ μοι ταῦτα ἀποδῷς, δός μοι τὴς αὐτοδόσεως Ⓦ καιρόν· ὅσον τῆς ἀπολήψεως τὸν προσδοκίαν. πότε καὶ πῶς τὰ τὸν ὀφειλὴν ἀποδίδωμι; ὅταν καθίσῃ ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου ὅτι Θεοῦ δόξης αὐτοῦ, καὶ φησι τοῖς μὲν προβατα ἐκ δεξιῶν, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ἀριστερῶν· καὶ "ἐρεῖ τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, δεῦτε Ⓓ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. τί γὰρ πίνων; ὅτι ἐπείνασα, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· γυμνὸς ἤμην, καὶ περιεβάλετέ με. καὶ δοκεῖ σοι, ὦ Κύριε, ὄκνον ὁδὸν φέρεις μηνῶν, ἀλλ' ἢ τῆς ἐλεημοσύνης; οὐ κρίνω, φησί, τὸν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ τὸν ἀπόνοιαν. καὶ κρίνω σοῦ ἀμαρτήσαντος, ἀλλὰ σοῦ μὴ μετανοήσαντος. γὰρ ἀπόνοιας ὑμᾶς καταδικάζω, ὅτι ἔχοντες τοσοῦτον καὶ τηλικοῦτον φάρμακον σωτηρίας τὸν ἐλεημοσύνην, οὐ ἢ δεδειφέναι πολύτα καὶ ἀμαρτήματα, πρὸς ἃ κατὰ τοσαύτην ἐνεργασίαν. Οὐ γὰρ δοκεῖ τοῦτο καὶ χρήματα ἔλαβες, ἵνα εἰς πυρὸν διαπομπῆς, ἀλλ' ἵνα εἰς ἐλεημοσύνην ἀναλώσῃς. μὴ γὰρ καὶ σαυτοῦ ἔχεις; καὶ τῶν πενήτων σύσπις βύβης· καὶ οὐ πόνων δικαίων, καὶ ἀπὸ κλήρου παρόφου κεκτημένος τύχης. μὴ γὰρ ὅτι ἀπὸ πολλῆς φιλαργυρίας οὐ τοῦ ἐλεύθης διδόναι, διὰ τοῦτο καὶ σαυτοῦ νομίζῃς εἶ καὶ ταῦτα, μηδὲ τὸν ἀφορολόγητον τῆς φιλανθρωπίας ἀποθέσῃ ποιοῦ ἀγρωπωσύνης. μὴ γὰρ οὐκ ἠδύνατο αὐτὰ ὁ Θεὸς ἀφελέσθαι σου; ἀλλ' οὐ ποιῶ τοῦτο, σε κόσμου ποιῶν τῆς εἰς σὸν δεομένους φιλοτιμίας. Τίνος οὖν ἕνεκεν οὐκ ἔδωκας; ἀπορῶ ἐξ ὅτου λήψῃ πάλιν; καὶ πῶς δύνῃ ἔχοι τοῦτο λόγον; ὁ γὰρ τῷ μὴ δεδωκότι δοὺς, πῶς [δύνῃ] οὐ πολλῷ μᾶλλον μὴ ὃ λαβεῖν δώσει; Διὰ γὰρ τοῦτό σοι πλείονα τῶν ἄλλων ἔχειν χαρίσεται ὁ Θεός, οὐχ ἵνα εἰς πορνείας ἢ μέθας ἢ ἀλλοφαγίαν ἢ ἱματίων πολυτέλειαν καὶ τὸν ἄλλων βλασφημιῶν ἀναλώσῃς, ἀλλ' ἵνα τοῖς δεομένοις αὐτὰ διανείμῃς. δύνῃ γὰρ πλέον τι τῆς χρείας εἰς σαυτὸν δαπάνης τὰς δαπάνας, χωρὶς ἐπιταγὰς οὐκ ἔχεις ἀφορμὰς πρὸς ἕξεις. Ἀλλ' οἶδα πολλοὺς ὑμᾶς τῶν θεοσεβῶν ἐλθόντας, ὡς δι' ὄκνον μικρὸν λιμώττοντας, καὶ θεωρᾶν τὸν πόντον, καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς λέγοντας· οὐ πρέσβυ οἰκέτης ἐμοὶ νεῦ· πόρρω τῆς οἰκίας ἐστὶ μου· σανδὶς τὸν σταυδὰ δύο μοι γνώσιμος. ὦ τῆς ὠμότητος· ὦ τῆς ὑβρεως. Εἰ γὰρ δίκην σανδὶς βασίσεως ἔχειν, οὐδὲ οὕτως οἰκτῆσαι ἔδει, ὅτι μείζων ὁ μισθός. ὅταν μὲν γὰρ δι' ὧν, πρὸς τὸ διδομένου λαμβάνεις μισθὸν μείον· ὅταν δὲ γὰρ αὐτὸς βασίσῃς, καὶ τοῦτό σοι πάλιν κεῖται ἀμοιβή. ἐπεὶ" ὁ Ⓦ πατριάρχης Ἀβραὰμ διὰ τοῦτο μάλιστα θαυμάζομαι, ὅτι τριακοσίους δίκην ὀκτὼ οἰκογενεῖς ἔχων, οὐδενὶ τούτων ἐπέταξεν, ἀλλ' αὐτὸς ὑπὲρ τοὺς βοῦς ἵδρωσε καὶ ὁ μοχθηρὸν ἥρπασε. Μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς διὰ τῆς σαυτοῦ χεῖρός θεραπεῦσαι Ⓦ πένητα. ὁ Χριστὸς οὐκ ἐπαισχύνεται χεῖρα σκυτίνην καὶ λαβεῖν διὰ τῆς πένητος· σὺ χεῖρα σκυτίνην δοῦναι ἀγύμνευτον ἐπαισχύνῃ; καὶ πῶς τοῦτο οὐκ αἰσχύνης ἄξιον; Εἰ γὰρ πατρικὸν ψυχροῦ μόνον βασιλείου συγκωνεῖ προσέρχεσθαι· ὃ δὲ ὁμορρόφιον ποιήσας καὶ τραπέζης κοινωνόν, καὶ ἀναπαύσας Ⓦ πένητα, πόσον οἴεσι Ⓦ καρπὸν, εἰπέ μοι; μὴ τοίνυν ἐπαισχυνώμεθα ταῖς τῶν πενήτων θεραπείαις· μηδὲ ὠδίνωμεν δι' ἑαυτῶν θεραπεῦσαι αὐτούς. αἰσχύνονται γὰρ ἡμῶν αἱ χεῖρες διὰ τῆς τοιαύτης διακονίας· καὶ εἰς" ὀχλεῖν αὐτοὺς μὴ αὐτανώμεθα ἀπὸ τῆς θεραπείας ἐκείνης, φησὶν αὐτοὺς ὁ Θεὸς, δυσωπεῖται μᾶλλον, καὶ τὸν αἴτησιν δίδωσι. Ὃ μὲν γὰρ χρήματα δοὺς, πολλῶν δὲν εἶπ· ὃ δὲ ἑαυτῶν θεραπεῦσαι τοῦ δεομένους καὶ μὴ προθυμείας ποιήσας τοῦτο, μεγάλης ψυχῆς δεῖται καὶ φιλοσόφου. Εἰ πατέρα ἴδῃς σὸν τοῖς βιωτικοῖς σοι βοηθοῦντα προσήκουσι, ἢ ἐν δικαστηρίῳ συμπροσάπτοντα, ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ τοιούτῳ, καὶ ἀποστρέφῃ, καὶ μὴ πολλῆς δέχῃ τῆς δυνοίας, καὶ χρήματα καταφιλεῖς, καὶ ἀργύρια καταβάλλεις, καὶ τὰ τῶν θεραπόντων ποιεῖς· δὲν ὃ Ⓦ Χριστὸν

εἰσελθόντα

Ex ℣ λόγ. τοῦ περὶ μετανοίας.

Ματθ κε λδ.

Ex τ ἑρμῆν. τῶ κτ Ματθ. ἀναγ.

Ex τῆς ἑρμῆν. τῆς προς Ρωμ. ἀποστ.

Ex ℣ ς λόγ. περὶ οἰκ τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον.

Ex τῆς ἑρμῆν. τῶ κτ Ματθ. ἀναγ.

Ex τῶν λόγ. ℣ εἰς τὸ, χεῖρα κατα λεγόμεν.

Ex τῶ ἀποῦ.

Εἰσιλθόντα εἰδῆς, οἰκεῖος ἢ ἀναδύῃ τοῖς τοῦ ἀστέος θεραπεύειν; Εἰ μὴ ὡς Χριστὸν δέχῃ ξένον, μὴ δέξῃ· Εἰ δ' ὡς Χριστὸν δέχῃ, μὴ ἐπαισχυνθῇς τὴν Χριστοῦ νίψαι σοῦ πόδας.

Ἐκ τοῦ λόγου τῆς μετανοίας. Ἀλλ' ὅσῳ προέκειται ἡ παντήκυρις, ἀγωνισώμεθα ἐλεημοσύνῃ· μᾶλλον δὲ ἀρξώμεθα τῆς ἐλεημοσύνης ἀγωνισώμεθα τοῦ σωτηρίου. Χριστὸν ἐνδύσις, πεινῶντα ἐνδύσον. εἰ γὰρ ποτήριον ψυχροῦ ἔμμισθον, ἱμάτια ἢ χρήματα διδόμενα δι' ἐργασίας, οὐκ ἔμμισθα; τί νυνὶ τοῦτο μὴ οὕτω ἢ πολύμισθα. Εἰ γὰρ ὅπου ἀδάπανος ἡ δόσις, τοσαύτη τῆς ἐργασίας ἡ χάρις· ὅπου ἱματίων ἀφθονία, χρημάτων χορηγία, τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ἡ περιουσία, πόσον ἀπεκδέχεσθαι χρὴ μισθὸν παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ; οἶδα ὅτι ταῦτα ἢ τὰ τοιαῦτα πολλάκις μεμαθήκατε. ἀλλ' Εἰθὲ πολλάκις μαθόντες, κἂν ὀλιγάκις ὃ καλὸν ἐργάζεσθε. ἢ γὰρ πολλῆς ἀληθείας, ἀγεννὲς μὴ βουλόμενος ὑπῆρχεν ἡμῖν ὑπερβαίνειν ὑμῶν ὑπερζητεῖν· ὑφειμένῳ δ' ὄντι γῆς περιεστῶτος, πρὸν ἐκεῖ κτήσασθαι χωρεῖν, μᾶλλον ὅτι τῆς γῆς, ἢ τῶν ἐκ ταύτης ἀνέχεσθαι πόνων.

Ἐκ τῶν, εἰρωνῶν δώκετε μὴ πώντων. Εἶπε δή μοι, εἴ τίς σοι ἔλεγεν, ὅτι μέλλει πεσεῖσθαι αὕτη ἡ πόλις, ἢ ἕδρα δ' ὑπὸ δόμησας οἰκίας ἐν τῇ μηνούσῃ καταπίπτειν; μὴ πάντως οἰκοδομῶμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· πεσεῖται γὰρ μικρὸν ὕστερον ἢ ἀπολεῖται. τί δ' λέγω πεσεῖται; μετὰ τῶν ὧδε σωθῆναι ἡμᾶς ἀπολυόμεθα, ἢ δυνατὰ πεισόμεθα. οἰκοδομήσωμεν δ' μᾶλλον ἡμῶν ἐν ἑαυτοῖς τὰ οἰκοδομῶν, ἵνα τὰ χρεία τυγχάνωμεν ἡμῖν, οὐδὲ οἰκοδόμων, ἀλλ' αἱ τῶν πενήτων χεῖρες ταῖς τοιαύταις οἰκοδομαῖς οἰκοδόμοι· ἢ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ ἢ βασιλείαν ἑαυτῶν παρέξουσι, ἢ παῤῥησίαν διδοῦσι πρὸς τὸν Θεόν. τοιοῦτον δ' τῆς ἐλεημοσύνης ὕψος. ἢ καθάπερ βασιλίδος εἰσιούσης οὐδεὶς τολμᾷ τὴν φυλακὴν τῶν θυρῶν ἀξιπάσαι, τίς εἶπ ἢ πόθεν, ἀλλὰ πάντες μὲν χεῖρας ἐκπετάννυται· ὅτω δὲ ἢ τοῦ τοῦτο ἐργάζεσθαι ἀκωλύτως πάρεστι καὶ τὸν θεῖον ἴσχει τοῦ βασιλικοῦ. Φιλεῖ γὰρ αὐτοῦ ὁ Θεὸς, ἢ ἀεὶ πλησίον αὐτοῦ ἔστηκε, ἢ ὑπὲρ ὧν αἰτήσῃ χαρίζεται, οὐδὲν λαμβάνει.

Ἐκ τῆς ἑξαημέρου. Τοσαύτη τῆς ἐλεημοσύνης ἡ περιουσία, ὡς μὴ μόνον ἁμαρτήματα ἐξαλείφειν, ἀλλὰ ἢ αὐτὸν θανάτου φυλάττειν. ἢ τίς, φησιν, ἐλεημοσύνῃ δοὺς ἐξάμηνος, τοῦ θανάτου κρείττων γέγονε; ἢ μὴν ἀπὸ τοῦ τυραννίδα τοῦ θανάτου γνωρίζω. μὴ θορυβηθῆς, ἀλλὰ δι' αὐτῶν τῶν ῥημάτων μάθε, ὅπως ἡ τῆς ἐλεημοσύνης δύναμις ἔοικεν τούτῳ τῷ τυραννίδα.

Περὶ θ. Ταβιθὰ ἦν ἐν Ἰόππῃ, ἥτις ἔργον ἐποιεῖτο καθ' ἑκάστην τῶν ἀπὸ τῆς ἐλεημοσύνης βύπειάν συλλέξαι· ἢ ἐκέδιδυσκέ, φησι, ταῖς χήραις, ἢ τῶν ἄλλων ἁπασῶν βύπειαν αὐταῖς παρεῖχεν. ἐβούετο δ' ἀσθενήσασαι αὐτῶν ἀποθανεῖν. τί οὖν αἱ τῆς θεραπείας ἀπολειπούσαι, ἢ τὰ σώματα σκεπόμεναι ἀπ' αὐτῆς; ἐν καιρῷ ἢ εὐεργέτιν ἢ αὐτῶν ἀμείβονται. παρεστῶσα γὰρ τὸ ἀποστολικὸν ἐδιήκουεν ἱμάτια, ἢ ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν, ἢ δακρυα ἐπέχεεν, ἢ εἰς οἶκον τοῦτον ἔφερεν. τί οὖν ὁ Πέτρος; τὰ ῥάκια δεῖς, φησι, παρασπάσατο, ἢ ὑπερβάλλας παρὸν τὸ σῶμα, εἶπε· Ταβιθὰ, ἀνάστηθι. ἢ ὃ λυποῦσι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, ἢ ἰδοῦσα ἢ Πέτρον ἀνεκάθισε· δοὺς δ' αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησε, ἢ φωνήσας ταῖς χήραις ἢ τοῖς πλησίον αὐτὴν ζῶσαν. Εἶδες ὅση τῆς εὐποιΐας ἡ περὶ ταῖς χήραις ἀμοιβή; ἢ γὰρ τοσοῦτον, εἶπε μοι, πρέπει αὐτῇ ταῖς χήραις, ὅσον αὐτὰ αὐτὴν ἠμείψαντο; ὃ γὰρ τῆς ἐλεημοσύνης μέγεθος οὐκ ἐν τῷ πλήθει τῶν διδομένων κρίνε), ἀλλ' ἐν τῇ προθυμίᾳ τῶν διδόντων. Οὕτως μεγάλα δυνάσται πόδες ἁγίων εἰς οἰκίαν εἰσιόντες. αὐλὴ ὃ ἔδαφος ἁγιάζεται, θησαυρὸς μυρίων εἰσπέμπεται ἀγαθῶν· φύσιν πεπηρωμένην διορθοῦται· λιμὸν λύουσι, ἢ πολλὴν εἰσάγουσι τὴν ἐμπορίαν. Ἐγὼ γὰρ ἢ τοῦ Ἠλία πόδες εἰς τὴν οἰκίαν τῆς χήρας εἰσελθόντες, κριθὴν ἵνα ἢ ἔλαιόδοξον εὐεργασίας ἐπιμέλεσθαι δῶσι· αὔξουσαν τὴν οἰκίαν τῆς χήρας ἐποίησαν, καὶ τὴν ὑδρίαν ἄλευρα. κριθὴς τῆς δόσεως ταύτης ἢ ἀμητὸν ἐβλέπετο τότε. πῶς; ἔσπειρεν εἰς ὃ τοῦ δικαίου σῶμα, ἐξ οὗ καταλαβόντα μὴ πολλῆς τῆς ἀφθονίας οὐκ ἂν ὑδρίας ἐθέλειζεν. ἔσπειρεν ἄλθυσιν, ἢ ἐθέρισεν ἄλθυσιν. οὐκ ἐδεήθη βοῶν ἢ ζεύγους καὶ

ἀροτῆρος

ἀργοῦσι δὲ ἀλλαχοῦ· οὐδὲ νεκτὼ καὶ ἀέρος καὶ δρεπάνης· οὐδὲ ἄλωνος καὶ δραγμάτων· οὐδὲ
ἀνέμων ἀφαιρούντων ἀπὸ τοῦ καρποῦ καὶ ἀχυρα· οὐδὲ μύλης τελούσης· ἀλλ' ἐν μιᾷ καὶ
εὐθρόπῃ τῶν ἀπόντων ὁ τέλος εὗρεν ὅτι τῆς ὑδρίας. τοιαῦτα τοῦ ἀγίου τὰ δῶρα· τοι-
αῦτα χαρίζονται τοὺς ἀγίους· μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ πλείονα τούτων. καὶ εἰ μὴ μακρὸν ἐποί-
5 ουν Ⓦ λοιπὸν, πολλὰς δὲ ἀπαριθμησάμην τοιαύτας δωρεάς. ἀλλ' ὥσπερ πιμέλιμοι τοιαῦ-
τα φέρουσι δῶρα, ὕτως ἀπιμαζόμενοι μεγάλων ἐπάγουσι κόλασιν, καὶ πῦρ ἀσβεστον.
Αλλ' ἐκεῖνος Πέτρος ἦν, φησι, καὶ ἐκεῖνος Ηλίας ἦν. τί λέγεις, εἰπέ μοι; εἰ καὶ Πέτρος καὶ Ηλίας Ex τῶ λόγ. ϛ΄
ἦν, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς μετέσχον φύσεως; οὐ γὰρ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παρῆλθησαν εἰς τὸν βίον ἡμῶν; οὐ τὰ εἰς τὴν μὴ πλη-
αὐτὰς ζῶα ἔτρεφον; οὐ τοῖς αὐλοῖς ἐχρήσαντο τοῖς ἡμετέροις; οὐ πένης αὐτῶν καὶ γυναῖ- σάζειν. δεύ-
10 κας ἔλαχον καὶ παῖδας; Ⓐ ἢ καὶ τέκνας βιωτικάς; ἕτεροι [ἢ] καὶ εἰς αὐλὴ τῆς κακίας ὁ βά- τερος, καὶ εἰς τὸν
ραθρον κατωλίσθησαν; ἀλλὰ πολλῆς ἀπέλαυσαν, φησι, τῆς χάριτος. ἀλλ' εἰ ἦν νεκρους ἀ- Ac. ϛ. 6.
ναστῆσαι σκελυόμενα, καὶ ὀφθαλμὺς ἀνοῖξαι τυφλῶν, καὶ καθᾶραι λεπροὺς, καὶ χωλοὺς ὀρθῶ-
σαι, καὶ δαίμονας ἐκβαλεῖν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας ἰατρικὰς νόσους, καιρὸν δὲν εἶχε τὰ τῆς
ἀπολογίας ταύτης ἡμῖν. εἰ δὲ πολιτείας ἐξέτασις προκειται νῦν, καὶ ἀκριβὴς ἐπίδειξις,
15 καὶ τί κακὸν ἀλλοτρίωσις, τοῖον ζῶον πρὸς σκῶλον αὐτὸν ἔχει λόγον; καὶ γὰρ καὶ ὁ Χριστὸς οὐ τοῖς τὰ
σημεῖα ἐργασαμένοις ἁπλῶς τὰ ἔπαθλα δίδωσιν, ἀλλὰ τοῖς τὰ προστάγματα ποιοῦσι τὰ
αὐτοῦ. Δεῦτε γὰρ, φησιν, Ⓐ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμέ- Matθ. κε. λϛ.
νην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· οὐχ ὅτι ἔλαυμα τυρήσατε, ἀλλ', ὅτι ἐπείνα-
σα, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με. ὥστε
20 εἰ καὶ ἔκδικα συνέχλευεν ἡ χάρις, οὐδὲν ἡμᾶς τοῦτο παραβλάψαι δυνήσεται· ἀλλ' οὐδὲ
ἀπολογήσασθαι ἔσται ἡμῖν, ὅταν τὰς βδελυρίας τῶν παρεσταλμένων ἐπέχωμεν. πολιτεία
μὲν γὰρ ὀρθὴ, καὶ χωρὶς σημείων ἀπολήψεται τὸν στέφανον· βίος δὲ ῥᾳθύμως οὐδὲ μετὰ
σημείων δυνήσεται τὴν κόλασιν ἐκφυγεῖν. Τοιαύτας τοίνυν μεπίωμεν ἀρετὰς, αἳ μετὰ Ex τῆς ἑρμην.
τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, καὶ τὸν πλησίον ὠφελῆσαι δυνάσονται. τοιαύτη ἡ ἐλεημοσύνη· τῶ κτ΄ Matθ.
25 ἐστὶ θύρα καὶ θυρὶς, καὶ νηστεία, καὶ πᾶσα ἄλλη ἀρετὴ ταύτης ἔχεται. καὶ γὰρ νηστεύης χωρὶς ἐλεη- ἀ αγγ.
μοσύνης, οὐδὲν νηστεία ὅ τι προστάγμα λογίζεται, ἀλλὰ χαριζομένου καὶ μύσους τρέφειν, ὅσῳ
πτωχῆς ὠμότητος χαλεπωτέρα. ὅ τί λέγω νηστείαν; καὶ γὰρ σωφρονῆς, καὶ παρθενεύῃς, ἐκ-
τὸς ἔσῃ τῶν νυμφῶνος, ἐλεημοσύνην οὐκ ἔχων. καίτοι τί παρθενίας ἴσον, ὁ μηδὲ σὺν τῇ καιν-
ῇ τοῦ νόμου ἦλθεν δὲ ἀνάγκης ἅπαντα ὁ τοῦ ἔχειν; εἰ γὰρ παρθένοι ἐκβάλλονται, ὅτῳ
30 ταύτην μὴ δαψιλείας τῆς προσκυσης οὐκ ἔχουσι, τίς δυνήσεται ταύτης μὴν συνῳ-
μης τυχεῖν; οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἀπολέσθαι πάντας ἀνάγκη Ⓦ ταύτην οὐκ
ἔχοντα. Εἰ γὰρ ὁ τοῖς βιωτικοῖς οὐδεὶς ἑαυτὸν ζῇ, ἀλλὰ καὶ χρεοστέχνης ὁ γραπτὸς,
καὶ γεωργὸς καὶ ἔμπορος, πρὸς ὃ κοινῇ συμφέρον ὁ τὸ πλησίον ὠφέλιμον ζωπυλοῦσιν ἀ-
πάντες· πολλῷ μᾶλλον ὅτι τῶν πνευματικῶν τοῦτο ἐστὶ ποιεῖν. τοῦτο γὰρ μάλιστα ὅστι ζῆν. ὡς
35 ὅταν ἑαυτῷ ζῶν μόνῳ καὶ πάντων ἀφορῶν πρεπὸς ὅστι, ὁ οὐδὲ μὲν ἀδελφὸς, οὐδὲ τὸν γῆμους
τοῦ ἡμετέρου. Ο τοίνυν βουλόμενος γνέσθαι πλούσιος, γνέσθω πένης, ἵνα γένηται πλού- Ex τ ἑρμην.
σιος· ἀναλισκέτω, ἵνα συλλέξῃ· σκορπιζέτω, ἵνα συναγάγῃ. Εἰ δὲ καινὰ ταῦτα καὶ παράδο- τοῦ εἰς Ρωμ.
ξα, Ⓦ ἀπείρονται σκόπει, καὶ λογίζου, ὅτι οὐδὲ ἐκεῖνος δυνήσεται ἑτέρως πλείω συναγα- ἐπιστ.
γεῖν, ἂν μὴ τὰ ὄντα σκορπίσῃ, καὶ τὰ ἕτοιμα πρείηται. Διὰ τί γὰρ μὴ τοῖς δεομένοις πρέ- Ex τῶν αὐτῶν.
40 χεις; παίδων μοι χορεὺς πρεπέσηκε, φησι, καὶ ἐπιθυμῶ πλουτοῦσας αὐλοὺς καταλιπεῖν. τί-
νος οὖν ἕνεκεν πένησας αὐλοὺς ποιεῖς; αἰ μὲν γὰρ αὐλοῖς τὰ πάντα ἀφῆς, πάλιν ἐπισφαλῆ φυ-
λακὴν τὰ σὰ πάντα ἐπέτρεψας· αἰ δὲ τὸ Θεοῦ αὐλοῖς καταλίπῃς συγκλεισμένον καὶ ἐπιθεσπον,
ἅπασαν ἐμὲ ἀσφαλῆ κατέλιπες. Εἰ τοίνυν βούλει τοῖς πτωχοῖς καταλιπεῖν πλοῦτον πολὺν,
καταλιπὲ τὸν Θεὸν τῶν πτωχῶν. ὁ γὰρ μηδέν σε ποιήσαντος, καὶ ψυχὴν δοὺς, καὶ σῶμα

ἁμαρτάσας

ἁμαρτάδας καὶ ζωὸν χειρισάμενος, ὅτου ἴδῃ τοσαύτην ἐπιδεικνύμενον φιλοπωλίαν, πῶς οὐ πολλὰ αὐλοῖς δωρήσεται πλοῦτον; Εἰ γὰρ Ἡλίας ὀλίγῳ τραφεὶς ἀλθύρῳ, ἐπεὶ εἶδε τὴν γυναῖκα ἐκείνην τῶν παίδων αὐλὸν ποιησαμένην, ἄλωνας καὶ λίνους ἐπὶ τὰ δώματα τῆς χήρας ἔδειξεν· σὺ νόησον ὁ τὸν Ἡλίαν δεσπότης πόσην ἐπιδείξεται φιλοσοφησιώην. Εἰ βούλει πολλοὺς τοὺς παῖδας καταλιπεῖν, τὸν Θεὸν κατάλιπε ὀφειλέτην αὐλοῖς. αὐτοὶ μὲν γὰρ τὰ χρήματα οὐ λήψονται, οὐδὲ ὅσα δώσουσιν ἴσασιν· σὺ δὲ σὺ πολλῶν αὐλῶν τῷ Θεῷ δημόσιος, οὐσυλος μένει λοιπὸν ὁ θησαυρός, καὶ μὴ πολλῆς ἐστι τὴν βύκυλίας ἡ ἀνταπόδοσις. καὶ γὰρ χάριν ἔχει καὶ ὀφείλων ἐστὶ καταβάλλων ἡμῖν ὁ Θεός, καὶ τοὺς δημοσίας αὐτῷ, τῶν δὲ δημοσίων οὐδεὶς φροντίζει· καὶ οἷς μάλιστα ὀφείλει, τούτοις μάλιστα φιλεῖ. ὥστε, εἰ βούλει φίλον αὐτὸν ἔχειν, καταπόνησον χρεώστην. οὐ γὰρ οὕτω χαίρει δημοσίᾳ ὀφειλέτας ἔχων, ὡς ὁ Θεὸς δωρεὰς ἐπιφυόμενα δημοσίας ἔχων. καὶ οἷς μὴν οὐδὲν ὀφείλει, τούτοις καὶ ἀποφύλλει· οἷς δὲ ὀφείλει, τούτοις καὶ ἐπιτρέχει. Τί τοίνυν τοῖς δούλοις τοῖς σοῖς παρακατατίθησι πρέχει; ἔσχεν ὁ Χριστὸς ἕτοιμος ὑποδέξασθαι καὶ τηρῆσαι· οὐκ τηρῆσαι δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ προσεργάσασθαι, καὶ μὴ πολλῆς ἀποδοῦναί σοι τῆς παρακαταθήκης. ἐκ τῆς ἐκείνου χειρὸς οὐδεὶς ἁρπάζει. οὐ τηρεῖ δὲ ταύτας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τούτων λύει σοι τοὺς κινδύνους. ὅτι μὲν γὰρ τῶν δούλων τοῦ δεσπότου καὶ δεξάμενοι ταύτας παρακαταθήκας χάριν ἡμῖν δεδωκέναι νομίζουσι, φυλάττοντες ἅπερ ἔλαβον· ὅτι δὲ τοῦ Χριστοῦ τοῦτο μήτιον. οὐ γὰρ δεδωκέναι χάριν, ἀλλ' εἰληφέναι ὁμολογοῦσι, ὅταν παρακαταθήκας λαβόν, καὶ μισθοὺς ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῶν· ὁ δὲ Χριστὸς μᾶλλον καὶ μισθὸν ὑπὲρ τούτων σοι δίδωσι. Διὰ γὰρ τοῦτό σοι τὰ χρήματα ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς δοῦναι ἑτέρῳ, ἵνα σὺ αὐτὰ ἔχῃς. ἕως μὲν γὰρ αὐ μόνος κατέχῃς, οὐδὲ αὐλὸς ἔχεις· ὅταν δὲ ἑτέρῳ δῷς, τότε καὶ αὐλὸς ἐλάβες. ὥσπερ γὰρ εἴ παιδίῳ τις ἀργύριον μικρῷ δῴη, καὶ κελεύει κατέχειν σφοδρῶς, ἡ δὲ τῷ οἰκέτῃ δῴη φυλάττειν σφοδρῶς, ὥστε μὴ δύνασθαι ἁρπάσαι ὃν βουλομένῳ· οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ποιεῖ. Δοὺς ὃν δεομένῳ, φησίν, ἵνα μὴ ἁρπάσῃ τις αὐτὰ ἀπὸ σοῦ, ὅτι ἡ συκοφάντης, ἢ ἁμάρτολος, ἢ κλέπτης, ἢ μὴ πολλὰ ὁ θάνατος. ἕως μὲν γὰρ αὐλὸς ταῦτα κατέχῃς, οὐκ ἀσφαλῶς κατέχῃς· ἐὰν δὲ ἐμοὶ ταῦτα δῷς διὰ τῶν πενήτων, ἐγώ σοι φυλάττω μὴ ἀκριβείας ἅπαντα. οὐ γὰρ ἵνα ἀφέλωμαι, λαμβάνω, ἀλλ' ἵνα πλείονα ποιήσω· ἵνα ἀκριβέστερόν σου φυλάξω· ἵνα κατ' ἐκεῖνό σοι αὐτὰ τηρήσω καὶ χρόνον, καθ' ὃν οὐδεὶς ὁ δημοσιεύων, οὐδὲ ὁ ἐλεῶν ὄψῃ. τί ματαιοπονεῖς, ὦ πλούσιε, τὰ τῶν πενήτων ἐν ταῖς σαῖς θησαυρεῖς ἀποκρύφοις; τί αὐτὸ μόνος πρὸς αὐτὸν ἀγανακτεῖς, ὡς οἰκοθεν αἰαλίσκων; τὰ πατρῷα θέλουσι, καὶ τὰ σά· τὰ ἐγχειρισθέντα σοι διαὐλοῦς, καὶ μὴ σὰ γλυκάζοντα. ἃ ἔλαβες δός, ἵνα τοῦ χρῆσιν κέρδηνον· ἀρκεῖ σοι, ὅπ δίδοναι, καὶ λαμβάνειν ἐτάχθης. τί τῇ γῇ παρακαταθήκας θησαυρόν; δὸς τῇ ἐμῇ χειρί, φησίν. Οὐκ ἀρκεῖ σοι τῆς γῆς ἀξιοπιστότερος εἶναι ὁ τῆς γῆς δεσπότης; Ἐδωκά, φησίν. ἀλλ' οὐ χρὴ ἁμαλιμπτῶν ταῦτα ποιοῦντα· τότε γὰρ μόνον ἀπολογήσῃ, ὅταν μηδὲν ἔχῃς, ὅταν μηδὲν κεκτημένος ἦς· ἕως δ' ἂν ἔχῃς, κἂν μειζόνως ἦς δεδωκώς, ὡσπερ ἐπερρι πεινῶντες, οὕτω μία σοι ἀπολογία ὀφεῖ. Μήτε γοῦν ὁ πλούσιος μέγα φρονείτω πολλὰ δίδους, μήτε ὁ πένης καταπιπλέτω, ὡς ὀλίγα πρέχων· πολλάκις γὰρ ὃς ἐκείνου πλείονα δέδωκε. ὃ γὰρ πολὺ καὶ ὃ ἔλαττον, οὐ τῷ μέτρῳ τῶν διδομένων κρίνεται, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τῆς οὐσίας τῶν προκειμένων. Σὺ δὲ παρακείτω μηδὲν πρέφων καὶ κόλακας, ὡς ἀπὸ πηγῶν δαπάνων, οὕτω χαίρεις· εἰ δὲ παρῇ ἴδοις, τότε σοι ὁ τῆς πενίας ὀπτίλλεται φόβος. Δεῖς ὃν δεομένῳ, καὶ μὴ δὸς ὃν ὀργιζομένῳ, ἵνα μὴ μὲν τῶν σῶν χρημάτων ἡ τοῦ ψυχοῦ ἀπολέσῃς τὸν σκεῦος. οὐ γὰρ αὐτὸς εἶ τῆς ἐκείνου ἀπωλείας, ἀλλὰ τῆς ἀναίσου φιλοπωλίας. Εἰ γὰρ ὅπτ τῆς ὀρχήστρας ἠδέσαν, ὅπ ὃ ὀπτιπόδυμα αὐλοῖς ἀκερδὲς ἔμελλεν ἔσεσθαι, πάλαι ἂν ἐπαύσαντο τοῦτα ὀπτιπόδυοντες. τυφλὸς οἶδεν ἐλεούμενος εἰς ὑφαιρῶν βασιλείων χορηγεῖν, καὶ

τοίχοις

Ex τῆς λόγ τῶν εἰς τὸν αὐδριάντ.

Ex τῆς ἑρμων. τῆς πρὸς Ρωμ. ὁπτ.

Ex τ ἑρ. τῶ κατὰ Ματθ. ὁμιλ.

Ex τῆς πρὸς Κορινθ. β'. ὁπτ.

Ex τῆς πρὸς Ρωμ. ὁπτ.

Ex τῆς πρὸς Κορινθ. β. ἐπ.

Ex τ ἑρμων. τῶ χρ. Ἰωαν. εὐαγγ.

πτείχοις τοῦ σκεφύους καὶ βόθρις ὁ λιθαίνων, οὕτως ὁδοποιὸς ἐγὼ τῆς εἰς οὐρανὸν ἀναβάσεως. Ὅταν γὰρ μὴ τοὺς ὑπάρχοντας ἀνθρώπων ποιῇς, καὶν ἡ οἰκουμένη σοῦ ᾖ, οὐδὲν εἶ, οὐδὲν ἔχεις. Ἐκ τῆς αἰτίας.

ὅθεν οὐχ οὕτως ἐποίησας. ὁ γὰρ εἰπὼν, μὴ ποιήσητε ἁπλῶς ἐμποδὼν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ προσέθηκε, πρὸς ὃ θεωρίαν αὐτῶν. ὦ πηλίκον ἀξίωμα τῆς πενίας. τὸ Θεοῦ ἐγὼ τοσοῦτον, κρίνωσιν οἱ πένητες Θεὸς, καὶ πένης μὲν ὁ τὴν χεῖρα τείνων, Θεὸς δὲ ὁ δεχόμενος. Ὅταν σοι λυπηρόν τι συμβῇ, δὸς ἐλεημοσύνην εὐθέως. θέλεις ἵνα σου σπεύσῃ, καὶ ὅλη ποσὴ χαρὰ ἐπιφέρηται. Ὃ γὰρ κέρδος ὃ πολυμαθὲς καὶ ὀλίγον ἢ, τοσοῦτον ὅσον ὡς πᾶσαν ἀποκρύψαι ζημίαν σωματικήν. Καὶ εἰ ἀπιστεῖτε, πειράσατε καὶ οὐκ ἔστι δόξαν τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' ὦ τῆς ῥᾳθυμίας, ὦ τῆς ἀγνωμοσύνης, ὅτι θαπτόμεθα μὲν σὺν αὐτῷ πάντες καὶ πονηρίας ζῶμεν. δὸς δέσποτά τι καὶ ποιήσωμεν μικρὸν ἀγαθὸν, καὶ σὸν ἀγνώμονας τοὺς οἰκέτας, καὶ πολλῆς τῆς καταπλείας ἐξεταζομένης, καὶ ἀκριβολογουμένης τὴν ἀποδόσεως, ἔνεστι εὑρεῖν μισθόν τινα ὃν ἀπολάβωμεν. κἂν τοίνυν μείζων ὁ μισθὸς, ἐὰν μὴ ἐπ' ἐλπίδι μισθῶν ποιῇς· ἀφὴ γὰρ πάντα θεὸς Χριστὸς, καὶ μὴ θέλῃ τὴν ἐλπίδα ποιῇ τοῦ μισθοῦ. Εἰ γὰρ ποιήσας ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐξ οὐκ ὄντων, οὐδενὸς πρὸ ἡμῶν προϋπηργμένου καλοῦ, τοσαῦτα ἡμῖν εὐθέως ἐχαρίσατο· τοῖς τοσαῦτα πεπονηκόσι καὶ ἠθληκόσι καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπομείνασι τί ἀγαθὸν οὐκ ἐρεῖτε); καὶ ἡμεῖς μὲν γὰρ ἡμῶν αὐτῶν μόλις ὀλίγου χρεώστου καταφρονοῦμεν, αὐτὸς δὲ γὰρ ἡμῶν καὶ τὴν αὐτοῦ δέδωκε. καὶ γὰρ ὠνὴ φιλίας ἀνθρώπων καὶ κινδυνεύειν πολλάκις ἀριθμοῦμαι· γὰρ ἡ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλίας οὐδὲ χρήματα προτιμᾶται; Καὶ πῶς δ' ἄν, ὅτι ὁ μὲν Χριστὸς ἐκτὸς τοῦ ψυχικοῦ ἔθηκεν γὰρ ἡμῶν, καὶ τὸ αἷμα τὸ πάντων ἐξέχεε δι' ἡμᾶς, σὺ δὲ οὐκ ἐθέλεις οὐδὲ ἀγαθός γε ἕλληνικῶς; ἡμεῖς δὲ οὐδὲ χρήματα προσχόμεθα δι' ἀνθρώπους, ἵνα ἀποστρεφώμεθα γυμνὸν καὶ ξένον τὸν γὰρ ἡμῶν ἀποθανόντα; καὶ τίς ἡμᾶς τῆς μαγχόσης ἀξιαρήτου) χολάσεως; εἰ γὰρ μὴ ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἡμεῖς ἑαυτοὺς ἐχολάζομεν. ἆρα οὐκ ἂν καθ' ἑαυτὸν τὸν ψηφον ἐξιλεούμεθα; ἆρα οὐκ αἱ ὧν τῆς γεέννης ἑαυτοῖς κατδικάσαμεν πυρί, τὸν γὰρ ἡμῶν τὸν ψυχικὸν θέντα λιμῷ τηκόμενον προσορῶντες; καὶ τί λέγω χρήματα; εἰ γὰρ μυείας εἴχομεν ψυχάς, ἀνέπασας γὰρ αὐτοῦ θείας ἐχρῶ; εἴ τις ἡμῶν ὑπὲρ θανάτου ἤτετο, εἶτα προσύκειτο πολλὰ τὰ ὄντα προσέλθων ἀπαλλαγῆναι, καὶ χάριν ἂν ὁ προσῶπον νομίσει· νῦν δ' ὑπὲρ γεέννης ἀγεωλίους ὁδὸν, πρὸν τὰ ἡμίσεα διδόντας ἐλευθερωθῆναι, αἰσχύνεται καὶ κολάζεσθαι καὶ κατέχειν εἰκῇ τὰ ἡμίσεα, ὥστε τὰ ἡμίσεα προσέσθαι; ἐκ ποίαν ἔξομεν ἀπολογίαν, τίνα συγγνώμην, καὶ τῶν ἐκτὸς καὶ τῶν ἑαυτῶν ἀποστερούντες, πρὸν ἀμφότερα μὴ ἀδίκως καρπώσασθαι; Εἰ γὰρ ἀξιώματος τις βιωτικοῦ ὅλου πολλάκις τὴν οὐσίαν ἐπέδωκεν, ἀξιώματος δὲ μέλλοντος ἐκτὸς ὄντος φείδεσθαι τοσούτου ἐστὶν ἀνοήτου χρόνου (πολλοὶ γὰρ καὶ πολλοῦ τὸ τελευτῆσαι τοῦτον ἀπέδυσαντο τὸν ἄρχοντα, ἕτεροι δὲ τοῦτον καὶ τὸν ζωὴν αὐτὸν πολλάκις, ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα εἰδότες, πάντα κινδυνεύουσιν γὰρ αὐτῆς) εἰ τοίνυν γὰρ ταύτης τοσαῦτα ποιοῦσιν, γὰρ τῆς μελλούσης ἐκείνης καὶ ἀναφαιρέτου τῆς ἡμῖν δὲ ἡμῶν ἀθλιώτεροι μηδὲ ὀλίγα προϊέμενοι μηδὲ ταῦτα προϊεμένων, ἃ καὶ μικρὸν ὕστερον ἀκόντες ἐκτὸς ἀφήσομεν; ποίας ἐκτὸς οὐκ αἰτίας, ἅπερ ἄκοντες ἀφαιρεθησόμεθα, ταῦτα πρὸν ἐκόντας δοῦναι καὶ μὴ ἑαυτοῖς λαβεῖν, μὴ βλαπτόμενοι; ἀλλὰ οἰκέτας μὲν καὶ ἡμιόνους καὶ ἵππους καὶ δέρμα χρυσᾶ καὶ τιθέμεθα τὰ διαπόντια καὶ γυμνοὶ καὶ ἀπὸ καὶ θυραυλοῦντα καὶ χεῖρα ἐκτείνοντα προσορῶμεν, καὶ πολλάκις ἀπαθῶς βλέπομεν ὀφθαλμῷ τὰ παύτης τὰ μανίας χείρονα ψυχοῖς ἀνοήτοις. Ὅταν γὰρ ὁ Θεὸς πρὸς ἡμᾶς ἀποστέλλῃ τοὺς πένητας, ἐκ τῶν ἐκείνοις δοῦναι κελεύων αὐτοῖς, ἡμεῖς δὲ πρὸς ὃ μὴ δοῦναι καὶ ὑβρίσαντες ἐκπέμπομεν, ἐννοήσωμεν πόσων σκηπτῶν, πόσων κεραυνῶν ἄξιον πρᾶγμα ποιοῦμεν. εἰ γὰρ τοὺς οἰκέτας πρὸς σὲ κελεύοντες εἰς ἕτερον ἀπιέναι οἰκέτην ἀργύριον ἔχοντα σὸν λαβόν, καὶ μόνον καναῖς ἐπιστομίσῃ χερσὶν, ἀλλὰ καὶ ὑβρίσῃς, ἵνα μὴ δῷ εἰργάσω τὴν ὑβρίκοτα; πόσην μὴ δῷ δίκην ἀπαιτήσας, ἄντε λοιπὸν αὐτὸς ὢν ὁ ὑβρισμένος;

Ἐκ τῶν ἀγίων Θεοδώρου ἐπισκόπου Τύρου.

Ἐκ τῶν περὶ Θεοδώρου ἐπισκόπου Τύρου.

Ἐκ τῶν ἐν τῷ ἁγίῳ Ἰωάννῃ τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἐκ τοῦ ἁγίου Ματθαίου.

εἰ ὃ ὅτι αὐθεφπων τοῦτο, ὅτι δὲ καὶ θεὸν καὶ ἀπόντων διακοσίων πόσῳ μᾶλλον; εἰ μηδὲν βούλει δοῦναι αὐτοῦτι τῷ πέντε, τί καὶ ὀνειδίζων πλήθεις τὸν ἐκείνου φυγμόν; μὴ γὰρ, εἰ προσεδόκησε τοιαῦτα ἀκούσεσθαι, προσῆλθε σοι αὖ; ἀλλ' αἰσχυντός ἐστι, φησι, καὶ ὅτι πέχων βοᾷ. τί λέγεις; ποσάκις τραπέζης παρακειμένης τὸν ὑπηρετοῦντα οἰκέτην καλέσας, ἵνα χολαγωγήσειν βαδίσῃ, πάντα αἰτέρεψας ὑπὲρ ἀναβολῆς μόνον μικρᾶς, καίτοι γε σφόδρα εἰδώς, ὅτι καὶν μὴ βούλεται, ἀλλὰ μικρὸν ὕστερον ἀπολαύσῃ τῆς ἡδονῆς· καὶ σαυτὸν μὲν ὑπὲρ τοῦ μηδενὸς ἐκκαθαιρόμενον οὐ καλεῖς ἀναίσχυντον, ἐκεῖνον δὲ ὑπὲρ τοῦ μείζονα δεδοικότα καὶ τρέμοντα (οὐδὲ γὰρ εἰς μάχην, ἀλλ' εἰς λιμὸν ἅπας ὁ φόβος αὐτῷ) τοῦτον ἱκανὸν καλεῖς καὶ ἀναίσχυντον; καὶ πῶς οὐκ ἐρεῖς τοῦτο ἀναισχυντίας; Εἰ σὺ μικρᾶς τινὰ σταγόνα κατενεχθεῖσαν ἀπὸ τῆς στέγης ἰδών, καὶ οἰκέτας καλεῖς, καὶ τεχνίτας, καὶ πολλὰ ἀνατρέπεις οἶκον· πῶς πέντε ῥᾳδίοις καὶ χαρτοῖς καὶ πηλῷ χείμενον, καὶ ἅπαντα κυρμοῦ γεμόντα θεωρᾷς; ποῖον θηρίον τούτοις οὐ καταλαβεῖν τοῖς σοφίσμασι; τίς ὕπνος ὠμὸς καὶ ἀπόθεφπος, ὡς μὴ ἐγρέσθαι τούτοις ἤμελλε; ἀλλὰ γὰρ εἰσί τινες, οἳ τοὺς τοσοῦτον ἀπωλείας ἥκοντας, ὡς οὐ μόνον οὐκ ἐλεεῖν καὶ δακρύειν καὶ συμφορᾷ συμφορὰν ποιεῖν πολλάκις καὶ λέγειν ἄξια πάσχειν αὐτούς. τίνος ἕνεκεν ἄξια πάσχουσιν, εἰπέ μοι; ὅτι πλέφεσθαι βούλονται, καὶ μὴ λιμῷ τῆναι; οὐχί, φησὶν· ἀλλ' ὅτι ἀργοῦντες. σὺ δὲ οὐκ ἀργῶν ἀπατηθεῖς; οὐχὶ δὲ ἐργασίαν πολλάκις πάσης ἀργίας χαλεπωτέραν ἐργάζῃ, ἁρπάζων, καὶ βιαζόμενος, καὶ πλεονεκτῶν; χρῆσθον ἰῷ. εἰ καὶ σὺ τοιαύτην ἤργεις ἀργίαν· τὸ γὰρ πλεονεκτεῖν καὶ ἁρπάζειν ὃ ἅπαξ ἀργεῖν καὶ πολὺ βέλτιον. Ὅταν οὖν ἴδῃς πέντε, καὶ εἴπῃς, ὅτι ἀποπνίγεται ὅτι νέος ὤν, οὕτως ὑγιὴς, μηδὲν ἔχων βούλεται πλέφεσθαι ἀργὸς ὤν. ταῦτα, ἅπερ εἶπας, εἰπὲ πρὸς ἑαυτόν· μᾶλλον δὲ ἐκείνῳ δὸς αὐτὰ μὴ παῤῥησίας εἶπεῖν πρὸς σέ, ὅτι ἀποπνίγεται, ὅτι ὑγιὴς ὢν ἀργὸς, καὶ οὐδὲν προφάσεως ὢν προσέταξεν ὁ Θεός. καὶ σὺ μὲν ὑπὲρ ἀργίας ἐγκαλεῖς, αὐτὸς δέ σου καὶ ὑπὲρ ἔργων πονηρῶν, ὅτι ἁρπάζεις καὶ πλεονεκτεῖς, καὶ ἄλλων ἀναπέπτεις οἰκίας. ἀλλὰ ψεύδεται πολλὰ καὶ πλάττεται. ἀλλὰ καὶ σοὶ τοῦτον ἄξιος ἐλεεῖσθαι, ὅτι εἰς τοιαύτην συνέπεσεν ἀνάγκην, ὡς καὶ τοιαῦτα αἰσχυντεῖν. ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐλεοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὠμὰ σκώπτομεν ῥήματα· οὐκ ἔλαβεν ἅπαξ καὶ δὶς, λέγοντες· τί οὖν; οὐ δεῖ προφῶναι πάλιν, ὅταν ἅπαξ ἐπιφάνῃ; ἀλλ' ἵνα μὴ καὶ τὴν σαυτοῦ γαστέρα τούτου ἕνεκεν ὀνείδιζε, καὶ λέγε πρὸς αὐτόν, ἀνεπλήσθης ἄρτι, μὴ ζήτει νῦν· ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν καὶ ὑπὲρ ὃ μέλλον ἀῤῥῆγνυσι, τοῦτον δὲ καὶ συμμέτρα αἰτοῦντα ἀποστρέφῃ; καὶ πῶς αὐτὸς ἐπακουσθῆναι βούλει παρὰ καλοῦ; ὁ γὰρ προϊδὼν πλιοῦμενον, καὶ μὴ δοὺς οὐκ ἔτι αὐτῷ, πῶς ζητήσει λαβεῖν ἐκ τοῦ οὐκ αὐτοῦ; Ἆρα οὐχὶ κατηγορίας ἄξια ταῦτα, ὅτι παρασίτους μὲν τρέφων καὶ κόλακας, ζημίαν δὲ προῖγμα οὐχ ἡγούμενα εἶναι· Εἰ δὲ πέντε προσιόντα λιμῷ δὲ κρυμῷ καταπιέμενοι ἰδόμενοι, καὶ μόνον προεροῦμεν αὐτοῖ, ἀλλὰ δὲ κατεπεμβαίνομεν βύθεως; τί γὰρ οὐκ ἐργάζεται, φησι; τί δὲ ἀργοῦ πρέφεται; σὺ δὲ ἐργαζόμενος ἔχεις ἃ ἔχεις, οὐχὶ κλῆσιν παρέχοι λαβεῖν; εἰ δὲ ἐργάζῃ, μάτην τοῦτο ὀνείδιζεις ἑτέρῳ; ἀλλ' ἐπιθέτης ἐστί. τί λέγεις; ἀρτύνος ἕνεκεν ἔτρεχεν καὶ ἱματίου ἐπιθέτου καλοῦ; ἀλλ' βύθεως πολλοῦ αὐτοῦ, φησὶ· σὺ δὲ πόθεν τὰ σαυτοῦ καλῶς διοικεῖς; τί δέ; πόθεν πένονται; οὐδεὶς ἀπὸ ναυαγίου; οὐδεὶς ἀπὸ δικαστηρίων; οὐδεὶς ἀπὸ κλοπῆς; οὐδεὶς ἀπὸ νόσου; οὐδεὶς ἀπὸ κινδύνων; οὐδεὶς ἀπὸ ἄλλης συμφορᾶς; ἀλλ' δὲ ἀκούσωμέν τινος τοιαῦτα ἀποδυσαμένου καὶ μεγάλα βοῶντος, καὶ γυμνοῦ διαβλέποντος εἰς θεωρίαν, βύθεως ἐπιθέτου, ἀπατεῶνα, τὸν εἴρωνα καλοῦμεν. οὐκ αἰσχύνῃ νυνὶ ἐπιθέτου καλοῦ; μηδὲν ὅρᾳς, καὶ μὴ κατηγορήσῃς τοῦ πένητος. ἀλλ' ἔχει, φησὶ, καὶ χαμαιζήλου. τοῦτό σου κατηγορεῖ, οὐκ ἐκείνου. οἷδε πρὸς ὠμοὺς ἔχων, πρὸς θηρία μᾶλλον, ἢ πρὸς ἀνθρώπους· καὶ ὅτι καὶν ἐλεεινὸν φθέγ-

ξηται

Ἐκ τῆς ἐρωτ. τοῦ πρὸς Κορ. α. ἐπιστ.

Ἐκ τῆς ἐρωτ. τοῦ κατὰ Ματθ. εὐαγγ.

Ἐκ τῆς πρὸς Ἑβρ. ἐπιστ.

ξηται ῥῆμα, οὐδένα ἐφέλκεται· καὶ δεῖ τοῦτο μάλιστα ἀναγκάζεται καὶ ἡμᾶς παιδεύειν ἑαυτοὺς ἐλεημονέστερον, ἵνα σε τὸν ψυχὴν ὀπτήσωμεν. ὦ τῆς ὠμότητος· ὦ τῆς ἀπονοίας· ὦ τῆς ἀπανθρωπίας [τῶν ἀνελεημόνων αὐθαδῶν] ἐνταῦθα ἴδωμεν πέντε τὰ ἐλευθερίου ἡμᾶς προσόντα, οὐδὲν ὀπτήσεως δεῖ, φησὶ· τὸ ἵνα ἀπὸ βύλλων εἰ δόξῃ, ὅτι προσεῖσιν· ἐνταῦθα ἴδωμεν γυμνοὶ ἢ ῥακοδυτούμενα, καὶ τοῦτον καίομεν. ὦ τῆς ἀναισχυντίας ταύτης θηριώδους. ἀλλὰ μὴ βούλῃ, δός· αὖ δὲ μὴ βούλῃ, ἀπόπεμψον. Διὰ τί ἄθλιος εἶ καὶ ταλαίπωρος; Διὰ τί οὐκ ἐλεᾷς; ἀλλὰ θέλοντας ἀποτρέπεις; ὅταν γὰρ ὁ δεόμενος αἰτήσῃ παρά σου, ὅτι σοῦ ἀπατεών, ἐκεῖνος ὑποκριτής, οὐδὲ τούτοις δίδωσιν, ὅτε ἐκείνοις· πρὸς τί γὰρ ὑποπίπτουσι τοιούτοις εἶ). καὶ πῶς ἔνεκεν, φησὶ, τοῦ πικρωτηριασμένα μὴν γυμνοῦσι; Διὰ σέ. Εἰ ἐλεήμονες ἦμεν, οὐκ ἂν ἐδεήθησαν τῶν σῶν. Εἰ οὐκ προήκτης προσόδου ἔπιον, οὐκ ἂν τοσαῦτα ἐμεθυσθησάν. τίς γὰρ δίκη ὅτως ἄθλιος, ὡς θέλειν ἀποδύρεσθαι δημοσίᾳ μὴ τῆς γυναικὸς γεγυμνωμένης ἢ τῶν παίδων; πόσης ταῦτα πενίας ἐχέγγυα; καὶ οὐ μόνον οὐκ ἐλεοῦνται, ἀλλὰ καὶ κατηγορεῖται πρὸ ἡμῶν ὡς δυάσχημοι. καὶ σὺ μὲν ἁρπάζων οὐκ αἰσχύνῃ, ἐκεῖνος δὲ ὁ ἅπαξ ἁρπάσας δεόμενος δυάσχημος; πόθεν τῷ αἰτοῦντί σε δίδου· καὶ ὄφελον θέλοντα ἀπὸ σοῦ δημόσιαν μὴ ἀποστραφῇς. Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, ὅτι σὺ μὲν χαίρεις ὁρῶν γυμνὸν καὶ πεινῶντα, καὶ εἰς ἐσπέραν βαθεῖαν ὄντων πολλῶν, καὶ μαλακοῖς σῖτα τρυφῶντα στόμασι τὸν βίον διάγοντας· τὰ δὲ πέντε γυμνοὶ καὶ τεθνηκότα καὶ λιμώττοντα θεωρᾷς; καὶ τί λέγω γύμνωσιν καὶ δεῖμον, ὅπου γε καὶ παῖδας ἰδὼν ἀναγκάζοντας πωλοῦντας ἄνωθεν ἄρτους ἡλικίᾳ, ἵνα τῆς ἡμετέρας ἀναισθησίας καθίκωνται; ὅπου γὰρ βλέποντες καὶ γυμνοὶ θεωροῦντες, ὅτε ἀπὸ τῆς ἡλικίας, ὅτε ἀπὸ τῆς συμφορᾶς οὐδὲν ἐλεοῦσι ἐπεσπάσαντο· προσέθηκαν τοῖς τοσούτοις κακοῖς ἑτέραν χαλεπωτέρων τραγῳδίαν, ἵνα λύσωσι λιμόν· κρυφίως εἰ νομίζοντες ἀποφεύξεσθαι τὸ κοινὸν τοῦτο φῶτος, καὶ τῆς πᾶσι δεδομένης ἀκτῖνος, καὶ λιμῷ παλαίειν διαφεύξεσθαι καὶ οἰκτίσαι ἀποκτείνειν δύναται. Οὕτως μέγα ἀγαθὸν ἐλεημοσύνη. ἐλεημοσύνη γάρ ἐστιν, ὅταν μὴ προθυμίας λίπῃ, ὅταν μὴ δαψιλείας, ὅταν μὴ νομίσῃς δίδοναι, ἀλλὰ λαμβάνειν, ὅταν ὡς ὑστερούμενος, ὅταν ὡς κερδαίνων καὶ μὴ ἀπολλύς· ἐπεὶ τοῦτο οὐδὲ χάρις. καὶ γὰρ ἕτερον ἐλεοῦντα χαίρειν, καὶ δυσχεραίνειν χρή. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰ τὸν ἕτερον λύων ἀθυμίαν αὐτὸς ἀθυμεῖς; εἰ γὰρ ἀθυμεῖς, ὅτι ἕτερον ἀπήλλαξας ἀθυμίας, ἐκ τῆς ὠμότητος καὶ ἀπανθρωπίας δῆλον ἔχεις. βέλτιον γὰρ μὴ ἀπαλλάττειν, ἢ ὅτως ἀπαλλάττειν. τί γὰρ καὶ ὅλως ἀθυμεῖς, δι' ἀνθρωπε; μὴ ἐλαττοῖ σοι τὸ χρήσιμον; ὅλως εἰ τοιαύτην ἔχεις προαίρεσιν, μηδὲ ὅλως· εἰ μὴ θαρρεῖς, ὅτι πολυπλασιάζεταί σοι τὰ οὐρανοῖς, μὴ προσέχῃς. ἀλλὰ τοῦτο ζητεῖς τὸν ἀντίδοσιν; διὰ τί; ἄφες τὸν ἐλεημοσύνην ἐλεημοσύνης εἶ), καὶ μὴ ἐμποδίζου. πολλοὶ μὲν οὖν καὶ τοῦτο ἀπέλαβον, ἀλλ' ὅμως ὅτως ἔλαβον, ὡς ταύτην πλέον ἔξοντες τῶν οὐ λαβόντων. ὁ δὲ τοῦτο ὀπτιζητοῦντες καὶ λαμβάνοντες, τί μαθὸν ἐλάττους τὰ σκῶλ. Μὴ τοίνυν λέγωμεν, ὅτι ὁ δεῖνα πονηρὸς καὶ οὐκ ἄξιος βοηθείας, ὁ δεῖνα ἀπερίμετρος. μὴ πρὸς τὸν ἀξίαν ἴδῃς τοῦ δεομένου τὴν θεραπείαν, ἀλλὰ πρὸς τὸν χρείαν μόνον. κἂν γὰρ εὐτελὴς ἦ καὶ ἀπερίμετρος, κἂν εὐκαταφρόνητος, ὅτω σοι ὁ Χριστὸς λογίζεται μαθόν, ὡς ἀνοῦς δι' ἐκείνου. Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινόν ποτε εἰς τὸ ἱερὸν προσευξόμενοι, καὶ ἰδοὺ χωλός τις ἐκ κοιλίας μητρὸς βαστάζόμενος, ἔκειτο πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ· καὶ ἰδὼν αὐτοὺς εἰσιόντας προσεῖχεν αὐτοῖς ζητῶν ἐλεημοσύνην λαβεῖν παρ' αὐτῶν. τί οὖν ὁ Πέτρος; βλέψον εἰς ἡμᾶς, φησὶν, ἵνα μὴ ἀπὸ τῆς ὄψεως ἡ ἀπόδοξις τῆς ἀκτημοσύνης· ἡ χρεία λόγων, οὐδὲ ἀποκρίσεως· ὁ σωλισμὸς δείκνυσί σοι ἀκτήμονα. τί οὖν; τοῦτο ὅλον ὁ κατόρθωμα τοῦ ἀποστόλου πρὸς πέντε, ἵνα μὴ διαθρύψῃ τὴν πενίαν, ἵνα εἴπῃς αὐτῷ, οὐκ ἔχω χρυσίον καὶ ἀργύριον; ἀνάμεινον μικρόν, καὶ ὄψῃ μείζονα πλοῦτον. ἀργύριον, φησὶ, καὶ χρυσίον οὐκ ὑπάρχει μοι·

Εκ τῶν ἑρμων. τῶν πρὸς Κορινθ. α ὁμιλ.

Εκ τῶν πρὸς Κορινθ. β ἐπ.

Εκ τῶν λόγ. τῶν εἰς τὸν ἑξακατακαίδεκα.

Πραξ. γ. α. Εκ τῶν λόγ. τῶν εἰς τὸν ὁμολογοῦντα τὴν προσευχὴν τῶν ἀποστόλων.

μοι· ὃ γ' ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔγειρε καὶ περιπάτει. Εἶδες πενίαν χρημάτων, ἢ πλοῦτον χαρισμάτων; ὅρα λοιπὸν αὐτὴν ἢ τὸ ὑπεῖκειν. Βλέψον εἰς ἡμᾶς, φησίν· οὐχ ὕβρισεν, οὐκ ἐλοιδόρησεν, οὐκ ἀπεκρύσατο, ὁ πολλάκις ποιοῦντι ἡμῖν κακὰ τοῖς τοῦ ἐντυγχάνοντας ἡμῖν, δυσωπούμενος αὐτοὺς ἀπαντᾶν ταῖς, πρὸς ἐργασίαν αὐτοὺς παρακαλοῦντες, ἐγκαλοῦντες αὐτοῖς ὅτι καθεύδουσι. μὴ γὰρ τοῦτο ἐπαιδεύθης, δούλε πονηρέ; οὐκ ἐκελεύσθης ἀργίαν ἐγκαλεῖν, οὐδὲ καιρίαν κατηγορεῖν, οὐδὲ ὠφελείαν ὀνειδίζειν· ἀλλὰ πενίαν διορθοῦσθαι, καὶ συμφορὰν ἰᾶσθαι, καὶ χρεία τοῖς κειμένοις ὀρέγειν. Μὴ τοίνυν βίους καὶ πράξεις πολυπραγμονῶ μέλλων ἐλεημοσυνῶν ποιεῖν. ἑκάστης γὰρ τοῦ ἀνθρωπείας ὄντος, ὑπὲρ ἑνὸς ἄρτου ζωὴν ὁλόκληρον διεργάζεσθαι. εἰ γὰρ ἀνδροφόνος, εἰ γὰρ λῃστής, εἰ γὰρ ὁπωσοῦν ὁ τοιοῦτος ἐστι, ἄρτου καὶ ὀργυρίου ὀλίγων οὐ δοκεῖ σοι ἄξιος εἶναι; ἀλλ' ὁ μὲν δεσπότης σου καὶ ἥλιον αὐτῷ ἀνατέλλει· σὺ δὲ τῆς ἐφημέρου ταύτης αἰτίαν κρίνεις; οὐκ οἶδα ὅτι καὶ ὁ Ἀβραὰμ ἐπαινεῖται μάλιστα μείζονος θαυμάζεται, ὅτι μηδὲν εἰδὼς πίνειν ἦσαν ἀνθρωπάρεσκος, ἰδὼν ἀνέπαυσεν, καὶ εἰς ἀπάντησιν ἔδραμε, καὶ προσκυνήσαν ὑπὸ τὸ γόνυ, καὶ εἶπε· Κύριε, εἰ οὕτως χάριν ἐνώπιόν σου, μὴ παρέλθῃς παιδάριόν σου. μηδαμοῦ γὰρ Χριστὸν δίχα. αἰεὶ γὰρ αἰεὶ διεργάζεσθαι μέλλεις, πολλάκις καὶ δόκιμον ἄνδρα παραδραμεῖν, καὶ τὸν ἐκ τούτου μαθεῖν ἀπολέσαι. Μηδὲ τῶν οἰκείων μόνων τὴν πίστιν φυγαπιζωμεν, τῶν δὲ ἄλλων ἀμελῶμεν· ἀλλ' ἐάν τινα ἴδωμεν κακῶς πάσχοντα, μηδὲν ἕτερον διεργαζώμεθα. ἔχει γὰρ ὃ δικαίωμα τῆς βοηθείας, ὃ κακῶς πάσχων αὐτόν. ἀλλ' οὐκ οἶδα πόθεν αὕτη κεκράτηκεν ἡ ζωηφόρα· καὶ μὴ κοσμικὸν ἴδωμεν ἐν παρεισάπτει, οὐκ ὀρέγωμεν χεῖρα· πρὸς γὰρ τοὺς ἐν ὄρεσι μόνοι καθημένους ἐσμὲν ἀποστόλοι. καὶ ἕλληνα, καὶ Ἰουδαῖον, καὶ ἕτερόν τινα ἴδωμεν ἐν παρεισάπτει, θῦ ποιῶ δῆ. καὶ γὰρ τοὺς μονάζοντας μόνους ὀπτῶμεν, καὶ ἐκείνους μόνους θῦ ποιῶ ἐθέλων, καὶ ἐκείνους γ' πάλιν παρεργαζόμενος, ἐὰν μὴ ᾖ ἄξιος, ἐὰν μὴ ᾖ δίκαιος, ἐὰν μὴ ᾖ σημεῖα ποιῶν, [καὶ] οὐκ ὀρέγων χεῖρα, ὃ πλέον τῆς ἐλεημοσύνης ἔχει λέγε· καὶ ὅταν γ' αὖθις ὦ χρόνῳ πάλιν αἰωρήσει. Εἰ γὰρ, οἶνον ἐάν ἴδωμεν ἀγρυπνοῦντα, ἐγείρειν, καὶ οὐ παρεργάζῃ τινὰ ὄντα· πολλῷ μᾶλλον ἀνθρώπων οὐ δεῖ παρεργάζεσθαι τινος ὄντος. τοῦ Θεοῦ ὄντος, ἐὰν ἔλλιπῇ, ἐὰν Ἰουδαῖος· ἀλλὰ βοηθείας δεῖται. Εἰ μὲν γὰρ εὐθυμοῦντα αὐτὸν ἢ εὐδοκιμοῦντα εἶδες, καλῶς ἐποίεις ἔλεγες· εἰ γὰρ κακῶς πάσχοντα ὁρᾷς, μὴ λέγε ὅτι πονηρός ἐστι καὶ φαῦλος· ὠμότητος γὰρ τοῦτο καὶ ἀπανθρωπίας, καὶ μεγίστης ἀλαζονείας τεκμήριον. Ἐλεημοσύνη δέ τοῦτο λέγεται, ἵνα καὶ τοῖς ἀξίοις καὶ τοῖς ἀναξίοις προέχωμεν. ἀνάξιοι γὰρ τοῦ ἀναξίοις παρεργαζώμεθα καὶ πολυπραγμονῶμεν, οὐδὲ ἄξιοί ποτε ῥᾳδίως ἐμπεσοῦνται ἡμῖν· αἱ γὰρ καὶ τοῖς ἀναξίοις προέχωμεν, πάντως καὶ ἄξιοι, καὶ πάντων ἐκείνων ἀνάξιοι εἰς τὰς ἡμετέρας ἥξουσι χεῖρας. Εἰ γὰρ μέλλοιμεν τὰ ἀξίαν ὀπτίζειν ὀπτὰ τῶν ζωοδότων τῶν ἡμετέρων καὶ ἀκριβολογεῖσθαι, τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἐφ' ἡμῶν ἐργάσεται· καὶ ζητοῦντες τοῖς ὁμοδούλοις ἀπαντῆσαι εὐθυμοῦντας, αὐτοὶ τῆς αἰωνίου ἐκπεσούμεθα φιλανθρωπίας. καὶ γὰρ φιλοθεσσαλονίκου ὀπαδεικνύμενον οὐκ εὐθυμοῦντας ἀπαντῆσαι δεῖ βίᾳ, ἀλλὰ πενίαν διορθοῦν καὶ τὰ χρείαν πληροῦν. Τοιγαροῦν ὅταν ἴδῃς πένητα, μὴ παραδράμῃς, ἀλλ' εὐθέως σύνησον τίς αἰτῆς, εἰ σὺ ἦς ἐκεῖνος. σύνησον ὅτι ὁμοιος ἐσι ἐλεύθερος ἐστι, καὶ τῆς αὐτῆς ἐσι κοινωνίας, καὶ πάντα ἐσι κοινὰ κέκτηται, καὶ οὐδὲ τῶν κυνῶν τῶν σῶν πολλάκις ἧσσον ποιεῖς σοῦ· ἀλλ' οὐ μὴ κορέννυνται, σοῦ γ' πολλάκις σκοπεῖν πεινῶντος· καὶ τῶν δούλων τῶν σῶν ὁ ἐλεύθερος ἀτιμότερος γέγονεν. ἀλλ' ἐκεῖνοί ἐσι χεῖρα πληροῦσι καὶ δουλεύουσί ἐσι καλῶς. ἐγὼ δὲ δείξω καὶ τοῦτον χεῖρα ἐσι πληροῦντα πολλῷ μείζονα ἐκείνων. παραπέπτωκε γὰρ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, καὶ ἐξαιρήσεταί σε τοῦ πυρός. τί τοιοῦτον οἱ δοῦλοί σε ποιοῦσι δοῦλον; ὅτε ἡ Ταβιθὰ ἐτελεύτησε, τίς ἀνέστησεν αὐτήν; δοῦλοι παρεστῶτες, ἢ πτωχοί; σὺ γὰρ τῶν δούλων ἐλεύθερον ἐν ἴσῳ ποιεῖν ἐθέλεις, καὶ ἀπὸ μοίρας τοῦ ἡμίσεος καὶ τῆς οὐσίας ἱκανὸν ὄντα σε παρεῖναι ἐπικέλευσαι.

Εκ τῶν ἑρμίου. τῶν πρὸς Ραμβᾶν.

Εκ τῶν ἱερωνύμου. τῶν πρὸς Εὐσταθίαν.

Εκ τοῦ β' λόγου τοῦ εἰς τὸν πλούσιον καὶ Λάζαρον.

Εκ τῶν ἑρμίου. τῶν πρὸς Ἑλληνας ἐπιστολῶν.

βλητέμεθα. καὶ πῶς ἀξιοῖς Ⓦ Θεὸν σὲ συμφορᾶ τινι ἐξελέσθαι, εἰ σὺ Ⓦ τὸν ἀμαρτάνοντα εἰς σὲ, ἀλγεῖν καὶ κοπτόμενον καὶ βασανιζόμενον ὑπὸ λιμοῦ καὶ χρυμῶν θεωρᾷς; πῶς σε τὸν ἁμαρτάνοντα εἰς αὐτὸν ἀπιμώρητον ἀφήσει; Ος γὰρ ἀποφεύγει, φησὶ, τὰ ὦτα αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι πένητος, τῆς δεήσεως αὐτοῦ οὐκ εἰσακούσεται ὁ Θεός. Τοιοῦτοι τοίνυν καὶ ἡμεῖς σοῦ σπουδάσωμεν γενώμεθα, οἵ βουλόμεθα καὶ ἡμᾶς Ⓦ διαπόντιον ἡμέσθαι. ἐλεημοσύνη καὶ θυσίας καὶ νηστείας καὶ πολλῶν ἑτέρων μείζων ἐστὶ θυσία, μόνον δὲ οὐκ ἀδικούμενον γίνῃ κέρδους καὶ πόνων τοιούτων, καὶ πάσης ἡ καθαρὰ πλεονεξίας καὶ ἁρπαγῆς καὶ βίας. τοιαύτας γὰρ προσίεται προσφορὰς ὁ Θεός· ταύτῃ γὰρ ἑτέρας ἀπορρέφεται καὶ μισεῖ. οὐδὲ γὰρ βούλεται ἐξ ἀλλοτρίων τιμᾶσθαι συμφορῶν. ἀκάθαρτος γὰρ καὶ βέβηλος ἡ τοιαύτη θυσία, καὶ προξενεῖ αἰ μᾶλλον ἢ ἐξιλεώσαιτο τὸν Θεόν. ἐλεημοσύνη γάρ ἐστιν τοῦτο εἰρῆσθαι, ἵνα ἐλεήσωμεν, οὐχ ἵνα κολάζωμεν οὓς ὁμοδούλους. ὁ γὰρ ἑτέρων λαμβάνων, καὶ ἑτέρῳ δίδοὺς, οὐκ ἠλέησεν, ἀλλ' ἐπημώρησατο μᾶλλον, καὶ ἀδικεῖ μὲν τὸν τυχόντα ἠδίκησεν. Ο βουλόμενος πλουτῆσαι χρείαν ἔχει χρημάτων· ὁ μὴ βουλόμενος πλουτῆσαι, ἀεί ἐστιν ἐν εὐπορίᾳ. οὐ γὰρ ὃ πλουτῆσαι, ἀλλὰ ὃ μὴ βούλεσθαι πλουτῆσαι, τοῦτο ἐστὶ πλοῦτος. οἷόν τι λέγω. ἔστι πλούσιος τὰ πρῶτα ἁρπάζων, καὶ ἔστι πλούσιος ταῖς ἐαυτοῦ τοῖς πένησι προσέχων· ὁ μὲν ἐν τῷ συνάγειν, οὐ τὸ πρᾶγμα εὐσεβεῖν πλουτῶν· καὶ ὁ μὲν ἀπείρων τὴν γῆν, οὐ γεωργεῖ τὸ ἄριστον. ἀλλ' ὅσον ὁ ἄριστος τῆς γῆς βελτίων, τοσοῦτον τούτου ἡ εὐφορία ἐκείνης ἀποδεικτέα. καὶ ὃ δὴ θαυμαστὸν, ὅτι οὐ τοῦ ἁρπάζειν, μόνον Ⓦ ἠδικημένοι, ἀλλὰ καὶ Ⓦ μηδὲν παθόντες κακὸν μισοῦσιν ἐκφανῶς, συνηγωνιῶντες τοῖς κακῶς πεπονθόσιν. εἰ γὰρ πένης, βοαὶ μυρίαι πρὸς πλουτοῦντα· ὁ μισθὸς, ὁ πονηρὸς, ὁ παμπόνηρος· καὶ πλούτει ἐπιμελαίνουσιν αὐτῷ. ὅτι γὰρ τοῦ ἐλεήμονος, οὐ μόνον Ⓦ ἐλεηθέντες, ἀλλὰ καὶ Ⓦ μὴ ἐλεηθέντες φιλοῦσιν αὐτὸν, τὴν εἰς ἐκείνους ἡμερότητα θαυμάζοντες εἰς ἑαυτοὺς λογιζόμενοι. Εἰ δέ τι καὶ ἀνδρὸς πάθῃ, εὔχονται πλούτους, ὁ Θεὸς αὐτὸν ἐλεήσει· ποιήσει αὐτῷ καλῶς, πρᾳμαίνειν αὐτῷ τὰ ἀγαθά. Εἶδες πῶς ἡ κακία καὶ τοῦ μὴ ἀδικηθῆναι πολεμίους ἔχει, καὶ ἡ ἐλεημοσύνη καὶ τοῦ μὴ ἐλεηθῆναι ἑταίρους κέκτηται); Προτρέπομαι τοίνυν ἀπαλλαγῆναι τῆς ἁρπαγῆς, καὶ τότε τὴν ἐλεημοσύνην ὀπτιδυέσθαι. ἔξεστι γάρ καὶ χωρὶς ἁρπαγῆς πλεονεξίας, καὶ ὕστερον αὐτὴν ἐπιτηδεύειν. καὶ γὰρ ἐκεῖνα ἐπιτηδεύματα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἃ καὶ ὕστερον ἄν τις ἐπιτηδεύσειεν· ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνα μὲν ἀπὸ τῶν ἁρπαγῶν ἐστὶ, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων· ταύτην δὲ ἐκ τῶν ἰδίων. καὶ ἐκεῖνα μὲν ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων, καὶ ἐκ τῶν ἐπιβουλῶν· ταύτην δὲ ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τῶν ἀρετῶν

πού, βυλη θῆς αὐτῷ μικρόν τι χρείσασθαι, ἀλλ' ὅτως ἐξῃρῶς ἀφ' ἑκείσας ἢ πολεμίως, ὡς μηδὲ τῶν ἀληθῶν σοι ὁμολογίων αὐτῷ μεταδοῦναι; οὐχ ὁρᾷς ὅσοι τῷ αὐθέντων ὧδε τύτῳ κατηξιώθησαν τὸ τέλος, ἀλλὰ ἁρπαγῆτες ἀπῆλθον; σὲ γὰρ ὁ Θεὸς ἢ ὁπισκῆψαι τοῖς προσοικέσι, ἢ εἰ πεῖν ὧδε τὸ ὄιτον, ἢ ἀφ' ἑτέρου τινὸ οἰκίδιν ἀπόντα ἀφεθῆναι ἐποίησε κύριον. ποίαν οὖν ἀπολογίαν ἕξεις, ὅταν ἢ ταύτην παρ' αὐτοῦ λαβὼν τὴν χάριν, προδήλως τὸν δυεργετήσαντα, ἢ μηδὲ ἐκ τῆς ἀνάγκης ἐλεῆσθαι φιλάνθρωπος; ὃ μὲν γὰρ ἀμείνων ἢ πολλῷ προθυμίαν παρέσχον, ζωγρηθῆναι πείσας· εἰ δ' ὀκνεῖ μὴ βουληθῆς, καὶ τὰ λυτῶν ποιήσει τι ἡμῖν. οὐ πολλῆς μὲν γὰρ ὄντι ἀγάπης, ἔστι δ' οὖν ὅμως. εἰ γὰρ μὴ τὸν προσεδρίαν ἕξεις τὸν μετὰ τῶν ἀρνῶν, ἀλλ' ὀλίγον δ' καὶ μετ' ἐκείνους ἡσθῆναι, ἢ μὴ σῆναι μετὰ τῶν ἐρίφων. καὶ δ' ὃ μηδὲ τοῦτο ποιῆς, τίς σε λοιπὸν ἐξαιρήσεται λόγος; ὅταν γὰρ ἔξῃς, ὡς ἀθάνατος ὅτως αὐτεύχεται τὸν ὄιτον· νυνὶ δ', ὅπερ ἔμαθες ὀλίγον πρότερον γέγονας, καὶ νῦν δ' ὀλίγον καταλύσει, ἢ ὡς θνητὸς ὧδε εἰ τῶν σαυτοῦ βλαβήσαι. εἰ γὰρ ἢ φορτικὸν δ' μέλλον ῥηθῆσθαι καὶ φείκης γέμον, ἀλλ' ὅμως ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἀριθμήσωσι μετὰ τῶν ὀλίγων σε Ⓦ δεσπότην. ἐλευθερίας ὧδε ὀλίγας; ἐλευθέρωσον Ⓦ Χριστὸν λιμοῦ καὶ ἀνάγκης καὶ δεσμωτηρίων καὶ γυμνότητος. ἐφείξας ἀκούσας; ὀκνῶ φεικωδέστερον, ὅταν μηδὲ ἁπλῶς τοῦτο ποιῆς. καὶ σὺ ταῦτα μὲν δ' ῥημά σε ναρκᾶν ἐποίησεν· ὅταν δ' ἀπέλθῃς ἀφ', καὶ τὰ πολλῷ χαλεπώτερα τούτων ἀκούσῃς, καὶ τὰ δυνήσεται βλέπῃς βασανιστήρια, τί ἐρεῖς; ποῖς πίνα καταφθίξῃ; πίνα καλέσεις σύμμαχον καὶ βοηθόν; Ⓦ Ἀβραάμ; ἀλλ' ὀκ ἀκούσεται· ἀλλὰ Ⓦ πατέρα; ἀλλὰ Ⓦ πάππους; ἀλλ' ὧδε τούτων ἐ-

Ἐκ τῶν λόγ. εἰς τὸ, χήρα κατα λεγέσθω. δεῖς ἔσται κύριος, καὶν σφόδρα ἄγιος ᾖ, λῦσαι τὸν ἥφαιστον ἐκεῖνον. Ἀλλ' ἀπόν, δέσποτα Εἰ ἢ ὠμὸς καὶ ἁπλοῦς; αἰδέσθητι δ' ἀξίωμα τῶν αἰτούντος. ἀλλ' οὐ δυσωπεῖ σε δ' ἀξίωμα; ποῖς τὸν συμφορᾶν ὀπτικάμψητε. ἀλλ' οὔτε πάντες συμφορᾶς εἰς ἔλεόν σε ὀπτικάμπτει; ἀφ' δ' τῆς αἰτήσεως εὐχολίαν δός. εἰ δ' οὔτε δ' ἀξίωμα, οὔτε δ' ἀναγκαῖον τῆς χρείας, οὔτε δ' εὐκολίαν τῆς δόσεως δυνάμεθά σε πεῖσαι· ὀκοῦν ἀφ' δ μέγεθος τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν πάντας τὰς δεομένους; τίς γὰρ ἔσται συγκρίνειν τοῖς μὴ τοσαύτῳ προτρέπεσιν τῶν δεομένων ὑπερορᾶσιν; ἀκουέτωσαν Ⓦ μεμνημένοι· αὐτὸς, ὅταν δίψῃ σε ἀφέλειαν, ὧδε τῆς θρεκὸς φείδεσθ' τῆς ἑαυτοῦ· ὅταν δίψῃ ποτίσαι, ὧδε τὸ αἵματος φείδεται· σὺ δ' ὧδε ἀρτύ μεταδίδως, ὧδε ποτηρίου; ἢ ποίαν ἕξεις συγκρίνειν τοιαύτα λαμβάνων, ἢ τῶν εὐτελῶν

Ἐκ τ' ἑρμίνω. τῶν κτ' Ματθ. ἑυαγ. φειδόμενος; Οὐδὲ γὰρ, ἀν' ἀφ' Ⓦ Χριστὸν μὴ δῶς τὰ χρήματα, ἔχων αὐτὰ ἀπολεῖσθαι· ὧδε γὰρ, ἀν' ἀφ' Ⓦ Χριστὸν μὴ ἀποθάνῃς, ἀθάνατος ἔσῃ. ταῦτα ἀπαντᾷ, ἀφ' σοῦ, ἃ ἐ μὴ ἀπαιτουμένου δώσεις, ἀφ' δ θνητὸν εἶ· ταῦτά σε βουλεῖ ποιῆν σῆ γνώμῃ, ἃ ἢ ἀνάγκη σε ἀφ' ποιῆσαι· ἃ πάντως ἀνάγκη σε παθεῖν, ἑκὼν παθῇν δ' ἐμέ.

Ἐκ τῆς ἑρμίνω. τῆς πρὸς Ρωμ. ὅπερ. τοῦτο προσκείσθω μόνον, ἢ ἀρκούσαν ἔχω τὸν ἀγαπητόν. Ἀσφ γε φορητὰ ταῦτα, ὅτι ὁ μὲν Θεὸς Ⓦ υἱὸν ἐξέδωκεν ὑπὲρ σῦ, σὺ δ' οὐδ' ἀρτύ μεταδίδως αὐτῷ τῷ ἀφ' σὲ ὀκοδομῆσαι, τῷ ἀφ' σὲ σφαγῆναι; ὁ πατὴρ ἀφ' σὲ αὐτὸ ὀκ ἐφείσατο, ἐ ταῦτα γνησίῳ ὄντος· σὺ δ' ἐ λιμῷ τηκόμενον προσορᾷς, ἢ ταῦτα ἀπὸ τῶν αὐτῶ μέλλων ἀναλίσκειν, ἢ ἀφ' σαυτὸν δαπανίσκειν; ἢ τί ταύτης τῆς ὠμότητος χεῖρον ἦν ἀν'; ἐξεδόθη ἀφ' σέ, ἐσφάγη ἀφ' σέ, προσῆκεται πάντων ἀφ' σέ· ὀκ τῶν αὐτῶ δίδως, ἵνα αὖθις ὠφεληθῇς, ἢ ὧδε οὕτω δίδως; ἐ ποίων ὀκ ἀν' εἴης ἀναισθητότερος λίθων, τοσούτων σε ἐλκόντων παραμάτων, ὅπερ τῆς ἀφροσύνης ταύτης μόνων ὠμότητος; εἰ γὰρ μὴ ἀμείνων μέ, φησιν, ὡς ὑπὲρ σῦ π παθόντα, ἀφ' τὸν πενίαν ἐλέησον· εἰ δ' μὴ βούλει ἀφ' τὸν πενίαν ἐλεῆσαι, ἀφ' τὸν νόσον ὀπτικάμψητε, ἀφ' δ δεσμωτήριον ὀπτικλάσθητε. εἰ δ' μηδὲ ταῦτά σε ποιῆ φιλάνθρωπον, ἀφ' δ χαλκὸν τῆς αἰτήσεως ὀπίνθυσον· ὧδὲν γὰρ αἰτεῖ πολυτελές, ἀλλ' ἀρτον, ἢ τέλων, ἢ ῥημάτων παράκλησιν. εἰ δ' ἢ μὴ ταῦτα ὀπιμελὴς ἄγελος ὢν, καὶν ἀφ' τὸν

τῶν βασιλείων γλυσβελτίων. ἀλλ' οὐδὲ ἐκείνης σοί ὅστις λόγος; καὶν πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς ὑπιχλιάθητι γυμνοὶ ὁρᾶν, ὃ τῆς γυμνότητος ἀναμνήσθητι ἐκείνης, ἵν' ἐγυμνώθην ὅτι τὸ σαρκοῦν σχᾶ σέ. Εἰ δ' ἐκείνης ὑ βούλει, καὶν ταύτης, ἵν' σχᾷ τὴν πενίαν γυμνοῦμαι. οὐ λέγω, λῦσόν μου τὸν πενίαν, οὐδὲ, χάρισαί μοι πλοῦτον, ἀλλ' ἄρτον αὐτῶ ὑ ἱμάτιον ὃ λιμοῦ πρόμηθίαν μικρὰν· καὶν εἰς δεσμωτήριον ἐμπέσω, οὐκ ἀναγκάζω τὰ δεσμὰ λῦσαι, ὑ σκάλαξον, ἀλλ' ἐν ὑπιζητῶ μόνον, ἵνα ἴδῃς δεδεμένον σχᾷ σε, ὑ ἀρκούσαν ἔλαβον χάριν. δυνάμαι μὲν γὰρ ὑ χωρὶς τούτων σε σεφανοῦν, βούλομαι δέ σοι ὑ ὀφειλέτης εἶν, ἵνα φέρῃ σοὶ πίνα καρπὸν ὑ πρόφασιν ὁ σέφανος. σχᾷ τοῦτο ὑ δυνάμενος ἐμαυτὸν ἀφέλαι, ἀπειέρχομαι πρὸς αὐτὸν, ὑ ταῖς ὑρέσις σε πρισάμενος πρὸς τίνα σὲ πραφῶαι ὑπιθυμῶ. ὑ ἐγκαθωπίζομαι τούτῳ, ἵνα τῶ θεάτρου πρόντος τῆς οἰκουμένης διακηρύξω σε τότε, ὑ πάντων ἀκουόντων ἀποδείκνυμαι τὸν σεφέα τὸν ἐμόν. καίτοιγε ὑμᾶς ὅταν τινὸς πραφῆτε, αἰσχύνεσθε τοῦτο ὑ συσκιάζετε· ἐγὼ δ' ὑπὲρ σφόδρα ὑμᾶς φιλῶ, καὶν ὑμᾶς σιγᾶτε, ἀναγορεύω ὃ γεγυμνωμένον μὴ πολλῶν τῶν ἐγκωμίων· καὶ οὐκ αἰσχύνομαι εἰπὼν, ὅτι γυμνοὶ ὄντα με σκεπάσατε, ὑ πεποίηται ἐλαφρότατα· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐγκαθωπίζομαι τούτοις, ἵν' ὑμᾶς κληρονόμοι τῆς βασιλείας ἀναδείξωσι τῶν οὐρανῶν. ταῦτα τοίνυν ἐννοοῦντες, ἀγαπητοὶ, ἐχώμεθα σφόδρα τῆς σωτηρίας, ἵνα καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ὑπιτύχωμεν, ὃ τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΕΥΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΔΥΣΤΥΧΙΑΣ. Λογ. ιε.

ΟΙ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὅταν πλουτῶσιν, ὅταν εὐδοκιμῶσιν, ὅταν αὐτοῖς κατ' ὀνείρων ἅπαντα φέρῃ, ὅταν τῶν ἐφρόνων κρατῶσι, τότε μεμνῆσθαι νομίζουσιν αὐτῶν τὸν Θεόν· σχᾷ τοῦτο ὅτε, ὅταν αὐτῶν ὑπολάβῃ πταίειν, ἴσασιν. ὁ γὰρ τῆς μνήμης ὃ σημῆον οὐκ εἰδότες, οὐδὲ ὃ τ' ἀληθὲς ὑπίσανται. μνήμων γὰρ οὐδεὶς οὕτω πιστὸς ἀνθρώπῳ τῷ Θεῷ, ὡς ὃ τῆς ἀρετῆς ὑπομνῆσθαι· ὥσπερ οὖν λήθην οὐδὲν ἕτερον, ἢ ὃ σὺν ἀμαρτίαις εἶν. ὑ σὺ τοίνυν ὅταν σὺν συμφοραῖς ἦς, ἄνθρωπε, μὴ λέγε, ὅτι ἐπελάθετό μου ὁ Θεός, ἀλλ' ὅταν σὺν ἁμαρτίαις ἦς, καὶν πάντα σοι κατ' ὀνείρων φέρηται, τότε μᾶλλον. Ἡ γὰρ πόφουσα ὑ ἐγκαταλῆγμα ψυχὴ, οὐ μόνον ἐπειδὴν κατ' ὀνείρων φέρηται τὰ πράγματα, τὴν οἰκείαν ὀργωμοσωλέα ὑπιδείκνυται, ἀλλὰ καὶν σαπρά τις πραγμάτων πρόφασις πρόσχληθῇ, ὑ τότε τὴν ἴσην ἀνάχρισιν ἀναφέρει, οὐδὲν ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων μεταβολῆς χαινουμένη. ὥσπερ γὰρ ἡ τῶν πλοσίων ὑδάτων φορὰ δέξαιτ' ἂν ὃ ὑπερῷον, πομφόλυγας ἀφανίσῃ, ὑ αἱ μὲν αὐτῶν ἅμα τῷ φανέσθαι ἐρράγησαν, αἱ δ' πλῆσαι ὀγκωθεῖσαι μετέπιτα καὶ αὗται ἐρράγησαν· τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ θάλασσα τὸ βίου τοῦτο οὐκ ὀλίγον φανέντα σκάλυψε, οὐδ' ὑπὸ πλῆσαν ἀρχέσαντας καὶ αὐτοὺς κατεπόντισε. Καὶ ἡ πρόσκαιρος, φησὶν, εἰ ὁ δεῖνα σκιβόλη, καὶ ὁ δεῖνα εἰσπιώνεκται; ὁ Χριστὸς ἑστηκεν, καὶ Βαραββᾶς ὁ λῃστὴς ὑ ἐξήντει, πρόκριτος τῶν σωτῆρος ὁ ἀνδροφόνος. Ὅταν γὰρ μεταβολὴ ὑς ἡμῖν) πρὸς τὸ χεῖρον, τότε τὸ κολάκων ἀφαιρεῖται καὶ πρόσωπεῖα· τότε ὁ χορὸς ἐλέγχεται τῶν ὑποκριτῶν, ὑ ἡ σκῆψις τῶ πράγματος· ἀνοίγεται πάντων τὰ σώματα, ὁ μιαρὸς, λέγοντες, ὁ πονηρὸς, ὁ παμπόνηρος, οὐχ ἥδιστ' ἄνδρ' ὀκολάκευες; ὑ καὶ χεῖρας αὐτῶν καταφίλεις; πρόσωπον ἵν' ὀκφύγῃ, ἦλθεν ὁ κακὸς, ὑ ἔρριψε τὸ πρόσωπεῖον, ὑ ἀπεφηνάμην τῇ ἀληθείᾳ. Πολλοὶ δ' κακοπραγοῦσι μὲν συναλγοῦσι τοῖς φίλοις, εὐδοκιμοῦσι δ' οὐκ ἐπὶ ζηλοῦνται. Τὸ γὰρ μὴ χαιρόντων χαίρειν, οὐ μικρὸν ὅτι κατόρθωμα· ἀλλὰ

Ex τ' ἑρμῶν. τῶ ις'. Ψαλμ.

Ex τῆς ἑξαημ.

Ex τῆς πρὸς Ολυμπιάδα α. ἐπιστολῆς.

Ex τῆς αὐτῆς.

Ex τ' ἑ μην. τ' πρὸς κορινθ. ς'. ὅπ.

Ex τ' πρὸς Ρωμ. ἐπισ.

ἀλλὰ καὶ τῶν κλαίειν μὴ κλαιόντων, καὶ τῶν φεύγειν τὸν ὀκνηδυίους, καὶ πολὺ μᾶλλον. πολλοὶ γὰρ κινδυνωδίοις μὴ ξυνεκινδύνευσαν· εὐδοκιμῆσοι δὲ οὐ ξυνήθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐδοκίμησαν· οἱ δὲ χαλεπώτερον ὑποφέροντες, φεύγειν δὲ εὐκολώτερον ἠτήσαντο. [Καὶ γὰρ οὐδὲν οὕτω θαυμάζομεν παιδὸς καὶ ἀνοήτου, ὡς δὲ φεύγειν τὸν τῶν πολλῶν κεχηνέναι δόξαν· ἐν οὐδὲν εὐδοκίμως ἂν ἀθαμβήτους παιδὸς, ὡς δὲ αὐτῆς ὑποφορᾶν. δεῖ δὲ σφόδρα νεανικῆς δεῖ ψυχῆς τῷ μέλλοντι φεύγειν τοσαύτην αὐτέχειν ῥώμην καὶ βίαν πνεύματος. καὶ γὰρ ὅταν μὴ δύνηται μερῆ, πάντων ἑαυτὸν τῶν ἄλλων φεύγειν δόξειν· ὅταν δὲ ταὐτὰ ὑποφέρῃ, καταρύξαι ἑαυτὸν βούλεται, ὑποδρύχιος ὑπὸ τῶν πάντων γινόμενος]. Ἀλλ' ἡ τῆς παῖδες εἰς κάμινον ἐβεβλήθησαν, καὶ οὐδὲ οὕτως ἐπιλάθοντο τῆς βλασφείας· ἀλλὰ τὸν τοῖχος αὐθις ἐλύετο ὁ πῦρ, ἐκ φλὸξ, ἐκ πηγὴ ἡ κάμινος· καὶ διδυμόους λαβοῦσα, λειλυμόους παρέδωκεν· ἔλαβε γὰρ σώματα, καὶ ὡς ἀθανάτων ἀπέχετο· οὐκ ἦγεν τὸν φύσιν, ἀλλ' ἠδέατο τὸν βλασφείαν. ἔδησε δὲ πόδας ὁ τύραννος, καὶ ἔδησαν ἡ πόδες τῶν πυρὸς τὸν ἐνέργειαν. ὦ παραδόξου θαύματος· δὲ δεδεμόους ἔλυσεν ἡ φλὸξ, καὶ αὐτὴ λειτοὶ ὑπὸ τῶν δεδεμόων ἐδέδετο. μεταβαλεῖ γὰρ τῶν πραγμάτων τὸν φύσιν ἡ τῶν νεανίσκων βλασφεία· μᾶλλον δὲ οὐ τὸν φύσιν μεταβαλεῖ, ἀλλ', ὃ πολλῷ θαυμαστότερον ἰῶ, μένουσης τῆς φύσεως, τὸν ἐνέργειαν ἔσχεν. οὐ γὰρ ἔσβεσε τὸ πῦρ, ἀλλὰ κρεμόμενον ἀργὸν ἐποίησε. καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, οὐκ ὅτι τῶν σωμάτων τοῦτο τῶν ἁγίων μόνον ἐβλέπετο, ἀλλὰ ἐ ὅτι τῶν ἱματίων αὐτῶν. ἐ καθάπερ ὅτι τῶν ἀποστόλων καὶ ἱμάτια Παύλου νοσήματα καὶ δαίμονας ἤλασεν, καὶ αἱ σκιαὶ Πέτρου θανάτου ἐφυλάττουν· οὕτω δὴ καὶ τοῦτο τῶν παίδων τούτων καὶ ἱμάτια τὸν τοῦ πυρὸς δύναμιν ἔσβεσαν. οὐκ οἶδα πῶς εἴπω· τὸ γὰρ θαῦμα πᾶσαν ὑπερβαίνει λόγου δύναμιν· καὶ γὰρ ἔσβεσεν ἡ ἐνέργεια, ἐ οὐκ ἔσβεσεν. ὅπου μὲ γὰρ τοῖς σώμασιν ὡμίλει τῶν ἁγίων ἐκείνων, ἔσβεσεν· ὅτε δὲ διερρήξαι τὰ δεσμὰ ἔδει, οὐκ ἔσβεσεν. τὰ γοῦν δεσμὰ διέρρηξε, καὶ τῶν ἀγραγάλων ἦχ ἥψατο. εἶδες πόσην ἡ ἐμπύτης, καὶ ὐκ ἠπατήθη τὸ πῦρ, οὐδὲ ἐσθιτέρω τῶν δεσμῶν προελθεῖν ἐτόλμησε; τίνος ἕνεκεν ἔδησεν ἐμβαλεῖν μέλλων; ἵνα μείζων τὸ θαῦμα γένηται; ἵνα παράδοξότερον τὸ σημεῖον δειχθῇ· ἵνα μὴ νομίσῃς ὀφθαλμῶν ἀπάτην εἶναι τὰ ὁρώμενα. εἰ γὰρ μὴ πῦρ ἦν ἐκεῖνο τὸ πῦρ, οὐκ ἂν τὰ δεσμὰ κατέφαγεν· οὐκ ἂν οὖν οὐδὲ ἔζω καθημένους ἥρπασε. καὶ γὰρ τοῖς ἔζω τῶν δυνάμεν ἐπεδείξατο, οὐ γὰρ τοῖς ἔνδον τὸν ἀκολουθῶ ἔδειξε. καὶ ὅπως εἶδεν ὁ τύραννος τοὺς παῖδας μηδὲν παθόντας ἀλλὰ, ἄκουσον πῶς μετεβάλετο. Οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου ἐξέλθετε, καὶ δεῦτε, φησίν. οὐ παρέβαχεύε ἔλεγε, Καὶ τίς ὅστις Θεὸς, ὃς δυνήσεταί ἐξελέσθαι ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου; πόθεν ἡ μεταβολὴ αὕτη; πόθεν ἔζω ἀγαθοπαρείσας εἶδες, καὶ ἔνδον κλαυθμός; πόθεν ἐπῆλθέ σοι τοιαῦτα φιλοσοφῆν; εἶδες πόσην μεταβολὴν ὁ βασιλεὺς ἐργάζεται; ἀλλὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἐπιχώρησεν ἅπαντα γενέσθαι, ὅσα ὁ τύραννος ἠθέλησεν, ἵνα δείξῃ, ὅτι ἔνδον ὑπ' αὐτοῦ φυλαττόμενοι οὐδεὶς παραβλαφθῆναι δυνήσεται. καὶ γὰρ καὶ ὅτι τοῦ Ἰωὴδ τοῦτο ἐποίησεν· ἀφῆκε τὸν ἀκόλουθον πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν ὑποδείξασθαι· καὶ ὅτι ἐκείνους τὰ βέλη πάντα, καὶ οὐδεὶς ὑπεξουλῆς ἐλείπετο τόπος, τότε αἰσθέσθαι τὸν ἀθλητὴν ἀπὸ τοῦ σκάμματος, ἵνα λαμπρὸς καὶ ἀναμφισβήτητος ἡ νίκη γένηται. [Ἀλλὰ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ὁ τὴν οἰκουμένην φωτίσας πᾶσαν, οὐ τῷ χαρῷ τῆς κλήσεως ἐτυφλώθη ποτέ· ἀλλ' ἡ πήρωσις ἐκείνου, φωτισμὸς τῆς οἰκουμένης ἐγένετο. ὅπου γὰρ ἔβλεπε κακῶς, ἐπήρωσεν αὐτὸν καλῶς ὁ Θεὸς, ὥστε ἀναβλέψαι χρησίμως. καὶ ὅπου καθ' ὑποβολὴν ἐδίωκε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ οὕτω σφοδρὸς ἦν καὶ ἀπαραίτητος, σφοδρότερον δίκεται χαλινόν, ἵνα μὴ τῇ ῥύμῃ τῆς προθυμίας ἐκείνης ἀνόμως, παρακούσῃ τῶν λεγομένων· καὶ ἵνα μάθῃ τίνα πολεμεῖ, ὅτι οὐ μόνον κεκλῆσθαι, ἀλλὰ καὶ διεργεπωπτα ἐνεγκεῖν δυνάμενος. οὐ γὰρ σκότος αὐτὸν ἐπήρωσεν, ἀλλ' ὑπερβολὴ φωτὸς αὐτὸν ἐσκότισε.] [Τί γὰρ ὁ Πέτρος;

Ἐκ τοῦ ἁγίου τοῦ κατὰ Ματθ. εὐαγγ.

Ἐκ τῶν λόγ. τοῦ αὐτοῦ.

Δαν. γ ἑγ.

Δαν. γ. ιε.

Ἐκ τοῦ λόγ. εἰς τὸ λίμνην Γενεσαρὲτ, καὶ εἰς Πέτρον τὸ ἀπ.

ρεῖς; Ἐμβας, φησιν, ὁ Ἰησοῦς εἰς ἓν τῶν πλοίων τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπάναγαγεῖν ὀλίγον. ὁρᾷς πῶς ἐπεμβαίνει τῷ πλοίῳ ὁ μὴ χρῄζων πλοίου, ἵνα τοῦ πλοίου δεσπότην κερδάνῃ; ἆρά τι γὰρ καὶ τοῦτο καλὸν Ⓦ Σίμωνα ὁ Κύριος; ἆρά τι ὁ Σίμων ἀφ' ὅσης τῆς νυκτὸς κοπιάσας, καὶ μηδὲν αὐσας, ἀπρακτος ἔμενεν; ἐδυσφόρει ἂν σφόδρα κενὰς χερσὶν ἀποπλυνῶν τὰ δίκτυα, καὶ κόπον κόπῳ συνάπτων, καὶ μηδὲν ποεισαθαι ἔχων, ἠθύμει. τότε χρῆν ὁ Κύριος θεωρήσας αὐτὸν καταξυνάσαι τά, φησι πρὸς αὐτόν· μικρόν μοι διάνυσον τὸ πλοιάριόν σου, ναύτα, ὅπως ἐμβιβῶν, διδάξω ὅπερ βλέπεις κατακωλυθῆναι μοι πλῆθος. ὁ δὲ Σίμων ἐπιβεβαθισμένος τῇ λύπῃ τῆς ἀποτυχίας, φησὶ πρὸς τὸν Κύριον· πόθεν προσδεχθήναι, φῶς θεσπέ; ἢ μοι διήχλυε γένη; ἀλλ' ὦν προβλεψώμεθα σκάφων, εἴγε βούλει τὸν λιμένων προσαυλίζεσθαι, ὁρᾷς με πεινῶντα, ὡς ἄρτου μὴ εὐπορησάντα, καὶ λόγου Θεοῦ χορηγὸν ἐπαγγέλλῃ; οὐ προβλέψομαι πόθεν ἀργύρια δανείσωμαι, ἵνα τοῦ πεινῆν με, καὶ τοῦ γυμνὸν με θρέψω; ἀλλὰ σὺ τὸ πλοιάριον ὑποστρώσω, ἵνα καὶ τοῦ ἡμέραν, ὡς τοῦ νύκτα, καταπονήσω; εἰ δὲ ὑπενέρῃ ναῦλον, ὑπόδησί με τῷ πλοίῳ· εἰ δὲ μὴ βαστάζεις, ἄπελθε, πρόσκαλοῦ. ἐμὲ γὰρ δόσις, καὶ λόγος πρέπει. ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν· μὴ δυσχέραινε, Σίμων· οὕτως ὡς ταύτης λαλῆς, μή μοι ζημίαν τοῦ πρόσοδον ἡγήσῃ, ἀλλ' ὑπόδειξιν μᾶλλον, ἢ ἀπόδειξιν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Σίμων, καὶ τῇ ἐλπίδι τῆς μισθαποδοσίας μικρὸν ἀναθαρρηθεὶς τῷ προσώπῳ, ἐπὶ τῷ πλοίῳ Ⓦ Κύριον ὑποδέχεται. ὁ δὲ Ἰησοῦς καθίσας, φησίν, ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους· ὁ δὲ Σίμων ἀκούων ἤρξατο γογγύζειν, καὶ λέγειν ἐν ἑαυτῷ· πόθεν τοῦτο μισθὸν προσδοκῶ λαβεῖν; ὅτι ζημίαν ὑπομεμένηκε πρός με, ἀρά τίς μοι ὑποτίθησι σήμερον; οὐκ ἀκτημοσύνης ἀναλέγεται, μηδὲν μηδὲν ἔχων διδάσκει· ἄγαγε με γὰρ καὶ ὃ πλοῖόν μου πώλησον, ἵνα πτωχοῖς ἀναδείξω. πόθεν τοῦτο μισθὸν προσδοκῶ λαβεῖν; εἶτα προσπλησθὼν τῷ Κυρίῳ, φησί· τὰ μὲν ῥήματά σου καλά, καὶ ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ διδασκαλία σου τιμία· ἀλλ' ὅμως ἐμοὶ ὃ τῆς ζωῆς πλήρωσον. καὶ ὁ Κύριος πρὸς τὸν Σίμωνα· μισθὸν λαβεῖν ὑπὲρ ἐμοῦ; ἐπάναγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. ὁ δὲ Σίμων πρὸς Ⓦ Κύριον· πάλιν ἁλιεύσω, καὶ δίκτυα χαλάσω, καὶ κόπον ὑπομείνω; εἶθε μὴ τὴν νύκτα κενὰς ταῖς χερσὶν ἐψηλάφησα. μὴ γὰρ τεχνικώτερος εἰμὶ τῆς ἐμῆς ναυτιλίας; ἢ κέκτησαί τι σὺ τῷ ἀφυεῖ βύθῳ; δεινὴ διδάσκαλος εἶ· μὴ γὰρ καὶ ἰχθύων θηρευτής; ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ· βλέπω γάρ σε μηδὲν βαστάζοντα. τί Ⓦ κενὸν ἀπόλλω; οὐ ταῦτα πρὸς τὸν ἀρχιμύστην ἐμύησα ἐμαυτόν; ὁ δὲ Κύριος πρὸς Ⓦ Σίμωνα ἔφη· μὴ ὡς ἀπορῶν με προσέσχε, Σίμων· μὴ ταῖς χερσὶ καὶ Ⓦ κόλπον μου κατάμοσον· οὐκ ἐν ταῖς χερσίν, ἀλλ' ἐν Ⓕ σώματί μου Ⓦ μισθόν σου βαστάζω. ἐπάναγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. ὁ δὲ πρὸς αὐτόν, ἐπιστάτα, διὰ ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ὅτι δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα· καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ. διερρήγνυτο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. ὦ τῶν πολλῶν θαυμάτων· οὐ λείπει τῷ Πέτρῳ φρονεῖν. διερρήγνυτο δὲ δίκτυον, καὶ Ⓦ Χριστὸν προσεβλέπετο, καὶ οὐκ ἰχθύας καταινοεῖ, καὶ ὃ θαῦμα συνεῖδε. οὐκ ἤρκεσε τὸ φόρτον ἑλκύσαι, καὶ βοηθοὺς ἐπεκαλέσατο. συνεφαμόντες γάρ, φησι, καὶ Ⓖ τῷ ἑτέρῳ πλοίου, ἔνθα ἦν Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης, ἤρξαντο τῶν ἰχθύας συλλέγειν· καὶ ὅσον σωθῆναι, τοσοῦτον ἐπληθύοντο. ἐπαυξάνει γὰρ Ⓖ ἰχθύων τὸ πρόσωπον ὑποσυρήσει τῷ δεσποτικῷ προστάγματι. Ⓖ μικροὶ τῶν μεγάλους προέτρεχον, Ⓖ μέσοι τῶν μείζονας ὑπερεπλήθυζον, Ⓖ μεγάλοι τῶν μικρούς ὑπερήλαντο. ἆρά χρῆσαι τῶν ἁλιέων οὐ προέμενον, ἀλλ' ἑαυτῶν εἰς τὸ πλοῖον ὑποδίσθυον. ὁ πυθμὴν τῆς λίμνης ὑπεχέτενον· τοῖς τῶν ἰχθύων κάτω μένειν ὠὐείχετο· ἀλλὰ τῶν δικτύων διερρηγνυμένων, Ⓖ ὠθοῦ εἰς τὸ πλοῖον ἑαυτοὺς ὑποδίσθυον, οἱ δὲ ἔξωθεν τῶν δικτύων προεσήκασι πρὸς τὸ θηρευθῆναι κεχηνότες, καὶ πόρρω τοῦτων

μένειν

Λογ. ε γ.

μβρέιν οὐκ ἀνέχόμθνοι. τί οὖν ὁ Σίμων; ὁ δυσὶ παραγγέλμασι παρεπεσών, ὁ τὴν νύκτα κοπιάσας, καὶ μηδὲν πιάσας, καὶ τῇ ἡμέρᾳ ὕστερον τοῦ Ἰησοῦ πρώτα ἀηρθύσας, ὡς εἶδε ταῦτα, προσέπεσε τῷ Κυρίῳ λέγων, Ἔξελθον ἀπ' ἐμοῦ, Κύριε, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι. ἔγνων λοιπὸν ὅστις εἶ. οὐκ εἶδον ἰχθύων ἄγραν πότε τοιαύτην. ἔθαμβήθη, δέσποτα, οὐδὲ ἰχθύας τῆς σαγήνης εἶδον ἀποκλειόμενα, τὸν ἀυτίον ὃν βλέπω γυμνούμενον θαῦμα. ἔξωθεν ⟨Ⓦ⟩ ἰχθύες τὴν σαγήνην κρατοῦσιν. ἔπεσε λοιπὸν ὃ θεῖκὸν σου τὸ προσάγμα, καὶ ἀφῆκε τὴν λίμνην καὶ δύο προς γενίων ἰχθύας. ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, δέσποτα, οὐ σὲ ἀπωθοῦμαι, ἀλλ' ἐμαυτὸν σαλεύω. ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι. Τί οὖν ὁ Ἰησοῦς; μὴ φοβοῦ, Πέτρε· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. ὦ τῆς τοῦ Κυρίου δυνάμεως· ὦ τῆς τοῦ Πέτρου συνέσεως. μόνον ἤκουσε, καὶ θᾶττον ὑπήκουσεν. ὑπὲρ τοὺς ἰχθύας ἐπώλησεν, οὐ τῇ γυναικὶ συνεταίξατο, ἀλλὰ καταλαγὼν τὸ πλοῖον ὅτι τάχιστα τὰ ἀγαθὰ ἀπῆλθεν αὐτῷ.]

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸν πλούσιον καὶ Λάζαρον.

Διὰ τοῦτο ὁ καὶ Ⓦ Λάζαρον μὲν τοῖς κόλποις ὁρᾷ τοῦ Ἀβραὰμ ἑώρα ὁ πλούσιος, ἵνα ὥσπερ ἐκείνῳ χαλεπωτέραν ἐπιφέρῃ τὴν βάσανον ὃ δὲ τῷ πυλῶνι τοῦ πλουσίου κεῖσθαι, καὶ ὁρᾶν τὰ ἀγαθὰ· οὕτω δὴ καὶ τούτῳ χαλεπωτέραν ἐπιφέρει νῦν τὴν τιμωρίαν "τοῦ μὲν τῆς γέεννης κεῖσθαι, "ὃ ὁρᾶν τὸν Λάζαρον τὴν τρυφήν· ἵνα μὴ τῇ φύσει τὴν βασάνων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ προσθήκῃ τῆς ἐκείνου τιμῆς, ἀφορητοτέραν ἔχῃ τὴν κόλασιν. καὶ καθάπερ τὸν Ἀδὰμ ἐκβαλὼν τοῦ παραδείσου, κατένωπι τοῦ παραδείσου κατῴκισεν ὁ Θεός, ἵνα ἡ συνεχὴς ὄψις ἀνιῶσα τὸ πάθος ἀκριβέστερον αὐτῷ προσχῇ τῆς ἐκπτώσεως τὴν ἀγαθῶν τὴν ἀπόθησιν· οὕτω δὴ καὶ τοῦτον κατέναντι τοῦ Λαζάρου κατῴκισεν, ἵνα εἰδῇ τίνων ἀγαθῶν ἑαυτὸν ἀπεξέρησε. καὶ τίνος ἔτυχεν καὶ πρὸς Ⓦ Λάζαρον τὸν ἱκέσιον, ἀλλὰ πρὸς Ⓦ Ἀβραὰμ ὁ πλούσιος ἐποιήσατο; ἠχμώθη καὶ ἠρυθρίασε, καὶ ὀκ τὴν καθ' ἑαυτὸν παραμάτων σώμασιν αὖθις μυσιαχήσειν πρώτως. Εἰ γὰρ ἐγώ, φησι, τοσαύτης ἀπολαύων βιοτείας, καὶ οὐδὲν ἠδικημένος, τοσούτοις ὕστερα κακοῖς ὑπέβαλον Ⓦ δεσπότην, καὶ οὐδὲ ψυχίων μετέδωκα, πολλῷ μᾶλλον αὖθις ὁ οὕτως ὑπερφθείς, οὐκ ἐπινεύσει τῇ χάριτι. καὶ Ⓦ Ἀβραὰμ ἐκάλεσεν, ὃν σώμασιν ἀγνοῶν τὰ γεγυμνωμένα, οὐκ εἰδώς, ὡς οὐκ οἴκοθεν ἔλεγεν ὁ πατριάρχης, ἀπὸ πρὸ ἔλεγεν, ἀλλὰ θείοις ἀνέγνωσκε νόμοις αὐτῷ· καὶ τὸν δάκτυλον ἐπιζήτησεν ἐκεῖνον, ὃν ταῖς γλώσσαις τῶν κυνῶν ἀφῆκε προσδοθῆναι πολλάκις. ἀλλ' ἔστι φιλοτιμίαν δικαίου· οὐκ εἶπεν, ἀπάνθρωπε καὶ ὠμὲ καὶ παμπόνηρε, τοσαῦτα κακὰ ἀγαθὸν τὸν δεσπότην, φιλανθρωπίας μεμνησαι νῦν καὶ ἐλέους καὶ συγγνώμης; οὐκ αἰσχύνῃ οὐδὲ ἐρυθριᾷς; οὐδὲν τούτων εἶπεν· ἀλλά πῶς; Τέκνον, ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου (ψυχὴν γὰρ τὰ παπεινωμένην μὴ προσαγορεύῃς, φησίν· ἀρκεῖ τὰ τῆς ὑμνφείας αὐτῷ, μὴ προσεπεμβαίνωμεν αὐτοῖς ταῖς συμφοραῖς) οὗ κύριός εἰμι, φησι, μεταδίδωμί σοι· ὃ δὲ σπεύδει ἀπελθεῖν ἐκεῖ, οὐκ ἔστιν ἡμέτερον. [Ἀκηκόαμεν δὲ φησιν ὁ πλούσιος πρὸς τὸν Ἀβραάμ. Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. διὰ τί οὖν οὐ πιστεύει πρὸς τὸν Λάζαρον τὸν ἱκετηρίαν, ἀλλὰ πρὸς τὸν πατριάρχην; καὶ εἰκότως. οὐδὲ γὰρ ἀπιβλέψαι ἐτόλμα τῷ πάντι. ἐκείνου γὰρ τὴν οἰκείαν ἀπώλειαν θεωρίαν, καὶ ὃ ἀπιλεές λογιζόμενος, ὅπερ εἰς αὐτὸν ἐπεδείξατο, ὑπώπτευεν αὐτὸν ἴσως μηδὲ ἀποκρίσεως ἀξιώσαν. διὸ οὐδὲ πρὸς αὐτὸν πιστεύει τὴν προσκλησιν, ἀλλὰ πρὸς τὸν πατριάρχην ἱκετεύει. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ὕστερον ἐκέρδανέ τι πλέον.] Ὁρᾷς πόσης ἀπολαύει τῆς ὑμῆς καὶ τῆς προθεσμίας ὁ πρὸ τὴν πυλῶνα "κείμενος, ὁ τὴν καταφερόμενος, ὁ πένης, ὁ τῷ λιμῷ διὰ παντὸς παλαίων, ὁ τοῖς ἕλκεσι πολυώδυνος, ὁ τοῖς κυσὶ προσκείμενος; ἀδέως γὰρ ταῦτα στρέφω συνεχῶς, ἵνα μηδεὶς τὴν σὴν πενίαν ἢ τὴν σὴν νόσους ὁρῶν καὶ λιμῷ, καταφρονήσῃ ἑαυτὸν παραμυθούμενος· ἀλλὰ μὴ ὑπομονῆς καὶ ὑπομνήσεως ἀπόμπα φέρων, ἡδονῆς ταῖς χρηστοῖς ἐλπίσι πρόφῃ), καὶ ἀπορρήτους ἐκείνας

νας δωρεμένων ἀμοιβάς, καὶ τὴν πόνων ταῦς ἀνταδόσεις· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ πρέπει δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΕΥΧΗΣ. Λογ. ιε.

Μεγάλη ἀγαθὸν ἡ εὐχὴ, ἐὰν μὴ ἀμελείας εὐχαρίστου γένηται· ἐὰν παιδεύσωμεν ἑαυτοὺς, μὴ μόνον λαμβάνοντες, ἀλλὰ καὶ μὴ λαμβάνοντες, εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ. καὶ γὰρ ποτὲ μὲν δίδωσι, ποτὲ δὲ οὐ δίδωσιν· ἀμφότερα χρήσιμα· ὥστε, κἂν λάβῃς, καὶ μὴ λάβῃς, ἐλάβες τὸ τῷ μὴ λαβεῖν· καὶ ἐπιτύχῃς, καὶ μὴ ἐπιτύχῃς, ἔτυχες τὸ τῷ μὴ ἐπιτυχεῖν. ἔστι γὰρ ὅτε τὸ μὴ λαβεῖν λείπει τελέσεσθαι. εἰ γὰρ μὴ συμφέρον ἡμῖν ἦν πολλάκις τὸ μὴ λαβεῖν, πῶς ἂν ἔδωκεν αὐτὸ ὁ μὴ συμφερόντως ἀποτυχεῖν, ἐπιτυχεῖν ὄν; Μὴ δὴ πρὸς τὴν βραδυτῆτα τῆς τοῦ αἰτουμένου δόσεως δυσχεραίνωμεν, ἀλλὰ ταύτῃ μᾶλλον πολλῷ τὴν καρτερίαν καὶ τὴν μακροθυμίαν ἐπιδεικνύμενα. μὴ γὰρ καὶ ὥρᾳ τις αἰτήσωμεν, οὐκ ἠδυνάτει ταχέως ποιῆσαι ὁ Θεός; ἀλλὰ διὰ τοῦτο αἰτεῖν ἐκελεύσθημεν, ἵνα ἀφορμὴν λάβῃ πρὸς ἡμᾶς τὸ δικαίως ἡμᾶς ἀξιῶσαι τῆς πρὸς αὐτὸν προσηνείας. κἂν ἐπιτύχωμεν πάντων τῶν αἰτηθέντων, κἂν μὴ ἐπιτύχωμεν, εὐχαριστήσωμεν τῇ αἰτήσει· καὶ μὴ μόνον ἐπιτυγχάνοντες εὐχαριστῶμεν, ἀλλὰ καὶ ἀποτυγχάνοντες. τὸ γὰρ ἀποτυγχάνειν ὅταν ὁ Θεὸς βούληται, οὐκ ἐλάττον ἐστὶ τοῦ ἐπιτυχεῖν. οὐδὲ γὰρ ἴσμεν ἡμεῖς τὰ συμφέροντα ἡμῖν, ὡς αὐτὸς οἶδε τὰ· ὥστε οὖν καὶ ἐπιτύχωμεν, καὶ ἀποτύχωμεν, εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν, καὶ μὴ χαλεπῶς διακεῖσθαι ἂν αὐτὸς δοκιμάσει. οὐ γὰρ πιστεύων ἡμῶν πρὸς τὰς αἰτήσεις ὑπομένει πολλάκις ὁ Θεὸς, ἀλλὰ σοφιζόμενος ἡμῶν τὴν προσηδρείαν, καὶ βουλόμενος ἡμᾶς διὰ παντὸς ἐκκρεμεῖς ἑαυτῷ ἔχειν· ἐπεὶ δὲ πατὴρ φιλόστοργος αἰτουμένου πολλάκις πρὸς τὸ παιδὸς οὐκ ἐπινεύει, οὐχὶ βουλόμενος μὴ δοῦναι, ἀλλὰ τὸ παιδὸς τὴν προσηδρείαν διὰ τοῦτο ποιούμενος. Τὸ γὰρ αἰτεῖσθαι εὐχόμενον, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ ἀξίους εἶναι λαβεῖν ἐστὶ· δεύτερον δὲ ἐκ τοῦ κτᾶσθαι νόμους τοῦ θεοῦ προσεύχεσθαι· τρίτον ἐκ τοῦ ζωοῦν· τέταρτον, ἐκ τοῦ μηδὲν βιωτικὸν αἰτεῖν· πέμπτον ἐκ τοῦ πρὸς ἑαυτὸν ζωοπιφέρειν ἅπαντα, καὶ πάλιν ἐκ τοῦ πᾶ συμφέροντα ζητεῖν. ὥσπερ οὖν ἐκ τούτων τὸ αἰτεῖσθαι ἐστὶ, οὕτως ἐπιρρώσθη τὸ μὴ αἰτεῖσθαι, καὶ δίκαιοι ὦσιν οἱ αἰτοῦντες. τί γὰρ τὸ Παύλῳ δικαιοπρεπὲς γέγονεν; ἀλλ' ὅτι μὲ ἀσύμφορα ᾔτησεν, οὐκ ἠκούσθη· Ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσά, φησι, καὶ εἶπέ μοι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου. Τί γὰρ Μωϋσέως πάλιν δικαιότερον; ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνος ἠκούετο, λέγοντος τοῦ Θεοῦ· Ἱκανόω σοι. ὅτι γὰρ ἦτει εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν, ἀσύμφορον ἦν τοῦτο αὐτῷ, οὐκ ἐπέτρεψεν ὁ Θεός. μὴ τούτων καὶ ἕτερόν ἐστι τὸ μὴ ποιεῖν αἰτεῖσθαι· ὅταν τοῖς ἁμαρτήμασιν ἐπιμένοντες προσεύχωμεθα· ὃ καὶ πρὸς τὴν Ἰουδαίων ἔλεγεν ὁ Θεὸς τῷ Ἱερεμίᾳ, Μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου· ἢ οὐχ ὁρᾷς τί οὗτοι ποιοῦσιν; οὐκ ἀπέσπασαι, φησὶ, τῆς ἀσεβείας, καὶ σὺ ὑπὲρ αὐτῶν δέησιν ἀναφέρεις; ἀλλ' οὐκ ἀκουσομαί σου. πάλιν ὅταν κατ' ἐχθρῶν αἰτώμεθα, οὐ μόνον οὐκ αἰσχυνόμεθα, ἀλλὰ καὶ προσχωμεν τῷ Θεῷ. Φαρμακὸν γάρ ἐστιν ἡ εὐχή· ἀλλ' ἐὰν μὴ εἰδῶμεν τὸ φαρμακὸν πῶς ἐπιδεῖται χρῆ, οὐδὲ τὴν δυνάμιν αὐτοῦ καρπωσόμεθα πώποτε. Τοσοῦτόν οὖν ἐστιν ἡ τῆς εὐχῆς προσηδρεία καλὴ, ὡς ἀπὸ τῆς Χαναναίας ἐκείνης παιδευόμενα, ὅτι ὁ τῶν ἀποστόλων ἀξιωσάντων ὁ Χριστὸς οὐκ ἐπένευσεν, αὐτὴ ἐνύσας, καὶ τῇ καρτερίᾳ εἰς ἔργον ἐξήνεγκε. καὶ γὰρ ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων πρὸς ἡμᾶς βούλεται μᾶλλον τῶν ὑπὲρ ἑτέρων ἀξιοῦσθαι, ἢ πρὸς ἑτέρων ὑπὲρ

Ex. τῆς ἐρμ. τὸ εἰς ἀδιάλειπτα[τος α]

Ex τῆς ἐρμ. τὸ ἐξαημέρ.

Ex τῆς ἐρμ. τὸ ζ. Ψαλμ.

β Κορ ιβ.

Δευτ γ. κε.

Ier ζ

Ex τῆς ἐρμ. τοῦ κατὰ Ματθ. ιε.

Εκ τῆς αὐτῆς. πὲρ ἡμῶν. Ἀνδρες ἀδελφοὶ μὴ γὰρ δειλίᾳ, ἢ δαπάνης χρημάτων δειλία, ἢ κολακείας ἀλλοτρίους ἢ πολλῆς ῥᾳδιουργίας ἢ τερατείας. οὐ γὰρ ἐξ εὐθείας αὐτοῖς τοῖς κυρίοις ἦλθαι τὴν χάριν ἐδύναντο πολλάκις, ἀλλὰ ἀνάγκη τρέπεσι ἀλλοίους καὶ οἰκονόμους αὐτῶν ἢ ὅπως ἔσους ἢ χρήμασι ἢ ῥήμασι ἢ πάντα ποιήσαντας ἕνεκα, ἐτότε δι' ἐκείνων δυνηθῶσι τὴν αἴτησιν λαβεῖν. ὅπερ οὐ τοῦ Θεοῦ ἐστιν ἴδιος· ὁ γὰρ δεῖται μεσίτου ὅτι τῶν ἀξίων, ἐδὲ ἵνα δι' ἑτέρων ἀδεκαλύπτως, ὡς δι' ἡμῶν αὐτῶν δεομένων ὑπηνύσῃ τὴν χάριν. πολλὰ γὰρ βάλεται ἀπαιτεῖσθαι πρὸς ἡμῶν ὁ Θεός· ἢ χάριν ἔχει τούτου πολλαχοῦ· μόνος γὰρ οὗτός ἐστιν ὁ χρεώστης ὅταν ἀπαιτῆται χάριν ἔχει, ἢ ἃ μὴ ἐδόμενος μὴν δίδωσι. καὶ ἡμῶν σφοδρῶς ἤδη ἐγκειμένων ἀπαιτοῦντα, ἢ ἃ μὴ ἔλαβε πρὸς ἡμῶν, καταβάλλει· ἀν' οὗ νοεῖς, ἢ αὖθις ἀναβάλλεται, οὐ διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι δοῦναι, ἀλλὰ διὰ τὸ ἡδέως ἔχειν πρὸς ἡμῶν ἀπαιτεῖσθαι. Οὐδὲ γὰρ μισῶν, ἐδὲ ἀποστρεφόμενος ἡμᾶς ἀναβάλλεται τὴν αἴτησιν ὁ Θεός· ἀλλὰ τῇ μνήσει τῆς δόσεως διωκόμενος πρὸς ἑαυτὸν καταλαβεῖν βούλεται. καθάπερ οἱ πατέρες φιλοστοργοι ποιοῦσι· οἱ γὰρ ἐκφοβοῦντες τὴν ῥᾳθυμοτέρων παίδων τὴν διωκομένην προσοδείαν τῇ τῆς δόσεως ἀναβολῇ σοφίζονται. ἠκούσθης; ὅπερ τούτῳ ὠφελήσῃ, ὅταν ἠκούσθης. οὐκ ἠκούσθης; ἀδεκάλυπτον ἵνα ἀκουσθῇς. οὐ χρεία σοι μεσίτου, ἐδὲ πολλῆς τῆς προδρομῆς, οἱ τὸν κολακεύσας ἕτερος· ἀλλὰ καὶ ἐρημος ᾖς, καὶ ἀπροσωπόληπτος, οὕτως ἀγαθὸς σαυτὸν ἀδεκαλέσας τὸν Θεὸν ὑπὲρ σοῦ πρώτως. Εἰ γὰρ ἐσὺ ἀνθρωπε, καὶ μικρὰ προσκεκρουκότος ὠμοῦ, ὅταν ἐπὶ τὸ ἔσω, καὶ μέσης ἡμέρας, καὶ ἐν ἀπείρᾳ φαινομένᾳ τοῖς προσ ἡμᾶς λελυπημένοις, τῇ σιωπῇ καὶ τῇ διωκόσῃ τῆς ὄψεως σωτηρίᾳ καταλύομεν ῥᾳδίως αὐτῶν τὴν ἔχθραν· πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ τοῦτο ποιητέον. οὐ γὰρ οὕτω δι' ἑτέρων ἐπ' ἡμῖν ἀδεκαλύπτως ὑπηνύσαι ἐνῆν, ὡς δι' ἡμῶν αὐτῶν τῶν δεομένων, καὶ μικρὸν ὠμοῦ γέμοντες κακοῦ. Ἀκουσάτωσαν μὴ ῥᾳθυμίας εὐχόμενοι, ἢ τῇ μνήσει τῆς δόσεως δυσχεραίνοντες. ὅταν γὰρ εἴπω, ἀδεκάλεσον τὸν Θεόν, δείκνυμι αὐτῷ, ἱκέτευσον αὐτόν, λέγω· πρὸς ἐκάλεσα ἅπαξ, δεύτερον, τρίτον, δέκατον, εἰκοστὸν, ἢ οὐκ ἔλαβον. μὴ ἀποκνῇς, ἕως ἂν λάβῃς· τότε ἀποκνήσῃ ἔτεμον λάβῃς· μᾶλλον ἢ μηδὲ τότε, ἀλλὰ ἢ τότε ἀδεκάλυπτε. καὶ μὴ λάβῃς, αὖτις ἵνα λάβῃς· ὅταν ἢ λάβῃς, εὐχαριστήσεις ὅτι ἔλαβες. Εἰσέρχονται πολλοὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀπέχουσι μυρίους στίχους εὐχῆς, ἢ ἐξέρχονται, ἢ οὐκ οἶδας εἰ εἶπον. Τὰ χείλη κινῶνται, ἡ δὲ ἀκοὴ οὐκ ἀκούει. σὺ οὐκ ἀκούεις τῆς εὐχῆς σου, ἢ Θεὸν θέλεις ταύτης ἀκοῦσαι; ἔκλινα, λέγεις, γόνατα· ἀλλ' ἡ ψυχή σου ἔξω ἐπέπτετο. Τὸ σῶμα ἔνδον, ἢ ἡ γνώμη σου ἔξω. Τὸ σῶμα σου ἔλεγε τὴν εὐχήν, εἰ ἡ διάνοιά σου ἀπεδήμει τοῦ τόπου, τὰ συμβόλαια, τὰ σωφρονίσματα, τὰ κτήματα, τὰς τῶν φίλων σπουδὰς. ὁ γὰρ διάβολος ποιητὴς ὤν, καὶ εἰδὼς ὅτι ἐν χειρῷ εὐχῆς μεγάλα δύναται, τότε ἐπέρχεται· πολλάκις γὰρ ὕπνοις κείμενα ἐν κλίνῃ, ἢ ὁδὸν λογιζόμενα· ἢ λόγους εὔξασθαι, ἢ τότε μυρίοι λογισμοὶ ἐπεισέρχονται, ἵνα ἀπὸ τῶν ἔξωθεν κενοὶ ἢ ἀνωφελεῖς δι' ὅλης ποιήσωσι. Καὶ πολλάκις πληρώσαντες τὴν εὐχὴν, μηδὲ ὡς ἀκούσαντες ἃ εἰρήκαμεν, ἀπήλθομεν. διὸ δὴ ἐννοήσωμεν τοῦτο, εὐθέως αὐτὴν διαλύσωμεν, καὶ ὃ αὖθις πάλιν πάλιν, ἢ τέταρτον αὐτὴν εἴπωμεν, ἐ μὴ πρότερον ἀποστῶμεν εὐχόμενοι, ἕως ἂν ἅπασαν αὐτὴν μετὰ ἡμερίας ἐνθέσεως ἢ λογισμοῦ πρόσχοντος ἐκτελέσωμεν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ. καὶ αἰδῆται ὁ διάβολος ὅτι οὐ πρότερον ἀφιστάμεθα, ἕως ἂν μετὰ σπουδῆς αὐτὴν ἢ διανοίας ἐνθέσεως εἴπωμεν· ἀποκνήσεται λοιπὸν ἐφεδρεύων, εἰδὼς, ὅτι οὐδὲν πλέον ἕξει αὐτῷ τῆς ὀπισθίας, ἢ ὃ πολλάκις ἀναγκάζει τὴν αὐτὴν ἡμᾶς διαμεθύειν εὐχήν. Εἰ γὰρ αἰδεσθῶμεν προσιόντες τοσαύτην ὑπόδειγμα ἔχοντες τὴν ἀσυδησίαν, ὡς μηδὲ οὐδὲν πλησίον πρέσβεις πολλάκις ὁρᾶν, ἀλλὰ ζωτικῷ ἑαυτῶν τὴν διάνοιαν, καὶ ἐκδύνοι μόνοι φαντάζεσθαι, ᾧ προσίεμεν· πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ τοῦ-

Εκ τοῦ λόγου τῶν εἰς δέον χεωμένων τῇ ἀποστολικῇ ῥητῇ τοῦ λέγοντος· Ἐ ἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθ. Χριστὸς καταγγέλ

Εκ τοῦ λόγ. τῶν εἰς τὴν ὀπλ. τ Χαναναίας.

Εκ τῆς αὐτ.

Εκ τ῀ς ἑρμων. τ ἑξαημ.

το

τοποιῶν ἡμᾶς χρὴ, καὶ ταῖς εὐχαῖς προσκαρτερῆν; μὴ ὧδε κάκιζε καὶ λογισμὸν πρόβαλλε μοι. δύο γάρ ἡ γλῶττα μόνα προφέρει ῥήματα, ἃ δὴ ἀγαίνοια ἔξω ῥέμβεται, τὰ τῆς τοῦ οἰκέτου προσκαπούσα, τὰ τῆς τοῦ ἀγροῦ φαντάζομαι, σοὶ δὲ ἡμῖν ὄφελος ἐς αὖ λοιπόν, ἀλλὰ δὲ πλοῦτον καὶ κάκωσις. Εἰ γὰρ δύο θεσπίσοις μόνον προσεύξομαι χρόνον, ἐρασθυόμενος καὶ παλαιπωρούμενος, ἀμελοῦντες ὁλοτρόπως, καὶ πρὸς τῷ τέλει πολλαχοῦ δὲ αὐτῆς τῆς ἐλπίδος ἐκπεσοῦσα· τῷ δεσπότῃ τῷ ἡμετέρῳ, εἶπα· πάντων ὅσων ἀπολαβὴν τοῦ ἀμοιβοῦ, πολλῷ μείζω τῶν πόνων οὐκαρπορρύτου προσευξάμενος μὴ τῆς προσηκούσης τυγχάνω; καὶ πόσης ταῦτα κολάσεως ἄξια; Εἰ γὰρ δὲ μηδὲν λαβεῖν ἐμοὶ, αὐτὸ τοῦτο δὲ ζημιοῦσθαι αὐτῷ ἀμέλειαν ἐμοὶ ὅτι ἀγαθῶν; Καὶ γὰρ μάγα ἀγαθὸν εὐχή, καὶ δὲ ἀμελούντες τῷ Θεῷ ἀμελήσαμεν. Εἰ γὰρ αἰδεσθῶμεν ἀμελούμενος ὑπαρέτου οὐ μικρὰν δὲ αὐτοῦ καρποῦται τὴν ὠφέλειαν· ὁ Θεῷ ἀμελούμενος καταξιωθείς, πόσων ἀπολαύσεται τῶν ἀγαθῶν; Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, τοῦ μὲ οἰκέτας ἡμῖν καλοῦντα ἄπαντα ὁλοτρόπως χρῆσον, ἡμᾶς δὲ μηδὲ τὴν ἐλαχίστην σχολὴν ἀποτίνειν τῷ Θεῷ; Οὐκ οἶδας σὺ τὰ συμφέροντα, ὦ δέσποτα· πολλάκις αἰτοῦς ὀπτιβλαβῆ δὲ σφαλερά. ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ μᾶλλον κηδόμενός σου τῆς σωτηρίας, οὐ τῇ αἰτήσει σου προσέχει, ἀλλὰ πρὸς τῆς αἰτήσεως τὸ συμφέρον σοι προσορᾷ. Εἰ γὰρ οἱ πατέρες τῶν ἀρχικοὶ, οὐ πάντως ἃ αἰτοῦσιν οἱ παῖδες δίδασιν, οὐκ ὀφθῆ καταφρονοῦσι τῶν αἰτούντων, ἀλλ' ὀφθῆ αὐ τῶν μᾶλλον κήδονται· πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεὸς, ὁ δὲ μᾶλλον φιλῶν, καὶ πλέον ἁπάντων εἰδώς, τὸ συμφέρον ἡμῖν ποιῆ. Ὅταν οὖν ἀποκάμῃς θύραν κόπτων, καὶ μὴ ἀφιεμένην πολλάκις ἤκουσας πέντε σε κλονοῦντος, καὶ οὐχ ἅπαξ ἤκουσας, δὲ οὐκ ἤνοιξεν ἐκεῖνος, οὐδὲ ὕστερόν σε ἐρεῖ· καμοὶ σὺ μὴν ἀπὸ ὠμότητος τοῦτο ποιῆς, ὁ δὲ Θεὸς ἀπὸ φιλανθρωπίας. Εἰ τοίνυν ἀνὴρ φίλος τὸ ὁμοδούλου δι' ὠμότητα μὴ ἀκούων οὐκ ἀξιοῖς ἐγκαλεῖν, τῷ δεσπότῃ τῷ δούλῳ πῶς φιλανθρώπῳ οὐκ ἀκούοντι ἐγκαλεῖς; Εἰ οὖν ὁ μακάριος Δαβὶδ βασιλεὺς ὤν, καὶ μυρίας βασιλίζόμενος φροντίσι, καὶ πάντα χθὲς προσελκόμενος, ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἔκραξε Θεοῦ, τίνα δὴ ἔχομεν ἀπολογίαν δὲ συγγνώμης ἡμᾶς, τοσαύτην σχολὴν ἄγοντες, καὶ μὴ ἀνεχῶς αὐτὸν ἱκετεύοντες, καὶ ταῦτα τοσοῦτον μέλοντες καρπώσασθαι κέρδος; ἀμήχανοι γὰρ, ἀμήχανοι, αὖ δέσποτα μὴ τῆς προσηκούσης προθυμίας θύχόμενον, καὶ παρακαλοῦντα Θεοῦ ἀνεχῶς, ἀμβλυτεῖν ποτε. ὁ γὰρ διαθερμαίνων αὐτὸν τὴν ἀγάπην, καὶ τὸν ψυχὸν αἰσθήσας, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἑαυτὸν μετοικίσας, καὶ ὕπνον ἀποστάξας ἑαυτῷ καλέσας, καὶ τῶν ἀμυρτημάτων ἀναμνησθείς, καὶ πρὸ τῆς συγχωρήσεως τύπτων αὐτὸν διαλεχθείς, καὶ πρόσκαλέσας ἵλεων ἡμέρωσεν, καὶ ἥμερον, ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς λόγοις τύπτοις ἀγριοτέρας πᾶσαν ἀποθέσθαι βιωτικὴν φροντίδα, καὶ πτερῦται, καὶ τῶν αἰσθητῶν παθῶν ὑψηλότερος γίνῃ. Οὐδὲ γὰρ ὕπνον οὕτω τὰς κήπους αἱ πηγαὶ τῶν ναμάτων θύδαλεσέρας ποιοῦσιν, ὡς ὁ φυτὸν τῆς εὐχῆς αἱ πηγαὶ τῶν δακρύων ποτίζουσαι, πρὸς ὕψος μέγιστον ἀναπτέχθαι ποιοῦσι, καὶ εὐώδιον Κυρίου εὐχόμενοι ἴσασθαι πρόσφορα ζοισιν. ἐντεῦθεν γὰρ μάλιστα καὶ ὁ ἀκροθινιασμὸς γίνῃ. ἐπεὶ δὲ τὸ σώματος ὑπὲρ γῆς κεῖσθαι, καὶ τὸ σώματος εἶναι πλῆρες, ἡ ἀγαίνοια πάντα χοῦ τῆς οἰκίας καὶ τῆς ἀγορᾶς προσέρχεται, πῶς ὁ τοιοῦτος δυνήσεται εἰπεῖν, ὅτι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἠύξατο; ἐνώπιον γὰρ Κυρίου εὔχεται ὁ πάντοθεν ἑαυτὸν τὴν ψυχὴν συλλέγων, καὶ μηδὲν ἔχων κοινὸν πρὸς τὴν γῆν, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν ἑαυτὸν μετοικίσας τὸ ἄνω, καὶ πάντα δι' ἀφθόνου λογισμὸν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἐκβεβλημένον. Οὕτω γὰρ δεῖ εὐχόμενον εὔχεσθαι, ὡς ὅλην ἑαυτὸν ἐκπαγῆναι καὶ ἐκτακῆναι τῇ ἀγαίνοιαν, καλὸν Θεοῦ μὴ ὀδυνωμένης ψυχῆς, καὶ μηδὲ μακρὰν ἀποτείνοντα λόγον, μηδὲ εἰς μῆκος τὴν ἱκετηρίαν ἐκτείνοντα, ἀλλ' ὀλίγα καὶ φιλάνθρωπα ῥήματα. οὐ γὰρ ἐν τῷ πλήθει τῶν ῥημάτων, ἀλλ' ἐν τῇ νήψει τῆς ἀγαίνοιας κεῖται ὁ ἀκροθινιασμός. καὶ τοῦτο ἀπὸ τῆς τοῦ ὑὸς Σα-

Ex τῆς ἑρμίν. τῆ χῆ Ιωαν. ἀ. αγγ.

Ex τῆ ἑξαημ.

Ex τῆ ἑρμίν. τῆ χῆ Ιωαν.

Ex τῆ ἀ. λόγ. πρὸ ἐς ἀπο. Παῦλον.

Ex τῆς ἑρμίν. τῆ πρὸς Θεσσαλο. ἀ. ἐπ.

Ex τῆ ἑ. λόγ. τῆ εἰς προφ. Αννων.

Ex τῆ γ' λόγ. τῆ εἰς τὴ προφ. Αννων.

Ex τῆ ς' λόγ. τῆ εἰς τὴ προφ. Αννων.

μυηλ μητέρα, τὴν Ἄννα ὅτι ἰδεῖν· φησὶ γοῦν ἐκεῖνη, Ἀδωναὶ Κύριε, ἕλεῖσαβαώθ, ἐὰν
α. Bas. a. ια. ὄπτιλέπων ὄπτιλέψῃς ὅτι τὴν ταπείνωσιν τῆς δμλης σου, καὶ μνησθῇς μου, καὶ μὴ ὄπτι λαθῇς
τῆς δμλης σου, καὶ δῷς τῇ δμλῃ σου σπέρμα ἀνδρός, δώσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου ὅλον τὸν, ἕως ἡμέρας
θανάτου αὐτοῦ· καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίεται, καὶ σίδηρος οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
αὐτοῦ. ποῖον τοῦτο πλῆθος ῥημάτων; ἀλλ' ὅμως ὅπως μὲν σοφίας καὶ νήψεως ταῦτὴν ἐ- 5
ποιήσατο τὴν εὐχήν, πρώτα ὅσα ἠθέλησεν ἔπυσε, καὶ φύσιν πεπληρωμένην διώρθωσε, καὶ μήτραν
ἀποκεκλεισμένην ἀνέῳξε, καὶ πρὸς προφήτου ἑαυτὴν πολλῶν ἐπωνύμασθη, οὐκ πέτρας ἀγρίου
στάχυν κομίσασα θεοῦ. δι' ποίαν τ' εὐχὴν ἔμαθον καὶ μακρὰς ἀποτείνει λόγους, καὶ ζωνε-
χῶς εὔχεται· βραχεῖαι γὰρ καὶ πυκναὶ ποιοῦνται τὰς εὐχὰς καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Παῦλος σκέλλου-
σαν ἐξ ὀλίγων ἀγκαλυμμένων. διὰ τί γὰρ εἰς μῆκος ἐκτείνῃς τὸν λόγον, ὀλιγωρήσας πολλάκις, 10
πολλῶν ἐδωκας τ' ἄδικα ᾧ ἀγαθόλογε προσελθεῖν καὶ ὑποσχεῖσαν, καὶ τ' ἀγαθοποιῆσαι ἀπαγαγεῖν τῶν
λεγομένων· διὸ ὃ συνεχεῖς καὶ πυκνὰς ποιῇ τὰς βύχας, τοῦτο κατεργάζεται τὴν πυκνότητα ἀγα-
λαμβάνων, δυνάμει σωφρονεῖν βούλεται, καὶ αὐτὰς τὰς βύχας μὴ πολλῆς ποιήσῃ τῆς νήψε-
Ἐκ τῆς ἑρμην. τῆς πρὸς Ἐφ. ἐπ. α. Bas. a. θ. ως. Βούλει μαθεῖν ἀγρυπνίαν προσευχῆς καὶ νῆψιν καὶ προσπάθειαν; ἄπιθι πρὸς τὴν
Ἄνναν, μάθε τί ἐποίησεν ἐκείνη. Ἀνέκραξαν, φησὶ, πάντες ἀπὸ τῆς τραπέζης, καὶ ἐκείνη βύθι- 15
ως οὐ πρὸς ὕπνον ἐτράπετο, ἀ πρὸς ἀνάπαυσιν. ὄθεν μοι δοκεῖ καὶ ὅτι τῆς τραπέζης κα-
θημένη, κρύφη τις εἶ καὶ μὴ βεβαρημένη στίχοις ποσὶν· οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα ἤφιει δάκρυα. εἰ
γὰρ ἡμεῖς νήστεις ὄντες καὶ ἀσιτοι, μόλις οὕτως βυχόμεθα, πῶλλον ἂν ἐκείνη μὴ τραπέζης οὖσα οὐκ ἂν πύξατο οὕτως, εἰ μὴ καὶ τὴ τραπέζῃ τοῖς ἀ-
σίτοις ἐώκει. ἀχλυώσωμεν οἱ ὄνδρες τὴν γυναῖκα, ἀχλυώσωμεν. ἐκεῖνα βασιλείας ἱκετεύ- 20
οντες καὶ χασμώμενοι, τὴν ὑπὲρ παιδίου δεομένην καὶ δακρύουσαν. καὶ δὴ μοι καὶ παρῆλθεν
τὴν βλέψιαν· φωνὴ αὐτῆς, φησιν, οὐκ ἠκούετο, ἀ ἡ χεῖλη αὐτῆς ἐκίνουν. οὕτως ὁ
βουλόμενος δοῦναι προσέρχεται τῷ Θεῷ, οὐ μαλακιζόμενος, οὐδὲ χασμώμενος, οὐδὲ
ὀκνελυμένος, οὐδὲ κρώμενος, οὐδὲ ἀκηδιῶν. μὴ γὰρ οὐκ ἐδύνατο ὁ Θεὸς καὶ χωρὶς
βύχης δοῦναι; μὴ γὰρ οὐκ ἦλθε καὶ διὰ τῆς αἰτήσεως τὴν ὀπτηθυμίαν τῆς γυναικός; ἀλλ' 25
Εἰ ἔδωκε διὰ τῆς αἰτήσεως, οὐκ ἂν ἐφθόνει τῆς γυναικὸς ἡ προθυμία, οὐκ ἂν ἡ ἀρετὴ
αὐτῆς δύλη, οὐκ ἂν τοσοῦτον ἐστύγει ἐκτήσατο μισθόν. ἀλλ' ἴδωμεν αὐτῆς καὶ τὴν φιλο-
σοφίαν. ὅπως γὰρ ἐλογίσατο αὐτὴν Ἡλεὶ ὁ ἱερεὺς εἰς μεθύουσαν, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν πῶ
a. Bas. a. ιϛ. φησι· Μὴ δῶς τὴν δούλην σου εἰς θυγατέρα λοίμην, ὅτι ἐκ πλήθους ἀδολεσχίας μου
ἐκτέτακα καὶ ἕως τοῦ νῦν. τοῦτο ἀληθῶς καρδίας συντετριμμένης, ὅταν πρὸς τὸν ὑβρι- 30
ζοντας μὴ χαλεπαίνωμεν, μηδὲ δυσχεραίνωμεν, ἀλλὰ δ' ἀπολογώμεθα. οὕτω γὰρ οὔτω
Ἐκ τῆ β. λόγ. τῆ εἰς τὴ σαράτ. Ἄννας. ποιῆ καρδίαν φιλόσοφον, ὡς θλίψεως καὶ πένθος ὃ κῆ Θεοῦ. Δέον οὖν ἡμᾶς καὶ ἀχλυώδους
τραπέζης καὶ λήθην τῆς βυχαριστεῖν τῷ Θεῷ. ὁ γὰρ πρὸς τοῦτο προσκυασμένος, οὐδέποτε
εἰς μέθην δ' προνοίαν ἐκπεσεῖται· οὐδέποτε ὑπὸ ἀδηφαγίας διαῤῥαγήσεται· ἀλλὰ
τὴν προσδοκίαν τῆς βύχης αὐτῆ χάριτος τοῖς λογισμοῖς ἐντεθειμένην ἔχων, μὴ τὸ προσ- 35
κοντος μέτρου τῆς παρακειμένων ἅψηται πάντων, καὶ πολλῆς δὲ τὴν ψυχὴν, πολλῆς ὃ τῆς
βύλογίας ἐμπλήσει ὃ σῶμα. τράπεζα γὰρ ἀπὸ βύχης ἀρχομένη, καὶ εἰς εὐχὴν καταλή-
γουσα, οὐδέποτε ὑστερηθήσεται, ἀλλὰ πηγῆς δαψιλέστερον ἅπαντα ἡμῖν οἴσει τὰ ἀγαθά.
μὴ δὴ τοσοῦτον πρόωμεν κέρδος. καὶ γὰρ ἄτοπον, τὸν μὲ οἰκέτας τὸν ἡμετέρους, Εἰ ποτέ
τι τῆς παρακειμένων λάβοιεν πρὸ ἡμῶν μέρος, βυχαριστεῖν τε ἡμῖν, καὶ μετ' βύφημίας αἰσχυ- 40
ρῆν, ἡμᾶς ὃ τοσούτων ἀπολαύοντας ἀγαθῶν, μηδὲ τοσαύτην ἀποδιδόναι τῷ Θεῷ τὴν ὑ-
Ἐκ τοῦ λόγ. εἰς ῥητὸν, τί, Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, χόμιζε αὐτόν. μνίαν. Διὰ γὰρ τοῦτο πολλὰ καὶ τοῖς κοινοῖς, καὶ τοῖς ἰδίοις προσήγμασι παρὰ γνώ-
μην ἡμῖν ἁπαντᾷ, ὅτι οὐ πρὸς τὰ πνευματικὰ προσῆκεν, καὶ τότε πρὸς τὰ βιωτικὰ κατευθύζο-
μεν προσήγματα. οὐκ οἶδας ὅτι ἐκὼ ἐλεῶν προσκυνήσῃς Θεοῦ, καὶ μετάσχῃς τῆς ἐ-

ταῦθα

ταῦτα δέχεσθε, μᾶλλον σοὶ τὰ σὰ χρὼν εὐωδίζεται πράγματα; ἀλλὰ βιωτικὰς ἔχεις φροντίδας; ἀφὲ ταύτας μὲ οὖν σὺν σοὶ ἀποθύτησον, ἵνα τῶν θύνοιν ὀπταπασάμενος τοῦ Θεοῦ ἀφὲ τῆς σὺν σοὶ δέκτεως, οὕτω μὴ ἀσφαλείας ἐξέλθῃς· ἵνα ἔχῃς αὐτὸν σύμμαχον, ἵνα ἀκαταγώνιστος γένῃ τοῖς δαίμοσιν, ἐπὸ τῆς δύωθεν χρεὼς βοηθούμενος. αὖ γὰρ ἀπολάβῃς εὐχῶν πνευματικῶν, ἀν μετάσχῃς εὐχῆς κοινῆς, αὖ ὀπταπάσῃ τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν, αὖ αὐτοῦ τοῖς ὅσιοις φέρεσθαι θύνοις ὅτως ἐξέλθῃς, σὺν αὐτὸς ὁ δέσποτης αὐτοβλέψαι δυνήσεται σοι λοιπὸν, μήτε αὖ θέρος πονηρὸν ἀπουδάζοντες ἐπηρεάζειν τὴν συκοφαντῶν. αὖ ἀπὸ τῆς οἰκίας ὅπου τινὸς ἀγορεύ ἐλθῃς, τὴν γυμνὸς τῶν ὅσιων τούτων εὑρεθῇς, εὐχείρωτος ἔσῃ τοῖς ἐπηρεάζουσιν ἅπασι. Καὶ μή μοι λεγέτωσαν, ὡς ἀδύνατον ἀν θέρος βιωτικὸν, δικαστηρίῳ περισπωμένῳ, ζωὴν ὅλην διάγειν τῆς ἡμέρας, τὴν εἰς ἐκκλησίαν ἐκτρέχειν. δυνατὸν γάρ, καὶ σφόδρα εὔκολον. κἂν γὰρ εἰς ἐκκλησίαν δραμεῖν μὴ ῥᾴδιον ἐστὶ ἐκεῖ περὶ τὴν θύραν, καὶ τῷ δικαστηρίῳ περισπωμένῳ, εὔξασθαι δυνατόν. καὶ τοῦτο πολλοὶ πολλάκις ἐποίησαν, καὶ βοῶντος τοῦ ἄρχοντος ἔνδοθεν, ἀπειλοῦντος, ἀπατιμωμένου, μαινομένου, περὶ τὴν θύραν ἑστῶτες σφεγγόμενοι, καὶ ὀλίγα ῥήματα τοῦ θείου εὐξάμενοι, εἰσελθόντες μετέβαλον αὐτὸν καὶ ἐποίησαν, καὶ ὅσον οὐ τὸ ἀπὸ τοῦ τόπου, οὔτε ἀπὸ τοῦ καιροῦ, οὔτε ἀπὸ τῆς σιγῆς περὶ τὸν εὐχὸν τούτων ἐκπεδίωσαν. οὐδὲ γὰρ οὕτω φωνῆς χρεία, ὡς διανοίας· οὐδὲ ἐκτάσεως χρόνου, ὡς ζωτεταμένης ψυχῆς· οὐδὲ σχήματος, ἀλλὰ φρονήματος. ἐπεὶ καὶ ἡ τοῦ Σαμουὴλ μήτηρ Ἄννα, οὐκ ὀπὴν λαμπρὰν καὶ μεγάλην ἀφῆκε φωνὴν, διὰ τοῦτο ἠκούετο, ἀλλ' ὀπὴν μεγάλα ἔνδον μὴ τὴν καρδίαν ἔβοα. Ἡ φωνὴ γὰρ αὐτῆς οὐκ ἠκούετο, φησὶ, καὶ ἐνίσχυσεν αὐτὴν ὁ Θεός. μὴ δὴ οὖν περιφανίζωμεν λέγοντες, ὡς οὐκ ἔστιν εὐκόλως εὔξασθαί τινα, τοῖς βιωτικοῖς ἐναχολούμενον πράγμασι, καὶ μηδὲ τὸν ἡσυχίαν ἄγοντα οἴκοι εἰσιόντα. ὅπου γὰρ δὴ ἧς, δυνάσῃ σῆσαι σὺν Θεῷ ἱερεῖον· οὐδὲν γὰρ κωλύει τόπος, οὐδὲ ἐμποδίζει καιρός· ἀλλὰ κἂν μὴ γόνατα κλίνῃς, κἂν μὴ σῆθος τύψῃς, καὶ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν διατείνῃς, ἀρκοῦσιν ὀλίγοι μόνοι ὀπταδεῖξαι θερμοὶ, τὸ πρὸς ἀπαρτίσασθαι τῆς θύρας. ἔξεστι γὰρ καὶ εἰς ἀγορὰν ἐμβάλλοντα, καὶ καθ' ἑαυτὸν βαδίζοντα, θύρας ἐκτενῆς ποιήσασθαι. ἔξεστι καὶ ἐν ἐργαστηρίου καθήμενον, καὶ δέρματα ῥάπτοντα, τὸν ψυχὸν διαθεῖναι πρὸς τὸν δεσπότην. ἔξεστι καὶ οἰκέτην καὶ ὠνούμενον, καὶ ἀναβαίνοντι καὶ καταβαίνοντι, καὶ μαχαίρια πλέκοντι, ἕτερον μὴ δυνατὸν εἰς ἐκκλησίαν ἐλθεῖν, θύρας ποιήσασθαι ἐκτενῆ καὶ διεγηγερμένον. οὐ γὰρ ἐπαφιεὶς τόπον ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἓν ζητεῖ μόνον, θύρας θερμὸν, καὶ ψυχὸν σωφρονοῦσαν. καὶ γὰρ ὁ Παῦλος οὐκ ἐν οἴκῳ θύκτειρε, ἀλλ' ὕπνος ὀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου κείμενος, καὶ οὐκ ὀρθὸς ἑστὼς, οὐδὲ γόνατα κλίνων (οὐ γὰρ ἦφιεν τὸ ξύλον τοὺς πόδας ἐδέδετο) ὅτε μετὰ προθυμίας ἤυξατο κείμενος, τὸ δεσμωτήριον ἔσεισε, καὶ τὰ δεσμὰ διεσάλευσε, καὶ δεσμοφύλακα ἔδησε, καὶ πρὸς τὸν ἱερέα μετὰ ταῦτα μυσταγωγίαν ἐχάρατο. καὶ ὁ Ἐζεκίας οὐκ ὀρθὸς ἑστὼς, οὐδὲ γόνατα κλίνων, ἀλλ' ὕπτιος ὀπὸ τῆς κλίνης κείμενος θύρας ἀπὸ τὸν ἀρρωσίαν, φρέψας ἑαυτὸν ὀπὸ τοῖχον, ὅτε θεὸν θερμῶς ἐκάλεσε, καὶ μετὰ ψυχῆς σωφρονούσης, καὶ ἀπόφασιν ἐξενεχθεῖσαν αἰτεκαλέσατο, καὶ πολλὰν ἐπισπάσατο τὸν θύνοιαν, καὶ πρὸς τὸν πρότερον ἐπανῆλθεν ὑγίειαν. καὶ ὁ λῃστὴς ὀπὸ τοῦ σταυροῦ τετραμμένος, ἀπὸ ῥημάτων ὀλίγων τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἔτυχε· καὶ ὁ Ἱερεμίας ἐν βορβόρῳ καὶ λάκκῳ, καὶ ὁ Δανιὴλ ἐν λάκκῳ καὶ θηρίοις, καὶ ὁ Ἰωνᾶς ἐν αὐτῇ τοῦ κήτους τῇ νηδύι τὸν Θεὸν προσκαλέσαντες, πᾶν ὀπιχείρημα δεινὰ διέλυσαν ἄπονα, καὶ τὸν θύνοιαν ἐπισπάσαντο. Τί τοίνυν λέγεις ὀφείλεις θυγάτριον; ὅπερ ἡ Χαναναία. ὡς γὰρ ἐκείνη ἔλεγεν· Ἐλέησόν με, ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.

Ex τῆ λογ. τῆ εἰς τὴν φοφ. Ἄννας.

α. Βασ. α. 13.

Ex τῆ λογ. τῆ εἰς τὴν ὀπλ. τῆς Χαναν. Ματθ. ιε. κε. οὕτω

Ματθ. ιε. κϛ. ὅτω λέγε καὶ σύ· ἐλέησόν με, ἡ ψυχή μου κακῶς δαιμονίζεται. μέγας γὰρ δαίμων ἡ ἁμαρτία. ὁ δαιμονιῶν ἐλεῆται· ὁ ἁμαρτάνων μισεῖται. ἐλέησόν με, βεβαχὺ τὸ ῥῆμα, καὶ πέλαγος [τῆς] φιλανθρωπίας· ὅσον γὰρ ἔλεος, πάντα τὰ ἀγαθά. κἂν ἔξω σκληρότης ᾖς, κράζε καὶ λέγε· ἐλέησόν με· εἰ καὶ μὴ κινεῖ τὰ χείλη, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ βόησον, καὶ σιωπῶντων γὰρ ἀκούει ὁ Θεός. οὐ ζητεῖται τόπος, ἀλλ' ἀρχὴ "ἔστω. ὁ Ιερεμίας ἐν βορβόρῳ ἰῶ, καὶ Ⓦ Θεὸν ἐπαράσατο· καὶ ὁ Ιωὴλ ἐν κοιλίᾳ ἰῶ, καὶ Ⓦ Θεὸν ἵλεων κατεσκεύασεν· ὁ Ιωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους, ἐν Ⓦ Θεοῦ ἐγγὺς ἦλθε. κἂν ἐν βαλανείῳ ᾖς, εὔχου· ὅσον εἶναι ᾖς, εὔχου. ναός ἐστι, μὴ ζήτει τόπον. θαλάττια ἰῶ ἐμπεσόντι, ὀπίσθιον Αἰγυπτίοις, καὶ μέσος ὁ Μωϋσῆς μηδὲν λαλῶν· πολλὴ γὰρ ἐν τῇ ψυχῇ ἡ στενοχωρία· καὶ λέγ ἀυτῷ ὁ Θεός, Τί βοᾷς πρὸς μέ; καὶ σὺ τοίνυν, ὅταν πειρασμὸς ἐπέλθῃ σοι, ὅπου Ⓦ Θεοῦ καταφύγε, Ⓦ διασώτην κάλεσον. μὴ γὰρ σὺ θεὸς ὅτι, ἵνα ἀπέλθῃς εἰς τόπον; Θεὸς ἀεὶ ἐγγύς ὅτιν. Επ γὰρ ἀληθινῶτός σε ἐρῶ· ἰδοὺ πάρειμι. σοὶ δὲ πάντα τελῶ τῷ εὐχῷ, καὶ ἀνῶς τὴν ἴασιν δίδωσιν. Αἰ γὰρ τὴν διανοιάν ἔχῃς καθαρεύουσαν τῶν ἀτόπων παθῶν, κἂν ἐν ἀγορᾷ ᾖς, κἂν ἐν ὁδῷ, κἂν ἐν δικαστηρίῳ πρέσεως, κἂν ἐν θαλάσσῃ, κἂν ἐν πανδοχείῳ, κἂν ἐπ' ἐργαστηρίου ἐσηκώς, κἂν ὅσον ἂν ἦς, δωρήσῃ Ⓦ Θεοῦ καλέσας ὅπου τυχεῖν τῆς αἰτήσεως. Τί γὰρ βάλεται τῶν χάρων ἡ ἔκπασις ἐν τῇ ψυχῇ; πολλαῖς ποινρίαις διανέμουσιν αὐτάν· καὶ ὅρα τοῦτο κεκαθυμμένα αὐτοῖς ἀνατείνῃ, ἵνα ἡ τῆς ψυχῆς διάνοια δεσμὸς αὐταῖς γένηται τῆς κακίας, καὶ ἀπαγωγὴ τῆς ποινρίας· ἵν', ὅταν μέλλῃς ἁρπάζειν, ἢ πλεονεκτεῖν, ἢ τύπτειν ἕτερον, ἀναμνησθῇς, ὅτι ἐν ταύταις μέλλεις δοῦναι ζωηγόρων ποδῶν Ⓦ Θεοῦ πάμπειν, καὶ διὰ τούτων τὴν θυσίαν ἀναφέρειν ἐκείνῳ τῷ πνευματικῷ, καὶ μὴ καταισχύνῃς αὐταῖς, μηδὲ ἀπρησίαστος ἐργάσῃ τὴν διακονίαν τῆς ποινρᾶς ἐργασίας. καθάρευε τοίνυν αὐταῖς ἐλεημοσύνῃ, φιλανθρωπίᾳ, ποδοπλύσίᾳ τῶν δεομένων, καὶ ὕπνος αὐταῖς εἰς εὐχῷ ἄγε. Εἰ γὰρ αὐτοῖς αὐταῖς οὐκ ὑπηρέπεις εἰς εὐχῷ, πολλῷ μᾶλλον ἀνθρώποις οὐκ ἂν εἶνις δίκαιος αὐταῖς μιαίνειν. Εἰ δὲ ἔλαττον δέδοικας, τὸ αὐτοῖς χερσὶν εὐχεσθαι, πολλῷ μᾶλλον τὸ μεῖζον φρίξον. τὸ μὲν γὰρ αὐτοῖς χερσὶ ποδοσεύχεσθαι, οὐ τοσοῦτον ἁμάρτημα· τὸ δὲ καταῤῥυπανθεῖσαν αὐταῖς μυρίοις ἀνθρώποις ποδοσάγειν, τοῦτο πολλοῦ φέρει τὴν ὀργὴν ἐν Ⓦ ὀλεθρον. Βάλει μαθεῖν πόσην ἡ δυνάμις τῆς εὐχῆς τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γινομένης; ἐδέδετό ποτε ὁ Πέτρος, καὶ ἀλύσεις ποδεῖχειτο πολλάς· ποδοσευχὴ δὲ ἐν ἐκτενὴς γενομένη τῆς ἐκκλησίας ποδεὶ αὐτὸν γινομένη, καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀπήλλαξε τοῦ δεσμωτηρίου. τί τοίνυν δυνατώτερον ταύτης γένοιτ' ἂν τῆς εὐχῆς, ἢ Ⓦ φύλαν καὶ πύργον τῆς ἐκκλησίας ὠφέλησε; καὶ τοῖς νῦν κατηχουμένοις δέδοται τοῦτο ὑπὲρ τούτου ἐπιτετράφθαι, ὅτι ποδοσευχὴν ἔφασαν ταύτην ὑμῖν δοῦναι καὶ ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τῆς μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς ἐκτεταμένης, καὶ ὑπὲρ τῶν διοικούντων ταύτην καὶ ὑπισχνουμένων ποδιακελεύεται πείθεσθαι ταῖς δεήσεσι. καὶ ὑπακούετε μὲν προθυμίας, ἔργῳ μαρτυροῦντες, ὅτι μεγάλη τῆς εὐχῆς ἡ δυνάμις ἐστί, τῆς ἐν ἐκκλησίᾳ, ἀπὸ τοῦ δήμου συμφώνως ἀναφερομένης. Εἰ γὰρ ὅπου ἀνθρώπων καταδίκους ἀνδρας ἀπαγομένους εἰς θάνατον δῆμος προσελθὼν ἔζητήσατο, καὶ ὁ πλῆθος δυσωπηθεὶς ὁ βασιλεὺς τὴν γνώμην ἀνέθετο· πολλῷ μᾶλλον πᾶν ὑμῶν ὁ ἐπουράνιος δυσωπηθεὶς βασιλεὺς ποιήσει τὴν αἴτησιν. οὐκ ἠκούσατε ὅπως Πέτρος ὅτως δέσμιος ἐφυλάττετο τοῦ δεσμωτηρίου, ὅπου ἐν εὐχῇ ἐκτενὴς γενομένη ὑπὲρ αὐτοῦ γινομένη; πόσῳ νομίζετε μεῖζον εἶναι τῆς ἡμετέρας σμικρότητος, ὃ ὑπὲρ δήμου τοσούτου ποδοσταθεὶς τῷ Θεῷ καὶ ποδεκάλεσε; Εἰ γὰρ οὗτος ὑπὲρ ἐμοῦ δεηθῶ παῤῥησίαν οὐκ ἔχω, πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ ἑτέρων· τῶν γὰρ εὐδοκιμούντων ὅσι τοῦτο. ὅταν δὲ καὶ ἐγὼ ποδοσκεκραγὼς ὦ, πῶς ὑπὲρ ἄλλου δεηθήσομαι; ἵνα μὴ γὰρ ὑπὲρ

πὲρ πολλῶν ἀξιῶ, σφόδρα τολμηρὸν τὸ πολλῆς δεόμενον παῤῥησίας· πολλοὶ γὰρ ὁμοῦ συνελθόντες ὑπὲρ ἑνὸς ποιοῦσι τὸν δέησιν, οὐδὲν φορτικὸν φαίνεται. Εὔξασθαι μὲν γὰρ καὶ ἰδίᾳ τῆς οἰκίας δυνατόν· ὅτῳ δὲ εὔξασθαι ὡς ὅτι τῆς ἐκκλησίας, ἀδύνατον· ὅπου πατέρων πλῆθος ἴσασιν, ὅπου βοὴ τοῦς ⟨W⟩ Θεὸν ὁμοθυμαδὸν ἀναπέμπεται. Οὐχ ἵνα ἀκούσῃ κατ' αὐτὸν ⟨W⟩ διασύρειν τοὺς ἐκκλησιῶν, ὡς μὴ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ σῶν. Ἐνταῦθα γάρ ἐστι τὸ πλέον, ἡ ἑνότης, καὶ ἡ συμφωνία, καὶ τῆς ἀγάπης ὁ δεσμός, καὶ αἱ τῶν ἱερέων εὐχαί. Διὰ γὰρ τοῦτο ἱερεῖς προσῆκαν, ἵνα αἱ τοῦ πλήθους εὐχαὶ ἀσθενέστεραι οὖσαι, τοῦ δυνατωτέρου τύπου ἁπτόμεναι, ὁμοῦ συναίρωσιν αὐτὰς εἰς ⟨W⟩ οὐρανόν. Εἰ γὰρ Πέτρου ὠφέλησε τῆς ἐκκλησίας ἡ εὐχή, καὶ ⟨W⟩ σύλλογον ἐκείνου ἐδέησε τοῦ δεσμωτηρίου, ὡς σὺ καταφρονεῖς τῆς δυνάμεως αὐτῆς, εἰπέ μοι; Ὥσπερ γὰρ ἡ τῆς ἀγάπης δύναμις οὐ διήργασται τόσον, ὅσον οὐδὲ ἡ τῆς εὐχῆς ἐνέργεια· ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖσε οὐδὲν ἀλλήλων ἀφεστήκασι σωθεῖν, οὕτω καὶ αὕτη οὐδὲν πόῤῥωθεν οὖσα τὰ μέγιστα ὠφελεῖν δυνήσεται. καὶ γὰρ Μωϋσῆς, εἰ καὶ μὴ πρὸς τῷ σώματι τοῖς πολεμοῦσι, οὐδὲν ἔλαττον τῶν πολεμούντων, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλέον εἰς τὸν μάχην συνετέλεσεν ἐκείνῳ, τῇ τῶν χειρῶν ἐκτάσει τὰ τρόπαια τῶν οἰκείων ἑταίρων, καὶ φοβερὸς τοῖς ἐναντίοις ποιῶν. Οὐδὲν γὰρ κατόρθωμα σφόδρα μέγα εἰς δυνατὸν αὖ, ὅταν μὴ ὁ κέρδος καὶ εἰς ἑτέρους διήκῃ. κἂν γὰρ ἄσιτος μένῃς, κἂν χαμαὶ καθεύδῃς, κἂν πέφυκεν ἀθλητὴς, κἂν θηριῶν διαπονῇ, καὶ μυρία ἕτερα ὠφελῇς, οὐδὲν μέγα ἐργάζῃ. ἡ γὰρ τῷ Μωϋσεῖ πολλὰ καὶ μεγάλα εἰργάσθη θαύματα καὶ σημεῖα· ἀλλ' οὐδὲν οὕτως αὐτὸν μέγαν ἐποίησεν, ὡς ἡ μακαρία ἐκείνη φωνή, δι' ἣν τοῦς ⟨W⟩ Θεὸν ἀφῆκε λέγων· Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μή, καί με ἐξάλειψον. καὶ ὁ Δαβὶδ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐνδεικνύμενος ἔλεγε· Ἐγὼ ὁ ποιμὴν ἥμαρτον, καὶ ἐγὼ ἐκάκοποίησα· καὶ ⟨W⟩ ὗτοι τὸ πρόβατον τί ἐποίησαν; γενέσθω ἡ χεὶρ σου ἐπ' ἐμέ, καὶ ὅτι ⟨W⟩ οἶκον τοῦ πατρός μου. μεγάλα μὲν οὖν καὶ ταῦτα, καὶ ἀγγελικῆς ἄξια πολιτείας· ὁ δὲ τοῦ Παύλου πολλῷ ἔχει τὸν ὑπερβολὴν τοῦς τούτων. τῆς γὰρ δόξης τῆς μελλούσης ἤθελε σκοπεῖν ὑπὲρ τῆς ἑτέρων σωτηρίας. ὁ δὲ Ἰωνᾶς, ὅτῳ δὲ ἑαυτοῦ συμφέρον ἐζήτησε, καὶ ἀπολέσθαι ἐκινδύνευσε, καὶ ἡ μὲν πόλις ἐσῴζετο, αὐτὸς δὲ κατεπονεῖτο. Μεγάλα μὲν οὖν καὶ τὰ ἄλλα τῆς τοῦ Μωϋσέως ἀρετῆς κατορθώματα· ὁ δὲ κεφάλαιον καὶ ἡ κορωνὶς τῆς ἁγίας ψυχῆς ἐκείνης, ὅτι ἐξῃρέθη εἵλετο τῆς βίβλου ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ Ἰουδαίων· ὁ δὲ τοῦ Παύλου, οὐ πολλοῦ τοῦ ἀρίστου ὑπερῆκόντισεν. ὁ μὲν γὰρ ζημιωθῆναι ἑτέρους ἠρεῖτο· οὗτος δὲ οὐ ζημιωθῆναι, ἀλλ' ἑτέρων σωζομένων αὐτὸς ἐκπεσεῖν ἤθελεν τῆς δόξης τῆς ἀπηρτισμένης. Καλὸν οὖν εὐχὰς ἀπολαύειν τῶν τοῦ ἁγίων, ἀλλ' ὅταν καὶ αὐτοὶ ἐνεργεῖν ὦμεν· ὡς αὖ μὴ τοῦτο ποιῶμεν, οὐδὲν ἡ ἑτέρων ὀνίνησι βοήθεια· ἀλλ' ἂν καὶ μετ' ἐκείνης ἀπολυώμεθα. τί γὰρ ὠφέλησεν Ἱερεμίας τοὺς Ἰουδαίους; οὐχὶ τείχων ποτὲ ἦλθε τῷ Θεῷ, καὶ τείχων ἤκουσε, Μὴ προσεύχου, καὶ μὴ αἴρου πρὸ τοῦ λαοῦ τούτου, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαί σου; τί ὠφέλησε ⟨W⟩ Σαοὺλ ὁ Σαμουὴλ, μάχης ἑκάστης ἡμέρας εὐχόμενος καὶ πανθῶν ποτὲ αὐτῷ; τί δαὶ καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας ὠφέλησεν; οὐχὶ ἔλεγε, Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο ἁμαρτεῖν ἐκλείπωντα θυόμενον ὑπὲρ ὑμῶν; οὐχὶ πάντες ἀπώλοντο; ἄκυρα γὰρ τοῦ Θεοῦ λέγοντος ἐκ τοῦ προφήτου· Ἐὰν στῇ Νῶε καὶ Ἰὼβ καὶ Δανιὴλ, οὐκ ἐξελοῦται τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας, ὅτι ὑπερέχουσιν ἡ κακία αὐτῶν. τί οὖν; οὐδὲν ὠφελοῦσιν αἱ εὐχαί; ὠφελοῦσι καὶ μεγάλα· ἀλλ' ἴστω καὶ ἡμεῖς συμπροσάπτωμεν. καὶ, εἰ βούλει μαθεῖν ὅσα ὠφέλησαν, ἄκουέ μοι ⟨W⟩ Κορνηλίου, τὸν Ταβιθά· ἄκουε γὰρ καὶ τοῦ Θεοῦ λέγοντος· Ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης διὰ ἐμὲ, καὶ διὰ Δαβὶδ ⟨W⟩ παῖδά μου. ἀλλὰ πότε; ὅτι Ἐζεκίου τοῦ δικαίου. ἐπεὶ εἶγε ἴσχυ-

Εκ τῆς γ λόγ. τοῦ οὐκ ἀπαλλάττω.

Εκ τῆς λ'γ. τοῦ παρατηρῶντων τὰς νεομ.

Εκ τῆς Κορ. α ἐπιστ.

β. Εσδ. κδ. ιζ.

Εκ τῆς α λόγ. τοῦ εἰς τὸν ἀπόστολον Παῦλ.

Εκ τῆς ἑρμίω. πρὸς Θεσ. α. ἐπιστ.

Ιερ. ζ. ιε.

α. Βασ. ιε. κζ.

Ησ. λζ. λε.

οι θλῖψαι καὶ ὅτι τὴν σφοδρὰν πομπὴν, ἣν τὸ μὴ ὅτε ὁ Ναβουχοδονόσορ ἦλθεν, εἶπε τὸ
ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἔξέδωκε τῷ πάλαι; ὅπερ μᾶλλον ἰσχύσειν ἡ ποινὴ. ἢ αὖθις οὗτος πάλιν ὁ Σα-
μουὴλ ἤυξατο ὑπὲρ τῶν Ισραηλιτῶν καὶ ἐῤῥύσατο. ἀλλὰ πότε; ὅτε καὶ αὐτὸς εὑρίσκων, τότε
ἔθυσε πώποτε ἐδὲ ἕτερος. καὶ τί μοι δεῖ τῆς πρὸς ἑτέρων εὐχῆς, φησὶν, ὅταν ἐγὼ εὐαρεστῶ; τί
λέγεις, ἄνθρωπε; Παῦλος οὐκ εἶπε, τί μοι δὲ εὐχῆς, καίτοιγε τῶν εὐχομένων οὐκ ὄντων 5
ἀξίων αὐτὸς, μᾶλλον ἢ οὐδὲ ἴσων· καὶ σὺ λέγεις, τί μοι δὲ εὐχῆς; Πέτρος οὐκ εἶπε, τί μοι
Πραξ. ιϛ. δὲ εὐχῆς; Εὐχὴ γὰρ ἦν, φησὶν, ἐκτενὴς γινομένη πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ
αὐτοῦ· καὶ εὐθέως αὐτὸν ἐξείλετο τῶν δεσμῶν· καὶ σὺ λέγεις, τί μοι δὲ εὐχῆς; ἀλλὰ τοῦτο σοι δὲ,
Ἐκ τῆς λόγ. τῷ εἰς τὸν αἱρεσιάρχας. ὅτι νομίζεις μὴ δεῖσθαι. Ἐμοὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἐξεπάσῃ τὴν ῥαθυμίαν ἀπ' ἐμοῦ τὴν διὰ τῆς
εὐχῆς, ἢ τὴν ὀλιγωρίαν, καὶ ὅτι ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἑστῶτες καὶ προσκαλούμενοι αὐτὸν, οὐδὲ 10
τοσαύτην αὐτῷ προσέχομεν τιμὴν, ὅσην τοῖς δεσπόταις ἡ δοῦλοι, ὅσην τοῖς ἄρχουσι ἡ
γραπτῶσιν, ὅσην τοῖς φίλοις ἡ φίλοι. Φίλῳ μὲν γὰρ λαλοῦμεν, μὴ τὸ προσέχειν
τοῦτο ποιοῦντες· Θεῷ δὲ συντυγχάνομεν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων, ὑπὲρ πλημμελημάτων τοσούτων
συγχώρησιν αἰτοῦντες, καὶ συγγνώμην ἀξίων σοι γενέσθαι, ῥᾳθυμοῦντες· καὶ τῶν γονάτων σου χαμαὶ
χειμένων, πολλάκις περὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τὴν οἰκίαν πλανωμένου διὰ τοὺς οἰκέτας; τοῦ 15
σώματός σου ἀνηρθρωμένου ἔνεκεν καὶ μάτην; καὶ τοῦτο οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ δὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις Κ. ρωμφθ.
πάσχομεν. ἐὰν τοῦτο μόνον θεραπεύσῃ ὁ Θεὸς ἐξεπάσας, ἆρα ἔξομεν συγγνώμην; ἆρα δυνησό-
μεθα ἀπολογίας τυχεῖν; οὐκ ἔγνως οἷμαι. ἐὰν γὰρ περιέρχῃς ἡμῶν ὅλης ὁ Θεὸς ἐξε-
πάσῃ, καὶ ταῖς πονηραῖς ἐπιθυμίαις, αἷς ἔχομεν τὸ ἀγαθοειδὲς, αἰχμάλωτοι καὶ ἀκαθάρτους ἐγείροντες
λογισμοὺς ἀπὸ τῆς ἀνεξεπάστου τῆς ὀφθαλμῶν πλάνης· ἐὰν ταῖς ἀκαιρίαις, αἷς καθ' ἑκά- 20 Χ. καιρίαις
στην ἡμέραν ἀλλήλοις λέγομεν κακῶς, εἰς μέσον προαγάγῃ, καὶ ταῖς κρίσεις ταῖς ἀκριβεῖς,
αἷς κατακρίνομεν τὸν πλησίον, μηδὲν ἔχοντες πρόφασμα, τοὺς τε δούλους, οἷς κατ' ἀλλήλων ῥά-
πτομεν, καὶ μὴ πρόφασιν ἐπαινοῦντες τὸν ἀδελφὸν, καὶ ὡς φίλῳ προσκαλούμενοι, ἀπάνθρωπον ἢ
κατηγορίαν· ἆρα ἂν ἐκφεύξοιμεθα ταῖς ὑπὲρ τούτων εὐθύνας; τί δὲ τὸν βασκανίαν, Χ. καὶ
ἣν βασκαίνομεν πολλάκις βιβλιαρίοις, ἃ μόνον ἐῤῥοῖς, ἀλλὰ καὶ φίλοις· ἃ ἡδόμεθα παρόντων 25
ἑτέρων κακῶν, καὶ νομίζομεν προσκαλεῖν τὴν οἰκείας συμφορᾶς, ταῖς ἀγωνίας δυσκ-
Ἐκ τῆς ἑρμην. τῶν χρ. Ιωαν. δ' ἀγγ. μερείας; Εἰ γὰρ τῶν βιωτικῶν καὶ πρὸ ὀνύχων ἀπτόμενα κελευόμεθα· πῶς ἂν ἐσμεν ἄξιοι
καὶ τοιαύτης, ταῦτα αὐτοῦντες προσκαλεῖν τὸν Θεὸν, ἃ ἐκέλευσε καὶ ἔχοντας ἐκβάλλειν; Εἰ
Ἐκ τῆς ἑρμην. τῶν πρὸς Τιμοθ. ὑπ. α. μὴ τῶν πιστῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπίστων ὑπερευχόμεθα, ἐννόησον πόσου ὄντες
κακοῦ κατεύχεσθαι τῶν ἀδελφῶν. Τί ποιῆς, ἄνθρωπε; προσέρχῃ τῷ Θεῷ ἵλεω ποιῆ- 30
σαι, ἢ ἑτέρου κατεύχῃ; ἐὰν μὴ ἀφῇς, οὐκ ἀφεθήσεταί σοι· ἢ οὐ μόνον αὐτὸς οὐκ ἀφίεις,
ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ προσκαλεῖς μὴ ἀφεῖναι; Εἰ τῷ μὴ ἀφιέντι οὐκ ἀφίεις, τῷ δὲ διε-
Ἐκ τ. ἑρμην. πρὸς Κορινθ. ϛ'. ὑπ. α. κοῦντι μὴ ἀφιέναι, πῶς ἀφεθήσεται; Εἰ γὰρ ὃ ἔχεις ἐῤῥοῖς, οἷονεὶ δὲ
ὃ κατεύχεσθαι αὐτῷ ἐννόησον πλείονα κακά. δέον γάρ σε ἀπολογήσασθαι, ἀλλὰ τί ἐῤῥοῖς
ἔλεγες, σὺ ἢ αὐτῷ ἢ κατηγορεῖς; ἢ ποίας τεύξῃ συγγνώμης ἢ κακηγορῶν, ἢ ἐν καιρῷ τοιούτῳ, 35
ὅτε ἐλέους σοι δὲ πολλοῦ; ἢ γὰρ ὑπὲρ οἰκείων προσπίπτεις ἁμαρτημάτων δεόμενος. μὴ
τοίνυν μνημονεύσῃς τῶν ἀλλοτρίων, ἵνα μὴ τῶν ἰδίων ἀναμνήσῃς. ἀνὴρ γὰρ εἶπῃς, πάτα-
ξον ἡμᾶς ἐῤῥοῖ, ἐπέφερεξάς σου τὸ στόμα, οὐκέτι προῤῥήσεται ἐδωκας τῇ γλώττῃ. προφθάνω μὲ,
ὅτι πταίοντας ἡμᾶς δικαιοῖ οὐκ προσοιμίων δεῖται· δεύτερον, ὅτι ἐσκοτισμένα αὐτοῖς τὰ ἡμέ-
ματι τῆς δίκης. Εἰ δὲ ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτημάτων προσέρχῃ, πῶς ὑπὲρ κολάσεως 40
δικαλέγῃ; τοιαυτίον μὲ δεῖ σὲ ποιεῖν, ἢ δικαίως ὑπὲρ αὐτῶν, ἵνα ἢ ὑπὲρ ἑαυτῶν μὴ προ-
ῤῥησίας προσκαλέσωμεν. αὐ γὰρ ὑπὲρ αὐτῶν δύῃ, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τῶν σῶν εἶπῃς, ὃ πολ-
λοὺς ἔκλυσας. Εἰ τοίνυν οὐδὲν ψυχῆς ἀσωμένης μιαρώτερον, οὐδὲ γλώσσης τοιαῦτα φθεγγο-
μένης ἀκαθαρτότερον· πῶς εἶχεν ἡ πρώτα ποιῆς, ὥστε μηδὲν εἰπεῖν δυνάμενος τῶν προ-

οχιωσίτων

οξιώντων σε ⓦ δεσπότην; δῶ θεσπος εἶ· μὴ ἀποδῶν ἰὸν ἐμίσησε. αὖ θεσπος εἶ· μὴ γλυπτὸν θεῖον. Διὰ τοῦτό σοι τὸ μα γένηται, ὄχ ἵνα δάκνῃς, ἀλλ' ἵνα θεραπεύῃς. ἀναμνήσθητι τί σοι πρὸ ἡνέσατ, φησὶν ὁ Θεός· συγχωρεῖν χὴ ἀφιέναι· σὺ δ' χὴ ἐμὲ παρακαλεῖς κοινωνὸν γενέσθαι τῆς ἀνατροπῆς τῶν ἐμῶν παραγμάτων, καὶ ἑαυτοῦ τε ἀδελφόν, καὶ φοινίκης τ' γλωττῶν, καθάπερ ⓐ μαινόμενοι ἀπὸ τῶν οἰκείων μελῶν σὰρ ὀδόντας; πῶς οἴει ⓦ Διάβολον ἡδέως χὴ γελᾶν, ὅταν τοιαύτης θλίψεως ἀκούσῃ; πῶς ⓦ Θεὸν προξενεῖς χὴ ἀποστρέφεις καὶ μισεῖν, ὅταν τοιαῦτα παρακαλῇς; σκόπησον τίνι παρέρχῃ χὴ τῶν ἐχθρῶν, δῶ θεσπε. μὴ γὰρ ἄλλῳ παρέρχῃ Θεῷ; ἐκείνῳ παρέρχῃ τῷ εἰπόντι, Εὔχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. πῶς οὖν αὐτῶν καταδοᾷς; πῶς παρακαλεῖς ⓦ Θεὸν ⓦ οἰκεῖον λῦσαι νόμον; σὸν ἔστι τοῦτο ἰκέτου σχῆμα· σοὶ δὲ ἰκετεύει, ἵνα ἄλλος ἀπόληται, ἀλλ' ἵνα αὐτὸς σωθῇ. τί τοίνυν σχῆμα μὴ ἰκέτου παρείκεσαι, ῥήματα δ' ἔχῃς κατηγόρου; χὴ ὅταν μὲν ὑπὲρ ἑαυτῶν εὐχώμεθα, χὴ κλαίομεν καὶ χαμαὶ πίπτωμεν καὶ εἰς μυρίους ἐμπίπτωμεν λογισμούς· ὅταν δ' κατ' ἐχθρῶν, νήφοντες τοῦτο ποιοῦμεν. ὅπου γὰρ οἶδεν ὁ Διάβολος, ὅτι καθ' ἑαυτῶν τὸ ξίφος ὠθοῦμεν, οὐ παρέλκει, σοὶ δὲ παρίσασι τότε, ἵνα μειζόνως ἡμᾶς λυμαίνηται· ἀλλὰ νῦν δικημένη, φησὶ, καὶ θλίβομεν. σκοπῶ χὴ τῶν Διάβολον εὔξαι, τῶν πονηρῶν μάλιστα ἀδικοῦντος ἡμᾶς. σοὶ γὰρ πίπτει χὴ σοὶ ἐχθροὺς· δῶ δ' κατ' ἐχθρῶν εὔξῃ, τίνι εὐχῇ, τῷ σκεῦος βούλεται, εὔχῃ· ὥσπερ οὖν αὖ ὑπὲρ ἐχθρῶν, κὴ τοῦτο. σοὶ γὰρ ὄντι ὁ ἀκατάλλακτος ἐχθρός· ἀνθεσπος δ' ὅσα αὖ ποιῇ, φίλος ὄντι χὴ ἀδελφός. τί τοίνυν ⓦ ὄντως ἐχθρὸν ἀφεὶς, τὰ μέλη δάκνεις τὰ σά; ταῦτα οὖν εἰδότες, ἀγαπητοὶ, ἀσυμβάσωμεν κὴ ταῖς σκολαῖς τῷ Κυρίῳ χὴ τοῖς ἡλίκοις τοῦτον αὐτῷ πολιτευσάμενοι, ἵνα καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτύχωμεν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα χὴ τὸ κράτος, σὺν τῷ πατρὶ χὴ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν χὴ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΘΑΝΑΤΟΥ. Λογ. ιζ.

ΟΛλὰ μὴ ἐπείγεται μανθάνειν ἤδη χὴ καταλαμβάνειν ἡμῶν ἡ Διάνοια, ἀγαπητοί· μάλιστα γὰρ ⓦ περὶ ζωοτελείας χρεών. Διὰ τοῦτο τοὺς τοιούτους πολυπραγμοσυνῶν καταγέλων ὁ Παῦλός φησι· Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοὶ, οὐ χρείαν ἔχετε γράφεσθαι ὑμῖν. ποῖον γὰρ, εἰπέ μοι, ὄφελος; ἕως μὴ εἰδῶ τοὺς ζωοτέλειαν μὴ ἔχοντας ἔτη, μὴ τριάκοντα ἔτη, μὴ ἑκατόν· τί τοῦτο πρὸς ἡμᾶς; οὐχὶ ἑκάστου ἡ ζωοτέλεια ὁ τῆς ζωῆς αὐτοῦ πέρας ἐστί; τί πολυπραγμονῆς χὴ ὠδίνεις ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ πλοὸς; ἀλλ' ὥσπερ οἱ τοῖς ἄλλοις τὰ ἰδίοις ἀφέντες, τὰ κοινὰ μεριμνῶμεν, καὶ πονοῦντος φεισώμεθα μᾶλλον, ἢ τῶν οἰκείων· ὕστερον χὴ σὺ ταῦτα ἀφεὶς ὁ οἰκεῖος ἕκαστος τέλος μεριμνᾷν, τοῦ κοινοῦ καταλεσαι διδαχθεὶς βουλόμενα. Εἰ δ' μαθεῖν βούλεσθε ὅπερ τί ἡμῖν ἡ τελευτὴ ἀποκέκρυπται, χὴ Διὰ τί ὡς κλέπτης ὁ νυκτὶ οὕτως ἔρχεται, ἐγὼ, ὡς ἐμαυτῷ δοκῶ, καλῶς ἔχειν ἐρῶ. σοὶ δὲ ἀρετῆς ἐπεμελήθη ποτὲ πρὸς ⓦ ἄπονα βίον, εἰ δὲ πάλαι ἤδη· ἀλλ' εἰδὼς αὐτοῦ τοῦ τελευταίου ἡμέρου, μυρία ἐργασάμενος πρότερον δεινὰ, καὶ τῇ μετανοίᾳ τότε προσελθών, οὕτως δὲ ἀπῆλθεν. Εἰ γὰρ νῦν τὸ τῆς ἀδηλίας φόβῳ καταστίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπόνων ψυχάς, πόνους ⓦ ἐμπροσθεν βίου ἄπονα τῷ κακίᾳ κατανικήσαντες, εἰς ἐφάλτας ἀνάπνοας τῇ μετανοίᾳ διδόασι ἑαυτούς· εἰ σφόδρα ἦσαν ὑπὲρ τούτου πεπεικότες ἑαυτὸν, τίς δ' ποτὲ ἀρετῆς ἐπεμελήθη; ἀλλωστε εἰ ἤδει ἕκαστος, ὅτι αὔριον πάντως τεθνήξεται, οὐδεὶς ἂν προῃτήσατο τολμῆσαι περὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης· ἀλλὰ καὶ ἔσφαλται, ὃς δ' ἠθέλησε,

Ἐκ τῆς πρὸς Θεσσαλον. α. ἐπιστ.

α. Θεσσ. ε.

Ματθ. ε. μθ.

θέλησι, καὶ ἀνέκτησατο ἑαυτὸν τοῦ ἐχθροῦ ἀμυῶν, καὶ πρέπειαν ἀναπαύσας αὐτὸ τῷ ψυχίῳ, ὕστως δὲ ἐδέξατο τὸν πλανητήν. πρὸς τοῦτο, οἶμαι, οἱ Ἰουδαῖοι ἄνδρες μιαροὶ αὐ ἔφασαν καταπολεμῆντες τὸ δεινὸν, ὃ θαρρεῖν ἐκ τοῦ μήπω πεῖσαι τὸ πλανητὴν ἐζητῆτες· καὶ ὁ νῶ θέλητος εἰς πῦρ ἐνέβη. Εἰ τινα ἀξιόπιστον ἐξευρητὴν εὕρετης ἀσφαλείας. ὁ γὰρ ἐξ ἑκάστου κινδύνου προσδοκῶν πληγήσεσθαι, καὶ εἰδὼς ὅτι ζήσεται μὴ μὴ πεῖσαι βουλευσάμενος, τιμήσεται ἢ τοιαῦτα καταπολεμῶν, τῆς αὐτοῦ προθυμίας, καὶ τοῦ καταφρονῆσαι τῆς ἡδονῆς ζωῆς μέγιστον ἐξενέγκας τεκμήριον. Ὁ γὰρ τῷ ὅτι φιλοσοφῶν, καὶ ταῖς τῶν μελλόντων ἐλπίσιν ὀρθούμενος, οὐδὲ τὸν θάνατον ἡγήσεται θάνατον· ἀλλ' ὁρῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν κείμενον πληγησόμενα, οὐ πείσεται τὰ τῶν πολλῶν, οὐδὲ στεφανοῖς ἀναλογιζόμενος. καὶ ὥσπερ ὁ γυμνάσιον τὸν σῖτον ἀναλυόμενον ὁρῶν, οὐ καταπίπτει, οὐδὲ κατηφῆς γίνεται· οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κατορθώμασι κόμῃ, καὶ τὴν βασιλείαν καὶ ἐκάστην προσδοκῶν τὴν ἡμέραν, ὅταν ἴδῃ ὁ θάνατον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν κείμενον, οὐκ ἀλύει, καθάπερ οἱ πολλοὶ, οὐ θορυβεῖται καὶ ταράττεται. οἶδε γὰρ ὅτι θάνατος τοῖς ὀργῶσι βεβαιωτὴς μετάστασις ὅστις ὅτι ταῖς βελτίοσι, καὶ ἀπόδημία πρὸς τὰ ἀμείνω, καὶ δρόμος πρὸς τοὺς στεφάνους. Διὰ τοῦτο ταφοι πρὸ τῆς πόλεως, ταφοι πρὸ τῶν ἀγρῶν, καὶ πομπαὶ οἱ διδασκάλιοι τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν πρόκεινται, ἵνα συνεχῶς τῆς ἑαυτῶν ὑποφιμνησκώμεθα ἀθανείας. ἐπείγεται τις εἰσελθεῖν εἰς πόλιν βασιλεύουσαν καὶ κομῶσαν πλούτῳ ἢ δυναστείαις ἢ τοῖς ἄλλοις ἀξιώμασι· καὶ πρὶν ἴδῃ ὁ φαντάζεται, βλέπει πρόσωπον ὁ γίνεται. ἢ παιδοτρόφα πρόσωπον εἰς τὸ καταλήψεσθαι, καὶ τότε ὁρᾷ τὰ ἔσω φαντάσματα. ἢ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ ἢ αἰὴρ πολλάκις, ἐπειδὴ γυναῖκα θέλῃ λαβεῖν, ἵνα ἀγρεύσῃ τῷ νόμῳ, γράφει τὰ πρωτόκολλα, καὶ οὐδέπω συνάφεια, καὶ θάνατος βύβλος ἀναγράφεται· οὐδέπω εἶδε τὴν γυναῖκα, καὶ θανάτου ψῆφος καθ' ἑαυτὸν καὶ κατ' ἐκείνης προϋποτίθεται, ἢ γράφει τοιαῦτα· ἐὰν ἡ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ πρὸ τῆς γυναικός· ἐὰν ἡ γυνὴ πρὸ τοῦ ἀνδρός, ὅ, καὶ ὃ ἁρπαγήσεται. καὶ οὐ μόνον περὶ τῶν ὄντων καὶ ζώντων αἱ τοῦ θανάτου πτῶσαι ψῆφοι, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν οὐδέπω γεγενῆσθαι. τί γὰρ φησιν; ἐὰν ἡ ὃ τεκεῖν παιδίον ἀποθάνῃ· οὕτω ὁ χαρτὸς, καὶ ἡ ἀπόφασις ἐδραμεῖν. Εἶτα οὐ μὴ τοῖς γραμματικοῖς ὑπαγνώσκει τὴν φύσιν· Εἰ δέ τι τῶν κατ' ἀνθρωπον πάθῃ, ἢ ὃ γυναῖον ἀποθάνῃ, ὑπολαμβάνει ὢν ἔγραψε, καὶ ἕτερα παραφρονίας προφέρει ῥήματα, καὶ ταῦτα, φησιν, ἔδει με παθεῖν; ταῦτα ἐγὼ προσεδόκησα πάλαι καὶ ἀποσφραθαι τῆς συζυγίας; τί λέγεις, ἄνθρωπε; ἔξω ἦς τῶν γραμμάτων, καὶ ἐπιγίνωσκες τοὺς ὅρους τῆς φύσεως· ὅτι παρελέπεσας τοῖς πάθεσιν, ἐπελάθου τῶν νόμων τῆς φύσεως; Οταν οὖν ἴδῃς πινὰ τῶν προσκόντων ἀπελθόντα σὺν θεῷ, μὴ δυσχεράνῃς· πρὸς ἑαυτὸν ἐπῳδὴν ἔλθε, ὃ σωειδὸς ὀζέζασι, σκόπησον ὅτι μακροὺς ὕστερον καὶ στενοὺς τούτου ὁ τέλος. ἀλλ' ὁ τελευτήσας σπείρεται, φησι, καὶ κόνις γίνῃ καὶ τέφρα. Διὰ τοῦτο μὴ οὖν μᾶλλον χαίρειν δεῖ. καὶ γὰρ οἰκίδιόν τις μέλλων οἰκοδομεῖν σαθρὸν θεῖσαν καὶ παλαιὸν ἡμιοιδῶλον, σκυβάλων πρῶτον σὺν οἰκονόμῳ, ἵνα κατάγυιον τὴν οἰκείαν, καὶ ἀνοικοδομῆς λαμπροτέραν· καὶ σὺν σκυβληθέντος οὐ λυπεῖ τὸ γινόμενον, ἀλλὰ καὶ ἥδεται πλέον. οὐ γὰρ τῇ καθαιρέσει προσέχουσι τῇ βλεπομένῃ, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν οἰκοδομὴν φαντάζονται τὴν οὐ βλεπομένην. οὕτω δὴ καὶ ὁ Θεὸς ποιῇ, μέλλων κατοικεῖν ἡμῶν τὸ σῶμα, * τὸν ἀνοικοδομεῖν ἐν αὐτῷ ψυχὴν ἀξιάγαστον πρότερον, καθάπερ ἔξ οἰκίας τινὸς, ἵνα λαμπροτέραν αὐτὴν οἰκοδομήσας, μὴ πλείονος ταύτην δόξης εἰσαγάγῃ πάλιν. Καὶ γὰρ ὁ Ἀδὰμ ὅτε ἐπλάττετο, οὐκ εἶδεν, ὅτι ἀπὸ γῆς αὐτός· οὐ γὰρ προγενέστερον ἐποίησε τὸν ψυχικὸν τοῦ σώματος ὁ Θεὸς, ἵνα μὴ βλέπῃ τὸν δημιουργόν· δεῖ τοῦτο καὶ πιστεῦσαι αὐτὸν τὸν τελειοῦν. ὅτε μὴτοι ἐτίρεται ἐν τῇ ἀνάστασει, οἶδεν, ὅλον χοῦν ἀποδυσάμενος ἐγείρεται. Εἰ γὰρ καὶ ἑαυτὸν μὴ βλέπει ὁ νεκρὸς, ἀλλὰ ὁρᾷ πρὸ αὐτοῦ ὁρᾷ εἰς χοῦν ἀναλυθέντα, καὶ δι' ὧν ὁρᾷ παιδεύεται. οὐκ εἶδες θρασεῖς ἄνδρας καὶ ἀναφιδίους, πῶς κατεσαλμένους

Εκ τῆ ἑρμῶν. Ρ ιζ. Ψαλ.

Εκ τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸν θεὸν φύσεως νόμον.

Εκ τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸ, Περὶ ὑ τ' κακοιμένω.

Εκ τοῦ λόγ. Ρ εἰς τ θεὸν φύσεως νόμον.

* καὶ

καπεταλμένοι εἰσὶν ἐν τοῖς θανάτοις; ἀπαγγέλλεται θάνατος, καὶ πάντων ἡ καρδία πήσσει. καὶ φιλοσοφοῦμεν περὶ τὰ μνήματα, ἡ γινόμεθα, καὶ φλυαροῦμεν. ὀξηλγοῦμεν τοῦ ζάφων, καὶ ἐπελαθόμεθα τῆς ταπεινώσεως. ἐν τῷ ζάφῳ πρὸς Ⓦ πλησίον ἕκαστος ὧδε πη φθέγξεται· ὦ τῆς τοιαυτοείας· ὦ τῆς οἰκτρᾶς ἡμῶν ζωῆς· ὅσα ἡ γινόμεθα, καὶ ὅλως φθεγγόμεθα, ἢ αρπάζομεν καὶ μνησικακοῦμεν, καὶ ἕκαστος ἁπλῶς ὅπω φιλοσοφῇ, ὡς μᾶλλον πάντη τῇ κακίᾳ βυθὸς ἀποζαπτεσθαι· καὶ ἔσω μὴ λόγοις φιλοσοφῇ, ἔξω τοῖς ἔργοις θεομαχεῖ. ἀλλ' ὅπι ὃ προκείμενον ἐπομέλθωμεν. Τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι, ὅπω δακρύεις Ⓦ ἀπελθόντα; ὅλη πονηρὸς εἰμῖ; οὐκοῦν ἔχε τὸν εὐχαριστεῖν δεῖ, ὅλη ἐκεκόπη τὰ τῆς κακίας αὐτῷ. ἀγαθὸς εἰμῖ καὶ ὠφέλιμος; καὶ ἔχε τοῦτο χαίρειν δεῖ, ὅλη τὰ ἐμὰ πράγη, φρὶν ἢ τὴν κακίαν ἀγαθὴν τῶν σύνεσιν. ἀγαθὸς νέος εἰμῖ; ἐ ἔχε τοῦτο εὐχαριστῆσον, καὶ τὸν λαβόντα δόξασον πάλιν. καθάπερ γὰρ οὐκ ὅπι ἀργύριόν καλυμένης πολλοὶ προπέμποισι μετ' εὐφημίας· ὕπω καὶ τὸν ἀγῶνα οὐκ ἀπόνασα, ἄπω ὅπι μείζονα κληθήνασα λαμῶν, μετὰ πολλῆς δεῖ προπέμπειν τῆς εὐφημίας. Οὐ γὰρ λέγω μὴ λυπεῖσθαι ὅπι τοῖς ἀπελθοῦσιν ὑμᾶς, ἀλλὰ μὴ ἀμέτρεως τοῦτο ποιεῖν. ἂν γὰρ ἐννοήσωμεν ὅλη ἀνθρωπος ὁ ἀπελθὼν ἐῶ, καὶ ὅλη ὁ Θεὸς αὖθι ἀφέλετο, ὃ τὸ τυχοῦσ' ἂν ἐθελεμπίαν ληφόμεθα. ὃ γὰρ ἐν τούτοις ἀγανακτῶ, μεῖζόν ἐστ' φύσεως ὅπι ζητοῦντων ὄντι. ἀθεφπος ἐγλυκήθης καὶ ἀνθρωπος· ἡ οὖν ἀγεῖς ὅλη ἐαθίων πτέφη; μὴ ζητῶ χρεὶς ἐφῆς ζῆν; οὕτω καὶ ὅπι τὸ θανάτου, μὴ ζητεῖν τέως ἀθανασίαν ἀνθρώπου γενητός. Απαξ γὰρ τοῦτο ἀείδη καὶ νενομοθέτηται· ἀλλ' ὅταν ὁ Θεὸς καλῇ ἐ βάληται τι λαβῶν πρ' ἡμῶν, μὴ κτ' ἐμὸν ἀγωμονας τῶν οἰκετῶν ζᾶ διασοπικά ποσφιζώμεθα. καὶ γὰρ χρήματα λάβῃ, καὶ [τὴν] τιμὴν καὶ δόξαν, καὶ ὃ σῶμα, καὶ αὐτὴν τὴν ψυχήν, ζᾶ ἑαυτῷ ἔλαβε· καὶ Ⓦ ὑὸν Ⓦ σὸν λάβῃ, οὐ Ⓦ σὸν ἔλαβεν ὑόν, ἀλλὰ Ⓦ δοῦλον Ⓦ ἑαυτῷ. Εἰ τοίνυν ἡμῖς ἐκ ἐσμὲν ἑαυτῶν, πῶς ζᾶ ἐκείνου ἡμῶν; Εἰ γὰρ ἡ ψυχή σου ἐκ ἔστ' σή, πῶς ζᾶ χρήματα σά; Εἰ δ' ἐκ ἔστ' σά, πῶς εἰς ἐμὲν δέον ἀναλίσκεις τὰ μὴ σά; μὴ τοίνυν λέγε, ὅτι τὰ ἐμὰ τῷ ἀναλίσκω, ἢ ἐκ τῶν ἐμαυτῷ πυφῶ οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν σαυτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων. Ἀλλοτρίων δ' λέγω, ὅταν σὺ βούλει· ἐπεὶ σὰ βούλεται ὁ Θεὸς εἶ], τὰ ὑπάρχοντα τῶν πενήτων ἐγχειρισθέντα σοι, ταῦτ' δ' σὰ ζᾶ ἀλλότρια, ἐὰν εἰς αὐτὸν ἀναλώσῃς· ἂν δ' εἰς σαυτὸν ἀναλώσῃς, ἀλλότρια γίγνε ζᾶ σά. οὐχ ὁρᾷς, ὅτι ὅπι τῶν σωμάτων τὴν ἡμετέρων χρῆσιν ζᾶκονοῦσι, ἢ τόμα λεαίνει, ἢ χαλκὴρ δίχεται; μὴ λέγε ἡ χαλκὴρ, ὅταν ἐδιξάμιλον, ὀφείλω ὃ πρῶ κατέχειν; ἢ ὀφθαλμὸς δ' πάλιν, ὅταν ὃ πρῶ δίχεται φῶς, μὴ δεῖ τοῦτο αὐτὸ κατέχειν μόνος, ἀλλ' οὐχὶ ἢ ὁλόκληρον φωτίζει ὃ σῶμα; ἢ Ⓓ πόδες, ὅταν μόνοι βαδίζουσιν, ἆρα ἑαυτοῦ μεταπιθᾶσι μόνον, ἀλλ' οὐχὶ ἢ ὅλον μεταπιθᾶσι ὃ σῶμα; ἢ ἕκαστος δ' τῶν ἀναγκαῖον ὅπι πάσιμα μεπόνται, Εἰ βουληθείη μὴ μεταδοῦναι ἑτέρῳ τῶν ἀπὸ τῆς τέχνης ὠφέλειαν, οὐχὶ τοῦ ἄλλους μόνον, ἀλλὰ ἐ ἑαυτὸν πρεσαπόλλυσι. ἐ γὰρ οἱ πένητες εἰ τ' ὑμετέρων τ' πλεονεκτούντων ἢ πλουτούντων κακίαν μετῆλθον, ζᾶ χάριν δ' ὑμᾶς ἐποίησαν πένητας, Εἰ μὴ δικαίοις τῶν ἑαυτῶν μεταδοῦναι ἐβουλήθησαν. Ἀλλὰ παιδίον ἀπώλεσά, φησι, μισοθυές· ἐν πλούτῳ πολλῷ τρεφόμενον, ἐλπίδας ὑπερφαῖον χρηστὰς, ἀνδρ' μέλλον ζαδέχεσθαι τὴν κληρονομίαν. καὶ τί τοῦτο; μὴ στενάξῃς, ἀλλ' εὐχαριστῆσον τῷ Θεῷ, ἢ δόξασον Ⓦ Εἰληφότα, ἢ ἐσῆν ἔσῃ τῷ Αβρααμ κτ' τοῦτο χαίρων. καθάπερ γὰρ σκῆνος ἔδωκε τῷ Θεῷ κελεύσαντι, οὕτω ἢ σὺ λαβόντος αὐτὸν οὐκ ἐστέναξας. Εἰ γὰρ τελευτῶντα ἰδὼν Ⓦ ὑὸν εὐχαριστήσῃς τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ, οὐκ ἔλαττον λήψῃ μισθὸν τούτου Ⓦ ὑὸν ἀναγόντος ἢ καταθύσαντος. καὶ ἐσὺ κωκυτὸς ἐ ἐσὺ θρήνους ζᾶλύσῃς, ἢ εἰς δοξολογίαν ἀπωλείας διεγείρῃς, μυρία αὖωθεν, μυρία κάτωθεν δέξῃ τὰ βεβρωθέντα, ἀνθρώπων σε θαυμαζόντων, ἀγγέλων κροτούντων, ἐ τοῦ Θεοῦ σεφανοῦντος. καὶ πῶς δυνατὸν μὴ πεισθῆν

ἐκεῖνον,

Εκ τ' λόγ. τῶ ε'ς -, Περὶ τ' τ' κακοιμημένων.

Εκ τῆς ἑρμίας. τῶ χ^ου ἰωαν. ἑναγ.

Εκ τῆς πρὸς Κορινθ. ά. ἐπ.

Εκ τῆς πρὸς Θεσσαλο.

Εκ τῆς πρὸς Κορινθ. β. ἐπ.

οἰκείου, φησι, πῶς οὐ πατὴρ οὐκέτι καλοῦμαι λοιπόν; τί λέγεις; μὴ γὰρ ἀπέβαλες ὃ παιδίον; μὴ γὰρ ἀπώλεσας ⓦ υἱόν; μᾶλλον σκυθρώπαζε καὶ ἀσφαλίζεσθαι ἔχεις. οὐ γὰρ ὃ πατὴρ καλεῖσθαι ἀπώλεσας, ἀλλὰ τὸ μειζόνως καλεῖσθαι προσέλαβες. οὐ γὰρ θνητοῦ παιδίου, ἀλλ' ἀθανάτου λοιπὸν κληθήσῃ πατήρ. μὴ γάρ, ὅπου μὴ πάρεστι, καὶ ἀπολωλέναι αὐτὸν νόμιζε. οὐδὲ γὰρ δι' ἀποδημῶν ἐτύγχανεν, ἀπέσῃ δ' οὐ καὶ τὸ νόημα τῆς συγγνείας μὴ τοῦ σώματος. οὐχ οὕτω δέ ἐστι τὸ παιδίον τὸ χείμενον, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ ἀπατηθεὶς καὶ αἰαδραμὼν εἰς τὸν ὑρανόν. ὅταν οὖν ἴδῃς σοῦ ὀφθαλμοὺς καθηρημένους, καὶ τὸ σῶμα σεσηρημένον, καὶ τὸ σῶμα ἀκίνητον, μὴ τοῦτο σύνιθι, ὅτι τοῦτο μὲν τὸ σῶμα οὐκέτι φθέγγεται, οὗτοι ⓐ ὀφθαλμοὶ οὐκέτι βλέπουσιν, οὗτοι ⓐ πόδες οὐκέτι βαδίζουσιν· ἀλλ' ὅτι τοῦτο μὲν τὸ σῶμα ἀμείνονα φθέγγεται, καὶ ⓐ ὀφθαλμοὶ μείζονα ὄψονται, καὶ ⓐ πόδες ὅπου νεφελῶν ἁρπασόνται, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐκεῖνο σῶμα ἀθανασίαν ἐνδύσεται), καὶ λαμπρότερον τὸν υἱὸν ἀπολήψομαι. Ακούσωμεν τί φησιν ὁ Ἰώβ, ὁλοκλήρου τοῦ χορηγοῦ τῶν παίδων ἀπελθόντος· Ο Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο, ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο. θαυμαστὰ μὲν οὖν ταῦτα καὶ ἁπλῶς ἀκουόμενα· ἂν δὲ μετ' ἀκριβείας ὀξετάσῃς αὐτά, τότε μειζόνως ἅψῃ τοῦ θαύματος. ἐννόησον γὰρ ὅτι οὐχὶ τοῦ ἡμίσεως ἔλαβεν ὁ διάβολος, καὶ τοῦ ἡμίσεως ἀφῆκεν, οὐδὲ τῶν πλείονας ἔλαβε, καὶ τοῦ ἐλαττόνας ἀφῆκεν· ἀλλ' ὁλόκληρον ἐτύγχανε τὸν καρπόν, καὶ τὸ δένδρον οὐ κατέβαλε· πᾶσαν ἐπήγαγε τῷ θαλάσσῃ μὲν τῶν κυμάτων, καὶ τὸ σκάφος οὐ κατεπόντισεν· ὅλίγῳ τῷ δυνάμει σκέψασαι, καὶ τὸν πύργον οὐκ ἔσεισεν, ἀλλ' εἰσῆλθε πρώτοθεν βομβούμενος καὶ ἀκλινὴς μένων· καὶ νεφέλαι ἐφέροντο βελῶν, καὶ οὐκ ἐπλήγησαν, μᾶλλον δὲ ἐπέμποντο μόνον, οὐκ ἐπέτρωσκον δέ. ἐννόησον ὅσων ὅτι τοσούτους παῖδας ἀπολωλέναι. τί γὰρ οὐκ ἐξῆν αὐτοῖς ἱκανοὶ διακρύειν; οὐχὶ τὸ πρώτας δυσαρπαθῆναι; οὐχὶ τὸ πάντας ἀθρόον καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ; οὐχὶ τὸ ἐν αὐτῷ τῆς ἡλικίας ᾧ ἄνθει; οὐχὶ τὸ πολλοῖς ἀρετὴν ὑπεδεικνυμένους, καὶ τὸ ζῆσαι τιμωρίας τοιούτου καταλῦσαι τὸν βίον; οὐχὶ τὸ μὴ τοσαύτας πλαγὰς ἑκάστῳ ἐπενεχθῆναι ταύτῃ; ἢ οὐχὶ ὃ φιλόστοργον εἶ τὸ γεγυμνικότα; ἢ ὃ πονηρὸς εἶ τοὺς ἀπελθόντας; ὅταν μὲν γὰρ πονηρὸς ᾖς ἀποβαλόντα παῖδας, δάκνει μὲν ὃ πόνος, πάλιν ἀλλ' οὐ μὴ τοσαύτης τῆς σφοδρότητος· ἡ γὰρ πονηρία τῶν ἀπελθόντων δριμυτέραν οὐκ ἀφίησι γενέσθαι τὸν ὀδυνῶν. ὅταν δὲ ἀγαθὸς ὦσι, μόνιμον ὃ πάθημα ἔχεις, οὐχὶ τὸ ἀπὸ τῆς φύσεως μόνον ὑπεδεχόμενόν πόθον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ τῆς βιλαβείας. πάλιν, ὅταν μὲν ὑπαρπάζωνται, ἔχει παραμυθίαν ὃ πάθος· ⓐ γὰρ ὑπολειπόμενοι τὸ ὑπὸ τοῖς ἀπελθοῦσι συσκιάζουσιν ἀθυμίαν. ὅταν δὲ ὁλόκληρος ὁ χορὸς ἀπέλθῃ, πρὸς τίνα δυνήσεται ἰδεῖν ὁ πολύπαις, ἀθρόον ἅπαις γενόμενος; εἰ γὰρ ἐν τισὶν ἢ πέντε ἡμέραις ἀπελθόντων ὠδῶν, αἱ γωναῖκες καὶ οἱ προσοικοῦντες ἅπαντες τὸν μάλιστα πρώτων ἐλθόντα), ὅπου παχέως καὶ ἐξαίφνης δύνηται τὸ ἐκείνων ὄψεως ὁ τετελευτηκώς· πολλῷ μᾶλλον σοὶ δι' ἡλίκων, οὐκ ἐν ἡμέραις τισὶ καὶ δυσὶ καὶ μιᾷ, ἀλλ' ἐν ὥρᾳ μιᾷ ἅπαντας ὅσους ἀφαιρεθείς. ὃ γὰρ μεγεθυνθὲν τῷ χρόνῳ δεινόν, καὶ σφοδρὰ ἀφόρητον ἦ, τῇ προσδοκίᾳ κοῦφον ἂν γένοιτο ῥᾳδίως. ὃ δὲ πρὸ ἐλπίδα συμβαὶ καὶ ἐξαίφνης, καὶ φύσει κοῦφον ἦ, τῷ παρ' ἐλπίδα συμβῆναι καὶ ἐξαίφνης, ἀφόρητον γίνεται. ὅταν οὖν τι καὶ καθ' ἑαυτὸ χαλεπὸν ἦ, καὶ τὸ ἐκ τοῦ παρ' ἐλπίδα συμβῆναι λάβῃ προσθήκην, σύνισον πῶς ἀφόρητον γίνεται καὶ πανταχοῦ λύπην. οὐδὲ γὰρ ὅτι κλίνης εἶδεν αὐλοὺς ἀποπνέοντας καὶ ψυχορραγοῦντας, ἀνέμνησε τῆς οἰκίας καταχωσθείσης ἅπασης. ἐννόησον τοίνυν πῶς [ἀρχὴν] ἦν αὐορύτου σκηνὸν ὁ χορὸς καὶ νῦν μὲν λίθον, νῦν δὲ μέλος ἀνέλκων παιδίου, καὶ χεῖρα ἰδὼν ἐπὶ φιάλῃ κατεχουσῇ, καὶ δέξιαν ἐτέραν ὑπεικεμένην τῷ πίνακι, καὶ αὖθις ὅ σώματος διεφθαρμένον τὸ τύπον· ῥινὸς συντεθειμένης, κεφαλῆς ἁρμοσθείσης, ὀφθαλμῶν ἀφθονιαθέντων, ἑνὶ κεφάλαιον διεσπαρμένου, πάσης ἁπλῶς τῆς μορφῆς διεφθαρμένης, καὶ τὸ τῶν τραυμάτων ποικιλίας οὐκ ἀφιείσης ⓦ πατέρα τῶν πεφυυμένων ὄψιν ὑπογνῶναι ⓦ τύπον. Συνεχύθητε ταῦτα ἀκούοντες καὶ δακρύετε;

Εκ τῶν λόγων εἰς τὸ ῥητὸν τῶν Ἀποστόλων, Περὶ τῶν κεκοιμημένων Ιωὴλ α. κε.

επῃ; ἐννοήσατε τοίνυν τίς ἡν ἐκεῖνος ζωῦπα ὁρᾶν. εἰ γὰρ ἡμᾶς μὴ τοσοῦτον χρόνον ὁ δικαιότατα ἀδακρυτὶ τῆς παιγνωδίας ἐκείνης τὴν ἀκριβεστάτην διεγκεῖν, ἢ ζωῦσι ἀλλοτρίας ἀκαίρως συμφορᾶς, τίς ἰῶ ὁ ἀδάμας ἐκεῖνος" ἦρα ζωῦπα παραλαμβάνων, οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίοις, ἀλλ' ἐν οἰκείοις φιλοσοφῶν κακοῖς; οὐδὲ γὰρ ἀπεδυσπέτησεν, οὐδὲ ἔστιν, ἵν' ποτὲ τοῦτο ἔστιν; αὕτη μοι τῆς φιλοφροσύνης ἡ ἀμοιβή; Διὰ τοῦτο τοῖς ξένοις ἰσοφυᾶ μοι τὴν οἰκίαν, ἵνα ζῶφον τῶν παίδων γινομένων αὐτὴν ὀπίσω; Διὰ τοῦτο πᾶσαν τὴν αὐλὴν ἀρότην ἐποιήσαμεν, ἵνα ζιζύφιον ἀποκείνωσι θάλαττον; οὐκ ἔστι τούτων οὐδέν, οὐκ ἐνέκοπεν, ἀλλ' ἔφερε πολλὰ ἡμέρως, ἢ ἐν τοσαύτῃ ὑπερβολῇ αὐτὴν ἀφαιρεθείς. Βούλει γὰρ ἕτερον ἰδεῖν ἄγριον μονογλῶ παῖδα ἔχοντα, καὶ τὴν αὐτὴν, ἢ καὶ πολλῷ πλείονα αἰδρείαν ἐπιδειξάμενον; ἀναμνήσθητι τὸ πατριάρχου Αβραάμ, ὃς οὐκ εἶδε μὲν Ἰσαὰκ ἀπαγαινόντα, ἀλλ' ἐπολλῷ πικρότερον ἰῶ ἢ ὀδυνηρότερον, αὐλὸς αὐτὸν καταστραξαι ἐπεβάλετο· καὶ οὐκ αὐτῷ πρεσβὺς ὁ ὑπόζυγμα, οὐδὲ ἐδυσχέρανεν, οὐδὲ ἐφθέγξατό τι τοιοῦτον· Διὰ τοῦτό με πατέρα ἐποίησας, ἵνα παγδοκτίνιον ἐργάσῃ; βέλτιον ἰῶ μὴ δοῦναι τὴν ἀρχήν, ἢ δοὺς τοιοῦτον ἀφελέσθαι. βούλει λάβῃς; ἵνος ἔτεκεν ἐμὲ καταστράπτειν κελεύεις, ἢ τὴν δεξιὰν μιᾶσαι τὴν ἐμαυτοῦ; οὐκ ἀπὸ τούτου μοι τοῦ παιδίου τὴν οἰκουμένην ἐμπλῆσαι τῶν ἀπογόνων ἐπέχρῃ; πῶς οὖν οὐκ καρποὺς ἐλίδως, τὴν ῥίζαν ἀναιρῶν; ἵνα ζωῦπα ἴδῃς; τίς ζωῦπα ἤκουσεν; ἡπάτημαι γὰρ πρὸς ἐλεγχόμενον. οὐδὲ τούτων εἶπεν, οὐκ ἐνένοησεν. οὐκ ἀντεῖπε δὲ κελεύοντι, οὐκ ἀπήτησεν εὐθύνας· ἀλλ' ἀκούσας, Λάβε μου τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν Γεν. κε. β.
ἠγάπησας τὸν Ἰσαάκ, καὶ ἀνένεγκέ μοι αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι εἴπω· καὶ τοσαύτης προθυμίας ὁ ὑπόζυγμα ἐπλήρωσεν, ὡς καὶ πλείονα τῶν ὑποταχθέντων ποιῆσαι. καὶ γὰρ καὶ ὁ μυσαρὸς ἀπέκρυψε, καὶ σὺν παιδὶ ἔλαθε, κάτω μεῖναι ἀφείς. ἐννόησον τοίνυν ἡλίκον ἰῶ μόνον μόνῳ ζαλεγήσαι τῷ παιδὶ, μηδενὸς πάντος, ὅτι μᾶλλον τὰ σπλάγχνα διεθερμαίνετο, καὶ σφοδρότερον ὁ φίλτρον ἐγίνετο· πῶς λόγος προσῆσαι δυνήσεται; δύναται ὁ παιδίον, ζωπαιδίον, τοῖς ξύλοις ἐπιβῆναι [καὶ] τὴν μάχαιραν ἁρπάσαι, ἐπάγειν τὸν πλησίον ἔμβαλε. πῶς εἶπεν καὶ τίνι ῥήματι, οὐκ ἔχω· μόνος αὐτὸς οἶδεν ὁ ζωῦπα ἐργασάμενος· λόγος γὰρ οὐδεὶς προσῆσαι δυνήσεται. πῶς οὐκ ἐκάρκησεν ἡ χεὶρ; πῶς οὐκ ἐλύθη τὴν ὁρμὴν ὁ τόνος; πῶς οὐ ζωπάγησεν αὐτὸν ἡ τοῦ πολυθρυλλήτου παιδίου ὄψις; καὶ ἰῶ ὁρᾷ πατέρα ὁρᾷ καὶ ἱερέα γινόμενον τοῦτον, καὶ θυσίαν χωρὶς αἵματος ἀναφερομένην, ὁλοκαύτωμα χωρὶς πυρός. καὶ γὰρ ἔσφαξε τ' ἰῶν, καὶ οὐκ ἔσφαξεν. οὐκ ἔσφαξε τῇ χειρὶ, ἀλλ' ἔσφαξε τῇ προθυμίᾳ· ὥστε παιδοῦσαν σὺν μὴ ζωῦπα πολλάκις, ὅτι καὶ παιδίων, καὶ φύσεως, καὶ τῶν ὄντων ἁπάντων, καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς τὰ πρεσβεύματα τοῦ Θεοῦ προτιμᾷν χρή. ἐννόει γάρ μοι τοῦ ἀνδρὸς τὸ γενναῖον, ὅτε μὲν ἐκελεύετο σφαγιάσαι μονογλῶ, ἀγαπητὸν, πρὸς ἐλπίδα πᾶσαν δεδομένον αὐτῷ, πόσους ἐπῆνεσε λόγους αὐτῷ εἶχε σὺν λογισμοὺς· ἀλλ' ὅμως πολλάκις ὑπέταξε, καὶ πολλὰ αὖθις ἕτερον μᾶλλον, ἢ βασιλέα δορυφόρει· καὶ βλέμμα πολὺ πάντα κατέσχεν, οὐδὲ ζεῦξαι ἐτόλμησε μετὰ τούτων οὐδείς· ἀλλ' ὕπνος βύπάκτως εἰσῆκεισαι, ὡς καὶ κοσμῆσαι αὖθις μᾶλλον ἢπερ φοβῆσαι. καὶ θέα τὴν καρτερίαν. ἡ φύσις ἐρρίπτο χαμαὶ μὲν τὴν ὅπλων αὐτῆς, καὶ αὖθις εἰσῆκει πρὸς χεῖρα δυσπείνας, καὶ σφαγὴν ἔχουσαν, ἀλλὰ μάχαιραν σφαγὴν πάντος λαμπροτέραν· καὶ ὁ τὴν ἀγγέλων ἐπεκρότει δῆμος, καὶ ὁ Θεὸς ὅτι τὴν ὑφαιρὰν αἰσεκήρυττεν. εὐθὺ τί τούτου γλυκύτερον; δὸ ἴσον τῇ ζοπαίᾳ; εἰ γὰρ ἀθλητὴν νικήσαντος, μὴ κήρυξ κάτωθεν, ἀλλὰ δῶθεν αὖθις ὁ βασιλεὺς διηγόρθωσε τὸν ὀλυμπιονίκην, ἆρ' οὐχὶ τοῦτο τὴν σφαγὴν αὐτοῦ λαμπροτέραν ἔδοξεν εἶ), καὶ ὃ θέαμα ἦν ἅπαν ἐπέστρεψεν δῶ; ὅταν οὖν μὴ δῶ δεσπότης βασιλεὺς, ἀλλ' αὖθις ὁ Θεὸς, οὐκ ἐν θεάτρῳ τοιούτῳ, ἀλλ' ἐν θεάτρῳ τῇ τῆς οἰκουμένης, ἐν τῷ δήμῳ τῶν ἀγγέλων, τῶν ἀρχαγγέλων, αὖθις ἀνακηρύττῃ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ βοῶν αὖθις, ἐν Ἰησοῦ φέρων τοῦτον,

Εἰπέ

Εἰπέ μοι; Εἰ γὰρ φαύλων παίδων οὐκ ἂν ἠνέσχοντο ἀκολάστων, ἀλλὰ καὶ τούτοις πειθήσουσιν· ὅταν καὶ υἱὸς ἦ καὶ γνήσιος, καὶ μονογενής, καὶ ἀγαπητός, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν μέλλῃ σφάττεσθαι τῷ παιδί, τίς ἂν εἴποι τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλοσοφίας; ὦ δόξιας μαχαιρίας, οἵας κατηξιώθη μαχαίρας; ὦ μαχαίρας θαυμαστῆς, οἵας κατηξιώθη δόξιας; ὦ μαχαίρας θαυμαστῆς, εἰς ποίαν κατεσκευάσθη χρείαν, καὶ ποίαν ἰδοῦσα διακονίαν, καὶ ποίῳ ὑπηρετήσασα τούτῳ; πῶς ἡμάξθη; πῶς οὐχ ἡμάξθη; οὐ γὰρ οἶδα τί εἴπω, ὅτῳ φεικτὸν τὸ μυστήριον ἰδοῦ. οὐκ ἤψατο τῆς τοῦ παιδὸς δέρρης, οὐδὲ διῆλθε διὰ τοῦ λαιμοῦ τοῦ ἀρνὸς ἐκείνου, οὐδὲ ἐφοινίχθη αἵματι δικαίου· μᾶλλον δὲ καὶ ἤψατο, καὶ διῆλθε, καὶ ἐφοινίχθη, καὶ ἐβαπτίσθη, καὶ οὐκ ἐβαπτίσθη. ταῦτα δέξεσκεύασμαι ὑμῖν δοκῶ ὅτων σκυθρωπολογῶν (καὶ γὰρ δέξεσκεύασμαι τὸ θαῦμα σπουδῆ τοῦ δικαίου) ἀλλ' οὐκ σκυθρωπολογῶ. ἡ μὲν γὰρ τοῦ δικαίου χεὶρ σκέπην ἔσχεν αὐτὸν τὴν φαρυγγὶ τοῦ παιδός, ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χεὶρ καὶ ἐμπαγεῖσαν οὐκ ἀφῆκεν αἵματι μολυνθῆναι τοῦ παιδός. καὶ γὰρ οὐχ ὁ Ἀβραὰμ αὐτὸν κατέσχεν, ἀλλὰ καὶ ὁ Θεός. καὶ ὁμοῦ ὤθη ἀφ' ἑαυτῆς τὴν γνώμης, ὁ δὲ ἀνέστελλε ἀφ' ἑαυτῆς τὴν φωνῆς. σκόπει δέ· Εἶπε, σφάξον, καὶ θύτως ἀπελίζετο· Εἶπε, μὴ σφάξῃς, καὶ θύτως ἀφωπλίζετο. Εἵλετο γὰρ μὴ κληθῆναι πατὴρ, ὥστε ἀδύλως θύγκριμον φιλίαν· καὶ ὅπῳ ἀπέστη τῶν ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ Θεοῦ, ἀφ' τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς μὴ τούτων ἐχρείσατο αὐτῷ καὶ τὰ αὐτά· καὶ μάχεται τῆς προθυμίας ἴσχυσι τὸ ὑπόβλημα, καὶ μή μοι τοῦτο εἴπῃς μόνον, ὅτι θυσιαστήριον ᾠκοδόμησε καὶ τὰ ξύλα ἐπέθηκεν, ἀλλ' ἀναμνήσθητι καὶ τῆς φωνῆς τοῦ παιδίου, καὶ λόγους ὅσους πιφάδες ἐπῆλθον αὐτῷ λογισμῶν, φλογίνους δέσμους ὡπλισμένοι, καὶ πάντοθεν καταχεόμενοι ὠδῖνι καὶ ἀφατέμνοντες, ὅτε ἤκουσε τοῦ παιδίου λέγοντος· Πάτερ, ποῦ τὸ πρόβατον; Εἰ γὰρ καὶ νῦν καταχλωΐται πολλοὶ, καὶ μὴ πατέρες ὄντες· τί πάσχει ἐκεῖνος εἰκὸς ἦν, καὶ αὐτὸν ἠμυήσαντα, καὶ σφάξαντα, καὶ σὺν γήρᾳ, καὶ μόνον ἔχοντα τοῦτον, καὶ ὁρῶντα, καὶ ἀκούοντα, καὶ θύτως μέλλοντα αὐτὸν ἀναιρεῖν; ἀλλ' οὐδὲν τούτων καὶ ἀδάμαντα ἐκεῖνον παρεῖπεν, οὐδὲ διέσεισεν· οὐδὲ εἶπε, τί πατέρα καλεῖς καὶ μικρὸν ὕστερον οὐκ ἐσόμενόν σε πατέρα, καὶ ἤδη τοῦτον ἀπολέσαντα τὸν πρῶτον; ἀλλὰ τί; Ὁ Θεὸς ὄψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλοκάρπωσιν, τέκνον. ἑκάτερον τὰ ὀνόματα τῆς φύσεως καλοῦσιν· ἐκεῖνος πατέρα, καὶ τέκνον οὗτος· καὶ χαλεπὸς ἑκατέρωθεν ὁ πόλεμος διπτέρετο, καὶ πολλὴ ἡ ζοφή, καὶ ναυάγιον ὕδατος. ὁ δὲ Ἰσαὰκ ὅπῳ ἤκουσε τοῦ Θεοῦ, οὐκέτι εἶπεν οὐδέν, οὐδὲ παρεμυθήσατο· ὕτω ζωηρὸν ἦν τὸ παιδίον καὶ σὺν αὐτῷ τῆς ἡλικίας ταῖς ἀῤῥᾳ. ἀρ' ὑ διεθερμάνθητε πάντες; οὐχὶ ἕκαστος ὑμῶν παρεπύρωται τῇ προαιρέσει, καὶ καταφιλεῖ τὸ παιδίον, καὶ θαυμάζει τὴν ζωηρότητα, καὶ αἰδεῖται τὴν ὑλακτικίαν; καὶ γὰρ συμπαίζομενος, καὶ τοῖς ξύλοις ὑπιπτόμενος οὐκ ἀσχημόνει, οὐκ ἀπεσκίρτα, οὐ κατεγέλασε τοῦ πατρὸς ὡς μωρολογοῦντος· ἀλλὰ καὶ ἐδεσμεῖτο καὶ ἀνεβιβάζετο, καὶ ἐπετίθετο, καὶ πρόσωπα ἔφερε σιγῆ, καθάπερ τις ἀρνειός· μᾶλλον δὲ καθάπερ ὁ κοινὸς πρόσωπον διαπόντων διαπόντης, οὕτω καὶ τὴν ὑπεικειαν ἐμιμεῖτο, καὶ τὸν τύπον ἐφύλαττεν. Ὡς πρόβατον γὰρ ὑπὸ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος. Καὶ μή μοι λεγέτω τις, ὅτι οὐκ ἤλγησε ὁ Ἀβραὰμ, οὐδὲ ἔκλαυσε τῶν πατέρων ἐπέμεινε, μηδὲ πέρα τοῦ μέτρου δεῖξαι βουλόμενος φιλοσοφούμενα, ὃ κεφάλαιον ἀποστρεπτον τῶν ἐγκωμίων αὐτοῦ. Εἰ γὰρ οὖν ὅτι τοῖς αἰσθήσεσι ἀλόγοις καὶ πολλοῦ χρόνου τούτης ἀπολαύσασι τῆς ζωῆς, καὶ ἀγνῶσι τί ἐστι, καὶ οὐδὲ ὀφθέντες ἡμῖν ποτε, τοιαῦτα δέδοικα ὁρῶντες ὅτι τῆς ἀγρεσᾶς τοῦ ὅτι θανάτου ἀπαγριώμεθα, συστελλόμεθα καὶ δημοῦμεθα, πολλάκις ἢ καὶ δακρύομεν· ὁ τί γὰρ τοῦ αὐτοῦ τοῦ γνησίου, τοῦ μονογενοῦς, τοῦ πρὸς ἐλπίδα τεθέντος, τοῦ μετὰ χρόνον τοσοῦτον, τοῦ πρὸς ἑκάτερα γήρᾳ, τοῦτον ὅτι νέον ὄντα ταῖς ἑαυτοῦ χερσὶ καταθύσας καὶ κατακαύσας καλυόμενος, πῶς οὐ πάσης ἡμερείας χαλεπωτέραν θλῖψιν καὶ ἀλγηδόνα ὑπέμενεν; Εἰ γὰρ λίθος ἦν, εἰ γὰρ σίδηρος, εἰ γὰρ ἀδαμάντινος, οὐκ ἂν ἐκαμφθη καὶ κατεκλάσθη πρὸς τοῦ ὥρας τοῦ παιδός, πρὸς τοῦ ζωῆς τοῦ ῥημάτων,

πρὸς

πρὸς τὸν βλάβειαν τῆς ψυχῆς; καὶ γὰρ ἔκτισεν, ὅτι ὁ Θεὸς ὤφθη ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλοκάρπωσιν, ὦ τέκνον, καὶ οὐδὲν προσημάσατο πλέον· ἑώρα Ⓦ πατέρα δεσμεύοντα αὐτόν, καὶ οὐκ ἀντέτεινεν· ἐπετέθη τοῖς ξύλοις, καὶ οὐκ ἀπεπήδησεν· εἶδε τὸν μάχαιραν κατ' αὐτοῦ φερομένην, καὶ οὐκ ἐπαρέζη. τί ταύτης βλαβερέστερον ψήφου τῆς ψυχῆς; ἐπὶ θεῖον τολμήσει τις εἰπεῖν, ὡς οὐδὲν ὑπὸ τούτων ἀπάντων ἔπαθεν ὁ Ἀβραάμ; εἰ γὰρ ἐχθρὸν καὶ πολέμιον κατηγόρει, εἰ δὲ φιλίου ἦν, ἆρα αἰδημονῆ ταῦτα ἐποίησεν; οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. Διὰ τοῦτο δέομαι καὶ ἀντιβολῶ, ὅταν ὑμῖν, ἢ θυγατέρα ἀποβάλῃς, ἢ ἀδελφὴν, μὴ ὕστερον ἀσημόνως θρήνει καὶ κόπτε σεαυτόν, ἀλλ' ἐνόησον, ὅτι ὁ Ἀβραὰμ κατέσφαξε Ⓦ υἱὸν Ⓦ ἑαυτοῦ, καὶ ὅτε ἐδάκρυσεν, ὅτε πικρὸν ῥῆμα ἐξέβαλε. καὶ ὁ Ἰωὴβ ἤλγησε μὲν, τοσοῦτον δ', ὅσον εἰκὸς πατέρα φιλόπαιδα· ὡς ἄγαν νικῶν ποιοῦμαι τὴν ἡμῖν, ἐχθρὰν καὶ πολεμίαν οὖσαν. οὐδὲ γὰρ, εἴ τινος εἰς βασιλέα ἀπενεχθέντος καὶ στεφανωθέντος ἐναντίως σαυτὸν ἐνήρμοσας, φίλον ἂν σε τοῦ στεφανωθέντος ἔφαν εἶναι, ἀλλ' ἐχθρὸν καὶ πολέμιον. Ἀλλ' οὐκ οἶδα τοῦ κεχωρηκέναι, φησί. Διὰ τί γὰρ οὐκ οἶδας, εἰπέ μοι; εἴτε γὰρ ὀρθῶς εἶδε, εἴτε ἕτερος, δῆλον τοῦ χωρῆσαι. Διὰ γὰρ τοῦτο κόπτομαί, φησιν, ὅτι ἀμαρτωλὸς ἀπῆλθε. δι' αὐτὸ μὲν οὖν ὀφείλων τοῦτο δεῖ χαίρειν, ὅτι ἐπαύσατο τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ οὐ προσέθηκε τῇ κακίᾳ· καὶ βοηθεῖν, ὡς δυνατὸν ἦν, οὐ δάκρυσιν, ἀλλὰ δεήσεσι καὶ ἱκετηρίαις καὶ ἐλεημοσύναις καὶ προσφοραῖς. οὐ γὰρ ἁπλῶς τοῦτο ὑπενόησαν, οὐδὲ μάτην ὁ πρεσβύτης τὸ θυσιαστήριον τῶν φεικτῶν πολυμόρφων μυσηρίων βοᾶς, ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων, καὶ τῶν ἐκ μνείας αὐτῶν ὑπιτελουμένων, ἀλλὰ πνεύματος ἁγίου διὰ ταῦτα γίνεται. Εἰ γὰρ καὶ τοὺς παῖδας τοῦ Ἰὼβ ἐκάθαιρεν ἡ τοῦ πατρὸς θυσία· τί ἀμφιβάλλεις, εἰ καὶ ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἀπελθόντων προσφέρεται, γίνεταί τις αὐτοῖς ἀφέλεια; Μὴ τοίνυν ὡς ἀποθνήσκοντας κλαίωμεν ἁπλῶς, ἀλλὰ τοὺς ἐν πλούτῳ τετελευτηκότας, καὶ μυριάκις μᾶλλον ἀπὸ τοῦ πλούτου προμηθίαν ταῖς ἑαυτῶν ψυχαῖς ὑπενοήσαντας, τοὺς λαβόντας ἐξουσίαν ἀπολύσασθαι αὐτῶν τὰ ἁμαρτήματα, καὶ μὴ βουληθέντας, τούτους κλαίωμεν καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πάντες, μὴ μίαν ἡμέραν, μηδὲ δευτέραν, ἀλλὰ Ⓦ ἅπαντα βίον ἡμῶν, καὶ βοηθῶμεν αὐτοῖς κατὰ δύναμιν· ὑπενοήσωμεν αὐτοῖς τινα βοήθειαν, μικρὰν μέν, βοηθῶμεν ὅμως. πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; εὐχόμενοι, ἐλεημοσύνας διδόντες ὑπὲρ αὐτῶν ποιεῖσθαι, πέμποντες ὑπὲρ αὐτῶν διδόντες στεφάνους. ἔχει τινὰ ὁ προσφορὰ προμηθίαν. ἄκουε γὰρ τοῦ Θεοῦ λέγοντος, Ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης διὰ ἐμὲ καὶ διὰ Δαβὶδ Ⓦ τὸν δοῦλόν μου. Εἰ δὲ μνήμην μόνον δικαίου τοσοῦτον ἴσχυσεν, ὅταν καὶ ἔργα γένηται ὑπὲρ αὐτοῦ, πόσον οὐκ ἰσχύσει; οὐκ εἰκῇ ταῦτα συνομοθετήθη ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου, ὃ ὅτι τῶν φεικτῶν μυσηρίων μνήμιον γίνεσθαι τῶν ἀπελθόντων. ἴσασιν αὐτοῖς κέρδος πολὺ γινόμενον, πολλῷ τῷ ὠφέλησαν. ὅταν γὰρ ὁλόκληρος ἐστήκῃ λαὸς, χεῖρας διατείνοντες, πλήρωμα ἱερατικὸν, καὶ προκείται ἡ φεικτὴ θυσία, πῶς οὐ δυσωπήσομεν Ⓦ Θεὸν, ὑπὲρ τούτων προσκαλούμενοι; ἀλλὰ τοῦτο μὲν πρὸς τοὺς ἐν πίστει πεπελθόντων· Ⓦ ὧν κατηχούμενοι οὐδὲ ταύτης καταξιοῦνται τῆς προμηθίας, ἀλλ' ἀπεστέρηνται πάσης τοιαύτης βοηθείας, πολλῶν μιᾶς τινος. ποίας δὴ ταύτης; ἔνεστι πέμπειν ὑπὲρ αὐτῶν διδόναι ξενεχῶς, καὶ ποιεῖ τινα αὐτοῖς ὁ προσφορὰ προφυλήν. ὥστε οὐ ὁ ἀποθανὼν, κακὸν, ἀλλὰ ὁ ἀποθανὼν κακῶς. Βούλεσθε οὖν εἴπω πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, πόθεν δεδοίκαμεν θάνατον; οὐκ ἔτρωσεν ἡμᾶς ὁ τῆς βασιλείας ἔρως, οὐδὲ δυσηνεγκεν ἡμᾶς ὁ τῶν μελλόντων πόθος· ἐπεὶ πάντων δῆτα ὑπερείδομεν τῶν παρόντων. ὁ γὰρ ἀληθινὸς γείτονα δεδοικώς, οὐδέποτε θάνατον φοβηθήσεται. δότε μοι πρὸς ὑμᾶς εὐκαίρως εἰπεῖν νῦν, ἀδελφοί. Μὴ παιδία γίνεσθε τὰς φρένας, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε. καὶ γὰρ τὰ παιδία τὰ μικρὰ προσωπεῖα μὲν δέδοικε, πῦρ δ' οὐ δέδοικεν· ἀλλ' ἐὰν βαπτίζωμαι τύχῃ πρὸ λυχνίαν λυχνοῦ ἔχουσαν, ἀπροσκέπτως τὴν χεῖ-

1 — 5 Ex τῆς πρὸς Θεων ἐπιστ. — 9 Ex τῶν ὁμιλιῶν εἰς τὸν προφ. Δαν. ὅτι. — 19 Ex τῆς ἑρμηνείας τῆς πρὸς Φιλιππ. ὅτι. — 28 Ex τῶν εἰς τὸν ἅγιον Βαρλαὰμ μαρτυρ. λόγ.

ες ἐπαφίησι τῇ λυχνίᾳ καὶ τῇ φλογί· ᾗ δὲ μὴ δύναται φερόμενον πρόσωπον φέρεσθαι, δῆλόν ἐστιν ἀληθῶς ἀδελφὸν ἐλεεῖν πῦρ. βούλει εἶπω καὶ ἑτέρας αἰτίας, δι' ὧν Θεὸν ἀναγκαίως ἐλεήσαμεν; οὐ ζωῆς μόνον ἀκριβείας, οὐδὲ ἔχομεν συνειδὸς ἀγαθόν· ὡς εἰ τοῦτο ἦν, οὐδὲν ἡμᾶς ἂν ἐφόβησεν· ἀθάνατος, οὐ ζημία χρημάτων, οὐκ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν. δός μοι τοίνυν παῤῥησίαν πρὸς τὴν βασιλείαν τὴν ἀρετῶν, καὶ εἰ βούλει, σύμμεσόν με κατάσφαξον, καὶ χαίρων εἰσομαί σοι τὰς σφαγάς, ὅτι με ταχέως ἔπεμψας πρὸς ἐκεῖνα πάμπολυ τὰ ἀγαθά. ἀλλὰ ὁ ἀδίκως ἀποθανὼν δέδοικα, φησί. τί λέγεις, εἰπέ μοι; ὁ ἀδίκως ἀποθανὼν δέδοικας; ἀλλὰ δικαίως ἐβούλου; καὶ τίς οὕτω ἀθλιος καὶ ταλαίπωρος, ὡς, πρὸν ἀδίκως ἀποθανεῖν, δικαίως αὐτὸ μᾶλλον ἕλοιτο; εἰ γὰρ δεδοικέναι χρὴ θάνατον, καὶ δικαίως ἡμῖν ὑπάρχοντα δεδοικέναι χρή· ὡς ὅ γε ἀδίκως ἀποθανών, κατ' αὐτὸ τοῦτο κεκώνευε ταῖς ἁγίοις ἅπασιν. καὶ γὰρ πλείοσι τῶν δικαιοπραγησάντων τῷ Θεῷ ἀδίκως ἐπράχθησαν τὰ δεινά· καὶ προφήτης Αβελ. καὶ γὰρ δὴ πλημμελήσας εἰς τὸν ἀδελφὸν, οὐδὲ λυπήσας τὸν Καΐν, ἀλλ' ὅλῳ τῷ Θεῷ ἐτίμησε, διὰ τοῦτο ἐσφάγη· ὁ δὲ Θεὸς συνεχώρησεν. ἆρα φίλον αὐτὸν, ἢ μισεῖν; δῆλον ὅτι φίλον, καὶ λαμπροτέρους αὐτῷ στέφανοι ποιῆσαι βουλόμενος ἀπὸ ἀδικωτάτης ταύτης σφαγῆς. ὁρᾷς ὅτι οὐ τὸ ἀδίκως ἀποθανεῖν χρὴ δεδοικέναι, ἀλλὰ τὸ ἐν ταῖς ἁμαρτίας ἀποθανεῖν; ὁ Αβελ ἀπέθανεν ἀδίκως, ὁ Καΐν ἔζη γένων καὶ τρέμων. τίς οὖν, εἰπέ μοι, μακαριώτερος ἐκείνου; ὁ μὴ δικαιοσύνης παυσάμενος, ἢ ὁ ἐν ἁμαρτίαις ζῶν; ὁ ἀδίκως ἀποθανών, ἢ ὁ δικαίως κολαζόμενος; Τί δαὶ φησὶν ὀλιγοπιστότερον, εἰπέ μοι; ἀλλ' ἐδωκάθη ποτὲ δικαιοσύνῃ τεκεῖν τῷ τοῦτον ποιήσαντι· καὶ ὅπως ἄκουε. Μαδιναῖοί ποτε βουλόμενοι Θεὸν ἐκπολεμῆσαι τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ ταύτῃ προσοδοκῶντες αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι, εἰ τῆς βύνοιας αὐτοὺς ἀποστρήσειεν τὸ διαφθεῖραι, κόρας καλλωπίσαντες καὶ ὀφθαλμοπάλῳ προσήσαντες, ἐξελέασαν αὐτοὺς, καὶ εἰς τὸν πορνεῖον ἤγαγον. τοῦτο ἰδὼν ὁ Φινεὲς μεταχειρισάμενος ξίφος, καὶ παρελθὼν, δύο κατελαβεῖν, τὸ αὐτῇ τῇ ἁμαρτίᾳ ἁμαρτοτέρους ἐξεκέντησεν, οὐ τοὺς αἱρεθέντας μισῶν, ἀλλὰ τῶν λοιπῶν φειδόμενος. καὶ ὁ μὲν ἡμάρτανον φόνος ἦν, ὁ δὲ κατορθούμενον ἐξ ἐκείνου σωτηρία τῶν ἀπολλυμένων ἀπάντων ἐγένετο. ἀπέκτεινε δύο, καὶ ἔσωσε μυριάδας ἀπείρους. καὶ καθάπερ ἰατρὸς τὰ σηπόμενα τῶν μελῶν ἐκτέμνοντος, ὁλόκληρον σώζοντος τὸ σῶμα· οὕτω κἀκεῖνος ἐποίησε, καὶ ἐλεηλάθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Μὴ τοίνυν τοὺς ἀποθνήσκοντας ἁπλῶς κλαίωμεν, ἀλλὰ τοὺς ἐν ἁμαρτίαις ἀποθνήσκοντας. ὕτοι θρηνῶν ἄξιοι, οὗτοι κοπετῶν καὶ δακρύων. ποία γὰρ ἐλπὶς, εἰπέ μοι, μὴ ἁμαρτημάτων ἀπηλλαγῆν, ἔνθα οὐκ ἔστιν ἁμάρτημα ἀποδύσασθαι; ἴσως μὲν γὰρ ἦσαν τὰ τοῦδε, ἴσως ἦν τοιαῦτα πολλὰ, οἷα μεταμελησόμενα, οἷα βελτίους ἔσονται· ἂν δὲ ἀπέλθωσιν εἰς ᾅδου, ἔνθα οὐκ ἔστιν ἀπὸ μετανοίας κερδᾶναι τι (Εἰ τοῦ γὰρ ᾅδου, φησὶ, τίς ἐξομολογήσεταί σοι;) τῶς οὖν οὐ θρηνῶν ἄξιοι; κλαίωμεν οὖν τοὺς οὕτως ἀπερχομένους, οὐ κωλύω· κλαίωμεν, ἀλλὰ μὴ ἀσημόνως, μὴ τείχας πίλοντες, μὴ βεκχίοις γυμνοῦντες, μὴ ὄλμοις παρεφίεντες, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ ψυχὴν πρέμα δάκρυον ἀφίεντες μικρόν. τοῦτο γὰρ ἡμᾶς ὠφελεῖ. ὁ γὰρ σκληρὸν πεπωκὼς οὕτω, πολλῷ μᾶλλον ἀνὴρ ἀσυδάτοις μηδέποτε τοῖς ἀνοῖς ἐμπεσεῖν. Πάλιν ὅταν ἴδῃς νεκρὸν ἐπ' ἀγορᾶς φερόμενον, παῖδας ὀρφανοὺς ἀκολουθοῦντας, χήραν γυναῖκα κατακοπτομένην, οἰκέτας ὀδυρομένους, φίλους κατηφοῦντας, λόγισαι δὲ οὐδαμινὸν τῶν παρόντων πραγμάτων, καὶ ὅτι σκιᾶς καὶ ὀνείρατος οὐδὲν διαφέρουσι. σκόπει μοι τὰς τῶν μεγάλων καὶ περιφανῶν οἰκίας, καὶ νῦν εἰς ἔδαφος κατηνεγμένας· σύνοψον πόσα ἴχνυσαν, καὶ νῦν οὐδὲ μνήμη αὐτῶν ἐμπολέλειπται. Πολλοὶ γὰρ τύραννοι σκάδησαν εἰς ἐδάφους, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ἐφόρεσε διάδημα. ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ ταῦτα; σύνοψον καὶ τὸ θαλάττης ὅτου καθεύδῃς, τίνος ἄξιος εἶ. οὐχὶ καὶ ὁ μικρόν σε ῥηγίον ἀνελεῖν δυνήσεται;

Εκ τῶν λόγων τῶν παραινούντων τας νεομην. Αειδ. κα.

Εκ τῆς ἑρμιν. τοῦ φὸς φιλ.

Εκ τῆς ἑρμιν. τῆς περὶ β. Θεατ.

Εκκλησ. ια.

κ. μὴν

κ. αἰρέντας

δωνίσεται· πολλοῖς γὰρ πολλάκις ἀπὸ τοῦ ὀρόφου κατενεχθὲν μικρὸν ζωύφιον τὸ ὀφθαλμὸν ἔξῆλεν, ἢ ἑτέρου τινὸς κινδύνου πρόξενον γένηται. [Τί δαί; ὁ Ἀλέξανδρος οὐχὶ πολλὰ καὶ μεγάλα κατώρθωσε ζῶν; οὐχὶ καὶ ἔθνη, καὶ πόλεις ὑπέταξε; καὶ πολέμους πολλοὺς καὶ μάχας ἐνίκησε, καὶ τροπαῖα ἔστησεν; οὐχὶ τεσσαρεσκαιδέκατος σὺ μιᾶσθε εἶ) Θεὸς πρὸς τὴν συγκλητον Ρωμαίων; ἀλλὰ τοῦτο μὲν ζῶντα κατορθοῦν πολέμους καὶ νίκας βασιλέα ὄντα, καὶ στρατόπεδα ἔχοντα, θαυμαστὸν οὐδέν· τὸ δὲ μετὰ θάνατον καὶ τοσαῦτα πρῶτα χρόνῳ γῆς καὶ θαλάττης καὶ ἐκείνῳ μόνῳ ἡμέραν ἐργάζεσθαι, τοῦτο ἔστι τὸ μάλιστα πολλῆς ἐκπλήξεως γέμον. ποῦ γάρ, εἰπέ μοι, τὸ σῶμα Ἀλεξάνδρου; δεῖξόν μοι, καὶ εἰπὲ πλησίον ἡμῶν, καθ' ὃν ἐτελεύτησεν. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις· τί δὲ Παύλου καὶ τὸ σῶμα λαμπρὸν ἴδοις τις ἂν τὸ βασιλικωτάτην καταλαβὸν τὴν πόλιν, καὶ ἡμέραν, καταφανῆ ἑορτὴν τῇ οἰκουμένῃ ποιοῦσαν. καὶ τὸ μὲν ἐκείνου καὶ οἱ οἰκέται ἀγνοοῦσι· τὸ δὲ τούτου καὶ οἱ βάρβαροι ὑπῆραν). καὶ ὁ τάφος τοῦ δούλου τοῦ Χριστοῦ λαμπρότερος τοῦ βασιλικοῦ ἐστιν αὐλῶν. καὶ γὰρ αὗται ὁ τὴν ἀλυσιδα περικείμενος ἀπέρχεται τὸ σῶμα τὸ ἐκείνου περιπυξούμενος, καὶ τύφον ἀποθέμενος ἕστηκε δεόμενος τοῦ νεκροῦ, ὥστε αὐτὸν πρεσβεῦσαι πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τὰ σκηνοποιοῦ καὶ τοῦ ἁλιέως καὶ τετελευτηκότος ὡς πρέσβεις δόντα ὁ Δεσπότης ἔχων. Σὲ γοῦν οὐκ ἐν τῇ Ρώμῃ ἴδοι τις ἂν ἡμόμενον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Κωνσταντίνου πόλει. καὶ γὰρ καὶ ἐν τῷ Κωνσταντίνου μέγαν μεγάλῃ τιμῇ τιμᾷ· ἐνόμισεν ὁ τοῦτον, εἰ [πρὸς] τοῖς προθύροις αὐλὴν τοῦ ἁλιέως καθέζοιτο. καὶ ὅπερ εἰσὶν οἱ πυλωροὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἐν τοῖς βασιλείοις, τοῦτο ἐν τῷ σήματι οἱ βασιλῆς τοῖς ἁλιεῦσι· καὶ οἱ μὲν ὥσπερ διατάττει τοῦ τόπου τὰ εἴδη κατέχουσιν, οἱ δὲ ὡς παρόντες καὶ γείτονες, ἠγάπησαν τὴν αὐλείαν αὐλῆς ἀφορισθῆναι θύραν. καὶ οἱ μὲν βασιλεῖς οἰκέτῃ καὶ ὑπηρέτῃ, οἱ δὲ ἁρπάζοντες βασιλέων τὴν ἀξίαν πεῖρανται.] Ταῦτα σκόπει· καὶ μὴ ὁ τῆς δενδροφυΐας ὄφεως δῶρος θαύμαζε, μηδὲ αἱματοπαμφύου ἀσχέτου, μηδὲ τὴν χλανίδα καὶ ἵππον καὶ τὸν ἀκολούθους· ἀλλὰ ποῦ τελευτᾷ ταῦτα πρόσεχε λογίζου. ἐὰν δὲ τὰ φαινόμενα θαυμάζῃς, καὶ ἐγώ σοι καὶ ἐν ταῖς γραφαῖς ἐρῶ τὰ πολλῷ τούτων λαμπρότερα. ἀλλ' ὥσπερ σκήνα μὴ τὴν ὄψιν οὐ θαυμάζομεν, τὴν οὐσίαν αὐτὴν ὁρῶντες, ὅτι πηλός ἐστι ὁ πρῶτον οὕτω δὴ μηδὲ ταῦτα. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα πηλός· μᾶλλον δὲ καὶ χείρων ἀφανισθῆναι καὶ ἠμέραν κόνις. δεῖξόν μοι τὸν αἱματοπαμφύου πυρέτοιο, ψυχορραγοῦντα, καὶ τότε σοι ἀφανέξομαι καὶ ἐρήσομαι, Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ μετὰ πολλοῦ μὲν τοῦ τύφου, πολλῶν δὲ καὶ τῶν ἀκολουθούντων σοβοῦντες ὑπὲρ τῆς ἀγορᾶς· οἱ τὰ σημεῖα ἐνδεδυμένοι, καὶ μύρων πνέοντες, καὶ πομπεύοντες πρέσβεις, καὶ τῇ σκηνῇ προσπλωμένοι ἀφανοῦς; ποῦ ἡ τῶν δείπνων ἐκείνων πολυτέλεια, ὁ τῶν μυσικῶν πλῆθος, ἡ τῶν κολάκων θεραπεία, ὁ γέλως ὁ πολύς, ἡ τῆς ψυχῆς ἄνεσις, ἡ τῆς διαγωγίας διάχυσις, ὁ βίος ὁ ὑγρὸς καὶ αἰεμνόος καὶ πρόσπλους; πάντα οἴχεται καὶ ἀπέπτη. Ἵνα γέγονε τὸ τοσαύτης ἀπολαῦσαι θεραπείας σῶμα καὶ καθεστῆτος; ἀπίθι πρὸς τὸν σορόν· θάσσαι τὴν κόνιν, τὸν τέφραν, τὸν σκώληκας· τὸν τόπου τὸ εἰδικρινές. θάσσαι καὶ σεαυτὸν πικρόν. καὶ εἴ τε μέλει τῆς τέφρας ἡ ζημία ἴσον. νῦν δὲ ἀπὸ τῆς σορου καὶ τῶν σκωλήκων τούτων μεταλαγὲ λογισμὸν ὅτι τελευτήσαντος σκύλακα, ὅτι βρυγμὸν τῶν ὀδόντων, ὅτι τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ὅτι τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον καὶ ταῖς κολάσεις τὰς πικρὰς καὶ ἀφορήτους ἐκείνας, τὰς εἰς ἀτελευτήτους αἰῶνας. ταῦτα μὲν γὰρ καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ χρηστὰ τέλος ἔχει, καὶ τοῦτο πάλιν· ἐκεῖ δὲ ἀθανάτοις ἀμφότερα προεκτείνεται αἰῶσι· καὶ τῇ πιότητι δὲ τοσοῦτον τῶν νεκρῶν διενεώχεν, ὅσον οὐδέ ἐστιν εἰπεῖν. Πῶς οὖν γέγονεν ὁ πολὺς κόσμος ἐκεῖνος; ποῦ δὲ οἴχεται ἡ πολλὴ κολακεία καὶ ἡ θεραπεία τῶν δούλων, καὶ ἡ περιουσία τῶν χρημάτων, καὶ τῶν κτημάτων; ποῖος ἀ-

Ex τῆς ἑρμίου τῆς πρὸς Κορ. C. ὀπτ. ὁμ. κε

Ex τῆς πρὸς Κορινθ. β. ἐπ.

Ex τῆ C. λόγ. τῆ εἰς Θεόδωρ. ἐκπτσ.

Εκ τῆς ἐρμην. τῶν χρ. ἰωαν. ἀναγν.

νεμως ἐπεισελθὼν ἐξεφύσησε πρώτα; Τί γὰρ βούλεται ἡ ταπεινὴ αὕτη καὶ αἰσχυντος ταπεί-
νωσις, ἢ τὴν ἡδεῖαν δαπάνην, πολλῷ μᾶλλον φέρουσα τοῖς κηδεύουσι ζημίαν, ἢ ἡ ἀπελθοῦσα κέρδος οὐ-
δέν; ὅταν ἀκούσῃς ὅτι γυμνὸς ὁ δεσπότης ἀνέβη, παῦσαι τῆς ταπεινῆς μανίας.
Οὐδὲ γὰρ εἶπεν ὁ Χριστὸς, ὅτι πεινῶντά με εἴδετε, καὶ ἐνηρέψατε· διψῶντα, καὶ ἐποτίσατε·
γυμνὸν, καὶ περιεβάλετε· προσέθετο, ὅτι καὶ πεπνεωτα, καὶ ἐθάψατε. Εἰ γὰρ ζῶντας κε- 5
λεύει μηδὲν πλέον ἔχειν, ἀλλ' ἢ σκέπασμα, πολλῷ μᾶλλον τελευτήσαντας. ποίαν οὖν ἔξο-
μεν ἀπολογίαν, ὅταν τὸ μὴ σῶμα εἰς ἱματισμὸν καὶ σκώληκας δαπανώμενον κοσμοπλίζωμεν·
Ἢ γὰρ Χριστὸν πεινῶντα, διψῶντα, γυμνὸν περιίστα καὶ ξένον περιορῶμεν; Ἀλλὰ καὶ ὁπὶ
Εκ τῆς πρὸς Κορινθ. β. ἐπιστ. τῆς κλίνης κείμενος, φησὶν, ὁ πεπτωκὼς φέρει τὸ πλούτειν καὶ τὸ τύφου γέμειν, ἐαθῆτος
λαμπρᾶς ὑπακουούσης, πενήτων καὶ πλουσίων περιπατούντων, δήμων θυμιωμένων, μά- 10
λιστα μὲν καὶ ζῶντα καταγέλαστον· πολλῷ δὲ καὶ ζῶντα θεάτρου, ὥσπερ ἄγαλμα ἀνδριάντος, ἐλέγ-
χεται. ὅταν γὰρ μηδὲν ὠφελῶμεν τὴν τῆς πόλεως πυλῶνι, καὶ τοῖς σκώληξι παραδόντες
τὸ σῶμα διαφθείρωμεν, πάλιν σε ἐρήσομαι, πρὸς πορεύεται ὁ πολὺς ὄχλος ἐκεῖνος; τί γέγο-
νεν ἡ κραυγὴ ἐκ ὁ θόρυβος; ποῦ δὲ αἱ λαμπάδες; ποῦ δὲ ἡ χορεία τῶν γυναικῶν; ἆρα
μὴ ὄναρ ταῦτα ἦν; Ἢ δὲ καὶ ἐγένοντο αἱ βοαί; ποῦ γὰρ σώματα τὰ πολλὰ ἐκεῖνα, καὶ 15
κραυγάζοντα, καὶ παραλυόμενα θαρρεῖν, ὅτι θεὸς ἀθάνατος; ἃ νῦν ταῦτα ἔδει λέ-
γεσθαι τοῖς μὴ ἀκούουσι, ἀλλ' ὅτε ἥρπαζεν, ὅτε ἐπλεονέκτει, τότε μικρὸν παρελλάξαντας
Εκ τῆς αὐτῆς. ἔδει λέγειν· οὐ δεῖ θαρρεῖν· θεὸς ἀθάνατος. Εἰ μὲν τίς σοι κατεσκεύασεν οἰκίας, εἶθα
μὴ ἐμίγνυες μηδέν, ζημίαν τὸ πρᾶγμα ἐνόμισας ἄν· νῦν δὲ ἐκ ταῦτα βούλει πλουτεῖν,
ὅταν δὲ περὶ τῆς ἑτέρας πολλάκις μέλλεις ἀποδημεῖν; ὑπὲρ τῆς μανίας, σβέσον τὴν 20
ὑπερθυμίαν· ὃ δὲ πάσχει τῷ ἀδικουμένῳ· ἀλλ' εἰ καὶ ἐκείνῳ ταῦτα αἰσχρὰ λοιπὸν ἐξελ-
θόντι τοῦ σώματος, καὶ μὴ καὶ ἐκείνῳ νοσοῦντες, καὶ ὅτι τὸ σῶμα ἀκηλιδωτοῦντες, ἀκάθαρτα-
σαν. ὅτι γὰρ ἔμπροσθεν ἀπὸ τῆς μέθης τῶν χρημάτων οὐδὲν τοιοῦτον σκοοῦσιν· ἀλλ' ἐν
τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτε καὶ ἡ ὄψις τὸ κειμένου πιστοῦται τὸ λεγόμενον, σωφρονισθῶσαν, παι- 25
δευθῶσαν, σκοποῦντες ὅτι μικρὸν ὕστερον καὶ αὐτοὺς ἄξουσιν ἅπαντες ὅτι ταῖς φοβε-
ραῖς ἐκείναις βυθιώσαις, καὶ τὸ δοθὲν δίκιον ὧν ἐκλαῦτα κακῶς ἐπλημμέλησαν. ἵν' οὖν
μὴ καὶ ἡμεῖς ταῦτα ἐκείνοις πεισώμεθα, μεταβαλέσθαι καὶ γνώσθαι βελτίους σπουδάσω-
μεν, ὅσον δυνάμεις, ὅπως καὶ τῶν μελλόντων ὑπερτύχωμεν ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυ-
ρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, 30
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. ιη.

ΠΕΡΙ ΛΥΠΗΣ ΚΑΙ ΑΘΥΜΙΑΣ.

Εκ τοῦ γ' λόγου τῶν εἰς Σταγείριον

Ἡ ἀθυμία ἐνέθηκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς τῇ Φύσει, οὐχ ἵνα ἁπλῶς καὶ ἀκαί-
ρως καὶ ἐν τοῖς ἐναντίοις αὐτῇ χρώμεθα πράγμασιν, οὐδ' ἵνα φθεί- 35
ρωμεν ἑαυτοὺς, ἀλλ' ἵνα τὰ μέλλοντα κερδάνωμεν ὄζ αὐτῆς. καιρὸς γὰρ
ἀθυμίας, οὐχ ὅταν πάσχωμεν κακῶς, ἀλλ' ὅταν δρῶμεν κακῶς. ἡμεῖς γὰρ τὰ τάξιν ἀντιστρέφαμεν, καὶ τὰς καιρὰς ἀντηλλαξάμεθα· καὶ ποι-
οῦντες μὲν μυρία κακὰ, οὐδὲ πρὸς τὸ βραχὺ συσταλλόμεθα· ἂν δὲ μι-
κρόν τι πάθος πάθωμεν, καταπίπτομεν καὶ ἀπαλλαγῶμεν τῆς πρέποντος βίου 40
βυχόμεθα, Οὐκ εἰδότες, ὅτι αἱ θλίψεις, καὶ οἱ πειρασμοὶ, καὶ τὰ συμβαίνοντα ἡμῖν ἀναγ-
Εκ τοῦ ἀ. λόγου τῶν εἰς τὸ Σταγείριον. καῖα, τῶν χρησίμων οὐχ ἥττον τῶν τοῦ Θεοῦ ἡμῖν κηδεμονίαν ἐνδείκνυνται. καὶ τί λέγω τὰς θλί-
ψεις τὰς οἰκείας; τῆς γὰρ βασιλείας τὰ τῶν οὐρανῶν οὐκ ἐλάττονι ἡ τῆς γεέννης ἀπειλὴ πρέ-

τοις

ςησι τὸν φιλον ἀδελφὸν αὐτοῦ. Εἰ γὰρ μὴ γέεννα ἠπείλητο, οὐκ ἂν ἦν ζαχέως ἐπίτυχε τῶν ἐν τοῖς θείοις ἀγαθῶν. οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖ μόνη ἡ τῶν ἐργῶν ἐπαγγελία πρὸς τὸ ἐλθεῖν, μὴ καὶ τὸ φόβου τῶν δεινῶν ὠθοῦντος οὐ ῥᾳθυμότερον πρὸς ἐκεῖνον δίηκειν πόνους. Ἀλλως τε καὶ ἀπὸ τούτου λύπη καὶ ἀθυμία γεγένηται, οὐχ ἵνα ὑπὲρ θανάτου, οὐδ' ἵνα ὑπὲρ ζημίας χρημάτων, οὐδὲ ἵνα ἐπ' ἄλλῳ τινὶ τῶν τοιούτων ἀλγῶμεν· ἀλλ' ἵνα εἰς τὸ τῶν ἁμαρτημάτων αἴσθησιν αὐτῇ καταχρώμεθα. καὶ γὰρ γραπτώτης θάνατον δεδοικὼς οὐδὲν οὐδέποτε γλυκαῖον ἐργάσεται). Τὸν τοίνυν ἀληθῶς πτωχὸν, οὐχ ὑπὲρ ὧν κολάζεται, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἁμαρτάνων προξενεῖ τῷ Θεῷ, ἀλγεῖν δεῖ. τοῦτο μὲν γὰρ ἀφίησιν ἡμῶν τὸ Θεὸν, καὶ ἐχθρὸν ποιεῖ· ἐκεῖνο δὲ καταλλάττει τε αὐτὸν ἡμῖν μάλιστα, καὶ ἑτοίμους ἡμᾶς ἔτι) φιλοσοφεῖν δίδωσι. Διὰ γὰρ τοῦτο εἰς τὸν πρόσκαιρον βίον ἐξεμέχθης, ἀδελφὲ, οὐχ ἵνα ἀργῶν πέσῃς, οὐδ' ἵνα μὴ πάσχῃς μηδὲν δεινὸν, ἀλλ' ἵνα παθὼν λαμπρότερος ᾖς. ὁ γὰρ δυσφορῶν γλυκαίνου τὸν ἀνέσεως ζητῶν καὶ πευσῆς ἀπολαύειν, ἀλλὰ σκώληκος ἀλόγου μᾶλλον ἡ ἐπιθυμία, ἢ λόγον ἔχοντος. καὶ οὐχὶ μὴ ἐμπέσῃν εἰς πειρασμοὺς εὐδοκοῦντες, μὴ δυσχεράνῃ, μηδὲ θορυβοῦ, μηδὲ ζαράξῃ, ἀλλ' ὅπως γλυκεῖαν λαμπροτέρας, πολλὰ ποιεῖ. ἢ οὐχ ὁρᾶς τῶν γραπτῶν τοὺς δυσθυμοτάτους, πῶς τὸ σάλπιγγος καλοῦσης πρὸς τὰ ὅπλα βλέπουσι, πρὸς τὰς νίκας, πρὸς τὸν καταρρωνύοντας τῶν ἐναντίων; καὶ σὺ τοίνυν τῆς σάλπιγγος ἠχούσης τὸ πνεῦμα τὸ πνευματικὸν, ἐγεῖραι λέοντος σφοδρότερος· ἐμέσθη, καὶ πῦρ ἦ, καὶ σίδηρος. οἶδε δὲ τὰ στοιχεῖα τοὺς ὕπνους διυδρεῖσθαι· οἶδε καὶ θαλάσσης τὸν οὕτω γλυκεῖαν διεδοκέναι, καὶ ἀπὸ λιμοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀγελαίαν τινὰ, πολλῶν ὄπλα ἐναιρόντων) καὶ κρατοῦντα τὰ πάθη. Τὸν χρίστιανὸν οὖν εἴ ποτε λυποῖτο, δύο μόνον ἀπολογίαν ἀθυμίας ἔχειν δεῖ· ἢ ὅτι μὴ ὡς ἔστιν ὁ πλησίον προσκρούσῃ Θεῷ. Τοὺς οὖν κακοηθεσυμβόλους οὐκ ἀγωνιᾷν δεῖ καὶ πτήσσειν, ἀλλὰ τὸν κακοηθεσυμβολίαν. καὶ κακῶς πάσχοντας. ὁ γὰρ ἐκεῖνοι δυσαγκάζονται ἀπολογεῖσθαι ἀπ' ὧν κακῶς ἠκούσαν, ἀλλ' ἢ τοὶ ἀπ' ὧν κακῶς εἶπον· τούτοις γὰρ ἀποκρέμαται ὁ κίνδυνος ἅπας. ὥστε τὸν μὲν κακῶς ἀκηκοότα, ἀμελέμονας δεῖ εἶναι· ὁ γὰρ πλείοσιν ἐθνώσας ἀπ' ὧν ἕτερος εἶπε κακῶς· τὸν δὲ κακῶς εἰρηκότα ἀγωνιᾷν καὶ πτήσσειν, ἅτε αὐτὸν μέλλοντα εἰς τὸ φοβερὸν δικαστήριον ἀπ' τούτου ἕλκεσθαι. διὰ τοῦτο μὴ ὡς κακῶς ἀκούειν ἀλγῶμεν, ἀλλὰ ὡς δικαίως ἀκούειν κακῶς. δὸν μὲν γὰρ ὁ ποιητὴς ζωμὸν, καὶ μηδεὶς ὁ κακηγορῶν ᾖ, πολλῶν ἕσμεν ἀθλιώτεροι· δὸν δὲ ἀρετῆς ὄπτημα, καὶ ἡ οἰκουμένη λέγῃ κακῶς, τότε πολλῶν ἐσόμεθα ζηλωτότεροι. Εαν γὰρ ἡ δικαία καλῶς ἡμῖν ἡ κατεσκευασμένη, καὶ μυρίοι πόντα χεῖρα ἐγείρωνται χιλίας, ὡς γαλιὰν ἢ λιθίαν καθεδούμεθα ἀκαπνότος· ὥσπερ οὖν οὐκ ἂν ἐχούσης αὐτῆς, καὶ ὀξὺ θείων ἡμῖν ἀπόντα φέρη), τῶν ὡς ναυαγίοις ὄντων οὐδὲν ἀμφὶ δικασόμεθα. τοῦτο δὲ ὅτι τῶν σιτίων ὄζιν ἴδιον. ὅταν μὲν γὰρ ἰσχυρὸν ἢ ἐρρωμένοι ἡμῖν ὁ "σῶμα τῆς γαστρὸς ἦ, πολὺ, ὅσπερ αὖ δέχηται, καὶ σκληρὸν ἦ, καὶ" αὐτῷ ἀκατέργαστον, πρὸς κακὸν αὐτὸ μεταχημαπίζει χυμὸν, τὸ φυσικῆς κράσεως πρεσβυτέρου τῆς ἐν τῷ σιτίῳ κακίας· ὅταν δὲ ὁ τόνος αὐτοῦ καταλελυμένος ᾖ καὶ χαῦνος, καὶ ὁ πολὺς ὑγρὸν μετέρρυθμισε καὶ διέφθορε, τὸ ἀθενείας τὸ ἀρετὴν αὐτοῦ λυμαινόμενος. Οὐ γὰρ ὅτι ψυχὴν ὀδυνωμένην ἐν νέφει καταχωρίζω ἀθυμίας δυσπαθῶν μὴ προθυμίας ἢ ἀκηδιάν τῶν λεγομένων χρησίμως, ἢ εἰπεῖν. τὸ γὰρ ὀδυνωμένων αἱ ψυχαὶ ὑπάλυσι μακροὺς ἀποτείνει λόγους, ἀλλ' ὥσπερ νεφέλη τις ψυχὴν γλυκαίνουσα, καὶ τὴν ἡλιακὴν ἀκτῖνα ἀποσβεννῦσα, ἀποστρέφει τὸ αὐτὴν ἅπασαν εἰς τὰ ὀπίσω· ὅτω δὴ καὶ ἀθυμίας νέφος, ἐπιφθὰν ᾖ πρὸ τῆς ψυχῆς τὸ ἡμετέρας, οὐκ ἀφίησιν αὐτὴν ὑπὸ χαλεπῶν γλυκάζειν τὸ τοῦ λόγου ἀκούσασιν, ἀλλ' ἀποπνίγει καὶ συνέχει μυρίας δυσαγκλης ἔνδον αὐτόν. καὶ τοῦτο οὐκ ὅτι τῶν λεγόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τῶν ἀκουόντων ἴδιόν. ὥσπερ γὰρ ἀπὸ τὸ τοῦ λέγοντος ψυχῆς οὐκ ἀφίησιν αὐτὸν ἐκπηδῆσαι μετ' εὐχαλίας· ὅτως οὐδὲ εἰς τὴν τῶν ἀκουόν-

Εκ τῆς ἀδελφοθεσίας.

Εκ τοῦ γ. λόγ. τῆς εἰς Στατείρ. καὶ τῆς ἐρμην. τοῦ κατὰ Ματθ. εὐαγγ.

Εκ τοῦ α. λόγ. τῆς περὶ ἀθυμίας

Εκ τῶν ἀδελφοθεσίων.

Εκ τ αὐτ. των ἀγάπων ἐμπεσεῖν συγχαρᾷ μετ τῆς οἰκείας δυναμεως. Καὶ γὰρ ὁ τῶ Ἰωὴλ φίλος τοὺς τῶν πολεμίων ἀναλωθέντας, καὶ τὴν τραγῳδίαν τῆς οἰκίας ἐκείνης ἰδόντες, καὶ ὅτι δίκαιον ὅτι τῆς κοσμίας ἐκείνης καὶ σεμνῆς καὶ πλουσίας, διέρρηξάν τε τὰ ἱμάτια καὶ ἀνώμωξαν, καὶ σιγὴν προεκάθιζον, δηλοῦντες, ὅτι οὐδὲν ὕστερον ἐπιτήδειον τοῖς ὀδυνωμένοις, ὡς ἡσυχία καὶ σιγή. μάθε τοίνυν ὡς ὁ συγχωρήσας τὰ πειρασμοὺς γενέσθαι, αὖθις οἶδε καιρὸν τῆς λύσεως τῶ πειρασμοῦ. δυνατὸς γὰρ ὁ Θεὸς ἅπαντα λῦσαι τὰ δεινά, ἀλλ' ἕως ἂν ἱδῇ γενομένην ὑπομονὴν τοῦ πειραζομένου, καὶ ἀλύει τὴν θλῖψιν. καὶ θαυμάζει τοὺς πειραζομένους, καὶ γνησίως τοὺς πειρασμοὺς ὑποφέροντας, καθάπερ τοὺς παῖδας τοὺς πρὸς ὃν θεὶς δὴ ἐθαύμασε μὴ καταφλεχθέντας, ἐν μέσῃ τῆς Βαβυλωνίας ἦσαν καμίνου. ὁ γὰρ ἁπλῶς δὴ ἅπαντας τοῦτ' ἔστιν, ὅτι τῷ πυρὶ πρόσθεν ὁμιλήσαντες χείρονι, τῶν ὑπ' ὀμιλησάντων δεδέσθαι ἀλυπώτεροι. ὕστερον καὶ ὅτι τῶν ἁγίων ἐστὶν ἐπιδεῖν, ὅτι εἰ μηδεὶς αὖθις ἐπιγένοιτο πειρασμός, οὐκ ἂν αὐτοῦ ἐθαυμάσαμεν διὰ παντός" χαίρετε. καίτοι γε μυρίοις κυκλούμενοι κύμασι πρόσθεν, τῶν γαλήνης καθαρᾶς ἀπολαυόντων ῥᾴον διέχεντο. Εἰ μὲ γὰρ μηδὲν ἐμοὶ τὸ λυποῦν, οὐκ ἐμοὶ αὐτοῖς μέγα τὸ δυνάσθαι διὰ παντὸς χαίρειν· τὸ δὲ πολλῶν ὑπεικειμένων τῶν εἰς ἀθυμίαν ἐμβαλεῖν ὀντων, δυώτερος ἀπόντων εἶ), καὶ τὸ μέσους τοὺς λυπηροὺς ὑφαίνεσθαι, τοῦτο ἔστι τὸ παράδοξον. καὶ γὰρ ὁ θανατος ὑπόντων ἀφορητότερος εἶ) δοκῇ; Εκ τ ἐξαημ. ἀλλ' ἡ τούτου περισσοδοξία οὐ μικρὸν αὐτοῦ τὸ λυτῆρ, ἀλλὰ καὶ μεγίστως ὑφαίνει. Οἴδασι γὰρ ὅτι ἡ τοῦ θανάτου πρόνοια, πόνων ἐστὶν ἀπαλλαγή· καὶ ὅτι ἔθος τῷ φιλεῖν θεσπέσιον Θεῷ τιμᾶν τοὺς αὐτοῦ δούλους, καὶ χρείαν εἶναι αὐτοῖς πολλάκις καὶ τὴν ἑτέρων σωτηρίαν· ὥσπερ καὶ ὅτι τοῦ ἁγίου Παύλου πεποίηκε τὸ διδασκάλου τῆς οἰκουμένης, τοῦ πνευματος τὰ ἀκτῖνας τ οἰκείας διδασκαλίας ἀφιέντος. ἰωΐκα γὰρ οὗτ' ὅτι τῶν Ρωμῶν αὐτήκετο, χλιμὸς καὶ τῶν θαλασσῶν πολλοῦ γεωμύου, καὶ πρώτων τ ὁ πλοίῳ περὶ αὐτῆς τ σωτηρίας δεδοικότων, καὶ ὑπὲρ Πραξ. κζ.κε. δεμίαν ἐλπίδα χρησιν ἐχόντων ὄντα ὁ ὗ κλυδωνίου μέγεθος, καλέσας ἅπαντας, φησιν· Εὐθυμεῖτε ἄνδρες, ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου. παρέστη γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκὶ ὗ Θεοῦ, οὗ εἰμὶ ἐγὼ λατρεύω, ἄγγελος λέγων· μὴ φοβοῦ, Παῦλε· κεχάρισταί γάρ Εκ τῆς προς σοι ὁ Θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετ σοῦ. τοῦτο ἑωθεν μνημονεύομεν. Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἡμᾶς ὠφελεῖ, ὡς τὸ συνεχῶς μεμνῆσθαι τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶ κοινῇ, καὶ τῶν ἰδίᾳ. Εἰ γὰρ φίλου" εὐεργεσιῶν αἰσθανόμενοι, ἢ ῥῆμα προσφυὲς ἀκούσαντες, ἢ πρᾶγμα, ἀθερμαινόμεθα· πολλῷ μᾶλλον, ὅταν ἴδωμεν πόσοις κινδύνοις περιεπέσομεν, καὶ ἀπὸ πάντων ἡμᾶς ἐξείλετο ὁ Θεὸς, προθυμότεροι περὶ τ ἀρετ ἐσόμεθα· ὥσπερ οὖν καὶ ὁ Παῦλος, Οὗ τ μὲ λιμοὶ, καὶ ὁ δίψος, καὶ τ γύμνωσιν, καὶ τὰ καύματα, καὶ τοὺς φόβους, καὶ τὰς ἐπιβουλὰς, καὶ τὰ δεσμωτήρια, καὶ τὰς πληγὰς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσα τῶ κηρύγματος ἐνέκειτο ὁ μακάριος Παῦλος ὑπέμεινεν, οὐδὲν οἶμαι δεῖν λέγειν. ἱκανοὶ γὰρ καὶ τούτων ἕκαστον συνταράξαι σφοδρῶς καὶ κατακλάσαι τ ἀγίαν ἐκείνου ψυχήν. ὅταν γὰρ λέγῃ, Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; τοῦτο ἔστιν ὁ πάντων μάλιστα αὐτῷ διήνεκὴ καὶ ἀφόρητον πρόξενον τῶ ἀθυμεῖν. Εἰ γὰρ καθ' ἕκαστον τῶν σκανδαλιζομένων αὖθις ἐπυροῦτο, οὐκ ἐν ἑνὶ σπασθῆναι τῶ πύρωσιν ἂν τῶν ἀπὸ τῆς ἐκείνου ψυχῆς. οὐ γὰρ διελίμπανον οἱ σκανδαλιζόμενοι, ἐπὶ τῶν ὑποδοσιν προσέχοντες τῷ πυρί. ὃ δὲ καὶ τοὺς Ἰουδαίους ἀπιστοῦντας ὁρᾶν, πῶς ἂν ἀθυμίας καὶ ὀδυνῆς μικρᾶς γοῦν διακωλῦ ἔχειν ἠδύνατο; Ηυχόμην γάρ, φησιν, αὐτὸς ἀνάθεμα εἶ) ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ Ρωμ θ. γ. σάρκα, οἵτινές εἰσιν Ισραηλῖται. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· πολλάκις ἐμοὶ ἔδοξεν ἐμπεσεῖν, ἢ τοὺς Ισραηλίτας ἀπιστοῦντας ὁρᾶν. ὁ δὲ τῶ τὸ τῇ γεέννῃ κόλασιν ἐλάμβανος ὑπὲρ Εκ τῆς ἐρημω. τῆς προς Κορινθ. β'. ἐπ. C.Kop ιβ.θ. τοῦ δυνηθῆναι προσαγαγέσθαι τοὺς Ἰουδαίους ἅπαντας, εὐδηλον ὅτι τοῦτο μὴ τυχὸν, τῶν τὴ γεέννῃ κολαζομένων διηνεβαρύτερον. Πρὸς οὖν Εἰρη) καὶ ὅ, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου·

ἡ γὰρ

ἡ γὰρ δυϑαμὶς μὲν ἐν ἀϑενείᾳ πελειοῦται· τυτέσιν, ἔρχεσϑε ὅπου νεκροὶ ἑτοῖμοι, ὅπου τυφλοὶ ϑεραπεῦσαι, ὅπου λεπροὶ καϑᾶραι, ὅπου γὰρ ἄλλα βαρματουργεῖν· μὴ ζητεῖ καὶ ὃ ἀκίνδυνον καὶ ὃ ἀδεές, ἀλλ' ὃ χωρὶς παραγμάτων κηρύττειν. ἀλλὰ ἀλυπεῖς καὶ ἀθυμεῖς; μὴ δόξης τοῦτο ἀϑενείας εἶναι ἐμοῦ, ὃ πολλοὶ εἶναι τῶν ὑπερβουλεύονται καὶ δέρουσί σε, καὶ ἐλαύνουσι, καὶ μαστίζουσι. τοῦτο μὲν οὖν ἀνδρὶ δικαίῳ μὴ τιϑῶ δυνάμιν. ἡ γὰρ δυνάμις μου, φησὶν, ἐν ἀϑενείᾳ τελεῖται, ὅταν δικαιούμενοι τοῖς δικαίοις παρεμβάλητε· ὅταν ἐλαυνόμενοι τοῖς ἐλαυνόντων κρατῆτε· ὅταν δεσμούμενοι τοῖς δεσμοῦσι τρέπητε. Ἀλλὰ δῆλον μὲν καὶ ὃ ὑφ' ὑπνου ἀκούειν κακῶς· ὅταν γὰρ καὶ τοῖς διεγειρομένοις τις ὁ τοῦτο ποιῶν ᾖ, καὶ ἅμα εἰς αὐτὸν διεγερσίας ὀνειδίζῃ καὶ προφέρῃ, τότε δὴ, τότε ἡ ὕβρις ἀφόρητος γίνεται, καὶ ἴσως μὴ τῆς ἀϑυμίας ἐπαγάγῃ τὸν θυμόν, ὡς καὶ ἀποπνίξαι τὸν ὑβριζόμενον δυνάσϑαι. Ὁ μὲν γὰρ ὑπό τινος μεγάλης παϑῶν κακῶν, ἔχει φιλοτιμίαν δὲ μικρὰν, τιμὴν τοῦ ποιοῦντος ἐπιφέρει· ὁ δὲ ὑπὸ τῶν ἐλαττόνων καὶ ἀπορριπτοτέρων, μείζονα ἔχει τὴν αἰτίαν, καὶ δυσυπομόνητον τὴν θλῖψιν λογίζεται. Ἀλλὰ μὴ τοῦτο σχέτλιον, εἰ ἀκωτίοσιν ἡμᾶς τινες, ἀλλ' εἰ καλῶς καὶ δικαίως. καὶ μὲν δικαίως, καὶ μὴ γλιχόντων ἐκείνων, ἡμεῖς διακρουόμεθα· δι' ὃ ἀδίκως, καὶ ἅπαντες γλιχόμεθα, ἡμεῖς ἑαυτοὺς μὲν μακαρίζομεν, ἐκείνους δὲ ἀθλιοτάτους, ἅτε πρώτων ἀγαθῶν ἐνδεεῖς ὄντας, καὶ τῆς μεγαλομιᾶς ταύτης ἀμοιρεῖν. Εἰ δὲ μηδὲν ἀφορητότερον τοῖς ὑβριωμένοις ὑπὸ λόγου δυναμένου διακεῖσθαι ψυχῆς. Ταῦτα δὲ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ ἀλλήλοις λέγετε καϑ' ἑκάστην, καιρὸν τυγχάνοντες. Εἰ γὰρ ἐν ὁ μέλλων ἀγαθός τινος, καὶ ϑλῖψις μέλλῃ προσκαλεῖν, ὑπερτιϑεμένην ἀνάγκην καιρὸν, ὅπως ἡμέρᾳ καὶ ϑεῷ δέξασϑαι προσέλθοι τὸν μέλλοντα δίδοναι τὴν αἴτησιν, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ καιροῦ λαβὼν συμμαχίαν ὑπερτυχεῖν τῆς χρείας, πολλῷ μᾶλλον τὸν λέγοντα καιρὸν ὑπερτιϑέμενον ζητεῖν δεῖ. Οὕτω γὰρ ἐστὶν ἀλλήλων ὀφείλομεν, ὥσπερ ἐστὶν ἑαυτῶν μεμιμῆσϑαι, καὶ φείδεσϑαι τοῦ πλησίον, καϑάπερ δή τοι καὶ ἡμῶν ὁ Θεός. οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἑαυτοῦ φείδεται, ὡς πάντων ἡμῶν ὁ Θεὸς, ὃς πολλῷ μᾶλλον ἡμῶν αὐτῶν αὐτοῦ βούλεται μηδὲν πάσχειν ἡμᾶς δεινὸν· ᾧ πρέπει δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐκ τοῦ γ. λόγου τοῦ εἰς Σταγείριον.

Ἐκ τοῦ ἑρμίου. τῆς πρὸς Τιμόθεον. ε. ἐπ.

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς ἅπτειν πατέρα.

Ἐκ τῶν λόγων εἰς τὸν ἀνδρ. αὐτ.

Ἐκ τοῦ γ. λόγ. τοῦ εἰς Σταγείρ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΛΛΟΥΣΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ. Λογ. ιϑ.

Ἐκ τοῦ λόγου, ὅπ ἀπλάπτος ἡ κόλασις

Ὅλοι τῶν περὶ ἡμῶν δυϑεσπίτων τῇ ἀρχῇ προσπλωτίζοντες, καὶ τοῖς πρόσθοσι δυαλύοντες προσάγμασιν, οὐδεὶς εἰ μὴ ταῦτα τοιμίζοιεν, καὶ ὃ τοῦ Θεοῦ προσδοκώμενοι φιλάνϑρωπον, μὴ εἰ κόλασιν, μηδὲ τιμωρείαν λέγοιεν. Εἰ οὖν φιλάνϑρωπός ἐστιν ὁ Θεὸς, ὥσπερ οὖν ἔστι, καὶ δίκαιος πάντως ἂν εἴη. εἰ δὲ δίκαιος, πῶς ἂν μὴ εἴη δίκαιον τὰ μὲν παδόντα ἀξ ἀρχῆς ἀγαϑὰ, εἶτα κολάσεως ἄξια πράξαντα, καὶ μήτε ἀπειλῆ, μήτε εὐεργεσίᾳ ἡμόμενον βλέπειν, κολάζεσϑαι; εἰ γὰρ ὃ δίκαιον ἐξεταίζοις, ἐξ ἀρχῆς ἡμᾶς καὶ εὐθέως ἀπολέσαι ἔδει καὶ τὸν ἀδικήσαντα λόγον μᾶλλον· καὶ γὰρ καὶ φιλανϑρωπίαν εἶχεν, εἰ καὶ τοῦτο ἐπαϑεῖν ὃ μὴ ἠμόμεϑα. ὅταν μὲν γάρ τις ὑπὸ τοῦ ἀδικηϑῆναι ὑβρίζῃ, καὶ τὸν ἀδικήσαντα λόγον πάντως δίδωσι δίκαιον· ὅταν δέ τις εὐεργετεῖται, οὐδὲν προσπαδόντα μὲν, ὃ ποιήσαντα δὲ μισεῖν, καὶ μόνον τὸν εἰ ἠμόμεϑα αἴτιον, οὐχ ὑβρίζῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ καϑ' ἑκάστην ἡμέραν λυπῇ, δι' ὧν ποιᾷ, ποίας ὁ τοιοῦτος συγγνώμης ἔσται ἄξιος; Πῶς οὐ δέδοικας, εἰπέ μοι, βλασφημῶν φϑεγγόμενος, ὅταν λέγῃς, φιλάνϑρωπός ἐστιν ὁ Θεὸς, καὶ οὐ κολάζει· εἰ δὲ κολάσει, εὑρεθήσεται καὶ σὲ οὐκέτι φιλάνϑρωπος; Διὰ τί γὰρ, εἰπέ μοι, οὐκ ἀξιοῖς κολάζεσϑαι ἁμαρτάνων; οὐχὶ προσδοκᾷ σε ἅπαντα; οὐχὶ ἀπειλησεν; οὐχὶ ἐβοήϑησεν; οὐχὶ μυρία εἰργάσατο ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς σῆς; Εἰ οὖν ὁ ποιμὴν μὴ

Ἐκ τοῦ λόγου, ὅπ πάντες προσκοπτόμεθα τῷ βήματι Χριστοῦ.

μὴ χαλάζονται, ἐρῶ πάλιν ἄλλος ἴσως, ὅτι οὐτε ⓐ ἀγαθοὶ τεφλυοῦνται· ϗ πού ἡ φιλανθρωπία ϗ ἡ δικαιοκρισία τῦ Θεοῦ; μὴ τοίνυν φενακίζετε ἑαυτοὺς, ἀδ᾽ ἀθεφτοι, τῷ Διαβόλῳ πειθόμενοι· ἐκείνου γὰρ εἰσὶ ταῦτα τὰ νοήματα. Εἰ γὰρ δικαιοῦται ϗ δεσπόζεται ϗ διδάσκαλοι ὧν μὴ ἀγαθοὶ τιμῶσι, τῶν ὁ ποιητὴς κολάζοιτο· πῶς ἀν ἔχοι λόγον τὸ τῷ Θεῷ τὰ ἐναντία γίνεσθαι, ϗ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι τῶν ἀγαθοὺς ϗ τῶν ποιητὰς; πότε ὁ ϗ ἀπαλλαγήσονται τῆς κακίας ⓑ ποιητοί; Εἰ γὰρ ϗ κόλασιν προσδοκῶντες οὐκ ἀφίστανται τῆς ποιητείας, ἀν ϗ ⓒ φόβον τῦτον ἀπῆσαν), ϗ μὴ μόνον εἰς γέενναν μὴ ἐμπέσωσιν, ἀλλὰ ϗ βασιλείας ἐπιτύχωσι, πότε ποιητρλυόμενοι ϛήσονται; ἀκήκοά τινων φιλαμαρτημόνων λεγόντων, ὅτι πρὸς φόβον τῶν ἀνθρώπων ἠπείλησε τινὰ γέενναν ὁ Θεός· μὴ γένοιτο γὰρ ὅτι ἐλεήμων ὢν κολάσει τινά, ϗ μάλιστα τῶν ἐπιγνωκότων αὐτόν. λέγετε δῶν μοι ⓓ ψυχρὸν ⓔ Θεὸν ἀποφαίνοντες, τίς τινὰ οἰκουμβόλῳ ἐπάκλυσεν ἅπασαν ὑπὸ τῦ Νῶε, ϗ ὃ χαλεπὸν ἐκεῖνο ναυάγιον εἰργάσατο, ϗ τὸν πάντοτε τῦ γένους ἡμῶν πανωλεθρίαν ἐποίησε; τίς σοὶ κεφαλὴν ϗ σὸν πρηςῆρας ἀφῆκεν ὑπὲ τὸν Σοδόμων γῶν; τίς τ᾽ Αἴγυπτον ἅπασαν κατεπόντισε; τίς σοὶ ἑξακοσίας χιλιάδας ὑπὲ τῆς ἐρήμου κατέπεσε; τίς τινὰ συναγωγὴν Ασσυρῶν κατέφλεξε; τίς τοῖς περὶ Κορὲ ϗ Δαθὰν ἀνοίξας τὴν γῆν ὃ στόμα, ϗ κατέπιεν ἐκέλευσε; τίς σοὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδας ἐν μιᾷ χειρὸς ῥοπῇ κατέσυρεν ὑπὲ τῦ Δαβίδ; τίς ὁ σοὶ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας ἐν μιᾷ νυκτὶ ϛανατώσας ὑπὲ τῆς προφητείας Ησαΐου; σοὶ ὁ ϗ καθημερινὰς συμφορὰς οὐχ ὁρᾷς ὅσας φέρομεν ἁμαρτάνοντες; πῶς δῶν ἀδ᾽ ἔχοι λόγον, τῶν μὲ κολάζεσθαι, τῶν ὁ μὴ κολάζεσθαι; Εἰ γὰρ οὐκ ἄδικος ὁ Θεὸς, ὥσπερ δῶν οὐδὲ ἄδικος, πάντως ϗ σὺ δίκαια δώσεις ἁμαρτάνων. Εἰ ὁ, ὅτῳ φιλάνθρωπός ὑστιν ὁ Θεὸς, οὐ κολάζει, οὐδὲ τύτῳ ἔσῃ κολασθῆναι. νυνὶ ὁ δὲ σοὶ τὰ ὑμῶν τὰ ῥήματα, πολλοὺς ϗ σὲ σοῦτα κολάζει ὁ Θεὸς, ἵν᾽, ὅταν τοῖς ῥήμασι μὴ πιστεύσητε τῆς ἀπειλῆς, καὶ τοῖς πράγμασι πίστωσητε τῆς ὠμωρείας. Ἀρα πείθομαι σοὶ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἔστι μῦθος ὁ περὶ τῆς γεέννης λόγος; οὕτω γὰρ ὑστὶν ἀληθὴς, ὅτι οὐχ ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ ϗ ποιηταὶ ϗ φιλόσοφοι ϗ λογοποιοὶ περὶ τῆς μελλούσης αἰῶνος ἀποδόσεως ἐφιλοσόφησαν, ϗ σὲ ἀδὲν κολάζεσθαι τῦ ποιητὰς εἰρήκασιν. Εἰ γὰρ καὶ μὴ ἀληθείας, ὡς ἔχει τὰ πράγματα, εἵνεκεν οὐκ ἠδυνήθησαν, ἀλλ᾽ ὅμως εἰκόνα τινὰ κρίσεως ἔλαβον. Κωκυτὸς γὰρ φασί τινας, ϗ Πυριφλεγέθοντας ποταμοὺς, ϗ Στυγὸς ὕδωρ ϗ Ταρτάρεια δεσμὰ τῆς γῆς, ὅσον αὐτὸ τὸ οὐρανῦ, ϗ πολλοὺς κολάσεως τύπους· ϗ πάλιν, Ηλύσιον πεδίον, ϗ μακάρων νήσους, ϗ λειμῶνας ὑμνῳδῶν, ϗ βιωσίμου πολιτείου, ϗ αὔρας λεπτῆς, ϗ χορεύοντας, καὶ λευκὴν περιβεβλημένους στολὴν, καὶ ἀδόντας ὕμνους ἱεροὺς, καὶ ὅλως καὶ ἀγαθοῖς καὶ ποιηταῖς ἀποκειμένην αὐτῶν ἀπόδοσιν μετὰ τὸν ἐντεῦθεν ἔξοδον. μὴ τοίνυν ἀπιστῶμεν τῇ γεέννῃ, ἵνα μὴ ἐμπέσωμεν εἰς αὐτὴν (ὀλίγα ἀπίστων ῥᾳθυμότερος ἐγώ· ὁ δὲ ῥᾳθυμῶν εἰς αὐτὴν ἀπελεύσεται πάντως) ἀλλὰ ϗ πιστεύωμεν ἐνδελεχῶς, καὶ διαλεγώμεθα ἑκουσίως περὶ αὐτῆς, καὶ οὐ ταχέως ἀμαρτησόμεθα. τῶν γὰρ τοιούτων λόγων ἡ μνήμη, καθάπερ τι φάρμακον πικρὸν, πᾶσαν κακίαν ἐκπεσμήξαι δυνήσεται, ἑκουσίως ἡμῶν σπιζούσα τὴν ψυχήν. Αν δὲ ὁμῶς καὶ ἀνελεήμονες ὦμεν, ἀλλ᾽ ἐμπαθῶς τῶν πρὸ ἡμῶν σκείων, αὐτῶν λαμπάδων αὐτῶν σβεσθεισῶν διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἔλαιον, τῦ νυμφίου ἀξέπεσον, καὶ ταχέως ἔσῃ φιλάνθρωπος. δῶ ἀφάσας βουληθῆς, ἄκουσον τ᾽ δικαιοῦ λέγοντος, Δήσατε αὐτῦ χεῖρας καὶ πόδας, ϗ βάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· καὶ ταῦτὸν σκόλοψ τὸν ὀπίσθιον. αὖ μεθύειν καὶ πυροφᾶν ὀπίθυμῆς, ἄκουσον τῦ πλουσίου λέγοντος· Πέμψον Λάζαρον, ἵνα ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ καταψύξῃ τὸν τηγανιζομόνον γλῶσσάν, καὶ οὐ τυγχανόντος τῆς αἰτήσεως, καὶ ταχέως ἐκπεσῇ τῦ πάθους. αὖ πῦρ ἐχῃς ὀπίθυμίας ποιητὰς, σπούδασον τῆς κολάσεως ἐκείνης τὸ πῦρ,

Εκ τῦ αὐτῦ.

Εκ τ᾽ λόγ. τ᾽ περὶ πιλείας ἀγάπης.

Ματθ. κβ.

Λυκ. ιϛ.

πῦρ, καὶ τοῦτο καταβροχθεῖν οἰχήσεται. σκότος δ' εἰ καὶ πῦρ μὴ ἰών, ὃ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀπωθούμενον καὶ ἄπιμεν αἰωνίως χωρήσαν, πόσης κολάσεως· οὐκ ἔστι, πιστεύσατε, βραχὺν λόγῳ ὃ πάθος, οὐκ ἔστιν. Εἰ γὰρ ⓐ ὁ φῶς ὁ ἡλιακὸν μὴ θεώμενοι, πάντως πικρότερον θανάτου ὑπομένοιεν ζωλοί· τί παθὼν εἰκὸς ἡμᾶς ἀποτερηθέντας τοῦ φωτὸς ἐκείνου; τί δ' καὶ ζῶμεν καὶ δυσπερόμεθα καὶ ἐσμέν, ὧν τῆς θεωρίας ἀπευτύχομεν ἐκείνης· αἱ Ⓦ δεσπότιν Ⓦ ἡμέτεροι μηδεὶς ἡμῖν τότε συγχωρήσῃ θεάσασθαι; Εἰ εἷς δεσμωτήριόν τις ἐμβληθεὶς σκοτεινὸν τοῦ βόθρου πεφραγμένον, τὸ δυσωδέστατον μόνον, καὶ ὃ ἐν σκότῳ κεῖσθαι, καὶ ὃ μὴ δυσφόρων δεδέσθαι, πάντως θανάτου χαλεπώτερον εἶναι δοκεῖ· ἐννόησον τί ἔσται, ὅταν μὴ τῶν τῆς οἰκουμένης δυσφόρων ἐκεῖ καταχωσθῶμεν, μήτε ὁρῶντες, μήτε ὁρώμενοι, ἀλλ' ἐν πλήθει τοσούτῳ νομίζοντες εἶναι μόνοι. ὃ γὰρ σκότος καὶ ὁ ἀλγεινὸς οὐκ ἀφίησιν οὐδὲ τοὺς πλησίον ἡμᾶς βλαπτώσκειν, ἀλλ' ὡς μόνος τοῦτο πάσχων ἕκαστος, ὅτῳ βλακείσεται. Εἰ γὰρ ☪ πῦρ εἴρηται, ἀλλὰ σκοτεινόν ἐστι καὶ φῶς οὐκ ἔχον. καὶ τοῦτο ἔστι ὃ μάλιστα θορυβοῦν ἡμᾶς καὶ ταράττον, ὅτι καὶ σφοδρῶς σκληρόν ὅτι σβέννυται, καὶ φῶς οὐκ ἔχει. Εἰ δ' σκότος μόνον ὅτῳ θλίβει καθ' ἑαυτὸ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς καὶ θορυβεῖ· τί ἔσται ἀρά, ὅταν μὴ τοῦ σκότους καὶ ὀδυνῶν τοσοῦτον ὦσι καὶ ἐμπρησμοί; Μὴ γάρ, ὅπερ πῦρ καὶ γέενναν λέγεται, τοιοῦτον εἶναι νομίσῃς ὃ πῦρ. τοῦτο μὲν γάρ, ἐὰν δὲ λάβῃ, κατεκαυσε καὶ ἀπώλεσεν· σκότος δ' οὐδὲ ἅπαξ καταφλέγει καὶ ἀναπαύεται καὶ ἀναπαυτός ἐστι οὐδέποτε παύεται. ἀναιροῦ τοῦτο ἐκ ἄσβεστον εἴρηται. ἐκ γὰρ οὐδὲ κώνωπος ἀφθαρσίαν εἰδύσαν δέλεαρ, οὐ τοῖς κριμοῖ, ἀλλ' ὥστε διωκτικὸς ἐφόδιον τῆς κρίσεως ἔχειν ἐκείνης. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῇ γεέννῃ, καὶ τὰ τούτων πικρότερα. ἡ δ' τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσις τοσαύτῳ ἔχει τὸν ὀδυνῶν, τοσαύτῳ τὸν θλίψιν καὶ τὸν στενοχωρίαν, ὡς εἰ ἐκ μυρία κρίσεια τοῖς σκληροῖς ἀπέκειτο, αὐτῶν καὶ ἑκατὸν ἐρχόσας τῶν ἐν τῇ γεέννῃ βασανιστηρίων πικρότερον δάκνειν καὶ στενοχωρεῖν τὰς ἡμετέρας ψυχάς. Εἰ δ' εἷς δεσμωτήριον εἰσιόντες, καὶ οὐδὲ μὲν αὐχμηρὰς ὁρῶντες, οὐδὲ δ' σιδηρᾶς ἀλύσεσι δεδεμένους, οὐδὲ δ' σκότῳ καταχεχλεισμένους, καταχλώμεθα, φείδομαι, πάντα ἐκφέρομαι ὑπὲρ τοῦ μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τοιοῦτον δυάγκιον καὶ θλῖψιν· ὅταν ἡμᾶς αὖθις ἀπαγωμένα εἰς αὐτὰ τὰ τῆς γεέννης βασανιστήρια δεδεμένους, τίνες ἐσόμεθα; τί δ' φερόμεθα; οὐ γὰρ ἐκ σιδηρᾶ τὰ δεσμὰ ἐκεῖνα, ἀλλ' ἀπὸ πυρός εἰσι οὐδέποτε σβεννυμένου· οὐδὲ ὁμότιμοί τινες Ⓦ ἐφεστῶτες ἡμῖν, ὧς καὶ ἐκμιλίξασθαι πολλάκις ἔνι, ἀλλ' ἀγέλαι" φοβεροὶ καὶ ἀσύμπαθεῖς, οἷς οὐδὲ λυπηλέαν δωσάτων, σφοδρῶς ὑπὲρ ὧν Ⓦ δεσπότην ὑβρίσαμεν, ὀργιζομένους. Οὐκ ἔστι, καθάπερ ἐνταῦθα, οὐδὲ μὲν ἀργύριον, οὐδὲ δ' ἔφοδα, οὐδὲ δ' λόγοις εἰσάγοντας φιλοκλητικοὺς ἰδεῖν καὶ φιλομυθίας τυχεῖν, ἀλλὰ πάντα ἐκεῖ ἀσύγγνωστα· καὶ Νῶε ἦ, καὶ Ἰὼβ, καὶ Δανιὴλ, ἐν οὐδὲ οἰκείοις ἴδωσι κολαζομένοις, οὐ τολμῶσι φιλοσῆσαι καὶ χεῖρα ὀρέξαι. καὶ γὰρ ἐν φύσεως συμπαθῆναι ἀναιρεθῆναι τότε συμβαίνει. ὅπερ γὰρ θυείσκονται δίκαιοι τέκνων ἀμαρτωλῶν πατέρες, καὶ παῖδες ἀγαθοὶ γονέων πονηρῶν· οὕτω δ' καθαρεῖν αὐτοῖς εἶναι τὸν θρέσσωσιν, καὶ μὴ τῇ τῆς συμπαθείας ἀνάγκῃ καταχλᾶσθαι τούτοις ἀπολαύοντας τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, καὶ ταῦτα σβέννυσθαι φημι, ἐν αὐτοῖς συναγωνιάκτῃ τῷ δεσπότῃ καὶ τῶν οἰκείων ἀπολάγχων. τοιγαροῦν μηδεὶς ἐλπιζέτω χρῆσαι, μὴ ἐργασάμενός τι χρηστὸν, καὶ μυρίους ἔχῃ φιλοῦντας ἁγίους. Ὅταν γὰρ Ⓦ δοθέντα ἡμῖν χρόνον ἀναγωσώμεν εἰς οὐδὲν δέον, ἀπολυσόμεθα πάντες ἐκεῖ, τῆς ἀκαίρου δαπάνης δίκην δώσοντες τῷ ἑκάστῳ. Εἰ γὰρ ὁ χρήματα ἐμπορεύσασθαι λαβών, εἶτα καταφαγών, ἀπαιτηθήσεται παρὰ τοῦ πιστεύσαντος, καὶ δώσει δίκην· ὁ ζωλοῦ" ταῦτα δαπανήσας μάτην, πόσῳ μᾶλλον. Καὶ καθάπερ ἡμεῖς οὐδὲ οἰκέται οὐδὲ ἡμετέροις, οὐχὶ τῆς ὀξόδου μόνον τῶν χρημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς εἰσόδου ποιουμένους Ⓦ λόγον ἐξετάζομεν πόθεν, καὶ πόσα, καὶ παρὰ τίνων, καὶ πῶς ἐκαστα ἐδέξατο τὰ χρήματα·

Ex τῷ ἑρμῶν. Ϝ καὶ Ἰωαν. ἀναγγ.

Ex Ϝ λόγ. Ϝ, Εἰρωνικὸν δικάσατε μὴ παίσαν.

Ex Ϝ λόγ. Ϝ, εἰς Θεόδωρ ὁμολ.

Ex Ϝ λόγ. Ϝ, περὶ τελείας ἀγάπης.

Ex τῶν ἑρμῶν. τοῦ καὶ Ἰωαν. ἀναγγ

Ex Ϝ λόγ Ϝ εἰς τὸ, ὁμοιάσθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ.

ματα· ὕτω δὴ ⸂ὁ Θεὸς⸃ ⸂ἡ τῆς⸃ ⸂ἀπαιτῆς⸃ ⸂καὶ εὐθυμίας⸃, ⸂καὶ⸃ πλουσίῳ καὶ πένητι. τῷ μὲν πλουσίῳ πότερον ⸂οὐκ⸃ δικαίων ⸂πόρων⸃, ἢ ⸂ἐξ⸃ ἁρπαγῆς καὶ πλεονεξίας πλοῦτον ⸂συνέλεξε⸃· πότερον ⸂εἰς⸃ πορνείας, ἢ ⸂εἰς⸃ πένητας ⸂καὶ⸃ χρήματα κατῳκάλωσι· πότερον ⸂εἰς⸃ ψευδῆ ⸂καὶ⸃ ἀσωτίαν ⸂καὶ⸃ μέθην, ἢ ⸂εἰς⸃ τὴν τῶν ⸂ἐπηρεαζομένων⸃ βοήθειαν. τῷ δὲ πένητι, εἰ ἡμαγῶς ⸂καὶ⸃ βιαίως τὴν πενίαν ⸂ὑπέγκειται⸃· εἰ μὴ ἀπεδυσπέτησεν, εἰ μὴ ἐδυσχέρανεν, εἰ μὴ κατηγόρησε τῆς ⸂τοῦ⸃ Θεοῦ ⸂προνοίας⸃, ἑαυτὸν μὲν ⸂ὡς⸃ ἐν ἀδείᾳ ⸂ὢν⸃ ἀρχόντα ὁρᾷ, ἕτερον δὲ ψευδῆ, ⸂καὶ⸃ μὴ ⸂τῇ⸃ τὴν οἰκείαν ⸂ἀσθενίζοντα⸃. οὐ πλούσιοι δὲ ⸂καὶ⸃ πένητες μόνον, ἀλλὰ ⸂καὶ⸃ ἄρχοντες ⸂καὶ⸃ δικασταὶ ⸂τῇ⸃ πολλῆς ⸂ἐξετάζονται⸃ τῆς ἀκριβείας· εἰ διέφθειραν ⸂τὸ⸃ δίκαιον, εἰ ⸂τοὺς⸃ χείρω ⸂τοὺς⸃ ἀπῳθεῖσθαι ἐψηφίσαντο τοῖς δικαζομένοις· εἰ κολακευθέντες ἐδωκάν ⸂τὸ⸃ δέον τῷ ψῆφον. ὅσῳ γὰρ ἕκαστος ⸂τοὺς⸃ μείζονα ὄγκον ἀρχῆς ἀναβέβηκε, τοσούτῳ ⸂καὶ⸃ πλείονα ἀπαιτηθήσεται λόγον. Καὶ αἱ μὲν ἀτοπίαι ⸂τοῦ⸃ βίου ἡδοναὶ ⸂τοῦ⸃ σκιαὶ ⸂καὶ⸃ ὀνείρατων ⸂φαντάσμασιν⸃ ⸂ὅμοιαι⸃. πρὶν ἢ γὰρ τελευτῆσαι ⸂τὰ⸃ τῆς ἁμαρτίας, σβέννυται ⸂τὰ⸃ τῆς ἡδονῆς· αἱ ⸂δὲ⸃ ⸂τούτων⸃ κολάσεις πέρας ⸂οὐκ⸃ ἔχουσι. ⸂καὶ⸃ τὸ μὲν ἡδὺ ⸂τοῦ⸃ ὀλίγον, ⸂τὸ δὲ⸃ ἀνώδυνον ἀεὶ ⸂καὶ⸃ ἀΐδιον. Διὰ δὴ τοῦτο ⸂καὶ⸃ γέεννης συνεχῶς ἡμῖν ὁ Θεὸς ⸂μέμνηται⸃, ἵνα πολὺ καρπωσώμεθα ⸂ἀπὸ⸃ τῆς ἀπειλῆς ⸂καὶ⸃ τοῦ φόβου. Εἰ γὰρ μέλλων ἐμβάλλειν ⸂εἰς⸃ αὐτὴν ⸂τοὺς⸃ ἁμαρτάνοντας, μὴ ⸂προεῖπε⸃ ⸂ταύτης τῆς⸃ ἀπειλῆς, πολλοὶ ⸂ἂν⸃ ἔπεσον ⸂ἂν⸃ εἰς αὐτήν. Εἰ γὰρ νῦν τοῦ φόβου κατασείοντος ἡμῶν τὰς ψυχάς, εἰσί τινες οὕτω ῥᾳδίως ἁμαρτάνοντες, ὡς ⸂μηδὲ⸃ οὕσης αὐτῆς· Εἰ μηδὲν τούτων εἴρητο, μηδὲ ἠπείλητο, τί ⸂οὐκ⸃ ἂν εἰργασάμεθα δεινόν; ὥστε ⸂οὐκ⸃ ἀπειλὰς ⸂τὸ⸃ ⸂προστάγμα⸃, ἀλλ' ἐλέους μᾶλλον, ⸂καὶ⸃ φιλανθρωπίας ἐστί. ⸂καὶ⸃ γὰρ εἰ μὴ ἠπειλήθη καταστροφὴ ⸂ὅτι⸃ Ἰωνᾶ, ⸂οὐκ⸃ ἂν ⸂ἐσωλύθη⸃ ἡ καταστροφή. Εἰ μὴ εἶπεν ὅτι καταστραφήσεται Νινευΐ, ⸂οὐκ⸃ ἂν ἔστη Νινευΐ. ⸂καὶ⸃ Εἰ μὴ ἠπειλήθη γέεννα, ἅπαντες ἂν εἰς γέενναν ⸂ἐνεπεσόμεθα⸃. Εἰ γὰρ μηδὲν μέλει τῷ Θεῷ, μήτε ἁμαρτανόντων ἡμῶν, μήτε κατορθούντων, ἴσως ἔχει τινὰ λόγον ⸂τὸ⸃ λέγειν μὴ εἶναι κόλασιν· Εἰ δὲ τοσαύτην ⸂ἐπιδείκνυται⸃ πίστιν, ὥστε μὴ ἁμαρτάνειν ἡμᾶς, ⸂καὶ⸃ τοσαῦτα ⸂προστάγματα⸃ τίθεται, ὥστε κατορθοῦν ἡμᾶς τὰς ⸂ἐντολάς⸃· δῆλον ὅτι ⸂τοὺς⸃ ἁμαρτάνοντας κολάζει, ⸂καὶ⸃ κατορθοῦντας στέφανοῖ. ἀλλὰ σχέσει μοι ⸂τῇ⸃ πολλῶν τῶν ἀνωμαλίαν. ⸂Συζῶμεν⸃ μὲν γὰρ ἐγκαλοῦσι τῷ Θεῷ, ὅτι μακροθυμεῖ πολλάκις, ⸂καὶ⸃ ⸂προσορᾷ⸃ πολλοὺς μαίρους, ἀσελγεῖς, πλεονέκτας, μὴ διδόντας δίκην· ⸂οὐχὶ⸃ πάλιν ἐνταῦθα ἀπειλὴν κολάζειν αὐτόν, σφοδροὶ ⸂καὶ⸃ βαρεῖς εἰσιν αἰτιῶμαι· καίτοιγε εἰ τοῦτο λυτρεῖ, ⸂οὐχὶ⸃ ἀποδέχεσθαι ⸂καὶ⸃ θαυμάζειν ἐχρῆν. ἀλλ' ὦ τῆς ἀνοίας, ὦ τῆς φιλαμαρτήμονος ⸂καὶ⸃ φιληδόνου ψυχῆς, ὅτι τῆς ⸂ἀπὸ⸃ τῶν ῥημάτων καταφρονοῦντες ἀπειλῆς, τὴν ⸂ἀπὸ⸃ τῶν ⸂πραγμάτων⸃ ⸂ἀποδησόμεθα⸃ κόλασιν. Οὐδεὶς γὰρ τῶν ⸂συζώντων⸃ μὴ ὄφλα λυσαιδωρίαν ⸂καὶ⸃ ἁμαρτήματα, ἀπελθὼν ⸂οὐχὶ⸃ δώσει ⸂τὰς⸃ ὑπὲρ τούτοις δίκας ὄφλα φυγῆς· ἀλλ' ὥσπερ ⸂ἀπὸ⸃ τῶν δεσμωτηρίων τούτων μὴ τῶν ἀλύσεων ⸂προσάγονται⸃ εἰς τὸ δικαστήριον, οὕτω ⸂καὶ⸃ οἱ ⸂ἐντεῦθεν⸃ ἀναχθέντες τὰς ποικίλας ⸂περικείμενοι⸃ σειρὰς τῶν ἁμαρτημάτων, ὑπὲρ τὸ βῆμα ἄγονται τὸ φρικτόν. Εἰ ποτε οὖν ⸂ἐν⸃ βαλανείῳ ζέοιο σφοδρότερον κατεσκυασμένῳ τὸ δέοντος, τότε μοι τὸ τῆς γέεννης ⸂ἐνόησον⸃ πῦρ. ⸂καὶ⸃ Εἰ ποτε πάλιν ⸂ἐν⸃ πυρετῷ καταφλεχθείης χαλεπῷ, ⸂πρὸς⸃ ἐκείνῳ ⸂τῷ⸃ νοεῖν τὸ φλέγα μετάσχοις, ⸂καὶ⸃ τότε δυνήσῃ ⸂φαντασθῆναι⸃ καλῶς. Εἰ γὰρ βαλανεῖον ⸂καὶ⸃ πυρετὸς οὕτως ἡμᾶς θορυβεῖ ⸂καὶ⸃ θλίβει· ὅταν εἰς ποταμὸν τὸ πυρὸς ἐμπέσωμεν ἐκεῖνον, ἐλκόμενον ⸂πρὸς⸃ τὸ βήματος τὸ φοβερόν, πῶς ⸂ἀμελησόμεθα⸃ ἆρα; Καὶ ὁ μὲν μυρίων ἔργων ⸂καὶ⸃ ἀγαθῶν ⸂καὶ⸃ πονηρῶν ἀπῳτημένος ἐκεῖ, ἔχει τινὰ ⸂φαντασθῆναι⸃ ὅτι τῇ κολάσει, ⸂καὶ⸃ τοῖς βασανιστηρίοις ἐκείνοις· ὁ δὲ τούτων μὲν ἔρημος, ἐκείνα δὲ μόνον ἐπάγων, ⸂οὐδέ⸃ ὅστιν εἰπεῖν, ὅσα πείσεται ⸂πρὸς⸃ τὸ ἀθάλατον ⸂φλεγεμπεμπώμενος⸃ κόλασιν. ⸂καὶ⸃ γὰρ δυτίσασις ἔσται ἐκεῖ τῶν πονηρῶν ⸂πραξέων⸃ ⸂καὶ⸃ τῶν οὐ τοιούτων. κἂν μὲν αὖται καθελκύσωσι ζυγὸν, ἔσωσαν οὐ μικρῶς ἐργάτιν ἑαυτὸν, ⸂καὶ⸃ ποσῦ

πον

τον ἰσχυσεν ἡ τῆς τῶ πονηρῶν παρεξεως ἐργασίας βλαβῆναι, ὅσοι καταπαύσαι τ παρόντης χώρας αὐλῶν· αὶ ὑ σκῆναι παρεληλύθων), εἰς ὃ τῆς γεέννης ἀπάγαγοι πῦρ, ὅλλ' τὸ μὴ τοσοῦτον εἰ) τὸ πλῆθος τ καταρθωμάτων, ὥστε δυνηθῆναι ζῆναι παρεξ τ βίαιον σκῆνον ὠδημεῖ. Οὐδὲν γὰ ὅλως τ ἀγαθῶν, κἀὶ μικρὸν εἴη, προφθάσε) σκῆ παρὰ τῦ κριτῦ. εἰ γὰρ ἁμαρτημάτων ῥημᾶ ἢ ἐνθυμημάτων πινύειν μέλλομεν πημωρίας, πολλῷ μᾶλλον τὰ κατορθώματα, κἂν μεγάλα ᾖ, κἂν μικρὰ, λογισθήσε). Οἱ τοίνυν ἀρκῆ κακίας ἀπαλλαγῆναι, ὰλλ' δεῖ ἐ πολλῆς τῆς τῶ ἀγαθῶν ἐργασίας. ἵνα μ γὰρ γεέννης ἀπαλλαγῶμεν, ἀπέχεσθαι δεῖ πονηρίας· ἵνα ὑ βασιλείας ἐπιτύχωμεν, αὐτέχεσθαι τῆς ἀρετῆς. κ γὰ ὅτι τῶν ἐξωθεν ἐστ, οὐ τ μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον τεθνάναι (τῦτο γὰρ αὐτῷ παρεξ τὸ μὴ δοῦναι δίκην ἀπέχειν μόνον) ὰλλ' μεγάλης ἐνεργασίας ἐπιδεξάμενον. ὰλλ' ἀ γὰρ μεταξῦ με λογίζομαι, ὅτι παρεξ τὸ μὴ παρεπιστῆναι γεέννη ἡ τῶν κακῶν ἡμῖν αἰωνίου ἀποχώρησις ἀρκῆ, ἵνα μὴ πλήθη ἀπειλὴ φοβερὰ, οὐ τοῖς κακόν τι τολμήσασι τὸν ὑμνῳδὸν ἐπάγουσα, ὰλλὰ τὸν σκληροπόρως τ τῶν ἀγαθῶν κολάζουσα. τίς οὖν ὅτιν αὕτη; Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον· ἐπείνασα γὰ, κ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. τὸν γὰ μὴ μεταδιδόντα τοῖς δεομένοις ἐξ ὧν εἶχον αὐτὸ, πιστεύομεν μὴ μέχρι τῆς τῶν ἀγαθῶν στερήσεως κολάζεσθαι, ἀλλὰ τῷ τῆς γεέννης παραπέμπεσθαι πυρί. παιδεύομεθα τοίνυν, ὅτι οἱ μὲ τὰ ἀγαθὰ παρεξόμενοι, τῶν δὲ τοῖς αὐχμοῖς ἀπολαύσοντα καλῶν· οἱ ὑ ἐγκληθῆναι μὲ οὐδὲν ἔχοντες κακόν, σκληροπόρως δέ τι τῶν ἀγαθῶν, μ τῶν τὰ κακὰ ἐργασαμένων εἰς τὸ τῆς γεέννης ἀπαχθήσονται πῦρ. Εἰ γὰρ τῶν ὅτι γῆς ἀρχόντων ὁ παρεξαίνων τὸν νόμους αὐθαίτητον ὑφίσα) κόλασιν· πολλῷ μᾶλλον ἀφορητοις σκληρύνεται βασάνοις ὁ τὸ ἐπουρανίου διαπόντ ἀγαθῶν τὰ παρεξάγματα. Οἶδα ὅτι φορτικὸν ὑμῖν τὸ περὶ γεέννης λαλεῖσθαι καταφαίνεται, ἐ πολλοὶ ἐμποδὼν τῶν ὁδυρμῶν· ὰλλ' ὅσοι δάκνει τὸ ζωοδότον καὶ ὠφελῆ τὸν σκύνομον τῶν δακνομένων. Εἰ μ γὰρ σκῆ ταῦτα ἐλέγετο ὑμῖν, καθάπαρ τῷ ὅτι τὸν Λαζάρου πλουσίῳ, ὄντως θρηνῶν ἐδ ἡ ὀδύρεσθαι κ πενθῆν, ὅτι μετὰ τοσούτους καιρὸς σκληρὸν ὑμῖν ἐπολέλειπται· ὅθεν ὑ ἐνταῦθα ὄντες ταῦτα ἀκούομεν, ὅσον κ αἰδημόνησαι δύνανται, κ τὰ ἡμάρτημένα ἀπονίπτεσθαι, ἐ πολλῷ κτήσασθαι τὸν παῤῥησίαν, κ ἐκ τῶν ἑτέρων συμβαόντων κακῶν φοβηθέντας μεταβαλέσθαι δυνηθεῖμεν τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ, ᾧ δόξα τῆς ἑτέρων κολάσεως τὸν ἡμέτερον διεγείρειν ναὸν, κ ἀφυπνίζειν καὶ ἀναύδοντας ἡμᾶς. καὶ τίνος ἕνεκεν οἱ μὲ ταῦτα κολάζονται, οἱ ὑ σκῆ, κ οὐκ ἐκεῖ πομπῆς; τίνος ἕνεκεν; ὅτι Εἰ τῦτο ἦν, πάντες ἂν ἀπωλόμεθα· πάντες γὰρ ἐσμεν ὁ ὀπτημίοις. πάλιν, Εἰ μηδεὶς ἐκεῖ σκολάζετο, ῥᾳθυμότεροι ἂν οἱ πλείονες ἐγίνοντο, κ πολλοὶ ἂν ἦσαν μὴ εἰ) παρόντι· Εἰ γὰ νῦν ὁρῶντες τὴν πονηρὰν πολλοὺς κολαζομένους πολλὰ τοιαῦτα βλασφημοῦσιν; Εἰ μηδὲν τοιοῦτον ἦν, τί οὐκ ἂν Εἶπον; ὥ ὑ οὐκ αἰτίαν μανίας; Διὰ τῦτο ὁ Θεὸς τὸν μὲν ἐκεῖ κολάζει, τὸν ὑ οὐ κολάζει. κολάζει μὲν γὰ ἵνας, τὸν καθ' ἡμῶν σκληρόπολον, ἐ κουφοτέρους σκῆ ποιῶν τὸν ὑμνῳδόν, ἢ ἐ τέλεον ἀπαλλάττων αὐτὸν, κ τὸν ἐπὶ πονηρίᾳ ζῶντας σωφρονεστέρους ποιῶν τῇ τούτων ὑμνῳδίᾳ. τὸν ὑ οὐ κολάζει πάλιν, ἵνα κ αὐτὸν μὴ παρεσπέσωσιν ἑαυτοῖς μετανοήσαντες, ἐ τὸν τῦ Θεοῦ μακροθυμίαν αἰδεσθέντες, κ τῆς ἐκεῖ κολάσεως ἀπαλλαγῶσι, κ τῆς σκῆ ὑμνῳδίας· κ ὑ ὅτι μείνωσι μηδὲν ἀπὸ τῆς πρὸ ἐξακοσίων ὠφελούμενοι τῦ Θεοῦ, μείζονα ἐπισωρεύσωσι ὑμνῳδὸν, κ τ ἄλλων αὐτῶν καταφρονήσωσιν. ὅταν γὰ ἁμαρτάνοντες ὑμνῳδῶμεν παρὰ τῦ Θεοῦ, κἀθ' ὧν ὑμνῳδεῖσθαι ὠφελήσομεν, αὐτὸ τῦτο ἡμᾶς μᾶλλον εἰς τὸ πῦρ μᾶζον ἐμβαλεῖ δικαιωθῆναι. Εἰ γὰρ μακροθυμίας ὡς ἀπολαύων μόνον, αὐ εἰς δέον αὐτῇ μὴ χρήσηται, χαλεπωτέραν ἔχει τὸν ὑμνῳδὸν· ὅταν μ τῆς μακροθυμίας κ τιμᾶς μείζονος ἔχῃ, εἶτα ὀπτημένῃ τῇ πονηρίᾳ, τίς αὐτὸν ἐξαιρήσε) τῆς κολάσεως; ὥσπερ ὃ μὴ δοῦναι δίκην ταῦτα τῶν ἁμαρτημάτων

Ex τῆς ἑρμίου. τῆς περὶς Ἐφ. ἐπιστ.

Ματθ. κε μα.

Ex τ λόγ. τ εἰς τὸ, Πάτερ ἡμῶν.

Ex τῦ ſ. λόγ. τῶν εἰς τὸν Λάζαρον.

μάτων, χαλεπωτέραν εἶναι τοῦ πένητος τὴν ἁμαρτίαν· οὕτω δὲ πολλῆς αὐτοῖς ἀπολαύειν ἀμαρτημάτων ἄφεσις, ἡ εὐπορίας, ἐφόδιον τοῖς ἁμαρτάνουσι καὶ ἀπόλυσις κολάσεως μείζονος γίνεται. Εἰ ὁ μισθὸν λέγων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, τῆς ἐκάστης κολάσεως ἐστιν ἄξιος· ὁ κακοῦργον, καὶ βάσκανον, καὶ μυρία ἄλλα τοιαῦτα κατηγορῶν, πόσην ἑαυτῷ δῆτα συνάξει πῦρ; ὃ γὰρ, μωρέ, τῶν εἰρημένων πολλῷ κουφότερον εἰς ὕβρεως λόγον ἔστι. διὸ περ ἐκεῖνα μὲν εἰς, τοῦτο ἔθηκεν ὁ Χριστὸς, ἵνα μάθῃς, ὅτι εἰ τὸ φορητότερον λεχθὲν τοῦ γέεννάν σε βαπτίσασθαι καὶ τὸ λέγοντας, πολλῷ μᾶλλον τὰ βαρύτατα καὶ ἀφορητότερα τοῦτο ἐργάσεται). Εἰ δέ τινες σκανδαλίζονται τῷ λόγῳ καταγινώσκοντες, σκανδαλίζονται τῷ φοβῆσαι μόνον παύσειν εἰρήνην τοῦ ἀπειλεῖν νομίζουσιν, ὥστε αὐτοὺς καὶ τοὺς μοιχοὺς καὶ εἰδωλολάτρας τῆς εἰρηνεύσης ἀπαλλάττειν κολάσεως. εἰ γὰρ φόβου ἔπεκειτο τοῖς λοιδόροις ἀπειλῆσαι, δῆλον ὅτι καὶ κείνοις. ὁμοῦ γὰρ ἅπαντας ἄγωνται, ὅταν ἐπήγαγε τῆς βασιλείας τοῦ ἐκπλῆσαι. Οἴ οὖν, φησιν, ὁ λοίδορος μετὰ τῶν μοιχῶν καὶ μαλακῶν κείσεται; Εἰ μὴ τοῦ αὐτοῦ αὐτοῖς δόσει δίκην, ἑτέρου τοῦτο ζητῆσαι καιρῷ· ὅπου γε τῆς βασιλείας ὁμοίως ἐκπεσεῖται σκάνδαλος, ᾧ Παύλῳ πείθομαι λέγοντι, μᾶλλον γε τῷ συνεργοῦντι ἐν αὐτῷ Χριστῷ, οὐδὲ οὗτοι, οὔτε οὖτοι βασιλείαν Θεοῦ κληρονομήσουσι.

a Cor 5. θ. Ex τ ἑρμιν. τ θεοῦ Ρωμ. ἐπισ. ὁμιλ. 5.

Εἴπερ ἡμῖν τοσοῦτον κρυπτὸν εἰς μέσον ἐνέχθη τὸ μέγα, ὅτι τῆς ἐκκλησίας μόνης, οὐκ ἀπώλετο καὶ τὸν γλῶττον αὐτοῦ δῆσαι ἱκανὸν ἂν εἴη, ἢ τοσούτους μάρτυρας κακίας ἔχειν; τί οὖν τότε πεισόμεθα, ὅταν ὅτι τὸ οἰκουμένης εἰς μέσον ἅπαντα φέρῃ; τὸ οὕτω θεάτρῳ λαμπρῷ καὶ θεμιτῷ, καὶ τῶν γνωρίμων καὶ τῶν ἀγνώστων ἡμῖν ἅπαντα κατεσθιόντων; πῦρ ἐσόμεθα, ὅταν διδόντες εἰς τὸ δεξιώτερον ἀπαγώμεθα σκότος; μᾶλλον γε τί ποιήσομεν (ὃ πάντων ἐστὶ φοβερώτερον) ὅταν τῷ Θεῷ προσκεφύσωμεν; Εἰ γὰρ τις αἰσθοῖτο ἔχει καὶ νοεῖ, ἤδη καὶ τὴν στέγην ἐμέφνει, ὅταν ὀξ ὅλως γλύπτας τοῦ Θεοῦ. καὶ γὰρ ἐγείρων, οὐχ ὅταν χολάζωμεν, ἀλγεῖ, ἀλλ' ὅταν ἁμαρτάνωμεν. ὃ γὰρ προσκεφύσας τῷ Θεῷ τὸ χολαθῆναι χαλεπώτερον. πῶς οὖν οὐτως ἀθλίως διακείμεθα, ὡς, εἰ μὴ γέεννης φόβος ἦν, μηδὲ ὧν ἐλέσθαι ταχέως ποιῆσαί τι καλόν. διὸ περ εἰ καὶ μηδενὸς ἕνεκεν ἑτέρου, τοῦτό γε ἕνεκεν γεέννης αὖ εἰπεῖν ἄξιοι, τοῦ στένειν μᾶλλον τοῦ Θεοῦ φοβοῦμενοι.

Ex τ γ'. λόγ. τῶν εἰς τ Λαζαρ.

Οἱ γὰρ πολλὰ πλέονες, καὶ μὴ κολαζόμενοι, φοβεῖσθαι καὶ διδαχέναι ὀφείλουσιν· αὔξει γὰρ αὐτοῖς τὰ τῆς τιμωρίας καὶ τῆς ἀτιμωρησίας καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ.

Ex τῶν ἑρμιν. τοῦ κτ Ματθ. εὐαγγ.

Οταν οὖν ἴδῃς ἀδίκως πλουτοῦντα καὶ δυπημερουμένου τινα, μὴ μακαρίσῃς, ἀλλὰ δάκρυσον· τοιοῦτον γὰρ προσθήκη κολάσεως ὁ πλοῦτος ἐστὶ αὐτῷ. ὥσπερ γὰρ οἱ πολλὰ ἁμαρτάντες, καὶ μὴ βουλόμενοι μέλανοι, φησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς θησαυρὸν ὀργῆς· οὕτως οἱ μὴ τοῦ μηδὲ κολάζεσθαι καὶ δυσεβείας ἀπολαύοντες, μείζονα κατορθοῦσι τὴν τιμωρίαν. ὑγὰρ πάντων τῶν ἁμαρτημάτων αἱ αὐταὶ κολάσεις, ἀλλὰ πολλαὶ καὶ διάφοροι, καὶ ἀπὸ χρόνων, καὶ ἀπὸ προσώπων, καὶ ἀπὸ ἀξιωμάτων, καὶ ἀπὸ συνέσεως. καὶ γὰρ ἐκεῖ ὧδε πονηροὶ δύο, οὐ τὴν αὐτὴν σὺ ταύτην ἀπολαύσαντες, ἀλλ' ὁ μὲν σὺ πλουτῶ, ὁ δὲ πενία, οὐχ ὁμοίως σκληρὰ τιμωρηθήσονται· ἀλλ' ὁ βυπορώτερος χαλεπώτερα. Διὰ γὰρ τοῦτο σοὶ πάντα σοφῶν ἁπαντᾷ δίκην ὁ Θεὸς, ἵνα μὴ ἀπογνῷς τοῦ σώζεσθαι, καὶ ἀπελπίσῃς τοῦ κρίσει, ὡς πάντων σοφῶν διδόντων λόγον· οὔτε πάντας ἀφίσιν ἁπαρωπὶ ἀπελθεῖν, ἵνα μὴ πάλιν ἀπογνώσῃ τοῦ σώζεσθαι) τὰ πάντων νομίσῃς.

Ex τῶν αὐτῶν.

[Ex τ λόγ. τῶν εἰς ῥητὸν, τὸ, ὅπ ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι.]

Ἄρα γε γνῷ τὰ ὅμοια τοῖς πρὸ δ' ἁμαρτήματα τιμωρηθεῖσι πρόπτοσι καὶ νῦν πολεί; καὶ πάνυ. ὅταν γὰρ μὴ ἀφρικοὶ, ἀλλὰ πνευματικοὶ ἀδελφοὶ, ὡς ὁ Καὶν, ἃ σὺ τὰ ἐργάσω; τί γὰρ εἰ γὰρ μὴ ξίφει, ἀλλ' ἑτέρῳ τρόπῳ; σοὶ δὲ οὖν ἐφθόνησε νῦν τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ; ἁδεὶς προεῖδε κινδύνους; ἀλλ' οὐ ταῦτα σοὶ ἔδωκεν λίκμα; ἀλλὰ δώσουσιν. Εἰ γὰρ ὁ μήτε νόμων ἀκούσας γραπτῶν, μήτε προφητῶν, μήτε σημεῖα θεασάμενος μεγάλα, τοσαῦτα δίδωσι πονηρά· ὁ ὑστέρως ταῦτα διδραχώς, καὶ μηδὲ τοσούτοις παραδείγμασι σωφρονίζόμενος, ἀπήμορτος ἔσται; καὶ πῶς τοῦ Θεοῦ ὃ λίκμα; ἀλλὰ καὶ τοῦ Ηλεί φοὶ δηλ προ τ

θυμιάματος

θυμιάματος ἥδιον, δίκαιον ἔδοσαν χαλεπωτάτην μοῖραν τῷ παιδί. σὺ δὲ εἶ οὕτω γέγονε πατὴρ ῥάθυμος ὥστε παῖδας, ὅτι μοιχεύσεσι παῖδες; ἀλλ' οὐδεὶς ἔδωκε δίκαιον. πότε οὖν δώσουσιν, ἐὰν μὴ γέεννα ᾖ; τί γὰρ ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σάπφειρα, ὅτι ἔκλεψαν ὀλίγα ὧν ἀπέδοντο, καὶ τοσαῦτα ἐτιμωρήθησαν; οὐδεὶς δὲ ἐκείνων τοῦτο ἐποίησε; πῶς οὖν οὐκ ἔδωκεν αὐτοῖς δίκαιον; ἆρά σε πείθομεν γέεννάν εἶ, ἢ πλειόνων δεηθησόμεθα παραδειγμάτων; ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς ἐγὼ μὴ εἶ κόλασιν, καὶ μάλιστα πάντων ἐγώ. τί δήποτε; ὅτι ὑμῶν μᾶλλον ἕκαστος ἐμοῦ τῆς ἑαυτοῦ δέδοικε ψυχῆς, ἐγὼ δὲ καὶ τὴν περισσοτέραν ταύτης βυθιοῦμαι· ὥστε μάλιστα πάντων ἐμὲ ταύτην ἀφορητεῖν ἀδυνάτον. Οὐ τοίνυν εὐεργετῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ κολάζων ἀγαθός ἐστι καὶ φιλάνθρωπος ὁ Θεός. ἐκ γὰρ καὶ αἱ κολάσεις αὐτοῦ καὶ αἱ τιμωρίαι μέγιστον εὐεργεσίας μέρος ἐισίν. ἐπεὶ καὶ ἰατρὸς οὐχ ὅταν εἰς παραδείσους καὶ λειμῶνας ἄξῃ τὸν κάμνοντα μόνον, ἀλλ' ὅταν εἰς βαθυσκάφας καὶ κολυμβήθρας ὑδάτων, ἀλλὰ καὶ ὅταν αὐτὸν κελεύῃ δίαιταν μύρεψι, ὅταν τίμωνι, ὅταν πίττῃ περισάγῃ φάρμακα, καὶ τότε ἰατρὸς ἐστιν ἐμοίγε, καὶ τὴν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν ἐπιδείκνυσι πλέον. Ὅταν οὖν ἴδῃς τινὰ ἀρετῆς ἐπιμελούμενον, καὶ μυρίους ὑπομένοντα πειρασμούς, μαχαίρισον, ζήλωσον, ὡς καὶ τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῷ συγχωρηθέντα διὰ τοσαῦτα διαλυομένων πόνων, ἐκ πολλῶν τῆς ὑπομονῆς ἑτοιμαζομένων οὐκ ὀλίγων μισθῶν. τῶν γὰρ ἀνθρώπων ⓐ μὲν οὐ τοσαῦτα τιμωρεῖται μόνον· ⓐ δὲ οὐ τοσαῦτα καὶ οὐκ ὀλίγα τοιαῦτα, πᾶσαν δὲ οὐκ ἔστιν ἁμαρτίαν ἀπολαμβάνοισι· ⓐ δὲ καὶ οὐ τοσαῦτα καὶ οὐκ ὀλίγα κολάζονται. τίνας οὖν οὐκ τῶν τοιούτων μακαρίζετε τούτων; πρόφασις μὲν οὐδεμία ἐστὶν ὅπως, οὐ τοσαῦτα κολαζομένους καὶ ἀποπλυνομένους τὰ ἁμαρτήματα· δευτέρους δὲ μετ' ἐκείνους τίνας; ὑμεῖς μὲν ἴσως οὐδὲν οὐ τοσαῦτα πάσχοντας, ἀλλ' ἐκεῖ πᾶσαν ὑπομένοντας τὴν τιμωρίαν· ἐγὼ δὲ οὐ τοῦτο, ἀλλὰ τοὺς καὶ οὐ τοσαῦτα καὶ οὐκ ὀλίγα κολαζομένους. ὁ μὲν γὰρ οὐ τιμωρίαν δίδως, κρυφοτέρως αἰσθήσεται οὐκ ἐκ τοῦ κολάσεως· ὃν δὲ πᾶσαν ἀναγκαζόμενος οὐκ ἐκ τοῦ κόλασιν ὑπομένει, ἀναδέχεται ἔξει τὴν δίκην. Τίνος γὰρ ἕνεκεν ὁ Θεὸς ἀμέλει δίαιτα ποιεῖ τοιαύτην; ἵνα μὴ τοιήσῃ ἃ προλέγει· διὰ τοῦτο καὶ γέενναν ἠπείλησεν, ἵνα μὴ ἀπάγῃ εἰς γέενναν. Φοβεῖτω γάρ, φησιν, ὑμᾶς τὰ ῥήματα, καὶ μὴ λυπείτω τὰ πράγματα. Καλαί, σε, δέσποτα, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι· καλὴ σε καὶ ἡ προσδοκωμένη βασιλεία, καὶ γέεννα πάλιν ἀποφευκτή. προτρέπεται γὰρ καλῶς ἡ βασιλεία, φοβεῖ δὲ χρησίμως ἡ γέεννα. ἀπειλεῖ γὰρ γέενναν ὁ Θεός, οὐχ ἵνα εἰς γέενναν ἐμβάλῃ, ἀλλ' ἵνα γέεννης ἀπαλλάξῃ. Εἰ γὰρ ἐβούλετο κολάσαι, οὐκ ἂν προεπείλησεν, ἵνα ἀσφαλισάμενοι πάντα ἀφύγωμεν τὰ ἀποφλύσματα. ἀπείλει τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα φύγωμεν τὴν πεῖραν τῆς ἁμαρτίας· φοβεῖ δὲ λέγω, ἵνα μὴ κολάσῃ δὲ ἔργῳ. Ὁ μὲν γὰρ μὴ προσδοκῶν ἀναίσθητος, μηδὲ βυθιοῦσθαι δοκῶν τὴν οὐρανοῦ πεπραγμένην αὐτῷ, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ παρόντος βίου τὰ ἡμέτερα ἡσθῆσθαι νομίζων, καὶ περαιτέρω μηδὲν εἶ πλέον, οὔτε ἀρετῆς ἐπιμελήσεται, οὔτε κακίας ἀφέξεται· ἀλλ' ἐλπίδος ἑαυτὸν ταῖς ἀτόποις ἐπιθυμίαις, πρῶ εἶδος ἐπιλύσεται πονηρίας. ὁ δὲ τῆς μιμούσης ἑαυτὸν πεπεικὼς χριστοῦ, καὶ ὃ φοβερὸν δικαστήριον ἐκφύσει περὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἔχων, καὶ τὰς ἀποδεικτήρους βυθιοῦσας, ὃ τὴν ἀποδεδειγμένον ψῆφον, πάντα φόβῳ περιέσεται σωφρονισμὸν μὲν καὶ ἐπιτείνας διατελέσαι, ὃ τῆς ἄλλης ἀρετῆς· ἀκολασίαν δὲ καὶ ὑπερηφανίαν καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν πονηρίαν ἐκφυγεῖν. Οὐ γὰρ ἔστιν ἐργάσασθαι δυνήσεται λόγῳ, ὅταν ἐργάζεται φόβος. ἐ γὰρ τῆς γεέννης φόβος ⓦ τῆς βασιλείας ἡμῖν κομίζει φαεινότερον. Οἶδα μὲν ὅτι πολλοὶ τὴν γέενναν μόνον πεφεικασιν· ἐγὼ δὲ τὴν ἐκπτώσιν τῆς δόξης τῶν ἀρχαίων πολὺ τῆς γεέννης κόλασιν πικροτέραν εἶ φημι. Εἰ δὲ μὴ δυνατὸν παρασχεῖν τὸν λόγῳ, θαυμαστὸν ἔσται. ἔστι γὰρ ἴσμεν ἐκείνων τῶν ἀγαθῶν τὸ μακαριότητα, ἵνα δὲ τὴν ἀθλιότητα τὴν ἀπὸ τῆς ἐρημώσεως αὐτῶν σαφῶς ἴδωμεν· ἐπεὶ Παῦλος, ὁ ταῦτα σαφῶς εἰδώς, οἶδεν ὅτι ὃ ἐκπεσεῖν τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ πάντων ἐστὶ χαλεπώτερον.

Ex τ ἑρμιν. τῶ κτ Ματθ. ἐυαγγ.

Ex τῶ γ λόγ. τ εἰς τὸν πλέσιον κ τὸν Λάζαρον

Ex τῆς ἑρμιν. τῆς πρὸς τὸν Τιμοθ. α δῆτς.

Ex τ λόγ. τ, Πάντοτε μὲν ὁ θεῖος ἀπόστολος· ἢ περὶ μετανοίας β'.

Ex τ λόγ. τ περὶ τ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως.

Ex τῶν ἀνδριαντ.

Ex τῆς ἑρμιν. τῶ κτ Ματθ. ἐυαγγ.

πώτερον. καὶ τοῦτο εἰσόμεθα τότε, ὅταν εἰς αὐτὸν τὸν πεῖραν ἐμπέσωμεν. ἀλλὰ μή ποτε τοῦτο πάθοιμεν, ὦ μονογενὲς τοῦ Θεοῦ παῖ, μηδὲ λάβοιμεν ποτέ τινα τῶφραν τῆς αἰωνίου ταύτης κολάσεως. ἀφόρητος μὲν γὰρ ἡ γέεννα, καὶ ἡ κόλασις ἐκείνη· πλὴν, καὶ μυρίας πηδῆς γεέννας, οὐδὲν τοιοῦτον ἐρεῖς, οἷ τῆς μακαρίας ἐκπεσεῖν δόξης ἐκείνης, ὃ μισθὸν ἄρα τῆς Χριστοῦ, ὃ αἰνιξάμενος, ὅτι οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ὃ ἐγκληθῆναι, ὅτι σωφίσται αὐτοὶ ἰδόντες οὐκ ἐθρέψαμεν. ἢ γὰρ βέλτιον μυρίους ὑποφέρειν πειρασμοὺς, ἢ ὃ τοιοῦτον ἐκεῖνο ὃ ἥμαρτον ἰδεῖν ἀποστρεφόμενοι ἡμᾶς, καὶ Ⓦ γλυκεῖ ὀφθαλμῷ οὐκ ἀνεχόμενοι εἰς ἡμᾶς βλέπειν. εἰ γὰρ αὐτὸς ἐζήτει οὕτω με, ἢ μισοῦντα αὐτὸν ἢ ἀποστρεφόμενον ὅπως ἐδίωξεν, ὡς μηδὲ ἑαυτῷ φείσασθαι, ἀλλὰ σκληρῶσαι ἑαυτὸν εἰς θάνατον· ὅταν μὴ πρώτα ἐκεῖνα μήτε ἀρτίως ἀξιώσω αὐτὸν λιμπάνοντα, ποίοις λοιπὸν αὐτὸν ὀφθαλμοῖς ὄψομαι; εἰπὲ δή μοι, Εἴ τίς σε γεγηραικότα καὶ τὸ πενίᾳ ζῶντα ἐπαγγέλλετο ποιῆσαι ἐξαίφνης νέον, καὶ εἰς αὐτὸν ἄξειν τῆς ἡλικίας τὸν ἀκμαῖον, καὶ σφόδρα ἰσχυρὸν καὶ ὡραῖον ἀντὶ πρώτης κατασκευάσειν, καὶ βασιλείαν δώσειν τῆς γῆς ἁπάσης ὅτι ἔτεσι χιλίοις, τί οὐκ ἂν ἀντὶ τούτης εἵλω τῆς ἀποθέσεως καὶ ποιῆσαι καὶ παθεῖν; τοῦ δὲ Χριστοῦ καὶ τούτων, ἀλλὰ καὶ πολλῷ μείζονα τούτων ἐπαγγελλομένου ἃ ἡτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, πόσης οὐκ ἄξιον προέσθαι ῥᾳθύμως; πόσας οὐκ ἄξιον προέσθαι ψυχάς; ἀλλ' ὅπερ σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦτο ἰδεῖν οὐκ ἔστι, διὰ τοῦτο δὴ λογισμῷ, καὶ ἀνάβλεψον εἰς οὐρανὸν Ⓦ ὑπερτέρῳ τούτου ὑραίνῳ, εἰς ὃ ὕψος ὃ ἀστραπὴν, εἰς ὃ φῶς ὃ ἀπερίσκεπτον, εἰς ὃν δήμους τῶν ἀγγέλων, καὶ πάλιν ὅπλισμὸν τῆς πρὸς ἡμᾶς εἰκόνος καθορᾶς· αὐτόθεν καὶ μοι τὰ πεδία Ⓦ βασιλέα Ⓦ ὅπου γῆς, οἷ, δόξης χρυσοφορεμένον, καὶ ζεύγη λευκῶν ἡμιόνων χρυσῷ καλλωπιζομένων, καὶ ὄχημα χρυσοκόλλητον, καὶ πάντα τὸν περιστέμενα· καὶ δρόμους καὶ ἀγορὰς ἁρματηλάτων ὁμίλους σπειρῶν, καὶ ἀσπίδας χρυσᾶς ἐχούσας ὀφθαλμοὺς· καὶ ἵππους χρυσοφορεμένους, καὶ χαλινοὺς χρυσοῦς, καὶ ταῦτα στενωτέρων ἀκριβῶς, ἀπὸ τούτων μεταβὰς πάλιν ὅπου τὰ δῶρα Ⓦ λογισμὸν, καὶ τὸν ἡμέτερον ἐνόησον τὸν φοβερὸν, καὶ ὃν ὁ Χριστὸς προσκυνεῖ). οὐ γὰρ ζεύγη ἡμιόνων ὄψῃ τότε, οὐδὲ ὀχήματα χρυσᾶ, οὐδὲ δρόμους καὶ ἀγορὰς, ἀλλὰ Ⓦ οὐρανὸν δυσηρέμητον καὶ ἄπονα, καταπεπλεγμένον ὃ Ⓦ μονογενὴ τοῦ Θεοῦ υἱὸν, οὐκ ἐν ἵππου, οὐδὲ ἐκείνου δορυφορουμένου ἀγγέλοις, ἀλλὰ χιλιάδων καὶ μυριάδων ἀγγέλων τε καὶ ἀρχαγγέλων· καὶ πόρτας ἔσω φόβου καὶ δέους μεσά, τὴν πόποτε γλυφομένων αἱ δεήσεις, ἐξ οὗ γέγονεν ὁ Ἀδὰμ μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀπὸ γῆς αἰσθανομένων καὶ ἁρπαζομένων· καὶ αὐτὴ μὴ τοσαύτης φαινομένου δόξης, ὥστε Ⓦ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ἀπὸν χρύπτειν τὸ φῶς ἐκεῖνο τῆς αὐγῆς ἐκείνης ὑπερλαμπόμενον, καὶ ἀποδιδόντας ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἀλλὰ Ⓦ πολλοὶ τῶν ἀλογωτέρων βλασφημούντων τὰ μυστήρια φέρειν νομίζουσι τὸ μὴ πρώτων ἐν τῇ γεέννῃ κολάζεσθαι. καὶ γὰρ σφόδρα ψυχρός ἐστιν ὁ λόγος, τὸ λέγειν, ὡς πρώτης καίτοι συνήσει μοι τοῦτο ἐκ τοῦ πολλαχοῦ κατεχομένους, οἱ, ὅταν ἐκ τοῦ δριμείας ὀδύνης καταπίνωσι), καὶ μυρίους δείξῃς χαλεπώτερα πάσχοντας, οὐδὲν εἰς νοῦν λαμβάνουσι. τὸ γὰρ ὑπερπεπαμένον τῆς ἀλγηδόνος ἐ συγχωρεῖ τῷ λογισμῷ σχολήν τινα σχεῖν εἰς τὸ λογίσασθαι ἑτέρας, καὶ τοῦτο μυρίας θύρας. μὴ τοίνυν ταῖς ψυχρᾶις ταύταις ἐλπίσι πρεφώμεθα. τὸ γὰρ δέξασθαι τοῦτο μυρίαν ἐκ τῆς τῶν πάλας καιρὸν, ἐκ τοῖς συμμέτροις τῶν παθῶν· ὅταν ἐκ ἔχῃ ἡ βάσανος, καὶ ζάλης ἡ μεσὰ πρώτα τὰ ἔνδον, καὶ μηδὲ ἑαυτὸν εἰδέναι ἡ ψυχὴ λοιπὸν ἔχῃ, πόθεν τοῦτο καρπώσεται; Εἴ τίς σε εἰς θέατρον ἤγαγεν, ἔνθα πρώτης ἐκάθητο χρυσᾶς τροκεκεβλημένος στολὰς, καὶ ἐκ μέσου τῶν πλήθους ἕτερόν τινα ἀπέδειξεν ἀπὸ λίθων καὶ μαργαριτῶν μόνων καὶ τὰ ἱμάτια ἐκ Ⓦ σφόδρα Ⓦ ὅπου τῆς κεφαλῆς ἔχοντα, εἶτα σε ἐπηγείλατο εἰς σκήνον καταβῆναι Ⓦ δῆμον, ἆρα οὐκ ἂν ἀπόντα ἐποιήσω, ὥστε τῆς ἐπαγγελίας ταύτης τυχεῖν; νῦν δὲ οὐκ ἀπὸ

πολλῶν,

Λογ. ιθ. Ἐκ τῶν λόγ. ϛ, ποίας δεῖ ἄγειν γυναῖκας.

Ἐκ τῆς ἑρμην. τοῦ κατ' Ματθ. εὐαγγ.

Ἐκ τῶν ϛ' λόγ. ϛ εἰς Θεόδωρ. ἐπισ.

τιῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς σῆς ἐρμηνευθῆναι δυναταὶ τὸ σὸ θέρος ἡμῖν συγχειμάσῃ θεάσθω (ὡς γὰρ τοῦ βασιλέως σῆς εἰπεῖν ἔπι, ἵνα μὴ μικρὸν πονήσωμεν χρόνον) τοσούτων ἑαυτοὺς ἀποστερήσωμεν ἀγαθῶν; εἰ γὰρ μυρίους θανάτους καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑποιμένῃ ἐχρῆν, εἰ γὰρ τὸν γέενναν αὐτὸν ὑπῆρ τοῦ Χριστοῦ ἰδεῖν ἐρρωμένον σὺν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ εἰς τῶν ἁγίων καταλεχθῆναι χορόν, σὺκ ἐχρῆν ἅπαντα ὑποφέρειν σκῶλα; ἀλλὰ πολλοὶ τῶν ἀλυγώτερον διακειμένων τῆς γεέννης ἀπαλλαγῆναι μόνον ἀγαπητὸν πίθενται· ἐγὼ δὲ τῆς γεέννης πολλῷ χαλεπωτέραν κόλασιν εἶναι φημι, τὸ μὴ ἀπολαῦσαι τοῦ τῆς Χριστοῦ δόξης, καὶ σκληρότερα σκῶλα ἔνεστιν οἶμαι ἐκεῖ πενθεῖν τὰ διὰ τὴν γέενναν κακά, ὡς τοῦ ἀποπίπτοντος τοῦ σκώληκος τὸ δεσπότου. τοῦτο γὰρ μόνον πάντων χαλεπώτερον εἰς κολάσεως λόγον ἐστίν. Εἰ δὲ Χριστὸν ἐφιλήσαμεν ὡς φίλον ἔχρῆν, ἔγνωμεν ἂν τί γέεννης χαλεπώτερον, ὃ τοσοῦτον ἀφορίσας τὸν φιλήσαντα· ὅστις γὰρ φιλήσει, σὺκ ἴσμεν τῆς κολάσεως ταύτης τὸ μέγεθος. καὶ τοῦτο ἔστιν ὃ μάλιστα ὀδύρεσθαι καὶ θρηνῶ. Εἰ γὰρ ἀνθρωπος ὢν ὅστις φιλεῖ, βασιλεὺς ὢν ὁ ὅστις φιλήσας, σὺκ ἂν ἠδέσθη τὸ τοῦ ἔρωτος μέγεθος; σφόδρα μοι δοκῶ. ὅταν γὰρ τοὐναντίον ᾖ, καὶ ἄφατον μοι σκῶλον τὸ κάλλος, καὶ ἡ δόξα, καὶ ὁ πλοῦτος τοῦ φιλοῦντος ἡμᾶς, καὶ πολλὴ ἡ βασιλεία· πῶς οὐχὶ μυρίας ἐσμὲν ἄξιοι κολάσεως, οἱ ὅστις βασιλέως ἀφορισθέντες, καὶ τοσούτου μεγάλου καὶ θαυμαστοῦ φιλήσαντος, καὶ καταφρονήσαντες αὐτοῦ τῆς ἀγάπης, τοῦ μηδὲν ἡμῶν προτιμήσαντος; ἔστι γὰρ οὐ μόνον ἐχθρὸν καὶ μισητὸν, καὶ ὑπὲρ ἐχθροῦ ἀπάσης, καὶ καταφρονοῦ

ιι, ϗ πατὴρ φιλόστοργος. Εἴθε ἐῶ ἰδεῖν ὑμᾶς τῆς Δ.αγνοίας μὲν τὼ πυρὶ, ϗ ἔγνωτε αὖ, ὅτι πάσης γυναικὸς χαρείσην ἄωρον ἐστασάσης πλέον κάμομεν. οὐχ οὕτω γυνὴ πενθεῖ ἀνδρα ἑαυτῆς, οὐδὲ πατὴρ υἱόν, ὡς ἐγὼ ὃ πλῆθος τῶτο ὃ πρὸ ἡμῶν, ὅτε ὠδεμίδν ὁρῶ παρεστὼν ἐν ὑμῖν. ἀλλὰ πάντες εἰς Δ.αβολὰς ϗ κατηγορίας, ϗ ἅπας ἡμῖν ὁ καιρὸς εἰς ὃ κατηγορῆν διαλίσκεται. Εἴδετέ ποτε τὸν ἀπαγομένην τὼ ὑπὸ θανάτου; ποίαν νομίζετε λύπῃ τῷ ψυχῷ, τὼ μέλει τῆς πύλης ὁδὸν βαδίζουσι; πόσων θανάτων οὐ χέεσθαι; πῖ τὸν δῦ ἔλθωντο καὶ παρᾶξαι ϗ παθεῖν, ὥστε ἀπαλλαγῶναι τῆς ἀχλύος ἐκείνης καὶ τῶ νέφους; ἐγὼ πολλῶν ἤκουσα λεγόντων, φιλανθρωπία βασιλικῆ μὴ τὼ ἀπαγαγὼ εἰς τὰ πίσω κληθέντων, ὅτι τὸν δὲ θεμένους ἐωρῶμεν τὸν δὲ θεμένους, τεθορυβημένης τῆς ψυχῆς ϗ ἐκπλητομένης ϗ ἐξεστικίας. Εἰ τοίνυν σωματικὸς ὑμᾶς θάνατος οὕτω φοβεῖ, ὅταν ὁ αἰώνιος παραγένηται, τί ποιήσομεν, ὅταν τὼ γλῶ ἀπορρήγνυμένω ἴδωμεν, ὅταν οὐρανὸν εἰλεκόμενον, ὅταν αὐτὸν παραγένομενον τῶν ἀπάντων βασιλέα, τίς ἄρα ἡμῖν ἐς αι τότε ἡ ψυχή; Εἰ ἑτέρων ἀναγκαίων θάνατον τῶτον ὕπνου τάχιον ἀφαιρεῖσθε, μηδὲν κοπιῶντες οὕτω Δ.αβεῖσθαι, ὡς καταπεπωκῦαν ϗ πρεμμένω τὼ ψυχὼ ἔχειν ἀπὸ τῆς φόβου ϗ τῆς ἀθυμίας· ὅταν ἡμεῖς αὐτοὶ τοῖς μείζοσι παρεπιπλώμεν ἀθάνατα κολαζόμενοι, ὧν ἄρα ἔσται κατάστασις; οὐκ ἔστι, πίστευσατε, παραξῆσαι τῷ λόγῳ ὃ πάθος. οὐκ ἔστι. ναί, φησιν, ἀλλὰ φιλάνθρωπος ὁ Θεός, ϗ οὐδὲν τούτων ἔσται. οὐκοῦν εἰκῆ γέγραπται; οὐ, φησιν, ἀλλὰ πρὸς ἀσφάλειαν μόνον, ἵνα σωφρονῶμεν. δῦ δῶν ἁ σωφρονῶμεν, ἀλλὰ μειόνως κἀκεῖ, οὐκ ἐπάξει τὼ κόλασιν; οὐκοῦν οὐδὲ τοῖς ἀγαθοῖς ἀποδώσει ἃς ἀμοιβάς; ναί, φησι· τῶτο γὰρ πρέπον ὄντι, ϗ ὑπὲρ τὼ ἀξίαν ἀνταργεῖν. ὥστε ἐκφιλονικῶ ἀληθῆ ϗ πάντως ἔσῳ, πρὸ τῶν κολάσεων οὐ πάντως, ἀλλ' ὡσφαλῆς ἕνεκεν ϗ φόβου; τί δῶν; ἤκουσας πρὸς τὸν παρακλυσμόν; μὴ ϗ ἐκφὺς ἕνεκεν ἀπειλῆς εἴρηται; οὐχὶ ἐξέβη ϗ γέγονε; διαῦτα ϗ ἐκφοῖ πολλὰ ἔλεγεν, ϗ ἐν ἑκατὸν ἔτεσι τῆς κιβωτὸν πηξαμένης, καὶ τὸν δικαίου βοῶντος, οὐδεὶς ὁ πιστεύων ἐμοί. ἀλλ' ὅπῳ οὐκ ὀπίσω θῦσιν τῇ Δ.ᾳ τῶν ῥημάτων ἀσφαλῇ, ὑπερέσπασαν τὼ Δ.ᾳ τῶν πραγμάτων πίστιν· ἧς τὼ πεῖραν ἐκφυγεῖν σπουδάσωμεν, ὅσῃ δυνάμεις, ἵνα ϗ ἐκεῖθεν βίον δύμβρας Δ.αύσωμεν, καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ὀπτύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, μθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, κράτος ἁγίῳ πνεύματι, νῦν ϗ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ. α.

Λογ. κ.

Δι' τῦτο ἐκεχῶς ἐκεῖ μετανοίας κινῶ λόγον, ἵνα μήτε ὁ ἁμαρτάνων ἀπογινώσκῃ, μήτε ὁ κατορθῶν μέγα φρονῇ. δίκαιος εἶ; μὴ ἐκπέσῃς· ἁμαρτωλὸς εἶ; μὴ ἀπογνῷς. καὶν καθ' ἡμέραν ἁμαρτάνῃς, καθ' ἡμέραν μετανόει. ὅπερ ἐν ταῖς οἰκίαις ποιοῦμεν ταῖς παλαιαῖς· ὅταν σαθρῶσιν, ἐπανεξαιρούμεθα τὰ σεσαθρωμένα, ϗ καινὰ ὀπισθυάζομεν, ϗ οὐδέποτε ἐπιμένομεν σαθρᾶν τῶν Δ.αλιπαρόντων. ἐὰν παλαιωθῇς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀνακαίνισον σαυτὸν διὰ τῆς μετανοίας. ϗ ἔνι, φησί, μετανοήσαντα σωθῆναι; ϗ πολύ ἔνι. πάντα βίον ἐν ἁμαρτίαις διέτριψα, καὶ ἐὰν μετανοήσω, σώζομαι; καὶ πάνυ. πόθεν δῆλον; ἀπὸ τῆς τῦ δεσπότου σου φιλανθρωπίας. μὴ τῇ μετανοίᾳ σου θαῤῥεῖ· μὴ γὰρ ἡ μετανοία σου ἰσχὺς σωτῆρια καὶ ἀποσμήξαι; εἰ ἡ μετανοία μόνη ἐῶ, εἰκότως ἐφόβου· ἐπεὶ ὃ τῇ μετανοίᾳ κεφάλαιόν ἐστι Θεοῦ φιλανθρωπία, θαῤῥεῖ ὅτι παρεγίνεταί σου τῆς κακίας. πολὺ γὰρ φιλανθρωπότερος

Εκ τῦ λόγ. τοῦ πρὸ ὀλίγου ἀγάπης.

Εκ τ̄ λόγ. τ̄, Εἰ ϗ χρὲς ὑμᾶς ἁπλεφ.

χρ. συνεχὲς ἐπιμελείας ἀπολειπομένη χρ. ὑπὸ

δεσπότης ἐστὶν ὁ Θεός, ⸂καὶ τοσοῦτον φιλάνθρωπος, ὡς καὶ τοῖς μονογλώσσοις ἐφείσατο, ἵνα ἀγοράσῃ δούλους ἀγωνιστάς. ⸃ καὶ μή μοι λέγε, ἥμαρτον, πολλὰ ἥμαρτον καὶ μεγάλα, ⸂καὶ πῶς δυνάμεθα σωθῆναι; σὺ οὐ δύνασαι· ὁ δεσπότης σε δύναται, καὶ οὕτως ἐξαλείφει τὰ ἁμαρτήματα, ὡς μήτε ἴχνος τούτων μένειν. ὅτι μὲν γὰρ τῶν σωμάτων οὐκ ἔστι τοῦτο· ἀλλὰ κἂν μυριάκις
5 κατακαύσῃ ὁ ἰατρός, κἂν φάρμακα ὅτι θέλῃ τῷ τραύματι, τὸ μὲν τραῦμα ἀφανίσει, ἡ δὲ οὐλὴ συναπέρχεται, ἐλέγχουσα τοῦ τραύματος τὴν εἰσαγωγήν· καὶ φιλανθρωπίας μέντοι ἰατρός, ⸂καὶ τὴν οὐλὴν ἐξαλεῖψαι οὐ δύναται⸃· δυσπαίδευτον γὰρ αὐτῷ ἡ ἀσθένεια τῆς φύσεως, καὶ τὸ αἴτιον τῆς τέχνης, ⸂καὶ τὸ βούλεσθαι τοῦ φαρμάκου. ὁ δὲ Θεός, ὅταν θέλῃ ἐξαλεῖψαι τὰ ἁμαρτήματα, οὐκ οὐλὴν ἀφίησιν, οὐκ ἴχνος συγχωρεῖ μένειν, ἀλλὰ μετὰ τῆς
10 ὑγιείας καὶ τὴν εὐμορφίαν χαρίζεται⸃, μετὰ τῆς ἀποδημίας τῆς κολάσεως καὶ δικαιοσύνην δίδωσι, καὶ ποιεῖ ⓦ ἡμαρτηκότα ἴσον εἶναι τῷ μὴ ἡμαρτηκότι. κἂν γὰρ μυρία τραύματα τις ἔχων δι' ὅλου μετανοήσῃ, ⸂καὶ ποιήσῃ" τι χρηστὸν, ὅτως αὐτὰ ἐξαλείφει ὁ Θεός, ὡς μηδὲ οὐλήν, μηδὲ ἴχνος, μηδὲ "δῆγμα φαίνεσθαι τῶν ἁμαρτημάτων. ὥσπερ οὖν ἐπὶ τῶν σωμάτων τραύματα καὶ φάρμακα, ὅτω καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἁμαρτήματα καὶ μετανοία. καὶ τοῦτο
15 ἔχω ὃ λέγω. τραῦμα, ⸂καὶ φάρμακον· ἁμαρτία, καὶ μετάνοια." ὁ τραῦμα [τὴν] ἡ ἁμαρτία, ὁ φάρμακον ἡ μετάνοια. ὁ τραῦμα [τὴν] τὴν σπουδὴν ἔχει, ὁ φάρμακον ⓦ καθαιρεσιν τῆς σπουδῆς κέκτηται. μὴ ἐν τῷ φαρμάκῳ σπουδή; μὴ ἐν τῷ τραύματι ἴασις; οὐκ ἔχει ταῦτα τὴν οἰκείαν τάξιν, καὶ εἶδος τὸ οἰκεῖον; μὴ δύναται μεταβληθῆναι τοῦτο τοῦτο εἰς τοῦτο, ἢ τοῦτο τοῦτο εἰς τοῦτο; οὐδαμῶς. ἔλθωμεν καὶ ὅτι τῆς ψυχῆς τῶν ἁμαρτημάτων
20 ἡ ἁμαρτία τὴν αἰχμαλωσίαν ἔχει, ἡ μετάνοια τὴν παῤῥησίαν κέκτηται. εἰδὼς οὖν ὁ Σατανᾶς, ὅτι ἡ μὲν ἁμαρτία ἔχει τὴν αἰχμαλωσίαν, τοῦτο μάλιστα ἐπεχείρησε ⓦ ἁμαρτάνοντα δυνάμενον· ἡ δὲ μετάνοια ἔχει τὴν παῤῥησίαν, τοῦτο μάλιστα ἐσπούδασε ⓦ μετανοοῦντα. ἐπήλλαξε τὴν τάξιν, καὶ ἔδωκε τὴν αἰχμαλωσίαν τῇ μετανοίᾳ, καὶ τὴν παῤῥησίαν τῇ ἁμαρτίᾳ. καὶ ἐν μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ οὐκ ἀφίησιν αὐτὸν αἰχμᾶσθαι. οἶδε γὰρ, ὅτι ἐὰν αἰχμω-
25 θῇ, φθάνει τὸν ἁμαρτίαν· ἐν δὲ τῇ μετανοίᾳ ποιεῖ αὐτὸν αἰχμᾶσθαι· οἶδε γὰρ, ὅτι αἰχμώμενος οὐ μετανοεῖ. Ὁ γὰρ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐπταικεν δεινοῖς, καὶ μὴ τῶν ἁμαρτημάτων ἀξίαν ὑπεδείξηται τὴν μετάνοιαν, καὶ αὐτῆς ταύτης ὅμως ἕξει τὴν ἀπόδοσιν. Τοῖς μὲν οὖν οὐδέπω καταγελῶσιν ὑπὸ τῶν πάθους πολλάκις μὴ ἀλῶναι βούλεσθε· μᾶλλον γὰρ φυλάξασθαι μὴ ἐμπεσεῖν, ἢ ἐμπεσόντας ἀποζῆναι. τοῖς δὲ καταγελῶσι καὶ καταῤῥαγμένοις, ἐλθὼ θέλω-
30 σιν ὑπιδοῦναι ἑαυτὸν ταχέως τῇ μετανοίᾳ, πολλὴν ἐπαγγέλλομαι σωτηρίας ἐλπίδα. καὶ γὰρ καὶ τὰ καλὰ ⸂τὰ κακὰ, ὅταν ὑπὲρ πλοῦν ἡμῖν συνδιατείνῃ, δυσαπότευκτα γίνεται. καὶ φυτὸν ἀρτὶ μὲν φυτευθὲν ὑπὸ γῆς, βιάκολως διάσπαται· χρόνῳ δὲ πολλῷ ῥιζωθὲν, σκέλει· καὶ οἰκοδομὴ ἰσοπαγὴς μὲν οὖσα, ῥᾳδίως ἐπὶ τοῦ σαλευθέντων· παγεῖσα δὲ καλῶς πολλὰ πρόσκαιρα τοῖς καθαιρεῖν ὑπιδεδόσι τὰ σκάμματα· καὶ θηρίον τόποις ἐμ-
35 φιλοχωρῆσαν πολλῷ χρόνῳ, δυσκόλως ἐκβαίνεται. καὶ καθάπερ πυρετὸς ⸂ἀπὸ μὲν τὸν ἀρχὴν προσκαλῶν, οὐ σφόδρα φλέγει τῇ δίψῃ δὲ καὶ μανίαις· ὑπιδοὺς δὲ, καὶ τὸν φλέγα ἐπῆρας, αἰτίαν διψᾶν ⸂ἀπὸ σκιλλάζει λοιπὸν· καὶ ⸂ἀπὸ σχῆτις αὐλοῖς ἐμφορηθῆναι τὸ πόματος, οὐ σθένουσιν, ἀλλ' ἐκκαίει τὸν χάμινον· οὕτω καὶ ὅτι τὸ πάθους συμβαίνει, ἂν παρὰ τὸν ἀρχὴν εἰσελαθῶσιν εἰς τὸν ψυχὴν τὸν ἡμετέραν μὴ κωλύσωμεν, μηδὲ ἀπο-
40 κλείσωμεν ⸂αὐτὰς θύρας· ἐπελθὸν λοιπὸν, αἰτίαν ἐργάζεται⸃ τοῖς δεξαμένοις ὃ νόσημα. Ὥσπερ οὖν ὁ νωθὴς τὸν ψυχὴν καὶ ὀλίγωρος, κἂν πολλὰ λάβῃ παρὰ μετανοοῦντος χρόνου, οὐδὲν μέγα ἐργάζεται⸃, οὐδὲ καταλλάττει ⓦ Θεὸν ἑαυτῷ δι' ὧν ῥαθυμεῖν· ὅπου καὶ ὁ διεγηγερμένος καὶ τῇ προθυμίᾳ ζέων, καὶ μετὰ πολλῆς ἀσυνδέτου τὸν μετάνοιαν ὑπιδεχόμενος, καὶ ἐν βραχείᾳ καιρεῷ ῥοπῇ πολλοῦ χρόνου ἁμαρτήματα ἀφανίσας δυνήσεται. καὶ ὅπως, ἀκουσον.

Ex τ β. λόγ. τ εἰς Θεοδωρ. ἐκ πισότητα. Ex τῆς ἐρημίτ. τ εἰς Κορ. α. ὑπὲρ.

Ex τῶν λόγ. τῶν εἰς τ Ἀφθόν. Ἰωνᾶν καὶ Δαν. καὶ τῶν γ. παίδας.

οὐχὶ τέτοι ὁ Πέτρος ἀρνήσατο ; οὐχὶ μὺ ὅρκου τέτοι ; οὐχὶ θεραπαινίδος ὑπέλυσε ῥήματα δίσας ; Ἡ οὖν ; πολλοῦ χρόνου ἐδέησεν αὐτῷ πρὸς μετάνοιαν ; ὑδαμῶς · ἀλλ' αὐτῇ τῇ νυκτὶ ᾗ ὠλίσθησε, ϗ ἀνέστη. μὴ γὰρ ὃ χαλεπὸν σκῆπτρο τοῦτο μάθημα (ἀρνήσεως γὰρ οὐδὲν ἴσον κακόν) πάλιν αὖθις πρὸς τὸν πρότερον ἐπανήγαγε τιμὴν ἡ μετάνοια, ϗ τὸν ὑπισχνούμενον τῆς ἐκκλησίας τὸν ὑπὲρ πάσαν τὴν οἰκουμένην ἐχειρίσατο · ϗ ὃ πρῶτον μέγιον, ἀπέδειξεν ἡμῖν αὖθις πλείονα τῶν ἀποστόλων ἁπάντων ἔχοντα τὸν Εἰς Ⓦ διακόνου τὴν ἀγάπην. τί γὰρ Ⓦ Νινευΐται ; ἦλθε πρὸς αὖθις ὁ προφήτης, ἀνέγνω τὴν ἀπόφασιν, καθάπερ ὑπὸ τοῦλιον βασιλικὸν, κόλασιν ἔχουσαν, Ⓒ ἑβδομὰ λέγων · Ἔτι τρεῖς ἡμέραι, ϗ Νινευΐ καταστραφήσεται. ἤκουσαν ταῦτα ἐκεῖνοι, ϗ ἀνεπήδησαν, ϗ κατέφυγον, ἀλλ' ἀθρόως δρόμος ἀπάντων ὑπὲρ τὴν ἡσυχίαν, ἀνδρῶν, γυναικῶν, παιδίων, ϗ οὐδεὶς ἦν τῶν ἀλόγων φύσις ταύτης ἀτελὴς τῆς λειτουργίας ἰών. πάντα χοῦν σάκκος, πάντα χοῦν ἀσουδὸς, πάντα χοῦν θρῆνος ϗ οἰμωγαί. ϗ γὰρ ϗ αὖθις ὁ τὸ Ἀβάδδημα θεὶς εἰπὼν τῷ θεῷ καταβὰς τὸ βασιλικὸν, σάκκον ἐνεδύσατο, ϗ ἀσουδὸν κατεπάσατο. ϗ ἰὼν ἐδήλωσε θεσπίσμα φοβερὸν καὶ παράδοξον, κατὰ σάκκου πορφυρίδα πεπυδοκιμηθῆναι. ὅπερ γὰρ οὐκ ἴσχυσεν ἡ ἀλυργὶς, τοῦτο ἴσχυσεν ὁ σάκκος · ὅπερ οὐκ ἐνίκησε τὸ διάδημα, τοῦτο κατώρθωσεν ἡ ἀσουδός. Ἐννοήσωμεν τοίνυν ἕκαστος ἡμῶν ὅσα ἁμαρτημάτων ἔχει φορτία, ϗ αἰτησώμεθα τὰς φιλανθρωπίας · μᾶλλον δὲ ϗ πολλῷ πλείους, ἵνα μὴ μόνον σωθῶμεν αἰωνίων ἁμαρτιῶν, ἀλλ' ἵνα Ⓒ εἰς δικαιοσύνην ἡμῖν λογισθῶσιν αἱ δικαιοσύναι. δεῖ γὰρ μὴ τοσαῦτα ἢ τὰ ἀγαθὰ, ὡς ϗ τὰ ἐγκλήματα ἀποδύσασθαι, ϗ ἐκ τοσούτου φθόνου εἰς δικαιοσύνην ἡμῖν λογισθῆναι, σοὶ δὲ ἡμᾶς ἐξαρπάσαι τῆς κολάσεως. Ἀνθρωπίνη μὲν γὰρ πρόνοια, ϗ φίλος ϗ γείτονας, ϗ συμπότας, Ⓒ χρήματα δαπανᾶν, ϗ πολλὰς ἀνηγίσκεσθαι ἡμέρας πρόσκαιρον ϗ δεύτερος, καὶ ἅπαξ, καὶ δίς, καὶ μυριάκις σε ἐξαιρουμένη πρόξενοι εἰσὶ, καθάπαξ δὲ οὐκ ἀνατρέπει, ἀλλ' ἐναγώνιος μᾶλλον ἡμᾶς ἀποδείκνυσι πλείονα τὴν ἱκετηρίαν ἡμῖν τῆς τῶν ὅλων Θεοῦ προξενοῦντα, χασμώμεθα, ϗ αἰτούμεθα, Ⓒ πυθόμεθα, ϗ ποτὲ αὖθις ἐξιλεώσασθαι δυνησόμεθα ; πῶς γὰρ οὐκ αὐτῷ τούτῳ μᾶλλον προξενοῦμεν μᾶλλον αὐτόν ; τῷ γὰρ ἁμαρτάνειν, ὃ μηδὲ ἀλγεῖν ἁμαρτάνοντας μᾶλλον ἀναγκαῖον αὐτὸν ποιεῖ ϗ ὀργίζεσθαι. Ⓒ μή μοι εἴπῃς, ὅτι πολλὰ ἥμαρτον, Ⓒ οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν Θεὸν ὀργιζόμενον. εἰ γὰρ τὸν ἄρχοντα σκῆπτρον, τὸν μὴ τὸν Θεὸν φοβούμενον, μήτε αἰδέσιμον αἰχμώμενον ἐπικάμψαι ἡ χάρις, πολλῷ μᾶλλον τὸν ἀγαθὸν ὑπισχνέσθαι ἡ συνεχὴς ἔντευξις. ὥστε καὶ μὴ φίλος ἦς, καὶ μὴ τὰ ὀφειλόμενα ἀπαιτῇς, καὶ τὰ παίζοντα κατεδηδοκὼς ἦς Ⓒ κατεμεθυωκὼς, ϗ πολλοῦ χρόνου δεῖ ὀργίζεσθαι ὁμόσε ἐλθεῖν (θέλησον μόνον ἐπανελθεῖν) Ⓒ πάντα ἀποληψῃ, ϗ τὸν ὀργὴν, ϗ τὸν κατὰ δίκην σφάσιν θύτεως. Σκοπῶμεν γὰρ ὦ Θεῷ, ἀδελφοὶ, μακροθυμεῖν τοῖς ἁμαρτάνουσι. διπλοῦς ἐστιν Εἰς σωτηρίαν ἵλεως, " μᾶλλον θύμιος αὐτοῖς τὸν ἐκ μετανοίας σωτηρίαν, ϗ τοῖς ἐξ αὐτῶν ἀπογόνοις, τοῖς Εἰς τὸν ἀρετὴν ὑπιδιδόναι μέλλουσι, ταμιευόμενος τὸν ὑπεργασίαν. καὶ ἵνα πάλιν ἀναλάβω τὸν λόγον, ὁ Θεὸς μακροθυμῇ, ἵνα ϗ ὁ ἁμαρτάνων μετανοήσῃ, ϗ τοῖς ἐξ αὐτοῦ ἁπτομένοις μὴ ἀποκλείσῃ τὴν σωτηρίαν · καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ ἁμαρτάνων ἀμετανόητα πάλιν, φείδεται τῆς ῥίζης πολλάκις, ἵνα φυλάξῃ τοὺς καρποὺς, πολλάκις μὲν οὖν ϗ " αὐτῶν αἰσχυνόμενον τὴν σωτηρίαν. καὶ ὅπως, ἄκουε. Θαῤῥᾶ, ὁ πατὴρ Ἀβραάμ, εἰδώλων ἦν ϗ προσκυνητὴς ϗ ποιητὴς · ἀλλ' οὐκ ἔδωκεν σοὶ τῆς ἀσεβείας τὸν λιμὸν ϗ εἰκότως. Εἰ γὰρ προσλαβὼν ὁ Θεὸς ἀπέτεμε τὸν ῥίζαν, πόθεν ὁ τοσοῦτος καρπὸς τῆς πίστεως ἀνεδίδου ; Ἡ τοῦ Ησαῦ μοχθηρότερον ; τί τῆς κακίας ἐκείνης αἰσχύνεται ; οὐ πόρνος ϗ βέβηλος, ὡς φησιν ὁ Παῦλος ; οὐ μισθωτὰς ϗ παθητὰς ; οὐκ ἀδελφοῦ φονεύς, ὅσον εἰς προθυμίαν ; ϗ κατὰ τοῦ Θεοῦ μισούμενος, ὡς ἡ γραφὴ μαρτυρεῖ λέγουσα, Ⓦ Ιακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ησαῦ ἐμίσησα ; Εἰ τοίνυν πόρνος ϗ ἀδελφοκτόνος

Ex τ ἑρμην. τῆς πρὸς Ε-φεσ ἐπιστ.

Ex τῆς ἑρμην. τῆς κατ' Ματθ. εὐαγγ.

Ex τοῦ λόγου, ὃ ἀρχὴ, πάντοτε μὲν ὁ Θεὸς ἀποστόλος.

Ezech. 18 15.

ις. ἐλεημ.

χ. κατανοήσωμεν.

χ. αὐτὸν

φοκτόνος ⸂δὲ βέβηλος, ἢ μισάνθρωπος, ἀλλὰ τί μὴ ἀφανίζεται; ἀλλὰ τί μὴ ἐκκόπτεται; ἀλλὰ τί
τοῦ χειρήματος τοῦ τοιούτου ὑμᾶς εἶδε; ἀλλὰ τί; καλόν, ὡς ἀληθῶς, ἀδελφοί,
τὴν αἰτίαν εἰπεῖν. Εἰ ἔζεκόπη, μέγιστον καρπὸν δικαιοσύνης ὁ κόσμος ἀπώλυε· καὶ
οἷον οἷον ἀκούει· Ησαῦ ἐλάλησε Ⓦ Ραγουήλ· Ραγουήλ Ⓦ Ζαφά· Ζαφὰ τὸν Ιώβ. ὁρᾷς
πηλίκην ⸂ἐντεῦθεν ὠφελείας ἐτίθετο, Εἰ τοὺς λαοὺς ὁ Θεὸς δίκην ἀπῄτησε τὴν ρί- Ιακώβ
ζαν; Μηδεὶς τοίνυν ἐν κακίᾳ ὦν, ἀπογινωσκέτω· μηδεὶς ἐν ἀρετῇ ὢν νυστάζέτω· μήτε ⸂οὗτος Ex τῆς ἑρμίν.
θαρρείτω, πολλάκις γὰρ αὖθις καὶ ἡ πόρνη πρὸς ἐλθοῦσα· μήτε ἐκεῖνος ἀπογινωσκέτω, δυνα- τῆ κατ᾽ Ματθ.
τὸν γὰρ αὖτῳ ⸂ἐστὶ τοὺς σοφοὺς πρὸς ἐλθεῖν. ὅταν γὰρ δοῦλοι ἐπὶ δεσπότην ἔλθωμεν εἰς τὴν σοφοδρομὴν εὐαγγ.
ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἢ μέμνηται τῶν τοιούτων, οὐκ ἔστιν ὡς δυσθεσπέτος ὁ Θεός· ἢ γὰρ οἰκει-
ότης τὰ πρόσθεν ἐλθόντα, οὐδὲ λέγει, Ἀλλὰ τί τοσοῦτον ἀπελείφθης χρόνον, δοῦλε μετανόησον μόνον·
ἀλλὰ ἀγαπᾷ, ὅτι, κἂν ⸂ὀψὲ ἔλθωμεν, μόνον ὡς χρὴ ⸂προσέλθωμεν. τί γὰρ τοῦ Μανασσῆ
χεῖρον; τί ⸂ἢ τοῦ Σολομῶντος μακροτεύτερον; ἀλλ᾽ ὁμῶς ἠδυνήθη Ⓦ Θεοῦ ἐξιλεώσασθαι·
ὃ ⸂δὲ ἀπουσάξας ἔπεσε. Διὰ τοῦτο ⸂δὲ Ησαῦ οὐκ ἔτυχε συγγνώμης, ὅτι ἢ μετενόησεν Ex τῆς ἑρμίν.
ὡς ἐχρῆν. τὰ γὰρ δάκρυα οὐκ ἐν ⸂μετανοίᾳ, ἀλλὰ ἐπηρείᾳ καὶ θυμῷ. μετενόησε καὶ Ἰούδας, τῆς ⸂τοῦ Ιερ.
ἀλλὰ κακῶς· ἀπήγξατο γάρ. Εἰ ⸂δὲ μετανοίαν ἀκριβῆ θέλεις ἰδεῖν, ἄκουσον τοῦ τὸ Πέτρου ὅπως·
μετανοίᾳ μὲν τῇ ἀρίστῃ. ὅπερ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτὸν μέγα φρονεῖν ⸂πεπεισθότα ἑαυτὸν,
ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀγαπᾷ Ⓦ Χριστόν, ἀλλὰ τοῦτο ⸂ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς· καὶ ἢ
τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ μυρίοις ἑαυτὸν προενέβαλε μὴ ταῦτα κινδυνίοις. μετενόησε καὶ ὁ μακά- Ψαλ. ε.
ριος Δαβὶδ, οὕτω λέγων· Λούσω κατὰ ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν
στρωμνήν μου βρέξω· ⸂καὶ τὴν πάλαι γεγονυῖαν ἁμαρτίαν, μὴ τοσαῦτα ἔτη, μὴ τοσαύ-
ταις ἡμέραις, ὡς νεωστὶ συμβᾶσαν, ἐπένθει. Ⓦ γὰρ μετανοοῦντα οὐκ ὀργίζεσθαι χρὴ, οὐδὲ
ἀγελαίνειν, ἀλλὰ ⸂συντείνεσθαι, ὡς κατεγνωσμένον, ὡς οὐκ ἔχοντα παῤῥησίαν, ὡς καταδε-
δικασμένον, ὡς ἀπὸ ἐλέους σωθῆναι ὀφείλοντα μόνον, ὡς ἀγνώμονα ⸂δεῖ Ⓦ εὐεργέτην φα-
νέντα, καὶ ἀδόκιμον, καὶ μείζονα κολάσεως ἄξιον. Μήτε οὖν ὁ ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἀπογινωσκέτω, Ex τῆς ἑρμίν.
μήτε ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ θαῤῥείτω· ⸂τοὺς μὲν γὰρ τοῦτον φησιν ὁ Θεὸς, Ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλε- τῶν κατ᾽ Ιωαν.
πέτω μὴ πέσῃ· ⸂τοὺς ⸂δὲ ἐκτὸς, Μὴ ὁ πίπλων οὐκ ἀνίσῃ); ⸂οὗτος μὲν γὰρ φυλάξαι δεῖται, ὅπερ εὐαγγ.
ἔχει· ἐκτὸς ⸂δὲ γενέσθαι ὅπερ οὐκ ἔστιν· οὐδὲ ⸂διατηρῆσαι τὸ ὑγιείαν· ἐκτὸς τὰ ἀῤῥωστίας ἀπαλλα- α. Κορ. ι. ιϛ.
γῆναι· καὶμυεῖ γάρ. ⸂τοὺς μὲν οὖν ἐκτὸς φησιν, Ἰδοὺ ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ Ιερ. η δ.
χεῖρόν τι σοι γένῃ· ⸂τοὺς ⸂δὲ τοῦτον, Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ἔγειρε αἶρον τὸ κράβαττόν σου, καὶ Ιωαν. ε. ιδ. ϛ.
ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καίτοι γε τριακονταοκτὼ ἔτη ἔχων, ὡς ὁ ⸂τοιοῦτος ἐκτὸς, ἀπουδάσῃς ⸂ἢ
γενέσθαι ὑγιὴς, οὐδεὶς ὁ κωλύων· μόνον θέλησον δραγαφῆναι· ἄφαι μόνον τὸ ἐκεῖ φερούσης ὁδοῦ,
καὶ ⸂τοῦ ῥήσῃ ταχέως· μὴ ταῖς θύραις ἀποκλείσῃς, μὴ τὴν εἴσοδον φράξῃς βραχύς ὁ πρὸς ὠὴν κα-
ρός, ὀλίγος ὁ πόνος· εἰ ⸂δὲ καὶ πολὺς ἦν, ἀλλὰ ὅτως ἀπαγορεύειν ἔδει. κἂν γὰρ μὴ καὶ μυρίας τὴν κάλλιστον
ὅτον καὶ ματον, τὴν ἐν τῇ μετανοίᾳ, ἐν ᾧ κόσμῳ ἐκείνῳ πάντως καὶ μὴ καὶ τοιαυτοπορήσεις ἑτέρως.
εἰ ⸂δὲ καὶ καὶ κακῆς καὶ ματος, ἀλλὰ τί μὴ τοῦτον αἰσχύνομαι, τὸν πολὺν ἔχοντα τὸν καρπὸν, καὶ με-
γάλην τὴν ἀμοιβήν; Εἰ γὰρ αἰσχύνης ὄντας ἡμᾶς διέρρηξε ὁ Θεὸς, καὶ ἁμαρτηκό- Ex τῆς ἑξαημ.
τας φιλανθρωπεύεται· Εἰ τῆς κακίας ἀποσαίνεις τὴν ἀρετὴν μεταδιώξομεν, πόνων οὐκ
ὑπομενοῦμεν; πόνων οὐκ ἀπολαυσόμεθα τῶν ἀγαθῶν; ⸂τοῦ γὰρ νοῦν ἔχοντος αἱ διέρρηξαι
μᾶλλον, ἢ αἱ ἡμῶν ἐφέλκονται ⸂τοὺς τὴν ⸂ὑπακοὴν τῶν ⸂ὑπομάτων. Εἰ τοίνυν
καὶ φρὶν ἢ τι ἀγαθὸν ἡμᾶς ⸂ὑπεδείξασθαι, μᾶλλον ⸂δὲ καὶ κολάσεως ἄξια ἐργασαμένους, τοσ-
αύτης ἠξίωσε τῆς διέρρηξεως ὁ Θεός· Εἰ διηνωμένους ἡμᾶς, καὶ τὴν ⸂ὑπὸ τοῖς ⸂πολεμίοις
σιν διηρημένην ⸂ὑπεδείξαμεν, καὶ τὴν ⸂ὑπὸ ⸂ὃ βέλτιον μεταβολὴν ποιησάμενον, πόσης οὐκ ἂν
πάλιν ἀξιώσειε τῆς πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίας; Εἰ γὰρ ἡμεῖς ⸂τοῦ ⸂προσκρουκότας τῶν οἰ- Ex τῶ β λόγ.
κετῶν, ἐὰν ἀπαγείλωντας ἡμᾶς ἐθέλωμεν βελτίους, καὶ ⸂προσιέμεθα, καὶ πάλιν ὑπὸ τῆς ⸂πέρας ἀ- τοῦ εἰς Θεόδωρ.
ἐπιστ.

γωνίαν

γημῶ πρᾶς, πολλάκις ἂ ἢ πλείονος ἀφελῆς τῆς παῤῥησίας μεταδιδάσκομαι· πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεὸς ὅτι ἡμῖν τοῦτο ποιήσει, εἰ αὐτῷ προσπέσοιμεν τοῖς ἁμαρτήμασιν ὑπισχνούμενοι τὴν μετάνοιαν. ἐκ τούτου ἀπὸ τοῦ κτ τὸν μακάριον Δαβὶδ λέγειν. ὅτε γὰρ ὑποσκελίσθεις καὶ πέσοι, μοιχείας καὶ φόνου ἀλὺς" ἐγκλήματι, εἶτα οὐκ ἐμφύτου κείμενος ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ καὶ ἀφανέστερον πάλιν, καὶ ποσὶ τ' ἐχθροῦ μὴ τοῦ Θεοῦ προπέσατο· ὅτως αὐτὸν ἡμιναίως καταπάλαισεν, ὡς καὶ τελευτήσας ποσὶ τοῖς ἐκγόνων τοῦ αὐτοῦ. ὃν γὰρ Σολομῶντι τῷ μεγάλῳ ἐκείνῳ προδεικνύει τετολμηκότι, καὶ μυρίων ἀξίῳ θνητῶν, ἀφ' οὗ τὸν Δαβὶδ ὁ Θεὸς φησιν ἀφεῖναι τοῦ βασιλείαν ὁλόκληρον, ὅτοσί λέγων· Διαῤῥήσσων διαῤῥήξω τὴν βασιλείαν σου καὶ χαρίς σου, καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου. πλὴν ἐν ταῖς ἡμέραις σου ὑ ποιήσω ταῦτα, διὰ Δαβὶδ τὸν πατέρα σου· ἐκ χειρὸς τοῦ υἱοῦ σου λήψομαι αὐτήν. καὶ τῷ Ἐζεκίᾳ ἢ μέλλοντι κινδυνεύειν ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ, καίτοιγε ὄντι δικαίῳ, πάλιν φησὶ τ' μαχαίρου σκῆπτρον ἔλεγε βοηθεῖν· Ὑπερασπιῶ γάρ, φησι, τῆς πόλεως ταύτης τοῦ σῶσαι αὐτὴν διὰ ἐμὲ, καὶ διὰ Δαβὶδ τὸν παῖδά μου. Ὥσπερ οὖν ὅτι τῶν τοῦ οἰκείου βιγνωμοσυνίου ὑπεδεχνυμένων, φησὶ τοῦ" προσῶσαι αὐτῷ ἀγαθότητα δυσκαλεῖται ταῖς πρὸς αὐτὸν ἀποφάσεις ὁ Θεὸς, ὡς μεταδιωκομένους προσίεται, ὡς τῆς ὑπερβαλλούσης ἀπαλλάττει τιμωρίας· ὅτω πάλιν ἐπιδοὺς ἐπαγγέλλεται ἀγαθά τινα πρὸς ἕξιν, ἢ προθεσμίαν μετανοίας, ἵνα μὴ ὑ δυσέξιος γένηται, καὶ τότε πάλιν δυσκαλύψεται αὐτοῦ ταῖς ἐπιφοραῖς. Οὐ γὰρ ὅτω τὸ ἁμαρτάνειν χαλεπὸν, ὡς τὸ τοῖς ἁμαρτήμασιν ὑπιδύειν. διὰ τοῦτο καὶ προσλαμβανόμενον ταῖς ὑπερτασίας εἰς ἡμᾶς κατακλίσεται ὁ Θεὸς, καὶ ἁμαρτησόμενος πάλιν συγγιώμης ἀξιοῖ, καὶ ταῖς τιμωρίας τοῦ πόδας οὐκ ἐπάγει, ἵνα διὰ πάντων προσῇ μετανόοιν ἡμᾶς ἐφελκύσηται, καὶ δι' ὧν ὑπερτεῖ, καὶ δι' ὧν μακροθυμεῖ· πολλάκις ἂ καὶ δι' ὧν οἴοις κολάζει, ἑτέρους ἐκάλει βούλεται, ἵνα "τὸ ἐκείνων φόβῳ σωφρονισθέντες, τὰ τιμωρίας τὴν πρᾶξιν διαφύγωσιν. Ἡμάρτες πολλά; ζῆθι λοιπόν· ἐπιστρέψον τὴν σαυτοῦ· ὁμολόγησον τῷ Θεῷ χάριν, ὅτι σε οὐκ ἐν μέσοις αἱρήπασε τοῖς ἁμαρτήμασι, μὴ καὶ ἑτέραν ζητῇ προθεσμίαν εἰς ὃ κακῶς ἐργάζεσθαι· μὴ λέγε, ἕως ἂ κακοῦς, ὅταν ὑπισχνέψας δίκην· πολλοὶ μεταξὺ πλεονεκτοῦντες αἱρπάγησαν, καὶ ἀπῆλθον ὑπὲρ φασεραῖν δίκην. Φοβοῦμαι μὴ καὶ σὺ τοῦτο πάθῃς δυσαπολογήτως. ἀλλὰ πολλοῖς ἔδωκε προθεσμίαν ὁ Θεὸς ἐξομολογήσασθαι ἐν ἑκάστῳ χρόνῳ· τί οὖν; καὶ σοὶ δώσει; ἴσως δώσει, φησί. τί λέγεις, ἴσως, καὶ σύριστε, καὶ πολλάκις; συνόησον ὅτι ποῖ ψυχῆς βουλευτὴ, καὶ πῶς καὶ ὁ σαυτοῦ, καὶ λογίζου, καὶ λέγε· τί" δαί, ἐὰν μὴ δῷ; τί" δαί, ἐὰν δῷ, φησι; ἔδωκε μὲν αὐτός· πλὴν τοῦτο ἐκείνου ἀσφαλέστερον καὶ κερδαλεώτερον. ἐὰν μὲν γὰρ ἤδη ἀρξῃ, ὃ πρῶ ἐκέρδανας, αὖτε λάβοις, αὖτε μὴ λάβοις προθεσμίαν· ἐὰν ἢ ἀεὶ μένῃς, διὰ αὐτὸ τοῦτο πολλάκις οὐ λήψῃ. σὺ ἢ εἰς μὲν πόλεμον ἄξιον, ὃ λέγεις, οὐκ ἀνάγκη διαθεῖναι, ἴσως ἐπομένῃς· ὅσοι προῖ γάμον βουλευόμενος λέγεις, λάβω γυναῖκα πενιχρὰν, πολλοὶ προῖκα δόξαν ὑ ὅτως ἐπλούτησαν· οὐδὲ οἰκίαν οἰκοδομούμενος, καταβάλω θεμελίους σαθροὺς, πολλαὶ καὶ ὅτως ἔστησαν οἰκίαι· ὑπὲρ ἢ ψυχῆς βουλευόμενος, τοῖς σαθροτέροις ἐγχείρεις, ὅ, ἴσως, καὶ σύριστε, ὑ πολλάκις, ὑγιὴς, καὶ τοῖς ἀθλίοις ὑπιτρέπουσι σαυτόν; ὑ τῷ ἀθλίῳ, φῆς, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ· φιλάνθρωπος γὰρ ὁ Θεός· οἶδα κἀγώ· ἀλλ' ὁ φιλάνθρωπος οὗτος κἀκείνους, ὅσπερ εἶπον, ὠνήρπασε. Βούλει μαθεῖν πῶς ἔστιν ἡμῖν ἀγαθὸς ὁ δεσπότης; ὠνῆλθεν ὁ τελώνης μυρίων γέμων κακῶν, καὶ εἶπεν, Ἱλάσθητί μοι, μόνον, καὶ ἦλθε δεδικαιωμένος. καὶ ὃς τ' προφήτης δέ φησιν ὁ Θεὸς, Διὰ ἁμαρτίαν βεκχὶ ἐλύπησα αὐτὸν καὶ εἶδον ὅτι ἐλυπήθη καὶ ἐπορεύθη συγνός, καὶ ἰασάμην ταῖς" ὁδοῖς αὐτοῦ. τί τῆς φιλανθρωπίας ταύτης ἴσον; ἵνα συγνάσῃ μόνον, ἀφῆκε τὰ ἁμαρτήματα· ἡμεῖς ἢ οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο ποιοῦμεν. διὰ μάλιστα αὐτὸν προσκαλούμεθα. ὁ γὰρ καὶ διὰ μικρῶν ἵλεως γινόμενος, ὅταν μηδὲ τούτων τύχῃ, εἰκότως ἀγανακτεῖ, καὶ τ' ἑκάστην ἁπαντᾷ πιμωρίαν ἡμᾶς.

Ησ. λζ. λε. καὶ λη. ς. Ἐκ τ' ἑξαημ.

Ἐκ τῆς αὐτῆς.

Ἐκ τ' ἑρμην. τῆς πρὸς Κορ. β. ὅπ.

Ἐκ τῆς ἑρμην. τῆς πρὸς Κορ. α. ὅπ.ς. Λευκ. ιη. ιγ. Ησ. νς. ιζ.

ἡμᾶς. ὑπερβολὴ γὰρ ὄντι ἔστι καταφρονήσεως. τί γὰρ ἐλυπήθη ποτὲ δι' ἁμαρτίας; τίς ἐξένευξε; τίς ὁ ζῆλος ἐπλήξεν; ὡδένα ἔγωγε οἶμαι· ἀλλὰ μυρίας μὲν ἡμέρας ἀριθμῶ σὺν αὐθέφποι ὑπὲρ οἰκετῶν ἀποθανόντων, ὑπὲρ ζημίας χρημάτων, τὴν ἣ ψυχὴν ἀπολλυότες καθ' ἑκάστην ὥραν ἡμέραν, οὐδὲ εἰς νοῦν βάλλομεν. πῶς οὖν δυνώμεθα Θεὸν ἐξιλεώσασθαι, ὅταν μηδὲ, ὅτι ἡμάρτες, εἰδῇς; ναί, φησιν, ἡμάρτον. ναί μοι λέγε τὴν γλῶτταν· εἰπὲ τὴν δράνοιαν, καὶ μὴ τὰ ῥήματος ἔναλξον, ἵνα διὰ παντὸς αὐθυμῇς. καὶ γὰρ εἰ πλὴν ἅπαξ ὅτι τοῖς ἁμαρτήμασιν, εἰ ἐξεναίζοιμεν ὅτι τοῖς πλημμελήμασιν, οὐδὲν ἂν ἄλλο ἡμᾶς ἐλύπησε, τῆς ὁδύνης ταύτης πᾶσαν ἀθυμίαν πρόωθούμενος. Ωσπερ οὖν τὰ σπλάγχνα τῶν περαν ὀφελος οὐδὲν ἀπὸ τῆς παλίδος ἀλίπτα, ἀλλ' εἰκῇ δὲ μάτην περύασται· ὕτω καὶ ἡμῖν τῶν λογισμῶν οὐδὲν ὄφελος, ἐὰν κρέατος ἀπὸ τῆς πονηρᾶς ἐπιθυμίας ἀλῶμεν. Εἰ γὰρ ὅτι ἑνὸς ἢ δυοῖν μόνων ἀφημωνῆσαι ἐσμεν, ὅτι ἂν μυριάδων ἐκ τοσούτων τί ποιήσωμεν; Οὐδὲ γὰρ ὁ τῶν πονηρῶν ἀπὸς ἰῶσαι κακὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὃ ἀμείνονα ὑπιδείξασθαι καλὰ, λέγεται μετανόια. Ἐκκλίνον γάρ, φησιν, ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν. οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖ εἰς ὑγίειαν ἡμῖν ὁ βέλος ἐξελεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ φάρμακα ἐπιθεῖναι τῷ τραύματι. [Μὴ τοίνυν τὴν ὑγρὰν καὶ ἁλμυρὸν βίον ζηλώσῃς, ἀδελφέ (ὁ γὰρ φέρει εἰς τὸν θάνατον κύκλον ἡ ὁδὸς) ἀλλὰ τὸν γενναῖον καὶ τεθλιμμένον. Εἰ δὲ βούλει τὰς αὐτοῦ ἁμαρτωλὰς ἀποθέσασθαι, φύγε τὰς ἡδονὰς, καὶ καταπάτησον τὸν βίον, πενίαν δὲ καὶ ταπεινοῦ διαγωγὰς, καὶ ἐξομολόγησιν, καὶ δακρύων πηγὰς, καὶ πάντα μετέρχου ταῦτα, ἃ καὶ ἀσφαλέστερόν σε καθίσει, καὶ τὰς θυρὰς ὑψηλοτέρας ἐργάζεται. ἀλλ' ὅταν ἐαυτὸν καταισχύνῃς, καὶ μὴ τοιαύτης τὸν Θεὸν καλέσῃς ἁγνείας, πάντως βυβόμενον εἰσακούσεται. Εἰ γὰρ ὁ τελώνης Ἐλισσαῖος τοσοῦτον τὸν γυναῖκα οὐκ ἀφῆκεν τὸν μαθητὸν ἀπώσασθαι, Ἄνες αὐτῷ, λέγων, ὅτι κατώδυνός ἐστιν ἡ ψυχὴ αὐτῆς· ἀπολογίαν μείζονα ἔχει φησὶ, καὶ ζωηρείαν, τὸν ἥλιον· πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεὸς ὑ δάκρυσί σε μὴ κατωδυνοῦντα ψυχῆς τοσοῦτον.] Συμβαίνει δέ τινα μετανοήτα κατορθῶσαι πολλὰ καὶ μεγάλα, μετὰ ταῦτ' ἁμαρτεῖν πάλιν, τῶν κατορθωμάτων ἐκείνων ἀμαρτίαν ὑπέρροπον· καὶ τοῦτο μάλιστα ἰχθυῶν εἰς ἀπόγνωσιν ἐμβάλῃ, ὡς τῶν οἰκοδομηθέντων καθαιρεθέντων, καὶ πάντων ἐκείνων μάτην εἰς "κενὸν ποιηθέντων αὐτῷ. δεῖ δὲ σκῦλα λαμβάνεσθαι, καὶ τοῦτον σκυβάλων λογισμὸν, ὅτι εἰ μὴ φθάσαντες κατορθωμάτων μέσῳ ὑπέρροπον τοῖς μὴ τοιούτοις ἁμαρτήμασιν ἀπεβάλομεν, οὐδὲν ἂν ἡμᾶς σφόδρα καὶ ὁλοχερῶς καταδῦναι ἐκώλυσε. ἰσχὺς, καθάπερ τις ὡραῖος ἰσχνὸς, βέλος ὀξὺ καὶ πικρὸν δεχόμενος, οὐκ ἀφῆκεν ἐργάσασθαι τὸ αὐτὸ, ἀλλ' ἀθλητὴς Χριστοῦ πολιὸν ἔμπυε τῷ σώματι κίνδυνον. οὐ δεινὸν τοίνυν πολεμοῦντα πρωθῆναι, ἀλλὰ τὸ μετὰ τὴν πληγὴν ἀπογνῶναι καὶ ἀμβλῦναι τὸ τραύματος. οὐδὲν ἔμπορος ἅπαξ ναυαγίῳ περιπεσὼν, καὶ φόρτου ἀπολέσας, ἀπέστη τοῦ πλοῦ, ἀλλὰ πάλιν τὴν θάλασσαν καὶ τὰ μακρὰ Χριστὸν πλέοντα, καὶ πρότερον ἀνακτᾶται πλοῦτον· πολλάκις ἀληθὰς θεωρῶμεν μὴ πολλὰ πρώματα σεφαίρας ἁλισμένους. ἤδη δὲ καὶ στρατιώτης πολλάκις φυγὼν, ἑκατὸν ἀρίστεια" ἀνῃρέθη, καὶ τῶν πολεμίων ἐκράτησε. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Χριστὸν ἀρνησαμένων Χριστοῦ τῶν βασάνων φόβον ἀνέμαξέσαντο πάλιν, καὶ τὸ μαρτυρίου στέφανον ἀπλῆθον ἀναδησάμενοι. Εἰ δὲ τούτων ἕκαστος ἐκ τῆς προτέρας πληγῆς ἀπέγνω, οὐκ ἂν τῶν δευτέρων ἀπέλαυσεν ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εκ τ λόγ. τ εἰς τοὺ ἁγίας.

Εκ τ προς Κορ β ἐπιστ.

Εκ τ ἑρμῶν τῶν χρ Ματθ. εὐαγγ.

Εκ τ ἑρμῶν τῶν ριθ Ψαλμ. Ψαλμ. λϛ.

Ε. Βασ. δ. κζ.

Εκ τῶν ϛ. λόγ. τ εἰς Θεόδωρ. ἐκπεσόντα.

ΠΕΡΙ

ΕΚΛΟΓΗ

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ. β.

Εκ τῶ β λόγ. περὶ μετανοίας

Η μετάνοια δεινὴ καὶ φοβερὰ τοῖς ἁμαρτωλοῖς, φάρμακον τῶν πλημμελημάτων, δαπάνημα τῶν δακρύων, ἀπάλαυμα τῶν ὠδίνων, πρόρρησις τοῖς ⳩ Θεοῦ, ὅπλον κατὰ τοῦ διαβόλου, μάχαιρα ἀποτέμνουσα αὐτοῦ τὴν κεφαλήν, σωτηρίας ἐλπὶς, ἀπογνώσεως ἀναίρεσις. αὕτη τὸν οὐρανὸν ἀνοίγει, αὕτη εἰς τὸν παράδεισον εἰσάγει, αὕτη τοῦ διαβόλου περιγίνεται. Διὰ δὴ τοῦτο ζωηρῶς τῆς περὶ ταύτης χάριτος λόγον, ἵνα μήτε ὁ ἁμαρτάνων ἀπογινώσκῃ, μήτε ὁ κατορθῶν μέγα φρονῇ. Ὁ δοκῶν γὰρ ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. ὥσπερ γὰρ ὁ θαρρῶν ποιεῖ ὑποσκελίζεσθαι. δίκαιος εἶ; μὴ πέσῃς. ἁμαρτωλὸς εἶ; μὴ ἀπογνῷς. οὐ παύομαι συνεχῶς ταῦτα ἐπαλείφων ὑμᾶς τὰ φάρμακα. ⳩ γὰρ οἶδα ἡλίκον ὅπλον ἐστὶ κατὰ τοῦ διαβόλου, ὁ μὴ ἀπογινώσκειν ὑμᾶς. κἂν ἔχῃς ἁμαρτήματα, μὴ ἀπογνῷς. οὐ παύσομαι συνεχῶς ταῦτα λέγων. κἂν καθ' ἡμέραν ἁμαρτάνῃς, καθ' ἡμέραν μετανόει. ὥσπερ γὰρ ταῖς παλαιαῖς ποιοῦμεν οἰκίαις· ὅταν σαθρωθῶσιν, ἐπεξεργαζόμεθα τὰ σεσαθρωμένα, καὶ κρατεῖ βαστάζομεν, καὶ οὐδέποτε συνεχοῦς ὑπομονῆς ἀπολυόμεθα. ἐὰν παλαιωθῇς σήμερον ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀνακαίνισον σεαυτὸν αὖθις ἀπὸ τῆς μετανοίας. καὶ ἔνι, φησὶ, μετανοήσαντα σωθῆναι; ἔνι, καὶ πολύ ἔνι. πόθεν ⳩ βίον ἡ ἁμαρτία διέστειλα, καὶ, ἐὰν μετανοήσω, σώζομαι; πόθεν. πόθεν δῆλον; ἀπὸ τῆς τοῦ δεσπότου φιλανθρωπίας. μὴ γὰρ τῇ μετανοίᾳ σου θαρρῶ; μὴ γὰρ ἡ μετανοία σε ἰσχύει τοσαύτα κακὰ ἀποσμήξασθαι; Εἰ μετάνοια μόνον, εἰκότως ἐφόβουν· ὅτῳ γὰρ τῇ μετανοίᾳ κεκράτηται Θεοῦ φιλανθρωπία, θαρρεῖ· Θεοῦ γὰρ φιλανθρωπίας μέτρον οὐκ ἔστιν, οὐδὲ λόγῳ ἐρμηνευθῆναι δύναται αὐτοῦ ἡ ἀγαθότης. ἡ μὲν γὰρ σὴ κακία μέτρον ἔχει, ὃ γὰρ φάρμακον μέτρον οὐκ ἔχει· ἡ σὴ κακία, οἵα ἐστὶ, αὐθεντικὴν ὅτι κακία, ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία ἄφατος. θαρρεῖ, ὅτι περιγίνεταί σε τῆς κακίας. σὺ ὅσον ἀπεθήκας εἰς πέλαγος ἁμαρτιῶν, μὴ δυνάμει ἢ σφοδρότητι ἢ φθονίῳ; ὅσον ἀπέθηκας πέλαγος, τοσοῦτον κακία πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν· μᾶλλον δὲ οὐ τοσοῦτον, ἀλλὰ πολλῷ πλέον. τὸ μὲν γὰρ πέλαγος, κἂν μέγα ᾖ, μέτρον ἔχει· ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία ἀπεριόριστος. ταῦτα λέγω, οὐχ ἵνα ὑμᾶς ῥᾳθυμοτέρους ἐργάσωμαι, ἀλλ' ἵνα σπουδαιοτέρους ἐπεργάσωμαι. πρήνεσα πολλάκις εἰς θάλασσαν μὴ δυναμένην. ἤκουσας, οὐκ ἐπείθης; αἰδέσθης εἰς τὸ θάλασσαν; πρήνουσαί μου τοῦ λόγου; μὴ αἰσχυνθῆς πάλιν εἰσελθεῖν καὶ ἀκοῦσαι. ἤκουσα, καὶ οὐκ ἐπήρκεσα, φησὶ. πῶς δυνάμεθα εἰσελθεῖν καὶ ἀκοῦσαι; πόθεν αὐτὸ τοῦτο οἶδας, ὅτι οὐκ ἐπήρκεσας; πόθεν αἰσχύνῃ; πόθεν ἐρυθριᾷς; πόθεν μηδενὸς ἐλέγχοντος, ⳩ χαλινὸν περιφέρεις; πόθεν ⳩ λόγον μου ἔχεις ἐρριζωμένον; πόθεν μὴ φαινομένου μου, ἡ διδασκαλία μου καθαρῶς σε; οὐκ ἐπήρκεσας; κατέγνως σαυτοῦ; εἰς ὃ ἥμισυ ἐπήρκεσας, κἂν μὴ τηρήσῃς, εἰ εἶπῃς ὅτι, οὐκ ἐπήρκεσα. ὁ γὰρ κατεγνωσμένος ἑαυτοῦ ὅτι τοῦ μὴ τηρῆσαι, ὅτι τοῦ τηρῆσαι κατηυδάζει. ἐθεώρησας; εἰργάσω πονηρὸν ἐνόμισας; αἰσχυνάλωτος ἐγένου τὴν πόρνην; κατέβης ἀπὸ τοῦ θεάτρου; πάλιν ἐμνήσθης; ἠσχύνθης; ἐπέστρεψε. ἐλυπήθης; παρεκάλεσον ⳩ Θεόν. ἀλλὰ μὴ ἔνδον μέχρι τούτου. οὐαί μοι, ἤκουσα, καὶ οὐκ ἐπήρκεσα· πῶς εἰσέλθω εἰς τὸν ἐκκλησίαν; πῶς πάλιν ἀκούσω; μᾶλλον εἰσέλθε, ὅπως οὐκ ἐπήρκεσας, ἵνα πάλιν ἀκούσας τηρήσῃς. Φάρμακον ἐνταῦθα ὑπάρχει σοι, εἰ μὴ καθαίρῃ σε, τῇ ἄλλῃ ἡμέρᾳ οὐκ ὑπομένῃς αὖθις πάλιν; ἔστω τις δρυτόμος· θέλει τεμεῖν δρῦν· λαμβάνει ἀξίνην, κόπτει τὴν ῥίζαν. ἐὰν δὲ μίαν πληγὴν, καὶ μὴ πέσῃ ὁ δένδρον, οὐ δίδωσιν ἄλλην πληγήν; οὐ τὴν τρίτην; οὐ τὴν τετάρτην; οὐ τὴν πέμπτην; οὐ τὴν δεκάτην; οὕτω καὶ σὺ ποίει. δρυς ἐστὶν ἡ πόρνη, ἄκαρ-

πον

πον δένδρον, βαλάνους ἐκφέρουσα, χοίρων ἀλόγων ἔσθιον. ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ ἐρρίζωθη ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ σου, ἐν τῇ πλοκῇ τῶν κακῶν καὶ τέθλιψέ σε ὁ σπασμός. ὁ λόγος μου ἀξίνη ἐστίν. ἤκουσας μίαν ἡμέραν. πρὸς μίαν ἡμέραν πίστιν ἢ τοσούτῳ χρόνῳ ἐρριζωμένην; ἐὰν γὰρ δῖς, ἐὰν γὰρ τρὶς, ἐὰν γὰρ ἑπτακοντάκις, οὐκ ἔστι θαυμαστόν· μόνον ἔκκοψον πρᾶγμα πονηρὸν καὶ ἰσχυρὸν καὶ σωτήριον πονηρόν. μακάριοι οἱ Ἰουδαῖοι, ἃ κρόμμυα ἐζήτουν καὶ σὺ Αἰγύπτιε· κάγὼ σὲ ἐν Αἰγύπτῳ. ὕστερος ἰσχυρὸν πρᾶγμα τὴν σωτηρίαν καὶ κάκιστον. καὶ γὰρ εἰς δέκα ἡμέρας κατορθώσῃς, ἐὰν γὰρ εἰς ἑκατόν, ἐὰν γὰρ εἰς τεσσαράκοντα, οὐκ ἀγαπῶ; σὺ χαρὰν ἔχεις; οὐ πεπίστευσάς με; μόνον μὴ ἀποκάμῃς, ἀλλ' ἀσφαλῶς καὶ καθαρίσας. πάλιν διελεύσῃ πρὸς ἀγάπης. ἤκουσας, ἀπῆλθες δὲ ἥρπασας, οὐκ ἐπαιδεύθης ἐν τῷ ἔργῳ λόγου; μὴ ἀσχημονῇς πάλιν εἰσελθεῖν εἰς τὸν ἀκάνθινον. ἀσχημόνει ἁμαρτιῶν, μὴ ἀσχημόνει μετανοίας [ἀλλὰ ἁμαρτιῶν.] πρόσεχε τί ἐποίησεν ὁ Σχοινίτης. δύο τοῦτό ἐστιν, ἁμαρτία καὶ μετάνοια· ἁμαρτία πρᾶγμα, μετάνοια φάρμακον· ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὄνειδος, ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ἅλως· ἐν τῇ μετανοίᾳ παῤῥησία, ἐν τῇ μετανοίᾳ ἐλευθερία, ἐν τῇ μετανοίᾳ καθαρισμὸς τοῦ ἁμαρτήματος. πρόσεχε μὴ ἀκριβείας. τῇ ἁμαρτίᾳ αἰσχύνη ἕπεται, τῇ μετανοίᾳ παῤῥησία ἀκολουθεῖ. ἀλλ' ὁ Σατανᾶς τὴν τάξιν ἀνέστρεψε, καὶ ἔδωκε τὴν παῤῥησίαν τῇ ἁμαρτίᾳ, τὴν δὲ αἰσχύνην τῇ μετανοίᾳ. οὐκ ἀφίσαμαι ἕως ἐπέρας, ἕως οὗ αὐτὸν λύσω. ἔστι πρᾶγμα, ἐν φαρμακεῖ. ὃ πρᾶγμα τὸν σπεδόνα ἔχει, ὃ φαρμακεῖ καθαρισμὸν τῆς σπεδόνος κέκτηται. μὴ ἐν ᾧ φαρμάκῳ ἡ σπεδών; μὴ ἐν ᾧ πρᾶγματι ἴασις; οὐκ ἔχει τοῦτο τὸν οἰκεῖον τάξιν, καὶ ἐκεῖνα τὸν οἰκεῖον; μὴ δύναται μεταβῆναι τοῦτο πρὸς ἐκεῖνο, ἢ ἐκεῖνο πρὸς τοῦτο; ἔλθωμεν καὶ ὅπου πᾶν τῆς ψυχῆς ἁμαρτήματος· ἡ ἁμαρτία τὴν αἰσχύνην ἔχει, ἡ ἁμαρτία ὄνειδος ἔχει καὶ τὴν ἀπιμέλειαν συγκεκλημωμένην· ἡ μετάνοια τὴν παῤῥησίαν ἔχει, ἡ μετάνοια τὴν πηγὴν, τὴν δικαιοσύνην. Λέγε γὰρ σοὶ αἰσχύνας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. Δίκαιος ἑαυτῷ κατήγορος ὁ πρῶτος λαλιᾶς. Ησ μγ. κε. Παροιμ. ιη. κ.

εἰδὼς οὖν ὁ σχοινίτης, ὅτι ἡ μὲν ἁμαρτία ἔχει τὴν αἰσχύνην, πρᾶγμα ἰσχυρὸς ἀποκρούσαν τὸν ἁμαρτάνοντα δυνάμενον· ἡ δὲ μετάνοια ἔχει τὴν παῤῥησίαν, πρᾶγμα ἰσχυρὸν ὑπερασπίσασθαι μετανοοῦντα· ἐπήλλαξε τὴν τάξιν, καὶ ἔδωκε τὴν αἰσχύνην τῇ μετανοίᾳ, καὶ τὴν παῤῥησίαν τῇ ἁμαρτίᾳ. πόθεν, ἐγὼ λέγω. ἀλίσκεταί τις ὑπὸ ἐπιθυμίας καλῆς πρὸς πονήρημον πορνίαν· ἀκολουθεῖ τῇ πορνῇ αἰσχύνη τῇ πορνείᾳ. εἰσέρχεται εἰς ὃ καταγώγιον, οὐκ αἰσχυνόμενος, οὐκ ἐρυθριῶν συμπλέκεται τῇ πόρνῃ, πρόσεστι τὴν ἁμαρτίαν· ὑδαμοῦ αἰσχύνη αὐτῷ, οὐδαμοῦ ἐπιπληξις. ἐξέρχεται σκότος μὲν ὁ τέλος τῆς ἁμαρτίας· καὶ ἵνα μετανοήσῃ, αἰσχύνεται. ἄθλιε, ὅτε πρὸς ἐπλέκου τῇ πόρνῃ, οὐκ ἠσχύνου· ἀλλ' ὅτε ἦλθες μετανοῆσαι, τότε αἰσχύνῃ; αἰσχύνεται, Εἰπέ, εἰς τί; ὅτι ἐπόρνευσα, καὶ ἐρυθριᾷ· ὃ πρᾶγμα πρόσεστι, καὶ οὐκ ἐρυθριᾷ, καὶ ὃ ῥῆμα ἐρυθριᾷ; Σχοινίτου δὲ ἐστὶν ἡ κακουργία αὕτη. τὸ τῆς ἁμαρτίας οὐκ ἀφῆσαι αὐτὸν αἰσχύνεσθαι, ἀλλὰ δημοσιεύεσθαι (εἶδε γὰρ ὅτι ἐὰν αἰσχυνθῇ, φθορὰ τὴν ἁμαρτίαν) καὶ τὸ τῆς μετανοίας ποιῆσαι αὐτὸν αἰσχύνεσθαι. οἶδε γὰρ ὅτι αἰσχυνόμενος οὐ μετανοεῖ. δύο ποιῇ κακὰ, καὶ τὴν μετάνοιαν ἐπέχει, καὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἕλκει. τί αἰσχύνῃ λοιπόν; ὅτε ἐπορεύου, οὐκ αἰσχύνου· ὅτε δὲ φαρμακεῖ ὑπεστήσην, αἰσχύνῃ; ὅτε ἀπαλλάττεις σαυτὸν ἁμαρτίας, αἰσχύνῃ; τότε ὤφειλες αἰσχύνεσθαι, τότε ἔδει σε αἰσχύνεσθαι, ὅτε ἐμάρτανες· ὅτε ἐγίνου ἁμαρτωλὸς, οὐκ ἠσχύνου, καὶ ὅτε γίνῃ δίκαιος, αἰσχύνῃ; Λέγε γὰρ σοὶ δικαιοσύνας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. ὦ φιλανθρωπία διαπρεπὴς. οὐκ εἶπεν, ἵνα μὴ κολασθῇς, ἀλλ', ἵνα δικαιωθῇς. οὐκ ἤρκει αὐτῷ, ἵνα μὴ κολασθῇ, ἀλλὰ καὶ δίκαιον ποιῇς; ἐπὶ πόσῳ. ἀλλὰ πρόσεχε μὴ ἀκριβείας τῷ λόγῳ. δίκαιον αὐτὸν ποιῇ. καὶ ποῦ τοῦτο ἐποίησεν; ὅτι τῷ λῃστῇ· ἵνα εἴπῃ μόνον σωθείς, Οὐδὲ φοβῇ σὺ θεὸν, τῷ ἐπαίρῳ ἑαυτῷ, καὶ ἡμᾶς μὲν δικαίως (ἀξίαν γὰρ ὧν ἐπράξαμεν, ἀπολαμβάνομεν) λέγει, σήμερον μετ' Ησ μγ. κε. Λυκ. κγ. μα.

μαι ἐμοῦ ἔσῃ ὁ Ⓦ πλάδειφ. οὐκ εἶπεν, ἀπαλλάττω σε κολάσεως ϗ ζημφείας, ἀλλ' εἰς Ⓦ πλάδφσιν εἰσάγϗ Ⓦ δίκαιον. εἶδες ἀπὸ ὁμολογήσεως δίκαιον γινόμενον; πολὺ φιλάν. θρωπός ἐστιν ὁ Θεός. γοῦν οὐκ ἐφείσατο, ἵνα δούλου φείσηται· προέδωκε Ⓦ μονογλωῆ, ἵνα ἀγοράσῃ δούλους ἀγνώμονας· ὃ αἷμα τοῦ γοῦν αὐτοῦ πολὺ κατέβαλεν. ὢ φιλανθρωπίας διαστάσεως. ϗ μή μοι λέγε πάλιν, ἥμαρτον πολλά, ϗ πῶς δυνάμϗ σωθῆναι; σὺ οὐ δυνάσαι, ἀλλ' ὁ διαστάσας σε δυνάται· ϗ οὕτως ἐξαλείψϗ σε τὰ ἁμαρτήματα, ὡς μήτε ἴχνος αὐτῶν μεῖναι. ὅτι μὲν γὰρ τῷ σωτῆρι οὐκ ἔνι τοῦτο· ἀλλὰ κἂν μυριάκις ἀποδάσῃ ὁ ἰατρός, κἂν φάρμακα ὁπόθῃ Ⓦ τραύματι, ὃ μὲν τραῦμα ἀφαίσει, τὸν δὲ οὐλὸν οὐκ ἐξήλειψεν. ἀντιστέλλει γὰρ αὐτῷ ἡ ἀθετεία τῆς φύσεως, ϗ ὃ ἀνίκμεσι τῆς τέχνης, καὶ ὃ βύτηλές τῶν φαρμάκων. ὁ δὲ Θεός, ὅταν ἐξαλείφῃ ἁμαρτήματα, οὐδὲ οὐλὸν ἀφίησιν, οὐδὲ ἴχνος συγχωρεῖ μεῖναι· ἀλλὰ μὲν τῆς ὑγείας ϗ τὸν εὐμορφίαν χαρίζεται, μὲν τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς κολάσεως καὶ δικαιοσυνίαν ὑπιδίδωσι, ϗ ποιεῖ τὸν ἡμάρτηκότα ἴσον ᾧ Ⓦ μὴ ἡμαρτηκότι. μή ἐστιν ἁμαρτία ἔχουσα ἀπόγνωσιν, ἣ νικῶσα τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ; καὶ πῶς ὁ Ἰούδας ἀπώλετο; πῶς; ὅτι οὐκ ἔστιν ἀναγκαστικὴ ἡ μετάνοια. ϗ μὴν εὐκόσμως φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ διδάσκαλος. Τί σοι ποιήσω, Ἰούδα; οὐκ οἶδας τί ποιήσῃς; οἶδα, ἀλλ' ὑ βούλομαι. ἁπαντᾷ τῶν ἁμαρτημάτων ἡ φύσις, καὶ κατέχϗ τῆς φιλανθρωπίας τὸ μέγεθος. Τί σοι ποιήσω; φείσομαί σου; ἀλλὰ χίνη ῥᾳθυμότερος. ἀλλ' ἐπεξέλθω σοι; ἀλλ' οὐκ ἀνέχεταί μου ἡ φιλανθρωπία. Τί σοι ποιήσω; ὡς Σόδομα θήσομαί σε, ϗ ὡς Γόμορρα καθαρίνω σε; ἀλλὰ πατήρ εἰμι, ϗ πατὴρ φιλόστοργος. Ταύτην οὖν ϗ ἡμεῖς τὴν φιλανθρωπίαν εἰδότες, μὴ ἀπογινώσκωμεν, ἀγαθὰ μηδὲ ῥᾳθυμῶμεν ἁπλῶς. ἑκάτερα γὰρ ταῦτα ὀλέθρια. ἡ μὲν γὰρ ἀπόγνωσις Ⓦ κείμενον οὐκ ἀφίησιν αἴρασθαι· ἡ δὲ ῥᾳθυμία Ⓒ Ⓦ ἐκτίθησι τοῖς καταπίπτειν. ἐκείνη τῶν προειλθόντων ἀγαθῶν ἀποστερεῖ εἴωθεν, αὕτη τῶν ὑπαρχόντων οὐκ ἀφίησιν ἀπαλλαγῆναι κακῶν. ϗ ἡ μὲν καταφθείνουσα ἐξ αὐτῶν καταφέρει τῶν οὐρανῶν· ἡ δὲ ἀπόγνωσις εἰς αὐτὸν καταγϗ τῆς καχίας τὸν ἄθυσον, ὥσπερ οὖν ὁ μὴ ἀπογνούς, κἂν ἧκεν ταχέως ἀναδραμεῖν ποιεῖ. σκάπτει δὲ ἀμφοτέρων τὸν ἰσχυόν. ὁ μὲν Ζαχαῖος ἀγαθὸς ἦν πρὸ τούτου· ῥᾳθυμήσας δὲ ϗ ἀπογνοὺς ἔπεσεν εἰς τοσαύτην κακίαν, ὡς μηδὲ ἀναστῆναι λοιπόν. ὅτι γὰρ ἀγαθὸς ἦν, ἄκουσον τί φησιν. Εἶδον Ⓦ Σατανᾶν, ὡς ἀστραπήν, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. ἡ δὲ τῆς ἀστραπῆς πρὸς βολὴ καὶ ὁ φαιδρὸν τῆς προτέρας δείκνυσι διαφοράς, καὶ τὸν τῆς πτώσεως ὀξύτητα. ὁ Παῦλος βλάσφημος ἦν ϗ διώκτης καὶ ὑβριστής· ὅθεν δὲ ἐπιστεύθη καὶ οὐκ ἀπέγνω, καὶ λύσει καὶ τῶν ἀγγέλων γέγονεν ἴσος. ὁ Ἰούδας ἀπόστολος ἦν, ἀλλὰ ῥᾳθυμήσας γέγονε προδότης. ὁ ληστὴς πάλιν μετὰ τοσαύτην κακίαν ὅθεν μὴ ἀπέγνω, πρὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων εἰς Ⓦ πλάδεισον εἰσῆλθεν. ὁ φαρισαῖος θαρρήσας, ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὕψους τῆς ἕξεως κατέπεσεν· ὁ τελώνης μὴ ἀπογνοὺς ὤρθωσεν, ὡς κἀκεῖνοι πρὸ θαλάμου. βούλει σοι δείξω καὶ πάλιν ὁλόκληρον τοῦτο ποιήσαντα; ἡ τῶν Νινευϊτῶν πόλις ὅτως ἐσώθη πᾶσα· κηρύγμα ἡ ἀπόφασις εἰς ἀπόγνωσιν αὐτοὺς οὐκ ἔβαλεν. οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι ἐὰν μετανοήσωσι, σωθήσονται, ἀλλ' ἁπλῶς, Ἔτι τρεῖς ἡμέραι, καὶ Νινευὴ καταστραφήσεται. ἀλλ' ὅμως ἀπειλοῦντος τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ προφήτου βοῶντος, καὶ τῆς ἀποφάσεως οὐκ ἐχούσης μέλλησιν οὐδὲ διασμόν, οὐκ ἀπέπεσον, οὐδὲ ἐκ τοῦ χρῆσαι· προσέδωκαν ἐλπίδας. ἆρα γὰρ τοῦτο ἦν προσέθηκε διασμόν, οὐδὲ εἶπεν, ἐὰν μετανοήσωσι, σωθήσονται, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὅταν ἀκούσωμεν ἀποφάσεως τοῦ Θεοῦ φερούσης χωρὶς διασμοῦ, μηδὲ ὅτως ἀπογνῶμεν, εἰς σκῆνος ὑποδείγματα βλέποντες. οὐδὲν γὰρ ὅτως ἰσχυρὸν ὅπλον τῷ Διαβόλῳ, ὡς ἀπόγνωσις. ἆρα τοῦτο ἐκ ὅτως αὐτὸν ὑφαιρούμεθα ἁμαρτάνοντες, ὡς ἀπογινώσκοντες. ἄκουσον γοῦν ὅτι τοῦ πεπαρθυκότος, πῶς τῆς ἁμαρτίας μᾶλλον τὸν ἀπόγνωσιν δείκνυσιν ὁ Παῦλος. γράφων γὰρ Κορινθίοις, ὅτως ἔλεγε·

Ἐκ τῆ αὐτῆ

Ἐκ τ. α. λόγ. περὶ μετανοίας.

Λυκ. ι. ιη.

Ιων. γ. δ.

γμ· Ὅλως ἀκούεται σὺ ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία, ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσι τολμᾶται, a. Kor. ε. a.
ἀλλ' οὐδὲ ὀνομάζεται. ὁ γὰρ μέλλει περισπουδείας ἐκείνοις ἀφορμὴν, τοῦτο ὑμῖν ἔργῳ τε-
τόλμηται. καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ. καὶ οὐκ εἴπε, καὶ σκυθρωπὸς πεφυσίωται, ἀλλ' ἀφεὶς
Ⓦ ἡμαρτηκόσι, τοῖς ὑγιαίνουσι διαλέγεται· καθάπερ Ⓐ ἰατρὸς ποιοῦσιν, ἀφέντες τοὺς κάμ-
νοντας, τοὺς τοῦ περισπᾶσθαι οὐδὲν πλέον χρείαν ἔχοντας λέγω· ἄλλως γὰρ, καὶ οὗτοι τῆς ἀ-
νοίας αὐτοὶ ἦσαν αἴτιοι, μὴ ἐπιλιμῶντες, μηδὲ ἐπιπλήττοντες. ἐκολάσατε τοίνυν τὸ ἔγκλη-
μα, ἵνα ῥᾳδίως γένηται τοῦ τραύματος ἡ θεραπεία. δεινὸν μὲν γὰρ τὸ ἁμαρτάνειν, πολλῷ δὲ
χαλεπώτερον, τὸ καὶ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν. εἰ γὰρ ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸ φυ-
σᾶσθαι κέντρωσις δικαιοσύνης ἐστὶ, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι τοῦτο συμβαῖνον ἐ-
κάτερον οἴσει βλάβην ἡμῖν, ἢ τῆς ἁμαρτημάτων αὐτῶν μεῖζον τὸ ἔγκλημά ἐστι. διὰ τοῦτό
φησιν, Ὅταν πάντα ποιήσητε, λέγετε, ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν. Εἰ δὲ Ⓐ πάντα ποιοῦντες Λεκ. ιζ. ι.
ὀφείλουσι σωζεσθαι, πολλῷ μᾶλλον Ⓦ ἡμαρτηκότα καὶ θρηνεῖν καὶ ἐν τοῖς ἑκάτοις ἑαυτὸν
διορίζειν ἄξιον. ὅπερ οὖν καὶ τότε δηλῶν ἔλεγε· Καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἐξάρῃ; ἕτε-
ρος ἡμάρτε, καὶ ἐγὼ πενθήσω; ναί, φησι. σώματος γὰρ καὶ μέλους δίκην, ἀλλήλοις ἐσμὲν συνδεδε-
μένοι· ὅπερ οὖν τοῦ σώματος, κἂν ὁποιᾳδήποτε πάθῃ μέρος, τὴν κεφαλὴν ὑπερπίπτει ὁρᾶσθαι· καὶ τοι
τί τούτου συμφορώτερον; ἀλλ' οὐχ ὁρᾷ τὸ εἶδος ἐν ᾧ καιρῷ τῆς συμφορᾶς· ὅταν καὶ σὺ ποίησον.
διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος ἀδιαλείπτως χαίρειν μὲν παραινῶν, καὶ κλαίειν μὴ κλαιόντων. Ἀλλ' ὅπερ Ρωμ. ιϛ. ιε.
ἔλεγον, σκόπει πῶς δέδοικε τὴν ἀπόγνωσιν ὁ Παῦλος, ὡς μέγα ὅπλον τοῦ διαβόλου. εἰπὼν Εκ τ. αυτ.
γὰρ, Κυρώσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην, καὶ τὴν αἰτίαν προσέθηκε· μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ κα-
ταποθῇ ὁ τοιοῦτος. καὶ τῇ φαρυγγὶ τοῦ λύκου, φησὶν, ὅστις ὁ πρόβατον. Φιλοσοφῶμεν τοίνυν, προεξ-
αρπάσωμεν, πρὶν ἢ καταπίῃ καὶ διαφθείρῃ ὁ μισθὸς ἡμῶν. καὶ κλυδωνίῳ τινὶ ὅστις ἐστὶν ἡ ναῦς· πρὸ τοῦ
ναυαγίου διασῶσαι αὐτὴν σπουδάσωμεν. καθάπερ γὰρ θαλάττης αἰφνιδίως, καὶ κυμάτων πολὺ τὸ πλῆ-
θος χορυφουμένων, ἐπιβρύχιον γίνεται τὸ σκάφος, ὅταν καὶ ψυχὴ τῆς ἀθυμίας αὐτὴν πρώτοθεν περι-
σείουσα, ἀποπίπτῃ ταχέως, εἰ μή τινα ἔχῃ Ⓦ χεῖρα ὀρέγοντα· καὶ ἡ σωτηρία ὅτι
τοῖς ἁμαρτήμασι λύπη, ὀλέθριος ὅτι τῆς ἀμετρίας γίνεται. Εἰδὼς τοίνυν ὁ Παῦλος ὅπερ
ἐποίησεν ὁ διάβολος ὅτι τῷ Ἰούδᾳ, ἔδεισε μὴ καὶ ἐνταῦθα γένηται τοῦτο. τί οὖν ἐποίησεν ὅτι
τῷ Ἰούδᾳ; μετενόησεν ὁ Ἰούδας. Ἡμαρτον γάρ, φησι, παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. ἤκουσε τῶν Ματθ. κζ. δ.
ῥημάτων τούτων ὁ διάβολος· ἔγνω τῆς ὅτι ὁ βέλτιον ἀρχόμενον ὁδοῦ, καὶ πρὸς σωτηρίαν
βαδίζοντα, καὶ ἐφοβήθη τὴν μετάνοιαν. Φιλάνθρωπον, φησὶν, ἔχει διαστολήν. ὅτε ἔμελλεν
αὐτὸν παραδιδόναι, ἐδάκρυσεν αὐτὸν, καὶ μυρία προσεκάλεσεν· οὐ πολλῷ μᾶλλον μετανοοῦντα
δέξεται; ἀδιόρθωτον ὄντα ἐφιλονείκησε καὶ προσκαλεῖται· οὐ πολλῷ μᾶλλον διορθωθέντα καὶ τὴν
ἁμαρτίαν ὁπηνίκα ὁπόταν παύσεται; Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ σαυρωθῆναι ἦλθε. τί οὖν ἐποίησεν;
ἐθορύβησεν αὐτὸν, ἐσκότωσε τῇ τῆς ἀθυμίας ταραχῇ, ἐδίωξεν, ἤλασεν. ἕως ὅτι Ⓦ βοῆ-
θοι ἦλθε, καὶ τῆς προύσης ταραχῆς ἐξήγαγε ζωῆς, καὶ τῆς περιστάσης τὴν μετάνοιαν
ἀπεστέρησεν. ὅπερ γὰρ, εἰ ἔζη, καὶ αὖθις ἐσώθη ἄν, δῆλον ἐκ τοῦ σαυρωσάντων. Εἰ γὰρ
οὗτοι ὅτι Ⓦ σταυρὸν αὖθις ἀναβιβάσαντες ἔσωσε, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σταυρῷ ὧν Ⓦ προσκαλεῖ
πατέρα καὶ συγγνώμην αὖθις ἤτει τὸ τολμήματος· δῆλον ὅτι καὶ Ⓦ προδότην, εἰ νόμῳ
τῷ προσκαίρῳ τὸν μετάνοιαν ἐπεδείξατο, μὴ πάσης δὲ ὠμότητος ἐδέξατο. ἀλλ' ἑκάτερος
οὐκ ἰωθέσχετο ἐμμεῖναι τῷ φαρμάκῳ, τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθείς. τοῦτο τοίνυν ὁ
Παῦλος φοβούμενος, ἐπειγέτω τὸν Κορινθίους ἁρπάσαι τῆς Φάρυγγος τοῦ διαβόλου Ⓦ
δυσθέρπου. καὶ πῶς λέγων τοὺς Κορινθίους; Πέπεισε μὴ τὸν τῶν μυστηρίων κοινωνὸν ἀπηνέ-
στατον εἶναι, καὶ δακρύσας ἀπέλειψεν ἄπονον· ἡ πόρνη δάκρυσι Ⓦ δεσπότην ἐξιλεώσατο·
Παῦλος ὁμολογῶν τὸ ἁμάρτημα, διδάσκαλος τῶν μετανοούντων ἐγένετο. ταύτας ταῖς ἐμ-
πλάστροις λαβόντες, τὰ τραύματα ἑαυτῶν θεραπεύσωμεν, λέγοντες· Ἰασαί με, Κύριε, καὶ Ιερ. ιζ. ιδ.

Ψλγ. μ. λ. Ησ. μγ. κε. ἰαθήσομαι; Ιασαι τὴν ψυχήν μου, ὅτι ἥμαρτόν σοι. Ἀποδέδεικται γὰρ ἡμᾶς ὁ ἰατὸς λέγει· Ἐγώ εἰμι ὁ ἐξαλείφων τὰς ἀνομίας σου, καὶ οὐ μὴ μνησθήσομαι ἔτι. Ἴδε πόσα φάρμακα κατεσκεύασέ σοι ὁ ἰατός· οἷς θέλεις αὐτὸς ὑπήλειφον. ποικιλίαν σοι βοημάτων ἐπέδειξε πρὸς τὴν τῶν τραυμάτων διαφοράν. Εἰ μὴ δυνάσαι νηστεῦσαι, ὡς Ἀνιθυΐται, καὶ, ὡς ἡ πόρνη, δάκρυσι τὰς ἁμαρτίας ἀπόπλυνον· Εἰ μὴ δυνάσαι ἐλεῆσαι, ἐξαγ- 5
Ψλγ ν. α. ρύσου σου τὰς ἁμαρτίας· ὅτι ὁ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καταφυτεύεται τῷ Δαβὶδ λέγων· Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου. οὐ γὰρ ὅτι δῆγμα ἐχίδνης, ἵνα πρὸς αὐτὸ ὅπλον φάρμακον, οὐδὲ σπίλος ἀπὸ βορβόρου γινόμενος, ἵνα ὕδατι αὐτὸν ἀποπλύνω· ἀλλὰ ἀπὸ δήγματος ἐχθρὸν ὅτι τὸ τραῦμα, τὸ ἔλεος τῆς σῆς φιλανθρωπίας δεόμενον· μόνον προσ-
Ισ. ἐκ. ιη. κα. ελθε αὐτῷ. ὑπισχνεῖται γὰρ τὸ ἔλαιον ὁ φιλάνθρωπος, ὁ εἰπών, Οτι ἐὰν ὑπιστρέψῃ ὁ ἄνομος ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, οὐ μνησθήσομαι τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ, ὧν ἐποίησεν. ὑπιστρέψωμεν τοίνυν, πρὸ καλέσωμεν, ἀποπλύνωμεν ἀφ' ἡμῶν δακρύων ῥύπον τῆς ἁμαρτίας, κρούσωμεν τὸ στῆθος, τύψωμεν μέτωπον, εἰς ἄλγησιν ἐλθόντες ὧν ἡμάρτομεν· ἵνα καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸ Κυρίου ἀκούσωμεν τό, Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ· ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

Λογ. κβ.

ΠΕΡΙ ΜΙΣΟΥΣ ΚΑΙ ΕΧΘΡΑΣ.

ΕΠΕΙΔΗ πρὸς τὸ πλησίον ἐδείχθημεν, εἰς μνήμην Δαβὶδ λαμβανέτω, καὶ εἰς νοῦν βαλέσθω, ἵνα ὡς ἐπὶ "ζῆλος ἡ καρδία, τὴν μνήμην τοῦ πραοπάτου καὶ ἀνεξικάκου τούτου δυνηθῇ ὁ πέλαγος τῆς μιαιφονίας χαλάσαι. Διατί γάρ σου ἐχθρός ἐστιν ὁ ἀδελφός; ὕβρισέ σε; ἀλλ' οὐδὲν ἠδίκησεν· ἀλλὰ χρημάτων ἕνεκεν τοῦτον προσορᾷς ἐχθραίνοντα; μή, παρακαλῶ, μὴ ἀνάξιά σου τῆς μιαιφονίας χαλάσαι φρονήματα. αἱ γὰρ ἀνάξιαι μελλήσεις πίπτουσιν. αὐτὸς σήμερον ὑπερῆλθε, μᾶλλον ἐρυθριάσας· καὶ αὔριον προσέλθῃς, μείζων ἡ αἰσχύνη· καὶ τὸν τρίτον, ἐπὶ πλέον αἰσχυνθήσῃ τὸν ἀνάξιον μισοῦντα. δότε μοι, παρακαλῶ, μὴ προσθυμίας ταῦτα λέγειν· ποιήσατέ με ἀκοῦσαι ὅτι ἀπὸ τῆς συνεχοῦς ταύτης διδασκαλίας ἰώμεθά τι· ὅτι ἐχθρόν τις ἀπελθὼν θύρᾳσε προσέλαβεν ἄμφω τὼ χεῖρε, προσεχύθη, προσεπλάκη, κατεφίλησεν, ἐδάκρυσε. καὶ γὰρ θηρίον σκληρὸν ἦν, καὶ λίθος, καὶ ὁτιοῦν, ἀπὸ τῆς τοιαύτης καταμαλαχθεὶς φιλοφροσύνης ἡμερωθήσεται· ᾧ σαυτὸν μὲν ἀπαλλάξεις τῶν ἐγκλημάτων, σκῦλον δὲ τῷ Ἐχ τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸν Δαβὶδ καὶ Σα. βίου ἁπασάμενος χαρδιᾶς. Καὶ μή μοι λεγέτω τις, ὅτι μισεῖν ἐχθρὸν ἔχω, πονηρόν, διεφθαρμένον, ἀδιόρθωτον, ὃν καταλλάξαι αὐτὸν οὐ δύναμαι. οἷς γὰρ δὲ Ἐζεκίας, οὐκ ἔστι τοῦ Σαοὺλ χείρων· ὃς καὶ ἄπαξ, καὶ δίς, καὶ πολλάκις ἀφανισθεὶς ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ, αὐτὸς μυριάκις ἐπεβουλεύσατο, εἰ ἓν δυνατὸν τούτων ἀνεργετηθείς, ἔμφυτον τὸν ἑαυτοῦ ποιήσαι ἀφανισμόν. τί γὰρ ἔχεις εἰπεῖν; ὅτι μοῦ ἀπετέμετο, καὶ σὺ" ἀγρίως ἠδίκησε, καὶ οἰκίας ὅλας ὑπερέβη, καὶ ἀνδράποδα ἥρπασε, καὶ ὕβρισε, καὶ ἐπλεονέκτησε, καὶ εἰς πενίαν ἤγαγε; ἀλλ' οὔπω τῷ ψυχῷ ἀφείλετο, ὅπερ σοῦ ἐποίησεν. Εἰ δὲ καὶ τῷ ψυχῷ ἐποίησεν ἀφελίαν, ἀλλ' ἅπαξ τοῦτο ἴσως ἐτόλμησεν, καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀλλὰ πολλάκις, ὡς σοῦ. εἰ δὲ δὶς καὶ τρὶς καὶ πολλάκις, ἀλλ' ἀνδρὸς τοσαῦτα ἀνεργετηθέντος, καὶ δὲ εἰς τὰς χεῖρας τὰς σὰς πολλάκις ἐμπεσόντος, καὶ ἁλισκομένου. εἶτα καὶ τοῦτο, καὶ οὕτω πλεονεκτεῖ πάλιν ὁ Δαβίδ, ὅτι ἀτελεσιέργητος σπερμολόγος νόμις, καὶ σοφὸν ἅπασι τοιοῦτον, πρὸς αὐτὸν τὸν χρυσοῦν τὸν ἐν τῇ χειρὶ ἔφασε. Σὺ μὲν πολλάκις ὑπὲρ τῶν προελθόντων ὀργιζόμενος μνησικακεῖς· ὅς γε καὶ ὑπὲρ τῶν μηδόντων δεδοικώς,

χώς, καὶ εἰδὼς ἀκριβῶς ὅτι ἀοίκητος αὐτῷ ἔσται ἡ πόλις, καὶ ἀβίωτος ὁ βίος σώσαντι τὸν ἐχθρόν, οὐκ ἀφίσατο τῆς ἐκείνου κηδεμονίας, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ἐπιφέρουσιν καθ' ἑαυτοῦ τὸν πολέμιον τρέφων. Τί δήποτέ ἐστιν, εἰπέ μοι, ὅπερ ἐγκαλῶν τῷ ἐχθρῷ οὐ βούλει καταλλαγῆναι; τί γάρ σε τοσοῦτον ἠδίκησε; χρήματά σε ἀφείλετο; ἀλλ' ἐὰν ἐπέγκῃς γνησίως τὴν ἁρπαγήν, ζοσοῦτον λήψῃ μισθόν, ὅσον ἂν εἰ ταῖς τῶν πενήτων αὐλαῖς χερσὶν ἐναπέθηκας. ἐλεᾷ γάρ ὁ πένησι δεδωκώς, ἐλεᾷ ὁ δι' ὧν πλεονεκτήσαντι μὴ ἐπιβουλεύσαντι μηδὲ ἁρπάσαντι δι' αὐτὸν τὸν Θεόν, τὰ αὐτοῦ πεποιήκασιν. ὅταν οὖν ἡ ἔντευξις τῆς διαπομπῆς ᾖ μία, δῆλον ὅτι ἐλεᾷ ὁ τέθνηκος. ἀλλ' εἰς ψυχὴν ἐπεβούλευσε καὶ ἀνελεῖν ἐπεχείρησε; μάρτυρίοι σοι ὁ τεθνηκὼς λογίζεται, καὶ τὸν ἐπίβουλον καὶ μείζονι τοσούτῳ τὴν ἔχθραν ἀξιαγάστως ἐν τοῖς εὐεργέταις ἀριθμεῖς, καὶ τελῆς εὐχόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τὸν Θεὸν ἵλεων ἡμέσθαι παρακαλῶν. μὴ δὴ τοῦτο ἴδωμεν ὅπως διεκώλυσεν ὁ Θεὸς σφαγῆναι τὸν Δαβὶδ ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ διωκόμενον· ἀλλ' ὅπως [διπλοῦν] τε πλοῦτον καὶ τετραπλοῦν τέθνηκον μάρτυρίον ἐδύσατο ἀπὸ τῆς ἐκείνου ἐπιβουλῆς. ὁ γὰρ Δαβὶδ τὸν Θεὸν τὸν πολέμιον σώσας, τὸν αὐτὸν ἐκ δὶς καὶ πολλάκις δόρυ καὶ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς ἀκροτόμους, καὶ ἡμόκμους κύκλῳ δι' ἐλεῶν, εἶτα φυσάκινος, καὶ ταῦτα εἰδὼς ὅτι μὴ τὴν φιλῶ ταύτην πάλιν ἐπιθήσει), δῆλον ὅτι μυριάκις ἐσφάγη τῇ προθέσει· μυριάκις ἂν σφαγεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πολλοὺς ἔχει μάρτυρίου τεφάνους. ἐκ ὅπερ ὁ Παῦλος ἔλεγε, τὸ καὶ αὐτὸς ἐλογίζετο, Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. δυνάμενος γὰρ ἀνελεῖν τοῦ ἐπιβουλεύοντα, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἠθέλησεν· ἀλλ' εἵλετο καὶ δυσωδιᾶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν μᾶλλον, ἢ δικαίῳ ἐργασάμενος σφαγῆναι, ἀπὸ τοσούτων ἀπαλλαγῆναι θανάτων. Εἰ δὲ τοῦ μέχρι ζωῆς αὐτῆς ἐπιβουλεύοντα, οὔτε ἀμύνασθαι, οὔτε μισεῖν χρή, πολλῷ μᾶλλον τοῦ εἰς οἱονοῦν ἄλλο ἀδικοῦντα τοῦ ἔξω. βούλει μαθεῖν, ὅτι δυνατόν, ἀν ἐθέλωμεν, πάντα αὐθέκτως ἡμᾶς ἀπεχθῶς ἔχοντα καταλάξαι, καὶ πονηρός τις ἐκ διεφθαρμένος καὶ ἀδιόρθωτος ᾖ; τί λέοντες ἀγριώτεροι; ἀλλ' ὅμως τούτων ἡμερώθησαν δυσθέκτοι, καὶ ἡ τέχνη τὴν φύσιν βιάζεται· ἐκ ἔστι πάντα πάντος ἡμερώτερος καὶ ὑπηκόεστερος, ὁ πάντων θηρίων ἀγριώτερος καὶ βασιλικώτερος, καὶ ἀπὸ τῆς ἀγρᾶς βαδίζει μηδένα φόβον ἡμερότητι. Ἵνα οὖν ἔχωμεν ἀπολογίαν, τίνα συγγνώμην, θηρία μὲν ἡμεροῦντες, ἀνθρώπους δὲ λέγοντες μὴ δύνασθαι διορθοῦν; εἰ δὲ καὶ λοιπὸν νοσῇ, ὅσος σοι μείζων ὁ πόνος, τοσοῦτός σοι καὶ ὁ μισθὸς προσκείσθω καὶ θεραπεύοντι νοσοῦντα λύτατα. Ἵν' ὃ τοσοῦτον ἁμάρτηται τῷ ἐχθρῷ, ὅτι ἀναδύῃ πρὸς τὸν ἐκείνου καταλλαγάς; εἶπέ σε κακῶς, καὶ μοιχὸν καὶ πόρνον ἐκάλεσε; καὶ τί τοῦτο; εἰ μὲν ἀληθῆ λέγει, διόρθωσαι· εἰ δὲ ψεύδεται, καταγέλασον· εἰ ζωΐδας σαυτῷ τὰ εἰρημένα, σωφρόνησον· εἰ μὴ ζωΐδας, καταφρόνησον· μᾶλλον δὲ μὴ καταγελάσῃς, μηδὲ καταφρονήσῃς μόνον, ἀλλὰ χαῖρε καὶ σκίρτα κατὰ τὸ Κυρίου λέγον· Ὅταν γάρ, φησιν, ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν, ἕνεκεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ψευδόμενοι, χαίρετε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ σκιρτήσατε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Εἰ δὲ ἀληθεύων εἶπε, σὺ δὲ μετ' ἐπιεικείας ἐπέγκῃς τὰ ῥήματα, καὶ μὴ ἀνθυβρίσῃς, μηδὲ λοιδορήσῃς, ἀλλὰ πενάξῃς πικρὸν, καὶ καταγνῷς τῶν πεπλημμεληκότων, ἐκ ἐλάττονα τοῦ πέρους καρπώσῃ μισθόν. πολλάκις γὰρ ἃ οὐκ ἐποίησαν φίλοι ἐπαινοῦντες ἐκ ζηλοῦντες, ἐποίησαν ἐχθροὶ κακῶς λέγοντες, κἂν ἀληθεύωσιν. ἐὰν μὲν γὰρ, ὡς εἰκός, ζηλοῦντες, εἴτε καὶ κολακεύοντες, πρὸς μείζονα ὄγκον τοῦ νόσου ἐπαίρουσιν· ἐὰν δὲ ἔστι τῆς ἔχθρας κινοῦντες, καὶ τὰ ἁμαρτήματα ὀνειδίζοντες, εἰς ἀνάγκην ἐπέδησαν διορθώσεως, καὶ γέγονεν ἡμῖν ἡ ἔχθρα μείζονος ὠφελείας ἔντευξις. μὴ τοίνυν

Λευ. ε. κϛ. α Κορ. ιε. λα.

ποίνω λέγω μὴν, ὅτι ὁ ὀδύνα με πρῴξωσε, καὶ ὁ δεῦνα με πεφύλαγκε εἰπεῖν ῥήματα αἰσχρά. ἡμεῖς τούτων αἴτιοι πάντα χῶ. δῶ γὰρ θέλωμεν φιλοσοφεῖν, οὐ μόνον ἐχθρὸς, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς ὁ Ἀβεσσαλὼμ ἡμᾶς δυνήσεται πρὸς ὀργὴν κινῆσαι. καὶ τοῦτο ἀπὸ τῆς πρὸς Δαβὶδ ἱστορίας δῆλον. αὐτὸ γὰρ εἰπόντος, Ἰδοὺ ὁ πολεμιστὴς τῆς διπλοΐδος ἐν τῇ χειρί μου, καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἃ μὴ τούτων ἀπελογήσατο ὁ Σαοὺλ, ἐκεῖνος φησιν, Ἡ φωνή σου αὕτη, τέκνον Δαβίδ; ὡς πόση δοκεῖ τῆς τοῦ ἐκείνου ῥημάτων ἀπειρίας ὁ παιδαγωγῶν τούτῳ ἀθέσει γέγονεν ἡ μεταβολή; ὁ γὰρ μηδὲ ἀπὸ φιλοῦ τοῦ ὀνόματος αἰσχύνομενος αὐτὸν καλέσαι ποτὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτίκα αὐτοῦ μισῶν τὸν πρεσβευτὴν, καὶ εἰς συγχύσεως αὐτὸν ἤλαγε, τέκνον αὐτὸν προσεῖπών, καὶ πρὸς αὐτὸν φόβου διεθερμαίνετο τῆς φωνῆς. καὶ καθάπερ πατὴρ χρονίας ἀκούσας φωνῆς παιδὸς ἐπιμελοῦντος πολλοῦ, οὐχὶ πρὸς τὸν ὄψιν μόνον, ἀλλὰ δὲ πρὸς τὸν φωνὴν αὐτοῦ διετέρπετο· οὕτω καὶ ὁ Σαοὺλ, ὅπερ τὰ ῥήματα τοῦ Δαβὶδ εἰσηλθόντα τὸν ἔνδον ἔξεθορεν, ἐπέγνω λοιπὸν τὸ ἄγιον, καὶ πάθος ἀπεδέξατο. ἐκδέχομαι γὰρ θυμὸν, θυμὸν ἐδέξατο καὶ συμπάθειαν. τί τοῦ Δαβὶδ μακαριώτερόν τι καὶ ὑψηλότερον, ὅτι πατέρα ἐποίησε, καὶ λύκον πρόβατον, καὶ τὸ κέντρον τῆς ὀργῆς δρόσον πολλῆς ἐξέπλησε, καὶ τὰ κύματα εἰς γαλήνην μετέβαλε, καὶ τὸ φλεγμονὴν τοῦ θυμοῦ κατέσβεσεν ἅπαξ; Μὴ τοῦτο τοίνυν μόνον σκοπῶμεν, ἀγαπητοὶ, ὅπως μηδὲν πάθωμεν παρὰ τῶν ἐχθρῶν κακὸν, ἀλλ' ὅπως μηδὲν αὐτοὺς ἡμᾶς ἐργασώμεθα δεινὸν· καὶ οὕτω πεισόμεθα κακὸν, καὶ μυρία παθόντες δεπά. ὥσπερ οὖν οὐδὲ ὁ Δαβὶδ φυλαξάμενος, ἐλευθέρωμενος, μᾶλλον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὀπτασιαλευόμενος ἐπαθέ τι δεινόν· ἀλλὰ τοῦ πολεμίου λαμπρότερος ἐν καὶ σεμνότερος, καὶ ποθητότερος ἁπάντων, οὐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ Θεῷ. τί γὰρ ἠδικήθη ὁ ἄγιος ἐκεῖνος τότε, τοσαῦτα παθὼν ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ; οὐχὶ μᾶλλον τῆς σήμερον ἡμέρας ἀξίαν, ὅτε λαμπρὸς μὲν ἐν γῇ, λαμπρὸς δὲ καὶ ἐν οὐρανῷ; οὐχὶ τὰ ἀπόῤῥητα αὐτοῦ ἀγαθὰ μυεῖ, καὶ τῶν οὐρανῶν βασιλεία; τί δὲ ὠφέλησεν ὁ Ἀβεσσαλὼμ ἐκεῖνος καὶ ἄθλιος, τοσαῦτα ὀπτασιαλεύσας; οὐχὶ δὲ τῆς βασιλείας ἐξέπεσε, καὶ ἐλεεινὸν ἔσχε θάνατον μετὰ τῶν παιδὸς, καὶ πολλὰ πάντων κατηφέστερος; δὲ δὲ χαμαιπετέστερον, ἅτε ἀθανάτους ἐκδέχεται νῦν τιμωρίας; ὅταν οὖν ἐχθρὸν ἴδῃς σὸν, μὴ καὶ εἰς νοῦν λάβῃς, μὴ τοῦτο λέγε, ὅτι πολλὰ δὲ καὶ ἔπαθον, καὶ καὶ ἤκουσα, καὶ θυμὸν ἔσχα τούτων ἀνάψης, δὲ τὸν φλεγμονὴν εἰς ὄγκον ἐπιτρέψῃς μείζονα· ἀλλ' ὅσα μοι ἤκουσας καὶ ἔπαθες λυπηρὰ, πάντα ὀπτασιαζόμενος. εἰ δὲ καὶ ἀναμνησθῇς, τῷ Δαβὶδ ταῦτα λογίζου· σύλλεξον, εἴ τί σοι χρηστὸν εἶπε ποτὲ καὶ ἐποίησε, καὶ ταχέως καταλύσεις τὸν ἔχθραν. καὶ ἐγκαλῶν καὶ Δαβὶδ μέλλῃς, πρότερον δὲ πάθος σκόπει, καὶ θυμὸν σβέσας, ὅτως ἐλέγχε καὶ βούλου ἀπαίτει, καὶ δυνήσῃ εὐκόλως ῥᾳδίως. θυμοῦμαι γὰρ ὅτε εἰπεῖν, ὅτε ἀκούσαί τί ποτε δυνησόμεθα ὑγιές· ἀσφαλῶς τοῦ πάθους, ὅτε αὖθις ῥῆμά ποτε ἐξοίσομεν τραχὺ, ὅτε ἑτέρων λεγόντων ὅτως ἀκουσόμεθα. οὐ γὰρ ὅτως ἡ τῶν λεγομένων φύσις, ὡς ἡ τοῦ ἔχθρας πρόληψις ἡμᾶς ἀγελεῖν εἴωθε. καθάπερ γὰρ νυκτὸς πρόσωπον, οὐδὲ πρόσωπα πολλάκις ὀπτανιώσκομεν φίλοι, ἡμέρας δὲ γλυκυμένης καὶ πορρώθεν αὐτὸν ὁρῶντες γνωρίζομεν· ὅτω καὶ ὀπὶ τῆς ἔχθρας συμβαίνειν εἴωθεν. ἕως μὲν αἱ ὧμαι ἀπλῶς πρὸς ἀλλήλας ἔχοντες, καὶ φωνῆς ἑτέρως ἀκούομεν, καὶ ὄψεως μὴ διεφθαρμένης βλέπομεν γνώμης· ἐπειδὰν δὲ ἀποστώμεθα τὸν ὀργὴν, καὶ πρὸς τοῦτο πολεμία καὶ ἔχθρα φωνὴ, πρόσωπον καὶ ἰδέα, καὶ ἡ πολεμία ὄψις καὶ ἀπλῆς, πονηρὰ καὶ ἐπίχαρις φαίνεται. ὅταν δὲ οἰκείωσε σε ὁ ἔχθρος ἀμύρτημα, ὁ σαυτῷ σύνοιδας, σὺ ἀκούσας ἐκείνου μὴ ὑβρίσῃς, στενάξῃς δὲ πικρὸν, καὶ τοῦ Θεοῦ πρόσκλεσαι, βύθιόν ἀπὸ βάθους τὸ ἁμάρτημα ἅπαξ. καὶ ἵνα μὴ νουθέτησε ἡμᾶς ἁπλῶς σε ψυχαγωγεῖν, ἀπὸ τοῦ θείου χαρακτῆρος τὸ μύρτυρα πρόξομεν. Φαρισαῖός τις ἦν καὶ τελώνης, ὁ μὲν εἰς ἐσχάτην κακίαν ἐληλακὼς, ὁ δὲ δικαιοσύνης ἐπιμελόμενος· καὶ ἀνῆλθον ἀμφότεροι εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι. εἶτα ἐκεῖνος στὰς ἔλεγεν,

Ο Θεός,

a. Βασ. κδ. ιϛ.

Εκ τῶν αὐτῶν.

Λουκ. ιη ι.

Ο Θεὸς, βέλτιόν σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ, ὡς ὁ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ἁρπαγες, πλεονέκται, ἢ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· ὁ γὰρ τελώνης πόρρωθεν ἑστὼς, οὐκ ἀνέβλεψεν, οὐκ αὐτελοιδόρησεν, οὐκ εἶπέ τι τῶν ψυχρῶν ῥημάτων, ἃ καθ' ἑκάστην ὥραν ἀλλήλοις πλωύοντες λέγομεν· ἀλλὰ πικρὸν στενάξας, καὶ παραξας τὸ στῆθος, τοῦτο μόνον εἶπεν· Ο Θεὸς, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ· καὶ κατῆλθε δεδικαιωμένος. Εἶδες γὰρ; κατεδέξατο ὀνείδος, καὶ ἀπενίψατο ὀνείδος· ἐπήγνυ γὰρ ἁμαρτήματα, καὶ ἀπέλυε γὰρ ἁμαρτήματα, καὶ ἡ κατηγορία τῆς ἁμαρτίας γέγονεν αἰτία τῆς ἁμαρτίας· καὶ ὁ ἐχθρὸς ἄκων ἐργάτης καθίσταται. ἆρα τί τούτου γένοιτ' ἂν μακαριώτερον, τί δὲ ὀκνολώτερον πρὸς ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγήν; πόσα γὰρ ἔδει καμεῖν τὸν τελώνην, πόσα θύσαι, ἀγρυπνῆσαι, χαμευνῆσαι, καὶ ὅσα τοῖς δεομένοις προσέρχεται, σὺν τούτοις ἅπασι καὶ πολλῷ τῷ ἱδρῶτι, καὶ σάκκῳ καὶ σποδῷ τὸν θεὸν ἱλεοῦν, ὥστε συγχωρῆσαι καὶ ἁμαρτήματα ἀποθέσθαι σκληρά; καὶ νῦν οὐδὲν τούτων ποιήσας, ἀλλὰ ψιλοῦ ῥήματος πᾶσαν ἀπέλυσε τὴν κακίαν καὶ τὰ ὀνείδη, καὶ αἰσχύνην καὶ δειλίαν τοῦ δόξαντος αὐτὸν ὑβρίζειν, χωρὶς ἱδρώτων καὶ πόνων καὶ χρόνου μακροῦ, στέφανον αὐτῷ δικαιοσύνης κομίσαι. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπαρθύμησθαι τῶν ἐχθρῶν παρεσκεύαζεν ὁ Θεὸς, ὡς μὴ μόνον ἀφιέναι αὐτοῖς καὶ ὀφλήματα, ἀλλὰ καὶ εἰς οὐδὲν παρέντας τὸ φίλων αὐτοῦ ἀγριῶσαι. εἰδὼς γὰρ ἀδικῆς μὲ μηδέν, ἀποστρέφῃ γὰρ, καὶ οὐχ ἡδέως ὁρᾷς, τὸ δὲ τραῦμα ἔχεις σπαράττον σου τὴν ψυχὴν, ὅπως τῶν σταυρωσάντων σε ἐπιμάθοις, ἵνα παρέστακεν ὁ Χριστός. πῶς οὖν αὐτοὺς ἵλεως γένοιτο ὁ Θεὸς καλεῖς, τοὺς εἰς σὲ πεπλημμεληκότας ὅπως γένωνται ἵλεως αὐτός; Εἰ γὰρ βούλει γνῶναι, ὅτι κἂν ἡμεῖς παρακαλέσωμεν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἠδικηκότων, ὁ Θεὸς οὐκ ἀφήσει, ἐὰν μέλλωσι χάριτος ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀνεξικακίας, ἰσοτίαν ὑμῖν ἐρῶ παλαιάν. κατεφλήσε ποτὲ τὸν Μωϋσέως ἡ Μαριάμ. τί οὖν ὁ Θεός; λέπραν ἐπαφῆκεν αὐτῇ καὶ ἀκάθαρτον ἐποίησε, καίτοιγε τὰ ἄλλα ὄσαν ἐπιεικῆ καὶ σώφρονα. Εἶτα τοῦ Μωϋσέως αὐτὸν τοῦ ὑβρισμένου παρακαλοῦντος, ἱκετεύοντος ἀφεῖναι τὴν ὀργὴν, οὐκ ἠνέσχετο ὁ Θεός· ἀλλὰ τί ἔφη; Εἰ πατέρα εἶχε, καὶ ἐξ ὄψεως αὐτὴν ἐποίησεν, οὐκ ἂν ἠνέσχετο τὴν ἐπιτιμησιν; σὲ μὲν οὖν ἀποδέχομαι τῆς πραότητος καὶ τῆς ἀνεξικακίας, ἐμὲ δὲ οὐδέπω αὐτὴν ἀφεῖναι δεῖ τῆς κολάσεως. ἀναμνήσθητι τοίνυν τῶν φοβερῶν κρίσεως, καθ' ἣν ἅπαντα γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα· συνόψεσθε γὰρ τὰ κρυπτόμενα νῦν, ἀνακαλύπτοντα τότε. ἀν' τοίνυν ἀφῆς τὰ ἁμαρτήματα, ἅπερ ἀποκαλύπτεσθαι μέλλει τότε, ταῦτα σὺ ταῦθα ἀφανίζεται πάντα, καὶ ἀπελθὼν μηδὲν ὑπόδικος ὢν ἐπλημμέλησας. ὥστε μείζονα λαμβάνεις, ἢ δίδωσι. Καὶ γὰρ πολλάκις ἡμαρτήκαμεν τοιαῦτα, ἃ μηδεὶς ἕτερος εἶδεν. Εἶτα συνοοῦντες ὅτι κεῖ τὴν ἡμέραν ἐκείνην περὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἅπαντα κείσεται ἡμῶν τὰ ἁμαρτήματα σὺν τῷ κοινῷ τῆς οἰκουμένης θεάτρῳ, καὶ τῆς κολάσεως χαλεπώτερον ἀλγήσομεν πυνθάνοντες καὶ ἀγχόμενοι ὑπὸ σιωπῆς; ἀλλὰ τὴν σαυτὸν σὺ αἰσχύνην, καὶ τοσαῦτα ἁμαρτήματα ὅσην ἀπενίψασθαι διὰ τῆς εἰς τὸν πλησίον συγχωρήσεως. καὶ, εἰ βούλεσθε, ἀκούσατε ταύτης τῆς ἐπολῆς τὴν δύναμιν· ἐὰν εἴπῃ Μωϋσῆς καὶ Σαμουὴλ, φησιν, οὐκ ἔστιν ἡ ψυχή μου πρὸς αὐτούς. ἀλλ' ὅμως, ὅς οὐκ ἠθύμησατο Μωϋσῆς καὶ Σαμουὴλ ἐξαρπάσαι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, αὐτὴ δύναται ἐξαρπάσαι ἡ ἐπολή· διὰ τοῦτο σκεπάσει, οἷς ταῦτα εἶπε, συνεχῶς προσεκέλευε λέγων· Κακίαν ἕκαστος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μὴ μνησικακείτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· καὶ τὴν κακίαν τῶν πλησίον ὑμῶν μὴ λογιζέσθω. Εἰ γὰρ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾶν κελευόμεθα, ὅταν καὶ τοὺς φιλοῦντας μισῶμεν, ποίαν τίσομεν δίκην; Εἰ δὲ φιλοῦντα ἀγαπῶν, οὐδὲν πλέον ἔχεις τῶν τελωνῶν, ὁ δὲ οὐδὲν ἀδικοῦντα μισῶν, πολλῆς τιμωρίας; πῶς γὰρ ἀκροβολιεῖ τὴν ἐνικὸν χεῖρον γλυκόμενος; Εἰ ὁ μὴ φιλῶν τὸν ἀδελφὸν, κἂν χρήματα δίκαια κερδαίνῃ, κἂν τὸ μέτριον δικαιώμενος, οὐδὲν αὐτῷ πλέον· ὁ δὲ πολεμῶν καὶ μηδὲν ἠδικηκότι, σκόπησον πόσης αὐτὸν ἔσται ζημίας ἄξιος; εἰ τοῖς τὰ εἰς αὐτὸν μὴ συγχωροῦσιν ἁμαρτήματα οὐκ ἀφίησιν ὁ Θεὸς, τοῖς τὸν οὐδὲν ἠδικηκότας ἀδικεῖν ὑπερχομένοις ποίαν ἄφεσιν δώσει;

Ex τοῦ λόγ. πρὸς Δημέτριον μαρτύρια.

Ex τοῦ αὐτοῦ.

Ex τῆς ἑρμην. τοῦ κατὰ Ματθ. εὐαγγ.

Ex τῆς ἑρμην. τοῦ κατὰ Ιωαν. εὐαγγ.

Ex τῆς ἑρμην. τοῦ κατὰ Ματθ. εὐαγγ.

Ex τοῦ ἑρμην. τῆς πρὸς Ρωμ. ἐπιστ.

σει; τί τοίνυν μαχόμεθα τοῖς ἀλλήλοις ἐνίκη; τί πολεμούμεν ἀλλήλοις, τοῦ στασιάζοντες τὸν μισοῦντας φιλεῖν; Τί λέγεις, ὦ δέσποτα; ἐχθρὸν ἔχεις, καὶ οὐ κατανεύεις; ἀρκεῖ ἡμῖν ὁ διάβολος, ὅτι καὶ ὁμοήθεις ὄντες πολεμούμεθα; εἰ δὲ μήτε σὺ ἡμῖν πολεμεῖν, εἴθε μηδὲ ἐκεῖνος διάβολος εἴη. οὐκ οἶδα πόσην ἡδονὴν μοι τὰς καταλλαγὰς; τί γὰρ εἰ καὶ σὺ ἐχθρὰ οὐ σφόδρα φαίνεται; εἰ γὰρ λέγεις ὅτι φλεγμαίνεις τῆς ὕβρεως μεμνημένος, αἰσχύνη θητι εἰ γέγονέ σοι καλὸν τοῦτο τὸ λελυπηκότος, καὶ ὅσα ἐτέρους σὺ διέθηκας κακά, καὶ ταχέως καταλύσεις τὴν ἔχθραν. σοὶ γὰρ τοσοῦτον κακῶν ἔπαθες, ὅσον σαυτὸν ἐργάσῃ μυρίων κακῶν κακόν. πῶς γὰρ ὑπὸ τὴν σὴν σκιὰν συνήξομεν, ἧς ἐτέρους οὐ μεταδίδως; Ἑλλήνων παῖδες οὐδὲν μέγα τοσοῦτον ἐδόκησαν, πολλάκις ὑπὲρ αὐτῆς ἐφιλοσόφησαν· καὶ σὺ μικροῦ δεῖν τὸν ψυχρὸν ὁ Χριστὸς ἔδωκε, καὶ οὐδὲ σφαγῶν ἐφείσατο ἐχθροὶ ὄντες, καὶ ὑπὲρ τοιαύτης ἐλπίδος μέλλων ἀποδημεῖν, ἀναδύῃ, καὶ ἑκὼν εἰς τοὺς καταλύσαι τὴν ἔχθραν; καὶ ὅπερ ὁ χρόνος ποιεῖ, τοῦτο οὐκ ἀνέχῃ τοὺς τῷ χρόνῳ ποιῆσαι δι' τοῦ Θεοῦ νόμου· ἀλλ' ἀμαθὲς μᾶλλον ἢ ὑπὲρ μανθάνειν βούλει σεαυτῶν τὸ πάθος; οὐδὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ χρόνου γίνεται τοῦτο, ἵνα σοί τι πλέον, ἀλλὰ καὶ πολλὴ ἡ κόλασις, ὅπερ ὅπερ ὁ χρόνος εἰργάσατο, τοῦτο ὁ τοῦ Θεοῦ νόμος οὐκ ἔπεισέ σε ποιῆσαι. διὰ γὰρ τοῦτο μάλιστά σοι μισθὸν ἄφατον παρέξει, ἵνα φθάσῃς ἐκεῖνον· ὡς ἐνταῦθα δικαιοσύνης καταλλαγῆς, οὐκ ἐπὶ τῆς τοῦ Θεοῦ τοσαύτης γέγονεν ἡ φιλία, ἀλλὰ τῆς ἐκείνου σαρκός· διὰ δὲ ἀσεφώνητος διαχωρεῖς, ἐκείνου τὰ βέλεα λαμβάνοντος.

Ἐκ τ. ἑρμων. τ. πρὸς Ῥωμ. ιδ'.

Λῃστὰ κοινωνοῦντες πίνουσι, οὐκέτι εἰσὶ λῃσταὶ τοῖς καὶ κοινωνήσουσιν, ἀλλὰ μεταβάλλει τὸν τόπον ἡ τράπεζα, καὶ οὐδὲν τὰ θηρίων ἀγριώτερος, τοιαῦτα πίνων ἡμερώτερος ποιεῖ· ἡμᾶς δὲ τοιαύτης τραπέζης μετέχοντας, τοιαύτης κοινωνοῦντας ἕνωσης, ὀπλιζόμεθα κατ' ἀλλήλων; καὶ πῶς οὐκ αὖ εἰκότως καὶ τῶν θηρίων χείρονες; διὰ τοῦτο ἡμᾶς μὴ ἀθετήσῃ, ὁ δὲ πάντων ἡμῶν πολεμίων ἐχθρότερος καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν· οὐ γὰρ μετ' ἀλλήλων κατ' ἐκείνου φερόμεθα· ἀλλὰ μετ' ἐκείνου κατ' ἀλλήλων ἰσάμεθα, καὶ αὐτῷ στρατηγῷ τοῖς τοιούτοις πολεμοῦμεν χειρίστοις· οὗ τὴν στρατηγίαν ἐκφύγοιμεν χάριτι τοῦ Χριστοῦ· ᾧ πρέπει δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, ζωοποιῷ δὲ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Λογ. κγ. ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΣ.

Ἐκ τῆς λόγ. τοῖς τ. προφήτ. Ἰωνᾶν καὶ Δαν. καὶ πρὸ γ. παίδας.

Βούλει μαθεῖν ὅσος κόσμος ἀνθρώποις ἡ νηστεία; ὅση ἀσφάλεια καὶ φυλακή; ἐνόησόν μοι τὸ μακάριον καὶ θαυμαστὸν χῆνος τῶν μοναζόντων. οὗτοι γὰρ τοῦ κόσμου μέσου θορύβους φυγόντες, καὶ τοῖς τῶν κυρυφῶν τῶν ὀρέων ἀναδραμόντες, καὶ τὰς καλύβας ἐν τῇ τῆς ἐρημίας ἡσυχίᾳ, καθάπερ ἐν βιβλιοφυλακίῳ τινὶ λιμένι, πηξάμενοι, τοῦτο τὸ συνέμπορον καὶ συγκοινωνὸν τοῦ βίου πλοῦτος ἔλαβον. διὰ τοῦτο ἀγγέλους ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπων ἐποίησεν· οὐκ ἐκείνους μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πόλεσιν ὅσοις ἀνθρώποις ἐμβιώσοις αὐτοῖς, τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας ὕψος ἀναλαμβάνουσι. ἐκεῖνοι καὶ νεκροὺς ἡμᾶς τοῖς πατρῴοις συνηγαγον οἴκοις· ἐκεῖνοι δὲ τοῦτο ῥᾳδιουργήσαντες μόνον τοσαύτην ὑμῖν ἐνεποίησε τὴν ἀπουσίαν, φράσαι δὲ δυνήσομαι πόσην ὑμῖν ἐργάσεται τὴν ὠφέλειαν; εἰ τοῦτης ἤκουσε τῆς φωνῆς ὁ Ἀδάμ, οὐκ ἂν ἤκουσε τῆς δευτέρας τῆς λεγούσης, Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. ἀλλ' ὅτε ταύτης ἠκούσατο, διὰ τοῦτο θανάτου καὶ ἀθυμία καὶ φροντίδες καὶ ζωὴ θανάτου πολλοῦ χαλεπωτέρα. καὶ ὥσπερ ὑγιασθεῖσα θανάτου ἐπήγαγε τῷ ὑγιάσαντι, οὕτω πάλιν μηδῆσα, θανάτου ἀνεκαλέσατο. τὸν γὰρ τῶν Νινευϊτῶν πόλιν τὸν μεγάλην καὶ θαυμαστὸν

θαυμαζω ὅτι γόνυ κεκμηκώς, καὶ ἀνὴρ ὁ βαρὰ θεὸν τὴν κεφαλὴν κλίνασαν, καὶ μέλλουσαν τὴν ἀνώδυνον φερομένην δέχεσθαι πληγὴν, καθάπερ τις αἰχμὴ ὀξυτάτη δύναμις, ἐξ αὐτῶν ἥρπασε τὴν τῦ Δημιουργοῦ χάριν, καὶ πρὸς τὴν ζωὴν ἐπεμήχανήν. Ἰδωμὲν τοίνυν πῶς σὰκκος ἔδυσαν ⓐ Νινευῖται, καὶ πῶς τῆς ὀργῆς ἀπηλλάγησαν ἐκείνης. Οἱ ἀνδρες, καὶ τὰ κτήνη, καὶ τὰ πρόβατα, ⓒ ⓦ βόες μὴ νεμέσθωσαν, φησι. τί λέγεις, εἰπέ μοι; καὶ τὰ ἄλογα νηστεύει, καὶ ἵπποι καὶ ἡμίονοι σάκκῳ περιβάλλονται; ναί, φησι· καθάπερ γὰρ βύπορόν τινος τελωνήσαντος, οὐκ οἰκέτας μόνον, οὐδὲ θεραπαίνιδας, ἀλλὰ ⓒ ἵππους ⓐ πρόσοικοντες σάκκῳ περιβαλόντες, ἀκηκοέναι ὅτι ὁ μιαιφόνος κελεύσει, ὁ μίσθιος τὸ συμφορᾶς ἐπιδεικνύμενοι, καὶ πρὸς ἕλεον ἀπόρρητος ἐπιστρώμνιοι· οὕτω δὴ καὶ τῆς πόλεως ἐκείνης ἀπόλυσθαι μηνύσης, καὶ τὴν ἄλογον φύσιν σάκκῳ περιέσθαι, καὶ ζυγῷ νηστείας. Οὐκ ἔστι τὰ ἄλογα λόγῳ μαθεῖν, φησι, τῦ Θεοῦ τὴν ὀργὴν· μαθανέτωσαν δὲ τῦ λιμῦ. ⓒ γὰρ τὰ μέλλοντα κοινωνεῖν τῆς κολάσεως, κοινωνείτω καὶ τῆς νηστείας. Εἰ δέ τινες τῶν σαρκῶν θανατώσιν ὑπὸ ἀσθενείας σωματικῆς κωλυόμενοι, ἃ δύνανται ἄσιτοι διάγειν, τούτοις πρόσεστι, καὶ τὴν ἀσθένειαν τὴν σωματικὴν πρόφασιν ποιεῖσθαι, ⓒ τῆς διδασκαλίας ταύτης τῆς πνευματικῆς μὴ ἀποστερῶ ἑαυτόν, ἀλλὰ ταύτῃ μᾶλλον πλείονα τὴν σπουδὴν ἐπιδείκνυσθαι. Διὰ γὰρ τῦτο τὴν ἀσχολίαν τῶν βρωμάτων κελεύει γίνεσθαι ὁ Θεὸς, ἵνα χρησιμεύσῃς τὰ σκιρτήματα τῆς σαρκὸς, εὐπειθῆ αὐτὴν ἀπεργαζώμεθα πρὸς τὴν τῶν ἐντολῶν ἐκπλήρωσιν. Εἰ δὲ μέλλοιμεν μηδὲ τὴν ἀπὸ τῆς νηστείας βοήθειαν ἑαυτοῖς προσάγειν διὰ τῦ σώματος ἀσθένειαν, ⓒ πλείονα τὴν ῥᾳθυμίαν ἐπιδείκνυσθαι, τὰ μέγιστα ζημιώμεθα. Εἰ γὰρ μὴ νηστείας ἡ τῶν καταρθωμάτων ἔλλειψις ἡμᾶς ὀνίνησι· πολλῷ μᾶλλον, εἰ μηδὲ τῷ φαρμάκῳ τῆς νηστείας χρησαίμεθα δεινὰ πάθη, πλείονα τὴν ῥᾳθυμίαν ἐπιδειξόμεθα πρὸς τὴν τῶν ἐντολῶν ἐκπλήρωσιν. Εἰ γὰρ ⓐ τῶν βιωτικῶν μεταλαγχάνοντες πολλάκις σωμάτων, οὐκ αἰ ποτε αἰσθόμενοι ἐπιπόνου πάθους ἄφαντοι, μὴ προέσθαι τὸ ἐκ τῆς κέρδος προεισκηπήσαντες· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς δίκαιον τῦτο ποιῆσαι, καὶ μὴ ἀπλῶς ταῖς ἑβδομάσι τῆς νηστείας προσπέσαι, ἀλλὰ διερευνᾶσθαι τὴν ἑαυτῶν συνείδησιν, καὶ ⓦ λογισμὸν βασανίζειν καὶ σκοπεῖν, τί μοι τὸ ταύτῃ τῇ ἑβδομάδι κατόρθωται, τί δὲ τῇ ἑτέρᾳ, καὶ τίνα προσθήκην ἐδεξάμεθα εἰς τὴν ἔποδσιν, καὶ ποῖον τῶν ὑπαρχόντων διεφθάσαμεν. Εἰ γὰρ μὴ μέλλοιμεν ὕτω τὰ καθ' ἑαυτοὺς οἰκονομεῖν, καὶ τοσαύτην ὑπομένειν ποιεῖσθαι τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, τοῦτο ἡμῖν ὄφελος ἔσται τῆς νηστείας ⓒ τῆς ἀσιτίας, ἧς ἐπαινοῦμεν. Εἰ τοίνυν δὶ ἀσθένειαν σωματικὴν ἃ δύνασαι ἄσιτος διάγειν τὴν ἡμέραν, τοῦτο εἰς ἀφέσεσιν ἁμαρτιῶν μόνον τὴν τότε σε ἐγκαλέσαι δυνήσεται. διεσπάσθαι γὰρ ἔχομεν ἡμέραν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτο τὴν ἀφ' ἡμῶν ὀφειλὴν ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν γίνεσθαι, τοῦτο δὲ τῦτο, ἵνα ἄσιτοι διαμένωμεν μόνον, ἀλλ' ἵνα ἀφιστῶντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, πᾶσαν τὴν σχολὴν ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἀναλίσκωμεν. ὡς εἰ μὴ πρόσωπος Δαυϊτικὸς ⓦ ἑαυτῶν βίον ἐκτιθέμενος, καὶ πρὸς τὰ πνευματικὰ πᾶσαν τὴν σπουδὴν ἐπιδεικνύμενος, καὶ τῇ "πνοῇ ὕτω προσιέμενος, ὡς τὴν χρείαν μόνον πληρῶν, καὶ ἐν ταῖς ἀγαθαῖς προσόψεσιν ἄπρακτα ⓦ βίον καταναλίσκων, ὠδὲ χρεία ἦν ἡμῖν τῆς βοηθείας τῆς ἀπὸ τῆς νηστείας. Ἀλλ' ὅπερ ῥᾳθυμός ἐστιν ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη, καὶ τῇ πνοῇ καὶ τῇ αἰσθήσει μᾶλλον ἑαυτὴν ἐπιδίδωσι, δεῖ τῦτο, καθάπερ πατὴρ φιλόστοργος, τὴν ἀπὸ τῆς νηστείας ἡμῖν ἰατρείαν ἐπινοῆσαι ὁ φιλάνθρωπος δεσπότης, ἵνα καὶ τὰ τῆς πνοῆς ἡμῖν ἀνακόπτῃ), καὶ τὰ περὶ τὰ βιωτικὰ φερομένη μεταλάγωμεν ὅτι τάχιστα πνευματικῶν ἐργασίαν. Ἀλλ' εἰσὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ καθάπερ θηρίοις τῇ νηστείᾳ πυκτεύειν μέλλοντες, ὕπνῳ τῇ γαστριμαργίᾳ καθοπλίζονται, καὶ δεδραχηξάμενοι ἑαυτοὺς καὶ σκοτώσαντες, μὴ πολλῆς τῆς πρὸς ἀφροσύνης ὁ πόδεχον τὸ γαλήνιον καὶ ἥμερον τῆς νηστείας ἔμμα. καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω, τίνος ἕνεκεν εἰς βαλανεῖόν τις ἐλθὼν σπουδαίως,

Ex τῦ λόγ. τῦ εἰς τὸν ἀσιτ. Ιων. γ. ζ.

Ex τῦ ἐξαημ.

Ex τῆς αὐτῆς.

Ex τῦ λόγυ τῦ εἰς τὸν προφήτ. Ιωνᾶν καὶ Δανιὴλ, καὶ τοὺς γ. παῖδας,

σήμερον, λέγῃς, ἵνα" καθαρὸς τὸ σῶμα τὴν ἡσυχίαν ὑποδέξωμαι· ἐὰν δὲ ἐρωτήσω, τίνος ἕνεκεν λύουσι, πάλιν ἐρῇς, ὅτι τῇ ἡσυχίᾳ εἰσιέναι μέλλω. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, σώματι μὲν καθαρῷ, ψυχῇ δὲ ἀκαθάρτῳ καὶ μεθυούσῃ τὴν ἡσυχίαν ταύτην ὑποδέχεσθαι; Τοσοῦτοι τοίνυν ἐσμὲν ἡμεῖς ἐθίσωμεν ἑαυτοὺς, ὅσοι τοῖς τὸ ζῆν μόνον, οὐχ ὅσον δεῖ καθαίρεσθαι καὶ βαρύνεσθαι. οὐ γὰρ ἵνα τοῦτο ἐλυόμεθα καὶ ζῶμεν, ἵνα φάγωμεν καὶ πίωμεν, ἀλλὰ ἵνα τοῦτο ἐσθίωμεν, ἵνα ζῶμεν. οὐ γὰρ τὸ ζῆν ἕνεκα τοῦ φαγεῖν, ἀλλὰ τὸ ζῆν τὸ φαγεῖν γέγονεν ἕνεκα ἀρχῆς. Πρὸς χρείαν, ἀδελφοὶ, οὐ πρὸς ἡδονὴν ἡ ζωὴ συμμεμέτρηται. τὸ οὖν περιττὸν τῆς φύσεως ἀποθώμεθα, τὸ ἀναγκαῖον μόνον ἀπασώμεθα. Τί γὰρ τῆς τραπέζης ἐκείνης ἀγιώτερον γένοιτ' ἄν, εἴθα μέθη μὴ ἡ ἀδηφαγία τε πᾶσα ἀσωτία ἀπελήλαται, θαυμαστὴ δέ τις ἀνέπεσεν ὢν) πρὸς τῆς φυλακῆς τὴν τοῦ Θεοῦ νόμον ἀμύλα· τε καθαρὰ μὲν ἀνὴρ τὴν γυναῖκα, τε ὅπως εἰς τὰ τῆς ἀκρασίας μηδέποτε ἐμπέσῃ βαράθρα· φυλάττει δὲ γυνὴ τὸν ἄνδρα, καὶ κατασίκη τῶν καθαιρόντι κεῖται μεγίστη· οὐκ ἐπαισχύνεται δὲ οὐδὲ ὑπὸ τῶν δούλων ὁ δεσπότης ἐλέγχεσθαι, οὐδὲ τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ ὅτι τούτοις ἀβρύνεται. οὐκ ἂν τις ἀμάρτοι τὴν τοιαύτην οἰκίαν ἐκκλησίαν καθοσιώσας. ὅσῳ γὰρ σωφρονεστέρα τοσαύτη, ὡς ἂν χαρᾷ πυρὸς μεμιγμένη ὑπὸ τῶν θείων νόμων, καὶ τοῦ πρόσω ἄπεισι ὑπὸ τούτου καὶ ἀλλήλοις ἀγωνίζεσθαι καὶ φιλονεικεῖν, δῆλον ὅτι δαιμόνιον μὲν ἅπασα ποτὲ δυνάμις ἀπελήλαται, ὁ Χριστὸς δὲ πάρεστιν ὅτι τῇ καλῇ τῶν δούλων φιλονεικίᾳ. Ἀλλὰ πολλὴ μὲν ἡ ἡδονὴ τῇ κακίᾳ, φησὶ, πολὺς δὲ τῇ ἀρετῇ ζωοῦσθαι ὁ πόνος καὶ ἱδρώς. καὶ ποία σοι χάρις ἐκεῖ, τίνος δὴ αὖ ἕλαττες μαθοῦσι, εἰ μὴ ἐπίπονον τὸ κατόρθωμα ἐκεῖ; καὶ γὰρ πολλοὺς ἔχω δόξαι φύσει τὸ μίγνυσθαι γυναικὶ μισοπώλας· τούτους οὖν σώφρονας καλέσομεν, ἢ στεφανώσομεν; ἀδαμῶς. σωφροσύνη γὰρ ὄντι ἐγκράτεια, καὶ τὸ μαχόμενον ἐκείνῃ νικᾶσθαι τῶν ἡδονῶν. Πολλάκις γὰρ ἡμῖν τὰ θαλάττια κύματα καταλαμβάνει παγῶν, τῶν θαλαττίων ἀγριώτερα, καὶ πολλάκις αὐτὴ ἐμποιοῦσα τὴν σύγχυσιν. ἀλλ' ὁ μὲν ῥᾴθυμος καὶ κατημελημένος, ἐγχρονίσαν τὸ χεῖμα, ἀθρόως δορυφορεῖται, (ἀφανίζει), κλονεῖται, ἐκπλήττεται ὑπὸ τῆς ἀπροόπτου καὶ καταβρύχιον τὴν ψυχὴν ἐκπλήττοντος παθῶν καὶ ναυάγιον ἐκτιθέντος· ὁ δὲ καρτερὸς καὶ νεανικὸς, καθάπερ κυβερνήτης ὅτι τῶν οἰάκων, οὕτω τοῦ λογισμοῦ ἐπαίρων τῶν παθῶν καὶ θύσας, οὐ πρότερον ἀφίσταται πάντα ποιῶν, ἕως ἂν κατθυθισθῇ τὸ σκάφος πρὸς τὸν βυθὸν τῆς φιλοσοφίας λιμένα. Μὴ δὴ καταμαλακίζωμεν ἡμῶν τὴν ἰσχύν· μηδὲ ἐκκόπτωμεν τὰ νεῦρα ταῖς τῶν γυναικῶν ὁμιλίαις. τε γὰρ ἄφατος τε πολλὴ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐπιπέσοι εἰσρεῖ κακία. τί γὰρ εἰ μὴ αἰσθανόμεθα τῇ φιλίᾳ μεθύοντες; τοῦτο γὰρ αὖθ' πάντων ὅτι δεινότατον, ὅτι οὐδὲ ἴσμεν ὅπως ἐκπλεόμεθα, καὶ κηρὸν πάντες γινόμεθα μαλακώτεροι. καθάπερ γὰρ τις λέοντα γαύρου καὶ βλοσυρὸν λαβών, εἶτα ἀποκείρας μὲν τὴν κόμην, ἀμελῶν δὲ τοῦ ὄνυχας, αἰχμὸν ποιῆς τε καθαλῶσαν, καὶ παιδίοις δυκαζωνίσαι, τὸν φοβερὸν καὶ ἀφόρητον καὶ ἀπὸ μόνης τοῦ βρυχήματος τὰ πάντα σείοντα· οὕτω δὴ καὶ αὐτὰ πάντας, ὅσους δὴ λαβόωσι, δυσχρώτους δὲ μελαίνῃ ποιοῦσι, μαλακωτέρους, θερμοτέρους, ἀναιμοτέρους, ἀνοήτους, ἀκροχόλους, ἀφασεῖς, ἀκαίρους, ἀγλυκεῖς, ἀπινῆς, δουλοπρεπεῖς, ἀνελευθέρους, ἰταμούς, φλυάρους, καὶ ἁπλῶς πάντα τὰ γυναικεῖα πάθη τὰ διεφθαρμένα φέρουσαν, εἰς τὴν τούτων ἀναπομάττονται ψυχήν. ἀμήχανον οὖν ὢν γυναιξὶ συνοικοῦντα μὴ συμπαθείας τοσαύτης καὶ ταῖς ἐκείνων ἐντρεφόμενον ὁμιλίαις, μὴ ἀνύρτιν πινὰ εἶ) καὶ ἀηδεστάτου τε συρφετώδη. κἂν γὰρ φθεγξηταί τι, πάντα ἀπὸ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ἐρίων φθέγξεται, τῆς γλώσσης αὐτοῦ τῇ ποιότητι τῶν γυναικείων ἀναχεωθείσης ῥημάτων. κἂν ποιῇ τι, μὴ πολλῆς τοῦτο ἐργάζεται δουλοπρεπείας, πόρρω τῆς χειστιανοῦ πρεπούσης ἐλευθερίας ἑαυτὸν ἀποκίσας, τε πρὸς θεὸν τῶν μεγάλων κατορθωμάτων χρήσιμος. Εἰ τοίνυν βούλει δῆξαι σαφῶς ἡμῖν, ὅτι οὐ χαίρεις αἰσχρὰ φθεγγόμενος,

Λογ. κγ. 812 ΕΚΛΟΓΗ

Ἐκ τοῦ ἁ. λόγ. τοῦ εἰς τ πάσσον, καὶ εἰς Λάζαρον.

Ἐκ τῆς ἑρμην. τοῦ κτ Ματθ. εὐαγγ.

Ἐκ τοῦ λόγ. εἰς τὸ, Ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τ οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ.

Ἐκ τῆς ἑρμην. τοῦ κτ Ιωαν. εὐαγγ.

Ἐκ τ λόγ. τ πρὸς τ χρησίμως τὰς πρὸς Χριστοῦ καὶ ἐθνῶν περιφυτείας ἀσαφῶς ἔθ.

Ἐκ τοῦ λόγ. τ πρὸς τοὺς ἔχοντας συνεισάκτους παρθένους.

Ἐκ τῆς ἑρμην. τοῦ κτ Ματθ. εὐαγγ.

γόμφος, μηδὲ ἀκούειν δύνηται. νῦν ὅ πότε δυνήσῃ σὺν τῷ τῆς σωφροσύνης ἱδρῶτας ἐνεγκεῖν, καὶ μικρὸν ὑποῤῥέων τοῦ τέλωτος, καὶ τὴν αἰχμὴν τούτων ῥηξάμενος; καὶ γὰρ ἀγαπητόν, ἀπάντων τούτων καθαρθέντας ψυχὴν δυνηθῆναι γενέσθαι στεμνὸν καὶ σώφρονα. Καὶ μή μοι λεγέτω τις, "ὅτι οὐ δύναμαι σωθῆναι, ἐὰν μὴ ἀποταξώμεθα γυναικί, ἐὰν μὴ ἀποταξώμεθα παιδίοις, ἐὰν μὴ ἀποταξώμεθα πράγμασι. μὴ γὰρ κώλυμα ὁ γάμος; βοηθός σοι δέδοται ἡ γυνή· μὴ γὰρ ἐπίβουλος; οὐχὶ φαῦλος ὁ γάμος, ἀλλὰ κακὸν ἡ πορνεία. ἐγὼ τῷ ἐμῷ κινδύνῳ ἐπύσμην σοι τὸν σωτηρίαν. Εἰ δὲ ἡ φαύλη ὄνομα, μὴ προφάσιζου· καὶ γὰρ ἡ γυνὴ τοῦ Ἰὼβ ποιητὴ ἦν καὶ φαύλη, καὶ βλασφημοῦσα αὐτὸν ἐνουθέτει. τί οὖν; ἔσεισε ⟨W⟩ πύργον; κατέσπασε ⟨W⟩ δάδαμαντα; προσεγλύφετο τῆς πέτρας; οὐδαμῶς. ἀλλ' ἐχείμαζε προσέκρουσε, καὶ ὁ πύργος ἀσφαλέστερος ἐγλύφετο· ὁ καρπὸς ἐτρυγήθη, καὶ ὁ δένδρον οὐκ ἐσαλεύθη· καὶ φύλλα ἔπεσε, καὶ ῥίζα ἐμένει ἀσάλευτος. Ὥσπερ οὖν κυβερνήτης ὁ λιμένι ναυάγιον ἐργαζόμενος οὐκ ἂν τύχοι συγγνώμης τινός· ὕτως οὐδὲ ἂν θεσπὸς μὴ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἀπὸ τοῦ γάμου σὺν ἑτέρων διορύττων γάμους, ἢ γυναῖκα διοπτεύων προσέργως ὁρᾷ, οὐκ ἂν τύχοι συγγνώμης, ὅτε προσῆκε μὴ θεσπὸς, ὅτε προσῆκε θεσπὸς, καὶ μικρὰς τὴν τῆς φύσεως ἐπιθυμίαν προσβάλλῃ). ποία γὰρ ἂν τῆς τοιαύτης ἐπιθυμίας γένοιτο ἂν ἡδονή, ὅταν φόβος πρῇ, καὶ ἀγωνία, καὶ κίνδυνος, καὶ δικαστηρίων φόβος καὶ θυμῶν, καὶ δικαστὴν θυμὸς λογίζηται, καὶ ξίφος, καὶ δήμιος, καὶ βασάνων, καὶ ἀπαγωγή; ὁ γὰρ τοιοῦτος καὶ ζωὰς σκιὰς, καὶ σὺν τοῖχος, καὶ αὐσὺν σὺν λίθους καθάπερ φωνὴν ἀφιέντας ὕτως ὑφορᾶται καὶ ὑποπτεύει, καὶ πάντα τὰ ἔμπροσθεν καὶ δέδοικε, καὶ τῇ προσδοκίᾳ τῶν τοιούτων δεινῶν τὴν ψυχὴν καταδάκνεται. Ὡστε οὐκ κώλυμα ὁ γάμος, ἀλλὰ ἀσφάλεια μᾶλλον τῆς σωφροσύνης ἐστί. τοσοῦτον γὰρ ἐστὶν ἡ πρᾳότης πρᾶγμα, καὶ τοσοῦτον ὄφελος τὸ πόνου, ὅλη καταλλαγὴ ἐξ οὐρανοῦ ὁ Χριστὸς, ἵνα σὺν ἀνθρώπους ἀγγέλους ποιήσῃ, καὶ τὴν ἄνω πολιτείαν σώζωμεν καταφυτεύσῃ. σοὶ δὲ τότε ἐθάῤῥησεν ὑποτάξαι τοῦτο, σοὶ δὲ εἰς νόμου τάξιν ἀγαγεῖν· ἀλλ' ἀποθήσειν μὲν δι' αὐτὸν συνομοθέτησεν (οὐ τί βαρύτεροι γένοιτ' ἄν;) καὶ ταυροῦσθαι διηνεκῶς, καὶ σὺν ἐχθροὺς ὑπερτεθῆναι· πρᾳότης γὰρ οὐκ συνομοθέτησεν, ἀλλ' ἀφῆκεν σὺν τῇ τῶν ἀκουόντων κρίσει προσαρέσθαι, εἰπών, Ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω. καὶ γὰρ μέγας ὁ ὄγκος τοῦ προσβάτου, καὶ σφόδρα ἀποκρημνον τοῦτο τῆς ἀρετῆς ὄρος χωρίον. καὶ τοῦτο δηλοῦσι καὶ οἱ ἐν τῇ παλαιᾷ πολλοὶ κατορθώσαντες. καὶ γὰρ Μωϋσῆς ἐκεῖνος ὁ μέγας, τῶν προφητῶν ὁ κεφάλαιον, ὁ γνήσιος τοῦ Θεοῦ φίλος, ὁ τοσαύτης ἀπολαύσας παῤῥησίας, ὡς ἐξακοσίας χιλιάδας ἡμυθωμένους καὶ λάσιον ὀξυπάσας θηλάτου πλήκτης, ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος ἀνὴρ, θαλάττῃ μὲ ἐπέτεινε, καὶ πέλαγος ἔκρισε, καὶ πέτρας διέῤῥηξε, καὶ ἀέρα μετέβαλε, καὶ ὁ Νειλῶος ὕδωρ εἰς αἷμα μετέβαλε, καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν μετεσχημάτισε, καὶ μυρία ἕτερα ἐπεδείξατο θαύματα, καὶ ἀρετῆς πολλὰ κατορθώματα· πρὸς ὃν σὺν ἀγῶνας τούτους σοὶ αὐτοβελίζεσθαι ἔκρινεν, ἀλλ' ἐδεήθη γάμου, καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀσφαλείας· καὶ οὐκ ἐτόλμησεν εἰς ὃ τῆς πρᾳότητος πέλαγος ἑαυτὸν ἐκδοῦναι, τὰ ἐκεῖθεν κύματα δεδοικώς. καὶ ὁ πατριάρχης ὁ, ὁ τῶν παιδὸς ἱερεὺς, ὃ μὴ τυραννικώτατον τῆς φύσεως ἔκρισε καταπαλαῖσαι πάθος, καὶ παῖδα ἀνελεῖν ἐδυνήθη, καὶ παῖδα ⟨W⟩ Ἰσαὰκ σὺν αὐτῷ τῆς ἡλικίας τῷ ἀνθ', σὺν αὐτῇ τῆς νεότητος τῇ ἀκμῇ, μονογενῆ, γνήσιον, καὶ πρὸς ἐλπίδα πᾶσαν αὐτῷ δεδομένον, καὶ ἀναγαγὼν ὅλων ὅπου ὄρος ἔκρισε· καὶ μάχαιραν ἥρπασε, καὶ ὅλῃ τῷ λαιμοῦ τοῦ παιδὸς ὃ ξίφος ὥθησε (καὶ γὰρ ὤθησε καὶ ἤμαξεν) ἀλλ' ὅμως ὁ τοσοῦτον καὶ τηλικοῦτον ἰσχύσας δαμάσαι ἀθλον, καὶ αὐτῆς ὀξελθὼν τῆς φύσεως, πρὸς σὺν ἀγῶνας τῆς πρᾳότητος ἀποδύσασθαι σὺκ ἐτόλμησεν· ἀλλ' ἔδεισε καὶ αὐτὸς τὰ σπλάγχνα ταῦτα, καὶ τὸν σὺν τὸν γάμον προσαμυδὶς ἐπεισάσαν. Καὶ ὁ δίκαιος ὁ Ἰὼβ, ὃς τὸν τοῦ δαιμόνου ζωοκόφινον ὄψιν, παιόμενος, οὐ παίων, καὶ ἄπρακτον σοὶ ἐμεινε πειρασμὸν

Ex P. δ'. λόγ. πρὸς εἰς τὸν Ὀζίαν.

Ex P. γ. λόγ. πρὸς εἰς τὸν Ὀζίαν.

Ex τῶν πρὸς Ὀλυμπιάδα β ἐπ.

Ex P. λόγ. P πρὸς τοὺς ἐκ εἰς ἅλον ζεωμένους πρὸ ἀσεσολικῶ ῥητῶ πρὸ λέγοντι, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ Χριστὸς καὶ παγγέλ.

σμῶν

σμῶν εἶδος· ἢ ἕκαστον μὲν ὑποβολῆς ἀπάσης· τὰ γὰρ δοκιμώτατα τῶν βίων λυπηρά, ἢ ὄντα, ζῶντα πρὸς ἓν ἐξεχύθη σῶμα, ἢ μιᾶς κατεσκεδάσθη ψυχῆς τῆς ἐκείνου· ὁ τοσοῦτος οὖν ἢ τηλικοῦτος ἀνὴρ, ὁ τοσαύτας ἀνάγκας φύσεως καταπατήσας, οὐκ ἐτόλμησεν οὐδὲ αὖθις εἰς ἀγῶνα τὸν καθεῖναι· ἀλλὰ ἢ γυναικὸς ἀπέλαυσε, ἢ πατὴρ ἐγένετο παίδων τοσούτων. οὐδαμοῦ γὰρ ἀγαμίαν ἐνομοθέτησεν ὁ Θεός· ᾧ πρέπει δόξα καὶ τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν ἢ ἀεὶ, ἢ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. κδ.

ΠΕΡΙ ΟΡΓΗΣ ΚΑΙ ΘΥΜΟΥ.

Ἐκ τῆ ἑρμην. τῶ κατὰ Ἰωαν. διαγ.

ΒΟύλει μαθεῖν πόσον ὃ ὀργίζεσθαι κακόν; προσέχωμεν μαχηταῖς ἐν ἀγορᾷ. ἐν γὰρ σαὐτῷ τὴν ἀχρηστίαν οὐ δύνασαι ῥᾳδίως ἰδεῖν, ἐσκοτισμένῳ ἢ μεθύοντι· ἀλλ' ὅταν καθαρεύσῃς τῶν παθῶν, τότε σὺ μᾶλλον θεωρήσεις πάντα. ὅταν γὰρ ᾖ ὁ ἔνδον ὁ θυμὸς ζέσας ἀφανίσῃ ἢ ἀγελαίαν, πῦρ πνέει ὃ σῶμα, πῦρ ἀφίασιν οἱ ὀφθαλμοί, οἷον πρόσωπον ἡ ὄψις, ἀτάκτως αἱ χεῖρες ἐκτείνονται, ἢ καταγελάστως οἱ πόδες πηδῶσι ἢ ἐναλλὰξ τοῖς κατέχουσι, ἢ μαινομένων οὐδὲν διέσπασαι, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀγρίων ὀνων, λακτίζοντες, δάκνοντες. οὕτως ἀνὴρ θυμώδης οὐκ εὐχάριστος. ἀλλ' οἰδάσιν, φησὶν, ἡ καρδία, ἢ ταῖς ὕβρεσι δάκνει. οἶδα κἀγώ· διὰ τοῦτο σοῦ κατοικτίζω, θαυμάζω. αὐτὸς γὰρ ἥλωκα, δυνατὸν ἀκροῦσαί σου τὸ πάθος. ἀλλὰ τί γὰρ, ἀργόντων ἡμᾶς ὑβριζόντων, τοῦτο μὴ παθόμεν; ὅτι φόβος ἀπρόπτως ἔσχε τοὺς παῖδας ἡμῶν. ἀλλὰ τί ἢ οἰκέται πρὸς ὑμᾶς ὑβριζόμενοι μυρία, σιγὴ πολλὰ φέρουσιν; ὅτι ἢ αὐτοὶ αὐτῶν ὀπτικείμενον ἔχουσι δεσμόν. νεῦν ὦ δυσθέατον μὴ ἕνεκα ἢ τὰ ἀφόρητα φέρομεν, ἢ τοὺς σοὺς ὑβρίζοντας λέγομεν. ὁ δεῖνά με ὕβρισεν, οὐ σύ· ὅπερ ἦ τοῦ Θεοῦ οὐδὲ ταύτην ἔχομεν τὴν βλάβειαν; Εἶπωμεν δὲ πρὸς τὴν ἡμετέραν ψυχήν· ὁ Θεός σε ὑβρίζει νεῦν, ὁ κελεύων σιγᾶν· μὴ σκιρτῶμεν, μηδὲ ἔστω Θεὸς ταπεινότερος ἀνθρώπων. ὅταν οὖν σε λυπήσῃ τις, σκόπησον τὰ ἡμάρτημένα σοι πρὸς Θεὸν, ἢ ὅτι τῇ πρὸς σκῶλον ὀξυκαρδίᾳ πραότερόν σοι καταστήσεις τὸ δικαστήριον τῶν μελλουσῶν βασάνων. ἄφες γὰρ, φησὶ, ἢ ἀφεθήσεταί σοι. πρὸς τούτοις ἦ κἀκεῖνο σκόπησον, εἴ ποτε εἰς ἀγελαιότητα ἐξενεχθεὶς σκεφτήσας σεαυτὸν, ἢ εἴ ποτε πρόεσίρησε σοῦ τὸ πάθος, ἐξ ἀμφοτέρων ἀπέβαλε τοῦ κακοῦ· πότε σαυτὸν ἐπήνεσας; ἵνα ἵνα κατήνθης, ἢ ὅτε σαυτῷ σκεφτήσας; οὐχὶ τότε μὲν καταρώμενα ἑαυτοῖς πολλάκις, ἢ πολὺ ὃ τῆς μεταμελείας ἡμῖν ἐπεισέρχεται, ἢ ῥημάτων ἕνεκα καὶ πραγμάτων, ὅταν ἦ πεινῶμεν, πτυφλώμεν, χαυνούμεθα, ὡς νενικηκότες; νίκη γὰρ ὅπου τῆς ὀργῆς, οὐ ὃ τοῖς ἴσοις ἀμύνεσθαι (ἐκάτερα γὰρ αὐτῶν κακά ἐστιν) ἀλλὰ ὃ φρόνιμον ἐκφεύγειν πάθη τα καὶ κακῶς ἢ ἀκούσαντα. μὴ πρὸς σοῦ πλησιοῦσα σιγᾶν ἀντίτεινε λέγων· οὐκ ἀνέξομαι ἵνα μοι καταγλάσας ὁ δεῖνα ἀπέλθῃ. οὐ γὰρ δὴ τότε σου καταγλάσεται, ἀλλ' ὅταν ἐπεξέλθῃς. Εἰ ὃ ἢ τότε καταγλάσει, ὡς ἀνόητος ἢ τοῦτο πείσει· σὺ ὃ μὴ ζήτει νικᾶν τὸν πλησίον τῶν ἀνοήτων μαρτυρίαν, ἀλλ' ἀποχρώσαν νόμιζε τὸν πλησίον τῶν σωφρόνων· μᾶλλον ὃ πρὸς Θεὸν ἀνάβλεφον, καὶ κἀκεῖνός σε ἐπαινέσῃ. Ὃ πρὸς ἐκείνου θαυμαζόμενον οὐ δεῖ τὸν πλησίον τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν ἐπιζητεῖν. καὶν χρήματά τις ἔχῃ πολλὰ καὶ κτήματα, οὕτως αὐτοῖς κεχρῆσθαι, ὡς πτωχός, καὶ μικρὸν ὕστερον αὐτῶν ἀποστησόμενος ἢ ἑκὼν ἐξ ἀκόντος. καὶν ἠδικημένος τις ἢ πλησίον, μὴ ἀθάνατα ὀργιζέσθω, μᾶλλον ὃ μηδὲ πρόσκαιρα. Μὴ ὀπτιδυέτω γὰρ, φησὶν, ὁ ἥλιος ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν. ἐξ γὰρ οἰκίας ὁλοκλήρους ἀνέτρεψε, καὶ σωφροσύνης ἀρχαίας διέλυσε, ἢ πραγωδίας ἀπέθεμιδήτους εἰργάσατο τοῦτο ὃ πάθος. ὅταν οὖν ἐπηρεάζῃ σέ τις, μὴ πρὸς αὐτὸν ἴδῃς, ἀλλὰ

Εφ. ς.

χ. ὑ δύ.

χ. γίνεται εἰς τὸ ς.

χ. δύο

χ. ἀπιώτερος

χ. μετανοίας

λὰ πρὸς Ⓦ κινοῦντα τὸν δαίμονα, καὶ τὸν ὀργὸν ἅπασιν κατ' ἐκείνου κένωσον· αὐτὸν γὰρ καὶ ἐλέει Ⓦ νῦν ἐκείνου κινούμενον. Εἰ γὰρ ὁ φυόμενος ἀπὸ τοῦ Διαβόλου, ὁ ὀργίζεσθαι εἰκῇ πολλῷ μᾶλλον ἐκεῖνος. Ὀργίζεσθαι μὲν οὖν οὐκ ἔνι, μηδενὸς ὄντος τοῦ προξενοῦντος· ὑπερθυμεῖν δὲ ἀνάγκη, καὶ τῆς ὄψεως τῆς εἰς τοῦτο κινούσης μὴ φαινομένης. Οταν σε ὑβρίσῃ τις, ἐνύπνιον τὸν λόγον, καὶ σιώπησον· καὶ δάκρυα ἀφῆσαι. Οὐδὲ γὰρ πρὸς Ⓦ πυρέττοντας οὓς προξενεῖται, οὐδὲ πρὸς τὸ φλεγμαίνοντα, ἀλλ' ἐλεεῖς πάντας οὖν τοιούτους καὶ δακρύει. Εἰ δὲ ἁμιλλᾶσθαι βούλει, σίγησον, καὶ κεφαλαίαν ἔδωκας αὐτῷ τὸν πληγήν· σὺ δὲ δικαίως ὑβρίσῃς, ἀναγκάζεις ἀληθῆ νομίζεσθαι τὰ λεγόμενα. Διατί γὰρ ὁ πλούσιος ἀκούων ὅτι πένης ὅστι, γελᾷ; ἵνα μὴ ζωώδεν ἑαυτῷ πενίαν. αὐτοῦν μέλλοιμεν γελᾶν ὅτι ταῖς ὕβρεσι, μεγίστην ἀπόδειξιν παρεξόμεθα τοῦ μὴ ζωωδέσιν τοῖς λεγομένοις. ὑβρισόν σε καὶ ἐλαιοδόρησε τις; προσκάλεσον Ⓦ Θεόν, ὡς τε ἵλεων αὐτῷ γενέσθαι ταχέως. ἀδελφός ὅστι σός, μέλος ὅστι σόν. ἀλλὰ πλέον ἐπεμβαίνει μοι, φησίν. Οὐκοῦν διὰ τοῦτό σοι μείζων ὁ μισθός. Διὰ ταῦτα μάλιστα Ⓦ θυμὸν ἀφῆναι δίκαιον, ὅτῳ ἔτρωσεν αὐτὸν ὁ διάβολος. μὴ τοίνυν ἐπιπλήξῃς καὶ σύ, μηδὲ καταβάλῃς σαυτὸν μετ' ἐκείνου. ἕως μὲν γὰρ σὺ ἔστηκας, δυνάσας καὶ ἀκίνητον διασῶσαι· σὺ δὲ σαυτὸν καταρρίψῃς διὰ τὴν αὐθυβρίσαν, τίς ὑμᾶς διασῄσει λοιπόν; ἐκεῖνος ὁ πεσών; ἀλλ' οὐ δυνήσεται κείμενος. θέλεις σὺ ὁ πεσὼν μετ' ἐκείνου; καὶ πῶς ὁ οὐκ ἀνεκάσας σαυτὸν, ἕτερον ὀρέξεις ἑτέρῳ; ἔτρωσεν αὐτὸν ὁ Διάβολος, μὴ τρώσῃς καὶ σύ· ἀλλὰ καὶ τὸ πρότερον ἐκβαλε βέλος. σὺ γὰρ ὕστως ἀλλήλοις ὁμιλοῦμεν, ταχέως ὑγιὴς πάντες ἐσόμεθα· σὺ δὲ κατ' ἀλλήλων καθοπλιζώμεθα, οὐδὲ τῷ Διαβόλῳ χρεία πρὸς τὸν ἡμέτερον ἀπώλειαν. ἀλλ' ἔπαθες πρότερος καλῶς; ἀλλ' οὐ τὸ καλῶς πάθος ὅστιν ἄθλιον, ἀλλὰ τὸ ποιῆσαι καλῶς. Μὴ γὰρ εἴπῃς, οὐδὲν ὅστι καλόν, σὺ Ⓦ δοκεῖ οὕτως εἶναι· τὰ γὰρ μηδὲν εἶναι δοκοῦντα εὐκόλως καταφρονῆται· τὰ δὲ καταφρονούμενα καὶ αὐξεῖ, τὰ δὲ αὐξανόμενα καὶ αἰσθάνεται. οὐδὲν τοίνυν κτῆμα ποιεῖ δικαιότερον τοῦ ἀδελφοῦ κατηγορῶν· πῶς οὖν κολάσῃς ἀδελφόν; Εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἀδελφός, πῶς λέγεις, Πάτερ ἡμῶν; ὃ γὰρ, ἡμῶν, πολλῶν ὅστι προσώπων σημαντικόν. Οὐ γὰρ δύναται πατέρα κολάσαι Ⓦ φιλάνθρωπον Θεὸν ὁ τὸν νοῦν ἔχων θηριώδη καὶ ἀπάνθρωπον· οὐδὲ γὰρ σώζει σὸν χαρακτῆρας τῆς εἰς αὐτὸν ἐπερωτήσας πατρικῆς ἀγαθότητος, ἀλλ' εἰς ὃ θηριώδες εἶδος ἑαυτὸν μετεμόρφωσε, καὶ τῆς θείας ὑγιείας ἐξέπεσεν. ὅταν γὰρ ἡμᾶς σκιρτᾷ μὲν ὡς ταῦρος, λακτίζῃ δὲ ὡς ὄνος, μυκᾶσθαι δὲ ὡς κάμηλος, καὶ χαριμύζῃ μὲν ὡς ἄρκος, αἰρπάζῃ δὲ ὡς λύκος, πλήττῃ δὲ ὡς σκορπίος, ὑποῦλος δὲ ἢ ὡς ἀλώπηξ, χρεμετίζῃ δὲ ὅτι γυναικῶν ὡς ἵππος θηλυμανής· πῶς δύναται ὁ τοιοῦτος τὸν ἡμῶν πρέπουσαν αἰσθάνεσθαι φωνὴν, καὶ πατέρα ἑαυτοῦ καλεῖν Ⓦ Θεόν; τί οὖν νομίζεσθαι χρὴ Ⓦ τοιοῦτον; θηρίον; ἀλλὰ τὰ θηρία εἰσὶ τούτων τῶν ἐλαττωμάτων κατέχεται· ἔστι δὲ πάντα ζωοτροφῶν ἐν ἑαυτῷ, καὶ τῆς ἐκείνων ἀλογίας μᾶλλον ἀλογώτερος. Τὰ μὲν γὰρ θηρία, κἂν τοῖς φύσιν ὄντα ἄγρια, ἀλλ' ἀθεότητος ἀπολαύσαντα τέχνης, ἥμερα πολλάκις γίνεται· σὺ δὲ ἀθεότητος ὤν, ἐν τὸν ἀγριότητα ἐκείνων τὸν τῇ φύσιν εἰς τὸν ἡμερότητα μεταβάλλων τὸν παρὰ φύσιν, ποίαν ἔξει ἀπολογίαν, τὸν ἑαυτῷ τραχύτητα τὸν τῇ φύσιν εἰς ἀγριότητα ἐξάγων τὸν παρὰ φύσιν, καὶ ὃ μὲν ἄγριον φύσει ποιῶν ἥμερον, ἑαυτὸν δὲ τὸν ἥμερον φύσει, ποιῶν ἄγριον, ἐν λέοντα μὲν πηδατεύων καὶ χλεύην ποιῶν, τὸν δὲ θυμὸν τὸν ἴδιον λέοντος καταξυλίζων ἀγριώτερον; καὶ γὰρ τὸ μὲν λέοντα ἡμερῆσαι καὶ ποιῆσαι θεοφόρον, ἑαυτὸν δὲ πορφυρᾶς ἐξ θεοφόρου γενόμενον λέοντα· καὶ ἐκείνῳ μὲν τὰ ὑπὲρ φύσιν χαρίζεται, ἑαυτῷ δὲ οὐδὲ τὰ κατὰ φύσιν προΐζεται). Εἰ οὐδὲν ὕστως ὁμοιοῖ τῷ Θεῷ, ὡς ὃ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπιτιμητικὸν τὸν ἀδικούμενον· πόσης οὐκ ἂν εἶεν κολάσεως ἄξιοι Ⓦ μὴ τοῦτα πάντα μὴ μόνον ἀδίκως οὐκ ἀφιέντες, ἀλλὰ καὶ τὸν Θεὸν ὅτι τὸν ἁμαρτὸν τὸ ἐλθεῖν προσκαλεσάμενοι,

Ex τῷ λόγ. τῷ εἰς τὸ, Πάτερ ἡμῶν.

Ex τῆς ἑρμην. τῷ κατὰ Ιωαν. εὐαγγ.

Ex τῆς ἑρμην. τῷ κατὰ Ματθ. εὐαγγ.

πῶς καλοὶ θῶτες, ἢ κατ' αὐτῶν ἐντυγχάνοντες. τίνα γὰρ λοιπὸν ἔξουσι σωτηρίας ἐλπίδα, ὅταν καὶ ἰώμενα ὀξυλεοῦσθαι αὐτοὺς δέῃ, καὶ τότε αὐτοὺς προξιώωσιν, ἱκέτας μὴ ἧττον παρεικείωνοι, θείου δὲ φωνὰς ἀφιέντες, ἢ καθ' ἑαυτῶν τὰ τῶν πονηρῶν βέλη ἐξακοντίζοντες. Εἰ γὰρ ὅτε ἐλέου χρείαν ἔχῃς, οὐδεὶς τόπος ἀφίης τὸν ὀργόν, ἀλλὰ ἢ σφόδρα αὐτῆς μέμνησαι, καὶ ταῦτα εἰδὼς ὅτι τῇ σαυτοῦ ὀξίφος ὠθεῖς· πότε δυνήσῃ γλυκέως φιλοξενεῖσθαι; Επα- 5
Εκ τῆς προς Εφ (ἄλλ. Εβρ) ἐπιστ. γεις κακῶς, ἢ ἀμυνάσθαι βάλοι" τῷ κακῶς σοι "ποιήσαντι; ποίησον αὐτῷ καλῶς, ἢ ἀμύνω. αὖ μὴ γὰρ ἐπιξελθῃς, ὁμοίως ἢ σὲ κἀκῆνοι ἀπόντως μέμψονται· αὖ δ' ἐγκύψῃς, σὲ μὴν κροτήσουσι ἢ θαυμάσονται, ἐκεῖνον δ' κακηγορήσουσι. τί δ' ἐμβρῶ γένοιτ' ἂν μᾶζον κακὸν ἢ πικρότερον, τῆς ⓦ ἐμβρὸν ἰδεῖν παρὰ πόντων θαυμαζόμενον ἢ κροτούμενον, ἑαυτὸν δ' παρὰ πάντων ὑβριζόμενον ἐπ' ὄψεσι τῆς ἐμβροῦ; Θαυμάσιον ὄντως ὠμότητος ὁ θυμός· 10
Εκ τῆς ἑρμίω. τῆς προς Εβρ. ἐπιστ. ἢ μᾶλλον τοῦτο μυρίων θηρίων ἢ μιαιφονημάτων ἡμῖν δεῖ πρὸς τὸ παρηγορεῖσθαι αὐτοὺς ἢ καταπαύειν. μᾶλλον γὰρ τοῦτο ἡμῖν μάλιστα τοῦτο τὸ μέρος ὥσπερ ἐκ πυρὸς λίθων τὴν ὀργὴν ἀφοδόμησεν ὁ Θεός, ἔρυσμα αὐτῇ θείς, ὥστε μὴ μᾶλλον ἐκρήξασθαί ποτε, μηδὲ μᾶλλον μένοντα, ὠμότατον τὸ πρῶ λυμήνασθαι ζῷον. πῦρ γὰρ ὄντι, φησί, καὶ ζάλη μεγάλη· ἢ οὐκ ἂν ἕτερον μέρος τοῦ ὅλου σώματος ταύτην ἂν τὴν βίαν ἀνάσχοιτο. Οὐχ ὕπνον λέων τὰ παλαίσματα 15
Εκ τοῦ ἑρμίω. τῶν κατὰ Ματθ. εὐαγγ. δέκα παρεξάγει δυνάται τὰ ἡμέτερα, ὡς θυμὸς τοῖς σιδηροῖς ἐνυξὶ διϊωκότως ἐγκαθήμενος ἀπόλλυσιν ἅπαντα. οὐ γὰρ δὴ τῷ σώματι λυμαίνεται μόνον, ἀλλὰ δὲ αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐκφθείρει τὸν ὑγιέστατον. Οταν οὖν ἐλθών τις εἴπῃ σοι, ὅτι ὁ δεῖνά σε ὑβρικότα, ἢ κακῶς
Εκ τῆς ἑρμίω. τῆς προς Ρωμ. ὁμιλ. σε πρὸς ἅπαντας λέγων ἐκκαλεῖται, ἐπαίρεσαι πρὸς τὸν" πρόσταξε τ' ὑβρικότα· ἢ καὶν σφόδρα χ. λέγοντος τοῦ ἑρμίου
ὦσιν ἀνύποτοι, σὲ μὲν ἐπαινέσονται ἢ θαυμάσονται), ἐκεῖνον δ' μισήσουσι, ὡς θείου πάντος χαλεπώτερον, ὅτι ὁ μὲν ὑπὲρ ἡδικημένος ἐλύπησε, σὺ δ' ἢ κακῶς παθών, τοῖς σαυτοῦ ἠμείψω. πρὸς τούτοις δ', ἢ τὰ εἰρημένα πάντα δυνήσῃ δεξαι ἕωλα ὄντα. ὁ μὲν γὰρ δακνόμενος, τὸ στωϊκὸν ἐκεῖνο τοῖς λεγομένοις ἀπόδειξιν πρέχεται· ὁ δ' καταπελάσας, αὐτῷ τούτῳ πάντα τοῖς πρόσθεν πάσης ἀπήλλαξεν ἑαυτὸν ὑποψίας. Εἰ δ' ἢ ἐκεῖνον ἀμύναιτο, ὅπερ θυμός, ἢ τοῦτο οὐκ ἀποκτάσεως ἔφυτον, ἢ τὸ Θεοῦ κολάζοντος αὐτὸν ἀνθ' ὧν ἐκρήκτε, ἢ πρὸς τὴν κολάσεως ἐκείνης τῆς σῆς φιλοσοφίας ἀντὶ κακείνου αὐτῷ γνωμολογήσῃ πλυνῆς. Οὐδὲν γὰρ οὕτω σὸν ὑβρίζοντας ἡμᾶς κολάζειν ἔθηκεν, ὡς τὸ σὸν ὑβριζομένους ἡμᾶς καταγελᾶν τῶν ὑβρεων. ὅταν δ' ὑβριστὴς αἰσθυβρίσῃς, πτήσῃς, οὐχ ὑπὸ αἰδοῦς, ἀλλ', ὅπερ ὄντι αἰσχρότερον, ὑπὸ πάθους ἀνελευθέρου τὸ θυμῷ κινηθείς. ἀν' δ' σιγήσῃς, ὡς σύκησας, ἢ ἀπόντι τὸ ξύμπαν ἔσησας, ἢ μωλοις ἔξεις σὸν σεφανοῦσθαι, ὡς τὸ τῆς λοιδορίας ψῦδος καταγνώσονται. ὁ μὲν γὰρ δυπλέγων, ὡς δακνόμενος αὐτερῷ δοκῇ· ὁ δ' δακνόμενος ὑπόνοιαν πρέχεται τὸ στωϊκὸν τοῖς λεγομένοις. ἀν' δ' καταγελάσῃς, τῷ τε γέλωτι τὸν ἢ σαυτοῦ ψῆφον ἐξέλυσας, ἢ ⓦ ὑβρίσαντα μᾶλλον ἀλγεῖν ὑποῖδεν ἐποίησας. Οὐδὲ γὰρ οὕτως ἤδεται τῷ μὴ ὑβρίζεσθαι, ὡς δάκνεται τὸ μὴ δύνασθαί σε καθάπαξ θαι. ὅταν οὖν οὐ μάλιστα ὀπτυμῷ, τότε μάλιστα ἀποστρήσῃς αὐτὸν, τὸ πάντος ἀπεστέρησας, ὀξυδυτλίσας ἢ δείξας θύκατάφευκτον. Εκ τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸν αἱρεσιάρχας. Οὐ γὰρ οὕτω τὸ κεκτῆσθαι πολεμίων λαμπρεῖς ποιῇ σὸν βασιλεύοντας, ὡς τὸ κεκτῆσθαι θυμοῦ ὀργῆς. σκῆψ μὲν γὰρ τῶν ὅπλων ἢ τῶν στρατιωτῶν τὸ κατόρθωμα γίνεται· σὺ ταῦθα δ' γυμνὸν σόν ὄντι τὸ ξύμπαν· καὶ σκῆψ μὲν ἢ ἑτέρους ἔχῃς σὸν συμμαχίζοντας τὸν νίκιον, σὺ ταῦθα δ' μόνος τὸ ξύμπαν ἔσησας. Οταν οὖν σε ὑβρίσῃ τις, φέρε γενναίως· ἑαυτὸν γὰρ, οὐ σὲ ὕβρισεν. αὖ πλήξῃ, τὴν δεξιὰν μὴ ἀντιπίπτης· σκῆψις γὰρ ὄντι ὁ πληττόμενος, σὲ μὲν τῇ χειρὶ, ἑαυτὸν δ' τῷ θυμῷ παίων, ἢ ποιήσεις πάντα πάντων λαμπρότερα δόξαν. Εἰ δ' δεξῇ σοι δύσκολα ταῦτα εἶναι, ἐνόησον, ὅτι εἰ μαινόμενός τις σὸν ἱμάτιόν σε περιέρρηξε, τίνα ἂν ἔφης πάσχειν κακῶς, σὲ ⓦ πάσχοντα, ἢ ἐκεῖνον ⓦ ποιήσαντα; εὐδήλως ὅτι ἐκεῖνον. Εἶτα ἔνθα μὲν σοι ἱμάτιον

περιρρήγνυται,

διαῤῥήγνυται, ὁ ποιήσας τὸ παθητὸς χαλεπώτερα πέπονθεν· ἔνθα ϗ καρδία διαῤῥήγνυται (ὁ γὰρ θυμὸς τοῦτο ποιεῖ) οὐκ ἐκφύγοι τιμήσει μείζονα πεπονθέναι δεινὰ σὺ τὸ μηδὲ ὁτιοῦν ἠδικημένος; Εἰ κακὸν αὐτὶ κακοῦ τις ἀποδιδοίη, πολλῷ μᾶλλον κακὸν αὐτὶ ἀγαθοῦ, ϗ μὴ τοῦ τυχόντος κακοῦ, ἀποδοῦναι κακόν. Ἀλλ' ὁ δεῖνά, φησι, πατηρός ἐστι, ϗ ἐλύπησε, ϗ πολλά με ἠδίκησε. Βάλει οὖν αὐτὸν ἀμύνασθαι; μὴ αὐτὰ ποιήσῃς· ἔασον ἀτιμώρητον, δι' ἑαυτὸν ἀμύνησον. αὕτη γὰρ ὀντως ἄμυνα, καὶ ἐκείνῳ βλάβην φέρουσα, ϗ ὠφέλειά σοι. ἀπὸ ταύτης γὰρ χαρὰ πίκτεται. ἵτιμοι γὰρ τοιαύτῃ ἔχωμεν ψυχῇ, ὥστε μηδένα ἀμύνεσθαι, ἀλλὰ πανταχοῦ βύεργετεῖν, πόθεν, εἰπέ μοι, ὃ τῆς λύπης κέρδος προσδοκῆσαι δύναιτο; ὁ γὰρ ὕττω χαίρων τῷ παθεῖν κακῶς, ὡς ϗ βύεργεσίας ἀμείβεσθαι πεπαιπκότα κακῶς, πῶς δύναιτο ἂν δικαίως λοιπὸν; τί γὰρ, εἰπέ μοι, κακὸν πέπονθας; νόσος ἐπέπεσεν; ἀλλ' οὐδὲν ξένον· θνητὸν γὰρ ἡμῖν τὸ σῶμα ϗ παθητόν. ἀλλὰ πενία χρημάτων; ἀλλὰ ϗ ταῦτα κτητὰ, καὶ ἀπόκτητα, ϗ οὐ ταῦτα μόνον. ἀλλ' ὕβρισέ σε συκοφάντης; ἀλλ' ὑχ ἡμεῖς ἀδικώμεθα ὑπ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐκεῖνοι οἱ πεποιπκότες· Ψυχὴ γὰρ, φησιν, ἡ ἁμαρτάνουσα, αὐτὴ ϗ ἀποθανεῖται). ἥμαρτε γὰρ ὑχ ὁ παθὼν κακῶς, ἀλλ' ὁ ποιήσας κακῶς. Μηδεὶς τοίνυν ὕττω σπουδάζωμεν, ἀγαπητοὶ, ὡς ὀργῆς καθαρεύειν, ϗ τὸν πέλας ἡμᾶς ἀνδρῶς ἔχοντας καταλλάττειν, εἰδότες, ὅτι ὕτε ὑβρὶς, ὕτε ἐλευθεριότης, ὕτε νηστεία, ὕτε κοινωνία μυστηρίων, ὕτι ἄλλο τῶν τοιούτων ὑδὲν, ἐὰν μνησικακῶμεν, δυνήσεται ἡμᾶς πέρας ἰῶσαι τῶν ἡμέρων ἐκείνων. ὥστε οὐκ ἂν τις ἁμάρτοι, πάσης ἁμαρτίας χαλεπωτέραν ταύτην ἀποφηνάμενος. Οὐδὲν γὰρ ὕττως ὁ Θεὸς μισεῖ ϗ ἀποστρέφεται, ὡς ἂν δέσποτον μνησικακοῦν ϗ δικαιοσύνην ὀργιλόν. Πῶς γὰρ βάλει τις διαπόντιον ἡμέρᾳ σοι γενέσθαι ϗ φαιδρὸν, ὃς σιωπόδουλος γενόμενος αὐτὸς χαλεπὸς ϗ ἀσύγγνωστος; Ἀλλ' ὑβρισέ σε ὁ σιώπόδουλός σου; ϗ σὺ τοῦ Θεοῦ ὑβρίζῃς πολλάκις. πῶ ἦν ἴσον σιώπόδουλος ϗ διαπόντης; ϗ ταῦτ' μὲν ὐκ πάθοις ϗ ἠδικημένος ἴσως ὕβρισε, ϗ προξενητὴς· σὺ δὲ τοῦ Θεοῦ ὑβρίζῃς οὐκ ἠδικημένος, ἀλλὰ ἐπηρεασμένος, ἀλλ' ὑβριστόμενος ὑπ' αὐτοῦ καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ϗ τίνα ἔξομεν ἀπολογίαν ἢ συγγνώμην; σκόπησον τοίνυν, ἔτι, εἰ βληθεὶη μὴ ἀκριβείας τοῦ εἰς αὖθις γενόμενα ὁ Θεὸς ἐξετάζειν, ὑδεμίαν βιωσόμεθα ἡμέραν. Ἀνομίας γὰρ, φησιν, ἐὰν παρατηρήσῃς Κύριε, Κύριε, τίς ὑποστήσεται; Ἀκουε δὲ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἠθέλησε συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. ἆρα πόσα εἰκάσειεν ἄν τις, ὅτι τοσαῦτα κατέφαγε; ϗ οὐχὶ τοῦτο μόνον ἰῶ δὲ χαλεπὸν, ἀλλ' ὅτι ϗ προσῆκτο τοσαῦτα. εἰ μὲν γὰρ μετὰ πολλοὺς ἑτέρους ὠνηκομισμένους ταῦτ' εἰσηνέχθη, οὐχ οὕτω θαυμαστὸν ἰῶ δὲ μὴ προξενησάντων τὰ δεσπότου. ἡ γὰρ τῶν φαυλοτάτων ὠνηκομοσύνη τοὺς μὴ τοιαῦτα ὠνηκομονήσασιν ἡμερώτερον αὐτὸν ἐμελλε ποιεῖν. Ὃ δὲ προῆκτο εἰσαχθέντα ἀγνώμονα φανῆναι, καὶ οὕτως ἀγνώμονα γενόμενον φιλανθρώπου τυχεῖν τοῦ δεσπότου, τοῦτο ἐστὶ μάλιστα θαυμαστὸν ϗ παράδοξον. ἀλλ' ἵνα μὴ μακρὰν ἐπιδῶ λόγοις σοὶ ὀφείλοντα, ὥσπερ ἔφην ἀρτίως ἀναγκαίους ὑφέντες, οὕτω γενώμεθα, ϗ πάντα ποιοῦσιν ὅπως ὁ κύριος ἀπαλλάξῃ· κἂν μὴ δυνηθῶμεν ἐκ τῶν πενήτων τῶν ὀφειλόντων, τῶν ἐκ τῶν χρημάτων ὀργιλοῦ εἰς ὃ ταλαίπωρον τῶν ἀθλίων σκηνέοντα σῶμα, ἀρχίζοντες, τύπτοντες, ϗ μυρία αὐτὸ ἐργαζόμενοι κακά. ὁ δὲ Θεὸς τοὐναντίον. ὅτι γὰρ ἡμῶν ὁ ἀπαλλάξας, πλοῦτος· ὅτι δὲ Θεῷ ὁ συγχωρήσας μάλιστα πλοῦτος. Εἰ σκεῦος ἀκαθάρτου τινὸς λαβὼν, ὅτι τῆς τραπέζης κατέθετο τῆς σῆς, ξύλινος δὲ αὐτὸν παίων ἔλασας· ϗ ὁ Θεὸν ὅτι τῆς τραπέζης τῆς αὐτοῦ (τράπεζα γὰρ αὐτοῦ ὁ σὸς ἡμέτερον) σκεύους ἀκαθάρτου πάντος ῥήματα βδελυρώτερα προσφέρων οὐκ οἴει προξενεῖν, εἰπέ μοι; ὃ πῶς ἐνὶ τούτῳ; βέλτιον σπαδόνα ἀπὸ τοῦ σώματος ἀφιέναι, ἢ ῥῆμα αἰσχρόν. οὐδὲν γὰρ οὕτω ϗ ἄγιον Θεὸν προσοργίζει, ὡς τὰ τοιαῦτα ῥήματα. οὐδὲν οὕτως ἰ-

Ex τῆς ἑρμων. τῆς πρὸς Θεσ. α ὁπης.

Ex τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸ, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ.

Ex τῶν αἰρησιάστ.

Ex τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸ, Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ. Matth. in. κγ.

Ex τῆς ἑρμων. τοῦ πρὸς Κορ. β'. ὁπης.

παμεν᾽ ἢ δυαχωμύτως ποιῆ, ὡς ὃ λέγη ἢ ποιοῦτα, ἢ ἀκηύειν. Οὐδὲν οὕτως ἐκλύει ἢ νδυρᾳ τ᾽ σωφρονισμὸν, ὡς ἡ δρᾳ τούτων δυανοησομύη ἢ διεγερομύη φλόξ. Βουλει με ϑῆν ὅσον ὃ αἰρρᾳ φϑέγξεαϑαι κακόν; σὺν ὑπόσον ϖοῦ ἀκηύοντας πῶς ἐρυϑριῶσιν ἐν τῇ ἀγημοσυνῇ τῇ σῇ. Ἢ γὰρ εὐπλέστερον ὑδρὸς αἰρρολόγου; πῖ ἢ ἀπιστερον; Εἰς γὰρ τῶν τῆ μίμων ὠϑῆ ἑαυτ᾽ ὁ τοιοῦτος ταῖξιν· μᾶλλον ἢ σκῆνοι ἐρυθριῶσιν, ἢ ϖᾶς. ἢ καϑαπερ βόρβορόν τινα ἀπὸ ἕ σώματος ἀφίεις, ὕτως ἑαυτ᾽ μολυνῇ τοῖς τοιούτοις ῥήμασιν. εἰ ἢ ὃ ῥῆθρον ὕτως ἀκάϑαρτον, ἐννόησον οἷα ἡ πηγὴ ἕ βορβόρ τοῦτο. Εκ γὰρ ἕ ϖεριστεύματος τ᾽ καρδίας ὃ στόμα λαλῆ. Οταν οὖν ἰδωμῶ τινας μαχομύους ἢ συρρηγνυμύους ἀλλήλοις, πάντα ποιῶμυ ἢ ϖασυδᾶζωμυ, ὥστε αὐτοὺς τῶν τοιούτων ἀπαλλάτειν κακῶν, ἓ μὴ ϑέλοντες ϖεριῖῶντες ϖᾶς ϖολικοὶ, ἓ ταῖς ἑτέρων ἀκημοσυνάις ἐπιφερομύα. τί γὰρ τοῦτο ϕρονιμώτερον, ἢ κωμικώτερον; ὁρᾶς κακῶς πάσχοντας ἢ ϖᾶρρηγνυμύους, καταπίμπονται τὸν ἐσθῆτα, συγκοπτομύους ὃ ϖροσωπον, ἢ ὑποδυομύους κονιορτὸν πᾶριστάναι; μὴ γὰρ ἀρκτος ἐστὶν ὁ μαχόμυος; μὴ γὰρ ϑηρίον; ἀλλ᾽ ἀδελφός ἐστι ὁ πονηρὸς σοὶ χαλεπῶν, ἀδελφός ἐστι, μῖος ἐστί. μὴ ϑεώρει, ἀλλὰ ϖᾶρελυε· μὴ ἑτέρᾳ ϖᾶρακινῇ ἐπὶ τὸν ἀκημοσυνον, ἀλλὰ ἓ σὺν στενολεγμένοις ἀποσόβει· ὁρᾶς αὖ ϑερμὸν ἀκημονοῦντα, ἢ οὐχ ἡμῖν αὐλὸς ἀκημονῆ, σὺ δὲ εἰσέρχῃ μέσος, ἢ τὰ τῶν ἀδελφῶν ϖᾶρελυεις κακά; ἵνα ἢ αὐλὸς πλήρας λάβω, ϕησί; μᾶλιστα μὲν οὐ ϖείσῃ τοῦτο. αὖ ἢ ἓ ϖαθῆς, μᾶρτύρεῖόν σοι ὃ ϖερῆγμα ἐστί· ϖᾶρὰ γὰρ Ⓦ Θεοῦ οἱ ἔϖαϑες. Εἰ γὰρ ἐμῶν ὄνον κατα πίπτοντα μὴ ϖεριορᾶν τοῖς Ιουδαίοις ἐκέλευσεν ὁ Θεός, οὐ ϖολλῷ μᾶλλον δυϑεῶπων ψυχὰς ὀρέγειν ἢ στενοχωρίαν χρή; Οταν ϖᾶρωμῶμυ, οὐκ ἐπὶ τῷ στενελϑεῖν ἐσμεν κύριοι, ἀλλ᾽ ἑτέρας αἰαμυόμυ. ἕκαστος αἰρμύεται ἢ ἐρυϑριᾶ ἐπιμελῶν κατηνάξατ᾽ ἕτερον. ὅρα· ὀργιασϑῆναι μὲ ἢ ὀργισϑεῖν οὐκ αἰρμύεται, ἀλλὰ ἕ κακῶ γῆς ἀρχηγός, ϖερελϑεῖν ἓ ἢ ὃ ἐρισμένου ῥάψαι αἰρμύεται. Εαν μὲ οὖν ϖῆ ἑτέρᾳ ϖᾶρακληϑεὶς ἀφῆς τὸν ὀργιλὸν, ἐκεῖνα λογίζεται ὃ κατόρϑωμα· οὐ γὰρ ϖῷ Θεῷ ϖειϑόμυος, ἀλλ᾽ ἐκείνῳ χαριζόμυος Ⓦ νόμον ἐπλήρωσας. ἐὰν ἢ μηδενὸς ϖᾶρακολουϑοῦντος, μήτε αὐτὸ τὸ λελυπηκάτος ϖρὸς σὲ ϖᾶρακινομύου καὶ δεηθέντος, αὐλὸς ϖᾶσαν αἰρμύλον ἢ ϖάντα ὄχλον ῥίψας ἀπὸ τῆς ὀργιοίας, ϖροσδράμης τῷ ἠδικημύῳ, ἢ καταλύσῃς τὸν ὀργιλὸν, ὁλόκληρόν σε γῆς ὃ κατόρϑωμα, ἢ Ⓦ ϖάντα λήψῃ μιαϑὸν, ἢ κληρονόμος γενήσῃ τῆς βασιλείας τῶν ὐρανῶν, χάριτι ἓ ϕιλανϑρωπίᾳ τ᾽ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα, ἢ ὃ κράτος, σὺν τῷ ϖατρὶ καὶ ἁγίῳ ϖνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Εκ τῆς αὐτῆς.

Ματθ ιϛ. λϑ.

Εκ τ᾽ ἑρμήν. τῶν χρ᾽ Ματθ. εὐαγγ.

Εκ τ᾽ ἑρμήν. τ᾽ ϖρὸς Θεσ. α. ὅπ.

Εκ τῶν λόγ. τῶν εἰς τὸν ἀνδριάντ.

Λογ. κϛ. ΠΕΡΙ ΟΡΚΩΝ.

Εκ τῶν λόγ. τ᾽ εἰς ἀνδριάντ.

ΜΗ τῆς χρ᾽ ψυχῆς ὀρεκτῆς ἀμελῶμυ, ἀγαπητοί. ποία γὰρ ὀδυνη, εἰπέ μοι, ὀργιλὸν ἀφῆναι τῷ λελυπηκότι; ὀδυνη μὲ οὖν ἐστὶ τὸ μνησικακεῖν, ἢ μὴ καταλλάτεσϑαι. ποῖος πόνος μὴ κακῶς εἰπτῇ μηδένα; ποία δυσχολία ἀπαλλαγῶναι ϕθόνου ἢ ἔριδος ἢ βασκανίας; ποῖος μόχϑος ἀγαπᾷν τ᾽ πλησίον; ποῖος κάματος μὴ ὀμνύειν; πολλάκις γὰρ ὑπὸ ϑυμοῦ ἢ ὀργῆς κατεχόμυοι διωμοσάμϑα μηδέποτε ϖαλλάτεσϑαι τοῖς λελυπηκόσιν, εἶτα τῆς ὀργῆς σβεσϑείσης βουληϑέντες καταλλαγῆναι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ ὅρκου, ὥσπερ τινὶ παγίδι κατεχόμυοι, τοῦτο ϖοιῆσαι οὐ βουλόμϑα· ὡς δυοῖν ϑατέρου ϖάϑοιμεν, ἢ καταλλαγῆτες ὀπιορκησομεν, ἢ μὴ καταλλαγῆτες τοῖς τῆς μνησικακίας ὀπιπρίοις ὑπ᾽ ἀνϑρώπους ἑαυτοὺς καταδήσομεν. ϖῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, ἁμάρτον μὲ ἔχοντες τοῦ λοιϖοῦ βέλτιον, μὴ αἰσχυνϑῆναι στενοχωρῆς αὐτῷ καταχρᾶσϑαι, ὃ ἢ τῷ

Θεοῦ

Θεοῦ ὄνομα πονηροῦ ἀφεισύρειν ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν; οὐ γὰρ δὴ πᾶν ἁμάρτημα τὴν αὐτὴν φέρει κόλασιν, ἀλλὰ τὰ δυκαιοπράγητα μείζονα ἡμῖν ἐπάγῃ τὴν τιμωρίαν. Οὐδὲ γὰρ Ⓐ ὀμνύοντες ἔχουσί τινα προφάσιν προβεβλήσθαι, ἀλλὰ καταφρόνησιν μόνον. καὶ οἶδα μὲν ὅτι ἐπαχθὴς εἶναι δοκῶ λοιπὸν τῇ φορτικῇ τῇ συνεχείᾳ τῆς παραινέσεως δοκῶν σοχλεῖν· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀφίσταμαι, ἵνα καὶ τὴν δυναχωπίαν αἰδεσθέντες τὴν ἐμὴν, ἀποσχῆτε τῆς πονηρᾶς τοῦ ὅρκου συνηθείας. Εἰ γὰρ ὁ δικαστὴς ἔχθρος ὁ ἀπαιτῶν τὰς ὠμὰς χρέας σφόδρα ἠσχύνθη αἰδεσθείς, Ⓦ ἔδει πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς τοῦτο ἐργάσασθαι· καὶ μάλιστα, ὅταν ὁ παρακαλῶν ὑμᾶς μὴ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας τοῦτο ποιῇ· μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ οὐκ ἂν ἀρνησαίμην τοῦτο ποιῆσαι. Τὰ γὰρ ὑμέτερα ἀγαθὰ, ἐμαυτοῦ νομίζω εἶναι κατορθώματα. Εἰ γὰρ μηδὲ γέενναν ᾖδειν, μηδὲ κόλασιν, ἐγὼ ἂν παρελθὼν ὑμῖν τοῦτο ἐν χρείτοσι ἠτησάμην μέρει, ἆρα οὐκ ἂν ἐπενθύσατε; οὐκ αἰδέσθητε τὴν αἴτησιν χαρίσαι οὕτως αἰτοῦντι χάριν; ὅταν δὲ ὁ Θεὸς αὐτὴν αἰτῇ ἢ, δι' ὑμᾶς οὐ διδόντες, οὐ δι' ἑαυτὸν λαμβάνοντες, τίς οὕτως ἀγνώμων, τίς οὕτως ἄθλιος καὶ παλαίπωρος, ὡς Θεῷ χάριν αἰτοῦντι μὴ δοῦναι; παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου λαβόντες ἀπιέναι μηδὲν ἧττον τοῦ αἵματος ἐπαιτοῦσαν, οὕτως ἀπελθεῖν οἰκαδε ἕκαστον, καὶ νομίζειν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὁρᾶν αὐτὴν φωνὴν ἀφιεῖσαν καὶ λέγουσαν· μισήσατε Ⓦ ἐμοῦ σφαγέα, Ⓦ ὅρκον. πολλάκις γὰρ τεχνίτης διωμόσατο τῷ μαθητῇ μὴ φείσεσθαι αὐτοῦ ἀφεῖναι φαγεῖν τοῦ πιεῖν, ἕως ὃ δεῖ ἔργον ἀπεμύσει. τοῦτο δὴ καὶ παιδαγωγὸς πολλάκις πρὸς νέον, καὶ πρὸς θεραπαινὶδα ἐποίησε δέσποινα· ἐξ ἀνάγκης, τῆς ἑτέρας καταλαβούσης, καὶ τὸ ἔργον μὴ πληρωθέντος, ἢ λιμῷ διαφθαρῆναι σοῦ σὸν δυνάσαντος, ἢ ὑπορρήσας πρότερος σοῦ ὁμόσαντος. πολλάκις καὶ ὑπὲ τῆς οἰκίας ἠρίσατο ποιουμένου ἡμᾶς, καὶ τῶν οἰκετῶν τινος ἁμαρτάνοντος, ὤμοσε μαστιγώσειν ἡ γυνή· ἀπώμοσεν ὁ ἀνὴρ τὰ σώματα, καὶ αἰδέσθη φιλανθρωπίαν καὶ σὺν ὑπευθύνοις καὶ σὺν ἀναιτίοις ποιήσωσιν, ἀνάγκη πρότερος ὑπορκίαν συγχῶσαι· ὅπερ γὰρ δὴ γέγονεν, ἀμφότεροι πρότερος. καὶ πῶς, ἐγὼ λέγω. τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ παράδοξον. ὁ ὀμόσας μαστιγώσειν Ⓦ οἰκέτην, ἢ τὴν θεραπαινίδα, εἶτα κωλυθεὶς, οὐδὲν τε ὑπερώρκησε μὴ ποιήσας ὅπερ ὤμοσε, καὶ πᾶν κωλύσαντι πάλαι καὶ μακόφαντι τὴν ὀμορκίαν, ὃ ἔγκλημα τῆς ὑπορκίας ἀπέφηνεν. οὐ γὰρ Ⓐ ὑπορκοῦντες μόνον, ἀλλὰ καὶ Ⓐ ἑτέρους τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐφιστῶντες, ὑπεύθυνοί τῆς αὐτῆς ἐγκλημάτων εἰσί. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, οἰκέτην μὲν μὴ τολμᾶν δι' ὁτιοῦν ὀμόσαι Ⓦ δεσπότην τὸν ἑαυτοῦ κολάσειν, μηδὲ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, τὸν δὲ τῶν ἀγγέλων δεσπότην ἁπλῶς καὶ μὴ πολλῆς τῆς καταφρονήσεως πρότερος ἀφαιρεῖσθαι; βούλει μαθεῖν πῶς δυνατὸν ἀπαλλαγῆναι τῆς πονηρᾶς συνηθείας τοῦ ὅρκου; ἐγώ σε διδάξω ἐφ' ὅτου πιεῖν, οἱ ἂν ποιήσῃς, ἀφεῖσαι πρότερος. ὅταν γὰρ ἴδῃς σαυτὸν ἢ καὶ ἑτέρους ἀνὰς ἀληθῶς τῷ κακῷ τούτῳ πάθει, καὶ συνεχῶς ἐπομνηνθέντας, καὶ οὐ διορθώσαντας, κέλευσον μὴ ἐμπίσαντας καθεύδῆσαι, καὶ ταῦτα καὶ σαυτῷ καὶ ἐκείνοις τὴν καταδίκην ὀπίσω· καταδίκην, οὐ ζημίαν, ἀλλὰ κέρδος φέρουσαν. ἢ γὰρ γλῶσσα οὕτω βασανιζομένη διὰ νυκτὸς, καὶ μηδενὸς ἐπομνησθέντος, ἱκανὴν λαμβάνει παράκλησιν· καὶ κἂν ἀπρότερος ὦμεν ἀναισθητοῦντες, ἀλλ' πάσης ἡμέρας τῇ μεγέθει τῆς βασάνου ταύτης ἐπομνησθέντες, οὐ δεησόμεθα συμβουλῆς ἑτέρας καὶ παραινέσεως. Ὥσπερ γὰρ, φησιν, οἰκέτης σὺν δέλεχῶς ἐξεταζόμενος, ἀπὸ μώλωπος οὐ καθαιρεθήσεται· ὕτως ὁ ὀμνύων δ' ὀνόματος πρότερος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ ἀμαρτίας οὐ καθαιρεθήσεται). πείσωμεν τοίνυν ἑαυτοὺς τὸν ὅρ-

Ex τῶν αὐτῶν.

κων φυγεῖν σωπήσω, καὶ τὼ ὅπι ὃ βέλτιον ποιήσασθαι μεταβολίω. Εἰ γὰρ καὶ
ἐδεῖς καὶ περὶ ἐκείνης πεῖ ταύτης ὑμῖν διελέχθην τῆς ἐπιστάσεως, ἀλλ' οὐδὲ σήμερον
ἀποχήσομαι, οὐδὲ τὼ ὅπιοῦσαν, οὐδὲ τὼ μετ' ἐκείνω, ταῦτα συμβουλεύων. Ἐ τί λέγω
τὼ ἀγροικοτέρους Ἐ τὼ μετ' ἐκείνω; ἕως ἀνύμας ἴδω κατορθώσαντας, οὐκ ἀφέξομαι. Ὃ γὰρ
συνεχῶς περὶ τῶν αὐτῶν ἐπομιμνήσκειν, οὐ τὸ λέγοντος, ἀλλὰ τῶν ἀκουόντων ὀκνηρίαν ἐλέγχει-
μα διὰ πεκοὺς δεομένων διδασκαλίας. τί γὰρ βυκολώτερον τὸ μὴ ὁμοιώσαι; σωπήσαι ὀκνῶ
Ὃ κατόρθωμα μόνον, οὐκ ἔστι πόνος σώματος. ὁ περιλαβὼν καὶ κατορθώσας ἀνειδίζεται τῷ
λειπομένῳ, ἵνα αὖθις τοῖς σκώμμασι διεγείρῃ πλέον· ὁ ὑστερήσας καὶ μηδέπω κατορθωκὼς
βλεπέτω Ⓜ περιλαβόντα, καὶ φιλονεικείτω φθάσαι περὶς ἔργον ταχέως. Ἐ μή μοι λε-
γέτω τις· Πῶ ἢ ἐάν δυάγκην ὅρκων τις ἡμῖν ὑπιθῇ; Πῶ ἢ ἐαν μὴ πιστεύῃ; μάλιστα μὲν οὖν ὅ- 10
που προσκαίρεται νόμος, δυάγκης μεμνῆσθαι οὐ χρή. μία γὰρ ἔστω δυάγκη ἀπροσδεής Ps. 50.
τος, Ὃ μὴ περισκεδάσαι Θεῷ. πλὴν ἔργα λέγω πῶς, οὐ περὶ τοὺς περικόψαι ὅρκους, οὐ ἁπλῶς καὶ χρεὼς ἀνάγκης, οὐ ὑπὲ τῆς οἰκίας, οὐ ὑπὲ τῶν φίλων, οὐ ὑπὲ τῶν
οἰκετῶν. καὶν τούτους δυέλῃς, ἐν ἐκείνοις οὐδὲν ἐμοὶ δεινὸν λοιπόν. αὖθις γὰρ Ὃ στόμα με-
λετῆσαν διδοικέναι καὶ φθύγγεσθαι τοὺς ὅρκους, οὐδ' ἂν μυριάκις ἀνάγκαις τις, καταδέξεται λοι- 15
πὸν εἰς ἐκείνω ἐμπεσεῖν τὼ σωπήσαι. λέγεται τις τῶν ἔξωθεν ῥητόρων ἀπό τινος σω-
πηρείας ἀλόγου Ⓜ δεξιὸν σιωπηρῶς ὦμον κινεῖν βαδίζων· ἀλλ' ὅμως περιεγένετο τῆς σιω-
πηρείας καὶ μαχαίρας ἀκονήσας ἑκατέρωθεν ἐπέθηκε τοῖς ὤμοις, ὥστε τῷ φόβῳ τῆς τομῆς σω-
φρονίσαι Ὃ μῦθος κινούμενον. τοῦτο Ἐ σὺ ποίησον ὑπὲ τῆς γλώττης, καὶ αὐτὶ μαχαίρας ὑπὲ-
θες αὐτῇ Ⓜ φόβον τ κολάσεως· καὶ περίεσον πολύτας. ἀμὴ χρόνον γε, ἀμὴ χρόνον μεμνῶν- 20
τας καὶ ἀσυδάζοντας καὶ ἔργον τοῦτο ποιουμένους κτήσασθαί ποτε. ποία γὰρ ἡμῖν ἀπολογία
λοιπὸν ἔσαι, ὅτε ἢ συγνώμη, ὅταν μὴ τοσαύτην παραίνεσιν τοῖς ὑπὲ τῶν ὅρκων κακοῖς ὑπο-
κρώωμεν; πῶς οὖν αἰτησόμεθα ἀπαλλαγὴν τῶν κατεχόντων ἡμᾶς δεινῶν, μίαν ἐπολιὸ
αὐσαι μὴ δυνηθέντες; πῶς ἢ προσδοκήσομεν τ χρηστὴν μεταβολίω; πῶς ἢ δύξόμεθα;
ποία γλώττη τ Θεὸν καλέσομεν; πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, βασιλέως μὲ ὑπιπάτουντος, καὶ τὰ κα- 25
λεπώτατα φέρειν Θεοῦ ἢ νομοθετοῦντος οὐδὲν χαλεπὸν οὐδὲ δύσκολον, κατα φρονεῖν, καὶ σιωπᾶν ποτε ἐν προσκαλεῖσθαι; μή, παρακαλῶ, μή μέχρι τοσούτου τῆς ἑαυτῶν καταφρο-
νήσεως σωτηρίας. φοβηθῶμεν Ⓜ Θεόν, ὡς φοβούμεθα ἀνθρωπον. ἄτοπον γὰρ οὐ βα-
σιλικοὺς νόμους μὲ ἀκριβείας φυλάττειν, οὐ Ἰδίους καὶ ἐκ τῶν οὐρανῶν καταβάντας
ἀληθῶς καταφρονεῖν. τίνος γὰρ ἕνεκεν ὁ Θεὸς οὐ Ⓜ ὁμόσαντα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὼ 30
οἰκίαν αὐτοῦ τῇ δρεπανῇ καταλύει; ὅτι τῶν χαλεπωτάτων ἁμαρτημάτων ἐστὶν ἐπιφορία
βούλεται μένειν ὁ Θεὸς ἀνεξίκακος, ὥστε οὐ μὲ ταῦτα σωφρονίζεσθαι πολύτας. καὶ
γὰρ Ⓜ ὑπόρχειν ἀποστασίου τὰ ἀνάγκη καταφιλῶσι καὶ τοῖς κόλποις περιδεδιέναι τῆς
γῆς. ὥστε οὖν μὴ τῷ σώματι καὶ τὼ ποιήσαι αὐτῷ σιωπαφιλῶσι, τὼ οἰκίαν ἐποί-
ησε χῶμα, ἀλλὰ τοῦ οὐ πρίονας ἀπέμπτους ὁρῶντας αὐτὼ, καὶ τὼ αἰτίαν μανθά- 35
νοντας τῆς καταστροφῆς, φθύγγεται τὼ τῆς ἀμαρτίας μίμησιν. τοῦτο καὶ ὅτι [τῶν] Σο-
δόμων ἐγένετο. ὅτι γὰρ ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀργῇ αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἐξεκαύ-
θη καὶ ἡ τῆς γῆς Φύσις, καὶ φωτὸς ἁπάσης λαμπροτέρων πάσας ταῖς οὐ ταῦτα
πράξαις ἡμέρας ἡ τῆς γῆς ὄψις, μονονουχὶ βοῶσα καὶ λέγουσα· μὴ ποιεῖτε τοιαῦτα, ἵνα μὴ
πάθητε τοιαῦτα. τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; ὅτι τραπέζης ὀρχίζεις ἱερᾶς, καὶ ἔνθα ὁ Χριστὸς κεῖται 40
τεθυμένος, ἐκεῖ Ⓜ ἀδελφὸν καταθύεις Ⓜ σόν; καὶ ④ μεμάθηκας ὅτι τῶν ὁδῶν θύσει· σὺ ἢ
ἐμπροσθεν τῆς μητρὸς Ⓜ υἱὸν καταθύεις, ἀναλέγεσθαι τὸν Καὶν ἐργαζόμενος φόνον; ἐκεῖνος
μὲν γὰρ ἔθυσε Ⓜ ἀδελφὸν ὅτι τῆς ἐρημίας κῦ Ⓜ παρόντα θανατον· σὺ ἢ θύεις Ⓜ ἀδελ-

φὸν

φὸν ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας καὶ μέλλοντα θανατᾶν. μὴ γὰρ ἐκκλησία ἕνεκα τούτου γέγονεν, ἵνα ὀμνύωμεν; ἕνεκα τούτου γέγονεν, ἵνα εὐχώμεθα. μὴ γὰρ τράπεζα ἕνεκα τούτου ἔστηκεν ἱερά, ἵνα ὁρκίζωμεν; ἕνεκα τούτου ἔστηκεν, ἵνα τὰ ἀμαρτήματα ἡμῶν λύωμεν, οὐχ ἵνα δεσμῶμεν. σὺ δὲ εἰ μηδὲν ἕτερον, ἀλλ' γοῦν τὸ βιβλίον ἀνάθεσπι, ὃ προτείνεις εἰς ὅρκον, καὶ τὸ εὐαγγέλιον, ὃ μὴ χεῖρας λαμβάνων κεκλεῖσθαι ὀμνύεις, ἀναπτύξας καὶ ἀκούσας τί περὶ ὅρκων ὁ Χριστὸς ἐκεῖ Ἀμαλέκεται, φεῦξον καὶ ἀπόστηθι. τί οὖν ἐκεῖ περὶ ὅρκων φησίν; Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· σὺ δὲ νόμον κωλύοντα ὀμνύειν, τοῦτον ὅρκον ποιεῖς; ὦ τῆς ὕβρεως, ὦ τῆς παρανομίας. τοιοῦτον γὰρ ποιεῖς, ὥσπερ ἂν εἴ τις νομοθέτην κωλύοντα φονεύειν, αὐτὸν σύμμαχον λαβὼν κεκλεῖσθαι σφαγέα ἠνέσθαι. καθάπερ οὖν μάχης ἡμομένης, πολλάκις ὑβριζόμενοι φέρομεν ἡμεῖς, καὶ περὶ ὕβρεως λέγομεν· τί σοι ποιήσω; ὁ δεινά με ἐλύπησεν ὁ προφάτης ὁ σός· ἐκεῖνος μὲν κατέχειν χεῖρας· καὶ δεῦρο τοῦτο εἰς παρανομίαν· οὕτω καὶ ἐπιορκῶν μέλλεις τινὰ ὁρκίζειν, ἔπεχε σαυτὸν καὶ κώλυσον, καὶ εἶπε πρὸς τὸ μέλλοντα ὀμνύειν· τί σοι ποιήσω, ὅτι ὁ Θεὸς ἐκέλευσε μὴ [ὀμνύειν, μήτε] ὁρκίζειν, ἐκεῖνός με κατέχειν νῦν; δρκεῖ τοῦτο δὲ εἰς τιμὴν τοῦ νομοθετήσαντος, καὶ εἰς ἀσφάλειαν σοῦ, καὶ εἰς φόβον τῶν μελλόντων ὀμνύειν. δότε μοι τοίνυν σοῦ ἐντεῦθεν ἀφικνουμένους λέγειν, ὅτι ὅπερ ὄξος ἐν Ἀντιοχείᾳ, τοῦτο ὕδωρ μοι τὴν πόλεων ὄντιν ἰδεῖν. ἔλεγον δὲ οἱ ἄθεοι τὴν πόλιν οἰκοῦντες ἐκείνην, τὴν γλῶτταν ἀποκόπτειν προτέρων, ἢ ὅρκον ἀπὸ τοῦ στόματος προφέρεσθαι. εἰ γὰρ ἕνα μὲν, ἢ δύο κερδάνας τοσοῦτον λήψεται παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν μισθόν· τὴν οἰκουμένην ἅπασαν παροξύνοντες, πόσας ἡμῖν λήψονται καὶ ἀμοιβάς; ἀλλ' ἐκεῖθεν τῆς συνηθείας ὁρμᾶ πολλάκις ἡ γλῶττα ὃ πονηρὸν ἐκεῖνο φθέγξασθαι ῥῆμα; ἀλλ' ἐπίσχωμεν ὁρμήσαν, πρὶν ἢ ὃ ῥῆμα ἐξενεγκεῖν, καταδακεῖν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτὴν πάντοθεν σφοδρῶς. βέλτιον γὰρ αὐτὴν αἷμα ῥεῖν νῦν, ἢ τὸ τελωνίου ὕδατος ἐπιθυμοῦσαν μὴ δυνηθεῖσαν τῆς παρανομίας τυχεῖν. τί ποιεῖς, ὦ θεράπον, τὴν δυσπειθεστάτην προφάτην καὶ κηδεμόνα βλασφημῶν; ἢ οὐκ οἶδας ἐκεῖνον κρημνὸν φερόμενος, καὶ εἰς βάραθρον ἑαυτὸν ἐμβάλλων ἀπωλείας ἑαυτῆς; μὴ γὰρ ἐὰν βλασφημήσῃς, κυφότερον τὸ πρᾶγμα ποιεῖς; ὑπτιάνεις μᾶλλον αὐτό, καὶ χαμαιπετέστερον ἐργάζῃ τὴν ὀδυνῶν. διὰ γὰρ τοῦτο ὁ διάβολος μυρία ἐπάγει δεινά, ἵνα εἰς ὀκνόν σε καταγάγῃ τὸ βάραθρον. κἂν μὲν ἴδῃ βλασφημοῦντα, ῥᾳδίως αὔξει τὴν ἀλγηδόνα καὶ μείζω ποιεῖ, ἵνα κεντούμενος ἀποδυσωπήσῃς. πάλιν, ἐὰν ἴδῃ γογγύζοντα φέροντα, καὶ ὅσῳ τὸ πάθος ὑπτιάνεται, τοσούτῳ μᾶλλον θυμοῦται τῷ Θεῷ, θύεται ἀφίσταται, ὡς εἰκῇ καὶ μάτην ἐφεδρεύων λοιπόν. καὶ καθάπερ κύων τραπέζῃ προσηκώς, ἂν μὴ ἴδῃ ἐσθίοντα αὐθέντην ζωντα ῥίπτοντα τοῦ ὑπὸ τῆς τραπέζης πολλαχοῦ· μὴ διωκόμενος· αὖ δὲ ἅπαξ καὶ δεύτερον πολλάκις μηδὲν ἀπέλθῃ λαβών, ἀφίσταται λοιπὸν ἄντε εἰκῇ προσεδρεύων καὶ μάτην· οὕτω καὶ ὁ διάβολος συνεχῶς κέχηνε πρὸς ἡμᾶς, ἂν ῥίψῃς αὐτῷ, καθάπερ κυνὶ, ῥῆμα βλασφημον, δεξάμενος πάλιν ἐπιθήσεται· ἐὰν δὲ μείνῃς εὐχαριστῶν, ἀπέπνιξας αὐτὸν τῷ λιμῷ, καὶ ταχέως αὐτὸν ἀπήγαγες καὶ ἀπολιπόντα ἐποίησας. καὶ ὅτι ταῦτα τοῦτον ἔχει πρόφατον, ἰσθι μοι, ἀγαπητὲ ἡμῖν ἐρῶ παλαιόν. ἐπελθόντων ποτὲ πολεμίων τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ τοῦ Ἰωνάθαν (υἱὸς δὲ ἦν τοῦ Σαούλ οὗτος) τοῦτον μὲν κατακόψαντος, τοῦτο δὲ εἰς φυγὴν ἐμβιβάσαντος, βυλόμενος ὁ Σαούλ ὁ τούτου πατὴρ μειζόνως κατὰ τῶν ἐπολειφθέντων τὸ στρατόπεδον διεπέρᾳ, καὶ ποιῆσαι μὴ πρότερον ἀποσῆναι, ἕως ἂν πάντας χθρώσωνται, τὸν δυτιον ἢ παρ' ἡδέλησεν ἔφαγεν, ὁμόσας μηδένα φαγεῖν ἄρτον, ἕως ἐκδικήσεως τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. ἆρα οὖν τούτου ἦμοιτ' ἂν δυσπειθέστερον; πεποιηκότας γὰρ καὶ κατακεκρεμένας στρατιώτας ὀφείλων ἀναπαῦσαι, καὶ νεαρωτέρους ἐπαφεῖναι τοῖς πολεμίοις, τῶν πολε-

Matth. 5 λδ'.

a Bασ. 14'.

μίων αὐτῶν χθεπώτερον κατφρόνησατο, ἀλλὰ τῆς ἀνάγκης τὸν ὅρκου λιμῷ θανάτου αὐτοῦ χθεπωτάτῳ. σφόδρα γὰρ μὴ οὕτω δ' ὁ θεὸς ἑαυτῷ ἵνα ὀμνύωσι· πολλὰ γὰρ ἐστὶ τῆς τῶν θεαμάτων εἰσάσεως ἐμποδίζοντα· ὃ γὴ καὶ τὸν ἑτέρων γνώμῃσι τὴν τῶν οἰκείων ὅρκων ἀνάγκην καταδῆσαι, πολλῷ σφοδρότερον. ὅπερ ὁ Σαοὺλ τότε ἀπερισκέπτως ἐποίησε. "δρυμῶνα πρὸς τὸ στρατόπεδον μελισσῶνα ἔχοντα, καὶ ὁ μελισσῶν κηρὸν τοῦ προσώπου τοῦ λαοῦ, καὶ ἐσῆλθεν ὁ λαὸς εἰς τὸν μελισσῶνα, καὶ διεπορεύετο λαλῶν. εἶδες οὖν τὸ βαράθρον; τράπεζα ἐκκλασμένη, ἵνα καὶ τὸ σκῆπτρον τῆς ὀπτασίας, καὶ τὸ ἡδὺ τῆς ζωῆς, καὶ ἡ τοῦ λήσεσθαι ἐλπὶς εἰς τὸν παραβάσεως αὐτοῦ τοῦ προσκαίρου τῶν ὅρκων. καὶ γὰρ ὁ Ιωνάθαν οὐκ ἀκούσας ὅτε τῷ ὁρκίζειν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἐξέτεινε τὸ ἄκρον τοῦ σκήπτρου τοῦ ὃ τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐβάπτισεν εἰς τὸ κηρίον τοῦ μέλιτος, καὶ ἐπέστρεψε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὃ τοῖς στόμασι αὐτοῦ, καὶ ἀνέβλεψαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ. ὅρα τίνα ὁ ποινητὴς τρόπον τὴν ὀπτασίαν ὠφάνισεν· καὶ ἵνα τῶν γραπτῶν, ἀλλ' αὖθις ὁ υἱὸς τοῦ ὠμομοκότος βασιλέως. οὐδὲ γὰρ ὀπτασίαν ἐργάσασθαι ἐβούλετο μόνον, ἀλλὰ καὶ παιδοκτονίαν κατεσκεύαζε, καὶ τὴν φύσιν αὐτὴν καὶ ἑαυτῆς χάσας ἠπείγετο· καὶ ὅπερ ὀπτὶ τοῦ Ιεφθαὲ ποτὲ ἐποίησε, τοῦτο καὶ μὴ θεῶτα ποιήσειν ἤλπιζε. καὶ γὰρ ἰσχνὸς ἐστὶ χόλωμος τῷ Θεῷ τὸν προσῆκον ἀπομησόμενα αὐτῷ μὴ τὴν τοῦ πολέμου νίκην καθασφάξειν, εἰς παιδοκτονίαν ἐκέκρικε· ὃ γὰρ θυγάτειον προσῆκον ἀπομῆσαι αὐτῷ κατέθυσε. [καὶ τί λέγω παιδοκτονίαν; ἐπεκόπησε γὰρ ὁ ποινητὴς καὶ τοῦτο πάλιν ἐναγέστερον φόνου θύρσου.] εἰ μὴ γὰρ εἰδὼς ἥμαρτε καὶ ἐσφάγη, παιδοκτονία μόνον ὃ γενόμενον ἦν· νυνὶ δ' ἐξ ἀγνοίας ἀμάρτων (οὐδὲ γὰρ ἤκουσε τῶν ὅρκων) εἶτα διαιρεθείς, διπλοῦν δὴ ἐποίησε τῷ πατρὶ ὃ ἄλγος. εἶτα ἰδών, φησί, μου τῶν γραπτῶν, λέγε· ὁρκώσας ὥρκωσε ὁ πατήρ σου τὸν λαόν, ὃς φάγε) ἄρτον σήμερον. ὃ δὲ ἐξελύθη ὁ λαός· καὶ εἶπεν Ιωνάθαν, ἀπώλεσε δὲ διέφθρεν ὁ πατήρ μου ἀπόντα. διαβαθέντος τοίνυν τοῦ ὅρκου, πάντες ἐσίγων, καὶ οὐδεὶς τὸ ὑπεύθυνον εἰς μέσον ἀγαγεῖν ἐτόλμα. διὰ μαρὸν δὲ τὸ ἔγκλημα λοιπὸν ἐγίνετο· διὰ γὰρ οἱ ὀπτορκῦντες μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ συνειδότες διὰ φειδόμενοι τοῦ ἐγκλήματος. καὶ εἶπεν ὁ ἱερεύς, προσέλθωμεν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐπερώτησε Σαοὺλ τὸν Θεὸν, εἰ καταβαίνω ὀπίσω τῶν ἀλλοφύλων, καὶ εἰ παραδώσεις αὐτοὺς εἰς χεῖρές μου· καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Κύριος. ὅρα προαύτητα καὶ ὀπτείκειαν τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ. οὐ γὰρ σκηπτὸν ἀφῆκεν, οὐδὲ τὴν γῆν ἔσεισεν, ἀλλ' ὅπερ φίλοι πρὸς φίλους ποιοῦσιν, ἐσφάδαζε καὶ ὑδρεμάθωσι, τοῦτο πρὸς τὸν δούλων ὁ δεσπότης ἐποίησε. καὶ εἶπε Σαοὺλ· προσαγάγετε ὧδε φύλας τοῦ λαοῦ, καὶ ἴδετε ὃ τίνι γέγονεν ἡ ἁμαρτία αὕτη σήμερον· ὅτι ζῇ Κύριος ὁ σώσας τὸν Ισραὴλ, ὅτι ἐὰν ἀποκριθῇ τῷ ἰοῦ μου, θανάτῳ ἀποθανήσεται. καὶ οὔπω τοῦ ἡμαρτηκότος φανέντος, τὴν κρίσιν ποιεῖ) καὶ τὸν ἀληθῆ οὐκ εἰδὼς ἀπεφήνατο, καὶ ὁ πατὴρ ἐχθρὸς ἦν μοι, καὶ περὶ τῆς ἐξεπάσεως τὴν καταδικάζουσαν ψῆφον ἐξηνέγκατο. καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; κληρῶ ὃ προσῆκον ἐπέτρεψε· καὶ εἶπε Σαοὺλ, βάλετε κλῆρον ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ Ιωνάθαν. καὶ εἶπε Σαοὺλ πρὸς Ιωνάθαν, ἀπάγγειλόν μοι τί ἐποίησας. καὶ εἶπεν Ιωνάθαν, γεύσάμενος ἐγεύσαμαι τὸ ἄκρῳ τοῦ σκήπτρου ᾧ τὸ τῇ χειρί μου μικροῦ μέλιτος, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω. τίνα οὖν δεῖ ἔκραμψε; τίνα οὖν αὖ εἰς οἶκτον ἐλθεῖν ποιοῦσι τὰ ῥήματα; σκόπησον ὅσον χιλιοστὸν λοιπὸν ὁ Σαοὺλ τοῦ ἐμοῦ, τῶν πολλάκις αὐτῷ ἁμαρτανομένων, καὶ ἑκατέρωθεν βαθυτάτου κρημνοῦ φερομένου. καὶ οὐδὲ οὕτως ἐσωφρονίζετο. ἀλλὰ τί φησι; Τάδε ποιήσαι μοι ὁ Θεὸς, καὶ τάδε προσθείη, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ σήμερον. καὶ εἶπεν ὁ λαὸς πρὸς Σαούλ· τάδε ποιῆσαι ἡμῖν ὁ Θεὸς, καὶ τάδε προσθείη, εἰ θανάτῳ θανατωθήσῃ) ὁ ποιήσας τὸν σωτηρίαν τὸν μεγάλην τὸν Ισραὴλ· ζῇ Κύριος, εἰ πεσεῖται τῆς τριχὸς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὀπὶ τὴν γῆν, ὅτι ἔλεον Θεοῦ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. ἰδοὺ καὶ ὁ δῆμος

δεύτερον

δεύτερον ὤμοσε, καὶ ἀπώμοσε τὸν βασιλέα. ἀνάγκη λοιπὸν Ἀμφράγλωσσαν τὸν ὅρκον πεύσασα γὰρ ἐπιορκήσασαν τότε ἀδύνατον. Εἰ γὰρ ἠθέλησεν ὁ βασιλεὺς ἀνεῖναι καὶ ἐπεξελθεῖν τῷ ὅρκῳ, πᾶς ὁ δῆμος ἀπέκτεινε, καὶ τυραννὶς ἂν ἐγένετο χαλεπωτάτη· πάλιν εἰ ἠθέλησεν ὁ παῖς τῆς οἰκείας φειδόμενος σωτηρίας δοῦναι ἑαυτὸν τῷ στρατοπέδῳ, παρεκτὸς ἀθέως ἂν ἐγένετο. ὁρᾷς καὶ τυραννίδα καὶ παιδεκτονίαν καὶ παρεκτονίαν τὸν πόλεμον ἐμφύλιον, καὶ μάχιμον, καὶ σφαγάς, καὶ αἵματα, καὶ μυρίους νεκροὺς ἀφ' ἑνὸς ὅρκου χειμάρρους; Εἶδες οἵους ὅρκους τῆς ἀπωλείας ὁ βάραθρον κατεσκεύασεν; ἵν' οὖν μὴ καὶ ἡμεῖς τὰ παραπλήσια ἐκείνοις πεισόμεθα, ἀποφυγόντες τῆς πονηρᾶς τῶν ὅρκων σκληρότητος, ὡς ἂν τοῦ Θεοῦ τύχοιμεν εὐτυδηνὶ ὅπλα πάλλοντες, καὶ πρόπτα βίον ἀσφαλῶς διανύσωμεν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΩΝ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ. Λογ. κζ.

Ἐκ τοῦ λόγου τίς οἰκεία παιδεία.

Ἐρωμεν καὶ ἀντιβολῶ, πολλοὶ τῶν οἰκείων παίδων, ἀγαπητοὶ, ποιούμενα πρόνοιαν, καὶ πάντα χρὴ τὴν σωτηρίαν ζητοῦμεν αὐτῶν τῆς ψυχῆς. μίμησαι δὲ μακαρίους Ἰώβ, ὃς καὶ ὑπὲρ τῶν υἱῶν Ἀμμὼν αὐδῆς πλημμελουμένων δεδοικὼς προσέφερε θυσίας ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ πολλοὶ τὴν [ὑπὲρ] αὐτῶν προνοίαν ἐποιεῖτο. μίμησαι δὲ Ἀβραάμ· καὶ γὰρ [καὶ] ἐκεῖνος οὐχ ὑπὲρ χρημάτων καὶ κτημάτων ἐσπούδαζεν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν θείων νόμων, ὅπως αὐτῶν τὴν φυλακὴν τοῖς ἐγγόνοις μὴ ἀκριβείας προσλαμβάνοιτο. καὶ ὁ Δαβὶδ ὑὸν ἔκτηλθε, αὐτὸ μεγάλης κληρονομίας, καλέσας μὲν ἐμαυτὸν, τῶν πρωτογόνων, καὶ συνεχῶς ἔλεγεν, ὅτι Εἰ βουληθείης, παιδίον, καὶ τοῦ τοῦ Θεοῦ νόμους ζῆν, οὐδέν σοι προσαποστεῖται τῶν ἀδοκήτων, ἀλλὰ πάντα ἔνεστιν ῥοιῶ ἔχει τὰ προσόμαλα, καὶ πολλῆς ἀπολαύσεις τῆς ἀσφαλείας· αὖ δὲ ἐκείνης ἐκπέσῃς τῆς βοηθείας, οὐδὲν ὄφελός σοι τῆς βασιλείας, καὶ τῆς πολλῆς τούτου δυνάμεως. ὑστερεῖ μὲν γὰρ οὐκ οὔσης, καὶ τὰ ὄντα ἀπόλλυται χρήματα μὴ κυδωνίου καὶ τῆς ἐκάστης αἰχμῆς· τούτης δὲ προύσης, καὶ τὰ οὐκ ὄντα προσγίνεται. Δεῖ τοίνυν σκοπεῖν σοὺς γονεῖς, οὐχ ὅπως σοὺς παῖδας τὸ ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ πλουσίους ποιήσωσιν, ἀλλ' ὅπως τὸ βλαβερὸν φιλοσοφίᾳ καὶ τῇ κτήσει τῆς ἀρετῆς πάντων ἡμῶν αὐ περιῶσι, ὅπως μὴ πολλῶν δέονται, ὅπως μὴ πρὸς τὰ βιωτικὰ καὶ τοὺς νεωτερικοὺς ὀρέξεως ἐπιθυμίας ὦσιν ἐπιφορτικοί. καὶ τὰς εἰσόδους αὐτῆς, καὶ τὰς ὁδοὺς μὴ ἀκριβείας προσεργάζεσθαι χρή· τὰς ἀναγκαίας, τὰς σωτηρίας· εἰδότες, ὅτι τῶν ἀμφιβόλων οὐδεμίαν ἕξουσι πρὸς τὸν Θεὸν συγγνώμην. εἰ γὰρ τῶν ἄλλων προσοίας ἀπαιτούμεθα τὰς θύρας (Ἕκαστος γὰρ μὴ τὰ ἑαυτοῦ ζητείτω, φησὶν, ἀλλὰ τὰ τοῦ ἑτέρου) πόσῳ μᾶλλον τῆς τῶν παίδων; σὺ δὲ ὅπως μὲν ἵππους ἡμῖν κτήσῃ καλοὺς αὐτοῖς, καὶ οἰκίαν λαμπρὰν, καὶ πολυτελῆ ἀγρὸν, πάντα ποιεῖς καὶ προσαναλίσκεις· ὅπως δὲ ψυχὴ καλὴ καὶ προαίρεσις θεοσεβὴς, οὐδέπω ἔσχες λόγον; καὶ τοι τὰ μὲν κτήματα, κἂν πολλὰ ᾖ καὶ πολυτελῆ, τοῦ δικαιοῦντος μὲν ἀρετῆς αὐτὰ οἰκονομεῖν οὐκ ἄντος ἀσυδάλου, πάντα ἀπολέσῃ καὶ οἰχήσεται μετ' αὐτοῦ· ἂν δὲ ἡ ψυχὴ γυμνὰ γένηται καὶ φιλόσοφος, κἂν μηδὲν ἔνδον ἀποκείμενον ᾖ, τὰ πάντων δικαιοσύνης μὲν ἀδείας ἔχειν. ἀλλὰ τοιοῦτόν τι πολλοὶ τῶν πατέρων πρὸς τὰ τέκνα πάσχουσιν, ὑβρίζόμενοι μαστίζει, καὶ δὲ ὀπτιπμῆσαν ῥήμασιν, οὐδὲ λυπῆσαι σοῦ ἑαυτῷ ὑοὺς ἀζήκτους ζῶντας καὶ πραϋνόμους. πολλάκις εἶδον ὅτι τοὺς αἰχμίσους ἀλόντας, εἰς δικαστήριον ἁρπαγέντας, ὑπὸ δημίων ἀποτμηθέντας. ὅταν γὰρ σὺ μὴ παιδεύσῃς, ὅταν σὺ μὴ σωφρονίσῃς, μιαροῖς καὶ θεοστυγέσι καὶ διεφθαρμένοις ἑαυτὸν δαιμόνιοις, καὶ κοινωνήσας τῆς πονηρίας αὐτοῖς, ὑπὸ

σοῦ

σὺν χριστοῦ ἄγεται νόμους, ⁊ χολάζεται πάντων ὁρώντων· καὶ μὴ τῆς συμφορᾶς μείζων ἡ αἰσχύνη γίνῃ, δακτυλοδεικτούντων ἁπάντων Ⓦ πατέρα μὴ τὸν ἑαυτοῦ τελευτῶν, ἢ ἄδακτον αὐτῷ ποιούντων τὸν ἀγορεύοντα. ποίοις γὰρ ὀφθαλμοῖς ἀπολέψαι δυνήσεται τοῖς ἀπολωτῶσιν αὐτῷ μὴ τὸν τοιοῦτον τῶν παιδὸς ἀκηκοσιώλου καὶ συμφορᾶς; τί ταύτης τῆς ἀνοίας χεῖρον ἠλθοιτ' ἄν; οὐκ αἰσχύνη καὶ ἐρυθριᾷς, εἰπέ μοι, ὅταν Ⓦ υἱὸν Ⓦ σὸν ὁ δικαστὴς κολάσῃ, καὶ σωφρονέστερον ποιήσῃ, καὶ τῆς ἔξωθεν σκάνδαλος δεινῆς διορθώσεως, τοσοῦτον ὄζῃς ἀρχῆς σοι συνοικήσας χρόνον; οὐκ ἐγκαλύπτῃ καὶ καταδύῃ; τολμᾷς ὅλως, εἰπέ μοι, πατὴρ ἔτι καλεῖσθαι, ὕτω πολλοὺς Ⓦ υἱοὺς, καὶ τὸν ἀναγκαῖον αὐτῷ φορεῖν οὐκ εἰσιτεγκών, ἀλλὰ πρείδων ἐπὶ πάσης ἀσεφθαρίᾳ καὶ κακίας; καὶ μὴ δραπέτην τινὰ ἰδὴς ῥαπίζοντα ὃ παιδίον, ἀλάνακτος, καὶ ὀργίλη, καὶ δυσκεράστους, καὶ ἀηρίᾳ χαλεπώτερον ὑπτιάσᾶς τῇ τοῦ τυπήσαντος ὄψει Ⓦ ὃ δρᾶσαι καὶ ἐκείνην ἡμέραν ὁρᾷ αὐτὸν ῥαπίζοντα, δαίμονας εἰς ἁμαρτήματα σαίνοντας, [καὶ] καθεύδεις, καὶ οὐκ ἀλάνακτος, οὐδὲ δυσκεράστους, οὐδὲ ὀξυπάζῃς τῷ χαλεπωτάτῳ ἀηρίᾳ Ⓦ υἱόν; καὶ ποίας, εἰπέ μοι, τυφλὴ φιλανθρωπίας; πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, "ὅταν μὲν ὑπὸ δαίμονος" συεργῆται σοι ὁ υἱός, πρὸς πάντας σὸν ἁγίους τρέχῃς, καὶ τοὺς ἐν ταῖς χορυφαῖς τῆς ἱερέων σοχλῇς, ὥστε αὐτὸν τῆς μανίας ἀπαλλάξαι σκεύους· ἁμαρτίας δὲ, ἣ πάντος δαίμονός ἐστι χαλεπωτέρα, συνεχῶς σοχλήσῃς, οὐδὲν πλέον ποιεῖς; καίτοι ὁ μὲν πονηρὸς δαίμονος σοχλῆσαι χαλεπὸν οὐδέν· οὐ γὰρ εἰς γέενναν ἐμβαλεῖν ὁ δαιμόνιον δύναται πάντως· ἀλλ' ἐκεῖνο νόμιζε, ⁊ σεφθύους ἡμῖν ὁ πειρασμὸς οὗτος οἵους λαμπρεῖς ⁊ εὐφανεῖς, ὅταν βιαίως φέρωμεν τοιαύτας ἐπηρείας Ⓦ· ἡ ἁμαρτία συζῶσα ἀμὴ χρόνον σωθῆναι ποτε, ἀλλ' ἀνάγκη πάντως ⁊ σὺν αὐτῷ ἐποικοδόμησον εἶναι, ⁊ ἀπελθόντα ἐκεῖ ἀθάνατα πάλιν κολάζεσθαι. τί οὖν καὶ ἀπολογήσῃ λοιπόν; ἢ καὶ τρώσασά σοί, φησιν, ὀξὺς ἀρχὴς Ⓦ παῖδα; ἐπίσησα δέ σε αὐτῷ διδάσκαλον ⁊ παραίτιον ⁊ κηδεμόνα ἐς ἀρίστα. ἢ τὸν ὀξοῖσιαν αὐτὸ πᾶσαν φέρων εἰς ταῖς σαῖς ἐνέθηκα χερσίν; ἢχ ἁπαλὸν ὄντα ἀφαπλάττειν ἐκέλευσα ⁊ ῥυθμίζειν; ποῖόν σοι ἔχοις συγγνώμιον, εἰ παιδίδιος αὐτὸν ἀποκιρτήσαντα; τί γὰρ αὖ εἴποις; ὅτι δυσπαιδίος ἐστὶ πραχύς; ἀλλ' ὀξὺς ἀρχὴς ἔδη σε ταῦτα πάντα ὁρῶντα, ὅτε βιαίως ἰῷ ἐς κομιδῆ νέος, χαλεπωτῶν, μὴ ἀκριβείας ἕνεκα, πρὸς τὰ δέοντα ῥυθμίζειν, κολάζειν αὐτὸ τὰ νοσήματα τῆς ψυχῆς, ὅτε βιαιοτέρα ἡ ἐργασία· τότε τὰ ἀφανίδας σκοτεμῶν ἔδη, ὅτε ἀπαλωτέρας ἔσης τῆς ἡλικίας, εὐκολώτερον αἰσθανῶντο, ⁊ οὐκ ἂν ἀμελουμένα πάθη ⁊ αὐξανόμενα δυσκατέργαστα γένοιτ. πῶς οὖν ἀπολογήσῃ ἔχοντα ἂν εἰπεῖν, ὅταν ὁ Θεὸς μὲ, ἐπιδεδὼ πρὸς αὐτὸν ἡμᾶς ὑβριζομένους, μηδὲ τῆς ζωῆς αὐτῶν φειδηται (Ὁ μὲν γὰρ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, φησὶ, θανάτῳ τελευτάτω) ἡμᾶς ἢ ὑβριζομένου αὐτὸ πρὸς αὐτῶν, μηδὲ ἀγανακτεῖν αὐτοῖς ἐπιτιμήσωμεν; ἐγὼ, φησιν, οὐδὲ ἀποκτείναι παραιτοῦμαι Ⓦ ὑβριζοντάς σε· σὺ ⁊ οὐδὲ ῥήματι λυπῆσαι δύνῃ τὸν ἐμοὶ καθαπατοῦντα νόμους; ⁊ σὺ ταῦτα συγγνώμης ἄξια; μὴ τοίνυν τὸ παίδων ἀμυνώμεθα, εἰδότες ὅτι τῆς τοῦ Θεοῦ αὐτοῖς οὐ διακειμένων, ⁊ τοῦ πρὸς ὀργὰ βίου ἔσονται εὐδόκιμοι ⁊ λαμπροί. τὰ γὰρ ἀρετῆ συζῶντα ⁊ ὑπτιεικία πάντες αἰδοῦνται ⁊ τιμῶσι, καὶ ἀπάντων πενέστερος ἦ· ὥσπερ οὖν τὸ πονηρὸν ⁊ διεγραμμένον ἀποστρέφονται ⁊ μισοῦσι, καὶ εὐπορίαν ἢ κεκτημένος πολλήν. Ⓦ γὰρ τῆς παίδων ἀμελοῦντες, καὶ τὰ ἄλλα ὦσιν ὑπτιεικεῖς ⁊ μέτριοι, διὰ ταύτην τὴν ἀμαρτίαν τὴν ἑαυτῶν ἐπιτιμήσονται δίκην. Εἰ δὲ βούλεσθε γνῶναι σαφῶς, ὅτι, καὶ τὰ ἡμέτερα ἡμῖν ἄπαντα καλῶς ἢ διῳκημένα, τῆς δὲ τῶν παίδων ἀμυνώμεθα σωτηρίας, τὴν ἐναντίαν ποιούμεθα δίκην, ποιήσατε μὴ ἀκριβείας τοῖς λεγομένοις. ἱερὸς πῆς ἰῶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, μέτριος ἀλλ' ἀφειδὴς ⁊ ὑπτιεικής· Ηλεὶ τοῦτο ὄνομα ἰῶ· ἔστι γὰρ δύο παίδων πατήρ· ⁊ ὁρῶν αὐτὸν ὑπὸ κακίας βαδίζοντας, οὐ κατέσχεν, οὐδὲ ἐκώλυεν, μᾶλλον δὲ κατεῖχε μὲ ⁊ ἐκώλυεν, οὐ μὴν πάσης γε ἐποίει τοῦτο ἀσυδοῦς τιμωρίας

Εξοδ. κα. 30

Εκ τῆς λογ. τοῦ, εἰς τὸν πρὸς πατέρα

α. Βασ. β.

πωφελείαν μὴ οὐκ ἐπεπίθη, λέγεις ὃ καὶ πολλαπλασίονα ἐπιφέρει τῆς ποινείας ταύτης ἀπάγλυ
ἀνδρός· καὶ τοιαῦτα πρὸς αὐτὸν σωφρόνως ἔλεγε ῥήματα· Μή, τέκνα, μὴ ποιήσητε ὅπως, ὅτι
οὐκ ἀγαθὴ ἡ ἀκοή, ἵνα ἐγὼ ἀκούω παρ' ὑμῶν. καίτοι ἱκανὰ μὲν τὰ ταῦτα αὐτὸν ἀναστή-
σασθαι τὰ ῥήματα· ἀλλ' ὅμως ὅπως μὴ ὃ πρῶ, ὡς ἐμοὶ, ἐπεδείξατο, ἑαυτῷ τε, καὶ ἐκείνοις
5 ἔζεπολέμωσε τὸν Θεόν· καὶ φεισάμενος αὐτὸς τῶν παίδων ἀκαίρως, μὴ τῶν παίδων καὶ τὴν
ἑαυτοῦ προσαπώλεσε σωτηρίαν. καίτοι πλείω τῆς εἰς αὐτὸν παίδας ῥᾳθυμίας οὐδὲν ἕτερον
εἶχεν ἐγκαλεῖν ὁ Θεὸς ἢ προσεύτην. Εἰ γὰρ τὸν ἐλάττονα ἀμάρτοντα οὕτω πολυέσχολον ἐποίη-
σεν ὁ Θεὸς, αὐτὸν καλεπώτερα πλημμελοῦντας ἀπεμπολήσας ἀφήσει; Εἰ γὰρ τὸν ἱερέα,
τὸν προφήτην, τὸν ἔνδοξον, τὸν εἴκοσιν ἔτη προστάτην ἀληθῶς τῶν Ἑβραίων ἔθνους, οὐ-
10 δὲν τούτων ἴσχυσε παρρησιάσασθαι· ἀλλ' ὅπως τῶν παίδων οὐκ ἐπεμελήθη μὴ ἀκριβείας,
σφόδρα καὶ ἐλεεινῶς ἀπώλετο, καὶ τῆς ὀλιγωρίας ταύτης ἡ ἁμαρτία, καθάπερ κῦμα ἄγριον
καὶ μέγα, πάντα ὑπερέσχεν ἐκεῖνα, καὶ τὰ κατορθώματα ἀπέκρυψεν ἅπαντα· ἵνα ἡμᾶς λή-
ψεται δίκη, οὐκ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς ἀποδιώκοντας πολὺ τῆς ἐκείνου, καὶ τῶν παίδων οὐ μόνον οὐ
προϊσταμένους, ἀλλὰ καὶ βαρβάρου πάντος χαλεπώτερον περὶ τούτους ἀκηκοότας; ὥσπερ
15 γάρ τις ὅτι τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων οὐκ ἔχει καταφυγὴν εἰς ἀπολογίαν καὶ συγκώμιον·
οὕτως οὐδὲ ὑπὲρ τῶν τοῖς παισὶν ἁμαρτανομένων ⓐ γονεῖς. καὶ μάλα εἰκότως. Εἰ
μὲν γὰρ ἐκ φύσεως ἡ κακία τοῖς ἀνθρώποις προσῆν, εἰκότως ἂν τις εἰς ἀπολογίαν κα-
τέφυγεν· ὅπως δ' οὐκ προαιρέσεως καὶ φαῦλοι γινόμεθα καὶ σπουδαῖοι, πᾶσα δὴ ἔχει λόγον θύ-
ρας ὁ τὸν μάλιστα πάντων πολυθρύλλητον διαγραφῶναι καὶ γλυφθῆναι ποινὴν
20 ἀφιείς; Μὴ δὴ πλοῦτον τοῖς παισὶ καταλίπῃς, ἵνα καταλίπῃς ἀρετήν. ὃ γὰρ ἐμ- Ἐκ τ̃ ἑρμίω.
πίπτει τῆς ἀλογίας, ζῶντας μὴ ποιῇ αὐτὸν κυρίους πάντων τῶν ὄντων, τελευτήσαντας δὲ πολ- πῶς πρὸς Γαμ.
λοῦ τῆ τῆς νεότητος εὐκολίᾳ πρέπον τοῦ ἀδήφω. καίτοιγε ζῶντας μὲν δυνησόμεθα καὶ εὐ- ὅπως.
θυμίας ἀπαιτῆσαι, καὶ κακῶς τοῖς οὖσι κεχρημένους σωφρονίζειν καὶ χαλιποῦν· τελευτήσαντες
δὲ, ἂν μὴ τῆς ἡμετέρας ἐρημίας, καὶ τῆς νεότητος καὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ πλούτου θράσους ἐξου-
25 σίαν. Εἰς μείζους ὠφήσομεν κρημνοὺς τὸν ἀθλίως καὶ ταλαιπώρως ἐκείνης. μὴ τοίνυν
τοῦτο σκοπῶμεν, ὅπως πλουσίους αὐτοὺς καταλίπωμεν, ἀλλ' ὅπως σπουδαίους. δεῖ μὲν γὰρ τῷ
πλούτῳ θαρρῆσαι, οὐδενὸς ὑπομενήσοντας ἄλλου, ὡς ἔχοντες συσκιάσαι τοῦ τῶν ἔργων κα-
κίαν ἀπὸ τῆς τῶν χρημάτων περιουσίας· δεῖ δ' ἰδόντα ἑαυτὸν τῆς ἐκ θεοῦ θεραπείας οἰ-
κείας ἐρήμους, πάντα ἐργάσονται, ὥστε ἐκ τῆς ἀρετῆς πολλοῦ τῇ πενίᾳ τοῦ θράσους εὐ-
30 ρέσθαι. Μὴ οὖν περὶ ἰδιωτικῶν ἢ δημοσίων ἀφώμεθα πραγμάτων, ἕως ἂν τοῦ Ἐκ τῆς ἑρμίω.
ψυχοῦ διορθωσώμεθα τοὺς ἑαυτῶν. ἐὰν ὑμᾶς οὖν ἑαυτῶν υἱὸς ὕστερον παιδεύσῃ, καὶ ἕτεροι τοὺς πρὸς Κορ. β ὅπως.
ἑαυτῶν παιδεύσουσι, καὶ πάλιν ἕτεροι τοὺς ἑαυτῶν διδάξουσι· καὶ ὕστερον μέχρι τῆς πρώτης τ̃
Χριστοῦ ὁ πρᾶγμα προβαῖνον, τοῖς τοῦ μίσους παραδοθήσεται ἄπονα οἵστε τοῦτο τ̃ μαθόν.
Ἐὰν γὰρ ἀναδρέψῃς σὺ καλῶς ὁ παιδίον, ὕστερον καὶ ὁ υἱός Ⓦ σου Ⓦ ἐμοῦ, καὶ οὗτος Ⓦ υἱὸς,
καὶ καθάπερ σειρά τις καὶ ἀκολουθία πολιτείας ἀρίστης μέχρι πάντος βαδίσεται, παραδοῦσα Ἐκ τῶν λόγ. τ̃
οὖσα τοῦ ἀρχοῦ καὶ τοῦ μίσους, καὶ τῆς τῶν ἐγγόνων ὑπομνήσεως σοι φέρουσα τοὺς καρπούς. εἰς τὸ, χρέος
καταλεγόμενον.
Οἱ γὰρ τῆς τῶν παίδων κοσμιότητός τε καὶ σωφροσύνης ἀμελοῦντες πατέρες παιδακτόνοι Ἐκ τῆς ἑρμίω.
τυγχάνουσι· καὶ χαλεπώτεροι ἢ ἔχθροι, ὅσῳ καὶ πρὸς ψυχοῦ ἡ ἀπώλεια καὶ ὁ θάνατος. ὥσπερ τ̃ πρὸς Κορ.
οὖν δοῦναι ἵππον ἴδιης τ̃ κρημνοῦ φερόμενον, χαλινὸν ἐμβάλλεις τῷ στόματι, καὶ αἰσχυντί- ὅπ. β'.
ζεις μὴ σφοδρότητος καὶ μανίας πολλάκις (καίτοιγε τοῦτο κόλασίς ἐστιν, ἀλλ' ἡ κόλασις
αὕτη σωτηρίας μήτηρ ἐστὶν) ὕστερον καὶ ὅτι τῶν παίδων ποιεῖ τῶν σῶν, ἁμαρτανόντων αὐτῶν. δῆσον
Ⓦ πλημμελήσαντα, ἕως ἂν ἐξιλεώσηται Ⓦ Θεόν· μὴ ἀφῇς λελυμένον, ἵνα μὴ πλέον δεθῇ
τῇ τοῦ Θεοῦ ὀργῇ. ἂν γὰρ σὺ δήσῃς, ὁ Θεὸς οὐκ ἔτι δήσει· ἂν δὲ σὺ μὴ δήσῃς, τὰ ἄρρηκτα
αὐτῶν πειρωμένῳ δεσμά. Ἀλλ' ἰχθὺν ἔδωκε χρόνον τιμωρίαν, φησί. πόσον, εἰπέ μοι; σὺ δὲ
αὐτὸν,

αυτὸν, ᾗ ἔτη δύο ᾗ πεῖα; ἀλλ' οὐ χρόνῳ πλῆθος ζητῶ, ἀλλὰ ψυχῆς διάθεσιν. τοῦτο τοίνυν
δεῖξον, εἰ κατεύγη, εἰ μετεβάλετο, ᾗ ὃ πάνυ γέγονεν· ὡς δυ μὴ τοῦτο ᾖ, οὐδὲν ὄφελος τοῦ
χρόνου λοιπόν. οὐδὲ γὰρ, εἰ πολλάκις ἐπεδείδη ὃ πεῖραμα, ζητοῦμεν, ἀλλ' εἰ ὠνησέ πω
δεσμός. εἰ μὲν οὖν ὠφέλησε ᾗ ὁ χρόνος βεβαίᾳ, μηκέτι προσκείσθω· εἰ δ' μηδὲν ὤνησε,
ᾗ μὴ δίκαι ἀναιτίους ἄλλι προσκείσθω· ᾗ ὅρος ἔστω ἕως λύσεως, τοῦ δεδεμένου ὃ κέρδος. 5

Ἐκ τῆς ἑρμ. τῆς πρὸς Κορ. Ε. ἐπιστ. Οὐδὲν γὰρ οὕτω λείπεται τῷ ἀρχῇ ἕπεται, ὡς ἡ φιλοσοφία ἡ περὶ τοὺς ἀρχομένους. ὃ γὰρ πατέρα ὁ ὃ γλυπῆσαι μόνοι ποιῇ, ἀλλὰ ᾗ ὃ φιλῆ μὴ ὃ γλυπῆσαι. εἰ δ' ἔνθα φύσις ἀγάπης χρεία, πολλῷ μᾶλλον ἔνθα ἡ χάρις. ᾗ σύ γ', ὦ παῖ, ὡς οἰκέτης δ' ἀλέλυσαι τοῖς γλυπήσασί σε. τί γὰρ ἀντὶ πεδώσεις αὐλοῖς, οἷα αὐλοί σοι; ἀντιγλυπῆσαι γὰρ αὐλοῖς οὐκ ἔνι.

Ἐκ τῆς ἑρμ. τῆς πρὸς Κοσινθ. Ε. ἐπιστ. Ἀλλὰ ᾗ ὅταν ὁ πατὴρ ⟨Ψ⟩ ἀδελφοὶ ἐπιτιμῶσι ⟨Ψ⟩ σοὶ, συνοργίσθητι ᾗ σύ, εἴτε ὡς ἀδελφοῦ κηδόμενος, εἴτε ὡς πατεῖ συναγωνιστῶν. ἀλλ' γὰρ ἴδιον ὁ ἡμάρτηκώς, οὐκ ἐπετιμήθη μᾶλλον πρὸς τοῦ πατρός, σχολαιοθυμότερος γοῦν. ᾗ οὐδὲ μέχρι τούτου πάντως τῆς ζημίας, ἀλλὰ ᾗ κόλασιν ἄλλην ἐπὶ σαυτόν. ὁ γὰρ κωλύων ὃ πεῖραμα θεραπεῦσαι τὸ πεπονηκότος αὐτὸ οὐκ ἐλάττονα ἔχει κόλασιν, ἀλλὰ μείζονα. οὐ γάρ ἐστιν ἴσον πλῆξαι, ᾗ ὃ πληγὲν κωλῦσαι θεραπεῦσαι. τοῦτο μὲν γὰρ θανάτου τίκτει πάντως, σχεδὸν δ' πάν-

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τοὺς αἱρεσιάτας. πως. Μὴ δὴ τὰ γεγονότων καταφρονῶμεν. καὶ γὰρ αὐτὰ καταφρονήσωμεν, οὐδ' ἀρχὴν ἁμαρτάνοντες, ἐπειτεκέτεσι πάντως ἐσόμεθα· καὶ ἐκείνων σχεπτόμενοι ἁμαρτησόμεθα, τὰ δὲ σωφρόν

φα τοῖς τῶν παίδων ἀγαθοῖς. τῶν τοίνυν πραγμάτων ἐν τούτοις ὄντων, καὶ τῶν στρατοπέδων μὲν ἐκείνου τεταγμένων, καὶ τῆς πόλεως ἐπὶ τοῦ τύραννον οὔσης, Χουσὶ τις δὲ θεράπων ὀνόματι, φίλος ὢν τοῦ Δαβὶδ, ἔλυπε τὸν πρὸς αὐτὸν φιλίαν ἄγοντα τῇ τῶν καιρῶν τούτων μεταβολῇ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀθέσμοις καὶ ἀθεμίτοις πολυωλύτοις, διέρρηξε τὸν χιτῶνα σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ πέφευγε, ἐστέναξεν, ἀνέκραξε πικρῶς καὶ ἐλεεινόν· καὶ ὀπτῆς μηδὲν ἡδύνατο, τὸν ἀπὸ τῶν δακρύων εἰσφέρει πρόμυθον. οὐ γὰρ ἐπὶ τῶν καιρῶν φίλος, οὐδὲ τῆς δυναστείας, ἀλλὰ τῆς ἀρετῆς· διὰ τοῦτο, τῆς ἀρχῆς μεταπιούσης, αὐτὸς τὴν φιλίαν οὐ μεταβαλεῖ. ἰδὼν τοίνυν αὐτὸν ὁ Δαβὶδ ταῦτα ποιοῦντα, φησὶ πρὸς αὐτόν· φίλου μὲν καὶ ταῦτα καὶ γνησίου πρὸς ἡμᾶς διακειμένου· οὐκέτι ἔστιν ἡμᾶς· ἀλλά τι βουλεύσασθαι καὶ σκέψασθαι, ὅπως αὐλυθείη τὰ δεινά, καὶ διέξοδόν τινα εὕρω τῶν συμφορῶν. ταῦτα εἰπὼν εἰσηγήσατο γνώμην ἐκείνῳ τοιαύτην· ἀπελθών, φησὶ, πρὸς τὸν υἱὸν τὸν ἐμὸν, καὶ φίλου πρόσωπον ὑποδύς, διασκέδασόν μοι τὰς ἐκείνου βουλάς, καὶ τῷ Αχιτόφελ τὴν βουλὴν ἀχρεῖον ποίησον. ὁ γὰρ Αχιτόφελ σοφὸς καὶ τῷ τυράννου τότε συνεργάτης οἰκειωθεὶς αὐτῷ, καὶ δεινὸς μὲν τὰ πολεμικὰ, δεινὸς δὲ καὶ στρατηγῆσαι πολέμου καὶ μάχης· διὸ δὴ τῷ τυράννου μᾶλλον αὐτὴν ἐδεδοίκει ὁ Δαβίδ· οὕτως ἰσχὺς ἦν τὰ τῆς γνώμης ὁ ἀνήρ. ταῦτα ἀκούσας ὁ Χουσὶ ἐπείσθη, καὶ οὐδὲν μικροψύχως ἐλογίσατο οὐδὲ ἀνάνδρως, "οὐδὲ εἶπε, τί δ' ἐὰν ἀλῶ; τί δ' ἐὰν γυμνωθῇ καὶ ἐλεγχθῇ μου τὸ πρόσωπον; τί δ' ἐὰν φωραθῇ τὸ δρᾶμα τῆς ὑποκρίσεως; δεινὸς ὁ Αχιτόφελ, ἴσως καὶ τοῦτο ἐλέγξει καὶ ποιήσει καταφωρᾶν· καὶ ἀπολοῦμαι εἰκῇ καὶ μάτην. οὐδὲν τῶν τοιούτων ἐνοήσας, εἰς δὲ στρατόπεδον ὁλόκληρον ἐμπέπτωκεν, ὃ πρῶ ὅτι Θεοῦ ῥίπας, καὶ εἰς μέσους ἑαυτὸν ἀφῆκε τοὺς κινδύνους. ὡς δ' ἐπέστη τῇ πόλει, ἰδὼν περιπλανώμενα τύραννον, προσῆλθεν· ὁ δ' ἰδὼν αὐτὸν ἀθέσμοις, καὶ τῇ φιλαρχίᾳ μεθύων, οὐκ ἐξήτασεν ἀκριβῶς τὰ κατ' αὐτὸν, ἀλλ' ὑπισκώπτων αὐτὸν καὶ ὀνειδίζων, ἀπιθί, φησὶ, μὴ τῷ ἑταίρῳ σου, οὐδὲ ὃ ὄνομα ὑποφαίνεις εἰπεῖν τῷ παιδὶ, ὑπὸ μίσους καὶ ἀπιθείας πολλῆς. ὁ δὲ Χουσὶ οὐδὲν διαπεραιθείς, οὐδὲ διαθορυβηθείς, τί φησιν; ὅτε δὴ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ, τὰ ἐκείνου ἐφρόνουν· ὑπὲρ δὴ μὴ σοὶ νῦν ἔσηκεν, ἀκόλουθον θεραπεύειν τὰ σά. ἐπῆρε τὸν τύραννον καὶ ἐφύσησε, καὶ οὐδὲν ἐξετάσας ἀκριβῶς (κοῦφος γὰρ ἀνὴρ πίστευε πρωτὶ λόγῳ, τοῖς ἀναιτίοις ἐκτραχηλιαθεὶς) βιάτως αὐτὸν εἰς τοὺς γνησίους εἰσάγει, καὶ εἰς ἐδὼ περῶντες ἐγλεύφει τῶν φίλων. ὃ δ' πρῶ ὁ Θεὸς ὠκειόμοιρα πρὸς καὶ στρατηγοῦ τοῖς γνησίοις. καὶ λοιπὸν βουλῆς προκειμένης περὶ πολέμου, καὶ ἑτέρων ἕτερα εἰσηγουμένων, περὶ τοῦ πότερον βιάτως ὑπιθέσθαι χρὴ, ἢ μικρὸν ἀναβαλομένους, πρελθὼν ὁ Αχιτόφελ ὁ δεινὸς ἐκεῖνος συμβουλεύσας καὶ γνώμην εἰσενεγκεῖν, ταύτην εἰσηγεῖτο τὴν συμβουλήν· τετραπωρημένῳ, φησὶ, καὶ πεπορευσημένῳ ἐπιθώμεθα τῷ πατρὶ σῷ, καὶ μὴ συγχωρήσαντες αὐτοῦ μηδὲ μικρὸν, ὕστερος ἀνέλωμεν· αὐτὸς γὰρ ἀπροσκεψίᾳ ὧν ἐπὶ πολὺ ὑπιθώμεθα, οὐδὲν ἐς αὖ πόνος ἡμῖν. ταῦτα ἀκούσας ὁ τύραννος καλεῖ καὶ Χουσὶ αὐτομολήσαντα τῇ ὑποκρίσει πρὸς αὐτὸν, καὶ φησι· μεταδῶμεν καὶ τούτῳ τὸν λόγον· ὅπερ οὐκ ἐᾷ με ἀκολουθίαν ἀνθρωπίνην, ὃ ἀθέσμοις ἐλθόντα τύραννον, ὕστερον μὴ σῶσαι καὶ νομίσαι ἀξιόπιστον εἶναι), ὡς καὶ συμβουλῆς ἀξιοῦν πράγματος ἕνεκεν τοιούτων. ἀλλ', ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, ὅταν ὁ Θεὸς στρατηγῇ, καὶ τὰ δύσκολα εὔκολα γίνεται. καὶ εἰσάγει ὁ Χουσὶ, καὶ μεταδίδωσι πρήσεως αὐτῷ ὁ τύραννος, καὶ ἀξιοῖ λέγειν τὰ παρεσκευάσμενα. τί οὖν ὁ Χουσί; οὐδὲ ποτὲ, φησὶν, ὕστερον διημάρτηκεν Αχιτόφελ. εἶδες ζωῆς ἀνδρός; οὐκ εὐθέως αὐτῷ τὴν γνώμην ἐκβάλλει, ἀλλὰ μετ' ἐγκωμίου. θαυμάσας γὰρ αὐτὸν πρότερον ὡς τὰ τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις καιρίως συμβουλεύοντα, ὕστερον τὴν πρόδοσιν κακίζει γνώμην, μονονουχὶ λέγων, θαυμάζω, πῶς ποτὲ διημάρτηκε· καὶ γὰρ μοι δοκεῖ συμφέρειν οὕτως ὁ λογισμός. καὶ μὴν γὰρ ποτὲ ὑπιθώμεθα, καθάπερ ἀρχὴς τις προεστρωσα θυμοῦ

γέμων

γάμων ὁ πατὴρ ὁ σὸς, ἡ ἀπεγνωκὼς τῆς ἑαυτῆ ζωῆς, σὺ ἀκμαζούσῃ τῇ ὀργῇ πολεμῶν, σοὶ δὲ ἵνα τῆς ἑαυτῆ σωτηρίας ποιήσηται λόγον, ἡ μὴ πολλῆς ἐμπεσεῖται τῆς σφοδρότητος ἡμῖν. Εἰ ὃ μικρὸν ὀκνοῦμεν, μὴ πλείονος ὀφλήσομεν τῆς ὠμότητος, ἢ μὴ μείζονος τῆς ἀσφαλείας, ἡ ἀπονητί, ἢ μὴ εὐχερείας ἀπάσης, ὥσπερ [σὺ] σαγήνῃ λαβόντες αὐτοὺς, οὕτως ἐπιμήξομεν. ἐπαινῆ τὴν γνώμην ὁ Ἀβεσσαλὼμ ταύτην, ἡ λισιτελεστέραν εἶ ἔφησαν αὐτῷ. ταῦτα ὃ ἔλεγεν ὁ Χουσὶ, βουλόμενος δοῦναι χρόνον τῷ Δαβὶδ, ὡς ἂν μικρὸν ἡ ἀναπνεῦσαι, ἡ στρατεύματα συναγαγεῖν. οὕτω τοίνυν ἐκβαλὼν τὴν Ἀχιτόφελ τὴν γνώμην, ἀφ' ὧν κεκρυμμένων πέμψας ἀνδρῶν, ἀπήγγειλεν ἅπαντα τῷ Δαβὶδ, ἢ ὅλῃ τὴν αὐτὴ γνώμην ἐκύρωσεν ὁ τύραννος, τῷ φέρουσαν τῷ Δαβὶδ τὴν νίκην. οὕτω γοῦν ἡ ἐγήμετο. ὅπῃ γὰρ μικρὸν ἐνέδοσαν ⓐ τῷ ⓦ τύραννοι, πλησθυασάμενος ὁ Δαβὶδ ἐπῆλθε, ἡ ὃ βέπαιον ἔσησεν. ὅπερ ὁ Ἀχιτόφελ ἀπὸ πολλῆς συνέσεως ἡ δεινότητος συνορῶν, ἡ ἐκπεπληγὼς ἤδη ὃ πᾶς καταμαθὼν, ὅτι ὅλεθρος ἐκ Θεοῦ τῷ Ἀβεσσαλὼμ αὕτη ἡ γνώμη, ὃν ἐνεγκὼν τὴν ἐκπληξιν ἐπήρειδεν, ἀπελθὼν βρόχον αὑτῷ ἧψε ἢ ἀπήγξατο, ἡ οὕτω ⓦ βίον κατέλυσε. τῷ δὲ Ἀχιτόφελ οὕτω ἡ τῷ Ἀβεσσαλὼμ εἴρηται, Ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ· ἀμφοτέρων γὰρ εἰς κεφαλὴν ἡ τιμωρία κατέβη. ὁ μὲν γὰρ ἀγχόνῃ χρησάμενος, οὕτω τὸν βίον κατέλυσεν· ὁ Ἀβεσσαλὼμ δ' οὐκ ἀπήγξατο, ἀλλ' ἄκων ἐκρέματο, ἡ οὐκ εὐθέως ἀνῃρέθη, ἀλλ' ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ προστρέχων ἀνῃρετίθη ἡ τῷ ξύλῳ προσηλώθη, ἡ τ' Θεοῦ τὴν ψῆφον ἀῶσιν φέροντος, ὅτι πολλῶν ἐκρέματο χρόνον ἀπὸ τῆς συνειδότος λοιπὸν μαστιζόμενος. ἡ ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐκ ἀνθρωπίνως ἀλλ' ἀποδοκῆς ὁ γινόμενος, ἀλλ' ὅλον θεῖον ἦν ὃ δικαστήριον, τεῖχος αὐτοῦ ἡ ξύλον ἐθήσαν, ἡ ζυγὸν ἄλογον πρὸς ἐδωκε· ἢ αὐτὴ μὲν κοινὸν ἡ κόμη, ἀλλὰ τῷ ξύλου ὃ δένδρον γέγονεν, ἀλλὰ τῷ γραπτῶν ἡ ἡμέρου. ἡ σκώπτει τῆς Θεοῦ τὴν μακροθυμίαν. ἡ γὰρ ἀφῆκεν αὐτὸν χρόνον πολλὸν, εἰς μετάνοιαν ἐφελκόμενος, ἢ πείσειν λαβὼν ἐποίησε τῆς τῆς παλαιᾶς γλυκύτητος. Εἰ γὰρ μὴ θεῖον ἦν, ἡ λιθίνων εἶχε ψυχὴν, ἱκανὰ ἦν σκῆπτρα πρῶτα αὐτὸν ἀπαγαγεῖν τῆς ἀγρίας μανίας· ἡ πρᾶξις, καθ' ἣν ἐκολούσατο τῷ πατρὶ τὸν ἀλωνα, ὁ οἶκος, τὰ στρώματα, ἔνθα ⓐ λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐγένοντο· τὰ ἄλλα πρᾶξαι, ἔνθα αὐτῷ κατηλλάγη φόνον τοιοῦτον πεποιηκότι. μὴ τούτων δὲ ἕτερα ἦν ἱκανὰ αὐτὸν μαλάξαι. ἡ γὰρ ἤκουσεν, ὅτι φυγὰς ἡ ἀλήτης προῆρχετο, ὅτι τὰ ἑαυτοῦ ἔπαρχε δῆτα. πῶς ὃ οὐκ ἐνενόησεν, ὅτι δὲ νικήσας πάντων ἀθλιώτερον δὴ ἔζη βίον, ἀναγνὴς ὢν ἡ ἀκάθαρτος ἀπὸ τῆς ἐμπαίου; ἡ ταῦτα λοιπὸν, γέροντος ὄντος τοῦ παιδὸς, δὲ ὅτι θύραις τῆς προσδοκίας οὔσης, οὐκ ἀνέμενε χρόνον ἐπὶ μικρόν. πολυπαθεῖ ⓐ πενίᾳ ὀδυρόμενοι; πόσης ταῦτα πενίας χαλεπώτερα; πόσης νόσου; πόσης ἰδρώτος; οὐκ εἶπεν οὐδὲν τοιοῦτον πρὸς ἑαυτὸν ὁ δίκαιος Ἰώβ, οὐδὲ ἀπεδυσπέτησεν, οὐδὲ ἐθρηνώησε λέγων, καλῶς γὰρ ἀπολαμβάνω τὰς ἀμοιβὰς ὁ τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετῶν ἡμέρας ἡ νυκτός· ὁ τῷ ἀξιώματι τοιούτῳ πάντων ἡδόμενος ταπεινότερος, ὁ τῶν ἐμφρόνων φυσώμενος, εἰς χρῆσιν ἀκολάστου παιδὸς σκώπτομαι. οὐδὲν τοιοῦτον οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνενόησεν· ἀλλ' ἐ- Ιωβ. κα. φέρεν ἄπαντα μὴ φιλοσοφίας, μόνον δ' μόνον ἔχων παρρησίᾳ τὸ τοῖς γινομένοις, ὃ πεπεῖσθαι, ὅτι τῷ Θεοῦ ταῦτα εἰδότος γίνεται. καὶ καθάπερ ⓐ πρὸς παῖδες τὸ τῇ Δαν. γ. κα. καμίνῳ ὄντες ἔλεγον· Καὶ ἐὰν μὴ, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν. Εἰ δέ τις εἶπε πρὸς αὐτὸν, καὶ ποίᾳ ἐλπίδι ἀπορρήσετε; τί προσδοκῶντες; τί ὃ ἐλπίζοντες μετὰ ⓦ θάνατον, μετὰ δὲ πῦρ; (οὐδὲ πω γὰρ τὰ ἀνάστασιν ἦν ἡ προσδοκία) ἤκουσεν ἂν πρὸς αὐτὸν, ὅτι αὕτη μεγίστη ἐστὶν ἡμῖν ἀντίδοσις, δὲ ⓐ ⓦ Θεὸν ἀποθανεῖν· οὕτω ἡ οὗτος μεγίστων ταύτην ἡγεῖτο αὐτῷ εἶ προσμυθήσαι, δὲ ⓦ Θεὸν εἰδότα ταῦτα μὴ κωλύειν. Εἰ γὰρ ἐρασὴς μυελάκις αὖ ἔλθοι ἂν ἐρωμένης καταφαγεῖσθαι, κἂν οὐδὲν μᾶλλον ⓦ θάνατον προσδοκῶν πρὸς

σκείνης· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς δεῖ μὴ βασιλείας τῆς σοδοκίᾳ, μὴ ἄλλῃ τινὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐλπίδι, ἀλλὰ δι' αὐτὸν ☧ Θεὸν" πάντα πάσχειν· ὅπερ αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα & ἡ μεγαλοπρέπεια, νῦν & ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ Παῦλον, συντεθὲν παρὰ Θεοδώρου Μαγίστρου ἀπὸ διαφόρων λόγων τῶν ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Λογ. κζ.

ΤΗς μὲν ὑπογραφῆς τῆς ἀποστολικῆς πολιτείας ἄπαντα ὑμῖν ἤδη ὁ χρόνος καταβεβλήκαμεν. ἀκόλουθον δ' ἦν λοιπὸν ἰέναι, καὶ τῆς ἀρχῆς ἅψασθαι τοῦ βιβλίου καὶ εἰπεῖν, τί ποτέ ἐστι, Τοῦτο μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην πρὸς πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν. ἀλλὰ Παῦλος οὐκ ἀφίησιν ἡμᾶς χρήσασθαι τῇ τάξει ταύτῃ τῆς ἀκολουθίας, πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὰ οἰκεῖα κατορθώματα τὸν ἡμέτερον γλωττήσας κῆρυκα. ὑπερυμῶ γὰρ αὐτοῦ ἰδεῖν εἰς Δαμασκὸν εἰσαγόμενον, δεδεμένον, οὐκ ἐν ἀλύσεσι σιδηραῖς, ἀλλὰ φωνῇ δεσποτικῇ. ὑπερυμῶ δὲ ἰδεῖν ἀλιευθέντα ☧ ἰχθὺν τοῦτον ☧ μέγαν, τὴν ἅπασαν διαβεβρακότα τὸν θαλάσσιον, τὰ μεῖζα κύματα καὶ τὰ σκληρότατα ὑπερηέρκοντα. ὑπερυμῶ ἰδεῖν αὐτὸν ἁλιευθέντα, οὐχὶ ἀγκίστρῳ, ἀλλὰ λόγῳ δεσποτικῷ. καθάπερ γάρ τις ἁλιεὺς ὑπὸ πέτρας ὑψηλῆς καθήμενος, καὶ ☧ κάλαμον μετεωρίζων ἀφ' ὑψηλοῦ, ὃ ἄγκιστρον ἀφίησιν εἰς τὸ πέλαγος· οὕτω δὴ καὶ ὁ δεσπότης ὁ ἡμέτερος, ὁ τὸν ἁλιέα διέξας τὸν πνευματικὸν, καθάπερ ἐφ' ὑψηλῆς πέτρας τῶν οὐρανῶν καθήμενος, ὥσπερ ἄγκιστρον, τὸν φωνὸν ἐκεῖνον ἀφεὶς ἄνωθεν καὶ εἰπών· Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις; οὕτω τὸν ἰχθὺν τοῦτον ☧ μέγαν ἁλίσκει. Πρᾶξ θ΄. Ἐκ τοῦ λόγ. Φ, ὅτι χρήσιμον οἶδεν ἐλέγχους.

Τίς γὰρ τὸν ὠμὸν καὶ ἀπρόσιτον, καὶ διώκτην, καὶ βλάσφημον, καὶ οὕτω τὸν ἐκκλησίαν λυμαινόμενον, ὡς & τοὺς οἴκους πορευόμενον, σύρειν ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, καὶ πρὸς συγχέειν καὶ ταράττειν, ἐνόμιζεν, εἰ μὴ δεξαμένης ὁ βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος καλέσας μετέπεμψε, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐπροσήγαγε; καὶ γὰρ καὶ ☙ μαθηταὶ ὅπου περ αὐτὸν παραγινόμενον εἶδον, διδοικότες ἔφριττον, καὶ οὐδὲ δυσβουλίαν ἐτόλμων. καὶ ὅτε πάλιν τῶν φίλων ἐγίνετο, τὸν αὐτὸν φόβον ἐδείκνυον. Εἰ δὲ ὧν καταλλαγέντα αὐτὸν ἐδεδοίκεσαν, ἐχθρὸν ὄντα καὶ πολέμιον τί οὐκ ἂν ἐποίουν; ἐγὼ δὲ τί πάθω; ἀνάγκη φυτεῖν πολλὴ τῇ σφοδρότητι χρησάμενον, μὴ πάλιν καταχωὶ ἀπαγάγῃ τὸν προκειμένου. καὶ γὰρ ἵστε πολλάκις ἐτέρωθί με βαδίζοντα καὶ τετραμμένον ἀπὸ μυτήσας, τὸ μέσον & λόγῳ κατέλαβε, καὶ ὅπως εἴλκει, ὡς τὸν αὐτῷ πρᾶσαι καὶ καταλῦσαι τὸν λόγον. Οὗτος τοίνυν ὁ μακάριος Παῦλος, ὁ τὸν οἰκουμένην φωτίσας πᾶσαν, τὸ καμπῆ τὸ κλίσεως ἐτυφλώθη ποτέ· ἀλλ' ἡ πτῶσις ἀνεῖναι φωτισμὸς τῆς οἰκουμένης ἐγίνετο. ὅπερ γὰρ ἔβλεπε κακῶς, ἐπήρωσεν αὐτὸν καλῶς ὁ Θεὸς, ὥστε διαβλέψαι χρήσιμος· καὶ ὅπερ καθ' ὑποβολὴν ἐδίωκε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ οὕτω σφοδρὸς ἦν καὶ ἀπρόσιτος, σφοδρότερον δέχεται τὸν χαλινὸν, ἵνα μὴ τῇ ῥύμῃ τῆς προθυμίας ἐκείνης ἀνάλωτος προσκύσῃ τῷ λεχθεντι, καὶ ἵνα μάθῃ πάντα πολεμῶν, οὐ μόνον κολάζονται, ἀλλ' ὅτε εὐεργετοῦνται ἐνεγκεῖν δυνάται. Οὐδὲ γὰρ σκότος αὐτὸν ἐπήρωσεν, ἀλλ' ὑποβολὴ φωτὸς αὐτὸν ἐσκότισεν. Εἰ πόλεμος ἡμῖν προσηκει βαρβαρικὸς, καὶ ὅπως τὰ παραταξέως & πολέμιοι μυρία πλήξῃ ἡμῖν προβλήματα· εἶτα ὁ στρατηγὸς τῶν βαρβάρων, ὁ μυρία προσάγων μηχανήματα, & πρὸς τὰ συγχέων τὰ ἡμέτερα, καὶ πολλοὺς θορύβους καὶ ταραχὰς ἐμπιπλῶν, καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν ἀπειλῶν καταστρέψειν καὶ προδώσειν πυρί, & δυναίειν ἡμῖν ἐπιπατεῖσθαι, ἐξαίφνης ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦ ἡμετέρου δεθεὶς, ἀχμάλωτος εἰς τὴν πόλιν ἦλθε· οὐκ ἂν οὖν ἄπαντες μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων πρὸς τὴν θεωρίαν Πραξ. α α. Ἐκ τοῦ λόγ. Φ εἰς τὸ, Σαῦλος ἔτι ἐμπν. ἀπειλῆς καὶ φόνου.

σκεύη δέξεται δηλώσαι; ὅτι ἡ ἐμὴ πόλεμος στενὸς ἦν Ἰουδαίων θρυλουμένων καὶ ὀχυρῶν ἀπάντων, καὶ πολλὰ τῆς σκληρᾶς ἀσφαλείας προσαγόντων μηχανήματα. Ὃ δὲ κεφάλαιον τῶν πολεμίων ὁ Παῦλος, ὁ πρώτων μείζονα καὶ παλαιὰ καὶ λέγων, ὁ πρῶτα θρυλούμενα καὶ παράπτων, ἔδησε δὲ αὐτὸν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος, ἔδησε δὲ ἀχμάλωτον ἄγαλμα. Οὐκ ἀξιέλεγκτον ἀπάντων ὅτι τῶν θαυμαζομένων τούτων, ὥστε ἰδεῖν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀγόμενον; καὶ γὰρ ⓐ ἄγγελοι οὐκ ἂν ὁρῶντες αὐτὸν δεδεμένον καὶ εἰσαγόμενον, ἐσκίρτων. Οὐκ ὅτι δεδεμένον αὐτὸν εἶδον, ἀλλ' ὅτι σεσεισμένον ὅσους αὐθέντας ἀπὸ τῶν δεσμῶν λύειν ἔμελλεν· οὐκ ὅτι χλευαζόμενον ἐθεάσαντο, ἀλλ' ὅτι ἐλαύνοντα ὅσους ἔμελλεν ἀπὸ τῆς γῆς χλευάζειν σκῆνος· οὐκ ὅτι πεπτωκότα εἶδον, ἀλλ' ὅτι σεσεισμένον ὅσους ἔμελλεν ἀπὸ σκότους ἀναστήσειν. Διὰ τοῦτο καὶ γὰρ πάλιν ἀφεὶς τοὺς ἄλλους, εἰς Παῦλον ἀλλεσθαι σπεύδω. Παῦλος γὰρ ἡ Παύλου πόθος ἐπάναγκάσει ἡμᾶς πηδῆσαι τοῦτο τὸ πήδημα. Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας σου, Κύριε, ὅτι Παῦλον οὐκ ἀφῆκας λαθεῖν, ὅτι ἐδόξασας τὴν οἰκουμένην τοιοῦτον ἀνδρα; ἠνέσχετο σε πάντες ἄγγελοι ὁμοθυμαδόν, ὅτε τὰ ἄστρα ἀριθμοῦσα, καὶ ὅτε τὸν ἥλιον· ἀλλ' οὐχ οὕτως, ὡς ὅτε Παῦλον ἐδόξασας τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ. Διὰ τοῦτο φαιδροτέρα γέγονεν ἡ γῆ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι φαιδροτέρας οὗτος τοῦ ἡλιακοῦ φωτός. καὶ οὗτος μὲν ὁ ἥλιος περιχωρεῖ τὴν νυκτί· σκῆνος γὰρ τοῦ παρόντος αἰῶνος· καὶ ὁ μὲν ἀφ' ὕψους φερόμενος, καὶ τοῖς ἀκτῖνας ἀφίησιν· αὗτος δὲ κάτωθεν ἀναστέλλων, οὐχὶ τὸ μέσον οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς τοῦ φωτὸς ἀνεπλήρωσεν, ἀλλ' ἅμα τὸ τε σῶμα ἰδεῖν ἐφῆξε, καὶ οὗτος ἀγγέλοις ἀνεπλησε πολλῆς τῆς ἡδονῆς. Εἰ γὰρ ὅτι ἑνὶ ἀνδρὶ πολλῷ μετεμορφώθη χαρᾷ ἡ γῆ τοῖς οὐρανοῖς, αὐτὸς ἡ ἐκ προφητῶν δημιουργείας μυριάδας πέντε ἀνδρῶν ἐθήρευσε, πόσης οὐκ ἐμπέπλησε χαρᾶς τὰς ἄνω δυνάμεις; καὶ τί λέγω ἁπλῶς; ἄρχει Παῦλον φθέγγεσθαι, καὶ οὗτος οὐρανοὺς σκιρτᾷ καὶ ὑφαίνεσθαι. Τί γὰρ τῶν ἀπολάγνων τούτων θερμότερον, ὃς πάντας τοὺς οἰκουμένης προφήτας συνέλυσε, λιθαζόμενος, ἵνα σοῦ δεδεμένους λύσῃ, καὶ πρὸς ἑαυτὸν μεταστήσῃ; οὐδὲ γὰρ ὡς μαχόμενος οὕτω τὰ πρόγματα ἐλύετο, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ ἐτοίμου καὶ πρόχειρον ἐρχόμενος, οὕτως ἵστη τὰ ἔθνη, καταπακάθωσιν, καθαιρῶν, καταβάλλων τοῦ Σατανᾶ τὰ ὀχυρώματα, καὶ τῶν δαιμόνων τὰ μηχανήματα, καὶ οὐδὲ μικρὸν ἀνέπνει, ἀλλ' ἀπὸ τούτων ἐπὶ ἐκείνους, καὶ πάλιν ἀπ' ἐκείνων ἐφ' ἑτέρους μεταπηδῶν, καὶ καθάπερ τις στρατηλὰς ἀρίστος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἰσχὺν ἔθνη, μᾶλλον δὲ καθ' ἑκάστην ὥραν. Ἀπὸ γὰρ Ἰταλίας μόνον εἰς τὸν Θρᾴκαξιν εἰσελθών, αὐτοδρόμους ἦρε τῶν ἐνδυτίων τὰς πόλεις καὶ τόξα, καὶ δόρατα, καὶ βέλη, καὶ πρώτα καὶ γλῶττα Παύλου. καὶ γὰρ ἐφθέγγετο μόνον, καὶ πάντος πυρὸς σφοδρότερον τοῖς πολεμίοις αἱ ῥήσεις ἐμπίπτουσαι, οὐ μὴ δαίμονας ἔλαιον, οὐδὲ ἦν ἐπ' αὐτῶν κατεχομένους δι' ἐφόδους πρὸς αὐτὸν ἐπεμήχανον. ὅτε γὰρ ⓜ δαίμονα σκῆνος ⓜ πονηρὸν ἐξέβαλε, γήπτων ὑδρῶν μυριάδες πέντε συνελθόντες τὰ βιβλία τῶν μαγῶν κατέκαιον, καὶ πρὸς τὸν ἀληθῆ μοδίσαντο. καὶ καθάπερ ἐν πολέμῳ πύργου πεσόντος, ἢ τυρεύοντος κατενεχθέντος, ⓐ μετ' ἐκείνου πάντες τὰ ὅπλα ῥίψαντες τῷ στρατηλάτῃ προσέρχονται· οὕτω δὴ καὶ τότε ἐγένετο. τοῦ γὰρ δαίμονος σκληθέντος, πολιορκηθέντες ἅπαντες, καὶ τὰ βιβλία ῥίψαντες, μᾶλλον δὲ καταλύσαντες, τοῖς Παύλου ποσὶ προσέπεσον· οὐ καθάπερ ἐνὶ στρατοπέδῳ τῇ οἰκουμένῃ πολεμούμενος, οὐδαμοῦ ἵστατο· ἀλλ' ὥσπερ τις ἀστράτηγος ὤν, πάντα ἐποίει· καὶ νῦν μὲν χωλὸν διώρθου, νῦν δὲ νεκρὸν ἤγειρε, νῦν δὲ ἕτερον ἐπέσου, ⓜ μᾶλλον λέγω, καὶ οὐδὲ τὸ δεσμωτήριον καταβαλεῖν ἠνύχαζεν, ἀλλὰ καὶ σκῆ ⓜ δεσμοφύλακα μετῆγε πρὸς ἑαυτὸν, τὸν κελεὺν τοῦτον αἰχμαλωσίαν ἐργαζόμενος. θαυμάζεται Δαβὶδ ⓜ Γολιὰθ καταφέρων ἀπὸ λίθου μόνου ἑνός· ἀλλ' εἰ τὰ Παύλου κατορθώματα τὰς δέκα πάσας, παιδὸς ἔργον σκῆνος· καὶ ὅσον πολεμίους καὶ

στρατηλὰ

Ex τῆς ἐρωτ. τῶν πρὸς Φιλόπονος.

Luc. 18 ζ. Ex τῆς ἐρωτ. τῶν πρὸς Κορ. β'. ὁμ.

φρατηγεῖ δὲ μέσον, ὅσον τὸν τύτε καὶ ἐκείνου δὲ διάφορον. ὅτε γὰρ οὐ λίθον ῥίπτων ὁ νοητὸν Γολιὰθ κατέφερεν, ἀλλὰ φθεγγόμενος μόνον ἅπασαν κατέλυσε τὴν διάβολου τύτε φάλαγγα. καὶ καθάπερ λέων βρυχώμενος καὶ φλόγα ἀπὸ τῆς γλώττης ἀφιεὶς, οὕτω πᾶσιν ἀφόρητος ἐκ βάθους, καὶ πρωταγωνιστὴς μετεπήδα σωμάτων· ἐδραμὼν ὅτι τύτους, ἦλθεν ἐπ' ἐκείνους, μετὰ τοὺς τύτους, ἀπεπήδησε πρὸς ἑτέρους, ἀνέμου ταχύτερον βάθους· καὶ καθάπερ μίαν οἰκίαν ἢ πλοῖον ἕν, τὴν οἰκουμένην ἅπασαν κυβερνῶν, ἐκ δὲ βαπτιζομένους ἀνέλκων, δι' ὧν ἰλιγγιῶσα σείζων, τοῖς ἑαυτοῦ πρόσκειται θυμός, ὅτι τὴν αὐχένων καθήκυσος, τὴν πρόσρησιν πεισάντων, ὀρνία τίνων, κώπην ἐλαφρὰν, ἰσόν ἐλκόντων πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέπων, πρῶτα αὖθις ὤν, καὶ ναύτης, καὶ κυβερνήτης, καὶ πρῶρα, καὶ ἱστίον, καὶ πλοῖον, καὶ πρῶτα πάσχων, ἵνα τὰ ἑτέρων λύσῃ κακά. καὶ καθάπερ ἡ ἐλατὴς αὖθις παλαίων, πρέχων, πυκτεύων· καὶ στρατιώτης τιχομαχῶν, προμαχῶν, ναυμαχῶν, οὕτω πρὸ εἴδες μετῆει μάχης· καὶ πῦρ ἐκέπνει, καὶ πᾶσιν ἀπρόσιτος ἦν, ἐνὶ σώματι καταλαμβάνων τὴν οἰκουμένην, καὶ μιᾶ γλώττῃ πρὸς ἅπαντα θορυβούμενος. οὐχ οὕτως αἱ πολλαὶ σάλπιγξες ἐκέπιπτον τοῖς λίθοις τοῖς Ἰεριχωντείων πόλεως, καὶ καθῄρουν αὐτὸν, ὡς ἡ Παῦλου φωνὴ ἠχοῦσα, καὶ ὀχυρώματα καὶ διάβολικὰ χαμαὶ ἔρριπτε, καὶ πρὸς ἑαυτὸν τὸν ἐναπίκις μελέτην· καὶ διὰ θυείδος ἀπὸ τὸ τείχους ἐχθρὰ ἀθῇ, ἵνα κἀκεῖθεν δι' ὧν ἐξεπέμπετο τὸν ἐρριμμένους χαμαί. Τὸν μὲν οὖν λιμὸν, καὶ τὸ δίψος, καὶ τὴν γύμνωσιν, καὶ τὰ ναυάγια, καὶ τὸν φόβους, καὶ τὰ ἐπιβουλὰς, καὶ τὰ δεσμωτήρια, καὶ τὰς πληγὰς, καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσα τὸ κηρύγματος ἕνεκεν ὁ μακάριος Παῦλος ὑπέμεινεν, ἐάσω· οἶμαι δὲ ἅπαντα λέγειν, ὧν ἕκαστον ἱκανὸν σωτηρίαν σφοδρῶς, καὶ καταχλάσαι τὴν ἀγάπην ἐκείνου ψυχήν. ὅταν γὰρ λέγῃ, Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; τῦτο ἐστὶν ὁ πάντων μάλιστα διὰ παντὸς ἀφίρητον ἔδειξε τὴν ἀγάπην αὐτοῦ. εἰ γὰρ καθ' ἕκαστον τῶν σκανδαλιζομένων αὖθις ἐπυροῦτο, οὐκ ἂν ἐπὶ τῷ πύρωσιν ταύτην ἀπὸ τῆς ἐκείνου ψυχῆς. οὐ γὰρ διελίμπανον οἱ σκανδαλιζόμενοι καὶ τὴν ὑπόθεσιν παρέχοντες τῷ πυρί. ὃ γὰρ καὶ Ἰουδαίους ἀπιστοῦντας ὁρᾶν, τίνα αὖ ἀθυμίας καὶ ὀδύνης μικρὰ ταῦτα ἀνάκαιε ἔχειν ἡδύνατο; Ἠυχόμην γὰρ, φησὶν, ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου τῶν κατὰ σάρκα, οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· πολλάκις ἂν μοι εἰς γέενναν ἐμπεσεῖν, ἢ τὸν Ἰσραηλίτας ἀπιστοῦντας ὁρᾶν. ὁ δὲ τὴν ἐν τῇ γεέννῃ κόλασιν ἐλόμενος ὑπὲρ τῆς δυνηθῆναι τοσαυτάκις τὸν Ἰουδαίους ἀπὸ πάντων, εὐδήλων ὅτι τύτε μὴ τυχὼν, τῶν ἐν τῇ γεέννῃ κολαζομένων δίκην βαρύτερον. Βαβαὶ τῆς ἀμέτρου ἔρωτος τῆς ἀγάπης. ὁ πυρὸς κατατολμῶν Παῦλος, ὁ ἀδαμαντίνος, ὁ σιδηρᾶς, ὁ ἀκλινὴς, ὁ ἀκαμπὴς, ὁ λέγων, Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς Χριστοῦ; θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμὸς, ἢ λιμὸς, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; ὁ γῆς καὶ θαλάττης κατατολμῶν, ὁ τῶν ἀδαμαντίνων τῆς θανάτου πυλῶν καταγελῶν· ὅτε, ἐπειδὴ ἅπαντων ἀγαπητῶν εἶδε δάκρυα, οὕτω κατεκλάσθη καὶ σωετείσθη, ὡς μηδὲ κρύψαι τὸ πάθος, ἀλλ' εἰπεῖν θύδεως· Τί ποιῆτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ὦ τοῦ θαύματος. ἀδύνατος αὖθις οὐ σωέτειψεν ὑδάτων, καὶ μικρὰ δάκρυα συνέτειψε καὶ κατέκλασε. τί ποιῆτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἃ λέγεις, εἰπέ μοι; ἐκείνων τὴν ἀδαμαντίνων ψυχὴν συντέτριψαι δάκρυον ἴχνυσι; ναί, φησι· πολλὴ γὰρ ἡ τῆς ἀγάπης ἰσχύς· αὕτη μου συνέχεται καὶ κατεῖ. πρὸς πάντα γὰρ ἀντέχω, πλὴν τ ἀγάπης. Ἀκούσατε ὅσοι μηδὲ χρημάτων διὰ τὸν Χριστὸν καταφρονῆτε, μᾶλλον δὲ ἑαυτῶν, καὶ φείξατε τὸ πρὸς τὸν Χριστὸν τὸν Παύλου φίλτρον ἐν διανοίᾳ λαμβάνοντες. ὁ γὰρ τὸν Χριστὸν ὅτε ἐφίλει διὰ τὰ τὸ Χριστοῦ, ἀλλὰ δι' αὐτὸν καὶ ἐκείνου· καὶ ἓν ἐδεδοίκει μόνον, τὸ μὴ τ ἀγάπης ἐκπεσεῖν τ πρὸς ἐκῆνον. τῦτο γὰρ αὐτῷ καὶ γεέννης φοβερώτερον ἦν· ὥσπερ καὶ τὸ μόνον ἐν αὐτῇ βασιλείας πρότε-

Ex τ γ. λόγ. τ εἰς Σπαγείρ.

Ex τ ἐρωτ. τῆς πρὸς Ρωμ. ἐπιστ.

Ex τῆς ἐρωτ. τῆς πρὸς Θεστ. ἐπιστ.

Γαλ. ιι. λε.

Ex τ ἐρωτ. τῆς πρὸς Ρωμ. ἐπιστ.

Πράξ. κα. ιγ.

Ex τ ἐρωτ. τῆς πρὸς Ρωμ. ἐπιστ.

Ρωμ. θ. γ.

Ε. Κορ. ια. κθ.

εσι. ὅταν οὖν ἐχθρὸς μὲ Δ(ε)ὸ(ν) τὸν Χριστοῦ πόδον καὶ εἰς γέενναν καταδέχεται ἐμπεσεῖν, καὶ βασιλείας ἐκπεσεῖν, εἴγε ἀμφότερα ταῦτα προσύκειτο, ἡμεῖς ἢ μηδὲ τὸν πρόντος καταφρονῶμεν βίου· ἀρα ἄξιοι τῶν μελλόντων αὐτὸν ἐσμεν λοιπὸν, τοῦτον ἀφεσηκότες αὐτὸν τῇ μεγαλοψυχίᾳ; Εἰ γὰρ οἰκίας τις μιᾶς προνοήμενος, καὶ οἰκέτας ἔχων, καὶ ὀπαδοὺς, ἢ οἰκειομένους, οὐδὲ ἀναπνεῖ πολλάκις ἀπὸ τῶν φροντίδων, οὐδενὸς ὄντος τοῦ σοβοῦντος· ὁ δὲ οἰκίας μιᾶς, ἀλλὰ καὶ πόλεων, καὶ ἀνθρώπων, καὶ ἐθνῶν, καὶ ὁλοκλήρου τῆς οἰκουμένης τὸν φροντίδα ἔχων, καὶ ἀπὸ μηλικούτων πραγμάτων, καὶ τοσούτων ὄντων τῶν ἐπηρεαζόντων, καὶ μόνος ὤν, καὶ τοσαῦτα πάσχων, καὶ ὅτω κηδόμενος, ὡς οὐδὲ πατὴρ παίδων, οὐ νόησον τί ἂν ἐμφρεν. Εἰ δὲ φιλεῖν ἐθέλει γνησίως, καὶ δύναμιν ἀγάπης ὀπίσασθαι, ὅτι Δ(ε)ὸ(ν) τοῦτης ἔφησιν Δ(ε)ὸ(ν) μακάριοι Παῦλον δραμέτω, καὶ χρῆσθαι αὐτὸν διδάξει, ἡλίκος ὅσον ἄθλος εὐεγκεῖν χρεισμὸν φιλουμένου, καὶ ἡλίκης δεόμενος ψυχῆς. οὗτος γὰρ, οὗτος ὁ τὴν σάρκα ἀποδυσάμενος, καὶ ὃ σῶμα ἀποθέμενος, καὶ γυμνὴν ἀφεδὸν τὴν οἰκουμένην περιὼν τῇ ψυχῇ, καὶ πρὸ πάσης ὀξοφείσας τῆς Δ(ε)ιοίας, καὶ τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων τὸν ἀπάθειαν μιμούμενος, καὶ μὲ ἄλλα πρῶτα ῥᾳδίως ἔφερεν, ὡς ὁ ἀλλοτρίῳ πάσχων σώματι, καὶ δεσμωτήρια, καὶ λύσεις, καὶ ἀπαγωγὰς, καὶ μάστιγας, καὶ ἀπειλὰς, καὶ θάνατον, καὶ πρὸ κολάσεως εἶδος· μιᾶς ἢ ψυχῆς ἀγαπωμένης πρὸς αὐτοῦ χρειαθεὶς, οὕτω στενεχώθη καὶ διεταράχθη, ὡς, ὅτε μὲ ἀγαπώμενον προσδοκῶν ἰδεῖν, οὐχ εὗρεν, οὐδέως καὶ τῆς πόλεως ἀποπηδήσας. τί τοῦτο, ὦ μακάριε Παῦλε; ξύλῳ μὲν δεδεμένος, καὶ δεσμωτήριον οἰκῶν, καὶ μάστιγας ἔχων ὀπισθίμενος, καὶ τὰ νῶτα αἵματι περῤῥεόμενος, καὶ ἐμυσταγώγεις, καὶ ἐβάπτιζες, καὶ θυσίαν προσῆγες, καὶ ἑνὸς οὐ κατεφρόνησας μέλλοντος σώζεσθαι· εἰς ἢ τὴν Τρωάδα ἐλθὼν, καὶ τὴν ἄνεσιν θύρων ἀκκεκαθαρμένων καὶ ἑτοίμων οὔσαν τὰ σπέρματα ὑποδέξασθαι, τοσοῦτον ἐρρίψας ἀπὸ τῶν χρῶν κέρδος, καὶ ἀπιπήδησας θύρας; ναί, φησὶ· πολλὴ γὰρ κατεχέθη ἀθυμία τὸν ἀγνιδι, καὶ σφόδρα μου συνέσχε τὴν Δ(ε)ιοίαν ἡ Τίτου ἀπειρία· καὶ οὕτω μου ἀκριβάτως καὶ περιεγράφετο, ὡς ἀναγκάσαι τοῦτο ποιῆσαι. εἶδες πῶς μέγιστος ἄθλος ὁ δυνηθῆναι σχεῖν πρᾴως ἀγαπωμένον χωρισμόν; πῶς ὀδυνηρὸν πρᾶγμα καὶ πικρὸν; πῶς ὑψηλῆς δεόμενον καὶ νεανικῆς ψυχῆς; οὐδὲ γὰρ ἀρκῆ τοῖς ἀγαπῶσι μόνον ὁ τῇ ψυχῇ συνδεδέσθαι, οὐδὲ ἀποχεῶναι ταύτῃ εἰς πλάσμα ἑνὸς, ἀλλὰ καὶ σωματικῆς δέονται προσοίσης. καὶ μὴ τοῦτο προσῇ, ἀμαυρὸν τῆς εὐφροσύνης ἀποτίθεται μέρος. Βούλει μαθεῖν ἡλίκην ὁπλον ὀστίν εἰς ὃ σὺν ἀδελφοῖς ὀπιπαθῆσαι, καὶ ἀπιστοί τινες εἶεν, ὃ πρᾶον εἶ καὶ ἥμερον καὶ γλυκὺ πρεχθέν ἐστον; ἄκουσον τί φησιν ὁ Παῦλος πρὸς δικαστὴν εἰσιὼν ἄπιστον κριθησόμενος· Μακάριον ἡγημαι ἐμαυτὸν, μέλλων ὀπὶ σοῦ κρίνεσθαι. ταῦτα ἔλεγεν, ὃν κολακευόντων αὐτὸν· ἄπαγε· ἀλλὰ Δ(ε)ιὰ τῆς ἡμερότητος κερδῆναι βουλόμενος. διὸ καὶ οὐκ μέρος ἐκέρδανε, ὃ μὲ δικαστὴν εἶλεν ὁ τέως κατάδικος εἶ νομιζόμενος, ὃ τὸν νίκιον αὐτὸς ὁ χρωθεὶς ὁμολογεῖ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ πρόντων ἀπάντων, λέγων· Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις χρεισιανὸν γενέσθαι. τί οὖν ὁ Παῦλος; Εὐξαίμην ἂν ἔγωγε, μὴ μόνον σε, ἀλλὰ καὶ σὺν πρόντας ἀπάντας τοῦτο γενέσθαι, ὅσον ἐγώ. Πολλὰ μὲν οὖν πολλαχοῦ τῶν Παύλου θαυμάτων τὰ σημεῖα τυγχάνει, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὅτι ποθεινά, ὡς τὰ στίγματα· καὶ οὐχ οὕτω με ὁ τῆς ἀγαφᾶς ὑφραίνει θαύματα ἐργαζόμενος, ὥσπερ πάσχων κακῶς, μαστιζόμενος, συρόμενος, λιθαζόμενος. Λιθάσαντες γὰρ αὐτὸν, φησὶν, ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως. καὶ πάλιν· Δείραντες αὐτὸν, καὶ ὀπιθόντες πολλὰς πληγὰς, ἔβαλον εἰς φυλακήν. πόσον κάλλος, πόση ἡδονὴ, πόση τιμὴ, πόση λαμπρότης εἰδέναι, ὅτι Δ(ε)ιὰ Χριστὸν ἐδέθη; ἀλλ' ὅρα τὸ θαυμαστόν. Καὶ ἑστέλθη, φησὶ, τὸ δεσμωτήριον, δεδεμένου Παύλου, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ λύεται. εἶδες δεσμῶν φύσιν τὰ δεσμὰ λυόμενα; Ἐξυπνος ἦν ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνεῳγμένας

ex τῆς ἐρμίου. τῆς πρὸς Κορ. β. ὁπ.

ex τῆς πρὸς Ολυμπιάδα β'. ὁπ.

ex τῆς ἐρμίου. τῆς πρὸς Κορ. ἀ. ὁπ.

Πραξ. κς β.

Πραξ. κς. κη.

ex τῆς ἐρμίου. τῆς πρὸς Εφεσίους ὁπ.

Πραξ. ιδ. ιθ.

Πραξ. ιε. κγ.

Πραξ. ιε. κς.

νας ζαὶ θύρας τῆς Φυλακῆς, ἀπαταίωνος μάχαιραν, ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν. τί οὖν ὁ Παῦλος; ἐφώνησε φωνῇ μεγάλῃ λέγων, μηδὲν πράξῃς σαυτῷ κακόν· πάντες γὰρ ἐσμεν ἐνθάδε. ὁρᾷς αὐτοῦ τὸ ἀκενόδοξον, καὶ τὸ ἀτυφον, καὶ τὸ φιλόστοργον; οὐκ εἶπεν, ὅτι δι' ἡμᾶς ζαῦτα λέγει, ἀλλ' ὡσαυτὼς τῶν δεσμωτῶν εἷς, φησι, πάντες γὰρ ἐσμὲν ἐνθάδε. εἰ γὰρ ἐσίγησε, καὶ μὴ διὰ τῆς μεγάλης φωνῆς κατέσχε σκεύη ζαὶ χεῖρας, ὤφθησεν ἂν διὰ τῆ λαιμῆ τὸ ξίφος. ἐβούλετο γάρ, ὅπερ εἰς τὸν ἐνδοτέρω φυλακίου ἰὼν βεβλημένος. καὶ σαυτῆ τοῦτο πεποίηκας, φησιν, ἐνδοτέρω βαθὺν σὸν μέλλονζά σε ἐλευθερῶν τῆ κινδύνου. εἶδες τὸ φιλάνθρωπον καὶ κηδεμονικὸν τῆ Παύλε; εἵλετο δεδέσθαι μᾶλλον καὶ κινδυνεύειν αὐτὸς, ἢ σχῆσιν ἰδίαν ἀπολλύμενον. Καὶ καθάπερ τις γραπιώτης τὴ οἰκουμένῃ πολεμῆς ἔχων ἅπασαν, καὶ ἐν μέσοις τοῖς πάγμασι τῶν πολεμίων τρεφόμενος, καὶ μηδὲν πάσχων δεινὸν· οὕτω καὶ Παῦλος μόνος ἐν βαρβάροις, ἐν Ἕλλησι, πανταχοῦ γῆς, πανταχοῦ θαλάττης φαινόμενος. καὶ ὥσπερ ἀστὴρ εἰς καλάμιον ἢ χόρτοι ἐμπίπλων τοὺς τὴν αὐτῆ φύσιν μεταπίθησι τὰ χαμόθεν· οὕτω καὶ ὅδε ἅπασιν ὅπλοις, πανοπλίᾳ μείζονι τοὺς τὴν ἀληθειαν. Τίνα οὐκ ἂν ἐκπλήξειεν ἡ τῶν δεσμίων ὁ μακαρίᾳ Παύλῳ δεσμῶν δυνάμις· ὅτι οὐδὲ δήσαντες εἰς τὰς πόδας ἦτε τῆ δεδεμένου, καὶ ὑπερχαρεῖς ἐκείνης τότε ἐποίει; Περσέπτεσι γάρ, φησιν, ὁ δεσμοφύλαξ ὁ Παύλῳ, καὶ ὁ λελυμένος ὑπὸ τὰς πόδας ἰὼν τῆ δεδεμένου, καὶ ὁ δήσας ἠξίου τὸν δεδέσθαι λυθῆναι τῆ φόβου. οὐχὶ σὺ ἔδησας, εἰπέ μοι; οὐχὶ εἰς τὸ ἐσωτέρω ἔβαλες φυλακίου; οὐχὶ εἰς τὸ ξύλον ἠσφαλίσω τὰς πόδας; τί τρέμεις; τί θορυβῇ; τί δακρύεις; τί τὸ ξίφος ἐπισπάσω; οὐκ ἦδη, φησὶν, ὅτι τοσαύτη τῶν τῆ Χριστοῦ δεσμίων ἡ δυνάμις. τί λέγεις; οὐρανοὺς ἔλαβεν ἐξουσίαν ἀνοίγειν, καὶ δεσμωτήριον οὐκ ἔμελλεν ἀνοίγειν; τοὺς ὑπὸ δαιμόνων δεδεμένους ἔλυε, καὶ σιδήρεον ἔμελλεν αὐτῆ πρέσεσθαι; ὁ ψυχὰς τοίνυν δεδεμένας λύων, τὸ σῶμα τῆ αὐτῆ οὐκ ἀν ἴσχυσε λύσαι; ὁ διὰ τῶν ἱματίων αὐτῆ ἑτέρους τῶν δεσμῶν σκεύων λύων, καὶ τῶν δαιμόνων ἀπαλλάττων, αὐτὸς δι' ἑαυτῆ ἑαυτὸν οὐκ ἂν ἔλυσε; Διὰ τοῦτο προῆγεν ἐδέθη, καὶ τότε τοὺς δεδεμένους ἔλυσεν, ἵνα μάθῃς, ὅτι ☧ τῆ Χριστοῦ δοῦλοι δεδεμένοι πολλῷ τῶν λελυμένων μείζονα ἔχουσι τὴν ἰσχύν. οὕτω γὰρ λαμπρότερα ἡ ἰσχὺς τῆ ἁγίου δείκνυται, ὅταν καὶ δεδεμένος τῶν λελυμένων κρατῇ. ὅταν οὖν ὁ δεδεμένος μὴ μόνον ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς δεδεμένους λύῃ, τί τῶν τοίχων ὄφελος; τί τὸ πλέον ἀπὸ τῆ εἰς τὸν ἐσωτέρω αὐτοὺς βαλεῖν φυλακίου, ὅπουγε καὶ τὸν ἐξωτέρω ἀνέῳξε; βούλεσθε μαθεῖν ὅσον ὄντι ἄλυσις σιδηρᾶ Διὰ Χριστὸν πρεικειμένη σώματι δουλικῷ; ἀκούσατε τῆ μακαρίου Παύλου τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐγκαυχωμένου καὶ λέγοντος· Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ. καὶ γὰρ μέγα ἀξίωμα καὶ σφοδρὸν, καὶ βασιλείας καὶ στρατείας καὶ πολιτῶν μεῖζον τὸ διὰ τὸν Χριστὸν δεδέσθαι. τοῦτο γὰρ οὕτω λαμπρὸν, ὡς δέσμιος διὰ Χριστὸν, ὡς αἱ ἀλύσεις αἱ πρεικείμεναι τῆ ἁγίας χερσὶν ἐκείναις. τοῦτο τὸ ἀπόστολον εἰ), τὸ διδάσκαλον εἰ), τὸ εὐαγγελιζόμενον εἰ), καὶ πολὺ λαμπρότερον καὶ σεμνότερον. Εἴ τις φιλῇ ☧ Χριστὸν, ἐγὼ ὁ λεγόμενον. Εἴ τις μένεται καὶ πρεικάεται τῆ δεσπότου, οἶδε τὸ δυνάμιν τὸ δεσμῶν· ἔλοιτο ἂν δέσμιος εἶναι Διὰ Χριστὸν, ἢ τοῦ οὐρανοὺς οἰκεῖν. τὸ γὰρ καὶ τῆ καθίσαι ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τοῦτο λαμπρότερον· καὶ τῆ καθίσαι ὑπὲρ δώδεκα θρόνων, τοῦτο σεμνότερον καὶ μακαριότερον. Εἴ τις ἐμοὶ ☧ οὐρανὸν ἐπηγγείλετο πόντα, ἢ τὴν ἅλυσιν ἐκείνην, ἣν ζαὶ χεῖρας ὁ Παῦλος ἐδέδετο, ἐκείνην ἂν ἐγὼ προεπίμησα. Εἴ τις με μὴ τῶν ἀγγέλων ἴσην δῴη, ἢ μὴ Παύλου δεδεμένου, τὸ δεσμωτήριον ἂν εἱλόμην. Εἴ τις με μετ' ἐκείνων ἐποίει τῶν δωρεμένων τῶν πρεῖ ☧ θρόνοι, ἢ δεσμώτην τοιοῦτον, τοιούτος ἂν εἱλόμην γενέσθαι δεσμώτης. ἐν γὰρ οὐδὲν βέλτιον τῆ κακῶς παθεῖν τι διὰ Χριστόν. Εἴ τις μοι νεκρὸν ἔδωκεν ἀναστῆσαι, μὴν, οὐκ ἂν τοῦτο εἱλόμην, ἀλλὰ τὴν ἅλυσιν. ἐν γὰρ οὐδὲν τῆς ἀλύσεως ἐκείνης μακαριώτερον. ἐβουλόμην ἐν τοῖς τόποις γενέσθαι τοῖς ἐκείνοις, ἐν οἷς ἐκεῖνα τὰ δεσμά

Ex τῆς ἐρμην. τῆ πρὸς Κορ. β'. ἐπιστ.

Ex τῆ πρὸς Ἐφεσ. ὁμιλ.

Πραξ. κε. κθ.

Ἐφεσ. ϛ. α.

μῶσι, καὶ ἰδοὺ αἱ λύσεις, ἃς δεδίκασι δαίμονες καὶ φείδονται, αἰδοῦνται ἢ ἀγγέλοι. εἰ δὲ ἐκκλησιαστῶν φρονιμίδων ἐκτὸς ἡμῶν, καὶ ὃ σῶμα εὕρωσι εἶχον, οὐκ ἂν προῆκτο ἡμῶν ἀποδημίαν τοσαύτην ποιησαμένων ἀφ' ἧς αἱ λύσεις μόνον ἰδεῖν, καὶ ὃ δεσμωτήριον, εἶθα ὁ Παῦλος ἐδέδετο. Εἴ τίς μοι τὸν Παῦλον ἐδίδου ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ οὐρανοῦ ἀναχύπτοντα ἰδεῖν, καὶ φωνὴν ἀφιέντα, ἢ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου· ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἂν εἰλόμην. οἱ γὰρ ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τόπου αὐτὸν ἔρχονται, ὅταν ἡμᾶς εἰς τὸ δεσμωτήριον ἴωσι. Ω μακαρίων δεσμῶν, ὦ μακαρίων χειρῶν, ἃς ἐκόσμησεν ἡ ἅλυσις ἐκείνη ἡ θεσπεσθεῖσα τῷ Παύλῳ. οὐκ ἦσαν ὕστερον τιμιαι αἱ χεῖρες αὐτοῦ, καὶ χωλὸν καὶ τὸ λύτροις ἐγείρασαν, ὡς τὰ δεσμὰ θεσπίμνας. εἰ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἡμῶν ἐγὼ, τότε ἂν μᾶλιστα αὐτὰς θεσπυξάμην, καὶ ὅπως τὰς χεῖρας ἔδησα τὰς ἐμὰς, οὐκ ἂν ἐπαυσάμην καθ' ἑλῶν χεῖρας καταξιωθεῖσας ὑπὲρ τὸν δεσπότην δεθῆναι τὸν ἐμόν. οὐχ ὕστως αὖθις μακαρίζω, ὅτι εἰς τεῖχον ὑρμοὶ ὑρπαγὴ, καὶ εἰς τὸν θεσμοφύλακα, ὡς ὅτι εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐσεβλήθη. οὐχ ὕστως αὖθις μακαρίζω, ὅτι ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ὡς ὅτι ὑπὲρ ἐμοῦ τὰ δεσμά· καὶ γὰρ τούτων ἐκείνων πολὺ μείζονα. αἱρετώτερον γὰρ ἐμοὶ παθεῖν κακῶς ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ἢ πᾶσαν θεσθῆναι τὸν Χριστοῦ. τοῦτο καὶ Παῦλος ἐνθυμούμενος ἔλεγεν, ὡς εἰκός· εἰ αὖθις δι' ἐμὲ ἠθύμησε δοῦλος, καὶ τὴν δόξαν κενώσας, οὐχ ὕστως ἡ δόξη εἰ ἦν, ὡς ὅτε ἐσαίνετο ὑπὲρ ἐμοῦ· τί ἐμὲ παθεῖν ἐδει; ἄκουε γὰρ αὐτοῦ λέγοντος· Δόξασόν με, πάτερ. τί λέγεις; ὅτι ἐσωθεὶς ἀγνὴ μὴ λησῶν καὶ τυμβωρύχων, καὶ τῶν ἐπιβάτων ὑφίσασαν θανάτου· ἐμπύελος μέλλεις καὶ ῥαπίζεσθαι, καὶ ταῦτα δόξαν καλεῖς; ναί, φησι· ὑπὲρ γὰρ τῶν φιλτάτων ἐγὼ πάσχω ταῦτα, καὶ εἰκότως αὐτὰ δόξαν ἡγοῦμαι. εἰ οὖν ὁ δεσπότης ὁ ἐμὸς τοὺς οἰκέτας καὶ ταλαιπώρους φιλῶσας, δόξαν τὸ τοιοῦτον καλεῖ, καὶ τοῦτο τῆς τοῦ παντοκράτορος θεότητος μᾶλλον θεωτέρησι· πολλῷ μᾶλλον ἐγὼ ὀφείλω ταῦτα δόξαν ἡγεῖσθαι. ὡς τοίνυν τοῦ Παύλου ψυχῆς μακαριώτερον. τὸ δὲ σὶ καυχᾶται; τὸ δεσμοῖς, τὸ θλίψεσι, τὸ ἀλύσει, τὸ στίγμασι. Περιβόμην γάρ, φησι, εἰς Ιεροσόλυμα δεδεμένος τῷ πνεύματι, τὰ δὲ αὐτοῖς συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς, πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμά μοι διὰ πόλεων διαμαρτύρεται λέγων, ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις μένουσι. τί οὖν ἀπέρχῃ, εἰ δεσμὰ καὶ θλίψεις σε μένουσι; διὰ αὐτὸ τοῦτο, ἵνα δεμεθῶ διὰ Χριστόν, ἵνα ἀποθάνω δι' αὐτόν. οὐ γὰρ μόνον δεθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν ἑτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου μου. τί οὖν ὅτι τοῦτο; οὐκ αἰσχύνῃ, οὐ δέδοιχας τὴν οἰκουμένην δεσμώτης θεοῦ; οὐ φοβῇ, μή τις ἀθετήσειε τοῦ Θεοῦ σε καταγνῷ; μή τις διὰ τοῦτο ἂν μὴ προσέλθῃ; οὐ διαῤῥήσεται, φησι, τὰ δεσμά· οὐδὲ καὶ τὸ βασιλείους λάμψειν. Ωστε τοὺς δεσμούς μου, φησι, φανεροὺς γενέσθαι τὸ ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ, καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν τὸ Κυρίῳ, πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου, θεσπεσιωτέρως τολμᾶν ἀφόβως καὶ λόγου λαλεῖν. ὁρᾷς δεσμὴν ἰσχυρὸν μᾶλλον ἢ νεκρῶν ἀνάστασις; ἐδεσμεύθη τὸ Ρώμη, καὶ τοὺς πλείονας ἐπεσπάσατο. ἐδεσμεύθη τὸ Ιεροσολύμοις, καὶ δεδεμένος δημηγορῶν, καὶ βασιλέα κατέπληξε, καὶ καὶ ἀρχοντα εἰς φόβον ἤγαγε· Εμφοβος γὰρ γενόμενος ἀπέλυσεν αὐτόν. δεδεμένος ἔπλει, καὶ τὸ ναυάγιον ἔλυσι, καὶ καὶ χιλίαρχον ἐπέδησεν. τὸ δεσμοῖς ὄντος* αὐτοῦ, τὸ θηρίον ἐκάθηψατο, καὶ μηδὲν λυμηνάμενον ἔξέπεσε. καὶ ἄρα πάντα ταχοῦ τοῦτο γενόμενον. μεμασήσθω, καὶ μεμασήσθω ἰσχυρῶς· Πολλάς γὰρ αὐτῷ, φησι, ὑπενεγκόντες πληγάς· καὶ ἐδέδετο, καὶ τοῦτο πάλιν ἰσχυρῶς· εἰς γὰρ τὸν ἐσωτέραν φυλακὴν ἐνέβαλον αὐτόν, καὶ μὴ πλείονος ἀσφαλείας· καὶ τοσούτοις ὢν, καὶ τὸ μεσονύκτιον, ὅτε καὶ τὰ στρώματα διαιμώδη καθεύδουσιν, ἦδε καὶ ὕμνει Κύριον. τί ταύτης γένοιτ' ἂν τῆς ψυχῆς ἀσφαλεστέρα; εἰκότως ὅτι καὶ τὰ παῖδες τὸ πυρὶ ᾖδον, καὶ τὸ καμίνῳ· ἴσως ἐλογίζετο, ὅτι τοιοῦτον ἐγὼ πέπονθα. ἀλλὰ καλῶς ποιῶν ὁ λόγος, εἰς ἑτέρους πάλιν ὀξιώσεγκε δεσμούς, καὶ δεσμωτήριον ἕτερον. τί πάθω; βούλομαι σιγῆσαι, ἀλλ' ὑ δύναμαι. ἕτερον δεσμωτήριον εὗρον, τοῦ πολλῷ θαυμασιώτερον καὶ τὸ πλουσιώτερον. ἀλλ-

Εκ τῆς ἑρμην. τῆς πρὸς Κολασσ. ὁμιλ.

Εκ τῆ ἑρμην. τῆ πρὸς Εφεσ. ὁμιλ.

Ιωαν. ιζ. ε.

Περὶ κ. κζ.

Φιλιπ. α. ιγ.

Περὶ κθ. κε.

Περὶ ις. κγ.

* πάλιν

λά μοι ἀμφαίνετε ὡς καὶ ἐγκωμιάζω τῇ λήξει, καὶ ἀκμάζουσας παρατέλθητε ταῖς ἀμφιβολίαις. βούλομαι ἀμφικόλως ⳩ λέγειν, καὶ οὐκ ἀνέχεται· οὐ δύναμαι παύσασθαι, ἡ δύναμαι σιγῆσαι, πολλά με ἀναγκάζει, οὐκ οἶδα ποῖον πρῶτον εἰπεῖν, ποῖον δεύτερον. δίδ, παρακαλῶ, μή με βάρος ἡ ἀπαιτείτω· πολλὴ γὰρ ἡ τῶν πραγμάτων συγκρίσις· μακρὰ ἡ τοῦ Παύλου γέγονεν ἄλησις, ὡς ὅπου πολὺ κατέχει ἡμᾶς. ἀλλ' οὐ δίδ τοῦτο σιγήσομαι· εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ δεσμωτηρίῳ οὐκ ἐσίγησεν, οὐδὲ ὁ μάστιξιν, ἐγὼ σιγήσομαι καθήμενος, ἡμέρας οὔσης, ἡ μὴ πολλῆς δυσέως φθεγγόμενος; ἡ πῶς δὲ ἔχει τοῦτο λέγειν; Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐκπλαγείη; τίς οὐκ ἂν θαυμάσειε; μᾶλλον δὲ οἷς κατ' ἀξίαν ἐκπλαγείη ἡ θαυμάσειεν ἂν τὴν γυναῖκαν ἐκείνην ἡ οὐρανομήκη τοῦ Παύλου ψυχήν; ὅτι δεδεμένος καὶ ἁλυσσόμενος ἀπὸ τοσούτων δήσεσι Φιλιππησίοις ἐπέστελλεν. ἴστε γὰρ ὅσαι ὁ μέσον Μακεδονίας καὶ Ρώμης. ἀλλ' οὔτε τῆς ὁδοῦ ὁ μῆκος, οὔτε τοῦ χειμῶνος ὁ πλῆθος, οὔτε ὁ τῶν πραγμάτων ὄγκος, οὔτε ὁ κίνδυνος καὶ ἡ ἐπάλληλος δεινά, οὔτε ἄλλο οὐδὲν τοιοῦτον ἀναβαλέσθαι ἢ τοῦ μιμεῖσθαι ἐξέβαλε τῶν μαθητῶν, ἀλλ' εἶχεν αὐτὸν ἄπαντας ἐν ἀμφοῖν, καὶ οὐχ οὕτως αὐτοῦ ταῖς ἀλύσεσιν αἱ χεῖρες ἐδέδεντο, ὡς ταῖς ποθῷ τῶν μαθητῶν ἡ ψυχὴ συνεδέδετο καὶ περισπάλλετο. ὡς καθάπερ βασιλεὺς ὅπου ⳩ θεῖον διδάσκας ἀπὸ τοῦ ἕω, καὶ καθίσας ἐν ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς, μυρίας ὑφάς δέχεται πρωταχόθεν ὑπηκόους· οὕτω δὴ κἀκεῖνος, καθάπερ ἐν βασιλικαῖς αὐλαῖς τῷ δεσμωτηρίῳ καθήμενος, πολλῷ πλείω δὲ ἐδέχετο, καὶ ἔπεμπε συνεχῶς βάρβαρα γράμματα, τῶν πρωταχόθεν ἐθνῶν, ὅπου τοῦ ἐκείνου σοφίαν, ὥσπερ τῶν καθ' ἑαυτὸν πραγμάτων ἀναφερόντων ἅπαντα· καὶ τοσοῦτον πλείονα πραγματεύεται τοῦ βασιλέως ὄντος ὠκονόμει, ὅσοι καὶ μείζονα ἀρχοὶ ἐμπεπίστευτο. Ω τῆς τοῦ Παύλου δυνάμεως· ἅλυσιν πεπείκεισαι, καὶ ⳩ διαδεδεμένου ὁ ἀμφάλημα Νέρωνα ἔδησε· ῥάκια πεπείκεισαι αὐχμηρὰ, ἅπερ ὁ δεσμωτήριον οἰκῶν, καὶ μᾶλλον τῆς ἀλυσιδος πολλῷ ἐπέσφιξε πρὸς τὰ πεπειλημένα αὐτῷ δεσμά. ὅπου γῆς εἰσῆκει κατεγέμισε, καὶ κάτω νοῦν καὶ ⳩ ἐπ' ὀχήματος χρυσοῦ ἀφέντας, ἐκείνῳ προσέτρεχον. εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ σὺν σιωπῇ θεῖα θεάματα ἐν βασιλέα ἰδεῖν ὅπου ζεύγνυσι καθήμενον λαβεῖν· τοῦτο δ' ξένον καὶ παράδοξον, δεσμώτην ὁρᾶν μετὰ τοσαύτης παῤῥησίας βασιλέα διαλεγόμενον, μᾶλλον ὅσῳ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐθάδη πόδον οἰκεῖον ἐκ καλαίπωρον. ἴχνος πρεπεῖ πολεί, καὶ δοῦλοι πρώτης τοῦ βασιλέως ἦσαν· ἐθαύμαζον δ' ⳩ δεσπότην αὐτῶν, ἀλλὰ τὸν νικῶντα τὸν δεσπότην τὸν αὐτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἔλαθον ἀπὸ τοῦ ὄνυχος ⳩ λέοντα ἐπαινῶν, δέον ἀπὸ τῶν ἄλλων ὠδῶν ἐπαινεῖν. τίνων τούτων; πῶς ἥξει μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν μετὰ λαμπρᾶς τοῦ χήματος· πῶς ὁ Νέρων ἡσθήσεται καταπηδήσας τότε καὶ συγχορεύσας. εἰ γὰρ οὕπω τῶν σεφαίων ὁ χαρεὶς, καὶ τοσαύτης ἀπέλαυσε τιμῆς ὁ ἀθλητὴς, ὅταν ὁ ἀγωνοθέτης ἔλθῃ, πόσης ἀπολαύσεται τιμῆς; ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις ἴχνεσιν, ξένος ὢν καὶ πρεπίδημος, καὶ ὅπου θαυμάζεται· ὅταν ἐν τοῖς ἰδίοις ἴχνεσι, ἵνος οὐκ ἀπολαύσεται ἀγαθοῦ; τίνος οὐ μεθέξει; τίνος οὐκ ἐπιτεύξεται; οὐδεὶς βασιλεὺς ἡμόνιμος τῆς Ρώμης τοσαύτης ἀπέλαυσε τιμῆς, ὅσης ὁ Παῦλος. ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς ἔξω πύλης ἐρριμμένος· ὁ δὲ μέσον κατέχει τῆς πόλεως, καθάπερ βασιλεύων καὶ ζῶν. εἰ δὲ ἐνταῦθα, ἔνθα ἠλαύνετο καὶ ἔνθα ἐδιώκετο, τοσαύτης ἀπέλαυσε τιμῆς· ὅταν ἔλθῃ, τί ἔσται; εἰ ὅπου σκιωποιὸς ἴχνος ἔστησε λαμπρὸς· ὅταν ἔλθῃ δι' ἡλίου λάμπων ταῖς ἡλιακαῖς ἀκτῖσι, τί ἔσται; εἰ μὴ τοσαύτης εὐτελείας τοσαύτης μεγαλοπρεπείας ἠξιώθη· ὅταν ἔλθῃ, τί ἔσται; μὴ ἐνὶ φυγεῖν τὰ πράγματα; βούλεσθε δείξω ⳩ σκιωποιοὺς ἐπιμότερον γενομένους τῶν πρώτων βασιλέων μᾶλλον θαυμαζομένους; Τί τῶν Ἀλεξάνδρου ἐνδοξότερον τοῦ τοῦ κόσμου δόξαν; τί ὑψηλότερον; ἀλλὰ πολλὰ καὶ μεγάλα κατώρθωσε ζῶν; ἀλλὰ ἔθνη καὶ πόλεις ὑπέταξε, καὶ πολέμους πολλοὺς καὶ μάχας ἐνίκησε, καὶ Εὐρώπαν ἔσχεν; ἀλλὰ πεισκαιδέκατος ἐνομίσθη εἷς Θεὸς παρὰ τὴν συγκλητὸν Ρωμαίων; ἀλλὰ τὸν μὲν ζῶντα κατορθοῦν

γάμι τότε

Ἐκ τοῦ λόγ. ϛ. πρὸς τοὺς οὐκ εἰς δέον χαρομένους τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ, Εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ

Ἐκ τῆς πρὸς Τιμ. ὁπισ. ϛ.

Ἐκ τῆς ἑρμων. τῆς πρὸς Κορινθ. β ἐπισ.

πορθουῶ πολέμως καὶ νίκας, βασιλέα ὁπλα ᾗ στρατόπεδα ἔχοντα, θαυμασὸν ὡδίν· ὃ γὴ μὴ θάνατον καὶ ζάφον ὑστατῶα πθμπαχοῦ γῆς ᾗ θαλάσσης καὶ ἐκάστην ἡμέραν ἐργάζεται, ὅτο ἐστὶ ὃ μάλιστα πολλῆς ἐκπλήξεως γέμον. ποῦ γάρ, εἰπέ μοι, ὃ σῶμα Αλεξάνδρου; δήξόν μοι, καὶ εἰπὲ τὼ ἡμέραν, καθ' ἣν ἐτελεύτησεν. ἀλλ' οὐκ αὖ ἔχοις. τῦ γὴ Παύλου καὶ ὃ σῶμα λαμπρὸν ἰδοὶ ἂς αὖ τὼ βασιλικωτάτων Ρώμων καταλάμπον, καὶ ἡμέραν καθαρὰν, ἑορτὼ τῇ οἰκουμθνῃ ποιοῦσαν. καὶ ὃ μὲ ἐκείνου ᾗ οἰκῆσοι ἀγνοοῦσι· ὃ γὴ τύτω καὶ οἱ βάρβαροι ὑπίασανται· καὶ ὁ πάθος τῦ δούλου τῦ Χεισοῦ λαμπρότερος τῶν βασιλικῶν ὄγκων αὐλῶν. καὶ γάρ αὐλὸς ὁ τὼ ἀλυσγίδα παρεκείμθνος ἀπήρχε· ὃ σῶμα ὃ ἐκείνω παρεπαλυξόμθνος, καὶ τῦφον ἀποθέμθνος, ἔσηκε δεόμθνος τῦ νεκροῦ, ὥστε αὐτῷ παρεστῆναι παρὰ Θεῷ, καὶ τῦ σκίνοποιοῦ καὶ τῦ ἁλιέως καὶ τελωνικότος, ὡς παρεσάτω ἡμᾶς ὁ ὃ ἀγάθημα ἔχων. καὶ τοῦτο οὐκ ἐν τῇ Ρώμῃ μόνον ἰδοὶ ἂς ἄν', ἀλλὰ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει. καὶ γάρ καὶ ἐνταῦθα Κωνσταντῖνον μέγαν μεγάλῃ τιμῇ τιμᾶι ὁ σύμμισθος ὁ παῖς, εἰ παρὰς τοῖς παρηγύρεσις αὐτὸν τῦ ἁλιέως καταβοῖτο. ᾗ ὅπερ εἰσὶ τὰ πυλωρεῖ τοῖς βασιλεῦσιν ἐν τοῖς βασιλείοις, τῦτο ἐν τῶν σήμαπι τὰ βασιλῆς τοῖς ἁλιεῦσι. ᾗ τὰ μὲ ὥσπερ διαπόται τῦ τόσω ἔνδον κατέχοισι· τὰ γὴ ὡς πρόοικοι ᾗ γείτονες ἠγάπησάν τὴ αὐλείαν αὐτοῖς ἀφορμαθῶαι ῥύσαν. ᾗ τὰ μὲ βασιλῆς οἰκετῶν ᾗ ὑπηρετῶν, τὰ γὴ δεχόμθνοι βασιλέων τὼ ἀξίαν παρέκειπαι. Εἰ γὴ ἐνταῦθα τὰ ὑπὲρ φύσιν ἐγένετο, ἐν ᾧ μέλλοντι πόσῳ μᾶλλον; Τίς μοι νῦν ἔδωκε παρεγκυθῶαι τῇ σώματι Παύλου, ᾗ παρασπαλωθῶαι τῶν τάφων, ᾗ τὼ κόνιν ἰδῆν τῦ σώματος ἐκείνου, δι' ἧ πθμπαχοῦ τῆς οἰκουμθνῆς διέδραμε, τῦ πάντρόματα αἰῶν πληρώσαντος τῦ Χεισοῦ, τῦ τὰ σίγματα βασταξάντος, τῦ πθμπαχοῦ ὃ κηρυγμα καταπιέσαντος, τὼ κόνιν τῦ σώματος, δι' οὗ Χεισὸς ἐφθέγξατο, ᾗ ὃ φωὴ ἐξίλαμψι ὃ πάσης ἀστραπῆς ὑψηλότερον, ᾗ φωνὴ ὀξεπήδησι πάσης βροντῆς φοβερωτέρα τοῖς δαίμοσιν; οὐδὲ γάρ οὕτως ἡμῖν ἡ βροντὴ φοβερὰ, ὡς ἐκείνη τοῖς δαίμοσιν ἡ φωνή. Εἰ γὰ τὰ ἱμάτια αὐτῦ ἔφριττον, πολλῷ μᾶλλον τὼ φωνῶ. τύτω τῦ σώματος ἐβυλόμην τὼ κόνιν ἰδῆν, δι' ἧ τὰ μεγάλα ᾗ ἀπόρρητα ὁ Χεισὸς ἐλάλησε, ᾗ μείζονα ἢ δι' ἐμέ· δι' ἧ ὃ μακάριον σκῆνο ἐφθέγξατο ῥῆμα λέγων, Ηυχόμην αὐτὸ εἶναι τῶν ἀδελφῶν μου· δι' ἧ ἐλάλει σωμάτιον βασιλέων, ᾗ οὐκ ἠρνεῖτο· δι' ἧ ἔφυγον δαίμονες, ᾗ χὶ φθεγλομθνῶν μόνον ἀκούοντες, ἀλλὰ ᾗ πόρρωθεν ὄντες· δι' ἧ τὰ ἐν τῇ γῇ μεταῤῥύθμισεν ἅπαντα, ᾗ τὰ ἐν οὐρανοῖς ἦ, οἷ ἐβύλετο διέπειν δῆπον, δεσμῶν ὧς ἐβύλετο, ᾗ λύων σκῆ, χὶ τὼ δεδομθνόλων ἐξουσίαν αὐτῷ. τίς αὖ μοι τὼ κόνιν τῆς τῦ Παύλου καρδίας ὑπερέβλεξε, τῆς πυρωμθνης καθ' ἕκαστον τῶν ἀπολυμθνων, ᾗ ὠδινώσης ἐν δλυτέρᾳ τὰ ὀξαμενεστέρᾳ τῶν παίδων; ταύτην ᾗ ζηλευτὸν ἐπεθύμουν ἰδῆν, τὼ ὑψηλοτέραν τῶν ὀρέων, τὼ βυρσοτέραν τῆς οἰκουμθνῆς, τὼ τῆς ἀκτῖνος φαιδροτέραν, τὼ τῦ πυρὸς θερμοτέραν, τὼ τῦ ἀδάμαντος στερροτέραν, τὼ κρυνὼ ζήσασάν ζωὼ, ἢ ταύτην τὼ ἡμετέραν. Ζῶ γὰρ οὐκ ἐγὼ, ἐγὼ, ζῇ γὴ ἐν ἐμοί, φησιν, ὁ Χεισός. ἀρα ἐκείνω καρδία ἦν ἡ Παύλου καρδία, καὶ τῦ πνθύματος τῦ ἁγίω πλάξ ᾗ βιβλίον τῆς χάριτος· τὼ καταξιωθεῖσαν Χριστὸν φιλῆσαι, ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἐφίλησε· τὸ θανάτω ᾗ γεέννης καταφρονῆσ, ᾗ τὸν δακρύων ἀλγφιχῦν στόμα τερπομθνόν. Τί γὰρ ποιῆτε κλαίοντες, φησι, ᾗ στόν θρύπτοντές μου τὴ καρδίαν; ἐβυλόμην τὼ κόνιν ἰδῆν τῶν χειρῶν Παύλου τῶν ἐν ἀλύσει, δι' ὧν τῆς ἐπιθέσιως τὸ πνθυμα ἐχορηγεῖτο· δι' ὧν τὰ θεῖα γράμματα ἐγράφετο. Ἴδε γὰρ πτελίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί· τῶν χειρῶν ἐκείνων, ἃς ἰδοῦσα ἡ ἔγχις ἐξέπεσεν εἰς τὼ πυρὰν. ἐβουλόμην τὼ κόνιν ἰδῆν τῶν ὀφθαλμῶν πεπωθότων καλῶς, τῶν ἀναβλεψάντων ὅτι σωτηρία τῆς οἰκουμθνῆς, τῶν ἐν σώματι Χεισὸν ἰδῆν καταξιωθέντων. ἐβουλόμην ᾗ τῶν ποδῶν ἐκείνων ἰδεῖν τὼ κόνιν, τὰ περιδραμόντων τὼ οἰκουμθνῆν, ᾗ μὴ κμόντων· τὰ ἐν τῷ ξύλῳ δεδεμθνῶν,

Εκθ. ὡς εἰς Ρωμ.

Ρωμ. θ. γ.

Πεξ. κα.

Γαλ. ς. ιζ.

δεδεμένων, ἵνα καὶ δεσμωτήριον ἔστιε, τῶν οἰκουμένῃ δὲ ἀοίκητον ἀπειλούντων. δὲ τί δεῖ μέρος λέγειν; ἐβουλόμην αὐτὸν σκῆνος ἰδεῖν καὶ λέοντα καὶ πνεῦμα πικρόν. ὥσπερ γὰρ λέων πῦρ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφιείς εἰς ἁλωπέκων ἀγέλας, οὕτως εἰς τὸν τῶν δαιμόνων καὶ φιλοσόφων σύστασε φατρίαν, καὶ καθάπερ σκηπτοῦ τινος ἐμβολὴ, εἰς ταῦτὸ δέος ὅλον κατέωσε τὴν φάλαγγας. οὐδὲ γὰρ σχῆμα τάξεως ἴσχυσε τοῖς αὐτὸν ὁ δέος ὅλος, ἀλλ' οὕτως ἐδεδοίκει καὶ ἔτρεμεν, ὡστεὶ δὲ σκιαν ἴδοι, δὲ φωνῆς ἀκούσειε πόρρωθεν, δραπετεύειν βύθεως. σκυθρώπασε καὶ φείξασε, οἵ ὅπλα τὰ μέγα Ρώμης καὶ Παῦλον ὀξαίφνης δείσαντες μόνον ἀπὸ τῆς θήκης μὴ Πέτρου, καὶ αἰσθόμενοι εἰς ἀπάντησιν τοῦ Χριστοῦ· οἵ ἀποστελεῖ ὁ Χριστὸς Ρώμῃ δῶρον· οἷόν σφισιν ἔοικε δύο· οἵας χρυσᾶς ἀλύσεις διέζωσται. οὐχ οὕτως ἐστὶν ὁ οὐρανὸς λαμπρὸς, ὅταν ἀφῇ ταῖς ἀκτῖσι ὁ ἥλιος, ὡς ἡ Ρωμαίων πόλις ταῖς δύο ταύταις λαμπάσι ἀφθονα πάντα χορηγοῦσα τῆς οἰκουμένης. Τίς ἂρα λόγος ἀρκέσει τοῖς Παύλου κατορθώμασιν, ἢ ποία διανοήσεται γλῶττα ἐφικέσθαι τῶν ἐγκωμίων τούτων; εἴτε γὰρ πρεσβῆται ἐπεδείξατο τὴν ἡγεμονίαν, εἴτε πατριάρχαι, εἴτε δίκαιοι, εἴτε ἀπόστολοι, εἴτε μάρτυρες, ταῦτα ὁμοῦ συλλαβὼν ἔχει μὴ τοσαύτης ὑπερβολῆς, μὴ ὅσης οὐδεὶς ἐκείνων ὅπερ ἕκαστος εἶχε καλὸν ἐκέκτητο. ὅταν οὖν ἅπαντα τὰ ἐν ἀνθρώποις καλὰ συλλαβοῦσα ἔχῃ ψυχὴ μία, καὶ πάντα μὴ ὑπερβολῆς· οὐ μόνον ἃ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγγέλων· πῶς προεσόμεθα ἐκ τοῦ μεγέθους τῶν ἐγκωμίων; πόσης οὖν οὐκ ἂν εἴημεν καταγνώσεως ἄξιοι, ὅταν εἰς ἀνθρώπου πάντα συνειληφότος ἐν ἑαυτῷ τὰ καλὰ, ἡμεῖς οὐδὲ ὃ πολλοστὸν μέρος αὐτοῦ μιμεῖσθαι σπουδάζωμεν; ἐκ πολλῶν μὲν γὰρ κατορθωμάτων ὁ πατριάρχης θαυμάζεται Ἀβραάμ, μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ ἰόντα καταθῦσαι ἑαυτόν· ὁ δὲ Ἰσαὰκ ὅτι τὴν αἰνεξικακίαν, ὅτι τῶν οἰκείων ἁλισκόμενος ὁρῶν οὐκ ἐπεξῄει, ἀλλὰ παρεχώρει πάντα τῶν οἰκείων κτημάτων, ἕως τῶν λυποῦντων τὸν ἄδικον ἐκόρεσεν ἐπιθυμίαν· καὶ ὁ Ἰακὼβ ὅτι τὴν καρτερίαν καὶ τὴν σωφροσύνην· καὶ ὁ Δαβὶδ ὅτι τὴν πραότητα· καὶ ὁ Ἠλίας ὅτι ὑπὲρ τοῦ δεσπότου ἐζήλωσεν. ἀλλὰ τί Παύλῳ ζηλωτὸν, ὃς πάντα ταῦτα ὁμοῦ συλλαβὼν ἔχει, καὶ μὴ ὑπερβολῆς; οὐδὲ γὰρ ἰόντα κατέθυσεν ἕτερον, ἀλλ' ἑαυτὸν μυριάκις κατέθυσε· καὶ οὐδὲ τῶν οἰκείων ὁρῶν ἠλαττώθη μόνον, ἀλλὰ καὶ γῆν καὶ θάλατταν, καὶ Ἑλλάδα καὶ βάρβαρον, καὶ πᾶσαν οἰκουμένην ὅσην ἥλιος ἐφορᾷ γῆν, ὥσπερ τις ὑποπλεούσης πελάγει, συρόμενος, τυπτόμενος, λιθαζόμενος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκων. οὐδὲ δὶς ἐπλήγη, οὐδὲ ἅπαξ ἐδούλευσε συγχαιρόμενος τῇ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτὸς, ἀλλὰ μυρία πάντα βίου σὺν λιμῷ καὶ γυμνότητι καὶ ἀλύσεσι καὶ δεσμωτηρίῳ καὶ ὕβρεσι καὶ λιθασμοῖς καὶ κινδύνοις ἐξήτασται. ἐπιείκειαν δὲ καὶ πραότητα τίς μᾶλλον, τίς δὲ ἴσον τῆς Παύλου ψυχῆς ἀμφότερα ταῦτα κατώρθωσεν; εἰ δὲ μυρίαν ζῆλον ἴδοις αὐτοῦ, τοσοῦτον ἐν ἡμῖν κατοπτεύσεις τοῦ Ἡλίου, ὅσον σκῆνος τὰ ἄλλων πρεσβυτῶν πρεσβύτερον. ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ἀκρίδας ἤσθιε καὶ μέλι ἄγριον· ἀλλ' ἦν ἐν μέσῃ τῇ οἰκουμένῃ, καθάπερ σκῆνος ἐν τῇ ἐρήμῳ, διέτριβεν, ἀκρίδας μὲν καὶ μέλι ἄγριον ἐσθίων, πολὺ δὲ βελτίονα ταύτης ἀπολαύων τῆς ἀπεζαι, καὶ οὐδὲ τῆς ἀναγκαίας εὐπορῶν τροφῆς, ἀφ' ἑνὸς τοῦ κηρύγματος ἀσυδίαν. λείπεται πρὸς τοὺς ἀγγέλους αὖθις ἐξισάσαι λοιπόν. καὶ μηδεὶς τόλμαν καταγινωσκέτω τοῦ λόγου. Εἰ γὰρ Ἰωάννου ἄγγελον σκάλλεσιν ἡ γραφὴ, τί θαυμάζεις, εἰ ἀπόστολον ἀμείνω ταῖς διανοίαις ἀπεκαλλωπίσθη σκεύαις; Καὶ γὰρ τί ποτέ ἐστιν αἰθέριος, καὶ ὅση τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας ἡ ὑπεροχὴ, καὶ ὅσης ἐστὶν ἀρετῆς δεκτικὸν τυπτὸ ζῷον, ἔδειξε μάλιστα πάντων ἀνθρώπων Παῦλος. καὶ νῦν ἔφησεν ὅτε γέγονε, λαμπρᾷ τῇ φωνῇ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐγκαθημένους τῇ οἰκουμένῃ, ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ δεσπότου, καὶ δηλῶν, ὅτι καὶ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων ἁπάντων ὁ μέσος, ἐὰν αὐτοῖς προσέχῃ ἐθέλωμεν. οὐ γὰρ ἄλλῳ φύσιν λαχὼν, οὐδὲ ἑτέρας κοινωνήσας ψυχῆς, οὐδὲ ἄλλου οἰκήσας κόσμου, ἀλλ'

ἐν

Ἐκ τῶν ἁ λόγ. τῶν εἰς ἅγιον ἀπόσ. Παῦλον.

Ἐκ τῶν β'. λόγ. τῶν εἰς ἅγιον ἀπόσ. Παῦλον.

ἐν τῇ αὐτῇ γῇ ἢ χώρᾳ, ἢ τόμοις ἢ ἕδεσι πεφθεὶς πάντας δὴ θεφπτὰς ὑπερηκόντισε τοὺς ἐξ οὗ γεγόνασιν αἰῶνος θεοφοβουμένους. ὡς καὶ νεκρὸς πρὸς νεκρὸν ἀκίνητος γένοιτο, οὕτω καὶ ἀκριβείας τῆς φύσεως τὰ σκιρτήματα κατευνάζων, οὐδὲν οὐδέποτε πρὸς οὐδὲν αἰθέριον ἔπαθε. Εκ τ᾽ ἐξ ημ. Εἰ τοίνυν Παῦλος, ὁ τοσούτοις κόμποις κατορθώμασι, καθάπερ ἄγγελος ὑπὲρ τῆς γῆς φαινόμενος, καὶ ἑκάστῳ ἑαυτὸν δαίζε κερδαίνειν, καὶ πρὸς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας κινδύνους ἀπατᾶσθαι, καὶ τῇ ἐμπορίᾳ τῷ πνευματικῷ ἑαυτῷ συλλέγειν καὶ μηδέποτε ἵστασθαι· ποίῳ θρόπῳ ἡμᾶς ἀπολογίαι ἂν μὴ μόνον πάντων ὄντες ἔρημοι τῶν κατορθωμάτων, ἀλλὰ καὶ τοσούτοις ἐλαττώμασιν ὑποκείμενοι, ὧν καὶ ἓν μόνον πρεσβύτερον ἡμῶν, ἱκανὸν εἰς αὐτὴν τῆς ἀπωλείας τὸ βαράθρον καταγαγεῖν, καὶ μηδεμίαν πιεύμενοι συνδίκου καὶ ἀγωνοθέτου ταῦτα διορθοῦν, μήτιγε τὴν τῆς ἀρετῆς ἔργων ἐφάπτεσθαι; ἢ οὐχὶ τῆς αὐτῆς ἡμῖν φύσεως ὢν ὁ μακάριος σκῆνος; σκηνούμεν γὰρ εἰς (Ψ) τὸ ὕδωρ πόδον, καὶ διὰ τοῦτο σπουδῇ αὐτὸν παρεισρέφων οὐ παύομαι· καὶ ὥσπερ εἰς ἀρχέτυπόν τινα εἰκόνα, εἰς τοῦτο τὸ ψυχικὸν σῶμα, λογίζομαι τὴν παθῶν τοῦ ὑποφύτου, τῆς ὑδρείας τοῦ ὑποβολέως, τὸ φίλεργον τὸ πρὸς (Ψ) Θεὸν ὁρῶντες, καὶ σκοπιπτόμενοι, πῶς πᾶσαν μὲν τὴν τῶν ἀρετῶν σπουδαγωγὸν εἰς δὲ θεφπτος βουληθεὶς κατόρθωσιν, ἡμῶν δ᾽ ἕκαστος οὐδὲ ὃ τυχὸν κατορθοῦν βούλεται. τίς οὖν ἡμᾶς ἐξαιρήσεται τῆς κολάσεως τῆς ἀπαραιτήτου, Παύλου τοσοῦτον μέγεθος ἀρετῆς ὑπιδειξαμένου, τὸ τῆς αὐτῆς ἡμῖν κοινωνοῦντος φύσεως, τὸ τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν ὑποκειμένου, τὸ ἐν τοσαύτῃ καιρῶν δυσκολίᾳ γεγενότος, καὶ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ὡς εἶπεν, ἐλκομένου, πασσοφομένου, καὶ δημοσίᾳ συρομένου ὑπὸ τῶν ταῖς κηρύγμασι πολεμούντων; καὶ ἵνα μὴ πρὸς τῆς ἡμετέρας γλώττης ἀκούητε τὰ πρὸς τὸ μακαρίου τοῦτο κατορθώματα, καὶ τὴν ὑδρείαν, ἵνα ὑπὲρ τὸ τῆς θυσιαστηρίου κηρύγματος καθ᾽ ἑκάστην ἐπιδείκνυτο, αἰσχυνθῆναι αὐτὸ ἀκούσαν λέγοντος· Εν ᾧ δ᾽ τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, τολμῶ κἀγώ. σκόπει ψυχικὸν φιλόθεον· οὐ μόνον τόλμαν, ἀλλὰ καὶ ἀφροσύνην ὁ παῖγμα καλεῖ· παιδεύων ἡμᾶς μὴ ἁπλῶς δοῦναι ἀνάγκης, καὶ μηδενὸς ἀναγκάζοντος, ἀλλ᾽ ὑφ᾽ ἡμῶν γεγυμνάσθαι ἐκπρεπέστερον, εἴ γέ τινες δεῖ ἡμῶν εὑρεθῆναι ἀγαθὸν ἐργασάμενοι. Εβραῖοί εἰσι; κἀγώ· Ισραηλῖταί εἰσι; κἀγώ· σπέρμα Αβραάμ εἰσι; κἀγώ· ὑπὲρ τούτους, φησί; μέγα φρονοῦσι; μὴ νομιζέτωσαν λείπεσθαι ἡμᾶς· καὶ γὰρ κἀγὼ τῆς αὐτῆς μετέχομεν. Εἶτα ἐπήγαγε· Διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ. διὰ μὲν οὖν τὸ μακαρίου τοῦτο τῆς ψυχῆς τοῦ ἀρετοῦ. ὅπως γὰρ καὶ τόλμαν καὶ ἀφροσύνην ἐκάλεσε ὃ γεγυμνασμένον ὑπ᾽ αὐτοῦ, καίτοι εἰς τοσαύτην ἀνάγκην καταστάς· οὐδὲ οὕτως ἠρκέσθη τοῖς εἰρημένοις· ἀλλ᾽ ὅτε ἔμελλεν ἑαυτὸν δικαιοῦσθαι πολλῷ τῷ μέτρῳ ἐκείνους ὑπεραντίζοντα, ἵνα μή τις νομίσῃ ἀπὸ φιλαυτίας αὐτὸν ταῦτα φθέγγεσθαι, πάλιν παραφρονῶν λαλεῖ ὃ πρὸ αὐτοῦ λεγόμενον, μονονουχὶ λέγων· μὴ γὰρ οὐκ οἶδα ὅτι πρᾶγμα ποιῶ τοῖς πολλοῖς παρεισάγομενον, καὶ οὐκ ἐμοὶ πρέπον; ἀλλ᾽ ἡ πολλὴ με ἀνάγκη εἰς τοῦτο στενοχωρήσασα ἐκβιάζεται. διὰ σοῦ γοῦν μοί, φησι, παραφρονῶν ῥήματα φθεγγόμενος. τοῦτο καὶ τὸ σκιρτᾶν μιμησώμεθα ἡμᾶς (Ψ) τοσαῦτα φορτία ἁμαρτημάτων ἔχοντες ὑποκείμενα, καὶ πολλάκις ἐν πρεσβυτέρῳ κατορθοῦντες, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὰ ταμεῖα τῆς Διανοίας φυλάττειν αἰσχόμενοι, ἀλλὰ διὰ τὸ τῶν θεφπτῶν δηλοῦσθαι δόξαν ἐκπορπιζόντες καὶ εἰς μέσον περιπλέοντες, καὶ διὰ τῆς ἀκάρπου ταύτης φλυαρίας, τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀμοιβῆς ἑαυτοὺς ἀποστερεῖν. ἀλλ᾽ οὐχ ὁ μακάριος οὕτω τοιοῦτόν τι πέπονθεν, ἀλλ᾽ εἶπον, ὑπὲρ ἐγώ, ἀπαριθμήσας λοιπὸν τὰ τῆς ὑδρείας αὐτοῦ κατορθώματα, καὶ φησιν· Εν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν θανάτοις πολλάκις. τί λέγεις; ξένον τι καὶ παράδοξον δοκεῖ σοι λεγόμενον. ἔστι γὰρ πολλάκις θανάτων ὑπομεῖναι; ναί, φησιν· εἰ καὶ μὴ τῇ πείρᾳ,

ρα, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ· διδάσκων ἡμᾶς ὅτι διὰ παντὸς τοιούτοις ἑαυτὸν κινδύνοις ἐξεδίδου διὰ τὸ κήρυγμα θάνατον αὐτῷ πικτοῖσιν. ἀλλ' ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις τὸ αὐτῆς μέσοις τοῖς κινδύνοις τὸν ἀθλητὴν διεφύλαττεν, ὥστε τοῖς μαθηταῖς πολλῷ γίνεσθαι πρὸς αὐτὸν τὸ ὠφέλειμον. καὶ ὃ ἑξῆς ἦν ἐπαγόμενον πάλιν ἀπόρημα, ὡς εἶπε, τὰ εἰρημένα ἀποκρύπτει· Τίς γὰρ ἀσθενεῖ, φησι, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; βαθεῖαν πόσην τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἡ φιλοστοργία, πόσην ἀγρυπνία, ποσὴ ἡ μέριμνα; ποία μήτηρ οὕτω διακόπτεται τὰ σπλάγχνα, τοῦ παιδὸς αὐτῆς πυρέττοντος, καὶ ὅτι τῆς κλίνης χειμάρρου, ὡς ὁ μακάριος Δαβὶδ; ἀλλ' ἦν τοῦτο ἐν ἑκάστῳ τόπῳ ἀδυνατούντων μᾶλλον ἀσθενεῖν, ἢ ἀλλ' ἦν σκανδαλίζομένων ἐπυροῦτο. σκόπει γάρ μοι λέξεως ἐμφασιν. οὐκ εἶπε, τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ λυποῦμαι, ἀλλὰ πυροῦμαι, φησι, τοῦ ὀπτάζοντι ἡμῖν τῆς ὀδυνῆς δηλωτὴ, καὶ μετουσιοῦχοι δεικνὺς ἐμπυριζόμενον αὐτὸν καὶ καιόμενον ἔνδοθεν ἀλλ' ἦν τῶν τὰ σκάνδαλα ἀναθυμιάτων. οἶδα ὅτι εἰς πολὺ μῆκος τὸν λόγον ἐξέτεινα· ἀλλ' οὐκ οἶδα πῶς ἐμπεσὼν εἰς τὸν πλοῦτον τῶν κατορθωμάτων τοῦ ἁγίου τούτου, καθάπερ ἀπὸ ῥύμης ὑδάτων σφοδροτάτης, ὅτου τὸ ἱλαστήριον. διὸ μάχομαι τούτου εἵνεκα τὸν λόγον, παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην διηνεκῶς τοῦτον τὸν τῆς ἁγιότητος ἀδελφὸν, καὶ τοῦτο λογίζεσθαι σπουδῇ, ὅτι τῆς αὐτῆς ἡμῖν κοινωνοῦσι φύσεως, καὶ τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν ὑποκείμενος, καὶ ὀπτήδιμα ἔχων βοτιλὲς καὶ βοὸς καταφερόμενον, καὶ δέρματα ῥαπτὰ, καὶ ὅτι ἐργαστηρίου ἐσκηνώθη καὶ ἠθέλησε τοῦ τῆς ἀσκήσεως πόνου ἑαυτὸν ἐκδοῦναι, καὶ ἄξιον ἑαυτὸν καταστῆσαι τῆς ὑποδοχῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος, διαφυλεξάσης ἀπέλαυσε τῆς ἄνωθεν φιλοτιμίας· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὀπτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ Παῦλον. β. Λογ. κη.

Οἱ τῶν ἁγίων βίοι καὶ τὴν πολιτείαν διὰ τοῦτο ἀναγράπτους ἡμῖν καταλέλοιπεν ἡ τοῦ πνεύματος χάρις, ἵνα μαθόντες, ὡς τῆς αὐτῆς ὄντες ἡμῖν φύσεως ἅπαντα τὰ τῆς ἀρετῆς κατορθώσαντι, διανιστῶμεν πρὸς τὴν τούτων ἐργασίαν, καὶ σφοδρὸν ἔρωτα τῆς τοιᾶς αὐτοῖς ἀγάπης ἀνάπτωμεν. πῶς οὖν τοῦτο γένοιτο; ἂν συνεχῶς ἐνθυμώμεθα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, καὶ τὸ διανοίᾳ αὐτοῦ πρεφέροντες, τὴν αὐτῆς ἐκείνοις ἐνθύμια πολιτείας. ἐν τούτῳ γὰρ πλέον ἢ πᾶσιν ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις ὁ Θεὸς δοξασθήσεται. Εἰ γὰρ οἱ εὐαρεστοὶ διηνεκῶς δόξαν Θεοῦ, οὐ φωνῇ ἀφιέντες, ἀλλ' ἑτέρως διὰ τῆς ὄψεως εἰς τοῦτο προσκυνάζοντες, πολλῷ μᾶλλον οἱ προκεχόμενοι βίοι θαυμαστοὶ, καὶ σιγῶσι, Θεὸν δοξάζουσιν, ἑτέρων δι' αὐτοῦ Θεὸν δοξαζόντων. ἐφικνοῦμαι γὰρ ὅτι τοσοῦτον ὁρώμενος, οὐ σφόδρα ἔπεισε θαυμάσαι τοῦτο δημιουργόν· μακάριοι γὰρ ἀπόστολοι, ἁλίσιν κηρύξαντες γένος, τῷ οἰκουμενικῷ ἐφιλοκόσμησε πᾶσαν. καὶ διὰ τοῦτο ἔσχηκε τὸν οἰκεῖον φυλάκων ὄρος τε καὶ κάμινα· τῆς δὲ ἐκείνων ψυχῆς τὸ ὕψος πρὸς αὐτὸν ἀνέβη τοὺς οὐρανούς, καὶ τὸ κάλλος ἦν αὐτῆς τοιοῦτον ἵν', ὡς καὶ Θεὸν ἀναπαύσειν αὐτό. διὰ τοῦτο γὰρ ἄστρα οἱ ἄγγελοι ἐθαύμασαν, ὅτε ἐγένοντο· τῆς δὲ τῶν ἀποστόλων ψυχῆς τὸ κάλλος αὐτοὺς ἐπῄνεσεν, εἰπών· Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. καὶ τοῦτον μὲν οὐρανὸν νεφέλη πολλάκις ἐκάλυψε· τὴν δὲ τούτων ψυχὴν οὐδεὶς ἐκάλυψε πειρασμός, ἀλλ' ἀεὶ καὶ τότε μάλιστα ἐξέλαμπε. διὸ καὶ Παῦλος ἔλεγεν· Εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσι, ἐν θλίψεσι. καὶ Φιλιππησίοις πάλιν· Διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς ἐν τοῖς δεσμοῖς μου. καὶ ἄνω κάτω· Ἵνα ὑμεῖς,

Ψαλ. ιη. α.

Ματθ. ε. ιδ.

β. Κορ. ιϛ ι. Φιλιπ. α. ζ.

φησιν,

φησι, ἀκούσητε, ἐγὼ δέδεμαι· πῶς τοίνυν τὸν δεσμὸν φοβηθείς, ὃν σφόδρα ἐρᾷ, ὃς δηλονότι μὲν τὴν καρδίαν ᾗ ἐπιθυμίᾳ ἄγει τὸν Παῦλον εἰς μέσον ἀγαπᾷ, ℣ μᾶλλον τῶν ἄλλων χα-
Πραξ. θ. 16. ριτάσασθαι, φησὶ δὲ ὁ Χριστὸς φησι, Σκεῦός μοί ἐστιν ἐκλογῆς οὗτος. ἐγὼ τοίνυν τῷ χαρακτῆρι τοῦ κηρύγματος ἐλυμήνατο τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας· ὃ δὴ τοῦτ' ἐγκλίζειν αὐτὸν τῇ Δαμασκῷ, ἄφνω τοσοῦτον αὐτὸν
Ex τοῦ δ'. λόγ. τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον. φῶς, καὶ ἐπήρωσεν. Ἀλλ' ἡ πήρωσις ἐκείνου φωτισμὸς γέγονε τῆς οἰκουμένης. ὅπερ γὰρ ἔβλεπε κακῶς, ἐπήρωσεν αὐτὸν καλῶς ὁ Θεός, ὥστε ἀναβλέψαι χρησίμως, ὁπηνίκα μὲ τῆς ἐμαυτοῦ δυνάμεως ἀπέδειξεν αὐτῷ πτερνιζόμενος, ὁμοῦ δὲ τὰ τοῦ παθεῖν καὶ μέλλοντα προσχηματιζόμενος, καὶ τὸν κηρύγματος ℣ ζῆλον διδάσκων, ὅτι ταῦτα πάντα οἰκοθεν ἀποβαλόντα, καὶ μύσαντα τοὺς ὀφθαλμούς, αὐτῷ πρωταρχοῦντι ἑπεσθαι χρή. διὰ τί αὐτὸς ἑβόα, τίνα αὐτὸν δη-
α. Κορ. γ. 18. λῶσαι· Εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν, μωραινέσθω μωρὸς, ἵνα γένηται σοφός· ὡς οὐκ ἂν δυνάμενον καλῶς, μὴ πρότερον πτωχεύσαντα καλῶς, καὶ τοὺς οἴκοθεν ἐκβεβληκότα αὐτὸν ἐκβαλόντα λογισμοὺς, καὶ τῇ πίστει τὸ πᾶν ὑποπεσόντα. ἀλλ' μηδεὶς ταῦτα ἀκούων, ὠὰ γαστρὶ νενεμένων νομιζέτω εἶναι τὰ τοιαῦτα τοῦ κλῆσιν. καὶ γὰρ ἠδύνατο πάλιν ἐπανελθεῖν, ὅθεν ἐξέβη. πολλοὶ γοῦν ἕτερα μείζονα θαύματα ἰδόντες, οὐκ ἐπέστρεψαν πάλιν, καὶ τὸ τῇ καρδίᾳ, καὶ τὸ τῇ παλαιᾷ, οἷον ὁ Ἰούδας, ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὁ Ἐλύμας ὁ μάγος, ὁ Σίμων, ὁ Ἀνανίας, καὶ Σάπφειρα, ἕλκος τῶν Ἰουδαίων ὁ δῆμος. ἀλλ' οὐκ ὁ Παῦλος, ἀλλὰ σκληρότερος πρὸς τὸ ἀκήρατον φῶς, ℣ δρόμου ἐπέτεινε, καὶ πρὸς ℣ οὐρανοὺς ἵπτατο. Εἰ δὲ ἐξέπεσεν, πῶς
Γαλ. α. 13. ἔνεστιν ἐπανορθοῦσθαι, ἀκουσον αὐτοῦ λέγοντος· Ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν αὐτήν, καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. ἐπεὶ οὖν οὕτω σφοδρὸς ἦν καὶ ἀπρόσιτος, σφοδρότερον ἔδει χαλινοῦ, ἵνα μὴ τῇ ῥύμῃ τῆς προθυμίας ἀγόμενος παρακούσῃ τῶν λεγομένων. διὰ δὴ τοῦτο καταπέλλων αὐτοῦ τὸ μανίδιον, προῆκεν κατθλιβόμενα τὰ κύματα τῆς ραγδαίας ὀργῆς ἐκείνης διὰ τῆς πτωχείας, καὶ τότε αὐτῷ διαλέγεται), δείκνυς τὴν σοφίαν αὐτοῦ τὸ ἀπρόσιτον, καὶ τὸ τῆς γνώσεως ὑπερέχον· καὶ ἵνα μάθῃ πόσα πολεμεῖ, οὐ μόνον κολάζοντα, ἀλλ' οὐδὲ βιαιοτοιοῦντα δεῖται) ἐλέγχειν. οὐ γὰρ σκότος αὐτὸν ἐπήρωσεν, ἀλλ' ὑπερβολὴ φωτὸς αὐτὸν ἐσκότισε· καὶ ὅμως τοσοῦτον ἦρεν, ὥστε καὶ ἰάματα αὐτοῦ διδοκιμάσαι τοὺς δαίμονας.
Ex τοῦ ε'. λόγ. τοῦ εἰς τὸν ἁγ. Παῦλον. Ἀλλ' οὐ θαυμάζω τοῦτο, ὥσπερ οὐδ' ὅτι τὸ σκιρτᾷ Πέτρου καὶ νοσήματα ἔφυγε. τὸ δὲ θαυμαστὸν τοῦτο, ὅτι ἡ μετὰ τῆς χάριτος μεγάλη ἀπὸ βαλβίδος αὐτῆς καὶ προοιμίων αὐτὴν ἐφαίνη ποιοῦσα. οὐδὲ γὰρ δυνάμεις τοσαύτας ἔσχον, οὐδὲ χρηστοτέρᾳ δεξάμενος οὕτω τῷ μετὰ Χριστοῦ ἐξήφθη ζήλῳ, ὡς πάντα τῶν Ἰουδαίων ℣ δήμου διεγεῖραι καθ' ἑαυτοῦ· καὶ ἰδοὺ ἑαυτὸν τὸ τοσούτοις ὄντα κινδύνοις, ὡς καὶ τὴν πόλιν πολιορκεῖσθαι, καὶ φυλάδος ἁλῶναι διὰ τοῦ τείχους· καὶ διαφυγὼν οὐδὲ οὕτως εἰς ὄκνον ἐνέπεσεν, οὐδὲ εἰς δειλίαν καὶ φόβον, ἀλλὰ πλείονα προθυμίαν ἐδέξατο, οὐδαμοῦ μὲ τοῖς κινδύνοις δι' οἰκονομίαν, οὐ παραχωρῶν τῆς διδασκαλίας οὐδενί, ἀλλὰ ℣ ταυρηδὸν πάλιν ἀφάσας ἠκολούθει· καίτοιγε πολλὰς ἔχων ἐπὶ τῷ παραδείγματι τοῦ καὶ ℣ Στεφάνου, καὶ ἐρῶν κατ' αὐτὸν μάλιστα πάντων φίλου πνέοντας Ἰουδαίους, καὶ αὐτὸν ἐπιθυμοῦντας αὐτοῦ τῶν σαρκῶν ἀπογεύσασθαι. πόθεν οὖν οὔτε ἀφειδῶς ἐνέπιπτε τοῖς κινδύνοις, οὐδὲ διαφθύγων μᾶλλον ἐγίνετο πάλιν; σφόδρα τῆς παρούσης ἦρα ζωῆς διὰ τὸ κέρδος τὸ ἐξ αὐτῆς· καὶ σφόδρα αὐτῆς ἐπράττετο διὰ τὸν φιλοσοφίαν τὴν ἐπὶ τῆς ἐπουρανίας γινομένην αὐτῷ, ἣ διὰ τὸ ἐπιτηδεύεσθαι πρὸς ℣ Ἰησοῦν ἀπελθεῖν. ὅπερ γὰρ ἀεὶ λέγω πρὸς αὐτὸν, καὶ οὐδέποτε παύσομαι λέγων, οὐδεὶς οὕτως εἰς ἐναντία πράγματα ἐμπεσών, ἐκάτερα πρὸς ἀκρίβειαν ἠσκησεν. οὐδεὶς γοῦν οὕτω τῆς παρούσης ἐπεθύμησε ζωῆς, οὐδὲ τῶν σφόδρα φιλοψυχούντων· οὐδεὶς

οὕτως

οὕτως αὐτὴν ἐκφοβεῖν, οὐδὲ τῶν μὴ ἐκφοβουμένων θανατώντων. οὕτω πάσης ἐπιθυμίας κα-
θαρὸς ἦν ὁ ἀνήρ, καὶ οὐδενὶ παρεσπάσατο τῶν πρόντων, ἀλλὰ πάντα ἦν τῇ βουλῇ τοῦ Θεοῦ
τὴν ἐπιθυμίαν ἐκίρνα τὴν ἑαυτοῦ· καὶ νῦν μὲν αὐτὴν διὰ τῆς Χριστοῦ συνουσίας διὰ ὁμιλίας
ἀναγκαιοτέραν εἶναι φησι, νῦν δὲ οὕτω βαρεῖαν καὶ ἐπαχθῆ, ὡς καὶ γενάζειν καὶ ἐπείγεσθαι
πρὸς τὴν ἀπάλλαξιν. ἐκείνων γὰρ ἐπιθύμει μόνον, τῶν κατὰ Θεὸν κέρδος αὐτῷ φερόντων,
εἰ καὶ ὀδυνία ταῦτα εἶναι συνέβαινε τοῖς πρότερον. καὶ γὰρ ποικίλος ἦν καὶ πάν-
τοδαπός, οὐκ ἀποκρινόμενος (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ πάντα γινόμενος, ἅπερ ἡ τοῦ κηρύγμα-
τος καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων ἀπῄτει χρεία, καὶ τούτῳ τὸ διαστέλλειν μιμούμενος τὸ
ἑαυτοῦ. καὶ γὰρ καὶ ὁ Θεὸς ἀνθρωπος ἐφαίνετο, ὅτε ἔδει φανῆναι τοῦτο, καὶ ὁ πυρὶ πάλαι, ὅτε ἐ
καιρὸς τοῦτο ἀπῄτει, καὶ νῦν μὲν ὁ ὁπλίτης σχήματι καὶ γραπτῷ, νῦν δὲ ἐν εἰκόνι πρεσβύτου,
νῦν δὲ ἐν αὔρᾳ λεπτῇ, νῦν δὲ ὡς ὁδοιπόρος, νῦν δὲ αὐτοάνθρωπος, καὶ οὐδὲ ἀποθανεῖν ὅτου πα-
ρῃτήσατο. διὸ δή, ἐλθὼν τοῦτο, ὅτε μὴ εἶπω, μηδεὶς ἀνάγκην εἶναι νομιζέτω τῶν λόγων, ἀλλὰ τῆς
αὐτοῦ φιλανθρωπίας μόνον. καὶ ποτὲ μὲν ἐν ἀνθρώπῳ, ποτὲ δὲ ὅπως τῶν χερουβὶμ καθῆται·
πάντα δὲ ταῦτα πρὸς τὰς ἀναπεμπούσας οἰκονομίας ἐποιεῖτο. ἐλθὼν καὶ ἐπὶ τοῦ προφήτου
ἔλεγεν· Ἐγὼ ὁράσεσιν ἐπληθύνθην, καὶ ἐν χερσὶ προφήταις ὡμοιώθην. οὕτω καὶ Παῦλος Ὡσ. ιβ. ι.
ἑαυτὸν μιμούμενος διαστέλλει, οὐκ αὖ καταγινώσκων, νῦν μὲν Ἰουδαῖος γινόμενος, νῦν δὲ ὡς ἀνό-
μος· καὶ νῦν μὲν νόμον ἐφύλαττε, νῦν δὲ ἀναιρεῖται νόμον. καὶ ποτὲ μὲν ἀντείχετο τῆς προύσης
ζωῆς, ποτὲ δὲ αὐτῆς καταφρονεῖ· καὶ νῦν μὲν ἡττᾶται χρήματα, νῦν δὲ καὶ διδόμενα διεκρύετο,
καὶ ἔθυε, καὶ ἐξυρᾶτο, καὶ πάλιν ἀνεθεματίζε τοὺς τοιούτους· καὶ νῦν μὲν παρέστημε, νῦν δὲ
παρεπορεύετο ἐξέβαλε. καὶ τὰ μὲν γινόμενα σαφῆ ἐστι, ἡ δὲ γνώμη καὶ ἡ διάνοια, ἀφ' ἧς
ταῦτα ἐγίνετο, σφόδρα ἀκόλουθος καὶ ἑαυτῇ συνημμένη. ἐν γὰρ ἐζήτει, τῶν ταῦτα ἀκουόντων
καὶ ὁρώντων τὴν σωτηρίαν. διὰ δὴ τοῦτο, νῦν μὲν ἐπαίρει νόμον, νῦν δὲ αὐτὸν καθαιρεῖ. οὐ
γὰρ δὴ μόνον ἐν οἷς ἐπορεύετο, ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς ἔλεγε, ποικίλος ἦν καὶ πάντοδαπός· ἀ-
κὶ μεταβαλλόμενος τὴν γνώμην, οὐδὲ ἕπεται δὲ ἑτέρου γινόμενος, ἀλλὰ μόνων ὅπερ ἦν, καὶ
τῶν εἰρηνικῶν ἕκαστον πρὸς τὴν παροῦσαν μεταχειρίζων χρείαν. Διά τοι τοῦτο, οὐκ Ἐκ τῶν ἀ λόγ.
μὴν τις ἀμβλύτερα λείψανα ἀρετῶν καὶ παραδόσεσιν πνευματικὴν καλέσας τὴν Παύλου ψυχήν· τοῦ εἰς τὸν
οὕτω πολλὴ μὲν ἰσότης τῇ χάριτι, ἀξίαν δὲ τῆς χάριτος ἐπεδείκνυτο τὴν φιλοσοφίαν τῆς ψυ- ὅσ. Παῦλον.
χῆς. ὅπερ γὰρ σκεῦος ἐκλογῆς γέγονε, καὶ καλῶς ἑαυτὸν ἐξεκαθήρας, δαψιλὴς ἦν τοῦ πνεύ-
ματος ἐξεχύθη εἰς αὐτὸν δωρεά· ὅθεν ἡμῖν καὶ τοῦ θαύματος ἔστιν ἐπαμεῖσαι, οὐ κατὰ τὴν
τοῦ παραδείσου πηγήν, τέσσαρας μόνους, ἀλλὰ πολλῷ πλείους καθ' ἑκάστην ῥέοντας τὴν
ἡμέραν, οὐ τὴν γῆν ἀρδοντας, ἀλλὰ τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς εἰς καρποφορίαν ἀρε-
τῆς διεγείροντας. ἀλλ' ἵνα μὴ τοῦ τῆς ἡμετέρας γλώττης ἀκούητε τὰ παρὰ τοῦ μακα-
ρίου τούτου καταρθώματα, καὶ τὴν ἀνδρείαν, ἣν κατὰ τὸ κηρύγματος τῆς εὐσεβείας καθ'
ἑκάστην ἐπεδείκνυτο, ἀναγκαῖον αὐτοῦ ἀκοῦσαι λέγοντος. νενίκηκα γὰρ εἰς ἀνάγκην κατέστη
τὴν τῶν ψευδαποστόλων ἀπάτην τὰ ἑαυτοῦ διηγεῖσθαι, οὕτω πως ἤρξατο μὴ ὁ πολ-
λὰ ἔτερα εἰπών. Διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; παραφρονῶν λαλῶ, κατὰ ἐγώ· ἐν κόποις β. Κορ. ια.
περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς κατακλυσμοῦντας, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλά-
κις· κατὰ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσεράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, τρὶς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ
ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις,
κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις λῃστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν
ψευδαδέλφοις, κινδύνοις ἐν πόλεσι, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσσῃ· ἐν κό-
πῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψῃ, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ
γυμνότητι, χωρὶς τῶν παρεκτός. εἰπὼν δὲ χωρὶς τῶν παρεκτὸς, ἐνίζατο, ὅτι τὰ παραλειφθέν-

τα πλείονα εἰκὸς ἐστὶ τῶν εἰρημένων. Εἶτα πάλιν φησίν· Ἡ βαπτισθεῖσά μου ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέλημα παθῶν τῶν ἐκκλησιῶν. Εἶδες πλάτος ψυχῆς, εἶδες διανοίας μέγεθος; ὅσην γὰρ ὁ ἥλιος διατείνει γῆν ἐφ' ἑαυτοῦ, τοσαύτην καὶ ὁ μακάριος οὗτος εἶχε τὴν μέριμναν ἐπὶ τὴν οἰκουμένην. διὸ καὶ ἔλεγε· Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; βαβαί, πόση τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἡ φιλοστοργία; πόση ἡ ἀγρυπνία; πόση ἡ μέριμνα; ποία μήτηρ οὕτω διακόπτεται τὰ σπλάγχνα, τοῦ παιδὸς αὐτῆς πυρέττοντος, ἐπὶ ὅπῃ τῆς κλίνης κειμένου, ὡς ὁ μακάριος οὗτος ὑπὲρ τῶν ἐν ἑκάστῳ τόπῳ ἀσθενούντων μᾶλλον ἀσθένει, καὶ ὑπὲρ τῶν σκανδαλιζομένων ἐπυροῦτο; Τίς οὖν ἀρκέσει λόγος τοῖς τοῦτο κατορθώμασιν; ἢ ποία διωκὴ γλῶσσα ἐφικέσθαι τῶν ἐγκωμίων τῶν ἐκείνου; ὅταν γὰρ ἅπαντα τὰ ἐν ἀνθρώποις καλὰ συλλαβοῦσα ἔχῃ ψυχὴ μία, καὶ πάντα μὲν ὑπερβολῆς, ἃ μόνον οὐ τὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἀγγέλων, πῶς προεισόμεθα τοῦ μεγέθους τῶν ἐγκωμίων; οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτο σιγήσομαι, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτοῦ μᾶλλον ἐροῦμεν. καὶ γὰρ ἐκ τούτου ἐγκωμίου μάλιστα εἴδοις ἂν τὸ μέγεθος, μὴ πάσης προειρημένης τοῦ λόγου τοῦ βουλήματος, καὶ ἡ ἥττα μείζων ἡμῖν ὀφθῇ τῶν κατορθωμάτων ἢ τὸ μέτρον. πόθεν οὖν ἄρξομαι ἀπὸ τῶν ἐγκωμίων; πόθεν ἄν τις ἄλλοθεν, ἢ ἀπ' αὐτοῦ προσώπου; ἀλλ' ἆρα τὰ πρώτων ἔχοντα ἀγαθά; εἶτε γὰρ προφήτας ἐπιδείξαιτό τις ἡμῖν, εἴτε πατριάρχας, εἴτε δικαίους, εἴτε ἀποστόλους, εἴτε μάρτυρας, πάντα ταῦτα ὁμοῦ συλλαβὼν ἔχῃ μὴ τοσαύτης ὑπερβολῆς, μὴ ὅσης οὗτος ἐκείνων, ὅπερ ἕκαστος εἶχε καλῶν, ἐκέκτητο. σκόπει δὲ· προσήνεγκεν Ἄβελ θυσίαν, καὶ σὺ πόθεν ἀναχηρύττεται. ἀλλ' ἐὰν τὴν Παύλου θυσίαν εἰς μέσον ἀγάγῃς, τοσοῦτον δείκνυται βελτίων ἐκείνης, ὅσον τῆς γῆς ὁ οὐρανός. ποίαν οὖν βούλεσθε, εἰπέ; οὐδὲ γὰρ μίαν μόνον ὁρῶ. καὶ γὰρ ἑαυτὸν καθ' ἑκάστην κατέθυε τὴν ἡμέραν· καὶ ταύτην πάλιν διπλῆν ἐποίει τὴν προσφοράν, τοῦτο μέν, καθ' ἑκάστην ἀποθνήσκων, τοῦτο δέ, τὴν νέκρωσιν εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ περιφέρων. καὶ γὰρ πρὸς κινδύνους διηνεκῶς παρεπάπτετο, καὶ ἐσφάπτετο τῇ προαιρέσει, καὶ τῆς ὀργῆς τὴν φύσιν οὕτως ἐξέκρουσεν, ὡς τῶν σφαγιαζομένων ἱερείων μηδὲν ἔλαττον διακεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλέον. οὐδὲ γὰρ βοῦς καὶ πρόβατα προσέφερεν, ἀλλ' ἑαυτὸν διπλῇ καθ' ἑκάστην ἐσφαγίαζε τὴν ἡμέραν. διὸ δὴ ἐταπείνωσεν εἰπών· Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκεν. οὐ μὴν ἠρκέσθη ταῖς θυσίαις ταύταις, ἀλλ' ὅλῃ καλῶς ἑαυτὸν καθιέρωσε, καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν προσήνεγκε, καὶ γὰρ ἐθαλάττωσεν, καὶ Ἑλλάδα καὶ βάρβαρον, καὶ πᾶσαν ἀπαξαπλῶς τὴν κτίσιν ταύτην, καθάπερ τις ὑπερπλέως ἀετὸς ἡμούμενος ἐπῆλθεν, οὐχ ἁπλῶς ὁδοιπορῶν, ἀλλὰ ταῖς ἀκμαῖς τῶν ἀμαρτημάτων αἰωρούμενος, καὶ τῷ λόγῳ τῆς εὐσεβείας καταπαίρων, τὸ πλῆθος ἀπειλεῖν ἀπειλῶν, τὴν ἀλήθειαν ἐπομένων, ὃς δὴ ἀνθρώπων ἀγγέλους ποιῶν, μᾶλλον δὲ ἀπὸ δαιμόνων ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους. διὸ καὶ μέλλων ἀπιέναι μετὰ πολλοὺς ἱδρῶτας καὶ τὰ πυκνὰ ταῦτα ἔφασκε, παραμυθούμενος καὶ μαθητάς, ἔλεγε· Εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· καὶ ὑμεῖς οὖν χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι. τί τοίνυν ἐμοιγε δῆτα τῆς θυσίας ταύτης ἴσον, ἐὰν τὸν μάχαιραν τοῦ πνεύματος ἀπασάμενος ἔθυσα; ἐὰν τὸ τῆς θυσιαστηρίου προσήνεγκα τῷ Χριστῷ τῶν ἐθνῶν; ἀλλ' ἀνήρεθη δολοφονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Καΐν ὁ Ἄβελ, καὶ ταύτῃ λαμπρότερος γέγονεν; ἀλλ' ἐγώ σοι μυρίους πείθω πολλάκις θανάτους, καὶ τοσούτους, ὅσας ἡμέρας κηρύττων ὁ μακάριος ἔζησεν οὗτος. εἰ δὲ καὶ τὸν μέχρι τῆς πείρας αὐτῆς προελθόντα βούλει μαθεῖν σφαγέα, ἐκεῖνος μὲν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μήτε ἀδικηθέντος, μήτε ὑπερφυῶς θηριωθέντος κατέπεσεν· οὗτος δὲ ὑπὸ τούτων ἀνήρητο, οὓς ἐξαφανίσας τῶν μυρίων ἐπέγνω κακῶν, καὶ δι' οὓς πολλὰ ἔπαθεν, ἅπερ ἔπαθεν. ἀλλὰ Νῶε δίκαιος, τέλειος ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, καὶ μόνος ἐν ἅπασι τοιοῦτος ἦν; καὶ γὰρ καὶ Παῦλος μόνος ἐν

ἅπασι

ἅπασι τοιοῦτος. καὶ ἥκιστα μὲν ἑαυτὸν μᾶλλον τῶν παίδων διέσωσε μόνον· οὐδὲ γὰρ, πολὺ χαλεπωτέρου τοῦ οἰκουμένου καταλυσμοῦ καταλαβόντος, οὐ σανίδας πήξαμενος, ἢ κιβωτὸν ποιήσας, ἀλλ' ἀντὶ σανίδων ζωὰς ὀπισθίας σωθεὶς, ἃ δύο καὶ ἑπτὰ συλλεγεὶς, ἀλλὰ τοῦ οἰκουμένου ἅπασαν καταπονίζεσθαι μέλλουσαν ἐκ μέσων ἥρπασε τῶν κυμάτων. οὐδὲ γὰρ τοιαύτη ἦν ἡ κιβωτὸς, ὡς ἐν εἰρήνῃ διαφέρεσθαι τοσοῦτο, ἀλλὰ πάντα τὰ τέρματα τῆς οἰκουμένης κατέλαβε, καὶ πολλοὺς εἰσάγει μέχρι τῶν νῦν εἰς τοῦτον λάρνακα ταύτην, σύμμετρον τῷ πλήθει τῶν σωζομένων αὐτοῦ καταστάζων, καὶ διηνεκῶς ἀλόγων δυσπετεστέρας, ταῖς ἄνω δυνάμεσιν ἐφαμίλλους ἐργάζεται, καὶ ταύτην νικᾷν τοῦ κιβωτοῦ ἐκείνου. ἐκείνη μὲν κόρακα λαβοῦσα, κόρακα πάλιν ἐξέπεμψε, καὶ λύκον ὑποδεξαμένη, τοῦ θηριωδέστου οὐ μετέβαλεν· αὕτη δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ λαβοῦσα λύκους, περιβόλια εἰργάσατο, καὶ λαβοῦσα κόρακας καὶ κηλωνοὺς, ἀφιερεῖς τούτους ἀπετέλεσε, καὶ πᾶσαν ἀλογίαν καὶ θηριωδίαν τῶν ἀνθρώπων φύσεως ἐκβαλοῦσα, τοῦ πνεύματος ἐπεισήγαγεν ἡμερότητα. καὶ μέχρι νῦν μένουσα ἡ κιβωτὸς αὕτη, καὶ ἀναλύει), οὐδὲ ἴσχυσεν αὐτὰς σανίδας ῥαγῆναι τῆς κακίας ὁ χειμών, ἀλλ' αὐτὴ πλέουσα τὸν χειμῶνος τὸ ζάλιον κατέλυσε· καὶ μάλα εἰκότως. οὐ γὰρ ἀσφάλτῳ πίσσῃ, ἀλλὰ πνεύματι ἁγίῳ κεχρισμέναι αἱ σανίδες αὗται εἰσιν. ἀλλὰ Ⓦ Ἀβραὰμ θαυμάζομεν, ὅτι ἀκούσας, Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, ἀφῆκε πατρίδα καὶ οἰκίαν, καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς, καὶ πόλεις καὶ ἐμπορίαν τὸ ἐπίταγμα τοῦ Χριστοῦ; ἐγὼ δὲ καὶ ἡμεῖς τοῦτο θαυμάζομεν. ἀλλὰ τί Παῦλε γέγονεν ἀνίσον, ὃς οὐ πατρίδα καὶ οἰκίαν καὶ συγγενεῖς ἀφῆκεν, ἀλλ' αὐτὸν Ⓦ κόσμον, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα διὰ Ⓦ Ἰησοῦν, καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἓν μόνον ἐζήτει, τοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀγάπην; Οὔτε γὰρ διέσωζε, φησὶν, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' ἐκεῖνος εἰς κινδύνους ῥίψας ἑαυτὸν, Ⓦ ἀδελφιδοῦν ἐκέρδανε τῶν βαρβάρων; ἀλλ' οὐδὲ Ⓦ ἀδελφιδοῦν, οὐδὲ πεῖσαι καὶ πέντε πόλεις, ἀλλὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, οὐκ ἀπὸ βαρβάρων, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τῶν δαιμόνων ἥρπασε τῆς χλεύης, μυρίους καθ' ἑκάστην ὑποπιπτόντας κινδύνους, καὶ τοῖς οἰκείοις θανάτοις ἑτέρους πολλοὺς ἀσφαλισάμενος κτώμενος. Ὃ γὰρ κεφάλαιον ἀπάσης ἐστὶ καὶ ἡ χρονὶς τῆς Φιλοσοφίας, Ⓦ ὃν κατεθύσαμεν. ἀλλὰ καὶ σκοπῶμεν τὰ περιττὰ τοῦ Παύλου ὄντα εὑρήσομεν, ὃς οὐχὶ ἑαυτὸν, ἀλλ' ἑαυτὸν μυριάκις κατέθυσεν, ὅπερ ἔφθην εἰπών. τί δὴ ἦν θαυμάσιον τὸ Ἰσαάκ; πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δὲ αὐτοῦ τὴν ἐρημικὴν ἐκείνην, ὅλην φρέατα ὀρυττόντων, καὶ τῶν οἰκείων ἐλαυνόντων ὄρων, οὐκ ἐπιζήτει, ἀλλὰ καταχωννύμενα ὁρῶν ἀνέσκαπτε, καὶ περὶ ἕτερα ἀεὶ μετῴκιζε τόπον, οὐχ ὁμόσε ἀεὶ τοῖς λυποῦσι χωρῶν, ἀλλ' ὀξυτάτην καὶ παραχρῆμα τῶν οἰκείων κτημάτων, ἕως αὐτῶν τὴν ἀδικίαν ἐκόρεσεν ὀπτηθυμίαν. ἀλλ' ὁ Παῦλος οὐ φρέατα λίθοις καταχωννύμενα ὁρῶν, ἀλλὰ ὃ ἐαυτῷ σῶμα, οὐ μετεχώρει, καθάπερ ἐκεῖνος, μόνον, ἀλλ' εἰσιὼν, τοῖς λίθοις τοῦτο βάλλοντας αὐτοὺς εἰς Ⓦ οὐρανὸν εἰσάγειν ἐφιλοτείκει. ὅσῳ γὰρ καταχώννυτο ἡ πηγὴ, τοσούτῳ μᾶλλον ἐξερρήγνυτο, καὶ πλείους ἀνέχεε ποταμοὺς εἰς τὸν μονήρη. Ⓦ παῖδα θαυμάζει Ⓦ τούτου τῆς καρτερείας ἡ γραφή. ἐκ ποίας δὲ μαστίγων ψυχὴ τοῦ Παύλου διώκητ' ἂν ὀπτὸς ἐξαθῆναι τὸν μονήρη; οὐδὲ γὰρ δὶς ἑπτὰ ἔτη ἐδούλευσεν, ἀλλὰ Ⓦ πολίτης βίου ἦν τῆς τοῦ Χριστοῦ νύμφης, καὶ συγκαιόμενος μόνον τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτὸς, ἀλλὰ μυρίας ἰδιάδας πειρασμῶν ὑπομένων, καὶ νῦν μὲν μάστιξι, νῦν δὲ λίθοις δορούμενος τὸ σῶμα καταπονούμενος, καὶ νῦν μὲν θηρίοις μαχόμενος, νῦν δὲ πελέκεσι πικτεύων, καὶ λιμῷ διαπονούμενος ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ κρυμῷ, καὶ πόντου ὑπὸ τὰ σκάμματα πηδῶν, καὶ τὰ περιττώματα ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου φαρυγγὸς ἀφαρπάζων. ἀλλὰ σώφρων ὁ Ἰωσήφ; ἀλλὰ δέδοικα μὴ γέλως ᾖ, Ⓦ Παῦλον ὀπτοῦ θεν ἐγκωμιάζειν, ὃς ἐσαύρωσεν ἑαυτὸν τῷ κόσμῳ, καὶ οὐ τὰ λαμπρὰ

λαμπρὰ ὃ τοῖς σώμασι μόνον, ἀλλὰ πολλῷ τῷ πλείονι τὰ πράγματα οὕτως ἐώρα, ὡς ἡμεῖς τὴν κόνιν καὶ τὴν τέφραν· καὶ ὡς δὲ νεκρὸς πρὸς νεκρὸν ἀκίνητος γλυπτὸς, οὕτω μὴ ἀκριβείας τῆς φύσεως τὰ σκιρτήματα κατανάζων, οὐδὲν οὐδέποτε πρὸς ἡδονὴν πάθος ἔπαθεν. σκληρύνονται Ⓦ Ἰουδαῖοι πρὸς τὸν Χριστὸν; καὶ μάλα εἰκότως. καὶ γὰρ μέγας ἀθλητὴς, καὶ πρὸς αὐτὸν Ⓦ Παῦλον ἀμφιβλέψαι δυνάμενος διὰ τὴν ὑπομονὴν, διὰ τὴν τοῦ βίου καθαρότητα, διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ μαρτυρίαν, διὰ τὴν καρτερὰν μάχην ἐκείνην, διὰ τὴν θαυμασίαν νίκην, τὴν μὴ τὴν μάχην. ἀλλὰ Παῦλος οὐχὶ μίαν πολλοῖς ἀγωνιζόμενος ὕστερον διῆλθε, ἀλλ' ἔτη πολλὰ, οὐχὶ τείχων βαλὼν γῆς ἀπὸ ἰχθύος ζέων, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τοῦ λέοντος τὸ νοητὸν στόμα συνεχῶς ἐμπεσών, καὶ μυρίοις παλαίων πιεσμοῖς, πάσης πέτρας τερπρότερος ὤν· οὐχὶ πόλεως φίλων, ἢ πατρίδων, ἀλλὰ πόλεως πολιτῶν ὀνειδιζόμενος τοὺς ἀπιστούντων ψυδραδέλφων, ἐμπυούμενος, λοιδορούμενος. ἀλλ' ἡ φιλοξενία τοῦ Ἰώβ μεγάλη, καὶ ἡ πρὸς τοὺς δεομένους φιλανθρωπία; οὐδὲ ἡμᾶς αὐτερυθμῶ· ἀλλὰ τῆς Παύλου τοσούτων καταδιεξέρχειν βούλομαι, ὅσων ψυχῆς σῶμα ἀφέψησεν. ἀ γὰρ ἐκεῖνος πρὸ τοῦ τὴν σάρκα πεπηρωμένην ἐπεδείκνυτο, ταῦτα οὗτος πρὸ τοῦ τὴν ψυχὴν λελωβημένην ἐπεφάτισε, πολλὰ τοῦ χωλοὶ καὶ δυσπήρεις Ⓦ λογισμοὶ διορθούμενος, καὶ τοῦ γυμνοὺς τὸ ἀχημονοῦντας προβάλλων τῇ τῆς φιλοσοφίας στολῇ. καὶ τὸ τοῖς σωματικοῖς ἢ τοσοῦτον αὐτὸ προϊέναι, ὅσῳ πολλῷ μεῖζον Ⓦ πενία συζῶσα καὶ λιμῷ βοηθοῦσι τοῖς δεομένοις, τοῦ ἐκ περιουσίας τοῦτο ποιεῖν. τοῦ μὲν γὰρ ἡ οἰκία πολλοὶ ἐλθόντι ἀνέῳκτο, τοῦ δὲ ἡ ψυχὴ πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ἅπλωτο, καὶ ὁλοκλήρους ἡμᾶς ὑπεδέχετο λέ-
β. Κορ ϛ. 16. γων· Οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν. καὶ ὁμοῦ, περι-
Πρεσ κ. λθ. πλέοντι κεκτημένῳ τοῦ σώματος, ἀπ' αὐτοῦ τοῖς δεομένοις ἐπῆρκε, καὶ βοᾷ λέγων· Ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται, τὸν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐργασίαν πρόσοδον τοῖς φίλοις καὶ λιμώττουσι κεκτημένος. ἀλλ' Ⓐ σκώληκες καὶ τὰ πτύσματα χαλεπὰς καὶ ἀκαρτερήτους πρόσχημα τοῦ Ἰώβ ταῖς ὀδύναις; ὁμολογῶ κἀγώ. ἀλλ' ἐμοὶ ταῖς ἐσ τοσοῦτον ἔτεσι τοῦ Παύλου μάστιγας, καὶ Ⓦ λιμοὶ Ⓦ δίψους ἐκεῖ, καὶ τὸν γυμνότητα, καὶ ταῖς ἀλύσεσι, καὶ τὸ δεσμωτήριον, καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ ταῖς ἐπιβουλαῖς ταῖς πρὸς τῶν οἰκείων, ταῖς πρὸς τῶν ἀλλοτρίων, ταῖς πρὸς τῶν συφύλων, ταῖς πρὸς τῆς οἰκουμένης ἁπάσης αἰτιατῆς, καὶ μὴ τούτων τὰ πτύσματα πικρότερα, λέγω δὴ ταῖς ὑπὸ τῶν πιστοτάτων ὀδύναις, τὸν φρενοῖδα τῶν ἐκκλησιῶν πασῶν, τὸν πύρωσιν, ἢν ὑπὸ ἑκάστου τῶν σκανδαλιζομένων ὑπέμενεν, ὁπόθεν πῶς πέτρας τερπρότερα ἢ καὶ ταῦτα φέρουσα ψυχὴ, καὶ σίδηρον καὶ ἀδάμαντα εἶπε· καὶ ἅπερ ἐκεῖνος ἔπαθεν ἐν τῷ σώματι, ταῦτα οὗτος ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ σκώληκος πτύσματος χαλεπώτερον ἢ καθ' ἕκαστον τῶν σκανδαλιζομένων ἀθυμία διέτρωγε τὴν ψυχήν. ὅθεν καὶ πηγὰς δακρύων ἠφίει διηνεκῶς, οὐ ταῖς ἡμέραις μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς νυξὶ ταῖς· καὶ πάσης γυναικὸς ὠδινούσης δριμύτερον διεπάσατο καθ'
Γεν. δ. 19. ἕκαστον αὐτῶν. διὸ καὶ ἔλεγε· Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω. πῶς οὖν ὁ μὴ τοῦ Ἰώβ ἐκπλαγείς; τοῦ Μωϋσέα πτύσματος, φησὶ καὶ οὗτον ἐκ πολλοῦ πρείττονος ἐχρημάτισε. μεγάλα μὲν γὰρ αὐτοῦ καὶ τὰ ἄλλα· ὃ δὲ κεφάλαιον καὶ ἡ χορηγὸς τῆς ἁγίας ψυχῆς ἐκείνης, ὃν διεφθάρθαι εἶλετο τοῦ βίβλου τοῦ σωτηρίας τοῦ Ἰουδαίων. φησὶ γοῦν μὴ σωθῆναι ἑτέρως ἠρᾶτο· ὁ δὲ Παῦλος οὐ σωθήσεται, ἀλλ' ἑτέρως σωζομένων αὖθις ἐκπεσεῖν τῆς δόξης τῆς ἀπειρήκει. καὶ ὁ μὲν τῷ Φαραὼ, ὁ δὲ τῷ Ἀμαλὴκ ὠλόλυξε καθ' ἡμέραν ἐπύκτευε· καὶ ὁ μὲν τοῦ ἑνὸς ἔθνους, ὁ δὲ τοῦ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἔκαμνεν, οὐχ ἱδρῶτι, ἀλλὰ καὶ αἵματι ἀντὶ ἱδρῶτος πολλάκις πολλαχοῦ ἐρρεόμενος, οὐχὶ τῶν οἰκουμένων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀοίκητον διορθούμενος· οὐχὶ τῶν Ἑλλάδα μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν βάρβαρον. σὺν καὶ Ⓦ Ἰησοῦ εἰς μέσον παραγαγεῖν, ὃς τὸν Σα-

μουὴλ,

μνήμ, καὶ τοὺς ἄλλους προφήτας. ἀλλ' ἵνα μὴ μακρότερον ποιῶμεν ⳩ λόγον, ἐπὶ τοῦ χρυσοφόρους αὐτὴν βασιλίσσωμεν. ὅταν γὰρ τούτων φθονῆ κρείττων, τοσοῦτον τῶν ἄλλων ἀμφισβήτησις λείπει. τίνες γὰρ ⓐ χρυσοφόροι; τίνες δὲ ἄλλοι πλὴν τούτους, ἢ ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Ἡλίας καὶ ὁ Ἰωάννης; ὧν ὁ μὲν, τῆς πρώτης πρόεισιν, ὁ δὲ, τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ πρόδρομος. διὰ καὶ τῆς προφητείας ἀλλήλοις συνῳκείωσαν. τί οὖν τοσοῦτον ἐξαίρετον τοῦ Δαβὶδ; ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ὁ πρὸς Θεὸν ἔρως. καὶ τίς μὲν μᾶλλον, τίς δὲ οὐχ ἥττον τῆς Παύλου ψυχῆς ἀμφότερα ταῦτα κατώρθωσε; τί δὲ θαυμαστὸν τοῦ Ἡλίου; ὅτι ⳩ οὐρανὸν ἔκλεισε, καὶ λιμὸν ἐπήγαγε, καὶ πῦρ κατήγαγε; οὐκ ἔγωγε οἶμαι· ἀλλ' ὅτι ἐζήλωσεν ὑπὲρ τοῦ δεσπότου, καὶ πυρὸς σφοδρότερος ἦν. ἀλλ' εἰ ⳩ Παύλου ζῆλον ἴδοις, τοσοῦτον ὄψει κεφαλαιούμενα, ὅσον οὐρανὸς τῶν ἄλλων πρεῖττον. τί γὰρ δὴ γέγονε τῶν ῥημάτων ἐκείνων ἴσον, ἅπερ ὑπὲρ τῆς τοῦ δεσπότου δόξης ζηλῶν ἔλεγεν· Ὅτι ἠυχόμην ἀνάθεμα εἶναι ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα; ἀλλὰ τοῦτο τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ προσκεφάλαιον, καὶ τῶν στεφάνων, καὶ τῶν ἐπάθλων, ἐμβλέπει καὶ ἐθεράπευε λέγων· Τὸ ἐπιμεῖναι τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. Φιλιπ. α κδ. ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲ τῶν κλίσιν αὐτοῦ τῶν ὁρωμένων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν νοητῶν ἐνόμισεν ἀρκεῖν εἰς κατάσβεσιν τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ζήλου, ἀλλὰ καὶ ἑτέραν οὐκ οὖσαν ἐπλάσατο, ὡς λέγω, ὥστε δεῖξαι ὅπερ ἠθέλησε καὶ ἐπεθύμει. ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ἀκρίδας ἤσθιε καὶ μέλι ἄγριον; ἀλλ' ἔστι καὶ μέσῃ τῇ οἰκουμένῃ, καθάπερ ἐκεῖνος ἐν τῇ ἐρήμῳ, διατείνει, ἀκρίδας μὲν καὶ μέλι ἄγριον μὴ σιτούμενος, πολὺ δὲ βαρυτέραν ταύτης κατασιτούμενος τράπεζαν, καὶ οὐδὲ τῆς ἀναγκαίας βοσκῆς ἀφῆς ἅψασθαι τοῦ καλοῦ τοῦ κηρύγματος ἀποδυσάμενος. ἆρα πολλῷ πρὸς ⳩ Ἡρῴδην ἔστι παρρησίᾳ ἐπεδείξατο; ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἓν καὶ δύο καὶ τρεῖς, ἀλλὰ μυρίους κατ' ἐκεῖνον ἐπεστόμισε, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ χαλεπωτέρους ἐκείνου τοῦ τυράννου. λείπεται πρὸς τοὺς ἀγγέλους αὐτοὺς ἐξετάσαι λοιπόν· διὸ περ ἀφέντες τοὺς λύκους, πρὸς τοὺς τῶν ἀρνῶν ἀναβησώμεθα ἀψῖδας. ἀλλὰ μηδεὶς τολμάτω καταγινωσκέτω τοῦ λόγου. Εἰ γὰρ τοὺς ἱερέας ἀγγέλους ἐκάλεσεν ἡ γραφή, τί θαυμαστὸν Εἰ ⳩ ἀπρόπτων ἀμείνω τοὺς δυνάμεσι πρεσβεύομεν ἐκείνοις; τί οὖν ἐστιν ἐκείνων τὸ μέγα; ὅτι μετὰ πάσης ἀκριβείας ὑπακούουσι τῷ Θεῷ. ὅπερ καὶ ὁ Δαβὶδ ἐκπλήττομενος ἔλεγε· Δυνατοὶ ἰσχύι ποιοῦντες ⳩ λόγον αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ Ψαλ. ρβ. κ ἴσον οὐδέν, κἂν μυριάκις ὦσιν ἀσώματοι. τὸ γὰρ μάλιστα ποιοῦν τούτους μακαρίους, τοῦτο ἐστιν· ὅτι πείθονται τοῖς προστάγμασιν, ὅτι ὑπακούουσι. τοῦτο τοίνυν καὶ ὑπὲρ τοῦ Παύλου μετὰ ἀκριβείας ἐστὶν ἰδεῖν φυλαττόμενον. οὐ γὰρ δὴ ⳩ λόγων αὐτοῦ ἐποίησε μείζονα, ἀλλὰ τὰ προστάγματα. καὶ τοῦτο δηλῶν ἔλεγε· Τίς οὖν μού ἐστιν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος, ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. τί ἕτερον θαυμάζων αὐτὸν ὁ προφήτης ἔλεγεν· Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλέγον; ἀλλὰ Ψαλ. ργ. δ. καὶ τοῦτο ὅτι Παύλου ἐστὶν ἰδεῖν. καθάπερ γὰρ πνεῦμα καὶ πῦρ, οὕτω τὴν οἰκουμένην διέδραμεν ἅπασαν, καὶ τὴν γῆν ἐξεκάθηρεν. ἀλλ' οὔπω ⳩ οὐρανὸν ἔλαχε; τὸ γὰρ θαυμαστὸν τοῦτο, ὅτι καὶ τὴν γῆν τοιοῦτος ὢν, καὶ σῶμα θνητὸν περικείμενος, πρὸς τὰς ἀσωμάτους ἠμιλλᾶτο δυνάμεις. ἆρα τοῦτο καὶ ἐκεῖ ἀπελθὼν, ἑπτὰς ἵστησι τὸ θρόνου τοῦ βασιλικοῦ, ἔνθα καὶ χερουβὶμ δοξάζει, ἔνθα καὶ σεραφὶμ πέτονται. Ἐκεῖ οὖν καὶ Ε τὸ ὁμολ. λβ. ἡμᾶς ἀπελθόντας, Παῦλον ὀφόμεθα, Εἰ καὶ μὴ σπλησίον ἑστῶτες, ἀλλ' ὀφόμεθα πόρρωθεν, μὴ Πέτρου καὶ τοῦ τῶν ἀγίων χοροῦ καυχώμενοι ὄντα καὶ προστάτην, καὶ τῆς ἀγάπης ἀπολαυσόμενα τῆς ὑπερβαλλούσης. Εἰ γὰρ ἐνταῦθα ὢν, οὕτως ἠγάπα τοὺς δι' ἀθεφώτους, ὡς αἱρέσεως ὕστερον ἀναλῦσαι καὶ ζωὴν χεῖρον εἶναι, ἐλέσθαι τοῦτο εἶναι, πολλῷ μᾶλλον ἐκεῖ θερμότερον ἐπιδείξεται τὸ φίλτρον. ἐγὼ καὶ τὴν Ῥώμην διὰ τοῦτο φιλῶ, ὅτι καὶ ζῶν αὐτοῖς ἔγραφε, καὶ ὕστερον αὐτοὺς ἐφίλει, καὶ πρὸ αὐτῶν διελέχθη, ἐνταῦθα ⳩ βίον ἐκεῖ κατέλυσε, καὶ τὸ ἅγιον σῶμα κατέχουσι. διὰ καὶ ὀφθαλμὸς ἡ πόλις ἐστὶν ἐκείνη μᾶλλον, ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων· καὶ καθάπερ

σῶμα μέγα καὶ ἰσχυρόν, ὀφθαλμοὺς ἔχει δύο λάμποντας, τὴν ἀλίου τάξιν καὶ σώματα· οὐχ οὕτως ἐστὶν ὁ οὐρανὸς λαμπρός, ὅταν αἴφνης καὶ ἀκτῖνας ὁ ἥλιος, ὡς ἡ Ρωμαίων πόλις καὶ δύο καὶ ἴσους λαμπάδας πάντα χοῦ τῆς οἰκουμένης ἀφίησα. ἐκεῖθεν ἁρπαγήσεται Παῦλος, ἐκεῖθεν Πέτρος. συνοίσατε δὲ φέξατε, οἷ ὤφθητε θεαὶ Ρώμη, καὶ Παῦλον ἐξαίφνης ἀνιστάμενον ἀπὸ τῆς θήκης ἐκείνης μετὰ Πέτρου, καὶ αἱρόμενον εἰς ἀπάντησιν τοῦ Χριστοῦ· οἷον ἀστραπὴ λάμψει τοῦ Χριστοῦ δῶρον ἡ Ρώμη, οἵους περιφύσεις ἡ πόλις περίκειται δύο, οἵας χρυσᾶς ἀλύσεις διέζωσται, οἵας πηγάς; ἀφ' ὧν ταῦτα θαυμάζω τὴν πόλιν, οὐ διὰ τοὺς χρυσοὺς πολιούς, οὐ διὰ τοὺς κίονας, οὐ διὰ τὴν ἄλλην φαντασίαν, ἀλλὰ διὰ τοὺς φύλακας τῆς ἐκκλησίας τούτους. τίς μοι νῦν ἔδωκε περιχυθῆναι τῷ σώματι Παύλου, καὶ περιπλωθῆναι τῷ τάφῳ, καὶ τὴν κόνιν ἰδεῖν τοῦ σώματος ἐκείνου, τοῦ τὰ ὑστερήματα ἀναπληρώσαντος τοῦ Χριστοῦ, τοῦ τὰ στίγματα βαστάσαντος, τοῦ πάντα χοῦ τὸ κήρυγμα καταπείσαντος; τὴν κόνιν τοῦ σώματος, δι' οὗ Χριστὸς ἐφθέγξατο, δι' οὗ ἐλάλει τοῦ πίον βασιλέων, τοῦ τὸν ἠχμάτευσε, δι' οὗ Παῦλον ἐμαθόμην, δι' οὗ Παύλου διδάσκαλον; οὐχ οὕτως ἡμῖν ἡ βροντὴ φοβερά, ὡς ἐκείνη τοῖς δαίμοσιν ἡ φωνή. ὥσπερ οὖν ἀστραπὴ ἐξ οὐρανοῦ φάσσα καταπλήττει τοὺς ὁρῶντας, οὕτως ἡ Παύλου φωνὴ κατέπληττε τὸν Δημόνων, καὶ καθάπερ σκηπτοῦ τις ἐμβολή, εἰς ταῦτα κατεκέντει φάλαγγας. οὐδὲ γὰρ ἐκ παρατάξεως ἴστατο πρὸς αὐτόν, ἀλλ' οὕτως ἐδεδοίκει καὶ ἔτρεμεν, ὡς εἰ καὶ σκιὰν ἴδοι καὶ φωνῆς ἀκούσειε, πάρρωθεν ἀπεπετεύων. εἰ γὰρ καὶ ἱμάτια αὐτοῦ ἔφριττε, πολλῷ μᾶλλον τὴν φωνήν. αὕτη δεδεμένον αὐτὸν ἤγαγε, αὕτη τὴν οἰκουμένην ἐξεκάθηρεν, αὕτη νοσήματα ἔλυσε, καὶ κακίαν ἐξέβαλεν, ἀλήθειαν ἐπεσήμανε, τὸν Χριστὸν εἶχεν ἐγκαθήμενον, καὶ μετ' αὐτοῦ πάντα χοῦ πειθήνιον· καὶ ὅπερ καὶ χαρακτῆρα, τοῦτο ἡ Παύλου φωνή. καθάπερ γὰρ ὅτι τῶν δυνάμεων ἐκείνων ἐκάθητο, οὕτω καὶ ὅτι τῆς τοῦ Παύλου γλώττης. καὶ γὰρ ἀξία τοῦ δέξασθαι τὸν Χριστὸν ἐγένετο ἐκείνη φθεγομένη, ἃ τῷ Χριστῷ φίλα ἦν, καὶ πειθὼς ὕψος ἄφατον ἱπτάμενη, καθάπερ καὶ στεναφίρη. οὐ τοῦ σώματος ἐγὼ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς καρδίας ἐκείνης ἐβουλόμην τὴν κόνιν ἰδεῖν, ἵν' οὐκ αἴ τις ἁμάρτοι, καρδίαν τῆς οἰκουμένης εἴπων, καὶ τῶν μειζόνων πηγὴν ἀγαθῶν, καὶ ἀρχὴν καὶ στοιχεῖον τῆς ἡμετέρας ζωῆς. ὃ γὰρ πνεῦμα τῆς ζωῆς ἐκεῖθεν εἰς ἅπασαν ἐχορηγεῖτο, καὶ τοῖς μέλεσι τοῦ Χριστοῦ διεδίδοτο. τούτου καὶ Δαβὶδ ἐπεθύμουν ἰδεῖν, τὴν ὑψηλοτέραν τῶν οὐρανῶν, τὴν βυρυτέραν τῆς οἰκουμένης, τὴν τῆς ἀκτῖνος φαιδροτέραν, τὴν τοῦ πυρὸς θερμοτέραν, τὴν τοῦ ἀδάμαντος στερροτέραν, τὴν καταξιωθεῖσαν φιλῆσαι Χριστόν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἐφίλησεν. ἐβουλόμην τὴν κόνιν ἰδεῖν τῶν χειρῶν τοῦ λύσει, δι' ὧν τὴν ἐπιθέσεως τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐχορήγει· δι' ὧν τὰ θεῖα γράμματα ἐγράφετο· τῶν χειρῶν ἐκείνων, ἃς ἰδοῦσα ἡ ἔχις ἐξέπεσεν εἰς τὸν πυρά. ἐβουλόμην τὴν κόνιν ἰδεῖν τῶν ὀφθαλμῶν τῶν πνευματόντων καλῶς, τῶν ἀναβλεψάντων ὅτι σωτηρία τῆς οἰκουμένης, τῶν καὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἰδεῖν ἀξιωθέντων, τῶν ὁρώντων καὶ γήινα καὶ οὐχ ὁρώντων, τῶν βλεπόντων καὶ μὴ βλεπόμενα, τῶν μὴ εἰδότων ὕπνον, τῶν τὸ μέσας νυξὶν ἀγρυπνούντων, τῶν οὐ παρόντων τὰ τῶν ὀφθαλμῶν. ἐβουλόμην καὶ τῶν ποδῶν ἐκείνων ἰδεῖν τὴν κόνιν, τῶν περιδραμόντων τὴν οἰκουμένην καὶ μὴ καμόντων, τῶν τὸ τοῦ ξύλου δεδεμένων, ἵνα ὅσῳ δεσμωτήριον ἔστησε, τῶν οἰκουμένην, καὶ ἀοίκητον περιελθόντων, τῶν ὁδοιπορησάντων πολλάκις. καὶ τί δεῖ καὶ μέρος λέγειν; ἐβουλόμην τὸ φῶς ἰδεῖν, ἔνθα τὰ ὅπλα τῆς δικαιοσύνης ἀπόκειται, τὰ ὅπλα τοῦ φωτός, τὰ μὴ τὰ νῦν ζώντα, νενεκρωμένα ὅτε ἔζη, τοῦ Χριστοῦ μὴ, τὰ συνδεδυμένα Χριστῷ, ναὶ τοῦ πνεύματος, τὴν οἰκοδομὴν τὴν ἀγίαν, τὰ δεδεμένα τοῦ πνεύματι, τὰ καθηλωμένα διὰ φόβου τοῦ Χριστοῦ, τὰ ἔγκοπτα τὰ στίγματα Χριστοῦ. τοῦτο τὸ σῶμα τειχίζει τὴν πόλιν ἐκείνην, ὁ πάντος πύργου καὶ μειζόνων περιβόλων ἐστὶν ἀσφαλέστερον· καὶ μὴ τοῦτο τὸ Πέτρου. καὶ γὰρ ζῶν-

τα

τα ἐτίμα. Ἀτενίζω γὰρ εἰς Ἱερουσάλυμα ἱστορῆσαι Πέτρον. Διὰ τοῦτο ἡ ἀπελθόντα Γαλ. α. κατηξίωσεν ὁμώνυμον αὐτῷ ποιῆσαι ὁ χύρις. τοῦτον οὖν ἡμεῖς μιμώμεθα. ἡ γὰρ ἡ αὐτὸς δοῦλος θεσπος ἰών, τῆς αὐτῆς φύσεως ἡμῖν μετέχων, ἡ ζῶα ἄλλα ἄπαντα ἔχων κοινά. ἀλλ' ὅτῳ πολλῷ τῷ μᾶλλον Χριστὸν ἀγάπην ἐπεδείξατο, τοσοῦτος γέγονεν, ἡ μὴ τῶν ἀγγέλων ἔσχε. ὥστε δοῦλοι βουληθῶμεν ἡ ἡμεῖς δέσποτας ἰῶσθαι μικρόν, ἡ τὸ πῦρ ἐκεῖνο δυνάμεθα τὸ ἡμῖν, δωρησόμενα ζηλωτὸν Ⓦ ἄγιον ἐκεῖνον. τοιοῦτος γὰρ, εἴπερ ἀδυνατεῖ ἰῶ τοῦτο, ἐρεῖ λέγων· Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. μὴ τοίνυν θαυμάζωμεν αὐτοῦ, μη- α Κορ δ. ιϛ. δὲ καταπτώσωμεν μόνον, ἀλλὰ ἡ μιμώμεθα, ἵνα καταξιωθῶμεν ἡ ὀπτασίαν ἀπελθεῖν αὐτοῦ ἰδεῖν, ἡ τῆς ἀπορρήτου δόξης μετασχεῖν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀξιωθῆναι, χάριτι ἡ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν ἡ ἀεί, ἡ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΣ. Λογ. κθ.

Ἰνος εἶχεν ἀπὸ πλεονεξίας πλοῦτον ὀπτασίαν, μᾶλλον θεσπέσιον; ἵνα ἐπίσης μὲν τὸ χρήσιμον ἀποκέηται ἡ τὸ ἀργύριον, σοὶ δοκεῖ ἀρετὴ ἡ κατηγορία; ἡ ἵνα ὁ ἀποστερηθεὶς ὑπὸ τῆς τοῦ ἀναγκαίων διαίτης ζημίας δὲ ὀλιγωρήσῃ, μείονες ἐφέλκηται σοι κατηγορίας; ἡ ὃ τότε πολὺ φειδωλότερον, ὅταν κτήσῃ τιμίαν ἐκείνου τοῦ βήματος τοῦ φοβεροῦ ὁ κακῶς παθὼν ἡ τὰ αὐτοῦ πάντα ἀπολωλεκὼς προσέρχηται εἰς μέσον, σοῦ μηδένα ἔχοντος συνήγορον, τί τοῖς Ⓦ δικαίοις ἐρεῖς; νῦν μὲν γὰρ ἡ Διαθήσεται δικαστήριον δυνήσῃ τοῦτο, ὃ τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖσε δὲ τότε οὐκ ἔτι· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τοῦτο. ἡ γὰρ ὁ Θεὸς ὁρᾷ τὰ γινόμενα, ἡ ἐγγύθεν ὁρᾷ τοὺς ἀδικουμένους ἢ μὴ καλυπτομένους. ὁ γὰρ κακῶς παθὼν, κἂν ἄξιος ᾖ τοῦ τυχεῖν τινος ἐκδικήσεως· ἀλλ' ὅμως ὅτῳ τῷ Θεῷ τὰ γινόμενα οὐκ ἀρέσκει, ἐκεῖ Ⓦ ἀμυνόμενα πάντας. ἡ μή μοι λέγε· πῶς ὁ δεῖνα εὐσεβεῖ πονηρὸς ὤν; Εἰ γὰρ ἡ εὐσεβεῖ, ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος. Μὴ θαύμαζε γάρ, Ψαλμ. λϛ. α. φησιν, ἐν πονηρευομένοις, ὅτι ὡσεὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, ἡ ὡσεὶ λάχανα χλόης ταχὺ ἀποπεσοῦνται. ἡ πλεονεξία ζύμη τίς ἐστι παλαιά, ἡ ὅπουπερ δὲ ἐμπέσῃ, ἡ εἰς οἶδμα οἰκίαν εἰσέλθῃ, ἀκάθαρτον αὐτὴν ἐργάζεται· κἂν μικρὸν ἐξ ἀδικίας κερδάνῃς, ὁλόκληρον σε τὴν οὐσίαν ἐζύμωσε. διὰ τοῦτο πολλαχοῦ τὰ εἰσπεπηδηκότα κακῶς ὀλίγα, τὰ καλῶς κείμενα ἐξέβαλε πολλὰ ὄντα. τί οὖν, φησίν, ὅταν πολλοὶ πλεονεκτοῦντες, μὴ τὰ αὐτὰ πάσχωσι; μᾶλλον δὲ πείσονται, κἂν μὴ θέλωσι παθεῖν· δι' ἃ νῦν οὐκ φύγωσι, τότε φοβηθῆτε μᾶλλον· ὅτι μείζονι κολάσει τηρούμενα. μᾶλλον δὲ κἂν αὐτοὶ διαφύγωσιν, ἀλλ' Ⓐ κληρονομήσαντες τὰ αὐτῶν τὰ αὐτὰ πείσονται. ἡ πῦ τοῦτο δίκαιον, φησι; ἡ σφόδρα δίκαιον. ἡ γὰρ ὁ διαδεξάμενος κλῆρον ἀδικίας γέμοντα, εἰ ἡ αὐτὸς μὴ ἥρπασεν, ἀλλ' ὅμως οἶδεν ἀκριβῶς, ὅτι τὰ ἑτέρων ἔχει, ὃ διὰ τοῦτο δίκαιος ἰῶ παθεῖν. Διὰ τοῦτο δὴ ἡ Ⓐ τῶν ἔξωθεν ἴσασι νόμοι, οἱ τοὺς ἁρπάσαντας ἡ ὑφελομένους ἀφέντες, ἐκείνους κελεύουσιν ἀποτῖσαι, πρὸς οἷς δὲ εὕροι τις τὰ αὐτοῦ κείμενα ἅπαντα. Εἰ μὴ οὖν οἶδας τοὺς ἠδικημένους, ἀπόδος μὴ πολλῆς τῆς προθυμίας Ⓦ Ζακχαίου· εἰ δὲ ἀγνοεῖς, εἰς τοὺς διοικοῦντας ταῦτα διάνεμε, ἡ θεραπεύσῃ ἡ οὕτω δεινόν. Ἐκεῖ γὰρ πολλὰ τὰ πρὸς ἑτέρων δῶρα, οὐδὲν κέρδος ἡμῖν. ἡ δείκνυσιν ὁ Ζακχαῖος, ὃς τότε ἔφησεν ἐξιλεοῦσθαι Ⓦ Θεὸν, δοὺς τοῖς ἀφαιρεθεῖσι τετραπλάσιον· ἡμεῖς δὲ μείονα ἁρπάζοντες, ἡ ὀλίγα διδόντες, νομίζομεν ἵλεων ποιεῖν Ⓦ Θεόν. Εἰ γὰρ τὰ δύτερα προσενεγκὼν ὁ Καΐν, ἡ ταῦτα οὐδὲ ἠδικημένος ἕτερον, ἐδωκε δίκαιον τῷ ἑκάτῳ· ὅταν δὲ ἁρπαγῆς ἡ πλεονεξίας προσφέρωμεν, πῶς οὐ

Ἐκ τῆς ἐρωτ. τῆς πρὸς Κορ. α'. ἐπιστ.

πεισόμεθα

Εκ τῆς ἑρμ. τῶ κῦ Ματθ. εὐαγγ.

πεισόμθα χθεπώτερα; Τί Ⓦ διατώτιω ὑβείζεις ἀκαθαρζα δῶρα ποθσάγων αὐτῷ; οὐ βάλεται Χεισὸς πλεονεξίᾳ τρέφεσθαι, ὀθδὲ δέχεται τοιαύτιω θυσίω. βέλπιον λιμῶ τηκόμθνον ποθρορᾶν, ἢ τρέφειν ἀπὸ τοιάτων αὐτόν. βέλπιον ὀθδὲν δοιῶαι, ἢ τὰ ἄλλων ἑτέρως. Εἰπέ μοι, Ἐΐ πινας Ⓔἶδες δύο, Ⓦ μὴ γυμνόν, Ⓦ ἢ ἱμάτιον ἔχοντα· Εἶτα Ⓦ ἔχοντα τὸ ἱμάτιον ἀποδύσας ποθείδηγες τ̃ γυμνοί, ἀρ' ὀχὶ ἠδίκησας; πθμπτον ὃν δῆλον. Εἰ ἢ ὅπερ ἔλαβες ἑτέρῳ δοὺς ἄπθν, ἠδίκησας, ὀχὶ ἠλέησας· ὅτθμ μηδὲ τὸ πολλοστὸν μέρος δῶς ὧν αρπάζεις, ἢ ἐλεημοσυνίω τὸ ποθγμα καλῇς, πόθεν ἀχὶ ὑποστήσῃ τιμωρίθν;

Εκ τ̃ κτ̃ Ιωαν

Εἰ ὁ Λάζαρος ἀδικηθεὶς μὴν ὀθδὲν ποθλὰ τῦ πλθσίου, μὴ ἀπολαύσας ἢ τθ̃ ἐκείνθ, πικρὸς ἕστηκε κατήγορος, τίνος ἀπολογίας τθύξοιται Ⓐ ποθς τῷ μὴ ἐλεῆσ οἰκοθεν, ἢ τὰ ἀλλ ὁτεια λαμβάνοντες;

Εκ τῆς ποθς Ολυμπάδα β. ἐπιστ.

Εἰ οἱ μὴ θρέψαντες πεινῶντα τ̃ Χεισὸν, μ̃ τῦ σχολὴν καταδικάζον ἢ ὃν πυεῖν ἀσθενοῦντα· οἱ ἢ λιμῷ αὐτὸν ποθαδιδόντες δι' ὧν αρπάζοισι, ἢ ὀνδεδυμθνον γυμνῦντες, ἢ ξένον ὄντα ἢ μόνον ἢ συναγαγόντες, ἀλλὰ ἢ ἐλάσαντες, ἢ ἀρρωστοῦντα ἢ μόνον ὐκ ἐπισκεψάμθνοι, ἀλλὰ ἢ ὅτι πλέον στωτείναντες, ἢ ἢ μόνοι δεδεμθνον ὐκ ἰδόντες, ἀλλὰ ἢ λελυμθνοι εἰς δισμωτήριον ποθασκυάσαντες ἐμβοηθάλ, πόσην ὑποχήσιν ἢ τιμωρίαν; Εἰ ὁ τοὺς φιλοῦντας ἀγαπῶν, ὀθδὲν ἄμεινον τ̃ ἐθνικ̃ σχακείσεται· ὁ τοῖς μηδὲν ἠδικηκόσιν ἐπηρεάζων, πόθεν ἕξει συγνώμθν;

Εκ τ̃ κτ̃ Ιωαν εὐαγγ.

Εκ τ̃ λόγ. τ̃ εἰς τὸν Λάζαρ.

Εἰ ὁ τῶ ἑαυτ̃ μὴ μεταδιδοὺς κατήγορον ἔχει Ⓦ ὐκ ἐλεηθήσεται· ὁ ἢ τὰ ἀλλότρια ἁρπάζων ποίας τθύξεται συγνώμης; οὐ γὰρ ὃ τὰ ἀλλότρια ἁρπάζει μόνον, ἀλλὰ ἢ ὃ τῶ ἑαυτ̃ μὴ μεταδιδόναι ἑτέρους, τθ̃τ' ἀρπαγὴ ἢ πλεονεξία, ἢ ἀποστέρησίς ἐστιν.

Εκ τῆς ἑρμ. τῦ κτ̃ Ιωαν. εὐαγγ.

Εἰ Ⓐ μὴ θρέψαντες πεινῶντα Ⓦ Χεισὸν τοσθτοι ὑπὸ τὸν κεφαλὸν αὐτῶν ἐβάλοσαν πῦρ· Ⓐ καὶ τὰ μηδὲν αὐτοῖς ποθσήκοντα ἁρπάζοντες, ἢ τὰ ἑτέρων ἀδίκως ποθδομθμένοι, ἢ τὰς τῶν ὀρφανῶν ἢ χήρων δυατρέποντες οἰκίας, ποίας ἀπολαύσον ποθμμηδίας; φείξωμθν τοίνιν τὸ ποθγμα· φύγωμθν τὸν ἀμβτῶνα. φύγωμθν ἢ, αὐ σινοήσωμθν τοθ̃ ποθ ἡμῶν ἀδικήσαντας, τοθ̃ πλεονεκτήσαντας Ⓒ ἁπλθόντας. ὐχὶ τῶν μ̃ χρημάτων αὐτῶν καὶ πόνων ἀπολαύοισιν ἕτεροι· αὐτοὶ ἢ σὺ κολάσει ἢ τιμωρίᾳ ἢ τοῖς αἰωνίοις κακοῖς; πῶς οὖν ὐκ ἐκάστης ἡμῶν τὰ δύοιας, κόπτεσθαι ἢ τὰ λαμπρὸν, ἵνα ἢ ζῶντες τοῖς πόνοις καταπονῶμθα, ἢ ἁπλθόντες τὰς ἀφορήτους ὑποστθώμθμ κολάσεις ἢ θμφείας;

Εκ τ̃ ἑρμ. τ̃ ἑξαημ.

Τί τοίνιν τῦ ἅρπαγος ἐλεεινότερον γθοιτ' ἄν, ὅταν τὰ μ̃ συλλεγθέντα ἅπαντα πλάκις ἐξροὶ ἢ πολέμιοι ποθς ἀλλήλους διενείμαντο, τὰ ἢ σὺν τούτων ὀπισωρυγθέντα αὐτῷ ἀμβτήματα λαβὼν ἄπεισι, τὰς ὑπὲρ τούτων ποθδαιμονίας μ̃ πολλῆς ἀπαιτύμθνος τῆς ἀκριβείας;

Εκ τῆς ἑρμ. τ̃ πρὸς Ρωμ. ἐπιστ.

Αρα τῶν πλεονεκτ̃ γθοιτ' ἂν χθεπώτεροι, ὅτι Ⓒ τὸν ζωὸν αὐτῶν θανάτῳ πάντος χθεπωτέραν ἐργάζον ἢ), τῆς φθορᾶς ἢ τῆς ἀθυμίας ἢ τῆς διηνεκοῦς ἀλγυπνίας καταθιούσης αὐτὸν, ἢ κ̃ μικρὸν δαπανώσης, ἢ πᾶς ἡδονὴ, Ο Ⓒ ἀρετῆς ἢ κακίας ἐντεῦθεν ἐλαυνόντες; ἢ ὃ μ̃ τῷ κερδαίνειν καὶ τὰ πάντα ποθβάλωνται, οὐδεμιᾶς αἰσθάνονται ἡδονῆς τῆς τῶν πλουσίων ἐφίεσθαι· ὃ ἢ τῷ ζημιοῦσθαι, καὶ ὁλοθν ἀπολέσωσι, πάντων ἡγοῦνται χθεπώτερα πεπονθέναι, ἢ αὐτῆς ἐκπεπωκέναι νομίζοισι τῆς ζωῆς. καὶ γὰρ αἰκὸς ὁ τοιοῦτος ἔχειν, καὶ παιδία, καὶ φίλους· δ̃ μὴ πάντοθεν ἐξῆν κερδαίνειν αὐτῷ, τῶν φύσει πολεμίων αὐτῷ οὗτοι πολεμιώτεροι καταφαίνονται.

Εκ τῆς ἑρμ. τῦ κτ̃ Ματθ. εὐαγγ.

Δικαίως γὰρ τίς φησιν Ⓔἰ) φιλαργύρου μηδὲν ὠμότερον. ὁ γὰρ τοιοῦτος ἢ ἑαυτὸν ἀποδίδοται, ἢ χειρὸς ποθέρχεται τῆς οἰκουμθνης ἐχθρὸς, ἀλγῶν ὅτι μὴ χρυσίον φέρει αὐτὶ τῶν ἀσταχύων ἡ γῆ, καὶ αὐτὶ τῶν ναμάτων αἱ κρηνῶαι, καὶ αὐτὶ τῶν λίθων τὰ ὄρη· δυχερείαν ποθς τὸν ἄλλων βιετηρίδα, ἀθ τοῖς χρυσοῖς ἀγαθοῖς στωεσταλμθνος· πᾶσαν ἀποτρεφόμενος ποθφασιν, ὅθεν ὐκ ἔστιν ἀργύριον λαβεῖν· πάντα ὑποτμθνων, ὅθεν Ⓒ δύο συλλέξαι μόνον ὀβολοὺς ἐνί· ἄπονθας μισῶν, τοθ̃ πένητας, τοθ̃ πλουτοποιοῦντας· τοθ̃ μ̃, μήποτε ποθσελθόντες αἰτήσωσι· τοθ̃ ἢ, ὅτι μὴ τὰ ἐκείνων ἔχει· ἄπονθας τὰ αὐτῷ νομίζει κεκτῆσθαι, ἢ ὡς ποθδὲ πάντων

πάντων ἀδικημάτων, οὕτω τοὺς ἁπάντας ἀμάρτεται. καὶ ὅταν ὅτι μαχαίρᾳ ξίφος, τοῦτο καὶ φιλαργύρῳ πλοῦτος, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ χαλεπώτερον. ὁ μὲν γὰρ μαχαίρας ὁ ξίφος λαβὼν καὶ ὠθήσας δι' ἑαυτοῦ, τῆς τε μιᾶς ἀπαλλαγὴν, καὶ οὐκ ἔτι δευτέραν λαμβάνει πληγήν· ὁ δὲ φιλάργυρος μυρία χαλεπώτερα ἐκείνου τραύματα καθ' ἑκάστην δέχεται τὴν ἡμέραν, οὐκ ἀπαλλάττων τὸ μαχαίρας ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὀξυτέρων μᾶζον καὶ μείζονας· καὶ ὅσῳ γε δὴ λάθρα πλείονα τραύματα, τοσούτῳ μᾶλλον ὑπόδικος ἑστὶ φανερᾶς πληγῆς χαλεπωτέρας. Τί τοίνυν ἂν τὸ πλεονέκτην γένοιτ' ἂν χαλεπώτερον, ὅτι μὴ ὃ τὴν ψυχὴν ἀπολέσας τὸ ἑαυτοῦ, καὶ ὃ σῶμα μυρίας καταφθαρῆναι φθορὰς, καὶ πυρὸς καὶ ἡδονῆς καὶ τιμῆς καὶ δόξης ἀπάσης ἐστέρηται, δι' ὧν μάλιστα πολλοὶ ἁμαρτάνουσιν ἀνθρωποι; καὶ ὃ δὴ χαλεπώτερον, ὅτι μηδὲν ἀδικημάτων ἐκ τοῦ σώματος ἡδικηκότων ἐκδημήσας καὶ ὁπλίζεται, καὶ πόντου ἀπὸ τῆς ψυχῆς ῥίψας καὶ καλῶς, τοὺς πόντους ἐκπεπολέμωται. ⓐ μὲν γὰρ ἀδικήματα μισοῦσιν αὐτὸν, αὐτὸ [καὶ] κακῶς πάσχοντες· ⓐ δὲ μηδέπω πάσχοντες, δεδοικότες μὴ πάθωσι, καὶ συναγωνιῶντες τοῖς πεπονθόσι, ⓦ αὐτὸν ὁπλίζεται πόλεμον· ⓐ δὲ μείζοις καὶ δυνατώτεροι δακνόμενοι καὶ ἀγανακτοῦντες ὑπὸ τῶν ταπεινοτέρων, ἔτι δὲ καὶ βασκαίνοντες, ὁμοίως ἐχθροὶ καὶ μισοῦσι. καὶ τί λέγω τοὺς ἀνθρώπους; ὅταν γὰρ καὶ ⓦ Θεὸν ἐκπεπολεμωμένον ἔχῃ, πῆς αὐτῷ λοιπὸν ἐλπὶς ἔσεσθαι, ἢ σωθῆναι ψυχή; Τοῦτο πλοῦτος τὸ ἀδικεῖν, εἰπέ μοι; τοῦτο δὲ χαλεπώτερον καταδίκου; ὁ κατάδικος δέδεται μὲν σῶμα, οὗτος δέδεται τὴν ψυχήν. ὁρᾷς αὐτὸν δεσμώτην, καὶ οὐκ ἐλεεῖς αὐτόν; Διὰ τοῦτο αὐτόν, φησι, μισῶ, ὅτι δέδεται οὐκ ἀνάγκῃ, ἀλλὰ προαιρέσει τὴν ἄλεσιν ὑπασπασάμενος. πάλιν σὺ τοὺς οὓς πλουτοῦντας· πάλιν ὑμᾶς καὶ τοὺς πτωχούντων. ὑμᾶς δὲ χορεύουσι ἑαθίοντες, καὶ καταδακνόντες οὓς πένητας· καὶ ἐγὼ οὐ χορεύω μᾶλλον ἀλγοῦντάς ὑμᾶς. ἀεὶ σὺ τοῖς πλουσίοις κεκόλλησαι· ἀεὶ καὶ σὺ τῷ πέντε κεκόλλησαι. ἀπόχησθι τοῦ πρωβάτου μου, ἀπόχησθι τῆς ποίμνης μου. Εἰ δὲ λυμαίνῃ μου τὴν ποίμνην, ἐγκαλεῖς ὅτι διώκω σε; οὐ διώκω σε· λύκον διώκω. Εἰ μὴ εἶ λύκος, οὐ διώκω σε· Εἰ δὲ διώκω σε, σαυτὸν αἰτιῶ, ὅτι λύκος ἐγένου. Εἰ μὲν ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ ἀπέχεσθαι τῶν ἑτέρων χρημάτων, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῶν δοῦναι, πάντες ἑτοίμως εἰσφέρομεν· τοῦ δὲ Θεοῦ κελεύοντος μὴ ἁρπάζειν, οὐκ ἀνεχόμεθα, ἀλλὰ προπηλακίζομεν τὸν Θεὸν οὐδὲ αἰδούμεθα; καὶ πῶς οὐ δεινόν; Εἰ γὰρ δεῖ ἴσον τιμᾶν τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ, ὑβρίζομεν ⓦ Θεόν· πόσῳ μᾶλλον, ὅταν προπηλακίζωμεν αἰδούμεθα; Βαρὺ δὲ ῥῆμα καὶ ἐπαχθές· οἶδα κἀγώ. ἀλλὰ δείξατε, ὅτι φορτικόν, φυγόντες δὲ ἔργον· Εἰ δὲ ἔργον οὐ δεδοίκατε, πῶς ὑμῖν πιστεύσας δυνάμεθα λέγειν, ὅτι ἁπλᾶ ῥήματα δεδοίκαμεν, καὶ βαρὺς ἡμᾶς ὑμεῖς ἑαυτοὺς τῷ ἔργῳ βαρύτε, καὶ οὐδεὶς λόγος· ἐγὼ δὲ δοῦλα ῥήματα εἶπον, ὧν ὑμεῖς ἁπλᾶ πράγματα προτίθετε, ἀγανακτεῖτε; καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον; ἠκούσατε ψευδῆ εἶναι τὰ πρὸ ἐμοῦ λεγόμενα. βούλομαι αὐτὸς λοιδορίας δόξαν λαβεῖν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὡς εἰκὸς καὶ μάτην λοιδορησάμενος ὑμῖν, ἢ ὑμᾶς ἰδεῖν ἐπ' τοιούτων ἐγκαλοῦντας. Ὁ γὰρ ὀρύσσων βόθρον τῷ πλησίον, εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται. καὶ καθάπερ αἱ ὠδῖνουσαι γυναῖκες ὑπὸ τῶν ὠδίνων ἁλίσκονται· οὕτω καὶ ὁ δόλον ἐργαζόμενος, πρὶν ἢ ⓦ πλησίον ἀδικῆσαι, αὐτὸς ἁλίσκεται καὶ ὀδυνᾶται· καὶ οὐκ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῆς τῆς δριμύτητος. καὶ γὰρ μυρίαις ποιηθῇς πρόφασις, ὁ κεντῶν τὸ συνειδὸς ἀφανίζεται· φυσικὸν γάρ ἐστι καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ ἡμῖν τοῦτο τὸν ἄρχοντα ἐνθεῖναι· κἂν μυρία φιλονεικήσωμεν, ἐφέστηκεν ἐκεῖνο καταβοῶν, κολάζον, καταδικάζον· καὶ οὐκ ἔστιν οὐδεὶς τὸν ἐν κακίᾳ ζῶντα, ὃς καὶ μυρίαν ὀδυνᾶται, καὶ βλαβόμενος καὶ κακά, καὶ εἰς ἔργον ἐκφέρων τὸν βλάπτοντα. τί γὰρ τοῦ Ἀχαὰβ ποιηθέντες; ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνος ὑπεθυμίασε τοῦ ἀμπελῶνος, ἐνόησεν πόσην ὀδυνᾶται ἔσχε. βασιλεὺς γενόμενος καὶ πόλεων κρατῶν, καὶ οὐσίαν ἔχων ⓦ δυσπλέθρητον, ὅπου τοῦ συνειδότος τὸν ψῆφον οὐκ ἐδέξατο, εἰσῆλθε συνθεραπεύων, κάτω κύπτων, συγκεχυμένος, πολλὴν ἀχλὺν ὑπὸ τῆς ὄψεως

Ex τῆς ἑρμείας τοῦ κατ' Ἰωαν. εὐαγγ.

Ex τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸ, μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος.

Ex τοῦ ἁγίου Φιλημονίτου.

γ Βασιλ. κα.

ὄψεως φέρων, τῆς ἀπὸ τῦ σωτειδότος καταδίκης ⓦ ἔλεγχον ὅτι τῦ πρεσβύτερυ κηρύττων, καὶ οὐ δωσάμενος συσκιάσαι τὸ ἀπὸ τῆς ἀγνωμίας ἐπενομιζόμενον αὐτῷ ὀδυνηρόν. Βούλεσθε γνῶναι σαφῶς, πῶς οὐκ ἀφίησιν ὁ θεὸς τοὺς ἀθεμίτοις ἐπὶ τὸν πλοῦτον; ἀλλὰ θεῖα καὶ δαίμονας; ἀνεχώρησε ποτὲ τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, καὶ ἐπὶ τῆς χαλκοῦς ⓦ οὐρανοῦ γεγονυῖαν, καὶ τὸ θαῦμα τῶν ἀπρήκτων θαυμάτων χαλεπώτερον καθ' ἑκάστην προσδοκώμενον τὴν ἡμέραν, καὶ θεὸν προσκυνούμενον λύσαι βοῦν ὁ δῆμος· καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς ἐλπίδα ἅπας πόλις καὶ ἄπειρος ὑπὸ δώρων κατεφέρετο. πάντων δὲ ἐν πανηγύρει καὶ ἑορτῇ καθεζομένων, ἄτε δὴ αὖ τῶν ἀναβαινόντων τὸ θαυμάτων πυλῶν, τῶν πλησίον τις, συγγενὴς, καὶ φίλος, ἀποπνιγόμενος ὑπὸ ἀθυμίας προσῆκε· καὶ πολλῶν τὸ αὐτίκα πνιγομένων, ἀδὲ καταχεῖν ἔνδον ἴσχυσεν, ἀλλ' ὑπὸ τῦ τυφλοῦντος τὸ χαλκοῦ τύπου πάθους κεντούμενος, εἰς μέσον τὴν αὐτοῦ ἐξέωσεν· μικρὰ δὲ μέτρα σίτου κεκτημένος, φησὶν, οὐκ ἔχω πῶς ἀναθρέψω σοὶ τὰ λοιπά. τί λέγεις; ἀλλοῖός ὅτι μὴ πρόκριτος ἀπόλωλε, ἵνα σὺ σωτηρίας χρείαν; οὐκ ἤκουσας τί φησιν ὁ Σολομών· Παροιμ. κε. Ὁ πιμελῶν σῖτον δημοκατάρατος; ἀλλὰ προσέρχη κοινὸς ἔρως τῶν τῆς οἰκουμένης ἀγαθῶν, καὶ τῆς τοῦ δεσπότου φιλανθρωπίας πολέμιος, καὶ τὸ μαμμωνᾶ φίλος, μᾶλλον δὲ δοῦλος; οὐ γὰρ ἐκκόπτει τὸν γλωττῶν σκώληκα ἔδει; οὐ δὲ σφαδάζει τὸν καρδίαν τὸν ζῶσα τηκέδονα τὰ ῥήματα; τί δὲ αὐτὸ ἐλεεινότερον γένοιτ' ἂν τῶν πλουσίων, τὸ δὲ αὖ τοῦτο ἀλγεινὸν, ὅτι ἀπείρα κέκτηται, καὶ δυσχεραίνοντος ὡς ἀπολωλεκέναι νομίζοντος, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν βυχομένου γλυκάδα λιμόν, ἵνα αὐτῷ χρήσιμον προσγένηται; Πῶς ὑμῖν ὑποχράψω βούλεσθε τὰ τοῦ πλεονέκτου πάθη καὶ ἁρπαγάς; τί γὰρ τῶν χηρῶν ἐκείνων μαρώτερον; τί τῶν ὀφθαλμῶν ἐκείνων δυσιατώτερον, ἢ αἰσχρότερον καὶ κυνικώτερον; οὐ βλέπει θεοῦ δῶρα θεοῦ δῶρα, οὐδὲ ⓦ θεῖον θεῖον· ἀλλὰ πρόκτα χρήματα εἶναι νομίζει. ⓐ γὰρ θεοῦ ὀφθαλμοὶ πεινῆσι ἐοίκασιν ἐρᾶν καταπεπονημένους, καὶ ὀπτικλᾶσθαι· ⓐ ὧν ἁρπαγὲς ὀρῶσι πεινῆσι, καὶ μᾶλλον ἐκθηριοῦνται. ⓐ θεοῦ ὀφθαλμοὶ οὐ τοῖς ἄλλοις διδομένων ἐφίενται, ἀλλὰ καὶ τὰ αὐτῶν εἰς ἑτέρους κενοῦσι· οὗτοι δὲ οὐκ ἀνέχονται, εἰ μὴ τὰ πρώτων λαβόντες ἰδιοποιήσαντο. ⓐ αἰθέριοι ὀφθαλμοὶ γυμνοὶ ἰδεῖν σῶμα τὸ πλησίον οὐκ ἀνέχονται· οὗτοι δὲ εἰ μὴ πάντας γυμνώσαιεν, καὶ τὰ πάντων οἴκοι κατάθοιντο, οὐδέποτε κόρεσν λαμβάνουσι· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τότε ἐμπίπλανται. ὅθεπερ οὐδὲ θεῖοι τὰς χεῖρας τὰς τούτων ἂν τις εἴποι φαίη μόνον, ἀλλὰ καὶ τούτων ἀγελαιοτέρας πολλῷ καὶ χοιροπωτέρας. ἀρκοῖ μὲν γὰρ καὶ λύκοι, ἐπειδὰν λάβωσι κόρεσν τῆς ἰδιαύτης ἕωφῆς, ἀφίστανται· οὗτοι δὲ κόρεσιν οὐκ ἔχουσι. καίτοι διὰ τοῦτο χεῖρας ἡμῖν ἐποίησεν ὁ θεὸς, ἵνα ἑτέρους βοηθῶμεν, οὐχ ἵνα ὀπισθουλβώμεθα· ἐπεὶ καὶ μέλλοιμεν εἰς τοῦτο αὐτὰς κεχρῆσθαι, βέλτιον αὐτὰς ἐκκοπῆναι, καὶ χωλοὺς τούτων εἶναι). ὅταν γὰρ προσέλθωμεν μὴ ἀσαρκοπίμονα ὑπὸ θείου τινὸς ἰδέας ἀλγῆ, καὶ τὸ ψυχικὸν δάκνῃ), εἰς ἣ τὸ ὁμόφυλον τοῦτο αὖθις ἐργαζόμεθα, ἀνομίζῃ τι ποιεῖν δεινόν· πῶς δὲ εἴη αἰθέριος ὁ τοιοῦτος, ἀλλ' ἀθεῖον, καὶ τοῦ θείου χείρων; τὰ μὲν γὰρ θεῖα τῇ φύσει ὄντι τοιαῦτα· ⓐ ὁ πλεονέκτης τὴν φύσιν ὃν ἤμελεν ἔχοντες, παρὰ φύσιν ὃ θεομισὲς, ἑαυτοῦ ἀξιάγαν βιάζονται). τὰ τοιούτων καὶ τὰ σώματα θεῖόν ὄντι σώματα· μᾶλλον δὲ καὶ τούτων ἀγελαιότερα. καὶ γὰρ ῥήματα φθέγγον) μᾶλλον ἐκείνων τὰ ὀδόντων ἰόντα ἀφιέντα φόνον ἐργαζόμενα. εἰ δὲ τὰ ἀγοιᾶν τις ἐξετάσειε τὰ τοιούτων, οὐκ ἔστι θεῖα μόνον, ἀλλὰ καὶ δαίμονας αὐτοῦ πρεσβύ. καὶ γὰρ πολλῆς γέμουσι τῆς ἀπωλείας, καὶ τῆς πρὸς ⓦ ὁμοιότητος ἔρωτας. ⓐ οἱ γὰρ δαίμονες τὰς ὀπισθουλευομένας αἰθέριας συμπαθοῦσι ἑαυτοῖς ἔχουσιν· ὡς εἰ μὴ συνέπασχον, τὸ πλέον τὰ ὀπισθουλῶν τοῦ καθ' ἡμῶν ἐκείνοις αἰτήρητο· οὗτοι δὲ καὶ φιλονεικούντων αὐτοῖς τοῦ ἐπηρεαζομένων κρατοῦ ὀπισθουλεύουσι. καὶ οὔτε βασιλείας ἔρως ἐκεῖ, οὔτε γείτονης φόβος, οὐκ αἰδὼς τοῦ αἰθέριον, οὐκ ἔλεος, οὐ συμπάθεια, ἀλλ' ἀναίσχυντος καὶ ἰταμότης καὶ ἀσωφροσύνη τῶν μηδόντων ἀπόντων·

Ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Κορ. α'. ἐπις.

Ἐκ τῆς ὁμιλ. θ. τοῦ εἰς τὰ πρὸς Κορ. α' ἐπις.

καὶ

ϗ μῶλος αὖλις εἶ) δοκῆς τὰ τοῦ Θεοῦ ῥήματα. Οὕτως ἀπείρων κακῶν, ὃ μὴ ὑ- Ex τ ἑρμῶν. τ πρὸς Θεσ. α. ὕπτ.
πό τινος ἀδικουμένους αὖλις ἀρχὴν ἀδικίας· μᾶλλον γὰρ ἀπείρων. ἐκφυγὼν γὰρ αὖ ἀ-
φῆς ὅτι τῆς ἐρήμου νέμεσθαι, ϗ μὴ στενοχωρήσας εἰς ἀνάγκην καταστήσῃς, οὐδέποτε λυ-
μανῇ τι, οὔτε πορθηθήσεται, οὔτε διώξεται, ἀλλ' ἀπολαύσεται τῶν οἰκείων ὁδῶν. σὺ γὰρ ἄν-
θρωπος ὢν λογικὸς, τὸν μιμούμενον ἀρχὴν τοσαύτην ϗ ὑμᾶς ϗ δόξαν, οὐδὲ τὰ ἄπειρα μιμῇ πε-
ρὶ τοὺς ὁμοφύλους, ἀγαπᾷ ἀδελφὸν ἀδικεῖς ϗ κατεσθίεις; ϗ πόθεν ἀπολογήσεσθαι δυνή-
σῃ; οὐχ ὁρᾷς τὸν μισθὸν, ἧς τῶν ἐργασιῶν βασιλεῖς καὶ ἰδιῶται πρὸς ὑγείαν πορίζονται
πῶς οὐδὲν αὐτῆς πορίσαι εἰς ὃ μὴ ἀποθανεῖν ποιῇ κακῶς, ἀγαπᾷ ἐπαποθνήσκειν ὧν
κέντρῳ; δέῃ τούτης παιδεύεσθαι μὴ λυπεῖν τοὺς πλησίον· αὖλοι γὰρ θάνατον διηνέμεται
πρότερον. ἐκείνους μὲν γὰρ πρὸς μικρὸν ἴσως ἐλυπήσαμεν, αὖλοι δὲ οὐκ ἐλίζησόμεθα, ὡς οὐ-
δὲ ἐκεῖνοι. Διὰ τοῦτο χρήματα λέγει, ἵνα χρώμεθα εἰς δέον, ϗ ἵνα φυλάττωμεν· τοῦτο Ex τῆς ἑρμῶν. τῆς χῡ Ιωαν. εὐαγγ.
γὰρ οὐκ ἔστι κτήσασθαι, ἀγαπᾷ κτήσασθαι. Εἰ γὰρ τοῦτο μέλλοιμεν σκοπεῖν, ὅπως αὐτὰ πολλὰ
ποιήσωμεν, οὐχ ὅπως εἰς δέον ἀπολαύσωμεν, ἀπατεπτέραπται ἡ τάξις, ϗ ἐκφυγὼν μᾶλλον ἡμᾶς
κέκτηται, οὐχ ἡμᾶς ἐκφυγόν. Ὁ γὰρ χρημάτων ἐρῶν, ϗ μόνον τοὺς ἐχθροὺς οὐκ ἀγαπήσει, Ex τῆς αὐτῆς.
ἀγαπᾷ ϗ τοὺς φίλους μισήσει. Οὐδὲ γὰρ συγγλύκειν οἶδεν ὁ πλούτος, οὐ συμπαθείας μέμνηται,
οὐχ ἡλικίαν αἰδεῖται, οὐ φίλον ἔχει τινά· ἀλλὰ πάντας ἀπεξῶς διαχείσει), ϗ πρὸς
τῶν ἄλλων πάντων, πρὸς ἑαυτὸν, οὐ τῷ μόνον ἀπολλύειν τὸν ψυχὸν τὸν ἑαυτοῦ, ἀλ-
λὰ ϗ τῷ μείζονα ἑαυτὸν καταπένειν φέρουσι. Καὶ ὁ μὲν χρημάτων καταφρονῶν, ἔ- Ex τῆς ἑρμῶν.
φησε τὸν ὄπτιλον· ὁ δὲ πλουτεῖν βουλόμενος ϗ πρεσβάλλεσθαι, πλεῖον αἰτῆται μᾶλλον, τῆς χῡ Ματθ. εὐαγγ.
ἐκ οὐδέποτε ἴσεται· ἀλλὰ καὶ μείζονα λαβὼν ταλάντα, ἑτέρων τοσούτων ὀπτιζόμενος· καὶ τούτων
ὀπτιτύχῃ, πάλιν δὶς τοσούτων ἄλλων ἐφίεται· ϗ πρώτων, ϗ τὰ ὄρη ϗ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν θά-
λατταν, καὶ πάντα εὔχεται αὐτῷ γενέσθαι χρυσίον, καινόν τινα μανίαν μεμηνόμενος καὶ φοβερὰν,
ϗ οὐδέποτε σβεσθῆναι δυναμένην. Οταν γὰρ ἐπέρχεσις τὰ ἑαυτῶν δοκῶσι προσ- Ex τῆς ἑρμῶν.
πατεῖσθαι, τὰ ἑτέρων ἁρπάζουσι, τίς ἄρα ἡμῖν ὄφελος σωτηρίας ἐλπίς; Εἰ μὴ πεινῶντα τῆς χῡ Ιωαν. εὐαγγ.
ἔθρεψας, κολάζῃ· Εἰ καὶ ἀπέδυσας ἐνδεδυμένον, ποίας τυχεῖν συγγνώμης; Εἶπε δή μοι·
Εἴ τίς σε εἰς Περσικὸν ἤγαγε χρυσὸν ὀφθῆναι τὰ ἐκεῖ ϗ ἐπόμενα, εἶτα ἐκέλευσεν οἰ-
κίας δείμασθαι, ἆρα οὐκ ἂν αὐτῷ κατέγνως δίκαιον τὸν ἐφάπτειν, ὡς ἀνδρὸς δαπάνας
κελεύοντος; πῶς οὖν ὅτι τῆς γῆς ὃ αὖλος τοῦτο ποιεῖ, ἵν' μικρὸν ὕστερον ἀπολείψῃς; ἀλλὰ
τοῖς παιδίοις καταλείψω, φησίν. ἀλλὰ ϗ ἐκεῖνοι μικρὸν ὕστερον καταλείπουσι σέ· πολ-
λάκις γὰρ ϗ πρὸ σοῦ. Διὰ τοῦτο οὖν πλεονεκτεῖς, ϗ τὰ τῶν ἄλλων ἁρπάζεις, ἵνα σοι ὁ θ Ex τ ἑρμῶν. τ πρὸς ποτ Ραμ.
ἵππου χαλινὸς ἀλείφῃ) πολλῷ τῷ χρυσῷ, ϗ ὁ τῆς οἰκίας ὄροφος ϗ αἱ τῶν κιόνων κεφαλαί; Ex τ ἑρμῶν.
ἐκ πόσης οὐκ ἂν εἶεν ταῦτα χρείας ἄξια, ὅταν ἀδελφὸν οὕτω πρὸς τὸ δεσπότην σου
τιμηθέντα, ἵνα λίθους καλλωπίσῃς ἐδαφος ϗ σώματα ζώων ἀλόγων οὐδὲ αἰσθανομένων
τοῦ κόσμου, εἰς μείζονα ἐμβάλλῃς συμφοράς, καὶ ὁ μὲν κιόνων ἐν ὀπτιμυγείᾳ πολλῇ, ὁ δὲ ἀν-
θρωπος, μᾶλλον δὲ ὁ Χριστὸς ἀγαπᾷ κιόνα, ϗ τὰ εἰρημένα ἅπαντα, εἰς ἑκατὸν καται-
κλείεται λιμόν. καὶ μὲν θρόνον καταστιβάσας δίπλοον, πάντα ἀπὸ χρυσοῦ ϗ
ἀργύρου κατασκευάζεται· ὃ δὲ τοῦ Χριστοῦ μέλος, ϗ δι' οὗ ἐξουσιάζει, οὐδαμοῦ τιμᾶται, οὐδὲ τῆς
ἀναγκαίας ἀπολαύει τροφῆς, ἀλλὰ πάντων σοι γέγονεν ὁ Χριστὸς ἀπιμότερος. ϗ διὰ τῆς τοι-
αύτης ἀναισθησίας κρίσεως ὑπόσοι ποτὲ μοὶ πυρὸς ἀξιωθήσονται τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ, ὅταν
τὰ μὲν ἄλογα ἀγαπᾷ τὰ συγγενῆ, ϗ ἀρχῆται τῇ συγγενείᾳ τῆς φύσεως εἰς τὸν πρὸς
ἀλλήλους φιλοστοργίαν· σὺ δὲ μὴ τῆς φύσεως ἐκ μείζονα ἔχων ἐπιτάσεις φιλίας, ἐκείνων ἀ-
γελώτερος δείκνυσαι; Μὴ δὴ ἀμφοτέρωθεν προξενώμεθα Θεὸν, ϗ σπουδάζοντες Ex τ ἑρμῶν.
ὅθεν οὐ χρὴ, ϗ σκορπίζοντες εἰς ἅπερ οὐ δεῖ. πόσης γὰρ οὐκ ἂν ἄξιον εἴη ὀργῆς, ὅταν τῇ τῆς χῡ Ιωαν. εὐαγγ.
πορνῇ διδῷς, πενθερέχων πένητα; Εἰ γὰρ ϗ ἐκ δικαίων πόνων πορίζῃς, οὐχὶ ἐγκλημα

ὧν

λω δ' τοῦγμα, μιαθὴ καχίας πλήχθη, & ὑπ' ὧν κολάζειν ἐχρῆν, ὑπ' τούτων ὑμᾶν; ὅτθμ γ' ἡ ὀρφανὸς ἀπολύων, ἡ χήρας ἀδικῶν, τρέφης ἀσέλγθμ, σὺ ὑπόπτων ἡλίκην τοῖς τυ-
Ἐκ τῆς ἐρωῶν. τῶια Ψαλ. αὖται τολμῶσιν ἐς σὲ ὁ πῦρ. Φοβήθητε ὅσοι τὸν πένητας ἀδικῆτε. ἔχετε δυνάμιν ὑ-
μᾶς ἡ πλοῦτον & χρήματα ἡ δικαστῶν εὐνοιθμ· ἀλλ' ἔχουσιν ὀχυροι πάντων ἰσχυρότερον ὁ-
πλον, τὸν ζηλωμοὺς ἡ τὸν θρῶνους, ἡ αὐτὸ τὸ ἀδικῆσθαι, ἅπερ πρὸ ὀλίγου τῶν οὐρανῶν ὑπε-
σπάσατο συμμαχίαν. Τοῦτο τὰ ὅπλα οἰκίας ὀρύττει, ἀμπλίνθους καταστρώννυσι, πόλεις δῄ-
λεσι, ὁλόκληρα ἔθνη κατεπόντισε. Τοσαύτη τῶν ἐπηρεαζομένων παρὰ τῷ Θεῷ ἡ παρρησία.
μέγα γὰρ ἡ ἰσχυρὸν ὅπλον, ζηλωμὸς ἀδικουμένων ἀνθρώπων. αἰδέσθητε τὸν βλασφημο-
σούμενον αὐτῶν ὁ Θεός, ὅταν κακῶς πάσχοντες μηδὲν μὴ ποτὲ ὀνήφερωσι ῥῆμα, ζηλώσει
γὰρ μόνον ἡ ἀποδύρωνται τὰ οἰκῆα κακά· ἡ τοῖς μὴ ἴλεως ἦν, ὑμνῳδήσας ὑπὸ τοῦ ἐπηρεά-
ζοντος. Φύγωμεν τοίνυν τὸ ἀδικῆν, ἵν' ἵλεων ἔχωμεν Ⓜ Θεόν, χάριτι καὶ φιλανθρω-
πίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
νων. Ἀμήν.

Λογ. λ. ΠΕΡΙ ΠΛΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΝΙΑΣ.

Ἐκ τῶν Ν. λόγ. τῶν εἰς πλοῦτον.

ΟΤαν ἴδῃς πλουσίων παῖδα παρ' ἀξίαν, μὴ μακαρίζῃς, μὴ ζηλωτὸν νομίζῃς, μὴ καταγνῷς τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας, μὴ μάτην φέρεσθαι
ἡγοῦ εἰκῇ τὰ πράγματα νόμιζε. διαμνήσθητι τοῦ Λαζάρου ἡ τοῦ πλουσίου, πῶς ὁ μὲν τοὺς ἄκρον ἐλκήσας ὑπερείας ἡ τυφῆς, ὠμὸς ὢν & ἀ-
πηνὴς ἡ ἀπάνθρωπος, ἡ κυνῶν ἀπόπτων ἀγριώτερος. καί τοι Ⓜ μὴ Ⓜ πένητα ἠλέουν, ἡ ἐθεράπευον, ἀλλ' οὐκ ὠκτίρουν τῇ γλώττῃ" ἄ- Ἀ. ἀφῆκα
φασθαι τῶν ἑλκῶν τῶν χεῖρον τοῦ σώματος· ὁ δὲ ψιχίων αὐτῷ μετεδίδου. ὁ δὲ πέ-
νης ὀχυρὸς, ὁ οὕτως πλούσιος, ὁ οὕτως ὑπέροπλος, εἰς ἀνὴρ ὁ τῆς πενίας ἅπαντα κατέπεσε, καὶ
αὐτῆς τῆς ἀναγκαίας ἡπόρει τροφῆς, & νόσῳ ἡ λιμῷ διϊωκεῖτο παρασπάλαγε· ἡ ὁ μὲν πλούσιος
τῆς χρείας εἶχεν, ὁ δὲ τῆς συμμετρείας ἀπέλαυεν· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐδυσχέρανεν, ἡ κα-
τηγόρησε τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἐμέμψατο τὸν προνοίαν. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, ὅταν αὖ μὴ Ⓜ
πάσχοντες κακῶς, ὕτω Ⓜ διαπύρως βλασφημῶσι τὰ πάντα· σὺ δ' ὁ τῶν παλαισμάτων ἐσχατὸς
ἔξω, ὑπὲρ τούτων βλασφημῆς Ⓜ Θεόν, ὑπὲρ ὧν θυμουμένως ἕτερος φέρεται; ὁ μὲν γὰρ
πάσχων δεινῶς, καίν εἴπῃ τι ῥῆμα φορτικὸν ἡ ἐπαχθές, εἰ ἡ μὴ τοσαύτης ὅσης ἕτερος, ἀλλ'
ὅμως γε ἡ ἐλαττόνως μετέχει συγγνώμης· ὁ δ' ἔξω τῶν δεινῶν ἑστὼς, ἡ ὑπὲρ ἑτέρων τὸν ἑαυ-
τοῦ ψυχὸν ἀπολλύς, ποίας δῆτα εἴη συγγνώμης ἄξιος, ὑπὲρ τούτων βλασφημῶν Ⓜ Θεόν,
Ἐκ τῶν λόγ. τῶν, ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα ὀφείλει θεραπεύειν ὑπὲρ ὑπὲρ ὧν ὁ παθὼν κακῶς θυμοῦται, ἡ ἀμφότερος αὐτὸν αἰνιγμῶδες οὐκ ἀφίσταται; Διὰ τί
γὰρ ὁ πλοῦτος, ὦ ἄνθρωπε, φιλοσοφίας ἐστὶ σοι δοκεῖ; ἀφ' τοῦ ἡδονῆς πρώτως τὰ ἀπὸ
τῶν παιζόντων; ἀφ' τοῦ τιμῆς ἡ δορυφορείας τοῦ ἀπὸ τῶν ἀφ' τούτου σε θεραπευ-
όντων, ἀφ' ὃ δύναται τὸν λυποῦντας ἀμύνασθαι & πᾶσιν εἶναι φοβερόν; Οὐδὲ γὰρ ὧν
ἑτέρας αἰτίας ἔχοις εἰπεῖν, ἀλλ' ἡδονῆς ἡ κολακείας, & φθόνου ἡ ὑμνῳδίας. ὅτε γὰρ σοφώτε-
ρον, οὔτε σωφρονέστερον ὁ πλοῦτος ποιῇ εἰώθει· οὐ χρηστὸν, οὐ φιλάνθρωπον, οὐκ ἄλλο τι
μέρος τῆς ἀρετῆς εἰς τὸν ψυχὸν εἰσάγει ἡ καταφυτεύει. ὅθ' ὧν ἰσχυρὸν εἰπεῖν ὅτι
ἀφ' τί τούτων προνοίας ὄντι ἡ πλοῦτος ὑπάρχει; οὐ γὰρ δὴ μόνον οὐδὲν οἶδε τούτων κατα-
φυτεύειν ἡ γεωργεῖν τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ ἀποκείμενα βύρῃ, λυμαίνεται & κωλύει, ἔνια δ' ἡ
ἀπαντᾷ, ἡ τὰ σπαρτὰ τούτων ἐπισπᾷται. ἀλλὰ μὴ εἴπω προ τούτων. οἱ γὰρ τῇ νόσῳ ταύ-
τῃ ἐμφωκότες, οὐκ ἂν ἀκούσαιμι ἀκούειν, τῆς ἡδονῆς ὅπως ὅλοι, ἡ ἀφ' τοῦτο αὐτὸ ἠμυόμενοι δου-
λοῦν, κατηγορημένων αὐτῶν ὁμοῦ & ἐλεγχομένων. ἀφ' τοῦτο οὖν, εἰπέ μοι, πολλὸς ἡμῖν ὁ

πλοῦτος

πλούτου καὶ πενίας. 853 Λογ. λ.

πλούτου καὶ πενίας εἶναι δοκεῖ, ὅτι τὰ χαλεπώτατα τὸ ὑμῖν τρέφει πάθη· ὀργιλόν τε εἰς ἔργον διεξάγων, καὶ τῆς δοξομανίας τὸν πομφόλυγας εἰς μείζονα ὄγκον ἐπαίρων, καὶ πρὸς ἀπόνοιαν διεπείρων; ἆρα ταῦτα μᾶλλον οὖν μάλιστα ἀμεταστρεπτὶ φθύγγου αὐλοῦ χρή, ὅπου θηρία μανὰ ἄγειν καὶ χαλεπὰ εἰς τοὺς ἡμέτερους εἰσοικίζειν τοὺς ἡμετέρους, δι' αὐτῆς τῆς πρώτης ἀποστερῶν τιμῆς, τοῦ μὴ τὰ αὐτὰ τοῖς ἐκείνης τοῖς ἐκείνης χρώμασιν αἰσχρωνεῖς, ὥστε πρὸς σώγων τοὺς πατρῳδους, καὶ πίθων τούτων ἐκείνης εἶναι μείζω, οὐκ ὄσαν μὴ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ ὄψει μᾶλλον δοκοῦσαν εἶναι. καθάπερ γὰρ τὰ κάλλη τῶν ἐπαοιδομένων γυναικῶν ὑπὸ τελεσμάτων καὶ ἐπῳδαῖς συγκείμενα, κἄλλους μὲν ἀπεργάζεται, τὴν δὲ αἰσχρὰν ὄψιν καὶ δυσειδῆ καλὸν τε καὶ εὐειδῆ τοῖς πατρῳδους ὑπ' αὐτῆς εἶναι δοκεῖ· οὕτω δὴ καὶ ὁ πλοῦτος ἀλλοίαν τὴν τιμὴν μᾶλλον δείκνυσιν εἶναι). μὴ γὰρ μοι ταῦτα τῷ φανερῷ δὴ φόβῳ καὶ θαυμαστῷ ἡμῶν βύθμιας ἴδῃς, ἀλλὰ τὸ ἑκάστου στωμύλος τὰ τοιαῦτά σε κολακεύοντα ἀπάπτυε, καὶ ὄψει μυρίους ἐνόδους καταδουλούσας σε καταγόρους, καὶ τὰ μάλιστα ἐχθρῶν καὶ πολεμίων μᾶλλον ἀποστρεφομένους σε καὶ μισοῦντας. καὶ εἰ ποτὲ ὁ σὸς τῆς φόβου τούτου συγκείμενον πρόσωπον μεταβολὴ πραγμάτων ἐπελθοῦσα ἀφανισμός τε καὶ διελέγξει, καθάπερ ταῖς ὄψεις σκέπας ἥλιος θερμοτέρων ἀκτῖνα ἀφεῖς, τότε ὄψῃ κἀμέ, ὅτι τῶν ἐμπροσθεν χρόνον σὺν ἐκάστῃ μὲν ἧς ἀπιμία τῶν τοῖς θεραπεύουσι· ὑμῖν δ' ἀνόμιζες ἀπολαύειν ὑπὸ τῶν μάλιστα σε μισούντων, καὶ σὺν ἑκάστοις συμφοραῖς ὑπὸ μωρῶν ἰδεῖν. Ὅπερ γὰρ ὄντι ἀνθρώπῳ ζῶον εὐτελές, ὑπόκωφον, ὀλιγόχρονον, νοσοῦντι καὶ ὁ πλοῦτος· μᾶλλον δὲ νοσοῦντι, ἀλλὰ καὶ ἀθανάτῳ. οὐ γὰρ μὴ τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῷ ἀνθρώπῳ πολυτρόπως πολλάκις· καὶ ἴστε πάντες ὡς μυρία τοιαῦτα ὑποδείγματα τῷ ἀώρῳ πλούτῳ μεμαθήκατε. καὶ ὁ μὴ κεκτημένος ζῇ, ὃ δ' κτῆμα ἀπώλετο· καὶ εἴθε ἀπώλετο μόνον, καὶ μὴ καὶ ὧν κεκτημένον συναπώλλυεν. οὐκοῦν οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις, τὸν πλοῦτον ἀγνώμονα οἰκέτην καλέσας· οἰκέτην αἱμοβόρον καὶ ἀνδροφόνον· οἰκέτην ἀμοιβὰς ἀποδιδόντα ᾧ δεσπότῃ, τὸν σφαγέα· καὶ ὃ δὴ χαλεπώτερον, οὐχ ὅταν αὐτὸν καταλίπῃ, πρὸς βαλλοίκους κακοδαίμονας, ἀλλ' ἃ καὶ πρὶν ἢ καταλίπῃ, θορυβοῖ αὐτὸν καὶ ταράττει. Τίς ἄρα Εὐτυχὴς γέγονεν ὑπὸ πλούτου; ἢ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην παρῆλθε πλοῦτος; οὐ πρὸς αὐτὰς τὰς ἀξιωμάτων αἰθέρας καὶ κορυφάς; ἢ κἀκεῖ πάντα, αὐτὸν ἔτρεμον καὶ ἐδεδοίκεισαν; ἀλλ' ἰδοὺ γέγονε καὶ δισμυρίων ἀθλιώτερος, καὶ οἰκετῶν ἐλεεινότερος, καὶ τῶν λιμῷ τηκομένων πεινώντων ἐσθίεσθαι, καὶ ἐκάστην ὥραν ἀποτέμνεσθαι προσδοκώντα. πύξινον γὰρ αὐτοῦ βλέπω τὸ πρόσωπον, καὶ τὰ τῶν νεκρωθέντος ἅπαξ σαρκὶν ἀμενηνὰ δέμνια· κτύπος ἢ τῶν ὀδόντων καὶ πάταγος, καὶ βόμβος αὐτῷ τὰ πρώτιστα σώματος πρόσεστι, καὶ φωνὴ βληχωμένη, καὶ γλῶττα βληλυσμένη, καὶ χεῦμα τοιοῦτον, οἷ εἰκὸς τὸν λιβίνων ἔχειν ψυχόν. οὐκ ἐλέγου σοι συνεχῶς, ὅτι δραπέτης ὅστις ὁ πλοῦτος, σὺ δ' ἡμῶν οὐκ ἀκούεις; οὐκ ἐλέγετο, ὅτι ἀγνώμων ὅστις οἰκέτης, σὺ δ' οὐκ ἐβούλου πείθεσθαι; ἰδοὺ σοι τῶν πραγμάτων ἔδειξεν ἡ πεῖρα, ὅτι δραπέτης μοιχὸς, οὐδὲ ἀγνώμων, ἀλλὰ καὶ αἰδροφόνος. οὗτος γὰρ σε νῦν τρέμων καὶ δεδοικὼς προσκυλίσας. οὐκ ἐλεγόν σοι, ἵνα καὶ συνεχῶς ἐπιπλήσας μοι λέγοντι πάλιν ᾖς, ὅτι ἐγὼ σε φιλῶ μᾶλλον τῶν κολακευόντων; ἐγὼ ὁ ἐλέγχων πλέον κήδομαί σου τῶν χαριζομένων; οὐ προστίθου τοῖς ῥήμασι τὸ τοῖς, ὅτι ἀξιοπίστοις πρόσωπα φίλων καὶ ἀκούσια φιλήματα ἐχθρῶν; εἰ τῶν ἐμῶν ἰδίων πραγμάτων, οὐκ ἂν σοι τὰ φιλήματα ἐκείνων θανάτου τοῦ τυχόντος. τὰ γὰρ ἐμὰ πράγματα ὑγιῆ ἐργάζεται· τὰ δ' ἐκείνων φιλήματα νό-

Εκ τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸν μὴ θαυμάζειν, ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος.

Εκ τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸν ὕπατον Εὐτρόπιον.

σον αἰᾶτον κατισχύασε. πόθει δὴ τοῦτο; ἐκ τοῦ μὴ ζᾶ μεταβολὰς τοῦ δυθεσπίου σύνοφ σε πραγμάτων. Εἰ γὰρ ἐδιδόκεις μεταβολήν, οὐκ ἂν ὑπέμενας μεταβολήν· ἀλλ' ἐπεὶ περ οὔτε οἴκοθεν, οὔτε πρ' ἑτέρων ἐθέλου βελτίων, δέχε τοῦτο τὴν πρᾶσιν τὴν δέχε τῶν

Ἐκ τῶν λόγ. τοῦ ὅτε ἐκκλη. ἔξω δ' ρηδεῖς Εὐξεν. ἀπασῶν.

ῥημάτων, δέχε τῶν πραγμάτων ὑπέμενας. Ἀεὶ λέγω, ὅπ ὁ πλοῦτος σοῦ κακῶς αὐτῷ κεχρημένῳ πρὸς δίδωσι, καὶ ἦλθεν ὁ καιρὸς δέχεσθαι τὸ πραγμάτων τὴν ἀληθῆν. Τί κατέχῃς αὖθις ἐν πειρασμῷ σε μὴ ὠφελοῦντα; εἰ ἔχῃ ἰσχύν, ὅταν ἐμπέσῃς εἰς δυάγκην, πρόσχες σοι· εἰ δ' ὅτε φθύγῃ, τί χρεία αὐτοῦ ἔχῃς; Τοῦτο λέγω, καὶ λέγων οὐ παύσομαι, καίτοι πολλοὶ ἐγκαλοῦσιν ἡμῖν. ἀεὶ λέγῃ, κεκόλλησαι τοῖς πλουσίοις· καὶ γὰρ κἀκεῖνοι ἀεὶ κεκόλλησαι τοῖς πένησιν. ἐγὼ δ' κεκόλλημαι τοῖς πλουσίοις, μᾶλλον δ' οὐ τοῖς πλουσίοις, ἀλλὰ τοῖς κακῶς ὃν πλούτῳ κεχρημένοις. ἀεὶ λέγω, ὅτ' πλούσιον δέχεσθαι, ἀλλὰ τὸν ἅρπαγα. ἄλλο πλούσιος, ἄλλο ἁρπαξ. Διαίρει τὰ πράγματα, μὴ σύγχεε τὰ ἄμικτα. πλούσιος εἶ; οὐ κωλύω. ἁρπάζεις; κατηγορῶ. ἔχῃς τὰ σά; ἀπόλαυε. λαμβάνεις τὰ ἀλλότρια; οὐ σιωπῶ. θέλῃς με λιθάσαι; ἔτοιμός εἰμι· τὸ αἷμά μου ἐκχέειν· μόνον τὴν ἁμαρτίαν σου κωλύσω, ἐμοὶ δὲ μέλῃ μῖσος, οὐ μὴν πόλεμος· ἑνός μοι μέλῃ, τοῦ πραγμάτων τῶν ἀκουόντων. καὶ ⓐ πέντε ἐμὰ τέκνα, καὶ οἱ πλούσιοι ἐμὰ τέκνα· ἡ αὐτὴ μαστὸν ἀμφοτέρους ὤθλιεν, αἱ αὐταὶ ὠδῖνες ἀμφοτέρους ἔτεκον. ὁ βουλόμενος λιθαζέτω, ὁ βουλόμενος μισείτω, ὁ βουλόμενος ὑπερβαλλέτω· ἐπαθήκαμεν γὰρ φθόνου αἱ ὑπερουλαί, καὶ ἀριθμὸς βελτίων τὰ πεύματα. οὐ δίδοικα ὑπερουλίαν· ἐν δέδοικα μόνον, ἁμαρτίαν. μὴ μά πις ἐλέγξῃ ἁμαρτήσοντα, καὶ ἡ οἰκουμένη πολεμείτω με. Εἴδετε τὴν ἀνθρωπίνων πραγμάτων τὴν ὑπέλαβεν; εἴδετε τὴν δυναστείας ὃ ὑπέκυψεν; εἴδετε τὸν πλοῦτον, ὃν ἀεὶ δραπέτην ἐκάλεσα; καὶ δραπέτην οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑδροφόνον· οὐ γὰρ καταλιμπάνει σοῦ ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ καταφαγεῖν σοῦ ἔχοντας. ὅταν τις αὖθις θεραπεύσῃ, τότε μάλιστα αὐτὸν πρόσχες. τί θεραπεύεις πλοῦτον τὸν μηδέποτε καλαχθῆναι δυνάμενον; βούλει αὐτὸν καταφαγεῖν; μὴ καταρύξῃς αὐτοῦ, ἀλλὰ δὸς εἰς τὰς χεῖρας τῶν πενήτων. θηρίον ὄντι ὁ πλοῦτος, ἐὰν κατέχῃς, φθύγῃ· ἐὰν συρπίσῃς, μένει. συρπίσον, ἵνα μείνῃ· μὴ καταρύξῃς, ἵνα μὴ φύγῃ. ποῦ ὁ πλοῦτος, ἡδίως ἂν ἐφίμιλον σοῦ ἀπελθόντας, ποῦ ὁ πλοῦτος; Ταῦτα δ' λέγω σὸν ὀνειδίζων, μὴ γλύσῃ· σοὶ δὲ μυρίαξάνων τὰ ἕλκη· ἀλλὰ τὰ ἑτέρων ναυάγια ὑμῖν λιμένα κατασκευάζων. Καὶ γὰρ ὁ σήμερον πλούσιος, αὔριον πένης. διὸ καὶ πολλάκις ἐγέλασα βλέπων ἀναγινώσκων λεγούσας· ὁ δεῖνα μὲ ἐκέτω τὴν διασοτείδα τῶν ἀγρῶν, ἢ τῆς οἰκίας, τὴν δ' χρῆσιν ἄλλος· πρότερος γὰρ τὴν χρῆσιν ἔχομεν, διασοτείδα δ' οὐδείς. καὶ γὰρ πᾶσαν ἡμῖν τὴν ζωὴν πᾶσα μείνη μηδεμίαν μεταβολὴν ὁ πλοῦτος διδόμενος, καὶ ἐκόντες καὶ ἄκοντες σὺν τῇ πλουτῇ πᾶσα χωρήσομεν αὐτὸν ἑτέρωσε, τὴν χρῆσιν μὲ καρπωσάμενοι καὶ μόνον, τὴν διασοτείδα δ' οὔ· ἀλλ' οἱ γυμνοὶ ἐρημοι πρὸς ἐκείνου ἀποδημοῦντες τὴν ζωήν. ὅθεν δῆλον, ὅτι ἐκεῖνοι διασοτείαν ἔχουσιν, ⓐ δὲ τῆς χρήσεως αὐτὸν καταφρονήσαντες, καὶ τῆς ἀπολαύσεως καταγελάσαντες. ὁ γὰρ τὰ ὄντα ῥίψας καὶ τοῖς πένησιν αὐτὰ δείξας, ἐχρήσατο εἰς δέον τοῖς οὖσι, καὶ τὴν διασοτείαν αὐτῶν ἔχων ἀπῆλθεν. ὥστε εἴ τις θέλοι καὶ τὴν κτῆσιν αὐτῶν, καὶ τὴν χρῆσιν, ⓒ τὴν διασοτείδα ἔχῃ, ἀπαλλαττέσθω τῶν ὄντων ἀπόντων· ὡς ὅταν μὴ τοῦτο ποιῶν, τῇ πλουτῇ μὲ αὐτῶν ἀποχήσεται πάντως· πολλάκις δὲ καὶ τῆς πλουτῆς μὲν μενεῖν αὐτὰ δέδωκε ἀποβαλεῖται καὶ κινδύνων. καὶ τοῦτο μόνον δῆλόν ὅτι δέδωκεν, ὅτι μεταβολὴν ἔχῃ, καὶ ἀληθῶς, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀμελετήτως ἔρχεται ὁ πλούσιος πρὸς τὴν τῆς πενίας ἐπομωλύν. Τίνος οὖν ἕνεκεν τοῦ πλούτου ζηλωτὸν εἶ νομίζεις, καὶ σοῦ αὖθις κεκτημένους μακαρίζεις καὶ ζηλοῖς; ἵνα γὰρ διαφέρει ὁ πλούσιος τοῦ πένητος; οὐχὶ ἐν σώμασι δὲ ἀλλ' ἢ; οὐ μίαν πέφυκε γαστέρα; διὰ τί δ' καὶ πολλοὺς ἔχῃς οἰκέτας; ὥσπερ γὰρ τὸ ἱματίοις τὴν χρείαν διώκειν δέ μόνον, καὶ ἐν τραπέζῃ, οὕτω καὶ οἰκέταις. καὶ γὰρ ἑνὶ ⓐ ἕνα χρῆσθαι διασοτείαν οἰκέτῃ μόνῳ ἐχρῶ· μᾶλλον δ' ⓒ δύο

Ἐκ τῶν γ. λόγ. τοῦ εἰς τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λαζ.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ.

Ἐκ τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τοὺς αἱρετικούς.

χ. πάλιν

χ. ἡμῖν

χ. τὴν διασοτείαν

χ. ὁ μπελούτος σ. τ. τὸ πλούσιος ὁ πλήν.

δύο καὶ πρὸς δεσπότας ἐνὶ οἰκέτῃ· Εἰ γὰρ βαρὺ τοῦτο, σκόπησον τοὺς σφόδρα ἔχοντας, καὶ βιωτικωτέρας ἀπολαύοντας θεραπείας. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο τὸ χρέας ἡμῖν ἔδωκεν ὁ Θεός, καὶ πόδας, ἵνα μὴ δεώμεθα οἰκετῶν. Οὐδὲ γὰρ χρείας ἔνεκεν ὁ τῶν οἰκετῶν ἐπεισήχθη γένος, ἐπεὶ μὴ τοῦ Ἀδὰμ ἐπλάσθη δοῦλος· ἀλλὰ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τῆς φιλοσοφίας ἕνεκεν ὁ δεσπότης ἐγένετο καὶ ἡ κόλασις· εἰ γὰρ καὶ ἀναγκαῖον ὁ δοῦλον ἔχειν, ἕνα που μόνον ἔχοι, καὶ ὁ πολύ, δύο τρεῖς. τί γάρ σοι βούλεται τὰ πλήθη τῶν οἰκετῶν, καὶ ὁ σοφὸν ὅτι τὰ ἀγροῦ; μὴ γὰρ μεταξὺ θηρίων σοι παλῇς, ὅπως ἀπολαύῃς τοῦ σιτευτοῦ; μὴ φονεύῃς· οὐδεὶς διάκειται τοῦ τοιούτου, καὶ πλησίον σοι βαδίζοντων. ἀλλὰ γὰρ ὕδωρ πηγῆς ὁ μὴ πάντων συμβαδίζειν; καὶ πόσης τοῦτο μανίας, τὸ μὴ ἵππον πλησίον ἐπόμενον μὴ νομίζειν φέρειν ὕδωρ, ἀλλ' ἀεφπτον, εἰ μὴ ἀπὸ μυρίων ἐλαύνοιτο σταδίων, καταμύειν ἡγεῖσθαι; τί γὰρ τούτης χεῖρον τὰ ἀλογίας, αἰθεφπτος ἐλαιῶν καὶ διώκειν, ἵνα τὸ κτῆνος μεθ' ὑρυχωρείας πρέληθη; Τοσαύτη γὰρ τοῦ τοὺς ἀλλήλους ἡμῶν χρείας ἀνάγκη οἰκονομικῶς τοῦ θεοῦ κατεσκευάσαι, ὅπου καὶ πάντων αἰθεφπτων πλουσιώτερος ἤ τις, ἀδὲ ὕδατος τούτης ἀπήλλακται τοῦ σωφρείας, καὶ ὁ δεῖται τοῦ καταδεεστέρου. ὁ γὰρ δὴ τοῦ πλουσίου ⓐ πένητος δέον μόνον, ἀλλὰ καὶ ⓐ πλούσιοι τοῦ πενήτων, καὶ ὅτοι μᾶλλον σκείνων, ἢ ἐκείνοι τούτων. καὶ ἵνα τοῦτο σαφέστερον ἴδῃς, ποιήσωμέν, εἰ δοκεῖ, δύο πόλεις, τὴν μὲν πλουσίων μόνων, τὴν δὲ πενήτων· καὶ μήτε ἐν τῇ τῶν πλουσίων ἐξῶ τις πένης, μήτε ἐν τῇ τῶν πενήτων ἐξῶ τις πλούσιος φύῃ· καὶ ἴδωμεν ποία μᾶλλον ἀρχέσει ἑαυτῇ διωκήσεται. Οὐκοῦν ἐν μὲν ἐκείνῃ τῇ τῶν βαπόρων οὐδεὶς ἔσται δημιουργός, οὐκ οἰκοδόμος, ὁ τέκτων, ὁ χαλκοπλαστοῦργός, οὐκ ὑφάντης, οὐκ ἀρτοποιός, ὁ γεωργός, ὁ κηπουρός, ὁ ποιμήν, οὐκ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν. τίς γὰρ δὴ ἔλαιτο τῶν πλουσιωτάτων ταῦτα μετιέναι ποτέ, ὅπουγε καὶ αὐλοὶ ⓐ ταῦτα μεταχειρίζοντες, ὅταν βαπορήσωσιν, οὐκ ἀνέχονται τῆς ἀπὸ τῶν ἔργων τούτων ταλαιπωρείας; πῶς οὖν ἡ πόλις ἐφίσταται ἡμῖν αὕτη; δότε, φησίν, ἀργύριον ⓐ πλουτοῦντες, ταῦτα ὠνήσονται παρὰ τῶν πενήτων. πῶς γὰρ οἰκίας οἰκοδομήσονται; ἢ καὶ τοῦτο ὠνήσονται; ἀλλ' οὐκ ἀν ἔχοι τοῦτο φύσιν. Οὐκοῦν ἀνάγκη σοὶ τεχνίτας ἐκεῖ καλεῖν, καὶ ἁμαφλείρειν ⓦ νόμων, οἳ ἐθάκαμψαν ἐξ ἀρχῆς τὴν πόλιν οἰκίζοντες. ἴδωμεν οὖν καὶ τὰ τῶν πενήτων πόλιν, εἰ καὶ αὐτὴ ὁμοίως ἐνδεὴς ἁμαρτάνεται τῶν πλουσιωτάτων ἑστερημένη, πρέπτειν ἀναθαρσοῦντες τῷ λόγῳ ⓦ πλοῦτον, οἷ χρυσόν, ἀργυρον, λίθους τιμίους, τὰ ἱμάτια σηρικά, καὶ ἀλουργά, τὰ ἁμάρτυρα· καὶ τοῦτο ἐκεῖθεν ἀπαλάσαντες. τί οὖν; πόθεν τοῦτο ἐνδεὴς ἔσται πᾶ τῆς πόλεως ταύτης, εἰπέ μοι; ὑδαμῶς· αὐτὰ γὰρ οἰκοδομῆν δεῖ, καὶ σίδηρον χαλκεύειν, καὶ ἱμάτιον ὑφαίνειν, οὐ χρυσοῦ δὲ ἀργύρου ἀνάγκη τὰ μηδενὸς τούτων, ἀλλὰ τέχνης καὶ χειρῶν. τί οὖν καὶ γεωργεῖν δεῖ καὶ σκάπτειν τὴν γῆν; πλουτούντων, ἢ πενομένων χρεία; πάντα τοῦ δῆλον ὅτι πενήτων. ποῦ οὖν δεησόμεθα τῶν πλουσίων λοιπόν, πλὴν εἰ μὴ καθελεῖν δέοι τὴν πόλιν ταύτην; Ὅταν οὖν ἴδῃς ἀνὰ λάμπουσαν ἐξωθεν ἀπὸ τῶν ἱματίων καὶ τῆς πολλῆς δρυφορείας, αὐάπτυξον αὐτὴν ὅτι σαπρόν, καὶ πολλοὺ θυρήσεις τὸν κόπον. σκόπησον τὸν Παῦλον, τὸν Πέτρον· σκόπησον τὸν Ἰωάννην, τὸν Ἠλίαν, μᾶλλον δὲ αὐτὸν τὸν Θεὸν ἅπαντα, τὸν οὐκ ἐχόντα ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίναι. ἐκείνων γὰρ ζηλωτὴς, καὶ τῶν ἐκείνων ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἀφάτων τούτων φαντάζου πλοῦτον. Εἰ δὲ μικρὸν ἀγκαλέψας, οὐκ τούτοις σκοτισθεὶς πάλιν, καθάπερ ἐν ὕλῃ ναυαγίῳ καταγόδος ἐπελθούσης, ἀκούσει τῆς ἀποφάσεως ἅ Χριστοῦ λεγούσης, Ὅτι ἀδύνατον πλούσιον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· καὶ πρὸς τὴν ἀπόφασιν ταύτην δὸς τὰ ὄρη καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα (εἰ βούλει) τῷ λόγῳ ποίησον εἶναι χρυσόν, καὶ οὐδὲν ὄφελος ἔσται τῆς ζημίας τῆς σφοδρᾶς ταύτης γενομένης. εἰ γὰρ τῶν πλουτούντων ὑμῶν ἕκαστος ὁλόκληρον σκέκτητο κόσμον, καὶ ἕκαστος αὐτῶν τοσούτους εἶχεν ἀνθρώπους, ὅσοι νῦν εἰσι πάμπαν χθονὸς καὶ θαλάσσης καὶ οἰκουμένης· καὶ ἕκαστος γῆν καὶ θάλατταν καὶ τὰ πάμπαν οἰκοδομήματα καὶ πόλεις ἅπαν σκέκτητο, καὶ πάντα χρόνον αὐτὴ ὕδατος, αὐτὴ πηγῶν αὐτῷ τὸ χρησιμεύον ἐπέρρει, τείχων ὀβολῶν οὐκ ἂν ἔφιν ἀξίους εἶ τοῦ

Ex τῆς ἑρμίνω. τῆς πρὸς Κορ. ὅπως.

Ex τῆς ἑρμίνω. τοῦ κατὰ Ματθ. ὀνομ.

Ματθ. ιθ. κγ.

οὕτω πλουτοποιῶσας, καὶ τῆς βασιλείας ἐκπιπτούσας. Εἰ γὰρ νῦν χρημάτων τῶν ἀπολλυμένων ἐφιέμενοι, ὅταν μὴ ἐπιτύχωσι, βασανίζονται, εἰ λάβοιεν αὖθις τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, τί λοιπὸν ἀρχέσει εἰς τὸν ἀμοιβὴν αὐτοῖς; Εἰπὲ δή μοι, εἴ τίς σε εἰς βασιλείαν εἰσήγαγε, καὶ πρότερον πάντων ἁπάντων ἀπέστησε τοῦ βασιλέα προεσκύλακε, καὶ ὁμοτράπεζον αὐτῷ καὶ ὁμοδίαιτον ἐποίησεν, καὶ πάντων αὐτὸν ἔφης σαυτοῦ εἶναι μακαριώτερον; Εἰς ὃν τὸν οὐρανὸν ἀναβαίνων μέλλων, καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐσόμενος τοῦ βασιλέα τῶν ὅλων, καὶ τοῖς ἀγγέλοις συμπλέκεσθαι, καὶ τῆς ἀπορρήτου δόξης ἀπολαύειν ἐκείνης, ἀμφιβάλλεις εἰ δεῖ προέσθαι χρήματα; δέον, εἰ καὶ τοῦ ζῆν αὐτοῦ ἀποδύσασθαι ἔδει, σπαράττειν καὶ ἀγάλλεσθαι καὶ θερμοῦσθαι ὑπὲρ τῆς ἡδονῆς. σὺ δέ, ἵνα μὴ ἀρχὴν λάβῃς τοῦ προέχουσάν σοι κλοπῶν ἀφορμᾶς (οὐ γὰρ κέρδος ἐγὼ τὸ τοιοῦτον καλῶ) καὶ τὰ ὄντα ἐκβάλλεις, καὶ τὰ ἑτέρων διαιρεῖσθαι δεῖ, καὶ δεῖ τοῦ γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα ὑπὲρ θεοῦ, καὶ κατοχῆς· τῆς δὲ βασιλείας τῶν οὐρανῶν προκειμένης, τῆς ὑπὲρ ἅπαντα ἀγαθὰ ἐχούσης ἀρχάς, ὀκνεῖς καὶ διανοεῖ, καὶ περὶ χρήματα κέχηνας; ἀλλ' οἶμαι τῆς πολλῆς διαφορᾶς, ὅτι τοιούτων προσδοκωμένων ἀγαθῶν, ἐπὶ τοῖς παροῦσι κεχήναμεν, καὶ οὐκ ἐννοοῦμεν τὸ ἀμβολὴν τοῦ μακαρίου, ὃς ἀπὸ τῶν μικρῶν τὰ μεγάλα ἡμᾶς ἀφαιρεῖται· καὶ δίδωσι πολλὰ, ἵνα ἁρπάσῃ ὑπερῖδον· καὶ δείκνυσι σκιάν, ἵνα ἐκβάλῃ τῆς ἀληθείας· καὶ ὀνείρατος φαντάζει (τοῦτο γὰρ ὁ παρὼν πλοῦτος) ἵνα, ἡμέρας γενομένης, δείξῃ πάντων πενεστέρους. Τίς γὰρ ὕπνου πολέμιος δικαιότερος καὶ ἀκόρεστος κατέστη, ὡς ὁ πλοῦτος; ζῶντων μὲν ἡμῶν καὶ τοῦ ψυχὴν ἀπολλύς, τελευτώντων δὲ καὶ τὸ σῶμα συνεῖλε, ὡς ὑπὲρ τῆς γῆς κρύπτεσθαι συγχωρῶν, ὃ κοινὸν καὶ τῶν καταδίκων ἐστίν. ἐκείνους μὲν γὰρ τοῦ θανάτου τοῦ δικαίου ἀπαιτήσαντες οἱ νομοθέται, οὐδὲν περαιτέρω προσεργάζονται· τοῦτο δὲ κεκτημένους αὖθις ὁ πλοῦτος καὶ μετὰ θάνατον πικροτάτων ἀπαιτεῖ δικῶν, γυμνοὺς προπέμπεις δὲ ἀτάφους· θέαμα δεινὸν καὶ ἐλεεινόν. καὶ γὰρ τῶν ἀπὸ ψήφου τοῦ παρόντων καὶ θυμοῦ δικαστικοῦ, χαλεπώτερα οὗτοι πάσχουσιν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ τοῦ πρώτου ἡμέραν δὲ δευτέραν μείναντες ἄταφοι, τῇ γῇ προσδίδονται· οὗτοι δὲ ὅταν προσδιδῶσι τῇ γῇ, τότε προσδέονται τυμβωρύχων γυμνούντων καὶ καθυβρίζοντων. Εἰ δὲ μὴ καὶ τοῦ ἥλιον λαβόντες ἀπέρχονται, οὐκ ἐπὶ τῷ πλούτῳ χάρις, ἀλλὰ τῇ πενίᾳ καὶ ταύτῃ· ὡς εἴπερ καὶ ταύτην ἐκλεισαμεν τῷ πλούτῳ, καὶ ἀφέντες ἀπὸ λίθου κατασκευάζειν αὐτοῦ ἐκδικεύσαμεν ἀπὸ χρυσοῦ, καὶ ταύτην αὖ ἀπωλέσαμεν. τί τούνυν ἀθλιώτερον τοῦ πλουτοῦντος γίνοιτ' ἄν, ὅταν μηδὲ θάνατος αὐτῷ πρόσχῃ τοῦ ἄδειαν, ἀλλὰ ὃ δειλαιότατον σῶμα ἐκείνου οὐδὲ τῆς ζωῆς ἀποστερηθὲν ἀπήλλακται τῶν ἐν τῇ ζωῇ κακῶν, λῃστευόμενον καὶ συλώμενον ὑπὸ τῆς φιλοχρηματίας ἐρωᾶ, καὶ κακούργων καὶ τυμβωρύχων, τῶν πρὸς τοῦ κοινοῦ καὶ τέφραν ἐπιτιμωμένων πολεμεῖν, καὶ πολλῷ χαλεπώτερον, ἢ ζωὸν ἦν ἔζη; τότε μὲν γὰρ εἰς πάμπολυν εἰσιόντες, καὶ κιβωτία μὲν ἐκείνου, τὸ σῶμα τοῦ ἀπέγοντο, καὶ οὐκ αὖ τοσαῦτα ἔλαβον, ὡς καὶ αὖθ' γυμνῶσαι τὸ σῶμα· νυνὶ δὲ τοῦτο ἀπέχονται, ἀλλὰ κιννδοῦ αὖθ' καὶ περιφέρουσι, καὶ μετὰ πολλῆς ὠμότητος συνείλουσι. μετὰ γὰρ τὸ προσδοθῆναι τῇ γῇ, γυμνοῦ καὶ τῆς ἐκείθεν περιβολῆς, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἱματίων πομπῆς, οὕτως ἀφιᾶσιν ἐρρίφθαι εἰς ἐρημίαν πολλήν. καὶ ἡ μὲν φύσις καὶ τοῦ ἐχθροῦ αὐτῷ καταλλάττει τότε· ὁ δὲ πλοῦτος καὶ τοῦ θανεῖν ἔχοντας ἐγκαλεῖ ἐκπολεμεῖ, καὶ οὕτως ἐκθηριοῖ καὶ κατεξανίστησι τοῦ κατὰ τοῦ νεκροῦ καὶ ἀκινήτου τῶν ἀπομαχομένων μανίαν, ὡς οὐδὲ δι' αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν ἀπέχοντο, εἴγε που χρήσιμα ἦν αὖθις καὶ τὰ μέλη. Μὴ τοίνυν μέγα νομίζωμεν ἀγαθὸν εἶναι τὸν πλοῦτον. μέγα γὰρ ἀγαθὸν, οὐ τὸ κεκτῆσθαι χρήματα, ἀλλὰ τὸ κεκτῆσθαι φόβον Θεοῦ. ἰδοὺ νυνὶ, εἴ τις ἦν δίκαιος καὶ πολλὴν παῤῥησίαν ἔχων πρὸς τὸν Θεὸν, εἰ καὶ πάντων πενέστερος ἦν, ἤρκει λῦσαι τὰ παρόντα δεινά· ἤρκει γὰρ μόνον τὰς χεῖρας ἐκτεῖναι εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ καλέσαι τὸν Θεὸν, καὶ τὸ νέφος τοῦτο παρῆλθεν αὖ. χρεῖττον δὲ τοσοῦτον ἀπέχειται, καὶ

Ἐκ τῶν λόγων περὶ τελείας ἀγάπης.

Ἐκ τῶν ἑρμῶν. πρὸς Κορ. ἐπιστ.

ἐπηλυδ πάντος ὄντι ἀγενεστέρου πρὸς τὴν λύσιν τῶν ἐπικειμένων κακῶν· οὐκ ἐν τούτῳ
ὃ μόνῳ τῷ κινδυνεύῳ, ἀλλὰ καὶ νόσος κατα λάβῃ, καὶ θάνατος, καὶ ἄλλο τι τῶν πιούτων, ἐ-
λέγχεται τῶν χρημάτων ἡ δυνάμις, μηδεμίαν ἔχουσα πρὸς ταῦτα βοήθειαν οἰ-
κοθεν ἐπιδείξασθαι. Πῶς νῦν οἱ πλουτοῦντες, οἱ τοκους ἀφαιρούμενοι, καὶ ἔχοντες τόκων, Ex τῆ μιᾶ. τῆ πρὸς Κορ. β' ἐπις.
οἱ τὰ πρώτων λαμβάνοντες, καὶ οὐδέποτε κορεννύμενοι; ἠκούσατε τῆς Πέτρου φωνῆς τῆς ἐ-
πιδεικνυμένης πενίαν πλούτου μητέρα; τῆς οὐδὲν ἐχούσης, καὶ τῶν τὰ ἀλλότρια κεκτη-
μένων δυπορωτέρας; αὕτη [μὲν] γὰρ οὐδὲν ἔχουσα, καὶ νεκροὺς ἀνίστα, καὶ χωλοὺς διώρθου, καὶ
δαίμονας ἠλαυνε, καὶ τοιαῦτα ἐργάζετο, ἅπερ οἱ τὰ ἀλυρτίδα πρεσβεύοντες, καὶ τὰ με-
γάλα τὰ φοβερὰ στρατόπεδα ἄγοντες, οὐδέποτε ἴσχυσαν. τί τοίνυν φησίν; Ἀργύριον καὶ χρυ- Πραξ. γ. ε.
σίον οὐχ ὑπάρχει μοι. Ἰδοὺ τοίνυν σεμνότερον τῆς φωνῆς; τί μακαριώτερον καὶ πλουσιώτε-
ρον; ἕτερα μὲν γὰρ ὅτι τοῖς ἀνθρώποις ἀναθρώσκοντα λέγοντες· ἔχω τοσα καὶ τοσα χρυσίου τά-
λαντα, καὶ πλέθρα γῆς ἀπέφθα, καὶ οἰκίας καὶ ὑδραύλεις ἔχει ὁ δεῖνα· ἕτερα δὲ τὰ πάντων εἰς γυμνός,
καὶ ὑ καταδύεται τῇ πενίᾳ, οὐδὲ ἐγκαλύπτεται, ἀλλὰ καὶ ἐγκαλλωπίζεται· ὅτως ὅτι μηδὲν
ἔχοντα τὰ πάντων κατέχει· ὅτως ὅτι τὰ πάντων κεκτῆσθαι. διὸ ἃ κτησώμεθα καὶ πάντων,
πάντων ἀπεστερήμεθα. ὁ χρυσὸς τοίνυν καὶ ὑπάρχοντα, καὶ οὐκ ἴδιος λογιζόμενος, ἀ τοῖς αὐ-
τοῦ μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἑτέρων χρήσεται ὡς ἰδίοις· ὁ δὲ ἀποκλείων καὶ τοιοῦν ἑαυτοῦ κύριον τῶν
αὐτοῦ μόνων, οὐδὲ τούτων ἔσται κύριος. οὐδὲ μηδὲν ὅλως κεκτημένος, μήτε οἰκίαν, μήτε τρά- μόνον
πεζαν, μήτε σκεῦος ἱμάτιον, ἀλλὰ διὰ παντὸς Θεὸν πάντων ἀπεστερημένος, ὡς ἰδίοις κέρδεσι
τοῖς κοινοῖς, καὶ σώμασι πάντων, ἅπερ οὐθέλει, λήψεται, καὶ ἅτινα τὰ πάντων ὁ μηδὲν ἔχων κατέχει·
ὁ δὲ ἔχων ἴσως, οὐδὲ τούτων ἔσται κύριος· ἅτε γὰρ δώσει ὡς τῶν κεκτημένῳ, καὶ λῃστῶν, καὶ κλε- μεμίσηκότα καὶ πεφοβημένα
πτῶν, καὶ συκοφαντῶν, καὶ μεταβολῆς σχημάτων, καὶ πάντων μᾶλλον ἔσται, ἢ ἐκείνου τὰ
ἐκείνου. καὶ, Εἰ βούλει, ἄκουε Χριστοῦ λέγοντος, Χριστὸς σκιωποιεῖ τὴν Κί- μεμίσηκότα καὶ πεφοβημένα
λικα, οὐδὲ τίνος ὧν πατείσθαι θέλει, σώματος ἐστὶ μέσον. ἔστι γοῦν τῷ ἁπαξ
διεδραμένῳ οἰκουμένῃ καὶ λιμῷ καὶ διψῇ καὶ γυμνότητι, οὐδὲν ὅλως ἐπιφερόμενος, οὐ πρὸς
φίλους ἀπιών, ἀ πρὸς συνήθης (καὶ γὰρ κοινὸς ἐν ἀρχῇ πολέμιος πᾶσιν ἦν) ἀλλ' ὅλως τὰ πάντων
εἶχε μὴ ὃ εἰσελθεῖν. ὁ δὲ Ἀνδρέας καὶ ἡ Σάπφειρα, ἵνα μικρόν τι τῶν ἰδίων κτήσωνται, πάντων μικρὰ κτησάμενοι
ἐξέπεσον μὴ καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς. Ἀποστήθι τοίνυν τῶν σῶν, ἵνα ὡς ἰδίοις χρήσῃ τοῖς ἀλλοτρίοις.
Ὥσπερ γὰρ ὁ ποτὲ σκευοδὸς ἑαυτῷ, καὶ τὰ πρώτων ἐβεβλήκει χρήματα, πρώτην ὄντως Ex τῆ ἑρμην. τῆς πρὸς Ρωμ. ἐπις.
ἀθλιώτερος· οὕτω δὲ ὁ δὲ σκευοδὸς κεκαθαρμένον ἔχων, καὶ ῥᾴδια βεβεβληκώς ἢ, καὶ λιμῷ
παλαίων, τῶν σφόδρα πυρφώντων ὄντι θυμότερος. Διὰ τοῦτο χρήματα ἔχεις, ἵνα λύ- Ex τῆ ἑρμην. τῆς κατὰ Ματθ. εὐαγγ.
σῃς πενίαν, οὐχ ἵνα στρατεύσῃ πενίαν· σὺ δὲ σὺ χρήματα βέβηκας μείζο-
να ἐργάζῃ τὴν συμφοράν, καὶ πολλῆς φιλανθρωπίας χρημάτων; πώλησον, οὐ κωλύω,
ἀλλὰ βασιλείας οὐρανῶν. μὴ μικρᾶν λαβοῦσα τιμὴν τοσούτου κατορθώματος τύχῃ ἑκα-
τοστάδιον, ἀλλὰ τὴν ἀθάνατον ζωὴν ἐκείνην. τί σωρεύεις καὶ πένης καὶ μικρολόγος, ὀλίγου
τὰ μεγάλα πωλῶν, χρημάτων ἀπολλυμένων; τί Θεοῦ ἀφεὶς, καὶ θεμέλια κερδαίνεις
κέρδη; τί πλουτοῦντα βεβαδράμηκας, οὐκ ἔχοντα σοχλεῖς· καὶ ἀποδιδόντα κα-
ταλιπών, ἐπαγωνιοῦσι συμβάλλεις; σκῆνος ἀποδοῦναι ἐπιθυμεῖς, οὗτος ὃ καὶ δυσκολαίνει ἀποδιδούς· οὗτος μόλις τὴν ἑκατονταπλασίονα, καὶ ζωὴν
αἰώνιον· οὗτος μὴ ὕβρεων καὶ λοιδοριῶν, σκῆνος μὴ ἐπαίνων καὶ εὐφημίας· οὗτος σοι βασκαίνει
ἐγείρει, σκῆνος ὃ δὲ στεφάνους σοι πλέκει· οὗτος μόλις σὲ θάψει, σκῆνος ὃ καὶ καὶ σὲ θά-
ψει. ἆρ' οὖν οὐκ ἐκ τῆς τούτου αἰσίας, ὃ μηδὲ εἰδέναι κερδαίνειν; Τὰ χρήματα δεῖ κε- Ex τῆς ἑρμην. τῆς κατὰ Ιωαν. εὐαγγ.
κτῆσθαι σὺν τάξει διακονοῦντα, καὶ μὴ δούλων, ὥστε κρατῆσαι αὐτά, καὶ μὴ κρατεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν.
χρήματα γὰρ διὰ τοῦτο εἴρηται, ἵν' εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῖς χρώμεθα διακονίας, οὐχ
ἵνα εἰς φυλακὴν ἀποθώμεθα. δοῦλον γὰρ ὁ τηρῶν· ὃ δὲ δυσαλλάττειν, τοῦ κυρίου, καὶ πολλῷ

Εκ τῆς ἐρμίω. τῶ κτ' Ματθ. ἐναγγ.

ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν. Ὥστε οὐδὲν ἀφεντέστερον τοῦ χρημάτων δούλου. δοκεῖ κρατεῖν κρατούμενος· δοκεῖ κύριος εἶναι, δοῦλος ὤν· καὶ δεσμὰ περιπλεῖς ἑαυτῷ, ὡς πολλῶν κρατῶν ἀναλλεται· καὶ χαλεπώτερον δὲ θηρίου καθ' ἑαυτοῦ ἐργαζόμενος, βύρσαίνει· καὶ πολλαχοῦ, αἰχμάλωτος γινόμενος· καὶ ὁρᾷ κυνὰ λυπηρὰ καὶ ἐφαλλόμενον αὐτοῦ τῇ ψυχῇ," καὶ θ' ὧν δῆσαι καὶ λιμῷ τῆξαι, ἀφθονον αὐτῷ παρέχει τροφήν, ἵνα μειζόνως ἐφάλληται καὶ φοβερώτερος ᾖ. 5

ἴσ. ἀπὸ τῆ δῆσαι

Εκ τῆς ἐρμίω. τ' πρὸς Ραμ. ἐπις.

Μὴ τοίνυν ἀπὸ τῶν πολλὰ περιβάλλεσθαι νόμιζέσθω τις ἡδονήν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ μὴ θέλειν πλουτεῖν. οὐ γὰρ ὑπερθυμίας πλουτεῖν, οὐδέποτε μαστιζόμενος παύσῃ· ἔρως γάρ ἐστιν οὗτος ἀτέλεστος, καὶ ὅσῳπερ αὐ προέλθῃς πλείονα ὁδόν, τοσούτῳ μᾶλλον τοῦ τέλους ἀφέστηκας· καὶ ὅσῳ οὐ ἐπίρωτος πλοῦτον ὑπερθυμῇς, τοσούτῳ μᾶλλον ὑπερπίπτεται τοῦ τῆς βασάνου. ἐπεὶ ὃ διαφωνοῦντες τότε ἀναπτώμεθα ἑαυτοῖς, ὅταν ὅσοι βουλόμεθα πίνωμεν· ἕως δ' οὐ διαφώμεν, καὶ πάσας ἐξαμπλήσωμεν τὰς πηγάς, μείζων ἡμῖν ἡ βάσανος ἔσται. Καὶ καθάπερ Ⓦ δεσμώτης" ἐπειδὴ ἴδῃς, ὅτι τοῦ νώτου, ὅτι τῶν χειρῶν, πολλαχοῦ ᾖ καὶ ὅτι τῶν ποδῶν σιδηρωμένον, μὴ τοῦτο μάλιστα παραινίζεις· οὕτω καὶ Ⓦ πλουσίους, ὅταν θαύσῃ μυρία περιβεβλημένους περάγματα, μὴ τοῦτα πλουσίους, ἀλλὰ τοῦτα μᾶλλον αὐτοὺς ἀθλίους εἶναι νόμιζε. μὴ γὰρ τῶν δεσμῶν τούτων, καὶ δεσμοφύλακα ἔχει χαλεπόν, Ⓦ ποινὴν ἐρωτᾷ τῶν χρημάτων, ὃς οὐκ ἀφίησιν ὑπερβαίνειν τοῦτο τὸ δεσμωτήριον, ἀλλὰ μυρίας αὐτοῖς κατασκευάζει καὶ πύλας καὶ φυλακάς, καὶ θύρας καὶ μοχλούς· καὶ εἰς τὸν ὑποδεέστερον αὐλῶνα ἐμβαλὼν φυλακίου, πείθει καὶ ἥδεσθαι τοῖς δεσμοῖς τούτοις, ἵνα μηδὲ ἐλπίδα τινὰ ἀπαλλαγῆς βύρσης τῶν ὑπεκειμένων κακῶν. οὐ τοσοῦτον γὰρ πένης ἐφίεται τῆς ἀναγκαίων, ὡς τῶν περιττῶν ὁ πλουτῶν· καὶ οὐ τοσαύτην ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὸ χρήσασθαι τῇ πενίᾳ, ὅσην δυνάμει ὁ πλοῦτος. Εἰ τοίνυν καὶ βούλει, μᾶλλον, καὶ δύνασαι, σὺ δῆλον, ὅτι μᾶλλον καὶ πλείονα ἐργάσεται. Πλουσίους σε ἐποίησεν ὁ Θεός, ἵνα τοῖς δεομένοις βοηθῇς, ἵνα τὰ ἀμαρτήματα λύσῃς καὶ σαυτῷ τοῦ τῆς ἑτέρων σωτηρίας. ἐδωκέ σοι χρήματα, οὐχ ἵνα καταχαλκεύσῃς ἐπ' ἐλεήθρῳ τῷ σῷ, ἀλλ' ἵνα σκηνὴν ὑπὲρ σωτηρίας τῆς σῆς. ἀρκεῖ τοῦτο καὶ τὴν κτῆσιν αὐτῶν ἄδηλον ἐποίησε καὶ ὑπόνιμον, ἵνα καὶ σὺ τούτῳ τῆς περὶ αὐτὰ μανίας καταλύσῃ Ⓦ τέλειον. Εἰ γὰρ τοῦτο οὐκ ἔχοντες δαπανᾶν Ⓦ κεκτημένοι περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ὁρῶντες σκηνὰς περάγματος κτησαμένας ὑπερουλάς, οὕτως σκηνοῦνται περὶ Ⓦ σκηνῶν πόθον· εἰ καὶ τοῦτο ᾖ πλούτῳ παρόν τὸ βέβαιον καὶ ἀδιάπτωτον, τίνος ἂν ἐφείσαντο, τίνος αὖ ἀπέσχοντο;

Εκ τῶν αὐτῶν.

Τίς γάρ, εἰπέ μοι, τὸν Ηλία πενέστερος ἦν; ἀλλὰ διὰ τοῦτο πάντας σκηνὰς σὺν πλουτοῦντας, ὅτῳ πένης ἦν, καὶ αὐτὸν ὃν τινα πενίαν ἀπὸ πλουσίας εἵλετο διαίτας, καὶ ἄπορα τῶν χρημάτων Ⓦ πλοῦτον ἐλαφρότητα τῆς ἑαυτοῦ μεγαλοψυχίας σκόμιζεν εἶναι, καὶ οὐκ "ἄξιον αὐτὸν τῆς φιλοσοφίας. εἰ γὰρ μεγάλα [αὐτῷ] τὰ πρόσπτα σκόμιζεν εἶναι, ὑκ ἂν μηλωτὴν ἐκτήσατο μόνον. ὕτω γὰρ τῆς πλούσης καταγνώσεται ματαιότητος," ὡς καὶ πολὺν ἐρριμμένον τὸ χρυσίον ἐώρα. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ πάντος ἐδεῖτο, καὶ περὶς τὸ σῶμα ἐκεχήνει τοῦ μηδὲν πλέον μηλωτῆς ἔχοντος, ὁ τοσοῦτον χρυσίον ἔχων· οὕτω λαμπρότερα τῆς πορφυρίδος [ἡ μηλωτὴ] ἦν, καὶ τῶν βασιλικῶν αὐλῶν τὸ ἀπήλαιον τοῦ δικαίου. διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀνιὼν, οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἢ τὴν μηλωτὴν ὃν μαθητὴ κατέλιπε· μὴ ζωὴν, φησί, ὃν διὰ δόλου ἐπαλαισα, ζωὴν λαβὼν ἐπαλίζω καὶ σὺ κατ' ἐκείνου. ἰσχυρὸν γὰρ ὅπλον ἀκτημοσύνη, καὶ ἀκαταγώνιστον καταγώνιον. καὶ ἐδέξατο, καθάπερ μεγίστην ἦν κληρονομίαν, τὴν μηλωτὴν ὁ Ελισσαῖος. οὐ γὰρ ἦν ἀληθῶς μεγίστη κληρονομία, καὶ πάντες χρυσοῦ πλουσιώτερα, καὶ ἦν διπλοῦς Ηλίας σκῆπτος, καὶ ἦν δῶρα Ηλίας, καὶ κάτω Ηλίας. οἶδα ὅτι μακαρίζετε Ⓦ δίκαιον σκῆπτον, καὶ ἐβούλεσθε ἕκαστος αὐτὸς εἶναι. τί οὖν, δι' ὑμῶν ὑποδείξω, ὅτι ἕτερόν τι πολλῷ μεῖζον σκήπτου πάντες ἐλάβομεν; ὁ μὲν γὰρ Ηλίας μηλωτὴν ἀφῆκε τῷ μαθητῇ· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ δι' ἑνὸς πάθους δι' ἁπάντων, τὴν σάρκα ἡμῖν κατέλιπε τὴν ἑαυτοῦ.

τῶ. Οταν τοίνυν χρημάτων ἀπώλειαν ἀκούσαντες μὴ ταραττώμεθα, ἀλλ' εἰπωμεν, βέλτιστός ὁ Θεός, καὶ πολλῷ πλείονα Ⓦ πλοῦτον εὑρήσομεν. οὐ γὰρ δὴ τοσαύτα καρπῶν Ⓦ πλοῦτοι ἀναλίσκειν εἰς δεομένους, καὶ φείδεσθαι, καὶ πένητας ὁρίζεσθαι, καὶ σκορπίζειν τὰ ὄντα τοῖς πεινῶσιν, ὅσα ἀφ' ἑνὸς τούτου τοῦ ῥήματος κερδάνεις. ἐπεὶ καὶ Ⓦ Ἰὼβ οὐχ οὕτω θαυμάζω τὴν οἰκίαν ἀοίκητον τοῖς δεομένοις, ὡς ἐκπλήττομαι καὶ ἀνακηρύττω τὴν ἀρπαγὴν τῶν χρημάτων εὐεργέτιδα φέρουσαν. οὐ γὰρ τοιούτους ἂν ἔδωκεν ἡ τῆς φύσεως τὰ κύματα κατενάσασα εἰσω ὁ τοῦ Ἰὼβ ἀδάκρυτος, Ο Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο, μὴ τοῦ Αβραὰμ αὐτὸν ἔσεσθαι, μὴ τοῦ Ἰὼβ ἀνακηρυχθήσεται ἀπὸ μόνου τούτου τοῦ ῥήματος. Οταν οὖν ἀφέληταί σοι χρεῖσσον, ἢ ἀφ' ἑνὸς, ἢ δι' ἑτέρας τινὸς ταραχῆς ὁ ἀμέτοχος, δόξασον Ⓦ δεσπότην, καὶ πλέον ἔσῃ κεχερδηκώς, καὶ δικαίαν δώσεις τῷ ἐμβρώτῳ τὴν ψῆφον, ὅτι τὸ σὸν ἐδυσχέρανας, ἢ ὅτι ἠυχαρίστησας. δῶ μὲ γὰρ ἴδῃ, ὅτι σε ταπεινοῖ ἡ τῶν χρημάτων ζημία, ἢ πείθῃ καὶ τοῦτο δυσχεραίνειν, οὐδέποτε ἀποστήσεται τούτο ἐργαζόμενος. αἰ δὲ θεάσηται, ὅτι οὐ μόνον οὐ βλασφημεῖς Ⓦ κεποικότα σε Θεόν, ἀλλὰ καὶ εὐχαριστεῖς μᾶλλον αὐτῷ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν συμβαινόντων δεινῶν, ἀποστήσεται ἑπάγων σοὶ πειρασμούς, εἰδώς, ὅτι εὐχαριστίας ἀπόδυσίς σοι γίνεται τῶν δεινῶν ἡ πεῖρα, καὶ λαμπροτέρους σοι τοὺς στεφάνους ἐργάζεται· ὅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰὼβ γέγονεν. ἀφελόμενος γὰρ αὐτοῦ τὰ χρήματα, ἢ τὸ σῶμα παταξας, ὅπερ εἶδεν εὐχαριστοῦντα μᾶλλον γινόμενον, οὐκ ἔτι προσεπῆλθε τολμῶντι, ἀλλ' ἀφεὶς καὶ ἀσύνηθες τοῦτο μείναντα ἔτι μᾶλλον ἀπῆλθε, λαμπροτέρους ἐργασάμενος τοῦ Θεοῦ Ⓦ ἀθλητάς. καὶ ὁ μὲν Ἰὼβ μετὰ τοὺς τῆς στεφάνους τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς ἀνδρείας ἄπαντας ἀναδήσασθαι, δικαίως τὰ ἀπολωλότα ἀπείληφεν ἅπαντα· σὺ δὲ οὐχὶ δικαίως καὶ περισσῶς, ἀλλ' ἑκατονταπλασίονα ἀπολήψῃ πάντα, ἂν φέρῃς γενναίως, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσεις· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

Εκ τῆς ἑρμ. τῶν πρὸς Κορινθ. ς. ὁμιλ.

Ιωβ. α καὶ.

Εκ τῆς δ. τοῦ ἁγιοπαλλήπτου.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ.

Λογ. λα.

Τίνος ἕνεκεν οὐ Ⓦ ἐξ ἀρχῆς ἁπαντήσαντα ἐμφανὴ ἐφάνισεν ὁ Θεός; εἰ γὰρ βέλτιον ἐνόμιζε, φησὶν, εἶναι πάντα λόγον ὁ ζητούμενον· εἰ δὲ τοῦτο μὲν ἀφῆρηται τῆς δυνάμεως, πείθῃ δὲ μόνον, ὁ μὴ πειθόμενος ἐφ' ἡμῖν, τίνος ἕνεκα τῆς βδελυκτοτάτης τοῦ πονηροῦ φωνῆς, καὶ τοῦ τῶν φαύλων ἐγκώμια; καὶ ἄλλως, εἰ μὲν εἰδὼς αὐτὸν πάντων πονηρότερον ἀφῆκεν, οὐκ οὕτως ἄξιον ἀπορεῖ· πῶς ἡμῖν γὰρ ὁ κρείττων ἐκείνου, ἐκόντων ὑποκλινομένων, οὐ βιαζομένων. εἰ δὲ πολλοὶ μὲν ἤδη πονηρευσάμενοι, πολλοὶ δὲ καὶ αὖθις ἔσονται, τί σὺ μέλλοντας βδελυκτοὺς τοσούτους ἀποστερεῖς τιμῆς; ἀλλ' οὐ πάντες αὐτὸν πονηρεύσονται· ἀλλὰ πολλῷ διαφέρει τὸν μὲν γνησίους λαμβάνειν ἀφορμὰς, ἐξ ὧν δύνανται τὴν προαίρεσιν· τὸν δὲ μὴ τοιούτους ἀπὸ τῆς οἰκείας κολάζεσθαι ῥᾳθυμίας, ἢ ἀφ' ἑτέρου ἐπηρεάζεσθαι. ὁ μὲν γὰρ φαῦλος, κἂν ἠδίκηται, οὐ πολλὰ Ⓦ ἀνταγωνιεῖ, ἀλλὰ πολλὰ τὴν αὐτοῦ νωθρίαν. καὶ δηλοῖ δὲ πλῆθος τῶν νικώντων. τότε δὲ μᾶλλον Ⓦ ἀπουδαῖοι ἀφανεῖς ἐπεδείκνυντο, οὐκ ἐχοντες ὅσα χρήσονται τῇ ἀνδρείᾳ. ὅταν δὲ καὶ ἐν τῆς τοῦ σώματος, καὶ τῆς τῶν ὀφθαλμῶν κατηγορήσωσι ἀφανίσεως· ἀφ' ὧν γὰρ ὑπομένουσιν ὧν οὐ δεῖ, καὶ εἰς μοιχείαν ἐμπίπτουσιν Ⓦ πολλοί· διὰ ταῦτα ἂν βλασφημοῦσι, καὶ τὰ ὀλέθρια τῶν δογμάτων ἀφέρουσιν ἕτεροι. ἆρ' οὖν ἀφ' οὗτος χωλὸς γλώττης καὶ ὀφθαλμῶν τοῦ αὐθέντου ἠμέλησε; οὐκοῦν

Εκ τοῦ α. λογ. τῶν εἰς Σταγειρ.

καὶ

ἡ ζαὶ χῆρας καὶ ὀρφανοὺς πόδας ἀποτιμοῦμαι· αἱ μὲν γὰρ αἱμάτων πλήρεις, ⓐ δὲ εἰς κακίαν τρέχουσι. πρὸς τούτοις δέ, ἡ τὰ ὦτα, ὅπερ ματαίως προσδέχεται ἀκοαί, καὶ τὴν δογματικὴν φθορὰν τῇ ψυχῇ προσπέμπει· εἰ δὲ ζωῦλαι, καὶ σῖτα καὶ ποταί, καὶ οὐρανοὶ καὶ γῆ καὶ θάλασσαν καὶ σπλάγχνα ἡ ⓦ τὴν ἀστρων χορείαν. ποῦ γὰρ ἔστι ζωῦτα χρήσιμα, τοῦ, δι' ὃν ἐγλύφετο, καὶ ζακοπάντος [οὕτως] ἐλεεινῶς; ὁρᾷς ⓦ γέλωτα καὶ τὴν ἀποπίδυ, εἰς ἣν ὁ λόγος καταφρέφειν ἀναλισκάζεται; ὁ διάβολος ἑαυτῷ κακός, οὐχ ἡμῖν. ἡμᾶς γάρ, εἰ βουλοίμεθα, καὶ πολλὰ χαρπωσόμεθα δι' αὐτοῦ καλά, ἄκοντος μὲν καὶ μὴ βουλομένου· ὃ δὴ θαῦμα καὶ ὑπὲρ τοῦτο μεῖζον, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἡ ὑπερβολή. ὃ γὰρ βελτίους γίνεσθαι ζοὶ ἀνθρώπους, διάκρεσι μὲν αὐτὸν καὶ καθ' ἑαυτὸ, καὶ λυπεῖ· ὅταν δὲ καὶ δι' αὐτοῦ τοῦτο προξενῆται ἡμῖν, ἥδ' εὐεγκαῖ δωρήσεται τὴν ἐπήρειαν. φασί τινες, ὡς, εἰ μὴ σωεχώρησεν ὁ Θεὸς, οὐκ ἂν προσῆλθεν ὁ διάβολος, οὐκ ἂν ἐπείρασε τὸν ἀρχηγὸν ⓦ ἀνθρωπον. τί οὖν ἐρεῖ μοι πρὸς ζωῦτα; ὅτι, εἰ μὴ τοῦτο ἐνεργεῖ, πόθεν ἂν ἔμαθεν ὁ Ἀδὰμ ὅσον εἶχεν ἀγαθόν· πόθεν ἂν ἐκ τῆς ἐπινοίας ἐκείνης κατέβη ποτέ. ὁ γὰρ τοιοῦτον ἑαυτὸν κατασκιῶν, ὡς καὶ Θεὸς γενέσθαι προσδοκᾷν, τί οὐκ ἂν ἐτόλμησεν ζοῦ μὴ σωφρονισθείς; φᾶμεν δὲ μηδὲ συμβεβληκέναι τι ⓦ διάβολον· ἀρ' οὖν ἄπρακτος διετέλεσε, μὴ γνωμένου τούτου; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν. ὁ γὰρ ἐπὶ τῆς γυναικὸς ὕστερος δύκολος ἀνασταθείς, ζοῦ, καὶ διάβολον οὐκ ὄντος, ταχέως δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὸν ἀνδρὸν κατέπεσεν. ὁ γὰρ τὸν πρὸ ἑπτὰ γενῶν δοξάσαντος ὕστερος ἀπάτην δύκολος, ζοῦ καὶ πρὸ τῆς ἀπάτης ῥᾳδίως καὶ χαλεπῶς διέκειτο. οὐδὲ γὰρ αὖ ἴσχυσε τοσοῦτον ζακίας, εἰ μὴ φούσῃ καὶ ἐγκεκρυμμένα διελέγετο ψυχῇ. καὶ τίνος ἕνεκεν τοιοῦτον εἰδίλου προέσαγμα, τοῦ Ἀδὰμ ὁ Θεὸς, ἀμαρτήσοντα τοῦτον εἰδώς; ὅτι καὶ ὃ δοιῶναι τὸν ζοτολικὸν μείζονος κηδεμονίας ὄφελε, καὶ ὃ μὴ δοιῶναι. ἔστω γὰρ ὁ Ἀδὰμ τὸν μὲν προαίρεσιν ἔχων οὕτω ῥᾴδυμον, ὡς ὃ τέλος ἀπέδυξε· διηρέθω δὲ μηδεμίαν ζοτολικὸν, ἀλλὰ μενέτω πυφλὸν ἀρα ἡ ἀθένεια ζὲ ἡ ῥᾳδυμία ἀπὸ τῆς ἀνέσεως ζωύτης ὅτι ὃ χρῆσον, ἢ ὅτι ὃ χρῆστον ἐπέδωκεν αὖ; ἀλλὰ πόθεν τοῦτο δῆλον, ὅτι πρὸς ἑκάτερα αὖ κατέπεσε κακίαν ἄφθορος ὤν. ὁ γὰρ μηδέπω θαρρεῖν ἐπὶ τῆς ἀθανασίας ἔχων, ἀλλ' ἔτι μετέωρον τὸν ἐλπίδα ζωύτην ὄντα εἰδώς, καὶ προὸς τοσοῦτον ἀληθείας ζὲ ἀνοίας ἀρθείς, ὡς ἐλπίσαι γένεσθαι Θεὸς, καὶ ζωῦτα, πόθεν μόθεν ⓦ ζωῦτα ἐπαγγειλάμενον πιστὸν ὁρῶν· εἰ βεβαίαν εἶχε τὴν ἀθανασίαν, πού γὰρ ἂν ἔφθασεν ἀπονοίας; τί δὲ οὐκ αὖ ἐξημάρτε; πότε δὲ αὖ ἐπῆκουσε τοῦ Θεοῦ; ὁ γὰρ μὴ τὸν τοῦ προστάγματος δόσιν ὕστερον καταφρονήσας ὃ διδόντος αὐτῷ τὸ προσταγμα· εἰ μηδὲν ὅλως ἠκηκόει πρὸς αὐτοῦ, ταχέως ἂν, ὅτι ἡ ὑπὸ δεσποτείαν ὄφελε, ἠγνόησεν. εἰ μηδεὶς ὅλως ζοῦ ζὲ ζωῦτ' ἐσχολάζετο τῶν ποτηρῶν, μηδὲ ἐτιμᾶτο τὸ χρηστῶν, πολλοὶ τὸ διαπιστωτῶν τοῦ τῆς διαστάσεως λόγου, τὸν μὲν ἀρετὸν, ὡς καλοῦ αἰτίαν, ἔφθονεν, τὸν δὲ πονηρίαν, ὡς ἀγαθῶν προξένου, ἐδίωκεν. εἰ δὲ πάλιν ἐσωζῶντα ὃ κατ' ἀξίαν ἅπαντες ἀπελάμβανον, πρεπτὸν δὲ ἠγήσαντο εἶ ἡ ψυδὴς ⓦ τῆς κρίσεως λόγου. ἵνα οὖν μήτε ζοῦ διαπιστῆται, μήτε ὁ πολὺς ζὲ χυδαῖος λαὸς φαυλότερος γένη καταφρονῶν, ἐπεξέρχεται καὶ ἐσωζῶντα τοῦ ἁμαρτωλοῦντας πολλοὺς, καὶ ἀμείβεται τοῦ κατορθοῦντας ἐσίους, τοῦ μὲν μὴ εἰς πρόφασιν τοῦτο ποιεῖν ⓦ τῆς κρίσεως πιστούμενος λόγου· τοῦ δὲ καὶ πρὸς τῆς κρίσεως κολάζειν τινὰς, ὧν πολλὸν ὕπνον καθυδόντας διεγείρων. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ πιμορφῶσθαι ζοῦ ποτηρὸς διαφέρειν πολλοὶ τοῦ φόβου τοῦ μὴ τὰ αὐτὰ παθεῖν· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ πρόφασιν ἐσωζῶντα ὃ κατ' ἀξίαν ἀπολαβεῖν διαναγκάζονται λογίζεσθαι, ὅτι εἰς ἕτερόν τινα τοῦτο "ἁμυθύεται καιρόν. διὰ τοῦτο Καὶν ἁμαρτήσαντα οὐκ αὐθέως ὁ Θεὸς, ὥστε δι' αὐτοῦ ζοῦ ἐξῆς ἅπασαν σωφρονίζεσθαι, καὶ γίνεσθαι βελτίους διὰ τῆς εἰς ἑκάστου ὕστερον μισους. οὐδὲ γὰρ ἰσοῖσον ἀκούειν, ὅτι Καὶν τις ἀνελὼν ἀδελφὸν ἀπέθανε, καὶ ὁρᾷν ⓦ ἀνελόντα δίκαιον τινα. τότε μὲν γὰρ, κἂν ὑπεισήθη τοῦτο λεγόμενον διὰ τὸν τοῦ μύσους ὑπερβολήν· νυνὶ δὲ φανερόμενος ζὲ πᾶσιν, καὶ

πολλοὺς

ἁμαρτ. τοῦ

πολλοὺς ὁ ὀπτὸ πολιὸ χρόνον μάρτυρας τῆς τιμωρείας ποιούμενος, καταδηλοῖ καὶ πιστὸν καὶ τοῖς τότε, καὶ τοῖς ἐφεξῆς καθίστη ὁ γεγονός. ἄλλως τε, εἰ μὴ αὖθις ἀπέκτεινεν ἀθρόως ὁ Θεός, οὐκ ἂν ποτε προθεσμίαν αὐτῷ μετανοίας καὶ βελτιώσεως ἔδωκε· τότε γὰρ ἐμοὶ δίκαι συζῶν, εἰ μὴ λίαν δυάμενος ἦν, καὶ θνητὸν μᾶλλον, ἢ ἀθάνατος, πολλὰ ἂν ἀπὸ ταύτης ἐκέρδανε τῆς ζωῆς· χρεὼν γὰρ τούτων ἐλάττονα αὐτῷ τὸν μέλλοντα κόλασιν ἀφ' ταύτης αὐτῷ τῆς τιμωρείας εἰργάζετο. τὰ γὰρ ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἐπαγόμενα ἡμῖν παρὰ τοῦ Θεοῦ λυπηρὰ ἢ κολαστήρια, ἃ μικρὸν τῶν ἐκεῖ βασάνων ὑποτέμνεται μέρος. διὰ τοῦτο τῶν αὐτῶν ἀξίους τιμωρειῶν οὐχ ὁμοῦ πάντας κολάζει εἰώθεν ὁ Θεός, ἵνα ἀφορμὴν βελτίους ταῖς ἐκείνων γνώμαις συμφορὰς· κολάζει γὰρ πάντας ὁμοῦ πολλάκις, ὡς ὅτε τὸν κατακλυσμόν, ἵνα ἐκφύγοι μὴ περαιτέρω προελθεῖν τῆς κακίας κωλυθῶσιν· ἢ ὃ μετ' ἐκείνους ἐκείνων μείζονος κερδανῶσι, τῆς ζύμης, ὡς δέ τις εἴποι, καὶ τῆς ὑποθήκης τῶν κακῶν ἀφανισθείσης ἐκ μέσου μὴ τῶν τολμησάντων αὐτῶν, καὶ μὴ τοσούτους διδασκάλους φαυλότητος ἔχωσιν. εἰ γὰρ καὶ χάρις παραδείγματος βιαίως δυσαγνὲς δὲ βίρφ ἢ δίκαιον τὰ κακά, τί δὲ ἔτι λέξω, πολλῶν ὄντων τῶν παραλειπομένων αὐτὸν ὅτι ταῖς προφάσεις ταῖς ποιηρᾶς; τοῦτο οὖν μόνοι πεπείσθω χρὴ, ὅτι συμφερόντως ἡμῖν ἄπαντα οἰκονομεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ· τὸ δ' ἔστιν μηκέτι ζητεῖν, μηδὲ ἀγνοοῦντας ἀχαλλεῖν ἢ ἀθυμεῖν. οὔτε γὰρ δυνατὸν ταῦτα εἰδέναι, οὔτε συμφέρει· ὃ μὲν δεῖ δ' ζητεῖς εἶ), ὃ δ' ἔστι δ' ταχέως εἰς ἀπίνοιαν ἄρεσθαι. βούλεται μὲν γὰρ καὶ πᾶσι μὴ πᾶσι βούλεται αὐτῷ σωθῆναι μεταδιωκόμενος ὁ Θεός· καθὼς καὶ αὐτὸς φησιν, Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετανοίαν. ὅταν δ' μηδὲ τοσαύτης ἐπιμελείας ἀπολαύσαντες ἐθελήσωσι γνώσθαι βελτίους, καὶ ἐπιγνῶναι τὴν ἀλήθειαν, οὐδὲ ὕστερον αὐτοῖς ἀφίησιν· ἀλλ' ἐπὶ τῆς ὑφειμένης ζωῆς ἑαυτοὺς ἐκόντας ἀπεστέρησαν· τὰ γὰρ ὧν εἰς ἅπαντα βίον αὐτοῖς ἄπαντα χορηγεῖ. ἥλιον αἰσθάνεσθαι ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχειν ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ πρὸς τὴν σύστασιν τῆς παρούσης παρέχειν ζωῆς. εἰ δ' ἐρωτᾷ τοσαύτην ποιᾶται πρόνοιαν, οὐκ ἂν βούλεται αὐτῷ, καὶ θεραπεύεται αὐτὸν καὶ δυνάμενον τὸν αὐτὸν, πῶς παρέλιψεται; Καὶ Λίνος ἔνεκεν οὐκ ἐκ τοῦ μέσου γέγονεν ὁ Ἀβέλιος; ἔτω αἰταγωνιστὴς εἷς, ἔτωσαν δὲ ἀθληταὶ δύο πρὸς σφᾶς παλαίειν μέλλοντες· καὶ τούτων τῶν δύο ἀθλητῶν ὁ μὲν ὑπὸ γαστριμαργίας ἔτω διεφθαρμένος, ἡμιπληθὴς, ὀξυαθυπνιθὴς, ἐκνευρισμένος· ὁ δὲ σωφρονίζων, εὐεκτῶν, ἐν παλαίστραις ἀσκούμενος, ἐν γυμνασίοις πολλοῖς πᾶσιν ἀσυνδάμαστος τῷ τὴν ἀθλησιν ὑπὲρ δεικνύμενος. αὖ τοίνυν αὐτὸν ἢ αἰταγωνιστὴν, τίνι ἐπιτρέψας τούτων; ἆρα τῷ ῥᾳθύμῳ καὶ ἀμελεῖ, ἢ τῷ σωφρονοῦντι καὶ ἐσταῦτα πεποιηκότι; εὔδηλον ὅτι τῷ σωφρονοῦντι. ὁ μὲν γὰρ ἀφ' ῥᾳθύμων ἐδίκηται, ἀναιρεθέντος τοῦ ἀγωνιστοῦ· ὁ δὲ ῥᾳθυμος, κρίνοντος τοῦτον, οὐκέτι ἀφ' σωφρονοῦντα ἐπιτρέψαι· ἀπὸ γὰρ τῆς εἰκείας ῥᾳθυμίας κατέπεσεν. ὁ τοίνυν ἀθετῶν τὴν προαίρεσιν καὶ ἠμελημένος καὶ ῥᾳθυμος, καὶ ἀφ' ὁλως ὢν, καταπίπτει ταχέως, καὶ εἰς βαράθρα πολλὰ κακίας ἑαυτὸν καταβάλλει. κἂν γὰρ ὁπωσοῦν τὰ ἡμέτερα μὴ ἔλθωμεν, καὶ ταῦτα εὑρήσομεν ἀπωλείας αἴτια, ἐὰν μὴ προσέχωμεν, οὐ προσῆκε τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ προσῆκε τὴν ἡμετέραν ῥᾳθυμίαν. σκόπει δὲ· ὀφθαλμὸς ἐδόθη, ἵνα βλέπων τὴν κτίσιν, δοξάσῃς τὸν κτίσην καὶ δεσπότην· ἀλλ' ἐὰν μὴ καλῶς χρήσῃ τῷ ὀφθαλμῷ, μοιχείας σοι γίνῃ πρόξενος. γλῶττα ἐδόθη, ἵνα ὑμνῇς καὶ ποιητὴν εὐφημῇς· ἀλλ' ἐὰν μὴ καλῶς προσέχῃς, βλασφημίας καὶ ἀργολογίας σοι γίνῃ αἰτία. χεῖρες ἐδόθησαν, ἵνα ἁπλωτὰς αὐτὰς εἰς εὐχάς· ἀλλ' ἐὰν μὴ νήφῃς, εἰς πλεονεξίαν ταύτας ἐκτείνεις. πόδες ἐδόθησαν, ἵνα πρέχῃς εἰς καλὰ ἔργα· ἀλλ' ἐὰν ἀμελῇς, ταῖς ποιηρὰς δι' αὐτῶν ἔξεις πορείας. ὁρᾷς ὅτι καὶ ἀθενῆ πρὸς τὰ βλάπτειν, καὶ αὐτὰ τὰ σωτήρια φάρμακα εἰς θάνατον ἐμβάλλει, οὐ παρὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀθετείαν τὴν

Ματθ. θ.

Ex τ λόγ. τ. εἰς τὸ, πῶς ἔνεκεν οὐκ ἐκ τοῦ μέσου γέγονεν ὁ διάβολος.

ἐκείνους;

Εκ τῆς ἑρμη. τῶ ρκγ'. Ψαλ. Εκ τῶ α. λογ. τῆ εὐσεβ. ἐννοίας.

ἐκείνης; Ἀρκεῖ μόνον ἡ θεοπλία ἀπολέσαι σὲ πονηρόν. Εἰ γὰρ ἁγίων παρεσία ἀσθενῆ τὴν δαιμόνων ποιεῖ τὴν ἰσχύν, πολλῷ μᾶλλον τῦ Θεοῦ. Ὅταν ἴδωμεν παραμάτων ἀταξίαν καὶ παρεκβολὴν, μὴ ⟨W⟩ Θεὸν αἰτιώμεθα, μηδὲ ἀπρονόητα εἶναι νομίζωμεν τὰ πρόσωπα· ἡ γὰρ ὄντως ἀταξία καὶ παρεκβολὴ, οὐχ ἡ τῶν παραμάτων ὄψις φορά, ἀλλ' ὁ ἔνδον λογισμὸς, ὃς καὶ μυρίας ἐνταξίας ἀπολαύει, ἕως ἂν [μὴ] τὴν ἀταξίαν τὴν ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν παρεκβολὴν διορθώσηται, ὁποίαν αὐτῷ τῆς ἐν τοῖς παραγμασιν ἐνταξίας ἕξαν ὃ πλέον. Ἀλλ' ὥσπερ ὀφθαλμὸς νοσῶν μόνος, καὶ ἐν μεσημβρίᾳ φλογοειδῆ σκότος ὁρᾶται, καὶ ἕτερα ἀνὴρ ἑτέρων, καὶ οὐδὲν αὐτῷ τῆς ἀκτῖνος ἕξαι πλέον· ὑγιαίνων δὲ καὶ ἐρρωμένος καὶ ἐν ἑαυτῷ διωκόσηται ὃ σῶμα χιλιαγωγεῖν μὴ ἀσφαλείας· ὕτω καὶ τῆς διανοίας τῆς ἡμετέρας ὁ ὀφθαλμὸς, ἕως μὲν ἂν ἐρρωμένος ᾖ, καὶν ἅπαντα εἰ δοκοῖεν ἴδῃ, καλῶς ὁρᾶται· ὅταν δὲ διεφθαρμένος, καὶν εἰς αὐτὸν ἀναγάγῃς αὐτὸν ⟨W⟩ ἐγκενόν, καὶ τὸ σχῆμα πολλὴν ἀταξίαν καταγινώσεται καὶ παραχλήν. Διὰ τῦτο ὅτε πονηρὰ, ἐν ταῦθα ἀπαιτεῖ δίκαιον ὁ Θεὸς, ἵνα μὴ ἀπογνῶς τὴν ἀνάσασιν καὶ ἀπελπίσῃς τὴν χρίσιν, ὡς πονήρων ἐν ταῦθα διδόντων λόγον· ὅτε πονηρὰ ἀφίσιν ἁμαρτητὶ ἀπελθεῖν, ἵνα μὴ πάλιν ἀσεβενήσῃς τὰ πονηρὰ εἶναι νομίσῃς. Εἴ τις ἀπιστεῖ τῇ ἀναστάσει, ἐννοείτω πόσα ὄντα οὐκ ὄντων ἐποίησεν ὁ Θεὸς, καὶ διελέσθω καὶ τὴν ἐκείνης ἀπόδειξιν. καὶ γὰρ γῆν λαβὼν, ἔφυρε καὶ ἐποίησεν ἄνθρωπον, γῆν οὐκ οὖσαν πρὸ τότε. πῶς οὖν ἡ γῆ γέγονεν ἄνθρωπος; πῶς δ' αὐτὴ οὐκ οὖσα πρότερον; ποίαν δ' ἐπιβολὴν ἔσχε; Ἢ τί μὴ τὴν γῆν; καὶ μετ' ἐκεῖνο πάλιν ὃ μὴ τὴν γῆν; πῶς δ' ἐξ αὐτῆς παρῆλθησαν ἅπαντα τὰ τῶν ἀλόγων ἄπειρα γένη, τά τε τῶν σπερμάτων, τά τε τῶν φυτῶν; τῦτο γὰρ τῆς ἀναστάσεως ἀπορώτερον. οὐ γάρ ἐστιν ἴσον σωθέντα αὐάφαι λύχνον, καὶ μηδαμῶς φαινόμενον δεῖξαι πῦρ· οὐδὲ κατενεχθεῖσαν οἰκίαν αὐασῆσαι, καὶ μηδὲ ὅλως ὑφεστῶσαν πρόσαγαγεῖν. σὺ ταῦθα μὲν γὰρ εἰ μηδὲν ἄλλο, ἀλλ' ἡ ὕλη ἐστὶ κεῖται· ἐκεῖ δ' οὐδὲ ἡ ὕσια ἐφαίνετο. Διὰ τῦτο δὲ δυσκολώτερον ἡμῖν εἶναι δοκοῦν ἐποίησε πρότερον, ἵνα ἐκ τύτυ δὲ εὐκολώτερον πρόδειξῃ. καὶ ὅτι τῆς γνώσεως ἦν τῆς ἡμετέρας, ἀ σπέρμα βεκὺ πρῶτον ἄμορφον καὶ ἀτύπωτον εἶτεν εἰς τὸν ἐπιδεχόμενον μήτραν αὐλὸν; πόθεν δὴ ἡ τοσαύτη τῶ ζῴου διαπλασις; τί δ' ὁ σῖτος; ἀ κόκκος γυμνὸς εἰς τὸν γῆν καταβάλλεται; ἀ μὴ τὸ καταβληθῆναι, σήπεται; πόθεν ἄσταχυς, καὶ δράγμειχες, καὶ καλάμη, καὶ τὰ ἄλλα πάντα; ἀ κέγχρος σύκυ μικρὰ πολλάκις ἐμπεσῦσα εἰς γῆν, καὶ ῥίζαν καὶ κλάδους καὶ καρπὸν ἤνεγκεν; εἶτα τύτων μὲν ἕκαστον δέχῃ, καὶ ἀ σπειραζῃ, τὸν δὲ Θεὸν μόνον ἀπαιτεῖς δύνασθαι μεταπλάζοντα ἡμῶν τὸ σῶμα; καὶ πῶς ταῦτα συμβιώσεται ἄξια; Καὶ πόσον ἔνεκεν ἀφῆκε ⟨W⟩ δράβολον ὁ Θεὸς, τοιοῦτον πονηρὸν ὄντα, ὥστε ἐπισκιάζειν ἡμᾶς; ἵνα τῷ φόβῳ σωφρονήσωμεν, καὶ τὸ πολεμίου τὸν ἔφοδον προσδοκῶντες, πολλὴν τὴν ἀγρυπνίαν καὶ διηνεκῆ τὴν νῆψιν ἐπιδεικνύμεθα. καὶ τί θαυμάζεις, εἰ ⟨W⟩ δράβολον διὰ τῦτο κατέλιπε; κηδόμενος γὰρ ἡμῶν τῆς σωτηρίας, καὶ διεγείρων ἡμῶν τὸν ῥᾳθυμίαν, καὶ ἐπόθησεν ἀφανῶν κατασκευάζων, αὐτὸν τὸν γέενναν διὰ τῦτο κατεσκεύασεν, ἵνα ὁ τῆς πυρείας φόβος, καὶ τῆς κολάσεως τὸ ἀφόρητον προεκτὸς τῆς βασιλείας ἡμᾶς σωφρονίσῃ. Ἂν οὖν ποιήσῃς τι χρηστὸν, καὶ μὴ λάβῃς αὐτὸν τὸν μισθὸν σὺ ταῦθα, μὴ ταράττου· μὴ γὰρ προσδοκήσῃς σὺ τῷ μέλλοντι καιρῷ ἀπαμείνει σε τύτων ἡ ἀμοιβή. κἂν ποιήσῃς τι πονηρὸν, καὶ μὴ δῶς δίκην, μὴ "ταράττου· ἐκεῖ γὰρ σε ἐκδέχεται ἡ τιμωρία, δι' μὴ μεταβάλῃ καὶ γένηται βελτίων. Θορυβῆ καὶ ἀλύεις καὶ πόντα ταρασσῆς πλησίος, ὁρᾶν πολλοὺς σὲ πονηρία ζῶντας καὶ εὐθυνομένους, καὶ τῶν πλουτούντων ἀπολαύοντας, καὶ ἀλγεῖς ὅτι τῆ τῦ Θεοῦ μακροθυμία; τί ποιῆς, εἰπέ μοι; πόσοι ταῖς ὁδοῖς ἐφεδρεύουσι; πόσοι τοίχους διορύττουσι; πόσοι δηλητηρίοις φαρμάκοις πολλοὺς ἀπώλεσαν; ἆρ' οὖν ἐπὶ τύτων ἐγκαλεσθήσῃ τῇ δίκῃ; οὐδαμῶς. διὰ μὲν γὰρ λαβὼν αὐλοὺς ἐστὶ τὸν ψηφοφορίαν, καὶ ⟨W⟩ μὴ

Εκ τῆς ἑρμη. τῶ κγ'. Ματθ. εὐαγγ.

Εκ τῶ ς. λογ. τῆ εὐμηνίᾳ.

παθόντα

χ. διαρρήδην

παθόντα καὶ χῶς κολάσῃ, ⁂ ὃ ποιήσαντα τιμήσῃ, καὶ σεφανώσας ἐκπέμψῃ, κατηρείας ὄντως ἄξιος, καὶ ἐγκλημάτων ἐμάτων· ὅταν ὃ μηδέπω ὧσι προδοθέντες, αὖος ταῖς βυθιώαις ἀπαιτῆς, καὶ προλαβὼν καταγνώσκεις; ἐννόησον τὰ σαυτῷ βεβιωμένα, ἀνθρωπε, εἰς ὃ σὺν εἰσελθε στωμυδὲς· καὶ οὐ μόνον οὐκ ἐπαινέσεις σε τὸν ψῆφον, ἀλλὰ καὶ μεταθήσῃ τὸν γνώμην, καὶ τῆς μακροθυμίας ἀποδέξῃ ⁂ φιλανθρωπον, καὶ χάριν εἴσῃ τῆς μιοχῆς, θαυμάσας τῆς ἀνεξικακίας αὖος. Εἰ γὰρ ἔμελλεν ἕκαστος πρὸς αὐτὰ τὰ ἁμαρτήματα δίκην ἀπαιτεῖσθαι τῶν πεπλημμεληκότων, οὐκ ἂν ἡμῶν ἔφασε ὁ λόγος πάλαι αἰαίρετον γλυκόμενον. Μὴ τοίνυν, ἀδελφοί, καταπέσωμεν. ὑγιὲς γὰρ οὕτω φρονεῖν ἡμᾶς τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, ὡς ὁ ποιήσας ἡμᾶς· καὶ οὐχ οὕτως ἡμῖν μέλει τοῦ μηδὲν παθεῖν δεινόν, ὡς τοῦ ψυχὴν ἡμῶν χαρίσασθαι τῷ Θεῷ. Οὔτε γὰρ εἰ συμφορᾶς ἀφίκτην ἀεὶ οὐδὲν ἀνθρώπους ὁ Θεός, ἵνα μὴ ἀποκάμψειν· οὔτε εἰ αἰτοῦσι, ἵνα μὴ ῥᾳθυμότερον γλίχωσι· ἀλλὰ ταῖς ἀλλαγαῖς ποικίλλει τὸν σωτηρίαν αὐτῶν. Εἰ γὰρ πλοῖον μόνον κυβερνήτην ἐν συνίσῃ, ἀλλὰ καταπονεῖται βιάιος, ὁ κόσμος πῶς οὐ σωθήσῃ ὅτι τοσοῦτον χρόνον, μηδενὸς αὖος κυβερνῶντος; καὶ ἵνα μηδὲν πλέον εἴπω, νόμισον πλοῖον εἶναι ⁂ κόσμον· ἔστιν ἐστῶτα κεῖσθαι τὸν γῆν· ἴσιον ⁂ ὑρμοῦ· ὑπισάται οὐδὲν ἀνθρώπους· πλάγιος τὸν ἐπαγωγὴν ἀνέμων ἄνασσι· πῶς οὖν ὅτι τοσούτους χρόνους ναυάγιον οὐκ ἐγένετο; ἔασον γοῦν πλοῖον μίαν ἡμέραν χωρὶς κυβερνήτην καὶ ναυτῶν, καὶ ὃ νῦν καταπονούμενον βυθοῦ. ἀλλ' ὁ κόσμος οὐδὲν τοιοῦτον ἔπαθε, πεντακισχίλια δὲ πολλῷ πλείονα λοιπὸν ἔχων ἔτη. καὶ τί λέγω πλοῖον; καλύβιον μικρὸν ἐπῆξατό τις ἐν ταῖς ἀμπέλοις, καὶ τοῦ καρποῦ σωρεὸν ἰδόντος ἀφῆκεν ἔρημον, καὶ οὐδὲ δύο πολλάκις ἡμέρας, ἀλλὰ [καὶ] διαλύεται καὶ καταπίπτει ταχέως. Εἶτα καλύβη μὲν οὐκ ἀνέχειν τὸν προνοοῦντος αὐτὸν· δημιούργημα ὃ τοσοῦτον, οὕτω καλὸν καὶ θαυμαστόν, πῶς ἂν διέμεινεν ὅτι τοσοῦτον ἀδιάπλωτον χρόνον χωρὶς προνοίας τινός; ἐννόησόν μοι ὃ κάλλος τοῦ οὐρανοῦ πόσον ἔχει χρόνον, καὶ οὐκ ἠμαυρώθη. ἐννόησόν μοι τῆς γῆς τὸν δυνάμιν, πῶς οὐκ ἠπόησεν αὐτῆς ἡ γαστήρ, τοσοῦτον τίκτουσα χρόνον. ἐννόησόν μοι τὰς πηγάς, πῶς ἀναβλύζουσι, καὶ οὐκ ἀπέλιπον ἐξ οὗ γεγόνασιν. ἐννόησόν μοι τὸν θάλασσαν, πόσους διχρόνων ποταμοὺς οὐχ ὑπέδεξε τὸ μέγεθος. ἄξιον ἑφ' ἑκάστου τῶν εἰρημένων λέγειν· Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Πῶς γὰρ οὐκ ἄντα πᾶν, τέκτονι μὲν ὁμοιωθέντες, καὶ ξύλα καὶ λίθους δι' ἡμερῶν ἐργαζόμενοι, μὴ ἀπαρτῆσαι λόγοι μηδὲ βυθίνας· καὶ ἰατρεῖον κτίσαντα δὲ τέμενος καὶ ἐν οἰκίσκῳ καταπλείοντα, καὶ λιμῷ ἀγχόντα ⁂ καμνόντα, μὴ προσεργάζεσθαι, ἀνησυχάζειν, καὶ σιωπᾶν· τὸν δ' ἄφατον σοφίαν, τὸν ἄφατον φιλανθρωπίαν προσεργάζεσθαι δὲ πολυπραγμονεῖν; καὶ βοηθῆσαι μὲ καὶ προσέσθαι χρήματα ὑπὲρ ἀδικουμένων πτωχῶν οὐκ ἀνέχεσθαι· ἐξετάζουσι δ' ἕλλην, ἀπὸ τί ὁ ἅλφα πέπης, ἀπὸ τί ὁ ἅλφα πτωχὸς, ἀπὸ τί ὁ ἅλφα πλούσιος. σὺ κύτταρος κάτω καὶ καταγνώσκεις σαυτόν, καὶ ὑπτιάζεις χαλινὸν τῇ γλώσσῃ, καὶ καταξέλλεις τὸν ἀγένειαν, δὲ ἀφεὶς ὅ ταῦτα πολυπραγμονῶν τὸν προνοίαν ταύτην ὅτι ⁂ βίον τρέφεις ⁂ σόν; ἀγάκυφον εἰς τὰ πεπραγμένα σοι, εἰς ὃ πέλαγος τῶν ἁμαρτημάτων σῶν, δὲ εἰ προνοητὸς εἶ καὶ πολυπράγμων, ἀπαίτησον σαυτὸν βυθιώας τῶν ῥημάτων, τῶν πραγμάτων, ὧν κακῶς εἶπας, ὧν κακῶς ἐποίησας. νῦν δ' σαυτὸν μὲ ἀνεξέτασον ἀφῆς, τῷ Θεῷ δ' κάθη δικάζοι, καὶ προσίδῃς σε τοῖς ἀμαρτήμασιν ἁμαρτήματα. καὶ πῶς ταῦτα οὐκ ἄξια κολάσεως; ἢν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀποφυγεῖν, χάριτι δὲ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Εκ τῆς λόγ. τῆς εἰς ἀδριαν.

Εκ τῆς ἑρμιων. τῆς κατὰ Ψαλμ.

Εκ τῆς αὐτῆς.

Ψαλμ. ργ. Εκ τῆς ἑρμιων. τῆς εἰς Ψαλμ.

ΠΕΡΙ

Λογ. λϛ. ΠΕΡΙ ΣΙΩΠΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΗΤΩΝ.

Ex τῦ λόγ. τῦ εἰς τὸν ἀνδριάντ.

Σειρ. 19. θ.

ΑΝοητος ἁπλῶς τῶ σπουδεσθεὶς ὁλοκλήρους δυνέτρεψεν οἰκίας, καὶ ψυχὰς ἀπώλεσε καὶ κατέδυσε. καὶ τῦ μὴ χρημάτων τινὶ ζημίαν διπλῆν δοθῆναι πάλιν ἔνι· λόγον ὃ σκληρὸν εἰπεῖν ἀνάκτησαι πάλιν οὐκ ἔνι. Ἠκουσας λόγου, φησὶ, σωτὰ πολλάκις σοι· σέσωσαι αὖθις, καθάρθητι, μὴ συγχωρήσῃς ἐξελθεῖν, μηδὲ κινηθῶσι τῶ πάθη· ἀπόκτεινον δὲ λεχθέν· λήθη τῶ ἀδόξου, ἵνα τοῖς μὴ ἀκούσασιν ὅμοιος ᾖς. οἱ πολλοὶ τῦ ἀνοήτων ἐπειδὰν εἴπωσί τι τῦ ἀπορρήτων, τῶ καλοῦσι Ⓦ ἀκούοντα, καὶ ὀργισθῆναι μηδενὶ λοιπὸν εἰπεῖν ἑτέρῳ· αὐτόθεν δηλοῦντες, ὅτι τῶ γέλωτα ἄξιον κατηγορίας ἐποίησαν. Εἰ γὰρ ἔκρινον μηδενὶ εἰπεῖν ἑτέρῳ τῶ καλῶς, πολλῷ μᾶλλόν σε τῶ τοιούτων τῶτων ζῶντα εἰσῆν οὐκ ἐλεῶ. Εἰ γὰρ βούλει μὴ ἐξενεχθῆναι Ⓦ λόγον εἰς ἕτερον, μηδὲ αὐτὸς εἴπῃς· ὅτε γὰρ τῶ ἐδωκας ἑτέρῳ τὸ λόγου τινὶ φυλακὴν, τῶ πιστὰ ποιῆς τὸ ἀνοητα τῶ ἀγγέλλων καὶ ὀργὴν ἔκρ τῆς τῦ εἰρηνικῶν φυλακῆς. ἀλλ' ἡδύ τὸ κακηγορεῖν; ἡδὺ μὲν οὖν τὸ μὴ λέγειν κακῶς. ὁ μὲν γὰρ "λέγων κακῶς σαγώνιος λοιπὸν ὄντ. ὑπ. εἰπὼν ὡς τῶ εὐεῖ καὶ δέδοικε, μετεμος τὸ κατεσθίειν τινὰ ἑαυτῦ γλῶτταν, δεδοικὼς καὶ πρέμων, μήποτε εἰς ἑτέρους ἐξενεχθεὶν τὸ ῥῆμα, μέγαν ἐπαγάγῃ Ⓦ κίνδυνον. ὁ δὲ πρὸς ἑαυτῷ κατέχων ἐν ἀσφαλείᾳ πολλῇ, καὶ πολλῆς βιώσει τῆς ἡδονῆς. οὐ γὰρ ὄντιν ἄνθρωπον τῦτ' ἀλλοτρίας πολυτρόπως βίους, τῆς οἰκείας ἐπιμεληθῆναι ποτε ζωῆς. τῆς γὰρ ταυτῆς αὐτῷ πάσης εἰς τινὰ τῦ ἑτέρων πολυπραγμοσυνῶν ἀναλισκομένης, ἀνάγκη καὶ αὐτὸν ἁπλῶς κεῖσθαι καὶ ἠμεληκότως. ὁ δὲ πικρὰς καὶ ἀλλότρια ὀξέως ζῶν πράγματα, ἐν τοῖς καθ' ἑαυτὸν πλημμελήμασιν ὀφθεμιᾶς ἀπολαύσεται συγνώμης ποτέ. ὀφθὲ γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως τῦ πεπλημμεληκότων ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς χρίσεως τῆς τῶ ἑτέρων οἵοσι τὸ ψῆφον ὁ Θεός· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λγ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΕΠΑΙΣΧΥΝΕΣΘΑΙ ΟΜΟΛΟΓΕΙΝ

Ⓦ τίμιον φανερὸν, καὶ ὡς δι' αὐτῦ ἔσωσεν ἡμᾶς ὁ Χριστὸς, καὶ ὡς δεῖ καὶ αὐτὸν καυχᾶσθαι, καὶ τῶ ἀρετῆς, καὶ ὅπως ἐφίεται τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας, καὶ τῶ ἐλεημοσύνης.

Ματθ. ιϛ. λθ.

Ιωαν. ν. κη.

ΤΟῦτο ἔστιν, ἀδελφοί μου, τὸ σημεῖον, ὅπερ ὁ διασώτης πᾶσιν ἐπέφερετο δώσειν, λέγων· Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τῦ προφήτου· Ⓦ φανερὸν λέγων, καὶ Ⓦ θανάτου, καὶ τινὰ τάφου, καὶ τινὰ ἀνάστασιν. καὶ πάλιν ἕτερος δηλῶν τὸ φανερὸν τῦτο ἔλεγε· Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι· τουτέστιν, ὅταν φανερωθῶ μὲ, φησὶ, καὶ νομίσητε προσηλῶσθαί με, τότε μάλιστα εἰσεσθέ με τινὰ ἐμέ. [καὶ καλῶς εἶπεν ὁ Χριστός.] μὴ γὰρ τὸ φανερωθῆναι Χριστὸν, τὰ Ἰουδαϊκὰ ἔθνη ἐπαύσαντο, τὸ κήρυγμα ἐῶσθησε, πρὸς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἐξετάθη ὁ λόγος, καὶ γῆ, καὶ θάλασσα, καὶ οἰκουμένη, καὶ ἀοίκητος τινὰ δυνάμιν αὐτῦ ἀμαθοῦς ἀνακηρύττουσι. Μηδεὶς πίνων αἰσχυνέσθω τὰ σεμνὰ τῆς σωτηρίας ἡμῶν σύμβολα, καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν, δι' ὃ καὶ ζῶμεν, καὶ δι' ὃ ἐσμεν· ἀλλ' ὡς τάφον, ὕτω προφέρωμεν Ⓦ φανερὸν τὸ Χριστοῦ. καὶ γὰρ πάντα δι' αὐτῦ τελεῖται τὰ καθ' ἡμᾶς. κἂν ἀναγκασθῆναι δέῃ, φανερὸς γενέσθαι· κἂν πεφιλῶσθαι

Ex τῆς ὁμιλ. τῦ εἰς τὸ κατὰ Ματθ. εὐαγγ.

φιλῶαι τὸν μυστικὸν ἐκεῖνον ζῆφον, καὶ χλευασθῆναι, καὶ ὁπόσων ἕτερα πεῖσαι, πόσα δὲ τῆς νίκης ἡμῖν παρέσχεται σύμβολα. Διὰ τῦτο καὶ ἐν οἰκίαις, καὶ ἐπὶ τῶν τοίχων, καὶ ἐπὶ τῶν θυρῶν, καὶ ἐπὶ τῦ μετώπου, καὶ ἐπὶ τῆς διανοίας μᾶλλον πολλῷ ἐπιγράφουσιν αὐτὸν τῆς σφραγῖδος. τῆς γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν σωτηρίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς κοινῆς, καὶ τῆς ἑκατέρας ἡμῶν τῦ δεσπότου τῦτο ἐστὶ τὸ σημεῖον. ὡς πρέπον γὰρ ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη. ὅταν τοίνυν σφραγίζῃ, ἐννόει πᾶσαι τῦ σταυροῦ τὴν ὑπόθεσιν, καὶ σέβεσθε τὸν θυμόν, καὶ τὰ λοιπὰ πάθη πάθη. ὅταν σφραγίζῃ, πολλῆς ἐμπλησθῆ τὸ μέτωπον παῤῥησίας, ἐλευθέραν τὴν ψυχὴν ποίησον. ἴστε γὰρ πάντως ποῖά ἐστι τὰ ἐλευθερίαι ἡμῖν προέχοντα. διὸ καὶ Παῦλος εἰς τῦτο σπάργανον ἡμᾶς, εἰς τὴν ἐλευθερίαν λέγω τὴν προσκτησαμένην ἡμῖν, οὕτως ἀνήγαγε, τῦ σταυροῦ καὶ τῦ αἵματος αἱμαγμάτισας τῦ δεσπότου. Τιμῆς γὰρ, φησὶν, ἠγοράσθητε, μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. ἐννόησον, φησὶ, τὴν ὑπὲρ σῦ καταλληθεῖσαν τιμὴν, καὶ σεαυτὸν ἀνθρώπων ἔσῃ δοῦλος· ἡμῶν δὲ αἷμα λέγων τὸ ἁγιὸν σταυροῦ. οὐ γὰρ ἁπλῶς τῷ δακτύλῳ ἐγχαράττειν αὐτὸν δεῖ, ἀλλὰ προστιθεὶς τῇ προαιρέσει μετὰ πολλῆς τῆς πίστεως καὶ οὕτως ἐντυποῦν αὐτὸν τῇ ὀψει. σεαυτὸν ἐγεῖς σὺ ξῆναι δυνήσεται τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων, ὁρῶν τὸν μαχαιραν, ἐν ᾗ τὸν πλευρὸν ἔλαβεν· ὁρῶν τὸ ξίφος, ἐν ᾧ τὴν χεῖραν ἐδέξατο. Εἰ γὰρ ἡμᾶς τόποις ὁρῶντες, ἐν οἷς τετύπωνται καταδήσει, φείσονται· ἐννόησον τί πείσεται ὁ διάβολος ὅπλον ὁρῶν, δι' οὗ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν ἔλυσεν ὁ Χριστὸς, καὶ τὸν τῦ δράκοντος ἀπέτεμε κεφαλήν. μὴ τοίνυν ἐπαισχυνθῆς τοσῦτον ἀγαθὸν, ἵνα μή σε ἐπαισχυνθῇ ὁ Χριστὸς, ὅταν ἔρχηται μετὰ τῆς δόξης αὐτῦ, καὶ τὸ σημεῖον ἐμπροσθεν φαίνηται λάμπον ὑπὲρ τὴν ἀκτῖνα τῦ ἡλίου. καὶ γὰρ φοβήσει ὁ σταυρὸς τότε φωνὴν ἀφιεὶς διὰ τῆς ὄψεως, καὶ πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν ἅπασαν ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῦ δεσπότου, ὡς δικαίως, ὅτι οὐδὲν ἐκέλευσε τῶν εἰς αὐτὸν ἡκόντων. τῦτο δὲ σημεῖον καὶ ὅτι τῶν πρωτόνων ἡμῶν θύρας ἀνέῳξε κεκλεισμένας· τῦτο διηλυτήρια ἔσβεσε φαρμακεῖα· τῦτο κωνείου δυνάμιν ἐξέλυσε· τῦτο θηρίων δήγματα ἰοβόλων ἰάσατο. Εἰ γὰρ ᾅδου πύλας ἀνέῳξε, καὶ οὐρανῶν ἀψῖδας ἀνεπέτασε, καὶ πρόβατον ἔσωσεν ἀνέκαμψε, καὶ τῦ Διαβόλου τὰ νεῦρα ἐξέκοψε, τί θαυμαστὸν εἰ φαρμάκων διηλυτήριον καὶ θηρίων καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων πρεσβεύει; τῦτον τοίνυν ἐγκόλπιον τῇ διανοίᾳ τῇ σῇ, καὶ τὸν σωτηρίαν πρεσβεύσαντα τῶν ἡμετέρων ψυχῶν. ἔστι γὰρ ὁ σταυρὸς τὸν οἰκουμενικὸν ἐπέστρεψε, τὸν πλάνον ὁδήγησε, τὸν ἀληθῆ ἐπεμήναντο, τὸν γῆν οὐρανὸν ἐποίησε, τοῦ ἀνθρώπους ἀγγέλοις εἰρηνεύσατο. διὰ τῦτο καὶ δαίμονες τρέπει φοβεροὶ, ἀλλ' ἡνακαφεῖσι· τοῦτο ὁ θάνατος θάνατος, ἀλλ' ὕπνος. διὰ τῦτον πολλοὶ ἐρρίπισαι χαμαὶ, καὶ πεπάτηται τὰ πολεμοῦντα ἡμῖν. αἰ τοίνυν εἴπῃ σοί τις, τί ἐσταυρωμένον προσκυνεῖς; εἰπὲ φαιδρᾷ τῇ φωνῇ, καὶ γαληνῶτι προσώπῳ, καὶ προσκυνῶ, καὶ οὐ παύσομαί ποτε προσκυνῶν· καὶ γελάσει, δάκρυσαι αὐτὸν, ὅτι μαίνεται. βούλεσθε οὖν τῇ δεσπότῃ, ὅτι τοιαῦτα ἡμᾶς βυπργέτησεν, ἃ μηδὲ μαθεῖν δυνατόν τις γένοιτο τῶν ἀνθρώπων ἀποκαλύψεως. διὰ γὰρ τῦτό φησι, ὅτι Ὁ ψυχικὸς ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τῦ πνεύματος. ἐπεὶ καὶ τὰ παιδία τῦτο πάσχει, ὅταν τι τῶν μεγάλων ἴδῃ καὶ θαυμαζῶν· καὶ εἰς μυστήρια παιδίον ἀγαγῆς, γελάσει. τοιοῦτος δὴ καὶ "ἕλλιμες ἔοικασι τοῖς παιδίοις, μᾶλλον δὲ καὶ τούτων εἰσὶν ἀτελέστεροι διὰ καὶ ἀθλιώτεροι, ὅτι οὐκ ἐν ἀώρῳ ἡλικίᾳ, ἀλλ' ἐν τελείᾳ τῶν παιδίων πάσχουσιν· ὅθεν οὐδὲ συγγνώμης ἄξιοί εἰσιν. ἀλλ' ἡμᾶς λαμπρᾷ τῇ φωνῇ μέγα βοῶντες καὶ ὑψηλὸν, κράζωμεν, καὶ λέγωμεν, καὶ πάντες πρὸς σὲ ἕλλιμες, μὴ πλείονος τῆς παῤῥησίας εἰπωμεν, ὅτι τὸ κεκυχὸς ἡμῶν ὁ σταυρὸς, καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων, καὶ ἡ παῤῥησία καὶ ὁ στέφανος ἅπας. "ἐδοκήμιν δικαίως καὶ μὴ Παῦλον λέγειν, Ὅτι ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ, ἀλλ' ὁ δυνάμει ποικίλοις πάθεσι κατεχόμενος.

μωτῷ ταυρεοθῦσαι τῷ κόσμῳ, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ τῆς ἀνω παρειδοσ ἐρᾶν, ἢ τῆς ἐκεῖθεν δόξης, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν *. καὶ γὰρ γραπτέον βασιλέως ἐσμὲν ὑφηνίοι, καὶ ὅπλα ἐναλιδύμοις πνευματικά. τί τοίνυν καπήλων καὶ ἀγυρτῶν, μᾶλλον δὲ σκωλήκων βίον μεταχειζόμεθα; ὅσον γὰρ βασιλεὺς, ἐκεῖ καὶ ⓦ γραπτέον ἐστὶ) φησί. καὶ γὰρ γραπτέον γεγόναμεν, οὐ τῶν μαχητῶν, ἀλλὰ τῶν ἐκλεκτῶν. ὁ μὲν γὰρ ὀπτὴ γῆς βασιλεὺς, οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο πόλεμον ἐν τοῖς βασιλείοις, ὑδὲ πόλεμον ἐν αὐτῷ πλευρᾶς· ὁ δὲ τῶν οὐρανῶν, ἀπόλεμον ἐκλεκτὴν ἐν βούλεται τὸ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ. καὶ πῶς δυνατὸν ἐνταῦθα εἶναι, φησὶ, πρὶν ἐκεῖνον ἐσάναι ⓦ θρόνον; ὅπου δὲ Παῦλος ὀπτὴ γῆς ὤν, ὅπου δὲ σκεφθήμενος, ὅπου τὰ χερουβὶμ, καὶ * ἐνιδρυμένος δεξιᾷ τοῦ Χριστοῦ, ἢ οὕτοι ⓓ ἀποδημοῦσι τοῦ βασιλέως. οὗτοι μὲν γὰρ πολλαχοῦ φασὶ ὅλης πολλάκις ἀπειφέρουσιν, ἐκεῖνον ὃ δεῖν ἐφάμιλλον, ὑδὲ πρεσβεῖλκεν, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν ἀμφίοδον πρὸς ⓦ βασιλέα καὶ Κύριον τεταμένην εἶχεν. ὥστε ἐὰν βουληθῶμεν, δυνατὸν καὶ ἡμῖν τοῦτο *. Εἰ μὲ γὰρ τάχος διεξήκει, καλῶς ἂν ἠπόρεις· εἰ δὲ πόντα χρὸν πάρεστι, τῷ ταπεινοῦντι δὲ σεαυτὸν πλησίον ἐστί. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ πρόφητης ἔλεγεν, Οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ. καὶ αὖθις πάλιν ὁ Θεός· Θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι, δὲ οὐ πόρρωθεν. ὥσπερ οὖν αἱ ἁμαρτίαι διίστων ἡμᾶς αὐτοῦ, οὕτω καὶ δικαιοσύναι συναγουσι ἡμᾶς πρὸς αὐτόν. Επὶ γὰρ λαλοῦντός σου, φησιν, ἐρῶ, ἰδοὺ πάρειμι. ποῖος πατὴρ οὕτως ἂν ἀνασχοίτο ποτε τοῖς ἐγγόνοις; ποία μήτηρ οὕτως ὅτι παρεσκευασμένη καὶ διηνεκῶς ἐσηκῦσθαι, μή ποτε καλέσωσιν αὐτὴν τὰ παιδία; οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, οὐ πατὴρ, οὐ μήτηρ, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἔσηκε διηνεκῶς ἀμαυρῶν, εἴ πως ποτε καλέσειεν αὐτὸν τῶν οἰκετῶν, καὶ οὐδέποτε, καλεσάντων ἡμῶν ὡς δεῖ, παρῆκουσε. Διὰ τοῦτό φησιν, ἐπὶ λαλοῦντός σου. " Οὐκ ἀναμένω σε πληρῶσαι, καὶ εὐθέως ἐπακούσω. καλέσωμεν τοίνυν αὐτὸν, ὡς κληθῆναι βούλεται. πῶς δὲ βούλεται; Λύε, φησὶ, πάντα συνδέσμον ἀδικίας, διάλυε φραγγελιὰς βιαίων συναγμάτων, πᾶσαν συγγραφὴν ἄδικον διάσπα· διάθρυπτε πεινῶντι ⓦ ἄρτον σου, καὶ πτωχοὺς ἀστέγους εἰσάγαγε εἰς ⓦ οἶκόν σου. ἐὰν ἴδῃς γυμνὸν, περίβαλε, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός σου οὐκ ἀπόστη. τότε ῥαγήσεται ὡσεὶ μόρθιος τὸ φῶς σου, καὶ τὰ ἰάματά σου ταχὺ ἀνατελῇ· καὶ προπορεύσεται ἔμπροσθέν σου ἡ δικαιοσύνη σου, καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ περιστελῇ σε· τότε ὀπτήσεσθέ με, καὶ εἰσακούσομαί σου· ἔτι λαλοῦντός σου, ἐρῶ, ἰδοὺ πάρειμι. καὶ τίς ταῦτα πάντα δυνατὸν ποιῆσαι, φησὶ; πῶς δὲ δυνατὸν, εἰπέ μοι; τί γὰρ δυσχερὲς τὸ εἰρημένον; τί δὲ ἐργῶδες; τί δὲ οὐ ῥᾴδιον; οὕτω γὰρ ἐστὶν ἁπλᾶ μόνον, ἀλλὰ καὶ εὔκολα, ὅτι πολλοὶ καὶ τὸ μέρος τῶν εἰρημένων ἐπανορθώσεις, οὐκ ἀδίκως γραμματέα διαπατήσαντες μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄντα ἀποδυσάμενοι πάντα· οὐ σίγη καὶ πραπέζη σὺν πολλοῖς ὑποδεχόμενοι, ἀλλὰ καὶ δῶ τοῦ σώματος ἱδρῶτι κάμνοντες, ὥστε αὐτὸν διαθρέψαι, οὐ συγγενεῖς μόνον, ἀλλὰ δὲ ἐχθροὺς εὐεργετοῦντες. τί δ' ὅλως καὶ δύσκολον τῶν εἰρημένων; οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ἐπανόρθωσον τὸ ὄρος, διάσπασον τὸ πέλαγος, διάσκαψον γῆς πλέθρα τόσα καὶ τόσα, ἀσιτος διάμεινε, σάκκον περιβαλοῦ· ἀλλὰ μεταδὸς τῆς οἰκίας, μεταδὸς τοῦ ἄρτου, καὶ ἀδίκως χείμενα γραμματεῖα διάῤῥηξον. τί τούτων εὐκολώτερον, εἰπέ μοι; εἰ δὲ καὶ δύσκολα δοκεῖ) νομίζεις, σκόπει μοι καὶ τὰ ἔπαθλα, καὶ ἔσται σοι ῥᾴδια πάντα. καθάπερ γὰρ ⓓ βασιλεὺς ἐν ταῖς ἱπποδρομίαις περὶ τῶν ἀγωνιζομένων στεφάνους, καὶ ἱμάτια, καὶ βεβαδα πήδασιν· οὕτω δὴ καὶ ὁ Χριστὸς ἐν μέσῳ πίθησι δεῖ ταδίῳ τὰ ἔπαθλα, καθάπερ διὰ πολλῶν χρόνων τῶν τῆς προφήτης ῥημάτων ἐκτείνων αὐτά. καὶ ⓓ μὲ βασιλεὺς, καὶ μυριάκις ὢσι βασιλεὺς, ἀπεδημοῦντες, καὶ εὐπορείαν δαπανωμένην ἔχοντες, καὶ φιλοτιμίαν διαλυομένην, τὰ ὁλόκληρα πολλὰ φιλοτιμοῦνται διδόναι. διὸ δὲ ἕν ἕκαστον ἑκάστῳ τῶν διακόνων ἐγχειρίζοντες, οὕτως εἰσάγουσιν εἰς τὸ μέσον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος τἀναντίον· πάντα ὁμοῦ συμφορήσας, ὅπερ σφόδρα ὀπτὴ βούλεται δὲ ἑαυτὸν πρὸς ὑπόδειξιν ποιῆ, οὕτως εἰς μέσον

πρὸς πίθησιν

* ασυνδάζειν ὀπτυχεῖν

* μᾶλλον

* καταδυνάσθαι

Ψαλ. κε'. λ. Ιερ. κγ. κγ. Ησ. νη. θ.

χ. θεὸς πρόσω

Ησ. νη. ε.

χ. ἵνα διαλύσῃ ὁπτὰ ἐκ. σ. τ. ἀδικῶν χειρόγ.

πεφοβήθησιν ἅπερ ἐκπαθεῖν, ἄπειρα ἔχειν, καὶ πολλῶν δεήσεται τῶν κατεχουσῶν χερῶν. καὶ ἵνα μάθῃς τῦτο, ἔκαστον αὐτῶν πρεσκόπησον μετ' ἀκριβείας. Τότε ραγήσεται, φησι, πρόϊμον ὁ φῶς σου. ἆρα οὐ δοκεῖ στι εἶ π εἶ) δῶρον; ἀλλ' ὁρᾶν ἐστιν ἕν. καὶ γὰρ πολλὰ ἔνδον ἔχει, καὶ τεφρώσεις, καὶ βεκδα, καὶ ἕτερα ἔπαθλα· καὶ, εἰ βούλεσθε, λύσαντες δείξομεν ⓦ πλοῦτον ἄπορτα, καθὼς ἡμῖν οἴονται ὀπτασφαλεῖς· μόνον μὴ ἀποκάμητε· καὶ πρῶτον * μάθωμεν, τί ὅστι ραγήσεται. * ὁ ταχὺ καὶ δαψιλὲς ἡμῖν ἐμφαίνει, καὶ πῶς σφόδρα ἐφίεται τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, καὶ πῶς ὠδίνει τὰ ἀγαθὰ αὐτὰ πρᾶξαι καὶ ἐπείγεται, καὶ οὐδὲν ἔστιν ὃ κωλύον τὴν ἄφατον ῥῦμην. δι' ὧν ἀπάντων τὴν διαφίλειαν αὐτῶν ἐνδείκνυται καὶ ὃ ἄπειρον τῆς πρεσίσεως. τί δέ ὅστι πρόϊμον; τυτέστιν, οὐ μὴ ὃ ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἡδέσθαι, οὐδὲ μὴ τὴν τῶν κακῶν ἔφοδον, ἀλλὰ '' πρεφθάνει. καθάπερ γὰρ ὅτι τῶν καρπῶν λέγομεν πρόϊμον ὃ πρὸ τῦ καιρῦ φανέν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ὃ ταχὺ πάλιν ἐμφαίνων, οὕτως εἶπεν. ὥσπερ δύω ἔλεγον, ἔτι λαλοῦντός σου, ἐρῶ, ἰδοὺ πάρειμι. ποῖον γὰρ λέγει φῶς, καὶ τί ποτέ ὅστι τῦτο ὃ φῶς; οὐ τῦτο ὃ αἰσθητόν, ἀλλ' ἕτερον πολλῷ βέλτιον, ὁ ⓦ οὐρανὸν ἡμῖν δείκνυσι, καὶ ἀγγέλους, καὶ ἀρχαγγέλους, καὶ χερουβίμ, καὶ σεραφίμ, καὶ θρόνους, καὶ κυριότητας, καὶ ἀρχάς, καὶ ἐξουσίας, ὃ τρατόπεδον ἅπαν, καὶ πόλεις καὶ βασιλικάς, καὶ σκηνάς. δύ' γὰρ τῦ φωτὸς ἐκείνου καταξιωθῆς, καὶ ταῦτα ὁλὰ καὶ ἀπαλλαγήσῃ γεέννης καὶ τῦ σκώληκος τῦ ἰοβόλου, καὶ τῶν βρυγμῶν τῶν ὀδόντων, καὶ τῦ δεσμῶν τῶν ὀδυνηρῶν καὶ τῦ ςενοχωρείας, καὶ τῦ θλίψεως, καὶ τῦ σκότους τῦ ἀφεγγοῦς, καὶ τῦ διχοτομηθῆναι, καὶ τῶν ποταμῶν τῦ πυρὸς, καὶ τῆς καταράς, καὶ τῶν τῆς ὀδύνης χωρείων, καὶ ἀπελθόντα ἔνθα ἀπέιρα ὀδύνη καὶ λύπη, ἔνθα πολλὴ ἡ χαρά, καὶ εἰρήνη, καὶ ἀγάπη, καὶ πεφή, καὶ θάρρος παρὰ πολὺ· ἔνθα ζωὴ αἰώνιος, καὶ δόξα ἀῤῥητος, καὶ κάλλος ἀφραςον· ἔνθα αἰώνιοι σκηναί, καὶ ἡ δόξα τῦ βασιλέως ἡ ἀπόῤῥητος, καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· ἔνθα ὁ νυμφὼν ὁ πνευματικός, καὶ αἱ παρὰδες τῶν οὐρανῶν, καὶ αἱ πρῶτοι αἱ τῶν φαιδρὰς ἔχουσαι λαμπάδας, καὶ ⓒ ὃ ἔνδυμα τῦ γάμου ἔχοντες· ἔνθα τὰ παλάπα ὑπερέχει τῦ διαπόντου, καὶ τὰ ταμιεῖα τὰ βασιλικά. εἶδες ἡλίκα τὰ ἐπαθλα, καὶ ὅσα δι' μιᾶς ῥήσεως ἐπεδείξατο, καὶ πῶς πρὸ τῶν ἐξῆς ῥήσεων ἐκάςην διαπύξαντες, πολλὴν θάρσος λάβωμεν τὴν πρεσιοσίαν, καὶ πάλαγος ἀχανές. μὴ οὖν ἀναβαλώμεθα, '' μηδὲ ὀκνῶμεν ἕνεκεν τῶν δεομένων. μὴ, πρόκαλῶ, ἀγαὶ καὶ πάντα ῥίψαι δεῖ, καὶ εἰς πῦρ ἐμβληθῆναι, καὶ ξίφους καταπολμῆσαι, καὶ τὴ μαχαιρῶν ἄλλεσθαι, καὶ ὁπῦν πάθῃ, πάντα φέρωμεν '' ὐκόλως, ὥςε δυνάσθαι ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον ἔχειν πρὸ ἑαυτοῖς. ἀλλὰ καὶ τ' ἐσχεδιασμένον τ' σπεύδειν τῶν θείων μυςηρίων μὴ πολλῆς θεραπεύωμεν τ' τιμῆς. μεγάλη γὰρ ἡ τῶν ἱερέων ἀξία. Ων δι' ἀφῆτέ, φησι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι. διὰ καὶ Παῦλος ἔλεγε· Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑποείκετε, καὶ ὑποχωρεῖτε· ἀγρυπνοῦσι γὰρ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες. διὰ πολλῆς διὰ θεραπείας ἀπολαύειν αὐτοὺς. ἐὰν γὰρ ἐπερεαίνητε μὴ τῶν ἄλλων αὐλῶν καὶ ὑμεῖς, οὐδὲ τὰ ὑμέτερα κλαυσόμεθα. ἕως μὲν γὰρ αὐ ὁ βυθυμία διέχῃ ὁ κυβερνήτης, ὁ ἀσφάλειαν ἔσται καὶ τὰ τῶν ὑποβατῶν· αὐ δὲ λιθοβολῶν ἐκείνων καὶ ἀπειθῶς ἐχόντων πρὸς αὐτὸν, οὐ βαλαπωρήσαι οὐδὲ ἀγρυπνῆν ὁμοίως δυνάσθαι, οὔτε τὴν τέχνην βλασφημεῖν, καὶ ἄκων μείζοις αὐτὸν πρὸς

Εβρ. ιγ. ιζ.

Εβρ. ιγ. ιζ.

δόξῃ κακοῖς. ὥτω γὰρ ὁ ἱερὰς, ἀν μὴ ἀπολαύῃ τῆς πρὸ ὑμῶν θεραπείας, καὶ τὰ ὑμέτερα ἁμαρτήματα κρίνεσθαι δικαίως δυνήσεται· ἀν᾽ ἣ ἀθυμία αὐτὸν ἐκβαλῇτε, ἅμα χόλερα ἐκλύσαντες, εὔχρωτους μὲν ὑμῖν αὐτὸν ποιήσετε τοῖς κύμασι, καὶν σφόδρα γλυκαίοι ὦσιν. ἐννόησον τί ἐκεῖ
Matth. xxv. 6. τῶν Ἰουδαίων φησὶν ὁ Χριστός. Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· πάντα οὖν ὅσα λέγουσιν ὑμῖν ποιεῖν, ποιεῖτε. νυνὶ μὲν οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ ἱερεῖς, ἀλλ᾽ ὅτι τῆς τοῦ Χριστοῦ· τὸν γὰρ ἐκείνου διε-
2. Cor. v. 18. δέξατο διδασκαλίαν. διὸ καὶ Παῦλός φησιν· Ὑπὲρ Χριστοῦ πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι᾽ ἡμῶν. οὐχ ὁρᾷς ὅτι τῶν ἔξωθεν ἀρχόντων ἀπόντας ἐπανορθοῦσθαι, καὶ μᾶλλον βελτίους ἑαυτοὺς πολλάκις καὶ βίᾳ καὶ σεισμοῖς τῶν δικαζόντων αὐτοὺς; ἀλλ᾽ ὅμως διὰ τοῦτο δεδωκότα τοῦτον ἐπιούσιον, ἀλλ᾽ αἰδοῦνται τὸν ψῆφον τοῦ βασιλέως, καὶν ὁτιοῦν ὁ λαβὼν τὸν ἀργύριον ᾖ. εἶτα αἰ μὲν ἀνθρώπου χρηστότητα, τοσοῦτος ὁ φόβος· τοῦ Χριστοῦ δὲ χρηστοτέρου, καὶ ἐπιφορωτέρου καὶ χρηστοτέρου, καὶ λοιδορουμένου, καὶ μυρίοις ὀνείδεσι πλυνομένου; καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν κωλυθέντες κρίνειν, καὶ τῶν ἱερέων τὸν γλοιὸν ἀκηκοότες; καὶ τοῦτο τοῦτο ἀπολογίας ἄξιον, ὅταν τὸν μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἑτέρου δοκὸν οὐ κατανοῶμεν, τὸ δὲ τοῦ ἑτέρου πικρῶς ἐξεργαζώμεθα; οὐκ οἶσθα, ὅτι χαλεπώτερον σαυτῷ ποιεῖς τὸ δικαστήριον ὅταν δικάζῃ; καὶ ταῦτα λέγω, οὐκ ἀποδεχόμενος τὴν ἀκαιρίαν τῶν ἱερωσυνῶν διοικοῦντας, ἀλλ᾽ ἐλεῶν καὶ δακρύων. οὐ μὴν δὴ τοῦτό φημι τοὺς ἀρχομένους κρίνεσθαι, καὶ ὁ βίος αὐτῶν σφόδρα διαβεβλημένος ᾖ. σὺ δὲ ἀν᾽ σαυτῷ ἐπισκήψῃς, οὐδὲν ἐκβαλοῦσαν εἰς τὰ ἐγκεχειρισμένα αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ. εἰ γὰρ δὴ ὅνον φωνὴν ἀφεθῆναι ἐποίησε, καὶ μάντεως βλαβερᾶς πνεύματι ἐχρήσατο, καὶ σὲ ἀλόγῳ σώματι καὶ ἀκαθάρτῳ γλώττῃ τοῦ Βαλαὰμ ἐνεργήσας μᾶλλον τοὺς σκληροκάρδιους Ἰουδαίους, πολλῷ μᾶλλον δι᾽ ὑμᾶς τοὺς βυθιζομένους, καὶ εἰ σφόδρα φαῦλοί εἰσιν οἱ ἱερεῖς, τὰ αὐτῶν πάντα ἐργάσεται, καὶ πέμψει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. οὐδὲ γὰρ ὁ καθαρεύς ἀπὸ τῆς οἰκείας ὀπτασίας αὐτὸ καθαρότητος, ἀλλὰ χαρίς ἐστιν ἡ τοῦ πνεύματος ἐργαζομένη.
2. Cor. x. 12. Πάντα γάρ, φησὶ, δι᾽ ὑμᾶς, εἴτε Παῦλος, εἴτε Ἀπολλώς, εἴτε Κηφᾶς. ἀλλὰ ἐγκεχείρισται ὁ ἱερεὺς, Θεοῦ μόνου ὄντι δωρεᾶσθαι, καὶ ὅσπερ αἱ τῶν ἀνθρώπων φιλοσοφίαι, ἐλαττοῦσι τὰς χάριτας ἐκείνης φυσῆσαι. καὶ ταῦτα λέγω, οὐχ ἵνα ῥᾳθύμως τὴν ἑαυτῶν βίον οἰκονομῶμεν, ἀλλὰ ἵνα μὴ, ῥᾳθυμούντων ἡμῶν τῶν προεχόντων, ὑμεῖς οἱ ἀρχόμενοι ἑαυτοῖς πολλάκις ἐπισωρεύητε τὰ κακά. καὶ τί λέγω τὸν ἱερέα; ὅτι ἄγγελος, ὅτε ἀρχάγγελος ἐργάσεταί τι δυνάμενον εἰς τὰ δεδομένα παρὰ Θεοῦ, ἀλλὰ πατὴρ καὶ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα πάντα οἰκονομεῖ· ὁ δὲ ἱερεὺς τὴν ἑαυτοῦ δυνατὸν ἐξεργάζεται γλῶτταν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ παρέχει χεῖρα. καὶ γὰρ οὐδὲ δίκαιον ἦν ἀντὶ τὴν ἑτέρου κακίαν, εἰς τὰ σύμβολα τῆς σωτηρίας ἡμῶν τοῦτον πίστιν προσποιήσασθαι παρὰ Θεοῦ. ταῦτ᾽ οὖν ἅπαντα εἰδότες, καὶ τὸν Θεὸν φοβώμεθα, καὶ τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν σὺν τιμῶμεν ἔχωμεν, πᾶσαν αὐτοῖς ἀπονέμοντες τιμὴν· ἵνα καὶ ἀντὶ τῶν οἰκείων κατορθωμάτων, καὶ ἀντὶ τῆς εἰς ἐκείνους θεραπείας πολλὴν λάβωμεν παρὰ Θεοῦ τὴν ἀμοιβὴν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ᾽ οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗΣ.

Ὅτ᾽ αὐ μάρτυρα συμβεβλημένη τῇ ταπεινοφροσύνῃ, οὕτω τρέχε μετ᾽ εὐκολίας, ὡς δικαιοσύνῃ μὴ ἀπονοίας οὖσαν ὑφορᾶσθαι καὶ παρεγλωσσῆ· δι᾽ ἣ μὴ δικαιοσύνης αὐτὴν στερήσῃς, ποῦ σὸν ἀφίξεται; πόσους οὐ δηλήσεται οὐρανούς; πρὸ αὐτοῦ πάντως ἕστηκε τοῦ Θεοῦ Ⓦ θρόνου, διὰ μέσου τῶν ἀγγέλων μετὰ παῤῥησίας πολλῆς. Εἰ δὲ Ⓐ τὰ οἰκεῖα ὁμολογοῦντες ἁμαρτήματα, τοσαύτην ἐσχήκασι παῤῥησίαν· Ⓐ τὰ πολλαὶ μὲν ἑαυτοῖς συνειδότες ἀγαθά, ταπεινοῦντες δὲ ἑαυτοὺς τῷ ψυχρῷ, πόσων οὐκ ὀπτῆρες ἔσονται φώτων; ὥστε κἂν μυρία αὐτῶν οἰκοδομήσῃς, κἂν ἐλεημοσύνῃ, κἂν θυσίας, κἂν νηστείας, κἂν πᾶσαν ἀρετήν, ταύτης μὴ παρακαθελῇς πάντα εἰκῇ καὶ μάτην ἐποικοδομηθήσεται. Οὐδὲν γάρ ἐστιν, οὐδὲν τῶν ἡμετέρων κατορθωμάτων, ὃ χωρὶς αὐτῆς ζῆναι δυνήσεται· ἀλλὰ κἂν σωφροσύνῃ εἴπῃς, κἂν παῤῥησίαν, κἂν χρημάτων ὑπεροψίαν, κἂν ὁτιοῦν, πάντα ἀκάθαρτα καὶ σαπρὰ καὶ βδελυρά, ταπεινοφροσύνης ἀπούσης. Διὰ γὰρ τοῦτο σὺν δύο οὐσίαν κατεσκεύασεν ἡμᾶς ὁ Θεός, ἵν᾽, ὅταν μὲ εἰς ἀπόνοιαν ἐκπέσῃς, καταστείλῃ σε τὸ βύτελες τῆς σαρκός· ὅταν δὲ διὰ ἀξίαν τι καὶ ἀγλωνὲς τῆς δόξης σοι παρὰ τοῦ Θεοῦ πηγὴς ἐννοήσῃς, ἀναγάγῃ σε πρὸς Ⓦ τὴν οὐρανίων δωρεῶν ζῆλον ἡ τῆς ψυχῆς εὐγλωττία. μέγα γὰρ ἀγαθὸν τῷ οἰκείᾳ ἐπισκέπτεσθαι συνεχῶς καὶ εἰδέναι πόθεν συνεστήκαμεν· καὶ γὰρ αὕτη ἄρχουσα διδασκαλία, ἡ τῆς φύσεως ἐπίσκεψις, πάντα τὰ πάθη καταστεῖλαι δυναμένη, καὶ ποιῆσαι γαληνιῶντα τὰ ὑγιοῦς. ἀνάλογισαι τὴν φύσιν σου καὶ τὴν κατασκευήν, καὶ ἄρκεσί σοι τοῦτο πρὸς ὃ καταπαλθαι διὰ παντός. Ἐπλάσθη ὁ Ἀδὰμ ἀπὸ [τῆς] γῆς, ἀλλ᾽ οὐκ εἶδεν ὅπως ἐπλάσθη· οὐ γὰρ ἐχρῆν αὐτὸν μάρτυρα παρεῖναι τῶν γινομένων, ἵνα μὴ ἐπαίρηται κατὰ τοῦ Θεοῦ. Εἰ γὰρ τοσαύτη ταπεινώσει παρεβεβλημένος ἐπαίρεται, καὶ ἄγνοι Ⓦ κτίσαντα, καὶ ἄθετοι Ⓦ πλάσαντα, εἰ ἔλαβε τὸ ὑγρὸν τῆς φύσιν, τίς δὴ ἐχώρησεν αὐτὸ τῆς ὑπερφανείας τὴν ἀμετρίαν; Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς πλάσας Ⓦ ἀπαθῆ πάντα, καὶ δυνάμεις μεγάλας ἐνέθηκε τῷ πλάσματι, καὶ ταπεινώσεις πολλάς, ἵνα διὰ μὲ τῆς ἐγκειμένης δυνάμεως ἡ χάρις τὸ τελειότερον θαυμάζηται, διὰ δὲ τῆς ταπεινώσεως τὸ φύσημα τὸ ἀνθρώπινον καταπέλληται. ἔδωκεν αὐτῷ γλῶτταν φθεγγομένην, θεὸν ὑμνοῦσαν, τὰ θεῖα ᾄδουσαν, ἑρμηνεύουσαν τὰ κάλλη τοῦ κτίσεως. ἀμελέτητε δὲ περὶ ὀφρὺν καὶ γῆς μικρὸν σαρκίον ἡ γλῶττα, οὐδὲ δύο δακτύλων ἔχουσα μέγεθος. καὶ τί λέγω δακτύλων; οὐδὲ ἄκρον ὄγκος· ἀλλὰ τὸ ἄκρον σκέλος τὸ μικρὸν φθάσεται περὶ ὀφρὺν καὶ γῆς. καὶ ἵνα μὴ νομίσῃ ὅτι μεγάλη τίς ἐστι, καὶ ὑπὲρ τὴν ἑαυτῆς φύσιν ἐπαίρηται, πολλάκις καὶ φύματα καὶ τραύματα αὐτὴν περιπλέκει, ἵνα μάθῃ ὅτι σπιτὴ ἐστι περὶ τὰ ἀθανάτων λαλεῖν, καὶ ὀφείλει γνωρίζειν, τίς μὲν ἡ τοῦ κηρυττομένου δυνάμις, καὶ τίς ἡ ἀνθρωπεία τοῦ κηρύττοντος. ἔδωκεν αὐτῷ ὀφθαλμόν, τὸν μικρὸν σκεῦος κέγχρου, καὶ δι᾽ αὐτοῦ καθορᾷ πᾶσαν τὴν κτίσιν. καὶ ἵνα μὴ περιλαμπόμενον πᾶσαν τὴν ὄψιν τὴν κτίσιν ἐπαίρηται, πολλάκις καὶ ὀφθαλμίαι, καὶ λῆμαι, καὶ δάκρυα, καὶ ἴσα δολοῖ τὸν ὀφθαλμόν, ἐπιγλυκαίνεται, ἵνα ἀπὸ μὲ τῆς ἀνθρωπείας ἑαυτὸν γνωρίζῃ, ἀπὸ δὲ τῆς δημιουργίας τὴν τεχνίτιν σκιαφιλῇ. εἰ οὖν τοιαύτην ἀνθρωπείαν περιφέρων [ὁ] δι᾽ ἣν θεσπος, ὅτου τὴν ἰδίας βυτελείας ὑπελάμβανε), ὡς ἐκ τῆς δημιουργικῆς θρασυτέρας· εἰ ταύτης πάντελῶς ἀπήλλακτο τῆς ἀνθρωπείας, τίς ἂν αὐτὸν ἴσχυσεν ἐπαγρεύσαι; Ἐννόησον τινὶ χρόνῳ φησί, δι᾽ ἣν θεσπε, φυσιώμενος, καὶ παρὰ ἀλαζονείαν ἐπαγρεύμενος, ἐκ τοῦ ξένου τὴν θεραπείαν ἐπαισθήσῃ. καὶ πῶς τοῦτο γένοιτ᾽ ἄν, φησι; Εἰ γὰρ δύσκολός τις εἴη καὶ παρεφθαρμένος καὶ λαρυπερὴς καὶ ὑπόπικρος, ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ ξένου νήψῃ τὸν πό-

Ex τῷ λόγ. τῆς εἰς δίεν χερουβίμους τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ τῷ λέγοντι, Εἴτε παρρησίᾳ, εἴτε ἀληθείᾳ.

Ex τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸ μὴ κακιγορεῖν.

Ex τοῦ λόγ. τοῦ εἰς τὸ περὶ φύσεως νόμων.

Ex τῷ λόγ. τοῦ εἰς τὸ, Κύριε καταλεχθέντων

δας; καὶ πῶς οὐκ αἰσχρόν; αἰσχρὸν μὲν οὖν ὃ μὴ νίκᾶσθαι μᾶλλον ὅτι. καὶν γὰρ μυριάκις αὐτὸ τὸ βλῆμα ἐπάρῃς, καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ τὸ λαμπρότητα, τῆς αὐτῆς μετέχῃ τῷ νικηθέντι φύσεως, καὶ συνδούλος ὄντι τοῦ θεραπευομένου, καὶ ὁμότιμος. συνόψεσθε τῆς μαθητὴν τοῦ πόδας ἕνιψε, τὸ παῦσαι τοῦ βλήματος δηλητήριον. Τὸ γὰρ μὴ μέγα φρονῆσαι ὅτι τοῖς οὖσιν, οὐ τοῖς τὰ μέλλοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τὰ παρόντα ὑπερτέθειται. Οὐδὲν γὰρ οὕτως ὑπερφρονεῖν, ὡς ἀληθῶς πλουτῶν· ὅταν γὰρ καὶ ἀπόνοια προσῇ τούτῳ, διπλοῦς ὁ κρημνός. ὁ μετεωρίζων εἰδώς, ὑποτέμνει τὴν ταπεινοφροσύνην τῆς βασκανίας τὸν τυφωνίδα, καὶ μὴ ἀσφαλείας ἔχει ἄπορρον. τοιοῦτον δὲ μέγιστος τοῦτο. οὐ γὰρ τοῖς τὰ μέλλοντα ἡμᾶς ὠφελῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τὰ παρόντα ἤδη διδοῦσι τὰ ἀμείβασθαι. μὴ τοίνυν μέγα φρονῶμεν ὅτι πλούτῳ, ἀλλὰ μηδὲ ἐφ' ἑτέρῳ μηδενί. Εἰ γὰρ ὁ ὅτι τοῖς πνευματικοῖς μέγα φρονῶν οἴχεται καὶ ἀπόλωλε, πολλῷ μᾶλλον ὁ ὅτι τοῖς σαρκικοῖς. συνόψωμεν ἡμῶν τὴν φύσιν, ἁμαρτήματα τὰ ἀμπτήματα, μάθωμεν τίνες ἐσμέν, καὶ ἀρχὴ τούτου εἰς πάσης ταπεινοφροσύνης ἡμῖν τεθήσεται. Οὗτος γὰρ μάλιστα ὅστις ὁ ἑαυτὸν εἰδώς, ὁ μηδὲν ἑαυτοῦ εἰ νομίζων. οὐδὲν γὰρ οὕτω τῷ Θεῷ φίλον, ὡς τὸ μὴ τῶν ἑαυτῶν ἑαυτὸν ἀριθμῆσαι. Δοῦτε γάρ, φησι, μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. Εἰ γὰρ μὴ ἥμιλλον πρᾶος, τοῦ βασιλέως ὢν υἱός, δούλῳ ἐπελεγόμην πατέρα; Εἰ μὴ ἥμιλλον πρᾶος ὁ τῆς ἀφθονοῦς καὶ φαιδρυνούσης οὐσίας δημιουργὸς τοῖς ὑμᾶς ἐπεδήμουν; Εἰ μὴ ἥμιλλον πρᾶος, φαύσης ἐδεχόμην πεῖραν, ὁ τῆς κτίσεως ὅλης κεκτημένος πλοῦτον; Εἰ μὴ ἥμιλλον πρᾶος, νῶτόν μου πεφύκει ἂν αἰχμαλώτων εἰς μάστιγας; πῶς δὲ μᾶλλον οὐ λέγω; Εἰ μὴ πρᾶος ἦμην, ἄλλως δὲ παθεῖν χρεωστούντων, ὁ μηδὲν ὀφείλων ἐγὼ δὲ τὰ θανάτου χρέος ἔσπευδον κατέβαλον; οὕτως εἰμὶ πρᾶος, ὅτι ἦλθες σύ, καὶ ἐμαστιγώθην ἐγώ. ὅτως εἰμὶ ταπεινός, ὅτι ἱκετεύων τοὺς ἐμοὺς οὐκ αἰσχύνομαι δούλους· δι' οὓς αἰρόμην τοὺς κακοῦργους, ἵνα μὴ κολάζειν δικαιωθῶ. Ὅταν οὖν εἰς ἔννοιαν ἔλθῃς θαυμάσαι σαυτὸν ὅτι ταπεινοφροσύνη, σύννοησον τὰ διαφόρως σε πῶς κατῆλθε, καὶ οὐκέτι θαυμάσεις σαυτὸν, οὐδὲ ἐπαινέσεις· ἀλλὰ καταγελάσεις σαυτοῦ, ὡς οὐδὲν πεπτωκότος. ταπεινὸς εἶ, καὶ πάντων ἀνθρώπων ταπεινότερος; μὴ δίχα ὕπτο μέγα φρονῇ, μηδὲ ἑτέρους ἐνυβρίζε, μὴ ἀπολέσῃς τὸ καύχημα. δίχα τοῦτο ταπεινοφροσύνης, ἵνα ἀπονοίας ἀπαλλαγῇς. ἀνὴρ τοίνυν δι' αὐτῆς εἰς ἀπόνοιαν ἐμπέσῃς, χρῆσον μὴ ταπεινοφρονῆσαι. Εἰ δέ τις λέγοι βέλτιον εἶ κατορθοῦσθαι ἐπαίρεσθαι, ἢ ταπεινοῦσθαι πεσόντας, πολὺ καὶ τῆς ἀλαζονείας ἄγνοσ τὸν ζημιῶν, καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τὸ κέρδος. Οἶδα γὰρ ἰδίᾳ σαφῶς, ὅτι ἀνθρώπους μὴ ἀπονοίας κατορθῶν (εἶτα ὅλως τοῦτο ἔστι κατορθοῦν) ταχέως ἐμπεσεῖται εἰς τὸν ἐκπτωσιν ἀπώλειαν. καὶ ὁ μὴ ὀλιγωθῆσαι συγχωρηθείς, καὶ μετεωρίζειν μεγάλων ἀπὸ τοῦ πώματος, καὶ ἀναστήσεται καὶ ἀναπαύσεται ἑαυτοῦ θαττον, εἶτα βούλοιτο· ὁ δὲ δικτὺν μόνον τοῦ θεραπεῦσαι μὴ ἀλαζονείας, μηδὲν δὲ πάσχων δεινὸν, οὔτε ἀμυδρὸν τῆς οἰκείας ἀθανασίας λήψεται ποτε, ἀλλὰ καὶ αὐξήσει τὸ δεινὸν, καὶ λύσει τὴν εὐθυδικεῖν ἀπειρημένος. καὶ τί δήποτε, φησι, τὰ ὀρθὰ βαδίζοντες πρὸς τὸν πειρασμὸν μὴ τοὺς πειρασμοὺς πολλάκις καταπίπτουσι; τίς οὖν ὁ καλῶς τοὺς τὰ ὀρθὰ βαδίζοντας ὑπισταμένος, πλὴν τοῦ πλάσαντος καὶ μόνας τὰς καρδίας ἡμῶν, καὶ σωμάτιον εἰς πόνους τὰ ἔργα ἡμῶν; πολλοὶ γὰρ πολλάκις τῶν δοκούντων ἡμῖν εἶ χρηστῶν, πόνων εἰσὶ ποιητικοί. ἵνα γὰρ τοὺς τοιούτους ἀφέντες, ὅτι τοὺς ὄντως βιοῦντας ὀρθῶς ἔλθωμεν τὸν λόγον, τίς οἶδεν, εἰ τὰ μὲν ἄλλα αὐτοῖς κατώρθωται, τὸ γε κεφάλαιον ἡμέλληται τῶν ἀγαθῶν, ἡ ταπεινοφροσύνη, καὶ δίχα τοῦτο αὐτοῖς ἀφῆκεν ὁ Θεὸς, ἵνα μάθωσιν, ὅτι οὐ τῇ οἰκείᾳ δυνάμει κατώρθωσαν ἕκαστα, ἀλλὰ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ; Ἐπεικὲς γὰρ λέγεται, οὐχ ὅταν τις τοὺς τὰ δυνατὰ ἀδικούμενος φέρῃ πρᾴως, ἀλλ' ὅταν καὶ ὑπὸ τῶν νομιζομένων ὑπὸ δευτέρων εἶ ἐπηρεαζόμενος τοὺς χωρῇ. ὅσα γὰρ τιμᾶ τοῦ Θεοῦ φιλεῖ θεσπίσαι,

Εκ τ λόγ. τ εἰς τοῦ αἰσχ. αἰσχ.

Εκ τ ἑρμ. τοῦ κγ Ιωαν. (ἄλλ. Ματθ.) εὐαγγ.

Εκ τ λόγ κ τ εἰς τὸ, μαθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινός.

Εκ τ ἑρμ. τῆς πρὸς Φιλέμ. ὁπισ.

Εκ τοῦ ἁ. λόγ κ τ εἰς Σαχειρ.

Εκ τ ἑρμην. τοῦ ἑξαημ.

λαν θεραπόντων, καὶ οἴκων εἰς τοὺς οἰκείους αὐτοῦ δούλους ὑπεδέκνυτο θεραπείαν· ἰδοὺ γὰρ Ἰακὼβ τοῦ τοῦ βασιλέως Γεδδὼρ, καὶ τῶν ποιμένων, καὶ τῶν ἐγχωρίων ἀδίκως ἀπηλαύνετο τῶν ἰδίων πόνων, οὐκ ἐδυσχέρανεν, οὐδὲ μικρόψυχον ἐπεδείξατο, οὐδὲ ἀνεβόησε πρὸς ἑαυτὸν, οὐδὲ εἶπεν, ὅτι οὐδὲ ἀπολαύειν φρεάτων εἰμὶ κύριος. ἆρα μὴ ἔρημος γέγονα τῆς ἀνωθεν ῥοπῆς; ἆρα μὴ τῆς προνοίας ἀπεξέρημαι τῆς παρὰ τοῦ δεσπότου; οὐδὲν τοιοῦτον οὐκ ὑπενόησεν, οὐκ ἐλογίσατο, ἀλλὰ μετ' ὑπείκειας πολλὰ ἔφερε. διὰ τοῦτο καὶ πλείονος ἀπέλαυσε τῆς τιμῆς, καὶ τῆς ἄνωθεν συμμαχίας. ὤφθη γὰρ αὐτῷ Κύριος ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, καὶ εἶπεν· Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου, μὴ φοβοῦ, μετὰ σοῦ γάρ εἰμι, καὶ εὐλογήσω σε. θέλων γὰρ ὁ Θεὸς δίκαιον ἀναστήσασθαι, καὶ θαρρεῖν παρασκευάσαι, ὑπεφάνεται αὐτῷ, καὶ φησιν· ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς ὁ τὸν πατέρα τὸν σὸν ὑπεδέξατο ποιμένα, καὶ σὲ τοσαύτην εὐσεβείας κατασήσας, καὶ ξένον ὄντα τῶν ἐγχωρίων λαμπρότερον ἀπεργασάμενος· ἐγώ εἰμι σκήνος, ὁ σκήνει ὕπνος ἀνεπιθύμητος παρασκευάσας. μὴ τοίνυν φοβοῦ, μετὰ σοῦ γάρ εἰμι· καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου διὰ Ἀβραὰμ τὸν πατέρα σου. πολλὰς γὰρ ὀφείλω τοῖς ἀμοιβὰς σκείνῳ τῆς εἰς ἐμὲ ὑπακοῆς. τοιαῦτα ἀκούσας ὁ δίκαιος, καὶ ἀδεία λοιπὸν χρῆται· ὁ γὰρ εἰπὼν, μετὰ σοῦ εἰμι, καὶ εὐλογήσω σε, καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, δῆλον καὶ τὴν εὐσεβείαν ἐμφαίνοντα. ὅρα πόση τῆς ταπεινώσεως ἡ ἰσχύς. ὁ γὰρ πρόπω ἐλαύνοντες, νῦν παρακαλούμενοι παρὰ τοῦ δίκαιον, καὶ μόνον ἀπολογοῦνται· καὶ τῶν ἤδη γεγονότων, καὶ συγγνώμην αἰτοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἀνακηρύττουσι. τίς γὰρ ἂν εἴη τούτου ἰσχυρότερος, τοῦ μὴ ἑαυτῷ τὸν Θεὸν ἔχοντος; Ἰδοὺ γάρ, φασὶ, ἐωράκαμεν, ὅτι Κύριος μετὰ σοῦ. ἴδωμεν ἦ πῶς καὶ οὗτος υἱὸς Ἰακὼβ τὴν ἀποδημίαν ποιεῖται δικαιότερος. ὁ μὲν γὰρ "πάντοθεν καρπουσόμεθα τὴν ὠφέλειαν. "Περιελογίσθη γὰρ εἰς Χαρράν, ἐδυ ὁ ἥλιος, καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη. εἶδες ἀθάτου φιλοσοφίαν; εἶδες πῶς οἱ παλαιοὶ τὰς ὁδοιπορίας ἐποιοῦντο; ἀνὴρ τὸ οἰκίας πεφευγὼς, πολλῆς ἀπολαύσας θεραπείας, λαβὼν λίθον, ἔθηκε πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. ὅρα τοῦ παιδὸς τὴν ἀνδρείαν. τῷ λίθῳ αὐτὸ προσεφιλοσόφει ἐγκρατέστατον, καὶ ὅτι τοῦ ἐδάφους σκληρότερον. διὰ τοῦτο καὶ τῆς τοῦ δεσπότου ὄψεως κατηξιούμεθα. καὶ φησιν· Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ τοῦ πατρός σου· ἐγὼ ἡ πατριάρχου, καὶ πατέρα σὸν εἰς τοσαύτην εὐσέβειαν αὐξηθῆναι πεποίηκα. μὴ τοίνυν φοβοῦ, ἀλλὰ πίστευε, ὅτι ἐγὼ ὁ καὶ εἰπὼν τοῖς κατοικίσεις πληρώσας, καὶ σε τῆς ἐμῆς αὐξήσω προνοίας. ἀλλὰ καὶ νῦν μετὰ σοῦ εἰμι, διαφυλάξω σε ἐν τῇ ὁδῷ, ἣν ἐὰν πορεύῃς. μὴ νομίσῃς, φησὶ, μόνος τὴν ὁδοιπορίαν ποιεῖσθαι· ἐμὲ ἕξεις συνοδοιπόρον, ἐμὲ ἕξεις φύλακα ἐν πάσῃ ὁδῷ· μετὰ σοῦ γάρ εἰμι. Εἰ τοίνυν βάλῃ μεγάλα σε ποιῆσαι τὰ κατορθώματα, μὴ νόμιζε αὐτὰ εἶναι μεγάλα, ἀλλὰ χωρὶς ὁμολογίας σώζεσθαι, ἵνα ὀφλέτιν ἑαυτῷ τὸν Θεὸν κατασήσῃς, καὶ τῶν κατορθωμάτων μείζονα, ἀλλὰ καὶ τῆς τοιαύτης φιλανθρωπίας. ὅταν μὲν γὰρ κατορθῶμεν, τῶν κατορθωμάτων ὀφλέτιν ἔχομεν μόνον· ὅταν δὲ μηδὲν κατορθώμασί τι κατορθωκέναι, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὁμολογεῖσθαι, καὶ μείζονος ἐκείνου. Εἰ οὖν ταπεινοφροσύνῃ βάλῃ, μὴ σὲ ῥήμασι, μηδὲ σὲ σχήμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ σὲ πράγμασι, καὶ σὲ φθόγμασι τὸν ἀρετὸν ὑπεδείκνυτο· καὶ μὴ πρὸς τοῦτον μόνον ταπεινός, πρὸς δὲ σκήνον ὑφασύς, ἀλλὰ πρὸς πάντας ἴσο ταπεινός, κἂν φίλος ᾖ, κἂν ἐχθρός, κἂν μέγας, κἂν μικρός· τοῦτο γὰρ ταπεινοφροσύνη. ἔστι δὲ ταπεινὸν μὲν εἰ, ὀξυὸ δὲ ἢ ὀργίλον, ἀλλ' ὀφελος· πολλάκις γὰρ ἔσω τῆς ὀργῆς κατηγμένος πάντα ἀπώλεσε. τὸν δὲ ἀληθῆ ταπεινοφροσύνην ἐστὶ δεῖξαι μάλιστα ὅτι διδάσκεται τὸν προσέχοντας. Ἐλθόντος τοῦ Ἰησοῦ εἰς Καπερναούμ, προσῆλθον οἱ τὰ δίδραγμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον, ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραγμα; καὶ ὅρα, αὐτῷ μὲν τῷ Χριστῷ οὐκ ἐπολμησαν προσελθεῖν, τῷ Πέτρῳ δὲ καὶ οὐδὲ τοῦτο μετὰ πολ-

λῆς

Γεν. κς. κδ.

Γεν. κη. ια.

Εκ τῶν ἑρμιν. τοῦ κτ Ματθ. εὐαγγ.

Εκ τῶν ἑρμιν. τῶν ὁσ. ἐφεσ. ὅπως.

Εκ τῶν ἑρμιν. τοῦ κτ Ματθ. εὐαγγ

Ματθ. ιζ. κδ.

λῆς τῆς σφοδρότητος, ἀλλ' ὑπεικέτεσαν. οὐδὲ γὰρ ἐγκαλοῦντες, ἀλλ' ἐρωτῶντες ἔλεγον, ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελῶ τὰ δίδραγμα; τοῦτο μὲν γὰρ προσήκουσαν περὶ αὐτοῦ δόξαν οὐδέπω εἶχον, ἀλλ' ὡς περὶ ἀνθρώπου οὕτω διέκειντο· πλοῦτον ἀπεκρέμοντο τινα αἰδοῦς καὶ τιμοῦ ἕνεκα τὰ προσταττόμενα σιτία. τί οὖν ὁ Πέτρος; ναί, φησι· καὶ τούτοις μὲν εἶπεν ὅτι τελῶ· αὐτῷ δὲ οὐκ εἶπεν, ἴσως ἐρυθριῶν ὑπὲρ τούτων αὐτῷ προαλεξούμενος. τί οὖν ὁ τὰ πάντα σαφῶς εἰδὼς Θεός; προσλαβὼν αὐτὸν φησι· Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; Ⓦ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; ἔφη, ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἄρα γε ἐλεύθεροί εἰσιν Ⓦ υἱοί. ἵνα γὰρ μὴ νομίσῃ ὁ Πέτρος, ὅτι πρὸς ἐκείνων ἀκηκοὼς λέγει, προλαμβάνει αὐτὸν, τοῦτό τε αὖθις δηλῶν, καὶ παρρησίαν αὐτῷ παρέχων ὁμοιοπαθοῦς περὶ τούτων εἰπεῖν. ὁ δὲ λέγει τοῦτο ἔστιν· ἐλεύθερος μέν εἰμι τοῦ δοῦναι κῆνσον. εἰ γὰρ Ⓦ τῆς γῆς βασιλεῖς παρὰ τῶν υἱῶν αὐτῶν οὐ λαμβάνουσιν, ἀλλ' Ⓦ παρὰ τῶν ἀρχομένων, πολλῷ μᾶλλον ἐμὲ ἀπηλλάχθαι δεῖ τῆς ἀπαιτήσεως ταύτης, οὐκ ὀφείλοντα βασιλέως, ἀλλὰ τοῦ τῶν οὐρανῶν ὄντα με υἱὸν καὶ βασιλέα. καὶ ταῦτα εἰπὼν φησιν· Ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον, καὶ Ⓦ ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν αἶρε, καὶ εὑρήσεις τὸ αὐτῷ στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν, δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ. ὅρα πῶς οὔτε προσαιτήσας Ⓦ φόρον, οὔτε ἁπλῶς κελεύσει δοῦναι, ἀλλὰ προτερεῖν δίδωσιν οὐκ ὄντα ὑποδείκνυσι, τότε δίδωσι· τὸ μὲν, ἵνα σκανδαλισθῶσι· τὸ δὲ, ἵνα μὴ οὕτω. οὐδὲ γὰρ ὡς ὀφείλων δίδωσιν, ἀλλ' ὡς τοῦ ἐκείνου ἀθένειαν διορθούμενος. τίνος ἕνεκεν οὐκ ἐξ ἀπροσιμάστου κελεύει δοῦναι; ἵνα καὶ διὰ τούτου δείξῃ Θεὸν ἑαυτὸν ὄντα τῶν ὅλων, καὶ ὅτι τῆς θαλάττης κρατεῖ. οὐδὲ γὰρ μικρὸν ἀπὸ τῶν βυθῶν ἐκείνων προσῆκεν, ὅτι προσῆκε πεσεῖται ὁ Ⓦ φόρου τελῶν ἰχθύς, καὶ ὥσπερ ἀμφίβληστρον εἰς τὴν ἀγυιὰν ἐκείνου ἀφίησι αὐτὸν τὸ προσταγμα, καὶ Ⓦ ἀναγαπᾶν Ⓦ κομίζοντα Ⓦ στατῆρα, καὶ τὴν θαλάττην οὕτω ποιῆσαι δουροφορεῖν, καὶ πρώτην τὴν ἐπιβαλοῦσαν αὐτῆς ὑπιδεῖκνυσθαι. εἰ τοίνυν βούλει μέγα δεῖξαί σου τὸ κατόρθωμα, μὴ μέγα φεύγε, καὶ τότε τοῦτο μᾶλλον ἀπέφηνας. εἰ γὰρ ἔστιν ἀμάρτωλοί ὧμεν, δεῖ νομίσωμεν τοῦτο εἶναι ὅπερ ἐσμέν, δίκαιοι γινόμενα, ὥσπερ οἶμαι καὶ ἀπολωνῆς ὅταν δίκαιοι ὦντες ἁμάρτωλοις ἑαυτοὺς εἶναι νομίζωμεν, πόσῳ μᾶλλον; δεῖ μὲν γὰρ εἶπῆς σαυτὸν εὔδοκιμον, γέγονας ἄζηλος, καὶ εὐδόκιμος ἦς· δεῖ δὲ ἀζήλευτον ὀνομάσῃς, γέγονας εὔζηλος, καὶ ἀδόκιμος ἦς. ὡς γὰρ ἐπαρθαίοις οἶδεν ὁ Θεὸς αἰσχύνεσθαι, οὕτω δίδοναι χάριν τοῖς ταπεινοῖς· ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα καὶ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΥΠΟΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΘΥΜΙΑΣ.

Λογ.λε.

Εἰ βούλεσθε, προθῶμεν ὑμῖν εἰς ὑπομονὴν προκλησιν, ἀγαπητοὶ, τὰ τοῦ δικαίου Ἰὼβ δράγματα. εἷς γὰρ, εἷς ὁ τοσαύτης ἀπολαύσας δόξης, καὶ παντὸς πάντων δορυφορούμενος, καὶ πάντα χρόνον μιᾷ πολλῆς ἀναχηρυττόμενος τῆς εὐφημείας, εἰς ἀτιμίαν καὶ βύτελθον ἀθρόον καταντήσας, πενίᾳ, καὶ νόσῳ, καὶ παίδων ἀποβολῇ, καὶ ἐχθρῶν ἐπιμασάσαι, καὶ φίλων ἀγνωμοσύνῃ, καὶ λιμῷ, καὶ θρασὺ δούναις, καὶ λοιδορίας, καὶ συκοφαντίας προσεπάλαισε· καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον, ὅτι καὶ ἀμελετήτῳ ὄντα ταῦτα ἐπέβαινε. ὁ γὰρ ὀκ πενήτων παιδεὶς, καὶ ἐν οἰκίᾳ τοιαύτῃ τραφεὶς, ἅτε γυμνασάμενος καὶ μελετήσας, ῥᾳδίως δὲ ἐνέγκοι τὴν πενίας τὸ βάρος· ὁ δὲ τοσούτοις περιῤῥεόμενος χρήμασι, καὶ τοσούτῳ πλούτῳ κυλιόμενος, εἶτα ἀθρόον εἰς τὸ ἐναντίον μεταπεσών, οὐκ ἂν εὐκόλως ὑπομείνῃ τὴν τοιαύτην μεταβολήν. καὶ ὁ παῖδας ἀποδυομένου πάλιν, καὶ ἅπαντας ἀποβαλὴ, μὴ ἐν ἑνὶ

ὃ

ὦ χαιρῶ, σὺν λειπομένοις τῶν ἀπελθόντων ἔχῃ τὸν ἁμαρτίαν· καὶ τῆς τῶν πρότερον τελευτῆς τὸ πάθος λήξαντος, αὖ ἡ τοῦ δευτέρου προσπίπτουσα μὴ χρόνον, τούτῳ αὐτῷ προσηνέστερον ἴσχυ ὁ πάθος. ὁ γὰρ νεαρῷ ὄντι ἔπεισι τῷ ἕλκει, ἀλλὰ καὶ μιαθέντι ἤδη καὶ ἀφαιμαθέντι· ὅθεν οὐκ ὀλίγον ὑποτέμνεται τῆς ὀδύνης. οὗτος ὁ ὁλόκληρον αὐτῷ χρὸν εἶδεν ὃν μιᾷ δυσπαθέντα χειρὶ ῥοπῇ, καὶ ἔξωθεν πικροτάτῳ τελευτῆς, ἐν ὥρᾳ συμποσίου, καὶ οἰκίᾳ τῇ τῶν ξένων δυσφημούσῃ, καὶ πάθος αὐτοῖς ὁ οἶκος ἐλύετο. τίς δ' ἂν εἴποι λιμὸν ἐκείνου χαλεπώτερον, καὶ ἑρμηνευθῆναι μὴ δυνάμενον, ἐκούσιον, ἀκούσιον; οὐ γὰρ οἶδα πῶς αὐτὸν καλέσω. ἑκούσιον; ἀλλ' ἐβούλετο ἀπαγόμενος τῶν προκειμένων. ἀλλ' ἀκούσιον; ἀλλὰ πρὸ τοῦ πάντα, καὶ σφόδρα ὁ κωλύων ἦν· ἀλλὰ καὶ προκειμένης ἀπέχετο τῆς τραπέζης, καὶ ὁρωμένων οὐχ ἥπτετο τῶν σιτίων. τῶν γὰρ περὶ τὸ σῶμα τραυμάτων ἡ δυσωδία προαπωθοῦσα κατέλυε τὴν ὀπτησίαν, καὶ αὐτὴν ἐπεπίμπλα τὴν τράπεζαν τῆς ἀηδίας. Βέβρωται γάρ, φησίν, ὁρᾷ τὰ σιτία μου. καὶ ἡ μὲν ἀνάγκη τοῦ λιμοῦ τῶν προκειμένων ἄπτεσθαι ἐβιάζετο· ἡ δὲ προβολὴ τῆς δυσωδίας τῆς ἐκ τῶν ἑρκῶν γινομένης ἔσπα τοῦ λιμοῦ τὴν βίαν. πῶς δ' ἂν διηγησαίμην σοι τὰς ὀδύνας, τὰς πηγὰς τῶν σκωλήκων, τοὺς ἰχῶρας καὶ καταῤῥέοντα, τὰ οἰκεῖα τῶν φίλων, τὴν κατασφάγησιν τῶν οἰκετῶν; Οὐ γὰρ ἐφείσαντό μου, φησίν, οἰκέται μου ἀπὸ προσώπου ἐμπτυσμάτων· καὶ ὡς οὐκ ἠγησάμην ἀξίους εἶναι κύνας τῶν ἐμῶν νομάδων, εἴτοι κἀμὲ ὑβριστὰς καλοῦσί μοι, καὶ νοθευτοῦσί με ἐλέγχοντες. ἆρα οὐχὶ χαλεπὰ ταῦτα ἄπαντα εἶναι δοκεῖ; καὶ γὰρ ὄντι χαλεπὰ καὶ ἀφόρητα· ἀλλ' ὅμως ὅτε κατηξίωσεν ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς εἰπεῖν αὐτῷ τῶν ἀγώνων τούτων τὴν αἰτίαν, ὅτι ἵνα δίκαιος ἀναφανῇς ταῦτα συνεχωρήθη, ὅτως αἰσθήσουσιν, ὡς μηδὲν δόξαι πεποιῆσθαι τῶν λυπηρῶν ἐκείνων. Ὡς γὰρ ἐν τῷ σκάμματι ἀθλητὴν καὶ ἱδρῶτι καὶ κόνει καὶ θέρμῃ πολλῇ καὶ πόνοις καὶ παλαιστείαις μάχεσθαι δεῖ· οὕτω καὶ δίκαιον ἐν ταύτῃ πολλὰ ὑπομένειν χρὴ, καὶ φέρειν ἄπαντα γενναίως, ἕνεκα μέλλοι λαμπροὺς ἀπολήψεσθαι τοὺς στεφάνους ἐκεῖ. Εἰ γὰρ δὴ σῶμα μακαρίζομεν τὸ δυνάμενον ψύχος καὶ καῦμα ἀλύπως φέρειν, καὶ λιμοὺς καὶ ἐνδείαν καὶ ἀδιποδίαν καὶ θαλαττουρίας ἑτέρας· πολλῷ μᾶλλον ψυχὴν μακαρίζειν δεῖ τὴν δυναμένην καρτερῶς καὶ γενναίως ἀπάσας τὰς δεινὰς φέρειν ταύτας περιστάσεις, καὶ μηδὲν ἀδύλωτον αὐτῆς μηδαπῶς τὸ φρόνημα. ὥσπερ οὖν ἡ ἀργία καὶ ἀδεία ἀπολαύουσα ψυχὴ, βιάκολος ἐστὶ τῶν παθῶν ἁλίσκεται, οὕτω καὶ ἡ διηνεκῶς τοῖς ἀγῶσιν ἐγκαλακίσα, σπάνιον ἀγῶνα ταῦτα ἐποιήσατο ποτε, τῆς περὶ τὰ παλαίσματα μελέτης πόνων αὐτὴν ἀπαγούσης ἐκείνων. Οὐ γὰρ τὸ ποιῆσαί τι χρηστὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ παθεῖν τι κακὸν, πολλὰς ἔχει τὰς ἀμοιβάς. ὃ δείκνυσιν ὁ Ἰὼβ ἀπὸ τῶν παθημάτων μᾶλλον, ἢ ἀπὸ τῶν κατορθωμάτων βυθισμήσας. Οὐδὲ γὰρ οὕτω λαμπρὸς ἦν, οἷός τὰ χρήματα ἐκέκτητο, καὶ τὴν οἰκίαν εὐφραίνῃ τοῖς πέπλοις, καὶ τὰ ὄντα ἐξεδίδου, ὡς ὅτε ἀκούσας αὐτὸν καταπεσεῖν οὐκ ἀπεδυσπέτησεν. οὐκ ἦν οὕτω λαμπρὸς, ὅτε ἀπὸ τῆς κουφρᾶς τῶν προβάτων σὺν γυμνοῖς ποσὶ εἰσῆλθεν, ὡς ἦν λαμπρὸς καὶ βυθισμός, ὅτε ἀκούσας, ὅτι πῦρ κατέπεσε καὶ πρόβατα ἀπήλωσεν, ἠνέσχετο. τότε φιλάνθρωπος ἦν, νῦν ἐγένετο φιλόσοφος· τότε ἠλέει σὺν πένητας, νῦν δὲ ἀνέχεται τὸν δεσπότην. καὶ οὐκ εἶπε πρὸς ἑαυτόν, τί ποτε τοῦτο ἔστι; τὰ ποίμνια ἀπήλωται ἀφ' ὧν ἐτρέφοντο μυρίοι πένητες· εἰ δὲ ἀνάξιος ἦμην ἐγὼ ἀπολαύειν εὐποιΐας, ἀλλὰ γοῦν σὺν μετέσχον ἔδει φεισασθαι. ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνετόπισεν· ἀλλ' ἤδει τὸν Θεὸν πρὸς τὸ συμφέρον πρόβατα οἰκονομοῦντα. ἵνα μάθῃς ὅτι μείζονα ὕστερον ἔδωκε τὸν πλοῦτον ὧν ἀφαιρεθεὶς ἠνέσχετο, ὅτε ἀφαιρεθεὶς ἠνέσχετο, ἢ ὅτε κεκτημένος ἠλέει, ἄκουσον. ὅτε ἐκέκτητο, καὶ ὑποψίαν τινὰ ἔχειν εἰκὸς ὁ διάβολος, ὅτι μὴ δωρεὰν σέβεταί σε Ἰώβ; ἐπεὶ γὰρ πρόβατα ἔλαβε καὶ προβάτων αὖθις ἐγύμνωσεν, ὁ τοῦ αὐτοῦ εὐνοίᾳ πρὸς Θεὸν διετήρησε, τότε λοιπὸν ἐνε-

φεάγη

Ἐκ τῶν λόγ. τοῦ περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως.

Ἐκ τῆς πρὸς Κορ. ϛ'. ἐπιστ.

Ἐκ τῆς αὐδριανοῦ.

φεύγη δ' ἀναίσχυντον αὐτῶ σῶμα, ἢ οὐκ ἐπὶ σοδόν ἔχειν εἰσφῶ. λαμπρότερος γὰρ ἡ ἀπὸ τῶν πενιχρῶν ὁ δίκαιος ἰῶ. τῶ γὰρ ἐν πλούτω ζῶντα ποιῶ ἐλεημοσυνῶν, ὃ πολύτα
Ἐκ τῆς ἑρμῶν. τῶ ἁγίω Ῥωμ. ἐπισ. ἀφαρπαγῶν γλυκαίως ἐνέχεσθαι ἢ μετ' εὐχαριστίας, πολλῶ μᾶλλόν ἐστι. Τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀδίκων φερομένων τῶν χρημάτων εὐχαριστεῖν τῶ Θεῶ, δυσμαρόν σοδόν· ὅταν δὲ πολὺ δ' κλυδώνιον ᾖ, ἢ δ' σκάφος πρεπιτέπη) ἢ κινδυνεύη, τότε δῆτα ἡ πολλὴ τῆς ἐλεημοσύνης 5
Ἐκ τῆς ἑρμῶν. τῶ κτ Ματθ. ἀναγν. τῆς εὐγνωμοσύνης ὑπόδειξις. Εἰ γὰρ ὁ μὲν ἁπλῶς σωφρόνως ἑαυτοῖς κακὰ, δυ' ὀλίγων χρείαν ἀπολέσωσι, ἢ τῶν πολλάκις ἐξ ἁρπαγῆς ἔχοντες, ἀβίωτον τὸν βίον εἶναι νομίζουσι· πόσων οὐκ ἂν εἴη στεφάνων ἄξιος ὁ Ἰώβ, ὃς οὐκ ἀδίκων συλλεγόντα ὁρῶν ἁπλῶς, ἢ ὡς ἔτυχεν ἁρπαζόμενα· καὶ μὴ πάντα ἀκριβῆ μισθῶν [πονηρῶν] νικᾶ- χ. πος.
δας, καὶ ἀφ' πάντων ἀκίνητος μένων, καὶ τὴν προσήκουσαν τοῖς τούτων ἀναφέρων τῶ δικαστῆ εὐχαριστίαν; ἂν [μὴ] γὰρ μηδὲν τῶν ἄλλων μηδεὶς εἴπῃ, τὰ τῆς γυναικὸς μόνον ῥήματα ἢ πέτρας ἰῶ ἱκανὰ ἀφανίσαι. Εἰ γὰρ σὺ εὐθυμίαν ὄντως, ὃς μηδὲν πάσχοντας ἀνδρὸς πολλοὺς πολλάκις ἔπεισαι [αἱ] γυναῖκες· ἀνάπτυσον πῶς ἰῶ σκληρὰ νεανικὴ ψυχὴ, ἡ μὴ τοσούτων ὅπλων αὐτὴν ἀποκρουσαμένη. ὅταν γὰρ γυνὴ ᾖ, καὶ ἐλεφαὰ λέγῃ, καὶ ἀκμὴν ἔχῃ συμπροσῆποντα, καὶ τὰ πεύσματα καὶ τοὺ μέλωπας, καὶ μεῖα κύματα τῶν λογισμῶν, πῶς οὐκ ἂν ὑπὸ δικαίως ἀδάμαστος πλοῦτος γέρροτέραι τὸν σοδὸν ὑπὸ τοσούτων χιόνος παθοῦσαι ψυχὴν ἀποφύγῃται; δότε μοι μὴ πρόρησίας εἰσφῶ, ὅπου καὶ τῶν ἀποστόλων εἰ μὴ μείζων, ἀλλ' οὐκ ἐλάττων ὁ μακάριος σκῶλος ἰῶ. σὺ μὲν γὰρ τὸ ἁγίω ἀκμὴν Χριστὸν ἔλαττα πάσχει πρεμυθῆσ· σκῶλος δ' [καὶ] ταύτης ἔρημος ἰῶ τῆς σαλαμιδίας· καὶ τὸ δὴ μᾶλλον, ὅτι σὺ πολλῆ πυρῆ πεφεὶς, οὐκ ὀξ ἀλιέων καὶ τελωνῶν καὶ τῶν εὐτελῶς βεβιωκότων, ἀλλὰ τοσαύτης ἀπολεσφυκώς τῆς ὑμῆς ἔπαρχεν ἅπαντα. καὶ ὁ φορτικώτατον ὅτι τῶν ἀποστόλων εἶναι ἐδόκει, αὖθις ὑπέμεινε σοδὰ φίλων καὶ
Ἐκ τῆς προς Ολυμπιάδα γ. ἐπισ. οἰκετῶν καὶ τῶν δυ' πεποιθότων, οὐ σοδὰ τῶν ἐχθρῶν ὑπεριδιζόμενος καὶ μισούμενος. Καὶ ὅτι ταῦτα τὸν ἐλεύθερον, φέρε λοιπὸν καταρθωμάτων καὶ παθημάτων πυκνοτέρα σύγκρισιν· ἵνα μάθητε σαφῶς, ὅτι οὐ καταρθώμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ παθήμασιν ἀμοιβαὶ κεῖνται, καὶ ἀμοιβαὶ σφόδρα μεγάλαι, καὶ καταρθώμασιν οὐκ ἐλάττους. καὶ εἰσαγάγωμεν, εἰ δοκεῖ, αὖθις τὸν μὲν τῆς ὑπομονῆς ἀθλητὴν Ἰώβ, ἐκατέρωθεν ἁμαρτόντα τούτοις, καὶ ἰδωμεν συγκρίναντες ποτὲ λαμπρότερος ἰῶ, ὅτε τὴν οἰκίαν αὐτῶ πᾶσι τοῖς πρόδοσιν ἀνέῳξεν, ἢ ὅτε κατενεχθείσης αὐτῆς σοδὸν ἐφθέγξατο ῥῆμα πικρὸν, ἀλλ' εὐφήμησε τῶ Θεῶ. πότε φιλοτιμότερος ἰῶ, εἰπέ μοι; ὅτε ἔθυεν ὑπὲρ τῶν παίδων καὶ τρεῖς ὁμοίως αὐσδὸν ἦλθε, ἢ ὅτε καταχωσθέντων, καὶ τὰ πικρότατον ἑβδόμῳ τῆς τελευτῆς καταλυσάντων βίον, μὴ πολλῆς τῆς φιλοσοφίας ἰσχύσε τὸ συμβαῖ; πότε μᾶλλον ἐξέλαμψεν; ὅτε ἀπὸ τῆς χυτρᾶς τὸν ἀριστὸν αὐτῶ ἐθερμαίνησαν τὸν γυμνὸν ὦμοι, ἢ ὅτε ἀκούσας ὅτι πῦρ ἐξ οὐρανοῦ ἔπεσε καὶ κατέφαγε τὰ ἀγέλαια μὴ τῶν ποιμένων, ἀλλ' διεφθάρη, σοδὲ διεπερνάσθη, ἀλλὰ φρόνως ἰσχύσε τὸ συμφορᾶν; πότε μείζων ἰῶ; ὅτε τῆ ὑγείᾳ τῶ σώματος τρὸς τὸν τῶν ἀδικουμένων ἐκέκραγεν τρόσασιν, σωτείβων τὰς μύλας τῶν ἀδίκων, ἢ σὺ μέσῳ ἐδόντων αὐτῶν ὀξαρπάζων ἁρπάγματα· ἢ ὅτε τὸ σῶμα τῶν αὖθ', τὸ τῶν ἀδικουμένων ὅπλον, ἑώρα κατεσθιόμενον ὑπὸ τῶν σκωλήκων, ἢ καθήμενος ἐπὶ τῆς κοπρίας αὖθις αὖθ' κατέξαινε λαβὼν ὄστρακον; Τήκω γὰρ βώλακας γῆς ἀπὸ ἰχῶρος ξέων, φησί. καίτοι σκῶλα μὲν πονήρα κατορθώματα, ταῦτα δ' παθήματα ἰῶ· ἀλλ' ὅμως ταῦτα αὖθ' λαμπρότερον ἐκείνων ἀπέφηνεν. σκεῖνα μὲν γὰρ γινομένων, εἰ καὶ δικαιωμάτως σφόδρα τε ἐπαμφῶ, ἀλλ' ὅμως αὐτεῖπεν ὁ διάβολος λέγων· Μὴ δωρεὰν σέβει Ἰὼβ τὸν Θεόν; τούτων δ' συμβαινόντων, ἐγκαλυφάνθη μὲν ἐχώρησε ταῦτα δοῦς, ἢ δὲ ἀναισχυντότατος πάνυ ἀντιλογίας σκιαὶ γοῦν ἔχων προσκαλέσας. Τοιγαροῦν ὅταν ἴδῃς ἄνδρα δίκαιον μεγάλα καταρθοῦντα, καὶ μεῖα πάσχον-
Ἐκ τῆς προς Ρ. α. ἐπισ.

τα

τα δ᾽ἀνα, μὴ θαυμάσῃς· τοιοῦτον γὰρ ἔθος θαυμάζειν, εἰ πολλὰς λαμβάνων ὁ Δημόκολος πληγὰς ἐμένει ἡσυχάζων, καὶ ταράττων φέρειν τὰ τραύματα. Οὐδὲ γὰρ, εἰ ὄφις χειτόμενος στωμυλῶς ἀγεραίνοι, καὶ ἐφάλλοιτο τῷ κεντοῦντι, θαυμάζειν χρή· καὶ ⟨ϖ⟩ οὐκ πολέμιος ἡ νίκης καὶ σφαγῆς ἐπιθυμοῦντα ἀναγκη καὶ ἡμᾶς θαν, πολλάκις ἢ καὶ τραύματα ἔχειν. ὅταν τοίνυν ἰδῃς τινὰ ἐλεημοσύνας ποιοῦντα, καὶ ἄλλα μυρία ἐργαζόμενον ἀγαθὰ, καὶ ταύτῃ συγκόπτοντα τῶν Δημόκολου τινὰ δυνάμιν, εἶτα πειρασμοῖς ἐμπεσόντα καὶ κινδύνοις, μὴ Δημόκολον τοῦτο θορυβηθῇς. Δηλοῖ γὰρ τοῦτο ἐμπεσεῖν" πειρασμοῖς, ὅπῃ σφόδρα ἔπληξε ⟨ϖ⟩ Δημόκολον. καὶ πῶς ὁ Θεὸς στωμυλήσατε, φησιν; ἵνα μᾶλλον τεφανωθῇ· ἵνα πλείονα τὴν πληγὴν λάβῃ ἐκεῖνος. μεγάλη γὰρ, καὶ ἀξ οὐσίας φερομένων τῶν πραγμάτων, καὶ ἐλεεῖν καὶ ἀρετῆς ἀντέχεσθαι· πολλῷ ἢ μεῖζον, ὃ δεινὰ πάσχοντα ἀμεταστρεπτὶ καὶ μὴ πλείονος ἔχεσθαι τῆς προθυμίας τῶν ἐκ τῆς ἀρετῆς πόνων. Ὥσπερ γὰρ ὅπῃ τῶν ἀμυδρομόντων ⟨ϖ⟩ μηδὲν παθόντες" δεινὸν τὸ ταῦτα, μείζονα ὑφίσαι ἢ [τὴν] πιμωρίαν ἐκεῖ· οὕτως ὅπῃ τῶν καταρθωμότων ⟨ϖ⟩ πολλὰ παθόντες τὸ ταῦτα δεινὰ, πολλῆς ἀπολαύσονται ἐκεῖ τῆς τιμῆς. καὶ καθάπερ ἀμυδρολῶν ὄντων δύο, ἀν᾽ ὁ μὲν τὸ ταῦτα χολασθῇ, ὁ ἢ μὴ χολασθῇ, μακαριώτερος ὁ χολασθεὶς τοῦ μὴ χολασθέντος ἐστὶν· οὕτω δὴ καὶ δικαίων τὸ ταῦτα ὄντων δύο, ἀν᾽ ὁ μὲν πλείστης, ὁ ἢ ἐλαττόνος στεφανοῦται καὶ θλίψεως, μακαριώτερος ὁ τοῦ πλείστης στεφανωθέντος ἐστίν. Οἱ ἢ τινὰ τοῦ Θεοῦ παιδείαν βλαβερώτατα μὴ φέροντες, ἀλλὰ δυσαναχετοῦντες, ποῖς ὧν μηδὲν ἀξ αὐτῆς καρπώσασθαι καὶ ταῖς ἑαυτῶν ἐπιβάλλουσι συμφοραῖς. Ἀλλ᾽ τὸ πεῖσαι δῆλος καὶ λιμῶν καὶ μυρίοις κινδύνοις; ὁκοῖον ἀπὸ τῶν παιπτων μάθε βλαβερώτερον ὧν διαφορὰν. οὗτοι γὰρ πόνου ⟨ϖ⟩ βίον ἑαυτῶν οὐ ὧν ἐπαιτῆν καταναλίσκοντες οὐ βλασφημοῦσιν, οὐκ ἀγανακτοῦσιν, οὐδὲ δυσκερεραίνουσιν, ἀλλ᾽ εὐχαρίστως φέρουσι. Ἵνα γὰρ τοιοῦτον ἔπαθες, οἷ ἐκφυος; ἀξεκόπης ⟨ϖ⟩ ὀφθαλμόν; ἀλλ᾽ ἐκφυος οὐδὲ δύο. εἰσόπομας νόσον μακρὰν; οὐκ ἢ καὶ ἰάσιμον. ἀπόβλης οὖν παῖδας; ἀλλ᾽ ἐκφυος ἡ τὴν ὑγείαν τοῦ οἰκείου σώματος. ἐζημιώθης ζημίαν μεγάλην; ἀλλ᾽ οὐδέπω πρὸς ὃ ἑτέρων δῆλα καὶ τέρας. Ἀλλ᾽ οὐκ ἀρκεῖ ταῦτα; εἰπάτω μοι ⟨ϖ⟩ Ἰὼβ τὸν τῆς ὑπομονῆς ἀποδέξεσπιον πύργον. Ἵνα γὰρ τούτῳ πενέστερος γένηται, ὃς καὶ τῶν εἰβαλαιείοις ἐρριμμένων, καὶ τῶν εἰ τῇ καμινιαίᾳ τέφρᾳ καθευδόντων, καὶ πλούτων ἁπλῶς ἀνθεφπων πενέστερος ἦν. ὅτοι μὲν γὰρ καὶ ἱμάτιον ἔχουσι διερρωγός· ἐκφυος ἢ γυμνὸς ἐκάθητο· καὶ ὁ μὲν ἱμάτιον εἶχε τῶν ἀπὸ τῆς φύσεως, τῆς ἀρχὴς τινὸ ποιηθέντος, χρήσεσθαι καὶ τοῦτο διέφθρεν ὁ Δημόκολος. καὶ ⟨ϖ⟩ μὲν πάντες καὶ ὑπὸ στέγην εἰσὶ ποσπυλαίων τῶν εἰ τοῖς βαλαιείοις, καὶ" καλύβην καλύπτονται· ἐκφυος ἢ αὐθριος Δημυκτερεύων ἀεὶ διετέλει, οὐδὲ τινὸ ἀπὸ φιλῆς στέγης ἀπολαμβάνων ἔχων· καὶ ὃ δὴ μεῖζον, ὅπ ὅτοι μὲν πολλὰ ἑαυτοῖς συνίσασι τὰ δῆλα (καὶ οὐ μικρὸν τοῦτο εἰς ἀπολαύσιν συμφορᾶς, ὃ συνειδέναι ἑαυτῷ δικαίως πεφορυμένῳ) ἐκφυος ἢ καὶ ταύτης ἀπεστέρητο τῆς ἀπολαύσεως, καὶ πολιτείᾳ ὅπῃ δῆλα ἀνθρωπος ἀρετῆς γέμουσαν, τὰ τ᾽ ἔκατα τοῦ πολυμηχότου ὑπερέμφιε. καὶ ὅτοι μὲν ἀνθωπεν καὶ ἀξ ἀρχῆς ἐνεμελέτησαν τῇ συμφορᾷ· ἐκφυος ἢ ἀμελέτητον ὑπερέμφνε πενίαν, ἀθρόον δοξάσθρωπος τινὶ ἐκ τοῦ πλούτου μεταβολῆ. Εἶδες αὖθι πρὸς ἑκάτιν ἐλθοῦσα πενίαν καὶ μὴ" ἣν ἑτέρᾳ οὐκ ἔστιν εὑρεῖν; τί γὰρ αὐ τοῦ γυμνοῦ ἐδὲ μηδὲ στέγης ἔχοντος πενέστερον ἴδοις αὖ, μηδὲ ἐδάφους αὐτῷ ἀπολαύοντος; οὐ γὰρ ὅπῃ τῆς γῆς, ἀλλὰ καὶ ὅπῃ τῆς χωρίας ἐκάθητο. Οὐκοῦν ὅταν ἰδῃς σαυτὸν ἐν πενίᾳ θυμούμενον, ἐνθύμησον τοῦ δικαίου ὃ πάθος, καὶ εὐθέως" Δημαγήσῃ, καὶ πάντα ἀπροφούσῃ λογισμὸν τῆς ἀθυμίας. Εἰ ἢ βούλει καὶ ⟨ϖ⟩ τοῦ τῆς φύσεως πόλεμον ⟨ϖ⟩ μὴ πολλῆς τῆς ἐπιβολῆς τῶν θυμαίνω τούτῳ ὅπῃ τεθυμῶσθαι" ἀκούειν, πρόσεχε ὡ λέγω. δέκα παιδία ἀπώλεσε, καὶ δέκα ἀ θρόον, ἐν αὐτῷ τῷ αὐτῷ τῆς ἡλικίας, καὶ δέκα τοσοῦτο ἀρετοῦ ἐπιδεδῃγμένα, καὶ οὐδὲ τῷ κοινῷ τῆς φύσεως νόμῳ, ἀλλὰ βιαίῳ θανάτῳ ἐλεεινῷ. τίς ἀν᾽ ἔχοι τοιοῦτον

τοιοῦτον

Ex τ. γ. λόγ. τ. ἐς τὸν πόν. σον καὶ τ. Λάζ.

Ex τ. α. λόγ. τ. εἰς τ. Σταδ.

Ex τ. ἑρμῶν. τ. πρὸς Θεσ. α. ἐπιστ.

Ex τ. λόγ. τ. ὅπ ἐκ ῥᾳθυμίας ἢ κακίας

τοιαύτῃ συμφορᾷ ἐνέσχε; ποῖος σιδηροῦς λύθρος, ποῖος ἀδάμας τοσαῦτα αὖ ὑπέμεινε δεινά; οὐκ ἔστιν οὐδείς, οὐκ ἔστιν. Εἰ γὰρ καὶ ἑαυτὸ τούτων ἔκαστον ἀφόρητον, ἐνόησας ὡς ὁμοῦ πάντα συνελθόντα πόσην ἤγαγε καὶ τὴν ὀδύνην. ὅταν τοίνυν ἀποβάλῃς υἱὸν ἢ θυγατέρα ὁμοῦ, μὴ ἀθρήσῃς πρὸς Ⓦ δίκαιον ἐκεῖνον, καὶ πάντως εὑρήσεις πολλῷ σαυτῷ τὸν παραμυθίαν. Ἀναμνήσθητι τῶν ῥημάτων αὐτοῦ τῶν ὅτε τὴν συμφορὰν τῶν παίδων, ἃ μείζων στεφάνων μᾶλλον ἀνέδησε τὸν ἀγῶνα καθοπλίσας ἐκεῖνον. λόγισαι δὲ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, καὶ δὲ καιρὸν ἐκείνου πραγματείαν. σὺ μὲν γὰρ ἴσως ἕνα ἀπώλεσας, ἢ δεύτερον, ἢ τρίτον· ἐκεῖνος δὲ τοσούτους καὶ τοσαύτας· καὶ ὁ πολύπους ἐξαίφνης ἅπαντα ἐγίνετο· καὶ οὐδὲ μικρὸν αὐτῷ πάσχοντα ἀνελίσσετο, ἀλλ' ἀθρόον ἅπαν ὁ καιρὸς ἁρπάζει, καὶ οὐδὲ πρόσωπον, οὐδὲ παραμυθίου, ἵνα, κἂν ἑκάτων ἀκούσας τῶν ῥημάτων, ἔχῃ πινὰ παραμυθίαν τῆς οὕτω πικρᾶς πληγῆς· ἀλλὰ πρὸς ἐλπίδα πᾶσαι καὶ θάτερον ὑπερέβαλε θατέρου τὸ λυπηρόν. οὐ γὰρ ἄωρος θάνατος μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' ἀκμὴν πρώτης εἶδε· δι' εὐαρέτους εἶδε καὶ φιλίους· δι' ἀγαθοὺς ὁμοῦ· δι' φύσεως εἶδε ἑκατέρας· δι' μὴ δόξαν νόμῳ τὸ φύσεως· δι' μὲν τοσαύτην ζημίαν· δι' μηδὲν ἑαυτῷ συνειδότα πονηρόν, μηδὲ ἐκείνοις, ἀφ' ὧν παῖδες. τούτων γὰρ ἕκαστον ἰκανὸν μὲν καὶ ἑαυτὸν θορυβῆσαι· ὅταν δὲ καὶ ὁμοῦ φαίνῃ συντεχόντα, ἐνόησον τὸν κυμάτων ὅσον τὸ ὕψος, ὅση τοῦ χειμῶνος ἡ ἐμβολὴ καὶ τῆς ζάλης. Θαυμαστὰ μὲν οὖν ταῦτα καὶ ἀπλῶς ἀκουόμενα· δεῖ δὲ μὴ ἀκριβείας ἐξετάσῃς αὐτά, πάντα μείζονος ὄντα τὸ θαῦμα. ἐνόησον γὰρ ὅτι οὐχὶ τοῦτο ἡμῖσυς ἔλαβεν ὁ Ἰὼβ ὁλόκληρος, καὶ τοῦτο ἡμίσεως ἀφῆκεν, οὐδὲ τοῦτο πλείονας ἔλαβε, καὶ τοῦτο ἐλάττονας ἀφῆκεν, ἀλλ' ὁλόκληρον ἐπέτυχε τὸ καρποῦ, καὶ δὲ δένδρου ἁπάσαις· πᾶσαι ἐπῆραι τὸν θαλάσσιον μὴ τῶν κυμάτων, καὶ δὲ σκάφος οὐ κατεπόντισαν· ὅλως τὸν δυνάμεις ἐκείνους, καὶ Ⓦ πύργον οὐκ ἔσεισεν, ἀλλ' εἰσῆκει πρότερον βαλλόμενος [καὶ] ἀκλινὴς μένων· καὶ νικάδες ἐφέροντο βελῶν, καὶ οὐκ ἐσκληίζετο, μᾶλλον δὲ ἐπέμποντο μὲν, οὐκ ἐπίπτωσαν δέ. ἐνόησον ὅσοι ὅτι δὲ τοσούτους παῖδας ἀπολωλέναι. τί γὰρ οὐκ ἰῶ ἰκανὸν δακρύειν; οὐχὶ δὲ πρώτης ἀταρπαθῆναι; οὐχὶ δὲ πρώτης ἀθρόοι δὲ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ; οὐχὶ τὸ ἐν αὐτῷ τῆς ἡλικίας τῷ ἄνθει; οὐχὶ τὸ πολλῶν ἀρετῶν ὑπόθεσιν ἀπολωλέναι; καὶ δὲ ἐσώτερα τῆς τιμωρίας τοιαύτῃ καταλῦσαι Ⓦ βίον; οὐχὶ δὲ μετὰ τοσαύτας πληγὰς ἑκάστων ἐπενεχθῆναι ταύτην; οὐχὶ τὸ φιλόστοργον εἶδε Ⓦ γεγυμνῶσθαι; οὐ τὸ πρόθυμος εἶδε ἀπολόντας; ὅταν μὲν γὰρ πονηρούς τις ἀποβάλῃται παῖδας, δάκνεται μὲν δι' πάθη, ἧττον δὲ οὐ μετὰ τοσαύτης τῆς σφοδρότητος· ἡ γὰρ πονηρία τῶν ἀπολλυόντων δριμυτέρους οὐκ ἀφίησι γλυκαίνεσθαι τὸν ὀδυνῶν. ὅταν δὲ καὶ σωφρονοῦσι, μόνιμον τὸ τραῦμα ἔχει, οὐχὶ Ⓦ ἀπὸ τῆς φύσεως μόνον ἐπιδεικνυμένῳ πάθει, ἀλλὰ καὶ Ⓦ ἀπὸ τῆς βλασφημίας. πάλιν, ὅταν μέρος δι' ἁρπάζωνται, ἔχει πινὰ παραμυθίαν τὸ πάθος· Ⓦ γὰρ ὑπολειπόμενοι τὸν ὑπὲρ τοὺς ἀπολλυμένους συσκιάζουσι ἀθυμίαν. ὅταν δὲ ὁλόκληρος ὁ χορὸς ἀπέλθῃ, πρὸς τίνα δυνήσεται ἰδεῖν ὁ πολύπους, ἀθρόον ἅπαντα γυμνόμενος; Εἰ γὰρ καὶ τεσσάρων ἢ πέντε ἡμεραῖς ἀπολλυόντων τινῶν, αἱ γυναῖκες καὶ Ⓦ προσέχοντες ἅπαντες τοῦτο μάλιστα πάντων ἐλυφύρονται, ὅτι ταχέως δὲ ἐξαίφνης αἱρπάζη τῶν ἐκείνων ὅλως ὁ τοιαῦτα πολλῷ μᾶλλον δεῖ δὲ ἠλλῆσθαι, ὅτε μὲν ἡμέραις τέσσαρσι καὶ δυσὶ δὲ μιᾷ, ἐν ὥρᾳ μιᾷ ἅπαντας ὅτως ἀφαιρεθείς. ὃ γὰρ μόγις τῷ χρόνῳ λυθὲν, καὶ σφόδρα ἀφόρητον ἦν, τῇ προσδοκίᾳ κοῦφον ἂν γένοιτο ῥᾳδίως· ὃ δὲ πρὸς ἐλπίδα συμβαὶ δὲ ἐξαίφνης, καὶ φύσει κοῦφον ἦν, τῷ πρὸς ἐλπίδα συμβῆναι καὶ ἐξαίφνης ἀφόρητον γέγ. ὅταν οὖν τις δὲ καὶ ἑαυτὸ χαλεπὸν ἦν, καὶ τὸν ἐκ τοῦ πρὸς ἐλπίδα συμβῆναι λάβῃ προσθήκην, ἐνόησον πῶς ἀφόρητον γέγ καὶ πόθεν ἐμβαίνει λόγον. οὐδὲ γὰρ ὅτι κλίνης εἶδεν αὐτὸν ἀποπνέοντας καὶ ψυχορραγοῦντας, ἀλλὰ τῇ οἰκίᾳ καταχωσθέντας ἅπαντας. ἐνόησον τοίνυν, πῶς [ἆρα] ἰῶ αἰσθέσθαι σκάφος δὲ χῶμα καὶ νηὸς

μὴ

Ex τῶ ἑρμῆν. τοῦ θεοῦ Κορ. α'. ἐπιστ. ὁμιλ. κη.

Ex τοῦ λόγ. τοῦ ὅτι τὸν, οὐδεὶ ἢ τοῦ κακοιμεμψίων.

χ. λυπουμένη χ. ἀκμῇ πάντας τῷ τοῦ ἑαυτ.

μὴ λίθον, νεῦσον· ἦ μᾶλλον ἀνέλκων παιδίον, καὶ χεῖρα ἰδὼν ἐπὶ φιάλην κατέχουσαν, καὶ δεξιὰν ἑτέραν ὑπαχθεῖσαν τῷ πίνακι, καὶ αὖθις τὸ σώματος διεφθαρμένον τύπον· ῥινὸς σεσηπυίας, κεφαλῆς ἀμαχλαθείσης, ὀφθαλμῶν ἀφανισθέντων, ἐγκεφάλου διεσπαρμένου, πάσης ἁπλῶς τῆς μορφῆς διεφθαρμένης, καὶ τῆς τῶν τραυμάτων ποικιλίας οὐκ ἀφιείσης τὸν πατέρα τῶν παθημάτων ὀφθῆναι τύπον. σεσεχύθητε ταῦτα ἀκούοντες, καὶ δακρύετε; ἐνοήσατε τοίνυν τίς ἐκεῖνος ταῦτα ὁρᾷ. Εἰ γὰρ ἡμεῖς μὴ τοσοῦτον χρόνον δεδωκότα ἀδακρυτὶ τῆς τραγῳδίας ἐκείνης τὸν ἀκόλουθον ἐνεγκεῖν, καὶ ταῦτα ἀλλοτρίας ἀκούοντες συμφορᾶς, τίς ἐκεῖνος ὁ ἀδάμας ἐκεῖνος, θέαμα ταῦτα τοσαῦτα παθημάτων, οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις, ἀλλ' ἐν οἰκείοις φιλοσοφῶν κακοῖς; οὐδὲ γὰρ ἀπεδυσπέτησεν, οὐδὲ εἶπε, τί ποτε τοῦτο ἔστιν; αὕτη μοι τῆς φιλοφροσύνης ἡ ἀμοιβή; Διὰ τοῦτο τοῖς ξένοις ἐπέφερε μου τὸν οἶκον, ἵνα τάφον τῶν παίδων γενόμενον αὐτὸν ὄψεσθε; Διὰ τοῦτο πᾶσαν σοι ἀνέδην ἀρετὴν ἐπεδείξαμεν, ἵνα τοιοῦτον ὑπομείνωσι θάνατον; οὐκ εἶπε τούτων οὐδέν, οὐκ ἐνενόησεν, ἀλλ' ἔφερε πρᾴως γενναίως, καὶ μὴ τοσαύτην ὑπεμνήσθη αὐτῶν ἀφαιρεθείς. ἆρ' οὖν ταῦτα μόνα αὐτῷ σωφρόνα καὶ δεινά; ἢ ὅτι τῶν φίλων ἐγκατάλειψις καὶ προδοσία, τὰ ὄμματα καὶ αἰσχύνη, ἢ ὅτι χλευασία καὶ γέλως, ὃ ὑπὸ πάντων διασύρεσθαι, ἆρα φορητὰ ταῦτα καὶ προσηκούσης ἄξια; ταῦτά γε οὐδὲ ἀκούσαι φορητά, μήτιγε δι' αὐτῶν προσφάτων αὐτῶν ὑπομεῖναι. οὐδὲ γὰρ ὕπνος ἡ τῶν συμφορῶν φύσις, ὡς τὰ πολλὰ συμφορὰς ἡμῖν ὀνειδίζοντες, δάκνειν εἰώθασιν ἡμᾶς τὸν ψυχικόν. Θέα δέ μοι καὶ τοῦδε λοιπὸν τὸ ἀτενὲς καὶ φιλόθεον τῆς γυναικὸς ἐκείνης καὶ ἀδαμαντίνης ψυχῆς. ὅπου γὰρ ἑαυτὸν μόνον ἐν τοῖς ἑκάστοις οὖσα εἶδεν, πᾶσαν ἐπελθοῦσα ἀρετὴν, ποιητοῦ ἢ αἰδέσιμος καὶ ἀνέγκλητος βιωμένην, οὐκ εἶπεν οὐδὲν τοιοῦτον, οἷ εἰκὸς τινας τῶν ἀδυνατωτέρων εἰπεῖν· ὅτι τούτοις ἔθρεψα τοὺς παῖδας, καὶ μὴ ἀκριβείας ἠσκησα πάσης; ὅτι τούτοις ἀνέῳξά μου τὸν οἰκίσκον τοῖς προιοῦσιν, ἵνα μετὰ τοὺς πολλοὺς δρόμους σκιᾶς, τοῦ ὑπὲρ τῶν δεσμῶν, τοῦ ὑπὲρ τῶν γυμνῶν, τοῦ ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν, ταύτας ἀπολαύσω τὰς ἀμοιβάς; ἀλλ' αὐτὴ τούτων τὰ πάσης θυσίας κρείττονα ῥήματα αὐλωγεγκεν ἐκφανεῖπεν· Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο. Εἰ δὲ διέρρηξε τὰ ἱμάτια, καὶ τὸν κόμην ἀπεκείρατο, μὴ θαυμάσῃς· πατὴρ γάρ ἐστι, καὶ πατὴρ φιλόστοργος, καὶ ἔδει δεῖξαι καὶ τὸν τῆς φύσεως συμπαθῆ, καὶ τὸ τῆς γνώμης φιλοσοφίαν· Εἰ γὰρ μηδὲ τοῦτο ἐποίησε, τάχα δ' ἂν τις καὶ δυναθησίας ἐνόμισε τὸν φιλοσοφίαν ταύτην. Καὶ σὺ τοίνυν ὅταν μου χρήματα ἀπολέσῃς τινά, καὶ μὴ δυσχερήνῃς, ἀλλὰ γενναίως ἐνεγκὼν ὑπερθεῖσης τῷ Θεῷ, καὶ τὰ τοῦ Ἰὼβ ἀποφθέγξῃ ῥήματα· ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο, κέρδος τὸν ζημίαν διὰ τούτων ἐποίησας. τί λέγεις; ὁ Κύριος ἀφείλετο; ὁ κλέπτης ἀφείλετο, καὶ πῶς δυνήσομαί σοι εἰπεῖν, ὁ Κύριος ἀφείλετο; μὴ θαυμάσῃς. καὶ γὰρ ὁ Ἰὼβ, ἃ ὁ διάβολος ἔλαβε, ταῦτα ἔφησεν ὅτι ὁ Κύριος ἀφείλετο. καὶ πῶς ἃ ὁ κλέπτης ἔλαβε, σὺ οὐκ ἐρεῖς ὅτι ὁ Κύριος ἀφείλετο; μὴ γὰρ εἶπῃς, οὐκ ἔχω χρῆναι· οὐκ ἐμῆς γνώμης τὸ πρᾶγμα ἐστί· οὐκ εἰδότος, οὐδὲ βουλομένου ὁ λῃστὴς ἔλαβε· ποῖος ἐστί μοι μισθός; οὐδὲ γὰρ τῷ Ἰὼβ εἰδότι, οὐδὲ βουλομένου ταῦτα ἐγένετο. πῶς γάρ; ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔλαττον ἔχει τῶν ἐλεημοσυνῶν δόντων ἐκεῖνος, ὁ μὴ δοὺς τότε. αὖ δὲ καὶ πρὸς μαρτύριον σε προσκαλέσασί τινες ἀπελθεῖν, σὺ δὲ διὰ τὸν Θεοῦ φόβον, ὅπου κεκώλυται, ἕλῃ μᾶλλον μὴ λαβεῖν τὰ χρήματα, ἢ προσκρούσας τῷ Θεοῦ, ἴσον ἔχεις μισθὸν τῶν εἰς πένητας αὐτὰ δεδωκότων, ὃν ἀπολέσας ὑπερθείσησας, καὶ δοὺς μόνος πρὸς μαρτύριον ἀπελθεῖν, ἰωβέρου μὴ λαβεῖν αὐτὰ μᾶλλον, ἢ οὕτω λαβεῖν. καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος διὰ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον εἰς τοὺς δεσμώτας ἐκείνους, οὕτω καὶ σὺ διὰ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον, ἁρπασάντων ἐκείνων, οὐκ ἀνέλαβες. ἀπεστέρησέ σε χρημάτων ἐκεῖνος; σὺ σαυτὸν μὴ ἀπεστέρησε τῆς σωτηρίας. ἀλλῶν γὰρ ἐφ' οἷς πρὸς ἕτερον κακῶς ἔπαθες, αὐτὸς πλείοσι σαυτὸν

Ex τ. ἐρμην. τ. πρὸς Κορ. α'. ὁπισ.

Ιωβ. α. κα.

Ex τ. ἐρμην. τ. πρὸς Θεσσ. α'. ὁπισ.

προβάλλεις κακοῖς. ὀκνῶς σε ἴσως πενία προβέβαλε· σὺ δὲ σαυτὸν τοῖς κακοῖς κατα-
βλάπτῃς κακόργως. ὀκνεῖνος ἀπεστέρησέ σε τὰ ὄντα, ἃ ὕστερον ἢ ἄκοντός σου ἀποπη-
δήσαντα· σὺ δὲ τὸν αἰώνιον πλοῦτον σαυτοῦ ἀφαιρῇ. βούλησαί σε ὁ διάβολος ἀφυλάκτους τὰ χρή-
ματα· λύπησον αὐτὸν καὶ σὺ δι' ἐλεημοσύνας, καὶ μὴ βόφεσαι. δὸς πένητι μαντῆς ἀπέλθῃς, βό-
φεσαι· ἀπὸ δικαιοσύνης δὲ Θεῷ, κερδαίνεις· ἔδωκας αὐτῷ τὸν πλοῦτον. καὶ ὅρα τί γέγραπται· ὅτι αὐτῷ
βρῆσις ἀπὸ ξύλου τροφῆς τοῦ μαντῆς. ἢ γὰρ ὄντως ἐκείνων εἰδέναι. εἰ δέ που καὶ εἰποιεν ὑπὸ τυφλότητος,
καὶ τῷ ψυχῷ προσαπολοῦνται, καὶ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν καταπλαγήσῃ τῶν σῶν, καὶ πάλιν
αὐτὰ κακῶς ἀπολῇς. ὁ γὰρ δαίμων εἰδὼς ὅτι ζημίαν οὐ φέρεις, ἀλλὰ μᾶλλον τούτων καὶ
Ⓦ Θεόν σε ἀρῇ, πάλιν χρήματα δίδωσιν, ἵνα ἀφορμὴν σχῇ τοῦ πάλιν σε ἀπατῆσαι καὶ
ἀποξῆσαι. καὶ καθάπερ ἡμᾶς ἐκεῖνα τοὺς ἐχθροὺς βλαπτόμενα, οἷς λυπούμενα αὖθις· αὖ δὲ
ἴδωμεν ὅτι οὐκ ἀλγοῦσιν, ἀφισάμενα λοιπόν, ὡς οὐκ ἔχοντες αὐτοὺς δακεῖν· οὕτω καὶ ὁ διά-
βολος, αὖ ἴδῃ καταγελώντα καὶ καταφρονούμενα σε τῆς αὐτοῦ ἐγχρήσεως, ἀποστήσεται
τῆς ἰδιώτης ὁδοῦ, προσεγγίζων οὐκέτι. ἔξεστιν οὖν σοι ταῦτα ὑπομένοντα τοσοῦτον λα-
βεῖν μισθόν, ὅσον οὐδεὶς ἐκών ἔρριψας αὐτά. καὶ εἰκότως τοῦτον μᾶλλον θαυμάζομεν, Ⓦ ἐ-
πηρείας δικαίως φέροντα, ἢ Ⓦ ἑκόντα διδόντα. Τί δήποτε; ὅτι ἐκεῖνος μὲν τοῖς ἐπαίνοις
πέφευται καὶ τῷ στεφάνῳ, καὶ χρησάμενος ἐλπίδας, καὶ προέσεται γενναίως ὑπεγκὼν τὴν
στέρησιν τῶν χρημάτων, τότε αὐτὰ ἔρριψεν· σοὶ δὲ ἔτι προσδεδεμένῳ ἀφῃρέθη βία. οὐκ
ἔστι δὲ ἴσον, προέσθαι πεισθέντα ἀπὸ ἰδίας χρημάτων, οὕτως αὐτὰ κενώσαι, καὶ ἔτι αὐτῶν
ποθοῦντα ἀποστερηθῆναι· οὐδὲ πάλιν τὸ πολλῷ χρόνῳ μογήσαντα κατακορῆσαι τῶν χρη-
Ἐκ τῶν β. λόγων τοῦ εἰς τὸ Σαμ. μάτων, ἢ ἀθρόον ζημίαν συμβᾶσαν ὑπενεγκεῖν. Ὁ μὲν γὰρ ἔτι πρεσβυτερόμενος
προῖκα δόναι, ῥᾴον δὲ ἐγκρῆναι τὴν τούτων ἐπαγωγήν· ὁ δὲ ἀπαιτούμενος, καὶ τῶν φορτίδων ἀ-
πολύσας τοὺς λογισμούς, δὲ συμβῇ μὴ ἰδιοῦται πάλιν, οἷς καὶ προέσται, διπλῆν ἀποφέρεται τὴν
εὐχάριστος γῆς, τῷ τὰ ἀπροσδόκητα, καὶ τῷ βλαπτόμενα τὴν ἀπουσίαν ἅπασαν αὐτῷ,
καὶ τὴν προῖξ ἐκεῖνα ἀδικουμένην. οὐ μικρὸν δὲ εἰς ὀδυνᾶς λόγου, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀφο-
ρητότερον, ὅταν τις ἀπολλάξεσθαι νομίσας, καὶ φρὶς τὸ τέλος ἥκειν αὖθις, καὶ φορτίδα καὶ μέλιμνον
Ἐκ τῆς ἑρμ. τῆς εἰς Κοσμ. α. ὅπ. ἅπασαν ἀποθέλουσι, πάλιν αὖσθαι ἀρχὴν ἑτέραν θύρᾳ τὸ δυσχερές. Διὰ τί γὰρ τὴν γυναῖκα τοῦ Ἰωβ μᾶλλον τῶν τέκνων οὐκ ἠφάνισεν ὁ διάβολος; ὅτι ἤδη μεγάλα αὐτῷ συνε-
τέλειν πρὸς τὴν ὑποψυχὴν ἐκείνου. Εἰ γὰρ προῆδεισε, φησί, δι' αὐτῆς ἐξέβαλεν Ⓦ
Ἀδάμ, πολλῷ μᾶλλον" ἀπὸ χωρίας ὑποσκελίσαι διανοούμενος Ⓦ Ἰωβ. καὶ διὰ τὴν κα-
κουργίαν. οὐδὲ γὰρ τῶν βοῶν ἀπολλυμένων προσήγαγε τὸ μηχάνημα τοῦτο, οὐδὲ τῶν ὄ-
νων, οὐδὲ τῶν καμήλων, οὐδὲ τῆς οἰκίας καταπεσθείσης, οὐδὲ τῶν παίδων καταχωσθέντων·
ἀλλὰ σιγᾷ πόρρω, καὶ ἡσυχάζειν ἐᾷ, Ⓦ ἀθλητὴν ὁρῶν. ὅτε γὰρ τῶν σκωλήκων διέβλυσεν ἡ
πηγή, καὶ σποδούμενον τὸ δέρμα κατέρρει, καὶ διαπεφωλεύμενα αἱ σάρκες ἰχῶρα πολλὴν γέμουσαν
δυσωδίας ἐποίουν· καὶ τηλικῶν καὶ καμίνων καὶ πάσης φλογὸς ὀδυνηρότερον αὖθις ἡ τοῦ διά-
βολου κατεφιλίσκε χείρ, θηρίου πάντος χαλεπώτερον διατρώγουσα πάντοθεν καὶ κατεσθί-
ουσα τὸ σῶμα, καὶ πολὺς ὁ τῇ τοιαύτῃ συμφορᾷ προσῆλθεν ὁ χρόνος, καὶ διὰ ταῦτα αὖθις
εἶδε διψῶντα ἀπαλλαγῆς καὶ ἀποθανεῖν ὑπομένοντα, ὡς οὐδὲ δύασθαι ἔχοντα (Εἰ γὰρ
δυναίμην, φησίν, ἐμαυτὸν χειρώσασθαι, ἢ δεηθῆναι ἑτέρου καὶ ποιήσει μοι τοῦτο) τότε αὖ-
Ἰωβ. α. θ. τὸν προσάγει καὶ φησι· Μέχρι τίνος καρτερεῖς λέγων, ἰδοὺ δύναμαί σε χρόνον τινὰ ἔτι μι-
κρόν, προσδεχόμενος τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μου; καὶ γὰρ ὀκνηρὸς ὁ χρόνος ἀεὶ πα-
ραμυθούμενος καὶ διαχρυσόμενος τοιαῦτα ἐφθέγξατο· δύναμαι ἔτι μικρόν, καὶ ταχέως ἔσται
τούτων τὸ τέλος. ὀνειδίζουσα τοίνυν" αὐτῷ, φησι· μὴ καὶ νῦν τὸ αὖθις ἐρεῖς; πολὺς γὰρ ἤδη
χρόνος παρέδραμε, καὶ τέλος τούτων οὐκ ἐφάνη· ἀπώλετο δέ σου τὸ μνημόσυνον ἀπὸ τῆς γῆς,
Ⓐ ὑοί σου καὶ αἱ θυγατέρες σου, τῆς ἐμῆς χιλίας ὠδῖνες, καὶ πόνοι, ὑς εἰς τὸ κενὸν ὀκοπία-

σα

σα μὴ μόνον· καὶ γὰρ πλανᾶσθε καὶ λάτρεις τόπον ἐκ τόπου, καὶ οἰκίαν ἐξ οἰκίας μεταβαίνοντες μᾶλλον. οὐδὲ γὰρ τοσοῦτον μόνον, ἀλλὰ καὶ πλοῦν πλεῖν ἐξ ἀγαθοῦ ἀγαθὸν ἐπὶ κακίαν ἐξαίρω καὶ χαλεπώτερον, πολλὴν τὴν ἀφέλειαν ἐκκόπτοντα, καὶ τὰ συμβόλαια τῆς συμφορᾶς ἀναφέροντα, καὶ πολλὰ ἡμᾶς διδάσκοντα τὰ ἐμὰ κακά· καὶ ὁ πρώτων ὄφελος ἐλεεινότερον, τοῦτο δεχόμενον Ⓦ ἥλιον πολλάκις δύοντα, καὶ ἀναπαύσομαι τῶν μόχθων μου, ἃ τῶν ἀφειλόντων με ὀδυνῶν, ἃ με νῦν σπαράττουσιν. ἀλλ' εἶπόν τι ῥῆμα πρὸς Κύριον, καὶ πεπαύσομαι. τί δῆτα ὁ μακάριος Ἰὼβ καὶ ἀδάμαντος στερρότερος; βλέψας εἰς αὐτὸν πικρὸν (ὦ ἀβουλίας σώφρονος καὶ μετρίας) καὶ πρὸς τῆς φωνῆς, ἀπὸ τῆς ὄψεως διεκρούσατο τὰ μηχανήματα. σκέπτει μοι γὰρ προσεδόκησε δακρύων κινῆσαι πηγάς, οὐδὲ ὁ λέοντος σφοδρότερος γέγονε, θυμοῦ πληρωθεὶς καὶ ἀγανακτήσεως, καὶ φησιν· Ἵνα τί ὡς μίαν τῶν ἀφρόνων γυναικῶν ἐλάλησας; εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδεξάμεθα παρὰ Κυρίου, τὰ κακὰ οὐχ ὑποίσομεν; αὐτὸ τοίνυν γὰρ σκῆνος ἡμῖν ἔδωκεν ὁ Θεός; ποίας σκῶπτες ἀμοιβάς; οὐδαμοῦ· ἀλλ' ἐξ ἀγαθότητος μόνης καὶ φιλανθρωπίας. Γυμνὸς γὰρ ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι, φησίν. Ὑπογράψατε τοίνυν Ⓦ ἀθλητὰ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῖς, καὶ νομίσατε βλέπειν καὶ τὸν χορὸν ἐκεῖνον, καὶ αὐτὸν τὸ μέσον τῆς χορείας καθήμενον, Ⓦ δυσθριαίτατα Ⓦ χρυσοῦν, Ⓦ ἁλίθιον, Ⓦ πῶς εἴπω σὐκ οἶδα. οὐδὲ γὰρ ἔχω παιδὸν οὕτως ὕλιν ὀργὴν, ὡς δυνηθῆναι προσβαλεῖν ὃ ἠμαγμένον σκῆνος σῶμα· ὅτω πάσης ὕλης ἰμάτιας ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου ἐκείνης ἡ φύσις ἐδείκνυτο λαμπροτέρα, καὶ τὰ τραύματα τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων φαιδρότερα. αὗται μὲν γὰρ τὰ τοῦ σώματος καταγάζουσιν ὄψεις· σκῆναι δὲ τὰ ὀφθαλμῶν φωτίζουσι τὰ ὄμματα. τίς εἶδε, τίς ἤκουσε τοιαῦτα θαύματα παλαίσματα; οἱ γὰρ τὰ ἔξωθεν ἀγώνων πύκται, ἐπειδὰν καταπόψωσι τὰς κεφαλὰς τῶν ἀντιπάλων, τότε νικῶσι καὶ στεφανοῦνται· σοῦτος δὲ ὅτε κατέκλασε τὸ σῶμα τοῦ διαβόλου, τότε ἐνικήθη καὶ ἀνεχώρησε. τί γέγονεν, ὦ Σατάνα; τίνος εἵνεκεν ἀνεχώρησας; οὐκ ἐβούλετο πάντα ὅσα ἠθέλησας; οὐκ ἀνῆλες αὐτοῦ τὰ ποίμνια; τὰ βουκόλια; τὰς ἀγέλας τῶν ἵππων, τῶν ἡμιόνων; καὶ καὶ Ⓦ χοροὺς τῶν παίδων ἀπώλεσας, καὶ τὸ σάρκα ἅπασαν κατέκλασας; τίνος ἕνεκεν ἀνεχώρησας; ὅπι ἐβούλετο μὲν ὅσα ἠθέλησα, φησὶν· ὃ δὲ ἐβούλετο μᾶλλον ἐβουλόμην, καὶ διὸ πάντα ἐποίησα, τοῦτο οὐκ ἐβούλετο. οὐδὲ γὰρ ἐβλασφήμησε. Σὺ γὰρ τοῦτο πάντα ἐκεῖνα ἐποίουν, φησὶν, ἵνα τοῦτο ἐξέλθῃ· τοῦτο δὲ μὴ γένοιτο, οὐδὲν μοι πλέον ἀπὸ τῆς ζημίας τῶν χρημάτων ἐβούλετο, καὶ τῆς τῶν παίδων ἀπωλείας, καὶ τῆς τοῦ σώματος πληγῆς· ἀλλὰ "τοὐναντίον ὅπερ αὐτὸς ἐβουλόμην ἐξέβη. λαμπροτέρους ἐποίησα τοὺς ἀγῶνας, φαιδροτέρους εἰργασάμην τὸν ἀντίδικον. ἔγνως ὅσον τῆς θλίψεως τὸ κέρδος "ἐβούλετο; καλὸν μοὶ γὰρ τὸ σῶμα καὶ ὑγιαῖνον ἰδεῖν· πολλῷ δὲ σεμνότερον γέγονε κατατμηθὲν ὑπὸ τῶν πειρασμῶν ἐκείνων· ἐπεὶ καὶ ἕλκια καλά μοὶ καὶ πρὸς τῆς βαφῆς· ἐπειδὰν δὲ ἀλγηρὰ γλύπτα, ἄφατον προσλαμβάνει τὸ κάλλος, καὶ πολλοὶ τοῖν εὐφραίνομαι. Εἰ γὰρ μὴ ἀπέδυσεν αὐτὸν, οὐκ ἂν ἔγνω τοῦ στεφανίτου τὴν εὐεξίαν. Εἰ μὴ διέτρησεν αὐτοῦ τὸ σῶμα ταῖς ὠτειλαῖς, οὐκ ἂν ἀνέπλησαν ἔνδοθεν αἱ ἀκτῖνες. Εἰ μὴ ἐκάθισεν αὐτὸν ὅπι τῆς κοπρίας, οὐκ ἂν ἐγνωμεν αὐτοῦ Ⓦ πλοῦτον. οὐδὲ γὰρ ὅτω λαμπρὸς βασιλεὺς ὅπι θρόνου καθήμενος, ὡς σκῶλος τότε ὅπι τῆς κοπρίας καθήμενος ὅπισθεν μοῦ καὶ φανείς. μὴ μοὶ γὰρ τὸ βασιλικὸν θρόνον θαυμαστὸς· μὴ δὲ τὴν κοπρίαν σκεύους οὐρανοῦ βασιλεία. Διὰ γὰρ τοῦτο τοῦ οὐσίαν αὐτοῦ ἐσύλα ὁ διάβολος, ὄχ ἵνα πένητα ποιήσῃ, ἀλλ' ἵνα βλάσφημόν μοι ῥῆμα σκληρὸν βιάσηται· καὶ τὸ σῶμα κατέτειρεν, οὐχ ἵνα ἀρρωστίαν ἐνεβάλῃ, ἀλλ' ἵνα ἐκστομίσῃ τὴν ψυχὴν ἀφέτην. ἀλλ' ὅμως πάντα αὐτοῦ κινήσας τὰ μηχανήματα, καὶ πέντα αὐτὸν πλουτοῦντος ποιήσας (τοῦτο δὲ πᾶσιν ἡμῖν φιλοσοφώτατον εἶναι δοκῶ) καὶ ἀντὶ παλυπαιδίου ἄπαιδα, καὶ καθεξάνας αὐτοῦ τὸ σῶμα ἄπονον, τοῖς δικαστηρίοις δημίων χαλεπώτερον (οὐ γὰρ ὅτω δέρουσιν Ⓦ ἐκείνων ὄνυχες καὶ πλευρὰς τοῖς ἐμπιπτοῦσιν αὐτοῖς, ὡς κατέξανεν αὐτοῦ τὸ σῶμα

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν λόγων ὅπ τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα ἀδύνατον ἀδικεῖσθαι.

σῶμα τ̃ σκωλήκων τὰ σώματα)ἡ ὑχὶ τ̃ πόλεως ἐκβαλὼν μόνον, ἀλλὰ τ̃ οἰκίας, ἡ εἰς ἄλλην μεταχήσας πόλιν, ἀλλὰ τ̃ κτησίαν αὐτῷ ἡ οἰκίαν ἡ πόλιν καταχήσας, ἡ μόνον ἀλλὰ αὐτὸν ἐλυμήνατο, ἀλλὰ ἡ λαμπρότερον δι' ὧν ἐπεβούλευσεν ἀναπέφηνε. Καὶ σὺ τοίνυν μὴ ἀφέλῃ σῶν ἃς χρήματα, ἡ γνησίως ἀνέγκῃς, τοῖς εἰς σὲ πίστεως πρὸ τ̃ αὐτὸν λήψῃ μισθόν. ὥσπερ γὰρ ἀσυδαίζοντες, ἡ ἀπὸ τ̃ λυποιούντων κερδαίνομεν, οὕτω ῥᾳθυμοῦντες ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ὠφελούντων ἀμείνους γινόμεθα. Εἰ γὰρ ὁ Ἰὼβ τοσαῦτα παθὼν ἀλλὰ ἠδίκηται, ἡ παθὼν οὐ πολλὰ μᾶλλον ἀδικεῖται, ἀλλὰ πολλὰ τ̃ πρώτων αἰδεσίμων ποιητῶν ποιητέον δαίμονος, τίς ἔξει λοιπὸν ἀπολογίαν τῶν λεγόντων· ὅτι ὁ δεινά με ἠδίκησε ἡ πρέσβλαψεν; Εἰ γὰρ ὁ Ζαβόλος ὁ τοσαύτης γέμων κακίας πρὸς τὰ ὄργανα, ἡ πρὸς τὰ ἀφεὶς τὰ βέλη, ἡ ὅσα ἰὼβ ἐν αἰδεσίμοις κακὰ, μὴ πολλῆς τ̃ χαρβολῆς καὶ εἰς τ̃ οἰκίαν τ̃ δικαίου καὶ εἰς ὃ σῶμα κενώσας, ἀλλὰ ἡ ἄνδρα ἠδίκησεν, ἀλλὰ ἡ μᾶλλον ὠφέλησε· πῶς δυνήσονταί τινες τ̃ δῆνα ἡ τ̃ δεινὰ αἰτιάσασθαι, ὡς πρὸς αὐτ̃, ἀλλ' ὑχ ὡς οἰκείων ἠδικημένοι; Θαυμάζεις σὺν τὰς παῖδας; ἡ γὰρ καγώ· ὅτι κατετόλμησε καμίνου, ὅλη κατιξαίσησαν τὸ τυφλίνου, Τοῖς θεοῖς σου, λέγοντες, οὐ λατρεύομεν, οὐδὲ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣν ἔστησας, ἡ προσκυνοῦμεν. ἀλλὰ μεγίστη τοῦτο παιδαγωγία ἰὼβ αὐτοῖς, ὃ σαφῶς εἰδέναι, ὅτι δικαὶ τ̃ Θεὸν" πάντα πάσχουσιν, ἅπερ ἂν πάθωσιν. ὁ γὰ μακάριος ἐκεῖνος οὐκ ἠγνόει ὅλη ἀγωνίσματα ἡ πάλη ἰὼβ ἅπερ ἔπαθεν. εἰ γὰρ ἠγνόει, ὑκ ἂν ὅλως ἠθέτει τ̃ γινομένων. ὅτε γοῦν ἤκουσεν, Ἄλλως με οἶει κεχειμαλικέναι σοι," ἵνα δίκαιος ἀναφανῇς; σὺ νόησον πῶς αὐτ̃ ἀπὸ ψιλῶν ῥημάτων ἀνέπνευσε, πῶς ἑαυτὸν ἐξυπέλισε, πῶς σὲ πεποιθέναι ὁμολογεῖ ἅπερ ἔπαθεν, ὥστε λέγων· Τί ἔτι κρίνομεν ἀθετοῦμεν τὰ Κυρίου ἡ ἐλεγχόμενος, ἀκούων τοιαῦτα, ἃ δεῖ ὧν ἐγώ; Ζηλώσωμεν τοίνυν τὸν τ̃ ἁγίου τοῦτο ἀγαλάβειαν ἕκαστος, μαθόντες ὅσα ἀπὸ τ̃ ὑπομονῆς βλασταίνει καλά. καθάπερ γὰρ ἐν κοινῷ θεάτρῳ τ̃ οἰκουμένης ἑστὼς ὁ μακάριος ἡ γενναῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ἅπασι δῆλα τῶν συμβεβηκότων αὐτῷ παθῶν δῆλα ἦν) πάντα φέρειν καὶ συμπίπτοντα γενναίως, ἡ πρὸς μηδὲν ἀναδίδοσθαι τ̃ ὑπόντων δεινῶν. ἡ γάρ ἐστι, οὐκ ἔστι θεὸν ἀνθρώπινον πάθος, ὃ μὴ δεινὰ) πολλαπλασίως ἐκφῦναι δέξασθαι. ἃ [μὴ] γὰρ ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ διέσπαρ) πάθη, ταῦτα ὁμοῦ συνῳδοῦντα εἰς ἓν σῶμα κατέσκηψε θ̃ ἐχεῖνα. πῶς γὰρ ἔσται συγγνώμη ᾧ μὴ δυναμένῳ θ̃ μέρος τ̃ ἐπαχθέντων ἐκείνῳ δεινῶν μεθ' ὑβρεως εἰσελθεῖν, ὃς μὴ μέρος μόνον, ἀλλ' ὁλόκληρα φαίνε) τὰ πάντων ἀνθρώπων" φέρων κακά; Ἀλλ' ὁ δεῖνα τοσαύτας ἐλεημοσύνας ποιῶν, φησι, πάντων ἐγυμνώθη· ἕτερος, γενομένῳ τινὶς ἐμπορησμῷ, πάντα ἀπώλεσεν· ἄλλοι ναυαγίοις περιέπεσον, ἡ εἰς πενίαν κατηνέχθη· ἕτεροι πάλιν ἐν ἀῤῥωστίᾳ ἡ νόσῳ, ἡ πρὸ ὀφθαλμῶν σφόδρα βοηθείας ἀπέλαυε. ἡ τί τοῦτο; δυναμηνάθητι θ̃ ἐν Ἰὼβ συμβεβηκότων, ἡ θαυμάσῃς ὃν διακονήσῃ, ὃν δυναμένῳ κωλύσαι ἡ μὴ κωλύσαντι. ἀλλ' ἐν πενίᾳ ἀγαθῇ ἡ λιμῷ ἡ μυρίοις κινδύνοις; ἀναμνήσθητι δ' Λαζάρου τ̃ πενίᾳ ἡ ἐρημίᾳ καὶ μυρίοις ἑτέροις πειρατηρίοις πυκτεύοντος, καὶ ταῦτα μὴ πολλῷ ἀρετῷ. ἀναμνήσθητι τῶν ἀπεσόλων, οἳ ἐν λιμῷ καὶ δίψῃ καὶ γυμνότητι διῆγον· τῶν προφητῶν, τῶν δικαίων· καὶ πόσας αὐτῶν θλίψεις, οὐ τῶν πλουσίων τῶν δὲ τ̃ πτωχῶν τῶν, ἀλλὰ τῶν πενομένων, τῶν θλιβομένων, τῶν ἐνδεχομένων. ταῦτα" πρὸ ἑαυτῷ συλλέγων θαρρείτω τῷ δεσπότῃ, ὅτι σε τ̃ μοίρας ταύτης ἐποίησεν, ὑχὶ μισῶν, ἀλλὰ ἡ σφόδρα φιλῶν· ἐπεὶ καὶ κείνους οὐχὶ μισῶν ἠφίει τοσαῦτα πάσχειν δεινὰ, ἀλλ' ὅτι σφόδρα ἐφίλει, λαμπροτέρους αὐτὸν ἐν τῶν δεινῶν τούτων ἐργάζετο. Εἰ γὰρ αἱ ἀδελφοὶ σὸν πρὸ αὐτῶν καμόντας ὑκ ἀφίασι χωρὶς μισθῶν ἡ" ἀμοιβῶν ἀπελθεῖν, πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεὸς σὸν τοσαῦτα πεπονηκότας οὐκ ἂν ἔλθοιτο τ̃ τῶν πόνων αὐτῶν ἀμοιβ̃ ἀποστερῆσαί ποτε· ἀλλ' ἀναλύσει κρείττονι ἑτέρου τινὰ εἰ) μὴ τ̃ τελευτῶν, καθ' ἣν ἀπολήψονται τὰς ἀμοιβὰς τῶν σφῶν πόνων. καὶ γὰρ πολλῶν ἥκουσα λεγόντων· ὁ δῆνα μέτοικος καὶ ὑπήκοος ἂν δεσπότης ὑφ' ἑτέρῳ πονηρῷ δεσπότῃ

Ἐκ τ̃ ἐρωτῶν. τ̃ πρὸς Ῥωμαίους.

Ἐκ τ̃ λόγου τ̃ ὅτι τ̃ ἑαυτ̃ μὴ ὠδικ.

Ἐκ τ̃ ἐμπαικτ. τ̃ χριστιαν. εὐτραπ.

Δαν. γ. ιη.

Ἰαϐ. μ γ.

Ἐκ τ̃ λόγου τ̃ ὅτι ἐκραδυμίας ἡ κακίας

Ἐκ τ̃ αἰδεσιμ. αὐτ.

Ἐκ τ̃ ἐρωτῶν. τ̃ πρὸς Ἐφεσίους.

χ. ταῦτα

χ. -μεν

χ. -μεθ' ἑαυτ

χ. -σῶν

ἀδελφὸν μου πένης καὶ πτωχὸς, καθ' ἑκάστην εἰς δικαστήριον ἕλκεται· ἕτερος συκοφαντηθεὶς ἀδίκως ἀπέθανεν· ἄλλος κατεπονήθη, φησὶν· ἕτερος κατεκρημνίσθη· καὶ ὁ Θεὸς ἡμεῖς
"ταῦτα σιωπᾷ. Διὰ τί; Διὰ τὸ μὴ ταχέως "αἴρεσθαι εἰς ἀπόνοιαν τῷ μεγέθει τῶν θαυμάτων καὶ τῶν κατορθωμάτων, ἀφίησιν αὐτοὺς ὁ Θεὸς κακοῦσθαι· καὶ ἵνα μὴ μείζονα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως περὶ αὐτῶν ὑπόνοιαν ἔχωσιν ἕτεροι, καὶ θεοὺς, ἀλλ' οὐκ ἀνθρώπους αὐτοὺς εἶναι νομίσωσι, καὶ ἵνα ἡ τοῦ Θεοῦ φανῇ δυνάμις διὰ τῶν ἐξουθενουμένων, διὰ τῶν δεσμωμένων κρατοῦσα καὶ περιγινομένη, καὶ τὸ κήρυγμα αὔξουσα· καὶ ἵνα αὐτῶν ἐκείνων ἡ ὑπερβολὴ φανερωτέρα γένηται, οὐκ ὀπὶ μαλθακῷ τῷ Θεῷ δυναμένων, ἀλλὰ καὶ τοσαύτην ὀπὶ δεικνυμένων θηριωμοσύνην, ὡς καὶ μὴ τοσαῦτα κακὰ τὰ οἰκεῖα περὶ αὐτοὺς ὀπὶ δεικνύναι δύνασθαι· καὶ ἵνα πάντες οἱ περιπίπτοντες τοῖς δεινοῖς, ἱκανὴν ἔχωσι παράκλησιν εἰς παραμυθίαν, εἰς ἐκείνους ἀφορῶντες, καὶ τὴν συμβεβηκότων ἀνάγκης μεμνημένοι καλῶς· καὶ ἵν' ὅταν παρακαλῶμεν ὑμᾶς πρὸς τὴν ἐκείνων ἀρετὴν, καὶ πρὸς ἕκαστον ὑμῶν λέγωμεν, ὅτι μίμησαι Παῦλον, ζήλωσον Πέτρον, μὴ νομίζοντες δεῖν τὴν τῶν κατορθωμάτων ὑπερβολὴν ἑτέρας αὐτοὺς μεταμηχανᾶσθαι φύσεως, ἀποκηρύσσοντες πρὸς τὴν μίμησιν· καὶ ἵνα ὅταν δέῃ μακαρίζειν καὶ ζηλοῦν, μαθωμεν, τίνας ὀφείλομεν μακαρίους ἡγεῖσθαι, τίνας δὲ ἀθλίους καὶ ταλαιπώρους. Εἰ δὲ βούλῃ μαθεῖν ὅτι οὐδὲ ποινὴν κακῶς, τοῦτο ποιεῖν δυνατωτέρους, ἀλλὰ δὲ κακῶς πάσχοντας. Φέρε, δεῦρό μοι Ἰακώβου πόσα μὲν τὰ Λάβανος ἠδίκηται. τίς οὖν ἰσχυρότερος τοῦ γέροντος, ὁ λαβὼν αὐτοὺς εἰς χεῖρας, καὶ μὴ τολμῶν ἅψασθαι, ἀλλὰ διδοὺς καὶ πρέμων· ἢ τίς ὁ χρεὼν ὅπλων καὶ στρατοπέδων μείζων αὐτοῦ βασιλέων γενόμενος φοβερώτερος; οὐχί τίς; καθάπερ γὰρ ὁ πῦρ παρ' ἑαυτὸν καταναλίσκει, καὶ ὁ ἀδάμας τοὺς παίοντας ἑαυτὸν ἐπηρεάζει, καὶ ὁ τοῖς κέντροις λακτίζων ἑαυτὸν αἱμάσσει· οὕτως ὁ ἀδικεῖν μεμελετηκὼς ἑαυτὸν ἀδικεῖ, καὶ πολλοῦ πάντος ἀσθενέστερος γίνεται. Ἐξέπεσε ποτὲ καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς ἐλθοῦσιν καὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐπιβουλεύουσι, καὶ τὸ στρατοπέδου πολὺ τὸ ἀκόλουθον νεανίσκων τὸ ἔρημον ἐκείνου καὶ πατρῴου μεταπαίζοντος, ἐπλανᾶτο τὴν ἔρημον, καὶ οὐκ ἐδυσχέρανεν, οὐδὲ ἀπεδυσπέτησε τοῖς τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ εἶπε, τί ποτε τοῦτο ἐστί; σιωπᾷ τῷ παιδὶ καταξαίνεσθαι τὸ γενναιότατον; καί τι καὶ εἰ δίκαια ἐγκαλεῖν εἶχεν, ἀλλὰ οὔπω τοῦτο γνώσεσθαι ἔδει. νυνὶ δὲ μικρὸν, καὶ μέγα ἀδικημένος πρὸς ἐμὲ, παρέρχεται τὴν δεξιὰν ὑπὲρ ἐμοῦ αἵματι μολυνόμενος πατρικῷ· καὶ ὁ Θεὸς ταῦτα ἀνέχεται ὁρῶν; ἀλλ' οὐδὲν τούτων εἶπε· καὶ τὸ δὴ μέγιστον καὶ θαυμαστὸν, ὅτι πλανωμένῳ καὶ πρώτως σκιρτῶντι Σεμεΐ τὸν ἀθεσπον ποιητὴς καὶ μακάριος ἐπέθετο, μαινόμενον ἀποκαλῶν καὶ ἀσεβῆ, καὶ τὰ μείζονα κακά· καὶ οὐδὲ ὅτως ἠνείλετο, ἀλλὰ καὶ στρατηγὸν ἀξιοῖ τοῦτον ὑπερασπίσαι Δαβὶδ, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν ἐκείνου, καὶ μόνον οὐκ ἐπέτρεψεν, ἀλλὰ καὶ ἐδυσχέρανε λέγων· Τί ἐμοὶ καὶ σοί, υἱὲ Σαρουΐα; ἄφετε αὐτὸν, καταράσθω, ὅπως ἴδῃ τὴν ταπείνωσιν μου Κύριος, καὶ ἀνταποδώσει μοι ἀγαθὰ ἀντὶ τῆς κατάρας αὐτοῦ. ὁρᾷς πῶς οἶδεν ὁ δίκαιος, ὅτι τὸ φέρειν γενναίως τὰς λοιδορίας ἀφορμὴ πλείονος εὐδοκιμήσεως γίνεται, καὶ γὰρ ὅτως ἔλαβε· ἐπειδὴ λοιδορηθέντες καὶ μηδὲν παθόντες δεινὰ, τοὺς ὀνειδίζοντας φέρωμεν γενναίως, μείζονα παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν εὐνοιαν καὶ πολλὴν "ὀπαπωλίδα. Ἠθέλησε καὶ ὁ Μωϋσῆς ἀδικουμένῳ βοηθῆσαί τινι, καὶ περὶ τῶν ἑαυτοῦ σκιρτῶντα, καὶ τῆς πατρίδος ἐξέπεσε· καὶ ὁ Θεὸς σιωπᾷ, ἵνα σὺ μάθῃς τὸν ἀγῶνα τὸν ταπεινώσεως. Εἰ γὰρ περιεῖδότες, ὡς οὐδὲν πεισόμενα δεινὸν, οὕτως ἠπιώμεθα τῶν πνευματικῶν πραγμάτων, οὐδὲν μέγα ἂν ἐδόξαμεν ποιεῖν. τοῦτο καὶ τῆς παίδες ἔλεγον· Εἰ Θεὸς ἐν οὐρανῷ δυνατὸς ἐξελέσθαι ἡμᾶς [ἐκ τῶν χειρῶν σου.] καὶ ἐγὼ μὴ, γνωστὸν ἔστω σοι, βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἣν ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν. καὶ σὺ πόσῳ ὅτου μέλλεις τι ἐργάζεσθαι τῶν κατὰ Θεὸν, πολλῷ πρόσω σεαυτὸν κινδύνου, πολλὰς ταῖς ζημίας, πολλῷ σεαυτὸν θανάτου, καὶ μὴ

ἡμεῖς ἐμοὶ δὲ φάσκοντες

ὑπερβολὴν

Ex τῆς ἑρμην. τῆς κατὰ Ματθ. ὠδαγ.

Ex τῆς β. λδ. τῆς εἰς τὸ ψαλτ. Αννατ.

β. Βασ. ιε.

γράφει

χ. ὀπισθοβολία.

Ex τῆς αὐθρωπείας.

Δευτ. γ. ιη.

Σειρ.ε.α. ξενίζου, μηδὲ θορυβοῦ, συμβαινόντων τούτων. Τέκνον γάρ, φησιν, εἰ προσέρχῃ δουλεύειν τῷ Κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν. ταπείνωσον καρδίαν σου καὶ ὑπόμεινον, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου καὶ δέξαι λόγους συνέσεως, καὶ μὴ σπεύσῃς ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς. ὑπόμεινον ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐνδῷς τῇ καρδίᾳ σου καὶ κολληθήσῃ, ἵνα αὐξηθῇς ἐπ' ἐσχάτου τοῦ βίου σου. πάντα ὅσα ἐπαχθῇ σοι δέξαι, καὶ ἐν λύπῃ ταπεινώσεως σου μακροθύμησον· ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσὸς καὶ ἄργυρος, καὶ ἄνθρωποι δόκιμοι ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως. πίστευσον τῷ Θεῷ, καὶ ἀντιλήψεται σου· εὐθύνον τὰς ὁδούς σου καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτόν. φύλαξαι ἀπὸ τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀπολοῦνται· ἐν γὰρ τῇ ἀπωλείᾳ αὐτῶν ἐπιστρέψεις τὴν ψυχήν σου.

θη; ἀλλ' ὅρα ὃ θαυμαστόν. Καὶ ἐστείλθη, φησί, τὸ δεσμωτήριον, δεδεμένου Παύλου, καὶ πολύτων Πραξ. ιϛ. κϛ.
τὰ δεσμὰ λύεσθη. Εἶδες δεσμῶν φύσιν τὰ δεσμὰ αἰσθόμενα; ἔξυπνος ἦν ὁ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνεῳγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἀσπασάμενος μάχαιραν ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν. τί οὖν ὁ Παῦλος; Ἐφώνησε φωνῇ μεγάλῃ λέγων· μηδὲν πράξῃς σεαυτῷ κακόν, πάντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. ὁρᾷς αὐτοῦ τὸ ἀνεπιδέξιον καὶ τὸ ἄτυφον καὶ τὸ φιλόσοφον; οὐκ εἶπεν, ὅτι διὰ ἡμᾶς ταῦτα γέγονεν, ἀλλ' ὡσανεὶ τὸ δεσμωτῶν εἰς, φησί· πάντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. εἰ γὰρ ἐπῆγεν, καὶ μὴ ἴσχυε τὴν μεγάλης φωνῆς κατέχειν ἐκείνην τὰς χεῖρας, ὥθησεν ἂν διὰ τοῦ λαιμοῦ τὸ ξίφος. ἐδόκησε γάρ, ὁρᾷς εἰς τὸ ἐνδοτέρω φυλακὴν εἶναι βεβλημένος καὶ σεσωκέναι τοσοῦτον πεπόνηκας, φησίν, ἐνδοτέρω βαθὺν δεσμὸν μέλλοντα σε ἐλευθερῶν τοῦ κινδύνου. εἶδες τὸ φιλανθρωπον καὶ δεσμωτικὸν τοῦ Παύλου; εἵλετο δεδέσθαι μᾶλλον καὶ κινδυνεύειν ἀεὶ, ἵνα σαφῶς ἐπιδῇ ἀπολλύμενον. τίνα οὖν οὐκ πλήξει τὰ τῶν εἰκειμένων αὐτῷ δεσμῶν δυνάμεις, ὅτι οὐδὲ δήσαντας εἰς οὐδὲ πόδας ἦγε τοῦ δεδεμένου, καὶ ὑποχείριος ἐκείνης τότε ἐποίει; πεσόντος γάρ, φησίν, ὁ δεσμοφύλαξ τοῦ Παύλου, καὶ ὁ λελυμένος ὑπὸ τοὺς πόδας ἦν τοῦ δεδεμένου· καὶ ὁ δήσας ἠξίου δεθῆναι λυθῶν τοῦ φόβου. οὐχὶ σὺ ἔδησας, εἰπέ μοι; καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἐσωτέραν ἔβαλες φυλακήν; οὐχὶ εἰς ὃ ξύλον ἠσφαλίσω σου πόδας; τί τρέμεις; τί θορυβῇ; τί δακρύεις; τί ὃ ξίφος ἀπεστράφω; οὐκ ἤδεις, φησίν, ὅτι ποσαύτη τοῦ Χριστοῦ δεσμίων ἡ δυνάμις. τί λέγεις; οὐρανὸν ἔλαβεν ἀξιοπίστου ἀσφαλῆ, καὶ δεσμωτήριον οὐκ ἔμελλεν ἀσφαλῆ; οὐ δαιμόνων δεδεμένους ἔλυε, καὶ σίδηρον ἔμελλεν αὐτὸν πείσεσθαι; ὁ ψυχὰς τοίνυν δεδεμένας λύων, ὃ σῶμα ὃ αὐτοῦ οὐκ δυνήσεται λῦσαι; ὁ δι' ἡμᾶς τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ στέρεις τῶν δεσμῶν ἐκείνων λύων, καὶ τῶν δαιμόνων ἀπαλλάττων, αὐτὸς δὲ ἑαυτὸν οὐκ αὖ ἔλυσε; δι' τοῦτο πρῶτον ἐδέθη, καὶ τότε τοὺς δεδεμένους ἔλυσεν, ἵνα μάθῃς ὅτι τοῦ Χριστοῦ δοῦλοι δεδεμένοι πολλῷ τῶν λελυμένων μείζονα ἔχουσι τὴν ἰσχύν. οὕτω γὰρ λαμπρότερα ἡ ἰσχὺς τοῦ ἀγαθοῦ δείκνυται, ὅταν δεδεμένος τῶν λελυμένων κρατῇ· ὅταν οὖν ὁ δεδεμένος μὴ μόνον ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς δεδεμένους λύῃ, τί τοῦ τοίχου ὄφελος; τί δὲ πλέον ἀπὸ τοῦ βέλους ὅσον τὸ ἔλασσον στῆναι διὰ Εἰς τὴν ἐσωτέραν αὐτὸν ἐμβαλεῖν φυλακήν, ὅπου καὶ τὴν ἐξωτέραν δυνήσεται; ἀλλ' ἀκούσωμεν αὐτοῦ τοῦ ἐγκαυχωμένου καὶ λέγοντος· Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος τοῦ Κυρίου. καὶ γὰρ μέγα ἀξίωμα καὶ σφοδρὸν, καὶ βασιλείας καὶ ἀπειλῆς καὶ πολὺ μεῖζον, ὃ διὰ Χριστὸν δεδέσθαι. οὐδὲν γὰρ οὕτω λαμπρὸν ὡς δέσμιος εἶναι Χριστοῦ, ὡς αἱ ἀλύσεις αἱ προκείμεναι ταῖς ἁγίαις χερσὶν ἐκείναις. τοῦτο τὸ ἀπιστοῦντες εἰδῶμεν, τοῦτο διδάσκαλον εἰδῶμεν, τοῦτο θαυμάζωμεν καὶ πολὺ λαμπρότερον καὶ σεμνότερον. εἴ τις φιλεῖ Χριστόν, ἐγὼ τὸ λέγω. Εἴ τις μένεται καὶ προκείται τῶν δεσμῶν, οἶδε τὴν δύναμιν τῶν δεσμῶν· ἔλαττον δὲ δέσμιος εἶναι Χριστοῦ, ἢ τοὺς βασιλεῖς οἰκεῖν. τάχα γὰρ καὶ τοῦ καθίσαι ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τοῦτο λαμπρότερον, καὶ τοῦ καθίσαι ὑπὲρ δώδεκα θρόνων, τοῦτο σεμνότερον καὶ μακαριστότερον. Εἴ τις ἐμοὶ τὸν βασιλέα ἐπιδείξετο πάντα, καὶ τὴν ἄλλην ἐκείνην, καὶ τὰς χεῖρας τὰς Παύλου δεδεμένας, ἐκείνην ἂν ἐγὼ προεκρινάμην. εἰ δὲ μὲ τοῦ ἀγγέλου εἶναι δεῖ, καὶ μὴ Παύλου δεδεμένου, τὸ δεσμωτήριον δὲ αἱρήσομαι. εἰ δὲ μὲ μετ' ἐκείνων ἐποίησε τὴν δυνάμεων, τὸν τρόνον, καὶ δεσμώτην τοιοῦτον, τοιοῦτος ἂν μᾶλλον αἱρήσομαι γενέσθαι δεσμώτης. καὶ γὰρ οὐδὲν βέλτιον τοῦ καλῶς παθεῖν τι διὰ τὸν Χριστόν. εἰ δὲ μοι νεκρούς ἐδωκεν ἀναστῆσαι πάντας, οὐκ ἂν τοῦτο εἱλόμην, ἀλλὰ τὴν ἄλυσιν· καὶ γὰρ οὐδὲν τῆς ἀλύσεως ἐκείνης μακαριώτερον. ἐβουλόμην τοῖς τόποις γενέσθαι τοῖς ἐκείνοις, ἐν οἷς ἔχουσι τὰ δεσμὰ μένει, καὶ ἰδεῖν τὰς ἁλύσεις, ἃς δεδέκασι δαίμονες καὶ φείδονται, ἀποδοῦναι ἢ ἀγγέλοι. Εἰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν φερεπίδωνα ἐκτὸς ἦμεν, καὶ τὸ σῶμα θύρωσιν εἶχεν, οὐκ ἂν προσηκάμην ἀποδημίαν τοσαύτην ποιήσασθαι τοῦ τὰς ἁλύσεις μόνον ἰδεῖν, καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἔνθα ὁ Παῦλος ἐδέδετο. ὦ μακαρίων δεσμῶν, ὦ μακαρίων χειρῶν, ἃς ἐκόσμησεν ἡ ἅλυσις ἐκείνη ἡ προσπεφυκυῖα τῷ Παύλῳ.

οὐκ

οὐκ ἦς οὕτω τίμιαι αἱ χεῖρες αὐτοῦ, τ' χωλὸν τὸν ὑ Λύστροις ἐγείρασαι, ὡς τὰ δεσμὰ παρεικείμεναι. εἰ καὶ ἐκείνοις τοῦ χρόνοις ἡμῖν ἐγὼ, τότε δὴ μάλιστα αὐτὰς περιεπυξάμην, ᾗ ὅτι τὰς κόρακας ἔθηκα τὰς ἐμάς· οὐκ ἂν ἐπαυσάμην καταφιλῶν χεῖρας καταξιωθείσας ὑπὸ τοῦ δεσπότου διαθῆναι τοῦ ἐμοῦ. οὐχ οὕτως αὐτὸν μακαρίζω, ὅτι εἰς τρίτον οὐρανὸν ἡρπάγη καὶ εἰς ⓦ παράδεισον, ὡς ὅτι εἰς τὸ δεσμωτήριον εἰσελήλυθεν. οὐχ οὕτως αὐτὸν μακαρίζω, ὅτι ἤκουσεν ἀῤῥητα ῥήματα, ὡς ὅτι ὑπὲρ ἐμοῦ τὰ δεσμά. καὶ γὰρ τούτων ἐκείνων πολὺ μείζονα. αἱρετώτερον γὰρ ἐμοὶ παθεῖν κακῶς ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ἢ πιμάσθαι παρὰ τοῦ Χριστοῦ. τοῦτο καὶ Παῦλος ἐνθυμούμενος ἔλεγεν, ὡς εἰκός· εἰ αὐτὸς δι' ἐμὲ γινόμενος δοῦλος, καὶ τὴν δόξαν ἐκείνου κενώσας, οὐχ οὕτως ἂν δόξῃ εἶναι γενναῖον, ὡς ὅτε ἑαυτὸν ὑπὲρ
Ιωαν. ζ. α. ἐμοῦ, τί ἐμὲ παθεῖν οὐ δεῖ; ἄκουε γὰρ αὐτοῦ λέγοντος· Δόξασόν με, πάτερ. τί λέγεις; ὅτι τ' σταυρὸν ἀγαπᾷ μὴ λήξῃς καὶ τυμβωρύχων, τὸν τῷ ἐνδόξαν ὑφίστασαι θάνατον· ἐμπύεσθαι μέλλεις καὶ ῥαπίζεσθαι, καὶ ταῦτα δόξαν καλεῖς; ναί, φησιν· ὑπὲρ γὰρ τῶν φιλουμένων ἐγὼ πάσχω ταῦτα, καὶ εἰκότως αὐτὰ δόξαν ἡγοῦμαι. Εἰ οὖν ὁ δεσπότης ὁ ἐμὸς τοιοῦτος καὶ τηλικαύτης φιλίας, δόξαν τὸ τοιοῦτον καλεῖ, καὶ τοῦτο τῆς εἰς τὸν πατρικὸν θεῖον δόξης μᾶλλον ποιήσει, πολλῷ μᾶλλον ὀφείλω ἐγὼ ταῦτα δόξαν ἡγεῖσθαι.
Εκ τ̄ α. λόγ. τ̄ εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον. Εκπλήττονται τὸν Ἰωὴλ ἅπαντες αἰθέριοι δι' τὸν ὑπερμενῆ αὐτοῦ, δι' τὸν τοῦ βίου καθαρότητα, δι' τὸν τοῦ Θεοῦ μαρτυρίαν, δι' τὸν καρτερὸν μάχην ἐκείνην, δι' τὸν παγκρατιαστὴν νίκην τὸν κατὰ τὸν μάχην· ἀλλὰ τὸν τοῦ Παύλου ὑπερμενῆ ποία δὴ ἀδαμαντίνη ψυχὴ δύναιτ' ἂν ἐπαινέσαι; οὐδὲ γὰρ μυρίους πολλοὺς ἀγωνιζόμενος ἔστω δίηλθε, ἀλλ' ἔτη πολλά· οὐχὶ πήχων βώλακας γῆς ἀπὸ ἰχθέος ξέων, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν λέοντος τὸ νοητὸν σῶμα συνεχῶς ἐμπίπλων καὶ μυρίοις παλαίων πτερισμοῖς, καὶ οὐδὲ ποδὸς φίλων τεινόν ἢ πτυάρων, ἀλλὰ ποδὸς πνεύτων τῶν ἀπίστων οἰκειζόμενος, ἐμπνεόμενος, λοιδορούμενος, καὶ μυρίας ἰφάδας πτερισμοῦ ὑπομένων· καὶ νῦν μὲ μάστιξι, νῦν δὲ λίθοις τὸ σῶμα κατατιτρώμενος, καὶ λιμῷ διϊωνεῖται καὶ κρυμῷ τηκόμενος. ἀλλ' ἡ φιλοξενία τοῦ Ἰωὴλ μεγάλη; οὐδὲ ἡμεῖς δυτέρου μέν, ἀλλὰ τῆς Παύλου τοσοῦτον καταδεεστέραι θυρήσομεν, ὅσῳ ψυχῆς σῶμα ἀφέστηκεν. ἃ γὰρ ἐκεῖνος ποιεῖ διὰ τὸν σάρκα πεπηρωμένους ἐποίει, ταῦτα οὗτοι ποιεῖ διὰ τὸν ψυχὴν λελωβημένους ἐπιδείκνυται. καὶ ὁ μὲν, περιβάτων αὐτὸν καὶ βοσὴν ὄντων ἀπείρων, ταῦτα ἐποίησεν· οὗτος δὲ οὐδὲν πλέον κεκτημένος τοῦ σώματος, ἀπ' αὐτοῦ τούτου τοῖς δεομένοις ἐπήρκει, καὶ βοᾷ λέγων· Ταῖς χερσίαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. τούτοις ζηλώσωμεν, τούτοις μιμησώμεθα ἅπαντες, ἵνα καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς ἐπαίνων καὶ μισθῶν ἐπιτύχωμεν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΦΘΟΝΟΥ.

Λογ. λς'.

Εκ τῆς πρὸς Κορ. α. ὁμιλ. λα.

Οὐδὲν οὕτω μείζειν καὶ διαφθορὰν ἡμῖν ἀπ' ἀλλήλων εἰώθειν, ὡς φθόνος καὶ βασκανία, ὃ χαλεπὸν τοῦτο νόσημα, καὶ πάσης ἀπεχθεστέρου συγγενώμενος, καὶ τῆς τοῦ κακοῦ ῥίζης τῆς φιλαργυρίας καὶ πολὺ χαλεπώτερον. ὁ μὲν γὰρ φιλάργυρος τότε ἥδεται, ὅταν αὐτὸς λάβῃ· ὁ δὲ βάσκανος τότε ἥδεται, ὅταν ἕτερος μὴ λάβῃ, βλέργασίαν οἰκείαν νομίζων τὸν ἑτέρων κακοπραγίαν· ὃ τί γλυκύτερον ἂν μηνικώτερον; τοῦ γὰρ οἰκείων κακοῦ ἀμυδρὸν, ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις τηκεδὼν καλεῖς, ἄβατον ἑαυτῷ κατασκευάζων ⓦ οὐρανόν· καὶ περὶ τοῦ βλέγνου δέ, καὶ ⓦ πρόκοπα βίου ἀξίωτον. οὐδὲ γὰρ οὕτω ξύλον καὶ ἕλος στὸς ἐγκαθήμενος ὁ σκώληξ δάκτυλος ἐώθεν, ὡς ὁ τῆς βασκανίας πυρετὸς αὐτὰ κατατήκει τὰ

ὁσα

ὁσᾶ τῶν βασκαινόντων, ἢ τῆς ψυχῆς τὸ σωφρονιστήριον λυμήνεται. Οὐκ ἀνθρώπους μόνον καὶ θηρίων καὶ δαιμόνων χείρους τοὺς βασκάνους ἀπεργάζεται πονηρευτάς. Τὰ μὲν γὰρ ἡ ζοφερὰ δεινότητα, ἢ πονηρεύεται ὑφ' ἡμῶν προξενηθέντα, τότε καὶ ἡμῖν καθοπλίζεται· ὅτοι δὲ καὶ ἀνεργετηθέντες πολλάκις τὰ τῶν ἀδικουμένων τοὺς εὐεργέτας διέθηκαν. καὶ ⟨Θ⟩ μὲν δαίμονες πρὸς μὲν ἡμᾶς ἀσυνήθειαν ἔχουσιν ἔμφυτον, τοῖς δὲ ὁμογενέσιν οὐκ ἐπιβουλεύουσιν· ὅτοι δὲ οὐδὲ τὴν κοινωνίαν αἰδοῦνται τῆς φύσεως, οὐδὲ τῆς οἰκείας φείδονται σωτηρίας, ἀλλὰ πρὸς τῶν φθονουμένων τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς κολάζουσι, θορύβῳ πάντος καὶ ἀθυμίας πληρεστάτους αὐτὰς ἐίκῃ καὶ μάτην. Τοιοῦτον ἡ βασκανία, ἧς οὐκ ἂν γλυκύτερον κακὸν χείρων. ὁ μὲν γὰρ μισητὸς καὶ ἡδονὴν καρποῦται ἄνω, καὶ σὺ βεβαρεῖ χρόνῳ τὴν ἀμαρτίαν ἀπορρίζει τὴν ἑαυτῆς· ὁ δὲ βάσκανος πρὸς τὸν φθονούμενον ἑαυτὸν κολάζει καὶ διαπρύσιος, καὶ οὐδέποτε παύεται τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' ἐν τῷ πρᾶξαι αὐτὴν ὅτι διωκτός. καθάπερ γὰρ χοῖρος βορβόρῳ, καὶ δαίμων βλάβῃ χαίρει τῇ ἡμετέρᾳ· ὅταν καὶ σοὶ τοῖς τὸν πλησίον χαίρων κακοῖς, κἂν γλυκαίνῃ τι ἀπόδες, τότε διαπαύεται ⟨Θ⟩ διαπνεῖ, ὡς ἀλλοτρίας συμφορᾶς οἰκείας θυμίας ἡδύσμασος, ⟨Θ⟩ οἰκεῖα κακὰ τὰ τῶν ἄλλων ἀγαθά. ⟨Θ⟩ καθάπερ ⟨Θ⟩ χαίθαροι τρέφονται κόπρῳ, ὅτω καὶ οὗτοι ταῖς ἑτέρων δυσημερίαις, κοινοί τινες ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι τῆς φύσεως ὄντες. καὶ ⟨Θ⟩ μὲν ἄλλοι ἄλλην σφαττόμενον ἐλεοῦσιν· οὗτοι δὲ ἀνθρωπον ὁρῶντες εὐεργετούμενον, σκηπτοῖς καὶ τρέμοισι καὶ ὠχρίασι. καὶ τί τούτης τῆς μανίας χεῖρον γλυκύτερον αἰ; Τί ὠχριᾷς, εἰπέ μοι, καὶ τρέμῃς, ⟨Θ⟩ πρόσδηλος ἔσηκας; τί γέγονε δεινόν; ὅτι λαμπρὸς ὁ ἀδελφός καὶ πρόσφορος καὶ δόκιμος; οὐκ οἶδα σεφανοῦσθαί σε ἔδει ⟨Θ⟩ χαίρειν καὶ ⟨Θ⟩ Θεὸν δοξάζειν, ὅτι τὸ μῖσος τὸ σὸν ὁρᾷς λαμπρὸν καὶ πρόσφατες; ἀλλὰ δηλεῖς, ὅτι ὁ Θεὸς δοξάζεται; ὅρα πῶς ὁ πόλεμος τίκτει. οὐχὶ τοῦτό με λυπεῖ, φησίν, ἀλλὰ διὰ ἐμὲ ⟨Θ⟩ Θεὸν ἐβουλόμην δοξάζεσθαι. σὺκοῦν χαῖρε, ἀδοκιμοῦντος τὸν ἀδελφόν, ⟨Θ⟩ δοξάζεται διὰ σὲ πάλιν ὁ Θεός. Εἰ γὰρ ⟨Θ⟩ πολέμιος ἦν καὶ ἐχθρός, ὁ ὁ Θεὸς δι' αὐτὸν ἐδοξάζετο, φίλον ἔδει ποιήσασθαι διὰ τοῦτο. σὺ δὲ ⟨Θ⟩ φίλον ἐχθρὸν ποιῇς, ὅπῃ ὁ Θεὸς δοξάζεται δι' αὐτῆς βούλησεως ἐκείνου. ⟨Θ⟩ πῶς δὲ ἕτερος ⟨Θ⟩ πρὸς ⟨Θ⟩ Χριστὸν ἐπιδείξω πόλεμον; διὰ τοῦτο καὶ σημεῖά τις ποιῇ, καὶ πρόθυμος, καὶ νηστείαν, καὶ χαμευνίαν ὑπιδείξηται, καὶ πρὸς τοὺς ἀγγέλους διὰ τούτης φθάσῃ τῆς ἀρετῆς, ὧν ὁ τῆς βασκανίας ἐναντιούμενος ἡ πάθη, πάντων ὑστερεῖ ἐσχατώτερος. Εἰ γὰρ ὁ φιλῶν τοὺς φιλοῦντας οὐδὲν ἡμᾶς πλέον ἔχειν ἀφίησι τῶν ἐθνικῶν· ὁ τοῖς φιλοῦσι βασκαίνων πῶς ἔσεται; ⟨Θ⟩ γὰρ τῷ πολεμεῖν χεῖρόν ἐστι τὸ βασκαίνειν. ὁ μὲν γὰρ πολεμῶν, τῆς αἰτίας λυθείσης, δι' ἣν ὁ πόλεμος, ⟨Θ⟩ τὴν ἔχθραν κατέλυσεν· ὁ δὲ βάσκανος οὐδέποτε αὐγένοιτο φίλος. ⟨Θ⟩ ὁ μὲν φανερὸν τὸ μάχιμον ὑπιδείκνυται, ὁ δὲ συνεσκιασμένῳ· καὶ ὁ μὲν αἰτίαν ἔχει πολλάκις εἰπεῖν βούλησιν τοῦ πολέμου, ὁ δὲ οὐδὲν ἕτερον, ἢ μανίαν καὶ γνώμην Σατανικήν. Καὶ ὥσπερ ὁ ἀδικῶν οὐκ ἀδικεῖ, ἀλλ' ἀδικεῖται· οὕτω καὶ ὁ τῷ πλησίον ὑπιβουλεύων, ἑαυτὸν δηλαδή. καὶ ὥσπερ ⟨Θ⟩ ἀδικοῦμαι τὸν πλησίον, ἑαυτὸν ἀδικοῦμαι, ὕστως δὲ ποιούμενοι αὐδεῖς," ἑαυτοῖς δὲ ποιοῦμαι. Ὁ γὰρ κακῶς ἀκούων ψεύδη, οὐ μόνον οὐκ ἠδίκηται, ἀλλὰ μισθὸν ἔχει μέγιστον. οὐ γὰρ ὁ πάσχων, ἀλλ' ὁ δρῶν κακῶς, ἔστ' ὅστις ὁ τῆς τιμωρίας ἄξιος, διὰ μὴ πεφόβηται λαβεῖν τῆς κακοηθείας δίκης. καὶ ὥσπερ ἀμήχανον πεφόβηται πάντων ἀκούειν καλῶς ⟨Θ⟩ ἐπαρέτου, ὕστως ἀμήχανον πεφόβηται πάντων ἀκούειν κακῶς, διὰ μὴ πολλὰς πολλαχόθεν αὐδεῖς ἑαυτῷ πεφόβηται τὰς ἀφορμάς. αἱ δημόσιαι γινόμεναι κακοηθείαι πολλάκις ἰσαμοῦσι καὶ διαιρεμωτέρους τοὺς διαθέσεως ποιοῦσιν. ἕως μὲν γὰρ διὰ ἴδιον ⟨Θ⟩ πολλοὶ τῶν ἀμαρτανόντων, ὅτι δυνατὸν αὐτοὺς λαθεῖν, ἐπανελθεῖν ῥᾳδίως αἱρεῖται· ὅταν δὲ τὸ πεφόβηται τῶν πολλῶν ἀπολέσωσι δόξαν, εἰς ἀπόγνωσιν τε ἐμπίπτουσι, καὶ εἰς διαιρεμωτέρους ἐξολισθαίνουσιν. ἀλλ' ἠδικήθης τι πρὸς αὐτόν; τί τοίνυν καὶ σαυτὸν ἀδικεῖς; ὁ γὰρ ἀμυνόμενος, καθ' ἑαυτοῦ τὸ ξίφος ὠθεῖ. Εἰ τοίνυν βούλει

Ex τῆς ἑρμίν. τῶ χτ Ιωαν. ἐναγ.

Ex τῆς ἑρμίν. τῶ χτ Ματθ. ἐναγγ.

Ex τῆς ἑρμίν. τ πρὸς Ιωμ. ὅτις.

Ex τ ἑρμίν. τῆς πρὸς Φιλιπ ὅτις.

Ex τ ἑρμίν. τῶ μθ'. Ψαλμ.

βάλει καὶ σαυτὸν ὑπεργετῆσαι καὶ κρεῖττον ἀμύνασθαι, εἰπὲ καλῶς Ⓦ ἠδικηκότα· δὺ ὃ κακῶς Εἶπας, οὐ πιστεύσω, τῆς ἐξόδου τὴν ὑποψίαν δεχόμενος. Διὰ γὰρ ἔχθρα τοσαπάντων ταῖς τοῦ ἀκούοντος ἀκοαῖς τὰ λεγόμενα. μὴ τοίνυν λέγε κακῶς, ἵνα μὴ σαυτὸν μολύνῃς· μηδὲ βόρβορον ὕφαινε μὴ πηλοῦ καὶ πλινθείας, ἀλλὰ στεφάνους ἀπὸ ῥόδων πλέκε, καὶ ἴων, καὶ τῶν λοιπῶν ἀνθέων· μηδὲ κόπτεσιν ἀπὸ τοῦ σώματος φέρε, καθάπερ Ⓓ κτήνη βοῦς. τοῦτο γὰρ Ⓓ κακηγοροῦντες, αὐλοὶ τῆς δυσωδίας ἀπολαύουσι τοιούτων. Ⓦ μὴ γὰρ λοίδορον πόλιν ἀποστρέφονται, ὡς καπηλεῖον ὄζουσαν, καθάπερ ἰοὶ βδέλλαι ἢ κτήνη κόπρῳ τρεφόμενον τοῖς ἑτέροις κακοῖς· Ⓦ ὁ βύρσινον ἔχοντα σῶμα, ὡς κοινὸν καπηλεῖον μέλος, καὶ ὡς ἀλλοφύλου γήσιον.

Ἐκ τῆς ἑρμην. τοῦ κατὰ Ματθ. εὐαγγ. Τί γὰρ Ⓦ Ἄβελ ἠδίκησεν ὁ Κάϊν; οὐκ ἐκτεῖναι μὲν ταχύτερον ἄκων εἰς βασιλείαν πρέπεμψεν, ἑαυτὸν δὲ μυρίοις ἐπείρασε κακοῖς; τί Ⓦ Ἰακὼβ ἔβλαψεν ὁ Ἡσαῦ; οὐχ ὁ μὲν ἐπλούτει καὶ μυρίων ἀπέλαυεν ἀγαθῶν· αὐτὸς δὲ καὶ τὰ πατρῴας οἰκίας ἐξέπιπτε, καὶ εἰς τὰ ἀλλότρια ἐπλανᾶτο μετὰ τῆς βδελυρᾶς ἐκείνης; τί δὲ Ⓓ παῖδες τότε Ⓦ Ἰωσὴφ ἐποίησαν χεῖρον, καὶ τοῦτα μέχρις αἵματος ἐλθόντες; οὐχὶ οὗτοι μὲν καὶ λιμοῦ ἀπέσωσαν, καὶ τὴν ἐκατὸν ἐκυβέρνησαν, ἐκεῖνος δὲ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου γέγονε πάσης; ὅσῳ γὰρ μᾶλλον φθονεῖς, τοσούτῳ μᾶλλον γίνῃ τοῦ ζήλου τῶν φθονουμένων. Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ πομπὰς ἐφορῶν· καὶ ὅταν ἴδῃ Ⓦ σὲ ἀδικούμενον ἀδικοῦντα, μᾶλλον ἐπαίρει καὶ ποιεῖ λαμπρὸν, καὶ τοῦτό σε κολάζει. Εἰ γὰρ τοὺς ἐφημερεύοντας τοῖς ἐχθροῖς οὐκ ἀφίησιν ἀμνημονήτους πλεονεξίας, πολλῷ μᾶλλον τοὺς βασκαίνοντας τοῖς σοῖς ἠδικηκόσιν. Εἰ γὰρ ὁ Ⓦ φιλοπόλεμος ἀγαπᾷ, σὸν πλέον ἔχει πολεμίων, ὁ Ⓦ σὸν ἀδικοῦντα μισῶν, ποίας τεύξεται φιλανθρωπίας;

Ἐκ τοῦ ἁγ. Ἰωαν. εὐαγγ. Τίνος οὖν ἕνεκεν ἀλγεῖς, ὦ ἄθεμε, τοῖς τὸ πλησίον καλοῖς; Εἰ γὰρ ἀλγεῖ σὸν, ἐφ' οἷς αὐτοὶ πάσχομεν κακοῖς ἀλγεῖν ἐχρεών, σὸν ἐφ' οἷς ἕτεροι βδοκιμοῦντας ἐρῶμεν. ἢ σὸν οἶδας, ὅτι πάσης ἀπεζέρηται συγγνώμης τυπτόμενον τὸ ἁμάρτημα; καὶ εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ πόρνος ἔχει τὴν ὑπεύθυνον εἰπεῖν, καὶ ὁ κλέπτης τὴν πενίαν, καὶ ὁ ἀνδροφόνος Ⓦ θυμὸν, ψυχρὰς μὲν καὶ ἀλόγους, ὅμως δὲ ἔχοντας λόγους προφάσεις εἰπεῖν· σὺ δὲ ποίαν αἰτίαν ἔρεις, εἰπέ μοι; σὸν ἐμοὶ, ἀλλ' ἢ πονηρίαν ὑπερβαλοῦσαν μόνον. Εἰ γὰρ ἐχθροὺς ἀγαπᾶν κελευόμεθα, ὅταν καὶ τοὺς φιλοπόλεμον μισῶμεν, ποίαν ἴσομεν δίκην; εἰ γὰρ ὁ σὸν φιλοπόλεμος ἀγαπᾶν σὸν ἄμεινον τὴν ἐθνικὴν διακεῖσθαι, ὁ τοῖς μηδὲν ἠδικηκόσιν ἐπηρεάζων, ποίαν ἕξει συγγνώμην; ὁ δαίμων φθονεῖ μὲν, ἀνθρώπους δὲ, δαίμονι δὲ σὸν ἀνθρώπους φθονεῖς;

Ἐκ τοῦ ἑρμην. τῆς πρὸς Κορ. ε'. ἐπιστ. Ἐκ ποίας τοίνυν συγγνώμης; Δεινὸν ἡ βασκανία, φησὶν, καὶ τῆς οἰκείας ἀπαπτῆναι καταφορᾶς σωτηρίας. οὕτω γὰρ ὁ Σαοὺλ δαίμονα πονηρὸν ἐκάλεσε τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς· καὶ καλέσας, τῷ ἁρπαστῇ πάλιν ἐδάσκαινε. Τοιοῦτον γὰρ ὁ φθόνος. ἤδει ὅτι ἐσώθη, καὶ ἀπολέσθαι μᾶλλον ἤθελεν, ἢ Ⓦ σώσαντα βδοκιμοῦντα ἰδεῖν. Καὶ, εἰ βούλεσθε, διηγήσομαι ὑμῖν πάσας εὐεργεσίας εὐεργέτησεν ὁ Δαβὶδ Ⓦ Σαοὺλ, καὶ πόσοι αὐτὸν μετὰ τοῦτα ἐκίνδυνοι ἠμείψατο. πολέμου ποτὲ τοῦ Ἰουδαίοις καταλαβόντος χαλεπωτάτου, καὶ πόλεων κατεσπασμένων καὶ δεδοικότων, καὶ τοῦδενὸς τολμῶντος, ἀλλ' οὐ ἑκάστοις τῆς πόλεως ὕσης ἀπάσης, καὶ Ⓦ θάνατον τοῦ ὀφθαλμοῦ ἑκάστου βλέποντος, ἐξ καὶ ἑκάστου ἀποθανεῖσθαι τὴν ἡμέραν τοσοδοκώντων ἀπάντων, εἰσῆλθεν εἷς ἀπὸ τῶν τοσούτων ὑπὸ τοῦ τοσούτου ταραχὴν, Ⓦ ἀπάντων ἀνεδέξατο πόλεμον, καὶ τοσούτων ὁρῶν δυσάγκλιτον ὑπεκειμένου αὐτῷ, σμικρὰ καὶ πολλοὺς τοὺς κωλύοντας ἔχων (καὶ γὰρ ἐξ ὁ ἀδελφὸς ἐπέπτωκε, καὶ ὁ βασιλεὺς τοσοῦτος ἡλικίας ἄνωθεν ἀφορῶν κατέσχε καὶ μόνον ἐκέλευε) διαθρασυνθεὶς οἴκοθεν ὑπὸ τοῦ βαρβάρους ἔτρεχε, καὶ τοσαύτην κηδεμονίαν τοῦ Ⓦ βασιλέως ἐπεδείξατο, ὡς καὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς νίκης ἐπ' ὄψιν αὐτοῦ χεῖμενον δυάσησαι εἰπεῖν, Μὴ συμπεσέτω ἡ καρδία τοῦ κυρίου μου διὰ σοῦ· ὅτι ὁ δοῦλός σου παρεύσεται καὶ πολεμήσει μετὰ τοῦ ἀλλοφύλου τούτου. ἆρα μικρὸν τοῦτο,

χ. λίγ. ιε

τοῦτο, εἰπέ μοι, ὃ μηδεμίαν ἀνάγκην ἔχοντα τὴν ψυχὴν ἐπιδοῦναι τῷ ἑαυτῷ, καὶ τοσαύτης ὠφελείας εἰς μέσας ποιῆσαι τοὺς πολεμίους, μηδὲν μηδέποτε πρὸς αὐτὸν ἁμαρτόντα; ἆρα οὐκ ἔδει αὐτὸν μὴ ταῦτα διαπράττεσθαι, καὶ σωτηρίαν κοινὴν τῆς πόλεως ἀνακηρύττειν, ✠ καὶ τὸν ἀπρόσιτον ζωὸν μὴ τοῦ Θεοῦ χάριν ἀφαιρήσασθαι; ποίαν γὰρ ταύτης ἱερουργίας μείζονα ἑτέραν ἴσμεν; οὐ γὰρ εἰς χρήματα, οὐδὲ εἰς δόξαν καὶ δυναστείαν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν αὐτὸν τὸν ψυχρὸν τὸν διέρποντα κατέθετο, καὶ ὃς αὐτῷ αὐτὸν ἀπεκαλέσατο τὴν τοῦ θανάτου πυλάδα· καὶ δι' ἐκεῖνον ἔζη λοιπὸν ὁ βασιλεύς, καὶ ἀπέλαυε τῆς ἀρχῆς. πάντα οὖν αὐτὸν μὴ ταῦτα ἠμείψατο; εἰ μὴ γὰρ αὐτὸς τῶν κατορθωμάτων ὁ μέγεθος ἴδοι, βοᾷ· εἰ ✠ κεφαλὴν ἀπὸ τῆς αὐτοῦ λαιᾶς κεφαλῆς ὑπὲρ τοῦ Δαβὶδ ἔθηκεν, οὐδέπω τὸν ἀξίαν αὐτὸν ἀποδεδωκὼς ἀμοιβήν, ἀλλὰ δεῖ πλέον ὀφείλων. ἑκὼν μὲν γὰρ ζωὸν καὶ βασιλεύοντα αὐτῷ ἐχαρίσατο· οὗτος δὲ βασιλείας αὐτῷ παραχωρεῖν ἦλθε μόνης. πάλιν ἀλλ' ἐδωκεν αὐτῷ ταῖς ἀμοιβαῖς. ὅτε τὸ βαρβαρικὸν τοῦτο κεφάλιον ἔλαβε, καὶ τὰ λάφυρα ἔχων ἐπάνεισιν, Ἐξῆλθον αἱ χορεύουσαι, φησίν, ᾄδουσαι καὶ λέγουσαι· ἐπάταξε Σαοὺλ τὰς χιλιάσι, καὶ Δαβὶδ τὰς μυριάσι· καὶ ὠργίσθη Σαὺλ, ὡς ἐκ προβλεπομένου ✠ Δαβὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης. τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι; εἰ γὰρ χρή τι θαυμαστὸν εἰπεῖν, τῷ Σαοὺλ ἐχαρίσαντο μᾶλλον, ἢ τῷ Δαβὶδ, ταῦτα λέγουσαι· καὶ ἀγαπᾷν αὐτοὺς ἐχρῆν, ὅτι ταῖς χιλιάσιν ἡμῶν ἔδωκαν αὐτῷ. πῶς οὖν ἀγανακτῇ, ὅτι ἔδωκαν ταῖς μυριάσιν ἐκείνῳ; εἰ μὲν γὰρ ἐκ πολέμου τι σεσωπλέσας εἰς ✠ πόλεμον, καὶ μικρὸν ἡμῶν ἦνα μοῖραν εἰσενεγκών, καλῶς ταῦτα ἐλέγετο, ὅτι Σαοὺλ τὰς χιλιάσι, Δαβὶδ τὰς μυριάσιν. εἰ δ' αὐτὸς μὲν δεδοικὼς καὶ τρέμων ἔσω ἐκάθητο, καὶ ἐκάστην ἡμέραν ἀποθανεῖσθαι προσδοκῶν, οὗτος δὲ πᾶν εἰργάσατο· πῶς οὐκ ἄτοπον ἦν, ✠ μηδὲν εἰς τὸν κινδύνους συμβαλόμενον ἀγανακτῆσαι, ὅτι μὴ ὁ πλέον τῆς εὐφημίας ἔλαβεν; εἰ γὰρ ἀγανακτῆσαι ἐχρῆν, ✠ Δαβὶδ ἀγανακτῆσαι ἔδει, ὅτι ὁ πᾶν αὐτὸς κατορθώσας, μερὶς ἦν ἑτέρου ἔσχε τὴν εὐφημίας. Ἀλλ' τοιοῦτον ἡ βασιλεία· οὐκ ἀθέλητος ὁρᾶν τὸν ἕτερον εὐτυχοῦντα· ἀλλ' ἡ πλησίον εὐημερίαν οἰκείαν δυστυχίαν εἶναι νομίζει, καὶ τήκεται τοῖς τοῦ πλησίον ἀγαθοῖς, καθάπερ καὶ ὁ βασιλεὺς Γεράρων τότε ἐμήνιεν. ὁρᾷ γὰρ τὸν Ἰσαὰκ καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐξανομένην τὴν εὐπορίαν ἐδεδοίκει, καὶ μετοικίας ἦνα ἐκεῖθεν κατεναγκάζει τὸν δίκαιον. ἄξιον δὲ ἀκοῦσαι καὶ αὐτῶν τῶν ῥημάτων τῆς θείας γραφῆς, ἵνα σὺ αὐτῶν θαυμάσῃς τοῦ Θεοῦ τὴν εὐνοιαν, καὶ τοὺς τοῦ αὐτοῦ οἰκείους ὑπεραγάπησον). ἔσπειρε δέ, φησιν, Ἰσαὰκ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ, καὶ εὗρεν ἑκατοστεύουσαν κριθὴν ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ. Εἶδες φιλανθρωπίαν δεσπότου; εἶδες ἐπὶ πᾶσιν εὐεργεσίας; ἀλλ' ἴδωμεν καὶ τοῦ βασιλέως τὸν ζῆλον, οἷος ἐγένετο πρὸς τὴν τοῦ δικαίου εὐπορίαν. Ἀπελθέ, φησιν, ἀφ' ἡμῶν, ὅτι δυνατώτερος ἡμῶν ἐγένου. καὶ ἀληθῶς δυνατώτερος ἦν, τὴν ἀθῴαν συμμαχίαν ἔχων ἐν ἅπασι, καὶ τὸ σκέπον τῆς τοῦ Θεοῦ δεξιᾶς φερόμενος. πολὺ τοίνυν ἀπελαύνεις ✠ δίκαιον; οὐκ οἶσθα ὅτι ὅπου δὲ αὐτὸν συμβαίη ἀπελθεῖν, ὦ τοὺς τοῦ δεσπότου τοῦ ἑαυτοῦ εἰς αὐτὸν ἀνάγκη; κἂν γὰρ εἰς αὐτὴν τὴν ἔρημον ἀπελθεῖν κατεναγκάσῃς, ὕστων εὐμήχανον δεσπότην ἔχῃ, ὡς καὶ ἐξ ὑμῶν πολλῷ πλέον πεφανέρωται ἀποδείξας. σὺ γὰρ τῶν ἐναντίων μάλιστα τὰ ἐναντία πολλάκις οἰκονομεῖ. αὐτῷ δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ πατρὶ καὶ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Γεν. κς. ιβ.

Εκ τ ἑρμην. τῆς ἑξαημ.

a. Βασ. ιη.

ΠΕΡΙ

Λογ. λζ. ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ.

Εκ τ̃ λόγ. τ̃ εἰς τὸν περὶ φύσεως νόμον.

ΕΟίκασιν ⓦ ἔργοις κομῶντες ἀγαθοῖς, καὶ τῷ τοὺς ⓦ Θεοῦ πίστιν ἀγνοήσαντες, λευκάνοις νεκρῶν καλαῖς ἐοικόσιν, αἰσθήσει δὲ πᾶσι κεκωφωμένοις. τί γὰρ ὄφελος δυσθεάτῳ ψυχῇ μὴ ἔχειν νεκρόν, τοῖς δὲ ἀγαθοῖς ἔργοις πεπιεσμένην; ἢ ἔρημα ἐπ' ἐλπίδι γῆς ἀμοιβῆς καὶ τεφρούσῃ· εἰ δὲ ⓦ ἀγωνοθέτῃ ἀγῶνος, ὑπὲρ τίνος ἆθλήσει ὥσπερ γὰρ τοῖς δυσθέοις πεπηγέναι δεῖ ζηλῶν, καὶ οὕτω δεῖ πτέρεσθαι· οὕτω δὴ πεπηγέναι χρὴ τῆς ζωῆς τῷ εἰς Χριστὸν ἐλπίδα, πτέρεσθαι δὲ καὶ τοῖς ἔργοις τοῖς ἀγαθοῖς. ⓦ νεκρὰ μὲν πτερόρυμνον ἐγχωρεῖ ζῆν πολλάκις, ⓦ δὲ μὴ ζῶντα οὐκ ἐγχωρεῖ πτέρεσθαι. καὶ δίχα μὲν πίστεως ⓦ ἔργα ζόμενον ἔργα δικαιοσύνης οὐ δυνήσῃ παρασχεῖν ζήσαντα· αὖθις δὲ ἔργων ⓦ πιστὸν δυνάμει δόξαι καὶ ζήσαντα, ⓒ βασιλείας ἀξιωθέντα. ὑδρὶς αὖθι πίστεως εἴζησεν, ὁ δὲ λῃστὴς πεσὼν μόνον ἐδικαιώθη. μὴ γάρ μοι λέγε, οὐκ ἔχω χωρεῖν πολιτεύσασθαι· εἰ γὰρ ἐπίζησε τῇ πίστει, καὶ ἔργων ἠμέλησεν, ἔζεπίστευε τῆς σωτηρίας. μαρτύρηται καὶ Κορνήλιος ὅτι ἐλεημοσύναις καὶ προσευχαῖς, ἀλλὰ Χριστὸν ἠγνόει. ⓒ ἐπεὶ εἶδεν ὁ τῆς ἀληθείας ὀφθαλμός, ὁ μόνας κρίνων, ὅτι κενὰ μὲν τὰ ἔργα, νεκρὰ δὲ ὄντα οὐκ ἔχοντα πίστιν, ἀπεστέλλετο βεβαθύνοντα τοῖς ἔργοις ἄγγελον, ὡς ⓦ κενῶς ἀθλεῖται τεφρώσασα τῇ πίστει, ὃς φησι πρὸς αὐτόν, Κορνήλιε, αἱ προσευχαί σε καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σε ἀνέβησαν εἰς μνημοσύνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. εἰ γοῦν εἰσηκούσθη ἡ δέησις, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι ἐδέχθησαν, τί μοι τὸ λῆρον εἰς δικαιοσύνην; ἀλλὰ πέμψον, φησίν, εἰς Ἰόππην, καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ⓦ ὑπικοήκοον Πέτρου, ὃς ἐλθὼν λαλήσει σοι τὰ ῥήματα, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ ὅλος ὁ οἶκός σου. εἰ οὖν ἐξ ὧν λέγει Πέτρος, σώζεται ⓒ αὖθις ⓒ ὁ οἶκος αὐτοῦ, οὐκ εἶχεν οὐδέπω ἐκ τῶν ἔργων τὸ σωτήριον, ἕως αὐτῷ τοῖς ἔργοις ἐβεβαιώθη ἡ πίστις. χ. αὐτῶ

Εκ τ̃ ἑρμην. τ̃ ἁγ̃ος Ρωμ. ὁσ.

Λέγεται τις τῶν ἔξωθεν φιλοσόφων, εἰς οἰκίαν λαμπρὰν εἰσελθών, πολλῷ μὲν κατεγαμπτομένῳ χρυσίῳ, πολλῷ δὲ ἀγραύλῳ σαρῷ τῶν μυρμήκων καὶ τῶν κύνων κεκλημένῳ· ὀπτῆσαι δὲ ὅ ἔδαφος εἶδε πολυτελοῦς ταπήτου ἔχον ἐσρωμένους, εἰς τὸ ὄψιν ἐμπιέσαι τὸν τῆς οἰκίας δεσπότην· εἶτα ἐγκεκυφότος εἰπεῖν, ἀλλ' ὁ μηδαμοῦ τῆς οἰκίας ἑτέρωθι τὸ ὀξὺ ποιῆσαι, εἰς τὸ ὄψιν αἰσχυνθῆναι ὑφείσαν τὸν ὀφθαλμόν. ὁρᾷς πῶς καταγέλαστος ὁ τὰ ἔξωθεν κοσμοπρεπῆ ὤν, ⓒ τοῖς πᾶσι δικαιοφανέντος τοῖς νοεῖν ἔχουσι; καὶ μάλα εἰκότως. ὅταν γὰρ σὺ μὲν τοῖχος καὶ ὁ ἔδαφος, καὶ τὰ ἄλλα πάντα κεκοσμοπρεπῆς, τὸν δὲ ψυχὸν περιῤῥαῤῥυτῶσαν, αἰσχυνῶσαν, πεινῶσαν, γυμνάτων γέμουσαν, ὑπὸ μυρίων ἀπαιδευσιῶν κυκωμένην, ποῖόν σε οὐκ ἂν, εἰπέ μοι, ὑπολάβοι τιμωρόν; Χρήματα μὲν γὰρ αἰ ἀπολέσῃς, δυνήσῃ δοῦναι χρήματα, καὶ οἰκίαν, καὶ ἀνδράποδα, καὶ ὁποιωοῦν ἕτερον τῶν κτημάτων· ψυχὴν δὲ ἂν ἀπολέσῃς, ἑτέραν ὑπιδοῦναι ψυχὴν οὐ δυνήσῃ· ἀλλά, καὶ ⓦ κόσμον ἔχῃς ἀπόντα, καὶ βασιλέα τῆς οἰκουμένης ᾖς, οὐχοῖόσ τε ἔσῃ τὰ τῆς οἰκουμένης ἀπόντα καταδεῖν μὴ τῆς οἰκουμένης αὐτὸς ψυχὴν ἀγορεύσας μόνην. εἰ γὰρ ὅτι σώματος, καὶ μυρία ἀγαθήματα δεικνύμενος ᾖς, σῶμα δ' ἔχῃς ὑπτίοσσι φύσει, καὶ δουλίαις ἔχοι, οὐ δυνήσῃ, καὶ τὸν βασιλέα ἅπασαν ὑπιδῶς, τὸ σῶμα διορθῶσαι τοῦτο, καὶ μυρία σώματα" πεφαδῆς, καὶ πόλεις καὶ χρήματα· ὅτι τ̃ ψυχῆς πόσῳ μᾶλλον; Πάντα διπλᾶ δέδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς τῇ φύσει, δύο ὀφθαλμούς, δύο ὦτα, δύο χεῖρας, δύο πόδας, ἵνα, ἐὰν δὲ ἕτερον τούτων βλαβῇ, ἀγαθῷ τῷ ἑτέρῳ τὸ χεῖρον παραμυθώμεθα· ψυχὴν δὲ μίαν δέδωκεν ἡμῖν· αἰ ταύτην ἀπολέσωμεν, μετὰ τίνος ἐμβιοτεύσομεν; Ψυχὴ γὰρ καθάπαξ ὑπὸ φιλοχρηματίας ἁλοῦσα, οὐ ῥᾳδίως οὐδὲ εὐκόλως παραιτήσεται καὶ πεῖξαι καὶ εἰ- χ. πεσεῖν

Εκ τ̃ ἑρμιν. τῶ χρ̃ Ματθ. εὐαγγ.

Εκ τῆς ἐρμιν. τῶ χρ̃ Ιωαν. εὐαγγ.

πεῖν

πεῖν τι τῶν προξιωόντων Θεόν, ἀτε ἡ ἑτέρα γλωμόν δεσπότην δούλη, ἡ πόντα ἀπειθοῦντος τῷ Θεῷ. Ψυχὴ καθάπαξ τῆς οἰκείας ἀπογνῶσα σωτηρίας, οὐδαμῶ τῆς μνήμης ἀφίσα), ἀλλὰ τὰ ἰδίας τῆς σωτηρίας αὐτῆς ἐνδοῦσα, ταῖς ἀλόγοις ὀπτυμίαις πόντα ἀγοδ φέρε), ἡ τοῖς ἀπόντων ὅσιν ἀφόρητος, ἐστοφθυγόντων μὴ ἀπόντων, καταχεῖν ὃ τολμῶντος ἐδενός, ἀλλὰ πόντα τ κακίας κατατρέχα τὰ χωρία, ἕως δὲ εἰς αὐτὰ τῆς ἀπωλείας τὰ βαράθρα φέρουσα, καὶ ἀκρημνίσῃ τ ἑαυτ σωτηρίου. ψυχὴ καθάπαξ ἀμαρτίας ἀφσα μόνη, ἡ αἰσθήτως ἐξατελεῖσα, πολλοῦ πρέχα τ νοσήματι τ προσθήκην. Ὥσπερ γὰρ ἐξ ἐλκώδους μώλωπος βοῶρῳ ἥδε). ὅταν ἡ ψυχὴ ἐστὸ κακῆς σωτηρίας καταγωσθεῖσα, ἥδε αἴσθησιν λαμβάνει τῆς τῶν ἁμαρτημάτων δυσωδίας. ἡ ὥσπερ γλῶ μὴ βρεχομένου ὄκ ἔστι, κἂν μυρία τις βάλῃ σπέρματα, τάχυς ὀξενεγκεῖν· οὕτω ψυχὴ ὄκ ἔστι μὴ ταῖς θείαις γραφαῖς φωτισθεῖσαν προϊέσθαι, κἂν μυρία τις ἐγχέῃ ῥήματα, καρπόν τινα ἐπιδείξασθαι. ἡ καθάπερ ἡ γῆ, ὅταν μὴ ποιμὴν) μηδὲ φυτεύῃ), βοτάνην αἰσθήσιν ἁπλῶς· οὕτω ἡ ψυχή, ὅταν μὴ ἔχῃ τι προσδέξαι τῶν ἀναγκαίων, ὅθεν ὠφελεῖν οὐ δύναται, πόντως τ προσθεῖναι ἐπιθυμοῦσα, ποιμένος ἑαυτὴν ἐκδίδωσι προσάγμασιν. ὥσπερ γὰρ ὅτι τῶν σωμάτων φλεγμονή, οὕτω ἡ ὅτι τῆς ψυχῆς ἀπόνοια· εἶτα ἐξ ἀπονοίας ἐπιθυμία τῶν οὐ προσηκόντων ἐπαχθλευθεῖν ἔθνη. Καὶ ὥσπερ ἐπὶ τοῖς σώμασιν ⓐ τῶν τραυμάτων καταφθαρέντων, πυρετοὶ ἔπηκεν, ἡ σπασμόνας, ἐπὶ θάνατον· οὕτω ἡ ὅτι τῶν ψυχῶν, ⓐ τῶν μικρῶν ἐνδρωόντων ἁμαρτημάτων, τὰ μείζονα ἐπεισάγεσι. Διὰ τοῦτο ὁ σῶμα ἡμῖν ἔδωκεν ἀπὸ τῆς γῆς ὁ Θεός, ἵνα ἡ αὖθ' εἰς οὐρανὸν ἀναγάγωμεν, οὐχ ἵνα δι' αὐτ τὸ τῶ ψυχῶ εἰς τὸν γλῶν" καταπατήσωμεν. ὢ τ θαύματος· πῶς πόντες εἰς τὰ πρόσκαιρα κεχήνασι προσάγματα, ἡ τῶν μελλόντων ὀδὲ ποτε λαμβάνουσιν ἔννοιαν· ἀλλ' εἰς μὲν τὰ σωματικὰς ἀπολαύσεις ἀδιαλείπτως ἐπείγονται, τὰ δ' ψυχὰς ἐᾶσαι σὺν λιμῷ καταπίπτειν· ἡ μυρία καθ' ἑκάστην ἡμέραν λαμβάνοντες πεπώματα, ὀδέποτε αἴσθησιν λαμβάνουσι τ σὺν οἷς εἰπ κακῶν· ἀλλὰ τ μὲν τοῦ σώματος θεραπεύειν ἑαυτοῖς προτιθέμενοι, τῆς δὲ ψυχῆς ἐνδρωόσιν αὐχμώσης τε ἡ ῥυπώσης, ἡ ἐστὸ μυρίων ἐνοχλουμένης κακῶν· ἡ ὃ δὴ χαλεπώτερον, ὅτι μηδ' ὁρῶσι πολλοὶ ἰδρῶτά τε ἡ πόνον, ὀδὲ τὸ θνητὸν σῶμα θανάτου κρίττον ἐργάζονται, ἀλλὰ ἡ τὸν ἀθάνατον μὴ τοῦ θνητοῦ ταῖς ἀθανάτοις ἐστοβάλλοισι πτωχείαις. δι' ἃ τοῦτο λίαν ὀλοφυρόμενος τὸν προσεχομένου δύσιαν ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς, ἡ τῆς "ὀπτικειμένης αὐτοῖς ἀχλύος τ παχύτητα, ἐβουλόμην θύρᾳν σκηπτοῦ τινα ὑψηλοῦ, ἐστοδήκνυσί μοι πόντα τὰ τ ἀνθρώπων γένη· ἐβουλόμην ἢ ἡ φωνῆς τυχεῖν πόντα προσηχούσης τὰ πέρατα, ἡ πᾶσιν ἀκουούσης τοῖς ὑπὸ γῆς, ἡ σπαν ἡ βοῶσαν, ἡ τὸν Δαιτικὸν σκεῖνον ἀνακηρύξαι φωνῶ· Υἱοὶ ἀνθρώπων, ἕως ποτὲ βαρυκάρδιοι; Πῶς γὰρ ὄκ ἄτοπον, ὅτι μὲ τοῦ σώματος κἀν ὁ τυχὸν καταλάβῃ πάθος, ἡ ἰατροὶ καλεῖν, ἡ χρήματα ἀναλίσκειν, ἡ καρτερεῖν ὑπομένειν, ἡ οὐ πρότερον ἀφίσασθαι ἅπαντα πρασσόντων, ἕως ἂν ἀποθώμεθα ὁ λυπεῖ· τῆς δὲ ψυχῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν κειτομένης, κρημνιζομένης, ἡ πόντα ἕτοιμον ἀπολλυούσης ἑαυτὴν, οὐδὲ βραχὺ ἔχει λόγον; Οὐ γὰρ ⓦ ἔχοντα σπασμόνας ἰδρῶσιν ἁπλῶς δεῖ, ἀλλὰ ⓦ ἔχοντα ἡ εἰκῇ κείμενον, ἡ μὴ τυγχάνοντα ἰατικῆς χειρός. ⓦ δὲ τεμνόμενον ἡ καιόμενον, τοῦτον μάλιστα φαίνεσθαι δεῖ πρὸς ὑγίειαν ὁδεύειν, οὐ τὴν ἀπὸ τῆς θρυπῆς ὁδὸν βλέποντες, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῆς ὁδύνης ὑγίειαν. οὕτω ἡ ὅτι τῆς ψυχῆς ἀγαπᾶσθαι χρή, οὐχὶ τοὺς κολαζομένους (οὗτοι γὰρ πρὸς ὑγίειαν ἕλκει)) ἀλλὰ τοὺς ἁμαρτάνοντας ἀπεμφρὶ πεπλεῖν δεῖ ἡ ὀδύρεσθαι. Οὐδὲ χρῆσαις σωτηρεφόμενος ἐλπίσι, ἡ πρὸ τῶν μελλόντων θαρρῶν, ἀπενεύσθην ἤδη τῆς βασιλείας ἐγένετο. ὀδὲν γὰρ οὕτω ψυχὴν ἔοικεν ἀνακτᾶσθαι ἡ ἀμείνω ποιῆν, ὡς ἡ χρῆσις τῶν μελλόντων ἐλπίς. ⓐ μὲ γὰρ ἄπασαν τὴν ἀσυδλὴν εἰς ⓦ καλλωπισμὸν κενοιῶντες τῆς ἑ-

Ex τῶν γ. λόγ. τῶν εἰς Ὀζίαν.

Ex τ ἑρμίου. τῆς ἐξαημ.

Ex τῶν ἑρμίου. τῆς πρὸς Γαλατ ὁπτ.

Ex τῆς ἑρμίου. τῆς πρὸς Τιμοθ. ἀ ὁπτ.

Ex τῶν λόγ. τῶ πρὸς Δημήτ. μονάζ.

Ex τ ἑρμίου. τῶ ζ'. Ψαλμ.

Ex τῶν λόγ. τῶ εἰς τὸν αὐδεσίαν.

αὐτῶν οἰκίας, ἐν τοῖς ἔξω πλουτοῦντες, ἀμέλουσι τῶν ἔνδον, καὶ ἔρημον ἐᾶ αὐχμῶσαν καὶ ἀφαχνίων γέμουσαν θεωροῦσι τὴν ἑαυτῶν ψυχήν· ἀν' ἧς τῶν ἔξωθεν ἀμελήσαντες, εἰς τὴν ἑαυτῶν ἀφάνειαν τὴν προθυμίαν καὶ τὸ μαλώσωσιν ἅπασαν, πόντα ἐνδεῖν αὐτὴν καλλωπίζοντες, καὶ ταγόνιον ἐς αὐτῷ Χριστῷ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ἡ ψυχή. τῷ δὲ Χριστῷ ἔχοντος ἔνοικον τὸ ἅγιον· αἰ μαχαιρώτερον; τίνα οὖν ἔχομεν ἀπολογίαν, ποίαν συγγνώμην, ὅταν μὴ, τὸ σώματος τοσοῦτος, ἵνα καθαρὸν ᾖ καὶ ἁγνὸν τῷ δεσπότῃ παραστήσωμεν, καὶ ὁδυνῶν ἀπαλλαγῶμεν πολλῶν, τοσαύτην ποιώμεθα πρόνοιαν· ψυχῆς δὲ καταφρονῶμεν, καὶ ταῦτα μήτε ἀρχὴν καταβαλεῖν μέλλοντες, μήτε ἑτέρᾳ διεγεῖραι, μήτε ὀδύνας ὑφίστασθαι· ἀλλὰ χωρὶς τούτων πάντων, ἀφ' τὸ προελέσθαι καὶ βουληθῆναι μόνον, πᾶσαν αὐτοῖς δωρήσωμεν ποιήσασθαι τὴν διόρθωσιν, καὶ ἀκριβῶς εἰδότες, ὡς, εἰ μὴ τοῦτο ποιήσαιμεν, τὸ ἐκ τῆς β. λόγ. ἑκάστην ἀπασχολούμενα δίκην, καὶ ταῖς ἀπαραιτήτοις κολάσεσι καὶ τιμωρίαις; Καὶ καθάπερ ὁ δεσμωτήριον οἰκοῦντες, ἀεὶ μὲν ἐν καταφορᾷ καὶ ὀδύναις εἰσί, μάλιστα δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἀναλύσειν μέλλουσιν ἐξαίφνης, καὶ πρὸς αὐγὰς ταῖς τοῦ δικάζοντος ἀγόμενοι, καὶ περὶ τὴν κιγκλίδα ἑστῶτες, καὶ τῆς τοῦ κρίνοντος φωνῆς ἔνδοθεν ἀκούοντες, ἐκπεπληγμένοι τῷ φόβῳ, καὶ τὴν νεκρὰν ὀσμὴν ἀμένειν ἀφιέμενοι· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ μάλιστα μὲν καὶ ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς ἀμαρτίας ὀδυνᾶται καὶ στενοχωρεῖται, πολλῷ δὲ πλέον, ὅταν ἐντεῦθεν ἀποσταθεῖσα, πρὸς ταῖς βυθίοις ταῖς σκιαῖς καὶ ὁ φόβος ἀπάγειν μέλλῃ δικαστήριον. Ἀφ' τούτου πολλάκις δοκιμάζεται, καὶ πρὸς ὃ βάθος κάτω χωρεῖ, καὶ δέδοικε, καὶ φείδεται, μέλλουσα τῆς ἑαυτοῦ ἀφίστασθαι. τότε γὰρ εἴτε ἥρπασέ τινος, εἴτε ἐπλεονέκτησεν, εἴτε τινὰ ἐπηρέασεν, εἴτε ἰδίου ἐχθροῦ γέγονεν ἀδίκως, εἴτε ἄλλ' ὁποιῶν εἰργάσατο δεινῶν, ἅπας ὁ τῶν ἁμαρτημάτων χορὸς αἰσθήσεται, καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φανήσεται πικρὸς ἐσκηκὼς τὸ συνειδὸς κατηγορῶν. Διὰ τοῦτο δὲ ἀθάνατος ἡμῖν γέγονεν ἡ ψυχή, καὶ ὁ σῶμα ἵνα ἐκ τοῦ ἑρμῶν. τῇ κγ Ἰανουαρ. ἐμφαγ. θανάτου ἀθάνατον, ἵνα τῶν ἀτελευτήτων ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν. ἀν' ἧς τὴν γῆν πεφυτευμένος ἦς, τῶν οὐρανίων πεφυτεύσθαι, σύνισμεν ὅσῃ γῇ. Εἰς ὃν δωρεὰν ἡμῖν ὑβρισμένοι ὑβρεις· ὅταν σκάνδαλα μὴ τὰ δῶρα σοι πεφυτεύῃ, σὺ δὲ πάλιν αὐτῶν ποιούμενος λόγον, τὸ γλυκὺ ἀποπαλάσῃ τῶν οὐρανίων· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΚΑΤΑΦΡΟΝΕΙΝ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων.

Λογ. λη.

Λίγει ἡμῖν σήμερον ὁ μακάριος ὁμιλητὴς, ἀγαπητοί. ἀρά τι ὁ αἶπος; μὴ μὰν μάρτυρων ὄντες λοιδορούμεθα, καὶ οὐδεὶς ἡμῖν ἀντώτησεν· ἀλλὰ τὸ ἀφάνισμα τῆς ὁδοῦ εἰς ῥᾳθυμίαν αὐτοὺς ἐτίθαλε· μᾶλλον δὲ οὐ τὸ ἀφάνισμα τῆς ὁδοῦ, ἀλλ' ἡ ῥᾳθυμία αὐτοὺς ἐπεπόδισεν. ὥσπερ γὰρ ἀσυνδάτου καὶ διεγηγερμένου τῇ προαιρέσει οὐδὲν δυνάται κωλῦσαι· οὕτω ῥᾴθυμον καὶ ἀναπεπτωκότα πάντα δυνάται κωλῦσαι. οἱ μάρτυρες δὲ ἴδιον αἷμα ἐξέχεον ὑπὲρ τῆς ἀληθείας· καὶ σὺ ἄτε βεβαρυμένος ὁδοῦ ἀφάνισμα καταφερῆσαι δυνάσαι; σκάνδαλον τὸν κεφαλαιώδη ἀπέθεντο ἀφ' Χριστοῦ· σὺ δὲ ἄτε μικρὸν ἀπωθούμενος ἥλωσας ἀφ' διαστόλου; ὁ διαστὰς ἀφ' σε ἀπέθανε, καὶ σὺ δι' αὐτὸν ἐκρέμῃς; μὴ μὰν μάρτυρων, καὶ σὺ ῥᾳθυμίας, καὶ δυνάμενος ἀπωθοῦσθαι; διὸ ὅτι σε σκανδαλίζεται καὶ ἵδρυται ἀφάνισμα ἀπολωλὸς ἀπολωμένων, καὶ μάρτυρα ἀκίνητα, καὶ Θεὸν δοξαζόμενον, καὶ ἐκκλησίαν στεφανουμένων. ἀλλὰ ἀμάρτωλός εἰμί, φησι, καὶ οὐ δυνάμην ἀπωθοῦσθαι. ὅπου ἀμάρτωλός ἐστι, ἀπάντησον, ἵνα γένῃ δίκαιος. τίς γὰρ ἀναμάρτητος ἐν βίῳ ἀνθρώπων, εἰπέ μοι; ἢ οὐκ οἶδας ὅτι καὶ αὐλοὶ τοῦ Ἱεροσολύμου προφητεύοντες ἁμαρτίας εἰσὶ προφητευόμενοι

νοι; σάρκα γὰρ εἰσι καὶ δι' ὑμᾶς σώματι συμπεπλεγμένοι· καὶ ἡμεῖς αὖθις ὡς ὅπου θέλουσι καὶ θηλυνόμενοι καὶ διδάσκοντες, ἁμαρτίαις συμπεπλέγμεθα· ἀλλ' οὐκ ἀπογινώσκομεν τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, οὐδὲ ἀπὸ θεραπείαν αὐτῆς παρεκαλοῦμεν. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως πάθη δι' ὑμᾶς προσκυᾶσεν ὁ Θεός, ἵνα ἐξ ὧν αὐτὸς πάσχωσι, καὶ τοῖς ἄλλοις συγγνώμην δῶσι. Πόσης οὖν ἂν εἴη ταῦτα παραπλήξιας καὶ ἀλογίας, ὅπου μοι κιθαρῳδὸς ἢ ὀρχηστὴς, ἢ ἄλλος τις τῶν τοιούτων ἡμᾶς καλέσῃ, μετὰ σπουδῆς ἅπαντες πρέχομεν, καὶ χάριν αὐτῷ τῆς κλήσεως ἴσμεν, καὶ ἡμέρας ὁλοκλήρους τὸ ἥμισυ μέρος διατρίβομεν ἐκείνῳ προσέχοντες μόνῳ· τοῦ δὲ Θεοῦ διὰ προφητῶν καὶ ἀποστόλων ἡμῖν διαλεγομένου, χασμώμεθα, νυστάζομεν, καὶ ἐλαγγάνομεν; καὶ ὅταν μὲν ἱπποδρομίας, οὐκ ὀρθρου βαθέος τοῦ ὕπνου ἀφέντος, ἀλλὰ πλείους, πολλοῦ ὄμβρου καταφερομένου, καὶ λάσπης τὸ ὕδωρ εἰς ταῦτα ὀφθῆναι ῥιπίζοντος, εἰσήκασι μυριάδες, καὶ ψύχος, καὶ ὕπνος, καὶ μύριαι ὁδοῦ καταφρονοῦσι, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς οὔτε οἰκεῖ κατέχει, οὔτε σκέπη κωλύει διαβῆναι· εἰς δὲ τὴν ἐκκλησίαν ἀπελθεῖν ὁ ὕπνος ἡμῖν καὶ ὁ πηλὸς κώλυμα γίνεται. καὶ μοι ἐρωτηθῆναι, πῖς ἐστιν ὁ Αμὼς, ἢ ὁ Αβδίας, ἢ ποῖος τῶν προφητῶν ὁ ἀριθμὸς, ἢ τῶν ἀποστόλων, οὐδὲ χρῆναι δύναται· ἴσως δὲ ἵππων καὶ ἡνιόχων, καὶ σοφιστῶν καὶ ῥητόρων δεινότερον ταῦτα ἀπολογίας σεσωπηκέναι. Καὶ πῶς ταῦτα φύσεται, εἰπέ μοι; Παρήνεσα πολλάκις εἰς θέατρα μὴ ἀπαίρειν. ἤκουσας, οὐκ ἐπείθου· διὰ τί εἰς τὸ θέατρον; πρὸς ἤκουσας μου τοῦ λόγου; μᾶλλον ἐξεβλήθης πάλιν εἰσελθεῖν καὶ ἀκοῦσαι. ἤκουσα, καὶ οὐκ ἐτήρησα, φησὶ· πῶς δύναμαι εἰσελθεῖν δὲ ἀκοῦσαι; πῶς οὖν τοῦτο οἶδας, ὅτι οὐκ ἐτήρησας, πρὶν ἀκοῦσαι, πρὶν ἐρωτῆσαι, πρὶν μηδενὸς ἐλέγχοντος, καὶ χλιαρὸν ὄντα φέρεις, πρὶν λόγον μου ἔχῃς ἐρριζωμένον, πρὶν μὴ φαινομένου μου, καὶ διδασκαλία μου καθαρῶς σε. οὐκ ἐτήρησας; μᾶλλον εἰσελθε, ἵνα πάλιν ἀκούσας τηρήσῃς. Φαρμακοῦ ἐδεῖτο σοί, δεῖ μου καθαίρειν σε, τῇ ἄλλῃ ἡμέρᾳ οὐκ ὀπτήθης οὖν πάλιν; ἔξω τὶς δρυτόμος, ὦ ἄνθρωπε, καὶ θελέτω τιμεῖν δρυῶν· λαμβάνει ἀξίνην, εἶτα κόπτει τὸ ῥίζον· ἐὰν δὲ μίαν πληγὴν, καὶ μὴ πέσῃ τὸ δένδρον, ἢ δύσωσιν ἄλλην πληγὴν; οὐ τετάρτην; οὐ πέμπτην; οὐ δεκάτην; οὕτω καὶ σὺ πάθει. Ταῦτα λέγω, οὐχ ἵνα ὑμᾶς ῥᾳθυμοτέρους ἐργάσωμαι, ἀλλ' ἵνα ἀσυδαμοτέρους καταστήσω. Εἰσῆλθες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἄνθρωπε, ἠξιώθης τοῦ Χριστοῦ σωτηρίας· ἐὰν μὴ ἀπολυθῇς, μὴ ὄφελες εἰσελθεῖν. ἐὰν γὰρ τῆς ἀπολύσεως ὄφελῃς, ὡς δράπετης θύραθεν. τὴν ὅλην ἡμέραν σὺ τοῖς σωματικοῖς ἀναλίσκεις, καὶ δύο ὥρας σὺ τοῖς πνευματικοῖς οὐκ ἀφολῇ; εἰς θέατρον πολλάκις ἀπῆλθες, καὶ ἕως τῆς ἀπολύσεως οὐ κατέσχες· καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσῆλθες, καὶ πρὸ τῆς θείων μυστηρίων ἐξῆλθες; φοβήθητι τὴν εἰρημένην, Ὁ καταφρονῶν μου ἐξουδενωθήσεται ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ βασιλεῖ μὲν πρέπως, οὐδὲ ἁπλῶς μεσιδιάσαι ἀνέχῃ· τῷ δὲ Θεῷ ἀπρεπῶν δεσπότῃ πρέπει κωὐχ ἵσασι μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ἀλλὰ γέλωτος, αὐτῷ πολλάκις ὀργιζομένου; οὐκ ἐννοεῖς ὅτι τῶν ἁμαρτημάτων ταύτῃ μείζονας προξενεῖς αὐτόν; οὐ γὰρ ὅτε τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὡς σὺ μὴ μετὰ τῆς ἁμαρτίας συστελλομένους ἀποτρέφεσθαι εἴωθεν ὁ Θεός. τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; ἐν ἐκκλησίᾳ ἑστὼς κάλλη γυναικῶν περιεργάζῃ, καὶ οὐ φείδῃ οὕτως ἐνυβρίζων εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ; πορνεῖόν σοι δοκεῖ εἶναι ἡ ἐκκλησία, ἢ τῆς ἀγορᾶς ἀτιμοτέρα; ἐν ἀγορᾷ μὲν γὰρ δέδοικας καὶ αἰσχύνῃ φθονῶν γυναῖκα περιεργαζόμενος· ἐν δὲ τῷ ναῷ, τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ διαλεγομένου (οἱ δὲ ἀπειλοῦντος ἴσως τούτων, τοιούτων καταλαμβάνεται κατ' αὐτοῦ κρίσεων, καθ' ὧν ἀκούεις μὴ ταῦτα ποιεῖν, καὶ οὐ φείδῃ, οὐδὲ ἐξέστηκας, ἐργαστήριον ποιῶν τὴν καρδίαν ἀπατηλῶν, καὶ οὐ τοὺς ὀφθαλμοὺς; βέλτιον οὖν τοιούτους πηρὸς εἶναι, ἢ εἰς ταῦτα κεχρῆσθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς. Ἐννόησον πόσον κακὸν ἔσπευσας ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ φρικαλέᾳ μυσταγωγίᾳ, ἄνθρωπε, μετὰ πόνων μέλλεις καλεῖν τὸν Θεόν· μετὰ τῶν χερουβὶμ, μετὰ τῶν σεραφὶμ, καὶ τῶν ἄλλων οὐρανίων δυνάμεων. ἀναλόγισαι σου

Εκ τῆς ἑρμην. τοῦ κατὰ Ιωαν. εὐαγγ.

Εκ τοῦ δ. λόγου τοῦ περὶ μετανοίας ἧς ἡ ἀρχὴ, Εἰ καὶ χθὲς ἡμῖν ἀπ.

Παροιμ. ιγ. ιγ.

Εκ τοῦ ἑρμην. τοῦ κατὰ Ματθ. εὐαγγ.

Εκ τοῦ γ. λόγου τοῦ περὶ ἀκαταλήπτου.

τοῦ συγχορδίας. ἐρχεῖ σοι τοῦτο εἰς νῆφιν, ὅταν σὺ μνησθῇς, ὅτι σῶμα περικείμενος, καὶ σαρκὶ συμπαπλεγμένος, μὴ τοῖς ἀσωμάτων δυνάμεων κατηξιώθης ἀνυμνεῖν τὸν κύριον διαπαύτιον ἀπάντων. μὴ τοίνυν ἀφαλευμένος τὴν προθυμίαν τὴν ἱερὰν κινώνει, καὶ μυσικοῖς ὕμνων ἐκείνων, μὴ βιωτικοὺς κατ' ἐκείνου τὸν κύριον ἔχε λογισμούς· ἀλλὰ πάντα τὰ γήινα τῆς ἀμοιρίας ἐξοικίσας, καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ὅλον ἑαυτὸν μετάθεις, ὡς αὐτὸν πλησίον ἐστὼς τοῦ θρόνου τῆς δόξης, καὶ μὴ τοῖς σεσαφῶς ἐπαΐουσιν, οὕτω τῷ Θεῷ τὸν πρέποντα ὕμνον προσφέρε. Διὰ γὰρ τοῦτο ἐσάπαξ κολούει καὶ τὸ τῆς θείας μυσταγωγίας κιμέλιον κελεύσματα, ἵνα σὺν χαμαὶ συνεσπωμένους λογισμοὺς ἀπορθώσωμεν, ἵνα τὸν ἔκλεισιν τὸν ἐκ τῶν βιωτικῶν γινομένων ἡμῖν πραγμάτων ἐκβαλόντες, ὀρθὸν ἐμπεσεῖν τοῦ Θεοῦ δυνηθῶμεν ἡμῶν τὸν ψυχόν. οὐ γὰρ πεῖ χεροὶ καὶ γονάτων λέγει τῶν τοῦ σώματος (οὐδὲ γὰρ δρομεῦσιν οἱ θεσπεσιοι, οὐδὲ παγκρατιάζεσθαι δύναται) ἀλλὰ τὸν ἐμὸν τῶν ἔνδον λογισμῶν πρὸς καταβεβλημένον ὑπὸ τῶν πειρασμῶν δύασπον ἀφὲ τῶν ῥημάτων τούτων παρακελεύεται. Καίτοι γε καὶ τῆς θείας στυγάξεως κιμέλιον, ἀδελφοί, οὐκ αἰθέσποι μόνον βοῶσι τὸν φιλοσοφώτατον ἐκείνον βοῦν, ἀλλὰ καὶ ἄγγελοι πρεσβεύουσι τῇ διαπύτῃ, καὶ ἀρχάγγελοι δέονται· ἔχουσι γὰρ καὶ καιρὸν αὐτοῖς συμμαχοῦσα, καὶ τὸν πρόσφορον βοηθοῦσαν. καὶ καθάπερ αἱ θεσπέσιοι κλάδοι ἐλαίας ἐκκόπαντες ὀπισθίοις τοῖς βασιλεῦσι, ἀφὲ τῆς φυτῆς ἐλέας καὶ φιλανθρωπίας αὐτοὺς ἀναμιμνήσκοντες· οὕτω δὴ καὶ ὁ ἄγγελος τότε μὲν κλάδων ἐλαίας αὐτὸ τὸ σῶμα τὸ διαπύτικον προτείνομαι, καὶ διαπύτιν ἀναβοῶσιν ὑπὲρ τῆς αἰθεσπίτης φύσεως, μονονουχὶ λέγοντες, ὅτι ὑπὲρ τούτων διέμιλα, ὃς αὐτοὺς φιλάσας ὕστως ἀγαπήσας κατηξίωσας, ὡς τὸν ψυχὸν ὀπιδοῦναι τὸν ἑαυτῶ· ὑπὲρ τούτων ἐκχέομαι σοι ἱκετηρίας, ὑπὲρ ὧν αὐτὸς ὁ αἷμα ἐξέχεας· ὑπὲρ τούτων σοὶ παρακαλοῦμαι, ὑπὲρ ὧν τὸ σῶμα τοῦτο κατέθυσας. Ἕκαστος τοίνυν αὐτὸς ἀναλογιζέσθω πρὸς ἑαυτὸν, ποῖον ἐλατήρωμα διώρθωσε, ποῖον κατόρθωμα προσεκτήσατο, ποίαν ἁμαρτίαν ἀπενίψατο, καὶ τί βελτίων ἐγένετο. καὶ μὴ θύρη πλέον τι γλυκάνοι ἀπὸ τῆς νηστείας αὐτῷ πρὸς τὸν κοσμικὸν τοῦτον ἐμπορείαν, καὶ συνίδῃ ἑαυτῷ πολλῶν πεπομμένῳ τῶν προσκομμάτων ὀπισθομένῳ τῶν προσκομμάτων μὲν ὀπισθεῖν, προσερχέσθω· εἰ δὲ ἡμελημένος ἔμεινε, νηστείαν μὴ ἔχων ὀπιδείξασθαι μόνον, τῶν δὲ ἄλλων σοβαρῶν κατορθωτὴς, ἔξω μενέτω, καὶ τότε εἰσιέτω, ὅταν ἅπαντα σκηνὴν ἀρῇ καὶ ἁμαρτήματα. καὶ μὴ γὰρ μὴ νηστεύοντα, εἶχος καὶ συγγνώμης τυχεῖν, σώματος ἀσθένειαν προσκομιζόμενον· τὸ δὲ μὴ διορθώσαντα ἑαυτοῦ τὰ πλημμελήματα, ἀδύνατον ἀπολογίας τυχεῖν. τὸ γὰρ εἰς τὸ σωφρονεῖν ῥᾳθυμίας ἕνεκα ἀπαιτήσει τὰς ὠδῖνας ὁ Θεός, τί ποιήσομεν; ἴστε γὰρ ὅτι τοῦτο, ὅπερ πολλάκις αὐτὸν ἀφαλερομένου πρὸς πάντας ἡμᾶς ἀφὲ τοῦ προφήτου, πολλοὺς καὶ μακροὺς ποιούμενα πρὸς τὸν πλησίον λόγους περὶ τοῦ ὑδεῖν ἡμῖν προσηκόντων παραλιμπάνει. δὸ τοίνυν, πόθεν καὶ πόθεις καὶ ἄλλα, τούτης τὰ ἁμαρτίας θλῖψιν δίκιον ἀπαιτῆσαι ἡμᾶς, ποία σωτηρίας ἔσται ἡμῖν ἐλπίς; μὴ γὰρ δὴ μακρὰν εἶναι νομίσῃς τὸ πλημμέλημα, ἀγαπητέ, εἰ βούλοι τὸ μέτρος αὐτοῦ καταπλῆσαι, ἐπὶ τοσοῦτον ἀνθρώπων τοῦ τὸ αὐτὸ ἐξέλασαν, καὶ τότε ὄψῃ τὰ ἀποπίας τὸ μέτρος. τόλμησον, ἄρχοντος πρός τινα φθεγξομένου, μᾶλλον ἢ φίλου τινὸς τῶν ὀλίγῳ σεμνοτέρων, ἀφεὶς αὐτὸν, πρὸς οἰκέτην ἐλεγεῖν τὰ σαυτοῦ, καὶ τότε ὄψῃ ἡλίκον τολμᾷς ὀπὶ Θεοῦ τὸ ποιεῖν. ἐὰν γὰρ ἡ τις τῶν ὀπιφανεστέρων σαφῶς, καὶ δίκιον σε ἔχῃ ἀπαιτῆσαι τὰ ὀφειλόμενα· ἀλλ' ὁ Θεὸς τοσαῦτα καὶ πλείονα τούτων καθ' ἑκάστην ὑβριζόμενος [τὸν ἡμέραν] καὶ πρὸς ἑνὸς καὶ δύο καὶ τριῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ πάντων ἡμῶν ἀνέχεται καὶ μακροθυμεῖ. Καὶ βασιλέως μὲν ὀργὴν ὀπιτεῖν καταλῦσαι βουλόμενοι, μετὰ τῶν παίδων καὶ γυναικῶν σωτηρέχετε πολλάκις καταδίκοι ἐξαρπάζεται· καὶ ἀρνίον βασιλέα μέλλοντες ἵλεων ποιῆσαι, καὶ ἐξαρπάσειν τῆς ὀργῆς αὐτοῦ οὐχ ἕνα, οὐδὲ δύο, καὶ τρεῖς, καὶ ἑκατὸν, ἀλλὰ πολλοὺς σὺν καὶ τοῖς οἰκουμένου ἁμαρτωλοῖς, ἐξω καθέζεσθε, καὶ οὐ σωτηρέχετε κοινῇ πολῖται, ἵνα ὁ Θεὸς τὸν

Ἐκ τῶν αὐτῶν.

Ἐκ τῶν αὐτῶν.

Ἐκ τῶν λόγ. τῶν εἰς τὸν αὐδριάντ.

χ. πεπαυμένων

χ. πεπαυμένων

Ἐκ τῶν γ. λόγου τῶν ἀκαταλήπτου.

τῶ συμφωνίαν ὑμῶν αἰδιαθέτις, καὶ κείνοις ἀφῆ τῶ κόλασιν, καὶ ἡμῖν συγχώρησιν ἁμαρτήματα; Εἰ γὰρ ἐπ' ἀγαθῆς τύχης ὢν καὶ Ⓦ καιρὸν ἐκρῖνον, εἰ γὰρ ὅπου τῆς οἰκίας, εἰ γὰρ ἐν ἀνθρωπίνοις πράγμασιν, οὐκ ἂν πάντως λέοντος σφοδρότερον ἅπαντα διαρρήξας καὶ δισμά, πρὸς τῶ κοινῶ ἐκατηφίαν αὖθις μολήσεις; καὶ ποίαν ἕξεις σωτηρίας ἐλπίδα;

5 Τί γὰρ τῆς τῦ Θεοῦ ἐκκλησίας δυνατώτερον ἡμῖν δοῦ; μὴ μοι λέγε τεῖχη καὶ ὅπλα· τείχη δὲ χρόνῳ παλαιοῦται, ἐκκλησία δὲ οὐδέποτε γηρᾷ. τείχη βάρβαροι καταλύουσιν· ἐκκλησίας δὲ οὐδὲ δαίμονες ἐπεχείρησαν. Ἔτι ὅπου κόμπος τὰ ῥήματα, μάρτυρες καὶ πράγματα. πόσοι ἐπολέμησαν τῶ ἐκκλησίαν, καὶ Ⓐ πολεμήσαντες ἀπώλοντο, αὕτη δὲ καθ' Ⓦ οὐρανὸν διαβέβηκε; τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἡ ἐκκλησία· πολεμουμένη νικᾷ, ὑπερβουλευομένη

10 περιγίνεται, ὑβριζομένη λαμπροτέρα καθίσταται. σιωπήσατε τῶ ἡμέρᾳ ἐκείνῳ, ὅσα ἐκινδύνευσε καθ' ἡμῶν ὅπλα, καὶ θυμὸς τραπωτικὸς πυρὸς σφοδρότερος, καὶ ἡμεῖς πρὸς ταῦτα βασιλικὰς αὐλὰς ἀπηλλάγημεν, καὶ θέαζον ἐγενόμεθα τῆ οἰκουμένη; ἀλλὰ διὰ τῶ Θεοῦ χάριν οὐδὲν ἡμᾶς ἐκείνων κατέσπευδε. διὰ τί; ὅτι οὐδὲν τῶν πρώτων δεινόν. τί γὰρ ἔστι δεινόν;

15 θάνατος; ἀλλ' οὐκ ἔστι δεινόν· ταχέως γὰρ ὅπερ τὰ λυπῶντα ἀπηλλάγημεν. ἀλλὰ δήμευσις; Γυμνὸς ἐξῆλθον, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι. ἀλλ' ὀξύτης; Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. ἀλλὰ συκοφαντία; Χαίρετε ὅταν εἴπωσι πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ῥῆμα, ὅτι μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Εἰ γὰρ καὶ ἀπηλάμεν, ἀλλ' οὐκ ἐω ὑβρεις μοι τὸ γινόμενον· ὕβρεις γὰρ ἔν μέσῳ, ἁμαρτία· κἂν ἡ οἰκουμένη σε ὑβρίσῃ, σὺ σαυτὸν μὴ ὑβρίσῃς, καὶ οὐχ ὑβρίσθης. περιδοσία μόνη ἡ τῦ συνειδότος· μὴ περιδῷ σε τὸ συνειδός, καὶ οὐδεὶς σε προ-

20 δώσει. ἀπηλάμεν, καὶ εὐρῶν καὶ πράγματα, μᾶλλον δὲ τὰ ῥήματα μὲν πράγματα γινόμενα, καὶ τῦ περισσοῦ μὲν τῶ ἔργῳ τῦ ῥήματος, ὅτι τὰ ἀνθρώπων ἔργα πραγμάτων κυριώτερα. Ἐβουλόμην τοίνυν εἰδέναι, ποῦ ἔχατείδωσιν Ⓐ τὰ σωμάτων καταφρονήσαντες, καὶ τὰ ἱερᾶς ταύτης ἀπολειφθέντες τραπέζης. μᾶλλον δὲ οἶδα σαφῶς. ἢ γὰρ περὶ ἀτόπων καὶ καταισχρῶν πραγμάτων ἔχελέγονται, ἢ βιωτικῆς εἵνεκα περισπωμένοι φροντίσιν ἀμφοτέρων δὲ ἔχατείδη συγγνώμης ἀπεστέρηνται, καὶ κόλασιν ἔχει τῶν ἐσχάτων. Ⓒ περὶ μὲν τὰ πρώτερα οὐδὲ λέγων ἔχω, οὐδὲ ἀποδείξεως· ὅτι δὲ οἱ τὰ τῆ οἰκίας ἡμῖν προδεδωκότες πράγματα, καὶ τὰ ἀφόρητον ἔχοντα λόγον λέγοντες, οὐδὲ ὅτου δοῦναι συγγνώμης τυχόντες, μὴ τὰ πνευματικὰ τῶν γηΐνων προτιμῶντες πραγμάτων, πάντα που δῆλον. τίς γὰρ οἰκέτης, εἰπέ μοι, πρὶν ἢ δεσποτικὸν πληρῶσι ἔχεγνίδιον, τῆ καθ' ἑαυτῶν οἰκίαν ὑπεμβήσεταί ποτε; πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, ἐπὶ δούλων μέν, ἔνθα φιλεῖ ὀνόματα δεσποτεία, τοσαύτην τοῖς κυρίοις πρέπειν τὴν αἰδῶ καὶ τὸν ὑπακοὴν τὸν ἀληθῶς δεσπότην, καὶ ἡμῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτῶ δυνάμεων, μηδὲ τῆς αὐτῆς τοῖς ἡμετέροις σωδούλοις ἀξιοῦν θεραπείας; Εἶτε γὰρ μοι δυνατὸν ἔξεστι τοῖς ὑμετέροις ὀφθαλμοῖς τὸν ἐκείνων ψυχὸν, καὶ εἴδετε δὲ ῥυπῶντα, αὐχμῶσαι, κατηφοῦντα, τεταπεινωμένον καὶ ἀπορρήτοις ὄντα. ὥσπερ γὰρ τὰ βαλανείων οὐκ ἀπολαύοντα σώματα αὐχμοῦ καὶ ῥύπου γέμει πολλοῦ· οὕτω καὶ ψυχὴ διδασκαλίας οὐκ ἀπολαύουσα πνευματικῆς, πολλῶ τῶ ἁμαρτημάτων ἔχει περικείμενον αὐτῆ τὸν κηλῖδα. Εἶτε γὰρ δυνατὸν ἀναπτύξαι τὰς καρδίας τῶν ἀπολιμπανομένων τῆς θείας ζωοδόχου· Εἶτε γὰρ δυνατὸν ὑμῖν εἰς τὸ ζωοδὸς αὐτῶν εἰσπλυθῆναι, καὶ τότε εἴδετε δὲ καλῶς πόσων πραγμάτων γέμουσιν, ὅσας ἀχθηδόνας ἔχουσι. καθάπερ γὰρ γῆ γεωργικῶν οὐκ ἀπολαύουσα χειρῶν, χέρσα καὶ ὑλώδης· οὕτω καὶ ψυχὴ πνευματικῆς οὐκ ἀπολαύουσα διδασκαλίας, ἀχθηδόνας καὶ πειρόλοις καπέμενη. Εἰ γὰρ ἡμεῖς Ⓐ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τῆς τῶν προφητῶν καὶ ἀποστόλων μετέχοντες ἀκροάσεως, καὶ συνεχεῖς ἐπωδὰς τὰς ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν ἐπᾴδοντες τοῖς ἡμετέροις πάθεσι, πόλις κατέχομεν θυμοῦ, πόλις χαλινοῦμεν ὀργὴν, πόλις ἐκβάλλομεν τὴν ἡδονὴν φθόνου, πόλις καταπαύομεν ἐπιθυμίαν, πόλις καταστέλλομεν τὰ

Ex τῦ λόγ. ὅτε τ' ἐκκλη. ἤξω δ' ρηθεὶς Εὐβ. τ' ἀποστολ.

Ex τῦ λόγ. τῦ ὀπτήμενος χῆ τῶν ἀπολειφθέντων, καὶ εἰς τὸ προσοίμιον τῦ πρὸς Κορ. ἐπιστ.

δυάσχμωτα θηεία· σκῆνοι ⓐ μηδέποτε ζωὴν ἀπολαύοντες τῆς ἱατρείας, μηδὲ τῆς θείας
Ἐκ τῆς ἱρμίου. κεφ. 16. ψηφ. "ὦ σαχθύοντες διδασκαλίας, ποίαν ἐλπίδα σωτηρίας ἕξουσιν; Ὥσπερ γὰρ ὁ τῶν λιμνῶν χ. ἐπαλείφει.
ἐξελθὼν πόντος ξηρὰν πλανᾶται, καὶ ὁ τῆς φωτὸς ἀποστερηθεὶς πολλοῖς προσπταίσει· οὕτω καὶ ὁ
εἰς λήθην ἐμπεσὼν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, φρενίτιδι καὶ μελαγχολίαις καὶ ὀδύναις σκληρᾶς δου-
νεχῶς. καὶ καθάπερ ὑπεχομένου τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ὄντος, τὰ λυπηρὰ σκηπτῶν γίνεται·
οὕτως ἀφισαμένου καὶ ὑπεναντιωμένου, καὶ ψυχὴ μαινόπλεται, καὶ καρδία ὀδυνᾶται, καὶ
ⓐ λυποῦντες ἐπαμβαίνουσιν, ὥστε δικὴ πόντων διακομένης τὸν ῥαθυμητέρους ταπεινο-
Ιερ. ς. 19. τέρους ἐπαναπελθεῖν, ὅθεν ἐξέπεσον. Παιδεύσει γάρ σε ἡ ἀποστασία σου, φησι, καὶ ἡ κακία σου
ἐλέγξει σε. ὥστε καὶ ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ Θεοῦ πρόνοια εἶδός ἐστιν. ὅταν γὰρ προνοῶν
καὶ κηδόμενος καταφρονῆται, ἀφίησι μικρὸν καὶ ἐγκαταλιμπάνει, ἵνα τότε, τῆς ῥαθυμίας
Ἐκ τῆς γ. λογ. τοῦ καὶ Δαυὶδ καὶ τοῦ Σαύλ. σκληρύνης, ταπεινοτέρους ⓐ ὀλίγον ἡμῶν. Πολλοὺς οἶμαι τῶν προόντων καταλιπόντων ἡμᾶς, καὶ πρὸς τὰ θέατρα τῆς βδελυρίας αὐθημερὸν τρέχειν σπεύδοντας· καὶ
ἐβουλόμην εἰδέναι τούτους σαφῶς, ὥστε αὐλεῖ τῶν ἱερῶν σκαλῶν προσφύρων, οὐχ ἵνα μόνον
εἴξω διωκῶς, ἀλλ' ἵνα διορθωθέντες ἐπανέλθωσι πάλιν. ἐπεὶ καὶ πατέρες παῖδας
σφαλλομένους τῆς οἰκίας σκυβάλλουσι, καὶ τῆς τραπέζης ἀπείργουσι, οὐχ ἵνα βδελυκτοὶ
τούτων σκήπτωσιν, ἀλλ' ἵνα [καὶ] βελτίους τῇ ἀνυσίᾳ ζωὴν γνώμωσι, καὶ τῆς προσηκούσης
δίξης πρὸς ⓦ πατρῶον ἐπανέλθωσι κλῆρον. τοῦτο δὴ καὶ παιδίσκαι ποιοῦσι· τὰ φώσφορα
ἐμπεπλησμένα πρόβατα τῶν ὑγιαινόντων εἴργουσιν, ἵνα ἀποθέμενα τὴν ἀῤῥωστίαν, μὴ ἀ-
σφαλείας πρὸς τὰ ὑγιαίνοντα ἐπανέλθῃ πάλιν, καὶ μὴ νοσοῦντα τὴν ἀγέλην ἅπασαν
ἐμπλήσῃ τῆς ἀῤῥωστίας σκεύης. δίχα τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐβουλόμεθα τούτους εἰδέναι. ἀλλ' εἰ καὶ
μὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἀκριβῆ διωκάμεθα, ὁ λόγος αὐτὸς ὑπογνώσεται πόντας, καὶ τὸ
σωφρονιστὸς αὐτῶν ὑπαλοβόμενος, πείσει ῥᾳδίως ἑκόντας αὐτοὺς σπεύδειν ἐξελθεῖν· διδάσκων ὅτι
σκῆνος ἔνδοθέν ἐστι μόνος, ὁ τῆς σαρκὸς θανάτου ἀξίαν πρόσχων τὴν γνώμην· ὡς ὁ μετὰ
πολιτείας διεφθαρμένης τοῦ ἱεροῦ τούτου μετέχων συλλόγου, κἂν τὸ σῶμα σαρκὸς εἰσάγῃ,
σκεβάλπται, καὶ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἔξω καὶ μὴ δυναμένων τῆς ἱερᾶς μεταχεῖν τραπέ-
ζης μᾶλλον ἀπελήλαται. σκῆνοι μὲν γὰρ κοὐ τοῦ Θεοῦ νόμους σκληθέντες καὶ μύθοις
ἔξω, τέως χρηστὰς ἔχοισιν ἐλπίδας, κἂν ἐθέλωσι τὰ βδελυπώματα διορθῶσαι διὰ τῆς σκη-
νῆς, ἧς ἐξέπεσον, δυνήσονται μετὰ καθαροῦ τοῦ σωφρονιστοῦ πάλιν ἐπανελθεῖν· ⓐ οἳ
μολυνόμενοι ἑαυτοὺς, καὶ καλυβδένητες μὴ πρότερον ὑπολύωσι, ἕως ἂν ἀπορραθίσωνται τὴν
κηλῖδα τὴν σκὸν ἁμαρτημάτων, εἶτα διαχμωτιῶντες, χαλεπώτεροι τὸ πρᾶγμα ἐργάζον-
Ἐκ τοῦ λόγ. τοῦ, Ἐκκόπτων χρὴ ἁμαρτάνοντων καὶ μὴ μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ὑπόγνωσιν τοῦ ἁλῶναι. ται. οὐ γὰρ οὕτω ὁ ἁμαρτάνων ἐργάτης, ὡς ἡ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν αἰσχρομωπία. Πολ-
λοὶ τῶν μυσηείων ἅπαξ μεταλαμβάνουσι τὸ σύμπαν, ἕτεροι δὲ δὶς· ἄλλοι δὲ πολλάκις.
τίνας οὖν τούτων ἀποδεξόμεθα; τὸν ἅπαξ, ἢ τὸν πολλάκις, ἢ τὸν ὀλιγάκις; οὔτε τὸν ἅπαξ,
οὔτε τὸν πολλάκις, οὔτε τὸν ὀλιγάκις· ἀλλὰ τοὺς μετὰ καθαροῦ σωφρονιστοῦ, τοὺς μετὰ κα-
θαρᾶς καρδίας, τοὺς μετὰ βίου ἀνεπιλήπτου· ⓐ τοιοῦτοι ἀεὶ προσιέπωσαν· ⓐ ὃ μὴ γένοιτο,
τοιοῦτοι, μηδὲ ἅπαξ. κρίμα γὰρ ἑαυτοῖς λαμβάνουσι καὶ κατάκριμα. ὥσπερ γὰρ ἡ θεοφι
φύσει οὖσα θρεπτικὴ, ἐὰν εἰς κακόσιτον ἐμπέσῃ, πόντα ἀπόλλυσι καὶ διαφθείρει, καὶ
νόσου ἀφορμὴ, οὕτω δὴ καὶ τὰ τῶν φρικτῶν μυσηείων. τραπέζης ἀπολαύεις πνευματι-
κῆς, τραπέζης βασιλικῆς, καὶ πάλιν φύρεις βορβόρῳ; τὸ σῶμα μύρῳ χρίεις, καὶ πάλιν δυσω-
δίας πληροῖς; μεθ' ἑαυτοῦ τῆς μεταλήψεως μετέχων, οἴει ἔρχειν σοι πρὸς καθαρισμὸν
τῶν ἁμαρτημάτων τὸ πόντος χρόιον, καὶ πάλιν ἑβδομάδος πρελθούσης σκνίδως σαυτὸν
τοῖς προτέροις; εἶπε δή μοι· ἐὰν ὑγιαίας εἰς παρεάκοντα ἡμέρας ἀπὸ νόσου μαχεᾶς, πά-
λιν σαυτὸν σκνῶς τοῖς νοσοποιοῖς σκεύεσι, ἆρά γε ⓦ πρότερον κόπον ἀπώλεσας; Εἰ τοίνυν
Ἐκ τῆς πρὸς Κορ. ς. ἐπιστ. τὰ φυσικὰ μιάσματα, πολλῷ μᾶλλον τὰ τῆς προαιρέσεως. Καὶ μὴ ὄζῃ τὸ στόμα, σὺ δὲ
πρὸς

τῶν χοινῶν μετέχης συπίων· τοιαύτης γ' δυσωδίας ὄσης ὁ τὴ ψυχὴ, μυσηείων τολμᾷς χοινωνῆν, εἰπέ μοι; χ' ποίας πεύξη συγχώμης; Φησὶ γὰρ ὁ θεῖος Ἀπόστολος, Οὐ δύνασθε πίνειν τὸ ποτήειον τῆ Κυείη τραπέζης," ἐνοχός ὄστι τῆ σώματος & τῆ αἵματος τῆ Κυείου· τοῦτέστι, τὴ αὐτὴ δώσει δίκιν, ὅσιν ἐποησήσαν) πιμφείλη οἱ ταυρώσαντες τὸν Χειστόν. καθάπερ γὰ & ἐκφνοι @ σφαγεῖς ἐίοχοι ἐγίνοντο τῆ αἵματος, ὕτω χ' ὅτι @ αἰαξίως χοινωνοῦντες τῶν μυσηείων. ὥσπερ γὰ αὐτὸ ἁφῆξη τις τὴν πορφυείδα τὴν βασιλικὴν, ἢ τὸ μολυσμὸν βορβόρου, ἁπλοσίως εἰς @ σάνιδα αὐτὴν συύσεισε βασιλέα· ὕτω δὴ χ' σὺ ταῦθα, οἵ τε ἀνελόντες τὸ σῶμα τὸ δεσποτικὸν, οἵ τε ἀκαθάρτῳ διαθέμενοι τῇ διανοίᾳ, ὁμοίως ἐμπαροησουσι τῷ σάνιδι τῷ βασιλικῷ. διέρρηξεν μὶ ὧν αὐτὸ @ Ἰουδαῖοι τῷ ταυρῷ, μολυσμὸν χ' ὁ ἀκαθάρτῳ διαθέμενος αὐτὸ τῇ ψυχῇ. ὥστε εἰ χ' διάφορα τὰ τῆς οἰκονομίας, ἀλλὰ τά τῆς ὕβρεως ἴσα. τοῦτο πολλῶν καθήψατο, τοῦτο πολλοὺς ἐβορύβησεν, "ἔδαχε τὸ στωμυλὸς τῶν ἀκουόντων, μᾶλλον γ' χὶ τῶν ἀκούντων μόνοι, ἀλλὰ χ' ἐμοῦ τοῦ λέγοντος, πρὸ ὑμῶν. κοινὴ γὰ ἡ διδασκαλία, κοινὰ τὰ τε αἵματα· διὰ χ' κοινὰ τὰ φάρμακα ὁπτίθημι. τοῦτο τῆς τῆ Θεοῦ φιλανθοωπίας ἐγίνετο ἔργον, ὥστε χ' @ λέγοντα χ' σὲ ἀκούοντας τοῖς αὐλοῖς ἐποχεῖσθαι νόμοις, τῆς αὐτῆς κοινωνεῖν Φύσιως, ὁμοίως ἕκαστον ἐποιεῦθυνον εἰς @ διαβαίνοντα. διὰ τί; ἵνα μὴ συμμετοείας ποιῆται τὴν ὁπτίμησιν· ἵνα συνδρομικὸς γένηται τοῖς ἁμαρτάνουσιν· ἵνα διαμιμνησκόμενος τῆς οἰκείας ἀδενείας, μὴ ἀφόρητον ποιῆται @ ἔλεγχον. Αν τοίνυν ἴδῃς τινὰ τῶν μὴ σὺν στωμυλαζομένων πορεύοντα, χ' μυσηείοις ποσερχόμενον, εἰπὲ τῷ διανοουμένῳ τὴν τούτων διανομὴν· ὁ δῆτα διάξιος μυσηείων, κώλυσον τὸν βέβηλον τῶν ἁγίων. Εἰ γὰ μηδὲ δίκειόν ἐστι τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ ὁ τοιοῦτος ἄξιος, σκόπησον" οἷ ποσβήσε) τὰ τῆς κολάσεως αὐτῷ, ὅταν χ' τῆς ἱεοᾶς ἀπολῆ) τραπέζης· οὐκ αὐτῷ γ' μέτον, ἀλλὰ χ' σοὶ τῷ συσκιάζοντι. οὐ γὰ εἶπε, Καὶ ἐμοίχευες, ἀλλά, Μετὰ μοιχοῦ τὴν μοείδα σου ἐπῆγες. βαβαί· ἡλίκον ὄστι κακὸν ποοκέλλειν τῶν ἄλλων τὰς σποδύας. κοινωνὸν γὰ σέ φησιν εἶ) τῆς ὁπτῆς τῷ πλημμελήματι πιμωείας. χ' εἰκότως. ὁ μὲν γὰ ἔγχος ὃ παῖσον εἶπεν, εἰ χ' ἀσύγγνωστος ἡ ποόφασις· σὺ γ' οὐδὲ τοῦτο. πόθος [ὧν] ἔσχεν τῆς ἡδονῆς οὐκ ἀπολαύων, τῆς κολάσεως κοπωνὸς & μοιοῦται γένη; μὴ γὰ μοι σκῆνο ὃ ῥῆμα λέγε," τῆς πολλῆς γέμον ἀνομγησίας· τί δέ μοι μέλει; τὰ ἐμαυτοῦ μελετῶ. τότε γὰ μάλιστα μοιμνήσεις τὰ σά, ὅταν τὰ σὰ ζητῆς & τῶ τοῦ πλησίον συμφέοντι· καθὰ & Παῦλος ἔλεγε, Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω, [ἵνα βύρῃ τὸ ἑαυτοῦ.] ὅταν γὰ ὁ ἁμαρτικὸς πανταχόθεν ἀποστεφομένους αὐτοὶ ἴδῃ, μέγα τι χ' ποιεῖν νομίσε) εἰργάσθαι· ἀν' ὃ μὴ μόνον μὴ ἀγωνακτοῦντας μηδὲ δυσχεραίνοντας θεᾶσθαι, ἀλλὰ χ' τραφέως φέοντας χ' στωφαντομένους, & ὃ οὐκ τοῦ στωμυλότου διαφθείοι δικαιότεον, τῆς τ' πολλῶν ψυχῶν συμπαραπόσης αὐτῷ τὴ διεφθαομένη γνώμη. Πολλοὶ δ' βαοὺς τ' ποὸς ὑμᾶς εἰοημένων ἐλέγχων οὐκ ἀνεγκόντες, μὴ τὴν αἰαχόοισιν ποοσελθόντες ἐδυσχέοαινον, ἠναγκάκτην, ἀπάγης ἡμᾶς, λέγοντες, τῆς ἱεοᾶς τοαπέζης, χ' τῆς κοινωνίας ἀποσοβῆς. διὰ τοῦτο γ' ταῦτα ἰωαγκάσθην εἰπεῖν, ἵνα μάθητε ὅτι οὐκ ἀπάγω, ἀλλὰ σωάγω μᾶλλον· οὐδὲ ἀποσοβῶ, οὐδὲ ἀπείογω, ἀλλ' ὁπιποιῶμαι διὰ τῶν ἐλέγχων πλέον. ὁ γὰ φόβος τῆς πιμωείας, καθάοσ πῦο εἰς κηοὸν, ὕτως εἰς ὃ στωμυλὸς τῶν ἁμαοτωλόντων ἐμπίπτων, λύει μὶ ἡμῶν χ' τήκει τὰ πλημμελήματα διὰ τοσούτων ἐγκαθήμενος, καθαοσὸν γ' & ἀποσίλλοντος ἐογαζόμενος τὴν διανοιαν, πλείονα τὴν παῤῥησίαν ἡμῖν ἐοίθησι. χ' καθάοσ ὁ πικοὸς φάομακα τοῖς κακοσίτοις διδοὺς, & οὐκ πονηοὸς ἐκκαθαίοων χυμοὺς, διεσείοει τὴν καταβεβληκυῖαν ὄοεξιν, χ' μὴ πλείονος ποοσκυδάζῃ τῆς ποοθυμίας τῆς στωμυλὸς ἀποσθῆς θεοφῆς· ὕτω δὴ χ' ὁ πικοὸς λέγων ῥήματα, χ' καθαίοων οὐκ πονηοὰς ἐκκαθαίοων χυμοὺς τῆς διανοίας, χ' ὁ βαοὺς τῶν ἁμαοτημάτων ἀποσκυδάζόμενος φοοτίον, δίδωσιν ἀναπνεῦσαι τῷ στωμυλότῃ,

Εκ τ λόγ ὅτι ἐπικίνδυνον χ' τοῖς λέγουσι χ' τοῖς ἀκούουσι τὸ ποὸς χάοιν δημηγοεῖν.

a. Κορ. ια. κζ.

Εκ τ ἑρμων. τῶν μθ. Ψαλμ.

Ψαλμ. μθ. ιθ.

a. Κορ. ι κδ.

Εκ τ λόγ. ὅτι ἐπικίνδυνον χ' τοῖς λέγουσι χ' τοῖς ἀκούουσι τὸ ποὸς χάοιν δημηγοεῖν.

σπουδότη, ἢ μὴ πολλῆς τῆς ἡδονῆς ἀπογλύσασθαι τὸ σώματος ἀδρασκυάζει τὸ διαπο-
Εκ τῆς ἑρμίνι. τῆς χρ. ωσιν. ἐναγγ. Εβρ. ιγ'. πτοῦ. Εἰκότως ἀρα ὁ μακάριος Παῦλος ἔλεγε· Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες. σὺ μὲν γὰρ σὲ ἑαυτὸν μελεμνᾷς, καὶ ταῦτα ἀμφίβολα καλῶς, σαθεὶς σοι τῶν ἄλλων ἕνεκα λόγος λοιπόν· ὁ δὲ ἱερεύς, καὶ ὃν οἰκεῖον οἰκονομήσῃ βίον καλῶς, τὸν δὲ σὸν μὴ μετ' ἀκριβείας ὀπτιμηνήσηται, μετὰ τῶν ποιμνίων εἰς τὸν γέενναν ἀπωσθήσεται· ἢ πολλάκις ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀποπλανᾷ. Ἀλλ' ὅπερ σφοδρότερον τὰ ἀνάξιος τὰ θείων μεταλαμβανόντων μυστηρίων" καὶ ἀναφάμενα, ἀναγκαῖον ἢ πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἀκουομένους ἀγαλεξθῆναι λοιπόν, ὥστε μετὰ πολλῆς τῆς ἀσυδησίας ἀμύνεσθαι ταῦτα τὰ δόγματα· οὐ μικρὰ γὰρ κόλασις ὑμῖν ἐστιν. Εἰ γὰρ σωφρονίσοντες τινὰ ποινείαν, συγχωρήσετε ταύτης μεταλαβεῖν τῆς τραπέζης, ὃ αἷμα αὐτῶν ἐκ τῶν χειρῶν ἐκζητηθήσεται τῶν ὑμετέρων. καὶ γραπτὸς ἢ, καὶ ὕπαρχος, καὶ αὐλὸς ὁ ὃ ἀγάθημα πρεσβεύομενος, ἀναξίως ἂν πρασθῇ, κώλυσον. μείζονα ἐκείνῳ τιμὴ δόξασθαι ἔχεις. μὴ πρόξενος ἢ διαστόλου, ὃν ἐκκαθαίρων τὸ σῶμα τοῦτο. μὴ ξίφος ὅλως ἀντὶ τῆς θυφῆς· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀσθενείας ἐκβύσου ἔρχεται μεθέξων, κώλυσιν μὴ φοβηθῆς. φοβήθητι τὸ διαστόλου Θεοῦ, μὴ ἢ δοῦλε πρόν. αἰ τοὶ δοῦλε πρὸν φοβηθῆς, ἢ ὑπὲρ αὐτοῦ καταπλαθήσῃ, ἢ τὸ διαστόλου πρόξενος· δοῦ ἂν τὸν Θεὸν, ἐς δοῦλε πρὸς ἀδίσιμος ἔσῃ, ἢ τῷ Θεῷ φιλητός. Εἰ ἂν αὐλὸς ὁ τολμᾷς, ἐμοὶ πρέσαγε, οὐ συγχωρήσω ταῦτα τολμᾶσθαι· τῆς ψυχῆς ἀποχήσομαι πρότερον, ἢ τὸ αἵματος μεταδώσω τὸ διαστόλῳ πρὸς ἀξίαν, ἢ ὃ αἷμα ὃ ἐμαυτοῦ πρεσήσομαι πρότερον, ἢ μεταδώσω αἵματος ὅτω φειδώδους ἀδρασκόπου. κρεῖττον γὰρ τεθνηθῆναι τὸ βίῳ μᾶλλον ἀγαθὸν Θεόν, ἢ ἀγαθὸν τὸ βίου αὐτοῦ τὸ Θεοῦ. ᾧ πρέπει δόξα ἢ κράτος, νῦν ἢ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. λθ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΟΤΙ ΠΟΛΛΑΣ ΟΔΟΥΣ ΗΜΙΝ Ο ΘΕΟΣ

ἔδωκε πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, ἐαὶ θέλωμεν· ἢ ὅτι τὸν μέλοντα ἀπιτυγχεῖν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν πάσας δεῖ φυλάττειν τὰς ἐντολάς· τὸν δέ τινα μὲν καταρθοῦντα, τινὰ δὲ παραβαίνοντα εἰς τὴν γέενναν γεωναῖόν ἐστι τὸν ἀδιαφορεῖν πρὸς τοὺς ἄλλους.

Εκ τῆς ὁμιλ. δ'. τῆς ἑρμ. τῆς πρὸς Φιλιπ. ἐπ.

Ἀλλὰ ἀναγκάζομαι, ἀγαπητοὶ, κατηγορῆσαι τῶν πλησίον τραγμάτων. ἢ τί πάθω; οὐκ ἐβουλόμην, ἀλλ' ἀναγκάζομαι. Εἰ μὲ γὰρ ἐῶ σιγήσαντα ἢ μηδὲν εἰπόντα τῶν ἡμαρτηκότων, ἀφανίσας ἀπὸ τῆς σιγῆς τὰ γινόμενα, ἐδοῦ σιγᾷν· Εἰ δὲ τοιοῦτόν ἐστι (οὐ γὰρ μόνον οὐκ ἀφανίζεται, ἀλλὰ μᾶλλον σιγώντων, ἀλλὰ δὲ χαλεπώτερα γίνεται) ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ὁ γὰρ κατηγορῶν τῶν ἁμαρτανόντων, εἰ ἢ μηδὲν ἕτερον, οὐκ ἀφίησι πλεονεκτεῖν. Εὐθυμία γάρ ἐστιν οὕτως ἀναίσχυντος ψυχὴ δὲ ἰατρική, ὡς συνεχῶς ἀκούουσα κακιζόντων αὐτὴν πόνων, μὴ ἐκτὸς ἐπεσθαι, μηδὲ καθυφῆναι τῆς κακίας τῆς πολλῆς. ἔνι γὰρ, ἔνι ἢ τοῖς ἀναισχύντοις μικρόν τι αἰδοῦς· ὁ Θεὸς γὰρ ἐπάνωρε τὸν αἰδῶ τῇ φύσει τῇ ἡμετέρᾳ. ὅπερ γὰρ ὁ φόβος οὐκ ἤρκει ῥυθμίσαι ἡμᾶς, καὶ πολλὰς ἑτέρας κατεσκεύασεν ὁδοὺς τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν· οἷς, τὸ κατηγορῆσαι δοῦλε πρόν, τὸ διδοικέναι τὸν κεμῶνος τοῦ κολάζοντος, τὸ δόξης ἐρᾶν, τὸ φιλίας ἀντιποιεῖσθαι. πᾶσαι γὰρ αὗται αἱ ὁδοὶ τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν εἰσί. πολλάκις γὰρ ἃ ἀγαθὸν Θεὸν οὐκ ἐβούλετο, ἀγαθὸν φόβου ἀνθρώπων ἐβούλετο. τὸ γὰρ ζητούμενον τοῦτο ἐστι· πρότερον μὴ ἁμαρτάνειν μαθεῖν, εἶτα τὸ ἀγαθὸν Θεὸν τοῦτο ποιῆσαι ὕστερον κατορθώσομεν. ἐπεὶ ἀγαθὸν τί Παῦλος τοὺς μέλοντας κεντεῖν τὴν ἑαυτῶν οὐκ ἀπὸ τοῦ φόβου πρότρεπε τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ τιμὴ σκληρίας ἀναμένειν;

Τοῦτο

Τοῦτο γὰρ ποιῶν, φησιν, αὐθράκας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῦ. τέως γὰρ τῦτο βούλεται, καταρθωθῆναι τὸν ἀρετήν. ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἔνεστί πως καὶ μετὰ ἁμαρτίας ὠφελῆναι ἡμᾶς. πολλὰ φέσικε ἔχομεν ἀγαθὰ πρὸς τὴν ἀρετήν· οἷς, πρὸς ὃ ἐλεᾷ ἀπὸ φύσεως κινούμεθα πάντες ἄνθρωποι, & ἔστιν οὕτως ἀγαθὸν ἐν τῇ φύσει ἡμῶν ἔστιν ἄλλο, ὡς τῦτο. ὅθεν αὖ τις εἰκότως ἀξετάσειε, διὰ τί τῦτο μάλιστα τῇ φύσει ἡμῶν ἐνέσπαρται, ὃ καταπλάσθαι δάκρυσι, ὃ ὑπτιάσθαι, ὃ ἑτοίμως ἔχει. ἔστὶν ἡδὺς φύσει ἔστιν ἄρρην, ἔστὶν ἀνεπαίσχυντος φύσει ἔστὶν ἀκενόδοξος, ἔστὶν φύσει ἔστὶ ζήλου κρείττων· ἀλλὰ ὃ ἐλεᾷ πᾶσιν ἐγκειται φύσει, κἂν ὠμός τις ᾖ, κἂν ἀπάνθρωπος. καὶ τί θαυμαστόν; θεῖα ἐλεοῦμεν· οὕτως ἐκ περιουσίας ἡμῖν ὁ ἔλεος ἐγκειται. κἂν σκύμνον ἴδωμεν λέοντος, παρακαλῶ τι· ὅτι ὁμοφύλου πολλῷ πλέον. ὅρα πόσοι αἱ ἀπορίαι· καὶ τῦτο ἰσθμὸν εἰς ἔλεον ἡμᾶς ἀγαγεῖν. ἔστὶν οὕτως εὐφραίνει Θεὸν, ὡς ἐλεημοσύνη. διὸ ἱερεῖς τῦτο ἐχρίοντο, καὶ βασιλεῖς, καὶ προφῆται. τῆς γὰρ τῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας εἶχον σύμβολον ὃ ἔλαιον. πάλιν ἐμνήσθημεν ὅτι ἀρχὴν πλέον ἐλέου δεῖ ἔχειν· ἐδείκνυ ὅτι & ὃ πνεῦμα εἰς ἀνθρώπους διὰ ἔλεον μέλλει ἔρχεσθαι. ὅθεν ὁ Θεὸς ἐλεᾷ σε· αἱ ἀνθρώπους καὶ φιλανθρωπεύεται, διὰ τῦτο ἐλαίῳ ἐχρίοντο. καὶ γὰρ τὸν ἱερωσύνῃ ἀπὸ ἐλέους ἐποίησε· καὶ βασιλεῖς ἐλαίῳ ἐχρίοντο. Ελεᾶς γὰρ, φησι, πρόσωπα, ὅτι πρώτα δικάσας· κἂν ἄρχοντά τις ἐπαινῇ, σὺν οὕτως αὐτῷ πρέπον ἐρεῖ, ὡς ἔλεος. ἔστο γὰρ ἀρχῆς ἴδιον, ὃ ἐλεεῖν. ἐννόησον ὅτι διὰ ἔλεον ὁ κόσμος σεσωσάθη, καὶ μίμησας Θεὸν δεσπότην. Ελεος δὲ ἀνθρώπων ὅτι πλησίον αὐτῦ, ἔλεος ἦ Κυρίου ὅτι πᾶσαν σάρκα. κἂν ἁμαρτωλοὺς εἴπῃς, κἂν δικαίους εἴπῃς, πρώτως τὰ ἐλέους τῦ Θεοῦ δεόμεθα· πρώτως ἀποκαλύπτομεν αὐτῦ, κἂν αὖλος ᾖ Παῦλος, κἂν Πέτρος, κἂν Ἰωάννης. καὶ ἄκουσον αὐτῶν λεγόντων· ἔστὶν δεῖ λόγων τῶν ἡμετέρων. τί γὰρ φησιν ὁ μακάριος οὗτος; Αλλ' ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα. Οὐ οὖν; μὴ ταῦτα σὸν ἐδύνατο ἐλέους; ἄκουσον τί φησι· Πεπιστευμένον αὐτῶν πρώτων ἐκκλησίασα· σὸν ἐγώ ᾖ, ἀλλ' ἡ χάρις τῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί. καὶ πρὸς Επαφρόδιτον φησί· Καὶ γὰρ ἠθύμησε παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλ' ὁ Θεὸς αὖλον ἠλέησεν, σὸν αὖλον ᾖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπῃ σχῶ· καὶ πάλιν, Εβαρήθημεν, φησιν, ὑπὲρ δύναμιν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς & τῦ ζῆν. ἀλλ' αὖλοι ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ὅτι τῷ Θεῷ, ὃς ἐκ τηλικούτων θανάτων ἐρρύσατο ἡμᾶς, καὶ ῥύσεται. & πάλιν· Ερρύσθη ἐκ στόματος λέοντος· & ῥύσεταί με ὁ Κύριος. καὶ πρωταχοῦ θρήσομεν τῦτο αὖλον καυχώμενον, ὅτι ἐλέῳ ἐσώθη. καὶ Πέτρος ᾖ ἀπὸ τῦ ἐλεηθῆναι τοιοῦτος ἰῶ. ἄκουε γὰρ τῦ Χριστοῦ πρὸς αὖλον λέγοντος, Οτι ἠθέλησεν ὁ Σατανᾶς σινιᾶσαι ὑμᾶς, ὡς σῖτον, καὶ ἐδεήθην περὶ σῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. καὶ Ἰωάννης ἐν ἐλέῳ ζιοῦτος ἰῶ· καὶ πρώτως ᾖ ἁπλῶς. ἄκουε γὰρ τῦ Χριστοῦ λέγοντος· Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς. πάντες γὰρ διόμεθα ἐλέους τῦ Θεοῦ· Ελεος γὰρ Θεοῦ, φησιν, ὅτι πᾶσαν σάρκα. Εἰ ᾖ οὗτοι ἐδέοντο τῦ ἐλέους τῦ Θεοῦ, τί αὖ λοιποὶ εἴποι περὶ τῶν λοιπῶν; πόθεν γὰρ, εἰπέ μοι, ἥλιον δυνατέλλει ὅτι πονηροὺς & ἀγαθούς; τί ᾖ, εἰ μόνοι σταυτὸν τὸν υἱὸν ἐπέχεν, σὸν δὴ ἅπαντα ἀπώλεσε; τί ᾖ, εἰ ἐπορμεῖδη ἐργάσατο; τί ᾖ, εἰ ἐξέβρεξε; Οὐ ᾖ, εἰ μίας ἐπεμελεῖν; ἀλλὰ τί λέγω; εἰ ὕστως ἐποίησεν, οἷον πότε, σὸν ἂν ἅπαντες ἀπώλοντο; Τί ἔστιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτῦ, υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτῦ. ἂν ἀπειλήσῃ τῇ γῇ μόνοι, πάντες εἰς ἐγκόπτουσι τάφος. Ως σαγὴν ὕδατος ἀπὸ καδῦ, φησὶν, οὕτω τὰ ἔθνη σὠπιον αὐτῦ· ὡς σέλας λογισθήσονται· ὡς ῥοπὴ ζύγου. ὡς βύκολον ἡμῖν τὸν τεκτονικὸν κτίσας, οὕτως αὐτὸς πάντα ἀπολέσας, καὶ ποιῆσαι πάλιν. ὁ τοίνυν τοσαῦτα ἔχων ὀφειλήματα ἡμῶν, καὶ ὁρῶν ἡμᾶς καθ' ἑκάστην ἁμαρτάνοντας, καὶ μὴ καλάζων, οὐχὶ ἐλέῳ ἀναβασάζει; ἐπεὶ καὶ τὰ κτίσματα ἐλέῳ ἔστιν. Ανθρώπους γὰρ καὶ κτίσματα σώσεις, Κύριε. Εἶδεν ὅτι τὸν γλῶ, καὶ ἔπλησεν αὐτὸν ζώων. διὰ τί; διὰ σέ. σὲ

ὃ

Ρωμ. ιϛ. κ.

Σοφ. ια. κδ.

Σοφ. ιη. ιϛ.

α. Τιμ. α. ιγ.

α. Κορ ιε. ι.

Φιλιπ. β. κζ.

β. Κορ. α. η.

β. Τιμ δ. ιζ.

Λυκ. κϛ. λα.

Ιωαν. ιε. ιϛ.

Ψαλ. π. ε.

Ησ. μ. ιε.

Ψαλ λε ζ.

ὁ Ἀβρ᾽ π᾽ ἐποίησε; δι᾽ ἀγαθότητα. Οὐδὲν ἐλαίου χρῆσιν· Φωτὸς ὄντιν αὐτοι, ᾗ ἐκεῖ φωτὸς
Ησ.νη. ν. αὐτοι. Καὶ ἀνατιλεῖ, φησιν ὁ προφήτης, προοίμιον ὁ φῶς σου, ἐὰν ποιήσῃς ἔλεον εἰς Ⓦ
πλησίον. ᾗ ὥσπερ ὁ ἔλαιον τοῦτο ὁ φῶς κατέχει· οὕτως ἡ ἐλεημοσύνη ἐκεῖ φῶς μέγα
ἡμῖν χαρίζεται ⁊ θαυμάσιον. πολὺς τοῦ ἐλέους τούτου ὁ λόγος τοῦ Παύλου ἰῶ. ἄκουε γὰρ
Γαλ.ϛ.ι. αὐτοῦ λέγοντος· Μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν· ἀλλοτε ὄ, ἐὰν ᾖ ἄξιον τοῦ καιροῦ προ- 5
Τιτ.γ.ιδ. βούεσθαι. ᾗ σπουδαχοῦ δῶμεν ᾗ κάτω ποιεῖ τοῦτο ὁρᾷς αὖθις μεμιμνῶντα. ⁊ πάλιν· Μανθανέτωσαν ὅ καὶ Ⓦ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι. καὶ πάλιν· Ταῦτα γὰρ ὅστι
Τιτ.γ.η. καλὰ ᾗ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις. ἄκουε ὅ ᾗ ἄλλου ζωὴς λέγοντος· Ἐλεημοσύνη ἐκ θα-
Ψαλμ.ρμε.ϛ. νάτου ῥύεται. ἐὰν ὅ Ⓦ ἔλεον δώῃς, Κύριε, τίς ϛήσεται; Καὶ ἐὰν εἰσέλθῃς, φησὶν, εἰς
κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου. μέγα πᾶν ἀνθρώπου, ᾗ τίμιον δῶρον ἐλεήμων. τοῦτο γὰρ δοῦ ἀνθρώ- 10
που ἐλεήμων· μᾶλλον ὅ τοῦτο ὁ Θεὸς, ὁ ἐλεῶν. ὁρᾷς ὅσον τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ ἰσχύς; τοῦτο
πρῶτα ἐποίησε· τοῦτο Ⓦ κόσμου εἰργάσατο δι᾽ ἀγαθότητα μόνον· Ἀβρ᾽ τοῦτο ᾗ γέεννάν ἠ-
πείλησεν, ἵνα βασιλείας τύχωμεν. βασιλείας ὅ τυγχάνομεν δι᾽ ἔλεον. Ἀβρ᾽ π᾽ γὰρ μόνος
ὢν τοσούτους ἐποίησεν; οὐ δι᾽ ἀγαθότητα; οὐ Ἀβρ᾽ φιλανθρωπίαν; ἂν ἐρωτήσῃς, Ἀβρ᾽ τί τόδε 15
ᾗ τόδε; πρωταχοῦ τὴν ἀγαθότητα βυρήσεις. ἐλεήσωμεν οὖν πλησίον, ἵνα ἐλεηθῶμεν αὐ-
τοί· οὐκ ἐκείνοις μᾶλλον, ἢ ἡμῖν αὐτοῖς σπουδάζομεν τὸ ἔλεον τοῦτον τὸ ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ὅταν
σφοδρὰ ἡ τοῦ πυρὸς ἡ φλὸξ, ὃ ἔλεον τὸ τοῦ πυρὸς ὄντι σβεστικὸν, ἡμῖν ὅ φωτὸς αὐτοῦ. οὕτω τοῦ
πυρὸς τὸ γεέννης Ἀβρ᾽ τούτου ἀπαλλαγησόμεθα· ἐπεὶ, πόθεν ἀπολαγχιάσῃς ᾗ ἐλεήσεις; ἀπὸ τ
Εκ τῆς ὁμιλ. δ. τῆς ἑρμ. τ φρὸς Εφεσ. ὅπ. ἀγάπης ὁ ἔλεος ζῇ. Οὐδεὶ οὕτω προξωύει τὸ Θεὸν, ὡς ὁ ἀνελεήμονα εἶ). Ὥσπερ ὅ αἰ-
σθήσεις ἡμῖν πάντα εἰσὶ, ᾗ πάσας εἰς δέον κεχρῆσθαι Ἀβρ᾽, οὕτω ⁊ πάσας τὰ ἀρετὰς. Εἰ δέ τις 20
σωφρονοίη μὲ, ἀνελεήμων ὅ εἴη· ἢ ἐλεήμων μὲ ἦ, πλεονεκτοίη δὲ· ἢ ἀπέχοιτο μὲν τῶν ἀλ-
λοτρίων, τῶν ὅ αὐτοῦ μὴ μεταδοίη· πρῶτα εἰκῇ γέγονεν. οὐ γὰρ ἀρκεῖ μία μόνον ἀρετὴ
προδραμοῦσα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ μὴ πρόρησίας ἡμᾶς, ἀλλὰ πολλῆς Ἀβρ᾽ ᾗ ποικίλης ᾗ
Ματθ.κη.ιθ. πρωτοδαπῆς ᾗ παύσης αὐτῆς. ἄκουε γὰρ αὐτοῦ λέγοντος τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς· Πορευθέντες
μαθητεύσατε πρῶτα τὰ ἔθνη, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. ᾗ 25
Ματθ.ε.ιθ. πάλιν· Ος ἐὰν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ
βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· τουτέστιν, ἐν τῇ ἀναστάσει. οὐ γὰρ δὴ εἰς βασιλείαν εἰσελεύσε-
ται. οἶδε γὰρ ᾗ αὐτοῦ Ⓦ χωρὶς τῆς ἀναστάσεως βασιλείαν καλεῖν. μίαν ἐὰν λύσῃ, φησὶν,
ἐλάχιστος κληθήσεται· ὥστε πασῶν ἡμῖν δεῖ. ᾗ ὅρα πῶς οὐκ ἔνι χωρεῖς ἐλεημοσύνης εἰσ-
Ματθ.κε.μα. ελθεῖν, ἀλλὰ καὶν αὕτη μόνη ἐλλείπῃ, εἰς τὸ πῦρ ἀπελευσόμεθα. Ἀπέλθετε γὰρ, 30
φησιν, Ⓓ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ Ἀβροὺλ ᾗ τοῖς ἀγ-
γέλοις αὐτοῦ. τίνος εἵνεκεν καὶ Ἀβρ᾽ π᾽; Οτι ἐπείνασα, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐ-
δίψησα, ᾗ οὐκ ἐποτίσατέ με. Εἶδες πῶς οὐδὲν ἕτερον ἐγκληθέντες, Ἀβρ᾽ τοῦτο μόνον ἀ-
πώλοντο; καὶ αἱ πρῶται Ἀβρ᾽ τοῦτο μόνον ἐξεβλήθησαν τοῦ νυμφῶνος· καίτοιγε σω-
Εζρ ιϛ.ιδ. φροσύνην εἶχον. Εἰρωνία, φησὶ, μὴ πάντων διώκετε, ᾗ Ⓦ ἁγιασμὸν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς 35
ὄψεται τὸν Κύριον. συνόησον τοίνυν, ὅτι χωρὶς μὲν σωφροσύνης οὐκ ἔστιν ἰδεῖν τὸ Κύριον· ᾗ
πρώτως ὅ μὴ σωφροσύνης δυνατὸν ἰδεῖν. πολλάκις γὰρ ἕτερον ἀνεπόδισε. πάλιν, ἂν πάντα
κατορθώσωμεν, τὸν ὅ πλησίον οὐδὲν ὠφελήσωμεν, οὐδὲ ὕστερον εἰσελευσόμεθα εἰς τὴν
βασιλείαν. πόθεν δῆλον; ἀπὸ τῶν τὰ ζιζάνια πεφυτευκότων οἰκετῶν. οὐκ ἦν γὰρ ἡ ἀρετὴ
πᾶσα ἀκέραιος ἰῶ, ᾗ οὐδὲν ἐλέλειπτο. ἀλλ᾽ ὅτι οὐδὲ τὴν ἐργασίαν ὁκνηρὸς γέγονεν, εἰ- 40
Ματθ.ϛ κϛ. κότως ἐξεβάλλετο. ἔστι ᾗ ἀπὸ λιθοδείας μόνης εἰς γέενναν ἐμπεσεῖν. Ο γὰρ λέγων, φησὶ,
τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, μωρὲ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. καὶν ἀπρεπῆ τις καταρ-
ἀσηται, ὑβρίσῃς ὅ ᾖ, οὐκ εἰσελεύσεται. ᾗ μή τις ὠμότητα καταγινωσκέτω τοῦ Θεοῦ, εἰ
οὐδὲ τοῦτο ἐπαπειλοῦντος ἐκβάλλει τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Εἰ γὰρ ἐπ᾽ ἀνθρώπων, καὶν

ἐπιοῦσῶ

ὁποιῶν τῶν ἀδικημάτων ἐργάσηται τις, ἀξίως τῆς τοῦ βασιλέως ὄψεως, καὶ ἵνα νόμον τῶν κειμένων ἀβλαβῆ· καὶ συκοφαντήσῃ κατηγορῶν, ἀπώλεσε τὴν ἀρχήν· καὶ μοιχεύσῃ ἕτερ ἄλλῳ, καὶ ἄξιος γένηται· καὶ μοιχὸς ἢ καταρθωκώς, ἀπόλυται· καὶ φόνον ἐργάσηται καὶ ἁλῷ, καὶ ἀποθνήσκει· καὶ τοῦτο ἱκανὸν αὐτὸν ἀφανίσαι. Εἰ δὲ τῶν αἱρετικῶν νόμοι τοσαύτης ἀπολαύουσι τῆς φυλακῆς, πολλῷ μᾶλλον ἡ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ἀγαθός ἐστι, φησι. μέλει τίνος τὸν μωρὸν τοῦτον λέγειν φθεγξόμεθα; μωρὸν δὲ εἶπον, οὐχ ὅτι οὐκ ἀγαθός ἐστιν, ἀλλ' ὅτι τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ νομίζομεν εἰς ταῦτα χρησίμην ἡμῖν εἶναι), καίτοι μυρία πολλάκις ἁμαρτόντων ἡμῶν πρὸς τοῦτον. ἄκουε γὰρ τῆς γραφῆς λεγούσης· Μὴ εἴπῃς, ὁ οἰκτιρμὸς αὐτοῦ ὁ πολὺς ὃ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐξιλάσεται). οὐχὶ κωλύει λέγειν ἡμᾶς, ὁ οἰκτιρμὸς αὐτοῦ πολύς (οὐ τῶν αἱρετικῶν· ἀλλὰ βούλεται ἡμᾶς καὶ συνεχῶς λέγειν τοῦτο, καὶ διὰ τοῦτο πρώτην κεῖσθαι Παῦλος) ἀλλὰ διὰ τὰ ἑξῆς· μὴ ὅτι τοῦτο, φησί, θαυμάζετε τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν, ὅτι πᾶσι ἁμαρτάνουσι καὶ λέγει, ὃ πλῆθος τῶν ἁμαρτιῶν μου ἐξιλάσεται). διὰ γὰρ τοῦτο τοσαῦτα περὶ ἀγαθότητος διαλεγόμεθα, οὐχ ἵνα ταύτῃ θαρροῦντες, πρόπετα τραπώμεθα (ἐπεὶ καὶ ἀγαθότης ὅτι λυμήσεται τῆς ἡμετέρας σωτηρίας) ἀλλ' ἵνα μὴ ἀπογινώσκωμεν ἐν τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἀλλὰ μετανοῶμεν. ὃ γὰρ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει, οὐκ εἰς πλείονα κακίαν. Εἰ δὲ μαθητὴς γένῃ διὰ τὴν χρηστότητα, σὺ διαβάλλεις μᾶλλον αὐτὴν πρὸς τοὺς ἀπίστους (πολλοὺς γὰρ ὁρῶ καταγελῶντας τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ) ὥστε διπλῆν δώσεις, οὐκ εἰς δέον αὐτῇ χρησάμενος. φιλάνθρωπος ὁ Θεός, ἀλλὰ καὶ δίκαιος κριτής· συγχωρῶν ἁμαρτίας, ἀλλ' ἀποδίδωσιν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. χαρὰ ἀδικίας, ἀφαίρει δικαιοσύνην, ἀλλὰ καὶ ἀφέλειαν ποιήσει. πῶς οὖν σωτηρία; οὐκ ἀπιστία, ἀλλὰ τοῖς χρόνοις αὐτὰ διέλωμεν. ἀφαίρει δικαιοσύνην τοῦτο καὶ διὰ λουτροῦ, καὶ διὰ μετανοίας· ἀφέτασιν ποιήσει τῶν πεπραγμένων κακῶν διὰ πυρὸς καὶ βασάνων. διὸ τοίνυν καὶ ὦ μυρία, φησίν, ἐργασάμενος κακά, καὶ δι' ἓν ἅπερ αὐτῷ ἐκκαλώμεθα, καὶ τῆς βασιλείας ἐκπίπτω, ἵνος ἕνεκεν οὐκ ἐργάζομαι πρότερα τὰ κακά; ἀγνώμονος οἰκέτου ὁ λόγος, ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτον διπλυσόμεθα τὸν λόγον. μὴ ἐργάζου τὰ κακά, ἵνα σαυτὸν ὠφελήσῃς. βασιλείας μὲν γὰρ πρώτης ὁμοίως ἐκπεσούμεθα, τὸ δὲ γεέννης οὐ τὴν αὐτὴν δώσουσι δίκην πρῶτες, ἀλλ' ὁ μὲν μείζονα, ὁ δὲ ἠμερωτέραν. Εἰ μὲν γὰρ σὺ καλῶς κατεφρονήσατε, καὶ ὁ τὰ πολλά, καὶ ὁ τὰ ὀλίγα, ὁμοίως ἐκπεσεῖσθε τῆς βασιλείας. Εἰ δὲ οὐχ ὁμοίως καταφρονήσατε, ἀλλ' ὁ μὲν μεῖζον, ὁ δὲ ἔλαττον, τὸ τῆς γεέννης διαφορᾶς ἀμείψεσθε. τί οὖν, φησι, ἀπειλῇ τοῖς ἐλεημοσυνῶν μὴ δεδωκόσιν εἰς τὸ πῦρ ἀπελεύσεσθαι, οὐχ ἁπλῶς εἰς τὸ πῦρ, ἀλλ' εἰς τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ; τίνος ἕνεκεν, καὶ διὰ τί; οὐδὲν ὕστερον τὸν Θεὸν προξενεῖ, ἀλλὰ πρώτων αὐτὸν ἀποστήσει τῶν δεινῶν. εἰ γὰρ σὸν εὗρεν ἀλλὰ φιλῆ διά· ὁ καὶ σὸν φίλος διαφθείρων, καὶ τῶν ἐλλιπῶν καὶ τοῦτο χείρων ὤν, τίνος οὐκ ἔσται κολάσεως ἄξιος; ὥστε σώζεσθαι τὸ μέγεθος τοῦ ἁμαρτήματος μὴ τοῦ διαβόλου ἐποίησαν αὐτὸν ἀπελθεῖν. Οὐαὶ γὰρ ἂν ἐλεημοσυνῶν μὴ ποιῶσι. Εἰ δὲ ὅτι τῆς παλαιᾶς τοῦτο λέγω, πολλῷ μᾶλλον ὅτι τῆς καινῆς· Εἰ εἴδατε συγκεχωρῆσθαι χρημάτων κτῆσις καὶ ἀπόλαυσις καὶ ἀτιμέλεια, τοσαύτη προθυμία ἐλύετο τὰς εἰς σὸν πέμψαι βοηθείας· πόσῳ μᾶλλον ἔνθα κολαζόμεθα πάντα ῥίψαι; τί γὰρ οὐκ ἐποίουν ἐκεῖνοι; δικάζει, καὶ πάλιν δικάζει, παρεῖχεν, ὀρφανοῖς, χήραις, προσηλύτοις ἐπήρκουν. ἀλλά μοί τις θαυμάζων τινά, ἔλεγε, δικάζει δίδωσιν ὁ δεῖνα. πόσης αἰχμῆς τοῦτο γέμει, εἰ ὁ ὅτι τῶν Ἰουδαίων οὐκ ἐν θαυμασμοῦ, τοῦτο ὅτι τῶν χριστιανῶν θαυμαστὸν γέγονεν; εἰ τότε κίνδυνος ἦν, ὃ δικάζειν ἀποκτεῖναι, ἐννόησον ὅσον ὅτι νῦν. ἡ μὲν πάλιν οὐ κληρονομεῖ τὴν βασιλείαν. ἀλλὰ τίς ὁ τῶν πολλῶν λόγος; ὁρῶ ὧν εἰ καὶ γὼ κἀκεῖνος ἐν τοῖς ἀνοῖς, οὐ μικρὰ θαμυδία. τί οὖν; μάλιστα μέν, οὐ τῆς αὐτῆς σὺ κἀκεῖνος ἀπολαύσετε τιμωρίας, ἀλλως γε, οὐδὲ θαμυδία τοῦτο ἐστι.

τότε

τότε γὰρ ἡ χαρὰ τῶν παθῶν ἐγὼ παθημωδίαν, ὅταν συμμετρα ἢ τὰ δεινά· ὅταν γὰρ καὶ μείζων ᾖ ἡ ἐπιφορὰ τῶν κακῶν ἡμᾶς ποιῇ, ὀλίγα ἀφίησι λαβεῖν παθημωδίας. εἰπὲ γάρ μοι σὺ καταγιγελῶν μου, καὶ εἰς τὸ πυρὸν ἐμβεβηκότι, ὅτι καὶ ὁ δεῖνα τοῦτο πάσχει· ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς τῆς παθημωδίας. οὐχὶ πάντες ὁμοῦ ἀπώλοντο ⓐ Ισραηλῖται; ποίαν τοῦτο αὐτοῖς παθημωδίαν ἔφερεν; οὐχὶ μᾶλλον αὐτὸ τοῦτο αὐτοὺς ἐλύπει; διὸ καὶ ἔλεγον, ἀπολώλαμεν, ἐξολώλαμεν, παθηπλώμεθα. ποία τοίνυν αὕτη παθημωδία; μάτην ἑαυτοὺς παθημωδούμεθα ταύταις ταῖς ἐλπίσι· μία μόνη παθημωδία ἐστί, τὸ μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τὸ πῦρ ἐκεῖνο τὸ ἄσβεστον· ἐμπεσοῦσι γὰρ οὐκ ἔνι παθημωδίας τυχεῖν, ἔνθα ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ἔνθα κλαυθμὸς, ἔνθα σκώληξ ἀτελεύτητος, ἔνθα πῦρ ἄσβεστον. ἐννοήσεις γάρ ὅλως ποτέ, εἰπέ μοι, παθημωδίαν, ἐν θλίψει ἡ στενοχωρία ὦν; ἐν σαυτῷ γὰρ ἔσῃ λοιπόν; μὴ, δέομαι καὶ παρακαλῶ, μὴ ἐμαυτοὺς εἰκῇ ἀπατῶμεν, καὶ τούτοις τοῖς λόγοις παθημωδώμεθα· ἀλλὰ ταῦτα πρὸς πάντα ἡμᾶς σῶσαι δυνήσεται). συγκαθίσας τῷ Χριστῷ πρόκειται, καὶ σὺ πρὸ τούτων ἀκριβολογῇ; εἰ γὰρ μηδὲν ἕτερον ἰδοὺ ἀμάρτημα, ὑπὲρ τῶν ῥημάτων τούτων πόσοι κόλασιν ὑποστήσαι ὑμᾶς ἐχρῆν, ὅτι οὕτω νωθεῖς, ὅτι οὕτω παλαίπωροι καὶ ῥᾳθυμοί ἐσμεν, ὡς, προκειμένης τοσαύτης τιμῆς, ταῦτα λέγειν; ὅταν δὲ σποπήσῃς τότε σὸν καταρθωκόπας, οὐ τήκῃ πλέον; ὅταν ἴδῃς ἀπὸ δούλων καὶ ἀπὸ δυσημερῶν ὀλίγα καμόντας σὲ ταῦτα, ἐξ τῆς θρόνου μετέχοντας σκῆς τοῦ βασιλικοῦ, οὐχὶ τῆς κολάσεως σοι ταῦτα χείρονα ἔσται; εἰ γὰρ νῦν ὁρῶν ἀδοκιμοῦντας, καίτοι σὲ μὴ πάσχων κακὸν, πάσης τιμωρίας χρεών, ὑπὸ τούτου μόνου ἁμαρτήσῃ, ἐξ πυθῇς σαυτὸν καὶ δακρύεις, ἐξ μυρίων εἶ θανάτων κρίνεις ἄξιον, τί τότε ὑποσχήσῃ; εἰ γὰρ μὴ γέεννα ἦν, αὐτὴ ἡ ἔννοια τῆς βασιλείας σὲ ἂν ἐκαυμὴ ἀπολέσαι καὶ ἁμαρτεῖσαι; ἐξ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ἐκμαθὲ ἀπὸ τῆς πείρας τῶν παραμάτων μαθεῖν. μὴ τοίνυν εἰκῇ ψυχαγωγῶμεν ἑαυτοὺς τοῖς τοιούτοις ῥήμασιν· ἀλλὰ προσέχωμεν καὶ φοβηθῶμεν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, καὶ ἀρετῆς ἐπιμελώμεθα, καὶ πρὸς τὸν τῶν καλῶν ἐραστὴν ἑαυτοὺς διεγείρωμεν, ἵνα καταξιωθῶμεν τυχεῖν τῆς τοσαύτης δόξης, ἐν Χριστῷ Ιησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, κράτος, δόξα, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, ἐξ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. μ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΟΤΙ ΔΕΙ ΠΑΝΤΑ ΠΟΙΕΙΝ ΚΑΙ προσματύεσθαι γὰρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν· καὶ ὅτι μέγα ἀγαθὸν, ὃ συγχωρῆσαι τοῖς εἰς ἡμᾶς πλημμελοῦσι τὰ ἁμαρτήματα· τοῦτο δὲ μεῖζον ἐλεημοσύνης ἐστίν.

Εκ τῆς ὁμιλ. κγ. τῶν ἑρμίων. τῶν πρὸς Εβρ. ὁπτ.

Ὀργὴν τῶν ὑπευγχομένων τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν μακαριώτερον, ἀδελφοὶ, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἀπευγχομένων ἀθλιώτερον. εἰ γὰρ παιδείας τις ἐκβεβλημένος, ὑπὸ πάντων ἐλεήσεται, καὶ κληρονομίαν ἀπολέσας, δοκῇ πᾶσιν ἐλεεινὸς εἶναι· ὁ δὲ οὐρανοῦ ἐκπίπτων καὶ τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν ἐκεῖ, πόσοις ὀφείλει δάκρυσι δακρύεσθαι; μᾶλλον δὲ οὐδὲ δακρύεσθαι; δακρύεται γάρ τις, ὅταν τι πάθῃ ὧν οὐκ αὐτὸς ἔστιν αἴτιος· ὅταν δὲ ἐξ οἰκείας γνώμης ἑαυτὸν ἐκπείρῃ τῇ κακίᾳ, οὐδὲ δακρύων, ἀλλὰ θρηνῶν ἐστὶν ἄξιος· μᾶλλον δὲ καὶ τότε πένθους. ἐπεὶ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς τὸν Ιερουσαλὴμ, καίτοι ἀσεβοῦσαν, ἐπεὶ θησε καὶ ἐδάκρυσεν, οὕτως μείζων ὀδυρμῶν ἄξιοί ἐσμεν, μείζων θρήνων, ἐὰν πᾶσα ἡ οἰκουμένη λαβοῦσα φωνὴν, ἐξ λίθοι, ἐξ ξύλα, καὶ δένδρα, καὶ θηρία, ἐξ ὄρνις, καὶ ἰχθύες, ἐξ ἁπλῶς πᾶσα ἡ οἰκουμένη, ἐὰν λαβοῦσα φωνὴν, ἡμᾶς ὀδυρῆται σὸν σκεπτικῶς τῶν ἁγαθῶν ἐκείνων, οὐδὲν κατ' ἀξίαν ὀδυρῆται, οὐδὲ θρηνήσει. πῶς γὰρ

Λεκ. 19.

γὰρ λόγος ἐδειξησαν δυνήσεται, ποῖος τοῖς ἐκείνῳ τῷ μακαριότητα, καὶ τῷ ἀρετῷ ἐκείνῳ, τῷ ἡδονῷ, τῷ δόξῃ, τῷ ὑφεστῶτι, τῷ λαμπρότητα; Α ὀφθαλμὸς οὐκ α Κορ. β. θ.
εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. οὐκ εἶπεν, ὅτι ὑπερβαίνει ἁπλῶς, ἀλλ', οὐδὲ ἐνενόησέ ποτέ τις ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ὧν γὰρ ἑτοιμασὴς ὁ δημιουργὸς ὁ Θεός ἀγαθῶν, ποῖα ἐικὸς ἐῖ ταῦτα; εἰ γὰρ ποιήσας ἡμᾶς βλέπων, οὐδενὸς πρὸ ἡμῶν προϋπηργμένου, τοσαῦτα ἐχαρίσατο, δημιουργήσας, ὁμιλίαν τὴν μετ' αὐτόν, ἀθανασίαν ὑπεσχέτο, βίον μακάριον καὶ φθορᾶς ἀπηλλαγμένον· τοῖς τοσαῦτα πεποιηκόσι δὲ καὶ ἐλεηκόσι καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ὑποφερομένοις τί οὐ χαρίσεται; τῦ μονογενῦς οὐκ ἐφείσατο δι' ἡμᾶς, ἵνα ὁ γήσιον εἰς θάνατον ἔδωκε δι' ἡμᾶς ἐχθρούς ὄντας· πῶς οὐ καταξιώσει ἡμομβρους φίλους; πῶς οὐ μεταδώσει, καταλλάξας ἑαυτῷ; καὶ πλούσιός ὄντι σφόδρα καὶ ἄπειρος, καὶ ὀπτῦμεῖ τὸ συσυδάζειν τῆς ἡμετέρας φιλίας τυχεῖν· ἡμᾶς ἢ οὐ συσυδάζομεν οὕτως, ἀγαπητοὶ, ἐπιτυχεῖν. καὶ τί λέγω, οὐ συσυδάζομεν; ὃ θέλομεν ὕπω τυχεῖν αὐτὸ τῶν ἀγαθῶν, ὡς ἀῦτὸς θέλει. καὶ ὅπερ πλέον θέλει, δι' οὗ ἐποίησεν ἔδειξεν. ἡμεῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μόλις ὀλίγου καταφρονοῦμεν χρείσιου· αὐτὸς ἢ ὑπὲρ ἡμῶν τὸ γήσιον ἔδωκε τὸν αὐτό. χρησώμεθα εἰς δέον τῇ ἀγάπῃ τῦ Θεοῦ· ἀπολαύσωμεν αὐτῦ τῆς φιλίας. Ὑμεῖς γὰρ φίλοι μοῦ ἐστέ, φησιν, ἐὰν ποιῆτε ἃ λέγω ὑμῖν. βαδαὶ δὲ ἐχθροὶ, δὲ ἀπείρως αὐτῷ διεσκόπας, ὧν ἀσυγκρίτῳ τῇ ὑπερβολῇ πάντα διενεώσε, τότους φίλους αὐτῦ κληῖ. τί οὖν οὐχ αἱρετὸν παθεῖν ὑπὲρ ταύτης τῆς φιλίας; ὑπὲρ δὲ ἀνθρώπων φιλίας πολλάκις κινδυνεύομεν· ὑπὲρ ἢ τῆς τῦ Θεοῦ οὐδὲ χρήματα προϊέμεθα; πένητες οὕτως ἄξια τὰ ἡμέτερα· πένητες δὲ δακρύων καὶ ἐδυρμῦ καὶ ἐλεφυρμοῦ μεγάλου καὶ κοπετῶν. τῆς ἐλπίδος ἡμῶν ἐξεπέσαμεν· ἐταπεινώθημεν ἀπὸ τοῦ ὕψους ἡμῶν· ἀνάξιοι τῆς παρρησίας ἐφάνημεν τῦ Θεοῦ· ἀγνώμονες καὶ μὴ τῆς εὐεργεσίας μνήμονες γεγόναμεν καὶ ἀχάριστοι. ἐγύμνωσεν ἡμᾶς πάντων ὁ δημόσιος τῶν ἀγαθῶν. ἃ καταξιωθέντες εἰ ὑοὶ καὶ ἀδελφοὶ καὶ συγκληρονόμοι, τῶν ἐχθρῶν αὐτῦ οὐδὲν διεπεπόμεθα τῶν ὑβριζόντων αὐτόν. πῆς ἡμῖν ἔσται παῤῥησία λοιπόν; αὐτὸς ἡμᾶς ἐκάλεσε πατέρα οὐρανόν· ἡμεῖς ἢ ἐαυτοὺς πρὸς τὸν γεννήσαντα ὠθήσαμεν. ἐρᾶ καὶ ψευδὸς καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεία κέχυται ὀπὶ τῆς γῆς. αἱ αἵματα ἐφ' αἵμασι μιγνύουσιν, αἱ ἢ πρήγματα πρᾶξεσιν αἱμάτων χείρονα. πολλοὶ τῶν ἀδικουμένων, πολλοὶ τῶν πλεονεκτουμένων μυρίας θλίψεις πάσχουσι θανάτους, ἢ ταῦτα παθεῖν ἐστι, εἰ μὴ τὸ Θεοῦ φόβου ἐδεδοίκεσαν, ἐστι διεχρείσαντο αὐ ἑαυτοὺς, οὕτω φονῶντες καθ' ἑαυτῶν. ταῦτα οὖν οὐχ αἱμάτων χείρω; οἶμοι ψυχὴ, ὅτι ἀπόλωλεν ὀλιγοστὸς ἀπὸ τῆς γῆς, ἐστὶ ὁ κατορθῶν τὸ αὐθέντης οὐχ ὑπάρχῃ. νῦν ἢ ἡμῖς βοήσωμεν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν πρόθυμον. ἀλλά μοι τὸ θρηνῶδες συλλάβεσθε, πάντα πνεῦ ἢ οἰωνίζονται, ἢ γλῶσσι. Διὰ γὰρ τῦτο ὀπτεύειν χρὴ θρηνῶδη, ὅτι ὕτω μεμνόμεθα ἢ πρὸς παίομεν, ὀλιγοστὸς δέ, εἰ μεμνόμεθα, ἴσμεν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐχρῆν κρίνειν γελῶμεν. Ἀποκαλύπτεται, αὐθέντα, ὀργὴ ἀπ' Ρωμ. α. ιη.
οὐρανοῦ ὀπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων. Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, πῦρ ἐνώπιον αὐτῦ προπορεύσεται, καὶ κύκλῳ αὐτῦ καταιγὶς σφοδρά· πῦρ ἐνδυτὶον αὐτῦ καυθήσεται, ἢ φλογὶς κύκλῳ τὸς ἐχθρὸς αὐτῦ. ἡμέρα Κυρίου ὡς κλίβανος καιόμενος· ἐστὶ οὐδεὶς ταῦτα εἰς νῶν βάλλει), ἀλλὰ μᾶλλον καταπίφευγε) τὰ φρικώδη ταῦτα δόγματα καὶ φόβερα, ἐστὶ πεπάτη), ἢ ὁ ἀκούων οὐδεὶς· ἃ ὑ γλῶττες ἢ χλευάζοντες πάντες. πῆς ἔσαι πόρος ἡμῖν; πόθεν σωτηρίαν εὑρήσομεν; ἀπολώλαμεν, πεδαπηλώμεθα, γεγέναμεν τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν κατάγελως, ἢ χλευασμὸς τῶν ἐλλιπόντων ἢ τῶν δαιμόνων. μεγαφρονεῖ νῦν ὁ δημόσιος, γαυροῦται καὶ χαίρει· ἐν αἰχμὴ ἃ πιστωθέντες ἡμᾶς ἄγγελοι πάντες καὶ κατηφεία· οὐδεὶς ὁ ὑπερφρονῶν, εἰ ἰχῆ πολύτα ἡμῖν ἀνάλωται, ἢ ἡμῖς ὑμῖν ὀφειλόμενα ληρεῖν; βύνασθον ἢ νῦν καλέσαι τὸν οὐρανὸν, ὅπ οὐδεὶς ὁ ἀκούων, δίκαιος τύραννος τὰ στοιχεῖα. Ἀκουε, οὐρανέ, Ησ. α. β.

ϗ σωπίζουσιν, ὅτι Κύριος ἐλάλησε· δότε χώραν, ὀρέξατε Ⓖ μηδὲ πῶ καταβαπτισθέντες τοῖς ἀπὸ τῆς μέθης ἀπολωλόσιν, Ⓖ ὑγιαίνοντες τοῖς κάμνουσιν, Ⓖ νήφοντες τοῖς μεμνομένοις ϗ τοῖς ἀσθενοῦσι. μηδεὶς τοίνυν χάριν τῆς σωτηρίας τῷ φίλου προσπιπτέτω. καὶ γὰρ ὕβρεως, ϗ ἡ ὑπερτίμησις, εἰς ἓν ὀρέγεται μόνον, ἀλλοῦ τὸν ὠφέλειαν. ὅταν πυρετὸς καταλάβῃ, ϗ δοῦλοι κρατῶσι δεσποτῶν· ὅταν γὰρ σκάφος μὲν ὑπερκύπτῃ, τὸ ψυχικὸν συγχέων, ἀνδραπόδων ὁ ἐσμὸς πρέσχει, οὐδενὶ ἔοικεν, οὐδὲ ὑπογινώσκει τὸν νόμον τὸν δεσποτικὸν ἐν τῇ βλάβῃ τοῦ δεσπότου. συγχέωμεν ἑαυτοὺς, φησὶ καλῶ. πόλεμοι καθημερινοὶ, καθαπτισμοὶ, ἀπώλειαν μυρίαν κύκλῳ, ϗ πανώτατον ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ προσεπιζέει· ἡμᾶς δὲ, ὡς ὑπαρεσκωπτες, ὕπνος ἐσμὲν εἰς ἀνδρεία. πάντες γὰρ χάριτας εἰς πλουτεξίδιον ἀντεπιζόμεθα, οὐδεὶς εἰς βοήθειαν. πάντες εἰς ἁρπαγὴν, οὐδεὶς εἰς προσασίδιον. ἕκαστος ὅπως πλείονα ποιήσῃ ϗ ὅτα ἐπαύδαχεν, οὐδεὶς ὅπως βοηθήσῃ ᾧ διομόρῳ. ἕκαστος πῶς προσθῇ τοῖς χρήμασι, πολλὴν ἐχθὲς τὴν μέριμναν, οὐδεὶς ὅπως τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτοῦ δίκαιώσῃ. Φόβος εἷς ἔχει πάντας, μὴ πενιχροί, φησι, γενώμεθα, μὴ εἰς γέενναν ἐμπέσωμεν, οὐδεὶς ἀγωνιᾷ ϗ πρέμφ. ταῦτα θρίων, ταῦτα κατηγορίας, τοῦτα ἀγαθολῆς ἄξια. ἀλλ' οὐ ταῦτα ἐθελόμην λέγειν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ὁδυνῆς βιάζομαι. σύγιωτε, ἐπὶ πένθους αἰαγμάζομαι· πολλὰ ϗ ὧν ἐβουλόμην, φθέγομαι. χάριτι τὸν ὁρῶ τὸν πλησίον, ἀναβάλλεται τὸν συμφορὰν, οὐδαμῶς μείζονα τὰ καταλαβόντα ἡμᾶς δεινά. ἀπολώλαμεν· Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, ϗ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὰς δακρύων, ἵνα θρηνήσω; κλαύσωμεν, ἀγαπητοὶ, κλαύσωμεν, σπαράξωμεν. τάχα τινές εἰσιν οἱ ταῦτα λέγοντες, πρὸς τὰ θρήνους ἡμῖν λέγῃ, πρὸς τὰ δάκρυα. οὐκ ἐβουλόμην, πιστεύσατε, οὐκ ἐβουλόμην, ἀλλ' εἰκῶμαι ϗ ἐπαίνοις διεξιέναι. νυνὶ δὲ οὐ τούτων καιρός· οὐ θρήνων, ἀγαπητοὶ, χάριτος, ἀλλὰ θρήνων ἄξια ποιῶν· οὐ θρύπτεται ἀποβάπτων, ἀλλὰ πρὸς ὀδυρμὸν ἄξια προσάπτει. μὴ κολακεύητε, μὴ πείθω· μὴ ἀποδάκνῃς, ϗ κλαίω. ἀλλ' ἐὰν μὲν σῶμα κέηται νεκρὸν, πάντας προσκαλεῖς συνοδυρεῖν, ϗ ἀσυμπαθὴς ἦν σὺ μὴ πείθωμαι· τὴν δὲ ψυχὴν ἀπολλυμένην, λέγεις μὴ πείθῃ; ἀλλ' οὐ δύναμαι. πατὴρ εἰμι, ϗ δακρύω· πατὴρ εἰμι φιλόστοργος. ἀκούετε οἷα βοᾷ ὁ Παῦλος· Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω. ποία μήτηρ κύουσα ὅταν πιέσῃ ἀφίσι φωνάς, ὡς σκάφος; Εἶδε σὸν αὐτὸν τῆς ἀγνοίας τὸν πυρὰν ἰδοῦ, ϗ εἶδες δή, ὅτι πάσης γυναικὸς καὶ κόρης χαρίεν ἄωρον ἐπισείσης πλέον κόπτομαι. οὐχ ὅτως σκεῦη Ⓦ ἀνδρα πενθεῖ Ⓦ ἑαυτῆς, ὑδὲ πατὴρ υἱόν, ὡς ἐγὼ τὸ πλῆθος τοῦτο τὸ πρὸ ἡμῶν. οὐδεμίαν ὁρῶ παρηγορίαν· πάντα εἰς ἀγαθολὰς ϗ κατηγορίας· οὐδεὶς ἔργον πίστεται ἀρέσκειν Θεῷ· ἀλλὰ Ⓦ δοῦλα, φησιν, εἰ πονηρὰ καλῶς, ϗ Ⓦ δοῦλα· ὁ δεῖνα ἀνάξιος τῆς κλήρου, ὁ δεῖνα ἀσέμνως βιοῖ. ἐφείλοντες ταῖς ἡμέτερα πενθῶν, καλὰ κρίνομεν ἑτέρους; οὐδὲ ὅτε καθαροί ἐσμεν ἁμαρτημάτων ὀφείλομεν τοῦτο ποιῶν. τίς γάρ σε διακρίνει, φησί; Τί δὲ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; Εἰ δὲ ϗ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; σὺ δὲ τί κρίνεις Ⓦ ἀδελφόν σου, μυρίων ὢν τὸ ἐμῶν καλῶν; ὅταν εἴπῃς, ὁ δεῖνα πονηρός ἐστι ϗ λυμεών, ϗ μοιχὸς ἐστι, σύνοισον σαυτὸν, ϗ ἐξέτασον ἀκριβῶς τὰ σαυτοῦ, ϗ μεταμελήθητι ὑπὲ τοῖς λεχθεῖσιν. Εἰ τις δὲ ἐν ἐκκλησίᾳ, ὥσπερ ἐν δικαίοις σαθμοῖς, σὺν λόγοις ἡμῶν ζήσας ὑπερχρήσει· ἐν μυρίοις ταλαίπωρος λόγων βιωτικῶν μόλις εὑρήσει δυναρία ἑκατὸν ῥημάτων πνευματικῶν, ἢ μᾶλλον οὐδὲ ὁλοσὶ δέκα. Εἰ οὖν ὁ Θεὸς ταῦτα προσατηρήσει, τίς ὑπαντήσῃ); Ταῦτα ἐννοοῦντες οἰκτίρμονες ὦμεν, συμπαθητικοὶ πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας εἰς ἡμᾶς. ἑκατὸν δηναρία ἐστὶν ἐκεῖνα, τὰ εἰς ἡμᾶς ἁμαρτήματα· τὰ δὲ εἰς Ⓦ Θεὸν πρὸ ἡμῶν, μυρία τάλαντα. ἴστε γὰρ ὅτι καὶ τῇ ποιότητι πολὺ προέχουσι τὰ ἁμαρτήματα κρίνοντα. οἷον ἃ λέγω· ὁ Ⓦ ἰδιώτης ὑπείσας ἥμαρτεν, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως, ὡς ὁ Ⓦ ἄρχοντα, καὶ μείζονος τύπου ὁ Ⓦ μείζονα ἄρχοντα, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ὡς ὁ Ⓦ ἐλάττονα·

Ιερ. θ. α.

Γαλ. δ. 19.

α. Κορ. δ. ζ.

Εκ τ ὁμιλ. α. τ ἑρμ. τ πρὸς Φιλημ. ἐπ.

ἐλάττονα· ὁ δὲ Θ βασιλέα, πολλῷ πλέον. καὶ ἡ μὲν ὕβρις ὕβρις ἐστὶν ἡ αὐτή· τῇ δὲ ὑποσχέσει τοῦ προσώπου μείζων γίνεται. εἰ δὲ ὁ βασιλέα ὑβρίζων, ἀφόρητον ἔχει τὸ τιμωρεῖσθαι διὰ τὸ τοῦ προσώπου ἀξιοπιστίαν· ὁ Θεοῦ ὑβρίζων πόσων ἔσται ὑπόδικος ἁλάστων; ὥστε καὶ τὰ αὐτὰ εἰς Θ Θεοῦ ἁμαρτάνομεν, ἅπερ εἰς ἑαυτοὺς ἀνθρώπους, οὐδὲ οὕτω δὲ ἴσον ἐστίν· ἀλλ' ὅσον μέσον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, τοσοῦτον τῶν ἁμαρτημάτων ἐκείνων, καὶ τούτων. νυνὶ δὲ καὶ πλείονα ὑβρίσκω τὰ ἁμαρτήματα οὐ τῇ ὑποσχέσει τοῦ προσώπου μεγάλα γινόμενα, ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ φύσει. καὶ φεικτὸς μὲν ὁ λόγος καὶ φοβερὸς ὄντως, πλὴν ἀνάγκη λεχθῆναι, ἵνα ἡμῶν τὴν ἀλγηδόνα κατασείσῃ καὶ τὴν ἀναισθησίαν· δείκνυσι ὅτι πολλῷ πλέον ἀνθρώπους φοβούμεθα, ἢ Θ Θεόν, καὶ τιμῶμεν ἀνθρώπους, ἢ Θ Θεόν. ἐνόησον· ὁ μοιχὸν ὢν οἶδεν, ὅτι Θεὸς αὐτὸν ὁρᾷ, καὶ τοῦτο μὲν καταφρονεῖ· ἂν δὲ ἄνθρωπος ἴδῃ, κατέχει τὴν ἐπιθυμίαν. οὐχὶ τιμᾷ ἀνθρώπους μᾶλλον, οὐχὶ ὑβρίζει Θ Θεόν, ἀλλὰ τὸ πολλῷ χαλεπώτερον, ἐκείνους δεδοικώς, τοῦτο καταφρονεῖ. ἂν μὲν γὰρ ἐκείνους ἴδῃ, κατέχει τὴν φλόγα τῆς ἐπιθυμίας. μᾶλλον δὲ ποίαν φλόγα; οὐκέτι φλέγει, ἀλλὰ ὑβρίζει. εἰ μὲν γὰρ μὴ ὀφείλω μοιχεύεσθαι, εἰκότως φλέγει τὸ πρᾶγμα τοῦτο· νυνὶ δέ, ὑβρίζει καὶ σφόδρα. ἂν μὲν γὰρ ἀνθρώπους ἴδῃ, ἵστησι τῆς μανίας· τῆς δὲ τοῦ Θεοῦ μακροθυμίας ἕλκοντος φειδόμενος. πάλιν, ἕτερος ὁ κλέπτων σκώπτει ὅτι ἁρπάζει, καὶ ἂν ἀνθρώπους μὲν πείσῃ τις ἀπατῆσαι, καὶ ἀπολογίαν πρὸς αὐτὸν ἐγκαλοῦσαν, καὶ σῆμα πρόθηται τῇ ἀπολογίᾳ· Θ δὲ Θεὸν μὴ δυνάμενος πεῖσαι, οὐ φείδεται, οὐδὲ αἰδεῖται, οὐδὲ παύεται. καὶ μὲν ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ ἀπέχεσθαι τῶν ἑτέρων χρημάτων, μᾶλλον δὲ καὶ τοῦτο δοῦναι, πάντες ἑτοίμως εἰσφέρομεν· τοῦ δὲ Θεοῦ κελεύοντος μὴ ἁρπάζειν, μηδὲ τὰ ἑτέρων λαμβάνειν, οὐκ ἀνεχόμεθα. ὁρᾷς ὅτι προτιμῶμεν ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ; φορτικὸν τὸ ῥῆμα καὶ ἐπαχθές· ἀλλὰ δείξατε ὅτι φορτικόν, φύγετε τὸ ἔργον. εἰ δὲ τὸ ἔργον οὐ δεδοίκατε, πῶς ὑμῖν πιστεύσας δυνάμεθα λέγειν, ὅτι τὰ ῥήματα δεδοίκαμεν, καὶ βαρεῖς ἡμᾶς; ὑμεῖς ἑαυτοὺς τῷ ἔργῳ βαρεῖτε, καὶ οὐδεὶς λόγος· ἐγὼ δὲ ἂν τὰ ῥήματα εἴπω, ὧν ὑμεῖς τὰ πράγματα προτίθεσθε, ἀγανακτεῖτε; καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον; ἡδέως ἂν ἔγωγε ἤκουσα τὰ παρ' ἐμοῦ. βούλομαι αὐτοῖς δόξαν λαβεῖν καὶ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὡς εἰκῇ καὶ ματαίως λοιδορησάμενος ὑμᾶς, ἢ ἰδεῖν ἐπὶ τοιούτων ἐγκαλουμένους. οὐ μόνον δὲ αὐτοῖς ἀνθρώποις προτίθεσθε τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἕτερος ἀναγκάζετε. πολλοὶ πολλοὺς οἰκέτας ἠνάγκασαν, καὶ παῖδας· Θ μὴ εἰς γάμον εἵλκυσαν μὴ βουλομένους, Θ δὲ ἐπηρέτησαθαι ἀλλοτρίαις ἀτόποις, καὶ ἔρωτι μαρῶ, καὶ ἁρπαγαῖς, καὶ πλεονεξίαις, καὶ βίαις, ὥστε διπλοῦν ἐστὶ τὸ ἔγκλημα, καὶ μηδὲ ἀπὸ τῆς ἀνάγκης συγγνώμην αὐτοῖς εὑρέσθαι· εἰ γὰρ αὐτοὺς ἄκοντας πρόπεις τὰ πονηρὰ καὶ δρᾷ τὸ βάπτασμα τοῦ ἄρχοντος· μάλιστα μὲν οὖν οὕτως ἰσχυρὰ ἡ ἀπολογία, πλὴν χαλεπωτέρα ἐστὶν ἡ ἁμαρτία, ὅταν καὶ ἐκείνους ἀναγκάζῃς τοῖς αὐτοῖς προσπίπτειν. ποία γὰρ ἂν εἴη τοῦ τοιούτου συγγνώμη λοιπόν; ταῦτα εἶπον, οὐχὶ κατακείναι βουλόμενος ὑμᾶς, ἀλλὰ δεῖξαι πόσων ἐσμὲν ὀφειλέται τῷ Θεῷ. εἰ γὰρ καὶ ἐξ ἴσου τιμῶντες ἀνθρώπων τὸν Θεοῦ, ὑβρίζομεν τὸν Θεόν· πολλῷ μᾶλλον, ὅταν προτιμῶμεν ἀνθρώπους. εἰ καὶ ταῦτα τὰ ἁμαρτήματα καὶ εἰς ἀνθρώπους γινόμενα εἰς Θεὸν πολλῷ μείζονα δείκνυται· πόσῳ μᾶλλον, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἁμαρτία τῇ ποιότητι μείζων ἢ καὶ χαλεπωτέρα; δέξασθε τοῦ ἑαυτοὺς, καὶ ὄψεσθε πρῶτα δὲ ἀνθρώπους πείσωμεν. σφόδρα ἡμῖν μακάριοι, εἰ τοσαῦτα δρᾷ τὸν Θεὸν ἐπιτρέπομεν, ὅσα δὲ ἀνθρώπους, καὶ τοῦτο τῶν ἀνθρώπων δόξῃ, καὶ Θ φόβου, καὶ τοῦ ὑμεῖς. εἰ τοίνυν τοσούτων ἐσμὲν ὑπόδικοι, ὀφείλωμεν μὴ πάσης ἐπιθυμίας ἀφιέναι τοῖς ἀδικοῦσιν ἡμᾶς καὶ πλεονεκτοῦσι, καὶ μὴ μνησικακεῖν. ἐδὸς γὰρ ὅστις λύσεως ἁμαρτημάτων οὐδὲ πόνων δεομένη, οὐδὲ δαπάνης χρημάτων, οὐδὲ ἄλλου τοιούτου, ἀλλ' ἁπλῶς προαιρέσεως. οὐκ ἀποδημίαν χρὴ στείλασθαι, οὐκ εἰς τὴν ὑποφοίαν ἐλθεῖν, οὐ κινδύνους

ὑπος ιῶναι καὶ πόνοις, ἀλλὰ θελῆσαι μόνον. ποίαν, εἰπέ μοι, συμβιώμεν ἔξομεν σὺν τοῖς δικαίοις εἰ δυσκόλοις, ὅταν καὶ τοσοῦτον ἔχομεν κέρδος, καὶ τοσαύτην τὴν ὠφέλειαν, καὶ οὐδένα πόνον, μὴ προσθήσωμεν; οὐ δώσασι χρημάτων καταφρονῆσαι; οὐ δώσασι τὰ ὄντα διαπωλῆσαι εἰς τοὺς πενήτας; θελῆσαι οὐ δώσασί τι ἀγαθόν; ἀφεῖναι τῷ πλησίον οὐ δώσασι; εἰ γὰρ μὴ τοσούτων ἀπαθὴς ἦς, ἐκέλευσε σοι μόνον ὁ Θεὸς ἀφεῖναι, οὐκ ἔδει μοι; νῦν δὲ τοσούτων ἀπαθὴς ὢν οὐκ ἀφίεις; καὶ ταῦτα δὲ ἀφ' ὧν ἔχεις αὐτὸ, ἀπαιτῇ. αἰ μὴ οὕτω ἡμᾶς πρὸ ὀφειλέτου ἐλθεῖν ἡμέτερον, ἐκεῖνος εἰδὼς τοῦτο, θεραπεύει, καὶ ἀποδέχεται, καὶ λιμᾷ, καὶ πᾶσαν ὀπὶ δείκνυται φιλοφροσύνην μὴ δαψιλείας, καὶ ταῦτα, οὐκ ἀπὸ τοῦ δανείσματος ἀμελυόμενος, ἀλλ' ἡμέτερος ἡμᾶς θέλων καταξῆσαι πρὸς τὴν ἀπαίτησιν· σὺ δὲ τῷ Θεῷ ὀφείλων τοσαῦτα, καὶ κελευόμενος ἀφεῖναι, πάλιν ἵνα σὺ λάβῃς, οὐκ ἀφίεις; τί δήποτε, πρὸς καλῶ; οἴμοι, πόσης μὲ ἀπολαύομεν φιλανθρωπίας; πόσην ὀπὶ δικνύμεθα κακίαν; πόσου ὕπνου; πόσην πονηρίαν; πῶς εὔκολον ἡ ἀρετή; σὺ τοῦτο οὐ σώματος ἰσχύος χρεία, οὐ πλούτου χρημάτων, οὐ δυναστείας, οὐ φιλίας, οὐκ ἄλλου τοιούτου· ἀλλ' ἀρκεῖ θελῆσαι μόνον, καὶ τὸ παρ' ἑαυτοῦ, πρᾶγμα πολλοῦ ἔχον ὠφέλειαν. ἐλύπησέ σε ἀδικία, καὶ ὕβρισε, καὶ ἐσκωψε; συνέπεσον, ὅτι καὶ σὺ πολλὰ τοιαῦτα εἰς ἑτέρους πταίεις, καὶ εἰς αὐτὸν ὁ δεσπότης· ἄνες καὶ συγχώρησον· συνέπεσον, ὅτι λέγεις· Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφλήματα ἡμῶν, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν. συνέπεσον, ἀλλ' εἰ μὴ ἀφῇς, οὐ δυνήσῃ μὴ παρρησίας τοῦτο εἰπεῖν· αὐτὸς ἀφῆς, ὀφειλὼ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖς, καὶ δίκῃ τὴν τοῦ πράγματος φύσιν, ἀλλὰ δίκῃ τὴν τοῦ δεδωκότος φιλανθρωπίαν. καὶ πολύσον, τὰ εἰς σὸν ὁμοδούλους ἀφιέντα τῶν εἰς τὸν δεσπότην ἡμαρτηκότων τὴν ἄφεσιν λαβεῖν; ἀλλ' ὅμως τυγχάνομεν τῆς τοσαύτης φιλανθρωπίας, ὅτι πλούσιός ἐστιν ὁ ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς. ἵνα δέ σοι δείξω, ὅτι καὶ χρεῖς τούτων καὶ χρεῖς τῆς ἀφέσεως, ἀπὸ τοῦ ἀφεῖναι μόνον σὺ καρπούσαν τὸ κέρδος· συνόησον πόσους ὁ τοιοῦτος ἔχει φίλους, πῶς πάντα χορὸν ἐγκώμια τοῦ τοιούτου ἅπαντες διεξέρχονται. ἀγαθὸς ἀνὴρ, βιωμεταλλακτος, οὐκ οἶδε μνησικακῆσαι, ἅμα ἐπλήγη, καὶ ἅμα ἰάθη. τοιοῦτον θεισάσει σοι θεσπιστὰ τίς οὐκ ἂν ἐλέησε; τίς οὐ συγγνώσεται; ἀμύρτηκόν τι; τίς οὐ δώσει χεῖρα ἐπ' ἔφορον ἀξιοῦντι; τίς οὐ θελήσει φίλος εἶ; καὶ δοῦλος ψυχῆς οὕτως ἀγαθὸς; ναί, πάλιν καλῶ, πάντα ἐπ' αὐτὸν πράξωμεν, μὴ πρὸς φίλους, μὴ πρὸς συγγενεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν οἰκέτας. Ἀνιέντες γάρ, φησι, τὸ ἁμάρτημα, ἀνίεσθε, εἰδότες, ὅτι καὶ ὁ Κύριος ὑμῶν ἐστιν οὐρανοῦ. αἰ ἀφίωμεν τοῖς πλησίον τὰ ἁμαρτήματα, οὐ ἐλεημοσύνας προσφέρομεν, αἰ ταπεινοὶ ὦμεν (καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἀφαιρεῖ ἁμαρτίας. εἰ γάρ ὁ τελώνης, ἵνα μόνον εἴπῃ, Ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, καὶ τῆλε δεδικαιωμένος, πολλῷ μᾶλλον καὶ ἡμεῖς, ἐὰν ταπεινοὶ ὦμεν καὶ συντετριμμένοι, δυνησόμεθα πολλῆς φιλανθρωπίας τυχεῖν) αἰ ὁμολογῶμεν τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματα, καὶ καταγινώσκωμεν ἑαυτῶν, τὸ πλέον ἀποσμηξόμεθα τοῦ ῥύπου. πολλαὶ γὰρ αἱ ὁδοὶ αἱ καθαρθύουσαι. πάντοθεν τοίνυν πολεμεῖσθαι δεῖ διαβόλῳ. σκόλοψ εἶπεν δύσκολον, σκόλοψ δυσχερές. ἄφες δὴ λελυπηκότι· ἐλέησον καὶ δεδόμενον· ταπείνωσόν σε τὴν ψυχήν. καὶ σφόδρα ἦς ἁμαρτωλὸς, δυνήσῃ καὶ τῆς βασιλείας ἐπιτυχεῖν, δίκῃ τούτων αὐτὰ σκληραίρων τὰ ἁμαρτήματα, καὶ ἀποσμήχων τὴν κηλῖδα. γένοιτο δὲ πάντας ἡμᾶς σὺν τοῦτο ἀποκαθηρεσμένους ἅπαντα τῶν ἁμαρτημάτων ῥῦπον δίκῃ τῆς ἐξομολογήσεως, ἐκεῖ τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ματθ. ς. ιϛ. Ἐφεσ. ς. θ. Ακτ. ιη. ιγ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΟΤΙ ΔΕΙ ΜΙΜΕΙΣΘΑΙ ΗΜΑΣ ΚΑΝ ΤΟΥΣ ΟΙΚΕΤΑΣ ΗΜΩΝ, ὁπόσα ἐκεῖνοι ΔΙΑ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ἡμῖν φόβον παρέχουσιν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ΔΙΑ ΤΟΝ ΘΕΟΝ τοὺς αὐτοὺς παρέχωμεν· καὶ περὶ τῶν ἀνεκδιηγήτων ἀγαθῶν τῶν τοῖς ἁγίοις ἠτοιμασμένων. Λογ. μα.

ΕΙ τοῖς οἰκέταις ὁ Παῦλος, ἀγαπητοὶ, πολλὴ χεχρῆσθαι τὴν ὑπακοὴν τοῖς κυρίοις, Τιμοθέῳ γράφων, ἐπέταττεν· ἐννοήσατε πῶς ἡμᾶς περὶ τὴν δεσπότιν ΔΙΑ ΤΟΝ ΘΕΟΝ χρὴ, ΔΙΑ ΤΟΝ μὴ ὄντος εἰς ὃ εἰ παραγόντα ἡμᾶς, ΔΙΑ ΤΟΝ τρέφοντα, ΔΙΑ ΤΟΝ ἐκδιδύσκοντα. Εἰ καὶ μηδαμῶς οὕτω ἕτερος, καὶ ὡς ΔΙΑ οἰκέται ΔΙΑ ἡμέτεροι, ἀναλυόσωμεν αὐτῷ. οὐχὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν εἰς τοῦτο κατεῖχόμενοι ἐκεῖνοι, εἰς ὃ ἀναπαύεσθαι τοὺς δεσπότας αὐτῶν, καὶ τοῦτο ἔργον αὐτοῖς ἐστι, καὶ σκοπὸς βίου, ὃ τὰ δεσποτικὰ μεριμνᾶν; οὐχὶ τὰ τοῦ δεσπότου πᾶσαι τὴν ἡμέραν μεριμνῶσι, τὰ δὲ αὐτῶν πολλάκις μικρὸν ἐπιτέρας μέρος; ἡμᾶς δὲ τοιοῦτον, τὰ μὲν ἡμέτερα ΔΙΑ ΤΟΝ, τοῦ δὲ τοῦ δεσπότου ὀλίγιστα μέρος· καὶ ζῶμεν, οὐ δεόμενοι τῶν ἡμετέρων, καθάπερ ΔΙΑ δεσπόται τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ τούτων αὐτῶν πάλιν εἰς ἡμέτερον παρεχωρουμένων κέρδος. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ ἀσθένεια τοῦ οἰκέτου ΔΙΑ δεσπότου ὠφελεῖ· ἐνταῦθα δὲ ἡ ἀσθένεια τοῦ ἀναγκαίου ΔΙΑ μὴ δεσπότου ὄντος, πάλιν δὲ αὐτὸν ΔΙΑ οἰκέτου ὀνίνησι. Τῶν ἀγαθῶν γάρ μου, φησὶν, οὐ χρείαν ἔχεις. Εἶπε γάρ μοι, τί σοὶ τῷ Θεῷ χέρδος, ἐὰν ἐγὼ δίκαιος ὦ; ποία δὲ βλάβη, ἐὰν ἄδικος; οὐχὶ ἀκήρατος ἡ φύσις ἐκείνη; οὐχὶ ἀνεπίδεκτος βλάβης; οὐχὶ πολὺ τοῦ ὠκεανοῦ βαθύτερα πάθη; ΔΙΑ οἰκέται οὐδὲν ἴδιον ἔχουσιν, ἀλλὰ πολλὰ δεσποτικά, καὶ μυριάκις πλουτοῦσιν· ἡμᾶς δὲ πολλὰ ἴδια ἔχομεν. διὰ ἁπλοῦς τοσαύτης τιμῆς ἀποκλειόμεθα παρὰ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ. ποῖος δεσπότης οἰκέτου ΔΙΑ ὃν ἔδωκε ΔΙΑ ἑαυτῷ; οὐδείς· ἀλλὰ πολλοὶ δι' ἔλεον τοῦ οἰκέται παρὰ τῶν παίδων δοῦλοι. ἐνταῦθα δὲ τοιοῦτον· τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πολλῶν παρέδωκεν αὐτὸν, ὑπὲρ πολλῶν τῶν ἐχθρῶν, τῶν μισούντων αὐτόν. ΔΙΑ οἰκέται, καὶ βαρέα πινα ὀφλισκάνωσι, οὐδὲ οὕτω δυσχεραίνουσι, καὶ μάλιστα, ὅταν ὦσιν ὀργώμενοι· ἡμᾶς δὲ ἀποδυσωποῦμεν μυρία. τοῖς οἰκέταις οὐδεὶς ἐπαγγέλλεται τοιοῦτον, οἷς ἡμῖν ὁ Θεός. ἀλλά τί; ἐλευθερίαν, φησὶ, τὴν ἐνταῦθα, τὴν πολλάκις τῆς ἀναγκαίας χαλεπωτέραν; πολλάκις γὰρ κατέλαβε λιμὸς, καὶ πικροτέρα ἀναγκαίας αὕτη ἡ ἐλευθερία γέγονε· καὶ τὸ δῶρον τοῦτο τὸ μέγιστον. οὐδὲ γὰρ τῷ Θεῷ οὐδὲν ὠφέλησεν, οὐδὲν φθαρτόν. ἀλλά τί; Οὐ λέγω ὑμᾶς ἀναγκαίους, φησὶν· ὑμᾶς φίλους μου ἔχω. Ἰωαν. ιε. ιε. ἀγαπητοὶ, φοβηθῶμεν, ἀγαπητοὶ, φοβηθῶμεν· καὶ ΔΙΑ οἰκέται ἡμῖν ἀναγκαίοις, ἀναγκαίωμεν αὐτῷ ἡμεῖς τῷ δεσπότῃ· μᾶλλον δὲ οὐδὲ πρὸς τὸ πλουσίαν μέρος τὴν ἀναγκαίαν ἡμᾶς ὑποδείκνυμεν. ἐκεῖνοι ἀπὸ τῆς ἀνάγκης φιλοσοφοῦσι, σκεπάσματα μόνον ἔχουσι καὶ τροφάς· ἡμᾶς δὲ ὑβρίζομεν εἰς τὴν τρυφήν. Εἰ μηδαμόθεν ἄλλοθεν, καὶ πρὸ ἐκείνων δεκτέον τῆς φιλοσοφίας τοὺς κανόνας. οἶδε γὰρ ἡ γραφὴ οὐχὶ πρὸς οἰκέτας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλογα πέμπειν τοὺς ἀνθρώπους· οἷς, ὅταν τὴν μέλιτταν, ὅταν τὸν μύρμηκας κελεύῃ μιμεῖσθαι. ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς οἰκέτας μιμήσασθαι παραινῶ· ὅσα ἐκεῖνοι ἀπὸ τοῦ φόβου ΔΙΑ ἡμέτερα παρέχουσι, καὶ τοσαῦτα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ φόβου ἡμᾶς παρέχεσθαι χρή· οὐ γὰρ διήσομεν παρόντων ὑμᾶς. ἐκεῖνοι ΔΙΑ φόβον ΔΙΑ ἡμέτερα ὑβρίζονται μυριάκις, καὶ πολλοὺς φιλοσόφου μᾶλλον ἐσήκασι σιγῶντες· ὑβρίζονται καὶ ἀδίκως καὶ ἀδίκως, καὶ οὐκ ἀντιλέγουσιν, ἀλλὰ παρακολουθοῦσιν, ἀδικουμένοις οὐδὲν πολλάκις· οὐδὲν πλέον τῆς χρείας λαμβάνοντας, πολλάκις δὲ καὶ ἔλαττον, τέρπουσι· καὶ ὅτι σιδήρους καθυδατοῦντες, καὶ ἄρτον μόνον σπανιούμενοι, τὴν ἀλλήλων πᾶσαν διαγωγὴν ἔχοντες εὐτελῆ, οὐκ ἐγκαλοῦσιν, οὐδὲ δυσχεραίνουσιν. ἐκεῖνοι ΔΙΑ ΤΟΝ

Ἐκ τῆς ὁμιλ. ιε. τῆς ἑρμ. πρὸς Τιμ. α. ὅπερ. α. Τιμ. ε. α.

Ψαλμ. ιη. β.

Παροιμ. ς.

πρὸ ἡμῶν φόβον ἐμπίπτειν βουλόμενοι χρήματα πάντα ἀποδιδόασι (μὴ γάρ μοι τοῦτο μομφήσεις εἰπόντι τῶν οἰκετῶν, ἀλλὰ τοῦτο μὴ λίαν κακοὺς) ἵν' ἀπειλήσωμεν, εὐθέως συσταλέντα. ἆρ' οὐ φιλοσοφίας ταῦτα; μὴ γάρ ὅτι ἀνάγκη τοῖς εἰπόντος, ὅτι καὶ ὅτι σοὶ ἀνάγκη τῆς γεέννης ἐπίκειται, καὶ οὕτω σωφρονεῖς, οὐδὲ τοσαύτην πρόσχες τιμὴν τῷ Θεῷ, ὅσην ἀπολαύσῃς παρὰ τοῦ οἰκέτου. ἕκαστος τῶν οἰκετῶν οἴκημα δι' ἑνὸς μόνου, καὶ ὑπὲρ ἐπεμβαίνει τῷ τοῦ γείτονος, οὐδὲ λυμαίνεται τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ πλείονος. καὶ ταῦτα ἴδοι τις ἂν ἐν οἰκέταις ἀφ' ὧν τῶν δεσποτῶν φόβον φυλαττόμενα. καὶ εὐκόλως ἂν ἴδοις οἰκέτην τὰ τοῦ οἰκέτου ἁρπάζοντα, ἢ λυμαινόμενον· παρὰ δὲ αὐθέκαστος ἐλευθέρου τὰ ἐνόντα τούτων οὐδέν. ἀλλήλους δάκνομεν, καὶ κατεσθίομεν, οὐ δεδοίκαμεν δεσπότην· τὰ τῶν συνδούλων ἁρπάζομεν, κλέπτομεν, τύπτομεν, ὁρῶντος αὐτοῦ. τοῦτο δὲ οὐκ ἂν ποιήσειεν οἰκέτης, ἀλλὰ καὶ τύπτει, μὴ ὁρῶντος τοῦ δεσπότου· καὶ ὑβρίζει, μὴ ἀκούοντος· ἡμεῖς δέ, τοῦ Θεοῦ πανταχοῦ καὶ ὁρῶντος καὶ ἀκούοντος, τολμῶμεν. φόβος ὁ τοῦ δεσπότου παρὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐκείνων ἀφαιρεθεὶς ἡμῶν ἅπαντα οὐδέποτε. ἀφ' οὗτο πάντα ἄνω καὶ κάτω γέγονε, πάντα συγκέχυται καὶ διέφθαρται, καὶ αὐτοὶ μὲν οὐδέποτε εἰς νοῦν λαμβάνομεν τὰ ἡμέτερα· τοὺς δὲ οἰκέτας τοὺς ἡμετέρους ἀμέτρως τιμῶντας ἅπαντα ἐξεπάζομεν μὲν ἀκριβείας καὶ τὰ μικρότατα. ταῦτα λέγω, οὐχὶ τοὺς οἰκέτας ὑπείρους ποιῆσαι βουλόμενος, ἀλλὰ δι' ἡμέτερον ὑπερφρόνησιν, ὅ ῥᾳθύμως διενεγκεῖν· ἵνα καὶ οὕτω δουλεύωμεν τῷ Θεῷ, ὡς ἡμῖν οἰκέται· οὕτω τῷ πεποιηκότι ἡμᾶς, ὡς ἡμῖν ὁμοούσιοι, καὶ μηδὲν τοιοῦτον ἔχοντες πρὸς ἡμᾶς. ἐλεύθεροι τῇ φύσει ἐσμέν. Ἀρχέτωσαν τῆς ἰδρύσεως, καὶ τούτου εἴρηται. οὐκ ἔστιν αὕτη φύσεως ἡ δικαιοσύνη, ἀλλ' ἀξίας ὅτι καὶ κατεσκάσεως· ἀλλ' ὅμως πολλῷ ἡμῖν πρόκεισι τιμῶ. ἡμεῖς δὲ τούτοις μὲν μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐπιτηδεύομεν τῆς ἡμετέρας ἕνεκεν ἀφανείας· τῷ δὲ Θεῷ οὐ δι' πολλοστὸν πρόσεσμεν μέρος; καὶ ταῦτα πάλιν εἰς ἡμᾶς τρεφομένης τῆς ὠφελείας. ὅσῳ γάρ αὐ ταπεινότεροι δουλεύσωμεν τῷ Θεῷ, τοσούτῳ μᾶλλον ἑαυτοὺς ὑνήσομεν, καὶ αὐτοὶ μᾶλλον κερδανούμεν. μὴ δὴ τοσαύτης ἀπεστερήσωμεν ὠφελείας ἡμᾶς αὐτούς. ὁ μὲν γάρ Θεὸς αὐτάρκης ἐστὶ καὶ ἀενδεής· ἡ δὲ ἀμοιβὴ καὶ ὁ κέρδος πάλιν εἰς ἡμᾶς διατείνει. Εἰ δὲ φιλοσοφῆσαι καὶ τοῦτο τῶν ἀποκειμένων τοῖς ἀγίοις ἀγαθῶν, ἀληθῶς ἐκεῖνα ἐστὶν ἡ οὕτως διάπαυσις, ἔνθα ἀπόδρα ὀδυνὴ καὶ λύπη καὶ στεναγμός· ἔνθα οὐδὲ φροντίδες, οὐδὲ πόνοι, οὔτε ἀγωνία, οὔτε φόβος καταπλήττων καὶ στίων τὴν ψυχήν, ἀλλὰ μόνος ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ἡδονῆς πλήρης ὤν. οὐκ ἔστιν ἐκεῖ, Εἰ ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ ἄρτον σου, οὐδὲ ἀκανθαι καὶ τρίβολοι. οὐκ ἔστιν, Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, ἀλλὰ πρὸς διάδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει. πάντα χαρά, εἰρήνη, εὐφροσύνη, ἡδονή, ἀγαθοσύνη, τρυφή, ἀγάπη. οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ζηλοτυπία, οὐδὲ βασκανία, οὐ θνητὸν τὸ σώματος, οὐκ ἐκεῖνος ὁ τῆς ψυχῆς, οὐκ ἔστι σκότος, οὔτε νὺξ· πάντα ἡμέρα, πάντα φῶς, πάντα λαμπρά. οὐκ ἔστι καμεῖν, οὐκ ἔστι κόρον λαβεῖν, ἀεὶ δὲ ἐπιθυμία τῶν ἀγαθῶν ἀπολείπομεν. βούλεσθε δῶ τινα καὶ εἰκόνα ὑμῖν τῆς ἐκεῖ καταστάσεως; οὐκ ἔστι δυνατόν. πάλιν ἀλλ' ὅμως, ὡς δυνατόν, πειρώμεθα δοῦναι ὑμῖν μίαν εἰκόνα. ἀναβλέψωμεν εἰς τὸν οὐρανόν, ὅταν, μηδενὸς ἐνοχλοῦντος νέφους, φαίνῃ τὸν ἑαυτοῦ φέγγος. εἶτα πρὸς τὸ κάλλος τῆς ὄψεως αὐτοῦ πάλιν ἀπατείναντες χρόνον, ἐννοήσωμεν, ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἔξομεν οὐ τοιοῦτον μέν ὄν, ἀλλὰ τοσούτῳ γοῦν μᾶλλον κάλλιον, ὅσῳ τῶν πηλίνων ἐκείνων ὁ χρυσοῦς καὶ τὸν ἀργυροῦν πάλιν, τὸν δὲ ὑστέρου ὄρεγον, εἶτα τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ἀρχαγγέλους, τοὺς ἀπείρους δήμους τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων, αὐτὰ τοῦ Θεοῦ τὰ βασίλεια, τὸν θρόνον τὸν πατρικόν. ἀλλ' οὐκ ἰσχύω, ὅπερ ἔφθην, ὁ λόγος παρασῆσαι τὸ πρᾶγμα· πείρας χρεία, καὶ τὰ μὲν πείρας γνώσεως. πῶς οἴεσθε, εἰπέ μοι, τὸν Ἀδὰμ εἰ ἐν τῷ παραδείσῳ; πολὺ βελτίων ἦν ἐκείνης αὐτὴ ἡ ἀναγωγή, ὅσῳ τῆς γῆς ὁ οὐρανός. πάλιν ἀλλὰ ἐπὶ-

Γεν. α. κζ.

Εκκλ. ε. ὁμιλ. ἐν θεὸς ἐκρ. ἐπιστ.

Γεν. γ. ιη. ιθ.

ται

εἰκόνα ὑπιζητήσωμεν. Εἰ συμβαίη τῷ βασιλεύοντι νῦν πάσης τῆς οἰκουμένης κρατῆσαι, εἶτα μήτε ὑπὸ πολέμων, μήτε ὑπὸ φροντίδων συνεχόμενον, ἀλλὰ τιμᾶσθαι μόνον καὶ τρυφᾶν, καὶ πολλοὺς μὲν ἔχειν δορυφόρους, πολύτροπον δὲ θηρίον ὑπερφέρειν, καὶ ἀπόλεμον εἶναι· ποίαν οἴεσθε ἔχειν ψυχὴν αὐτόν, εἰ τοὺς πολέμους τοὺς πανταχοῦ τῆς γῆς πεπαυμένους εἶδε; τοιοῦτόν τι ἔσται. μᾶλλον δὲ οὔπω καὶ τῆς εἰκόνος ἐφικόμενον ἐκείνης, ἑτέραν καὶ ἑτέραν ὑπιζητῆσαι. συνόησον δή μοι. ὥσπερ γὰρ παιδίον βασιλικόν, ἕως μὲν ἂν ἐν τῇ μήτρᾳ ᾖ, σὺν θεῷ ἐπαναπαύεται· εἰ δὲ συμβαίη ἄφνω ἐξελθεῖν ἐκεῖθεν ὑπὸ τοῦ θείου ἀνελθεῖν τοῦ βασιλικοῦ, μὴ ἠρέμα, ἀλλ' ἀθρόον πολλὰ ποιῆσαι θορυβεῖν· οὕτως ὑπὸ ἡ κατάσασις αὕτη καὶ ἐκείνη· ἡ μὲν τις δεσμώτης μιᾶς παθῶν κακῶν, ἀθρόον ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ ἀρπαγείη θείου. ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐφικόμενον ἀκριβῶς τῆς εἰκόνος. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ὧν αὐτις ὑπὸ τύχης καλῶν, καὶ αὐτίκα εἴπῃς τὸν βασιλέα, πάντα μὲν τὸν παρόντα ἡμέραν ἀκμάζοντα ἔχει τοῦτον, καὶ πάντα τὸν δευτέρου, καὶ τρίτου· χρόνου δὲ παρόντος, ὡμὲν μὲν ἡδονῆ, οὐ τοσαύτη δὲ· λήθη γὰρ ἐστὶ τῆς συνηθείας ἀεί, οἵα καὶ ἡ ἐκεῖ· καὶ οὐ μόνον οὐ μειοῦται, ἀλλὰ καὶ ὑπερίδωσιν. συνόησον ὅσοι ὑπὸ ψυχὴν ἀπελθοῦσαν ἐκεῖ μηκέτι τέλος παρεσδοκᾶν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, μηδὲ μεταβολήν, ἀλλ' ὑπίδοσιν, καὶ ζωὴν τέλος οὐκ ἔχουσαν, καὶ ζωὴν παντὸς μὲν κινδύνου, πάσης δὲ ἀθυμίας καὶ φροντίδος ἀπηλλαγμένην, μετὰ θυμίας καὶ μείζονι ἀγαθῶν. Εἰ γὰρ εἰς πεδίον ἐξιόντες, εἶτα σκηνὰς ὁρῶμεν τραπωτὰς ἐκ παντοδαπῶν πανυμένας, καὶ δένδρα καὶ κρήνη καὶ ὀμφαλοὺς ἀπίδων λάμποντας, μετέωροι γινώμεθα τῷ θαύματι· εἰ δὲ καὶ βασιλέα συμβαίη μέσον ἰδεῖν τεθέντα, ἢ καὶ ἵππον ἐλαυνόμενον μετ' ὅπλων χρυσῶν, ὃ πρῶ ἐλπὶς ἐνομίζομεν· τί οἴει, ὅταν τὴν ἁγίων ἴδωμεν σκηνὰς καὶ αἰωνίους τῷ οὐρανῷ πεπηγυίας; (Δέξονται γάρ ὑμᾶς, φησιν, εἰς τὰς αἰωνίους αὐτῶν σκηνάς) ὅταν αὐτῶν ἕκαστον ὑπὲρ τὰς ἀκτῖνας τὰς ἡλιακὰς ἴδωμεν ἀπολάμποντα, οὐκ ἀπὸ χρυσοῦ καὶ σιδήρου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δόξης ἐκείνης, ἧς τὰς μυριάδας αἱ θεῖαι ὀφθαλμοὶ οὐ δυνάμεναι ἰδεῖν; καὶ τοῦτο μὲν ὅτι τῶν θείων. τί δ' ἂν τις εἴποι τὰς χιλιάδας τῶν ἀγγέλων, τῶν ἀρχαγγέλων, τῶν χερουβὶμ, τῶν σεραφὶμ, τῶν θρόνων, τῶν κυριοτήτων, τῶν ἀρχῶν, τῶν ἐξουσιῶν, ὧν ὁ κάλλος ἀμήχανον, πάντα νοῦν ὑπερβαῖνον; ἀλλά γε μέχρι τινος οὐ σπουδὴ διώκων ἀκίνητα; Οὔτε γὰρ ὀφθαλμὸς εἶδε, φησιν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτι ὅτι καρδίαν οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. οὐκοῦν οὐδὲν οὔτε ἐλεεινότερον τῶν ἀποτυγχανόντων, οὔτε μακαριώτερον τῶν ἐπιτυγχανόντων. ἐπιτυγχάνωμεν οὖν τῶν μακαρίων καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἐπιτύχωμεν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμή, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λεκ. ιε. θ.

α. Κορ. β. θ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΟΤΙ ΟΥ ΧΡΗ ΘΟΡΥΒΕΙΣΘΑΙ ΟΡΩΝΤΑΣ ἩΜΑΣ ΤΟΥΣ ΜΕΝ ἈΓΑΘΟΥΣ ΔΥΣΤΡΑΓΩΤΟΥΝΤΑΣ, ΤΟΥΣ Δ' ΠΟΝΗΡΟΥΣ ΕΝ ΑΦΘΟΝΙΑ ΤΥΓΧΑΝΟΝΤΑΣ· ΚΑΙ ὍΤΙ ΟΥΔΕΝ ΔΙΑΦΕΡΕΙ ΟΔΩΔΟΤΟΣ ΝΕΚΡΟΥ Ὁ ΕΝ ΑΜΑΡΤΙΑΙΣ ΖΩΝ.

Λογ. μβ.

ΜΗδεὶς ὁρῶν πονηροὺς εὐτραγωτοῦντας, ἀγαπητοί, θορυβείσθω. Οὐκ ἔστι γὰρ ἐνταῦθα ἡ ἀνταπόδοσις, οὔτε τῆς πονηρίας, οὔτε τῆς ἀρετῆς. Εἰ δὲ ὧδε ἔχει τῆς πονηρίας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἀξίαν, ἀλλ' ἁπλῶς, ὡσανεὶ γύμνα τῆς κρίσεως, ἵνα ἐν τῇ ἀναστάσει δικαιοκρινῶμεν, καὶ τοῖς ἐνταῦθα σωφρονίζωμεν). ὅταν οὖν ἴδωμεν πονηρὸν πλουτοῦντα, μὴ καταπίπτωμεν· ὅταν ἴδωμεν ἀγαθὸν κακῶς πάσχοντα, μὴ θορυβώμεθα.

Ἐκ τῆς ἐρμην. τῶν ἑβδ. ἐστί.

κώμβα. ὀκϛ γὰρ ⓐ τέφαιοι, ὀκϛ αἱ κολάσεις, ⓒ ἄλλως ἢ οὐκ ἔστιν ὅτε κακὸν παίτη εἰ κακόν, ἀλλ' ἔστι πια ἐχθὲ αὖζεν ἡ ἀγαθά· ὅτε ἀγαθὸν πεώτη εἰ ἀγαθόν, ἀλλ' ἐχθὲ πινα ἢ ἁμάρτήματα. ὅτεμ οὖν θὐπορεγῆ ὁ ποιηρὸς, ὅπὶ κακῷ τῆς αὐτῦ κεφαλῆς. ἵνα γὰρ ἐκείνων τῶν ὀλίγων ἀγαθῶν πιω ἀνπίδοσιν ἐαυτῷ λαβῶν, ἐκεῖ λοιπὸν τέλεον κολάζηται, τῦτ' ἐμοὶ ἐαυτῷ ἀπολαμβάνει. ἡ μακάριος ἐκεῖνος μάλιστα ὅστις, ὁ ἐαυτῷ κολαζόμενος, ἵνα πεώτα ἀποδεμένος τὰ ἁμάρτήματα, θὐδόκιμος ἡ καθαρὸς ἀπὶ ἡ ἀνύθητος. ἡ τῦτο διδάσκων ὁ Παῦλος ἡμᾶς, φησὶ· Διὰ τῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἄῤῥωστοι ἡ ἀσθενεῖς, ἡ κοιμῶνται ἱκανοί· ἡ πάλιν, Παρέδωκε τ' τοιῦτον τῷ Σατανᾷ. καὶ ὁ πεοφήτης φησὶν, Ὅτι ἐδίξατο ὀκ ἀρὸς Κυρίν διπλᾶ τὰ ἁμάρτήματα. ἡ πάλιν ὁ Δαβίδ· Ἰδε σὺ ἐμβρύς μν, ὅτι ἐπληθύνθη ὑπὲρ τὰς τρίχας τ κεφαλῆς μν, ἡ μῖσος ἄδικον ἐμίσησέ με· ἡ, Ἄφες πάσας τὰ ἁμάρτίας μν. ἡ πάλιν ἕτερος· Κύριε, ἐξιλάσω δός ἡμῖν· πεώτα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν. ἀλλὰ τῶτα μὲν δῆλον ὅτι σὺ καλεῖς πὰς ὑπὲρ τῶν ἁμάρτημάτων δίκας ἑαυτῷ ἀπολαμβάνοντας. παῦ δὲ πὰ ἀγαθὰ πονηροὶ ἀπολαμβάνοντες ἑαυτῷ, ὀκϛ τέλεον κολάζονται, ἀκουε τῦ Ἀβεαὰμ λέγοντος πεὸς Ⓦ πλούσιον· Ἀπέλαβες πὰ ἀγαθά σν, ἡ Λάζαρος τὰ κακά· ποῖα ἀγαθά; ἑαυτῷ γὰρ τὸ, ἀπέλαβες, ἀλλὰ μή, ἔλαβες, εἰπών, δείκνυσι κὴ ὀφειλὼ ἑκατέρους παθόντας, ἡ τὸν μὲν ἐν θὐπορεγίᾳ, τὸν δὲ ἐν δυσπορεγίᾳ γνόμενον· καὶ φησι, Διὰ τῦτο ὧδε ἐπαῦθα πεπαράκληται (ὁρᾷς γὰρ αὖζεν καθαρεύειν ἁμάρτημάτων) ἡ σὺ ὀδυνᾶσαι. μὴ τοίνυν ἀλυώμεν, ὅτεμ θὐπαθοῦντας ὁρῶμεν ἑαυτῷ ὧδε ἁμάρτωλοὺς, ἀλλ' ὅτεμ κακῶς πάσχωμεν αὐτοὶ χαίρωμεν. ἁμάρτιῶν γὰρ ὅστι τὸ πεᾶγμα ἔκπτωσις. μὴ ζητῶμεν δ' ὅσον· θλίψιν γὰρ ἐπηγγείλατο τοῖς αὐτῦ μαθηταῖς ὁ Χριστός, καὶ φησιν ὁ Παῦλος· Πάντες ⓓ θέλοντες θὐσιβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ, διωχθήσονται. ὁ δὲ ἰς ἡλυαῖος ἀθλητὴς ἐν τῷ σκάμματι λυτρᾶ θλιζητᾷ, ἡ πεάπτζων πλήθουσαι σιτίοις καὶ οἴνῳ· τῦτο ὀκ ἔστιν ἀθλητῦ, ἀλλὰ βλακός. ὁ γὰρ ἀθλητὴς μάχε) κόνει, ἐλαίῳ, ἀκτῖνος θερμότητι, ἱδρῶτι πολλῷ, θλίψι ἡ ξενοχωρίᾳ· ἀγῶνος δ' ὅστ' ὅτι ἡ τῦ πυκτεύειν ὁ καιρός· ὀκοῦν ἡ τὰ πεάγματα λαμβάνειν, ἡ αἱμάτεσθαι, ⓒ ἀλγεῖν. ἄκυρον τί φησιν ὁ μακάριος Παῦλος· Οὕτω πυκτεύω, ὡς ὀκ ἀέρα δέρων. πάντα τὸν βίον ἀγωνιστὸν εἰ) νομίσωμεν, καὶ ὀδέποτε δύεσι ζητήσομεν, ὀδέποτε θλιβόμενοι ξενοπαθήσομεν· εἴπερ μηδὲ πύκτης, ὅτι ἀγωνί ὅστι, ξενοπαθῆ. ἕτερός ὅστιν ὁ τῆς ἀεστεως καιρός. Δεῖ γὰρ θλίψεως ἡμᾶς πλειωθῆναι δεῖ. Εἰ ἡ μὴ διωγμός ὅστι, μηδὲ θλῖψις, ἀλλ' εἰσὶν ἕτεραι θλῖψις, αἳ καθ' ἑκάστην ἡμέραν συμπίπτουσαι. Εἰ δ' ταύτας οὐ φερόμεν, σχολὴ γε ἐκείνας ἐνεγκεῖν μεν. Πειρασμὸς ὑμᾶς ὀκ εἴληφέ, φησιν, εἰ μὴ ἀνθεώπινος. βὐλώμεθα μὲν οὖν τῷ Θεῷ μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν· εἰσελθόντες δ' φέρωμεν ἡλυαῖως. ὀκοῦν μὲν γὰρ σωφρόνων ἀνδρῶν, τὸ μὴ κινδυνοις ἐπιῤῥίπτειν ἑαυτὸν, τῦτο δ' ἡλυαίων ἡ φιλοσόφων. μήτε οὖν ἐπιῤῥιπτῶμεν ἑαυτὸν ἁπλῶς· θρασύτητος γὰρ· μήτε ἀγύμνοι καὶ τῶν πεαγμάτων καλουμένων σεσιδηρωμεν· δειλίας γὰρ. ἀλλ' ἐὰν μὲν ὁ κήρυγμα καλῇ, μὴ παραιτώμεθα· ἁπλῶς δ' αἰτίας μὴ ὔσης, μήτε χρείας, μήτε ἀνάγκης τῆς κὴ θεοσέβειαν καλούσης, μὴ ἐπιτείχωμεν· ἐπίδειξις γὰρ ὅστι τὸ πεᾶγμα, καὶ φιλοτιμία πεοπή. ἐὰν δὲ ἐν τῷ τῶν εὐσεβούντων πολεμολαπούντων γίνηται, καὶ μυρίοις ἐπος ὦμεν θανάτοις δέῃ, μὴ πεοαιτώμεθα μηδέν. μὴ πεοσκαλῶ σὺ πειρασμούς, ὅτεμ σοι τὰ κατὰ τῶν εὐσεβούντων πεοχωρῇ, ὡς πρέπει. τί πεῖπον ἐπιπάσαι κινδύνους εὐδὲν κέρδος ἔχοντας; ταῦτα λέγω, βουλόμενος ὑμᾶς φυλάττειν σὺ νόμους τῦ Χριστοῦ κελεύοντος βὐλεσθαι μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν, καὶ κελεύοντος Ⓦ φανερὸν ποιεῖσθαι αὐτῷ. ταῦτα γὰρ ὀκ ἔστι σωτία, ἀλλὰ ἡ σφόδρα στυφόδοντα. σὺ μὲν γὰρ ὕτω πεοσκυάσω, ὡς τραπώτης ἡλυαῖος ἐν τοῖς ὅπλοις, ἔσω διϊωσεχῶς νήφων,

α. Κορ. ιε λ.
α Κορ ε. ε.
Ησ. μ. β.
Ψαλ. λθ. ιζ.
Ψαλ. κδ. ιθ.
Ησ. κε. ιδ.
Λεκ. ις. κε.
β. Τιμ. γ.
α. Κορ. θ. κζ.
α. Κορ. ι. ιγ.
Ματθ. ς.
Μαρκ. ιι.

νήφων, ἐγρηγορώς, ἀεὶ τὸν παλέμιον προσδοκῶν. παλέμιος μὲν τοι μὴ πίκτε· τῦτο γὰρ οὐκ ἔστι γραπτόν, ἀλλὰ σαφὲς. ἐὰν ὁ τῆς εὐσεβείας σάλπιγξ καλῶς, εὐτάκτως ἐξίδῃ, καὶ καταφρόνησιν τῆς ψυχῆς, καὶ ἐμβοήσῃ μὴ πολλῆς τῆς προθυμίας εἰς τὸν ἀγῶνας· ῥῆξον τὸν φάλαγγα τῶν ἀνομιῶν, σύγκλασον δὲ προσώπων τὸ Διαβόλε, ἔφησον δὲ θάνατον. ἐὰν δὲ μηδὲν ἡ εὐσέβεια προβαλλόμενη, μήτε παρθῆ τις τὰ ἡμέτερα δόγματα (καὶ τὸν ψυχῶν λέγω) μηδὲ ἀναγκάζῃ τι ποιῆν τῶν μὴ δοκιμώτων τῷ Θεῷ, μὴ προπετὴς ἔσο. αἱμάτων ἀφ' ἡμῶν ☧ τὸ χριστιανοῦ βίον· αἱμᾶν, οὐκ ἐστὶ τὰ ἀλλότρια ἐκχεῖν, ἀλλ' ἐστὶ τῶν ἕτοιμον εἰ) δὲ ἑαυτὸ ἐκχεῖν. μὴ τοσαύτης τοίνυν προθυμίας δὲ αἷμα ἐκχύνωμεν δὲ ἵδρωτα, ὅταν γὰρ Χριστὸ τῦτο ᾖ, μᾶν ὅσης αἷ ὕδωρ τις ἐκχέοι (καὶ γὰρ ὕδωρ ὅστι δὲ αἷμα προερρέον δὲ σῶμα) καὶ μὴ τοσαύτης βυκολίας δὲ σῶμα ἀποδυώμεθα, μᾶν ὅσης ἀν ἐδὲ ὑμάτιον. τῦτο γ' ἔστω, ἐὰν μὴ χρήμασιν ὧμεν προσδεδεμένοι, ἐὰν μὴ οἰκίαις, ἐὰν μὴ προπαθείᾳ, ἀν μὴ πάντων ὦμεν ἀπηρτημένοι. εἰ γὰρ ☧ τ' γραπτικὸν τῦτον βίον ζῶντες πᾶσιν ἀποδείκνυνται, καὶ ἔνθα ἀν' ὁ πόλεμος καλῇ, ἐκεῖ παρεγένοντο καὶ ὁδοιπορῦσι, καὶ πάντα μὴ προθυμίας ἐπαναμένουσι· πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς δὲ τὸ Χριστὸ γραπτὸν ὄντα οὕτω παρασκευάζεσθαι χρὴ δὲ παρατάττεσθαι προὶς ☧ πόλεμον τῶν παθῶν. οὐκ ἔστι διωγμὸς νεῶν, μηδὲ γένοιτο γενέσθαι ποτέ· ἀλλ' ἕτερος πόλεμός ὅστιν, ὁ τῆς τῶν χρημάτων ὀπιθυμίας, ὁ τῆς βασκανίας, ὁ τῶν παθῶν. τῦτον ☧ πόλεμον διηγούμενος ὁ Παῦλός, φησιν· Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη προὶς αἷμα δὲ σάρκα. ἀεὶ δὲ ὁ πόλεμος ἐνέστηκε. Διὰ τῦτο ἀεὶ ὡπλισμένους ἡμᾶς ἐσάναι βύλεται· Στῆτε οὖν, φησι, περιζωσάμενοι· ὅταν γὰρ αὐτὸ σκεπῶτός ὅστι καιρός. καὶ σκέφλωνεν, ὅλη ἀεὶ δεῖ ὡπλίζεσθαι. πολὺς γὰρ ὁ πόλεμος δεῖ γλώττης, πολὺς δὲ ὀφθαλμῶν· τῦτον τοίνυν κατέχωμεν· πολὺς ὁ τῶν ὀπιθυμιῶν. δεῖ τῦτο σκέψιν ἀρχέταν καθοπλίζειν ☧ γραπτὸν τῦ Χριστοῦ. ἢτε γὰρ περιζωσάμενοί, φησι, τὸν ὀσφῦν ὑμῶν, δὲ ἐπήγαγεν, ἐν ἀληθείᾳ. δεῖ τί δὲ ἀληθείᾳ; ἐμπαιγμὸς γάρ ὅστι καὶ ψεῦδος ἡ ὀπιθυμία. δεῖ φησιν ὁ προφήτης· Αἱ ψόαι μὲν ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων. οὐκ ἔστιν ἡδονὴ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ σκιὰ ἡδονῆς. περιζωσάμενοί, φησι, τὸν ὀσφῦν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ· τυτέστι, τῇ ἀληθινῇ ἡδονῇ, τῇ σωφροσύνῃ, τῇ χαμαιτύπῃ. δεῖ ὕπο τῶν τοιῦτων προσώπων, εἰδὼς τῆς ἀμυρτίας τὸν ἀποπάνω, καὶ βυλόμενος ἡμῶν πρώτα τὰ μέλη προεκφεύγειν (Θυμὸς γὰρ, φησιν, ἀνδικος οὐκ ἀθωωθήσεται) ἡγύησεν ἡμᾶς προεκφᾶς βούλεται, καὶ ἀσπίδα. Σοφ. α. 18. Θηρίον γάρ ὅστιν εὐκόλως ἐμπηδῶν ὁ θυμὸς, δὲ μυρίων θρηνικῶν δὲ διαφθορημάτων ἡμῖν δεῦρο προὶς τὸ προεκφεύγειν καὶ καταφρεῖν. καὶ δεῖ τῦτο ἡμῖν τῦτο μάλιστα τὸ μέρος, ὥσπερ ἐκ πίνων λίθων τὸν οἰκείων οἰκοδόμησεν ὁ Θεὸς· ἔρυσμα αὐτοῦ προεῖπεν, ὥστε μὴ διαῤῥῆξαί ποτε, μήτε διατρῆσαι, εὐκόλως δὲ πρὸς λυμήνασθαι ζῶον. πῦρ γὰρ ὅστι, φησι, καὶ ζάλη μεγάλη· καὶ οὐκ ἂν ἕτερον μέλος ταύτην τὴν βίαν ὑπόσχοιτο. λέγουσι γοῦν καὶ ἰατροὶ παῖδες τέτρα χρόνον ὑπομεῖναι ☧ ἐσορῆσαι τὸν πτύομενα τῇ καρδίᾳ, ὥστε εἰς ἀπαλὸν αὐτὴν οὖσαν καθάπερ εἴς τινα σπόγγον ἀναλωθῆναι διὰ παύεσθαι τὴν καρδίαν· ἀλλὰ μὴ εἰς δ' ὑπόπτυον καὶ σκληρὸν δ' στέρνον καταβλάπτεσθαι τῇ ῥύμῃ τ' ἁλμάτων. δεῖ τοίνυν ἡμῖν ἰσχυρᾶς, ὥστε δύνασθαι ἐν ἡσυχίᾳ τῦτο δ' θηρίον διατηρεῖν. δεῖ γ' ἡμῖν καὶ περικεφαλαίας. ὅπου γὰρ ἐκεῖ δ' λογισμοὶ τυγχάνει, καὶ ἀπὸ τύτων ἡ σωτηρία δύναται, ὅταν τὰ δόντα γίγνωνται, ἢ ἀπολέσθαι ἔνι, διὰ τῦτό φησι, καὶ περικεφαλαίαν σωτηρίου. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος φύσει μαλθός ὅστιν ἁπαλός. δεῖ καὶ αὖθις, καθάπερ τινὶ ὀχυράκῳ, τῷ βρέγματι κρύπτεται δῶρον· πρώτων γ' ἡμῖν αἴτιος γίγνεται δ' τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν καλῶν, εἴτε τὰ δόντα γνοεῖς, εἴτε τὰ μὴ τοιαῦτα. καὶ ☧ πόδες γ' ἐστὶ αἱ χεῖρες ὅπλων ἡμῖν δόντες. οὐχ αὗται αἱ χεῖρες, αἷς εὖτοι ☧ πόδες· ἀλλὰ πάλιν ☧ τῆς ψυχῆς, αἱ μὲν μηγεπῶσαι τὰ δόντα, ☧ γ', ἵνα πορεύωνται ἔνθα χρή. Ἐκ τ' ἡ. ὁμιλ. τ' προὶς Θεσσ. α'. ὅπερ. Παύσωμεν τοίνυν, ἀγαπητοί, καὶ ἐκείνης προτίθωμεν τῆς μιγούσης ζωῆς· πάντα προὶς

σκαίνιον

ἐκείνῳ ὁρῶντες ἐργαζώμεθα. σκότος ὄστι ἡ κακία, ἀγαπητέ, θάνατός ὄστι, νύξ ὄστιν, οὐδὲν ὁρῶμεν τῶν δεόντων, οὐδὲν προσκόπτομεν τῶν προσηκόντων. καθάπερ οἱ νεκροὶ δυσειδεῖς εἰσὶ καὶ ὀδωδότες· οὕτω καὶ αἱ ψυχαὶ τῶν ἐν κακίᾳ πολλῆς εἰσιν ἀκαθαρσίας μεστά. μέμυκεν αὐτῶν τὰ ὄμματα, τὸ στόμα συμπέλιπται, ἀκίνητοι μένουσιν ἐν τῇ κλίνῃ τῆς κακίας, μᾶλλον δὲ τῶν ζώντων παθόντων ἐλεεινότεροι. οὗτοι μὲν γὰρ τοὺς ἑκάτερα νεκροί· ἐκεῖνοι δὲ τοὺς μὲν δρεπτὸν ἀναίσθητοι, ζῶντες δὲ τοὺς κακίαν. νεκρὸν καὶ πλήξῃ τις, οὐκ αἰσθάνεται, οὐδὲ ἀμύνεται, ἀλλ' ἔστιν ὥσπερ ξύλον αὖον· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ αὖον ὅτιπερ ὄστιν ἀποδυσαμένη τὸν ζωὸν. μυεῖα καθ' ἑκάστην ἡμέραν λαμβάνει τὰ τραύματα, καὶ οὐκ αἰσθάνεται, ἀλλ' ἀνάλγητος πρὸς πόνον διάκειται. οὐκ ἄν τις ἀμάρτοι τοῖς μεμηνόσιν αὐτὸν προσκαλῶν, τοῖς μθύουσι, τοῖς παραπαίουσι. πόνον δὲ ζῶντα ἔχει ἡ κακία, καὶ πάντων ὅσα χαλεπώτερα. ὁ μεγαλμθυος ἔχει πολλὴν συγγνώμην παρὰ τῶν ὁρώντων· οὐ γάρ ὄστι προαιρέσεως ὁ νόσημα, ἀλλὰ φύσεως μόνης· ὁ δὲ τὸ κακίᾳ δίκαιον, πόθεν συγγνωσθήσεται; πόθεν σῶον ἡ κακία; πόθεν οἱ πλείους κακοί, εἰπέ μοι; πόθεν ἡ κακία τῶν νοσημάτων; πόθεν φρενῖτις; πόθεν ὕπνος βαρύς; οὐχὶ ἐξ ἀπροσεξίας; εἶτα φυσικὰ νοσήματα ἀπὸ προαιρέσεως ἔχει τὴν ἀρχήν, τὰ προαιρετικὰ πολλῷ μᾶλλον. ἡ μέθη πόθεν; οὐχὶ ἐξ ἀκρασίας ψυχῆς; ἡ φρενῖτις οὐχὶ ἀπὸ ὑπερβολῆς πυρετοῦ; ὁ δὲ πυρετὸς οὐχὶ ἀπὸ τῶν πλεοναζόντων ἐν ἡμῖν στοιχείων; ἡ πλεονεξία δὲ τῶν ἐν ἡμῖν στοιχείων οὐχὶ ἐξ ἀπροσεξίας; ὅταν γὰρ ἡ ἐνδεια, ἢ πλεονεξία εἰς ἀμετρίαν ἢ τῶν ἐν ἡμῖν ὀξαγάγωμεν, ἀνάπτομεν σκῶλον τὸ πῦρ. πάλιν, ἂν τῆς φλεγμῆς ἀναφλέγωσης ὑπερμέτρως καταφρονοῦντες, καὶ ἑαυτῷ ἐργαζόμεθα πυρεὰν, ἵν' οὕτως σῶσαι δυνάμθα. οὕτω δὲ ὅπου τῆς κακίας γίγν, ὅταν ἀρξαμθόμεν αὐτῶν μὴ κωλύωμεν, μηδὲ ἐγκόπτωμεν, οὐδὲ ἐφικέσθαι δυνάμθα τοῦ τέλους λοιπόν, ἀλλὰ μείζων γίγν τῆς ἡμετέρας ἰσχύος. δεῖ, παρακαλῶ, πόντα φράττωμεν, ὥστε μηδέποτε ἀπευσάξαι. οὐχ ὁρᾶτε τοὺς φύλακας, ὅτι πολλάκις μικρὸν ἑαυτοῦ δόντες τῷ ὕπνῳ, οὐδὲν ἀπώναντο τῆς πολλῆς φυλακῆς; διὰ σκείνου γὰρ τοῦ μικροῦ ὁ πᾶς διέφθειρε, τῷ βουλομένῳ κλέψαι πολλῶν δόντες τὸν ἄδειαν. καθάπερ γὰρ οὐχ οὕτως ἡμᾶς τοὺς κλέπτας ὁρῶμεν, ὡς σκῆνοι ἡμᾶς ὁρῶσιν· οὕτω καὶ ὁ διάβολος μάλιστα πάντων ἐφέστηκε καὶ ἐφεδρεύει καὶ πρίζει τοὺς ὀδόντας. μὴ νυστάζωμεν τοίνυν· μὴ εἴπωμεν πρὸς τοῦτο οὐδέν, πρὸς σκῆνο οὐδέν· ὅθεν οὐ προσεδοκήσαμεν, πολλάκις ἐσυλήθημεν. οὕτω καὶ ὅπου τῆς κακίας· ὅθεν ἂν προσεδοκήσαμεν, ἀπωλόμεθα. πόθεν δεήσεται πῶμεν ἀκριβῶς. μὴ μεθυσκώμεθα, καὶ οὐχ ὑπνώσομεν· μὴ πυφῶμεν, καὶ ἀναθυμήσομεν· μὴ μαινώμεθα πρὸς τὰ ἔξω, καὶ σὺν τῇ διαπαλείσομεν· ῥυθμίζωμεν ἑαυτοὺς πάντοθεν. καὶ καθάπερ τοὺς ὅπου τοίνου τεταμένης βαδίζοντας οὐκ ἔστι ῥαθυμῆσαι μικρὸν (ὃ γὰρ μικρὸν μέγα ἐργάζεται κακόν· πειρατὴς γὰρ ἐνθένδε κατιὼν ἐδήλου τὸ ἀπόλετο) οὕτως οὐδὲ ἡμᾶς ῥαθυμῆν δυνατόν. στενὴν βαδίζομεν ὁδόν, στενὸν χρημνοῦ ἑκατέρωθεν ἀπειλημμένην, ὁμοῦ δύο πόδας ἂ δεχομένην. ὁρᾶς πόσης ἡμῖν ἀκριβείας δεῖ; ἂ οὐχ ὁρᾶς τοὺς τοιαύτας ὁδοιποροῦντας ὁδούς, πῶς ἂ τοὺς πόδας ἀσφαλίζονται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμούς; αἰ γὰρ δόξῃ ἑτέρωθι προσέχειν αὐτοῖς, καὶ ὁ πούς βεβαίως ἐίσηκεν, ἱλιγγιάσας ἀπὸ τῆς βάσεως ὁ ὀφθαλμός, ὃ πρῶ κατέσεγκεν. ἀλλ' ἑαυτῷ δεῖ προσέχειν καὶ τῇ βασίσει. σχὰ τοῦτό φησι, μήτε δεξιὰ, μήτε ἀριστερά. πολεῖς ὁ βυθὸς τῆς κακίας ὅτι, μεγάλοι οἱ χρημνοί, πολὺ κάτω σκότος. τῇ στενῇ προσέχωμεν μὴ φόβου, μὴ ζόμου προσκαπτώμεν. οὐδεὶς τοιαύτην ὁδὸν ὑπέφρεται ἢ τῶν πεζῶν. ἀγαπητὸν γὰρ βῆζον ὅτα δυνηθῶμεν διαβραμεῖν. οὐδεὶς συμποδίζει σοὺ πόδας σοῦ ἑαυτοῦ, ἀλλ' βλύτους ἀφίησιν· ἡμεῖς δὲ μυείαις φερτίσιν ἑαυτοὺς καταδεσμοῦντες, καὶ μυεία φορτία βιωτικὰ ὑπιφερόμενοι κεχηνότες καὶ σκεκυμένοι, πῶς τὴν στενὴν προσδοκῶμεν βαδίζειν ὁδόν; ἂ χ ἁπλῶς εἶπεν, ὅτι στενή ὄστιν, ἀλλὰ μὴ θαυμασμοῦ. ἢ στενὴ ἡ ὁδός; τυτέστι,

σφόδρα

σφόδρα γενναῖον· τοῦτο καὶ ἡμᾶς ποιοῦμεν ὅταν τῶν πόνων ἡδονὴν μείζονα νομίζωμεν. καὶ τὸ λιμένα εἶναι, φησίν, ἡ ὁδός, ἢ ἀπαλλάττουσα εἰς τὸν ζωὸν. καὶ καλῶς εἶπε γενναῖον· οὕτω γὰρ καὶ ῥᾳδίως καὶ εὐνοϊκῶς τὰς ἀξίας καὶ πάντων ὀφείλομεν ἀθλήσεις ὑπομένειν, γενναίως ὄντως δεῖ. γενόμεθα οὖν αὐτὸν ποιοῦντες ἡμᾶς, πλατυνόντες σεαυτοὺς καὶ ὑμνοῦντες, καὶ δι' ὁδοῦ πόδας ἔχοντες. ὁ γὰρ γενναῖος παντὶ μὲν δυσχερὴς, μάλιστα δὲ τῷ λιπαμονοῦντι· ὡς ὅταν καταπίνων ἑαυτὸν, οὐδὲν ἀλλάττεται τῆς γενναιότητος· ὥστε ὁ μεμελετηκὼς θλίβεσθαι, οὐδὲν ἀποδυσπετήσει πρὸς τὸ πιέζεσθαι. μὴ τοίνυν μετὰ αἰσχύνης προσδοκάτω τις ὑμῶν γενναῖον ὄψεσθαι· ὁ γὰρ ἔστι· μηδεὶς μετὰ πτοίας ἐλπιζέτω τὸν γενναῖον ὁδοῦσιν ὁδόν· οὐ γὰρ δυνατόν· μηδεὶς τὸν θυρεὸν ἐν βαδίζοντι, τὸν ζωὸν ἐλπιζέτω. ὅταν οὖν ἴδῃς λοιδορίας, πρόσπιζε πολυτελῆ, ἢ δυσφορίας ἐπέρχεσθαι πτοφοῦντα τὸν δρόμον, μὴ παραλογίσῃ σαυτὸν, ὡς ὁ μετέχων τούτων, ἀλλὰ γενναίως ἔχοντι, ὅτι τὸν ἀπολλυμένην ὁδὸν ὁδοῦσι. τί γὰρ ὄφελος ταύτης τῆς ὁδοῦ, ὅταν εἰς θλῖψιν τελευτᾷ; ποῖον ἐν βλάβος ἀπ' ἐκείνης τῆς γενναιότητος, ὅταν εἰς αἴσιον ἔρχηται; εἶπέ μοι, εἴ τις εἰς τὰ βασίλεια καλούμενος, καὶ δι' γενναίων θλιβερῶν καὶ ἀποκρήμνων βαδίζοι, ἕτερος δέ τις τὸν ὁπὶ θάλασσαν ἀγόμενος, δι' μέσης τῆς ἀγορᾶς ἔλκοιτο τίνα, εἶπέ μοι, μακαριοῦμεν; τίνα γενάξοιμεν; οὐχὶ τὸν δι' τῆς θυρεοῦ βαδίζοντα; ὅταν καὶ ὧν μὴ δεῖ τυφώττει μακαρίζομεν, ἀλλὰ δεῖ μὴ τυφώττειν. ὅτοι τοὺς τὸν οὐρανὸν ἀπευθύνοντας, ἐκείνους τοὺς τὸν γέενναν. καὶ ἴσως μὲ αὐτῷ πολλοὶ γελάσονται τὰ παρ' ἡμῶν λεγόμενα· ἐγὼ δ' αὖ δεῖ μάλιστα δι' τοῦτο ἐδύσωπον καὶ θρίωσ, ὅτι δεῖ ἴσασιν ἐφ' οἷς χρὴ γελᾶν, ὑπὲρ ὧν χρὴ μάλιστα πενθεῖν, ἀλλὰ πάντα συγχέουσι καὶ παραστρέφουσι καὶ θορυβοῦσι, δι' ταῦτα αὖθις ἐγὼ θρίωσ. τί λέγῃς, αἴθεσπε; μέλλων διαιρήσεσθαι δὲ λόγον ὑφέξειν τῷ σοι πεπορισμένων, δὲ τὸν ἑκάστου ἐπιστήσεσθαι δίκαιον, τούτων μὲ δεῖνα λόγον ποιῇ, γαστρίζεσθαι δ' μυστὰς καὶ μεθύειν; καὶ τοὺς τούτοις γλᾶς; ἀλλ' ἐγώ σε θρίωσ, τὰ μέγιστά σε κακὰ ὀπισθάμωσ, τὸν δι' ὁδοξομοῦντα σε πιμωεῖσθ· καὶ δι' τοῦτο θρίωσ μάλιστα, ὅτι γελᾷς. πένθησον σεαυτὸν ἐμοὶ, θρήνησον μετ' ἐμοῦ τὰ σὰ κακά. εἶπέ μοι, ἐάν τις σοι τῶν οἰκείων ἀποδημήσῃ εἰς Χερσῶ, οὐχὶ δεῖ μὲ γελᾶν ὅτι τῇ τελευτῇ καὶ ἀποστρέφῃ, καὶ ἐμπρόσθεν κλαίῃ, δεῖ δ' δακρύειν καὶ συμπενθοῦν ὡς φίλης; εἶπε τῆς μὲ γυναικὸς προκειμένης νεκρᾶς, καὶ γλῶσσα ἀποτρέψῃ· τῆς δ' ψυχῆς σοι τεθνηκυίας, καὶ δακρύοντα ἀποστρέφῃ, γελᾷς δ' αὖθις; ὁρᾷς πῶς ἡμᾶς διέθηκεν ὁ δι' ὅλου ἐχθροὺς ἑαυτοῖς ἐᾷ καὶ πολεμίους; ἀναπνεύσωμέν ποτε, δι' ὅλου λέγωμεν, ἐκπεπτώκαμεν τῆς αἰωνίου ζωῆς, καὶ πολὺ ὕπνον ἀποπνεύσωμεν. κρίσις ὅδε ἐστὶν, ἀνάστασις ὅδε ἐστὶν, ἐξέτασις τῶν πεπραγμένων. ὁ Κύριος ἔρχεται σὺν ἐφέλκεις, πῦρ σεαυτὸν αὐτῷ καυθήσεται, καὶ κύκλῳ αὐτῷ καταγὶς σφοδρά· ποταμὸς πυρὸς σύρεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ, σκώληξ ἀτελεύτητος, πῦρ ἄσβεστον, σκότος ἐξώτερον, βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ μυριάκις ὅτι τούτοις δυσχεράνητε, ἐγὼ λέγων οὐ παύσομαι. εἰ γὰρ λιθαζόμενοι οὐ πρεσφῆται οὐκ ἐσίγων, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ἀπειθείας δεῖ φέρειν, καὶ μὴ πρὸς χάριν ὑμῖν ὁμιλεῖν, ἵνα μὴ ἀπατήσαντες ὑμᾶς αὐτοὶ δι' ὅλου τομηθῶμεν. ἐκεῖ κόλασις ὅτι ἀθάνατος, ἀπρόσκοπτος, ὁ πρεσβυτερόμενος οὐδείς. Τίς ἐλεήσει, φησὶν, ἐπαοιδὸν ὀφιόδηκτον; ὅταν ἡμεῖς ἑαυτοὺς μὴ ἐλεήσωμεν, τίς ἡμᾶς ἐλεήσει, εἰπέ μοι; ἐὰν ἴδῃς τινὰ ξίφος ἐλαύνοντα δι' ἑαυτοῦ, τοῦτο δυνήσῃ φείσεσθαί ποτε; οὐδαμῶς. πολλῷ μᾶλλον, ὅταν περὶ ἡ κατορθώσαμεν, μὴ κατορθώσωμεν, τίς ἡμῶν φείσεται; οὐδείς. ἐλεήσωμεν ἑαυτούς. ὅταν βοῶμεν τῷ Θεῷ λέγοντες, ἐλέησόν με, Κύριε, τοῦτο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς, καὶ ἑαυτοὺς ἐλεήσωμεν. ἡμεῖς ἐσμεν κύριοι τοῦ Θεοῦ ἡμᾶς ἐλεῆσαι. αὐτὸς ἡμῖν τοῦτο ἐχαρίσατο, ἐὰν ἀξία ἐλέους προσάγωμεν, ἐὰν ἄξια φιλανθρωπίας τῆς πρὸς αὐτὸν, ἐλεήσει ἡμᾶς ὁ Θεός. ἐὰν δ' ἑαυτοὺς καὶ ἐλεῶμεν, τίς ἡμῶν φείσεται; ἐλέησον πλησίον, δι' ἐλεηθήσῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ. πόσοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσέρχονται λέγοντες, ἐλέησόν

Σειρ 16. 13.

με,

με, ϗ οὐδὲ ὀπτιχρέφη; πόσοι γυμνοὶ, πόσοι αἰκάπηδοι, ϗ οὐκ ὀπτικαμπτόμεθα, ἀλλὰ προσπεμπόμεθα αὐτῷ ταῖς ἱκετηρίαις; πῶς οὖν ἀξιοῖς ἐλεηθῆναι, αὐτὸς οὐδὲν ἄξιον ἐλέους ποιῶν; γλιχώμεθα οἰκτίρμονες, γλιχώμεθα ἐλεήμονες, ἵν' οὕτως εὐαρεστήσωμεν τῷ Θεῷ, ϗ ὀπιτύχωμεν τῆς ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, χάριτι ϗ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, τιμὴ, κράτος, νῦν ϗ ἀεὶ, ϗ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. μγ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΟΤΙ Ο ΤΩΝ ΠΑΡΟΝΤΩΝ ΚΑΤΑΦΡΟνῶν, ἀμφοτέρων ἐξουσιάζει· ϗ ὅτι πόθεν τὸ βορβόρου ϗ ἀκαθαρσίας ἡ πλεονεξία χείρων.

Ἐκ τῆς ὁμιλ. κε. τοῦ ἁγίου Ἐφρ. ἐπισ.

Πόθεν μεγάλη τις ἐξ ἀρχῆς ἐμπέφυκε δίδοσθαι χάρις, ἀγαπητὲ, τοῖς θεοφιλέσι, βουλόμενος ὁ Θεὸς μὴ χαρίζεσθαι τοῦτο ποιοῦσαν, ἀλλ' ὡς ὀφειλὸν προσχαρίζεσθαι, προσκυλίζει πρὸς τοῦτον αἰεὶ θεοφιλεῖς ἡμᾶς ϗ ἑαυτῷ ὑποδυόμενος ἵνα τῆς ἐπαγγέλματος τοῦ Θεοῦ· ἵνα μηδὲν δόξῃ μέγα ποιεῖν ἑαυτῷ ὑπιδιδοὺς ἡμᾶς, εἶτε δὲ θεοφιλὲς πρὸς αὐτὸν τοῦτο ἐποίησεν· ἵνα μὴ χάριτι μόνον νομισθῇ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ ϗ ὀφειλῇ. ὃς γὰρ δὲ φιλοῦμεν, ϗ τοῦτο αὐτοῖς χαρίζεσθαι βουλόμεθα, ὃ δοκεῖ πρὸς αὐτοῦ ποιεῖσθαι λαβόντας μικροὺ, οὕτως αὐτοῖς ὃ πρὸς δίδοται, ϗ καυχώμεθα ὅτι τῇ λήψει μᾶλλον, ἢ ὅτι τῇ δόσει, ϗ οὐ λέγομεν τόδε ἐδώκαμεν αὐτῷ, ἀλλὰ, τόδε ἐλάβομεν πρὸς αὐτοῦ. Ὅθεν αὐτὸν, φησὶ, ϗ ὡς παρακολῆ ἐκομίσατο, τυπτόμενον, ὡς ἐν ἀρίγματι. ὥσπερ γὰρ παρακολῆ λίθος ὁ χριὸς τοῦ Ἰσαὰκ, ἢ ὡς ἐν τύπῳ. ὅπερ γὰρ ἀπήρτισε ἡ θυσία, ϗ ἔσφαττο ὁ Ἰσαὰκ τῇ προαιρέσει, ὀφὲ τοῦτο αὐτὸν χαρίζεται τὴν πατριαρχὴν. ὁρᾷς ὅ, π αἰεὶ λέγω, τοῦτο ἐστὶν ὃ δείκνυται; ὅταν παρεχώμεθα ἡμᾶς τὸν Δεσπότην ἀπρυσμόνως, ϗ δείξωμεν ὅτι ὑπερορῶμεν τῶν γηΐνων προσγμάτων, τότε ἡμῖν καὶ τὰ γήϊνα χαρίζεται, ὃπερ ἐστὶν οὐχ, ἵνα μὴ δουλεύσῃ ἡμᾶς προσδεδεμένους ἔτι προσδήσῃ. λύε, φησὶ, σαυτὸν τῆς δουλείας, ϗ τότε λάβε, ἵνα μηκέτι ὡς δοῦλος λάβῃς, ἀλλ' ὡς δεσπότης. καταφρόνησον πλούτου, ϗ ἔσῃ πλούσιος· καταφρόνησον δόξης, ϗ ἔσῃ ἔνδοξος· καταφρόνησον τῆς ὑμετέρας τῶν ἐχθρῶν, ϗ τότε αὐτῆς ὀπιτεύξῃ· καταφρόνησον μισθοῦ, ϗ τότε αὐτὸν λήψῃ· ἵνα λάβωσι μὴ ὡς δεσμιοὶ λάβῃς, μηδὲ ὡς δοῦλος, ἀλλ' ὡς ἐλεύθερος. καθάπερ γὰρ ὅτι τῶν παίδων τῶν μικρῶν, ὅταν μὲ ὀπιθυμῇ ὁ παιδίον παιδικῶν ἀθυρμάτων μὴ πολλῆς σπουδῆς σκῦλα κρύπτομεν, ὀφῇ, σφαῖραν, ϗ ὅσα τοιαῦτα, ἵνα μὴ ἐμποδίζηται τῶν ἀναγκαίων· ὅταν ὃ αὐτῶν καταφρονήσῃ ϗ μηκέτι ὀπιθυμῇ, ἀδεῶς αὐτὰ μεταδιδόαμεν, εἰδότες ὡς οὐδεμία βλάβη λοιπὸν αὐτῷ σὺν τοῦδε ἔχειν, τῆς ὀπιθυμίας σκεύης σὺκέτι ἰσχούσης ἀπάγειν αὐτὸν τῶν ἀναγκαίων· οὕτω ϗ ὁ Θεὸς, ὅταν ἴδῃ μηκέτι ὀπιθυμοῦντας τῶν σαρκῶν λοιπὸν, ἀφίησιν αὐτοῖς χαρίζεσθαι· ὡς γὰρ ἐλεύθεροι ϗ ἄνδρες αὐτὰ ἔχομεν, οὐχ ὡς παῖδες. Ὅτι γὰρ ἐὰν καταφρονήσῃς τῆς ὑμετέρας τῶν ἐχθρῶν, τότε ὀπιτεύξῃ, ἄκουε τί φησι· Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτὸν, ϗ ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· ϗ ἐπήγαγε· τοῦτο γὰρ ποιῶν σὺ θησαυρὸς πυρὸς σωρεύσεις ὀπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Ϗ πάλιν, ὅτι, ἐὰν καταφρονήσῃς τοῦ πλούτου, τότε αὐτοῦ ὀπιτεύξῃ, ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Οὐκ ἔστιν ὃς ἀφῆκε πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ οἰκίαν, ἢ ἀδελφοὺς, ὃς οὐχὶ ἑκατονταπλασίονα λήψεται, ϗ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. ϗ ὅτι, ἐὰν καταφρονήσῃς δόξης, τότε αὐτῆς ὀπιτεύξῃ, ἄκουε πάλιν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Ὁ θέλων σὸ ὑμῶν εἶναι πρῶτος, ἔστω ὑμῶν δοῦλος. ϗ πάλιν· Ὃς γὰρ ἂν καταπιστεύσῃ ἑαυτὸν, σῶος ὑμῶν ἔσται. τί λέγεις; ἐὰν ποτίσω ἐχθρὸν, τότε αὐτὸν κολάζω; ἐὰν ἀφῶ πάντα ἁρπάζοντα, τότε αὐ-

τὰ

παὶ ἔχω; ἐαν παπεινώσω ἑαυτὸν, τότε ὑψηλὸς ἔσομαι; ναί, φησι· τοιαύτη γὰρ ἡ ἐμὴ δύναμις, διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία πορίζειν. εὐπορός εἰμι καὶ εὐμήχανος· μὴ δείσῃς. δὸς ἐμοὶ θελήματι τῶν παραγμάτων ἀκολουθῆσ φύσις, οὐκ ἐγὼ τῇ φύσει ἕπομαι· ἐγὼ πάντα ἐργάζομαι, οὐκ ἐγὼ ὑπὸ ἐκείνων ἄγομαι. διὸ καὶ μεταπλάττειν καὶ μεταῤῥυθμίζειν αὐτὰ βούλομαι. καὶ τί θαυμάζεις ἐπὶ τούτοις; ὃ αὐτὸ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὑρήσεις. ἐὰν ἀδικήσῃς, ἠδικήθης· ἐὰν ἀδικηθῇς, τότε οὐκ ἠδικήθης. ἐὰν ἀμυνῇ, τότε οὐκ ἠμύνω, ἀλλὰ σαυτὸν ἠμύνω. Ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν, φησὶ, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἠδικήθης, ἀλλ' ἀδίκεις; Διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; a. Κορ. ς. ζ.
εἶδες ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο ἀδικεῖσθαι; ὅταν ὑβρίσῃς, τότε ὑβρίσθης· καὶ τοῦτο οὐκ μέρεσις ἴσασιν ἅπαντες, ὡς ὅταν λέγωσι πρὸς ἀλλήλους, ἄγωμεν ἐντεῦθεν, μὴ ὑβρίσῃς σαυτόν. διὰ τί; ὅτι πολὺ τὸ μέσον σοῦ κἀκείνου. ὅσα γὰρ σὺ ὑβρίσῃς, ἐκεῖνος δόξῃ κἀγὼ πάσχω. τοῦτο ὅτι πάντων σπουδαιότερον καὶ ἡμῶν καὶ τῶν ὑβρεων. πῶς; ἐγὼ λέγω. ἂν πρὸς αὐτὸν τὴν ἀλυσιτελῆ ἔχοντα μάχην ἔχωμεν, τῷ ὑβρίζειν αὐτὸν ἡμᾶς οὐ δοκεῖ ὑβρίζειν καὶ ἡμᾶς. τὸ γὰρ πλουτεῖσθαι ἄξιοι καὶ ἡμεῖς. τί λέγεις, εἰπέ μοι; τῶν ὑφαντῶν πολίτης ὤν, καὶ τὴν ἀνω φιλοσοφίαν ἔχων, μὴ τὰ ῥάκια φερομένου τοῦ πλουσίου σαυτόν; καὶ γὰρ μυρία χρήματα κέκτηται, καὶ τὰ δυναστεία ἤ, οὔπω οἶδα τὸ κέρδος τὸ σόν. μὴ ὑβρίσῃς σαυτόν, ἐκεῖνον ὑβρίζων· σαυτὸν φρόνησαι, μὴ ἐκεῖνα· σαυτὸν τίμησον, μὴ ἐκεῖνον. οὐχὶ παροιμία τοιαύτη ἐστὶν, ὁ ἀμύνων, ἑαυτὸν τιμᾷ; Εἰκότως. οὐ γὰρ ἐκεῖνον τιμᾷ, ἀλλ' ἑαυτόν. ἄκουε σοφοῦ τινος λέγοντος· Ποίησον τὴν ψυχήν σου τιμιωτέραν τοῦ ἀξίου αὐτῆς. καὶ τίνα ἀξίαν αὐτῆς, τί ἐστιν; Σειρ. ι. λα.
ἂν ἐπλεονέκτησέ, φησι, μὴ πλεονεκτήσῃς, εἰ ὑβρισε, μὴ ὑβρίσῃς. εἰπέ μοι, παιδαγωγὸν, εἴ τις πένης πλὴν ἐρριμμένου ἀπὸ τῆς αὐλῆς ἔλαβε τῆς σῆς, ἆρα δὴ καὶ τοῦτο δικαιότερον σωφρονήσας; οὐδαμῶς. διὰ τί; ἵνα μὴ ὑβρίσῃς σαυτὸν, ἵνα μὴ πάντες σου καταγνῶσι. ὅτι δὲ νῦν λέγω. πένης γάρ ἐστιν ὁ πλούσιος, καὶ ὅσῳ πλουτῇ, τοσούτῳ πένης ἐστὶ τῶν ὄντως πενήτων. πλὴν ὅτι ὁ χρυσὸς ἐν αὐλῇ ἐρριμμένος, οὐκ ἐν τῇ οἰκίᾳ σου κείμενος. ἡ γὰρ οἰκία σου οὐρανός ἐστιν. καὶ τοῦτο οὖν συγχρωτήσεις δικαιότερον, καὶ οὐ καταγνώσονταί σου οἱ δῶν πολῖται; οὐκ ἐκβαλοῦσί σε τῆς ἑαυτῶν παιδείας οὕτω παπεινόν, οὕτως βύτελη, ὡς καὶ ὀλίγου πλοῦ μάχεσθαι αἴρεσθαι; εἰ γὰρ ὁ κόσμος ὅλος σός, εἶτα αὖθις τις ἔλαβεν, ὀπτισραφῶσαι ἐχρῆν; οὐκ οἶδας ὅτι δεκαπλασίων τῶν οἰκουμενῶν ἐστὶ θησαυρὸς καὶ μυριαπλασίων καὶ δισχιλιοντασίων, καὶ τοσούτων, οὓς τοὺς πολλοὺς τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐστὶν ἀγαθῶν; ὁ τοίνυν τὰ ἐν τούτοις θαυμάζων, ἐκεῖνα ὑβρισεν. εἶτα εἴπερ αὐτὰ ἄξια κατανοῆσαι γένοιτο, τοσοῦτον ἐκείνων ἀπολιμπάνεται, μᾶλλον δὲ οὐδὲ θαυμάσαι ἐκεῖνα δυνήσεται. πῶς γὰρ, ὧν τὰ ἐπιθυμητὰ; ἀφ' ἑπτημένων τὰ ἡνία καὶ τὰς πλεκτάνας. τοῦτο γὰρ τὰ γήινα πρόσωπα. μέχρι ποτὲ κάτω κύπτομεν; μέχρι τίνος ἀλλήλοις ὀπτιβουλεύομεν, καθάπερ τὰ θηρία, καθάπερ οἱ ἰχθύες; μᾶλλον δὲ τὰ θηρία οὐκ ὀπτιβουλεύει ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς ἀλλοφύλοις· εἶδες, ἄρκος ἄρκον οὐ κατέφαγε, οὐδὲ ἔφις ἔφιν οὐκ ἀνῄρε, ὁ ὁμόφυλον αἰδούμενος. σὺ δὲ μετὰ τοῦ ὁμοφύλου καὶ μυρία ἔχων ἐγκλήματα, ὁ συγγενὴς, ὁ λογικὸν, ὁ Θεὸν εἰδέναι, μυρία ἄλλα ἕτερα· τῆς φύσεως τὸν ἰσχυρὸν, συγγενῆ, καὶ τῆς φύσεως κεκοινωνηκότα, τοῦτον ἀνῄρεις καὶ μυρίοις πρεσβαλλεις κακοῖς; τί γὰρ εἰ μὴ ὁ ξίφος ὠθεῖς, καὶ βαπίζεις εἰς τὸν δέρην τὸν δεξιάν; ἕτερα χαλεπώτερα τούτου πηδᾷς, λύπαις διαφθείρων πρεσβαλλων. ἐκβαλε γὰρ εἰ εἰργάσω, ἀπήλλαξας αὐτὸν φρονήσεως· νῦν δὲ λιμῷ δυσελείας πρεσβαλλεις, ἀποδυσανετήσεσιν, ἀμυρίαις πολλαῖς. ταῦτα λέγω, καὶ λέγων οὐ παύσομαι, οὐχὶ φονᾶν ὑμᾶς παιδαγωγῶν, σφόδρα ὡς ὅτι ἐλαττον ἐκείνου κακὸν ἔρχεσθαι πρὸς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ μὴ θαῤῥῆτε, ὡς μὴ μέλλοντα δώσειν δίκην. Φοινίκων γάρ, φησι, πλησίον ὁ ἀφανισμὸς συμβαίνει. καταχωμεν ἑαυτοὺς καὶ χαίρωμεν πάντες· μᾶλλον Σειρ. λδ. κδ.

ὃ μὴ καταχωμεν, ἀλλ' ἐκπίωμεν αὐτὰς καλῶς· μὴ τοὺς πλεονεξίαν, ἀλλὰ τοὺς ἐλεημοσύνην. μὴ ἄκαρπον ἔχωμεν τὴν χεῖρα, μηδὲ ξηράν· ἢ μὴ γὰρ μὴ ποιοῦσα ἐλεημοσύνην, ξηρά· ἢ ὃ καὶ πλεονεκτοῦσα, μιαρὰ καὶ ἀκάθαρτος. μηδεὶς μὴ τοιούτων ἐλθέτω χάρων. οὗτος γὰρ τῶν κεκλημένων τοῦτο. Εἰπέ γάρ μοι, εἴ τις ὀπτὴ τάπητων καὶ τρωμῆς ἀπαλῆς καὶ χρυσοπάστων στιβάδων κατακλίνας ἡμᾶς σε οἴκῳ λαμπρῷ καὶ μεγάλῳ, καὶ πολὺ πλῆθος ἀργύρου παρασκευάμενος, εἶτα πίνακα ὅλον ἀργύρου παρασκευασάμενος ἐκ χρυσοῦ, καὶ πολλῶν ἐμπλήσας ἐδεσμάτων, καὶ πολυτελῶν καὶ πανταχόθεν ἐπιτηδείων, ἰωάγκαζεν ἐσθίειν, εἰ μόνον δυνήσομαι αὐτοῦ τὰς χεῖρας εἰς βόρβορον χεῖσαι, ἢ καὶ κόπρον δυσῶδη πίνειν, καὶ οὕτω συγκαταπλησμόνου· ἆρα δὴ τις ταύτην ἂν ἐκλέξατο τὴν κόλασιν, ἀλλ' οὐχ ὕβρεις ὃ παράγγελμα σὸν μισεῖ αὐτὸ; ἔγωγε οἶμαι, καὶ δίκης ἂν ἀπαπήδησε. νῦν ὃ βορβόρου τοῦ ὄντος ὑπὲρ τὰς χεῖρας ὁρᾷς ἐμπεπλησμένας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἐδέσματα, καὶ οὐκ ἀπεπήδησας; οὐκ ἀπεφθύγξω; οὐκ ὑπεπιμπλᾶς; ἀλλ' ἐὰν σὲ δυνατεία ᾖ, μέγα ὃ παράγγελμα πήξασα, καὶ τὴν ψυχὴν ἀπολλύεις τὴν σαυτοῦ τοιαῦτα στιβάδος; πάντως γὰρ βορβόρου πλεονεξία χείρων. ψυχὴν γάρ, οὐ σῶμα μολύνει, καὶ ποῖς δυσέκπλυτον. σὺ τοίνυν ὁρῶν τοῦ βορβόρου τούτου ἀναχεχωσμένον μὲν καταχλιόμενον καὶ τὰς χεῖρας ἐκ τῶν ὄψων, ἐμπεπλησμένων ὃ καὶ τὴν οἰκίαν καὶ τὴν τράπεζαν (βολβίτων γὰρ καὶ ἔτι τούτων ἀκαθαρτότερα ἐκεῖνα καὶ μιαρώτερα τὰ ἐδέσματα) ὡς δὴ τιμητὴς παρεικασμένος, καὶ ὡς μέλλων πυθέσθαι; καὶ ὅσοι τὸν Παῦλον δέδιμεν, εἰς μὲν ἑλλιῶσι τράπεζαν, εἰ βουλοίμεθα, ἀκολύτως συγχωροῦντα ἀπολαῦσαι, εἰς ὃ τὰς τῶν πλεονεκτῶν ὅσοι βδελυσσόμεθα ἐσθίειν; Εἰ γάρ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ, φησι, πόρνος· ἀδελφὸν ἐνταῦθα λέγων, πάντα τὸν πιστὸν ἀπλῶς, καὶ τὸν μοιχεύοντα. τί γάρ ἐστι τὸ ποιῆσαι τὸν ἀδελφότητα; ὃ λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας, ὃ δωρεὰν δοθῆναι καὶ κλέσαι πατέρα τὸν Θεόν. ὥστε ὁ μὴ μοιχὸς ὢν, ἀλλ' κατηχούμενος ᾖ, οὐκ ἀδελφός· ὁ ὃ πιστός, καὶ κοσμικὸς εἶν, ἀδελφός ἐστιν. Εἰ τις, φησιν, ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος. οὐδὲ γὰρ ἴχνος μοιχεύοντος τότε ἦν, ἀλλὰ πάντα τοῖς κοσμικοῖς διελέγετο ὁ μακάριος οὗτος. ἐὰν τις, φησιν, ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ μέθυσος, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. ἀλλ' οὐκ ὅτι τῶν ἐλλήνων ὄντως, ἀλλ', Ἐὰν τις ὑμᾶς καλέσῃ τῶν ἀπίστων (οὐ ἕλληνας λέγων) καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν ὃ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε. ἐὰν δέ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, φησι, μέθυσος. βαβαί, πόση ἡ ἀκρίβεια; ἡμεῖς ὃ οὐ μόνον τὸν μέθυσον, ἀλλὰ καὶ ἀφορίζομεν τοῖς αὐτοῖς, μεθέξοντες τῶν περὶ αὐτῶν. Διὰ τοῦτο πάντα ἄνω καὶ κάτω γενήσεται, πάντα συγχέεται, καὶ διατέτριπται, καὶ ἀπόλωλεν. Εἰπέ γάρ μοι, εἰ καλέσει σε τις τῶν τοιούτων ὅτι ἑστιάσει, σὺ πίνεται καὶ βδελυκτὸν νομιζόμενον, εἶτα ἀκούσεται παρὰ σοῦ· ὅτι ὅτι ἀπὸ πλεονεξίας ὅτι τὰ παρατιθέμενα, οὐκ ἀνέξομαι μολύνειν τὴν ἐμαυτοῦ ψυχήν, οὐκ αἰσθήσεται; οὐκ ἂν ὀνειδίσαι; οὐκ ἂν κατηχήσειν; τοῦτο μόνον ἴσχυσεν ὁ διαβολος, καὶ ποιῆσαι τὰ ἐναντία μὴ ὅτι ὃ πλούτῳ ἑαυτὸν, θαυμάσαι ὃ ὅτι τὴν πενίαν σε, εἴτε ἑώρα ἑαυτὸν μὴ τοσαύτης ἀπολαύσεως καταφερόμενον παρὰ σοῦ. ἀλλὰ γεγόναμεν δοῦλοι αἰσθητῶν, οὐκ οἶδα πόθεν, τοῦ Παύλου λέγοντος, Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. πόθεν οὖν γεγόναμεν δοῦλοι, εἰπέ μοι; ὅτι πρότερον κατὰς γεγόναμεν δοῦλοι, καὶ χρημάτων, καὶ δόξης, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· παρεδώκαμεν τὸν ἐλευθερίαν, ἵνα ἐξαγόρασται ἡμᾶς ὁ Χριστός. τί δὴ μένει τὸ γνώμενον δοῦλον, εἰπέ μοι; ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Ὁ δοῦλος μένει εἰς τὴν οἰκίαν εἰς τὸν αἰῶνα. ἔχεις ἀπόφασιν αὐτοτελῆ, ὅτι οὐδέποτε εἰς βασιλείαν εἰσέρχεται. ἡ γὰρ οἰκία τοῦτο ἔστιν. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου, φησι, μοναὶ πολλαί εἰσιν. οἱ τοίνυν δοῦλοι μένουσι εἰς τὴν οἰκίαν εἰς τὸν αἰῶνα. δοῦλον ἐκεῖνον λέγει, τὸν τῆς ἁμαρτίας δοῦλον. ὁ ὃ μὴ μένων εἰς τὴν οἰκίαν εἰς τὸν αἰῶνα, εἰς τὴν γενέσιν μένει εἰς τὸν αἰῶνα, οὐδαμόθεν ἔχων παραμυθίαν. ἀλλὰ γὰρ εἰς τοσοῦτον κακίας τὰ πράγματα ἦλθεν, ὡς καὶ ἐλεημοσύνας αὐτὰς ἀπὸ τούτων ποιεῖν, καὶ πολλοὺς

δέχεσθαι.

α Κορ. ε. ια.

α Κορ. ι. κζ.

α. Κορ. ζ. κγ.

Ιωαν. θ. λε.

Ιωαν. ιδ. β.

δέχεσθαι. ἔχει τοῦτο ἡ παῤῥησία ἡμῶν συνεχώρησαι, ὃ οὐδὲ ἐπιτιμῆσαί τινι δυνάμεθα. ἀλλ' ὅμως καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν φύγωμεν τὴν σύνταξιν βλάβεων, ὑμᾶς τε, καὶ τὸν βόρβορον τοῦτον ἐκκλίποντες, παύσασθε τῆς τοιαύτης λύμης. Ὥσπερ γὰρ οὐ νεκρὸν σῶμα τοῖς οὐδενὶ- Ex τῆς ὁμιλ. ιε. τῶν ἐν Ἰωλ. τοῖς EC. ἐπιτ.
αι ἀνθηνὶν ὅτι χρήσιμον, ἀλλὰ τῇ λυπρᾷ τοῦ πλησιάζοντας· ὅτω καὶ ἡ ἁμαρτία βλάπτει ὃ λογιστικὸν πλήττει, καὶ οὐκ ἀφίησιν οὐδὲ αὐτὴν τὴν ἀληθινὴν ἡρεμεῖν, ἀλλὰ θορυβεῖ καὶ ταράττει. λέγεται γὰρ καὶ λοιμὸς πικτόμενος ἀλαφθείρειν τὰ σώματα. διαὐτὴν ὅτι καὶ ἡ ἁμαρτία, λοιμοῦ οὐδὲν διενηνόχεν, ὑ τὸν ἀέρα ἀλαφθείρουσα τοῦτον, εἶτα τὰ σώματα, ἀλλ' οὐδέ- ως εἰς τὴν ψυχὴν εἰσπηδῶσα. οὐχ ὁρᾶς οὖν λοιμῶντας, πῶς φλεγμαίνουσι, πῶς διεῤῥέφονται, πῶς δυσωδίας εἰσὶν ἐμπεπλησμένοι, ὡς αὐτῶν αἱρεῖ ἡ ὄψις, πῶς ὅλοι ἀκαθαρτοι; τοιοῦτοί εἰσι καὶ οἱ ἁμαρτάνοντες, καὶ μὴ βλέπωσιν. εἰπέ μοι· πάντος πυρέττοντος οὐκ ἔστι χεῖρον ὁ τῇ ἐπιθυμίᾳ τῶν χρημάτων, ἢ τῶν σωμάτων ἁλοίς; οὐχὶ ἀ- καθαρτότερος τούτων πάντων ὅστις, πάντα καὶ δυσώδη καὶ ποιᾶ καὶ πάχων; ἢ γὰρ αἱρεῖ ὀτιεῖν ὑδρὸς χρημάτων ἐρῶντος; ὅσα αἱ ἑταιρεύουσαι γυναῖκες, ὅσα αἱ ὑπὸ τῆς σκηνῆς οὐ πολλαπλάσια ποιᾷ, τοσαῦτα οὐδὲ ἔχει· μᾶλλον δὲ ἐκείνας εἰκὸς ὅστι πολλαπλασιάσασθαι, ἢ τοῦ- τον, καὶ δουλοπρεπῆ πολλῷ παίγνια ὑποδύεται κολακεύων ὃς οὐδενὸς ἀνώμαλος· ποιητὰς μὲν ἄνδρας καὶ γέροντας πολλάκις διεφθαρμένους, πολλῷ καὶ πιεστέρους αὐτοῦ καὶ βιαιοτέρους πολλαπλασίονα κολακεύων, καὶ ἑτέρους ἀγαθοὺς καὶ σώφρονας ὑβρίζων καὶ θρασυνόμενος. εἶδες ἑκατέρωθεν τὴν ἀκμιαιοτάτην; τὴν ἀναίσχυντον; καὶ ταπεινὸς ὅστι πέφυκε τὸ μέγα, καὶ ἀληθῶν. ἀλλ' ἐρήσεται ὅπῃ οἰκήματος αἱ πορναι. καὶ τοῦτο ἔστι τὸ ἕλ- κημα, ὅτι τὸ σῶμα πωλοῦσι χρημάτων ἕνεκεν. ἀλλὰ πεῖσα, φησὶ, καὶ λιμὸς κατισχναγκάζει. εἰ δὲ τὰ μάλιστα, οὐδὲ τοῦτο ἰκανὸν εἰς ἀπολογίαν. ἔξεστι γὰρ ἐργαζομένας ἀπαθεῖς εἶναι. σὺ δὲ οἶσθα ὁ ἔσχεν ὁ πλεονέκτης, οὐκ ὑπὸ οἰκήματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς πόλε- ως μέσης· οὐ σῶμα, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν πωλοῦσαι τῷ ἀγοράζοντι, ὥστε καὶ συγγίνεσθαι καὶ εἰσέρχεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὥσπερ ὄντως πρὸς πόρνην· καὶ τὴν ὑπὸ θυμίαν αὐτοῦ πᾶσαν πλη- ρώσας, ἐξέρχεται· καὶ ὁρῶσι πᾶσα ἡ πόλις, οὐ δύο ἄνδρες καὶ τρεῖς. καὶ τοῦτο ἴδιόν τῶν πορνῶν ἐστιν, ὅτι τὸ ὂν χρυσίον διδόντος εἰσὶ, καὶ δοῦλος ἢ, καὶ μοιχὸς, καὶ ὁτισοῦν, προτίμησιν τοῦτ' μαθὼν, καταδέχονται· οὐδὲν ἐλευθέρους, καὶ πάντων ὧσιν ἐλευθερώτεροι, χαρεῖς τὸ ἀργυ- ρίου οὐ προσίενται. τοῦτο καὶ σώζουσα ἴδιόν ποιοῦσι. οὐδὲ μὴ ὀργὴ λογισμοὶ, ὅταν ἀργύ- ριον μὴ ἔχωσιν, ἀποτρέφονται· τοῖς δὲ μιαροῖς καὶ ὄντως θεομάχοις συγγίνονται καὶ τὸ χρυ- σίον, καὶ ἀκηλιδώτως συγγίνονται, καὶ τὸ κάλλος ἀπολλύουσι τῆς ψυχῆς. καθάπερ γὰρ σκῶλαι, φύσει μὲν εἰδεχθεῖς, καὶ μέλαιναι, καὶ ἀηδεστάτης, καὶ ἄμορφοι, καὶ κακόπλαστοι, καὶ παντοῖαι αἰ- σχραί· ὅταν αἱ τούτων γένωνται ψυχαὶ, οὐδὲ τοῖς ἔξωθεν ὑπεκλέμμασι τὴν ἀμορφίαν συγ- καλύψαι δυνάμεναι. ὅταν γὰρ ἐκάστη ἡ δυσειδεία, ὅσα αἱ ὑπονόησωσιν, οὐδὲ ὑποκρίνα- σθαι δυνάμεναι. ὅπου γὰρ δύναμις πορνας ποιᾷ, ἀκούσιον τὸ προφήτου λέγοντος· Ἀπη- Ier. γ. γ.
νηκμώτησας πρὸς πάντας, ὅτις πόρνης ἐγένετό σοι. τοῦτο καὶ πρὸς οὐ πλεονεκτᾶν ὅστιν εἰ- πεῖν· ἀπηνηκμώτησας πρὸς πάντας· οὐ πρὸς τοιοῦδε, καὶ τοιοῦδε, ἀλλὰ πρὸς πάντας. πῶς; οὐ πατέρα, οὐχ υἱόν, οὐ γυναῖκα, ὑ φίλον, οὐκ ἀδελφόν, οὐκ εὐεργέτην, οὐδένα ἀ- πλῶς αἰδεῖται ὁ τοιοῦτος. καὶ τί λέγω φίλον καὶ ἀδελφὸν καὶ πατέρα; αὐτὸν οὐκ αἰδεῖται Θεόν, ἀλλὰ πάντα μῦθος εἶναι αὐτῷ δοκεῖ, καὶ γελᾷ ὑπὸ τῆς πολλῆς ἐπιθυμίας μεθύων, καὶ οὐδὲ τῇ ἀκμῇ πρὸς δεχόμενος τὰ τῶν ὠφελεῖν αὐτὸν δυναμένων. ἀλλ' ὦ τῆς ἀτοπίας, καὶ ὅσα φθέγγονται; ὑαὶ σοι, μαμωνᾶ, καὶ τῶν μὴ ἐχόντι σε. σιγῶσα παραιτοῦμαι ὑπὲρ τοῦ θυ- μοῦ. ὑαὶ γὰρ τοῖς ταῦτα λέγουσι, καὶ οὐ γέλωτι λέγωσιν. εἰπέ μοι, οὐ τοιαύτην ἀπειλὴν ἠπείλησεν ὁ Θεὸς, λέγων· Οὐ δυνάσθε δυσὶ κυρίοις δουλεύειν; σὺ δὲ σκλεύεις τὸ Matth. ς. κδ.
ἀπειλὴν; ὑκὶ εἰδωλολατρείαν αὐτὴν ἔφην ὁ Παῦλος, καὶ τὸν πλεονέκτην εἰδωλο-

λαπτω και λς; συ ὁ ἔσηχας γελῶν κὴ ταῖς βιωτικαῖς γυναιξὶ, γελωτοποιῶν κὴ ταῖς ἐν τῇ σκηνῇ; τοῦτο πάντα ἀνέτρεψε ἡ κατάδηλε. γέλως γέγονε τὰ ἡμέτερα κὴ πολιτισμὸς κὴ ἀσχημοσύνης· οὐδὲν εὐσταλὲς, οὐδὲν βαρύ. ὑ τοὺς τοῦ βιωτικοὺς ἀνδρας λέγω μόνον ταῦτα, ἀλλ' οἶδα ὃς αἰτίτομεν. γέλωτος γὰρ ἐμπέπλησται ἡ ἐκκλησία. ἀλλ' ὁ δεῖνα ἀξιῶν εἴπῃ, γέλως εὐθέως ἐν τοῖς καθημένοις ἦν. καὶ ὃ θαυμαστὸν, ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς εὐχῆς οὐ παύονται πολλοὶ τοῦ γέλωτος. πάντα χορεύει ὁ ἀσχέολος, παίζας ἐπεδύσατο, πάντων κρατῆσ. ὑπέμεινε ὁ Χριστὸς, πρέωται, ἐν οὐδενὸς ὅτι μέρει ἡ ἐκκλησία. οὐκ ἀκούετε Ερεσ ε. δ. Παύλου λέγοντος· Αἰσχρότης κὴ μωρολογία κὴ εὐτραπελία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν; μὴ τῆς αἰσχρότητος τὴν εὐτραπελίαν πέθησι, σὺ ὁ γελᾶς; πόθεν μωρολογία; ἐὰν μηδὲν ἔχητε χρήσιμον. γελᾶς ὁ ὅλως κὴ ἀσχῆς ὃ προσωπον ὁ μανάζων, ὁ ἐσαυρωμένος, ὁ πεινῶν; γελᾶς, εἰπέ μοι; παρὰ τοῦ Χριστοῦ τοῦτο πεποιῶτος ἤκουσας; οὐδαμοῦ· ἀλλὰ καταφρονῶτος μυρίοις πολλάκις. ἐν γὰρ ὅτε τὴν Ιερουσαλὴμ εἶδεν, ἐδάκρυσε· κὴ ὅτι Ⓜ προδότην ἐνενόησεν, ἐταράχθη· κὴ ὅτι Ⓜ Λάζαρον ἐκλαυσε· σὺ ὁ γελᾶς; εἰ ὅπου τοῖς ἑτέροις ἁμαρτήμασιν ὁ μὴ ἄλγων κατηγορίας ἄξιος, ὅπου τοῖς αὐτοῦ ἀνθρώποις ἀσχημονῶν κὴ γλῶν ποίας ἕξει συγνώμης ἄξιος; πόθεν ὁ χαρὰ κὴ ἀλήθεια, ἀσωτίας καὶ δουλαγωγίας, ἀγώνων κὴ ἱδρώτων, σὺ ὁ γελᾶς; οὐχ ὁρᾶς πῶς ἐπετιμήθη Σάρρα; οὐκ ἀκούεις Λκε ς. κδ. τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, Οὐαὶ Ⓜ γελῶντες, ὅτι κλαύσετε; ταῦτα φαίλεις καθ' ἑκάστην ἡμέραν; τί γὰρ λέγεις, εἰπέ μοι; ὅτι ἐπλάσθη; οὐδαμῶς. ἀλλὰ τί; σκοπίασον τὸ τοῦ ῥητοῦ μου. ἀλλὰ ταῦτα τινές εἰσι ὅτε σκληροκαρδίου κὴ χαυνοῦ, ὡς κὴ σὲ τῇ ὑπερβολῇ ταύτῃ γελᾶν, ὅτι δὴ τοῦ γέλωτος ταῦτα σκληρότερα. ἐν γὰρ τοιοῦτόν ἐστιν ἡ ἀναισθησία, τοιαύτη ἡ ἀναπληξία· οὐδεὶ αἰσθάνεται τῆς ὑπερβολῆς. ἔσηκεν ὁ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τὴν πάντων εὐχὴν ἀναφέρων, σὺ ὁ γελᾶς οὐδὲν διδοικώς; ἐν σκῆνος μὴ ὑπὲρ σοῦ ταῖς βύχαις ἀναφέρω, σὺ ὁ καταφρονᾶς; οὐκ ἀκούεις τῆς γραφῆς λεγούσης· Οὐαὶ Ⓜ καταφρονηταί; οὐ Αμώσ. α. ιβ. φρίττεις; οὐ συσπᾶς σαυτόν; κὴ εἰς μὴ βασιλέα εἰσιοῦ, κὴ χρήματι κὴ βλέμματι κὴ βαδίσματι κὴ πάσῃ τῇ ἄλλῃ κοσμῇ σαυτόν· ἐν τοῦτο γὰρ ὁ, ἔνθα τὰ ἄντως εἰσὶ βασίλεια, ἐν τοιαῦτα, οἷα τὰ οὐράνια, γλᾶς; σὺ μὴ οἶσθα ὅτι ὑχ ὁρᾶς· ἄκουε ὃ ὅτι ἄγγελοι πτέρυσι πέτανται, κὴ μάλιστα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ πτερύσσονται τῷ βασιλεῖ, ἐν πτόητα ἐμπέπλησται τῶν ἀσωμάτων ἐκείνων δυνάμεων. οὐκοῦν ἐμοὶ ἐν γυναῖκας ὁ λόγος, αἳ ὅπου μὴ τῶν ἀνδρῶν οὐ τολμῶσι τοῦτο ποιῆσαι ταχέως· καὶ ποιῶσι ὁ, οὐκ αἰσ, ἀλλὰ πολλὰ Ⓜ κρείττονες τῆς ἀνέσεως· ἐν ταῦτα ὁ ἀεὶ καταγινώσκεις, εἰπέ μοι, τὴν κεφαλὴν, κὴ γλᾶς, ἐγκύμων, ἐν ἐκκλησία καθημένη; εἰσπλήξ ἐξομολογήσασθαι τὰ ἁμαρτήματα, προσπεσεῖν τῷ Θεῷ, δεηθῆναι κὴ ἱκετεῦσαι· ὑπὲρ τῶν κακῶς σοι πεπραγμένων, κὴ μὴ γέλωτος τοῦτο ποιῆς; πῶς οἷόν τε ἐν τοιοῦτον ἐξιλεώσασθαι δυνήσῃ; κὴ τί κακὸν ὁ γέλως, φησίν; οὐ κακὸν ὁ γέλως, ἀλλὰ κακὸν ὃ πολλοὶ μέσῃ, ὃ ἀκαιρον. ὁ γέλως ἔγκειται ἐν κλίνῃ, ἵνα, ὅταν φίλους ἴδωμεν ἀφ' μακροῦ χρόνου, τοῦτο ποιῶμεν· ὅταν πικρὰς καταπεπλυμμένους κὴ διδοικότας, οὐδαμοῦ οὐδὲν τῷ μειδήματι· ὑχ ἵνα διακαγχάζωμεν κὴ ἀεὶ γλᾶμεν. γέλως ἔγκειται τῇ ψυχῇ τῇ ἡμετέρᾳ, ἵνα ἀνῆται ποτε ἡ ψυχὴ, ὑχ ἵνα ἀφεθέπται· ἐπεὶ κὴ ὀργὴ ἡμῖν ἔγκειται σωμάτων, ἐν οὐ πάντως ἀνάγκη ἀεὶ ὀργίζῃ κὴ αὐτῇ χρῆσθαι ἢ μὴ χρῆσθαι ἀμέτρως· ἀλλὰ κὴ κεκτήμεθα, αὐτῆς, κὴ οὐ λέγομεν, ὅπως ἔγκειται, χρησόμεθα. μὴ δακρύων δούλευε τῷ Θεῷ, ἵνα δυνηθῆς ἀπονίψασθαι τὰ ἁμαρτήματα. οἶδα ὅτι πολλοὶ ἀσεμνοῦσι ἡμᾶς λέγοντες, εὐθέως δάκρυα. ἀλλὰ τοῦτο δακρύων καιρός. οἶδα ὅτι καὶ οἰωνίζονται Ⓜ λέγοντες· Φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. Ματαιότης ματαιοτήτων, α. Κορ ιε. λς. Εκκλησ. α. ς. τὰ πάντα ματαιότης. οὐκ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τὴν σοφὴν τῶν σοφισμάτων κὴ ῥ. δ. πάντων λαβὼν τοῦτό φησιν· Ωκοδόμησά μοι οἰκίας, ἐφύτευσα ἀμπελῶνας, κηλυμ-

ξύθρας

ἐπήλθας ὑδάτων, ἐποίησά μοι οἰνοχόους καὶ οἰνοχόησας. καὶ τί δή μοι ταῦτα πάντα; ματαιότης ματαιοτήτων, τὰ πάντα ματαιότης. πεινήσωμεν τοίνυν, ἀγαπητοὶ, πεινήσωμεν, ἵνα ὦμεν γληάσωμεν, ἵνα ὦμεν ἡδυνώμεν τῷ χειρῷ τῆς χάριτος τῆς ἐν Χριστῷ. ταύτην μὲν γὰρ τὴν χάριν πάντες λύπην ἀναμέμικται, καὶ οὐδέποτε καθαρὰν αὐτὴν ὄψει εὑρεῖν· ἐκείνη δὲ ἐν Χριστῷ τίς ὄψει καὶ ἀόλος, καὶ οὐδὲν ὕπουλον ἔχουσα, οὐδὲ ἀναμεμιγμένον. ἐκείνην ἡδυνώμεν τὴν χάριν, ἐκείνην μεταδιώξωμεν· ἄλλως δὲ οὐκ ἔστι ταύτης ἐπιτυχεῖν, ἢ μᾶλλον τὰ ἀναγκαῖα μὴ τὰ ἡδέα, ἀλλὰ τὰ ὠφελιμώτατα αἱρεῖσθαι, καὶ μικρὰν θλίβεσθαι ἐκόντας, & μὴ δυσχερείας ἅπαντα φέρειν. ὕτω γὰρ δυνησόμεθα καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτυχεῖν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀξιωθῆναι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, & εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΝΥΞΕΩΣ ΚΑΙ ΥΠΟΜΟΝΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ ΤΩΝ ΜΕΛΛΟΝΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Λογ. μδ.

Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, μὴ μόνον ἀπὸ τῶν παρόντων περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ψηφίζεσθαι προνοίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν μελλόντων. τὰ μὲν γὰρ παρόντα, ἀγών ἐστι, καὶ σκάμματα, καὶ πάλη· τὰ δὲ μέλλοντα, ἔπαθλα, & στέφανοι, καὶ βραβεῖα. ὥσπερ γοῦν τὸν ἀθλητὴν ἐν τῷ σκάμματι, & ἱδρῶτι, καὶ κόνει, καὶ θέρμῃ πολλῇ, καὶ πόνοις, καὶ ταλαιπωρίαις μάχεσθαι δεῖ· οὕτω & τὸν δίκαιον ἐνταῦθα πολλὰ ὑπομένειν χρὴ, καὶ φέρειν ἅπαντα γενναίως, εἰ μέλλει λαμπρὸς ἀπολήψεσθαι τοῦ στεφάνους ἐκεῖ. διὸ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος συνεχῶς ἡμῖν τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως κινεῖ λόγον, καθάπερ ἠκούσατε αὐτοῦ βοῶντος καὶ λέγοντος· Πιστὸς ὁμοίως γὰρ ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν Κύριον, καὶ ἡμᾶς διὰ Ἰησοῦ ἐγερεῖ καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν. διὰ τοῦτο ἐκκακοῦμεν, φησὶ, μεγίστων παραίτησιν ἔχοντες ἐν τοῖς ἀγῶσι, τὴν τῶν μελλόντων ἐλπίδα. καὶ οὐκ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, διὰ μὴ ἐκκακεῖτε, ἀλλὰ τί; διὰ τοῦτο ἐκκακοῦμεν· δεικνὺς καὶ ἑαυτὸν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ὄντα διαπαντός. Ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ. Πῶς ἀνακαινοῦται; τῇ πίστει, τῇ ἐλπίδι, τῇ προθυμίᾳ, ὧν καταπολεμᾷ τὰ δεινά. ὅσῳ γὰρ αἱ μυρία πάσχῃ τὸ σῶμα, τοσούτῳ χρηστοτέρας ἔχει τὰς ἐλπίδας ἡ ψυχὴ, καὶ λαμπροτέρα γίνεται, καθάπερ χρυσίον πυρούμενον ἐπὶ πολύ. καὶ ὅσα πῶς καθαιρεῖ τὰ λυπηρὰ τοῦ παρόντος βίου. Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, φησὶ, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· εἰς τὴν ἐλπίδα τὸ πρᾶγμα καταπλείσας. καὶ ὅπερ ἀλλαχοῦ ἔλεγε, Ὅτι τῇ ἐλπίδι ἐσώθημεν· καὶ, ἐλπὶς ὃ βλεπομένη, οὐκ ἔστιν ἐλπίς· τοῦτο καὶ ἐνταῦθα κατασκευάζων, φησὶ παραλλήλως τὰ πρόσκαιρα τοῖς μέλλουσι, τὸ παραυτίκα πρὸς τὸ αἰώνιον, τὸ ἐλαφρὸν πρὸς τὸ βαρύ, τὴν θλῖψιν πρὸς τὴν δόξαν. καὶ οὐδὲ τούτοις ἐφέστηκε, ἀλλὰ καὶ ἑτέραν φησὶν λέξιν, διπλασιάζων ταύτην, καὶ λέγων· Καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολήν. εἶπα καὶ ἐγὼ ζήτημα δείκνυσιν, εἶπον πῶς ἐλαφρὸν τῶν τοιούτων θλίψεων. πῶς δῆτα ἐλαφρόν; μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. οὕτω καὶ τοῦτο κοῦφον τὸ πρόσκαιρον, καὶ ἐκεῖνο μέγα τὸ μέλλον, αἱ τῶν ὁρωμένων ἀπάγουσαι ἐπιθυμίαι. τὰ γὰρ βλεπόμενα, πρόσκαιρα· σκοτεινὸν καὶ αἰ θλίψεις τοιαῦται· τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια· φωτεινὸν καὶ ἡ στέφανοι τοιοῦτοι. καὶ οὐκ εἶπε μόνον, αἱ θλίψεις τοιαῦται, ἀλλὰ καὶ, τὰ βλεπόμενα ἀ-

πόνος, καὶ κόλασις ἡ, καὶ ἀπαυσις, ὥστε μηδὲ ἐκεῖθεν χωρεῖσθαι, μηδὲ ἐντεῦθεν βαστάζεσθαι. Περὶ τῶν οὖν τοῦ μελλόντων εἶπε, βασιλεία αἰώνιος, ἀλλὰ, τὰ μὴ βλεπόμενα, αἰώνια, καὶ βασιλεία, καὶ κόλασις ἡ πάλιν, ὥστε καὶ ἐκεῖθεν φοβῆσαι, καὶ ἐντεῦθεν προτρέψασθαι· ἐπεὶ οὖν τὰ βλεπόμενα, προσκαιρα· τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα, αἰώνια· τοὺς ἐκεῖνα βλέποντας, τὰ αἰώνια. ποίαν γὰρ καὶ χρείαν ἀπολογίας, τὰ προσκαιρα ὑπὲρ τῶν αἰωνίων αἱρούμενοι; Εἰ γὰρ καὶ ὃ πρὸν ἡδύ, ἀλλ' οὐ διωκτέον· ὃ μὴ τοι ὀδυνηρὸν αὐτό, διωκτέον καὶ ἀσύγκριτον. ποίαν γὰρ ἔχουσιν ἀπολογίαν ⓐ πνεύματος ἁγίου καταξιωθέντες, καὶ τοσαύτης ἀπολαύσαντες δωρεᾶς, χαμαίζηλοι γινόμενοι, καὶ καταπίπτοντες εἰς τὸ χεῖρον; καί μοι πολλῶν ἀκούειν λεγόντων τὰ καταγέλαστα ταῦτα ῥήματα· δός μοι τὸ σήμερον, καὶ λάβε τὸ αὔριον. Εἰ μὲν γὰρ τοιαῦτα ἦν, φησιν, οἷα καὶ φατὲ τὰ ἐκεῖ, ἓν ἂν ἐνὸς ἐγένετο· νῦν δὲ μηδὲν ὅλως ἐστὶν, δύο ἀντ' ἐκείνου. τί τῶν ῥημάτων τούτων ἐκείνων ἡδονὴν ἔχει; τί ληρωδέστερον; ἡμᾶς περὶ ὕδατος ἀγωνιῶν ἀγαλεγόμενα, καὶ τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν ἐκείνων, καὶ σὺν τοῖς ἱπποδρομίων ἡμῖν ἀγὼν εἰς μέσον, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, οὐδὲ ἐγκαλύπτῃ τοιαῦτα φθεγγόμενος, ἃ τῶν παιδαριωτάτων ἐστίν; οὐκ ἐρυθριᾷς οὕτω περισπωμένους τοῖς πλούτοις; οὐ παύσῃ παραφρονῶν, καὶ ἀξεσηκώς, καὶ σὲ νεότητι ληρῶν; καὶ ὃ μὲν ἕλλιμος "τοιαῦτα λέγει, οὐδὲν θαυμαστόν· ὃ δὲ πιστὸς ἀνθρώπους "τοιαῦτα ληρῶν, ποίαν ἂν ἔχοι συγγνώμην; ὅλως γὰρ ὑποπτεύω ταῦτα ἀθανάτους ἐκείνας ἐλπίδας; ὅλως νομίζεις ἀμφίβολα ταῦτα; καὶ πῶς ταῦτα ἄξια συγγνώμης; ἀλλ' οὐχ ἑαυτὸν ἐκεῖ; οὐδὲ γὰρ τὸ Θεὸν βλέπειν. ἆρα οὖν οὐχ ἡγήσῃ εἶναι Θεὸν, ὅπου μὴ ὁρᾷς Θεόν; καὶ σφόδρα γε ἔμοιγε, φησιν. ἂν οὖν ἔρηταί τις σε πάλιν, καὶ πῆλθεν ἀπὸ οὗ ὑέρανῶ, καὶ ταῦτα ἀπήγγειλε; τί ἐρεῖς; πόθεν οἶδα ὅτι ὄντως Θεός; ἀπὸ τῶν ὁρωμένων, φησὶν, ἀπὸ τῆς συντάξεως τῆς εἰς πάσῃ τῇ κτίσει, ἀπὸ τοῦ πᾶσιν εἶναι τοῦτο καταδῆλον. οὕτως οὖν καὶ τὸν περὶ κρίσεως δέχου λόγον. πῶς, φησιν; ἐρήσομαί σε, σὺ δέ μοι ἀπόκριναι. δίκαιός ἐστιν ἁπλῶς ὁ Θεός, καὶ τὰ κατ' ἀξίαν ἀπονέμει ἑκάστῳ, καὶ τὸν πονηρὸν, τὸν μὲν ἀδίκως βούλεται εὐημερεῖν καὶ τυφοῦν, τοὺς δὲ ἁγαθοὺς εἰς τοὺς πονηροὺς εἶναι; οὐδαμῶς, φησιν. οὐδὲ γὰρ αὐθέκαστος τοῦτο πάθοι. πού οὖν ⓐ καλῶς ἐστὶ τοῦτο περιέξαντες τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσονται, πού δὲ ⓐ πονηροὶ τῶν πονηρῶν, εἰ μὴ μέλλει ἅπαξ τοῦτο ζωὴ καὶ ἀντίδοσις εἶναι; ὁρᾷς, ὅτι ἓν ἀνθ' ἑνός, καὶ οὐχὶ δύο ἀνθ' ἑνός; μᾶλλον δὲ δύο αὖτ' οὐδενὸς ἔσται τοῖς δικαίοις, τοῖς δὲ ἀμαρτωλοῖς καὶ ταῦτα τυφῶσι, τοσωνδὶ ἄπαν; ⓐ μὴ γὰρ καὶ ταῦτα τυφώσαντες, εἶτα ἐκεῖ κολασθέντες, οὐδὲ ἓν ἀνθ' ἑνὸς ἔλαβον· ⓐ δὲ καὶ ἀρετὴν διήνεγκαν δύο αὖτ' οὐδενός. Τίνες γὰρ καὶ αἰτίαι; ⓐ τῷ πρόσθεν ἀποχρησάμενοι βίῳ, ἢ ⓐ φιλοσοφήσαντες; σὺ μοι ἴσως ἐκείνους ἐρεῖς, ἐγὼ δὲ τούτους δείκνυμι, μάρτυρας αὐτοὺς ἐκείνους καλῶν, τοὺς ἀπολελαυκότας τῶν πρόσθεν, καὶ οὐκ ἀναισχυντήσουσι περὶ ἃ μέλλω λέγειν. καὶ γὰρ περὶ μυστηρίων τινὲς ἐπηρώτησαν πολλάκις, καὶ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἵνα ἐπλάκησαν αἱ παῖδες, καὶ τὰς μὴ γαμικὰς γάμου ἐμακάρισαν. πολλοὶ δὲ οὐδὲν ἕτερον προσῆλθον, ἀλλ' ἢ διὰ τὸ φορτικοὶ τῷ πράγματος. καὶ ταῦτα λέγω, οὐ τὸν γάμον διαβάλλων· ἅγιος γάρ· ἀλλὰ διὰ τοὺς κακῶς αὐτῷ χρωμένους. Εἰ δὲ ⓐ γάμῳ ὁμιλήσοντες αἰσίωτον πολλάκις τὸν βίον ὠμόσαν, τί ἂν ἔπαθον περὶ τῶν εἰς πορνικὰ βαράθρα κατενεχθέντων, καὶ πάντος ἀγχιμαλώτου δουλικώτερον καὶ ἀθλιώτερον διακειμένων; περὶ τῶν τὸ τυφῆ καταπαπτόντων, καὶ μυεῖα τῷ σώματι νοσήματα τὰ περιβεβληκότων; ἀλλὰ τὸ τὸ δόξῃ εἶναι, ἡδύ. οὐδὲν μὴν οὖν τοῦτης τῆς δουλείας πικρότερον. καὶ γὰρ ἀπάντων δυσπαθῶν μᾶλλόν ἐστι δυσιλεώτερος ὁ κενόδοξος, καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀρέσαι βουλόμενος· ὁ δὲ τοιοῦτος καταπατήσας, πάντων ἐστὶν ἀνώτερος, καὶ μόνος ἐλεύθερος, ὁ μὴ φερόμενος τῆς παρ' ἑτέρων δόξης. ἀλλὰ τὰ ῥήματα ἐλήγει, ἐπάσατον. ἀλλὰ πολλάκις ἀπεδείξαμεν, ὅτι τὸ πλείονι πλούτῳ καὶ αἰσθήσει ⓐ τούτων ἀπηλλαγμένοι καὶ μηδὲν ἔχοντες μᾶλλόν εἰσιν. ἀλλὰ τὸ μεθύειν, ἡδύ· καὶ τίς ἀν εἴποι τοῦτο; ἀλλὰ τὸ μὴ

πλουτεῖν,

χ. ταῦτα

χ. ταῦτα

πλουτῆσι, τῷ πλουτῆσι ἥδιον· καὶ ὁ μὴ γήμας, τῷ γήμαντι· καὶ ὁ μὴ κενοδοξῶν, τῷ κενοδοξοῦντι· καὶ ὁ μὴ τυφόμενος, τῷ τυφομένῳ· καὶ ἁπλῶς ὁ πλέον ἔχειν ⸀τοῖς πολλοῖς μὴ προσποιούμενος. καὶ οὕτω λέγω, ὅτι κἂν μυρίοις βασάνοις καταπονῆται, ἔχει τὴν χρηστὴν ἐλπίδα διαβαστάζουσαν αὐτόν, οὗτος ὁ καὶ μυρίας ἀπολαβὼν τυφομένης, ἔχει τὸν φόβον τῶν μελλόντων ἐκλογιζόμενον αὐτὸν τὴν ἡδονήν· καὶ συγχέονται· καὶ γὰρ καὶ ἔστι οὐ μικρὸς ἔρπος κολάσεως, ὥσπερ οἶμαι ὁ ἀναπίπος, τυφομένης καὶ ἀνέσεως. ἔστι τοίνυν ὁ μὴ τυφόμενος. ποῖος δή ἐστι; ὅτι ταῖς μὲν τῆς τυφομένης τῆς βιωτικῆς ὁδοῖς, ὡΐκα ὅτι, φαίνεται, τῇ τε φύσει καὶ τῷ χρόνῳ ἐλεγχόμενα· ἐκεῖνα ὁ οὐ μόνον ὅτιν, ἀλλὰ καὶ ἀκίνητα μένει. ὅρα ὅτι οὐ δύο αὐτὸ ὁδοιπόρω μόνον, ἀλλὰ καὶ τρία, ⸂καὶ πέντε, καὶ δέκα, καὶ μυρία αὐτὸ ὁδοιπόρῳ διωκόμενα εἴη⸃. ἵνα ὁ καὶ ὅτι ὑποδείγματος ἀνὸ τοῦτο μάθῃς, πρόσεχε. ὁ πλούσιος καὶ ὁ Λάζαρος, ὁ μὲν τῶν πρώτων, ὁ ὁ τῶν μηδόντων ἀπήλαυσεν. ἆρα οἶμαι ⸂δοκεῖ ἐν εἶ⸃ καὶ ὃ ὁ πρωτὶ χρόνῳ κολάζεσθαι, καὶ ὃ ὁ βραχεῖα ὥρα πονεῖν; ὃ νοσεῖν ὁ φθαρτῷ σώματι, καὶ ὃ ἀθάνατα ἀποτηλαυγίζεσθαι χάριτος; ὃ ⸀σφαιροῦσθαι καὶ ὃ τυφομένην ἀθανάτου μὴ τὴν μικρὰν ἀρρωστίαν ὁκείνου, καὶ ὃ βασανίζεσθαι ἀπέραντα μὴ τὴν βραχεῖαν τῶν παρόντων ἀπόλαυσιν; καὶ τίς ἂν ταῦτα εἴποι; τί γὰρ βούλει εἴπωμεν; τὴν ποσότητα; τὴν ποιότητα; τὴν κατ' ἀξίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς ἑκατέρων ψῆφον; μέχρι τίνος τὰ χαμαιπετῆ φθέγξεσθε ῥήματα, τῶν βορβόρῳ διηνεκῶς ἐγκαλινδουμένων; οὐδὲ γὰρ ἂν θεόπτων ταῦτα λογισθῶν ψυχὴν οὕτω ὑμέτραν ἀντ' ὀλέθρου πρέσθαι, δέον ὀλίγου πόνου ⸀οὐρανοὺς λαβεῖν. βούλει σε καὶ ἑτέρωθεν διδάξω, ὅτι ἔστιν ὁκεῖ κριτήριον φοβερόν; ἀνοιξόν σε ταχὺ θύρας τοῦ σωματίου, καὶ βλέπε τὸν ὁ τῇ διανοίᾳ σε ἐγκαθήμενον δικαστήν. Εἰ δὲ σὺ σαυτὸν καταχρίνεις, καίτοι φίλαυτος ὤν, καὶ οὐκ ἂν ἀναίσχιο μὴ δικαίαν τὴν κρίσιν ὑπενεγκεῖν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεὸς πολλὴν ποιήσεται τοῦ δικαίου τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν ἀδέκαστον πρὸ πάντων οἴσει ψῆφον, ἀλλ' ἁπλῶς καὶ εἰκῇ πάντα φέρεσθαι ἐάσει; καὶ τίς δῆτα ταῦτα εἴποι; οὐκ ἔστιν οὐδείς. ἀλλὰ καὶ ἕλληνες, καὶ βάρβαροι, ὁ ποιηταί, καὶ φιλόσοφοι, καὶ πᾶν γένος ἀνθρώπων συμφωνοῦσιν ὑπὲρ τούτοις ἡμῖν, εἰ καὶ μὴ ὁμοίως, καὶ φασιν εἶναι δικαστήρια ὑπὲρ ἅδου· οὕτω φανερὸν καὶ ὁμολογούμενόν ὃ πρᾶγμα ὅτι. καὶ τίνος ἕνεκεν ὑπὲρ ταῦτα οὐκ ἀϊδίως κολαζόμεθα, φησίν; ἵνα τὴν μακροθυμίαν ἐπιδείξηται τὴν ἑαυτοῦ, καὶ τὴν ὑπὲρ μετανοίας ἡμῖν παρέχῃ σωτηρίαν, καὶ μήτε ὁ γένος ἡμῶν ἀναρπασθὲν ἐργάζηται, τούς τε ὑπὲρ μεταβολῆς ἀρίστης δυναμένους σωθῆναι, μὴ προεξαρπάσῃ τῆς σωτηρίας. Εἰ γὰρ ἀϊδίως ὑπόλαζε πρὸ αὐτῶν τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἴρει, πῶς ἂν ἐσώθη Παῦλος; πῶς ὁ Πέτρος, ὁ χορυφαῖος τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος; πῶς ἂν ὁ Δαβὶδ τὴν ἀπὸ τῆς μετανοίας ὑπαρπάσατο σωτηρίαν; πῶς ὁ Γαλάται; πῶς ἕτεροι πλείους; ἀλλὰ δὴ ταῦτα οὐδὲ πάντων ὑπάρχει ἀπαντᾷ δίκαιον, ἀλλ' ὑπὲρ πάντων οἰκεῖον· οὔτε ὑπὲρ πάντων, ἀλλ' ἃ τὰ μὲν ὑπάρχοντα, ⸂ὃ ὁ ὑπὲρ, ἵνα καὶ τοῦ σφόδρα δυσαθέτους διεγείρῃ δι' ὧν κολάζει, καὶ τὰ μέλλοντα προσδοκᾶν ποιήσῃ δι' ὧν οὐ κολάζει. ἢ οὐχ ὁρᾷς πολλοὺς ὑπὲρ ταῦτα κολαζομένους, ὡς τοῦ πύργου καταχωσθέντας; ὡς ἐκείνους, ὧν ὁ αἷμα τοῖς θυσίαις ἔμιξεν ὁ Πιλάτος; ὡς τοῦ ἀώρῳ θανάτῳ τοὺς ἐν Κορίνθοις τελευτήσαντας διὰ τὸ τῶν μυστηρίων δυσέξιος μεταχειρίσαι; ὡς ⸂ἡμῶν τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταστραγῆται; ὡς ἑτέρους πολλοὺς καὶ τότε καὶ νῦν διηνεκῶς; καὶ ἕτεροι ὁ πολλὰ ἁμαρτόντες ἀπήλθον μὴ δόντες ὑπὲρ ταῦτα δίκην, ὡς ὁ πλούσιος ὅτι τοῦ Λαζάρου, ὡς ἕτεροι πολλοί. ταῦτα ὁ ποιῇ, καὶ τοῦ ἀπιστοῦντας τοῖς μέλλουσι διεγείρων, καὶ τοῦ πιστεύοντας ἐργαζόμενος προθυμοτέρους, καὶ τοῦ ῥᾳθυμοῦντας ταπεινοτέρους ποιῶν. ὁ γὰρ Θεὸς, δίκαιος κριτὴς καὶ ἰσχυρὸς, καὶ μακρόθυμος, καὶ μὴ ὀργὴν ἐπάγων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἀλλ' ὁ τῇ μακροθυμίᾳ εἰς ῥᾳθυμίαν χρησάμενος, ἔσται κριτὴς, ὅτε οὐδὲ βραχὺ μακροθυμήσει λοιπόν, ἀλλ' ἀϊδίως ἐπάξει τὴν δίκην. μὴ τοίνυν,

ἵνα

ἵνα μίαν ῥοπὴν τρυφήσωμεν (τοῦτο γὰρ ὁ παρὼν βίος) ἀπείρων αἰώνων ὀπτασόμεθα κόλασιν, ἀλλὰ ῥοπὴν πονέσωμεν, ἵνα διηνεκῶς σεφανωθῶμεν. οὐχ ὁρᾶτε ὅτι καὶ ἐν τοῖς βιωτικοῖς ὅτως ⓖ πλείους τῶν δι' ὀλίγου πόνου αἱρουμένων τὰ παρ' ἐκείνων μακρᾶς ἀναπαύσεως, εἰ καὶ τὐναντίον αὐτοῖς συμβαίνει; ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἰσομοιρεῖα δὲ πόνων καὶ κερδους, πολλάκις δὲ ἔμπαλιν· ἐκεῖ δὲ τῆς βασιλείας, ἀντιστρόφως· ὀλίγον μὲν τὸ ὀπίπονον, πολὺ δὲ τὸ ἡδὺ καὶ ἄπειρον. σκόπει δέ· ὁ στεφανίτης δι' ὅλης πυγμῆς τὰ ἔπη, καὶ πρὸς αὐτῷ τέλει τῆς ἐλπίδος ἐκπίπτει πολλάκις τὰ καρποῦ τῶν πολλῶν πόνων. ὁ κυβερνήτης πάλιν, καὶ ὁ σφαιρώτης, μέχρις ἡλικίας ἑκάστης ἐν πολέμοις καὶ πόνοις, καὶ πολλάκις ἑκάτερος αὐτῶν ἀπῆλθε κενός, ὁ μὲν τὸ πλοῦτον τῶν φορτίων, ὁ δὲ πρὸς τῆς νίκης καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς ἐκπεσών. ἵνα οὖν ἐξομεν ἀπολογίαν, εἰπέ μοι, ἐν μὲν τοῖς βιωτικοῖς καὶ ὀπίπονα προσπιπτοντες, ἵνα μικρὰν ἀναπαυσώμεθα, ἢ οὐδὲ μικρὰν (καὶ γὰρ ἄδηλος ἡ ἐλπὶς) ἐν δὲ τοῖς πνευματικοῖς δυτιστρόφως ποιοῦντες, καὶ ἄφατον κόλασιν ὀπτασόμενοι διὰ μικρὰν ῥαθυμίαν; διὸ παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, ὀλίγα ἔτι ποτὲ ἐκ τῆς παρακλήσεως ταύτης ἀνενεγκεῖν. οὐδεὶς γὰρ ὑμᾶς ἐξαιρήσει ἐκ τοῦ κλήρου· οὐκ ἀδελφός, ἢ πατήρ, ἢ παῖδες, ἢ φίλοι, οὐ γείτων, οὐκ ἄλλος οὐδείς· ἀλλ' ἐμὲ ἀπὸ τῶν ἔργων πρόσδοξον, πάντα οἰήσει καὶ ἀπολύμεθα πάντες. πόσα ὁ πλούσιος ἐθρήνησεν ἐκεῖνος, καὶ ⓦ πατριάρχαι προσεκάλεσε, καὶ πέμψαι ⓦ Λάζαρον ἠτήσεν; ἀλλ' ἄκουσόν τι πρὸς αὐτὸν ἐλεγεν ὁ Ἀβραάμ· Χάος μέγα μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ὥστε μηδὲ βουλομένοις ἐξεῖναι διαβῆναι. πόσα προσεκάλεσαν αἱ πρόνοι ἐκεῖναι τὰς ὁμηλίκας ὕπνου ὀλίγου ἐλαφρὸ; ἀλλ' ἄκουσον αἱ ἐκεῖναι τί λέγουσι· Μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· ἢ οὐδεὶς αὐτὰς ἴσχυσεν εἰς τὸν νυμφῶνα εἰσαγαγεῖν. ταῦτα δὴ λογιζόμενοι καὶ ἡμεῖς ὀπτησώμεθα τῆς ἡμετέρας ζωῆς. ὅσοις γὰρ δὴ εἴπῃς πόνοις, καὶ ὅσας δὴ προσενέγκῃς τιμωρίας, οὐδὲν ἀπόμοια ταῦτα ἔσται πρὸς τὰ μέλλοντα ἀγαθά. πῦρ γέω, εἰ βούλει, πῦρ, καὶ σίδηρον, καὶ θηρία, καὶ εἴ τι τούτων χαλεπώτερον· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ σκιὰ ταῦτα πρὸς ἐκεῖνα τὰ βασανιστήρια. ταῦτα μὲν γὰρ ὅταν σφοδρότερον, τότε μάλιστα κοῦφα, ταχέως ποιοῦντα τὸ ἀπαλλαγῆναι, ἢ σώματος οὐκ ἀρχαίου καὶ εἰς σφοδρότητα καὶ εἰς μῆκος κολάσεως· ἐκεῖ δὲ οὐχ ὅτως, ἀλλ' ἀμφότερα συνέρχεται, καὶ παράτασις καὶ ἐπίτασις καὶ ἐν τοῖς χρηστοῖς, καὶ ἐν τοῖς λυπηροῖς. ἕως οὖν ἔστι καιρός, προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, ἵνα ἡμεῖς αὐτὸν ἴδωμεν τότε καὶ γαληνιῶν, ἵνα τὰς ἀπειληφόρους δυνάμεις ἐκείνας ἐκφύγωμεν. οὐχ ὁρᾶς τοὺς ἐνταῦθα γραπτώτας, τοὺς τοῖς ἄρχουσι παρακουομένους, πῶς ἕλκουσι, πῶς δεσμοῦσι, πῶς μαστιγοῦσι, πῶς τὰς πλευρὰς διορύττουσι, πῶς τὰς λαμπάδας ταῖς βασάνοις προσαγουσι; ἀλλὰ ταῦτα πάντα παίγνια καὶ γέλως πρὸς ἐκείνας τὰς τιμωρίας. καὶ γὰρ πρόσκαιροι αὗται αἱ κολάσεις· ἐκεῖνον δὲ ὅταν ὁ σκώληξ τελευτᾷ, ὅταν τὸ πῦρ σβεσθῇ; καὶ γὰρ τὸ σῶμα πάντως ἀφθαρτον ἔσται τὸ λυόμενον τότε. ἀλλὰ μὴ γένοιτο ποτε πεῖρα ταῦτα ἡμᾶς μαθεῖν, ἀλλὰ μέχρι ῥήματος ζῆναι ἡμῖν τὰ φοβερά, μηδὲ προσδοθῆναι τοῖς βασανιστοῖς ἐκείνοις, ἀλλ' ἐντεῦθεν σωφρονισθῆναι. πόσα τότε ἐρεῖ πρὸς ἑαυτὸν κατηφορῶν; πόσα ὀλοφυρεῖται; πόσα οἰμώξεται; ἀλλ' ὑδὲν ὄφελος λοιπόν. ἐπεὶ οὐδὲ ναῦται, τοῦ πλοίου διαλυθέντος καὶ καταδύντος, ὠφελῆσαι δυνήσονται λοιπὸν, ὅτε ἰαθεῖ, τοῦ καύματος ἀπελθόντος· ἀλλ' ἐροῦσι μὲν πολλάκις, ὅτι ὃ, ἐν ὃ ἐχρῆν ποιῆσαι· πέπρακται δὲ εἰκῆ ἐν μάτην. ἕως μὲν γὰρ ἐκ τῆς διορθώσεως ἐλπίδες μένουσι, καὶ λέγε ἅπαντα, καὶ ποίησον χρή· ἐπειδὴ δὲ μηκέτι κύριοι μηδενὸς ὦμεν, ἢ πάντος διαφθαρέντος, εἰκῆ καὶ λέγε πάντα, καὶ χρῆ. καὶ γὰρ καὶ Ἰουδαῖοι ἐρῶσι τότε, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ἀλλ' οὐδὲν ἀπὸ ταύτης ἀπώναντο δυνάμεως τῆς φωνῆς εἰς ὃ τὸ κόλασιν διαφυγεῖν. ὅτε γὰρ ἔδει εἰπεῖν, οὐκ εἶπον. ἵν' οὖν μὴ ἐν ἡμῖς ἢ τὸ πάθωμεν, ἐντεῦθεν ἤδη μεταδιώκωμεν, ἐν ἀσυδάσωμεν εἰς ἐκείνην εἰσελθεῖν τὴν κατάπαυσιν, καθὼς εἶπεν ὁ ἀπόστολος.

Ματθ κε. θ'.

Λουκ. ιε. κε.

Ιωαν. ιβ. ιγ.

Οὗτος

Οὗτος γὰρ ἐκεῖνη ἐστὶν ἀνάπαυσις, ἔνθα ἀπόδρα ὀδυνὴ, λύπη, ⁊ στεναγμός· ἔνθα οὔτε φροντίδες, οὔτε πόνοι, οὔτε ἀγωνία, οὔτε φόβος καταπλήττων τὴν ψυχήν· ἀλλὰ μόνος ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος, ἡδονῆς πλήρης ὤν. Οὐκ ἔστιν ὃν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου φαγεῖν ⟨ℳ⟩ ἄρτον ἐκεῖ, οὐδὲ ἄχθεσθαι καὶ τρέφεσθαι· οὐκ ἔστιν ὃ λύπαις "τεκεῖν τέκνα, οὐδὲ, Πρὸς ⟨ℳ⟩ ἄνδρα ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει· πόνοι εἰρήνη, χαρά, εὐφροσύνη, ἡδονή, ἀγαθωσύνη, τρυφότης. Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ζηλοτυπία, οὐδὲ βασκανία, οὐ φθόνος, οὐ βάσκανος, οὐκ ἔστιν ὁ τοῦ σώματος, οὐκ ἐκεῖνος ὁ τῆς ψυχῆς. Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ σκότος, οὐδὲ νύξ· πάντα ἡμέρα, πάντα φῶς, πάντα λαμπρότης. Οὐκ ἔστι καμεῖν, οὐκ ἔστι κόπον λαβεῖν, ἀεὶ ὁ ὀπτὴ θυμία τῶν ἁγίων διαπαλέσουσιν. Βούλεσθε δώσω τινὰ εἰκόνα ὑμῖν τῆς ἐκεῖ καταπαύσεως; Οὐκ ἔστι δυνατόν· πάλιν ἀλλ' ὅμως, ὡς δυνατόν, περιγράσομαι δοῦναι ὑμῖν τινα εἰκόνα. ἀναβλέψωμεν εἰς ⟨ℳ⟩ οὐρανόν, ὅταν, μηδενὸς ἐνοχλοῦντος πέφοις, φαίνῃ ⟨ℳ⟩ ἑαυτῷ τέφαιος· εἶτα πρὸς τὸ κάλλος τῆς ὄψεως αὐτοῦ πάλιν ἀφατεύαντες χρόνον, ἐννοήσωμεν ὅτι καὶ ἔδαφος ἔξωθεν, καὶ οὐ τοιοῦτον μόνον, ἀλλὰ τοσοῦτον μεταξὺ χάλλιον [ἱδεῖν,] ὅσον τῶν πηλίνων οἰκημάτων ὑψηλότερόν ἐστιν ὁ χρυσοῦς· καὶ μετ' ἐκεῖνον πάλιν, ⟨ℳ⟩ δώδεκα θεμέλιοι ὄρεσφοι. Εἶτα τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ἀρχαγγέλους, τοὺς ἀπείρους ἄλλους τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων, αὐτὰ τὰ τοῦ Θεοῦ βασίλεια, ⟨ℳ⟩ θρόνοι ⟨ℳ⟩ πατρικόν. Ἀλλ' οὐκ ἰσχύω, ὅσον ἐθέλω, ὁ λόγος "δηλῶσαι ὃ πόνος. πείρας γὰρ χρεία καὶ τῆς ἄλλης πείρας μείζονος. πῶς οἴεσθε, εἰπέ μοι, ⟨ℳ⟩ Ἀδὰμ ὁ τὸν παράδεισον εἰδώς; πολὺ ἐκείνης βελτίων ἐστὶν ἡ ἀγαγωγὴ αὕτη, ὅσῳ τῆς γῆς οὐρανός. πάλιν καὶ ἑτέρων εἰκόνα ἐπιζητήσωμεν. Εἰ συμβῇ ⟨ℳ⟩ βασιλεύοντα νῦν πάσης κρατῆσαι τῆς γῆς, εἶτα μήτε ὑπὸ πολέμων, μήτε ὑπὸ φθονητόνων ἐνοχλεῖσθαι, ἀλλὰ τιμᾶσθαι μόνον, ⁊ τρυφᾶν, καὶ πολλοὺς ἔχειν φόβους, πάντοθεν ὑπὸ χρυσοῦ ἐπιῤῥεῖν, καὶ ἀπόβλεπτον εἶναι· ποίαν οἴεσθε ἔχειν ἀνάπαυσιν ψυχήν, εἰ τοῦ πολέμους τοῦ πανταχοῦ τῆς γῆς πεπαυμένους ἐώρα; τοιοῦτόν τί ἐστι. μᾶλλον δὲ οὔπω τῆς εἰκόνος ἐφικόμεθα ἐκείνης, διὰ χρὴ ἑτέραν ἐπιζητῆσαι. ἐννόησον δή μοι. ὥσπερ γὰρ παιδίον βασιλικὸν, ἕως μὲν ἂν ἐν τῇ μήτρᾳ ᾖ, οὐδενὸς ἐπαισθάνεται· εἰ δὲ συμβῇ ἄφνω ἐξελθεῖν ἐκεῖθεν, καὶ ὅτι ⟨ℳ⟩ θρόνου ἀπελθεῖν ⟨ℳ⟩ βασιλικὸν, μὴ ῥῆμα, ἀλλ' ἀθρόον πάντα προσλαβεῖν, οὕτως ἐστὶν ἡ καθάπαυσις αὕτη κἀκείνη. ἢ εἴ τις δεσμώτης μυρία παθὼν κακὰ, ἀθρόον ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ ἁρπαγῇ θρόνου· ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐφικόμεθα ἀκριβῶς τῆς εἰκόνος. σκοπεῖσθε μοι γὰρ ὧν ἂν τις ὑπερτύχῃ καλῶν, καὶ αὐτίκα εἰπεῖν τοῦ βασιλείου, οὐδὲ μετὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἀκμάζοντα ἔχει τὸν πόθον, ⁊ οὐδὲ τὸν δεύτερον, καὶ τὸν τρίτον· χρόνου γὰρ προϊόντος, μᾶλλον μᾶλλον ἐκ ἡδονῆς, ὑποσταύτῃ δέ. λήγει γὰρ ἀπὸ τῆς συνηθείας, οἷα δή φησι. ἐκεῖ δὲ οὐ μόνον οὐ ῥυφοῦται, ἀλλὰ καὶ ἐπιδίδωσιν. ἐννόησον γὰρ ὅσοι ὑπὸ ψυχῆς ἀπελθοῦσαι ἐκεῖ, μηκέτι τέλος προσδοκᾶν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, μηδὲ μεταβολήν, ἀλλ' ἐπίδοσιν, ⁊ ζωὴν τέλος οὐκ ἔχουσαν, καὶ ζωὴν πάντος μὲν ἡδυσμένου, πάσης δὲ ἀθυμίας καὶ φροντίδος ἀπηλλαγμένην, μεστὴν δὲ θυμιάσεως καὶ μυρίων ἀγαθῶν. Εἰ γὰρ εἰς πεδίον ἀξιόπιστον ἐνταῦθα, ἔνθα σκηνὰς ὁρῶμεν γραπτὰς τῶν ἁπανταχοῦ πεποικιλμένας, καὶ ὁράτας, καὶ κεκμηκυίας, καὶ ὀφθαλμοὺς ἀπείρων λάμπειν ἴδοις, μετέωροι γινόμεθα τῷ θεάματι· εἰ δὲ καὶ τὸν βασιλέα συμβῇ εἰς μέσον ἰδεῖν πρέποντα μετὰ ὅπλων χρυσῶν, ὃ πρὸ ἐλπίδος νομίζομεν· τί οἴει, ὅταν τὸν ἀγίων ἴδῃς ⁊ σκηνὰς ⁊ αἰωνίας ἐν τῷ οὐρανῷ πεπηγυίας (Δέξονται γὰρ ἡμᾶς εἰς ⁊ αἰωνίας, φησὶ, σκηνὰς) ὅταν αὐτῶν ἕκαστον ὑπὲρ ⁊ ἀς ἀκτῖνας ⁊ ἡλιακὰς ἴδῃς ἀπολάμποντα, οὐκ ἀπὸ χθονὸς καὶ σιδήρου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δόξης ἐκείνης, ἧς ⁊ ἀς μυριάδυγας ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς ἰδεῖν; καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων τί δ' ἂν τις εἴποι ⁊ ἀς χιλιάδας τῶν ἀγγέλων, τῶν ἀρχαγγέλων, τῶν χερουβὶμ, τῶν σεραφὶμ, τῶν ἀρχῶν, τῶν ἐξουσιῶν, ὧν ὁ κάλλος ἀμήχανον, πάντα νοῦν ὑπερβαῖνον; ἀλλὰ γὰρ μάτην τινὸς ἂν σήσομαι διεξιὼν ἀκίνητα;

Ex τῆς c. ὁμιλ. τ ἐριμίου. τῆς ⁊ ς Ecg. ἐστ.

Λουκ. ιε. θ.

χητα; Οὔτε γὰρ ὀφθαλμὸς εἶδε, φησιν, οὐδὲ οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Τί τοίνυν μακαριώτερον τῶν ἐπιτυγχανόντων τῆς δόξης ἐκείνης; ἢ τῶν ἀποτυγχανόντων ἀθλιώτερον; Εἰ γὰρ πατρίδος τις ἐκβεβλημένος ἐπὶ πολλοῖς ἐτῶν ἐλεήσας, καὶ ὁ κληρονόμους ἀπολέσας, δοκεῖ πᾶσι ἐλεεινὸς εἶναι· ὁ ἐκ τῆς οὐρανοῦ ἐκπεπτωκὼς καὶ τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν, πόσους οἰκτίρει δάκρυσι καταρραίνεσθαι; δακρύει γάρ τις, ὅταν τι πάθῃ τῶν ἀνθρωπίνων, ὧν οὐκ ἄξιός ἐστιν αἴτιος· ὅταν ἐξ οἰκείας γνώμης ἑαυτὸν ἐκπείρῃ τῇ κακίᾳ, οὐδεὶς δακρύων, ἀλλ' ἁπάντων ἐστὶν ἄξιος, μᾶλλον δὲ καὶ τότε πένθους· ἐπεὶ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καίπερ ἀσεβοῦσαν, ἐπένθησε καὶ ἐδάκρυσεν. οὕτως μείζων ἐδυρμῶν ἀξιοί ἐσμεν καὶ μείζων ἁπάντων. ἐὰν πᾶσα ἡ οἰκουμένη λαβοῦσα φωνὴν, καὶ λίθοι, καὶ ξύλα, καὶ δένδρα, καὶ θηρία, καὶ ὄρνιθες, καὶ ἰχθύες, ἐδύρηται ἡμᾶς τοὺς ἐκπεπτωκότας τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, οὐδεὶς καὶ οὕτω ἀξίαν ὀδύρσατο, οὐδὲ θρηνήσει. ποῖος γὰρ λόγος δυνήσεται δυνήσεται, ποῖος νοῦς ἐκείνην τὴν μακαριότητα, καὶ τὸν ἀρετὴν ἐκείνην, τὴν δόξαν, τὴν ὑπερβολήν, τὴν λαμπρότητα, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη; οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἐξαρκέσαι ἁπλῶς, ἀλλ', οὐδὲ ἐνθυμήσαί ποτέ τις, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ὧν γὰρ ἐτοιμασὴς καὶ προκαταβολὰς ὁ Θεὸς ἀγαθῶν, οἵαν εἰκὸς ἔσται ταῦτα; Εἰ γὰρ ποιήσας ἡμᾶς οὐδέπω, οὐδενὸς πρὸ ἡμῶν προϋπάρξαντος, τοσαῦτα ἐχαρίσατο, προσέθηκεν, ὁμιλίαν τὴν μετ' αὐτοῦ, ἀθανασίαν, βίον μακάριον καὶ φερτίδων ἀπαλλαγμένον· τοῖς τοσαῦτα πεποιηκόσι καὶ πάλιν καὶ πάλιν μένασι τί οὐ χαρίσεται; τὸν μισοπόνους οὐκ ἐφείσατο ἡμᾶς, τὸν ὑπὲρ τῶν γηΐνων εἰς θάνατον ἔδωκε δι' ἡμᾶς, τοὺς ἐχθροὺς ὄντας· τίνος οὐκ ἀξιώσει φιλουμένους φίλους; τίνος δὲ μεταδώσει καὶ μᾶλλον ἄξας ἑαυτῷ; καὶ πλουσίος ὢν σφόδρα ἀπείρως, καὶ ὑπερθυμῆ καὶ σπουδάζει τὴν ἡμετέρας φιλίας τυχεῖν, ἡμᾶς δὲ σπουδάζομεν ὅπως, ἀγαπητοί. καὶ τί λέγω, ἃ σπουδάζομεν; ἃ θέλομεν ὅτε τυχεῖν αὐτοῦ τῶν ἀγαθῶν, ὡς αὖθις θέλει. καὶ ὅπερ πλέον ἡμῖν θέλει, ὃ ἐποίησεν ἔδειξεν. ἡμεῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μόλις καταφερόμεθα ὀλίγου χρείσσου, αὖθις δὲ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ᾧ ἡμῖν ἐδώκε τὸν αὐτόν. χρησώμεθα εἰς δέον τῇ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ· ἀπολαύσωμεν αὐτοῦ τῆς φιλίας. Ὑμεῖς γὰρ φίλοι μού ἐστε, φησιν, ἐὰν ποιῆτε ἃ λέγω ὑμῖν. βαθεῖ τὸν ἐχθροὶ, τὸν ἀπείρως αὐτοῦ διεσκόλως, ὧν ἀσυγκρίτῳ τῇ ὑπερβολῇ καὶ πολλὰ διενόοχε, τούτους φίλους ἐποίησε, καὶ καλοὺς φίλους. τί οὖν οὐχ αἱρετὸν παθεῖν ὑπὲρ τοιούτης τῆς φιλίας; ὑπὲρ αἰθέρων φιλίας πολλάκις κινδυνεύομεν· ὑπὲρ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγάπης οὐ χρήματα προησόμεθα; πένθους ὄντας ἄξια τὰ ἡμέτερα, πένθους, καὶ ὀδυρμοῦ, καὶ ὀλοφυρμοῦ μεγάλου, καὶ κοπετοῦ. τῆς ἐλπίδος ἡμῶν ἀξιεπισήμου, ἐπαπειλοῦσθημεν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ἡμῶν, ἀναξίοι τῆς τιμῆς ἐφαινόμεθα τοῦ Θεοῦ, ἀγνώμονες καὶ ταῖς βυθρεψίαις γενόμενοι καὶ ἀχάριστοι. ἐγύμνωσεν ἡμᾶς πάντων ὁ ἀγαθολόγος τῶν ἀγαθῶν. ᾧ καταξιωθέντες εἰ γὰρ, ἀδελφοὶ, καὶ κληρονόμοι, τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ οὐδὲν διενοούχαμεν τῶν ὑβριζόντων. Ὡς ἡμῖν ἔσται συμφέρον λοιπόν; ἀλλὰ ἡμᾶς σκάλεσι πολλοὶ ᾧ οὐρανοὶ, ἡμεῖς δὲ ἑαυτοὺς εἰς τὸν γέενναν ὠθήσαμεν. ἀρὰ καὶ ψεῦδος καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεία κέχυται ὅλη τῆς γῆς. ᾧ μὴ αἵματα ἐφ' αἵμασι μίσγεσι, ᾧ δὲ φόνοις φόνοι πρὸς τοῖς αἱμάτων χεῖρας. πολλοὶ γὰρ τῶν πλεονεκτουμένων μείζους θύχονται θανάτους, ἢ ταῦτα παθεῖν. καὶ εἰ μὴ ᾧ τοῦ Θεοῦ φόβον ἐδιδάκεσαν, καὶ διεχείσανο ἑαυτούς, οὕτω φοινῶντες καθ' ἑαυτῶν. ταῦτα οὖν οὐχ αἱμάτων χεῖρας; οἴμοι ψυχῆς, ὅτι ἀπόλωλεν βλαστὸς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὁ καταρθὼν εἰς ἀνθρώπους οὐχ ὑπάρχει· νῦν δὲ ἡμεῖς βοήσωμεν πρὸς ἡμῶν αὐτῶν. ἀλλά μοι τοῦ θρηνοῦ συλλάβεσθε. ταῦτα πάντες καὶ ἀκούσεσθε καὶ γνώσεσθε. δεῖ γὰρ τοῦτο ἐπιτάττειν χρὴ ᾧ θρηνοῦσι, ὅτι οὕτω μεγάλα καὶ πολλὰ παιόμεθα, καὶ οὐδὲ, ὅτι μανόμεθα, ἴσμεν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐχρῆν κλαίειν, γελῶμεν. Ἀποκαλύπτεται, ἀνθρωπε, ὀργὴ ἀπὸ Θεοῦ,

α. Κορ. Γ. θ. Ἐκ τῆς κυ. ὁμιλ. τῆς ἑρμιν. τοῦ θεοῦ Ἐκρ. ἐπιστ.

α. Κορ Γ. θ.

Ἰωαν. ιε ιδ.

Ρωμ α ιη.

γρ. ἐπιστ. ον

χ. ἀκρίτως

* χρὴ ὑπάρχειν

χ. ἀδικημάτ.

χ. χωρισῶσι

Θεοῦ, ὅτι πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀποθέσθων. Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, πῦρ ἐνώπιον Ψαλ. 49. γ.
αὐτοῦ προπορεύσεται, καὶ φλογιεῖ κύκλῳ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται,
καὶ κύκλῳ αὐτοῦ καταιγὶς σφοδρά· Ἡμέρα Κυρίου, ὡς χλίβανος καιομένος, καὶ τοιοῦτοι τινες Μαλαχ. δ. α.
Εἰς τοιοῦτο βάλλεται, ἀλλὰ μύθων μᾶλλον καὶ ταπεφρύγηται τὰ φλοιώδη καὶ φοβερὰ προσ-
γράμματα τούτου. Ἐὰν ὁ ἀκούων τοιοῦτος, ἢ ὀφθαλμοὶ τοιοῦτοι καὶ χλιαίνοντες πόθεν
πόρος; πόθεν σωτηρίας ἐλπὶς ἔσται; ἀπολώλαμεν, προδεδώκαμεν, μεμιάναμεν τὴν ἐμφανῆ ἡ-
μῶν κατάληψιν, καὶ χλιασμὸς τῶν ἐλλιπῶν καὶ τῶν δαιμόνων. μέγα φρονεῖ νῦν ὁ διάβολος, καὶ
μεθύεται, καὶ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀμελείᾳ ἡμῶν. ἢ πῶς βλέποντες ἡμᾶς ἄπιστοι πρῶτοι ἐπὶ κατη-
φείᾳ, τοιοῦτος ὁ ὑπερφέρων, εἶχε πρώτα ἡμῖν ἀνάλωμα), καὶ ἡμεῖς ὑμῖν δοκοῦμεν πληρῆν. βύ-
σασθε καὶ νῦν καλέσαι τοὺς ἀκούοντας, ἵνα μὴ μαρτύρεσθαι τὰ στοιχεῖα· Ἄκουε, Ησ. α. β.
οὐρανέ, καὶ ἐνωτίζου, [ἡ] γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησε. χρεὼν ὀρεχθῆναι μηδέποτε καταβαπτι-
σθέντας τοῖς ὑπὲρ τὸ μέτρον ἀπολωλόσιν, καὶ ὑγιαίνοντας τοῖς κάμνουσιν, καὶ νήφοντας τοῖς μαι-
νομένοις. καὶ σπουδαῖοί τε καὶ ἐδραῖοι τοῖς ἀστοιχοῦσι μηδεὶς, ἵνα μὴ καλῶ, χρὴν τῆς
σωτηρίας τοῦ φίλου προσήματος, καὶ ἡ ὕβρις καὶ ἡ ὑπερόψις εἰς ἓν ὀφείλω μόνον, αὐτὸ τοῦτο
ὠφέλειαν. ὅταν πυρετὸς καταλάβῃ, καὶ δοῦλοι χρατοῦσι δεσπότου. ἐὰν γὰρ ὀκνῇς ὑπακοὴν
τοῦ ψυχικοῦ συγχέων, ἀνδραποδώδη ἴσμεν πρᾶξιν, οὐκ ὑπηνώσκει νόμον δε-
σποτικὸν ὁ τῇ βλάβῃ τοῦ δεσπότου. συγχέωμεν ἑαυτούς, μὴ καλῶ. πόλεμοι καθημε-
ρινοί, καταπονήσεις, ἀπώλειαι μυρίαι κύκλῳ. καὶ πόθεν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἡμᾶς προσοι-
κίζεται· ἡμεῖς ἢ ὡς ὑπαρνούμενοι, ὅτως ἐσμὲν οἱ ἀδίκοι. πόθεν ταῖς χρείαις εἰς πλεονεξί-
αν ὑπερπίπτομεν, οὐδὲν εἰς βοήθειαν· πόθεν εἰς ἁρπαγὴν, οὐδὲν εἰς προσασίαν. ἕ-
καστος πλείονα καὶ οἴκτου πασυδάζει ποιῆσαι, οὐδὲν ἢ πρὸς ὃ βοηθῆσαι ᾧ διοιμώξῃ. ἕκαστος
πῶς προσθήσῃ τοῖς χρήμασι, πολλοῦ ἔχει τὸ μεμισῆσθαι, οὐδὲν ἢ, ὅπως τῷ ψυχῷ αὐτοῦ ἀγα-
σώσῃ. φόβος εἰς ἔχει πόλεως, μὴ πίπτῃς, φησι, ἡμιῶλιά· μὴ εἰς χέρσαν ἢ ἐμπίπτωμεν, οὐδὲν
ἀγωνιᾷ καὶ τρέμει. ταῦτα θριῶν, ταῦτα σχολῆς ἄξια· ἀμελεῖται οὐκ ἐθελήσω λέ-
γειν, ἀμελεῖται ὑπὸ τῆς ὀδυνῆς βιάζομαι. δεῖ σύνιστε. ὑπὸ γὰρ τοῦ πάθους διαλυόμαι πολ-
λαχοῦ καὶ οὐ βούλομαι φθέγγεσθαι. χαλεπὴν ὁρῶ τὴν πληγὴν, ἀπροσμήχητον τὸ συμφορὰν,
προσκλίσεως μείζονα τὰ καταλαβόντα ἡμᾶς δεινά· ἀπολώλαμεν, Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ Ιερ. θ. α.
μου ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὰς δακρύων; κλαύσωμεν, ἀγαπητοὶ, κλαύσωμεν, στενάξωμεν.
τάχα τινὲς εἰσὶ τοιοῦτοι λέγοντες, πρώτοτε θρηνοῦσι ἡμῖν λέγεις; πρώτοτε δάκρυα; οὐκ
ἐθελήσω, πεπαύσατε, οὐκ ἐθελήσω, ἀλλ' ἐγκώμια καὶ ἐπαίνους διεξιέναι· τινὶ δὲ τούτων
ὁ καιρός. οὐ δὲ θρηνῶν, ἀγαπητοὶ, χαίρων, ἀλλὰ δὲ θρηνῶν ἄξια ποιῶν. οὐ δὲ ὀδύρεσθαι
ἀποδέχομαι, ἀλλὰ δὲ τὰ ὀδυρμῶν ἄξια πράττειν. μὴ κλαυθῆς, καὶ πενθῶ· μὴ ἀπο-
θάνῃς, καὶ κλαίω. σὺ δὲ μὲ δὲ σῶμά σε ἀλγῇ, πάντας προσκαλοῦ σωθῆναι, καὶ ἀσυμ-
παθεῖς τῇ δὲ μὴ σωθῆναί σοι· τῆς δὲ ψυχῆς ἀπολλυμένης, λέγεις μὴ πενθῶ; ἀλλ'
οὐ δύναμαι. πατὴρ γάρ εἰμι, καὶ πατὴρ φιλόστοργος. ἀκούετε οἷα βοᾷ ὁ Παῦλος; Τε- Γαλ. δ. ιθ.
κνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω. ποία γὰρ μήτηρ κύουσα οὕτω δεινὰς ἀφίησι φωνάς, ὡς ἐκεῖνος;
Εἶδε σὺν τῷ αὐτῆς τῆς ἀγωνίας τὸν πυρὸν ἰδεῖν, καὶ εἶδες μὲν, ὅτι πάσης γυναικὸς καὶ
κόρης χρείαν ἀνέχει ὑποστάσης πλέον καιόμενος. οὐχ οὕτως ἐκείνη δὲ ὧδῖνα πενθεῖ ἐ-
αυτῆς, οὐδὲ πατὴρ υἱόν, ὡς ἐγὼ δὲ πλῆθος τοῦτο δὲ πρὸ ἡμῶν. οὐδεμίαν γὰρ ὁρῶ προσκο-
πὴν· πάντας εἰς σχολὰς καὶ κατηχείας, οὐδεὶς εἰς ἔργον πίπτει ἀρέσκειν Θεῷ, ἀλλὰ
δὲ ἡδονή, φησι, λέγωμεν καὶ κῶς, καὶ δὲ ἡδονὴ ὁ δεῖνα ἀνάξιος τοῦ κλήρου, ὁ δεῖνα ἀστέργως
βιοῖ· ὀφείλοντες τὰ ἡμέτερα πενθῆν, καταχρίνομεν ἑτέρους· οὐδὲ, εἰ καθαρεύοι ὧδε ἁμαρ-
τημάτων, ὀφείλομεν τοῦτο ποιῆν. Τίς γάρ σε διακρίνει, φησί; τί δὲ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ α. Κορ. δ. ζ.
δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; "τί δὲ κρίνεις δὲ ἀδελφόν σε μυρίων γέμων κακῶν;

ὅταν

ὅταν εἴπῃς, ὁ δεῖνα μαθητὴς ὄντι, ἢ λυμεών, ἢ πορνοβοσκός, ἐνίσησον σαυτὸν, καὶ ἐξέτασον σαυτὸν ἀκριβῶς, ἢ μεταμέλησόν ὅτι τοῖς λεχθεῖσιν. ἡ γὰρ ὄντι, οὐκ ἔστι πρὸς ἀρετὴν προκοπὴ ἐκ τοιαύτης, οἵᾳ ἁμαρτημάτων ἀναμνησις. ἐὰν δὲ τοῦτα τὰ δύο τρέφωμεν πρὸ ἑαυτῶν, δωκησόμεθα τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν, δωκησόμεθα καθαίρειν ἑαυτοὺς ἢ ἀποσμήχειν· μόνοι λάβωμεν ἔννοιάν ποτε, μεμνησώμεθα τὸ πρᾶγμα, ἀγαπητοὶ, ἀληθησώμεθα τῷ λογισμῷ, ἵνα μὴ ἀληθησώμεθα σὺν τῇ κολάσει, ἀλλ' ἵνα ἀποκαύσωμεν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἔνθα ἀπέδρα ὀδύνη ἢ λύπη ἢ στεναγμός· ἵνα τύχωμεν τῆς ὑποδεχομένου Ⓦ ἀνθρώπινον νοῦν ἀγαθῶν, τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, ἅμα τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. με. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΠΕΝΘΕΙΝ ΣΦΟΔΡΩΣ ΤΟΥΣ τελευτῶντας.

Ἐκ τ ὁμιλ. μα. τ ἑρμ. τῆς πρὸς Κορινθ. α. ὅπ.

ΜΗ πενθῶμεν παρὰ, ἀγαπητοὶ, τοὺς τελευτῶντας ἢ τοὺς οὐδένα ἀπιόντας· ἀλλὰ μᾶλλον θρηνήσωμεν καὶ κλαύσωμεν τοὺς κακῶς Ⓦ ἑαυτῶν βίον κατηυσαντας. ἐπεὶ καὶ γεωργὸς, ὅταν ἴδῃ Ⓦ σῖτον θαλυόμενον, οὐ θρηνῶ, ἀλλ' ἕως μὴ δι' βλέπῃ στρεὸν ἐν τῇ γῇ μένοντα, δέδοικε καὶ τρέμει· ἐπὰν δ' ἴδῃ θαλυθέντα, χαίρει. ἀρχὴ γὰρ τῆς μελλούσης ἀπωλείας, ἡ θέλησις. οὕτω καὶ ἡμῖν τότε χαίρωμεν, ὅταν πέσῃ ἡ οἰκία ἡ φθαρτὴ, ὅταν ἀπαρῇ ὁ δι' θεσπος. ἐὰν μὴ θαυμάσῃς, εἰ ἀπωλείαν τὴν παρὰ σὲ καλεῖ. ἐὰν γὰρ αὕτη βελτίων ἡ ἀπωλεία. ἐκεῖνον μὲν γὰρ θαδέχονται θάνατοι, καὶ πόνοι, καὶ κίνδυνοι, καὶ φροντίδες, ταύτην δ', δι' ὀρθῶν βιασμὸν, στέφανοι καὶ βραβεῖα· ἐὰν τὸν μὲν φθορὰ καὶ θάνατος, τὴν δ' ἀφθαρσία καὶ ἀθανασία ἐὰν τὰ μυρία ἀγαθά. ἐπ' ἐκείνης τὴν ἀπωλείας συμπλοκαὶ, καὶ ᾠδαὶ, καὶ ὕπνος· ὅτι ταύτης δ' φωνὴ μόνον ἐκ τῶν οὐρανῶν καταβαίνουσα, καὶ πάντα ἀθρόως τελεσφορεῖται· καὶ ὁ δικαίωμενος οὐκέτι λοιπὸν ὅτι βίοι ἀγαθὸν πολύμοχθον, ἀλλ' ἔνθα ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός. Εἰ δ' καὶ παρασταίη ὅπως ζητῇς, καὶ θέλῃ τοῦτο θρηνῆς Ⓦ μᾶλλον, ὅτι Ⓦ κακοὶ πάντων πονηρῶν καὶ σωτῆρα καὶ εὐεργέτην καταφεύγει Ⓦ Θεὸν, ὅτι τὸν ἁμαρτωλὸν συμμαχίαν, ὅτι τὸν δύκολον βοήθειαν, ὅτι τὸν θέλοντα σκέπην, τὸν πάντα χρόνον πρᾶον ὄντα, καὶ πάντα χρόνον ἡμᾶς τιμῶντα. ἀλλ' ἡ σωτηρία πολλοὶ καὶ ἐπέρασεν. οἶδα καὶγώ. ἀλλ' ἐμὲ ὀπτιτρέψῃς τῷ λογισμῷ τὸ πάθος, καὶ λογίσῃ πρὸς ἑαυτὸν, τίς ὁ λεχθεὶς, καὶ ὅτι γυμνὸς ἐλεγχῶν, θυσίαν τὸν γνώμην ἀναφέρεις τῷ Θεῷ, καὶ τοῦτο τὸ κῦμα δωκήσῃ θαθραμεῖν· καὶ ὅπερ ὁ χρόνος οὐκ ἐργάζεται, τοῦτο ἡ φιλοσοφία ποιήσει. ἀν' δ' καταμεμαθακισθῇς, λήξει μὲν τὸ πάθος, σοὶ δ' οὐδένα Ⓦ μεθοδεύσει. μὴ δ' τῶν λογισμῶν τούτων καὶ παραδείγματα σύλλεγε, τὰ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ, καὶ ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς. ἐνόησον ὅτι ὁ Ἀβραὰμ κατέσφαξε Ⓦ υἱὸν Ⓦ ἑαυτῷ, καὶ ὅτε ἐδάκρυσεν, ὅτε παρὰ ῥῆμα ἐξέβαλεν. ἀλλ' ἐκλαυσε Ἀβραὰμ, φησιν, ἰω. καὶ μικρὸν σὺ ὅτι μείζονα ἐκλήθης σκάμμαζα. ὁ δ' Ἰωὴβ πλήγησι μὲν, τοσοῦτον δ', ὅσον εἰκὸς πατέρα φιλόπαιδα καὶ σφόδρα κηδόμενον τῶν ἀπολλυόντων· ὡς ἄγε νῦν ποιοῦμεν ἡμεῖς, ἐχθρῶν καὶ πολεμίων ὄντι. οὐδὲ γὰρ, εἴ τινος εἰς βασίλεια ἀπενεχθέντος καὶ στεφανωθέντος, ἐχθροὶ ὄντες σαυτὸν καὶ ἐθρήνεις, φίλοι δ' ὄντι τοῦ στεφανωθέντος ἔφυν ἄν), ἀλλ' ἐχθρὸν σφόδρα καὶ πολέμιον. ἀλλ' οὐδὲ νῦν ἐκλαυσον θρήνῳ, φησιν, ἀλλ' ἐμαυτόν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο φιλοπαθοῦς, ὃ θέλω ἔτι εἰπεῖν ἀγωνίαν ἄν) ἐκλαυσον ἐμὲ καὶ σαυτὸν, καὶ ἐπισχεῖσθαι τῇ ἀδηλίᾳ τοῦ μέλλοντος, πρὸν στεφανοῦσθαι καὶ προσορμεῖν, ἢ πεπλεῦσθαι καὶ λιμένι ἄν). ἀλλ' οὐκ οἶδα πολλαχοῦ κεχωρηκέ, φησι. ἐμὲ τί οὐκ οἶδας,

οἶδας, εἰπέ μοι; Εἴτε γὰρ ὀρθῶς εἶδε, εἶπε ἑτέρως, δῆλον ποῦ χωρήσει. διὰ ταῦτ' γὰρ τοῦτο κόπτομαι, φησὶν, ὅτι ἁμαρτωλὸς ἀπῆλθε. σκῆψις ταῦτα καὶ προφασις. Εἰ γὰρ δι' τοῦτο ⓦ ἀπελθόντα ἐθρήνεις, ζῶντα δι' ἃ ἐποίησας ἐχρῆν καὶ ῥυθμίσαι. ἀλλὰ τὰ σαυτοῦ σὺ πάντα χορτάζεις, οὐ τὰ ἐκείνου. Εἰ δ' καὶ ἁμαρτωλὸς ἀπῆλθε, καὶ διὰ τοῦτο δεῖ χαίρειν, ὅτι ἐπαύσατο τὰ ἁμαρτήματα, καὶ οὐ προσέθηκε τῇ κακίᾳ, καὶ βοηθεῖν, ὡς ἂν οἷόντε ἦν, οὐ τῷ δακρύειν, ἀλλὰ δυνάμεις καὶ ἱκετηρίας καὶ ἐλεημοσύνας καὶ προσφορᾶς. οὐ γὰρ ἁπλῶς ταῦτα ὑπεκίνησαν, οὐδὲ εἰκῇ μνήμην ποιούμεθα τῶν ἀπελθόντων ὑπὲρ τῶν θείων μυστηρίων, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν προσφέρομεν δεόμενοι τοῦ ἀμνοῦ τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· ἀλλ' ἵνα τις αὐτοῖς ἐπιδῷ ψυχρᾶν δροσιάν· οὐδὲ μάτην ὁ πρεσβὺς τῷ θυσιαστηρίῳ τῶν φρικτῶν μυστηρίων πολυμόνων βοᾷ, ὑπὲρ πάντων τῶν ἐν Χριστῷ κεκοιμημένων, καὶ τῶν ῥακέων ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιπλουτούντων. Εἰ γὰρ μὴ ὑπὲρ αὐτῶν αἱ μυεῖαι ἐγίνοντο, οὐδ' ἂν ταῦτα ἐλέγετο. οὐ γὰρ δὴ σκιὴν τὰ ἡμέτερα (μὴ γένοιτο) πνεύματος δεῖται τούτου. Βοηθῶμεν τοίνυν αὐτοῖς, ἡ μυεῖαι ὑπὲρ αὐτῶν ἐπιτελοῦνται. Εἰ γὰρ τοὺς παῖδας τοῦ Ἰὼβ ἐκάθαιρεν ἡ τοῦ πατρὸς θυσία, εἰ ἀμφιβάλλεις, εἰ ἡ ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἀπελθόντων προσφερόντων, πῶς αὐτοῖς ὠφελιμία; Εἰ δὲ καὶ ὁ Θεὸς ἡ ἐπιεικὴς ὑπὲρ ἑτέρων ἐβούλευσε, καὶ τοῦτο ἐδιδάσκετο ὁ Παῦλος λέγων· Ἵνα ἐν πολλῷ προσώπῳ τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν. μὴ δὴ ἀποκάμωμεν τοῖς ἀπελθοῦσι βοηθοῦντες, καὶ προσφέροντες ὑπὲρ αὐτῶν εὐχὰς τελείας. Ἐκ γὰρ τοῦ κοινοῦ τῆς οἰκουμένης κεῖται καθαρσίου, διὰ τοῦτο θαῤῥοῦντες ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης δεόμεθα τούτου, καὶ οὐ μάρτυρων αὐτοῖς καλουμένων, οὐ μοναχῶν, οὐ ἱερέων. καὶ γὰρ εἰ σῶμα ἐσμεν ἅπαντες, καὶ λαμπρότερα μέλη μέλους· καὶ δυνατὸν πάντοθεν συρρεῖν αὐτοῖς σωτηρίαν ἀπό τῶν εὐχῶν, ἀπὸ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν δώρων, ἀπὸ τῶν μετ' αὐτῶν καλουμένων. τί τοίνυν ἀλγεῖς, τί δ' ὀφλισκάνεις, ὁπότε τοσαύτην δυνατὸν συρρεῖν σωτηρίαν τῷ ἀπελθόντι; ἀλλ' ὅτι σὺ γέγονας ἔρημος, καὶ προσάτην ἀπώλεσας; ἀλλὰ μηδέποτε τοῦτο εἴπῃς. οὐδὲ γὰρ ⓦ Θεὸν ἀπώλεσας· ὥστε, ἐὰν δὸ τὸν ἔχῃς, οὐδὲν ἔσῃ σοι μείζων καὶ παρὼν καὶ παιδός, οὐδὲ κηδεστοῦ. καὶ γὰρ καὶ ζώντων ἐκείνων, οὕτω καὶ τῶν τότε ὁ Θεὸς πάντα ποιῶν. ταῦτα τοίνυν ἐννοεῖ, καὶ λέγε τῷ ⓦ Δαβίδ· Κύριος φωτισμός μου, καὶ σωτήρ μου, τίνα φοβηθήσομαι; εἰπέ, σὺ εἶ ὁ πατὴρ τῶν ὀρφανῶν, καὶ κριτὴς τῶν χηρῶν, καὶ ὑπέστασας αὐτὸν τὸν βοηθεῖν, καὶ μᾶλλον αὐτὸν ἔχεις ὧν προνοούμενον, ἢ προστάτην, ὅσοι τὸ μείζονι κατέστης ἀπειλα. ἀλλὰ παιδίον ἀπώλεσας; οὐκ ἀπώλεσας· μὴ λέγε· ὕπνος ὁ θάνατος ἐστιν, οὐ θάνατος· μετάστασις, οὐκ ἀπώλεια· ἀποδημία ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων ἐπὶ τὰ βελτίω. μὴ δὴ πρόῃ τοῦ ⓦ Θεοῦ, ἀλλ' ἵλεων ποίει. αἰ γὰρ σὺ ἐγκρατὴς ἐγένου, ἐς αἰ τις καὶ τοῦτον τὸν ἀπελθόντα καὶ σοὶ προσφιλία· αἰ δ' τοὐναντίον ποιῇς, μᾶλλον ἐξάπτεις τὸν ὀργὸν τοῦ Θεοῦ. καὶ γὰρ εἰ, παιδὸς μαστιζόντος ἐπὶ τοῦ διαστήματος, σὺ πρεσβὺς ἐδυσώπησας, μείζονος δὲ πρόξενος καὶ σαυτοῦ ⓦ διαστήματος. μὴ δὴ ποίᾳ τοῦτο, ἀλλὰ βυθείᾳ, ἵνα σοι καὶ ταύτῃ σκεδασθῇ ὁ νέφος τῆς ἀθυμίας. Εἰπὲ καὶ ⓦ μακάριον εἶναι· Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο. ἐνόησον ὅσοι μᾶλλόν σου βυθισθέντες, οὐδὲ ἔλαβον τὸν ἀρχὸν παῖδας, οὐδὲ πατέρες ἐκλήθησαν. οὐδὲ γὰρ ἐγώ, φησὶν, ἐβουλόμην. καὶ γὰρ βέλτιον ἦν μηδὲ πεῖραν σχεῖν, ἢ οὕτω γλυκάναντας τῆς ἡδονῆς ἐκπεσεῖν. μή, παρακαλῶ, μὴ λέγε ταῦτα, μὴ παροργίσῃς καὶ ταύτῃ ⓦ διαστήματι, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἔλαβες, βυθείσησον, ὑπὲρ ὧν οὐκ εἰς τέλος ἔσχες, δόξασε. οὐκ εἶπεν ὁ Ἰὼβ, ὅτι βέλτιον ἦν μὴ λαβεῖν, τοῦτο σὺ λέγεις ἀγνωμόνως· ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων πυθόμενος λέγων· Ὁ Κύριος ἔδωκε· καὶ ὑπὲρ τούτων πυνθάνῃ, λέγων· Ὁ Κύριος ἀφείλετο· Εἴη δὲ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας. καὶ τὴν γυναῖκα οὕτως ἐπεσπούδασε διακωλυόμενος πρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰ ἥμισυ μέρη ἐκείνης φθεγγόμε-

β. Κορ. α. ιϛ.

Ψαλμ. κζ. α.

Ἰωβ. α. κα.

Ιωϛ C. 1. νος ῥήματα· Εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐδοξάμβα σὺκ ἀληθὴς Κυρίου, τὰ κακὰ οὐχ ὑπομείνομεν; καίτοιγε μὴ τῶν πάλαι χαλεπώτερος γέγονεν ὁ πειρασμός, ἀλλ' οὐδεὶς οὐδὲ οὕτως ἐζελύετο, ἀλλ' ὁμοίως ἔφερε γενναίως, καὶ ἐδόξαζε. τοῦτο καὶ σὺ ποίει καὶ λογίζου πρὸς ἑαυτόν, ὅτι οὐκ ἀνθρωπος ἔλαβεν, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας, ὁ μᾶλλον σὲ κηδόμενος, καὶ ὃ συμφέρον εἰδώς, καὶ πολέμιός τις, οὐδὲ ὁπωσοῦν. ὅσα πάσχουσι ζῶντες ἀξίωτοι τὸν βίον τοῖς γενομένοις ἐποίησαν. οὐκ ἐγεννάσθησαν οὐχ ὁρᾶς, φησιν; ὁρῶ καὶ τούτους, ἀλλὰ καὶ τούτων ἀσφαλέστερα τὰ τοῦ πάλαι σοῦ. Εἰ γὰρ καὶ βούλοιτο, ἀλλ' οὐ δύναται τὰ τοῦ πάλαι αὐτοῦ· ὥσπερ ἐκείνου λοιπὸν οὐδὲν διδοῦσα, οὐδὲ πέμψει, μηδὲ πάθῃ, μεταβολήν τινα δέξηται. ταῦτα καὶ ὅταν γενναίως λογίζου καὶ λῆς καὶ οἰκτείρου, ὡς ὑπὲρ πρώτων βουλεύσῃ τῷ Θεῷ. καὶ ἀπολέσῃς γενναῖα, δόξαζε. ἴσως σε εἰς ἐγκράτειαν ἀναγαγεῖν βούλεται ὁ Θεός, καὶ ὅτι μείζονα καλῶν σκάμματα, ἐλθὼν παρώξυνέ σε τοῦ δεσμοῦ ἠθέλησεν. Εἰπέ δή μοι, εἰ καθημένων ἡμῶν ἔπεμψεν ὁ βασιλεύς, ἵνα καλῶν εἰς τὰ βασίλεια, κλαίειν ἔδει καὶ θρηνῆσαι, εἰπέ μοι; ἄγγελοι πάρεισιν ἐξ οὐρανῶν ἁπάντων ἀκούοντες, καὶ κεῖθεν ἥκοντες, παρ' αὐτοῦ πεμφθέντες τοῦ βασιλέως στυγνάζειν καὶ λέγειν αὐτῷ, καὶ σὺ κλαίεις, εἰπέ μοι; οὐκ οἶδας οἷς μυστήριον ὅτι ὃ γενόμενον; πῶς φεικτὸν καὶ φοβερὸν καὶ ὕμνων ἄξιον ὄντως καὶ αἴνων; βούλει μαθεῖν, ἵνα εἰδῇς ὅτι οὐχὶ δακρύων ὁ καιρός; τῆς γὰρ τοῦ Θεοῦ σοφίας μέγιστόν ἐστι μυστήριον. ὥσπερ γὰρ οἰκίαν ἀφίσσα πρόεισιν ἡ ψυχὴ πρὸς ἑαυτῆς ἐπιφοιτήσουσα δεσπότην· σὺ δὲ πενθεῖς; οὐκοῦν καὶ λυκτομένου παιδίου τὸ παιδὶ ἐρεῖν. καὶ γὰρ τοῦτο τόκος ἐστὶν ἐκείνου πολλῷ βελτίων. πρόεισι γὰρ ἐφ' ἕτερον φῶς, ἀπολύεται, ὥσπερ ἀπὸ δεσμωτηρίου λυθείς, ὡς ἀπὸ ἀγῶνος ἔξεισι. ναί, φησιν· ὅτι μὴ τῶν δοκίμων καλῶς ταῦτα λέγεις. τί οὖν πρὸς σέ, ἄνθρωπε, ὅλη σοῦ ὅτι δοκίμων τοῦτο ποιεῖς; Εἰπέ γάρ μοι· τί τοῦ παιδίου καταγώγιον ἔχοις ἂν τὸ μικρόν; λίνος ἕνεκεν πενθεῖς αὐτό; τί τὸ νεοφυτεῖον; καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖνος εἰς δοκὸς πρεσέρχεται. τίνος ἕνεκεν πενθεῖς, εἰπέ μοι; καθάπερ γὰρ ἥλιος καθαρὸς δύεται, οὕτω καὶ ψυχὴ σῶμα ἀπολείπουσα μὴ καθαρὸν σπουδαίου λάμπει φαιδρόν. οὐχ οὕτω βασιλέα ὑποδέχονται πόλεως μὴ τοσαύτης σιγῆς ὅσην ἰδεῖν, ὡς ψυχὴν ἀφέσαν σῶμα, καὶ μετ' ἀγγέλων ἀποδυσαν. σκόπησον τίς ἐστιν ἡ ψυχή, ἐν οἵᾳ τότε ἐκπλήξει γίνεται, ἐν οἵῳ θαύματι, ἐν οἵᾳ ἡδονῇ. τί πενθεῖς, εἰπέ μοι; ἀλλ' ὅτι ἁμαρτωλὸν τοῦτο μόνον ποιεῖς; εἶδε τοῦτο ἐγώ, καὶ οὐκ ἂν ἐκώλυσα καὶ πάνυ. εἶδε τοιοῦτος ὁ σκηπτὸς ἐγώ. ἔστι ὁ θρῆνος ἀποστολικός, ἔστι θρῆνος δεσποτικός. ἔκλαυσε γὰρ καὶ Ἰησοῦς τὴν Ἱερουσαλήμ. ἐβουλόμην τοῦτο διηρῆσθαι τῷ νόμῳ καὶ πάνυ· ὅταν δὲ ἀναπολυμένου ῥήματα λέγῃς, καὶ σωκῆσαι, καὶ πορευσασθαι, οὐκέτι συγχωρῶ τοῦτο πενθεῖς, ἀλλὰ σκήπτῃ. πάνυσον, φεύγοντι ἁμαρτωλῷ· καὶ ἐγὼ κατάξω δάκρυα, καὶ ἐγὼ σοῦ μᾶλλον, ὅσῳ καὶ μείζονι πημονείᾳ ἔστω βυθιστος ὁ τοιοῦτος. ἐγὼ θρηνήσω μὴ τοιούτου σκηπτοῦ. οὐ σὲ ὃ μόνον τοιοῦτον δεῖ θρηνεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ἅπασαν καὶ τοὺς ἀπόντων τρόπον, καθάπερ τοὺς ὅτι θανάτου ἀπαγομένους. οὕτως γὰρ θανάτου ἔστι ὅτι πονηροῦ, ὁ τοῦ ἁμαρτωλοῦ. ἀλλὰ τί αὖθις κάτω γενήσεται. ἔστι ὁ θρῆνος καὶ φιλοσοφίας ὅτι, καὶ διδασκαλίαν ἔχει πολλήν, σκῆνος δὲ μικροψυχίαν. Εἰ ἐθρηνοῦμεν θρῆνον τοῦτον ἀπόντες, ζῶντας αὐτοὺς διορθώσαμεν. ὥσπερ γὰρ εἰ κύριος τῆς φαρμακὸς ἐπιτεύξῃ κωλύοντα θάνατον σκῆνος σωματικὸν, ἐπαίνους δή· οὕτω καὶ νῦν, εἰ τοῦτον ἐθρήνεις θάνατον, σκώλυσας ἂν καὶ ὅτι σοῦ καὶ ἐκείνου τοῦτο γενέσθαι. νῦν δὲ ἀπίστημά ἐστι τὸ γενόμενον, κύριος μὲ ὄντας μὴ συγχωρῆσαι τοῦτο ἐπελθεῖν, ἀφῆναι γενέσθαι, γενόμενον δὲ πενθεῖν. ὄντως θρήνων ἄξιοι· ὅταν πορευθῶσι τὴν βήματα τοῦ Χριστοῦ, οἷα ἀκούσονται ῥήματα; οἷα πείσονται πράγματα; Εἰκῇ ἔζησαν οὗτοι· μᾶλλον δὲ οὐκ εἰκῇ, ἀλλὰ καὶ ὅτι κακῶς. καὶ ὅτι τούτων οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· Συμφέρον νῦν αὐτοῖς εἰ οὐκ ἐγεννήθησαν. τί γὰρ ὄφελος, εἰπέ μοι, τοσοῦτον ἀναλῶσαι χρόνον ὅτι κακῶς τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς; εἰ γὰρ εἰκῇ μόνον ἀνήλωτο, οὐκ ἂν ἦρ-

Ex τῆς κα. ὁμιλ. τ ἑρμ.' τ εἰς τὸ σκῆψις τοῦ ἀπος.

Μαρκ 16. κα.

χεσιν

χεσειν ἡ ζημία; Εἰπέ μοι· Εἰ τις μισθωτὸς ἡμόλυμος εἰκοσιν ἐτη κατακόπτοιτο εἰκῆ, οὐ κλαύσεται καὶ θρηνήσει, καὶ δόξει πάντων ἐλεεινότερος εἶναι; τοῦτο πᾶσαν τὴν ζωὴν εἰκῆ κατεκόπη, οὐδὲ μίαν ἡμέραν ἔζησεν ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῇ ψυφῇ, τῇ ἀσελγείᾳ, τῇ πλεονεξίᾳ, τῇ ἀμαρτίᾳ, τῷ διαβόλῳ. τοῦτον οὖν οὐ θρηνήσομεν, εἰπέ μοι; οὐ πειρασόμεθα τῶν κινδύνων ἐξαρπάσαι; ἔστι γάρ, ἔστιν, ἐὰν μόνον θέλωμεν, ἔνεστιν αὐτῷ γενέσθαι τῶν κόλασιν. θύραι γὰρ αὐτῷ πάντῃ ζωγεχῆς, ἐλεημοσύνῃ διδῶμεν, καὶ εὐκόλως ἀνάξιος ἡ, ἡμᾶς ὁ Θεὸς δυσωπηθήσεται. Εἰ γὰρ Παῦλος ἔτερον ἐλέησε, καὶ δι' ἄλλους ἄλλον ἐφείσατο, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τοῦτο δεῖ ποιεῖν. οὐ τῶν ἐκείνου χρημάτων, οὐ τῶν σῶν, ὅθεν δὲ θέλῃς, βοήθησον, ὅπου ἄξιον ἔλαιον, μᾶλλον δὲ ὕδωρ. οὐκ ἔχεις ἐλεημοσύνας οἰκείας ἐπιδείξασθαι; καὶ συγγενικάς. οὐκ ἔχεις τοῦ αὐτοῦ γενομένους; καὶ τοῦ αὐτοῦ, ἵνα μὴ πρόφασιν αὐτοῖς ἔξαιτῆται τότε ἡ γυνή, λύσει αὐτοῦ καθαιμάτων. ὅσῳ πλείονων γέγονεν ἁμαρτημάτων ὁ υἱὸς, τοσούτῳ μείζονος αὐτῷ δεῖ τῆς ἐλεημοσύνης. οὐ δεῖ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι οὐδὲ ἴσως ἔχει τοῦ ἰδίου τινὸ, ἀλλ' ἐλαττοῦται πολλῷ. οὐ γὰρ ἔστιν ἴσον αὐτοῖς πένησαι, ἢ ἕτερον αὐτόν. ὡς οὖν ἐλαττούμενος οὔσης, οὕτω καὶ τῇ πλήθει μείζονι ποιῶμεν αὐτοῖς. μὴ τοίνυν σήματα, μὴ τοίνυν ἐπιτάφια ἀχολωμεν· ἔστω ἐπιτάφιον μέγιστον· τοίχησον χήρας, εἰπέ τοῦτο μα, πάσας κέλευσον ὑπὲρ αὐτοῦ ποιεῖσθαι τὰς δεήσεις καὶ τὰς ἱκετηρίας· δυσωπήσει τοῦτο τὸν Θεόν. Εἰ δὲ μὴ ὑπὲρ αὐτοῦ γενήσῃ, ἀλλὰ δι' αὐτὸν ἕτερος ἔσῃ αἴτιος τῆς ἐλεημοσύνης· ἐστὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἔργον. χήρας περιεργαζομένας καὶ δακρύουσαν, οὐχὶ τοῦ πρόντος, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος ἴσασιν ἐξαρπάσαι θανάτου. πολλοὶ καὶ τῶν ὑφ' ἑτέρων δι' αὐτοὺς γενομένων ἐλεημοσυνῶν ἀπώλοντο. Εἰ γὰρ καὶ μὴ τέλεοι, ἀλλ' ὅμως τοσαμωθεῖεν οὐ μικρά. Εἰ μὴ τοῦτο ἔστι, πῶς καὶ παιδία σώζεται; καίτοιγε οὐκ οἶδεν αὐτὰ εἰσφέρειν, ἀλλ' ὁ γενόμενος ὁ πατήρ. καὶ γυναῖκα πολλάκις παιδία πολλάκις, οἶδεν αὐτὰ εἰσενεγκοῦσα. πολλαὶς ἤδη ὁ Θεὸς τοῦ σώζεσθαι δέδωκεν ὁδούς, μόνον μὴ ἀμελῶμεν. τί οὖν αὖ πάλιν ἐρεῖ, φησι; πάλιν ἐρῶ, ὅτι πολὺ τῆς ἐλεημοσύνης οὐκ ἐν τῷ διδομένῳ κρίνεται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προαιρέσει· μόνον μὴ δῶμεν ἐλαττῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ὅ πάντα ἐξέπεσας. Τί οὖν, φησιν, ἂν ἔρημος ἦ, καὶ ξένος, καὶ μηδένα ἔχῃ; Ἀλλὰ τί γὰρ μηδένα ἔχει, εἰπέ μοι; τοῦτο αὐτῷ δίδως δίκην, ὅτι μηδένα ἔχεις σαυτῷ φίλον οὕτως ἐπαίρετον. τοῦτο οὖν γίνεται, ἵνα, καὶ αὖθις μὴ ὦμεν ἐπαίρετοι, κοινωνίαν ἐπαιρέσεις καὶ φίλους ἐπαιρέτους ἔχῃ, καὶ γυναῖκα, καὶ υἱόν, καὶ φίλον, ὡς καρπούμενοι καὶ δι' αὐτῶν· μικροὶ μέν, καρπούμενοι δὲ ὅμως. ἂν κοινωνίας μὴ πλουτοῦσαν, ἀλλὰ βλαβῆ γυναῖκα ἀγαγέσθαι, ταύτης ἀπολαύσῃ τῆς εὐδαιμονίας. αὖ κοινωνίας μὴ πλουτοῦντα υἱὸν κατάσχῃς, ἀλλὰ βλαβῆ, καὶ θυγάτριον σιμὸν, καὶ ταύτης ἀπολαύσῃ τῆς εὐδαιμονίας. ἂν ταῦτα κοινωνίας, καὶ αὖθις ἔσῃ τοιοῦτος. καὶ τοῦτο μέρος ἀρετῆς, τοιούτους αἱρεῖσθαι καὶ φίλους, καὶ γυναῖκα, καὶ παιδία. οὐκ εἰκῇ εὐσφορεῖ ὑπὲρ τῶν ἀπελθόντων γίνεται, οὐκ εἰκῇ ἱκετηρίαι, οὐκ εἰκῇ ἐλεημοσύναι. ταῦτα πάντα ὁ πνεῦμα διέταξε, δι' ἀλλήλων ἡμᾶς ὠφελεῖσθαι βουλόμενον. ὅρα· ὠφελεῖται ἐκεῖνος δι' οὗ, ὠφελῇ σὺ δι' ἐκεῖνον. κατεφρόνησας χρημάτων εὐσταθεῖς ἐργάσασθαί τι γυναῖον, καὶ σὺ αὐτῷ τῆς σωτηρίας, καὶ αὖθις σοὶ τὸ ἐλεημοσύνης γέγονεν αἴτιος. μὴ ἀμφίβαλε, ὅτι καρπώσεται τὰ χρηστά. οὐχ ἁπλῶς ὁ σκώληκος βοᾷ, γὰρ τὸ Χριστῷ κεκοιμημένων, καὶ τὰ μνείας ὑπὲρ αὐτῶν ἀπελθόντων. οὐχ ὁ σκώληξ ἐστὶν ὁ ταύτην ἀφιεὶς τὴν φωνὴν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ χαρίσμα λέγω. Τί λέγεις; ἡ χεροὶν ἡ θυσία, καὶ πάντα ἀνεῳγμένα, πρεῖσιν ἄγγελοι, ἀρχάγγελοι, πρέσβεις ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, μὴ τοσαύτης φείσης ἐξήκασιν ἄνθρωποι, πρεσβήκασιν ἐκεῖνοι βοῶντες πάντων σιγώντων, καὶ οὐκ ἄνθρωπος γίνεται τὰ λεγόμενα; οὐκοῦν καὶ τὰ ἄλλα ἀνθρώπου, καὶ τὰ ὑπὲρ τῶν ἐκκλησίας, καὶ τὰ ὑπὲρ τῶν ἱερέων προσφερόμενα, καὶ τὰ ὑπὲρ

τῦ πληρώματος; μὴ γὰρ οὐκ. Ἀλλὰ πόθεν μοι πίστεως γνῶσις; τί οἶεν ὃ ἐστὶ μαρτύρων περιφέρεσθαι; ὃ καὶ ἐγὼ τὴν ἐκείνη τὴν ὥραν, καὶ μάρτυρες ὧσι, καὶ ἐστὶ μαρτύρων, μεγάλη μὲν ὁ ὀνομασθῆναι, τῦ δικαστοῦ πρόντος, τῆς μνείας ὑπερτιλυμένης ἐκείνης, τῆς φεικτῆς θυσίας, τῶν ἀφάτων μυστηρίων. καθάπερ γὰρ, καὶ ἐπὶ τῦ βασιλέως, ὅσα μὲν ἂν βούληται, δῆλον, ἐναργῶτος ὄντος, ὅσα δὲ λέγη, εἰκὴ ἐρεῖ· οὕτω δὲ τότε· ἕως δὲ περιχεῖται τὰ τῶν μυστηρίων, πᾶσι μὲν μεγίστη, ὃ μνήμης ἀξιοῦσθαι. ὅρα γὰρ· καταγγέλλεται τότε ὃ μυστήριον ὃ φεικτὸν, ὅτι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ἔδωκεν ἑαυτὸν ὁ Θεός· μὴ τῦ θαύματος ἐκείνου βιαίτερος ἐπομνήσει αὖθις τῶν ἡμαρτηκότων. καθάπερ γὰρ ἔτυ ὑπὲρ νίκα τῶν βασιλέων ἄγηται, τότε δὲ φημοῦται μὴ καὶ ὅσοι τῆς νίκης ἐκοινώνησαν, ἀφίενται ὃ καὶ ὅσοι τὸ δεσμοῖς εἰσι λαβὲ Ⓦ κυρίε· πελθόντες ὃ τῦ κυρίου, ὁ μὴ τυχὼν ὀκέτι ὑπὸ ἀπολαύει, οὕτω δὴ καὶ ἐν τούτῳ. τῶν ὑπὲρ νίκων τοῦτ' ὁ κύριος. Ὅσάκις γὰρ ἂν, φησὶν, ἐσθίητε Ⓦ ἄρτον τοῦτον, Ⓦ ποτήριον τῦ Κυρίου καταγγέλλετε. μηδὲ ἁπλῶς περιορίωμεν, μηδὲ ὡς ἔτυχε τοῦτο γίνεσθαι νομίζωμεν. ἀλλως ὃ μάρτυρα μεμνήμεθα, καὶ τῦτο εἰς πίστιν, ὅτι ὑπέθανεν ὁ Κύριος· καὶ τῦτο τῦ θανάτου Ⓦ θάνατον σημῆναι, τῦ νεκροὺς αὖθις ἐγεῖραι. ταῦτα εἰδότες, ὑπὲρ ὧν ὅσους δυνάμεθα παραμυθίας τοὺς ἀπολῦσιν, αὐτὶ δακρύων, αὐτὶ θρήνων, αὐτὶ μνημείων καὶ ἐλεημοσύνας, καὶ δίκας, καὶ περιφορὰς· ἵνα κἀκεῖνοι καὶ ἡμεῖς τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν, χάριτι δὲ φιλανθρωπίᾳ τῦ μονογενοῦς ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Λογ. μς. ΟΤΙ, ΕΙ ΚΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ἐσμὲν ἔνοχοι, δυνάμεθα καὶ δι' ἐξαγορεύσεως σωθῆναι, καὶ ὅλη ἕκαστος ἡμῶν τῶν πιστῶν ἄγγελον ἔχει φύλακα, καὶ περὶ τῶν ἱερέων.

Τῶν δὲ θεόφρων, ἀγαπητοὶ, Ⓐ μὲν καὶ τοῦτο κολάζονται καὶ ἐκεῖ, Ⓐ δὲ τοῦτο μόνον, Ⓐ δὲ ἐκεῖ μόνον, Ⓐ δὲ οὐδὲ τοῦτο, οὐδὲ ἐκεῖ. τοῦτο μὲν δὲ ἐκεῖ, ὡς Ⓐ ταυρωταὶ τῦ Χριστοῦ. δὲ γὰρ καὶ τοῦτο ἔδοξε δίκαιον, ἵνα καὶ ἔπαθον καὶ δύσκεστα ἐκεῖνα, τῆς πόλεως ἀλύσεως· δὲ ἐκεῖ χαλεπώτατον νομίσουσιν, ὡς Ⓐ Σοδόμων πολίται, ὡς ἔτι πολλοί· ἐκεῖ δὲ μόνον, ὡς ὁ πολύσιος ὁ ἀποτηγανίζομενος, καὶ οὐδὲ ταῦτος κύριος ὤν· τοῦτο δὲ, ὡς ὁ πεπορνευκὼς τὴν Κορινθίοις· ἤτε δὲ τοῦτο, ἤτε ἐκεῖ, ὡς Ⓐ ἀπόστολοι, ὡς Ⓐ προφῆται, ὡς ὁ μακάριος Ἰώβ. οὐ γὰρ δὴ καλάσεως ἐπ' ἀνόμοις ἔπαθον, ἀλλ' ἀγῶσιν καὶ παλαισμάτων. ἀσυνδιάσωμεν τοίνυν τὰ τῦτον εἰ μὴ εἰδός· εἰ δὲ μὴ τῦτον, καὶ τῶν τοῦτο ἀποδυομένων τὰ ἁμαρτήματα. καὶ γὰρ φοβερὸν ἐκεῖνο ὃ κριτήριον, καὶ ἀπαραίτητος ἡ ζημία, καὶ ἀπήχεσος ἡ κόλασις. εἰ δὲ βάλει μηδὲ τοῦτο δοῦναι δίκαιον, σαυτῷ δίκασον· ἀπαίτησόν σε καὶ βῆμα· ἄκουσον Παύλου λέγοντος, Οτι εἰ ἐκρίνομεν ἑαυτοὺς, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα. ἀλλ' τῦτο ποιῆς, ἐλῶ προσθήκων καὶ ὅτι φθάνομεν ἥξεις. καὶ πῶς ἀπαιτήσομεν δίκαιον, φησὶν, ἑαυτοὺς; πῶν ἦσον, ξένα ἔξοι πικρὸν, καὶ πίνωσον σαυτὸν, κάκωσον, ἀνάμνησον τῶν ἁμαρτημάτων κατ' εἶδος. οὐ μικρὰ τῦτο βάσανος ψυχῆς. εἴ τις γένηται τὸ κατανύξαι, οἶδεν ὅτι μάλιστα πάντων ἡ ψυχὴ τούτῳ κολάζεται· εἴ τις γένηται τὸ ἁμαρτίας μνήμην, οἶδε τὸν ἐπιφέροντα ὀδυνῶν. δεῖ τῦτο δικαιοσύνῃ ἔπαθλον εἶναι φησὶν ὁ Θεὸς τῇ παιδευτῇ μετανοίᾳ, λέγων· Λέγε σὺ πρῶτον τὰς ἁμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῇς· οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι μικρὸν εἰς δόξαν τὸ πάντα συναγαγόντας τὰ ἁμαρτήματα, κατ' εἶδος αὐτὰ τρέφειν συνεχῶς, καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι. ὁ γὰρ τοῦτο ποιῶν οὕτω κατανυγήσεται, ὡς μήτε τῆ

ζημίᾳ

α. Κορ. ιε. κε.

α. Κορ. ιε. λα.

ζῆν ἑαυτὸν ἄξιον εἶναι νομίζειν. ὁ δὲ τοῦτο νομίζων, κηδεμὼν πάντως ἀπαλώτερος ἔσται. μὴ γάρ μοι παρρησίας εἴπῃς μόνον, μηδὲ τοῦτα τὰ δῶρα· ἀλλὰ καὶ τὰς λαμπρὰς ὑπολήψεις, καὶ τὰς συκοφαντίας, καὶ τὰς κακηγορίας, καὶ τὰς κενοδοξίας ἐκ Ⓦ φρόνου, ἐκ πολλῶν τὰ τοιαῦτα συνάγων χρή· οὐδὲ γὰρ τοῦτα μικρὰ οἴσει κόλασιν. ἐκ γὰρ καὶ ὁ λοίδορος εἰς γέενναν ἐμπεσεῖται, καὶ ὁ μάτην ὀργιζόμενος ἔνοχος ἔσται τῇ βασιλείᾳ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν Ⓦ πλησίον ὅτα τοῦ σκεύους τοῦ Θεοῦ, ὡς μηδὲ μαρτυρίου τοῦτο ὠφελῆσθαι, ἐκ ὁ τῶν οἰκείων ἀμελῶν τῇ πίστιν ἥρνηται, καὶ ὁ πένητας παρορῶν εἰς τὸ πῦρ πέμπεται. μὴ τοίνυν μικρὰ ταῦτα εἶναι νόμιζε, ἀλλὰ σεαυτὸν ἄγαγε πρόσω, καὶ ὡς ἐν βιβλίῳ γράφε. σὺ γὰρ σὺ γράψῃς, ὁ Θεὸς ἑξδηλώσει, ὥσπερ οἶδα, ἐὰν μὴ σὺ γράψῃς, ὁ Θεὸς καὶ ἐγγράψει, καὶ δίκαιον ἀπαιτεῖ. πολὺ τοίνυν βέλτιον πρὸ τῆς κρίσεως αὐτὰ γραφῆναι, καὶ δῶρον ἔξεστι γενέσθαι, ἢ τοιοῦτον, ἡνίκα ὀπτανδαναλήθων, Ⓦ Θεὸν αὐτὰ παρὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐλέγχειν τῶν ἡμετέρων καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ἵν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται, πάντα μετὰ ἀκριβείας διαλογιζώμεθα, καὶ θυρήσωμεν πάλιν ἑαυτοὺς ἐπανθυμίους ὄντας. πῶς γὰρ πλεονεξίας καθαρεύσεις; μὴ γάρ μοι δὸς μέσον εἰπεῖν· ἀλλὰ καὶ τῶν μικρῶν τούτων δώσομεν δίκην. τοῦτο σκότος, καὶ μετανοῶ. πῶς ὕβρεως ἀπήλλαχται; τοῦτο δὲ εἰς γέενναν ἐμβάλλει. πῶς λαμπρὸν Ⓦ πλησίον οὐ κακηγόρησε; πῶς οὐκ ἀπειρόθη; οὗτος δὲ πάντων ἀκαθαρτότερος. πῶς δὲ οὐκ εἶδεν ἀχολαίοις ὀφθαλμοῖς γυναῖκα; οὗτος δὲ μοιχὸς ἀπηρτισμένος. πῶς οὐκ ὠργίσθη τῷ ἀδελφῷ εἰκῇ; οὗτος δὲ ἔνοχος τῷ συνεδρίῳ. πῶς οὐκ ὤμοσεν; οὗτος δὲ τῷ πονηρῷ. πῶς οὐκ ὀπισώρκησεν; οὗτος δὲ τῷ πονηρῷ πλέον. πῶς οὐκ ἐλάλησε τῷ μαμωνᾷ; οὗτος δὲ τῆς γνησίας ἐξέπεσε τοῦ Χριστοῦ δηλαδή. ἔχω καὶ ἕτερα πλείονα τούτων εἰπεῖν· ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ ταῦτα, καὶ ἱκανὰ Ⓦ μὴ λίθον ὄντα μηδὲ σφῦδρα δυσάλωτον εἰς κατάνυξιν ἀγαγεῖν. Εἰ γὰρ ἕνα τῶν εἰς γέενναν ἐμβάλῃ, πάντα ὁμοῦ σεσωλήνωται· τί οὐκ ἐργάσεται; Ὁρᾶτέ, φησι, μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων. Ⓐ γὰρ ἄγγελοι αὐτῶν διαπαντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ἕκαστος γὰρ πιστὸς ἄγγελον ἔχει. ἐπεὶ καὶ ὅς ἐχθρὸς ἕκαστος ἀνὴρ τῶν ἀδοκίμων ἄγγελον εἶχε, καθώς φησιν ὁ Ἰακώβ· Ὁ ἄγγελος ὁ ῥύσθων με, καὶ ὁ ῥυσάμενός με οὐκ νεότητός μου. Εἰ τοίνυν ἀγγέλους ἔχομεν, νήφωμεν, καθάπερ παιδαγωγῶν τινων ἡμῖν πρώτων. πρέσεις γὰρ καὶ δαίμων. ἴσμεν τοῦτο εὐχόμενοι καὶ λέγοντες, Ⓦ ἄγγελον εἰρωνεύτους τῆς εἰρήνης, καὶ πάντα χορὸν εἰρήνευε ἡμῖν (οὐδὲν γὰρ ταύτης ἴσον) ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εἰρήνευε, ἐν ταῖς εὐχαῖς, ἐν ταῖς λιταῖς, ἐν ταῖς προσρήσεσι· καὶ ἀπαλλάξ καὶ δὶς καὶ τρὶς καὶ πολλάκις αὐτὴν δίδωσιν ὁ τῆς ἐκκλησίας προεστώς. Εἰρήνη ὑμῖν. Μία ἡ ὅλη αὕτη μήτηρ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἐστιν, αὕτη τῆς χάριτος ἡ θέσις. Μία τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς εἰσιοῦσιν εἰς τὰς οἰκίας τοῖς ἀποστόλοις τοῦτο λέγειν προστάττει εὐθέως, καθάπερ τι σύμβολον τῶν ἀγαθῶν. Εἰσερχόμενοι γάρ, φησι, εἰς τὰς οἰκίας λέγετε, Εἰρήνη ὑμῖν. Ματθ. ι. ιβ. Τούτης δὲ οὐκ ὄσης, πάντα πρόσπαθ. καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε· Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν Ιωαν. ιδ. κζ. εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. αὕτη τῇ ἀγάπῃ προσοδοποιεῖ, καὶ λέγει ὁ τῆς ἐκκλησίας προεστώς, εἰρήνη ὑμῖν ἁπλῶς· ἐκεῖ, εἰρήνη πᾶσι. τί γάρ, ἐὰν μὴ ταῦτα μὲν εἰρήνην ἔχωμεν, πάντα δὲ ἕτερα ἔχωμεν, τί ὄφελος; τί δὲ κέρδος; τί γὰρ ἐν τῷ σώματι, ἐὰν τὰ μὲν ἡσυχάζῃ τὰ τοιχεῖα, τὰ δὲ διαπαταίζῃ, δυνατὸν γίνεσθαι σωθῆναι ποτέ, ἀλλὰ διὰ τῆς ἁπάντων εὐταξίας καὶ συμφωνίας καὶ εἰρήνης. κἂν μὴ πάντα ἡσυχάζῃ, καὶ ὅτι τὰ οἰκεῖα ὅρια μένῃ, πάντα διατηρεῖται· καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ δὲ τῇ ἡμετέρᾳ, ἐὰν μὴ πάντες ἡσυχάζωσιν Ⓐ λογισμοί, εἰρήνη οὐκ ἔσται. τοσοῦτόν ἐστιν ἀγαθὸν ἡ εἰρήνη, ὡς ἴδιος Θεοῦ καλεῖσθαι οὐκ αὐτὸς ποιητὴς καὶ δημιουργός. εἰκότως· ἐπεὶ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὅτι τοῦτο ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, εἰρηνοποιήσων τὰ ἐν τῇ γῇ, καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Εἰ δὲ Ⓐ εἰρηνοποιοὶ υἱοὶ Θεοῦ, Ⓐ νεωτεροποιοὶ υἱοὶ διαβόλου. τί λέγεις; ἔρις καὶ μάχας ἐμβάλλεις; καὶ τίς οὕτως ἀθλιος, φησιν; εἰσὶ γὰρ πολλοὶ χαίροντες ὅτι

Εκ τῆς γ. ὁμιλ. τῆς ἐπιστολῆς πρὸς Κολοσσ.

τοῖς κακοῖς, ἓ δ' σῶμα τῦ Χριστῦ ἀφ' ἁπασῶντες μᾶλλον, ἢ ὡ γραπῶνται τῇ λόγχῃ διέτε-
μον, ἢ Ἰουδαῖοι τοῖς ἥλοις διέκο-ψαν. ἐκεῖνο τύτ' ἔλαττον τὸ κακόν. ἐκεῖνα γὰρ μηδὲν τα
τὰ μέλη πάλιν συνήφθη· ζῶν τα γ' ἀπαπαλθέντα, ἀν' ὁλα δὲ μὴ συναφθῇ, ὅλκέπ συν-
αφθήσεται, ἀλλα μόνα τῦ πληρώματος ἔξω. ὅταν βάλῃ τις ἀδελφῷ πολεμῆσαι,
ἐπόησον ὅπ τοῖς μέλεσι τῦ Χριστῦ πολεμεῖς, ἢ παύσαι τῆς μανίας. τί γὰρ εἰ ἀφ' ἡμῖν- 5
Ματθ. κη. ιθ. μὸς ὄσ'; τί γὰρ αἱ βύτελης; τί γὰρ εἰ δίκαιος Φαρισαῖος; Οὗτος ὅλκ ἔσ' ἀλλήμα, φησι,
ϰγ ι. ἔμπροσθεν τῦ παζὸς μα τῦ ὸ ἁγιοις, ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τύτων. ϰ πάλιν·
Οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἀγαπῶντος βλέπουσι τὸ πρόσωπον τῦ πατρός μα τῦ ὸν τοῖς ὐρανοῖς. ὁ
Θεὸς δ' αὐτῶν καί σε ϰ δοῦλος ἐγένετο, ϰ ἐσφάγη· σὺ γ' ὁπόθ' αὐτῶν εἶ νομίζεις; ὅλκοιῶ μά-
χῃ ϰ κτ' τύτ τῦ Θεῦ, ἢ σωτηρίας αὐτῷ φέρων ψήφους; ὅταν εἰσέλθῃ ὁ τῆς ἐκκλησι- 10
ας πρεσβεὺς, ὐ πῶς λέγ· Εἰρήνη ὑμῖ· ὅταν ὁμιλῇ, Εἰρήνη πᾶσιν· ὅταν ἡ θυσία τελεσθῇ,
Εἰρήνη πᾶσι· ϰ μεταξὺ πάλιν, χάρις ὑμῖ ϰ Εἰρήνη. πῶς δῆτα ὅλκ ἄτοπον, εἰ τοσαυ-
τάκις ἀκούοντες Εἰρήνη ἔχ', ὅκπε πολεμοῦμεν πρὸς ἀλλήλους; λῃσταὶ ὄντες ϰ αἱματο-
δόντες, τῷ διδόντι τὸ Εἰρηνεῖον πολεμοῦμεν; λέγε, ϰ τῷ πνεύματί σα, ϰ ἀγαβάλλεις
αὐτὸν ἔξω; οἶμαι, ὅτι τὰ σεμνὰ τῆς ἐκκλησίας ἀγάλματα γέγονε σεσιγμάτων μόνον, ὅλκ 15
ἀληθιά πις. οἶμαι, ὅτι μέχρι ῥημάτων τὰ σύμβολα μένει τῇ γραπτοπόδῳ τύτῳ· ὅρα καί
Ματθ. ι ιϛ. ἀγνοῆτε ἀφ' ἡ λέγ', Εἰρήνη πᾶσιν. ἀλλ' ἀκούετε τὰ ἑξῆς. τί φησιν ὁ Χριστός; Εἰς ἣν
δ' ἂ πόλιν, ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάζετε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐσ'. κἀκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε.
ϰ ἐὰ μὲ ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰ δ' μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑ-
μῶν πρὸς ὑμᾶς ἀποστραφήτω. ἀφ' τύτ ὅλκ ἴσμεν, ὅτι τύτον ῥημάτων νομίζομεν ζῶν- 20
τα εἶ, ϰ ὐ σεσωπημένα ὡ ἰᾷ. μὴ γὰρ ἐγὼ δίδαγμι τὸν εἰρηνοῦντα ὁ Χριστὸς δ' ἡμῶν φθέγ-
γεαζ ϰ κατασχίζει. εἰ δ' ἄλλοι ἄπαντα χρόνοι κενοὶ τῆς χάριτος ἐσμεν, ἀλλ' ὐ νῦν δ' ὑμᾶς.
Εἰ γὰρ εἰς ὅσον ἐνέργησε ϰ εἰς μᾶς πίστιν ἡ τῦ Θεοῦ χάρις δ' οἰκονομίας, ϰ τὸν τῶν Ισρα-
λιτῶν ὠφέλειαν· δῆλον ὅτι ὁπόθ' εἰς ἡμᾶς πεδιώτησε) ἐνεργεῖν, ἀλλ' ἀνέξε) ϰ τύτ δ' ἡμᾶς. μηδεὶς τοίνυν αὖτε, ὅτι βύτελης ἐγὼ ϰ ταπεινὸς ϰ ὁπόθεν ἄξιος λόγου, ϰ ὕτω μοι 25
πρόσεχέτω· αἰμὶ γὰρ πιστός. ἀλλ' ἀεὶ ἔθος τῷ Θεῷ ἀφ' ὧν πολλοὺς ϰ τοὺς τοιούτους ἐ-
φίσασθαι· ϰ ἵνα μάθητε, τῶ Καὶν κατεξίωσε λαλῆσαι ἀφ' Ⓜ Αβελ, τῷ ἀφ' ὧν ὁλοῷ ἀφ' ✝ Ιῶβ, τῷ Φαραὼ ἀφ' Ⓜ Ιωσήφ. ὃ Ναβυχοδονόσορ ἀφ' τὸν Δανιήλ, τῷ Βηλτάζαρ ἀφ' τ
αὐτῶν. ἓ μάγοι γ' ἀπεκαλύφθησαν ἔτυχον, ϰ Καϊαφᾶς προεφήτευσε χριστόκτονος ὢν καὶ
δυάξιος, ἀφ' ὃ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα. λέγε) ἓ Ααρὼν ἀφ' τύτο μὴ λεσπρωθῆναι. 30
ἀφ' τί γὰρ, εἰπέ μοι, ἀμφοτέρων καταλαλησάντων, ὁμοίη μόη τὸν δίκαιον ἐτιμώρει;
μὴ θαυμάσῃς. εἰ γὰρ τὸ τοῖς ἐξαθεν ἀξιώματι, καὶ μυρία τις κατηγορήσαι, ὑ προστρέχει
εἰς δικαστήριον αἰτῆσαι, ἕως ἂν ὑπόδικ) τίς ἀρχῆς, ἵνα μὴ ὁμοίη μετ' αὐτῦ ὑβρίζηται·
πολλῷ μᾶλλον ὅτι τῆς ἀρχῆς τῆς πνευματικῆς, καὶ ὑσιοῦν ἦ, ἐνεργεῖ ἡ τῦ Θεοῦ χάρις· ἐ- 35
πεὶ πάντα ἀπόλωλεν· ὅταν γ' αὐτὸν ἀπόδηται, εἴτε ἀπειλῶν, εἴτε ϰ ὑπαίθαι, τότε δὴ,
τύτο χαλεπωτέραν δύσει τὸν δίκαιον. μὴ δὴ νομίζετε πρὸ ἡμῶν ταῦτα λέγεσθαι· ἡ ✝ Θεῦ
χάρις ὅση ἡ ϰ εἰς ἀνάξιον ἐνεργοῦσα, ϰ δι' ἡμᾶς, ἀλλα δι' ὑμᾶς. ἀκούσατε δῶν τί φησιν ὁ
Ματθ ι ιγ. Χριστός· Ἐὰ μὲ ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν. πῶς γ' ἀξία γένῃ; Ἐὰ
δέξωνται ὑμᾶς, φησι· Ἐὰ δ' μὴ δέξωνται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσωσι τῶν λόγων ὑμῶν, ἀμὴν
λέγω ὑμῖ, ἀνεκτότερον ἔσ αι γῇ Σοδόμων ϰ Γομόρρας ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκεί- 40
νῃ. τί δῶν ὄφελος ὅτι δέχεσθε ἡμᾶς, καὶ ὅλκ ἀκούετε τῶν πρὸ ἡμῶν λεγομένων; τί
δ' κέρδος ὅτι θεραπεύετε, καὶ ὐ πρόσεχετε τοῖς λεγομένοις ὑμῖ; ἐκεῖνη ὄφελος μὴ ἡμῖν·
ἐκεῖνη θεραπεία ἡ χαμαιζὴ καὶ ὑμᾶς ὠφελοῦσα ϰ ἡμᾶς, ἐὰ ἡμῶν ἀκούητε. ἀκούετε ϰ
τῦ Παύλου λέγοντος· Οὐκ ἤδη, ἀδελφοὶ, ὅτι ἀγγελῶν ὄσ'. ἄκουε ϰ ✝ Χριστῦ λέγοντος,
Πρὸς τὰ 2. κγ. 2.

Πάντα

Πάντα, ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε. Οὐκ ἐμὸν καταφέγγος, ἀλλὰ τῆς ἱερωσύνης. διὰ ἰδίας ζωῆς χυμοὺς, τότε καταφέγει· τότε θεατὴν ἐγὼ ἀνέχομαι ὑποτάττειν. ἕως δ' ἂν ὑπὲρ τοῦ θείου τούτου καὶ ἡμῶν, ἕως ἂν τὸ πρεσβεῖον ἔχωμεν, ἕλκομεν καὶ τὴν ἀξίαν καὶ τὸ ἰσχύειν· εἰ καὶ μὴ ἀξιοί ἐσμεν. εἰ ὁ Μωϋσέως θεῖος οὕτως ἦν αἰδέσιμος, ὡς δι' ἐκεῖνον ἀκούεσθαι, πολλῷ μᾶλλον ὁ τοῦ Χριστοῦ θεῖος. ἐκεῖνον ἡμεῖς διεδεξάμεθα, ἀπὸ τούτου φιλοσοφήσαντες, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Χριστὸς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ ἁγιάζειν καὶ καταλλαγῆς. Ⓐ πρεσβεῖς, οἱοί πού ἐσμεν, ἀπὸ τοῦ πρεσβείας ἀξίωμα πολλῆς ἀπολαύουσι τῆς τιμῆς. ὅσα γὰρ, εἰς μέσον βαρβάρων ἐρχόμενα τὸ γλῶ μόνον μεταξὺ τούτων παλεμίων. καὶ ὅπου μεγάλα ὁ τῆς πρεσβείας ἰσχύει νόμος, πόλεις αὐτὰς ἡμῶσι, πόλεις εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, πόλεις μὴ ἀσφαλείας ἀπέπεμψεν. ἡμεῖς τοίνυν πρεσβείας αἰδεσθέντες λόγον, καὶ ἥκομεν παρὰ τοῦ Θεοῦ (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ ἐπισκόπης ἀξίωμα) ἥκομεν πρὸς ὑμᾶς πρεσβεύοντες, ἀξιοῦντες καταλῦσαι Ⓑ πόλεμον· καὶ λέγομεν ὅτι παῦ· οὐ πάλεις ἐπαγγελλόμενοι δώσειν, οὐδὲ σίτῳ μέτρα τόσα καὶ τόσα, οὐδὲ ἀνδράποδα, οὐδὲ χρυσίον, ἀλλὰ βασιλείαν οὐρανῶν, ζωὴν αἰώνιον, σωτηρίαν τὴν μὴ Χριστοῦ, καὶ ἄλλα ἀγαθά, ἃ μήτε εἶπεῖν ὑμῖν δυνατὸν, ἕως ἂν τὸ τῆς σαρκὸς τοῦτο ἐνδύσωμεν καὶ τὴν πρόσκαιρον βίον. πρεσβεύομεν τοίνυν, ἀπολαῦσαι ὧν βουλόμεθα τιμῆς· οὐ δι' ὑμᾶς (μὴ γένοιτο. ἴσμεν γὰρ ὑμῶν τὸ ὠμότητες) ἀλλὰ δι' ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς μὴ ἀσυνδέτως καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀκόντες, ἵνα ὑμεῖς ὠφεληθῆτε, ἵνα μὴ μὴ ῥᾳθυμίας τὴν ἀπροσωπολείας κατέχητε καὶ λεγόμενα. οὐχ ὁρᾶτε τοὺς πρεσβεῖς, πῶς πάντες αὐτοὺς φιλοῦσιν; ἡμεῖς Θεοῦ πρεσβεῖς ἐσμεν πρὸς ὑμᾶς θεμένους. Εἰ δὲ προσωπεῖον ὑμῖν τοῦτο, οὐχ ἡμεῖς, ἀλλ' αὐτὸν ἡ ὑποσχέσεως, οὐχὶ ὁ δεῖνα, ἀλλ' ὁ ὑποσχόμενος· μηδεὶς ἐμοὶ ἀκούετω, ἀλλὰ τοῦ ἀξιώματος. πάντα τοίνυν πειθώμεθα τῷ Θεῷ δηλονότι, ἵνα εἰς δόξαν Θεοῦ ζήσωμεν, καὶ καταξιωθῶμεν τῆς ἐπηγγελμένης ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟ ΜΗ ΑΝΑΞΙΩΣ ΠΡΟΣΕΡΧΕΣΘΑΙ ΤΟΙΣ θείοις μυστηρίοις. Λογ. μζ'.

Ἐπειδὴ ἐμνήσθημεν τῆς θυσίας ταύτης, βούλομαι πρὸς ὑμᾶς μικρὰ εἰπεῖν τοὺς μεμνημένους· μικρὰ μὲν τῷ μέτρῳ, μεγάλων δ' ἕνεκα τῶν ἡμῶν καὶ τῶν ὠφελειῶν. οὐ γὰρ ἡμέτερά ἐστι τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ τοῦ θείου πνεύματος. τί οὖν ἐστι; πολλοὶ τῆς θυσίας ταύτης ἄπαξ μεταλαμβάνουσι τοῦ [πλήθους] σώματος· ἕτεροι δ' εἰς, ἄλλοι πολλάκις. πρὸς ἀπόνοιαν οἶμαι ὁ λόγος ἡμῖν ἐστι χρήσιμος, καὶ φόβος αὖ τοῦτο τὸ τῆς ἐρήμου καθεζομένους. ἐκεῖνοι γὰρ ἅπαξ τοῦ σώματος μετέχουσι, πολλάκις δὲ καὶ ἡμεῖς δύο ἐσμέν. τί οὖν; πῶς ἀποδεξόμεθα; οὔτε τοῦτο ἅπαξ, οὔτε τοῦτο πολλάκις, ἀλλὰ τοῦτο μεταξὺ καὶ μὴ καθ' ἑκάστην συνήθειαν, μὴ καθ' ἕξιν καρδίας, τοῦτο μὴ βίᾳ ἀμελούντων. Ⓒ τοιοῦτοι ἀεὶ πρεσβεύσουσιν· Ⓓ ὃ μὴ τοιοῦτοι, μηδὲ ἅπαξ. Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος. ταῦτα δίδοται τοῖς ἁγίοις· τοῦτο καὶ ὁ ψάλλων ὑπεφώνει, τοῦ ἁγίους καλοῦ ἀπὸ τῆς φεικτῆς ἐκείνης φωνῆς. ὅπου γὰρ οὐκ ἔστι δυνατὸν ἀνθρώπῳ εἰδέναι καὶ τὸ πλησίον, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἐν αὐτῷ, αὐτοῦ ἀφίησι τοῦ φωνοῦ, καὶ ἅγια τοῖς ἁγίοις. Εἴ τις οὖν ἔστιν ἅγιος, μὴ προσιέτω. οὐχ ἁπλῶς φησιν, ἁμαρτημάτων καθαρὸς, ἀλλ', ἅγιος. Τὸ γὰρ ἅγιον οὐχὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγὴ ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ πνεύματος παρουσία, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ὁ πλοῦτος. τί δέ ἐστι τὸ ἁμάρτημα; τὸ μὴ μὴ φρίκης προσιέναι,

Ματθ. κγ. γ.

Ἐκ τῶν λόγοις τὶ ἐννοίας δὲ ἁμαρτανόντων

ἡμῶν ἀξίας

α. Κορ. ια. κθ.

ἁγιάζειν δὲ

προσεύξαι, ἀλλὰ τύπτοντας καὶ ἐσθίοντας, καὶ ἀλαλάζοντας, καὶ καὶ λοιπά. ταῦτα πολλάκις εἶπον, καὶ λέγων οὐ παύσομαι. οὐχ ὁρᾶτε ὅτι τῶν Ολυμπίων, ὅταν ὁ ἀγωνοθέτης ὅτι τῆς κεφαλῆς ἔχων, πῶς ἡ εὐταξία τῆς κήρυκος βοῶντος ἡσυχίαν ἔχει; πῶς οὐκ ἄτοπον, ἔνθα μὲν ὁ ἀχάριστος παμπλήθης, πολλὴν ἔχει τὴν ἡσυχίαν· ἔνθα δὲ ὁ Χριστὸς πρὸς ἑαυτὸν συλλαλῶ, πολλὴν ἔχει; καὶ θόρυβοι; μᾶλλον δὲ πολλὴ γαλήνη, καὶ τὰ λιμνάζοντα κύματα. τί θορυβῇ, εἰπέ μοι; προσμάτων ἀνάγκη καλῶς πρώτως. ὅλως γὰρ οἶδας, ὅτι προσέρχῃ τῇ ὥρᾳ ταύτῃ; μέμνησαι δὲ ὅλως, ὅτι ὅτι γῆς εἶ; καὶ πῶς οὐχὶ τοῦτο λιθίνης ἀναισθησίας, τὸ νομίζειν καὶ καιρὸν εἶναι ὅτι γῆς εἶ, καὶ ἀχὶ μετὰ τῶν ἀγγέλων χορεύειν, μᾶλλον δὲ καὶ τὸ μυστικὸν ἐκεῖνο μέλος ἀνυπερβλήτως τῷ Θεῷ, ὑπερτίκτον ᾠδὴν, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος; Διὰ τοῦτο αἰσθάνεται ἡμᾶς ἐκάλεσεν ὁ Χριστὸς εἰπών, Οπου τὸ πτῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοί, ἵνα ὑψηλοτέρων ὦμεν, ἵνα ὑψηλὰ πετώμεθα, τοῖς πτερυγίσι τοῦ πνεύματος κουφιζόμενοι· ἡμᾶς δὲ καὶ σὺν ὄφεις χαμαὶ συρόμεθα, καὶ γῆν ἐσθίομεν. βούλεσθε εἴπω, πόθεν ὁ θόρυβος ἔγεν; ὅτι οὐ δίκαιον τοῦτο ἐμοὶ ὑμῖν ἀποκλείομεν, ἀλλὰ συγχωροῦμεν πρὸς τῆς ἑκάστης ἡδονῆς ἀναχωρεῖν. τοῦτο πολλῆς καταφρονήσεώς ἐστι. τί ποιεῖς, ἄνθρωπε, τὸν Χριστὸν πρόσωπος, τῶν ἀγγέλων πρεσβύτων, τῆς τραπέζης προκειμένης, αὐλὸς καταλείπεις καὶ ἀναχωρεῖς, καὶ ὅτι δείπνῳ μὴ κλητεῖς, οὐ τολμᾷς ἀναχωρῆσαι πρὸ τῶν φίλων; βούλεσθε εἴπω τίνος ἕρμην ποιοῦσιν οἱ πρὸ τῆς ἡδυπαθείας ἀναχωροῦντες; ὅτι σκοπιώτης ὁ ἕκαστον δεῖπνον ἰδόντας τὸν τελευταῖον τύπτει ἐκεῖνον, τῶν ἄλλων πρώτων ἀνακειμένων, αὐλὸς προπηδήσας ἐξέβη. σκῆνος μιμοῦνται οἱ τοιοῦτοι. εἰ μὴ γὰρ ἐξῆλθεν, οὐκ ἂν ἐλύετο προδότης, οὐκ ἂν ἀπώλετο· εἰ μὴ τὸ ποιμένος ἑαυτοῦ ἐχώρισεν, οὐκ ἂν θηριάλωτος ἐγένετο. ὁρᾶς ὅτι ἡ ἑκάτη μετὰ τοῦ θυσιάζειν οὐχὶ κατὰ σκῆνος ἐστὶ τύπον; σκῆνος γὰρ μετὰ Ιουδαίων, οὗτοι μετὰ τὸ διαστῆναι ὑμνήσαντες ἐξῆλθεν. ταῦτα λέγω, οὐχ ἵνα θορυβῆτε καὶ κράζητε, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς σιγῆς καὶ εὐκοσμίας τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀφωμένα θυσίας, ἵνα καὶ τοῦ ψυχοῦ ἐκκαθάρωμεν, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν. μὴ προσέχε, ὅτι ἄρτος φίλος ἐστὶ οἷος ἐστί. σῶμα γὰρ καὶ αἷμα κεῖται τοῦ δεσποτικοῦ τυγχάνει ἀποφάσεων. μὴ ἀπὸ τῆς γεύσεως κρίνῃς τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πίστεως πληροφορεῖ ἀνεκδιάστως. προσέχωμεν, μὴ τεταμέναις χερσὶν, ἀλλὰ τοῦ ἀριστερὰν δεξιὸν ποιήσαι τῆς δεξιᾶς, καὶ χιλιάσας τοῦ παλάμου, ὡς μέλλων βασιλέα ὑποδέχεσθαι, μετὰ πολλοῦ φόβου τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ὑποδέξαι, ἵνα μή τις μυρμηκίτης σκάπτῃ ἐκ τῆς χειρός σου, καὶ ζημιωθῇς ἐν τῷ μισθῷ σου. ὁμοίως προσέρχου δὲ τῷ ἁγίῳ αἵματι, μὴ ἀσπίνων ἔχων χεῖρας *** λέγων δὲ ἀμοῦ. ἔπειτα τῆς νοτίδος οὔσης ἐν τοῖς χείλεσι, ταῖς χερσὶν ἐπαφῶμεν τοῦ ὀφθαλμοῖς, καὶ τὸ μέτωπον· καὶ τὰ λοιπὰ αἰσθητήρια ἁγιάζεται· καὶ θυσιάζει τῷ Θεῷ τὸν ἀξιώσαντί σε τηλικούτου μυστηρίου. καὶ πῶς, φησίν, ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου ὄντι σωθῶμεν; τί λέγεις; Βούλῃ σωστόμως δείξω μὴ τόπον εἶναι σώζοντα, ἀλλὰ τρόπον, καὶ τὸν προσερχόμενον Θεὸν προσαίρεσιν; Αδὰμ ἐν τῷ παραδείσῳ ὤν, ὡς ἐν λιμνάζοντι· ὁ δὲ Λὼτ ἐν τοῖς Σοδόμοις, ὥσπερ ἐν πελάγει, διεσώζετο· ὁ Ἰωνᾶς ὅτι τῆς κοιλίας ἐδικαιώθη. ὁ δὲ Σαοὺλ ἐν τοῖς ταμείοις ὢν τῆς βασιλείας, τῆς σκηνῆς δὲ τῆς σκήνης ἐξέπεσε δόξης καὶ τιμῆς. οὐκ ἔστι τοῦτο ἀπολογία, ἀλλὰ ταῦτα πάσχομεν ἐκ τοῦ μὴ ἐν ταῖς θείαις καὶ θείαις συνάξεσι σχολάζειν ἡμᾶς. ἢ οὐχ ὁρᾶς τοὺς βουλευτὰς ἀξιώματα λαβόντας ἐκ δευτέρου βασιλέως, πῶς περιέρχονται, καὶ ἑτέρους εἰς προκλησιν κινοῦντες, ὅπως μὴ ἐκπέσωσι τῆς ζητουμένης; ταῦτά μοι πρὸς σοῦ ἀπολιμπανομένης τῆς ἀγίου συνάξεως εἴρηται, καὶ πρὸς σοῦ ἐν τῇ φοβερᾷ τῆς μυστικῆς ὥρᾳ εἰς συντυχίαν δὲ καταισχύνης ἀσχολουμένους. τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; οὐκ ἐκπέμπου τῷ ἱερεῖ εἰπόντι, μῶν καὶ νοεῖ καὶ καρδίας, καὶ εἶπες, ἔχομεν πρὸς Κύριον; οὐκ ἀδύσας καὶ ἐρυθριᾷς εἰς ταῦτα τὰ ῥήματα, καὶ τὸν ὧδε θυσιαστήριον θυσιαζόμενος; βαβαί, τῆς βασιλικῆς

Εκ τῆς ε. λόγ. ℣ περὶ μετας.

λικῆς τραπέζης ἐξηρτυμένης, τοῦ ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ σὲ σφαγιζομένου, τοῦ ἱερέως τοῦ σὲ ἀγωνιζομένου, τῶν προσφερόντων, τῶν ἐξαστερύγων τὰ πρόσωπα κλυζόντων, πασῶν τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων μὴ τοῦ ἱερέως προσβλεπόντων τοῦ σὲ, τοῦ πυρὸς τοῦ πνευματικοῦ καταρχομένου, τοῦ αἵματος ἐν τῷ κρατῆρι τῆς ἀγαλλιάσεως πληρουμένου, σὲ δὲ ὁ συνειδώς σε καταπρίνει, ἀνάθεμα; ἑκατὸν ἑξήκοντα ὀκτὼ ὥραι ἐχούσης τῆς ἑβδομάδος, εἰμὴ ἐν μόνῃ ὥρᾳ ἀφώρισεν ὁ Θεός· ἐν αὐτῇ ἐάν τις προσάγματα βιωτικὰ εἰς σωτυχίας ἢ γελοῖα διηγήσηται, μὴ ποίας λοιπὸν παῤῥησίας τοῖς θείοις μυστηρίοις προσέρχῃ, μὴ ποίου συνιδότος; ἆρα εἶ κόπρον ἔχεις ἐν ταῖς χερσὶν, ἐτοίμας προσαγαγοῦσα τῷ χαριτοδότῃ τοῦ βασιλέως; οὐδαμῶς. μήσ᾽ ὅτι ἄρτος ἐστὶν ἰδοὺ, μήσ᾽ ὅτι οἶνος. οὐ γὰρ ὡς αἱ λοιπαὶ κοιναὶ βρώσεις εἰς ἀφεδρῶνα χωρεῖ. ἄπαγε, μηδὲν νομίσῃς τοιοῦτον. δεῖ δὲ προσερχόμενοι, μὴ ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ στεγαφείου τῆ λαβίδι τοῦ πυρὸς, ὡς Ησαΐας εἶδε, μεταλαμβάνωμεν τοῦ θείου σώματος νοήσωμεν. διόμαι δὲ σοῦ δακνῶν μὴ ἀποπλανηθῶμεν τῆς ἐκκλησίας· σωζόμενοι γὰρ, μὴ εἰς σωτυχίας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀγοράζωμεν, ἀλλὰ ζῶμεν ἐμφοβοι καὶ ἔντρομοι, κἂν τὰ ὄμματα δύοντες, ἄνω τὸν ψυχὸν ἔχοντες· ζενάξωμεν τὴν καρδίαν. ἢ οὐχ ὁρᾷς τῷ φθαρτῷ καὶ προσκαίρῳ βασιλεῖ παιζομένους, πῶς εἰσὶν ἀμεταχίνητοι, μηδὲν φθεγγόμενοι, μηδὲ τοῦ ὀφθαλμοὺς ὧδε κἀκεῖσε περιτρέποντες, ἀλλὰ ψυχροὶ καὶ κατηφεῖς, ἔμφοβοι; δεῖ ἑαυτῷ, ἄνθρωπε, τὸ ἔλεγχον λάβε, καὶ πῶς ὡς ὀπτίῳ βασιλεῖ, προσέλθε καὶ τῷ ἐπουρανίῳ Θεῷ. ταῦτα πολλάκις λέγω, καὶ λέγων οὐ παύσομαι. εἰσερχόμενοι εἰ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὡς Θεῷ πρέπει, εἰσέλθωμεν, μὴ μνησικακίαν ἐν τῇ ψυχῇ σου ἔχοντες, ἵνα μὴ, λέγοντες, ἄφες ἡμῖν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν, κατακριθῶμεν. φοβερὸν γὰρ ὄντι τὸ λεγόμενον καὶ φρικῶδες πρὸς τὸν Θεόν βοᾷ· οὗτος λέγων· ἀφῆκα, δέσποτα, ἄφες· συνεχώρησα, συγχώρησον. ταῦτα οὖν εἰδότες, καὶ τὸ πῦρ ἐκφύγωμεν, καὶ τὸ φοβερὸν δικαστήριον, ἐπιστρέψωμεν λοιπὸν ἐκ τῆς πλάνης τῆς οἰκείας ἡμῶν. ἐλεύσεται γὰρ ἡμέρα, ὅτε ὁ θεατὴς τοῦ βίου σβεσθήσεται, καὶ οὐδεὶς λοιπὸν ἐκεῖσε ἀγωνίζεται. ἔστι ὁ καιρὸς τῆς μετανοίας, ἐκεῖνος τῆς χρίσεως· ἔστι τὰ ἀγώνων, ἐκεῖνος τὰ στεφάνων. διεγερθῆτε, παρακαλῶ, καὶ τὰ λεγομένων προθύμως ἀκούσατε. ἐζητήσαμεν τὴν σαρκὶ, ζητήσωμεν λοιπὸν καὶ τῇ μετανοίᾳ. τί φυσᾶσαι, γῆ καὶ σποδὸς, ὦ ἄνθρωπε; τί ὑπερηφανεύῃ; τί μεγαλαυχεῖς; τί ἐλπίζεις ἐκ τῶν τοῦ κόσμου δόξης καὶ πλούτου; ἐξέλθωμεν ὅπου σοῦ ταφοῖς, παρακαλῶ· ἴδωμεν τὰ ἐκεῖ μυστήρια· ἴδωμεν τὰ φύσιν διεσταυρωμένα, ὀστᾶ βεβρωμένα, σώματα σεσηπότα. ὀπίσκεψαι, καὶ σοφὸς εἶ, καὶ φρόνιμος. εἰπέ μοι, ἐκεῖ τίς ὁ βασιλεὺς, καὶ τίς ὁ ἰδιώτης, τίς ὁ δυνατὸς, καὶ τίς ὁ δοῦλος, τίς ὁ σοφὸς, καὶ τίς ὁ ἰδιώτης, ποῦ τὸ κάλλος ἐκεῖ τῆς νεότητος, ποῦ ἡ περιχαρὴς ὄψις, ποῦ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ διειδεῖς, ποῦ τὸ ἀποστίλβον πρόσωπον; οὐ πάντα κόνις; οὐ πάντα τέφρα; οὐ πάντα σποδὸς; οὐ πάντα σκότος; καὶ πάντα βρῶμος καὶ δυσωδία; ταῦτα ἐννοοῦντες, καὶ τῆς ἑκάστης ἡμέρας ἐνθυμούμενοι, ὡς χαμαὶ ἐχόμεθα, ἐργασώμεθα τὸν ἀγαθὸν, ἵνα τῆς μελλούσης ἀτελευτήτου γεέννης ἀπαλλαγῶμεν, καὶ τῆς τῶν ὡραίων βασιλείας ἀξιωθῶμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ ΕΝ ΕΙΔΕΙ ΛΟΓΟΥ ΕΚ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΣΥΛΛΕΧΘΕΝ ΤΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ· Τί ΠΡΟΤΙΜΩΝ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΣΕΙ ΖΩΗΝ ΑΙΩΝΙΟΝ; Λογ. μη.

Αγαπᾶν

Ἀγαπᾶν Θεὸν ὅλης τ̃ ψυχῆς αὐτ̃ ⁊ τῆς δυνάμεως, ⁊ φυλάσσειν τὰς ἐντολὰς αὐτ̃, καὶ πλησίον ἀγαπᾶν, ὡς ἑαυτὸν, ⁊ τὴν τ̃ Κυρίου φωνὴν εἰπόντος· Ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου· ⁊ πάλιν, Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· ὁ ταπεινῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εὐάρεστος τ̃ Θεῷ, ⁊ μηδέποτε καταπαυόμενος τ̃ πλησίον αὐτοῦ· Καρδίαν γὰρ συντετριμμένην ⁊ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει· ὁ συνηδόμενος ὅτε τῇ τ̃ πλησίον ἁμαρτίᾳ, ⁊ πενθῶν τὰς ἰδίας ἁμαρτίας, καὶ χαίρων ὅτε τῇ τ̃ πλησίον εὐφροσύνῃ, ⁊ μὴ φθόνῳ τηκόμενος· ὅτε τῇ τούτου εὐδαιμονίᾳ· ὁ ἐν πραότητι διαλάμπων ⁊ παιδεύων τοὺς αὐτοῦ διαπαντὸς, ⁊ ὑπομένων ἀεὶ ⁊ διηνεκῶς τὴν διηνεκῆ τ̃ Θεοῦ ἐργάζεσθαι· οὗτος γὰρ τηρήσει ⁊ τὸ καθαρὸν τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς· ὁ ὑπομένων ἐλεῆσαι εἰς τοὺς χρῄζοντας Θεοῦ ἐλέους, ⁊ ὑπὲρ τ̃ ⁊ τ̃ Θεὸν ἱκετεύων ὅλον διδοὺς ἑαυτὸν, ⁊ ἀγωνιζόμενος κληθῆναι υἱὸς Θεοῦ ⁊ ἔστι ταύτην τὴν ἐργασίαν, ἐπὶ ᾗ ⁊ ὑβριζόμενος ⁊ κατηγορούμενος ⁊ διωκόμενος, ⁊ ἀποθνήσκων ἔτεκεν τῆς δικαιοσύνης τ̃ Θεοῦ, ⁊ τῆς ὁμολογίας τῆς εἰς Χριστὸν, ὅπερ τοῦτό ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή· ὁ πᾶσαν ἐκτρεπόμενος αἱρετικὴν βλασφημίαν, ⁊ ὀρθῶς ὁμολογῶν τὴν τῆς ἁγίας τριάδος ὁμολογίαν· ὁ ἀληθεύειν μισῶν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ μὴ δόλῳ τὴν ἑαυτοῦ γλῶτταν ἐν ψεύδει, ⁊ μὴ ποιῶν κακὸν τῷ πλησίον, ⁊ ὁ μεγαλυνόμενος· ὁ μὴ κατηγορῶν, μὴ λοιδορῶν, μηδὲ ἄλλο τι τῶν ἀπηγορευμένων ἐργαζόμενος, ἀλλὰ πρῶν ὑπομόνως πάσας τὰς ἐντολὰς τ̃ Χριστοῦ, καὶ παιῶν αὐτὰς· ἐκτείνων τὰς χεῖρας εἰς ἐλεημοσύνην, ἀποτεθυμένος, καὶ μὴ ἀπολυτίνων· μεταδιδοὺς τῶν μὴ ἐχόντων χρῶνται· λοιδορούμενος ⁊ θλιβόμενος, ἀγαπῶν ὑβριζόμενος ⁊ ἀποστεθούμεν

σαλευόμενος, καὶ κοιταζόμενος, καὶ αἰσχαλόμενος, ἐ ἐαθίων καὶ πίνων ἐ δημαρβύων κζ̄ ὃ γεγραμμένον· Περιορώμεν τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου ἀφαπτόμενος, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστιν, ἵνα μὴ σαλευθῶ· καὶ φοβηθήτω πᾶσα ἡ γῆ, ἀπ' αὐτὴν ὃ σαλευθήτωσαν πάντες ⓐ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην· μὴ μνησικακῶν, ὅτι ὁδὶ μνησικάκων εἰς θάνατον, καὶ ὁ ἀφεὶς τῷ πλησίον ὃ ἁμάρτημα, ἀφίεται καὶ τοῦ Θεοῦ τὰ ἁμαρτήματα αὐτοῦ. ἐὰν γὰρ μὴ μνησθῶμεν τῶν ἁμαρτημάτων, ὧν εἰς ἡμᾶς ἥμαρτον ἕτεροι, οὐδὲ ὁ Θεὸς τῶν ἡμετέρων μέμνηται, ὧν εἰς αὐτὸν ἡμάρτομεν. κρίνειν ὀ δικαίως τὸ φόβῳ Θεοῦ. ἡ γὰρ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἐστι, μὴ κατακρίνειν ἑτέρους τὰ ἁμαρτήμασιν, ἢ γοῦν ὀξυδινοῦν καὶ βδελύττεσθαι, καὶ ὑπιτηρῆν τὰ τοῦ πλησίον κακὰ, καὶ ἑαυτὸν δικαιοῦν, καὶ μὴ βλέποντας τὰς ἰδίας δοκούς, ἀλλὰ τὰ κάρφη τοῦ πλησίον, ἢ γοῦν τὰ μικρὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐλαττώματα προφέρειν· ὅπερ μεγάλως προορίζει ⓦ Θεόν. ὁ γὰρ δίκαιον κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην· τοῦ γὰρ Θεοῦ πᾶς ἄνθρωπος. Ὃ ὀ κρίνειν ἐ διορθοῦσθαι σε ἀγαπᾷ, καὶ ἐξελέσθαι ἀδικούμενον ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδικοῦντος αὐτὸν, καὶ ῥύεσθαι ἀδυνάτων πατέρα, καὶ ὀφθαλμὸν εἶναι τῶν τυφλῶν, καὶ πόδα τῶν χωλῶν, κζ̄ ὃ εἰρηνεύον, δύστηνες ἐ δίκαιον μζ̄ τῆς προσηκούσης νουθεσίας καὶ παιδεύσεως ῥυόμενον· καθὼς ὁ μακάριος ἀπόστολος φησι· Τελείαν νύκτα ἐ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μζ̄ δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον ὑμῶν· φοβοῦμαι ὃ ⓦ χειστιανὸν τὰ αἰχρὰ κέρδη, καὶ εἰ μᾶλλον ὑλαθῆ καὶ ὅσιον, καὶ προσέχειν τῇ ἀναγνώσει, καὶ τῇ παρακλήσει, καὶ τῇ νουθεσίᾳ, καὶ τῇ διδασκαλίᾳ κζ̄ ὃ εἰρηνεύον· Διδάσκων καὶ νουθετῶν ἑαυτοὺς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ· πίνοντες καὶ τὸν γλυκυπικρίαν ἡμᾶς, ἵνα γνῶμεν μακροχρόνιοι ὅτι τῆς γῆς, καὶ μὴ κακολογεῖν πατέρα ἢ μητέρα, ἀλλὰ προσέχεσθαι καὶ τῶν ἰδίων, καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων τῆς πίστεως. καὶ ὁ μὴ ἀπολιμπανόμενος τῶν ἐκκλησιαστικῶν συλλόγων, ἢ γοῦν τῶν κοινῶν σπουδῶν καὶ βιωτικῶν, ἀλλὰ καὶ δημοσίων ἐνδυτίων πάντος τὸν λαὸν διδοὺς τῷ Θεῷ τὰς δυνάμεις, καὶ μὴ ἐξουδενῶν παιδεύσεις σοφὰς, ἢ γοῦν διδάγματα· ἢ ἄπιστα κρίνων, ἢ ἀδυνάτα τὰ τοῦ Θεοῦ θαύματα καὶ ἔργα, καταγελῶν ἐνεργούμενα, μὴ λογιζόμενος τοῦτο. οὕτως ἄνθρωπος πεφάπων, καὶ οὕτως ἔχων ⓦ Θεὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐν φρονήσει, τῶν ἡτοιμασμένων κληρονομήσει τοῖς ἁγίοις βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, τῶν μηδέποτε τέλος ἐχουσαν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ ὃ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Πραξ. κ. κα. Εφ. ε. ιθ.

ORATIONES ALIQVOT CHRYSOSTOMI, QVAS DIV ET FRVSTRA QVÆSITAS GRÆCE, NE QVID AD OPERIS perfectionem deesset, Latinè *damus.*

Quum Saturninus & Aurelianus acti essent in exilium, & Gaïnas egressus esset è civitate, & de avaritia.

Incerto Interprete.

Multo tempore silui, & post longum temporis spatium ad charitatem vestram reversus sum. Quanquam id non accidit ullâ vel animi socordiâ, vel corporis desidiâ, sed abfui tumultus componens, fluctus sedans, tempestatem corrigens, eosque, qui iam demergi cœperant, ad portum & in tranquillum porrectâ manu reducere studens. Sum enim communis omnium pater, eóque necesse est curam agere non tantùm eorum qui stant, sed eorum quoque qui collapsi sunt : non illorum tantùm qui secundis navigant ventis, sed & illorum qui tempestate jactantur : non eorum modò qui in tuto sunt, verumetiam illorum qui periclitantur. Harum sanè rerum gratiâ reliqui vos ad temporis spatium, obambulans, exhortans, obtestans, supplicans ut à domino ea calamitas dissolveretur. Posteaquam autem inamœnis illis ac tristibus finis est impositus, denuo me ad vos recepi, ad vos, qui in tuto estis, qui multâ cum tranquillitate navigatis. Ad illos profectus eram, ut tempestatem sedarem : ad vos reversus sum, ne qua tempestas exoriatur. Ad illos decesseram, ut eos à molestiis liberarem : ad vos redii, ne in similes molestias incidatis. Quemadmodum enim oportet habere curam, non eorum modò qui stant erecti, sed eorum quoque qui lapsi sunt : ita rursus non lapsi tantùm nobis debent esse curæ, sed & stantes : illi quidem ut erigantur, hi verò ne cadant : illi ut ab urgentibus malis liberentur, hi ne incurrant in molestias imminentes. Nihil enim est in rebus humanis stabile, nihil inconcussum, sed hominum vita imitatur mare vesaniens, quotidie parturiens naufragia, naufragia, inquam, tum nova, tum periculosa. Omnia tumultuum ac turbarum plena sunt, omnia scopuli & præcipitia, omnia rupes sub aquis latentes, & sinuosæ cautes. Omnia terrores, discrimina, suspiciones, tremores & angores. Nemo cuiquam fidit, à suo quisque proximo metuit. tempus fortassis illud in propinquo est, quod Propheta depinxit his verbis : Ne fiduciam habeatis in amicis, & in principibus nolite spem ponere, à suo quisque proximo cavete, à conjuge tuâ cave, ne quid illi credas. Quid ita tandem ? Quia tempus malum est, quia omnis frater insidiatur calcaneo ut supplantet, & omnis amicus dolosè incedit. Non est amicus tutus, non frater firmus. Sublatum est charitatis bonum, civile bellum habet omnes, ac ne id quidem apertum, sed obumbratum. Innumerabiles ubique personæ, simulatæque facies. Multa ovium vellera, innumeri ubique lupi sub his occultati : ut jam inter hostes aliquis tutiùs vixerit, quàm inter hos qui videntur amici. Qui heri adulabantur,

Mich. 7.

qui

qui blandiebantur, qui manus exoſculabantur, hodie repentè comperti ſunt eſſe lupi, abjectiſq; perſonis, facti ſunt omnibus accuſatoribus acerbiores. Pro quibus heſterno die gratias agebant, pro his nunc incuſant & calumniantur. Quæ eſt igitur horum omnium cauſa? Pecuniarum amor, veſana divitiarum cupiditas, morbus inſanabilis, fornax quæ nunquam extinguitur, tyrannis quaquaverſum per totum orbem terrarum diffuſa. Hanc ob cauſam & nos quæ priùs dicebamus, nunc denuo dicimus, nec dicere deſinemus, tametſi heri complures inculabant nos, talia loquentes: Itáne nunquam deſines adverſùs divites armatam habere linguam? Non deſines cum his aſſiduè belligerari? Num ego cum illis bellum gero? Num adverſus illos armor? An potiùs pro illis cuncta tum dico, tum facio? Imò ipſi adversùs ſeipſos gladios accuunt. An non id declaravit ipſa rerum experientia? Quo, inquies, pacto? Ego quidem increpans & aſſiduè objurgans, quærebam illorum commodum: ſed illi veriùs ſunt hoſtes, qui nobis hæc loquentibus culpam impingunt. Vidiſtis eventus rerum cum oratione noſtra congruere. An non ſemper dixi, fugitivas eſſe divitias, ab hoc ad illum tranſeuntes? Atque utinam tranſiſſent ſolùm, non etiam occidiſſent: utinam diſceſſiſſent tantùm, ac non è medio quoque ſuſtuliſſent. Nunc autem prætérquam quòd deſerunt ſuam protectionem, etiam gladio tradunt, & in barathrum pertrahunt, eò quod ſunt periculoſæ proditrices, cúmq; his potiſſimùm bellum gerunt, à quibus amantur. Ingratę ſunt, fugitivę, homicidę, crudeles & implacabiles, beſtię incicurabiles, pręcipitiũ undequaq; præruptum, ſcopulis aſſiduis plenæ & fluctibus, mare innumeris ventis agitatum. Tyranni acerbè imperantes, dominæ quovis barbaro ſæviores, inimicæ irreconciliabiles, hoſtes implacabiles, quæq; nunquam erga eos, à quibus poſſidentur, remittunt ſimultatem. At non hujuſmodi paupertas, ſed his quæ dicta ſunt contraria. Ea ſiquidem eſt tutum aſylum, portus tranquillus, perpetua ſecuritas, delicię periculorum expertes, voluptas ſincera, vita turbationum neſcia, vita fluctuum ignara, copia inexpugnabilis, philoſophiæ parens, frænum intemperantię, ſupplicii ſublatio, radix modeſtię. Quamobrem igitur rogo, hanc fugientes, illas perſequimini? illas hoſtes, illas homicidas, illas quâvis beſtiâ ſęviores? Talis enim eſt pecuniarum amor, tale veſanum auri ſtudium. Cur hoſtem tibi domeſticum & perpetuum convictorem tibi facis? Cur beſtiam irritas, quam delinire oportuit? Et quo pacto, inquis, fiet manſueta? Si vel nunc mea verba toleretis, dum delicta fervent, dum calamitas viget, dum omnes in tumultu ſunt ac mœrore. Ergo quî fieri poſſit, ut beſtia non ſit beſtia? Equidem poſſum illam immutare, ſi vos velitis. Nam ea ſermonum vis eſt. Quo pacto igitur à feritate ſua mutabitur? Si didicerimus quomodo fiat ſæva, more leonum, more pardorum, more urſorum, qui dum includuntur coërcentúrq; in tenebris, erigunt animos, acuúntque iras. Itidem & divitiæ dum includuntur & defodiuntur, acriùs rugiunt quàm leones, perturbántque omnia. Quòd ſi eas è tenebris eduxeris, & in egenorum ventres diſſemines, ex feris beſtiis fiunt oves: quæ fuerant inſidioſæ duces, pro ſcopulis fiunt portus, pro naufragio tranquillitas. Quandoquidem hoc & in navigiis videre licet, ſi quando onus eſt juſto gravius, demergit cymbam: rurſum cum eſt moderatum, proſpero fertur curſu. Idem uſuvenit in noſtris ædibus. Quum ultra quàm uſus poſtulat, congeris pecunias, exigui venti procella, & quivis rerum inexpectatarum incurſus demergit cymbam. At ſi tantum reponas, quantum poſtulat neceſſitas, etiamſi vehemens turbo ingruat, facilè percurris undas. Noli igitur plus concupiſcere, quàm exigit neceſſitas, ne totum amittas. Noli quæ ſuperant uſum congregare, ne perdas etiam neceſſaria. Noli præfinitos terminos prætergredi, ne facultatibus univerſis exuaris: ſed quod ſupereſt reſeca, ut neceſſariis diteſcas. An non vides quòd agricolæ vitem putant, ne vim omnem in pampinis & palmitibus, ſed in radice proferat? Idem & tu facito. Amputa folia, omnéque ſtudium huc intende, ut quamplurimum fructus ferat. Quod ſi facere recuſes rebus proſperis, expectes adverſas. In tranquillitate tempeſtatem expecta, in ſanitate morbum expecta, in divitiis paupertatem ac mendicitatem expecta. Memento, inquit ſcriptura, tempus famis in tempore abundantiæ: mendicitatem & egeſtatem in diebus opulentiæ. Ad hunc modum ſi fueris affectus, tum & divitias multa cum ſobrietate adminiſtrabis: & egeſtatem, ſi incidat, fortiſſimè perferes. Malum enim inexpectatum perturbat animum, ſi incidat: quod autem expectabatur, ſi accidat, non mul-

Siracb. 18. 25.

tum adfert perturbationis. Ita duo commoda lucrifeceris, alterum, ne prosperitas te reddat ebrium & insolentem: alterum, ne commovearis ac perturberis, rebus in diversum commutatis: maximè si semper expectatione contrariorum pendebis, sufficerit pro experientia expectatio. Tale est quod dico: dives es, expecta quotidie paupertatem. Quare & quamobrem? Quoniam ista expectatio tibi maximam adferre poterit utilitatem. Etenim qui in divitiis expectat paupertatem, non indiget deliciis, non extollitur, non diffluit, non concupiscit aliena. Nam expectationis metus qui illi adest, pædagogi cujusdam vice cohibet ejus mentem, nec patitur mala avaritiæ germina subnasci, dum ea metu contrariorum, veluti falce quadam, prohibet crescere, amputátq; Hoc igitur unum est è maximis bonis quæ lucrifacies. Alterum autem non est isto minus, videlicet ut si accesserit paupertas, non expavescas. Assumatur igitur rerum tristium expectatio, nequando veniat ipsa tristium experientia: ob hoc enim venit experientia, quòd non adsit expectatio. Quòd si illa correxisset hominem, hac non erat opus admodum. Hujus rei testis Ionas Ninivitis prædicens interitum. Siquidem illi dum expectant quod Propheta prædixerat, eis imminere calamitatem insanabilem, expectatione malorum venturorum fregerunt iram numinis. Rursus Iudęi non credentes prophetę prædicenti Hierosolymorum excidium, acerba perpessi sunt. Sapiens enim metuens declinavit malum, insipiens fiduciâ suâ involvitur. Qui expectat paupertatem dum versatur in divitiis, haud facilè fiet pauper. Nam quod ab expectatione lucrari noluisti, id ab ipsa experientia pulchrè disces. Proinde quum in divitiis es, expecta paupertatem: quum in affluentia, expecta famem: quum in gloria, expecta ignominiam: quum in sanitate vivis, expecta morbum. Assiduè perpende rerum humanarum naturam, quæ nihilo meliùs habet, quàm amnium defluxus, & fumo in aërem evanescente fugacior est, & umbra prætercurrente inanior. In his si philosophatus fueris, nec suavia te poterunt inflare, nec molesta dejicere: si præsentibus bonis non admodum hæreas, neq; absentibus discruciaberis. Consuefacias animum ad diversorum expectationem. Sæpe quidem fiet, ut diversa non accidant: sed si acciderint, non vehementer te commovebunt. Atque ut intelligatis me hæc non ex conjectura loqui, volo vobis narrare veterem quandam historiam. Fuit vir quidam admirabilis & magnus, & ubique per orbem terrarum celebratus, beatus ille Iob, ille pietatis athleta, ille totius mundi victor & coronifer, qui per omnia certaminum genera transivit, qui innumera trophæa erexit devicto diabolo. Hic erat dives & pauper, glorioſus & contemptibilis, multorum liberorum pater, & orbus. Hic versatus est in aulis regalibus, sed idem fuit in sterquilinio. Hic fuit in splendida veste, sed post illam in morsu tinearum. Hic possedit innumera ministeria, sed idem sustinuit innumeras contumelias, à familiaribus in ipsum insurgentibus, ab amicis convitiantibus, ab uxore insultante. Omnia illi priùs velut è fonte affluebant, pecuniarum copia, potentiæ magnitudo, gloriæ accessio, pax & securitas, honores & obsequium, corporis sanitas, & filiorum opulentia, nec erat in his quicquam molestum. Aderant illi divitiæ cum securitate, prosperitas stabilis. Atq; optimo quidem jure. Deus enim illum undique vallaverat. Sed post illa omnia recesserunt, móxq; innumeræ tempestates migrârunt in domum illius, omnes, inquam, ac sibi vicissim succedentes ac perpetuæ: denique supra modum, supráque fidem omnes. Siquidem universæ facultates illi semel ereptæ sunt, famuli, liberiq; præmaturâ violentâq; morte oppressi sunt, ad mensam & ipso in convivio mactati, non quidem securi aut gladio, sed à malo spiritu, qui domum concussit. Tum uxor in illum armabatur, suásq; machinas ad movit justo. Famuli porrò & amici, partim expuerunt in faciem ejus, quemadmodum ait ipse, Non pepercerunt faciem meam conspuere: partim irruerunt in eum, & ex tota domo ejectus est, ac deinceps in sterquilinio vitam egit, ac vermium fontes scatebant, undiq; sanguine & sanie diffluebat ille pretiosus adamas. Et acceptâ testâ absterſit saniem, ipse sibi factus carnifex: dolor dolorem excipiebat, & cruciatus intolerabiles, & nox die molestior, & dies nocte terribilior, sicut ipse dicit: Quum obdormiero, dico, quando erit dies? Cùm surgo, rursum dico, quando erit vespera? Plenus dolorum sum à vespera usque ad diluculum. Omnia præcipitia, omnia scopuli, nec est ullus qui consoletur, qui insultent, innumeri. Attamen in tanta tempestate, tantísque fluctibus adeo intolerandis, constitit adversùs omnia generoso animo & illabefactabilis. In causa fuit

Iob. 30.

Iob. 7.

id

id quod dicebam : nimirum quòd quum dives esset, expectabat egestatem : quum sanus esset, expectabat ægrotationem : quum tot liberorum esset pater, expectabat ut subitò fieret orbus. Atque hunc timorem semper apud se suscepit, & hanc anxietatem semper apud se aluit, intelligens rerum humanarum naturam, momentariámq; volubilitatem negotiorum considerans. Eóq; dixit : Timor quem timebam, evenit mihi: *Iob. 3.* & periculum quod metuebam, occurrit mihi. Semper enim cogitatione spectabat ad illum timorem, operiens eum, sperans expectánsq; : eóq; quum advenisset, non perturbavit illum. Neque silui, inquit, neque quievi, sed mihi venit ira. Non dixit, Non silebo, neque quiescam, præsenti tempore : sed, Non quievi, præterito tempore. Neque enim rerum prosperitas attulit arrogantiam, sed expectatio tristium non sinebat me quiescere. Quanquam affluentia vehementer hortabatur ad delicias, sed asperitas eorum quæ expectabantur, profligabat securitatem. Et licèt præsens fælicitas cogeret frui rebus, tamen futurorum solicitudo voluptatem interrupit. Ideóque quoniam præmeditans in animo suo hæc ventura prospexerat rebus lætis, hæc certamina postea quam acciderunt, fortiter & animosè pertulit, utpote jam olim ad illa exercitatus : & quoniam eâ expectatione præceperat, non est perturbatus, quum cerneret illa adesse : quoniam ne tum quidem, quum adessent læta, vehementer illis adhæsit. Audi quid *Iob. 31. 25.* dicat : Quòd si delectatus sum, quum mihi multæ affluerent divitiæ, si reposui copiosam auri vim mihi, si fiduciam habui in lapidibus pretiosis, si ad innumerabilia posui manum meam. Quid ais, homo? non delectatus es divitiis affluentibus tibi ? Nequaquam, inquit. Quid ita? Quoniam videbam illarum instabilem fluxámq; naturam, videbam possessionem haud durabilem. An non video quidem, inquit, solem orientem ac deficientem, lunam verò intereuntem ? non enim in eodem manet statu. Quod au- *Iob. 31. 26.* tem dicit, tale est : Si stellæ, quæ sunt in cœlis perpetuóq; lucent, recipiunt nonnullam mutationem, sol deficiens, luna interiens, an non extremæ dementiæ sit, terrena pro stabilibus fixísq; ducere? Eóq; nec præsentibus magnopere delectabar, nec discedentibus vehementer contristatus sum : quoniam probè noveram earum rerum naturam. Hæc nos audientes, charissimi, neque paupertate dejiciamur, neque divitiis intumescamus, sed in rerum permutatione animum immutabilem retinentes, Philosophiæ fructum metamus, ut & hîc voluptate perfruamur, & futura assequamur bona : quæ contingat nobis omnibus adipisci, gratiâ & bonitate domini nostri Iesu Christi, &c.

In Ioseph de continentia.

Incerto Interprete.

Mihi quidem semper utilissimus videtur, & Christi servis dignus sermo de continentia, maximè autem tempore hoc, quando Christum induti pueri ecclesiæ præ aliis bonis continentiam possidere maximè debent. Nemo injustè vel intempestivè de fortitudine & certamine factum dixerit sermonem, cùm athletæ juxta Olympicas leges exercentur. Itaque & nos nunc, athletas Christi, quos vidimus accepisse virtutem à spiritu propter divina sacramenta, ad agonem spiritualem missuri, meritò de continentia disserimus. In mundanis enim certaminibus post victoriam coronæ, in Christi autem stadiis ante victoriam coronæ. Quare autem coronatos in agonem mittit nos Christus ? ut metum incutiat adversariis, sensúsq; nostros erigat, ut ad honorem à Deo nobis datum spectantes, nihil indignum Domino vel loquamur, vel faciamus. Nam si rex aliquis purpurâ amictus, coronâque caput ornatus, & victus naturæ affectionibus, indignum quiddam regiâ majestate fecerit, mox ut in regiam stolam aspexerit, emendat se, operámque dat ne posthac à fœdis vincatur cupiditatibus. Et tu quoque indutus Christum, vitatâ turpis animæ concupiscentiâ, ad divinam statim stolam respice, meliórque statim eris, neque maligni artibus offenderis. Igitur pulchrum quidem continentiam commendare laudibus, pulchrius autem possidere. Et sanè non parum ad continentiam incitantur, qui multum de ea loquuntur & audiunt. Atque eam ob rem

virtutes ſanctorum celebrare ſacris ſcripturis voluit Deus, ut omnes homines in illorum trahantur imitationem, veſtigiáq; illorum diligenter ſequendo, perſuaſi continentiam parent. Etenim ſi in gymnicis certaminibus pleríque viſis athletis coronatis, accenſi, etiam ipſi ſe exuerunt, & multos ſudores laboréſque pertulerunt, ut ramis vel oleæ, vel lauri coronarentur : quanta ergo nos convenit alacritate pro continentia ſudores ferre, quando alios à Deo coronatos videmus, ut cœleſtibus redimiamur coronis, propter bona ſalutariáq; facinora? Quomodo non grave, & multâ irâ dignum, ſi athletas allectet folium lauri vel olivæ, & gloria tranſitoriæ hujus vitæ : nos autem nihil moveant Chriſti munera, ut omnem voluptatem amoveamus, & timorem Dei præferamus concupiſcentiis? Porrò non in ſolis hominibus videmus ſimilium imitationem, ſed & in brutis. Nam & columbæ ſæpe viſâ unâ avolante, ſtatim ſequuntur omnes : & pullus generoſus in equorum armento exiliens, ſecum rapit omne armentum. Et inter vos, ut in armento Chriſti, bonus eſt pullus Ioſeph continentiſſimus, cœleſtibus exultationibus ad ſui imitationem nos conſervos vocans. Saltemus igitur cum bono adoleſcente ſpiritualem choream, laudantes ipſius continentiam, non verbis ſolùm, ſed & operum imitatione. Ille igitur, ille erat diligens & perpetuus continentiæ cuſtos, cùm poſſet reginæ ipſi imperare, & in deliciis atque luxu divitem & voluptarium agere. Veruntamen quamvis talium & tantorum Dominus futurus, cùm cogitâſſet quòd divitiæ quidem, & potentia ac gloria cum præſenti vita tranſeant, & temporalium lucrum duntaxat habeant, ſolius autem virtutis nullus ſit finis, ideo voluptatibus timorem Chriſti, ut frænum quoddam injecit. Divitias autem & delicias, ac promiſſiones dominæ deriſit, miſeriam in carcere dulciorem cenſens præclaris domiciliis, tametſi his qui excellenter formoſi ſunt, difficile eſt imperare voluptati. Hic autem tantum ſpecimen exhibuit continentiæ, ut pulchritudine animæ pulchritudinem corporis occultaret, ſtellæ cuidam pulchræ formoſitate corporis, angelis autem venuſtate animæ conferendus. Nos autem decet admirari, non ſolùm adoleſcentis continentiam, ſed & pericula, quæ pro illa ſuſtinuit, qui morte gravius ac terribilius judicavit ſervire voluptatibus. Admirabitur autem, qui virtutẽ ipſius diligenter cognoverit, & tempora expenderit in quibus animam puram ſervavit. Nam priúſquam in terra & Dominus & opifex univerſi apparuit, libertatem cuſtodivit mentis. In domo impiorum educabatur, multos habebat ad deteriora adhortantes, carebat continentiæ magiſtro. Omnes voluptati ſerviebant, ventri indulgebant, nihil pium, nihil ſanctum faciebant : attamen in tantorum taliúmque impiorum corona, videns dominam intemperantem jacére, cœleſtium theſaurorum proditor non eſt factus, ſed ſpiritus templum indeprædabile cuſtodivit, ma-

1. Cor. 6. lens mori, quàm ſervire voluptatibus. Non audierat Paulum dicentem, Corpora noſtra membra Chriſti eſſe : & priúſquam audiret vocem divinam, non minor apparuit his qui cœleſtibus promiſſionibus honorati ſunt, docens nos in eccleſiis quàm oporteat nos certare, & incorruptam ſervare animam. Nam ſi ego, dicere poteſt Ioſeph, qui ante natum Chriſtum fui, nec audivi excelſum Apoſtolum Paulum clamantem, Corpora noſtra membra eſſe Chriſti, putavi Dei ſervos decere ut imperent voluptati : nec inventus ſum continentiæ decoctor, quamvis multa pericula parata viderem : quantum vos convenit cum timore & tremore vivere in continentia, ut ne appareatis indigni honore, & ne membra Chriſti fiant membra ſcorti? Hoc verbum poteſt omnem animam continentiâ munire, hoc verbum ardentes concupiſcentias facilè reſtinguit. Neque imber in ignem cadens, ita facilè flammam deprimit, ut malas concupiſcentias mar-

Iob. 31. ceſcere facit ſermo ille in animam admiſſus. Eoſdem ſermones nobis loqui & magnus Iob poteſt, qui non ſolùm diligens continentiæ fuit exercitator, ſed & legem oculis ſuis poſuit, ne in virginis viderent faciem, ne fortè mentem illius irradians raperet pulchritudo : quamvis quis non admiraretur & obſtupeſceret, videns virum hunc cum diabolo quidem viriliter certare, & omnes maligni machinas vincere, virginis autem faciem fugere, & à formoſæ puellæ aſpectu oculos ſubducere? Diabolum quidem videns accedentem non fugit, ſed manſit ſicut leo viribus fidens : virgine autem viſâ non ſtetit, neque moratus in contuenda pulchritudine, ſed ſtatim receſſit. Cenſebat nimirum in prælio contra dæmones virili & audaci animo opus : in continentiæ autem præparatione victoriam concedi, non ex virginum conſuetudine, ſed receſſu. Quiſquis igitur promittit

mittit virginitatem, accipiat consilia continentissimi omnium hominum, qui & ipse ante Christum incarnatum tam diligens continentiæ fuit custos. Neque enim negligenter audiendum, quòd ante Christum incarnatum apparuerint justi tantum continentiæ specimen exhibentes. Non enim erat quod tantâ vi ad virtutem illam urgeret, neque virginibus crimen erat neglecta continentiæ possessio. Quomodo autem hoc? quia hujus causæ gratiâ Deus excelsus universorum opifex nostram accepit formam, ut angelorum sanctimoniam ex cœlo deduceret. Quando igitur homines post tantum honorem voluptatibus se mancipant, dici nequit temeritatis magnitudo, qua membra Christi membra meritricis facientes, Domini misericordiam afficiunt, & quantum in eis est, vanam reddunt. Audiunt dæmones, & timent, quia Deus non connivet ut conjungantur sibi, nos autem sibi adjungat. Et audent fidelium quidam abscindere se à Christo, & jungere meretricibus? Non tantum est malum è cœlo in lutum cadere, quantum malum fuerit membrum Christi factum à divino honore excidere, & membrum fieri scorti. Quando igitur concupiscentia mala inflammat animam, statim recordare Christi, cogita astare tibi Paulum adhortantem, ac dicentem: Nescitis quòd corpora vestra membra sunt Christi? Gerens membra Christi, faciésne membra scorti? Si illorum verborum fueris recordatus, statim fugientem videbis voluptatem. Nam si ancillas domina casta & pudica turpitudini deditas statim solo aspectu pudicas facit: quid mirum, si titillantem voluptatem Christi memoria statim sopit? Semper crucem habe ante oculos tuos radiantem, & purus à peccatis per id temporis abibis. Nam sicut columna nubis figura nostræ crucis, Hebræorum multitudinem protegebat, ne quid mali ab Ægyptiis pateretur: ita crux ante oculos visa, omnem statim abigit malam voluptatem. Hæc enim salus est animæ, fœdarúmque concupiscentiarum salubre antidotum. Etenim infirmitates corporis medicorum artes sanant, animam autem ægrotam curant statim eloquia Christi. Eapropter & eos qui peccârunt, & adhuc carnis serviunt voluptatibus, oramus & precamur, ut excitentur ac resipiscant, ne omnino ab affectionibus vincantur, néve impetu ferantur, néve in amaram servitutem sponte se subjiciant, sed se in acie opponant, & timore Christi mentem corroborent, ac ejiciant ex arce gravem dominam: ut abjectâ omni maculâ, & peccantium turbâ, cum sancta & incorrupta anima possimus accedere ad divina & reverenda sacramenta magni Dei & salvatoris Iesu Christi: cui gloria & imperium in secula seculorum. Amen.

1. Cor. 6.

Cùm de expulsione ipsius sancti Iohannis ageretur,

HOMILIA.

MUlti quidem fluctus, & undæ immanes, sed submergi non vereor: quia supra petram sto. Insaniat licet mare, petram non potest commovere: insurgant quantumlibet fluctus, navis Iesu obrui non potest. Sed quid putant? Ne mortem verear, cui vivere Christus est, & mori lucrum; ne exilium pertimescam, qui noverim domini esse terram, & plenitudinem ejus; sed bonorum proscriptionem metuam, qui sciam quòd nihil intulerim in hunc mundum, sed neque auferre quid possim; Quicquid terroris habet mundus, contemno: quicquid delectabile habet, rideo. Divitias non cupio, paupertatem non horresco, mortem non timeo. Vita enim mihi ad vestrum profectum tantummodo ducitur, sed charitatem vestram precor, ut æquo animo sitis. Nemo enim nos à vobis poterit divellere. Quos enim Christus conjunxit, homo non separabit. Quod si de muliere & viro dicitur, Propter hoc relinquet homo patrem suum & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una: & si hujusmodi nuptiarum conjunctio ab homine non potest separari, multò magis ecclesia non potest à pastore divelli. Sed impugnas me. Quid mihi nocebit impugnatio tua, nisi quia me quidem clariorem impugnationibus tuis reddes, tuas verò conteras vires? Durum enim tibi erit adversum stimulum calcitrare: quia non stimulum retundes, sed pedes calcitrans vulnerabis: neque fluctus, qui saxo illiduntur, amplius aliquid proficient, quàm ut

Genes. 3. Ephes. 5.

ſemetipſos fracti diſſolvant, & in ſpumas extenuati depereant. Chriſti eccleſia nihil fortius, ſi quis eam impugnare proponit, vires atterat neceſſe eſt: tale eſt enim, velut ſi cœlo bellum meditetur inferre. Homini ſi bellum inferas, fortaſſe vinces, aut fortè vinceris: eccleſiam vincere nulla vis poterit. Dei eſt eccleſia, qui eſt omnibus fortior. Aut æmulamur dominum. Nunquid fortiores illo ſumus? Deus fundavit hoc, quod labefactare conaris. Aut experiri vis potentiam domini? Ipſe eſt qui reſpicit ſuper terram, & facit eam tremere: & iterum qui jubet, & tremor ejus ſolidatur. Aut non vidiſti, trementem civitatem tuam quoties ſtare fecit? Multò magis eccleſiam ſuam trementem poterit confirmare: fortior enim eccleſia multò quàm terra, imò & fortior cœlo. Cœlum & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt. Quæ verba? Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt in eam. Quòd ſi non credis verbo, rebus ipſis & operibus crede. Quanti tyranni aggreſſi ſunt impugnare eccleſiam Dei? quanta tormenta, quantas cruces adhibuerunt, ignes, fornaces, feras, beſtias, gladios intendentes, & nihil agere potuerunt? Ubi nunc ſunt illi qui hæc fecerunt, & ubi illi qui hæc fortiter pertulerunt? Nunc ij æternis pœnis premuntur, & iſti æternis gaudiis eriguntur: fulget enim eccleſia ſuper ſplendorem ſolis, & perſecutores ejus perpetuis tenebris conteguntur. Non legis ſcriptum, quia undecim ſoli erant, & vinci non potuerunt? Nunc ubi orbis terrarum repletus eſt piorum multitudine, quomodo poterunt vinci? Cœlum & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt: & meritò: charior enim eccleſia Dei, quàm cœlum. Non enim eccleſia propter cœlum, ſed propter eccleſiam cœlum. Nihil enim, quæſo, perturbet vos eorum quæ agi videtis. Ponamus ante oculos noſtros Petrum ſuper aquas incedentem, & parum quid hæſitantem, atque ob hoc paululum periclitantem, non propter potentiam fluctuum, ſed propter infirmitatem fidei. Nunquid humana voluntate huc venimus, aut propter hominem huc producti ſumus? & hæc non arroganter loquor, neque jactantia agitatus, ſed animos veſtros, qui fortè turbantur, cupio confirmare. Intuemini ergo quomodo commota eſt & contremuit terra, & tamen non corruit civitas. Quomodo, impuriſſime diabole, eccleſiam te putas poſſe dejicere, qui trementes parietes dejicere minimè valuiſti? Non eſt in parietibus eccleſia, ſed in multitudine piorum. Ecce quàm fortes, quàm immobiles ſtatis, non ferro, ſed fide vincti. Et quid de tanta multitudine loquor? Unum fidelem vincere non potes. O diabole, neſcis quæ tibi fecerint martyres? Quomodo frequenter ingreſſa eſt puella ætate tenera, annis immatura, & inventa eſt ferro fortior? cum latera ejus ſcinderes, fidem tamen ejus movere non poſſes. Defecit frequenter caro in tormentis, & robur fidei non defecit. Conſumptum eſt corpus, & mens non potuit inclinari. Interiit ſubſtantia, & perſtitit patientia. Si ergo frequenter ab una puella victus es, quomodo ſperas tantæ hujus & tam fidelis multitudinis fidem te poſſe evincere? Non audis domini vocem dicentis: Quia ubi duo aut tres ſunt congregati in nomine meo, ibi ſum & ego in medio eorum? Quid, ubi tanta fidelium multitudo eſt charitatis nexibus vincta? Non ego propria virtute confido, habeo ſcripturam domini mei, manum ipſius teneo, illa mihi cautio ſatis tuta eſt, illa me ſecurum reddet & intrepidum: etiamſi orbis terræ commoveatur, ego cautionem domini mei teneo. Lego manum ejus, ipſa mihi murus eſt inexpugnabilis. Vultis vobis recitem domini cautionem? Ecce, inquit, vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi. Chriſtus mecum eſt, quem timebo? Etiamſi fluctus inſurgat, etiamſi totum pelagus adverſum me conturbetur, etiamſi principum furor, omnia mihi illa araneæ erunt, & araneis fragiliora. Et niſi propter fragilitatem veſtram, hodie non dubitarem ire quò vellent. Semper enim dico: Domine, voluntas tua fiat: non quod ille vult, vel ille, ſed quod tu vis: tua voluntas mihi turris fortiſſima, & petra ſtabilis, & baculus fidus. Si tu vis permanere mecum hîc, habeo gratiam: ſi non vis, ſimilem refero gratiam. Nemo vos conturbet, fratres, orate tantùm: hæc enim diabolus movet, non aliam ob cauſam, quàm ut religioſa ſtudia veſtra diſrumpat, & exercitia veſtra, quæ in orationibus & vigiliis gerebatis, extinguat. Sed non obtinebit, nec eripiet à vobis ſtudia religioſa: niſi quia ſolicitiores vos inveniet, & fervidiores efficiet. Craſtina vobiſcum exibo ad orationes: & ubi ego ſum, ibi & vos eritis: & ubi vos eſtis, ibi ero & ego. Unum corpus ſumus, neque caput à corpore, neque corpus à capite ſeparabitur:

1. *Cor.* 10. 22. *Pſal.* 103. 32. *Matt.* 24. 35. *Matt.* 15. 18. *Matth.* 8. *Matt.* 28. 20.

tur: etiamsi loco dividamur, sed charitate conjungimur, ego à vobis nec morte divellar. Nam etsi corpus meum moriatur, anima mea vivit, & memoriam vestri tenebit. Vos estis mihi patres, vos mihi mater, vos mihi vita, vos mihi gratia: si vos proficitis, mihi placebit. Vos estis corona mea, & divitiæ meæ, vos estis thesaurus meus. Ego millies pro vobis immolari paratus sum: & nec gratia mihi in hoc est, sed debitum reddo. Bonus enim pastor debet animam suam pro ovibus suis ponere: hujusmodi enim mors immortalitatem parit. Non enim propter divitias mundi, insidias patior: quodsi esset, utique contristari deberem. Nec propter aliquod peccatum, sed propter charitatem, quam erga vos habeo: quia omnia ago ut vos proficiatis: & ne subintroëat conturbare gregem bene institutum, sed ut permaneatis in simplicitate fidei. Hæc est causa periculorum meorum, & hæc sufficiant mihi ad coronam. Quid enim non patior pro vobis? Vos mihi cives, vos mihi fratres, vos mihi filii, vos mihi membra, vos mihi corpus, vos mihi lux, imò & ista luce dulciores. Quid enim mihi tantum præstant radii solis, quantum charitatis vestræ splendor acquirit? Ecce pro charitate vestra corona mihi paratur in futuro seculo, hoc mihi solis hujus splendor præstare non poterit. Hęc autem dico in auribus audientium. Et quid ita ad audiendum solicitum & paratum, quàm aures vestræ? Ecce quot dies sunt quòd vigilatis, & nullum vestrûm somnium inclinavit, nec temporis spatium frangit, nullum timor, nullum minæ deterrent, sed terror eorum fortiores vos reddet. Video in vobis quod semper optavi, ideo quòd contempsistis mundi negotia, renuntiâstis omnibus: nihil jam de terra, neque de terrenis actibus cogitatis. Ad cœlestia vos migrâsse jam cerno, absoluti estis vinculis corporis, ad beatam illam & cœlestem contenditis philosophiam. Hoc mihi sufficit vidisse de vobis, hæc mea consolatio, ista me in agonibus meis velut unguenta quædam corroborant, & fortiorem me agonibus reddunt, & ad gaudia immortalia atque æterna transmittunt: pro his gratias agamus Deo, cui gloria in secula seculorum. Amen.

Post reditum prioris exilii, HOMILIA.

QUid dicam? quid loquar? Benedictus Deus, hunc egrediens dixi sermonem: hunc iteravi revertens, & illic constitutus hunc in ore volvebam. Puto vos meminisse, cùm ante hoc beatum Iob adduxissem in medio dicentem: Sit nomen domini benedictum. *Iob. 1.* Hanc vobis historiam dereliqui, has gratiarum actiones iterabo regressus. Sit nomen domini benedictum in secula. Diversæ rerum causæ, sed una glorificatio: & cùm expellebar, benedicebam, & reversus iterum benedico. Et si variæ quidem causæ, sed una definitio. Super hyemem & æstatem unus est finis: culturæ fertilitas subsequens campi. Benedictus Deus, qui concessit exire: benedictus Deus, qui redire præcepit. Benedictus Deus, qui permisit hyemem: benedictus Deus, qui dissolvit hyemem, & fecit tranquillitatem. Hæc dico admonens vos, ut semper benedicatis. Si evenerint mala, benedicite, & dissolventur mala: si prospera venerint, benedicite, & perseverabunt prospera. Siquidem Iob cùm in prosperis esset, benedicebat: & cùm pauper esset effectus, glorificabat: neque tunc ingratus fuit, neque postea blasphemavit. Diversa quidem tempora, sed una voluntas gubernantis actum. Nec tranquillitas resolvit, nec tempestas hyemis demergit. Benedictus Deus, & cùm à vobis sum segregatus, & cùm iterum recepi vos. In utróque Dei providentia est, separatus à vobis corpore, sed anima non sum a vobis divisus. Et ex vestro affectu meum metimini animum. Et quid dicam? Non sum separatus à vobis, sed magis accensus sum desiderio vestri, quod etiam de vobis confido: nihil nobis nocuere insidiæ, nihil læsit invidia, sed magis augmentum præstitit charitati, & multiplicavit discipulorum numerum. Ante hoc enim diligebar à meis, nunc verò honorificabor à Iudæis. Sperabant me à meis filiis separare, sed magis mihi extraneos adjunxerunt. Non illis agam gratias: sed Dei misericordiæ gloriam referam, qui conatus illorum malos in melius commutavit. Nam & Iudæi crucifixerunt Christum, & illius morte humanum salvatum est genus. Non illis gratiæ, sed crucifixo. Considerent quid boni pugna eorum præstitit, insidiæ eorum qualem nobis lætitiam præpara-

præparaverunt. Ante hoc quidem ecclesia replebatur, sed nunc & in plateis ecclesię factæ sunt. Et unanimes, & conjuncti psallentes, Dei in vos provocatis aspectum : voces vestræ cœli secreta penetrârunt, ut omnis ætas vestras psalmodias miraretur attenta. Cursus equorum hodie, & pauci illuc, imò cuncti in ecclesia, quasi torrens quidam ac fluvius vestra facta est multitudo. Voces vestræ elevantur ad cœlum, amorem, qui ad patrem est, ostendentes. Orationes vestræ meum coronaverunt caput. Oratio omni monili præclarior viri & mulieris. In Christo enim Iesu non masculus, neque fœmina. Qualiter enarrem potentias domini, aut mirabilia ejus recensęam ? Videtis quia quod dico, verum est. Quoniam si quis tentationem viriliter tulerit, magnum ex ipsa vindemiat fructum. Ideo vos ad Apostolos invitavi, ut ad eos, qui aliquando persecutionem passi fuerant, veniremus. Et nos quidem insidias passi, illi verò impugnati. Sed inimici illis nihil nocuerunt : quia isti orbem terrarum lucraverunt. Veniamus ad sancta corpora, quæ Christi stigmata portaverunt. Veniamus ad Timotheum novum Paulum, & Andream alterum Petrum. Credimus juvari nos illorum meritis. Si virilem animum geris, non timeas tentationes. Omnes sancti per ista transierunt. Multa tribulatio corporum, sed majus refrigerium animarum. Præstet vos dominus semper augeri, & celebres conventus agere. Gloria quippe pastoris est ovium multitudo. Quid faciam ? quid loquar, incultum ubi seminem non habeo agrum ? Extensa est propago vitium, perfectum est templum, & præ multitudine piscium rumpuntur retia mea. Quid faciam ? laborandi locum non habeo, gaudendi habeo tempus, ideo loquor : non quia indigetis doctrinâ, sed ut meam voluntatem vobis ostendam, ubique spicæ comant. Tantæ oves & nusquam lupus : tot spicæ, & nusquam lolium : tantæ vineæ, & nusquam vulpes. Ubi nunc latent lupi ? quò abierunt vulpes, quæ eos persecutæ sunt ? O rem inauditam. Pastor quiescit, & oves luporum rabiem abegerunt, insidias vulpium oppresserunt. O ovium sapientia, ô filiorum affectus, ô discipulorum charitas, ô pulchritudo sponsæ, absente viro abegit adulteros, ostensæ sunt ejus divitiæ, apparuit pulchritudo. Latrones confusi ierunt, & aufugerunt. Dicite mihi, quo modo persecuti estis lupos ? quo modo pepulistis latrones ? Frequenti, inquit, oratione ad Deum. Quo modo despexistis adulteros ? Continuis, inquit, lachrymis, ex desiderio viri. Non accepi arma, non sumpsi lanceas, non arripui scutum : solummodo ostendi eis pulchritudinem meam, quâ perspectâ, vulnerati fugerunt. Ubi nunc illi ? Proculdubio in confusione. Ubi nos ? in lætitia. Ubi nunc illi ? conscientię suæ malo tabescunt. Ubi verò nos ? in magna exultatione glorificamus Deum. Quid dicam ? quid loquar ? Adjiciat dominus super vos, & super filios vestros : & allevet dominus vultum suum, & misereatur vestri in Christo Iesu domino nostro, cum quo est Deo patri, & Spiritui sancto honor, gloria & potestas, per immortalia secula. Amen.

Galat. 3.

De regressu sancti Iohannis de Asia Constantinopolim, Homilia.

Moses magnus ille Dei famulus, caput Prophetarum, maris viator, aëris agitator, mensæ apparator, qui à genitrice projectus est, & ab impugnatrice salvatus : genuit quidem eum mater, abstulit autem eum Ægyptia, & enutrivit : & qui in Ægypto nutriebatur, in cœlis conversabatur : qui tantum ac tale statuit trophæum, iste talis ac tantus vir, qui quadraginta dies reliquerat populũ, invenit eum idola fabricantem, & seditiones commoventem. Ego autem non quadraginta dies tantùm, sed & quinquaginta & centum, & amplius, & inveni vos lætantes, & philosophantes, & in Dei timore perseverantes. Nunquid ego Mose altior sum ? Absit : hoc enim dicere extremæ dementię est. Sed quia populus iste illo populo sublimior, propterea & ille de monte descendens increpabat Aaron ob seditionem populi, & irascens invehebatur in eum, cur acquieverit voluntati eorum. Ego autem adveniens præconia vestra, & coronas contexam. Ubi enim prævaricatio, ibi reatus subsequatur necesse est, & objurgatio : ubi autem correctio, ibi laudes & præconia & coronæ : ideóque etsi ampliori tempore demoratus sum foras, non me pœnitet, quia confidebam de vestræ charitatis affectu, & integritate fidei :

dei : sciebam enim uxorem mihi desponsatam castitate esse munitam, sicut in seculari conjugio assolet evenire. Etenim vir quando impudicam uxorem habere se novit, nec prospicere ei de domo permittit : qui etsi peregrinari aliquando coactus fuerit, cogitur citò reverti, quasi quodam suspicionis aculeo stimulatus : qui autem sobriam & castam habet, foras securus moratur, sufficientes pro curatorum munimine mores relinquens uxoris : hoc ego & Moses passi sumus, ille quidem, quia inemendabilem synagogam habebat uxorem, reliqvit eam. & fornicata est, & compellit eum Deus, dicens : Exurge, descende : impiè enim fecit populus tuus. Sed ego nullam hujusmodi jussionem accepi. Et cùm paululum mihi infirmitas corporis accidisset, non me inquietavit vestra absentia, sed securus de vobis ægrotationis meæ expectavi medelam. Non enim opus habent sani medico, sed qui malè habent. Nam etsi tardavi parumper à vobis, non hoc ad detrimentum vestri, sed ad divitias puto proficere vestras : quæ enim per me, imò magis per gratiam Dei correcta sunt, vestra corona est, vester protectus est. Et ideo gaudeo & tripudio, & tanquam volitare me credo, & gaudii hujus magnitudinem effari non queo. Quid ergo faciam ? quo modo indicabo exultationem mentis meæ ? In testimonium voco conscientiam vestram, quoniam video ex adventu meo gaudio esse repletam : quod gaudium corona & laus mea est. Si enim mea unius viri præsentia tantam plebem tali replevit voluptate : quantum putatis mihi ex visione vestra gaudium cumulatum ? Et Iacob quidem unum filium videns Ioseph, gaudebat senex, & recreabatur spiritu : ego autem non unum Ioseph, sed omnes vos illi similes video, & gaudeo, quia Paradisum meum recepi illo Paradiso meliorem : & ibi quidem serpens erat insidians, hîc autem Christus mysteria celebrans : ibi Heva erat seducens, hîc autem est coronans ecclesia : ibi Adam seducebatur, hîc autem populus adhæret Deo : ibi arbores diversæ, hîc autem donationes variæ : in Paradiso arbores marcescentes, in ecclesia arbores fructificantes : in illo Paradiso unumquodque genus sementis in suo perseverat statu, in isto verò Paradiso si invenero labruscam, vitem uberem efficiam : si invenero oleastrum, veram olivam efficiam : talis etenim est terræ istius natura : propter hæc gaudeo, prætermitto satisfactionem : quo modo verò vos abduxit tanti temporis longitudo, suscipite satisfactionem meam, charissimi. Si servum alicubi derigatis non revertentem, exigitis causas ubi moratus sit, ubi tantum expenderit temporis : & ego servus sum vestræ charitatis : emistis enim me, non pecuniam conficientes, sed charitatem ostendentes. Gaudeo quippe tali servitio mancipatus, nec unquam hoc famulatu opto me solui : etenim istud servitium mihi libertate elegantius : istud servitium in illud tribunal beatum collocavit mihi sedem : istud servitium non est necessitatis, sed voluntatis. Quis enim non libentissimè serviat dilectioni vestræ tam elegantissimis amatoribus ? quod etsi lapideam haberem animam, cerâ fecissetis molliorem. Quid dicam desiderio vestro, & favori, quem hesterna ostendistis die, quo modo voces vestræ cum gaudio cœlum penetrârunt ? ipsum sanctificantes aërem, civitatem fecistis ecclesiam : honorabor ego, & Deus glorificabatur : hæretici confundebantur, ecclesia verò coronabatur : quia magna lætitia est matri, cùm exultant filii : & grande gaudium pastori, cùm exultant agni gregis. Veni ad gaudia virtutum vestrarum, audivi quia cum hæreticis colluctati estis, & quia iniquè egerunt in baptismo, redarguistis ; nunquid incassum dicebam, quoniam casta uxor absente viro repellit adulteros, absente pastore abigit lupos, sine gubernatore nautæ salvaverunt navem, sine duce milites victoriam reportaverunt, sine doctore discipuli profecerunt, sine patre filii roborati sunt ? imò magis non sine patre : vester enim protectus meum gaudium, vestra glorificatio mea corona est. Sed desiderabamus, inquitis, tecum facere Pascha. Satisfacio dilectioni vestræ, quippe cùm jam iracundiam vestro dissolveritis aspectu. Nam si pater prodigum suscipiens filium statim reconciliavit, neque pœnas exegit ab eo, sed illico amplexus est : multò magis filii patrem suscipientes. Sed tamen & ad hoc respondeo : Pascha mecum in votis facere habebatis, nemo prohibet hodie vos mecum facere Pascha : sed forsitan dicetis, Nunquid duo Pascha facturi sumus ? Non, sed unum, & ipsum multipliciter. Sicut enim semper sol exoritur, & non dicimus multos soles, sed est sol quotidie oriens : sic & Pascha semper consummatur, & cùm semper celebretur, unum est solennitatis nostræ. Iudæorum similes non sumus, non servimus loco, nec

Exod. 31.

Matt. 9. 12.

subditi

1. *Cor.* 11. 26. subditi ſumus neceſſitati temporis dominicâ voce firmati. Quotieſcúnque, inquit, manducaveritis panem iſtum, & hunc biberitis calicem, mortem Domini annunciabitis. Annunciamus namque hodie mortem Chriſti. Sed tunc quidem feſtivitas. Et hodie feſtivitas. Ubi enim charitas gaudet, ibi eſt feſtivitas: & ubi recepi lætantes filios, maximam celebro feſtivitatem. Etenim & illa feſtivitas charitas eſt. Sic enim, inquit Apoſtolus, Deus dilexit mundum, ut filium ſuum unigenitum daret pro eo. Sed multi, inquiunt, te abſente baptizati ſunt. Et quid tum? nihil minus habet gratia, non claudicat donum Dei, præſente me baptizati non ſunt, ſed præſente Chriſto ſunt baptizati. Nunquid homo eſt qui baptizat? Homo dexteram porrigit, ſed Deus manum gubernat. Noli de gratia dubitare, chariſſime, quia donum Dei eſt. Attende diligenter quæ dicuntur, ſi fortè aliqua de causâ ſacra explicanda eſt, cùm obtuleris preces, & ſubſcriptam acceperis ſacram, non requiris quali calamo ſubſcripſerit rex, neque in quali charta, neque quali, quóve atramento, ſed unum ſolummodo quæris, ſi rex ſubſcripſerit: ſic & in baptiſmo, charta, conſcientia eſt: calamus, lingua ſacerdotis: manus, gratia eſt Spiritus ſancti. Sive ergo per me, ſive per illum qui officio fungitur ſacerdotis, ipſa manus ſcribit, nos miniſtri ſumus, non authores. Et Paulus miniſter eſt: Sic enim, inquit, æſtimet nos homo, tanquam miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei. Quid enim habes, quod non accepiſti? Si quid habeo, accepi: ſi autem accepi, non meum, ſed ejus qui dedit donum eſt. Noli ergo dubitare, chariſſime: gratia enim Dei perfecta eſt, locus non prohibet, ſive hic baptizeris, ſive in navi, ſive in itinere. Philippus baptizavit in via, Paulus in vinculis, Chriſtus in cruce latronem ex vulnere, & ſtatim Paradiſi meruit januam reſerare. Propter hæc gaudeo & exulto, & orationes veſtras exigo, cum quibus ad Aſiam perrexi, cum quibus reverſus ſum, cum quibus pelagum transfretavi, & adjutus veſtris orationibus fæliciter navigavi: nec enim navim citra vos ingreſſus ſum, nec exivi citra vos, non in civitate citra vos, aut in eccleſia ſine vobis, ſed avulſus quidem eram corpore, connexus autem charitate. Videbam namque eccleſiam veſtram & in pelago, & in exultatione gaudebam. Tale enim quid ſignificat charitas, quæ neſcit anguſtari: intrabam in eccleſiam, adſtabam altari, orationes offerebam, & dicebam: Domine, conſerva eccleſiam, quam mihi tradidiſti. Ego quidem corpore abſens ſum, ſed tua miſericordia præſens eſt, quæ me illuc perduxit, & pluſquam merebar, conceſſit. Et quia amplificavit, multitudo teſtatur præſentium. Florere video vineam, & nuſquam ſpinæ, neque ſentium ulla veſtigia: exultant oves, & nuſquam lupus. Quòd ſi etiam alicubi repertus fuerit, demutatur, & fit ovis. Tanta enim veſtra eſt fides & charitas, ut æmulatione veſtra cæteros provocetis. Ipſe dominus vos conſervavit, & ipſe me reduxit, & in infirmitate poſitus orationum veſtrarum ſenſi auxilium, quas mihi quotidie in ſuffragium poſtulo. Perigrinatio mea coronavit civitatem veſtram. Et quia diligebatis ex initio, nunc omnibus manifeſtum eſt. Sic enim me abſentem, tanquam præſentem habuiſtis. Nam in Aſia cum eſſem ad corrigendas eccleſias, hinc illò venientes nunciabant nobis, dicentes: Inflammâſti civitatem. Et certè charitas tempore ſolet marceſcere, veſtra autem dilectio quotidie augmentabatur. Et quem ita abſentem diligebatis, præſentem credo quòd meliùs ametis. Iſte meus theſaurus, hæ ſunt meæ divitiæ. Et ideo veſtras orationes requiro. Orationes veſtræ murus mihi, & munimen ſunt. Noli dicere, Ego languidus ſum, quo modo potero pro ſacerdote orare? Audi ſcripturam dicentem: Oratio autem fiebat continua. Et eccleſiaſtica oratio ſolvit vincula Petri, & Pauli dilatavit prædicationis fiduciam. Oratio caminum ignis extinxit, oratio concluſit ora leonum, oratio ſeditionem compeſcuit, oratio paradiſum aperuit, oratio cœli cardines reſeravit, oratio ſterilem fœcundavit, oratio Cornelii cœlos penetravit, oratio publicanum juſtificavit. Tale à vobis munimen requiro, talem gratiam poſtulo: & Deus gloriæ ſuſcipiens orationes veſtras, det mihi in apertione oris mei ſermonem, quo poſſim creditum mihi populum inſtruere ad ſalutem per Chriſtum dominum noſtrum, cum quo eſt Deo patri cum Spiritu ſancto honor, gloria, & poteſtas in ſecula ſeculorum. Amen.

Act. 12.

De

De recipiendo Severiano, HOMILIA.

Icuti capiti corpus cohærere necessarium est, ita ecclesiam Sacerdoti, & Principi populum : útq; virgulta radicibus, & fontibus fluvii, ita & filii patri, & magistro discipuli. Hęc autem non superfluò ad charitatem vestram præfati sumus : sed quoniam dicenda mihi sunt quædam apud vos, ut nemo turbetur, neque sermoni nostro aliqua oriatur interruptio, sed ut obedientia discipulorum crescat in vobis, & quantum affectum patri deferatis, appareat. Adornate me filii, & imponite mihi obedientiæ vestræ coronam, facite me apud omnes beatum judicari, & doctrinam meam magnificate per obedientiam vestram secundum Apostoli monita, dicentes : Obedite præpositis vestris, & obtemperate eis, quia ipsi pervigilant pro vobis, quasi pro animabus vestris rationem reddituri. Hæc ergo præmoneo, ne quis superbiat in commonitionem nostram. Pater enim sum, & necesse est me filiis consilium suadere : quod enim in carnalibus patribus natura carnis, hoc in nobis gratia Spiritus agit. Pater sum, & pater nimis super filios tremens, ita ut sanguinem meum pro vobis fundere paratus sim. Et in hoc non est mihi gratia. Apostolica enim lex est, & domini præceptum dicentis : Pastor bonus animam suam ponit pro ovibus suis. Sed & vos eadem facite pro nobis : simili nâmq; erga nos devincti estis affectu. Nam & Paulum audite quid dicit. Salutate, inquit, Priscillam & Aquilam adjutores meos in Christo, qui pro anima mea suas cervices posuerunt. Sicut enim pulchrum est pastorem pro ovibus immolari : ita rursum pulchrum est & oves à pastore nec morte sejungi. Cùm enim inseparabiles fuerint ab eo, lupum diabolum non timebunt. Murus enim charitatis firmior est adamante. Et frater cùm adjuvatur à fratre, erit sicut civitas munita & firma. Hæc autem præmitto, ut cum omni affectu, quæ dicimus, audiatis, neque aliquis vestrum incipiat perturbari. Loquimur rem, quam dignum est in ecclesia loqui, & quam dignum est libenter audiri. Pro pace loquimur ad vos. Et quid ita conveniens, quàm sacerdotem Dei pacem populo persuadere ? Contradictio nulla est, ubi & legatio sancta, & legatus acceptus est. Pro pace loquimur, pro qua filius Dei descendit ad terras, ut pacificaret per sanguinem non solùm quæ in terra sunt, sed & quæ in cœlis, & terrena cœlestibus sociaret. Pro pace loquimur, pro qua filius Dei passus est, propter quam crucifixus est & sepultus, quam nobis pro omni hæreditatis censu reliquit, & velut murum ecclesię dedit, quam scutum adversum diabolum posuit, quam gladium adversum dæmones dedit, quam portum tranquillissimum fidelibus collocavit, quam repropitiationem ad Deum dedit, quam delictorum absolutionem concessit : pro hac ergo legatus ad vos missus sum. Nolite mihi incutere pudorem, nolite legationem meam fœdare, acquiescite mihi, quęso vos. Multa dudum tristia gesta sunt in ecclesia, Deum confiteor, sed non laudo perturbationes, seditiones non amplector. Sed omittamus jam hæc, desinite, conquiescite, cohibete animos, refænate iracundiam : sufficit jam quòd laboravit ecclesia, finis sit, desinat turbatio : hoc enim & Deo placitum, & piissimo principi acceptum est. Oportet enim & regibus obedire, maximè cùm & ipsi obtemperent ecclesiasticis legibus. Dicit enim Apostolus, Principibus & potestatibus subditi estote : quantò magis religioso principi, & pro ecclesia laboranti ? Si ergo præparavi animos vestros ad suscipiendam legationem meam, recipite fratrem nostrum Severianum episcopum. Habeo gratiam quòd sermonem meum laudibus prosecuti estis. Dedistis mihi fructus obedientię : nunc me semen bonum gratulor seminâsse. Ecce enim statim frumenti manipulos colligam. Retribuat vobis dominus præmium benignitatis, & obedientię mercedem. Nunc enim veram hostiam pacis obtulistis Deo, quia nemo turbatus est audito hoc nomine, sed cum charitate *suscipitis : simul ut sermone locuti sumus, omnem ex animo fugâstis iracundiam. Suscipite ergo eum pleno pectore, apertis manibus. Si quid triste gestum est, omittite : quia ubi tempus pacis, recordatio dissensionis nulla est, ut sit gaudium in cœlo, gaudium in terra, lætitio & exultatio spiritualis in ecclesia Dei. Et oremus de reliquo, ut pacificam Deus custodire dignetur ecclesiam, pacem fixam & perpetuam dare, in Christo Iesu domino nostro, cum quo est gloria Deo patri, unà cum Spiritu sancto, in secula seculorum. Amen.

Hebr. 13.

Iohan. 10.

Rom. 16.

Tit. 3.

**suscepistis:*

Sermo

Sermo ipsius Seueriani de pace, cum susceptus esset à beato Iohanne episcopo Constantinopolitano.

IN adventu Domini & Salvatoris nostri atq; in præsentia eius corporali, angeli ducentes choros cœlestes evangelizabant pastoribus, dicentes: Annuntiamus vobis hodie gaudium magnum, quod erit omni populo. Ab ipsis enim sanctis angelis etiam mutuatam nos vocem, annuntiamus vobis hodie gaudium magnum. *Luc. 2. 10.* Hodie enim in pace Ecclesia est, & hæretici in ira. Hodie Ecclesiæ navis in portu est, & hæreticorum furor jactatur in fluctibus. Hodie Pastores Ecclesiæ in securitate, & hæretici in perturbatione sunt. Hodie oves Domini in tuto, & lupi insaniunt. Hodie vinea Domini in abundantia, & operarii iniquitatis in egentia. Hodie populus Christi exaltatus est, & inimici veritatis humiliati sunt. Hodie Christus in lætitia, & diabolus in luctu. Hodie Angeli in exultatione, & dæmones in confusione. Et quid opus est multa dicere? Hodie Christus, qui est Rex Pacis, cum sua pace procedens, fugavit omne dissidium, dissensiones depulit, discordiam perturbavit. Et sicut cœlum splendor solis, ita ecclesiam fulgor pacis illuminat. O quàm desiderabile nomen Pacis, quàm religionis Christianæ stabile fundamentum, & altaris dominici cœlestis armatura. Et quid possumus de Pace proloqui? Pax nomen est ipsius Christi, sicut dicit & Apostolus: Quia Christus pax nostra, qui fecit utráq; unum, quæ nequaquam fide, sed invidia diaboli dissidebant. Verum sicut procedente rege & plateæ mundantur, & tota civitas diversis floribus *Eph. 2. 14.* & ornatibus coronatur, ut nihil sit quod minus dignũ vultui regis appareat: ita & nunc procedente Christo rege Pacis, omne quod triste est, auferatur è medio, & illucescente veritate fugetur mendacium: fugiat discordia, resplendescente concordia. Et sicut frequenter fieri vidimus, ubi regum vel fratrum tabulæ pinguntur, ut in utrisq; unanimitatis declarentur insignia, artifex picto fœmineo habitu post tergum utriúsq; concordiam statuit, brachiis suis utrúmq; complectentem, indicans quòd hi qui videntur corporibus separati, sententiis & voluntate conveniant: ita nunc pax Domini media assistens, & utrúmq; nostrûm gremio palpante connectens, discreta corpora in unum convenire animum, ulnis jungentibus docet. In qua fine dubio completur sermo propheticus, qui ait: Et erit consilium pacificum inter utrósque. Et hesterno quidem die pater noster communis, evangelico pacem sermone præfatus est: hodie verò nos verba pacis exponamus. Ipse nos heri resupinis manibus in verbo pacis excepit, & nos hodie dilatato pectore, ulnisq; patentibus ad dominum cum muneribus pacis occurramus. Jam bella destructa sunt, pulchritudo pacis obtinuit. Nunc in luctu est diabolus, & in lamentatione omnis dæmonum turma, nunc in cœlestibus lætitia, & in angelis exultatio, quibus specialis familiaris pax. Hoc enim etiam cœlestes admirantur virtutes opus, quas fons ejus habet perennis, ex quo etiam terrena hæc nostra guttis quibusdam exinde stillantibus irrorantur. Et ideo etiamsi in terris pax, laudis ejus splendor redundat in cœlum, laudant eam cœlestes angeli, & dicunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Vides quomodo cœlestes omnes & terrestres invicem sibi mune- *Luc. 2. 14.* ra pacis emittunt? Cœlestes angeli pacem terris annuntiant, sancti in terris Christum, qui est pax nostra, collaudant in cœlestibus positum, & mysticis choris acclamant, Osanna in excelsis. Dicamus ergo & nos, Gloria in altissimis Deo, qui humiliavit diabolum, & exaltavit Christum suum. Gloria in altissimis Deo, qui discordiam fugat, & *Matt. 21. 9.* pacem statuit. Dico enim vobis artem diaboli, cujus neq; vos astutiam ignoratis. Vidit satanas firmitatem fidei, stabilitatem in ea pietate dogmatum septam, vidit & operum bonorum fructibus abundantem: & ideo pro his omnibus ad insaniam venit, & rabie furoris exarsit, ut scinderet amicitiam & evelleret charitatem, ut disrumperet pacem: sed pax Domini semper sit nobiscum, in Christo Iesu Domino nostro, cum quo est Deo Patri & Spiritui sancto gloria, in secula seculorum. Amen.

ETONAE, *Excusum in Collegio Regali.*
1612.

S. IOANNIS CHRYSOSTOMI

OPERA GRÆCÉ,

Octo

Voluminibus,

ETONÆ,

In Collegio Regali,

Excudebat IOANNES NORTON, *in Græcis etc. Regius Typographus.* 1613.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

Θεοστομένων

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ,

Δι' ὑπομνήσεως καὶ διορθώσεως ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ

ἐκ παλαιῶν ἀντιγράφων ἐκδοθείς.

ETONÆ, *in Collegio Regali,*
Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.
Regius Typographus.

ANNO cIↃ. IↃc. XII.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPI IACOBO,

Magnæ Britanniæ, Franciæ & Hiberniæ REGI

HENRICVS SAVILIVS

S. D.

QVod optabam maximè, vt aureum hunc scriptorem sua lingua loquentem præsens & postera legeret ætas, id Dei Opt. Max. immortali beneficio consequutus, votiq; iam reus, quamuis seriùs, vt sunt rerum magnarum tarda molimina, diuinæ eius maiestati gratias, quantas animus concipere potest maximas, habeo: Tibiq; Rex potentißime, cui secundùm Deum plurima debemus, hoc quicquid est operis, magnis certè mihi laboribus conquisitum, magna cura expolitum & editum, lubens, volens, Do, Dico, Consecroq;. Cui enim iustiùs quàm tibi debeatur opus, quod & te regnante primùm efloruit, & simul cum imperio tuo adoleuit, tuis cæptum auspicijs, auctum opibus, auctoritate perfectum? Qui veteres patres & legis libenter, & magno cum iudicio pensitas: Qui venerandæ antiquitati eam tribuis, quam tribuere æquum est, & ipsa sibi concedi postulat, reuerentiam: Qui in reliquis artibus ita excellis, vt quas singulas ij, qui illis artibus præsunt, tenent singuli, eas tu teneas vnus vniuersas, cum incredibili quadam disserendi de re quacunq; proposita subtilitate, & dicendi flumine coniunctas. De cæteris immortalitate dignißimis ingenij tui monimentis in omni ferè disciplinarum varietate, quæ magno cum mundi stupore leguntur, facilius est tacere, quàm pauca dicere. Vnus mehercule Βασιλικὸς δῶρος libellus ad effigiem iusti & moderati imperij à te conscriptus, omneis omnium philosophorum, in hoc quidem genere, disputationes, & auctoritatis pondere, & vtilitatis vbertate videtur, me iudice, superare. In his se iactaret oratio mea, quæ, vt in vulgus minùs speciosa, non minùs certè mirabilia ad laudem, nisi ad altiora me vocarent Regiæ, quæ in tua Maiestate elucent,

& Heroicæ virtutes, cum ſumma, quæ poteſt in rebus humanis eſſe, fortuna copulatæ. Quid enim ad famam glorioſius, aut quid habent ſimile cæteri in orbe principes? Num quiſquam adeò altas nobilitatis ſuæ radices egit, vt ſe continuatione quadam, & ſtirpis ſerie non interrupta, non claudicante, regum centum & octo progeniem poſſet oſtendere? Maiores tui, iam inde à Ferguſio per duo millia annorum gentis antiquiſſimæ & bellicoſiſſimæ frœna tenuerunt. Tu cunctis Maioribus tuis maior, Rex maxime, non ad ſpem regni, ſed ad vſuram natus, & iam tum in cunis vagiens Rex declaratus, vt nihil, ne punctum quidem temporis in tua fortuna, niſi regium eſſet, nihil humile aut ſimile cæterorum, ferociſſimæ gentis difficillimis reipublicæ temporibus ita ſceptra tenuiſti, vt neque in tenera ætate conſtantia & robur animi, neque in ſuprema rerum poteſtate æquitas & moderatio, ac eximia quædam in omneis, vel infimos quoſque comitas, deſideraretur. De beneficentia quid attinet dicere, quæ vſque eò in tua natura iam inde à tenero vnguiculis extare & eminere viſa eſt, vt pleriſque etiam nimia, ſi tamen quicquam eſſe poteſt in virtute nimium, fuiſſe videatur? Nam de venatione, quod inter grauiſſimos auctores conſtat, optimo militiæ tyrocinio, dicam parciùs, quia tu tibi non parcis, ne nobis quidem, quorum ſalus à tua incolumitate ſeiuncta eſſe non poteſt: Id dicam, te quicquid à publicis occupationibus dabatur otij, quod plerique principes in luxu, & malis curis conſumunt, in hoc vtiliſſimo & innocentiſſimo oblectamento à prima adoleſcentia poſuiſſe.

Cùm igitur auito & à maioribus quaſi per manus tradito imperio annos penè quadraginta ita præfuiſſes, vt tuis præſidio, hoſtibus terrori, omnibus admirationi extiteris, nobis præſertim Anglis, quibus propiùs virtutis & ſapientiæ tuæ radijs frui liceret, Neq; viſum eſſet diutius ei, qui omnia pro arbitrio diſponit ac dirigit, Deo Optimo Maximo, vt tantum lumen, tanta gloria tam angustis coërceretur finibus, optimæ & glorioſiſſimæ fœminæ, Reginæ Elizabethæ mors interuenit, fœminæ ſupra ſexum fortitudine animi & prudentia præſtantis: quæ cùm reliquas fœminas omni rerum laudandarum genere ſuperaret, hoc vno, quæ maxima eſt victoria, ſeipſam vicit. Nam cùm in hoc ſolo fortaſſe peccaret, quòd de ſucceſſore nominando inuitiſſima audiret, nec vlla in re facilè plus ſuſpicioni indulgeret, ſiue ſexus infirmitate, ſiue quòd ſemper ſuſpectus ſit inuiſuſque dominanti, præſertim orbo, qui proximus deſtinaretur, ita tamen in tua cauſa timori ſuo moderata eſt, vt te omnium ſecre-

tis

tis vocibus iactatum, omnium votis appetitum, non solùm non auersaretur, vt riualem & æmulum, sed perpetua magis charitate complecteretur, vt filium, neque mente solùm & cogitatione, sed non obscuris sermonibus designaret hæredem. id quod eò fidentiùs affirmo, quòd non ex incertis aliorum rumoribus, sed ex ipsius hoc ore præsens acceperim, cùm fortè de tua Maiestate priuatim, vt fit, sermo incidisset.

Igitur obitu optimæ Reginæ, cùm stulti bella ciuilia mente præciperent, & omnium rerum perturbationem, etiam prudentes pericula, quæ in mutatione rerum & transitu solent contingere, te præsertim absente, extimescerent, fide tuorum ciuium, consiliariorum tuorum sapientia sic est orbis rei publicæ conuersus, vt vix impressam orbitam sentiremus. Itaque nullo districto gladio, nulla sanguinis guttula effusa, magno cum stupore principum exterorum, & nonnulla inuidia, maternam simul & paternam hæreditatem creuisti, & auitam regum Saxonicorum, iam inde à rege Dauide ex maioribus tuis vno, Ethelredi regis abnepote, tibi iustissimo successionis iure debitam & deuolutam. Quod si cui leue videatur, sciat eam rem tanti apud maiores nostros fuisse ponderis, vt non prius iustum & legitimum Normannorum in Anglia imperium fuisse arbitrarentur, quàm Matthildis Dauidis soror Henrico primo enupta regiam nobis sobolem daret, ex antiqua regum Saxonicorum stirpe deriuatam. Ita constitutis pro tempore domi rebus, cùm finibus nostris, tanquam salutare sidus post naufragium affulsisses, Deus immortalis, qui concursus è regionibus finitimis, longinquis, ex agris, vicis, domibus, spectandi tui causa! qui plausus, clamores, exultationes omnium ordinum, ætatum, hominum! omnes obsessæ semitæ, omnes angustiæ obseptæ, vt tuos vultus intuerentur. non fœminas domi pudor continuit, non viros domestica aut forensis occupatio, non pueros ætas, metus, magister prohibere potuerunt. floribus constratæ viæ, aulæis contecta oppida: vt non à porta ad Capitolium, sed ab vltimis regni finibus vsque ad regiam vrbem perpetuus quasi triumphus, non de victis hostibus, sed ciuibus conseruatis agi videretur. Iam verò aduentus tuus atque introitus in vrbem, effusis omnibus ad te salutandum ordinibus, qui fuit! Memini illius diei, semperque meminero, cùm recentes à luctu & lachrymis, ab eoq; funere, quod tu honorificentissimum esse voluisti, occurreremus Maiestati tuæ, alij ad duodecimum, alij ad vicesimum ab vrbe lapidem, quàm subitò tuus ille iucundissimus conspectus omnes ab oculis lachrymas absterserit, omnem à mente depulerit mœrorem. Sic verò vrbs te regia accepit, vt

lucem

lucem ſibi demum ac ſalutem redditam ac reſtitutam arbitraretur, damnumque ex obitu optimæ principis ſuſceptum, abundè ſatis, ſuperq; compenſatum. Ita inaudita ab omnibus ſeculis felicitate, tuis tamen virtutibus debita, duas ferociſſimas nationes armis & animis diſſidenteis (quod in finitimis ſemper fieri docet Philoſophorum princeps Plato) in vnam mentium & voluntatum conſpirationem coëgiſti. Mirabitur omnis poſteritas, te, quod non annorum bis mille conſilia, non vlla vis, non vlla verborum lenocinia effecerant, id vnico edicto conſecutum: quodque abauus tuus Henricus Septimus, bono huiuſce reipublicæ natus, vix bello potuit, vt duas familias vniret, pacemque rebus per centum annos turbatis daret, id te in duabus nationibus, propter veteres tot annis inimicitias infenſiſſimis, puncto temporis pacis artibus conficere potuiſſe. Hinc latrocinijs liberati limites, hinc in ipſis regnorum finibus ſumma quies: agriculturæ & pecuariæ ſtudia reuocata, cultaque cum cura, quæ priùs mutuo metu ſqualida, inculta, deſerta iacuerunt. Néue tantum hoc pacis & concordiæ bonum angustis huius inſulæ cancellis circumſcriberetur, illud proprium fortunæ tuæ, ſub ipſis regni auſpicijs, radios virtutis & bonitatis tuæ in reliquum orbem Chriſtianum eſſe diffuſos. Ita q; cum omnibus regibus, principibus vicinis, confœderatio & amicitia, ipſis à te hoc per legatos expoſcentibus, iuncta, pax terra, marique parta, latronibus ac piratis purgata maria, commercia omnium gentium reſtituta, aditus tutus & ſecurus noſtris hominibus ad omnes per te nationes patefactus, legati & interpretes pacis vltrò citróque ſtabiliti. At ne ſingula in nos beneficia tua commemorando, quæ ſunt infinita, modum excedat oratio, quod vnum nobis vel maximè defuit ſub optima principe, vt certo aliquo reipublicæ ſtatu viueremus, certa ſucceſſionis ſpe, id tibi diuino munere tributum videmus, ſubſidia ſcilicet dominationis, & imperij firmiſſima munimenta, numerum liberorum, te patre digniſſimorum, & imperio: qui & te, quantum in hominem cadere poteſt, immortalitati traduri ſunt, ipſique & eorum poſteri, in æternum huius reipublicæ clauum tenebunt, horum regnorum gubernacula moderabuntur,

Florentes ſeclis innumerabilibus.

Deus O.M. interim tuam Sereniſſimam Maieſtatem nobis reiq; publicæ Chriſtianæ quàm diutiſſimè ſeruet incolumem.

Prid. Kal. Nouemb.

1612.

Παῦσα πόλις πάσῃ πόλει φύσει πολέμιος, ἄλλως τε καὶ ὁμορον χώραν ἔχουσα.

HENRICVS SAVILIVS
LECTORI. S.

OHANNE CHRYSOSTOMO, Nemo Græcorum Patrum plura dedit, nemo meliora, siue orationis ornatum spectes, siue grauitatem sententiarum. Suidas in omnes veteris & noui Testamenti libros commentaria refert edidisse, complurimos præterea composuisse tractatus, *ad multa versuum millia, quorum numerum inire non hominis esse sed Dei, cui nota sint omnia.* Georgius Alexandrinus quatuor millia & octingentos ipsius sermones, cùm omnes non possent, à pijs quibusdam viris post mortem eius coaceruatos scribit. Porrò, in interpretandis Scripturis ita felici, adeóque diuino fuisse ingenio constat, vt quamuis cæteri Ecclesiæ Patres communibus suffragijs locum aliquem Scripturæ secus, quàm ipsi visum esset, interpretarentur, contra omnes vnius prępONderaret sententia. Quam consuetudinem in Orientali Ecclesia, & semper antea, & suo tempore obtinuisse scribit autor incertus vitæ Chrysostomi, cap. 37. Quin & in Occidentali magni fuisse ponderis eius interpretationes, testes sunt locupletes Hieronymus & Augustinus : ipsisq; adeò Britannicis insulis solùm ex omnibus antiquis interpretibus lectitatum, in summaque habitum admiratione multis ante suam ætatem seculis refert Georgius. Nec minor in dogmatibus stabiliendis eiusdem auctoritas. Testes plerique conciliorum canones in eius facti sententiam & verba. Testis libellus, quem in Bibliotheca Cæsarea memini videre, Archiepiscopi, nisi fallor, Mitylenæi, qui propositis non ita pridem à viro magno ferè omnibus in religione controuersis nunc capitibus, ad singula ex vnico penè respondit Chrysostomo. Nam de dictionis splendore nihil est necesse dicere, cùm & ab aureo flumine nomen inuenerit, & Libanius Sophista cum primis celebris, & qui ad veterum laudem proximè accederet, successorem sibi in schola ex omnibus vnum destinasset Iohannem, nisi eum sibi furto, vt ipse questus est, surripuissent Christiani. Sed testes omni exceptione maiores, libri eius ac tractatus, tanta altitudine orationis, tam venusta suauitate sine vllis salebris fluentes. Huius ego tanti viri iam inde ab ineunte ætate inflammatus amore, cùm videre multo maximam operum eius partem, vel situ & squalore obsitam, vel carie exesam, in bibliothecarum angulis delitescere, ante annos ferè duodecim perlustratis in Britannia cunctis publicis, priuatis bibliothecis, indéque descriptis, quæ in vsum futuri operis viderentur, homines certos allegaui, & linguæ peritos, & manu promptos, in Galliam, Germaniam, Italiam, & vltimum Orientem, qui mihi & ea, quæ non haberem, describerent, ad alterumque & tertium exemplar castigarent, & quæ haberem, ex alijs manuscriptis codicibus emendarent. Sunt enim huius auctoris, qui quasi Græcorum Deus habetur, quædam per omnes bibliothecas, nisi quæ Græcis manuscriptis prorsus careant, descriptæ particulæ. Quo in negotio egregiam nobis & strenuam operam nauarunt viri amplissimi, doctissimíque, quos honoris causa nomino, Iacobus Augustus Thuanus, magnum lumen Galliæ, Marcus Velserus II vir Augustanus, Georg. Michael Lingelsheimius, Andreas Schottus, Isaacus Casaubonus, Fronto Ducęus, Ianus Gruterus, Dauid Hoeschelius, Sebastianus Tengnagel, & reuerendissimus Gabriel Archiepiscopus Philadelphiensis. Nefas tacere de Sereniſsimi Regis nostri apud exteros principes clarissimis legatis, quibus ipse hoc in mandatis dederat, vt omni, qua possent, opera studium hoc meum promouerent. Itaque librarijs nostris aditus patefactus ad bibliothecam Regiam Lutetiæ,

τῶν παρ' Ὁμήρῳ ἐπῶν ἀριθμὸν ἐξευρεῖν.

Palati-

Palatinam, Augustanam, Bauaricam, Cæsaream, cæteras: qui his freti subsidijs illud domum attulerunt instrumentum, illam supellectilem, ex qua nobis est hæc adornata editio. Quam quomodo sim omnibus passim doctis in orbe Christiano probaturus, nescio: hoc scio, magnis eam sudoribus, immensis sumptibus constitisse. Et quidem vt cætera sint & mea, & aliorum expectatione inferiora, religionem certè in exprimendis scriptis codicibus præstabo: quàm minimum indultum coniecturis, nihil datum studijs partium, nihil auribus cuiusquam. Notas insuper adiecimus, quibus & loca obscura illustrarentur, & deprauata restituerentur, saltem indicarentur. Neq; enim omnia sanare potuimus, nec, vt opinor, quisquam alius, qui primus ex scriptis libris veterum scriptorum aliquem typis euulgauerit. In secernendis Chrysostomi veris & germanis scriptis ab ijs, quæ dubiæ sunt fidei, aut manifestè νοθεύοντα, rem periculosam, & plenam inuidiæ tentasse me video. Sed à mea hac qualicunq; opinione cuiuis per me liberum esto discedere, & tanquam à minorum gentium censore ad maiores magistratus prouocare. Nam & ipse nonnulla, quæ primùm recepi, postea vt ex notis patebit, reieci, & quæ nos reijcimus vt ὑποζολιμαῖα, alij fortasse argumentis adducti certioribus in album recipient τῶν γνησίων καὶ ἀκριβῶν. Hunc tamen meum qualemcunque delectum studiosis puto non ingratum, neque inutilem futurum, quibus scilicet otium non est bonas horas in scriptis minus bonis peruolutandis collocare.

Iam monendus est Lector, vocabula his notis [ ] inclusa à quibusdam codicibus abesse, non magno plerúmque sententiæ detrimento: asteriscо * signata ad oram libri, in nonnullis exemplaribus adiecta reperiri: ″ variantis esse lectionis notam, cui respondens in margine γρ. (hoc est γράφεται) ex libris significat esse lectionem: ἴσ. (hoc est ἴσως) ex coniecturâ tantùm. Ad extremum, Lectorem, multóque magis interpretem (si quis futurus est) præmonitum volo, vt antequam ad lectionem alicuius orationis accedat, primo loco Catalogum adeat cuique tomo præfixum, nonnulla reperturus non spernenda, quæ nos inter edendum fugerunt, postea vsu & tractatione comperta. Secundo loco, vt errata typographica emendet, quæ in opere tam longo non potuerunt esse pauca in tanta operarum inscitia & oscitantia. Ea autem vno in loco perscripta inueniet ad finem octaui tomi, neque multa tamen flagitiosa. Tertio loco, vt inter legendum notas semper ob oculos habeat & obseruationes nostras & amicorum meorum, in quibus multa deprehendet, quâ à Libris (qui post editionem absolutam in manus nostras venerunt) quà ab ingenio non infeliciter emendata & restituta. Atque hæc sunt, Lector, quæ nos immensis sumptibus, infinitis laboribus pro nostra mediocritate præstare potuimus: non diffidentes fore, vt hoc exemplo excitati alij passim per Europam boni publici amantes viri, & melioribus libris fulti, & maiore, quàm nos sumus, ingenio, & quædam nobis inedita edant (quorum tamen, nisi fallor, exiguus futurus est numerus, vix supra decem aut duodecim sermones: de γνησίοις loquor: nam τῶν ἀκριβῶν καὶ ὑποζολιμαίων passim in omnibus Bibliothecis publicis, priuatis, magna colluuies, quos nihil moror) & nostram editionem castigatiorem & emendatiorem reddant: id quod in aliqua saltem particula, aut oratione vna vel altera facillimum erit ijs, quibus Mss. Codices ad manum, nobis in tanto opere fuit molestissimum. Atq; in eam rem adiecimus ad finem tomi octaui initia omnium Orationum & Tractatuum ordine Alphabetico, vt quid hîc reperiatur, quid desit, statim quiuis intelligat: adijciatq; nostris, si quæ repererit noua, aut saltem nostra reddat ex Libris veteribus meliora. Semper enim erit in hoc stadio doctis decurrendi locus. Vale.

PRIMI TOMI CATALOGVS.

IN Geneſin, orationes 67. Pag. 1
Expoſitionis in tertium Pſalmum fragmentum ex Damaſceno. 522
Vide integram Tomo 8. p. 1.
Expoſitio in Pſal. 4, 5, & 6. 522
Expoſitio in Pſal. 7, 8, 9, 10, & 11. 554
Lacunæ quædam in his Pſalmis aſteriſcis ſignatæ explentur in octauo Tomo ex codice Illuſtriſs. Card. Barberini p. 5.
Expoſitionis in 12. Pſal. principium. 608
Reliqua attexuntur Tom. 8. p. 5. l. 36. ex eiuſdem Cardinalis codice.
Homilia in duos priores verſus Pſal. 41. 609
Locus huius Homiliæ proprius eſt poſt 26. orationem Tomi quinti. p. 160.
Expoſitio in Pſal. 43, 44, 45, 46, 47, 48, & 49. 618
Expoſitio in Pſalm. 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117. 716
Expoſitio in Pſal. 119, 120, & reliquos vſq; ad finem. 781
Expoſitio in Eſaiæ capita ſeptem, & quod excurrit. 1016

In Pſal. 50. Homiliæ duæ. 692 *Dubia.*

Expoſitio in Pſal. 51. 911 *Suppoſi-*
Expoſitio in Pſal. 95. 916 *titia.*
Expoſitio in Pſal. 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, & 107. 925
Expoſitio in Pſalmi 118. ſtationem primam. 978
Stationem ſecundam. 995
Stationem tertiam. 1007

SECVNDI TOMI CATALOGVS.

IN Euangelium Matthæi ſermones nonaginta. Pag. 1
In Euangelium Iohannis ſermones octoginta octo. Pag. 555

TERTII TOMI CATALOGVS.

IN Epiſtolam ad Romanos Præfatio. Pag. 1
In Epiſtolam ad Romanos Hom. xxxii. 5
In Epiſtolã ad Corinthios priorem Præfatio. 243
In Epiſtolam priorem ad Corinthios Homiliæ xliiij. 245
In Epiſtolam poſteriorem ad Corinthios Homiliæ xxx. 541
In Epiſtolam ad Galatas Expoſitio perpetua. 709
In Epiſtolam ad Epheſios Præfatio. 763
In Epiſtolam ad Epheſios ſermon. xxiiij. 764

CATALOGVS TOMI QVARTI.

IN Epiſtolam ad Philippenſes Præfatio. Pag. 1
In eandem Homiliæ xv. 5
In Epiſtolam ad Coloſſenſes Homil. xij. 89
In priorem ad Theſſalonicenſes Hom. xj. 161
In poſteriorem ad Theſſal. Hom. v. 221
In priorem ad Timotheum Præfatio. 249
In eandem Homiliæ xviij. 250
In poſteriorem Homiliæ x. 329
In Epiſtolam ad Titum Hom. vj. 381
In Epiſtolam ad Philemonem Præfatio. 411

In eandem Homiliæ iij. 413
In Epistolam ad Hebræos Præfatio. 427
In eandem Homiliæ xxxiiij. 431
In Acta Apostolorum Homiliæ lv. 607
Index Ethicorum locorum in hisce quatuor Tomis contentorum. 921

CATALOGVS TOMI QVINTI.

Sermones in loca S. Scripturæ.

SErmo habitus in principio Quadragesimæ, in illud, In principio creauit Deus cœlum & terram: & de ieiunio & eleemosyna. *Oratio* j. Pag. 1

Cur in sole & luna & cœlo & alijs dixerit, Fiat: in homine verò, Faciamus: & quidnam sit illud, Ad imaginem. *orat.* ij. 6

Quid sit, Ad similitudinem: & quare, cùm Deus nos iusserit dominari in feras, non dominemur, & hoc magnæ erga nos curæ argumentum esse. *orat.* iij. 8

Quòd seruitutis modos tres induxerit peccatum, & ad negligentes auditores, & in eos qui parentes non honorant. *orat.* iv. 11

Quòd non propter Adam punimur, & quòd maiora sunt per eum bona importata, quàm mala, si nobis ipsis attendere voluerimus, & contra eos qui pauperes prætereunt. *orat.* v. 15

Vtrum ex ligno illo facta sit Adamo notitia boni & mali, vel ante manducationem habuerit vim hanc & facultatem discernendi: & de ieiunio, & quòd oporteat domi meditari ea quæ in ecclesia dicantur. *orat.* vj. 19

Quare lignum scientiæ boni & mali vocetur lignum illud: & quid sit, Hodie mecum eris in Paradiso. *orat.* vij. 22

In diem imbribus fœdum, & in conuentum Episcoporum, & in donationem præcepti Adamo facti, magnæq; id erga nos curæ fuisse, legem accepisse. *orat.* viij. 29

Quomodo oporteat fratrum peccata arguere, & quòd eorum salutis curam habere conueniat, & quare Abram vocatus sit Abraam, & de nomine Noe: quòd non frustra aut sine causa hæc iustis illis imposita sint nomina, sed ita dispensante Dei prouidentia. *orat.* ix. 31

Quòd non oporteat Theatra frequentare, & quòd perfectos reddit adulteros, & ægritudinem animi, & discordiam ea res parit: & in Abraam. *orat.* x. 39

Quòd oporteat in Pentecoste, semperq; ieiunij meminisse, & quòd non præsentia solùm, sed etiam recordatio ieiunij vtilis sit: & de Dei prouidentia, ipsiusq; non minimam præter alia partem esse, naturalem parentum erga liberos amorem: Quódq; non patribus solùm, sed & matribus præceptũ sit de componendis liberorum moribus: & ad extremũ de Anna oratio prima. *orat.* xj. 50

In fidem Annæ, & moderatum eius & philosophicum animum, & de honorandis sacerdotibus, & quòd oporteat precibus vti tam in principio prandij, quàm fine. oratio secunda. *orat.* xij. 59

In Annam, & lactationem Samuelis, & quòd vtilis sit in liberis procreandis tarditas, & periculosum & lubricũ esse, liberos negligere. orat. tertia. *or.* xiij. 66

Ad eos qui conuentus in ecclesia deserunt, & in Theatra ascendunt: quódq; non solũ vtilius sit in ecclesia versari, quàm in Theatris, sed etiam iucundius: & in secundum dictum Annæ, & quòd oporteat perpetuò orare & in omni loco, in foro, in itinere, in lecto. oratio quinta: nam quarta in Annam non reperitur. *orat.* xiv. 72

In orationem Annæ, & quòd vtilis sit paupertas, maioremq; habeat quàm diuitiæ cùm voluptatem, tum securitatem. oratio sexta. *orat.* xv. 78

Hæc oratio in Ms. Bauarico, & versione ἐκφράσεως, expletur tom. 8. *pag.* 8.

Quòd magnum bonũ est non solùm virtutem sectari, sed etiam laudare virtutem, & quòd maius statuerit trophæum Dauid parcendo Sauli, quàm cùm Goliath prostrauit, quódq; sibi ipsi magis, quàm Sauli profuit, cùm hoc faceret: & in Apologiam eius aduersus Saul. Oratio in Dauid & Saul secunda. *Vide primam Tom.* 8. *pag.* 10. *orat.* xvj. 83

Quòd non oporteat Theatra frequentare, & quòd perfectos reddit adulteros, & ægritudinem animi & discordiam ea res parit, & quòd omne genus patientiæ superauerit Dauid in negotio Saulis. oratio

ratio in Dauid & Saul tertia. *or.* xvij. 89
Quando extra ecclesiam deprehensus Eutropius abreptus est, & de Paradiso & Scripturis: & quòd vtilis sit Scripturarũ lectio, & quòd Paradiso melius quiddam sit Scriptura, ecclesia verò omnib. rebus pretiosior: & in illud, Astitit Regina à dextris tuis. *orat.* xviij. 100
In illud prophetæ Dauid: Ne timeas, quando ditescit homo, & de hospitalitate. Oratio prima. *orat.* xix. 113
Sermo habitus Constantinopoli in ecclesia Magna, in illud, Ne timeas, quando ditescit homo, & de eleemosyna. Oratio secunda. *orat.* xx. 123
Laus eorũ qui ad ecclesiam occurrerunt, & de ordine in doxologijs seruando, & in illud, Vidi Dominum sedentem in throno excelso & eleuato. In Oziam prima. *orat.* xxj. 127
De Ozia oratio secunda: & in illum textum, Et factum anno, quo mortuus est Ozias rex, vidi Dominum sedentem in throno excelso & eleuato: & quòd non oporteat tempus, aut literam vnam diuinarum Scripturarum negligere. *orat.* xxij. 134
In illud, Exaltatum est cor Ozię, & de humilitate, & quòd non oporteat præsidentem esse eum qui cum virtute viuit, & quantum sit malum superbia. Tertia in Oziam. *orat.* xxiij. 138
In textum Esaiæ prophetæ: Factum est anno, quo mortuus est rex Ozias, Vidi Dominum sedentem in throno excelso & eleuato: & laus ciuitatis Antiochenæ, & contra eos qui matrimonium prohibent demonstratio planè diuina. In Oziam quarta. *orat.* xxiv. 144
In textum Esaiæ prophetæ: Factum est anno, quo mortuus est rex Ozias, Vidi Dominum: & demonstratio, quòd iustè leprâ percussus fuerit Ozias, quòd incensum indignè, & contrà quam oportuit, adoleuisset, quod non fas est Regibus, sed Sacerdotibus. In Oziam quinta. *orat.* xxv. 151
In Seraphin. *orat.* xxvj. 155
In illud Esaiæ, Ego Dominus Deus feci lucem & tenebras: faciens pacem, & creans mala. *orat.* xxvij. 160
In textum Ieremiæ, Domine, non est in homine via eius, neq; homo vadet & prosperum faciet gressum suum, & rectam faciet viam suam. *orat.* xxviij. 168
Ad eos qui ad ludos Circenses proficiscuntur, & in illud Euangelij, Intrate per portam angustam, &c. & ad finem, in Diuitem & Lazarum. *orat.* xxix. 175
De conuersatione secundùm Deum, & in illud, Angusta est porta &c. & expositio orationis dominicæ. *orat.* xxx. 183
In dimissionem Chananææ, habita post reditum eius ab exilio. *orat.* xxxj. 188
In Parabolam de debitore decem millium talentorum, & centum denarios exigente, & quòd omni peccato peius est iniuriarum meminisse. *or.* xxxij. 196
Contra Hæreticos, & in petitionem matris filiorum Zebedęi. *orat.* xxxiij. 206
In illud, Pater, si possibile est, transeat à me poculum hoc: sed non vt ego volo, sed vt tu: & contra Marcionistas & Manichæos, & quòd non oporteat ingerere se periculis, sed omni voluntati Dei voluntatem anteferre. *orat.* xxxiv. 213
Postridie Calend. habita Antiochiæ contra ebrios, & de ijs qui tabernas ingrediuntur, & per ciuitatem choreas ducunt, & quòd doctorem non oporteat de discipulis desperare, etiamsi in præsens non obtemperent: & in pauperem Lazarum & Diuitem oratio prima. *oratio* xxxv. 220
In Lazarum oratio secunda: & quòd animæ eorum, qui violentâ morte pereunt, non fiunt Dæmones: & de iudicio & eleemosyna. *orat.* xxxvj. 234
In Lazarum oratio tertia: & quare non dixerit, Cepisti bona tua in hac vita, sed, recepisti: & quare iusti sæpenumero in pericula incidant, & peccatores ipsa effugiant. *orat.* xxxvij. 242
In Diuitem & Lazarum oratio quarta. *orat.* xxxviij. 253
In Publicanum & Pharisæum: & de humilitate & oratione. *orat.* xxxix. 261
Pars est Homiliæ quintæ de Incomprehensibili. vid. Tom. 6. p. 422. 34.
In paralyticum, qui annos 38. decubuerat in infirmitate sua, & in illud, Pater meus vsq; modò operatur, & ego operor. *orat.* xl. 264
In quatriduanum Lazarum. *orat.* xlj. 271
Synaxi post aliquod tempus in Veteri ecclesia celebrata, sermo in inscriptionem Actorum Apostolorum: & vitam cum virtute actam vtiliorem esse signis & miraculis: & quatenus præstantior sit signis conuersatio. *orat.* xlij. 274

Ad eos qui reprehenderunt eum ob proœmiorum longitudinem,& quòd vtile sit æquo animo ferre reprehensiones: & quare non statim, ex quo credidit, mutatum est eius nomen in Paulum, & quòd non ex necessitate, sed liberâ voluntate facta est in eo hæc conuersio: & in illud, Saule, Saule, quid me persequeris? *orat.* xliij. 282
In illud Apostoli, Non solum verò, sed etiam gloriamur in afflictionibus, &c. *orat.* xliv. 292
In illud, Nouimus quòd diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. *orat.* xlv. 299
In eos qui ecclesiastico conuentui non interfuerunt: & in illud, Si esurierit inimicus tuus, cibum ei in os ingere, & de inimicitiarum memoria. *orat.* xlvj. 304
In illud, Salutate Priscillam & Aquilam, oratio prima. *orat.* xlvij. 314
In idem, oratio secunda. *orat.* xlviij. 321
In illud Apostoli, Propter fornicationes vnusquisq; propriam vxorem habeat. *oratio* xlix. 330
In illud, Vxor alligata est viro in quantum tempus vixerit vir ipsius, &c. *oratio* l. 337
In illud Apostoli, Nolo vos ignorare, fratres, quòd patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes per mare transierunt. *orat.* lj. 343
Quòd non oporteat vsq; ad finem confidere eum qui stat, neq; spem sui abijcere, qui ceciderit. *orat.* lij. *pars est Hom.* 27. *in Matth.* 251
Calendis, non progrediente in publicum episcopo Antiochiæ Flaviano. dicta est autem contra eos qui obseruant Nouilunia, & per ciuitatem choreas ducunt, & in illud Apostoli: Omnia in gloriam Dei facite. *orat.* liij. 355
In illud Apostoli, Oportet hæreses esse inter vos, vt, qui probi sunt, manifesti fiant. *orat.* liv. 362
In illud Apostoli, Habentes autem eundem spiritum fidei, sicut scriptum est: & in illud, Credidi, ideo locutus sum: & de eleemosyna, oratio prima. *oratio* lv. 368
In illud Apostoli, Habentes autem eundem spiritum fidei, sicut scriptum est: et contra Manichæos,& omnes qui Vetus testamentum calumniantur,& separant illud à Nouo, & de eleemosyna, oratio secunda. *orat.* lvj. 375
In idem: Et cur omnes sine discrimine recipiant bona, & de eleemosyna, oratio tertia. *orat.* lvij. 382
In illud Apostoli, Vtinam sustineretis me modicum in insipientia. *orat.* lviij. 392
Cùm in priore synaxi in noua Ecclesia cum episcopo conuentum celebrâsset, hanc orationem in veteri ecclesia habuit in hunc Apostoli textum: Quando verò venit Petrus Antiochiam, in faciem restiti illi: & ostendit quòd ea, quæ tum facta sunt, non erant à contrarijs studijs profecta,sed quasi ex pacto conuento & per οἰκονομίαν. *orat.* lix. 398
In eos, qui malè vtuntur textu illo Apostoli, Siue prætextu, siue veritate Christus annuntietur: & de humilitate. *oratio* lx. 410
In illud Apostoli, De ijs verò qui obdormierunt nolo vos ignorare, fratres, vt ne dolorem susciptatis: & in Iob, & Abraham. *orat.* lxj. 418
In illud, Vidua eligatur, non minor sexaginta annis natu, & de liberorum educatione, & de eleemosyna. *orat.* lxij. 425

Sermones Panegyrici.

In sanctum martyrem Babylam oratio prima. *orat.* lxiij. 438
In beatum Babylam oratio secunda: & contra Iulianum,& gentiles. *or.* lxiv. 442
In sanctas martyres, Bernicem, & Prosdocen virgines, & matrem ipsarum Domninam. *orat.* lxv. 473
In sanctam Pelagiam martyrem. *orat.* lxvj. 482
In S. Thomam Apostolum, & contra Arrianos, & in eum qui in Thracia tyrannidem arripuit & cæsus est, cùm & ipse esset Arrianus. *orat.* lxvij. 486
In sanctum martyrem Romanum. *oratio* lxviij. 488
In S. martyrem Barlaam. *orat.* lxix. 493
In S. Ignatium archiepiscopum Antiochiæ Magnæ, Romam abreptum, & ibi martyrio affectum, indeq; rursus Antiochiam delatum. *orat.* lxx. 498
In S. Philogonium ex aduocato factum episcopū, & quòd nihil Deo acceptius publici boni procuratione curaque, & quòd negligenter accedere ad sacra mysteria pœnas inferat intolerandas, etiamsi vel semel in anno tantùm hoc ausi fuerimus

fuerimus. habita est quinque dies ante Christi Natiuitatem. *orat.* lxxj. 505
In natalem diem Saluatoris nostri Iesu Christi, qui adhuc quidem incertus erat tum temporis, ante paucos verò annos notus factus per quosdam, qui ab Occidente venerunt & retulerunt. *orat.* lxxij. 511
In martyres Ægyptios. *orat.* lxxiij. 519
In sanctũ & salutare baptisma Saluatoris nostri Iesũ Christi, & ad eos qui ad sacros conuentus non veniunt, & de ijs quì indignè communicant, & quòd ij, qui ante finem diuinam liturgiam deserunt, & ante vltimas preces egrediuntur, Iudam imitantur. *orat.* lxxiv. 523
In S. martyrem Lucianum. dicta est postridie Theophaniorum. *orat.* lxxv. 529
In S S. martyres Iuuentinum & Maximinum, qui sub Iuliano Apostata martyrium passi sunt. *orat.* lxxvj. 533
In S. Meletium. *orat.* lxxvij. 537
Oratio habita in magnã Hebdomadem, in quo docet, quare vocata sit Hebdomas magna. *orat.* lxxviij. 540
In proditionem Iudæ, & in Pascha, & in traditionem mysteriorum, & quòd non oporteat iniuriarum meminisse. habita feria quarta ante Pascha. *or.* lxxix. 547
In diuinam & mysticam Cœnam Saluatoris, & de proditione Iudæ, & in Pascha, & in traditionem diuinorum mysteriorum, & quòd non oporteat iniuriarum meminisse. habita feria quarta ante Pascha. *orat.* lxxx. 547
In nomen cœmiterij, & in crucem Domini ac Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi. *orat.* lxxxj. 563
In crucem, & latronem, & de secundo Christi aduentu, & quòd oporteat perpetuò pro inimicis orare. *or.* lxxxij. 567
In crucem & confessionem latronis, & quòd oporteat pro inimicis orare. dicta est in sancta & magna Parasceue. *orat.* lxxxiij. 567
Contra ebrietatem, & in resurrectionem Christi. oratio prima. *orat.* lxxxiv. 581
In S. Pascha. orat. secunda. *orat.* lxxxv. 587
In S. Pascha. orat. tertia. *orat.* lxxxvj. 592
In ascensionem Domini nostri Iesu Christi. habita est in martyrio Romanesiæ: vbi martyrum corpora sub pauimento sepulta prope reliquias hæreticorum, sublata fuerunt, & superius seorsim tumulata. *orat.* lxxxvij. 595
In S. Pentecostem oratio prima, & quare miracula nunc non fiant, omniaque tam quæ dicuntur, quàm quæ fiunt à nobis, descripta esse. *orat.* lxxxviij. 602
In S. Pentecostem oratio secunda. *oratio* lxxxix. 610
In sanctos omneis, qui passim in toto orbe martyrio affecti fuerunt. oratio prima. *orat.* xc. 614
In omnes sanctos. oratio secunda. *oratio* xcj. 618
In sanctum martyrem Iulianum. *oratio* xcij. 621
In sanctum patrem nostrum Eustathium archiepiscopum Antiochiæ magnæ, & in ardorem eorum qui ad audiendum ingressi fuerunt. *orat.* xciij. 628
In SS. Maccabæos, & in matrem ipsorum. oratio prima. *orat.* xciv. 633
In SS. Maccabæos. oratio secunda. *oratio* xcv. 637
In eosdem S S. Maccabæos. oratio tertia. *oratio* xcvj. 640

In loca Sacræ Scripturæ.

Dubiæ fidei scriptæ.

In illud, Vidit Deus omnia, quæcunque fecit, & ecce bona valde: & quòd diuina oracula omnibus iucundis pretiosiora. *oratio* xcvij. 642
Demonstratio, quòd imaginem ad similitudinem Dei factam primus homo per transgressionem abiecerit, eamque per nouum Adam rursus recuperauerit. *oratio* xcviij. 645
Quomodo Adam acceperit animam, & de Passione Christi. *orat.* xcix. 648
In Beatum Abraam. *orat.* c. 653
In Ioseph, & de temperantia. *orat.* cj. 656
De serpente Moysis, quem crucifixit in Eremo, & de Trinitate. *orat.* cij. 659
In prophetam Eliam. *orat.* ciij. 672
Protheoria in Psalmos. *orat.* civ. 676
In illud Psal. Dominus regnauit, exultet terra: & in illud, Cùm tradiderit regnum Deo ac Patri, & in sacramentum baptismatis. *orat.* cv. 680
In sigilla librorum, & quomodo offerat Filius Patri, & Pater Filio, & in Saluatoris incarnationem. *orat.* cvj. 689
In Tres pueros, & in Babyloniam fornacem. *orat.* cvij. 698
In Susannam. *orat.* cviij. 703
Expositio in orationem dominicam. *orat.* cix. 707

Oratio

Oratio catechetica in illud Euangelij, Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias, qui mane exijt ad conducendum operarios in vineam suam, &c. *orat.* cx. 708

In illud, Exijt decretum à Cæsare Augusto, & in descriptionem sanctissimæ, immaculatæ, & suprà quam dici potest benedictæ, Dominæ nostræ, Deiparæ, & semper virginis Mariæ. *orat.* cxj. 715

In prodigum filium, & de pœnitentia, & in arborem scientiæ boni & mali, & in latronem. *orat.* cxij. 720

In Diuitem & Lazarum. *orat.* cxiij. 728

In cæcum, quem Christus sanauit, & in Zachæum, & de Iudicio & eleemosyna. *orat.* cxiv. 731

In mulieres, quæ vnguenta attulerunt: & quòd nulla discrepantia, nec pugna inter Euangelistas reperiatur circa resurrectionem Domini nostri Iesu Christi. *orat.* cxv. 740

In illud, In principio erat Verbum, &c. & quòd spiritus scrutetur profunda Dei, & de nuper baptizatis, & contra hæreticos. *orat.* cxvj. 747

In Textum illum Euangelij, in quo dicebant Iudæi de Saluatore, quomodo nouit literas, cùm non didicerit, & in verba Saluatoris, quòd nemo nouit diem illum. *orat.* cxvij. 752

In cæcum à natiuitate. *orat.* cxviij. 761

In Chananæam, & in Pharao: & in illud, Non est volentis, neq; currentis, sed miserentis Dei. *orat.* cxix. 771

In secundum aduentum Dom. nostri Iesu Christi, & in illud, Omnes assistemus tribunali Christi, & vnusquisq; pro se Deo rationem reddet. *orat.* cxx. 782

Consarcinata est hæc Oratio ex plurib. hinc inde decerptis particulis ex Chrysostomi Homilijs in Epistolam ad Romanos.

In textum Apostoli, Non quod volo, hoc facio: sed quod odi, illud ago: & quomodo fuerit Iacob Typus Christi: & in procœmio orationis contra eos qui ad spectacula accedunt. *orat.* cxxj. 789

In illud, Sufficit tibi gratia mea, &c. *oratio* cxxij. 799

In illud, Sponte peccantibus nobis post acceptam cognitionem veritatis, &c. & quomodo accedere oporteat ad Christi sacramenta. *orat.* cxxiij. 807

Et hæc etiam oratio Apanthisma est.

Sermones Panegyrici dubiæ fidei.

In principium indictionis. *orat.* cxxiv. 815

In principium indictionis noui anni, & in SS. martyres, & in mulierem profluuio sanguinis laborantem. *orat.* cxxv. 816

In pretiosam Crucem. *orat.* cxxvj. 819

In exaltationem pretiosæ crucis. *oratio* cxxvij. 823

In S. martyrem Phocam, & contra hæreticos, & in 141, Psalmum, Voce mea ad Dominum clamaui, voce mea ad Dominum supplicaui. *orat.* cxxviij. 826

In conceptionem S. Iohannis, prophetæ, præcursoris & Baptistæ. *orat.* cxxix. 831

Encomium in S. protomartyrem & Apostolam Theclam. *orat.* cxxx. 835

In S. Apostolum Thomam. *or.* cxxxj. 837

In S. martyrem Romanum. *or.* cxxxij. 842

In Christi Natiuitatem. *orat.* cxxxiij. 846

In Natiuitatem D. nostri Iesu Christi, & quòd vnicuiq; climati præsint Angeli. *orat.* cxxxiv. 851

In S. Stephanum Protomartyrem, oratio prima. *orat.* cxxxv. 864

In S. Stephanum Protomartyrem, oratio secunda. *orat.* cxxxvj. 871

In occursum Saluatoris & Deiparæ, & in Symeonem. *orat.* cxxxvij. 873

In mediam Hebdomadem Ieiuniorum. *orat.* cxxxviij. 876

In adorationem pretiosæ & viuificæ crucis, media Hebdomade Ieiuniorum. *oratio* cxxxix. 877

In festum Palmarum. *orat.* cxl. 882

In sanctam virginem & Deiparam Mariam. *orat.* cxlj. 887

In sanctam Deiparam. *orat.* cxlij. 889

In proditionem Saluatoris, &c. *orat.* cxliij. 893

In pretiosam & viuificam Crucem: & in illud, Tu es qui venturus est, an alium expectabimus? & in cæcum & mutum, & in textum prophetæ Abacuc, Domine, exaudiui auditionem tuam, & metui. *orat.* cxliv. 898

In die S. & magnæ Parasceues. *orat.* cxlv. 906

In latronem, & proditionem Saluatoris nostri Iesu Christi. *orat.* cxlvj. 910

In salutiferam sepulturam, & triduanam resurrectionem D. nostri Iesu Christi: dicta in magno & sancto Sabbato. *orat.* cxlvij. 912

Oratio

Oratio Catechetica in S. Pascha. *oratio* cxlviij. 916
In Pascha orationes septem. *oratio* cxlix. cl. clj. clij. cliij. cliv. clvj. 917
In beatum Iob orationes quatuor. *oratio* clvij. clviij. clix. clx. 949
In Ascensionem Domini, oratio prima. *orat.* clxj. 970
In Ascensionem Domini nostri Iesu Christi, oratio secunda. *orat.* clxij. 973
In Pentecostem orationes tres. *orat.* clxiij. clxiv. clxv. 976
In memoriam martyrum, & quòd Pastor & Ouis Christus nominetur, & in velũ, & in propitiatorium. *orat.* clxvj. 984
In principes Apostolorum Petrũ & Paulum, & glorioſiſſimum eorum martyrium. *orat.* clxvij. 991
In sanctos duodecim Apostolos. *or.* clxviij. 995
In synaxin Archangelorum. *oratio* clxix. 997

CATALOGVS TOMI SEXTI.

Tractatus varij.

DE Sacerdotio libri sex. *oratio* j, &c. Pag. 1
Ad Theodorum lapsum à vita virtuti dedita orationes duæ. *orat.* vij, &c. 55
Ad Stagirium à dæmone correptum orationes consolatoriæ tres. *orat.* ix, &c. 84
Ad Demetrium monachum de compunctione. *orat.* xij. 138
Ad Stelechium, & de compunctione. *orat.* xiij. 151
Ad hostes eorum, qui alijs auctores sunt vitę monasticę capessendę. *or.* xiv. 161
Ad infidelem patrem. *orat.* xv. 170
Ad fidelem patrem. *orat.* xvj. 184
Ad eos qui domi tenent virgines introductitias. *orat.* xvij. 214
Ad eas qui domi tenent viros introductitios. *orat.* xviij. 230
De virginitate. *orat.* xix. 244
Ad viduam iuniorem oratio prima. *oratio* xx. 296
Ad eandem de alio marito non superinducendo, oratio secunda. *orat.* xxj. 304
Contra Iudęos sermones quinque. *oratio* xxij. &c. 312
Contra Iudaizantes, & cum illis ieiunia celebrantes. *orat.* xxvij. 366
Ad eos qui primo Pascha ieiunant. *oratio* xxviij. 377
Ad eos qui Iudęorum ieiunium ieiunant, & aduersus Iudęos. dicta est ante 6. dies ieiunij ipsorum, cùm alia priùs habita esset. *orat.* xxix. 385
De incomprehensibili, aduersus Anomęos orationes quinq;. *orat.* xxx, &c. 389
Ad eos qui abfuerant à Synaxi, & demonstratio, quòd filius sit consubstantialis patri, & quòd ea quæ humiliter dicta sunt, vel facta ab eo, non propter imbecillitatem potentiæ, neq; quòd minor esset, fiebant & dicebantur, sed propter varias dispensationes: & contra Anomæos. *oratio* xxxv. 425
Homilia habita Constantinopoli contra Anomęos de consubstantiali, & quòd conuenit nouo Testamento cum veteri, & ad eos qui à diuinis absunt conuentibus. *orat.* xxxvj. 434
De non Anathematizandis viuis aut defunctis. *orat.* xxxvij. 439
Quùm Presbyter esset ordinatus, oratio in seipsum, & in episcopum, & in multitudinem populi. *orat.* xxxviij. 443

STATVARVM orationes vna & viginti.

STATVARVM prima, Homilia Antiochię habita, cùm presbyter esset, in veteri ecclesia, in textum Apostoli, Vino modico vtere propter stomachum tuum, &c. & ad eos qui scandalizantur propter aduersitates iustorum, & peccatorum prosperitates, & aduersùs eos qui audent blasphemare. *oratio* xxxix. 447
Statuarum secunda, Homilia similiter dicta in veteri ecclesia, cùm esset ipse presbyter, de calamitate, quæ Antiochiæ contigerat ob statuas Theodosij Imperatoris per seditionem euersas: & in dictum Apostoli, Diuitibus præcipe in præsente seculo non intumescere, & de auaritia. *orat.* xl. 461
Statuarum tertia, in profectionem Flauiani Episcopi Antiocheni, quùm ad Theodosium imperatorem legatus iret pro ciuitate propter insolentiam in statuas perpetratam

perpetratam : & quòd maius ſit apud Deum Regno ſacerdotium, & propterea bono animo eſſe oporteat : & quale ſit verum ieiunium, & quare Niniuitæ etiam beſtias ieiunare fecerint : & quòd aliquem accuſare (vel maledicere) peius ſit, quàm corpus humanum deuorare, & ad finẽ de ijs, qui pœnas capitis luerunt ob ſeditionem, & ad eos, qui vitio vertunt, quòd ex innocentibus multi capti fuerint. *orat.* xlj. 472

Statuarum 4. Exhortatio ad populum de animi firmitate & patientia ab exemplis Iob, & 3. puerorum, & de abſtinendo à iuramentis. *orat.* xlij. 483

Statuarum 5. Exhortatio ad populum de generosè ferendis impendentib. minis, in qua multa exempla de ijs quę acciderunt Iob & Nineuitis : & quòd non oporteat timere mortem, ſed peccatum, & quid ſit malè mori, & de iuramentis omni ſtudio vitandis. *orat.* xliij. 490

Statuarum 6. Quòd vtilis ſit magiſtratuum metus : & narratio eorum quę acciderunt ijs qui nuncium ſeditionis Imperatori detulerunt : & quòd qui iniuſtè aliquid patitur, & gratias agit id permittenti Deo, ęqualis eſt ei qui propter Deum eadem ipſa patitur : & exempla rurſus à tribus pueris, & Babylonia fornace, & de abſtinentia à iuramentis. *orat.* xliv. 501

Statuarum 7. Repetitio eorum, quę priùs dixerat : & quòd mortem & dolorem cùm in vitam intuliſſet peccatum, ab his ipſis rurſum aboleatur : & in illud, In principio creauit Deus cœlum & terram : & quòd Deus non minus eſt bonus quando nos punit, quàm quum nos honoribus & beneficijs ornat : & de abſtinentia à iuramentis. *orat.* xlv. 510

Statuarum 8. Cohortatio ad virtutem, & in illud, Ambulabat Deus veſperi in Paradiſo, & de fugiendis iuramentis. *orat.* xlvj. 515

Statuarum 9. Laus eorum, qui vſque eò profecerunt, vt omninò non iurarent : & quòd non oporteat quenquam dubitare, quò minùs poſt epulas poſſit eccleſiam adire ad audiendum verbum Dei : & cur poſt multum temporis datæ ſint ſacræ Scripturæ, & in illud, Cœli enarrant gloriam Dei, & phyſiologia mundi, & ad finem de non iurando. *oratio* xlvij. 519

Statuarum 10. Laus eorum qui poſt epulas conuenerunt ad audiendum, & phyſiologia mundi, & contra eos qui creaturam Deum faciunt, & de non iurando. *oratio* xlviij. 525

Statuarum 11. Gratiarum actio ad Deum pro liberatione malorum, quę ob ſeditionẽ timebantur : & repetitio eorum, quæ tùm acciderunt : & contra eos qui corpus noſtrum calumniantur, & in vniuerſum, de hominis fabrica, & de non iurando. *orat.* xlix. 532

Statuarum 12. Gratiarum actio ad Deum pro venia conceſſa ijs, qui contra Imperatorem peccâſſent : & Phyſiologia de creatione : & quòd Deus cùm crearet hominem, legem naturalem inſeuit ei, & de iuramentis omni ſtudio vitandis. *orat.* l. 538

Statuarum 13. Gratiarum actio ad Deum pro mutatione rerum triſtium, & recordatio eorum qui propter ſeditionem rapti & cæſi ſunt : rurſus narratio de fabrica hominis, & quòd naturalem acceperint legem per cognitionem rerum faciendarum, & non faciendarum, & de aſſequendo eo virtutis gradu, vt non iuremus. *orat.* lj. 546

Statuarum 14. Cùm populus vniuerſus liberatus eſſet timore, & iam confirmato animo eſſe cepiſſet, quidam rurſus ciuitatem perculerunt triſtibus nuncijs, & comperti ſunt de mendacio. in hoc igitur argumentum dicta eſt hæc Homilia, & in admonitionem de iuramentis. quapropter & hiſtoria Ionathan & Saul & Iephthe adducta eſt, & oſtenſum quot ex vno iuramento enata ſint periuria. *orat.* lij. 552

Statuarum 15. In calamitatem ciuitatis Antiochenæ, & quòd metus vbiq; vtilis, & luctus riſu vtilior : & in illud, Agnoſce quòd in medio laqueorum incedis, & quòd iuramentum adigere peius ſit, quàm occidere. *orat.* liij. 560

Statuarum 16. Cùm ad magiſtratum delatus eſſet rumor de direptione vrbis, & omnes iam de fuga deliberarent, Comite ingreſſo in eccleſiam & bono eſſe animo iubente, habita eſt hęc oratio, & de non iurando, & in illud Apoſtoli, Paulus vinctus Ieſu Chriſti. *orat.* liv. 567

Statuarum 17. In magiſtratus à Theodoſio Imperatore miſſos, Ellebichium Copiarum præfectum, & Cæſarium magiſtrum,

ſtrum, & in diſquiſitionem nocentium ob ſtatuarum euerſionem. *orat.* lv. 574
Statuarum 18. Homilia habita in medio quadrageſimę, & in illud apoſtoli, Gaudete in Domino ſemper, & de prædicta in ciuitate ſeditione. *orat.* lvj. 581
Statuarum 19. In Dominica dicta ἀπαντῶσα ad eos qui rure venerunt, & de non iurando. *orat.* lvij. 588
Statuarum 20. In reconciliationem Imperatoris cum ciuitate, & in eos qui in euertendis ſtatuis offenderant, & in reditum epiſcopi. *oratio* lviij. 595
Statuarũ 21. Catecheſis ad illuminandos (baptizandos) & de mulieribus auro & cincinnis ſe ornantibus, & de ijs qui ominibus & amuletis & incantationibus vtuntur, quę à Chriſtianis aliena eſſe demonſtrantur. *oratio* lix. 604
Quòd non ſufficit Ieiunium Quadrageſimæ, vt poſſimus communicare, ſed opus eſt ante omnia virtute animi: & quomodo poſſimus iniuriarum non meminiſſe, & quòd ante Gehennam iniuriarum memoria torquet eos qui ea tenentur: & de abſtinentia iuramentorum: & de ijs qui nondum id aſſecuti ſunt, vt non iurent. *orat.* lx. 611
Aduerſus Iudæos & Gentiles demonſtratio, quòd Chriſtus ſit Deus, ex ijs quæ à Prophetis multis in locis de ipſo dicta ſunt. *orat.* lxj. 622
Veteris & Noui Teſtamenti eundem eſſe legiſlatorem, & in Sacerdotis indumentum, & de pœnitentia. *orat.* lxij. 640
Oratio inter dubia meo iudicio reponenda.

Vtiliter & percommodè factum, vt prophetiæ de Chriſto & Gentium vocatione, & Iudæorum reprobatione obſcurę eſſent, demonſtratio. *orat.* lxiij. 649
In obſcuritatem Veteris Teſtamenti, & in Dei clementiam, & quòd alij alios non debeant accuſare (maledicere.) *oratio* lxiv. 658
In Terræmotum, & in Diuitem & Lazarum, & vnde orta ſit ſeruitus. *orat.* lxv. 670
Aduerſus eos qui dicunt Dæmonas gubernare res humanas, & iniquo animo ferunt Dei punitiones, & ſcandalizantur ob proſperitates malorum, & aduerſitates iuſtorum. *orat.* lxvj. 680
Ad eos qui quærunt, cur non è medio ſublatus ſit Diabolus: & quòd nihil nobis nocet eius malitia, ſi nobis caueri-mus, & de pœnitentia. *orat.* lxvij. 690
Quòd non oporteat euulgare peccata fratrum, neque inimicis imprecari. *oratio* lxviij. 695
De reſurrectione ex mortuis. *or.* lxix. 703
Quòd non dicere, & ad alios efferre, quæ ſcimus, pauperiores nos reddit, & gratiam extinguit: & in preces, quibus Chriſtus vſus eſt, & auctoritatem, quâ omnia faciebat: & in veteris legis emendationem: & quòd incarnatio ipſius æqualitatem ipſius cum patre non minuit, ſed confirmat potiùs. *orat.* lxx. 714
Ad eos qui deſeruerunt conuentũ Eccleſiæ, & quòd non oporteat ſacrarum Scripturarum titulos prætermittere, & in inſcriptionem altaris Actorum 17. & ad nuper illuminatos. *orat.* lxxj. 722
De S. Spiritu. *orat.* lxxij. 729
De perfecta charitate, & operum ſecundùm meritum retributione, & de compunctione. *orat.* lxxiij. 742
Huius Orationis multæ particulæ alibi apud Chryſoſtomum reperiuntur, vt fortaſſe inter Apanthiſmata numerari poſſit.
De manſuetudine. *oratio* lxxiv. 750
De oratione Homiliæ duæ. *orat.* lxxv, & lxxvj. 754.
De pœnitentia, &c. orationes octo. *orat.* lxxvij. &c. 763
De eleemoſyna orationes duæ. *orat.* xxcv. &c. 811
De Ieiunio orat. 2. *orat.* xxcvij. &c. 824
De fide, & in legem naturæ, & de S. Spiritu. *orat,* xxcix. 837
Etiam hæc oratio fortè inter ἀμφιβαλλόμενα collocanda.
Quòd ex deſidia ortum habeat improbitas, & virtus ex ſtudio & contentione animi, & quòd neque mali homines, neque ipſe Diabolus vigilanti nocere poterit, & demonſtratur, tum multis ex alijs rationibus, tum ex ijs quę Adamo & Iob contigerunt. *orat.* xc. 844
Catecheſis prima ad illuminandos: & quare lauacrum regenerationis dicatur, & non remiſſionis peccatorum: & quòd res eſt periculoſa, non ſolùm peiurare, ſed etiam iurare, etiamſi verè iuremus. *orat.* xcj. 851
In eos qui obdormierunt: Sabbato Pentecoſtes. *orat.* xcij. 858
De fato & prouidentia oratiunculæ quinque. *orat.* xciij, &c. 863

¶ ¶ ¶

CATALOGVS TOMI SEXTI.

Has de prouidentia orationes Fronto censet esse aliorum operum ὑπομνήματα.

De Ingluuie oratio. xcviij. 879

Hæc tam in nostra, quàm in prioribus edit. numeratur 6. de Prouidentia, malè.

Orationes quædam Chrysostomi, quæ Apanthismata potiùs videri queant, aut aliarum orationum fragmenta ethica.

De Ieiunio oratiunculæ tres. *oratio* xcix. &c. 883

Quòd animæ medicinam anteponere oporteat corporis medicinæ: & quòd non oporteat in diabolum culpam reijcere, sed in socordiam nostram. *oratio* cij. 893

Quòd Sacerdotibus exprobrare non oporteat, quòd in abundantia viuant, sed illis vt patribus vti, magisq; nostra in illos conferre. *orat.* ciij. 896

Hæc oratio sumpta est ad verbum ex Hom. 9. ad Philippen. vsque ad ὅσῳ δ μέγα. Pag. 900. 3. reliqua vsque ad finem ex hom. 2. in Tit.

Tractatus ambiguæ fidei.

Quòd oporteat Christi discipulum clementem esse, nec citò irasci. *orat.* civ. 903

Oratio exhortatoria ad Pœnitentiam, in qua meminit, carpitq; omnia vitia humana. *orat.* cv. 905

De pœnitentia & eleemosyna, Dominica τῆς τυρφάγυ. *orat.* cvj. 917

De Pœnitentia. *orat.* cvij. 924

De eleemosyna. *oratio* cviij. 926

De Ieiunio orationes 7. *orat.* cix. &c. 930

De patientia, & mortuis non amarè deflendis. *orat.* cxvj. 943

De patientia. *orat.* cxvij. 949

De sancta & consubstantiali Trinitate. *orat.* cxviij. 955

Quòd non oporteat monachum facetijs & scurrilitatibus esse deditum. *or.* cxix. 963

De salute animæ. *oratio* cxx. 968

Ad catechumenos. *orat.* cxxj. 971

In Circum oratio, *inter* τοπικὰ reponenda. *oratio* cxxij. 974

Deploratio eorum qui Christi virgines corrumpunt. *orat.* cxxiij. 976

Contra hæreticos. *orat.* cxxiv. 979

Liturgia. 983

Precationes duæ. 1005

CATALOGVS SEPTIMI TOMI.

AD eos qui scandalizati fuerant propter aduersitates quæ contigerunt, populique & multorum Sacerdotum persecutionem & peruersionem *oratio* j. Pag. 1

Hæc oratio proximè sequenti postponenda, vti est ab eruditiss. Boisio annotatum ad illa verba. p. 27. 42.

Quòd, qui seipsum iniuriâ non afficiat, à nemine lædi possit, oratio, siue epistola Cucuso missa. *orat.* ij. 36

Epistolæ ad Olympiadem diaconissam 17. 51

Epistolæ ad diuersos 243, dispositę secundùm ordinem alphabeticum personarum, ad quas missæ sunt. 104

Constantij presbyteri Epistolæ 5. 205

Scripta suppositicia ad formam quinti & sexti Tomi disposita.

In loca S. Scripturæ Homiliæ.

In expulsionem Adam, & de malis mulieribus. *orat.* v. 237

In sacrificia Cain, & in dona Abel, & de Gigantibus, & de diluuio, & de stellis, & de fato. *orat.* lxx. 458

In Abraam, & Isaac. *orat.* lij. 394

In Serpentem æneum contra Iudæos, & in illud, Dedit ei nomen super omne nomen: & in illud, Quia per neminem potuit maiorem iurare, iurauit per seipsum. *orat.* lxix. 448

In illud Psalm. 4. In tribulatione dilatâsti mihi. *orat.* lxv. 431

In illud Psal. 38. Frustra conturbatur omnis homo viuens, & de eleemosyna. *oratio* ciij 558

In illud Psal. 75. Vouete & reddite Domino Deo nostro. *oratio* ix. 260

In Turturem. *orat.* x. 264

In illud 92. Psalmi, Sustulerunt flumina voces ipsorum, & de Seruatore in mari ambulante, & in quinque panes & duos pisces, & in protoplastorum transgressionem. *orat.* viij. 256

In illud Psal. 94. Venite, exultemus Domino, & de pœnitentia, & in Nineuitas,

tas, & de eleemosyna. *orat.* ciiij. 561
In illud Psal. 139. Eripe me, Domine, ab homine malo. *orat.* xxxviij. 347
In Rachel, & in infantes. *orat.* xxv. 317
In Herodem & infantes. *orat.* xxvj. 318
In Iordanem fluuium. *orat.* xlj. 354
In illud, Si filius Dei es, proijce teipsum deorsum, & quòd diabolus assumit Christum in montem excelsum valdè, &c. *orat.* xxij. 301
In illud, Cauete ne eleemosynam vestram faciatis coram hominib. *orat.* lxxxj. 486
In illud, Egressi Pharisæi consilium ceperunt. *orat.* xxviij. 326
In decollationem præcursoris & Baptistæ Iohannis, & in Herodiadē. *or.* xcix. 545
In saltationem Herodiadis, & in decollationem Iohannis præcursoris & Baptistæ. *orat.* c. 549
In metamorphosin Domini nostri Iesu Christi. *orat.* xxxiij. 339
In eandem. *orat.* xxxj. 332
In eandem. *orat.* xxxvij. 345
In illud, Quæcunq; ligaueritis in terra, erunt ligata etiam in cœlo : & de parabola centum ouium, & in illud Euangelij, Si duo consenserint, &c : & in illud, Quoties si peccauerit in me frater meus, remittam illi. *orat.* xj. 268
In ficum arefactam. *orat.* vij. 252
In parabolam decem virginum, & de eleemosyna. *orat.* cij. 554
In illud, Pater, si possibile est, transeat à me poculum hoc. *orat.* xlix. 383
In abnegationem Petri, & in crucem : & quomodo Ioseph typus fuerit Christi. *orat.* xiij. 275
In meretricem & Pharisæum. *orat.* xxix. 329
In meretricem & Pharisæum. *oratio* xlij. 357
In mulierem peccatricem, quæ Dominum vnxit vnguento, & in Pharisæum. *orat.* xlviij. 376
In meretricem & Pharisæum. *orat.* lxxxij. 490
In visionem (siue oraculum) Zachariæ, & in conceptionem Elisabet. *orat.* xxxiv. 340
In filium viduæ. *orat.* lxvij. 439
In Centurionem. *orat.* lvj. 405
In illud, Exijt seminans seminare sementem suam. *orat.* lvij. 409
In parabolam Euangelij secundùm Lucam, Homo quidam descendit, & incidit in latrones. *orat.* l. 387
In eandem parabolam. *orat.* lxxxvj. 506
In Pharisæum. *orat.* xiiij. 280
In illud, Ignem veni mittere in terram, & non veni mittere pacem, sed gladium. *oratio* lxxviij. 478
In illud Euangelij Lucæ de drachma, & in illud, Homo quidam habuit duos filios. *orat.* lx. 418
In parabolam de filio prodigo. *orat.* xcix. 539
In parabolam œconomi iniusti, & nihil esse nostrum. *orat.* lxij. 423
In Publicanum & Pharisæum. *orat.* iv. 233
In Publicanum & Pharisæum. *or.* lxxij. 462
In Zachæum Publicanum. *orat.* lv. 403
In Samaritanam. *orat.* xlvij. 374
In Samaritanam, & interpretatio Messiæ. *orat.* lxviij. 442
In paralyticum, & in illud, Nolite iudicare secundùm aspectum. *orat.* lix. 414
In illud Iudæorum dictum : Dæmonium habes : & in illud, Nolite iudicare secundùm aspectum. *orat.* xij. 272
In illud, Cum ascenderet Dominus in Templum in medio festi : & in Melchisedec. *orat.* xlv. 369
In Martham & Mariam & Lazarum & Eliam Prophetam. *orat.* xxvij. 320
In Lazarum rediuiuum. *orat.* xcij. 524
In eundem. *oratio* xciij. 528
In eundem. *orat.* xciv. 530
In illud, Coëgerunt Iudæi concilium, & dixerunt, Quid faciamus ? *orat.* cj. 552

Sermones Panegyrici.

In Natiuitatem Domini nostri Iesu Christi. *orat.* xxiv. 307
In Christi Natiuitatem. *orat.* xliv. 307
In Natiuitatem Domini nostri Iesu Christi. *orat.* liv. 400
In S. Iohannem Theologum. *or.* xxxv. 342
In S. Iohannem Theologum, Apostolum & Euangelistam. *orat.* xxxvj. 344
In Sancta Theophania. *orat.* xxxix. 350
In Sancta Theophania. *orat.* liij. 398
In adorationem pretiosi ligni. *orat.* lxxxiij. 493
In Annuntiationem Deiparæ, & contra impium Arium. *orat.* lxxxix. 515
In Annuntiationem. *orat.* xcvij. 537
In Annuntiationem sacrosanctæ Deiparæ. *orat.* vj. 249
In festum Palmarum. *orat.* xxxij. 334
In proditionem Iudæ, & in Passionem D.

noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* xxiij. 306
In Crucem, & de tranſgreſſione primorum parentum. *orat.* lxxxv. 502
In ſanctam Paſſionem Dom. *orat.* lxxj. 459
In reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* xliij. 364
In reſurrectionem D. noſtri Ieſu Chriſti, & in mulieres quæ adferebant aromata. *orat.* lxxxiv. 500
In Aſcenſionem Dom. noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* xxx. 330
In eandem. *orat.* lxiij. 426
In eandem. *orat.* lxxiv. 466
In Meſopentecoſten. *oratio* xlvj. 372
In Natiuitatem S. Iohann. Prophetę, prę-curſoris, & Baptiſtæ. *orat.* lj. 389
In Præcurſorem. *orat.* xcv. 531
In S. Iohannem Pręcurſorem. *or.* xcvj. 533

Tractatus varij.

De Ieiunio. *orat.* lxiv. 428
In principium ſacrorum Ieiuniorum. *orat.* lxxiij. 405
De Ieiunio. *orat.* lxxv. 469
De Ieiunio. *orat.* lxxvj. 470
In principium Ieiuniorum, & de Ieiunio. *orat.* lxxx. 483
De Ieiunio. *orat.* lxxxvij. 509
De Ieiunio, & in Dauid, & de presbyteris, & in Ioſeph, & contra Nouatum. *orat.* lxxxviij. 510
De pœnitentia. *orat.* xv. 282
Contra Iudæos, & Gentiles, & hæreticos. *orat.* xvj. 284
De Fide. *orat.* xvij. 288
De ſpe. *orat.* xviij. 293
De Charitate. *orat.* xix. 295
De Charitate. *orat.* xcj. 522
Quòd Charitas ſecundùm Deum opus ſit diuinum. *orat.* xxj. 299
De Patientia, & de conſummatione huius ſeculi, & de ſecundo aduentu, & iuſtorũ regno infinito (quod ſucceſſorem non habet) & immortali peccatorum ſupplicio, admonitioq; de confeſſione, & ad ſacrarum literarum meditationem exhortatio, & quænam ſint aſtutię Diaboli, & de bono quietis. *orat.* lxvj. 435
De Oratione. *orat.* lxxvij. 476
De eleemoſyna. *orat.* xc. 520
De Pſeudoprophetis & falſis doctoribus, & atheis hæreticis, & de ſignis conſummationis. Habuit autem hanc orationem paulò ante mortem. *orat.* j. 221
Epiſtola ad Monachos, vtilitatis & ſobrietatis plena. *orat.* ij. 225
Comparatio Regiæ potentiæ, & diuitiarum, & maieſtatis cum monacho qui in veriſſima & ſecundùm Chriſtum philoſophia viuit. *orat.* iij. 230
Hæc Oratio inter ἀνωφύλλα ſaltem locum tueri potuiſſet. habet enim multa non ſpernenda.
Quòd mores affimulatos fugere oporteat. *orat.* xx. 297
De ſiccitate. *orat.* xl. 352
In ſecundum aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* lviij. 412
Quòd oporteat eum, qui habeat gratiam quamcunq; , communicare ei, qui opus habet, & de Presbytero. *orat.* lxj. 421
Admonitiones ſpirituales. *orat.* lxxix. 481

Orationes quædam ambiguæ fidei, nuper ex Oriente, exceptâ primâ, poſt excuſum quintum & ſextum Tomum allatæ.

In illa verba Abraam, Pone manum tuam ſub femur meum, & in diuerſos martyras. *orat.* cv. 565
In Dominicam Nouam (h. e. Dedicationis) & in Apoſtolum Thomam. *oratio* cvj. 575
In Sanctum Stephanum orationes tres. *orat.* cvij. cviij. cix. 579
In Sanctam Pentecoſten. *orat.* cx. 582

Orationes quædam Chryſoſtomo in quibuſdam codicibus adſcriptæ, quæ alios tamen habent notos auctores.

Seueriani Epiſcopi Gabalorum in creationem mundi orationes ſex. 587
Iohannis Ieiunatoris Archiep. Conſtantinop. de Pœnitentia & Continentia & Virginitate oratio. 641
Gregorij Thaumaturgi epiſcopi Neocæſarienſis in S. Epiphania. 657
Pantoleontis presbyteri Monæ Byzantiorum in exaltationem pretioſæ crucis oratio. 661

Floſculi ex Chryſoſtomi operibus hinc inde decerpti, & per Theodorum Magiſtrum, vt in quibuſdam codicibus reperio, ſiue quem alium collecti, & in locos communes digeſti.

De dilectione. *orat.* j. 665
De morum innocentia, & malorum tolerantia,

rantia, & iniuriarum memoria. *oratio* ij. 673
De arrogantia & vana gloria. *orat.* iij. 682
De peccato & confessione. *orat.* iv. 686
De fortitudine & robore. *orat.* v. 694
De virtute & vitio. *orat.* vj. 700
De morbo & medicis. *orat.* vij. 709
De imperio, & potestate, & gloria. *ora.* viij. 713
Hanc orationem edidit ante aliquot annos pro Chrysostomica Morellus, cum merum sit apanthisma.
In sanctum festum Palmarum. *orat.* ix. 718
De ingluuie & ebrietate. *orat.* x. 720
In sanctam Natiuitatem Christi. *oratio* xj. 725
De mulieribus & pulchritudine. *oratio* xij. 735
De doctrina & correctione. *orat.* xiij. 743
De eleemosyna & hospitalitate. *oratio* xiv. 751
De felicitate & aduersitate. *orat.* xv. 763
De oratione. *orat.* xvj. 767
De morte. *oratio* xvij. 775
De dolore & ægritudine animi. *orat.* xviij. 784
De futuro iudicio. *orat.* xix. 787
De pœnitentia orationes duę. *orat.* xx. xxj. 796
De odio & inimicitia. *orat.* xxij. 806
De Ieiunio & Temperantia. *orat.* xxiij. 810
De Ira. *orat.* xxiv. 814
De Iuramentis. *orat.* xxv. 818
De liberorum educatione. *orat.* xxvj. 823
Encomium in S. Paulum. *orat.* xxvij. 829
Encomium aliud in S. Paulum, ex bibliothecis Orientalibus descriptum *oratio* xxviij. 839
De Auaritia. *orat.* xxix. 847
De diuitijs & paupertate. *orat.* xxx. 852
De Prouidentia. *orat.* xxxj. 859
De silentio & secretis. *orat.* xxxij. 864
Quòd non oporteat pudere nos confiteri pretiosam crucẽ, & quemadmodũ per ipsam nos seruauerit Christus, & quòd oporteat in ipso gloriari, & de virtute, & quomodo (Deus) desideret salutem nostram, & de eleemosyna. *ora.* xxxiij. 864
Hæc oratio ante annos ferè 70. edita est Lutetiæ pro vero & genuino Chrysostomi fœtu.
De Humilitate. *orat.* xxxiv. 869
De Patientia & longanimitate. *orat.* xxxv. 872
De Inuidia. *orat.* xxxvj. 884
De Anima. *oratio* xxxvij. 888
De non contemnenda Dei ecclesia, & sanctis mysterijs. *orat.* xxxviij. 890
Multas nobis vias Deum dedisse, vt ne peccemus, si volumus, & quòd eum, qui assecuturus sit regnum cœlorum, omnia oportet seruare mandata: is verò qui seruat quædam, quædam transgreditur, in Gehenna cognoscet, quid sit inter se & alios discriminis. *orat.* xxxix. 896
Quòd oporteat omnia facere & conari pro fratrum nostrorum salute, & magnum esse bonum, ijs qui in nos peccant, peccata condonare, maiusq; adeò quam ipsa eleemosyna. *orat.* xl. 900
Quòd oporteat nos imitari saltem seruos nostros, vt quæ illi propter metum nostri faciunt, nos propter Dei metum eadem faciamus, & de bonis inenarrabilibus, quæ sanctis sunt præparata. *orat.* xlj. 905
Quòd non oporteat conturbari, cùm videamus bonos in aduersis, malos in prosperis esse: & nihil differre eum qui in peccatis viuat ab olente mortuo. *orat.* xlij. 907
Quòd qui præsentia contemnit, vtraque habet in potestate: & quòd omni fimo & sordibus auaritia peior est. *orat.* xliij. 912
De compunctione, & patientia, & cupiditate bonorum futurorum, & de secundo aduentu Domini nostri Iesu Christi. *oratio* xliv. 917
De non vehementer deflendis mortuis. *orat.* xlv. 924
Quòd, etiamsi omnium peccatorum simus rei, possumus tamen per confessionem seruari, & quòd vnusquisque nostrum fidelium angelum habet custodem, & de sacerdotibus. *orat.* xlvj. 928
De non indignè accedendo ad diuina mysteria. *orat.* xlvij. 931
Quid faciet Christianus, vt hæreditate accipiat vitam æternam. *orat.* xlviij. 933

Orationes quædam Chrysostomi Latinè, à viris doctis pro germanis receptæ, hucusque nobis (præter tertiam) inreperta Græcè.

1 Quum Saturninus & Aurelianus acti essent in exilium, & Gaïnas egressus esset è ciuitate, & de auaritia. 936

2 In Ioseph, de continentia. 939
3 Cùm de expulsione ipsius S. Iohannis ageretur. 941
Extat hæc Oratio Græcè apud Georgium Alexandrinum. Tom. 8. pag. 259.
4 Post reditum prioris exilij. 943
5 De regressu S. Iohannis de Asia Constantinopolim. 944
6 De recipiendo Seueriano. 947
7 Oratio Seueriani de pace, cùm susceptus esset à beato Iohanne episcopo Constantinopolitano. 948

OCTAVI TOMI CATALOGVS.

EXpositio in tertium Psalm. περὶ προνοίας suspecta. Pag. 1
Supplementa lacunarum quarundam in prioribus Psalmis. 5
Procœmium orationis sextæ in Annam. 8
In Dauid & Saul oratio prima, & de tolerandis malis, & quòd oporteat inimicis parcere, & ne absentibus quidem maledicere. 10
In Petrum Apostolum, & Eliam Prophetam. 18
In Eliam, & in viduam, & de Eleemosyna. 26
De laudibus Pauli orationes septem. 33
Chrysostomi oratio in textum illum Actorum. cap. 9. Saulus spirans adhuc minas ac cædem, cùm expectarent omnes Homiliam in principium Actorum: & quòd resurrectionis Christi demonstratio sit Pauli vocatio. 60
In Eutropium Eunuchum, patritium & consulem. 67
De futurorum voluptate, & præsentium vilitate. 71
Non oportere quenquam de seipso desperare, aut preces contra inimicos fundere, aut deficere animo, quamuis petens non accipiat: & ad maritos de pace erga vxores conseruanda. 75
Qualeis oporteat ducere vxores. 80
Quòd res est plena periculi & dicentibus & audientibus, ad gratiam concionari: & quòd vtile est, & iustitia maxima, propria incusare peccata. 93
Supplementum orationis 38. Vol. 6. ὅτι οὐκ ἀνθρώπινον πρᾶγμα ἐστὶν. 100
Supplementa duo orationis 61. Vol. 6. ὅτι θεὸς ὁ κρατῶν.
Reprehensio eorum qui aberant ab ecclesia, & cohortatio ad præsenteis, vt curã gererent fratrum suorum: & in procœmium Epistolæ ad Corinthios, Paulus vocatus Apost. & de humilitate. 102
Quòd vtilis sit sacrarum Scripturarum lectio, & quòd seruitute & incommodis omnibus liberet eum, qui eis fuerit intentus: & quòd Apostolorum nomen, multarum est dignitatum nomen, & quòd externis magistratibus ipsisque adeò regibus multo maiorem habent potestatem & auctoritatem Apostoli: & in fine, ad nuper baptizatos. 111

In Appendice hæc insunt.

Theodori Lapsi (qui episcopus fuit Mopsuestiæ) responsum ad Chrysostomi orationem siue epistolam, quæ extat Tom. 6. pag. 60. *scriptum, vt puto, planè* ἀνοσιώτατον. 121
Libanij Sophistæ ad Theodosium Magnum oratio de seditione, & euersis Antiochiæ Imperatorum statuis. 124
Eiusdem Libanij oratio ad Theodosium Imperatorem post reconciliatam gratiam. 131
Excerpta quædam ex Photij bibliotheca, ad Chrysostomum pertinentia. 137
Ex Epistolis Isidori Pelusiotæ. 156
Georgij Archiepiscopi Alexandrini vita Chrysostomi. 157. *Cui attexuntur duæ orationes Chrysostomi* γρηγοριανὰ: *vna, antequam iret in exilium prius, pag. 259. altera post reditum.* 262
Leonis Imperatoris Panegyricus in Chrysostomum. 267
Anonymi vita Chrysostomi. 293
Symeonis Metaphrastæ vita Chrysostomi. 373
Initia omnium orationum, quæ in hac editione continentur, ordine Alphabetico.
Initia Epistolarum Chrysostomi ordine Alphabetico.

Notæ in Tomum primum.

In Homilias 67. in Genesin Notæ H. S. &c. *col.* 1
Notæ Iohannis Boisij in easdem. *col.* 29
Notæ in Psalmos. *col.* 95
Coniecturæ H. S. &c. in libell. Chrys. in Esaiam.

Esaiam. *col.* 133
In eundem Iohannis Boisij curæ posteriores. *col.* 137
In eundem Thomæ Alleni obseruationes. *col.* 139
Notæ H. S. *in secundum Tomum.* col. 145
Annotationes in Homilias Chrysostomi in Matthæum. *col.* 145
In easdem Iohannis Boisij curæ posteriores. *col.* 173
Notæ in Chrys. in Iohannem. *col.* 183
In easdem Iohannis Bosij curæ posteriores. *col.* 217

Notæ in Tomum tertium.

Notæ Andreæ Dounæi in tertium Tomum. *col.* 229
In eundem Tomum Notę Iohann. Bosij. *col.* 411

Notæ in Tomum quartum.

Notę Andreę Dounęi in Hom. Chrys. in Epistolam ad Philipp. *col.* 459
In easdem Homil. Notæ Iohannis Boisij. *col.* 477
Notę Andreę Dounęi &c. in Hom. Chrysostomi in Epistolas ad Colossenses vtramq; ad Thessalon. vtramq; ad Timoth. ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos, & in Acta Apostolorum. *col.* 481
Notæ H. S. *in quintum Tomum.* col. 707.
Iohannis Boisij Notę in eundem col. 760
Notæ H. S. *in sextum Tomum.* col. 787.
Iohannis Boisij Notę in eundem. col. 829
Notæ H. S. *in septimum Tomum.* col. 851
Iohannis Boisij Notę in eundem, præter Apanthismata. *col.* 873
Notæ H. S. *in Tomum octauum.* col. 951
Admonitio ad Lectorem de scriptoribus rerum Chrysostomi.
Castigationes & variæ lectiones in Genesin & Epist. ad Romanos ex Mss. Augustanis.
Castigationes & variæ lectiones in Homiliam 31. & decem sequentes ex duobus Mss. Regijs Lutetiæ, & tertio Franciſci Olivarij.
In Esaiam castigationes & varię lectiones ex Ms. Bauarico, lectori [illegible] perneceſſariæ, & quæ omneis omnium coniecturas longo post se interuallo relinquunt.
Index vocabulorum, quæ in Notis explicantur.
Errata Typographica totius operis.

CATALOGVS TOMI OCTAVI.

In eundem Iohannis Brolij curæ poſteriores. col. 133

In eundem Thomæ Allen obſeruationes. col. 139

Annotationes in Homilias Chryſoſtomi in Matthæum. col. 145

In eundem Iohannis Brolij curæ poſteriores. col. 173

Notæ in Chryſ. in Iohannem. col. 183

In eundem Iohannis Brolij curæ poſteriores. col. 217

Notæ Andreæ Dounæi in eundem Thomam. col. 229

In eundem Thomam Notæ Iohannis Brolij. col. 411

Notæ Andreæ Dounæi in Hom. Chryſ. in Philipp. col. 419

In eundem Hugonis Notæ Iohannis Brolij. col. 477

Notæ Andreæ Dounæi & Ioan. Chryſ. in Epiſtolam ad Coloſſ. eiuſdem; ad Timoth. ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos, & in Apoſtolorum. col. 491

Notæ H. S. in eundem Thomam. col. 525

Iohannis Brolij Notæ in eundem. col. 529

Notæ H. S. in eundem Thomam. col. 531

Iohannis Brolij Notæ in eundem, & reliquæ Apocalypſim. col. 535

Notæ H. S. in eundem Thomam. col. 539

Admonitio ad Lectorem de ſcriptoribus rerum Chryſoſtomi.

Obſeruationes & variæ lectiones in Chryſoſtomi Homilias ad Romanos ex Mſs. Auguſtanis.

Conjecturæ & variæ lectiones in Homiliam 31. & decem ſequentes ex duobus Mſs. Regij Lutetiæ, & tertio Fuxenſi Oliuarij.

In Homilias obſeruationes & variæ lectiones ex Mſs. Furnerio, Iacobo Boſquello, & quæ omnes omnium præcedunt, & quæ omnis omnium conjecturas longo poſt ſeculorum interuallo reſtituunt.

Index verborum, quæ in Notis explicantur.

Errata Typographica totius operis.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

Θεοστομάτων

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ,

Δι' ἐπιμελείας καὶ δαπάνης ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ

ἐκ παλαιῶν ἀντιγράφων ἐκδοθείς.

ETONÆ, *in Collegio Regali,*
Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.
Regius Typographus.

ANNO cIↃ. IↃc. XII.

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ,

LONDINI, in Collegio Regali
Excudebat Joannes Norton, Typographus.
ANNO cIↃ. IↃc. XII.

SECVNDI TOMI CATALOGVS.

IN Euangelium Matthæi ſermones nonaginta. Pag. 1

In Euangelium Iohannis ſermones octoginta octo. Pag. 555

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

θείων λογίων

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ,

Δι' ἐπιμελείας καὶ δαπάνης ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ

ἐκ παλαιῶν δυσεφίκτων ἐκδοθείς.

ETONÆ, *in Collegio Regali,*
Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.
Regius Typographus.

ANNO cIↃ. IↃc. XII.

TERTII TOMI CATALOGVS.

IN Epiſtolam ad Romanos Præfatio. Pag. 1
In Epiſtolam ad Romanos Hom. xxxii. 5
In Epiſtolã ad Corinthios priorem Præfatio. 243
In Epiſtolam priorem ad Corinthios Homiliæ xliiij. 245
In Epiſtolam poſteriorem ad Corinthios Homiliæ xxx. 541
In Epiſtolam ad Galatas Expoſitio perpetua. 709
In Epiſtolam ad Epheſios Præfatio. 763
In Epiſtolam ad Epheſios ſermon. xxiiij. 764

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

Θεοσεβῶν

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ,

Δι' ὑπομνήσεως τῆς δόξης ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ
ἐκ παλαιῶν ἀνεγράφων ἐκδοθείς.

ETONÆ, *in Collegio Regali,*
Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.
Regius Typographus.

ANNO clɔ. Iɔc. XII.

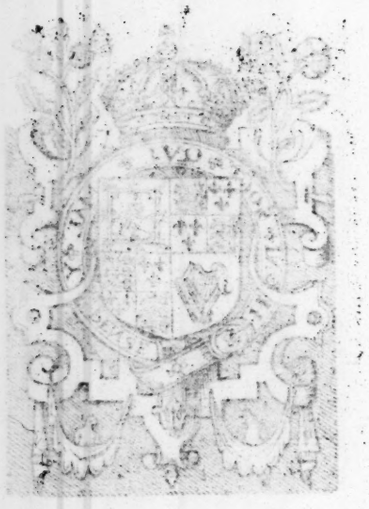

ETONÆ, in Collegio Regali.
Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.
Regiæ Typographus.

CATALOGVS TOMI QVARTI.

IN Epiſtolam ad Philippenſes Præfatio. Pag. 1
In eandem Homiliæ xv. 5
In Epiſtolam ad Coloſſenſes Homil. xij. 89
In priorem ad Theſſalonicenſes Hom. xj. 161
In poſteriorem ad Theſſal. Hom. v. 221
In priorem ad Timotheum Præfatio. 249
In eandem Homiliæ xviij. 250
In poſteriorem Homiliæ x. 329
In Epiſtolam ad Titum Hom. vj. 381
In Epiſtolam ad Philemonem Præf. 411
In eandem Homiliæ ij. 413
In Epiſtolam ad Hebræos Præfatio. 427
In eandem Homiliæ xxxiiij. 431
In Acta Apoſtolorum Homiliæ lv. 607
Index Ethicorum locorum in hiſce quatuor Tomis contentorum. 921

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

Βιελοκλιθέων

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ,

Δι' ἐπιμελείας καὶ διαθέσεως ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ

ἐκ παλαιῶν καὶ ἀνεξαφνῶν ἀντιγράφων ἐκδοθείς.

ETONÆ, *in Collegio Regali.*
Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.
Regius Typographus.

ANNO cIↃ. IↃc. XII.

CATALOGVS TOMI QVINTI.

Sermones in loca S. Scripturæ.

SErmo habitus in principio Quadragesimæ, in illud, In principio creauit Deus cœlum & terram: & de ieiunio & eleemosyna. *Oratio* j. Pag. 1

Cur in sole & luna & cœlo & alijs dixerit, Fiat: in homine verò, Faciamus: & quidnam sit illud, Ad imaginem. *orat.* ij. 6

Quid sit, Ad similitudinem: & quare, cùm Deus nos iusserit dominari in feras, non dominemur, & hoc magnæ erga nos curæ argumentum esse. *orat.* iij. 8

Quòd seruitutis modos tres induxerit peccatum, & ad negligentes auditores, & in eos qui parentes non honorant. *orat.* iv. 11

Quòd non propter Adam punimur, & quòd maiora sunt per eum bona importata, quàm mala, si nobis ipsis attendere voluerimus, & contra eos qui pauperes prætereunt. *orat.* v. 15

Vtrum ex ligno illo facta sit Adamo notitia boni & mali, vel ante manducationem habuerit vim hanc & facultatem discernendi: & de ieiunio, & quòd oporteat domi meditari ea quæ in ecclesia dicantur. *orat.* vj. 19

Quare lignum scientiæ boni & mali vocetur lignum illud: & quid sit, Hodie mecum eris in Paradiso. *orat.* vij. 22

In diem imbribus fœdum, & in conuentum Episcoporum, & in donationem præcepti Adamo facti, magnæq; id erga nos curæ fuisse, legem accepisse. *orat.* viij. 29

Quomodo oporteat fratrum peccata arguere, & quòd eorum salutis curam habere conueniat, & quare Abram vocatus sit Abraam, & de nomine Noe: quòd non frustra aut sine causa hæc iustis illis imposita sint nomina, sed ita dispensante Dei prouidentia. *orat.* ix. 31

Quòd non oporteat Theatra frequentare, & quòd perfectos reddit adulteros, & ægritudinem animi, & discordiam ea res parit: & in Abraam. *orat.* x. 39

Quòd oporteat in Pentecoste, semperq; ieiunij meminisse, & quòd non præsentia solùm, sed etiam recordatio ieiunij vtilis sit: & de Dei prouidentia, ipsiusq; non minimam præter alia partem esse, naturalem parentum erga liberos amorem: Quódq; non patribus solùm, sed & matribus præceptũ sit de componendis liberorum moribus: & ad extremũ de Anna oratio prima. *orat.* xj. 50

In fidem Annæ, & moderatum eius & philosophicum animum, & de honorandis sacerdotibus, & quòd oporteat precibus vti tam in principio prandij, quàm fine. oratio secunda. *orat.* xij. 59

In Annam, & lactationem Samuelis, & quòd vtilis sit in liberis procreandis tarditas, & periculosum & lubricũ esse, liberos negligere. orat. tertia. *or.* xiij. 66

Ad eos qui conuentus in ecclesia deserunt, & in Theatra ascendunt: quódq; non solũ vtilius sit in ecclesia versari, quàm in Theatris, sed etiam iucundius: & in secundum dictum Annæ, & quòd oporteat perpetuò orare & in omni loco, in foro, in itinere, in lecto. oratio quinta: nam quarta in Annam non reperitur. *orat.* xiv. 72

In orationem Annæ, & quòd vtilis sit paupertas, maioremq; habeat quàm diuitiæ cùm voluptatem, tum securitatem. oratio sexta. *orat.* xv. 78

Hæc oratio in Ms. Baudrico, & versione ἀνέκδοτος, expletur tom. 8. *pag.* 8.

Quòd magnum bonũ est non solùm virtutem sectari, sed etiam laudare virtutem, & quòd maius statuerit trophæum Dauid parcendo Sauli, quàm cùm

Goliath proſtrauit, quódq; ſibi ipſi magis, quàm Sauli profuit, cùm hoc faceret : & in Apologiam eius aduerſus Saul. Oratio in Dauid & Saul ſecunda. *Vide primam Tom.* 8. *pag.* 10. *orat.* xvj. 83

Quòd non oporteat Theatra frequentare, & quòd perfectos reddit adulteros, & ęgritudinem animi & diſcordiam ea res parit, & quòd omne genus patientiæ ſuperauerit Dauid in negotio Saulis. oratio in Dauid & Saul tertia. *or.* xvij. 89

Quando extra eccleſiam deprehenſus Eutropius abreptus eſt, & de Paradiſo & Scripturis : & quòd vtilis ſit Scripturarũ lectio, & quòd Paradiſo melius quiddam ſit Scriptura, eccleſia verò omnib. rebus pretioſior : & in illud, Aſtitit Regina à dextris tuis. *orat.* xviij. 100

In illud prophetæ Dauid : Ne timeas, quandò diteſcit homo, & de hoſpitalitate. Oratio prima. *orat.* xix. 113

Sermo habitus Conſtantinopoli in eccleſia Magna, in illud, Ne timeas, quando diteſcit homo, & de eleemoſyna. Oratio ſecunda. *orat.* xx. 123

Laus eorũ qui ad eccleſiam occurrerunt, & de ordine in doxologijs ſeruando, & in illud, Vidi Dominum ſedentem in throno excelſo & eleuato. In Oziam prima. *orat.* xxj. 127

De Ozia oratio ſecunda : & in illum textum, Et factum anno, quo mortuus eſt Ozias rex, vidi Dominum ſedentem in throno excelſo & eleuato : & quòd non oporteat tempus, aut literam vnam diuinarum Scripturarum negligere. *orat.* xxij. 134

In illud, Exaltatum eſt cor Ozię, & de humilitate, & quòd non oporteat præſidentem eſſe eum qui cum virtute viuit, & quantum ſit malum ſuperbia. Tertia in Oziam. *orat.* xxiij. 138

In textum Eſaiæ prophetæ : Factum eſt anno, quo mortuus eſt rex Ozias, Vidi Dominum ſedentem in throno excelſo & eleuato : & laus ciuitatis Antiochenæ, & contra eos qui matrimonium prohibent demonſtratio planè diuina. In Oziam quarta. *orat.* xxiv. 144

In textum Eſaiæ prophetæ : Factum eſt anno, quo mortuus eſt rex Ozias, Vidi Dominum : & demonſtratio, quòd iuſtè leprâ percuſſus fuerit Ozias, quòd incenſum indignè, & contrà quàm oportuit, adoleuiſſet, quod non fas eſt Regibus, ſed Sacerdotibus. In Oziam quinta. *orat.* xxv. 151

In Seraphin. *orat.* xxvj. 155

In illud Eſaiæ, Ego Dominus Deus feci lucem & tenebras : faciens pacem, & creans mala. *orat.* xxvij. 160

In textum Ieremiæ, Domine, non eſt in homine via eius, neq; homo vadet & proſperum faciet greſſum ſuum, & rectam faciet viam ſuam. *orat.* xxviij. 168

Ad eos qui ad ludos Circenſes proficiſcuntur, & in illud Euangelij, Intrate per portam anguſtam, &c. & ad finem, in Diuitem & Lazarum. *orat.* xxix. 175

De conuerſatione ſecundùm Deum, & in illud, Anguſta eſt porta &c. & expoſitio orationis dominicæ. *orat.* xxx. 183

In dimiſſionem Chananęæ, habita poſt reditum eius ab exilio. *orat.* xxxj. 188

In Parabòlam de debitore decem millium talentorum, & centum denarios exigente, & quòd omni peccato peius eſt iniuriarum meminiſſe. *or.* xxxij. 196

Contra Hæreticos, & in petitionem matris filiorum Zebedęi. *orat.* xxxiij. 206

In illud, Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me póculum hoc : ſed non vt ego volo, ſed vt tu : & contra Marcioniſtas & Manichæos, & quòd non oporteat ingerere ſe periculis, ſed omni voluntati Dei voluntatem anteferre. *orat.* xxxiv. 213

Poſtridie Calend. habita Antiochiæ contra ebrios, & de ijs qui tabernas ingrediuntur, & per ciuitatem choreas ducunt, & quòd doctorem non oporteat de diſcipulis deſperare, etiamſi in præſens non obtemperent : & in pauperem Lazarum & Diuitem oratio prima. *oratio* xxxv. 220

In Lazarum oratio ſecunda : & quòd animæ eorum, qui violentâ morte pereunt, non fiunt Dæmones : & de iudicio & eleemoſyna. *orat.* xxxvj. 234

In Lazarum oratio tertia : & quare non dixerit, Cepiſti bona tua in hac vita, ſed, recepiſti : & quare iuſti ſæpenumero in pericula incidant, & peccatores ipſa effugiant. *orat.* xxxvij. 242

In Diuitem & Lazarum oratio quarta. *orat.* xxxviij. 253

In Publicanum & Phariſæum : & de humilitate & oratione. *orat.* xxxix. 261

Pars eſt Homiliæ quintæ de Incomprehenſibili. vid. Tom. 6. *p.* 422. 34.

In paralyticum, qui annos 38. decubuerat

rat in infirmitate ſua, & in illud, Pater meus vſq; modò operatur, & ego operor. *orat.* xl. 264
In quatriduanum Lazarum. *orat.* xlj. 271
Synaxi poſt aliquod tempus in Veteri eccleſia celebrata, ſermo in inſcriptionem Actorum Apoſtolorum: & vitam cum virtute actam vtiliorem eſſe ſignis & miraculis: & quatenus præſtantior ſit ſignis conuerſatio. *orat.* xlij. 274
Ad eos qui reprehenderunt eum ob procœmiorum longitudinem, & quòd vtile ſit æquo animo ferre reprehenſiones: & quare non ſtatim, ex quo credidit, mutatum eſt eius nomen in Paulum, & quòd non ex neceſſitate, ſed liberâ voluntate facta eſt in eo hæc conuerſio: & in illud, Saule, Saule, quid me perſequeris? *orat.* xliij. 282
In illud Apoſtoli, Non ſolum verò, ſed etiam gloriamur in afflictionibus, &c. *orat.* xliv. 292
In illud, Nouimus quòd diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. *orat.* xlv. 299
In eos qui eccleſiaſtico conuentui non interfuerunt: & in illud, Si eſurierit inimicus tuus, cibum ei in os ingere, & de inimicitiarum memoria. *orat.* xlvj. 304
In illud, Salutate Priſcillam & Aquilam, oratio prima. *orat.* xlvij. 314
In idem, oratio ſecunda. *orat.* xlviij. 321
In illud Apoſtoli, Propter fornicationes vnuſquiſq; propriam vxorem habeat. *oratio* xlix. 330
In illud, Vxor alligata eſt viro in quantum tempus vixerit vir ipſius, &c. *oratio* l. 337
In illud Apoſtoli, Nolo vos ignorare, fratres, quòd patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes per mare tranſierunt. *orat.* lj. 343
Quòd non oporteat vſq; ad finem confidere eum qui ſtat, neq; ſpem ſui abijcere, qui ceciderit. *orat.* lij. *pars eſt Hom.* 27. *in Matth.* 251
Calendis, non progrediente in publicum epiſcopo Antiochiæ Flaviano. dicta eſt autem contra eos qui obſeruant Nouilunia, & per ciuitatem choreas ducunt, & in illud Apoſtoli: Omnia in gloriam Dei facite. *orat.* liij. 355
In illud Apoſtoli, Oportet hæreſes eſſe inter vos, vt, qui probi ſunt, manifeſti fiant. *orat.* liv. 362
In illud Apoſtoli, Habentes autem eundem ſpiritum fidei, ſicut ſcriptum eſt: & in illud, Credidi, ideo locutus ſum: & de eleemoſyna, oratio prima. *oratio* lv. 368
In illud Apoſtoli, Habentes autem eundem ſpiritum fidei, ſicut ſcriptum eſt: et contra Manichæos, & omnes qui Vetus teſtamentum calumniantur, & ſeparant illud à Nouo, & de eleemoſyna, oratio ſecunda. *orat.* lvj. 375
In idem: Et cur omnes ſine diſcrimine recipiant bona, & de eleemoſyna, oratio tertia. *orat.* lvij. 382
In illud Apoſtoli, Vtinam ſuſtineretis me modicum in inſipientia. *orat.* lviij. 392
Cùm in priore ſynaxi in noua Eccleſia cum epiſcopo conuentum celebrâſſet, hanc orationem in veteri eccleſia habuit in hunc Apoſtoli textum: Quando verò venit Petrus Antiochiam, in faciem reſtiti illi: & oſtendit quòd ea, quæ tum facta ſunt, non erant à contrarijs ſtudijs profecta, ſed quaſi ex pacto conuento & per οἰκονομίαν. *orat.* lix. 398
In eos, qui malè vtuntur textu illo Apoſtoli, Siue prætextu, ſiue veritate Chriſtus annuntietur: & de humilitate. *oratio* lx. 410
In illud Apoſtoli, De ijs verò qui obdormierunt nolo vos ignorare, fratres, vt ne dolorem ſuſcipiatis: & in Iob, & Abraham. *orat.* lxj. 418
In illud, Vidua eligatur, non minor ſexaginta annis natu, & de liberorum educatione, & de eleemoſyna. *orat.* lxij. 425

Sermones Panegyrici.

In ſanctum martyrem Babylam oratio prima. *orat.* lxiij. 438
In beatum Babylam oratio ſecunda: & contra Iulianum, & gentiles. *or.* lxiv. 442
In ſanctas martyres, Bernicem, & Proſdocen virgines, & matrem ipſarum Domninam. *orat.* lxv. 473
In ſanctam Pelagiam martyrem. *orat.* lxvj. 482
In S. Thomam Apoſtolum, & contra Arrianos, & in eum qui in Thracia tyrannidem arripuit & cæſus eſt, cùm & ipſe eſſet Arrianus. *orat.* lxvij. 486
In ſanctum martyrem Romanum. *oratio* lxviij. 488
In S. martyrem Barlaam. *orat.* lxix. 493

In

In S. Ignatium archiepiſcopum Antiochiæ Magnæ, Romam abreptum, & ibi martyrio affectum, indeq; rurſus Antiochiam delatum. *orat.* lxx. 498
In S. Philogonium ex aduocato factum epiſcopù, & quòd nihil Deo acceptius publici boni procuratione curaque, & quòd negligenter accedere ad ſacra myſteria pœnas inferat intolerandas, etiamſi vel ſemel in anno tantùm hoc auſi fuerimus. habita eſt quinque dies ante Chriſti Natiuitatem. *orat.* lxxj. 505
In natalem diem Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui adhuc quidem incertus erat tum temporis, ante paucos verò annos notus factus per quoſdam, qui ab Occidente venerunt & retulerunt. *orat.* lxxij. 511
In martyres Aegyptios. *orat.* lxxiij. 519
In ſanctũ & ſalutare baptiſma Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, & ad eos qui ad ſacros conuentus non veniunt, & de ijs qui indignè communicant, & quòd ij, qui ante finem diuinam liturgiam deſerunt, & ante vltimas preces egrediuntur, Iudam imitantur. *orat.* lxxiv. 523
In S. martyrem Lucianum. dicta eſt poſtridie Theophaniorum. *orat.* lxxv. 529
In S S. martyres Iuuentinum & Maximinum, qui ſub Iuliano Apoſtata martyrium paſſi ſunt. *orat.* lxxvj. 533
In S. Meletium. *orat.* lxxvij. 537
Oratio habita in magnã Hebdomadem, in quo docet, quare vocata ſit Hebdomas magna. *orat.* lxxviij. 540
In proditionem Iudæ, & in Paſcha, & in traditionem myſteriorum, & quòd non oporteat iniuriarum meminiſſe. habita feria quarta ante Paſcha. *or.* lxxix. 547
In diuinam & myſticam Cœnam Saluatoris, & de proditione Iudæ, & in Paſcha, & in traditionem diuinorum myſteriorum, & quòd non oporteat iniuriarum meminiſſe. habita feria quarta ante Paſcha. *orat.* lxxx. 547
In nomen cœmiterij, & in crucem Domini ac Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* lxxxj. 563
In crucem, & latronem, & de ſecundo Chriſti aduentu, & quòd oporteat perpetuò pro inimicis orare. *or.* lxxxij. 567
In crucem & confeſſionem latronis, & quòd oporteat pro inimicis orare. dicta eſt in ſancta & magna Paraſceue. *orat.* lxxxiij. 567
Contra ebrietatem, & in reſurrectionem Chriſti. oratio prima. *orat.* lxxxiv. 581
In S. Paſcha. orat. ſecunda. *orat.* lxxxv. 587
In S. Paſcha. orat. tertia. *orat.* lxxxvj. 592
In aſcenſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti. habita eſt in martyrio Romaneſiæ: vbi martyrum corpora ſub pauimento ſepulta prope reliquias hæreticorum, ſublata fuerunt, & ſuperius ſeorſim tumulata. *orat.* lxxxvij. 595
In S. Pentecoſtem oratio prima, & quare miracula nunc non fiant, omniaque tam quæ dicuntur, quàm quæ fiunt à nobis, deſcripta eſſe. *orat.* lxxxviij. 602
In S. Pentecoſtem oratio ſecunda. *oratio* lxxxix. 610
In ſanctos omneis, qui paſſim in toto orbe martyrio affecti fuerunt. oratio prima. *orat.* xc. 614
In omnes ſanctos. oratio ſecunda. *oratio* xcj. 618
In ſanctum martyrem Iulianum. *oratio* xcij. 621
In ſanctum patrem noſtrum Euſtathium archiepiſcopum Antiochiæ magnæ, & in ardorem eorum qui ad audiendum ingreſſi fuerunt. *orat.* xciij. 628
In SS. Maccabæos, & in matrem ipſorum. oratio prima. *orat.* xciv. 633
In SS. Maccabæos. oratio ſecunda. *oratio* xcv. 637
In eoſdem S S. Maccabæos. oratio tertia. *oratio* xcvj. 640

In loca Sacræ Scripturæ.

Dubiæ fidei ſcripta.

In illud, Vidit Deus omnia, quæcunque fecit, & ecce bona valde: & quòd diuina oracula omnibus iucundis pretioſiora. *oratio* xcvij. 642
Demonſtratio, quòd imaginem ad ſimilitudinem Dei factam primus homo per tranſgreſſionem abiecerit, eamque per nouum Adam rurſus recuperauerit. *oratio* xcviij. 645
Quomodo Adam acceperit animam, & de Paſſione Chriſti. *orat.* xcix. 648
In Beatum Abraam. *orat.* c. 653
In Ioſeph, & de temperantia. *orat.* cj. 656
De ſerpente Moyſis, quem crucifixit in Eremo, & de Trinitate. *orat.* cij. 659
In prophetam Eliam. *orat.* ciij. 672
Protheoria in Pſalmos. *orat.* civ. 676
In illud Pſal. Dominus regnauit, exultet terra: & in illud, Cùm tradiderit regnum

num Deo ac Patri, & in ſacramentum baptiſmatis. *orat.* cv. 680
In ſigilla librorum, & quomodo offerat Filius Patri, & Pater Filio, & in Saluatoris incarnationem. *orat.* cvj. 689
In Tres pueros, & in Babyloniam fornacem. *orat.* cvij. 698
In Suſannam. *orat.* cviij. 703
Expoſitio in orationem dominicam. *orat.* cix. 707
Oratio catechetica in illud Euangelij, Simile eſt regnum cœlorum homini patrifamilias, qui mane exijt ad conducendum operarios in vineam ſuam, &c. *orat.* cx. 708
In illud, Exijt decretum à Cæſare Auguſto, & in deſcriptionem ſanctiſſimæ, immaculatæ, & ſuprà quam dici poteſt benedictæ, Dominæ noſtræ, Deiparæ, & ſemper virginis Mariæ. *orat.* cxj. 715
In prodigum filium, & de pœnitentia, & in arborem ſcientiæ boni & mali, & in latronem. *orat.* cxij. 720
In Diuitem & Lazarum. *orat.* cxiij. 728
In cæcum, quem Chriſtus ſanauit, & in Zachæum, & de Iudicio & eleemoſyna. *orat.* cxiv. 731
In mulieres, quæ vnguenta attulerunt: & quòd nulla diſcrepantia, nec pugna inter Euangeliſtas reperiatur circa reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* cxv. 740
In illud, In principio erat Verbum, &c. & quòd ſpiritus ſcrutetur profunda Dei, & de nuper baptizatis, & contra hæreticos. *orat.* cxvj. 747
In Textum illum Euangelij, in quo dicebant Iudæi de Saluatore, quomodo nouit literas, cùm non didicerit, & in verba Saluatoris, quòd nemo nouit diem illum. *orat.* cxvij. 752
In cæcum à natiuitate. *orat.* cxviij. 761
In Chananæam, & in Pharao: & in illud, Non eſt volentis, neq; currentis, ſed miſerentis Dei. *orat.* cxix. 771
In ſecundum aduentum Dom. noſtri Ieſu Chriſti, & in illud, Omnes aſſiſtemus tribunali Chriſti, & vnuſquiſq; pro ſe Deo rationem reddet. *orat.* cxx. 782
Conſarcinata eſt hæc Oratio ex plurib. hinc inde decerptis particulis ex Chryſoſtomi Homilijs in Epiſtolam ad Romanos.
In textum Apoſtoli, Non quod volo, hoc facio: ſed quod odi, illud ago: & quomodo fuerit Iacob Typus Chriſti: & in proœmio orationis contra eos qui ad ſpectacula accedunt. *orat.* cxxj. 789
In illud, Sufficit tibi gratia mea, &c. *oratio* cxxij. 799
In illud, Sponte peccantibus nobis poſt acceptam cognitionem veritatis, &c. & quomodo accedere oporteat ad Chriſti ſacramenta. *orat.* cxxiij. 807
Et hæc etiam oratio Apanthiſma eſt.

Sermones Panegyrici dubiæ fidei.

In principium indictionis. *orat.* cxxiv. 815
In principium indictionis noui anni, & in SS. martyres, & in mulierem profluuio ſanguinis laborantem. *orat.* cxxv. 816
In pretioſam Crucem. *orat.* cxxvj. 819
In exaltationem pretioſæ crucis. *oratio* cxxvij. 823
In S. martyrem Phocam, & contra hæreticos, & in 141. Pſalmum, Voce mea ad Dominum clamaui, voce mea ad Dominum ſupplicaui. *orat.* cxxviij. 826
In conceptionem S. Iohannis, prophetæ, præcurſoris & Baptiſtæ. *orat.* cxxix. 831
Encomium in S. protomartyrem & Apoſtolam Theclam. *orat.* cxxx. 835
In S. Apoſtolum Thomam. *or.* cxxxj. 837
In S. martyrem Romanum. *or.* cxxxij. 842
In Chriſti Natiuitatem. *orat.* cxxxiij. 846
In Natiuitatem D. noſtri Ieſu Chriſti, & quòd vnicuiq; climati præſint Angeli. *orat.* cxxxiv. 851
In S. Stephanum Protomartyrem, oratio prima. *orat.* cxxxv. 864
In S. Stephanum Protomartyrem, oratio ſecunda. *orat.* cxxxvj. 871
In occurſum Saluatoris & Deiparæ, & in Symeonem. *orat.* cxxxvij. 872
In mediam Hebdomadem Ieiuniorum. *orat.* cxxxviij. 876
In adorationem pretioſæ & viuificæ crucis, media Hebdomade Ieiuniorum. *oratio* cxxxix. 877
In feſtum Palmarum. *orat.* cxl. 882
In ſanctam virginem & Deiparam Mariam. *orat.* cxlj. 887
In ſanctam Deiparam. *orat.* cxlij. 889
In proditionem Saluatoris, &c. *orat.* cxliij. 893
In pretioſam & viuificam Crucem: & in illud, Tu es qui venturus eſt, an alium expectabimus? & in cæcum & mutum, & in textum prophetæ Abacuc, Domine, exaudiui auditionem tuam, & metui.

tui. *orat.* cxlvj. 898
In die S. & magnæ Paraſceues. *orat.* cxlv. 906
In latronem, & proditionem Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* cxlvj. 910
In ſalutiferam ſepulturam, & triduanam reſurrectionem D. noſtri Ieſu Chriſti: dicta in magno & ſancto Sabbato. *orat.* cxlvij. 912
Oratio Catechetica in S. Paſcha. *oratio* cxlviij. 916
In Paſcha orationes ſeptem. *oratio* cxlix. cl. clj. clij. cliij. cliv. clvj. 917
In beatum Iob orationes quatuor. *oratio* clvij. clviij. clix. clx. 949
In Aſcenſionem Domini, oratio prima. *orat.* clxj. 970
In Aſcenſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, oratio ſecunda. *orat.* clxij. 973
In Pentecoſtem orationes tres. *orat.* clxiij. clxiv. clxv. 976
In memoriam martyrum, & quòd Paſtor & Ouis Chriſtus nominetur, & in velũ, & in propitiatorium. *orat.* clxvj. 984
In principes Apoſtolorum Petrũ & Paulum, & glorioſiſſimum eorum martyrium. *orat.* clxvij. 991
In ſanctos duodecim Apoſtolos. *or.* clxviij. 995
In ſynaxin Archangelorum. *oratio* clxix. 997

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

Θεισχιλίων

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ,

Δι' ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ

ἐκ παλαιῶν ἀντιγράφων ἐκδοθείς.

ETONÆ, *in Collegio Regali,*

Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.

Regius Typographus.

ANNO cIↃ. IↃc. XII.

CATALOGVS TOMI SEXTI.

Tractatus varij.

DE Sacerdotio libri sex. *oratio* j, &c. Pag. 1

Ad Theodorum lapsum à vita virtuti dedita orationes duæ. *orat.* vij, &c. 55

Ad Stagirium à dæmone correptum orationes consolatoriæ tres. *orat.* ix, &c. 84

Ad Demetrium monachum de compunctione. *orat.* xij. 138

Ad Stelechium, & de compunctione. *orat.* xiij. 151

Ad hostes eorum, qui alijs auctores sunt vitę monasticę capessendę. *or.* xiv. 161

Ad infidelem patrem. *orat.* xv. 170

Ad fidelem patrem. *orat.* xvj. 184

Ad eos qui domi tenent virgines introductitias. *orat.* xvij. 214

Ad eas qui domi tenent viros introductitios. *orat.* xviij. 230

De virginitate. *orat.* xix. 244

Ad viduam iuniorem oratio prima. *oratio* xx. 296

Ad eandem de alio marito non superinducendo, oratio secunda. *orat.* xxj. 304

Contra Iudęos sermones quinque. *oratio* xxij. &c. 312

Contra Iudaizantes, & cum illis ieiunia celebrantes. *orat.* xxvij. 366

Ad eos qui primo Pascha ieiunant. *oratio* xxviij. 377

Ad eos qui Iudęorum ieiunium ieiunant, & aduersus Iudęos. dicta est ante 6. dies ieiunij ipsorum, cùm alia priùs habita esset, *orat.* xxix. 385

De incomprehensibili, aduersus Anomęos orationes quinq;. *orat.* xxx, &c. 389

Ad eos qui abfuerant à Synaxi, & demonstratio, quòd filius sit consubstantialis patri, & quòd ea quæ humiliter dicta sunt, vel facta ab eo, non propter imbecillitatem potentiæ, neq; quòd minor esset, fiebant & dicebantur, sed propter varias dispensationes : & contra Anomæos. *oratio* xxxv. 425

Homilia habita Constantinopoli contra Anomęos de consubstantiali, & quòd conuenit nouo Testamento cum veteri, & ad eos qui à diuinis absunt conuentibus. *orat.* xxxvj. 434

De non Anathematizandis vitiis aut defunctis. *orat.* xxxvij. 439

Quùm Presbyter esset ordinatus, oratio in seipsum, & in episcopum, & in multitudinem populi. *orat.* xxxviij. 443

STATVARVM orationes una & viginti.

STATVARVM prima Homilia Antiochię habita, cùm presbyter esset, in veteri ecclesia, in textum Apostoli, Vino modico vtere propter stomachum tuum, &c. & ad eos qui scandalizantur propter aduersitates iustorum, & peccatorum prosperitates, & aduersùs eos qui audent blasphemare. *oratio* xxxix. 447

Statuarum secunda Homilia similiter dicta in veteri ecclesia, cùm esset ipse presbyter, de calamitate, quæ Antiochiæ contigerat ob statuas Theodosij imperatoris per seditionem euersas : & in dictum Apostoli, Diuitibus præcipe in præsente seculo non intumescere, & de auaritia. *orat.* xl. 461

Statuarum tertia, in profectionem Flauiani Episcopi Antiocheni, quùm ad Theodosium imperatorem legatus iret pro ciuitate propter insolentiam in statuas perpetratam : & quòd maius sit apud Deum Regno sacerdotium, & propterea bono animo esse oporteat : & quale sit verum ieiunium, & quare Niniuitæ etiam

etiam bestias ieiunare fecerint: & quòd aliquem accusare (vel maledicere) peius sit, quàm corpus humanum deuorare, & ad finē de ijs, qui pœnas capitis luerunt ob seditionem, & ad eos, qui vitio vertunt, quòd ex innocentibus multi capti fuerint. *orat.* xlj. 472

Statuarum 4. Exhortatio ad populum de animi firmitate & patientia ab exemplis Iob, & 3. puerorum, & de abstinendo à iuramentis. *orat.* xlij. 483

Statuarum 5. Exhortatio ad populum de generosè ferendis impendentib. minis, in qua multa exempla de ijs quę acciderunt Iob & Nineuitis: & quòd non oporteat timere mortem, sed peccatum, & quid sit malè mori, & de iuramentis omni studio vitandis. *orat.* xliij. 490

Statuarum 6. Quòd vtilis sit magistratuum metus: & narratio eorum quę acciderunt ijs qui nuncium seditionis Imperatori detulerunt: & quòd qui iniustè aliquid patitur, & gratias agit id permittenti Deo, ęqualis est ei qui propter Deum eadem ipsa patitur: & exempla rursus à tribus pueris, & Babylonia fornace, & de abstinentia à iuramentis. *orat.* xliv. 501

Statuarum 7. Repetitio eorum, quę priùs dixerat: & quòd mortem & dolorem cùm in vitam intulisset peccatum, ab his ipsis rursum aboleatur: & in illud, In principio creauit Deus cœlum & terram: & quòd Deus non minus est bonus quando nos punit, quàm quum nos honoribus & beneficijs ornat: & de abstinentia à iuramentis. *orat.* xlv. 510

Statuarum 8. Cohortatio ad virtutem, & in illud, Ambulabat Deus vesperi in Paradiso, & de fugiendis iuramentis. *orat.* xlvj. 515

Statuarum 9. Laus eorum, qui vsque eò profecerunt, vt omninò non iurarent: & quòd non oporteat quenquam dubitare, quò minùs post epulas possit ecclesiam adire ad audiendum verbum Dei: & cur post multum temporis datæ sint sacræ Scripturæ, & in illud, Cœli enarrant gloriam Dei, & physiologia mundi, & ad finem de non iurando. *oratio* xlvij. 519

Statuarum 10. Laus eorum qui post epulas conuenerunt ad audiendum, & physiologia mundi, & contra eos qui creaturam Deum faciunt, & de non iurando. *oratio* xlviij. 525

Statuarum 11. Gratiarum actio ad Deum pro liberatione malorum, quę ob seditionē timebantur: & repetitio eorum, quæ tùm acciderunt: & contra eos qui corpus nostrum calumniantur, & in vniuersum, de hominis fabrica, & de non iurando. *orat.* xlix. 532

Statuarum 12. Gratiarum actio ad Deum pro venia concessa ijs, qui contra Imperatorem peccâssent: & Physiologia de creatione: & quòd Deus cùm crearet hominem, legem naturalem inseuit ei, & de iuramentis omni studio vitandis. *orat.* l. 538

Statuarum 13. Gratiarum actio ad Deum pro mutatione rerum tristium, & recordatio eorum qui propter seditionem rapti & cæsi sunt: rursus narratio de fabrica hominis, & quòd naturalem acceperint legem per cognitionem rerum faciendarum, & non faciendarum, & de assequendo eo virtutis gradu, vt non iuremus. *orat.* lj. 546

Statuarum 14. Cùm populus vniuersus liberatus esset timore, & iam confirmato animo esse cepisset, quidam rursus ciuitatem perculerunt tristibus nuncijs, & comperti sunt de mendacio. in hoc igitur argumentum dicta est hæc Homilia, & in admonitionem de iuramentis. quapropter & historia Ionathan & Saul & Iephthe adducta est, & ostensum quot ex vno iuramento enata sint periuria. *orat.* lij. 552

Statuarum 15. In calamitatem ciuitatis Antiochenæ, & quòd metus vbiq; vtilis, & luctus risu vtilior: & in illud, Agnosce quòd in medio laqueorum incedis, & quòd iuramentum adigere peius sit, quàm occidere. *orat.* liij. 560

Statuarum 16. Cùm ad magistratum delatus esset rumor de direptione vrbis, & omnes iam de fuga deliberarent, Comite ingresso in ecclesiam & bono esse animo iubente, habita est hęc oratio, & de non iurando, & in illud Apostoli, Paulus vinctus Iesu Christi. *orat.* liv. 567

Statuarum 17. In magistratus à Theodosio Imperatore missos, Ellebichium Copiarum præfectum, & Cæsarium magistrum, & in disquisitionem nocentium ob statuarum euersionem. *orat.* lv. 574

Statuarum 18. Homilia habita in medio quadragesimę, & in illud apostoli, Gaudetę

dete in Domino semper, & de prædicta in ciuitate seditione. *orat.* lvj. 581
Statuarum 19. In Dominica dicta ἀπολυτίκιον. ad eos qui rure venerunt, & de non iurando. *orat.* lvij. 588
Statuarum 20. In reconciliationem Imperatoris cum ciuitate, & in eos qui in euertendis statuis offenderant, & in reditum episcopi. *oratio* lviij. 595
Statuarum 21. Catechesis ad illuminandos (baptizandos) & de mulieribus auro & cincinnis se ornantibus, & de ijs qui ominibus & amuletis & incantationibus vtuntur, quę à Christianis aliena esse demonstrantur. *oratio* lix. 604
Quòd non sufficit ieiunium Quadragesimæ, vt possimus communicare, sed opus est ante omnia virtute animi: & quomodo possimus iniuriarum non meminisse, & quòd ante Gehennam iniuriarum memoria torquet eos qui ea tenentur: & de abstinentia iuramentorum: & de ijs qui nondum id assecuti sunt, vt non iurent. *orat.* lx. 611
Aduersus Iudæos & Gentiles demonstratio, quòd Christus sit Deus, ex ijs quæ à Prophetis multis in locis de ipso dicta sunt. *orat.* lxj. 622
Veteris & Noui Testamenti eundem esse legislatorem, & in Sacerdotis indumentum, & de pœnitentia. *orat.* lxij. 640
Oratio inter dubia meo iudicio reponenda.

Vtiliter & percommodè factum, vt prophetiæ de Christo & Gentium vocatione, & Iudæorum reprobatione obscurę essent, demonstratio. *orat.* lxiij. 649
In obscuritatem Veteris Testamenti, & in Dei clementiam, & quòd alij alios non debeant accusare (maledicere.) *oratio* lxiv. 658
In Terræmotum, & in Diuitem & Lazarum, & vnde orta sit seruitus. *orat.* lxv. 670
Aduersus eos qui dicunt Dæmonas gubernare res humanas, & iniquo animo ferunt Dei punitiones, & scandalizantur ob prosperitates malorum, & aduersitates iustorum. *orat.* lxvj. 680
Ad eos qui quærunt, cur non è medio sublatus sit Diabolus: & quòd nihil nobis nocet eius malitia, si nobis cauerimus, & de pœnitentia. *orat.* lxvij. 690
Quòd non oporteat euulgare peccata fratrum, neque inimicis imprecari. *oratio* lxviij. 695
De resurrectione ex mortuis. *or.* lxix. 703
Quòd non dicere, & ad alios efferre, quæ scimus, pauperiores nos reddit, & gratiam extinguit: & in preces, quibus Christus vsus est, & auctoritatem, quâ omnia faciebat: & in veteris legis emendationem: & quòd incarnatio ipsius æqualitatem ipsius cum patre non minuit, sed confirmat potius. *orat.* lxx. 714
Ad eos qui deseruerunt conuentum ecclesiæ, & quòd non oporteat sacrarum Scripturarum titulos prætermittere, & in inscriptionem altaris Actorum 17. & ad nuper illuminatos. *orat.* lxxj. 722
De S. Spiritu. *orat.* lxxij. 729
De perfecta charitate, & operum secundùm meritum retributione, & de compunctione. *orat.* lxxiij. 742
Huius Orationis multa particulæ alibi apud Chrysostomum reperiuntur, vt fortasse inter Apanthismata numerari possit.
De mansuetudine. *oratio* lxxiv. 750
De oratione Homiliæ duæ. *orat.* lxxv, & lxxvj. 754
De pœnitentia, &c. orationes octo. *orat.* lxxvij. &c. 763
De eleemosyna orationes duæ. *orat.* xxcv. &c. 811
De Ieiunio orat. 2. *orat.* xxcvij. &c. 824
De fide, & in legem naturæ, & de S. Spiritu. *orat.* xxcix. 837
Etiam hæc oratio fortè inter ἀμφιλεγόμενα collocanda.
Quòd ex desidia ortum habeat improbitas, & virtus ex studio & contentione animi, & quòd neque mali homines, neque ipse Diabolus vigilanti nocere poterit, & demonstratur, tùm multis ex alijs rationibus, tum ex ijs quę Adamo & Iob contigerunt. *orat.* xc. 844
Catechesis prima ad illuminandos: & quare lauacrum regenerationis dicatur, & non remissionis peccatorum: & quòd res est periculosa, non solùm peiurare, sed etiam iurare, etiamsi verè iuremus. *orat.* xcj. 851
In eos qui obdormierunt: Sabbato Pentecostes. *orat.* xcij. 858
De fato & prouidentia oratiunculæ quinque. *orat.* xciij, &c. 863
Has de prouidentia orationes Fronto censet esse aliorum operum ἀναπεμφάνα.
De Ingluuie oratio. xcviij. 879

Hac

Hæc tam in nostra, quàm in prioribus edit. numeratur 6. de Providentia, malè.

Orationes quædam Chrysostomi, quæ Apanshismata potiùs videri queant, aut aliarum orationum fragmenta esse.

De Ieiunio orationculæ tres. *oratio* xcix. &c. 883

Quòd animæ medicinam anteponere oportet corporis medicinæ: & quòd non oportet in diabolum culpam reijcere, sed in socordiam nostram. *oratio* cij. 893

Quòd Sacerdotibus exprobrare non oporteat, quòd in abundantia viuant, sed illis vt patribus vti, magisq; nostra in illos conferre. *orat.* ciij. 896

Hæc oratio sumpta est ad verbum ex Hom. 9. ad Philippen. vsque ad τοῦ ἁγίου. Pag. 900. 3. reliqua vsque ad finem ex hom. 2. in Tit.

Tractatus ambigua fidei.

Dubia. Quòd oporteat Christi discipulum clementem esse, nec citò irasci. *orat.* civ. 903

Oratio exhortatoria ad Pœnitentiam, in qua meminit, carpitq; omnia vitia humana. *orat.* cv. 905

De pœnitentia & eleemosyna, Dominica τῆς ἀπολύσεως. *orat.* cvj. 917

De Pœnitentia. *orat.* cvij. 924

De eleemosyna. *oratio* cviij. 926

De Ieiunio orationes 7. *orat.* cix. &c. 930

De patientia, & mortuis non amarè deflendis. *orat.* cxvj. 943

De patientia. *orat.* cxvij. 949

De sancta & consubstantiali Trinitate. *orat.* cxviij. 955

Quòd non oporteat monachum facetijs & scurrilitatibus esse deditum. *or.* cxix. 963

De salute animæ. *oratio* cxx. 968

Ad catechumenos. *orat.* cxxj. 971

In Circumoratio, *inter τοὺς ἁγίους* reponenda. *oratio* cxxij. 974

Deploratio eorum qui Christi virgines corrumpunt. *orat.* cxxiij. 976

Contra hæreticos. *orat.* cxxiv. 979

Liturgia. 983

Precationes duæ. 1005

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

Θεισκομβύων

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ,

Δι' ἐπιμελείας καὶ δαπάνης ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ

ἐκ παλαιῶν ἀντιγράφων ἐκδοθείς.

ETONÆ, *in Collegio Regali,*
Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.
Regius Typographus.
ANNO cIↃ. IↃc. XII.

CATALOGVS SEPTIMI TOMI.

AD eos qui ſcandalizati fuerant propter aduerſitates quæ contigerunt, populique & multorum Sacerdotum perſecutionem & peruerſionem *oratio* j. Pag. 1

Hæc oratio proximè ſequenti poſtponenda, vti eſt ab eruditiſs. Boiſio annotatum, ad illa verba. p. 27. 42.

Quòd, qui ſeipſum iniuriâ non afficiat, à nemine lædi poſſit, oratio, ſiue epiſtola Cucuſo miſſa. *orat.* ij. 36

Epiſtolæ ad Olympiadem diaconiſſam 17. 51

Epiſtolæ ad diuerſos 243, diſpoſitę ſecundùm ordinem alphabeticum perſonarum, ad quas miſſæ ſunt. 104

Conſtantij presbyteri Epiſtolæ 5. 205

Scripta ſuppoſititia ad formam quinti & ſexti Tomi diſpoſita.

In loca S. Scripturæ Homiliæ.

Scripta ſuppoſititia.

In expulſionem Adam, & de malis mulieribus. *orat.* v. 237

In ſacrificia Cain, & in dona Abel, & de Gigantibus, & de diluuio, & de ſtellis, & de fato. *orat.* lxx. 458

In Abraam, & Iſaac. *orat.* lij. 394

In Serpentem æneum contra Iudæos, & in illud, Dedit ei nomen ſuper omne nomen, & in illud, Quia per neminem potuit maiorem iurare, iurauit per ſeipſum. *orat.* lxix. 448

In illud Pſalm. 4. In tribulatione dilatâſti mihi. *orat.* lxv. 431

In illud Pſal. 38. Fruſtra conturbatur omnis homo viuens, & de eleemoſyna. *oratio* ciij 558

In illud Pſal. 75. Vouete & reddite Domino Deo noſtro. *oratio* ix. 260

In Turturem. *orat.* x. 264

In illud 92. Pſalmi, Suſtulerunt flumina voces ipſorum, & de Seruatore in mari ambulante, & in quinque panes & duos piſces, & in protoplaſtorum tranſgreſſionem. *orat.* viij. 256

In illud Pſal. 94. Venite, exultemus Domino, & de pœnitentia, & in Nineuitas, & de eleemoſyna. *orat.* xiiij. 561

In illud Pſal. 139. Eripe me, Domine, ab homine malo. *orat.* xxxviij. 347

In Rachel, & in infantes. *orat.* xxv. 317

In Herodem & infantes. *orat.* xxvj. 318

In Iordanem fluuium. *orat.* xlj. 354

In illud, Si filius Dei es, proijce teipſum deorſum, & quòd diabolus aſſumit Chriſtum in montem excelſum valdè, &c. *orat.* xxij. 301

In illud, Cauete ne eleemoſynam veſtram faciatis coram hominib. *orat.* lxxxj. 486

In illud, Egreſſi Phariſæi conſilium ceperunt. *orat.* xxviij. 326

In decollationem præcurſoris & Baptiſtæ Iohannis, & in Herodiadẽ. *or.* xcix. 545

In ſaltationem Herodiadis, & in decollationem Iohannis præcurſoris & Baptiſtæ. *orat.* c. 549

In metamorphoſin Domini noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* xxxiij. 339

In eandem. *orat.* xxxj. 332

In eandem. *orat.* xxxvij. 345

In illud, Quæcunq; ligaueritis in terra, erunt ligata etiam in cœlo : & de parabola centum ouium, & in illud Euangelij, Si duo conſenſerint, &c : & in illud, Quoties ſi peccauerit in me frater meus, remittam illi. *orat.* xj. 268

In ficum arefactam. *orat.* vij. 252

In parabolam decem virginum, & de eleemoſyna. *orat.* cij. 554

In illud, Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me poculum hoc. *orat.* xlix. 383

In abnegationem Petri, & in crucem : & quomodo Ioſeph typus fuerit Chriſti. *orat.* xiij. 275

In meretricem & Phariſæum. *orat.* xxix. 329
In meretricem & Phariſæum. *oratio* xlij. 357
In mulierem peccatricem, quæ Dominum vnxit vnguento, & in Phariſæum. *orat.* xlviij. 376
In meretricem & Phariſæum. *orat.* lxxxij. 490
In viſionem (ſiue oraculum) Zachariæ, & in conceptionem Eliſabet. *orat.* xxxiv. 340
In filium viduæ. *orat.* lxvij. 439
In Centurionem. *orat.* lvj. 405
In illud, Exijt ſeminans ſeminare ſementem ſuam. *orat.* lvij. 409
In parabolam Euangelij ſecundùm Lucam, Homo quidam deſcendit, & incidit in latrones. *orat.* l. 387
In eandem parabolam. *orat.* lxxxvj. 506
In Phariſæum. *orat.* xiiij. 280
In illud, Ignem veni mittere in terram, & non veni mittere pacem, ſed gladium. *oratio* lxxviij. 478
In illud Euangelij Lucæ de drachma, & in illud, Homo quidam habuit duos filios. *orat.* lx. 418
In parabolam de filio prodigo. *orat.* xcix. 539
In parabolam œconomi iniuſti, & nihil eſſe noſtrum. *orat.* lxij. 423
In Publicanum & Phariſæum. *orat.* iv. 233
In Publicanum & Phariſæum. *or.* lxxij. 462
In Zachæum Publicanum. *orat.* lv. 403
In Samaritanam. *orat.* xlvij. 374
In Samaritanam, & interpretatio Meſſiæ. *orat.* lxviij. 442
In paralyticum, & in illud, Nolite iudicare ſecundùm aſpectum. *orat.* lix. 414
In illud Iudæorum dictum: Dæmonium habes: & in illud, Nolite iudicare ſecundùm aſpectum. *orat.* xij. 272
In illud, Cùm aſcenderet Dominus in Templum in medio feſti: & in Melchiſedec. *orat.* xlv. 369
In Martham & Mariam & Lazarum & Eliam Prophetam. *orat.* xxvij. 320
In Lazarum rediuiuum. *orat.* xcij. 524
In eundem. *oratio* xciij. 528
In eundem. *orat.* xciv. 530
In illud, Coëgerunt Iudæi concilium, & dixerunt, Quid faciamus? *orat.* cj. 552

Sermones Panegyrici.

In Natiuitatem Domini noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* xxiv. 307
In Chriſti Natiuitatem. *orat.* xliv. 367
In Natiuitatem Domini noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* liv. 405
In S. Iohannem Theologum. *or.* xxxv. 342
In S. Iohannem Theologum, Apoſtolum, & Euangeliſtam. *orat.* xxxvj. 344
In Sancta Theophania. *orat.* xxxix. 350
In Sancta Theophania. *orat.* liij. 398
In adorationem pretioſi ligni. *orat.* lxxxiij. 493
In Annuntiationem Deiparæ, & contra impium Arium. *orat.* lxxxix. 515
In Annuntiationem. *orat.* xcvij. 537
In Annuntiationem ſacroſanctæ Deiparæ. *orat.* vj. 249
In feſtum Palmarum. *orat.* xxxij. 334
In prodicionem Iudæ, & in Paſſionem D. noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* xxiij. 306
In Crucem, & de tranſgreſſione primorum parentum. *orat.* lxxxv. 502
In ſanctam Paſſionem Dom. *orat.* lxxj. 459
In reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* xliij. 364
In reſurrectionem D. noſtri Ieſu Chriſti, & in mulieres quæ adferebant aromata. *orat.* lxxxiv. 500
In Aſcenſionem Dom. noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* xxx. 330
In eandem. *orat.* lxiij. 426
In eandem. *orat.* lxxiv. 466
In Meſopentecoſten. *oratio* xlvj. 372
In Natiuitatem S. Iohann. Prophetę, prę-curſoris, & Baptiſtæ. *orat.* lj. 389
In Præcurſorem. *orat.* xcv. 531
In S. Iohannem Prę curſorem. *or.* xcvj. 533

Tractatus varij.

De Ieiunio. *orat.* lxiv. 428
In principium ſacrorum Ieiuniorum. *orat.* lxxiij. 465
De Ieiunio. *orat.* lxxv. 469
De Ieiunio. *orat.* lxxvj. 470
In principium Ieiuniorum, & de Ieiunio. *orat.* lxxx. 483
De Ieiunio. *orat.* lxxxvij. 509
De Ieiunio, & in Dauid, & de presbyteris, & in Ioſeph, & contra Nouatum. *orat.* lxxxviij. 510
De pœnitentia. *orat.* xv. 282
Contra Iudæos, & Gentiles, & hæreticos. *orat.* xvj. 284
De Fide. *orat.* xvij. 288
De ſpe. *orat.* xviij. 293

De

De Charitate. *orat.* xix. 295
De Charitate. *orat.* xcj. 522
Quòd Charitas ſecundùm Deum opus ſit diuinum. *orat.* xxj. 299
De Patientia, & de conſummatione huius ſeculi, & de ſecundo aduentu, & inſtorũ regno infinito (quod ſucceſſorem non habet) & immortali peccatorum ſupplicio, admonitioq; de confeſſione, & ad ſacrarum literarum meditationem exhortatio, & quænam ſint aſtutię Diaboli, & de bono quietis. *orat.* lxvj. 435
De Oratione. *orat.* lxxvij. 476
De eleemoſyna. *orat.* xc. 520
De Pſeudoprophetis & falſis doctoribus, & atheis hæreticis, & de ſignis conſummationis. Habuit autem hanc orationem paulò ante mortem. *orat.* j. 221
Epiſtola ad Monachos, vtilitatis & ſobrietatis plena. *orat.* ij. 225
Comparatio Regiæ potentiæ, & diuitiarum, & maieſtatis cum monacho qui in veriſſima & ſecundùm Chriſtum philoſophia viuit. *orat.* iij. 230

Hæc Oratio ſaltem locum ſuum ſibi poſtulat. habet enim multa non ſpernenda.

Quòd mores aſſimulatos fugere oporteat. *orat.* xx. 297
De ſiccitate. *orat.* xl. 352
In ſecundum aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti. *orat.* lviij. 412
Quòd oporteat eum, qui habeat gratiam quamcunq;, communicare ei, qui opus habet, & de Presbytero. *orat.* lxj. 421
Admonitiones ſpirituales. *orat.* lxxix. 481

Orationes quædam ambigua fidei, ſuper ex Oriente, exceptâ primâ, poſt excuſum quintum & ſextum Tomum allatæ.

Dubia.

In illa verba Abraam, Pone manum tuam ſub femur meum, & in diuerſos martyras. *orat.* cv. 565
In Dominicam Nouam (h. e. Dedicationis) & in Apoſtolum Thomam. *oratio* cvj. 575
In Sanctum Stephanum orationes tres. *orat.* cvij. cviij. cix. 579
In Sanctam Pentecoſten. *orat.* cx. 582

Orationes quædam Chryſoſtomo in quibuſdam codicibus adſcriptæ, quæ alios tamen habent notos auctores.

Seueriani Epiſcopi Gabalorum in creationem mundi orationes ſex. 587
Iohannis Ieiunatoris Archiep. Conſtantinop. de Pœnitentia & Continentia & Virginitate oratio. 641
Gregorij Thaumaturgi epiſcopi Neocæſarienſis in S. Epiphania. 657
Pantoleontis presbyteri Monæ Byzantiorum in exaltationem preciosæ crucis oratio. 661

Floſculi ex Chryſoſtomi operibus hinc inde decerpti, & per Theodorum Magiſtrum, vt in quibuſdam codicibus reperio, ſine quem alium collecti, & in locos communes digeſti.

De dilectione. *orat.* j. 665
De morum innocentia, & malorum tolerantia, & iniuriarum memoria. *oratio* ij. 673
De arrogantia & vana gloria. *orat.* iij. 682
De peccato & confeſſione. *orat.* iv. 686
De fortitudine & robore. *orat.* v. 694
De virtute & vitio. *orat.* vj. 700
De morbo & medicis. *orat.* vij. 709
De imperio, & poteſtate, & gloria. *orat.* viij. 713

Hanc orationem edidit ante aliquot annos pro Chryſoſtomica Marellus, cum merum ſit apocryphiſma.

In ſanctum feſtum Palmarum. *orat.* ix. 718
De ingluuie & ebrietate. *orat.* x. 720
In ſanctam Natiuitatem Chriſti. *oratio* xj. 725
De mulieribus & pulchritudine. *oratio* xij. 735
De doctrina & correctione. *orat.* xiij. 743
De eleemoſyna & hoſpitalitate. *oratio* xiv. 751
De felicitate & aduerſitate. *orat.* xv. 763
De oratione. *orat.* xvj. 767
De morte. *oratio* xvij. 775
De dolore & ægritudine animi. *orat.* xviij. 784
De futuro iudicio. *orat.* xix. 787
De pœnitentia orationes duę. *orat.* xx. xxj. 796
De odio & inimicitia. *orat.* xxij. 806
De Ieiunio & Temperantia. *orat.* xxiij. 810
De Ira. *orat.* xxiv. 814
De Iuramentis. *orat.* xxv. 818
De liberorum educatione. *orat.* xxvj. 823
Encomium in S. Paulum. *orat.* xxvij. 829
Encomium aliud in S. Paulum, ex bibliothecis

rhecis Orientalibus descriptum. *oratio* xxviij. 839
De Auaritia. *orat.* xxix. 847
De diuitijs & paupertate. *orat.* xxx. 852
De Prouidentia. *orat.* xxxj. 859
De silentio & secretis, *orat.* xxxij. 864
Quòd non oporteat pudere nos confiteri pretiosam crucē, & quemadmodū per ipsam nos seruauerit Christus, & quòd oporteat in ipso gloriari, & de virtute, & quomodo (Deus) desideret salutem nostram, & de eleemosyna. *ora.* xxxiij. 864
Hæc oratio ante annos ferè 70. edita est Lutetiæ pro vero & genuino Chrysostomi fœtu.
De Humilitate. *orat.* xxxiv. 869
De Patientia & longanimitate. *orat.* xxxv. 872
De Inuidia. *orat.* xxxvj. 884
De Anima. *oratio* xxxvij. 888
De non contemnenda Dei ecclesia, & sanctis mysterijs. *orat.* xxxviij. 890
Multas nobis vias Deum dedisse, vt ne peccemus, si volumus, & quòd eum, qui assecuturus sit regnum cœlorum, omnia oportet seruare mandata: is verò qui seruat quædam, quædam transgreditur, in Gehenna cognoscet, quid sit inter se & alios discriminis. *orat.* xxxix. 896
Quòd oporteat omnia facere & conari pro fratrum nostrorum salute, & magnum esse bonum, ijs qui in nos peccant, peccata condonare, maiusq; adeò quàm ipsa eleemosyna. *orat.* xl. 900
Quòd oporteat nos imitari saltem seruos nostros, vt quæ illi propter metum nostri faciunt, nos propter Dei metum eadem faciamus, & de bonis inenarrabilibus, quæ sanctis sunt præparata. *orat.* xlj. 905
Quòd non oporteat conturbari, cùm videamus bonos in aduersis, malos in prosperis esse: & nihil differre eum qui in peccatis viuat ab olente mortuo. *orat.* xlij. 907
Quòd qui præsentia contemnit, vtraque habet in potestate: & quòd omni sumo & sordibus auaritia peior est. *orat.* xliij. 912
De compunctione, & patientia, & cupiditate bonorum futurorum, & de secundo aduentu Domini nostri Iesu Christi. *oratio* xliv. 917
De non vehementer deflendis mortuis. *orat.* xlv. 924
Quòd, etiamsi omnium peccatorum simus rei, possumus tamen per confessionem seruari, & quòd vnusquisque nostrum fidelium angelum habet custodem, & de sacerdotibus. *orat.* xlvj. 928
De non indignè accedendo ad diuina mysteria. *orat.* xlvij. 931
Quid faciet Christianus, vt hæreditate accipiat vitam æternam. *orat.* xlviij. 933

Orationes quædam Chrysostomi Latinè, à viris doctis pro germanis receptæ, hucusque nobis (præter tertiam) irreperta Græcè.

1 Quum Saturninus & Aurelianus acti essent in exilium, & Gaïnas egressus esset è ciuitate, & de auaritia. 936
2 In Ioseph, de continentia. 939
3 Cùm de expulsione ipsius S. Iohannis ageretur. 941
Extat hæc Oratio Græcè apud Georgium Alexandrinum, Tom. 8. pag. 252.
4 Post reditum prioris exilij. 943
5 De regressu S. Iohannis de Asia Constantinopolim. 944
6 De recipiendo Seueriano. 947
7 Oratio Seueriani de pace, cùm susceptus esset à beato Iohanne episcopo Constantinopolitano. 948

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ

Πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

Διεισκομμένων

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΟΟΣ,

Δι' ὑπομνήσεως τῆς ἀναγωμένης ΕΡΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΑΒΙΛΙΟΥ

ἐκ παλαιῶν ἀντιγράφων ἐκδοθείς.

ETONÆ, *in Collegio Regali.*

Excudebat IOANNES NORTON, in Græcis &c.

Regius Typographus.

ANNO cIↃ. IↃc. XII.

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΤΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

OCTAVI TOMI CATALOGVS.

EXpositio in tertium Psalm. εἰς τὸ πρόσωπον suspecta. Pag. 1
Supplementa lacunarum quarundam in prioribus Psalmis. 5
Procœmium orationis sextæ in Annam. 8
In Dauid & Saul oratio prima, & de tolerandis malis, & quòd oporteat inimicis parcere, & ne absentibus quidem maledicere. 10
In Petrum Apostolum, & Eliam Prophetam. 18
In Eliam, & in viduam, & de Eleemosyna. 26
De laudibus Pauli orationes septem. 33
Chrysostomi oratio in textum illum Actorum. cap. 9. Saulus spirans adhuc minas ac cædem, cùm expectarent omnes Homiliam in principium Actorum: & quòd resurrectionis Christi demonstratio sit Pauli vocatio. 60
In Eutropium Eunuchum, patritium & consulem. 67
De futurorum voluptate, & præsentium vilitate. 71
Non oportere quenquam de seipso desperare, aut preces contra inimicos fundere, aut deficere animo, quamuis petens non accipiat: & ad maritos de pace erga vxores conseruanda. 75
Qualeis oporteat ducere vxores. 80
Quòd res est plena periculi & dicentibus & audientibus, ad gratiam concionari: & quòd vtile est, & iustitia maxima, propria incusare peccata. 93
Supplementum orationis 38. Vol. 6. ὅτι πρεσβύτερος μετχειλέων. 100
Supplementa duo orationis 61. Vol. 6. ὅτι Θεὸς ὁ Χριστός.
Reprehensio eorum qui aberant ab ecclesia, & cohortatio ad præsenteis, vt curã gererent fratrum suorum: & in procœmium Epistolæ ad Corinthios, Paulus vocatus Apost.: & de humilitate. 102
Quòd vtilis sit sacrarum Scripturarum lectio, & quòd seruitute & incommodis omnibus liberet eum, qui eis fuerit intentus: & quòd Apostolorum nomen, multarum sit dignitatum nomen, & quòd externis magistratibus ipsisque adeò regibus multo maiorem habent potestatem & auctoritatem Apostoli: & in fine, ad nuper baptizatos. 111

In Appendice hæc insunt.

Theodori Lapsi (qui episcopus fuit Mopsuestiæ) responsum ad Chrysostomi orationem siue epistolam, quæ extat Tom. 6. pag. 60. *scriptum, vt puto, planè* [illegible]. 121
Libanij Sophistæ ad Theodosium Magnum oratio de seditione, & euersis Antiochiæ Imperatorum statuis. 124
Eiusdem Libanij oratio ad Theodosium Imperatorem post reconciliatam gratiam. 131
Excerpta quædam ex Photij bibliotheca, ad Chrysostomum pertinentia. 137
Ex Epistolis Isidori Pelusiotæ. 156
Georgij Archiepiscopi Alexandrini vita Chrysostomi. 157. *Cui attexuntur duæ orationes Chrysostomi* γνήσιαι: *vna, antequam iret in exilium prius, pag.* 259. *altera post reditum.* 262
Leonis Imperatoris Panegyricus in Chrysostomum. 267
Anonymi vita Chrysostomi. 293
Symeonis Metaphrastæ vita Chrysostomi. 373
Initia omnium orationum, quæ in hac editione continentur, ordine Alphabetico.
Initia Epistolarum Chrysostomi ordine Alphabetico.

CATALOGVS TOMI OCTAVI.

Notæ in Tomum primum.

In Homilias 67. in Geneſin Notæ H. S. &c. *col.* 1

Notæ Iohannis Boiſij in eaſdem. *col.* 29

Notæ in Pſalmos. *col.* 95

Coniecturæ H. S. &c. in libell. Chryſ. in Eſaiam. *col.* 133

In eundem Iohannis Boiſij curæ poſteriores. *col.* 137

In eundem Thomæ Alleni obſeruationes. *col.* 139

Notæ H. S. in ſecundum Tomum. col. 145

Annotationes in Homilias Chryſoſtomi in Matthæum. *col.* 145

In eaſdem Iohannis Boiſij curæ poſteriores. *col.* 173

Notæ in Chryſ. in Iohannem. *col.* 183

In eaſdem Iohannis Boſij curæ poſteriores. *col.* 217

Notæ in Tomum tertium.

Notæ Andreæ Dounæi in tertium Tomum. *col.* 229

In eundem Tomum Notę Iohann. Boſij. *col.* 411

Notæ in Tomum quartum.

Notę Andreę Dounęi in Hom. Chryſ. in Epiſtolam ad Philipp. *col.* 459

In eaſdem Homil. Notæ Iohannis Boiſij. *col.* 477

Notę Andreę Dounęi &c. in Hom. Chryſoſtomi in Epiſtolas ad Coloſſ. vtramq; ad Theſſalon. vtramq; ad Timoth. ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos, & in Acta Apoſtolorum. *col.* 481

Notæ H. S. in quintum Tomum. col. 707.

Iohannis Boiſij Notę in eundem, col. 760

Notæ H. S. in ſextum Tomum. col. 787.

Iohannis Boiſij Notę in eundem. col. 829

Notæ H. S. in ſeptimum Tomum. col. 851

Iohannis Boiſij Notę in eundem, præter Apanthiſmata. *col.* 873

Notæ H. S. in Tomum octauum. col. 951

Admonitio ad Lectorem de ſcriptoribus rerum Chryſoſtomi.

Caſtigationes & variæ lectiones in Geneſin & Epiſt. ad Romanos ex Mss. Auguſtanis.

Caſtigationes & variæ lectiones in Homiliam 31. & decem ſequentes ex duobus Mss. Regijs Lutetiæ, & tertio Franciſci Olivarij.

In Eſaiam caſtigationes & varię lectiones ex Ms. Bauarico, lectori φιλοχυσοῤῥόμυσε pernecęſſariæ, & quæ omneis omnium coniecturas longo poſt ſe interuallo relinquunt.

Index vocabulorum, quæ in Notis explicantur.

Errata Typographica totius operis.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

τῶ Χρυσοστόμου λεγομένης, ἐξηγήσεις λόγων κλάσματα

ὕστερον εὑρεθέντα. ἔστι δὲ πάντα ἁπλᾶ, ὡς

δῆλον, γνήσια.

Εἰς ϖ. γ. Ψαλμὸν ἑρμήνεια.

1 ΨΑΛΜΟΣ ΤΩ ΔΑΒΙΔ, ΟΠΟΤΕ ΑΠΕΔΙ-
δρασκεν ἀπὸ προσώπου Αβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
2 Κύριε, τί ἐπληθύνθησαν ϴ θλίβοντές με;

Πικρίσεις μὲ δυσωπῶσι ϴ βασιλεῖς τοῖς στρατηγοῖς νικῆσαι
δυνατήσασι, νικηφορίας δὲ "εἰκόνας" καὶ "στήλας" ἐγείρουσιν
ἄρχοντες ἰσοίσχιοι καὶ ἀθλητῆς, καὶ τῷ ὀπισθογράμματι, ὡς "σώ-
ματι, κήρυκα τῆς νίκης τὴν ὕλην ἐργάζονται· ἄλλοι δὲ πάλιν
τὸ βίβλοις καὶ γράμμασι σὺν ἐπαίνοις τοῖς νικηταῖς γράφουσι, τὴν
ἑαυτῶν δὲ τῷ "ἐπαίνῳ δυνάμει ἰσχυροτέραν τῶν ἐπαινουμέ-
νων δόξαν θέλοντες· καὶ λογογράφοι καὶ ζωγράφοι καὶ χάλ-
κυπται καὶ λίθου λύπαι, ϴ δῆμοι καὶ ἄρχοντες καὶ πόλεις καὶ χῶραι
σὺν νικηταῖς θαυμάζονται· σοφὸς ὁ φθόνησας καὶ μὴ πολεμή-
σαντος εἰκόνας ἐγράψε, καθάπερ νῦν ὁ Δαβίδ. Ψαλμὸς γὰρ τῷ Δαβίδ, ὅτε τῷ ἀπο-
διδράσκειν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου Αβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ ποτε ὁ δραπέτης ἐγκωμί-
ων ἄξιος; πότε ὁ φυγὰς ὀπισθογράμμων; σὺ τοίνυν; σὺν δραπέταις γράμμασιν ἐξθύουσι, σὺκ ἐ-
πιγράμμασι θαυμάζουσιν. ἀλλὰ μαθὲ τὴν αἰτίαν, ἀδελφέ, τῆς γραφῆς, καὶ ἀσφάλι-
σαι σὺ τὴν ψυχήν. ῥηθέντων σοι τῆς ἱστορίας βίου κατορθώσεις, ἅπερ σοι ὁ τοῦ δικαίου διωγμός,
ἀμφοῖν σπειγμός. μαθὲ γὰρ διὰ τί ἐδιώκετο Δαβὶδ ὑπὸ τοῦ Αβεσσαλὼμ, ἵν', ὡς θεμέ-
λιον ὃ προβλημα βύρων, οἰκοδομηθῇς ϖ φόβῳ τοῦ Θεοῦ. ὡς γὰρ αὐτὸ θεμελίου σαφῆ ἡ
οἰκοδομὴ· ὅτως δίχα τῆς εὑρέσεως τοῦ σκάπτου σὺκ ὠφελῆ ἡ γραφή. σκάπτον εἶχεν ὁ μα-
κάριος Δαβὶδ διὰ τοῦ προειρημένου ψαλμοῦ παιδεῦσαι ϖ βίον καὶ σωφρονίσαι μηδέποτε
κακοποιῆσαι, καὶ καταφρονεῖν τῶν νόμων τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ οἷα ὠλιγώρησας τοιαῦτα πάθῃ, οἷα καὶ
αὖθις ἔπαθεν. ἔφυγε ϖ γὰρ αὐτὸν ὁ Δαβὶδ, ὅτε τὸν ἀγαπῶντα ἔφυγε· ἔφυγε τὸν γὸν, ἐπει-

χ. πνας
χ. ἐπιγ.
χ. σίμματα.
χ. ιφ

δὲ τὸ σώφρονα γάμον σύγκεισον· ἔφυγε τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ Ⓦ λέγοντα, Οὐ φονεύσεις, Οὐ μοιχεύσεις, ἔφυγε. ὅπου γὰρ ἀλλοτρίαν ἀμνάδα εἰς Ⓦ οἶκον αὐτοῦ εἰσάγαγε, καὶ Ⓦ ζώντος ποιμένα ἀπέκτεινεν, ὁ ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἀμνὸς τὸν ποιμένα ἐκεράτιζεν. ἀλλότριοι οἶκοι ἐπολέμησαν, καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου ἐπανέστη αὐτῷ ὁ πόλεμος. οὐκ ἔστιν ἐμὸν τὸ ῥῆμα, Θεοῦ ἐστὶ δὲ ἀπόφθεγμα. ὅπου γὰρ ὁ Θεὸς ὁ ἐρμηνεύων, οὐδεὶς ὁ δυσπλέγαι. ὅτι γὰρ διὰ τοῦτο ἐπανέστη τῷ Δαυὶδ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὅπου τὸν Οὐρίου ἐφόνευσε, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔλαβεν, ἄκουσον τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου Νάθαν πρὸς Ⓦ Δαυὶδ λέγοντος· Ἐγὼ ἔχρισά σε βασιλέα ἐπὶ Ⓦ Ισραὴλ, καὶ ἐξεῖλόμην σε ἐκ χειρὸς Σαοὺλ, καὶ ἔδωκά σοι τὰ πρόβατα τοῦ κυρίου σου, καὶ Ⓦ οἶκον Σαοὺλ εἰς Ἰούδα· εἰ δὲ ὀλίγα σοί ἐστι, προσθήσω σοι καὶ ὧδε τοιαῦτα· καὶ τί ὅτι ἐξουδένωσας Ⓦ Κύριον τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν μου; Ⓦ Οὐρίαν Ⓦ Χετταῖον ἐπάταξας ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔλαβες ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα· καὶ νῦν οὐκ ἐξαρθήσεται ῥομφαία ἐκ τοῦ οἴκου σου εἰς Ⓦ αἰῶνα. Ⓦ ἀλλότριον οἶκον ῥομφαία ἐδιχοτόμησας, τοίνυν σοῦ ῥομφαίαν χαλκεύσω ἐν τῷ οἴκῳ σου. Ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω ὅπως σε κακὰ ἐκ τοῦ οἴκου σου, οὐκ ἐξωθεν πόθεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ οἴκου σου. ὅθεν ἡ πηγὴ τῆς ἁμαρτίας, ἐκεῖθεν ἡ πληγὴ τῆς τιμωρίας. ἐπεὶ οὖν τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ δραπέτης καὶ φυγὰς ἐγένετο, διὰ τοῦτο Ⓦ μὴ ἀποδιδράσκε. Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν αὐτὸν ἀπὸ προσώπου Αβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ κρείττων τῆς τοῦ πολέμου ἀξιοπίστεως ἡ αἰτία τῆς τοῦ πολέμου ἐπιθέσεως, ἵνα Ⓦ ὀλιθον τοῦ διηκόου θεασάμενοι ἀσφαλισώμεθα τὸ σῶμα, καὶ φύγωμεν τὴν ὁμοίαν βάσανον. πολλοὶ γὰρ καὶ εἰς τὴν σήμερον πολέμους ἐν τοῖς οἰκείοις ἔχουσι, καὶ ὁ μὲν ὑπὸ γυναικὸς πολεμεῖται, ὁ δὲ ὑπὸ τέκνου πολιορκεῖται· ἄλλος ὑπὸ ἀδελφοῦ, καὶ ἕτερος ὑπὸ οἰκέτου δαμάζεται, καὶ ἕκαστος ἀκηδίας, καὶ δυσχερείας, καὶ μάχεται, καὶ πολεμεῖ, καὶ πολεμεῖται, καὶ οὐδεὶς ἑαυτὸν λογίζεται ἑαυτοῦ, ὅτι εἰ μὴ ἁμαρτίας ἐστέρει, οὐκ ἂν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἄχθεται καὶ πόλοις ἀνέθηκεν. εἰ μὴ ἀπηχθήκεις ἁμαρτίᾳ ἔκρυπτεν, οὐκ ἂν ὁ οἶκος αὐτὸν ἐπυρείετο. ὅπου γὰρ ἁμαρτίαι εἰσὶ καρποὶ τοῦ οἰκείου κακοῦ, καὶ δημίους ἐμφυλίους κτᾶται τῷ ἁμαρτήσαντι ὁ Θεός, μάρτυς ἡ θεία γραφή, ἧς οὐδὲν ἰσχυρότερον. πολεμεῖσθε ἡ γυνή, εἰσελθόντι ὡς θηρίον ἀπόντα, τὴν γλῶσσαν ὡς μάχαιραν ἀκονᾷ; λυπηρὸν μὲν τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἡ βοηθὸς ἀντίπαλος γέγονεν. ὅμως ἑαυτὸν ἐρθίπτουσι μὴ πως τὸ νεότητι εἰς γυναῖκα σπουδάσασα, καὶ τὸ εἰς γυναῖκα πταῖσμα ἀπὸ γυναικὸς θεραπεύῃ, καὶ τὴν ἀλλοτρίαν σπουδὴν ἡ ἰδία χαλεπαίνει· καὶ ἀγνοεῖ ἡ τέμνουσα, ἀλλ' οἶδεν ὁ ἰατρὸς Θεός. αὐτὸς γὰρ αὐτῇ ὡς σιδήρῳ κέχρηται. καὶ ὥσπερ τὸ σίδηρον οὐκ οἶδεν ὃ ἐνεργεῖ, τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ σιδήρου θεραπείαν οἶδεν ὁ ἰατρός· οὕτω καὶ ἀγνοεῖ ἡ γυνὴ ἡ πληττουσα, καὶ ὁ δυνηρὸς ὁ πληττόμενος τὴν αἰτίαν τῆς πληγῆς, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὡς ἰατρὸς οἶδε τὸ συμφέρον. ὅτι δὲ ἡ γυνὴ πονηρὰ ἁμαρτωλῷ ὅτι κόπτουσα, μάρτυς ἡ θεία γραφή. τί γὰρ λέγει, ἄκουσον. Γυνὴ πονηρὰ ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ δεδήσεται· ὡς πίκρα ἀνδρὶ δεδήσεται, οὕτω χυμοὶ τῇ ἁμαρτωλῷ αἰσχύνουσα. ὅτι δὲ καὶ ὑπὸ τέκνων πολιορκεῖται, ἁμαρτωλὸν ὄντα βάσανος, μάρτυς ὁ Δαυὶδ, ὃς καὶ τὸν ἀδάμονα καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Αβεσσαλὼμ πολεμούμενος, ὡς ὁ λόγος ἐδείξει. ὅτι δὲ καὶ ἀδελφοὶ ἀδελφῶν δι' ἁμαρτίας ἐπολέμησαν, μάρτυς ἡ βίβλος τῶν Κειτ. ιθ. καὶ κ. Κεντεῶν. ὅτε γὰρ εἰς τὴν παλλακίδα τοῦ ὁδοιπόρου Ⓐ τῆς φυλῆς Βενιαμὶν ἐξεπόρθησαν, ἢ δὲ τὰ ἀμοιβὴν ὕβρεως μὴ ἐνεγκοῦσα ἀπέθανεν, αἱ ἔνδεκα φυλαὶ τὴν μίαν ἐπολέμησαν· καὶ ὅτι αἱ ἔνδεκα φυλαὶ ἀπὸ Θεοῦ ἀπέτυχον καὶ εἰς τὰ ἑδῶλα ἐξεπορεύθησαν, ὑπὸ τῆς μιᾶς φυλῆς αἱ ἔνδεκα ἐνικήθησαν, καὶ πλεοναάκις νικηθεῖσαι ὑπὸ τῆς μιᾶς, ἅπαξ αὐτὴν ἐνίκησαν, καὶ ἀδελφοὶ ἀδελφοὺς ἐπολέμησαν, ὅτι ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοὺς ἦρε τὸ τῆς ἁμαρτίας μεσότοιχον. ὅτι γὰρ ἡ μία φυλὴ εἰς τὴν γυναῖκα ἐπορεύθησαν, αἱ δὲ ἔνδεκα φυλαὶ εἰς τὰ Ψαλμ. οϛ. κε. ἑδῶλα ἐξεπορεύθησαν, καὶ οὗτοι καὶκοὶ ὑπὸ Θεοῦ ἐξώλεις ἐφρύθησαν, ὡς γέγραπται· Ἐξωλοθρεύσας

λοθρεύσας

πθρευσας πρώτα τ̃ περιβύοντα ἀπὸ σθ. ὥστε ἀδελφοὶ ἀδελφὸς ἐπολέμησε διὰ ἁμαρτίας. ὁπὸ ἀδελφῶν πολεμεῖσθαι μὴν τοσοῦτον κατ' ἐκείνων τείαζε, ὅσον ἑαυτὸν λογομάχη, καὶ διέταζε ζητῶν διὰ ποίας ἁμαρτίας Ⓐ ἀδελφοὶ πολέμοι· οὐχ ὅτι πρώτης διὰ ἁμαρτίας ὑπὸ ἀδελφῶν πολεμοῦνται (καὶ γὰρ ὁ Ἰωσὴφ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπολεμεῖτο, καὶ οὐ πρώτος διὰ ἁμαρτήματα· καὶ ὁ Ἰωὰθ ὑπὸ γυναικὸς ἐπιβουλεύετο, καὶ οὐ πρώτος διὰ ἁμαρτήματα) ἀλλ' ὅτι Ⓐ πλείονες τῶν δοθέντων διὰ ἁμαρτίας οἰκειακοὶ πολέμιοι ἔγνωμεν. ἔστι ὅτε καὶ φίλοι εἰς ἐχθροὺς διὰ ἁμαρτίας τρέπονται, καὶ Ⓐ πάλαι ἀγαπῶντες μισοῦσι καὶ ἀποστρέφονται, τοῦ Θεοῦ δὲ τοιοῦτον μῖσος, δι' οὓς οἶδε λόγους, ἐμβάλλοντος. οὕτω γὰρ ἐν τῇ ἑκατοστῷ πεντεκαιδεκάτῃ ψαλμῷ γέγραπται πρὸς τὴν Αἰγυπτίων· Μετέστρεψε τὴν καρδίαν αὐτῶν τοῦ μισῆσαι Ⓦ λαὸν αὐτοῦ. οὐκ Ψαλμ. ρδ'. κδ'.
ἀπὸ γὰρ τοῦ μῖσος ἀπὸ Θεοῦ ἐδόθη, εἰ μὴ προτέρων κακῶς ἐφιλίαζον. οἷς γὰρ ἡ φιλία ἀπωλείας παράξενος, τούτοις τὸ μῖσος χρετῆς ἐπάθεσις. ἀλλὰ καὶ τὰ δοῦλα καὶ ἐπήκοα σώματα πολλάκις διὰ ἁμαρτίας τῇ δεσποτείᾳ ἐπιμένειν. βλέπε γὰρ Ⓦ Ἀδὰμ μηδέπω ἁμαρτήσαντα, καὶ τὰ θηρία ὡς δοῦλα καὶ ἐπήκοα ἔχοντα, καὶ ὡς δούλοις αὐτοῖς καλοῦντα ὀνόματα· ὅτε γὰρ τὸν ὅλον τῇ ἁμαρτίᾳ ἐπαίλωσε, τότε καὶ θηρία αὐτὸν οὐκ ἐγνώριζον, καὶ καὶ δοῦλα πολέμια κατ' αὐτοῦ γεγόνασι. καὶ ὥσπερ ὁ σὺ τῇ οἰκίᾳ κύων δουλεύει τῷ τρέφοντι, καὶ φοβεῖται τοῦτον καὶ τιθήπεν· ἐὰν δὲ ἄφνω τοσοῦτον ὅλον ἔχοντα τὸν ὅλον θεάσηται, ἢ πρόσωπον ἀλλότριον ἐν τῇ οἰκίᾳ φέροντα, ὡς ξένῳ ἐπέρχεται), καὶ ἀπαρέσκειαν βάλλεται· οὕτως ὁ Ἀδὰμ ἐφ' ὅσοι τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ πρόσωπον καθαρὸν ἐτήρει, Ⓐ θῆρες αὐτῷ ὡς δοῦλοι ὑπῆκουον· ὅτε δὲ τὸ πρόσωπον τῇ παρακοῇ ἐπαίλωσε, μὴ γνωρίζοντα Ⓦ διαστείλῃ, ὡς ξένῳ πεφραγμένον· ὥστε καὶ δούλων ἐπιμέλειας ἀμάρτιόν ἐστιν ἀπόδοσις. διχῶς ὁ Δαυὶδ, καὶ Ⓐ λέοντες τοῦ διαστείλαι ἐγνώσθησαν· εἶδον ἁμαρτίας ἄγκυσον, καὶ ἀφῆκεν πρωείας ἀμοιρεῖν. ἦμαρτε προφήτης ψευσάμενος, καὶ θύρει αὐτὸν ὁ λέων ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἐθανατώσει. γ. Βασ. ιγ.
κατεβολώθη παρὰ ψεύδει, καὶ ὁ λέων οὐκ ἐγνώρισεν. Εἰ προφήτου εἶδεν, διὰ ὡς Ⓦ Δαυὶδ ἦλε, ἐτίμησε· ψευδοπροφήτου θύρε, καὶ ὡς ξένῳ ἐπέδραμεν. ὁ διαστὴς ἐψεύσατο, καὶ ὁ δοῦλος τοῦ διαστείλαντος πρᾶσσον. καὶ τί λέγω περὶ τῶν οἰκειακῶν κακῶν, ὁπότε καὶ αὐτὸ ἡμῶν τὸ σῶμα τὸ πρώτων ἡμῖν οἰκειότερον καὶ προσφιλέστερόν ἐστιν ὅτε καὶ αὐτὸ ἁμαρτωλοῖς ἡμᾶς πολεμεῖ, διὰ πυρετῶν καὶ νόσων καὶ ἀλγηδόνων ἀμυνόμενοι, καὶ τὸ δοῦλον σῶμα τοῦ δεσπόσαντος ψυχοῦ μαστίζει ἁμάρτησεσαν, οὐχ ὅπ τοῦτο βούλεται, ἀλλ' ὅπ τοῦτο ποιῆν κελεύεται; καὶ μύρτυς ὁ Χριστὸς τῷ ἰαθέντι παραλυτικῷ λέγων, Ἰδὲ ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μή σοι χέρρον τι γένηται. μαθόντες οὖν, ἀδελφοί, ὅπ καὶ οἰκειακοὶ καὶ συγγενικοὶ καὶ δουλικοὶ πόλεμοι, καὶ αἱ τοῦ σώματος νόσοι, καὶ τὰ πολλὰ διὰ ἁμαρτίας γίνονται, τοῦ πταῖσαι τῶν κακῶν, τοῦ ἁμαρτεῖν, ἀπαγείλωμεν, καὶ Ⓐ χειμάρροι τῶν παθῶν οὐ ῥέουσιν, ἀλλ' Ⓐ ποταμοὶ τῶν τοῦ Θεοῦ ὑδάτων τοῦ ψυχοῦ θύφεκίνουσιν. ἐπεὶ οὖν ὁ Δαυὶδ ὡς ἀλλοτρίου βασιλείου τοῦ ὑπερόχου ἔλαβε (βασιλεία γὰρ πομπὴ δόξης ἡ ὁμόψυχος γνώμη, καὶ οὐχ ὕπνος ὁ βασιλεὺς τοῦ πορφύρου καὶ ὁ διάδημα, ὡς ὁ ἀνὴρ τοῦ γυναικὸς ἀγαπᾷ) διὰ τοῦτο ὁ ὢν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐπιθυμήσας τὸ ἔργον, ἁρπάσας ἥλων τοῦ βασιλείου τοῦ παιδὸς. βίᾳ ἥρπασε, καὶ βίαν ἐπέμεινε· καὶ ὁ λάθρα ἁμάρτησας, φανερῶς ἐνθριαμβεύετο, καὶ ὁ ἐν κρυφῇ τραυματιζόμενος, ὅτι πρώτων ἐχθρευργούμενος διὰ Ⓐ Εἰπόντα Θεόν, Σὺ ἐποίησας τὸν ἐν. ἐχθρευγῶν β. Βασ. ιϛ. ιϛ.
κρυπτῷ, ἐγὼ δὲ ποιήσω τὸν τῷ φανερῷ, καὶ ἐναντίον τοῦ ἡλίου τούτου. ὅμως οὐκ εἰς τέλος προέβη τὰ τῆς κακίας τοῦ Ἀβεσαλὼμ, καὶ δικαίως· ἵνα μὴ Ⓐ παραλύσῃ νόμον παρανομίας τοῦ προσχεῖν ἔχωσιν. ἐπευφημήσας δὲ ὡς δήμιος, ὡς καταδίκης ἐφονεύετο. καὶ ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς θεάτροις θηρία ἄλλοις μὲν ἐπέρχονται, ὑπὸ ἄλλων δὲ φονεύονται· οὕτω καὶ ὁ Ἀβεσαλὼμ τῷ Δαυὶδ ἐπελθών, ὑπὸ τοῦ Ἰωὰβ ἐφονεύετο, καὶ ὅτε δένδρου ὑψηλοῦ ἐκρε-

ματο ὁ χ̄ς̄ τῶ παθ̄ς ὑψ̄θ̄μενος, ϗ ἀπὸ φυτῶ κατεί̈χετο ὁ τῇ ῥίζῃ μαχόμενος, ϗ ὁ κλάδος ἀπὸ τῶ κλάδου ἐδίδετο, τῆς πατρικῆς ὀχθ̄τέως ἀποκλωμένος· ϗ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐκρατ̄το ὁ τὼ κεφαλέω τῶ γλυπήσαντος λαβεῖν ἐπιχ̄ρῶν· ϗ ὡς καρπὸς ἀπὸ τῶ φυτῶ ἀκρέματο ὁ Ⓦ γεωργὸν τῆς φύσεως τεμεῖν βουλόμενος· ϗ εἰς τὼ καρδίαν ἐτοξ̄ύετο, ἐκεῖ φονευόμενος, ὅπ̄ Ⓦ φόνον ἐμελέτησε. Ἐ ἰω̄ ἰδὼν τότε προῄδ̄ζεν λ̈αμα. ὡς γὰρ ὅτι τὼ ἡμίονον ἐλαιῶνα, ἀπὸ τῆς κόμης τῆς τειχῶν, ἀπὸ τῆς κόμης τῶ δένδρου κατεί̈χετο, ϗ ἡ κόμη τῆς κόμης κατεῖχε τ̄ τύφ̄νον, ἐκεῖ αὐλὼν κονδυλίζουσα, ὅπου ὃ πατρικὸν σκήνωμα φορέσαι ἐσπούδαζεν. ἰω̄ ὦ̄ν θαλάσσαθαι μέσον οὐρανοῦ ϗ γῆς Ἀβεσσαλὼμ κρεμάμενος. ὁ οὐρανὸς αὐλὼν οὐκ ἐδέχετο. Εἰ γὰρ Ⓦ πρῶτον μὲ ταρτίω ἐῤῥίφη Ⓦ Ἀβεσσολὼν, πῶς μὴ Ⓦ δεύτερον μὲ ταρτίω ἐδέξατο; ἡ γῆ αὐλὼν ἀπεστρέφετο, μὴ φέρουσα μιάσμα παρανόμω βήματος. Εἰ γὰρ Ⓦ Δαθὰν ϗ Μωϋσέως λαλήσαντα κατέπιε, ϗ ὃ σῶμα αὐτῆς ἰῶσιζε ϗ τῶ κακῶς ὃ σῶμα ἀπολέσαντος, πῶς εἶχε βαστάσαι πόδας ϗ γονέων τῆς ἐγνῶσ; ὡς ὦ̄ν ὅτι τῶ δένδρου ὑψηλὸς ἀκρέματο, ἐπῆλθεν αὐτῷ Ἰωαὰς ὁ ἀρχιστράτηγος, ϗ τρεῖς ἀκίδας εἰς τὼ καρδίαν τῶ ἀκαρδίου ἐνέπηξεν, ἐκεῖ αὐλὼν πληγῶν, ὅπου τῆς ἀσωμίας ἡ ῥίζα ἦν, ϗ ὡς ὑψηλὸς ὅτι τῶ δένδρου ἀκρέματο, καλὸν ὅπτιλάφιον αὐτῷ ὁ Δαβὶδ ἀπέφηλεν· Εἶδον Ⓦ ἀσεβῆ ὑπερυψούμενον ϗ ἐπαιρόμενον ὡς τὰς κέδρους τῶ Λιβάνου, ϗ παρῆλθον, ϗ ἰδοὺ οὐκ ἰω̄. Ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ, ὅτε ἀπεδίδρασκεν ἀπὸ προσώπ̄ Ἀβεσσαλὼμ τῶ υἱοῦ αὐτῶ. ἀπεδίδρασκε γ̄ οὐχ ὡς διωκόμενος, ἀλλὰ φονεύσαι Ⓦ τὸν βλασφούμενος. Ἐ γὰρ αὐτὸς ὡς τέκνω ἐφείδετο, ἀλλ' Ⓦ συνῆν αὐτῷ οὐκ ἦν ὡς ἀπάρτω ἐφείσαντο. ὅθεν ὁ Δαβὶδ ἀπὸ τῶ ἰοῦ διωκόμενος, ϗ ἀπὸ τῶ Σεμεεὶ δι' αὐλὼν λοιδορ̄ούμενος, αὐτὸς μὲ ἐμακροθύμει· ὅθ̄ γ̄ πολλοὶ κατ' αὐτῶ ἐσκανδαλίζοντο, ϗ μάλιστα Ⓦ τῷ Ἀβεσσαλὼμ συναιρόμενοι, ϗ λοιπὸν ὡς ἀποστάτου κατεπτύσαντο λέγοντες, ἔρημος νῦν ὁ Δαβὶδ, ἀκοσμήθητος πάντων, νῦν ἀπέστη ἀπ' αὐτῶ ὁ Θεὸς, ὡς ϗ ἀπὸ τῶ Σαοὺλ ποτε. ὥσπερ γὰρ τότε ἀπὸ τῶ Σαοὺλ ἀπέστη, ϗ γέγονε μ̄ τῶ Δαβὶδ· οὕτω νῦν ἀπὸ τῶ Δαβὶδ ἀπέστη, ϗ γέγονε μ̄ τῶ Ἀβεσσαλώμ. καὶ ἐπιμαρτυρόμεθα, ὅτι ἐστὶ σωτηρία αὐτῷ ἐν τῷ Θεῷ. ὅθ̄ ταῦτα ἔλεγεν, ὅτι τότε ὁ Δαβὶδ σταλέον ἀλγήσας, ἢ ὅτι τοῖς τῶ παιδὸς σκιρτήμασιν, ἐπερωτᾷ Ⓦ Θεόν· Κύριε, τί ἐπληθύνθησαν Ⓖ θλίβοντές με; πολεμοφόρημαι τοῖς πειρασμοῖς, πολεμοῦμαι τοῖς χαμαρροῖς τῶ κακῶ, κατὰ ἡ ὑπερήφανος βοχὴ, ἦλθον Ⓖ τῶ πολεμίων ποταμοί, ἐπνίγησαν Ⓖ αἱ ἐμοὶ τῶ πνευμάτων τῶ πονηρῶν, πολεμοῦσί με τῇ οἰκίᾳ μεταχιτῶσαι θέλοντες τὼ ψυχώ μ̄ ἀπὸ σ̄, ἀλλὰ τεθεμελιωμένος ὅτι τὼ πέτρᾳ τ̄ πίστεως οὐ πίπτω, ἀλλὰ πολεμοπίπτω, ἵνα μάθω, Κύριε, τί ἐπληθύνθησ̄ οἱ θλίβοντές με; ὁ δ̄ ἐμῶ, καὶ ἐμῶ, ἀλλὰ σὺ ἀπ' ἐμοῦ· τὰ ἐμὰ σπλάγχνα ἐμὲ πολεμεῖ, ὁ ἐμὸς λαὸς ὑπέστη Ἀβεσσαλώμ, ὃ ἐμὸν στρατόπεδον ὁπλίζ̄ κατ' ἐμῶ· τὰ προβάτα μ̄ λύκοι γεγόνασι, ϗ λέοντες Ⓖ ἄγριοι, ϗ κύνες λυσσῶντες αἱ ἀμνοὶ, ϗ τῶ σῶ σχεδὸν αἱ Ⓖ κριοί. ὁ δὲ ἐμαυτὸν λυποῦμαι, ἀλλὰ τὼ τῶ πάντων ἀπώλειαν θρηνῶ.

Ψαλ. λε. λζ.

* ἀτελής. *

SVPPLE-

SVPPLEMENTA LACVNARVM QVARVNDAM IN PRIORIBVS

Pſalmis, in Editione noſtra aſteriſcis ſignatarum,
ex Codice Illuſtriſſimi Cardinalis
BARBERINI.

PAg. 565. 5. Sublatis aſteriſcis, lege: μετὰ μοῦ τὸ μετὰ τοίνυν τὰ μυεῖα ἐργάσασθαι ἀγαθά, καὶ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν οἰκουμένην ἀπὸ τῆς πλάνης ὅτι τὴν ἀληθῆ καὶ ἀψευδῆ συναγαγοῦσα;

Pag. 571. 3. Sublatis aſteriſcis, lege: ὠδίς. ἐνταῦθα γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἡ ὠδίς.

Ibidem. lin. 29. Deletis aſteriſcis, lege: ἐπὶ τὰ δίκτυα, ἵνα καὶ ἐντεῦθεν ἀποσῶσι τῆς τοῦ πλησίον μάχης καὶ μανίας. τοῦτο δὲ ὅτι τοῦ Μωϋσέως γέγονεν. ὁ μὲν γὰρ μέλλων ἁρπάζεσθαι, διεσώθη· ὁ δὲ Φαραὼ ἔλκει τῆς ὁδοῦ, ἧς καὶ τοὺς παῖδας ἐμανίαζεν, ἐξ αὐτῆς ἀπώλετο. κελεύσας γὰρ αἴρεσθαι.

Ibidem lin. 30. Deletis aſteriſcis, lege: βρέφος καὶ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀνελομένη τὴν θυγατέρα τοῦ Φαραώ, καὶ εὐθέως τὸ βρέφος ἀνέθρεψε.

Pag. 577. 28. Deletis aſteriſcis, lege: πρόσεχε καὶ φιλανθρωπίας· ἕως δὲ πότε; ἕως ἂν ἔτι; ἕως δὲ καὶ δοξοποιοῦντες, ὅτε καὶ ἐλεήσουσι νῦν ἁμαρτάνοντες.

Pag. 605. 6. Sublatis aſteriſcis, lege: φησὶν, ἢ τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ ὁμοίωσα. τοιοῦτόν τι καὶ ὁ Παῦλός φησι, λέγων· Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους.

Ibid. lin. 36. Sublatis aſteriſcis, lege: ἀόρατα πάντα, ἀκοὴν αἴρει, φωνὴν ἀφίησι καὶ διακηρύττοντα τοῦ δημιουργοῦ τὴν δύναμιν.

Ibid. lin. 43. Sublatis aſteriſcis, & deletis πολὺ γ. τ. χ. τῶν λόγων τούτων in præcedente linea, lege hic: πολὺ γὰρ τὸ χρήσιμον τῶν λόγων τούτων.

Pag. 609. lin. 14. Poſt γίνωνται, Sublatis aſteriſcis, lege: ὑπόλειψόν, φησι· ἴδε τὸν ἐχθρόν σου βούλεται ἐπ' ἐμοὶ, καὶ εἰ μὴ ἔλκει τὸ ἐμὸν παλαιπωρείσθω, ἀλλὰ ἕλκει τὸ σκεῦος ἀλαζονεύεσθω καὶ ἀπειλείσθω εἰσακουσόν μου. ἐπὶ τί αὐτῷς; κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν; οὐ τοῦτο, φησὶν· ἀλλὰ φωταγωγῆσαι τοῦ τῆς καρδίας ὀφθαλμούς, ἀποδιυγῆσαι δὲ σκότος ἐπικρύπτει μου τὸ δόξασμα τῆς ψυχῆς, καὶ σκοτίζει τὸν νοητὸν ὀφθαλμόν. τοῦτο αἰτῶ· φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου·

5 Μή ποτε εἴπῃ ὁ ἐχθρός μου, Ἰσχύσας πρὸς αὐτόν. Κατισχύσασα αὐτῆς, ὅταν ἤθελον ἰδεῖν, τέτηνε μοι. τί ἐστιν, ἰσχύσας πρὸς αὐτόν; ὅτι εἰ καὶ μὴ ἁπλῶς ἰσχυρὸς ἐστιν, ἀλλὰ πρὸς ἐμὲ ἰσχυρὸς γέγονεν. ἡ ἡμῶν ἥττα ἰσχὺν αὐτῷ περιτίθησιν, ἰσχυρὸν ἀποφαίνει, καὶ κρατεῖν ἀκαταμάχητον. Ὁρᾷς, ὅτι ὅταν ἁμαρτάνωμεν, οὐ μόνον ἑαυτοὺς καταισχύνομεν, ἀπολλύμεθα, εἰς θάνατον ἐμβάλλομεν· ἀλλὰ

καὶ τοὺς ἐχθροὺς κεκραυγοίς, καὶ δυναπος, δι' ὧν πεπήμθα, διαπηρύπομαι. καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀγαλλιάσει, καὶ εὐφροσύνη αὐτοῦ καθιεῖμαι. βαβαί, πόσης ἡδονῆς, πόσης τρυφῆς, τοῖς πολεμίοις καθ' ἑαυτῶν συμμαχεῖν, καὶ τοῖς λυποῦσι καὶ θλίβουσιν ἡμᾶς τὴν ψυχήν, εὐφραίνεσθαι καὶ ἀγαλλιᾶσθαι τρυφερεύεσθαι; ὅσα πόσα ἄτοπα. δέον νικᾶν ⟨W⟩ ἐχθρὸν (καθέπησαν γὰρ αἱ ῥομφαῖαι αὐτῶν εἰς πέλας, καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβής) δέον νικᾶν, πεπώμθα· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ κεκραυγόι ἰσχυρὸν ἀποφαινόμθα. καὶ τοῦτο μέγει τοῦτο ἴσαται ἡμῖν καὶ τῆς μαρίας, καὶ τὰ ἑξάκις νόσι, ἀλλὰ καὶ εἰς εὐφροσύνην αὐτοῦ καὶ ἀγαλλίασιν τρυφερευόμθα, οὕτως ἑαυτὴ μέθη, καὶ κακὸν ἕκαστον ἡ ἀμυρτία. Ἀγαλλιάσονται ἐνώπιόν σου οἱ δίκαιοι καὶ εὐφρανθήσονται ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ τέρψονται ἐν εὐφροσύνῃ. Τεία δικαιώματα τρεφόμενα εἰς τὸ δυσωπῆσαι ὁ τρεφήτης ⟨W⟩ δεσπότην, ὅπως ὑπιδλέψῃ καὶ ὑπισρέψῃ τὸ τρόσωπον αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν, καὶ εἰσακούσῃ τῆς δεήσεως αὐτοῦ· τὸ κέρος καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν ἐχθρῶν, καὶ τρὸ τούτου τὸ ὕψωμα καὶ τὴν ἐπῆρσιν αὐτῶν, καὶ τὸ εἶναι τὴν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν αὐτῶν· μονονχὶ λέγων, ὡς εἰ μὴ διὰ τὴν ἐμὴν δέησιν, διὰ τὴν ἐμὴν παλαιπωρίαν ὑπισρέφεις μοι τὸ τρόσωπόν σου, Κύριε· ἀλλ' οὖν διὰ τὴν ἀλαζονείαν τῶν ἐχθρῶν, διότι ὑπὶ ἰσχύι φρονοῦσι μέγα, διότι χαίρουσι τοῖς κακοῖς μου, καὶ ὑπιπελῶσί μου τῷ πώματι. εἰσάκουσόν μου, φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου· ἄφελε ⟨W⟩ βαθὺν ὕπνον ὑπὶ ταῖς ἐμαῖς ἁμαρτίαις, ἃς ἐγνώσας, καὶ βραχὺ τρὸς ⟨W⟩ τῆς ψυχῆς ἀπενύσταξαν θάνατον. Εἰ γὰρ μόνον ἀπὸ τῆς σῆς ἀσφαλείας σαλθεῖμεν, χαρὰ ἂν ἦν, καὶ μεγαλαυχία, καὶ ἰσχὺς τὸ νομίζεται, καὶ τούτῳ μεγαφρονοῦσι, καὶ εἰσὶν ἀνύποιστοι· ἀν' ὃ εἰς θάνατον κατενεχθῶ, τί οὐκ ἂν οὗτοι ποιήσειαν; ὁρᾷς ⟨W⟩ τρεφήτιν, πῶς ἠγῆται μείζω ζημίαν καὶ σὺν κολάσεως καὶ τιμωρίας ἐλάτ̣τον, τὸ βλάβειαν ⟨W⟩ κοινὸν ἐχθρὸν, τὸ ἰσχυρὸν αὐτὸν ὀφθῆναι, τὸ ὑψηλὸν δόξαι; εἰ γὰρ μὴ καὶ μέγιστα καὶ ἀφόρητα ἠπεῖτο τοῦτα κακά, οὐκ ἂν αὐτὰ τρεφυκάλλετο εἰς τρόκλησιν τοῦ Θεοῦ, καὶ τρὸς τὸ ὑπιασπάσασθαι τὴν βοήθειαν αὐτοῦ. οὕτω ποιῶμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ σκεπτώμεν, καὶ ἀγωνιζώμεθα, ὅπως μὴ ὑψώσωμεν ⟨W⟩ ἐχθροὶ, ὅπως μὴ ἰσχυρὸν δώξωμεν, ὅπως μὴ βλασφημῶμεν· ἀλλὰ ταπεινοὶ, καὶ ἐξουθενημένοι, καὶ ἀθενῆ, καὶ κατηφῆ, καὶ σκυθρωπὰ ἐργαζώμεθα. ἂν γὰρ κατορθώσωμεν ἴδωσι τοῦ ἁμαρτάνοντας, πάντα ἅμα τοῦτα γνῶσι.

6 Ἐγὼ εἶπα τῷ ἐλέῃ σου ἤλπισα. Τί οὖν κατορθώσας τοῦτα αἰτεῖς, ὑπιδλέψαι πάλιν εἰς σὲ, εἰσακοῦσαί σου τῆς δεήσεως, φωτισθῆναί σου τοὺς ὀφθαλμούς; πόθεν δέ σοι τοῦτα; ⟨W⟩ μὴν ἄλλοι, φησὶν, εἴ τι καὶ εἰπεῖν ἔχοιεν, λελέχθωσαν· ἐγὼ δὲ οἶδα, ἓν λέγω, ἐκεῖ μου πᾶσαν ἤρτησα τὴν ἐλπίδα, ἐκεῖθεν τρεβάλλομαι τὸ ἔλεός σου, τὴν φιλανθρωπίαν σου. ἐγὼ δέ, φησὶν, ὅτι ᾧ ἐλέει σου ἤλπισα. εἶδες ταπεινοφροσύνην τρεφήτου, εἶδες θεηγωμοσύνην ἀνδρός; καίτοι μυρία κατορθώματα ἔχων, καὶ δι' αὐτῶν δυνάμενος δυσωπῆσαι τὸν Θεὸν, οὐδὲν τούτων λέγει, ἀλλ' ὅτι μόνον τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καταφεύγει· ὥστε δῆλον ὅτι κἂν, ὅτε τοῦτα λέγει, ὡς τὸ, εἰ ἐποίησα τοῦτο, εἰ ἐδικαίωσα, καὶ τὰ ὅσια, εἰς πολλὴν ἀνάγκην τοῦ εἰπεῖν ἐμπίπτων τοῦτα λέγει, ἧς μὴ προύσης, οὐδὲν ἐκείνων φησὶν, ἀλλὰ τὸ ἔλεος καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ πάσης ἱκετείας τρεβάλλεται. Εἶτα πεποιθὼς, ὅτι τῆς ἐλπίδος οὐ ψευσθήσεται, ἐπάγει, Ἀγαλλιάσεται ἡ καρδία μου ὅτι τῷ σωτηρίῳ σου. Εἶδες τὸ ἐλπίδα ψυχικόν; ἤτησε, καὶ φρὶν ἢ λαβεῖν, ὡς λαβὼν θυμφραίνει, καὶ ἀδιάλειπτον τῷ Θεῷ, καὶ πάντα τὰ τρεσειληφότα διαπρεπῆ). πόθεν δ' ἦτας ἐκεῖνο τὸ θυέλπιτος; ἀπὸ πολλῆς θεηγωμοσύνης, ἀπὸ πολλῆς ἀπονδῦς τῆς τρὸς τὸν αἴτησιν· ἤδει ὅτι οὕτως αἰτοῦμενον Θεὸς εἰσακούει, ἀπὸ πολλῆς τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ θέρμης καὶ κινήσεως. ὥσπερ οὖν ⟨W⟩ νωθεῖς καὶ τρειλημένως αἰτούμενοι, καὶ λαβόντες, μόλις τῆς δωρεᾶς ἐπαναθαίνουσι· οὕτως ⟨W⟩ σπουδῆς ἐπιτεταμένοι τρεθυμίᾳ, καὶ ἀπονδῇ τὴν αἴτησιν ποιούμενοι, καὶ τρὸ τοῦ λαβεῖν, ἀπὸ τῆς καθ' αὑτοὺς σφοδρᾶς καὶ καθαρᾶς διαθέσεως, ὡς λαβόντες, ἔχουσι τοῦ δώρου στερεὰν ἀπόθεσιν, τῆς θείας

αὐτοῖς

αὐτοῖς χάριτος τὴν εὐφροσύνην προσενηνεγμένος, ἐξ εὐχαριστοῦσι δηλαδὴ τοῦτο, καὶ τὸ λαβεῖν ἐγγὺς καθεστήκασιν. Ἀγαλλιάσεται ἡ καρδία μου ὅτι τῷ σωτηρίῳ σου. Τοῦτό, φησι, τὴν ἐμὴν ἀφροσύνην ψυχὴν, ὃ δὴ σὸς τῆς σωτηρίας τυχεῖν, τὴν ψυχὴν εὐφραίνει, ὅτι σὴ τυγχάνει σωτηρία. Εἶδες ἀγαλλίασιν, καὶ ἀγαλλίασιν· ἀγαλλίασιν ἐδήλωσεν ὅτι τῷ σώματι, καὶ ἀγαλλίασιν ψυχῆς ὅτι οἰκεία σωτηρία· ἐκείνην τοῦ ποιητοῦ, αὕτην τῶν γενομένων· ἐκείνην μὲν καὶ τοῦ δικαίου ἀγαλλιᾶσθαι, καὶ ἐφ' ᾧ ἠγαλλιᾶτο· αὕτη σωτηρία καὶ ἀπάλλησις τοῦ ἀγαλλιωμένου. Σὺν τοίνυν τῇ ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνῃ εὐφημήσωμεν καὶ ἀγαλλιασώμεθα, ἐκείνων ἃ φύγωμεν καὶ βδελυξώμεθα. Ἀσω τῷ Κυρίῳ ὃς εὐεργέτησάν με, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι Κυρίου τοῦ ὑψίστου. Μιμνήσκου, φησι, τῆς εὐεργεσίας σου, ᾗ δὴ καὶ σὺ ἐδωρήσω ὁ Κύριος, ὅτι εὐηργέτησέ με, ἐπαπείνωσε ϖ. ἐχθρὸν, αἰσχύνης ἐπλήρωσεν, ἀδεὴς ἐπήλεγξεν, εἰ σὺ ἐκούσῃ τῆς δεήσεώς μου, "ἐπίστρεψε ὁ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπ' ἐμέ, τὴν ἀχλὺν, καὶ τὸν ζόφον, δι' ὧν πρὸς τὸν θάνατον ἐφερόμην, διεσκέδασε· καὶ ὅτι τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ ἀγαλλιώμενος, ὥσπερ τι μνημεῖον ἀνεξάλειπτον, τὸ ᾠδὴν ταύτην τὸ εἰς ἐμὲ εὐεργετήματα διατίθημι, οὐ νῦν μόνον ᾄδων αὐτὴν, καὶ ἀνελίττων τοῖς λογισμοῖς τὰς εὐεργεσίας, ἀλλὰ καὶ εἰς ϖ. ἑξῆς χρόνον, ἅσω καὶ ψαλῶ ᾧ ὀνόματι Κυρίου, ἀνεπίληστον ἐν τῇ ψυχῇ προφέρων τῆς εὐεργεσίας τὸ μέγεθος. ἡ τοιαύτη τοίνυν ψυχὴ ὁ μόνον κακοῖς ἐμπεφραγμένα, ῥυεῖ ῥᾳδίως τῶν κακῶν, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλεστέρα γέγονε, εἰς τὸ μηκέτι τοῖς ὁμοίοις προσπεσεῖν. ὅταν γὰρ ὅτι μνήμης ἀεὶ φέρῃ τὴν εὐεργεσίαν, δῆλον ὅτι καὶ τὰ δυσχερῆ ὅτι μνήμης ἔχει, ὧν ἀπαλλαγεῖσα ἔτυχε τῆς εὐεργεσίας. ἔχων γὰρ τὴν μνήμην τῶν κακῶν, ἀναλογίζεται ὅτι μᾶλλον, πόθεν σέσωται σωτέρπισεν αὐτὴν, ἐξ οἵας αἰτίας εἰς τοιοῦτον σωρὸν ἐλθὴ κακῶν, καὶ ἀναλογιζόμενος λοιπὸν τιμᾷ ἐπὶ πολὺ τιμᾷ ἑαυτὸν, ἵνα μὴ ὅτι ταῖς ὁμοίαις περιενεχθῇ συμφοραῖς. οὕτω τε λοιπὸν ϖ. ἑαυτῆς βίον καλῶς ῥυθμίζων, παιδαγωγῶν, καὶ τῷ ῥυσμῷ πολλῷ ἀνομαλογῆς τὴν χάριν, ὥσπερ εὖρε ῥύσιν, οὕτω καὶ φύλακα ἔχει πρὸς ἑαυτὸν τὸ τοῖς μέλλουσιν ἐξαπατᾶσθαι. ταύτην ζηλώσωμεν καὶ ἡμεῖς, κἂν τινι πρόσεστι πολλῷ ἁμαρτήματι, ταχέως ἀποκλίνωμεν, καὶ ποιησώμεθα τὸ πρόσωπον προσφάσεις ἀσφαλείας, καὶ ἀφορμὴν τοῦ μηκέτι ἁμαρτάνειν. πῶς οὖν ποιήσεις; ἔχεις διδάσκαλον ϖ. Δαβίδ. ἥμαρτες; μὴ τυραννήσῃς ὅτι τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ θαυμάσῃ, καὶ στένησον αὐτήν, ὅτι ἀπέστρεψεν ὁ Θεὸς τὸ πρόσωπον ἀπὸ σοῦ, ὅλα ἐπελάθετό σου· εἶτα κλαῦσον, στέναξον, λοῦσον καὶ ἐκτένισον νύκτα τὴν κλίνην σου δάκρυσιν· ἀποπόνησον ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. καὶ πᾶντα γὰρ μαθήματα τοῦ Δαβίδ. Εἰπὲ μετ' αὐτοῦ, Εως πότε, Κύριε, ὀπιλήσῃ μου εἰς τέλος; ἕως πότε ἀποστρέφῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ; Εἰπὲ μὴ τῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ πολὺ πρότερον τῇ καρδίᾳ· εἰπὲ ταῦτα, εἰπὲ καὶ τὰ ἄλλα δικαιώματα τοῦ Δαβίδ. ὅταν εἴπῃς πάντα, ἔλπισον ὅτι ὁ ἔλεος αὐτοῦ, ἔλπισον, μὴ δίχριθῇς. Ο γὰρ διακρινόμενος, φησιν, ἔοικε κλύδωνι θαλάσσης αἰωρουμένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ. Iacob. a. 6. μὴ γὰρ οἰέσθω, φησίν, ὁ τοιοῦτος, ὅτι λήψεταί τι παρὰ τοῦ Θεοῦ. αἰὴρ γὰρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. ἔλπισον οὖν ὅτι ὁ ἔλεος αὐτοῦ, μηδὲν διακριθεὶς, καὶ πεύξῃ πρώτως τῆς αἰτήσεως. τυχὸν δὲ, μὴ γλῦφε ἀγνώμων πρὸς ϖ. εὐεργέτην ἐξ ἀχαρίστου· ἀλλὰ ποίησον μνημεῖον τῆς εὐεργεσίας, καὶ λοιδόρησον αὐτὸν διηκριβωμένῳ τῷ δεσπότῃ ᾠδήν. ἴσως αὐτὸς οὐκ οἶδας σεαυτὸν συγκαλέσαι· συγκάλεσον σεαυτὸν πάντα, καὶ ζήτησας τὰς γλώσσας αὐτῶν, καὶ σοὶ προσκύνησον· διὸ ἴσθι, ὅτι πρόσωπον τῆς Δαυιδικῆς ᾠδῆς τοῦτο ἀκούσεται, ἵνα σὺ σκῆνος μιμήσησιν. ὥσπερ γὰρ ἡ ἀπὸ διαφόρων χορδῶν τῆς μουσικῆς ἡδὺς μέλος ἀποτελεῖ· οὕτω καὶ ἡ τῶν πιστῶν ἐκ διαφόρων ἕστα, τῷ εἰσακούοντι τῆς φωνῆς τῶν πιστῶν Θεῷ, ἡδύ τι ἐξ ἐφόσμου ἠχήσει. ἔσον σεαυτὸν ἐν Θεῷ τοιοῦτον μνημεῖον, πρὸ ἐμοῦ μνημεῖον τῆς εὐεργεσίας, σαυτῷ δὲ ἀπόδειξιν τῆς εὐχαριστίας, τὸ βυγνωμοσύνης, σύμβολον τῆς δικαιοκρισίας μνήμης,

χ. ἐπίστρεψο

ἰσ. αὐτὸς

μης, ἰῶ ἐγκάρδιον ἔχων ἀεί, κατεύθυνέ σου τὸν βίον· μᾶλλον δὲ κατευθυνώσω, ἵνα γλυκάνωμεν καὶ τῆς σκληρᾶς ἀξιοι κληρονομίας τῶν ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

PROOEMIVM ORATIONIS SEXTAE IN ANnam. Vide Pag. 78. Tomi Quinti.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΕΟΡΤΑΙΣ ΜΟΝΟΝ ΣΥΝΑΓΟμένους, καὶ τί ποτέ ἐστιν ἑορτή, καὶ πόθεν ἐγκαλεῖται τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ, διὰ τί πλουσίους εἶναι καὶ πένεσθαι ἐν τῷ βίῳ, καὶ ὅτι χρησιμώτατον ἡ πενία, καὶ ὅτι πλούτου πλείονα ἡδονὴν ἔχει πάντοθεν καὶ ἀσφάλειαν, καὶ εἰς τὴν Ἄννην.

Μάτην, ὡς ἔοικε, τοῦ τῆς προτέρας σωτηρίας ἀπολαύειν ἀπολωλυμένους ἡμᾶς πρέπει λέγεσθαι, πείθοντες ὑμᾶς ὅτι τῆς οἰκείας τῆς παρούσης, καὶ μὴ μᾶλλον τῶν ἐν ἑορτῇ μόνον ἡμῖν φαινομένων ἐφίεσθαι καὶ ἀφίεσθαι πάλιν μᾶλλον δὲ οὐ μάτην. Εἰ γὰρ καὶ μηδεὶς τούτων ἐπείθετο τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἡμῶν ὁ μισθὸς ἀπῆρται, καὶ τὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀπολογίας πεπλήρωται. εἰδὼς δὲ λέγοντα, κἂν προσέχῃ τις, κἂν μὴ προσέχῃ, τὰ σπέρματα χέει καταβάλλων, καὶ ὁ ἀρχάγγελος καταπήγνυσι, ἵνα μηκέτι πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸν πραπίζοντα ὁ λόγος ἢ τὸν Θεόν. ὅθεν καὶ ἡμᾶς ἐποίησα μὴν, ἐλέγξαντας, ὅτι μισήσαντες, καὶ ἀγαπήσαντες, καὶ ἀθετήσαντες. καὶ γὰρ τοῦ τοῦ οὐσίαν καταδεδόκοτος ὄρος καὶ πρὸς τὸν πατρικὸν οἶκον ἐπιμελοῦντος ἀνεμνήσαμεν, καὶ τὸν παλαιπωρίαν ἅπασαν, καὶ λιμοὺς, καὶ τὸν αἰχμαλωσίαν, καὶ τὰ ἀνείδη, καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα ὑπὲρ τῆς ἀλλοτρίας ἐπέμφθη, προσθήκαμεν, τῷ παραδείγματι τούτῳ σωφρονεστέρους ποιῆσαι βουλόμενοι· καὶ οὐδὲ οὕτως λόγου ἐφήσαμεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τῆς παρούσης φιλοτιμίαν πρὸς αὐτὸν ἐπιδεικνύμενοι, οὐκ ἀπαιτήσαντες αὐτὸν τῆς ῥαθυμίας εὐθύνας, ἀλλ' ὑπολίας * ὑποδεξάμενοι ταῖς χερσὶ, καὶ συγχωροῦμεν δόντες ὑπὲρ τῶν πεπλημμεληθότων, καὶ τὸν οἰκίαν αἰσχύνθητι, καὶ τὸν πρόπολον παραδόντες, καὶ τολμῶν αὐτὸν παιδαγωγήσαντες τὸν ἀπὸ τῆς διδασκαλίας, καὶ τὸν ἄλλων ἅπασαν παρασχόντες αὐτοῖς δεξαπείθειν. σκῆνος γὰρ οὐκ ἐμιμήσατο, οὐδὲ κατέγνωσαν τῆς ἐμπορείας ἀναχωρήσεως, οὐδὲ ἐμεινον ὅτι τῆς πατρῴας οἰκίας, ἀλλ' ἀπεπήδησαν πάλιν. ὑμέτερον μὲν οὖν ἐστιν, ὑμῶν τῶν ἀεὶ μὲν ἡμῶν ὄντων, ἐπιμανθάνειν αὐτὸν, καὶ πεῖσαι χρηστὸν ἡμῖν τῆς καθ' ἑκάστην σωτηρίαν ἑορτῆς. Εἰ γὰρ καὶ ἡ πεντηκοστὴ παρῆλθεν, ἀλλ' ἡ ἑορτὴ οὐ παρῆλθε. πᾶσα γὰρ σωτηρία, ἑορτή. πόθεν δῆλον τοῦτο; ἀπὸ αὐτῶν τῶν τοῦ Χριστοῦ ῥημάτων, δι' ὧν φησιν· Ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς εἰσὶ συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐγὼ μέσος αὐτῶν. ὅταν οὖν ὁ Χριστὸς ἐν μέσῳ ᾖ τῶν συνειλεγμένων, ποία ἑτέρα ζητεῖς ἀπόδειξιν ἑορτῆς, ταύτης μείζονα; ὅπου διδασκαλία καὶ εὐχαὶ, ὅπου πατέρων εὐλογίαι καὶ θείων νόμων ἀκρόασις, ὅπου συνόδους ἀδελφῶν καὶ γνησίας ἀγάπης σύνδεσμος, ὅπου πρὸς Θεὸν ὁμιλία, καὶ Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἀγάλλεξις, πῶς οὐκ ἂν εἴη ἑορτὴ καὶ πανήγυρις;

* τάττω

Matth. 18. 20.

χ. αὐτῆς

πομπήγυεις; Ὡς γὰρ ἑορτὰς οὐ ὁ πλῆθος, ἀλλ' ἡ ἀρετὴ τῶν συλλεγομένων ποιεῖ ἁγίους· οὐχ ἡ πολυτέλεια τῶν ἱματίων, ἀλλ' ὁ τῆς διανοίας καλλωπισμός· οὐχ ἡ δαψίλεια τῆς τραπέζης, ἀλλ' ἡ τῆς ψυχῆς εὐφροσύνη. ἑορτὴ γὰρ μανίᾳ, σπουδὴ ἀγαθόν. καθάπερ ὅτι τῶν ἔξωθεν πομπηγύρεων, ὁ μὴ μετὰ ἱματίου ἔχων ἐνδύσασθαι λαμπροῦ, μήτε δαψιλεστέρας ἀπολαύσας τραπέζης, ἀλλ' ἐν πενίᾳ καὶ λιμῷ ζῶν καὶ τοῖς ἐσχάτοις κακοῖς, οὐκ αἰσθάνεται τοῦ κακοῦ τῆς ἑορτῆς, κἂν πᾶσαν τὴν πόλιν ἰδῇ χορεύουσαν, ἀλλὰ τοσούτῳ μᾶλλον ὀδυνᾶται καὶ δάκνεται, ὅσῳ καὶ οὗτοι μὲν ἄλλοις ὁρᾷ ἐν ἀπολαύσει, ἑαυτὸν δὲ ἐν ἀπορίᾳ· ὁ δὲ πλουτῶν καὶ τρυφῶν, καὶ τοιοῦτος καὶ ἐκάστοτε ἀμείβειν ἔχων, καὶ πολλῆς ἀπολαύων εὐημερίας, κἂν μὴ πρὴ κακὸς ἑορτῆς, ἑορτάζειν νομίζει· οὕτω δὴ καὶ ὅτι τῶν πνευματικῶν πραγμάτων, ὁ μὲν ἐν δικαιοσύνῃ ζῶν καὶ κατορθώμασι, κἂν μὴ πρόσῃ ἑορτῆς, ἑορτάζει ἀεί, τοῦ καθαροῦ ἡδονῇ καρατρύφων τοῦ ἀπὸ τοῦ σπουδαίου· ὁ δὲ ἁμαρτίᾳ καὶ πονηρίᾳ προσφόρημος, καὶ πολλὰ κακὰ σπουδαίως ἑαυτῷ, καὶ προύσης ἑορτῆς, δυσέορτος μάλιστα πάντων ἐστίν. ὥστε ἔξεστιν ἡμῖν, ἂν ἐθέλωμεν, καὶ ἐκάστοτε ἡμέραν ἑορτὴν ἄγειν. τοῦτο δὲ ἔσται, ἂν ἀρετῆς ὅτι μελώμεθα, καὶ τὸ σπουδαῖον ἡμῶν σκιρτήσωμεν. τί γὰρ ἡ πρέλουσα σπουδαίως τῆς προύσης πλεονεκτεῖ; ἢ οὐχὶ τῷ χορεύειν καὶ τῇ χαρᾷ μόνον, ἀλλῳ δέ τινι; ὅταν γὰρ καὶ ἡ τῶν ἁγίων μυστηρίων ἀπόλαυσις, καὶ ἡ τῶν ἄλλων πνευματικῶν κοινωνία, οὐ βύλης λέγω καὶ ἀκροάσεως καὶ διδαγμῶν καὶ ἀγάπης, καὶ τῶν ἄλλων ἀπόντων ἡ αὐτὴ καὶ σήμερον ᾖ, οὐδὲν ἧττον ἐκείνης αὕτη ἡ ἡμέρα, ὅτε ὑμῖν, ὅτε ἐμοὶ ταῦτα λέγουσι. ⓐ γὰρ ἔτε ἡμῶν ἀκούσαντες, ὅτοι καὶ νῦν ἀκούσονται· ⓐ δὲ μὴ παρόντες νῦν, οὐδὲ τότε πρῆσαν, εἰ καὶ ἐδόκουν πρέσαι τῷ σώματι. οὐκ ἀκούσασι νῦν· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τότε ἤκουον. ἐμοῦ μὲν οὖν οὐκ ἤκουον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀκούσιν ἰδιώτας ἦν, θορυβοῦντες καὶ τοῖς ἐμπαιοῦσιν. ὥστε ἴσον ἐμοὶ τὸ μὴ λέγειν καὶ τότε καὶ νῦν, καὶ ὁ τῶν ἀκροατῶν σύλλογος ὁ αὐτός, καὶ οὐδὲν οὐδὲ ἐλάττων ἐκείνου, ἀλλ' εἰ δεῖ καὶ τὸ θαυμαστὸν εἰπεῖν, ἔχει τι πλέον οὗτος ἐκείνου, ὅσῳ καὶ ἀδιάφορος ἡ δυσκολία, καὶ ἀθόρυβος ἡ διδασκαλία, καὶ μετὰ πλείονος σιωπῆσεως ἡ ἀκρόασις, οὐδέποτε ἡμῶν τὴν ἀκοὴν οὕτω λιγέντος θορύβου. ταῦτα δὲ λέγω, οὐκ ἀτιμάζων ὁ πλῆθος τῶν τότε συλλεγόντων, ἀλλὰ πείθων ὑμᾶς μὴ συγκάζειν, μηδὲ κατηφιᾶν διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν νῦν συλλεγομένων ταυτί. οὐ γὰρ δὴ σωμάτων πλῆθος βουλόμεθα ὅτι τὰς ἐκκλησίας ὁρᾶν, δηλαδὴ ἀκροατῶν πλῆθος. ἐπεὶ οὖν ⓐ αὖθις δυστυχοῦντες καὶ τότε ⓒ νῦν ἡμῖν πάρεισι, μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας ⓒ σήμερον τὴν ἑτέραν ὑμῖν προσθησόμεθα, ὅτι τὴν ἐπανελθόντες, ἵνα ὁ τῆς ἑορτῆς χρόνος διέκῃ ἡμῖν. ὥσπερ γὰρ, τῆς μεσοπεντηκοστῆς προύσης, ἄχαρον ἦν, ἀφέντας λέγειν περὶ τῶν δοθέντων ἡμῖν κατ' ἐκεῖνον ⓜ χαρὸν ἀγαθῶν, τῆς ἀχαριστίας τῆς προτέρας ἔχεσθαι· ὅταν νῦν τῆς μεσοπεντηκοστῆς πρελθούσης, εἰς χαρὸν τὴν ἀχαριστίαν τῆς ἰσοτείας φύγωμεν [ὅτι] τῆς κατὰ τὸν Ἄνδρα ἐπιστάσεως ἐγγύμνοι. οὐδὲ γὰρ εἰ πολλὰ τὰ εἰρημένα χρὴ σκοπεῖν, ἀλλ' εἰ πολὺς ὁ τόνος ἦλθεν τῆς ἐπιστάσεως. καὶ γὰρ ⓐ θησαυρὸν εὑρόντες, καὶ μυρία λάβοιμεν, Vide cætera. tom. 5. Pag. 78.

ἴσ. χρόνων

ΕΙΣ ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΑΒΙΔ ΚΑΙ ΤΟΝ ΣΑΟΥΛ

Λογ. α. καὶ περὶ ἀσεξικακίας, καὶ τοῦ δεῖ φείδεσθαι τῶν ἐχθρῶν, καὶ μηδὲ ἀπόντας λέγειν κακῶς.

ΟΤαν χρονία τις καὶ σκληρὰ φλεγμονὴ τοῖς σώμασιν ἐπιπεσοῦσα τύχοι, πολλοῦ μὲν χρόνου [καὶ πόνου,] πολλῆς δὲ τῆς ἀπὸ τῶν φαρμάκων δεήσει σοφίας, ὥστε ἀσφαλῶς αὐτῆς χαλασθῆναι Ⓦ ὄγκον· τοῦτο καὶ ὅτι τῆς ψυχῆς ἐστιν ἰδεῖν. ὅταν γὰρ πάθος ἐρριζωμένον καὶ πολλῷ ἐμφιλοχωρῆσαν τῇ ψυχῇ χρόνοι βάλωσι τοῦ μὴ ῥᾳδίως ἐκβληθῆναι, οὐκ ἀρκεῖ μιᾶς, οὐδὲ δύο ἡμερῶν ἐπὶ τὸ διορθώσει ταύτην παρασκευὴ, ἀλλὰ χρὴ πολλάκις καὶ ὅτι πολλοῖς ταῖς ἡμέραις τοῦ ταύτης ἀφαιρεῖσθαι τὴν ὑπόθεσιν. Εἶτε μὴ μέλλοιμεν τοῦ φιλοτιμίαν καὶ τέρψιν, ἀλλὰ τοῦ κέρδος καὶ ὠφέλειαν δημιουργεῖν. ἀλλὰ δὴ τοῦτο, ὅθεν ὅτι τῶν ὅρκων ἐποιησάμεθα, πολλοὺς ἐφεξῆς ἡμέρας τοῦ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἀφαιρεθέντες ὑμῖν, τοῦτο δὲ ὅτι τὸ ὀργῆς ἐργασώμεθα νῦν, καὶ σπουδῇ τοῦ αὐτῆς ποιησώμεθα συμβουλὴν καὶ δυνάμεθα τὴν ἡμετέραν. καὶ γὰρ ὥσπερ ἀρίστου διδασκαλίας εἴ μοι δοκεῖ ζήτησις, ὃ μὴ τοῦτο ἀφίστασθαι συμβουλεύουσα ὑμᾶς πρότερον, ἕως ἂν εἰς ἔργον τὴν συμβουλὴν ἀγάγητε ἱδρωτα· ὁ γὰρ σήμερον μὲ τοῦ ἐλεημοσύνης, αὔριον ἢ τοῦ δίκης, μετ' ἐκεῖνον ἢ τοῦ ὀπτικείας, εἶτα πάλιν τοῦ ταπεινοφροσύνης ἀφαιρούμενος, οὐδέτερον τούτων εἰς τοὺς ἀκροατὰς κατορθώσας δυνήσῃ, ἀπὸ τούτου τοῦ ἑκάστου, καὶ πάλιν ἀπ' ἐκείνου τοῦ ἕτερον συνεχῶς μεταπηδῶν· ἀλλὰ χρὴ Ⓦ μέλλοντα κατορθοῦν ἐν τοῖς ἀκούουσι τὰ λεγόμενα, μὴ τοῦ ἕτερον ἀφίστασθαι τοῦ τῶν αὐτῶν ἀγωνιοῦντα καὶ συμβουλεύοντα, μηδὲ ἐφ' ἕτερόν τι μεταπηδᾶν, ἕως ἂν ἴδῃ τὴν τοῦ ἑτέραν παραίρεσιν καλῶς ὑπ' αὐτοῦ ῥιζωθεῖσαν. τοῦτο καὶ Ⓦ διδάσκαλοι ποιοῦσιν· οὐ τοῦ ἕτερον ἕπτα συλλαβὰς τοῦ παῖδας ἀγορεῦσαι, ἕως ἂν τῶν στοιχείων τὴν γνῶσιν ἐν αὐτοῖς κατορθωθῆναι ἴδωσι. τοῦτο μὲν οὖν ὑμῖν τὴν τοῦ ἀκολουθίαν διαγράψαντες τῶν ἑκατὸν διωρίων καὶ τῶν μυρίων ταλάντων, ἐδείξαμεν ὅσοι ἰοῦ κακοῦ ὁ μυησικακῆσαι. οὐ γὰρ οὕτω ἀπώλεσε τὰ μυρία τάλαντα, τοῦτον ἑκατὸν δηνάρια κατεπόντισε, ἢ τὴν δοθεῖσαν συγγνώμην ἀνεκαλέσατο, καὶ τὴν δωρεὰν ἀπεκρούσατο, καὶ ἀπαλλαγέντα τῶν βυθῶν εἰς ὃ δικαστήριον πάλιν εἰσήγαγε, κἀκεῖθεν εἰς ὃ δεσμωτήριον ἐνέβαλε, καὶ ὅτως ἀθανάτῳ αὐτὸν πυρὶ ἔδωκε τιμωρεῖσθαι. σήμερον δὲ ἐφ' ἑτέραν ὑποθέσιν Ⓦ λόγον ἀναγωγήσωμεν. ἔδει μὲν γὰρ, εἴπερ δίκαιον ἐγένετο, Ⓦ λέγοντα τοῦ ὀπτικείας τε καὶ ὠμότητος, οἴκοθεν καὶ πρὸ ἑαυτοῦ τὰ παραδείγματα παρέχειν τῆς καλῆς ταύτης φιλοσοφίας, ὥστε καὶ ἀφ' ὧν λόγων διδάσκειν, καὶ ἀφ' ὧν ἔργων παιδεύειν. ὅπερ δὴ πολὺ ταύτης ἀποδέομεν τῆς ἀρετῆς ἡμεῖς, ἵνα τινὰ τῶν ἀγίων ἐλκύσαντες εἰς μέσον, καὶ τοῦ τῶν ὀφθαλμῶν ἡσαντες τῶν ὑμετέρων, ἐναργῆ ὑμῖν ἀποσώμεθα τὴν παράκλησιν, ὥσπερ ἀγαλάτυπόν τινα εἰκόνα, τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου μιμεῖσθαι" παρακελευόμενοι καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς. ἵνα οὖν εἰς μέσον ἀγαγεῖν χρὴ τοῦ ὀπτικείας ἀφαιρούμενοι; τίνα ἢ ἄλλον, ἀλλ' ἢ Ⓦ μάρτυρα λόγου δέκα μόνους, καὶ ὅτι τούτους μάλιστα ἅπαντα; Εὗρον γάρ, φησι, Δαυὶδ Ⓦ τοῦ Ἰεσσαὶ ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου. ὅταν δὲ ὁ Θεὸς ἀποφαίνηται, οὐδενία τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶν ἀναλογίσασθαι τοῦ φάσις. ἀδέκαστος γὰρ ἡ ψῆφος ἐκείνη, ὅτε τοῦ χρῖσαι, οὔτε τοῦ ἀπέχθεσθαι τοῦ Θεοῦ κρίνοντος, ἀλλὰ" τῇ τῆς ψυχῆς" ἀρετῇ γυμνῇ ψηφιζομένου. οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἐστὶν εἰς μέσον" ἀγαγεῖν, ὅτι" τοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν ψῆφον ἐδέξατο, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ πραφέντων ὅσα. ὃ μὲν γὰρ ὅτι τῆς χάριτος φανερωθῆναι ἵνα καθαρὸν ὀργῆς, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἀφιέντα τὰ ἁμαρτήματα, καὶ τὸ λελυπηκότων φειδόμενον, θαυμαστὸν οὐδὲν, μᾶλλον τοῦ τοῦ Χριστοῦ θάνατον, μᾶλλον τὴν τοσαύτην τοῦ ἁμαρτημάτων ἄφεσιν, μᾶλλον τὰ φιλοσοφίας γέμοντα ὑπερβάλλοντα· ὃ δὲ ὅτι τῆς παλαιᾶς, ἰσχὺν ὁ νόμος συνεχώρει ὀφθαλμὸν ἐξορύττειν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, καὶ τοῖς ἴσοις ἀμύνεσθαι ἀδικήσαντα, φανερόν τινα ἐποίει τὰ μέτρα

Ἀναπεπληρωθεῖσα

ἀναπεπληρωθῆσα

ἀδελφὴν

α. Βασ. ιγ. ιδ.
β. Βασ. θ. ιθ.
καὶ ιε. ιγ.
Ψαλμ. ι α.

τὴν

ἀρετὴν γυμνὴν

ἀγάγειν,

μάτων ἀπὸ τῶν προσταγμάτων, ὃν προῆς τὸν ἀποστολικὸν φιλοσοφίαν, τίνα μὲν οὐκ ἂν ἐκπλήξειε τῶν ἀκουόντων, τίνα δὲ οὐκ ἂν μὴ ζηλωτὸν πάσης ἀποχρήσειε συγγνώμης τε καὶ ἀπολογίας; ἵνα δὲ ἀκριβέστερον αὐτὸν καταμάθωμεν τὸν ἀρετὴν, δότε μικρὸν ἀνώτερω λόγου ἀναγνῶ, καὶ τὰς εὐεργεσίας εἰπῶ, ἃς εἰς Σαοὺλ κατέθετο ὁ μακάριος οὗτος ἀνήρ. Ὃ μὲν γὰρ ἁπλοῦς ἐμφρὸν λυπήσαντα μὴ ἀμυνάσθαι, θαυμαστὸν οὐδέν· ὃ δὲ μὴ θέμενον εὐεργετηθέντα πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας, εἶτα ἀντὶ τῶν εὐεργετήσεων ἐκείνων καὶ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ πολλάκις ἀνελεῖν ἐπιχειρήσαντα τὸν εὐεργέτην, λαβόντα εἰς χεῖρας, καὶ κύριον ἡμιόλιον ἀνελεῖν, καὶ αὖθις ἀφεῖναι, καὶ τὸ ἕτερον ἐπιβουλῆς ἐξαρπάσαι, καὶ ταῦτα πάλιν τοῖς αὐτοῖς ἐπιθήσεσθαι μέλλοντα, τίνα μὴ καταλίποι λοιπὸν φιλοσοφίας ὑπόληψιν; τίνας εὐεργέτησεν ὁ Δαυὶδ εὐεργεσίας τὸν Σαοὺλ, καὶ ποτὲ καὶ πῶς, ἀκούσατε μικρὸν ἀπὸ βραχέων διηγουμένου. πολέμιος γάρ ποτε τοῦ Ἰουδαίοις καταφανοῦντος χαλεπώτατος, καὶ πάντων καταπληκτότων καὶ δεινοτάτων, καὶ σοφίας πολλῆς τολμήτης, ἀλλ' ὃν ἑκάστοις τῆς πόλεως οὔσης ἀπάσης, καὶ θαύματι προῆ ὀφθαλμῶν ἑκάστου βλέποντος, καὶ καθ' ἑκάστην ἀποθανεῖσθαι τὸν ἡμέραν προσδοκώντων ἀπάντων, καὶ τὸν ὅτι ὃ βάραθρον ἡμερῶν αὐθαιρετώτερον ζῶντα [βίον, εἰσπλεῖν οὗτος ἀπὸ τῶν προσβάτων ὅτι τὸν πολέμιον τάξιν, καὶ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς τύχης ἀτέλειαν πρεχούσης αὐτῷ τῶν πολεμικῶν πόνων, ἀπάντων αὐτὸς ἀνεδέξατο πόλεμον, καὶ κατόρθωσιν ἐλπίδος ἀπάσης κρείττονα κατορθώματα· καίτοι εἰ καὶ μηδὲν ἦν κατορθωκώς, τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ τῆς προθέσεως ἕνεκεν στεφάνου ἐδεῖτο πάσης. Ὃ μὲν γὰρ τραπώτιον τινὰ τῶν ἐν ἡλικίᾳ ποιῆσαι, τοῦτο θαυμαστὸν οὐδέν· (ὁ γὰρ τῆς τραπείας νόμος τοῦτο ἀπαιτεῖ) οὗτος δὲ οὐδεμίαν ὁρῶν ἀνάγκην ὑπεισελθοῦσαν, ἀλλὰ καὶ παλλομένου τὸν κωλύοντας ἔχων (ἐπεὶ καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐπετίμησε, καὶ ὁ βασιλεὺς προῆς ὃ τῆς ἡλικίας ἄνωθεν καὶ ὃ τῶν κινδύνων ἀφόρητον βλέπων, κατῆλθε καὶ μόνον ἐκέλευε λέγων· Οὐ δυνήσῃ πορευθῆναι, ὅτι σὺ παιδάριον εἶ," αὐτὸς δὲ ὁ ἀνὴρ πολεμιστὴς ἐκ νεότητος αὐτὸς) ἀλλ' ὅμως οὐδεμιᾶς ἀνάγκης ἐλκούσης προφάσεως, οἴκοθεν καὶ πρὸ ἑαυτοῦ ἁρπασθεὶς μανικῆς θείᾳ ζήλῳ καὶ τῷ τῆς πατρίδος ἔρωτι, ὥσπερ προβαλὼν μᾶλλον ἢ ἀνθέψας ὁρμῇ, καὶ ὡς κύνας μᾶλλον ἢ στρατιῶται δὲν ἀνθέψαν τοσοῦτον μέλλων ἐλαύνειν, οὕτω μὲν ἀδείας ὅτι τοῦ βαρβάρου ἔτυχε, καὶ τοσαύτην τοῦ βασιλέα κηδεμονίαν ἐπεδείξατο τότε, ὡς καὶ τοῦ τὸ πολέμου καὶ τῆς νίκης ἐπ' ὄψιν αὐτοῦ κείμενον ἀναιρῆσαι. οὐ γὰρ δὴ μόνον αὐτὸν τοῖς ἔργοις μὲν ταῦτα ὠφέλει, ἀλλὰ καὶ τοῦτο τοῖς ῥήμασι προεκάλει καὶ θαρρεῖν ἐπῆρε, καὶ χρῆσθαι τοῦ μέλλοντος ἐλπίδας ἔχειν, οὕτω λέγων· Μὴ συμπεσέτω ἡ καρδία τοῦ κυρίου μου ἐπ' αὐτὸν, ὅτι ὁ δοῦλός σου πορεύσεται, καὶ πολεμήσει μὲν τὸν ἀλλοφύλου τοῦτον. ἆρα μικρὸν τοῦτο, εἰπέ μοι, τὸν μηδεμίαν ἀνάγκην ἔχοντα, τὸν ψυχὴν ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ ἑαυτοῦ, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐκείνου ὠφελείας εἰς μέσους προβῆναι τοὺς πολεμίους, μηδὲν μηδέποτε πρὸς αὐτῶν δυ παθόντα; ἆρα οὐκ ἐφ' αὐτοῦ μὲν ταῦτα διατοῦτο ὑπομεῖναι θέλειν, καὶ σωτῆρα χρηναι τῆς πόλεως ἀναγορεύειν, καὶ ὃ φῶς τῆς βασιλείας, καὶ ὃ τῶν πόλεων ἔδαφος, καὶ τοῦ ἀπόντων ζωὴν μὲν τοῦ τοῦ Θεοῦ χάριν διατηρήσαντα; ποία γὰρ ταύτης εὐεργεσία μείζων ἑτέρα ἰδεῖν; ἢ γὰρ εἰς χρήματα, οὐδὲ εἰς δόξαν καὶ δυναστείαν, ἀλλ' εἰς αὐτοῦ τοῦ ψυχὴν τὴν εὐεργεσίαν κατέθετο, καὶ ὃς αὐτῷ τὸν αὐτὸν ἀνεκαλέσατο τῶν τοῦ θανάτου πυλῶν, καὶ τότε εἰς ἄνθρωπον ἦκεν, ὃν ἐκεῖνον ἔζη λοιπὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀπέλαυε τῆς ἀρχῆς. τίσιν οὖν αὐτὸν μὴ ταῦτα ἠμείψατο; εἰ μὴ γὰρ αὐτὸ τις τῶν κατορθωμάτων ἴδοι τὸ μέγεθος, ὑδ' εἰ φανοῦν ἀπὸ τῆς αὐτοῦ λαοῦ κεφαλῆς ὅτι τοῦ τοῦ Δαυὶδ ἔθηκεν, οὐδέπω τοῦ ἀξίαν ἀποδεδώκως, ἀλλὰ ὃ πλέον ὀφείλων. ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ ζωὴν καὶ βασιλείαν αὐτῷ ἐχαρίσατο· οὗτος δὲ βασιλείας αὐτῷ προχωρῆν ἔμελλε μόνης. πολλοῦ δεῖ δὲ ἰδωκέν αὐτοῦ ταῖς ἀμοιβαῖς. τίνες οὖν ἦσαν αὗται; δι' ὑποψίας εἶχεν αὐτὸν λοιπὸν,

χ. οὐ ποιῆσαι

χ. κύνδυνον,

ο ἰῶ

χ. εἰ ἀδελφοὶ ἐπετίμησαν

χ. εἶ

χ. αὐτῷ

χ. κάλεσε

χ. λύπτε

πον, καὶ ἐπεβλέπετο ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης. τίνος ἕνεκεν καὶ δι' τί; ἀναγκαῖον γὰρ καὶ τῆς ἐπιφορᾶς τὴν αἰτίαν εἰπεῖν. σοὶ μὲν γὰρ, ὅπερ αὐ εἶπή τις, ἐρεῖ δίκαιον. πρὸς γὰρ τὸ ψυχὴν ἀφειδεσάμενον, καὶ τὸ ζωὴν διαπεσάμενον, ποία δικαίας ἐπιφορᾶς πρόφασις ἰσῶ; πλὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν αἰτίαν τὴν ἔρασιν ἴδωμεν, ἵνα μάθητε, ὅτι καὶ τῆς νίκης οὐκ ἔλαττον, καὶ δικαίως ἦν, δι' ἃ περ ὑπεστρέφετο καὶ ἐπεβουλεύετο μὴ γένοιτο. τίς ἦν ἡ αἰτία τῆς ἐπιφορᾶς ἰσῶ; ὅτε τὸ βαρβάρου τὴν κεφαλὴν ἔλαβε, καὶ τὰ λάφυρα ἔχων ἐπανήκει, Ἐξῆλθον αἱ χορεύουσαι, φησὶν, ᾄδουσαι καὶ λέγουσαι· Ἐπάταξε Σαοὺλ ἐν χιλιάσιν αὐτοῦ, καὶ Δαβὶδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ. καὶ ὠργίσθη Σαοὺλ, καὶ ἦν ὑποβλέπομενος τὸν Δαβὶδ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ἐπέκεινα. τίνος ἕνεκεν, εἰπέ μοι; μᾶλλον μὲν γὰρ εἰ καὶ ἀδίκως ταῦτα ἐλέγετο, οὐδὲ οὕτως πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς διακεῖσθαι ἔδει, ἀλλ' ἀπὸ τῶν γεγενημένων τὴν εὔνοιαν αὐτοῦ μαθόντα, καὶ ὅτι μηδενὸς αὐτὸν ἀναγκάζοντος, μηδὲ βιαζομένου, ἐξ οἰκείας εὐνοίας τοσοῦτον ἐπέμεινε κίνδυνον, μηδὲν μηχέτι λοιπὸν ὑποπτεύειν πρὸς αὐτὸν ποτε. νυνὶ δὲ καὶ δίκαιον εἶχεν αἰτίαν εὐφημίας. καὶ εἰ χρή τι θαυμαστὸν εἰπεῖν, τῷ Σαοὺλ ἐγχειρίσαντο μᾶλλον, ἢ τῷ Δαβὶδ ταῦτα λέγουσαι· ἃ ἀγαπᾷ αὐτὸς ἐγὼ, ὅτι τὰς χιλιάδας ἡμῶν ἔδωκεν αὐτῷ. τί οὖν ἀγωνιᾷς; ὅτι ἔδωκεν τὰς μυριάδας ἐκείνῳ. εἰ μὲν γὰρ ἐμοὶ τὰ στρατεύσασι πόλεμον, καὶ μικρὰν ἡμῶν τινα μοῖραν εἰσενεγκάν, καλῶς ταῦτα ἐλέγετο, ὅτι Σαοὺλ τὰ χιλιάσι, καὶ Δαβὶδ τὰ μυριάσιν· εἰ δ' αὐτὸς μὲν δεδοικὼς καὶ τὰς ἐμφύτους ἔνδον ἐκαθέζετο, καὶ δι' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθανεῖσθαι προσδοκῶν, ἐκεῖνος δὲ πᾶν εἰργάσατο, πῶς οὐκ ἄτοπον ἐμοὶ, καὶ μηδὲν εἰς σὲ τὸν κηδεμόνα ἐκείνου συμβαλλόμενον ἀγάπητὸν, ὅτι μὴ τὸ πλέον τῆς εὐφημίας ἔλαβεν; εἰ γὰρ ἀγάπητὸν ἐμοὶ, καὶ Δαβὶδ ἀγαπητὸν ἔδει, ὅτι τὸ πᾶν αὐτὸς κατορθώσας, μερίδα μόνην ἔτερον ἔσχε τῆς εὐφημίας. πλὴν ἀλλ' οὐδὲν τούτων λέγω, ἀλλ' ἑκὼν αὖ εἶπον· ἐγὼ κακῶς πεποιηκέναι σε νομίζω, καὶ ἐγκλημάτων ἀξίαν εἶναι κατηγορίας· τί ταῦτα πρὸς Δαβίδ; οὐ γὰρ δὴ τὰ ἁμαρτήματα αὐτὸς συνέθηκεν, οὐδὲ ἐκείνας λέγει ἅπερ ἔλεγον αὐτὸς αὐτεπιστεῖ, οὐδὲ κατασκευάσαι τοῦτον δύναμαι τῆς εὐφημίας. ὥστε εἰ καὶ ἀγάπητὸν ἐμοὶ, ἐκείναις ἐχρῆν ἀγαπᾶσθαι, διὰ τὸν κοινὸν τῆς πόλεως εὐεργέτην καὶ μυρίων κρείττονα ἀξίαν. οὐ γὰρ ἐκείνας ἀφεὶς, ὅτι τοῦτον ἔχει, καὶ εἰ μὴ ἀπὸ τῆς εὐφημίας ἐκείνης ἐπῆρθείς ὁ μακάριος ἐφθόνει τῷ κρατοῦντι καὶ ὕβριζεν εἰς αὐτὸν, καὶ διέπρυσεν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, πάλαι εἶχέ τινα λόγον ὁ φθόνος· εἰ δ' ὅτι εἰκότερος ἐγένετο καὶ πρᾴστερος, καὶ τὴν τῶν ἀρχομένων ἔμενε διακειμένων τάξιν, ποίαν εἶχε δικαίαν πρόφασιν ἢ λύπην; ὅταν μὲν γὰρ ὁ τιμώμενος ἐπαίρηται καὶ τοῦ πρέποντος ὑπερβαίνων, καὶ διακεῖσθαι τῆς τιμῆς εἰς ὕβριν κεχρημένος ἐκείνου, ἀγανακτεῖ τινα ἀφορμὴν ὁ πάσχων· ὅταν δ' μᾶλλον μὴν ἀκόλουθα καὶ πρεπόντως ἐν ἅπασι, καὶ εἴκων μᾶλλον ὑπερβαίνων, καὶ ἐλάττονα ἑαυτοῦ φρονῶν, καὶ τοσαύτην ἀφορμὴν λαβὼν πρὸς τυραννίδος ὑποψίαν, ἔμενε τὸ αὐτὸ φρόνημα ἐπιδεικνύμενος διακειμένου διακτῆρος. οὐδὲ γὰρ δὴ μόνον τὰ πρότερα, ἀλλ' οὐδὲ τὰ μετὰ ταῦτα πολλῷ μείζονα ὄντα ἐπῆρεν αὐτόν. ποία δὴ ταῦτα; Ἦν Δαβὶδ στρατιῶν, φησὶν, ὁ πάσης τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ Κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ, καὶ πᾶς Ισραὴλ καὶ Ιούδας ἠγάπων τὸν Δαβίδ, ὅτι αὐτὸς ἐξεπορεύετο καὶ εἰσεπορεύετο πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ. καὶ Μελχὸλ ἡ θυγάτηρ Σαοὺλ καὶ πᾶς Ισραὴλ ἠγάπα αὐτὸν, καὶ στενὴν πρὸ ἀπάντων ἐσχε δουλεύειν Σαοὺλ· καὶ ἐτιμήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ σφόδρα· καὶ Ιωνάθαν υἱὸς Σαοὺλ ἠγάπα τὸν Δαβὶδ σφόδρα. ἀλλ' ὅμως τὸν δῆμον ἅπαντα καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ βασιλέως οἰκειωσάμενος, καὶ κρατῶν τοῖς πολεμίοις πάντα ζηλοῦ, καὶ οὐδαμοῦ διαμαχόμενον, καὶ τοιαύτας ὑπὲρ τῶν εὐεργεσιῶν ἐκείνων ἀπολαβὼν τὰς ἀμοιβὰς, οὐκ ἐζητασκήλιζετο, οὐδὲ ἐπεθύμει τῆς βασιλείας, οὐδὲ ἠμύνατο τὸν ἐχθρὸν, ἀλλ' ἔμενεν εὐεργετῶν καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ πολέμους κατορθῶν. τίνα οὖν ἂν ἔπεισε ταῦτα

a. Bas. in. c.

χ. καὶ μὴν πάλιν μᾶλλον ἢ ἐπαιτεύων μειζόνως, καὶ εἶχεν ἐν ἅπασι, πάλιν

χ. ὑποβλέπειν

χ. μελχόλ

χ. ὁ δὲ

χ. τὸ ἐχθρὸν

τα ἐκτεθειλωμένον καὶ ἄγριον καταθέσθαι τὸν ἔχθραν, ἢ ἀπαλλαγῆναι τῆς βασκανίας; ἀλλὰ τοῦ ὠμοῦ ἐκείνου ἢ ἀπανθρώπου θηρίου τούτων ἔπεισεν· ἀλλὰ τοὺς ἀπόντα ἀποτυφλωθείς, καὶ τῇ βασκανίᾳ τὸν ψυχὴν ὀπτόμενος, αὖθις αὖθις ὀπισχεῖται· καὶ τί ποιοῦντα; (τοῦτο γὰρ ὅτι μεῖζον καὶ θαυμαστόν) φάλλοντα καὶ καταψέλλοντα αὐτοῦ τὸ μανίδιον. Δαβὶδ ἔψαλλε τῇ χειρὶ αὐτοῦ, φησὶν, ὡς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καὶ τὸ δόρυ ἐν τῇ χειρὶ Σαοὺλ. καὶ ἦρε Σαοὺλ τὸ δόρυ, καὶ εἶπε· πατάξω ἐν Δαβὶδ, καὶ [ἐπάταξεν] ἐν τῷ τοίχῳ, καὶ ἐξέκλινε Δαβὶδ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ δίς. ἆρα δὲ ἔχει ταῦτα ποινείας ἐπαφολίων; ἆρα ἢ καὶ τὰ μὴ ταῦτα; ἆρα τῶν πολεμίων ἀπολαθέντων, καὶ τῆς πόλεως ἑαυτῷ ἀναπτησαμένης, καὶ πόνων ὑπενίκια θυόντων, τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων αἴτιον ἀνελεῖν ἐπεχείρησε φάλλοντα. καὶ οὐδὲ τῆς θυγατρὸς ἡ ἐπιθυμία τὸν μεμηνότα καὶ παραπαίοντα κατέσχεν ἐκείνον, ἀλλὰ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς ἠκόντισε, βουλόμενος ἀνελεῖν, καὶ τοιαύτας αὐτῷ ἀντὶ τῶν χιδρίων ἐκείνας ἀμοιβὰς ἐδίδου. καὶ πολλάκις τοῦτο ἐποίησε, καὶ οὐκ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ· ὁ γὰρ ἅγιος ἐκεῖνος καὶ μὴ ταῦτα πάντα ἔμενε τὰ ἐκείνου θεραπεύων, καὶ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ αὐτοῦ κινδυνεύων, καὶ παρατιθέμενος τὸ τοῖς πολέμοις ἅπασι, καὶ τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην σφαγεῖα τοῖς οἰκείοις κινδύνοις, καὶ οὔτε τὸ ῥήμασιν, ὅτι τὸ πράγμασιν ἐλύπησε τὸν ἄγριον θῆρα ἐκεῖνον, ἀλλὰ πόνοις εἶχε καὶ ἐπανήγαγε, καὶ ὃ ὠφελοῦν αὐτῷ τῆς νίκης ἔπαθλον ἦν λαβεῖν, ἀντ' ἀποστρηθεὶς μισθὸν τῶν χιδρίων ἐκείνων, οὐδὲ λέγω ποτὲ ἐκεκάλεσεν, οὐ τοῖς φαιδρώτατος, οὐ τῷ βασιλεῖ. οὐ γὰρ ὅτι μισθῷ ταῦτα ἐπράττεν αἰδεσίμῳ, ἀγαλλόμενον ἀνῶγεν ἐκδεχόμενος ἀμοιβῶν. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ὅτι ὃ θαυμαστόν, ὅτι οὐκ ἀπήτησεν μισθόν, ἀλλ' ὅτι καὶ διδόμενον διεκρούσατο μετὰ πολλῆς τῆς φιλοφροσύνης ἐπαρθολαίου. ὅπου γὰρ ὁ Σαοὺλ πάντα κινδυνεύων καὶ πραγματευόμενος οὐκ ἴσχυσεν αὐτὸν ἀνελεῖν, ῥάπτει Δαβὶδ τὸν γάμον δόλον, καὶ κρυπτόν τινα πρόσοδον καὶ ἔνεδρον ὑπτιοσάμενος ἔσεσθαι. Οὐ γὰρ βλέπει, φησὶν, ὁ βασιλεὺς ἔνδια, ἀλλ' ἢ ἑκατὸν ἀκροβυστίας ἐκδικήσαι εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ βασιλέως. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· αἰσχρέ μοι, φησὶν, ἑκατὸν ἀνδρῶν, καὶ τοῦτο ἀντὶ τῶν ἑνὸς ἔσομαι. ταῦτα δὲ ἔλεγε βουλόμενος αὐτὸν προφάσει τοῦ γάμου παραδοῦναι τοῖς ἐχθροῖς. ἀλλ' ὅμως ὁ Δαβὶδ καὶ τὸν αὐτοῦ παράτητα τὰ προσταγματα κρίνων, διεκρούσατο τὸν γάμον, οὐ διὰ τὸν κίνδυνον, οὐδὲ διὰ τὴν φύσιν τῶν πολεμίων, ἀλλὰ δίκαιον τὸ νομίζειν αἰδέσιον ἑαυτὸν εἶναι τῆς πρὸς ἐκεῖνον συγγενείας, καὶ ταῦτα πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ λέγων τὰ ῥήματα· Εἰ κοῦφόν ἐστιν ἐν ὀφθαλμοῖς ὑμῶν ἐπιγαμβρεῦσαι με τῷ βασιλεῖ; ἐγὼ δὲ ἀνὴρ πένης καὶ οὐκ ἔντιμος. καὶ μὴν ὀφειλὴν τὸ προσταγμα ἦν, καὶ μισθὸς καὶ ἀντίδοσις τῶν πόνων. ἀλλ' ὅτως ἐν σωτετειμμένον ἔχων τὸν καρδίαν, ὡς μὴ τοσαῦτα κατορθώματα καὶ λαμπρὰ ὅτω νίκῃ καὶ κατέχεσιν ὁμολογημένῃ, ἀνάξιον εἶναι νομίζειν τοῦ λαβεῖν ὀφειλόμενον αὐτῷ μισθὸν· καὶ ταῦτα ἐνόμιζε, πάλιν μέλλων κινδυνεύειν. ὅπου γὰρ τῶν πολεμίων ἐκρατήθησαν, καὶ τὸν θυγατέρα ἔλαβε τοῦ βασιλέως, πάλιν ἔψαλλεν ὁ Δαβὶδ, καὶ ἐζήτει Σαοὺλ τοῦ πατάξαι αὐτὸν ἐν τῷ δόρατι, καὶ ἐπάταξε, καὶ ἐξέκλινεν ὁ Δαβὶδ, καὶ ἐπάταξε τὸ δόρυ ἐν τῷ τοίχῳ. ἵνα οὖν αἱ καὶ τῶν σφόδρα φιλοσόφων ἐπισταμένων εἰς θυμὸν ταῦτα ἐξιώγκε, καὶ εἰ μηδὲν ἕτερον, τῆς οἰκείας προνοούμενα ἀσφαλείας ἔπεισεν αὐτὸν ἀδίκως ἐπιβουλεύοντα; οὐδὲ γὰρ φόνος ἐστὶ πρᾶγμα λοιπὸν ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ ὅπου ὁ μέλλων τοῦ νόμου [τότε] ἐπαφαίνειν ἔμελλεν. σκῆπτος μὲν γὰρ ὀφθαλμοῦ μὴ ὀφθαλμὸν ἐξορύττειν ἐκέλευεν· οὗτος δὲ εἰ καὶ ἐσφάλλει, μὴ τοσοῦτον φόνον ἵνα ἐπεργάζεται, τοσοῦτον φόνον οὐδεμίαν βούλεσθαι ἐμαυτὸν προσφασιν. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων ἐπεχείρησεν, ἀλλ' ἠρέτο φυγεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς πατρῴας οἰκίας ἐκπεσεῖν, καὶ πλανήτης εἶναι, καὶ δραπετεύειν, καὶ ἁλαίπωρον μὴ νόμος τὸν ἀναγκαῖον προείζειν ἔρωτα, ἢ τῷ βασιλεῖ γαμέσθαι σφαγῆς ἄξιος. οὐ γὰρ ὅπως ἑαυτὸν ἐκδικήσειεν, ἀλλ' ὅπως ἐκείνου ἀπαλλάξειε τὸν πάθους

a. Bασ. in. i.

a. Bασ in xβ.

a. Bασ in xδ.

a. Bασ. ad. i.

ἐσκήπτε. διὰ τοῦτο τῶν ὀφθαλμῶν ἑαυτὸν ἀπεξήνανε τῇ ἐμφορᾷ, ὥστε ἀπορύσαι Ⓜ ὄγκον, ἵνα καταστείλῃ τὸν φλεγμονὴν, καὶ παραμυθήσασθαι τὴν βασκανίαν, βέλτιον ἐμοὶ, φησὶ, ζαλαιπωρεῖσθαι καὶ μυρία πάσχειν δεινὰ, ἢ τοῦτον ἀδίκου σφαγῆς παρὰ τῷ Θεῷ κρίνεσθαι. ταῦτα μὴ μόνον ἀκούωμεν, ἀλλὰ καὶ μιμώμεθα, καὶ πρὸ τοῦ ἀπολυώμεθα καὶ πείσῃ καὶ πάσχειν, ὥστε ἀπαλλάξαι τὸν ἐμφορὰν τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀπεχθείας. καὶ μὴ τοῦτο ζητῶμεν, εἰ δικαίως, ἢ ἀδίκως πρὸς ἡμᾶς ἀπεχθάνονται, ἀλλ' ὅπως μηκέτι καὶ κἀμοὶ ἐμφραίνωσιν. καὶ γὰρ ἰατρὸς τοῦτο σκοπεῖ, ὅπως ἀπαλλάξει τὸ νοσήματος Ⓜ κάμνοντα. τὸν εἰ δικαίως, ἢ ἀδίκως τὸν ἀρρωστίαν ἑαυτῷ ἐπεσπάσατο. καὶ σὺ τοίνυν ἰατρὸς εἶ τοῦ λελυπηκότος· εἶν ζήτει μόνον, ὅπως αὐτοῦ τὸν ἀρρωστίαν ἀπέλῃς· ὁ δὲ ὁ μακάριος Παῦλος ἐποίησε, πενίαν διὰ πλοῦτον, ἐρημίαν διὰ πατρίδος, πόνους καὶ κινδύνους διὰ τρυφῆς καὶ ἀδείας, φυγὴν διώξεως διὰ τῆς οἴκοι μονῆς ἐλόμενος, ἵνα σκῆνος ἀπαλλάξῃ τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἀπεχθείας καὶ ἐμφρᾶς. ἀλλ' οὐδὲ ὕπνος ἐκέρδανεν ὁ Σαοὺλ, ἀλλ' ἐδίωκε δὲ πάντα χρὸν ταχέως ζητῶν Ⓜ ἠδικηκότα μὲ οὐδὲν, ἀδικηθέντα δὲ πάντα, καὶ μυρία αὖθις διὰ τοῦτον ποιήσοντα ἀγαθά·

a Βασ. κδ. δ. καὶ οὐκ εἶδώς, εἰς αὐτὰ λοιπὸν τοῦ Δαβὶδ ἐμπίπτει τὰ δίκτυα. Ἦν γὰρ σὰρ ἀπήλαιον, φησὶ, καὶ ἐισῆλθε Σαοὺλ παραβαλέσθαι. καὶ Δαβὶδ καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐν ᾧ ἀπήλαιῳ ἔσω ἐσωτέρῳ σκάδιστο. καὶ εἶπον Ⓜ οἱ ἄνδρες Δαβὶδ πρὸς αὐτὸν· ἰδοὺ ἡ ἡμέρα, κατὰ τοῦτο εἶπε Κύριος, δίδωμι Ⓜ ἐχθρόν σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ ποιήσεις αὐτῷ ὃ ἀρεστόν ἐστιν ὀφθαλμοῖς σου. καὶ ἀνέστη Δαβὶδ, καὶ ἀφῆλε τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος Σαοὺλ λαθραίως. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπάταξε Ⓜ Δαβὶδ ἡ καρδία αὐτοῦ, ὅτι ἀφῆλε τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος. καὶ εἶπε Δαβὶδ πρὸς τοὺς ἄνδρας αὐτοῦ· μηδαμῶς μοι παρὰ Κυρίου ποιήσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο τῷ κυρίῳ μου, τῷ χριστῷ Κυρίου, ἐπιβαλεῖν τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτὸν, ὅτι χριστὸς Κυρίου ἐστὶν. Εἶδες τὰ δίκτυα τετραμμένα, καὶ τὸ θήραμα ἐναπειλημμένον, καὶ Ⓜ κυνηγέτην ἐξωτικὸν, καὶ πόθεν ἐγκαλυμμένοις βαπίσαι τὸ ξίφος εἰς τὸ τοῦ πολεμίου στῆθος; θέα μοι λοιπὸν τὴν φιλοσοφίαν, θέα τὴν πάλιν, τὴν νίκην, Ⓜ τὸ φαιδρὸν. καὶ γὰρ ταύτην ἐν τῷ ἀπήλαιον ἐκεῖνο, καὶ πάλιν θαυμασιή τις ἐγίνετο καὶ παράδοξος. ἐπάλαιε μὲν γὰρ ὁ Δαβὶδ, ἐπύκτευε δὲ ὁ θυμὸς, καὶ ἐπαφῆλε ὁ Σαοὺλ ἔκειτο, καὶ ἀγωνοθέτης ἦν ὁ Θεός· μᾶλλον δὲ οὐ πρὸς ἑαυτὸν μόνον καὶ τὴν ὑπεθυμίαν τὴν ἑαυτοῦ ἦν αὐτῷ ὁ πόλεμος, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς πρόσθεν γραπτοὺς. εἰ γὰρ ἐφιλοσόφει νῦν καὶ φείδεσθαι τοῦ λελυπηκότος, εἰκὸς ἦν καὶ διδοικέναι αὐτὸν ἐκείνους, μήποτε καὶ συγκόψωσιν αὐτὸν ἐν τῇ ἀπωλείᾳ, ἅτε λυμεῶνα καὶ πρόδοτιν αὐτὸν ὄντα τῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τὸν κοινὸν ἐχθρὸν αὐτῶν δηλονότι. καὶ γὰρ εἰκὸς ἦν τοῦτα κἀκεῖνοι ἔλεγον αὐτῷ δυσχεραίνοντα λέγειν· πλημμῦται καὶ φυγάδες ἐγκυόμεθα ὑμεῖς, καὶ οἰκίας καὶ πατρίδος, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐξεπίσω μένω, καὶ τῶν δυσχερῶν σοι πάντων ἐκοινωνήσαμεν· καὶ σὺ τῶν κακῶν τούτων τὸν αἴτιον εἰς χεῖρας λαβὼν ἀφεῖναι δέδωκεν, ἵνα μηδέποτε τῶν κακῶν τούτων ἡμᾶς ἀναπνεύσωμεν; καὶ κατασοφίζῃ τὸν ἐχθρὸν σῶσαι, προδίδως σὸν φίλους; καὶ πῶς ταῦτα δίκαια; οὐ γὰρ ἑαυτοῦ καταφρονῆς σωτηρίας, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας φείσῃ ψυχῆς. καὶ λυπεῖ σε τὰ πρεσβύτα, οὐδὲ μέμνησαι τῶν κακῶν ὧν ἔπαθες πρὸς αὐτοῦ; δέδοικε μέλλοντα δηλεῖν, ἵνα μὴ μείζονα καὶ χαλεπώτερα ἀποστῶμεν κακά. ταῦτα γὰρ εἰ καὶ μὴ τοῖς ῥήμασιν ἔλεγον, ἀλλ' ὅμως τῇ διανοίᾳ ἐλογίζοντο καὶ ταῦτα, καὶ τούτων πλείονα ἕτερα. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ὁ δίκαιος σκῆνος ἐλογίζετο, ἀλλ' εἰς ἓν ἔβλεπε μόνον, ὅπως Ⓜ τῆς μὲν ἐξικετείας ἀπαλλάσσεσθαι δυνηθῇ τάφθονον, καὶ φιλοσοφήσαι φιλοσοφίαν ἣν καὶ πρότερον καὶ παράδοξον. οὐδὲ γὰρ ἦν ὅτῳ θαυμάσαι, εἰ μόνος ὢν καὶ ἑαυτὸν ἐφείσατο τοῦ λελυπηκότος, ὡς νῦν παράδοξον ἦν, ὅτι πρότερον τῶν ἑτέρων αὐτῷ τοῦτο ἐποίησεν. ἦν γὰρ τῶν γραπτῶν ἐκείνων πρόσοδος διπλοῦν ἐγίνετο τῇ φιλοσοφίᾳ τὸ κώλυμα. πολλάκις γοῦν αὐτοὶ κρίναντες ὀργὴν ἀφεῖναι, καὶ συγχωρῆσαι τὰ πεπλημμεληθέντι, ἐπαισθόμενοι ἑαυτοὺς

χ. μὴ

χ. γὰρ ὁ σωμάτων

χ. δ. τα

ἵνας

ἵνας παροξύνοντας ἢ διεγείροντας, πρὸ ἡμετέρων καταλύομεν κρίσιν τοῖς ἐκείνων ἀδιαπτώτοις λόγοις. ἀλλ' ὁ μακάριος ἐκεῖνος τοῦτο οὐκ ἔπαθεν, ἀλλὰ δι' οὐδὲν τῶν προειρημένων καὶ τῆς συμβουλίας ἔρυμα τὴν οἰκείαν διατηρῶν ψῆφον. καὶ οὐ τοῦτο μόνον ὅτι δι' ἑαυτὸν, ὅτε ὑπὲρ τῶν πρὸς ἑτέρων πραττομένων συμβουλὰς, οὐδ' ὅτε αὐτὸν οὐκ ἔδεισεν, ἀλλ' ὅτε καὶ ἐκείνους τὰ αὐτὰ αὐτῷ φιλοσοφεῖν παρεσκεύασεν. μέγα γὰρ ὄντως τὸ δι' ἄλλον ἵνα τὸν οἰκείων ἀφειδεῖν παθῶν· πολὺ δὲ μεῖζον τὸ καὶ ἑτέρους διωκομένους πρὸς αὐτὸν αὐτῷ κτήσασθαι γνώμης καὶ ἑτέρους, οὐκ ὀλιγοστοὺς δὲ ἀλλ' ἀφθόνους καὶ μετρίους, ἀλλὰ τραπέσθαι καὶ πολεμεῖν μεμαθηκότας, καὶ τοῖς πολλοῖς ἀπαγωνιῶντας πόνοις, καὶ μικρὸν ἀναπνεῦσαι ὀλίγου μοιῶντας, καὶ εἰδότας ὅτι τῶν κακῶν ἡ λύσις πᾶσα ἐν τῇ τοῦ πολεμίου σφαγῇ τότε ἔκειτο· οὐ μόνον γὰρ λύσις κακῶν, ἀλλὰ καὶ μείζων κτῆσις ἀγαθῶν. οὐδὲν γὰρ ἐκώλυεν, ἐκείνου σφαγέντος, ὀπίσω τοῦτον εὐθέως ἀναδραμεῖν τὴν βασιλείαν. ἀλλ' ὅμως τοσούτων ὄντων τῶν παροξυνόντων τοῦτον τραπέσθαι, ἴσχυσεν ὁ γενναῖος ἐκεῖνος πάντων περιγενέσθαι τούτων, καὶ πᾶσαν φεῖσασθαι τοῦ πολεμίου. ἄξιον δὲ καὶ αὐτῆς ἀκοῦσαι τῶν γραπτῶν τῆς συμβουλῆς. ἡ γὰρ κακουργία τῆς ἀναιδείας τὸ τέρμα καὶ ἀποκεκριμένον τῆς τοῦ δικαίου δείκνυσι γνώμης. οὐδὲ γὰρ εἶπον, ἰδοὺ ὁ μισῶν σε Δαβὶδ κακῶς, ὁ τῆς σφαγῆς ὀπτῆρα μισῶν τῆς σῆς, ὁ ἀποδιδοὺς ἡμᾶς τοῖς αἰτιωτέροις ἀφιοῖς· ἀλλ' ὅπως σωφρονῇ ὅτι πολλῶν τούτων χαρεῖσα, καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων οὐ πολλῷ ἔπειθεν ὁ λόγον, δύνασθαι αὐτῷ τὴν ψῆφον φέρουσιν, Ὁ Θεὸς αὐτὸν παρέδωκε λέγοντες, ἵνα τὸν ἐκεῖθεν αἰδεσθεὶς κείσιν ἑτοιμότερον ὅτι τὸν σφαγὸν ἐλθῇ. μὴ γὰρ σαυτὸν ἐκδικεῖς, φησι; τῷ Θεῷ δικαιοῦντι καὶ ὑπηρετοῦντι, ὃ τὸν ἐκείνου ψῆφον κυροῖς; ἀλλ' ὅσῳ ταῦτα ἔλεγεν, τοσούτῳ μᾶλλον ἐφείδετο. ἤδει γὰρ τοῦτο ὅτι ὁ Θεὸς αὐτοῦ αὐτῷ προέδωκεν, ἵνα πλείονος εὐδοκιμήσεως αὐτῷ ἀδάμη· τοῦτο φασιν. καὶ σὺ τοίνυν ὅταν ἴδῃς ἐχθρὸν εἰς σὰς χεῖρας ἐμπεσόντα σοὶ σαυτῷ, μὴ νόμιζε πανοῦργος, ἀλλὰ σωτηρίας εἰ καιρὸν σκῆνον. [διὰ τοῦτο] τότε μάλιστα φείδεσθαι δεῖ τῆς ἐχθρᾶς, ὅταν σὺ αὐτῆς ἡμῶν κύριοι. ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἄν· καὶ τί μέγα καὶ θαυμαστὸν ἡμῶν κύριον φεῖσασθαι; πολλοὶ γὰρ καὶ ἄλλοι βασιλεῖς πολλάκις ὅτε τὸν ἀρχὴν ἐλθόντες, * τὸν πάλαι λελυπηκότας λαβόντες, ἀνάξιον αὐτῶν εἰς ὁμοιότητα ὀργῆς ὄντα τοσούτῳ δίκαιον ἀπαιτήσαντες τῶν πεπλημμεληκότων, καὶ ἡ τῆς ἐξουσίας παιδεία καταλλαγῆς ἐπιθέσεις γέγονεν. ἀλλ' ἐνταῦθα οὐδὲν τοιοῦτον ὄντων εἰπεῖν. οὐ γὰρ ὅτι τὸν ἀρχὴν ἀνελθὼν ὁ Δαβὶδ, οὐδὲ τὸν βασιλείαν ἀπολαβὼν, καὶ Σαοὺλ ἐπὶ χεῖρας ἔχων, οὕτως ἐφείσατο· ἵνα μή τις εἴπῃ, ὅτι ὃ τῆς ἀρχῆς μέγεθος ἡμῶν ὀξέλυσεν, ἀλλ' εἰδὼς ὅτι διασωθεὶς τοῖς αὐτοῖς ὅπλοις πάλιν, καὶ εἰς μείζονας ἐμβήσει τοῦτον κινδύνους, οὐδὲ οὕτως ἀπέκτεινε. μὴ δὴ τοῦτον ἐκείνοις παραβάλωμεν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀσφαλεῖς ὃ ἐπέχοντες τῆς μετὰ ταῦτα ἀδείας, εἰκότως φείδονται· οὗτος δὲ μέλλων τὸν ἐχθρὸν καθ' ἑαυτοῦ ἀφίεναι, καὶ πολέμιον ἑαυτῷ σώζειν, οὐδὲ οὕτως αὐτὸν ἠφίετο, καὶ ταῦτα πολλὰ ἔχων τὰ παρὸς τὴν σφαγὴν αὐτὸν ταύτην ὠθοῦντα. καὶ γὰρ ἡ ἐρημία τῶν βοηθούντων τῷ Σαοὺλ, καὶ ἡ πρᾶξις τῶν γραπτῶν, καὶ ἡ μνήμη τῶν προελθόντων, καὶ ὁ φόβος τῶν μελλόντων, καὶ ὃ μηδὲ σφαγῆς κρίνεσθαι λοιπὸν ἀποκτείνοντα τὸν ἐχθρὸν, καὶ ὃ μὴ τὸν φόνον τοῦτον δοῦναι τὸν νόμοι ἐπαρκοῦντα, καὶ πολλὰ ἕτερα πλείονα τούτων ἐδιάζετο καὶ ἀνάγκαζεν ὠθοῦσαν ὃ ξίφος εἰς ἐκεῖνον. ἀλλ' οὐδενὶ τούτων εἶξεν, ἀλλ' ἔμεινεν ὥσπερ τις ἀδάμας, ἀκίνητον τὴν τῆς φιλοσοφίας διατηρῶν νόμον. εἶτα ἵνα μὴ λέγῃς ὅτι οὐδὲ ἔπαθέ τι τοιοῦτον, οἷ εἰκὸς ἦν, ἀνάθησόν σοι γνώμην ἡ φιλοσοφία, ὅσα ὡς ἀγειωθεὶς ἐκαρτέρησεν. ὅλη γὰρ αὐτῷ διανέστη τὰ κύματα τῆς ὀργῆς, καὶ πολλὴ τῶν λογισμῶν ἐκινήθη ἡ ζάλη, καὶ τὸν χαλινὸν ἐχαλίνα τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν δρόμον ἐβιάζετο, ἐκ τῶν ἡμαρτημένων ὅτι ἰδεῖν. Ἀνέστη γὰρ, φησι, καὶ ἀφεῖλε τὸ πτερύγιον τῆς διπλοΐδος Σαοὺλ λαθραίως. εἶδες πόσης ἠγέρθη τῆς

χ. κακῶν.

χ. προφάσεως.

χ. ἰδεῖν.

χ. καθ' ἑαυτοῦ ἐχθρὸν καὶ πολέμιον ἀρίνειν ἐν τῷ σῴζειν, ἀλλ

τῆς ὀργῆς ὁ χλιμών; ἀλλ' οὐ προῆλθε πραγμάτερω, οὐδὲ εἰργάσατο δ' ἀναίσχυντον. ὁ γὰρ κυ-
α. Bas. κδ'. ς. βερνήτης ταχέως ἀναθόμενος, ὁ θύσθενὴς λογισμός, χαλιὼν αὐτὴ χάμητος ἐπέπνευσεν. Ἐπάταξε γὰρ αὐτόν, φησὶν, ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ καθάπερ σκιρτῶσα ἡ μαινόμενον ἵππον, τὸ θυμοῦ διέχαψεν. τοιαῦτα τῶν ἀγίων αἱ ψυχαὶ, πρὶν ἢ πεσεῖν, αἰσθάνεται, πρὶν ἢ πρὸς τὸν ἁμάρτημα ἐλθεῖν, διώκουσι πληγάς, ὅπερ ἐφοβεῖτο καὶ ὀκνηρὸς εἶναι ἐγκαλοῦμεν. καίτοι πόσον τὸ σώματος ἰῶν καὶ τὸ ἱματίου δοκεῖ μέσον; ἀλλ' ὅμως ἤρκεσε μὴ προελθεῖν πραγμάτερω, ἢ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ σφόδρα ἑαυτὸν κατεδίκασεν. ἐπάταξε γὰρ αὐτὸν ἡ καρδία αὐτοῦ, φησὶν, ὅτι ἀφεῖλε τὸ περύκλον τὸ διπλοΐδος, ἢ εἶπε πρὸς τοὺς ἄνδρας, μεδαμῶς ἐμοὶ ταῦτα Κυρίῳ, ἵλεώς μοι Κύριος, φησί. καὶ αὐτὸς εἰ βεληθείη, μὴ συγχωρήσαι μοί ποτε τοῦτο ἐργάσασθαι ὁ Θεός, μηδὲ ὀκνηρὸν εἶναι πρὸς τοιαῦτα ἐλθεῖν τὸν ἁμάρτημα. ὅπερ γὰρ οἶδε τὸν τοιαύτην φιλοσοφίαν χρὴ τὸν ἀνθρώπινον ἐναβαίνουσαν φύσιν καὶ τῆς ἀνθρωπίνης διαμαρτίας ῥοπῆς, καὶ μικροῦ δεῖν ἁπτεσθαι πρὸς τὸν σφάγιον, εὔχεται λοιπὸν ὡς καθαρὸν τὸν Θεὸν αὐτῷ διατηρῆσαι τὸν χεῖρα. τί ταύτης γίνοιτ' ἂν τῆς ψυχῆς ἡμερότερον; ἀρα ἀνθρώπου ἕνα τοῦτον ἐροῦμεν, τὸν δὲ ἀνθρωπίνης φύσεως πολιτεύμα ἀγγελικὸν διαπεφαμένον; ἀλλ' οὐκ ἂν αὐάσχοιντο Ⓐ θεῖοι νόμοι. Τίς γὰρ ἂν, εἰπέ μοι, τοσούτων εὐχῶν εὔξαιτο τοιαύτην εὐχὴν εὔξασθαι τῷ Θεῷ; τί λέγω τοιαύτην; μὴ καταβίβασθαι μὲ δεῖν τὸ λελυπηκότος τὸν ἀνθρώπου ἀπορρίψαι; καὶ γὰρ εἰς τοῦτο ἀπονοίας ἐληλάκασιν Ⓐ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὡς, ἐπειδὴ ἀδικήσωσι, καὶ μηδὲν διωκηθῶσι" κακὸν ποιῆσαι Ⓦ λελυπηκότα, αὐτὸν ὅτι τὸν ἄμωμον καλεῖ Ⓦ Θεὸν, Ⓒ προσκαλεῖν δοκῶσιν αὐτοὺς ἐπεξελθεῖν τοῖς ἠδικηκόσιν. οὗτ' ὢν ὥσπερ οὐκ ἀρκεῖ τοῦ πᾶσιν ἑκόντος καὶ ἀπειθοῦντας τοῦ εὐχὴν, προσκαλῆ μὴ δοῦναι ἐπεξελθεῖν, οὕτω λέγων· μή μοι γένοιτο προσὰ Κυρίου ἐπενεγκεῖν τὸν χεῖρά μου ἐπ' αὐτὸν, ὡς δεῖ γε τοῦ πολεμίου ἀμαλεγόμενος, ὡς δεῖ γνησίου παιδός. καὶ ὁ μόνον ἐφείσατο, ἀλλὰ Ⓒ ἀπολογίαν τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ συνέθηκε. καὶ ὅρα πῶς σωφρόνως καὶ σοφῶς. ὅπερ γὰρ τὸν βίον αὐτοῦ διορθούμενος, οὐδὲν εὑρίσκει ἀγαθὸν, οὐδὲ εἶχεν εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἠδίκημαι πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ ἔπαθον κακῶς (ἔμελλον γὰρ ἀπορθήσεσθαι τούτοις Ⓐ γραπτὰ πρόσωπα, Ⓐ τῇ πείρᾳ μαθόντες αὐτοῦ τὸν πονηρίαν) ἀπιέρχεται ἑτέρωθεν ζητῶν ἀπολογίαν εὐπρόσωπον εὑρεῖν. Εἶτα οὐκ ἔχων ἀπὸ τοῦ βίου, οὐδὲ ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν ἐκείνου τοῦτο ποιῆσαι, ὅτι τὸν τιμὸν τὸν ἐκείνου κατέφυγε εἰπών, ὅτι χειρὸς Κυρίου ὄστι. τί λέγεις, φησὶν; ὅτι μαγὼς ἢ παμμίαρος καὶ μυρίων γέμων κακῶν ἢ τὰ ἔσχατα ἡμᾶς δίκαιος; ἀλλὰ βασιλεύς, ἀλλὰ ἀρχὴν, ἀλλὰ τὴν προσασίαν τὴν ἡμετέρων ἐκχέαντα. ἢ οὐκ οἶσθα, βασιλεύς, ἀλλὰ τί; ὅτι χειρὸς Κυρίου ὄστι, οὐκ ἀπὸ τῆς κάτω τιμῆς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἄνωθεν, ψῆφον ποιήσας αἰδέσιμον. καταφεύγεις τὸ συνδούλου, φησὶν; αἰδέσθητι Ⓦ δεσπότου. Ἀναπείθει τὸ κεχλευασμένον; φοβήθητι τὸν κλευασάντα. Εἰ γὰρ οὗτος ἀρχόντας τύπτειν οὐκ ἐπέτρεπε βασιλέως κλευασμένους, καὶ ποιμένι, καὶ κλέπτῃ, καὶ λῃστῇ, καὶ ἀδίκοις, καὶ σπουδαίοις ὁσίοις ἑτέροις, διεδίκασμεν δὲ πεφεύξεσθαι, οὐ διὰ τὸν πονηρίαν καταφρονοῦντες αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀξίαν τοῦ κεχλευασμένου δυσωπούμενοι· πολλῷ μᾶλλον ὅτι τοῦ Θεοῦ ζητοῦντος τοῦτο ποιεῖν. ὅπου πρόκλυσιν αὐτὸν, φησι, τῆς ἀρχῆς, οὐδὲ ἰδιώτην ἐποίησε. μὴ τοίνυν τὸν" ἁπτέσθω μηδὲ τῷ Θεῷ πολεμοῦντος, ὃ ἀποστολικὸν σκῆνος διὰ τῶν ἔργων ὑποδεικνύμενοι· ὃν Πᾶς ὁ ἀνθιστάμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ διατάγῃ ἀνθέστηκε· Ⓒ ἵνα ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα λήψονται. ὑπὲ χειρὸν ἵν' αὐτὸν σκάλει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῷ κύειον. οὐ τῆς τυχούσης ἵν φιλοσοφίας ὄστι, ὃ Ⓦ ἐχθρὸν τοῖς τῆς τιμῆς καὶ τῆς θεραπείας ὀνόμασι προσυπεῖν. καὶ τοῦτο αὖθις πάλιν ἀφ' ὧν ἕτεροι πάσχουσιν, ἴδοι τις ἂν ηλίκον ὄστι. πολλοὶ γοῦν οὗτοι ἑαυτῶν ἐχθροὶ ὑδὲ ἀπὸ γυμνῶν καὶ φιλοῦσι τὸ ὀνόματον καλῶ ἀνέχονται, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρων πολλῶν ἐχόντων καταγελάσθαι, τὸ μαθεῖν, Ⓦ μεμπόμενον, Ⓦ ὀρεσ-

Ρωμ. ιγ. β.

χολᾶσθαι,

χ. ἵνα

χ. καλοπιῆσαι

χ. διεσβύνει

χ. βασιλέων

χ. ἀξίαν

σκόπα, τὰ παιγνία, τὰ λυμεῶνα, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα σκευάσαντες, οὕτω προσαγορθοῦσι τοὺς ἐχθρούς. καίτοι τοῦτο ἔστιν ἀληθές, οὐ παρρησιάζεται, ἀλλ' ἐπύθετο οἴσω σοι προσωπεῖον ἐκ αὐτοῦ τούτου τοῦ Σαούλ. τὸν γοῦν ἄγριον τοῦτον Δαυὶδ τὸν πολλῶν ἀπειρηκότα οὐκ ἔτλη ἐμεῖνε ἀλλὰ τοῦ οἰκείου καλεῖ ὀνόματος, ἀλλὰ πανηγυρέως ποτὲ τελουμένης, ὅτε ζητεῖ ἔλεγε· Ποῦ ἐστὶν ὁ υἱὸς Ἰεσσαί; ὅτῳ ἄνδρι ἐκάλεσεν, ὁμοῦ ἰδοὺ αὐτοῦ τὸ ὄνομα μισεῖ, ὁμοῦ ἢ τῇ τοῦ γελωτοποιοῦ βωμολοχίᾳ προσδοκᾷ λυμαίνεσθαι τὸν τοῦ δικαίου δόξαν· οὐκ εἰδὼς ὅτι κρείττων ἡ ὕβρισμένη, οὐ προσφιλὴς προσηγόρευται, ἀλλὰ ψυχῆς ἀρετὴ ποιεῖν εἴωθεν. ἀλλ' οὐχ ὁ μακάριος Δαυὶδ οὗτος. οὔτε γὰρ ἀπὸ τοῦ παθόντος ἄνδρα ἐκάλεσε (καίτοι καὶ κεῖνος σφόδρα εὐτελὴς ἰδεῖν ἦν καὶ ἀπερριμμένος) οὔτε ἀπὸ ψιλοῦ τοῦ γυμνοῦ τοῦ ὀνόματος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πηλοῦ, ἀπὸ τοῦ δεσποτείας. οὕτω καθαρᾶς πάσης ἀπειρεῖας ἦν αὐτοῦ ἡ ψυχή. Καὶ σὺ τοίνυν, ἀγαπητέ, ὅταν ζηλώσῃς, καὶ ὅτου παιδευθῆναι προέτρεψεν, μηδέποτε τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ τῶν ἀγαθοειδῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν σεπτῶν καλοῦ ὀνομάτων. δεῖ γὰρ μιγνύειν τὸ σῶμα σεπτῷ τῷ πνεύματι ἕξιν καλεῖν λελυπηκότα ὀνόματι, καὶ ἀκούσας ἡ ψυχὴ παιδεύεται τῆς γλώττης παιδευομένης καὶ σωφρονιζομένης καταδέξεται τοὺς σκῶπτας καταλλαγῆναι. αὐτὰ γὰρ τὰ ῥήματα τῆς σοφίας τὴν καρδίαν φλεγμονῆς ἔσται φάρμακον ἄριστον. Ταῦτα εἴρηκα οὐ, ἵνα ἐπαινέσωμεν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ ζηλώσωμεν. Ταύτην οὖν ἕκαστος τὴν ἰσοτιμίαν ὑπὲρ τῆς καρδίας ζωγραφείτω ἑαυτῷ, καθάπερ χειρὶ τοῖς λογισμοῖς ὑπογράφων διηνεκῶς τὸ ἀπόλιθον τὸ διπλοῦν, τὸν Σαοὺλ ἔνδον καθεύδοντα, καὶ καθάπερ ἀλύσει τινὶ δεδεμένον τῷ ὕπνῳ, καὶ ὑποκείμενον τῇ δεξιᾷ τοῦ τὰ μέγιστα ἠδικημένου Δαυὶδ ἐφεξῆς τὰ καθεύδοντι, τὸν γραπτὸν πρόσωπα καὶ προξενοῦντα πρὸς σφαγήν· τὸν μακάριον σκῶπτα φιλοσοφοῦντα, καὶ τὰ οἰκεῖα, καὶ τὰ τούτων θυμοῦ καταγέλωντα, καὶ ὑπὲρ τοσαῦτα πεπλημμεληκότος ἀπολογούμενον. ταῦτα μὴ μόνον ἐπὶ τῆς δεξιᾶς γραφώμεθα, ἀλλὰ καὶ ἐν στενοχωρίαις δεξιούμεθα τοὺς ἀλλήλους διηνεκῶς· ταῦτα καὶ πρὸς γυναῖκα, καὶ πρὸς παιδία στενοχῶς διακεισώμεθα τὰ διηγήματα. Εἴτε γὰρ περὶ βασιλέως δεξιοῦσθαι βούλει, ἰδοὺ βασιλεύς, εἴτε περὶ γραπτῶν, εἴτε περὶ οἰκίας, εἴτε περὶ πολιτικῶν πραγμάτων, πολλὴν ἐν ταῖς γραφαῖς εὑρήσεις τούτων τὴν διαφοράν. Ταῦτα μεγίστην ἔχει τὰ διηγήματα τὴν ὠφέλειαν. ἀμήχανον γάρ, ἀμήχανον ψυχὴν ἐν ταύταις τρεφομένην ταῖς ἰσοτιμίαις, δυνηθῆναί ποτε κακὴν θῆναι τῇ πάθει. ἵν' οὖν μὴ μάτην καιρὸν δαπανήσωμεν, μηδὲ εἰκῇ τὴν ζωὴν κρούσωμεν εἰς φλυαρίας ἀκαίρους καὶ περιττὰς, μαθόντες τὴν γυναικὸν ἀνδρὶ ταῦτα ἰσοτιμίας, ταῦτα στενοχῶς δεξιούμεθα, ἐν περὶ τούτων· κἂν βουληθῇ τις τὴν στενοχωρίαν, ἢ περὶ θεάτρου, ἢ περὶ ἱπποδρομίας, ἢ περὶ πραγμάτων ὅσων οὖν προσηκόντων ποιήσασθαι λόγον, ἀπαγαγὼν αὐτὸν τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης, εἰς ταύτην ἐμβαλὲ τὴν διήγησιν· ἵνα καὶ τὴν ψυχὴν ἐκκαθάραντες, καὶ ἡδονῆς μὴ ἀσφαλείας ἀπολαύσαντες, καὶ φρένας ἑαυτοῦ κατασήσαντες καὶ ἡμέρους τοῖς λελυπηκόσιν ἅπασιν, ἀπέλθωμεν ἐκεῖ μηδένα ἔχοντες ἐχθρὸν, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν τύχωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΠΕΤΡΟΝ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΚΑΙ ΗΛΙΑΝ ΤΟΝ ΠΡΟΦΗΤΗΝ.

ΟΛίγοι ἡμῖν σήμερον ⓐ παρηκολούθησαν. ἆρα τί ὃ αὐτοῖς; μυρίων μαρτύρων ὑπεπλεύσαμεν, καὶ οὐδεὶς ἡμῖν ἀπιλώτησεν. ἆρα ὃ ἀγώνισμα τῆς ὁδοῦ εἰς ῥᾳθυμίαν * ἐτέθηκε; μᾶλλον δὲ οὐ τὸ ἀγώνισμα τῆς ὁδοῦ, ἀλλ' ἡ ῥᾳθυμία αὐτοὺς ἐκεκόλουσεν. ὥσπερ γὰρ ⓦ κοπιῶντας καὶ διεγηγερμένους "τὴ παρουσίᾳ οὐδὲν δυνάται κωλῦσαι· ὅτε δὲ ⓦ ῥᾳθυμοῦντας καὶ διαπεπτωκότας πολλὰ δυνάται κωλῦσαι. ⓐ μάρτυρες δὲ ἰδοὺ αἷμα ἐξέχεαν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας· σὺ δὲ οὐδὲ βασάνους ὁρᾷς καταφρονεῖς; σκῆνος τὸ κεφάλιον ἀπέβαλον ἀγῶνι ⓦ χείρονι· σὺ δὲ οὐδὲ ἔξω τῆς πόλεως ἀπομπῆσαι θέλεις ἀγῶνα διατόπιον; ὁ διατόπος ἀγὼν σέ ἀπέθανε· καὶ σὺ δι' αὐτὸν ὀκνεῖς; μυρίων μαρτύρων· καὶ σὺ ῥᾳθυμεῖς, καὶ διαπεπτωκας, δέον σε παρηγορεῖσθαι καὶ ἰδεῖν τὸν ἀγῶνα τὸν ἀγῶνα πεπωμένον, καὶ μάρτυρα νικῶντα, καὶ Θεὸν δοξαζόμενον, καὶ σκηνὴν στεφανουμένην; ἀλλ' ἡ παρρησία αὐτὴν αὐτὴ, ἀμάρτυρός εἰμί, φησι, καὶ οὐ δύναμαι ἀπομπῆσαι. αὐτὸ γὰρ τοῦτο, "ὅτι ἀμάρτυρός" εἶ, ἀπώτησεν, ἵνα μὴ σκέψῃς τῆς δικαιοσύνης. τίς γὰρ τῶν δι' ἀθεσπιον αἰῶνα ἁμαρτίας, εἰπέ μοι; ἀλλὰ ἀγὼν τοῦτον θυσία δὲ σκληρὰ· ἀγὼν τοῦτο "ὐχαὶ καὶ ἱκετεία. ὅπου πολλὰ τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς, ἀγὼν τοῦτο καὶ τὰ φάρμακα κατ' αὐτῶν εὕρωσιν, καὶ πρὸς ἕκαστον τῶν τραυμάτων τῆς ψυχῆς καταλλήλων φάρμακον "κατασκευάσθη. ἔχεις σκληρὰν θυσίαν ὑπὲρ φερομένην, ὑχὰς κατόρθωσιν, πνεύματος ἁγίου χορηγίαν, μαρτύρων μνήμας, σταυρὸν θεσμὸν ἁγίων, δὲ * πολλὰ τοιαῦτα δυνάμενά σε ἀπὸ ἁμαρτίας ἀναλέσασθαι εἰς δικαιοσύνην. οὐκ ἀπωλώτησας εἰς θήκην μαρτύρων. ποίαν "ἔχεις συγγνώμην; οὐδεὶς τῶν δεινῶν τὸ τῷ μέσῳ, καὶ σκεπασθήσῃ τῆς πρὸς σὲ μαρτυρίας ὁμονοίας. ἀλλὰ φεύγεις σε βιωτικὴ ἐχρώτησεν; ἐπὶ μᾶζον δὲ ἐγκλημα. μικρὸν ὕστερον οὐκ ἐδήλωσας τῷ Θεῷ, ἵνα λαβόντος ὁλόκληρον ἡμέραν. ἁμάρτωλός εἰμί, φησι, καὶ οὐ δύναμαι. ὅπου ἁμάρτωλος εἶ, ἀγὼ τοῦτο εἰσελθε. ἢ οὐκ οἶδας, ὅτι καὶ αὐλοὶ ⓐ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες, ἁμαρτίαις εἰσὶ πρεσπεπλεγμένοι; σάρκας γὰρ εἰσιν οὐδὲ δυμένοι δὲ αἵματι συμπεπλεγμένοι καὶ ὀστέοις εἰσὶ σεσυδεδεμένοι, καὶ αὐλοὶ ἡμεῖς ⓐ ὑπὸ τῷ θείου καθεζόμενοι καὶ διδάσκοντες ἁμαρτίας συμπεπλέγμενα. ἀλλ' οὐκ ἀπογινώσκομεν τῆς τῷ Θεοῦ φιλανθρωπίας, οὐδὲ ἀπομπανθρωπίαν αὐτῷ πρεσάγομεν (πολλοὶ γὰρ δι' ἀθεσπισμὸν οὐκ τῶν αὐτῶν συμπεπλεγμένοι) δὲ καὶ πλατύμενα τὸν διδασκαλίαν, εἰς δὲ πέλαγος ἀφορώντες τῆς τῷ Θεοῦ φιλανθρωπίας. καὶ ὑμεῖς ἁμάρτησαντες ἐμὲ εἰσέλθητε, οὐ τοσοῦτον δὲ ἐγκλημα (οὐκ ἀπὸ γὰρ διδασκάλων ἐστὶ) ἡμεῖς δὲ ὅσῳ μᾶλλον τῷ ἀξιώματι ὑπερέχομεν, τοσούτῳ καὶ δὲ ἐγκλήματι ὑποκείμεθα. ἀλλο γάρ ἐστι ⓦ διδασκόμενον ἁμάρτανειν, καὶ ἄλλο ⓦ διδάσκοντα. ἀλλ' ὅμως οὐ παραιτούμεθα τοῦτο, "ἵνα μὴ πρόφασιν παρεμφερεστέρᾳ εἰς ῥᾳθυμίαν "ἐμπίσωμεν. καὶ τοῦτο καὶ θείαν δίκαιον γέγονε, δὲ οὐδὲ ἱερεῖς δὲ αὐτοὺς ἁμαρτίας ὑποπεσεῖν. καὶ ἄκουσον πῶς εἰσιν. ⓐ διδάσκαλοι αὐλοὶ καὶ ⓐ ἱερεῖς, εἰ μὴ ἡμάρτανον, μηδὲ ὑπέκειντο τοῖς πάθεσι τοῦ βίου, ἀπόθεσποι ἦμεν ἄν) πρὸς σὲ ἄλλους καὶ αἰσύγνωστοι. ἀλλὰ ἀγὼ τοῦτο δὲ αὐτοὺς οὐδὲ ἱερεῖς πάθεσι δουλεύειν πρεσκυάσατε καὶ οὐδὲ ἄρχοντας, ἵνα ἐξ ὧν αὐλοὶ πάσχουσι, καὶ τοῖς ἄλλοις συγγνώμην "δίδῶσι. καὶ αἰεὶ ὕστως διώκησεν ὁ Θεός· καὶ ὑ μόνον νῦν, ἀλλὰ δὲ πάλαι, καὶ οἷς ἐμοῦσιν ἐμπιστεύειν τὸν σκηνὴν καὶ ⓦ λαὸν, τούτους σεσωφρόνησεν ἁμαρτίας "ὑποπεσεῖν, ἵνα δὲ τῶν οἰκείων σφαλμάτων φιλάνθρωποι ἦμεν) πρὸς σὲ ἄλλους. εἰ γὰρ μὴ ἡμάρτανον αὐτοὶ, * οὐδὲμίαν συγγνώμην εἶχον "δοῦναι τοῖς ἁμαρτάνουσιν· ἀλλ' "ἀπόθεσποι ἦμοῦμεν, πόθεν σκηπτεῖζειν εἶχον τῆς σκηνῆς. ὅπου γοῦν τοῦτο τοῦτον ἔ- ⓦ ξεπον, καὶ [τοῦτο] οὐ παραζόμενος λέγω, φέρε δὲ αὐτῆς τ' "ἀνωμείας εἴπωμεν. Πέ- ρυσι ἦλθε πιστεύεσθαι τοὺς κλῆρος τῆς σκηνῆς, μᾶλλον δὲ καὶ τοὺς κλῆρος τῶν ἱερέων,

* αὐτὸν

χ. τὴ παρουσίᾳ

χ. ἐπεσθὴ
χ. δὲ ἔφης,
χ. εὐχὴ καὶ ἱκετεία.
χ. κατεσκεύασεν.
* ἄλλα
χ. χοίνις
χ. καὶ παρρησία
χ. ἐμπεσεῖν.
χ. διδόναι.
χ. ἀπαθεῖς πάθεσι φιλάνθρωποι ἦμεν
χ. ἐξουσίας πίστωμεν.

χ. τῆς λαοῦ. νωθῆ, ⸂ἐ ἔμλησε τις βλέαθαι ⸃ τὸ πλῆθος "τ̃ λαοῦ. Οἶδα γὰρ φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ δεσπότης; Οἶδα Ματθ. κε. ιθ.
λύσης ὅτι τῆς γῆς, ἔς ⸂αι δεδεμένον ⸃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὅ ἐὰν λύσης ὅτι τῆς γῆς, ἔς ⸂αι λε-
λυμένον ⸃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. διὸ δὴ οὖν ὁ Πέτρος πρέπει πρὸς ⸂ἐ ἀπότομος. Εἰ γὰρ ⸂ἐ εἶχε ⸃ ὁ ἀ-
χ. εἶχεν; ναμαρτητον, πρὸ τῆ αὐτῆ διδασκάλου Ⓜ πρὸ αὐτῆ διδασκάλου" ἐλαμβανον; ἀλλὰ δῆλον τοῦτο
• σοῦ ὁλέ- 5 γον αὐτῷ ἀποστολῶν, ὥστε ἀμαρτήμασι
χ. φιλανδρωπότερος χ. ὁ κορυφαῖος χ. ἀκατάληπτον χ. ἀνθρακιᾶς ⸂ἐ θερμαινόμενος, ⸃ καὶ ⸂ἐ σαλευθεῖσα ⸃ ἡ κόρη λέγει· χ. μιᾶς
• ⸂ἐ ἀπιλέμβοι, χ. ἀρνῇ καὶ λέγεις, οὐκ • μᾶλλον ⸃ ἢ ὑλὴ γυνὴ, ἀλλὰ
χ. ἀλλ' ὅμως πάλιν τὸ πεῖνον.
χ. ἁμαρτήσας,
χ. τῶν ἱερατεῖον χ. ἀνθρώπου
χ. σοῖς χ. αὐτὸς γὰρ τῇ πάθει τέτῳ οὐχ ὑπέκειτο.

τῆς ⸂ἐ ⸃ φιλανδρωπότερος ⸂ἐ ⸃ ὁ κορυφαῖος ⸂ἐ ⸃ ἀκατάληπτον ⸂ἐ ⸃ ἀνθρακιᾶς ⸂ἐ θερμαινόμενος, ⸃ καὶ ⸂ἐ σαλευθεῖσα ⸃ ἡ κόρη λέγει· μιᾶς ⸂ἐ ἀπιλέμβοι, ⸃ καὶ λέγεις, οὐκ ⸂ἐ μᾶλλον ⸃ ἢ ὑλὴ γυνὴ, ἀλλὰ ἀλλ' ὅμως πάλιν τὸ πεῖνον. ἁμαρτήσας, τῶν ἱερατεῖον ἀνθρώπου σοῖς αὐτὸς γὰρ τῇ πάθει τέτῳ οὐχ ὑπέκειτο.

νωθῆ, ⸂ἐ ἔμλησε τις βλέαθαι ⸃ τὸ πλῆθος "τ̃ λαοῦ. Οἶδα γὰρ φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ δεσπότης; Οἶδα Ματθ. κε. ιθ.
δύσης ὅτι τῆς γῆς, ἔς ⸂αι δεδεμένον ⸃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσης ὅτι τῆς γῆς, ἔς ⸂αι λε-
λυμένον ⸃ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. διὸ δὴ οὖν ὁ Πέτρος πρέπει πρὸς ⸂ἐ ἀπότομος. Εἰ γὰρ ⸂ἐ εἶχε ⸃ ὁ ἀ-
ναμάρτητον, πρὸ τῆ αὐτῆ διδασκάλου Ⓜ πρὸ αὐτῆ διδασκάλου" ἐλαμβανον; ἀλλὰ δῆλον τοῦτο
ὅτι σοῦ ὁλέθρον ἀποστολῶν, ὥστε ἁμαρτήμασι φιλανδρωποτέρος ὁ κορυφαῖος ἀκατάληπτον ἀνθρακιᾶς θερμαινόμενος καὶ σαλευθεῖσα ἡ κόρη λέγει· μιᾶς ὅλον, ὃ ἐπιτρέπω; ὕπω βασανίσας, οὔπω μάστιγας εἰδὼς, ἀλλ' ἁπλῶς "μιᾶς κόρης ῥῆμα ἀκούσας εἰς ἀρνησιν ἐχώρησας; ἀρνῆσαι, Πέτρε; οὔπω βασανιστήρια, οὔπω μάστιγες, ὕπω πληγαὶ, ὕπω θυμοὶ, οὔπω ἀρχοντες, οὔπω ξίφη ἠκονημένα, ὕπω δεσμὰ ἐπάγματα κείμενα, ὕπω βασιλῆς ἀπειλοῦντες, ὕπω θάνατοι προσδοκώμενοι *, ὕπω φυλακαὶ καὶ χρημνοὶ καὶ θάλασσαι, ὕπω ταῦτα τοιούτων· καὶ ἤδη "ἠρνήσω, οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον; πάλιν ἡ κόρη πρὸς αὐτόν· καὶ σὺ μετὰ τῦ ἀνθρώπυ τύτυ ἦς. ὁ δὲ πρὸς αὐτήν· οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον, ὃν λέγεις. τίς δέτιν ὁ λέγων σοι, ὅτι ἀρνῆ; ταῦτα τῆς ἀναγκαίων· ἀλλὰ γαῦν, * ⸂ἐ αὐτὴ θυρωρὸς, ἀπερρίμμενη, αἰχμάλωτος, μηδενὸς λόγου ἀξία. αὐτὴ λέγει, καὶ σὺ ἀρνῆσαι; ὦ κραυγῆς προσωπείων· κόρη τὸν Πέτρον ἐσίκησε, μία κόρη προσπεσθεῖσα τῷ Πέτρῳ τὴν πίστιν ἐξέρεξε. Πέτρος ὁ φύλαξ, ὁ προβολεὺς οὐκ ἐδάσασε ἀσφαλῶν κόρης· ἀλλὰ μόνον ἐλάλησε, καὶ ὁ φύλαξ ἐσαλεύθη, ⸂ἐ αὖθις ⸃ ὁ προβολεὺς ἐχλιάζετο. τίνα εἶδες, ὦ Πέτρε, ὅτι ἀρνῆσαι; κόρῶν θύτιλον, ⸂ἐ θύκ ⸃ ἀπὸ φοίνικος θυρωρόν. ταῦτα εἶδες, καὶ ἀρνῆσαι; "πάλιν ταῦτα ὁ τεῖτος. καὶ σὺ μετὰ τῦ ἀνθρώπυ τύτυ ἦς· ὅμως ἠρνήσατο ὁ τεῖτος. καὶ οὕτω λοιπὸν ἐμβλέψας ὁ Ἰησοῦς, εἰς ἀπάμνησιν αὖθις ἐνέγκε τ̃ λεχθέντος· ὁ δὲ σωθεὶς, ἤρξατο κλαίειν, ⸂ἐ μετανοῶν ⸃ ὅτι τῇ ἁμαρτίᾳ. ἀλλ' ὅμως ὁ φιλάνθρωπος σωσεχώρησεν αὐτῷ τὴν ἁμαρτίαν. ἤδη γὰρ ὅλη, ὡς αὐθεντος, ἀνθρώπινόν τι ⸂ἐ πάσχει. ἀλλ' ὡς προφήτου, μετὰ τῦτο φανερωμένου, καὶ τῷ Πέτρῳ συνεχωρήθη ἁμαρτῆσαι, ὅτι ἔμελλε πιστεύεσθαι λαοῖς πολλοῖς, ἵνα μὴ ἀπότομος ὢν καὶ ἀναμάρτητος, ἀσύγγνωστος εἰς τοὺς ἰδίους ἀδελφοὺς ᾖ. ⸂ἐ ἔπεσεν ⸃ ἁμαρτίᾳ, ἵνα σκοτωθῇ ὃ ἴδιον ἁμάρτημα, καὶ ὃ τῦ δεσπότυ συγχώρημα, συγχωρήσῃ καὶ τοῖς ἄλλοις φιλανθρωπίας χάριν, κατὰ διάκρισιν θείαν Θεῷ ἁρμόζουσαν. αὐτὸς γὰρ συνεχωρήθη "⸂ἐ ἔπεσεν ⸃ ἁμαρτίᾳ, ὁ τῆ ἐκκλησίας μέλλων πιστεύεσθαι, ὁ φύλαξ τῆ ἐκκλησίας, ὁ λιμὴν τῆς πίστεως. Πέτρος ὁ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης συνεχωρήθη ἁμαρτῆσαι, ἵνα ἡ συγχώρησις τύτυ ⸂ἐ πόθεσις φιλανθρωπίας ⸃ τοῖς ἄλλοις γένῃ). Ταῦτα δέ μοι λελάληται εἴρῃ); ὅτι καὶ ἡμεῖς Ⓜ ἱερεῖς, Ⓜ ὅτι θεῖον καθήμενοι καὶ διδάσκοντες, ἁμαρτίαις συνδεδέμεθα. λέγει τῦτο γὰρ οὐκ ἄγγελος, οὔτε ⸂ἐ ἀρχάγγελος ⸃ ὅτις ἦν" ⸂ἐ ἱερατεῦσι ⸃ (ἁμαρτητοὶ γὰρ εἰσιν) ἵνα μὴ ⸂ἐ σὺν ⸃ ἁμαρτάνοντας τῷ λαῷ ἀθέσμοις κεφαλιοβολῶσιν, ἀλλὰ ἀνθρώπος ὢν ⸂ἐ θεσπέσιος ⸃ ἀνθρώπων ὅτις ἦν Ⓜ θείου τύτου, καὶ αὐτὸς ἡδονῇ καὶ ἁμαρτίᾳ συνδεδεμένος, ἵνα ὅταν λαβῇ τινὰ ἁμαρτάνοντα, ⸂ἐ κ τ̃ οἰκείων πλημμελημάτων φιλανθρωποτέρως γένῃ" πρὸς ⸂ἐ σχίσιν ⸃ τ̃ ἁμαρτήσαντα. Εἰ γὰρ καὶ ὁ ἄγγελος ἱερεὺς, καὶ ἐλαφρός τινα πορισάμενος, εὐθὺς ἀνήρμοσε λόγον, " αὐτὸς τῷ παθεῖν τύτῳ οὐ συμπεπλεγμένος. λέγει τῦτο εἰ ἔλαβεν ἄγγελος τὸν

δέξοιτο ἂν [τὴν ἐρεσχηλίαν] οὐκ ἐδίδασκεν, ἀλλ' εὐθέως ἀνῄρει. Ὃ ἐκεῖνοι μὴ ποιοῦντες, εἰς ὀργὴν αὐτὸν ἔφερε καὶ τὸ τοιοῦτο. Ἀλλὰ δεῖ τοῦτο μὴ θεσπέσιος βαπτιστὴς, εἰδὼς τὰ πλημμελήματα ἑαυτοῦ, καὶ οὐκ πείρας ἔχων, ἵνα συμπονήσῃ τοῖς ἁμαρτάνουσι, καὶ μὴ κινῶται δεῖ τῆς ὀργῆς ἡ ἐκκλησία. πῇ μέχρι Πέτρου ἐστὼς ἐπόθησεν τοιαύτην εἰρήνην, καὶ οὐκ ἀνέρχεται μικρὸν παρὰ λόγον καὶ ὅπου ἄλλου προσώπου; Φέρε μοι εἰς ὄψιν τὴν Ἠλίου, τὸν προφήτην ἐκεῖνον, τὸν ὑπηλίκου ἀγγέλου καὶ ἐπουρανίου ἀνδρὸς, τὸν χαμαὶ βαδίζοντα καὶ τὰ ἐπουράνια διανοούμενα, τὸν πέπονθεν ἀνδρὸς καὶ ὑψηλοτάτου καὶ εἰς αὐτὰς ἀναπεταννύντα τὸν οὐρανοῦ τὰς ἀψίδας, τὸν ὑδάτων ταμίαν, οὗ ἡ γλῶττα θησαυρὸς ἐγένετο τῶν ὑδάτων καὶ κλεὶς τοῦ οὐρανοῦ. ὁ πίστις καὶ πλούσιος, ὁ ἰδιώτης καὶ φιλόσοφος (πίστις μέν, ὅτι μηδὲν ἐλέκτητο· πλούσιος δέ, ὅτι τὰ νέφη τὰ ὑετὸν ἐν τῇ γλώττῃ κατεῖχε) καὶ ἄνθρωπος ἀπότομος ἐν τοῖς ἀμαρτάνουσιν οὕτως, ὡς εὔξασθαί ποτε ὑετὸν μὴ δοῦναι. καὶ τί λέγω; Ζῇ Κύριος, φησιν, εἰ ἔσται ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ μὴ κατὰ στόματός μου. πόθεν ἴσμεν, Ἠλία; τί ἀποφαίνῃ; καὶ εὔξαι τοῦτο διασώσαι, καὶ οὕτω πλήρωσον τὸν λόγον. Ζῇ Κύριος, εἰ ἔσται ὑετὸς, εἰ μὴ κατὰ στόματός μου. πόθεν εἶπεν ὁ αἱρετικὸς ὁ λέγοντος, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ εὔχεται; ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε καὶ αἰσχύνῃ. Ἠλίας ἀποφαίνεται, καὶ ὁ υἱὸς εὔχεται; ὁ δοῦλος κελεύει, καὶ ὁ δεσπότης παρακαλεῖ; οὐκοῦν ὡς τῷ Ἠλίᾳ, συμβεβίζῃ αὐτῷ τὴν τιμὴν; καὶ θέλεις ὡς ὁ δοῦλος, οὕτω καὶ ὁ δεσπότης τὴν ἰσοτιμίαν συμβεβίσθαι; οὐκ εὔχεται ἐκεῖνος, οὐδὲ παρακαλεῖ, ἀλλὰ λόγον ἀληθείας προσεβάλετο, καὶ τὸν οὐρανὸν ἔκλεισε. καὶ εὔξαι πρῶτον Ἠλία. ἀλλὰ τί Ἠλίας; οἶδα τὸν ἐμὸν δεσπότην, ὅτι "ἀκούει μου. ἀπὸ γὰρ ζήλου τοῦτο ποιῶ. ὡκαιρῶ καὶ παραδίδωμι προσωπάτων. εἶδες δεσπότην ἀπὸ εὐτελείας δούλου συνεπιμένοντα; καὶ γὰρ ὁ Ἠλίας ἀπὸ ζήλου πολλοῦ τοῦτο ἐποίησεν. ἔβλεπε γὰρ πολλὰ ἄτοπα γινόμενα, ἔβλεπε "πορνείαν μὲν πολλὴν τῆς κακίας πολιτευομένην. νὺξ γὰρ ἦν· διὰ κατεῖχε τὸν οἰκεμένην ἅπασαν. νεφέλη πυκνοτάτη ἐκάλυπτε τὰ σύμπαντα. πάντες γὰρ προέκριντο ὅπου ὁ κακός. οἰκημονικὸν ἦν ναυάγιον, οὐχ ὑδάτων, ἀλλὰ ἀσελγείας. σωφροσύνη ἐκπεπότο, καὶ ἀκολασία "ἐπεμπόλει. ἀρετὴ ἐδιώκετο, καὶ κακία ἐστηρίζετο. βοῦνοι καὶ ὄρη καὶ νάπαι καὶ ὀδοὶ καὶ ταμεῖα καὶ ὁ ἀὴρ ἐμολύνετο. ὁ ἥλιος ἐκαπνίζετο, ἡ γῆ ἐμιαίνετο, ὁ οὐρανὸς "ἐβδελύσσετο, ἡ κτίσις πᾶσα ἐφόρει ἀπὸ εἰδωλολατρείας. ὡς ἐν νυκτὶ πάντες παρεπάτουν, οὐδενὶ προσέχοντες τῶν κτισμάτων. λίθῳ ἔβλεπον, καὶ ὡς Θεῷ προσεκύνουν· ξύλον ἔβλεπον, καὶ τοῦτο ὁμοίως Θεὸν ἐνόμιζον· νὺξ ἦν ἀγρία "κατεῖχε πυκνοτάτη· τὴν κτίσιν ἐβλεπον, καὶ τοῖς κτίσμασι προσεκύνουν. Ἠλίας μόνος ἦν λύχνος ἔχων τῆς ἀρετῆς, καθάπερ ὑπὲρ κορυφῆς ὄρους τῆς φιλοσοφίας, καθεζόμενος καὶ ἀσκῶν, μόνος ἦν ἔχων λύχνον τῆς εὐσεβείας, οὐδένα ἂν ὠφέλει ὁ φώτισμα ἔχων ὁ κάτω αὐτοῦ κατακεῖσθαι, καὶ εἰδωλολατρείαν αὐτὸν κατέχεσθαι. ἐμάνην οὖν ὁ Ἠλίας, ἐστήριζετο, ὠδύρετο. ῥήματα ἐλάλει, οὐδεὶς ἤκουε· πρεσκάλει, οὐδεὶς ἐνίσχυε. λοιπὸν ἀπὸ ζήλου προσαγανεῖν αὐτὸν θέλει καὶ παιδεῦσαι, ἵνα καὶ οὕτω ὁ λιμὸς τηκόμενοι, ὅπου τὴν δημιουργὸν "τῇ εὐχῇ φθάσωσιν ἵνα ὁ λιμὸς ἐπόθησεν αὐτοῖς γνῶσιν εὐσεβείας. ἀλλ' οὐδὲν δυνάμενα τούτους, φησὶν, ἄλλο παιδεῦσαι, ἢ λιμός. οὕτω γὰρ πάντα ἔθνη γενόμενοι, ὅπου πάντων κτίσιν χαρήσεται. τί οὖν Ἠλίας; ζῇ, φησι, Κύριος, εἰ ἔσται ὑετὸς, εἰ μὴ κατὰ στόματός μου. ἐξῆλθεν ὁ λόγος τοῦ προφήτου, καὶ εὐθέως ὁ ἀὴρ μετεβλήθη, ὁ οὐρανὸς χαλκοῦς ἐγένετο, ἡ τοῦ φυσικοῦ μεταβολὴν, ἀλλὰ τοῦ ἀνθρώπου "χαλινωθείς· εὐθὺς τὰ στοιχεῖα μεταμορφοῦται. ἐπέπεσεν ὁ λόγος τοῦ προφήτου, καθάπερ "πυρετὸς, εἰς τὰς λαγόνας τῆς γῆς, καὶ πάντα εὐθὺς ἐξηραίνετο, πάντα ἠρημοῦτο, πάντα ἐξηφανίζετο. ἔβλεπεν εὐθέως βοτάνας ξηραινομένας, καὶ φυτὰ, δένδρα καρπίμα, ἄκαρπα, τὰ μὲν πεδίοις, τὰ δὲ θαλάσσαις, πάντα ἀθρόως ξηραινόμενα, πᾶσαν ἐμψυχὴν ἡλικίαν ἀφανιζομένην, ὀδυρμὸν παιδίων, καὶ κλαυθμὸν μητέρων, καὶ "ἀπογνωσίαν

γνωσίαν

γ. Βασ. ιζ. α.

χ. λέγων;
χ. τῷ λαοῦ τῷ,
χ. ἰσοτιμίαν
χ. ὠκαίρη
χ. κακίαν μὲν πολλὴν παρῆκε πολ.
χ. ἐπολιτεύετο
χ. ἐξοδυνᾶτο
χ. εἶχεν
χ. διὰ τὸν ἐν χῇ
χ. χαλινώσας
χ. πῦρ
χ. ἀπόγνωσιν

γνωσίαι τοσοῦτον. Εἷς λόγος τοῦ προφήτου ἐξῆλθε, καὶ βλέπε πόσα εἰργάσατο. πάντα τοίνυν ἀπέθνησκον τὰ ἰχθύια, τὰ κτίνη, τὰ παιδία, Ⓦ αὐ θερισταί, τὰ ζῶα, καὶ πετεινὰ ἀπέθνησκον. οἰκουμενικὸν ναυάγιον ἰδοῦ, καὶ ἡ συμφορὰ πᾶσαν ὁμοῦ κατέλαβε τὴν γῆν. σωθῆναι ἀνεσώζετο, ἀλλὰ πάντες ἀπὸ τῆς ἀδεσποτείας ἀπέθνησκον, τὰ φυτὰ ἐξηραίνετο, πηγαί, ποταμοί, λίμναι, καὶ πάντα ἁπλῶς ἀπώλετο. οἰκουμενικὸν ναυάγιον κατέσχε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, οὐ θάλασσα ὕδατος, ἀλλὰ δι' ἀδεσποτείας. ὁ οὐρανὸς ἐδέδετο, καὶ λοιπὸν ἐπείχετο, καὶ τὴν φύσιν ὅλην μετέβαλλε. πάντα οὖν ἀπέθανε θεηλάτῳ ὀργῇ, καὶ ἀπώλετο. σὺν ἔμελε τῷ Ηλίᾳ τοῦτο σωθῆναι. ἐμέθυε γὰρ τῷ ζήλῳ *. πᾶσα οὖν ἀωρεὶ ἡλικία ἐτελεύτα. τί τοιοῦτος, Ηλία; ἔστω, Ⓦ νεκρώσωσι τὸν ὑμῶν τοὺς παιδία "πιστεύω"· ἔστω, Ⓦ οὐ θερισταὶ τὸν ὑμῶν· τί τὰ κτίνη σου ἀπέθνησκον; τοσαύτην ἀπώλειαν τοῦτο ἔβλαπτεν; σωθῆναι σοι μέλει τοῦ αὐθέντου; οὐ γυναῖκα "ἔχεις· παιδίων καταφθορὰς τῶν ἀπολλυμένων; τί οὖν ὁ Θεὸς τοῦτο αὐτὸν; Ἀπελθέ, φησίν, ὅτι ἐκρύβη ποταμῷ Χορράθ, καὶ σοι τελεσθήσεται κόρακι τοῦ θρέψαι σε ἐκεῖ, πάλιν αὖ ἰδίως ἐρρίμμενον Ⓦ Ιουδαῖον εἰς μέσον ἀγαγών, ἵνα δείξῃ αὐτῷ, ὅτι ὁ νόμος καὶ τοῦ νόμου αὐστηρὸς, καὶ αὖθις εἰς ἑαυτὸν οὐδὲ ὅλως ἱκανὸν, οὐδὲ ὅλως ὀρθὸν εἶχεν. οὐ γὰρ ἦν ἀληθῆ, ἀλλὰ σκιά. σκιᾶς σκιά, ζωῆς ἀληθείας· ἐκτύπου τύπος, ζωῆς παραδείγματα. ὃν στέλλει Ηλίᾳ, ὃν προσδοκᾶς ἔρχεσθαι, τοῦτο οὐ πολιὸν ἔχεις Ⓦ λόγον, καὶ προφήτου αὖθις καλεῖς, οὗτος πῶς ὑπὸ κόρακος ἐτρέφετο; ὁ γὰρ κόραξ καθὰ Ⓦ νόμον ἀκάθαρτος, καὶ ὅτως ὁ νόμος διηγόρευσεν ἀκάθαρτον εἶναι Ⓦ κόρακα. καὶ πῶς οὖν ὁ προφήτης ἐτρέφετο "ὑπὸ τοῦ ἀκαθάρτου κόρακος; Εἰ γὰρ ὁ νόμος ἀκάθαρτον Ⓦ κόρακα ἔλεγε, πάντως ὁ ὢν τοῦ κόρακος τρεφόμενος ἀκάθαρτος δὴ ἦν. ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἰστέον (ἄπαγε, μὴ γένοιτο) ἀλλ' ὁ Ηλίας ὑπὸ κόρακος ἐτρέφετο, οὐδὲν ἀκάθαρτον τῶν ὑπὸ Κυρίου κεκαθαρτισμένων νομίζων. Εἶτα ἐκλείπει, ὅτε χρόνος διῆλθε, καὶ λοιπὸν Ⓦ ποταμοὶ ἐξηράνθησαν, ἐντέλλεται τὸν προφήτην εἰς Σαρεφθά. Απελθέ, φησίν, εἰς Σαρεφθὰ τῆς Σιδωνίας, καὶ ἐντελοῦμαί γυναικί χήρᾳ τοῦ θρέψαι σε ἐκεῖ. τοῦτο ἦν κρῖναι οἰκονομίαν ὁ Θεὸς ἐποίει. ὅτε γὰρ οὐκ ἦλθε Ηλίας τὰ γινόμενα (οὐ γὰρ τόπῳ ἐκαθέζετο· οὐκ ἔλειπε τὴν οἰκουμενικὴν συμφοράν, ὡς πρότερα ἐξηράνθη, ὡς αἱ λίμναι, ὡς αἱ πηγαί, ὡς Ⓦ ποταμοί, πῶς καὶ φυτά, ὡς τὰ δένδρα, ὡς" τὰ ἄωρα, ὡς τὰ ὤριμα, ὡς τὰ ἔγκαρπα, πῶς τὰ ἄκαρπα, πῶς τὰ μὲν πηγαῖς, τὰ δὲ λίμναις τὴν ὑδάτων, τὴν ἅλωσιν τῶν πίνων, τῶν κτίνων, τῶν ἄλλων ἀπόρων, τῶν παιδίων τὸν θάνατον, τῶν μητέρων τὸν ὀλοθρυγμούς, τὴν οἰκουμενικὴν ἐκείνην συμφορὰν) ἐντέλλεται αὐτὸν ὁ Θεὸς, καὶ ποῖ αὐτὸν ἀπέφευγεν γῆν ὁδεύσας ἐκεῖθεν ἕως Σιδῶνος· ἵνα καὶ ὅτως ἴδῃ Ηλίας τὰ γινόμενα, ἀξιώσῃ τὸν διαπότην αὐτοῦ δωρεᾶς ὑετόν. πέμπει οὖν αὐτὸν ἐκεῖ τοῦτο τὴν μακρὰν ὁδὸν ἐκείνην, οὐχ ὡς μὴ δυνάμενος αὐτὸν ἐκεῖ τρέφειν ὁ Θεός, ἀλλ' ὡς θέλων "ὑπαδεῖξαι τῷ Ηλίᾳ τὴν συμφοράν, ἵνα ἀξιώσῃ αὐτὸν εἰκότως βοηθῆσαι. ἠδυνήθη μὲν γὰρ καὶ αὐτὸς χωρὶς τούτου, ἀλλ' οὐκ ἠθέλησεν ὑβρίζειν τὸν ἴδιον οἰκέτην, τῷ μὴ κακῶν ἐκεῖσε ἀφικόμενον εἰσελθεῖν, τῶν "ἀγαθῶν ἑαυτὸν· ἀλλ' ἐξεδέχετο τὴν τοῦ δούλου πρόκλησιν. Εἶτα οὐδὲ ὅτως ἐκεῖνος ἐκάμπτετο, ἀλλὰ "ἀπονοίᾳ τινὶ κεχρημένος ὅτως ἐβάδιζε τὴν ὁδὸν, ἀσυλλογίστῳ πεπεδεβλημένος, οὐδενὸς λόγου ποιούμενος. ὡς προσῆπτον γὰρ, ἀπὸ ζήλου ἐμέθυε. τί ἀπονενόησαι, Ηλία; τί τοσοῦτον "ἐνεδύσω ἀπόνοιαν ἀφ' ἑαυτοῦ; ἐκδέξαι ὀλίγον, καὶ ἐλεγχθήσῃ καὶ αὐτὸς ὑπὸ ἀμυρτίδων ὤν. ἀφῆκε τὴν ἀμυρτίδα τῶν ἀοικοδομήτων αὐχμὸν ἐκάλεσας, καὶ οὐρανὸν ἔκλεισας, καὶ γῆν ἐσάλευσας, καὶ Ⓦ δρόμον τῆς φύσεως ἐκρύπτεσας, καὶ οὐδὲ ἀξίωσας βουλῆς τῶν γεγωνηκότων. μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτὸς ἐλεγχθήσῃ ὑπὸ ἀμυρτίδων ὤν, καὶ φιλανθρωπίας τυχὼν ἀφῆκε τὸν δεσπότην σου, ἵνα φιλανθρωπότερος γένῃ πρὸς τοὺς σεσωδυλάκας σε. σήμερον ἦν ὑμῖν ὑπὲρ τούτων αὐτῶν ἀφῆκε τοῦτο ἐξῆλθον Ⓦ λόγον εἰπεῖν, ὅτι ἀφῆκε τοῦτο οὐκ ἐγλύπτετο ἀπέλεως ἱερᾶς, ἀλλ'

ὡς θέρος

χ. ἐκαθέζετο, καὶ ἔτι σώζεται τὰ σπήλαια τῶν πρὸ λόγου χρόνων.

* διὰ τὸ χαλκοῦν τὸ ἀσεβῶντων.

χ. πῶς λύσον θῆς χ. ἔχεις, ὦ πανδίκα; καὶ ὦ μέλλει σοι πρὸς τὸ ἀπολλυμένων;

γ. Bασ. ιζ. γ.

γ. Bασ. ιζ. ι.

χ. ἐκ

χ. τὰ ὄρη καὶ τὰ ἄωρα

χ. ὑποδεικνύειν

χ. κελεῦσαι

χ. πόθῳ

χ. ὑποδύσασα

ἀδελφὸς ἐξ αὐθέντου· ἵνα μὴ πολλὰ ἁμαρτήτε ἁμαρτάνητε Ⓦ ἁμαρτάνοντες. Εἰ γὰρ ἄλλος ἐμὲ μὴ ἁμαρτάνων ὁ ἱερεὺς, τοὺς ἁμαρτάνοντας παρεχρήμα ἀπ' ἐκόλαζεν· ἀλλὰ σχολὴ τοῦτο αὐθέντος γέγονεν, ἵνα συμπάσχῃ τῷ ὁμοιοπαθεῖ, ἐπαμύνηται λαμβάνων ἐκ τῶν ἰδίων παθῶν, τοῖς ὁμοφύλοις. Εἶτα προσέχομεν, ὅτι καὶ τοὺς μεγάλους, οἷς ἔμελλε τις θύειν λαοὺς πολλοὺς, σωτηρίαν ἐπορίσειν, καὶ συγγνώμην αὐτοῖς δοῦναι, ἵνα μὴ ταῦτα καὶ αὐτοὶ, ἐξ ὧν ἐπαιδεύθησαν, φιλανθρωπότεροι γένωνται. καὶ Πέτρον προσήκατε Ⓦ τοσοῦτον ἀπόστολον συγχωρηθέντα μὴ ἁμαρτῆσαι, μετουσίᾳ ἧς ἐξαλείψασθε τὸν ἁμαρτάνειν τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ. δοῦλος δέ καὶ ἐστι Ⓦ Ἡλίου ἐπωμολόγωμαι, καὶ δείξω μεν αὐτῷ ὃ πάσχεις τῶν κατορθωμάτων, ὅτι Θεὸς μὲν οὐκ ἠθέλησε φιλανθρωπεύσασθαι, Ἠλίας δὲ οὐκ ἐφιλανθρωπεύσατο· καὶ οὐκ ἠθέλησε δοῦναι ὑετὸν, ἀλλ' ἐζήτησε δίκαιος ἀνὴρ δοῦλον. Τί οὖν; παρῆλθεν ὁ Ἠλίας ἄλλον τινὰ ὁδὸν, καὶ ἦλθεν εἰς Σαρεφθὰ τῆς Σιδωνίας, καὶ εἶδε γυναῖκα χήραν ξυλοβοσκοῦσαν. ἀλλ' ὅμως βλέπει τοῦ Ἠλίου τὸν φιλοσοφίαν, καὶ τὴν πίστιν. πάλιν ἄλλο πάσχεις αὐτὸν διεδέξατο ἀρετῆς. οὐκ εἶπε τῷ Θεῷ, ποῖς τίνα με πέμπεις; τοσούτους με ποιεῖς κινδύνους ὑπομένειν, καὶ ποῖς χήραν με πέμπεις εἰς ἔσχατον λιμόν; μὴ γὰρ οὐκ εἰσὶν ἄλλοι ἀνδρες εὐπορώτεροι, δυνάμενοι τὴν πενίαν μου παραμυθήσασθαι; ἀλλὰ τοσαύτην γῆν βαδίζω, ἵνα ποῖς χήραν ἀπαντήσω, εἰς αὐτὴν τὴν συμφορὰν τῶν κακῶν, καὶ οὐ μόνον χήραν, ἀλλὰ καὶ πένητα; ἐνόησον πῶς οὐδὲν τούτων εἶπεν [ὁ προφήτης]. ἐθαῤῥεῖ γὰρ ᾧ ἑαυτῷ διαστήσῃ, τῷ οὐκ ἔστι δυνατὰ δυνατὰ ποιοῦντι. ἀπελθέ, φησιν, εἰς Σαρεφθὰ τῆς Σιδωνίας, καὶ ἰδοὺ μία χήρα ξυλοβοσκοῦσα. τί οὖν ἐπιβαίνῃς ἔτι, Ἠλία; πῶς προσέρχῃ τῇ χήρᾳ; εἶδες τὰ προπύλαια τῆς πενίας, [μὴ ἐρώτα τὰ βάθη τῆς μετριότητος· εἶδες τὴν εἴσοδον τῆς πενίας,] μηδὲν ἐρώτα περὶ τῶν ἔνδον. ποῦ ἐπισέρχῃ, Ἠλία; εἶδες ξυλοβοσκοῦσαν, καὶ προφῶνας ζητεῖς παρ' αὐτῆς; ἀλλ' ὅμως ἔχων συνέχυσιν, τῷ διαστήσαντι Ⓦ λόγῳ, ἀπήντησε βαλλόμενος τῇ χήρᾳ, καὶ τί φησι; Δός μοι μικρὸν ὕδωρ ἵνα πίω. ὁρᾷς σοφίαν τοῦ Ἠλίου, πῶς οὐκ αὐθέως ἐπὶ τὸ ἰσχυρότερον ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ εὐπαλέστερον; οὐκ εἶπε, δός μοι ἄρτον, ἀλλά, δός μοι ὕδωρ. [πρῶτον ὕδωρ ζητεῖ, συνάζόμενος ὅτι αὐ εὐπορήσῃ ὕδατος, δυνατὴ καὶ ἄρτου εὐπορῆσαι. δός μοί, φησι, μικρὸν ὕδωρ.] ἀπελθοῦσα δὲ ἡ χήρα ἐνέγκαι αὐτῷ, καὶ ἔπιε. καὶ ὅτω θαρσήσας φησί, Λήψῃ δή μοι καὶ ψωμὸν ἄρτου, καὶ φάγομαι. τί δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ζῇ Κύριος, εἰ ἔστι μοι, ἀλλ' ἢ ὅσον δράξ ἀλεύρου ἐν τῇ ὑδρίᾳ, καὶ ὀλίγον ἔλαιον ἐν τῷ καμινάκῃ, ὃ ποιήσωμεν καὶ φαγόμεθα ἐγὼ τε καὶ τὰ παιδία μου, καὶ ἀποθανούμεθα. τί οὖν ὁ Ἠλίας; Ἀπελθέ, φησι, καὶ ποίησόν μοι ἐγκρυφίδιον καταμόνας, καὶ φάγω· καὶ οὕτω ποιήσεις τοῖς τέκνοις σου, καὶ φάγονται. τί ποιεῖς, Ἠλία; ἔξω· ἄρτον θέλεις. τί καταμόνας [καὶ ἐν προφάσει] ζητεῖς; οὐ γὰρ ὀφείλεις βουλεύσασθαι ἵνα μὴ τοῖς τέκνοις φάγῃς; σὺ θέλεις φαγεῖν μόνος, καὶ δῆμον τέκνων πνίξαι; πνίξαι δ' θέλω, ἀλλ' ἐργατῆσαι θέλω. οἶδα τῷ ἀφθονίᾳ τοῦ ἐμοῦ διαστάντος. ἀλλ' ὅμως ἡ χήρα οὐκ ἐταράχθη, οὐδὲ ἐνεκόπη τι τοιοῦτον ἀτόπημα, οὔτε εἶπε, σὺ εἶ ὁ Ⓦ λιμὸν τοῦτον ποιήσας, καὶ ἐν τοῖς λειψάνοις τοῦ λιμοῦ προσφωνεῖν θέλεις πρὸς ἐμέ; ὅτε εἶπεν, ὅτι τοσοῦτον κόσμον παρῆλθες, καὶ πρὸς ἐμὲ ἦλθες λιμῷ καταφθεῖραι τὰ παιδία μου, αὐτὸς αἴτιος τοῦ λιμοῦ γέγονας; ἀλλὰ Ἀβραμιαία τις γέγονεν ἡ γυνή, εἰσελθοῦσα ἐπείσθη τὸ ῥῆμα τοῦ προφήτου καὶ ἐν ἰδεῖν τοῦ Ἀβραὰμ μᾶλλον τὸν χήραν φιλοξενεστέραν. σκῆπτος μὲν γὰρ βύπτερος ὢν ἐξέπεσεν ἀγγέλου· αὕτη δὲ καὶ λιμοῦ προσδοκῶσα θάνατον, ἐδέξατο τὸν προφήτην. καὶ ἐν ἰδεῖν τὸν φύσιν καταφρονουμένην, καὶ φιλοξενίαν παμμεγέθη ἐν ἰδεῖν καλάσματα ῥιπτούμενα, καὶ προφήτην δεχόμενον. ὀλόκληροι δῆμοι τέκνων, πάθος εἰργάσατο. ὅσοι γὰρ εἰς προαίρεσιν τῆς χήρας, σκῆνα πεπλουτήκασιν· ὅσοι δὲ εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, ἔζων καὶ ἐκαρτιώοντο. οὐκ οἶδα πῶς ἐγκωμιάσω τὴν χήραν. πῶς πένητα κατεφρόνησε, καὶ φιλοξενίαν

λοξείαν ἐποίησε; πῶς ἡ Φύσις αὐτὴ οὐ κατεπλάγησε; πῶς ἡ μήτρα οὐκ ἠλλοιώθη; πῶς τὰ σπλάγχνα οὐ διελύθη βλέποντα δῆμον ὁλόκληρον τέκνων ὑπὸ λιμῷ μέλλοντα φθείρεσθαι; ἀλλ' ἀδωτέρω πάντων ἐγίνετο, καὶ Ⓦ τοῦ Φήτου ὀξύτερον. ὡς ἔλαβε δὲ ὁ προφήτης καὶ ἔφαγε, λοιπὸν ἀναμοίβας ἀπεδίδωσιν. ἐπαύρε φιλοξενίαν ἡ χήρα, καὶ βύθιος Ⓦ σάκκου κο-
χ. οὐσιεῖας μῶσα τῆς φιλοξενίας ἐθέλοντος. τί γὰρ φησι πρὸς αὐτὴν Ηλίας; Ζῇ Κύριος, ἡ ὑδρία σου οὐ μὴ ἀλλύσῃ οὐκ ἐκλείψει, καὶ ὁ καμπύλακης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἐλαττωθήσεται. καὶ ἐγένετο ἡ δεξιὰ τῆς χήρας, λιμώσης, καὶ ἡ ἀριστερά, ἄλων, καὶ δραγμαὶ σὺν ἀνάγκῃ Ⓦ καρπὸν πρέπουσαν, καὶ ἀγαθὸν τοῦ λόγου τοῦ προφήτου πλουτοῦσαν. λιμώσης καὶ ἄλων ἐγένετο ἡ οἰκία τῆς χήρας. οὐ βοῦς, οὐκ ὑετὸς, οὐκ ἔαρ, οὐ μετόπωρον, οὐ θέρος, οὐ κοῦμα, καὶ τοῦμον χειρὸς ἀνάγκην, ἀλλὰ μόνον εἰς λόγος προσελθών, καὶ αὖθις ἀπὸ τῆς οἰκείας γνώμης ἀξιωθείς, χορηγεῖ τὴν ἀφθονίαν τῇ χήρᾳ. Εἶτα σκῆψιν, ἵνα στωτήμων ᾖ λόγου, ἀπῆλθε πρὸς Αχαὰβ Ⓦ βασιλέα. λέγω νῦν αὐτοῦ τὰ κατορθώματα, ἵνα ἐκ τῆς ἴδιας αὐλῆς ἀμύρτησαντα, μάθῃς τὸν τοῦ Θεοῦ χάριν ἔχοντα φιλανθρωπίαν. τί οὖν πρὸς αὐλὴν ὁ Αχαάβ; Σὺ εἶ ὁ ἀναστρέφων Ⓦ Ισραὴλ· ὁ δὲ πρὸς αὐλήν· οὐχί, ἀλλὰ σὺ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου. Εἶδες πρόρρησιν προφήτου, πῶς Ⓦ βασιλέα ἤλεγξεν; Εἶτα ὅτε τὸν ὄρφνος ἐκάθιζετο, καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὸν πεντηκοντάρχος, λέγων· Ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, καταβῆθι, ὁ βασιλεύς σε καλεῖ. ὁ δὲ πρὸς αὐτόν· καὶ εἰ ἐγὼ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, καταβήτω πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατα-
φαγέτω σε, καὶ τοὺς πεντήκοντά σου. [Εἶτα ἐκ δευτέρου ἄλλος πεντηκοντάρχης φησίν, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, καταβῆθι· ὁ βασιλεύς χρείαν σου ἔχει. καὶ τί πρὸς αὐτὸν ὁ Ηλίας; Καὶ εἰ ἐγὼ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, καταβήτω πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ καταφαγέτω σε καὶ τοὺς πεντήκοντά σου] Εἶτα πάλιν ὅτε ἦλθεν, εἰς συμβολεῖον τῆς βύλης ἐκάλεσε τὸν ἱερέα τοῦ Βααλ, τῆς αἰσχύνης, λέγων, βύξωμεν. καὶ εἶπε, Ποιήσατε ὑμεῖς θυσιαστήριον καταμόνας, καὶ σκλέξατε δύο βόας, καὶ ὀπτήσατε ξύλα ἐπὶ Ⓦ τὰ βοῦς, καὶ πῦρ μὴ ὀπτήσητε· κἀγὼ ποιήσω οὕτως. καὶ ὀπικαλεσθε ἐν ὀνόματι θεῶν ὑμῶν, κἀγὼ ἐν ὀνόματι Θεοῦ μου. καὶ ἔσται ὃς ἂν Θεὸς ἐπακούσει ἐν πυρί, οὗτος Θεὸς ἀληθινός. Εἶπα ἐποίησαν οἱ ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης, θυσιαστήριον, καὶ ἤρξαντο ὀπικαλεῖσθαι τὸν Βααλ λέγοντες· ἐπάκουσον ἡμῶν, Βααλ, ἐπάκουσον ἡμῶν. ὡς δὲ πολλῆς εὐχῆς γλωσσώδους, οὐδεὶς ἦν ὁ ἐπακούων (οὐκ ἦν γὰρ φωνὴ, καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις) Εἶτα ἐξεδέχετο ὁ Ηλίας μακροθυμῶν, βουλόμενον ἐκείνων. ὡς δὲ εἶδεν ὅτι πολλὴ ὠργὴ αὐτῶν ἡ ἀμάτασις, οὐδεὶς δὲ ὁ ἐπακούων, χωμωδεῖ αὐτοὺς, λέγων· Βοήσατε μέγα, μήποτε καθεύδῃ ἡ Θεὸς ὑμῶν. Εἶπα ὡς μασημβρία γέγονε, καὶ παρέκοψεν ἡ ὥρα, λέγει αὐτοῖς· μετάστητε ἀπὸ τοῦ νῦν, ἵνα ποιήσω κἀγὼ τὸ ὁλοκάρπωμά μου. Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον, καὶ ἐπέθηκε τὰ ξύλα, καὶ Εἶπε· φέρετε ὕδωρ κύκλῳ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔφερον. "διασώσατε, καὶ ἐλάτωσαν· καὶ Εἶπε, πειατώσατε, καὶ ἐπειάτωσαν. ἀλλ' ὅρα καὶ τοῦτο σχολὴ τί ποιεῖ ὁ Ηλίας. ὅπῳ ἔθος τῇ πλάνῃ τῇ ἀληθείᾳ τὰ ἴδια προσαίρειν, ὅπερ αἱ γυναῖκες αἱ πόρναι ποιοῦσι, καὶ προλαμβάνουσι, καὶ ζωὰ ἐλευθέρας, πόρνας καλοῦσιν, ἵνα μὴ ἔχωσιν ἐκείνας τί αὐθυβείσωσι. ἀλλ' ὅμως Ηλίας καὶ σὺ τούτῳ σοφίζεσθε. σχολὴ τί; [ἀλλ' ὁ] μέλλω λέγειν. θεατὴς αὐτὸς γέγονα. ἐν τοῖς βωμοῖς τῶν εἰδώλων ὅσαι εἰσὶ κάτωθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔστι
χ. διυδῶσι τις λάκκος κάτωθεν ἀφανὴς, καὶ κατέρχονται Ⓦ τῆς πλάνης ἐργάται ἐν τῷ λάκκῳ, καὶ οὕτω ταῖς ὀπαῖς ἐκείναις κάτωθεν ὃ πῦρ δῶρα ἐκφυσῶσιν εἰς τὸν θυσιάν, ὡς πολλοὺς ἀπατᾶσθαι, καὶ νομίζειν οὐρανίου εἶναι ὁ πῦρ. ἵνα οὖν μὴ καὶ ὁ Ηλίας τοιοῦτόν τι ὑποπτευθῇ ποιῆσαι, ἐπέχεε ὃ ὕδωρ, ἵνα τὸν ὀπτὸν ὃ ὕδωρ ἐλέγξῃ. ἀνάγκη γὰρ, ὅσον ὀπὴ βύεισκει ὃ ὕδωρ, οὐ ζήσει, ἀλλὰ κατέρχεται. ἐπλησεν οὖν ὃ θυσιαστήριον, καὶ εὔχεται λέγων· Επάκουσόν μου, Κύριε, τὸ πυρί σημερον. ἐπάκουσάς μου τὸ ὕδατι, ἐπάκουσόν μου καὶ τὸ πυρί. καὶ ἰδοὺ, καλέσαντος αὐτοῦ, τὸ ζῶν πῦρ κατέβη ἐκ τοῦ ὑράνου, καὶ κατέφαγε τὸν θυσιάν καὶ τοὺς λίθους,

ὃ

γ. Bασ. εθ. β. ἐ τὸ ὕδωρ ἐξέλειξε τὸ πῦρ. καὶ τί φησι πρὸς τὸν λαόν; Συλλάβετε τοὺς ἱερεῖς τῆς ἀσεβείας, μηδεὶς σωθήτω ἐξ αὐτῶν. καὶ ἔλαβον αὐτοὺς τετρακοσίους τε καὶ πεντήκοντα ἱερεῖς τῆς Βαάλ, καὶ τετρακόσιους τῶν ὑψηλῶν. ὡς οὖν ἦκουσεν Ιεζάβελ ἡ γυνὴ τοῦ Αχαάβ τὰ γενόμενα, πέμπει πρὸς τὸν Ηλίαν, λέγουσα· Τάδε ποιησάτωσάν μοι οἱ θεοί, καὶ τάδε προσθείησάν μοι, εἰ μὴ αὔριον ἡνίκα τὴν ψυχήν σου, ὡς τὴν ψυχὴν ἑνὸς αὐτῶν. καὶ ἀκούσας Ηλίας ἔφυγε. πῶς Ηλίας ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος; σκηπτὸς γάρ μοι δόξαι, ὅπου ἁμάρτοι, κατέπιπτε. λέγω τὸν ἁμάρτημα, ὃ κατηγόρει τοῦ δικαίου, ἀλλ' οὐδεμίαν σωτηρίας προσγματευόμενος· ἵν', ὅταν ἴδῃς ἐκείνους ἁμαρτάνοντας, καὶ μὴν ἀπογνῶς ἑαυτῶν, ἀλλὰ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας τυχόντας, σὺ ἐμὲ ἁμαρτάνοντα, πολλοστημόριον ἐλπίζῃς τὸν σωτῆρα. ὅθεν εἶπεν Ιεζάβελ, τάδε ποιησάτω μοι ὁ θεοί, καὶ τάδε προσθείησάν μοι, εἰ μὴ αὔριον ἡνίκα τὴν ψυχήν σου, ὡς τὴν ψυχὴν ἑνὸς αὐτῶν, ἦκουσεν Ηλίας καὶ ἔφυγε ὁδὸν ἡμερῶν πολλῶν παραγέγονεν. ὦ διειλίας γυναικός. γυναικὸς ἦκουσε ῥῆμα, καὶ πολλαχόσε ἡμέρας ὁδῷ βαδίζων ἔφυγε, οὐ μίαν ἡμέραν, οὐ δευτέραν, οὐ τρίτην· ἀλλά μοι τὸ λόγῳ τῆς γυναικὸς εἰσῆλθεν εἰς Ⓜ προφήτην, καὶ ἀπὸ τῆς διειλίας οὐκ οἶδα πόσας τοσαύτην φυγὴν ἀπηρχόμενος. πόθεν σοι, Ηλία; οὐ σὺ εἶ ὁ Ⓜ οὐρανὸν κλείσας, καὶ τὴν βροχὴν χαλάσας; ὁ τὰ ἀεὶ ὑπερβάσας, καὶ τὸ πῦρ αὖθις καλέσας; ὁ σφάξας τοὺς ἱερεῖς, ὁ εἰπὼν τῷ βασιλεῖ Αχαάβ, Σὺ εἶ ὁ ὀχλοτρέφων Ⓜ Ισραήλ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου· ὁ εἰπών, Ζῇ Κύριος, εἰ ἔσται αὐτὸς, εἰ μὴ ἔσται κατὰ τὸ στόμα μου· ὁ τὴν οἰκίαν τῆς χήρας ἄλωνα καὶ δράγματα ποιήσας, ὁ τοῖς σταχίοις ὑπαντήσας, λόγῳ πόρτης ἥκουσας, καὶ ἔφυγες, καὶ μία γυνὴ ἀχμάλωτον ἀπάγει; οἱ δύο ἀκροπόλεως ἐπὶ γυναικὸς ἠλέγχθησαν. Πέτρος κόρῳ ἐφοβήθη, καὶ ὕστερος τὴν Ιεζάβελ· τοῖς αὐτοῖς πολλοστοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ ἔφυγεν Ηλίας ὁδὸν ἡμερῶν πεσσαράκοντα. πόθεν ὅτι ὁ ζηλῶν σε, Ηλία, ὅτι ἔλεγες, Ζῇ Κύριος, εἰ ἔσται αὐτὸς, εἰ μὴ ἔσται κατὰ τὸ στόμα μου, ὅτε Ⓜ Αχαάβ Ⓜ βασιλέα ἤλεγχες, ὅτι ὁ πῦρ ἐκάλεσας; τοσαῦτα ἐποίησας, καὶ μιᾶς γυναικὸς λόγῳ οὐκ ἐδέησας; πόθεν ὅτι ὁ τόνος σε, ὅτε οὐκ ἤθελες τὸν δεσπότην αἰτῆσαι, ἵνα δῷ σοι ὅτι τῆς γῆς; ἔλεγε γάρ σοι δι' ἐναργῶν ἀποδείξεων, αἰτήσασθαί με, δυνατώτερος δὲ αὐτοῦ σε δοῦναι. ἀλλ' οὐκ ἠθέλησας, ἵνα ὥσπερ τῶν κακῶν ἐλήμου ποτήριον, οὕτω καὶ τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν γλυκύ. ἐργάσασθαι γάρ, Ηλία, ἔργον ἀσωτίας μεστόν. ὁ μὲν Θεὸς ἠλέει τὸν συμφορᾷ, ὅτι πρώτων αὐτὸς κτίστης καὶ πρώτων δημιουργός, ὁμοίως δὲ πρώτων κηδόμενος, καὶ ἠθέλησέ σε χρησθῆναι τῷ ἀπορωτάτῳ, καὶ σὺ ἐνέμεινας αὐτῇ; ἔλεεῖ σοι, ἐγὼ οἶδα τὸν συμφορᾷ τὸν ἐλεούμενον· οἶδα τὰς κλαυθμὰς τῆς μητέρων· οἶδα τὸν παιδίων τὰς ὀλολυγμούς· βλέπω τὴν γῆν, ἣν ἐποίησα, ἀφανιζομένην, καὶ θέλω φιλανθρωπεύσασθαι· ἀλλ' ἐθέλω σε ὑβρίσαι, καὶ μάθῃ γνώμης σῆς υἱοῦ πέμψαι, ἵνα μὴ τὸν κακὸν μᾶλλον σὺ αἴτιος ἦς, τῶν δὲ καλῶν ἕτερος· ἀλλὰ πρῶτόν σε. ὦ δεσποτικὴ φιλανθρωπία θυμοῦ δουλαγωγικωτέρα· ἀλλ' ὅμως πολλοῦ ἄξιος ἐδόκει ὀνείδους, ὡς ἀναμαρτήτου· ἠλαζονεύσατο καὶ αὖθις ἁμαρτίᾳ ὑποπεπωλωκώς, τοῦτο τοῦ Θεοῦ συγχωρήσαντος καὶ οἰκονομοῦντος, ἵνα δεῖξῃ ὡς αὖθις φιλανθρωπίας ἔτυχε, καὶ αὖθις ἡ παρὸς σοῦ ἄλλως μὴ ἀπολωλέναι. Καὶ ἔφυτι, φησι, Ηλίας ὁδὸν ἡμερῶν πολλὰ παραγέγονε. πῶς ὅτι τὰ ῥήματα σκῶλα, ἃ παρὸς σοῦ πεντηκοντάρχοις εἶπον, κατέζεσε πῦρ, καὶ τούτους κατέκαυσεν; ἀλλὰ θέλει δόξαι ὁ Θεὸς ὅτι ὅτι ἐποίει τὰ θαύματα, οὐκ αὖθις ἰδιοεργαζόμενος, ἀλλ' ἡ τοῦ Θεοῦ δυνάμις. καὶ βλέπε πῶς. ὅτι ὁ Θεὸς σωτηρικός, καὶ βασιλεὺς ἐπιπόθητος καὶ ἀγάπητος καὶ δῆμοι· ὅτι Θεὸς ἀπέστη, καὶ γυνὴ φοβερά. ἀπέστη ὁ Θεὸς, καὶ ἠλέγχθη ἡ φύσις. ἀλλ' ὅμως μετὰ τὸ φυτεῦσαι Ηλίαν ἡμέρας μ', ἦλθε καὶ ἐκάθευδεν ὑπὸ τὸ πεῦκον, καὶ ἔρχεται παρὸς αὖθις ὁ Θεὸς, ὁ διαστάσης παρὸς τὸν δοῦλον, ὁ κηδεμὼν καὶ φιλάνθρωπος· καὶ τί φησιν; εἰδὼς μὲν γ. Bασ. ιθ. α'. ἀφ' οὗ πέλαγον ἐκεῖ, ὅμως διερωτᾷ, Τί ὧδε, Ηλία, καὶ τί σὺ ὧδε; αἰνιττόμενος αὐτῷ τὸν φυγὴν, αἰδῖ τὸν, ἔφυγες. πῶς ἐστὶν ἡ παῤῥησία ἐκείνη; ἵνα μαθὴς μὴ σαυτῷ θαῤῥεῖν, τί ὧδε Ηλία,

γ. Bασ. ιθ. β. καὶ ἐ. α.

χ. τῶν βασιλέων

χ. ξένος· χ. τῶν ἐνδείχθη

λία, ϗ τί σὺ ὧδε; ἀλλ' ὅμως ὁ Ηλίας ἀποκρίνε), ἀλλα μὴν ἔχων σὺ τὴ γνώμη, ἀλλα ἕ λέγων. Εἶτα μὲν ὁ Ηλίας πρὸς ταῦτα; Κύριε, τοὺς προφήτας σε ἀπέκτειναν, ϗ τὰ θυσιαστήριά σε κατέσκαψαν· κἀγὼ ὑπολέλειμμαι μόνος, ϗ ζητοῦσι τὴν ψυχήν με λαβεῖν αὐτήν. Εἶτα οὕτω πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός; θάρρυνε αὐτὸν ἐλέγχων. οὐ δέδοικε τοῦτο ἔφυγες, φησὶν, Ηλία. οὐ γὰρ σὺ μόνος εἶ ὁ μὴ προσκυνήσας τῇ Βααλ. Εἶτα ἐπάγει ἐλέγχων αὐτόν· Κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βααλ. ἤλεγξε τοίνυν αὐτὸν, ὅτι οὐ δέδοικε τοῦτο ἔφυγες, ἀλλα δέδοικε ϖ τῆς γυναικὸς φόβοι διεχώρησας. ϗ μία γυνὴ ϖ τοσοῦτον καὶ τηλικοῦτον ἀνδρα δραπέτην καὶ φυγάδα ἐποίησε, ἵνα μάθῃς, Ηλία, ὅταν τι παράδοξον ποιῇς, μὴ σεαυτῷ ἐπιχαίρειν, ἀλλα τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει. Εἶδες πῶς ἁπλῆ ἡ χάρις, ἠλέγχθη ἡ φύσις; ἔφυγεν Ηλίας ὁδὸν ἡμερῶν τεσσαράκοντα. ὦ φόβου ὑπέρτασις, ὦ δειλίας ὑπερβολή. οὐ μίαν ἔφυγεν ἡμέραν, οὐ δύο τέσσαρας, οὐ τέσσαρας, ἀλλα τεσσαράκοντα ἡμέρας· καὶ αὐτὸς ἅπερ προεῖπεν μυσὶ κατέλαβεν, οὐ βοῦν ἔχων, οὐ σιτάρεσιον ἐπαγόμενος. μύουσι γὰρ ἀπὸ τοῦ φόβου τούτου τοὺς ἐφεστῶτας, ἀλλα τοὺς ἀοικήτους ἐδίωκεν. Εἰσῆλθεν ὁ λόγος τῆς γυναικὸς εἰς ϖ τὸ φρόντιον, ϗ καθάπερ ζέφυρος σφοδρὸς ἐμπεσὼν εἰς ἱστίον, τὴν ῥώμην τοῦ ὁλκάδα ἀποπέμπει· οὕτως ὁ λόγος τῆς γυναικὸς εἰσελθὼν εἰς ϖ τὸ φρόντιον, μυρίης πολλῆς ῥώμης αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον ἐξέπεμψε. ποῦ ἐστι, Ηλία, τὰ τῆς παῤῥησίας σκεύη; ποῦ ὁ τόμος ὁ φοβερός; ποῦ ἡ γλῶττα ἡ ἰοβόλος τοῦ ἄνδρων; ποῦ ὁ ἐκατέρωθεν ὑπερτάτων τοῖς στοιχείοις, ποτὲ μὲν οὐρανὸν κλείων, ποτὲ δὲ πῦρ καλῶν ὑπὲρ τοῦ θυσίαν; ἀλλ' ὅμως, ὡς πρόσθεν, ταῦτα ἐποίει τῆς χάριτος ἐνεργούσης. διὸ ϗ ἐλέγχεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. ὁρᾷς πῶς μικρῷ ἀμαρτήματι συνεχωρήθη πρότερον, ἵνα ὁλόκληρον χιτῶνα φιλανθρωπίας ὑφάνῃ); λοιπὸν, Ηλία, ἐπαίδευθης ἡμῶν φιλανθρώπως, ὡς ὁ δεσπότης σου, "ἐξ ὧν ἔμαθες πρὸς τὸ δεσπότην σου. Εἶδες πῶς συνεχώρησεν ὁ Θεὸς μικρῷ ἁμαρτήματι πρότερον τοὺς φύλακας ἐκείνους, τοὺς πρόβολους, τοὺς πύργους, "ἵνα μὴ τὸν ἑαυτοῦ δικαιοπάτορα πάντας ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκκόψωσιν" ἵν', ὅταν ἴδωσι ἕνα ἁμαρτήσαντα, ϗ θέλωσιν ἀπολαγχάνειν ὑπόδειγμα θῶνται" εἰς αὐτὸν, ἀναμνησθῶσι τῆς ἑαυτῶν ἁμαρτίας, ϗ τῆς αὐτῆς αὐτοὺς μεταδώσωσι φιλανθρωπίας, ἧς ϗ αὐτοὶ τετυχήκασι πρότερον τοῦ δεσπότου; ταῦτα εἰρήκαμεν, οὐ τὴν δικαίων κατηγορίαν ποιούμενοι, ἀλλ' ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας πρόκειται χαρτίζοντες· ἵν', ὅταν ἁμάρτητε, μὴ ἀπογνῶτε τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας" τῇ μνήμῃ τῶν πεπλημμεληκότων δικαίων, ϗ τῇ μετανοίᾳ" τὰς τιμωρίας μὴ ἐλαττωθείτων. "Εἶπαμεν ἢ αὐτὸν προσῆκεν τὰς ἁμαρτίας, ϗ τότε εἰσηγάγομεν τὰ θυτικὰ ῥήματα. ϗ σὺ τοίνυν, εἰ ϗ ἁμαρτωλὸς εἶ, μὴ ἀπολειφθῇς τῆς ἐκκλησίας· κἂν δίκαιος ᾖς, μὴ ἀπολειφθῇς, ἵνα ἑαυτὸν ἔχῃς τοῦ γραφῶν τοῦ γνῶσιν, δίκαιος ἀμαυρὸς, μιμνημονεύοις δὲ καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ϗ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, ὧν ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· ὅπ αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα σὺν τῷ υἱῷ ϗ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν ϗ ἀεὶ, ϗ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. στοιχείων;

χ. ἐξ ὧν ἐπαιδεύθης χ. ἵνα μὴ τῶν αὐτοῦ ἁμαρτίτης ᾖ χ. πρὸ

χ. τῇ τῶν μύσει χ. τὰ τιμῆς χ. ἐπαινῶ αὐτῶν προσῆκεν τὰς ἁμαρτίας, ϗ τότε εἰσηγάγομεν τὰ ἁμαρτήματα, ὥστε ἵν

ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΛΙΑΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΧΗΡΑΝ, ΚΑΙ ϖ ἐλεημοσύνης.

The Library
Exeter College
Oxford.

ΕΝ ταῖς ἡμέραις αἷς ἐπιτελοῦμεν ἅπαντες, περὶ τῆς ἐλεημοσύνης πολλάκις ἐλέχθησαν καὶ πρότερον λόγοι, ἐξεκρουόμεθα, τῆς ἐπιούσης καταλαμβανούσης, καὶ τὸν λόγον ἀφαιρουμένης ἡμῶν τὸν δρόμον. τοῦτο ἦν ἐγκώμιον, τοῦ Θεοῦ πάλαι συμφερόντως οἰκονομοῦντος, καὶ πρὸς τὸν παρόντα ἡμέραν τὸν περὶ τούτων ἐπιτήδειον παρασκευάζοντος. ἵνα μὴ κατὰ τὸν ἐκκλησιαστὴν διηρημένων ὑμῶν, οὕτως ἡ τῆς ἐλεημοσύνης πρᾶξις σκιρτήσῃ. οὐκ ὀλίγῃ μέλλει καὶ νῦν γλυκαίνειν ἡμᾶς ἐγκωμίων ἐπιπεῖν, ἀλλ' ὀλίγῃ μεγάλη καὶ γλυκάζει τῆς ἐλεημοσύνης ἡ δύναμις. πολλὴ γὰρ τοῦ πράγματος ἡ παῤῥησία πρὸς τὸν Θεόν· καὶ καθάπερ τις βασιλεύουσα τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτείας, οὕτω μετ' ἀδείας πολλῆς τὸν οὐρανίων ἀψίδων ὑπεραίρει εἰσιόντες· καὶ αἱ τοῦ πύλαι τοῦ οὐρανοῦ ἐγκεχαλασμέναι δυνάμεις, οὐ μετ' ἴδιαι τὸν ἐλεημοσύνην ὑπεδέχονται, μετὰ πολλῆς τῆς τιμῆς καὶ τὰς ἄλλας δι' αὐτὸν τοῦ πύλας ἐκείνας ἀνοίγουσιν ἀρεταῖς· ἀλλ' ἡ χαρὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἴδιαι παρανομίας, ἀπεκλείσθησαν τοῦ θύρας αὐτῆς. καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τῶν παρθένων δῆλον ἐκείνων, αἳ μέχρι τοῦτο τῆς ἱερᾶς παστάδος ἀπεκλείσθησαν, ὅτι διέσχιζε τὸ πῦρ λαμπάσιν οὐκ εἶχον. καὶ σκόπει μοι τὴν ἀκριβειαν. ἐλεημοσύνη μὲν χωρεῖ παρθενίας τοῦ αὐτῆς ἔφθασε εἰς οὐρανοὺς εἰσῆλθε· παρθενία δὲ χωρεῖ ἐλεημοσύνης οὐκ ἴσχυσεν. ἐπεὶ οὖν τοσαύτη τοῦ πράγματος ἡ δυνάμις, μετὰ πάσης σπουδῆς καὶ τοῦ περὶ αὐτῆς δεχώμεθα λόγους. γνώριστε δ' ἀκριβῶς καὶ ζητῶμεν τοῦ πράγματος ἡ παράινεσις, εἰ πρὸς τὰν χάριν ὑμᾶς ἀπαλλάξωμεν τὸν ὁ Σαρεφθοῖς τῆς Σιδῶνος. τὸν γὰρ λόγοις συμβουλεύοντων, ἀλλὰ τῷ ἔργῳ παιδεύοντες ἀξιοπιστότερον διδάσκαλοι γίνονται). διὰ καὶ ἡ χήρα δείκνυται τοῦ πράγματος τοῦτο γνώριστε· δι' ἡμῶν διδάσκαλος. ἡμεῖς μὲν γὰρ λόγῳ παιδαγωγοῦμεν· ἐκείνη δὲ ἀπὸ τῶν ἔργων ὑμᾶς παιδεύσαι δυνήσεται, τὸν ὁμότροπον ἔχουσα μεθ' αὐτῆς συνεζευγμένον. δύο γάρ εἰσιν αὗται αἱ χῆραι· μία μὲν ἐν τῇ κώμῃ, ἡ τὰ δύο λεπτὰ καταβαλοῦσα, μία δὲ ἐν τῇ παλαιᾷ, ἡ τοῦ προφήτου ὑποδέξασθαι καταξιωθεῖσα. καὶ ἀμφότεραι πρὸς τὸν αὐτὸν ἔφθασαν τῆς φιλοσοφίας ἄκρου, καὶ τὸν αὐτὸν ἐπιδείξασθαι φιλοφροσύνῃ, τῇ τῶν καταρθωμάτων ὁμοιότητι τὸν συγγένειαν ἡμῖν τοῦ διδασκάλου ἐπιδεικνύμεναι. καθάπερ γὰρ σκόπελοί τινες ὑψηλοὶ προβεβλημένοι λιμένας, οὓς δὴ φάρους καλεῖν εἰώθασι, διὰ πάσης τῆς νυκτὸς ἄσβεστον ἔχοντες πῦρ, τοῦ περιπλεόντων ἡμῶν τοῦ πέλαγος τῇ λαμπηδόνι τοῦ φωτὸς πρὸς τοῦ λιμένος χειραγωγοῦσιν ἀσφάλειαν· οὕτω καὶ αὗται καθάπερ τινὰς λιμένας τὸν φιλοφροσύνῃ προβεβλημέναι, τῷ φωτὶ τῆς οἰκείας μεγαλοψυχίας τοῦ τῇ βαθυπάτῃ νυκτὶ
Ρωμ. ιγ. ιβ. (νυκτὸς γὰρ τοῦτον ἄμεινον ἡμῖν ἡ ζωὴ διήκειται· καθάπερ καὶ ὁ Παῦλός φησιν, ὅτι Ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικε) τοῦ οὕτω τῇ βαθυπάτῃ νυκτὶ καὶ τοῦ πέλαγος τῆς φιλαργυρίας πλανωμένους, καὶ χίμαιρας μέλλοντας ἐπορούειν, πρὸς τὸν πῦρ ἑαυτῶν καλοῦσιν ἀσφάλειαν, τοῦ τῆς φιλανθρωπίας διδασκάλου καμόντων ἔχουσαν πῦρ, καὶ διασῴζουσαν τοῦ τὸ ἐλεημοσύνης ἄσβεστον φῶς. ἀλλὰ περὶ ἐκείνης μὲν τὸ ἑτέρῳ καιρῷ· τὴμερον δὲ περὶ τῆς τὸ τῇ παλαιᾷ πρὸς ὑμᾶς ἐροῦμεν. πάντως γὰρ καὶ ταύτης ἐπαινουμένης, ἐκείνης τὸν ἐγκωμίων τοῦ τέθριππον πλέκηται. ὧν γὰρ τὰ κατορθώματα ἴσα, καὶ τοῦ λόγοι τὸν ἐγκωμίων κοινοί. Εἰλήφατο τοίνυν καὶ τοῦτ' ταύτης χρόνους μακρὸς· οὐχὶ ἡ γῆ ἧ κατῴκησα πρὸς τήσατο τὸν φοβερὸν, ἀλλὰ τὸν δι' ἐσχάτων τοῦ ἀμῤῥήματα, τὸ Θεοῦ τὸν δωρεὰν ἀπεκρύσαντο. εἰλήφατο τοίνυν λιμὸς χρόνους, καὶ λιμῶν ἀπάντων πικρότατος. καὶ τοῦτον ἤγαγε τοῦ λιμὸν ὁ μέγας Ηλίας, καθάπερ τινὰ φοβερὸν οἰκέτην καλέσας, ὥστε τοῦ σωφρονοῦντας τοῦ δικαίους ὑπερίζοντας σωφρονίσαι· μᾶλλον δὲ σκάλεσεν αὐτὸν τῶν Ιουδαίων τοῦ ἁμῤῥήματα·
Συ. Βασ. ιζ. α. σκόμισε δὲ αὐτὸν τὸ προφήτου τόμα. Ζῇ γάρ, φησι, Κύριος ὁ Θεὸς, εἰ ἔσται ὑετὸς, εἰ μὴ

μὴ ὀφθῇ σώματός μου. ἰῶ τοίνυν ἀφόρητον κακόν. οὐδὲ γὰρ τὴν γαστέρα τῆς γῆς ἄγονον ἐποίησε μόνον ἡ φοβερὰ τοῦ προφήτου φωνή, ἀλλὰ Ⓒ αὐτὰ τὰ ποταμῶν τὰ ῥεύματα αὐέσχλε, Ⓒ Ⓠ χείμαῤῥοι τότε ὀξηραίνοντο πηγαί. ᾗ καθάπερ πυρετὸς λάβρος ᾗ ξηρασία εἰς σώματος φύσιν ἐμπεσοῦσα, οὐχὶ τὴν ὑπερφυᾶ ξηραίνει μόνον, ἀλλὰ ᾗ τοὺς αὐλῶνας χωρήσασα ὁ βάθος, αὐτὴν τῶν ὀστῶν καταφρύγει τὴν φύσιν· οὕτω δὲ ὁ τότε γενόμενος αὐχμός, οὐχὶ τὴν ὑγρὰν τῆς γῆς κατέκαυσε μόνον, ἀλλὰ ᾗ τοὺς αὐλῶνας αὐτῆς ἅπαντας λαγόνας ἐλθοῦσα, πᾶσαν κατέφλεξε τὴν ποιότητα. τί οὖν ὁ Θεὸς τοῖς Ⓜ προφήταις; Ἀνάστηθι, φησι, ᾗ πορεύθητι εἰς Σαρεφθὰ τῆς Σιδωνίας· ἐκεῖ σε τελεσθήσῃ γυναικί χήρᾳ τροφὴν θρέψαι σε. τί τοίνυν τῆς οἰκείας εὐθηνίας ἀπέλαυσε φιλοφρόνως, ᾗ εἰς τὴν ἀλλοτρίαν αὐτὸν πέμπεις, ᾗ παρὰ γυναῖκα χήραν; Εἰ γὰρ οὐ πόρος ἦν, εἰ γὰρ πλουσιωτάτη, εἰ γὰρ αὐτὸ τὸ βασιλεύοντος γῆν, εἰ γὰρ ταμιεῖα πολλῶν εἶχεν ἐμπεπλησμένα πλουτημάτων, οὐκ ἂν αὐτῆς μᾶλλον τῆς γῆς τὴν προαίρεσιν ἀπεξήρανεν ὁ τοῦ λιμοῦ φόβος; ἵνα οὖν μὴ ταῦτα ὁ προφήτης λέγῃ, μηδὲ ὀφθαλμίζηται, ὀφθῇ τοῦτο αὐτῷ προτέρημα ἀφ' ὧν χρεῶν ἔθρεψε, μονονουχὶ πρὸς αὐτὸν λέγων ὀφθῇ τῶν πλουσίων, ὅτι εἰ τὸν ἀληθῆ φύσιν ξενοδοχήσαι σε προσεκβύσα, πολλῷ μᾶλλον ἡ λογικὴ πειθήσεται τοῦτο ποιῆσαι. ὀφθῇ τοῦτο μὴ ταῖς κόραις ἡ χήρᾳ. ᾗ ἵνα ἴδῃς Ⓜ προφήτην τὸν δίκαιον πλούσιον γυναικὸς, τὴν οὐρανομήκη δὲ θείαν ψυχὴν ἐκείνην, Ⓜ γυναῖον ᾗ ὑψηλὸν Ηλίδην, ὥσπερ ἀληθῶς τινα ᾗ προσαιτοῦντα πρὸς ταῖς θύραις τῆς χήρας ἐρχόμενον· ᾗ ὃ σῶμα, ὁ Ⓜ οὐρανὸν ἔκλεισε, ταῖς τῶν προσαιτούντων φθεγγόμενον φωνάς· δός μοι ἄρτον, δός μοι ὕδωρ· ἵνα σὺ μάθῃς ὅτι οὐδὲν ὕπνος ἡδὺ τόδιον, ὡς γυναικὸς οἰκία χήρας, ᾗ σκιὰ πενίας γέμουσα, ᾗ πλοῦτος, Ⓒ τῶν ἀπὸ τοῦ πλούτου κακῶν ἀπηλλαγμένη. καθάπερ γὰρ θορύβων ἐστὶν ὁ χωρίον, Ⓒ πάσης φιλοσοφίας μεστὸν, ᾗ λιμένος πάντος εὐδιώτερον. τοιαῦτα δὴ μάλιστα εἰσδεκτήματα τῶν ἁγίων ζητοῦσιν αἱ ψυχαί. ἀπῆλθε τοίνυν πρὸς τὴν χήραν ὁ προφήτης, τῆς Ιουδαϊκῆς μισοξενίας ἔλεγχον ἐσόμενον. ἀπῆλθε πρὸς τὴν χήραν, διδάσκων ἅπαντας ὅτι δικαίως ἐκείνων τῶν κόλασιν ὑπομένουσιν Ιουδαῖοι. ᾗ γὰρ ἔστιν μέλλῃ τινὰς κολάζειν ὁ Θεὸς, οὐχ ἁπλῶς ἐπάγει τὴν τιμωρίαν, οὐδὲ τῇ τῆς οἰκείας κρίσεως ἀρκεῖται ψήφῳ, ἀλλὰ ᾗ τοῖς ἀνθρώποις ὀφθῇ τοῦ προφήτου ἀπολογεῖται, ὥσπερ ἐν κοινῷ δικαστηρίῳ κριτόμενος ταῖς τῶν πολλῶν ὑποψίαις. καὶ καθάπερ Ⓠ δικάζοντες, ὅταν μέλλωσί τινα τὸν ὅπλα θανάτου ἀγῆ ὁδὸν, ἐφ' ὑψηλοῦ τινος βήματος προκαθίσαντες, ᾗ τὰ προπετάσματα στωμυλκυαθίῳ κελεύσαντες, ᾗ τὴν πόλιν αὐτῆς προεισήσαντες ἅπασαν, ὅτω καθάπερ ἐν θεάτρῳ κοινῷ" δικάζονται πρὸς τὰ κατάδικον ὑπὸ πάσης ἀπάντων ὄψεσι ᾗ ἀκοαῖς ταῖς πόδεσι ποιούμενοι, Ⓒ τὰ ὑπομνήματα τῶν ἐκείνοις τετολμημένων δυσγνωσθήτῳ κελεύοντες, ᾗ αὐτῷ Ⓜ ὑπόδικον τῶν αὐτῷ τετολμημένων ἡγεῖσθαι κατήγορον προδασκιάζοντες, τότε τὴν ψῆφον ἐπάγουσιν· ὅτω καὶ ὁ Θεὸς, καθάπερ ἐφ' ὑψηλοῦ τοῦ βήματος, τὸν τῆς γραφῆς κηρύγματος προκαθίσας, ᾗ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν προεισήσας ὑπὸ πάσης ἀπάντων ὄψεσι ᾗ ἀκοαῖς ποιήσας τὰ ἁμαρτήματα τὰ ἐξέτασιν, οὐχ ὑπομνήματα δυσγνωσθήτῳ κελεύων, οὐδὲ γράμματα παρέχων εἰς μέσον, ἀλλ' αὐτοῖς ἡμᾶς τοῖς τὰ καταδίκων ἐφιστῶν ἁμαρτήμασιν. ὅτι γοῦν οὐ χαλεπὸς κραυνοῖς ᾗ τὴ Σοδομίτιδι ἀφθονία ἤμελλε, καὶ δήμους ᾗ πόλεις αὐαρπάζειν ἐκ μέσου τῆς χώρας ὀφθῇ τῆς φοβερᾶς φλογὸς ἐκείνης, ὅτι Ⓜ κριτὴν καὶ παράδοξον υἱὸν ὁπτεύει τὸν γλυκὺν ἡφίει, τὸ προτέρου φειδόμενος ὄντα, οἱ παρόντα καὶ μόνον ἥλιος" ἐπῳδεῖν· ἐπὶ τοιοῦτον παρὼν ἡ τοὺς κόλασιν ταῦτα ἐπαγαγεῖν, ἐδήλωσε τὴν μηδόντων κολάζεσθαι τὴ πονηρίαν ἡμῶν, οὐχὶ γράμματα παραγινώσκων, καθάπερ ἐφθάνω, ἀλλ' αὐτὰ εἰς μέσον παράγων τὰ ἁμαρτήματα. ὀφθῇ τοῦτο γοῦν ἔπεμψε τοὺς ἀγγέλους, οὐχ ἵνα Ⓜ Λὼτ ἐξαγάγωσι μόνον, ἀλλ' ἵνα σοι δείξωσι τὴν παρανομίαν ἐκείνων· ὃ δὴ καὶ γέγονεν. ὅπερ γὰρ αὐτοὺς ὁ Λὼτ ἐπεδέξατο, τοῦ οἰκίαν ἐπολιόρ-

a Bas. l. 2.

ἴν δικάζονται

ἰδεῖπῶδε τιν ὕπνον φρὸν

χειω τῦ ξενοδόχου πσώτας, σεισάντες κύκλῳ. ἐστρατήγει τῆς πολιορκίας ἄτοπος ἔρως, καὶ μίξεως ἐπιθυμία σαμόμη, καὶ ἡλικίας καὶ φύσεως ὄρους ὑπερβαίνουσα. οὐδὲ γὰρ νεμοίσχοι σεισῆσαι μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ πρεσβύται· καὶ οὐδὲ ἡ πολιὰ τῶν λύπαν κατέπαυσεν, οὐδὲ ὁ γῆρας τῶν μανίαν ἔσβεσεν, ἀλλ' ἦν ἰδεῖν τὸ λιμνὶ ναυάγιον, τὸ γῆρας σαμόμοιον ἐπιθυμίαν. καὶ οὐδὲ τὸ τοῦ ἔσησαν τῆς σαμομίας, ἀλλὰ ὁ Λὼτ ὑποχόμενος τὰς ἑαυτῦ παραδώσει θυγατέρας, οὐδὲ οὕτως ἀφίσαντο, ἀλλ' ἐπέκειντο, λέγοντες μὴ σεστιεῖν ἀποσπασθαι, ἕως ἂν τὸν ἄνδρας λάβωσι· ἢ μεγάλα ἠπείλουν δώσειν κακὰ τὰ τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας ὑποχομένῳ δώσει διὰ τὴν εἰς τὸν ξένους τιμήν. εἶδες πῶς πσωτοχόνει ἐδείξε τὴν Σοδομιτῶν τὴν κακίαν, καὶ τότε τὴν σεμφείδειαν ἐπήγαγεν; ἵνα γὰρ μὴ μὴ τοῦτα ὁρῶν κολαζόμενος αὖθις καταπλαδῆς διὰ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, μηδὲ μετ' ἐκείνων ἐγκαλῇς τῷ Θεῷ, ἀλλὰ μὴ τὸ Θεοῦ καταχρίνῃς ἐκείνους, σεισάγει τὴν τῆς ποινείας ἀποδειξει, σπῶτα σεσμήρασεν αὐτῶν ἔλεον, τῆς σεὸς αὖθις συμπαθείας ἀπαγαγὼν ἡμᾶς. ὁ δὴ καὶ νῦν ὅτι τὸ σεσφήτου σεποίηκεν. ἵνα μὴ θαυμάσῃς ὑπὸ τὸ λιμὸ διαφθειρομένους τὸν Ἰουδαίους, ἀλλ' ὀλίγης, δείκνυσί σοι τὴν ἀπὸν θεσπίδα αὐτῶν καὶ τὴν ὠμότητα καὶ τῆς μισοξενίας τὴν ἀσθένειαν. οὐ γὰρ δὴ μόνον οὐκ σεσεδέξαντο σεσφήτην, ἀλλὰ καὶ ἀπεκτείνῃ ἠπείλουν. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶν Θεοῦ ῥημάτων. οὐ γὰρ εἶπεν, ἀναχώρησον, μόνον, ἀλλά, καὶ κρύβηθι. σὺκ ἀρκεῖ γὰρ σοι σεὸς σωτηρίαν ἡ φυγή, ἀλλὰ δεῖ καὶ λαθεῖν μὴ πολλῆς τὴν ἀκριβείας. δῆμος γάρ ἐστιν Ἰουδαϊκὸς, δῆμος αἱμάτων διψῶν σεσφητικῶν, καὶ ταῖς τῶν ἁγίων ἐμμυσετήσας σφαγαῖς· ἀπὸ τῶν σεσφητικῶν αἱμάτων ἀεὶ τὰς ἑαυτῶν ἤμαξεν δεξιάς. καὶ, ὅτε μὲν ἐκ τῆς Ἰουδαίας αὐτὸν ἐξέπεμψεν, Ἀπελθε καὶ κρύβηθι, φησιν· ὅτε δὲ σεὸς τὸν χήραν ἀπέστελλεν, Ἐγὼ, φησιν, σέπεισμαι αὐτῇ. ὁρᾶς πῶς ἐκεῖθεν μὲν φθόγγεται μὴ πολλῆς ἀσφαλείας τοῦτο σοιῆσαι σεσάτει· ἐνταῦθα δὲ καταφθέγεται μὴ πολλῆς σῤῥησίας καὶ τοῦ θαῤῥοῦς ἀπείρας καλθύει; οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλά τι καὶ ἕτερον ὠκονόμηται διὰ τῆς τοῦ σεσφήτου σεὸς τὸν χήραν σροισίας. ἵνα γὰρ μὴ μὴ ταῦτα ὁρῶντές τινες Χειτον, μὴ τὰς σολλὰς καὶ ἀφάτους δυεργασίας τὰς ὅτι τῆς Ἰουδαίας, μὴ τὸν μυρίους νεκρούς, οὓς ἀπέκτεινε, μὴ τὸν τυφλοὺς, οὓς αἰσθησιν ἐσοίησε, μὴ τὸν λεσρεῖς, οὓς ἐκάθηρε, μὴ τὸν δαίμονας, οὓς ἀπέλασε, μὴ τὸν θαυμασίου καὶ σωτήριον διδασκαλίαν, σᾶσι μὲν τοῖς εὐεργετηθεῖσιν ἐλαυνόμενον, σᾶσι δὲ τοῖς ἐν τοῖς ἔθνεσι τιμώμενον τοιοῦτον εἰδόσιν ὑπὲρ ἀκηκοόσιν, θαυμάζωσι, καὶ ἀπιστῶσι τὸ σεᾶγμα εἰκῆ νομίζωσι· διὸ καὶ σεὸ σολλοῦ τοῦ χρόνου διὰ τῶν δούλων τὸν Ἰουδαϊκὸν ἀγωνοθετοῦν διδάσκει, καὶ τῶν ἐθνῶν φιλοσοφεστέρους ἡμᾶς σαιδεύει. οὕτω γοῦν Ἰωσὴφ, οὓς σεσεκύνει σφέρων σάφνος, καὶ ἀδελφὴ ἐπεχείρησαν· αὖθις ὁ βάρβαρος εἰς μείζονα ἦγαγε τιμήν. ὕτω Μωϋσέα ἀπέλασαν εὐεργετηθέντες Ἰουδαῖοι, σεσεδέξατο δὲ, ὁ βάρβαρος Ἰοῦθορ, καὶ σολλῆς αὐτοὺς φιλοσοφεστέρους ἐδείξατο. οὕτω τὸν Δαβὶδ ἀπέλασε μὲν ὁ Σαοὺλ μὴ τὸν τὸν Γολιὰδ κεφαλὴν, μὴ τὸν μυρίους κινδύνους, ὃς καὶ αὐτῷ καὶ τῇ σόλει σολλάκις ἐπαγομένους ἔλυσεν· σεσεδέξατο δὲ Ἀγχοὺς ὁ βαρβάρων βασιλεὺς, καὶ εἰς σολλοὺς ἦγαγε τιμήν. οὕτω καὶ νῦν Ἠλίαν ἀπέλασαν μὲν Ἰουδαῖοι, σεσεδέξατο δὲ ἡ χήρα. ὅτε μὲν οὖν ἴδῃς Χειτὸν ἀπελαυνόμενον μὲν σρὸς αὐτῶν, σεσοδεχόμενον δὲ σᾶσι δὲ τοῖς ἔθνεσι, αἰῶνα τὸν τύπον καταμαθών, μὴ θαυμάσῃς ὅτι τῆς τοῦ σεάγματος ἀγνείας. ἤκουσας γοῦν καὶ σήμερον τοῦ Χειτοῦ λέγοντος, καὶ αὐτὸ τοῦτο αἰνιττομένου. σεὸς γὰρ τὸν Ἰουδαίους δυσχεραίνοντας διαλεγόμενος ἔλεγεν, ὅτι Πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλίου, καὶ σεὸς οὐδεμίαν ἀπεσάλη Ἠλίας, εἰ μὴ σεὸς τὴν χήραν τὴν ἐν Σαρεφθοῖς τῆς Σιδῶνος. ἀλλ' ἴσως ἐκεῖνο μὲν σε διαπορήσειε, διὰ δὲ σοτε οὕτω ζηλώσαντα σεσὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης ἠλίσεσθαι καὶ ξενοχορεῖσθαι ἀφῆκεν ὁ Θεὸς, νῦν μὲν εἰς τὸν χειμάῤῥοον σέμπων, νῦν δὲ σρὸς τὴν

Λυκ δ. κε.

ἴσ φιλοξενίᾳ

τὴν χήραν, νικῶ· ἢ εἰς ἄλλο χωρίον, καθάπερ τινὰ μετανάστην τοσοῦτος ὄχλος τόπων ἀμείβειν
ἀναγκάζων. ὅτι γὰρ ἐθλίβετο ϗ ἐστενοχωρεῖτο, ἄκουσον ϗ τοῦ Παύλου λέγοντος, Πεθλι- 2 Cor. 12. 7.
βόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι, διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι. τίνος οὖν ἕνεκεν θλίβεσθαι αὐτὸν στενοχωρεῖσθαι; εἰ μὴ γὰρ ὑπὲρ τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων ταῦτα ἀπῄτει παρὰ τῶν Ἰουδαίων τὸν δίκαιον, εἰκότως ἄν τις ἔφησε τὴν στενοχωρίαν τῆς θλίψεως αὐτὸν λαμβάνειν πάσχειν, ὥστε γνώσεσθαι παράστασιν, ϗ καθυφεῖναι τῆς ὠμότητος. εἰ δ' οὐχ ὑπὲρ τῶν εἰς αὐτὸν γενομένων αὐτοῖς μηνιακότα, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς εἰς Θν διαστάσεως ἀσεβείας ϗ ὕβρεως τελουμένης, ταῦτα ἐπήγαγεν αὐτοῖς τὸν συμφορὰν, τίνος ἕνεκεν ϗ αὐτὸς κοινωνῆσαι τῶν δεινῶν, ϗ οὐκ ἀπολαύειν πολλῆς τῆς ἀσεβείας ϗ ἀδείας; ὅτι εἰ τῶν ἄλλων κακουργούντων ϗ τῷ λιμῷ ἁλισκομένων, αὐτὸς ἀσεβείας ϗ τραπέζης ἀπέλαυε πλουσίας, ἴσως ἄν τις ἐνόμισεν ὠμότητος εἶναι τὸ τιμωρεῖσθαι. θαυμαστὸν γὰρ ἐδόκει, βδελυρίας ἀπολαύοντα, τοῖς ἀλλοτρίοις συντυφᾶν κακοῖς. δρᾷ τοῦτο ὁ Θεὸς αὐτὸν ἀφεῖκε κοινωνῆσαι τῆς συμφορᾶς, ϗ πεῖσαι λαβεῖν τῶν συμβούντων δίψαν, ϗ μεταχεῖν τοῦ λιμοῦ, ἵνα μάθῃς ὅτι ὑ λιμὸς, ἀλλ' ἀ θεῖος ἰὼ ζῆλος πρὸ αὐτοῦ. ὑ γὰρ ἂν ἔλεγε στενοχωρούμενος οὕτω, ϗ ὑστερούμενος, ϗ θλιβόμενος, ϗ κακουχούμενος, μὴ λῦσαι τὸν ἀπάλιν, εἰ μὴ ἀπὸ πολλοῦ τοῦ ζήλου τὸν μακαρίαν ἐκείνην ἀφῆκε φωνήν. διόπερ καὶ ἤδειν ἰὼ αὐτὸν στενοχωρεῖσθαι, ϗ σωφρονιζομένους αὐτοὺς ὁρᾶν, ἢ τῆς ἀναγκης ἀπαλλαγὴν ζητοῦντας τ' ὀπτικειμένης τοῖς τὸν τοιοῦτον ἀσέβειαν ἐπιμελουμένους ἰδεῖν. τοιαῦτα γὰρ πάντα χοῦ τῶν ἁγίων αἱ ψυχαί· ὑπὲρ τῆς ἑτέρων διορθώσεως τὸν ἑαυτῶν ἀσφάλειαν προϊδόασιν. ἵνα δῶ μή τις λέγῃ, ὅτι διὰ τὸν ὠμότητα ἐπέπνευσε τὸν λιμὸν, ἀφῆκεν αὐτὸν κοινωνῆσαι τοῦ λιμοῦ, ἵνα μάθῃς τοῦ προφήτου τὸν φιλοσοφίαν. ϗ χρεὼς τοῦτο ἦ, ὅπως εἰδῇς πῶς ἡ τῶν θαυμάτων φύσις τοὺς τε θαυματουργοῦντας ἐπαίρειν, τοὺς τε ὁρῶντας θαύματα, μείζονα τῆς δυθεσπίτης φύσεως ποιεῖ αὐτῶν πείθειν ὀπτικῶν· ϗ ταῦτα ἀμφότερα διορθώσατο τὸν τῆς φύσεως ἀναλλάξας ἀθέτειαν. καὶ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, ἐκ τῆς τοῦ Παύλου φωνῆς ῥᾴδιον μαθεῖν. ὅτι μὴ γὰρ ἐπαίρει τὰ θαύματα, ἀκούσον τί φησι. Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπερ- 2 Cor. 12. 7.
αίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκὶ, ἄγγελος Σατανᾶ, ἵνα με κολαφίζῃ. ὅτι δ' καὶ τοῦ ὁρῶντας τὰ θαύματα ϗ τοῦ ἀκούοντας μείζονα ποιεῖ τῶν θαυματουργούντων ὀπτικόν, ϗ τοῦτο σαφῶς δῆλον. Εἰπὼν γὰρ περὶ τῶν ἀποκαλύψεων τῶν αὐτῶν, φησιν· Ἐὰν γὰρ ϗ θελήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων· ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ. πό- 2 Cor. 12. 6.
τερον οὖν ἔνεκεν οὐ καυχᾶσαι; Φείδομαι δὲ μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με, ἢ ἀκούσῃ τι ὑξ ἐμοῦ. ἵνα δῶ μή ϗ ὀπὶ τοῦ προφήτου τοιοῦτόν τι συμβῇ (εἰ γὰρ ϗ Ηλίας ἰὼ, ἀλλ' αὐθεσπέσιος ἰὼ) ἐγκατέμιξε θαύματι τὸ τῆς φύσεως ἐλάττωμα. δρᾷ τοῦτο ὁ τῶν οὐρανῶν κρατήσας, τῆς πείνης οὐκ ἐκρατήσεν· ὁ τὰς ὠδῖνας τῆς γῆς ὀπτικὼν, τῆς γαστρὸς τὸν αἰάγκλιν ὀπτικεῖν οὐκ ἴσχυσεν, ἀλλὰ χρεὼς ἐδόθη γυναικὸς, ἵνα μάθῃς ϗ τ' θείου χάριν, ϗ τ' δυθεσπίτου ἀθέτειαν. οὐκ εἰς τοῦτο ἦ μόνον ὠφέλει τὸ συμβαν, ἀλλὰ ϗ εἰς ἕτερα οὐκ ἔλαττον τούτων. ποῖον δὴ τοῦτο; ἵν', ὅταν σε θαυμαλαλῇ τις ποιὸς Θν τοῦ προφήτου ζῆλον, μὴ καταπίσῃς, μηδὲ ἀπογνοὺς νομίζων ἑτέρας εἶ Θν αὐθεσπέσιον φύσεως, ϗ δρᾷ τοῦτο τοσαύτην ποιὸς Θν Θεοῦ ἐχθρέαν τὴν πρόρρησιν. ὅπερ οὖν ϗ τις ἠνίξατο εἰπών· Ηλίας ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν ἰὼ δυθεσπέσιος· μονονουχὶ λέγων, μὴ νομίσῃς ἀδύ- Iac. 5. 17.
νατον εἶ) ποιὸς τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ φθάσαι τῆς φιλοσοφίας τὸν κορυφὴν. ϗ γὰρ ϗ ἐκείνος τῆς αὐτῆς ἐκοινώνησε φύσεως. ἀλλ' ὅμως ἡ θαυμασία ϗ θεία ποιαίρεσις πολὺ τῶν ἄλλων αὐτὸν ὑψηλότερον ἔδειξεν. ἄλλα καιρὸς λοιπὸν ποιὸς τὸν χήραν ἐπιμελεῖσθαι. Ηλ- 3. Bασ. 17. 1.
θέ, φησιν, εἰς Σαρεφθὰ τῆς Σιδῶνος, ϗ εὗρε γυναῖκα χήραν συλλέγουσαν ξύλα. ἄξια τῆς ἔνδον πείνας τέως τὰ προπύλαια. τί οὖν; ἀπιτρέπει τοιαῦτα τῆς φιλοξενίας ἰδὼν τὰ

προσοίμια; οὐδαμῶς. θείας γὰρ ἐνῆν ἀκηκοὼς ἀποφάσεως. ἀλλ' ἐδόκουν ὀπίσω αὐτῆς, καὶ εἶπε, λάβε δή μοι ὕδωρ, καὶ ἐπορεύθη λαβεῖν. ὅπως γυναῖα καὶ φιλόσοφος ἡ γυνή, καὶ εἰ μὴ τολμηρὸν εἰπεῖν, καὶ αὐτῆς τοῦ προφήτου μεγαλοψυχίας ἀξία· μᾶλλον δὲ οὐ τολμηρὸν εἰπεῖν. εἰ γὰρ μὴ ἦν ἀξία, οὐκ ἂν ἐπεδέξαθαι κατηξιώθη ὁ ἄγιον ὄφιον. καθάπερ ὁ Χριστός φησι πρὸς τοὺς μαθητάς· Οὐκ εἰς ἣν ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐρωτήσατε τίς ἄξιος ἐν αὐτῇ, κἀκεῖ μείνατε· ὅτου καὶ ἐνταῦθα ὁ Θεός, ὅπου μάλιστα πολλῶν ἀξίαν ἦν τὴν γυναῖκα τοῦ δέξαθαι τὸν προφήτην, διὰ τοῦτο τὰς ἄλλας πάσας ἀφείς, ἐκεῖσε αὐτὸν ἔπεμψε. πλὴν ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῆς τῆς προαιρέσεως ἴδωμεν αὐτῆς τὴν εὐγνωμοσύνην. Λάβε δέ μοι, φησίν, ὕδωρ εἰς ἄγγος. πολλὴ ἡ φιλοφροσύνη τῆς γυναικός. οὐ γὰρ ἀπεκρίνατο, οὐ λόγου μετέδωκεν, ὅπως μὴ καταχέουσα αὐτοῦ τὴν πόλιν ἅπασαν ἐκκαλέσηται εἰς τὴν τιμωρίαν τῆς θείας ἐκείνης κεφαλῆς, οὐκ ἄξιον ἐκπλήττεσθαι καὶ θαυμάζειν; καὶ γὰρ ὅτι εἰκὸς ἦν τὸν λιμὸν τὴν ἀνάγκην εἰς ταῦτην ἐξαγαγεῖν τὴν ὀργὴν θεοῦ, ἐξ Ἰουδαϊκοῦ παραδείγματος μάθωμεν. ὁ Ἐλισσαῖος ὁ μαθητὴς τοῦ Ἠλίου, ὁ διπλοῦς Ἠλίας (ἐπὶ γὰρ τῷ μαθητῇ διπλοῦν τὸν διδάσκαλον ἦν ἰδεῖν) προεφήτευσε μὴ ταῦτα λιμόν. ἠχὶ αὐτὸς ἐπήγαγε, καθάπερ Ἠλίας, ἀλλὰ μέλλοντα ἦξειν προεῖπε. τί οὖν ὁ βασιλεύς, ὁ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους βασιλεύων; προσεβάλλετο σάκκον, φησί. καὶ γὰρ ἐπαπείλησεν αὐτὸν ἡ συμφορά. ἀλλ' ὅμως ὅτε παρῴνωθείς, ἀκούσας γυναικὸς ὀδυρομένης πρὸς ὀλίγα συμβᾶσι δι' τὸν λιμόν, εἰς τοσαύτην ἐξεκαύθη τότε ὀργήν, ὡς ἀποκεφαλίσαι εὐθέως καὶ εἰπεῖν, Τάδε ποιήσαι μοι ὁ Θεός, καὶ τάδε προσθείη, εἰ στήσει ἡ κεφαλὴ Ἐλισσαίου υἱὸς Σαφὰτ ἐπ' αὐτὸν σήμερον. Εἶδες τοῦ βασιλέως τὴν ὀργήν; μάθε τῆς γυναικὸς τὴν φιλοσοφίαν. αὕτη γὰρ οὐχὶ τὸν προσπόντα λιμόν, ἀλλὰ τὸν ἐπαγαγόντα διέφυγεν, καὶ τῆς πόλεως ὅσα ἐπῆλθε, οὐκ ἠγωνιάκτησεν, οὐκ ἐξέλιπεν, οὐχ ἑτέρους τοὺς ὑμετέρους ἐκάλεσεν, ἀλλὰ τῷ μὴ πολλῆς ἐπιδεῖσθαι τῆς ἐπικουρίας. ἵνα γὰρ οὗτοι ἐπιδοθῶσι πρός τινα χρείαν ὠμὴν ἠσχολημένοι, οὐδὲ σὺν ὀπτηδείοις πολλάκις ὁρῶμεν ἡδέως, ἅμα καὶ πρὸς αὐτοὺς δυσχεραίνομεν· ὅταν δὲ θλίψις τοσαύτη πλῆξῃ, τῷ αὐτὸ τὸ φῶς ἐνοχλεῖν ἡμῖν δοκεῖ. ἐκ τούτου πάλιν ἐξ Ἰουδαίου μαθεῖν ἔστι παραδείγματος. ὅτε γὰρ ἦλθεν ὁ Μωϋσῆς τὰ μυστήρια τοῖς Ἰουδαίοις ἀπαγγέλλων ἀγαθά, τυραννίδος ἀπαλλαγήν, ἐλεύθερον, καὶ πρὸς τὴν παλαιὰν παιδείαν ἐπανόδους· Ἰδόντες αὐτόν, φησίν, οὐκ ἤκουσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας, καὶ τῶν ἔργων τῶν σκληρῶν. ἐκεῖνοι γὰρ νομίζοντα διαγωγὴν τοσαύτην ἰδόντες ἀπεῤῥάφησαν· αὕτη δὲ ἰδοῦσα προσφήτην ἐλθόντα, οὐχὶ ὥστε λῦσαι λιμόν, ἀλλ' ὥστε καὶ αὐτὴν γενέσθαι βαρύν, οὐδὲν τοιοῦτον ἔπαθε. καίτοι μὴ ὄντως ἦσαν δυσχερῆ τὰ τοῦ θεοῦ ἔργων πόνου· αὕτη δὲ οὐχὶ πόνου, ἀλλὰ λιμοῦ σφοδρῶς ἐπικειμένου (πολὺ δὲ πόνου καὶ λιμοῦ τὸ μέσον) οὐ μόνον οὐκ ἀπεῤῥάφη τὸν θύραν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αὐτῆς τὰς πύλας ἀνέῳξεν, ὥστε ἐνδέξασθαι τὸν ἐπαγαγόντα αὐτοῖς τὸν λιμόν. Καὶ ἐπορεύθη, φησί, λαβεῖν ὕδωρ, καὶ ἐβόησεν ὁ προφήτης καὶ εἶπε, λάβε δή μοι καὶ ἄρτον, καὶ φάγεσμαι. τί οὖν ἡ γυνή; οὐδὲ ἐνταῦθα δυσχεραίνει, ἀλλὰ τί φησι; Ζῇ Κύριος ὁ Θεός σου, εἰ ἔστι μοι ἐγκρυφίας, ἀλλ' ἢ ὅσον δράξ ἀλεύρου. τίνος ἔνεκεν ὤμοσεν; ἄρτον ἠτήσατο ὁ προφήτης, αὐτὴ δὲ ἄρτον οὐκ εἶχεν. ἔδωσεν οὖν μηκέτι πεπλήσας αὐτῆς, ὀπλώσας, καὶ προδιαζώσας, εἶτα βεβαιώσας, οὐκ αἰσχύνης τὸν ἀναβολὴν ὁ προφήτης ἀποπνεῖ, καὶ φύγῃ τῆς φιλοξενίας τὸ θέρμα. διὰ τοῦτο αὖθις ἄρχω προσκατέλαβε λέγουσα, οὐχ ὅτι οὐκ ἔστι μοι ἄλευρον, ἀλλ' ὅτι ἐγκρυφίας μὲν οὐκ ἔστιν, ἄλευρον δέ ἐστι. καὶ οὐ διὰ τοῦ ὅρκου μόνον αὖθις πιστοῦται, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῆς τῆς ἀναγκαίας τῆς ἀποδείξεως. Ἰδοὺ γάρ, φησι, δύο συλλέγω ξυλάρια, καὶ εἰσελεύσομαι, καὶ ποιήσω αὐτὰ τοῖς τέκνοις μου, καὶ φαγόμεθα, καὶ ἀποθανούμεθα. ἀκουσάτωσαν οἱ τὰς λαμπρὰς οἰκίας οἰκοδομούμενοι, καὶ οἱ πολυτελῆ ἀγρεῖα ὠνούμενοι, καὶ οἰκέτην ἀγέλας ὅτι τὰ ἀγρεῖα

ἀγρεῖας

σᾶς πρεσβύτερος· μᾶλλον δὲ πτωχὸς καὶ πένητας ἀκουέτωσαν πάντες. Οὐδεὶ γὰρ οὕτω τὴν χήραν ταύτην ἀπολωλέναι ἔοικεν ὡς αὐτῇ τὰ λοιπά. Τοσαῦτα γὰρ αὐτῇ τὰ κωλύματα, ἀλλ' ὅμως πάντα ἐκφυγοῦσα διέκειτο καὶ ἐσωφρόνει. ἀκούει δέ. Ἀλλόφυλος γὰρ ἦν τὸ γένος τὸ κώλυμα. Σιδωνία· δεύτερον κώλυμα. Οὐδὲ γὰρ ἴσον Ἀλλόφυλον εἶναι ἁπλῶς, καὶ Σιδώνιον τῆς πονηροτάτης πόλεως. ὡς γὰρ ἔφατο καλλίας ὁ σοφιστὴς, τὴν πόλιν ἐκείνην ἐν τοῖς βαλανείοις παροιμιάζεσθαι ὁ Χριστός. Καὶ τοίνυν καὶ Ἀλλόφυλος, καὶ Σιδωνία, καὶ γυνή, ὃ ἀθλιώτερον ἦμος καὶ πόθεν δεδιέναι τῆς ἀπληστίας. τρεῖς γὰρ χαρεῖα, τέταρτον κώλυμα· πενιχρὸν, ἐκείνων ἀπλούστερον μᾶλλον, παιδοφθορίας ἐπιμέλεια. ἀκουέτωσαν αἱ χῆραι καὶ παῖδας τρέφουσαι, ὡς οὐκ ἔστιν ἐκφυγεῖν σκῆψιν αὐτὴν τοῖς ὃ μὴ ποιεῖν ἐλεημοσύνην, μηδὲ προσδέχεσθαι ξένους. καὶ δράξῃ ἀλαβάστου προσελείπετο μόνον, καὶ μετ' ἐκείνου θανάτου προσεδοκᾶτο. σὺ μὲν γὰρ καὶ ἁπλοῦν καινώσῃς τὰ χρήματα, καὶ γυμνώσῃς τῆς οὐσίας σαυτὸν, δυνάσαι πρὸς ταῖς ἑτέρων θύραις ἀπελθεῖν καὶ τυχεῖν ἐλεημοσύνης. τότε γὰρ οὐδὲ ἐπαιτῆσαι δυνατὸν ἔσται, ὅταν ἁπλοῦν τὰς λιμένας ἔχωσι ὁ λιμός. Ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐκώλυσεν. Εἶπον γὰρ ἕβδομον κώλυμα, αὐτὴν μέλλοντα ἐπιζεύγνυσθαι τῇ γυναικί. Οὐδὲ γὰρ οἰκεῖος, οὐδὲ γνώριμος ἦν, ἀλλὰ ξένος καὶ ἀλλότριος, καὶ κατ' αὐτὴν τῆς φύσεως λόγον κεχωρισμένος αὐτῆς. οὐ μόνον γὰρ ξένος καὶ ἀλλότριος, ἀλλὰ καὶ ἀνδρὸς ἦν ὁ λιμὸς ἐπαγαγών. Ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐπέτρεψε τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ἐδίδου σφίσι σῶμα τῷ πᾶσαι αὐτῆς δαπανήσαιτο τὴν σοφίαν, καὶ μέχρι τοῦ λιμοῦ τοῖς λειψάνοις ἔτρεφε τὸ λιμᾷ. Ἀλλὰ σὺ, φησὶν, ἃ πᾶσά μοι περιουσία εἰς τὸν δράκα περιέσῃ ταύτην· ἀλλ' οὐδὲ τῆς δράκος ταύτης φείδομαι δι' σὲ, ἀλλὰ καὶ ἐμαυτὸν καὶ τὰ παιδία ἐπιδώσω θανάτῳ, ἵνα σύ, φησὶν, ὁ τῆς εὐσπλαγχνίας αἴτιος, μηδὲ μικρὸν τῆς εὐσπλαγχνίας αἰσθήσει λάβῃς. ποίαν τις ἂν σοφολογίαν ἐπιδείξαιτο φιλοξενίας ἐπέρασι; οὐκ ἔστιν οὐδὲ μίαν εὑρεῖν. Εἶδε ξένον, καὶ τῆς φύσεως αὐθέως ἐπελάθετο, καὶ τὰς ὠδῖνας ἠνέσχετο, καὶ πρὸς τὴν παίδων βλέπουσα χορείαν, οὐ κατεκλάσθη. καὶ οἶδα μὲν ἀκούσας πολλάκις λεγόντων πολλῶν, ὅτι ὁ σῖτος πολλοὺς ἰδών, καὶ χιτωνίσκων, οἳ περιεβέβλητο μόνοι, τὸν ἀποδυσάμενος, καὶ γυμνὸν περιέδησεν, αὐτὸς δὲ πρὸ ἑτέρου δεομένου ἱματίου, οὕτως ἀπῆλθε· καὶ μέγα ἔδοξε τοῦτο εἶναι καὶ θαυμαστόν. καὶ γὰρ ὄντως ἐστὶ μέγα. Ἀλλ' ἐκείνης τῆς χήρας ταύτης πολὺ τοῦτο μεῖζον. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἑαυτὸν γυμνώσας, καὶ γυμνὸν περιεδύσατο, ἕτερον λαβεῖν ἱμάτιον αὐτὴ δὲ τὸν δράκα τοῦ ἀλαβάστου προϊεμένη, οὐκ ἔμελλε δράκα ἑτέραν λαβεῖν· οὐδὲ μέχρι γυμνότητος ἦν ὁ κίνδυνος αὐτῇ, ἀλλὰ μετ' ἐκείνου θανάτου προσεδοκᾶτο καὶ αὐτὴ καὶ τοὺς παῖδας. ὅταν οὖν μήτε πενίας, μήτε παιδοφθορίας ἐπιμέλεια κωλύσῃ, μήτε λιμὸς χαλεπὸς, μήτε πτωχεία τοσαύτη, μήτε θανάτου προσδοκώμενος· ποίαν ἔξομεν ἀπολογίαν οἱ πένητες; ποίαν δὲ οἱ πένητες; Ζῇ Κύριος ὁ Θεός σου, εἰ ἔστι μοι ἐγκρυφίας, ἀλλ' ἢ ὅσον δράξ ἀλαβάστου σὺν τῇ ὑδρίᾳ, καὶ ὀλίγον ἔλαιον σὺν τῷ καμινάκῃ· καὶ ἰδοὺ συλλέγω δύο ξυλάρια, καὶ εἰσελεύσομαι, καὶ ποιήσω αὐτὰ τοῖς τέκνοις μου, καὶ φαγόμεθα, καὶ ἀποθανούμεθα. Ταύτην ἕκαστος τὴν ἐλεφινὴν, μᾶλλον δὲ ἕκαστος ταύτην τὴν μακαρίαν φωνὴν καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἀξίαν σὺ τοῖς τοίχοις τῆς οἰκίας ἐγκεχάραξον τῆς ἑαυτοῦ, σὺ τῷ θαλάμῳ, σὺ ᾧ δὴ καθεύδουμεν, σὺ τῷ οἴκῳ, σὺ ᾧ ἀριστοποιούμεθα. Ταύτην ὑπὲρ τῆς οἰκίας, ταύτην ὑπὲρ τῆς ἀγορᾶς, ταύτην σὺ τοῖς συλλόγοις τοῦ φίλου, ταύτην εἰς δικαστήριον ἀπιών, ταύτην εἰσιών, ταύτην ἐξιὼν ἕκαστος μελετάτω τὴν φωνήν. καὶ σφόδρα δὴ ἰσχυρισαίμην, ὅτι κἂν δὴ δῇ, εἰ λιθίνος τις εἴη, καὶ σιδηρεῖς, καὶ ἀδάμας, αἰσχυνθείη προσελθὼν πένητα κενᾶς ἀποπέμψαι χειρὸς, αἰτοῦντι τὴν φωνὴν ἐγκεχαραγμένην ταύτην, δι' τὴν χάριν προσῆν ὀφθαλμῷ ἔχει. Ἀλλ' ἴσως ἐκεῖνο ἐρεῖς· ἄγε καί μοι προσφώνησον, καὶ μὴ τῆς αὐτῆς βύνοιας ἀπόδεξομαι. ἀπόκρινου τοῦτο, ἵνα ἄγω σοι τὸν προσφώνησον. καὶ τί λέγω τὸν προσφώνησον; ἀλλὰ ἄγω σοι τὸν τοῦ προσφώνου διασώσοντα, τὸν χριστὸν ἡμῶν Θεὸν καὶ Κύ-

ριον

Matt. κε. λθ. ειον Χριστόν. αὗτος γάρ φησιν, ὅτι Πέτρα με εἴδετε, καὶ ἐθρέψατε. Εἰ δὲ ἀπιστοῦσί τινες τῇ φωνῇ, καὶ τῆς φιλοφροσύνης ἀμελῶσι, μαθήσονται τότε ἀκριβῶς τῆς κλήσεως καὶ τῆς προμηθείας τοῦτο. ὥσπερ γάρ αὐτὸ τοῦ Χριστοῦ ἐφρόντισαν, οὕτω καὶ τοὺς ἀφόρητον ἀπολοῦσιν κόλασιν. οὕτως οὖν καὶ σὺ τὸν πλησίον τρέφοντες, καθάπερ αὐτὸν τὸν Χριστὸν θεραπεύσαντες, εἰς τὸν τῶν οὐρανῶν εἰσάξῃ βασιλείαν. τάχα πλείω τοῦ δίκαιος ἡ εἰρηνική. Εἰ δὲ μὴ οὕτω πάσας ἡμᾶς ἐνδιατείνειν ἐν ταῖς τοῦ τῆς ἐλεημοσύνης λόγοις. Εἰ δὲ ἀρχαιότερος ὑμῖν ἔχει τοῦτο δόγμα, φέρε αὐτὰ καὶ ἀνακεφαλαιωσώμεθα πάλιν. εἶπον ὅτι ὁ ἔνεκεν ὁ προφήτης πρὸς τὸν χήραν ἀπεστέλλετο, ἵνα μὴ μακρὰν ζῇς πενίαν, ἵνα μὴ θαυμάζῃς πλοῦτον, ἵνα μὴ ὑποπτεύσῃ ζηλωτὴν εἶναι νομίζῃς, ἵνα μὴ τὰ σωτήρια ζῶντα ἀθλίως καὶ ἐλεεινῶς, ἵνα μάθῃς τὸν Ἰουδαϊκὸν πτωχεῖον. ἔθος γάρ τῷ Θεῷ μέλλοντι κολάζειν, καὶ ἡμῖν ἀπολογεῖσθαι ἀπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν· ἵνα μὴ μὴ ταῦτα ἰδὼν τὴν γυναῖκα ἀπόρων σωτῆρα πρὸς ἑαυτὸν ἐκείνων ἐλεημονέστερον, πρὸς τὴν ἐθνῶν ὑποδεχόμενον, θαυμάζῃς καὶ ἀπορῇς, δι' ὧν ἔμαθεν αὐτὸν τὸν ἀγνωμοσύνῳ καταμαθών· καὶ ὡς ἔθος αὐτοῖς σὺν εὐεργετεῖν ἐλεεῖσθαι, ἵνα μὴ νομίσῃς ὠμότητος εἶναι τὸ προφήτου τὸν θυμόν, καὶ τὸν τῆς πενίας πάθος, ἀλλὰ ζῆλον θείου καὶ κηδεμονίας· ἵνα μάθῃς ὅτι σὺ τοῖς μεγίστοις κατορθώμασι καὶ σωφρονισμοῦ ἡμῶν ἡ φύσις δεῖται· ἵνα μὴ πρὸς τὸ αὐτὸν τοῦ προφήτου ζῆλον ἀδυνάτων εἶναι νομίσῃς τὸν μίμησιν. Εἶπον πρὸς τὴν χήραν, πῶς σὺ τοσαύτης εὐποιΐας οὖσα, τοῦ λιμοῦ κατεπειγάζοντος, σὺν ῥήματι πικρῷ πρὸς τὸν προφήτην ἐξέβαλε, καίτοιγε εἰκὸς ἦν· καὶ ἔδειξα καὶ τοῦτο ἐκ τῶν Ἰουδαϊκῶν φερομένων· ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον ἔπαθεν ἐκείνη, ἀλλὰ μετὰ πάσης αὐτὸν ἐδέξατο φιλοφροσύνης, καὶ τὸν πένητα ἅπασαν εἰς τὸν ἐκείνου πυθμένα ἐκένωσε, καὶ Σιδωνία οὖσα καὶ ἀλλόφυλος· καὶ οὔτε τῶν προφητῶν φιλοσοφούντων ἐλεημοσύνης ἤκουσεν, οὔτε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, πεινῶντά με εἴδετε, καὶ ἐθρέψατε. τίς οὖν ἡμῖν ἔσται συγγνώμη, εἰ μὴ ταύτας ἐπιδείξεις, εἰ μὴ τοιούτων ἐπάθλων ἐπιτύχωμεν, εἰ μὴ τὸν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, μὴ φαύσαιμεν πρὸς ὃ αὐτὸ τὴν χήραν τῆς φιλοφροσύνης μεῖζον; ἐκείνη μὲν γάρ καὶ Σιδωνία ἦν, καὶ ἀλλόφυλος, καὶ γυνὴ χήρα, καὶ παίδων ἐπιμελῆς πολλῶν, καὶ λιμοῦ ὀπτικοῦ ἐώρα, καὶ θανάτου προσδοκώμενον, καὶ δεσποτῶν ἀγνώτα ἐπιδέχεσθαι ἔμελλε, καὶ τὸν ἐπαγγελίαν τὸν λιμὸν, καὶ σὺν οὕτως ἐφείσατο τῆς δρακός· ἡμεῖς δὲ καὶ προφητείας μετειληφότες, καὶ θείων ἀπολαύοντες διδαγμάτων, καὶ πολλὰ σὺν τῶν μελλόντων φιλοσοφῆν ἔχοντες, καὶ σὺν λιμοῦ ὁρῶντες ὀπτικείμενον, καὶ πολὺ πλείονα κεκτημένοι τῆς γυναικός, πόθεν δυνησόμεθα ἀπολογίαν προβαλέσθαι φειδόμενοι τῶν ὄντων, καὶ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἀφειδοῦντες; ὅπως δὲ μὴ τὰ χαλεπὰ ἐκεῖνα κολαστήρια ἐκφύγωμεν, πᾶς εὐσπλαγχνίᾳ εἰς τὸν πάντας ὀπτιδιξώμεθα, ἵνα καὶ ἡμεῖς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν καταξιωθῶμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ δόξα τῷ πατρὶ, σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΠΑΥΛΟΝ Λογ. α.

Οὐκ ἀῤῥήτοις ἀμῤῥησίαις ἀρετὴν ϗ ϖαῤῥησίαν πνευματικὴν καλέσας
τὴν Παύλου ψυχήν· ὕτω πολὺ μᾶλλον τῇ χάριτι, ἀξίαν ἢ τὸ χάρισμα ἐπεδείκνυτο τῆς ψυχῆς τὴν φιλοσοφίαν. ὅπου γὰρ σκέδος σκληρᾶς γέγονε, ϗ καλῶς ἑαυτὸν ἐξεκάθηρε, δαψιλὴς ἡ τοῦ πνεύματος ἐξεχύθη εἰς αὐτὸν δωρεά. ὅθεν ἡμῖν ϗ τοῦ ϑαυμασίους ἔτεκε ποταμοὺς, οὐ τὴν τοῦ παραδείσου πηγὴν τέτταρας μόνους, ἀλλὰ πολλῷ πλείους καθ' ἑκάστην ῥέοντας τὴν ἡμέραν, οὐ τὴν γλῶτταν ἀρδεύοντας, ἀλλὰ τοὺς τῶν ἀϑεφάτων ψυχὰς εἰς καρποφορίαν ἀρετῆς διεγείροντας. πῆς οὖν ἀρχέσει λόγος πῖς τοῦτο καταρθώμασιν; ἢ ποία διωρήσεται γλῶσσα ἐφικέσθαι τῶν ἐγκωμίων * ἐκείνου; ὅταν γὰρ ἅπαντα τὰ ὑπὲρ ἀνθρώπους καλὰ συλλαβοῦσα ἔχῃ ψυχή μία, ϗ πρώτα μὲν ὑπερβολῆς, ϗ μόνον ἢ τὰ τῶν ἀϑεφάτων, ἀλλὰ ϗ τὰ τῶν ἀγγέλων, πῶς ϖαρεισόμεθα ϗ μεγέϑους τῶν ἐγκωμίων; ϗ μὲν γὰρ τοῦτο σιγήσομεν, ἀλλ' [ϗ] ϗ δι' αὐτὸ μὴ οὕτω τοῦτο μάλιστα ἐροῦμεν. ϗ γὰρ ϗ τοῦτο ἐγκωμίου μέγιστον εἶδος, ὃ νικᾷ τῶν καταρθωμάτων ὃ μέγεϑος μᾶλλον πάσης ϖερουσίας ϗ λόγου τοῦ βυκολίου, καὶ ἡ ἴτηλα μυείων ϖερπαίων ὄντων ἡμῖν λαμπροτέρα. πόθεν οὖν βύκαρεν εἴη τὸν ἄψαυϑαι τῶν ἐγκωμίων; πόϑεν ἄλλοϑεν, ἢ ἀπ' αὐτοῦ τούτου ϖεύτου, τοῦ δῦναι τὰ ἀπρόσιτα ἔχοντα ἀγαϑά; εἴτε γὰρ ϖεφῆται ἐπεδείξαντό τι ϑυμαῖον, εἴτε πατριάρχαι, εἴτε δίκαιοι, εἴτε ἀπόστολοι, εἴτε μάρτυρες, πρώτα ταῦτα ὁμοῦ συλλαβὼν ἔχει μὴ τοσαύτης ὑπερβολῆς, μὴ ὅσης ϖοδὶς ἐκείνων, ὅπερ ἕκαστος εἶχε καλὸν, ἐκέκτητο. σχέσει δὲ ϖερσηνέγκειν Ἄβελ ϑυσίαν, ϗ ϖεποίηται διακηρύττεται. ἀλλ' ἐμὸν τὸν Παύλου ϑυσίαν εἰς μέσον ἀγάγῃς, ποσοῦτον δείκνυ βελτίων ἐκείνης, ὅσον τῆς γῆς ὁ οὐρανός. ποίαν οὖν βούλεσθε εἶπω; ὁδὶ γὰρ μία μόνον ὁδί. ϗ γὰρ ἑαυτὸν καθ' ἑκάστην κατέϑυεν ἡμέραν, ϗ ταύτην πάλιν διπλῶν ἐποίει τὸν ϖεσφορέα· τοῦτο μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκων, τοῦτο ἢ τὸν νέκρωσιν ἐν ᾧ σώματι αὐτὸν ϖεριφέρων. ϗ γὰρ ϖρὸς κινδύνους διὼκεχῶς παρεπάπετο, ϗ ἐσφάπετο τῇ ϖρὸς αἱρέσει, ϗ τῆς ϑρικὸς τὸν φύσιν ὕτως ἐνέκρωσεν, ὡς τῶν σφαγιαζομένων ἱερείων μηδὲν ἔλαπον ϖάσχεσθαι, ἀλλὰ ϗ ϖολλῷ πλέον. οὐδὲ γὰρ βοὸς ϗ ϖρόβατα ϖρὸς σφέρει, ἀλλ' ἑαυτὸν διπλῇ καθ' ἑκάστην ἐσφαίαζε τὸν ἡμέραν. διὸ ϗ ἐϑαῤῥησεν εἰπεῖν· Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, σπονδιῶ ἑαυτῷ ὃ αἷμα καλέσας. ϗ μὲν ἠρκέϑη ταῖς ϑυσίαις ταύταις, ἀλλ' ὅπου καλῶς ἑαυτὸν καϑέρωσε, ϗ τὸν οἰκουμένην ϖερσπέπεγκε, ϗ γῆν ϗ ϑάλαπαν, ϗ Ἑλλάδα ϗ βαρβαρον, ϗ πᾶσαν ἁπαξαπλῶς ὅσην ἥλιος ἐφορᾷ γῆν, ταύτην καϑάπερ ἐπωπτερυγὸς ἡμόμενος ἐπῆλϑε πᾶσαν, οὐχ ἁπλῶς ὁδιπορῶν, ἀλλὰ ταῖς ἀχϑύαις τῶν ἁμαρτημάτων αἰαζόμενος, ϗ ϖόνον τῆς ϑυσεβείας καταστείρων, τὸν πλάνον ἀπελαύνων, τὸν ἀλήϑειαν ἐπομάγων, ὃς αἰϑέφατον ἀγγέλων ποιῶν, μᾶλλον ἢ ἀπὸ δαιμόνων ἀγγέλων τοῦ ϑεοῦ φάσκοντας. διὸ ϗ μέλλων ἀπιέναι μᾶλλον τοῦ ϖολλοὺς ἱδρύσασϑαι ϗ ταῖς πυκνὰ ταῦτα ϖεῖναι, ϖαραμυθούμενος τοὺς μαϑητὰς, ἔλεγεν· Εἰ ϗ σπένδομαι ὅπερ τῇ ϑυσίᾳ ϗ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω ϗ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν. διὸ ϗ ὑμεῖς χαίρετε ϗ συγχαίρετέ μοι. τί τοίνυν ἠθέλοιτ' ἂν τῆς ϑυσίας ταύτης εἶναι, ἵνα τὸν μάχαιραν ὁ πνεύματος ἀπασάμενος ἔϑυσεν, ἵνα τὸ τῷ ϑυσιαστηρίῳ ϖερσπήξας τῷ ὑπερφυῶ τῶν οὐρανῶν; ἀλλ' ἀνῃρέϑη δολοφονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Καΐν ὁ Ἄβελ, ϗ ταύτῃ λαμπρότερος γέγονεν; ἀλλ' ἐγὼ σοι μυρίους ἠείδημεν ϑανάτους, ϗ ποσοῦτους, ὅσας ἡμέρας κηρύττων ἔζησεν ὁ μακάριος οὗτος. Εἰ δ' ϗ τὸν μέχρι τῆς πίστεως αὐτῆς ϖροελϑοῦσαν βούλει μαϑεῖν σφαγὴν, σκόπει μὴ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μήτε ἀδικηϑέντος, μήτε ϑυμωϑέντος κατέπεσεν· οὗτος δ' ὑπὸ τούτων ἀνῃρέϑη, οἷς ἐζαρπάσας τῶν μυρίων ἠπείγετο κακῶν, ϗ δι' ὧς ϖρότερα ἔπαϑεν, ἅπερ ἔπαϑεν. ἀλλὰ Νῶε δίκαιος, τέλειος ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, ϗ μόνος ἐν ἅπασι τοιοῦτος ἦν; ἀλλὰ ϗ Παύλος

λος

ἰσ. πολὺς ἢ πολλὴ

λος μόνος ὁ ἁπάσι τοιοῦτος. ἢ σκῆνος μὴ ἑαυτὸν μὴ τῶν παίδων διέσωσε μόνον· οὐκοῦν ἦ, πολὺ χαλεπωτέρου τινὸς οἰκουμβίου καταχλυσμοῦ κατακλύοντος, οὐ σανίδας πηξάμενος, ἢ κιβωτὸν ποιήσας, ἀλλ' ἀνθ' σανίδων ἁγίων βαπτισθεὶς σωθεὶς, οὐ δύο ἢ τρεῖς ἢ πέντε συγγενεῖς, ἀλλὰ τὸν οἰκουμβίου ἅπασαν καταποντίζεσθαι μέλλουσαν, οὐ μέσων ἥρπασε τῶν κυμάτων. οὐδὲ γὰρ τοιαύτη ἰσχὺς ἡ κιβωτοῦ, ὡς ἐν ἑνὶ ἀφιέρεσθαι τόπῳ, ἀλλὰ τὰ τέρματα τῆς οἰκουμβίης κατέλαβε, ἢ ὅλῃ ἐκείνου πόλεως εἰσαγαγεῖν μέχρι τοῦ νῦν εἰς τὸν λαρνακα τοῦτον. σύμμετρον γὰρ ᾧ πλήθει τῶν σωζομένων αὐτὸν καταπλεύσας, δεξάμενος ἀλόγων ἀνοητοτέρους, ταῖς αὐτῶν δυναστείαις ἐφαμίλλους ἐργάζεται, ἢ ταύτῃ νικᾷ τὴν κιβωτὸν ἐκείνην. ἐκείνη μὲν γὰρ κόρακα λαβοῦσα, κόρακα πάλιν ἀφῆκεν, ἢ λύκον ὑποδεξαμένη, τὴν θηριωδίαν οὐ μετέβαλεν· οὗτος δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ λαβὼν λύκους, προβάτων εἰργάσατο, ἢ λαβὼν ἱέρακας ἢ κύλιους, πραστηρίους τούτους ἀπετέλεσε, ἢ πᾶσαν ἀλογίαν ἢ θηριωδίαν τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως ἐκβαλὼν, τὴν τοῦ πνεύματος ἐπῳδὴν ἡμερότητα· ἢ μέχρι νῦν μένει πλέουσα ἡ κιβωτὸς αὕτη, ἢ οὐ βασανίζεται. οὐδὲ γὰρ ἴσχυεν αὐτῆς τοὺς σανίδας χωνεῦσαι τῆς κακίας ὁ χειμών, ἀλλ' ὑπερπλέουσα μᾶλλον τὸν κλύδωνος, τὴν ζάλην κατέλυσε· ἢ μάλα εἰκότως. οὐ γὰρ ἀσφάλτῳ ἢ πίσῃ, ἀλλὰ πνεύματι ἁγίῳ κεχρισμέναι αἱ σανίδες αὗται εἰσιν. ἀλλ' Ⓦ Ἀβραάμ "ἐθαυμάζοισιν ἅπαντες, ὅτι ἀκούσας, Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου ἢ ἐκ τῆς συγγενείας σου, ἀφῆκε πατρίδα, ἢ οἰκίαν, ἢ φίλους ἢ συγγενεῖς, ἢ πόθεν ἐν αὐτῷ ὁ ἐπίταγμα τοῦ Θεοῦ; ἢ γὰρ ἢ ἡμᾶς τοῦτο θαυμάζομεν. ἀλλ' ἐν Παύλου γένοιτ' ἂν ἴσον, ὃς οὐ πατρίδα ἢ οἰκίαν ἢ συγγενεῖς ἀφῆκεν, ἀλλ' αὐτὸν τὸν κόσμον * ὅλον τὸν Ἰησοῦν, μᾶλλον δὲ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν, ἢ τὸν οὐρανοῦ τὸν οὐρανὸν ὑπερεῖδε, ἢ ἓν μόνον ἐζήτει, τὴν Ἰησοῦ τὴν ἀγάπην. ἢ ἄκουε αὐτοῦ τοῦτο δηλοῦντος ἢ λέγοντος· Οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος δυνήσεταί ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' σκῆνος εἰς κινδύνους ῥίψας ἑαυτὸν, Ⓦ ἀδελφιδοῦν ἥρπασε τῶν βαρβάρων; ἀλλ' οὐκ οὐ τὸν ἀδελφιδοῦν, οὐδὲ πρὸς ἢ πέντε πόλεις, ἀλλὰ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν, οὐκ ἀπὸ βαρβάρων, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τῆς τῶν δαιμόνων ἥρπασε χειρὸς, μυρίους καὶ ἑκάστην ὑπερβαίνων κινδύνους, ἢ τοῖς οἰκείοις θανάτοις, ἑτέροις πολλῷ ἀσφαλεστέρῳ κτώμενος. ἀλλ' σκῆνος τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν ὄντι καὶ ἡ κορωνὶς τῆς φιλοσοφίας, τὸ Ⓦ γόνι καταθύσαι; ἀλλὰ ἢ σὺ ταῦτα τὰ θαυμαστὰ θαυμάζεις τοῦ Παύλου ὄντα εὐρήσομεν. οὐ γὰρ γόνι, ἀλλ' ἑαυτὸν μυριάκις κατέθυσεν, ὅπερ ἔφθην εἰπών. Τί δὲ τῆς θαυμάσεως τοῦ Ἰσαὰκ; πολλὰ μὲν ἄλλα, μάλιστα δὲ τὴν ὑπερβολὴν ταύτην, ὅτι φρέατα ὀρύττων, ἢ τῶν οἰκείων ἐλαυνόμενος ὅρων, οὐκ ἐπεξῆει, ἀλλὰ ἢ καταχωννύμενα ὁρῶν ὑπεῖκετο, ἢ πρὸς ἕτερον ἀεὶ μεθίστατο τόπον, οὐχ ὁμόσε ἀεὶ τοῖς λυποῦσι χωρῶν, ἀλλ' ὀξυτάτους ἢ θαρραλεωτάτους τῶν οἰκείων κτημάτων, ἕως αὐτῶν τὴν ἀδίκου σκόρεσεν ἐπιθυμίαν. ἀλλ' ὁ Παῦλος οὐ φρέατα λίθοις καταχωννύμενα ὁρᾷ, ἀλλὰ τὸ ἑαυτῷ σῶμα, ὃ πρεχώρει, καθάπερ σκῆνος, μόνον, ἀλλ' εἰσιὼν τοῦτο λίθοις βαλλομένοις αὖθις εἰς Ⓦ οὐρανὸν" ἀναγόμενον ἐφιλονείκει. ὅσῳ γὰρ κατεχώννυτο ἡ πηγὴ, τοσούτῳ μᾶλλον ἐξερρήγνυτο, ἢ πλείους ἐξέχεε ποταμοὺς εἰς τὸν μονλιῶ. ἀλλὰ Ⓦ παῖδα Ⓦ τούτου θαυμάζει τῆς χαρτείας ἡ γραφή; καὶ ποίαν ἀδαμαντίνην ψυχὴν τοῦ Παύλου δυνατὸν ἀποδείξασθαι τὸν μονλιῶ; οὐδὲ γὰρ δὶς ἑπτὰ ἔτη ἐδούλευσεν, ἀλλὰ τὸν πρώτιστον βίον ὅλον τῆς τοῦ Χριστοῦ νύμφης, ἢ συγκαμόμενος μόνον ᾧ καύματι τῆς ἡμέρας, ἢ τῷ παγετῷ τῆς νυκτὸς, ἀλλὰ μυρίας νιφάδας πρεσμῶν ὑπομένων, νῦν μὲν μάστιγας λαμβάνων, νῦν δὲ λίθοις δεσῶμα "βαλλόμενος, ἢ νῦν μὲ δημίοις μαχόμενος, νῦν δὲ πελάγη πυκτεύων, ἢ λιμῷ διηνεκεῖ ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἢ κρυμῷ, ἢ πρωτοχρόνου ὑπὸ τὰ σκάμματα πηδῶν, ἢ τὰ προβατα ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀβιμέλεχ φαρυγγος ἀφαρπάζων. ἀλλὰ σώφρων ὁ Ἰωσήφ; ἀλλὰ διδύμα μὴ γέλως ἡ Ⓦ Παῦλον ὑποπτεῦσαι ἐγκωμιάζειν, ὃς ἐσαύρωσεν ἑαυτὸν

Γεν. ιβ. α.

Ρωμ. η. λδ.

θαυμάζουσιν ἅπ

καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα

προβάτων

ἑαυτὸν

ἑαυτὸν ⸫ κόσμῳ, ϗ οὐ τὰ λεμπρὰ ἐν τοῖς σώμασι μόνον, ἀλλὰ πολλὰ τὰ παράλογα ὕπτως ἐώρα, ὡς ἡμᾶς τὴν κόνιν ϗ τὴν τέφραν· ϗ ὡς ἀν νεκρὸς πρὸς νεκρὸν ἀκίνητος γλυπτὸς, οὕτω μὴ ἀκριβείας τῆς Φύσεως τὰ σκιρτήματα κατανικάζων, οὐδὲν οὐδέποτε πρὸς οὐδὲν ἀνθρώπινον πάθος ἐπαθεν. Σκληρότερον ⸫ Ἰωὴλ ἄπονητος ἀνθρωποι; ϗ μᾶλλα εἰκότως. ϗ γὰρ μέγας ἀθλητὴς, ϗ πρὸς αὐτὸν τὸν Παῦλον προσοδᾶσθαι δυνάμενος, ἀφ' τῶν ὑπερμεγίθων, ἀφ' τῶν τοῦ βίου καταστάσεων, ἀφ' τῶν τοῦ Θεοῦ μαρτυρίων, ἀφ' τῶν καρτερῶν μάχων ἐκείνων, ἀφ' τῶν θαυμασίων νίκων τῶν μὴ τῶν μάχων. Ἀλλὰ Παῦλος, οὐχὶ μικρὰς πολλοῖς ἀγωνιζόμενος οὕτω δόκησι, ἀλλ' ἔτη πολλὰ, οὐχὶ τύχαις βώλαχας γῆς ἀπὸ ἰχθύος* ϗ ὅπλοις καθοπλίσας, ἀνὴρ εἰς αὐτὸς ὁ λέοντος ὁ νοητὸν σῶμα συνεχῶς ἐμπίπλων, ϗ μυρίοις παλαίων πειρασμοῖς, πάσης πέτρας στερρότερος ὢν· ὐχὶ πρὸς τείχη φίλων, ἢ ταπάρων, ἀλλὰ πρὸς πόντων ἀνεμοζόμενος τ' ἀπιστούντων ψυθυδαδέλφων, ἐμπυούμενος, λοιδορούμενος. Ἀλλ' ἡ φιλοξενία τῆς Ἰωὴλ μεγάλη, ϗ ἡ πρὸς τοὺς δορυμένους κηδεμονία; οὐδὲ ἡμᾶς ἀντερυθμᾷ. Ἀλλὰ τῆς Παύλου τοσοῦτον καταδεεστέραν θυρήσομεν, ὅσον ψυχῆς σῶμα ἀφέστηκεν. ὁ γὰρ σκῆνος πρὸ τοῦ τὴν σάρκα πεπηρωμένην ἐπεδείκνυτο, πρὸ τοῦ πρὸ τοῦ τὴν ψυχὴν λελωβημένην ἔπασχε, πόθεν τοῦ χωλεύει· ϗ ἀναπήρεις ⸫ λογισμὸν διερθούμενος, ϗ τοὺς γυμνοὺς ἐν ἀχημονοῦσι πρὸ τοῦ ἀλλὰ τὴν τῆς φιλοσοφίας στολήν. ϗ ὁ τοῖς σωματικοῖς ὁ τοσοῦτον αὐτὸν πρὸ τοῦ, ὅσῳ πολλῷ μεῖζον ⸫ πενία συζῶντα ϗ λιμῷ βοηθεῖν τοῖς δορυμένοις, τὸ ἐκ περιουσίας τοῦτο ποιεῖν. ϗ τῷ μὲν ἡ οἰκία πόντος ἐλθόντι ἀνέῳκτο, τῷ δὲ ἡ ψυχὴ πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ἤπλωτο, ϗ ὁλοκλήρους ἡμέρας ἐπεδέχετο. δέδεγμαι· Οὐ β. Κορ. ς. ιε· χωροῦσθε ἐν ἡμῖν, χωροῦσθε ὁ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν. ϗ ἐμὲ, πρὸ τοῦ πάντων αὐτῷ ϗ βοῶν ὄντων ἀπείρων, φιλότιμος πρὸ τοῦ δορυμένους ἰδεῖν· τοῦτο ὁ, ὅτι πλέον κεκτημένος τῷ σώματος, ἀπ' αὐτὸ τοῦτο τοῖς δορυμένοις ἐπήρκει, ϗ βοᾷ λέγων· Ταῖς χερσὶν μου ϗ τοῖς Πραξ. κ. κδ. οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται, τὸν ἀπὸ τοῦ σώματος ἱδρῶτα προσοδεῖν τοῖς πεινῶσι ϗ λιμώττουσι κεκτημένος. ἀλλὰ ⸫ σκώληκες ϗ τὰ πάθη τὰ χαλεπὰ ϗ ἀκαρπήρητος πρόσχοι τῷ Ἰωὴλ τὰ ὀδυνᾶς; ὁμολογῶ κἀγώ. ἀλλ' ἐὰν τὰς ἐν τοσούτοις ἔτεσι τοῦ Παύλου μαίσιγας, ϗ τὸν λιμὸν τὸν διὰ νυκτὸς, ϗ τὴν γυμνότητα, καὶ τὰ ἀλύσεις, ϗ τὸ δεσμωτήριον, ϗ τοὺς κινδύνους, ϗ τὰς ὁπλοδουλείας, τὰς πρὸ τῶν οἰκείων, τὰς πρὸ τῶν ἀλλοτρίων, τὰς πρὸ τῶν τυράννων, τὰ πρὸ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης αὐτῆς, ϗ μὴ τούτων τὰ τούτων πικρότερα, λέγω δὴ τὰς ὑπὲρ τῶν πιστούντων ὀδυνᾶς, τὸ φορτίδα τῶν σκληρισιῶν πασῶν, τὸ πύρωσιν, ἣν ὑπὲρ ἑκάστου τῶν σκανδαλιζομένων ὑπέμενεν, ὅλῃ πῶς πέτρας στερροτέρα ἦν ἡ ταῦτα φέρουσα ψυχὴ, ϗ σίδηρον ϗ ἀδάμαντα εἰκῆ. ἅπερ οὖν ὁ σκῆνος ἔπαθεν ἐν ᾧ σώματι, ταῦτα ἔσυτ' ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ σκώληκος παντὸς χαλεπώτερον ἡ καθ' ἕκαστον τῶν σκανδαλιζομένων ἀθυμία διέτρωγεν αὐτὸν τὸν ψυχόν. ὅταν ϗ πηγὰς δακρύων ἀφεῖ διὼρεις, ϗ ταῖς ἡμέραις μόνον, ἀλλὰ ϗ τὰς νύκτας, ϗ πάσης γυναικὸς ὠδινούσης δριμύτερον διε- πάσατο [ἐ] καθ' ἕκαστον αὐτ. δέδεγμαι, ἔλεγε, Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω. τίνα οὖν τις μὴ τ' Ἰωὴλ Γαλ. δ. ιθ. ἐκπλαγείη; τ' Μωϋσέα πρώτως. ἀλλὰ ϗ τοῦτον ἐκ πολλοῦ τοῦ δεῖν ὑπερκόντισε. μεγάλα μὲν γὰρ αὐτοῦ ϗ τὰ ἄλλα, ὃ ὁ κεφάλαιον ϗ ἡ χορωνὶς τῆς ἁγίας ψυχῆς ἐκείνης, ὅτι ἐξαλειφθῆναι ἐθέλετο τῆς τοῦ Θεοῦ βίβλου ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν Ἰουδαίων. ἀλλ' ἔσυτ' μὲν σωθαπολέσθαι ἐπέρρησε τὸ ὁ Παῦλος οὐ σωθαπολέσθαι, ἀλλ', ἑτέρων σωζομένων, ἀντὶ ἐκπεσεῖν τῆς δόξης τῆς ἀπείρατος. ϗ ὑπὲρ τῶν Φαραὼ, ὁ ὃ ᾧ πρὸ τοῦ ἐκολάθη καθ' ἡμέραν ἐπύκτευε· ϗ ὑπὲρ ὑπὲρ ἑνὸς ἔθνους, ὁ ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἐκαμνεν, οὐχ ἱδρῶτι, ἀλλὰ ἐξ αἵματι δύτι ἱδρῶτος πόντοθεν πρεῤῥεόμενος, οὐχὶ τῶν οἰκουμένων μόνον, ἀλλὰ ϗ τῶν ἀοίκητον διερθούμενος, οὐχὶ τῶν Ἑλλάδα μόνον, ἀλλὰ ϗ τῶν βαρβάρων. οὕτω καὶ ⸫ Ἰησοῦ εἰς μέσον πρὸ τοῦ ἀγαγεῖν, ϗ ⸫ Σαμουὴλ, ἐξ τοῦ ἄλλοις προφήτης· ἀλλ' ἵνα μὴ μα-

χρότερον

χ. ἀπαλέ-ψαι

ϗ ζιων

χ. φιλανθρω-πία

κρότερον ποιῶλθω Ⓦ λόγον, ὅπου τοῦ κορυφαίου αὐτῶν βαδίσωμεν. ὅταν γὰρ τούτων φανῇ κρείττων, τοσαύτη τῶν ἄλλων ἀμφισβήτησις λείπεται. τίνες οὖν Ⓐ κορυφαῖοι; τίνες ἢ ἄλλοι μετὰ τούτους, πλὴν Δαβὶδ, καὶ ὁ Ἠλίας, καὶ ὁ Ἰωάννης; ὧν ὁ μὲν τῆς προτέρας, ὁ δὲ τῆς δευτέρας παρουσίας τὸν Κύριον προοδοιπορήσουσι. διὰ τί τῆς προφητείας ἀλλήλοις σκοπῶμεν. τί οὖν ὁ ἀξιάρετον τὸν Δαβὶδ; ἢ ὅτι πενθερὸν ἔσχε καὶ ὁ παρὰ Θεοῦ ἔρως. καὶ τίς μᾶλλον, εἰπέ μοι, οὐκ ἂν ἐπόθησε τῆς Παύλου ψυχῆς ἀμφότερα ταῦτα καταρθῶσαι; τί δὲ θαυμαστὸν Ἠλίου; ἀρὰ ὅτι Ⓦ οὐρανὸν ἔκλεισε, καὶ λιμὸν ἐπήγαγε, καὶ πῦρ κατήγαγε; οὐκ ἔγνω σοφὸν. ἀλλ' ὅτι ἐζήλωσε, μᾶλλον τὸ δεσπότου, καὶ πυρὸς σφοδρότερος ἦν; ἀλλ' εἰ τοῦ Παύλου ζῆλον ἴδοις, πόσους ἂν εὕροις κατακαιομένους, ὅσον σκῶλος τῶν ἄλλων προφητῶν ἦν. τί γὰρ δεῖ λέγειν τὸν ῥήτορα τὸν ἐκείνων ἴσον, ἅπερ μᾶλλον τῆς τοῦ διδασκάλου δόξης ζηλωτὴν ἔλεγεν, ὃν Ἡγεμόνα τοῦ ἀδελφοῦ μου τοῦ συγγενοῦς μου κατὰ σάρκα; Διὰ τοῦτο τῶν οὐρανῶν αὐτὸν προεκαλοῦντο, ἡ τοῦ σεφοῦν καὶ τῶν ἑπτὰ λαῶν, ἔμελλε καὶ ἐβεβαίωσε λέγων, Τὸ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ, ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. Διὰ τοῦτο οὐδὲ τῶν κόπων αὐτὸν ὁρωμένων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν νοητῶν ἐνόμισεν ἀρκεῖν εἰς ἀπόλαυσιν τὴν ἀγάπην ἡ τοῦ ζῆλος, ἀλλὰ ἡ ἑτέρου οὐκ οὔσαν ἔζητε, ὥστε οὐδὲ ἓξ ἡμέρας ὑπερβῆναι ἠθέλησε ἡ ἐπιθυμία. ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ἀκρίδας ἤσθιε καὶ μέλι ἄγριον; ἀλλ' οὗτος ἐν μέσῃ τῇ οἰκουμένῃ, καθάπερ ἔκφυτος ἐν τῇ ἐρήμῳ, διέτριβεν, ἀκρίδας μὲν ἡ μέλι ἄγριον οὐ σιτούμενος, πολὺ δὲ βέλτιον τούτων ἀπολαύων τραπέζῃ, καὶ οὐδὲ τὴν ἀναγκαίαν εὕροις ἔφοδον ἔχοντα τοῦ κηρύγματος ταύτην. ἀλλὰ πολλῷ πρὸς τὸν Ἡρῴδην οὗτος παρρησίαν ἐπεδείξατο; ἀλλ' οὗτος οὐχ ἕνα ἢ δύο ἢ τρεῖς, ἀλλὰ μυρίους κατ' ἔκφυτον ἐπεσήμηνε, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ χαλεπωτέρους ἐκείνου τοῦ τυράννου. λείπει πρὸς τοῦτον ἀγγέλους αὐτὸν δέξασθαι λοιπόν. διὸ περ ἀφέντες τὸν γλῶ, πρὸς τὰς τῶν οὐρανῶν ἀναβησώμεθα ἀψίδας. ἀλλὰ μηδεὶς τόλμῃ καταγινωσκέτω τοῦ λόγου. Εἰ γὰρ ἡ Ⓦ Ἰωάννου ἄγγελον ἐκάλεσεν ἡ γραφὴ, καὶ τοὺς ἱερεῖς, τί θαυμαστὸν, εἰ τὸ ἀπόστολον ἀμείνω τοῦ ἀνθρώπου δυνάμει προσηγορίαν ἐκείνους; τί οὖν ἐστιν ἐκείνων ὁ μέγας; ὅτι μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐπακούσει δὲ Θεοῦ ὅπερ ἡ ὁ Δαβὶδ ἐκπληττόμενος ἔλεγε, Δυνατοὶ ἰσχύι, ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ ἴσον ἐστὶν, καὶ μυριάκις ὦσιν ἀσώματοι. ὃ δὲ μάλιστα ποιοῦσι τούτους μακαρίους, τοῦτο ἐστὶν, ὅτι πείθονται τοῖς προστάγμασιν, ὅτι οὐδαμοῦ παρακοῦσι. τοῦτο τοίνυν ἡ παρὰ τοῦ Παύλου μετὰ ἀκριβείας ἐστὶν ἰδεῖν φυλαττόμενον. οὐ γὰρ δὴ τὸν λόγον αὐτοῦ ἐποίησε μόνον, ἀλλὰ ἡ τὰ προστάγματα, ἡ ὑπὲρ τὰ προστάγματα*. ἡ τοῦτο δηλοῦν ἔλεγε· Τίς οὖν μοί ἐστιν ὁ μισθός, ἵνα εὐαγγελιζόμενος, ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ; τί ἕτερον θαυμάζων αὐτοὺς ὁ προφήτης ἔλεγεν; Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, [φησι,] καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλέγον. ἀγαπᾷ τοῦτο ὅτι Παύλου ἐστὶν ἰδιῶν. καθάπερ γὰρ πνεῦμα καὶ πῦρ, οὕτω τοῦ οἰκουμένου διέθραμμε ἅπασαν, καὶ τοῦ γλῶ ἐξεκαθήρεν. ἀλλ' οὕτω Ⓦ οὐρανοὺς ἔλαχε; ὃ δὲ θαυμαστὸν τοῦτο, ὅτι ἐν τῇ γῇ πολιτευόμενος ἔτι, καὶ σῶμα θνητὸν περικείμενος, τοὺς τὰς ἀσωμάτους ἠμείλατο δυνάμεις. πόσης οὖν οὐκ ἂν εἴη μοι καταγνώσεως ἄξιοι, ὅταν ἐγὼ μὲν δι' ἑσπέρας πολλὰ συνειληχὼς ἑαυτῷ τὰ κακὰ, ἡμᾶς δὲ ὁ πολλοστὸν μέρος μιμήσασθαι "αὐτῶν" συνδιάζωμεν; Ταῦτ' οὖν ἐνθυμηθέντες, καὶ τῆς κατηγορίας ἑαυτοὺς ἀπαλλάξωμεν, καὶ συνδιάσωμεν πρὸς Ⓦ ἐκείνου ζῆλον ἐλθεῖν, ἵνα δυνηθῶμεν καὶ τῶν αὐτῶν ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

σωμ. θ. γ. Φιλιπ. α. κδ'.

Ψαλμ. ρβ. κ.

α. Κορ. θ. ιη. Ψαλμ. ργ. ε.

* ἐζήτησε

χ. αὐτῶν

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΠΑΥ-
λον Λογ. β.

Τί ποτέ ἐστιν ἀδελφοι, ἡ ὄσην τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας ἡ δυσγλύεια, καὶ ὅσης ὀξυτέρ δικλικὸν ἀρετῆς τυπὶ ὃ ζῶον, ἔδειξε μάλιστα πάντων ὁ ἀδελφὸς ὁ Παῦλος· ἡ γὰρ ἔσχεν ἐξ ὧν γέγονε, λαμπρὰ τῇ φωνῇ τοῦ ἀπωλείας τὸν ἐγκαλῶν ἡμῶν τῇ καταισχυνῇ ἀπολλυόμενος ὑπὲρ τ̃ διαστῆναι, ἡ περιτέμνων ἐαυτὸν ἀρετῇ, ἡ τὰ διαίρεμνα τ̃ βλασφήμων ἐμφράττων στόματα, ἡ δείκνις ὅτι ἀγγέλων ἢ ἀδελφῶν οὐ πολὺ ὃ μέσον, ἐὰν ἐθέλωμεν περισχεῖν ἑαυτοῖς. οὐ γὰρ ἄλλην φύσιν λαχὼν, οὐδὲ ἑτέρας χοινωνήσας ψυχῆς, οὐδὲ ἄλλον οἰκήσας κόσμον, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ γῇ ἢ χώρᾳ καὶ νόμοις ἢ ἔθεσι τραφεὶς, πολλοὺς ὑπερβέβηκεν ἐξ ὧν γεγένασιν ἀδελφοὶ ὑμνημένοις. ποῦ τοίνυν φησὶν ὁ λέγοντες, ὅτι δύσκολον ἡ ἀρετὴ, ἡ βύσκλον ἡ κακία; οὗτος γὰρ αὐτὴν φάγεται τούτοις, λέγων· Τὸ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται. εἰ γὰρ οἱ τοιαῦτα θλίψεις ἐλαφρὰ, πολλῷ μᾶλλον αἱ οἰκεῖαι ἡδοναί. ἡ ὅ τοῦτο μοῦσι ὄντι αὐτὸ ὃ θαυμαστὸν, ὅτι προαιρέσεως τῆς προθυμίας οὐδὲ ἠφαίρετο τὸν πόνων τὸν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ὅτι οὐδὲ ὅτι μικρῷ ταύτην μετῆει. ἡμᾶς μὲ γὰρ οὐδὲ μικρῶν προκειμένων ἀνεχόμεθα τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἱδρώτων· ἑκάστος γ̃ ἡ χωρὶς τὸν ἐπάθλων αὐτὸν ἠπατάζετο ἡ ἐφίλει, ἢ τὰ ὀκνοῦντα αὐτῆς εἰς κωλύματα μ̃ πάσης ὑπερήλατο τῆς βύσκλίας· ἡ ὅτι σώματος ἀσθενείαν, οὐ προφασμάτων πρόισασιν, οὐ φύσεως τυραννίδα, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ἠπάσατο. καίτοι ἡ στρατηγῶν ἡ βασιλέων ἀπάντων τὸν ὄντων ὅτι γῆς μείζονα φερτίδα ἐγχειρίδεις, ἀλλ' ὅλως καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκτίνυτο τὸν μέρων, ἡ τὸν κινδύνων ὑπεφισταμένων αὐτῷ, πρὸ ὀφθαλμῶν ἐκέκτητο τὸν προθυμίαν. ἡ τοῦτο δηλῶν ἔλεγε, Τῶν μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος· καὶ θανάτου προσδοκωμένου, εἰς κοινωνίαν τῆς ἡδονῆς ταύτης ἐκάλει λέγων, Χαίρετε ἡ συγχαίρετέ μοι· ἡ κινδύνων ὑπεκειμένων καὶ ὕβρεων, ἢ ἀτιμίας ἁπάσης, ἐσκίρτα πάλιν· ἡ Κορινθίοις ἐπιστέλλων ἔλεγε, Διὸ ἡ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν διωγμοῖς. ἡ ὅπλα γ̃ αὐτὰ δικαιοσύνης ἐκάλεσε, δείκνις ὅτι ἡ ἐντεῦθεν τὰ μέγιστα ἐκαρποῦτο, ἡ τοῖς ἐχθροῖς πάντοθεν ἀχείρωτος ἦν· ἡ πανταχοῦ μαστιζόμενος, ὑβριζόμενος, λοιδορούμενος, ὥσπερ ἐν θριάμβοις ἐμπομπεύων, ἡ τὰ ἑπταγα σεσεληνῆ πανταχοῦ γῆς ἴσας, ὅτως ἐκθηλωπίζετο, ἡ χάριν ὁμολογῶ τῷ Θεῷ λέγων· Χάρις γ̃ τῷ Θεῷ ᾧ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς. ἡ τὸν ἀγαμοσυνὸν ἡ τὸν ὕβριν τὸν ἀφ' ὃ κήρυγμα μᾶλλον, ἢ ἡμᾶς τὸν τιμὸν ἐδίωκε, ἡ θάνατον, ἢ ἡμᾶς τὸν ζωὸν, ἢ τὸν πενίαν, ἢ πλοῦτον ἡμᾶς, ἡ σὺν πόνοις μᾶλλον, ἢ χαὶ ἀνέσεις ἕτεροι, ἡ οὐχ ἁπλῶς μᾶλλον, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον, ἡ ὃ λυπᾶσθαι πλέον, ἢ ὃ χαίρειν ἕτεροι, ὃ ὑπερβάλλεσθαι τῶν ἐχθρῶν μᾶλλον, ἢ ὃ κατὰ κράτος ἕτεροι· ἢ αὐτίχρεψε τῶν παραγμ̃ τὸν τάξιν, μᾶλλον γ̃ ἡμᾶς ἀνατερέψαμεν. ἑκάστος γ̃, ὥσπερ ὁ Θεὸς ἐνομοθέτησεν, ὅτως αὐτὸν ἐφύλαττε. ταῦτα οὖν γὰρ κ̃ φύσιν ἄπονα, ἑκάστα γ̃, τὐναντίον. πῖς τούτων ἀπόδειξις; Παῦλος, ἀνθρωπος ὤν, καὶ τούτοις ἐπιτρέχων μᾶλλον ἢ ἐκείνοις. ἓν τοῦτο φοβερὸν ἐστὶ μόνον ἡ φθαρτὸν, ὃ προσκρούσαι Θεῷ, ἕτερον γ̃ οὐδέν· ὥσπερ οὖν οὐδὲ πολὺν ἄλλο ἐστὶ, ὡς ὃ ἀρέσαι Θεῷ· ἡ οὐ λέγω τῶν παρόντων οὐδὲν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν μελλόντων. μυρία γὰρ μοι πάλεις εἶπῃς ἡ ἔθνη ἡ βασιλῆς ἡ στρατόπεδα ἡ ὅπλα ἡ χρήματα ἡ σατραπείας ἡ δυναστείας (οὐδὲ γὰρ ἀράχνιον ταῦτα εἶ) ἐνόμισεν) ἀλλ' αὐτὰ τὰ τοῖς ουρανοῖς πῆχ, ἢ τὸ αὐτὸ ὄφελ ἐστὶ σφοδρὸν ἔρωτα πρὸς Χριστόν. οὗτος γὰρ πρὸς ἑκάστο ὃ φίλτρον,

χ. ὑπάνδρων

Φιλιπ. γ. 13. καὶ β. 18.

χ. ἡ πιστεύων

β. Κορ. δ. 15.

β. Κορ. β. 18.

φίλτρον, οὐκ ἀγγέλων ἀξίαν ἐθαύμασεν, οὐκ ἀρχαγγέλων, οὐκ ἄλλο τιοῦτον οὐδέν. ὃ γὰρ ἀπρόπτων μεῖζον εἶχεν ἐν ἑαυτῷ, ⓦ τῆς Χριστοῦ ἔρωτα, καὶ μὴ τούτῳ πρώτων ἑαυτὸν μακαριώτερον εἶναι ἐποίησε· καὶ τούτῳ χωρεῖς, οὐδὲ τὴν χυδαιότητα, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἀξιοπιστίαν ἠμέλησεν αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ τῆς ἀγάπης ταύτης ἐν ἑκάστοις εἶναι ἐβούλετο μᾶλλον ἢ τῶν κολαζομένων, ἢ ταύτης χωρεῖς, τὴν ἄκρων καὶ τῶν πικρῶν. κόλασις γὰρ ἐκείνῳ μία, ὃ τῆς ἀγάπης ταύτης ἀποτυχεῖν. τοῦτο αὐτῷ γέεννα, τοῦτο πικρία, τοῦτο μυρία κακά· ὥσπερ καὶ ἀπόλαυσις, ὃ ταύτης ἐπιτυχεῖν· τοῦτο ζωή, τοῦτο κόσμος, τοῦτο ἀγγέλους, τοῦτο παρόντα, τοῦτο μέλλοντα, τοῦτο βασιλεία, τοῦτο ἐπαγγελία, τοῦτο τὰ μυρία ἀγαθά. ἕτερον γὰρ οὐδὲν τῶν μὴ φερόντων σταθμὸν, οὐδὲ λυπηρὸν, οὐδὲ ἡδὺ εἶναι νομίζει· ἀλλ' ὥσπερ καταφρόνει τῶν ὁρωμένων πάντων, ὡς τῆς καθ' ὅσον πομφόλυγος βραχυτέρων πνέοντες, χάσκοντες εἶναι ἐδόκουν· οὕτω καὶ ἐκεῖνος ὁ ἄπιστος ἡμῖν ἐφαίνετο τὰ μυρία κολάσεις, παίδων ἀθύρματα· πλὴν εἴ ποτε ἅψαιτο Χριστοῦ τὰ τοιαῦτα πασχόντος, καὶ εἰς τοῦτο ἄλυσιν ὕστερος σκληροτέρας, ὡς οὐδὲ ὃ κρίμα Νέρωνος ὅτι τῆς κεφαλῆς ἔχων· ὃ δεσμωτήριον ὃ ἄγει, ὡς αὐτὸν ⓦ οὐρανὸν, καὶ τὰ σώματα ὃ μάστιγας ἐδέχετο ἥδιον τούτων τῶν παραβόλων ἁρπαζόντων· καὶ σοὶ πόνους ἐφίλει τὴν ἐπάθλων οὐκ ἦσθιον, ἐπάθλων σοὶ πόνους ἐν νομίζων. ἅψαι τοῦτο ὃ χαρὰν αὐτοῦ σκάλευ. σκόπει δὲ ἐπάθλων ἐμοὶ, ὃ μὲν ἀλύσεως καὶ στυγὸς Χριστῷ ἐν), ὃ δὲ ὀπτημένης τῇ χειρὶ, ὁ ἀγὼν σοῦ. ἀλλ' ὅμως τοῦτο μᾶλλον αἱρεῖται ἐκείνου, καὶ ἀναγκαιότερον αὐτὸ ἐν) φησι· ὃ μὲν ἆθλα ἀπὸ Χριστοῦ γένεσθαι, ἀγὼν ἐμὸς ὃ πόνος, μᾶλλον ἢ καὶ ἀγῶνα καὶ πόνον· ὃ ἐν) μετ' αὐτὸ, ἐπάθλων. ἀλλὰ τοῦτο μᾶλλον αἱρήσεται ἐκείνου ἅψασθαι ⓦ Χριστοῦ. ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἂν, ὅτι ταῦτα πρὸ τοῦ ἅψασθαι τοῦ Χριστοῦ ἦν ἁπλᾶ αὐτῷ ἐμοί. τοῦτο γὰρ καὶ ἐγὼ φημι, ὅτι ἅπερ ἀθυμίας ἡμῖν αἴτια, ταῦτα ἐκείνῳ μεγάλων ἔπεκτεινε κέρδους. καὶ τί λέγω κυδωνίους καὶ [τοὺς ἄλλους] παλαιστρείας; [καὶ γὰρ] ὁ
β. Κορ. ια. κθ. ἀθυμία διέφευγεν ἐμέ. διὸ δὲ ἔλεγε· Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; πλὴν εἴ τι καὶ τοῦ ἀθυμεῖν κέρδους ἔχειν ἔμελλον ἔτι ἐμοί. πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν τέκνα ἀποβαλόντων, συγχωρεῖν μοι θρήνῳ, ἀνδραποδίζονται ἀλαζόσι· κωλυόμενοι δὲ, ἀλγοῦσι· καθάπερ οὖν καὶ ὁ Παῦλος, νυκτὸς καὶ ἡμέρας δακρύων, ἀνδραποδίζεται ἑαυτόν. οὐδὲν γὰρ οὕτω τὰ οἰκεῖα ἐπιτίθησι κακὰ, ὡς τὰ ἀλλότρια ἐκβιάζεται. πῶς γὰρ οἷόν τε ἀμαρτάνειν αὐτοὺς, Ἰουδαίων οὐ σωζομένων, ἵνα σωθῶσιν, ἐγκαλούμενον ἀπαιτεῖν τῆς μὴ δόξης; ὅθεν δῆλον ὅτι ὃ μὴ σώζεσθαι αὐτοὺς, πολλῷ χαλεπώτερον ἐμοί. εἰ γὰρ μὴ χαλεπώτερον, οὐκ ἂν ἠξίου σκάνδαλον· ὡς γὰρ κουφότερον ἔλεγε, καὶ μᾶλλον ἔχει ἀνδραποδίσαι. καὶ οὐχ ἁπλῶς
Γαλ. θ. ε. ἐβούλετο, ἀλλὰ καὶ ἐδόκα λέγων, Ὅτι λύπη μοί ἐστι, καὶ ὀδυνῶ τῇ καρδίᾳ μου. ⓦ οἶδα καὶ ἑκάστῳ, ὡς εἰπεῖν, ὑπὲρ τοῦ τοῦ οἰκουμένου οἰκειοῦται ἀληθῶς, καὶ ὑπὲρ ἀπάντων χωρῶν, καὶ ἐθνῶν, καὶ πόλεων, καὶ ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου, τίνι δ' ἂν τις δυνηθείη ἀνδραποδίσαι; ποίῳ σιδήρῳ; ποίῳ ἀδάμαντι; τί δ' ἂν τις σκεύεσι καλέσειε τοῦ ψυχοῦ; χρυσῷ, ἢ ἀδάμαντος; καὶ γὰρ ἀδάμαντος ἐστὶ πάντος στερρότερα, καὶ χρυσοῦ, καὶ λίθων τιμίων τιμιώτερα. καὶ κεῖνος μὲν οὖν τῆς ὕλης τοῦ θυτοῦ δεδιὼς πρελάσει, ταύτης δὲ τοῦ πολυτελείας. τίνι δ' οὖν τις αὐτοῦ παραβάλοι; τῷ μηδὲ οὐσῶν ἀξίᾳ. εἰ δὲ χρυσὸς ἀδάμας γένοιτο, καὶ ἀδάμας χρυσὸς, τότε ὁπωσοῦν αὐτῷ πρέψεται τῆς εἰκόνος. ἀλλὰ τί μοι ἀνδραβάλλειν ἀδάμαντι καὶ χρυσῷ; ⓦ κόσμοι δυτίθης ἅπαντα, καὶ τότε ὄψει καθελκουσαν τοῦ Παύλου τοῦ ψυχοῦ. εἰ γὰρ ἀπὸ τῶν σὺν μηλωταῖς καὶ σπηλαίοις καὶ σὺν μικρῷ μέρει τῆς οἰκουμένης ἅπαντα τοῦτο φησι σκῆνος, πολλῷ μᾶλλον ἀπὸ αὐτοῦ δὲ εἰπεῖν ἡμᾶς, ὡς ὅτι πάντων δυτάξιος ἐστί. εἶτ' τοίνυν ὁ κόσμος αὐτοῦ οὐκ ἄξιος, τίς ἄξιος; πάντα ὁ οὐρανός. ἀλλὰ καὶ τοῦτο σμικρόν. εἰ γὰρ αὐτὸς οὐρανοῦ μὴ τῶν σὺν τοῖς οὐρανοῖς ἀπολαύσει τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγάπου, πολλῷ μᾶλλον ὁ δεσπότης ὁ τοσοῦτον αὐτοῦ ἀγαθώτερος, ὅσῳ πατρείας ἀγαθότης, μυρίων αὐτοῦ ὑ-

ἐφανῶν

χ. ὕστε
χ. ὕστε
χ. ἔτι τὸ δύνατος καὶ τιμ.
χ. ἀπαιδίστων.
χ. αὐτοῦ.
χ. ὕτις μικρόν

χ. τοσούτῳ

ἐκείνων τοσοῦτον μείσει. οὐ γὰρ ὁμοίως ἡμᾶς φιλῇ, καθάπερ ἡμᾶς αὐτόν, ἀλλὰ "τοσοῦτον πλέον, ὅσον σὺ λέγω τοῦ ληστοῦ ἐκεῖνον. σκόπει γοῦν ἡλίκων αὐτὸν ἡ τοῦ τῆς μισθοῦσης ἀξίωσεν ἀναστάσεως. Εἰς τοσοῦτον ἐξέδησεν ἥρπασεν, εἰς τοῦτον αὐτὸν ἀνήγαγεν οὐρανόν, ἀπορρήτων ἐπόησε χωρίων τοιούτων, ἃ μηδενὶ τῶν τῶν ἀνθρωπίνων λαχόντων φύσιν θέμις εἰπεῖν· καὶ μάλα εἰκότως. καὶ γὰρ ἐν γῇ βαδίζων, ὡς μὲν ἀγγέλων ἐφρόντιζεν ἀπόντα, καὶ σώματι "θνητῷ συνδεδεμένος, τῶν ἐκείνων καθαρότητα ἐπεδείκνυτο, καὶ ἀνάγκης τοσαύτης ὑποκείμενος, ἐφιλονείκει τῷ ἄνω δυνάμεων μηδὲν ἔλαττον φαίνειν. καὶ γὰρ ὡς πηνὸς τῷ οἰκουμένῳ διέδραμε, καὶ ὡς ἀσώματος, πόνων ὑπερέβη καὶ κινδύνων, καὶ ὡς ☧ οὐρανοὶ ἤδη λαχών, καταφρονεῖ τῆς ὀπῆς, καὶ ὡς μετ' αὐτῆς αἰσχρεφόμενος τῆς ἀσωμάτων δυνάμεων, ὅτι διϊσχυρῶς ἐγρηγορώς ἰῶ. καίτοιγε ἀγέλοι πολλάκις ἐνεχείρισαν ἐνθένδε ἀφορᾶν· ἀλλ' οὐδὲ εἷς αὐτῶν τὸ ἔθνος, ὃ ἐνεπιστεύθη, ὅτως ὠκειώσατο, ὡς Παῦλος τῷ οἰκουμένῳ ἅπασαν. καὶ μή μοι λέγε ὅτι Παῦλος οὐκ ἰῶ· ὁρῶ ταῦτα οἰκειούμενον· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁμολογῶ. Εἰ γὰρ καὶ μὴ αὐτὸς ἰῶ ὁρῶν τὰ δυνάμενα, ἀλλ' οὐδὲ ὅτως ἐκτὸς ἰῶ τῆ ὀπῆ τούτοις ἐπαίνων, ὅτῳ ἑαυτὸν ὅτω κατεσκεύασεν ἄξιον τοσαύτης χάριτος. ὁ Μιχαὴλ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἐνεχείρισε· Παῦλος δὲ γῆν καὶ θάλατταν, καὶ τὴν οἰκουμένην, καὶ τὸν ἀοίκητον. καὶ ταῦτα οὐκ ἀγγέλους ὑφείζων λέγω, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ δυνάμεις, ὅτι δυνατὸν ἄνθρωπον οὐρανοῦ μεῖζον ἐκείνων εἶναι, καὶ ἐγγὺς αὐτῶν ἑστάναι. καὶ τίνος ἕνεκεν οὐκ ἀγγέλοις ταῦτα ἐνεχείρισε; ἵνα μηδεμίαν ἀπολογίαν ἔχῃς φαύλην, μηδὲ εἰς τὴν διαφορὰν τῆς φύσεως καταφύγῃς καὶ ψεύδῃ· ἄλλως τε καὶ θαῦμα μᾶλλον ἐγίνετο. πῶς γὰρ οὐ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, ἀπὸ γλώττης πηλίνης σκηπανδῶνα λύσαι, θάνατον φυγαδεῦσαι, ἀμυρτήματα λῦσαι, πεπηρωμένῳ διορθοῦν φύσιν, καὶ τοῖς χερσὶν ἐργάζεσθαι οὐρανόν; Διὰ τοῦτο σκληρύνομαι τὸν Θεὸν τοῦ δυνάμεως, ὅτι ταῦτα θαυμάζω τὸν Παῦλον τοῦ προθυμίαν, ὅτι τοσαύτην ὑπεδέξατο χάριν, ὅτι τοιοῦτον προσεκυνήσατο ἑαυτόν· καὶ ὑμᾶς παρακαλῶ μὴ θαυμάζειν μόνον, ἀλλὰ καὶ μιμεῖσθαι τὸ ἀγχίνοιαν τῆς ἀρετῆς. ὅτω γὰρ δυνησόμεθα τὸν αὐτὸν σεφαίων κοινωνῆσαι σκέψασθε. Εἰ δὲ θαυμάζεις ἀκούων, ὅτι τὰ αὐτὰ κατορθώσας, τὸν αὐτὸν ὑπεραύξῃ, ἀκουσον αὐτοῦ ταῦτα λέγοντος· Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, ☧ δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· β. Τιμ δ. ζ.
λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι Κύριος ὁ δίκαιος κριτὴς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ δὲ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ὀπὴν φανεῖσαν αὐτῷ. ὁρᾷς πῶς πανταχοῦ εἰς τὴν αὐτὴν κοινωνίαν καλεῖ; ἐπεὶ οὖν ἅπασι προκειται τὰ αὐτά, πάντες σπουδάσωμεν ἀξιοι γενέσθαι τῆς ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν· καὶ μὴ μόνον τὸ μέγεθος καὶ ☧ ὄγκον τῶν "κατορθωμάτων ἰδωμεν, ἀλλὰ δὲ ☧ τὸν τῆς προθυμίας, δι' ἧς τοσαύτην ἐπεσπάσατο χάριν, καὶ τὸ τῆς φύσεως συγγενές (τὴν γὰρ αὐτὴν ἡμῖν κεκοινώνηκεν ἀπάντων) καὶ οὕτω καὶ τὰ σφόδρα δυσκατόρθωτα, ῥᾴδιά ἡμῖν φανήσεται καὶ κοῦφα, καὶ ☧ βεβαίως τοῦτον καμόντες χρόνον, ☧ ἀγήρω δὲ ἀθάνατον σκῆνος σεφάνου φορεῖσθε Διὰ τελέσωμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

χ. παθητῷ

κ. καταρθωμάτων

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ Παῦλον Λογ. γ.

Μακάριος Παῦλος τῆς αἰθερίου πολιτείας ὁ διδάσκαλος τῶν ἰχνῶν, ἐν ὅπ * πρὸς αὐτὸν ᾿᾽ δυνάμεθα πάντων τ᾽ οὐρανῶν, ἀφεὶς ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις, ποτὲ μὲν δι᾽ ἑαυτῆς μόνης μιμητὰς γενέσθαι παρεκάλει τοῦ Χριστοῦ λέγων, Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ· ποτὲ δὲ καὶ χωρὶς ἑαυτῆς πρὸς αὐτὸν αὐτὸν ἀναβιβάζει τοῦ Θεοῦ λέγων, Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά. εἶτα ᾿᾽ δείκνυς ὡς οὐδὲν οὕτω ποιεῖ τὴν μίμησιν ταύτην, ὡς ὁ καινοφελῶς ζῆν καὶ πρὸς ὃ * παντὶ χρήσιμον ὁρᾶν, ἐπήγαγε· Περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ. ᾿᾽ Διὰ τοῦτο εἶπεν, μιμηταί μου γίνεσθε, ὡς ἀγάπης δεόντως διὰ τοῦτο εἶπεν, ᾿᾽ δείκνυς ὅτι αὕτη μάλιστα καὶ ἀρετὴ ἐστὶν ἐν ποιεῖ Θεοῦ· ὡς οὐ γε ἄλλαι ταύτης κατάδεέστεραι, [καὶ] πρὸ αἰῶνος πᾶσαν τρέφουσα· οὕτω καὶ πρὸς ὀργὴν μάχη, ὁ πρὸ τοῦ γαστρὸς πόλεμος, καὶ πρὸς τὴν φιλαργυρίαν παράταξις, καὶ πρὸς τὸν θυμὸν πάλη· ὃ δὴ φιλεῖ, τοῦτο κοινὸν ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· Εὔχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε ὅμοιοι τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τοῦτο τοίνυν καὶ ὁ Παῦλος εἰδὼς κεφάλαιον ὂν τῶν ἀγαθῶν, καὶ πολλῆς ἐπεδείξατο * τῆς ἀκριβείας. οὐδεὶς γοῦν οὕτως ἐχθρὸς ἐφίλησεν, οὐδεὶς οὕτω τοὺς ᾿᾽ ἐπιβουλεύοντας εὐηρέτησεν, οὐδεὶς τοσαῦτα ὑπὲρ τῶν λελυπηκότων ἔπαθεν. οὐδὲ γὰρ εἰς ἁμαρτήματα εἶλεπεν, ἀλλὰ τὸ κοινὸν τῆς φύσεως ὄνειδος, καὶ ὅσῳ μᾶλλον δεξιοήκουεν, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτῶν ἠλέει τὸν μανέντα. καὶ ὡς δή τις πατὴρ περὶ παῖδα φρενίτιδι κατεχόμενον (ὅσῳ γὰρ δὴ ὑβρίζηται καὶ λακτίζῃ χαλεπῶς ὁ κάμνων, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν ἐλεεῖ καὶ δακρύει) οὕτω καὶκεῖνος, τῇ τῶν δαιμόνων ὑπερβολῇ τῶν τοῦτα ἐπαγόντων αὐτῷ ᾿᾽ τὸν τόσον συναχθόμενος, πρὸς πλείονα κηδεμονίαν ἐξανίστατο. ἄκυσον γοῦν αὐτοῦ πῶς ἡμέρως, πῶς συμπαθητικῶς ὑπὲρ αὐτῶν ἡμῖν ἐξαλέγεται, τῶν πεντάκις αὐτὸν μαστιγωσάντων, τῶν καταλυσάντων, τῶν δησάντων, τῶν τὸ αἷματος αὐτοῦ διψώντων, καὶ δεξασθαι καὶ ἐκείνων ὑπὲρ μισθὸν τὸν ἡμέρων. Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς, φησὶν, ὅτι ζῆλον Θεοῦ ἔχουσι, ἀλλ᾽ οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν. καὶ πάλιν τοῦτ᾽ ἐπεμαίνοντας αὐτοῖς ᾿᾽ ἀναγκαίζων ἔλεγε· Μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ. Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσηται. ὅπερ γὰρ ἀπόφασιν εἶδε διαστολικὸν ἐξελθοῦσ᾽ καὶ αὐτῶν, οὐ κύριος ἰῶ, τοῦτο ἐποίει· συνεχῶς ἐδάκρυεν γὰρ αὐτῶν, ἤλγει, τοῦ σπαλλεσθαι βαλομένους αὐτοῖς σκώλυε, καὶ σκ τῶν ἐγχωρούντων ἐφιλονείκει σκιαῖ γοῦν συνηγώμενος αὐτοῖς ὑρῶν. καὶ ὅπερ λόγῳ πείθει, σκ ἔσχε δὲ δυνάσθαι αὐτῶν καὶ σκληρὸν, ὅτι συνεχεῖς βύχας ἐπέπετο λέγων· Ἀδελφοὶ, ἡ μὲν εὐδοκία μὲν ἡ δέησίς μου ἡ πρὸς Θεὸν, γὰρ αὐτῶν ὅτι εἰς σωτηρίαν. σωστέον ἡ αὐτοῖς τὰς χρηστὰς ἐλπίδας λέγων· Ἀμεταμέλητα τὰ χαρίσματα, καὶ ἡ κλῆσις τοῦ Θεοῦ, ὥστε μὴ ἀπογνῶναι τέλεον καὶ ἀπολέσθαι. ἅπερ ἅπαντα κηδομένου καὶ σφόδρα γὰρ αὐτῶν διακαιομένου ἰῶ· ὡς ὅταν λέγῃ· Οπ ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ᾿᾽ ἀσεβείας ἀπὸ Ιακώβ. ᾿᾽ καὶ γὰρ σφόδρα διεκόπτετο καὶ ἐδάκνετο ἀπολλυμένους ᾿᾽ ὁρῶν. διὰ πολλὰς ἐπινοεῖ προφυλάξεις τῆς ἀληθινῆς ταύτης ἑαυτῶν, ποτὲ μὲν λέγων, Ἥξει ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ιακώβ· ποτὲ δὲ, Οὕτω καὶ οὗτοι ἠπίστησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσι. ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ Ιερεμίας, βιαζόμενος καὶ φιλονεικῶν ἀπολογίαν ζητεῖ· γὰρ τῶν ἡμαρτηκότων θύρᾳ, καὶ μὲν λέγων· Εἰ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀντέστησαν ἡμῖν, ποίησον ἕνεκέν σου· καὶ δὲ πάλιν, Οὐχὶ τοῦτο ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ οὐδὲ ἀδελφὸς πορεύσεται), καὶ καταρθώσει τὸν πορείαν αὐτοῦ· καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν· Μιὰ ἀνθρώπου ὅτι χοῦς ἐσμεν. καὶ γὰρ ἔθος τοῖς γαστρὸς τῶν ἡμαρτηκότων δεσπόταις, καὶ μηδὲν ἔγκλημα εὔλογον εἰπεῖν, σκιᾷ γοῦν τινα ἀπολογίας ὑπιόντες, οὐ ᾿᾽ διακριβωμένας μᾶλλον, οὐδὲ εἰς δόγματα ἐκκυαθοῦσαι

᾿᾽ δυναμένας

a. Κορ. ια. α.

Εφ. ε. α.

Ματθ. ε. μδ.

Ρωμ. θ. β.

Ρωμ. ια. κ.

Γαλ. ι. α.

Ρωμ. ια. κγ.

Ιερ. ιδ. ζ. καὶ ι. κβ.

Ψαλμ. ρβ. ιδ.

* αὐ ἐρῶσι ἡμῶν αὐτῆ, γρ. δύνασθε

γρ. πάλιν δηλοῦν * τοῦ γρ. χαλᾶς ἢ ε. π. γρ. αὕτη γὰρ μάλιστα

* αὐτοῦ. γρ. ὑπὲρ δυσωπήσαντας

γρ. ὑποβολὴ γρ. πὰ λυπηρὰ

γρ. αὐτοῦ τέλειον

γρ. ἀσεβείας γρ. ὅπερ γρ. ὅρα πᾶς πολ.

ἴσως μήπως

ἰσ. μωμῶς
ἰσ. μωμῶς

"δωκαιωθῶμεν" ᾠδημοθουμένας ἢ ὅμως τῶν ὑπὲρ τῶν ἀπολλυμένων ὀδυνωμένους. μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς τὰς τοιαύτας ἀκριβῶς ἐξετάζωμεν ἀπολογίας, ἀλλ' εἰσοικίσωμεν ὅτι ψυχῆς εἰσιν ὀδυνωμένης, ζητοῦσης εἰπεῖν τι ὑπὲρ τῶν ἡμαρτηκότων, ὥστε ἐκδεχώμεθα καὶ εἰρηκέναι. ἆρ' οὖν πρὸς Ἰουδαίους μόνον τοιοῦτος, πρὸς ἢ καὶ ἐξῶθεν" οὐχί; πολλῶν ἡμερῶν

χ. ὁ πιστὸς ἢ ἄπιστος, ἀλλὰ παύσασθε λέγειν.

5 πρὸς ἐμὲ πρὸς τοὺς οἰκείους, ἢ πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους. Σκόπει ἀκούσωμεν τί Τιμοθέῳ" φησί. Δοῦλον ἢ Κυρίου δὲ οὐ μάχεσθαι, ἀλλ' ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, τὸ πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ Διαβόλου παγίδος, ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. θέλεις ἰδεῖν αὐτὸν καὶ πρὸς τοὺς ἡμαρτηκότας πῶς διαλέγεται; ἀ-

β. Τιμ. β. κδ.

10 κούσωμεν τί φησι Κορινθίοις διατείλων· Φοβοῦμαι ἢ μήπως ἐλθὼν, οὐχ οἵους θέλω, εὕρω ὑμᾶς· καὶ μετ' ὀλίγα, Μὴ πάλιν ἐλθόντα με ταπεινώσῃ ὁ Θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀσελγείᾳ καὶ ἀκαθαρσίᾳ, ἧ ἐπράξαν. καὶ Γαλάταις ἢ γράφων ἔλεγε· Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν. καὶ ὑπὲρ τοῦ πεπορισμένου ἀκοῦσαι αὐτοῦ, πῶς οὐχ ἥττον ἐκείνου κηδό-

β. Κορ. ιϛ. κα.

Γαλ. δ. ιθ.

15 μενα καὶ παρακαλῶ λέγων· Κυρώσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην. καὶ ἰδοὺ ἢ αὐτὸν ἐξέκοψε, μὴ πολλῶν δακρύων τοῦτο ἐποίει. Ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως, φησι, καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ ἵνα γνῶτε τὴν ἀγάπην, ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς. καὶ πάλιν· Ἐγὼ μὲν τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς Ἰουδαῖος, τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, τοῖς" ἀσθενέσιν, ὡς ἀσθενὴς, τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. καὶ ἀλλα-

β. Κορ. β. ζ.
β. Κορ. β. δ.
α. Κορ. θ. κ.

χ. ἀσθενέσιν,

20 χοῦ πάλιν· Ἵνα παραστήσω πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Εἶδες ψυχὴν ὑπερβαίνουσαν πᾶσαν" τὴν γῆν; πάντα ἀνθρώπου παρεστιδόκησε παθεῖν, καὶ τοῦτο αὐτὸ μόνος, πάντας πρίσιον. καὶ γὰρ ὥσπερ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν γυμνάσας ἀθλητὰς, οὕτως ἐβουλεύσατο, οὕτως ἔτρεχεν, οὕτω πάντας ἐκαυτὸν ἕλκειν ἐποίησεν εἰσαγαγεῖν εἰς τὸν βασιλείαν, ἀνεμπόδων, παῤῥησιαζόμενος, ἀνεμποδίστως, ἰκετεύων, δυσωπῶν, παρακαλῶν, ἐπιτιμῶν, ὀνειδίζων, ἐλέγχων, τοὺς δαίμονας φοβῶν, τοὺς ἀν-

Κολοσσ. α. κη.

χ. φιλοσοφίαν;

25 θρώπους ἐλεῶν, διὰ προσευχῶν, διὰ γραμμάτων, διὰ ῥημάτων, διὰ παραινέσεως, διὰ μαθητῶν, δι' ἑαυτοῦ τοὺς πάντοθεν ὠθοῦντας, τοὺς ἔξωθεν σπείρων, διεγείρων τοὺς χαμαιζήλους, ἀναπτερῶν τοὺς συντεταπεινωμένους, ἀλείφων τοὺς ῥᾳθυμοῦντας, φοβερὸν ἐμβάλλων τοῖς ἐχθροῖς, θρασὺν βλέπων πρὸς τοὺς πολεμίους· καθάπερ τις στρατηλὸς [ἢ] ἀρίστου [ἰατροῦ], αὐλοὺς σκυθρωποὺς, αὐλοὺς ἐπαναστάσεως, αὐλοὺς" ἐπαναστάσεως, αὐλοὺς παραστάτας, αὐλοὺς πάντα

χ. προσταστάσεως, ἢ ἡ

30 γυμνάζων ὁ στρατοπεδάρχης. καὶ οὐκ ἐν τοῖς πνευματικοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς σωματικοῖς πολλὴν τὴν προθυμίαν ἐπεδείκνυτο, πολλὴν τὴν σπουδήν. ἀκούσωμεν γοῦν αὐτοῦ, πῶς ὑπὲρ μιᾶς γυναικὸς πρὸς ὀλόκληρον διατείλει δῆμον λέγων· Συνίστημι ἢ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν οὖσαν τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς, ἵνα προσδέξησθε αὐτὴν ἐν Κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ παραστῆτε αὐτῇ, ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν πρᾴγματι χρῄζῃ. καὶ πά-

Ρωμ. ιϛ. α.

35 λιν· Οἶδατε τὸν οἶκον Στεφανᾶ, ἵνα δὲ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις. καὶ πάλιν· Ἐπιγινώσκετε τοὺς τοιούτους. καὶ γὰρ καὶ τῶν ἰδίων τῆς φιλοπονίας τῶν ἁγίων, ὃ καὶ ἐν τούτοις βοηθεῖν. οὕτω καὶ ὁ Ἐλισσαῖος τὸν ὑποδεξάμενον αὐτὸν γυναῖκα, οὐκ ἐν τοῖς πνευματικοῖς μόνον ὠφέλει, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς ἐπεμέλετο. διὸ" καὶ ἔλεγε· Εἰ

α. Κορ. ιϛ. ιη. ιθ.

χ. μὴ σπουδῶς

τίς σοι λόγος πρὸς Ⓜ βασιλέα, ἢ πρὸς Ⓜ ἄρχοντα; καὶ πῶς μάζεις, εἰ τὸν ἀπὸ

40 τῶν γραμμάτων πλήξασα σὺν ὁ Παῦλος, ὥστε καὶ καλῶν τινας πρὸς ἑαυτὸν, οὐδὲ τοῦτο ἀξίωσεν εἶναι ἐνόμισε, δι' καὶ πρὸ ἐφοδίων αὐτῷ φέροντα, καὶ καταθέσθαι αὐτὸ ἐπιστολῆς; καὶ γὰρ διατείλων Τίτῳ, φησί· Ζηνᾶν Ⓜ νομικὸν καὶ Ἀπολλὼ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν" αὐτοῖς λείπῃ. εἰ δὲ Παῦλος οὕτω σπουδαίως ἐξέπεμπε, πολλῷ μᾶλλον, εἴ που κινδυνεύοντας εἶδε, πάντα ἂν ἔπραξεν. ὅσα γοῦν καὶ πρὸς Ⓜ Φιλήμονα

Δ. Βασ. δ. ιγ.

χ. αὐτὸν

Τιτ. γ. ιγ.

ὑπεξέλωμεν, πόσην ποιήσεται τὴν δίκην ὁ Ὀνήσιμος, ἢ πῶς στενοτέρως, πῶς κηδεμονικῶς ὑπεξέλωμεν. ὁ γὰρ εἰς οἰκέτης, ἢ ζώντα φυγάδος ἐγκεκλημένου, καὶ ὑφελομένου πολλὰ τῶν δεσποτικῶν, ἐδέκλινεν μὲν ἂν δικαιοσύνης στενοχωρῆσαι ὑπεξελεῖν, συνήνεσεν ἂν λίαν ὁ κύριος τοῖς ἄλλοις. καὶ γὰρ ἐν μέσῃ ἀγορᾷ ἄξιον νομίζειν εἶναι, δίκην λαμβάνειν παρὰ τοῦ ζημιωθέντος, παρεῖναι. Διὰ τοῦτο πάντα ἐκίνει, καὶ ἐδέετο ὥστε διαπραξαι γενέσθαι τῶν ζημιωμένων, οὐ ῥήματα, οὐ χρήματα, ἀλλὰ σῶμα. ὁ γὰρ μυριάκις ἑαυτὸν θανάτοις ἐκδοὺς, πολλῷ μᾶλλον ἐδέετο χρημάτων ἐφείσατο, εἴγε παρῆν. καὶ τί λέγω, εἴγε παρῆν; καὶ γὰρ μὴ παρόντων δυνατὸν ἦν ἆραι, ὅτι ὄντα ἐφείσατο. ἀλλὰ μὴ νομίσῃς αἴνιγμα εἶναι τὸ ῥῆμα, ἀλλ' αὐτὸ πάλιν ἀκουσον" λέγοντος· Οτι ἥδιστα δαπανήσω, καὶ ἐκδαπανηθήσομαι γὰρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. ἐ "Εφεσίοις διαμεμαρτύρηται· Αὐτοὶ οἴδατε ὅτι ταῖς χρείαις μου, καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. καὶ ὢν μέγας, ὁ τῆς κεφαλαίος τῶν ἀγαθῶν, τῇ ἀγάπῃ, φλογὸς πάσης σφοδρότερος ἰών. καὶ καθάπερ σίδηρος εἰς πῦρ ἐμπεσών," ὅλος γίνεται πῦρ, οὕτω καὶ αὐτὸς τῷ πυρὶ τῆς ἀγάπης διαφθείς, ὅλος γέγονεν ἀγάπη· καὶ ὥσπερ κοινὸς πατὴρ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ὤν, οὕτω τοῦ ζηλωτικῶς αὐτοὺς ἐμμένειν, μᾶλλον δὲ καὶ πάντας ὑπερηκόντισε πατέρας, καὶ σωματικῶν καὶ πνευματικῶν ἔσχε φροντίδων, ἐ χρήματα, ἢ ῥήματα, καὶ σῶμα, καὶ ψυχὴν, καὶ πάντα ὑπεδέδυκε ὑπὲρ τῶν ἠγαπημένων. διὰ τοῦτο καὶ πλήρωμα αὐτὸν ἐκάλει νόμου, καὶ συνδεσμον τελειότητος, καὶ μητέρα τῶν ἀγαθῶν πάντων, καὶ ἄρχηγὸν καὶ τέλος ἀρετῆς. διὰ καὶ ἔλεγε· Τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας, ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς. καὶ πάλιν, Τὸ γὰρ, μοιχεύσεις, καὶ φονεύσεις, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολὴ, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ, ἀγαπήσεις πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ἐπὶ δὲ τῶν ἄρχηγὸν καὶ τέλος καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἡ ἀγάπη, καὶ ταύτην Παῦλον ζηλώσωμεν. καὶ γὰρ οὐδεὶς τοιοῦτος ἐγένετο. μὴ γὰρ μοι τοὺς νεκροὺς εἴπῃς, οὓς αἱρέσεις, μᾶλλον τοὺς λεπρούς, οὓς ἐκαθάρισεν. ἐπεὶ τίνων ὁ Θεὸς ὑπεδέξατο ῥᾳδίως; ἐν τῶν κτίσας τὸν ἀγαπῶντα τὸν Παῦλον, καὶ πρόθυμον ἴδοις ἀπηρτισμένον. τίς ταῦτα φησιν; αὐτὸς ὁ τῆς ἀγάπης θερμός, ὅθεν καὶ σημείων, καὶ θαυμάτων, καὶ μυρίων αὐτὸν ἑτέρων ἠξίωσε. ὥστε γὰρ σφόδρα αὐτὸν κατωρθῶσθαι, ἀπὸ τούτου μὴ ἀκριβείας αὐτοῦ εἰδέναι τὸν ἰσχυρόν. οὕτω δὲ αὐτὸς τοιοῦτος ἐγένετο, καὶ οὕτω αὐτὸν ἐποίησεν ἄξιον, ὡς ἡ τῆς ἀγάπης δυνάμις. διὰ καὶ ἔλεγε· Ζηλοῦτε τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα· καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι, τὸν ἀγάπην λέγων, τὸν καλλίστην ὁδὸν καὶ ῥᾳδίαν. ταύτην τοίνυν καὶ ἡμεῖς βαδίζωμεν διηνεκῶς, ἵνα καὶ Παῦλον ἴδωμεν, μᾶλλον δὲ Παῦλον διαπετῆ, καὶ τῶν ἀκηράτων ὑπὲρ τυγχάνωμεν ἀπολαύσεων, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

β. Κορ. ιβ. ιε.

Πραξ. κ. λδ.

α. Τιμ. α. ε. Ρωμ. ιγ. θ.

α. Κορ. ιβ. λα.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ
Παῦλον Λογ. ε.

Μακάριος Παῦλος ὁ παρεσχημένος ἡμᾶς συναγωνιστὰς, καὶ τὸν οἰκουμενικὸν φωτίσας, οὐδὲ ὁ τῆς χειρὸς τῆς κλήσεως ἐτυφλώθη ποτέ· ἀλλ' ἡ πήρωσις ἐκείνη, φωτισμὸς γέγονε τῆς οἰκουμένης. ὅπερ γὰρ ἔβλεπε κακῶς, ἐπήρωσεν αὐτὸν καλῶς ὁ Θεὸς, ὥστε δυσβλέψαι χρησίμως, ὁμοῦ μὲν τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως ἐπιδείξασθαι τὸ περιγενόμενον, ὁμοῦ δὲ τὸ τῶν παλαι μέλλοντα προσκυνεῖν, καὶ τὸ κηρύγματος θεῖον διδάσκειν, καὶ ὅτι τοιοῦτα πολλὰ οἰκοδομήσοντα, καὶ μυσταγωγὸν ἔσεσθαι ὀφθαλμοῦ, αὐτὸς ἐπαθεν χρόνῳ. διὰ καὶ αὐτὸς ἐοικὸς τοῦτο αὐτὸν δηλοῖ· Εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν, γενέσθω μωρὸς,

α. Κορ. γ. ιη.

χ. λέγοντος

κορινθίοις

χ. φιλιππησίοις

χ. ὅλως

μωρὸς, ἵνα γένηται σοφός· ὡς οὐκ οἶδεν αἰσθέσθαι καλῶς, μὴ προσέχειν πεφωνῆσθαι καλῶς, ϗ τοὺς οἰκείους ϗ παρεσπουδασμένους ἀκοὰς ἐκκαλύπτειν λογισμούς, ϗ τῇ πίστει τὸ πολὺ διατείνασθαι. ἀλλὰ μανθάνωμεν ταῦτα ἀκούοντες, ἵνα ἀναγκαιοτέρῳ νομίζητε τῇ κλήσει. ϗ γὰρ ἐδώκατο πάλιν ἐπιμελεῖν, ὅθεν ἐξέπεσε. πολλοὶ γοῦν ἕτερα μείζονα θαύματα ἰδόντες, ὑπ' ἐστρέψαντο πάλιν, ϗ ἐν τῇ χειρὶ, ϗ ἐν τῇ παλαιᾷ· οἷς ὁ Ἰούδας, ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὁ Ἐλύμας ὁ μάγος, ὁ Σίμων, ὁ Ἀνανίας ϗ ἡ Σάπφειρα, ὅλος τῶν Ἰουδαίων ὁ δῆμος. ἀλλ' οὐχ ὁ Παῦλος, ἀλλὰ βεβαιότερος, πρὸς δὲ ἀκμαιότερον φωνῆς ϖ̃ δρόμον ἐπέτεινε, ϗ πρὸς ϖ̃ ὁδοὺς ἔπατο. Εἰ δέ τινες ἔτερα ἐπηρώδη, ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος· Ἠκούσατε γὰρ Γαλ. α. ιγ.
τοῦ ἐμοῦ ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν, ϗ ἐπόρθουν αὐτήν, ϗ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. ἐπεὶ οὖν οὕτω σφοδρὸς ἦν ϗ ἀπερίτμητος, σφοδροτέρου ἐδέησε χαλινοῦ, ἵνα μὴ τῇ ῥώμῃ τῆς προθυμίας ἀηνίωτος, ϗ παράκουστος τῶν λεγομένων. διὰ δὴ τοῦτο καταπέμπει αὐτῷ τὸ μανιῶδες
χ. καταπε δω
σκεύασμα, τοσοῦτον καταβυθίζει τὰ κύματα τῆς ῥαγδαίας ὀργῆς σκώπτων διὰ τῆς περιρρήσεως, 15 ϗ τότε αὐτῷ βέλτιον), δεικνὺς τῆς σοφίας αὐτοῦ τὸ ἀπερίτμητον, ϗ τὸ τῆς γνώσεως ὑπόβρεχυ· ϗ ἵνα μάθῃ τίνα πολεμῇ, οἳ οὐ μίσει κολάζοντα, ἀλλ' ἐκ διαστροφῆς ἀπολλύμενα δυνάμενα σωθῆναι. οὐ γὰρ σκότος αὐτοὺς ἐπέρρωσεν, ἀλλ' ὑπόβρολη φωτὸς αὐτοὺς ἐσκώπτισε. ϗ τί δήποτε μὴ ἐξαρχῆς τοῦτο ἐτέτευκτο, φησι; μὴ ζήτει τοῦτο, μηδὲ περιεργάζου, ἀλλὰ προσχώρει τῇ ἀκαταλήπτῳ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας τοῦ κρείττονος τὴν διάνοιαν. καὶ γὰρ ϗ αὐτὸς τοῦτο ποιῶν 20 λέγων· Οὐ γὰρ ἐδέξασθέ με ὀφείλοντας μυρίας μνᾶς, ϗ καλέσας ἐξ ἧς ἔπεσε Γαλ. α. ιθ.
αὐτὸν ἐπεκαλύψατο ϖ̃ υἱὸν αὐτοῦ τὸ ἐμοί. ὁρᾶτε ϗ σὺ μηδὲν περιεργάζου πλέον, ὅταν Παῦλος τοῦτο λέγῃ. τότε γὰρ, τότε συνέφερε τῶν σκανδάλων ἐρρίζων ὄντων ἐν μέσῳ. λοιπὸν ἀπὸ τούτου μάθωμεν, ὅτι οὐδεὶς οὐδαμοῦ οὐδὲ τῶν περὶ αὐτὸν, οὐδὲ αὐτὸς οἶκτον αὐτὸν βύρει, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ἑαυτὸν ἐφανέρωσε. διὰ τί ἐλεγεν· Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ Ιωαν. ιε. ιϛ.
25 ἐξελεξάμην ὑμᾶς. ἐπεὶ τίνος ἕνεκεν ὁρᾷς ἐν ἑαυτῷ δύσκολους τοκετοὺς, οὐκ ἐπίστευσεν; ὁρᾷς γὰρ χωλὸν βαστάζοντα, ϗ δαίμονας δραπετεύοντας, ϗ ἀδιάλυτους σφιγγομένους, οὐδὲν ἐκέρδανεν. οὐδὲ γὰρ νῦν οὕτω περιεργαζόμενος οὐδὲ ἀπόστολος. ϗ Στεφανοῦ διαλεγομένου, παρὼν ϗ ἰδὼν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς πρόσωπον ἀγγέλου, οὐδὲν ἐκερδάνατο ἐκέρδανε. πῶς οὖν οὐδὲν ἐκέρδανε; ὅτι οὐδέπω ἦν κε-
30 κλημένος. σὺ δὲ ἀκούων ταῦτα, μὴ ἀναγκαστὴν τὴν κλῆσιν εἶναι νόμιζε, οὐδὲ γὰρ ἀναγκάζει ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἀφίησι κυρίως εἶναι προαιρέσεως καὶ μὴ τὴν κλῆσιν. καὶ γὰρ Ἰουδαίους ἀπεκάλυψαι ἑαυτὸν καὶ ὅτι ἐχρῆν, ἀλλ' οὐκ ἠθέλησαν διὰ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων. εἰ δέ λέγοι τις τῶν ἀπίστων, πόθεν δῆλον ὅτι Παῦλον ἐκάλεσεν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἐπείθη; διὰ τί γὰρ μὴ καὶ ἐμὲ ἐκάλεσεν; ἐκεῖνο πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν· πι-
Εἶλος
35 στεύεις τοῦτο, εἰπέ μοι, * ὦ ἄνθρωπε; οὐκοῦν εἰ πιστεύεις, ἀρκεῖ σοι εἰς σημεῖον. εἰ μὲν γὰρ ἀπιστεῖς ὅτι ἐκάλεσεν ἐξ οὐρανοῦ, πῶς λέγεις, διὰ τί μὴ καὶ ἐμὲ ἐκάλεσεν; εἰ δὲ πιστεύεις ὅτι ἐκάλεσεν, ἀρκεῖ σοι τοῦτο εἰς σημεῖον. πίστευε τοίνυν. καὶ γὰρ καὶ σὲ καλεῖ ἐξ οὐρανοῦ, ἐὰν ψυχὴν διηνεκῆ ἔχῃς· ὡς, ἐὰν ἀγνώμων ἦς ϗ διεστραμμένος, οὐδὲ ὃ ἐκεῖθεν φανεὶς φωνὴν δώσει σοι ἀρκέσει εἰς ὑποτροπήν. ποσάκις γοῦν ἤκουσαν ϖ̃ Ἰουδαῖοι
40 φωνῆς ἐξ οὐρανοῦ φερομένης, ϗ οὐκ ὠφέλησαν; πόσα εἶδον σημεῖα, ϗ ἐν τῇ χειρὶ, ϗ ἐν τῇ παλαιᾷ, καὶ οὐκ ἐγένοντο βελτίους; ἀλλ' ἐν μὲν τῇ παλαιᾷ οὗτοι μυρία θαύματα ἐποιήσαντο· ϗ Ἰεροσόλυμα πᾶσα μᾶλλον τούτων θαυμάτων πεπλήρωται, πῖσι ἐπιδείξατο θαυμαστὴν πεῖραν ὁ κατασκάψας. ϗ ἐν τῇ γῇ δὲ τῆς ἐπαγγελίας οὗτοι μὲν, τῶν σημείων γενομένων, ἐμόσχον λίθων αἰσθάνεσθαι ἔπεσον· ϖ̃ δὲ Νινευῖται ϖ̃ Ἰωνᾶ θαυμάσαντες μόνον, ὅτις ἦν ϗ μετανόησαν,

τενέσθαι, καὶ τὴν ἀκλαυτον ὀργὴν ἀπικρούσαιτο. ἐν δὲ τῇ καινῇ, ἐπ' αὐτῆς τοῦ Χριστοῦ τῆς παρουσίας, οὐ λῃστὴς σταυρούμενος ἰδὼν, προσεκύνησεν· οὗτοι δὲ νεκρὸν ἐγηγερμένον θεασάμενοι, καὶ ἔδησαν καὶ ἐσταύρωσαν. πόθεν δὲ ἐφ' ἡμῶν; οὐχὶ πῦρ ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐκ τῶν ἀκμαίων τῶν ἐν Ἱερουσολύμοις ἐκπεσὸν ἐφήλατο τοῖς οἰκοδομοῦσι, καὶ οὕτως αὖθις ἀπέστησε τὴν προαιρούμενον τότε ἐπιχείρησιν; ἀλλ' ὅμως οὐ μετεβάλλοντο, οὐδὲ ἀπέθεντο τὴν πώρωσιν. πόσα δὲ ἕτερα γέγονε μετ' ἐκεῖνο θαύματα τότε, καὶ οὐδὲν ἀντεῖχεν ἐκέρδαινεν, οἷς, ὁ κεραυνὸς ὁ ἐκ τῆς ὀροφῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καταπεμφθεὶς ὁ τοῦ δαίμονος αὐτοῦ τούτου χρησμός, ὃς τότε βασιλεύοντα Ἰουλιανὸν ἠνάγκασε μετακινῆσαι πλησίον κείμενον μαρτύρων, λέγων· μὴ δύναμαι φθέγξασθαι, ἕως δ' ἂν τὰ λαρίσκα τὰ ἐκείνου βλέπῃ πλησίον; ἐγὼ δὲ οὐκ ἀγειτόνων ἐστὶν κειμένη. μετὰ τοῦτον πάλιν, ὁ θεῖος ὁ τούτου εἰς τὰ ἱερὰ σκεύη εὐσεβείας, σκωληκόβρωτος γεγονὼς ἐξέψυξε· καὶ ὁ πατὴρ δὲ τῶν βασιλικῶν χρημάτων δι' ἑτέραν βεβηλωμένην εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπ' αὐτοῦ γλωσσῶν, μέσην λαιμήσας ἀπώλετο. πάλιν αἱ πηγαὶ αἱ πρὸ ἡμῶν, αἱ νικῶσαι τοὺς ῥύμασι τοὺς ποταμούς, ἀνῆλθον ἔφυγον καὶ ἀπεπήδησαν, μηδέποτε τοῦτο παθοῦσαι πρότερον, ἀλλ' ὅτε θυσίας καὶ σπονδὰς ὁ χοιρὸς ἐμόλυνεν ὁ βασιλεύς. τί δῶ τις εἴποι λιμοὺς πολυπαθοῦς τῆς οἰκουμένης μετὰ τοῦ βασιλέως πάσῃ σωρευθέντας, αὐτοῦ τοῦ βασιλέως τὸ θανάτου, τὸ ἐν τῇ Περσῶν χώρᾳ, πολὺ πρὸ τοῦ θανάτου ἀπάτιλον, ὃ στρατοπέδου ὃ ἐν μέσοις ἀπολωλὸς τοῖς βαρβάροις, καθάπερ ἐν σαγήνῃ τινὶ καὶ δικτύοις, πολὺ δυόδοι ἐκεῖθεν πολὺ θαυμαστὸν ἰοῦ καὶ πρόδρομον; ὅλως γὰρ ὁ μὲν ἀσεβὴς βασιλεὺς ἔπεσεν ἐλεεινῶς, ἕτερος δὲ εὐσεβὴς διεδέξατο, πολλὰ εὐθέως ἐλύετο τὰ δεινά· καὶ ἐν μέσοις εἰλημμένοι δικτύοις, καὶ σωτηρίαν οὐδαμόθεν διέξοδον ἔχοντες γραπτὸν, τοῦ Θεοῦ λοιπὸν εὐθυμότατοι, τὴν βαρβάρων ἀπαλλαγὴν μετ' ἀσφαλείας ἐπεμήσαντο ἁπάσης. τοῦτο τοίνυν οὐχ ἱκανὰ ἐφελκύσασθαι πρὸς τὴν εὐσέβειαν; τί δὲ πρότερα οὐ πολλῷ τούτων θαυμαστότερα; καὶ σταυρὸς κηρύττεται, καὶ ἡ οἰκουμένη προσέρχεται; οὐ θάνατος καταγγέλλεται ἐπουρανίδιος, καὶ πάντες ὁπισθοῦσι; μὴ γὰρ οὐκ ἐσταυρώθησαν μυρίοι; μὴ γὰρ μετ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ οὐχὶ δύο λῃσταὶ αἰσχυντηλοπιάθησαν; μὴ γὰρ οὐκ ἐλήφοντο πολλοὶ σοφοί; μὴ γὰρ οὐκ ἐλήφοντο πολλοὶ δυνατοί; τίνος ὄνομά ποτε οὕτως ἐκραύτησι; εἰ δὲ λέγω σοφοὺς ἢ δυνατούς; μὴ γὰρ οὐκ ἐλήφοντο βασιλῆς ὑπὸ δόξοι; τίς οὕτω ἐπελήφετο τῆς οἰκουμένης ὁ βραχὺς τοῦ χρόνου; μὴ γάρ μοι λέγε τὰς αἱρέσεις τὰς ποικίλας καὶ παιδαπάς. πόθεν γὰρ τὸν Χριστὸν κηρύττουσιν, εἰ μὴ ὑγιῶς πάντες, ἀλλ' ἐκεῖνοι καὶ ὁ Παλαιστὴν πάντες προσκυνοῦσι σταυρωθέντα, καὶ ὅτι Ποντίου Πιλάτου. τοῦτο οὖν οὐ δοκεῖ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ σαφεστέραν ἔχειν ἀπόδειξιν τῆς φωτὸς ἐκείνης τῆς ἐξ οὐρανοῦ καταπεμφθείσης; ἆρά τι γὰρ μηδεὶς οὕτω προσεκυνήθη βασιλεὺς, ὡς οὗτος ἐκραύτησε, καὶ ταῦτα μυρίοι ὅπου τὴν κωλύμην; καὶ γὰρ βασιλῆς ἐπολέμησαν, καὶ τύραννοι παρετάξαντο, καὶ δῆμοι πάντες κατεξανέστησαν, καὶ τὰ ἡμέτερα ὅμως οὐκ ἠλαττοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐλάμπρυνε καὶ ἐγίνετο. πόθεν δῆτα μοι, εἰπατέ μοι, ἡ τοσαύτη ἰσχύς; μάγος ἦν, φησι. μόνος οὖν οὗτος μάγος τοιούτους ἐγίνετο; πάντας ἀνατρέπετε, ὅτι καὶ πρὸ Πέρσαις καὶ Ἰνδοῖς πολλοὶ γεγόνασι μάγοι, καὶ εἰσὶν ἔτι καὶ νῦν· ἀλλ' οὐδὲ ὄνομα αὐτῶν ἴσμεν οὐδαμοῦ. ἀλλ' ὁ ἐκ Τυάνων, φησὶ, ἀπάτιων, ἐκεῖνος καὶ γόης, καὶ αὖθις ἐλήλυθε. ποῦ δὲ ποτε; ἐν μικρῷ μέρει τῆς οἰκουμένης, καὶ πρὸς βραχὺ χρόνον, καὶ εὐθέως ἐπαχέως καὶ ἀπώλετο, οὐκ ἐκκλησίαν καταλιπὼν, οὐ λαόν, οὐκ ἄλλο τι τοιοῦτον οὐδέν. καὶ τί λέγω μάγους καὶ γόητας τοὺς σοφιστὰς; πόθεν καὶ τοὺς θεοὺς ἐπαύθη πάντας, καὶ ὁ Διόνυσος, καὶ ὁ Κλάρειος, καὶ πάντα τὰ ποιητικὰ τούτων ἐργαστήρια σιγᾷ καὶ ἐπέσχεν αὐτά; πόθεν οὖν οὐ τοῦτον μόνον σταυρωθέντα, ἀλλὰ καὶ τὰ ὀστᾶ τοὺς τάφους αὐτοῦ σφαλῶντων προφέρουσι δαίμονες; τίνος δὲ ἕνεκεν οὐ σταυροῦ ἀκούοντες ἀποπηδῶσι, καὶ μόνου καταγελᾶν ἔδει, μᾶλλον λαμπρύνεται καὶ ὑπερφαίνει ὁ σταυρός; τί δὴ ποτε

μὴ

μὴ οὖν, ἀφεῶν ϗ ἐπονείδιστον. θανάτου γὰρ ὄντι καταδίκου· θανάτου ὄντι ὁ καίσαρ ἔφατος,
ϗ πᾶσι Ἰουδαίοις ἐπίφατος, ϗ πᾶσι Ἕλλησι βδελυκτός. πόθεν οὖν αὐτὸν ἐδεδοίκεισαν
δαίμονες; ἆρ' οὐκ ἀπὸ τῆς τοῦ σταυρωθέντος δυνάμεως; Εἰ γὰρ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ
σχῆμα ἐδεδοίκεισαν, μάλιστα μὲν οὖν ϗ τοῦτο ἀναξίων θεῶν· πολλοὶ γὰρ ϗ τοιοῦ-
αὐτοῦ, ϗ μετ' αὐτὸν ἐσταυρώθησαν, ϗ μετ' αὐτοῦ ὁ δύο. τί οὖν, εἰ εἴποι τις, ὀνόματι τοῦ
Ἰησοῦ τοῦ σταυρωθέντος, ἢ τοῦ δεινοῦ, ἢ τοῦ δεινοῦ, φεύγεται ὁ δαίμων; ὐδαμῶς, ἀλλὰ ϗ γελά-
σεται. ἐστὶ γὰρ ⳩ Ἰησοῦς ⳩ Ναζωραῖος, καθάπερ ἀπὸ πυρὸς ὕλιος φεύγουσι. τί
οὖν δὴ εἴποις, πόθεν ἐκρεμάτησεν; ὅτι πλανὸς ἦν; ἀλλ' οὐ τοιαῦτα αὐτοῦ τὰ θαυματελέσμα-
τα· ἄλλως γὰρ, ϗ πλανοὶ πολλοὶ γεγόνασιν. ἀλλ' ὅτι μάγος; ἀλλ' οὐ τοῦτο μάρτυρες τὰ δόγ-
ματα· ϗ μάγων πολλὴ πολλάκις ἐλήλυθε φορά. ἀλλ' ὅτι σοφός; ἄλλα σοφοὶ πολλοὶ πολ-
λάκις ἐλήλυθον. πῖς οὖν ὕστως ἐκρεμάτησεν; ὧδέ τις ὧδέ ποτε, ὧδέ κ' μικρὸν ἐγλέ. ὅθεν
δῆλον, ὅτι οὐκ ὀφθὲν μάγος ἦν, οὐδὲ ὅτι πλανὸς ἦν, ἀλλ' ὀφθὲν τούτων διορθωτὴς, ϗ θεία
δυνάμις τις ἡ μάγος, ὃς τοῦτο ϗ αὐτὸς πρώτων προεγεγύητο, ϗ τῷ σκηνοποιῷ τούτῳ το-
σαύτιον ἐνέπνευσε δυνάμιν, ὅσην αὐτὰ τὰ σχήματα μάρτυρες. αὐθέφπος γὰρ ἐπ' ἀ-
γορᾶς ἐστηκώς, πρὸ δέρματα τοῦ τέχνου ἔχων, ποσὴν ἰσχύσιν, ὡς ϗ Ρωμαίους, ϗ Πέρσας,
ϗ Ἰνδοὺς, ϗ Σκύθας, ϗ Αἰθίοπας, ϗ Σαυρομάτας, ϗ Παῤθους, ϗ Μήδους, ϗ Σαραπηνοὺς, ϗ
ἅπαν ἁπλῶς τὸ τῶν ἀνθφώπων γένος πρὸς τοῦ ἀληθοῦ ἐπημαγαγεῖν ἐν ἕπεσιν ὀλίγοις ὧδέ ὅ-
λοις πεπάκυται. πόθεν οὖν, εἰπέ μοι, ὁ ἀγοραῖος, ϗ ὑπὸ ἐργαστηρίου ἐσηκὼς, ϗ σπίλιν
μεταχειρίζων, ϗ αὐτὸς τοιαῦτα ἐφιλοσόφει, ϗ τοῦτ' ἄλλους ἔπεισε, ϗ ἔθνη, ϗ πόλεις, ϗ χώρας,
ϗ λόγων ἰσχυὸ ἐπιδεικνύμενος, ἀλλὰ ϗ τυράννων ἅπαν, τοῦ ἑκάστου ἀμαθοῦς ἀμαθὴς
ὤν; ἀκύρυσον γοῦν αὐτοῦ λέγοντος, ϗ οὐκ αἰσχυνομένου· Εἰ ϗ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ β. Κορ. ια. ϛ.
τῇ γνώσει. οὐ χρήσασθε κεκτημένος. ϗ γὰρ ἡ τοῦτο αὐτὸς φησι, Μέτρει τῆς ἁρπαγῆς ὧδε ἃς α. Κορ. δ. ια.
ϗ πεπαύμην, ϗ διψῶμεν, ϗ γυμνητεύομεν, ϗ κολαφιζόμεθα. ϗ τί λέγω χρήματα,
ὅπου γε οὐδὲ τῆς διαγκαίας πολλάκις εὐπορεῖ τροφῆς, οὐδὲ ἱματίου πρόσοδον ἔσχεν;
ὅτι ἦ οὐδὲ ὀξ ὑποτυπώματος λαμπρὸς ἦν, ϗ τοῦτο ὁ μαθητὴς αὐτοῦ δείκνυσι λέγων, ὅτι
ἔμεινε πρὸς Ἀκύλαν ϗ Πρίσκιλλαν ὅθ' ὁ ὁμότεχνος. Ησαν γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην. ὐκ Πραξ. ιη. γ.
ἀπὸ προγόνων ὑπόσημος. πῶς γὰρ, τοιοῦτον ὑποτύπωμα ἔχων; οὐκ ἀπὸ πατρίδος, οὐκ
ἀπὸ ἔθνους. ἀλλ' ὅμως ἐλθὼν εἰς μέσον ϗ φανεὶς μόνον, πάντα ἐπάραξε τὰ τῶν εἰδώλ-
ων, πάντα συνέχεε, ϗ καθάπερ πῦρ εἰς καλάμην ἐμπεσὸν ϗ χόρτον, ὅπου κατέκαυ-
σε τὰ τῶν δαιμόνων, ϗ εἰς ἅπερ ἐβούλετο, πάντα μετέτησε. ϗ οὐ τοῦτο μόνον ὅτι ὃ θαυ-
μαστὸν, ὅτι αὐτὸς τοιοῦτος ὢν τοσαῦτα ἰσχυσεν, ἀλλ' ὅτι ϗ ⓐ πλείονες τῶν μαθητευσάντων,
πένητες, ἰδιῶται, ἀπαίδευτοι, λιμῷ συζῶντες, ἄσημοι ϗ ὀξ ἀσήμων. ϗ ταῦτα ϗ αὐτὸς
κηρύττει, ϗ οὐκ αἰσχύνεται λέγων αὐτῷ τὴν πενίαν, μᾶλλον ἦ οὐδὲ προσαυτῷ ὑπὲρ αὐτῶν.
Πορθούμαι γὰρ, φησι, εἰς Ιερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. ϗ πάλιν, Κατὰ μίαν σαβ- Ρωμ. ιε. ϗ
βάτων ἕκαστος ὑμῶν παρὰ ἑαυτῷ θησαυρίζων, ἵνα μὴ, ὅταν ἔλθω, τότε λογίαι γίνων- α. Κορ. ιϛ. β.
ται. ὅτι ἦ ϗ ὁ πλοῦτος αὐτῷ ὀξ ἰδιωτῶν συνεισήκει, Κοινθίοις ὑποτείλων, φησί· Βλέπετε α. Κορ. α. κϛ.
τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ὅτι ὐ πολλοὶ σοφοὶ κτ' σάρκα· ϗ ὅτι ὀξ ἀσήμων, Οὐ πολλοὶ, φησιν, δύνᾳσθε·
ϗ οὐ μόνον οὐκ δύνᾳσθε, ἀλλὰ ϗ σφόδρα δύνᾳσθε. Καὶ γὰρ τὰ ἀσθενῆ, φησί, τοῦ κόσμου α. Κορ. αϗ.
ἐξελέξατο ὁ Θεὸς, ϗ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ. ἀλλ' ἰδιώτης μὲν ϗ ἀπαίδευ-
τος, πιθανὸς ἦ ὁπωσοῦν εἰπεῖν; οὐδὲ τοῦτο. ϗ τοῦτο αὐτὸς πάλιν δείκνυσι λέγων· Κἀ-
γὼ ἦλθον πρὸς ὑμᾶς, οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου, ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον.
οὐ γὰρ ἔκρινά τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ιησοῦν Χριστὸν, ϗ τοῦτον ἐσταυρωμένον· ϗ ὁ λόγος
μου ϗ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας λόγοις. ἀλλὰ τὸ κηρυττόμενον ἰσχὺν ὑπεσπείσασθαι; ἀλλ' ἀκούσον ϗ πρὸς αὐτοῦ φησιν· Επὶ ϗ Ιουδαῖοι σημεῖα αἰτοῦσι, ϗ Ἕλ- α. Κορ. α. κϛ
λησιν

λιωνες σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύττομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ιουδαίοις μὲν σκάνδαλον,
α. Κορ. β. γ. ἕλλησι δὲ μωρίαν. ἀλλὰ ἀδείας ἀπήλαυσιν; ἀλλ' οὐδὲ λύεται ποτὲ τῶν κινδύνων. Καὶ
γὰρ ὁ ἀδεὴς, φησὶ, καὶ ὁ φόβῳ καὶ ὁ δέει πολλῷ ἐληλάμενος πρὸς ὑμᾶς. Οὐκ αὐτὸς
Εζρ. ι. λζ. δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ μαθηταὶ οὕτω ἔπαθον. Μέμνησθε γὰρ, φησὶ, τῆς πρότερον ἡμέρας, ὅτε αἷς φωτιζόντες, πολλὴν ἀθλησιν ὑπεμείναντε παθημάτων, τοῦτο μὲν, ὀνειδισμοῖς καὶ θλίψεσι θεατιζόμενοι, τοῦτο δὲ, κοινωνοὶ τῶν οὕτω πασχόντων γινηθέντες. καὶ γὰρ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε. καὶ πάλιν Θεσσαλονι-
α. Θεσσ. β. ιδ. κεῦσι γράφων, λέγει· Ὑμεῖς γὰρ τὰ αὐτὰ ἐπάθετε ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ιουδαίων, τῶν καὶ τὸν Κύριον ἀποκτεινάντων, καὶ τοὺς ἰδίους προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ Θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων. καὶ
β. Κορ. α. ι. Γαλ. γ. δ. Κορινθίοις δὲ πάλιν ἐπιστέλλων ἔλεγεν, Ὅτι περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ὑμᾶς, καὶ ὥσπερ κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς παρακλήσεως. καὶ Γαλάταις, Τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ, φησὶν, εἴγε καὶ εἰκῆ. ὅταν οὖν ὁ κηρύττων ἰδιώτης ᾖ καὶ πένης καὶ ἄσημος, ὁ δὲ κηρυττόμενον οὐκ ἐπαγωγὸν, ἀλλὰ καὶ σκάνδαλον ἔχον, καὶ οἱ ἀκούοντες αὖθις πάντες καὶ ἀδεεῖς καὶ ἀθόβητοι, καὶ κίνδυνοι ἐπάλληλοι ἐστιν ἐχόμενοι καὶ τοῖς διδασκάλοις καὶ τοῖς μα- ἴσ. κρατῶν;
θηταῖς, καὶ ὁ καταγελώμενος ἐσταυρωμένος, τί δὲ ποιῆσαι κρατήσει; οὐκ εὔδηλον ὅτι θεία τις καὶ ἀπόῤῥητος δυνάμις; πανταχοῦ που δῆλον. καὶ τοῦτο καὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίων ὅτι καταδεῖν. ὅταν γὰρ ἴδῃς τὰ ἐναντία τούτων στιβαρώτατα, καὶ πλοῦτον, καὶ δύναμιν, καὶ πατρίδος μέγεθος, καὶ ῥητορείας δεινότητα, καὶ ἀλόγων καὶ θεραπείαν πολλήν, καὶ βίβλους σεσαθέντα τὰ κενοτομηθέντα, τούτους δὲ ἀπὸ τῶν ἐναντίων περιγινομένους, τί δὲ ἄτοπον, εἰπέ μοι; ταῦτόν γὰρ σαφέστερον, εἰ μὴ γραπτὰ δῶν καὶ ὅπλων καὶ παιδεύσεως τῆς βαρβαρικῶν, πλουσίους τινὰς γυμνοὺς καὶ μόνους, καὶ μηδὲ ἀκόντιον μεταχειρίζοντα, μηδὲ ἱμάτιον ἔχοντα, εἰσελθόντα μετὰ παῤῥησίας πολλῆς μὴ ὅπλων καὶ παιδεύσεως οὐκ ἴσχυσαν ἕτεροι. μὴ τοίνυν ἀγνωμόνει, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε φέρε τὸν ψῆφον, καὶ περισκόπει τὸ σταυρωθέντος τὸν δυνάμεν. οὐδὲ γὰρ, ὧν ἴδῃς πανταχοῦ πόλεις κατασκευάζοντα, καὶ πάφρας περιελαύνοντα, καὶ μηχανήματα προσάγοντα πάντοθεν, καὶ ὅπλα κομιζόντα, καὶ στρατιώτας καταλέγοντα, καὶ χρήματα ἔχοντα ἄπειρα, καὶ μὴ δυναμένων πόλιν μίαν ἑλεῖν, ἄλλον δ' γυμνῷ σώματι προσβαλόντα, καὶ χερσὶ μόναις χρώμενον, οὐχὶ μίαν καὶ δευτέραν καὶ εἴκοσι πόλεις, ἀλλὰ μυρίας κτῆσιν τὸν οἰκουμένην ὑπηγάγοντα, καὶ αὐτοκράτορας καθελόντα, καὶ θεσπίσιος δὲ εἴποις εἶναι τοῦτο δυνάμεως. ὅτι δῆλον ὅτι καὶ νεῦ. ὅταν γὰρ τοῦτο συνεχώρησεν ὁ Θεὸς καὶ ληστὰς σταυρωθῆναι, καὶ προ- αὐτῶν πίνας ἀπάτησιας φανῆναι, ἵνα καὶ ἀπὸ συγκρίσεως τοῖς σφόδρα αἰσθησθῆναι διυχθῇ τῆς ἀληθείας ἡ ὑπεροχὴ, καὶ σὺ μάθῃς, ὅτι οὐκ ἐκείνων εἶς ὁδοῦ, ἀλλὰ πολὺ καὶ ἄπειρον τούτου καὶ ἐκείνων ὁ μέσον. οὐδὲν γὰρ αὐτῷ τῶν δόξῃ συσκιάσαι ἴσχυσεν, οὐ ὁ τῶν αὐτῶν κοινωνῆσαι παθῶν, οὐ ὁ τοῖς αὐτοῖς ζεύγεσι συνδραμεῖν. Εἰ μὲ γὰρ ὁ σταυρὸς ὁ δαίμονας διδοίκασι, καὶ οὐ τὸ σταυρωθέντος τὸν ἰσχὺν, ἐμφράττει τῶν ζῶντα λεγόντων ὁ σῶμα τῶν ληστῶν ἐξωσθείς εἰ δὲ καὶ ἡ δυσκολία τῶν χωρῶν ὁ πολὺν ἰῶσιν, ἀπολογησώμεθα ὁ πρὸς Ιουδαίους καὶ Ιουδαῖον, πρὸς τῶν αὐτῶν ἡμῖν ὑπιχθρήσαντες μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τῶν σημείων, καὶ ὑπερφυαρέντες. ὅπερ γὰρ ἔφην, διὰ τοῦτο ζῶντα εἶασεν ὁ Θεὸς, ἵνα σὺ πρόφασις τὰ αὐτὸ δείξῃ. Διὰ τοῦτο καὶ μυριάδος προφήτας ὅλης τῶν προφητῶν φανῆναι συνεχώρησε, καὶ ψευδαποστόλους ὅλης τῶν ἀποστόλων, ἵνα μάθῃς "ὅτι οὐδὲν τῶν αὐτὸ συσκιάσαι δυνάται. Εἶπον σοι καὶ ἑτέρωθεν δυ- ἴσ. ὅτι οὐδὲν τῶν
ναμιν κηρύγματος ἡμᾶς ἰσχύειν καὶ πρόδοξον, καὶ δείξω σοι καὶ διὰ τῶν πολεμούντων αὐτὸ μῶν αὐτῶν καὶ ἀνδρωμένων; τῷ Παύλῳ τοίνυν ποτὲ τίνες πολεμοῦντες, ἐκήρυττον τοτὲ ὁ δόγμα ἐν Ρώμῃ. Βουλόμενοι γὰρ ὁ Νέρωνα πρόξενοι πολεμοῦντα τῷ Παύλῳ, αἰσθέ- χ. ἐξεμ
σθαντα καὶ αὐτοὶ κηρύττειν, ἵνα μᾶλλον "παρατυθέντος τὸν λόγον, καὶ πλειόνων γενομένων μαθη-
τῶν,

τῶν, θερμότερος ὁ θυμὸς τῆ τυραννίδι γένηται, ἢ ἀγειωθῇ τὸ θεῖον. καὶ τοῦτο αὐτὸς ὁ Παῦλος
Φιλιππησίοις ἐπιστέλλων ἔλεγε· Γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλ- Φιλιπ. α. ιβ.
λον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ὥστε τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν πεποιθότας τοῖς
δεσμοῖς μου, περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως ϖ λόγον λαλεῖν. τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τι-
νὲς δὲ καὶ διὰ εὐδοκίαν ϖ Χριστὸν κηρύσσουσιν· ὁ μὲν ἐξ ἐριθείας, οὐχ ἁγνῶς, οἰόμενοι θλῖψιν
ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου· ὁ δὲ ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι.
τί γάρ; πλὴν παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται· εἰδὼς πῶς
πολλοὶ ἐξ ἐριθείας σκήπτουσι· ἀλλ' ὅμως καὶ ἐξ αὐτῶν σκεπάτει. μὴ δὲ τούτων, καὶ ἕτε-
ρα ἰδοὺ τὰ αὐξηκότα. καὶ γὰρ καὶ νόμοι παλαιοὶ οὐ μόνον οὐκ ἐβοήθουν, ἀλλὰ καὶ ἐκώλυ-
ον καὶ ἐπολέμουν, καὶ ἡ πατρία καὶ ἡ ἀγέλαια τῶν Ἀμαδρυόντων. βασιλέα γάρ, φα-
σιν, ἔχουσι ϖ Χρισόν. οὐ γὰρ δὴ ἤρεσκεν αὐτὸν, τὸν φρικτὸν σκεπτὸν
καὶ ἀπέραντον, ἀλλ' ὡς τυραννίδα αὐτῶν ἐπεισαγόντων τῇ οἰκουμένῃ, οὕτω διέβαλλον, καὶ κοινῇ
πάντες, καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος αὐτοῖς· ἐπύκτευε κοινῇ μὲν, ὡς τῆς πολιτείας διαφθειρομένης, καὶ τῶν
νόμων ἀναιρεμένων· ἰδίᾳ δὲ, ὥστε ἑκάστης οἰκίας ἀναστατουμένης καὶ καταλυομένης. καὶ
γὰρ πατὴρ ἐπολέμει παιδὶ τότε, καὶ υἱὸς ἤριζε πατρὶ, καὶ γυναῖκες ἀνδράσι, καὶ ἄνδρες γυ-
ναιξὶ, καὶ θυγατέρες μητράσι, καὶ συγγενὴς συγγενεῖ, καὶ φίλοι φίλοις, καὶ ποικίλως ἦν ἰδεῖν
ὁ πόλεμος τοῦτο· καὶ πάντα διαπρὸς, εἰς γῆς οἰκίας ἔρπων, συγγενῆς ἀφαιρῶν, βουλευτήρια τα-
ράττων, δικαστήρια θορυβῶν, ὡς τῶν πατρίων ἐθῶν καταλυομένων, καὶ ἑορτῶν καὶ θεραπείας
δαιμόνων· καταλυομένης, ἃ τοῖς πάλαι νομοθέταις περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων περιπεπόηται
σα ἰδοῦ. καὶ τούτων καὶ ἡ τῆς τυραννίδος ὑπεροψία πάντων αὐτοῖς ἐλαττοῦσθαι ἐποίει. ὃ
οὐκ ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν, ὅτι πρὸς μὲν ἄλλα ἔθνη ταῦτα, πρὸς δὲ τοὺς Ἰουδαίους ἠσύχαζεν, ἀλλὰ
καὶ σκῆπτρον πολλῷ χαλεπώτερον ἐπετίθεντο. καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ πολιτείας ἀναίρεσιν ἤπτοντο. Οὐ Πράξ. κα. κη.
παύεται γάρ, φασι, λαλῶν ῥήματα βλάσφημα κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ νόμου.
ἀλλ' ὅμως πάντοθεν τῆς πυρᾶς ἀναπτομένης, ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, ἀπὸ τῶν πόλεων, ἀπὸ τῶν ἀ-
γρῶν, ἀπὸ τῆς ἐρημίας, ἀπὸ τῶν ἐλλιμένων, ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἀπὸ τῶν ἀρχόντων,
ἀπὸ τῶν ἀρχομένων, ἀπὸ τῶν συγγενῶν, ἀπὸ τῆς γῆς, ἀπὸ τῆς θαλάττης, ἀπὸ τῶν
βασιλευόντων, καὶ πάντων ἀλλήλους ἀξιαγελοιούντων, καὶ θείου παντὸς χαλεπώτερον ἐπι-
λαθομένων, ὁ μακάριος οὗτος εἰς τοσαύτας καὶ μίνως ἐμπεδῶν, καὶ σὺν μέσῳ λύκων ἱσάριθμος,
καὶ πάντοθεν βαλλόμενος, οὐ μόνον οὐ κατεχώσθη, ἀλλὰ καὶ πάντας αὐτοὺς εἰς τὴν ἀληθῆ μα-
θητὴν ἄγαγε. Εἶπω καὶ ἄλλως πρὸς τούτοις πολέμους χαλεπωτάτους; ὁ τῶν ψευδαποστόλων,
ὃ μάλιστα πάντων αὐτὸν λυποῦν, ὁ τῶν οἰκείων τῶν ἀθετούντων (πολλοὶ γὰρ πιστεύοντες δι-
εφθείροντο) ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῦτα ἦρκεσε. πόθεν καὶ σὺν παῖς ἰσχύς; Τὰ ὅπλα ἡμῶν, φησιν, οὐ β. Κορ. ι. δ.
σαρκικὰ, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς καθαιρούμενοι
καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. ἀφ' οὗτο πάντα μετεβάλλετο καὶ με-
τερρυθμίζετο ἀθεῶν. καὶ ὥσπερ πυρᾶς διαφθείσης, αἱ ἄκανθαι κατὰ μικρὸν διαπανώμεναι,
ἔοικεν καὶ παραχωρούσι τῇ φλογί, καὶ καθαραὶ ποιοῦσι τὰς ἀρούρας· οὕτω δὴ καὶ τῆς Παύ-
λου γλώττης φλεγούσης, καὶ πάντα πυρὸς σφοδρότερον ἐπιούσης, εἶκεν ἅπαντα καὶ παρε-
χώρει, καὶ δαιμόνων θεραπεῖαι, καὶ ἑορταὶ, καὶ πανηγύρεις, καὶ πάτρια ἔθη, καὶ νόμων διαφ-
θοραὶ, καὶ δήμων θυμοὶ, καὶ τυράννων ἀπειλαὶ, καὶ οἰκείων ἐπιβουλαὶ, καὶ ψευδαποστόλων κακουρ-
γίαι· μᾶλλον δὲ, καθάπερ τῆς ἀκτῖνος αἰσθούσης, καὶ σκότος ἐλαύνεται, καὶ θεῖα καταδύε-
ται καὶ φωλεύει λοιπὸν, καὶ λῃσταὶ δραπετεύουσι, καὶ ὑδροφόνοι· πρὸς τὰ σπήλαια καταφθύ-
γουσι, καὶ πειρατὰι ἀφίσανται, καὶ τυμβωρύχοι διαχωροῦσι, καὶ μοιχοὶ καὶ κλέπται δὲ τοιχωρύχοι,
οὕτω ἀπὸ τῆς ἀκτῖνος ἐλέγχεσθαι μέλλοντες, ἀπελθόντες πρὸς μακρὰν ἑαυτοὺς ἀφανίζουσι,
καὶ πάντα διαφθορὰ καὶ λήθη πρὸς γῆν, καὶ γῆ, καὶ θάλαττα, καὶ ἀκίνητος αὐτῶν πάντα κα-
ταναλίσκουσα,

ζωγραζούσης, τὰ πεδία, τὰ ὄρη, τὰς χώρας, τὰς πόλεις· οὕτω δὴ καὶ τότε τοῦ κηρύγματος φλογὸς, καὶ τοῦ Παύλου πανταχοῦ τὸν ἀγῶνα διατρέχοντος, ἠλαύνετο μὲν ἡ πλάνη, ἐπαιωνίει δὲ ἡ ἀλήθεια, καθάπερ ἡλιος καὶ καπνὸς, καὶ κύμβαλα καὶ τύμπανα, καὶ μάχαι καὶ χῶμοι, καὶ πορνεῖαι καὶ μοιχεῖαι, καὶ τὰ ἄλλα, ἃ μηδὲ εἰπεῖν καλὸν, τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς τῶν εἰδώλων πεπολυμένα ἔλιπε καὶ ἐδιαπέτα, καθάπερ κηρὸς ὑπὸ πυρὸς, τηκόμενα, καθάπερ ἄχυρα, ὑπὸ φλογὸς διαπεπόμενα· ἡ δὲ λαμπρὰ τῆς ἀληθείας φλὸξ δυσὶ φαιδρὰ καὶ ὑψηλὴ πρὸς αὐτοὺς οὐρανὸν, ὑπὲρ αὐτῶν τῶν κωλυόντων αἰρομένη, καὶ ἅμα τῶν ἐμποδιζόντων αὐξανομένη καὶ ὑδὲ κίνδυνος ἐπιῶν αὐτῆς τὸ φρόνημα καὶ τὴν ῥώμην, τὸ ἀκαθεκτον, καὶ στωμυλίας τυραννὶς παλαιοτάτης, οὐ πατρίων ἐθῶν καὶ νόμων ἰσχύς, καὶ ὃ τῆς διδασκαλίας τῶν νόμων δυσαπαράδεκτον, οὐκ ἄλλο τῶν εἰρημένων ἐστίν. καὶ ἵνα μαθῇς πλέον τοῦτο ἔστι, ἀπείλησαν τοῖς Ἕλλησιν, οὐ λέγω κολάσεις καὶ θανάτους καὶ λιμὸν, ἀλλ' ὀλίγην ζημίαν χρημάτων, καὶ ὕβρεις μεταδημουμένους εὐθέως. ἀλλ' ὑδὲ ἡμέτερα τοιαῦτα, ἀλλὰ πάντων καταγελώμενα καὶ σφαζόμενα, καὶ πανταχοῦ πολεμούμενα, καὶ ποικίλοις τρόποις πολέμων, ἀνθρώπεια ταῦτα ἐγίνετο. καὶ τί λέγω τοὺς πρόσθεν Ἕλληνας τοὺς ὕστερον καὶ εὐκαταφρονήτους; τοὺς τότε θαυμαστοὺς τοσαῦτα εἰς μέσον, τοὺς ὑπὲρ φιλοσοφίας βεβοημένους, τὴν Πλάτωνα, τὸν Διαγόραν, τὸν Κλαζομένιον, καὶ ἑτέρους πολλοὺς τοιούτους, καὶ ὅλη τότε τοῦ κηρύγματος τὴν ἰσχύν. μὴ γὰρ οὐ χώνευσε Σωκράτης, ἢ μὴ εἰς Μέλητα ἀπῆλθε, δεδοικότες μὴ καὶ αὐτὰ πάθωσιν· ἢ οὐ κατὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐξέπεσεν, καὶ πλέον μᾶς γνώμης κακὸς, τοῦδε ἑτέρου προσεγένετο· ὁ δὲ Κυπρίδος τὸ τοῖς γράμμασιν ἀφεὶς τὸ πολιτεύεσθαι, οὕτω κατέλυσε. κἀκεῖνα τοίνυν τότε τὸ ἐμποδίζον, οὐ κινδύνου, οὐκ ἰδιωτεία, ἀλλὰ καὶ δειναὶ λέγειν ἦσαν, καὶ χρημάτων ὑπόθεσιν, καὶ τῆς πρὸς πᾶσι βοωμένης παιδείας ἐτύγχανον ὄντες· ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυε. τοιοῦτον γὰρ ἡ πλάνη, καὶ μυρίους ἐσοχλοῦσα, καταῤῥεῖ· τοιοῦτον ἡ ἀλήθεια, καὶ πολλῶν πολεμούντων διεγείρει. καὶ ταῦτα αὐτὴ ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια βοᾷ· καὶ οὐδὲν δεῖ λόγων, οὐδὲ ῥημάτων, τῆς οἰκουμένης πανταχόθεν φωνῆς ἀφιείσης, τῶν πόλεων, τῶν ἀγρῶν, τῆς γῆς, τῆς θαλάττης, τῆς οἰκουμένης, τοῦ ἀοικήτου, τῶν ἐν ταῖς ἀκρωρείαις. οὐδὲ γὰρ τὸν ἔρημον ἀφῆκεν ἄμοιρον τῆς εὐεργεσίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν μᾶλλον ἐπλήσθη, ὥστε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φέρων ἦλθεν ἡμῖν ἀγαθῶν, διὰ τῆς Παύλου γλώττης, διὰ τῆς χάριτος τῆς ἐνοικούσης αὐτῷ. ὅπου γὰρ ἀξίαν τῆς δωρεᾶς προθυμίαν προσέρχεται, ἐκεῖ δαψιλὴς ἡ χάρις ἐξέλαμψε, καὶ τὰ πλείονα τῶν εἰρημένων διὰ τῆς τούτου κατορθώθη γλώττης. ἐπεὶ δὲ οὕτω ὁ θεὸς ἡμῶν ἐτίμησεν ὁ Θεὸς, ὡς ἕνα αὐτὸν δεσπότην κατασχεῖν τοσούτων γλώσσαν κατορθωμάτων αἴτιον, ζηλώσωμεν, μιμησώμεθα, ἀσυνδιάτους γλώσσαν κατὰ σκοπὸν καὶ ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀδυνάτου τοῦτο εἶναι νομίζωμεν. ὁ γὰρ πολλάκις εἶπον, τοῦτο λέγων οὐ παύσομαι, ὅτι τὸ σῶμα ὃν αὐτὸ ὁ αὐτὸς ἐστὶ καὶ ἡμῖν, καὶ θρέφει αἱ αὐταὶ, καὶ ψυχὴ ἡ αὐτή· ἀλλ' ἡ προαίρεσις μεγάλη, καὶ ἡ προθυμία λαμπρά· καὶ τοῦτο σκοπὸν τοιοῦτον ἐπαίνου. μηδεὶς τοίνυν ἀπογινωσκέτω, μηδεὶς ἀπαγορευέτω. ἐὰν γὰρ προθώμεθα σὺν τῷ θεῷ ἀγαθοὶ, καὶ ὁ κωλύων τῷ αὐτῷ δόξαμεν χάριν. οὐ γὰρ ὅτι προσωποληπτής ὁ Θεός· καὶ σκῆπτον αὐτὸς ἔστησε, καὶ σὲ αὖθις πρὸ πολλοῦ· καὶ ὥσπερ σκήπτου διαφορὰν, οὕτω δὲ σός· ὥσπερ σκῆπτον ἀνεκήρυξεν, ὅτι καὶ σε βούλεται εἶναι. ἀποχωμεν τοίνυν ἑαυτῶν δὲ καθαίρωμεν, ἵνα καὶ ἡμεῖς δαψιλῆ δόξαμεν τῷ χάριτι, τῷ αὐτῷ ὑπερτυχόντες ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα δὲ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ
Παῦλον Λογ. ε.

Οὐκοῦν εἰσὶν Ⓜ θάνατον ἀπειλοῦντες, καὶ τὸ παθητὸν τοῦτο σῶμα καὶ φθαρτὸν ἐμποδὼν ἔχοντες λέγωμεν αὐτοῖς· ποῦ σοι δρέπεται; ἀκουσάτωσαν τοῦ Παύλου καταρθαμάτων, καὶ παυσάσθωσαν τῆς πονηρᾶς ταύτης ἀβελτερίας. Τί γὰρ τὸ ἡμῖν ἐλαφρὸν ὁ θάνατος; πῇ ἡ φιλοσοφία σοι δρέπεται σὺ εἰπέ; σὺ δέ, φησὶν Παῦλον, καὶ ὠθεῖ καὶ ὠθοῦσιν ἡμᾶς τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἡγεῖσθαι θάνατον, εἰ γὰρ μὴ θάνατος ἦν τοῦτο, οὐκ ἂν ἐδωκάθη εἰπεῖν, μᾶλλον δὲ οὐκ ἂν ἐδωκάθη, ὁ δὲ καὶ τοῦ εἰρηκέναι εἶπεν, ὅτι Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πόθεν οὖν ἡμῖν ψυχῆς καὶ προθυμίας δοθήσεται, καὶ τὸ κωλύον ὀφείλει ἐν τοῖς ἐναντίοις τάττεσθαι; οὐχὶ θάνατος ἦν οὗτος; οὐχὶ ἰδιώτης; οὐχὶ πένης καὶ ἐκ τῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐργασίας ποιούμενος τὴν σοφίαν; καὶ σῶμα εἶχε πάσαις ἀνάγκαις ὑποκείμενον φύσεως; τί οὖν αὐτὸν ἐκώλυσε γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος γέγονε; οὐδέν. μηδεὶς τοίνυν ἀξιούτω πένης, μηδεὶς δυσχεραινέτω ἰδιώτης, μηδεὶς ἀλγείτω τῇ θητείᾳ, ἀλλ' ἐκ προθύμου, ὅσοι ψυχῇ μεμαλακισμένῃ, καὶ δόγμασιν ἔχουσιν ἐκνευρισμένοις. τοῦτο γὰρ ἓν κώλυμα μόνον πρὸς ἀρετήν, κακία ψυχῆς, καὶ μαλακία γνώμης· ταύτης δὲ ἀμέλει, τὰ ἄλλα οὐδέν, καὶ τοῦτο δῆλον ἀπὸ μακαρίου τούτου τοῦ νῦν στεναγμοῦντος ἡμᾶς. ὥσπερ γὰρ τῷ τοῦτο οὐδὲν ταῦτα προσέβλαψεν, οὕτω οὐδ' ἐξώθησεν οὐδὲ τὰ ἐναντία ὠφέλησεν, οὐ λόγων δεινότης, οὐ χρημάτων πλῆθος, οὐ συγγένεια ἡλίκη, οὐ δόξης μέγεθος, οὐ πατρὶς δυναστείας εἶδος. Τί λέγω τὰς δυσφορίας; μᾶλλον δὲ μέμνηται πολλάκις τῆς γῆς κατίχων Ⓜ λέγων, ὀξύν εἶπεν ἐμοὶ ὁ ἀγὼν τὴν ἀνώτερον δυνάμεως, καὶ ἀρχὰς, καὶ ἐξουσίας, καὶ κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου· πῶς γὰρ ὠνόμασε ταῦτα τὸ φύσιν τοιαύτην λαχεῖν; οὐχὶ ἔρχομαι πᾶσαν αἰδυναμίαν κρυπτόμενος ἀλλὰ Παύλου, καὶ τοῦ καλοῦ; Οὐκ οἶδατε γάρ, φησὶν, ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν, μήτιγε βιωτικά; μὴ τοίνυν δι' ἕτερον μηδὲν ἀλγῶμεν, ἀλλὰ διὰ κακίαν μόνον, μηδὲ δι' ἄλλο χαίρωμεν ἢ διὰ φιλοσοφίαν, ἀλλὰ δι' ἀρετὴν μόνον. ἐὰν ταύτην ζηλώσωμεν, οὐδὲν τὸ κωλῦον ἡμᾶς εἶναι Παύλους. σκῆνος γὰρ οὐχὶ ἀπὸ τῆς χαρίτος μόνον τοιοῦτος ἐλήλυθε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς οἰκείας προθυμίας· καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς χαρίτος, ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς προθυμίας. μὴ ἐπιβουλῆς γὰρ ἐκάτερα, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ ἔπαθεν αὐτὸς, καὶ διὰ τῆς οἰκείας προαιρέσεως ἐπῆρξε. βούλει μαθεῖν διὰ τοῦ Θεοῦ; διὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐδεδοίκεισαν δαίμονες. ἀλλ' ὑπερθαυμάζω τοῦτο, ὥσπερ οὐδὲ ὅτι τὸ σκιᾷ Πέτρου τὰ νοσήματα ἔφυγεν· ἀλλὰ θαυμάζω, ὅτι τὸ θαυμαστὸν τοῦτο τῆς χάριτος, καὶ ἀπὸ βαγίδος αὐτῆς καὶ προσομιλούντων αὐτῷ ἐφάνη ποιοῦν· οὐδὲ τὴν δύναμιν ταύτην ἔχων, οὐδὲ χρυσοῦν δόξαν φορῶν, οὕτω τῷ τῆς Χριστοῦ δόξης φθόνῳ ζηλῶ, ὡς πολλοὺς τῶν Ἰουδαίων Ⓜ δῆμον διεγεῖραι καθ' ἑαυτοῦ· ὃς δὲ ἰδὼν αὐτὸν σὺν τοσούτοις ὄντα κινδύνοις, ὡς καὶ τὴν πόλιν πολιορκεῖσθαι, διὰ φυλακῆς ἐλαύνεσθαι διὰ τοῦ τείχους, καὶ φεύγων οὐδὲ οὕτως εἰς ὄχημα ἐνέπεσεν, οὐδὲ εἰς ἁμάξιον καὶ φόβον, ἀλλὰ πλείονα προθυμίαν ἐντεῦθεν ἐδέξατο, πολλαχοῦ μὲν τοῖς κινδύνοις δι' οἰκειοτέρου, καὶ πολλαχοῦ ἢ τῆς διδασκαλίας οὐδενὶ, ἀλλὰ Ⓜ φανερὸν πάλιν ἀρπάσας ἠκολούθει· καίτοι γε πολλὰ πόδας ἔχων ἐπὶ τῷ πολλάδιγμα θεῖναι Ⓜ Στέφανον, καὶ ὁρῶν κατ' αὐτοῦ μάλιστα πολλοὺς τῶν φίλων πνέοντας Ἰουδαίους, καὶ αὐτῶν ὀφθῆναι μισοῦντας αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἀπορρύπτεσθαι. "ὅτι δὲ οὐκ ἀφειδῶς ἐνέπιπτε τοῖς κινδύνοις, οὐδὲ πολλαχοῦ ἐφείγετο" πάλιν. σφόδρα τῆς παρούσης ἦν ζωῆς πολλὰ τὸ κέρδος τὸ ὀξὺ αὐτῆς· καὶ σφόδρα αὐτῆς ὑπερεώρα πολλὰ τὴν φιλοσοφίαν

α. Κορ. ιε λε.

γ. αὐστήρω

α. Κορ. ε. γ.

χ. χαλαζεῖς * μᾶλλον

χ. πόθεν ἂν ἀ. χ. πάλιν

φίαν τ" ἀπὸ τ ὑπερφυΐας ὑπομιμνήσκω αὐτὸν, ἢ ὅτι τὸ σφόδρα ἐπιτίθεται τοῖς Ⓦ Ἰησοῦ ἀπελθεῖν. ὅπερ γὰρ ἀεὶ λέγω πρὸς αὐτὸν, καὶ νῦν ἐπὶ ποτε παύσομαι λέγων, ὅτι οὐ συναλλάγματα ἐμπίπτων, ἐκάτερα πρὸς ἀκρίβειαν ἤσκησεν. οὐδὲ ἡμῖν οὕτω τῆς πλούσης ἐπιθυμοῦσι ζωῆς, οὐδὲ τῶν σφόδρα φιλοψυχούντων· οὐδὲ οὕτως αὐτῆς ὑπερφυῶς, οὐδὲ τῶν μὴ ὑπερβολῆς θανατώντων. οὕτω πάσης ἐπιθυμίας κατασβεσθῆναι χρὴ τὸν ἅγιον, καὶ οὐδὲν παρεῖπε τῶν πρόσθεν, ἀλλὰ πάντα χορηγεῖ τῇ βουλῇ τοῦ Θεοῦ τὸν ἐπιθυμοῦντα ἑκόντα τὸν ἑαυτοῦ· καὶ ἵνα μὴ αὐτὸν καὶ τῆς μετὰ Χριστοῦ συνουσίας καὶ ὁμιλίας ἀναγκαιοτέραν εἶναι φησι, νῦν μὲν οὕτω βαρύνει καὶ ἐπαχθῆ, ὡς μηδὲν δεῖσθαι παρὰ τὴν ἀνάλυσιν. ἐκείνων γὰρ ἐπιθυμεῖ μόνον, τὴν μετὰ Θεοῦ κέρδος αὐτῷ φερόντων, εἰ καὶ σύνεσις ταῦτα συνέβαινε τοῖς πρότερον. καὶ γὰρ ποικίλος ἦν ὁ πανοδαπός, οὐκ ἀκατασκεύαστος (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ πάντα γενόμενος, ἵνα πάντας κερδάνῃ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς σωτηρίας τὸν ἀνθρώπινον δεόμενον ἀπῄτει, καὶ τοῦτο Ⓦ διαπορῶν Ⓦ ἑαυτῷ μιμούμενος. ὁ γὰρ Θεὸς καὶ ἀνθρώπους ἐφαίνετο, ὅτε ἐδόκει φιλοσοφεῖν τοῦτο· καὶ οὐ πυρέττειν, ὅτε ὁ καιρὸς τοῦτο ἀπῄτει· καὶ νῦν μὲν ὁπλίτου σχήματι καὶ στρατιώτου, νῦν δὲ ἐν εἰκόνι πρεσβύτου, νῦν δὲ ἐν αὔρᾳ, νῦν δὲ ὡς ὁδοιπόρος, νῦν δὲ ἀνθρώπου ἀνθρώποις, καὶ ὧδε ἀναθασσὶ οὕτω προῄτησατο. ὃ δέ, ἐὰν τοῦτο, ὅταν εἴπω, μηδεὶς ἀναγκαίως εἶναι νομιζέτω τῶν λόγων, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας μόνον. καὶ ποτὲ μὲν ὡς θεόν, ποτὲ δὲ ὅτι τῶν χερουβείμ καθῆται. πάντα δὲ ταῦτα πρὸς τὰς ὑποκειμένας οἰκονομίας ἐποιεῖτο. διὸ καὶ Παῦλα τοῦ προφήτου ἔλεγεν· Ἐγὼ ὁράσεις ἐπληθύνα, καὶ ἐν χερσὶ προφητῶν ὡμοιώθην. οὕτω καὶ Παῦλος, Ⓦ ἑαυτῷ μιμούμενος "διαπορῶν, οὐκ ἂν κατηγορήσῃ, νῦν μὲν ὡς Ἰουδαίοις γινόμενος, νῦν δὲ ὡς Ἕλλησι· καὶ νῦν μὲν νόμου ἐφύλαττε, νῦν δὲ ὑπερεώρα νόμου· καὶ ποτὲ μὲν αὐτοῖς ἐχρῆτο τῆς πλούσης ζωῆς, ποτὲ δὲ καταφρονῶν αὐτῆς· καὶ νῦν μὲν ἡττᾶτο χρήματα, νῦν δὲ καὶ διεδίδου διεκρύβετο· καὶ ἔθυε καὶ ὤμνυε, καὶ πάλιν ἀνεθεμάτιζε τοὺς τοιούτους· καὶ νῦν μὲν ἐπαίτησε, νῦν δὲ παῖστομιλὼ ἐξέβαλε. καὶ τὰ μὲν ὑπόμνημα σώματα ἵνα, ἢ δὲ γνώμη καὶ ἡ ἀγάπη, ἀφ' ἧς ταῦτα ἐγίνετο, σφόδρα ἀκόλουθος καὶ ἑαυτῇ συνημμένη. εἰ γὰρ ἐζήτει, τὴν ταῦτα ἀκούσεται καὶ ὁρῶντων τὸν σωτηρίαν. ἀλλὰ δὴ τοῦτο, νῦν μὲν ἐπαίρειν νόμον, νῦν δὲ αὖθις καθαιρεῖ. οὐ γὰρ δὴ μόνον τὸ οἷς ἐπράττεν, ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς ἔλεγε, ποικίλος * ἦν καὶ πανοδαπός, καὶ μεταβαίνων ὁμοῦ τὴν γνώμην, καὶ δι' ἕτερος ἐξ ἑτέρου γινόμενος, ἀλλὰ μᾶλλον ἅπαξ ἦν, καὶ τὴν Εἰρηναίων ἕκαστον, πρὸς τὸν παρόντα μεταχειρίζων χρείαν. μὴ τοίνυν αὖθις ἀλλὰ ταῦτα κακίσῃς, ἀλλὰ δι' αὐτὰ μᾶλλον ταῦτα μάλιστα ἀναχηρύττων καὶ σεφολόγουσι. ἐπὶ καὶ Ⓦ ἰατρόν, ὅταν ἴδῃς νῦν μὲν καίοντα, νῦν δὲ τρέφοντα, καὶ νῦν μὲν σιδήρῳ χρώμενον, νῦν δὲ φαρμάκῳ, καὶ ποτὲ μὲν ἀπαγορεύοντα σιτίων καὶ ποτῶν, ποτὲ δὲ ὀπτιέποντα τούτων ἀρδῶν ἐπιφορεῖσθαι Ⓦ κέμμοντα, καὶ ποτὲ μὲν ἐκβάλλοντα πηλὸν ὄντα, ποτὲ δὲ αὖθις ἐκχέοντα Ⓦ ἁλθερμανθέντα χελιδόντα φιάλῃ ὀλόκληρον ἐκπιεῖν ὑδάτων ψυχρῶν, οὐ καταγνώσῃ τῆς μεταβολῆς, οὐδὲ τῆς συνεχοῦς μεταστάσεως· ἀλλὰ τότε μᾶλλον ἐπαινέσεις τὸν τεχνίτην, ὃς ἀσχημόνως ἐμπίπτοντα εἰ δὲ βλαβερὰ μὴ τὸ θαρρεῖν παρασκευάζουσαν ὁρᾷ, καὶ ὃ ἀσφαλὲς ἐπιγινώσκοντα. τοῦτο γὰρ ἀνὴρ τεχνικός. εἰ δὲ ἰατρὸν ἀποδεχόμεθα τὰ σώματα ταῦτα ποιοῦντα, πολλῷ μᾶλλον τὸν Παῦλα ψυχῆς, ὅτε τοῖς κάμνουσι παρασφερομένοις, ἀναχηρύττειν δεῖ. καὶ γὰρ τῶν τὰ σώματα ἀῤῥωστούντων οὐκ ἐλάττονι Ⓦ ταῖς ψυχαῖς νοσούντας δέονται μηχανῆς καὶ μεταχειρίσεως· καὶ ἂν δι' ἀθείας αὐλῆς παρέσῃς, πάντα οἰχήσεται τὰ τῆς σωτηρίας αὐτῶν. καὶ τί θαυμαστόν, εἰ ὁ ἀνθρωποι ταῦτα ποιοῦσιν, "ὅταν ὁ Θεὸς, ὁ πάντα δυνάμενος, τούτῳ" κέχρηται τῆς ἰατρείας τῷ τρόπῳ, καὶ "οὐ πάντοτε ἐκ βιαίας ἡμῖν ὁμιλῇ; ὅπου γὰρ εἰκὼν ἐστὶ βούλεται καλῶς, ἀλλ' οὐκ ἀναγκῇ καὶ βίᾳ, ἐδίπσεν αὐτὸν καὶ μεθόδῳ, οὐ δι' ὃ αὐτὸ ἀδυνατον (ἄπαγε) ἀλλὰ δι' ὃ ἀθετεῖς ὃ ἡμέτερον. αὐτὸν μὲν γὰρ ἐξέστευσαν μόνον, μᾶλλον δὲ ἐθελῆσαι μόνον, καὶ ποιῆσαι πάντα ἀ-

Ωσ. ιβ 1.

χ. ἐκεῖ

χ. εἶναι

χ. διαπορῶν, νῦν μὲν ὡς Ἰουδαίοις γίνεται, νῦν δὲ

* πε

χ. κεχρῆσθαι ἢ μηδὲν πάντα

ταῦτ᾽ ἀν᾽ βάλητε· ἡμεῖς δ᾽ ἀπαλλάξ ἑαυτῶν γεγόναμεν ἀγαθοί, οὐκ ἀνεχόμεθα πάντα ἐπ᾽ ἀκριβείᾳ αὐτοῦ. ἐαν᾽ " οὖν ἀκριβῶς ἐλκύσῃ, ὅπερ ἔδωκεν, " ἀφαιρήσεται, τὴν τῆς ὀξυοσίας λέγω ἐλευθερίαν. ἵν᾽ οὖν μὴ τοῦτο γένηται, ἐδέησεν αὐτοῦ μαθόδων πολλῶν. Ταῦτα δ᾽ ἡμῖν οὐχ ἁπλῶς εἴρηται, ἀλλὰ δεῖ τὸ ποικίλον τοῦ μακαρίου Παύλου καὶ σοφοῦ· ὥστε ὅταν ἴδῃς αὐτὸν φεύγοντα κινδύνους, θαύμασον ὁμοίως, ὥσπερ ὅταν ἴδῃς ὁμοῦ χορεύοντα αὐλοῖς. καθάπερ γὰρ τοῦτο ἀνδρείας, οὕτω κἀκεῖνο σοφίας. ὅταν ἴδῃς μεγάλα φθεγγόμενον, θαύμασον ὁμοίως, ὥσπερ ὅταν ἴδῃς μετεωριζόμενα. καθάπερ γὰρ τοῦτο παπεινοφροσύνης, οὕτως ἐκεῖνο μεγαλοψυχίας. ὅταν ἴδῃς κενοχώμονα, θαύμασον ὁμοίως, ὥσπερ ὅταν ἴδῃς ἀμετρολόγον ἐγκώμιον. καὶ γὰρ κἀκεῖνο φιλοτιμίας, κἀκεῖνο φιλοτιμίας δεῖγμα. τὴν γὰρ τῶν πολλῶν οἰκονομῶν σωτηρίαν, ταῦτα ἐποίησε. διὸ καὶ ἔλεγον· Εἴτε ἐξέστημεν, Θεῷ, εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν. οὔτε γάρ τις ἄλλος εἶχε τοσαύτης ἀνάγκης πρὸς ἀπόνοιαν, ὅτι ἄλλος τις οὔτω καθαρὸς ἀλαζονείας " ἦν. σκόπει δέ· ἡ γνῶσις φησίν, καὶ πάντες τοῦτο οἴδαμεν· εἶπομεν μέν· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο· ἐν τοσαύτῃ ἦν ἐν αὐτῷ γνώσει, ὅσην ἐν οὐδενὶ τῶν πώποτε ἀνθρώπων γεγόνασιν. ἀλλ᾽ ὅμως αὖθις οὐκ ἐπῆρεν, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ " μετεμάζει. διὰ τοῦτο λέγω· Ἐκ μέρους γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. " καὶ πάλιν· Ἐγώ, ἀδελφοί, οὔπω λογίζομαι ἐμαυτὸν κατειληφέναι. καὶ, Εἴ τις δοκεῖ εἰδέναι τι, οὔπω οὐδὲν ἔγνωκε. πάλιν ψευδῆ φυσᾷ· καὶ τοῦτο ὁ Φαρισαῖος ἐδήλου λέγων· Νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου. ἀλλ᾽ οὐκ ἐνήστευεν, ἀλλὰ δι᾽ ὑπερηφανίαν ἑαυτὸν ἔκπωμα ἐκάλει. τί λέγω νηστείαν καὶ γνῶσιν, ὅπου γε ὁμιλίαν τοσαύτην καὶ οὕτω συνεχῶς πρὸς Θεὸν ἔσαν αὐτῷ γεγυμνωμέναι, ὅσαν μήτε προφητῶν, μήτε ἀποστόλων ἐγένοντο " μηδενί, καὶ μᾶλλον ἑτεροπεπούθασι διὰ ταῦτα; μὴ γάρ μοι ταύτας εἴπῃς τὰς διαγεγραμμένας. ταῖς γὰρ πλείοις ἀπέκρυψε· καὶ οὔτε πάσας εἶπεν, ἵνα μὴ δόξῃ ἑαυτῷ πολὺ μεγάλῳ· οὔτε πάσας ἐσίγησεν, ἵνα μὴ τὰ τῶν ψευδαποστόλων ἀνοίξῃ στόματα. οὐδὲν γὰρ ἁπλῶς ἐκεῖνος ἐποίει, ἀλλὰ μετ᾽ αἰτίας δικαίας " πάντα καὶ " εὐλόγως· καὶ μετὰ τοσαύτης σοφίας μετῄει τὰ ἑαυτοῦ πράγματα, ὡς τῶν αὐτῶν πάντα χοῦν τυγχάνων ἐπαίνων. ὃ δὴ λέγω τοιοῦτόν ἐστι· μέγα ἀγαθὸν τὸ μηδὲν μέγα δεῖ ἑαυτῷ λέγειν. οὕτως οὖν ὡς βουλόμενος ἐποίει, ὡς ἔπρεπε μᾶλλον, ἢ σιγήσας, ἐπαινεθεῖναι· καὶ εἰ μὴ " τοῦτο πεποίηκε, τῶν ἀκαίρως ἐγκωμιαζόντων καὶ τηρηθῆναι δεῖ μᾶλλον. Εἰ γὰρ μὴ ἐκαυχήσατο, πάντα ἂν ἀπώλεσε καὶ προέδωκε, καὶ τὰ τῶν ἐξῆς ἂν ἐπῆρε πράγματα. οὕτως οἶδε τῷ καιρῷ πάντα χαρίζεσθαι, καὶ μὴ γνώμης ὀρθῆς καὶ τὰ ἀπηρθρωμένα ποιεῖν, καὶ οὕτω χρησίμως, ὡς τῶν προεστηκότων μηδὲν ἔλαττον ἔχειν τούτων ὠφελοῦμένων. μᾶλλον γὰρ Παῦλος καυχώμενος τότε ὠφελοῦμεν, ἢ ἕτερός τις κρύπτων τὰ ἑαυτοῦ κατορθώματα. οὐδεὶς γὰρ τοσαῦτα εἰργάσατο ἀγαθὰ ἀποκρύπτων τὰ ἑαυτοῦ, ὅσα ἐκεῖνος ἐξεπώνει τὰ ἑαυτοῦ. καὶ ὃ δὴ πάλιν θαυμαστότερον, ὅτι οὐ μόνον ἐξῆρεν, ἀλλὰ καὶ μεζονος τῆς χρείας ἔδειξε. οὐ γὰρ ὡς τοῦ καιροῦ πλέονος αὐτῷ πολλοῦ τοῦ ἀδείου, ἀμάτως πάλιν ὧν πράγματι ἐχρήσατο, ἀλλ᾽ ἕως μὲν ἔδει παρελθεῖν ἔδει. καὶ οὐδὲ τοῦτο αὐτῷ ἤρκεσεν, ἀλλ᾽ ὥστε μὴ τοὺς ἄλλους ἀφαθυμῆσαι, μηδὲ ὑποσκυάσαι ἁπλῶς ἑαυτοὺς ἐγκωμιάζειν, καὶ ἄφρονα ἑαυτὸν καλεῖ. αὐτὸς μὲν γὰρ, τῆς χρείας καλούσης, τοῦτο ἐποίησεν. ὅπου δ᾽ εἰκὸς ἦν τοὺς ἄλλους εἰς αὐτὸν ὁρᾶν τας, ἁπλῶς δεῖ εἶχε χρῆσθαι τῷ ὑποδείγματι (ὃ καὶ ὅπου τῶν ἰατρῶν ἐστί. πολλάκις γάρ, ὁ μὴ καιροῦ φάρμακον ἐπιφθὲν τοῦτο, ἀκαίρως ἕτερος ὑπιθεὶς ἐλυμήνατο καὶ ἐπισκότησε τὴν τοῦ φαρμάκου δυνάμιν) ἵν᾽ οὖν μὴ καὶ ταῦτα τοῦτο γένηται, ὅσα ποσὶ χρῆσθαι τῇ προδιορθώσει μᾶλλον καυχᾶσθαι, οὐχ ἁπαξ, οὐδὲ δὶς, ἀλλὰ πολλάκις διαδυόμενος. Ὀφελον γὰρ αἰσχυνθῆ μού, φησι, μικρὸν ἢ τῆς ἀφροσύνης· καὶ πάλιν, Ὁ λαλῶ, οὐ λαλῶ κατὰ Κύριον, ἀλλ᾽ ὡς ἐν ἀφροσύνῃ. Εν ᾧ δ᾽ ἂν τις ἐν ἀφροσύνῃ τολμᾷ (ἐν ἀφροσύνῃ λέγω) τολμῶ κἀγώ. καὶ τοσαῦτα εἰπὼν, οὐδὲ

χ. ἡ χ. ἀφαιρήσεται,

χ. ἀπῆρε.

χ. λέγων· χ. καὶ ἐγὼ δὲ λέγ.

χ. πνι,

χ. τι καὶ χ. εὐλόγως. μὴ πρ. ὧν πρ.

χ. ὅπου

β. Κορ. ια. α. ιβ. κα.

β. Κορ. 13. β. ε 12. τούτοις ἠρκέθη, ἀλλὰ πάλιν μέλλων εἰς τὰ ἐγκώμια ἐμβαίνειν, κρύπτει ἑαυτὸν λέγων· Οἶδα ἀδελφοὶ· ἡ πάλιν, Γὰρ τοῦ τοιούτου καυχήσομαι, ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυχήσομαι· καὶ μὴ τοῦτα πάντα, Γέγονα ἄφρων, φησὶν, ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. πῶς οὖν οὕτως ἀνόητος καὶ σφόδρα ἀναίσθητος, ὡς ἄγαν ἐκφῦναι ὁρᾷν, τοσαύτης ἐπικειμένης ἀνάγκης, ὀκνοῦντα καὶ ἀναδυόμενον πρὸς ἑαυτὸν τι μέγα εἰπεῖν, καὶ καθάπερ ἵππων χρημνὸν ἐρχόμενον καὶ ἀναχαιτίζοντα συνεχῶς, κἂν τοῖς μέλλουσι τοσαῦτα οἰκτίρωμεν, μὴ φθάσῃ ὁ πολλῆς τοῦ πράγματος ἀφειδοῦσα, καὶ μόνου κατεπαγκάζοντες χεῖρα θεῖναι τῷ πράγματι; βούλει καὶ ἕτερόν σοι δείξω τοιοῦτον; ὁ γὰρ Δαβὶδ μᾶλλον τοῦτό ἐστιν, ὅτι οὐκ ἀρκεῖται ᾧ συνῄδει, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς ἐδίδαξε πῶς ἕκαστον τούτων μετιέναι δεῖ, οὐχ ἑαυτῷ μόνον ἀπολογούμενος καὶ ἀσφαλιζόμενος ἀπὸ τῆς τοῦ καιροῦ ἀνάγκης, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις παιδεύων, ὥστε ἐμπεσόντος καιροῦ μὴ φθάσῃ ὁ τοιοῦτον, μήτε ἀκαίρως αὖθις μετιέναι πάλιν. Ἀλλὰ γὰρ τούτων, ὧν εἶπε, μονονουχὶ τοῦτα ἔλεγε· κακὸν μέγα ὁ πρὸς ἑαυτὸν λέγειν μέγα τι καὶ θαυμαστόν· καὶ ἑκάστης ἀνοίας τοῦτο, ἀγαπητέ, τὸ μηδεμιᾶς ἀνάγκης ἐπικειμένης, [καὶ ἀνάγκης βιαίας,] καλλωπίζεσθαι τοῖς ἐγκωμίοις. οὐκ ἔστι τοῦτο τοῖς Κυρίου λόγοις, ἀλλὰ παντελοῦς μᾶλλον δόγμα τὸ τοιοῦτόν ἐστι, καὶ πάντα ἡμῖν κεῖσθαι μανθάνειν μὴ τοὺς πολλοὺς ἱδρῶτας καὶ πόνους. τοῦτα γὰρ ἄπαντα καὶ τὰ πλείονα τούτων, δι' ὧν πλησίασε καὶ ἀνάγκης ἐμπεσούσης, εἶπε πρὸς ἀπόνοιαν. Ὃ δὲ τούτου μεῖζον, ὅτι οὐδὲ ἀνάγκης ἐμπεσούσης, πάντα ἐξέχεεν εἰς μέσον, β. Κορ. 12. ε 5. ἀλλὰ τὰ πλείονα ἀπεκρύπτετο καὶ τὰ μείζονα. Ἐλεύσομαι γάρ, φησιν, εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου. Φείδομαι δέ, μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται, ὑπὲρ ὃ βλέπει ἢ ἀκούει τι ἐξ ἐμοῦ. Ταῦτα δὲ ἔλεγε παιδεύων ἀπόνοιας, μηδὲ ἀνάγκης οὔσης, πάντα ὅσα συνίσμεν ἑαυτοῖς, φέρεσθαι αὐτὰ εἰς μέσον καταπτήσας, ἀλλ' ὅσα τοῖς ἀκούουσι χρήσιμα. ἐπὶ καὶ ὁ Σαμουὴλ (οὐδὲν γὰρ ἀπεικὸς ἐκείνου μνησθῆναι τοῦ ἁγίου. εἰς γὰρ ὠφέλειαν ἡμῶν καὶ τὰ ἐγκώμια ἔχει) ἐκαυχήσατό ποτε καὶ ἐκεῖνος, καὶ ἐξεῖπεν οἰκεῖα κατορθώματα. ἀλλὰ ποῖα; ἃ τοῖς ἀκούουσι συνέφερεν. οὐ γὰρ τοῦ σωφρονεῖν ἀπέστησε λόγοι μακροί, οὐδὲ περὶ τὰ πενιφροσύνης, οὐδὲ τοῦ μὴ μνησικακεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ οἴνου; ὑπὲρ τούτου, ὃ μάλιστα ἔδει μαθεῖν τὸν βασιλεύοντα, ὑπὲρ δικαιοσύνης, καὶ τοῦ καθαρὰς ἔχειν τὰς χεῖρας δώρων. καὶ ὁ Δαβὶδ πάλιν καυχώμενος, ἀπ' ἐκείνων καυχᾶται τῶν δικαιωμάτων ἀκεραίαν διηρθῶσθαι. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνος ἄλλῳ εἶπεν ἀρετῇ, ἀλλὰ τῷ ἄρκτον καὶ λέοντα πρηνάγχειν εἰς μέσον, καὶ οὐδὲν ἕτερον. ὃ μὲν γὰρ περιττὸν λόγον ἐζαγαγεῖν, φιλοπόνου καὶ ἀλαζόνος· ὃ δὲ εἶπεν ταῦτα, ἃ πρὸς τὴν παροῦσαν ἐμοὶ χρείαν ἀναγκαῖα εἶ), φιλανθρώπου, καὶ ὃ τῶν πολλῶν συμφέρον ὁρῶντος. ὃ δὴ καὶ Παῦλος ἐποίησε. καὶ γὰρ διεβάλλετο, ὡς οὐκ ὢν ἀπόστολος δόκιμος, οὐδὲ ἔχων πιστὰ ἱκανά. ἀνάγκη τοίνυν ἦν δι' ἐκεῖνα εἰς ταῦτα ἐμπεσεῖν, ἃ μάλιστα ἐδείκνυ αὐτὸ ὃ ἀξίωμα. ὁρᾷς δὲ ὅσων ἐπαίδευσε ἀκροατὰς μὴ ἁπλῶς καυχᾶσθαι; πρῶτον μὲν γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἀρχὴν, ὅτι ἀνάγκη τοῦτο ἐποίησε· δεύτερον, ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ὡς ἄφρονα ἑαυτὸν καλέσας, καὶ πολλαῖς χρήσασθαι παραιτήσεσι· τρίτον, ἀφ' ἑαυτοῦ μὴ πρόφασιν εἰπεῖν, ἀλλὰ τὰ μείζονα ἀποκρύψαι, καὶ ταῦτα ἀνάγκης οὔσης· τέταρτον, ἀφ' ἑαυτοῦ πρόσωπον ἕτερον ὑπελθεῖν, καὶ εἰπεῖν ὅτι οἶδα ἄνθρωπον· πέμπτον, ἀφ' ἑαυτοῦ μὴ καὶ τὴν ἀλλοῦ ἀρετὴν ἅπασι εἰς μέσον ἀγαγεῖν, ἀλλ' ἐκφῦναι μέρος, οὗ μάλιστα ὁ πρὼην ἐδεῖτο χειρός. οὐκ ἐπὶ καυχᾶσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ ὑβρίζειν τοιούτους ἐῶ. καίτοι καὶ τοῦτο κεκωλυμένον ἐῶ, ὃ ὑβρίζειν ἀδελφόν, ἀλλ' οὕτω καὶ τούτῳ διόντως ἐχρήσατο πάλιν, ὡς τὴν ἐγκωμιαζόντων μᾶλλον ἀδοκιμήσας. Ἀλλὰ τοι τοῦτο καὶ Γαλάταις καλῶν Γαλ. γ. α. ἀνόητος καὶ ἄφρων ἐστὶν, ὃς Κρῆτας γαστέρας ἀργὰς, καὶ θηρία κακὰ, καὶ ἑστιῶν ἀνακηρύττε- Τίτ. α. 13. ται. καὶ γὰρ ὅρον ἡμῖν ἔδωκε καὶ κανόνα, ὥστε τὴν τοῦ Θεοῦ ἀμελουμένων μὴ χεῖρα θαθαι θεραπείᾳ, ἀλλὰ πληκτικώτερον μαστιγοῦν λόγοις· καὶ πάντων μήτηρ ὄντι πρὸς αὐτῶν κεί-

μενα.

μῶμα. Διὰ δὴ τοῦτο πάντα ποιῶν ἐκ λέγων εὐδοκίμει, καὶ ὑβρίζων καὶ ἐπαινῶν, καὶ ἀποτρεφόμενος καὶ θεραπεύων, καὶ ἐπαίρων ἑαυτὸν ἐκ μετριάζων, καὶ καυχώμενος καὶ παλινῳδῶν. καὶ τί θαυμάζεις, εἰ ὕβρεις καὶ λοιδορία εὐδοκιμεῖ, ὅπου γε καὶ φόνος εὐδοκίμησε καὶ ἀπάτη ἐκ δόλος, καὶ ὅτι τῆς παλαιᾶς, καὶ ὅτι τῆς καινῆς; ταῦτ' οὖν ἅπαντα μὴ ἀκριβείας ἀξιτάσαντες, καὶ Παύλου θαυμάσωμεν, καὶ τοῦ Θεοῦ δοξάσωμεν, [καὶ ἡμεῖς οὕτως αὖθις μεταχειρισώμεθα,] ἵνα καὶ αὖθις τῶν αἰωνίων ὅτι τύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΠΑΥΛΟΝ Λογ. ϛ.

ΒΟύλεσθε τήμερον, ἀγαπητοί, πρέντες τὰ μεγάλα Παύλου καὶ θαυμαστά, ἃ δοκεῖ πᾶσι λαοῖς πᾶσιν ἔχειν, ταῦτα εἰς μέσον ἀγάγωμεν; καὶ γὰρ καὶ αὐτὰ [ἐκείνων] ὀφόμεθα οὐκ ἐλάττων αὐτῶν ποιούμενα λαμπρότητα καὶ μέγεθος. τί οὖν ἐστιν ὃ λαοῖς ἔχει; ὤφθη ποτέ, φησι, τοῖς λησταῖς διδάσκων. καὶ γὰρ ὤφθη, ὅτε αὐτοῖς προσέτρεχαν τοῖς ἱμάσι· καὶ οὐ τότε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλοτε πάλιν ὅτε τῆς πορφυροπώλιδος, ὅτε καὶ προσήμαξε πρεῖγε τοῖς βουλομένοις αὐτὸν ἐξαγαπᾶν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο κατασκευάζων τοῦτο ἐποίει, ἢ ἀσφαλείαν ἑαυτῷ, καὶ ὃ μὴ ταχέως τοῖς αὐτοῖς προσπεσεῖν. τί οὖν δή ἐστιν ἐποίμην; ὅτι οὐδὲν αὐτὸν οὕτω μέγαν δείκνυσι καὶ θαυμαστόν, ὡς ταῦτα τὰ εἰρημένα· οἷς ὅτι ψυχὴν ἔχων τοιαύτην, οὐχὶ πολυμερῆ, οὐδὲ ἀπανθρωπομόρφου, καὶ σῶμα οὕτως εἶχον πληγαῖς καὶ πόνοις μάστιγας, τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων οὐκ ἐλάττονα πόνων ὑφ' ἡδονῶν δοκούντων εἶναι φοβερῶν, ἰσχύσας ὁ χαλεπὸς τοῦτο ἀπάτησε. ὅταν οὖν ἴδῃς αὐτὸν ἀποτεινόμενον καὶ διδάσκοντα, αἰσθάνου τῶν ῥημάτων ἐκείνων, δι' ὧν ὑπερέβη τοὺς οὐρανούς, καὶ πρὸς τοὺς ἀγγέλους ἤμιλλᾶτο, λέγων· Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ; θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; δυναμένου τῶν ῥημάτων ἐκείνων, δι' ὧν τοσαῦτα εἶπε, φησι, λέγων· Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν· μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια. τοσαῦτα τοίνυν τὰ θαυμαστὰ θλίψις, τὸν θανάτους τὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν· καὶ τοῦτο ἐποίησας, καὶ Παύλου θαυμάζε, καὶ σαυτὸν μηκέτι ἀπογνῶς. αὐτὴ γὰρ ἡ δοκοῦσα τῆς φύσεως εἶναι ἀδύναμα, αὐτὴ μέγιστον δῆλωμα τῆς ἀρετῆς ἐστι τῆς ἐκείνου, ὅτι οὐκ ἀπηλλαγμένος τῆς τῶν πολλῶν ἀνάγκης, τοιοῦτος ἦν. ὅπου γὰρ ἡ τῶν κινδύνων ὑπερβολὴ πολλοῖς ἂν ταῦτα πρέσβυ τὴν ὑπόληψιν, καὶ ὑποπτεῦσαι ἴσως ἐποίησε, ὅτι ἀνώτερος τῶν ἀνθρωπίνων ἡνώμενος, τοιοῦτος ἦν, δι' ἃ ταῦτα συνεχωρήθη πάσχειν, ἵνα μάθῃς ὅτι εἷς τῶν πολλῶν ὢν τῇ φύσει, τῇ τῶν προθυμίαν, οὐ μέτριος ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς [ἦν], ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγγέλων εἷς ἦν. μὴ γὰρ τοιαύτης ψυχῆς καὶ τοιούτου σώματος τοὺς μυρίους ὑπέμενε θανάτους, καὶ κατεφρόνει τῶν πρόσθεν, τῶν μελλόντων. δῆλον καὶ τὰ μεγάλα ἐκεῖνα καὶ πολλοῖς ἄπιστα ἐφθέγξατο ῥήματα· ὅτι ἡνιγμένων δυνάμεθα ἀπὸ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου τῶν σαρκός. " δυνατὸν γάρ, εἰ βουληθείημεν" μόνον, πᾶσι φύσεως ἀγωνίαν τὴν τῆς προθυμίας νικήσαι" δυνάμεως καὶ τοῦτό ἐστιν, ὅπερ ἀδυνάτων δυνατὸν θεοφόροις, τῶν ὑπὸ Χριστοῦ κεκολυμένων. εἰ γὰρ ὅσην ἔσχομεν προθυμίαν, ταύτην ἐπιδῶμεν, καὶ ὁ Θεὸς" πολλὴν ἡμῖν συνεπάλροπην, καὶ οὕτω πᾶσι τοῖς ἐπιοῦσι δεινοῖς ἀνάλωτοι γενησόμεθα. οὐδὲ γὰρ τὸ φοβεῖσθαι πληγὰς κατα-

γνώσεως ἄξιον, ἀλλὰ δι' ἃ ⁂ φόβον τὸν πληγῶν ἀναξίον τῆς εὐσεβείας ἐπεμήσατο. ὥστε δεδοικέναι πληγάς, ⁂ ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀληπτον θαυμαστόν τι δείκνυσι τὸ μὴ φοβουμένου. μᾶλλον γὰρ ἡ προαίρεσις οὕτω διαλάμπει. δι' μὲν γὰρ * φοβηθῆναι πληγάς, τῆς * μὴ φύσεως· δι' ἣν μηδὲν δι' ⁂ φόβον τῶν πληγῶν ἀφεπτὸς ἐπεμήνατο, τῆς προαιρέσεως διορθουμένης δι' τὴν φύσεως ἐλάφωμα, καὶ κρατύνσης τὰ ἀθενείας σκεύη. ἐπεὶ οὐδὲ τὸ λυπεῖσθαι, ἔγκλημα, ἀλλὰ τὸ δι' [τί] λύπην εἰπεῖν τι ἢ πρᾶξαι τῶν τῷ Θεῷ μὴ δοκούντων. εἰ μὲν γὰρ ἔλεγεν, ὅτι οὐκ ἰῶ ἀνθρωπος Παῦλος, καλῶς μοι τὰ τῆς φύσεως ἐλαττώματα εἰς μέσον ἦγες, ὡς μέλλων ταύτῃ ⁂ λόγον ἐλέγχειν· εἰ δὲ λέγω τὸ δικαιοσύνην ὅτι ἀνθρωπος μὲν ἰῶ, καὶ ἡμῶν οὐδὲν ἀμείνων τῇ φύσει, βελτίων δὲ γέγονε τῇ προαιρέσει, εἰκὴ μοι ταῦτα προφέρεις, μᾶλλον δὲ οὐκ εἰκῇ, ἀλλ' ὑπὲρ Παύλου. " καὶ γὰρ δεικνύειν σπουδὴν πλείονος ἐκείνου ἰῶ, ὡς ἐν τοιαύτῃ φύσει τὰ ὑπὲρ τὴν φύσιν ἰσχύσαν. οὐκ ἐκείνου δὲ μόνον ἐπαίρεις, ἀλλὰ καὶ ἀπορράπτεις τῶν ἀναπεπταικότων τὰ στόματα, οὐκ ἀφεὶς αὐτοὺς εἰς τὴν τῆς φύσεως ὑπερβολὴν καταφυγεῖν, ἀλλ' ὠθῶν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπὸ προαιρέσεως ἀσυνδεσίαν. ἀλλὰ τί θαυμάτου, φησίν, ἐδίψησέ ποτε; τί γὰρ τί τῶν τῆς φύσεως. ἀνθ' ὅμως οὖν αὐτὸς πάλιν ὁ θαυμάτου διδοικὼς ἔλεγε· Καὶ γὰρ ἡμεῖς ⁂ ὅτε τὸ σκήνει, στε- 15
β. Κορ. ε. Λ. Ρωμ. η. κγ. ναζόμεν βαρούμενοι. καὶ πάλιν· " Ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν. Εἶδες πῶς ἀντίρροπον τῆς φυσικῆς ἀσθενείας τὴν ἀπὸ προαιρέσεως εἰσήγαγε δύναμιν; ἐπεὶ καὶ μάρτυρες πολλοὶ πολλάκις ἀπαγαγεῖν μέλλοντες ὑπὲρ θαυάτου, ὠκειώσαντο, καὶ φόβου ἡ ἀγωνίας ἐκρατήθησαν· ἀλλὰ καὶ δι' ἃ τοῦτο μάλιστα θαυμασοί, ὅτι καὶ οὗτοι δεδοικότες θάνατον, οὐκ ἔφυγον θάνατον δι' ⁂ Ἰησοῦν. οὕτω καὶ Παῦλος φοβούμενος θάνατον, οὐδὲ λέπαρα παρεῖτο διὰ τὸ πεποθέναι Ἰησοῦν, καὶ τερέμνων τελοῦτ, τὸ ἀναλῦσαι ὑπερεῖτο. " οὐχ οὕτως ἦν μόνον τοιοῦτος ἰῶ, ἀλλ' " ἦ ὁ κορυφαῖος αὐτῶν πολλάκις εἰπών, ὅτι ἕτοιμός ἐστι τὴν ψυχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ θεῖναι, σφόδρα ἐδεδοίκει θάνατον. ἀνθ' ὧν ἐγὼ τί δι' ἐλεγόμενος αὐτῷ σοι τὸ-
Ιωαν. κα ιη. τὸ φησὶν ὁ Χριστός. Ὅταν δὲ " γηράσῃς, ζώσουσί σε καὶ ἄξουσιν ὅπου οὐ θέλεις, τὸ τῆς φύσεως ἐλάφωμα δηλοῦντος, οὐ τὸ τῆς προαιρέσεως. ἡ γὰρ φύσις τὰ αὐτῆς καὶ ἀκόντων ἡμῶν ὑποδείκνυσι, καὶ κρατῆσαι τῶν ἐλαφωμάτων ἐκείνων οὐκ ἔνι, οὐδὲ ⁂ σφόδρα βυλόμενοι καὶ σπουδάζοντα· " ὅθεν οὐδὲ ἐντεῦθεν καταγελαστόμεθα, ἀλλὰ καὶ θαυμαζόμεθα μᾶλλον. ποῖον γὰρ ἔγκλημα φοβεῖσθαι θάνατον; ποῖον δὲ οὐκ ἐγκώμιον, φοβούμενον θάνατον μηδὲν δι' ⁂ φόβον ἀνελεῖν τὴν μοῖραν; οὐ γὰρ τὸ φόβον ἔχειν ἐλαφωμα ἔγουσαι, ἔγκλημα· ἀλλὰ τὸ τοῖς ἐλαφώμασι δουλεύειν· ὡς ὅταν τὴν πρὸς αὐτῆς ἐπήρειαν τῆς τῆς προαιρέσεως ἀνδρείας διορθούμενος, μέγας ἦ θαυμαστός. καὶ * ταύτην δείκνυσιν ὅσον ὅτι προαιρέσεως ἰσχύς, καὶ ὑπισχνίζει τὴν λέγουσαν, δι' τί μὴ φύσει γενέσθαι καλοί; τί γὰρ δι' φέρει τοῦτο φύσει, ἢ προαιρέσει; " πόσῳ δὲ τοῦτο βέλτιον ἐκείνου; ὅσῳ καὶ τεφαίοτες ἔχει, καὶ λαμπρὸν τὴν ἀνακήρυξιν. ἀλλὰ βέβαιον τὸ τῆς φύσεως; ἀλλ' εἰ " βούλει προαίρεσιν γυναῖκα " ἔχειν, τοῦτο τερρότερον ἐκείνο " ἴδῃς. ἢ οὐχ ὁρᾷς τὰ μαρτύρων ξίφεσι τὰ σώματα τεμνόμενα, καὶ τὴν μὲν φύσιν εἴκουσαν δι' ἀσθένειαν, τὴν δὲ προαίρεσιν οὐ παραχωροῦσαν αὐτῇ, οὐδὲ ἐλεγχομένην; οὐκ εἶδες ὅτι τὸ Ἀβρααμ, εἰπέ μοι, προαίρεσιν φύσεως κρατήσασαν, λοιπὸν ⁂ παῖδα σφαγιάσαι ἐκελεύσθη, ἐκ ταύτην ἐκείνης δυναμωτέραν φανῆναι; οὐκ εἶδες ὅτι τὴν τεκοῦσαν τὸν παῖδα τὸ αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει; οὐκ ἀκούεις τῆς ἔξωθεν παροιμίας λεγούσης, ὅτι δυσκολωτέρα φύσεως ἡ προαίρεσις ἴδῃς ἐκ σωμηθείας; ἐγὼ δὲ φαίην ἄν, ὅτι τὸ προαιρετέον καθ' ἑαυτὸ προαιρεμένου ἀπέδειξεν. ὁρᾷς ὅτι δυνατὸν τὸ τὴν ἀπὸ τῆς φύσεως ἔχειν τερρότητα, ἐὰν προαίρεσις ἡ γυναικὸς τὸ διεγηγερμένη, τὸ πλείονα καρποῦσθαι τὸ ἔπαινον τοῦ γε ἐλευθέρου τὸ βυλησθῆναι, ἢ ἀναγκασθέντα καλὸν εἶναι; " τοῦτό ἐστι μάλιστα καλὸν, ὡς ὅταν λέγῃ· Ὑποπιάζω μου τὸ σῶμα τὸ δουλαγωγῶ. τότε μάλιστα ἐγὼ αὐτοῦ ἐπαι- 2ο. Κορ. θ. κζ.

νῶ,

τῶ, ὁρῶν οὐκ ἀπονητὶ τὸν ἀγῶνα τὸν ἀρετῆς καταρθοῦντα, ὥστε μὴ εἶ) τοῖς μὴ ζῶσι ῥᾳθυμίας ὑπόθεσιν τὴν βίωσιν τὴν ἐκείνων. καὶ ὅταν λέγῃ πάλιν, Τῷ κόσμῳ ἐσταύρωμαι, τὸν πρὸς αἵρεσιν αὐτὸν σεφύω. ἐπὶ γὰρ, ἐπὶ φύσεως ἰσχὺν προαιρέσεως ἀκριβείᾳ μιμήσασθαι· καὶ εἰς μέσον ἀγάγωμεν τοῦτον αὐτὸν ϖ ἀνδριάντα τῆς ἀρετῆς, εὑρήσομεν ὅτι τὰ ἐκ προαιρέσεως αὐτῷ προσόντα καλά, εἰς φύσεως ἐρρότητα ἐφιλονείκησεν ἐξενεγκεῖν. ἤλγει μὲν γὰρ τυπτόμενος· τὴν δ' ἀσωμάτων δυνάμεων τὴν οὐκ ἀλγησῶν οὐχ ἥττων αὐτὴν καταφέρει, ὡς ἔστιν ἀκοῦσαι τῆς ῥημάτων αὐτοῦ, ἃ μηδὲ τῆς φύσεως αὐτὸν ποιᾶς νομίζεσθαι τῆς ἡμετέρας. ὅταν γὰρ λέγῃ, Ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ, φησὶ πάλιν, Ζῶ δ' οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δ' ἐν ἐμοὶ Χριστός, τί ἄλλο ἐστὶν εἰπεῖν, ἢ ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ μετέστη τοῦ σώματος; τί δὲ, ὅταν λέγῃ, Ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκὶ, ἄγγελος Σατανᾶ; "ὅτι δ' ὑδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ δόξαι μέχρι τοῦ σώματος ἰσάζοντα ϖ πόνον· οὐκ ὄντος ἔνδοθι οὐ διέβαινεν, ἀλλ' ὄντος τῇ εὐσεβείᾳ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ διεκρύετο καὶ ἀξιοῖ. τί δ', ὅταν ἕτερα πολλὰ τούτων θαυμαστότερα λέγῃ, καὶ χαίρῃ μετὰ ζόμβου, καὶ καυχᾶται ὅτι ταῖς ἀλύσεσι; τί δὴ ἄλλο τις εἴποι, ἢ τοῦτο ὅπερ ἔφην, ὅτι ὃ λέγει, Ὑποπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, καὶ φοβοῦμαι μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι, ὃ ἀθετεῖ τῆς φύσεως ἀποδείκνυσι, δηλαδὴ τούτων, ὧν εἶπον, τὸν εὐγνώμονα τῆς προαιρέσεως· δηλαδὴ γὰρ τοῦτο ἀμφότερα κεῖται, ἵνα μήτε δηλαδὴ τὰ μεγάλα σκῆνα ἕτερος εἶ) αὐτὸν νομίσῃς φύσεως, καὶ ἀπογνῷς, μήτε δηλαδὴ τὰ μικρὰ ταῦτα καταγνῷς τῆς ἁγίας ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ πάντοθεν πάλιν τὸν ἀπόγνωσιν σκοδηγῶν, εἰς χρῆσιν σαυτὸν ἀναλάμψῃς ἐλπίδος. δηλαδὴ τοῦτο τί ἄλλο ἐστὶ πάλιν καὶ ὃ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ μὴ ὑπερβολῆς, μᾶλλον δὲ οὐ μὴ ὑπερβολῆς, ἀλλὰ μὴ εὐγνωμοσύνης, ἵνα μηδὲν αὐτὸν νομίσῃς εἶ). λέγει δὲ καὶ τὰς αὐτοῦ προθυμίας, ἵνα μὴ ὃ πολλοὶ ὅτι ϖ Θεολήπτας, δηλαδὴ ἐνθουσιάζοντας καὶ ῥέγχοντας. καὶ * πόθεν μέτρα καὶ κανόνας εὑρήσεις περὶ αὐτὸν μὴ ἀκριβείας χειρίστους. ἀλλὰ καὶ ἐπηρέασεν τῷ χαλκεῖ, φησὶν, Ἀλέξανδρος πολλά. καὶ τί τοῦτο; οὐ γὰρ θυμοῦ ὃ ῥῆμα τοῦ, ἀλλ' ὀδυνηρᾶς τῆς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. οὐ γὰρ δι' ἑαυτὸν ἤλγει, ἀλλ' ὅτι ἀδίκως τῷ κηρύγματι. Λίαν γὰρ ἀνήκεστα, φησὶ, οὐχὶ ἐμοὶ, ἀλλὰ τοῖς ἡμετέροις λόγοις. ὥστε ἡ ὀργὴ οὐ μόνον ϖ τοῦτον πάσχον ἐδείκνυε ϖ" ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ τὸν μαθητὴν πρὸς ἐμὲ ζῆτον. ὅπερ γὰρ πρώτως εἰκὸς ἦν σκανδαλίζεσθαι, τοῦτ' ἐπηρεαζόντων τῷ λόγῳ σοβεῖν παρόντων, δηλαδὴ τοῦτο ζῶντά φησι. ἀλλὰ καὶ κατηύξατό ποτε ἑτέρων τινῶν, λέγων· Εἴθε ὄφελον ϖ Θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ἡμᾶς θλῖψιν· οὐκ ἐκείνους ὑπεθυμοῦμεν δίκην δοῦναι (μὴ γένοιτο) ἀλλὰ ζῶν ἐπηρεαζομένους ταῦτα ϖ παμπήσασθαι. δηλαδὴ καὶ ἐπάγει, Αὐτοῖς τοῖς θλιβομένοις αἴνεσιν. ἐπεὶ ὅταν αὐτὸς τι πάσχῃ ἀνδρεῖος, ἀκούσον πῶς φιλοσοφεῖ, καὶ τοῖς ἐναντίοις ἀμείβεται, λέγων· Λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, βλασφημούμενοι ϖ παρακαλοῦμεν. εἰ δὲ τὰ ὑπὲρ τῶν ἄλλων λεγόμενα ἢ γινόμενα, ὀργῆς εἶ) φάρις, ὥρα σοι καὶ ϖ Ἐλύμου δὲ ὀργῆς αὐτὸν πεπληρωκέναι καὶ ὑβρικέναι, καὶ ϖ Ἀνδρίαν καὶ τὸν Σάπφειραν ϖ Πέτρον ἐξ ὀργῆς ἀπεκτονέναι. ἀλλ' οὐδεὶς ὕπτιος καὶ κλίβανος, ὡς ταῦτα εἰπεῖν. καὶ ἕτερα δ' πολλὰ εὐρίσκομεν αὐτὸν καὶ λέγοντα καὶ ποιοῦντα, δοκιμῶντα εἶ) φορτικά· καὶ ταῦτα μάλιστα ὄντα, ἃ τὸν ὑπεικείκειν αὐτὸν δείκνυσι. καὶ γὰρ ὅταν τῷ Σατανᾷ παραδῷ ϖ τὸν Κορίνθιον πεπορνευκότα, ἐξ ἀγάπης αὖθ' πολλῆς ποιᾷ καὶ φιλοσόργου διανοίας. ἐπὶ τοῦτο" δείκνυσι καὶ ὅτι τῆς δευτέρας ὑπεύθυνος. καὶ ὅταν Ἰουδαίοις ἀπειλῇ καὶ λέγῃ, Ἐφθασεν αὐτοῦς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος, οὐ θυμοῦ πληρούμενος αὖθ' ποιᾷ (ἀκούσιος γὰρ αὐτοῦ συνεχῶς ὄντος αὐτὸν βουλόμενος) ἀλλὰ βουλόμενος φοβῆσαι καὶ σωφρονεστέρους ἐργάσασθαι. ἀλλὰ ϖ ἱερέα, φησὶν, ὕβρισε, λέγων· Τύπτων σε μέλλει ὁ Θεός, τοῖχε κεκονιαμένε. καὶ οἶδα μὲν ὅτι τινὲς προσῆκτο τοῦτο ἀπολογούμενοι, προφητείᾳ εἶ) φασι τὸ εἰρημένον. καὶ οὐκ ἐγκαλῶ τοῖς λέγουσι. καὶ γὰρ συνίεσαν τοῦτο, καὶ ὅτως ἐτελεύτησεν. εἰ δὲ

χ. ἀδὲν ἕτερον διὰ τοῦτο, ἢ μέχρι τοῦ σώματος δόκησιν ἰσάμενον

χ. ὡς

χ. ταῦτα ἢ χ. ἄλλον τινὰ

Ιδ. ε. 18.

Ιδ. β. κ.

β. Κορ. 12. ζ.

α. Κορ. θ. κζ.

β. Τιμ. δ. 18.

β. Θεσ. α. ε.

α. Κορ. δ. 10.

α. Θεσ. β. 15.

Πραξ. κγ. γ.

δέ τις δριμύτερος ἐξηρὸς ὢν ἀπιλέγοι, ἢ θερμερώτερόν τι ποιῶν αὐθυποφέροι λέγων· ἢ εἰ θεοφιτεία ἦν, ἵνος ἔσχεν ἀπελεγξθῆναι λέγων, οὐκ ἤδειν ὅτι ἀρχιερεύς ἐστι; τοῦτο αὖ εὐπρόσωπον, ὅτι τοὺς ἄλλους παιδεύων ἢ νουθετῶν θεὸς τοὺς ἀρχοντας ὑπτιείκως ἀφῆκεν, ὥσπερ δὲ ὁ Χριστὸς ἐποίει. μυρία γὰρ ῥητὰ δὲ ἄρρητα θεῖ τῶν γραμματέων εἰπὼν ἢ Φαρισαίων, φησίν· Ἐπὶ τῆς καθέδρας Μωϋσέως ἐκάθισαν Ⓦ γραμματεῖς καὶ Ⓦ Φαρισαῖοι. Ματθ. κγ β. πάντα οὖν, ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν ποιῆσαι, ποιεῖτε· οὕτω δὲ τοῦτο ὁ Παῦλος, ὁμοῦ καὶ τὸ ἀξίωμα διετήρησε, ἢ τὸ μέλλον ἔσεσθαι προεμυσεφώνησεν. Εἰ δὲ καὶ Ⓦ Ἰωάννῃ ἀπίστησε, δὲ τοῦτο ἀξίως τῆς ὑπερβολῆς τοῦ κηρύγματος προνοίας. Ⓦ γὰρ τὸν ἀφικούμενον τοιοῦτον ἐγκεχειρισμένον, οὐχὶ χαῦνόν τινα εἶδε κάλαμον, οὐδὲ αἰσθησιλόγον, ἀλλὰ ἀνδρῶδες καὶ θεῖον, μηδὲ ἀπέσεσθαι τῆς καλῆς προαιρέσεως ταύτης, εἰ μὴ μέλλοι μειζόνως ἀντιπαιδεύσειν τὴν ὑπόθεσιν. Ματθ. ιε. λδ. ἑαυτὸν ψυχὴν εἰς θάνατον ἢ κινδύνους, καθὼς ἢ αὐτὸς φησιν ὁ Χριστός· Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω Ⓦ σταυρὸν αὐτοῦ, ἢ ἀκολουθείτω μοι. ὁ γὰρ μὴ ὕστερον ἀφικόμενος, πολλοὺς δὲ ἑτέρους προεδίδωσι, ἢ μᾶλλον ἡσυχάζων ὠφελεῖ καὶ ἑαυτὸν ὢν, ἢ παιδεύων εἰς μέσον, καὶ φορτίον δεχόμενος τῆς δυνάμεως ἑαυτοῦ μεῖζον. καὶ γὰρ ἢ ἑαυτὸν, καὶ τοὺς ἐμπίπτοντας βυθίζει προσαπολλύων. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰ μηδὲ ἵνα κυβερνητικὸν ἀγνοῇ, ἢ τῷ προσπίπτοντι μάχῃ, μηδὲ μικρὸν ἀναγκαζόντων ἐλέσθαι ὅπερ τῶν οἰάκων κρατῆσαι, Ⓦ ἢ ὅτι ὁ κήρυγμα ἰόντα, ἁπλῶς δὲ ὡς ἔτυχεν ὅπερ τοῦτο χωρῆν, ἢ ἀπερισκέπτως καταδέχεσθαι προσῆγμα, μικρὸν θανάτων προξένους; ὅστις γὰρ κυβερνήτης, οὔτε Ⓦ τοὺς τὰ θηρία πυκτεύοντα, ἢ Ⓦ μονομαχεῖν ἐλόμενον, οὐκ ἄλλον οὐδένα οὕτω τοὺς θανάτους ἢ σφαγὰς προπαγμένῳ ἔχει ὡς τὸν ψυχὸν, ὡς Ⓦ ὁ κήρυγμα αἱμαθλιβόμενον. καὶ γὰρ Ⓦ κίνδυνοι μείζους, καὶ Ⓦ ὠτιπάλοι χαλεπώτεροι, καὶ ὁ οὕτω σφαγὼν, οὐ τοῖς τυχοῦσιν. οὐρανὸς γὰρ ὁ ἐπαθλον κρᾶτα, δὲ γέενα τοῖς ἁμαρτάνουσι ὁ ὑπτίμιον, καὶ ψυχῆς ἀπώλεια καὶ σωτηρία. ἡ Ⓦ ὁ κήρυγμα ἢ μόνον αἱμαθλιβόμενον οὕτω παραπεπτῶσθαι δῆ, ἀλλὰ ἢ ἁπλῶς Ⓦ πιστόν. ἅπασι γὰρ προσκαλοῦνται Ⓦ σωτὴρ αἴρειν δὲ ἀκολουθεῖν. Εἰ δὲ πᾶσι, πολλῷ μᾶλλον τοῖς διδασκάλοις ἢ ποιμέσιν, ὧν ἡ Ἰωάννης ἦν τότε, ὁ καὶ Μάρκος λεγόμενος. δῆλ ἢ δικαίως ὀξετέμνετο, ὅτι τὸ αὐτῷ ταῖξας ἑαυτὸν τῷ μετώπῳ τῆς φάλαγγος, σφοδρὰ αὐαίδρως εἰσῆκει. δῆλ ἢ ἀπέσησεν αὐτὸν ὁ Παῦλος, ὥστε μὴ δὲ ἐκείνου νωθείσης τῆς τῶν αὐτῶν Ⓦ δρόμου ἐκκόψαι. Εἰ δὲ λέγοι Λυκάς, ὅτι ἐγένετο παροξυσμὸς μεταξὺ αὐτῶν, μὴ τοῦτο ἔγκλημα εἶναι νόμιζε. οὐ γὰρ ὃ προξενηθὲν, κακὸν ἐστὶ, ἀλλὰ ὃ ἀλόγως ἢ ἐπ' ὀνείδει δικαίῳ. Θυμὸς γὰρ ἄδικός, φησιν, οὐκ ἀφεθήσεται· οὐχ Ματθ. ε. κζ. ἁπλῶς θυμὸς, ἀλλὰ ὁ ἄδικος. ἢ ὁ Χριστὸς πάλιν· Ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ· Εφ. δ. κς. οὐχ ἁπλῶς ὀργιζόμενος. καὶ ὁ προφήτης δέ φησιν, Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. Ψαλμ. δ. ε. εἰ γὰρ μὴ δῆλ κεχρῆσθαι τῷ παθῇ, μηδὲ χαιρεῖν καλεῖ τοὺς, εἰκῇ καὶ μάτην ἡμῖν ἔγκειται. ἀλλ' οὐκ εἰκῇ. δῆλ ἢ ὁ δημιουργὸς τοῦτο κατεφύτευσε προὸς δόρθωσιν τῶν ἁμαρτανόντων, ἵνα διεγείρῃ δὲ νωθοῦς τῆς ψυχῆς καὶ πρεπιμόν, ἵνα ἀφυπνίζῃ Ⓦ καθεύδοντα καὶ ἀλαλελυμένον, καθάπερ τόμον σιδήρου, οὕτω δὲ τῆς ὀργῆς θύτιον ἡμῖν εἰθεῖς τῇ διανοίᾳ, ἵνα αὐτῷ χρησώμεθα εἰς δέον. δῆλ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος πολλάκις αὐτῷ ἐκέχρητο, καὶ παθητοὺς * τῶν μετὰ ὑπτιείκειας διαλεγομένων ἢ ὀργιζόμενος, παθητὰ μὴ τοῦ προσήκοντος καιροῦ ποιῶν ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος. οὐδὲ γὰρ ὑπτείκεια ἁπλῶς καλεῖν, ἀλλ' ὅταν ὁ καιρὸς ἀπαιτῇ· ὡς, ἐὰν μὴ τοῦτο προσῇ, καὶ ἐκείνη νωθεία, καὶ ἡ ὀργὴ θρασύτης γίνεται. ταῦτα δὴ παθητὰ οὐχ ὑπὲρ Παύλου ἀπολογούμενος εἶπον (οὐ γὰρ δεῖται τῆς ἡμετέρας γλώττης· ὁ γὰρ ἔπαινος αὐτοῦ, οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ) ἀλλ' ἵνα παιδεύσωμεν ὑπὲρ ἀκροατὰς εἰς δέον ἅπασι χαρῆναι, καθάπερ δὲ ἐμπεσεῖν εἶπον. οὕτω γὰρ δυνησόμεθα πάντοθεν κερδαίνειν, ἢ μὴ πολλῆς τῆς ὑποψίας εἰς Ⓦ ἀκύμαντον λιμένα

χ. ὑπτιότ. χ. ὑπτιότ. χ. ἀλαλελυμένον. χ. ἡμῖν ὑπὲρ τοῦ * μᾶλλον χ. ἢ δὲ

χ. καταπλήσσω, μῶα" καταπλῆξι, ὑπὲρ τῶν ἀκηράτων ὀπτυχεῖν τεφρώσεων· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς καταξιωθῆναι, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ
Παῦλον Λογ. ζ.

Τὸν ⳩ τὰ σημεῖα βαστάζοντες τὰ βασιλικά, σάλπιγγος πρὸ αὐτῶν ἠχούσης, καὶ πολλῶν τραπωτῶν προηγουμένων, εἰς πάσας πόλεις εἰσέπεσαν, ἅπας ὁ δῆμος σωτηρίαν εἶχεν εἴωθεν, ὥστε καὶ τῆς ἠχῆς ἀκούσας, καὶ τὸ σημεῖον ἰδεῖν ἐφ' ὑψηλοῦ φερόμενον, καὶ τοὺς βαστάζοντας πρὸ ἀνδρείας. ἐπεὶ οὖν καὶ Παῦλος εἰσέρχεται σήμερον, οὐκ εἰς πόλιν, ἀλλ' εἰς πρὸ οἰκουμένης, στρατιὰν μυρίων ἀπόντων. καὶ γὰρ τοῦτο σημεῖον βαστάζει, οὐ τοῦ κάτω βασιλέως, ἀλλὰ ⳩ φανερὸν τοῦ ἄνω Χριστοῦ, καὶ προηγεῖται οὐκ ἀνθρωποι, ἀλλ' ἄγγελοι, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ βαστάζομένου, καὶ εἰς ἀσφάλειαν τοῦ φέροντος. εἰ γὰρ τοῖς ⳩ ἰδίων βίον οἰκονομοῦσι, καὶ σοβεῖ τῶν κοινῶν προφήταις, ἄγγελοι πρὸ τοῦ τῶν ὅλων διαπορεύεσθαι δεδομένοι φύλακες, κατὰ τὸν φησιν· Ὁ ἄγγελος ὁ ῥυόμενός με ἐκ νεότητός μου· πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ τῶν τιμίων οἰκουμένῳ ἐγκριθέντων καὶ τηλικούτου βαστάζοντων ὄγκον δωρεᾶν, πρέπουσιν αἱ δυνάμεις αἱ ἄνω. ⳩ μὲν οὖν πρὸ τῶν ἐξωθεν τοιούτης ἠξιωμένοι τῆς τιμῆς, ἱματίοις πρέπεται καὶ περιαυχένιον κόσμον χρυσοῦν, καὶ πηδήκεις εἰσὶ λαμπροί· σοὶ δὲ ἄλεσιν δύο χρυσοῦ περικείμενος, βαστάζει ⳩ φανερὸν σοὶ ἐλαυνόμενος, σοὶ μαστιζόμενος καὶ λιμώττων. ἀλλὰ μὴ συγκάμῃς, ἀλλ' ἀπίτε. καὶ γὰρ ὁ κόσμος σοὶ ἐκείνου πολλῷ βελτίων καὶ λαμπρότερος, καὶ Θεῷ φίλος. διὰ καὶ βαστάζων οὐκ ἔκαμνε. τοῦτο γὰρ ὅτι σὺ θαυμάσῃ, ὅτι μὴ δεσμοὶ καὶ μάστιγες [καὶ στίγματα] λαμπρότερος ἢ τὸ ἀλουργίδα καὶ" σὺ διαδήματα ἐχόντων ἰῶ. ὅτι γὰρ λαμπρότερος, καὶ οὐ κόμπος ταῦτ' εἰρηκώς, ἐδήλωσεν αὐτὸς ταῖς πράξεσι. διαδήματα μὲν γὰρ μύρια, καὶ πορφυρίδας τοσαύτας ὑπὲρ ὀπτηθῆς ἀρρωστούσης, οὐδὲ μέχρι τῆς φλογὸς ἐστοχάσθαι δυνήσῃ· τὰ δὲ σκύτους σημεῖα ὁμιλοῦντα τοῖς σώμασι τῶν καμνόντων, πᾶσαν νόσον δραπετεύειν ποιεῖ· καὶ εἰκότως. "Εἰ γὰρ λῃσταὶ τοῦτο ὁρῶντες τὸ σημεῖον οὐ τολμῶσιν ἐπελθεῖν, ἀλλ' ἀμεταστρεπτὶ φεύγουσι, πολλῷ μᾶλλον τόσοι καὶ δαίμονες ὁρῶντες" σκῆνος τὸ σημεῖον φεύγουσιν. ἐβάσταζε δέ, οὐχ ἵνα αὐτὸς αὐτὸ φέρῃ μόνος, ἀλλ' ἵνα ἅπασι ταῖς τοιούτοις ποιήσῃ καὶ διδάξῃ βαστάζειν. διὰ τοῦτο ἔλεγε, Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. καὶ πάλιν· Ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε. καὶ πάλιν, Ἡμῖν ἐφείδετο, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πίπτειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν. τὰ μὲν γὰρ τοῦ πλούτου ἀξιώματα βίου τότε μείζονα φαίνεται, ὅταν εἰς ἕνα πέσῃ μόνον· ὅπερ ἦν τῶν πνευματικῶν τοὐναντίον· τότε μάλιστα λάμπει τὸ τῆς τιμῆς, ὅταν πολλοὺς τῆς προεδρίας ἔχῃ κοινωνούς, καὶ ὅταν ὁ μετέχων μὴ εἷς ᾖ, ἀλλὰ πολλοὺς ἔχῃ τοῦ αὐτοῦ ἀπολαύοντας. ὁρᾷς οὖν πάντας σημαφόρους, καὶ ἕκαστον τὸ ὄνομα αὐτοῦ βαστάζοντα στρατιῶται ἐθνῶν καὶ βασιλέων, αὐλοὶ καὶ στρατιῶται γείτονες, καὶ στρατιῶται κηλήσεως. ἐκεῖ οὐκ εἶπεν ὕστερος. οὐ γὰρ ἠδύναντο στρατιῶται βαστάζειν. εἶδες ὅσης δεῖται χορηγίας ἡ φύσις ἡ ἡμετέρα δεικνυμένη; ὡς δεῖται δὲ δεήσεως τιμιωτέρου καὶ ἀνυστοῦ μόνου; τί γὰρ μοι τούτου μᾶλλον ἔχεις εἰπεῖν; τί δὲ ἴσον; πόσων δὲ ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων οὐκ ἔστιν ἀξιος ὁ τοῦτο εἰπὼν τὸ ῥῆμα; ὁ γὰρ ἐν σώματι θνητῷ καὶ ἐπικήρῳ πάντα ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ προθείς, ὢν κύριος ἰῶ, μᾶλλον δὲ ὢν οὐκ ἰῶ (καὶ γὰρ καὶ τὰ ἐσόμενα, καὶ τὰ μέλλοντα προεδώκε, καὶ ὕψωμα καὶ βάθος καὶ κτίσιν" ἕτερον) οὐκ εἰ ἐν ἀσωμάτῳ φύσει ἰῶ, τί οὐκ ἂν εἶπε; τί δὲ οὐκ ἂν

γ. καὶ διαχέε θαι, ἰσ. ἑτέραν

εὐ ἐπεφαξε; ἡ γὰρ ἡ τοῦ ἀγγέλου ἀφὴ τοῦτο θαυμάζω, ὅτι κατηξιώθησαν τοιαύτης τιμῆς, οὐχ ὅτι ἀσώματοι ἔτυχον ὄντες· ἐπεὶ καὶ ὁ ἀρχάγγελος ἀσώματός τέ ἐστι καὶ ἀόρατος, ἀλλ' ὅμως πάντων ἐστὶν ἀθλιώτερος, ὅτῳ δὴ ποτε ποιήσαντι προσέκρουσε Θεῷ. ἐντεῦθεν καὶ ἀνθρώπους ἀθλίους εἶναι φαμεν, οὐχ ὅταν σαρκὸς περικειμένους ἴδωμεν, ἀλλ' ὅταν μὴ εἰς δέον αὐτῇ χρωμένους· ἐπεὶ καὶ ὁ Παῦλος σαρκὶ περιέκειτο. πόθεν δὲ τοιοῦτος ἰσχύει; καὶ οἴκοθεν, καὶ παρὰ Θεοῦ, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ παρὰ Θεοῦ, ὅτῳ δὴ οἴκοθεν. ἀφ' ἑαυτοῦ γὰρ ὅτι προσωποληπτὴς ὁ Θεός. καὶ ἵνα λέγῃς, καὶ πῶς δυνατὸν ἐκείνους μιμήσασθαι; ἀκουσον τί φησι· Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. ἐκεῖνος δὲ Χριστοῦ γέγονε μιμητής, σὺ δὲ οὐδὲ δοῦλος; ἐκεῖνος δι' ἀπόπτωσιν ἐζήλωσε, σὺ δὲ οὐδὲ τὸ ὁμόδουλον; καὶ ποίαν ἕξεις ἀπολογίαν; καὶ πῶς αὐτὸν ἐμιμήσατο, φησί; τοῦτο δέ ἐστιν ἀρχὴς σκότους καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν προοιμίων. ὅτῳ γὰρ ἀπὸ τῶν θείων ναμάτων τοσοῦτον πῦρ εἶχων ἀνῆλθεν, ὡς μηδὲ αἱμαιτίαν διδάσκαλον (οὐ γὰρ παρέμεινε Πέτρῳ, οὐδὲ ἦλθε πρὸς Ἰάκωβον, οὐδὲ πρὸς ἄλλον οὐδένα, ἀλλ' ὑπὸ τῆς προθυμίας ἀρθείς, οὕτω τὴν πόλιν αἰτῆσαι, ὡς πολέμου αἰαρρίπιαθῶμαι κατ' αὐτῆς χάριτι) ἐπεὶ καὶ Ἰουδαῖος ὤν, καὶ ὑπὸ τὴν ἀξίαν ἐπίστευσε, δεσμεύων, ἀπάγων, δημεύων. οὕτω καὶ Μωϋσῆς, οὐδενὸς χρηστοήσαντος αὐτῷ, τὴν ἀδικίαν τῶν βαρβάρων ἐκώλυσε τὴν κατὰ τῶν ὁμοφύλων. ταῦτα γὰρ ψυχῆς γνησίας ἀπόδειξις καὶ γνώμης ἐλευθέρας, οὐκ ἀνεχομένης σιγᾷ φέρειν καὶ ἑτέρων κακά, κἂν μηδεὶς ὁ χρηστονῶν ᾖ. ὅτι γὰρ ἰσχυρῶς ἐπεπόθησε τῇ προστασίᾳ, ἔδειξεν ὁ Θεὸς χρηστονήσας αὐτῷ ὕστερον· ὃ καὶ ὅτι Παύλῳ πεπόνηκεν. ὅτι γὰρ ἡ τοῦτ' καλῶς ἐποίησε τὸ λάθρᾳ ἁλόμενος τότε καὶ τῆς διδασκαλίας, καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν ὁ Θεός, ταχέως αὐτὸν ὅτι ὁ τῆς διδασκαλίας ἀξίωμα ἀναγαγών. Εἰ μὲν γὰρ τιμῆς εἶχεν καὶ προεδρίας ἐπεπόθει τοῖς πράγμασι καὶ τῆς αὐτῶν θεραπείας, εἰκότως ἂν ἐσχολήθησαν· ὅτῳ δὲ κινδύνους ἠγάπησε, καὶ θανάτου ἐπεπόθησε, ἵνα τοῦτ' ἄλλους δουλώσωσιν ἀπαθεῖς, τίς οὕτως ἄθλιος, ὥστε εἰκαλέσαι προθυμίαν τοσαύτην; ὅτι γὰρ τῆς τῶν ἀπολλυμένων σωτηρίας ἐρῶντες ταῦτα ἐποίουν, ἐδήλωσε καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ φωνή, ἐδήλωσε καὶ ἡ τῶν καλῶς ἐρασθέντων ἔρωτα τοῦτο ἀπώλεια. "ἐπεπόθησε γάρ ποτε καὶ ἕτερος ἀρχῆς καὶ προστασίας, ἀλλ' ἀπώλετο ἀπόθανον, καὶ μὴ ἐμπορησάμενος, καὶ μὴ ἐμπορησάμενος καὶ καταπροδόντος. οὐ γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ ταῦτα ἐποίουν, ἀλλὰ ἀφ' ἑαυτοῦ προεδρίας ἔρωτα. ἐπεπόθησε καὶ Ὀζίας, ἀλλ' ἐξ οὗ ἀκάθαρτος γέγονεν. ἐπεπόθησε καὶ Σίμων, ἀλλ' ἀπεδοκιμάσθη, καὶ ὅσα τῶν ἑκατὸν ἐκινδύνευσεν. ἐπεπόθησε καὶ Παῦλος, ἀλλ' ἐστεφανώθη, οὐχὶ ἱερωσύνης καὶ τιμῆς, ἀλλὰ ἀφανείας καὶ πόνων καὶ κινδύνων. καὶ ὅτι ἀπὸ ζήλου πολλοῦ καὶ προθυμίας ἐπέδραμε, ἀφ' οὗτο δυσκολύτερος καὶ λαμπρὸς ἐκ προοιμίων ἦν. ὥσπερ γὰρ ὁ χρηστονήμονος ἀρχὴν, οὗ μὴ δέοντος τὸ πρᾶγμα μετῇ, καὶ μείζονος ὄντι κολάσεως ἄξιος, οὕτω καὶ μὴ χρηστονηθῇ τις, μεταχειρίζῃ δὲ προσκόντως, οὐ λέγω τὰ τῆς ἱερωσύνης, ἀλλὰ τὰ τῆς τῶν πολλῶν προνοίας, τοῦ πάντος ἄξιος ὄντι. ἀφ' οὗτο οὐδεμίαν ἀνέμενεν ἡμέραν κονυχίζων ὁ πυρὸς ἀπ' αὐτοῦ σφοδρότερος, ἀλλ' ὁμοῦ τι ἀνέβη ἀπὸ τῆς ἱερᾶς τῶν ὑδάτων πηγῆς, καὶ πολλὴν αὔξησιν ἑαυτῷ τὴν φλόγα, καὶ οὔτε κινδύνους ἐφοβήθη, οὐ γέλωτα καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν παρὰ Ἰουδαίων, οὐδὲ ἀπιστεῖσθαι πρὸς αὐτοῦς, οὐκ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν· ἀλλ' ἑτέρους λαοῦν ὀφθαλμοὺς, οὐδὲ τῆς ἀγάπης, καὶ ἑτέραν ἀφθονίαν, μὴ πολλῆς ἐπεπόθησε τῆς ῥύμης, ὥσπερ τις χαμαίρρους, ἀπόντα παρὰ σύρων τὸν Ἰουδαίων, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν γραφὴν ἀφανῆ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός. "χαίρουσιν οὕτω τὰ ἐλείσματα πολλὰ τῆς χαρᾶς ἐν αὐτῷ, οὕτω τοσούτου πνεύματος κατηξίωτο· ἀλλ' ὅμως οὐδέως ἐφλέγετο, καὶ ψυχῇ ἀπαθεῖ πάντα ἐποίει, καὶ ὥσπερ ἀπολογούμενος ὑπὲρ τοῦ πεπλεγμένου χρόνου, οὕτω πάντα ἐποίει, καὶ ἐπραγματεύετο εἰς ὃ πονεῖν μάλιστα τὸν πολέμιον μέρος ἑαυτοῦ ἐμβάλλων, καὶ ὃ κινδύνων ἔγεμε καὶ φόβων. καὶ ὅλως οὕτω πολυμηχανὸς ὢν καὶ ὁρμητικὸς καὶ πῦρ πνέων, οὕτω πάλιν πειθήνιος ἦν καὶ εὐήκοος τοῖς διδασκάλοις, "ὥστε μὴ ἐν τοσαύτῃ ῥύμῃ

a. Cor. 12. a.

χ. Θεῷ,

χ. θέλεις μιμεῖσθαι.

χ. ἐπεπόθησαν ποτε καὶ ἕτεροι οἱ χ. καὶ ἀπώλετο, ὁ μὴ ἐμπορησάμενος, ὁ καὶ τὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τὰ τοιαῦτα πεπιστευμένος καὶ

χ. κατηχήθη,

χ. χειροτονήσας τοιγε αὐτὸν ἀπὸ τῆς χάριτος ἐρασθέντων τῶν, καθάπερ μὴ ταῦτα φωτὸς ποιοῦν πολλὰ καὶ μεγάλα. ὅτι δὲ τοσούτου

χ. ἐμπαθὴς

χ. ὥστε αὐτὸν μηδὲ αἰτῆσαι ἐν τῇ παυστῇ ῥύμῃ τῆς προθυμίας. ζήσατε δὲ αὐτῷ τοῦτο

ρύμη προσθυμίας αὐτοῖς δοὺς πεσεῖν. καὶ γὰρ ζέοντι τότε καὶ μεγαυχοῦντι προσελθόντες εἶπον, ὅτι δεῖ ἀπελθεῖν εἰς Ταρσὸν καὶ Καισάρειαν, καὶ οὐκ ἀνέπεισεν· εἶπον ὅτι χεὶρ ἁφὴ τοῦ τείχους χαλασθῆναι, καὶ ὑπέφυγεν· συνεβούλευσαν ξυρᾶσθαι, καὶ οὐκ ἀνέπεισεν· εἶπον μὴ εἰσελθεῖν εἰς τὸ θέατρον, καὶ εἶδεν. οὕτως ἑνὸς ἑκάστου τοῦ συμφέροντος τοῖς πιστοῖς, τῆς εἰρήνης, τῆς ὁμοιότητος * καὶ πανταχοῦ ἑαυτὸν ἐτήρει τῷ κηρύγματι. ὥστε ὅταν ἀκούσῃς, ὅτι Ⓜ ἀδελφιδοῦν πέμπτῃ ἐπέδωκε Ⓜ χιλίαρχον, βουλόμενος ἑαυτὸν ἁρπάσαι τῶν Ἰουδαίων, καὶ ὅταν "ὑπεκαλέσατο Καίσαρα, καὶ ὅταν εἰς τὴν Ῥώμην ἀποδῇ, μὴ νομίσῃς ἀνανδρείας εἶναι τὰ ῥήματα. ὁ γὰρ ζέων, ὅπῃ παρῇ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, ὡς οὐκ ἂν εἵλετο μὴ Χριστὸν εἰδέναι; καὶ ὁπόσα ἀνανδρίαν καὶ ἀφροσύνην, καὶ ἀγενῆ δι' αὐτὸν ὑποφοράν, ὡς ἂν ἐπιθυμήσῃς τῶν πρόσθεν; τίνος οὖν ἕνεκεν τοῦτο ἐποίει; ἵνα διατείνῃ τὰ κηρύγματα, καὶ μὴ πολλῶν ἀνθρώπων ἀπέλθῃ, πάντων ἐκφαινομένων. καὶ γὰρ ἐδεδοίκει, μήποτε [πλοῦτός καὶ] τέκνα τῆς τῶν πολλῶν σωτηρίας ἀποδημήσῃ σπουδῆς. διὸ καὶ ἔλεγε· Τὸ γὰρ βαπτισθῆναι τῇ χειρὶ, ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. διὸ καὶ ὁρᾷν [αὐτὸν] ὃ δικαστήριον τὸν βελτίω ἤθελον αὐτὸν καταστῆναι, "ὡς καὶ ὁ Φῆστος ἔλεγε, Ἀπολύεσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, Εἰ μὴ ἐπεκαλέσατο Καίσαρα, καὶ δεῖσαι, καὶ μὴ μείζων ἑτέρων δεσμωτῶν ἀπαγόμενος μείζονα εἰργασμένων δεινά, οὐκ ἠξίου "ὃ συνδεδέσθαι ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ προτιμᾶν πολλῶν τῶν συμπλεόντων, καίτοιγε πολλὴν αὐτῷ θαῤῥῶν καὶ εἰδὼς ὡς οὐ ἀποφεύξεται ἐκεῖ, καὶ πέλαγος οὐδὲν διήνυτο δεδεμένος, καὶ ἔχαιρεν ὡς ὅτι μεγίστῳ ἄρχοντι προσπεμπόμενος. καὶ γὰρ οὐδὲ μικρὸς ἄθλος αὐτῷ τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἡ διόρθωσις προσῆκεν. ἀλλ' ὅμως οὐδὲ τοῦτον ἐν τῷ πλοίῳ κατολιγώρησεν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους "ἐρρύθμισε, διηγησάμενος τοῦ αὐτοῦ φόβους ὄψει, ὃς ἐξ ἧς ἐμαθήτευον ὅτι πάντες Ⓐ πλέοντες μετ' αὐτοῦ δι' αὐτὸν σώζονται. τοῦτο δὲ ἐποίει, οὐχ ἑαυτὸν ἐπαίρων, ἀλλ' ἐκείνους ἑαυτῷ πειθηνίους παρασκευάζων. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς συνεχώρησε διεγρηγορέναι τοῦτον θαλάσσῃ, ἵνα καὶ δι' ὧν πρηκούσθη, καὶ δι' ὧν πρηκούσθη, διὰ πάντων διήχθη ἡ * Παύλου χάρις. καὶ γὰρ συνεβούλευσε μὴ ἀναπλεῦσαι, καὶ πρηκούσθη, ὃ γέγονε κινδύνου παρὰ τὸ ἐμάτιον· καὶ οὐδὲ ὕστερος ὢν φορτικὸς, ἀλλὰ πάλιν ὡς παίδων πατὴρ προσῆκεν, καὶ ὅπως μηδεὶς ἀπόληται, πάντα ἐποίησεν. ὅπῃ δὲ καὶ τῆς Ῥωμαίων ἐπιβῇ, κἀκεῖ φησὶ τὰς βαπτισμικὰς διαλέγεται; φησὶ μὴ ἐλευθερίας οὖν ἀπειθοῦντας βαπτισμίζει; καὶ οὐδὲ σῶμα ἵστατο, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἰασονίδα ἔδραμε. καὶ γὰρ κινδύνων μᾶλλον ἐθαῤῥεῖ, καὶ τολμηρότερος ἐγίνετο σπουδῆς, οὐκ αὐτὸς ὢν μόνος, ἀλλὰ καὶ Ⓐ μαθηταὶ δι' αὐτόν. ὥσπερ γὰρ εἴπερ ἑώρων αὐτὸν σοβαρότερον γινόμενον, ἴσως ἂν καὶ αὐτοὶ καθυφῆκαν· οὕτως, ὅπῃ εἶδον αὐτὸν ἀνδρειότερον γινόμενον καὶ ἐπηρεαζόμενον, μᾶλλον ὑπεπτήσσον, καὶ παῤῥησίας ἐκήρυττον. καὶ τοῦτο δηλοῖ ἔλεγε, Ὡς οὐ πλείονας τῶν ἀδελφῶν πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου, περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως Ⓜ λόγον λαλεῖν. ὅταν γὰρ ὁ στρατηγὸς ἢ ὁ ναύαρχος, "οὐδὲ σφάττων μόνον" καὶ ἀποκτείνῃς, ἀλλὰ καὶ πτερωσκόμενος, οὐ τοσοῦτον αὐτῷ ταπεινοῦσιν ὁρᾶσθαι τέρατα ποιῇ, καὶ μᾶλλον πτερωσκόμενος ἢ πτερώσκων. ὅταν δὲ "ἴδωσιν αὐτὸν αἵματι περφυρωμένον καὶ τραύματα περιφέροντα, καὶ οὐδὲ ὕστερον καθαχθησόμενον * τοῖς ἐχθροῖς, ἀλλ' ἑστῶτα γενναίως, καὶ δόρυ στείνοντα, καὶ βάλλοντα οὐδὲν ἐναντίους, καὶ πρὸς ταῖς ἀλγηδόσιν οὐκ ἐνδιδόντα, μᾶλλον πλείονος καταπίπτοντας καὶ αὐτοὶ τῆς προθυμίας· ὁ δὴ καὶ ὅτι Παύλου γέγονεν. ὁρῶντες γὰρ αὐτὸν δεδεμένον καὶ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ κηρύττοντα, καὶ μᾶλλον, καὶ μᾶλλον ἀνιέμενον καὶ θαῤῥοῦντα, τελείονα ἐδέχοντο παῤῥησίαν. διὸ καὶ τοῦτο δηλοῖ, οὐχ ἁπλῶς πεποιθότας εἶπεν, ἀλλὰ προσῆκεν, περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως Ⓜ λόγον λαλεῖν· τουτέστι, μᾶλλον νῦν, ἢ ὅτε λελυμένος ἦμεν, ἐπῤῥησιάζοντο Ⓐ ἀδελφοί. τότε τελείονα προθυμίαν καὶ αὖθις ἐλάμβανε. μᾶλλον γὰρ τότε πρόσχυσιν ἐποιοῦντο τῶν ἐχθρῶν, καὶ αἱ προσβολαὶ

τῶν

* τῆς συμφωνίας

χ ὑπεκαλέσατο

χ. ὑπεκαλέσατο

χ. ὡς ἔφην ἐπὶ τοῦ ἀνέπεμπε· ἔλεγεν· ὑπελάμβανε ἐδύνατο χ. τοῦ

χ. μοι, καὶ δεῖν ὕμνων ἀπεφαίνετο ἀπήγγελε καὶ ἔλεγε τὰ ἐπιτάγματα· οἷον ὅπου κεχάρισται τοῦ αἰχμαλώτου. τοῦτο * πνευματικὴ

χ ἐκεῖ χ. τινες, χ. ἴδωσι τὸ αἷμα ῥέον καὶ πλήματα ὑπομένοντα, καὶ μηδὲ * αὐτὸν

τῶν διωγμῶν, τοσοῦτος πλείονος παῤῥησίας ἦσαν αὐτῷ καὶ μείζονος θάρσους ἐπίδοσις. "σωεκλείσθη γοῦν ποτε, καὶ τοσοῦτον ἐξέλαμψεν *, ὥστε καὶ τὰ θεμέλια σαλεῦσαι, καὶ ταῖς φυλαῖς ἁπάσαις, καὶ Ⓐ δεσμοφύλακα μεταπῆσαι τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ Ⓦ δικαίους ποιῆσαι μικροῦ με- Πραξ. κς. κη. ταπῆσαι, ὡς καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον λέγειν, Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις χριστιανὸν γενέσθαι. πάλιν ἐλιθάζετο, καὶ τὸν καταλθύουσαν πόλιν εἰσελθὼν μετέθηκεν. ἐκάλεσαν αὐλὸν ὡς μέλλοντες χρῆναι, ποτὲ μὲν Ἰουδαῖοι, ποτὲ δὲ Ἀθηναῖοι, καὶ γεγόνασι Ⓐ δικασταὶ μαθηταί, Ⓐ δυσπείθεις ὑπήκοοι. καὶ καθάπερ πῦρ ἐμπεσὸν εἰς ἀφθόρους ὕλας, μᾶλλον αὔξεται, οὕτω καὶ τοῦτο τὸ θεῖον χαλκευθὲν ὅπλον· οὕτω καὶ ὁ γλῶττα Παῦλος, ὅσοις ἂν συνεγένετο, τοσοῦτος ἑαυτοῦ αὐτοὺς μαθητὰς, καὶ Ⓐ πολεμομένους αὐτῷ τοῖς ἐκείνου λόγοις ἀλήτους, τοσοῦτος χαλκέως ἐλέγοντο τῷ πνευματικῷ τούτῳ πυρὶ, οὐδὲ δὶς αὐτῷ πάλιν ὁ λόγος ἤρετο, καὶ ἐφ' ἑτέρους ἐπῄει. β. Τιμ. β. θ. δεῖ γὰρ "ἔλεγε· Δέδεμαι, ἀλλ' ὁ λόγος οὐ δέδεται. ἐφυγάδευον αὐτόν· καὶ τὸ μὲ τοσοῦτον διώξις ἐδῶ, τὸ δὲ συμβαῖνον, ἀποστολὴ διδασκάλων. καὶ ὅπερ αὖ ἐποίησαν φίλοι καὶ σωστικαταγωγοί, τοῦτο ἐποίουν Ⓐ πολέμιοι, οὐκ εἰδότες ὡς εἰς ἱδρυσιν ὧν χρείᾳ, ἀλλὰ πάντα χοῦν ποιοῦντες Ⓦ ἁγίους, δι' ὧν ἐπεβούλευον, δι' ὧν ἤλαυνον, ὡς πάντας ἀκούσαι τῆς ἐκείνου γλώττης. ἔδησαν πάλιν αὐτὸν, καὶ μᾶλλον πρώξυναν. οὐδὲ μαθηταῖς ἤλασαν, καὶ τοῖς οὐκ ἔχουσι διδάσκαλον ἔπεμψαν." Εἰς μέγιον ἦλθον δικαστήριον, καὶ τὸν μείζονα ὠφέλησαν πάλιν. διὸ καὶ ἀληθεύοντες Ⓐ Ἰουδαῖοι πρὸς τὸν ἀποστόλων ἔλεγον· Τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; δι' ὧν, φασι, πεσούμεθα", ἀφ' οὗπερ αὐξόμεθα. πρέδωκεν τῷ δεσμοφύλακι, ἵνα" ἀκριβῶς αὐτὸν κατάσχῃ. ὁ δὲ ἀκριβέστερον ἐδέθη. οὐδὲ Παῦλος. μὴ δεσμωτὸν ἔπεμψαν, ἵνα μὴ φύγῃ· ὁ δὲ οὐδὲ δεσμώτας κατέσχεσε. ἀφ' ἧς θαλάσσης ἔπεμψαν, ἵνα καὶ ἄκοντες πρὸς σωθῶσι χαλκέως ἀνυσθῶσι τὸν ὁδὸν· ὁ δὲ ναυάγιον δὲ συμβὰν ἐγένετο διδασκαλίας ἐπίδοσις τοῖς συμπλέουσι· μυρίας ἐπέλυσε χαλάσεις, ἵνα σκεδάσῃ δὲ κήρυγμα, δὲ ἤρετο μᾶλλον. καὶ "ὥσπερ ὅτε τὸ "δισσὸν ἔλεγεν, Ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, ἵνα μὴ ἔλθωσιν Ⓐ Ῥωμαῖοι, καὶ ἄρωσι καὶ τὴν πόλιν ἡμῶν καὶ τὸ ἔθνος, οὐδὲ τὸν ἀνθρώπιον σωτῆρα (ὅπερ γὰρ ἀπέκτειναν αὐτὸν, ἀφ' οὗπερ ἤρεσεν Ⓐ Ῥωμαίοις καὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν καὶ τὴν πόλιν· καὶ ἅπερ ἐνόμιζον εἶναι) κωλύματα, ταῦτα ἐλύετο "βουθήματα τοῦ κηρύγματος) οὕτω καὶ Παύλου κηρύττοντος, ἅπερ ἐπήγαγεν σκῆψιν Ⓦ λόγου σκοτοῦντος, ταῦτα αὐτὸν ἤυξησε, καὶ εἰς ὕψος ἐπῆρεν ἄφατον. ἀφ' ὧν ταῦτα πάντα βυζηλισήσωμεν τῷ βυμηλώῳ Θεῷ, μακαρίσωμεν Ⓦ Παῦλον, δι' οὗ ταῦτα γέγονεν, δυξώμεθα καὶ αὐτοὶ τῶν αὐτῶν ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν, χάριτι δὲ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΛΟΓΟΣ, ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΗΣ ΠΕΡΙ-

ποπῆς, Σαῦλος ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου, πάντων τοσοῦτον ἀνθρώπων εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ θ' τῶν τοσούτων τὸν ὁμιλίαν λεχθήσεσθαι, ὅτι μεταστάσεως ἐποδεῖξις ἡ Παύλου κλῆσις.

ΑΡα ταῦτα φορητά; ἆρα ταῦτα ἀνεκτά; καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἡμῖν ἡ σωτηρία τοσοῦτον συνέλεπται· καὶ μεσὴ μὲν ἡ πόλις ἀνθρώπων, κενὴ δὲ ἡ ἐκκλησία μου ἀνθρώπων· μεσὴ μὲν ἡ ἀγορὰ, καὶ θέατρα, καὶ τοσοῦτος· ἔρημος δὲ ὁ τοῦ Θεοῦ οἶκος· μᾶλλον δὲ, εἰ χρὴ καὶ ἀληθῆ εἰπεῖν, ἔρημος μὲν ἡ πόλις ἀνθρώπων, μεσὴ δὲ ἡ ἐκκλησία ἀνθρώπων. ἀνθρώπους γὰρ οὐ καλῶ ὅπου τοὺς ἀγαθοὺς δεῖ καλεῖν, ἀλλὰ καὶ ὅπου τοὺς ἐκκλησίας ὑμᾶς· οὐκ ἐκείνους καὶ ῥᾳθυμοῦντας, ἀλλ' ὑμᾶς καὶ σπουδάζοντας. οὐκ

γρ. συνελήφθη ποτὲ εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ τοσ.

* ὅλην ἐντεῦθεν παρακλαδεῖς

γρ. ἐλεγχόμενος παθὼ μέχρι δεσμῶν ὡς καὶ ὑβρισθῆναι ὁ λόγος δὲ θεοῦ οὐ δέδεται.

γρ. ὅτι

σι λύσιν καὶ τελεῖν

σ ἀσφαλῶ

γρ. ὅπερ γρ. πίστιν χαρακτ. ὑπὸ λεγομένοις ἀπιστ. βοήθει

οὐκ ἐκείνους τοὺς τοῦ τὰ βιωτικὰ κεχηνότας, ἀλλ' ὑμᾶς τοὺς τὰ πνευματικὰ τῶν βιωτικῶν προτιμῶντας. οὐ γὰρ, εἴ τις σῶμα ἀνδρεῖον κ φωνὴν ἔχῃ, τοῦτ' ἄνδρειος· ἀλλ' εἴ τις ψυχὴν ἀνδρείαν, κ δι' ἔργων ἔχῃ ψυχῆς. ψυχῆς δ' ἀνδρείας ἐστὶν οὕτω τεκμήριον, ὡς τῶν θείων ἐραῖ λογίων· ὥσπερ οὖν ὕτω κτλ. ὡσαύτως δὲ ἀλόγου ψυχῆς δεῖγμα κ σημεῖον, ὡς τῶν θείων ὑποφορᾶι λογίων. βούλει μαθεῖν, ὅτι ὁ θεῖας ἀκροάσεως ὑποφερόμενος, κ ὃ εἰ) αὐδρεῖοι δι' ἔργων τῆς ὑποφορᾶς ταύτης ἀπώλεσαι, κ τῆς βύθμειας αὐτῆς ἐξέπεσαν; οὐκ ἐμοὶ ὑμῖν ἐρῶ λόγοι, ἀλλὰ προφητικοὶ ἐρῶ ῥῆσιν, τὴν ἐμοὶ γράμμι κυρῶσαι, ἵν' ἴδητε ὅτι ὁ λόγων οὐκ ἐρῶντες πνευματικῶν, οὐδὲ αὐδρεῖοι εἰ) δύνανται· ἵνα ἴδητε ὅτι ἔρημος ἡμῖν ἐστιν ἡ πόλις δι' αὐδρείων. ἐλάμβανε ὁ μεγαλοφωνότατος Ησαΐας, ὁ τῶν προφητῶν ὑψηλότερος, ὁ τὰ σεραφεὶμ ἰδεῖν καταξιωθεὶς ἐπ' ὤν ἐν ἀρχῇ, ὁ τὸ μυστικὸν μέλος ἐκείνου, ὃς εἰς τὴν πόλιν τῶν Ιουδαίων τὴν μητρόπολιν εἰσελθὼν τὴν πολυανδρείαν, τὰ Ιερουσόλυμα λέγω, ἐν μέσαις τῇ ἀγοραῖς ἑστὼς, κ δήμου πάντος αὐτὴν περιεστῶτος, βυλόμενος δεῖξαι, ὅτι ὁ μὴ ἀκούων τῶν λόγων τῶν προφητῶν, οὐκ ἔστιν αὐδρεῖος, ἐβόα λέγων· Ηλθον, κ οὐκ ἦν αὐθρωπος· ἐκάλεσα, κ οὐκ ἦν ὑπακούσμενος. κ ὅλη δὲ τὴν ἐρημίαν τὴν παρόντων, ἀλλὰ δι' τὴν ῥαθυμίαν τῶν ἀκροωμένων τοῦτο εἶπεν, εἶπεν, ἦλθον, καὶ οὐκ ἦν αὐδρεῖος, ἐπήγαγε, καὶ οὐκ ἦν ὁ ὑπακουσόμενος· ὥστε πρῆναι μὴ, οὐκ ἐνόμιζον ἢ πρεῖναι, ὅτι τῶν προφήτων οὐκ ἤκουον. δι' τοῦτο ὅτι ἦλθε, κ οὐκ ἦν αὐδρεῖος, ἐκάλεσε, καὶ οὐκ ἦν ὁ ὑπακουσόμενος, πρὸς τὰ στοιχεῖα τρέπει λέγων, καὶ φησιν, Ακουε οὐρανέ, καὶ Ησ. α. β. ἐνωτίζου γῆ. ἐγὼ μὲν γὰρ, φησι, πρὸς αὐδρείους ἀπεστάλην, πρὸς δὲ αὐδρείους νοῦν ἔχοντας· ὅτι ἢ ὅτε λέγει, ὅτι αἰσθησιν ἔχοντες ὦσι, δι' τοῦτο τοῖς οὐκ ἔχουσιν αἰσθησιν στοιχείοις διαλέγομαι, εἰς κατηχείαν τῶν αἰσθήσει πεπηρωμένων μὴ, ἢ χερωμένων ἢ τῇ πρώ. ὕτω καὶ ἕτερος προφήτης φησὶν ὁ Ιερεμίας. καὶ γὰρ καὶ σκῶλος ἐν μέσῳ πλήθει τῶν Ιουδαίων ἑστὼς, ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ὥσπερ οὖν βόδιος παρόντος, ὕτως ἐβόα· Πρὸς τίνα λαλήσω καὶ Ιερ. ε. ι. διαμαρτυρῶμαι; τί λέγεις; θοῦτον πλῆθος ὁρῶ, ἐρωτᾷς, πρὸς τίνα λαλήσεις; ναί, φησι. ὃ πλῆθος γὰρ τῶν σωμάτων ἐστὶν, ἀλλ' οὐ πλῆθος αὐδρείων· σωμάτων ἐστὶ πλῆθος οὐκ ἐχόντων ἀκοήν. διαμαρτύρομαι δὲ ἐπήγαγε· Αἰσθέσθω τὰ ὦτα αὐτῶν, κ οὐ δύνανται ἀκούειν. ὁρᾶς ὅτι πάντες οὗτοι δι' ὃ μὴ ἀκούειν οὐκ εἰσὶν αὐδρεῖοι; σκῶλος φησιν, ἦλθον, κ οὐκ ἦν αὐδρεῖος, ἐκάλεσα, κ οὐκ ἦν ὁ ὑπακουσόμενος· τοῦτ' φησι, πρὸς τίνα λαλήσω κ διαμαρτυρήσομαι; αἰσθέσθω τὰ ὦτα αὐτῶν, κ οὐ δύνανται) ἀκούειν. εἰ δὲ τοῦτ' προῆλθε, ὅτι μὴ προσεῖχον μὴ σπουδῆς τοῖς λεγομένοις, ὑδὲ αὐδρεῖοι εἰσὶ) φασὶν οἱ προφῆται· τί δὲ ἐποίουν ἡμᾶς δεῖ τοῦ μόνον οὐκ ἀκουομένους, ἀλλὰ τοῦτο ὀπίσω τῶν ἱερῶν τούτων προθύρων ἀνεχομένων, δεῖ τοῦ ἔξω τοῦ ἱεροῦ ταύτης ἀτέλης πλανωμένους, πόρρωθεν ὅταν τῆς μητρικῆς ταύτης οἰκίας, ἐν ἀμφόδοις κ στενωποῖς, καθάπερ τὰ ἄτακτα κ ῥαθυμα τῶν παιδίων; κ γὰρ σκῦλα ἐστὶν παντελῶν οἰκεῖα ἀφέντα, ἔξω πως πλανᾶται, ἐν ἀθύρμασι διημερεύοντα παιδικοῖς. δι' τοῦτο κ τῆς ἐλευθερίας, κ τῆς ζωῆς πολλάκις ἐξέπεσε τὰ τιμιώτατα παιδία. δεῖ συγχωρούμενα γὰρ ἀνδραποδιστῶν, ἢ λωποδυτῶν χάρει, θάνατον πολλάκις τὴν πρωϊαίαν τῆς ῥαθυμίας ἔδωκαν. λαμβάνουσι γὰρ σκῦλοι αὐτὰ, κ ⟨M⟩ χρυσοῦν ἀφελόμενοι κόσμον, ἢ ῥάβδοις ποτὲ μὲν ἀποπλήξασι, ἢ ὅταν φίλαν αὐδρεῖον πότε ἐρεῖν δι' αὐτῶν βουλόμενοι), εἰς τὴν ἀλλοτρίαν ἀπαγαγόντες χώραν, τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν ἀποδίδοσι). τοῦτο καὶ οὗτοι πάσχουσιν. ἐπτοημένοι γὰρ τοῦ πατρῴου οἴκου κ τῆς σωτηρίας ἀπορραπισθῆναι ὑπὸ πλανηθῶσι, δεῖ συγχωρούσι σώμασιν αἱρετικοῖς, κ ταῖς γλυκύτησι τῶν τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν. οἷα, καθάπερ αἰδραποδισταὶ λαβόντες αὐγὰς σκῦλοι, κ ⟨M⟩ χρυσοῦν τῆς πίστεως ἀφελόμενοι κόσμον, ἀποπλήξασι βύθεως, οὐκ εἰς πολεμίους ἐμβάλλοντες, ἀλλ' εἰς τὰ θολερὰ τῆς δυσωδίας αὐτῶν καταποντίζοντες δόγματα. ὑμᾶς δὲ εἴη τῆς τῶν αδελφῶν τούτων

προηγησαν σωτηρίας, ἢ ἐπιμαγαγεῖν αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, καὶ αἰδέλκωσι, καὶ αὐστηρύνωσι, καὶ κατακόσωσι, καὶ ὀδύρωνται. παιδικῆς ἡ φιλονεικία αὕτη καὶ ῥαθυμίας δηλωτική ἐστιν. διὸ ὑμᾶς διορθώσασθαι τὸ ἀπολέγειν ἐπὶ δηκτικωτέρῳ αὐτῶν ψυχῇ. ὑμέτερον ἐστι πᾶσαν γενέσθαι πρὸς αὐτοὺς εὐκοσμίαν. ὥσπερ γὰρ τὸν μὴ θέλοντα ἀποφορτίζεσθαι τὸν ὄνον, ἀχθόμενος ὁ τὰ βοσκήματα μὴ τὸν φορτίων βοσκόμενον, οὐκ ἂν εἴποιμι αὐτὸν φιλόζωον εἶναι· οὕτω δὴ καὶ τὸν τὴν ἀληθῆ καὶ πρὸς σωτηρίαν αὐτῷ φέρουσαν ψυχὴν μισοῦντα φιλόν, τὴν ἀπὸ τῶν θείων λογίων, ἢ τῶν βιωτικοῖς συλλογισμοῖς ἢ στενοχωρίοις αἰεὶ αἰσχρότητος γέμουσι καὶ ῥήμασιν, καὶ τοῖς ἀγέλαστα βοσκήματα ῥήμασι, οὐκ ἂν εἴποιμι αὐτὸν φιλόζωον εἶναι. αὐτὸς γὰρ καὶ ἡμᾶς, οὐκ εἴ τις αὐτὸν τρέφοιτο μόνον, ἀλλ' εἴ τις τροφῆς σωτηρίου θείων λογίων μετέχοι καὶ πνευματικῆς. ἢ ὅτι τοῦτο αὐτὸς, ἀκούσωμεν τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. ὥστε διπλῆ τῆς ζωῆς ἡμῶν ἡ τροφή, ἡ μὲν ἐλαττοῦσα, ἡ δὲ βελτίων· ἣ δὴ μάλιστα ζητεῖν αὐτὸν ποιεῖσθαι, ὥστε τὴν ψυχὴν διεκτρέφειν, καὶ μὴ στενοχωρεῖν αὐτὴν λιμῷ τηκομένην. ὑμέτερον οὖν ἂν εἴη ποιῆσαι τὴν πόλιν ἡμῖν μετ' ἐμοῦ αὐτὸν θρέψαι. ὅπερ οὖν ἔρημός ἐστιν αὐτὸν τροφὴ ἡ μεγάλη αὕτη καὶ πολυώνυμος τροφὸς, δίκαιοι ἢ αὐτὸν εἶναι τοῦτον τῇ παιδιᾷ τὸν ἔρημον εἰσαγαγεῖν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ὑπαναπαύσασθαι· δῆλον γὰρ τοῖς ἀνοήτοις ἔσται. καὶ γὰρ τραπέζης ὅταν παίζομεν ἀπολαύειν, οὐχ ὅταν ἐπαινοῦμεν τὴν τράπεζαν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅταν τῶν ἐξ αὐτῆς ἐδεσμάτων τοῖς ἀπολειφθεῖσιν ἐγκωμιάζωμέν τι προσφέρειν. τοῦτο καὶ ὑμᾶς ποιήσατε νῦν, καὶ δυοῖν θατέρου ἢ μὴ πάθητε, ἢ πείσατε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς ἐπανελθεῖν, ἢ κλάσητε ὑπὲρ τῆς αὐτῆς φιλονεικίας δι' ἃς ὑμᾶς θρηνοῦμεν ἀγωνίας, μᾶλλον δὲ ἐπιμήκους πάθους. οὐ γὰρ ἀρέσονται ἐν χείροις τρέφεσθαι μέρει, πρὸν μετ' ἐξουσίας τῆς πατρικῆς ταύτης ἀπολαύειν τραπέζης. ἀλλ' ὅτι μὲν τοῦτο ποιήσετε, ἢ πεποιήκατε, ἢ ποιήσετε, πάνυ θαῤῥῶ· ἡ πίστις γάρ. ἡ δὲ αὐτοῦ στενοχώρησις ταύτα παραμυθεῖσθαι οὐ διέλιπεν· ἣ ὑμᾶς ὁ πεπληροφορημένος εἰς πάσης γνώσεως, δυνάμενος καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν. ὥστε δὴ λοιπὸν τὴν ἡμετέραν ὑμῖν παραθεῖναι τράπεζαν τοῦ βύτλη ταύτην καὶ πολυχρόνιον, καὶ πενίας μὲν πολλῆς γέμουσαν, ἔχουσαν δὲ ὄψον ἀρίστου, ὑμᾶς τὴν ἀκροαμάτων τοῦ ἐπιθυμίαν. τράπεζαν γὰρ οὐδὲν οἶδε οὐκ ἐδεσμάτων πολυτέλεια ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν κεκλημένων ποιεῖ ὄρεξις. οὕτω καὶ λαμπρὰ τράπεζα βύτλης φλυαρεῖται, ὅταν μὴ μετὰ πεινῆν προσβάλωσιν οἱ πρόσωτες· ὕστω καὶ ἡ βύτλης πολυτελὴς δείκνυται, ὅταν πεινῶντας λάβῃ τοὺς δαιτυμόνας. ὅπερ οὖν καὶ ἕτερός τις σοφιστὴς, οὗ οὐ τὴν φύσιν τῶν ἐδεσμάτων, ἀλλὰ τὴν ἀκοὴν ἐστοχάσατο ἡ πολυτέλεια κρίνει τῶν τραπεζῶν, οὕτω πως φησί· Ψυχὴ δὲ πλησμονὴν οὖσα, κηρίον ἐμπαίζει, ψυχῇ δ' ὁδὸς καὶ τὰ πικρὰ γλυκέα φαίνεται· οὐ τῆς φύσεως τῶν προκειμένων μεταβαλλομένης, ἀλλὰ τῆς ἀκοῆς τῶν ἐστοχασμένων κλεπτούσης τὴν αἴσθησιν. εἰ δὲ τὰ πικρὰ γλυκέα φαίνεται διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν κεκλημένων, πολλῷ μᾶλλον τὰ βύτλη πολυτελῆ φαίνεται. διὸ δὴ καὶ ἡμεῖς ἑκάστῃ συζώντες πενίᾳ, τὴν φιλοπενίαν τῶν ἑστιατόρων μιμούμενα, καὶ εἰκάζειν στοχαζόμεθα πρὸς τὴν ἡμετέραν καὶ λοιδοροῦντες ὑμᾶς τραπέζαν. ποιοῦμεν δὲ τοῦτο, οὐ τῇ τῆς οἰκείας βύποιείας πεποιθότες, ἀλλὰ τῇ τῆς ὑμετέρας ἀκροάσεως θαῤῥοῦντες. τῆς μὲν οὖν ὑπογραφῆς ὑμῖν ὁ χρεὼν ἅπαν καταβεβλήκαμεν, τῆς δὲ ὑπογραφῆς φημι τὸ προέχειν τῶν ἀποστολικῶν. ἀκόλουθον δὲ λοιπὸν εἶναι καὶ τῆς ἀρχῆς ἅψασθαι τοῦ βιβλίου, καὶ εἰπεῖν τί ποτέ ἐστι· Τὸν μὲν προῶτον λόγον ἐποιησάμεθα πρὸς πόλιν, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν. ἀλλὰ Παῦλος οὐκ ἀφίησί με χρήσασθαι τῇ τάξει ταύτῃ τῆς ἀκολουθίας, πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὰ οἰκεῖα καταρθώματα τὴν ἡμετέραν γλῶτταν καλῶν. ὑπερθυμεῖ γὰρ αὐτοῦ ἰδεῖν εἰς Δάμασκον εἰσαγόμενον, δεδεμένον οὐκ ἐν λύσαι σιδηρᾷ, ἀλλὰ φωνῇ δεσποτικῇ. ὑπερθυμεῖ ἰδεῖν ἀλιβυθίζοντα τὸν μέγαν, καὶ πάσαν ἀκαθεξιάστως τὸν θάλασσαν,

χ. ἡμᾶς

ἴσ. διὰ τὸ π' ἐ. π. ἐ διαμέσαι

Ⓜ μυρία κύματα κ) τῆς σκληρότητος ἐπεγείρουσα· ὑπεθυμουν ἰδεῖν αὐτὸν ἀλιθυόμενα, οὐκ ἀγκίστρῳ, ἀλλὰ λόγῳ διδασκαλικῷ. καθάπερ γὰρ τις ἁλιεὺς ὑπὸ πέτρας ὑψηλῆς καθήμενος, Ⓜ κάλαμον μετεωρίζων, ἀφ' ὑψηλοῦ τὸ ἄγκιστρον ἀφίησιν εἰς τὸ πέλαγος· οὕτω δὴ κ) ὁ διδάσκαλος ὁ ἡμέτερος, ὁ τὸν ἀλιέα δι' ὅλης τὴν πνευματικὴν, καθάπερ ἐφ' ὑψηλῆς πέτρας τὴν οὐρανοῦ καθήμενος, ὥσπερ ἄγκιστρον τὸν φονέα τοῦτον ἀφεὶς αὖθις, κ) εἰπών, Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις; οὕτως ἁλίσκεται τὸν ἰχθὺν τοῦτον Ⓜ μέγαν. κ) οἶδ' ὅτι τὸ Πρᾶξ. θ. δ.
ἰχθύος γέγονεν, ὃν ἁλίσκει Πέτρος κ) ὁ πρόσταγμα ὁ διδασκαλικόν, τοιοῦτόν τι ἐστὶ καὶ τοῦτο σπουδῆς. κ) γὰρ κ) οὗτος ὁ ἰχθὺς βυρέσθη κατὰ τῆς ἀγκύρας ἐν ᾧ τόματι, κατέφερε ξύλα, λίθους ἔλαυνε δέ. οὐκ ἦν μὴν γόμφος, οὐκ ἦν ὑπόγειον δέ. ἀλλὰ τοῦτο τὸν ὑπόγειον αὐτῷ χαρισάμενος ὁ Θεὸς, δόκιμον ἐποίησε τὸ νόμισμα. καὶ ὥσπερ ὅτι τὴν ἁλιευομένων ἰχθύων γένεσιν, τοῦτο καὶ ὅτι τοῦτο γέγονε. καθάπερ γὰρ σαγῆνι τῷ πλέγμασι βύθιος ἀνελκυσθέντες ἀποτυφλοῦνται, οὕτω καὶ οὗτος ὀξυάμβλυος εὐθέως ὁ ἄγκιστρος, ἐξ αἰσθανομένοις βύθιος ἐπετυφλώθη· ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν τύφλωσις πᾶσαν οἰκειομένοις ἀπώλειαν ἐποίησε. ταῦτ' οὖν ἅπαντα ἰδεῖν ὑπεθυμῶ. καὶ γὰρ εἰ πόλεμος ἡμῖν ἐξωτερικὴ βαρβαρικὴς, ἢ ὅτι τῆς παρατάξεως Ⓜ πολέμιοι μυρία πρόφαντα. εἶπα ὁ στρατηγὸς τῶν βαρβάρων, ὁ μυρία προσάγων μηχανήματα, ἡ πόντια συγχέων τὰ ἡμέτερα, καὶ πολλοῦ θορύβου καὶ ταραχῆς " πληρῶν, καὶ τὸν πόλιν αὐτὸν ἀπειλῶν καταπατῆν, καὶ παραδώσειν πυρὶ, ἐξ ἀγκυμάλης ἡμῖν ἐπιφανησόμενος, ἐξαίφνης ὑπὸ τῆς βασιλέως τῆς ἡμετέρας δεξιᾶς αἰχμάλωτος εἰς τὴν πόλιν ἦγετο, " πόντος δὲ μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων παρὰ τὸν θεῖον σπεύδων " ἐξεπηδήσαιμι· ἐπεὶ οὖν κ) νῦν πόλεμος σπεύδηκεν, ἰχθύων θορυβούντων ἅπαντα ἐξ ἁλὸς ἐκπέμπουσι, κ) πολλὰ τῇ τῆς σκληρότητος ἀσφαλείᾳ παρασαλεύοντα μηχανήματα, ὃ γ' κεφάλαιον τῶν πολεμίων ἦν ὁ Παῦλος, ὁ πόντιος μᾶζον κ) ποιῶν κ) λέγων, ὁ πόντια θορυβῶν κ) παράγων, ἕλκει γ' αὐτὸν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ βασιλεὺς ὁ ἡμέτερος, ἕλκει κ) αἰχμάλωτον εἰσάγαγε τοῦτον Ⓜ πόντια λυμαινόμενον, οὐκ ἐξέλθωμεν ἅπαντες ὅτι τὸν θεῖον εἶδε τοῦτον, ἵνα τί ἰδὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀγόμενον; κ) γὰρ Ⓜ ἄγγελοι τότε ὡς τῶν ὑρανῶν ὁρῶντες αὐτὸν δεδεμένον κ) εἰσαγόμενον, ἐσκίρτων· οὐχ ὅτι δεδεμένον εἶδον μόνον, ἀλλ' ὅτι σιδηροῦν ὄντως δι' ὑδατος ἀπὸ τῶν δεσμῶν λύων ἔμελλεν· οὐκ ὅτι χλευαζόμενον ἐθεάσαντο, ἀλλ' ὅτι ἐλαύνοντο, ὅσους αἰθέριους ἔμελλεν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς Ⓜ ὑρανὸν χλευαγωγεῖν σοφούς. διὰ τοῦτο ἔχαιρον, οὐχ ὅτι πεπηρωμένον εἶδον, ἀλλ' ὅτι σιδηροῦν ὄντως ἔμελλεν ἀπὸ σκότους ἐξαγαγεῖν. Πορεύθητι γὰρ, φησὶν, εἰς τὰ ἔθνη, ἐ ἀποστελῶ σε ἀπὸ σκότους, μετανοῆσαι αὐτοὺς εἰς τὴν βασιλείαν τῆς ἀγάπης Χριστοῦ. διὰ ταῦτα δὲ προοίμιον ἀφεὶς, εἰς δὲ μέσον ἄλλεσθαι σπεύδω. Παῦλος γὰρ κ) ὁ Παύλου πόθος ἰσάγκυρον ἡμᾶς πεδῆσαι τοῦτο δὲ πέδημα. Παῦλος κ) ὁ Παύλου πόθος. σύνισθί μοι, μᾶλλον δὲ μὴ σύνισθι, ἀλλὰ κ) ζηλώσατε Ⓜ ἔρωτα τοῦτον, ὁ μὲν γὰρ ἄτοπον ἐρῶν ἔρωτα, εἰκότως συγγνώμην αἰτεῖ· ὁ δὲ τοιοῦτον ἐρῶν, καλλωπιζέσθω τῷ πόθῳ, κ) πολλοὺς ποιείτω κοινωνοὺς τῆς ὑπερβολῆς, κ) συνεκκαιέτω αὐτῷ κατασκευαζέτω μυρίους. εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ ὁδῷ βαδίζοντα κ) τάξιν παρεκβαίνοντα, κ) τὰ πρόσω αὐτὸν, κ) πρὸς τὰ μέσα φθάσας, οὐκ ἂν τὸν ἀρχηγὸν ἀφέντες, βύθιος ὅτι τὸ μέσον ἤλθομεν· ὅτι δὲ τὸν πατέρων ὁ νόμος κελεύει μὴ τὸ πεπτηκὸς ἀποτίθεσθαι τὸ βιβλίον, κ) τῷ πόλῳ τῆς ἑορτῆς ταύτης συγκατακλύσεται κ) ἡ τοῦ βιβλίου ἀνάγνωσις. ἐφοβήθημεν μήποτε πρὸ τοῦ προοίμια ἀχρεῖα μόνα ἡμῖν κ) ἀχαρτέρητον, προσεκδράμῃ τὸν ἡμέτερον ἄφιξιν τῆς ἱστορίας ἡ ἀκαιρία. διὰ τοῦτο ἔδραμον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ διηγήματος, κ) καθάπερ κεφαλῆς ὅπαθεν κατέχων τὸ προοίμιον τῆς ἱστορίας, καλεύσας μιᾶναι ἐ σῶσαι ὑμᾶς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ὁδοῦ. τῆς γὰρ τοῦ διηγήματος κεφαλῆς ἀψάμενος, θαῤῥῶν λοιπὸν ἅπασιν ἐπέξειμι τοῖς λοιποῖς, καὶ ἡ ἑορτὴ παρέλθῃ. οὕτω γὰρ ἡμῖν

χ. ἡμιπαλῶν

χ. ἐκ ἀπ' ἄκρης χ. ἀκρωμένης

ἀγωνιζόμενοι ἐγκαλέσει; ὡς τῆς τοῦ ἀγαλλιάσθαι αἰτίας ἐγκλη-
μάτων ἀπαλλαττούσης ἡμᾶς. Διὰ τοῦτο δὲ τὴν προοιμίαν ὅλην ὁ μέσος εὕρομεν. ὅτι
ἐδόκει ὁ ὅλος βασκαίνειν τοῖς Παύλου ἐλέγχοις, ἀνωτέρω προεξεδρομεν αὐ τὰς ἡμετέρας
γλώττας ὁ βιβλίον, ἐν ἐκείνοις ἡμῖν ὑπακούειν ἀνάγκην, ἐξ ἀνάγκης ποιῆσαι φανε-
ρόν, ἡ ἐν ὅλῳ γλῶσσαν τὸν ἀδελφόν. εἰ γὰρ ἐπιτιμᾶσθαι μέλλομεν ὑπὸ ἀναγινωσκόντων ἢ ἐξηγουμένων, 5
ὁ ἥμισυ τῆς ἑορτῆς λοιδωσάμεθα, ἀφ' ἑαυτῶν ὁ πλάγιος ἀπὸ τοῦ βιβλίου ἀπόστ τοιαῦτα
ἀρξάμενοι, τ λόγον αὐξήσαι ἐπιχειρήσαμεν, πόσου ἂν δικαίως ἄξιον ἦν, ὥστε φθόνου εἶς τὰ
τ Παύλου διηγήσεται; μᾶλλον δὲ ἐκεῖ τὸ προοιμιάζεσθαι ἄλλο τοῦτο ποιῆσαι πει-
ρασόμεθα. Τὰ δὲ πρῶτα λέγει ἐπιστολῶν τοῦτο πρώτην, ὦ Θεόφιλε. πόθεν ἤρξατο Περξ. α. α.
ἐν τούτοις εἰς ζήτημα; πρῶτον, πῶς ἔσχεν ἀναμεμιγμένοι αὐτοὶ τῶν προσηγορικῶν· 10
δεύτερον, ἵνα τί ἔσχεν λέγειν κλῆσιν; ἢ οὐχὶ διαγγελίου χάριν Παῦλος διαγγέλιον αὐτὸ κα-
λεῖ; ὑπισχνεῖται λέγων, Οὐδὲν ἕτερος ὁ τῶν διαγγελίων ἀρχηγὸς ἁπάντων τῶν εὐαγγελιστῶν, ἀλλ' ἢ Αὐ- β. Κορ. ιι. ιι.
τὸς λέγων· τρίτον, πῶς ἔσχεν φησί, Περὶ πάντων οὐκ ἐπαίνων ὁ Ἰησοῦς. Εἰ γὰρ Ἰωάννης, ὁ
ἀγαπητὸς τοῦ Κυρίου, ὁ θεολογικώτατος ἀπόστολος πάντων, ὁ τῆς θ ἡδονῆς ἐκείνης ὁ ἀγαπη-
τὸς ἀποδεδειγμένος, ὁ τῆς πηγῆς ἐκείνης ἀρδευόμενος τῷ πνεύματι, οὐκ ἔσχε τοῦτο 15
μόνον τῶν ἐπαίνων, ἀλλὰ πολλοὺς κατηγορήματα ἀσφαλείας, ὡς ἀνάγκη, ὅπου ἐπίγραφεται καὶ
ἐν πᾶσιν ὁδοῖς πάντων ὁ Κύριος, οὐ ἂν εἴποι τις χωρὶς ὑπερβολῆς καὶ κόμπου τὰ γεγραμμένα βι- Ιωαν. κα. κε.
βλία· πῶς οὖν ἔσται ἐπιτιμῶν ἐνταῦθα, ὅπου καὶ ἐπαινεῖ τοσοῦτον, ὦ
Θεόφιλε, οὐκ ἐπαινῶν ὁ Ἰησοῦς; πορρωτέρω μακρηγορήσω δὲ ζήτημα τοῦτο ἕτερον λύσαι; καὶ πῶς ἄν, Κύ- Αυκ. α. ε.
ριε Θεόφιλε, μὴ γένοιτο λόγου δοθῆναι. τοῦτο γὰρ οὐκ ἀπλῶς τῷ τοὺς ἁγίους ἐπαινεῖν. τὴν 20
ἀρχὴν δὲ τῆς ἐπιστολῆς ἀναζητῶμεν, ὅπου δοκεῖ ἡμῖν ἀπὸ τούτου κεφαλαίου ἀπλῶς ὅλη ἡ
ἐν ταύτῃ ἀφέλεια πηγάζειν. Εἰ τοίνυν ἐν τῷ προοιμίῳ τοσαῦτα ζητήματα, πόσου ἐφορ-
λοῦμεν ἀληθινὸν ἐργάσασθαι τὸν ἐξῆς ἅπαντα ἔπαινον; ὅμως δοκοῦμεν ἐκ μέσου
ἀναβαλέσθαι τὸν ἔπαινον, ἵνα μὴ ἐπαχθῆ τοῖς ἀκούουσι. πῶς οὖν ἔσται τὰ ζητήματα ἀνώτερα, πόσου ἐφορ- 25
λοῦμεν ἀληθινὸν ἐργάσασθαι τὸν ἐξῆς ἅπαντα ἔπαινον; ὅμως δοκοῦμεν ἐκ μέσου
ἀναβαλέσθαι τὸν ἔπαινον, ἵνα μὴ ἐπαχθῆ τοῖς ἀκούουσι. πῶς οὖν ἔσται τὰ ζητήματα ἀνώτερα,
ἀλλ' οὐκ ἐπιμηκέστερον; ἐπεὶ οὐκ ἂν ὀκνοῖς μὴ πολὺς μακρολογεῖσθαι δέχεσθαι τὸν ἔ-
φεσον, ἀλλ' ἁπλοῦν καὶ ἀκόπως ἐπαγόμενον τὸν λύσιν τοῖς ζητήμασιν, ὅπερ ποιοῦσι οἱ σπουδαῖοι.
ἡ γὰρ ἐκείνου τοῦ πολιτείας ἔσως μὲ ἂν ἐν τῇ καλιᾷ μένοντι, τῷ οἰκείῳ πτέρωσι τέρπεσθαι· ἐπειδὴ 30
δὲ καὶ ἐπὶ ἀποστολὴν ἐξέπεμψε τῆς ἀγγελίας τῆς ἀγαθῆς, καὶ ἐδωκεν αὐτοῖς παρρησίαν τοῦ
λαλεῖν τὰ ῥήματα, οὐκέτι ἐκεῖνα λυπεῖ τὰ τοῦ ἔφεσον, ἀλλὰ φέρεσι μᾶλλον ἢ κλέπτει ὅτι τοῦ σώματος ἦν διακόνισσα, ἐπειδὴ δὲ
καὶ πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν ἐπιστολῶν πλείους ἔλαβον, αἱ μὲν πρῶται ἀφῆσαι τὸν ἔφεσον ὅτι ἦν ἐπά-
φους, ἵνα ἀπὸ τοῦ πολλοῦ τὸν ἀλήθειαν ἀναλάβωμεν· ὅτου δὲ ἡμῖς ἐποιήσαμεν, λευκότερος τὸν πόνημα τὸ
καὶ ἔφεσον ὅτι τὸ σῶμα τος, ἀναλίσκει μὲν ὑμᾶς, ὡς ἀληθῶς ὑμῖν συνεπόμενος τὸν λύ-
σιν· ὅθεν ἡ προσευχόμενοι ἢ προσδοκῶντες διδάσκει, ἀφήκαμεν, ὥστε ὑμᾶς θύμιλον ἀπ-
τὸν πλειόνων ποιῆσαι τὰ ῥήματα. ὅμως τοῦτο δ προοίμιον ἀφέντες, ἐπὶ Παῦλον ἐπανήλθομεν.
ἐκεῖνον ἡ οὐχ ὅτι τὸν ἐκκλησιῶν ὠφέλησεν μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐβλαψεν. καὶ γὰρ ἀναγνώσεως 35
πρώτου ὁ λόγος. ἐρεῖ γὰρ τοῖς ἐφεσίοις τῷ λόγῳ τῷ κηρύγματος, πῶς ἐπολέμησε τῷ
Χριστῷ, πῶς ἐδίωξε τοὺς ἀποστόλους, πῶς κατ' πολεμίων ἐφρόνει, πῶς πόρρωθεν πλείονα
πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀναφέρομεν. ἀλλὰ μηδεὶς ἡμᾶς ἐγκαλείτω τοῖς Παύλου ταῦτα ἀκούειν.
οὐ γὰρ ὀνείδισμὸς κατηγορήματα, ἀλλ' ἔγκωμίου ἀποδοχάς. ἡ γὰρ κατηγορία αὐτοῦ πρό-
τερον τὰ φαῦλα, ὕστερον ἀρετὴν χρηστὸν, ἀλλὰ δ προτέρου ἐπὶ τοσοῦτον ὕστερον μετα- 40
βεβλῆσθαι τοὺς τοιούτους. διὸ γὰρ τοῦτο καὶ τὰ κατηγορήματα κρίνεται. ἡ γὰρ τοῦ κα-
τηγόρου κρίσις, κατ' μὲν ἐκ τοιούτου ἀναγκαῖα· ἐπειδὴν δὲ ἐκ τοῦ λοιποῦ βίου τὰ κατηγορήματα κρίνεται. ἡ γὰρ τοῦ κα-
τηγόρου κρίσις, κατ' μὲν ἐκ τοιούτου ἀναγκαῖα· ἐπειδὴν δὲ ἐκ τοῦ λοιποῦ βίου τὰ κατηγορήματα κρίνεται, καὶ τὸν ἐκ τοῦ
τηγόρου κρίσις, κατ' μὲν ἐκ τοιούτου ἀναγκαῖα· ἐπειδὴν δὲ ἐκ τοῦ λοιποῦ βίου τὰ κατηγορήματα κρίνεται, καὶ τὸν ἐκ τοῦ
τηγόρου κρίσις, κατ' μὲν ἐκ τοιούτου ἀναγκαῖα· ἐπειδὴν δὲ ἐκ τοῦ λοιποῦ βίου τὰ κατηγορήματα κρίνεται, καὶ τὸν ἐκ τοῦ

ὑπὲρ τοῦ τεφαίου πάλιν χειροτόνουσιν, οὐκ ἀποστεροῦμεν τὴν ἐγκωμίων τὴν ὑπὲρ τὴν νίκην δικαίαν τοιούτους. ὅτων καὶ ὑπὲρ Παύλου ποιήσωμεν. Ὃ γὰρ καὶ τοῦτ' ἦν μυρία ναυάγια ὑποφέρων, ἀλλ' ὅτε εἰς τὸν λιμένα καταίρειν ἔμελλε, πεπληρωμένῳ ἐπήγαγε τὴν φορτίων τὴν ὁλκάδα. καὶ ὥσπερ ὁ Ἰούδας οὐδὲν ὠφέλησε πρὸς τούτοις μαθητὴς ὤν, εἶτα προδότης γεγόνει· οὕτω καὶ οὗτος οὐδὲν προβλαβὲν πρὸς τούτοις διώκτης ὤν, μὴ καὶ τοῦτο γεγόνωμεν θαυμάσῃς. ἐγκώμια Παύλου ταῦτά ἐστιν, οὐκ ὑπὲρ κατίσκαψε τὴν συναγωγάς, ἀλλ' αὐτὸς αὐτὴν πάλιν ᾠκοδόμησεν· οὐκ ὑπὲρ ἐπόρθησε λόγον, ἀλλ' ὑπὲρ πορθήσας λόγον, αὐτὸς αὐτὸν πάλιν ηὔξησεν· οὐκ ὑπὲρ ἐπολέμησε τοὺς ἀποστόλους, οὐκ ὑπὲρ διεπάραξε τὴν ἀτέλειαν, ἀλλ' ὑπὲρ διαπαραξάς, ὕστερον αὖθις αὐτὴν συνεκρότησε. τί τοίνυν παθὼν ἀδοξότερον γέγονεν ἀνήρ; ὁ λύκος ἐγένετο ποιμήν, ὁ δὲ αἷμα τῶν προβάτων σκορπίων, οὐ διέλιπε δὲ αἷμα ἑαυτῷ ἐκχέων ὑπὲρ τῆς τῶν προβάτων σωτηρίας. βούλει μαθεῖν πῶς δὲ αἷμα τῶν προβάτων δέδεκται; πῶς ἡμαγμένην ἰδὼν αὐτὸν ἡγλώσατο; Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου. ἀλλ' ὅτε ὁ ἀπειλῆς καὶ φόνου ἐμπνέων, καὶ τὸ αἷμα τῶν ἁγίων ἐκχέων, ἄκουσον πῶς τὸ αἷμα τὸ ἑαυτῷ δέχεται ὑπὲρ τῶν ἁγίων. Εἰ καὶ ἀδελφόν, φησίν, ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ· καὶ πάλιν, Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω· καὶ πάλιν, Ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ὃ τοίνυν ἔλεγεν ὁ πρὸ ὀλίγου ὅτε ἐδέχετο τὸ αἷμα Στεφάνου, καὶ ἐνταῦθα συνεβυδοκήθη τῇ αἱρέσει αὐτοῦ. ὁρᾷς πῶς ὁ λύκος ποιμὴν ἐγένετο; ἆρ' οὐκ αἰσχύνεσθε περὶ τούτων ἀκούοντες, ὅτι διώκτης ἦν καὶ βλάσφημος καὶ ὑβριστής; εἶδες πῶς μείζονι αὐτὸν ἐποίησε τὸ ἐγκώμιον ἡ προτέρα κατηγορία; οὐκ ἔλεγον ὑμῖν ἐν τῇ προτέρᾳ συνάξει ὅτι τῶν περὶ τὸ σαυτοῦ σημείων καὶ μὴ τῶν σημείων καὶ μείζονα ἐγένετο; οὐκ ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τῶν σημείων, καὶ ἀπὸ τῆς οὐσίας τῶν μαθητῶν, καὶ πῶς περὶ τούτου μᾶλλον ὁ Χριστὸς ἐπιστεύθη ἢ τοὺς νεκρούς, ὕστερον ἢ αἱ σκιαὶ τῶν δούλων αὐτοῦ τοῦτο ἐποίουν; πῶς τότε μᾶλλον αὗται καλοῦσαι ἔθαυμάτουργον, ὕστερον ἢ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ τῷ οἰκείῳ αὐτοῦ κεχρισμένοι μείζονα ἐποίησαν; οὐκ εἶπον ὑμῖν πρὸ τῶν ἐμφρόνων, πῶς δείσαντες αὐτὸν τὸ σωμάδος; πῶς ἐκφεύξεται τῆς οἰκουμένης ἀπάσης; πῶς μείζονα τὰ σημεῖα μὴ τῶν σαυτοῦ ἐστὶ τῶν περὶ τοῦ σαυτοῦ; ἀδελφὸς ἐκείνου καὶ ὁ σήμερον εἰσελθὼν λόγος. τί γὰρ ὃ κὴ Παῦλον μείζον σημείου γένοιτ' ἄν; ζῶντα μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ ὁ Πέτρος ἠρίσατο, ἀποθανόντα δὲ ὁ Παῦλος ὡμολόγησε. τοῦ δὲ νεκροὺς ἐγεῖραι δῆλον τῶν σκιῶν μείζον σημεῖον ἐστίν, ὃ τὴν γενόμενον Παῦλον διαπαῦσαθαι καὶ ἐλθεῖν. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ φύσις εἴπετο, ὃ δὲ οὐκ ἀνέτελλε δυνατόν· τί οὖν ἐστὶν ἡ προαίρεσις αὐτοῦ, τοῦτο πειθῶσαι καὶ τοῦ μὴ πειθῶσαι κύριος· ὅθεν πολλὴ ἡ δύναμις τοῦ πείσαντος δείκνυται. τοῦ μὲν φύσιν διορθώσασθαι ὃ προαίρεσιν μεταβαλεῖν πολλῷ μείζον ἐστίν· μᾶλλον ἄρα τῶν ἄλλων ἀπάντων σημεῖον ἐγένετο ὃ Παύλου προσπλεῖν τῷ Χριστῷ μὴ φανὲν καὶ φῶς. καὶ γὰρ ἔργα τοῦτο ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ Χριστὸς πᾶσαι τὴν ἔμφρονα ὑπόδειξαθαι, καὶ τότε σκάλεσιν, ἵνα δι' ὑποπτοῖ ποιήσῃ τῆς αἰφνιδίους τὴν ἀπόδειξιν, καὶ τὴν διδασκαλίας λόγον. Πέτρος μὲν γὰρ περὶ αὐτοῦ λέγων ἴσως ὑποπτεύετο· εἶχε γὰρ τὸν τῶν δυσμενῶν εἰπεῖν τι. εἶπον ἂν τῶν αἰσχυντῶν, ὅτι καὶ νῦν φανερὰ ἡ ἀπόδειξις ἐστί. καὶ γὰρ καὶ ἑκὼν αὐτὸν ἠρνήσατο πρότερον, καὶ ἠρνήσατο μὴ ὅρκου, ἀλλ' ὅμως ἀπὸ αὐτὸν τῶν ὁμολογῶν ὕστερον καὶ τὴν ψυχὴν ἐπέδωκε τὴν ἑαυτοῦ. εἰ δὲ μὴ εἶδεν, οὐκ ἂν ὁ ζῶντα ἐρωτήσαντος, ὥστε μὴ ἐρωτήσαθαι τελευτήσαντα μυρίους ἂν θαυμάτους ἐποίησε. δῆλον δὲ ὅτι Πέτρου φανερὰ ἡ ἀπόδειξις τῆς αἰφνιδίους ἐστί. πάλιν ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν εἶχον ἂν δυσμενοῖ λέγειν, ὅτι ὑπὸ μαθητὴς αὐτὸν ἐστί, ὑπὸ τραπέζης ἐκοπώπησεν αὐτῷ, καὶ τεῖα ἔτη αὐτῷ συνεγένετο, ὑπὸ διδασκαλίας ἀπήλαυσεν, ὑπὸ ἐκολακεύθη ἐκ αὐτοῦ ἀπατηθείς, δῆλα τοῦτο κηρύττει αὐτοῦ τὴν δύναμιν. ὅτε γὰρ Παῦλον ἴδης οὐκ εἰδότα αὐτόν, καὶ οὐκ ἀκούσαντα αὐτοῦ, καὶ μεταμέλειαν τῆς διδασκαλίας, καὶ μὴ καὶ φανὲν αὐτῷ πο-

λεμοῦζα, ⓐ ἀποτινύσα τὸν εἰς αὐτοὺς πᾶς θύοντας, ⓐ πάντα συγχέοντα καὶ ταράττοντα, τῶν ἀξιόφιλος μεταδοκιμάζοντα, καὶ τοῖς ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος κεκμάτοις ἅπαντα προσφέροντα τὸν τοῦ Χριστοῦ φίλους, ποῖόν ἔξεις λοιπὸν, ἀπό μοι, λύσαι δυνατὸν τὴν ἀπορίαν, ἀπιζῶν τὴν τῆς ἀναστάσεως λόγων; Εἰ γὰρ μὴ αὐτὸς ὁ Χριστὸς, πῶς τοῦτο ὠμὸν ἡ ἀπάνθρωπον, πῶς ⓐ ἀκροβολισμὸν ἡ ἀγωνιῶντος ἐπιπαύσατο αὐτοῦ, ἡ πρὸς ἑαυτὸν ἐπήγαγεν; Εἰπὲ γὰρ μοι, ὦ Ἰουδαῖε, πῶς Παῦλον ἔστιν προσελθεῖν τῷ Χριστῷ; Πέτρος; ἀλλ' Ἰακώβου; ἀλλ' Ἰωάννης; ἀλλ' οὗτοι πάντες αὐτὸν ἐδεδοίκεισαν ἡ ἔφριττον, ὃ οὐχὶ προδότου τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὴν φίλων ἐλύμαινε. ὅτι Βαραββᾶς ὁπλαρχοδόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς ἐπανήγαγεν εἰς Ἱερουσάλυμα, ἔτι ἐφονεύων κολλᾶβος αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν πόλεμος ἐλάλυτο, ὁ δὲ φόβος ἐπέμενε τοῖς ἀποστόλοις. ⓐ οὐκοῦν καταλλαγέντα αὐτὸν ἔτι φοβούμενοι, ἐμβρὺν ὄντα καὶ πολέμιον ἐτόλμων πῶσαι; προσελθεῖν γὰρ ὅλως, ἢ ἰδεῖν, ἢ ἀκοῦσαι τόλμα, φθονῶσι δὲ ὅλως ἀνεμένων; Οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστι. οὐκ ἐπὶ δοξοπίᾳ τοσοῦτο ὁ γενόμενον, ἀλλ' ἐκ θείας χάριτος. Εἰ τοίνυν νεκρὸς ἐπὶ, ὡς φασι, ὁ Χριστὸς, ἡ ἐλθόντες ⓐ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔκλεψαι αὐτὸν, πῶς μείζονα τὰ σημεῖα μὴ τοῦ προσῆν ἐγένετο; πῶς πλείονι ἡ ἀπόδειξις τῆς δυναμέως; ἡ γὰρ μόνον μετέστησε τὸν πόλεμον, καὶ ἀρχηγὸν τῆς μάχης ὑμῶν (καίτοι εἰ ἡ τοῦτο μόνον ἐποίησε, μεγίστης δυνάμεως ἐπὶ ὃ τὸν ἐχθρὸν ἡ πολέμιον λαβεῖν αἰχμάλωτον) νῦν ἡ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο μόνον ἀργάσατο, ἀλλὰ καὶ τούτου πολλῷ μεῖζον. ἡ γὰρ μόνον μετέστησεν, ἀλλ' ὅπως εἶχεν ἐποίησεν, οὕτως ἐπασπάσατο πρὸς τὸν βίον τὸν αὐτῶν, ὡς καὶ αὐτοὺς πάντα τῆς ἐκκλησίας τὰ προσήκοντα ἐγχρῆσαι. Σκεῦος γάρ, φησιν, ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν ἡ βασιλέων, ὃ πλείονα τῶν ἀποστόλων πᾶσαν καμεῖν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τῆς προτέρου ὑπ' αὐτοῦ πολεμωθείς. βούλει μαθεῖν πῶς αὐτὸν μετέστησε; πῶς αὐτὸν ἠκείωσατο; πῶς αὐτοῦ ἀπεσπάσατο; πῶς εἰς τὸν προτέρους τοῦ φίλων κατέλεξεν; τοῦτο τῶν ἀνθρώπων τοσαῦτα ἐθαῤῥησεν εἰπεῖν ἀπόῤῥητα, ὅσα τῷ Παύλῳ. ἡ οὐδὲν τοῦτο δῆλον; Ἠκουσε ἀῤῥητα ῥήματα, φησὶ, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. Εἶδες ὁ ἐχθρὸς ὁ πολέμιος πόσην ἡνοιεν ἐπεδείξατο; Δεῖ τοῦτο ἀναγκαῖον καὶ τὸν προτέρου βίον αὐτοῦ εἰπεῖν. Ἐ γὰρ τὸν τοῦ Θεοῦ δίκησιν ἡμῖν φίλων ἀνθρώπων ἡ δυνάμει. Φίλων ἀνθρώπων μὲν, ὅτι ἐβουλήθη ⓐ τοσαῦτα κακὰ ἐργασάμενοι σῶσαι, ἡ πρὸς ἑαυτὸν ἀπασπάσασθαι· δυνάμει δὲ, ὅτι βουληθεὶς ἔσχυσε. ἡ τὸν Παύλου δὲ τοῦτο δίκησιν τὸν ψυχὴν, ὅτι οὐδὲν πρὸς φιλονεικίαν ἐποίει, οὐδὲ ἀνθρωπίνῃ προσκατεγνωσμένος δόξῃ, καθάπερ ⓐ Ἰουδαῖοι· ἀλλὰ ζήλῳ πεπυρωμένος, οὐκ ὀρθῷ μέν, ζήλῳ δὲ ὅμως· ὅπερ ἡ αὐτὸς ἐθεάλεγεν· ὅτι Διὰ τοῦτο ἠλεήθην ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα τὸ ἀπιστίᾳ· ἡ τὸν τοῦ Θεοῦ φίλων ἀνθρώπων ἐκπλησσόμενος ἔλεγεν· Ἵνα δὲ ἐμοὶ προσῇ τὸ δύζειν ὁ Χριστὸς τὸν ἄπαντα μακροθυμίαν, πρὸς ὑπὸ τοῦτο πάντων ὁ τῶν μελλόντων πίστις θύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἡ ἀλλαχοῦ πάλιν ἔλεγεν, Ὅτι τὸν εὐεργέτην τῆς δυνάμεως αὐτοῦ μᾶλλον ἐδόξεν εἰς ἡμᾶς τοῦ πιστεύοντας. εἶδες πῶς ἡ τὸν φιλανθρωπίαν ἔδειξε τοῦ Θεοῦ, ἡ τὸ δυνάμει, ἡ ὃ τὸ ἑαυτοῦ γνώμης ἀδίκασεν ὁ πρότερος Παύλου βίος; Ἔστω γοῦν Γαλάτης γεγράφων εἰς ἀπόδειξιν πληροῦντας ὃ μὴ δι' ἀνθρώπους μεταβάλλεται, ἀλλὰ θείᾳ μεταπεισθεῖσαν δυνάμει. Εἰ γὰρ ἀνθρώποις, φησὶν, ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμεν. ἡ πόθεν δῆλον ὅτι οὐκ ἀνθρώποις ἤρεσκεν, πρὸς ὃ κήρυγμα μετέστης; Ἠκούσατέ, φησι, τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐπόρθουν αὐτήν. οὐκ ἂν ἦ, Εἰ ἀνθρώποις ἤρεσκεν ἤθελε, μετέβαινε πρὸς τὴν πίστιν. ἀλλὰ τί; ἐπιμανὴς ἦν Ἰουδαίοις, ὃ ἀδίκως ἀπώλλυε πολλῆς, ἡ προεδρίας ἤξιοῦτο· οὐκ ἂν οὖν ἐκ προδήλου μετέστη βίου τὸν ἀποστόλων, τὴν δυσφημίας γέμοντα, ⓐ συμφορῶν ἐμπεπλησμένον, εἰς τοιοῦτον ἀγαθὴν μεταβολὴν ὃ μετάστασιν ἡ ὃ καταλιπεῖν μὲ τὸν παρὰ Ἰουδαίοις τιμὴν ἡ ⓐ πόλεμον βίον, προσκαλέσασθαι ὑπὸ τοῦ τῶν ἀποστόλων ζωὴν,

Περὶ ϑ. ιι.

Ρ. Κορ. ιϛ. δ.

α. Τιμ. α. ιϛ.

Γάλ. α. ι. ιγ.

ἰω, τὴν μυρίους ἔχουσαν θυσιαστὰς, μόνος γέγονεν ἀπόδειξις τοῦ μὴ δι' αὐθεφτίλω τινὰ τοσοῦτον μετατεθεῖναι Παῦλον. Διὰ τοῦτο δὲ ἡμᾶς ἐκκλήθημεν τοσοῦτον αὐτοῦ βίον εἰς μέσον ἀγαγεῖν, & δῆξαι πικρωμιδοῦ ζῆλον καὶ τῆς ἐκκλησίας, ἵν', ὅταν ἴδῃς τὴν πολλὴν προθυμίαν τὴν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, θαυμάσῃς πιοιῶν τὰ πόντα καὶ μετασκευάζοντα Θεόν. Διὰ τοῦτο δὲ ὁ μαθητὴς ὁ Παύλου τὰ τοιαῦτα ἡμῖν μετ' ἀκριβείας διηγήσατο, καὶ πολλῆς ἐμφάσεως οὕπως εἶπεν· Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου. ἐβουλόμην μὲν οὖν καὶ αὖθις ἀρξασθαι τοῦ προοιμίου σήμερον, ἐβουλόμην ἐμβυθῆναι εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν διηγημάτων. ἀλλ' ὁρῶ πέλαγος νοημάτων ἀπὸ τοῦ στόματος μόνον. ἐπειδὴ γὰρ ὅσον θέλεις ἡμῖν καινὸν ζήτημα, ὃ, Σαῦλος, τοῦτο. ὁ γὰρ πᾶσι ἐπιστολαῖς ἕτερον ὄνομα ἀρχὴ κείμενον. Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος· Παῦλος δὲ Σωφρονιστὴς· Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος· Ἰδιαίτερον Παῦλος λέγω ὑμῖν· νυνὶ δὲ ὡς Παῦλος, & πόνταχοῦ Παῦλος καλεῖται, ἀλλ' οὐχὶ Σαῦλος λέγεται. πόθος οὖν εἶχεν τοῦτο μὲν Σαῦλος, μὴ δὲ τοῦτο Παῦλος ἐκλήθη; οὐκ ἔστι φιλόσοφον τὸ ζήτημα. καὶ γὰρ Πέτρος θέλεις ἐπιτρέχῃ καὶ γὰρ καὶ εἶπας τοῦτο μὲν Σίμων ἐλέγετο, μὴ δὲ τοῦτο ὠνομάσθη Κηφᾶς. καὶ ἰοὶ Ζεβεδαίου, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, ἰοὶ βροντῆς μετωνομάσθησαν. καὶ οὐκ ἐν τῇ χειρὶ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ εὐείσηλθεν Ἀβραὰμ τοῦτο μὲν Ἀβρὰμ λεγόμενος, μὴ δὲτοῦτο δὲ Ἀβραάμ· καὶ τὸν Ἰακὼβ τοῦτο μὲν Ἰακὼβ λεγόμενον, μὴ δὲ τοῦτο Ἰσραήλ· & τὴν Σάρραν τοῦτο τοῦτον Σάρραν λεγομένην, μὴ δὲ τοῦτο Σάρραν· καὶ πολλοῦ ἡμῖν τὸν ὀνομάτων ἡ μετάθεσις πρόσεχε τὴν ζήτησιν· καὶ δίδωκα μὴ πολλὰ ῥήματα ποταμοῦ ἀξαίφνης ἀφεὶς, ἀποπνίξω τῆς διδασκαλίας τὸν λόγον. καθάπερ γὰρ ἐν χωρίῳ νοτίδα ἔχοντι, ἔστιν ὅτε μὲν ἀμπελάφηλος, πηγαὶ πόντα ἀναδῶσιν· οὕτω καὶ ἐν τῇ χωρίᾳ τοῦ θείου γράφου, ὅστις αἱ ἀμοίξεις, ποταμοὶ ἐξιόντες ὑφὰ πολλοὺς, ὅλον καὶ πόντας αὐλοὺς ἀναθεῖν ἀφθίαν τὸ μέρος δίος ὄντι ὁ μακρός. διόπερ ἡμέτερον ἀποφεύξας ῥύακα, ἀναπέμψω τὸν ὑμετέραν ἀγάπην ἐπὶ τὸν ἱερὸν πηγὸν τοῦτον ἐρῶν τοῦτον καὶ διδασκάλων τοῦ καθαροῦ ταύτου καὶ πότιμον καὶ γλυκύ, νάμα ὃ ἐξ αὐτοῦ ἐξερχόμενον τῆς στέρεας τῆς νεοτῆς. ἀναβιβάσωμεν τοίνυν τὸν δρόμον τὸν ἐπὶ τὴν ὑπόδοχὴν τῆς διδασκαλίας ἀρύσασθαι, τὰ πνευματικὰ νάματα, ἵνα γένηται ἐν ἡμῖν πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον· ὃς γένοιτο πάσαις ἡμᾶς δοῦναι χάριν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, τιμὴ, κράτος, ἅμα τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΕΙΣ ΕΥΤΡΟΠΙΟΝ ΕΥΝΟΥΧΟΝ ΠΑΤΡΙΚΙΟΝ καὶ Ὕπατον.

Εἰ μὲν, μάλιστα ἂν ἡμῶν δίκαιον εἰπεῖν, Ματαιότης ματαιοτήτων, καὶ πάντα ματαιότης. ποῦ νῦν ἡ λαμπρὰ τῆς νεότητος εὐθυμία; ποῦ αἱ φαιδραὶ λαμπάδες; ποῦ τὰ κρότοι, καὶ χοροὶ, καὶ αἱ θαλίαι, καὶ αἱ πομπεῖαι; ποῦ στέφανοι δὲ τὰ ἀθάνατα σώματα; ποῦ ὁ τῆς πόλεως ἄρχων, καὶ αἱ τῶν ἱππασφορμίας ἀφηνίαι, καὶ τὸν θεατὸν αἱ κολάκευσαι; πάντα σκιᾶς οἴχεται, καὶ ἀνέμους πνεύσας ἀθρόον τὰ μὲν φύλλα κατέβαλε, γυμνὸν δὲ ἡμῖν τὸ δένδρον ἐδωκε καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης αὐτῆς σαλευόμενον λαπόν. τοιαύτη γὰρ ἡ τῶν πνευμάτων φέρουσα περιβολὴ, ὡς καὶ τὸν ἔρριζον ἀπειλῆσαι δύασασθαι καὶ αὐτὰ διαπαλεῦσαι τῷ δένδρου τὰ νεῦρα. ποῦ νῦν τὰ πεπλασμένα φίλτρα; ποῦ τὰ συμπόσια, καὶ τὰ δεῖπνα; ποῦ ὁ τῶν ἀρωμάτων ἐσμὸς, καὶ ὁ δι' ὅλης ἡμέρας ἐγχεόμενος ἄκρατος,

καὶ

Ἐκκλησ. α. β.

ζ αἱ ποικίλαι τῶν ματίρων τέχναι, ἢ ⓐ τ δυναστείας θεραπδυταὶ, ⓐ πολύπα ποιῆς χαίρειν ποιοῦντες ἢ λέγοντες; νὺξ ἰῶ πάντα σκέπα ἢ ὄναρ, ἢ ἡμέρας ἡμομήνης ἠφανίσθη· ἀνθη ἰῶ ἐαρινά, ἢ πρελθόντος τ ἔαρος, ἅπαντα κατεμαρδύθη· σκιὰ ἰῶ, καὶ πρέδραμε κατπὸς ἰῶ, ἢ διελύθη· πομφόλυγες ἦσαν, ζ διερράγησαν· ἀράχνη ἰῶ, καὶ διεσπάθη. διὰ ταύτην τὴν πνθμαπικὴν ῥῆσιν ἐπαίδωμεν, συνεχῶς ὑπολέγοντες, Ματαιότης ματαιοτήτων, ἢ πάντα ματαιότης. ταύτην γὰρ τὴν ῥῆσιν ζ τὸ ποίησις, ἢ τὸ ἱματίοις, καὶ τὸ ἀγρᾶς, καὶ τὸ οἰκίας, ἢ τὸ ὀδοῖς, καὶ τὸ ὑδρεῖς, καὶ τὸ ἐισόδους, καὶ ⟨περὶ⟩ πάντων τὸ τῷ ἐκείνου συνειδότι συνεχῶς ἐπεχεράφθαι δεῖ, καὶ ἀθραπνητος αὐτὴν μηγετᾶν. ὅπερ ἡ τῶν ⟨θεα⟩γμάτων ἀπάτη καὶ τὰ ⟨περὶ⟩σωπεῖα καὶ ἡ ⟨κατ⟩οικεσις, ἀληθῶς ⟨πρὸς⟩ τοῖς πολλοῖς εἴ) δοκεῖ, ταύτην καθ ἑκάστην ἰῶ ἡμέραν καὶ τὸ διύπνιφ, καὶ τὸ ἄρισφ, καὶ τὸ συλλόγοις ὑπολέγειν ἕκαστον τῷ πλησίον ἐγερῶ, καὶ ⟨πρὸς⟩ τὸ πλησίον ἀκούειν, ὅτι ματαιότης ματαιοτήτων, ζ πάντα ματαιότης. οὐκ ἔλεγέν σοι συνεχῶς, ὅτι δραπέτης ὄστιν ὁ πλοῦτος, σὺ ⟨δ'⟩ ἡμῶν οὐκ ἠνείχου; οὐκ ἔλεγεν ὅτι ἀγνώμων ὄστιν οἰκέτης, σὺ ⟨δ'⟩ οὐκ ἐβούλω πείθεσθαι; ἰδοὺ οὐκ τῶν ⟨θεα⟩γμάτων ἔδειξεν ἡ πεῖρα, ὅτι οὐ δραπέτης μόνον, ⟨ἀλλὰ⟩ ἀγνώμων, ἀλλὰ καὶ δύσροφοίος. οὗτ γὰρ σε τρέμειν νῦν καὶ δεδοικέναι πρέσκνάσεν. οὐκ ἔλεγέν σοι, ἰωΐκα συνεχῶς ἐπιτίμας μοι λέγοντι ζάλιθῆ, ὅτι ἐγώ σε φιλῶ μᾶλλον τ κολακνόντων; ἐγὼ ὁ ἐλέγχων πλέον κήδομαι τῶν ⟨ὠφε⟩λουμένων; οὐ ⟨περὶ⟩σεπίθου τοῖς ῥήμασι τύτοις, ὅτι Ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλων ⟨ἢ⟩ ἐκούσια φιλήματα ἐχθρῶν; ἐὶ τῶν ἐμῶν ἰωΐκα τραυμῶν, οὐκ ἂν σοι τὰ φιλήματα σκεινων ⓦ ἰάματον τύτον ἔτιχεν. τὰ γὰρ ἐμὰ τραύματα ὠφελίμ ἐργάζεται τὰ ⟨δ'⟩ σκεινων φιλήματα νόσον αἰάτον κατισκνάσε. τοῦτο ⓐ οἰομένοι, τοῦτ ⓐ σθοιοῦντες ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καὶ μυρία ⟨πρὸς⟩ πᾶσιν ἐγκώμια λέγοντες; ἐφαπάτνσαν, ἡρπάσαντο τὴν φιλίαν, ἀσφάλειαν ἑαυτοῖς ⟨περὶ⟩ τῆς σῆς ἀγωνίας ⟨προ⟩ίζνσιν. ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς οὕτως· ἀλλὰ καὶ τὸ δυσχεραίνοντός σου οὐκ ἀποκνδῶμεν, καὶ νῦν πεσόντα ⟨περι⟩ιστέλλομεν καὶ θεραπεύομεν. καὶ ἡ μὲν πολεμηθεῖσα ἐκκλησία ⟨πρὸς⟩ σὲ σὸν κόλπον ἤπλωσε καὶ ⟨ὑπε⟩δέξατο πάντ ⟨δ'⟩ θραπνθέντα θάττα, ⟨ὑπὲρ⟩ ὧν πολλάκις πρὸς ἡμᾶς ἠγανάκτεις, ⟨προ⟩ύδωκε καὶ ἀπώλεσεν. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐπαυσάμεθα ἀεὶ λέγοντες, τί ταῦτα ποιεῖς; ἐκβακχεύεις τ ἐκκλησίαν, καὶ χῆ χρημάτων σαυτὸν φέρεις, καὶ παρέτρεχες ἄπνπα. ἢ αἱ μὲν ἱπποδρομίαι ⓦ πλοῦτον ⓦ σὸν ἀπαλώσασαι, ὃ ξίφος ἠκόνησαν· ἡ ⟨δ'⟩ ἐκκλησία ἡ τῆς ὀργῆς τῆς σῆς ἀπολαύσασα τῆς ἀκαίρου, πνθμανομένη ⟨προ⟩ῆλθε τῶν δικτύων σε ἐξαρπάσαι βουλομένη. ἢ ταῦτα λέγωμεν, οὐκ ἐπαμβαίνων τῷ κειμένῳ, ἀλλὰ σὸν ἐτῶσας ἀσφαλείας παῖσαι βουλόμενος, οὐκ ἀναξαίνων τὰ ἕλκη τῦ τετρωμένου, ἀλλὰ σὸν μηδέπω τετρωμένης ἐν ὑγείᾳ ⟨δι⟩αφυλάξας ἀσφαλῆ· οὐ καταπονπίζων ⓦ κλυδωνιζόμενον, ἀλλὰ σὸν ἐξ οὐσίας πλείονας παγίδων, ὥστε μὴ γλυέσθαι ⟨ἐπι⟩ρρυχίους. πῶς δ' ἂν τῦτο γένοιτο; ἐὶ τὰς μεταβολὰς τῶν ἀνθρωπίνων ⟨ἐν⟩οώμεθα ⟨περι⟩γμάτων. ἢ γὰρ οὗτ, ἐὶ ἔλθοι μεταβολή, οὐκ ἂν ⟨ἐκ⟩πέσοι μεταβολή. ἀλλ' ἐπειπερ οὔτε οἴκθη, οὔτε πρ' ἑτέρων ἐγένετο βελτίων, ὑμῖς δῦο ⓐ κερδῶντες τῷ πλούτῳ ἀπὸ τῆς τύτ κερδάματος συμφορᾶς. οὐδὲν γὰρ τῶν ἀνθρωπίνων ⟨περι⟩γμάτων ἀσθενέστερον. διόπερ οἵ ἂν ἐίποι τις ὄνομα τῆς βυτελείας αὐτῆς, ἐλαττοῖ τῆς ἀληθείας ἐρῷ· καὶ κάπνον αὐτὰ, καὶ χόρτον, καὶ ὄναρ, καὶ ὀθῆ ἐαρινά, καὶ ὁπιοῦν ἕτερον ὀνομάσῃ, οὕτως ὄστιν ὑπίκηρα ἢ τῆς ὄντων οὐδαμινώτερα. ὅπ ⟨δ'⟩ μὴ τῆς οὐσίας καὶ πολὺ ἐχθρὸν ἀπόκρημνον, δῆλον ἐντεῦθεν. τίς γὰρ τύτ γένοιτο ὑγιαίνστερος; οὐ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην πρῆλθε τῷ πλούτῳ; οὐ ⟨περὶ⟩ αὐτὰς τῶν ἀξιωμάτων ἀνέβη τὰς κορυφάς; οὐχὶ πάντες αὖθις ἔτρεμον ἢ ἐδεδοίκεισαν; ἀλλ' ἰδοὺ γέγονε ζ δεσμωτῶν ἀθλιώτερος, ἢ οἰκετῶν ἐλεεινότερος, ἢ τῶν λιμῷ. πτωχῶν ⟨ἐν⟩δεέστερος, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ξίφη βλέπων ἠκονημένα, ἢ βαράθρων, ἢ δημίους,

Παροιμ. κζ. μς.

ἴσ. ταχύτ

ἴσ. ἐξ

μένος, καὶ τὸν ὅτι ἡνάγκασεν ἀπαγγεῖλαι· ἢ οὐδὲ ἐπὶ τούτοις ἔστησεν ὅτι τῆς νόσου ἦν ἐκείνης, οὐδὲ αὐτὸς ἀπαθὴς ἔμεινε τῆς ἀσθενείας· ἀλλ' ὅτε μισηθείς μόνος, καθάπερ ὁ τῆς πορνικῆς ἐραστὴς ἀνὴρ ἐκβεβιασμένος, οὕτω δὴ καὶ ἐφ' ἑαυτὸν ἐπανῆλθεν. ὅτε δὲ φιλανθρωπευόμενος, οὐ δυνάμενα τὴν λύπην καταδέξασθαι τὸ πάθος ὅπερ ἐποίησεν ἀπολαβεῖν αὖθις εἰκός, καὶ ἐκεῖσε ὥσπερ ἀπαντήσεσθαι τοῖς σπασθεῖσιν ἀλλὰ γὰρ οὐ δὴ λέγω τοῦτο· ἀλλὰ καθάπερ ἐπὶ τοῦ Λαζάρου καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ παραλυτικοῦ ἀμφοτέρωθεν ἐπιδείκνυσι τὴν ἐξουσίαν, ὅτε καὶ αὐτοὶ ἦλθον ἐπὶ τὸν βασιλικὸν αὐλῶνα τοὺς βίαν ἀφελκύσαι βουλόμενοι, ἃ τοῖς σιδήροις ἐπιστόμισε τοῖς ἰεροῖς, ἵνα αὐτοῦ ὁ παράσπονδος πικρῶν ἰσχυσθήτω ἀπὸ τοῦ ἀνάλγητος ἀμείλικτον· καὶ τοὺς τὴν ὀδύνην, καὶ πάντας ὁμοίως τοὺς πάσης τοὺς πάσχοντας, ὁ φωνὴ ἀφιστησιν, ὁ γλῶττα ἀφιλοῦσα, ὁ χεῖρες τοιοῦτον, οὐκ εἰκὸς τὸν λιθίνον ἔχειν τὸν ψυχήν. ταῦτα λέγω οὐκ ἐπιβάλλων, οὐδὲ ἐπιτρέπομαι αὐτῷ τῇ συμφορᾷ, ἀλλὰ τὸν ὑμετέραν ἀφίσταμαι μαλάξαι βουλόμενος, καὶ εἰς ἔλεον ἐπισπάσασθαι, ὁ σφόδρα ἐρημωθέντα τῇ παιδείᾳ τῇ μεδιμναίᾳ δηλῶν· γὰρ εἰσι πολλοὶ τῶν ἡμῶν ἀπόνητοι, ὥστε εἰκὸς ἦν καὶ ἐκεῖνον ἐδεξάμεθα τοῦ βίου, ὃ ἀστοργον καὶ τῶν τοὺς ἀνηκέστως μαλάξαι βουλόμενος. ἐπὶ παραλύτου τοῦτο πάθος. ἕνεκα γὰρ ἕτερα ἀναισθησίας, ἐπὶ μοι ἀκούσατε· ἀλλ, φησὶν, εἰς ἐκκλησίαν κατέφυγεν ὁ παλαιόπους καὶ τῶν λιμένων. ἀλλ' ἐνταῦθα μάλιστα δοξάζεται ὁ Θεός, ὅταν ἀφῆται εἰδωλοποιὸς ἐν ἐκείνῃ καταφυγὴν τοῦ δικάσαι τὸν ἐκκλησίας, καὶ τὸν φιλανθρωπίαν μαθεῖν· τὸν δικαίου ἀφ' ὧν πεπόνθασιν ἐπεμβῆναι καταδολίου ἐν τοῖς τοῦ ἐκείνου πολέμοις· τὸν φιλανθρωπίαν δ', ἐξ ὧν πολεμοῦσιν τὸν ἀσπίδα προβάλλεσθαι. ἐν τούτοις ἐπίκεται ἐκδέχεται ἐκ αὐτῆς, ἐν ἐκ ἀσφαλείᾳ πάντα κατέχειν, ὁ μονονουχὶ κηρύττει ὑπὲρ τῆς ἐκ προδοσίας ἐκείνης, ἀλλὰ τὰς κάλπιδας αὐτοῦ μὴ πολλῆς ἀπολαύσασθαι τῆς φιλοπρωτείας. τὸν δὲ ἐκπώματος τύπος λαμπρότερον· τὸν τοῦ ἀνδρὸς ἀφορμὴν· τὸν ἐλλείπων ὀφείλετο· τὸν ἡδονῆς ἀπολαύσεται· τὸν ἀνδρὸς τοῦτο φιλοσοφίας· τὸν ἀνδρὸς ὃ προσέσται δίκαιον, ὅτι ὁ πολέμιον τιχισάλωτον βασιλέως φιλοτιμίαν, ἡ πόλιν τῶν αὐτοῦ ἐν ἐρημίᾳ πεδιάσται, μᾶλλον, καθάπερ μέτρον φιλοσόφου, τὸν ἐπὶ τοῦ ἐκ προδοσίας ἐκείνης ἐκρυμὰ, ἐ τοῦ βασιλικοῦ ἐρυμνότητος, τοῦ δίκαιον δικαίου, ἡ τοῦ τιμᾶν αὐτῶν ἐκρυμνόν. τὸν τῷ ἐκ ἀσφαλείᾳ κάκιστος. τοῖος κάκιστος, φησὶ, ὁ διαγῇ ἡ πολεμίοις ἡ ἁρπαγὴ ἐπιβαθῆναι τῷ ἐκκλησίου· μὴν λέγω τοῦτο· ἐπεὶ ἡ πρώτη πλάτη τοῦ τοίχου τοῦ Κεκροπὸς, ἡ σφάδρα εὐαγὴς ἡ ἁγία θύρα· ἡ οὐκ ἐν ἐγκλημα τοῦ Ἰησοῦ ὁ χαλκοῦν, ἀλλὰ θαῦμα ἡμῶν μέγας. οὐ γὰρ ἐκ κλαπεὶς ἐλήλυθεν ἡ ἁγία θύρα, ἀλλὰ τὸν εὐαγῆ πόρτιν ὁ κλαπεὶς ἡ ἅγιος ἐξῆλθε τῆς αὐτῆς καθαρσίου ἐκρύσσατο. μὴν δὲ μυστικὸς κύκλος, ὦ ἀδ' ἔφησε. ἐκαίνου οἰκείαν ἐσημεῖο τῆς σημειώσεως ἡ πλέγματος· ἀλλὰς αὖθις οὐ γὰρ αὐθαίρετοι τί ποιοῦσιν. ἀλλ' ἐκ τοιούτοις, φησὶ, τὸν ἐκ τοῦδε καὶ ἐκ φυσικῆς ἐκ μεμαστιγωμένοις ἀφορμῆς. ἀλλ' ἰδοὺ ἔχει τὴν ἔργων ἐμαθητὸν ὅπερ ἐποίησε, ἡ τὸν νόμον ἐλύετο ἐκ τοῦτος αὖθις, δίκην ἐνόμισε· ἡ γέγονε τῆς οἰκουμένης θεάτρου, ἡ σιγῶν ἐκ τὸν ἐκ τοῦ ἀφίσι φόνου κύπτει ἐκ τοῦ μοῦ· μὴ ποιήσετε τοιαῦτα, ἵνα μὴ πάθητε τοιαῦτα. διδάσκαλος ἀπὸ φάτνης ἀπὸ τῆς συμφορᾶς, ἐκ λαμπηδόνα μεγαλείου ἀφίσι τὸ ἐκκλησίου τοῦ φαίνεσθαι μᾶλλον ἡ ἐκ τότε φαινόμενον, ὅτι ὁ λέων ἐκ δειλιάσας ἐγκλ· ἐπεὶ ἡ ἐκ ἔβλεπε σιλικὸν, ἐκ ἐκ ἐκ

των αφώς· ϗ πρὸ ὀνύχων βοηθάμενος, ϗ γαναῖρας γινώσκονας, ϗ ἀνδρας τ' ἀγαθοὺς κεκτῆσθαι τοὺς, πάντας σὺ τοῦτο ἀπεργάζεται, ἵνα τ' ἀνθρωπίνην φύσιν ἰδὼν τὴν ἐλεγχομένην, ϗ τὴν βιωσιμον τῶν χρημάτων ὑπόκλισιν ἀπογνοὺς μικρὰν ἡδονὴν τὴν παρούσαν ἡγῆ, τ' ἀεὶς ϗ ἀφθαρτον φαιδρὰν ἀπολαβεῖν ἐλπίσας (ϗ γὰρ τοιοῦτον ἡ διάνοια ἡ ἀπὸ τῆς πλουσίας, πάντως ῥᾳδίως ῥυπῶσας ἔχοντος αὐχοῦντα φαιδρόν) καθάπερ καυχησᾶται τινι, τῇ μεταβολῇ, ϗ ἐπτέρωται ϗ τὰς ὀπτασίας ἐκπέμπει. ταύτη γὰρ τῆς δυσωδίας τοὺτης ἡ ἰχώς. Φαιδρὸν ϗ εὐσφανῆ πάντων ἐποίησεν εὐπλέστερον φαίνεσθαι τῶν. καὶ πλούσιος εἰσέλθῃ, μεγαλοκερδαίνει. ὁρᾷ γὰρ ὀλιγοστὰς κεφαλὰς κατεσθίοντα Φ στέγας τὲ οἰκουμένων ἅπασαν, καὶ στενοχωρίαν μόνον, ϗ λαγωοῦ ϗ βατράχου διάστημα γεγυμνωμένον, ϗ χωρὶς δισμοῦ τοῦ κίονος τούτου περιπλεομένον, καὶ αὐτὴ ἀλύσεως τῷ φόβῳ περισφιγγομένου, καὶ διαδικάζει καὶ τρέμοντα, καὶ ζωγρίλλια τὲ φλεγμονίου, καθαιρεῖ ὃ φύσημα, καὶ φιλοσοφήσας ἂν χρὴ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων φιλοσοφῆ, οὕτως ἀνάγκη, ἀ

Ησ. μ. ζ. ῥήμασιν λέγουσι αἱ γραφαί, ζωῦς ὀλιγοστὸν τῶν χρημάτων μακρόθυμον, ὅτι Πᾶσα σὰρξ χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου, ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος ἐξεπεσεν, καὶ ὁ ἄνθος ἐξέπεσον. οἴμ, Ὦσοὶ χόρτος ταχὺ ἀποξηρανθήσῃ, ἐ ὡσεὶ λαχάνου χλόης ταχὺ ἀποπεσεῖται· ὅτι ὡσεὶ καπνὸς αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ϗ ὅσα τοιαῦτα. πάλιν ὁ πόνος εἰσέλθῃ, καὶ πρὸς τὸν ἕνα τοὺτον ἰδὼν, οὐκ ἀξιοπλίζει ἑαυτὸν, οὐδὲ ἀνδρωδᾶται ἀφ' ἑνὸς τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ ἐ χάριν οἶδε τῇ πενίᾳ, ὅτι χωρὶς αὐτῆς γένηται ἄσυλον, ϗ λιμένα ἀκύμαντος, ϗ τίνος ἀσφαλές· ϗ πολλάκις δὴ ἔλεγε τοῦτο ὁρῶν μόνον ἔνθα ὄντι, ἢ πρὸς βραχὺ τὰ πολύτιμα λαβεῖν, ὕστερον ϗ ὑπὲρ αἵματος κινδυνεύειν ἑαυτῷ. ὁρᾷς ὡς οὐ μικρὸν κέρδος τέτηνε ϗ πλουσίοις ϗ πένησι, ἐ ταπεινοῖς ϗ ὑψηλοῖς, ϗ δούλοις ϗ ἐλευθέροις ἀπὸ τῆς εὐτοῦθα τύτε καταφυγῆς; ὁρᾷς πῶς ἅπαντες φαρμακὰ λαβόντα ὀστοῦν ἄπιον, ἀπὸ τῆς ὄψεως τοὺτης μόνης διαπεπυρώμενος, ἀφῆκε μαλακὸν ὑμῶν ὃ πάθος, ϗ ὀξέα λον ὀργήν; ἀρὰ ἔσβεσε τὸν ἀπόνοιαν; ἀρὰ εἰς συμπάθειαν ἦγαγεν; σφόδρα ἔγωγε οἶμαι· ϗ δηλοῖ τὰ πρόσωπα ϗ αἱ τῶν δακρύων πηγαί. ἐπεὶ οὖν ἡμῖν ἡ πέτρα τέτηνε βαθύγλυφος, ἐ λιπαρὰ χάρις, φέρε δὴ ϗ κερπὸν ἐλεημοσύνης βλαστήσαντες, ϗ τ' σάγκων κυμῶνα τ' συμπαθείας ὑπολύξαμενοι, προσπέσωμεν τῷ βασιλεῖ, μᾶλλον δὲ παρακαλέσωμεν Φ φιλανθρωπον Θεὸν μαλάξαι Φ θυμὸν τῦ βασιλέως, ϗ ἀπαλὸν αὐτὸν ποιῆσαι τὸν καρδίαν, ὥστε ἐλεῆσαι ἡμῖν δωρεὰν τ' χάριν. ϗ ἤδη μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἧς τοῦτ' κατέφυγεν εὐτοῦθα, οὐ μικρὰ γέγονεν ἡ μεταβολή. δῆλον γὰρ ὁ βασιλεὺς ἔγνω, ὅτι εἰς τὸ ἄσυλον τῦτο χωρεῖσι κατέθραμε, τῦ στρατοπέδῳ πρόντας ϗ παροξυνομένῳ ὑπὸ τῶν αὐτῷ πεπλημμεληκότων, ϗ εἰς σφαγὴν αὐτὸν αἰτήσαντας, μικρὰ ἀπέτεινε λόγον, Φ στρατιωτικὸν καταστέλλων θυμόν, ἀξιῶν μὴ τὰ ἁμάρτηματα μόνον, ἀλλὰ ϗ ἐπὶ αὐτῷ τέτηνε κατόρθωμα, ϗ τύτο λογίζεσθαι, ϗ τοῦ μὴ εἰδέναι χάριν ὁμολογῶν, ὑπὲρ ὧν τῶν ἑτέρως ἐχόντων ὡς αἰθέρι συγχώσκων. ὡς δ' ἐπέκεινο πάλιν εἰς ὀκνηρίαν τῦ ὑβρισμένου βασιλέως, βοῶντες, πηδῶντες, θανάτῳ μεμνημένοι, ϗ ζα δεχόμενα στένοντες, πηγὰς λοιπὸν ἀφεῖς δακρύων ἀπὸ τῶν ἡμερωτάτων ὀφθαλμῶν, ϗ ἀναμησάσης τῆς ἱερᾶς τραπέζης, εἰς ἐῶ κατέφυγεν, οὕτω τὸν ὀργὴν κατέπαυσε. πάλιν ἀλλὰ ϗ ἡμεῖς τὰ πρὸ ἑαυτῶν προσθῶμεν. τίνος γὰρ αἰ ἦσε συγχώμης ἄξιοι, εἰ τῦ βασιλέως τῦ ὑβρισμένου μὴ μνησικακοῦντος, ὑμεῖς Φ μηδὲν τοιοῦτον παθόντες, τοσαῦτον ὀργὴν ἐπεδείξασθε; πῶς δ', ἅ διὰ ἔργου τύτε λυθέντες, ὑμεῖς μυσηρὸν ἄφασθε, ϗ τὸν θυμὸν ἐκεῖνον, δι' ἧς κελευόμεθα λέγειν, Ἄφες ἡμῖν, καθὼς ϗ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφλέταις ἡμῶν, Φ ὑμεῖς ὀφειλέτην ἀπαιτοῦσθε δίκην; ἀδίκησε μεγάλα ἐ ὕβρισεν; οὐδὲ ἡμεῖς αὐτὸ ποιοῦμεν. ἀλλ' οὐ δικαστὴν καθεὸς ἐῶ, ἀλλ' ἀλέους· οὐκ ἀθῳώσης, ἀλλὰ φιλανθρωπίας· οὐκ ἀξετάσεως, ἀλλὰ συγχωρήσεως· οὐ ψήφου ϗ δίκης, ἀλλὰ οἰκτου ϗ χάριτος.

μὴ

μὴ τοίνυν φλεγμαινέτω τις, μηδὲ δυσχεραινέτω, ἀλλὰ μᾶλλον δεηθῶμεν τῆ φιλαν-
θρώπου θεοῦ δωρεᾶς αὐτῷ προσηκούσης ζωῆς, ἧ τῆς ἀπειλημμένης ὀξαρπάσαι σφαγῆς, ὥστε αὖθις
ἀποδύσασθαι τὰ περιπλημμελημένα, ἧ καινῇ προσπέλθωμεν τῷ φιλανθρώπῳ βασιλεῖ
καὶ ἐκκλησίας, καὶ ἁγίου θυσιαστηρίου, ἵνα αὖθις τῇ τραπέζῃ τῇ ἱερᾷ χειροθῶνες πα-
ρεστηκαλοιῶτες. αὖ τοῦτο ποιήσωμεν, ἧ αὖθις ὁ βασιλεὺς ἀποδέξεται, ἧ ὁ θεὸς προσ τῷ βα-
σιλείως ἐπαινέσεται, ἧ μεγαλίων ἡμῖν τῆς φιλανθρωπίας ἀποδώσει τὸν ἀμοιβόν. ὥσπερ
γὰρ τὸν ὠμὸν ἡ ἀπαθὴς θεὸν ἀποστρέφεται ἧ μισεῖ, οὕτω τ̃ ἐλεήμονα ἧ φιλάνθρωπον προσ-
δέεται ἧ φιλεῖ. καὶ μὲ δίκαιος ὁ τοιοῦτος ᾖ, λαμπροτέρᾳ αὐτῷ πλέκει τὸν στέφανον· αὖ δ᾽
ἁμαρτωλὸς, ἀναστρέφει τὰ ἁμαρτήματα, τῆς προτέρας τὸν ὁμόηλον συμπαθείας ἀμοιβὸν
αὐτῷ ταύτην ἀποδιδύς. Ἐλεεῖ γάρ, φησι, θέλω, ἧ οὐ θυσίαν. καὶ πάντα χορὸν τῶν χρα- Ωσ. 5. 5.
φῶν ὁρᾷς αὖθις τοῦτο αἰεὶ ὑπισχνουμένα, καὶ ταύτην λύσιν τῶν ἁμαρτημάτων εἰ λέγοντα.
οὕτω τοίνυν αὖθις καὶ ἡμεῖς ἵλεων ἐργασόμεθα, ὕστερα τὰ ἡμέτερα ἁμαρτήματα λυσόμενοι πλημμελή-
ματα, ὕστερα τὸν ἐκκλησίας κοσμήσομεν· ὕστερα καὶ βασιλεὺς ἡμᾶς ὁ φιλάνθρωπος ἐπαι-
νέσεται, καθάπερ ἔφθην εἰπών, καὶ ἅπας ὁ δῆμος κροτήσει, καὶ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης
ὁ φιλάνθρωπος καὶ ἥμερον τῆς πόλεως θαυμάσονται, καὶ μεθύοντες ἀπὸ πομπεῖον τῆς γῆς
τὰ ἡδύσματα, κηρύξουσιν ἡμᾶς. ἵνα δῶν ἀπολαύσωμεν τῶν τοσούτων ἀγαθῶν, περισωθῶμεν,
ἀναληφθῶμεν, δεηθῶμεν, ὀξαρπάσωμεν τῶν κινδύνων τὸν αἰχμάλωτον, τὸν φυγάδα,
τὸν ἱκέτευ· ἵνα καὶ αὖθις τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν, χάριτι ἧ φιλανθρωπίᾳ τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ αἰεί, ἧ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰ-
ώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΜΕΛΛΟΝΤΩΝ ΑΠΟΛΑΥ-
σεως, καὶ τῆς τῶν προφόντων ἀτελείας.

Φαιδρὸν τὸ κῦμα, ἧ βαθὺς ὁ αὐχμός· ἀλλὰ τὸν προθυμίαν ὑμῶν
οὐκ ἐξέλυσεν, οὐδὲ τὸν πόθον τῆς ἀκροάσεως ἐμβράδυνε. τοιοῦτον γὰρ
ἀκροατὴς θερμὸς ἧ διεγηγερμένος· πῶς τῆς ἀκροάσεως ἔρωτι θυρύ-
βουμος, πάντα ῥᾳδίως ἂν ὑπέγκοι, ὥστε τὸν ὑπερθυμίαν ἐμπλῆσαι
τοιοῦτον τὸν καλὸν ἧ πνευματικόν· ἧ οὔτε χειμὼς, οὔτε αὐχμὸς,
οὔτε προσκμάτων ὄχλος, οὐ φερεπίδεια πλῆθος, οὐκ ἄλλο τῶν τοιού-
των οὐδὲν κατασκελίσαι δυνατὸν ἂν· ὥσπερ οὖν ὑετὸν καὶ διάπνευμα, οὐκ ἀέ-
ρων διάχυσιν, οὐ ψολὴ ἧ ἄδεια, οὐ ῥαιστὴ ἧ αἴθεσις διεγείρειεν ἄν, ἀλλὰ μᾶλλον καταδύων ὕ-
πνον πνεῦ πολλῆς κατεπηχείας ἄξιον. ἀλλ᾽ οὐχ ὑμᾶς τοιοῦτον, ἀλλὰ τ̃ θεῖον τὸν τῆς πόλε- ἰσ. πολ
οἰκουμένων ἡμῖν ἀμείνας. καὶ γὰρ ὁ κεφάλαιον τῆς πόλεως ὑμᾶς ὕτω σωτηρίαμβοι καὶ
νήφοντας, καὶ τοῖς λεγομένοις αἰῶ ἀκριβείας προσκαλουμένους αἰεί. τοῦτο ἐμοὶ ὁ κάλλιον
τῶν βασιλικῶν αὐλῶν στεφάνιον. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὰ διδόμενα, οἷα ἂν ᾖ, ὧν πρόσκαιρα συγκα-
τάλυτα βίῳ, ἐ χορόβου γάρειν ἧ ζωηρᾶς ἐμπίπλησιν· ἐνταῦθα ἧ τοιοῦτον οὐδὲν, ἀλλὰ
ἧ ἀσφάλεια πᾶσα, ἧ τιμὴ ζωηρᾶς ἀπολαμβάνειν, ἧ ἀρχαὶ τέλος οὐκ ἔχουσαι, οὐδὲ
αὐτῷ τῷ θανάτῳ ἁλισκόμεναι, ἀλλὰ τότε ἀσφαλέστερον γινόμεναι. μὴ γάρ μοι
ἐπ᾽ ὀχήματος εἴπῃς καθήμενον, ἧ ξυὶ ὀφρῦς ἀναστοῦντα, ἧ πολλοὺς ἕλκοντα δορυφόρους,
μήτε τὸν ζώνην ἧ τὸν τῶ κήρυκος φωνήν· μὴ ἐντεῦθέν μοι ἀρχόντα χαρακτηρίσῃς,
ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς κατασάσεως τῆς ψυχῆς, εἰ τῶν ἑαυτῷ παθῶν ἄρχει, εἰ τῶν νοσημά-
των κρατεῖ· οὗ, εἰ χρημάτων ἐπιθυμίας κρατῇ, εἰ σωμάτων ἀκόρεστον ἔρωτα κατέ-
ταξεν, εἰ μὴ τήκεται φθόνῳ, εἰ μὴ σύρεται τῷ χαλεπῷ τῆς πονηρᾶς παθῇ, εἰ μὴ δι-

δοικε

δοκε κ τρέμε πνίδω, Εἰ μὴ τὶν ὅπι ὁ σκυθρωπότερον μεταβολίω, Εἰ μὴ ἀποτίθηκε
δ δέει τότω. τοιοῦτοι μοι δ ἄξιον ἄρχοντα· τοῦτο γὰρ ἀρχή. Εἰ ὁ κρατῶ μὸ δ θεόπτων,
δουλεύει ὁ πάθεσι, πολλῶν δ θεόπτων δουλικώτερον τοιοῦτον εἶπιμι αὐ ἔγωγε. κ
καθάπερ ὡ τὸ τῷ βάθ ὡ πυρετὸν ἔχοντα κατακλειόμενον, κὰν μηδὲν τοιοῦτον ἡ ὑπερφά-
νεια τοῦ σώματος ὑποδείκνυται, πολλῶς μᾶλιστα φαίεν αὖ πυρέτειν ἀ τοὺς ἰατροὺς παῖδες, 5
κὰν ἀ ἰδιῶται ἀγνοῶσιν· οὕτω δὴ κἀγὼ, ὡ ψυχὴν ἔχοντα δούλιν, Ε τοῖς παθεσ αἰσχυμά-
λωτον, κὰν μή τι τοιοῦτον ἡ ἔξωθεν ὑποδείκνυται ὄψις, ἀλλὰ τὐναντίον, ἀ πολλῶν δουλικώ-
τερον φαίην δ' ὡ τὸ τῷ βάθ ὡ πυρετὸν τοῖς νοσημάτων ἔχοντα, κ τὸν τυραννίδα ὑ
αὐτῇ ἱδρυμένην τῇ ψυχῇ· ἀρχοντα ὁ κ ἐλεύθερον, κ βασιλέων βασιλικώτερον, κὰν ῥά-
κια ἐνενεβλημένος ᾖ, κὰν δεσμωτήριον οἰκῇ, κὰν ἁλύσεσι δεικέναι, ὡ τοῦτον ἀποδυ- 10
σάμενον τὴν τυραννίδα, κ ὅτε ταῖς πονηραῖς ὑπερθυμίαις κατεχόμενον, ὅτε ἀλόγων δίκος πετ
νίας κ ἀτιμίας, αὐτῶν τῶν δοκούντων εἶ λυπηρῶν ὑ τῷ πρόσθι βίῳ, δεδοικότα κ τρέ-
μοντα. αὗται αἱ ἀρχαὶ οὐκ εἰσὶ χρημάτων ὠνηταὶ, οὐδὲ τοῦ φθονοῦντας ἔχοσι· τοῦτον
οὐκ οἶδε κατηγόρου γλῶττα, οὔτε βασκάνου ὀφθαλμός, οὐδὲ ὑποβούλων μηχανήματα, ἴσ. ἀπλῶ
ἀλλ' ὥσπερ ὑ' ἀπύλῳ χωρίῳ πᾶσι ὁ τῆς φιλοσοφίας ὑδηγητὴς μόνος διηνεκῶς ἀχεί- 15
ρωτος, οὐ μόνον ταῖς ἄλλαις τῶν πραγμάτων ἐπιτάσεσιν, ἀλλ' οὐδὲ αὐτῇ αὐχούσῃ τῇ τε-
λευτῇ. ᾗ δεικνύουσι τοῦτο ὡ μάρτυρες, οἳ τὰ σώματα μὲν διελύθη Ε κόνις γέγονε κ τέφρα,
ἡ ὁ ἀρχὴ καθ' ἑκάστην ζῇ τὴν ἡμέραν ᾗ ὀφθαλμοῖς ἀπαλαιούσῃ, κ νοσήματα δρα-
πετεύειν ἐποιησάμενα, κ πόλεις ὁλοκλήρους διαπεφευγυῖα, κ δήμους ὑπαυθαι ἀγνω-
σα. τοσαύτη τῆς ἀρχῆς ταύτης ἡ δυνάμις, οὐχὶ ζώντων τῶν ἀρχόντων μόνον, ἀλλὰ κ 20
τελευτησάντων, ὡς δ' ἀνάγκη μὲ μηδένα, γνώμῃ ὁ κ πάθει πολίτας ὑπαυθαι ἐλθεῖν, κ
μηδενὶ μὴ ῥαίρεσθαι χρόνῳ. ὁ ξένος ὡς οὐ μετὰ τὸν τύπον ὃν ἑώρων ἐπὶ τῶν
βασιλικῶν αὐλῶν; ἐκεῖ μὲ γὰρ ὑπὸ φύλλοις ἔοικε μύραινα μόνοις, Ε σκιαῖς ἐπεσχυσας·
ἐκεῖ ὁ ὑπαυθα δίδυμα ὡ ἀδάμαντα μιμεῖται, μᾶλλον ὁ κἀκείνου φερρότερον, ἅτε ἀθά- ἴσ. -σε
νατα ὄντα κ ἀκίνητα Ε ὑπὸ μιᾶς ἀκοντὸς ποτὲ μεταβολῆς, κ τοῖς ἐρῶσιν αὐτῶν ἀδύνως 25
ὑπόντα, μάλης ἀπηλλαγμένα κ φιλονεικίας, κ φθόνου κ δικαστῶν, κ ὑπογε-
λῶν κ συκοφαντίας. ἐκεῖ μὲν γὰρ βιωτικὰ πολλὰ ἔχει τοὺς φθονοῦντας· ἐκεῖ ὁ
πνευματικὰ, ὅσοι δ' εἰς πλείονας ἐλθῃ, τοσοῦτοι μᾶλλον τὸν ὑποκείμενον ὑποδείκνυται
τὸν ἑαυτοῦ. κ τοῦτο ἔξεστιν ὑμῖν ἐκ τοῦ λόγου τούτου μαθεῖν. ὡ γὰρ λόγον, οἱ εἰς
πόλεις ἐκχέω, δ' μὲ οἴκοι καταχῶ πρὸς ἐμαυτὸν, ἀπορώτερος γίνομαι· δ' ὁ εἰς πόλ- 30
εις ἐκχέω, ὥσπερ εἰς ἀρούσεις καθαρὰς βάλλων τὰ σπέρματα, ὑπερπίνω μου τὸν εὐπο-
ρείαν, πλείονα ποιῶ τὸν πλοῦτον, ἀπόντας ὑμᾶς εὐπορωτέρους ἐργαζόμενος, αὐλὸς ὁ οὐδὲν
ὑ τοῦτο πενέστερος γινόμενος, ἀλλὰ ᾗ πλουσιώτερος μισθίου· ὅπερ ὅτι χρημάτων οὐκ
ἔστι, ἀλλὰ τοιωδὶ τοῦτον ἄπεστι. Εἰ γὰρ ἔχων χρείαν ἀπῃειμεν, Εἰς πόλεις αὖθ' ὁδοιπόροι
ἐλεύμεθα, οὐκέτι αὖ δυναίμεθ' ἔχειν τὸν πρότερον εὐπορείαν, τῇ διαιρέσει τοῦτης ἐ- 35
λαττουμένης. ἐπεὶ οὖν τοσοῦτα τῶν πνευματικῶν ὑ ἐξαίρετα, Ε πολλῶν ἔχει τὸν εὐκο-
λίαν, ἅτε πᾶσι τοῖς βουλομένοις δωρεὰν προκείμενα, τούτων μᾶλλον ἐρασθῶμεν, ὑ σκιὰς
ἀφέντες, κ μὴ οὐδὲν χρήσιμοι ᾗ οὐδὲν σκοπιλοι διώκοντες. ᾗ γὰρ ἵνα τοῦτον ὡ ἔρωτα ὁ
Θεὸς ὑπέτεινε, κ παρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ κεκτημένου τοῦτο δ θεόπτου θαίατον αὐτὸς συν-
εκλήρωσεν. οἶσθ π λέγω· οὐχ ὅταν ὁ κεκτημένος τοῦτο τελευτήσῃ, τότε ᾗ αὐτὸ τελευτᾷ, 40
ἀλλὰ ᾗ ζῶντος ἔτι μοιραίνεται τοῦτο ᾗ ἀποθνήσκει, ἵνα ὁ ὑπέχηται αὐτῷ ᾗ οὐδὲν σφόδρα
αὐτὸ ἐρῶντας κ πρὸ αὐτοῦ μεμνημένους τῆς χαλεπῆς ταύτης ἀπαγάγῃ λύπης, παιδεύοντα
αὐτῶν τὴν φύσιν, ᾗ διδάσκοντα δι' αὐτῆς τῆς πείρας, ὅτι σκιᾶς ὄντι ἀδρανέστερα, κ ταύτῃ τὸν ἔ-
ρωτα καταμύοντα. οἷ ὡς ὑπ' ὀνειράτων· ὁ πλοῦτος οὐχὶ τῶν πλουτούντων μόνον

πελευτῶντος

τελευτῶντος καταδύεται, ἀλλὰ καὶ ζῶντος μᾶλλον ἀπίστη. ἡ νεότης, τὸν ἔχοντα αὐχὶ τελευτήσαντα μένον, ἀλλὰ καὶ ἐμπνέοντα ἔτι ἀπολιποῦσα οἴχεται, ἐν τῇ τῆς ἡλικίας ὁλῷ καταλύουσα, καὶ τῷ γήρᾳ παραχωροῦσα· ὁ κάλλος ὁμοῦ καὶ ἡ εὐμορφία, ἔτι ζώσης τῆς γυναικός, ἐτελεύτησε, καὶ τοῖς ἀμορφίαν μετέπεσε· αἱ δόξαι, αἱ δυναστεῖαι πάλιν ὁμοίως· αἱ τιμαί, αἱ ἀρχαί, ἐφήμεροι καὶ τοσοῦτοι, καὶ τῶν ἐχόντων αὐτὰ αἰσθητῶν ἀποτοτερ· καὶ ὥσπερ σωμάτων θαλάττης ὀθόνη καθημένους ὁρᾷ, οὕτω δὲ τοσαῦτα τὸν· τοῦτο ἵνα γένηται, ἵνα τὰ πρόσωπα ὑποφαίνῃτε, τὰ μνήματα ἐκκόμβα, καὶ τὰ ἐκείνων ἀκριβεμάβα ἀπολαύσεως, καὶ ἐν τῇ γῇ βαδίζοντες, τὰς πόδας ἐν οὐρανοῖς ἀγαπήσωμεν. Καὶ γὰρ δύο τούτους αἰῶνας ἐποίησεν ὁ Θεὸς, τὸν ὧδε παρόντα, τὸν ὃν μέλλοντα, ζῶν μὲν ὁρατὸν, τὸν δὲ ἀόρατον· τὸν μὲν αἰσθητὸν, τὸν δὲ νοητόν· ζῶν μὲν σωματικὴν ἔχοντα διάπαυσιν, τὸν δὲ ἀσώματον· τὸν μὲν ἐν πείρᾳ, τὸν δὲ ἐν πίστει· τὸν μὲν ἐν χαρᾷ, ζῶν δὲ ἐν ἐλπίσι· καὶ τὸν μὲν εἰ) σάδην ἐκέλθυσι, ζῶν δὲ βεβαίως· καὶ τούτῳ μὲν σκάμματα καὶ πόνος καὶ ἱδρῶτας στενοχλήσωσιν, ἐκείνῳ δὲ τεφάνους καὶ ἔπαθλα καὶ ἀμοιβάς· τὸν μὲν πέλαγος, τὸν δὲ λιμένα κατεσπεύασε· καὶ ζῶν μὲν βεβαίως, τὸν δὲ ἀγήρω καὶ ἀθάνατον. ἐπεὶ οὖν πολλοὶ τὰ μὲν ὧδε πῶν τὰ νοερὰ ἐκείνων τὰ αἰσθητὰ προεπίμαν, στενοχλήσει τούτοις ὁ διάκονος καὶ ὁ τοσκαλεύς, ἵνα παύσῃ τῶν παρόντων ἀπαγαγών, τὸ ἔρωτι τῶν μελλόντων μὴ πολλῆς αὐτοῦ τοσοδύσῃ τῆς ἀκριβείας. Εἶτα ὅπως ἀόρατα ἰῶ ἐκεῖνα δὲ νοερὰ δὲ ἐν πίστει δὲ ἐν ἐλπίσι, ὅρα πῶς. παραδηλούμενος ὁ τοῦτο, καὶ τὸν σάρκα λαβὼν τὸν ἡμετέραν, καὶ τὸν θανάτους τὸν ἐκείνου οἰκονομίαν ἐργασάμενος, ὑπὲρ ὑμῶν ἀλλὰ τὰ μέλλοντα, ὡς παχυτέρας καὶ τούτῃ πληροφορῶν ἀγαθοίας. ὅπως γὰρ ἦλθε κομίζων πολιτείαν ἀγγελικὴν, δὲ τὸν γλῶ οὐρανὸν ἐργαζόμενος, δὲ τοῦτο ὑπισχνῆται, ἃ τοῖς ἀσωμάτοις ὁμοίοις δυνάμεσι σὺν μετιόντας, καὶ σὺν θεοῦ ἀγγέλους ἐποίησε, καὶ τοὺς ἐλπίδας σκάλαι τὰς θεῶν, καὶ μακρὰ σκάμματα διέτρεξε, καὶ ὑψηλότερα ἐπαθλα ἐκέλθυσι, καὶ τοὺς αὐτὰς διαδαίνειν τῶν οὐρανῶν τὰς ἀνθίδας, καὶ τοὺς δαίμονας ἀποδύεσθαι, καὶ τοὺς ἅπασι τῷ ἀγαθοῖς τὸν φάλαγγα παρεπίεσθαι, σῶμα ἔχοντας, ὁρᾷ συμπεπλεγμένους δὲ τὰ σώματα νεκροῖς, δὲ τῶν παθῶν ὁλοείζειν ⓜ θόρυβον, καὶ τὸν σάρκα ἁπλῶς τοσεκεῖσθαι, τὸν ἀμιλλᾶν ὃ τοσὸς τὰς ἀσωμάτους δυνάμεις πίναδαι· ὅπως τοῦτα ἐπέταξεν, ὅρα πῶς, πῶς βύκλον ⓜ ἀγῶνα ἐργάζεται. μᾶλλον δ', εἰ δοκεῖ, τοσότερον εἴπωμεν τῶν ὁπλισμάτων τὸ μέγεθος, δὲ πῶς ὑψηλὸν τὸ τοσεῖον κατασκευάζει, καὶ τῆς αὐθεντίας ἡδὺν ὁλοείζων φύσεως, τοσὸς οὐρανὸν μεταρμίσθαι πολίτας ἐκέλθυσε. τὸ γλῶσσαν κελθύοντες ὀφθαλμὸν αὐτῷ ὀφθαλμοῦ, ἀδὸς φησιν· Εἰδὼ τις σε ραπίσῃ εἰς τὸν δεξιὸν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὸν ἄλλην. οὐκ εἶπε, φόρε ἡμιταῖος μόνον Matth. c. xl.
καὶ ταράξω τὸν πρόνοιαν, ἀλλὰ δὲ τοσοῦτο πεφαίρω τὸν φιλοσοφίαν, δὲ μείζονα παρασκευάζου πάλιν, ἢ ἐκεῖνος ποιῆσαι ὁπλισμῷ· τῇ δαψιλείᾳ τῆ φιλοσοφίας νίκησον αὐτὸ τὸ τροπαιοῦχον τῆ προνοίας· ἵνα αἰδεσθεὶς σε τὸ ὑπερκάλλες ὁπισθοκάμψῃ, καὶ χωρήσῃ. καὶ πάλιν φησίν·
Εὐχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς· εὔχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· καλῶς ποιῆτε Matth. c. xlv.
τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς. τὸν δὲ τῆς πρόνοιας πάλιν εἰσήγαγε συμβουλὴν λέγων· Ὁ δυ- Matth. 18. 16.
νάμενος χωρῆσαι, χωρείτω. ὅπως γὰρ οὐκ παραδείσου τὸ τοσεῦγμα ἀπόσῃ, καὶ μὴ τὸν παραδείσου ἀπεχώρησε, καθὼν οὐκ τῶν οὐρανοῦ, πάλιν αὐτὸν ἐπεμήχανε, καθάπερ φυγάδα τοσὸς τὸν δεσποτὴν ἐπεμαγαγὼν παιδείαν, καὶ τῆς μακρᾶς ὁλοείας ἀπαλλάττων· καὶ ἑλθὼν τοσοῦτον οὐκ πρόσθεν ἐπίκτητο, καὶ σὺν τῆς φύσεως ἐκείνου νόμους, οὐκ τοσοιμίσω τὶ μᾶλλον αὐτὸν, ἢ μητέρα τὸν πρόσθεν ἀποφαίνων. ὅπως τοίνυν παραδηλούμενος τοιαῦτα ἐπέταξε, καὶ ὑψηλὸν τὸν πολιτείαν ἐδρᾶζε, ἄξιον καὶ τὰ ἔπαθλα τῶν πόνων ἐδίδου, μᾶλλον δὲ πολλῷ μείζονα καὶ ὑψηλότερα. ἀλλ' ἰῶ καὶ τοῦτα ἀόρατα, καὶ ἐλπίσι καὶ πίστει καὶ τοσδοκίᾳ τῆ τῶν μελλόντων. ἐπεὶ δὲν τὰ μὲν ὑπάγματα ὑπόπτα καὶ ὑψηλὰ, τὰ δὲ ἔπαθλα

ἡ τὰ βερεκύδια καὶ σπίνες, φησὶ τοίνυν· πῶς εὐκόλως ⟨Θ⟩ ἀγῶνα ἐργάζεται· πῶς ῥᾴδια τὰ σκάμματα. πῶς ἡ σπινὶς ἔσωσε; διὸ δὴ καὶ πᾶσι σοφοῖς, μιᾷ μὲν, τὸ αὐλεῖν αὐτὰ μετιέναι, ἑτέρᾳ δὲ, τὸ αὐλεῖν δείξαι τὰ βερεκύδια ἡ ὕπνῳ ἀναιρεῖν. τοῦτο γὰρ πρὸ αὐτῶν λεγομένων,

Ματθ. ε. μθ. τὰ μὲν ἐστηλὼ ἦν, τὸ δὲ ἐπαθλον· ἐστηλὼ μὲν, ἐν ᾧ γέγραπται τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ

Ματθ. ε. ια. διωκόντων· ἔπαθλον δὲ, Ὅταν ψεύδωνται ἕνεκεν ἐμοῦ πᾶσαν ὑμῶν τὴν κατὰ τῶν οὐρανίων. πάλιν, Μα- 5
κάριοι, ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς ἡ διέξωσι, καὶ ὀνείδισωσι πρὸ τοῦ ἐμοῦ ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι.
χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ⟨Ε⟩ἶδες δὲ μὴ, ἐστηλὼ, δὲ ἦ,

Ματθ. ιθ. κα. ἔπαθλον; πάλιν, Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ δεῦρο
ἀκολούθει μοι, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ. ⟨Ε⟩ἶδες ἄλλην στηλίδα, καὶ ἔπαθλον; Τὸ μὲν
γὰρ αὐλεῖν στηλίδιόν ποτε, τὸ δὲ αὐτὸς ὑπαίμασεν, ὅταν λέγῃ μισθὸς καὶ ἀπόδοσις. καὶ πάλιν· 10

Ματθ. ιθ. κθ. Ὅστις ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφάς· τοῦτο στηλή· Ἕνεκεν τοῦ πολλαπλασίονα λαβεῖν,
καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομῆσαι. τοῦτο βερεκύδιον καὶ σπίνος. ἐπεὶ οὖν καὶ τὰ ὑποδείγματα
μεγάλα ἐμοὶ, καὶ τὰ ἔπαθλα αὐτῶν οὐ φαύλα, ἄφες καὶ ποιῆ. αὐλεῖ αὐτὸ ἀφ' ὧν ἔργων
ὑποδείκνυται, καὶ τοῦ στηλίδιος ἐστὶν ἀμείνων. ὥσπερ γὰρ ὁ καλλιόμβδος ἀπειρῶν βαλίζειν ὀ- 15
δόν, ἐὰν ἴδῃ πού τινα βαλίσαντα, βέλτιόν φησιν, ἀκολουθήσας αὐτῷ, καὶ πλείονα λαμβάνει τὴν
ἐπιθυμίαν· οὕτω καὶ σὺ τοῦ ἔπαλξαι, ἐὰν τοὺς ἐπαινουμένους ἀρᾷς τε, ῥᾳδίως ἐπιτεύξῃ. εἰ
οὖν βέλτιόν τι ἡ μητέρα φύσις ἀκολουθῆσαι, ταύτην λαβοῦσα τὴν σάρκα, καὶ τὴν φύσιν τὴν

Ματθ. ε. λθ. ἡμετέραν, οὕτως αὐτὴν ἐκάδισε, καὶ ἵνα ἔπαλξιν ἀφῇ τὴν ἄρχοντα ἐπιδείξατο. Ὅ γὰρ, Ἐάν
τις σε ῥαπίσῃ ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην, αὐλὸς ἐπαίσας, ὅτε μὴ αὐ-
τὸν ἐῤῥάπισεν ὁ διάβολος τῷ ἀρχιερεῖ. οὐ γὰρ ἡμιόλιον αὐλεῖ, ἀλλὰ πεντακισχίλιον ὑπερκέλλει 20

Ιωαν. ιη. κγ. ἐπιδείξατο, ὡς ἔφησεν· Εἰ μὴ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί
με δέρεις; ⟨Ε⟩ἶδες παῤῥησίαν φεύγοις γάμψεσι; ⟨Ε⟩ἶδες παπαιοφρεσκίαν ὑπερπλήξ ἔχουσαν;
ἐντεῦθεν, οἱ παῤῥησιαζόμενοι τοὺς ἀγῶνας, ἀλλὰ παῤῥησίαν, μαστιγᾶς, καὶ οἰκτείρου, καὶ μὴ πεπαύ-

Μιχ. ς. γ. σας δακρύσεται τοὺς ἐλευθερίους ζωῆς. οὕτω καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸ τοῖς Ἰουδαίοις ἔλεγε· Λαός
μου, τί ἐποίησά σοι ἢ τί σε ἐλύπησα; ἢ τί παῤῥησιάσηταί σοι; ἀπεκρίθητι. ὥσπερ αὖθις φησὶ, 25
μὴ σύρωσι σοῦτον κακόν, οὕτω καὶ ὁ πατὴρ αὐτῷ, ἀπεκρίθητί μοι· καὶ ὥσπερ αὖθις φησὶ, τί με
δέρεις, οὕτω καὶ ὁ πατὴρ, τί ἐλύπησά σε, ἢ τί παῤῥησιάσηταί σοι; πάλιν αἰκτιμοτερεύλου παιδεύ-

Ματθ. η κ. σει, ἄφες πῶς ἀγὼ τὸ ἔργον αὐτὸ ὑποδείκνυ· λέγων· Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πε-
τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.
⟨Ε⟩ἶδες αἰκτιμοτερεύλος ὑπέπεσε; οὐ τραπεζαλιὸν αὐτῷ, οὐ λυχνία, οὐκ οἶκος, οὐ δίφρος, οὐκ 30
ἄλλο σὺν τριούτοις φάσκε. ἐπίδασκε ἐκεῖ τοῦ κακοῦ οἰκουρεῖν ἃς φέρει ἡμιαῖος, ὅπερ ἐστὶ τῶν
ἔργων ἐπηλίξατο. ἐπὶ γὰρ δαιμονιζομένοις αὐτοῖς ἐπαίδευεν ὁ Σαμψούτιος, δυνατώτερος αὐτοῦ
πάλιν ἐλθεῖν σου, καὶ τοὺς ὕφρεας αὐτοῦ ἁρπάσαι δίκην, τοῦτ' ἐστὶν ἐκβαλεῖν δαίμονας, ἀλλὰ καὶ ἀνθρω-
πάτῃ, καὶ τοὺς δαίμονας αὐτῶν ἀπολέσαι. καὶ ⟨Θ⟩ὑτοῦ, ἀγχοῦ τῶν ἐπηρεαζόντων
ὑμᾶς· ⟨Θ⟩ὑς ⟨Θ⟩ ἐπιμενεῖ τοῦτο ἐπαίδευε. ἐπεὶ γὰρ αὐτοῖς ἐφαύρωσεν καὶ ἀπεσπίλω- 35

Αυκ. κγ. κδ. σεν, κραιμᾶ μόνος ἔλεγεν, Ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι. ζητῶ τὸ ἔλεγεν οὐκ ἀ-
πωνεῖ· αὐτοῖς ἀφῆκεν, ἀλλ' ὑμεῖς παιδεύσει ἀγχοῦ τοῦ ἐμοῦ πῦρ ἐμβρῶ. ἐπεὶ γὰρ οὐ λύγω τοῦ. ιδ. αὐτὸ
μόφ, ἀλλὰ ⟨Θ⟩ ἔργῳ τοῦτο διδάσκαλον ἐπαίδευσεν, ἀφ' οὗ καὶ τοῦ καὶ τοῦ ἀγχοῦ ἐποίησε.
μηδεὶς παίνια τοῦ κύριον ἀφῇ τοῦ παλαιοῦ αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, ἀλλ' ἀθετείτω καὶ παγκακοπά-
θειαν τῶν ἐχθρῶν. αὐτὸ γὰρ ἐστιν ὁ λέγων· Ἵνα γένησθε, ὅτι υἱοὶ ἐστε τοῦ πατρὸς τοῦ οὐρανοῦ 40

Ματθ. θ. ς. ὅτι τοὺς ἡλίους αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθούς. ἀλλ' ἐπεὶ παιδεύειν ἐβούλετο (ἦ παιδεύειν, οὐ δὶ ὧν
λέγομεν, ἀλλὰ τὸ δι' ὧν ποιεῖ τὸ διδασκαλεῖον θεραπεύειν) πάντα γὰρ ἐποίησε τοῦ ἀγχοῦ ἕνεκεν·
ἐπεὶ καὶ τοὺς μαθητὰς ἐπὶ τὰς πόλεις ἔπεμψεν, οὐχ ὡς ἐλεήσοντας ὧν, ἀλλὰ ὡς Θεὸς ὢν καὶ δι-
δάσκων ⟨Θ⟩ὑς πᾶσιν κατέλιπε παιδευτὴν φερόμενος. Ἀφ' ὧν οὖν ἔλεγε· Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι

Ματθ. ια. κθ.

πρᾶός

πρᾳὸς εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ. ἑτέρως πάλιν τὸ τὰ βρεχθέντα αὐτοῦ καὶ τὰ ἐπαθλα εἰς μέσον ἀγαγεῖν, καὶ ὅτι ὀφθαλμοὶ διεκρίνατο, ἀκουσον. ὅτε ἔφερετο σωμάτων διάφορα, ἀφθαρσίαν, τιμὴν εἰς αἰῶνα ἀπρόπτωτον, τιμὴν ἐν νεφέλαις ἁρπαγήν. τοῦτο δηλοῖ τῶν σωμάτων ἐδιήλεξε. πῶς καὶ πίνει ἔτι; ἀπεθάνωσι δύσει. δηλοῖ δὲ παντεφάνηται ἡμέρας αὐτοῖς στενὰς, ἵνα αὐτοὺς πληροφορήσῃ καὶ δείξῃ πλείονα ἡμῶν εἰ μέλλει τὰ σώματα μὴ τιμὴν διάσασιν. πάλιν λέγων περὶ τοῦ Παύλου, Οτι ἐν νεφέλαις ἁρπαγησόμεθα εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ εἰς ἀέρα, καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν ἔργοις. μὴ γὰρ τιμὴν διάσασιν, πλείονα ἔμελλεν διένειν εἰς οὐρανοὺς, πρότερον αὐτῷ, Ἐπτέρθη, φησὶ, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· ἐς ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν, παρουσιάσου αὐτοῦ. οὕτως δεῖ καὶ ὃ ἡμέτερον σῶμα ὁμοιοῦσιον ἐς αἰ ἐκείνῳ τῷ σώματι, ἅτε ἐκ τοῦ φυράματος ὄν. ὥσπερ γὰρ ἡ κεφαλὴ, οὕτω καὶ ὃ σῶμα· ὥσπερ ἡ ἀρχὴ, οὕτω καὶ ὃ τέλος. ἐς τοῦτο σαφέστερον ὁ Παῦλος δηλοῖ ἐλεγεν· Ος μεταχηματίσει ὃ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, εἰς ὃ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ. εἰ τοίνυν σύμμορφον γίνεται, καὶ τιμὴν αὐτὸν ὁδὸν βαδίσῃται, ἐς ὁμοίως ὅτι νεφελῶν ἁρπασθήσεται. ταῦτα περισσὸν καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ἀναστάσει. ὅτε γὰρ ἀδηλον ἦν τοῖς ἀκούουσι τίνος ὃ ῥῆμα τῆς βασιλείας, διὰ τοῦτο δυέλεγεν ἐν τῷ ὄρει μετεμορφώθη ἔμπροσθεν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, παρασκευάζων αὐτοῖς τῶν μελλόντων τιμὴν δόξαν, καὶ ὡς ἐν ἀρίγματι καὶ ἀμυδρῶς ὑπεδείκνυε, οἵας ἐς τὸ σῶμα ὃ ἡμέτερον. ἀλλὰ τότε μὲν μὴ ἱματίων ἐφάπτη, ἐν δὲ τῇ διάσασι οὐχ οὕτως. οὐ γὰρ δεῖται τὸ σῶμα ἡμῶν ἱματίων, οὐδὲ φέγγους, οὐδὲ ὀχήματος, οὐδὲ ἄλλου τῶν τοιούτων οὐδενός. Εἰ γὰρ ὁ Ἀδὰμ πρὸ τῆς παραβάσεως γυμνὸς ὢν οὐκ ἠσχύνετο, δόξῃ ἠμφιεσμένος, πολλῷ μᾶλλον τὰ σώματα τὰ ἡμέτερα, ὅσα ὑπὲρ μείζονα καὶ ἀμείνω λῆξιν βαδίσῃται, οὐδενὸς τούτων δεηθήσεται. Διὰ δὴ τοῦτο καὶ αὐτὸς διιστάμενος, ἵνα ἰμάτια ὑπὲρ τοῦ πάθους καὶ τῆς σταυροῦ κεῖσθαι εἴασε, γυμνὸν ἀναστήσας τὸ σῶμα, δόξης ἀφάτου καὶ μακαριότητος ἐμπεπλησμένον. Τοῦτο δεῖ εἰδότες, ἀγαπητοὶ, καὶ διὰ λόγων παιδευθέντες, καὶ διὰ ὀφθαλμῶν διδαχθέντες, τοιαύτην ὑπεδεξώμεθα πολιτείαν, ἵνα καὶ νεφέλαις ἁρπαγῆντες ἀεὶ μετ' αὐτοῦ διατελέσωμεν ὦμεν, σωζόμενοι καὶ τῇ αὐτοῦ χάριτι, καὶ τῶν μαθητῶν ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὑπάρχειν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΑΠΟΓΙΝΩΣΚΕΙΝ ΤΙΝΑΣ ΕΑΥΤΩΝ, μηδὲ καταθύχεσθαι τῶν ἐχθρῶν, μηδὲ ἀπαγορεύειν ἐν τῷ μὴ λαμβάνειν ἀποκρίσεις· καὶ πρὸς αὐθρας περὶ τῆς προσευχῆς ὁμιλίας.

Πολλὰς ὑμῖν ἔγω χάριτας, ὅτι μετὰ προθυμίας τοῦ περὶ τῆς θύρας ἐδέξασθε λόγους, ὅτι με μακαρίους ἐποίησατε. Μακαρίους γὰρ ὁ λέγων εἰς οὐρανὰ ἀκροάτας. οὐκ ἀπὸ τῶν κρότων καὶ τῶν ἐπαίνων μόνον, ἀλλὰ ἐξ ὧν ποιοῦντας εἶδον, ἐπείσθην. ὅτε γὰρ ὑμῖν περὶ ἠνοιγμένου μὴ καταθύχεσθαι τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἔλεγον ὅτι Θεὸν προσκυνοῦμεν τοῦτο ποιοῦντες, καὶ ὁμοπαθεῖς μοι αὐτῷ (οὗτος γὰρ εἶπεν, Εὔχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἡμεῖς δὲ καταθυόμενοι τῶν ἐχθρῶν, ἀξιοῦμεν αὐτοὺς Θεὸν ἑαυτῶν λῦσαι νόμον) ὅτε δεῖν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔλεγον, πολλοὺς ἐν ὑμῖν εἶδον προσώπατα τύπτοντας καὶ σπῶντας, σπαράζοντας πικρῶς, εἰς Θεὸν οὐρανοὺς χεῖρας ἀπατείνοντας, συντρίμμιον αὐτῶν τῶν τοιούτων εὐχῶν. τότε δὴ καὶ ἐγὼ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς Θεὸν οὐρανοὺς ἀπατείνας, ἠυξάμην τῷ Θεῷ, ὅτι οὕτω παχέως ὁ λόγος τῆς διδασκαλίας Θεὸν καρπὸν ἡμῖν ἐνέγκῃ. τοιοῦτον γὰ

a. Thess. 4. 17.

Πραξ. a. 9.

Philip. 3. 21

Σηρ. κα. 18.

Matth. 5. 44.

γὰρ ὁ αὐθέντης ὁ πνευματικὸς· οὐ δίψης σεαυτῷ, οὐδὲ χρόνων, οὐδὲ ἡμερῶν, ἀλλὰ δι' ὅπλισθέντα ψυχῆς ἡνίαις, εὐθέως τὸ στόμα ἀκμάζοντα καὶ ἀπηρτισμένον δείκνυσιν· ὃ δὴ καὶ χθὲς ἔλεγεν ὑφ' ἡμῶν. καπήλιον λόγον καπνύξεως, καὶ ἐλλείψεως ὁμολογήσεως, στεναγμὸς πολὺ ἔχων τὸν πλοῦτον τῶν ἀγαθῶν. Εἰ γὰρ ὁ τελώνης ἐκεῖνος, ἵνα τὸ ζῆλος τύ-
Λευκ. ιη. ιγ. πωσι εἴπῃ, Ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, ἀπῆλθε δεδικαιωμένος ἢ γὰρ Φαρισαῖον· πόσῳ εἰκὸς ἡμᾶς κτήσασθαι παῤῥησίαν, οἳ βαρεῖ χρέει τοσαύτην καπνύξιν ὀφειλήσαντες; καίτοι τελώνης ἦν ἐκεῖνος. οὗτος γὰρ ἕκαστος ὅρος κακίας ἐστίν. ὅταν οὖν καὶ ὁ Χριστὸς παραδείκνυσιν, εἰς παράδειγμα τῶν ἑκάστων κακῶν ταῦτα πάντας καὶ τὸν τελώνην ἀγαπᾷ συνεχῶς. πεπαῤῥησιασμένη γάρ ἐστι βία, ἀνεπιτίμητος ἁρπαγή, ἀναίσχυντος πλεονεξίας τρόπος, στεναγματία λόγον οὐκ ἔχουσα, ἀναιδὴς ἐμπορεία· ἀλλ' ὅμως ὁ τοιοῦτος συζῶν κακοῖς, ἰσχύσει ἀπὸ φαύλων ῥημάτων ἀπορρίψασθαι τὰ οἰκεῖα, καὶ πλέον ὧν ἤτησε λαβεῖν. αὐτὸς μὲν γὰρ ἠξίου λέγων, Ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ· ὁ δὲ Θεὸς οὐχ ἵλεως μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐδι-
Εφ. γ. κ. καίωσεν αὐτὸν ἢ γὰρ Φαρισαῖον. Διὰ τοῦτό φησιν ὁ Παῦλος· Τῷ δὲ δυναμένῳ ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν. καίτοι ὁ Φαρισαῖος ᾔτησατο, καὶ ἐν τῷ ἱερῷ ἔστη, καὶ τὸν ἀγαθὸν ἐκάλεσε Θεόν, καὶ πλείονα εἶπε ῥήματα, καὶ ἀπὸ εὐχαριστίας τὸ προοίμιον ἐποιήσατο τῆς εὐχῆς. πόθεν οὖν ἐκεῖνος μὲν καὶ ἃ εἶχεν ἀπώλεσε καλά, σὺ δὲ καὶ ἃ οὐκ εἶχε προσέλαβε παῤῥησίαν; ὅτι οὐ τῆς εὐχῆς ὁ αὐλὸς ἦν τρόπος ἐκεῖ. ὁ μὲν γὰρ ἀληθείας ἔτεμε καὶ τύφου καὶ ἀπονοίας, σὺ δὲ εὐγνωμοσύνης πολλῆς. Διὰ τοῦτο σοὶ μὲν μυρία ἁμαρτημάτων φορτία ἔχων, πολὺ ἀπῆλθε, καὶ δικαιοσύνῃ ἔλαβεν· ἐκεῖνος δὲ πλήρη τὸν ναὸν καρπωμάτων ἀναγαγών, καὶ ἐλεημοσύνης καὶ ὁσιότητος, καθάπερ τινὶ σκηπτῷ προσαμάξας τῇ τῆς κενοδοξίας καὶ ἀπονοίας φορτήματι, ἐξ αὐτῷ τῷ λιμένι τὸν ναύαγον ἀπέπεμψε. τὸ γὰρ εὐχῇ ζημιωθῆναι, ἐν λιμένι ναυάγιόν ἐστιν ἀποπεῖσαι. ἀλλ' οὐ διὰ τὴν φύσιν τῆς εὐχῆς τοῦτο γέγονεν, ἀλλὰ διὰ τὴν προαίρεσιν τὴν αὐτοῦ. ὁρᾷς πῶς οὐκ ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν ἡμῖν ἡ εὐχή, ἐὰν μὴ προσῇ τὸ κατ' ἐκείνους δίκαιον εἶναι τοὺς νόμους, οὓς τέθεικεν ὁ Χριστός; τίνας δὲ τέθεικε νόμους; ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν εὔχεσθαι καὶ τῶν πολλὰ λυπούντων. κἂν μὴ τοῦτο ποιῶμεν, ἀπολλύμεθα πάντως. καὶ δῆλον ἐκ τοῦ παραδείγματος τοῦ τῷ Φαρισαίου. Εἰ γὰρ ἦν, οὐχὶ τῶν ἐχθρῶν κατευξάμενος, ἀλλὰ κενοδοξήσας μόνον, τοσαύτην ἔδωκε δίκην, τίς μοι τὴν ἡμερία τοῦ μακροὺς καὶ πολλοὺς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀποτείνοντας λόγους; τί ποιεῖς, ἄνθρωπε; ἔσηκας συνηγόρους αὐτῷ ἁμαρτημάτων, καὶ θυμοῦ πληρεῖς τὸ δικαστήριον; ὅτε πάντων ἡμερωτέρους εἰ χρὴ, διαστῆναι διαλεγομένους, ὑπὲρ οἰκείων πλημμελημάτων παρακαλοῦντας, ἔλεον καὶ φιλανθρωπίαν καὶ συγγνώμην αἰτοῦντας, τότε ἀγελοῦμεν καὶ τοὺς θηριωδέστερον σκιρτῶντας, καὶ πτερύγων τὸ στόμα πλη[illegible]ν; καὶ πῶς δυνησόμεθα, εἰπέ μοι, τῆς σωτηρίας ἐπιτυχεῖν, χῆμα μὲν ἱκετῶν προσιόντες, ῥήματα δὲ ἀπονοίας φέροντες, καὶ καθ' ἑαυτῶν προξενοῦντες τὴν διαστολήν; Εἰσπλεῖς τὰ οἰκεῖα θεραπεῦσαι πταύματα, καὶ τὰ τῶν πλησίον χαλεπώτερα ἐργάσασθαι. ἱλασμοῦ καιρὸς ἐστιν, εὐχῆς καιρός, καὶ στεναγμοῦ, καὶ ὀργῆς· δακρύων, οὐχὶ θυμοῦ· κατανύξεως, καὶ ἀγανακτήσεως. τί συγχέεις τὴν τάξιν; τί σαυτῷ πολεμεῖς; τί καταλύεις σου τὴν οἰκοδομήν; ὑπὲρ ἐμοῦ βούλομαι τῶν ἄλλων ἀπάντων ἡμέρον ἔχειν τὴν διάνοιαν, καὶ τεταλαιπωρημένον νοῦν, συντετριμμένην καρδίαν· ὁ δὲ τῶν ἐχθρῶν καταδεόμενος, οὐκ ἂν δύναιτο τοῦτο κατορθῶσαί ποτε. θυμοῦ γάρ ἐστι πεπλησμένος, καὶ οὐχ οἵαντε ἐστὶν ἔχειν κατηλαιωμένην διάνοιαν. μὴ τοίνυν κατευξώμεθα τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ μηδὲ τῶν κατορθωμάτων τῶν ἡμετέρων μνημονεύωμεν, ἵνα μὴ πάθωμεν ὅπερ ὁ Φαρισαῖος. ὥσπερ γὰρ ἁμαρτημάτων μεμνῆσθαι, καλόν, οὕτω κατορθωμάτων ἐπιλελῆσθαι, καλόν. τίνος ἕνεκεν; ὅτι ἡ μὲν τῶν κατορθωμάτων μνήμη πολὺς ἀλαζονείαν ἡμᾶς ἐναίρει, ἡ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων μνήμη κατασβέννει τὸν διάβολον καὶ ταπεινοῖ· ἐκείνη μὲν ῥᾳθυμοτέ-

ρους

ρας ποιῇ, αὕτη ϗ σοφωτέρας ἐργάζεται. ϗ γὰρ ὅσοι μηδὲν τοιοῦτοι ἔχειν καλὸν, πρὸς θυμότεροι γίνονται πρὸς τὸ κτήσασθαι τὰ καλά· ⓐ ϗ πολλῷ ἑαυτοῖς ἀποτρέπεσθαι τῦ ἐμπεσεῖν ἡδύμενοι, θαρρούντες τῇ τῶν πρώτων ἀφελείᾳ, οὐκ ἂν πολλῷ ὀπίσω ἐξήλασαν σφοδρῶς πρὸς τὸ πλείονα ἀφελεῖσθαι πάλιν. μὴ τοίνυν μνησθῇς τῶν κατορθωμάτων, ἵνα μνησθῇ αὐτῶν ὁ Θεός. Λέγε γάρ, φησι, τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. ϗ πάλιν· Ησ. μδ. κε. Οὐ μὴ μνησθῶ τῶν ἀνομιῶν σου, φησὶ· σὺ ϗ μνήσθητι. Ἀλλ' ἅπερ ἔνεχεν τῦ πλωτοῦ ὕστερον ταχέως ἐπήχθυσεν ὁ Θεός, Ⓦ ϗ Ισαὰκ ἀφῆκεν εἰκόνα ἑτέραν δίδαξαι ϗ πρόδηλον αὖθις πρὸς τῆς γυναικὸς αὐτῦ, ⓒ τότε ἐπαύσατο ταῖς θύραις τῦ δικαίου; ἀνάγκη γὰρ τῆς ἀρχῆς διδασκαλίας ἀποδοῦναι ὑμῖν τὰ λείψανα. Τίνος οὖν ἕνεκεν τοῦτο γέγονεν; ἵνα ἀπὸ μὲν τῶν κτ' τὸ τελώνιον μάθῃς τὸν φιλανθρωπότατον τῦ δεσπότου ταχέως ἐπαχύσαντος, ἀπὸ ϗ τῶν κϛ Ⓦ Ισαὰκ μάθῃς τὸν ἀστομώτατον τῦ δούλου βεβαίως λαβόντος, ϗ οὐκ ἀποστάντος τῆς ἱκετηρίας· ἵνα, κἂν ἁμαρτωλὸς ᾖς, μὴ ἀπογνῷς, κἂν δίκαιος ᾖς, μὴ ἐπαρθῇς. Οὐχ ἡμέραι ἔχουσιν Ⓐ ἰσχύοντες ἰᾶσθαι, ἀλλ' Ⓐ κακῶς ἔχοντες. κακῶς εἶχεν ὁ τελώνης· ἀλλ' οὐ τοῦτο ταχέως αὐτῷ ὤρεξε χεῖρα· ὁ ϗ Ισαὰκ ἰσχυρότερος ἦν, ϗ δι' ὅλης τῦ ἀνδρὸς εἵλκυσεν, ἵνα αὐτῦ τὸν ὑπομονὴν ἐπιστείνῃ. Ἀλλ' οὐδὲ μὲ ἐκ περιουσίας ἡμῖν ὁ λόγος εἰρήσθω. τίνος ϗ ἕνεκεν ἡ γυνὴ στεῖρα ἦν, ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἵν', ὅταν ἴδῃς παρθένον μητέρα γινομένην, μὴ ἀπιστήσῃς· ἵν', ὅταν εἴπῃ σοι ὁ Ιουδαῖος, πῶς ἔτεκεν ἡ Μαρία, εἴπῃς αὐτῷ, πῶς ἔτεκεν ἡ Σάρρα, καὶ ἡ Ρεβέκκα, ϗ ἡ Ραχήλ; ὅταν γὰρ μέλλῃ τι θαυμαστὸν ϗ μέγα γίνεσθαι θαῦμα, πολλοὶ προτρέχουσι τύποι. ϗ καθάπερ βασιλέως εἰσιόντος, προτρέχουσι γραπτῶν, ὥστε μὴ ἀθρόον ἀποδεχθῆναι τὸν βασιλέα, οὕτω ϗ θαύματος μέλλοντος γίνεσθαι προδήλου, προτρέχουσι τύποι, ὥστε ἡμᾶς προμελετήσαντας μὴ καταπλαγῆναι ἀθρόον, μηδὲ ἐκστῆναι τῷ προδήλῳ τῦ γινομένου. τοῦτο καὶ ὅτι τῦ θανάτου. προεδραμὼν Ιωνᾶς, ϗ ἐγύμνασεν ἡμῶν τὸν ζῆλον. καθάπερ γὰρ ὀκνῆσαι μὴ πρὸς ἡμέρας ὁ κῆτος ἔμεινεν, οὐχ ὑπὲρ τὸ αὐτῷ τὸν οἰκεῖον τροφὸν ϗ καθάλληλον. οἰκεία γὰρ τροφὴ ϗ κατάλληλος θανάτου, τῆς ἁμαρτίας ἡ φύσις· ὁ τειθῆναι ἐτέχθη, ὁ τειθῆναι ἐρρίζωθη, ὁ τειθῆναι ϗ πέφευγεν. καθάπερ οὖν ἐφ' ἡμῶν, ἐπειδὴ λίθον καταπίωμεν οὐκ εἰδότες, τότε μὲν προσπονοῦμεν ὀπίσω πάλαι τοῦτον ἡ τῦ στομάχου δύναμις· ἐπειδὴ ϗ εὑρῇ ἀλλοτρίαν αὐτῷ οὖσαν τροφὴν, ὁμιλήσασα ὅτι πλέον αὐτῷ τῇ πεπλιχῇ δυνάμει, ὀκνῆσον μὴ οὐ διαφθείρει, τὸν ϗ ἑαυτῆς ἀπόλλυσι ἰσχύν, ὅθεν οὐδὲ τὸν προτέραν δύναται κατίσχειν τροφὴν, ἀλλ' ἀποπνήσασα κἀκείνῳ αὐτῷ συνεξεμεῖ μὴ πολλῆς τῆς ὁδύνης· ὕστερον ϗ ὅτι τοῦ θανάτου γέγονε. κατόπιν Ⓦ λίθον Ⓦ ἀκροχωνιαῖον, ϗ οὐκ ἴσχυσεν αὐτὸν πέψαι· παθόντων αὐτῷ πᾶσα ἡ δύναμις. διὰ τοῦτο μετ' αὐτῦ ϗ τὸν λοιπὸν, ἵν' εἶχε, συνεξέβαλε τροφὸν, τὸν δι' ὀθνείων συνεξεμέσασα τὸν φύσιν. οὐδὲ γὰρ ταύτην καταχεῖν δυνήσεται λοιπὸν εἰς τέλος. Διὰ τοῦτο ϗ αἱ γυναῖκες προτέθραμον, ἵνα ὁ τόκος πιστωθῇ· μᾶλλον ϗ οὐχ ἵνα ὁ τόκος πιστωθῇ μόνον, ἀλλ' ἐὰν ἀκριβῶς ἐξετάσωμεν, ϗ αὐτῦ τῦ θηλάτου τὸν εἰρωσιν τύπον οὖσαν εὑρήσομεν. Ἀλλὰ προσέχετε. λεπτὸν γὰρ ὃ ῥηθησόμενον. μέλλομεν γὰρ ἐρεῖν, πῶς πρὸς τὸν πίστιν τῆς ἀναστάσεως ἡμᾶς ἡ μήτρα τῦ Σάρρας στρωθεῖσα χρήσιμος ἦν. πῶς οὖν ἡμᾶς χρήσιμος; καθάπερ αὕτη νεκρὰ οὖσα ἐκ τῆς τῦ Θεοῦ χάριτος αἰτήσῃ, ϗ σῶμα ἐβλάστησεν ζῶν ὃ τῦ Ισαάκ· ὕτω ϗ ὁ Χριστὸς νεκρωθεὶς ἠγέρθη τῇ οἰκείᾳ δυνάμει. ⓒ ὅτι οὐ βεβίασται ὃ εἰρημένον, ἀκουσον αὐτῦ τῦ Παύλου λέγοντος. Εἶπον γὰρ πρὸς τὸν Αβραάμ, Ὅτι ὐκ Ρωμ. δ. ιθ. ἐνενόησε τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας, ἀλλ' ἐδεδυνάμωθη τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ Θεῷ, ϗ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται δυνατὸς ἐστι ϗ ποιῆσαι, τοιοῦτον, ἀπὸ τῶν νεκρῶν σωμάτων ζῶντα ποιῆσαι γλυκὺ θῦμα ἐμοί· Εἶτα ἀπ' ἐκείνης ἐπὶ ταύτην ἡμᾶς τὴν πίστιν χρήσιμον ἐπήγαγεν· Οὐκ ἐγράφη δὲ ἐκείνου μόνου, ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, ἀλλὰ ϗ δι' ἡμᾶς. ἀλλὰ τί; Ρωμ. δ. κδ.

Ἰσ. λείπει, ἔστω τὸ μνῆμα τὸν χειρὸν

Οἷς μέλλει, φησί, λογίζεσθαι τοῖς πιστεύουσιν ὅτι Ⓦ ἐγείραντα Ἰησοῦν Ⓦ Κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν. ὃ γὰρ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι. Ⓦ Ἰσαὰκ ἀπὸ νεκρῶν σωμάτων ἤγειρεν· οὕτω καὶ Ⓦ υἱοὶ δουλείας, νεκροὶ ἡμόλυνται. βούλεται καὶ ἑτέρου παραδείγματος μαθεῖν σύμβολον οὖσαν τὴν περιτομήν; τί ἦμβλυνεν ἡ ἐκκλησία ὁ πλοῦτος ἀποκτείνασα τοὺς πιστούς. ἵν' οὖν μὴ ἀπιστῇς, πῶς ἡ ἄγονος, ἡ ἄκαρπος, ἡ στεῖρα ἔτεκε, παρεδόθη ἡ φύσει στεῖρα, παραδοθεῖσα τῇ παρανοίᾳ στεῖρα, καὶ ἡ Σάρρα τῆς ἐκκλησίας ἐμφερὴς τύπος. ὥσπερ γὰρ ἐκείνη στεῖρα ὖσα ἔτεκεν εὐγήρᾳ, οὕτω καὶ αὕτη στεῖρα ὖσα ἔτεκεν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων. καὶ ὅτι τοῦτο ἐστιν ἀληθές, ἄκουσον Παύλου λέγοντος· Ἡμεῖς γὰρ τῆς ἐλευθέρας τέκνα ἐσμέν. ὅπου γὰρ ἡ Σάρρα τύπος ὑπῆρχε τῆς ἐκκλησίας, ἡ ἐλευθέρα, ἀφ' οὗ τοῦτο ἐπήγαγε· ὅτι τῆς ἐλευθέρας τέκνα ἐσμέν. καὶ πάλιν· Ἄρα, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας διὰ τῆς ἐλευθερίας ἣν Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν. στήκετε οὖν καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε. Γαλ. δ'. λα. Γαλ. δ'. κη. Γαλ. δ'. κς. Εβρ. ιβ'. κγ.

Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν.

Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν.

Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν.

Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν.

Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν.

Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν.

Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν.

Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν. ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἐκκλησίαν ἐξουθενεῖν, ὡς ἐκ τῆς περιτομῆς οὐκ ἔχουσαν τὸν Θεόν, ἐκ τῆς Σάρρας ἐδείκνυτο ὅτι ἐκ τῆς περιτομῆς ἔχει τὸν Θεόν.

πολλάκις τοῦτο πολλοῖς συγκεκαλυμμένον τῷ ζωῇ, τὸ ὁμονοεῖν γυναῖκα πρὸς ἄνδρα· τοῦτο σωτήριον τῷ κόσμῳ ἅπασι. καθάπερ γὰρ τοῦ δεσμωτηρίου σαλευθέντος, πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ καταφέρεται, οὕτω καὶ γάμων ταραττόντων, ἅπας ὁ βίος ἡμῶν ἀναστρέφεται. ὅρα γάρ, ὁ κόσμος ἐκ τῶν πόλεων συνέστηκεν, αἱ πόλεις ἐκ τῶν οἰκιῶν, αἱ οἰκίαι δὲ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. ἂν τοίνυν ἐπισέλθῃ πόλεμος μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, εἰς τὰς οἰκίας εἰσπλεῖ ὁ πόλεμος· τούτων δὲ ταραττομένων, καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γίνονται. πόλεων δὲ ταραττουσῶν, καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἀνάγκη ταραχῆς ἐμπεπλῆσθαι καὶ πολέμου καὶ μάχης. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς πολλαχοῦ ἐποίησε τοῦ πράγματος τούτου τὸν προοιμιασμόν· διὰ τοῦτο οὐκ ἀφίησι συκοφαντεῖν γυναῖκα, ἀλλ' ἢ ὅτι πορνείας μόνον. τί οὖν δὴ λοίδορος ἦ, φησίν, ἂν διαπεπραγμένῃ καὶ πολυτελὴς, καὶ μυρία ἔτερα ἐλαττώματα ἔχῃ; φέρε πάντα γενναίως, καὶ μὴ συκοφάντει διὰ τὰ ἐλαττώματα, ἀλλὰ διόρθωσιν τὰ ἐλαττώματα. διὰ τοῦτο κεφαλὴν ἐπέχεις χύδαν, ἵνα εὐδηλος γένῃ τὸ σῶμα. καὶ γὰρ τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον, κἂν μυρία ἔχῃ τραύματα, οὐκ ἀποτεμνόμεθα τὴν κεφαλήν. μὴ τοίνυν μηδὲ τὴν γυναῖκα ἀποτέμνῃς ἑαυτοῦ. σὺ γὰρ εἶ ἡμῖν ὀστοῦν τοῦ σώματος ἡ γυνή. διὰ τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἔλεγεν· Οἱ ἄνδρες οὕτως ὀφείλουσιν ἀγαπᾶν τὰς γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. Τὰς δὲ γυναῖκας ὁ αὐτὸς νόμος ἡμῖν. ὡς τὴν ἑαυτῆς φίλην κεφαλήν, ὦ γύναι· καὶ εἰ πρᾶς, οὕτω τίμα τὸν ἄνδρα. καὶ γὰρ εἰ εἶχε τοσοῦτον ἐπὶ τοῖς πράγμασι ποιούμεθα λόγον. οἶδα ὅσων ἀγαθῶν αἰτίον ὄντα, τὸ γυναῖκα πρὸς ἄνδρα μὴ διαφέρεσθαι· οἶδα ὅσων κακῶν ὄντα ὑπόθεσις, ὅταν οὕτω πρὸς ἑαυτὸν διατεθῶσι. τότε γὰρ οὐ πλοῦτος, οὐκ εὐπαιδία, οὐ πολυπαιδία, οὐκ ἀρχὴ καὶ δυναστεία, οὐ δόξα καὶ τιμὴ, οὐ τρυφὴ καὶ πολυτέλεια, οὐκ ἄλλη τις εὐπραγία δύναιτ' ἂν εὐφραῖναί ποτε γυναῖκα ἢ ἄνδρα, ὅταν πρὸς ἀλλήλους ζυγομαχῶσι. τοῦτο δὴ πρὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπορραίζωμεν. ἐλαττώματα ἔχῃ ἡ γυνὴ; ποίησον ὅπερ ἐποίησεν ὁ Ἰσαὰκ δείξῃ τὸ Θεοῦ. Εἰ γὰρ ἐδεῖτο τῆς κατασκευῆς τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐλύσε πήρωσιν, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς προαιρέσεως ἐλαττώματα διορθώσασα δυνησόμεθα, καὶ Θεοῦ σωζόντος πολλὰ κατορθοῦντες. ἐὰν ἴδῃ σε ὁ Θεὸς διὰ τὸν νόμον καταστέλλοντα, καὶ φέροντα γενναίως τὰς γυναικὸς τὰ ἁμαρτήματα, σωφάλιταί σοι τῆς διδασκαλίας, καὶ μισθοὶ σοι δώσει τῆς ὑπομονῆς. Τί γὰρ οἶδας, φησὶν, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; ἢ τί οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; μὴ ἀποκάμῃς δὲ, φησὶ, μηδὲ ἀπελπίσῃς. συμβαίνει γὰρ αὐτὸν καὶ σωθῆναι. ἂν δὲ διόρθωτος ᾖ, σὺ τὸν μισθὸν οὐκ ἀπώλεσας τῆς ὑπομονῆς· ἐὰν δὲ σκάλῃς, ἓν τοῦτον ἡμάρτες, τὸ παραβῆναι τὸν νόμον, καὶ μοιχὸς κρίνεσθαι παρὰ τῷ Θεῷ. Ὃς γὰρ ἂν σκάλῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, φησὶ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι. πολλάκις δὲ καὶ ἑτέραν χαριεστέραν σκείνης λαβὼν, τὴν μὲν ἁμάρτημα ἐργάσῃ, διαπαύσεως δὲ οὐκ ἀπέλαυσας. ἂν δὲ χρείαν λάβῃς, οὐκ ἀφίησί σοι τὴν ἡδονὴν ἀκέραιον εἶναι τὴν ἐκ τῆς δευτέρας, διὰ τὴν ἄφεσιν τῆς πρώτης, λογιζομένης σοι μοιχείας. μοιχεία γὰρ ἐστι, τοῦτ' ἔστιν πρώτην ἀφεῖναι. ὅταν οὖν ἴδῃς δυσχολίαν τινὰ συμπεσοῦσαν, ἢ ἐκ τῶν γάμων, ἢ ἐκ ἑτέρας προαιρέσεως καταστάσει, παρακάλει τὸν Θεόν. αὕτη γὰρ μόνη λύσις ἐστὶν ἀρίστη τῶν συμβαινόντων ἡμῖν δεινῶν. καὶ γὰρ μέγα τῆς εὐχῆς τὸ ὅπλον ἐστί. τοῦτο καὶ πολλάκις εἶπον, καὶ νῦν λέγω, καὶ λέγων οὐ παύσομαι. κἂν ἁμαρτωλὸς ᾖς τὸ πρῶτον, βλέπε πρὸς τελώνου μὴ ἀποτυχὼν τοσαῦτα ἁμαρτήματα ἀπενίψατο. βούλῃ μαθεῖν ἐστὶν ἐστὶν εὐχή; οὐκ αὐτὸ τοσοῦτον φιλία πρὸς Θεὸν, ὅσον εὐχή. καὶ οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος (οὐ γὰρ ἂν ἐτόλμησα τοσοῦτον πρᾶγμα ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης ἀποφήνασθαι) ἀλλὰ τοσοῦτοι ἐκ τῆς γραφῆς πάσης, ὅσοι οὐκ ἰσχύσε φιλία ἰσχύσεν εὐχή. Τίς ἐστιν ὁδὸς ἀμώμου, φησὶν, ὃς ἐξεῖ φίλον, καὶ ἐλθὼν εἴπῃ αὐτῷ· ἑταῖρε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους· καὶ ἀκούσας ἀποκριθεὶς ἐρεῖ αὐτῷ· ἡ θύρα κέκλεισται, τὰ παιδία μου τῆς κλίνης ἐστὶ· μὴ μοι κόπους παρέχετε. λέγω δὲ

ἰσ. τῆς κεφαλῆς. Ἐφ. ε. κε.

Λουκ. ια. ε.

γδ ὑμῖν, Εἰ καὶ ἀξ᾽ τὸ εἶ) φίλον αὐτὸν μὴ δώσει αὐτῷ, ἀξ᾽ ὃ τ᾽ αἰαῖδ᾽ αὐτὸν δώσει αὐτῷ ὅσων δ᾽ χρῄζῃ. ὁρᾷς πῶς ὅσον οὐκ ἴσχυσεν ἡ φιλία, τοῦτο ἴσχυσεν ἡ προσεδρεία; ὅπου γὰρ φίλος ἦν ὁ αἰτῶν, ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι ἀξ᾽ τοῦτο ἰῶυσεν, εἶπεν· Εἰ καὶ ἀξ᾽ τὸ εἶ) φίλον αὐτὸν μὴ δώσει αὐτῷ, ἀξ᾽ ὃ τὸν ἀναίδειαν αὐτοῦ δώσῃ αὐτῷ. Εἰ καὶ ἡ φιλία μὴ ἐργάσεται, φησι, τοῦτο, ἀλλὰ ἡ προσεδρεία ἐργάσεται, ὅσον ἡ φιλία οὐκ ἴσχυσε. καὶ πόθ᾽ τοῦτο γέγονεν; ὅτε τὸν τελώνου. οὐδὲ γὰρ ἦν τῷ Θεῷ φίλος ὁ τελώνης· ἀλλ᾽ ἐλήμετο φίλος. ὥστε κἂν ἐχθρὸς ᾖς, τῇ προσεδρείᾳ γλῦναι φίλος. ὅρα καὶ τὸν Συροφοινίσσαν, καὶ ἀκουσον τί φησι πρὸς αὐτόν· Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ δοῦναι τοῖς κυναρίοις. καὶ πῶς ἐποίησεν αὖθις, Εἰ μὴ ὅτι, καλόν; τῇ προσεδρείᾳ αὐτὴ ἐποίησεν ἡ γυνὴ καλήν· ἵνα μάθῃς, ὅτι ὧν οὐκ ἐσμὲν ἄξιοι, γινόμεθα ἄξιοι ἀξ᾽ τ᾽ προσεδρείας. Ταῦτα εἶπον, ἵνα μὴ λέγῃς ὅτι ἀμάρτωλός εἰμι, ἀπρῤῥησίαστός εἰμι, οὐκ ἔχω εὐχήν. ἐκεῖνος ἔχει παῤῥησίαν ὁ μὴ νομίζων ἔχειν παῤῥησίαν· ὡς ὁ νομίζων παῤῥησίαν ἔχειν, ἀπώλεσε τὴν παῤῥησίαν, καθάπερ ὁ Φαρισαῖος· ὁ δὲ νομίζων ἑαυτὸν ἀπῤῥιμμένον καὶ ἀπῤῥησίαστον, οὗτος μάλιστα εἰσακουσθήσεται), καθάπερ ὁ τελώνης. ὅρα πόσα ἔχεις παῤῥησιάσματα, τὸν Συροφοινίσσαν, τὸν τελώνην, τὸν λῃστὴν τὸν ὅτι ἐμνήσθη, τὸν τῇ παῤῥησίᾳ φίλον τὸν τῆς ἀρετῆς αὐτῶν τα, καὶ οὐχ οὕτω ἀξ᾽ τὸν φιλίαν, ὡς ἀξ᾽ τὸν προσεδρείαν ὅπου χόντα. τούτων ἕκαστος εἰ εἶπεν ὅτι ἀμάρτωλός εἰμι, ὅτι κατηγορημένος εἰμί, καὶ ἀξ᾽ τοῦτο οὐκ ὀφείλω προσελθεῖν, οὐκ ἂν ἐώυσέ τι πλέον· ἀλλ᾽ ὅπου ἕκαστος τούτων οὐ πρὸς τὸ μέγεθος εἶδε τῶν ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ πρὸς τὸν πλοῦτον τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας, ἐθάῤῥει καὶ κατεπόλμησεν, καὶ ἁμάρτωλος ὢν ἠτήσατο ὑπὲρ τῶν ἀξίων τῶν ἑαυτῶν, καὶ ἐώυσεν ἕκαστος ἅπερ ἠθέλησε. Ταῦτ᾽ οὖν μιμησώμεθα ἀπόντα & φυλάξωμεν, καὶ βυκόλλα διὰ παντὸς, μὴ νηφωνος, μὴ τὸ θα�ῤῥῆσαι, μὴ χρηστὸν ἐλπίδων, μὴ κατορθῶν πολλῶν. μὴ ὅσοις ἕτερος κατορθώσεις κατεύχησαι τῶν ἐχθρῶν, μὴ τοσαύτης ἡμᾶς κατορθῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἑαυτῶν ἀδελφῶν εὐχώμεθα, καὶ πάντων ὑπερβυζόμεθα τῶν συμφερόντων ἀπάντων. φιλάνθρωπος γὰρ ὁ δίδους, καὶ οὐχ οὕτως ἡμᾶς ὑπερπορεύομεν λαβεῖν, ὡς ἐκεῖνος ὑπερποιεῖ δοῦναι. Ταῦτ᾽ οὖν ἅπαντα εἰδότες, καὶ εἰς ἕκαστον κακίας πυθμένα κατενεχθῶμεν, μηδὲ οὕτως ἀπογνῶμεν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλὰ μὴ ἀγαθῆς ἐλπίδος προσίωμεν, πείσαντες ἑαυτοὺς ὅτι πάντως ληψόμεθα ἅπερ αἰτήσομεν, αἰ κὴ σὺν ὑπὸ αὐτὸν κειμένους νόμοις αἰτήσωμεν. ᾧ δυναμένῳ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκεῖνον ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, Χριστῷ τῷ παιδὶ σὺν τῷ Θεῷ ἡμῶν, [ᾧ] πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ ἀναρχῳ πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Matth. 15. 27.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΠΟΙΑΣ ΔΕΙ ΑΓΕΣΘΑΙ γυναῖκας.

ΟΤι μὲ ἀπελείφθην ὑμῶν τῇ παρελθούσῃ σωτάξει, ἤλγησα· ὅτι δὲ πλουσιωτέρας ἀπελαύσατε τραπέζης, ἤσθην. ὁ γὰρ μετ᾽ ἐμὲ ζυγὸν ἕλκων, τὸν τι αὐλακα φέρω ὑμῖν ἀνέτεμε, καὶ τὰ σπέρματα κατέβαλε δαψιλικῇ γλώττῃ, καὶ μὴ πολλῆς τῆς ὀπιμηθείας ἐγεώργησε ταῖς ὑμετέρας ψυχάς. Εἶδε γλῶτταν ἐκκεκαθαρμένον, ἀκούσατε λόγου ἀποστεγνωμένου, ἀπελαύσατε ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον, εἴδετε πηγὴν ποταμὸν ἀφέουσαν χρυσίου καθαροῦ. λέγεται τὶς ποταμὸς χρυσίου φέρειν τοῖς κατοικοῦσιν αὐτὸν ἀμέθυστος, οὐ τῆς φύσεως τῶν ὑδάτων ὁ χρυσίον πιπτούσης· ἀλλ᾽ ὅπου ὁ ποταμὸς τὰς πηγὰς ὁ μετὰ μιχῆς ὄρεσι διέρχεται σωνέ-

Apoc. 22. 1.

ζει,

ζη, διʼ ἐκείνων τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ῥέων καὶ τὴν ἔρημον γλῶ, θησαυρὸς τοῖς πλησίοις γίνεται, ἐκκεδιασμένον παρέχων τὸν πλοῦτον. τοῦτον καὶ ὁ διδάσκαλος ἡμῶν ἐμιμήσατο τὸν τρόπον τὸν ποταμόν, ὥσπερ δεῖ μεταλλεῦσαι τῶν ὀρέων, τὸν γραφῶν ῥέων, καὶ τὰ ἔρημα τῶν ἀνθρώπων παντὸς τιμιώτερα νοήματα τὰ ὑμετέραις ψυχαῖς. καὶ οἶδα μὲν ὅτι πολλῷ τιμιώτερα καὶ ἡμέτερα ὑμῖν φαίνεται σήμερον. ὁ γὰρ πενιχρᾶς ἀπολαύων τραπέζης διλωσεχῶς, εἰ δύναιτο ἑστίας μεταλαβεῖν τινὸς ὁπωσοῦν τύχῃ, εἶτα πρὸς τὴν ἑαυτῦ πάλιν ἐπανέλθῃ, μᾶλλον αὐτῆς καταφρονεῖ τῆς πενίας. οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν οἰκετέρων ἀπολαύσομεν. ἴστε γάρ, Παύλῳ μαθηταὶ γενόμενοι, φιλιπ. δ. 12. καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι, καὶ πάντα δύνασθαι, καὶ πάντα παρακαλεῖν, καὶ πάντα μὴ ἀθυμεῖν. καὶ καθάπερ οἱ φίλιποι καὶ οἱ φιλοπότται ἀπατάζονται μὲν τὸν ἀμείνω οἶνον, οὐ μὴν ὅ τῦ καταδεεστέρου καταφρονοῦσι· οὕτω δὴ καὶ ὑμᾶς πρὸς τὴν τῶν θείων λογίων ἀκρόασιν μεμηνότες, ἀπολείπεσθε μὲν πάντα σοφωτέρων τῶν διδασκάλων, καὶ τοῖς βυτιλεστέροις ὅ οὐ τὴν τυχοῦσαν παρέχετε σπουδὴν καὶ προθυμίαν. οἱ μὲν γὰρ ἀρτῶνοι καὶ ἀγαλελυμένοι, καὶ πρὸς τὴν πολυτελεστέραν ναυπηγεῖσθαι τράπεζαν· οἱ δὲ διεψηγερμένοι καὶ νηφοντες, καὶ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, καὶ πρὸς τὴν πενεστέραν μὴ πολλῆς τρέχοντες προθυμίας. καὶ ὅτι οὐ κενολογία τὰ ῥήματα, ἀπὸ τῆς προφάσεως ὑμῖν ἀναλέξεως γενομένης τοῦτο ἐδιδάξατε μάλιστα. ὅταν γὰρ πολλοὶ πρὸς γάμον λόγους ἐποιούμεθα πρὸς ὑμᾶς, ἀφιγμένοι ὅτι μοιχεία ἦν ἀπαρτισμένη ὃ σκανδαλεῖν γυναῖκας, ἢ σκανδαλημένας λαμβάνειν, ζώντων ἐπὶ τῶν πατέρων ἀνδρῶν, καὶ τὸ Χριστοῦ νόμου αἰσχυνόντων λέγοντα, Ὅτι ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται, καὶ ὁ ἀπολύων γυναῖκα πρόφασιν λόγου Matth. ε. 32. πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, πολλοὺς εἶδον κἀπὸ κύπλου κρύπτοντας, ὃ πρόσωπον τύπτοντας, καὶ σφᾶς ἀνανεύσαι δυναμένους. τότε δὴ καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέψας εἶπον· βούλομαι ὁ Θεός, ὅτι σὰρξ εἰς γενήσεσθε ἀκριβῶς ἀπηχοῦμαι, ἀλλʼ ὅτι ἀναμένεται τῆς ἀγαθοῦ τῶν ἀκουόντων καὶ λεγόμενα μὴ πολλῆς τῆς σφοδρότητος. ἀμείνων μὲν γὰρ μηδʼ ὅλως ἁμαρτεῖν· οὐ μικρὸν ὅ εἰς σωτηρίας λόγον, καταδυνηθῆναι, καὶ καταγνῶναι τὰ ἁμαρτήματα τῆς ἑαυτῦ ψυχῆς, καὶ μαστίξαι τὸ σωτειδὲς μὴ πολλῆς τῆς ἀκριβείας. ἡ γὰρ τοιαύτη κατάγνωσις δικαιοσύνης ὀδὶ μέρος, καὶ ὅλως ὅτι τὸ μηκέτι ἁμαρτάνειν ἄγασα. ἀγαθὸν τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λυπήσας τὸν ἠμαρτηκότας ἔχαιρεν, οὐχ ὅτι ἐλύπησεν, ἀλλʼ ὅτι τῇ λύπῃ διώρθωσεν. Ἐχάρην γάρ, φησιν, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλʼ ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν. ἡ γὰρ β. Κορ. ζ. θ. κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται. Εἴπε γὰρ ἂν τῶν οἰκείων, εἴτε ἂν τῶν ἀλλοτρίων τότε ἁμαρτημάτων ἠλέγξατε, μᾶλλον ἢ τε ἐπαίνου ἄξιοι. ὅτι γὰρ ἂν τῶν ἀλλοτρίων ἀλγήσει τις, ἀπαραλόγιστα ἀποδείκνυται σπλάγχνα, καὶ ἄμοιρον ἐκφύσιν μιμήσεται λέγοντα· Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυρῶμαι; ὅτε ἂν τῶν οἰκείων δηχθῇ, τίνα τε ὅπως τοῖς ἠδη τολμηθεῖσι κόλασιν ἔσεσθε, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα ἑαυτὸν ἀσφαλέστερον δεῖ τῆς λύπης ταύτης ἐποίησε. δεῖ ταῦτα κἀγὼ κύπτοντας ὁρῶν, καὶ στενάζοντας, καὶ ὃ πρόσωπον τύπτοντας, ἔχαιρον ἀπὸ τῆς λύπης ταύτης ἐπόνων κερδῶν. δεῖ τοῦτο καὶ σήμερον πρὸς τῆς αὐτῆς ὑμῖν ὑποθέσεως δεικνύναι· ὥστε πρὸς βουλομένους εἰς γάμον ἐλθεῖν, πολλῷ ἂν τοῦ παράγματος τούτου ποιεῖσθαι πρόνοιαν. εἰ γὰρ οἰκίας ὠνεῖσθαι μέλλοντες καὶ οἰκέτας, πρεσβυτέρους καὶ πολυπραγμονοῦμεν τίς τε πωλεῖται, τίς τε ἐμπορεύεται κτησαμένους, αὐτῶν τε πωλούντων, τῶν μὲν τὸν καταβολεύς, τῶν δὲ καὶ τοῦ σώματος ἕξιν, καὶ τὸν τῆς ψυχῆς προαίρεσιν· πολλῷ μᾶλλον γυναῖκας μέλλοντας ἀγεσθαι, πρόνοιαν τοσαύτην καὶ πολλῷ πλείονα ἐπιδείκνυσθαι χρή. οἰκίαν μὲν γὰρ φαύλην οὖσαν ἀποδόσθαι πάλιν ἔξεστι, καὶ οἰκέτην σκαιὸν φανέντα ἀποδώσασθαι· τὸ πρόσωπον πάλιν" ἀφίεται· γυναῖκα δὲ λαμβάνοντα ἀποδώσασθαι πάλιν τοῖς ἐκδεδωκόσιν οὐκ ἔνι, ἀλλὰ ἀνάγκη πᾶσα δεῖ τέλους ἔνδον ἔχειν, ἢ

πονηρὸν

πονηρὰν ὖσαν σκυβάλλοντα, μοιχείας ἀλίσκεσθαι καὶ τοῦ τῦ Θεοῦ νόμυ. ὅταν οὖν μέλλῃς λαμβάνειν γυναῖκα, μὴ τοῦτ' ἔξωθεν αἰσχύνεσκε νόμος μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ σκεύων, τοῦτ' ἔστιν ἡμῶν κειμένους. καὶ γὰρ τύτυς, οὐ κατ' ἐκείνους σοι μέλλει κρίνειν καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Θεός. καὶ κεῖνοι μὲν προφῆται, εἰς χρήματα τὴν ζημίαν πολλάκις ἐσήγαγον· ὅτοι γ' τῦτο παθόντες τῇ ψυχῇ καὶ ἀπαλλαγῆτε ἐπάγουσι ὑμῶν εἰας, καὶ ὃ πῦρ ἐκφυγὸν ἀνόσιον. σὺ γ' ὅταν μέλλῃς ἄγεσθαι γυναῖκα, τοῦς μὲν τοῦ ἔξω νομικοὺς μὴ πολλῆς πρόχρης τῆς σπουδῆς, ἢ τοῦ καταφρόνου αὐτῶν, μὴ πάσης ἀκριβείας ἀξιέπαίζεις, τί μὲν ἔσται, ἐὰν ἅπαξ πλουτήσῃ ὁ γυνή, τί γ' ἐὰν ἔχουσα παῖδα, τί δὲ ἐὰν δύο ἢ τρῖς, καὶ τως μὲν ἔχουσα πατέρα, πῶς δὲ οὐκ ἔχουσα τοῖς ἑαυτῆς χρήσεται τοῦγμασι, καὶ τί μὲν εἰς τοῦ ἀδελφοὺς ἥξει τοῦ κλήρυ, τί δὲ εἰς Ⓦ συνοικοῦντα, ἢ ποτε κύριος ἔσται τοῦ πόντος, μηδένα μηδὲν ἀφῆται τῶν ἐκείνης τοῦ καταπάσασθαι μέρος, ἢ ποτε τοῦ πόντος ἐκπεσεῖται, ἢ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα πολυτοῦγμονεῖς τοῦ ἐκείνων ἢ ζητῆς, πόντα τοῦ εἰῶν ἢ τοῦ σκοπῶν, ὅπως ὐκ μηδενὸς χάριν ἢ ἔργα τῶν τῆς γυναικὸς τοῦγμάτων εἰς ἕνα τῶν ἐκείνη προσηκόντων ἐλθεῖν. καίτοι, ὅπερ ἔφθην εἰπών, εἰ καὶ τι συμβαίη τῶν ἀδοκήτων, οὐ χρήματος ἕνεκα τῆς ζημίας, ἀλλ' ὅμως ὐκ ἀνέχη τοῦτον οὐδὲν πρόσθεν. τως οὖν ὐκ ἄτοπον, χρημάτων μὲν ἡμῶν ἀπόλλυσθαι μηνόντων τοσαύτην σπουδὴν ἐπιδείκνυσθαι, ψυχῆς δὲ ὄντος ἡμῶν τοῦ κινδύνου καὶ τῶν θυγατέρων τῶν ἡμῶν, μηδένα ποιεῖσθαι λόγον, δίκοι τοῦ τῶν ἄλλων πόντων ταῦτα ζητῆν ἢ τοῦεργάζεσθαι καὶ πολυτοῦγμονῆν; δίκαιον δὲ συμβουλεύω τοῦ μέλλοντα, ἄγεσθαι γυναῖκας, τοῦς Ⓦ μακαρίους Παῦλον ἀποστολῆν, ἢ τοῦ πρὸ αὐτοῦ κειμένους τοῦ γάμυ ἀναγινώσκειν νόμυς, καὶ μαθόντας τοῦτερον, τί κελεύει ποιεῖν, ὅταν πονηρὰ καὶ ὕβριλος, ἢ μέθης ἐλεγχθῶν, ἢ λοίδορος ἢ ὀργίλος γένηται, ἢ οἱονοῦν ἄλλο τοιοῦτον ἐλεγχθῆναι ἔχυσα τύχῃ γυνή, ὅτω διαλέγεσθαι τοῦ γάμυ. καὶ μὲν γὰρ ἴδῃς ὅτι σοι δίδωσιν ὀξυτέραν τὴν ὀργὴν τῶν ἐλεγχθέντων ἐκβάλλειν μὲν ἐκείνην, εἰσάγειν δὲ ἑτέραν, ὡς πόντος ἀπηλλαγμένος κινδύνου θάρρει· καὶ δὲ τῦτο μὴ ὐκ ὀκνηρὸν ἔσῃ, κελεύει δὲ πλοῦ πορείας πόντα καὶ ἄλλα ἐλεγχθέντα ἔχυσαν φέρειν καὶ ἐνόδυ καὶ τέχνην, ὅτως ἀσφάλισαι ἑαυτόν, ὡς μέλλων ἅπασαν φέρειν τῆς γυναικὸς τὴν πονηρίαν. εἰ δὲ βαρὺ τῦτο καὶ φορτικόν, πάντα ποιεῖ ἢ τοῦγματεύου, ὥστε χρηστὸν καὶ ὑπείκοντα καὶ πειθήνιον γυναῖκα λαβεῖν, εἰδὼς ὅτι δυοῖν θατέραν, ἢ πονηρὰν λαβόντα γυναῖκα φέρειν αὐτῆς τὴν ἐπάχθειαν, ἢ τῦτο μὴ βουλόμενον, σκυβάλλοντα μοιχείας ἀλίσκεσθαι.

Ματθ. ε. λϛ. Ὁ γὰρ σκυβάλλων γυναῖκα, φησι, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι· καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμῶν μοιχᾶται. διὰ ταῦτα τοῦ τῦ γάμυ καλῶς ὠμὸν διεσκεμμένοι, καὶ τοῦ νόμυς τύτυς εἰδότες, πολλὴν ποιησόμεθα σπουδὴν, ὥστε ἐξ ἀρχῆς βυθμὸν πιὰ καὶ συμβαίνουσαν τοῖς ἡμετέροις ἔθεσι γυναῖκα λαβεῖν. τοιαύτην γ' λαβόντες, οὐ τῦτο καρπωσόμεθα μόνον, ὅτι οὐδέποτε αὐτὴν σκυβαλοῦμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ μὴ πολλῆς αὐτὴν ἀγαπήσομεν τῆς σφοδρότητος, καὶ μᾶλλον ἔσης ὁ Παῦλος σκέλυσιν. Εἰπὼν γὰρ, Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε Εφ. ε. κϛ. καὶ γυναῖκας, ὐκ ἔστι μέχει τύτυ μόνον, ἀλλὰ καὶ μέζονα ἡμῖν ἔδωκεν ἀγάπης, Καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πως ἠγάπησεν ὁ Χριστὸς, εἰπέ μοι; ὅτι προέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ αὐτῆς. ὥστε κἂν ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῆς γυναικὸς δέῃ, μὴ παραιτήσῃ. Εἰ γὰρ ὁ δεσπότης τὴν δούλην ὕτως ἠγάπησεν, ὡς ἢ ἑαυτὸν ὑπεδύσατο ὑπὲρ αὐτῆς, πολλῷ μᾶλλόν σε τὴν ὁμόδυλον οὕτως ἀγαπᾶν χρή. ἀλλ' εἰδὼς μὴ ποτε ὁ κάλλος τῆς νύμφης ἐπεσπάσατο Ⓦ νυμφίον, ἢ ἡ ἀρετὴ τῆς ψυχῆς. ὐκ ἔστι τῦτο εἰπεῖν. ὅτι γὰρ δυσειδὴς ἦν καὶ ἀκάθαρτος, ἄκουσον τῶν ἐξῆς. Εἰπὼν γὰρ, Παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ αὐτῆς, ἐπήγαγεν, Ἵνα ἁγιάσῃ αὐτὴν, καθαείσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος. Εἰπὼν γ', καθαείσας αὐτὴν, Εφ. ε. κϛ. ἔδειξεν ἀκαθάρτου ὖσαν ἐμπροσθεν καὶ σκαιᾶν, καὶ ὐχ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ τὴν ἑκάστην ἀκαθαρσίαν.

σίαν. κἀκόσμη γὰρ ἡ καπνῷ ἢ λύθρῳ ἢ αἵμασι ἢ μυείαις ἑτέραις τοιαύταις καταῤῥυπῶσα τὴν κτλί-
σιν· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἐβδελύξατο τὴν ἀμορφίαν, ἀλλὰ μετέβαλε τὴν ἀπρέπειαν, μετέπλασε, μετερρύθμι-
σεν, ἀφῆκε ζῶσαν ἡμῖν τὴν μίμησιν. τοῦτον ἢ σὺ μίμησαι· καὶ μυείαν ἁμάρτῃ ἡ στεῤῥοικοδομεῖ εἰς σὲ ἁ-
μαρτήματα, πεῖσον αὐτὸν ἢ συγχώρησον· καὶ λεπρὸς δύσροπον, μεταῤῥύθμισον ὑπακοῇ,
5 παῤῥησίᾳ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν. οὐ γὰρ τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῆς μόνον ἀπώμοξεν,
ἀλλὰ καὶ τὴν ῥυτίδα ἀπέξυσεν, τὴν παλαιὰν ἀποθύσας ἀνθρωπον, τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας σχη-
ματισθεῖσαν. καὶ γὰρ αὖθις ἀμπεπόλωμος πάλιν ὁ Παῦλος ἐλεγεν· ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον Εφ. ε. κζ.
τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα. οὐ γὰρ καλλιῶν μόνον ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ νέαν, οὐ
κατὰ τὴν τῦ σώματος φύσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τῆς προαιρέσεως ἕξιν. ἐπεὶ οὖν τοῦτο μόνον ἴσθι γυ-
10 ναικὸς, ὅτι λαβοῦσα ἀμορφίαν ἢ δυστυχίαν ἢ αἰχμαλωσίαν ἢ γηροκομίαν, οὐ προέβαλετο τὴν ἀμορ-
φίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς δόξαν ἑαυτῷ προσέθηκε, καὶ μετερρύθμισεν αὐτὴν εἰς κάλλος ἀμείβον-
μενον· ἀλλ' ὅτι καὶ ἐν τούτοις πολλάκις ῥυπωμένῳ, καὶ λιθουμένῳ ὁρῶν, οὐκ ἐκβάλλω, οὐδ'
ἀπορρίπτω ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον παραπλύνω καὶ διορθοῦμαι. πόσαι γάρ, εἰπέ μοι, μὴ
ὂν πιστεύσαι ἤμαρτον; ἀλλ' ὅμως αὖθις οὐκ ἐβδελύξατο· οὐδ', ὁ τοὺς Κορινθίους πορνευ-
15 κώς, μέλος τῆς ἐκκλησίας ἐᾷ· ἀλλ' οὐκ ἐξεκλεισε τὸ μέλος, ἀλλὰ διώρθωσεν. καὶ Γαλάται ἐκ-
κλησία ἦσαν ἀπιστίρτητοι, καὶ παῤῥησίᾳ Ἰουδαϊσμὸν καταπτύσαι· ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ἐκείνους ἐξέ-
βαλεν, ἀλλὰ διὰ τῦ Παύλου θεραπεύσας αὐτούς, ὅτι τὴν προαίρεσιν ἐπιδημίαι συγγέ-
νεσαι. οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐν ταῖς σήψεσι ταῖς ἡμετέραις, ἐπιῤῥυὴ γλῶσσα νόσημα, οὐ τὸ μέλος ἐκκό-
πτομεν, ἀλλὰ τὸ νόσημα ἀπελαυνόμεθα, οὕτω καὶ ὅτι τῆς γυναικὸς ποιοῦμεν. ἐαὶ γλῶσσά
20 τις ἐν αὐτῇ πορνεία, καὶ τὴν γυναῖκα ἐκβάλῃς, ἀλλὰ τὴν κακίαν ἀπέλασον· κἂν τὴν
γυναῖκα μὴ διορθώσασθαι δύνασαι, μέλος ὂν πολλάκις πεπορνεύμενον θεραπεῦσαι. οὐκ ἔνι
ἀλλ' ὅμως ἐιδότες αὐτῆς τὴν πόρνειαν οὖσαν ἀίδιον, οὐδὲ οὕτως ἐκκοπτόμεθα· ἀλλὰ καὶ
πόδα διεῤῥαμμένον ἔχοντες πολλοὶ πολλάκις, καὶ σπέλος χολῆς, καὶ χεῖρα ξηρὰν ἐνεπυρισμέ-
νην, καὶ ὀφθαλμὸν ἐσβεσμένον, οὕτω Ⓐ ὀφθαλμὸν ἐξορύτομεν, οὕτε τὸ σπέλος ἐκκόπτομεν,
25 οὔτε τὴν χεῖρα ἀποτέμνομεν, ἀλλ' ὁρῶντες οὔτε κέρδος ἐγκειμένης ἐκ αὐτῶν τῷ σώματι, καὶ
πολλῶν ταῖς λοιπαῖς μέλεσιν αἰσχύνην, μᾶλλον αὐτοῖς ἔχοντας ἐκ τῦ κοινῇ καὶ λοιπὰ συμ-
πάσχειν. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον, ἐνθα μὲν αἰτίας ἡ διόρθωσις, καὶ κέρδος ὁπόθεν, παντὶ τῷ
πείθεσθαι προθύμους· ἔνθα δὲ χεῖρας καὶ ἐλπίδες, καὶ πολλὴ ἡ μεταβολὴ, ἀπαγορεύειν τὴν θερα-
πείαν; ἐπεὶ γὰρ τῇ φύσει παρῳθήκαμεν ἀδύνατον αἰσχύνεσθαι, πάλιν, τὴν ὑπὸ προαίρεσιν
30 διεῤῥαμμένην δυνατὸν μεταῤῥυθμίσαι. εἰ δὲ καὶτὴν λέπρας αἰσίαν ποιεῖν, καὶ παλιᾶς
ὑπομολείας τυχοῦσαι τῷ οἰκείῳ κεχρῆσθαι σχήματι, οὐδὲ αὕτως αὐτὴν ἐκκλητέον. οὐτε Γαλ. β. κδ.
γὰρ τὸ μέλος δείσαντα ποιεῖν ἐκκοπτέον· μέλος γὰρ καὶ αὕτη ἐστίν. Ἔσονται γάρ, φησι, Ⓐ οἱ δύο
εἰς σάρκα μίαν. καὶ ὅτι μὲν τὰ μέλεσι, οὐδεὶς ἔστι κέρδος ἡμῖν ἐκ θεραπείας, ἐπιδηλόν· ἐκ δὲ
τῆς ἐρρωσίας ἀδιόρθωτον φθείρει ψυχάς· ὅτι δὲ τῆς γυναικὸς, καὶ δύνασαι μᾶλλον ἀσφαλῶς,
35 πολὺ ἡμῖν ἐκ μακρᾶς ἀπεικάσαι, διδάσκουσι, παιδαγωγοῦσα. καὶ γὰρ δεῖ ἐκείνην μὲν ἐκ τῆς
ἡμετέρας διδασκαλίας κερδᾶναι, τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ πολεμεῖν τῷ Θεοῦ λογισμὸν Ⓐ καθελεῖν,
Ⓐ καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τῦ Θεοῦ· καὶ τὴν ἀκοὴν αὐτῆς παραφέρειν
ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ μέλος ἡμῶν ἐκκεκεντῆσθαι. μέλος γὰρ ἡμῶν ἀναγκαίως ἡ γυ-
ναὶ· ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν μᾶλλον δεῖ φιλεῖν ἕτερον ἕτερον ὡς καὶ ὁ τοῦτο διδάσκων πάλιν ὁ Παῦλος
40 ἐλεγεν· Οὕτως ὀφείλουσιν Ⓐ οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώμα- Εφ. ε. κη.
τα. οὐδεὶς γὰρ ποτε τὴν ἑαυτῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτὴν, καθὼς
καὶ ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν· ὅτι μέλη ἐσμὲν τῦ σώματος αὐτῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῦ, καὶ ἐκ
τῶν ὀστέων αὐτῦ. καθάπερ γὰρ ἡ Εὔα, φησὶν, ἐκ τῆς πλευρᾶς τῦ Ἀδὰμ ἐτέχθη· οὕτω καὶ ἡμεῖς
ἐκ τῆς πλευρᾶς τῦ Χριστῦ. τοῦτο γάρ ἐστι, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῦ, καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτῦ.

ἀλλ'

ἀλλ' ὅτι μὴ ἡ Εὔα ἐκ τ̃ πλευρᾶς αὐτοῦ τ̃ Ἀδὰμ γέγονεν, ἅπαντες ἴσμεν, καὶ σαφῶς ἡ γρ
φὴ τοῦτο εἴρηκεν, ὅτι ἐπέβαλεν ἔκστασιν ἐπ' αὐτ̃, καὶ ἔλαβε μίαν τ̃ πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδόμη-
σεν ἐ γυναῖκα· ὅθεν καὶ ἡ ἐκκλησία ἀπὸ τ̃ πλευρᾶς τ̃ Χριστοῦ συνέστη, πολλὴν ἔχει τις αὐ ἀ-
πολῆξαι· καὶ ὅτι ἡ γραφὴ λοιπόν. ὅπερ γὰρ ὁ Χριστὸς εἰς τ̃ σωτηρίαν ἀνίωξεν, καὶ πεφυτ-
λώθη, καὶ ἀπέθανε, πεφυτλῶσθαι εἰς τ̃ γραπτωσύνην αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν 5
αἷμα καὶ ὕδωρ· καὶ ἐξ ἐκείνου τ̃ αἵματος καὶ τ̃ ὕδατος ἡ ἐκκλησία ἅπασα συνέστηκε. καὶ μάρ-
Ιωαν. ιθ. λδ. Ιωαν. γ. ε. τυρεῖ αὐτὸς λέγων· ὅτι Ἐὰν μή τις ἀναγεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελ-
θεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τ̃ οὐρανῶν. Τὸ δὲ αἷμα, πνεῦμα λέγει. Ἐ γὰρ ἐμυήθημεν μόνῳ τ̃
ὕδατος τ̃ βαπτίσματος, πρεφόμεθα δὲ καὶ τ̃ αἵματος. ὁρᾷς πῶς ἐκ τ̃ς ζωτικ̃ς αὐτοῦ ἐσμεν,
καὶ ἐκ τ̃ ὀστέων αὐτοῦ, ἀπὸ τ̃ αἵματος ἐκείνου καὶ τ̃ ὕδατος ζωτικόμενοι καὶ τρεφόμενοι; καὶ κα- 10
θάπερ τὸν Ἀδὰμ κατεβύθοντος, ἡ γυνὴ κατεσκευάζετο, οὕτω τ̃ Χριστοῦ ἀποθνήσκοντος, ἡ ἐκ-
κλησία διεπλάττετο ἐκ τ̃ς πλευρᾶς αὐτοῦ. οὐ μόνον δὲ τοῦτο δεῖ μόνον ζητεῖ φιλεῖν τὴν γυναῖ-
κα, ὅτι μέλος ἡμῶν ἐστί, καὶ ἐξ ἡμῶν ἔφυ τὴν τ̃ς δημιουργίας ἀρχήν· ἀλλ' ὅτι καὶ νόμου ὄντος
Γεν. β. κδ. αὐτοῦ τοῦτο τεθῆκεν ὁ Θεός, οὕτω λέγων· Ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος Ⓜ πατέρα αὐτοῦ
καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται Ⓜ οἱ δύο εἰς σάρ- 15
κα μίαν. Διὰ γὰρ τούτου Ⓜ τοῦτον ἡμῖν ὁ Παῦλος λέγει Ⓜ νόμον, ἵνα πάντα ἄθεν ἡμᾶς
πρὸς Ⓜ ἔρωτα σύνεσις τούτου. καὶ σκόπει σοφίαν ἀποστολικήν. οὕτε γὰρ ἀπὸ τ̃ θείων
νόμων, οὔτε ἀπὸ τ̃ ἀνθρωπίνων μόνον, εἰς τὴν ἀγάπην ἡμᾶς εἰσάγει τ̃ γυναικός, ἀλ-
λὰ καὶ ἀπὸ τούτων καὶ αὐτ̃ ἐκείνου εἰσηγάζας ἀμφότερα ζῶντα πίπτειν· ἵνα ὁ μὲ ὠφελούτε-
ρος Ⓒ φιλοσοφώτερος ἀπὸ τ̃ λόγων, ὁ δὲ ἀθενὴς ἀπὸ τ̃ κατόρθωσις Ⓒ τ̃ τ̃ς φύσεως, 20
εἰς φίλτρον εἰσάγηται. ἀλλ' ἵνα τοῦτο ἀκριβέστερον μάθωμεν, ἀπὸ τ̃ Χριστοῦ κατορθωμάτων, πλὴν
Εφ. ε. κε. κη. λ. λα. λβ. ἀναίνεσιν εἰσάγει οὕτω λέγων· Ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν
ἐκκλησίαν. Εἶτα πάλιν ἀπὸ τ̃ ἀνθρωπίνων· Οὕτως ὀφείλουσιν Ⓒ οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν
τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. Εἶτα πάλιν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ· Ὅτι μέλη
ἐσμὲν ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τ̃ς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκ τ̃ν ὀστέων αὐτοῦ. Εἶτα πάλιν ἀπὸ 25
τ̃ ἀνθρωπίνων· Ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος Ⓜ πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ
Εφ. ε. λϛ. προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ Ⓜ νόμον ἀναγνοὺς τοῦτον, φησί· Τὸ μυ-
στήριον τοῦτο μέγα ἐστί. πῶς μέγα ἐστίν, εἰπέ μοι; ὅτι Ⓜ ἀπέστη θαλάμευσεν ἡ κόρη
χρόνου, μηδέπω τὴν νυμφίου ἐωρακυῖα, ἀπὸ τ̃ς προτέρας ἡμέρας οὕτω πόθῳ καὶ ἔρωτι ὡς σώ-
μασι οἰκεῖοι. πάλιν ὁ αὐτὸς, μᾶλλον δὲ ἕτερον εἶδον, ὃς ἐκέλευσε τ̃ς ἐν λόγῳ ἀκολουθήσαι συνου- 30
σίας, ταύτην καὶ κεῖνος ἀπὸ τ̃ς προτέρας ἡμέρας ἀπώμοτον προτιθησι Ⓒ τῶν φίλων, καὶ τῶν
οἰκείων, καὶ τῶν ἡλικιωτῶν αὐτῶν. Ⓜ γοῦν πάλιν, ἀν μὴ ἐξ ἑτέρας ἀναγκάσῃ ἀφαι-
ρεθῶσι χρήματα, δέονται, ἀλγοῦσι, εἰς δικαστήριον τὸν ἀφελόμενον ἕλκουσιν· ἀνθρώ-
πῳ δὲ πολλάκις μηδέπω ὀφθῆναι, μηδὲ γνωσθῆναι, καὶ τὴν θυγατέρα τὴν ἑαυτῶν, καὶ
προῖκα χρημάτων πολλῶν ἐγγυᾶσθαι, καὶ χαίρουσι τοῦτο ποιοῦντες, καὶ οὐκ ἠρνήσαντο ζη- 35
μίαν εἰ τὸ τοιοῦτον. ἀλλ' ὁρῶντες τὴν θυγατέρα ἀπαγομένην, οὐ στενοχωροῦνται,
οὐκ ἀλγοῦσι, οὐ δικάζονται, ἀλλὰ καὶ συγχαίρουσι, καὶ εὐχὰς ἔργον εἶναι νομίζουσι. Τὸ δὲ τὴν θυ-
γατέρα ἰδεῖν τ̃ς οἰκίας ἐξαγομένην, καὶ πολλὰ μετ' ἐκείνης χρήματα. Ταῦτα οὖν ἀπώμο-
τα ἐποίησας ὁ Παῦλος, ὅτι τοὺς γονεῖς ἀφέντας ἀμφοτέρους ἀλλήλοις συνδεδέσθαι, καὶ χρόνῳ
τοσούτῳ συνοικίας ἡ τότε στενοχωρία τυραννικωτέρα γέγονε, καὶ συνιδεῖν, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο ἀν- 40
θρώπινον, ἀλλ' ὁ Θεὸς τοὺς ἔρωτας τούτους ἐγκατέσπειρε, καὶ τοὺς συνδοῦντας καὶ τοὺς συνδεδεμένους
μὴ χεῖρας τοῦτο ποιῆσι προσκυνᾶσαι, φησὶ, τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστί. Ἐ καθάπερ ὀπὶ τῶν
παίδων, τὸ παιδίον πρῶτον ἀπὸ τ̃ς ὄψεως βλέπει· ὅπερ ἂν γοῦν οὐ φθεγγόμενον· οὕτω
δὴ καὶ νυμφίος καὶ νύμφη, τοὺς θείους συνάγοντος, τοὺς ἀνθρωποῦντας καὶ συμβαλλόντος, ἀπὸ

τ̃ς

τῆς ὄψεως ἀλλήλοις συμπλέκονται. Εἶτα ἰδοὺ ὅτι δι' τῦτο ἐδήχθη, καὶ ὅτι τῆς ἐκκλησίας μάλιστα, ἐξεπλάγη καὶ ἐθαύμασεν. πῶς οὖν ὅτι τῦ Χριστοῦ καὶ τ' ἐκκλησίας τῦτο ἐλήφθη; καθάπερ ὁ νυμφίος τ' παρθένα ἀφεὶς πρὸς τὴν νύμφην ἔρχε)· ὕτω καὶ ὁ Χριστὸς τ' παρθενικὴν θεσμὸν ἀφεὶς πρὸς τ' νύμφην ἦλθε. οὐχ ὑμᾶς αὖθις ἐκάλεσεν, ἀλλ' αὐτὸς πρὸς ἡμᾶς πρῶτος ἐλήφθη. ὅταν δ' ἀκούσῃς ὅτι ἀφῆκε, μὴ μεταστῶσιν γνώμης, ἀμφὶ συγκαταβῶσιν. καὶ γὰρ καὶ μία ἡμῶν ὢν, μετ' τῦ παρρησιῶ. διὰ τῦτό φησι, τὸ μυστήριον τῦτο μέγα ἐστί. μέγα μὲν ὄντως ἐστὶ ὅτι ἀνθρώπων γινόμενοι· ὅταν δ' ἴδω εἰς τ' Χριστὸν καὶ εἰς τ' ἐκκλησίαν αὖθις συμβαίνοντα, τότε θαυμάζω. διὰ τῦτό εἶπεν, ὃ μυστήριον τῦτο μέγα ἐστὶν, ἐπήγαγεν· Ἐγὼ δὲ λέγω, εἰς τ' Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Εἰδὼς τοίνυν πλείστη μυστήριόν ἐστιν ὁ γάμος, καὶ πλείστου προσήκοντος τύπος, μὴ ἁπλῶς, μηδὲ ὡς ἔτυχε πρὸς τῦτο βουλεύου, μηδὲ χρημάτ[ων] σπουδὴν ζήτει μᾶλλον ἀγαθὴν νύμφην. οὐ γὰρ κατηλύσεις, ἀλλὰ βίου κοινωνίαν εἰσ(ῆ) γάμον διανομίζειν. ἡ γὰρ πολλῶν ἥκουσα λεγόντων, ὁ διὰ πορώτερος γίνεται ἀπὸ τῦ γάμου, πλὴν ὠὴ· ὅταν γυναῖκα σπουδὴν ἔλαβε, πλοῦτον καὶ πτωχεῖαν. τί λέγεις, ὦ θεράπον; ἀπὸ γυναικὸς κερδαίνειν ἐπιθυμεῖς, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, οὐδὲ ἐρυθριᾷς, οὐδὲ εἰς τὴν γλῶτταν καταδύῃ τοιούτους κερδῶν ἐπιζητῶν ῥήτορας; καὶ τί ταῦτα ἀνδρὸς καὶ ῥήματα; γυναικός ἐστι μόνον, τὰ συλλογίσματα διαφυλάττειν, καὶ πρόσοδους διατηρῆσαι, τῆς οἰκίας ἐπιμεληθῆναι. καὶ γὰρ διὰ τῦτο αὐτὴν ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἵνα σὺ τούτοις ἡμῖν βοηθῇ μετ' τῶν ἄλλων ἀπάντων. ὅπου γὰρ(ῶ) βίοι(ῶ) ἡμέτερον δύο ταῦτα συγχρωτῆ εἶναι, καὶ τὰ πολιτικὰ καὶ ἰδιωτικὰ πράγματα, διελὼν ἀμφότερα ταῦτα ὁ Θεὸς, τὴν μὲν τῶν οἰκίαν δὲ τὴν τῆς οἰκίας προστασίαν ἀπένειμε, τοῖς δ' ἀνδράσι τὰ τῆς πόλεως ἅπαντα προστάγματα, τά τε ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς δικαστήρια, βουλευτήρια, στρατηγίας, τὰ ἄλλα πάντα. οὐ δυνατὸν ἀκριβῆσαι λόγῳ, οὐδὲ ἀφῆναι βέλος ἡ γλῶττα· ἀλλ' ἀλλαχόθεν δυνάμεως λαβεῖν, καὶ ἰσχὺν φθάσαι, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ τῆς τῶν οἰκίαν διαθέσεως καλῶς. ἃ δυνατὸν γενόμενον εἰσπηδῆσαι ἐν βουλευτηρίῳ· ἀλλὰ δυνατὸν γενόμενον εἰσπηδῆσαι ἐν οἰκίᾳ· καὶ πολλάκις ἄνδρα σεσῶφρονεν ὁ λόγος τῆς τῶν οἰκίαν, βέλτιον αὐτὴ σεσῶφρονε. οὐ δυνατὸν τὰ δημόσια διαθεῖναι καλῶς· ἀλλὰ δυνατὸν παιδία διαθρέψαι καλῶς, ἃ κεφάλαιον τῶν κτημάτ[ων], δυνάμενα θεραπεύσαι κακοῦργίας σεσωφρονῆσαι, καὶ σωφρόνως ἐπιμεληθῆναι τῶν διοικουμένων, τὴν ἀλλὴν ἅπασαν τῶν σεσοικισμένων πρόνοιαν ἀναδέξαι, καὶ πάσης αὖθις τοιαύτης ἀπαλλάξαι φροντίδος ὁ οἰκέτης, ταμείων, ἐργασίου, ἐρίσου πραγματείας, ἱματίων διαφθορᾶς, τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐπιμεληθῆναι, ἅπερ ἀνδρὶ οὐτε σπουδαστέα, οὔτε σχολὴν μεταχειρίσασθαί ποτε, καίτοι μυρία φιλοσοφίαν. καὶ γὰρ καὶ τῦτο τῆς τῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας καὶ σοφίας ἔργον, καὶ τὸ τοῖς μείζοσι χρήσιμον, τὸ τοῖς ἐλάττοσι καταδέσμευσεν καὶ ἄχρηστον εἶναι(ῆ), ἵνα ἀναγκαία γλὼττ[α] τῆς γυναικὸς ἡ χρεία. Εἰ γὰρ τὸ ἀμφοτέρους ἐποίησε(ῶ) ἄνδρα ἐπιτηδείους εἶναι(ῆ), οὐκ ἂν φέρτερον ἦν· ὃ τῶν γυναικῶν ἐλάμβανε γλῶς. πάλιν, Ἰσ. τὰς γυναῖκας Εἰ τὸ μεῖζον καὶ χρησιμώτερον ἐπέτρεψε τῇ γυναικί, πολλῆς ἂν τὰς ἐπλησε" ἐν ἀνδρὸς τῆς ἀπονοίας. διὰ τῦτο οὔτε ἀμφότερα ἐνὶ ἔδωκεν, ἵνα μὴ τὸ ἕτερον ἐλαττωθῇ γλῶς, τὸ δεύτερον εἶναι(ῆ) δοκῇ· οὔτε ἴσης ἀμφότερα ἑκατέρῳ διένειμεν, ἵνα μὴ πάλιν ἐκ τ' ἰσοτιμίας μάχης γλίσχρα καὶ φιλονεικία, τῆς αὐτῆς προεδρίας τοῖς ἀνδράσι φιλονεικουσῶν ἀξιοῦσθαι τῶν γυναικῶν· ἀλλ' ὁμῶς καὶ τῆς εἰρήνης προνοῶν, καὶ τὸν πρέπουσαν ἑκάστῳ τάξιν διατηρῶν, εἰς δύο ταῦτα διελὼν ἡμῖν τὸν ζωὸν, τὸ μὲν ἀναγκαιότερον καὶ χρησιμώτερον τῷ ἀνδρὶ, τὸ δ' ἔλαττον καὶ καταδεέστερον δέδωκε τῇ γυναικί· ἵν' ὁ μὲν ἔχῃ τὸ ἀναγκαῖον τῆς χρείας προσαπόδασος ἡμῖν ᾖ, ἡ δ' ἔχῃ τὸ καταδεέστερον τῆς διακονίας μὴ κατεξουσιάσῃ τῦ συνοικοῦντος. ταῦτ' οὖν ἅπαντες εἰδότες, ἓν μόνον ζητῶμεν, ψυχῆς ἀρετὴν ἡ βιγήσωμεν θέσθαι, ἵνα εἰρήνης ἀπολαύσωμεν, ἵνα σπουδῶμεν καὶ ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ διαπρέψαι.

ὁ δὲ γάμος ἀπαλλαγὴν λαβὼν γυναικὸς, διπλασίονα μᾶλλον ἕλκει τὴν γυναῖκα. Εἰ γὰρ ἡ χωρὶς τούτου, φαντασίαν τὴν εἰς αὐτὸν γυναῖκα πενίας καὶ πλησμονῆς, καὶ τοῦ δόξης ἔρωτα ὑπερπίπτουσι, καὶ τὴν τοῦ τιμᾶσθαι τοῦτο παρὰ πολλοῖς πόθον, πῶς ἔσονται φορητοὶ τοῖς συνοικοῦσιν αὐτοῖς; ὁ δὲ ὑπερπεσὼν τὴν πενίαν καὶ τὸν γυναῖκα, βοηθὸν δὲ σύμμαχον ἕλαβε, καὶ πολλὰ εἰς τὸν οἶκον εἰσήνεγκε τὰ ἀγαθά. Ἡ γὰρ πενίας ἀπαλλαγὴ θεραπαίνη αὐτὴ μὴ πολλῆς ἐπιμελείας ἀπαιτοῦσα τὸν ὁρᾶν, καὶ πολλὰ εἰπεῖν δὲ πείθεσθαι, καὶ ἐλευθέρα μὲν καὶ μάλης καὶ ἀπορίας καὶ ὑβρεως πάσης ἀπηλλαγμένη τοῦ φάσκειν· εἰρήνης δὲ, καὶ ὁμονοίας, καὶ ἀγάπης, καὶ συμφωνίας μεστὸν οἶκον. μὴ τοίνυν τοῦτο ζητῶμεν, ὅπως χρήματα ἐχώμεν, ἀλλ' ὅπως εἰρηνικὸν, ὅπως ἡδονῆς ἀπολαυώμεθα. διὰ τοῦτο γάμος, οὐχ ἵνα πολέμου καὶ μάχης ταῖς οἰκίαις ἐμπιπλῶμεν, οὐχ ἵνα ἔριδος καὶ φιλονεικίας ἐχώμεθα, οὐχ ἵνα πρὸς ἀλλήλους διαστασιάζωμεν, καὶ ἀβίωτον βίον ποιήσωμεν, ἀλλ' ἵνα βοηθείας ἀπολαύωμεν, καὶ λιμένα ἔχωμεν καὶ καταφυγὴν, καὶ παραμυθίαν τῶν ἐπικειμένων κακῶν, ἵνα καὶ ἡδονῆς τῇ γυναικὶ συνεγώμεθα. πόσοι πλουτοῦντες, γυναῖκας λαβόντες εὐπόρους, τὸν οὐσίαν αὐξήσαντες τὸν ἡδονὴν καὶ τὸν ὁμόνοιαν κατέλυσαν, καὶ ἀπὸ μέσου μάχας ὅτι τῆς τραπέζης ποιούμενοι, φιλονεικίας ἐζητησαν; πόσοι πένητες πενεστέρας λαβόντες, εἰρήνης ἀπολαύουσι, καὶ μετ' εὐφροσύνης πολλῆς τὸν ἥλιον εἰς τοῦτο βλέπουσι. Ὁ γὰρ εὔπορος, πολυταχόθεν αὐλῆς παρεισιούσης τρυφῆς, καὶ τὰς γυναικὸς ἡδυλογούσης πολλάκις ἀπηθυμηκὼς, καὶ τῆς προύσης ἀπαλλαγὴν ζωῆς; οὕτως οὐδὲν χρημάτων ὄφελος, ὅταν ψυχῆς μὴ ὑπάρχῃ καλῶς ἀγαθῆς. καὶ τί χρὴ λέγειν περὶ εἰρήνης καὶ ὁμονοίας; καὶ γὰρ εἰς αὐτὸν τὴν χρημάτων τὸν κτῆσιν πολλάκις ἡ πλουσιωτέραν λαβοῦσα πένητος πρέπει γίνεσθαι. ὅταν γὰρ εἰς τὰς παρούσας λύπας ἅπασαν τὸν περιουσίαν ὅτι-δὴς, εἶτα ἀπόρου συμβαίνοντος θανάτου, καταβληθῇ πᾶσα τὴν κηδείων ἀνάγκαις τὸν ἀπάσαις· καθάπερ οἱ ναυάγιον πεπομφότες ὑπὲρ τῆς θαλάσσης, τὸ σῶμα σῳζόμενον, οὕτω καὶ ἡ τοῦ, καὶ πολλῆς φιλονεικίας, καὶ μάχης, καὶ ὕβρεως, καὶ ἁπάσης πόλις τὸ σῶμα ἐλεύθερον ἔχει ἐξέρχεται. καὶ καθάπερ οἱ τῶν ἐμπόρων ἀπλήστοι, μείζονα τὸν ναῦν πλήσαντες φορτίων, καὶ πλέον τῆς δυνάμεως ὄγκον ὑπενέγκαντες, καταδύονται τὸ σκάφος, καὶ πάντα ἀπόλλυσι· οὕτω δὴ καὶ οὗτοι τὸν χαροπὸν ἀγέλιμοι γάμοις, μείζονα πολλάκις δέξασθαι τὸν ἐπιθυμίαν οὐσίαν ἀξίαν τῆς γυναικὸς, καὶ τῆς οὔσης ἀξέπεσον. Ὥσπερ ἐκ κύματος ἐμβολὴ βραχέα ἐμπιοῦσα βαπτίζει τὸ σκάφος, οὕτω καὶ ταῦτα, θάνατος ἄωρος παρασταθεὶς, μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ πάντα τὰ ὄντα αὐτῷ ἀφείλετο. Ταῦτ' οὖν ἀπαντα εἰδότες, μὴ χρήματα παρασκευάζωμεν, ἀλλὰ ἔργων ὑπερβαλλώμεθα, καὶ σεμνότητα καὶ σωφροσύνην. γυνὴ γὰρ σώφρων, καὶ ὑπερβαλλὴς, καὶ μετρία, κἂν πένης ᾖ, τὸν πενίαν πλούτου βέλτιον διατεθειμένην δυνήσεται· ὥσπερ ἡ διεφθαρμένη καὶ ἀκόλαστος καὶ φίλεργος, κἂν μυρίους εὕρῃ θησαυροὺς ἐπὶ τὸν κειμένους, ἀθέμιτος πάντοτε πάλιν αὐτοῖς ἐκφυσήσασα, καὶ συμφορᾶς μείζονας μετὰ τῆς πενίας παρεισκαλεῖται ἄνδρα. μὴ τοίνυν πλοῦτον ζητῶμεν, ἀλλὰ τὴν χρησομένην καλῶς τοῖς οὖσι. πρότερον μαθεῖν, τίς ἡ τοῦ γάμου αἰτία, καὶ τίνος ἕνεκεν εἰς βίον εἰσενήνεκται· ἡμέτερον, καὶ μηδὲν πλέον ἀπαιτεῖν. τίς οὖν ἡ τοῦ γάμου παρουσία, καὶ τίνος ἕνεκεν ἔδωκεν αὐτὸν ὁ Θεός; ἀκουσον τοῦ Παύλου λέγοντος· Διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω. Οὐκ εἶπε, διὰ τὴν τῆς πενίας ἀπαλλαγὴν, ἢ διὰ τὴν τῆς εὐπορείας κτῆσιν, ἀλλὰ τί; ἵνα πορνείας φύγωμεν, ἵνα τὴν ἐπιθυμίαν καταστείλωμεν, ἵνα σωφρονῶμεν συζήσωμεν, ἵνα εὐαρεστήσωμεν Θεῷ, τὴν οἰκείαν ἐχούμενοι γαμετήν. τοῦτο τοῦ γάμου τὸ δῶρον, τοῦτο ὁ καρπὸς, τοῦτο τὸ κέρδος. μὴ τοίνυν τὰ μείζονα ἀφεὶς, τὰ ἐλάττονα ζήτει. πολὺ γὰρ σωφροσύνης ἐλάττων ὁ πλοῦτος. δεῖ γὰρ τοῦτον μόνον χρὴ λαμβάνειν γυναῖκα, ἵνα τὴν ἀκρασίαν φύγωμεν, ἵνα πορνείας ἁπάσης ἀπαλλαγῶμεν· πρὸς τοῦτον χρὴ τὸν γάμον καθίζεσθαι πάντα, ἵνα εἰς σωφροσύνην ὑμῖν συμπεσάτην· ἔσται δὲ τοῦτο, ἐὰν τοιαύτας

a Cor. ζ. β.

αὐτὰς ἀγώμεθα νύμφας, αἱ πολλῷ μᾶλλον εὐλαβήσονται, πολλῷ δὲ σωφρονήσουσι, πολλῷ δὲ ἐπιτείχισμα ἡμῖν εἰσαγαγεῖν δυνήσονται. ἡ μὲν γὰρ τοῦ σώματος εὐμορφία, ἐπὰν μὴ σὺν ἐζυγισμένῳ ἔχῃ τινὶ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ, καὶ εἴκοσι δὲ καὶ ἑκατὸν ἡμέρας δυνήσεται ἀνδρα ἑλκύσαι, περαιτέρω δὲ οὐ προβήσεται, ἀλλὰ δείξασα τὴν κακίαν, ἄπρακτον καταλύσει τὸ φίλτρον· αἱ δὲ τῷ κάλλει τῆς ψυχῆς καταλάμψασαι, ὅσῳπερ ἂν ὁ χρόνος προΐῃ, καὶ πείρᾳ τῆς οἰκείας εὐγλωττίας πλέον ἔχωσι, τοσούτῳ μᾶλλον θερμότερον τοῖς οἰκείοις ἀνδράσι ποιοῦσι τὸν ἔρωτα, καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὁμόνοιαν ἀγαπητήν. τοῦτο δέ ἐστι, καὶ φιλίας μεταξὺ κειμένης θερμῆς καὶ γνησίας, ἅπαν ἐλαττώσῃ πορνείας εἶδος, καὶ σοὶ ἔννοια πᾶσα ἀλλοτρίας τῷ φιλοῦντι τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ποτὲ ἐμπεσεῖται, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ παντὸς τὴν ἑαυτοῦ τέρψει, καὶ ὄψει τῆς σωφροσύνης. Θεὸν ὅπως ἀπώμνυος εἰς τὴν τῆς οἰκίας ἀπάσης ἔννοιάν τε καὶ πρόνοιάν μου. οὕτως ἐλάμβανον ἡμνᾶμοι τοὺς παλαιοὺς ἀνδρῶν γυναῖκας, ψυχῆς βούλεσθαι ὀπτίζοντες, καὶ οὐκ εὐπορείαν χρημάτων. καὶ ἐπὶ τοῦτο ἔστιν ἀληθὲς, παράδειγμα ἔνεκεν, ἐνὸς ὀπτόμενοι τοῦ Ἰσαὰκ γαμοῦ. Καὶ Ἀβραὰμ πρεσβύτερος ὢν καὶ προβεβηκὼς ἡμερῶν, φησὶ, καὶ εἶπε τῷ Γεν. κδ. α
παιδὶ αὐτοῦ τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, τῷ ἄρχοντι τοῦ αὐτοῦ πάντων· θὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ μηρόν μου· καὶ ὀμοῦμαί σε Κύριον Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἵνα μὴ λάβῃς γυναῖκα τῷ υἱῷ μου Ἰσαὰκ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν Χαναναίων, μεθ' ὧν ἐγὼ οἰκῶ μετ' αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὴν γῆν μου, οὗ ἐγεννήθην, πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν. Εἶδες τοῦ δικαίου τὴν ἀρετὴν, πόσην ὑπὲρ γάμου προνοίαν ἐποιήσατο; οὐ γὰρ δὴ μαστροποὺς καλέσας γυναῖκας, καθάπερ Ἰωβ, οὐδὲ προμνηστρίας, οὐδὲ γραΐδια μυθεύοντα, ἀλλὰ οἰκέτην ἑαυτοῦ, τύπῳ τὸ πρᾶγμα διεχείρισεν· ὁ δὲ αὖθις τῆς εὐλαβείας τοῦ πατριάρχου μέγιστον ὅτι σημεῖον, ὅτι πιστὸν κατεσκεύασε οἰκέτην, ὡς καὶ τοιούτου πράγματος νομίσας ἀξιόπιστον εἶναι δίκαιον. Εἶτα γυναῖκα ζητῇ, οὐκ εὔπορον, οὐδὲ εὔμορφον, ἀλλ' εὐλαβῆ τοῖς θεσπίοις, καὶ διὰ τοῦτο τοσαύτην ὁδὸν ἀποδημίας προπέμπει. ὅρα δὲ καὶ τοῦ οἰκέτου τὴν εὐγνωμοσύνην. οὐδὲ γὰρ εἶπε, τί ποτε τοῦτο ἔστιν; ἔθνη τοσαῦτα πλησίον ἡμῶν, εὔπορον ἀνδρῶν θυγατέρες τοσαῦται, ἐπισήμων καὶ περιφανῶν· σὺ δὲ εἰς μακρὰν οὕτω πέμπεις με, πρὸς ἀνθρώπους ἀγνῶτας. τίνι διαλέξομαι; τίς με εἴσεται; τί δὲ δόλον μοι ῥάψωσιν, αἰ ἀπάτην ἐργάσωνται; οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐπιχείρητον, ὡς ξένος. οὐδὲν τούτων εἶπεν, ἀλλὰ ταῦτα ἅπαντα παρεῖδεν, ὃ μάλιστα ὄντι ὑποπτεύεσθαι, τοῦτο ὑπεῖδεν, ἀπὸ μιᾶς τοῦ μηδὲν οἰκείῳ ἀντιπεῖν τὴν ὑπακοὴν ὀπτεύοντος· ἀπὸ δὲ τοῦ μόνον ἐκεῖνο ἐρέσθαι, ὃ μάλιστα πάντων ζητῆσαι ἔδει, τὴν σύνεσιν τὴν αὐτοῦ καὶ προνοίαν δηλῶν. τί ποτ' οὖν ὄντι τοῦτο, καὶ τί τὸ διαστῆσον ἤρετο ἑαυτῷ; Ἐὰν δὲ μὴ Γεν. κδ. ε
βουληθῇ, φησὶν, ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ, ἀποστρέψω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, ὅθεν ὤφθητε; Εἶτα ὁ Ἀβραάμ· Μὴ ἀποστρέψῃς ὑμᾶς ἐκεῖ. Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὃς ἔλαβέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκ τῆς γῆς, ἧς ἐγεννήθην, ὃς ἐλάλησέ μοι καὶ ὤμοσέ μοι λέγων, σοὶ δώσω τὴν γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου, αὐτὸς ἀποστελεῖ ἄγγελον αὐτοῦ ἔμπροσθέν σου, καὶ κατευοδώσει τὴν ὁδόν σου. ὁρᾷς πίστιν ἀνδρός; οὐ προσκαλέσατο φίλους, οὐ συγγενεῖς, οὐκ ἄλλον οὐδένα, ἀλλὰ Θεὸν ἔδωκεν αὐτῷ μεσίτην καὶ συνοδοιπόρον. Εἶτα βουλόμενος παραθαρσῦναι οἰκέτην, οὐχ ἁπλῶς εἶπε, Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ προσέθηκεν, ὃς ἔλαβέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. ἀναμνήσθητι, φησὶ, πῶς τοσαύτην ἤλθομεν ἀποδημίαν, πῶς τὴν οἰκείαν ἀφέντες, ὑπὲρ τῆς ἀλλοτρίας πλείονος ἀπελαύσαμεν βοηθείας, πῶς καὶ ἀδυνάτα γέγονε δυνατά. οὐ τοῦτο δὲ μόνον βουλόμενος δηλῶσαι ἔλεγεν, ὃς ἔλαβέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου, ἀλλ' ὅτι καὶ ὀφειλέτην ἔχει Θεόν. χρεώστης, φησὶν, ἡμῖν ὄντι. ὥστε εἶπε, σοὶ δώσω τὴν γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου· ὥστε εἰ καὶ ἡμᾶς ἀνάξιοι, ἀλλὰ γοῦν τὴν

τῶν ἐπόχεσιν αὐλὸς τῶν ἑαυτῷ, καὶ ἵνα αὐτῶν εἰς τέλος ἀγάγῃ, συμπράξαι, καὶ ὀξύμαει εἰ τὰ προκείμενα ἅπαντα, καὶ τέλος ὑπιθήσει τούτῳ ὅπερ βούλομαι. Ταῦτα εἰπὼν, ἔπεμψε Ⓦ παῖδα. Εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, ἐπροσπλάθη τινὶ τῶν τῶν πόλιν οἰκούντων, οὐ διελέχθη δὲ θεόπτοις, οὐκ ἐκάλεσε γυναῖκας· ἀλλ' ὅρα πῶς καὶ
Γεν. κδ. 12. ἐκεῖνος πιστὸς ὤν, Ⓦ μοσύτην, οὐ ἔλαβεν, αὐλὸν κατέχων, αὐτῷ διελέγετο μόνῳ, Καὶ εἶπε· Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ κυρίου μου Αβραάμ, εὐόδωσόν σήμερον. καὶ οὐκ εἶπε, Κύριε ὁ Θεός μου, ἀλλά τί; Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ κυρίου μου Αβραάμ. Εἰ γὰρ ἐγὼ εὐτελὴς καὶ ἀφρίμμενος, φησὶν, ἀλλὰ Ⓦ διατούτου προσκάλλομαι Ⓦ ἐμοί. οὐ γὰρ ἐμαυτῷ, ἀλλ' ἐκείνῳ ἀφικνοῦμαι· ἐκείνου τοίνυν αἰδεσθεὶς τὸν δεσπότην, συγκατάθεσθαί μοι δὸς προκείμενον ἅπαν. Εἶτα ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι ὡς χρέος ἀπαιτῶ, ἄκουσον καὶ τῆς ἐξῆς· Καὶ πίησον ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου Αβραάμ. καὶ μοι εἰπὲ, φησὶ, κατορθωκότες, ἀξιοῦμεν χάριτα σωθῆναι, καὶ ἀπὸ φιλανθρωπίας τοῦτο λαβεῖν, οὐκ ἐξ ὀφειλῆς
Γεν κδ. 13. τινος καὶ χρέους. τί τοίνυν βούλει; Ἰδοὺ ἕστηκα, φησὶ, ὅπου τῆς πηγῆς τὰ ὕδατος· αἱ θυγατέρες τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ· καὶ ἔσται ἡ παρθένος, ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, ἔκκλινόν μοι τὴν ὑδρίαν σου, ἵνα πίω, καὶ εἴπῃ, πίε καὶ σύ, καὶ τοὺς καμήλους σου ποτιῶ ἕως ἂν παύσωνται πᾶσαν πίουσαι, ταύτην ἡτοίμασας τῷ παιδί σου Ισαὰκ, καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαί ὅτι ἐποίησας ἔλεος τῷ κυρίῳ μου Αβραάμ. ὅρα σοφίαν οἰκέτου, οἵαν τίθησι σημεῖον. Οὐκ εἶπεν, ἐάν μοι ἴδῃ ὅτι ἡμιόνων φερομένων, ὅτι ὀχήματος ὀχουμένου, βουνύχων ἢ ἐσμοῦ ὑποζυγωμένου, πολλὴν ἔχουσαν θεραπείαν, βύμορφον καὶ ἀπολάμπουσαν κάλλει τοῦ σώματος ὥραν, ταύτην ἡτοίμασας τῷ παιδί σου· ἀλλά τί; ἢ ἐάν μοι εἴπω, ἔκκλινόν μοι τὴν ὑδρίαν σου, ἵνα πίω. τί ποιεῖς, δέσποτα; ὅτως εὐπαλῆ γυναῖκα τῷ διατούτῳ σου ζητεῖς, ὑδροφοροῦσαν καὶ σοὶ ἀβελτερίαν διναμένην; ναί, φησὶν· οὐ γὰρ ἐπεμψέ με χρημάτων εὐπορίαν, οὐδὲ ἡδονὰς λαμπρότητα, ἀλλὰ ψυχῆς εὐηθείαν ἐπιζητήσοντα. πολλαὶ πολλάκις τῶν ὑδροφορουσῶν τοιούτων ὀλόκληρον ἔχουσιν ἀρετήν· ἄλλαι δὲ οἴκοις λαμπροῖς καθήμεναι, πόρνων εἰσὶ χείρους καὶ φαυλότεραι. Εἶτα καὶ πόθεν τοῦτο, ὅτι σωφρονέστερόν ἐστι γυνὴ; ἀπὸ τοῦ σημείου, φησὶν, ὃ εἶπε. καὶ ποῖον τοῦτο σημεῖον ἀρετῆς; μέγιστον καὶ ἀναμφισβήτητον. φιλοξενίας γὰρ τοῦτο μέγα σημεῖόν ἐστιν, ὥστε πᾶσαν ἀποδεῖξαι. ὁ τοίνυν λέγω τοιοῦτόν ἐστιν, εἰ καὶ μὴ ταῦτα φθέγξεται τὰ ῥήματα· ἐκείνῳ ζητῶ τῷ πρέποντι, ἥτις οὕτω φιλόξενός ἐστιν, ὡς πᾶσαν ἀποδεῖξαι τὰ οἷς δύναται θεραπεύειν. οὐχ ἁπλῶς δὲ τοῦτο ἐζήτει· ἀλλ' ὑπὸ τοιαύτης οἰκίας ὤν, καὶ ἧς μάλιστα τὰ τῆς φιλοξενίας ὤφλε κατορθώματα, τοῦτο παρὰ τῶν ἄλλων ἐζήτησεν, ὁμοίως παρὰ τοῖς ἑαυτοῦ διατόποις λαβεῖν. Εἰς οἰκίαν αὐτὴν μέλλουσαν, φησὶν, εἰσαγαγεῖν, ξένοις αἰσχυνομένην, ἵνα μὴ πόλεμος ἢ καὶ μάχη τῶν αἰδρῶς προϊεμένων τὰ ὄντα, καὶ Ⓦ πατέρα μεμουμένου, καὶ δοῦ ξένοις ἀποδεχομένου. ἀπόδηλον ἡμῖν δὲ τῇ οἰκίᾳ ἅπαντα γένηται καὶ ἀγαθά. καὶ ἵνα τοῦτο παρὰ τῶν ἄλλων τοῦτο ἐπιζητῶ. μὴ δὲ τοῦτο ἴδωμεν, ὅτι ὕδωρ ἐπιζήτησεν, ἀλλ' ἐκεῖνο σκοπήσωμεν, ὅτι σφόδρα φιλοξένου ψυχῆς,
Γεν. κδ. 18. μὴ μόνον δοῦναι ὃ αἰτηθεὶς, ἀλλὰ καὶ πλέον ἐπιθεῖναι προσκαλεῖν. Καὶ ἐγένετο, φησὶ, παρὰ τοῦ συντελέσαι αὐτὸν λαλοῦντα, ἰδοὺ Ρεβέκκα ἐξεπορεύετο, καὶ ὃ προφητικὸν σκοπὸν ἐπλήρου· το· Ἐπὶ λαλοῦντός σου ἐρῶ, ἰδοὺ πάρειμι. τοιαύτας τῶν ἡμετέρων δύσφρων αἱ εὐχαί· παρὰ τέλους πίπτουσι Ⓦ Θεοῦ ὑπενεύσαντος τοῖς λεγομένοις. καὶ σὺ τοίνυν ἐπαιδεύθη μέλλῃς γυναῖκα ἀγαγεῖν, μὴ παρὰ δεσπότου καταφύγῃς, μηδὲ παρὰ γυναῖκας ἐμπορευομένας καὶ ἀλλοτρίας συμφορὰς, καὶ ζητήσας ἓν μόνον, ὅπως αὐταί μαθοῦσι λαβέσθαι· ἀλλὰ καταφύγε ὅπου Ⓦ
Ματθ. ε. λγ. Θεοῦ. οὐκ ἐπαισχύνεταί σε γλυκάθαι νυμφαγωγός. αὐλὸς ἐπεκάλει καὶ εἶπε· Ζητήσατε τὴν βασιλείαν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. καὶ μὴ λέγε, πῶς δυνάμεθα Ⓦ Θεὸν ἰδεῖν; μὴ γὰρ ἀφῆκαί μοι φωνὴν ἔχειν, καὶ βλέπειν φανερῶς, ἵνα προσπλη-

ῶν

θὴν ἐρωτήσω; ἀπίσευ ζῶντα ψυχῆς. καὶ γὰρ ὀξέως ἡ χωεὶς φωνῆς πάντα, ὅσα δὲ θέλη, δυνάται καταστρέφειν ὁ Θεός· ὅθεν καὶ ὅτι τῦτο γέγονεν. οὐδὲ γὰρ φωνὴν ἤκουσεν, οὐδὲ ἄλλο τι ἑώρα εἶδεν, ἀλλ' ὅτι πηγὴ ἐσώθη ἤυξατο, καὶ ταχέως ἐπέτυχεν. Ἐλέγετο γὰρ πρὶν ἡ στωτελείσαι λαλεῖσθαι αὐτήν, φησι, Ρεβέκκα δέξεται ἡ τεθεῖσα Βαθουὴλ τῷ υἱῷ Μελχάς, ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ὅτι τῶν ὤμων. ἡ δὲ παρθένος ἦν καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα. παρθένος ἦν, ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτήν. τί μοι λέγεις τὴν διαφορὰν τῦ σώματος; ἵνα μάθῃς τὴν ὑπερβολὴν τῆς σωφροσύνης, ἵνα μάθῃς ὅ κάλλος ὃ ἐν τῇ ψυχῇ. θαυμασὸν μὲν γὰρ ὃ σωφρονεῖν· πολλῷ δὲ θαυμαστότερον, ὅταν μετὰ διαφορᾶς τῦτο γίνηται. Διὰ τῦτο καὶ τῦ Ἰωσὴφ μέλλων ἡμῖν διηγεῖσθαι καὶ τῆς ἐκείνου σωφροσύνης, πρότερον τὴν εὐμορφίαν τῦ σώματος τέθεικεν, εἰπών· Καλὸς ἦν τῷ εἴδει, καὶ ὡραῖος τῇ ὄψει σφόδρα· καὶ τότε τὴν σωφροσύνην αὐτῦ διηγήσατο δεικνύς, ὅτι ὅ κάλλος αὐτὸν εἰς ἀστέλγειαν οὐ προήγαγε. ὅτε γὰρ ὅ κάλλος πορνείας αἴτιον, ὅτε ἡ διαφορὰ σωφροσύνης πρώτης. πολλαὶ γὰρ τῦ εἴδους τῦ σώματος λαμψασαι, μειζόνως τῆς τῦ σωφροσύνης ἔλαμψαν· ἄλλαι πάλιν αἰσχραὶ καὶ δυσειδεῖς ὖσαι, αἰσχρότεραι τῆς τῦ ψυχῦ ἐγένοντο, μυρίας ῥυπωθεῖσαι πορνείας. οὐ γὰρ ἡ φύσις τῦ σώματος, ἀλλ' ἡ προαίρεσις τῆς ψυχῆς, καὶ τῦτο κἀκεῖνο αἰτία. ὐχ ἁπλῶς δὲ δεύτερον αὐτὸν παρθένον εἶπεν. εἰπὼν γάρ, παρθένος ἦν, ἐπήγαγε· παρθένος ἦν, ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτόν. ὅπερ γὰρ πολλαὶ παρθένων τὸ σῶμα ἀδιάφθορον τηροῦσαι, τὴν ψυχὴν πολλῆς ἀκολασίας πληροῦσι, καλλωπιζόμεναι, μυρίους πάντοθεν ὑπαγόμεναι ἐρωτας, καὶ τὸ τῶν νέων ὀφθαλμοὺς διαπερῶσιν, οὐδὲν ὄφελος λύπης καὶ βαράθρα, δείκνυσι ὁ Μωϋσῆς ὅτι οὐκ αὐτὴ τοιαύτη, ἀλλ' ἑκατέρωθεν ἦν παρθένος, ἀπό τε σώματος, ἀπό τε ψυχῆς, φησι, παρθένος ἦν, ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτόν. καίτοι γε πολλὰς εἶχεν ἀφορμὰς τῦ γνωσθῆναι ἀνδράσι. πρῶτον μέν, ὅ κάλλος τῦ σώματος· δεύτερον δέ, ὁ τῆς Αἰγυπτίας ἔρως. εἰ μὲν γὰρ οὐ θαλαμῶν διηνεκῶς ᾠκάθητο, καθάπερ αἱ νῦν παρθένοι, καὶ μηδέποτε εἰς ἀγορὰν ἐξέβαινεν, μηδὲ ἔζη τὸν οἰκίαν τὸν πατρῴαν, οὐδὲν ἂν τοῦτον ἦν εἰς ἐγκώμιον λέγειν πρὸς αὐτῆς, ὅτι ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτόν. ὅταν δὲ ἴδῃς αὐτὸν εἰς ἀγορὰν ἐξιοῦσαν, καὶ ἑκάστην ἡμέραν ὑδροφορᾶν ἀναγκαζομένην, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ πολλάκις, εἶτα μηδενὶ γνώριμον ὖσαι ἀνδρὶ, τότε μάλιστα αὐτῆς θαυμάσῃ τὸ ἐγκώμιον. εἰ γὰρ ὀλιγάκις εἰς ἀγορὰν προῆλθε παρθένος, καὶ δυσειδὴς ὖσα καὶ ἄμορφος, πολλῶν ἐπομένων θεραπαινίδων, ἀπὸ τῶν ὁδῶν τῶν διεφθάρη ἂν ἦθος πολλάκις· ἢ καὶ ἑκάστην ἡμέραν ἐκ τῆς πατρῴας οἰκίας ἐξιοῦσα μόνη, καὶ οὐκ εἰς ἀγορὰν ἁπλῶς, ἀλλ' εἰς τὸν πηγὸν ἀπιοῦσα καὶ ὑδρευομένη, ἔνθα πολλοὶ καὶ ἕτερας συνιέναι ἀνάγκη, πῶς οὐκ ἂν εἶπε μυρίων ἄξια θαυμάτων, οὔτε ἀπὸ τῶν ὁδῶν τῶν στενῶν, οὔτε ἀπὸ τῆς τῦ ὄψεως διαφορᾶς, οὔτε ἀπὸ τῦ πλήθους τῶν προσιόντων, ὅτε ἄλλοθεν οὐδαμόθεν διαφθαρῆσαι ὃ ἦθος· ἀλλὰ τὸ σῶμα καὶ τὸν ψυχὸν ἀδιάφθορος μείνασα, καὶ τὸν σωφροσύνην τῶν ἐν γυναικωνίτιδι καθημένων ἀκριβέστερον διατηρήσασα, καὶ τοιαύτη φανῆσαι, οἵαν ὁ Παῦλος βούλεται λέγων, Ἵνα ἡ ἁγία σώματι καὶ πνεύματι; Καταβᾶσα τοίνυν ὅτι τὸν πηγὸν ἔπλησε τὸν ὑδρίαν τοῦ ὕδατος, καὶ ἀνέβη. καὶ ἔδραμεν ὁ παῖς εἰς συνάντησιν αὐτῆς, καὶ εἶπε· πότισόν με μικρὸν ἐκ τῆς ὑδρίας σου. ἡ δὲ εἶπε· πίε, κύριε· καὶ ἔσπευσε, καὶ καθεῖλε τὸν ὑδρίαν ὅτι ἐπὶ βραχίονα αὐτῆς, καὶ ἐπότισεν αὐτὸν ἕως ἐπαύσαντο πίνων· καὶ εἶπε· καὶ ταῖς καμήλοις σου ὑδρεύσομαι, ἕως ἂν πᾶσαι πίωσι. καὶ ἔσπευσε καὶ ἐξεκένωσε τὸν ὑδρίαν εἰς τὸ ποτιστήριον· καὶ ἔδραμεν ὅτι ὃ φρέαρ ἀντλήσαι, καὶ ὑδρεύσασθαι πάσας ταῖς καμήλοις. πολλὴ μὲν τῆς γυναικὸς ἡ φιλοξενία, πολλὴ δὲ καὶ ἡ σωφροσύνη. καὶ ἀμφότερα ζῶντα, καὶ ἀφ' ὧν εἶπε, μάλιστα δεῖ καταμαθεῖν. εἶδες πῶς οὔτε ἡ σωφροσύνη τὸν φιλοξενίαν ἐλυμήνατο, οὔτε ἡ φιλοξενία τὸν σωφροσύνην

Γεν. λθ. ς.

α. Κορ. ζ. λδ.

διέφθρε; Ὃ μὲν γὰρ μὴ παρεστέραν ὑπισχνεῖται ⟨ϗ⟩ ἀύδρα, σωφροσύνης ἕνεκεν· τὸ δὲ αἰτηθεῖσαν πάλιν μὴ δώσειν, μηδὲ ἀρνήσασθαι, φιλοξενίας καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς. ὥσπερ γὰρ εἰ προτέρα προσέβαλε καὶ μηδὲν εἰπόντι διελέχθη, ἰταμότητος ἦν καὶ ἀναισχυντίας· οὕτως, εἰ παρακαλέσαντα διεκρούσατο, ὠμότητος ἦν ⟨ϗ⟩ ἀπονοίας. νυνὶ δὲ θάτερον τούτων ἐποίησεν· οὔτε γὰρ τὴν σωφροσύνην τὴν φιλοξενίαν ἐλυμήνατο, οὐδ' αὖ πάλιν γε τὴν φιλοξενίαν τὸ τῆς σωφροσύνης ἐγκώμιον ὑπερέτεμεν, ἀλλ' ὁλόκληρον ἑκατέρων ὑπερέτεμετο τὴν ἀρετὴν, τῷ μὲν ἀναμεῖναι τὴν αἴτησιν, τὴν σωφροσύνην ἐπιδεικνυμένη, τῷ δὲ παραχρῆμα μὴ τὴν αἴτησιν, τὴν φιλοξενίαν τὴν ἄφατον. καὶ γὰρ ἀφάτου φιλοξενίας ἦν, τὸ μὴ μόνον ὅπερ ἤτησε δοῦναι, ἀλλὰ ⟨ϗ⟩ πλέον τι παρασχεῖν τῶν αἰτηθέντων. εἰ δὲ ὕδωρ ἦν τὸ δεδομένον, τοῦτο καὶ ἐλαία ἦν τότε. οὐκοῦν φιλοξένης οὐκ ἀπὸ τῆς πολυτελείας τῶν δεδομένων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δυνάμεως, ἧς παρεῖχεν, κρίνει ⟨ϗ⟩ ἐπαίνων ἔτι τ' ποτήριον δόντα ψυχροῦ ὁ Θεὸς ἐπῄνεσε, καὶ τὴν δύο λεπτὰ κατασαλεῦσαν πλούτων πλέον καταβεβλημένην ἔφη, ὅτι πολλὰ, ἅπερ εἶχε, τότε κατέβαλεν. οὕτω καὶ αὕτη τούτοις τ' ἡμιναίοις σκιφίοις ἔδειξεν, ὧν οὐδὲν εἶχε πλέον αὐτῇ παρασχεῖν. ἀλλ' ὡς ἂν ἔλαιον ἦν παρεσκευασμένη, τὸ, ἔσπευσε, καὶ ἔδραμε, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἀλλ' ἵνα μάθῃς τὴν προθυμίαν, μὴ τῆς ἐποίει τὸ παρᾶγμα, οὐκ ἀκούσα, οὐδὲ ἀναγκαζομένη, οὐδὲ δυσχεραίνουσα, οὐδὲ ἀγανακτοῦσα. καὶ ὅτι οὐ μικρὸν τοῦτο ἐστὶ, πολλάκις προϊόντα πολλοὶ ἰδόντες μικροὶ ἠτήσαντο λάβδα κατασχόντα, ἵνα ἀλφίτων, ἢ ὕδωρ βαστάζοιεν, ὥστε ἀποπιεῖν, καὶ οὐκ ἐδύνατο, ἀλλ' ἐδυσχέραινε· ἐκείνη δὲ οὐ μόνον ἀπέκλινεν αὐτῶν τὴν ὑδρίαν, ἀλλὰ καὶ ταῖς χερσὶν ὑπέσχε, πόνον τοσοῦτον ἀναδεχομένη, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος λειτουργίαν εἰς τὴν φιλοξενίαν εἰσενεγκοῦσα μὴ πολλῆς παρασκευῆς. οὐ γὰρ τὸ ποιῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ προθύμως, δείκνυσιν αὐτῆς τὴν ἀρετήν. κύριοι καλῶς ἀνθρωποι ἀγνῶτα καὶ τότε φανέντα προσῆγον. καὶ καλῶς ὁ κηδεστὴς αὐτῆς Ἀβραὰμ οὐκ ἠρώτα τοῦτον πρότερον, τίνος τὸ ἔσχε; καὶ πόθεν; καὶ ποῦ πορεύεται; καὶ πόθεν ἥκατε; ἀλλ' ἁπλῶς τὴν φιλοξενίαν ἐθαύμαζε τοῦτο· οὕτω καὶ αὕτη οὐκ εἶπε, τίς εἶ, καὶ πόθεν, καὶ τίνος ἕνεκεν παραγίνῃ; ἀλλὰ καρποῦται μὴν τὴν εὐπορίαν τῆς φιλοξενίας, ἃ ἀπείρατα πολλὰ ἀφῆκε. καὶ γὰρ ⟨ϗ⟩ μυρεψικὰ ἔλαια ὠνούμενοι, καὶ χρυσίον λαμβάνοντες, ἐν τούτῳ ζητοῦσι μόνον, ὅπως καρδιώσειν ἀπὸ τῶν ἐμπόρων τὰ χρήματα, οὐχ ὅπως αὐτοῖς παρεργάσωνται· ἡ αὐτὴ τοῦτο μόνον ζητοῦ ὅπως δέξηται ⟨ϗ⟩ τῆς φιλοξενίας καρπὸν, ὅπως λάβοι ⟨ϗ⟩ μισθὸν ἀπαρτισμένον. ἤδη τοῦτο σαφῶς, ὅτι ὁ ξένος μάλιστα πολλῶν αἰσχύνει). Ἀλλὰ τοῦτο δῆλον πολλῆς τῆς φιλοφροσύνης, ἡ ἀπεργάσου τῆς σωφροσύνης. ἂν τοίνυν μέλλωμεν αὐτοῖς παρεργάζεσθαι καὶ πολυπραγμονῆν, οὐκ ἐξ ἀναδύεις), καὶ ἁπλῶς παρέρχεις). ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲ αὐτὴ τοῦτο ἐποίησεν ὅτι τοῦτο, οὐδὲ ὅτι τοῦ ξένου ὁ κηδεστὴς ὁ ταύτης, ἵνα μὴ τὴν θήραν ἀποσοβήσῃ, ἀλλ' ἐθεράπευε σὺν προθυμίᾳ μόνον, ἡ χαρποῦμένη δι' αὐτοῦ ὅπερ ἐβούλετο, ὅτως αὐτὸν ἐξέπεμπε. Ἀλλὰ ὅτε ἡ ἀγγέλους ποτὲ ὑπεδέξατο ὡς εἴτε παρεργάζετο, πλατυνθήσῃ δ' αὐτοῦ ὁ ἐπικείμενος μισθός. ἡ γὰρ θαυμάζομεν αὐτὴν, οὐχ ὅτι ἀγγέλους ὑπεδέξατο, ἀλλ' ὅτι ἀγνοοῦσα ὑπεδέξατο. εἰ μὲν γὰρ εἰδοῦσα ἐθεράπευσεν, οὐδὲν θαυμαστὸν ἐποίει, τὰ ἀξίας τ' ὑποδεχθέντων ἡ τ' σφόδρα λίθινον ἡ ἀπιστοῦν κατάμαθε καὶ φιλόξενον γενέσθαι ἡ ἥμερον. ὃ δὲ θαυμαστὸν τοῦτο ἦν, ὅτι οὐδέπω τινὰς αὐτοὺς εἶναι νομίζων, τοσαύτην ἐπ' αὐτοῖς ἐπεδείξατο τὴν θεραπείαν. τοιαύτη ἡ αὐτὴ ἦν· οὐκ οἶδεν ὅτι τί παρεγένετο, οὐδ' ὅτι αὐτὴν μνηστευσόμενος ἦλθεν, ἀλλὰ ξένον τινὰ ἡ ὁδοιπόρον ὑπέμεινε. ἀλλὰ τοῦτο μείζων αὐτῇ ὁ μισθὸς τῆς φιλοξενίας ἐγίνετο, ὅτι ⟨ϗ⟩ οὐδαμόθεν ὄντα γνώριμον μὴ τοσαύτης ἐπεδέξατο οἰκείας, ὁμοῦ ἡ τὴν σωφροσύνην διατηροῦσα. οὐδὲ γὰρ ἀναισχύντως, οὐδὲ ἰταμῶς, ὅτε ὑπαγκάζουσα, ὅτε ὀργιζομένη, ἀλλὰ μὴ τῆς προσηκούσης σεμνότητος τοῦτο ἐποίει. τοῦτο γὰρ αὐτὴ ἠνίξατο ὁ

Μωϋσῆς

Μωϋσῆς λέγων· Ὃ ἂν θέσπος κατεμάθανεν αὐτόν, ἢ πρεσαύπα τῦ γνῶναι, εἰ βύ- Γεν. κδ. κε.
δωσι Κύριος τὸν ὁδὸν αὐτῦ. τί ἐστι, κατεμάθανεν αὐτόν; ἢ ῥῆμα, ἢ βάδισμα, ἢ βλίμ-
μα, καὶ ῥῆμα, καὶ πολλὰ ἀκριβῶς ἐζήτασεν, ἀπὸ τῆ τῦ σώματος κινημάτων τὴν ἕξιν τῆς
ψυχῆς καταμωθεύων. καὶ οὐδὲ τύχης ἠρκέθη μόνοις, ἀλλὰ δὶς τρεῖς προσαγὼ πεῖραν.
ὅπῳ γὰρ ἐπόησεν αὐτὸν, οὐκ ἔστι μόνον τῦτο, ἀλλ' εἶπεν αὐτῇ, Τίνος θυγάτηρ εἶ, ἀνάγ- Γεν. κδ. λγ.
γειλόν μοι, καὶ εἰ ἔστι παρὰ τῷ πατρί σου τόπος καταλῦσαι. τί ὧν ἐκείνη; ἀμεξικάκως
καὶ ὡραίως καὶ τ' πατρὸς εἶπε, καὶ οὐκ ἠρνήσατο, λέγουσα, σὺ δέ τις εἶ ὁ πολυπραγ-
μονῶν καὶ ζητῶν, καὶ τὸν οἰκίαν παιεργαζόμενος; ἀλλὰ τί; Θυγάτηρ Βαθθήλ εἰμι ἐγὼ
ὑοῦ Μελχᾶ, ὃς ἔτεκεν αὐτῷ Ναχώρ· καὶ ἄχυρα καὶ χορτάσματα πολλὰ παρ' ἡμῖν, καὶ τόπος
τῦ καταλῦσαι. ὥσπερ ὅπου τῦ ὕδατος, πλέον ὧν ἤτησεν ἔδωκεν. ὁμῦ γὰρ πίειν ἤτησε μόνον,
ἀ ἢ τὰς καμήλους ἐποίησατο ποτίζειν, καὶ ἐπότισεν. ὕτω καὶ σὺ ζῶῦδα· αἰδῶς τόπον ἤτη-
σεν μόνον, ἀ ἢ καὶ ἄχυρα καὶ χορτάσματα καὶ ἄλλα πολλά, δῶρα τύτων πάντων αὐτὸν σκα-
λιρυθμίη, ἢ ποιεῖς τὸν οἰκίαν ἐλκύσας, ἵνα ⓐ τῆς φιλοξενίας καρπώσηται μισθόν. ζῶῦζα
ἢ μὴ πρέργως, μηδὲ ἁπλῶς ἀκριβώσωμεν, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτὸν καὶ ἑαυτοὺς ἐπιστοιῶτες, ἢ τὸ-
τοις παραβαλλόντες, ὅτως εἰσόμεθα τὸν ἀρετὸν τῆς γαναικός. πολλάκις γὰρ γνω-
είμυς τινὰς ἢ ὑπερηδίους ἐποδεχόμενοι δυσχεραίνομεν· καὶ μίαν ἢ δύο τέρμα ἡμέρας σε-
σχετείψωσι, βαρυνόμεθα· αὕτη ἢ ⓐ ἀγαθὴ καὶ ξένον μῖ πολλῆς εἰς τὸν οἰκίαν εἴλ-
κυσε τῆς προθυμείας, καὶ ζῶῦτα σὸν αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ καμήλοις τοσαύταις μέλλυσα
παρέξειν τὸν θεραπείαν. ὅπῳ ἢ εἰσῆλθε, σκέπει σὺ τοῦδε μᾶλλον αὐτὸ τὸν σωτῆρα.
ὡς γὰρ παρέδωκε φαγεῖν αὐτῷ ἄρτυς, φησίν· Οὐ μὴ φάγω, ἕως ὅτυ λαλήσω τὰ ῥήμα- Γεν. κδ. λγ.
τά μυ. εἶδες πῶς ἰῶ ἐγκρατὴς ἢ νήφων; εἶτα, ὅπῳ εἶπεν ἐπάτεψεν, ἰδωμὲν πῶς
αὐτοῖς ἀφελέγεται. ἆρα ζῶῦτα εἶπε ποιῆς αὐτὸν τὰ ῥήματα, ὅλι διαστεῖλαι ἐγὼ πρεί-
φαιν καὶ λεμπρεῖν, μηδὲ πολύτων ἡμῶν μόνον, πολλῆς μηδὲ τῆ ἐγκρείων ποιεσρίας
ἀπολαύοντα; καίτοιγε εἶπερ ἐβύλετο ζῶῦτα εἰπεῖν, οὐκ ἂν ἀπῆρνε. καὶ γὰρ ὁ τοῦξυ
βασιλέως αὐτὸν ⓐ ὑπεχώρει τιμῶν. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τύτων εἶπεν, ἀλλὰ τὰ ἀνθρώπι-
να ζῶῦτα ἀφεὶς, ἀπὸ τῆς ἀνωθεν αὐτὸν ῥοπῆς οἰκόσμησεν οὕτω λέγων· Παῖς Αβρααμ ἐ- Γεν. κδ. λδ.
γώ εἰμι. Κύριος εὐλόγησε τὸν κύριον μυ σφόδρα, καὶ ὑψώθη, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ πρόβα-
τα, καὶ μόσχους, χρυσίον καὶ ἀργύριον. τὸν πλοῦτον εἶπεν, ἀχ ἵνα ἐπίφθονον δείξῃ ὄντα, ἀλλ' ἵνα
φιλάθλον. ἢ γὰρ ἀπὸ τῆ κεκτῆσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῆ παρὰ Θεοῦ ζῶῦτα αὐτὸν εὐληφέναι ἐγ-
κωμιάσαι βούλεται. εἶτα πρὸς τῆ νυμφίου διαλεγόμενος· Καὶ ἔτεκε Σάρρα ἡ γυνὴ τῆ Γεν. κδ. λε.
κυρίου μυ υἱὸν ἕνα τῷ κυρίῳ μυ μῖ ὃ γηράσασα αὐτοῦ. σὺ ζῶῦτά μοι ἢ ⓐ ἔφθην τῶν ὠ-
δίνων ἡνίξατο διάνοιαν, ὅτι ἢ ὁ τόκος ἀπὸ τῆς τῆ Θεοῦ χάριτος ποιήσεως τῆς πρὸς σάρκων, οὐ
κῖ φύσεως ἀκολυθήσει. ἢ σὺ τοίνυν μὴ τὸν νυμφίον, ἀντὶ νύμφιον ὑπὸζητῆς, ζῶῦτα πρὸ
τῶν ἄλλων ζήτει· εἰ θεοφιλής ἐστιν, εἰ πολλῆς αἰῶνος ἀπολαύει τῆς εὐποίας. μὴ γὰρ ἐ-
κείνα ἦ, ἢ τὰ ἄλλα ἔσται· τύτων ἢ σὸν ὕτων, κἂν μῖ πολλῆς τῆς ἀδείας αὐτοῖς ὑπάρ-
χῃ τὰ βιωτικά, κέρδος σοὶ ἐστίν. εἶπα ἵνα μή λέγωσί τινος ὧν ἕνεκεν σοὶ ἔμιαν τῶν ὑπηκόων
ἔλαβε γυναῖκα; Ὡρκασέ μέ, φησί, λέγων· ἢ λήψῃ τῷ υἱῷ μυ γυναῖκα ἀπὸ τῶν θυγατέρων Γεν. κδ. λζ.
τῶν Χαναναίων, ἀλλ' εἰς τὸν οἶκον τῆ πατρός μυ πορεύσῃ, ἢ εἰς τὸν φυλὸν μυ, ἢ λήψῃ
γυναῖκα τῷ υἱῷ μυ. ἀλλ' ἵνα μὴ πᾶσαν τὴν ἱστορίαν εἰς μέσον φέροντες πρενοχλῶ δόξω-
μεν, ὅτι ὃ τέλος ἰσωμεν. ὅπῳ γὰρ εἶπε, πῶς ὅτι τῆς πηγῆς ἔστι, πῶς ἤτησε τὸν κόρον,
πῶς ἔδωκεν ἐκείνη πλέον τῆς αἰτήσεως, πῶς ὁ Θεὸς μεσίτης ἐγένετο, ἢ πολλὰ μῖ ἀκριβεί-
ας ἀπαγγείλωμεν, κατέλυσεν ἐν τύτοις τὸν λόγον. ζῶῦτα ἅπαντα ἀκούσαντες ἐκεῖνοι, οὐκ ἔ-
τι λοιπὸν ἀμφέβαλλον, οὐδὲ ἠμέλλησαν, ἀλλ' ὥσπερ ὃ Θεοῦ τὸν ψυχὸν αὐτῆς εἰς τῦτο κινή-
σαντος, εὐθέως αὐτῷ καθωμολόγησαν τὸν θυγατέρα. καὶ ἀποκριθεὶς Λάβαν ὁ Βαθουὴλ, εἶ-

πον

Γεν. κδ. ν. πον· Τὸ πρόσταγμα τοῦτο παρὰ Θεοῦ ἐξῆλθεν. ὁ δωρησόμενος οὕτω σοι δώσει τὴν καλήν· ἰδοὺ Ρεβέκκα, λαβὲ ἀπόκεισαι, καὶ ἔστω γυνὴ τῷ κυρίῳ σου, καθάπερ ἐλάλησε Κύριος. τίς οὐκ ἂν ἐκπλαγείη, τίς οὐκ ἂν θαυμάσειεν, ὅσα καὶ ἡλίκα κωλύματα τὰ βεβαίως κρεμόμενα ῥοπὴ μιᾶς ῥήματος; καὶ γὰρ ὁ ξένος ἦν, καὶ οἰκέτης, καὶ ἀγνώτα, καὶ πολὺ τῆς ὁδοῦ τὸ διάστημα, καὶ ὁ μηδὲ τὴν κόρην ἰδὼν, μηδὲ τὴν συμφοίτου, μήτε ἄλλου τινὰ τῶν ἐκείνη προσηκόντων γνωρίζεσθαι, ἃ καὶ ἑαυτὸ τούτων ἕκαστον ἐκώλυον καὶ ἐδύνατο κωλῦσαι τὸν γάμον. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἐκώλυσεν, ἀλλὰ πρώτα ταῦτα δέχεται μυρίζεται· καὶ καθάπερ γυναίῳ καὶ πλησίον οἰκοῦντι, καὶ ὁπόταν μὲν ἡμέρας σπουδαίας φέρῃ, οὕτως αὐτῷ διαρρέουσι τὰ ἐπιτήδεια τῷ συμφοίτῃ. ὃ δὴ αἴτιον, ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ. ὥσπερ γὰρ ὅταν χωνεύσῃ αὐτό τι ποιῶν, καὶ ἄπαντα ἡ λαβὶς καὶ ῥᾳδία, βαρὰ δὲ κρημνοὺς καὶ μυείας ἐν αὐλῶσι ἀποτυχίας ὑπείληφεν· οὕτως ὅταν πρὸς καὶ συνεφάπτηται, καὶ ἀπόντων ἀπροφάσιστα ἡ τοῦ πράγματος λαβὴ καὶ ῥᾳδία γίνεται. μηδὲν οὖν μήτε ποιῶμεν, μήτε λέγωμεν, πρὶν ἢ τοῦ Θεοῦ καλέσαι καὶ παρακαλέσαι σωφρονίσαι τὴν ἐν χερσὶν ἡμῖν ἀπόντων, καθάπερ οὖν καὶ οὗτος ἐποίησεν. ἀλλ' ἴδωμεν ὅπως αὐτῷ ἔλαβε, ποίῳ τρόπῳ γάμον ἐπετέλεσεν. ἆρα κύμβαλα καὶ σύριγγας καὶ χορεῖς καὶ τύμπανα καὶ αὐλοὺς καὶ τὰ ἄλλα ἐπεισέρατο φαντασίαι; οὐδὲν τούτων, ἀλλὰ μόνων λαβὼν οὕτως ἀπῆλθεν, τὸν ἄγγελον ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ παραπέμποντα αὐτῷ καὶ σωροδοκοῦντα, ὃν ὁ διακονήσας αὐτῷ τοῦ Θεοῦ ἱκέτευσεν αὐτῷ σωφροσύνην ἐκ τῆς οἰκίας ἐξερχομένῳ. καὶ ἦγεν λοιπὸν ἡ νύμφη αὐλῶν μὲν καὶ κιθάρας, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων οὐδενὸς ἀκούσασα, μυείας δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι τῷ κεφαλαίῳ τῆς βουλήσεως ἔχουσα, σέφανον ἀβρήματος πόθου λαμπρότερον. ἦγεν οὐ χρυσᾶ περιβεβλημένη ἱμάτια, ἀλλὰ σωφροσύνῃ καὶ εὐλαβείᾳ, καὶ φιλοξενίᾳ, καὶ τῷ ἄλλῳ ἅπασαν ἀρετήν. ἦγετο οὐκ ὅτι ὀλίγου κατεπέσθη, οὐδὲ ὅτι ἄλλης τινὸς φαντασίας τοιαύτης, ἀλλ' ὅτι τῆς καμήλου καθημένη. μυῖ γὰρ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τὰ σώματα ταῖς πρόθεσι τὸ παλαιὸν πολλῆς μετέσχε τῆς εὐεξίας. οὐ γὰρ οὕτως αὐτὰ ἔτρεφον αἱ μητέρες, καθάπερ ἐμοί νῦν, βαθυμίοις πυκνοῖς, μύρων ἀλοιφαῖς, ὑπτιεμμασι σκιαγραφίας, μαλακοῖς ἱματίοις, ἑτέρας μυείοις ἀφθείρουσαν τρόποις, καὶ τὸ δέοντος μαλακωτέρας ποιοῦσαν, ἀλλ' εἰς ἅπασαν αὐτὰ ἤγαγον σκληραγωγίαν. διὰ τοῦτο αὐτῆς καὶ τὸ σώματος ἡ ὥρα σφόδρα ἐν βύθῳ θῆς καὶ γησία, ἅτε φυσικὴ τις οὖσα, ἀλλ' οὐ χρεοπόητος, οὔτε ὑπιτηδευθεῖσα. διὰ τοῦτο καὶ ὑγείας ἀπέλαυσε καθαρᾶς, καὶ κάλλος αὐτῇ ἀμήχανον ἐνῆν, οὐδεμιᾶς ἀρρωστίας ἐνοχλούσης τῷ σώματι, ἀλλὰ πάσης βλακείας ἐκκεκλημένης. καὶ γὰρ ποῖοι καὶ αἱ τραγωδίαι καὶ ὁ ἐν ἅπασιν αὐτουργεῖν βλακείαν μὲν ἀπήλαυνε πᾶσαν, εὐρωστίαν δὲ καὶ ὑγείαν μυῖ πολλῆς πρόσεστι τῆς ἀσφαλείας. διὰ δὴ καὶ προθυμότερα τοῖς ἀνδράσιν ἦσαν, καὶ μᾶλλον ἐπέρασαι. οὐ γὰρ δὴ τὸ σῶμα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν τύποις βελτίω καὶ σωφρονεστέραν κατεργάσαντο. καὶ θημένη τοίνυν ὅτι τῆς καμήλου καὶ φθάσασα εἰς τὴν οἰκίαν, πρὶν αὐτὴν ἐλθεῖν εἰπεῖς, διακελεύσασα εἶδε τοῖς ὀφθαλμοῖς Ἰσαάκ, καὶ κατιπόδησιν ἀπὸ τῆς καμήλου. εἶδες ἀκριβῆ; εἶδες εὐεξίαν; κατιπόδησιν ἀπὸ τῆς καμήλου (οὕτως αὐτῆς ῥώμην πολλὴν μυῖ σωφροσύνης ἔδωκεν) καὶ εἶπε τῷ παιδί· Τίς ἐστιν ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ὁ πορευόμενος ἐν τῷ πεδίῳ; εἶπε δὲ ὁ παῖς· ὁ κύριός μου. εἶτα λαβοῦσα τὸ θέριστρον ἐκεκαλύπτετο. ὁρᾷ πάντα χρὴ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς μαρτυρουμένην, πῶς ἔδωκε τὴν αἰδέσιμος. καὶ ἔλαβεν αὐτὴν ὁ Ἰσαάκ, καὶ εἰσήγετο αὐτὴν εἰς γυναῖκα, καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν, καὶ παρεκλήθη ἀπὸ Σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ. οὐχ ἁπλῶς δὲ ταῦτα εἴρηται, ὅτι ἠγάπησεν αὐτὴν, καὶ παρεκλήθη ἀπὸ τῆς Σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα μάθῃς τοῦ φίλτρου καὶ τῆς ἀγάπης ταύτης τὰς ἀφορμὰς, ἀφ' οἵας ἐλθοῦσα ἦλθεν ἡ γυνή. τίς γὰρ τὴν τοιαύτην οὐκ ἂν ἠγάπησε, τὴν οὕτω σώφρονα, τὴν οὕτω κοσμίαν, τὴν οὕτω φιλόξενον καὶ φιλάνθρωπον καὶ

ἥμερον,

ἥμερον, τὴν αὐθρείαν μὲ κ᾽ τὴν ψυχὴν, ῥωμαλέαν ὄ κ᾽ ὃ σῶμα. Ζεῦπα εἶπον, οὐχ ἵνα ἀκούσητε, οὐδ᾽ ἵνα ἀκούσαντες ἐπαινέσητε μόνον, ἀλλ᾽ ἵνα κ᾽ ζηλώσητε. κ᾽ πατέρες μὲ τὴν τοιάνδε τῦ πατριάρχου μιμεῖσθε, ἵν᾽ ἐποίησε τοῖς τῦ λαβὸν γυναῖκα ἄπλαστον, οὐ χρήματα ἐπιζητήσας, οὐ γένους λαμπρότητα, οὐ σώματος κάλλος, ὃν ἄλλο ὀφθὲν, ἀλλ᾽ ψυχῆς εὐγλωττίαν μόνον· μητέρες ὄ οὕτω ζᾶι ἑαυτῶν ἀναπέφετε θυγατέρας· ἃ ὄ ἀγεσθαι αὐζᾶι μέλλοντες νυμφίοι, μὴ τοσαύτης αὐζᾶι ἄγετε κοσμιότητος, χορείας μὲ κ᾽ γέλωζας κ᾽ ῥήματα αἰσχρὰ, κ᾽ σύνεισιν κ᾽ αὐλοὺς, κ᾽ τὴν Διαβολικὴν Φαντασίαν, κ᾽ τὰ ἄλλα πονηρὰ τὰ τοιαῦτα ὀζοείζοντες, τ᾽ Θεὸν ὄ ἀεὶ προκαλούμενοι μισῆσθαι τῶν τοιζτοτρόπων ἀνθρώπων. αἱ γὰρ οὕτω ζᾶι καθ᾽ ἑαυτὰς οἰκονομήσουσιν, οὐκ ἀποζήσονται ἐς αι ποτὲ, οὐ μοιχείας ὑποψία, οὐ ζηλοτυπίας προφάσεις, ἃ μάχη κ᾽ ἔρις, ἀλλὰ πολλῆς μὲ ἀπολαυσόμθα τῆς εἰρήνης, πολλῆς ὄ τῆς ὁμονοίας. Ζαύτης ὄ οὔσης, κ᾽ αἱ ἄλλαι πόνηρας ἕξουσιν ὄ ἀρετάς. ὥσπερ γὰρ γυναικὸς προὸς ἄνδρα σωζούσης, οὐδὲν ὑγιὲς ἔσται ὅπου τῆς οἰκίας, καὶ ἀνόσια ζᾶι ἄλλα τῷ ῥοῦ φέρηται προάγματα· ὕτως ὁμονοούσης κ᾽ εἰρηνευούσης, οὐδὲν ἔσται ἀνδὲς, καὶ μυρίοι χιλίωνες καθ᾽ ἑκάσην πίπτονται τὴν ἡμέραν. ἂν οὕτως ὁ γάμοι γένωνται, κ᾽ τὰ παιδία μὴ πολλῆς τῆς βυκολίας εἰς ἀρετὴν ἀγαγεῖν δυνησόμθα. ὅταν γὰρ ἡ μήτηρ ὕτως ᾖ κοσμία κ᾽ σώφρων, κ᾽ πᾶσαν ἀρετὴν κεκτημένη, πάντως κ᾽ ὁ πατὴρ ἐλπὶς δυνήσεται κ᾽ χρώσαθαι τῷ προὸς αὐτὴν πόθῳ· ἐλθοῦσα ὄ αὖθις, μὴ πολλῆς ἔζει τῆς προθυμίας βοηθοῦντα προὸς τὴν τῶν παίδων ἐπιμέλειαν, κ᾽ τὸν Θεὸν οὕτως ἐπικαλέσεται προὸς τὴν αὐτὴν ζαύτην προσευχὴν. ἐκείνου ὄ συνεφαπτομένου τῆς καλῆς ζαύτης οἰκονομίας, κ᾽ ζᾶς ψυχὰς τῶν παίδων ἀσκιωῶτος, οὐδὲν ἀνδὲς ἔσαι λοιπὸν, ἀλλὰ κ᾽ τὰ τ᾽ οἰκίας ὃ διακείσεται, τ᾽ ἐχόντων ὕτω διακειμένων, κ᾽ μὴ τ᾽ οἰκίας ὕτως ἕκαστος δυνήσε ὄ), τ᾽ ἑαυτῦ γυναικὸς λέγω, καὶ παίδων κ᾽ οἰκετῶν, κ᾽ ὁ ζαῦθα μὴ ἀδίας ἀπάσης διανύσας βίον, ἐς εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν εἰσελθεῖν· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι ἐ φιλανθρωπίᾳ τῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μθ᾽ ὃ τῷ πατρὶ δόξα, κράτος, σὺν ᾧ ἁγίῳ κ᾽ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, κ᾽ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΤΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΝ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΛΕΓΟΥΣΙ, ΚΑΙ ΤΟΙΣ ἀκούουσι ὃ προὸς χάριν δημηγορῆν, κ᾽ ὅτι χρήσιμον ἐ διδασκαλικὴν μεγίζην, ὃ κατηγορεῖν τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων.

ΕΚαιρὸς ὑμῖν οἶμαι καθήκειν προέσθαι, κ᾽ βαθυτέραν εἰσκαλεῖν τ᾽ πλησμονὴν· ὀκνοῦσι αἰάγκη θεραπεῦσαι τήμερον, κ᾽ προσπέσερα ὀπτῆσαι ζὰ φάρμακα. ὅτ᾽ γὰρ ἀρίσης ἰατρείας ἔχθος, μὴ μόνον τέμνειν, ἀλλὰ κ᾽ ὀπτίδεσμον πάντως ἔλκη· ὅτ᾽ θαυμαζὸς διδασκαλίας νόμος, μὴ μόνον ἐπιπλῆξαι, ἀλλὰ κ᾽ παρακαλεῖν κ᾽ παραμυθεῖσθαι. ὅπου ἐ Παῦλος ἐκέλευσεν· Ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον. ἐνῦ τὸ παρακαλεῖν πις δόξαν, ῥᾳθυμοτέρους ποιεῖ ὅδε ἀκροαζάς· ἐνῦ τὸ ἐπιτιμᾶν μόνον, πραχυτέρους ἐργάζεται. οὐ γὰρ δυνάμθοι ὃ φορτίον τῶν διωκόντων ἐλέγχων ἐνεγκεῖν, ἀποπηδῶσιν ἀθρόως. δεῖ χρὴ ποικίλον πινὰ εἶ᾽ τῆς διδασκαλίας ἔχειν. ἐπεὶ ὅν τῇ πρώτῃ σφοδρότερον τὴν ἐκάστου ἁμάρτημα ἔδαχεν ὁ λόγος, προσπεσέρας ἡμῖν διὰ τῆς διδασκαλίας τήμερον, κ᾽ ταῖς ἐκ τῶν ἐλέγχων ἀθυμούσαις ὁδυνάις, ὥσπερ ἔλαιον, ἀναγκαῖον ἐπισάξαι τῷ λόγῳ ὃ προσπνές, πρέπειν αὐτῶν ὑμᾶς ἀναμνήσαντες τῶν ἐλέγχων. ἀνέγνωμθ᾽ ὑμῖν προὸς τῶν Παῦλον νόμον πρὸς τοὺς τ᾽ μυστηρίων κοινωνίας κεκριμένον τοῖς μεμυημένοις ἅπασιν. ὁ ὄ νόμος ἰῶ ὅδε. Οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ νῦν αὖθις ἀναγνῶναι πάλιν. Δο-

ἀ. Κορ. ιε. κη.

κιμαζέτω

κιμαζέτω ὁ ἕκαστος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. ἴσασιν οἱ μεμυημένοι τὰ λεγόμενα, καὶ πῶς μὲν ὁ ἄρτος, πῶς δὲ τὸ ποτήριον. Οὐκοῦν ἐσθίων καὶ πίνων, φησὶν, ἀναξίως τοῦ Κυρίου, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. τοῦτον ὑμῖν ὁ νόμος ἀπέγνωκεν, ἀξιώσαντα ὁ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις τοῦ ῥητοῦ. Εἰπόμην τί ἐστι, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου, ὅπου τοῖς αὐτοῖς δώσει δίκην, ὅσην ὑποστήσονται πωλοῦντα καὶ σταυρώσαντες ὁ Χριστόν. καθάπερ γὰρ ἐκεῖνοι, φησὶν, ὁ σφαγεῖς ἔνοχοι ἐγένοντο τοῦ αἵματος, οὕτω καὶ οὗτοι ὁ ἀναξίως κοινωνοῦντες τῶν μυστηρίων. τοῦτο γάρ ἐστιν, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. ἐδόκει πολλοῦ ὑποδεεστέρου ἔχειν ὁ Εἰρηναῖος, καὶ ἀφορητος εἶναι ἡ ἀπειλή. ὅθεν ἐθαύμασα καὶ λογισμοὶ ἐκ τοῦ παραδείγματος ἀκολασίαν ἔχοντα πολλήν. ὥσπερ γὰρ, ἔφην, εἴ τις ἁρπάσειε τὴν πορφυρίδα τοῦ βασιλικοῦ, εἴτε μειρακίου βαρβάρου, τοῦ πλησίον εἰς ὁ σώματα αὐτοῦ ὕβρεσι βασιλέα· οὕτω δὴ κἀνταῦθα· οἱ τὸ ἀνελόντες τὸ σῶμα τὸ δεσποτικὸν, οἵ τε ἀκαθάρτοις διεγνωσμένοι τῇ ἀγνοίᾳ, ὁμοίως ἐμπαροῦσι τῶν ἐνδύμασι τοῦ βασιλικοῦ. διέρρηξαν μὲν οὖν αὐτὸν Ἰουδαῖοι τῷ σταυρῷ, μολύνει δὲ καὶ ὁ ἀκαθάρτοις διεγνωσμένος αὐτὸν ψυχῇ· ὥστε εἰ καὶ ἀφέσεως τῆς παρανομίας, ἀλλὰ τοῦ τῆς ὕβρεως ἴσα. τοῦτο πολλοὶ καθήψαντο, τοῦτο πολλοὶ ἐξορύσσουσιν· ἐδόκει τὸ στυγητὸν τῶν ἀκουόντων, μᾶλλον δὲ οὐχὶ τῶν ἀκουόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμοῦ τοῦ λέγοντος τοῦτο ὑμῖν. κοινὴ γάρ ἡ διδασκαλία, κοινὰ τὰ τραύματα· δεῖ καὶ κοινὰ τὰ φάρμακα ἐπιζητῆσαι. τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἐγένετο ἔργον, ὥστε καὶ ὁ λέγοντα τὸν ἀκούοντας τοῖς αὐτοῖς κοινωνεῖν νόμοις, τῆς αὐτῆς κοινωνεῖν φύσεως, ὁμοίως ἔχαστον ἐπιβύθιον εἶναι δεδιότα. Διὰ τί; ἵνα μὴ συμμετοχῆς ποιῆται τοὺς ἀπίστους, ἵνα συγγνωμονικὸς γένηται τοῖς ἀμαρτάνουσιν, ἵνα ἀναμιμνησκόμενος τῆς οἰκείας ἀσθενείας μὴ ἀφόρητον ποιῆται ὁ ἔλεγχον. Διὰ τοῦτο οὐκ ἀγγέλους ἐκ τῶν οὐρανῶν καταγαγὼν ὁ Θεὸς τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει διδασκάλους ἐπέστησεν, ἵνα μὴ διὰ τὸ τῆς φύσεως ἐπιφέχοι, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας τοὺς ἀγνοοῦντας καὶ πλανωμένους, ἀφειδέστερον ποιῶνται τὰς καθ' ἡμῶν ἐπιτιμήσεις· ἀλλὰ ἀνθρώπους ἐπιτρέψας ἔδωκε διδασκάλους καὶ ἱερέας, ἀνθρώπους ἀσθένειαν περικειμένους, ἵν' αὐτὸν δι' αὐτοῦ, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἐπιβύθιον εἶναι καὶ ὁ λέγοντα καὶ τοῦτο ἀκριβῶς, χαλινὸς γένηται τῇ τοῦ λέγοντος γλώττῃ, μὴ συγχωρῶν πέρα τοῦ μέτρου ποιεῖσθαι τὰς κατηγορίας. καὶ ὅπερ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, αὐτὸς ὁ Παῦλος ὁ νόμον ἐκφέρων θεῖος, καὶ τοῦτο ἡμᾶς ἐδίδαξε τοῦτο αἰτιᾶσθαι, ὅταν εἴπωσιν· Πᾶς γὰρ ἱερεὺς ὁ ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται, μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις. πόθεν καὶ δῆλον τοῦτο; Ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν. ὁρᾷς ὅτι ἡ ἀσθένεια τῆς συμπαθείας ἐστὶ θέσις ἐστίν, καὶ ὁ συγγενὴς τῆς φύσεως οὐκ ἀφίησιν εἰς ἀμετρίαν ποτὲ ἐκπεσεῖν ὁ ἐπιπλήττοντα, κἂν σφόδρα φιλονεικῇ; ἵνος δ' ἕνεκεν ταῦτα εἶπον; ἵνα μὴ λέγητε, ὅτι σὺ καθαρὸς ὢν ἁμαρτημάτων, ἀπηλλαγμένος τῆς ὀδυνῆς τῆς ἐκ τοῦ ἐπιπλήξεως, μὴ πολλῆς ἐξουσίας ἐπιφέρεις ἡμῖν βαθυτέρους τοὺς τραύμασι. ἐγὼ γὰρ τοσούτου ἀπέχω ἀπολαύειν τῆς ὀδύνης, ὅσῳ καὶ αὐτὸς ἐπιβύθιος εἰμὶ τοῖς ἁμαρτήμασι. Πάντες γὰρ ἐσμὲν ὑπὸ ἁμαρτίαν καὶ, Οὐδεὶς καθαρός ἐστιν ἀπὸ ῥύπου, κἂν μίαν ἡμέραν ᾖ ἡ ζωὴ αὐτοῦ. ὥστε οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις φιλοσοφῶ κακοῖς, οὐδὲ ἐξ ἀπόνου θεωρίας πένης, ἀλλ' ἐκ πενθερικῆς πολλῆς οὐδὲ ἐλεγχος ἐποιησάμην ἐκείνους. ὅτι μὲν γὰρ τοὺς τὰ σώματα ἰατρεύοντας, ὁ μὲν ἐπάγων τὸ πληγὴν, οὐδεμίαν λαμβάνει τῆς πληγῆς ἀμοιβήν, ὁ δὲ τιμωρούμενος, οὗτός ἐστιν ὁ δικαιούμενος παρὰ τῆς ἀληθοῦς μόνος· ὅτι δὲ τοὺς ψυχὰς θεραπεύοντας οὐχ οὕτως (εἰ μήπως σφάλλομαι δι' ἐμαυτὸν τὰ τῶν λοιπῶν δοκιμάζων) ἀλλ' αὐτὸς προτέρους ὀδυνᾶται ὁ λέγων, ἰδοὺ καὶ ἑτέροις ὑπομιμνήσκω. οὐδὲ γὰρ οἵτοι ἐλεγχόμενοι παρ' ἑτέρων ἀληθεύομεν, ὡς ἐλέγχοντες ἑτέρους· ὑπὲρ ἁμαρτημάτων, ὧν ἐσμεν ὑπαίτιοι. ὑπολαμβάνει γὰρ βυθέως ὁ στυγητὸς τοῦ λέγοντος, καὶ τὸ διδασκαλίας

Εβρ. ε. β.

Σειρ. κ. ε.
Παροιμ. κ. θ.

κ. τῆς
κ. φύσεως

λίας τοσοῦτον ἀφεστηκότι ἀξιώματι, εἰς τὰ αὐτὰ τοῖς μαθηταῖς καταπίπτειν ἁμαρτήματα, καὶ τὴν ὠμότητα. διὰ τοῦτο ἐλέγχων, παιδοτρίβου δὲ λέγοντι ποιᾶς τινὸς ὀδύνας. καὶ ταῦτα οὐχ ἁπλῶς ἐποδύρομαι τοῦτο· ἀλλ' ὅτι πολλοὶ τὰ βαρέα τῶν ἐπιπλήξεων οὐκ ἀνεγκόντες, μὴ τὴν ἀναχώρησιν τοσοῦτον ἐδυσχέραναν, ἡμᾶς ἀπάγης ἡμᾶς, λέγοντες, τὰς ἱερὰς τραπέζης, καὶ τῆς παιδαγωγίας ἀποστέρεις. διὰ τοῦτο ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο εἶπον, ἵνα μάθητε ὅτι οὐκ ἀπάγω, ἀλλὰ συναπάγω μᾶλλον· οὐκ ἀποστέρω, οὐδὲ ἀπείργω, ἀλλ' ὅπλα τοῦτο διὰ τὴν ἐλέγχων πλεῖον. ὁ γὰρ φόβος τῆς ἐπιπλήξεως ἡμερώτερον, καθάπερ πῦρ ἐπέχειν, ἵνα τοῦτο εἰς τὸ συμφέρον τὴν ἁμαρτημάτων ἐμπίπτων, λύσει δὲ ἡμῶν καὶ τάχιστα τὰ πλημμελήματα διὰ τοῦτο ἐγκαθήμενος, καθαρὰν ἢ ἀποτελοῦσαν ἐργάζεται τὴν ψυχήν, πλείονα τὴν παῤῥησίαν ἡμῖν ἐντίθησιν. ἀπὸ δὲ τῆς παῤῥησίας καὶ προθυμία πλείων γίνεται· διὰ τοῦτο τὸ συνεχῶς τὴν ἀπορρήτων καὶ φευκτῶν κοινωνίαν μυσαρείαν. ἐπεὶ καθάπερ ὁ πικρὸς φάρμακα τοῖς κακοσίτοις διδοὺς, καὶ τὸν πικρὸν ἐκκαθαίρων χυμοὺς, διεγείρει τὴν καταβεβλημένην ὄρεξιν, καὶ αὖ πάλιν ὁ γλυκύνων τὰς προθυμίας τὰς συνήθους ἀπολέσθαι ἔφησ· ὅταν δὴ καὶ ἐπικρὰ λέγων ῥήματα, καὶ καθαίρων τὸν πικρὸν λογισμοὺς τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὁ βαρὺ τῶν ἁμαρτημάτων ἀποκυλίων ὄγκος φορτίου, δίδωσιν ἀναπνεῦσαι τῷ συνειδότι, καὶ μὴ πολλῆς τῆς ὠδῖνος ἀπηλλάσθαι τὸ σώματος ἀπολύει τὸ δικαστικόν. οὐ τοίνυν δυσχεραίνειν χρὴ τὴν ἐπιπλήξεων χρὴ, ἀλλ' ἀποδέχεσθαι καὶ ἐπαινεῖν. εἰ δέ τινες ἀθυμότεροι γίνονται, ἐὰν σὺν αὐτοῖς ταύτης ἡμῶν τῆς ἀπολογίας, ἐκεῖνο αὖ εἰπεῖν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι οὐκ ἐμαυτῷ νόμους ὑμῖν ἔθηκάμην, ἀλλ' ἐκ τῶν γραφῶν καταδύτα ἀναγινώσκω γράμματα· καὶ ἀνάγκη ἐστὶ ταῦτα τὸν ἐμπίπτοντα διὰ τοῦτο ἀκοῦσαι, ἢ πάντα μὴ πρὸς ἃ εἶπον τὰ ἐγκλήματα. ὃ συμφέρει, ἀλλὰ μὴ ὃ ἡδὺ τοῖς ἀκροαταῖς πάντα ζητοῦντα· ἢ τὸν τῶν ἀκουόντων ὠφέλιμον ἀπεῖδεν, ἐκ τὸν ἑαυτοῦ καὶ τὸν ἐκείνων πρόοδον σωτηρίαν, ἀφ' ἧς ἀκμέρου ταύτης χάριτος. ὅτι γὰρ καὶ τῷ λέγοντι καὶ τοῖς ἀκούουσι σφάδρα δικαστικὸν ὃ τῶν θείων ἐπικρύπτεσθαι τὸν νόμων· καὶ ὅτι φόνων ἔνοχοι ἐσμὲν διδάσκαλοι κρίνονται, ὅταν μὴ πάντα χωρὶς ὑποστολῆς ἐξηγώμεθα τὰ θεοῦ καὶ δικαιώματα, Παῦλον ὑμῖν τούτων πάλιν προέξομεν μάρτυρα. ἀφ' γὰρ τοῦτο σωζεσθαι ἀπὸ πάντων ὅτι τὸν ἀγῶνα ἐκείνῳ καταφύγω ψυχῇ, ὅτι χρήσιμοί τινες εἰσι καὶ θεῖοι νόμοι τὰ Παύλου ῥήματα. οὐ γὰρ Παῦλός ἐστιν ὁ λαλῶν, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ὁ τὸν ἐκείνου ψυχὴν κινῶν. διὰ ἐκείνου γὰρ φθέγγεται πάντα, ἅπερ ἐκεῖνος εἶπε. τί τοίνυν φησὶν ὁ Παῦλος; καλέσας τοὺς τῶν Ἐφεσίων οἰκοῦντας, καὶ ἑκάστην πρὸς αὐτὸν δημηγορίαν εἰπών, ὅτε λοιπὸν αὐτὸν ἀφίσταται ἤμελλε, διδάσκων τοὺς ἐφεσικοὺς αὐτοῖς, ὅτι καθάπερ οἱ ὁ αἷμα ἐκχέοντες τῶν μαθητῶν, ἅπαντες οἱ τὰ συμφέροντα μὴ λέγοντες αὐτοῖς, εἰσὶν ὑπεύθυνοι καὶ ἀφέσεως καὶ τιμωρίας, ἅπερ φησὶ Καθαρὸς εἰμὶ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. διὰ τί; Οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ· ὡς εἰ ὑποστείλατο τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι, οὐκ ἂν καθαρὸς ἐκ τοῦ αἵματος, ἀλλ' ὡς αὐθρωποφόνος ἐκείνετο. καὶ μάλα εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ ἀνθρωποφόνος τὸ σῶμα ἀναιρεῖ μόνον, * ὁ δὲ πρὸς χάριν δημηγορῶν, καὶ ῥᾳθυμοτέρους ποιῶν τοὺς ἀκροατὰς, τὴν ψυχὴν ἀπόλλυσι· καὶ κἂν ἕτερος μὲν τῷ παρόντι πρόσκαιρον θανάτῳ, σὺ δὲ τὴν ψυχὴν ἀπόλλυσι, καὶ πρὸς τὰ ἀθανάτου θανάτου ἀπεμπέμπει κολάσεις καὶ τιμωρίας. ἆρα οὖν Παῦλος μόνος τοῦτο φησιν; οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ πρὸς Παῦλον πάλιν ὁ Θεὸς ἔλεγε τὸν προφήτην τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀρίπρεπεται οὕτω λέγων· Σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ισραήλ. τί ὄφελ, σκοπόν; σκοπὸς λέγεται, ὁ, τὰ τραχυπέδων κάτω καὶ θημιλῶν, ὑψηλὸν καὶ γεώλοφον χωρίον κατοπτεύων, καὶ κρίνων ἐπιόντας τοὺς πολεμίους σκοπιόν, καὶ τοῖς κάτω καθημένοις μηνύων τὴν ἔφοδον, καὶ διεγείρων πρὸς τὴν τοῦ πολέμου παράταξιν, ὥστε μὴ ἀφυλάκτοις ἐπιπεσόντας, μὴ πολλῆς ἀφανίσασθαι τῆς εὐκολίας. ἐπεὶ οὖν πολλὰ τῶν ἐπιόντων ὀφθῆναι καὶ ὁρᾶσθαι ἡμᾶς

χ. ἀμαρτανόντων

χ. ἀζημιωτέρα

* καὶ τὸν παρόντα πρόσκαιρον θάνατον

Πρᾶξ. κ. κζ.

Ἰεζεκ. γ. ιζ.

μὴς ⸂τῷ⸃ χαμαὶ βαδίζοντες, ὡκουόμησεν ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις, ὥσπερ ἐφ' ὑψηλοῦ χωρίου τῆς προφητείας, τοὺς ἀγίους προφήτας ἐκάλεσε, μέλλουσαν τοῦ Θεοῦ τὴν ὀργὴν ἡμῖν ὑπτιάζειν πόρρωθεν προμηνύειν· ἵνα διὰ τῆς μετανοίας ἑαυτοὺς ἀσφαλισώμεθα, καὶ πτερωθέντες τὴν ψυχὴν ἀναθῶσιν, τὴν δηλαδὴ πόρρωθεν ἐπερχομένην πληγήν. διὰ τοῦτό φησι· σκηπτὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ισραὴλ· ἵνα μέλλουσαν ὑπτιάζειν τὴν συμφορὰν προμήνυσης, καθάπερ σάλπιγξ τοὺς πολεμίους. Ἐπιμελείας οὖν μικρὰν ὑπτιάζησι τὰ μὴ προλήψεσθαι τοῦ Θεοῦ τὴν ὀργήν. ποίαν δὲ ταύτην; Τὰς ψυχὰς τῶν ἀπολλυμένων, φησίν, ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. Ὡς οὖν ὕστερος ὢν ὁ μισθὸς καὶ ἀπρόσδεκτος καὶ ἀσύμπαθὴς, ὡς ἐγκαλεῖν τῷ λέγοντι καὶ πρὸ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαλεγομένῳ στενοχῶς ὀργῆς, τοσαύτην κόλασιν ὑφίσασθαι μέλλοντι, εἰ σιγήσειεν; ὅτι μὴ οὖν ἡμῖν οὐ συμφέρει τοῖς λέγουσι τὰ τοιαῦτα σιγᾶν, ἰκανῶς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ὁ ἀπόστολος ἡμᾶς ἐπαίδευσεν. ὅπου γὰρ οὐδὲ ὑμῖν τοῖς ἀκούουσι, δῆλον ὅτι ἐκεῖθεν. Εἰ μὲ γὰρ ἐγὼ σιγήσας ἀπέκρυπτον τὴν σιγὴν τὰ ἁμαρτήματα, κἀγὼ ἐδυσχέραινον ἕκαστος καὶ ἠγανάκτει δικαίως, μὴ σιγῶντος ἐμοῦ· Εἰ δὲ ἡμεῖς σιγήσωμεν νῦν, ἀνάγκη πάντως ἐκεῖ φανῆναι τὰ πλημμελήματα, τί δ' ὄφελος ἀπὸ τῆς σιγῆς γίνεται λοιπὸν; ἀλλ' ὄφελος μὲν οὐδὲν, βλάβη δ' ἑκάτερα. καὶ μὲ γὰρ εἴπωμεν, εἰς μετάνοιαν ἄγων ἡ κατηφὴς ἔξω Ἀβραάμ· διὰ δὲ σιγήσω, νῦν ἐκ τούτου καταμηνύσομαι τοῖς πεπλημμεληκόσιν ἡμῖν, οὐδὲ μετανοήσομεν· ἐκεῖ δὲ αὐτὰ ὀλοίδια τοῖς ὀφθαλμοῖς γυμνὰ καὶ πεπαγιλισμένα, καὶ θριαμβεύσει ἡμᾶς εἰκὴ καὶ μάτην. ἐπεὶ οὖν ἀνάγκη πάντως, ἢ ἐκεῖ, ἢ ἐνταῦθα κατηγορηθῆναι τοῖς ἁμαρτήμασι, βέλτιον ἐνταῦθα, καὶ μὴ ἐκεῖ. πόθεν τοῦτο δῆλον; ἀπὸ τῶν προφητικῶν ῥημάτων, ἀπὸ τῆς διαγλιπτῶν. ὁ μὲ γὰρ προφήτης φησὶν, Ἐν ᾧ ἂν ὦ τις ἐξομολογήσεται σοι; οὐχ ὅτι οὐκ ἐξομολογούμεθα, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖ τοῦτο ποιοῦμεν. ὁ δὲ Χριστὸς καὶ διὰ παραβολῆς αὐτὸ τοῦτο ἐπαίδευσεν. Λάζαρος γάρ τις ἦν πτωχὸς, φησὶν, ἑλκωμένος πρόκειται, νόσοι διάφοροι ἔχων· ἕτερος δέ τις πλούσιος τὴν ψυχὴν οὐ μετεδίδου τῷ πένητι. καὶ τί δή; πᾶσαι ἐπῆλθεν τὴν παραβολήν; ἆρα γάρ τὴν ἰσοτιμίαν ἅπασαι, τὴν ὁμότιμα τοῦ πλησίον, πῶς οὐ μετεδίδου τῆς τραπέζης τῷ πτωχῷ, τὴν πενίαν τὴν ἑκάτερου καὶ τὸ λιμὸν, ᾧ προσεπάλαιε· ἐνεκῶς. ἀλλ' ἐνταῦθα τοῦτο. ὅπερ γὰρ ἐτελεύτησεν ἕκαστος, ὁρᾷ τὸν πτωχὸν ἑκάτερον ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραάμ. καὶ τί φησι; Πάτερ Ἀβραάμ, ἀπόστειλον αὐτὸν, ἵνα βάψῃ τὸν δακτύλου ἄκρου τῇ γλώσσῃ μου, ἵνα καταπαύσῃ μου τὰς ὀδύνας. Εἶδες καὶ ἐνταῦθα; οὐ μετέδωκεν αὐτῷ ψυχρῶν, οὐ μεταλαμβάνει καὶ γοῦν ὕδατος. Ὦ γὰρ πάτερ, φησὶ, πάτερ εἶπε, μετρηθήσεται ὑμῖν. Τί οὖν ὁ Ἀβραάμ; Τέκνον, ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου, καὶ Λάζαρος τὰ κακά· νῦν δὲ οὗτος μὲν ἐνταῦθα παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. Ἀλλὰ ὃ ζητοῦμεν, ὅτι κατηγορεῖται μὲν ὑπὸ τῶν ἁμαρτημάτων δὲ μεταβάλλονται δὲ βελτίους γίνονται ἀπὸ τῆς γεέννης, ἐνταῦθα δὲ κερδαίνουσιν εἰς παραμυθίαν τῆς φλογός. Πάτερ γάρ, ἀπόστειλον αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον μου, φησὶν, ἵνα τοῖς συγγενέσι μου διαμαρτύρηται, καὶ μὴ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον. αὐτὸς ἀπορεῖ τῆς εὐεργεσίας, ἐπίοις προσδοκᾷ τὴν σωτηρίαν λοιπόν. Εἶδες πῶς ὁμοῦ ἐν τούτῳ, πάσῃ φιλοσοφίᾳ ἔχθιστος ἐγίνετο μᾶλλον τοῦτο; πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ μόνον παρέσχε τὸν Λάζαρον ζῶντα, νυνὶ δὲ καὶ ἀπόντων φροντίζει τῶν συγγενῶν· καὶ τότε μὲν τὸ πλούσιον ἦν, πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην οὐκ ἐπεκάμπτετο τοῦ πένητος θέαν, νυνὶ δὲ τὸ ὀδυνᾶσθαι καὶ διὰ ἀνάγκης ἦν ἀναισθησίας, κἀδεται τῶν αὐτῷ προσηκόντων, καὶ αἰτεῖ πεμφθῆναι τὸν ἀπαγγελοῦντα αὐτοῖς. ὁρᾷς πῶς φιλοσοφεῖν ἔστιν καὶ ἡμᾶς καὶ συμπαθητικούς; τί οὖν, ἀπώλετό τι τῆς μετανοίας; ἐλήφθη τι κέρδος αὐτῷ ἀπὸ τῆς κατηφείας; οὐδαμῶς. ἄκαιρος γὰρ ἡ μετάνοια. ἐλύθη δὲ θέατρον, ἀπῆλθε τὰ σκάμματα, οὐκ ἔτι κωμῳδεῖ τὰ παλαισμάτων ἐκεῖ. διὰ τοῦτο παρακαλῶ καὶ δέομαι καὶ ἱκετεύω, σὺ τοῦτο ἀδύρεσθαι χρὴ καὶ θρηνῆσαι ὅτι τοῖς ἁμαρτήμασι. λυπεῖτω ἡμᾶς τὰ τοῦτο τὰ ῥήματα, καὶ

μὴ

Ψάλ. ε. ε.

Λουκ. ιε. ιδ.

Λουκ. ιε. κδ.

Μαρκ. θ. κδ.

Λουκ. ιε. κβ.

μὴ φοβεῖτε ἐκεῖ τὰ πρόσταγματα· διακρίνετω ἡμᾶς ὁ λόγος ὁ τοιοῦτος, καὶ μὴ διακρίνετω ἡμᾶς ἐκεῖ σκώληξ ὁ ἰοβόλος· κρινέτω ἡμᾶς ὁ τοιοῦτος ἡ ἐπιτίμησις, ἀλλὰ μὴ κρινέτω ἐκεῖ ἡ γέεννα τοῦ πυρός. τοῦ τοιούτου θρηνοῦντας ἀκόλουθον ἐκεῖ πρόκλησιν· τοῦ τοιούτου πυρὸς καὶ γνάθους καὶ ὀδόντων τοὺς ἁμαρτήματα ἐξαιρεῖσθαι ἀνάγκη πᾶσα ἐκεῖ θρηνῆσαι καὶ ὀδύρεσθαι καὶ βρύξαι τοῦ ὀδόντας. οὐκ ἐμὸς οὗτος ὁ λόγος, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ τοῦτο δικάζοντος ἡμῖν. μακάριοι γάρ, φησι, οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται· οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες, ὅτι κλαύσετε. πόσῳ τοίνυν βέλτιον μετὰ κλαυθμοῦ καὶ ὀδυρμοῦ ἀθανάτων ἀπολαῦσαι καλῶν καὶ ἡδονῆς τέλος οὐκ ἔχούσης, ἢ μετὰ γέλωτος τούτου τοῦ παρόντος βίου σύντομα γελάσαντας, ἀπελθεῖν ἐκεῖ κολασθησομένους ἀθανάτως; ἀλλ' αἰσχύνη καὶ ἐρυθριᾷς τὰ ἁμαρτήματα ὀξέως ἰδεῖν; μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τοῦτο λέγω καὶ ἐκπομπεύειν, οὐδὲ οὕτως αἰσχύνεσθαι ἐκεῖ (αἰσχύνη γὰρ ὃ ἁμαρτάνει, οὐ ὃ ὁμολογήσας τὰ ἁμαρτήματα) νυνὶ δὲ ἀνάγκη πρὸ τῶν μαρτύρων ἐξομολογεῖσθαι. παρὰ τοῖς λογισμοῖς τοῦ συνειδότος γινέσθω τὸ πεπλημμεληκότων ἡ ἐξέτασις· ἁμάρτυρος ἔστω ὁ δικαστὴς ὁ Θεός· ὁρᾷ σε μόνος ἐξομολογούμενον, ὁ Θεὸς ὁ μὴ ὀνειδίζων τὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ λύων τὰ ἁμαρτήματα διὰ τῆς ἐξομολογήσεως. ἀλλὰ γὰρ οὕτως ἁπλῆς ἡ ἀδεία; οἶδα κἀγώ, ὅτι οὐκ ἀρέσκεται ὁ συνειδὸς τῇ μνήμῃ τῶν οἰκείων πλημμεληκότων. ἀλλὰ γὰρ ἔλθωμεν μόνον εἰς ἀνάμνησιν τῶν πεπλημμεληκότων ἡμῶν, καθάπερ πῶλός τις ἀδάμαστος καὶ δυσήνιος, σκιρτᾷ καὶ ἀλφίνεται. ἀλλὰ κἂν ἅψῃ, χαλίνωσον, κατάσχες τῇ χειρί, ἄμεινον αὐτὸν ποίησον πεῖσον ὅλον ἀνθ' ὅλου μὴ νῦν ἐξομολογήσεται, ἐκεῖ ἐξομολογήσεται, ὅταν πλείων ἡ κόλασις, ὅταν μείζων ὁ παραδειγματισμός. σὺ ταῦτα ἁμάρτυρα ἴσθι ὅτι ὁ δικαστὴς ὁ δίκαιος, καὶ σὺ σαυτὸν δικάζεις ὁ ἁμαρτικός· ἐκεῖ γὰρ εἰς μέσον ὁ θεατὴς τῆς οἰκουμένης ἅπαντα παραχθήσεται, ἂν μὴ προλαβόντες αὐτὰ ἀπαλείψωμεν. αἰσχύνη ὁμολογῆσαι ἁμαρτήματα; αἰδοῦ παρελθεῖν ἁμαρτήματα. ἡμᾶς γὰρ ὅταν αὐτὰ παρατιθῶμεν, ἵνα εἰδῶς καὶ ἀναισθήτως πλημμελῶμεν· ὅταν γὰρ ὁμολογῆσαν δέῃ, τότε αἰσχυνόμεθα καὶ ἀκανθίζει, δέον μᾶλλον παρθυμίας τοῦτο ποιεῖν. οὐ γὰρ ἔστιν αἰσχύνη κατηγορεῖ ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ ἀρετή. εἰ μὴ δικαιοσύνη καὶ ἀρετὴ ἦν, οὐκ ἂν μεμαθήκει ἐξομολογεῖσθαι ὁ Θεός. διὰ γὰρ μαθεῖν ἔχει ἡ ἐξομολόγησις, ἀκούσον τί φησι· Λέγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. τίς αἰσχύνεται ἔργον, ἀφ' οὗ δικαιοῦται; τίς αἰσχύνεται ὁμολογῆσαι ἁμαρτήματα, ἵνα λύσῃ ἁμαρτήματα; μὴ γὰρ ὄφελε τοῦτο κελεύει ὁμολογῆσαι, ἵνα κολάσῃ; οὐχ ἵνα κολάσῃ, ἀλλ' ἵνα συγχωρήσῃ. ὅπου γὰρ τῶν ἔξω δικαστηρίων, μία πρὸς ὁμολογίαι, κόλασις. ὅπου τοῦτο καὶ ὁ φονεὺς αὐτὸ τοῦτο ὑφορώμενος, μή τις δεδοικὼς κόλασιν μὴ πρὸς ἐξομολόγησιν ἔρχηται τῶν ἁμαρτημάτων, φησὶν· ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. μὴ γὰρ οὐκ οἶδε τὰ ἁμαρτήματά σου, ἐὰν μὴ σὺ ὁμολογήσῃς; τί οὖν σοι πλέον ἐκ τοῦ μὴ ὁμολογεῖν; μὴ γὰρ δύναται λαθεῖν; καὶν μὴ εἴπῃς, σκῶλος οἶδεν. ἀλλ' ὅτι σὺ εἴπῃς, σκῶλος ὑπερλαμβάνεται. ἰδοὺ γὰρ ἐγὼ Θεός εἰμι ἐξαλείφων τὰς ἀνομίας σου, καὶ οὐ μὴ μνησθῶ. ὁρᾷς; ἐγὼ οὐ μὴ μνησθῶ, φησί. φείσωμαι γὰρ τούτου. σὺ δὲ μνήσθητι, ἵνα σωφρονισμοῦ λάβῃς ἐντολήν. τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος, ἁμαρτημάτων ὢν οὐκ ἐμέμνητο ὁ Θεός, ἀλλὰ διὰ πολλῶν ἐμέμνητο οὕτως λέγων· οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, ὃν ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν. καὶ, Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ. οὐκ εἶπεν, ἦμην, ἀλλ', εἰμί. ἡ συγχώρησις ἐλθέτω τῶν ἁμαρτημάτων παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ μνήμη τῶν συγκεχωρημένων ἁμαρτημάτων οὐκ ἀφανιζέτω παρὰ τῷ Παύλῳ· ἅπερ ὁ δικαστὴς ἀπλάστως, ταῦτα αὖθις ἐξεπέμπετο. ἤκουσας γὰρ τοῦ προφήτου λέγοντος, καὶ σὺ μὴ μνησθῇς· σὺ δὲ μνήσθητι. ὁ Θεὸς σκεῦος ἐκλογῆς αὖθις κελεύει, καὶ οὐκ ἀποστολὴν τῶν ἁμαρτωλῶν αὖθις κελεύει. εἰ δὲ τῶν συγκεχωρημένων ἁμαρτη-

Hσ. μγ. κβ.

μάτων οὐκ ἐπελαθάνετο, ἐνόησεν πῶς τῶν ἁμαρτιῶν ἐμέμνητο τοῦ Θεοῦ. καὶ τί λέγω, ὅτι οὐ καταιδεῖται μνήμην ἁμαρτημάτων; ἦλθ' ὅτως ἡμᾶς ποιῆς λαμπρεῖς κατορθωμάτων μνήμην, ὡς ἡ τῶν ἁμαρτημάτων μνήμη. μᾶλλον δὲ ἡ μὲν τῶν κατορθωμάτων μνήμη οὐ μόνον οὐ ποιῆς λαμπρεῖς, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰσχύνης πλησῆ καὶ κατηγωσίας· ἡ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων μνήμη παῤῥησίας ἡμᾶς ἐμπίπλησι καὶ δικαιοσύνης πολλῆς. τίς τοῦτο φησιν; ὁ Φαρισαῖος καὶ ὁ τελώνης. ὁ μὲν γὰρ εἶπεν τὰ ἁμαρτήματα, καὶ τῆλθε δεδικαιωμένος· ὁ δὲ εἶπεν τὰ κατορθώματα, καὶ τῆλθεν ἐλάττων τοῦ τελώνου γεγονώς. ὁρᾷς ὅση βλάβη μεμνῆσθαι κατορθωμάτων· ὅση ὠφέλεια μὴ ἐπιλελῆσθαι ἁμαρτημάτων; καὶ μάλα εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ τῶν κατορθωμάτων μεμνημένος εἰς ἀπόνοιαν ἦρε, καὶ φορᾶς τοῦ λοιποῦ δρόμου, ὅπερ ὁ Φαρισαῖος ἔπαθεν (οὐ γὰρ εἰς τοσαύτην ἀλαζονείαν ἦλθεν, οὐκ ἂν εἶπεν, Οὐκ εἰμὶ ὡς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, εἰ μὴ ἐμέμνητο τῆς ἰησείας αὐτοῦ καὶ τῆς δεκάτης) ἡ δὲ μνήμη τῶν ἁμαρτημάτων καταστέλλει τὸν ἄφρονα, καὶ φιλοφροσύνη πείθει, καὶ ἀφ' ἑαυτῆς καταφιλοφρονεῖσθαι τοῦ Θεοῦ τὸν υἱόν. ἀκούσωμεν οὖν πῶς ὁ Χριστὸς κελεύει λοιπὸν προσπέμπειν ἡμᾶς τὰ κατορθώματα. Ὅταν γὰρ τοῦτο πρῶτα ποιήσητε, λέγετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν. σὺ λέγε ὅτι ἀχρεῖος δοῦλος εἶ, ἐγὼ σε οὐ ποιῶ ἀχρεῖον· σὺ ἐμὲ ὁμολογήσῃς τοῦ αὐτεξουσίου τοῦ σεαυτῷ, ἐγώ σε λαμπρεῖ ποιῶ καὶ στέφω. ὁρᾷς ὅσῳ πόσῳ ἡμῖν ἀποδέδεικται κέρδος ἔχουσα τῶν ἁμαρτημάτων ἡ μνήμη, καὶ βλάβος τῶν κατορθωμάτων ἡ μνήμη· καὶ τοὐναντίον πάλιν, κόλασις μὲν ἀπὸ τῆς λήθης τῶν ἁμαρτημάτων, ὠφέλεια δὲ ἀπὸ τῆς λήθης τῶν κατορθωμάτων ἡμῖν γενομένη; βούλει μαθεῖν καὶ ἑτέρωθεν ὅτι κατόρθωμα μέγιστον τὸ μεμνῆσθαι ἁμαρτημάτων; ἄκουσον τοῦ Ἰωβ. ὥσπερ γὰρ ὅτι ταῖς ἄλλοις ἐκκλησιάζετε, οὕτω δὴ καὶ ὅτι τῇ ἐξομολογήσει τῶν ἁμαρτημάτων, οὕτως λέγων· Εἰ δὲ καὶ ἁμαρτὼν ἐκουσίως διετέλουν πολυσχλίαν λαὸς μοι, τὸ μὴ ἐξαγαγεῖλαι καὶ ἁμαρτίας μου. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· ἐκκλησιάσατέ με σύλλογος τῶν συνδούλων εἰς αἴνεσίν μου ἦλθε. τί γὰρ ὄφελος ἐκ τῆς ἀγοίας τῶν ἁμαρτημάτων, τοῦ κριτοῦ πάντα εἰδότος; τί δὲ βλάβος ἐκ τοῦ εἰδέναι τοὺς τὰ πεπλημμεληκότα, ὅταν ἐκεῖνος ἀπολύσας βουληθῇ τῆς δίκης; καὶ πάντες δικάζωσι, δικασθῇς ἀπαφίσηται, σοὶ δοκεῖ μοι λοιπὸς τῆς ἐκείνου ψήφου· καὶ ἅπαντες ἐπαινέσωσι καὶ θαυμάσωσιν, ἐκεῖνος δέ σε καταδικάζῃ, σοὶ δοκεῖ μοι πάλιν ὄφελος τῆς ἐκείνου κρίσεως. πάντα γοῦν γέγονε τοῖς ἐπαίνοις ὁρᾶν ἐκεῖ, καὶ τοῦτο ποιεῖ ὅτι τῶν ἀμαρτημάτων, ὅπερ ποιοῦμεν ὅταν τῆς τῶν κτημάτων ἀπωλείας. βυθίσας ἀναστάντες ἀπὸ τῆς κλίνης, κἂν εἰς ἀγορὰν ἐκβαλεῖν, ἢ μεταχείσας τι τῶν ἰδιωτικῶν ἢ δημοσίων πραγμάτων, οἰκέτην καλέσαντες ἀπαιτοῦμεν λόγον τῆς ἀπωλείας, ἵν' εἰδῶμεν τί μὲν κακῶς, τί δὲ εἰς δέον ἀπώλετο), πόσον δὲ ὑπολέλειπται· καὶ ἐπιδακνόμενοι ὃ μὴ πολλὰ λελειμμένον, πάντα ἐκπονοῦμεν ἀφορμὰς ἀπαιτοῦμεν, ἵνα μὴ λάθωμεν ἀφανίσαντες λιμῷ. τοῦτο παίνειν καὶ ὅτι τῶν πραξέων τῶν ἡμετέρων ποιούμεθα. ὁ συνειδὸς ὁ ἡμέτερον καλέσαντες παινήσωμεν αὐτοῦ λόγον τῶν ῥημάτων, τῶν πραγμάτων, τῶν ἐνθυμήσεων· ἐξετάσωμεν, τί μὲν εἰς δέον ἀπώλετο, τί δὲ ὅτι βλάβη τῇ ἡμετέρᾳ· ποῖος λόγος ἐδαπανήθη κακῶς, εἰς λοιδορίας, εἰς αἰσχρολογίας, εἰς ὕβρεις· ποῖον ἐνθύμημα πονηρὸν εἰς ἀκαθαρσίαν ἔκλιπεν· τίς λογισμὸς ὅτι βλάβη τῇ ἡμετέρᾳ εἰς ἔργον ἐξεκύλισεν, ἢ ἀφ' ἁρπαγῆς, ἢ ἀφ' ἁρπαγῆς τῶν ὀμμάτων αὐτῶν. καὶ σπουδάσωμεν τῆς μὲν ἀκαίρου δαπάνης ἀποσπῆσαι, ἀπὸ δὲ τῶν ἁπάντων ἀναλωθέντων κακῶς, ἑτέραν ἀποθέσθαι προσοδον· ἀπὸ τῶν ῥημάτων τῶν εἰκῆ προενεχθέντων, ὑβρεῖς· ἀντὶ τῶν ὑβρεων τῶν ἀκαίρως γεγονυιῶν, ἐλεημοσύνας, ἰησείας. εἰ γὰρ μέλλοιμεν δαπανᾶν μὲ ἀκαίρως, μηδὲ ἀποθέσθαι, μηδὲ θησαυρίζειν ἑαυτοῖς ἀγαθόν, εἰς ἐρᾶτιν κατενεχθέντες πενίαν, λήσομεν πρὸς τὸν ἀθάνατον τὸ πυρὸς ἑαυτοῖς ἀναπέμποντες κόλασιν. τῶν μὲν δὴν χρημάτων ὑπὸ τὸν ἑῶ λέγει

Λευ. ιη. ια.

Λευ. ιζ. ι.

Ιωβ. λα. λδ.

ἴσ. χαπλ.

ἴσ.

κ. ἰδικῆ

κ. κολέσαντες

λόγων ποιῶμεθα. τῶν δὲ παρόντων καὶ τὸ ἑαυτοὺς αὐτὸ, ὅτι τῆς κλίνης κείμενοι, οὐδενὸς ἀνοχλουμένους, οὐδενὸς παρυβριζομένους, τὸ μὲν ἡμέραν ἡμῖν πεπραγμένων καὶ λελεγμένων ἁπάντων ἀπαιτοῦμεν καὶ βυθίους ἡμᾶς ἑαυτοῖς. καὶ ἰδωμέν τι ἡμάρτημένον, καθαίρωμεν δὲ συνειδός, ὀπτιμισώμεθα τῇ διανοίᾳ, κατηνύξωμεν τὸ λογισμὸν οὕτω σφοδρῶς, ὡς μηκέτι τολμῆσαι διανασάντας ἡμᾶς πρὸς δὲ αὖθις τῆς ἁμαρτίας ἀναγκαῖν βαφαθῆναι, τῆς δὲ ἑαυτῶν πληγῆς μεμνημένους. ὅπου γὰρ οὗτοι ὀκνηροὶ ὀπτηθῆναι πρὸς δὲ τοιοῦτο λεγόμενοι, ἀκούσατε τῦ προφήτου λέγοντος· Λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ὅτι ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε. πολλαὶ μὲν ἡμέραι, οὐχ ὡς βουλόμεθα προφθάνομεν καὶ φίλοι προξενοῦσι, καὶ οἰκέται ἐκλιπαροῦσι, καὶ γυνὴ λυπεῖ, καὶ παιδίον ὀδυνᾷ, καὶ ὄχλος πραγμάτων βιωτικῶν καὶ δημοσίων προΐσταται· καὶ οὐ δυνάμεθα σωφρονῆσαι τότε, ὅταν ὀπτοσχελίζομεν. πόθεν οὖν τούτων ἀπαλλαγέντες, καὶ καθ' ἑαυτὸν γενόμενοι καὶ τὸ ἑαυτῶν, καὶ πολλῆς ἀπολαύοντες ἡσυχίας, συγκροτῶμεν ὀπτὴν τῆς κλίνης τὸ δικαστήριον, ἵνα Θεοῦ ἵλεων σχῶμεν τῆς τοιαύτης κρίσεως ἔχοντες. αὖθις δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἁμαρτάνωμεν, καὶ παίωμεν τὸ ψυχικὸν τὸ ἡμέτερον, μηδέποτε δὲ ἀναθαυμάζωμεν, καθάπερ σωεχῆ τραύματα λαμβάνοντες, εἶτα καταφρονοῦντες, πυρετὸν δὲ θάνατον ἑαυτοῖς ἀφόρητον ὀπτασῶντας. ὕπω δὲ ἡμῖς ἐκ τῆς συνεχῦς ταύτης ἀναισθησίας ἀπαλλάττεται ὀπτασώμεθα ὠμωρίαν. οἶδα ὅτι φορτικὰ τὰ εἰρημένα, ἀλλ' ἔχει πολὺ τὸ κέρδος. ἵνα μὲν ἔχωμεν διατόπου, παρεῖναι τῦ φιλοσόφου ὀπτασθαι βούλεται μόνον, καὶ πᾶσαν αὐτῷ ὀπτιδείκνυται τὴν φιλανθρωπίαν. εἰ γὰρ ἁμαρτάνοντες δὲ μανόντες ἀπωρηθῆναι μὴ ἐγκόμβα χείρους, καὶ ἀφῆκεν ἡμῖν τὴν κόλασιν· ἀλλ' οἶδε τῦτο σαφῶς, ὅτι τῶν ἁμαρτημάτων αὐτῶν οὐκ ἔλαττον ἡμᾶς τὸ μὴ κολάζεσθαι ἁμαρτάνοντας βλάπτει. διὰ τῦτο ὀπτιθησι τὴν παρρησίαν, καὶ τῶν ἀπελθόντων ἀπαιτῶν δίκην, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα διορθοῦται. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι τοῦτο ἐστὶν ἀληθές, ἄκουσον τί φησι πρὸς Μωϋσέα· Ἄφες με, καὶ θυμωθεὶς σκτείνω αὐτούς. Ἄφες με, ἔλεγε, οὐχ ὅτι Μωϋσῆς αὐτὸν κατέσχεν (ἐδόκει γὰρ ἐφίστασθαι πρὸς αὐτὸν, δηλαδὴ σιγῇ παρεισήκει) ἀλλὰ προφάσει αὐτῷ δοὺς βουλόμενος τῆς ὑπὲρ αὐτῶν ἱκετηρίας. ὅπου γὰρ ἄξια μὲν κολάσεως ἤμαρτον σκληρὰ, δὲ κολάσεως ἀπαλλαγῆναι, κολάσαι μὲν αὐτοὺς οὐκ ἐβούλετο, ἀλλὰ φιλανθρωπεύσασθαι, τῦτο δὲ αὐτοῦ ῥᾳδιωτέρους ἐποίει, ἀμφότερα κατισχύων, ὥστε μήτε τὸν ἱκέτην ῥᾳδιωτέρως ἐκ τῆς ἀπιμορησίας ἀγέσθαι, μήτε ἐκείνους ῥᾳδιωτέρως ἐκ τῆς ἀπιμορησίας ἀγέσθαι, μαθόντας ὅτι οὐ πρὸς τὸν οἰκεῖαν ἀξίαν, ἀλλὰ πρὸς τὸν τοῦ Μωϋσέως παρεσκευάσατο τὸν ὀργιλον τῦ δεσπότου διέφυγον. τῦτο καὶ ἡμεῖς πολλάκις ποιοῦμεν· καὶ οἰκέτας ἀξίους κολάσεως πλημμελήσαντας οὔτε κολάσαι βουλόμενοι, οὔτε τὸ ἐκ τῆς κολάσεως ἀπαλλάξαι φόβου, φίλοις καλοῦμεν τῶν ἡμετέρων αὐτῶν ἁρπάσαι χάριν, ὥστε καὶ φόβου αὐτοῖς σκιαμάζοντα μένειν, καὶ τὰς πρὸς ἡμᾶς πληγὰς διαφυγεῖν. τῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε· καὶ ὅτι ἔστιν ἀληθές, ἀπ' αὐτῶν τῶν ῥημάτων δῆλον. Ἄφες μέ, φησὶ, καὶ θυμωθείς. καὶ μέλλω ὅταν βουλομένους παρρησιάσασθαι μηδεὶς ἀφῇ, τότε θυμοῦμαι· αὐτὸς δὲ λέγει, Ἄφες με, καὶ θυμωθήσομαι· ἵνα μάθῃς, ὅτι θυμὸς, οὐ πάθος ἐστὶ περὶ Θεοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ καθ' ἡμῶν γινομένη κόλασις ταύτην καλεῖται τὴν παρρησίαν. ὅταν οὖν ἀκούσῃς τῦ Μωϋσέως λέγοντος, Εἰ μὲ ἀφῆς αὐτοὺς τὸν ἁμαρτίαν, ἄφες, πρὸς τὸ δοῦλον Θεοῦ διαστόμου σκληρύνθη, ὅτι αὐτὸς αὐτῷ τῆς φιλανθρωπίας ἀφορμὰς. οὐκ οἶδα δὲ μόνον τῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ἱερεμίαν, καὶ πρὸς Ἰεζεκιήλ· διὰ τῦτο φησὶ· Περιδράμετε καὶ ἴδετε ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερουσαλήμ, εἰ ἔστι τις ποιῶν κρίμα καὶ διώκων πίστιν ἵλεως ἔσομαι αὐτοῖς. Εἶδες φιλανθρωπίαν; τῆς μὲν ἑνὸς δικαίου πολλοὶ σωθήσονται καὶ τῶν πονηρῶν· τὴν δὲ τῶν πολλῶν κακίαν, κἂν εἷς ὁ κατορθῶν ᾖ μεταξὺ δήμου πολλοῦ, οὐ συγκαταφέρει. ἀλλ' εἷς μὲν ἀνὴρ ὀρθῶς ζῶν δήμου ὁλοκλήρου ἐξαρπάσαι δύνηται

σεται τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ· πόλις γὰρ ὁλόκληρος διεφθαρμένη τοῖς τοιούτοις οἰκίαν κόλασιν καὶ τιμωρίαν δικαιοτάτην ἀπαιτήσεται. ἐγὼ δὲ βιαιοτέραν καὶ καθολικὴν οὐ δυνήσεται. καὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ Νῶε δῆλον. πάντων γοῦν ἀπολλυμένων διεσώζετο μόνος· καὶ ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως φανερόν. μόνος γοῦν ἴσχυσε δῆμον τοσοῦτον ἀναστήσασθαι. ἐγὼ δὲ καὶ ἕτερον μείζονα ἔχω τὸν φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ σκοπὸν εἰπεῖν. ὅταν γὰρ ζωντας ἀνθρώπους καὶ πρόρρησιν ἔχοντας μὴ δύνῃ δυναμένους ἐξαρτήσασθαι τοῦ ἁμαρτήματος, ὅτι τοῦτο πολυτήσαντας καὶ ἀφθόγγους, καὶ δι' ἐκείνους φησὶν ἀφιέναι τὰ ἁμαρτήματα, ὥσπερ οὖν τῷ Ἐζεκίᾳ φησί· Ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως ταύτης διὰ ἐμέ, καὶ διὰ Δαυὶδ τὸν παῖδά μου, καὶ ἤδη τετελευτηκότα. ταῦτ' οὖν εἰδότες ὅτι πάντα κινεῖ καὶ πραγματεύεται ὁ Θεός, ὥστε ἡμᾶς ἀπαλλάξαι κολάσεως καὶ τιμωρίας, πολλὰς προσφέρωμεν αὐτῷ τὰς ἀφορμάς, ὁμολογοῦντες, μετανοοῦντες, δακρύοντες, βυσσόμενοι, τοῖς πλησίον τὸν ὀργὴν ἀφιέντες, τὴν τῶν πέλας πτῶσιν διορθούμενοι, καὶ ταῖς βυσσοῖς νήφοντες, ταπεινοφρονοῦντες ὅτι δεικνύμενοι, τῶν ἁμαρτημάτων μεμνημένοι συνεχῶς. οὐ γὰρ ἀρκεῖ ὁ εἰπεῖν, ὅτι ἁμαρτωλός εἰμι, ἀλλὰ δεῖ καὶ κατ' εἶδος αὐτῶν μεμνῆσθαι τῶν πλημμελημάτων. καθάπερ γὰρ πῦρ εἰς ἀκανθας ἐμπεσὸν ἀφανίζει ῥᾳδίως αὐτάς, οὕτω καὶ λογισμὸς συνεχῶς πρὸ ἑαυτοῦ προφέρων τὰ πεπλημμεληθέντα, ῥᾳδίως αὐτὰ ἀπόλλυσι καὶ καταδύει. ὁ δὲ Θεὸς ὁ τῶν ἀνθρωπίνων ἀνομιῶν, ἀκαίρων ἀδικιῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμᾶς ἀπαλλάξειε, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀξιώσειε, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

SVPPLEMENTVM ORATIONIS
38. Vol. 6. Οτι πρεσβύτερος οὐκ ἔχρ.

PAg. 447. lin. 24. fublatis afteriſcis lege: ἡμῶν τὴν νεότητι. φέρε δή, ὥσπερ εἰς λιμένα πάλιν τὴν σιγὴν τοῦ λόγου καταπαύσωμεν. ἀλλ' οὐκ ἐθέλουσιν ἀφίσασθαι, ἀλλὰ δυσχεραίνουσι καὶ ἀγανακτοῦσι, πάντως ἐμπλησθῆναι τοῦ λιμένος ἐπιθυμοῦντες. ἀλλὰ τοῦτο ἀμήχανον, ὦ παῖδες. παυσώμεθα οὖν δικνύντες ἀκίνητα. ἀρκεῖ εἰς ἐπανόρθωσιν ἡμῖν τὰ εἰρημένα· ἐπεὶ δὲ ὅτι τῶν μύρων τῶν πολυτελῶν, οὐκ ἐὰν λέγητε καὶ τις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἂν ἄκρας τῆς ὑπερφανείας ἅψηται τοῖς δακτύλοις, τόν τε ἀέρα ἀνέζεσε, καὶ τὸν παρόντας τῆς βύσσου ἐνέπλησεν ἀπορίας· ὃ δὴ καὶ νῦν γέγονεν, οὐ δι' τὸν δυνάμεων τῶν ἡμετέρων λόγον, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀρετὸν τῶν τότε κατορθωμάτων. ἀπίωμεν οὖν, ἀπίωμεν εἰς βυσσὰς καταλύσαντες δεηθῶμεν ὥστε τὸν κοινὸν ἡμῶν μητέρα ἀσπάσασθαι μᾶλλον καὶ ἀκοῦσαι, καὶ πατέρα τοῦτον, καὶ διδάσκαλον, καὶ ποιμένα, καὶ κυβερνήτην, τοῖς μακροτέροις ἐξανεμαθῶσαι ζωλιό. εἰ τις ὑμῶν καὶ ἡμῶν λόγος (οὐ γὰρ δὴ μὴ τῶν ἱερέων ἑαυτοὺς καταλέγειν τολμήσομεν, ὅπου μηδὲ ἡμεῖς τὰ σκηνώματα μὴ τῶν ἁγιστόκων ἀξιοῦμεν) εἰ δέ τις ἡμῖν καὶ ἐμοὶ λόγος, ὥσπερ ἀμόλυβδος θρίδιον ὕδος, δεήθητε πολλοὶ ἡμῖν δοῦναι γνέσθαι τὴν ῥοπήν. ἐγὼ μὲν γὰρ ὑμῖν καὶ πλείστην ἀσφάλειαν, ὅτι καὶ ἑαυτὸν ἐξῶμεν καὶ ἀπερίσπαστον βίον· ὅπου δὲ εἰς μέσον ἤγαγεν (τὸ δὲ πῶς πρέπει, εἴπερ δὲ ἀνθρώπινα σοφὸν ἦν, εἴτε χαρίτια θεία. οὕτω γὰρ ὑμῖν φιλονεικῶ, ἵνα μὴ λίς καὶ εἰρωνεύεσθαι φαίην) πλὴν ἀλλ' ὅπου ἤγαγεν, καὶ ζυγὸν τοῦτον ἐπεδύσω καὶ ἰσχυρὸν καὶ βαρύν, πολλῶν ἡμῖν δεῖ χαρῶν, μυρίων εὐχῶν, ὥστε δυνηθῆναι τὸν καταπηλίκιον ἀποδοῦναι σώου τῷ καταπηλίκιον διασώσαντι καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅταν καὶ πάλιν τοὺς ὑμῶν καλῶσιν καὶ εἰσάγωσιν, καὶ τὰς εὐθύνας ὑπέχωσι. δεήθητε τοίνυν μου τῶν δεδεμένων ἡμᾶς γνέσθαι, μηδὲ τῶν εἰς ὃ σκότος ἐκβαλλομένων,

ἐκβαλ-

λομένων, ἀλλὰ τῶν δυναμένων συγκινώμενοι τοῦ μετεῖναι τυχεῖν, χαρᾶς καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

SVPPLEMENTA DVO ORATIONIS 61. Vol. 6. Οὐ Θεὸς ὁ Χριστός.

Pag. 625. l. 15. sublatis asteriscis, lege: Ἐμυκησεν ὁ Ἡρῴδης βαπτιζηθῆναι αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν, ἀναιρῶν τὰ αὐτοῦ παιδία· καὶ οὐδὲ τοῦτο ἐσίγησαν οἱ προφῆται, ἀλλὰ πρὸ πολλῶν προανεφώνησαν τῶν χρόνων εἰπόντες· Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη, θρήνου καὶ κλαυθμοῦ καὶ ὀδυρμοῦ πολύ· Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν. ἔμυκησεν δὲ Αἰγύπτου ἀναίρεσιν, καὶ τοῦτο ἐδήλωσαν εἰπόντες· Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. ἀλλ' ἐν τύποις φανερῶς προδηλούμενος ἔμυκησεν λύτρωσιν σημαίνων ποιῶν καὶ διδάσκων, καὶ τοῦτο προανεφωνήθη. ἄκουε γὰρ Ἡσαΐου λέγοντος· Χώρα Ζαβουλὼν, γῆ Νεφθαλεὶμ, ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς, τινὸ προῆσαν αὐτὸ ἐντεῦθεν δηλοῦν τινὰ ἔκβασιν, [τινὰ διδασκαλίαν,] τινὰ ἀπὸ τῶν θαυμάτων φωτισμὸν αὐτοῖς ἐπιγνῶσιν. Εἶτα πάλιν ἕτερα θαύματα διηγούμενος, καὶ δήκνυσι πῶς χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν, πῶς τυφλοὶ ἰάσαντο, πῶς ἀλάλοις προσκύσασι λαλιὰ· Τότε ἀνοιχθήσονται, φησιν, ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὦτα κωφῶν ἀκουσθήσονται· καὶ μὰ ἕτερα· Τότε ἁλεῖται ὡς ἔλαφος ὁ χωλὸς, καὶ τραυλὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων· ὅπερ οὐδέποτε γέγονεν, ἢ ὅτι τὰ προῆσαν αὐτοῦ. σημείων δὲ σημείων καὶ ἰδικῶς ἐμνημόνευσαν. Εἰσῆλθε γοῦν ποτε εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ παιδία τὰ ἐπιφωνοῦντα καὶ ἀληθεύοντα τοῦ φωνεῖν ἔχοντα ἡδονὴ εἰς αὐτὸν ὕμνους ἱερεῖς, οὕτω λέγοντες· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. τοῦτο δώωθεν προῆσεν ὁ προφήτης οὕτω λέγων· Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον, τοῦ καταλῦσαι ἐχθρὸν καὶ ἐκδικητήν. ὁρᾷς πῶς καθ' ἑαυτὸν ἡ Φύσις ἀγωνιζομένη καὶ δημιουργὸν διακηρύττουσα, ἡ ἀπειρόκακος ἡλικία καὶ μήπω ἀφροσύνῃ φωνὴν δυναμένη, ἀποστολικὸν διεδέξατο κήρυγμα; ὅπερ ὁ ἀφελεγόμενος πολλαχοῦ τοῖς Ἰουδαίοις, ἀφ' ὧν τὸν ἀγωνοθετοῦντα αὐτὸν συνεσκιασμένως καὶ πολλαχοῦ διελέγετο, ὡς ἐν αἰνίγματι καὶ παραβολαῖς· καὶ τοῦτο αὖθις προλέγει· Φθέγξομαι προβλήματα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπ' ἀρχῆς. ἀλλὰ καὶ τὴν σοφίαν τὴν ἐν ᾧ δημιουργὸν δώωθεν προανεκρύπτων ὁ προφήτης ἔλεγεν· Ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χείλεσί σου. καὶ ἕτερος προφήτης πάλιν· Ἰδοὺ σεισμὸν ὁ σωτὴρ μου, καὶ ὑψωθήσεται καὶ δοξασθήσεται καὶ μετεωρισθήσεται σφόδρα· καὶ τῆς προῆσας αὐτοῦ τὰ κατορθώματα καὶ μὴ τὰ σημείων γινόμενα ὡς ἐν βραχεῖ διηγούμενος, πάλιν αὖθις οὕτως ἔλεγε· Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέ με κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν· ὅπερ καὶ ἐν τοσαύτοις ἐνεργείαις ἐν αὐτοῖς ἔμελλον ἀποτελεῖσθαι ---

κ. μαχεσάσθαι

Ἰερ. λα. ιε.

Ὡσ. ια. α.

Ησ. θ. α.

Ησ. λε. ε.

Ματθ. κα. θ.

Ψαλμ. η. γ.

Ψαλμ. οζ. β.

Ψαλμ. μδ. γ.

Ησ. νϛ. ιγ.

Ησ. ξα. α. Λουκ. δ. ιη.

Pag. 640. l. 26. sublatis asteriscis, lege· τῆς ἀφελείας. οὐ μικροὶ, οὐ μεγάλοι ἦσαν παραδραμόντες, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς σημείοις καὶ τοῖς θαύμασι τὰ πλεῖστα πρῆξαν, ἐν δὲ τοῖς παθήμασι καὶ τοῖς δοκοῦσιν ἐπονειδίστοις, τούτοις ἐνδιατείβοντες, πολλὰ πολλοὺς μὲν ἀκριβείας εἰρήκασιν. Ἀλλ' ἐγὼ τούτων μὲν σέ οὐδὲν εἰρηκὼς, τῶν θαυμάτων λέγω δὲ τῶν σημείων, ἵνα σὺ μὲν θεωρίας πᾶσαν δυσαρέστου ἐμφορήσῃ γλῶσσαν, τὰ νῦν φαινόμενα, τὰ νῦν προφερόμενα, καὶ τὸ ἡλίου φθονερώτερα, τὰ πολυχρόνου τῆς οἰκουμένης διε-

ασαρμβά, τὰ πᾶσαν καταλαβόντα τὴν οἰκουμένην ἐξ ἀνθρωπίνων ἀνήκουστα φύσιν καταδύμματα, καὶ ἃ Θεοῦ μόνον ἰῶ, ταῦτα εἰς μέσον ἤγαγον. τί λέγεις; οὐκ ἀνέστησε νεκρούς; μὴ δὲ τοῦτο ἔχεις εἰπεῖν, ὅτι αἱ ἐκκλησίαι οὐκ εἰσὶ τὴν οἰκουμένην; οὐδὲ ὅτι οὐκ ἐπιβουλεύθησαν; οὐδὲ ὅτι κεκαύθησι καὶ ἀνῄρηνται; ἀλλ' ὥσπερ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔστιν ἥλιος· οὕτως οὐδὲ ταῦτα. τί δαί; τὴν καταπεφωνημένην τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ναοῦ οὐχ ὁρᾷς τοῖς ὀφθαλμοῖς κειμένην τῆς οἰκουμένης ἅπασης; ἀλλὰ τί μὴ λογίζῃ πρὸς σεαυτόν· εἰ μὴ Θεὸς ἦν, καὶ Θεὸς ἰσχυρὸς, πόθεν αὖ οἱ μὲν θεασάμενοι αὐτὸν ὕπνῳ καὶ ἀσχολουμένοι, οἱ δὲ ἑστῶτα καὶ προσκεκρουκότες ὕπνῳ ἐξαπεφώνησαν, ὡς καὶ πολιτείας ἐκπεσεῖν ἁπάσης, καὶ ἁλῆται καὶ πλανῶνται καὶ φυγάδες πανταχοῦ γενέσθαι, καὶ χρόνος οὐδεὶς οὐδέποτε ἔλυσε; καίτοι πρὸς τὸν Ῥωμαίων ἀρχὸν οὗτοι δή, οὗτοι οἱ Ἰουδαῖοι καὶ πόλεμον εἶχον, καὶ ὅπλα ἐκίνησαν, καὶ μαχρᾷ χειρὶ πολλαπλασίοις διετέλεσαν, καὶ πῦρ καὶ σίδηρον ἐνέγκαντες, καὶ πρέσβεις τοῖς τότε Αὐγούστοις οὐ ζητοῦντα· τοσαύτην ἰσχὺν αὐτῶν ἡδυνάμεις. ἀλλ' ὅμως οἱ καὶ πολεμήσαντες τοσούτοις βασιλεῦσι καὶ πολλαπλάσιοι, καὶ χρημάτων ἐμοὶ τοσούτων καὶ ὅπλων καὶ στρατιωτῶν ἔχοντες, καὶ στρατηγοὺς καὶ μυρίους ἐλάσαντες, ἵνα οὐκ ἰσχύσαι διαφθεῖραι ναόν· ἀλλὰ σκιαγραφίας μὲν πολλαχοῦ τῶν πόλεων ἀνῳκοδόμησαν, καὶ τόπον καὶ περιοχὴν αὐλῆς τῆς οἰκείας πολιτείας ὃ κῦρος, καὶ ἔνθα πολλὰ πολλάκις εἰώθασι, καὶ ὅθεν ὁ Ἰουδαϊσμὸς συγκεκρότητο, τοῦτον μόνον οὐκ ἴσχυσαν διαφθεῖραι.

ΕΠΙΤΙΜΗΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΛΕΙΦΘΕΝΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΝΟΜΑΙ, ΕΙΣ Ὃ ΚΗΔΕΣΘΑΙ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ· ΚΑΙ ΕΙΣ Ὃ ΠΡΟΣΟΙΜΙΟΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ, ΠΑΥΛΟΣ ΚΛΗΤΟΣ· ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗΣ.

a. Kor. a. a.

ΟΤΙ εἰς τὴν ὀλιγωρίαν ἀπίδω τὴν ὑμετέραν, ἐξ ὧν πάσχω μαθὼν ἐκάστοτε στένων ἐλεεινούμενον, καὶ ἀθυμῶ, καὶ χαίρω· χαίρω μὲν δι' ὑμᾶς οὓς προνοοῦμαι, ἀθυμῶ δὲ δι' ἐκείνους οὓς ἀπονοοῦμαι. ὑμᾶς μὲν γὰρ ἐπαίνων ἀξίους, οὓς ἀπὸ τῆς ὀλιγωρίας ῥᾳθυμοτέρους ἡγούμενοι· ἐκείνους δὲ ἀνοθύνους ἐγκλημάτων, οὓς ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀσυδησίας εἰς πλείονα διεγηγερμένους. ἀλλὰ τοῦτο ὑμᾶς μὲν μακαρίζω καὶ ζηλωτοὺς εἶναί φημι, ὅτι οὐδὲν ὑμᾶς προέβλαψεν ἡ ἐκείνων ὀλιγωρία· ἐκείνους δὲ ταλαιπωρῶ καὶ δακρύω, ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς ὠφέλησεν ἡ ὑμετέρα ἀσυδησία. οὐκ ἤκουσαν γὰρ τοῦ φήτορος λέγοντος· Ἐξελεξάμην παραρριπῆσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν. οὐκ εἶπεν, ἐξελεξάμην κατοικεῖν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου, οὐδέ, λαμπρύνειν, οὐδέ, εἰσιέναι· ἀλλ', ἐξελεξάμην παραρριπῆσθαι. ἀγαπητόν μοι καὶ ἐν τοῖς ἐσχάτοις τετάχθαι τόπου, κἂν τῷ θυρωρῷ ὑπηρετῶν καταξιωθῶ, φησὶ μείζονι ἡδονὴν δωρεᾶν, κἂν μετὰ τῶν τελωνῶν ἀριθμήσεί τις ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου. τοσοῦτον διαστάντων ὁ πόθος ἐδηλοποίησεν· τοιοῦτον γάρ ἡ ἀγάπη. ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου. ὁ φιλῶν οὐχὶ τὸν φιλούμενον μόνον ὑπεθυμεῖ ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸν οἶκον ἐκείνου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πυλῶνα· οὐχὶ τὸν πυλῶνα τῆς οἰκίας μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐλὴν τὸν περίβολον καὶ ὃ ἄμφοδον. καὶ κἂν ἱμάτιον, κἂν ὑπόδημα ἴδῃ τοῦ φιλουμένου, αὐλὴν νομίζει πεῖναι τὸν φιλούμενον. τοιοῦτοι ἦσαν οἱ τοῦ φήτορος· ὥστε τὸν Θεὸν οὐχ ἑώρων τὸν ἀσώματον, ἑώρων τὸν οἶκον, καὶ ἐν τοῖς τοῦ οἴκου τοῦ ἐκείνου προυσίαν ἐφαντάζοντο. ἐξελεξάμην παραρριπῆσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μᾶλλον, ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν. ἕκαστος τόπος, ἕκαστον χωρίον πρὸς τὴν σύγκρισιν τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, σκήνωμα ἁμαρτωλοῦ ἐστι, καὶ διακεκηνεῖον

Ψαλμ. πγ. ια.

ειον εἶπῃς, καὶ βουλευτήριον, καὶ τ̃ὸ ἐκάστ᾽ οἰκίδιον. καὶ γὰρ δυχαί γίνωνται ὀκλ, καὶ ἱκετηρίαι, ἀλλ᾽ ἀνάγκη ϗ φιλονεικίας γίνεσθαι ϗ μάχας ϗ λοιδορίας, ϗ συλλόγους ὑπὲρ βιωτικ̃ῶν φροντίδων· ὁ δ᾽ οἶκος σ̃ου τ̃ούτων καθαρεύει πάντων. Διὰ τ̃οῦτο, ἐκεῖνα μὲν σκηνώματα ἀμόρτωλα, σ̃οῦ δὲ οἶκος τ̃οῦ Θεοῦ. ϗ καθάπερ λιμὸν πνευμάτων ϗ κυμάτων ἀπηλλαγμένος, πολλῷ τοῖς ὁρμιζομένοις πλοίοις πρέπει τ̃ὸ ἀσφαλέσθαι· οὕτω δὴ ϗ ὁ τ̃οῦ Θεοῦ οἶκος, ὥσπερ λιμὴν ἀπό τινος χειμῶνος τ̃ῶν ἔξωθεν πραγμάτων σ̃οὺς εἰσιόντας ὀξαρπάζων, μετὰ πολλ̃ῆς πρέπει τ̃ῆς γαλήνης ϗ τ̃ῆς ἀσφαλείας ἐσάγειν, ϗ τ̃ῶν θείων ἀκροᾶσθαι λογίων. τ̃οῦτο δ᾽ χωρίον ἐστὶ παιδεύσεως ὄντως ἀρετ̃ῆς, διδασκάλιον φιλοσοφίας· οὐκ ἐν σκιαῖς μόνοις, ὅτε ἀκρόασις γραφ̃ῆς ϗ διδασκαλία πνευματικὴ, καὶ σκιρτήριον πατέρων αἰδεσίμων· ἀλλ᾽ ϗ ἐν πάντι τ̃ῷ λοιπ̃ῷ χωρ̃ῷ, ὑπάρχῃ τ̃ῶν προθύρων μόνον, ϗ βλέψεως ἀπέδου ταῖς φροντίσι ταῖς βιωτικαῖς. Εἰσελθὲ τ̃ῶν προθύρων ἔσω, ϗ καθάπερ αὖρά τις πνευματικὴ σε λήψεται σὺν τ̃ῇ ψυχ̃ῇ. αὕτη ἡσυχία εἰς φέλκην ἄγει, ϗ διδάσκει φιλοσοφ̃ῆν· ἀνίησι δ᾽ φρόνημα, ϗ οὐκ ἀφίησι μεμν̃ῆσθαι τ̃ῶν πρόντων, μετίησί σε ἀπὸ γ̃ῆς εἰς ⓦ οὐρανόν. Εἰ δ᾽ χοις σκιᾶς σκιᾶζεως τοσ̃ούτον δ᾽ κέρδος τ̃ῆς ἐνταῦθα προυσίας, ὅταν προφ̃ῆται πρότερον βοῶσιν, ὅταν ἀπόστολοι διαγελίζωνται, ὅταν ὁ Χριστὸς ἐν μέσῳ εἰσ̃ήκῃ, ὅταν " πᾶσα ἀποδέχηται τὰ γινόμενα, ὅταν πνε῀ῦμα ἅγιον πρέχῃ τ̃ὸ οἰκεῖον ἀγαλλίασιν, πόσης μὲν ὠφελείας ἐμπλησθέντες ⓐ παρόντες ἀπερχόμεθα, ⓐ ἀπόντες δ᾽ πόσην ζημίαν ὑπομενοῦμεν; ἐβουλόμην εἰδέναι ποῦ ἀκροατ̃ήριόν ⓐ τ̃ῆς σκιᾶζεως καταφρονήσαντες, τί κερδανοῦμεν αὐτ̃ῆς, ϗ τ̃ῆς ἱερᾶς ταύτης τραπέζης ἀπήγαγε, ποῖ πίνων ἡ ἀκρόασις. μᾶλλον δ᾽ οἶδα σαφ̃ῶς. ἢ γὰρ ποῖ ἀτόπων ϗ καταγελάστων πραγμάτων ἀκροάσονται, ἢ βιωτικ̃ῶν εἰσὶ " πεφορτισμένοι φροντίσι· ἀμφοτέρων δ᾽ ἡ ἀκρόασις συμφώνως ἀπεστέρηται, ϗ κόλασιν ἕξει τὴν ἐκάστην. ϗ ποῖ μὲν τ̃ῆς πρώτης σαφ̃ὲς λόγου ὀλ̃ῆς, ὅτι ἀποδείξεως· ὅτι δ᾽ ϗ ⓐ τὰ τ̃ῆς οἰκίας ἡμῖν πρόβολοι πράγματα, ϗ τ̃ὴν ἀφόρητον σκ̃ῆψιν ἀνάγκην λέγοντες, σ̃οὶ δ᾽ ἔτοι δώσουσι συμφώνως τυχ̃ῖν, ἅπαξ τ̃ῆς ἑβδομάδος σκιᾶζεσθαι καλοῦμεν, ⓒ σ̃οὶ τότε μεχόμενοι τὰ πνευματικὰ τ̃ῶν γηΐνων πρωτιμήσαντες πραγμάτων, ἀπὸ τ̃ῶν εὐαγγελίων δ̃ῆλον. καὶ γὰρ ⓐ κληθέντες ὑπὸ ⓦ γάμου ⓦ πνευματικοῦ, ταύτας προεβάλλοντο ταῖς προφάσεις, ὁ μὲν ὅτι ζεύγη ὠνήσατο, ὁ δ᾽ ὅτι ἀγρὸν ἠγόρασε, ὁ δ᾽ ὅτι νύμφην ἠγάγετο· ἀλλ᾽ σκολάσθησαν ὅμως. δυσχερεῖς μὲν αἱ αἰτίαι· ἀλλ᾽ ὅταν ὁ Θεὸς καλῇ, ἀπολογίαν σ̃οὐκ ἔχουσι. μ̃ῆ γὰρ ⓦ Θεὸν ἡμῖν πρ̃ῶτα δυσχερᾶ· μ̃ῆ τ̃ὸν σκεπτὸν τιμήσῃ, τότε τὰ ἄλλα ἀπολεσάτω ἀσυσδ̃ήτως. τίς γὰρ οἰκέτης, εἰπέ μοι, πρὶν ἢ τ̃ὸν δεσποτικὸν πληρώσῃ δρόμον, τ̃ῶν κ̃ τ̃ὸν ἰδίων οἰκιδίων ἐπιμελήσεταί ποτε; πῶς οὖν σ̃οὐκ ἄτοπον ἐπ᾽ ἀνθρώπῳ μὲν, ἔνθα φιλόν ἐστι μοναστήριον, τοσαύτην τοῖς κυρίοις πρέπει τ̃ὴν αἰδὼ ϗ τ̃ὸν σεβασμὸν, ⓦ δ᾽ ἀληθ̃ῶς δεσπότην, οὐχ ἡμ̃ῶν μόνον, ἀλλὰ ϗ τ̃ῶν ἀνθρώπων ἁπάντων, μηδὲ τ̃ῆς αὐτ̃ῆς τοῖς ἡμετέροις σκυδούλοις ἀξιοῦν θεραπείας; Εἴθε γὰρ δυνατὸν ὑμῖν εἰς ὄψιν εἰδὸς αὐτ̃ῶν εἰσελθεῖν, ϗ τότε εἴδετε αὖ καλῶς, πόσων πραγμάτων ἔτεμον, ὅσας ἀκανθας εἶχον. καθάπερ γὰρ γ̃ῆ γεωργικ̃ῶν σ̃οὐκ ἀπολαύουσα χερῶν, χέρσος ϗ ὑλομανε῀· οὕτω ϗ ψυχὴ πνευματικ̃ῆς σ̃οὐκ ἀπολαύουσα διδασκαλίας, ἀκανθας ⓒ τειβόλους ἐκπέμπει. Εἰ γὰρ ἡμεῖς ⓐ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν τ̃ῆς τ̃ῶν προφητ̃ῶν ϗ ἀποστόλων μετέχοντες ἀκροάσεως, μόλις κατέχομεν θυμόν, μόλις χολινοῦμεν ὀργ̃ῆς, μόλις καταστέλλομεν ὑπθυμίαν, μόλις σκεδάλλομεν τηκεδόνα φθόνου, σπουδ̃ῆς ἐπιφανοῦς ταῖς ἀπὸ τ̃ῶν θείων γραφ̃ῶν ἐπαύδοντες τοῖς ἡμετέροις πάθεσι, μόλις καταστέλλομεν τὰ δυσίατα θηρία· ἐκεῖνοι ⓐ μηδέποτε ταύτης ἀπολαύοντες τ̃ῆς ἰατρείας, μηδὲ τ̃ῆς θείας ἀνακυόντες φιλοσοφίας, ποίαν σωτηρίας ἐλπίδα ἔξουσιν, εἰπέ μοι; ἐβουλόμην δυνασθαι δ̃ῆξαι τοῖς ὑμετέροις ὀφθαλμοῖς τ̃ὸν σκεπτὸν ψυχ̃ὴν, ϗ εἴδετε αὖ ῥυπ̃ῶσαν, αὐχμ̃ῶσαν, " κατακεχυμένην καὶ τεταπεινωμένην,

ιδ. πατὴρ

χ. θεσπιλαμπέστατοι

χ. κατηχυμένην

τεταπεινωμένον, ἀπρόρρητα ἰσασιν. ὥσπερ γὰρ τὰ βαλανείων οὐκ ἀπολαύοντα σώματα, αὐχμοῦ καὶ ῥύπου γέμει πολλοῦ· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ διδασκαλίας οὐκ ἀπολαύουσα πνευματικῆς, πολλῷ τῷ ἁμαρτημάτων ἔχει περιεστιχισμένῳ αὐτὴν τὸν κηλῖδα. καὶ γὰρ βαλανεῖόν ἐστι τὰ σαθρὰ πνευματικόν, τῇ θερμῇ τοῦ πνεύματος πρότερα ἀποσμῆχον ῥύπον· μᾶλλον δὲ οὐχὶ
Ησ. α. 16. ῥύπον ἀποσμῆχον μόνον ὁ τοῦ πνεύματος πῦρ, ἀλλὰ καὶ βαφεῖον. Ἐὰν γὰρ ὦσι, φησιν, αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ· καὶ μὴν τῆς αὐτῆς, φησιν, ἀκριβείας τῷ ἁμαρτημάτων ὁ ῥύπος ἁλὸς τῆς ψυχῆς τὸν οὐσίαν, ὡς εἰς ἔξιν βαφῆς ἀκίνητον καταστῆναι, καὶ ὥστε ἐγὼ δοῦναι μοι εἰς τὸν σκοτίδα αὐτὸν καταστῆσαι ποιότητα. ἔρχεται γὰρ νεῦσαι, καὶ πρότερα ἀφαιρεῖ τὰ ἁμαρτήματα. ταῦτα λέγω, οὐχ ἵνα ὑμᾶς ἀκηδιάσητε (οἶδε γὰρ ὑμᾶς ἴσμεν τῶν φαρμάκων ἀλλὰ τὸν τοῦ Θεοῦ χάριν) ἀλλ' ἵνα σκῦροι δι' ὑμῶν μάθωσιν. εἰ γὰρ ἐδυνάμην εἰδέναι σοῦ τοσοῦτος ἐν οἷς συλλέγειν, οὐκ ἂν ἐφείσαμην τὸν ὑμετέραν ἀγάπην· ἀλλ' ὅτι ἀδύνατόν μοι ἐνὶ ὄντι τοσοῦτον εἰδέναι δῆμον, ὑμῖν ἐγχειρίζω τῶν ἀδελφῶν τῶν ὑμετέρων τὸν θεραπείαν· ὅπως μελήσασθε τῶν ἀδελφῶν τῶν οἰκείων, ὅπως παύσασθε, καλέσατε. οἶδα ὅτι πολλάκις τοῦτο ἐποιήσατε· ἀλλ' οὐδὲν ὁ πολλάκις τοῦτο ποιήσας, ἀλλ' ἕως τότε ποιῆσαι, ἕως ἂν πείσητε καὶ ἐλκύσητε. οἶδα ὅτι ἐφωχλήσατε, ὅτι φορτικοὶ πολλάκις ἐνομίσθητε, ὅτι οὐκ ἐπείσατε· καὶ τοῦτο ὑμᾶς ἐκπεφεύγεις ἐποίησεν. ἀλλὰ
2. Κορ. 13. 7. μὴ δόξωμεν ὑμᾶς ὁ Παῦλος λέγων· Ἡ ἀγάπη πάντα ἐλπίζει, πάντα πιστεύει, ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. σὺ δὲ σαυτὸν ποίησον· κἂν ἐκεῖνος μὴ δέξηται τὴν θεραπείαν, σὺ μισθὸν ἔχεις παρὰ τοῦ Θεοῦ. ὅτι μὴ γὰρ τῆς γῆς αὐ καταβάλῃς τὰ σπέρματα, καὶ μὴ ἐξενέγκῃ σοῦ ἀσταχυας, κενὸς ἀνάγκη χερσὶν ἀπελθεῖν· ὅτι γὰρ τῆς ψυχῆς οὐχ ὕστερος· ἀλλὰ σὺ μὸν καταβαλε τὸν διδασκαλίαν, ἐκεῖνη γὰρ μὴ πειθῇ τοῖς λεγομένοις, ἀπηρτισμένον ἔχεις τὸν μισθὸν, καὶ τοσοῦτον, ὅσον αὐ εἰ ἔπεισθη. οὐ παρὰ τὸν τέλειν τῶν προσταγμάτων ἁπλῶς, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ τῶν ποιούντων προσέχων ὁ Θεός, οὕτω καὶ ἀμοιβὰς ὀρίζειν εἰώθε. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ περὶ τὰ θέατρα μεμηνότες πρὸς τοὺς ἵππους ἀμίλλας, τοῦτο δὲ ὑμᾶς ποιῆσατε. πῶς γὰρ ἐκεῖνοι ποιοῦσιν; ἀπὸ ἑσπέρας ἄλλήλους σωζόσονται, καὶ εἰς τοὺς οἰκίας ἀλλήλων ἀπέρχονται τὸν ἕω, καὶ τόποις ἑτέροις ἑαυτοὺς ἀφορίζουσιν, ἵν' ὁμοῦ συγκροτηθέντες, μὴ πλείονος ἡδονῆς ὅπως τὸν Σατανικὸν ἐκεῖνον ἀπέλθωσι θέαν. ὥσπερ ἐκεῖνοι τοὺς ἑαυτῶν ἀναβαίνουσι ψυχῆς, καὶ ἀλλήλοις συγκαταπάσσουσιν· ὕστερος ὑμᾶς προσήκει τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, καὶ ἀλλήλους σωδιασώσατε, καὶ σωμάξεως μηλούσης γίνεσθαι, ὅπως τὸν οἰκίαν ἀπόντησον τὸ ἀδελφοῦ, καὶ ἀπάμενον ἔξω τῶν θυρῶν, καὶ δέξελθόντα κάπαγε· κἂν μείζονα καλῶσιν ἀνάγκη, μὴ συγχωρήσῃς, μηδὲ ὅπως τέψῃς ἄφασθαί τινος τῶν βιωτικῶν, πρὶν εἰς τὸν ἐκκλησίαν ἀγαγεῖν καὶ πείσαι τῆς σωμάξεως μεταχεῖν ἅπασης. κἂν φιλονεικῇ, κἂν ἀντιλέγῃ, κἂν μείζονα προβάλληται προφάσεις, μὴ πρόσθῃς, μηδὲ ἀνάσχῃ, ἀλλ' εἰπὼν καὶ διδάξας ὅτι καὶ τὰ ἄλλα αὐτῷ τότε μᾶλλον δόξει μὴ πρόσθησε), ὅταν τὸν σωμάξιν ἀπαλλάξας, καὶ κοινωνήσας βίων, καὶ εὐλογιῶν πατέρων ἀπολαύσας, οὕτω πρὸς ἐκεῖνα βαδίζει, καὶ τούτοις καὶ πλείοσι τούτων ἑτέροις λόγοις καταδήσας αὐτὸν, οὕτως ἄγε πρὸς τὸν ἱερὰν ταύτην τράπεζαν, ἵνα διπλοῦν ἔχῃς μισθὸν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐκείνου πρόνοιας. πάντως δὲ τοσαύτῃ καὶ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ περὶ τὸν ἀγέλην τῶν ῥᾳθυμοτέρων χρησώμεθα, ὅπως δεξόμεθα τῆς σωτηρίας. καὶ γὰρ μειλίχιοι ὦσιν ὀλίγωροι καὶ αἰσχυντοι καὶ φονικοὶ, ὅ σωεχὴς ὑμῶν τῆς προαιρέσεως ἐρυθριάσαντες, ἀποχήσονται ποτε τῆς ῥᾳθυμίας. οὐ γὰρ εἶσιν ἐκείνου τὸ δικαστοῦ τοῦ Θεοῦ οὐκ αἰδῶτος, οὐδὲ δωδεκάφυλος αἰχμωλωτίου χαλεπώτεροι, καὶ μειλίχιοι ὦσιν ἀναίσθητοι· δεῖ ὅμως σκῦρον τὸ ὠμὸν, τὸ ἄγριον, τὸ σιδηροῦν, τὸ ἀδάμαντα μιᾶς γυναικὸς χήρας προθυμία σωεχὴς ἐδυσώπησε. ποίας οὖν δὸ εἰπεῖν συγγνώμης ἀξιοι, εἰ γυναικὸς χήρας

δικαζω,

χ. ἴσως, οἱ, ἀλλ. ἐαὶ χ. δάκτυλ.

ἴσ. ἀλλήλων

δικας ἐω ὠμόν, ἢ μήτε τ' Θεὸν φοβεῖσθαι, μήτε ἀνθρώπους ἐντρεπόμενον, δυνηθείσης ὑπερκάμψαι κῆ πεῖσαι δοῦναι τ' χεῖρα, ἡμᾶς τοῦ ἀδελφοὺς, τοὺς ἀνεκτοτέρους ἐκείνου πολλῷ, κῆ μετριωτέρους ἐκείνου, μὴ δυνηθέντα φέλκύσασθαι, ὑπὲρ τῶν οἰκείων αὐτοὺς ἀναλῶντας ἀγαθῶν; ταῦτα πολλάκις εἶπον, κ λέγων οὐ παύσομαι, ἕως ἂν εἴδω τοὺς νοσοῦντας ὑγιαίνοντας. καθ' ἑκάστην ἐω αὐτοὺς ὑπιζητῶ τὴν ἡμέραν, ἕως ἂν δυνηθῶ ἀφ' τῆς ὑμετέρας ἀσυνδέτου αὐτοὺς θύρᾳ. διόμαι ὖ κῆ ὑμᾶς, μὴ τῆς αὐτῆς ὀδυνᾶσθε, μὴ ἧς ταῦτα λέγω νῦν, μὴ τῦ αὐτῦ πόνου τὴν ἔρωτα ποιεῖσθαι τῶν ῥαθυμοτέρων. κ γὰρ οὐκ ἐμοὶ μόνον, ἀλλὰ κῆ ὑμῖν Παῦλος ἐπέταξε τῶν οἰκείων φροντίζειν μᾶλλον. Παρακαλῶ γὰρ, φησιν, ἕνα Ⓦ ἕνα ἐν τοῖς λόγοις τούτοις, καθὼς κῆ ποιεῖτε. κῆ πάλιν· Οἰκοδομεῖτε ἀλλήλους. κῆ γὰρ ὁ μισθὸς μέγας τοῖς τῶν ἀδελφῶν κηδεμόροις, κῆ τιμωρία μεγίστη τοῖς ἀμελοῦσι κῆ καταφρονοῦσι τῆς σωτηρίας αὐτῶν. ὅθεν σφόδρα θαῤῥῶ κῆ πέπεισμαι ὅτι μᾶ πολλῆς τῆς προθυμίας ποιήσετε τὰ ἐξαιρετώτερα· κῆ ἵνα τοῦτο ἐκ τοῦ φανεροῦ γένηται, ὅπερ τὸν Παῦλον τραπέζας ὑμᾶς ἀναγκῖν προσέσθαι. Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος. ταῦτα πολλάκις κῆ ὑμῖν εἰκούσατε, κῆ ἡμῖν ἀκούσατε. ἀλλ' οὐκ ἀρκεῖ γινώσκειν μόνον, ἀλλὰ κ ὑπογινώσκειν χρὴ ταῦτα λεγόμενα· ἐπεὶ κέρδος οὐδὲν ἡμῖν ἔσται τῆς ἀναγνώσεως. κῆ γὰρ ἦσαν οἱ ἐν ἀῤῥωστίᾳ πατούμενοι οὐκ ἐπλούτουν Ⓦ πλούτου, ἀλλὰ χρὴ διορύξαι πρῶτον αὐτὸν, κ καταβῶναι κάτω, κῆ οὕτως ἅπασαν τὴν εὐπορίαν εὑρεῖν· οὕτω κῆ ὅτι τῶν γραφῶν, οὐκ ἀρκεῖ μόνον ἡ ἀνάγνωσις ἁπλῶς τ' τῶν ἐπικειμένων ἀγαθῶν ἦσαι ἐπ', ἀλλ' μὴ διορύσσῃς τὸ βάθος. Εἰ ἦρκει ἀνάγνωσις, οὐκ ἂν εἶπεν ὁ Φίλιππος τῷ εὐνούχῳ, Ἀρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; Εἰ ἦρκει ἡ ἀνάγνωσις, οὐκ ἂν εἶπεν ὁ Χριστὸς τοῖς Ἰουδαίοις, Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς· ὁ ὖ ἐρευνῶν οὐ μέτρει τῆς ὑπερφυείας ἴσχυσιν, ἀλλὰ προῖς τὸ βάθος αὐτὸ κατανοῆσαι. κῆ γὰρ πολὺ πέλαγος νοημάτων ἐν τοῖς προφητικοῖς ὁρᾶ. ἐν μὲ γὰρ ταῖς βιωτικαῖς ὑποθέσεσιν αἱ προφητικαὶ ἁπλῶς γίνονται, θεωρεῖσθαι ἐμφαίνουσαι μόνον· ἐν ταύτῃ ὖ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ πολλῆς σοφίας τιμᾶ τὸ προφητικόν. οὐ γὰρ Παῦλός ἐστιν ὁ φθεγγόμενος, ἀλλ' ὁ καθ' ἡμῶν τὸν ἐκείνου ψυχῶν Χριστός. Παῦλος κλητός. τὸ Παῦλος τοῦτο, ὄνομα μόν ἐστιν ἐν, κ φιλεῖ ὄνομα· τοσοῦτον ὖ ἔχει νοημάτων θησαυρὸν ἀποκείμενον, ὅσον ἀφ' τῆς πείρας ἔγνωσται. Εἰ γὰρ δὴ μέμνησθε, ἴστε ὅλη τῆς ἡμέρας ὁλοκλήρους ἀφ' τοῦ ὀνόματος τούτου διελέχθην μόνου, ἀπὸ τούτου λέγων δι' ἃς προ τούτου Σαῦλος καλούμενος, μᾶ ταῦτα ἐκλήθη Παῦλος, κ πῶς ἔσχεν οὐκ εὐθέως μεταξὺ προ τὴν πίστιν, ἐδίζατο τὴν προσηγορίαν, ἀλλὰ μέχρι πολλοῦ διέμεινεν ἔχων τὸ ὄνομα, ὅπερ ἐξαρχῆς ἔθετο Ⓦ γονεῖς· κ πολλὴν ἀπὸ τούτου τοῦ Θεοῦ σοφίαν κῆ κηδεμονίαν ἐνεδείκνυτο, κ δεῖ ἡμᾶς, κῆ δεῖ τοὺς ἁγίους ἐκείνους γενομένους. Εἰ γὰρ ἀνθρωποι τοῖς αὐτῶν παιδίοις οὐχ ἁπλῶς ἐπιτίθεασι τὰ ὀνόματα, ἀλλὰ τὸ μὲ ἀπὸ τοῦ πατρός, τὸ ὖ ἀπὸ τοῦ πάππου, τὸ ὖ ἀφ' ἑτέρων προγόνων καλοῦντες· πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεὸς τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις οὐκ ἂν ἁπλῶς, οὐδὲ ἀπὸ λήθου τινὸς προσηγορίας ἐπέθηκεν, ἀλλὰ μᾶ πλείονος σοφίας. ἀνθρωποι μὲν γὰρ εἷς τε πρὸς τῶν ἀπελθόντων, εἷς τε ἑαυτῶν πολλάκις, τοῖς τῶν τετελευτηκότων ὀνόμασι τοὺς ἑαυτῶν υἱοὺς καλοῦσι, πολλάκις ἵνα τῆς τῶν κατηγμένων τελευτῆς ἀγὰ τῆς τῶν παίδων προσηγορίας ἐπινοοῦντες· ὁ ὖ Θεὸς ἀρετῆς ὑπόμνησιν κ διδασκαλίαν, ὥσπερ ἐν σήμῃ χαλκῇ, τῇ προσηγορίᾳ τῶν ἁγίων ἐναπέθετο. Ⓦ γοῦν Πέτρου ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὕστερον ἐκάλεσε, τὸν ἀποδεῖξαι τὴν πολλὴν τὴν πίστιν φερρότητος ἐναποδυόμενος αὐτῷ τῷ ὀνόματι, ἵνα ἔχῃ διδάσκαλον διὰ παντὸς, τὴν τοιαύτην φερρότητος. τοῦτο κῆ Ⓦ Ἰωάννου ἐν Ⓦ Ἰακώβου ἐκάλεσεν, ἀπὸ τῆς κῆ τὸ κήρυγμα μεγαλοφωνίας. ἀλλ' ἵνα μὴ πάλιν ἐγὼ αὐτὰ λέγων διεκχλῶ, ταῦτα ἀφεὶς, ἐκεῖνο ἐρῶ, ὅτι κ αὐτὰ κῆ ἐ ἑαυτὰ λεγόμενα ἐν ὀνόματα τῶν ἁγίων, κ τοῖς φιλοθέοις ἐστὶν αἰδέσιμα, κ τοῖς ἀμῤῥωτήτοις φοβερά.

a. Thess. 5. 11.

Περιξ. κ. λ.

Ioan. 5. 39.

ἐρά.

εφ. ✠ γοῦν Ονήσιμον δραπέτην καὶ κλέπτην γενόμενον, καὶ τῶν διαστημάτων ὑφελόμενον τὴν
χρημάτων ἀποδεξάμενος ὁ Παῦλος καὶ μεταβολήν, καὶ ὅτι πρὸς τὸν ἴδιον κύριον καταγωγήσας
μυσταγωγίαν· εἶτα μέλλων ἀποδιδόναι ᾧ διαστὴν πάλιν, τοῦτο πρὸς αὐτὸν ἔγραφε· Διὸ Φιλημ. ν.
πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον πα-
ρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύτης, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος δὲ Χριστοῦ Ἰησοῦ. ὁρᾷς ὅπ-
τεία ἐπέθηκε; τὰ δεσμὰ τὰ ἁγία ✠ Χριστοῦ, τὸν πολιτεύμα τὸ ἀπὸ τῆς ἡλικίας, τὸν αἰδῶ
τὸν ἀπὸ τῆς πρεσβυτείας; ὅπερ γὰρ εἶς ἐμὲ ὁ παιδαγωγός, τοσοῦτον ἐφιλονείκησε
ποιῆσαι ✠ ὑμᾶς Ονήσιμον δεόμενον, τὸ πρεσβύτης. ὁρᾷς ὅλη δὲ αὐτὴ καὶ ἑαυτὴ τὰ ὀνό- Ἰσ. τὸν δ. σμὸν
μαστα αἰδέσιμα τοῖς πιστοῖς ὄντι καὶ φιλόθεα; εἰ γὰρ παιδίου φιλουμένου πρόσωπεῖα τῶν, τὸ πρε-
ὀνομαζόμενα πολλάκις, καὶ μὴ βουλόμενον ✠ πατέρα ἔπεισε δοῦναι τὸν χρόνον ἑαυτῷ ὁ σβύτου, τὸν
πρὸς ὃ ὄνομα φίλτρον· πολλῷ μᾶλλον ὅπου τὰ ἀγίων συμβαίνειν τοῦτο εἰκὸς ἦν. ὅπου γὲ τοῖς Παῦλον.
ἀμυδρόνοις φοβερὰ ἦν, καθάπερ παιδίοις ῥαθυμοῦσι τὰ τῶν διδασκάλων ὀνόματα, ἀ-
κουσον πῶς Γαλάτας ὀπτιφέλων, αὐδὲ ὅτε νήπιάζον. ὅπερ γὲ εἰς ἀδέκειδν ἀπέκλινεν Ἰουδαϊ-
κὸν, καὶ πρὸς τὸν πίστιν αὐτὸν ὀκνηδνύοντα, βουλόμενος αὐτὸν δυναζῆσαι καὶ πεῖσαι μηδὲν Ἰου-
δαϊκὸν ἐπεισαγαγεῖν τῇ τοῦ εὐαγγελίου διδασκαλίᾳ, ὅτως ἔγραφε· Ἰδὲ ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑ- Γαλ. ε. γ.
μῖν, ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. Εἶπες, ἐγὼ· τίνος ἕνεκεν προσι- Ἰσ. πόθεν
θεὶς τὸ ὄνομα; τὸ γὰρ, ἐγὼ, οὐκ ἐμὸν ἰσχυρὸν δηλοῦσαν ✠ γράφοντα; ἀλλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι καὶ
αὐτὴ ἡ τοῦ ὀνόματος πρόθεσις, ἰσχυρὰ τῶν ἀκουόντων καθάψασθαι, διὰ τοῦτο προσέθηκε
τὸν προσωπεῖον, εἰς ὑπόμνησιν αὐτοῖς ἀγῶνος τοῦ διδασκάλου. ἐν ἡμῖν δὲ αὖ τοῦτο
πάσχομεν. ὅταν γὰρ ἀναμιμνησκώμεθα τῶν ἁγίων, καὶ τὸ ῥαθυμία ὠμὸν, διανιστάμεθα, καὶ
εἰς κατάφευγιν, φοβούμεθα. Παῦλον γοῦν ✠ ἀπόστολον ὅταν ἀκούσω ἐγὼ, οἶνος ✠
τὸ θλίψεσι, ✠ τὸ φυλακαῖς, ✠ τὸ πληγαῖς, ✠ τὸ φυλακῇς, ✠ τὸ τῷ βυθῷ νυ-
χθήμερον γενόμενον, ✠ εἰς τρίτον ἁρπαγέντα οὐρανόν, ✠ τὸ ᾧ πολλάκις τὰ ἄρρητα
ῥήματα ἀκούσαντα, ὃ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ✠ νυμφαγωγὸν τοῦ Χριστοῦ, ✠ δύξαλμον ἀ-
νάθεμα εἶ) ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν. καὶ καθάπερ σιερὰ ἰὰς χρυσῆ, τῶν κα-
τορθωμάτων ὁ ἁρμαλὸς μὴ τῆς τοῦ ὀνόματος μνήμης τοῖς μὴ ἀκριβείας προσέχουσιν ἐπεισ-
έρχεται· καὶ οὐ μακρὰν ἡμῖν ἀπὸ τούτου γίνεται κέρδος. ἐκεῖ γὲ πλείονα τούτων εἰς τὸ προσ-
κηρίδιν εἰσῆλθ, ἀλλ' ἵνα μὴ τῆς δοκούσης ἀφωνίας λέξεως, ἐκεῖθεν τὸν ἐκεῖ τοῦ ὀνόμα-
τος ζήσας θεωρίαν, ἐπ' ἐκείνῳ βαδίζομεν λοιπόν. ὥσπερ γὰρ ὁ Παῦλος ὄνομα πολλὴν
πρέφει ἡμῖν δύποειδν, ὅτου γὲ ὁ κλητὸς, εἰ βουληθείημεν αὐτὸ καθαμαθεῖν μὴ τῆς προσ- Ἰσ.
κούσης ἀπουδῆς, τῆς ἴσης ἢ καὶ πλείονος ἐμπλήσεις θεωρίας ἡμᾶς. καὶ καθάπερ ἀπὸ κό- Ἰσ. ἐμπλήν
σμου χρυσοῦ, ἢ ζωδήματος βασιλικοῦ λίθον ἕνα τις ἐξελών, καὶ οἰκίας λαμπρᾶς γε πολυ-
τελῆς ἀγοράσῃ, καὶ οἰκετῶν ἀγέλας, καὶ ἕτερα πολλῷ πλείονα τούτων πρίασθαι δυνάμενον δν, τὸν
μαργαρίτην ἀποδόμενος ἐκεῖνον· ὅτω δὴ καὶ ὅπου τῶν θείων ῥημάτων, ἂν μιᾶς ῥήσεως ἔννοιαν ἀ-
ναπτύξαι θελήσῃς, πολλὴν σοι πρέξει πνευματικῆς εὐπορίας ἐπίθεσιν, οὐκ οἰκίας, οὐδὲ
ἀνδραπόδια, οὐδὲ πλέθρα γῆς κομίζουσα, ἀλλὰ θεοσεβείας καὶ φιλοσοφίας ἀφορμὰς
ἐνίσσα ταῖς τῶν προσεχόντων ψυχαῖς. σκόπει οὖν αὐτὸ τοῦτο ὃ κλητὸς, εἰς ὕσπερ ἡμᾶς χθε-
σινὰ προγεγράπται ἰσοτείμου πνευματικοῦ. δεῖ γὲ πρότερον μαθεῖν, τί ποτέ ὄντι αὐτὸ ὃ
κλητὸς· καὶ δεύτερον ἀξετάσαι, τίνος ἕνεκεν Κορινθίοις ὀπτιφέλλων μόνοις καὶ Ρωμαίοις ὕτως ἔ-
γραψεν, ἀλλαχοῦ γὲ οὐδεί. οὐ γὰρ ἁπλῶς, οὐδὲ εἰκῇ τοῦτο ποιεῖ. εἰ γὰρ ἡμεῖς τῶν ἐ-
πιστολῶν τὰς προρρήσεις οὐχ ἁπλῶς ποιούμεθα, ἀλλ' ὑποδιεξόδους ἐν ὀπτιφέλλοντες, ὁ δεῖνα
ὃ δεῖνι γράφομεν, ὅταν γὲ ὁμοτίμοις, καὶ διασώζει σὺν τῇ προρρήσει καλούμενον ✠ δεῖ-
νὰ μὲν τὸν ὀπτιστολῶν· ὅταν γὲ πολὺ τὸ ἀξίωμα ὑπερέχωσι τὸν ἡμετέραν, καὶ ἕτερα πλείονα
προσίθεμεν ὀνόματα, μείζονα ἔχοντα τὸν θεραπείαν. εἰ οὖν ἡμεῖς τοσαύτην προνοίαν κε-

χρήμεθα,

ζεγόμθα, κθ ὐχ ἑνὶ ζ ὑπῳ πᾶσι γεάφομθ, ἀλλὰ τῇ ἀμφορᾷ τῶν διηρημθίων ποσώπων
καταδηλᾶς ποιούμθα τὰς ποσηγορίας, πολλῷ μᾶλλον ὁ Παῦλος, οὐχ ἁπλῶς, οὐδὲ εἰ-
κῇ τοῦτοις μὲ ὕτως, ἐκείνοις ζ ἑτέρως ἐπέστελλεν, ἀλλὰ μετὰ λόγος σοφίας πνθυματικῆς. ὅτι
μθ' οὖδὲν τῶν ἄλλων ὑπερέλλων, καλῶν ἑαυτὸν ἐν τῷ ποηοιμίῳ τῆς ὑπιστολῆς ἐ-
κάλεσεν, ἐξεστν ἡμῖν αὐτὰς τῶν ὑπιστολῶν τὰς ἀρχὰς ἐπιλθοδσι τοῦτο μαθεῖν. τί-
νος ζ ἕνεκεν τοῦτο ἐποίει, ἡμέτερον ἂν εἴη λοιπὸν εἰπεῖν, ἐπιφθθὼ δείζωμθ ποέτερον
τί ὄστν ὁ κλητός, κθ τί ζῇ τῆς ῥήσεως ἡμᾶς διδάξαι ὁ Παῦλος κβάλησε τοιοῦτος. τί ποτ'
οὖν ἡμᾶς βούλεται διδάξαι ζῇ τὸ κλητὸν ἑαυτὸν καλέσαι; ὅτι οὐκ αὐτὸς τῷ δεσπότῃ
προσῆλθε ποῶτος, ἀλλὰ κληθεὶς ὑπήκουσεν· οὐκ αὐτὸς ἐζήτησε κθ εὗρεν, ἀλλ' εὑρέθη
πλανώμθος· οὐκ αὐτὸς πρὸς τὸ φῶς ἀνέβλεψε ποῶτος, ἀλλὰ τὸ φῶς τὰς οἰκείας ἀκ-
τῖνας ποὸς τὰς ὄψεις ἀφῆκε τὰς ἐκείνου, κθ οὕτ' ἔξω πηρώσας ὀφθαλμοὺς, οὕτω τοὺς ἔν-
δοθεν ἰδοίξε. βουλόμθος οὖν ἡμᾶς παιδεῦσαι ὅτι τῶν καπορθωμάτων αὐτὸς πάντων οὐδὲν
ἑαυτῷ λογίζεται, ἀλλὰ τῷ κεκλημένῳ Θεῷ, κλητὸν ἑαυτὸν καλεῖ. ὁ γὰρ τὰς πύλας μοι
τοῦ σκάμματος ἀνοίξας, φησί, κθ τὸ σάσθρον, οὗτός κθ τῶν σφαίων αἴτιος γέγ· ὁ τὸν ἀρχαῖ-
ον ποδισμὸν κθ τὴν ῥίζαν καταβαλλόμθος, οὗτός κθ τῶν βλασημούντων μοι τοιαῦτα καρπῶν
πρόεσε μοι τὰς ἀφορμάς. διὰ τοῦτο κθ ἀλλαχοῦ πάλιν εἰπών, Πλείονα πάντων ἐκοπί-
ασα, ἐπήγαγε, οὐκ ἐγὼ ζ, ἀλλ' ἡ χάρις ἡ σὺν ἐμοί. τὸ οὖν κλητὸς ὄνομα, οὐδενός ὄστν ἔν-
δοξις ἐπαινου, ἀ "τὸ μηδὲν οἰκεῖον νομίζειν τὸν Παῦλον τῶν οἰκείων καπορθωμάτων, ἀλλὰ
πάντα δυνατὰ ἡγεῖσθαι τῷ δεσπότῃ Θεῷ. ὅπερ οὖν κθ ὁ Χριστὸς τοὺς μαθητὰς ἐδίδασκε λέγων,
οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς· κθ ὁ ἀπόστολος τὸ αὐτὸ τοῦτο πάλιν
ὑπὲ τῶν αὐτοῦ ὑπιστολῶν αἰτίαται λέγων· Τότε ζ ὑπιγνώσομαι, καθὼς κθ ἐπιγνώσθην. νυνὶ
γὰρ, φησιν, οὐκ ἐγὼ ποῶτος ἐπέγνων, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιγνώσθην ποῶτος. διώκοντα γὰρ
αὐτὸν κθ παρσκοῦντα τὴν ἐκκλησίαν ὁ Χριστὸς ἀνακαλεῖται, λέγων· Σαῦλε, Σαῦλε, τί με δι-
ώκεις; διὰ τοῦτο κληθεὶς ἑαυτὸν καλεῖ. ὅπως ἕνεκεν Κορινθίοις οὕτως ἐπέστελλεν; ἡ Κόρινθος
αὕτη τῆς Αχαΐας μητρόπολίς ἐστι, ζ πνθυματικοῖς ἐκόμπ χαρίσμασι· κθ μάλα εἰκότως.
τῆς γὰρ Παύλου γλώττης ποώτη ἀπήλαυσε, ζ καθάπερ ἄμπελος ἀρίστου πνὸς κθ ὑπι-
μθοὺς ἀπολαύουσα γεωργοῦ, πολλοῖς μὲ κομᾷ τοῖς φύλλοις, πολλῷ ζ τῷ καρπῷ βελτίω δι-
ωνεκῶς, οὕτω δὴ ζ ἡ πόλις ἐκείνη, ὥσπερ πνὸς ἀρίστου γεωργοῦ, τῆς Παύλου διδασκαλίας
μεταχοῦσα ποώτη, κθ ὑπὲ πολὺ σὺν τοῖς ἁγίοις πάσιν ἐτερήλθ τοὺς
ἀγαθοὺς. οὐ πνθυματικῶν ζ" αὕτη χαρισμάτων ἐξουσία μόνη ἦν, ἀλλὰ κθ βιωτικῶν πλε-
ονεκτημάτων πολλὴν εἶχε τὴν ἀφθονίαν. κθ γὰρ σοφίᾳ λόγων τῶν ἐξωθεν, κθ πλούτῳ κθ
δυναστείᾳ τῶν ἄλλων ἐκεράτη πόλεων. κθ ταῦτα αὐτὴν ἐφύσησε κθ ποὸς ἀπόνοιαν ἦρε,
κθ διὰ τῆς ἀπονοίας εἰς πολλὰ διέρησε μέρη. τοιαύτη γὰρ τῆς ὑπερφανείας ἡ φύσις·
τῆς ἀγάπης διαῤῥήγνυσι συνδεσμον, ζ πλησίον ἐπηρεάζει, κθ καθ' ἑαυτὸν ἔκρισιν
ποιεῖ κεκτημένον αὐτήν. κθ καθάπερ τοῖχος φυσηθεὶς διαλύει τὴν οἰκοδομήν,
οὕτω δὴ ζ ψυχὴ φυσηθεῖσα τῆς ποὸς ἕτερον συναφείας οὐκ ἀνέχ). ὅθεν κθ ἡ Κόρινθος ἐ-
παθε τοῦτο· κθ ποὸς ἀλλήλους διεστασίαζον, κθ εἰς πολλὰ μέρη τὴν ἐκκλησίαν κατέτεμον,
κθ μυθους ἑαυτοῖς ἑτέρους ἐπέθεσαν διδασκάλους, κθ τῆς Φατείας κθ συμμορείας γνόμε-
νοι ἐλυμήναντο τὸ τῆς ἐκκλησίας ἀξίωμα. ἐκκλησίας γὰρ ἀξίωμα, ὅταν σώματος ἀκο-
λουθήσῃ ποὸς ἑαυτὸν ⓐ συλλεγόμθοι δέχεται ηση. δεῖ ζ ταῦτα ἀποδεῖξαι ὑμῖν πάντα, ὅτι
ποῶτοι Παύλου τὸ διδασκαλίας Κορίνθιοι ὄντε ἀπήλαυσ, ὅτι χαρισμάτων τῆς πνθυματι-
κῆς τε πληροφορθέντες, ὅτι κθ βιωτικοῖς πλεονεκτήμασιν ἐκεράτοντο, ὅτι δὲ κθ ταῦτα ἀπονοηθέντες
ἀλλήλοις "ἀπῤῥάγησαν, κθ ⓐ μὲ τούτοις, ⓐ ζ ἐκείνοις ποοσέπεμον ἑαυτούς. ὅτι μὲ οὖν
ποῶτοι τῆς Παύλου διδασκαλίας ἀπήλαυσαν, ἀκουσον πῶς αὐτὸ τοῦτο ὁ Παῦλος ἠνίξατο.

Εἰὰν

α. Κορ. δ. 15. Εαν γαρ, φησι, μυριους παιδαγωγους εχητε εν Χριστω Ιησου, αλλ' ου πολλους πατερας. εν γαρ Χριστω Ιησου δια του ευαγγελιου εγω υμας εγεννησα· ου γαρ ηνυσας πρωτος εις φως ηγαγε το τε-

α. Κορ. γ. 5. λειν. η παλιν, Εγω εφυτευσα, Απολλως επεποτισεν· αλλ' ινα τι; επειδη οτι πρωτος τον διδασκαλειον κατεβαλετο. οπου γε χαρισματων ανομων πνευματικων, εκειθεν δηλον. Ευχαριστω δε Θεω μυριακις οτι τη χαριτι του Θεου τη δοθειση υμιν εν Χριστω Ιησου, οτι εν παντι επλουτισθητε εν αυτω, ωστε υμας μη υστερεισθαι εν μηδενι χαρισματι. και μην ουκ εστιν ουκ εστιν σοφιας μετειληφεν εξωθεν, εξ ων πολλους και μακρους και σοφιας αποστειναι λογους, δηλον ημιν εποιησεν. ου δαμου γαρ αυτα ταχεως εν ετερα ποιησας διεσολη, εν ταυτα και πολλη κεχρηται τη κατηγορια· και μαλα εικοτως. οπερ γαρ

α. Κορ. α. 17. εστομβυνεν η φλεγμονη λεγουσιν, εκεινο και ημεις τουτω επηγαγομεν, ουτω λεγοντες· Ου γαρ απεστειλε με Χριστος βαπτιζειν, αλλ' ευαγγελιζεσθαι, ουκ εν σοφια λογου, ινα μη κενωθη ο σταυρος του Χριστου. ορα ποση κατηγορια της εξωθεν σοφιας, ουκ ει μη μονον μηδεν φαινεται σεμνυνουσα προς την ευσεβειαν, αλλα και εμποδισμα και κωλυμα ουσα. καθαπερ γαρ τα λαμπρα των σωματων, εαν των ομματων ευδιεις και καθαροι, αν μη τινα καλλωπισμου προσθηκην εξωθεν λαβωσιν, εις την της οικειας ευμορφιας βλαπτονται δοξαν, των ιστορηματων και των αποφασεων και της αλλης επιτηδευσεως μεμιξαμενων προς εαυτα την του καλλους επαινον· απο γαρ μηδεν επαγαγης αυτοις, μαλλον αυτων εκφαινεις την ευμορφιαν, γυμνης και εαυτην ωρας αγωνιζομενης, και ολοκληρου καρτερουσης το θαυμα· ουτω δε και της ευσεβειας και της νυμφης της πνευματικης, απο μη τι των εξωθεν επεισαγαγης αυτη, η πλουτον, η δυναστειαν, η λογων ισχυν, εκεινους την δοξαν αυτης, ουκ αφεις ολοκληρον αυτης φανηναι το θαυμα, αλλ' εις πολλα καταμερισας αυτης την δοξαν· απο γαρ αφης γυμνην και εαυτην αγωνιζεσθαι, πολλα αποσωσας τα απο θεσπισματα, τοτε ακριβως αυτης φανησεται το καλλος απαν, τοτε εκλαμψει σαφως η απαχος ισχυς, οταν μητε πλουτου, μητε σοφιας, μητε δυναστειας, μητε δημοσιας, μητε αλλου τινος των απο θεσπιων δοκουντων ειναι δωρεων, παντων δυνη κεχωρισμενη και μονη απο θεσπιων ευτελων και ταπεινων και αποροτατων και πενητων και ιδιωτων, και αστεων, ρητορων και φιλοσοφων και τυραννων, και της οικουμενης κεκτησθαι απασης. δια και Παυλος ελεγε·

α. Κορ. β. α. Ουκ ηλθον καθ' υπεροχην λογου κηρυσσων υμιν το μαρτυριον του Θεου· και, Τα μωρα του κοσμου

α. Κορ. α. 27. εξελεξατο ο Θεος, ινα καταισχυνη τους σοφους. ουχ απλως ειπε, τα μωρα, αλλα, τα τω κοσμου μωρα. ου πανταχου γαρ, οτι τα του κοσμου μωρα, και τω Θεω μωρα· αλλα πολλαχου των τοιουτων δοκουντων ειναι σοφων, τω Θεω παντων εισι των αλλων σοφωτεροι· ωσπερ ουν και πολλοι των τα πενια ζωντων τα τοιαυτα, παντων εισιν ευπορωτεροι τω Θεω. επει και ο Λαζαρος εκεινος παντων πλουσιωτερος ων τω τω κοσμω, παντων ην ευπορωτερος τοις ουρανοις. μωρια τοινυν του κοσμου καλει, τους μη εχοντας γλωτταν ηκονημενην, τους της εξωθεν ου μεταποιουμενους σοφιας, τους ευγλωττιας απεστερημενους. και τουτους εξελεξατο, φησι, ο Θεος, ινα καταισχυνη τους σοφους. και πως, ειπε μοι, εγω τουτων εκεινοι καταισχυνουσι; δια της των γραμματων πειρας. οταν γαρ την χαραν την εξω καταμηδωσι και μεσαυτους, πολλακις ουδε το σωμα αιαπτουσι δια της εξεταστικης προς αθανασιαν ψυχης, προς σωματων αναστασιν, προς προνοιαν Θεου, προς της κατ' αξιαν δοτιδοσιν, προς των ευθυνων των οικει, προς το φοβερον δικαστηριον, προς των αποκειμενων τοις κατορθουσιν αγαθων, προς των επιλημπτων τοις αμαρτανουσι πυρεκων, προς των αλλων απορρητων. ειτα μετ' ακριβειας αποκρινεται και πληροφοριας πολλης· ο δε φιλοσοφος και μεγα οτι κομπος και βακτηρια φερουσιν, μετα τους πολλους και μακρους των λογων δια μυλης, μετα τας πολλας και ακαιρους αδολεσχιας, μηδε χαιναι δυνανται, μηδε διαρραγηναι τουτων εκεινα· τοτε γνωσει καλως, ως εξελεξατο τα μωρα του κοσμου ο Θεος, ινα καταισχυνη τους σοφους. απερ γαρ εκεινοι δι' απιστιαν και υπερηφανειαν ουκ ηθελησαν ειδεναι, της

μυλης

μὴ τῷ πνεύματος ἑαυτὸν ἀπεκπάσαντες διδασκαλίας, τοῖς ἴδιοις λογισμοῖς δὲ πᾶν ὑπερ-
ῤίψαντες, ταῦτα φιλοσοφοῦσι δὲ ἀσαρκίμμειοι, καὶ τῆς ἔξωθεν ἀπεστερημένοι παιδεύσεως, μὴ
ἀκριβείας ἔμαθον ἅπαντα, τῆς ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐξαρτήσαντες ἑαυτὸν διδασκαλίας. Οὐκ
ἐστὶ ταῦτα ἴδιον ἴσασιν κατηγορῶ τῆς ἔξωθεν σοφίας, ἀλλὰ καὶ ἕτερα τούτων πλείονα προσ-
πίθησι λέγων· Ἡ σοφία τοῦ κόσμου τούτου, μωρία παρὰ τῷ Θεῷ. καὶ πάλιν· Τοῖς ἀκρο- a. Kor. γ. ιθ.
ὁρισι πάλιν μὴ πάσης αὐτοῦ ἀτιμίας καὶ σφοδρότητος ἔλεγλε· Εἰ γάρ τις δοκεῖ, φησιν, σο- a. Kor. γ. ιη.
ὑμῖν σοφὸς εἶναι ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γινέσθω, ἵνα γένηται σοφός. καὶ πάλιν· Γέγρα- a. Kor. α. ιθ.
πται, ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν συνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. καὶ πάλιν,
Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. ἀλλ' ὅτι μὲν σοφίας a. Kor. γ. κ.
μετεῖχον οἱ Κορίνθιοι, δῆλον ἐκ τούτων· ὅτι δὲ μεγάλης ἐφρόντιζον καὶ ἐφυσῶντο, πάλιν ἐξ αὐτῆς
τῆς ἐπιστολῆς ἔστι φανερόν. κατηγορήσας γάρ που τῶν πεπορνευκότος, ἐπήγαγε λέγων· Καὶ a. Kor. ε. β.
ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ. ὅπου δὲ ἐκ τῆς ἀπονοίας εἰς ἀλλήλους ἦλθον, καὶ αὖθις τοῦτο ἐπι-
λαμβάνεται πάλιν εἰπών· Ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ἔρις καὶ ζῆλος καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε, καὶ κατὰ a. Kor. γ. γ.
ἄνθρωπον περιπατεῖτε; καὶ τίς ὁ τῆς ἔριδος τρόπος; Εἰς πολλοὺς ἀρχόντας κατέτεμνον ἑ-
αυτούς, δι' ἃ καὶ τοῦτό φησι, Λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν φησιν, ἐγὼ μὲν εἰμὶ Παύλου, ἐγὼ a. Kor. α. ιϛ.
δὲ Ἀπολλώ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ. ταῦτα ἔλεγλε, οὐκ ὀφείλων Παύλῳ καὶ Κηφᾷ καὶ Ἀπολλῶ πεποιθέ-
ναι ἑαυτὸν, ἀλλὰ τοῖς ὀνόμασι τούτοις ἀποκρύψαι βουλόμενος τὴν τῆς διαιρέσεως αἰτίους γενο-
μένους· ὥστε μὴ φθονεροὺς κατασῆσαι, φιλονεικοτέρους ποιῆσαι, καὶ εἰς μείζονα δυσκολω-
τέρων ἀγαγεῖν. ὅτι γὰρ οὐ Παύλῳ καὶ Πέτρῳ καὶ Ἀπολλῶ πεποιθέναι ἑαυτὸν, ἀλλ' ἑτέρους
ποιεῖ, καὶ τοῦτο οὐκ ἐξῆς δῆλον. ἐγκαλέσας γὰρ αὐτοῖς ὅτι τῇ διαιρέσει ταύτῃ, πάλιν ἐπή-
γαγε λέγων· Ταῦτα δὲ, ἀδελφοὶ, μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶ δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν a. Kor. δ. ϛ.
ὑμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ὃ γέγραπται φρονεῖν, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς μὴ φυσιοῦσθε κατὰ
τοῦ ἑτέρου. πολλοὶ γὰρ τῶν ἰδιωτῶν οὐκ ἔχοντες ὁπόθεν ἐπαίρεσιν, ἐκ τοῦ πλησίον λάβωσι,
πεποιημένοι ἑαυτῶν ἀρχόντας, τοῖς ἐκείνων πλεονεκτήμασιν εἰς τὸ καθ' ἑτέρου
ὑπερφρονεῖν ἐκέχρωντο· καὶ ἡ τῶν διδασκόντων αὐτοῦ σοφία, τῆς καθ' ἑτέρων αὐτοῖς ἀπο-
νοίας ἐγίνετο πρόφασις. ὅπερ ἐκάστης δοξομανίας ἴδιον, ὁπόθεν οὐκ ἔχοντας σεμνύνεσθαι,
παῖς ἑτέρῳ ὑπερηφανεύεσθαι εἰς τὸν κύριον τῶν ἀδελφῶν ὑπερφρονῶν. ἐπεὶ οὖν
καὶ εἰς ἀπονοίαν ἦρθησαν καὶ διεστασίαζον, καὶ εἰς πολλὰ κατέτεμνον μέρη ἑαυτούς, καὶ μέγα ἐ-
φρόνουν ὅτι τῇ διδασκαλίᾳ, ὡς οἰκοθέν τε καὶ παρ' ἑαυτῶν διδόντες, ἀλλ' οὐχ ὡς δόντων δεξά-
μενοι καὶ οὐκ ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα, βουλόμενος αὐτῶν κατασεί-
σαι τὸ φύσημα, διὰτοῦτο ἀπὸ τῶν προοιμίων κλητὸν αὐτὸν ἐκάλεσε, μονονουχὶ λέγων· Εἰ
ἐγὼ ὁ διδάσκαλος ὑμῖν οἰκοθεν ἦλθον, οὔτε πρότερον αὐτὸς τῷ Θεῷ προσῆλθον, ἀλλὰ κλη-
θεὶς τότε ἐπῆκουσα, πῶς ὑμᾶς καὶ μαθητὰς, καὶ παρ' ἐμοὶ τὰ δόγματα δεξαμένους, δυνάσθε
μέγα φρονεῖν, ὡς αὐτοὶ τούτων θύραθεν γνόμενοι; Διὰ τοῦτο καὶ προσιὼν ἔλεγλε αὐτοῖς· Τίς γάρ a. Kor. δ. ζ.
σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; Εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; ὑπὲρ οὗ οὖν
ἄλλο ἐστὶ τὸ κλητὸς εἶναι, ἀλλ' ἢ ταπεινοφροσύνης διδασκαλία, καὶ τύφου καθαίρεσις, καὶ πά-
σης ἀλαζονείας κατασολή. ὑπὲρ γάρ ὅτι, ὑπὲρ ὅτου ὁ συγκεκραμένος καὶ συνέχων ἡμᾶς δύ-
ναμις δίδωσι, καὶ ταπεινοφροσύνη, καὶ μετεωρίζειν, καὶ δεῖ καταπάλλεται, καὶ μηδὲν μηδέποτε δεῖ ἑ-
αυτῷ μέγα φαντάζεσθαι. ὅπερ καὶ ὁ Χριστὸς σαφῶς, καὶ τὸ πνευματικῆς ἐκείνης διδασκαλίας
ἐξηρτημένος, ἀπὸ ταπεινοφροσύνης προῆγον τὸ παραινέσεως ἤρξατο, καὶ ὃ τόμον δοὺς τῆς τού-
των πρώτων εἰσήνεγκε νόμον, οὕτως εἰπών· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι. καθάπερ γάρ τις οἰκίαν μεγάλην καὶ λαμπρὰν οἰκοδομεῖσθαι μέλλων, πρὸ παντὸς καταβάλλεται Matth. ε. γ.
τὸ θεμέλιον, ὥστε δυνηθῆναι τὸ μετὰ ταῦτα ἐπιτεθέμενον ἐνεγκεῖν βάρος· οὕτω δὴ καὶ ὁ Χριστὸς,
τὸν μεγάλον ἐκεῖνον οἰκοδομεῖν τῆς φιλοσοφίας ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἐπείρων, ὥσπερ

πνα᾽ θεμέλιον ἢ ζῶπιν ἀσφαλῆ ἢ κρηπίδα βεβαίαν ἐς ἀκίνητον, τὴν τῆς ταπεινοφροσύνης περιβαλέσθαι τοῖς ἀνθρώποις, εἰδὼς ὅτι ταύτης ἐρριζωμένης ἐν ταῖς ψυχαῖς τὴν ἀκυβέρνητον, ἅπασα ἄλλα τῆς ἀρετῆς μέρη μὴ ἀσφαλείας οἰκοδομεῖσθαι δύναται. ὥσπερ οὖν ταύτην ἀκύβερνητος, καὶ ἄπασαι τῆς τὴν λοιπὴν ἀρετὴν κατορθώσῃ, εἰκῇ ἢ ματαίως ἢ εἰς ὄνειδος ἔσται δι᾽ ὅτι πεποίηκας, κατ᾽ ἐκεῖνον Ⓦ ὃς τῆς φάμμου τὴν οἰκίαν οἰκοδομήσαντα, ὃς Ⓦ μὴ πόνοι ἐπέμενε, τὸν δὲ κέρδους οὐκ ἀπώλατο, ὅπερ θεμέλιον οὐ καταβαλλει ἀσφαλῆ· οὕτως ὁ χωρὶς ταπεινοφροσύνης ὁποιωνοῦν μισθὸν ἀγαθὸν, ἀπώλεσεν ἅπαντα ἢ διέφθειρε. ταπεινοφροσύνην δέ, οὐ τὴν ἐν ῥήμασι λέγω, ἀλλὰ τὴν ἐν τῇ διανοίᾳ, τὴν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὴν ἐν συντριβῇ, ἣν ὁ Θεὸς δύναται μόνος ὁρᾶν. ἀρκεῖ τοῦτο ὃ πλεονέκτημα, ἢ καθ᾽ ἑαυτὸ πολλάκις φαινόμενον, ἵλεω ποιῆσαι Ⓦ Θεόν. ἢ τοῦτο ὁ τελώνης ἐδήλωσεν. ἀνὴρ γὰρ ἔχων ἀγαθὸν, ἀνὴρ ἀπὸ καταρθωμάτων φιλοτιμίαν δυνάμενος, εἰπεῖν μόνον, Ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, κατῆλθεν· ἔνθα Ⓦ φαρισαῖον δικαιωθείς· καίτοιγε ἀνὴρ ταπεινοφροσύνης ἦσαν ἐκεῖνα τὰ ῥήματα, ἀλλ᾽ ὑψηλομισθίας μόνον. ταπεινοφροσύνης μὲν γάρ ἐστιν, ὅταν μεγάλα τις ἑαυτῷ συνειδὼς, μηδὲν μέγα περὶ αὐτοῦ φαντάζηται· ὑψηλομισθίας δέ, ὅταν ἁμαρτωλὸς ὢν, αὐτὸ τοῦτο ὁμολογῇ. εἰ δὲ ὁ μηδὲν ἑαυτῷ συνειδὼς ἀγαθὸν, ὅπερ τοῦτο, ὅπερ ἐστὶν, ὁμολόγησεν, οὕτω Ⓦ Θεὸν εἰς εὔνοιαν ἐπεσπάσατο, πόσης ἀπολαύσει; πρῶτον Ⓓ πολλὰ μὲν ἔχοντες ἑαυτῶν κατορθώματα αἰτεῖν, πάντων δὲ ἐκείνων ὑπολαμβανόμενοι, ἢ εἰς οὐδὲν ἑαυτοὺς ἀριθμοῦντες; καθάπερ οἶμαι καὶ ὁ Παῦλος ἐποίησε. πάντες γὰρ ἁμαρτόντων ὢν τὰ δικαίων, πάντων ἑαυτὸν τῶν ἁμαρτωλῶν ἐλεγεν εἶναι· οὐκ ἔλεγε δὲ μόνον, ἀλλὰ ἢ ἐπέτρεψε πολλάκις τοῖς διδασκάλοις μαθεῖν, ὅτι μὴ ὃ πάντα ποιῆσαι ἀληθεῖς δούλους ἑαυτοῦ χρὴ καλεῖν. τοῦτο ἔστι ταπεινοφροσύνη, τοῦτο ζηλώσατε Ⓓ κατορθώματα ἔχοντες, Ⓦ ὃ τελωνίῳ ὑμεῖς Ⓓ ἁμαρτημάτων γέμοντες, ἢ ὁμολογῶμεν· ὥσπερ ἐκεῖνος, ἢ ὃ ζῆλος πλουτίσωμεν, ἢ τῶν ἀγαθοῖν πτήσωμεν μέγα πρὸς ἑαυτὸν φαντάζεσθαι. νῦν γὰρ οὕτως ὥσπερ ἀχρεῖοι ὄντες, ἐσχάτῃ τοῦτο ἡμῖν εἰς προσφορὰν ἢ θυσίαν. ἢ καθάπερ ἢ ὁ Δαυὶδ ἔλεγε· Θυσία Ⓓ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον· καρδίαν συντετριμμένην ἢ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. οὐχ ἁπλῶς εἶπε τεταπεινωμένην, ἀλλὰ συντετριμμένην. τὸ γὰρ συντετριμμένον, ἢ ἀχρεῖον κλασμένον. ὑδὲ γὰρ ἐλὼ βούλεται, ἐπὶ θλῖψαι δύναται. οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς μὴ ταπεινώσωμεν μόνον τὴν ψυχὴν τὴν ἡμετέραν, ἀλλὰ ἢ συντρίψωμεν ἢ κατακόψωμεν· συντρίβει δὲ τὰ οἰκεῖα ἁμαρτήματα μεμνημένη συνεχῶς. ἐὰν οὕτως αὐτὴν ταπεινώσωμεν, ἔνθα βουλομένη πρὸς τὸ φονᾶσθαι, δύνασται), ὥσπερ τινὸς χαλινοῦ τοῦ συνειδότος ὑπολαμβανομένου διεγκρομφῆς αὐτῆς, ἐς καταπέλλοντος ἢ πτίθοντος μετεωρίζειν τὰ ἄπαντα. οὕτω δυνησόμεθα πρὸς τὸν Θεὸν ἐς χάριν θύρᾳ. Ὅσῳ γὰρ μέγας εἶ, φησι, τοσούτῳ ταπείνου σεαυτὸν, ἢ εὑρήσεις χάριν. ὁ δὲ πρὸς τοῦ Θεοῦ χάριν εὑρών, οὐδενὸς αἰσθήσεται χαλεποῦ, ἀλλὰ ἐς τοῦτο δυνήσεται μὴ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἐκεῖνα ἅπαντα μετ᾽ εὐκολίας ἀφορμὰς λήψεσθαι, ἐς ταῦτ᾽ ἐκεῖ χειμῶνας τοῖς ἁμαρτάνουσι ἀναφυγεῖν τιμωρίας, τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ πάντα τὸν προσηνῆ τρόπον, ἢ πάντα ἐξομαλίζουσα αὐτῷ· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἀπολαύειν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ᾧ Κυρίῳ ἡμῶν, δι᾽ οὗ ἢ μεθ᾽ οὗ πατρὶ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν ἢ ἀεί, ἢ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ἴσ. ταπ. ἀπίνης

Ακτ. ιθ. ιγ.

α. Τιμ. α. ιθ.

Αυτ. ϰ. ι.

ἴσ. ιϛ

Ψαλμ. ν. ιη.

Σειρ. γ. ιη.

ΟΤΙ ΧΡΗΣΙΜΟΣ Η ΤΩΝ ΓΡΑΦΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ,

καὶ ὅτι δουλείας καὶ πειρασμῶν ἀχείρωτον ποιεῖ τὸν συνέχοντα, καὶ ὅτι ὃ ῥῆμα τῶν ἀποστόλων πολλῶν ἐστιν ἀξιωμάτων ῥῆμα, καὶ ὅτι τῶν ἔξωθεν ἀρχόντων καὶ αὐτῶν τῶν βασιλευόντων πολλῷ μείζονα κέκτηνται δυνάμιν οἱ ἀπόστολοι ἐξουσίαν· καὶ πρὸς τὴν τέλει πρὸς νεοφωτίστους.

Τὴν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς ἀμαθείας ἴδω τῆς ἐμαυτοῦ, ναρκῶ καὶ ἀπαδύομαι πρὸς ὀλίγα ἔξαιρον τοσοῦτον δῆμον καλούμενος· ὅταν δὲ εἰς τὴν προθυμίαν ἀναβλέψω τὴν ὑμετέραν, καὶ ὃ τῆς ἀκροάσεως ἀκόρεστον, θαῤῥῶ καὶ ὀλιγίσαμαι, καὶ εἰς προθυμίας πρὸς ὃ τὸ διδασκαλίας ἀποδύομαι πάθος. ἰχθύοι γὰρ ὑμᾶς καὶ λιθίνων λαβόντες ὀλιγάνοιαν, πλεῖον πάντος κουφοτέραν ἐργάσασθαι τὴν πρὸς τὸν ἀκρόασιν ὀπτηθυμίαν τε καὶ εὐσυνδηξίαν καὶ καθάπερ τὰ φωλεύοντα τῶν ζώων ἐν μέσῳ τῷ χειμῶνι πρὸς ταῖς πέτραις καταδύομαι, ἐπειδὰν ἴδῃ ὁ θέρος φανέν, ἀφίησι τὸν κατάδυσιν, καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν ζώων ἀγελάζεται· οὕτω καὶ ἡμεῖς ὑμῶν σκιρτᾶτε· ὅταν καὶ ἡ ψυχὴ ἡ ἡμετέρα ὥσπερ εἰς τινὰ φωλεὸν τῆς ἀναισθησίας τοῦ στεμμάτος καταδυομένη, ὅταν ἴδῃ τὸν πόθον τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, ἀφίησι τὸν φωλεόν, καὶ μετὰ ὑμῶν ἀγελάζεται, καὶ συνὴ μετὰ ὑμῶν σκιρτᾷ· τὰ καὶ ἀπὸ τῶν γραφῶν σκιρτήματα, ὁ τῷ πνευματικῷ καὶ θείῳ λιμῷ, ὁ τῷ παιδαγωγοῦντι τῆς γραφῆς. καὶ γὰρ πνευματικὸς λιμὸς, καὶ παιδαγωγοῦσα τροφῆς ἡ τῶν θείων γραφῶν ὅσιος ἀνάγνωσις, παιδαγωγοῦσα δὲ τροφῆς ἐκείνου τοῦ παιδαγωγοῦντος βελτίων. τοῦτον τὸν παιδαγωγὸν οὐκ ἐν τῇ γῇ, ἀλλ' ὁ πάνυ τῶν πιστευόντων ψυχῶν ἐφύτευσεν ὁ Θεός· τοῦτον τὸν παιδαγωγὸν οὐκ ὁ Εἰρήμ, οὐδὲ ἡ Αἰγυπτὸς ἔθρεψεν ὁ εἰ μὴ τροφὰς χοιρείας, ἀλλὰ πάντα χοῦν τῆς γῆς ὀζήπλωσε, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ὀζέπεμψε. καὶ ὅτι πάντα χοῦν τῆς οἰκουμένης ταῖς γραφαῖς ἐπλωσεν, ἀκούσον τοῦ προφήτου λέγοντος, Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὀξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. καὶ πρὸς Ἰουδαίους ἀπέλθῃς, οἷς προφήτης αἰῶνων ὁ ἥλιος ὁρᾷ· καὶ εἰς Αἰθιοπίαν ἀπέλθῃς, καὶ πρὸς τοὺς βρετανικὰς ἐκείνας νήσους· καὶ εἰς Εὐξείνου πλεύσῃς πόντου, καὶ πρὸς τὰ νότια ἀπέλθῃς μέρη, πανταχοῦ τὰ ἀπὸ τῆς γραφῆς φιλοσοφούμενα, φωνὴν μὲν ἑτέραν, πίστιν δὲ οὐχ ἑτέραν, καὶ γλῶσσαν μὲν διαφόρους, διάνοιαν δὲ συμφώνους. ὁ μὲν γὰρ φθόγγος τῆς γλώσσης συνέλαχεν, ὁ δὲ τύπος τῆς εὐσεβείας οὐκ συνέλαχεν· καὶ βαρβαρίζουσι μὲν τῇ γλώττῃ, φιλοσοφοῦσι δὲ τῇ γνώμῃ· καὶ σολοικίζουσι μὲν τῷ φθόγγῳ, εὐσεβοῦσι δὲ τῷ τύπῳ. Εἶδες παιδαγωγοῦ μῆκος πρὸς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἐκτεταμένου; ἀλλ' ἔθνη οὐκ ἔστιν ὄφις, καθάπερ τῶν θηρίων ὅσα ὁ χοῦς, καὶ τῇ τοῦ πνεύματος ταχίζεται χάριτι. ἔχει καὶ πηγὴν ὁ παιδαγωγὸς οὗτος καθάπερ ὁ ὄφις, πηγὴν μυρίων ποταμῶν μητέρα, οὐχὶ πατέρων. οὐ γὰρ Τίγρητα, οὐδὲ Εὐφράτην, οὐδὲ Αἰγύπτιον Νεῖλον, οὐδὲ Ἰορδάνην Γαλιλαίου, ἀλλὰ μυρίους ἐφίησι ποταμοὺς αὕτη ἡ πηγή. Τίς ταῦτά φησι; λόγος ὁ τοὺς ποταμοὺς ἡμῖν χορηγούμενος Θεός· Ὁ πιστεύων γὰρ εἰς ἐμέ, φησὶ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. Εἶδες πῶς οὐχὶ πατέρας ποταμοί, ἀλλὰ ἀδελφοὺς ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐκείνης ἐκχέοντες; οὐ τῷ πλήθει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ φύσει θαυμαστὴ ἡ πηγή. οὐ γὰρ ὕδατός ἐστι τὰ νάματα, ἀλλὰ πνεύματος τὰ χορεύσματα. αὕτη ἡ πηγὴ καθ' ἑκάστην ψυχὴν ἐστι τῶν πιστῶν μειζομένη, καὶ οὐ μειουμένη· μειζομένη, καὶ οὐ δαπανωμένη· κατακερματιζομένη, καὶ οὐκ ἐλαττουμένη· παρὰ πᾶσιν ὁλόκληρος, καὶ ἐν ἑκάστῳ ὁλόκληρος. τοσαῦτα γὰρ τοῦ πνεύματος τὰ χορεύσματα. βούλει μαθεῖν τοῦ ὑδάτων τὴν φύσιν, πῶς οὐκ ἔοικε τύποις, ἀλλὰ

Ps. 18. 5. Rom. 10. 18.

Ioan. 7. 38.

βελτίω τ᾽των ἢ θαυμασιώτερά ἐστιν; ἄκουσον πάλιν αὐτῦ τῦ Χριστῦ λέγοντος τῇ Σαμαρείτιδι, ἵνα μάθῃς τὴν δαψίλειαν τῆς πηγῆς· Τὸ ὕδωρ, ὃ ἐγὼ δώσω, φησί, τῷ πιστῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. οὐκ εἶπεν, ἐξιόντος, οὐκ εἶπε, προχεομένου· ἀλλά, ἁλλομένου, δηλῶν τῶν ἁλμάτων τὴν ἀφθονίαν ἡμῖν ἐμφαίνων. ἐκφύναι τῶν κριωμένων ὑδάτων ἐξάλλεσθαι ἢ πηδᾶν παντελῶς εἴωθεν, ἂν μὴ αἱ πηγαὶ ἐν τοῖς κόλποις μὴ δυσαντατα κατέχῃ, ἀλλὰ νικώμεναι τῇ συνεχείᾳ τῆς ὑπαρρεούσης πάντα χόθεν αὐτὰ ἀναβλύζουσι. βούλόμενος οὖν τὴν δαψίλειαν τῶν ναμάτων δηλῶσαι, εἶπεν, ἁλλομένου, οὐκ, ἐξιόντος. βάλει ἢ τὴν φύσιν αὐτῆς καταμαθεῖν; μάθωμεν ἀπὸ τῆς γραφῆς. ἡ γὰρ εἰς ζωὴν τὴν πρώτην, ἀλλ᾽ εἰς ζωὴν αἰωνίου ὄντι χρησίμη. ἀφιστέωμεν τοίνυν ἐν τῷ παρόντι τούτῳ, παραπλησιάζωμεν τῇ πηγῇ· μὴ πάθωμεν ὅπερ ἔπαθεν ὁ Ἀδάμ, καὶ ἐκπέσωμεν τῦ παραδείσου· μὴ δέξώμεθα συμβουλίαν ὀλεθρίαν, μὴ παραδεξώμεθα τὴν ἀπάτην τῦ ἐχθροῦ· μύριοι γὰρ ἢ ἐντεῦθεν ἀσφάλεια· μύριοι ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν γραφῶν τούτων. καθάπερ γὰρ ⓦ πηγῇ παραπλησίως, ἢ τῆς αὔρας ἐκείνης ἀπολαύοντες, ⓒ καύσωνος ὑπερκειμένου, τὴν ὄψιν σωφρόνως ὑπερκλύζοντες, ἀποκρύονται ὃ πνίγος τοῖς νάμασι, ἢ δίψος διεγχλεισθὲν ῥᾳδίως ἰᾶται· ὃ πάθος, ἐπιὸν ὃ φάρμακον ἀπὸ τῆς πηγῆς ἔχοντες· οὕτως ὁ παράδεισος τὴν πηγὴν τῶν θείων γραφῶν παραπλησίως, καὶ ὑπερθυμίας ἀτόπου φλόγα διεγχλυσαν ἰᾶται, ῥᾳδίως ἀπὸ τῶν ναμάτων ἐκείνων τὴν ψυχὴν· ἀποκλύσασα ἀπεκρύσατο τὴν φλόγα· καὶ ὀργὴ μανικὴς ἀσχλῇ, τὴν καρδίαν καθάπερ λέοντα ὑποχαλῶσα ἀναβεβαιοῦται, μακρὰν τῶν νάματος ὑπισταμένη, εὐθέως κατέσβεσε τῦ πάθους τὴν αἰσχύνην· ἢ ἐκ πολλῶν τῶν ποιμνίων λογισμῶν, ὥσπερ ἐκ μέσης φλογὸς ἐξαρπάζει τὴν ψυχὴν ἡ τῶν θείων γραφῶν ἀνάγνωσις. διὸ ἢ ὁ προφήτης ὁ μέγας Δαβὶδ ὀκφιος, εἰδὼς τὴν ὠφέλειαν τὴν ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν γραφῶν, ⓦ διηνεκῶς προσέχοντα τοῖς γράφοις, τῆς ὁμιλίας ταύτης ἀπολαύοντα παρεικάζει φυτῷ ἀεὶ τηθηλῶτι, παρὰ τὸν ῥύακας ἐσηκότι τῶν ὑδάτων, ὅτινοι λέγων· Μακάριος ἀνήρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη, ἢ ἐπὶ καθέδραν λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν· ἀλλ᾽ ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου ὃ θέλημα αὐτῦ, ⓒ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῦ μελετήσει ἡμέρας ἢ νυκτός· ἢ ἔσται ὡς ὃ ξύλον ὃ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων. καθάπερ γὰρ ὃ ξύλον ἐκφύει ὃ παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων πεφυτευμένον, πρὸ αὐξῆς οὐ ῥύακας ἐσηκός, διὰνεκῆ τῆς ἀρδείας ἔχον τὴν χορηγίαν, πάσῃ αἴρων δυσμαλίᾳ ἀκίρωτον ἔχει, ἢ ὅτε ἀκμαιότερον ἡλιοκαίοις δίδοικεν, ὅτε τὸ αἴρειν μεταπεσόντα εἰς αὐχμὸν βλαβῆναι (ἐκμαιοῦται γὰρ ἔχον ἐν ἀποκεκλεισμένῳ ἐν ἑαυτῷ τὴν ποτίδα, πάσης ἡλιακῆς θέρμης πλεονεξίαν ἔξωθεν προσοδεύουσαν βύθιος ἀποκρύεται) ὅτε ἢ ψυχὴ παρὰ τοὺς ῥύακας ἐσηκυῖα τῶν θείων γραφῶν, ἢ ποτιζομένη διηνεκῶς, ἐκφύει τὰ νάματα ἢ τῇ δρόσῳ τῦ πνεύματος ἐν ἑαυτῇ στυφάγουσα, πρὸς πᾶσαν προσαγωγὴν πρείσσονα ἀκίρωτος ἔσται, καὶ νόσος, καὶ ἐπήρεια, καὶ συκοφαντία, καὶ λοιδορία, καὶ σκώμματα, καὶ πᾶσα ῥαθυμία, καὶ πονηρὰ τὰ τῆς οἰκουμένης κακὰ εἰς τὴν τοιαύτην κατασκηνῶσαν ψυχὴν, εὐκόλως ἀποκρύεται τὴν πύρωσιν τῶν παθῶν, ἀπὸ τῆς τῶν γραφῶν ἀναγνώσεως ἰσχυρὰν παρακλησιν ἔχουσα. οὔτε γὰρ δόξης μέγεθος, οὐ δυναστείας ὄγκος, οὐ φίλων πρόνοιά, οὐκ ἄλλο τοιοῦτόν τῶν ἀνθρωπίνων οὕτω ⓦ τὸ ὀδυνᾶν παραμυθήσασθαι δυνήσεται, ὡς ἡ τῶν θείων γραφῶν ἀνάγνωσις. τί δήποτε; ὅτι ἐκφύσια μὲν ὀπίκεσι καὶ φθαρτά, διὸ καὶ φθαρτὴ αὐτῶν ἡ παράκλησις· ἡ δὲ τῶν γραφῶν ἀνάγνωσις Θεοῦ ὁμιλία ἐστίν. ὅταν οὖν ὁ Θεὸς ⓦ τὸ ἀθυμεῖν παράκλῃ, τί τῶν ὄντων αὐτῷ εἰς ἀθυμίαν ἐμβαλεῖν δύναται; προσέχωμεν τοίνυν τῇ ἀναγνώσει, μὴ τὰς δύο μόνον ταύτας ὥρας (οὐ γὰρ ἀρκεῖ ἡμῖν εἰς ἀσφάλειαν ἡ ψιλὴ αὕτη ἀκρόασις) ἀλλὰ διηνεκῶς,

Ιωαν. δ. 14.

Ψαλμ. α. α.

διὰ παντὸς· καὶ ἕκαστος οἰκαδε ἀναχωρήσας τὰ βιβλία μὴ χθὲς λαμβανέτω, καὶ τῶν εἰρημένων ἐπιλελάθωται τὰ νοήματα, εἰ γε μέλλοι διὰ παντὸς καὶ ἀκούσαν ἔχειν τινὰ ἀπὸ τῆς γραφῆς ὠφέλειαν. καὶ γὰρ ὁ ξύλον ἀκάρπου, ὁ τοῦ ῥυάκος ἐσπικός, καὶ δύο καὶ τρεῖς ὥρας ὁμιλῇ τοῖς ὕδασιν, ἀλλὰ πᾶσαν μὴν ἡμέραν, πᾶσαν δὲ νύκτα. ἀλλὰ τοῦτο κοινὸν τοῖς φυτοῖς, ἀλλὰ τοῦτο βέλτιον τῷ καρποφόρῳ ἀκάρπου ὁ ξύλον, καὶ μηδεὶς αὖθις δυσχεράνῃ ποτίζῃ· ὅτι τοῦτο καὶ ὁ ῥυάκος ἐσπικεν αὖθις, ἀλλὰ τῇ ῥίζῃ ὑπισχνεῖται τὴν τροφὴν, καὶ ὥσπερ ἀλλά τινων πόρων τοῦτο ἀπαντᾷ τινὶ ὠφελίμῳ πρὸς τὸ σῶμα· οὕτω καὶ ὁ συνεχὴς ἀναγινώσκων τὰς θείας γραφὰς, καὶ τοῦτο ὁ ῥυάκος αὐτῶν ἐσπικώς, καὶ μηδένα ἔχῃ τὸν ἐρεμυθιῶντα, ἀλλὰ τῆς συνεχοῦς ἀναγνώσεως, ὥσπερ ἀλλά τινων ῥιζῶν, πολλὴν ὑπισχνεῖται τὴν ὠφέλειαν. ἀλλὰ ὅτω καὶ ἡμεῖς τὰς φερουσίδας ὑμῶν εἰδότες, τοὺς ἀκανθισμοὺς, καὶ ἀρολίας καὶ πολλὰς, ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ὑμᾶς πρὸς ἀγαθὸν τοῖς νοήμασι τῶν γραφῶν, ὡς ἀρότρῳ τῆς ἐξηγήσεως μόνιμον ποιοῦντες τὸν λεγόμενον τοῦ μαθητοῦ. καὶ γὰρ ὄμβρος ῥαγδαῖος μὲν καταῤῥηγνύμενος καὶ κατακλύζει τὴν ἐπιφάνειαν, ἡ δὲ βάθος οὐδὲν ὠφελεῖ· ἠρέμα δὲ καὶ κατὰ μικρὸν ἐλαίου δίκην εἰσιὼν ὡς ἄρουρα τὸν τῆς γῆς, ὥσπερ ἀλλά τινων φλεβῶν τῶν ἀπόρων αὐτῆς πρὸς τὸ βάθος διηλιθαίνων, καὶ λαγόνας αὐτῆς ἐμπλήσας νοτίδος, θύπορωτάτην ποιεῖ πρὸς τὴν τῶν καρπῶν φορέαν. διὰ δὲ ἡμεῖς πνευματικὸν τοῦτον ὄμβρον ἠρέμα ταῖς ὑμετέραις εἰσιέναμεν ψυχαῖς. αἱ μὲν γὰρ γραφαὶ νεφέλαις ἐοίκασι πνευματικαῖς, καὶ τὰ ῥήματα καὶ νοήματα ὄμβρῳ πρέπει πολλῷ πάντως βελτίονι. διὰ δὲ τοῦτο τὸ πνευματικὸν οὐτονὶ ὄμβρον καθ' ἡμέραν εἰσιέναμεν, ἵνα πρὸς αὖθις τὸ βάθος χωρήσῃ τὰ ῥήματα. διὰ τοῦτο τετάρτην σήμερον ἡμέραν ἔχοντες ἐξηγήσεως, οὐδέπω μίαν ὑπεγράφημεν προελθεῖν ἠθελήσαμεν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τρεφόμενα. βέλτιον γὰρ μικρὰ διασκάπτοντας χωρεῖν, καὶ πρὸς τὸ βάθος καταβαίνοντας πολὺν τὸν ἀπαρχῶν εὐείσκειν ἢ θησαυρὸν, ἢ πολλὰς ἐρεύγας ὑπορύττας αὖθις, ἁπλῶς καὶ εἰκῇ καταπορφᾶσθαι καὶ μάτην. καίτοι οἶδα πολλοὺς πρὸς τὴν βραδυτῆτα ταύτην δυσχεραίνοντας· ἀλλ' οὐ μέλει μοι τῆς ἐκείνων κατηγορίας, ἀλλὰ μέλει μοι τῆς ὑμετέρας ὠφελείας. ἢ ὀξύτερον βαδίζειν δυναμένοις τοῦ βραδυτέρους τῶν ἀδελφῶν δυναμένους; ὅτοι μὲν γὰρ ἐκείνους αἰτιάσεται δικαίως· οἱ δὲ ἀθυμότεροι πρὸς ἐκείνους ἑαυτοὺς προσέχειν οὐκ ἰσχύσουσι. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλός φησιν, ὅτι οὐκ ὀφείλομεν τοὺς ἀσθενεῖς αἰσχύνειν πρὸς καιρὸν, πρὸς τὴν πλειότητα τῶν δυναμένων ἐκτείνεσθαι μὴ δυναμένους· ἀλλ' ὅτι ἡμᾶς ὀφείλομεν ἢ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν. ὠφελείας ἡμῖν μᾶλλον τῆς ὑμετέρας, οὐκ ἐπιδείξεως ἁπλῶς. διὰ τοῦτο σπουδάζομεν τοῖς νοήμασι. τὴν μὲν οὖν πρώτην ἡμέραν, ὅλην σχεδὸν ἁπλῶς προσεσχόν χρὴ τὰς ὑπογραφὰς ἐλέγειν, ὅτε καὶ τὸ ὑπόγραμμα ὑμῖν ἀνέγνων τοῦ βωμοῦ, καὶ τὴν σοφίαν ἐπεδείξατο Παύλου, ἢ ἀλλότριον γραπτώτερον, ἢ ἐν τῇ προσαγορεύσει τῶν ἐμφρόνων ἐσηκότα πρὸς τὴν οἰκείαν φάλαγγα μεταστήσαντος. εἰς τοῦτο δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν κατέλῃξεν ἡ διδασκαλία πᾶσα. μετὰ δὲ ἐκείνην τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐζητήσαμεν πῶς ἂν ὁ βιβλίον γράψας· καὶ ὁρῶμεν τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν λαμπρὰν ἢ εὐαγγελιστήν, καὶ διὰ πλειόνων ἀποδείξεων ὑμῖν προσηκάμεν ὁ ζητούμενον, τὸν μὲν σαφέστερον, τὸν δὲ βαθύτερον. οἶδα γὰρ ὅτι τοῖς ἑξάκις τῶν εἰρημένων πολλοὶ τῶν ἀκουσάντων οὐ προσηκολούθησαν· ἀλλ' ὅμως οὐ διὰ τοῦτο ἀποκνήσομεν τοῦ καταλαμβάνειν λεπτοτέρων νοημάτων. τὰ μὲν οὖν σαφέστερα τοῖς ἀφελεστέροις, τὰ δὲ βαθύτερα τοῖς ὀξυτέροις συνορῶσιν ἕως ἂν χρήσιμα. ποικίλλειν γὰρ εἰ διὰ τὸν πράττειν καὶ διάφορον, ὅπου δὲ διάφορος ἡ τῶν κεκλημένων ὑπόθεσις. τὴν μὲν οὖν πρώτην ἡμέραν περὶ ὑπογραφῆς, τὴν δὲ δευτέραν ἡμέραν περὶ τοῦ γράψαντος τὸ βιβλίον· τὴν τρίτην ἡμέραν ἤδη πρὸς τοὺς παραλυομένους περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς γραφῆς διελέχθημεν, καὶ ἐδείξαμεν, καθάπερ ἴσασιν ἢ ἀκηκοότες, τί μέν ἐστι πρᾶξις, τί δὲ ἐστὶ ἦθος· καὶ τί μέν ἐστι πολιτεία, τί δὲ ἐστὶ σημεῖον, καὶ τέρας, καὶ δύναμις, καὶ πόσον τὸ μέσον ἑκατέρων· καὶ

πῶς δὲ μὴ μᾶλλον, δ᾽ ἧς χρησιμώτερον· καὶ πῶς δὲ μὴ καθ᾽ ἑαυτὸ οἰ βασιλείαν παρέξειν, δ᾽ ἧς ἐὰν μὴ λάβῃ τὶν᾽ ἀπὸ τῆς παραξέως συμμαχίαν, ἔξω τῶν παρθύρων ἐκείνων ἐκβάλλεται. σήμερον ἀναγκαῖον εἰπεῖν δ᾽ ὑπόλοιπον τῆς ὑπογραφῆς, καὶ δηξαι τί ποτέ ἐστι δ᾽ ὄνομα τῶν ἀποστόλων. οὐδὲ γὰρ φιλόν ἐστι δ᾽ ὄνομα τοῦτο, ἀλλ᾽ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐστι παρασημεία ἀρχῆς μεγίστης, ἀρχῆς τῆς πνευματικωτάτης, ἀρχῆς τῆς ἄνω. ἀλλὰ δηλαδὴ. καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς βιωτικοῖς πράγμασιν εἰσὶν ἀρχαὶ πολλαὶ, οὐ πᾶσαι δ᾽ ἧς τῆς αὐτῆς ἀξίας, ἀλλ᾽ αἱ μὲν μείζους, αἱ δ᾽ ἐλάττους· οἷ (ἵνα ἀπὸ τῆς καταστάσεως τὸν ἀριθμὸν ποιησώμεθα) ἐστιν ὁ τῆς πόλεως ἔκδικος· ἐστιν ἀνώτερος ἐκείνου ὁ τὸ ἔθνους ἡγεμών· ἐστι μετ᾽ ἐκεῖνον ἕτερος ἀρχῶν μείζων· ἐστι πάλιν ὁ στρατηλάτης· ἐστιν ὁ ὕπαρχος· ἐστιν ἀνώτερα τούτων ἀρχή, ἡ τῶν ὑπάτων ἀρχή· καὶ πᾶσαι μὲν αὗται ἀρχαί, οὐ πᾶσαι δ᾽ ἧς τῆς αὐτῆς ἀξίας· οὕτω καὶ τῶν πνευματικῶν πολλαὶ μὲν ἀρχαί, οὐ πᾶσαι δ᾽ ἧς τῆς αὐτῆς ἀξίας, πασῶν δ᾽ μείζων ἡ τῆς ἀποστολῆς ἀξία. καὶ γὰρ ἀπὸ τῶν αἰθητῶν ὑμᾶς ἐπὶ τὰ νοητὰ χειραγωγεῖ δηλ. ὅτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησε, τὸν πνεύματος ἅλαλαγόμενος, ὕδατος ἐμνημόνευσεν· Ὁ γὰρ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει πάλιν, φησίν· ὁ δ᾽ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος, οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα. ὁρᾶς αὖθις ἀπὸ τῶν αἰθητῶν ὅτι τὰ νοητὰ χειραγωγούμενα δ᾽ γνώμης; οὕτω καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν, καὶ κατώθεν αἰσθανόμενοι ἄνω, ὥστε δυσπειθέστερον γενέσθαι λόγον. ἀλλὰ τοῦτο πάλιν ἀρχῆς ἅλαλαγόμενοι, οὐ πνευματικῆς ἐμνημόνευσεν ἀρχῆς, ἀλλ᾽ αἰσθητῆς, ἵνα ἀπὸ ταύτης πρὸς ἐκείνην ὑμᾶς χειραγωγήσωμεν. ἠκούσατε πόσας ἠριθμήσαμεν ἀρχὰς βιωτικὰς, καὶ πῶς αἱ μὲν μείζους, αἱ δ᾽ ἐλάττους· καὶ πάσης ἡ τῶν ὑπάτων ἀρχὴ καθάπερ κορυφὴ δ᾽ κεφαλὴ πᾶσιν ὑπέκειται· ἴδωμεν καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς πνευματικάς. ἔστιν ἀρχὴ πνευματικὴ, προφητείας ἀρχὴ, ἔστιν ἑτέρα ἀρχὴ διαλελισμοῦ, ἔστι ποιμένος, ἔστι διδασκάλου, ἔστι χαρισμάτων, ἔστιν ἰαμάτων, ἔστιν ἑρμηνείας γλωσσῶν. ταῦτα πρώτα ὀνόματα μὲν ὅτι χαρισμάτων, παράγματα δ᾽ ἀρχῶν δ᾽ ἐξουσιῶν. ὁ προφήτης ἀρχὴν ὅτι· πρὸς ἡμᾶς ὁ δαίμονας ἐξελαύνων ἀρχὴν ὅτι· πρὸς ἡμᾶς ὁ ποιμαίνων δ᾽ διδάσκαλος ἀρχὴν ὅτι πνευματικός· ἀλλὰ τούτων ἁπάντων μείζων ὅτιν ἀρχὴ ἡ ἀποστολική. δ᾽ πόθεν τοῦτο δῆλον; ὅτι παρὰ πρώτων ὁ ἀπόστολος τούτων ὅτί. καθάπερ ὁ ὕπατος ἐν ταῖς αἰσθηταῖς ἀρχαῖς, οὕτως ὁ ἀπόστολος ἐν τοῖς πνευματικοῖς τὸν προεδρείαν ἔχει. αὐτὸ τὸ Παύλου ἀκούσωμεν ἀριθμοῦντος ταῦτας ἀρχάς, καὶ ἐν τῷ ὑψηλοτέρῳ χωρίῳ τὸν ἀποστολικὸν καθίζοντος. τί οὖν φησιν; Οὓς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, καὶ ποιμένας. Εἶτα χαρίσματα ἰαμάτων. Εἶδες χορυφὴν ἀρχῶν; Εἶδες ὑψηλὸν καθηγεμόνα τὸν ἀπόστολον, καὶ ἐνθένδε πρὸ ἐκείνου ὄντα, οὔτε αἰώτερον; πρῶτον μὲν ἀποστόλους, φησί· δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα ποιμένας. Εἶτα χαρίσματα ἰαμάτων, αὐτιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. Οὐκ ἀρχὴ ἔστι μόνον ἡ ἀποστολὴ τῶν ἄλλων ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ θεμελίωσις δ᾽ ῥίζα. δ᾽ καθάπερ ἡ κεφαλὴ ἐν τῷ ὑψηλοτέρῳ τοῦ σώματός ἐστι καθημένη, οὐ μόνον ἀρχὴ τοῦ σώματός ἐστι καὶ ἐξουσία, ἀλλὰ καὶ ῥίζα (τὰ γὰρ ἐνθένδε τὰ διοικούμενα δ᾽ σῶμα δ᾽ ἐκείνης λαμβάνομεν, καὶ δ᾽ αὐτὰ βλαστάνοντα τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ τὸν τοῦ πνεύματος διηγήσωμαι χορηγίαν, ὅτως ἄπαν οἰκονομᾷ δ᾽ ζῶον) ὅτω καὶ ἡ ἀποστολὴ οὐ μόνον ὡς ἀρχὴ καὶ ἐξουσία τοῖς λοιποῖς ὑπέκειται χαρίσμασιν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀπάντων ῥίζα ἐν ἑαυτῇ συλλαβοῦσα κατέχει. καὶ ὁ μὲν προφήτης οὐ δύναται εἶναι καὶ ἀπόστολος, καὶ προφήτης· ὁ δ᾽ ἀπόστολος δ᾽ προφήτης ὅτι πάντως, καὶ χαρίσματα ἔχει ἰαμάτων, καὶ γένη γλωσσῶν, καὶ ἑρμηνείας γλωσσῶν· διὰ ἀρχὴ καὶ ῥίζα ὅτι τῶν χαρισμάτων. καὶ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, Παύλου ὑμῖν προσεχέτω μάρτυρος. προῶτον δ᾽ ἀναγκαῖον εἰπεῖν, τί ποτέ ἐστι γένη γλωσσῶν. τί οὖν ἐστι γένη γλωσσῶν; ὁ παλαιὸν ὁ βαπτισθεὶς καὶ πίστι βύσας, οὐθέως πρὸς τὸν φθόγγον τοῦ πνεύματος ἀφροθεσίς ἐλάλει γλώσσαις. ὅπερ γὰρ ἐπὶ ἀποστόλων διέκεινο τότε,

Ισαιε. λ. ιδ.

α Κορ ιβ. κη.

τότε, καὶ τὰ ἰοντὰ χαρίσματα ὁρᾷ· οὐκ ἠδυνάστο τοῖς ὀφθαλμοῖς τῆς ψυχῆς, ἐδίδοτο ἀμάθητον
χάρισμα, Ὃ ἰοντὸν γλώσσαις καταφθάς· καὶ ὁ βαρβαρικὰς διάλεκτος καὶ τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, καὶ τὴν
ἰσ. ἀπὸ τὸ νο. τῶν Περσῶν, καὶ τὴν τῶν Ἰνδῶν, καὶ τὴν τῶν Σκυθῶν ἐφθέγξατο, ὥστε μαθεῖν καὶ σὲ ἀπίστους, ὅλη
πνεύματος ἁγίου ἐξίωτο. καὶ ἵνα σὲ μὴ σημάνω ἀμάθητον, ἡ τοιαύτη φωνὴ λέγω (τῇ γὰρ
5 ἀκοῇ τοῦ σώματος αὐτῆς ἤκουον) τὴν ἰοντὴν, ἃ δὲ οὐχ ὁρωμένων τοῦ πνεύματος χάριν πᾶ-
σι δὲ ἀμάθητοι τοῦτο σημεῖον καταδηλον ἐποίει. καὶ τοῦτο τὸ σημεῖον σκαλαστὸν γλῶσ-
ἰσ. ἐ χάρισμα σῶν. Ὅσα γὰρ, μέσην γλῶσσαν ἔχων ἀπὸ τῆς φύσεως, ποικίλας ἐλάλει γλώσσας καὶ
διαφόρους ἀπὸ τῆς χάριτος. καὶ ἵνα ἴδῃ τις ἀθρόον ἕνα μὲν τῷ ἀριθμῷ, ποικίλον δὲ
τοῖς χαρίσμασι, καὶ διαφόρους σώματα ἔχοντα, καὶ διαφόρους γλώσσας. ἴδωμεν οὖν πῶς
10 ὁ ἀπόστολος καὶ τοῦτο εἶχε τὸ χάρισμα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα. ταῦτα μὲν τοίνυν οὕτω λεγέ·
Παίτων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις λαλῶ. εἶδες πῶς ἔχει τὰ τῆς γλώσσης, καὶ οὐκ ἔχει α. Κορ. ιδ. ιη.
μόνον, ἀλλὰ καὶ πλείονος ὑπερβολῆς, ἢ οἱ λοιποὶ πάντες πιστοί; οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι γλώσσαις
ἐγὼ λαλῶ μόνον, ἀλλὰ δι', πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις λαλῶ. τὴν δὲ περιφάνειαν, ἣν
εἶχε, δι' ἐκείνων δείκνυσι τῶν ῥημάτων, οὕτω λέγων· Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν β. Τιμ. γ. α.
15 ὑστέροις καιροῖς ἀφήσουσι τινες τῇ πλάνῃ πνεύμασι πλανοῖς καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων·
ὅτι δὲ τὰ ὑστέρους καιροὺς λέγειν, περιφάνειά ἐστι, πάντι τῶν δήλον. καὶ πάλιν δέ, Τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἐν ἐσχάταις καιροῖς ἐνστήσονται καιροὶ
χαλεποί· καὶ πάλιν, Λέγω δὲ ὑμῖν ἐν λόγῳ Κυρίου, ὅτι οἱ εἰς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἡμεῖς οἱ ζῶν- α. Θες. δ. ιε.
τες οἱ περιλειπόμενοι οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς μὴ κοιμηθέντας. καὶ τοῦτο δὲ περιφανείᾳ ἐστίν.
Εἶδες πάλιν γλῶσσαν γλωσσῶν καὶ περιφανείας ἔχει; βούλει μαθεῖν πάλιν ὡς ἔχει καὶ χαρίσματα
20 ἰαμάτων; ἀλλὰ ταῦτα τοῦτο δῆλον τῆς ἀπὸ τῶν λόγων ἀποδείξεως δεῖται, ὅταν ἴδωμεν οὐ μόνον
τοὺς ἀποστόλους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱματίοις αὐτῶν χαρίσματα ἰαμάτων ἔχοντας. ὅτι δὲ καὶ διδάσκαλος
ἦν τῶν ἐθνῶν, πολλαχοῦ τοῦτο λέγει, καὶ ὅτι τῆς οἰκουμένης ἅπαντος ἐπελαμβάνετο πάσης, καὶ διεκυ-
βέρνα τὰς ἐκκλησίας. ὅταν οὖν ἀκούσῃς, περιῆλθον ἀποστόλους, δύνασαι περιφάνειαν, τέλειον
ποιμένας καὶ διδασκάλους, χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν,
25 μάθε ὅτι πᾶσα ἡ χορηγία τῶν λοιπῶν χαρισμάτων, ὥσπερ ἐν κεφαλῇ, τῇ ἀποστολῇ ἐναπό-
κειται. ἆρ' οὖν φιλεῖ ἐνομίζετε τοὔνομα τῶν ἀποστόλων περὶ τούτου; ἰδοὺ νῦν ἔγνωτε πόσου
βάθος ἔχει νοήματος τὸ ὄνομα. Ταῦτα δὲ εἰρήκαμεν, οὐκ οἰκείας δυνάμεως ἐπιδεῖξαι ποιού-
μενοι· οὐ γὰρ ἡμέτερα ταῦτα λέγομεν, ἀλλὰ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος τῶν ῥᾳθυμοτέρων τὴν
νωθρίαν διεγειρούσης, ὥστε μηδὲν παραπέσειν ἁπλῶς. Εἰκότως ἄρα ἵστατο πνεύμα-
30 τικῶν ἐκκλησιασμὸν τὴν ἀποστολήν. ἀρχόντες γάρ εἰσιν ὑπὸ Θεοῦ χειροτονηθέντες οἱ
ἀπόστολοι· ἀρχόντες, οὐκ ἔθνη καὶ πόλεις διαφέρεις λαμβάνοντες, ἀλλὰ πάντες κοινῇ
τὴν οἰκουμένην ἐμπιστευθέντες. καὶ ὅτι ἀρχόντες εἰσὶ πνευματικοί, ἐκ τοῦ ἀποδεῖξαι πει-
σόμεθα, ἵνα μὴ τὴν ἀπόδειξιν μάθητε ὅτι τοσούτῳ βελτίους εἰσὶν ἀπόστολοι τῶν ἀρχόν-
των τοῦ βιωτικοῦ, ὅσῳ αὖθις οἱ βιωτικοὶ ἀρχόντες τῶν παίδων τὰ παίζοντα ἀμείνους εἰσί.
35 πολὺ γὰρ μείζων αὕτη ἐκείνης ἡ ἀρχή, καὶ μᾶλλον τὴν ἡμετέραν σωζέχει ζωήν, καὶ ταύ-
της ἀρθαίσης, πάντα οἴχεται καὶ διαλέλυται. Ἵ πατ' οὖν ἐστιν ἀρχῆς σύμβολον, καὶ τίνα
ἔχειν τοὺς ἄρχοντας χρή; δεσμωτηρίου ἄζυσίαν, ὥστε τοῦτον μὲν δῆσαι, τοῦτον δὲ λύσαι, τοῦτον μὲν
ἐκβάλλειν, τοῦτον δὲ ἐμβάλλειν κύριός ἐστιν· ἀφεῖναι πάλιν ἁμαρτήματα, καὶ τοῦτο μὴ
ἀπολύσαι ὀφλήματα, τοὺς μὲν ἀποθνήσκειν, τοὺς δὲ κελεῦσαι ἀποδοῦναι κύριός ἐστιν· εἰς θάνατον πά-
40 λιν ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀπὸ τοῦ θανάτου καλέσαι· μᾶλλον δὲ τοῦτο ἄρχοντος μὲν οὐκ ἔστι, βασιλέ-
ως δὲ μόνον· μᾶλλον δὲ οὐδὲ βασιλέως ἁλόκληρόν ἐστι τὸ δῶρον. οὐ γὰρ ἀπὸ θανάτου καλεῖ
οἱ ἀπιόντα, ἀλλ' ἐξ ἀπαγωγῆς μόνον, καὶ ἀπόφασιν μὲν λύσαι δύναται, ἀπὸ θανάτου δὲ
ἀναχθέσαι οὐ δύναται, καὶ τὸ μὲν χεῖρον ἔχει, τοῦ βελτίονος δὲ ἀπέστερηται. ἀπὸ τῆς ζωῆς δὲ
πάλιν δοκιμάζομεν οἱ ἄρχοντα, ἀπὸ τῆς τοῦ κήρυκος φωνῆς, ἀπὸ τῶν ῥαδουχῶν, ἀπὸ τοῦ

σχήματος,

ρήματος, ἀπὸ τῦ ξίφους. Ταῦτα γὰρ πρώτα ἀρχῆς σύμβολα. ἰδωμὲν τοίνυν καὶ τὲν τῶν ἀποστόλων ἀρχήν, εἰ ταῦτα ἔχει τὰ σύμβολα· ἔχει μὲν, οὐ τοιαῦτα δ', ἀλλὰ πολλῷ βελτίονα. ἐ ἵνα μάθῃς ὅτι ταῦτα μὲν ὀνόματα πραγμάτων, σκιᾶς δ' ἀληθῆ πράγματα· ἵνα μάθῃς ὃ μέσον τῶν παιδίων τῶν παιζόντων ἀρχάς, καὶ τῶν ἀρχῶν τῶν ἐφήντων ταῖς ἀρχαῖς· καὶ, εἰ βούλεσθε, ἀπὸ τῦ δεσμωτηρίου πρῶτον ἀριθμήσωμεν. καὶ γὰρ εἰρήκαμεν, ὅτι κύριος τῦ δῆσαι καὶ λῦσαι ὅστις ὁ ἄρχων. ὅρα δὴ ταύτην τὴν ἀρχὴν τῶν ἀποστόλων ἐχόντων. Ὅσους γὰρ ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, φησιν, ἔσονται δεδεμένοι καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Matθ. ιη. ιη.

Εἶδες δεσμωτηρίου, καὶ δεσμωτηρίου διαφοράν· ἐ τὸ μὲν ὄνομα τὸ αὐτό, τὸ δ' πρᾶγμα οὐ τὸ αὐτό· δεσμά, καὶ δεσμά· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅτι τῆς γῆς, ταῦτα δὲ τῦ οὐρανῦ. οὐρανὸς γάρ ἐστιν ἀψύχῳ τὸ δεσμωτήριον. μάθε τοίνυν τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς. ὅτι τῆς γῆς καὶ θνητοὶ φέρουσι τὴν ψῆφον, καὶ τῆς ψήφου ἡ δύναμις ἄχρι ταύτης τῦ οὐρανοῦ. καὶ καθάπερ ἐπὶ μὲν βασιλεῖς καὶ θνητοὶ τὸ μὲν ψηφίζονται καὶ νομοθετοῦσιν, ἢ δ' τῶν ψηφισμάτων καὶ τῶν νόμων δύναμις πᾶσαν ἄχρι περὶ τὴν οἰκουμένην· οὕτω καὶ τότε, ἐπὶ μὲν ἀποστόλοι τὸ εἰπεῖν τοῦτο καὶ θνητοὶ ταῦτα ἐνομοθέτουν· ἡ δ' τῶν νόμων δύναμις, καὶ τῶν δεσμῶν τούτων, οὐχὶ τὴν οἰκουμένην μόνον διέτεινεν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ὕψος τῶν οὐρανῶν ἀνέβαινεν. εἶδες δεσμωτήριον, καὶ δεσμωτήριον· τὸ μὲν ὅτι γῆς, τὸ δ' τῦ οὐρανῦ, τὸ μὲν σωμάτων, τὸ δ' ψυχῶν· μᾶλλον δ' ἐ ψυχῶν ἐ σωμάτων. οὐ γὰρ σώματα ἐδέσμουν μόνον, ἀλλὰ καὶ ψυχάς. βούλει μαθῆν πῶς κύριοι ἦσαν ἐ ὀφλήματα ἀφέσεως; καὶ γὰρ καὶ ταῦτα πολὺ τὸ διάφορον ὁρᾷς. οὐ γὰρ ὀφλήματα χρημάτων, ἀλλ' ὀφλήματα ἁμαρτημάτων ἀφίεσαν. Ὡι γάρ, φησιν, ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφέωνται αὐτοῖς· ἐ ὧν δὲ κρατῆτε, κεκράτηνται. τί μοι τοῦτο ἀπέδειξας χρή; ὅτι ἐ εἰς θάνατον ἔπεμπον, ἐ ἀπὸ θανάτου πάλιν ἐκάλουν· οὐκ ἐξ ἀποφάσεως μόνης, καὶ ἀπαγωγῆς, ἀλλὰ ἐ ἐκ θανάτου τοῦ χειμένους ἤδη καὶ διαφθαρέντας δυνάμενοι. πολ τοίνυν κατεδίκασαν; πολ δ' ἀπήλλαξεν θανάτου; ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σαπφείρα ἱερσυλίας ἐάλωσαν (εἰ γὰρ καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔκλεψαν χρήματα, ἀλλ' ὅμως ἱερσυλίας τὸ τόλμημα ἐῶ· μᾶ γὰ τὸν Ὑπάρχοντα οὐκ ἔστι τῶν αὐτῶν τὰ χρήματα) τί οὖν ὁ ἀπόστολος; ἀκούσωμεν πῶς καθάπερ ἐν δικαστηρίῳ καθήμενος, ἐ ἱερόσυλον εἰσάγει, καὶ πεῖσιν παρασκευάζει καθάπερ δικαστής, καὶ τότε τὴν ἀπόφασιν ἐπάγει. οὐ γὰ περὶ τῆς ἐρωτήσεως ἡ ἀπόφασις· δῆλον μὲν γὰ ἐῶ ἡ ἁμαρτία· ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς ἐᾶν ἐξωθεν πείσεσθαι πείσῃ, ὅτι δικαίως ἐπάγει τὸ ῥῆμα· ἀχρὶ τούτου ποιεῖται τὴν ἐρώτησιν, οὕτω λέγων· Διατί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; οὐχὶ μενόντος σοι ἔμενε, καὶ πραθὲν ὑπὸ τὴν σὴν ἐξουσία ὑπῆρχεν; Πραξ. ε. γ.

Οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώπους, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. Τί οὖν ἀκούσας ἐκεῖνος τοῦ λόγους τούτους; πισὸν ἐψεύσατο. Εἶδες πῶς καὶ ξίφος ἔχουσιν ἐπίσκοποι. ὅταν ἀκούσῃς Παύλου λέγοντος, ὅτι, Ἐπὶ πᾶσι τὴν μάχαιραν τὸ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ, μὴ διαμνημόνευσον τῆς ἀποφάσεως ταύτης, ὅτι οὐδαμοῦ ξίφος, καὶ τῷ ῥήματι πληγὰς ὁ ἱερόσυλος ἔπεσεν. Εἶδες μάχαιραν ἠκονημένην καὶ γεγυμνωμένην· οὐδαμοῦ σίδηρος, οὐδαμοῦ χαλκός, οὐδαμοῦ χεῖρες· ἀλλ' διὰ τῆς χειρὸς ἡ γλῶττα, καὶ ῥήματα διὰ τῆς μαχαίρας ἐξενεγκοῦσα θύελλα ἐκείνον ἀπέσφαξε. μᾶ τοίνυν εἰσῆλθεν ἡ γυνή, καὶ ἐβούλετο αὐτῇ δοῦναι πρόφασιν ἀπολογίας, ἀφορμὴν συγνώμης. ἀχρὶ τοῦτο πάλιν ἐρωτᾷ· Εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε. καίτοι γε ἤδει, ὅτι οὐ τοσούτου· ἀλλ' ἵνα αὐτὴν ἀχρὶ τῆς ἐρωτήσεως εἰς μετάνοιαν ἀγάγῃ, ἐ καταγνῷ τῶν ἡμαρτημένων, καὶ μᾶ συγνώμης αὐτῇ, ἀχρὶ τούτου αὐτὴν ἐρωτᾷ· ἀλλ' ὅμως ἐκείνη μᾶ ταῦτα διαιρέσεως διέκειτο· ἀχρὶ τούτου ἐκκοπώτερος τῆς ψυχείας τὸ ἀνδρός. Εἶδες δεσμωτηρίου δύναμιν; Εἶδες πῶς εἰσὶ κύριοι εἰς θάνατον πέμπειν; ἰδωμὲν καὶ τὸ βέλτιον, πῶς ἀπὸ θανάτου ἀποκαλοῦσι πάλιν. ἡ Ταβιθὰ ἡ μαθήτρια, ἐλεημοσύναις πολλαῖς κοσμοῦσα ἀπέθανε· ἵσ. καὶ συγγνώμης αὐτῇ

καὶ

ὁ δρόμος δὲ ἦεως ὅπως τὸν ἀποστόλυς. ἠδεισαν γὰρ ὅπ καὶ θανάτυ καὶ ζωῆς ἀξιοσίδω εἶχον· ἠδεισαν τὴν δύω ἀρχὴν κάτω κατενεχθεῖσαν. τί οὖν ἐλέγεν ὁ Πέτρος; Ταχέως, δυάσηθε, φησιν. ὑδεμιᾶς προφυλακτείας ἐδέησεν αὐτῷ, οὐχ ὑπηρετῶν, οὐ φυλακόντων· ἀλλ' ἤρκεσε τὰ ῥήματα προὸς τὴν δυάσασιν· ἤκυσε γὰρ τῆς φωνῆς ὁ θανατος, καὶ οὐκ ἴσχυσε καθέχειν τὴν νεκρόν. Εἶδες οἵαι τῶν δικαίων τύτων αἱ ζωαί; αἱ μὲν γὰρ τῶν ἔξωθεν δικαίων ἀνειμέναι. καὶν γὰρ ὑπιτάξῃ τις σκέπων, ὁ δὲ φυλακὴν μὴ ὑπηρετήσῃ, διεκόπη ὃ προσεδόκησεν. οὐ τοιῦτα δὲ οὐ δέσμια φυλακόντων· ἀλλ' εἶπε, καὶ δύο ἐγένετο. εἶδες αὐτῶν ὃ δεσμωτήριον, ὥπερ ἀρχὴς ὄντ σύμβολον· εἶδες πῶς ἀφιᾶσιν ἁμαρτήματα, πῶς λύουσι θανάτον, πῶς εἰς ζωὴν ἐπιστρέφουσι. βούλει μαθεῖν καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν; ἐκ γὰρ ἐζωσμένυς αὐτὸν ὁ Χριστὸς ἐπέμψεν, ἐκ σώμασι, ἀλλ' οὐ ἀληθείᾳ. ἐκ γὰρ ἡ ἀρχὴ πνευματικὴ, δὲ μηδὲ αἰσθητοῖς ζήτει· Πᾶσα γὰρ ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς ἔσω τῦ βασιλέως ἔσωθεν. ἀλλὰ τί βούλει; καὶ τὸν δημίους ἰδεῖν; δήμιοι εἰσιν οἱ τὸν ψευθίους μισίζοντες, προσφέροντες τῷ ξύλῳ, προσκαίοντες καὶ πλευρὰς, παιδεύοντες, κολάζοντες. βύλει οὖν τύτυς ἰδεῖν; οὐκ αἰσθήσεις ἔχουσιν, ἀλλ' αὐτὸν ὁ διάβολον, καὶ τὸν δαίμονας, οἱ σῶμα καὶ σάρκα προκείμενοι, καὶ ἀσωμάτους εἶχον ὑπηρετύσας δυνάμεις. ἀκυσον γὰρ πῶς μὴ αἰσθητίας ἐκείνοις ἐπέπαιζεν ὁ Παῦλος. προὸς γὰρ τὸ πορνευκότος γράφων ἔλεγε· Παραδότε τοιῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός. πάλιν ἐφ' ἑτέρων βλασφημούντων ὃ αὐτὸ τύτο πεποίηκε. Παρέδωκα γὰρ αὐτούς, φησι, τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν. τί λοιπὸν ὑπολέλειπται δεῖξαι; ὅτι καὶ σώματα ἔχουσιν; ἀλλ' οὐδὲ ταῦτης ἀπορήσομεν τῆς ἀποδείξεως. ὁ γὰρ Φίλιππον, ὅπου ὁ δύνασθαι ἐβάπτισε, καὶ προὸς τὸν ἱερέα μυσταγωγίαν ἐχειραγώγησεν, ἔδει γὰρ αὐτὸν ἐπομβῆναι, ἥρπασεν αὐτὸν τὸ πνεῦμα, καὶ θυρέθη εἰς Αζωτον ἀπὸ τῆς ἐρήμου. Εἶδες ἔγκυμα ὑπόπτερον; Εἶδες ζεύγος δύεμον σφοδρότερον; πάλιν ἕλκει ὁ ἀποστολον εἰς ὁ δυνάδεισον ὁδεῦσαι, μᾶλλον δὲ πολύ, καὶ φάσμα ἀπιεσι· καὶ κύφος πάλιν ἀηθὲς ἁρπαγεὶς ἐκ μετεφέρετο ἀπιπτι, καὶ ἐν βραχείᾳ κατεφέρετο ῥοπῇ. τὰ μὲν οὖν ἐγκύματα διαυτα· ἡ γὰρ τῦ κηρύγματος φωνὴ, καὶ αὕτη πάλιν ἀξία τῆς ἀρχῆς. οὐ γὰρ ἀνθρώπος αὐτὸν προσηγάγετο, φωνὴν ἀφιεὶς, ἀλλ' ἡ τῦ πνεύματος χάρις, καὶ ἡ διὰ τῶν θαυμάτων ἀπόδειξις πάσης σάλπιγγος λαμπροτέραν ἀφίει φωνήν. ὕτως αὐλοῖς πνευματικοῖς προσοδοποιῆ. καὶ καθάπερ ὁ ἄρχοντες ἐν πολλῇ προσφορείᾳ καθεζόμενοι, τῶν ἰδιωτῶν ὑ τολμώντων αὐλοῖς ἁπλῶς ἀναμίγνυσθαι· ὕτω καὶ ὅτε τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο. Τῶν γὰρ λοιπῶν, φησιν, οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς· ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός. Εἶδες δεσμωτηρίου δύναμιν, καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν ἰσχύν, καὶ ξίφος ἐχόμενα, καὶ ζωὴν ἐζωσμένους, καὶ ὀχήματι ὁδεύοντα, καὶ φωνὴν πάσης φωνῆς λαμπροτέραν προσηνυμφίου αὐτῷ, καὶ ἐν πολλῇ προσφορείᾳ ὄντα; ἀναγκαῖον δὴ καὶ τὰ κατορθώματα αὐτῶν δόξαι πολλὰ, καὶ ὅσα τὸν οἰκουμένου ὠνησαν. καὶ γὰρ καὶ τύτο ἀρχόντων, ὃ μὴ τιμῆς ἀπολαύειν μόνον, ἀλλὰ πλείονα τὸ δέοντος καὶ τὰ εἰρημένα. Διὰ τύτο εἰς ἑτέραν ἀναβαίνομεν ταῦτα διάλεξιν, προὸς τὴν τῶν νεοφωτίστων προσέσεσι προσαγαγεῖν πιεράσμαι λόγον. μηδεὶς οὖν ἀχθεσθω νομιζέτω τὸν συμβολόν. καὶ γὰρ ἔφθην εἰπών, ὅτι μὴ δίκαι καὶ εἰκῆ ἔτι δυνατὸν νεοφωτίστους καλῶς τοὺς μεμυημένους, ἐὰν νήφωσι. Τίς οὖν ἂν γένοιτο προὸς τύτυς ἀρίστη προσέσεις; Εἰ τὸ βάπτυ τῆς μνήσεως αὐτοὺς ἀναμνήσαιμεν, καὶ τὸ προτέρυ, καὶ τοῦ δευτέρου, τὸ φοβερὸν, καὶ τὸ πνευματικὸν, καὶ τί ὃ μέσον ἑκατέρας τῆς μνήσεως δείξαιμεν. μᾶλλον οὖ οὐ δῆ πρὸ ἡμῶν αὐτοὺς ταῦτα μανθάνειν· αὐτὸς ὁ τῆς βροντῆς υἱὸς προὸς τύτων αὐτοὺς διαλέξεται, ὁ ἀγαπητὸς τῦ Χριστοῦ Ιωάννης. Τί οὖν ἐκεῖνός φησιν; Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι. Εἶτα διὰ μιμνήσκων αὐτοὺς τῆς προτέρας

Πραξ. κ. ιγ.

Πραξ. κ. ιθ.

Ιωαν. α. ιβ.

ρας

ρας γλυπτέως, ἢ ἐκ συγκρίσεως ὃ σημαίνει τῆς παρούσης χάριτος ὁ δεκαπέμπτος, ὅτω φησίν·
Ἰωαν. α. ιγ. Οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγλυπτήθησαν. εἰ ῥήματι αὐτῶν ἔπλαττε τὴν βύλησιν. ὦ καθαρᾶς ὠδῖνος· ὦ πνευματικῆς τόκου· ὦ καινῆς λοχεύματος· χωρὶς μήτρας σύλληψις, χωρὶς γαστρὸς γλύπτης, χωρὶς σαρκὸς τόκος, τόκος πνευματικὸς, τόκος ἐκ χάριτος ἢ φιλανθρωπίας Θεοῦ, τόκος βύφεσσιν γάμων ἢ χαρᾶς. ἀλλ' οὐ τοιοῦτος ὁ παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀπὸ θρηνῶν ἔχει τὴν ἀρχήν. ὃ γὰρ παιδίον ἐκ τῆς μήτρας ὀλισθαῖνον, ἢ ἐκ τῆς πηδύος καταφερόμενον, πρώτην φωνὴν μετὰ δακρύων ἀκούομεν, καθάπερ φησὶν ὁ λέγων, Πρώτην φωνὴν τὴν ὁμοίαν ἅπασιν ἴσα κλαίων. ἀρχὴ θρηνῶν γὰρ ἡ εἴσοδος εἰς τὸν βίον, ἀρχὴ δακρύων τὰ πρόσιμα, τῆς φύσεως ὃ μέλλον ὀδυνηρὰ προσημαίνουσης. Τί κλαίει ὃ παιδίον εἰς φῶς ἐλθόν; ἀρχὴ τούτου· πρὸ μὲν τῆς ἁμαρτίας ἔλεγεν ὁ Γεν. α. κβ. Θεὸς, Αὐξάνεσθε, καὶ πληθύνεσθε, ὅπερ βουλομένου ἐστίν· ὃ δὲ, Ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, μετὰ τὴν Γεν. γ. ις. ἁμαρτίαν, ὅπερ συμφέροντος ἐστίν. οὐ δάκρυα δὲ τὸ τῇ γλυπτῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπάργανα καὶ δεσμά· δάκρυα τὸ τῇ γλυπτῇ, δάκρυα τὸ θνητῷ, ἀπάργανα τὸ γλυπτῇ, ἀπάργανα τὸ θανάτῳ· ἵνα μάθῃς ὅτι πρὸς θάνατον ἡ ζωὴ αὕτη τελευτᾷ, καὶ πρὸς σκῶλον καταγρέφει ὁ τέλως. ἀλλ' οὐχ ἡ γλυπτὴ αὕτη· οὐδαμοῦ δάκρυα καὶ ἀπάργανα, ἀλλὰ λελυμένος ὁ γλυπτεὺς, καὶ πρὸς ἀγῶνας προεσκευασμένος. Διὰ τοῦτο ἄφετοι οἱ πόδες καὶ αἱ χεῖρες, ἵνα τρέχῃ καὶ πυκτεύῃ· οὐδαμοῦ θρηνῶδες, οὐδαμοῦ δάκρυα τὰ ταῦτα, ἀλλ' ἀσπασμοὶ, καὶ φιλίαι, καὶ περιπλοκαὶ τῶν ἀδελφῶν τὸ οἰκεῖον μέλος ὑπαγωνοχείτων, καὶ ὥσπερ ἐκ μακρᾶς ἀπολαβόντων ἀποδημίας. ὅλως γὰρ περὶ τὸ φωτίσματος ἔρρωσο λέγω, μετὰ τὸ φώτισμα γέγονε φίλος τοῦ κοινοῦ πολίτων ἡμῶν δεσπότου, διὰ τοῦτο πολῖται συνοδῖται, διὰ τοῦτο καὶ τὸ φίλημα Εἰρήνην καλοῦσι, ἵνα μάθωμεν ὅτι πόλεμον κατέλυσεν ὁ Θεὸς, καὶ πρὸς τὴν οἰκείωσιν ἐπαίνεσε τὴν ἑαυτοῦ. Ταύτην οὖν τηρήσωμεν διηνεκῶς, ταύτην φυλάξωμεν τὴν Εἰρήνην, ταύτην ἐκτείνωμεν τὴν φιλίαν, ἵνα καὶ τὴν αἰωνίων ἐπιτύχωμεν σκηνῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα, ἅμα τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

APPENDIX
AD
CHRYSOSTOMVM.

APPENDIX

AD

CHRYSOSTOMVM.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΕΚΠΕΠΤΩΚΟΤΟΣ ΑΝΤΙΓΡΑΜΜΑ

τοὺς ϖ τὸ ἁγίοις πατέρας ἡμῶν, καὶ οἰκουμενικὸν διδάσκαλον Ἰωάννην ϖ Χρυσόστομον.

Αντοτε ϖ τὸ βυθίοις λιμέσιν ὁρμιζόμενοι τοῖς τὸ μέσῳ θαλάσσης χειμαζομένοις βοηθεῖν σπουδάζοισιν, ὡς αἶν ἡ δυνατόν, κατὰ δύο τρόπους· ἢ ὡς πρελθόντες τὸν χειμῶνας, καὶ μεμυημένοι τὴν φοβερὰν κυμέτ, τὰ ὅσα αὐτοῖς τῇ θαλάττῃ δεινὰ συμβέβηκεν, οἰκλείσοισι τὸν πάσχοντας· ἢ μήπω χειμασθέντες, ὡσαύτως οἰκειοῦνται τὸν κινδυνεύοις, διὰ τὸ δεῖν τὴν αὐτὴν θάλατταν τέμνοντας, καὶ τὰ αὐτὰ τῶν κυμάτων δεινὰ πειραθέντας, ἵνα ὅπῃ τ' λιμένα τῆς ἀναπαύσεως κατάσχωσιν, σπουδάζοισι, τὰ μυείαις μηχαναῖς χρώμενοι, εἰ δυνατόν, ὅλην τὴν ναῦν σῶσαι ποιήσασθαι· εἰ δὲ μή τι, καὶ τὸν ναυαγήσαντας γυμνοὺς σώσωσιν σπουδάζοισι, καὶ τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ δικαίας μισθαποδοσίας τυχεῖν ἐλπίζοισιν. Ἀλλ' ἐμοὶ τὰ θάλατται, ναυαγίῳ σώσι πεσόντι χαλεπωτέρῳ, καὶ χειμαζομένῳ, οὐ λέγω τὸ μέσῳ θαλάσσης, ἀλλὰ τὸ πυθμένι βυθοῦ, καὶ ὅπι ἀγωνιζομένῳ, ὥσπερ τινὶ ἐκ βάθους πρὸς τὴν ἄνω ὄπτο φῶς αἰσπεζαμένῳ, ἀπολαχεῖν τῆς χ ϖ βυθὸν ἰσόλων ἑρπετῶν, σὺν εἰς ὀβολῶν· πρώτως δὲ τοιαύτας ἡμῶν μνήμας ἔχει. Σὺν ἔποτε γὰρ δυναμένοι τοῖς τοιῦτοι ἐπιφάνειν, καὶ διὰ τῦτο τὸ τάφοις θύρεθήναι, ἵνα μάθωμεν ἀφ' ὧν πάσχομεν. Ἀλλὰ μὴ τὰ αὐτὰ πολλάκις, ὑμνοι πατέρες, ἐπιδείξησθε τὸ ἐμοὶ δῶ ἀκροᾶσθαι καὶ ταπεινῶ, ἵνα μὴ τῶν αὐτῶν πειρασθῆτε, ἰδόντες ὃ τὸ ἐμὸν πταῦμα φοβηθέντες. Τί γὰρ ἐγὼ ποιῶ; ἆρα ὑμέτερε, οὐ χάρτης, οὐχ ἡμερῶν δύο ὁλοὴ, οὐχ ἑνὸς ζάλης κύματος θρύφθη; ἀλλὰ πρώτως καὶ σὺν ἐμπειροτάτοις τῶν ἰατρῶν, ὅτι ὅταν ἄψωνται, καὶ ἴδωσι τοὺς θανάτοι ἐπιτηδείους, ἀποκρατῶσι μὴ τὰ βοηθήματα, σὺν σκυθάζοισι δὲ διὰ τῶν ζώντων δῶ ὁρμήσαντι τὰ ὀπιθανάτα, καὶ τοῖς φίλοις τὸ ζῶντος ϖ θανάτοι καταγέλλοισι, πένθους δεινοῦ ἀναπλήσαντι γινόμενοι, οὐ τῶν αὐτῶν τέχνης τὰ ἀποτυχίας ἐπονείδιστοι, ἀλλ' ἀρχοντικῷ φρονήματι κὲ τὸ κάμνοντος ἀποφαίνονται· οὕτω δὴ καὶ ἡ ὑμετέρα ὁσιότης ἀπεκράτησε μὴ τὴν σὺν δέκλησιν, ἀπέκλεισε δὲ τὴν πρόσοψιν, ἐσπούδασε δὲ τὸ σύστημα τῆς ἀδελφότητος διασαπαρῶσαι, καὶ πᾶσι τοῖς ἐκεῖ τὴν δεῖν οἰκοδομὴν οἰκοδομεῖν ἐξήτειλε ϖ ἡμέτερον θάνατον, ὡς διαδοθῆναι τοῖς ἐκεῖ τὰ ὅσια οἰκοδομεῖν, καὶ τοῖς μὲν βλαβέσι καὶ ἀγαπητοῖς πένθος δεινὸν, τοῖς δὲ ἄλλως ἔχουσι κατὰ τῆς πίστεως βύθεσιν καὶ χαρά. πρώτως δὲ ἐρεῖτε τῶν· Εφώνησε πρόδηξ, καὶ σιωπήσαν ἀ σὸκ ἔπτηξε, ποιῶν ἔλεον αὐτῶ· σὲ ἡμίσει ἡμερῶν αὐτῶ ἐγκαταλείψοισιν αὐλοὶ, καὶ ἐσ' ἑκάτων αὐτῶ ἔσται ἄφρων. ἰδόντες δὲ τοίνυν τὸ ἐμὸν πταῦμα, πατέρες ὑμνοι, φοβηθέντες, καὶ σωθέντον μὴ δι' τὴν ἁγίων ὑμῶν βυχῶν δυσωπῆσαι ϖ δ' ἀσφαλῶς σπουδάσατε, ὥστε φθάσαι αὐτῶ τὴν φιλανθρωπίαν μείζεις ἡμῶν τ', καθὰ προείρηκ), σὲ πυθμένι βυθοῦ, καὶ τὸ μέσῳ ᾅδου πεσόντων· ἔπειτα καὶ συντυχίαι ἀγαθῇ βοηθῆσαι μὴ ὀκνήσητε. ἐπὶ γὰρ ὁλμῷ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης καὶ παῤῥησίᾳ· ὃ Α-

Ιερ. ιζ. ια.

Παροιμ. κη. ιθ.

δελφὸς ὑπὸ ἀδελφῶ βοηθούμενος. οἶδα γὰρ ὡς οὐκ ἀληθεύετε, οὐχεθτὴ μᾶλλον, ἢ ἰδόντες τὸ ἐμὸν πεῶμα φοβῆσθε. ἀλλὰ μή με νομίσητε ὑπὸ δίξει λόγων ποιῆσαι, ἢ διδασκαλίας σκύταγμα, οὐ μὰ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην· ἀλλὰ δέδιὰ με ὡς ἄλλος ἔχοντα μεγάλης πλημῆς, ἢ φόβου χαλέπεως αἰωνίου, ὑπὲρ ὑμῶν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ὧν τὰ ἤκουσα, ὧν τὰ ἐγὼ σάμην, ὑπὲ οἷς καὶ χρόνον διήγαγον περὶ τοῦ με ὑπὸ τῶν πολεμίων καταπεπώσκεσθαι. τοῦτα γὰρ θαῤῥοῦντες οἱ δόλιοι ἐδίδασκαν ἡμᾶς, ἢ τούτων πονηρῶν μηχανῶν παγιδεύματα θέλοντες, τῆς νίκης ἔφαπτον ἔσεσθαι. ἰδὼν οὖν ἕκαστος ὑμῶν τὸ ἐμὸν πεῶμα, φοβηθήτω· ἢ ὁ μὴ δυνάμενος τὸ τοῖς περιμήνοις ἀγαθοῖς, ὡς δεινὸς καὶ μεγάλοις ἐχθροῖς ἐχων κύκλῳ, περισκοπείτω τὴν ὑπερβολὴν τῆς τοῦ θεοῦ αἱρέσεως· ὁ γὰρ μήπω γλυκαίνων, ταραττόμενος δὲ, ὡς πολλοὺς καὶ μεγάλοις πολεμίοις ὑπὸ τοῦτον δυσκολούντας ἔχων, ἀσφαλιζέσθω. ἀλλ' ὅπερ τὸ περκείμενον ἐπιμελώμεθα, καὶ τῶν ἡμῖν συμβαινομένων διηθῶμεν τὴν τῆς ὑμετέρας ἀγάπης. ὑπὸ γὰρ τῆς ἡδονῆς τῶν λεγομένων καὶ μικρὸν ἐμετεωρίσθημεν, εἰ καὶ μὴ ἐβλάφθημεν τοῦ πέχοντος, μᾶλλον δὲ ἐπερρώσθημεν. ἡ γὰρ ὑμετέρα νίκη τοῦτό τοι ἐχθροῦ σκῆνος μὲν ἀσθενέστερον τοῦτο σκυβάζει, ἡμᾶς δὲ αἰσχυνόντας τὰ ὅπλα, αὖθις ὅπως τοῦ ἀγῶνας ἐλθῇ, μὴ τῷ φόβῳ τῆς ἑαυτῶν πληγῆς ναῦλα διδόντας, ἀλλὰ τῇ προθυμίᾳ τῆς ὑμετέρας νίκης ὅτι τὸ ταχίον ἡνιοχοτέρους ἐλθεῖν. πάλιν οὖν ὡς ἐ πολλάκις ἐδεήθην, καὶ νῦν τῆς ὑμετέρας βλαβείας ἐπόλμησα, ἵνα καταξιώσητε ταῖς ἐμαῖς ὑμῶν αἰκίσμασι δίκην εἰς βυθὸν πέμψαι, καὶ σκῆπτον ἐμὸν ἀναλέσασθαι, καὶ εἰσαγαγεῖν τύπον εἰς τὸν σαγηνῶν, ἐξ ἧς ὑπὸ σφοδρᾶς καὶ ἀθλίας κυμάτων εἰς βυθὸν καταῤῥίφων, καὶ ἰδόντες τὸ ἐμὸν πεῶμα, φοβηθῆτε· καὶ ταῦτα μὲν ὅσον περὶ ὑπομνήσεως τῆς ὑμετέρας ἀγάπης χρέαν ἐσπούδασα, οὐκ ἀξίως ⟨ω⟩ λόγου τῆς ὑποθέσεως ποιούμενος. εἰ δὲ γὰρ αὖ δυνατὸν ἦν, ὅπως τὰ τῶν ἀκροατηρίων ὑπῆρχέ μοι, σαλπίσας ἀφ' ἑνὸς στόματος μιᾶς, καὶ βεβιτῆς δίκην ἐξαποστείλας ἐπὶ πάντος τοῦ κόσμου, θριαμβεύοντα τὸν ἐμὸν ἁμαρτίαν, καὶ οὐκ ἂν εἴασα τὸν οἰκτιμόν εἰς βοήθειαν τοῦ καταρτώματός μου μὴ ὑπερασπίσασθαι· ἀλλ' ἀδύνατον τὸ πρᾶγμα· δύσθεπος γὰρ εἰμὶ μικρόφωνος καὶ ὀλιγόβιος, λοιπὸν ὑπὸ στενοχώμενος ὑπὸ τοῦ λόγου, τολμήσω μνημονεῦσαι τῶν θείων γραφῶν, καὶ τοῦτο πρὸς αὐτοῦ ποιῶν. Τῷ γὰρ ἁμαρτωλῷ, φησὶν, εἶπεν ὁ Θεός, ἵνα τί σὺ διηγῇ τὰ δικαιώματά μου; νῦν ἀληθῶς ἐκδύσασθαι τὸ προφητικὸν σάκκον, καὶ εἰπεῖν· Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων, καὶ κλαύσομαι τοὺς τετραυματισμένους θυγατρὸς λαοῦ μου. Εἰ γὰρ Ἱερεμίας τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τὰ σώματα πεπληγότας μυρίων ἡθρίων ἀξίους ἔκλαιε, τί δῆτα οὐκ εἴποι πρὸς τηλικαύτην ψυχῆς συμφοράν; Οἱ τραυματίαι μου, οὐ τραυματίαι ῥομφαίας, ἢ ⟨ω⟩ νεκροί μου, οὐ νεκροὶ πολέμου. οὐ περὶ νεκρῶν σωμάτων λέγω, ἀλλὰ τοῦ κείσθαι τοὺς ὄντως θανάτου, ἤγουν τὴν χαμαιπετῆ ἁμαρτίαν ὀδύρεται, καὶ τὰ πεπυρωμένα βέλη τοῦ πονηροῦ, ψυχὰς ὁμοῦ μὴ σωμάτων βαρβαρικῶς καταφλέξαντα. μεγάλως δὲ σπαίζουσιν ⟨ω⟩ τὸν θεὸν ὁμοῦ μὴ τῶν ἁγίων πνευμάτων τηλικοῦτον ἄλλος, καὶ ἐγὼ ἐμοὶ βλέποντες. καὶ ἐμοὶ γὰρ πικρὸν ἐξέβη τῶν γλυκείων ἐκείνων ῥημάτων τὸ πέρας, ὦ φίλοι· καὶ πειθεῖν ἀνάγκη με πάλιν, ἐφ' οἷς ἔδει χαίρειν. ἀρᾶς γὰρ τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ἐποίησα αὐτὰ πόρνης μέλη. ὅπερ τούτοις πῶς οὐκ ἂν πενθήσας εἴποι· Πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πιστὴ Σιών; ἔξεστι ὁ οὐρανὸς ὅπερ τούτῳ, καὶ ἐφρίξεν ἡ γῆ σφόδρα, λέγει Κύριος. ἀλλ' ἀξίωσάτω πάντως καὶ ὅσοι πατέρες μνησθῆναί μου τῆς καλῆς ὁμολογίας, ἵνα ὁμολογήσω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ⟨ω⟩ ἀγγέλων, καὶ ἀνθρώπων. ⟨ω⟩ γὰρ ἐπιστελλόντες ἀλλοτρίοι τῇ οἰκίᾳ, τοιούτους θορύβους κινῶν ἀσυδαίζουσιν, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς ὁμολογίας λήθην ἐμποιῆσαι· ἀλλ' οὐχαῖς τῆς ὑμετέρας ἀγάπης Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα μνήμης· ὅθεν ἐπεὶ ⟨ω⟩ λόγου ἡ μνήμη ὑποφέρουσα τῷ λυπηρῷ τοῦ καρδίᾳ, καὶ προσπίπτον τὸ δάκρυον τοῦ φωνοῦ ὑπισχόπει, ὅταν σὺ μνησθῇ

Ψαλ. μθ. ιζ.

Ιερ. θ. α.

Ησ. κε. β.

Ιερ. ὅπου

Ησ. α. κα.

τὸ

τὸ πρεῖ τ συμβεβηκότων μοι δψωῖ, ὅτδν σὲ ὑμνηθῆ, ὅτι Χειρῶ ὁμολογίας δεδωκώς, αἰτιχρείῳ ὑπὸ ἐπαίρω, ὅτδν σὲ ὑμνηθῆ ὅτι πνεύματι ἁρξάμενος, σαρκικὸς ἀπετελέσθην. οἴμοι τοῖ ταπεινῶ καὶ σκυθρωπῶ, ἀπὸ ὀδυνῆς εἰῶ ὀδυρμοῦ, ἀπὸ αἰσχύνης καὶ ἀπολογίας ἀναπολογήτου. ὁ ὑμνηθεὶς εἰς ζωὴν, θανάτῳ παρεδόθην. ἐλεήσατέ με, ὦ ἐλεήμονες πατέρες καὶ ἱερεῖς, ἐλεήσατε, ἀναβόβετε ἐπ' ἐμοὶ θρηνον, καὶ κόπτεσθε ⓦ ἐχίδνης ἰοβόλου φαρμάκου δελεάσμασι βεβλημένον· ἀναβόβετε ἐπ' ἐμοὶ θρῆνον, καὶ κόπτεσθε ἐφ' ἑαυτοῖς περὶ πληγῆς· τὰ δάκρυα ὑμῶν ὑμέτερα πεφυτεικίσματα τῆ ἀντιπάλου· θρέψατέ μοι δάκρυον δαψιλές ⓐ τῶν κεκτημένοι, ὥστε καταρρῆξαι τὴν καρδίαν, καὶ ἐξαλεῖψαι τοῦ ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας ἐπεγεγραμμένους τόμους. καὶ δόμεν ὑμῖν, ἀνακαθάρατε ταύτην πρὸς τὸ ἐπεξαφανῶαι τοῦ τόμους τοῦ βασιλικοὺς, τοῦ τόμους τοῦ πνευματικοὺς, τοῦ τόμους τοῦ ἐπουρανίους. Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπέ μοι σπέρμα πίστεως, ἵνα μὴ τελείως Σόδομα γένηθῶ· συλλιτανεύσατέ μοι λοιπὸν, ὦ ἐλεήμονες καὶ χρηστοὶ πατέρες, ἵνα τὴν τοῦ Νινευϊτῶν μετανοίαν συναναπλήρωσαι δυνηθῶ. κλαύσατε καὶ ἐπ' ἐμοὶ, καὶ λυπήθητε τοῦ τῆ Ἰωνᾶ τ προφήτην ὑποφήτα μοι γενομένου. ἐγὼ γὰρ ἰῶ ἐκεῖνος ψεύστης, ὡς ἐκεῖνος, ἀλλ' οὐ φιλανθρωπίαν Θεοῦ διαπλαγχνίαν τ ἔνα ἐλυπήσην, οὐ τὰς πολλὰς ἀπώλεσεν. ἐκεῖνος ἀγαθὸν μισανθρωπίαν ἐλυπήθη, ἀλλ' οὐκ ἐνδύνθυε, μὴ ὃ τ φιλανθρωπίας μέρος ἀγαθοποιῶ τῆ ὃ ἀποστείλαντος ὡς ψεύστην ἐργάσηται· ἢ ὃ ὑμετέραν ἀγάπην οὐχ ὕπως· ἀλλ' οἶδα συγχαίρειν ὑμᾶς, ἐπὶ γὰρ χαρᾶ τὸ εὐαγγέλιον ὅτι μετανοίας ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ, καὶ εὐχαῖς ἀδιαλείπτως τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ παρακαταβαλῶν τὰ ἀπολλύμενα τῶν μελῶν, ἀλλὰ ὃ συμπάσχειν πρῶτα τὰ μέλη. λοιπὸν γὰρ καὶ τὰ τοῦ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ὀφείλοντα λεχθῆναι, ἑαυτῶ διαλεχθήσομαι, ὥσπερ ἀπὸ προσώπου δυνάμεως συλλαβὼν λελησμένους τοῦ λόγους. καὶ γὰρ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς τὸ μνήμη τὰ τῆς παρακλήσεως τῆς ὑμετέρας ἀγάπης φέρων, ἑαυτὸν παρακαλέσασθαι ἀσυδάζω, τὴν ὑμετέραν εὐχὴν εἰς βοήθειαν ἔχων· καὶ δι' ἡμέρων, ὥσπερ διδασκαλία παιδαγωγὴν, τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ἡ παράνεσις τῆ ἐμῆ ψυχῆ, γὰρ παράκλησις, παιδεῦσα τῆς ἀγίας εὐχῆς ὑμῶν ὃ διάπυρον· τοῦτό με τὸ μακαρίου Ἰεζεκιὴλ ἐπανειδίζοντος, καὶ λέγοντος τὸ τῆ ἐπομνήσει τοῦ παρόντων εὐεργεσιῶν· Διῆλθον διά σοῦ, καὶ εἶδόν σε, καὶ ἰδοὺ καιρός σου, καιρὸς τοῦ καταδυόντων σε, καὶ διεπέτασα τὰς πτέρυγάς μου ὅτι σε, καὶ ἐκάλυψα τὴν ἀσχημοσύνην σου, καὶ ὤμοσά σοι, καὶ εἰσῆλθον εἰς διαθήκην μετά σοῦ, λέγει Κύριος Ἰεζεκ. κε. ιγ. Ἀδωναὶ Κύριος· καὶ ἐγένου μοι καλὴ σφόδρα, καὶ ἔλουσά σε ὑδατι, καὶ ἀπέπλυνα τὸ αἷμά σου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἤλειψά σε ἐν ἐλαίῳ, καὶ ἐνέδυσά σε ποικίλα, καὶ ὑπεδησά σε ὑακίνθου, καὶ ἔζωσά σε βύσσῳ, καὶ περιέβαλόν σε περιαπτοῖς, καὶ ἐκόσμησά σε κόσμῳ, καὶ περιέθηκα ψέλλια περὶ τοῖ χερσίν σου, καὶ κάθεμα περὶ τὸν τράχηλόν σου, καὶ ἔδωκα ἐνώτιον περὶ τὸν μυκτῆρά σου, καὶ ἐνώτια περὶ τοῖ ὠτοῖ σου, καὶ στέφανον καυχήσεως ὅτι τὴν κεφαλήν σου, καὶ ἐκοσμήθης χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ, καὶ περιέβαλλά σε βύσσινα, καὶ περιαπτὰ, καὶ ποικίλα· καὶ σεμίδαλιν, καὶ μέλι, καὶ ἔλαιον ἔφαγες, καὶ ἐγένου μοι καλὴ σφόδρα, σφόδρα· καὶ ἐξῆλθέ σοι ὄνομα ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν τῷ κάλλει σου, ὅτι συνετελεσμένον ἦν ἐν τῆ ὡραιότητι, ἐν βωμοπεποίᾳ ἣν ἐτάξα ὅτι σε, λέγει Ἀδωναὶ Κύριος. καὶ ἐπεποίθεις ἐν τῷ κάλλει σου, καὶ ἐπόρνευσας ὅτι ὀνόματί σου, καὶ ἐξέχεας τὴν πορνείαν σου ὅτι παντὶ παρόδῳ, καὶ ἔλαβες ἐκ τῶν ἱματίων σου, καὶ ἐποίησας σεαυτῆ ἐξέδρας ραιτά, καὶ ἐπόρνευσας ἐπ' αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃς, οὐδ' οὐ μὴ γένηται. καὶ ἔλαβες τὰ σκεύη τῆς καυχήσεώς σου ἐκ τῶν ἀργυρίου μου, καὶ ἐκ τῶν χρυσίου μου, οὓς ὧν ἔδωκά σοι, καὶ ἐποίησας σεαυτῆ εἰκόνας ἀρρενικὰς, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐν αὐτοῖς. τῶν ὃ μακαρίου Ἱερεμίου ἐμβοῶντος καὶ λέγοντος ὅτι τάδε· Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται, ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει; μὴ ῥητὸν οὐκ ἔστιν ἐν Γαλαάδ, ἢ ἰατροὶ οὐκ εἰσὶν ἐκεῖ; εἶπα γὰρ μὴ ὃ πορευσάμενοι ἀνθ' ὧν ἔπραξαν πρῶτα· πρός με ἀναστρέψον. ἀλλ' ὅτι τούτοις δέ-

Ἱερ. κ. γ. κε.

δια, μὴ ποτε ἡ ὑμετέρα βλάβδα ἐπιλάβῃ ἡμᾶς ὡς διδασκαλίας λήξεις ποιήσασθαι. ἐμὰ γὰρ τὴν ὑμετέραν ἐλπίδα, λῷ ἔχετε πρὸς Θεόν· ἀλλ' ὥσπερ ἀπὸ συνεχόμενοι ὑπὸ δίνης ἀλγηδόνων, ἐὰν δὲ πάθος τοῖς ἰατρικοῖς διαπίπτωσι, τὴν ἐλπίδα τῶν βοηθημάτων ἀπὸ ὀδυνῶν καταπαύουσιν· ὅτω κἀγὼ ὑπὸ τῆς πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ὁμιλίας, ὡς ἤδη διορθωθέντων τῶν πραγμάτων, βέλτιστοι ἔσεσθε λέγοντα, αὐτῆς τῆς μνήμης ὑμῶν τὴν προσκλησιν ἐν τῇ καρδίᾳ λελησθότος φόβου ἐργασαμένης. δέομαι τοίνυν ὑμῶν, ὦ τῶν χριστιανῶν θεῖος σύλλογος, ὁ ἅγιος ἀθροισμα, οἱ ἐκλεκτὸς λαός, δεήθητε ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς Κύριον, διὸτι οὐκ ἔτι φέρω μὴ θυρεθῆναί με ἔξω τῆς ποίμνης, ἔξω τῆς σαγήνης, ἔξω τῆς μανδρας πνευματικῆς, ἀλλ' ἔνδον τοῦ ἀμπελῶνος, ἔνδον τοῦ νυμφῶνος, ἔσω τοῦ παραδείσου, ἵνα κἀγὼ σὺν ὑμῖν θυρεγῶ ἐν αὐτῷ. ἐπὶ ἰδόντες ὃ ἐμοὶ πεπόνθατε φοβήθητε· ὅτε γὰρ ὁμολογεῖν αἰσχύνομαι, ὅτε πλειστάκις λέγειν ἐκινδύνευσα· ἠσχύνθη γὰρ ὅτε ἠσχύνθην· κἀ διὰ γνώτης μοι τοῦ βαπτιστοῦ, διεπέμψασθε πάσῃ τῇ ἀδελφότητι, ἀδιαλείπτως εὐχόμενοι πρὸς ὃ βαπτιστὴν ἁμαρτωλὸν ἐκ πλατείας ὁδοῦ, ἵνα σώσητε κἀ ζωὴ ἑαυτῶν ψυχάς, κἀ καλύψητε πλῆθος ἁμαρτιῶν. ἐπὶ μέχρι μὲν τούτου καταπαύσω τὸν λόγον. πρὸς σὲ δέ μοι ὁ λόγος, ὦ τιμιώτατε κἀ θεοφιλέστατε ἀδελφὲ κἀ πάτερ· ἐπὶ γὰρ ὡς πατέρα ἐβιαζάμαν, κἀ ὡς ἀδελφῷ ζωῇ πρεσβεῦσαι δυνάμενον οὐδέποτε ἀμφέβαλον. ἀπαιτῶ γάρ τι πλέον σε τῆς κοινῆς ἀδελφότητος, ὥσπερ ἐκ νέου τῶν παίδων, καὶ ἀδημόνως παίζωσιν εἰς κόλπους πατέρων, οὐδέποτε τοῦ πατρικοῦ ἀπολαύσας ἀπωθεῖται ἐλπίζοντι, τὴν ὑπερβολὴν τῆς πατρικῆς ἀγαθότητος πεποιθότες. ἀλλ' ἐπ' ἐμοὶ κἀ ζωῦτα ἤργησε. κἀγὼ μὲν ἴσως ἀξίαν τοῦ τιμωρίαν τῶν πεπραγμένων ὑπέχω· ἀλλ' ἀναμνήσθητι μου αὖθις, θεοφιλέστατε πάτερ Χρυσόστομε, μή πως ἀπολαγχίας δίκην δῶς ὅτι τῷ δικαιοκρίτῃ Θεῷ. Θεὸς γὰρ οἶδεν, ὡς σὺ τῇ μνήμῃ τῆς σῆς γλυκύτητος ὑπερπικρᾶ κἀ δάκρυα λογισμοῖ, κἀ ἐπέχῃ λόγον. ὅθεν σὺ ζωῦτα καταπαύσω τὸν λέγειν· Θεὸς ὑμῖν ἔσται κριτὴς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ κἀ σοῦ, γλυκύτατε κἀ θεοφιλέστατε πάτερ Χρυσόστομε, ὅτι αὐτοῦ ἐστὶ μόνου ἡ δόξα κἀ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ Θεοδόσιον περὶ τῆς σάτεως.

ΗΤύχηκε μὲν ἡμῖν ἡ πόλις, ὦ βασιλεῦ, βιούτων σὺν αὐτῇ πρὸς Θεὸν ἐκεσίων ἑαυτῆς γεγυμνωμένων· αἰσχύνεται γὰρ ὡς ἠδικηκυῖα· κἀ τούτῳ κεχώλυται πέμψαι πρὸς σὲ πρεσβείαν τὴν ὑπὲρ τῶν συμβάντων καὶ λόγῳ χρησομένην, κἀ ἔργῳ δεησομένην. ἐγὼ γὰρ ἐμαυτὸν χρεωστήσας ἔσχον, μέγα μὲν πταίσμα, εἰ ὁπόσον θύραθεν δυνηθείην· οὐ μικρὸν γὰρ, κἀ αὐλὸν τῆς οἰκείας πόνον, καὶ ἀτυχήσαν τὸ τέλος λήψεται. κεκλῆσθαι γὰρ ἡγεμὼν τῇ γνώμῃ μᾶλλον, ἢ τοῖς ἔργοις ἄρξαι τὸν δουλαγωγοῖς. ὁ μὲν οὖν γέρας οἴκοι μοι πρήνει καθῆσθαι, κἀ πολλοὶ τῶν τε οἰκείων καὶ τῶν ὑπατικῶν· ὧν ἐγὼ ἀκούειν, ὡς οὐκ ἀσφαλὲς εἴη λέγειν ὑπὲρ τοιούτων πρὸς ὡρισμένον βασιλέα. ἐγὼ δὲ μὲν μηδὲν ὧν τῶν λεγομένων ἔσεσθαί μοι δυσχερές, ἀπὸ τῆς σῆς φύσεως εἶχον κἀ ἔθους· γέρας δὲ, θεῶν βουλομένων, κἀ πρὸς δὶς τοσαύτης ὁδοῦ μῆκος ἀφικέσθαι ἐπεπείσμην. καὶ ὡς ὀρθῶς, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δηλοῖ. ὁ μὲν οὖν οὐκ αὖ πρὸ τοῦ σημεῖον ἐλπιθεὶς ἀφικέσθαι, ἀφ' ὧν πολλῶν· ὕστερος ἀφῖγμαι· δὲ διέδυν βάσανον, ἐν τε τοῖς βασιλείοις εἶμι, κἀ τοῖς πρὸς τῆς πόλεως λήξεις. ὧν ὅσων συλλαμβανόντων ἐπίσχομα τὴν ὁδὸν, καὶ οὐκ ἀπεῖπον, τούτοις κἀ πρὸς τὸν ὅλον ἀπουδὴν ἔξειν ἡγοῦμαι συμμάχους. ἤδη μὲν οὖν τινος ἤκουσα ζηλωτοῦ τὴν ἡμετέραν πόλιν, ὑδάτων τε ἕνεκα κἀ πνευμάτων, κἀ μεγέθους

καὶ χάλλιστ᾽ ἂν οἰκοιτο πᾶσι, καὶ τὸ λοιπὸν ἐν ἀσφαλείᾳ διάγοιμεν, εἰ μὴ τοὺς τε παιδεύεσθαι βουλομένους, τούς τε παιδεύειν δυναμένους. ἐγὼ γοῦν οὐκ εἰς δυσδαίμονας αὐτοὺς μᾶλλον δὴ θείλω, ἢ τυράννους τινάς, λογιζόμενος σισμούς τε καὶ τὰ ἀπ᾽ αὐτῶν πάθη τὰ, καὶ Περσῶν ὑβρίσματα [καὶ παρθήκας] καὶ καταφρονήσεις, καὶ πῦρ, καὶ τὰ, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν, δυσχυ-
χ. ἔλκεσι χίας ἁπάσης μείζονα, θυμόν τε κατ᾽ ἀρχὴν τῶν ἀδίκων, καὶ οὐ "ἕλξεσι" ταῖς ἀπὸ τῶν ποδῶν
χ. ποῦ θηνάτους, ἃ πρὸς ἄλλων οὐ οἰκείδεσιν ἀκηκόαμεν πολλάκις. "ἅ μοι γὰρ ἠτύχηκε, καὶ ἐγκέκλη-
χ. ἃ ται. καίτοι" ποῦ δίκαιον τοῦτό γε; τὸ αὐτὸ δὴ καὶ τὸν νοῦν εἰ χρὴ νομίζειν δαίμονος, ὥσπερ σλη-
χ. πῶς δ. δόντος καὶ τὴν ὑβρισμάτων νέμεσιν· ἢ δεῖ ὕβρεως μηκέτ᾽ εἶναι τὸ ἔδος. καὶ "τοῦτ᾽ ἀπεδείχθη
χ. ταῦτα τοῖς ἐξ ἱερᾶς νεμέσεως ἑτέρᾳ γεγωνημένοις. καὶ ὡς μὲν οὐ δικαίᾳ καὶ ὡδὶ καὶ ὑμετέρᾳ εἰκό-
νας, τίς ἀντείποι; τίς δ᾽ οὐκ ἂν σκυθρωπὸν σκαίνιον πρόσποιτο τὸν ἡμέραν; ἴωμεν, ὦ βασιλεῦ, μαινομένης πόλεως. τὸ δ᾽ "ἐκβάλλοι τοῦ φρονεῖν ἴσως τι ἰσχυρότερον· ὥστε εἰ καὶ
χ. ἐκβάλλειν συγχωρήσαι δεῖ τῆς πόλεως ἁπάσης εἶναι τὸ ἀδίκημα, τὸν ἀπολογισμὸν οὐκ ἐκ τοῦ κινοῦντος ἐλ-
χ. ἅ γὰρ οὐκ ἂν ἔδρασε φρονοῦσα, ταῦτα ἐτόλμα παραφρονοῦσα. ⓦ ἦ τοῦτο πεποι-
θότα αὐθέντην οὐ κωλύειν νόμος, ἀλλ᾽ ἐλεῖν, καὶ πειρᾶσθαι τέχνῃ τῇ τῶν ἰατρῶν ἐπιμορθοῦν,
σοὶ δὲ ἦ τύπτει ⓦ μαινομένου, σοὶ δ᾽ ἔγκλημα νόσος ποιοῦντος, τὸν νόσον κατηγορεῖ. νο-
σοῦσι καὶ πόλεις, βασιλεῦ. καὶ ἦ νοσήματα τούτων, ταραχαί, δορυβοι, ὀργῆς ἐπιπλοῦαι, καὶ τῶν
ἐπιπλοίων ἀμαρτεῖν, καὶ νόμων κεκωλυμένα πρᾶξαι. τυπὶ γὰρ αἱ στάσεις· οὐ γὰρ ἄλλα τε πολ-
λὰ καὶ δεινά, καὶ σφαγαὶ οὐ πολιτῶν μόνον, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ συγγενῶν, τὰς οὐκ τοῦ θυμοῦ βίας νικώ-
σας καὶ παρὰ τὰς φύσεως. καὶ τυπὶ μὲν τὸ κακὸν ἔλθοι μὴν δ᾽ ποτε καὶ ὅπι σμικρὸν πολιν·
αἷς δέ ἐστι μέγεθος, πολὺ τοῦτο οὐ ταύταις. κἂν ὀξεπάσῃς τῆς Ρωμαίων βασιλείας ⓦ χρό-
νον, καὶ στάσεις οὐ ταῖς τηλικαύταις θυρῆσαι, ἃς ⓐ μὴ ἀμείνους τῶν βασιλέων φρονοῦντες, συγ-
γνώμης ἠξίωσαν· πῶς εἰκὸς ἦ οὐκ οὐ βεβουλυμένων ἦλθον ἐπ᾽ αὐτὰ ζημίαι, ζημιοῦσαι
καὶ αὐτὸν τοῦτο ζημιοῦται. πρὸς γὰρ τὰ καὶ αὐτῶν ἀσθενέστερα ποιεῖ, οὐδ᾽ εἰδέναι ἦ τοῖς
ἀκολουθεῖν ὠμολόγηται. ἵνα γὰρ δὴ τὰ τῶν θεῶν; συγχωρῶμεν τοῖς καθ᾽ ἡμέραν ῥήματα ἐπ᾽
αὖθις ἀφιεῖσιν, ὅταν τι πρὸς τῶν πραγμάτων λυπῶνται· καίτοι πολλάκις αὖθις σφᾶς
αὖθις ἀπολλύουσιν. ἀλλ᾽ ⓐ μὴ συνοφθυτῶσιν, ⓐ ἦ ἀείρηται. καὶ δῆτα τοῦτο πολὺ τῶν
ἀνθρώπων ἦθος. εἰ δ᾽ εἴποιτο πᾶσιν ἀμαρτήμασι δίκη, σφόδρα ἂν ὀλίγοι ἴσως ὅ σωζό-
μενοι. ὅστις οὖν ἐοικέναι βούλεται θεοῖς, ἀφιεὶς πημονίας χαίρειν μᾶλλον ἢ λαμβάνειν· ᾧ
μελήσῳ καὶ τοῦτο Ἕλλησιν ὑπείκειν τῶν βαρβάρων μᾶλλον φέρειν. ⓐ μὴν γε ἔστω εἶναι τῶν
θηρίων ἀτιμάζοντες ⓦ ἔλεον· ⓐ ἦ ὀξὺς τε ἐλεῖν, καὶ ὀργῆς πρόθυμοι. ὅπου Λακεδαιμόνιοι
μὲν, ἐξὸν Ἀθήνας ἀνελεῖν, ἐφείσαντο· ⓐ ἦ πρὸς ⓦ Μῆδον πολεμήσαντες, τῶν Ἑλλήνων
τῶν μετ᾽ ἐκείνου ἐόντων· καὶ ταῦτα δικάζειν οὐ μικρὸν εἰς τὸν δίκαιον ἔχοντες, τὰ δεδο-
γμένα πρὸς αὐτῶν. Ἦν δ᾽ ἄρ᾽ ἡ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν βελτίων οὐ κατασκάψας Θήβας·
χ. εἶπεν τ. ὃ γὰρ" ἀπόντα τοῦτο τοῖς ἐκεῖ αὐτὸ λόγοις· ἀλλ᾽ ἴσως ἄρα τοῦτο οὐ τοῖς ἐκεῖ αὐτὸ λό-
γοις δικαίᾳ τὰ λεγόμενα, δεινὰ δὲ τὰ γιγνόμενα. καὶ δὴ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ μέτεστι τὰ πολλὰ
καὶ πυκνά· οἷς ὃ θεάζων τῶν πρὸς τοῦ ἀρξάντων αὐτῶν πολέμων χρεῖον.
χ. αὐτοῖς π. οὐ δ᾽ αὖ" τοῖς πρὸς ἐκείνους πολέμοις καὶ ὑμῖν τοῖς καὶ σκηπτοῦχα ἔχουσι πολεμοῦσι, ῥῆμα τοῦδε ἀκουστέον·
οἱ δὲ τοῦ τῶν βασιλέων τῶν πρὸ τοῦ ἑπτάρχου Φοινέας, καὶ τὰ ἐκείνων ἔχοντας, πρώτων ἀκου-
όντων, ἐκάλεσεν ὅπι τοῦ Αἰγυπτίου. ἀλλ᾽ ὅμως ἔστί τι ἡ πόλις καὶ μόνον· καὶ δέδοται τῇ φύσει
τῶν πόλεων τὰ τοιαῦτα πλημμελεῖν. καὶ οὐ δὴ ἀμαρτάνειν θαυμάζομεν· ἀλλὰ δὴ μὴ ὅπως
(εἰ καὶ μὴ ἐν γράμμασιν, ἀλλ᾽ ἔργῳ τοῦτον τὸν ἄκοντα ⓦ νόμον) συγγνώμην ἔχειν πόλεων
δικαία. τοῦτο γὰρ ἂν καὶ οἵδε καλῶς ἐν τοῖν ἀδελφοῖν τοῖν Παιόνοιν ὁ νεώτερος. τὸν γὰρ αὖ με-
γάλῳ πόλιν ἡδέως ὑποδεξαμένῳ τυραννοῦντος θράσος, καὶ καὶ μὴ εἰ ποῦσαι, τὰ δ᾽ ἐπράξα-
σαν (ἐν οἷς ἀμφοτέροις, ταῖς εἰς ἐκεῖνον ὕβρεσιν ἐφείζετο ὁ τυράννου) τοῦτον τοίνυν ἐκεῖνος

καθελών, ἤξειν τε ἐλπίζόμενος ὅπῃ τι δ σῶμα ἡ δ πλήρωμα τ πόλεως, ὅτο μ ὐδὲ ἐνενόησεν· ἐκάθητο γ ἀναμένων, ὅστις αὐτ ἥξαιτήσει), ἡ Φαείητος, τ μ ἐπῄνεσε, τ γ ὐκ ἐκόλασε. λεπάθω δίνιω καὶ τοῖς σῦ τοιῦτο, ἀλλως δ ὅτι σοι ἡ δόξα πλείων ἐστεύθη, ἢ τοῖς τ ἐν ὅπλοις καταρθωμένων, ἃ σε διασώτιν ἐκ Σκυθῶν ἐποίησε δούλων θύντων. δ γ ἐκείνοις ὅπως ἔχει, ἐκ τῶν εἰς ἐκείνους. ἀνὴ γὰρ τὸ κακοῦν, ῥᾴδιον εἰμι πᾶσι τὸν ἀρχομένοις, οἷς ἀδεὲς ἔσεται, ποιεῖν. ὁ τεῦθέν ἐστιν ἀκούειν ὀλιγίστων, τ μὲν ὡς πολεμικώτερος εἶναι μᾶλλον ἢ φιλανθρωπότερος· τῶν γ ὡς φιλανθρωπότερος μᾶλλον ἢ πολεμικώτερος. ὁ δὲ ἔπαινος πολλῷ λαμπρότερος, ὁ τὸν φιλανθρωπίαν ἔχων· αὐτὸ γὰρ ἴσως ἐστὶ καθαρῶς. βασιλέως γ πολεμίων κεκρατηκότος, δ μὲν τι γίγνεται τῶν στρατηγῶν, δ γ τῶν στρατιωτῶν, δ γ τῶν ὅπλων, δ γ τῶν ἵππων, * δ γ τῶν νεῶν, εἰ δὴ ὅλα τούτων μάχοιντο. μὴ τοίνυν, ὦ βασιλεῦ, δόξαν οὕτω καλὸν ἀνέλῃς· ἀλλ' εὐθυμοῦ μᾶλλον ὡς ἐοικέναι δεῖ πατρὶ τ βασιλέα. πατέρων δ' ἐστὶ τὸ στράφως φέρειν " ἐπιεικείας υἱέων. πολλὰ μὲν οὖν ἐστιν ἐγκώμια καὶ σοῦ λέγειν· πλῆσαι δ' ἀληθείας ἐν τῷ τῆς ἡμερότητος ἔνεστιν. ὥστε εἰ μ πρότερος ἦσαν ἀπιστῆσαι καὶ χαλεποί, σε τοῦτο φυλάττειν ἐχρεών. νῦν δ' ὁρᾷ ἔξεστι καὶ Ⓦ Ἰουλιανὸν ἐντεῦθεν εὐδοκιμεῖν ἐπαινούμενον, τὸν τ' ἀνηφθῶτα τῇ Ῥωμαίων βουλῇ τῷ νέῳ, ὅμως, ὅστις οὖ, τοῦτο ὑπεδεδειγμένον. τῶν Ῥωμαίων γὰρ ποτε δήμου βοᾶς αὖθις ἀστεγαστέρας βεβλημένος, τί χρὴ ποιεῖν ἐρωτῶντος τὸν ἀδελφοῦ, ἡ δ μ εἰ πόντος δεῖν πέμπειν ἐπ' αὐτὸν δυνάμιν καὶ κατακόπτειν, ἡγήσεσθαι γ αὖθις· τῷ γ, ὅτι βασιλικὸν εἴη τὸ μηδὲ εἰδέναι πάγκοινα τοιαῦτα, Ⓦ μηδ' ἂν δεῖν πρᾶττειν, τ γ πικρὸν σκῆπτρον ἥκιστα βασιλεῖ συμφέρειν εἰπών, τὸν γ κρατοῦντα χρὴ πρέπειν ἀνέχεσθαι τῶν πικρῶν σκιρτημάτων· Ⓦ μ ἐποίησε μέγαν τῇ δόξῃ, τ γ συγείλας ἀπέπεμψεν· θύοντα γ αὐτῷ τὸν Ῥώμυλον ἐποίησε, νομοθετήσας γέλωτος ἀφορμὴν τὸν βασιλέα τὰ τοιαῦτα ποιεῖσθαι. ἀλλ' ὅμως σοί γε τὸν ἴσος κἀκείνῳ εἰς φιλανθρωπίαν ὁ λόγος. τοὺς μὲν γὰρ τοιαῦτα πράττων ἔχων, χαλεπώτατος εἶ τοῖς ὀργιζομένοις βασιλεῖας, ἡ τὰ τοιαῦτα ὑπεῖδόμενος· ἡ οὐ ποιεῖσθε μόνοις, ἀλλ' ἃ καὶ ὅσοι μάτην ἐπ' τῷ ποιῇ χορήσει τὰ ἐκείνων διελέγοντο, ἡ τὸν μία τέχνη τούτων ἐξέλεπ' αὐ ὁ πυρός. σὺ δὲ ποίᾳς γε εἶ τούτοις, τίς μὲν Ῥωμαίων, τίς δ βαρβάρων τὸν οἶδε; ἀπὸ μὲν γὰρ ὁμοίων ἐγκλημάτων ἦσάν τινες ἀποθανούμενοι. ὁ δ ψῆφος ἐξῆλθε θανάτου, ἡ δ λύσασα φωνὴ τὸν ψῆφον, λαβοῦσα τὸν ἀρχὸν ἐκ τῶν βασιλείων, ἐλθοῦσα τῆς πόλεως, ἀπάγουσα τῶν αὐχένων τὰ ξίφη· ἡ νῦν ζῶσιν ὁ χοεῖοις πρέχοισι κόδιας ἐπ' ἐλέγχοις ἀποῦσι θανάτου. ἀπολέλαυκέ σου τῆς φιλανθρωπίας, ὦ βασιλεῦ, ἡ δ " πολλοῖς καὶ ἐκάστῳ ἡμέραν ἡμερωμένη δαπάνας, δι' ὧν ἀεὶ μείζων τε ἡ καλλίων γίγνε). Ⓐ τοίνυν Σκύθαι τινὰ στρατιώτην ἀπαθέντα τι ὅτι μ δικαίως ὁν ἀγανάκτησαν, ὅτι γ τὸν θάλασσαν μ τὸν ὁ τῇ γῇ σφαγὸν, ποσαποτρεφῶντες ἡ ταφῆς, ἐλύπησαν μ οἷς ἐτόλμησαν κινοῦντες ὁ Σκυθικόν· ἔδοξαν γ τὸν ὀργὸν, ἡ ὁν ὅλον ἡμέραν· ἀλλ' ἐλπίσαντες πείσεσθαι, ἦσαν ὁ αὖτῳ πάλιν ποῦ τῶν δίκελλαγῶν. ἢ οὖν ἕτερόν σε δεῖ γνῶσθαι σήμερον, ἡ δῶν ποταμῶν βύρεθρῶναι ὁ ποῖγμα· ἢ ἕως δ' ἧς ὁ αὐλός, μηδὲ νῦν ὅτι δίκην ἐλθεῖν. τί γὰρ δὴ ὁ νεμικοί, πόλιν ὑπήκοον ποιῆσαι κακῶς; ὁν δὲ τοῖς ποιμέσι φεύγειν ὁπόσα βούλοιντο τῶν ποιμάτων ὄντι, ὁν δὲ τοῖς βουκόλοις τῶν βοῶν, ὁν δὲ τοῖς αἰπόλοις τῶν αἰγῶν· ἀλλ' ὁ μ γὰρ αὐτῶν μάχεσθαι τοῖς ὀπτοῦσι τῶν θηρίων ἡ κερατῶν ἡ ἀπωθεῖν, μέγα ἡ λαμπρόν· ὁ γ καταθεῖναι ἃ πις νέμει, θαυμαστὸν ὁν ἐστίν. οὕτω μ, ὦ βασιλεῦ, ἡ κεφαλὴ τῆς πόλεως ἡμῶν τῆ γε σῇ φύσει ποιητέον φῶς· νῦν γ ἀκούσῃ ἕκαστα διηγουμένου. ἡλίου γὰρ δὺ οὕτω δικαιότερος κριτὴς, ἡ ζημιώσοις ἀπ' αὐτῶν τῶν πεποιημένων ὁν δίκαιον τὴν πόλιν.

Ηκε τὰ ποῖ τῶν χρεισίου γράμματα, ποίημα πάλαι φοβερὸν, πις θυομένου τῶν τέως ἀπιστουμένου· ἡ τῆς γῆς οὐ φερούσης ὁ ἀγῶνος, κατεκλείσθησαν Ⓐ τῆς ὑπερόλης ἀκτὴ κοίτης

εἰς

εἰς γλῶ, ὀξυτάζοντες ⓐ πολλοὶ τὴν πολλὴν αὐτῶν ἀδυναμίαν, καὶ ὡς εἰς ἃ μὴ δυνάμενα μὴ, οὐδ' εἰ πάνυ βούλοιντο, δυνήσονται· τὰ σώματα δὲ σφίσιν ἐν ταῖς ἐχάταις ἀνάγκαις ἕξω. καταφεύγουσι τοίνυν ὅπῃ τὴν τοῦ Θεοῦ συμμαχίαν, αὖθις ἐκφύγειν καλοῦντες,
ἴσ. λείπει, ἐν οἷόντε οἵτινα πεῖσαί σε τὸ πλῆθος ἀφελῆν, μεσοῦ οἵτινος ἀνδρὸς τοῦ δικαστηρίου, ὧν ⓐ μὴ "ἀρ-
χαῖς ἐγεγόνεισαν, ⓐ ᾗ ἐπολιτεύοντο, ⓐ ᾗ τὴν ἀπὸ τοῦ "στωδικεῖν εἶχον τοσοῦδε, τοῖς ᾗ ὁ
χρόνος ἐλελύκει γραπτωπικοὺς πόνους. τούτων τοίνυν τῶν ἠνεθημμένων, ⓐ μὴν, ὅπερ ἔφην,
χ. ἤδη δ. ἱκέτευον δάκρυσιν, ⓐ δὲ ἀνδρὸς φωνῆς ἐδάκρυον, οἷς καὶ αὖθις ἐν τοῖς ἱκετεύουσι" δίκαιον τετύχθαι.
ὁ δ' ἀρχῶν οὐκ εἶχεν ὅπτιμαῖν. τίνα γὰρ αὖ καὶ μέμψιν ἱκετεία δέχοιτο; ὀκνῶ μέχρι μὴν τούτων ὀφθῆναί σοι ὀφθαλμὸς ἠδίκησας, βασιλεῦ. ποῖον γὰρ ἀδίκημα, πρὸς οὗ ἐν αὖθις αἰ-
10 τίᾳ ἐν ἀγαθὰ καὶ ἑκάστην ἡμέραν, τίνα τὸν τινα δυσεφῶν βοηθὸν αὐτῷ ἠμύνασθαι βούλεται; ἤδη ᾗ ὄντων ἔξω ἐν ληρήτων τῶν τοιούτων "ῥημάτων", αὐθεφοποί τινες, στοιχηκότων ἐκείνων, εἰσῆλθον τὴν παρακλῆσιν· ἐν τοσοῦτοι ἐλθόντες οὐ Φλαβιανὸν εὑρήσειν ἐμέλλον, ὃν οὐχ εὑρόντες, εἶτα δυσέρεφον "ὄχλον τοσοῦτον ἐκίνησαν, ἀπολόμενοι μὴν ῥημάτων οὐ καλῶν, μέλλοντες ᾗ ἐν ἔργων. τοιαῦ-
χ. ῥημάτων χ. ὅπου τα ᾗ οὐκ ἀγνοῶ οἵ γε ὑπεικέτευσι. τίνες οὖν ἦσαν ἐκφοβοι; ⓐ καὶ ἡλίου ἐν σελήνης καὶ νεφῶν αὐτῶν
15 τῶν ὀρχουμένους τοσοῦτοι· ὧν ἤδη τις καὶ τῶν ἐν Βηρυτῷ συμφορῶν αἴτιος ἐτηρήθη. ἔφυτι γὰρ ὕστερον "ἐγνωσται. τοιούτοις οὖν ὑπηρέταις χρώμενος ὁ κακὸς δαίμων ἐπεφάξεν ἂν σωτῆρα μὴ ἐβουλόμην, εἴπω δέ. ἂς γὰρ μετ' αἰδοῦς ἐρωτῶμεν ὑμετέρας εἰκότας, ἔφασαν οὐχ οὕτως εἶδον ⓐ τολμηρότατοι. τὸ ᾗ σὸν δαίμονι πονηρῷ τὰ τοιαῦτα ποιοῦν, τεχ-
μήριον ἐναργές, ὃ ῥᾳδίως ἄπεστι τοῦτο πεφεύχθαι· παιδαρίων πολὺ πρὸς ἥβης ὅπῃ πάν-
20 τα πεπτωκότων ὀξέως, δυσβαινόντων, καταβαινόντων, ἀπ' ἄλλων ἐπ' ἄλλα ἁρπαδώντων μετ' ἰσχύος πλείονος τῆς ἐν ἀκμάζουσιν εὐούσης. λέγεται ᾗ καὶ γέροντα μείζονα ἢ κατ' γέροντα δυνηθέντα πρὸς ⓦ ἵππων, εὖγε ὦ τέρον, ἀκούσαντα, ἀμείψαι πολλῶν ὁρώντων πρότερον μὴ ἐπιτετολμηκότα ἑαυτόν· ἔπειτα ᾗ εἰς παῖδα, "καὶ οὕτως ἀφασιωδῶς· καὶ φείκιλον οὐ μικρὸν ἐπελθεῖν αὖθις τοῦτο ἰδόντι τοῦτο μεταβολάς. ἐγὼ μὲν οὖν ἤκουον καὶ ἐν ταῖς βοαῖς·
χ. ἵππε
25 χρυσοῦς πολιτὴς ἐμοῦ, ὅτι δρόμος αὐτός. ἐκ τούτων φωναί. τὸ πρᾶγμα δ' ἐπὶ τοῦτο εἰ-
κόνας προελθόντος, ⓐ μὴν ἠδίκηται, ⓐ δὲ ἐπεφόβηται, ὅτε πολλῷ πλείους τῶν τὰ δεινὰ τοιαῦτα ποιούντων. πῶς οὖν οὐκ ἐκώλυον; ⓦ αὖθις πάλιν ἐρῶ λόγον· ὅτι δὲ κωλύειν ἐμοὶ ἐμφερέστερον. ἐμοὶ γὰρ, ἐμοὶ τι δαιμόνιον ἐν τοῦτο, ἐμοὶ ἔνδον, ὃ δὲ καθ' ἕκαστον κατεπάγκαζε βλέπειν, αὖθις ᾗ οὐκ εἶα ῥῆξαι φωνήν. ἀρχὴν ᾗ μὴ φαινομένης, οὕτως ἠρεμοῦν ἀνάγκην ἐν
30 πλῆθος οἵας. ⓐ πολιτευόμενοι ᾗ πέρρωθεν ἦσαν τὸ τοιοῦτο καὶ προσέπτηξεν ἐν ὁραῖν· καὶ καταδύντες ὅπου τύχοιεν, ἑαυτοὺς διέσωζον, δεδοίκοτες μὴ φανέντες ἕλκοιντο. πολὺ ᾗ δεινότερον οἵτινες τῶν πεπραγμένων, ἐκφυγεῖν εἶχον εὔλογον ⓦ ὅπῃ τοῖς ἐλαττόσι φόβοι. ἰδοὺ γὰρ ἐκείνων οὐκ ἀπεχθομένους τινὰς ἐδεδιέναι νομίζειν ἐν τοῖς ἄλλοις ἔστεσθαι, καὶ τοῦτο ἤδη πυ-
ρὸς εἰς τινὸς τῶν λαμπροτέρων οἰκίαν ἐμβεβληκότος; ἐμοὶ ᾗ αὖθις πολὺ πλείων τῶν ψυ-
35 χῶν ἢ τῶν οἰκιῶν ὁ λόγος. διεταραγμένοι τοίνυν τῷ τὸ ἐμπεπτωκὸς φόβον, καὶ οὐκ ἔχοντες ἰδεῖν ἀλλήλους, οὐδὲ εἰπεῖν, οὐδ' ἀκοῦσαι πρὸς τῶν πρόντων· καὶ ἅμα τῶν ἀγγελομένων πλείους τοιούτων τοῖς εἰκόσιν ὑπτιθεμένους, ἐκεῖνο, εὐχόμενοι μὴν λαβεῖν τὰ πρόντα λύσιν, προσδοκᾶσαι ᾗ εἰς ἔργον οὐκ ἔχοντες. ἴδοι δ' ἂν τις καὶ εἰ, ὡς οὐκ αὐτοῦ δαιμονίας ἐμοῦ τινος
40 τοῦτα ἀνάγκης. οὐ γὰρ καὶ ἀκλητον ἔδει τὰ τοιαῦτα κωλύειν, τοξότας ἐν τοῦτα ἐφεστικότα τεθωμένους χαρὰν ἀπαντώντων βέλη, καθάπερ μυίαις φωνάς, καταίας λέ-
γων προφάσεις ἐκάθητο· καίτοι καὶ μηδενὸς καλοῦντος εἰκότως καὶ ἀνασταί καὶ δραμοῦν. ὁ δ' ἔμπειρος ὢν πολέμου, καὶ τἆλλα οὐ κακὸς, καὶ εἰδὼς ὡς οὐδὲ τὴν ὄψιν ⓐ θορυβοῦντες οἱ-
σουσι τὴν τάξιν, ἐν μὴ τοῖς ἐκ τοῦ ἡμῶν ὄκνου ἐκπέσῃ, ἀνὴ ἐμοὶ εὐλαβοῦς, καὶ ἔμμενε· οἰκίᾳ ᾗ ἐσοικοῦσα ἡ προθυμία· καὶ πολλὴν ἐλπιζομένην τὴν φλόγα δυσὶ βέλεσιν ἐν προσοιμίοις ἔσβεσεν, ὡς

αὖθις

αὐλοὶ αὐτὸ κατηγορῆσι, οὐκ ὄπι τ' σιμωτέρων ταῦτα πεποιηκότος. οὐ γὰρ ἦν τῶν ἐθνῶν, ὡς ἤκουσε τοξοῦσι ἥκοντας ὄπι εὖ ὃ πῦρ προσαγόντας, ἥκε τε αὐλὸς, ἐς τὰ ἀπὸ τῶν λόγων ἐισπεσὼν, ἀλλὰ τύτῳ ποιήσας, ὡς μὴ τῆς αὐτῆς χρείας ὁ αὐλὸς ἀν' ἰὼν καὶ ἐν τοῖς προτέροις. τὸν μὲν οὖν κελεύσας πρόεδωκε τῷ δικαστηρίῳ τὰ ἀμφὶ τῶν χειρῶν τραύματα. τὸν γὰρ ἀστεγνότας πολλαὶ μὲν τῆς ἡμέρας ὁδοὶ κατήγαγον ἢ ἄλλο ἤλιον ἀναπαυσάμενοι, ἀλλήλους τε καὶ τὰ ἀλλήλων εἰδότες, καὶ παχύς τε καὶ σαφὴς καὶ ῥᾴστος ὁ ἔλεγχος. ἔδει δὴ χωρίζειν τὸν εἰλημμένους καὶ ὃ τῶν ἀδικημάτων μέγεθος. τοῦτο οὖν ἐλήφθη. ἔδει χωρῆσαι εὐθὺς ὅπι τιμῶ τῶν ποιητέρων τιμωρίαν· ἀ τοῦτο" τοίνυν ἐπράττετο, τῶν μὲν ξίφει πεσόντων, τῶν δὲ πυρὶ καὶ ψυχὰς ἀφιέντων, τῶν δὲ σώμασι θηρίων διαπεμηθέντων. ἔσωζε δὲ τὸν τὸν κεμιδᾶ παῖδας τοῦτ' αὐτό. ἀλλ' ἐγὼ αὐτοῖς αἰωφελὴς, ὡς ἐν τηλικύτοις, ὁ τῶν ἐτῶν ἀριθμός· οὐ μὴν δοκῶ δίκαιον, τὸν δὲ ἡδικηκέναι, πρὶν παρὰ τῶ δικάζοντος ἰόντος τοῖς λογισμοῖς, ἀ τιμῶ ἀκριβείαν ἑκάστῳ προσάγοντος, ὡς" μηδαμοῦ πάλησι πεπηδηκυῖαι μηδενός. σκέψαι δή, βασιλεῦ, τί ποιῶν ὄπι τούτοις τὸν" ἐπαίτιος ἔξῃς. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖς ἀρκεῖν, ἡγεμόνος ὃ μηκέτ' εἶ μηδένα τῶν ταῦτ' ἠδικηκότων. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ πολλοῖς θανάτοις ἀπειθαρχῶν ἀνεφάνην, τοῦτ' ἡμᾶς ἔδει ποιεῖν· τούτῳ δὲ οὐκ ὄντος, ὥσπερ παύσασθαι τῆς ὀργῆς. μὴ γὰρ δὴ τῶν θρυλλουμένων μηδὲν εἰς ἔργον ἔλθοι. τίνα δὴ ταῦτ' ἐστιν; ἃ μὲν εἰς ἁρπαγὴν τῶν ὄντων ἑκάστοις χρημάτων φασὶν ἐπαφῆσαι σε γράψασθαι. ἃ δ' ὅπι σφαγὰς τῶν ἐχθρῶν τιμῶ πόλει· ἃ δὲ μεγίστους καταδίκης ἀμύνεσθαι τιμῶ ὕβριν· ἃ δὲ αἷμα τῶν ἐν τῇ βουλῇ γνωριμωτάτων. ἐγὼ δὲ τοὺς ταύτας ἐμαχόμην ταῖς δόξαις, οὐκ εἰδέναι σε λέγων τὸν τοιαῦτα διομόσαντα. ὅτι μὲν γὰρ οὐχ ἁπάσης ἦρξεν τῆς πόλεως, ἤκουσας διηνυομένου. πρῶτον οὖν ἀποδημεῖν ποῦ δίκαιον, τοὺς τε ὅτι ταῦτα ἠμύνατο μηδὲ ὑποδημοῦντας, τοὺς τε νόσῳ πεπεδημένους, τούς τε" εἰ τις αὐτὸν ἀποκτείνῃ, τοῖς θεοῖς εἰδόσι χάριν; ἀλλὰ μὴν ἡ γυναῖξιν οὐκ ἔστιν ἐπιπλᾶ. γυναῖκας δ' ἁλῶναι αὖ εἷς φαίη μετακινέναι τῶν τολμημάτων· ἀγγελιῶν γὰρ αὐτοῖς ἠυξάντο εἶναι θύρας, ὅπου δεῖ αὐτοῖς ἔδοσαν. οὐκοῦν ἐκ τούτων τῶν γυναικῶν, αἷς ὅτε μήτηρ, ὅτε παῖδες, οὔτε ἀδελφοί, τῶν εἰς ἁρπαγὴν ὀζόντων ἐστίν. εἰ δὲ οὖν εἶπαν προσελθοῦσαι, Ὅπι, ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' ἡμᾶς γε ταῦτα οὔτε ἐβουλήθημεν, οὔτε ἐζητήσαμεν, ἵνα ὅπως ἐς αὖ προσύτεφανεν, οὔτε τολμηθέντων ἤθημεν, οὔτε τὸ δίκαιον νῦν προσαυτῷ ἰωάγκασμεθα, καὶ ταῦτα οὐκ ὄντος τοῦ διδόντος, τῷ κοινῷ δὲ τῇ πόλει γνῶναι τιμῶ πενίαν, τί προὶς ταῦτα ἐρᾷς, ὦ βασιλεῦ; πῇ εἰ προὶς σε μὴν ὀφεῖν τοιοῦτον· προὶς ἢ Ⓜ ἥλιον λέγοιμ; ἢ καὶ τὸ ἡλίου λαμπρότερα τῶν ὀδυσσομένων τὸ δίκην; οὐ τοίνυν ὀφεῖλε τῇ καταδίκῃ χάριν [ἐσόμενον] ὁρᾷ. πῶς γὰρ οἷς οὐκ ἔστιν ἐλέγξαι πεπονηρευμένους, τούτοις ἔνι ζημιῶσαι χρήμασι; καὶ μὴν εἰ μὴ κτῆ πάντων τῶν ἔξω, ἃ οἷς ὡς φίλοις τῷ Θεῷ τιμᾶν ἀξιοῖς, ζημιῶν ὀφήσῃ. εἰ δ' ἔσαι ὃ χρεὼς χεισόμενον, καὶ ἃ πεπληξόμενοι τῇ καταδίκῃ, δεινὰ φήσουσι πάσχειν Ⓜ καθαρσὶ μὴν αἰτίας, ὥσπερ ἐκφυοι, μὴ τῶν ἴσων δ' ἐκείνοις τετυχηκότες. καὶ μὴν εἰ μὴν τῶν ταῖς εἰκόνας κεκινηκότων εἰσὶν Ⓜ τοῦτο πρόσομνυοι, δίκαιον ὀφείλουσι τιμῶ δίκην, ἀλλ' ἃ τιμῶ εἰς χρήματα. εἰ δ' οὐδεὶς δὴ τοῦτο φήσειε, τίνος ἀπαιτοῦσα δίκην; λείπει δὴ ὃ τῶν πολιτευομένων, ἃ τῶν ἐκείνων κεφαλῶν· οἷς εἴ τις ἀποκτείνει, μηδὲν ἔχων αἰτίασας" ἀδικίας· πολιτείας δὲ ἀδικήματος εἰλικρινῶς ἐς αἰτιμωρεῖσθαι. ἃ δὲ παράγμα" φυγεῖν ἄξιον ἃ τιμῶ εἶ δοκεῖν, ἔτ' ἐς αἰ φοβερώτερον. τί οὖν ἐξ ἁπάντων δείκνυται τούτων; ὅπι σοι τῆς ὀργῆς παυστέον. ὁ γὰρ Διοκλέα λέγων σοι, ἃ Ⓜ ἰωάγκασμένον Εὐήμιον, ἐς τιμῶ ἐκ Σικελίας δεῦρο μὴ μίσθης εἰσόδον, ἃ Ⓜ ἐμὸν πάππον ἃ Ⓜ Βερσίδην· ἃ ὡς ἀπέθανον οὗτοί τε καὶ πίνες ἕτεροι, κρίσεως μὲν οὐ τυχόντες, οὐδὲ ἀπολογίας, κατ' αὐτὸ γὰρ τὸ πολιτεύεσθαι μόνον. Ⓜ ταῦτά σοι λέγοντες, οὐχ ἃ μιμεῖσθαι προσῆκε, λέγουσιν. οὐ γὰρ ἴσον, οὐκ ἴσον, Θεοδόσιος ἃ Διοκλῆς.

ἐλεισπίλῃ

ἐλεοιτέλει ἢ εἰμὴ κἀκεῖνα, μὴ ὃ ξίφος ἀκμαῖον. νικᾷ ἢ πολλῷ τούτῳ χρησάμενος, "ὧν
οὐκ ἐν ὀλίγοις θαυμαστὸς, διέβαλε καὶ καλὰ τοῖς χείροσιν· ὥστε κ τοῦτο μα σωφάγδν τοῖς
ἀκοὴ οὐσιν ἀπιδίδν, κ ποιᾷν ἀποπνδᾶν. μᾶλλον μὸ δῶν μεμνήσθω τις Κωνσαντίου, τῦ πρὶς
ταῖς τ πόλεσιν ἀμβρίας ἡμέρου, "ὡς ἐπ' ἀρχων ἐν τῷδε πέμπτῃ Σπρατηλίου ὅπὶ ᾧ Θεο-
φίλου θανάτῳ, οἳ οὐκ" ἄξιοι ὀφθος τῆ Ζήπων ἐδέξατο, χρησὸς ἀρχων ἐπὸ χαλκέων
πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐν ἀμίλλαις ἀρμάτων. τότ' οὖν ἤλγησε μὸ τὸν καρδίαν ὁ Κωνσάντιος.
τί μφείας ἢ τοῖς αὖθις μνημονεύουσιν ὅπως μετεισώζεται χρήσιμ) τῷ παράγματι, πολλά-
κις εἶπε, κἀκεῖνος οὐκ ἠπίστησε ταῖς ἐπιστολαῖς· οὐδὲ πλείοις ἢ πρόσθεν μητέρες ἐφλύη-
σαν. ἀλλὰ Θεόφιλος ἐθνησκεν, ἐρᾷ πς τότε· ὃ ἢ νῦν ὕβρεις εἰς βασιλέως εἰκόνας. Ἐγὼ
ἢ εἰ κἀκεῖνο μὸ ὕβρεις εἰς βασιλέα, πρόσω νῦν· ὑπιδείξω ἢ ὡς ἐν ὁμοίοις αὖθις ὀφθος ἐ-
γλέπετο. "Ἐδόκουν γὰρ ἡ πόλις μεμφασθαι τι τῶν πρὸς αὖθις, χαλκῶν εἰκόνα αὐτῷ κα-
θελόντες, εἶτα αρδωτες τριῶν χῖ ⟨Ϡ⟩ ὅτι τοῦ παῖδας ἐν τοῖς διδασκαλείοις νόμον, ἔτυ-
πτον ἱμᾶσι τά τε νῶτα κ τὰ μέ τούτων· κἄπα προσιθέντες, ὡς ὅτῳ πλησμὴ τοιαῦτα προσ-
ήκοιεν, πλῆσαν ἀπὸ βασιλείας. ταῦτα μαθὼν ὁ Κωνσάντιος, οὐκ ἔπεσεν εἰς ὀργήν·
οὐκ ἐζήτησε δίκην· οὐδενὶ χείρω κατέστησε τὴν πόλιν· ἀλλ' ὥσπερ οὐκ ἀν' ὀκόλασε γεφά-
νοις ἀφ' τὴν κλαυσίν, οὕτως οὐδὲ ἐκείνους. ταῦτα δὲ τὰ παιδία οὕτως εἰ) ἐδόκει καλά
τε καὶ ἐπαίνων ἄξια, ὥστε τοῖς ἐκ τῆς ὑπατείας ἡ χῖ τοῦ πολέμους ἐκέκρυπτο ῥᾳθυμία·
δὲ Περσῶν καθ' ἕκαστον ἔτος ἀεί τι προσαπωλόμενον, κ τὰ αὐτῶν μείζω ποιούμενον τοῖς ἠμετέροις
χωρίοις, ὅμως εἶχε τοῦ στωμυλμένους αὐτῷ, κ ζῆν βουλομένους ὑπὸ τῇ ἐκείνου ῥαιότητι
ταῖς τε πόλεις. ἅπαντα μὸ γὰρ αὖθερ ποιεῖν κοσμῆν δεῦρα) δίκα φερόντων ἢ τοῦ ἐν ἐξουσί-
ᾳς. ὃ γὰρ πρῶτα ποιᾷν ὑπὸ τῆς τύχης, εἶτ) ὃ ὑπισχνῆσον κ ἀφαιρωλύσον, μέγα τε-
ρας εἰς ὑφηιμίαν δὲ δόξαν. Εἶτ' ἀκούειν ταῖς ἑτέρου ταῦτα μᾶλλον ἐθελήσεις, ἢ πρεσβύ
τοῖς δ' θέροις ταῖς σαυτῷ λέγων; μηδαμῶς, ὦ ἡμυνᾶε· μηδεὶ τῆς ἐν ταῦθα πρόκρισις
νίκης. ἀλλὰ πρὸς τοὺς Ἑρμιθίους δὲ ταῖς ποίας πόλεφς ὅστι σκέπτει. μάλισα μὸ γὰρ μη-
δεμίαν ἀφιοπίστον, οὐδὲ τὴν σμικροτάτην, οὐδὲ τὴν ἐν σκότῳ κειμένην. ἀπάσης γὰρ
μέλει θεοῖς, καὶ εἰσὶν ἐκείνων κτήματα. Εἶπε δ' ἄν ἴσως πς, ὡς ὑ μεγάλη πᾶ τοιαῦτα ζη-
μία, ὥσπερ ἐν χερῷ, τῦ φαυλοτάτου χορδυτῦ σιωπῶντος. ἀλλ' ὑ ταῖς ἠμετέρας εἴη τε τι
τοιοῦτον εἰπεῖν, οὔτε σθένος μηθὲν ἔτα μῆκος, ὡς μὴ εἰ) ῥᾴδιον
ἐν πυλῶν εἰς πύλας ἐλθεῖν· τοιαύτην ἢ ἐστὶ οὕτω πολλὴν πρόκειται γῆν, ὥστε πόλια μὴ
φέρειν, αὐτὴ ἢ ἀποχρῆν· πηγαὶ ἢ οὐ μικραὶ μὸ αἱ ἔξω τειχῶν, οὐδὲ ὀλίγαι· ταῖς δ'
ἀπὸ τῆς δάφνης ὅτι ὃ ἄχυ φερούσαις οὐ πολλὰς αἰτήσεις. ἡ μὲν χλυφὴ τε φρά-
ος, ἐ ἥδιος ἀνέμοις ἥδιστ. ἀηδρὰ τε ἡ καθ' ἡμέραν ἀνθή, πρέχουσα τοῖς ὁρῶσιν ὠνῆς ὑπι-
θυμίαν. πολὺ ἢ ὃ πόλιν ἐθνῶν εἰς αὐτὴν μετοικιζόμενον· ἡ ἢ δέχεται ἀσμένως, κ θερα-
πεύει, ἐ οὐκ ἐᾷ μέμφασθαι ταῖς βεβουλευμέναις. τὴν ἰσχὺν δὲ τὴν ἁπάσης τῆς πόλεως,
πολλοὶ μὸ πόλεμοι πρὸς τὴν Περσῶν ἀρχὴν πολεμηθέντες ἐπέδειξαν· οὐχ ἥκιστα ἢ ᾧ
πέρας Ἰουλιανὸς ὀφθος ἐπῆλθε· διδάξας διώκειν τοῦ φεύγοντας ἀφ' ὁδοῦ
Ρωμαίους, ἔργον αὐτῷ ἀποδοὺς. Μὴ δῶν ἄλλο τι νομίσῃς νῦν, ἢ πρὸς τῶν ὅλων εἰ) τὸ βου-
λεύ, εἴπερ ὑπὲρ πόλεώς ὅστιν, ἐν ὁ Μῆδος ἢ μὴ εἰ) βούλοιτ' ἄν, ἢ πρᾶξαι κακῶς, ὡς ταῖς
αὐτὴν βέλτιον πρὸ τῶν ἔχοντα. μὴ τοίνυν σωναγωνίσῃ ταῖς τῶν βαρβάρων ὑπιθυμίαις·
μηδὲ τὸν ἀρετὸν τὸν Κέλσου παραινέσῃς. Εἰ γὰρ σὺ ζητήσεις τι πλέον, ἐκείνῳ ὃ
μέλησεν" ἠμέλη) · κ τιμᾶν ἀνὴρ ἄξιος. ἀλλὰ μικρὸν ⟨Ϡ⟩ τεθνηκότες πρὸς τὸν σὸν ἀθυ-
μίαν. σὺ ἢ μηδὲ τὸν ὅτι τούτῳ τιμωρίαν ἀγνίει, τὸν Φυγὸν, ὦ Βασιλῦ, τῶν πολλῶν
ἀνδρῶν, γυναικῶν, παίδων, γηραιοκότων, ὧν ἀφ' ἑκάστου πολλὰ δάκρυα χῖ τῶν ὄνων, χῖ
τῶν ὀρέων, χῖ τῶν καμήλων· ὧν ὁ μισθὸς διπλάσιος τῇ χρείᾳ τῶν μισθουμένων. ὁ ἢ τι-

μεσον

μεθη ἐγκαλῶν τῷ μεμιαθωμθώ, τῶν ταυτὸ ποιούντων ὅτι τ ὑπουδὲς ὄξιν. ἐπείγονται
ὴ, ὡ μὴν εἰς ἑτέρας πόλεις · ὡ ὴ εἰς ἀγρούς. ἐ κεῖ μὴν, ὡς εἰπεῖν, ἡ πόλις · αἱ ὴ
πρὸς τὰ ἀπὸ τῶν ἀγρῶν δεῦρο ἄγουσαι καὶ ἐκάστην πύλιν ὁδοὶ οὐκ τῆς πόλεως πολλα-
χῆ μείζοισιν. οἴονται γὰρ μέντοι μὴν ἁπλῶσθαι ξιφῶν ἐπιλοίπων · δίκαιον ὴ ὴ
δύναμ ἕκαστος τυχῶν δὺ ἴσως ἀσφαλείας. χωρὸς ὴ τοῖς ληῖταις, οἷος οὐχ ἕτερος · χρη- 5
μῦχ μὴν κομιζομένων, ῥᾳδίως δ᾽ οὔσης εἰς σφαγήν. φέρει ὴ ὁ ποταμὸς νεκροὺς εἰς τὸν
θάλασσαν, οἷς ἐμβαλόντων τῶν πεφονευκότων δέχεται. ἡ γεωργία μὴν οὐ ἀγροῖς · ὀλι-
γανθρωπία ὴ οὐ τῇ πόλει, ὡς εἰ βραχὺ τοῖς σιτοποιοῖς ὃ ἔργον. δακρύουσι ὴ οἱ μὴ ὅπως
τὴν πόλιν ἀφέντες, τῷ μήπω ὡ δ᾽ ἀπελθόντες τῷ πόθῳ. νοσήματα ὴ ἰατρῶν ἀσθμὸς ἴσ. -νιν
νικᾷ, ὁ ὴ ἀπθανὼν, πατρῴων ἑστίαν μνημῦχ · λιμὸς ὴ οὐ λιμῷ, ἀλλ᾽ ὃ πλῆθος τῶν ἐ- 10
κασταχοῦ κατθνηκότων. ἀρχθέντες ὴ ἄρχονται μὴν ταῖς μεταβασάσεσι · κωλύσαι ὴ οὐκ ἔχυ-
σι τῇ τῶ μέλλοντος ἀγνοίᾳ. πρὸς γὰρ ὡ τρέμοντα, ὃ μηδὲν ἔσται λυπηρὸν, οὐκ ἂν ἐγ-
γυήσαιτ᾽ δύναμιν. ἔστι δ᾽ ὧν οὐδὲ τέρας ἔξω φόβου, οὔτε ὁ μέγων, οὔτε ὁ πορφυροῦς. ἡ
γὰρ αὐτὸ ὃ μεμιμηκέναι δέδοικε. ὃ γὰρ ζῷον τοσοῦτον τοσούτῳ στενοχωρίαν φόβῳ, πόσην
ἔχει τὴν δίκην; ἐλπὶς γὰρ θανάτου ἡ τῶ μὴ γνησομένου, τῆς δοῦ πρεσβείας πλήρης 15
ἀγαθότητος. πολλοῖς ἀπόλωλε χρήματα, βασιλεῦ · πολλοῖς θρέμμασι οὐ φορητοῖς
κρημάτοις · πολλοὺς μητέρων οὐκ τῶν γονάτων ἐξέπεσε τὰ παιδία · πολλοὺς δ᾽ ἄνδρας ἥρπασε ἐξέπεσεν
λῃστῶν κύματα · πολλοὶ ταῖς ψυχαῖς ἡ ταφὴν πρεσφερήνεγκαν. ἕτερα γέγονεν ἡμῖν ἡ
πόλις · ἢ τόγε ἀληθέστερον, οὐδὲ πόλις. κέκλεισαι μὲν θέατρον σκηνῆ · κέκλεισται ὴ ἱππόδρο-
μος · οὐ χορὸν ἄγει νυμφίος, οὐ λαμπάδες ἅπτονται γάμοις · οὐχ ὑμέναιος ᾄδεται. ἐξῆλθον 20
αὐλοὶ πομπῆς, ἐξῆλθον σύριγγες, ἐξῆλθον ἄσματα. οὐ σκῶμμα, οὐκ ἀστεῖον, οὐ συμπόσιον ·
οὐδὲν ἁπλῶς τῶν ἡδονῶν φερόντων ἐ χαρὰν ἰδεῖν τις ἐν αὐτῇ. καταλέλοιπε μὴν αἱ πρὸς λό-
γους ἀγωγαί · καταλέλοιπται ὴ αἱ πρὸς τὰ γράμματα διδασκαλίαι · διδάσκει ὴ οὐδείς,
οὐδὲ μανθάνει. νοσοῦντων μὴν ἡ χρόα · οὐκ ἐρρωμένων ὴ ἡ φωνὴ · πεπλημμελῶσι ὴ ἡ γνώ-
μη · καὶ τις ἐπ᾽ ἄλλοι ὁρμήσας λόγου, ἐπ᾽ ἄλλου ἀπενέχθη. Οἶμαι ὴ ἐγ ὡ Θεοὺ βοηθοῦ- 25
σαι μὲν τοῖς λόγοις, ἀλλ᾽ ὅτι τὴν Ρωμαίων γλῶ Περσικὴν πρεσβείαν. οὐ γὰρ αὖ ἔχοι κα-
λῶς ἰδεῖν ἐκείνους πόλιν τὴν πρὸς ἕω τὴν μεγίστην, ἐν μίσει τε τῷ πρὸς σοῦ ἐ καλέσεσιν
αἰχμώλω" ἐχούσας τῷ ζέπτῳ τῆς πόλεως. νομίσας οὖν μηδὲ ταῦτα ἀθρεῖ γεγλῦφθαι, ἴσ. ἔχοντα
γέγνε πρᾶος · ἐ μὴ στρήσῃς τὴν ἡμετέραν, ὧν Παφλαγόνων πίσι μεταδέδωχας, ὀλίγοις ὀ-
λίγῳ οἰκοῦσι πόλιν · ἣ ἐ φυλῆς μιᾶς τῶν ἐκπεφόβικε τῶν πρὸ ἡμῖν λείπει). καλὸν, ὦ 30
βασιλεῦ, ἐ σὲ τούτοις συμμωέσθαι, ἐ παῖδας σοὺς, ἐ ταῦτα φιλοτιμίσθαι τε ἐ διδάσκω
ἀλλοῖς εἰ) τὸ πῶς δεῖ χαρεῖς ὁμοίοις πρεσφέρειν. φέρων μὴν γὰ δυσκολίας ὁ χρόνος οὐ
παύσεται. μέγα ὴ ἐκείνους, οἶμαι, μὴ ὡ συμβουλεύσοντα ζητεῖν, οἴκοθεν ἐ πρὸς τὸ φύ-
σαντος ἔχοντι τὴν πρὸς αἰνεσιν. λύε δὲ τὴν πολλὴν συμφορὰν, ὦ βασιλεῦ, ἐ ταῖς φυγαῖς
ἐ τοῖς ὀδυρμοῖς ἐξίσωσον τὴν τῆς καθόδου φαιδρότητα. κομισάσθω τις ὡ πρόθυμία · κο- 35
μισάσθω ὃ δωμάτιον · φιλησάτω ταῖς πρώταις ὑγείαις, " τὴν δευτέραν, τὴν ἐπ᾽ ἐκείναις · χ. τὰς δευτέ-
ρας, τὰς
ἀπολουσάτω τῆς νυκτὸς εἰς ὕπνον ἐν τοῖς αὐτοῦ κατακείμενος. πολλοὶ μὴν ἀκήκοας ἐγ- ἀπ᾽ ἐκείνας
κωμίων, τῶν μὴν θείων ῥητόρων, τῶν ὴ ἐ μανίᾳ ποιητῶν εἰργασμένων, ἐν οἷς πατρίδα τε ἄρε-
ται ἐ σαί, ἐ ὅπλα, ἐ στρατηγίαι, ἐ μάχαι ἐ νίκαι, ἐ ὃ πρόσω ὴ χῆμα τοῦτο, καὶ ὁ τοῖς ἄλλοις
ἐφέσηκας, ἐκόντων ἐκόντα σὲ τῶν βαρβάρων ἰόντων. ποίησον δὴ καλλίους ἐμοῦ ταῦτα 40
λόγους, ὦ καλλίω τοῖς πρόσθεν δὴ τούτοις ποιῆσαι τὴν ἐκόθεσιν. ὅπου γὰ ἐκείνων μεγά-
λων, ἕνι τι πλέον ἐν τούτοις ἐκ ὧν ὀνειδίζω λόγος. Νεῦσον τοίνυν, ὦ θεία κεφαλή, ἐ ποιήσας
μοι ὃ γῆρας εὔδαιμον τῷ πρὸ ὧν ἀφίλημαι καταρθωκέναι, χρηστὴν ἀγγελίαν φέροντα τοῖς
" ἐμοῖς πολίταις ἀποπεμφθέν. χ. ἐμαυτῆ

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΤΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΘΕΟΔΟσιον Ⓐ βασιλέα ὑπὲρ τῆς διδυμαγωγῆς.

ἰσ. ὑκάτι

Ἀμὲν πολλάκις πρεσβεύσαντο ὡς ἄλλοτ' ἐς ἄλλην τὴν πόλει διάνοιαν ὁρᾶν ἕτερον· ὅπου γε καὶ πόλιν ἐκ ἠρξέ μοι πρεσβεύειν, ἵνα ὁκ ἐξίω πρέσβυς. ἐπεὶ δίκαιον τοῖς μὲν πεποιηκόσιν ἀποδοῦναι χάριν, δι' ἐμοῦ τοῦτο ποιῆ τὴν Ἀντιοχέων ἡ πόλις, τῆς μὲν δι' ἔργων ἀμοιβῆς ἀπολελειμμένη· τῇ δὲ διὰ λόγων αὐτὴ χάριν ἀποδοῦναι ἐθέλη μόνῃ χρωμένῃ. δοκεῖ δέ μοι καὶ τοῖς θεοῖς ὕμνος ἅπας μὴ ἔχων ἄπομπος αἰσθήματος εἶναι τιμιώτερος, ὡς δηλοῖ Πίνδαρος ὁ Θηβαῖος, μείζονων πρὸς ἢ Πυθίου τετυχηκώς, ἢ Ⓐ πλέξαν χρυσοῖ στέφανοι κεκρυμμένοι. αἰσχύνομαι μὲν οὖν τοῦ κατὰ τῆς ἐμαυτοῦ ῥηθησομένους λόγους· ἐπεὶ δὲ ὁκ ἔνι τοῦτο φυγόντα σῶσαι τὸ πρέπον τῷ περὶ τῆς χάριτος λόγῳ, φείσομαι τὰ ἀπὸ τῆς ἀληθείας· βουλόμενος μὲν οὖν ἔχειν εἰπεῖν τι περὶ αὐτῆς ἄμεινον, τῆς ἀνάγκης δ' ταύτῃ ἀγούσης

ἰσ τὼ τ·

ἐρῶ. ἐλθέτω περὶ βασιλέα χρηστὸν ἡ ἡμετέρα πόλις μὴ μόνον τῆς ὑπεροπλῆς ἀνάγνωσιν ἀποστειλαμένη τῷ ἀρχῷ ὁ τῷ δοκεῖν ὑπὲρ Ⓐ Θεοῦ καταφθύσαι. τῶν γὰρ ἀδικημάτων ἀφαιρεῖν ὁκ οἶδ' ὅπῃ ταυτὶ τὰ ῥήματα· λαβοῦσα δ' ταύτην τὴν ἀρχὴν ὁ τῷ δικαστηρίῳ ποιηρὰ συμμορία, πλείους ἔξω τῶν θυρῶν πρεσβεύσαντο, καὶ μετ' ἐκείνους ἕτεροι πλείους, εἶτα πάλιν ἄλλοι, σπεύδειν μὲν τὰ ὁ τῷ καινῷ βαδιζομένῳ τόμῳ διαπεταγμένα. καὶ πάν-

ἰσ. κυκλίδ

τες δ' ὑπὲρ αὐτῶν ὧν ἔδρασαν ὑπὲρ μείζω ἢ δεδιόμενα, παρασκόποις μὲν ὕπνοις σφοδρῶς τῇ τοῦ ἄρχοντος κυκλίᾳ, καὶ ταῖς μετ' ἐκείνην δύσεις, ὥστε λῆσαι ταῦτ' ὑπὲρ ῥᾳθυμίαν καὶ ῥᾴξαντες αὐτὰ ἀποκτείνωσιν αὐτόν, οἷα τοιοῦτοι χαίρει πεποιηκόσι πολλαχοῦ. τοῦτο δ' ἀδυνηθέντες κατέχεαι μὲν τῶν ἑαυτῶν κεφαλῶν ὕβρεις (ὅτῳ γὰρ ἀμείνων εἰπεῖν) ἃς ἀδ' ὁ καταλείψω τῶν τις ἀγνοιῶν ἐφ' ἑτέροις τῶν ἴσων. τούτῳ δ' ὅτι τοσούτῳ, τὰ ἀπὸ τῶν ἔργων ἐ-

πέδειξαν, δραμόντες ὑπὲρ σε τὸ καὶ τὸν γυναῖκα τὸν σὸν ἠ τέκνα· χαρὰ τε ἦ κάλλους ταῦτα δείξαντες χαμαί. καὶ ὁκ ἀπέχεται ταῦτα· ἀλλ' εἴλκυσαν Ⓐ μὲν ὅλως Ⓐ δ' διεφθαρμένους. καὶ Ⓐ μὲν τοιαῦτα κάδικοῦσι· Ⓐ δ' τῷ βασιλεῖ ταῦτα ἀγελαιότατα ἔσται, πεφευγότες οἷα σφᾶς δείσει μὴ μύειν. ἡ πόλις δ' ἐφρίωσε μὲν τῶν τοιούτων πεφευγότων· αἱ δ' ἐλπίδες αἱ μὲν ἥξειν λόγον ὑπὲρ τῶν πεφευγότων φόνῳ· ἡ δ' οὐ κτενῶ μὲν, διὰ φυγῆς

δ' τὰ πρώτων ἔξειν· ἑτέρα ψῆφος ἐπῆλθε δημίων δόξαις ἀπολέσθαι μὲν ὃ βουλεύσει· ἀπολέσθαι δ' μοίραν οὐ μικρὰν τῶν ἐν τῷ δήμῳ. ὥσθ' οὕτως ἔσθ'; παιδεύει μὲν παιδεία λοιπὸν ἴασιν ἐχούσῃ, δικαιοῦται δ' πεπαυμένον τῇ λύπῃ πάλιν ἐλθόντα τῶν λυποῦντων ποιῆσαι· καὶ μὴ ἀμιλλᾶσθαι ἵππους· μήτ' εἰς θέαν ἴτω, μήτε ὁ τέρπων, μήτε ὁ τερπόμενος· καὶ μικρᾶς ὀνόματι πόλεως ἡ μεγάλη κεκλήσθω· καὶ τῆς ἐκ βαδιζείων ἀπεχέσθω τρυφῆς· ὧν

δ' οὐδὲν ἄλυπον. ὑπὲρ δ' τῶν ἐκείνων κρίσιν, πέμπει μὲν οἷς συμφήσῃ δικαιοσυνῶν· ἐλέγχου δ' ποιήσας κυρίας, ὡς αὐτῷ δ' λοιπὸν ἐφύλαξεν· ὅπως ὁπόσον ἀφήσει ἅπασιν, εἶναι καταφανές. καὶ Ⓐ μὲν ἀποφευγότες ἀρήσεως ἔχεσθαι τῷ οἰκήματι· καὶ πρῶταν Ⓐ τούτων οἰκῆσαι· διὰ τῶν πρὸς τὸ θανάτου φιλημάτων τῶν μετ' ὀδυρμῶν χαριζόμενοι χάριν. ἐπειδ' ὅπερ ἥλιος ἐργάζεται, νυκτὸν ἀκτῖσι νέφη, φῶς ἦκεν ὑπὲρ σωτῆρος, ἀπελαύνων δ' σκότος· καὶ πρῶν μὲν

δ' γυναῖκα ἐξεχεχωρήκει· πρῶν δ' εἰς θυφεστεῶν ἄλλον, εἰσελαλύθη· καὶ προσημερίου τε τοῦ φωτὸς αὖθις εἴχομεν, ἡ δεσμάτων εἶδη, καὶ λύσασθαι δή· ἡ τῶν αὐτῆς γόνων ἡ πόλις, καὶ τῶν αὐτῆς ἔφθιτο πένης. ὁ μὲν γὰρ Ἀσκληπιὸς ἑνί που λέγεται λῦσαι θανάτου, καὶ Ἡρακλῆς μιᾷ γυναικί· σοὶ δ' ὑπὲρ ὅλων τῶν πόλεων· ὥστε ὅστις ἀσεβεῖν κέκραγε, λέγει, καλῶς ἂν λέγοι. τοσοῦτον εἴργασται δρασμοὶ ὁ φόβος· οὐ γὰρ φυγὴν δυναμένοις,

τῆς

τῆς ὑ πρεσβυτέρας τιμωρίας τῶν δίκαιος, ὦ παῦσαι, ὦ βασιλεῦ, μεσὴν αὖθις σωμάτων ἀπέφλωσας τὴν πόλιν. γνοίη δ' ἂν τις ἡλίκα δέδωκεν, εἰ λογίσαιτο, πόσους ἂν ἐν αὐτῇ λόγῳ ὀπτηθῆναι τὴν ὀφειλομένην δίκην· ἐν εἷ τις ἡπάσατο λαβόντα, συκοφάντης ἂν ἐν, ἐν δ' ἂν ἡ πρεσβύτερα δίκη, πολὺ μᾶλλον· πολλοὶ γὰρ νεκροὶ, δήμευσις τῶν ὄντων, ἐκβεβλῆσθαι τῆς οἰκίας, καὶ μηδ' ἀποθανόντι μετέναι πατρῴων μνημάτων. εἰ δή τις ἐπελαμβάνετο τούτων, ὃ φόνια αὐ ἐφέρετο, τοῦτο μὲν ταῖς βλασφημίαις, τοῦτο δὲ ταῖς εἰκόσιν ἦν πολλαχοῦ. πρὸς δὴ τοῦτον ἄτοπον ἐκεῖνον, ἐν δ' τῷ βασιλεῖ λέγειν· αὖ δέσποτα, τῶν ῥημάτων οὐκ ἀκήκοας; οὐδ' ἐλεημόνους οὐκ οἶδας; εἰ γὰρ πρὸς μόνον τὸν νεώτερον τῶν παίδων τῶν ἐμῶν ἀπελημμένα, φέρειν ἔδει· εἰ δὲ πρὸς σκιὰν μόνον ὁ πρεσβύτερος, τύπῳ δὲ ἡ τεκοῦσα, τῇ τεκούσῃ δὲ ἐγὼ, ᾧ δὲ δὴ τούτων ἀφορητότερον ἐμοὶ, τὸν ἵππέα τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν αὐτῷ ἵππῳ καταπεγκόντες· ὥσπερ οἱ ἱππομαχίᾳ πρώσαντες ἀμφοτέροις ἐγέλων, ὡς οὐκ ὄντος τοῦ χαλεπωμοιοῦντος· πῶς τοιούτων κακῶν, οὐδὲ καταλελειμμένου τοῦ λυπροῦ δίκην. πόσους δὲ καὶ ἕκαστον τῶν ὑβρισμένων ἀποθανεῖν· πῶς τοιούτων ὠμωρίαν, ἀμιμητόν· δέδοικα γὰρ ἐπομόσαι· ὃ δὲ μὴ τοιαύτης δεηθεῖεν δίκης, ἥμερον. καὶ ὃ μὲν ὅλως ἴσα λαβεῖν, νουθετοῦντος· ὃ δὲ μηδὲ τηλικαύτῃ, παρόντος τε καὶ πειρωμένου τοῖς θεοῖς εἰς ὅσον οἷόντε ἀφομοιοῦν ἑαυτόν. τί γὰρ δὴ ὃ ἐκείνων; ἀνῶσθαι μὲν ἅπαντα καθορῶσι καὶ ἀκούουσιν· ὃ δ' αὖ τοῖς ὀπτῆσι καὶ λεγομένοις καὶ πραττομένοις ἀδικήματα πολλά γε ἄλλα, καὶ δὴ ὅτε δὶ αὐτοὺς ἀνθρώποι πράττωσι κακῶς, ἀδικεῖσθαί τε λέγουσι περὶ ἐκείνων, ἐκλείποντες εἰς τὸν ἀέρα, οὐδενὸς ἀπεχόμενα ῥήματος. εἶδον ἐγὼ λίθους ἐπ' αὐλῶν ἀφιεμένας· οἱ δὲ ἐν τοιαύτῃ δυνάμει τὸν λαβεῖν δίκην, εἰ βουληθεῖεν, ὄντες, ὃ βέλτιον· εἰ δ' ἅπασιν εἶπον τοῖς τοιούτοις αἱ δίκαι, πόντια ἂν ἐν καὶ ἡμέρᾳ τὰ ἀπολλυμένων πλέα· καὶ ὃ δ' αὖ δεξιοῦσθαι ζῶντες πρὸς τὰς ταφάς. νῦν δὲ ἐν αὐτῷ τούτῳ τὸ κρεῖττον εἶναι δεικνύουσι, τὸ μηδὲ δίκαιον ζητεῖσθαι θυμῷ πολλάκις. οὕτως ἐστὶν ἡσυχῇ θεοῖς ἴσος ὁ βασιλεὺς φανῆναι, καὶ δίκαιος ὡς ἀληθῶς, εἰ μὴ τιμωρίας ἥδιστον τὰς καθ' ἑαυτὸν ἀξίαν, καὶ τοῦτο εἶναι νομίζει βασιλικώτερον, καὶ ᾧ μᾶλλον αὖ ἀρχὴ σῴζοιτο. οὐ γὰρ οὕτως ἀγαπᾶται ὁ κερατίων, οὔτε ἀπὸ τροπαίων, οὔτε ἀπὸ πόλεων ἢ λαμβανομένων ὅπλοις, ἢ ποιουμένων ἀσπίδας, οὔτε ἀπὸ πληθους στρατιωτῶν, οὔτε ἀπὸ νόμων θέσεως, οὔτε ἀπὸ σοφίας, οὔτε ἀπὸ τοῦ δικάζειν ἀκριβείας, ὡς ἀπὸ τοῦ συγχωρεῖν τι ἁμαρτάνειν νέμειν. ἃ μοι δοκεῖ καλῶς οὗτος ὑπισχνούμενος, οἷς εἶχεν ἐκλαβεῖν τὰ μέγιστα πρὸ τῶν τῆς ἀρχῆς χρεῶν, τούτων, ἐξαίρεσιν, φείσασθαι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρετῆς· τοῖς μὲν πλήξασι καὶ ἐλκύσασι Σκύθαν, καὶ καταπατήσασι νεκρόν· ὧν καὶ ἕκαστον ἠδικεῖτο βασιλεύς. τῆς μεμψεως ὅτι τῆς πόλεως κοινὸν εἰκότως ἐργασθῆς, τὸ μὲν τῆς ἡμέρας ἥμισυ τὸν ὀργὴν ἐδίξατο, τὸ μέχρι τοῦ διεδρομῶν αὖτων. ἔπειτ' ἐν ὁ πρεσβύτερον καὶ ἡ λῆψις καὶ ἡ δόσις, καὶ σὺν ἐκείνοις ἕκαστος οἰκαδε ἦρχετο· καὶ ἀπεκλονήτες τε καὶ τὰ ἄλλα πρεσβυτικότες. ἕτερον τοίνυν πολὺ θαυμαστότερον. οὐ γὰρ ἐπ' αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ πολλάκις συνελθόντας, καὶ δὴ καὶ μυστείοις ἐνωχλημένους, λαοὶ ὁμολογουμένως, ἀκούσας ψήφῳ πρὸς θάνατον ἀγομένους, ἀφῆκεν, ἕως ἔξεστι βιωσομένους, ὑμήσας τοῦτο εἰς μέσον ἀγαγόντα Θεόν· ὃ ξίφος οὕτως ἐστὶν ὃν ὀπτηκεῖν. ἀλλ' τοιαύτης τοίνυν φιλανθρωπίας ἦκων, καὶ πολλῇ τῇ πρὸς αὐτὸν μελέτῃ κεχρημένος, καὶ πρεσβυτείδι σὺν τούτῳ κλησάμενος, οὐκ ἐμελλες οὔτε σκεύεσιν καταλύσειν, ἵνα τοῦτον ἐξελέγξειν· ἀλλὰ συμφωνοῦντα αὐτῷ πρὸ ἔξεσθαι τὸν χρόνον, καὶ τῶν πρεσβυτέρων οὐ χείρω δείξειν τὰ δόλτερα. ἐπαινῶ δήπου σὺ καὶ Λακεδαιμονίων, καὶ Ἀθηναίων ὃ σεσωκέναι πόλεις, ἑκάτερον πολλάκις ἑκατέρων ὃ διεφθαρκέναι πόλις, καὶ ᾧ ὃν ἂν βέλτιος ἀμφοτέροις εἶναι, μὴ πρεσβύτας καὶ σκυθρωπότερα. καὶ τὶ πῶς οὐκ ἐγὼ θαυμάζω βασιλέα τοιαῦτα μὲν θαυμάζων, τοιαῦτα δὲ αἰτιώμενος; ἔδει καὶ τειχίσαντα στρατιώτας τε καὶ ὁ-

πλοις

πλοις τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν ἡ τῦτ' ἔχθν νῦν τῇ ψυχῇ παλαθὸν, ὃ μὴ ῥαδίως ὅπι ὧδ' τὴν ὑπ' ἠπείρων χωρὴν αὐχένας. οὕτω γὰρ οὐμὸς πατὴρ ὃ τῦ παιδὸς ἑαυτῦ ποτε σῶμα ὑπεδέξατο, ἡ τῇ τῶν μηθρῶν κεφαλῇ συγκατέκλασεν, ὀκ ὀφειλόυσῃ δίκην. σκόπει δ' πεντακοσίων τὴς ἀρχὴν ὁ Σελθυκίας τυράννων, οἷς ἔργον ἦν βαθὺ ποιῆν τοῖς αὐτῶν πόροις τὰ λιμένα τὸ σῶμα· τύτοις ἔδει καὶ τῶν ἀρτων ὧν τρέφονται τῆς τυχὸς παλαιπωρῆν, ὡς μὴ εἰ καγυδεῖν. τῶν δ' ἑκατὸν πεντακόσιοι μὴ δυνάμενοι φέρειν, ὠθοῦσιν εἰς βασιλέως ὑποστολείδα ἀφεστηκότα, κλείειν ἀπειλοῦντες ὀκ ἀναχόμενον. ὁ δ' ἑπτάτερω δίκαιος ἀναιρόμενος θάνατον, ἦγετο ξένων, πιόντων ὀκ τῶν ἀγρῶν ἀγρὸς μέθης, τῶν τῶν λιμένα κεκαθαρμένων· εἰ απεσόντων δ' δεύτερος τῶν ἡλίκα δύσιν, τῶν ὧδε οἱ γῆς ἦσαν ἀφ' οἶνον εἰδότων, μοχλοὺς τοῖς δέρασιν ὑπιπάξαντες τότε τὴν πόλιν ἔχοντες· ὑποινώνουν δὲ ἄρα ἡ γυναῖκες τῦ ἔργου, τῶν τὸ τέλος ἐπόησαν. ἡ ἰὼ ὧδεῖς, ὃς ὀκ ἔκειτο. τύτων τοίνυν ὧδ' τῆς μὴ δίκης οὐ κεκοινωνηκότες, ὧδ' οἱ ἀμύρτοντες, ἡ ὃ τῶν τὸν οὐ βουλευθέντος μὴ τολμῆσαι, γενόμενος δ' σέσαντας, ἀπιστέρησε τῶν ἐν τῇ βουλῇ τῶν· ὥσπερ αὖ ἡ τὴν Σελθυκείαν. ἡδικήκει δ' ὧδεῖτερος οὐδ' ὅλως ὡρμήθησαν, οὐδ' οὐ διεφθάρησαν· ἀλλ' ὅμως ἐδόκει δίκην ὧδ' ἑκατέρας πόλεως ἀπολωλέναι, ἡ πλείστων δὴ ἐμὸν πάππων λέγω δακρύων τετυχηκέναι, καὶ λίους τε ἡ μεγίστους τῦτο πεποιηκότων. εἰ δ' ὠφέλει σοι ἡ χεὶ μικρὸν, ὦ βασιλῦ, τῇ μὴ ὀκ ἂν ἐκάλεσε καθαρύοισι τῆς αἰτίας· τὴν δ' ἡμετέραν καὶν ἐπεφώνησεν ἐφ' οὕτω ταχέα νίκη. ὥσπερ οὖν ἔκλαυσε μὲν τε μνημονθέται καὶ μνημονθήσεται, ἡ λίθινον ὧδεῖς δ' ἀνδρὶς ἐμποιήσιε χρόνος· οὕτω ἡ τὰ σὰ δὴ ταῦτα μνήμης ἀθανάτυ τετύχε), ὧδ' οὔτε τῆς ἡμετέρας αἰσίας δικήσεως ὧδεῖς δ' ἀφεκτὸν ἔσαι· οἵός τε κρῖν ἐφ' οἷοις μεγίστοις πρῶ ὃ ὑπεγκρόμενον ἔσεται. νικᾷς δ' οὐ τῦτο μόνον, ἀλλ' ἡ τῦ Διὸς παῖδα δόξαντα εἶ Ἀλέξανδρον, εἰς γε ἡμερότητα· ὁ μὲν γε Θήβας, ἐπειδήπερ ἐλθυθερίας, ἰὼ ποτ' ἔσχεν, ἐπεθύμησεν ἡ πόλις, αἰεάσασα πόλιν ψυδέσιν ἀγγελίας ἀπατηθεῖσ' (ὃ καὶ εἰς δὴ πρὸ παῖδοι στρέσειν ἔχθν δοκῶν) σὺ δ' ὁσάκις εἰς οἰκίδιον τῦτο ἔδρασας ἡμέτερον. οὐ πλὴν μιᾶς οἰκίας τὴν Πινδάρου, τὴν ἄλλην καθελὼν πόλιν, καὶ τῦτο μόνον τὸν ποιητὴν, καλλίων δ' ἰὼ ὅλη τῇ πόλει διμήσας τὸν ποιητήν. ἐκείνῳ τε γὰρ ἔωρεπε δοῦναι τοσῦτον, ἡ ᾧ Πινδάρῳ λαβεῖν. μιᾶς γ' οἰκίας ἐσώσης ἐν πόλει χειμῶνι, τί ὃ κέρδος ἦ τῇ πόλει πρὸ ἐκείνης, ἦ αὐτῇ γε ἐκείνῃ, ἦ μὴ οὐσῇ δ' οἰκεῖν ὁ διασώσας τὸ τοιῦτον τοῖς ὧδε αὐτῶν ἔχει; ἀλλὰ μὴ ὧδείς γε τὴν δοκῦσαν Φιλαν θεοπίδα Φιλίππου ὧδε ὧδ' ἀλήθειαν Ἀθηναίοις, ὅτ' Ἀργαῖον κατῆγον, οὐ χαλεπὸν δ' τιπεῖν, ὡς ὀκ ἔιη τῦτο Φιλαν θεοπία. τὸ θεοπρόπιον γὰρ Ἀθηναίοις δ' ἀγκὴν ἔχω τὴν ἀθέιαν αὐτῦ, οἷς ἡδέως δ' ἐκόλασεν, ἀκων ἀφῆκε· ὃ μηδὲν πρὸ Ἀθηναίων ὕστερον παθεῖν ὠνόμενος. ὀκοῦν ὀκ ἰὼ αἰχμαλώτυς ἐλεοῦντος ὃ γενόμενον, ἀλλὰ τὴν αὐτῦ χάριν πειρωμένου ῥύεσθαι. πολὺ δ' οἶμαι ὃ μέσον φιλανθρωπίας ἡ φόβου. σὺ δ' ποίᾳς μὲν Ἀθηναίοις, ποίοις δ' Ἀθηναίων στρατηγοῖς, ποίᾳς δ' ναῦς, ποίᾳς δ' ἱππαγωγοὺς τειήρεις δεῖσειν ἔμελλες; οὕτως εἰλικρινὲς ἐκ τῶν ὃ τῆς Φιλανθρωπίας, ὧδ' ὧδεῖς δ' οὐδαμόθεν αἰτίαν φαυλοτέραν τοῦ ἁψῆται τῶν θεαμάτων. λείπεται δὴ καὶκεῖνος τῶν σῶν δὴ τῦτο, ὁ τὴν Ρώμην μὲν ὁμφίυμον ἐγείρας πόλιν, ὃ ἀῆμα δ' ὃ ἐκείνης ἄπαν εἰς τὴν τὴν εἰσαγαγών· δύσκιμον δ' ἐκ τῶν Ρωμαίων δῆμον ἐγκεῖν ἀνεθικισαμένου τι ῥῆμα. τὰ μὲν γὰρ δ' ποιῶν ἰὼ ἔγκειν, ἔργον δ' ὧδεῖν θεσσαλῶ, ὧδεῖ κατ' εἰκόνος ὑβεις. κἀκεῖ πολλαὶ γε ἐσήκεσαν ἐκείνῳ· αἷς οὐχ ὅπως χάρις ἐπήνεγκαν, ἀλλ' οὐδ' ὅσην εἰς βλέμμα πρόνοιάς ἔρχεται, φαίνονται λελυπηκότες. ὀκοῦν τὰ τῦτα μὲν ἡ ῥήματα ἡ ἔργα· ἐκεῖ δ' τὰ λοιπὸν μόνον, τὰ ῥήματα. οὕτω τὸ βαρύτερον μὲν ἐκείνῳ κοινωνεῖς, κοινωνὸν δ' ἐκεῖνον τὸ μείζονος ὀκ ἔχεις. ἐξεταζέσθω δὴ ἡ τοῖν ἀδελφοῖν οἷς πόλις ἡ Κιβαλίς· ὁ νεώτερος ὃς ὑβρισμένος ἐν γράμμασιν ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει

καθηρημένης ἤδη τῆς τυραννίδος, οὐκ ἐμμησικάκησεν. ὁ μὲν οὖν μὴ καλὸν τοῦτο νομίζων, καλὸς δ' εἶπ· ἀλλὰ τοῦτον μὲν γράμματα ἔνι, καὶ ταῦτα δεινότερον μὲν ἀγράφου ῥήματος, ἧττον δὲ ἔργου πάλιν. καίτοι γ' εἰκότες ἐφαίνοντο τοῦ ταύτας ἀκηκοότες· ἀλλ' ὅμως αὐτὰς πρὸ ἡσαν, οὔτε τιμωρητὴς, οὔτε ἀλιτήριος. ὃ δὲ μέγιστον, ὦ μὲν τυραννοῦμενοι τὰ τοιαῦτα ἐγράφον, καὶ οὐκ ἐφ' αὑτῶν μᾶλλον, ἢ τῆς ἀνάγκης τῆς τοῦ τοῦ δεσπότου, ἵνα φανερὸς ἐλευθέρους, ἢ καὶ τοῦ ἀληθινοῦ ὅτι βούλοιτ' ἂν αὐτὰ ταῦτα διδάσκ. ὁ δὲ δίκαιον ἡγούμενος λαμβάνειν δίκην, ὧν τινες ἐδικάσθησαν ἐφ' ὑβρίκασι δυνάμενοι. τὰ δ' εἰς τὸ κεφάλαιον τὰ αὐτῶν καὶ ἀρχαῖα καὶ βασιλεύοντα πεπραγμένα, ἀφορμὴν ὅτε τοῖς φιλανθρωπίαν πάντα χοῦ καὶ τέλεα. τοῖς τίνα δὴ σε λοιπὸν ὄζεσθαι χρεών, ἢ τοῖς τὸν ἐν τοῖς ὁμοίοις τῇ συνείᾳ δι' εἰκόνος καὶ αὖθις ὑβρισμένον; ἀλλ' εἴ τις τῶν Ἑμεσαν καὶ ταῖς ἐκείνης ἑορταῖς, ἃς ἐκεῖ ταῖς ἑορταῖς ἐθυμηθείη νόμιμος, ὡς παλαιόν τι τοῦτο ὂν καὶ πρώτων βασιλέων ἦκον, καὶ δι' ἀρχαιότητα μᾶλλον ἡδονὴν φέρον, ἢ λύπην· πολὺ δ' οὐκ ἴσον τοῖς ταῖς εἰκόνας ἀμφοτέρων εὑρήσει, ἃς τοσοῦτον, ὅσον ὕβρεως καὶ παιδιᾶς ὁ μέσον. λέγε. ἃ δὲ σοφῶν ἀνδρῶν ἐπιτήμη, ὃ καταδεδειγμένα χαρίεντα τισὶ τὰ τοιαῦτα δαίμοσι, ταῖς μὴ παιδιᾶς λοιδορίας ἐστιώντων ἐκείνοις· ὅπως ταύτῃ κεκορεσμένοι, μηδὲν πλέον τοῖς ἀνθρώποις ζητῶσι. καὶ ἀπιστεῖν γε οὐκ ἄξιον ὁρῶντα, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κωμῳδοῦντας ἐκείνους, καὶ τοὺς γε ἐν δόξῃ πρὸ αὐτῶν ὄντας ἀφορμὴν γοῦν τοῖς μὴ δρόμου σκώμμασι. καὶ ἔκαστον ποίνων ἔτος τοιαῦτα θέοντες ἔχεσι τὴν ἀπὸ τοῦ κινεῖσθαι τοῦ πλήθους αὐτῶν ἀσφάλειαν· οὐ τὴν ὅτι ῥήμασι μόνον, ἀλλ' ὅμως ἐφ' ἅπασιν ἃ ποιοῦσι δικαίαν τὴν ἑορτήν· καὶ ἀρχὴν οὐκ ὀρθῶς δικαιοῦσι ὅτι τὴν πομπείαν ἴσῃ, μικρόψυχός τε βύβλος, καὶ σκαιὸς ἐνομίσθη, καὶ νόμων ἱερῶν ἀλλότριος. ἀλλ' οὐχ ἥμιν γε ἴσως ἀποστροφὴ τις οὐδαμόθεν, οὐδ' αὖθ' ὑβριστὴς ὁ μῦθος· ἀλλ' ἐν τῇ σιγῇ τῶν δεδραχότων ἡ κατηγορία τῶν πεπραγμένων ἐστίν. ὥστε σὺ μὲν ἐκείνῃ πάρεστι αἰ σιωπῶσα τῇ πόλει, τῇδε δ' ἐπάστης δικαίως· οὕτω καὶ ἥμεροι εἶ δόξαντα τῇ γαλεώτῃ πρελήλυθας. ὦ ὦ δὴ πατέρα Τίτε μηδὲν σε ταύτῃ λείπεσθαι λέγοντες, ἐν ᾧ τοῖς εἰκόσιν ὅμοια πεποιῶτα, κτείνασα ὦ σοῦ τα τῇ πρὸ ἑαυτῆς ψήφῳ, πάντε ἐν σίτου οὐκ ἐθέλουσιν ὁρᾶν, πάντι ἐν σοῦ οὐκ Παλαιστίνης ἐκείνας, ὧν ὃ μὲν αὐτοῖς ἐποίει λιμὸν, ὃ δ' ἀσεβείας ἀνάγκαν· ὃ δ' ἀφ' ἑαυτοῦ ἀμπρεπόμενον, οὐκ αὐτῶν ἦν μᾶλλον, ἢ τῶν ὅπου ταῦτα ἀγόντων. ὡς σκῆπτρον δίκαιον ὡς ἀληθῶς ὤφειλον ὧν Ἀλεξανδρέας ᾠόντο. καὶ γὰρ ὅσις χθονὸς ἀποδιδράσας δεσπότου, ἠδίκησε μᾶλλον, ἢ τοῦτο πεποίηκεν. ἃ γὰρ οὐκ ἐβούλετο βιαθεὶς, ταῦτ' ἄκων ἐπ' ἐκείνου δυνατὸν ἦν. ἐν αὐτοῖς οὖν, οἷς ἐκολάζετο τοῖς ἐλαττοῦσιν ἡμῶν τὸν τρόπον· πῶς οὖν τὸ μὴ καὶ μείζοσιν ἐπαινοῖτ' ἂν εἰκότως; ἐπαινῶν δὲ ποία στοχεία; τίς λιμὸς; τίς ὠμότης ἐπαχθοῦσα χαιρῷ δεομένῳ χρημάτων, καὶ ποιοῦσα μείζω τὴν Ῥωμαίων δυνάμιν, καὶ ὃ μὴ πρὸς τοῖς ὅλοις δεδοικέναι, ἀφ' ἑαυτοῦ καρδιῶν; ὃ δὲ μέγιστον, ὦ μὲν ἀπεσφάγησαν Ἀλεξανδρεῖς ὑπὸ τῶν ἐγκαθημένων τῇ πόλει στρατιωτῶν· ὥστε δὴ πολλοί τινες ὥστε καμεῖν τοῖς τύποις τὰ ξίφη. ἵ οὖν ἔδει ζητεῖν ὁ πρὶν ἢ πυθέσθαι πρὸς τῆς στάσεως εἶναι; τοῦτο δὲ οὐδὲν τοιοῦτον πρὸς τῶν τῆδε τόξων ἐγεγόνει. δυοῖν γὰρ δὴ σωμάτων ἦλατο δύο βέλη βοηθοῦντα τῶν γνωρίμων τινὸς οἰκίᾳ θορυβουμένῃ. οὐκοῦν ὁ μὲν ἀφ' ὧν στρατιωτῶν ἀπέκτεινεν· σὺ δὲ οὐκ αἰ αἰτιαθῇς· οὐδὲ σὺ φόβῳ ζῆν ἐᾷς· οὐδ' οὕτως δὲ οὐδὲ λέγειν ἄξιον. ὅτου δὴ καὶ ἕνεκ' ἤλπιται. τῶν τοίνυν εἰρημένων μοι τὰ πολλὰ καὶ μάτην ἐποίει με, οὐχ ὁ Λητὼς καὶ Διός, οὐδ' ἄλλος τις θεῶν· ἀλλ' ὡς μὴ τὴν αὐτυχίαν ἐκείνῃ ἡ πόλις ἴσῃ σὺ φόβῳ τῷ τῆς δίκης, καὶ πολὺς ἴσῃ τῶν ὀλέθρων καταλλαγῆς, ἐγὼ δὲ ἀφ' ἁπάσης ἐρχόμενος, θαρρῶν τε ἐκέλευον, καὶ πέμονται ἔπαινον, καὶ πῶν ἀκριβῶς ἔλεγον ὃ μέλλον ἐφορᾶν, ὥστε τοῖς καὶ κρείττοσιν ἐπῆν τοῖς ἀνθρώποις λέγειν, ὅτι ἀνὴρ ὀξὺ ὁρᾶν ἥμιν ἀφίκηται, καὶ ποιῶ νῦν ὁ πάλαι πρὸ τοῖς Ἀχαιοῖς ὁ Καλχας ὁ Θέστορος.

τότε

τότε οὖν εἰ) μαίτις οὐκ ἀπηρυόμην· θορυβοιώτων γ', ἀλλὰ σοῦ τε μαίτις ἔλεγεν γεγωνῆσθαι, καὶ βλέπειν ἐμαυτὸν ὡς ἀετὸν ἕνα σε, καὶ ὃ μὴ φαινόμενον οὐκ ἦν ἤδη γεγυμνημένων ἐρᾷ· ἐπεὶ καὶ Ⓦ Ηρακλέα πορευόμενον ἐπ' ἔργον ἐκόντα, ἢ καὶ πεμπόμενον, ὅσις ἤδη καλῶς τὴν Ηρακλέους φύσιν, λέγων ὅτι καὶ καταρᾷσει, μαίτις αὖ ἰὼ, οὐκ ἦν Ηρακλῆ κατειργασμέναν, εἰς ὃ πορευτέον κινούμενος· μαντεύε) γ' ἂν Αγαμέμνονα καὶ κὸν ἔσεσθαι Τρωσὶ καὶ Αχιλλέως ἁλώμαγας, εἰδὼς καὶ περὶ τῆς ὀργῆς τῆς ἐκείνου πεπορθημένας πόλεις. μαντεύεται γ' ἐς αὖθις Αχιλλέα περί τε τῆς Εκτορος ἀρετῆς, καὶ ὅπως αὐτὸν ζητήσει τὰ πράγματα· καὶ περὶ Αειρίδου γ' τὸ Λεσμάζου μὴ σὺν φόρους ἀργυρολόγῳ πλέοντος, ὦ αἶμοι ὃ τῶν μαντέων ποιῆν· περιλέγων ὡς μὴ ὁμοίας ἐπαύειν πενίας. καὶ νῦν τοίνυν ἑβδόμων, ὅλι ζῶν τὰ βασιλέα εἶσι) μὴ ὕστως ἀκριβῶς, ὡς μηδὲ εἰ) πλέον τοῖς αὐτόθεν γεγυμνημένοις ἡμῖν· αὐχέα γ' οὐδένα ὑποπτήσει σιδήρῳ. καὶ Εἴπετο δὴ τούτοις ὀξέτασις πονηρῶν ἔργων (δῆλα γὰρ τότε ἀληθὲς ὁμολογεῖν) καὶ δικασταὶ τοῦτ' ὄντες, ὃ δὴ καὶ κέκλιωτο, καὶ " γραμμάτων λύσιν ἔχοντα τῶν πρότερον· ἐν οἷς ἔνεστιν ὁρᾶν λάμπουσαν τῷ βασιλῆ τὴν φύσιν· ὅταν ἀπολογῆται μὴ ἐκ τῆς τῶν ἠδικηκότων κακίας, φάσκῃ γ' αὐτὸ τὴν ὀργὴν ἀλλοτείαν τε εἶ), καὶ ἁλῶ τοῦτο ταχέως μεταπηδᾶν, ὅπου ταὐτὰ ποιήσει, καὶ τοῦτο πλείω λόγον ἔχῃ, ἢ τὸ πιμπρεῖαι λαμβάνειν. χρηστὸς γ' ὢν καὶ φιλόδωρος χαείζεται καὶ τῷ μεγάλῳ στρατηγίῳ καὶ τῷ μεγάλῳ δήμῳ, ὃ καὶ ταῖς ἐκείνων ἱκεσίαις πεπορεῖσθαι τὰ τῶν ὑπεικεχέρων· ἐπεὶ ἔγωγε πέπεισμαι ταῦτα αὖ γνώεσθαι ταὐτὰ τὰ βουλεύματα βουλευομένων οὐκ ἐκείνων μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀνθρώπων. νῦν γ' πλείω μὲν ἀγαθὰ γνώσιν τῇ καὶ νῦν πολλὰ καρπουμένῃ πόλει, δακρύων τε εἵνεκα καὶ τῶν ἄλλων, ἃ τὴν βοήθειαν εἶχεν. ἔστω δὲ μὴ τοι χρῆν ἠτηκότες, ἢ ἐδωκεν δὲ τῇ γῇ, καὶ μηδενὸς μεταγελλόντος. οἱ δ' αὐτὸν μὲν ἐδεξαν καλῶς, καὶ ὡς εἰσὶν εὐπρεπῆ ἄξιοι βασιλέα ἐπεκάλεν· ἐφ' ἃ καὶ πρὸ ἐκείνων αὐτὸς αὐτόν. δηλοῖ δ' οἷός ἐστιν ἐκεῖνος ἐν τῇ τῶν φιλανθρώπων ἀγαπήσει. διελὼν γὰρ ἃ δίδωσι χωρεῖς ἕκαστον ἀπὸ ἡμῆς, τὰς οὐσίας, τὰ θεάματα, τὸν ὀξελαυνόμενοις, οἷς περὶ τὴν ψυχὴν ὁ λόγος, τὰ τὰ αὐτῆς ἀπειληφὼν ἀγαθὰ, ἔχων ἐν δυοῖν, εἴπερ ἐβούλετο, ῥήμασι περιλαβεῖν τὴν δόσιν· ὁ γ', ὥσπερ Ⓓ τῶν αἰθέων βεβαίως ἀπημαπόμενοι, μακρηγορῆ· ἐς μάλις ὀξέρχεται· καὶ δίδωκεν ἐκὼν τῶν πενομένων, ὡς ἴσον οὐ ἀπορῆν ἐς πλουτεῖν. ἀλλὰ τοῦτο τὰ ζῆν περιστέλλει, ὃ ἐς ἐν οἷς ἐστὶν ζῆν. εἰσὶ γ' οἱ δι' ἀδίκων θανάτων ὅπως τινῶν ἦκον Ασίας· ἢ γ' ἐντεῦθεν ὠφέλεια νῦν τε καὶ ἐς ἀεί, τῶν ἀεὶ ὃ κράτος ἐχόντων, διδασκομένων μὴ τῶν ὄντων ἐκβάλλειν ὧν κεκτημένους, μηδὲ κέρδη τὰ τοιαῦτα νομίζειν. τῶν μὲν οὖν ἴσων ἔτυχεν ἀν" καὶ οὐ τοσαύτη πόλις ἐν τοιούτοις ἀμβρτήμασιν· " εἰδότες ὅτι καθάπερ ἐν σώματι, κἂν ὃ μικρότατον ἀφέλῃς, ὃ πᾶν ἐζημίωκας· ὕτω καὶ τῇ μορφῇ τῇ ἀπὸ τῶν πόλεων, ποθουμένη τὸ τέως μέτοντος, εἴτε ἀπολωλότος, νῦν γ' δυοῖν μὲν ἥδε δυοτέρα, τρισὶ γ' ἴση· τῶν δὲ ἄλλων ἀρείσει, καὶ γέγωνας οἰκίσης ἀπὸ τῆς σωτηρίας· οὐ λίθους ὅτι λίθοις ἀπὸ πετρίων τιθεὶς, ὑδὲ ἀναρμοτῶν ξύλα, ὑδὲ ἐπάγων κέραμον, ὑδὲ εἰς πόνον ἐς ὃ καθῆσθαι μείζων Ⓦ σιαυτοῦ, οὐδὲ πολλῶν ἐτῶν εἰς ὃ πᾶν δεόμενος, ἀλλ' ἀπὸ γνώμης τε ἡμέρᾳ, ἐς γραμμάτων ὀλίγων, καὶ τῷ κρείττῳ θυμῷ γνώεσθαι. καὶ νῦν ἅπαντα σκῆνα τὰ τῶν περὶ τῆς Ιοῦς τὰ τῶν ἐκείνῳ ζητουμένων, τὰ Αλεξάνδρου, τὰ Σελεύκου, τὰ τῶν μετ' ἐκῆνον ἀρξάντων, σὰ γῆς· ὃ μῆκος, ὃ πλάτος, τὰ ἱερὰ, τὰ ἴδια, τὰ δημόσια, σοῶν κάλλος, ἀγορῶν φαιδρότης, βυλευτήρια, θέατρα, λυτρά. τὰ μὲν γὰρ ἐκείνων οἴχεται τῇ σαθρᾷ· τῶν δ' ὅσων σῶν ἡ συγνώμη πεποίηκε. ὁ γὰρ εἰκότως ἀνελῶν φεισάμενος εἰς τὸν τὸν κτίσαντος χώραν, ἐξ ὧν οὐκ ἀνήρηκεν, εἰσάγεται· ἐπεὶ καὶ ὅστις αὖ θερμὸν ποταμὸν ῥύμης ὀξήρπασε, πατὴρ ἀν" εἰκότως εἴ) τῷ σεσωσμένῳ δοκοίη. ὅταν οὖν τις ἐπαινῇ βασιλέας, ὀξ ὧν ἔδοσαν τῇ γῇ πόλεων, ἔξεστιν ἑτέρῳ τινὶ δὲ ταῦτα σὺ δεδόσθαι λέγειν. καὶ γὰρ Ⓦ Εκτορα τῇ Τροίᾳ, " ὃ τῇ μονομαχίᾳ πεσόντα πρὸς Απόλλωνος, δεδόσθαι τὸν γε δυασήσαντος. ὥστε σὺ

ἰσ. γράμματα

ἰσ. εἰκότως, ἢ.

μηδ' ἀν' ὄνομα τῇ πόλει μεταθεῖναι ἐκ τῆς σῆς οἰκίας μηδένα ἀν' ἁπάσαθαι. καὶ δὴ τοῦτό γε ἐν οἷς ἡμάρτηκα μὴ ὀρθῶς εἰδόσιν, τὰ τοιαῦτα πρὸς δυτέρας προσηγορίας, οἷά περ ἀκήκοας εἰπεῖν. δι' τοίνυν σε τοῖς πεπραγμένοις οἰκτίρω πεφυκότα, σαυτῷ τε ἔργον τ' ἀμαθεῖς ἀν νομίσαι, ἢ τῷ μὴ διαφθεῖραι πρὸς ἀθῆκας τῆς σῆς τύχης ἀξίας· οἵας δὴ ἐν τῷ Δαφνίῳ κοσμίῳ κατέστησας, βασίλεια παλαιὰ τοῖς νέοις ἀποκρύψας. δεχέσθω δή τι ἐν ὃ ἄρα πλησίον, εἴτ' ἐν τῇ νήσῳ βάλει τῇ πέραν τοῦ ποταμοῦ, εἴτ' ἐν ᾧ πρὸς τούτοις φοιτισμένῳ χωρίῳ. πάλαι γὰρ ἔτ' ὄπτα τοῦτα, ὦ βασιλεῦ, ἀ μόνον οὐκ μετέθηκε καλλιος, ἀλλ' ὅπως ἂν μαθεῖν ἡμῖν ἐγγύοιτο· εἶτε ἐπὶ ἕρας ἰὼν ἐκεῖνον ἔχοιμι, εἴτε ἤδη πέπαυται. σὺ γὰρ κρείττων μὲν γέγονας τῆς προνοίας, φυλάττοις δ' ἂν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λαμπάδος, δι' ἣν ὡς ἥδιστα μὲν ἐώρας τὰς ἐνθένδε προσόδους, ὁρᾶν δὲ τοῖς πρᾶσι ἐξὸν ἄλλοθι πινά, τὴν ἀφεκτὴν ἔχειν δοκῶν. διαφέρουσι γὰρ τῷ τε πιστεύεσθαι, τῷ τε ἀκούειν τι πρὸς ἡμῶν. μέγα μὲν δὴ καὶ ὃ λῆξαι τοῦ ὀργοῦ, πολλῷ γ' ἔτι μᾶλλον ὃ μὴ ἅψασθαι λήξαντος. τῷ πρεσβυτέρῳ τοίνυν πρέσβεσι, τῷ μὲν Θεσσαλῶν, τῷ δὲ τῷδε μᾶλλον ὃ σοὶ τῷ νέῳ βασιλεῖ, τότε ἡμῖν, τότε καὶ πρὸς βίαν δώσεις τοῦ ἀπὸ τοῦ παιδὸς ἐπωνυμίαν. λέγω γὰρ βίαν, ὅσῃ δὴ γέγονεν αὐ πρὸς ἐπηκόων σωφρονούντων· ὡς καλὸν πάγε τοιαῦτα βασιλέα προσαναγκάζειν. ἡμᾶς μὲν οὖν ἐκ τούτων πρεσβυς πρὸς δαίμονας· ἔνδον δὲ σε τοῦ καθημένου, καὶ βουλεύσει βουλεύοντος σωτηρίας· καὶ τῷ πεδίῳ τὰ πολέμια μεμετῶντός τε αὐτοῦ, καὶ τοῖς γραπταῖς παιδεύοντος· καὶ μιμουμένου τε τὸ ποιοῦντος βελτίους, Πέρσαις τε σφᾶς αὐτοὺς ἐπαινεῖν πρέποντος, ὅπερ τοῦ ἐκ τῆς εἰρήνης ἀσφάλειαν δραμοῦσιν. ἀν' ὧν καὶ πολέμου δεήσειεν, ἕξεις καὶ σὺ ἀόπλους ἡμᾶς συναγωνιστάς, ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, ὅσοι τοῦ πόλιν οἰκοῦσι, καὶ ὅσοι τοῦ γῆν ἐργάζονται, καὶ ὅσοι δεσπότας ὑπηρετοῦσι. πῆς οἶδεν ἡ πρὸς τῶν δὲ τῶν γυμνῶν συντέλεια; σὺ θεοὺς ἕκαστοι τούτων καλέσουσιν ἀπ' οἰκίας ἀκριβοῦς, ὦ Ἄρη, τοῦ Ἀθηναῖ, σὺ ἄλλοις, ὧν ταῖς γνώμαις ἐκοσμεῖτε τὰ τῶν πολέμων τέλη, μεμνημένοι τῶν τε λελυμῶσθαι κινδύνων, τῆς τε ἀνελπίστου σωτηρίας. αἰτιῶντες τοῖς σώμασιν, εἴ τινες ἄρα φόβῳ εἰς δέος τε πίπτειν καὶ φόβον, καὶ φυγῆς μᾶλλον ἢ διώξεως ἐρᾶν. ὅσῳ γὰρ τὸ πολέμου πρόσχημα ἔχοιεν εὐχαρίστην, ὁρᾶν μὲν τὰς ποιήσεσι. καὶ μή τοι νομίσῃς πρὸς τῆσδε μόνης τοῦτο ἔχειν τὸ ἀγαθόν· ἀλλ' ὅσοι ὄντι τὸ βασιλευόμενον, τοσοῦτο τὸ σωθησόμενοι. τὸ γὰρ τῶν ἀδελφῶν δίκαιοι ὄντι δίκαιον καὶ ταῖς πόλεσι, καὶ σωθέντα γε πλειστομόναις, καὶ συγχαίρουσι τὸ τοῖς ἀμείνοσι. καὶ ὥσπερ ὁ μέλει πόλεως λυμεώμενος, καὶ τὸ μηδὲν πεποιηὼς ἰωὴν ἔκ μὴ, οὕτως ὁ μιᾷ πόλει λελυπηκὼς ἁπάσας. δοκοῦν δὲ ὅτῳ τι χρηστὸν εἰς μίαν γεγόνῃ, πάσας ὀνήρτησαν. ἀπὸ τοσούτων οὖν τοσοῦτ' εὐχὴν πόσον τι χρὴ νομίζειν δυνήσεσθαι. οὕτως οὐ φιλαδέλφοις μόνον, ἀλλὰ καὶ λιστελεστάτοις πέφυκας. καὶ φύσει γε τὸ πρᾶγμα τοιοῦτόν ἐστιν. ἢ μὴ ἀρετὴ συμφέρει, καίτοι καὶ εἰ μηδὲν κέρδος ἐμέλλει σοὶ πεδεῖν ἀκολουθήσειν, ἀλλ' γε σὺ δίκαιον τὸ καλὸν τιμήσειν ἔμελλες. τὸ καλὸν δ' οἶμαι, τὸ μὴ πικρῶς ἔχειν τοῖς ἁμαρτάνουσιν, οὗσιν ἀνθρώποις. εἰς μὲν γὰρ οὐρανὸν τοῦτο σὺν εἰσέρχεται, πᾶν δ' ἀπὸ τῆς ἀτῆς σὺν ἔστι καθαρεύσαι τοῦ γένους. θεῖος δέ τις εἶ δοκεῖ καὶ πολλῶν ἐπαίνων ἄξιος, ὃς οὐ ταῖς πρὸ ἐκείνης ἐπιεικείαις, τοῖς πεπραγόσι σὺν ἐπέθετο· καὶ νῦν σοῦ πάντα χρὴ πολεῖν ὁ λόγος, οἷα μὲν τὰ πρὸ ἐμοῦ, οἷα δ' τὰ πραχθησόμενα. οἶμαι δ' ἂν σὸ θεῶν συλλόγοις μνήμῃ ἀμφοτέρων εἶναι, καὶ πρᾶγμα μὲν τῶν ἐγκώμια λέγεσθαι Μουσῶν τε καὶ Ἑρμοῦ, καὶ Ἀπόλλωνος· σὺ δ' ἂν δωρεῶν, ἃς δὴ σοι πρὸ ἐκείνων ἐλθεῖν ἐγκώμιον ἀποφαίνεσθαι· Καλλιόπη δ' ἂν μὲν δράσει μὴ τῶν ἀδελφῶν· ἂν δ' τῆς ἑαυτῆς πόλεως ἀποδώσει καὶ δυτέρᾳ ἀμοιβῇ· ἔρωτα τοῖς σοῖς υἱέσι παιδείας σὺ θεῖσα μουσικῆς.

ΕΚ ΤΩΝ ΦΩΤΙΟΥ

ΑΝεγνώσθη ἐκ τῶν τοῦ μακαρίου Θεοδωρήτου λόγων, οὓς εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον συνεπάξατο· ὧν ἡμᾶς πέντε τέως εἴδομεν· ὧν καὶ ἔνιας ἐκλογὰς τῇδε τῇ συντεταγμένῃ πραγματείᾳ παραθήσομεν. Οὐ τὴν πάντα λόγων ὁ τοιοῦτος ἄλλον τοῦ αὐτοῦ δοκεῖ δίκαιόν εἶναι, ἢ μέρος αὐτοῦ εἶναι· πλεῖόν ἐστι καὶ ἀναμφίλεκτον, ὅσον τὰ μεταξὺ τοῦτο εἰς Κωνσταντινούπολιν ἦκε, καὶ ὅπως αὐτὸς ἀρχιερεὺς κατέστη, καὶ ὡς τὸν ἱερωσύνου καὶ ἀρχιερωσύνου εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον ἐπανάγειν ἐπιεικῶς ἀπασιν ἐσπούδαστο πᾶσιν· καὶ ὅσα τοῖς Γαΐταις, τοῦτο μὲν ὁ γλυκὺς βαπτιστὴς ἐζήλωσε Ἰωάννης, τοῦτο δὲ τῶν καινῶν τῆς πολιτείας διαγραφεσθόμενος τοῦ γράμματος, διετράξατο· καὶ ὡς φθόνος αὐτῷ τὸν εὐσεβείαν ἐψηφίσατο. καὶ ἵνα τῶν μέχρι τέλους ἱστορῶν ὁ δικαστὴς αἰδοῖ δεινυσμένων, τὰ πολλά, μᾶλλον δὲ τὰ πλεῖστα παραπέμπει. ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος ἐπαίνους ἴσως ὀλιγοστίχους, καὶ αὐτὸς ὀλιγόστιχος ὤν, διαπεραίνει, ἀρχόμενος ὧδε· Πάλιν ἡμῖν Ἰωάννου τὸ μνημόσυνον. ὁ δὲ μὴ τοῦτον, ἐγκωμίων μὲν καὶ αὐλῶν ἐπῆχεῖτο νόμους· διαφέρει δὲ τῶν περὶ αὐτοῦ τῇ καλλονῇ τῶν τε ῥημάτων καὶ τῶν νοημάτων. περιοιμάζεται δὲ ὕπνῳ· Πολυσόμῳ τινὶ πρόσωσιν ἐπαθήσιν σάλπιγξ δεομένῳ σὺ παιδικῇ νικᾷ ὁρῶ κινδυνοῦσάν γλώττῃ, καὶ κάλλος ἀθλητοῦ, μυείαις συλλαφόμενον τέχναις, ἀοιδοῦ νῷ, εἰς γραφὴν ἐμοὶ τυχούσῃ περικείμενον. Τὸ μὲν περιοίμιον τοιοῦτον. ἄλλος αὐτὸν ἕλκει βοηδόν, ἁρπάζομενος· ἄλλος καλεῖ δικαζόμενος συνδίκην· ἄλλος πεινῶν, ἐπὶ ἐφῆς ἱκετεύει· γυμνός, ἐπὶ ἐνδύματος· ἄλλος αὐτὸν ἀποδύει· ἄλλος πενήτων, εἰς παράκλησιν ἅπτεται· δεσμῶν ἕτερος ἀπολυθῆναι βοᾷ· ἕλκει τις αὐτὸν ἄλλος πρὸς οἶκον ὑπάρχοντα· ξένος αὖτε καταγώγιον· ἕτερος παραστάς, χρέος ὀδύρεται· ἄλλος ἐποτίλλει καὶ ἁμαλάκτιλλε τὸν κατ' οἶκον μεταπέμπεται σώσοντα· ὧδε δοῦλος πρὸς ἄλλοι καταφεύγει, δεσπότην πικρὸν ὀλοφυρόμενος ἀναιμάκτησιν· χήρα βοᾷ δὲ, ἐλέησον· ἄλλη τὸν ὀρφανίαν ὀδύρεται· μυείαις δὲ πάντες καθ' ἑκάστην πρὸς ἑκάστους ἐπ' ἐκάστῳ ἕπονται. ἁρπάζεται τις, ὁ σωτὴρ ὁ πατήρ· λιμὸς ἀσχάλᾳ, καὶ ἔφοδος ἐκ σωτῆρος γίνεται· νοσεῖ τις, καὶ εἰς ἰατρὸν ὁ ἔφοδος μεταβάλλεται· πένης τις πρὸς πλοῦτον ἔκλινε, καὶ ὁ νοσοκόμος θείσκεται παραμύθιον· ξένων ἔπεσε φροντίς, ὁ ξενοδόχος ὁ πάντα γενητὸς ἀναδύεται. καὶ τί χρὴ καθ' ἕκαστον λέγειν, ὅσα χρόνου μέρη ὁ ἐκείνου βίον διεμέτρησεν; ἵνα μὴ τὸν ἀρχιερωσύνου μόνον λέγω· τοσαύτη τοῦ ἀνθρώπου ἔργων σωτηρίων ποικιλία περιῆσται καὶ διέλιπεν. ὦ γραπτῶν καὶ μὴ πλουτίου ἀγιότητος· ὦ λυπηροῖς τοῖς ἐχθροῖς καὶ μὴ πάφον ὁπλίτου· ὦ πανάρμονίας λύρας πλουτῆ λελυμένης· ὦ δικαστηρίων τηλικούτων ῥυθμιστὰ ἐζημιωμένων· ὦ σωτηρίου τοῖς ἀνθρώποις εἰς ὑρμὴν ἀναπαύσεως σαγήνης· ὦ δένδρου περὶ ὑρμὴν καὶ γῆν μεμορφότος, καὶ τῇ μὲν τὸ σῶμα, τῷ δὲ τὸν ψυχὴν παράγοντος. ἐπὶ πάφῳ δὲ τῆς ἐκκλησίας συγκέκλεισαι τὸ στόμα· οἵας θυσείας ἀνθρώπων ὀφθαλμὸς αἰκρπάσθη; οὐ τέθνηκας, ὦ μακάριε πάτερ, ἀλλ' ὡς ἥλιος ἔδυς· οὐχ ὡς ἀποθανόντος ἀλγοῦμεν, ἀλλ' ὡς ἡμῖν κεκρυμμένου· οὐχ ὡς τεθνεῶτα ζητοῦμεν, ἀλλ' ὡς εἰς οὐρανοὺς μεταστάντα. Ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ τέως λόγος.

Ἐγκωμιαστικοῦ δὲ τύπου ὁ πάντως διασώζει, ἐκ τοῦ δῆλον ποιεῖν πατέρας, τῶν ἐπαίνων ἀπρόκλητος· οὕτω δὲ καὶ ταῦτα. τύπων τῶν ποιητῶν εἷς καὶ ὁ Ἰωάννης, ἡ ἀνάκλησις σύνεσις, ὁ πολυόμματος τοῖς, τῆς διαγελαστικῆς ἐμπειρίας ἡ βίβλος, ὁ κήρυξ τοῖς διαλλαγὰς εὐπλαστότερος, ὁ τοῖς χειρόματα πάλαγος, ὁ τοῖς δόλους πολεμοποιὸν ἀχέρωτος, τῆς

ἐκκλησίας ὁ ἀδέλφος. Οὐδὲὶς ὑποκρίσεως αὐτὸν διελέγξαι ὄφις. πόθεν σοι βούλει δείξομεν Ⓦ Ἰωαννίου πολύτιμον; ἐκ φιλοξενίας; ἢ τίς Ἰωαννίου φιλοξενώτερος; ἐκ τῆς ὑπερασπίσεως ῥητόρτητος; καὶ τίς αὐτὸν δικαιοσύνη κατήδεσεν; ἐκ τῆς περὶ τὸν ἐκκλησίαν ἀσυδησίας; καὶ τίνος ἡ τῆς ψαλμῳδίας τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων μᾶλλον εὐρυθμία; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἢ οὗτος ὁ λόγος.

Ὁ δ' ἐφεξῆς τοῦτ' αὐτὸν μὲν τῶν ἐγκωμίων πλέκει στέφανον, λαμπρότερον δέ πως τὸν τῶν νοημάτων ἁλμὸν ἀπαγγέλλει. ἐοίκασι γοῦν πολῖται Ⓦ πάντα λόγοι μὴ τὸν ἀπὸ τῆς εὐφορείας φυσικωμῳδοῦν στωμυλίαν τὸ γοῦν λόγου μέρος εἶναι αἱ περικοπαὶ τῶν ὑποκειμένων ῥημάτων.

Χρῆσον ἡμῖν, ὦ πάτερ, τὸν λύρας τόνον, ὃ σὸν εἰς τὸν σὸν εὐφημίαν δῶρεισον πλῆκτρον. Εἰ γὰρ καὶ αἱ χάριτες ἐλεύθησαν τῷ νόμῳ τῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ λύρα πάσης τῆς οἰκουμένης ἔχει τὴν "δώρεαν τῆς χάριτος. ἐκείνης ἡμῖν τῆς ἀθανάτου γλώττης μεταδός· μόνη γὰρ ἡ σὴ γλῶττα τῶν σῶν κατορθωμάτων ἀξία. ἔχει τοίνυν Ἰωάννης Ἰωαννίου ἀπείληφεν, ὁ περιῤῥησιασμένος Ⓦ ζηλωτής· ὁ μὴ θάνατον ἐλέγχων τὸν κηρύττοντα μὴ θάνατον, ὁ τῆς ἐρήμου πολίτης τοῦ πάσης πόλεως σωφρονιστής. ἔχεις γὰρ ἄλλων πρὸς τοὺς ἀποστόλους συγγένειαν. προῆκται δὲ τοῖς ἀμαξοβίοις Σκύθαις θυσιαστήρια ἔπηξας, καὶ μόλις τῶν ἵππων ἀποπηδήσας ὁ βάρβαρος, ἔμαθε γόνυ κάμπτειν, ἐς εἰς ἔδαφος ἐξαπλοῦσθαι· καὶ ὁ τῆς τῶν αἰχμαλώτων δάκρυσι μὴ καμπτόμενος, ἔμαθεν ὑπὸ ἀμύρτημι δακρύειν. καὶ μὴν καὶ τὸν τοξότην Πέρσην ἀποπτύξασας ὑπὸ κηρύγματι· ἐς σιδηροφορουμένης προσκυνοῦσιν σκῦνοι τὸν σαυρωθέντα. σύκησεν ἡ σὴ γλῶττα Χαλδαίων καὶ Μάγων μαγῳδυθυσία· καὶ ἡ χειροτονηθεῖσα Περσὶς δίκτυα εἴλκυσεν. Οὐκέτι τῆς δυσεβοῦς θρησκείας τὰ Βαβυλῶνος ἀλλότρια. ζωῦται σι τοῖς ἀποστόλοις "συνέζωσεν· ἔτι πρὸ ἡμῖν τὰ σπέρματα τῆς σῆς γλώττης ἀνθεῖ· καὶν Ἰωαννίου τις ὀνομάσῃ, πολεμεῖ ὁ ἦχος σκληρύνεται. ἡ γὰρ ἐκκλησιαστικὴ λύρα τὸ ἀρχαῖον πλῆκτρον ὑπηγεώσκει, καὶ ἀπὸ δακτύλων ἀρχαίων αὐτὸ σοῦ ὀνόματος συλλαβαῖ. ἔβλεπεν ἡ βασιλὶς πόλις τὰ ἐκ Συρῶν ὑφάσματα, καὶ διέπτυεν· ἐθεώρει δὲ ἐξ Ἰνδῶν λίθους, καὶ κατεφρόνει· οὐδὲ τῆς Τύρου τὸ ἁλυκρὶς αὐτὴν ἕτερπεν ἀνθος· πηλίνην ἐπόθει γλῶτταν, ἀθάνατα διδασκαλίας προχέουσαν τάλαντα. Εἶδέ σι καὶ Ἔφεσος ἡ ἀρχαία, καὶ νέον Ἰωαννίου προσεῖπεν. Εἶδε, καὶ εὐαγγελικῆς "ὑπεμνήσθη βροντῆς. σὺ τοίνυν, ἀγαπητοί, ὃ ῥεῦμα τοῦ λόγου πρασμώπα. ἀλλὰ μὴ φύγωμεν τὸν πρόχυτα, τῆς εἰρήνης λοιπὸν ὁδὸ παιούσης τῷ ῥεύματι. Εἰ γὰρ τι πρὸς σὸν σοις ναύζας, ὦ πάτερ, ἀγανακτῆς· Εἰ τι πρὸς σὸν συμπεπλυκόζας λυπῇ· ἐνόησον, ὅτι χειμὼν καὶ κλύδων καὶ θάλασσα βραδυπλοῦν ἐπάναγκες αὐτοῖς καὶ ἀίκοντας τὸν Ἰωνᾶν προσρίπτει τοῖς κύμασιν. οὐκ ἐκείνων μῖσος, ἀλλὰ σὸν γεμμάτιον δὲ συμβαῖ· οὐκ ἐκείνων πόλεμος, ἀλλὰ σὸς ἀγὼν τὰ γλυόμενα· οὐκ ἐκεῖνοι τῆς ἀδελφικῆς ἀπηνέχθησαν φιλίου, ἀλλ' ἑαυτὸν καὶ σε τὸν δίαυλον τῶν μυστηρίων θραμόν. ἀπόῤῥητος τις οἰκονομία "σκάμματά σοι καὶ θλίψεις ἠυτεύπισι. πρώτως ἐῤῥέθη καὶ σοὶ πρὸς τὸν κοινὸν αὐτίπαλον τῆς ἀνθρωπότητος· Περισταίης τῇ θλιοίᾳ σὺ κεῖ ὃ θρασύπαντός μου Ἰωαννίου, καὶ ἐξῆς. ἐχρεωστεῖτο ὦ λαμπρῷ βίῳ καὶ ἡ λαμπρὰ τελευτή. ἐπάλαιε μὲν τῷ Ἰωνᾶ ὁ θλιβόλος, ἐδόκησεν ὃ προσκρούειν Ⓦ φίλοι. θλῖψ τοῦτο ὕστερον ὁ Θεὸς ἐξιᾶται σὸν φίλοις, καὶ τοῖς φίλοις φίλον Ⓦ Ἰωνᾶν ἀποδίδωσι. τοῦτο καὶ νεῦ ὥσπερ αἰνιδαίομεν γεγενῶς, ὦ πάτερ· καὶ ταῖς δεξίαις τῶν πατέρων ἀλλήλαις συνεφαπομιλίας φαντάζομαι. ἀπέλαβεν Ἰωνᾶν πολυπλασιαθέντα τὰ κτήματα· ἀπέλαβες καὶ σὺ μὴ προσθήκης τὸν σὸν πολύτιμον τιμιόν. Τοιοῦτον Ⓦ ἔχαιον λόγου ἡ ὑπογραφὴ ἐν ᾧ ἀποστολεῖο Εἰρήναθαι λέγει· ὃ ὃ προσοίμιον αἰνίττεται, ὡς ἄλλων προσαιτῶν, ὁ συγγραφεὺς μετ' ἐκείνους δημιουργός. ἔχει γὰρ οὕτως· ὅπερ καὶ μὲ πρὸς ὃ λέγειν ὁ κύκλος ἀνύσησιν, ὅπερ ὃ

σωύθημα

σιώδη μα τοῖς τὴν χαρείσαν ἐναίρει, ὅπερ δὴ καὶ μὲ τοῖς θυφιμίαν πατρικὸν ἀ-
χ. πεμπτῶν- νακρούσασθαι μέλος· καὶ πολλοὶ μὲν ⓐ ὃ ὄφλημα ὃ ἀποζαίτητον ἀπαιτοῦντες, πρὸ ἡ-
τα μῶν ὀφλὴν τῆς παρεικῆς ἐφάμιλλον ἀρετῆς· χρῆσον ἡμῖν, ὦ πάτερ Ἰωαννη, τὴν λύραν
τὴν σὴν.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ ἐγκωμίου τοῦ εἰς τοὺς ἁγίους πρωτομάρ-
τυρας.

Ἐγκωμιάζουσι μάρτυρες, οὐχ ἵνα αὐτοὶ ⓦ ἔπαινον λάβωσιν, ἀλλ' ἵνα ἡμᾶς ἀφελῶσι τοῖς ἐπαί-
νοις ἀφ' ὧν τετιμῶμεν πρὸς τὴν μίμησιν. ἐθελήσωσι γὰρ δίκαιοι γενέσθαι· ἀλλ' ⓐ μὲν εἰς γυ-
μνάσιον δικαιοσύνης, ⓐ δὲ εἰς ἔλεγχον ἁμαρτίας. ἀφ' οὗτος τοίνυν ἡ μὲν τῶν δικαίων πάθη θαλί-
πτει ἡ γραφὴ καλῶς, ταῖς δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν, μάστιγας. Μακάριοι ⓐ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν, ὅτι Ματθ. ιγ. ιϛ.
βλέπουσιν· ἀντὶ τοῦ, ὅλη καταμανθάνουσιν. Εἰ γὰρ ἀπὸ τοῦ ὁρᾶν ἐστὶν ὁ μακαρισμός, καὶ ⓐ
Ἰουδαῖοι ⓦ σωτῆρα ὀφθαλμοῖς ἰδόντες ἐμακαρίζοντο ἄν. ἢ γὰρ ὃ βλέπουσι τοῦτό ἐστι τῇ
γραφῇ, ὃ δὲ νοερῷ τῆς ψυχῆς ὄμματι καταλαμβάνεσθαι δηλοῖ, ἐξ ὃ παβάθη καθορᾶν τὰς
ἀληθείας. ἀφ' οὗτος ἢ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τοῦ προφήτας βλέπουσι ἐκάλουν. μακα- α. Βασ. θ.
ρίζει τοίνυν ὁ σωτὴρ τὰ ὄργανα τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ σώματος ἢ, ὀφθαλμοὺς καλῶς βλέ-
πουσας, ἢ ὦτα ἀκριβῶς ἀκούοντα. δηλονότι ἀκούσαντα νοήσαντα, ἢ νοήσαντα πρακτι-
κῶς, ἢ ὃ γεγραμμένον, Ἄκουσον, θύγατερ, ἐξ ἴδε, ἢ κλῖνον τὸ οὖς σου· ἀντὶ τοῦ, πρᾶξον. Ψαλ. μδ. ιϛ.
σον, νόησον. ὥσπερ δὲ ζημιοῦσι τοὺς ἀμελοῦντας τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι τεθέντων νόμων, οὕτως
καὶ ἀκοὴ τοῦ δικαίου προσκέκλιται ῥέοντι, οὕτως ἡ ἀκοὴ τοῦ δικαίου προσ- Ψαλ. μη. ϛ.
κέκλιται τοῖς θείοις νόμοις τοῖς ναύμασι. Κλινοῦ γὰρ εἰς ἀκρόασιν τὸ οὖς μου. ἀφ' οὗ τί κλι-
νοῦ; ὅπερ πᾶσα ὑδρία δεχομένη ὕδωρ, κεκλιμένη πως σχήματι δέχεται· ἀφ' οὗπερ ἐξ πᾶσα ἀ-
κοὴ δεχομένη τοῦ θείου λόγου τὰ ῥήματα, προσκεκλίσθαι τούτοις λέγεται. μακαρί-
ζω δὲ καὶ τοὺς μάρτυρας πλουσίους, οὐ τὸν τῆς εὐσεβείας πλοῦτον ἀκτήτων ξενόκτησιν
ἐδείξασι, τὸν εὐσεβεῖν μὴ ἀπασκήσασαι. ἐξ γὰρ ἐπλήτουτο ὡς ὑπάρχων ἀκὶ πλουσίους,
ὅπερ ἀπὸ πλουσίας ἡ ἁμαρτία ἐβλάστησεν. ἁμαρτία γὰρ οὐχ ἡ γαμή· Θεοῦ γὰρ πλάσμα καὶ
αὕτη· ἀλλ' ὅτι δι' ἐκείνης εἴδεν εἶρεν ἡ παράβασις. ξένονται οὖν ⓐ μάρτυρες ἀκὶ πλουσίους,
ἐξ ὧν ἐπήγασεν ἡ ἁμαρτία. ἐξ ὁ σωτὴρ ὁ ἀφ' οὗτος ἀκὶ πλουσίους ἐδέξατο λόγχῃ, ἐξ Ιωαν. ιθ. λδ.
ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα, τοῦ κόσμου καθάρσιον, καὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης πληγῆς ἀλεξιτήριον.
ὥσπερ γὰρ μέλη δικαίων ἐγκωμιάζονται κατὰ μέρος· ὅταν καὶ μέλη ἁσεβῶσι κολάζονται, καὶ κα-
λαμίζονται κατὰ μέρος. Μὴ ἐλθέτω μοι πρὸς ἀκαθαρσίας, ἐξ χεὶρ ἁμαρτωλοῦ μὴ σαλθύσῃ με. Ψαλ. κε. ιϛ.
πρὸς ἀκαθαρσίας, ἢ ὁδὸς τῆς ἀκαθαρσίας· χεὶρ γὰρ ἡ πρᾶξις. οἷς, μήτε πρᾶξις ἁμαρτω-
λοῦ, μήτε τέλεος προσέλθῃ μοι, μηδὲ προσκοπή. δηλονὴ καὶ Μωϋσῆς ὑς δεξιοῦ τοῦ ἱερέως αἵμα- Λευϊτ. η. κϛ.
τι τοῦ ἁμαρτωλοῦ χείρ, καὶ ὃ ἄκρον τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ τοῦ δεξιοῦ ποδός· ὃ μὲν, ὡς δεκτὸν τοῦ θείου
λόγου μέλλον ἔσεσθαι· τὸν δὲ, ὡς προσβάσεως δηλωτικόν· ⓦ πόδα γὰρ, ὡς προκοπῆς τῆς ἐπ'
κ. ἀρετῶν ἀρετῆ καὶ τελειώσεως σύμβολον. δύο ἐργάζεται ἡ πηγὴ τοῦ βαπτίσματος, καθαίρει ἐξ ποτίζει·
ποτίζει μὲν τοὺς διψῶσας, καθαίρει δὲ τοὺς ῥυπῶσας ψυχάς. Ὁ μαθὼν ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς Ματθ. ι. ιϛ.
οὐρανοῖς, ἐν τοῖς βαπτιστηρίοις ἁπαξ εἰρηται, ὡς ἐνταῦθα. Ἡ πολὺς, φωνὴ, καὶ ἐν τῇ πα-
λαιᾷ ἅπαξ πρὸς ⓦ Ἀβραάμ, καὶ τὸν κατὰ τῶν βασιλέων, καὶ τὸν ἀπάρρυσιν τῶν
ἀρχιμαλώτων, καὶ μὴ δὲ μὴ καταδέξασθαι μαθὸν λαβεῖν τῶν πόνων καὶ τῆς κτήσεως τῶν ἀρχιμά- Γεν. ιε. ά.
λωτισάντων ἡμᾶς. τότε γὰρ φησι πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· Μὴ φόβου, Ἀβραάμ, ὁ μαθός σου
πολὺς ἐς αἰ σφόδρα. καὶ λέξιν ἢ ἅπαξ καὶ ἅπαξ [ὁ μαθός σου] δὲ, πολὺς, εἰρηται· καὶ ἢ
δὲ σημαινόμενον, καὶ πολλάκις. ἐξ γὰρ ὁ Δαβὶδ φησι· Ἀνταπόδοσις πολλὴ· ἀντὶ τοῦ, μαθός Ψαλ. ιη ιβ.
πολύς. καὶ ἀλλαχοῦ. ὅταν ἢ Θεὸς εἴπῃ, πολὺς ὁ μαθός, ἐποίησας ⓦ ἀπαγγελόμενον, ἐν-
νοῆ ἐξ ⓦ ἄφατον λόγον τοῦ, πολύς. ἄλλο γάρ ἐστιν εἰπεῖν ἀγαθὸν πολύν, καὶ ἄλλο πο-
λίτην· μεῖζον δ' ἀμφοῖν τοῦ στρατηγοῦ δὲ πολύ. δὲ ἢ πρὸς τῷ βασιλῆ πολύ, μυριο-

πλάσιον

πλαίσιοι τῶ παρὰ ἄλλοις· ὃ ἦ παρὰ Θεῷ πολὺ πασαπλάσιον ἀν συμπτώτων εἶη, ὑσὶ ἔστι ῥητόν. πολιὰ οὖν ὁ μισθὸς τῶ μαρτύρων, τῶ ἀδίκως διωχθέντων, τῶ συκοφαντηθέντων ἕνεκα Θεοῦ, τῶ ἐλεουμένων, καὶ τῶ ἀνθεστώσης δόξης, ὥσπερ ὁ Αβραὰμ, καταπατουμένων. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τῶν ἵππων πᾶσαν διδόντων τῶ τῆς Γομόρρας καὶ τῶ Σοδόμων βασιλέων, καὶ τὰ-
Γεν. ιδ. κα. τοις τιμφίτων αὐτὸ ὧν αὐτοῖς ἀνεσώσατο τῶ γυναικῶν καὶ παίδων τῶν αἰχμαλωσίαν· πλη- 5
τήσατο τῶν παρ' αὐτῶν δόξαν, μὴ θελήσας τῶ ἰδίων κερμάτων παρὰ ἀνθρώπων λαβεῖν μισθόν. δεῖ καὶ ἀξιωθῆναι παρὰ Θεοῦ ἀκοῦσαι, ὅτι ὁ μισθός σου πολύς.

Γεν. ιδ. γ. Σφαγωτήρ, φησι, ὃ παρὰ τοῖς πολλοῖς λεγόμενον λοιμόν. σφαγωτῆρα ἦ λέγεται, ὑσὶ ὃ πολλάκις κυκλοῦσιν ἀπεργάζεσθαι τὸ δέρμα ἐν πηλίτῳ, ἐν ὕτω τύμφη. τινὲς δέ φασι τῶν κλῆσιν λαβεῖν ἀπὸ τοῦ σφυρὰ τηρεῖν. 10

Ματθ. ιθ κη. Κείνυσιν ἐν δώδεκα φυλὰς οἱ δώδεκα φυλὰς τοῦ Ισραὴλ· κρίνει καὶ Παῦλος τὸν οἰκουμένην, ὁ κήρυξ τῆς οἰκουμένης· οὐ Παῦλος ἦ μόνον, ἀλλὰ ἐν ἁγίοις φερωνύμως. ἀκουε γὰρ αὐτοῦ λέ-
α. Κορ. ς. β. γοντος· Οὐκ οἴδατε, ὅτι ἐν ἅγιοι τὸν κόσμον κρίνουσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀ- ναξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων.

Αλλο ἐθνῶν σκάνδαλον, καὶ ἄλλο λαοῦ ἔλεγξις. ἡ μὲν γὰρ σκάνδαλον ἐν τοῖς ἀπίστοις 15
πρωτολῶς· λαοὶ ἦ ὧν μὴ θελήσαντας εἰς ὑπόγνωσιν ἐλθεῖν, ὧν καὶ ἔλεγμοί· ἀφ' ὧν σκάνδαλον οὐκ εἰσπορεύεται. ἡ γὰρ εἰσπορεύεται, τῶν ἐμφρόνων· ἀλλ' ἐλέγχει ὡς διεστῶτας, τὰ ἁμαρτήματα μὴ ἀκρίνων.

Οταν ἐξέλθῃ ψυχὴ δικαίου ἐκ τοῦδε, παραπέμπεται μὲν χαρὰν ἀγγέλων, καὶ παύεται- 20
σιν αὐτὸν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ἥτις ἐστὶν ἡ ἄνω Ιερουσαλήμ.

Εἰς τὸν ἀποτομὸν Ιωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Επιγράφει μὲν τὸν Χρυσόστομον, οὐκ ἐμοὶ δοκεῖ δέ. τοῖς παρ' ἐμοῦ μιμήμασι, καὶ πεῖρα τῆς γραφῆς, πολὺ ἐν ἀδεὲς τῶν ἄλλων αὐτοῦ λόγων ἀποφέρεται. πλεῖόν τινα καὶ ἐξ αὐτοῦ παρεξεβλήθη. ἔστι ἦ αὐτοῦ καὶ ἡ λέξις χυδαία, καὶ τῆς ἐκείνου παρηλλαγμένη. 25

Ω τερατώματος ἀλλοκότου. Ιωάννης τῶν δεδεμένων αὐτοῦ φυλῶν τῇ σειρᾷ τῆς ἁμαρ- τίας ἐκ τοῦ ἐλέγχου λύειν ἐβούλετο, καὶ εἷς τοῦ λύσαι ἐδέσμει.

Τοῦ αὐτοῦ ἀποτομαὶ λόγοι εἰς τὸν αὐτὸν ἀποθέσιν,
καὶ ἔστι κεφάλαια ὁμοίως ἔχοντα πρὸς αὐτόν.

Δευτ. κε. δ. Ιουδαίοις ἐπιτέτραπται γυναῖκα μὴ θανάτου καὶ ἀπαιδα τοῦ ἀδελφοῦ ἀγαθαι, τῶν παρὰ τὰ ἔθνη κωλύων ἐπιγαμίαν, ἔθος ἔχουσαν τοῖς εἰδώλοις προσφέρειν. ὡς κουφότερον 30
Μαρκ. ς. κ. οὖν τὸ εἰδωλολατρείας ὁ τοιοῦτος γάμος τοῖς Ιουδαίοις συγκεχώρηται. Ωρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ηρωδιάδος. ἀξία τῆς ἑορτῆς ἡ τιμή, ἡ τέρψις τῆς πανηγύρεως. μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ, ὅ, τι ἂν αἰτήσηται. ἐν τοῦτο προσθήκη τῶν αἰσχρῶν βαρυτέρα, ὅρκος ἀδίκαιος, καὶ ἐπὶ ὀρχήσει. τῶν βασιλικῶν ἀνθρώπων τοῖς ποσὶ τῆς κόρης ὁ μάταιος ὑπετάττετο· ἔδοξε τῶν τῆς βασιλίδος ἀξίαν πατησθῆναι· ὑφ' ἧς [γε] ὅρκῳ γέγονε δέσμιος ὁ τῆς ἐπιθυμί- 35
ας αἰχμάλωτος. ἄκων λοιπὸν τῷ τῆς κόρης δεδούλωται πνεύματι, μᾶλλον ἦ τῷ τῆς Εὔας πάλιν ὁ ἀνθρωπος ὑποπίπτει δελεάσματι. δεινὸν ὃ τῆς αἰτήσεως τόλμημα, κεφαλὴν δικαίου λαβεῖν ἐπὶ πίνακι, καὶ τέρψει ἀνταλλάξασθαι πάθος, καὶ παφοι καταξῆσαι τὸ πρέπειαν. χ. πάνδημ χ. τέλ
ἔκθεσμον, ἀθλιε, δοῦναι φόνον μισθὸν ἑδνῆ τῇ ὀρχήσει, καὶ θάνατον μίσθι τέρψιν χαρίσασθαι; ὄρ- κοι κατισχύ; ἀλλ' ὁ φόνος κωλύει. ὑποπίπτειν ἀπαιτῇ; ἀλλ' ἴσην ὀρχήσει. Ψυχὴς ἀπαίξι- 40 χ. οὐχ ἧς ἀ παίξιθ
ος οὐδ' ὁ κόσμος. ξένοι τοῦ Ηρῴδου ὁ δικαστήριον· πρέπεια, καὶ μέθη, καὶ ὄρχησις ἐδίκαζεν. ὦ δικαιοσυνῆς πολυμήχανος παράνομα. εὐορκεῖν ὑποκρίνει, καὶ φονεύειν οὐκ αἰσχύνει. Εἶθε καλῶς ὑπωρχήσας, καὶ μὴ παρανόμως εὐώρκησας. ὦ συμπόσιον δικαίου Ἡρῴδου θάνατον· ὦ χ. κρίνει συμπόσιον, νόμου φύλακες οἰνοχοῦν μῦθον αἵματι.

Τοῦ

Του αὐτοῦ Εἰς τὴν αὐτὴν ὑποθεσιν.

Εοικε δ' ὁ λόγος συγγενὴς εἶ) τῶν τοῦ Χρυσοστόμου λόγων· οὐκ ἔστι γ', οὐδὲ σωνεχῶ νοῶ ἐκείνοις ἐοικυῖα· ὥσπερ δύο ἐκεῖνοι τὴν πρὸς ἀλλήλους φέσιν & ἀλληλουχίαν διασώζουσιν· ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς ἰδίας προέρχεται.

Ιωαννὴν ἀνθυφηνήσω, καὶ τὴν ἐκείνου σοφίαν πᾶσιν ὑμῖν γνώριμον καταστήσω· Ιωάννην τὸν μέγιστον μὲν τῶν προφητῶν τὸν τοῦ μονογενοῦς κήρυγμα. καὶ γὰρ ὁ μὲν, Οὗτός ἐστιν, ἐμοῦ τύραννος ἀνώρθωσεν, ὁ γόος μου ὁ ἀγαπητός· ὁ δὲ κάτωθεν, Ἰδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· καὶ ὁ πατὴρ δηλῶν τῆς προφητείας τὸν ἀγαπητὸν ἐπεδείκνυεν· ὁ δὲ τῇ χρείᾳ τῆς οἰκουμένης λυτρωτὴν ἐφαίνεν. ἐγείρων φωνῆς γλυκυθείσης, τὸν λόγον λυθῆναι τοῦ πάθους. ὅπερ γὰρ οὐκ ἐπέτρεψεν ὁ Ζαχαρίας ὅτι λύεται τῆς Ελισάβετ ἡ στεῖρωσις, ἐδέθη τὸ ὄργανον τῆς γλώσσης, ἵνα μὴ προσέλθῃ λόγος ἄπιστος σώματος. ἐπεὶ δ' ἐλύετο ἡ στεῖρα, καὶ προσῆλθεν ἡ φωνή· ἐλύθη καὶ ἡ τοῦ Ζαχαρίου γλῶσσα, καὶ προῆρχετο ὁ λόγος. ὦ φωνῆς ἀειναοῦ & μὴ θανάτου τὴν οἰκουμένην προκηρύσσης. Ματθ. γ. ιζ. Ιωαν. α. κθ.

ΕΚ ΤΩΝ ΦΩΤΙΟΥ.

Ανεγνώσθη τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τῆς περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος προτρεπτικῆς ὁμιλίας, ἧς ἡ ἀρχή· Χθὲς ἡμῖν, ὦ φιλόχριστοι, καὶ ψευδοχριστοὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἐλάλησαν, οὐκ ἐκ νόμου, οὐκ ἐκ προφητῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἰδίας γνώμης & ὁρμῆς. ὁ μὲν σωτὴρ οὐκ ἀπέστη νόμου, οὐκ ἐγκαταλέλοιπε προφήτας, ἀλλ' ἔλεγεν πρὸς μέ, Καλῶς εἶπεν Ησαΐας, πρὸς ὑμᾶς, Οὐ γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν; καὶ μυρία τοιαῦτα. ἐπεὶ οὖν οἱ ἐλθόντες πρὸς Χριστοῦ, καὶ ὃ ἐκείνου προτιθέντες ἑαυτοῖς κακούργως ἔνομα, οὐκ ἀπὸ τῶν ἱερῶν γραφῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίας ἀπονοίας τὰ τῆς πλάνης προεβάλλοντο, λέγει ὁ σωτήρ· Εγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὥσπερ ἐκεῖνοι. ὃ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ λαλεῖ, ὃ ἔξω τῶν ἱερῶν γραφῶν ὅτι λαλεῖν. ὅτι γὰρ ὃ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλεῖν, ψευδοχριστοὶ ὅτι καὶ ψευδοπροφητῶν, λέγει διὰ τοῦ προφήτου Ιεζεκιὴλ ὁ Θεός· Οὐκ ἐπέστρεψαν αὐτοῦ, ἀφ' ἑαυτῶν ἐλάλησαν, ἐκ τῆς καρδίας αὐτῶν φθέγγονται. ἐπεὶ οὖν ὁ ψευδοπροφήτης ἀφ' ἑαυτοῦ ἐκήρυττον, τοιούτου ἀποδυόμενος τὸν ἐπαινοῦν (καὶ γὰρ ἐδυσφήμει ὃ ἀχρεῖον τῶν Ιουδαίων ἔθνος πλαίον, καὶ πλανᾷ τὸν κόσμον) διὰ τοῦτο ἔλεγεν· Εγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ἀλλ' ἀπὸ νόμου, ἀπὸ τῶν προφητῶν· Οσα ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός σου νόμου, ἐν προφήταις (ἐκ προσώπου γὰρ τῆς ἐρήμου ταῦτα λέγει, καὶ εἰς ἀκαλήσιαν τῆς δυσεβούσης ἐπαινοίας) ὑμῖν ἦ, ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός ὑμῶν τοῦ διαβόλου. Τὰ γὰρ τοῦ πατρός κληρονομίας ἦν τοῖς παισὶ & δηλοῦτο τοῦτο τὰ ἐκείνου ἦν τῶν κληρονόμων. ὡς ἴσον εἶναι ταῦτα καθαρεῦσαι, καὶ εἰς ταὐτὸν συνιέναι ὃ ὃ ἐξ ἑαυτῶν λαλῶν, ὃ ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῶν τοῦ διαβόλου λαλῶν. ὥσπερ ὁ Χριστὸς ἐλθὼν ἐπλήρωσε πλήρωμα νόμου & προφητῶν, ὅτου καὶ ὃ πνεῦμα πλήρωμα τοῦ εὐαγγελίου. Χριστὸς ἐλθὼν ἐβεβαίωσε τὰ προφητῶν τοῦ πατρὸς ἐν τῷ νόμῳ εἰρημένα, καὶ προφητῶν. διὸ καὶ λέγει Παῦλος, Πλήρωμα νόμου Χριστός· τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπελθόν, ἐπλήρωσε τὰ τοῦ εὐαγγελίου· ὅσα ἐστὶν ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίᾳ, τὸ πνεῦμα πληροῖ· ὅσα ἐν τῇ τοῦ νόμου, ὁ Χριστός, οὐχ ὡς ἀπολῶν ὄντος τοῦ πατρός, ἀλλ' ὡς ἑρμηνευτὴς τοῦ τοῦ πατρός, καὶ τελειωτής. ὅπου γὰρ τὸ πνεῦμα διασαφεῖ, & διαπεραιοῖ τὰ τοῦ υἱοῦ. καὶ γὰρ φησι, Πολλὰ ἔχω ὑμῖν λαλῆσαι, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐξῆς. ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ οὐ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἀντιφθέγγεται τῷ υἱῷ, ἀλλ' ἀναπληροῖ τὰ τοῦ υἱοῦ, καθ' ὃν ἕπεται ὁ υἱὸς τὰ τοῦ πατρός. ὅτι δὲ τούτων Ματθ. ιε. ζ. Ιωαν. η. ι. ζ Ιωαν. ιδ. ι. Ιωαν. ιε. ιε. Ιωαν. η μδ. Ρωμ. ι. δ. Ιωαν. ιϛ. ιγ.

τέλος

τῳτῳ τῷ λόγῳ εὑρήσεις πρὸς τῷ τέλει, διακωύτος τοῦ Χρυσοστόμου, ὅτι ἡ ἀποστολὴ οὔτε ψυχὴ ἐστὶ, οὔτε τὸ πνεῦμα ἐλάττων ποιῇ τοῦ παιδός. ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἀποστέλλεται πρὸς τοῦ πνεύματος, καὶ πρὸς τοῦ υἱοῦ, λέγει αὐτοῖς λέξεσιν· ἐάν σοι δείξω ποιητὴν ὑράνου καὶ γῆς ἀποστελλόμενον πρὸς τοῦ πνεύματος, καὶ πρὸς τοῦ υἱοῦ, τί ποιῇς; ἢ ἀρνήσαι Χριστόν, ἢ ἀπάλειψον καὶ γραφάς, ἢ δοῦλος εἶ τῶν γραφῶν, ὑποτάττου τοῖς γραφαῖς. καὶ που, φησὶν, εἴρηται τοῦτο; ἄκουε τοῦ Θεοῦ λέγοντος Ησαΐου· Ἄκουε ἐμοῦ, Ισραὴλ, καὶ ἐγὼ καλῶ· καὶ ὅλως τὸν πνεύματος ἀκούειν τοῦ χωρίου, μέλλει τοῦ, Καὶ νῦν Κύριος ἀπέστειλέ με, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἐρεῖ πατέρα τοῦτο εἴρηκεν, ἐκ τῶν προτεταγμένων βεβαιῶν λόγον, καὶ καθιστῶν· δῆλον, ὡς ὁ πατὴρ ἐστὶν οὗ ὁ λέγων, καὶ ἀποστελλόμενος πρός τε τοῦ πνεύματος, καὶ τοῦ υἱοῦ.

Ησ. μη. ιϛ.

χ. ἀπάρνησαι

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ, ὅτι Χριστὸς ἀναστὰς, καὶ εἰς ὃ, ἀνέβη καὶ κατέβη· καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παντοκράτωρ ἐστίν.

Λκκ. α. ον.
Εφ. δ. θ.

Οτι ὁ Θεὸς λόγος, φησὶν Ἰωάννης, βραχίονα εἰς τὸν οἰκονομίαν ἐκλαμβάνων τῆς σωτηρίας καὶ τὸν αὐτοῦ ἀναστασιν. πολλά, φησι, σημεῖα ποιήσαντος τοῦ Ἰησοῦ, οὐκ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα πληρωθῇ ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαΐου· Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; αὐτὸς τοίνυν καὶ δικαιοσύνη· ἐγγίζει γὰρ ἡ δικαιοσύνη μου παραγινέσθαι. αὐτὸς καὶ σωτὴρ, αὐτὸς καὶ βραχίων. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος περιελὼν ἅπαντα, εἰς ἓν ἀναφέρει, λέγων· Ος ἐγενήθη ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ σοφία, καὶ ἁγιασμὸς, καὶ ἀπολύτρωσις. ἔστι ἡμῖν ἀνέτειλεν ἀναστολὴν δικαίαν· Ιδοὺ γὰρ, φησι, ἀναστελῶ τὸν οἶκον Δαυὶδ ἀναστολὴν δικαίαν. καὶ βασιλεὺς δίκαιος. μία μὲν οὖν ἡ ἀναστολὴ, πολλαὶ δὲ αὐτῆς αἱ ἀκτῖνες· φιλανθρωπίας, ἰάσεως, εἰρήνης, δικαιοσύνης· ἀκτῖνες καὶ μυρίων ἄλλων. διὰ δὲ ὁ Δαυὶδ προφητεύων ᾄδει· Ανατολὴ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη, καὶ πλῆθος εἰρήνης, ἕως οὗ ἀντανταιρεθῇ ἡ σελήνη. αὕτη γοῦν ἡ ἀναστολὴ ὀξὺ ὕψος ἀνέτειλε, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς· ὀξὺ ὕψος μὲν κατὰ τὴν θεότητα, ἀπὸ γῆς δὲ κατὰ τὴν οἰκονομίαν.

Ησ. ργ. α.
α. Κορ. α. λ.
Ψαλ. οα. ζ.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ Εἰς τὸν ὦδον θεοφάνειαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ ὅτι ἐκ σταυροῦ κλίμακα ἐφεστήκασιν ἄγγελοι.

Εδούλθυσεν ἡ κτίσις τῷ ἀνθρώπῳ [οὐκ ὡς ἀξίῳ], ἥλιος καὶ σελήνη, ἄστρα, καὶ θάλασσαι, καὶ γῆ, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς· οὐκ ὡς ἀξίῳ δὲ (καὶ γὰρ πολλαπλασίως ἐστὶ καὶ ἀνάξιος) ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ δουλθέντος θεραπεῦσαι, ὡς μὴ μὲν ἐξυβρισθῇ παρὰ πάντων ἡ εἰκών, εἰ δὲ πρέπει. πάσης τοίνυν τῆς κτίσεως σπαραττούσης, ὁ Θεὸς κελθύει τῇ κτίσει μὴ ἀφιωσιᾶν· ἀλλὰ πρέχειν μὲν ἥλιον τὸν ἑαυτοῦ ἀκτῖνα, τὸν δὲ θάλασσαν ἰχθῦς, καὶ τὰ ἐμπορίας, καὶ ἕκαστον τῶν κτισμάτων τὸν ἑαυτοῦ χρείαν καὶ ὠφέλειαν τοῖς ἀνθρώποις. ταύτην ἀπογυμνῶν ὁ ἀπόστολος τὸν ἔννοιαν, φάσκει· Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται· τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐκ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι. ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. οἷον τι λέγω· ὡς εἶδεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκπεσόντα, καὶ τὴν κτίσιν ἀνάρμοστον τῷ ὑπηρετοῦντι τῷ ἁμαρτήσαντος, ἐχαλίνωσεν αὐτὴν ἵνα μὴ θέλουσαν, καὶ συνέλθουσαν ὑπηρετεῖν ὡς πρότερον, ἵνα τὸ βασιλικὸν ἑαυτῷ καὶ ἀρχικὸν τὸ ὑπολοιπὸν φυλάττων σὺν διέσῃ. ἠχμάλωτο γὰρ ἡ κτίσις τὸν αἰχμαλωτον τῇ πλάνῃ κύριον ὑπηρετεῖν αὐτῷ, τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν ἐρῶσα δοῦλον γενόμενον. ἀλλ' συνέλθουσεν ὑπέστης μὴ ἐξαρνῆσθαι τὸν πλάστην, ἀλλ' ὑπεδείκνυεν τῷ κοινῷ δεσπότῃ τὸν ἀφθονον χάριν, καὶ ὃ τῆς θεραπείας ἀμεταθετον· ἐπαγειλάμενος καὶ τῇ κτίσει, ὥσπερ, αἰχμαλωτιζομένου, καὶ ἐλευθερουμένου τοῦ φθαρέντος καὶ αἰχμαλωτισθέντος ὑπὸ θεσπου, ἀναχθήσεται καὶ αὐτή. ὡς αἱ εἰ ἔλεγεν· ἔπεσεν ἡ εἰκών, καὶ ὠλίσθησε πρὸς τὸν πλάσαντα, καὶ φθείρει δὲ τὸν πλησίον

Ρωμ. η. κ.

χ. ἀναγκ

αὐάρχου

αἰάγρου δουλεύσαι τῇ τῶ φθαρέντος φθορᾷ, ἵνα, ὅτῳ αὐξει αἰαχμίζω, τῳ ἐμῳ εἰκόνα ⓦ φθαρέντα δῴ ἀθεφτον, σῳ αὐτῷ καί σε τῳ κτίσιν δυαχμίσω, καὶ σύ, θεῖον αὐτῶ τῇ ταλαιπωρείᾳ σῳ αναρήσω τῇ δόξῃ. τί δέ ἐστι ὃ, τῳ κτίσι φθόγγῳ τῳ τῶ αἰθεφτω δεσποτείῳ; λέγῳ γάρ, Τῇ ματαιότητι ἡ κτίσις ὐχ ἑκοῦσα ⟨ὑποτάγη. ποίᾳ ματαιότητι; Ρωμ. η. η.
ἀφ' οὗ δῴ ἐκτραπῇ ὁ δῴθεφτος τῶ Θεοῦ, ματαιότης καλῆται. ἀκουσον φαλλοντος τῶ Δαβίδ· Πλῳ τὰ σύμπωτα ματαιότης, πᾶς δῴθεφτος ζῶν, πᾶς αἰθεφτος ματαιός Ψαλ. λη. ε.
ἐστιν, ὁ ⓦ Θεοῖ καταλιμπάνων, καὶ τὰ μάταια μεταδιώκων. Εσηνιν ὁ Θεὸς ἀγγέλοις κτῖ τὰ Δευτ. λϛ. ιη.
χιλίματα τῆς οἰκουμένης, ἕνα ἕκαστον ἐπιβουκόλιον, ὡς καὶ Μωϋσῆς λέγῃ, ἑνὸς ἑκάστου ἔθνους
ἔστησε δ', ἵνα τῳ ἀψυχον κτίσιν καλινώσωσιν, ἥλιον, καὶ σελκώλω, καὶ θαλασσαν, καὶ γλῶ, καὶ τὰ
ὡῴοις ὑποκρετῆ τῇ τῶ αἰθεφτω ἀπολαύσει. πάλιν ⓐ ἀγγελοι ἐτεύχοντο, ὑποκρετά-
μενοι ἀναξίοις, καὶ δίκης ἐνόχοις αἰθεφτοις· μάλιστα, ὁρῶντες ὡῴοις τῳ δεσποτικῳ ἀ-
ξίαν τοῖς εἰδώλοις αἰαθεολογίας, καὶ ἀτιμεφωρίας. ἔφερεν ἡ γῆ ⓦ οἶνον, καὶ ⓐ βωμοὶ ἐκ ἀπον-
δὰς ἐδέχοντο, ⟨ῶν ἄλλοις καρποῖς, καὶ τοῖς εἰδώλοις αἰετίθεντο. Διὰ τῦτο εδυσφόρεσω
ⓐ ἀγγελοι, ἐκ μὴ ὄντα ὁρῶντες αἰτὶ τῶ ὄντος πιμφθμα. ὑπεῖδεν " καὶ ὃ ἕτερον ζήτημα,
κλῆσις καὶ τὸ ὃ εἰς ⓦ θεοφήτῳ αἰαφερόμενον. Ηλθε θεὸς ὡῴον, φησιν, ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ, καὶ Δαν. ι. ιβ.
λέγῃ αὐτῷ· Δανιὴλ ὁ δοῦλος τῶ Θεοῦ, ἀφ' ἧς ἡμέρας θεὸς ἔδου καρδίαν σῳ τῳ ψυχικῳ σῳ
εἶναι τι Κυρίου, εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σῳ, καὶ ἀπεσάλην ἀπαγγεῖλαί σοι ἐκ ῥήματα ἐκῶτα.
ἀλλ' ὁ ἄρχων τῆς βασιλείας Περσῶν ἀντέστη μοι, εἰ μὴ Μιχαὴλ ὁ ἄρχων τῶ ἔθνους ὑμῶν
ἦλθεν εἰς βοήθειάν. ἀπορήσασε γὰρ ἄν τις, εἰ ὁ τῆς Περσίδος ἐπιβουκεύων ἄγγελος, θεῖος
Θεοῦ ἐπιβουκεύειν τέτακται· ὡσαύτως ὃ καὶ ὁ Γαβριὴλ ἀνακομίσαι τ' Ισραὴλ τῆς αἰχμα-
λωσίας θείᾳ Θεοῦ ἀπέσταλται. πῶς αὐτῷ τῶν Περσῶν ὁ ἄρχων ἀνθῆκατο; λυθεὶς δ' ἄν ὃ
Δανιὴλ προφήτης ὧδε· ὁ κόσμος εἰδωλολατρείας ἐπεπλήρωτο· ⓐ ὃ ἄγγελοι ⓐ ἐφεσῶτες
τῶν ἐθνῶν ἡμαναάκτων καὶ ἐθλίβοντο· αἰχμάλωτος ὃ Δανιὴλ, εἰς Βαβυλῶνα μετ τῶν ὁ-
μοφύλων ἀπαχθεὶς, τῳ θεογνωσίαν ἐκύρτηεν· ὡσαύτως δὲ ⓐ τῆς παῖδες, οὓς ὁ πῦρ εἰς
ἱλαρᾶς αὔρας τῳ καυσικῳ δρόσμων ἀμφῆναν ἀνέψυχε. διὸ καὶ πολλοὺς τῆς εἰδωλι-
κῆς μετασήσαντες πλάνης, θεοσεβῆ προσκαλέσαν[το ἐπ' αὐτῆς]. ὁ οὖν τῆς ἀρχῆς τῶν Περ-
σῶν ἐφεσηκὼς ἄγγελος ἐχαίρει, ὁρῶν ἐν τοῖς αὐτῦ μέρεσι ⓦ Θεοῖ αἰτὶ τῶν εἰδώλων λατρευ-
όμενον. ⓦ Ναβουχοδονόσορ ἑώρα αὐτὶ τῦ καταναγκάζειν ἡμᾶς εἰδώλοις, ἐ ἑκάστας ⟨ῦν
μὴ πειθομένους ⟨ῶν βάλλειν πυρείαις, λαμπρῶς θεολογοῦντα, καὶ λέγοντα· Σιδράχ, Δαν. γ. κζ.
Μισάχ, καὶ Αβδεναγὼ ⓐ δοῦλοι τῦ Θεοῦ τῦ ὑψίστου, καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ἐπεὶ οὖν ὁ μακάρι-
ος Δανιὴλ ἐδεῖτο τῦ Θεοῦ, πληρωθέντων τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν, τῶν ὑπὸ τῇ αἰχμαλω-
σίᾳ διατριβέντων, ἀναγαγεῖν τῆς αἰχμαλωσίας ⓦ Ισραὴλ· ἀπεσάλη ὑ Γαβριὴλ μηνύ-
σας αὐτῷ τῳ ἀναῤῥήσιν· ἀνθίστατο τῳ Γαβριὴλ ὁ τῆς Περσικῆς ἀρχῆς ὑπίστατος λυπού-
μενος ὅτι πάλιν ἡ γῆ, ἧς ἐπέστάτει, τῶν διδασκάλων τῆς εὐσεβείας ⟨κεῖθεν ἀναχωρισθέν-
των, εἰς τῳ ⟨ῶν ἑτέρων ἐπιφαγρέψῃ ἀσέβειάν καὶ πλάνην. ἀνθίστατο ὑ οὐ μαχόμενος, ἀλλὰ
δικαιολογούμενος· τίς ἡ αἰτιολογία, λέγων, τῆς ἀνόδου; τῳ οἰκείῳ οἰκῷ πατρίδα ὁ Ισραὴλ,
καὶ βύπαθῶν, εἰς εἰδωλολατρείαν πολλάκις ἐξώλιθε· νῦν ὑ καθαρῶς εὐσεβῆ, τῳ ἀλ-
λοτρίαν προῖκα· καὶ ⟨ὐκ ὁμοίως εὐσεβῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ ⟨ῶν ἀθλητὴ τῆς εὐσεβείας, πολλοὺς τῶν
πεπλανημένων ⟨ῶν ⓦ ἀληθινοῦ ἐπιστρέφοντα θεοῦ. ὅτι οὖν καὶ τοῖς τῳ χθρίῳ δεδεμένοις
δεσμοῖς τῆς ψυχικῆς λυτελέστερον ἐπακολουθεῖ, καὶ ⟨ῶν εὐσεβῆ" Διὰ αὐτοὺς δὲ ἕξακοσίους δὲ ἑ-
κατὸν κακὸν ἡ δυσσέβεια πάλιν ⟨ῶν χθρίους ποιῆ πόσον ⟨ῶν ἄμεινον, καὶ ⓦ Ισραὴλ τέως τῆς
αἰχμαλωσίας μὴ" ἀνάγῃ, καὶ ⟨ῶν αὖτι ⟨ῶν ὁ φῶς ἀναβλέψαι τῆς θεογνωσίας, ⟨ὶ τῇ
αὐτῇ σωτηρίᾳ εὐσεβείᾳ; Απεσάλιν, φῆς, ⓦ λαὸν ἀποκαταῆσαι τῇ πατρίδι. ποίᾳ πα-
τρίδι; ὧν οἰκοῦντες ἐμίαναν, κτίσμασι δαίμοσι θύοντες, καὶ εἰδωλομανίαις. οὐ ⟨ῶτα κατη-

χορῆ

Ιερ. β. κη. κγ. ια. γ. γὰρ λέγων Ιερεμίας· Κατὰ ἀριθμὸν τῶν πόλεών σου ἦσαν ⓖ θεοί σου, Ιούδα· καὶ κατὰ ἀριθμοὺς τῶν πλατειῶν τῆς Ιερουσαλὴμ ἔθυες τῷ Βαάλ; μυρίοις τότε τῶν ἀπὸ Θεοῦ ἀπεκλύζοντο ἀγαθοῖς, καὶ τῆς κακίας καὶ ἀσεβείας οὐκ ἀνεχώρουν· μυρία γὰρ ὑπομένοντες κακὰ, καὶ τὸ Θεοῦ οὐκ ἀφίσαντα. τί ποτ' οὖν ἔσται ὁ τῆς ἐπωδύνου κέρδος; ἵνα τοίνυν ἡ ἀντίστασις οὐ κακοῦ πρὸς ἀγαθὸν (οὐ γὰρ εἶπεν, ἐμάχετο, ἀλλὰ, ἀντίστατο. καὶ γὰρ ὅστις πολλάκις ἀντίστασις δικαίου πρὸς ἀγαθὸν, ὡς ἀντίστατα πολλάκις νόμῳ φιλανθρωπία, καὶ φιλανθρωπία νόμος. ὁ νόμος ⓜ ἁμαρτήσαντα κολάζει· φιλανθρωπία πολλάκις βασιλέως τὸν ἁμαρτήσαντα ἐλεᾷ, καὶ ἐξαρπάζει τῆς πυρείας) ὧδε ἦν ἡ μάχη οὐκ ἐαυτοῦ πρὸς ἑαυτὸν, ἀλλὰ συγγενοῦς πρὸς συγγενές. ὅτε γὰρ ὁ δίκαιος ἔξω ἀγαθότητος, ὅτε τὸ ἀγαθὸν ἔξω δικαιοσύνης εἰσῆκται). ὅτι τῆς κτίσεως, φησὶν, ὡς πεφύρται δεξιχειμένης, καὶ ἀγωνιώσης ἐφ' ᾧ καὶ ἀκούσα τῷ παραβάτῃ πρεῖχε τὸ χρεών, καὶ ὑπηρέτᾳ, καὶ ἀγγέλῳ ἀλλοιωθέντι· ὅτι τῇ τοῦ εὐεργετηθέντος ἀγνωμοσύνῃ· καὶ ὅλου κακωθέντος τοῦ κόσμου δι' ἃς ἐποίησε παρανομίας (Καὶ γὰρ εἶδε, φησὶν, ὁ Θεὸς τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ κατέφθαρται, ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτῆς. Οὐκ ἰδοὺ ἡ κτίσις, οἵαν ἐποίησεν αὐτὴν ὁ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς· οὐκ ἰδοὺ τοῖς ἄγροις ὁ εὐφρανθείς, ὡς τὸ πρίν, ἄνθη τινὸς μιάσματος καταλαμπόμενος· οὐκ ἰδοὺ ἡ γῆ τοῦ καρποὺς ἀμολύντους, ὡς τὸ πρίν, ἀναδιδοῦσα· οὐ θάλασσα, οὐκ ἄλλο τι τῶν ἐν τῇ κτίσει. ὁ γὰρ παραβάτης εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ, καὶ τεμάχισε, καὶ διέθολωσεν ἅπαντα, ταῖς βλασφημίαις ταῖς θεομάχοις, καὶ αἱμοχαρέσι φωναῖς, ταῖς μιαιφονίαις, ταῖς πυρκαϊαῖς καὶ ληϊσταῖς τῶν θαλαττῶν, ταῖς πυγαῖς καὶ ποταμοῖς ταῖς εἰδωλολατρείαις, τύμφαις καὶ δαίμοσιν ἀνάνδροις αὐτά· πᾶσα τοῖς ἀνθρώποις ἡ κτίσις εἰς θεοὺς ἀνεπλάττετο· οὐδὲν γὰρ κτίσιν οὕτω μιαίνει, καὶ κηλιδοῖ, ὡς ὁ θεοποιεῖσθαι αὐτῷ) διὰ ταῦτα ἐπῆλθεν ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου διὰ σαρκὸς ἐν αὐτῇ, ἵνα ταύτῃ τῶν μυρίων τούτων ἀπαλλάξας μιασμάτων, ἀνεκαίνισε, πολὺ χαλεπωτέρων ἢ σωματικῆς διαφθορᾶς ἐλευθερώσας αὐτὴν κακώσεων καὶ παθῶν. ἀνακαινίζει διὰ τῆς ἀφθάρτου προνοίας τὴν κτίσιν, ἵνα μάθῃς, ὅτι ἀλλὸς ἐστὶν, ὁ ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν δημιουργήσας. ὁ γὰρ ἄλλο μὲν κτίζειν, ἄλλου δὲ διαφθαρῆναι ἀνακαινίζειν, ἄλλα τ' αὐτῆς ἑκάτερον σοφίας καὶ τέχνης. ἀνακαινίζει τὴν κτίσιν διὰ τὴν ἀφθάρτου ἐπιδημίαν, ἵνα μηδεμία σοι χώρα καταλειφθῇ ἀπιστίας, ὡς διὰ τὴν δευτέραν προνοίαν οὐ καταδήσεται· ἀλλ' οὐ μόνον αὐτῆς εἰς ἀφθαρσίαν, εἰς ἀπάθειαν, εἰς ἀφάτου κάλλους. εἰ γὰρ, ὅτε ἐν ἐχθρᾷ ἦν ἀθανασίᾳ σαρκὸς, τὰ ἰδρῶσιν, τὰ πάθεσιν ὁ Χριστὸς, ὅτε πλασθεὶς καὶ Σαμαρείτης ἐσυκοφαντήθη, τὴν κτίσιν ἐκάθαρε τῶν τοιούτων, καὶ τηλικούτων, καὶ πολυχρονιωτάτων παθῶν, καὶ μιασμάτων· ὅτε μὲν ὡς κριτὴς ζώντων καὶ τεθνηκότων) καὶ νεκρῶν, ὅτε μὲν μιαίσιν ἀγγέλων δρυφορούμενος πάγμασιν, ὅτε πεζὸν ἦν διαπορεύων καὶ κύριος, ὅτε πεζὸν φείσῃ καὶ τέμνῃ· πῶς ἡ ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν μεταβολὴ οὐ [χρὴ] ῥᾴδιον ἔχουσα καθορᾶσθαι καὶ ὁ ἀκόλουθον καὶ θεοπρεπές;

Οτι παραγίνεται ὁ σωτὴρ πεκηρυπόντων τῶν πεφυκότων, ἵνα μή τις νομίσῃ, ὅτι καθ' ὃν τρόπον ὁ θεὸς τῆς πρώτης διαμαρτὼν βουλῆς καὶ βοηθείας ὅτι δευτέραν ἔρχεται, οὕτω καὶ ὁ Θεός. ἵνα οὖν μή τις ὑπονοήσῃ τοῦτο, ἀνωθεν πεφύκασιν ⓖ πεφῆται τὴν πρόνοιαν αὐτῆς, ἵνα δείξωσιν, ὅτι Θεὸς οὐ σκεπτόμενος εὑρίσκει ὃ συμφέρει, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς πεφύκασιν ἅπαντα· ἡμᾶς μὲν γὰρ ⓖ ἀνθρώπους σκεπτόμενα, καὶ ἐαυτοῦ ἀποτυγχάνομεν τῆς πρώτης πείρας, ἐφ' ἑτέραν μεταβαίνομεν· ὁ δὲ Θεὸς οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἔδωκε νόμον, πεφυκὼς, καὶ μὴ τοῦτο τὸ διάγγελον, οὐ χρόνῳ τὸ συμφέρον μεταμαθών, ἀπ' ἀρχῆς δὲ εἰδώς, ὡς οὐχ οἷόντε ἄλλως ἰδεῖν τὴν κτίσιν, ἐν ⓜ ᾗ ἐν αὐτῇ ἀνθρωπον οὔτε γνέσθαι, οὔτε παιδαγωγηθῆναι, οὔτε τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἀξίωμα αἰσθέσθαι, εἰ μὴ καθ' ὃν τρόπον ἡ ἄφατος πρόνοια ἐν φιλανθρωπίᾳ οἰκονόμησεν.

Οτι φασὶν, Εἰ πεφύκασιν ἁμαρτῆσαι ⓜ Ἀδὰμ ὁ Θεὸς, τί τὸ πεφύκαμεν αὖθις; καὶ πολλαὶ

μὴν εἰσι καὶ πάγκαλοι τῶδε τῷ ἀπορήματος ὀπτλύσεως. λέγει γοῦν καὶ ὁ θεόσοφος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὅτι οὐ τοῦτο μόνον φησί, ὅτι πεσόντα ἀναστήσει αὖθις διὰ τῆς οἰκονομίας. καὶ οὐ πρῶτον εἶδε τὴν πτῶσιν, εἰ μὴ προεπεύνοησε τὴν ἀνάστασιν. ἤδει ὅτι πεσεῖται, ἀλλὰ προητοίμαστο τῆς ἀναστάσεως φάρμακον, καὶ συνεχώρησεν εἰς πρᾶγμα ἐλθεῖν θανάτου Ⓦ ἀνθρώπου, ἵνα μάθοι τίνος μὴ ἀπατᾶται δι' ἑαυτόν, τίνος δὲ τῇ τοῦ πλάσαντος χάριτι. ἤδει πεσούμενον Ⓦ Ἀδάμ· ἀλλ' ἔβλεπεν ἐξ αὐτοῦ προελευσόμενον Ⓦ Ἄβελ, Ⓦ Ἐνώς, Ⓦ Ἐνώχ, Ⓦ Νῶε, Ⓦ Ἠλίαν, τοὺς προφήτας, τοὺς θαυμασιοὺς ἀποστόλους, τὴν βυθὸν τῆς φύσεως, τὰ θεοκίνητα τῶν μαρτύρων καὶ ζῶντα τοῦ δυσσεβείας νέφη. ἔβλεπε ταῦτα· καὶ ποῦ ἰὼ καλόν; ποῦ δὲ κάλλος; ποῦ δὲ θεοπρεπές; [ἵνα] δῆτα ἔμελλεν εἰς ἀνθρώπους ἁμαρτωλοὺς, τοῦτον μὴ ἀγαγεῖν ἐκ μὴ ὄντων; καὶ τοσούτων ἀνδρῶν, ὧν τοῦτε καθ' ἕνα ἄξιος ὁ κόσμος, φοβερὰν ἀνακόψαι, καὶ θεῖσαν προρρίζου τοῦ τοσαύτου τῶν ἡμῶν βλάστησιν ἐκ καλλονῆς, καὶ κατ' αὐτῆς ἐπαφιέναι τοῦ ἐκτομοῦ καὶ ὀργοῦ· καὶ τότε τῶν τοῦ ἁμαρτάνου ὕστερον ἐλεημόνου, οὔτε ἁμαρτάντος, οὔτε ἁμαρτόντος" μεμνητέον ἄρα μήπω μηδὲ ὑφεστῶτος; εἰ γὰρ σωφρόνων ὅσον ἀνδρῶν, ὃ μὴ μετανοήσαντα μὴ ἁμαρτῆσαι, μὴ ἁμαρτήσαντα δὲ μὴ εἰσαεὶ σκιρτᾶν βυθοὺς ἁμαρτημάτων· ἢ ποῦ γε δὴ εἴη Θεοῦ, τοὺ μηδὲ μετανοήσαντα ἐξαμαρτῆσαι, ἢ τῶν ἡμαρτηκότων ἅπαντας δίκας, καὶ τότε χαλεποὺς μὴ ὄντας τῶν ἁμαρτήματος; πῶς γὰρ οὐ χαλεπὸν, ἀθέτησις διατοπικῆς ἐντολῆς; οὐκ ἀνιᾶτο δὲ ἐσομένου, τῇ ἀφάτῳ φιλανθρωπίᾳ τοῦ πλάσαντος, καὶ τοῦ πρωτοπλάστου, εἰς τοὺ δεχαίαν ἐπανιάτεσθαι μέλλοντος βυθοῦ. ὥστε εἰ μὴ προῆκτο, δῆτα ἔμελλεν ἁμαρτεῖν ὁ δημιουργὸς, ἐδυίκυτο δὲ τὸ θεῖον τοῦ μήπω ἁμαρτήσαντα καλέσοι, καὶ τῆς ὕστερον ἀνακλήσεως καὶ σωτηρίας ἀποστερῶν, καὶ τοσούτων ἀνδρῶν καλοῦ τε καὶ ἀγαθῶν ἔρημον τοῦ κτίσιν ἀποφαίνων.

μὴ ἐκπεσόντα

Ὅτι, τοῦ θείου Παύλου εἰπόντος, Πρωτότοκος πάσης κτίσεως, Ⓖ αἱρετικοί, φησι, μὴ νοήσαντες περὶ ποίας κτίσεως λέγει, εἰς κτίσμα τὸν ἐγὼν Ⓖ αὐτοῦ καταδικάζουσι. διτὴν γὰρ ἡ κτίσις· ἡ μὲν γάρ ἐστιν, ἡ γεγονυῖα, ἡ δὲ, ἡ ἀναστησομένη. αὖθις γὰρ πάλιν Παῦλος βοᾷ· Εἴπερ ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις. ἵνα δὲ λάμπειν ὑπαδείξῃ, ὅτι τῆς ἀναστησομένης κτίσεως λέγει πρωτότοκον τὸν Χριστὸν, ἐπάγει, Πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσι πρωτεύων· πρωτεύων τῶν ἀναστησομένων, τῶν εἰς ἀφθαρσίαν καλυμμένων, τῶν ἐκ νεκρῶν ἐγερθησομένων, πρωθύων οὐ κατὰ τὴν θεότητα (ἅπαγε· ὕστερος γὰρ Θεοῦ, ὃ κηρύττειν πρέπον τὰ κτισμάτων, ὃς ἀῤῥήτῳ λόγῳ, καὶ ἀνεπινοήτῳ συμφοχῇ πάσης συμπαρήρτηται καὶ συμπεδέσθη φύσεως) ἀλλὰ πρωτεύει κατά γε τὴν ἀνθρωπότητα, ἀρχηγὸς ἡμῶν γενόμενος τῆς ἀναστάσεως, καὶ τὴν ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν μεταποιήσεως. εἰ γὰρ καὶ Ἠλίας τὸν υἱὸν τῆς χήρας ἤγειρε, καὶ Ἐλισσαῖος Ⓦ τὸν Σωμανίτιδος, καὶ αὖθις ὁ σωτὴρ τετάρταιον Ⓦ Λάζαρον ἐξανέστησεν, ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν εἰς ἀφθαρσίαν, καὶ ἀθανασίαν ἐξανέστη· πάλιν γὰρ αὐτῶν ὁ θάνατος ἐκυρίευσε· Χριστὸς δὲ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει· ἀλλ' οὐδὲ ἐκείνων, ὃς κατὰ τὸν δεύτερον αὐτοῦ παρουσίαν ἀναστήσει. ὧν καὶ ἡμῖν ὁ ἄφθονος ὑμῶν γνώμης. ἦλθεν ὁ Χριστὸς πρὸς ἡμᾶς, ἐνδυσκεν ἡμῖν ὃ αὐτοῦ πνεῦμα, καὶ ἀνέλαβε ὃ ἡμέτερον σῶμα, καὶ ὃ συναλλαγμα προῆλθε, καὶ λαβὼν ἡμῶν ὃ φύραμα ἀνύψωσεν αὖθι, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, καὶ ἡ ἀγαθωσύνη τοῦ φιλανθρώπου ὑπερίσχυσε. ἔλαβε πρὸ ἡμῶν ὃ πλάσμα, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς· ἐλάβομεν δὲ αὐτοῦ ὃ πνεῦμα, καὶ ὑπερίσχομεν, ἐν κτίσμασι καὶ ἀνάλυσις αὖθι καταλήγοντες.

ἐν κτίσμασι

Ὅτι, φησὶ, δέησις μὲν λέγεται, ὅταν τις Ⓦ Θεοῦ ἀξιοῖ εἰς πρᾶγμα· προσευχὴ δὲ, ὅταν ὑμνῇ Ⓦ Θεὸν· ἐξομολόγησις δὲ, ὅταν τις ἐφ' οἷς ἔπραξε, χρέος ἀναμολογῇ τῷ Θεῷ· ἐντυξία δὲ, ὅταν τις ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων ἐντυγχάνῃ τῷ Θεῷ, προσκαλούμενος αὖθις εἰς ἐκ-

διχησιν. Οπῦ δ', ἐντυγχάνειν, οὐκ ἔστι, φησὶν, ἱκετεύειν, ἀλλ' ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίσιν δέχεσθαι,
γ. Βασ. ιθ. ι. λέγει ὁ Θεὸς πρὸς Ἡλίαν· Τί σὺ ὧδε, Ἡλία; ἀποκρίνεται ἐρωτηθεὶς ὁ προφήτης· Ζηλῶν ἐζήλωκα Κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ Ισραὴλ, καὶ ἐξῆς. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τούτοις δέησις, ἀλλ' ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις· καὶ γέγονε δὲ ὀξεῖα ἀμφοῖν ἐντεῦξις. καὶ
Ρωμ. ια. γ. πόθεν δῆλον; Παύλου λέγοντος ἀκούσαι· Οὐκ ἐντεύξεταί τῷ προφήτῃ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ισραὴλ; οὐκοῦν ἡ ἐντυχία οὐκ ἔστι δέησις. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ Χρυσόστομος. δοκεῖ δέ μοι καὶ λεπτομερέστερον τοῦ Διαφορᾶς τῶν Εἰρημένων ὀνομάτων διασκέψασθαι, ἃ ὑπειλήφασι· ὥστε μὴ τῷ πλήθει μόνον ἰσχύειν εἰ λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεινότερον διακωδωνίζειν τοῦτο βουλομένοις ἀνάλωτα καὶ ἀνεπηρέαστα διαμένειν.

ΕΚ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, ΟΤΙ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΕΙΣ ὁ νομοθέτης· καὶ Εἰς ὃ ἔνδυμα τοῦ ἱερέως· καὶ περὶ μετανοίας.

Ρωμ. α. ιζ. ΟΤι φησὶν ὁ Παῦλος· Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον· δικαιοσύνη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται. πῶς οὖν δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται; πῶς; ὅτι μὲν ὁ παλαιὸς νόμος Ιουδαίοις μόνοις ἐδέδοτο, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῆς αὐτῆς ὑπαρχόντων δημιουργίας καὶ φύσεως· τὸ δὲ εὐαγγέλιον πᾶσιν ὁμοτίμως τοῖς ὁμοφυέσιν, εἰκότως ἐν αὐτῷ δικαιοσύνη Θεοῦ ἀποκαλύπτεται, καὶ καλεῖται δικαιοσύνης εὐαγγέλιον. ἐν τούτῳ τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ οὐκ ἰδοὺ ἡ κλῆσις δικαία. ἡ γὰρ ὁμοίως πονηρὰς σκάλει καὶ ἐφώτιζε, τοὺς Ιουδαίους ἢ μόνους. οὐκ ἰδοὺ οὖν δικαία, ἀλλ' οἰκονομική, προοικοδομασκευάζουσα ὁδὸν τῇ δικαιοσύνῃ; ἃ λέγω τοιοῦτόν τι δικαίωμα, καὶ ἐκεῖνο ἄδικον· ἀλλ' ἐκείνῳ ὁδὸν τούτῳ, καὶ προκατασκευάζει τούτῳ. προσελάμβανον γὰρ Ιουδαῖοι, ὅτι καὶ τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῖς δοθήσεται μόνοις, ὥσπερ ἐκ νόμου· ἐξέβη ἢ πρὸς ἐλπίδας ἡ προσδοκία. δηλῶν
Ψαλμ. μζ. ν. ι. Δαβὶδ λέγει· Υπεμείνομεν, ὁ Θεός, ὁ ἔλεός σου ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου. Εἶτα· Κατὰ τὸ ὄνομά σου, ὁ Θεός, οὕτω καὶ ἡ αἴνεσίς σου· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου μόνον, ἀλλ' ὅτι τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ ἵνα δείξῃ, ὅτι τὸ ἐλεῆσαι τὰ πέρατα τῆς γῆς, δικαιοσύνης ὄντι, ἐπάγει· Δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιά σου.

Ψαλμ. κθ. α. καὶ ϟε. α. Ο Κύριος, φησιν, ἐβασίλευσε. πῶς ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν; ἆρ' ὡς προέφατον λαοῖς τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα; Εἰ μὲν γὰρ εἶπεν· ὁ Κύριος βασιλεύει, τὸ ἀίδιον αὐτοῦ ἠρμήνευσεν δόξοις ἂν· εἰπὼν δέ, ἐβασίλευσε, τὸ μὲν ὅρκος αὐτοῦ οἰκονομίαν λέγει, δι' ἧς ἡ φύσις ἡμῶν τὸν ὄφιν κατέβαλε, τῆς ἁμαρτίας, τὸν θάνατον ἀπεστείραμεν, ἐπέγνω πλάσιν, καὶ ὡς ἀληθῶς βασιλέα, καὶ χορηγὸν τῆς ἀφθαρσίας, τῆς δικαιώσεως. διαπελλίζεται τοίνυν ὁ Δαβὶδ τοὺς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ὑπὸ τὸν θάνατον, ὑπὸ τὸν διάβολον πάλαι βασιλευομένους, ὃν ὁ ζόφος σκότος στυγνότατον, ὃ κρότος λέλυκε, καὶ βασιλεύει πάντων ὁ Κύριος. ὡς καὶ αὖθις μετὰ τὸν δικαίωσιν ἔφη· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ
Ματθ. κη. ἐπὶ γῆς· πορεύθεντες, ἐβασίλευεν ἡμῶν ὁ θάνατος καὶ ἡ ἁμαρτία. Εβασίλευσε γὰρ ὁ θάνατος ἀπὸ
Ρωμ. ε. ιδ. Ματθ. ιϛ. κε. Αδὰμ μέχρι Μωϋσέως, καὶ ἐξῆς. καὶ ὁ σωτὴρ πρὸς τὸν διάβολον· Καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐμερίσθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ. ὥστε ἐβασίλευσε πρὸ τῆς ἐπιδημίας τοῦ
Ρωμ. ε. β. Χριστοῦ, ὃν ἡμῖν ἐπῆλθεν ὁ Σατανᾶς. ἀλλὰ καὶ ἡ ἁμαρτία. λέγει γὰρ πάλιν Παῦλος· Ωσπερ γὰρ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ἡμῶν σώματι, ὥστε καὶ ἡ χάρις βασιλεύσει διὰ Χριστοῦ.
Ψαλμ. ϟε. α. Ο Κύριος ἐβασίλευσε (πέπαυται τῆς ἁμαρτίας τὸ κράτος, τοῦ θανάτου, τοῦ διαβόλου) ὀργισθήτω ἀγνωμοσύνη ἡ γῆ· ἡ φύσις ἡ γηγενὴς, ἡ ποτὲ πλανωμένη, νῦν δὲ δοξαζομένη· ἡ ποτὲ ἐν πάθεσι, νῦν δὲ ἐν θείοις.

Ου

Οτι φησὶν οἰκονομίας ἰῶ τὰ πλάσματα τῶ ἐν τῇ παλαιᾷ, ἀλλ' οὐκ ἀρεσκείας Θεοῦ, καὶ προηγουμένης βούλησις, καὶ τύποι τῶν μελλόντων καὶ σκιαί, ἀλλ' οὐκ αὐτὰ τὰ πράγματα. καὶ ἔστιν ἰδεῖν ἐπ' αὐτῶν ἄλλα μὲν τὰ χρήματα, ἄλλα δὲ τὰ νοήματα. οἷς· οὐ πρώτως Θεὸς ἀναπαύεται ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ καὶ κόκκῳ καὶ βύσσῳ (Θεὸς γὰρ ψυχῶν ἀπάντων καθαρότητα, σώματος δὲ οὐδὲν ἢ λαμπρότητας) ἀλλ' ἐν ταῖς σωματικαῖς φαιδρότησι τὴν εἰκόνα τῶν ἀρετῶν ἀφαγράφει. Εἰ γὰρ ταῖς στολαῖς ἐκείναις ὡς ἀληθῶς ἀνεπαύετο, πῶς Μωϋσῆν περὶ τὸν Ααρὼν οὐκ ἐπέδυσεν· ἀλλ' ἰῶ σκῆνος οὐκ ἐνέδυσαν, ἑαυτὸν δὲ ἱερέας ἠμφίασε; καὶ Μωϋσῆς μὲν οὐκ ἐλούσθη ὕδατι, καὶ ἔλουε. δέχει τί; ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐκ ἰῶ ἑαυτὸν προηγούμενα τῷ Θεῷ· ὅτι τῷ τελείῳ περὶ κόσμου ἔρχεται ἡ ἀρετή· καὶ ὅτι ταῦτα τύποι ἰῶ τῆς ἀρετῆς, [ἀλλ'] οὐκ ἀρετή.

Οτι διὰ τῆς κεφαλῆς, φησιν, ἔφερεν ὁ ἀρχιερεὺς Ααρὼν, δέδεικται περιχεόμενον ἀπρώτων κεφαλῇ, [καὶ] τῇ κεφαλῇ ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν ἔδει, καὶ Εἰδέναι ὅτι κεφαλὴ τῶν ἄλλων προηγούμενος, καὶ αὐτὸς ὑπὸ κεφαλὴ ὅτι πνευματικὸν ἀπρώτων διασώζει καὶ ἐξουσίας ἰῶ· ἀπολελυμένη γὰρ αὐθεντία καὶ αὐτόνομος, ἀφόρητος ὅτι καὶ χαλεπή. Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ χάριτι ἐνεργεστεύειν τελούμενοι, ὃ εὐαγγέλιον ὅτι κεφαλῆς δίδονται· ἵνα μάθῃ ὁ χειροτονούμενος, ὅτι τὴν ἀληθινὴν τὸ διαγελίᾳ παρὰ λαμβάνει, καὶ ὅτι ἐν τῶν ἄλλων ἱερουργεῖται κεφαλή, ἀλλ' οὗτος καὶ αὐτὸς ὑπὸ τούτους τελεῖ τοὺς νόμους, καὶ τῶν ἄλλων κρατῶν, τῷ νόμῳ κρατεῖται. ἀλλ' ἡ μὲν παρὰ τὴν ἐξουσίαν ἐτύπου, ἰῶ τε αὐτὸς εἶχε τὸ λαοῦ, καὶ ὑφ' ἰῶ αὐτὸς αἰεφέρετο τοῦ Θεοῦ.

Τὸ δὲ πέταλον ὃ χρυσοῦν, ἐν ᾧ ὃ ὄνομα ἐγκεκόλαπτο τοῦ Θεοῦ, ἐπέκειτο μὲν τῷ μήτῃ, φυλακῆς δὲ ἐπέσχε τύπον τῶν ἐν καρδίᾳ κινημάτων· καὶ ὡς δὴ ταῦτα [καὶ] καταῤῥυθμίζειν τῇ περὶ ὃ θεῖον νεύσει καὶ καταφορᾷ. ὅτι δὲ τῶν ὤμων σμαράγδου λίθοι δύο, ἔχοντες ἑαὶ ἐξ φυλαὶ ἑκάτερθεν, καὶ ἑαὶ ἐξ ἑκάτερθεν· ὅτι δὲ σύμβολον ἦσαν τῆς ὁψεως τῆς ἀρχιερατικῆς. ἔχει γὰρ ἡ τοῦ σμαράγδου φύσις καὶ χλωρότητα διαυγῆ, καὶ τοσαύτην δύναμιν ἀποφαίνουσα. καὶ γὰρ δὴ ἱερεὰ καὶ ἀσκήσει νήφειν, καὶ βίον τοῖς ἐπὶ αὐτὸν ὥσπερ κάτοπτρον προέχει. ὅτι δὲ τῶν ὤμων ὁ σμάραγδος, δηλοῖ περαίωσιν ὅτι σπουδῶν. ἡ γὰρ περικλυκὴ δύναμις τῶν ὤμων ἤρτηται. διὰ καὶ ὁ Θεὸς περὶ τῶν Ιερουσαλὴμ λέγει· Θὲς τὴν καρδίαν σου ὅτι τῶν ὤμων σου, θύγατερ Ἱερουσαλήμ, ὅτι Κύριος κλίνει σε εἰς σωτηρίαν. καὶ γὰρ ἑαὶ χεῖρας καὶ τοὺς ὤμους εἰς περαίωσιν ἡ γραφὴ λαμβάνει· ὡς ὅταν λέγῃ περὶ τοῦ Δαβίδ· Καὶ ἐν ταῖς συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὡδήγησεν αὐτούς. ἐῶσαν δὲ τῷ λογίῳ τῷ ὅτι τοῦ σμάραγδος δὲ δώδεκα λίθοι ἐνηρμοσμένοι, ἑαὶ δώδεκα φυλὰς ἐπόθησαν. καὶ θέα· δύο μὲν καὶ ὅτι τῶν ὤμων μία μὲν φύσις τῶν λίθων ἡ σμάραγδος· κάτω δὲ καὶ ὅτι τοῦ σμάραγδος, δώδεκα. αἰνιττομένου τοῦ λόγου, ὅτι αὖθις μὲν ἐκ μιᾶς ἅπαντες περιπλεκόμενοι φύσεως· περιόντος δὲ τοῦ χρόνου, διαφορὰς γνώμης ἐμαρίαθημεν· καὶ ὁ μὲν δίδωσι τῇ γνώμῃ, ὃ δὲ τῇ φύσει. ἐπὶ δὲ τὸ κεφαλοπεδὶ τοῦ ἱερέως, ὃ λεγόμενον λῶμα, δύθη, ῥόαι, καὶ ῥόισκοι χρυσοῖ, καὶ κώδωνες ἀπηώρηντο. καὶ πῶς ἂν εἴη Θεῷ ταῦτα πρέπον λόγον ἀρέσκοντα; ἀλλ' ἐν τῷ σχήματι τοῦ ἱερέως ἐφῆκεν ἐκεικονίζεσθαι ἑαὶ ἀρετάς. καὶ τὸ δύθη καὶ κρηπὶς, ἑαὶ τῶν ἀρετῶν κατορθώματα, ἀλινά ἐστιν ἐλεημοσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ φιλανθρωπία, καὶ τῶν ἄλλων ὁ σύσοιχος αὐταῖς χορός.

Οτι, φησὶ, μὴ μεταβάλῃ ῥήματα Θεοῦ ζῶντος· Εἰς πατέρας καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα ἐβαπτίσθης· εἰ δυάρχης ἑαὶ ὀνόματα ἑαὶ ζῶντα, καὶ Εἰσάγει ὀνόματα λογισμῶν, γνώμας, λέγων, καὶ ἀγνώστου, καὶ γνωστὸν, οἳ ἀεὶ, καὶ μὴ οἳ ἀεί; τίνων ἀνέχεται Θεὸς τῶν ματαίων ῥημάτων; ἓν ῥῆμα ἵνα μεταβάλῃ, προφήτης ποτὲ ἐκινδύνευσεν ἀπολέσαι. καὶ βλέπε ῥήματος μικροῦ ἀκριβολογίαν. τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν ἵνες ἐκάλεσαν ὑπὸ ἀπειρίας λῆμμα Κυρίου. λέγει ὁ Θεὸς

Exod. xxv. 8.

Ιερ. κγ. λγ. ἀλλ' Ιερεμίου· Εαν ἐρωτήσῃ σε ὁ λαὸς, ἢ ὁ ἱερεὺς, ἢ ὁ προφήτης, ἢ εἴπῃ σοι, τί τὸ λῆμμα; εἰπὲ αὐτοῖς, ὅτι τὸ λῆμμα Κυρίου ὑμεῖς ἐστε. λήψομαι γὰρ ὑμᾶς λῆμμα, καὶ ῥάξω ὑμᾶς, ἵνα μὴ λέγητε λῆμμα. εἰ ῥῆμα ἵνα μὴ μεταποιηθῇ, ἀπειλεῖ ὁ Θεός· καὶ σὺ ὁλόκληρον δόγματων ἀκρίβειαν διαστρέφων, νομίζεις διαφυγεῖν ἐκ τοῦ Θεοῦ χεῖρας;

β. Κορ. ιβ. θ. Ἐκ τοῦ, Εἰς τὸ, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται.

Ὅτι ἦλθε διὰ τοῦ παθεῖν, φησὶν, ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν ἀνθρώπους πρεσβυτὴς, [ἐσφάγη ὁ πρεσβυτὴς·] καὶ τότε γέγονεν ἡ εἰρήνη. Ἀλλ' ὦ πρέσβεις ἐρχόμενοι, καὶ δῶρα φέροντες, καὶ δῶρα λαμβάνοντες. ποῖον οὖν ἦκε φέρων δῶρον, ἢ ποῖον ἀπέλαβε; διδάσκει τὸν δῶρον, ὡς καὶ ὁ πρεσβυτὴς διδάσκει. Τὸ αἷμα αὐτοῦ φέρων ἦλθε δῶρον· τὸ σῶμα αὐτοῦ φέρων ἦλθε δῶρον· ἢ τί περὶ ἐμοῦ ἔλαβε δῶρον; πίστιν. καὶ τί ἀντ' αὐτῆς μοι πρέσβευε; χάριν. ὅτις ἔλυσα ἐγὼ, ἐχρεώστησα ἐκεῖνος· ἐλύθη ἡ ἔμφρα. ὁ πρεσβυτὴς ὅταν ἔλθῃ πρὸς ἔθνος, οὐκ ἀξιοῖ ἵνα τῶν ἀγαθῶν ἢ πενήτων ἀπολαμβάνωσι· ἀλλ' αὐθις ὑπὲρ βασιλεῖ πρεσβεύουσιν· οὕτως ὁ πρεσβυτὴς ἦλθε, καὶ εὐθέως πόρνη, καὶ λῃστὴς, καὶ τελώνη, καὶ μάγοις διελέχθη. Εἶδες πρεσβυτοῦ φιλανθρωπίαν; οὐ γὰρ πρὸς ἕνα καὶ δύο μόνον ἦλθεν, ἀλλὰ πρὸς τὸν κοινὸν φύσιν· καὶ ἦλθε τὸ ἐμὸν ἀπολωλεκὸς ἱμάτιον, ἵνα μὴ γυμνὴ τῇ θεότητι προσελθόμενος φοβήσῃ τὸν ὁρῶντα.

β. Κορ. ε. ιζ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου· Εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα.

Ὅτι φασὶν οἱ ἑλληνίζοντες καὶ τὸ Ιουδαΐζον· τί κομπάζει Παῦλος λέγων· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα." εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· ἐγὼ γάρ, φησι, καινὸν οὐρανὸν βλέπω. οὐ γὰρ ἔχεις ὀφθαλμούς, ἵνα ἴδῃς ταῦτα. δοῦς, καὶ ποιήσω σοι ὀφθαλμούς. τί ὁρᾷς; καὶ σὺ ποίους ὀφθαλμούς; ναί. καὶ δημιουργὸς εἶ; καὶ πάνυ. οὐκ ἀποτυφλώσας; οὐχί. οὐκοῦν ποιήσει ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος; οὐκ· ἀλλὰ τοὺς μείζονας, τῆς διανοίας. καὶ ποίους μοι ὀφθαλμούς; μάλιστα. οὐ γὰρ ἔχω; οὐχί. σὺ ὃν ἔχεις; ναί. πῶς, εἰπέ μοι; ὅταν ἀπέλθῃς εἰς ναὸν, καὶ ἴδῃς σκεῦος χρυσοῦν γεμάτον, λίθον ἄφωνον, καὶ εἴπῃς, τοῦτό ἐστιν· ἆρα ὀφθαλμοὺς ἔχεις; μὴ γὰρ ὄφελός τι τῶν ἔξωθεν ὀφθαλμῶν τῶν ἔνδοθεν πεπηρωμένων; ὁρᾷς, ὅτι χρείαν ἔχεις, ἵνα ποιήσω σοι ὀφθαλμούς, ὥστε τὸν λίθον σε ἰδεῖν λίθον, καὶ τὸ ξύλον, ξύλον; ὀφθαλμοὺς ἔχεις, ὅταν ἴδῃς ξύλον, καὶ προσκυνήσῃς; "ὅταν λαβὼν ἐγὼ αὐτὸ καύσω, ἆρα ἔχεις ὀφθαλμούς, τὸ καμόμενον Θεὸν ὀνομάζων; ὅταν τὰ πάθη θεοποιῇς, ὀφθαλμοὺς ἔχεις; μαθὼν ὁ διάβολος, καὶ περιφέρεται, καὶ καταγελᾶται, καὶ γέγονε διὰ τοῦτο ἀλήθεια. σὺ ὃ λέγεις, ἡ μέθη, Θεός ὁ Διόνυσος· ἡ κλοπὴ, Θεός ὁ Ἑρμῆς. ὁρᾷς ὅτα χρεία σοι ὀφθαλμῶν; ὁ νόμος τὰ πάθη κολάζει, καὶ σὺ ταῦτα θεοποιῶν οὐκ αἰσθάνῃ; εἰ βούλει δὲ, προσέχες, ὅπως γέγονε πάντα καινά. κτίσις ἐν τῇ γραφῇ λέγεται οὐ μόνον ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ τοῦ ὄντος ὅτι ἐπὶ βέλτιον μεταβολή. ἔκτισεν ὁ Θεὸς τοὺς οὐρανούς· τοῦτ' ἔστιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἐργάσασθαι. κτίζει καὶ ὅταν ἀνθρώπου καλὸν ἀπεργάσηται· ἐκ ταύτης τὸ κτίζειν πραγμάτων ὅτι ἐπὶ βέλτιον μεταβολή. καὶ ἄκουσον τοῦ Δαβὶδ λέγοντος. ὅτι γὰρ ἐμοὶ αὐτὸς καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐκπεσμένη, ἐρρυπωθη τῇ μοιχείᾳ καὶ τῷ φόνῳ, καὶ πρὸς φθορὰν κατεφέρετο· Ψαλμ. ν. ια. διὰ τοῦτο ἀνακράζει· Θεοῦ, τὸ λέγει· Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός. οὐχ ὅτι πρότερον οὐκ εἶχε καρδίαν, οὐδὲ πρὸς τῆς οὐσίας τῆς καρδίας λέγει, ἀλλὰ πρὸς τῆς κοσμήσεως αὐτῆς ἀρίστης πολιτείας. ἰδοὺ τοίνυν κτίσις λέγεται, οὐ μόνον ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς οὐσίας διαφθαρείσης εἰς τὸ βέλτιον μεταβολή. οὕτω κτίζεται σώφρων ἡ πόρνη· οὕτως ἐλεήμων ὁ ἅρπαξ· οὕτω μεταβάλλεται εἰς πρόβατον ὁ λύκος, καὶ ὁ ἱέραξ εἰς περιστεράν. δύο κτίσεις· διὰ τοῦτο καὶ τὸ λουτρὸν κτίσμα λέγεται, τὸ λουτρὸν λέγω

τῆς

τῆς παλιγενεσίας. "Ἀποδυσάμενοι γάρ, φησι, Ⓦ παλαιὸν ἄνθρωπον, "ἐνδυσάμενοι Ⓦ νέον, Ⓦ" ἀνακαινούμενον κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν. ὁρᾷς οὖν ὅτι ὄντως καινὴ κτίσις; τί γάρ μοι ὄφελος, ἐὰν γένηται οὐρανὸς καινὸς, καὶ γῆ καινὴ, ἐγὼ δὲ ταῖς ἁμαρτίαις πεπαλαίωμαι; ὁ δὲ σκηνὸς οἰκός ἐστιν· ἐγὼ δὲ Δαβὶτ οὐμὸς ἐν αὐτῷ καὶ νοσῶν. ἐὰν ἰατρὸς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀῤῥωστοῦντος εἰσέλθοι, καὶ τοῦ μὲν σαθρὰν οἰκίαν πρόσοψιν λάβοι, λευκαίνῃ δὲ τοὺς τοίχους, καὶ χρυσογραφῇ Ⓦ ὄροφον· ὄντως ἂν εἴποις αὐτῷ, ἄνθρωπε, ἀνάστησον τὸν νοσοῦντα, τί τὴν οἰκίαν καλλωπίζεις; βοήθησον τῷ κειμένῳ. καὶ ὁ Χριστὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἐν ᾧ καταχειμένῳ οὔρει τὴν φύσιν μου καὶ νοσοῦσῃ, καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν αὐτῆς ἄπρακτα δέχεται τὸν ἀγῶνα, καὶ αἰσχύνῃ ἐστὶ δηλονότι τὴν φύσιν. τί οὖν τὸν ἰατρὸν ἐμέμφῃ, ὅτι μὴ ταῦτα ποιεῖ· τί Χριστὸν δὲ πάλιν οὐκ ἐμέμφῃ ὅτι ταῦτα ποιεῖ; οὕτω πρῆλθε τὰ ἀρχαῖα, οὕτω γέγονε τὰ πρῶτα κτίσματα, οὕτω καινὴ κτίσις, καὶ μυρία δ' ἂν τις τοιαῦτα ὑπισχνοῖτο. Κολασσ. γ. θ.

Ἐκ τῆς εἰς τὰς Καλάνδας, καὶ ἐξῆς· καὶ εἰς μεθυόντων. Ματθ. ιδ. ιγ.

Ὁ τοίνυν Χριστὸς τὰ ἄπιστα πλήθη ἑστιάσας ὑπὲρ τῆς ἐρήμου, οὐκ ὑπὲρ σκηνῆς καὶ ὕπνου αὐλῆς ἔπεμψεν, ἀλλ' ὑπὲρ θείων ἀκροάσεων ἐκάλεσε λογίων. οὕτω καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν, καὶ τοῦτο ἐθίσωμεν ἑαυτοὺς ἐαθίειν, ὅσον πρὸς τὸ ζῆν μόνον, οὐχ ὅσον ἁβρύνεσθαι καὶ βαρυτέλειαν. οὐ γὰρ ἁβρύνεσθαι τοῦτο ἐδόθημεν καὶ ζῆν ἡμῖν, ἵνα φάγωμεν καὶ πίωμεν· ἀλλὰ ἁβρύνεσθαι τοῦτο ἐαθίωμεν, ἵνα ζῶμεν. οὐ τὸ ζῆν ἁβρύνεσθαι ἐστὶ τὸ φαγεῖν, ἀλλὰ ἁβρύνεσθαι τὸ ζῆν τὸ φαγεῖν γέγονεν ἕνεκα ζωῆς. ἡμεῖς δὲ ὡς ἁβρυνόμενοι τοῦτο ἐληλύθαμεν εἰς τὸν κόσμον, οὕτως ἀπόντα εἰς τοῦτο καταναλίσκομεν. a. Θεσσ. δ. ιγ.

Ἐκ τῆς, εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί· ἵνα μὴ λυπῆσθε ὡς καὶ Ⓐ λοιποὶ, καὶ τὰ ἑξῆς.

Τί δήποτε, ὅταν μὲν περὶ τοῦ Χριστοῦ διαλέγηται ὁ Παῦλος, θάνατον καλεῖ τὸν ἐκείνου θάνατον· ὅταν δὲ περὶ τῆς ἡμετέρας τελευτῆς, κοίμησιν αὐτὴν, καὶ οὐ θάνατον ὀνομάζει; καὶ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ πειρατέον μνησθεὶς τῆς τελευτῆς τῶν δικαίων, οὐδαμοῦ θάνατον λέγει, ἀλλὰ κοίμησιν τὴν διαχώρησιν ὀνομάζει. οὐ γὰρ περίεργος ταύτῃ κέχρηται τῶν λέξεων παρατηρήσει, ἀλλὰ σοφόν τι καὶ μέγα κατασκευάζει. ὅτι μὲν οὖν τοῦ Χριστοῦ θάνατον καλεῖ, ἵνα τὸ πάθος πιστώσηται· ὅτι δὲ ἡμῶν, κοίμησιν, ἵνα τὴν ἐδωδίμου παραμυθήσηται. ἔνθα μὲν γὰρ περιέχωρησε τὴν διάλυσιν, θαῤῥῶν καλεῖ θάνατον· ἔνθα δὲ ἐλπίσιν ἔτι κάμνει, κοίμησιν καλεῖ· καὶ διὰ ταύτης παραμυθούμενος ἡμᾶς τῆς προσηγορίας, καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ἐντίθησι τοῖς τεινομένοις ἡμῖν. ὁ γὰρ κοιμώμενος ἀναστήσεται πάντως, ἐπεὶ καὶ θανάτου κρείττων ἐστὶν ἡ μακροχρόνιος ὕπνος. Ρωμ. ε. γ. α. Κορ. ια. ιγ. α. Κορ. ιε. ε. ιη. κ. να. α. Θεσσ. δ. ιδ. ιε.

Τοῦ αὐτοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ περὶ μετανοίας.

Μάννα ἦν θεῖον Ⓐ Ἰουδαίοις, καὶ τὰ μὲν Αἰγύπτῳ κρόμμυα ἐπιζήτουν. οὕτως ἀγαθὸν ἡ συνήθεια πρᾶγμα, καὶ κακίστον. κἂν εἰς δέκα ἡμέρας κατορθώσῃς, κἂν εἰς εἴκοσι, κἂν εἰς τεσσαράκοντα, οὐκ ἀγαπῶ, οὐ χάριν ἔχω, οὐ περιπύστομαί σε· μόνον μὴ ἀποκάμῃς, ἀλλ' ἀγρύπνου γενοῦ καὶ καταγίνωσκε. πάλιν διελέγξω σε ἀγάπης· ἤκουσας, ἀπῆλθες, καὶ ἥρπασας. οὐκ ἐπιδείξω σοι τὴν ἔργων τὸν λόγον. μὴ ἀγρυπνήσῃς πάλιν εἰσπλεῦσαι εἰς τὸν σκληρὸν ἅλα. ἀγρύπνου ἁμαρτάνων, μὴ ἀγρύπνει μετανοῶν. δύο ταῦτά ἐστιν, ἁμαρτία καὶ μετάνοια· τραῦμα μὲν ἡ ἁμαρτία, φάρμακον δὲ ἡ μετάνοια. ἀλλ' ὡς τραύματι σπεύδω, οὕτω τῷ φαρμάκῳ τὸ σπεύδειν ὁ καθαρισμός. ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὄκνος, γέλως· ἐν τῇ μετανοίᾳ ἔπαινος, παῤῥησία, ἐλευθερία. ἀλλ' ἀνατρέφει τὴν τάξιν ὁ Σατανᾶς, καὶ δίδωσι τοῖς πεπτωκόσιν αὐτῷ ἐν μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ τὴν παῤῥησίαν, ἐν δὲ τῇ μετανοίᾳ τὴν αἰσχύνην. σὺ δὲ μὴ πεισθῇς αὐτῷ, ἀλλ' ἑκατέρᾳ πρόσεχε τὸ οἰκεῖον ἀποτίθεσθαι σπουδάσον.

Ὅρασις, ἣν εἶδεν Ἡσαΐας υἱὸς Ἰουδαΐας, καὶ Ἰερουσαλήμ.

Εἰπὲ τὴν ὅρασιν, ἣν εἶδες. ὁ δὲ λέγει· Ἄκουε οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου γῆ, ὅτι Κύριος ἐλά- Ησ. α. β.

λησεν. ἀλλα ἐπηγγείλω, καὶ ἄλλα λέγῃς; ἀρχόμενος εἶπες, ὅρασις κυ̃ Ιουδαίας καὶ κυ̃ Ιερουσαλήμ· καὶ ἀφιεὶς τὸν διήγησιν, ὑρανῷ καὶ γῇ ἀμαλέγῃ; ἀφῆκας τὸν μὲν θεσπεσιωτατον, καὶ τοῖς ἀλόγοις στοιχείοις προσδιαλέγῃ; ναί, φησιν· ὅτι τῶν ἀλόγων ἀλογώτερόι γεγόνασιν ⓖ λογικοί. καὶ οὐ μόνον τοῦτο μόνον, ἀλλα καὶ ὃ ὅτι μέλλων ὁ Μωϋσῆς εἰσάγειν ἀῤῥεις εἰς
Δευτ. λϛ. α. τὸν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ προορῶν τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, οὕτω πως φησίν· Ακουε ὑρανέ, ⓒ λαλήσω· προσεχέτω ἡ γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου. Διαμαρτύρομαι ὑμῖν φησιν, Ιουδαῖοι, ⓦ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ὁ Μωϋσῆς, ὅτι ἐὰν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ⓒ ἐγκαταλίπητε Κύριον ⓦ Θεὸν, διασκεδασθήσεσθε εἰς πάντα τὰ ἔθνη. ἦλθε τοίνυν Ησαΐας, ἔμελλεν ἡ ἀπειλὴ περατοῦσθαι. οὐκ ἠδυνατο καλέσαι Μωϋσέα ⓦ ἤδη τετελευτηκότα, οὐδὲ τοὺς πατέρας ἀκηκοότας· λοιπὸν τὰ στοιχεῖα καλῇ, ἅπερ διαμαρτυρόμενος αὐτὸς ἐκάλει ⓒ ὁ Μωϋσῆς. καίτοιγε σκῆπτρον ἠδυνατο ⓒ ⓦ Ααρὼν καλῆσαι εἰς μαρτυρίαν, καὶ πολλοὺς ἄλλους· ἀλλα διὰ τοῦτο (φαίη αὖ) οὐκ ἐκάλεσα τούτους, ἐπειδήπερ ἔμελλον ἐκλείπειν τελευταῖα, καὶ μὴ πρέσβεις μάρτυρες. ἐπεὶ σὺ μὲν εἰς παραινομίαν ἐξέκλινεν ὁ Ισραὴλ, διὰ τὰ μόνοντα στοιχεῖα εἰκότως εἰς μαρτυρίαν καλῶ. οὕτω καὶ Ησαΐας ποιῶ· οὐ διὰ τὰ εἰρημένα μόνον, ἀλλα καὶ ὃ ὅτι διαλεγθεὶς τοῖς Ιουδαίοις, θύρεν αὐτοὺς μὴ ἀκούοντας αὐτοῦ, ὅπερ
Εξοδ. ιϛ. ιγ. ιδ. τὰ στοιχεῖα τρέφει), ⓒ μάρτυρας παραλαμβάνει αὐτόν. Ακουε οὐρανέ· σὺ γὰρ ὃ μανία ἠνεγκας· ἐνωτίζου γῆ· σὺ γὰρ τὴν ὀρτυγομήτραν ἔδωκας. ἄκουε οὐρανέ· σὺ γὰρ τὰ ὕδατα φύσει αὐτοῖς ἐχορήγησας· δῶρα καθ' ὃν ἕκαστον ἐτρεφόμην, ἔμεμνες, καὶ μίμησιν οὐκ ἐποιοῦ δες ἄλογος. ἐνωτίζου γῆ· σὺ γὰρ κάτω ἦς, καὶ τραπέζαν αὐτοῖς παρετίθεις αὐτοκρατῶν. διὰ τοῦτο καὶ ἕτερος προφήτης ὁρῶν ⓦ βασιλέα μαινόμενον, ⓒ εἰδωλον λατρευόμενον, ⓦ Θεὸν ὑβριζόμενον, τὸν ἄλλους ἐπωμόρξας, προὶς οὐδένα τούτων ποιῆται ⓦ λόγον, ἀλλ' ἀποστραφεὶς, Ακουσον, φησι, θυσιαστήριον, ἄκουσόν μου. τί οὖν; λίθῳ προσδιαλέγῃ; ναί, φησιν· ὅτι
γ. Βασ. ιγ. β. λίθου αἰσθητότερος ὁ βασιλεύς. Ακουσον θυσιαστήριον, τὰ ὃ λέγει Κύριος. καὶ σύνθεσις ἐγένετο τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐῤῥάγη, καὶ ἐξέχεε τὸν θυσίαν. ὁ δὲ ἀνόσιος οὐκ ἤκουσεν, ἀλλ' ἐκτείνει τὴν χεῖρα ὁ βασιλεύς, ⓦ προφήτην ἁρπάσαι βουλόμενος. ὁ δὲ Θεὸς τί ποιῇ; ἐξήρανεν αὐτοῦ τὴν χεῖρα· οὐ ξηραίνει δὲ αὐτοῦ ἐξ ἀρχῆς τὴν χεῖρα, ἵνα τῷ τοῦ λίθου παθεῖν σωφρονέστερος γένηται. ἐβούλετο γὰρ αὐτὸν μόνον τῆς εἰς αὖθις κολάσεως σωφρονισθῆναι· ἀλλ' ἐσωφρόνησε, φησιν, ὁ λίθος ἐκεῖνος, καὶ σὺ οὐ διορθώθης, ὅτι σε τὴν δικαίαν ὀργὴν ἐπιστρέφω.

Εκ τῶν εἰς τὸν ἀσωτον, καὶ εἰς μετανοοῦντα, καὶ εἰς τὸ ξύλον γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, καὶ εἰς τὸν λῃστήν.

Οτι τὸ πάγιον τῶν δικαίων οὐ βούλεται εἰς ἑαυτὸ ἁρπάσαι τὴν ἀξιοσίαν τῆς κτίσεως, ἀλλ' ἐστὼ τὴν τῶν παθῶν προαίρεσιν θέλει κεῖσθαι τὰ τῆς οἰκειοτάτης. διὸ καὶ ἡ παλαιὰ τὸν
Λυκ. ιϛ. ιβ. νεώτερον εἰσάγει λαβόντα τὴν πατρικὴν οὐσίαν, εἰς χώραν ἀποδημήσαι μακρὰν. ὃ δὲ μηκος οὐ σταδίοις διετίνετο, ἀλλα ἔθεσι· ἄξενος ἦν. καὶ γὰρ ὁ ἀμαρτάνων μακρὰν ἐστὶ Θεοῦ, καὶ τόπῳ, ἀλλα ἤθει. λαβὼν ὃ τὴν οὐσίαν τὴν πατρικὴν, ἀπώλεσεν αὐτὴν ἀσώτως ζῶν. ἔλαβεν ἥλιον εἰς ἀπόλαυσιν, καὶ ὃ δῶρον ὡς Θεὸν προσεκύνησεν· ἔλαβε πηγὰς εἰς τροφὴν, καὶ ὃ δῶρον ἐθεοποίησεν. ἠγόρασε τὸ χειρόμακτον, καὶ ὃ χάρισμα ἐπαρεδόξασεν. ἡ αὐτὴ κτίσις, ἀλλ' οὐ πᾶσιν ὁμοίως ὠφελήσῃ. πατρικὴ ἡ οὐσία, ἀλλ' ὁ μὲν καλῶς αὐτῇ, ὁ δὲ κακῶς ἀπεχρήσατο. πάγιον τοῦτο, κἀκεῖνο, εἰ καὶ διάφορον· ὁ βυσσὸς ὃ κάλλος ὁρᾷ τοῦ οὐ-
Ψαλ. η. δ. ρανοῦ, ⓒ ἀπὸ ὃ κάλλους τὸν δημιουργὸν ἀνυμνῇ. Οψομαι γὰρ, φησι, σοὺ οὐρανούς, ἔργα τῶν δακτύλων σου. εἶδεν ὁ ἀσεβὴς, καὶ προὶς μὲν τὸν κτίσιν τὸν διάνοιαν οὐ διεβίβασεν, ἐναπομείνας δὲ τῷ κάλλει τοῦ οὐρανοῦ, Θεὸν ἐφαντάσθη τὸ δημιούργημα· ὁ βυσσὸς οὐκ ὑβρίζῃ τὴν κτίσιν, ἀγαπᾷ δὲ διαπαντὸς τὴν προσκύνησιν ταμιεύεται. τιμᾷ τὴν κτίσιν, ἀγ' ὡς ὑ-

μισδουλον·

μόδουλοι· ὐκ ἀφαιρῶν ὃ τὸ σέβας τῦ κλίσαντος, ϖρεσάϖτει τῳ κλίσματι. ἐπαινεῖ τὸ φιλο-
χ. τεχῶς τέχνημα, ἀλλ' ὐχὶ τὴν τῦ τεχνίτυ δόξαν εἰς σκῆψιν ϖροϊέμενος. ὁ ὃ δυσεβὴς "καλῶς μὲν εἶ-
δε, κακῶς ὑ ϖροσεκύνησε, ϗ πᾶσαν τὴν τάξιν ἀνέτρεψεν.

Οτι δράκοντα ϖολλάκις ἡ γραφὴ καλεῖ τ" Διάβολον ἢ ὄφιν σκολιόν.

Διὸ ϗ ὁ σωτὴρ φησιν, Ιδοὺ δέδωκα ὑμῖν ἐξουσίαν ϖατεῖν ἐπάνω ὄφεων ϗ σκορπίων. ϗ ἵνα Λυκ. ι. ιθ.
μὴ τὰ ἕρποντα ὑϖολάβῃς, ἐπήγαγε· Καὶ ὅτι ϖᾶσαν τὴν δύναμιν τῦ ἐχθροῦ. δράκων καὶ
ὄφις, ὁ διάβολος· ὐχ ὡς ῥίζα κακίας, ὥς φασιν Μανιχαῖοι, ἀλλ' ὡς κατάρχων τῶν δαιμό-
νων, καὶ ἀρχηγὸς αὐτῆς τῆς σκοτώσεως γεγονώς.

Εκ τῦ ϖροφητικοῦ λόγου τῦ ϖερὶ μετανοίας.

Τοῦ εἰπόντος· Καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω· τοῦτον τὸν ὐκ Θεὸν Λυκ. ιβ. ιη.
ἐπενεχθεῖσαν ἀϖόφασιν εἰς μηνύματα δῶν ἕτεροι λαβόντες αἰσχύνατε τοὺς ϑησαυροὺς ὑμῶν, ϗ
δότε ἐλεημοσύνην· ϖοιήσατε ἑαυτοῖς ϑησαυροὺς ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καθὼς ϖροσ-
τάσσει ὁ Κύριος· ὦ τ" ἐμπαίκτου ϖλούτου ὐκ ὄντος καὶ ἐξ ἀδικίας συλλέξαντες ϖοιήσατε
ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τῦ μαμμωνᾶ, καθὼς ὁ δεσπότης ϖαρακελεύεται, ἵν', ὅταν ἐκλίπητε,
δέξωνται ὑμᾶς εἰς τοὺς αἰωνίους σκηνάς.

Εκ τῦ εἰς τ" σεισμόν, καὶ εἰς τ" Λάζαρον, ϗ εἰς τ" ϖλούσιον.

Οὐ" ϖαύομαι λέγων ἐγὼ, καὶν μηδεὶς ἀκούων ᾖ. ἰατρὸς εἰμι, τὰ φάρμακα ὑϖοτίθημι·
χ. ϖαύσομαι διδάσκαλός εἰμι, ϖροσαινῶ σκελεύθιον. ϖόθεν δέ ϖροφύομαι; ϗ τί τῦτο; ἀλλ' ἐγὼ τ" μαθὼν
ἔχω, καὶ τῦτο καὶ ὑϖοκολούων εἶπον. "ἀδύνατον γὰρ ἐν τοσούτῳ ϖλήθει μὴ ϖροφωνῆσαί
χ. μέμηκον τινα. ἀκούω, φησὶ, καὶ ϑύμεραν, καὶ ὑ ϖοιῶ. ἄκουε, καὶν μὴ ϖοιῇς· ὐκ γὰρ τῦ ἀκούειν καὶ ὃ
ϖράττειν ϖροσήκει. καὶν μὴ ϖοιῇς, αἰσχύνῃ ὅτι τῇ ἁμαρτίᾳ· καὶν μὴ ϖοιῇς, μεταβάλλῃ
τὸν γνώμονα· καὶν μὴ ϖοιῇς, καταδικάζεις σεαυτοῦ, ὅτι ὑ ϖοιεῖς. τὸ ὃ κατηγορεῖν ἑαυτῦ, ἀρ-
χὴ διορθώσεως. ὅταν εἴϖῃς, οἴμοι, ἥκουσα, καὶ ὑ ϖοιῶ· τὸ, οἴμοι, ϖροοίμιόν ἐστι τῆς ὅτι τὸ
βέλτιον μεταβολῆς.

Εἰς τὸ, Πέμψον Λάζαρον, καὶ τὰ ἑξῆς.

Καὶ ϖοῦ νῦν οἱ οἰνοχόοι σου, οἱ ϖάπποι, οἱ ϖῶλοι, οἱ κόλακες; ϖοῦ ὁ τύφος; ϖῦ ἡ φαν-
ταισία; φύλλα ἰσχνὰ, ϗ χόρτου κατέλαβε, ϗ ϖεπτὰ ἀϖώλετο. ὄναρ ἰσχνὰ, καὶ ἡμέρα γέγονε, ϗ τὸ ὄ-
ναρ ἠφανίσθη. ἀλλ' τῦτο ὃ ὑ τ" Νῶε, ἢ τὸν Ιακὼβ, ἢ τ" Ισαὰκ, ἀλλὰ τὸν Αβραὰμ ὁ πλού-
σιος ὁρᾷ. ἀλλὰ ϖῶς; ὅτι φιλόξενος ἦν ὁ Αβραὰμ, καὶ τῆς ἀϖὸν ἀφετηρίας τῦτο μεῖζον
ϗ κατηγορία ἡ ἐκείνου φιλοξενία.

Εκ τῦ, μὴ ὥϖω σφοδρῶς ϑρηνεῖν τοὺς τελευτῶντας.

Θνήτος μεσιμνῶν λύσις. εἰ μὴ ϑνητὸς ἦν, ἐκωλύθην ἂν κατηϕόνησα· εἰ μὴ κόλα-
σιν ἐξεδεχόμην, ὐδαμῶς τῶν κακῶν ἐϖαυσάμην. εἶδες δεσπότην φιλανθρωπίαν; τὸ ὐκ
ϖροβάσεως ὀϖτίμιον, ἀφορμὴν σωτηρίας ἀϖεφράσατο. εἰ μὲ ὦν δίκαιός ἐστιν ὁ ἀϖοθα-
χ. νών, χαῖρε, ὡς ϖαρῶν ϖρὸς τ" δεσπότην ϖορεύῃ· εἰ ὃ ἁμαρτωλὸς, μὴ λυϖοῦ· ὐκέρδησεν
ἐφ' οἷς τὸν ϖροσηκόντων τῶν ἁμαρτημάτων ἀφῆρται.

Οτι ὐ τῇ ϖρὸς τὸν ὀϖτασθέντα Κυριακὸν ὀϖτασίᾳ, ἀλλ' ἀϖὸ τῆς δευτέρας ἐξέϖεμψεν
ἐξουσίας, καθάϖτεται μὲ τῦ Αρσακίου, λέγει αὐτῷ καὶ μείζονα καλῶν· ἐϖαινεῖ ὃ τοὺς ἀϖο-
τρεφομένους τὸν αὐτῦ κοινωνίαν, ὡς ϖρὸς Θεὸν, καὶ τὸ εἰς τ" ἀρχιερέα αὐτῶν ἀδίκημα, τὸν
ἀϖοτροφὸν αὐτῶν ϖοιμένας. κἀντεῦθεν ὐ ἄλλοις ϕαίνεται ϖροσαινῶν μὴ ἀφίσασθαι ἀϖὸ
τῆς σκληρᾶς. Εἰς τοῦτο ὃ ὕστερον, ὡς ἔοικε, μετῆλθε, ὅτε καὶ τῦτον ἀδίκως σκανδαλίν-
χ. αὐτοῖς τας, οὐχ οἷς ἐϖροσῆκεν ἔστρεφεν, ἀλλὰ ϗ καταδρομὰς ϗ ὑϖοβολὰς κατὰ τῶν "αὐτῷ ϖροσα-
ναπειμένων ϗ ὑϖουργίας ἐπλασμήσαντο.

ΕΚ ΤΩΝ ΦΩΤΙΟΥ.

Pag. 200. Edit. Augustanæ.

Ἀνεγνώσθησαν τῶ Χρυσοστόμω ὁμιλίαι εἰς τὴν ψήφεσιν ἐξήκοντα ἡ μία. ἐν τύχαις τελοῦσιν· ὧν δὲ μὴ πρῶτον ὁμιλίας πρέσβυν εἶκοσι, δεύτερον ἓξ καὶ δέκα, καὶ τρίτον κέ. ἐμφαίνεται δὲ ἐν τῷ πρώτῳ, ὡς ἀπ' ἀρχῆς τῆς πεντηκοστῆς ἤρξατο ὁμιλεῖν, μήπω σπουδαζούσης αὐτῆς, τὰς τε εἴκοσι λόγους τούτους, καὶ ἄλλους τινὰς πρὸ ἢ πάντων, μεταξὺ τῶν εἰς τὴν ψήφεσιν λόγων, χρείας (ὡς εἰκὸς) προεμπιπούσης τῷ λαῷ τῶν συνομιλιῶν. ἔνεστι δὲ σωιδεῖν, ὡς εἰ καὶ, ΛΟΓΟΙ, ἔχει τὸ ὑπογραφεῖον τὸ βιβλίον. οὕτω γὰρ εὗρον ἐν οἷς μνέγνων· ἀλλὰ μᾶλλον ἐοίκασιν ὁμιλίαις, πάντε ἄλλα, καὶ ὅτι ἐν πολλοῖς πολλάκις ὡς πρόσωπος ἐρῶν τοῦ ἀκροατοῦ, οὕτω πρὸς αὐτοὺς ἀποτείνεται, καὶ ἐρωτᾷ, καὶ ἀποκρίνεται καὶ ὑπολήγεται· δυναμένου μοῦ, καὶ ἄλλως ἔχοντος τοῦ λόγου, καὶ οὐ καθ' ὁμιλίαν, καὶ τοιαῦτα σημαίνειν καὶ ἐνδείκνυσθαι. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ συνεχῶς καὶ ὑπομόνως τοῦτο ποιεῖν, καὶ οὐχὶ συνοικονομίᾳ τινὶ, παρίστησιν ὁμιλίας αὐτὰς εἶναι. ὁμιλεῖ δὲ ταύτας τῷ πλήθει, ὡς ἔστι μαθεῖν ἐξ αὐτῶν τούτων, πολλάκις μὲν καθ' ἑκάστην, ἐνίοτε δὲ καὶ ἡμέρας. ὅτε μὲν τὸ πρῶτον βιβλίον, τὸ ᾧ καὶ εἴκοσι ὁμιλίαι· τὸ ἕτερον βιβλίον ἔχον ἑπτακαίδεκα λόγους, τοῦτο μὲν πρώτους ἑπτὰ ἐπὶ τῆς πεντηκοστῆς εὐθὺς ἀπαρξαμένης καθομιληθῆναι· ὡς εἶναι τοῦτο δι' ὅλης αὐτῆς τῆς πεντηκοστῆς, μέχρι τῆς μεγάλης πεμπάδος, τῶν εἰς τὴν ψήφεσιν, λόγους κζ'. ⓐ δὲ ὑπόλοιποι λόγοι σύνεγγυς τοῦ δευτέρου βιβλίου, καὶ ⓐ λοιποὶ κέ τοῦ τρίτου, οὐκ εὐθὺς ὡμιλήθησαν, οὐδὲ συνεχῶς μετὰ τὸ πάσχα. μετὰ γὰρ τὴν ἐν τῇ μεγάλῃ πεμπάδι ὁμιλίαν, ἥτις ἐστὶν τῶν εἰς τὴν ψήφεσιν κζ', ὡμίληται τῇ ἑφεξῆς εἰς ⓦ σαββάτου, εἶτα εἰς τὴν πρόσοδον, καὶ λοιπὸν ἑφεξῆς κυ ταῖς διακοπτούσαις τὴν ἡμέραν πανηγύρεις τε καὶ ὑποδέσεις αἱ λόγοις αἱ ὁμιλίαι ἐγίνοντο. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸ αἰτίας ἀσάφειαν ὁμιλίας, ὡμίλησεν εἰς ταῖς προέξεις συνεχῶς, ὡς αὐτὸς ἐκφανῶς δηλοῖ τὸν εἰκοστὸν ἔγδοον λόγον τὸν εἰς τὴν ψήφεσιν ὑπομνήσεται· ὃν, ὡς δῆλον, καὶ τοῦτον συνῆν αὐτῷ μετὰ πολὺν χρόνον πρόσωμίλησεν. αἱ γὰρ εἰς ταῖς προέξεις ὁμιλίαι πεντήκοντα μὲν εἰσι, σχεδὸν δὲ ὅλου αὐτῷ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐρρήθησαν. οὐ γὰρ καθ' ἡμέραν ταύτας, ἀλλὰ καὶ μετὰ πέντε καὶ μετὰ ἑπτὰ καὶ πλείω καθωμίλει. ὡς δῆλον αὐτὸς ποιεῖ, ὅτι δεκατεσσάρων καὶ τὸ τρίτον ἔτος ὡμίλησε. ταῖς δὲ εἰς τὴν ψήφεσιν οὐκ ἐγκαμὼν γνώμῃ, ὁπότε ὁμιλήσειε. πλὴν εἰ ἐκείνων μέμνηται τῶν ὁμιλιῶν ἐν τῷ καὶ λόγῳ ὁμιλῆσαι, ὡς ἀφ' οὗ τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ διεληλάκατο, ἀλλὰ μὴ ἑτέρων τινῶν πρὸ ταύτας (οὔπω γὰρ τοῦτο ἔγνων) δῆλον ὅτι ἐν ταύταις δεκατεσσαρεσκαίδεκατον κατεσκεύασε, ταῖς μὲν κζ' τῇ πεντηκοστῇ τοῦ δευτέρου ἔτους, ταῖς δὲ λοιπαῖς λδ' ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει. ἡ δὲ φράσις αὐτοῦ μὴ τῆς συνήθους σαφηνείας καὶ καθαρότητος καὶ ὃ λαμπρὸν καὶ βαθὺ συνδέδυται, ὃ πολύχρωμον τῶν νοημάτων, καὶ τὴν τῶν διανοημάτων πρὸς σφυρηλάτου δύσειδη συνυποφαίνουσα. πλανᾶσθαι δὲ ὅμως τῆς ἐν ταῖς προέξεσι φράσεως δοκεῖ ὃ παχυτέρου ἀπειλουμένη, ὅσον τῶν εἰς ⓦ ἀπόστολον ἑρμηνευσῶν, καὶ ἐπὶ τῶν εἰς ⓦ φησὶ τῆς ἐπιστολῶν ἢ ἐν ταῖς προέξεσιν ἐπιλείπεται. πολυτάχου γὰρ τοῖς λόγοις αὐτοῦ ὃ καθαρὸν καὶ λαμπρὸν καὶ διακρινὲς μὴ τῆς ἡδίστης πλουτοῦντος, τούτοις τε ἐνταῦθα μάλιστα διαφορᾷ, καὶ τῇ τῶν διανοημάτων δυσπειθείᾳ, καὶ τῇ τῶν ὀνομάτων ἀφωνίᾳ, καὶ (εἴ που δεῖ) δυσκοσμίᾳ· καὶ ἁπλῶς εἴ τι λέξει, καὶ συνθήκῃ, καὶ μεθόδῳ, καὶ νοήμασι, καὶ τῇ ἄλλῃ κατασκευῇ, ἀρίστα πάσης ταῖς συμφοραῖς ἐπεστήσατο. ἀλλὰ ταῖς μὲν εἰς ⓦ ἀπόστολον ὅσην ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ὑπογραφαί, ποίαι τε αὐτῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρίβοντι ἐξεποιήθησαν, αἳ καὶ μᾶλλον διακρίβωνται· καὶ ποῖαι ἐπισκοπεύοντι ἐποιήθησαν· ταῖς

ὁ

ὃ εἰς τοὺς ψαλμοὺς οὔπω ἑώρων [ὅσον] καθ' ἱστορίαν γνῶναι· πλὴν εἴ τις τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀλλοίαν ἀρετὴν τῶν λόγων θαυμάζων, ὁλόκληρα αὐτὸν μᾶλλον, ἀλλ' οὐ τραγήμασι κοινοῖς ἐστρεφόμενον, τοιούτους φαίη δεξεργάσασθαι. Εἰ δέ τινα τῶν ῥητῶν, ἢ ἑρμηνείας, ἢ βαθυτέρας θεωρίας δεόμενα, οὐκ ὀπτιμελῶς ἐπεξῆλθεν, οὐ δεῖ θαυμάζειν. ὅσα γὰρ ἡ τῶν ἀκροατῶν ἐχώρει δύναμις, καὶ εἰς τὴν ἐκείνων σωτηρίαν ἐτείνετο σωτηρίαν καὶ ὠφέλειαν, ταῦτα οὐδαμοῦ παρῆκε. δεῖ μοι δὲ ἀεὶ θαυμάζειν ἔπεισι τὸν τεισμανάειστον ἀνδρα τὸν ἐκεῖνον, ὅτι ἀεὶ καὶ ἐν πᾶσιν αὐτοῦ τοῖς λόγοις τοῦτο σκοπὸν ἐποιεῖτο, τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀκροατῶν· τῶν δ' ἄλλων ἢ οὐδόλως ἐφρόντιζεν, ἢ ὡς ἐλάχιστον. ἀλλὰ καὶ τοῦ δόξαι λαθεῖν αὐτοῖς ἔνια τῶν νοημάτων, καὶ τοῦ τοὺς τὰ βαθύτερα μὴ πιεράσθαι παρεισδύειν, καὶ εἴ τι ζιοῦθον, ὑπὲρ τῆς τῶν ἀκροωμένων ὠφελείας παντάπασιν ὠλιγώρει.

Ἀνεγνώσθη τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον. Pag. 812

Ἦλθεν εἰς τὴν Ἀντιόχου πόλιν ὁ Παῦλος, καὶ τοσοῦτον πλῆθος πιστῶν ἐγεώργησεν, ὡς τοὺς συνεργείας τοὺς τῶν ζειζιφίων τότε τοὺς τοῦτον ἐκείνους ἀνθῆσαι. Τοιγαροῦν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ βιβλίου τὸν ἀφορμὴν λαβὼν ὁ πνευματικὸς ἡμῶν ῥήτωρ, τὸν οἰκεῖον παρεισάγει διδασκαλίαν, ἐκ τῶν ἀληθολογραμμάτων πιστούμενος τὴν ἀλήθειαν. βιβλίον δὲ ἐστὶ τῆς ἐπιγραφῆς, ὡς ὅτι Θεὸς ἕτερος ἀγνοούμενος· τοῦτον ἥκω κηρύττων ἐγώ. ὡς τοιαδὶ δόξων τοιαμμάτων. τὸ βιβλίον τοῦ ἀληθολογραμμένου πεποίηκε τοῦ Χριστοῦ· ὃ τῆς πλάνης ἐπίγραμμα ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐφθέγξατο· ἡ ζηλοτυπία τῆς ἀπάτης ἐζηλότυπος τὴν ἀπάτην. ὅθεν τὰ τῶν τοιούτων Ἀθηναίοις ἦν δυσπαραδεκτα, ὁ βωμὸς καὶ τὰ γράμματα τῶν δαιμόνων τῇ σοφίᾳ Παύλου ἐκήρυσσε τὴν εὐσέβειαν· εἰσῆκει θρίαμβον ὁ ἀληθολογος, ὁρᾶν αὐτοῦ τὰ σοφίσματα ὑπὸ Χριστοῦ ῥητορεύοντα· ἐπένθει βλέπων ἑαυτῷ θρίαμβα Παύλου κατ' αὐτοῦ τραπαιούμενα, καὶ τοῖς οἰκείοις ὅπλοις αὐτὸν καταβαλλόμενα.

Ἀνεγνώσθη τοῦ Χρυσοστόμου ἐπιγραφὴν ἔχον, "ἁλιεῖς εἰς τὸν θάνατον, λόγοι μικροὶ ὕ- Pag. 7.
κοσι δύο, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ τοιαπλήσιοι εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου κϐ· καὶ ἔτι εἰς τὴν πεντηκοστὴν ὡσαύτως λόγοι ιζ'.

Ἀνεγνώσθη στιχηδὸν τῆς τοιανόμως καὶ τῶν ἐν ἁγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου συγκρο- Pag. 25.
τηθείσης ἐν ᾗ ὑπῆρχον καὶ ἄρχοντες Θεόφιλός τε Ἀλεξανδρείας, Ἀκάκιος ὁ Βερροίας, Ἀντίοχος ὁ Πτολεμαΐδος, καὶ ὁ Σεβαστηνὸς Γαβάλων, καὶ Κυρῖνος ὁ Χαλκηδόνος, καὶ τὰ μάλιστα δυσμενῶς ἔχοντες τοὺς τοιούτους ἄνδρα, οἱ ἅμα πάντα καὶ κριταὶ καὶ κατήγοροι καὶ μάρτυρες ἦσαν. ἐν ὑπομνήμασι δ' αὐτὰ ἐπεφέρετο δέκα τοὺς τοσούτους· ἀλλὰ τὰ μὲν δύο καὶ δέκα κατὰ τὸν ἁγίου· ὃ δ' ἕτερος δὲ δέκατον τοιαλαμβάνει τὰ κατὰ Ἡρακλείδου, τὸν εἰς Ἔφεσον ὑπὸ αὐτοῦ χειροτονηθέντος, ὅπερ οὐδὲ τῶν καθαιρέσιν ἴσχυσαν τελέσαι, ἑτέρων τινῶν κωλυσάντων. ὁ δὲ κατήγορος Ἡρακλείδου, τοῦ Μαγνητῶν πόλεως ἐπίσκοπος ὢν ὀνόματι Μακάριος· ὁ δὲ μακαρίου Ἰωάννου τοιαφυὴς ἐχθρὸς καὶ τοιοῦτος κατήγορος, Ἰωάννης ὁ δίκαιος αὐτοῦ ὢν. κατηγορεῖ δὲ τοῦ Χρυσοστόμου, ὅτι τε αὐτὸν ἠδίκησεν ἀφορείσας αὐτὸν, διότι τὸ οἰκεῖον παῖδα Εὐλάλιον ἔτυψε. Δεύτερον δέ, ὅτι Ἰωάννης τις μοναχὸς ὃς ὑπεδέχετο τὸν Χρυσοστόμου ἐτυπήθη, ὡς φησι, καὶ ἐσύρη, καὶ κατὰ τῶν δαιμονώντων ἐσιδηροφόρησε. Τρίτον, ὅτι τὸ χειμερινὸν πλῆθος πολὺ διέφθασε. Τέταρτον, ὅτι τὰ μυστήρια τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, ἃ ὁ Νεκτάριος εἰς μυστήρωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐκαπέμπετο, οὐ διέφθασε. Πέμπτον, ὅτι οὐ κλεικοὺς ἀτίμους καὶ διεφθαρμένους, καὶ αὐτοὺς οὐδαμῆ ὄντας καὶ τελοβολημένους ὑβρίζει. Ἕκτον, ὅτι τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον λέγει ἀπεκάλει καὶ δαιμονιάριον. Ἕβδομον, ὅτι τοῦ Σεβαστηνοῦ συσκευὴν ἐποιήσατο, κινήσας κατ' αὐτοῦ

αὐτὴ τοῦ διηγήσεως. Ογδοον, ὅτι ἐν τῷ κλήρῳ συγγραφικὸν βιβλίον κατέσκαψαν. Ενατον, ὅτι συγκροτήσας σεισμὸν πρωτὸς τὸν κλῆρον, ἔφησε τοὺς Δημοκόους, Αχαΐκον, Εὐδαίμονα, Ιωαπίλιν, κατηγορήσας ὡς ὃ ὠμοφόρειον αὐτὸν κλέψαντας, λέγων, μὴ ἐν εἰς ἄλλο τι αὐτὸ ἔλαβον; Δέκατον, ὅτι Αντωνίου ἐλεγχθέντα τυμβωρύχην ἐλέγχοντος ἐβάπτισεν. Ενδέκατον, ὅτι Ιωαπίλιν κόμητα ἐν τῇ στάσει τῶν γραπτῶν αὐτὸς κατεμίλυνεν. Δωδέκατον, ὅτι ὅτε πρεσβεῖον ἔξατο εἰς τὸν ἐκκλησίαν, ὅτε εἰσιόν. Τεσσαρεσκαιδέκατον, ὅτι αὐθυ θυσιαστηρίον ἐλέγχοντος Δημοκόους καὶ πρεσβυτέρους ἐποίησε. Τεσσαρεσκαιδέκατον, ὅτι ἐν μιᾷ ἐλέγχοντος τέσσαρας βαπτισμοὺς ἐποίησε. Πεντεκαιδέκατον, ὅτι δέκατα γυναῖκας " μόνος πρὸς μόνας, πρώτως ἐκβαλὼν ἔξω. Εξκαιδέκατον, ὅτι τὸν κληρονομίαν τὸ ἀπὸ Θέκλας καταλειφθεῖς πίστεμα ἔλαβε Θεοδώρα. Επτακαιδέκατον, ὅτι τὰ πρεσβεῖα τῆς ἐκκλησίας οὐδεὶς οἶδε ποῦ ἀπῆλθεν. Οκτωκαιδέκατον, ὅτι Σαραπίωνα ὑπὸ ἔγκλημα ὄντα, πρεσβύτερον ἐλέγχοντος. Εννεακαιδέκατον, ὅτι τοῦ κοινωνικοῦ τῆς οἰκουμένης καὶ γνώμιμον αὐτὸν ἐγκλειόντας, καὶ τελευτήσαντας ἐν τῇ φυλακῇ ὑφῆδε, καὶ οὐδὲ τὰ σκηνώματα αὐτῶν πρεσπέμψαι " ἠξίωσεν. Εἰκοστόν, ὅτι Ⓦ ἀγνώτατον Αχαΐκον ὕβρισε, καὶ ὅτε λόγων μετέδωκεν αὐτῷ. Εἰκοστὸν πρῶτον, ὅτι Πορφύριον Ⓦ πρεσβύτερον πρέδωκεν Εὐσεβείῳ ὀξυοεισθῶσαι. Εἰκοστὸν δεύτερον, ὅτι καὶ " Βενέριον πρεσβύτερον πρέδωκε μὴ ὕβρεως πολλῆς. Εἰκοστὸν τρίτον, ὅτι αὐτῷ μόνῳ λαοῦ ὑποκειμένῳ, καὶ μὴ ὃ λυσαίνεσθαι αὐτοὶ Σαραπίων " ἀπεκλείει τὸ ἔμβασιν, ὥστε ἄλλον ἵνα μὴ λυσαίνεσθαι. Εἰκοστὸν τέταρτον, ὅτι πολλὰς ἀμαρτύρως ἐλέγχοντος. Εἰκοστὸν πέμπτον, ὅτι μόνος ἔθιεν, ἀσώτως ζῶν Κυκλώπων βίον. Εἰκοστὸν ἕκτον, ὅτι αὐτὸς κατηγορῆ, αὐτὸς μαρτυρῆ, αὐτὸς ἀποφαίνεται. καὶ ἄλλον ἐκ τῶν περὶ Μαρτύριον Ⓦ πρεσβυτοδιάκονον, καὶ ἐκ τῶν περὶ Περαμεσίου φασι, τῶν Λυκίας ἐβάπτισεν. Εἰκοστὸν ἕβδομον, ὅτι χρήματα ἔδωκε Μέμνονι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, καὶ ῥέοντος τοῦ αἵματος ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, προσπέπηγε τὰ μωφήρια. Εἰκοστὸν ὄγδοον, ὅτι ἐν ἀθήνῃ ἀποδύεται καὶ ἐνδύεται, καὶ " πάλιν πρώτη. Εἰκοστὸν ἔνατον, ὅτι τὰ χρήματα τοῖς ὑπ' αὐτὸν χλευτουμένοις βαπτίσμασι δίδωσιν, ἵνα δι' αὐτῶν καταπονῇ τὸν κλῆρον. τὰ μὲν οὖν καὶ τοῦ ἁγίου κεφάλαια ταῦτα. ἐκεῖνος δὲ τέταρτον προσκληθεὶς, οὐ προσῆλθετο· δηλοποιήσας τοῖς προσκαλουμένοις, ὅτι εἰ τοῦ προφάσις ἐμποδὼν ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν κρινόντων προσκέλλειν, ἕτοιμός εἰμι καὶ προσκλίνεσθαι, καὶ ἀπολογεῖσθαι, εἴ τις τί μοι κατηγορῆ. εἰ δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐ βούλεσθε, ὁσάκις ἂν ἀποκείλητε, οὐδὲν πλέον δυνήσεται. δέκατον δὲ, ὡς ἐνόμισαν, ἐκ τῶν κεφαλαίων τούτων τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον. Εἶτα ἤρξατο περὶ Ηρακλείδου, καὶ Παλλαδίου τοῦ Ελευθεροπόλεως τῶν ἐπισκόπων δεξιάζειν· καὶ ἀπέδωκε λίβελλον πάλιν ὁ μοναχὸς Ιωάννης (οὗ ὁ Δημόκοινος Ιωάννης ἐν ταῖς κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου κατηγορίαις ἐμνήσθη) ἐγκαλῶν κατὰ Ηρακλείδου, ὅτι Ωριγενιαστής ἐστι, καὶ ὅτι κλέπτης ἐφωράσθη ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, ἱματία τοῦ Δημοκόου Αχιλλίου κλέπτων· καὶ ὅλα αὖθις, φησὶν, ὁ βαπτίσματος Ιωάννης τοιοῦτον ὄντα εἰς Εφεσον ἐκλεκτόρησεν. ἐπεκάλει δὲ καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς πολλὰ κακὰ παθὼν χάριν τῶν Ωριγενιαστῶν, Δημᾶ Σαραπίωνος, καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκείνου [ἀπέστειλεν.] Εἶτα τούτων δεξεταζόντων, ἐξητάσθη πάλιν ὁ ἔνατον κεφάλαιον τῶν ἐγκλημάτων· Εἶτα τὸ κζ'· Εἶτα πάλιν κατηγόρησεν Ισαάκιος βαπτίσματος τοῦ Ηρακλείδου, ὡς Ωριγενιαστοῦ, καὶ ὡς μὴ" προδειχθέντος Επιφανίου τοῦ ἀγνωστικοῦ, μήτε εἰς ἐκκλησίαν, μήτε εἰς συνεστίασιν. ἐπέδωκε δὲ ὁ αὐτὸς Ισαάκιος καὶ λίβελλον κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου περιέχοντα ταῦτα. Πρῶτον, περὶ τοῦ πολλάκις μνημονευθέντος Ιωάνου τοῦ μοναχοῦ, ὅτι ἐδάρη Δημᾶ τοῦ Ωριγενιαστοῦ, καὶ ὅτι ἐσιδηροφόρησε. Δεύτερον, ὅτι ὁ μακάριος Επιφάνιος Δημᾶ τοῦ Ωριγενιαστοῦ, Αμμωνίου, Εὐθυμίου, Εὐσεβίου, καὶ Ηρακλείδου, καὶ Παλλαδίου οὐκ ἠθέλησε κοινωνῆσαι. Τρίτον, ὅλα τῷ φιλοξενίᾳ αὐτοῦ μοιχεύσαι βαπτιστάν. Τέταρτον, ὅτι ἐπ' ἐκκλησίας λέγει τραπεζαι

χ. μοναχὸν μονα

χ. κεφ.

χ. Βερίνιον

χ. ἀπολίνιον

χ. πάλιν

χ. βα

χ. βδομ. χθέντος

χ. ἐκκλησίας

ζην ἐειννύων πεπληρωμβόλιμ. Πέμπτον, ὅτι καυχᾶται ἐπ' ἐκκλησίᾳ, λέγων, ἐρῶ, μιμήνομαι. Ἕκτον, ὅτι ὀφείλει ἑρμηνεύσαι τίνες εἰσὶν ἐειννύες, καὶ τί ἐστι τὸ λέγειν, ἐρῶ, μιμήσομαι. ἡ γὰρ ἐκκλησία οὐκ οἶδε ταῦτα. Ἕβδομον, ὅτι ἀληθῶς πρέπει τοῖς ἁμαρτάνουσι, διδάσκων· ἐὰν πάλιν ἁμάρτῃς, πάλιν μετανόησον, καὶ ὁσάκις ἂν ἁμαρτάνῃς, ἐλθὲ πρὸς μέ, κἀγώ σε θεραπεύσω. Ὄγδοον, ὅτι βλασφημεῖ ἐπ' ἐκκλησίας λέγων, ὅτι ὁ Χριστὸς πεφοβυζάμβος οὐκ εἰσηκούσθη, ἐπεὶ μὴ δεόντως προσηύξατο. Ἔνατον, ὅτι τοῖς λαοῖς ἐπιτρέπει σασιάζειν κατὰ τῆς συνόδου. Δέκατον, ὅτι ἔλλιπως πολλὰ κακὰ τοῖς Χριστιανοῖς Ἀφθαμβόοις ἐπετέλεσε, καὶ ἔχει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ προίσεται αὐτῶν. Δέκατον, ὅτι ἐπιβαίνει ἀλλοτρίας ἐπαρχίας, καὶ χειροτονεῖ ἐπισκόπους. Ἑνδέκατον, ὅτι ὑβρίζει τοὺς ἐπισκόπους, καὶ ἐκπηγάτους κελεύει ἐκβληθῆναι τῆς οἰκίας αὐτοῦ. Δωδέκατον, ὅτι τοὺς κληρικοὺς ξένας εὕρεσιν εὑρίσκει. Τεισκαιδέκατον, ὅτι παρὰ θήκας ἀλλοτρίας ἥρπασε βία. Τεσσαρεσκαιδέκατον, ὅτι αἰθουσιωδρίου, καὶ παρὰ γνώμην τοῦ κλήρου ποιεῖ τὰς χειροτονίας. Πεντεκαιδέκατον, ὅτι τοὺς μὴ Ὠριγενειαστὰς ἐδέξατο, τοὺς δὲ κοινωνικοὺς τῆς ἐκκλησίας μὴ συναπεδέξατο ἐλθόντας γραμμάτων, καὶ ἐν τῇ φυλακῇ βληθέντας οὐκ ἐξείλετο, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντας ἐν αὐτῇ οὐκ ἐπεσκέψατο. Ἑκκαιδέκατον, ὅτι δούλους ἀλλοτρίους μήπω ἐλευθερωθέντας, ἀλλὰ καὶ Ἀφθαβλημβόους ἐχειροτόνησεν ἐπισκόπους. Ἑπτακαιδέκατον, ὅτι αὐδὼν τοῦ Ἰσαάκιον πολλὰ περὶ αὐτοῦ συνέδη κακοποιῶν. τούτων οὖν τῶν κατηγοριῶν τὸ μὲν πρῶτον, ἀπὸ δὴ πρεσβυτέρου, ὡς ἐνόμιζον, ὄντος ἐπὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐπισκόπου, καὶ τὸ ἕβδομον. Εἶτα ἐξητάσθη πάλιν τὸ τέταρτον ἔγκλημα τῶν κατὰ τὸν ἁγιώτατον Ἰωάννου ἐπισκόπων. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ἀρσάκιος ὁ πρωτοπρεσβύτερος, ὁ αὐτὸν Χρυσόστομον Ἀφθοξάμβος, καὶ Ἀτθικὸς ὁ πρεσβύτερος, οὐκ οἶδ' ὅπως μάρτυρες ἔστησαν, καὶ τὸν ἅγιον κατεμαρτύρησαν· καὶ Ἐλπίδιος [ὁ] ὁ πρεσβύτερος. ἃ αὐτοὶ κατεμαρτύρησαν, καὶ συναὐτοῖς καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἀχαίος ἐπὶ τῷ τεταρτῳ κεφαλαίῳ. τούτων οὖν ἐξεταζόντων, αὐτοί τε οἱ προφημβοι πρεσβύτεροι, καὶ Εὐδαίμων ἔτι καὶ Ὀνήσιμος ἠτιῶντο ἐπισπασθαι τῇ ἀποφάσει. καὶ πρῶτος τῆς συνόδου Παῦλος ὁ Ἡρακλείας ἠξίωσεν ἀπομβῶς ἀποφώνασθαι. καὶ ἀπεφήνατο τὸ τοῦ ἁγίου, ὡς ἔδοξεν εὐλογῖς, καθαίρεσιν, ἀρξαμβόν Γυμνασίου ἐπισκόπου, καὶ τελευτήσαντος Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας, οἱ πρῶτος τὸν ἀριθμὸν παραφέροντα πέντε. Εἶτα ἐγράφη τῷ κληρῳ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς δῆθεν ἀπὸ συνόδου, περὶ τῆς τοῦ ἁγίου καθαιρέσεως. αἰωνέσθη καὶ τοῖς Βασιλειδίοσιν. ἐπεδόθησαν ἔτι καὶ λίβελλοι τρεῖς, παρὰ Γερόντιου, παρὰ Φαυστίνου, παρὰ Εὐγνωμονίου, οἱ ἔλεγον ἑαυτοὺς ἀδίκως ὑπὸ Ἰωάννου καθῃρῆσθαι. ἐβούλετο καὶ δωρεὰ γραφῆ βασιλικὴ πρὸς τὴν συνόδον, ἐν οἷς καὶ δωδεκάτη προῆξις. ἡ δὲ τεισκαιδεκάτη, ὡς ἐρρέθη, ἔχει περὶ Ἡρακλείδου τοῦ Ἐφέσου ἐπισκόπου.

χ. βασιλειδίοσι

Ἀνεγνώσθησαν ἐπιστολαὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἃς μὴ τὴν ἀδικον καὶ ἀπρεπῆ θέσιν ἀξιοείας, πρὸς ἀγαφόρους ἔγραψεν· ἐν αἷς εἰς ὃ χειρωδες μᾶλλον συντείνουσαι, αἵ τε πρὸς τὸν βλαβερώτατον Ολυμπιάδα τὴν διάκονον αὐτοῦ γεγραμμέναι δεκαεπτά, καὶ αἱ πρὸς Ἰννωκέντιον τὸν Ῥώμης· ἐν αἷς καὶ ὅσα αὐτῷ συνωδεύθη, ὡς ἐν ἐπιστολῆς εἴδει ἀξιόρρ. κέχρηται δὲ καὶ ταύταις ταῖς ἐπιστολαῖς τῷ συντάξαντι τὸν λόγον χαρακτῆρι. καὶ γὰρ ἔστι καὶ σαφὴς, καὶ αἰθῶν μὲν τοῦ ἡδέος τοῦ πιθανότητα. πλὴν ὅσον ἐμμελέστερόν πως δοκοῦσιν αἱ πρὸς Ολυμπιάδα αὐτῷ συγκεῖσθαι ἐπιστολαὶ, εἰ δὲ τὸ ἐπιστολιμαῖον τύπου, τῶν πραγμάτων τότε εἰς τοῦ ἑαυτῶν ἰσχὺν τὸν τῶν ῥημάτων νόμους ἐκβιασαμβόων, ὃ λίαν ἐγράφησαν σχολαζόμβως.

Pag. 118.

Εοικε

Pag. 196. Εοικε δ' ὁ [Βασίλειος ὁ τῆς Σελευκείας ἐπίσκοπος] μᾶλλον εἰ, ἢ ὁ Καισαρείας μέγας Βασίλειος, ὁ τῷ περισσακαείσῳ Ἰωαννῇ τῷ Χρυσοστόμῳ φίλος γνησιώς καὶ ὁμωνύμος· ποιὸς οἶ καὶ ἐκεῖ ἱερωσύνης λόγος συντέτακται. πολλὰ γὰρ ἴχνη τῶν ἐκείνου λόγων καὶ νοημάτων, ἐν μάλιστα τῶν κατὰ τὴν θείαν γραφὴν, ἐν τοῖς τοῦ Βασιλείου λόγοις ἐπιφαίνε)· ὡς δ' ἀπὸ τῆς αὐτῆς πηγῆς τῶν μαθημάτων ἀρυσαμένω ἀμφω τὰ ποτήρια. ἐν τῆς ἕξεως ἢ καὶ ἐμφάσεσι καὶ οἰκείωσιν μεταχείρισις, τῆς Ἰωαννίου συνουσίας καὶ συναναγνώσεως οὐκ ἐλάχιστον ὑπόμνημα τυγχάνον. κέχρηται γὰρ ταύτῃ καὶ ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐν καὶ κεκραμένῃ, καὶ λίαν ἐπιτηδείως, καὶ τῇ ἀφελείᾳ ἐν ἐκφέρει ὄγκον μιγνύε), ἀλλ' ἐλαφρὰν καὶ ὑφυᾶ καὶ τὸν ὅλον λόγον πολιτικοῦ ποιούμενος λόγου εἰκόνα. χ. ποιητικοῦ

Pag. 420. ---Ἰωαννίου δ' τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς. ὅτι, φησί, τὸ λέγειν ἁρμὸν παθεῖν ἐν Θεοῦ λόγου, φέγμα τῆς ἐκκλησίας ἐστὶν· ὥσπερ καὶ βλάσφημον καὶ ἀπόβλητον τὸ, κηρύττειν αὐτὸν παθεῖν τὴν φύσει τῆς θεότητος.

Pag. 99. Ἄρχεται μὲν [ὁ Εὐνάπιος] τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κλαυδίου βασιλείας, εἰς οὗ Δεξίππου ἡ ἱστορία καταλήγει· ἀποτελυτᾷ δ' εἰς τὴν Οὐαλεντος καὶ Ἀρκαδίου τοῦ Θεοδοσίου παίδων βασιλείαν· ἐκφέρει ἐν χρόνον πέλας τῆς ἱστορίας ποιησάμενος, οὗ Ἀρσάκιος μὲν, τῆς χρυσοῦ τὴν ἐκκλησίας τόμαρχος Ἰωαννίου ἀπελαθέντος, εἰς ἐν ἐχιερεσιτικὸν ἦθος αἰτημένος ἱερεσίτθυε.

Pag. 158. Φησὶ δ' ὁ [ὁ τῶν ἁγίων πάσχα λόγων συλλεκτὴς ἀνώνυμος] ὅτι κατὰ μὲν τοὺς ἄλλους τῆς πρωτοσίας αὐτὴ σύναυτος ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν ὁ Χριστὸς τὸ νομικὸν ἐπιτελεῖ πάσχα, καθ' οὓς δ' παρεδόθη, οὐκ ἔτι· ἡ σκοπὴ χρή. ὁ γὰρ Χρυσόστομος καὶ ἡ ἐκκλησία τότε φησὶν αὐτὸν ἐπιτελῶσαι τὸ νομικὸν παρὰ τοῦ μυστικοῦ δείπνου.

ΕΚ ΤΩΝ ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ ἐπιστολῶν.

Lib. 2. Ep. 42. Τοῦ καταπεπλῆχθαι οὐ φημὶ τοὺς ἄλλους (μακρὸν γὰρ ἴσως τοῖς πολλοῖς τοῦτο) ἀλλὰ καὶ αὐτὸν Λιβάνιον, ἐπ' ὀργωτάτῃ πᾶσι βεβοημένον, τὴν τοῦ ἀοιδίμου Ἰωαννίου γλῶτταν, καὶ τὸ κάλλος τῶν νοημάτων, καὶ τὴν πυκνότητα τῶν ἐνθυμημάτων, πικμήλιον ἡ ἐπιστολή· ἐν ᾗ οὐ μόνον αὐτὸν μακαρίζει οὕτω δεινὰ μιμούμενον εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐγκωμιαζομένους, καὶ ταῦτα βασιλεῖς τυγχάνοντας, ὅτι δὴ τοιούτου ἐπαινέτου τετυχήκασιν. ἔστι δ' αὕτη.

Λιβάνιος Ἰωάννῃ.

Δεξάμενός σου λόγον πολὺν καὶ καλὸν, αἰσχύνομαι δράσαι λόγων καὶ αὐτοῖς δημιουργὸς· ὧν σοφὸς εἶ, ὃς οὐκ ἐπῄδας τε καὶ ἔβοα, καὶ πολλὰ ἔδρα τὰ τῶν ἐκπεπληγμένων. παθὼν οὖν, ὅτι τῷ δεινοῦσθαι τὴν τέχνην σὺ δικαστηρίοις προσήκεις καὶ ἐπιδείξεις. καὶ μακαρίζω σε μὲν ὕτω δεινὰ μιμούμενον ἐπαινεῖν· ἐπαινέτου δ' τοιούτου τετυχηκότας τόν τε δόντα πατέρα, καὶ σὲ λαβόντας ἡμεῖς τὴν βασιλείαν.

ΕΚ ΤΩΝ ΦΩΤΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ συγγραφῆς.

ΑΝεγνώσθη βιβλίον, ϛὶ ᾧ ϗ Χρυσόστομον ὑπεγραφὼ ἔχον, Γεωργίου ἐπισκόπου Αλεξανδρείας. ὅστις δ' ὅστιν οὗτ', οὐκ ἔχω σαφὲς ϖῶ φράσαι. ἔστι μὲν ὅτι τῷ φέρειν ἁπλοῦς, ϛ εἰς πολλὴν χυδαιότητα καταπεπτωκὼς· μηδὲ τοῦτο δή, ὃ ϖῶς τοῖς γραμματικοῖς κ τ χείλεσι, τὴν τῶν ὀνομάτων ϗ ῥημάτων συνταξιν, ἀκριβοῦσθαι. λέγ ἔκ τε τοῦ Πανταδίου (ἐπίσκοπος γὰρ ὁ Πανάδιος, ϗ Δραλιανικῷ τύπῳ καλῶς τε ϛ ἐπανορθωσάμενος ϛὶ ᾧ ϗ Χρυσόστομον ἀνέγραψατο) ἔκ τε ἄλλων τινῶν φησί, ϗ Σωκράτης, ϗ Δραφόρων ἄλλων τὴν ἱστορίαν ἀνηλεξάμην, εἰς ἓν συναγαγεῖν σπουδάσας. & in fine capitis, p. 146. ὁ γὰρ συγγραφεὺς οὗτος οὐκ ὀλίγα φαίνεται παραλελοιπώς. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει καὶ ἀναγινώσκοντας ἐκλεγομένους τὰ χρήσιμα, ϛὶ λοιπὰ παραιτεῖσθαι. Pag. 138. Edit. Augustanæ.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ, ΗΤΟΙ ΒΙΟΣ

καὶ πολιτεία ϗ θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ διδασκάλου ϗ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

ΠΑντες ϖ παλαιοὶ ἱστοριογράφοι τὰ μὲν ἐκ προγενεστέρων αὐτῶν συγγραφέων ἐκδεδώκασι, ϛὶ ὃ ἀπ' ἀκοῆς, ϛὶ ὃ καὶ αὐτόπται τῶν πραγμάτων γεγένηνται. Μωϋσῆς γὰρ ὁ μέγας ἐν προφήταις, τὴν μὲν ἀρχὴν κόσμου γένεσιν ϖῶς παρὰ τοῦ Θεοῦ δημιουργηθεῖσαν ἐζητήσατο, μυσταγωγηθεὶς πρὸς αὐτοῦ, μηδὲν ἐξ αὐτῶν ἐνεργείαις τοῖς ἀνθρωπίνοις ὀφθαλμοῖς, ἰσότιμα πεπλασουργήματα. Εἶτα μετὰ τοῦτον τὸν συγγραφέα, ϗ ἕτερον βίβλον συνεγράψατο, τὴν τοῦ ἰδίου ἔθνους ἐξ Αἰγύπτου ἔξοδον, ϗ δουλείας Φαραωνίτιδος ἐλευθερίαν· ὧν μέρος μὲν αὐτὸς, ἐκ τῶν ϖαρ' αὐτοῦ γενομένων 1 Proœmium.

χ. συγγραφεῦν

νημόνων ἐν Αἰγύπτῳ Εβραίων ἀκήκοε, καὶ πλέξας ὃ αὐτὸς ὕφεσι πτέραται· εἶτα καθεξῆς καὶ ἑτέρα τοιαῦτα βιβλία τῆς Ιουδαϊκοῦ νόμου μέχρι τῆς αὐτοῦ τελευτῆς. μετ' ἐκεῖνον ὃ πάλιν καὶ τῷ γλυκεῖ συμβαλόντα, οἷς καὶ ὑπὲρ τοῦ Ιησοῦ τοῦ Ναυῆ, καὶ τῶν Κριτῶν τοῦ Ισραηλίτου λαοῦ, καὶ τῶν πολεμικῶν ἀγωνισμάτων, Ιουδαίων τε καὶ ἀλλοφύλων, ἕτεροι συνέγραψαν. μεθ' ἑκείνους ἄλλοι συνεγράψαντο τὰ ὑπὲρ τῶν Βασιλέων αὐτῶν συμβεβηκότα, εἶτα τοῦ φιλοσοφωτάτου ἀνδρὸς ἁγίου καὶ ὁσίου, καὶ βιβλίοις ψαλμικῆς μελῳδίας, καὶ σοφίας, καὶ προμιίας· ἐπὶ μὲν καὶ καὶ ὑπὸ Περσῶν καὶ Μήδων καὶ Ρωμαίων συμβάντα τοῖς Ιουδαίοις ἀφνά. καὶ ἑτέρων πλείονων ἐν τῇ παλαιᾷ ἱστορείας διαφόρους λόγους ἀνθρώπων λίαν καὶ διαφόρως χαρὰς ἐκτεθείσας τοῦ γνῶσιν καὶ εἴδησιν τῶν μετ' ἔπειτα γλυκέων. πάλιν ὃ μετ' ἐκεῖνον τὸν παλαιὸν γραφέα, ἐπλουτήσεν ἡ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος Ιησοῦ Χριστοῦ ἔνδοξος πρόνοια, ὡς ἔαρ, πάσης πνευματικῆς εὐωδίας ἀποπέμπουσα τὸν εὐοσμίαν, ἀποδιώκουσα πᾶσαν ἀχλὺν ἀγνωσίας, καὶ φωτίζουσα καὶ διδάσκουσα τῶν πιστευόντων εἰς αὐτὸν διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν θείων εὐαγγελιστῶν καὶ ἀποστόλων αὐτοῦ. περιέλαμψεν ὃ καὶ ἁγίων μύρτυρων τῆς ἀληθείας καὶ ἀσκητῶν καὶ θεοφόρων ἀνδρῶν πλῆθη ἄπειρα, ὧνινων καὶ ἀρετὰς καὶ βίους καὶ ἄθλους συνεγράψατο ἃ κατ' ἐκεῖνον καιρὸν εὑρεθέντες φιλοπονέστεροι τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, περὶς δόξαν μὲν Θεοῦ, ὑπόμνησιν ὃ καὶ ζῆλον τῆς ἐκείνων πολιτείας. πάλιν ὃ ἀνεδείχθησαν μετ' ἐκείνους καθολικοὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἱστοριογράφοι, ἅτε τὰ περὶ αὐτῶν καὶ ἐπ' αὐτῶν γενόμενα συγγραψάμενοι περὶς ὠφέλειαν τῶν ἐντυγχανόντων. ὡσαύτως πάλιν ἀνεφύησαν ποιηταὶ τῶν ἑλλήνων καὶ ἱστοριογράφοι, συγγραψάμενοι καὶ αὐτοί, καθὼς ἑκάστῳ ἤρεσεν· ὧνινων αἱ βίβλοι αἱ μὲν τῷ χρόνῳ ἀπόλωλαν, αἱ ὃ καὶ μέχρι νῦν σώζονται. τύπων ὃ ἀπομνήμων μείαν ποιησάμενα καὶ εἰς μέσον προκομίσω, οὐκ εἰκῇ, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ὡς μέλλοντες καὶ ἡμεῖς ἐκθέσθαι καὶ κατὰ τὸν ὅσιον καὶ πανήγυριν καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης διδάσκαλον καὶ φωστῆρα τὸν μακάριον Ιωάννην τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἰθυνόμενα καὶ κοσμήσαντα θρόνον ἐν τοῖς χρόνοις Αρκαδίου καὶ Ονωρίου τῶν βασιλέων, περὶς ὠφέλειαν τῶν ἐντυγχανόντων, οὐδὲν μὴν δὲ αὐτῶν αὐθαιρήσαντες, ἀλλ' ὃ τῶν συγγραψαμένων αὐτὰ ἀνθολογήσαντες. ἵνα μὴν γὲ αὐτῶν ἐκ τῆς γενεμίας ἀγαλέξεως πρὸς Πραιδίου τὸν ἐπισκοπεύοντα περὶς Θεόδωρον τὸν ἀγαθὸν τὰ Ρωμαίων ἐκκλησίας δέξιωπλήσαμεν (αὐτὰ [τὸ] αὐτὸ ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις πρῶτος ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ πρεσβεύσαντος πᾶσι τοῖς πεπραγμένοις, ἐπιχωρήσαντος ὃ ὑστέρως καὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς αὐτοῦ ἐπισκοπῆς, βδελυξαμένου καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν συνθυασαμένων τῷ * μακαρίου Ιωαννου καὶ ἀκανονίστως καταψηφισαμένων αὐτοῦ, μᾶλλον ὃ τῆς ἑαυτῶν κεφαλῆς) τινὰ ὃ αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν συγγραφέντων ὑπὸ Σωκράτους τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἱστοριογράφου· ἄλλα ὃ καὶ ἐξ ἑτέρων αὐτηγράφων· τινὰ ὃ καὶ ἐξ ἀκοῆς πιστῶν ἱερέων καὶ λαϊκῶν ἀποστόλων ὅρκοις φοβερῆς πληροφορησάντων ἡμᾶς ἐγγράφως ὑπὲρ ἑκάστου, ἅπερ ἐξηγήσαντο ἡμῖν περὶ αὐτοῦ. τοιοῦτος γὰρ ὑπῆρχεν ὁ αἰνὴρ, τοῖς πᾶσιν ἡδὺς καὶ ἐράσμιος, ὡς πόθον ἐγκρίνειν πανθ' ὅσους οὐ μόνον ἀκοῦσαι τὰ περὶ τὸν βίον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπομνήμασι καὶ συγγραφαῖς ταῦτα ἐντάξαι. ἡμᾶς ὃ πᾶσι τούτοις ἐντετυχηκότες, οὐ δίκαιον ἡγησάμενα περιδεῶς ἔασαι καὶ τοιαύτας αὐτοῦ ἀρετὰς πλάζεσθαι, ἀλλὰ δὲ μᾶλλον εἰς μίαν τινὰ ἁρμόνιον διήγησιν συμπλέξαι ὥσπερ ἀλύσει χρυσῇ συνδεδεμένη, ὧνινων ἑξῆς ἑαυτῶν προσενεγκόντες αὐτῇ. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα δύτελῆ εἶσι περὶς τὸν ἐκείνου ἀρετῶν γεγραμμένα· ὅμως ὃ τοῖς εὐγνωμόνως διεκρινομένοις ἱκανὰ καὶ ταῦτα ὑπάρχει δέξαι τὸν ἀγαθὸν τοῦτον τὸν θερμὸν περὶς τὰ θεῖα ζῆλον καὶ τὸ ἀκηλίδωτον αὐτοῦ καὶ ἁρέσκον δέχεσθαι, ὅπως ὑπῆρχε τὸ ἀληθῶς ἀνθρώπινον ψυχῶν φρονητής, μιμητὴς γενόμενος ἐν πᾶσι Παύλου τοῦ ἁγιωτάτου ἀποστόλου, καὶ τῶν θείων γραφῶν ἐξηγητὴς ἄριστος, διερμηνεύων καὶ σαφηνίζων τὰ πολλοῖς δυσνόητα. Εἰκὸς ὃ καὶ ἄλλας συγγραφὰς ἀνεισκυκέναι ὑπό τινων φιλοπόνων ἐκτεθείσας, σωτείνουσαν

σωτείνουσαν εἰς τ' τῦ ϑαυμασίου αὐδρὸς ἐκείνου βίον, λαϑοῦσαν ἡμᾶς. καὶ μηδεὶς ἀπιστείτω, ἀλλὰ δεχέσθω καὶ ταῦτας ὑγιεμονίους. ἀρχὴ δ' τῆς ἐνθένδε ἐξηγήσεως καὶ ἀρετῆς αὐτῦ πολιτείας ἡ ἀγαλμογῆς ἐντεῦϑεν ποιήσομαι, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς νέας αὐτῦ ἡλικίας, καθὼς πρελάβομεν ἐκ τῶν ταύτην περὶ ἡμῶν ἐκδεδομένων.

Οὗτος τοίνυν ὁ μεγαλοπρεπὴς καὶ σοφώτατος καὶ ἀξιάγαστος Ἰωάννης, Ἀντιοχεὺς μὲν ἰὼ τῆς Κοίλης Συρίας, υἱὸς δ' ἐκατοντάρχε τινὸς τῶν ἐμφανῶν τῆς πόλεως ἐκείνης, ὀνόματι Σεκοῦνδου, ἀγαπρέψαντος ἐν τε πλούτῳ πολλῷ καὶ ἀξιώματι στρατηλάτου· μητρὸς δ' Ἀνθούσης ὕστερον καλουμένης, καὶ αὐτῆς τῶν πρωτευόντων τῆς πόλεως γεγενημένης. ἰὼ δ' καὶ αὐτὸς ὁ Ἰωάννης ἐκ βρεφικῆς ἡλικίας ὃ μὲν ἦϑος καλὸν σφόδρα κεκτημένος, τῷ δ' ἀνατροφῷ κατεσκληκὼς τὸ ὑπήκοον, ἀπεχόμενος ἀεὶ τῶν παιδικῶν ἀϑυρμάτων. αἰσϑόμενος δ' πρὸ μὲν φιλοσοφίας ἐπὶ τῶν αὐτοῦ γονέων καὶ τῷ δέεσϑαι καὶ παρέπεσθαι αὐτοῖς εὐγενείας. πρὸ μὲν δ' ἦσαν ἔλλειψις. Μιγεὶς δ' τῷ Ἀρειανίου καὶ ὁμολογητῷ τῶν ϑεῖον ἐπέχοντος Ἀντιοχείας, βαπτίζει πρῶτον τ' μακάριον Ἰωάννην· εἶτα ὕστερον δ' καὶ τοῦτον γονεῖς ἐβάπτισεν. ὁ γὰρ σωτὴρ ὁ Θεὸς τοιούτῳ φωστῆρι καὶ τῆς ἐκκλησίας διδασκάλῳ γλυπτορας ἀμοιρήσας τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως καὶ γνώσεως ἀφ' τοῦ βαπτίσματος. ὅπῃ δ' προέκοπτεν ὁ Ἰωάννης τῇ ἡλικίᾳ, καὶ ὁπόσῃ λοιπὸν γέγονε πρὸς τὴν τῶν ἱερῶν καὶ βελτίστων γραμμάτων μάϑησιν, πρὸς δίδοται μὲν* τινι διδασκάλῳ εἰς διδαχήν· δεξιᾶς δ' φύσεως πέλων ὁ παῖς, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ταῦτα δέδεμαϑεν. ἰὼ γὰρ πρὸ φιλομαϑὴς, ἔχων καὶ φόβον Θεοῦ ἐν ἑαυτῷ καὶ ταπεινοφροσύνῃ μεγάλῃ, σχολάζων νύκτωρ τε καὶ μεϑ' ἡμέραν εἰς τὴν μϑήτειαν τῶν μαϑημάτων αὐτοῦ. φιλεῖ δέπως τ' αὐϑέφπων ἡ φύσις, καὶ μάλιστα τ' ἐν πλούτῳ κομώντων, τὴν ἐναφροσύνην δ' φαντασίαν τοῦ αἰῶνος τούτου. πρεσβύτεροι οὖν οἱ γονῆς αὐτοῦ ἵππῳ βαπταίνειν, καὶ παῖδας ἐπακολουϑεῖν σὺν παιδαγωγῷ, καὶ μὴ πολλῆς τῆς δορυφορείας τῷ παιδευτηρίῳ πρεσφοιτᾶν· αὐτὸς δ' μόνον τὰ πρέποντα τοῖς πρεγεμένοις καὶ ῥυσοῖς, ἀλλὰ καὶ μάλλον τὴν αὐτὰ τούτων ἐπόησατο, καταφρονῶν καὶ μὴ βουλόμενός τι τῆς εἰς ἀπόνοιαν φερόντων πρόπεσεν, καϑότι ἐν πολλῇ ταπεινοφροσύνῃ διῆγε, καίτοι πολλῶν τῶν συνηλικιωτῶν αὐτοῦ μετὰ πολλῆς φαντασίας ἐν τῇ σχολῇ πρωγυμνάζοντων, καὶ* ὀνειδίζοντων αὐτὸν ὅτι τῇ ὑπελείᾳ, ἢ ἐπεδείκνυτο. αὐτὸς δ' τούτων μὲν ὅλως ἐφρόντιζεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μαϑήμασι τὸν σχοινοῦν ἐμφιλοχωρῶν ἠνάγκαζεν, ὅπαμῶς ἐξισάμενος τῆς ἰδίας καταστάσεως. ϑεασάμενοι δ' αὐτὸν ὁ τε παιδαγωγὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παῖδες οὕτω ἀγαπνόμενον, ἠνάγκαζον αὐτὸν πρωφαρίσασϑαι τοῖς ἐκ τῶν γονέων αὐτοῦ κελευσϑεῖσιν αὐτοῖς περὶ αὐτοῦ. αὐτὸς δ' οὐκ ἠνείχετο αὐτῶν. πάλιν δ' μετ' ὀλίγας ἡμέρας τινὲς πρεσελθόντες λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, ὁ σὸς σοὶ δεσπότης ἡμῶν, καὶ γνωρίμοί σου πρεστάξαν ἡμῖν ποιῆσαί σοι τὴν δουλείαν ταύτην εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν τῆς τιμῆς αὐτῶν. σὺ οὖν μὴ ἀνεχόμενος ἡμῶν, οὐ ⟨W⟩ τυχόντα κίνδυνον ἐν ϑυμῷ καϑ' ἡμῶν ἐπάγῃς πρὸς αὐτῶν γενέσθαι. ὀργισϑήσονται δ' ἡμῖν, ὑποπτήσαντες ἡμᾶς ὡς καταφρονήσαντας τῆς πρεστάξεως αὐτῶν, εἰ μὴ φρονήσαντας τῆς ὑπολήψεως αὐτῶν· καὶ ἀπελάσουσιν ἡμᾶς ἕνεκεν σου. νῦν οὖν ὑπόϑυσον τῇ δεήσει ἡμῶν, καὶ σῶσον ἡμᾶς ἀπὸ ϑλίψεως, συγχωρῶν ἡμῖν διαπαρέξασϑαι εἰς σὲ καὶ τὴν κέλευσιν αὐτῶν. Ἀποκριϑεὶς δ' αὐτοῖς ὁ σοφώτατος Ἰωάννης μετὰ πολλῆς τ' ταπεινώσεως καὶ πραότητος εἶπεν· Εἰ δὲ καὶ μάλιστα ὕτως ἐχρὴ τὰ πρεσήγματα, καϑὼς εἰρήκατε, ἀλλ' οὖν ἐφ' ὅσον εἰς διδαχὴν γραμμάτων ἐξεδόϑην, δέον μοί ὅστιν ἔχειν ταπεινοφροσύνην, καὶ μιμεῖσθαι τοὺς λοιποὺς αὐτελεῖς συμφοιτητάς μου, πρὸς ὃ ῥιζωϑῆναι ἐν τῇ καρδίᾳ μου τὰ διδάγματα, καὶ καρποφορῆσαι αὐτὰ ἐν τῷ λογισμῷ μου, καὶ μὴ τῇ ἐναφροσύνῃ καὶ φαντασίᾳ πρεσπλεύμενος συγχύσω ⟨W⟩ νοῦν εἰς δύνησιν, εἰ ἃ μὴ δεῖ μις. ἐναφροσύνη γὰρ μήτηρ ἀσεμνέτων ἐναφῶν, εἰ ὁ πρεσέχων αὐτῇ ἀπόλυται· ταπεινοφροσύνη

2 *Chrysostomi pueritia & humilitas.*

χ. ἀφόντων

* ϑαυμαζόντων καὶ

χ. κατασταϑέντος

ταπινοφροσύνη ὃ τὰ πρῶτα κατορθοῖ, ἀνυψοῦσα καὶ καταδυοδοῦσα τοὺς κεκτημένους αὐτήν. τί γὰρ μοι κέρδος παρασκευάσηται ἐκ τῆς ἐφ' ἵπποις καὶ ἡμιόνοις ὑπερεχούσης, πρὸς οἷς οὐκ ἔστι στύσεως, θλίβειν ὃ καὶ ὑμᾶς τοὺς ἀκηλιθιωτάς μοι παροξύνων; πόθεν ὃ τῶν ἀφρονούντων οὐ μέμνηται, ὁρῶν με τὰ τοιαῦτα παρατρέποντα; πλὴν μήν οὖν παρέσται τῆς παρ' ἐμοῦ ἀποδείξεως πρὸς ὑμᾶς, ὅ ὃ πρέπον μοι δέλεξάμην. Τότε θαυμάσαντες ἐκφοβοι δὲ ἀκαμπεῖς τῷ λογισμῷ αὐτοῦ καὶ ἀμεταθέτου τῆς παραιρέσεως, παρθυρίσαντες λάθρα ἀνήγειλαν τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ περὶ τῶν ἀπόρων, καὶ ὅτι μὴ ὅλως φρονίζει πρὸς τοιαύτας δόξης ἢ ὑπερφυΐας τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλ' ἔστιν ὡς εἷς τῶν βυτιλῶν αἰθέριων. Ταῦτα ὃ ἀκούσαντες πρὸς αὐτὸν οἱ γονεῖς αὐτοῦ, παρακαλέσαντες αὐτὸν ἔλεγον αὐτῷ· Διὰ τί ὦ αὐτὲ οὕτω κατεφρόνησας ἡμῶν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ ἀξιώματος, τέκνον, μὴ ὀξυκολοῦσιν τοῖς παρέπουσιν ἤθεσι τοῖς ἐν πλούτῳ ὀλιγαρέποντι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀλλὰ βουλεύεις ἡμῖν τὴν παρεμφέρειαν ἀφ' τῆς ταπεινοφροσύνης σου; ἢ οὐκ οἶδας ὅτι τοιούτων γονέων ὑπάρχεις; ἀπόσχου οὖν τῆς τοιαύτης ὀλιγωρίας, καὶ παῖς τὰ παρέποντα ἡμῖν ποίει. Ἀποκριθεὶς ὃ αὐτοῖς ὁ σοφὸς οὗτος Ἰωάννης ὑπεκρίθη· Οὐδέποτε ἠκούσατε τῆς θείας γραφῆς διακηρυττούσης ὅτι ἐν τῇ ταπεινοφροσύνῃ βιοῶμεν, ὀξουθενούσης ὃ τὸν ἐν ἀλαζονείᾳ καὶ καταφρονήσει ζῶντα; μὴ κρείττων εἰμὶ ἐγὼ τοῦ Δαυὶδ, ἢ τῶν τειῶν ἐκείνων παίδων τῶν ἐν ταπεινῷ σχήματι βιωσάντων ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ὑπὸ Ἰσραὴλ εἰς Βαβυλῶνα; ὧν ὁ μὲν εἷς στόματα λεόντων ἐμβληθεὶς ἐν τῷ λάκκῳ ἔφραξεν, ὁ ὃ τρεῖς κάμινον πυρὸς τοσοῦτον ἐκκαῦσαι ἐν εἷς ὕψος ἐπῆλθαν ἔσβεσαι. μὴ δι' ἀφροσύνης καὶ ἀφρονείας τούτων ἐπέτυχον τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων βραβείων, καὶ οὐ δι' ἐγκρατείας ἐν ταπεινοφροσύνῃ ταῦτα πρῶτα κατώρθωσαν, ὡς καὶ αὐτῶν τῶν βασιλικῶν προσταγμάτων οἰκονόμους γενέσθαι ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ; τούτους οὖν κἀγὼ μιμούμενος, ὁπισάμενος ὡς ἀράχνης ἀδρανέστερα ἀπαίρουσι τὰ τοιαῦτα γενόμενα, οὐ μόνοι ὠφελιῶτα τοὺς χρωμένους αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ζημίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν προξενοῦντα τοῖς ἐπαφειδομένοις αὐτοῖς. ποιήσω ὃ μᾶλλον πρῶτα τὰ πρέποντα τοῖς ἐπαγγελλομένοις θεοσέβειαν, ἐλπίζων κομίσασθαι παρὰ τοῦ πλουσιοδώρου Θεοῦ πολλαπλάσιον ἵππων καὶ παίδων καὶ τιμῆς καὶ φαντασίας κοσμικῆς, ἵνα αὐτὸς δίδωσι τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, καθὼς γέγραπται· Ὅτι πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων. οὔτε γὰρ δύναταί τις ἑαυτῷ δόξαν προσποιεῖσθαι, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ Θεοῦ. Πᾶς γὰρ ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· ὁ ὃ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται. ὅθεν ἀδύνατόν ἐστι τὸν ὀρεγόμενον τυχεῖν εὐαρέστου πολιτείας ταύτην κατορθῶσαι μὴ πρότερον ἑαυτὸν ταπεινώσαντα, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ ψαλμῳδῷ· Ἀγαθόν μοι ὅτι ἐταπείνωσάς με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου. ἀγαθὸν οὖν ὄντως καὶ ἐμοὶ τὸν πρὶν βραχὺ ταπεινῶσαι ἑαυτὸν, ἵνα χαρῶ ὑπερηδίως ὑψωθεὶς παρὰ τοῦ Θεοῦ. Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις λόγοις χρησάμενος πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ γονεῖς ὁ μακάριος Ἰωάννης, ἐξέπληξεν αὐτοὺς ὅτι τοῖς ῥήμασιν αὐτοῦ. ἦσαν γὰρ πρωτεμβόλοι τῆς θείας ἀλαπ. δὴ καὶ πειθόντες αὐτοῦ τοῖς λόγοις, συνεχώρησαν καθὼς ἐβούλετο παραπέμψασθαι, αἰτήσαντες αὐτὸν καὶ ἕνα παῖδα συγχωρῆσαι συνακολουθεῖν αὐτῷ πρὸς ὅτι τὸ τῆς σχολῆς, ἵνα μὴ μόνος πορεύηται τὸ τῆς ὁδοῦ. ὁ ὃ πειθεὶς ἔλαβε τοῦτο ποιῆσαι. ἐξάκουσον ὃ τοῦτο γέγονεν εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν ἐκείνην, ὡς θαυμάζειν πρώτους τοὺς ἀκούοντας, καὶ ἐκπλήττεσθαι ποίᾳ σοφίᾳ τὸ τοιοῦτο παιδίον τεθησαύρισαι, καὶ λέγειν· τί ἆρα μέλλει ἐξ αὐτοῦ ἔσεσθαι;

Μετ' οὐ πολὺ ὃ χρόνον ἐπελθόντα ὁ τούτου πατὴρ καταλείψας αὐτὸν ὀρφανὸν τῆς μητρὸς. ἢ ὃ τούτου μήτηρ ὀξαίφνης χηρεύσασα, κόρην ἀρτιμὴ τῆς οἰκίας πατρῴας προελθοῦσα, παραλαμβάνει ὃ ἀπειρος οὖσα, πόθῳ ἀφάτῳ ἐβάλλετο, καὶ μυείαις θλίψεσι συνείχετο, ὧν μόνας τὰς χαρείας πειραθεῖσα γυναῖκες τὰ κακὰ δύναται· δὺ εἰδέναι ἀκριβῶς. λόγος γὰρ αὖ τοὺς

ἐφίκετο

3 *Patris mors. audit Labanium & Andragathium philosophum.*

ἐφίκοιτο τοῦ χθμῶνος ἐκείνου καὶ τοῦ κλύδωνος, οὗπερ ὑφίσανται, καὶ μάλιστα εἰ εὐημερούσης ταῖς τοῦ γάμου σπουδαῖς τοῖς δοῦσι σπεύσοις φυλάττοιεν τὴν μονογαμίαν. ἰωάγκαζε γὰρ φροντίζειν, καὶ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς φύσεως αὐτὴν ἀπαιτούσης· μειζόνως, ταῖς μὲν γὰρ τῶν οἰκετῶν ῥᾳθυμίας ὑπισχνούμενον, καὶ κακουργίας αὐτῶν καταπαύσαι, συγχεῖν ἢ πάλιν ἀποκρουομένη ταῖς ὑπουλοῦσαις, τῶν τὰ δημόσια πραγματα διοικούντων ταῖς ἐπηρείαις, καὶ τὴν ἀποδημίαν ἐν ταῖς τῶν εἰσφορῶν καταβολαῖς φέρειν ἡμερώτερον. οὐ μόνον δὲ τούτων τὴν μεριμνὰν εἶχεν ἡ μακαρία ἐκείνη, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ τοῦ ὑοῦ τὴν ὑπομέλειαν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, μυρίων αὐτὴν φόβων ἐμπιμπλάντων, καὶ πλειόνων φρντίδων, ὅπως ἐλευθέρως αὐτὸν ἀναθρέψῃ. ἐπεθύμει γὰρ αὐτὸν οὕτω θρασυνθῆναι, ὡς μηδεί τινα ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἔχειν ἀλλοίαν αὐτοῦ ἐν τε σπουδαῖς καὶ σοφίᾳ καὶ ἀγωγῇ. ὅθεν οὐ διέλιπε τὸν σκοπὸν καὶ τὸν πόθον αὐτῆς εἰς αὐτὸν, ὡς καὶ πᾶσι αὐτοῦ τοῖς πᾶσιν ἐγνωρίσθησαν. διὸ καὶ αὐτὸν μὴ πολλῆς τῆς ψυφῆς καὶ θεραπείας καὶ σωματικῆς ἀπολαύσεως κτᾶσθαι τὴν σπουδήν· αὐτοῖς τοῦ βίου εὐχλοίαν. πολλοὶ δὲ τῶν σπουδαιοτάτων αὐτὸν ἐπῄνεσαν αὐτῇ δοκιμωτάτῃ, καὶ σὺ θαυμασμοῦ καὶ ἱπποδρομίας σπουδαιοτέρων αὐτοῖς. σκοπὸς δὲ ἡσυχία τοῖς μαθήμασι τὴν σχολὴν αὐτοῦ ἐμφιλοχωρῆσαι ἰωάγκαζεν, οὐδαμῆς ἐξισάμενος τῆς ἰδίας καταστάσεως καὶ ἐπιπλήξεως. πληρώσας δὲ τὴν τῶν γραμμάτων παίδευσιν Λιβανίῳ τῷ Σοφιστῇ, αὐθρὶ εἰς ἄκρον ἠσκημένῳ τὴν τε γραμματικὴν καὶ σοφιστικὴν καὶ ῥητορικὴν παιδείαν· ἦν δὲ καὶ ἀκροατὴς Ανδραγαθίου τοῦ φιλοσόφου, οἵπερ ἐν τοῖς δοκοῦσι χαριεῖς διέφερον ἐπὶ πολλῷ τὸν ἐν Αντιοχείᾳ σοφοῖς. ἐκδέδωκε δὲ ἑαυτὸν ὁ μακάριος Ιωάννης τῇ μαθήσει καὶ παιδεύσει πολλῶν τῶν γραμμάτων, ὥστε δι' εὐαριθμήτου τινὸς χρόνου ἐκτήσθησαν τὰ πλεῖστα βιβλία τῶν ἀρχαίων, ἅπερ οἱ πολλοὶ μὲν κόσμου καὶ μόθου πολλοῦ δι' ἰσθμοῦ χρόνου ὠνῆσαι· ταῦτα κατορθῶσαι, σπουδὴν μὲν ἅπερ ἀνεγίνωσκε, κωμῳδῶν δὲ τὴν ἐλλιπεστέρων μυθολογίαν διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας τῆς εἰσοικίσης τὸ αὐτῷ. καὶ τὰ μὲν χρήσιμα αὐτῷ ἐδρέπετο, τὰ δὲ ἄλλα ὡς ἀχρηστώδη ἀπεσκέδετο. ἐξίσαντο δὲ πολῖται καὶ τὴν πόλει ὁρῶντες αὐτὸν ὕστερον προκόπτοντα καὶ τοῖς μαθήμασιν.

Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα εἰς ἄκρον ἐξεπαιδεύθη, ἤκμασε δὲ λοιπὸν καὶ τῇ ἡλικίᾳ, ἐξέρχεται ἀπὸ Αντιοχείας καὶ παραγίνεται εἰς Αθήνας, πληρώσας θηλῶν τὰ λειπόμενα τῆς παιδεύσεως, ὅπως τὸ μηδενὶ ἔσαι λειπόμενος. ὑπομιμνῄσκω οὖν καιρὸς σχολάζων τῇ μελέτῃ τῶν λογισμάτων καὶ τῇ πυκνότητι καὶ δεινότητι αὐτῶν, τὸ βέλτιστον καιρῷ αἱμάττας, καθάπερ ἀσκήσας ὕδωρ, καὶ τὴν τῶν Αθηναίων ῥᾳθυμίαν, ἐπαναπαυσάμενος ἀπόνως τοῦ αὐτοῦ ὄντος ἐν τῇ σχολῇ· ὥστε πάλιν καίεσθαι θαυμάζεσθαι αὖθις ὑπὸ τῶν οἰκητόρων τῆς πόλεως, καὶ λέγειν αὐτοὺς τινα τῶν ἀρχαίων ῥητόρων ἐμπνέειν αὐτῷ. ἤρξατο δὲ φθονεῖσθαι ὑπὸ τῶν συμφοιτητῶν αὐτοῦ. οὔτε γὰρ ἤθελον οἱ Αθηναῖοι θεωρῆσαί τινα ἐπαλλάττοντα αὐτοὺς ἐν εὐδόσει καὶ σοφίᾳ, μάλιστα ξένον τῆς πόλεως αὐτῶν. ἀνὴρ δέ τις ἦν ἐν Αθήναις, ὀνόματι Ανθέμιος, πεπαιδευμένος εἰς ἄκρον τὴν πᾶσαν τῶν γραμμάτων σοφίαν, ὥστε διὰ τοῦτον τὸν αἰτίαν καὶ φίλον αὐτῷ ἀνεγεῖσθαι ἐν τε Αθήναις καὶ ἐν Ρώμῃ. ἠκολούθει δὲ αὐτῷ περιερχομένῳ καὶ τάξις μεγάλη, οὐ μόνον εἰς ὀφέλιον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ θηλοῦντες καὶ ὑπὸ φιλομούσου ἀκροαταὶ αὐτοῦ γενέσθαι τῆς σοφίας. ὑπῆρχε δὲ ἐν μεγάλῃ ἀλαζονείᾳ, τυμφόμενος ὑπὸ πολλοῦ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν κτητόρων καὶ ἀρχόντων τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοίκου αὐτῆς. ὁ δὲ σοφώτατος Ιωάννης ἦν πλήρης οὐ μόνον αὐθεντικῆς σοφίας, ἀλλὰ καὶ θείας σωφροσύνης καὶ χάριτος καὶ καταστάσεως, ἀγαπῶν πολὺ τὸ μετριάζειν, καὶ λίαν καὶ ἡσύχιον βίον ἀεὶ ἀσκῶν. ἠγαπᾶτο δὲ καὶ ὑπὸ πολλῶν τῶν πολιτῶν καὶ γνωρίμων αὐτοῦ διὰ τὸν καταφιλοσοφοῦντα αὐτοῦ λόγον ἐκέκτητο. ἐν μιᾷ δὲ τῶν συνηθροισμένων πολλῶν, καὶ τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως, ἐν τινι περιφανεστάτῳ τόπῳ τῆς πόλεως ἐν ὀρθρινῷ ἡμέρᾳ, ἀπαντᾷ ὁ ἔπαρχος πρὸς τὸν μακάριον Ιωάννην ὄχημα, ὅπως

ἰσ. μειζόνως

καὶ αὐτῷ

4 Athenas proficiscitur.

ὅπως ἐπιβας αὐτῷ παρακλήσεως πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ συνεδρίῳ. ἦκεν γὰρ περὶ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν σοφίας, καὶ ἐπεθύμει αὐτὸν ἰδεῖν. ὁ δὲ μακάριος Ἰωάννης τοῦτο μὲν οὐκ ἠτήσατο ποιῆσαι, τοῖς δὲ τάλησι πρὸς αὐτὸν μετὰ τοῦ ὀχήματος ἀπεκρίνατο λέγων· Εἰ ἐδεῖ παιδιὰς μὲν ἀκηλουθῆσαί μοι σὺν τῇ ἐμῇ πατρίδι οὐκ ἠνεχόμην δέ ποτε τὴν κενοδοξίας ὄψιν, πῶς ἂν ἐξέλθω μετὰ τηλικαύτης καὶ τοσαύτης παρατάξεως, καὶ μάλιστα ἐν ἀλλοδαπῇ χώρᾳ; τοῦτο οὖν λαβόντες ἀπίτε, κἀγὼ τοῖς ποσὶ μου βαδίζων ἐλεύσομαι πρὸς αὐτόν. δοῦλος γάρ εἰμι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ πρὸ αὐτοῦ δίδαχθείς μὴ φέρειν τὰ τῆς ἀλαζονείας προσκόμματα, οὐ δύναμαι ἔξω γενέσθαι τῶν ἴχνων αὐτοῦ ἐντολῶν.

Ὑποστρεψάντων δὲ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ ἐπάρχου πρὸς αὐτόν, καὶ διηγησαμένων αὐτῷ πάντα, ἅπερ ἤκουσαν παρὰ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, ἐθαύμασε σφόδρα καθ' ἑαυτὸν ἀδολεσχῶν τοῦ τότε φρονήσεως· ὅτι πλέον ἢ ἐπιποθῆ αὐτὸν περιβλεπόμενος ἔνθεν κἀκεῖσε, πότε θεάσηται αὐτὸν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν. ἕως δὲ ὁ ἔπαρχος ἐλλιμένιζεν, Δημοσθένης ὀνόματι. ὁ δὲ μακάριος Ἰωάννης οὐκ ἀνέμενεν, ἀλλὰ παρευθὺ παρεγένετο τὸ δῶ συνεδρίῳ. τοῦτον οὖν θεασάμενος ὁ ἔπαρχος, θυμέως ἐπεμένει αὐτῷ, καὶ πρώτης Ⓐ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ Ⓐ σοφοὶ τῆς πόλεως Ἀθηνῶν Ⓐ συμπρόοντες αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰωάννης ὑπανακλίνας τὴν κεφαλὴν ἑαυτῷ προσκυνήσας, προῆλθεν μὲν πρώτων Ⓦ ἔπαρχον, εἶδε δὲ οὕτω πρώτας. ἰδόντες δὲ αὐτὸν τὸν τοσαύτην ταπεινοφροσύνην, καὶ ὅτι ὡς εἷς τῶν ἐντελῶν προῆλθεν πρὸς αὐτούς, ὅτι πλέον ἐθαύμασαν τὴν ἀρετὴν καὶ σοφίαν αὐτοῦ. προσπαπεὶς οὖν παρὰ τοῦ ἐπάρχου συγκαθίσας αὐτὸν ἐν τῷ συνεδρίῳ, ἀπελθὼν εἰς Ⓦ κατώτερον πάντων τόπον ἐκάθισεν. Ⓐ ὃ περιεζώσατο ἐν μέσῳ αὐτῶν καθίσας, καὶ μόλις ποτὲ μετὰ πολλῶν παρακλήσεων ἠδυνήθησαν πεῖσαι αὐτὸν καταδέξασθαι τοῦτο ποιῆσαι. ἕως δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ καὶ Ἀνθέμιος ὁ φιλόσοφος. θεασάμενος οὖν τὸν ὁδηγῆσαν τιμὴν ὑπὸ Ἰωάννου παρά τε τοῦ ἐπάρχου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ ἀκόνων αὐτῶν λαλούντων πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς συνέσεως καὶ φρονήσεως αὐτοῦ, πληθεὶς ζήλου καὶ θυμοῦ πολλοῦ, ἀποκριθεὶς ἐκ μέσου αὐτῶν εἶπεν· Ὡς ὁρῶ, ἐκαινοτομήθησαν τὰ ἤθη τῆς πόλεως ταύτης, καὶ γεγόνασιν ἐν αὐτῇ νόμοι τέοι, οὔπερ οὔτε ἀκηκοάμεν πρὸ ἡμῶν ἡλικιωτῶν, οὔτε ἡμεῖς ἐθεασάμεθα. πινὲς γὰρ ξένοι ἐλθόντες ἐν ταύτῃ τὸν βαθμοὺς τῶν πρὸ αὐτῶν ἀλαζονεύσαντο ἐν τῇ ἀγορᾷ ἡμῶν ἐτόλμησαν ἁρπάσαι, καὶ τὰ πρὸ νόμια αὐτῶν ἐδαφίσαι. ἀλλ' οὐκ ἀνεξόμεθα τῶν τοιούτων ἀθέσμων πραγμάτων. πάντες γὰρ Ⓐ ἐν τῇ ἀγορανόμῳ ὑπαρχοντες κατὰ τὸν ἰδίαν τάξιν τῶν μαθητῶν τὸν βαθμὸν τῆς καθίσεως ἔχουσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ, καὶ οὐδεὶς ὑπερβαίνει Ⓦ ἴδιον βαθμόν, εἰ μή τι ἄρα ὑπεραγωνίσῃ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐν γνώσει μαθημάτων. πῶς οὖν, τοῦ Ἰωάννου εἰσελθόντος, "παρασταὶ καὶ παράκλημα τὸν προκαθεδρίαν δεδώκατε αὐτῷ, μὴ φυλαξάμενοι τὸ πρέπον καὶ εἰθισμένον τάξει; λέλυται ὡς ἀληθῶς ἡ τῶν νόμων ἀκρίβεια, καταπεπάτηται ἡ τῆς ἀγορᾶς τιμή, ὀξυδωκῶ τῶν βαθμῶν ἡ εὐπρέπεια. Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις ῥήμασιν ὁ Ἀνθέμιος κατεβόα, ζηλοῦν ἑαυτὸν οὐ τυγχάνων προσεποιεῖτο δι' αὐτό. ὁ γὰρ ἔπαρχος ἀπείρημον αὐτὸν τὸ προπέμπειν αὐτῷ τιμὴν ὁ τε ἔπαρχος καὶ Ⓐ πρῶτοι τῆς πόλεως, μαθόντες ὡς ὁ φρονιμώτερος τῆς ἀγορᾶς, ἀλλ' ἀπερισκέπτως ἔχων πρὸς τὸν Ἰωάννην ταῦτα εἴρηκε τὰ ῥήματα. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἔπαρχος εἶπε τῷ Ἀνθεμίῳ· Ἔδει σε, ὦ φιλόσοφε, ὡς φιλόσοφον, τὰ φιλοσόφου πρέποντα καὶ λαλεῖν καὶ πράττειν, καὶ μὴ ὃ μὲ ὄνομα ἔχει, τὰ δὲ ἔργα μὴ ποιεῖν, μήτε σχολιάζεσθαι, ὡς οὐ χρὴ σε ἐν μέσῳ τοσούτου συλλόγου τὰ ἀνοήτου ἴσα ποιεῖν, καὶ βοᾶν, ὥσπερ τινὲς ἀγελαίων τὸ τοῖς πεδίοις ὑπάρχειν ἀπαλαιούοντες, ἢ καὶ ὑπὸ λιμοῦ καθαρπάζοντες ὁμίλου. Εἰ γὰρ καὶ τετίμηται ὁ σοφὸς ὑπὸ Ἰωάννου πρὸ ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ ἔξω τοῦ ἀνήκοντός τι εἰς αὐτὸν διεπράξατο, καθότι πρῶτον μὲν υἱὸς ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος μεγάλου στρατηλάτου τῆς Ἀντιοχείας, καὶ πρέπον ἡμῖν ἦν ἀποδοῦναι αὐτῷ τὴν δόξαν τῆς ἀξίας τιμῆς· λοιπὸν δὲ ὅτι μὲν ἐλεύθερος ἐλλόγιμος καὶ

σοφὸς

σοφὸς δὲ μόνον ὑπὸ πολλοῦ τῶν συναχμασάντων αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπερεσηκότων αὐτοῦ τῇ ἡλικίᾳ καὶ χρονοτριβησάντων ἐν τῇδε τῇ σχολῇ. πλεῖον ὅμως ἔτι αὐτὸς ἐβουλήθη τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοῦ ἐθισασάμενα, θεωρήσαντες τοῦ ὑπερβαλλόντως αὐτοῦ τὰ πεινοφεσσύλου. Ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς μηδέν ὅτι τούτοις χρηστὸν ἀσκήσας ἢ ὀργισθείς, * ἀποκριθεὶς παραχρῆμα καὶ καταπαλαίσῃ τῇ φωνῇ φησι πρὸς αὐτούς· Ἀνδρόμικε, εἰς τοῦτο κατέληξέ σου ἡ σοφία, φθάσασα ἕως τοῦ θυμικῶς διαπλακῆναι ἡμῖν, καὶ τοι μηδέν σε ἠδικηκόσι, μήτε δὲ αὐθαιρέτῳ προαιρέσει βαπτισμοῦ ἐν τῷ πρόσθεν σπουδαρίῳ· ἀλλὰ κελευόντος μὲν βαπτιστοῦ τὸ ἐπίταγμα ἤκομεν. ποῖον δὲ καὶ βαθμὸν ἀρετῆς ἡρπάσαμεν, ὡς σὺ εἶπας θρασυνόμενος καθ' ἡμῶν; μὴ γὰρ αὐθομολήσας πρὸς καθέδρας ἐμαυτῷ πεποίηκα; ἢ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ ὁ ἔπαρχος τετίμηκέ με, ἢ στολαῖς ἐνδόξοις ἠμφίασέ με; τὸ λοιπὸν παύσασθαι τοῦ φθονεῖν, ἢ μὴ ὀργίζου εἶχεν. ἐγὼ γὰρ ὡς τοῦ Χριστοῦ μου μαθητὴς ὑπάρχων, ἐβουλόμην καὶ πτισάμενος λαλεῖν τοῖς ἀκροωμένοις τὰ πρὸς ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς, μὴ διόρθωτος διέφρων, ἢ καθέδραν πρὸς κόμπον τῶν πρὸς ἡμᾶς κεχηνότων. τοῦ γὰρ ταπεινώσαντος τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνδύσασθε μεμαθήκαμεν πρὸ αὐτοῦ, καὶ πᾶσιν ὑπερωμοίωσε τὴν ἀκρότητα καὶ πεπαρχίαν, καὶ μάλιστα τοῖς ἐν ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ἐξαπορέπουσιν, ὅταν μηδὲν ἡμῶν ὑπερέπτωσι ποιῶν πρὸς βλαβερὸν ψυχῆς σωτήριον. Ταῦτα καὶ τὰ πολλαπλάσια τούτων ἐπὶ πόντος τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, πρῶτος ἐπιχρήσησαι τοῦ σωφρονεῖν αὐτοῦ καὶ διδασκαλίαν. διὸ γὰρ αὐτοῦ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πρόσωπον κατηγλαϊσμένον τῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριτι. μᾶλλον δὲ τὸ ἡσυχάσας ὁ Ἰωάννης ἀποκριθεὶς ὁ ἔπαρχος, εἶπεν· Ρωμ. 13. a.

Ἀληθῶς ἀσύμφωνός ἐστιν ἡ τῶν Ἑλλήνων παιδεία πρὸς τοῦ τῶν χριστιανῶν διδασκαλίαν. ἑτέρα γάρ ἐστιν ἡ τοῦ Χριστοῦ νομοθεσία, καὶ ἄλλη πρὸ ἐκείνου ἡ τῶν θεῶν, καὶ πολὺ τὸ διάμεσον. ὅσον γὰρ οἱ τῶν Ἑλλήνων νομοθέται τοῦ φιλαρχίαν καὶ ὑπερηφανίαν ἀγαπῶσι, τοσοῦτον ὁ τῶν χριστιανῶν διδάσκαλος τοῦ ταπεινοφεσσύλου καὶ τοῦ ἀκτημοσύνου καὶ πολιτοῦ βίον πρώτως μετέρχεται διδάσκειν. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ μακάριος Ἰωάννης, εἶπε· Β. Κορ. 5. ιδ.

Μενοῦνγε ἀληθῶς μεγίστη ἡ ἀσυμφωνία ἡμῶν τε τῶν Χριστοῦ δούλων, καὶ ὑμῶν τῶν τὰ εἴδωλα προσκυνούντων, καὶ θεοὺς κολοσσεύοντων ταῦτα. Ποία γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; ἢ τίς μερὶς Κυρίου πρὸς Βελίαρ; ἡ γὰρ τῶν Ἑλλήνων βέβηλος συγγραφὴ, μυθολογίας ἀνάρμοστους καὶ ἀσελγεῖς ἐξιστόρησι, δαιμόνων ὑφάσματα, γυναικῶν τε καὶ παιδῶν τελεταὶ καὶ φυγοφθόρεις καὶ μοιχείας· ὅθεν μάταια ὑπάρχουσι, καὶ ἄξια γέλωτός εἰσι. διὸ οὔτε ἑαυτοῖς συμφωνοῦσιν, ἀλλ' ἕτερος ὑφ' ἑτέρου αἰσχύνεται διὰ τῶν ἑαυτῶν ἐπιστολῶν. πάλιν δὲ εἰς τοσοῦτον ἀθυμίαν ἐξώκλασαν οἱ τούτων λογάδες, ὥστε ἀστέλλεσθαι σεμνῶναι, καὶ μαγείαν καὶ φαρμακείαν πᾶσαν, καὶ σπήλαια καὶ δάλων πανταχοῦ καὶ θηρίων καὶ ξύλοις καὶ λίθοις καὶ πάσῃ ὑλικῇ τεχνουργίᾳ γλυπτῶν διαφέρειν, καὶ προσκυλινδεῖσθαι αὐτοῖς ὡς θεοῖς. οὐ μόνον δὲ ἔστησαν ἕως τούτων, ἀλλὰ καὶ τιμὴν παμμιγεστάτην οἰκειοῦνται τῷ τε Ἀπόλλωνι καὶ Διὶ καὶ Κρόνῳ καὶ Ἑρμῇ, Ἀφροδίτῃ τε καὶ Ἥρᾳ, καὶ τοῖς λοιποῖς ὑμῶν θεοῖς νεκροῖς ὄσιν, οἵτινες καὶ ἐν τῇ ἑαυτῶν ζωῇ οὔτε τοῖς φυσικοῖς ἐξήσκησαν ἀρετοῖς, ὧν αἱ προφάσεις κωμῳδούμεναι καὶ αὐτοὶ ἀθέσμοι λύονται. λιμῶσι δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τοῦ Ἀθηνᾶ καὶ Ἄρτεμιν, αἷς καὶ σπήλαια ἀπέθεντο ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἐν ὡς θεοῖς λατρεύουσιν αὐταῖς, παρθενικαῖς γυναικείοις ὁ σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων θυσίας ὑπεπιπλοῦντες καὶ ἐξαυχώμενοι ἐν αὐταῖς, μὴ γινώσκοντες, ὡς τούτων ἡ ἀπάτη ἐκ μαγικῆς τέχνης συνέστηκε καὶ δαιμονικῆς ἐνεργείας πεφαύλισαι· ἡ δὲ ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν πίστις ἐκ θείας δυνάμεως συνέστηκε, παρ' ἧς τε καὶ ἡμεῖς τοῦ ἁγίου πνεύματος, μιᾶς θεότητος, τρισυπόστατον, ἀχρόνου τε καὶ ἀϊδίου, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε μὴν ζωῆς τέλος ἐχούσης. ἀλλὰ περὶ τούτων οὐκ ἁρμόδιον ἐν τῷ πρόσθεν συνεδρίῳ φιλοσοφῆσαι· καιρῷ δὲ βούλεται ταῦτα ὑμᾶς μυσταγωγήσω, καὶ πρὸς τὸν ἀληθινὸν πείσει ὁδηγήσω, ἕνα περ θελήσητε σωθῆναι

θεῶν καὶ ἐλευθερωθῆναι τῶν παιόντων ὑμᾶς εἰδώλων. Αὕτη τοίνυν τοῦ Ἰωαννίου ἡ παῤῥησιασμένη πρὸς Χριστὸν ὅτι σωτῆρος διδασκαλία γέγονε. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἔπαρχος καὶ ἅμα συμπαθοῦντες αὐτῷ στρατιῶται, ἅμα μὴ χριστιανοί ὄντες ὅμως αὐτῷ ἐχάρησαν σφόδρα ὅτι τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἀκηράτοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἅμα τῆς ὅπλου ποιότητος τοῦ πνεύματος· καὶ ὃν εἰδωλολάτρας αὐτῷ ὠργίσθησαν, καὶ αἰδοῦς αὐτοῦ ἤκουον λαλοῦντος πρὸς τύραννον. Ἀποκριθεὶς ὁ ἔπαρχος πρὸς αὐτὸν εἶπεν· Ἐγὼ, ὃ διδάσκεις ὅτι τῷ ὀνόματι τῶν θεῶν· ἵνα τί καὶ ποίας αὐτοὺς βδελύγματα, ἀθετῶν τιμὰς εἰς αὐτοὺς φιλίαν; ἢ οὐ γινώσκεις ὡς καὶ Ἀθηναῖοι λατρεύουσιν αὐτοῖς ἐπὶ πολλοῖς ἀνθρώποις αὐτοὺς ὅτι γῆς; διὰ παύσαι καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἐκ τῶν τοιούτων σου ῥημάτων. Εἰ μὴ γὰρ ἦς τιμημένος παρ' ἡμῖν, οὐκ ἂν εἶχον ἀναχθῆναί σε καθυβρίζοντος αὐτούς. ὅμως οὐ τιμωρήσω σε πλείω αὐτῶν. Ταῦτα τοῦ ἐπάρχου εἰπόντος, ὁ Ἀνθέμιος χάρᾳ ἀνταμοιβῆς καὶ χαρᾷ βλασφήμου τοῦ Ἰωαννίου, ἐπὶ ἐκ μέσου τοῦ στρατοπέδου ἔφη πρὸς τὸν ἔπαρχον·

Πολλῶν ἐνεργεσιῶν τετυχήκαμεν ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἐπικουρείας, ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐπελάβεσθε. ὅθεν καὶ εὐχαριστίας ὑμῖν πρέποντας οὐ δυνάμεθα ἀποκρύπτοντες οὐ παρέμβλα, αἰτησάμενοι καὶ τὸν ἡμῶν βασιλέα ὥστε σε ὅτι μηκίστους χρόνους πρέσβεύειν ἡμῖν ἐφιώντα τῇ ἀρχῇ τιμῶν παρ' ἡμῶν. καὶ τοῦτο οὐκ ἄγνοιά ἐστι σοφοκλῆ, ὡς πᾶς ἀνὴρ ἀναγκαζόμενος ἐν τῇ χρείᾳ τῆς πόλεως ταύτης οὐ τιμῶν τυχόντα ἡμῶν καὶ θεραπείαν πρέπει τοῖς θεοῖς, ἀπιὼν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀθηνᾶς, καὶ προσαιτῶν αὐτὴν, καὶ ὀξαυτόμενος αὐτῶν σοφίαν τὸν λογισμὸν αὐτοῦ πρὸς ἀποδοχὴν τῶν μαθημάτων. ὅθεν τούτου ἐπιτυγχάνοντες ἀπὸ τῆς ἐπικρείας αὐτῆς, ἀποτρέφουσιν εἰς τὰ ἴδια πλείας εὐεργεσίας αὐτῇ προσομολογοῦντες. Ἰωάννης ὁ σοφὸς μόνος παραγόμενος οὐθὲν δὲ τῶν μὴ σοφίαν πᾶσαν τῶν γραμμάτων εἰς ἄκρον ἐξεπαιδεύθη τῇ τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς δυνάμει καὶ φρονήσει, τιμηθεὶς ἀποδοτῶν πολιτῶν ἐπὶ τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος ἀπὸ πολλῶν, ὃν παρ' αὐτοῦ γενομένους ἐν τῇ σχολῇ· τὸν ὃν ὡρίπουσαν καὶ ὀφειλομένην ἀμοιβὴν καὶ εὐχαριστίαν τῇ πόλει ἐπὶ τοῖς εὐαρεστήσασιν αὐτῷ οὐ μόνον οὐκ ἀπέτισεν, ἀλλὰ καὶ ὕβρισε τοὺς θεοὺς ἡμῶν, βδελυξάμενος καὶ τὰ ἱερὰ δόγματα, καὶ λοιδορήσας αὐτὰ μύθους· καὶ λοιπὸν πολλοὺς καταλείψαντος τὸ ἱερὸν τῆς μεγάλης Ἀθηνᾶς, ἐξελκυσθήσονται ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἑαυτοῦ διδασκεῖον, καὶ ἔσονται πολλὰ τὰ ἀρχαῖα ἡμῶν σεβάσματα καταπατούμενα ὑπὸ τῶν χριστιανῶν. Ἀποκριθεὶς ὁ ἔπαρχος εἶπεν· Οἱ σεβάσμιοι ἡμῶν βασιλῆς χριστιανοὶ ὑπάρχοντες, καὶ ἐξέθεντο δόγματα τοῦ μὴ λατρεύσαι ἕνα θεῷ ἑτέρῳ, ἀλλ' ἢ μόνῳ Χριστῷ, ᾧ προσκυνοῦσι καὶ πιστεύουσι. καὶ τοῦτο μαθόντες οἱ προσκείμενοι τῇ ἑλληνικῇ λατρείᾳ κρυφίως ταύτην ἐκτελοῦσι· καὶ οἱ τοιοῦτοι ταύτην ἀνταύθα, ἐὰν γνωσθῶσιν ὑπὸ τῶν αὐθεκατόρων, διαφθείρονται ὑπ' αὐτῶν ἢ ἀπόλλυνται, ὡς καταφρονητὰς τῆς θείας αὐτῶν καὶ ἀπαραιτήτου κελεύσεως. παῦσον οὖν ὃ λοιπὸν, Ἀνθέμιε· μηκέτι οὖν πρὸς τοῦτο λόγον, μήποτε φθάσῃ ἐξ εἰς τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἀκοὰς, καὶ οὐ μόνον ἐκ μέσου γένηται αὐτῶν ἡ μικρὰ καὶ κρυπτὴ τῶν θεῶν λατρεία, ἀλλὰ καὶ κινδύνοις καὶ ζημίαις ἀπηχέσοις ὑποβληθῶμεν· διότι ὁ πάσης ἀληθείας ἔκτισας ἄνθρωπος καὶ πᾶσα χώρα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν οὖσα αὐτῶν τῷ Χριστῷ λατρεύει, καὶ αὐτὸν σέβονται πάντες. σήμερον γὰρ ὑψώθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα, καὶ καθυπετάξαντο πλῆθα βαρβάρων ἐθνῶν, καὶ ὑπέκλιναν αὐτοῖς αὐχένα, ἀφ' οὗ τῷ Χριστῷ ἔθυσαν οἱ βασιλῆς Ρωμαίων· καὶ γὰρ αὐτὸς ἐκοινώνησα τῇ πίστει αὐτοῖς πρὸ τοῦ με ἐλθεῖν εἰς ταύτην τὴν ἀρχήν. ἀλλὰ ἀναπεπεισμένοις οἷς εἴρηκας, πρὸς τοῦτο σιώπησον.

Ταῦτα ἀκούσας Ἀνθέμιος, καὶ καταισχυνθεὶς, ἅμα τε καὶ φόβῳ συνεχθεὶς ἐφιμώθη. ὑπολαβὼν δὲ ὁ μακάριος Ἰωάννης εἶπεν· Ἀληθῶς γὰρ ἐψεύσατο ὁ ἔπαρχος. ποῖος γὰρ τόπος ἐστὶ σήμερον, εἴθε οὐ προσκυνεῖται Χριστὸς ἐν αὐτῷ; ἢ ποῖον ἔθνος οὐχ ὁμολογεῖ αὐτὸν Θεόν; πᾶσαν

σαν γὰρ αἱ πατερικαὶ τῶ ἐθνῶν αὐτὸν δοξολογοῦσι σὺν τῷ πατρὶ τῷ τῷ ἁγίῳ αὐτῶ πνεύματι ἀπ' ἄκρου τῆς οἰκουμένης μέχρι τῶν πρωτ αὐτῆς. Εἰ δὲ θέλετε μαθεῖν τί πεποίθασιν οἱ ἀποστρέψαντες τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, καὶ ἐρωτήσατε τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν, ἐρωτήσατε ποίοις κακοῖς περιέπεσον οἱ ὑπ' Ιερουσαλὴμ Ιουδαῖοι πολιορκηθέντες τῆς πόλεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων μὴ τὸ σῶμα αὐτῶ ἐνδόξον τελέσαι δύνασθαι· ὡς ἐκ τῆς ἐνδείας τὸ λιμοῦ τινες αὐτῶν τῶν ἰδίων νηπίων ἔφαγον σάρκας φαγεῖν αὐτὰ ἄρτον. λοιπὸν ἐὰν θέλητε ὀπίσω ἐπιστρέψαι ἐκ τῆς πλάνης ὑμῶν πλάνης, ἀπέλθετε πρὸς τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον τῆς πόλεως, καὶ προσέλθετε αὐτῷ μετὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ αὐτὸς ὑμᾶς ὁδηγήσει πρὸς τὴν ἀλήθειαν. τί γὰρ ὑμῖν καὶ τῇ Ἀθηνᾷ καὶ τῷ ἱερῷ αὐτῆς, μᾶλλον δὲ ἱερῷ καὶ βεβήλῳ; πλὴν ἰδοὺ μαρτύρομαι ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ μετανοήσαντες βαπτισθῆτε καὶ πιστεύσητε τῷ Χριστῷ, ἀναφέρω τοῖς θεοσεβεστάτοις ἡμῶν βασιλεῦσι τὰ περὶ τούτου, καὶ ὅτι οὐκ ἠκούσατε τῶν προσταγμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ ζημίαν ἠθετήσατε. καὶ ὀψέσθε τάχος τὴν ἐπαλυσόμενον ἄνωθεν βίαιον θάνατον ἐφ' ὑμᾶς, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν ἔσται εἰς διαρπαγήν. χρῆσαι γὰρ ὑμᾶς μὴ πεῖσαι μόρους τῷ Χριστῷ, τὴν ὄντως ζωὴν, τῆς προσκαίρου ζωῆς ἀπορραγῶναι, ἢ ζημιωθῆναι βλασφημῆσαι εἰς αὐτὸν διὰ τὴν εἰδωλολατρείας ὑμῶν, καὶ ἀδοκίμους γενέσθαι τὴν προφορὰν ὑμᾶς, μήτε αὐτοὺς τὸν κύριον μιμούμενοι. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι βύνοιαν τὴν φρενῶν ἀποσώζοντες πρὸς τὸν προφορὰν αὐτοὺς καὶ διασώζοντας αὐτῶν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν θείων, καὶ πετρῶν πηγαστρούμενα ἐκ τῶν εἰς τοῦτο πεπαιδευμένων καὶ θελόντων καὶ ὑπ' αὐτῶν προφόντων ὑπακούοντες δὲ ἡμερωθῶσι, καὶ ἀπολυόμενα δὲ εἰς ἄγρας πάλιν πρὸς τὸν ἀποστέλλοντας ὑπαγρεύοντες μὴ πολλῆς τῆς βύνοιας καὶ ἡδονῆς. ὑμεῖς δὲ οὐ μόνον ἐκείνων ἀγελαιότεροι δὲ ἀνημερώτεροι πεφύκατε, ἀλλὰ καὶ ἀγριομονέστεροι καὶ ἀναισθητότεροι πρὸς τὸν δεσπότην καὶ Θεὸν πάντων *, δὲ δοτῆρα ἄφθονον τῶν ἀγαθῶν. Ταῦτα ἀκούσας Ανθέμιος, πάλιν ἀναμνησθεὶς ἀπεκρίθη τῷ ὁσίῳ Ιωαννῆ λέγων· Οὐχ ὁ Χριστὸς τρέφει ἡμᾶς, ἀλλ' ἡ γῆ μὲν τὸν καρπὸν βλαστάνει καλλιεργουμένη ὑπὸ τῶν γεωργῶν καὶ σπειρομένη, ὁ δὲ ἀὴρ αὔξει καὶ τρέφει καταπαίων αὖθις προσάξει καὶ προμηθεία τῶν θεῶν. Τότε ὀξάφθης θεὸς καὶ βδελυκτὸν ἀναθάρτω ληφθεὶς ὁ Ανθέμιος ἔπεσεν ὅπου ὁ ἔδαφος, καὶ ἔμφυτε παραπόμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος αἰφνιδίως, καὶ σκιρτῶν τὸν ὀφθαλμὸν δὲ ὁ τόμα, καὶ ἀφρὸν ἀναβλύζων ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος, ὥστε πολλοὺς τὸν πλησίον ἐκφοβῆσαι ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ φόβῳ συλλαβεῖν, πολλοὺς δὲ καὶ φυγεῖν. παρεκάλουν τὸν μακάριον Ιωάννην τοῦτον ἰάσασθαι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἐὰν μὴ μετανοήσῃ ὑπὸ τὸν αὐτὸν βλασφημηθέντα Χριστὸν, οὐ μὴ ἰαθῇ. παρεκάλουν δὲ αὐτὸν οἱ ἐκεῖσε, ἐπὶ σοχλούμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος, λέγων· Ομολογῶ μὴ εἶναι Θεὸν μήτε τὸν τῷ οὐρανῷ, μήτε τὸν τῇ γῇ πλὴν τοῦ Θεοῦ τῶν χριστιανῶν, ᾧ πιστεύει ὁ ὅσιος Ιωάννης. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐξομολογουμένου, ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς, καὶ γενόμενος ἐν ἑαυτῷ, ἀναστὰς ἔφη ὅτι τοῦ πόδας αὐτοῦ, ὥστε πολλοὺς ἐκπλαγῆναι ὅτι τῇ ταυτὴ αὐτοῦ ἀνθρώπῳ μεταβολῇ. ὁ δὲ μακάριος Ιωάννης λέγει αὐτῷ· Ανθέμιε, ἐπεφάνθης, ἐξ ὧν ἔφης, μὴ καταπλαγῇς Θεοῦ ζῶντος· ἀλλὰ τί οὐκ ἐβοήθησέ σοι ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἡ Αρτεμις καὶ ὁ Ζεὺς καὶ οἱ λοιποὶ τῆς πλάνης θεοί; ἀτενίσας δὲ πρὸς τὸν ὅσιον Ιωάννην, λέγει αὐτῷ· Εὐχαριστῶ σοι, κύριέ μου Ιωάννη, ὁδηγήσαντί με πρὸς τὴν ἀλήθειαν. ἀλλὰ πάλιν παρακαλῶ σε εἰπεῖν, τί ὀφείλω ποιῆσαι, ὅπως τελείως ῥυσθῶ ἐκ τῆς ἐπερχομένης μοι ὠμότητος συμφορᾶς, σωθῇ δέ μου καὶ ἡ ψυχή. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Πορεύου εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ὁσίου πατέρα ἡμῶν τὸν ἐπίσκοπον, καὶ αὐτὸς σε διδάξει ἃ δεῖ ποιῆσαι πρὸς τὸ συμφέρον σοι. ὁ δὲ ἔπαρχος καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ θεωρήσαντες ἄπιστα τὰ γενόμενα, μετὰ φόβου καὶ θάμβους ἀνέβοησαν ὁμοθυμαδὸν, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος λέγοντες· Μέγας ὁ Θεὸς τῶν χριστιανῶν, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. τίνος Θεὸς

δεῖται

δυνάμεις τοιαῦτα σημεῖα ποιῆσαι, ὡς ὁ Χριστὸς, ὃν σέβονται οἱ χριστιανοί; μεγάλη ἡ πίστις αὐτῶν. ἀληθῶς πεπλανημένοι ἐσμέν, σέβοντες θεοὺς μὴ δυναμένους ὠφελῆσαι, ἢ βλάψαι τινά. ὁ δὲ Ἀνθέμιος ἐπιστρέψας εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, προσκαλεσάμενός τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, καὶ ἀφῆκεν πρὸς τὸ βαπτίσασθαι, καὶ πρεσπεσὼν τοῖς ποσὶ αὐτῶν, προσεκάλεσε τὸν λαὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ βαπτίσας αὐτούς, καὶ πέμψας τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ προσδέξασθαι αὐτῷ συγχώρησιν ὅτι τοῖς προτέροις βλασφημήσασιν ἐπ' αὐτόν. θεασάμενος δὲ ὁ βαπτίσας τὸν ὀξαλφίνης τὸν ὑδρὸς μεταβολὴν ὅτι ὁ κρῆτον, καὶ ὅπως οὕτω προθύμως ἐπιστεύσατε τῷ Χριστῷ, ἐχάρη χαρὰν μεγάλην δοξάσας τὸν φιλάνθρωπον Θεόν, τὸν προσκαλούμενον αὐτὸν εἰς τὴν ἀληθῆ, καὶ φωτίσαντα αὐτὸν τὴν ψυχήν. πρὸ παντὸς οὖν μηδὲν μυήσας κατήχησε πάντας αὐτόν, καὶ ἠξίωσε τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, διδάξας αὐτοὺς τηρῆσαι τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ μηκέτι προσαπτέσθαι τοῖς ἀκαθάρτοις εἰδώλοις, ἀλλὰ μᾶλλον χαλκεύειν τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν, καὶ ἀναγινώσκειν τὰς θείας γραφάς, εἰπών, καθὼς ὁ Κύριος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, Ἰδοὺ ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται. καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν Ἀνθέμιος. ὁ δὲ ἔπαρχος καὶ οἱ οἰκήτορες καὶ τὸ προλαβὸν ὄντες καὶ ὁ πολὺς τῆς πόλεως ὄχλος ἀκούσαντες ὅτι Ἀνθέμιος ἐβαπτίσθη πρωΐ τῷ Κυρίῳ πιστεύσας, ἐφέροντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρὸς τὸ βαπτίσασθαι, καὶ προεκάλουν αὐτὸν ποιῆσαι καὶ αὐτοὺς χριστιανούς. τότε μὲν ἔπαρχον οὐκ ἐβάπτισε δέ· ὁ γὰρ πᾶς βαπτισθῆναι αὐτόν, ἀλλὰ κατηχήσας αὐτὸν τὸν ἀκολουθίαν τῶν κατηχουμένων καὶ ποιήσας αὐτῷ τὸν ὀφλομένον βυβλίον, μετέδωκεν αὐτῷ τῶν ἁγιασμάτων μυστηρίων· τοὺς δὲ ἄλλους πρῶτον κατηχήσας ἐβάπτισε. πολλοὶ δὲ τῆς πόλεως μὴ βουλόμενοι τότε ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ὕστερον προσελθόμενοι καὶ μαθόντες τὰ γενόμενα προσῆλθον τῇ πίστει, καὶ ἐβαπτίσθησαν λέγοντες· ὅτι εἰ μὴ πρῶτον ἐπληροφορήθησαν ὅ τε ἔπαρχος καὶ ὁ Ἀνθέμιος καὶ οἱ ἔγκριτοι τῆς πόλεως ἡμῶν, ὅτι ἡ πίστις τῶν χριστιανῶν ὑπερτέρα πασῶν τῶν θρησκειῶν ἐστιν ἀρχή, οὐκ ἂν εἶχον καταλιπεῖν τὸν Ἀθηνᾶν καὶ προστεθῆναι τῷ Χριστῷ. ἰδοὺ γὰρ ὁ αὐτὸς Ἀνθέμιος προσκύμενος αὐτῇ μεγάλως καὶ ἀενάως προσφέρων τῷ Εἰδώλῳ αὐτῆς θυσίας καὶ τελετάς. γέγονε δὲ ἐν πάσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ χαρὰ μεγάλη καὶ ἀγαλλίασις, συναγομένων τῶν ὄχλων καὶ ἀθροιζομένων ἐν αὐτῇ καὶ μετανοούντων, ἐφ' οἷς ἠμάρτον ὁ πρόσθεν προσκυνοῦντες εἰδώλοις ἀψύχοις· ὡς πληρωθῆναι τὸν * ψαλμικὸν λόγον τὸ φάσκον, Ὡς δύφρανομένων πάντων ἡ κατοικία ἐν σοί. ὁ δὲ βαπτίσας οὐκ ἔγνω τὸ πρᾶγμα, ὡς τὸ κατόρθωμα τοῦτο γέγονε διὰ τὸν μακάριον Ἰωάννην. μαθὼν δέ, ἠθελήθη χειροτονῆσαι αὐτὸν καὶ καταχεῖν ἐν Ἀθήναις, ὅπως διὰ δόξαν αὐτῷ καταχήσῃ αὐτοῦ ἐν τῷ δεθρῳ τῆς βαπτιστοῦ Ἀθηνῶν. ἰδοὺ γὰρ ἐν " γήρει πίονι προσεβεβηκώς ὁ αὐτὸς βαπτίστης. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ μακάριος Ἰωάννης ἀνεχώρησε λαθραῖα ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὸν ἰδίαν πατρίδα Ἀντιόχειαν.

5 *Post reditũ, in eremum cupiens secedere, prohibetur a matre.*

Ἐπειδὴ δὲ ἐξάκουστον ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ ἐκείνῃ, διά τε τῆς σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ταπεινοφροσύνης αὐτοῦ, καὶ ὅπως εἰς ἄκρον ὑζήσησι πᾶσαν τὸν τῶν ἑλλήνων παίδευσιν (οὐδὲν γὰρ αὐτὸν ἐλάνθανε) μέλλοντες γοῦν ἐν τῆς πόλεως ὅτι " γαμικὸν τάξιν ἄγειν αὐτὸν, συνιδοῦσα τὸ τοῖς δικαιοκρίνοις μαθητὴν βίον, ὅτι τ' ἡσύχιον μᾶλλον ἐτρέπετο. ὑπεθυμοῦ δὲ ἀδελφικῶς καὶ ἐν νῷ ἔχων μονήρη βίον, καὶ μακαρίζων ἀεὶ τοὺς δυναμένους τοῦτον κατορθῶσαι, καὶ τοῦτο ἔλεγε· Ζηλώσω Εὐάγγελον (καὶ αὐτὸν " φοιτητὴν γνήσιον Λιβανίου τοῦ Σοφιστοῦ καὶ Ἀνθραγαθίου τοῦ φιλοσόφου, πρὸς οἷς καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης ἐμαθήτευσε) τὸν ἡσύχιον βίον μετελθών. ἐν δὲ Διὶ μεταθεὶς τὸ σχῆμα καὶ τὸ βάδισμα, τοῖς θείοις ἀναγνώσμασι τῶν ἱερῶν γραμμάτων προσπίπτε τῶν, ὀξασκούμενος πρὸς ἐπιστολικὴν τῶν θείων λογίων. ἐκτὸν καὶ δέκατον ἔτος ἄγων τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἀφιλιάσατο τὴν Σοφιστοῦ

Ιωαν. ε. 14.

Ψαλμ. πε. ζ.

* ισεῖν ἡ

χ. προσπίπτε

ισ. γήρᾳ

ισ. διηκοῦ

χ. μαθητὴν

φίσου τῶν λεξυδρίων. ὁ ὁ μακάριος Μιλήτιος πρεσβύτης νεμίσκου, ὅπως ἐπὶ αὐτῷ συχνῶς πλησιάζειν αὐτῷ τε καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐρασθεὶς τοῦ κάλλους τῆς τότε καρδίας, προφητικῶν ὄμματι περικατοπτριζόμενος τοῦ μακαρίου τὴν ἔκβασιν. ὡς ὁ συνεχῶς ἐποίητο ταῖς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀπουδαῖς, πείθει Θεόδωρον τὸν Μάξιμον συμφοιτητὰς αὐτοῦ γενομένους πρὸς τὴν σοφιστὴν Λιβανίου καταγωγὴν τὸ χρηματιστικὸν βίον, μεπέναι ὁ τὸν λιτόν· ὧν ὁ μὲν Θεόδωρος τῆς ἐκκλησίας Μοψουεστίας ὕστερον τοπότητος γέγονε, Μάξιμος ὁ Σηλυκείας τῆς ἐν Ισαυρίᾳ. ὁ ὁ μακάριος Ιωάννης ἅμα Βασιλείῳ τῷ ποτὲ μὲν Ζελεύκου κατὰ Μιλήτου καταξιωθέντι, μετὰ ταῦτα ὁ ἡγεμονεύσαντι ὕστερον τοῦ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας τὰ πολλὰ συνδιῆγε, φίλος αὐτοῦ γνήσιος ὑπάρχοντος. καὶ γὰρ φίλους πολλοὺς εἶχεν ὁ μακάριος Ιωάννης γνησίους καὶ ἀληθινοὺς καὶ σὺν τῆς φιλίας νόμους εἰδότας καὶ φυλάττοντας ἀκριβῶς, ἀλλ' οὖν ἀπέδειξας αὐτῶν ὑπερέβαλε τῇ πρὸς αὐτὸν φιλίᾳ ὁ αὐτὸς Βασίλειος, πρακολουθῶν αὐτῷ τὰ ἄπαντα χρόνον, τῶν αὐτῶν ἡμέροις μαθημάτων. ἐπὶ ἐπὶ αὐτοῖς ὑπῆν ἡμῶν ὅμοιος
μία καὶ σπουδὴ μία πρὸς σὺν λόγους ὃς ἐπονοιῶτο. προεκάλει ὁ αὐτὸς τὸ μακάριον Ιωάννην τῶν μοναχῶν μεταδιώκειν βίον, αὐτοῦ τοῦ Βασιλείου προαποταξαμένου. πειθέντος ὁ αὐτοῦ, καὶ τοῦ προάγματος τὸ χεροῖν ὄντος, διεκωλύθη ὑπὸ τῶν συχνῶν τῆς μητρὸς προσκλήσεων. ὡς μὲν γὰρ ἔγνω ταῦτα αὐτὸν βουλευόμενον ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ὑπολαβοῦσα τῆς δόξης αὐτοῦ χλευῆς, εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὰ κοιτῶνα αὐτῆς, καὶ καθίσασα πλησίον τῆς θύρης, ἧς ἐκλήσησεν αὐτὸν, πηγὰς τε δακρύων ἀφῆσα, καὶ κλαυθμοὺς ἐλεεινοτέρους προσενέγκασα ῥήματα, ἀποδυρομένη ἔλεγε πρὸς αὐτόν· Τοῦ σοῦ μὲν πατρὸς τῆς ἀρετῆς οὐκ ἀπέλαυσα ὑπὲρ πολύ, τοῦ Θεοῦ ὕπνον κελεύσαντος, σοὶ μὲν ὀρφανίᾳ, ἐμοὶ δὲ χηρείᾳ πρὸς ξενήσαντος τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ὅμως ἀλλὰ τῶν συμβάντων μοι κακῶν ἔπεισε με δευτέρους πρὸς μιλῆσαι γάμους, ἀλλ' ἕτερον" προσαγαγεῖν νυμφίον τῇ τοῦ πατρός σου οἰκίᾳ· ἀλλ' ἐμὸν τὸ τῆς ζάλης καὶ ὃ δορυβῶ καὶ τῇ καμίνῳ τῆς χηρείας προσκαρτερήσασα τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ, καὶ τῷ συνεχῶς σὲ ὄψιν ὁρᾶν ἀπὸ τοῦ σοῦ πατρός, εἰκόνα μοι ἐμψυχον ἀπακριβωμένῳ τοῦ πατρὸς ἀπολυτηκότος φυλάττουσαν, καὶ πολλῶν παρακλήσεων καὶ παραμυθίαν οὐκ τότε προέχρῃ. πρὸς ὅπερ τότοις ὃ ὅτε τὴν οὐσίαν τοῦ πατρός σου ἀλαπῶσα ἀγὰ τὴν τῆς χηρείας ἀνάγκην καὶ τῶν ἀναγωμάτων τὴν χρείαν, ἀλλὰ καὶ ταύτην σοι ἀκέραιον ἐφύλαξα, καὶ τῶν δαπανηθέντων εἰς σὲ ἀναλωμάτων οὐδὲν ἐλιπεν ὀφειλὴν τὸ σκεῦος, ἀλλ' ἐξ ἰδίων μου γονέων ἔχουσα καὶ δαπανῶσα. παρακαλῶ οὖν σε, τέκνον, μὴ δευτέρᾳ χηρείᾳ με περιβάλῃς, μηδὲ ὃ κοιμηθεῖσαν ἤδη πένθος πάλιν ἀνεγείρας τὸ ὃ ἀναχωρῆσαί σε· ἀλλὰ πείμενον τὴν ἐμὴν ἀποίωσιν· ἴσως μετ' ὀλίγον ἀπελεύσομαι χρόνον. καὶ γὰρ νέοι καὶ εἰς γῆρας μακρὸν ἥξειν ἐλπίζοντες· καὶ ὃ γηγηρακότες ἡμᾶς ὀφθῆναι ἕτερον, ἢ τὸν θάνατον ἐκδεχόμεθα ἀπαντῆτος. ὅταν οὖν τῇ γῇ παραδῶμεν, ἐν τοῖς ὀστέοις τοῦ πατρός σου ἀναμίξης, σέλου μακρὰς ἀποδημίας, καὶ πλέε πάλιν θαλάττην, ἐὰν δὲ θέλῃς. τότε γὰρ ὁ κωλύσων ὀφθεὶς. ἕως ὃ ἐμπνέω, ἀνάσχου τὴν μὲν ἡμῶν οἴκησιν. μὴ οὖν θελήσῃς, τέκνον, Θεῷ προσκαρτοῦσα μάτην καὶ εἰκῇ τοσούτοις ἡμᾶς περιβάλῃ κακοῖς ἀδικηκόσι σε ὀφθέν. οὕτ ὁ δεσμὸς κατέχέτω σε πρὸς ἡμᾶς. Ταῦτα δὲ ταῦτοις παραπλήσια λέγουσα πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἔπεισεν αὐτὸν τὸ ὧ τέως μὴ χωρισθῆναι, ἀλλὰ μείναι τὸ τῇ πόλει σὺν αὐτῇ. ὅμως καὶ τοῦτο ποιήσας οὐκ ἀπέστη τῆς προθυμίας ἧς εἶχεν, ἀλλὰ πάσας ταῖς ὑπερθυμίας τοῦ βίου κατεπάτησε, καὶ τὸ τοσοῦτο πλοῦτον ὑπάρχον πλοῦτον ἐμίσησεν, καὶ τοῦτο ἀξίας αὐτὸν τῷ φίλτρῳ τῆς ἀποστολικῆς. ἐπὶ γὰρ καθαιρέτης πάσης ὑπερηφανίας, καὶ κατηγόρητης πάσης ἀλαζονείας, ἐκκόπτων οὐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ τὴν περίεργον ποικιλίαν τῶν ἐνδυμάτων. Ζηλώσας ὁ τοῦ ὑπερθύρου οὐκ τῶν Ιεροσολύμων ὑποστρέψαντος, ἀναγνώστου τῆς τοῦ Αντιοχείας ἐκκλησίας καθίστησι μακάριον Ιωάννην. τοῦτῃ οὖν τῇ τάξει καθεστὼς, καὶ τὴν φρένα ὅτι πλοῦτον αἱρούμενος, τοῦ

κζ'

χῆ Ιουδαίων ἐξ λόγου συνέταξεν. οὐθέως οὖν μῆ τιν' χρεστονίδν τῦ ἀναγνώστου, ἐπ ὧν ἐν τῇ πόλει ἤρξατο τῆς ἀσκήσεως ἐ σκληραγωγίας, δοκιμάζων ἑαυτὸν εἰς τ μονήρη βίον, ὃν ἐπόθη ἐκ βεαχείας ἡλικίας.

6 *Matris mors. vitam monẽ amplicatur.*

Χρόνῳ δ' οὐ πολλῷ διϊπετύσαντος, τέλει τ βίν ἐχρήσατο ἐ ἡ μακαρία αὐτ μήτηρ καταλείψασα αὐτῷ πλοῦτον πολὺν ἔν τε χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ ἐ ἐσθῆτι καὶ κλήμασι καὶ αἰδραπόδοις καὶ ἀλόγοις καὶ ἄλλοις οἰκιακοῖς πολλοῖς πράγμασι. ταῦτα οὖν κοσμίως καὶ εὐσεβῶς κηδεύσας καὶ ἐκκομίσας κατέθετο ἐν τῷ τάφῳ, ἐν ᾧ ἰῶ ὁ μακάριος πατὴρ αὐτ κατακείμενος, κατ' τιν πρόταξιν τῆς οὐσίας αὐτ μερίδος. πᾶσαν τὰ οὖν τ μὲ χρυσίον διέδωκε πτωχοῖς καὶ τοῖς δεομένοις, ἐν δ' ἀργυρίου διένειμεν εἰς τὰ ἐκκλησίας καὶ τὰ πένιξ μοναστήρια τῆς πόλεως πρὸς κατασκευὴν τιμίων κειμηλίων, ἐν δ' παῖδας καὶ παιδίσκας ἔλυσε τ δεσμοῦ τ δουλείας, πολλοὺς ἐλευθερώσας, καὶ λειτουργοὺς ἐκ τ πρεσβυτέρων τάγμ, τ δ' κτῆσιν ἐ τὰ ἄλογα ἀπέδωκε τοῖς τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐ αἰσχύνην ἀδὼν εἰ μὴ τὰ τ δημοσίους φόρους ἀποτιμώτων. ταῦτα πάντα ὕτω διοικήσας ὁ τῆς ἀληθείας ἀγωνιστὴς ἐν δυσὶ πολλῇ δίψῃ, θαλάσσῃ τῇ μητέρι καὶ ἀναγνώστει τῶν θείων γραφῶν, φυλαξ ἐγκήρατος ὑμούμενος τ ἑαυτ σώματος, φεύγων σφοδρὰ καὶ ἀποσοβῶν ἐν δ' γλαφυρισμοὺς ἐ τὰ ἀπρεπῆς μίξεις τῶν αἰσχρῶν ἐπιθυμιῶν, πρᾳότατα δ' καὶ ἀγαθὸν ἀνδ, ὡς ἐν ναῷ ἁγίῳ, ἐν τῷ σώματι αὐτ κατοικιζόμενος. νυστόμενος δ' ὑπὸ τ στωικότητος μὴ ἀρκεῖσθαι τοῖς ἐν τῇ πόλει πόνοις, σφιγγόσης αὐτ τὰς ὥρας, εἰ καὶ σῶον ἰῶ τ φέσιμα, καταλαμβάνει τὰ πλησίον τῆς πόλεως μοναστήρια, ἀναχωρήσας τῆς ἰδίας συγγενείας καὶ πόλεως, ἐ εἰς τὸν ἅγιον Ιερουσαλὴμ πολιτογραφηθείς, ἐν ᾗ καὶ γνωσθῶσαι ἐσπευδε καὶ ἐπεπόθη. ἤρξατο γοῦν καθεξῆς ἐκεῖσε τ αὐτῆς ἀσκήσεως καὶ ἀγρυπνίας, ἐπεκτείνας ἑαυτὸν, καὶ φυλάσσων ἀεὶ τῇ προσευχῇ, καὶ μὴ δίδους ἑαυτῷ ὕπνον, ἀλλ' ἀνενδότως νύκτωρ τε ἐ μεθ' ἡμέραν τῦτο ποιῶν, ὥσπερ τότε σαρξάμενος, τοῖς μὲ ἤδη προηγουμένοις ὁπλήσμασιν ἡγούμενος, τοῖς δ' μέλλουσιν ἐπεκτεινόμενος, μιμητὴς τῦ σοφωτάτου Παύλου γενόμενος ἀρχῶν. ὁρῶντες δ' αὐτὸν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ ἰῶ, τοιαύτης ἀναγωγῆς ὄντα, παρεκάλουν αὐτὸν " προϊσταθῆναι αὐτῶν, καὶ διδάσκειν αὐτοὺς τὰ πρὸς ὠφελείας ψυχῆς. ὁ δ' ἠναγκάσθη μὲν αὐτῶν οὐκ ἠθέλησε διὰ ἐ τὴν προσποίητον ταπείνωσιν τῶν ἀδελφῶν φροντίδος, πλὴν ἔδωκε δ' αὐτοῖς ὅρους ἐγκρατείας καὶ προσευχῆς καὶ ἀσκήσεως, μιμητὴν τε τῶν θείων γραφῶν, καὶ πολιτεύσιμον ἥσυχον καὶ βίον ἀκτήμονα, τάξιν τε στάσεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῷ καιρῷ τῆς νυκτερινῆς ὑμνῳδίας καὶ καθημερινῆς προσευχῆς, ἐπέχειν τε τὸν γλωσσὰν καὶ χαλιναγωγεῖν αὐτὸν πρὸς τὸ μηδὲν ἀπρεπὲς ἀποφθέγγεσθαι, προπαρεπόμενος αὐτοῖς ἀναβαίνειν καὶ τὸ ἐπιτήδειον, καὶ διακρίνειν τὰ αὐτὸ ἐπιβουλὰς καὶ τοὺς πονηροὺς λογισμούς, ὡς ἐποπτεύεται τοῖς ἀνθρώποις· ἐπήλειφέ τε αὐτοῖς τῇ θαλπόσει καὶ τὸ μιμεῖσθαι τὰς πολιτείας τῶν ἁγίων, καπεξαίρετον Ηλιου καὶ Ελισσαίου τῶν προφητῶν, οἵτινες διὰ πολλὰ ἀκτημοσύνῃ ἐπέτυχον τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας, ἡμούμενοι ὑπήκοοι ἄγγελοι· μὴ προσέχειν δ' τραπέζαις πολυτελῶν ἐδεσμάτων, ἀλλὰ μόνον ὃ ἐπιτυχὸν πρὸς τὸ τοῦ σώματος χρείαν· μεταδιδοῦ δ' καὶ τοῖς " δεομένοις ἐκ τῆς ἰδίων πόνων, ἀπεκδεχομένους τὰς ἐκ παρ' αὐτῶν ἀμοιβὰς παρὰ τοῦ πλουσιοδότου Θεοῦ. ὑπὲρ τούτοις δ' ὧν ἐσκόπει ἐπισφίγγειν, ὧν δ' σαλευομένους ἐστήριζεν, ἀεννάως δ' ὧν προσευχῆς λόγους καὶ ἀναπαύσεως καὶ ὑπομονῆς καὶ ὁλοσίας καὶ γενναίας ἐκίνει. πάλιν δ' καὶ ὧν προσευχῆς ἀναπαύσεως καὶ βασιλείας οὐρανῶν διηγεῖτο ἔμπυρος, δι' ὧν εἰς πόθον ἠρέθιζε ὧν ἀμοιβῶν αὐτῶν καὶ εἰς μετουσίαν ἦγε, ὧν δ' πλειοτέρους εἰς πλείονα προθυμίαν ἀνεκόμιζε, ταῦτα καὶ τὰ τούτων παραπλήσια διδάσκων αὐτοὺς ἀεννάως. οὐ μόνῳ δ', ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἀπαντῶσιν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐκείνῳ διηγεῖτο πρὸς ὠφέλειαν ψυχῆς, ἡμούμενος σπλὴν διδασκαλίας πάσης τῆς Ανιοχέων χώρας· ἐ διὸ αὐτοῖς ποθητὸς, καὶ μετ' δέους καὶ πολλῆς αἰδοῦς ἤρχετο πρὸς αὐτὸν ἀ

μένον

Φιλιπ. γ. ιδ.

χ. ἔμπροσθεν

ἴσ. φροντίδι

χ. παραπλήσια

μόνον ἀσκηταί, ἀλλὰ καὶ λαϊκοὶ καὶ κληρικοὶ καὶ ἀξιωματικοὶ ἀκούσαντες τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ νουθεσίας πνευματικῆς. εἶχε γὰρ ὁ αὐτῷ οἰκοῦν ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον, ᾧ βρύων ὁ τῷ στόματι αὐτοῦ τὰ θεῖα λόγια. πάντες ἦν εὐφραινόμενοι καὶ ὠφελούμενοι ψυχικῶς, ὡς ἔτρεφον εἰς τὰ ἴδια βιῶσαι τοιοῦτος ὃν Θεῷ. φήμη ἦν διέδραμε πανταχοῦ περὶ αὐτοῦ. ἰδὼν γὰρ ἀξιωθεὶς παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τούτου τοῦ χαρίσματος, ὥστε συνιέναι ταῖς θείαις γραφαῖς, καὶ ἑρμηνεύειν αὐταῖς, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτῶν δυσνοήτους φράσεις τηλαυγῶς τοῖς πᾶσι διηγεῖσθαι καὶ σαφηνίζειν, συγγραφάμενος καὶ βίβλους πολὺς ὠφέλειαν τῶν ἐρωμένων, ὥστε πολλοὺς μεταγράφειν αὐτάς, καὶ λαμβάνειν εἰς ταῖς ἰδίας πατρίδας, καὶ μελετᾶν ὑπ' αὐτῶν ἀδιαλείπτως, καὶ ἐκπηδᾶν αὐταῖς.

χ. γραμμάτων,

Ἦν δέ τις ἀναχωρητὴς ὑπὸ τῷ μοναστηρίῳ, Σύρος τῷ γένει, ὀνόματι Ησύχιος, πρεσβυτικῶς τῷ γήρᾳ τῆς ἡλικίας, ποιήσας χρόνον ὑπ' αὐτῷ, ἀσκήσαντος ὑπὸ σκληραγωγίαν μεγάλην. Εἶχε δὲ καὶ προόρασιν θείας ἀποκαλύψεως. τοῦτον οὖν ἐμιμεῖτο ὁ μακάριος Ιωάννης ὑπὸ τοῖς ἤθεσι καὶ τοῖς τρόποις καὶ τῇ ἐγκρατείᾳ. ὑπὸ μιᾷ οὖν νυκτὶ ἀγρυπνοῦντος αὐτοῦ καὶ προσευχομένου, ὁρᾷ δύο ἄνδρας ἐλθόντας πρὸς τὸν μακάριον Ιωάννην, ἔνθα καὶ τὰς θύρας αὐτοῦ κτυπεῖν, προσεβόλλοντας τοῖς λίθοις, ἵνα ἐκκρεμῆς τὸ μανδύλιον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τόμον γεγραμμένον, καὶ δὲ ἕτερον κλοιὸς κατέχοντα· οἷς θεασάμενος ὁ Ιωάννης, καὶ ἐμφοβος γενόμενος, ἀνεύσας προσεκύνησεν αὐτοῖς ὅτι τίνι γνῶ. οἱ δὲ κρατήσαντες τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἀνέῳξαν αὐτῷ λέγοντες· θάρσει, καὶ μὴ φοβοῦ. ὁ δὲ φησι πρὸς αὐτούς· τίνες ἐστέ, κύριοί μου, ὅτι κατηξιώσατε προσελθεῖν πρὸς δοῦλον ὑμῶν τοιαύτη ἀναπαύσει; οὔτε γὰρ ποτε ἑωράκαμεν τινὰ ἔχοντα τοιαύτην δόξαν, ἵνα ὁρῶ ὑμᾶς ἔχοντας. ἀποκριθέντες δὲ εἶπον αὐτῷ, μὴ φοβοῦ, ἄνερ ὀλιγοψυχίαν, νέε Δανιήλ, ἐν ᾧ ηὐδόκησε κατοικῆσαι τὸ ἅγιον πνεῦμα διὰ τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας σου. ἀπεστάλημεν γὰρ πρός σε παρὰ τοῦ μεγάλου διδασκάλου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ἀναγγεῖλαί σοι χαρὰν μεγάλην, ὅτις ἔσται πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ. ἐκτείνας δὲ ὁ πρεσβύτης τὸν χεῖρα αὐτοῦ ὅτι δέδωκεν αὐτῷ τὸν γεγραμμένον τόμον, οὗ κατέσχεν, εἰπών· δέξαι τοῦτον τὸν χάρτην ἐκ τῶν χειρῶν μου. ἐγὼ γάρ εἰμι Ιωάννης ὁ ἀναπεσὼν εἰς τὸ στῆθος τοῦ Κυρίου ἐν τῷ μυστικῷ δείπνῳ, καὶ κεῖθεν ἐξουσιάσθην τῆς θεολογίας τὰ νάματα, καὶ φράσας εἶπον· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. καὶ σοὶ οὖν ἐχαρίσατο ὁ Κύριος τῆς ἀληθείας τὴν γνῶσιν εἰς τὸ διαθρέψαι διὰ τοῦ στόματός σου πάντας τοὺς λαοὺς τὸν βρῶσιν, καὶ τὸν ἀπολλυμένον, ἀλλὰ τὸν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἑρμηνεῦσαι αἱρετικῶν στόματα, ἐλλιῶντα τὰ καὶ Ιουδαίων, τὰ ἀληθινὰ παραινέματα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. ὁ δὲ ἕτερος ἐκτείνας τὸν χεῖρα αὐτοῦ ὅτι δέδωκεν αὐτῷ, ὥσπερ κατέσχε κλοιόν, λέγων· δέξαι καὶ τοῦτο. ἐγὼ γάρ εἰμι Πέτρος ὁ θερμὸς τὴν πίστιν, ὁ καὶ ὁμολογήσας τῷ Κυρίου Χριστὸν καὶ υἱὸν τοῦ ζῶντος Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο πιστεύθεις παρ' αὐτοῦ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. καὶ σοὶ οὖν αὐτὸς ὁ Κύριος τὰς κλεῖς τοῦ ἁγίου αὐτοῦ ἐκκλησιῶν ἐνεπίστευσεν, ἵνα ὅσα δήσῃς ὅτι τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὃ ἂν λύσῃς ὅτι τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τῷ οὐρανῷ. πάλιν οὖν κλίνας τὰ γόνατα αὐτοῦ ὁ μακάριος Ιωάννης προσεκύνησε λέγων· τίς εἰμι ἐγὼ, κύριοί μου, ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ πάντων ἀνθρώπων ἐλαχιστότερος, ἵνα ἰχνιάσω πρὸς ταῦτα, ἅπερ εἰπατε, αὐταρκέσαι. οὐκ εἰμὶ ἄξιος τοιαύτης μεγίστης καὶ φοβερᾶς καταπλαγῆναι ἐπαγγελίας· οὐ δυνάμαι πρὸς αὐτήν. οἱ δὲ αὖθις ὅτι λαβόμενοι αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς ἤγειραν λέγοντες· στῆθι ὅτι σοῦ πόδας σου, ἵσχυε καὶ ἀνδρίζου, καὶ ποίησον πάντα ὅσα ἐνετειλάμεθά σοι. μὴ ἀποκρύψῃς τὸν δοθεῖσάν σοι χάριν παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ λαλῆσαι καὶ φωτίσαι καὶ σπεῖραι λόγον αὐτοῦ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ σου, ἐπεὶ καὶ ὁ ἰδεῖν αὐτοῦ αἷμα ἔδεξεν, ἵνα σώσῃ αὐτοὺς ἐκ πλάνης. λάλησον λόγον τοῦ Θεοῦ

7 *Hesychij visio de Iohanne.*

χ. τῇ χάριτι

χ. ἐπιστολὴν πας χ. ἐπιστολῶν

χ. αὐτοῦ

χ. ἠυδόκησε

χ. ἐδέξευσεν,

χ. ἐλαχίστοτερος,

Θεοῦ ἀνενδυάτως. μανθάνετε τοῦ Κυρίου εἰπόντος· Μὴ φοβοῦ τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ μου δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. καὶ σὺ οὖν μὴ διειλιάσῃς, ὅτι ηὐδόκησεν ὁ Χριστὸς καὶ Θεός ἡμῶν δι' οὗ φωτίσας πολλὰς ψυχὰς καὶ εἰς ὑπόγνωσιν αὐτοῦ ἀγαγεῖν. μέλλεις δὲ καὶ εἰς θλίψεις καὶ κινδύνους ἐλθεῖν διὰ τὴν ὀρθότητα τῆς ψυχῆς σου; ἀλλ' ὑπόμενον ὡς γνήσιος ἀγωνιστής. διὰ γὰρ ταύτας τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν κληρονομήσεις. ταῦτα αὐτῷ εἰπόντων καὶ καταφθεγγισαμένων τὸ μέτωπον καὶ πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ, διδωκότος αὐτῷ καὶ τὸν ἐν Κυρίῳ ἀσπασμὸν ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ ὅσιος Ησύχιος ταῦτα θεασάμενος ἔμενεν ἔκπληκτος πολλὰς ὥρας ἐνεός, θαυμάζων τὴν ὁπλασίαν καὶ ἐκπληττόμενος. περίφοβος δὲ γενόμενος, ἦλθεν εἰς τὸ σκήνωμα, ἔνθα εὗρε τοὺς ἀδελφοὺς σὺν θεσμισθέντας ἐν αὐτῇ. καὶ καθίσας σὺν αὐτοῖς πάλιν καθ' ἑαυτὸν ἡδολέχα καὶ ἐξίστατο, ἐνθυμούμενος τὴν ὄρασιν, ἕως εἶδεν. ὡς δὲ εἶδον αὐτὸν οἱ σὺν αὐτῷ ὄντα ἀγρυπνοῦντα, περιπλόκοις αὐτῷ πρὸς ἀγάπην ἀναγκαίαν αὐτοῖς τὴν αἰτίαν. ὁ δὲ γενάξας μέγα ἐκ βάθους τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ εἰπὼν τὸ κεφάλαιον, μὴ δάκρυον εἶπεν· ὦ τέκνα, πόσους κρυπτοὺς δούλους ἔχει ὁ Θεός, ὧν οὐκ ἔστιν ἄξιος ὁ κόσμος; ἀληθῶς θαυμασταὶ αἱ ὁδοί σου, Κύριε, καὶ ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματά σου. τὴν οὖν ἀδελφὴν ὑπὲρ πλείω περιεκαλύπτων αὐτὸν φράσαι αὐτοῖς τὴν αἰτίαν, ἀποκριθεὶς ὁ Ησύχιος λέγει· Μυστήρια μὲν βασιλέως κρύπτειν καλόν, θησαυρίζει γὰρ οὐκ ἀσφαλῶς, ἀλλὰ δὲ βαρυπάτην τὴν ἡμῶν ἐπάγει· μυστήρια γὰρ Θεοῦ καλύπτειν ἴσον κίνδυνον ἔχει, τάχα δὲ καὶ μείζονα, καθ' ὃ εἰς ψυχὴν τίνει, καὶ δι' ὃ τοῦτο αἰώνιον κόλασιν ἐπάγει. διὸ οὐ χρὴ κρύβδην ταῦτα, καὶ μάλιστα ἅπερ αὐτὸς θέλει γνωσθῆναι περὶ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν γνησίως αὐτῷ προσκειμένων, καὶ ἀγωνιζομένων ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας. ἀλλὰ παρακαλῶ ὑμᾶς πιστῶς καὶ βιωφελῶς ἀκοῦσαι τῶν λεγομένων, μαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου, ὅτι ἀψεύδομαι. τότε ἐξηγήσατο αὐτοῖς πάντα τὰ τῆς ὁπλασίας, παρακελεύσας αὐτοῖς μὴ γνωσθῆναι ταῦτα τῷ μακαρίῳ Ιωάννῃ πρὸς ὃ μὴ ἀναχωρῆσαι αὐτὸν ἐκ τοῦ μοναστηρίου, καὶ ζημιωθῆναι αὐτοὺς τοιούτου μεγάλου θησαυροῦ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα ἐθαύμασαν, δοξάζοντες τὸν Θεόν. ὁ δὲ μακάριος Ιωάννης ταῦτα οὐκ ἔμαθε πρό τινος· ἀλλ' οὐδὲ ἠμέλει τῆς ἀσκήσεως, καὶ μυστὴς τῶν θείων γραφῶν, καὶ τῆς ἀγρυπνίας ὑπὲρ τὸ προσευχαῖς καὶ δάκρυσιν, ὑπὸ ἡσυχίαν φέρων καὶ σκηπτίζων τὴν τε παλαιὰν καὶ καινὴν διαθήκην, καὶ ἐρημικωτέραν αὐτῶν. πολλοὶ δὲ τῶν πλησίον μοναστηρίων ὁρῶντες αὐτὸν ἀκηλίδωτον βίον, ἐπόθησαν αὐτοῦ τὴν πολιτείαν καὶ ἀσκητικὸν, καὶ εὐαρεστοῦντα τῷ Θεῷ πολλὰ κατορθώματα. φήμη δὲ διέδραμε περὶ αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ εἰς τὰς ἀπεχούσας ἐπαρχίας, ὥστε ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν θεάσασθαι αὐτὸν, καὶ ἀκοῦσαι τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. συνεχάλα δὲ καὶ ἀσκητικοὺς λόγους, καὶ ἀπέστελλεν αὐτοῖς τοῖς ὀπτιμοῦσι τὸ ἀγγέλων πολιτείαν μιμήσασθαι πρὸς κατάνυξιν καὶ ἐπιγνωσμὸν αὐτῶν. ἐν γὰρ τῇ μὴ ἀγίων πάντων οὐδὲ ἐν τῇ πίστει, οὐδὲ ἐν τοῖς ἔργοις, οὐδὲ ἐν τῷ πρὸς Θεὸν παῤῥησίᾳ οὐκ ἐλάττων· τῶν δὲ ἀκτημοσύνη βίου καὶ ξενιτείᾳ, πολλῷ μείζων καὶ τῶν ἄλλων τῶν σὺν ἀκριβείᾳ πολλῇ ζώντων οὐκ ὀλίγῳ μείζων. παρεφύλαττε γὰρ τὰ θεῖα λόγια, καὶ φόβος αὐτοῦ προσῆν πρὸς αὐτῶν, καὶ ἤθελε πάντας τὴν τοιαύτην πολιτείαν μετέρχεσθαι. ἐμέμνητο δὲ καὶ τοῦ λέγοντος ἐν ᾧ ἑκάστῳ ᾧ ὀκτωκαιδεκάτῳ ψαλμῷ· Τὰς ἐντολάς σου ἐζεζήτησα, καὶ ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐνώπιον βασιλέων, καὶ οὐκ ᾐσχυνόμην· καὶ ἐμελέτων ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου, αἷς ἠγάπησα σφόδρα.

8 *Miraculum de Antiocheno nobili Hemicranio laborante.*

Ἐπειδὴ δὲ ποτὲ Κύριος θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν, καὶ προσετέθη αὐτῷ παρ' αὐτοῦ σὺν τῇ δοθείσῃ αὐτῷ τοῦ λόγου χαρίτι καὶ ἡ κατὰ τῶν παθῶν ἐξουσία, λοιπὸν οὐκ ὀκνητέον καὶ περὶ αὐτῶν ὀλίγα εἰπεῖν ἐκ πολλῶν, καὶ δόξαι τὸν τοῦ ὕδρου περιφανείας. ἀνὴρ γάρ τις τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ, πλούσιος σφόδρα καὶ εὐγενὴς, ἦλγει τὸ ἡμίκρανον αὐτοῦ, ὥστε ἐκ τοῦ πολλοῦ πό-

you

τοῦ πηδῆσαι ⟨W⟩ δεξιὸν αὐτοῦ ὀφθαλμὸν, καὶ κρέμασθαι ἐπὶ τῇ σιαγόνι αὐτοῦ. πολλὰ ὖν ἐχρήματα ἀναλώσας εἰς τοὺς ἰατροὺς καὶ σοφιστὰς ἴωσατο πλέον οὐδέν. ὡς δὲ ἀκούσας περὶ πολλῶν περὶ Ἰωάννου, ἀφικέτο πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, καὶ προσπεσὼν ἐκράτησεν αὐτοῦ τὰς ἁγίας χεῖρας, καὶ κατεπασάζετο λέγων· εὐλόγησόν με, πάτερ, καὶ δεήθητι τοῦ Κυρίου περὶ ἐμοῦ, ὅπως ἰάσηταί με ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπαλλαγῶ τῆς συνεχούσης με μάστιγος· διότι πολλὰ ποιήσας οὐκ ἠδυνήθην παρασχεῖσθαι ἐμαυτῷ τὴν σωτηρίαν. εἰ γὰρ ἠθέλησεν ⟨W⟩ δυνατόν μοι ἰάσασθαι, εἶχον πολλὰ τὰ ὑπάρχοντά μοι δοῦναι αὐτῷ προθύμως, καὶ αὐτόν, εἰ ἠδυνήθην, τὴν ψυχήν μου. ἀποκριθεὶς ὖν, ὁ μακάριος Ἰωάννης εἶπεν αὐτῷ· αἰσθάνεσθαι συμφορᾶς ἐπέρχονται τοῖς ἀνθρώποις διὰ τὴν σκληρότητα τῆς ψυχῆς αὐτῶν, καὶ τὴν εἰς Χριστὸν ὀλιγοπιστίαν. ἐὰν οὖν ὁλοψύχως πιστεύσῃς, ὅτι δυνατός ἐστιν ὁ Θεὸς ἰάσασθαί σε, καὶ ἀποζῇς ἐκ τῶν παρόντων σε κακῶν σεσωσμένος, ὁλὴν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. ἀποκριθεὶς ὖν ὁ ἀνθρωπος εἶπεν αὐτῷ· πιστεύω, Κύριε, ποιῶν καὶ πρώτα τὰ κελευόμενα παρὰ σοί· καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐπελάβετο τῶν ἱματίων αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, ὧν περιεβέβλητο, καὶ ἐπέθηκε τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ καὶ τῷ νοσοῦντι ὀφθαλμῷ. καὶ παραχρῆμα ὁ μὲν πόνος ἐπαύσατο τοῦ ἡμικρανίου, ἀπεκατεστάθη ὖν καὶ ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ εἰς τὸ ἴδιον τόπον, ὥσπερ ἰδίᾳ περφύκει, καὶ γέγονεν ὅλος ὑγιής, ὡς μηδέποτε ἀλγήσας. καὶ ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος εἰς ⟨W⟩ οἶκον αὐτοῦ δοξάζων ⟨W⟩ Θεὸν ⟨W⟩ διὰ τοῦ θεράποντος αὐτοῦ Ἰωάννου χαρισάμενον αὐτῷ τὴν ὑγίειαν. διηγήσατο ὖν πᾶσι τοῖς Ἀντιοχεῦσι τὸ γινόμενον εἰς αὐτὸν σημεῖον, καὶ πάντες ἐξεπλήσσοντο ὁπὶ τῷ θαύματι τοῦ θεράποντος.

9 *Miraculū de Archelao leproſo.*

Ἀνὴρ δέ τις ἦν ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὀνόματι Ἀρχέλαος. οὗτος ἦν ἀξιωματικὸς, καὶ πρῶτος τῶν ἐν τῇ πόλει. ἐζήλωσεν οὖν ὁ τοῦ πονηροῦ αὐτοῦ λέπρα, καὶ πολλὰ ποιήσας οὐκ ἠδυνήθη ταύτης καθαρισθῆναι. ἐθελήσει οὖν μεγάλως οὐ μόνον τοῦ νόσου, ἀλλὰ καὶ τοῦ αἰσχύνου, καθότι εἰς ἐπιφανῆ τόπον ἦν, καὶ οὐκ ἠδυνᾶτο κρύψαι αὐτὸν, ὡς καὶ πλειστάκις χρονοτριβήσας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ διὰ τοῦτο· εἰ μὴ αὐτὸν ἀπρόσιτον. πάντες γὰρ ἐβδελύσσοντο καὶ ἀπεστρέφοντο αὐτὸν, μωσαπτόμενοι καὶ πλησιάσαι αὐτῷ. ἐπῆρχε δὲ αὐτῷ γνήσιος φίλος, καὶ ἐθελήσει θεωρῶν αὐτὸν ὕτω διακείμενον. ἐν μιᾷ οὖν συνῶν αὐτῷ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐκ θείας ἐπινοίας κινηθεὶς λέγει τῷ Ἀρχελάῳ· πολλὰ ἀκούω περί τινος μοναζόντος οἰκειωτὴς ἐν ἐν τῶν μοναστηρίων τῶν περὶ τὴν πόλεως, ἀπερχομένων τινῶν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐπιστρεφόντων, πλῆθος εὐχρηστιῶν αὐτῷ. ἄκουσόν μου οὖν συμβουλεύοντός σοι, καὶ ἀπέλθωμεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ μοναστηρίῳ μὴ πίστεως καὶ ὀρθοῦ συνειδότος, καὶ παρακαλέσωμεν αὐτὸν εὔξασθαί σε, καὶ ἐλπίζω μὴν ἐν ⟨W⟩ τῷ αὐτοῦ θεραπεύομενον Θεὸν, ὅτι οὐχ ὑπισχνοῦμαι δὲ αὐτὸν ἀπρόσιτον. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀρχέλαος, ὅτις ἦν θεοσεβὴς καὶ τῷ λόγῳ τοῦ φίλου αὐτοῦ. καὶ τὴν ἐπαύριον ἀναστάντες ἀμφότεροι μὴ κωλυθῆς προεχώρουν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, καὶ εἰσελθόντες πρὸς τὸν μακάριον Ἰωάννην, εὗρον αὐτὸν κατὰ τὸν ἔξω τοῦ πυλῶνος. καὶ πεσόντες παρὰ τοὺς τιμίους αὐτοῦ πόδας ἐδέοντο αὐτοῦ καὶ ἠτοῦν λαβεῖν εὐχήν. ὁ δὲ ἀναστήσας αὐτοὺς ἐπυνθάνετο τὴν αἰτίαν δι' ἣν παραγένοντο. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἀρχέλαος εἶπε· τίμιε πάτερ, παρακάλεσον τὸν Θεὸν ἀφελεῖν τὴν νόσον ταύτην ἀπ' ἐμοῦ. οἶδα γὰρ ὅτι οὐ παρακούει σου ὁ Θεὸς, εἰς ὃν πιστεύεις αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ· ἄνθρωπε, τίς εἰμι ἐγὼ, ὁ ἐλαχιστότερος πάντων τῶν ἁγίων ἀδελφῶν, ἵνα προσεύξωμαι περὶ σοῦ, καὶ δυνηθῇ ἡ δέησίς μου ἰάσασθαί σε; ὁ δὲ ὑπέπεσον παρεκάλει αὐτὸν μὴ πολλῶν δακρύων σὺν τῷ φίλῳ αὐτοῦ ὑπενεδυσάμην τῇ αἰτήσει αὐτῶν, καὶ μὴ ἀμείψεσθαι αὐτοὺς ἡμέραν, μήτε σκοπεῖν τῆς ἐλπίδος αὐτῶν. ὡς δὲ ἐθεάσατο τὴν εἰλικρινῆ αὐτῶν πίστιν, λέγει πρὸς ⟨W⟩ Ἀρχέλαον· σπούδασον τῷ Θεῷ ποιῆσαι ὃ ἀρεστὸν αὐτῷ, καὶ πλῆσαι τὰς χεῖρας τῶν πτωχῶν ὧν ὑπάρχοντων σοι, πίστευσον ὅτι δύνα-

ται σε ἰάσασθαι, καὶ αὖθις θεραπεύσει σε ὁ τῆς ἐξουσίας σε νόσε. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἀρχέλαος εἶπεν αὐτῷ· πρῶτα μὲν κελεύομαί μοι ἀπὸ τῆς ἀγιωσύνης σε εἰς πέρας ἄξω, καὶ εἴ τινός τι ἀφειλόμην ἀδίκως, ἀποτίσω αὖθις κατὰ τὸ διπλάσιον· μόνον ἴασαί με, πάτερ ὅσιε. τότε ὁ μακάριος Ἰωάννης λέγει τοῖς πρεσβυτέροις· λάβετε αὖθις, καὶ λούσατε ἐν τοῦ ὕδατος τοῦ λάκκου, οὗ πίνουσιν οἱ ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἰαθήσεται. λαβόντες οὖν αὐτὸν ἐποίησαν καθὼς συνετάξατο αὐτοῖς, καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐκαθαρίσθη ἡ λέπρα ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἐπιμελουμένης τῆς χειρὸς αὐτοῦ καὶ ἡμιόλιος ὥσπερ ἐν τῷ πρώτῳ, ὡς μήτε ἴχνος αὐτῆς φαντασθῆναι ἐν αὐτῷ. ἐπέστρεψε δὲ ὁ ἀνὴρ θεὸς πρὸς τὸν μακάριον Ἰωάννην εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ καὶ αὐτῷ, προσκαλεσάμενος τοὺς ποσὶν αὐτοῦ, καὶ ὁμολογῶν τὴν θεραπείαν. αὐτὸς δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· φύλαξαι ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦ μὴ ἀδικῆσαι τοὺς πλησίον. ὁ γὰρ Θεὸς βοηθὸς καὶ μεσιμνητὴς αὐτῶν ἐστί, καὶ ἐάν σε ἀνέξηται ἐπηρεάζοντος καὶ θλίβοντος αὐτούς. καὶ ἐρχεῖ εἰς πλεονεξίαν τῶν ἐρημιτῶν ἢ τοῦ πλουσίου ἐκείνου καὶ τοῦ Λαζάρου παραβολή, πῶς ὁ μὲν ἀπὸ τῶν ἀπαθεστέρων καὶ ἀπλεῖ γνώμην ἀπλεῶς ἐσχολάζετο, καὶ μηδὲν καθαρπάσαντος ἐξ αὐτοῦ (ἅτε γὰρ εἶχεν ὁ λάβοι) ὁ δὲ εἰς κόλπους Ἀβραὰμ αἰωνίοις ἀγαθοῖς ἀπολαύων ἀνεπαύσατο αὐλιζόμενος. ὁ γὰρ πλούσιος διαφερόμενος καὶ ἡμέραν λαμπρὰν, καταφέρει τὸ πρόσωπον λιμαγχόμενος καὶ ὀπὸ θυμιῶντος καὶ ἀπὸ τῶν ψιχίων τῆς τραπέζης αὐτοῦ χορταθῆναι, καὶ μὴ δυνάμενος. Εἰ οὖν ἀπὸ τούτου ἐκφύγοι τὰ μυρία κακὰ ἐκεῖνα, τί δὲ πείσεσθε ὑμεῖς οἱ καθαρπάζοντες τοὺς πένητας καὶ καταθλίβοντες καὶ γυμνοῦντες καὶ στερροῦντες αὐτούς· καὶ αὐτῆς τῆς καθημερινῆς τροφῆς; ποῖος ὑμᾶς ὑποδέξεται τόπος, εἰ μὴ ἐκεῖνος, ἔνθα ὀκλασμὸς καὶ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων; εὐαρεστήσωμεν οὖν τῷ Θεῷ τῷ παραδόντι σε ἐν τούτῳ ἀπὸ τῆς πρὸς ὀλίγον ἡμερινῆς ταύτης τροφῆς. Εἰ μὴ γὰρ αὕτη συνέβη σοι συμφορά, εἶχες ἂν καταδικασθῆναι καὶ σὺ τῇ αἰωνίᾳ κολάσει, οὗ τρόπον ὁ πλούσιος ἐκεῖνος. λοιπὸν δὸς δόξαν τῷ Θεῷ, ἐξομολογούμενος αὐτῷ ἀπὸ ἀγαθῶν πραξέων, καὶ πληρῶν πάντα, ἃ συνέταξά σοι ἐν τῷ τούτου πολιτεύου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἀρχέλαος εἶπεν αὐτῷ· ἐν ἀληθείᾳ καὶ λέγω, πάτερ ὅσιε, ὅτι ἀπὸ λοιποῦ σε ἔσομαι εἰς τὴν καρδίαν μου, ὥσπερ ῥομφαία δίστομος, καὶ ἡδόμην αὐτῶν ὡς αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἀπολεσθέντος μοι· καὶ τὸ λοιπὸν οὐ προσθήσω προσπεῖναί τινι τοιούτοις μου πλημμελείας, οὔτε μὴν δουλεύσω ἀπὸ τοῦ νῦν ἐπιγείῳ βασιλεῖ, ἀλλὰ μόνῳ τῷ ἐπουρανίῳ ἀνάκτι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν. ἀπέρχομαι τοίνυν ἐν τῇ πόλει, καὶ πιπράσκω τὴν ὑπάρξιν μου πᾶσαν, καὶ τούτων ἀφανίσω τοῖς ἐνδεέσιν. ἐπιστρέψας δὲ ἐκεῖθεν ἔσομαί σοι ἐπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς μου ἐπὶ τοῦ σοῦ πατρικοῦ πόδας τῆς σῆς μακαριότητος. παρακαλῶ οὖν σε, πάτερ, εὔξασθαι ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ μνημονεῦσαί μου πρὸς Κύριον, ὅπως ἐνισχύσῃ με ὁ Θεὸς πληρῶσαι πάντα, ὅσα συνεβάλου αὐτῷ καὶ ὑμῖν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ μακάριος Ἰωάννης εἶπεν αὐτῷ· πορεύου, τέκνον, ἐν εἰρήνῃ, καὶ ὁ Κύριος κατευοδώσει πάντα σε, καὶ πᾶσαι τοῦ βουλοῦ σε πληρώσει εἰς ἀγαθόν. ἀπελθὼν δὲ ὁ Ἀρχέλαος ἐν τῇ πόλει ἐποίησε πάντα τὰ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἐπιστρέψας ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἀπετάξατο τῷ βίῳ, καὶ γέγονεν ἀσκητὴς τέλειος ἐγκρατευσάμενος ἀπὸ παντὸς ποτηροῦ πρόγματος μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. ἀνεπαύσατο δὲ ἐν εἰρήνῃ ἐν τῷ αὐτῷ μοναστηρίῳ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ καὶ ἐν ὁσίᾳ Ἰωάννῃ τῷ φίλῳ αὐτοῦ, ὡς αἰτίῳ γεγονότι τῆς ἀγαθῆς ταύτης συμβουλῆς καὶ ἀγαγωγῆς.

Δικ. 15. 19.

χ. λιμαγχόμενου

χ. φοτ

**

10 *Plerique exemplo Iohannis monachizantur.*

Ἀνὴρ δέ τις, ὀνόματι Θεόδωρος, ἦλθε τὴν πλουτῶ κομῶν ἀκούσας ὁ ἐποίησεν Ἀρχέλαος, ὅτι ἀπετάξατο τῷ βίῳ, προθέμενος μοναχὸν βίον ἐλέσθαι, προσελθὼν καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μοναστηρίῳ πρὸς τὸν μακάριον Ἰωάννην, καὶ ἀναλαβόμενος τὴν τῶν ἀγγέλων πολιτείαν γέγονεν ἀσκητὴς δόκιμος. πολλοὶ δὲ τῆς πόλεως Ἀντιοχείας ζηλώσαντες τὸν μοναχὸν βίον, ἀπετά-

ξαντο

ξαντο πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐλαῖς, καὶ ἐλθόντες πρὸς τὸ ὄρος μοναστήριον, ἔνθα διῆγεν ὁ μακάριος Ἰωάννης, ἕτερον δὲ τοῖς ἐκτὸς τῆς πόλεως μοναστηρίοις γενόμενοι μοναχοὶ, καὶ πανοπλίζετο ἕκαστος αὐτῶν τῷ καλῷ ἀγῶνι καὶ τῷ κοινῷ ἐχθρῷ τῆς ἀγαθολογίας πρόσκοπτον τὸ τελειότατον ἀρετῆς, τῷ μὲ τὸ κεκτῶσθαι λίθῳ τειχοῖς ἐγκλειόμενον καὶ μηδενὶ τῶν στόλων αὐτοῦ συντυχεῖν, τῷ δὲ ἀποκλειομένων καὶ μηδενὶ κωλυόντων εἰσόδοις τοὺς πρὸς αὐλοὺς καταγομένους συντυχίας· καὶ ἄλλοι ἄλλως τὰς πολιτείας μετήρχοντο τῆς ἀσκήσεως, ἁρπάσαντες ἐξ αὐτῆς τεφρώσεις ἕκαστος πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἰσχύν. τοιοῦτον δὲ ἀπρότων ἡ αἰτία τῶν ἀγαθῶν, μετὰ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας, Ἰωάννου λέγω. πρώτως γὰρ συνήθη ἐδίδασκε τὰ τῆς θείας γραφῆς, ὀπτικεστέρους ὄντας ἐγκλείστους καὶ ἀδυνάτους, καὶ ἐπαλείφων αὐλοῖς λόγοις πρὸς ἄσκησιν τὴν τῆς ἐγρηγορήσεως. πρώτως δὲ πατέρα ἐκάλεσεν αὐλοῦ, αἰτησάμενοι αὐτὸν ὄντα ἐπιστερχόμενοι αὐλοῖς λογισμοῖς, καὶ λαμβάνοντες τὸν τύπον ἀναχωρήσεως εἰς τοὺς ἰδίους τόπους, δόξαν αἰσθόμενοι δὲ ὑστερεῖσθαι αὐλοῦ διὰ τῆς Ἰωάννου σοφίας Θεοῦ. οὐ μόνον δὲ μετάζοντες τοῦτο ἐποίουν, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῷ κόσμῳ πολεμούμενοι ὑπὸ λογισμῶν προσήρχοντο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀνεκάλυπτον αὐτῷ τὰ τῆς ψυχῆς πάθη, ὥσπερ ὑπὸ νοσοῦντες σωματικῶς τοῖς ἰατροῖς τὰ πάθη, καὶ κομιζόμενοι τὰς ἀρμοδίους ψυχωφελεῖς ἐμπλάστρους πρὸς θεραπείαν ὑπέστρεφον χαίροντες. ἐπὶ δὲ καὶ τοῖς πᾶσι τοῖς μοναστηρίοις ἐκείνοις ἀγάπη πολλὴ πρὸς ἀλλήλους ἐπιρρώνυτο βιούντων. ὄντως ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἀληθοζωΐα, οὐ ταραχὴ, οὐ βρωμία ἀδηφαγία, οὐ πόσεως οἰνοφλυγία, οὐ γέλωτος ἐκκεχυμένος, ἢ στωμυλία ὀπισφαλὴς, οὐκ ἔρις καὶ ζῆλος, οὐκ ἄλλο τι τῶν χαλεπῶν. πρώτως γὰρ τοῦτα ἐκ ποδὸς γενέσθαι διὰ τῆς συνεχοῦς τῶν θείων λογίων μελέτης καὶ τῆς Ἰωάννου φερεπιδοὺς καὶ ὀπτικείας.

Ἄλλος δέ τις ἀνὴρ, ὀνόματι Εὔκλεος, ἐκ παραβολικῆς συντριβῆς ἀπώλεσε τὸν δεξιὸν αὐτοῦ ὀφθαλμόν. ὅστις παραγένεται πρὸς τὸν ὅσιον Ἰωάννην ὀπτὶ δὲ μετελθὼν τὸν μοναχικὸν βίον. τοῦτον δὲ τὰς τείχας καιρέτως καὶ εὐδυσωπήτου δὲ μοναχικὸν ἄχθος, ἐπηύξατο αὐτῷ ὁ Ἰωάννης εἰπών· ὁ Θεὸς, ἀδελφὲ, φωτίσῃ σου τὸν ψυχὴν, καὶ τῶν σώματος τὰ ἀσθενήματα πρὸς καρποφορίαν τῶν θείων αὐτοῦ ἐντολῶν. τοῦτα δὲ εἰπόντος, παραχρῆμα ἰωνέωθη αὐτοῦ ὁ ὀφθαλμὸς, ὃς γέγονει ὥσπερ καὶ ὁ ἄλλος. ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τὸ γνώμενον σημεῖον, ἐθαύμαζον λέγοντες· ὅτι ἐν ἀληθείᾳ τοῦτος δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἐστι, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα οἰκεῖ ἐν αὐτῷ, παρέχον αὐτῷ τὸν τῶν ἰάσεων χάριν, ὥσπερ καὶ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις. εἶχον δὲ καὶ τὸ πόθον αὐτοῦ ὡς ἀδελφοὶ, ὀπτιπλείω σπουδάζοντες φόβῳ τῷ πρὸς αὐτὸν ἀγάπῃ, βλέποντες ἃ ἐποίει σημεῖα ὀπτὶ τῶν ἀθετουμένων ὁ Θεὸς δι' αὐτοῦ.

11 *Miraculum de Enucleo monophthalmo.*

Γυνὴ δέ τις ἰδὼν, ὀνόματι Χεισπα, αἱμόρροιδι ἐχομένη ὀπτὶ ἐπλάτυνε τὸ χρέος. καὶ πολλὰ δαπανήσασα τῷ τούτης συμβίου εἰς ἰάσεις ὀπτιμουμένου τῆς θεραπείας αὐτῆς, οὐδὲν ἠδυνήθη καὶ τῷ πάθει πρὸς ὠφέλειαν καινότερόν τι ποιῆσαι. αὕτη ἀκούσασα τὰ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, παρακαλεῖ τὸν ἄνδρα λαβεῖν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. ὀπτὶς δύσι γὰρ λέγουσα, ὅτι εἰ καὶ ἀναξία εἰμὶ θεάσασθαι τοῦ ἀγγελικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, ἀλλ' οἶδα ὅτι οὐ μὴ με ἀποστείσῃ, οὐδὲ βδελύξεται τὸ ἀμάρτωλον, μιμούμενος τὸν κύριον ἀπρότων δεσπότην καὶ Κύριον, μὴ ἀπορρίψαντα τὴν αἱμόρροον γυναῖκα, ἀλλὰ ταύτην ἰασάμενον τῇ ἁφῇ τοῦ κρασπέδου αὐτοῦ. ὀπτιβιβάσας οὖν αὐτὸν ὁ ταύτης σύμβιος ἐπὶ ζυγίου, ἤγαγεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, καὶ καταλιπὼν αὐτὸν ἔξωθεν τῆς θύρας ἅμα τῷ συνελθόντων αὐτῇ, εἰσελήλυθε πρὸς τὸν μέγαν Ἰωάννην, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου, προσκαλεῖται σὺν δάκρυσι λέγων· πάτερ, βοήθησον ἡμῖν διὰ Θεόν. ἅμα δὲ καὶ ἀπήγειλεν αὐτῷ τὴν αἰτίαν καὶ τὸ πάθος τῆς γυναικός. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ μακάριος Ἰωάννης μετὰ πολλῆς παρακλήσεως πρὸς αὐτόν· ἐκπλήττομαι εἰς τὴν πώρωσιν τῶν νομιζόντων, ὅτι τὸ τῇ δυναμὶ ἡμῶν ἢ δόξῃ σοι τὰ

12 *Miraculum de Christina αἱμορρόεδη.*

τοιαῦτα κατορθώματα χῆς τοῖς ἀνθρώποις. τίς ἡ ἰσχύς μου τῦ ἁμαρτωλῦ ἰάσεις ποιῆσαι; πάλιν οὐκ οἶδατε, ὅτι παιδεύει ὑμᾶς ὁ Θεὸς πατὴρ ὃ συμφέρον ὑμῖν, ἵνα μὴ ἀνακόπτων τὴν πολλῶν ἁμαρτημάτων ὠὴν προφάσεσιν, ἵνα ὑμᾶς κῆ δοκιμάζων, εἰ δύνασθέ τε παιδεῦσαι αὐτόν; αὐτὸς γὰρ ἔστιν ὁ παπάσων, καὶ πάλιν ἰώμενος. εἰπὲ οὖν τῇ συνειδήσει σου παῦσαι τῆς ἀναμαρτήτου αὐτῆς γνώμης κῆ αὐθαδείας, ἧς κέκτηται εἰς τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, γνώσκουσα ὅτι κῆ αὐτὴ τὸ αὐτὸ ἐκείνων φύσεως πέλει, κῆ ἐκ τῦ αὐτῦ φυράματος δεδημιούργηται, καὶ ἐν τῷδε τῷ βίῳ διάσπασα αὐτῶν ἀκούῃ, τὸ θανάτου πόνου ὀδυνηροῦ, ἴσως ἀμφοτέρας ὑπιπηδῶντος. εἰπὲ δὲ πάλιν αὐτῇ ὑπομνήσαι τῆς ἰδίας ψυχῆς ὀργὴ τῆς τῶν πεινώντων φειδοῦς, κῆ τῆς φυλακῆς τῶν ὠρισμένων κῆ τετυπωμένων ἡμερῶν τῶν ἁγίων κῆ σεβασμίων νηστειῶν, κῆ μὴ μολυνθῇ ἑαυτὴν ὲ αὐταῖς ὀργὴ ἀθεμιτείαις, κῆ χολώσῃ τῇ ἁγίᾳ σαρκὶ. κῆ ἐὰν ἀκούσῃ, κῆ φυλάξῃ ταῦτα, ὁ Θεὸς πρόσεχε αὐτῇ τὸ ῥῶσιν. ὑπέρθυρον δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀνήγειλεν αὐτῇ ταῦτα πάντα. ἐκείνη δὲ μετὰ φωνῆς μεγάλης εἶπε· πάτερ ἅγιε, φυλάξω πάσας τὰς ἡμέρας κῆ θεοφορεωτάς σου παραγγελίας μέχρι τῆς ἐσχάτης μου ἀναπνοῆς. ἐπιστρέψας δὲ ὁ ταῦτης ἀνὴρ πρὸς τὸν ὅσιον, λέγει αὐτῷ· ἰδού, πάτερ, συνετάξατο ποιῆσαι πάντα τὰ κελευσθέντα αὐτῇ παρὰ τῆς σῆς ἁγιωσύνης. λοιπὸν μὴ ἀποστραφῶμεν τὰ πεινῶντα, ἐκπεσόντες τῆς ἐλπίδος ἡμῶν. τότε ἀποκριθεὶς ὁ μακάριος Ιωάννης εἶπε τῷ ἀνδρί· πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ· ὁ Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς ἰάσεται αὐτὴν ἀπὸ τῆς βασάνου, ἧς ἔχει. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἔστη ἡ ῥύσις τῦ αἵματος, κῆ ἠσθάνθη τὴν ἡμορροΐαν ὑγιάσθαι ἐν ἑαυτῇ. κῆ πυθομένη σαι τῷ Κυρίῳ ἀπῆλθον συμπορεύοντες αὐτῇ· κῆ ἐστρέψαν ἐν χαρᾷ μεγάλῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν, κηρύττοντες τὰς εὐεργεσίας κῆ τὰ θαυμάσια τῦ Θεοῦ τὰ γενόμενα εἰς αὐτὸν διὰ τῦ ὁσίου αὐτῦ δούλου Ιωαννίου.

13 *Miraculum de leone per crucem prostrato.*

Καὶ τοῦτο δὲ τὸ ὑπέρτερον θαῦμα ἐποίησεν ὁ Κύριος διὰ τῶν εὐχῶν τῦ μακαρίου Ιωάννου. λέων γὰρ ἰδὼν ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις πάνυ φοβερὸς κῆ αἱμοβόρος, ἀποκτείνων πολλὰ κτήνη τῶν περιζ πόλεων κῆ χωρίων, κῆ ἁρπάζων τοὺς πορευομένους διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. πολλάκις γοῦν κῆ τῶν τὰ γραπτὰ περιφερομένων ἐστρατιῶν, ἐλθόντων αὐτῶν τὰς ῥομφαίας ἐσπασμένας κῆ τὰ τόξα τεταμένα, διέρρηξεν ὁ θὴρ ἐκ τῦ δρυμοῦ, τῷ θυμῷ κῆ τῇ δυνάμει αὐτῦ χρώμενος, ὑπεραίνων αὐτοῖς διεσκόρπιζε· κῆ οὓς μὲν ἀπέκτεινεν, οὓς δὲ κῆ ἐπλήγωσεν, ὧν δὲ κῆ ἁρπάζων εἰσήρχετο εἰ τὴν μανδρὰν αὐτῦ, κἀκεῖσε κατανάλισκεν αὐτούς, μηδενὸς τολμῶντος λυτρώσασθαί τινα ἐξ αὐτῦ τῶν ἁρπαζομένων. ἐπέπεσε δὲ ὁ φόβος αὐτῦ ὑπὲ πάντας, ὥστε φεύγειν τοὺς γεωργοὺς κῆ ποιμένας τὸ ἀποθέσθαι αὐτῶν ἀφύλακτον ἐν τοῖς λημίοις, κῆ καταχρώμενα τὰ ἄλλα ζῶα ἐκ τῆς ἐρήμου κατάδικον κῆ φανίζον αὐτόν. πολλοὶ δὲ κῆ ἔφθυσαν ἐκ τῆς ἰδίας πατρίδος, κῆ εἰσπορευόμενοι εἰς τὰς περιζ κώμας ᾠκουν ἐν αὐταῖς ἕτεροι δὲ ἐκκλίναντες τὰς εὐθείας ὁδοὺς, διὰ ἀνοδίας κῆ ἀβάτων τόπων τὴν πορείαν ἐποιοῦντο, ῥιψοκίνδυνοι τῶν ἰδίων ψυχῶν γινόμενοι. ἐν ἀπορίᾳ οὖν κῆ θλίψει μεγάλῃ ὑπῆρχεν ὁ τῦ τόπου ἐκείνου, ἀποφεύγοντες τὴν παρᾶξαι τοσοῦτον ἀφιλόπτωχον θηρίον. ἐν δὲ συναχθέντες ὅπου ἦν αὐτὸ ἐδόκουν ὁμοῦ μανδὸν ἅπαντες ἐν Θεῷ δοῦναι αὐτοῖς τόπον περὶς ἀπώλειαν αὐτῦ. ἀποκριθεὶς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν εἶπε· παρθενῶμεν τοὺς τὸσιον πατέρα ἡμῶν Ιωάννην, κῆ παρακαλέσωμεν αὐτὸν ἐν πίστει δοξάσαι τὸν Θεὸν, κῆ δυσωπῆσαι αὐτὸν περὶ τούτου· κῆ πάντως εἰσακούει αὐτῦ, κῆ ποιεῖ τόπον εἰς ἀπώλειαν τῦ θηρίου τούτου, κῆ σώζει λαὸν αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ. πάντες δὲ συμφώνως τὸν ἕνα τόματος ἀπεκρίθησαν λέγοντες· ἀληθῶς ἀρτι ἠθέλησεν ὁ Θεὸς τὸ ὠλέσαι τὸ λέοντος. ἀναστάντες οὖν πάντες ὁμοῦ μανδὸν ἦλθον σπουδαίως μετὰ πίστεως ἐν τῷ μοναστηρίῳ περὶς τὸν μέγαν Ιωάννην, κῆ προσπίπτοντες αὐτῷ μετὰ δακρύων βοῶντες κῆ λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς, πάτερ ἅγιε, κῆ ἐξελοῦ τῆς σπευχούσης θλίψεως. ὁ δὲ ἀναστήσας αὐτοὺς, ἐπυνθάνετο περὶ αὐτῶν τὴν αἰτίαν. οἱ δὲ ἀπήγειλαν αὐτῷ τὰ περὶ τῦ λέοντος,

δεξηγησάμενοι

ἐξηγησάμενοι αὐτῷ πάσας τὰς ἀταξίας, ἃς ἐποίησε. τότε ἀποκριθεὶς ὁ πνευματοφόρος πατὴρ Ἰωάννης λέγει αὐτοῖς· τοῦτο σωτέον ὑμῖν, ὅτι ὀλιγόπιστοί ἐστε. Εἰ γὰρ εἴχετε πίστιν βεβαίαν εἰς τὸν Χριστὸν, οὐκ ἠδύνατο ὑμᾶς βλάψαι τὸ θηρίον, τοῦ Κυρίου δεδωκότος ἐξουσίαν τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν εἰλικρινῶς πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ὑπὲρ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ μηδὲν ἀδικεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ. οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὑπερβαίνειν τῷ ὄρει τούτῳ μεταβαίνοντας καὶ βληθῆναι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἰσακουσθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος, φόβος ἐπέπεσεν ὑπὲρ πάντας αὐτοὺς καὶ ἔκστασις. λαβὼν οὖν Ⓜ τιμιον ξυλον δέδωκεν αὐτοῖς λέγων· ἀπελθόντες πήξατε αὐτὸν ἐν τῷ τόπῳ, ἔνθα διέρχόμενος ὁ λέων ποιεῖ τὰς ἀταξίας, μηδὲν διακρινόμενοι. μηδεὶς δὲ ὑμῶν ἀποδειλιάσῃ ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐλπίζω εἰς Ⓜ Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅτι αὐτὸς δείκνυσιν ὑμῖν τὰ θαυμάσια αὐτοῦ εἰς αὐτὸν, καὶ τοῦ λοιποῦ οὐ συγχωρεῖ ὑμᾶς θλίβεσθαι ὑπ' αὐτοῦ. ἀεναόως δὲ ὑμεῖς σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ σχολάσατε ταῖς ἀγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, δεήσεις καὶ ἐξομολογήσεις προσάγοντες αὐτῷ, καὶ αἰτούμενοι συγγνώμην τῶν προτέρων ὑμῖν ἡμαρτημένων, παυόμενοι ἀπὸ τοῦ νοσεῖν τὰ ἁμαρτάνειν, ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται ὑμῖν. λαβόντες δὲ σχῆνοι τὸ τίμιον καὶ ἀκαταμάχητον ὅπλον, τὸ σημεῖον τοῦ σωτῆρος, μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ πίστεως, ἅμα τε καὶ ὂν τῷ νοεῖσθαι αὐτοῦ ὠφελημένοι ἀπῆλθον, καὶ ἐποίησαν ὡς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ ἀοίδιμος ἡμῶν πατὴρ, καὶ πήξαντες αὐτὸν ἐν ᾧ τόπῳ διεχώρησαν. ὁρισάμενοι δὲ Ⓜ ἄνδρες πρεσβύτεροι ἐν τῷ τόπῳ τοῦ λέοντος, καὶ θύρᾳ τῷ λέοντι χαλκῇ ἐρριμμένον ὑπὸ τῶν ἱεροφόρων φανὲν νεκρόν. διήρχοντο δὲ πολλοὶ λέγοντες· ὁ Χριστὸς ἐπάταξε τὸν λέοντα ὑπὸ τὸ φανὲν αὐτοῦ ταῖς ἱκεσίαις τοῦ θεράποντος αὐτοῦ Ἰωάννου. συνῆλθε δὲ πολὺ πλῆθος ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐκ τῆς περιχώρου πάσης θεάσασθαι τὸ σῶμα τοῦ θηρίου, καὶ θεασάμενοι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ζωοποιὸν κείμενον φανὸν, ὅπως δώσουσι τῷ Χριστῷ. πολὺ δὲ πλῆθος ἀπίστων ἐβαπτίσθη, καὶ ἐκήρυττον πᾶσι δόξαν αὐτοῦ, βυσσοποιοῦντες αὐτῷ τῷ δεδωκότι αὐτοῖς ἀφορμὴν τοῦ λυτρωθῆναι ἐκ τῆς ματαίας τῶν εἰδώλων λατρείας, καὶ ποιοῦσι τοιαῦτα θαυμάσια ἀφ' ὧν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ ἠγάπα ὁ μακάριος οὗτος ἐν ἡσυχίᾳ πάντοτε διάγειν καὶ ἀπείρατον βίον ἔχειν παρὰ δύναται παρασκαρτερῆσαι τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἀναγνώσει τῶν θείων γραφῶν (ἐδυσχέραινε γὰρ ὁρῶν ἑαυτὸν ὀχλούμενον ὑπὸ τῶν συχνῶς προβαλλόντων αὐτῷ ἀσκητῶν τι καὶ λαϊκὸν καὶ ἐρχόμενον πάντα χόλον). πάλιν δὲ ἀνδρῶς εἶχεν ἀποῤῥῆξαι πινὰ τῶν προσπεσόντων πρὸς αὐτὸν, σαφῶς ὅπερ ἐμάνθανεν ὡς πάντως ὠφεληθήσονται ἀφ' ὧν τῆς διατριβῆς αὐτοῦ. ἀλλ' οὔτε ἐκρύβη ἑαυτὸν ἀφ' αὐτῶν, ἵνα μὴ Ⓜ σκῆπον αὐτῷ, δι' οὗ τοῦτο ποιεῖ, ἀλαζονείαν αὐτῷ ὑπολογίσωσι, καὶ διὰ τὴν ὠφελείας βλάβην αὐτοῖς προσγένηται. ἐπαισχύνου γὰρ κακεῖνο ἔλεγεν ὁ πρᾶγμα εἶ) σωθῆναι ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ἀπελθεῖν καὶ ἰδιάσαι, πρὸς ὃ διαλαθεῖν τοὺς πολλοὺς, καὶ ἀμφότερα οἰκονομήσαντα τὰ πράγματα. ἐν γὰρ ἤδη τετραετῆ χρόνον μείνας ἐν ἐκείνῳ τῷ μοναστηρίῳ, ἀποκαλύπτων τοῖς τῆς ἀδυπαθείας ἀπλήστοις, καὶ ῥᾴον προσεγινώσκοντο τούτων, οὐ πάνυ τοσοῦτον, ὅσον λέγω. ἐξέρχεται γοῦν ἐκεῖθεν, ἀγνοούντων πάντων, καὶ ἔρχεται ἐν ἀπλαίῳ τινὶ μέρει γυμνάζόμενος ἀθλήσεις. καὶ ἐκεῖ διατρίψας ἐτῆ χρόνον, ἀΰπνος διετέλει ὁ πλάστης, ἐκ μανθάνων παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς ὀξυφραισμὸν τῆς ἀγνοίας. μὴ δυνάμενός Ⓜ τῆς διετίας χρόνον, μήτε νύκτωρ, μήτε μὴν ἡμέραν, νεκρῶται τὰ ὑπογάστρια, πληγεὶς ὑπὸ τοῦ κρύους παρὰ τοῦ νεφρεῖς δυσαρμόστους. οὐκ ἐπέρχῶν δὲ ἑαυτῷ χρησιμεύειν διὰ τὴν ἀσθένειαν, πάλιν εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλει, καὶ καταλαμβάνει Ⓜ ἐκκλησιαστικὸν λιμένα, καὶ τοῦτο τῆς τοῦ σωτῆρος προνοίας πρὸς ὃ χρήσιμον τῆς ἐκκλησίας διὰ τῆς ἀσθενείας τῶν τῆς ἀσκήσεως πόνων ἀπεργασαμένης, ἵνα ἐμποδισθεὶς τῇ ἀδυναμίᾳ ἀπόσχηται τῶν ἀπλήστων.

Exod. 1. 18.

ἰσ. λείπει, ἀγνοοῦντες,

14 *Iohannes, relicto monasterio, in alium locum magis occultum biennio se abstrudit.*

Μετ'

15 *Iohannes diaconus factus redit ad monasterium.*

Μετ' οὐ πολὺ ὃ καὶ τῆς Ἀμαλφίου ἀξίας ἀπολαύει χλευτονηθεὶς ὑπὸ Μελετίου ὑπηρετήσας τῷ θυσιαστηρίῳ δύο μόνοις τοῖς τεσσὶν ἔτεσιν. ἤδη ὃ τῆς διδασκαλικῆς αὐτοῦ ἀρετῆς πάντας τοὺς Ἀμαλφιτανοὺς, καὶ τοὺς λαοὺς ὅλους ὑπὲρ τοῦ βίου ἄλυπης γλυκαινομένους τῇ αὐτοῦ σωφροσύνῃ, τοὺς μὲν ἱερωσύνης λόγους συνέταξε, καὶ τοὺς μὲν εἰς Σπαλαίειον ὠνὰ δαιμονιῶντα τοὺς κλητικοὺς τοὺς λόγους ἐξέθετο, ἐπὶ μιᾶς καὶ τοὺς μὲν ἀκολάστου καὶ δυσμόρου, καὶ τοὺς μὲν τοὺς σωφρονισάκτων ἐξ λόγους συνέταξε. μὴ ζαῦπα ὃ Μελετίου ὁ Κωνσταντινουπόλεως τελευτήσαντος (ἐκεῖ γὰρ ἀπεδημήσει Ἀμαλφίτιος τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ κατάσχοι) ἀναχωρήσας ὁ Ἰωάννης ἐξελθὼν τῆς πόλεως πάλιν ἀπαλλάττεται εἰς τὸ μοναστήριον, ἔνθα καὶ πρόσθεν, κἀκεῖ ἔμενεν ἡσυχάζων ἐπὶ τοῖς ὅλοις ἑαυτοῦ. θαυμάσαντες ὃ αὐτὸν οἱ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἀσκηταὶ ἐξέφησαν χειροτονῆσαι μεγάλην σφόδρα, καὶ ἐξετέλεσαν ἑορτὴν πνευματικὴν ὅτι τῇ προαιρέσει αὐτοῦ, ἀπολαύοντες τοῦ ἐξ ἔτους αὐτοῦ διδασκαλίων, καὶ ἀρυόμενοι ὡς ἐκ πηγῆς ἀενάου τὰ νάματα ὀρθοδόξων δογμάτων καὶ βιοτικῶν διδαγμάτων ἀναπλέα.

16 *Iohannes à Flauiano fit presbyter.*

Μελετίου ὃ τοῦ ἐπισκόπου τελευτήσαντος, καὶ Φλαβιανοῦ Ἀμαλφίτου ἁγίου τῆς Ἀντιοχέων, χλευτονῆται ὁ μακάριος Ἰωάννης πρεσβύτερος τοιούτῳ τρόπῳ. ὑπὸ λεχθέντος μακαρίου Φλαβιανοῦ ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἐπισκοπείου τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκπλαγέντος τοῦ γυκτεινοῦ χαρακτῆρος τῆς φαλμῳδίας, ὥφθη αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου λέγων πρὸς αὐτόν· διάσας ἔωθεν πρόσελθε ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ἔνθα ἐστὶν ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ Ἰωάννης, καὶ τοῦτον ἀγαγὼν ἐν τῇ πόλει, χλευτόνησον αὐτὸν πρεσβύτερον. μέλλει γὰρ ὁ Θεὸς δι' αὐτοῦ πολλοὺς λαοὺς φωτίσαι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν αὐτοῦ ἀγαγεῖν, ὃ διὰ δόξαν αὐτοῦ ἄλλον νέον ἀπόστολον. σκεῦος γὰρ ἐκλογῆς ὑπάρχει. ἰδοὺ ὃ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀπεσταλμένη πρὸς τοῦ Θεοῦ ἐπιλαθοῦ αὐτὰ μὴ πρόσχοσά σου ἐν τινι, ἀλλὰ ποιῆσαι πάντα τὰ λεγόμενα αὐτῷ πρὸς σοῦ. ἰωὼ ὃ καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης ὡς ὃ ἀναχωρητικῷ αὐτοῦ κελλίῳ ἐκπλαγὼν καὶ εὐθυμούμενος αὐτῷ βύχας καὶ δεήσεις πρὸς τὸν Θεόν. ἐξαίφνης οὖν πρέσει αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ὡς ἑαυτῷ τῇ ἡμέρᾳ, ὃν θαυμάσιμος ἡ τοιαύτη σφόδρα, ἔπεσεν ὅτι τῆς γῆς ἐν ἔθνος γενόμενος ὅλος. ἐπιλαβόμενος ὃ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ ἄγγελος, ἤγειρεν αὐτὸν λέγων· ἀνάστηθι, μὴ φοβοῦ. σχηματίσαι ὃ μεταμορφώσει ἑαυτὸν ὁ ἄγγελος εἰς μορφὴν τοῦ Θεόπου. ὁ ὃ Ἰωάννης ἐλθὼν εἰς ἑαυτὸν εἶπεν αὐτῷ· τίς εἶ, κύριε, ὅτι ἡ ὅρασίς σου ἐξετάραξέ με, καὶ θάμβος ἐπέπεσεν ἐπ' ἐμέ; ὁ ὃ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· ἐγὼ ἄγγελος Κυρίου εἰμί, καὶ ἀπεστάλην πρὸς αὐτοῦ εἰπεῖν σοι, καὶ ὑπομνῆσαι σοῦ λόγους αὐτοῦ, οὓς εἴρηκε πρὸς σοῦ Ἰουδαίους, ὅτι Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. τῇ γὰρ δοθείσῃ σοι πρὸ αὐτοῦ σοφίᾳ κόσμησας τὸ μοναχικὸν σχῆμα, καὶ σὺ ἐπλησας τὰ φροντιστήρια τῶν ἀσκητῶν, διδάσκων αὐτοὺς καὶ νομίμας μοναχικούς· καὶ οὐ χρεία σοι λοιπὸν σὺ ζῶντα καθίσαι, ἀλλὰ πορεύεσθαι σε καὶ εἰς ἑτέρους τόπους, καὶ κοσμῆσαι τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἑστηκότων σε, καὶ σωναγαγεῖν πλῆθος λαοῦ εἰς τὸ πιστεῦσαι τῷ Χριστῷ, καὶ σωθῆναι ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης· οὐ μόνον ὃ, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους πολλοὺς διδάξαι μαθητεῦσαι ὃ βαπτίσαι ἐκ τῶν πρότερον αὐτῶν ἀμυρτιῶν καὶ κομίσασθαι τὴν τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν. μέλλουσι γὰρ τὰ ῥήματα τοῦ στόματός σου καταλαβεῖν τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, ὃ πολλοὶ πιστεύσουσι ἀκοῦσαι αὐτῶν. ὁ ὃ μακάριος Ἰωάννης πρόσεπεσε πρὸ τοὺς ἴχνη αὐτοῦ λέγων· δέομαί σου, κύριέ μου, μή με ἀπαλλοτριώσῃς, μηδὲ χρείσῃς τῆς ἰσαγγέλου ταύτης πολιτείας καὶ σωφροσύνης τῶν ἀδελφῶν τούτων. οὔτε γὰρ εἰμὶ ἱκανὸς ἐκπλέσαι τοῦ διδασκαλίαν ταύτην ἀπρεπὴς ὤν. ἀποκριθεὶς ὃ ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· οὐκ αἰσχύνῃ σὺ τῇ γραφῇ τί εἴρηκεν ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ, ἰωὼ καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου ἐξαγαγεῖν τοὺς Ἰσραὴλ, ὅτι Δίδωμί σε Θεὸν τῷ Φαραὼ, καὶ ἐνισχύσω σε ἐν πάντι ἔργῳ; καὶ σὲ οὖν αὐτὸς ἐνισχύσει, ὃ δίδωσι δὲ χάρισμα

Λυκ. ε. λε.

Εξοδ. ζ. α.

εισμα τῆς ἐκκλησίας αὐτῷ εἰς ὃ ἔργον ὁ θεὸς χρείζεται σε. ἀλλὰ δύασας ἔωθεν ἐπίλεξαι δύο ἐκ τῶν ἀσκητῶν, οὓς ἂν ὑποδείξῃ σοι ὁ Θεὸς εὐαρέστους αὐτῷ, καὶ κατάστησον αὐτοὺς ἡγεῖσθαι τῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ. μέλλουσι γὰρ καὶ αὐτοὶ μιμήσασθαί σε τὸν πολιτεύμενον, καὶ φροντίσαι τῆς σωτηρίας τῶν οἰκούντων ἐν αὐτῷ. σὺ δὲ ἀκολούθησον τῷ ἐπισκόπῳ Φλαβιανῷ εἰς τὴν πόλιν ἀδιστάκτως, καὶ ποίησον πάντα τὰ προστεταγμένα σοι παρ' αὐτοῦ. ἤδη γὰρ ἀπεκαλύφθη καὶ αὐτῷ τὰ περὶ σοῦ, καὶ ἰδοὺ ἔρχεται μετὰ τῶν κλήρου τῆς πόλεως λαβεῖν σε ἐν τῇ πόλει. ταῦτα δὲ εἰπὼν τοῦ ἀγγέλου, λέγει αὐτῷ, Εἰρήνη σοι· ἔχωρε δὲ αἰδρίζου. προφάσει δὲ ἡμουμένης σωπῆσε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ὁ μακάριος Ιωάννης, καὶ ἐπιλεξάμενος δύο ἐξ αὐτῶν ἐκκαρέψαντας ἐν ἀσκήσει καὶ ἀρετῇ πολλῇ κεκοσμημένους, κατέστησεν αὐτοὺς ἡγουμένους αὐτῶν, προαγγείλας αὐτοῖς ὑποτείκειν αὐτοῖς κατὰ πάντα ἐν φόβῳ Κυρίου, καὶ μὴ προκόπτειν τῆς νουθεσίας αὐτῶν. ὁ γὰρ προκόπτων αὐτῶν, φησιν, ἢ ἐξουθενῶν τὰς προαγγελίας αὐτῶν, ἐξουδενωθήσεται παρὰ τοῦ Θεοῦ. ἐμοὶ γὰρ προστέτακται ἀναχωρῆσαι ἐκ τοῦ μοναστηρίου τούτου, καὶ μεταβῆναι ἐν οἴῳ ἂν τόπῳ ὁ Θεὸς ὥρισέ με κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐξηγουμένου τοῖς ἀδελφοῖς, εἰσῆλθον δύο κληρικοὶ τοῦ ἐπισκόπου εἰς τὸ μοναστήριον μισθούμενοι τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ. ὁ δὲ μέγας Ιωάννης καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἐξελθόντες ἔξω τοῦ μοναστηρίου ὑπεδέξαντο αὐτὸν, καὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν εἰσήγαγον ἐν τῷ μοναστηρίῳ. ἐξαμηνίων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ καθισάντων, ἀπενίσας ὁ ἐπίσκοπος πρὸς τὸν Ιωάννην, εἶπεν· Ἐκ πλείστου χρόνου ἐπεθύμουν ἰδεῖν σε ὑμῶν, ὅσπερ πάτερ Ιωάννη· ἀλλ' αἱ φροντίδες καὶ μέριμναι τῆς ἐκκλησιαστικῆς προγμάτων διεκώλυσάν με μέχρι τῆς δεῦρο. ἀλλὰ νῦν κελεύσαντος τοῦ Θεοῦ τοῦτο ποιῆσαι, ἀναβέβλημαι οὐ τολμήσας. διὸ χαίρεις, πατὴρ ἱερῶν, τῆς τοῦ Χριστοῦ ἁγίας ἐκκλησίας. Εἰρήνη σοι, θεραπευτὰ τῶν νοσημάτων ψυχικῶς καὶ σωματικῶς, μιμητὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, Εἰρήνη σοι ὡς καταδεχόμενος ποιμὴν ὡς κοινὸν ἁπάντων ἡμῶν ἐχθρὸν ἀγκάλαις τὴν πίστιν τῆς ἁγίας τριάδος, καθὼς ὁ Δαβὶδ πάλαι τὸν ἀλλόφυλον Γολιὰθ ὡς πολέμῳ ἀκὶ τῆς βολῆς τοῦ σφενδόνης τοῦ τειχῶν λίθων. χαίρουσι ὁ ἀποκλείτας βρυερὸν καὶ αἱμοδόρον λέοντα τῇ δυνάμει τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, ὁ τῇ εἰουσῃ σοι ἐνεργείᾳ τοῦ πνευματίου πνεύματος. μακαρία ἡ πόλις Αντιόχεια· ποῖον δένδρον ἀνεβλάστησε πρέχον ὠφίμους καρποὺς τῆς δικαιοσύνης; μακαρία εἶ πάλιν, λέγω· ποῖον θησαυρὸν πνευματικὸν λίθων ὑμῖν ἀνὰ μέσον ἡμῶν ἀνεκάλυψας; μακάριοι πάντες οἱ ἀπολαύοντες τῆς πνευματικῆς τραπέζης τῶν θείων σου λόγων, καὶ πίνοντες τὸ θεοφόρητον ἐκ τοῦ κεφάσματος τοῦ κεφαλεοῦ τῆς σῆς διδαχῆς. Ταῦτα δὲ λέγοντος τοῦ ἐπισκόπου, πάντες οἱ ἀκούοντες κατεπλήττοντο. πάλιν δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτὸν· Ιωάννη, ὃν ὁ Θεὸς ἐτίμησε καὶ ὕψωσε μᾶλλον τοὺς προφήτας σου τοὺς ἀποστόλους, ἀπόλυσον ἡμᾶς τάχος ἐκτελέσαι τὸ πρόσταγμα τοῦ Κυρίου. προτρέπεται γὰρ ἡμᾶς εἰς τοῦτο τὸ γεγραμμένον· Οὕτω πρέπον ἡμῖν ἐστὶ πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. ἐγείρου, ἄγωμεν ἐντεῦθεν, ὅπως ἐκπληρώσωμεν τὸ πρόσταγμα τοῦ Κυρίου τὸ δεῖ σε ἐλθεῖν αὐτοῦ ἐλθοῦσι ἡμῖν. ὁ δὲ Ιωάννης ἀποκριθεὶς τῷ ἐπισκόπῳ λέγει· Τίμιε πάτερ, παρακαλοῦμέν σου ἀγωνοῦναι δυάμενον ἐν τῷ μοναστηρίῳ καὶ ἐκτρέσαι ἡμῖν τὸν δυαίμακτον θυσίαν, καὶ μεταδοῦναι τῶν ἁγιασμάτων * μυστηρίων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· καὶ εἰ δ' οὕτω πάντα τὰ κελευόμενά μοι παρὰ τῆς ὑμῶν ὁσιότητος ἀνυπερρήτως ποιήσω. Εμεινε δὲ ὁ ἐπίσκοπος τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐν τῷ μοναστηρίῳ, καὶ ἐκτρέσας τὸν θεῖον μυσταγωγίαν, μετέδωκε πᾶσι τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. τῇ δὲ ἑξῆς ἡμέρᾳ προεκάλεσεν ὁ * Ιωάννης τὸν ἐπίσκοπον χωρὶς τοὺς δύο ἡγουμένων, ὧν κατέστησεν εἰς τὸ μοναστήριον, ὅπως τούτοις παραδώσῃ τὸ ποίμνιον τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἡγήσωνται τῆς φροντίδος αὐτῶν ἐν τῷ μοναστηρίου. προσκαλεσάμενος δὲ αὐτοὺς ὁ ἐπίσκοπος

Matθ. γ. 15.

ἡ. τῶν μυστηρίων

μακάριος

ἐπίσκοπος

πίσκοπος καὶ πᾶσαν τὴν ἀδελφότητα, προήλειλεν ἀμφοτέροις τοῖς περὶ τοῦ σωτηρίου, καὶ ἐνθυξάμενος αὐτοῖς καὶ ταῖς χερσὶν ὑπιτεθεικὼς ἐποίησεν αὐτοὺς ἡσυχάσους. πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἐδάκρυον πικρῶς καταβαίνοντες τὴν γλῶσσαν δάκρυσι, βοῶντες καὶ λέγοντες· οὐαὶ ἡμῖν, τίνος ἐστερήθημεν σήμερον; πᾶν ῥῆσιν λοιπὸν ἐπιφέροντα καὶ ἰώμενον ἡμῶν τὰ τῆς ψυχῆς τραύματα; τίς ὁ διδάσκων καὶ νουθετῶν τὰ περὶ σωτηρίας, καὶ ὁδηγῶν τὰς ψυχὰς ἡμῶν πρὸς τὸ συμφέρον; ἀληθῶς μεγάλου ἀγαθοῦ ἐστερήθημεν, καὶ ἀλλότριοι γεγόναμεν ξενωθέντος τῆς ποιμάνσεως ἡμῶν ἐξ ἡμῶν. ἔλεγον οἱ καὶ τῷ ὁσίῳ Ἰωάννῃ· καὶ ἡμεῖς σοὶ σοὶ ἐξερχόμεθα ἐκ τοῦ μοναστηρίου. οὐκ ἐπὶ γὰρ καρτερῶμεν ἐν αὐτῷ, σὲ μὴ ἐχόντες μεθ' ἡμῶν. καὶ αὖθις δὲ κλαίων ἔλεγεν· ἀληθῶς πατέρες καὶ ἀδελφοί μου, οὔτε ἐγὼ ἐβουλόμην τῆς ἁγίας καὶ ἐναρέτου ὑμῶν χωριαθίας σωφροσύνης, καὶ πολλὰ περὶ τούτου προεκάλεσα, καὶ οὐκ ἴσχυσα αὐτὴν ὃ κατεθύμιον. ἀλλὰ τί δράσω, οὐκ οἶδα. δοῦλος γάρ εἰμι τοῦ Κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ οὐ τολμῶ ἀντιλέγειν τῇ κρίσει αὐτοῦ· πλὴν ἰδοὺ ἔχετε τὸν ἡγούμενον ὑμῶν, ἄνδρα βουλαῖς καὶ ἀρετῇ βίου σχεδὸν ἁπάντων· ἀκούσατε αὐτοῦ, ὡς πατέρων. ὁ δὲ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν εὐλογήσει αὐτόν, καὶ καταπέμψει ἐπ' αὐτὸν τὸ ἅγιον αὐτοῦ πνεῦμα εἰς τὸ ποιμαίνειν ὑμᾶς καὶ τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα· ὁδηγήσει δὲ καὶ ὑμᾶς εἰς τὴν φόβον αὐτοῦ, καὶ σώσει ἀπὸ πάσης διαβολικοῦ πειρασμοῦ. χ. αὐτῆς

Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις παραπλησίοις λόγοις παραμυθούμενος αὐτούς, προεκάλεσε τὸν ἐπίσκοπον ποιῆσαι αὐτοῖς εὐχήν, πρὶν ἢ ἐξέλθωσι τοῦ μοναστηρίου. εὐξαμένου δὲ αὐτοῦ, καὶ πάντων εἰπόντων τὸ ἀμήν, ἐξῆλθεν ὁ τε ἐπίσκοπος καὶ ὁ μέγας Ἰωάννης. οἱ πάντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ συνεξῆλθον αὐτοῖς καταλείψαντες τὸ μοναστήριον μὴ ἔχον τινὰ ἐν αὐτῷ. ἰδὼν δὲ τοῦτο ὁ Ἰωάννης προεκάλεσε τὸν ἐπίσκοπον ἀπολῦσαι αὐτούς. οἱ δὲ κατεδέχοντο. θεασάμενος δὲ ὁ ἐπίσκοπον αὐτῶν, ὃν ἐπιμόνου αὐτῷ, ὃν ἐπιμιμῷ τῶν ἁγίων μοναχῶν ἀφόρησιν αὐτοῖς. τότε ἀναγκαζόντες οἱ ἀδελφοὶ ἐστράφησαν εἰς τὸ μοναστήριον, τύπτοντες τὰ στήθη καὶ ὀδυρόμενοι ἐπὶ τῇ στερήσει αὐτοῦ. πορευόμενοι δὲ ὁ τε ἐπίσκοπος καὶ Ἰωάννης στενωμένως ἀλλήλοις, ὡς ποτε Ἠλίας καὶ Ἐλισσαῖος οἱ περιφήμοι. καὶ δὴ περιστείλαντες τὴν πόλιν, ἐκηρύχθη ἡ πρόοδος αὐτῶν. ἀκούσαντες δὲ οἱ τῆς πόλεως τὸν ἀφιξιν τοῦ ὁσίου, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, ἐπιποθοῦντες θεάσασθαι αὐτόν. αἱ δὲ περίπυστοι τῆς πόλεως γυναῖκες αἱ μὴ ὀμόμυαι τῷ ὄχλῳ συνεξελθεῖν, ἀλλὰ τῶν θυρίδων προέκυπτον ἰδεῖν αὐτόν. ἔλεγον γὰρ ἐν ἑαυταῖς, ὅτι ὃ μόνον θεάσασθαι αὐτὸν εὐλογία αὐταῖς ἐστί. [ἐγένετο δὲ χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.] εἰσελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῆς προπομπῆς τιμῆς ἐτέλεσαν πᾶσαν τὴν νύκτα ἐν ἀγρυπνίᾳ καὶ προσευχαῖς ἀλήκτοις. περαίας δὲ γενομένης, συνῆλθε πᾶς ὁ κλῆρος τῆς πόλεως καὶ πᾶσα πληθὺς ἀρχόντων τε καὶ ἰδιωτῶν ἔν τε τῶν στρατεύμασι καὶ ἀξιώμασι διαφερόντων, οὐ μόνον δὲ τῶν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑλληνιζόντων, θεάσασθαι αὐτόν. ἐπλήσθη δὲ πᾶσα ἡ ἐκκλησία ἐκ τοῦ λαοῦ *, ὥστε ξενοχωρεῖσθαι αὐτὸν καὶ μηκέτι εὑρίσκειν ποῦ καθίσαι ἢ ἑστάναι τινά. γενομένης δὲ τῆς εἰωθυίας ἀκολουθίας, καὶ λοιπὸν τῆς ὥρας καλούσης πρὸς τὸ ζητούμενον, ἀγρύπνησε τὸν ὅσιον Ἰωάννην ὑπὸ τὸν καθεστῶτα τοῦ προσευτηρίου βαθμόν. ἦν δὲ θαῦμα ἄξιον ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. αὐτοῦ γὰρ κεκλικότος τὸν κεφαλὴν, καὶ τοῦ ἐπισκόπου καθεζομένου αὐτοῦ καὶ ἀρξαμένου τῆς εὐχῆς τῆς καθεστώσης, ἀφνω πρίσεως λευκὴ κατελθοῦσα ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ μακαρίου. θεασάμενος δὲ τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἐξέστησαν θαυμάζοντες ὑπὲρ ὥρας ἱκανάς. διελαλήθη ὁ λόγος οὗτος εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν, καὶ τὸν περίχωρον αὐτῆς, καὶ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν, καὶ ἔθεντο ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν πάντες οἱ ἀκούσαντες ταῦτα, λέγοντες· τί ἄρα μέλλει γίνεσθαι αὐτῷ; ἰδοὺ γὰρ ἐκ προοιμίων ἐφανερώθη εἰς αὐτὸν ἡ δόξα Κυρίου. μαρτείλας δὲ ἐν τῇ τῶν Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ δωδεκαετῆ χρόνον, ἀποστομοῖ δὲ ἐκ τοῦ ἱερατεύειν τὸν βίου τῇ ἀκριβείᾳ, θεὸν

* αὐτῶν πᾶ γυναικῶν παιδίων,

τοὺς μὲ ἀγαλίζων τῇ σωφροσύνῃ, τοὺς ὃ φωτίζων τῇ διδασκαλίᾳ, τοὺς ὃ ποτίζων τὰ τῆς πνεύματος νάματα. ἰοὺ ὃ δυὴρ, ὡς φασι, ἀφ' ζῆλον σωφροσύνης πικρότερος καὶ πλέον, ὡς ἔφη τις τῶν οἰκειοπάτων αὐτῷ, σὰ νέας ἡλικίας θυμῷ μᾶλλον, ἢ αἰδοῖ ἐοικείζετο· καὶ ἀφ' μὲ ὀρθότητα βίου οὐκ ἀσφαλὴς τοῖς τὰ μέλλοντα, δι' ἁπλότητα ὃ δυσχερὴς· ἐλευθεροστομία ὃ τοῖς τοὺς σὺν εὐτυχοῦσιν ἁμέτρως ἐπέλεγεν. καὶ ἐν μὲ τῷ διδάσκειν πολλοὺς ἰῶ ὠφελῆσαι τὰ τῶν ἀκουόντων ἤθη· ἐν ὃ ταῖς συντυχίαις ἀλαζονικὸς τοῖς ἀγνοοῦσιν αὐτὸν ἐνομίζετο, τοιοῦτος ὢν ὃ ἦθος.

17 *Expositiones scripturarũ Antiochiæ scriptæ à Chrysostomo ἔτι πρεσβυτέρῳ ὄντι.*

Ὁ ὃ ἐπίσκοπος Φλαβιανὸς ὁρῶν τὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριν βλύζουσαν ἐν αὐτῷ, πρὸς ἐκάλει αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι τῷ λαῷ τὰ τοῖς νουθεσίαν καὶ σωτηρίαν ψυχῆς. αὐτὸς ὃ μᾶλλον οὐκ ἤθελε τοῦτο ποιεῖν ἀφ' ἑαυτῷ πρὸς τὸν αἰθέριον ἔπαινον. ὁμοῦ γινώσκων ὃ μὴ πρόσχθων, ἔχων ὃ ἐν καρδίᾳ καὶ ταῖς τοῦ ἀγγέλου προσταγαῖς, ἰνὰ ἀνάγκαζεν ἑαυτὸν ἀφ' συγγραφῶν τοῦτο ποιῆσαι. καὶ πλησίον ἐν τῷ κρύπτῳ τῆς ἐκκλησίας ἐνεγινώσκοντο αἱ ἐξηγήσεις αὐτοῦ, πρότερον τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ κλήρου καὶ πιστῶν τῆς πόλεως· πολλάκις ὃ ἐπὶ τοῦ ἁγιωνύμου ἐνεγινώσκοντο, καὶ πρῶτος ὑφρανθέμενοι πνευματικῶς οἰκαδε ἐπορεύοντο. ἐπὶ τελευτῶν καὶ ἀγοραῖοι ταῖς ἰδιώταις αὐτοῦ ἐξηγήσεις ἀφ' λαοὶ ἀλλήλοις ἐξηγοῦντο, ταῖς μὲ ὡς ἐπὶ τοῦ ψαλτηρίου ἐκπεδίζοντες, ταῖς ὃ ἐν χάρταις μετέγραφον, τοῖς ἐπομένοις αὐτοῖς ἀσπαίως μεταρχόμενοι. πολλαὶς μὲ οὖν ἐξηγήσεις ἐποίησεν ἐν Ἀντιοχείᾳ, πρὶν ἢ ἡμέας αὐτὸν ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, ὧν αἱ πλείονες ἐσώθησαν ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ἐκκλησίας, καὶ παρὰ τοῖς ἀπουδαιοτέροις τοῦ λαοῦ. ἐν μιᾷ οὖν προσῆλθεν αὐτῷ ὁ ἐπίσκοπος Φλαβιανὸς αὐτοβούλως ἐνεχθέντα εἰς τὸ ἀμβωνα ἐξηγήσασθαι τῷ λαῷ, καὶ μὴ ἀφ' χάρτου. ὁ ὃ πάλιν ἐδυσχέρανεν ἐπὶ τοῦτο ἢ τῇ συγχύμιλλ. ὁ ὃ πλοῦτον ἰωάλιζεν αὐτόν. βιαθεὶς οὖν ὑπὸ τοῦ ἰδίου στωμύθου, ἔχων ὃ ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἰσχὺν ἀφ' τῆς καθαρᾶς αὐτοῦ καρδίας, ἀνέῳξε πρῶτος ἐν τῷ ἀμβωνι, καὶ ἀπέσχεται λόγου εἰς ὃ πλῆθος τῶν συνελθόντων, τὸ πρῶτον τότε εἰσῆλθ, καὶ εἰς τὸν ἐπίσκοπον, οὗ ἡ ἀρχὴ, ἆρα ἀληθῆ ταῦτα συμβαίνοντα πρὸς ἡμᾶς; πρώτης ὃ θαυμάσαι αὐτὸν μήτε χρόνος, μητὲ βιβλίον μᾶ χρῆσιν ἔσχεν, ἀλλ' αὐτοσχεδίως ὁμιλοῦντα αὐτοῖς, ἐξεπλήττοντο ἐπιπλοῦν δοξάζοντες αὐτὸν κρότοις ἐκ ἐγκωμίοις πλείοσιν. οὔτε γὰρ ἦσαν πώποτε ἰδόντες ἢ ἀκούσαντες τοιοῦτόν τι ἡμῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. ἰωΐκα ὃ ἐμαθηταὶ ἐκ ὄχλοι, ὡς μέλλ ἐξηγεῖσθαι ὁ Ἰωαὴς, πρώτης σεμνέπρεπον προθύμως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐκ μὲ γὰρ χρεοτόκοι πρέσβεις τὰ ἔργα αὐτοῦ ἤρχοντο, ἐκ ὃ ἐπ' ἐξουσιῶν πρὸς βλέποντες τὰ πρακτέα αὐτῶν ἀπρακτα δρομεῖοι πρέσβυον. καὶ διὰ τοῦτο ὃ ἡ ἱπποδρόμιον ἐν ἔδοξεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπιτελεσθῆναι, πάντες πρέσβεις τὰ ἅρματα ἐκ τοῦ Σατορνικοῦ αὐλοὺς καὶ τοὺς πορνικὰς κωμῳδίας ἐκ δαιμονιώδη ἐκβακχεύματα ῥαιδίως ἔτρεχον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρὸς τὸ μὴ ἀμοιρῆσαι. αὐτὸν δὲ ἐν ὧν, ἑνὸς ῥήματος ἐκπερθυμοῦντος ἀφ' σώματος αὐτοῦ, ζημίαν μεγάλην ἡγούμενοι καὶ ἀκούοντες τῶν μυρίων αὐτοῦ λογίων ἀπήρχοντο δόξαν ἀναπέμποντες τῷ Φιλανθρώπῳ Θεῷ. τοιαύτην γὰρ χάριν ἰῶ ὁ Κύριος δωρησάμενος αὐτὸν εἰς ὃ λαλῆν τὰ μεγάλα αὐτοῦ ἀκωλύτως. ἐγνώσθη δὲ τὰ πρὸς αὐτὸν Ἀρκαδίῳ τῷ βασιλῆ, καὶ ἐπιθυμῆ θεάσασθαι αὐτὸν, καὶ ἀκροᾶσθαι τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ σοφίας. ὁρῶν ὃ αὐτὸν ὁ ἐπίσκοπος οὕτω πρόσχοντα ἐν τῇ θεοσεβείᾳ, ἔγνωκα ὃ καὶ τὸν ἐπιφθόνου τοῦ ἁγίου πνεύματος, πρεκάλεσε αὐτὸν πρὸς τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἔχων δὲ καὶ τὸν τοῦ κλήρου ἡγεμονίαν, πρόσδοχον μετὰ θάνατον ἀφέδοχον αὐτὸν καταπέμψας τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας. ὁ δὲ οὐκ ἐβούλετο, λέγων· συγχώρησόν μοι, πάτερ, οὐκ ἐμὶ ἱκανὸς αὐτὸς ἐπὶ τοιούτου πράγματος. θέλων γὰρ τὸν σωτηρίαν τῆς ἐμῆς ψυχῆς κερδῆσαι, πᾶσαν τὸν γοητικὸν μου ὕπαρξιν κατέλιπον πολλῷ ὕδατι, καὶ ἰδίασα ἐκ τοῦ κόσμου. ἰδὼν ὃ ὁ ἐπίσκοπος ὃ ἀμετάθετον αὐτὸν, μὴ βουλόμενος εἰς πει-

εἴασεν

εἰασαν τραγμάτων συγχύσαι ⳨ λογισμὸν αὐτοῦ, ⳨ ἐμποδίσαι αὐτὸν τρέφειν ⳨ λαὸν Κυρίῳ τῷ πνευματικῷ ἑστῶσιν ⳨ διὰ τῶν θεοπνεύστων καὶ ἐξαιρέτων αὐτοῦ ἐξηγήσεων, προσχώρησιν αὐτῷ, τοῦτο τοῦ Θεοῦ κατεργασαμένου τρὸς ὠφέλειαν ψυχῶν, φυλαττομένου δηλαδὴ" ὡς τὸ κρεῖττον ἔργον τῆς ὑποκοπῆς ⳨ ἀγκοινίας Κυρίου.

ἴσ. εἰς

18 *Euclae filius sanitate restituitur.*

Γυνὴ δέ τις, ὀνόματι Εὐκλεία, γαμετὴ ὡσαύτως ἀρχούσης τινὸς τῶν τρώτων Ἀντιοχείας εἶχεν υἱὸν μονογενῆ. ὃς πυρεκτικῇ νόσῳ τρεπεσών, καὶ κινδυνεύων ἔμελλε τοῦ βίου ἀπορρήγνυσθαι. ἡ δὲ τοῦτο μήτηρ θεασαμένη αὐτοῦ τὸ ἀπογνώσει ὡσαύτως ἀρχόντα, λαβοῦσα ἦλθεν τὸ τῆς ἐκκλησίας, ⳨ ῥίψασα αὐτὸν τρὸς τοὺς πόδας Ἰωάννου" τρεκάλει μὲν δακρύων * λέγουσα· δέσποτά μου, δεήθητι τοῦ Κυρίου χαρίσασθαί μοι ⳨ παῖδα μονογενῆ μου καὶ τὸ ταῖς πύλαις τοῦ ᾅδου τρὸ ὀλίγου ἤδη φλιοβατήσαντα. πίστιν γὰρ ⳨ τῷ Θεῷ, ὅτι ὅσα δ' αἰτήσῃς αὐτὸν, παρέχει σοι. λοιπὸν δὲ παρίδῃς με τὸ ἀθυμίᾳ τοσαύτῃ ὑβρισμένην, πάτερ ἅγιε. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης λέγει αὐτῇ· ὦ γύναι, οὐχ ἡμῶν ἐστι τὸ δοῦναι οἷς θέλομεν, ἀλλὰ ⳨ θέλοντες λαβεῖν δεδώκασι· ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ ἐστι τοῦτο τὸ ἔργον, καθὼς διδασκόμεθα τρὸ τοῦ ἀποστόλου. πίστευσον οὖν ⳨" Θεῷ ὁλοψύχως, καὶ ἱκέτευσον αὐτὸν τὸ μετανοίᾳ, καὶ αὐτὸς τρέχει ⳨ ἐμοῦ ζωῦ τινὸς ἰάσει. πλεῖον ἀπέχουσι τοῦ λοιποῦ τῶν τρώτερον σε πλανημάτων, ⳨ συντάξαι τῷ χειρὶ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ νῦν ⳨ διὰ μετανοίας, καὶ πιστῶς οὐ θλιβήσῃ εἰς ⳨ ἐμέ σε. τρεῖλοιπος γάρ ἐστι ⳨ ὁ υἱός σου, καὶ ⳨ τέσσαρες ἐτελεύτησαν. ἔμελλες δὲ καὶ τοῦτον θανεῖσθαι διὰ τὰς ἁμαρτίας σου τε καὶ τοῦ ἀνδρός σου. ὁ γὰρ Θεὸς ἐπαίδευσεν ὑμᾶς διὰ τῆς τερπίστεως τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅπως ἀποχῆτε τῶν τονηρῶν ὑμῶν τρᾶξεων· ὑμᾶς δὲ οὐκ ἀπέσητε αὐτῶν, ἀλλὰ χείρω τοιοῦτος οὐκ ἐπαύσασθε. ἀρτίως οὖν καὶ ὀψέ ποτε αἰδυνήθητε, καὶ οὐ μόνον χαρίσασθαι ὑμῶν ὁ παῖς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐρήμου βασιλείας ἀξιωθήσεσθε. ἀποκριθεῖσα δὲ ἡ γυνὴ σὺν ᾧ αὐτῆς ἐν πολλῇ κατανύξει εἶπον· τιστεύομεν εἰς ⳨ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ⳨ δυνάμενον ἰάσασθαι τᾶσαν νόσον καὶ τᾶσαν μαλακίαν· καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπεχόμεθα τῶν τονηρῶν ἡμῶν τρᾶξεων, ⳨ Θεὸν εἰς τοῦτο δυνάμενον συνεργεῖν ἡμῖν. ἰδοὺ τὸ τιστεύομεν ἐπὶ σοὶ τρέχοντες. θεωρήσας δὲ τὸν ταπεινοφρονοῦντα αὐτῶν ὁ μακάριος ⳨ τὸν ὅτι τὸ χρεῖττον μεταβολῆς, λαβὼν ὕδωρ καὶ σφαγίσας αὐτὸ εἶπεν· ἐν ὀνόματι τοῦ τατρὸς καὶ τοῦ ⳨ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου τνεύματος, διὰ τῶν ἀτροσδέκτων εὐχῶν τοῦ τιμίου ἡμῶν τατρὸς καὶ ὁσιοτάτου γλυκανθὲν τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς ἀποζωπιὸν τάσης νόσου. καὶ ῥαντίσας τὸ ὕδατι ⳨ παῖδα ὅτι τρὸς αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ τυρετὸς, καὶ ἀναστὰς ἔστη ὅτι τοὺς πόδας αὐτοῦ ὑγιὴς, μὴ ἔχων ἐν ἑαυτῷ ἴχνος τνευματικῆς νόσου. λαβόντες οὖν αὐτὸν ⳨ γονεῖς αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς ⳨ οἶκον αὐτῶν μετὰ χαρᾶς μεγάλης, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες ⳨ Θεὸν ὅτι τῷ γενομένῳ τοσαύτῳ θαύματι. ὁ δὲ τατὴρ αὐτοῦ τοσαῦτα ἐνέγκας χρυσίον τολὺ τέθηκε τοσὶ τοὺς πόδας τοῦ μακαρίου, λέγων· δέξαι τοῦτο, τάτερ, ὑτὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ υἱοῦ μου. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· ὁ δοῦλος τοῦ Χριστοῦ τούτων οὐ χρῄζει, οὐδὲ δέεται. οὔτε γὰρ χρήμασιν ἡ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ τιτρασκεται τοῖς ἀνθρώτοις, ἀλλὰ τίστει διανέμεται. λαβὼν οὖν τοῦτο, τορεύου ⳨" τράγε δὲ αὐτῶν τοῖς ἀδικηθεῖσι ὑτὸ σοῦ, ⳨ τοῖ λοιτὰ δεόμενος τοῖς χρείαν ἔχουσι, τυφλοῖς, χωλοῖς, διαπήροις, καὶ φύλαξαι ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τοὺς τρωτέρους ὑμῶν ἁμαρτίας. ἐπαίδευσε γὰρ ὑμᾶς ὁ Κύριος, οὐχ ὡς μισῶν, ἀλλὰ βουλόμενος τοῦ σωτηρίου τῶν ὑμετέρων ψυχῶν διὰ τῆς καλλίστης τρὸς αὐτὸν ἐπιστροφῆς καὶ μετανοίας. καὶ οὕτως ἀπέλυσεν αὐτόν.

χ. ἰωάννου
* ἀκατασχέτως

χ. χειρὶ

χ. σω

19 *Vxor praefecti Antiocheni Marcionista liberata dysenteria.*

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παγὶς διαβολικὴ ἰσχυρῶς ἐξεπλώσθη ὑτὸ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ὑτὸ πᾶσαν τὴν τρωτεύουσαν αὐτῆς, ⳨ πολλοὶ συνελαμβάνοντο ὑτ' αὐτῆς. ἡ γὰρ τῶν Μαρκιωνιστῶν αἵρεσις ἐπαρρησιάζετο τότε. ἦσαν δὲ καὶ συναγωγεῖα ἔχοντες ⳨ τοιαύτης αἱρέσεως, καὶ διαφθείροντες πολλοὺς τῶν ἀφελεστέρων εἰς τὸν πλησίον ἑαυτῶν. ἐν δὲ καὶ ὁ ἄρχων τῆς πόλεως τῆς μιαρᾶς αὐτῶν θρησκείας καὶ συμμορίας, καὶ πολλοὶ δι' αὐτὸν ἀγόμενοι τῷ ὀρθοδόξῳ

τίστει

πίστιν συνήρχοντο αὐλῆς. ὁ δὲ Θεὸς ὁ θέλων πάντας εἰς ἐπίγνωσιν αὐτοῦ ἐλθεῖν, καὶ σωθέντας ἀεὶ σώζων τὸ ἀνθεφπινον γένος ἀεί, ἐποίησε καὶ τοῦτο σημεῖον γενέσθαι διὰ τοῦ ὁσίου Ἰωάννου, ὅπως ῥυσθῶσι πολλαὶ ψυχαὶ τῆς αἱρέσεως καὶ πλανῆς ἐκείνων. ἤγετο γοῦν τοῦ Εἰρηναίου ἀρχοντος πεδιέπεσε δυσεντερικῇ νόσῳ, καὶ ἦλθε σφόδρα κατασυρομένη τῇ κατέρᾳ, καὶ μὴ ἔχουσα πάντοθεν διέσεων μήτε νυκτὸς, μήτε ἡμέρας. Ταύτην οὖν ἐπισκέπτοντο πάντες ὁ ἰατροὶ τῆς πόλεως ἐπιδεικνύμενοι εἰς αὐτὴν πᾶσαν σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν τῆς τέχνης αὐτῶν πρὸς τὸ ἰάσασθαι αὐτήν· ἐκείνη δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ τὸ χεῖρον προέβαινεν. ἀπορήσαντες οὖν ὁ ἰατροὶ, καὶ μηκέτι ἐπιζάμενοι τι πρᾶξαι πρὸς τὸ βοηθεῖσθαι τῆς νόσου, ἀπεπήδησαν αὐτήν. ὁ δὲ Ταύτης σύμβιος θεωρήσας τὴν τῶν ἰατρῶν ἀσχολίαν, προσεκαλέσατο τὸν τῆς αἱρέσεως αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, παρακαλῶν βοηθῆσαι αὐτῇ, καὶ αἰτήσασθαι αὐτῇ τὴν ῥῶσιν. ὁ δὲ μὴ πολλῆς σπουδῆς τοῦτο ἐποίουν, ἀλλόμενοι αὐτῇ ἀβλεπέστως ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. ὡς δὲ καὶ ἄποροι ὤφθησαν ἀπὸ τῶν ἐπιχλήσεων, προσκαλεῖται ἡ γυνὴ τὸν ἅγιον ἄνδρα, καὶ φησι πρὸς αὐτόν· χάριν σοι ὁμολογῶ, κύριέ μου, ἀγωνισαμένῳ εἰς τὴν σωτηρίαν μου. καὶ γὰρ διαφίλεμαι ἰατρῶν" πλήθαγες, καὶ πλῆθος Μαρκιωνιστῶν συνεκάλεσας, ἀμφότερόν τι μὴ παθοῦσα. νῦν οὖν δυσωπῶ σε, μὴ παραιτήσασθαί με παρακαλοῦσάν σε. πέπεισμαι γὰρ ἀληθῶς, ὅτι ἐὰν ἀκούσῃς τῆς δούλης σου, ἰαθήσομαι πάντως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ· ἐγὼ αἰτήσῃ με δοῦναι πᾶσαν τὴν ὑπαρξίν μου πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναί σε τῆς νόσου, οὐ μήν σε παραιτοῦμαι. διακαθίσασα οὖν ἐκ τῆς κλίνης ἔκλινεν αὐτῷ τὴν κεφαλήν, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ φησιν· ἤκουσα περί τινος Ἰωάννου καλουμένου, ὅστις παρά τῷ ἐπισκόπῳ Φιλαδελφείας, ὅτι μαθητὴς ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ πάντα, ὅσα ἂν αἰτήσηται αὐτόν, παρέχει αὐτῷ. λάβε με οὖν πρὸς αὐτόν, ὅπως προσεύξηται ὑπὲρ ἐμοῦ, καθότι πολλὰ σημεῖα ἤκουσα αὐτοῦ πεποιηκέναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ. Εἰ γὰρ καὶ παρά τοῖς Μαρκιωνισταῖς δυνάμεις ὠφελείας, ἀλλ' ἡ πίστις ὀρθὴ, εἶχον δὲ εἰσακουσθῆναι παρὰ τῆς προσευχῆς αὐτῶν. ἵνα δὲ καὶ τὴν ἀλήθειαν εἴπω σοι, ἐγνώσθη μοι, ὡς πολλοὶ τῆς πόλεως ταύτης βδελύττονται αὐτοὺς χάριν τῆς ποικρᾶς αὐτῶν προαιρέσεως. ἀλλ' οὔτε ἤκουσα πρός τινος ἰαθέντος ὑπ' αὐτῶν πώποτε. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀνήρ εἶπεν· οὐ πρέπει ἡμῖν καὶ θυγατέρα καὶ ἀδελφὰς λατρεύοντας τῷ Χριστῷ· ὅμως πορευθῶμεν πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ παρακαλέσωμεν αὐτὸν πρὸ σοῦ. καὶ ἐὰν ἰάσηταί σε ὁ Θεὸς διὰ αὐτοῦ, οὐ μὴ τοῦ λοιποῦ ὑποστρέψωμεν πρὸς τὸν Μαρκιωνιστάς, ἀλλὰ χωριζόμεθα ἐκ τῆς κοινωνίας αὐτῶν. ἀληθῆ γὰρ τῆς ὑγιείας σοῦ ἐστιν ἡ ἀπόλωσις τῆς ὀρθῆς ἀμφοτέρων πίστεως. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ βαστάσαντες αὐτὴν τὸν γυναῖκα εἰς ὄψεσιν, ἦλθον πρὸς τὸν μακάριον Ἰωάννην. συνεκάλουν δὲ αὐτῇ καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ὁ τῆς πάλεως τοῦ προαιτωρίου ἄπαντες. φθάσαντες δὲ τὸν ἐκκλησίαν ἔστησαν πρὸ τῶν θυρῶν αὐτῆς· καὶ ἐμνήσθη τοῦ βαπτιστοῦ καὶ τῶν μακαρίων Ἰωάννου ἡ ἄφιξις αὐτῶν, καὶ ἡ αἰτία δι' ἣν παρεγένοντο. ἀποκριθέντες δὲ ἀμφότεροι ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος εἶπον· ἀνάξιοί εἰσιν εἰσελθεῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ μεινάτωσαν ἔξω, καὶ ἡμεῖς ἐξερχόμεθα πρὸς αὐτούς. παρακληθεὶς οὖν αὐτῶν πρὸς αὐτοὺς ἐκάθισαν. παραυτὰ δὲ προσπεσόντες τοῖς ποσὶν αὐτῶν, προσεκύνησαν αὐτοῖς λέγοντες· ἤλθομεν, πατέρες ἅγιοι, πρὸς τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, παρακαλέσαι ὑμᾶς, ὅπως διὰ τοῦ καταιχοῦντος ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματος δώσητε ἡμῖν τὴν ὑγίειαν τῆς περιεχούσης ἡμᾶς πικροτάτης θλίψεως. δεδηλώσαμεν γὰρ χρήματα πολλὰ εἰς ἰατροὺς καὶ ἄλλους τινάς, καὶ πάντα εἰς δόσιπα ᾠχοντο. ἀκηκόαμεν δὲ περὶ ὑμῶν ὡς τέλειοι μαθηταὶ τοῦ Κυρίου πέλετε, καὶ πάντα, ὅσα ἐὰν αἰτήσασθε αὐτόν, δίδωσιν ὑμῖν· καὶ ἤλθομεν * πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ὁρῶντες τὴν ἐλεεινότητα ἡμῶν, σπλαγχνισθῆτε καὶ ἐλεήσητε ἡμᾶς. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ μέγας Ἰωάννης, εἶπε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς· Ἐλήλυθας σὺ τοῦτο πεισάσαι ἡμᾶς, καὶ λέγῃς ὅτι τέλειοί ἐσμεν μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ σὺ οὐδὲν

οὐδεὶς προσκούει ἡμῖν; διὰ τί καὶ αὐτὸς οὐ προσέρχει, καὶ γίνῃ αὐτῶν μαθητὴς διὰ τῆς εἰς αὐτὸν ἀμωμήτου πίστεως, μηδενὸς ὄντος τοῦ κωλύοντός σε, εἰμὴ θέλῃς σωθῆναι· ἀλλ' ὀπτάνεις τῇ ἀκαθάρτῳ αἱρέσει τῶν Μαρκιωνιστῶν, πειθόμενος ταῖς βδελυρίαις αὐτῶν καταιολογίαις· ὥστιον καὶ ταῖς θύραις ἐπερειδόμενος, εἰσήγαγες εἰς σὸν οἶκόν σου, νομίζων ἐξ αὐτῶν τινὰ ἴασιν προσαορίσασθαι τῇ συμβίᾳ σου; λαβὼν οὖν αὐτὸν, αὖθις σπεύδησον εἰς σὸν οἶκόν σου πλείους τῶν προφῶν, καὶ δυσώπησον αὐτοὺς προσεύξασθαι ὑπὲρ αὐτῆς ἐκτενῶς· ἴσως προσευχόμενοι εἰσακουσθήσονται). μὴ χάλασε ταῖς ἀμφιβολίαις. οὕτω γὰρ διώλασαν χειρίδιος ἀκούειν, Μαρκιωνιστὴς ὑπάρχων τὴν θρησκείαν. Ὁ δὲ μακάριος Θεόπιστος ἀποκριθεὶς εἶπε· Γονέων τοιούτων υἱὸς γνώμενος, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ταύτην μετηλλαγὸν τὴν θρησκείαν, βυσσέβειαν δὲ πρᾶγμα νομίζων εἶναι). πλὴν σύγνωθί μοι τῇ ἀγνοίᾳ ὁδηγῶν με πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἀπορίας δὲ αὐτῷ ὁ μακάριος εἶπεν· Ἔστιν ὁδὸς ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ἑτέρα ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, ὡς πολλοὶ βαδίζοντες νομίζοντες ἀγαθὴν εἶναι· ἔστι δὲ σχολὴ καταγουσα εἰς ᾅδου κόλπους ἐλεημόνους αὐτούς. ὅμως ἐφ' ὅσον ἐν ἀγνοίᾳ ἡμάρτομες, καὶ ἄρτι γνόντι τὴν ἀλήθειαν, καὶ σωζέσθαι ἀμφότεροι ὑπὸ Θεῷ, ἀποβαλόντες Μαρκίωνα καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ, καὶ πρώτως κόλπον ὑπ' αὐτοῦ πλυνόμενοι· καὶ ὁ Θεὸς, εἰς ὃν ἐπιστρέφασθε, προσέχει αὐτῇ τὴν ῥῶσιν. Ταῦτα ἀκούσασα ἡ γυνὴ ἀνέκραξε προθύμως σωζομένη καὶ τὸ λοιπὸν ὅσιον Ἰωάννου τῷ Θεῷ, καὶ μηκέτι κοινωνῆσαι τοῖς Μαρκιωνισταῖς, μηδὲ προσελθεῖν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. Ὁ δ' αὐτὸς καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ποιήσας, προσκαλέσαντες αὐτὸν ὅ τε ἀνὴρ καὶ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ προσεύξασθαι Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν, δωρησάμενοι αὐτοῖς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. τότε ὁ ὁπτάνης προσεπέφατο τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ δηλῶσαι ὅπου Κυρίου ὑπὲρ αὐτοῦ. ὁ δὲ προστάξας ἐνεχθῆναι ὕδωρ, καὶ δοὺς τῷ ὁπτάνῃ εἶπε· σφράγισαι αὐτὸν τῇ ὁσίας σου χερσὶ, πάτερ ὅσιε, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γλύπτῃ) αὐτῇ εἰς ἴασιν ἀπὸ τοῦ ἁγίου σου βύθου. ὁ δὲ ὁπτάνης εἶπε, Τὸ χάρισμα τῆς ἰάσεώς σοι ἁρμόζει. ὁ δὲ Ἰωάννης σπουδαίως ἐπέχεεν τὸ ὕδωρ δοθῆναι τῇ γυναικί, ἀγνοῶν καὶ αὐτὸ ἐσφράγισεν ὁ ὁπτάνης. καὶ δὴ τούτου γενομένου, ἐπέτρεψεν ὁ μακάριος Ἰωάννης ὅτι προσχυθῆναι αὐτῇ, εἰπών· ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ γλύπτα σοι εἰς ἴασιν τὸ ὕδωρ τοῦτο. καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἰάθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τοῦ νόσου αὐτῆς, ὡς ἔστι ὅτι ἰδοὺ πόδας αὐτῆς ἐρρωμένη καὶ μηδὲν κακὸν ἔχουσα, δοξάζουσα τὸν Θεὸν σὺν πᾶσι τοῖς παρεστῶσιν ἐκεῖ. ὁ δὲ τούτης ἀνὴρ θαυμάσιος τὸ γενόμενον θαῦμα προσέπεσε τοῖς ἴχνεσι τοῦ μακαρίου, ἐκλιπαρῶν αὐτὸν εὔξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ δοθῆναι αὐτῷ προφάσει ἰδιάσαι ἐκ τῆς τύρσης τῶν δημοσίων προγμάτων, καὶ σχολάσαι εἰς τὸν σωτήριαν τῆς ἰδίας ψυχῆς. ὁ δὲ μέγας Ἰωάννης ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· ὁ Θεὸς ὁδηγήσει ὑμᾶς πρὸς τὸ συμφέρον ὑμῖν. ἀλλ' ὅπως πρὸ πάντος ποιήσατε, εἴ τι σωθῆναι ἐξαδε τῷ Χριστῷ, καὶ ἀποστῆναι τῆς μιαρᾶς αἱρέσεως τῶν Μαρκιωνιστῶν. ὑποστρεφάντων δὲ αὐτῶν ἐν ᾧ οἴκῳ μὲν χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης πολλῆς, διενεμήθη χρήματα πολλὰ τοῖς δεομένοις. ἀπέστησαν δὲ καὶ τῆς πρώτης αἱρέσεως, καὶ ἀπῆρχον ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἡμερησίως σχολάζοντες ταῖς συνάξεσι καὶ ἀκροάσεσι τῶν θείων γραφῶν. δέδωκε δὲ τεσσαράκοντα λίτρας χρυσίου ἐν τῷ ξενοδοχείῳ εἰς ἀνάλωμα τῶν ὑποξενουμένων καὶ χρείαν πενήτων καὶ ἀρρώστων. ἤκουσε δὲ καὶ τῆς αἱρέσεως ἐκείνης, ὡς ἀπέστη αὐτῶν ὁ ἄρχων ἐξ οὗ γέγονε συγχωνωνὸς Ἰωάννου καὶ τοῦ ὑποσχόντος, καὶ ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ καὶ θλίψει ἐγένετο. τῆς δὲ ἁγίας χειμαχῆς καταλαβούσης, καὶ μὴ δυναμένου αὐτὸν ἐν τῷ σωματηρίῳ αὐτοῦ, ἦλθον πρὸς αὐτὸν δακρυόεντες μὴ ἀποστῆναι τῆς γνησίας αὐτῶν θρησκείας, μήτε καταλιπεῖν αὐτοὺς ὀρφανούς. ἀποκριθεὶς δὲ αὐτοῖς ἔφη· μὴ μοι γένοιτο ἀποστῆναι τοῦ νεῶ ὑποφρέναι εἰς τὴν αἵρεσιν ὑμῶν. ἀρκεῖ μοι γὰρ, εἰ πεπλανήθην ἐξ αὐτῆς ἕως τῆς δεῦρο. νῦν δὲ βέβεμμαι ὑπὸ ὁδηγοῦντα ἡμᾶς εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν διὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως. Ταῦτα ἀκούσαντες,

κυσάντες ἀνεχώρησαν μετ' αἰχμῆς μεγάλης, βρύχοντες τοὺς ὀδόντας αὐτῶν κ τῦ μακαρίου Ἰωαννου, κ ψευσοσιῶτες τ πόλιν κατιδόων αὐτὸ μᾶλλον ἀποκαλοῦντες, κ λέγοντες, ὡς ἀφ' ὧν μαγῶν αὐτὸ ἐπλούτησε ⓜ ἀρχοντα δὲ τινὰ γυναῖκα αὐτῦ, μεταπεσας εἰς ἀλλοτρίαν πίστιν. μαθὼν δ τῦτο ὁ λόγος ὁ Ἰωαννης, ἐδυσχέρανε μὲν οὐδαμῶς, μᾶλλον δ ἐθλίβετο, τὴν πόλιν ἐκείνην ἀποδυρόμενος. ἔλεγε δ δὲ πρὸς αὐτούς· Οὐχὶ δὲ ⓐ ψευδόμοι Ἰουδαῖοι ⓜ Κύριον τῷ ὀνόματι τῦτο καλοῦντες λέγοντες, Οτι ἐν Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια ὑμῶν; τί οὖν ξενόφατον τῦτο, εἰ δὲ ἡμᾶς αὐτῷ ὁμοιώσουσι, μακροθυμοῦντος καὶ ἡμῶν τῶν δούλων αὐτῦ; πλὴν ἐλπίζω εἰς ⓜ Θεόν μου, ᾧ λατρεύω νύκτωρ τε κ μεθ' ἡμέραν, ὅτι δείξει ἐν ὀλίγῳ τῷ λαῷ αὐτῦ τὴν πλάνην ἐκείνων κ τὴν βλασφημίαν αὐτῶν ἐν τάχει, ὅπως δι' αὐτῶν κ ἑτέρους σωφρονισθῶσι τὸ μηκέτι καλέσαι τοὺς δούλους τῦ Θεοῦ ὑμῶν ἢ πλανους. Εν ἐκείνῃ δ τῇ νυκτὶ ἐξαίφνης ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις, ὥστε μέλλειν αὐτὴν καταρρέφεσθαι. κατέλαβε δ κ σκότος ψηλαφητὸν ὃ σωματικὸν τῶν αἱρετικῶν ἐκείνων σωὸν τῷ σιδηρῷ, κ τῦτο κατέβαλεν ἕως τὸ ἐδάφους. ἀπέθανον δ κ πολῖται ⓐ ἐν αὐτῷ διρεθέντες· κ πολλαὶ οἰκίαι αὐτῶν συνέπεσον, κ ἀπεκτάνθη τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτοῖς, Καὶ γενέσθωσαν αἱ ὁδοὶ αὐτῶν σκότος καὶ ὀλίσθημα. Ψαλμ. ιη. ϛ.
ψευφητικὸν λέγει, οὐχ ὡς τῶν ὀρθοδόξων βλασθέντος, ἢ οἴκου αὐτῶν καταγραφέντος, ἢ οἰκοδομῶν τόπων ἐκ τῆς ἑαυτῆς ἀπλάτου ὀργῆς. ⓐ δ πιστοὶ θεασάμενοι τὸ σημεῖον τῦτο, ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, δοξάζοντες ⓜ οἰκτίρμονα Θεὸν τὸν ἐκδικήσαντα τὸν ὅσιον Ἰωάννην, ἐφ' οἷς κατέφυγον αὐτοὶ ⓐ αἱρετικοί. ⓐ δ σωθέντες ἐκ τῆς ὀργῆς ἐκείνης Μαρκιωνισταὶ ἀπέχεσθαι τῆς θρησκείας αὐτῶν, κ ἐστερεώθησαν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει. ἐγένετο δὲ μεγάλη χαρὰ ἐν πάσῃ τῇ πόλει, τῦ λαοῦ πληθυνομένου ἡμέραν καθ' ἡμέραν. καὶ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὸν μακάριον Ἰωάννην ἐν Αντιοχείᾳ γενόμενα, ἐλίγα ἐκ πολλῶν συλλεγέντα.

Μετὰ δ χρόνον τινὰ βραχὺν Νεκτάριος ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος ἐτελεύτησεν ἐν ὑπατείᾳ Καισαρείου κ Ατticoῦ, τῇ εἰκοστῇ ἑβδόμῃ τῦ Σεπτεμβρίου μηνός. βαθέως οὖν ἀπορῶν ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος ἐγένετο, κ ἄλλων ἄλλον ἐπιζητούντων, συνέτρεχόν τινες τῶν μὲν ζητουμένων ἀμφισβητουμένως τὸν θρόνον, οὐδὲν τινὲς ὄντες οὐκ ὄντες, πρεσβύτεροι μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἀνάξιοι δ τῆς ἱερωσύνης, ⓐ μὴ πραγματεία καταπείθοντες, δωροδοκοῦντες, ἄλλοι δ κ ἐκ δήμου ζητούμενοι. ὅτι τούτοις κλονῆται ὁ λαὸς τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ⓜ βασιλέα, ἐπιζητούντων ἐπίσκοπον ἱερωσύνης. πολλάκις δ θεῖ τῦτο βουλῆς προτεθείσης, τέλος ἔδοξεν ἐκ τῆς Αντιοχείας μεταπέμπεσθαι Ἰωάννην ⓜ τὸν ἐκκλησίας πρεσβύτερον. φήμη γὰρ ἐκράτει θεῖ αὐτὸν, ὡς εἴη διδακτικὸς, ἐν ταὐτῷ δὲ ἐλλόγιμος. ὅθεν κ Εὐτρόπιος ὁ εὐνοῦχος, ἀφηνιάσας τότε τῶν βασιλικῶν κοιτώνων, βουλόμενος ἑαυτὸν θεραπεῦσαι τῇ πόλει, ἔχων κ σφόδρα τῆς ἀρετῆς Ἰωάννου, βασιλικῆς αὐτὸν αἰτίας εἰς ἀπολογίαν τὴν εὐδοτέραν ἀπαγούσης, θεραπεύσῃ ⓜ βασιλέα Αρκάδιον ψηφίσματι κοινῷ πόλεως ὅλης, κλητικὸν τὸ φημι κ λαϊκὸν, γράμματα χρᾶξαι θεὸς Φλαβιανὸν ⓜ ἐπίσκοπον Αντιοχείας, ἀποστεῖλαι θεὸς αὐτὸν ⓜ μακάριον Ἰωάννην ἀφοφπί, μὴ" θεραπεύσαντα τὴν πόλιν Αντιόχειαν, πέμψας τὰ τοιαῦτα γράμματα ἀφ' κλητικῦ καί τινων ἀξιωματικῦ τῦ παλατίου θεϊέντα ⓜ τύποι τύπου. Αρκάδιος κ Ονώριος νικηταί, εὐσεβεῖς, πιστοὶ ἐν Χριστῷ Ιησῦ βασιλῆς Ρωμαίων, τῷ ἁγαπητῷ πατρὶ Φλαβιανῷ ἐπισκόπῳ χαίρειν. οὐδὲν ἡμῖν οὕτω θεσπουδαστὸν, ὡς ἡ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν φρονὶς, κ τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως ἡ ἀσφαλεστάτη κρηπὶς, δι' ἧς σωζόμεθα, κ σωζόμενοι ἡμῖν τὰ βαρβαρόφυλα ἔθνη. οὔτε γὰρ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει τὸ θεάρεστον ἡμῶν, οὔτε ἐν δυναστείᾳ ἱππέων κ ἁρμάτων πολεμικῦ κ" πλήθους στρατῦ, ἀλλ' ἐν τῇ θείᾳ τῦ Θεοῦ κραταιούμενοι, πόθεν ἡμῖν τὰ θεὸς λυσιτελῆ κατορθοῦται θεάματα.

20 *Iohannes Constantinopolim vocatur ab Imperatore, episcopus consecratur.*

καὶ ζωῦπα μὴ ἐκείνων. πάντως ἀκήκοεν ἡ σὴ* ὁσιότης, ὡς πάλαι τῆς βίου ἐχρήσατο Νεκτάριος ὁ μεγαλώνυμος ἐπίσκοπος τῆς τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἁγίας ἐκκλησίας, καὶ οὐ δυνάταμαι αὐτὴν χαρτάφῳ ἐπισκήπτειν, μᾶλλον δὲ τοιαύτην μεγίστην πάλαι καὶ βασιλεύουσαν. ἐγνώσθη οὖν ἡμῖν ἐνθύξις Ἰωάννου τοῦ πρεσβυτέρου τῆς" αὐτόθι, ἣν ἐστείλαμεν πρὸς τὸν σὸν ὁσιότητα τοὺς πρώτους θλαβεῖς κληρικούς, ἐπὶ μέλλον καὶ σὸν σεμνὰ αὐλῆς ἐνδοξοτάτους ἄρχοντας, ὅπως τύχοι ἀποστείλῃς πρὸς ἡμᾶς διὰ αὐτῶν, ὀφείλοντα κομίσαι καὶ τὸν ἐνθάδε ἁγίαν ἐκκλησίαν. ἡ γὰρ δίκη ἐστὶν ὑμᾶς μὲν ἀπολαύειν τῆς τούτου ἐναρέτου σοφίας, ἡμᾶς δὲ ἀμοιρεῖν αὐτῆς. ἀλλὰ μὴ ἀναβάλητε τὰ πάντως εἰς ταχὺ ἄξαι τὸν κέλευσιν ἡμῶν ἅμα" τὰ αἰτηθέντα παρ' ἡμῶν γράμματα. ἔρρωσο, εὐχόμενος ὑπὲρ ἡμῶν. Δεξάμενος οὖν ὁ ἐπίσκοπος τὰ τῆς βασιλέως γράμματα καὶ ἀναγνούς, ἐπιδέδωκεν αὐτὰ τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ. ὁ δὲ μαθὼν τὸν ἐν αὐλῇ ἐμφερόμενον κέλευσιν, ἐνάξας ἐκ βάθους καρδίας αὐτὸν εἶπε τῷ ἐπισκόπῳ· Τίς εἰμὶ ἐγὼ ἁλιεὺς ἐγὼ, ἵνα τολμήσω τοιοῦτον κεφάλαιον ἐπιλαβέσθαι, καὶ μᾶλλον δὲ τηλικαύτην πόλεως πολυανδρίαν; ἀποκριθεὶς ὁ ἐπίσκοπος εἶπεν αὐτῷ· Ἃ προεῖπεν ὁ Θεός, ταῦτα πάντως μέλλουσι γίνεσθαι. κελεύσας δὲ τοὺς προκεκριμένους ἄνδρας ἀπὸ τῆς βασιλέως ὁ ἐπίσκοπος ἀναπαυθῆναι ἐν τισι καταγωγίοις φιλοφρόνως ἐδέξιώσατο αὐτούς, ἐπιτρέψας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας γίνεσθαι τὴν χρείαν τῶν ἀναγωμάτων αὐτῶν δεόντως. Οἱ δὲ τῆς πόλεως Ἀντιοχείας μαθόντες τὴν αἰτίαν" τῶν ἐλθόντων ἀπὸ τῆς βασιλέως, συνήχθησαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, στασιάζοντες καὶ καταβοῶντες τὸν βασιλέως καὶ τὸν ἐπισκόπου, λέγοντες· ὡς ὅ μὴ συγχωρήσωμεν ὃ δῶσιν, ὁ ἐξελέσατο ἡμῖν ὁ Θεός, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως ἡμῶν εἰς ἑτέραν πόλιν, ἐκεῖ ἔχωμεν πάντες ἀποθανεῖν καὶ ἐλθεῖν ἕως ἐνός. ἡ λοιπὴ γὰρ Ⓜ βασιλεία αὐθεντοῦσα εἰς ἐπισκοπὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας. ὁ δὲ ἐπίσκοπος ἠσυχάσθη ἀποκρίσασθαι τῷ λαῷ· ἐκφοβοῦντο γὰρ οὐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνου ἐκ τοῦ λαοῦ. ἐπεὶ δὲ ἐκόπασεν ἡ φωνὴ αὐτῶν πληθώνων, ὥστε καὶ εἰς ἀταξίαν τινὰς μέλλειν αὐτῶν προχωρεῖν. θαρσήσας οὖν ὁ ἐπίσκοπος τὸν τοιαύτην τύρβην, προσέταξεν καὶ τῶν ἀποστολέντων παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ φοβηθεὶς μήπως καὶ αἱματεκχυσίαν γένωνται εἰς Ⓜ λαόν, ἀνέβη ὁ ἐπίσκοπος κελεύει ἀσφαλισθῆναι τὰς θύρας αὐτοῦ καὶ τηρηθῆναι τοὺς ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ φρουρητῶν τῆς ἐκκλησίας. πρὸ αὐτὰ γὰρ μεταστάλαμβός τινας τῶν τὰ πρῶτα φερόντων τῆς πόλεως πρὸς ἑαυτὸν, παρακαλῶν αὐτοὺς ἀποσοβῆσαι Ⓜ ὄχλον, καὶ μὴ αὐτιστῆναι τῇ κελεύσει τοῦ βασιλέως. Οἱ δὲ ἐξελθόντες δὲ ἀπελθόντες αὐτοῖς ταῦτα, ἐπίμονοι ὑπῆρχον παρακαλοῦντες, ὡς ὁ ἐπισκοπὸς αὐτοὺς τὰς θύρας τοῦ ἐπισκοπείου, πρὸς τὸ καταδῆσαι αὐτὰ, καὶ ἁρπάσαι Ⓜ μακαρίου Ἰωάννου ἐκ τοῦ ἐπισκοπείου. ὡς οὕτω ἐβάσανται ταῦτα, καὶ ὅτι θέλει ὠφεληθῆναι, ἀλλὰ καὶ πλείων θόρυβος ἦν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκ τοῦ τῶν πολιτῶν καὶ τῆς παρεχώρησε, δίδωκεν αὐτοῖς ὅρκον ὁ ἐπίσκοπος, ὡς ὅ μὴ ἀξαποστείλῃ αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως. καὶ αὐτὸς γὰρ ὁ βασιλεὺς οὐ θέλει ὑμᾶς θλίβεσθαι εἰς τοῦτο, ἐφ' ὅσον ἀηδῶς ἔχει ἀπολῦσαι αὐτόν. τούτοις δὲ τοῖς τοιούτοις ῥήμασι παρακαλῶν Ⓜ λαὸν, μόλις ποτὲ ἡδυνήθη σταλεφορῆσαι αὐτοὺς ἡσυχάσαι. ὅμως καὶ τότων ἠμοιμόνων ἐκ ἀφίσαντο τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ κύκλῳ αὐτῆς παρακαθήμενοι ἐτήρουν τὰς ἐξόδους αὐτῆς, φοβούμενοι μήπως δόλῳ τόπου τινὸς κρυπτῶς ἐξενέγκωσιν αὐτόν. ἐπιζήτουν δὲ θεωρῆσαι αὐτὸν ἡμέρας δύο ἡμέρας. τότε δὲ πιτραφοῖς ἐχρήσατο ὁ ἐπίσκοπος πρὸς Ⓜ βασιλέα, διδάξας αὐτὸν πάντα τὰ παρακληθέντα ὑπὸ τοῦ λαοῦ χάριν τοῦ Ἰωάννου, καὶ ὅτι φρικτοῖς ὅρκοις ἐπωμόσατο αὐτοῖς μὴ ἐκδοῦναι αὐτὸν, αἰτῶν ἅμα καὶ συγγνώμην λαβεῖν παρ' αὐτοῦ τῆς ἀδυναμίας τοῦ πράγματος, καὶ τοῦ μὴ κατισχυσαι αὐτὸν φυλάξαι ἐπιτρέψαι. Οἱ δὲ λαβόντες τὰ γράμματα τοῦ ἐπισκόπου ἀπῆλθον εἰς τὸ πρωτοπαλάτιον, καὶ εἰσελθόντες πρὸς Ⓜ βασιλέα ἐπέδωκαν αὐτῷ τὸν ἐπιστολὴν, ἀναγνόντες

γνόντες

* παρεμὴ

χ. ἐκκλησ.

χ. ἐκ τῶν ἰδίων οἰκετῶν

χ. τ

γειλάντες αὐτῷ ἐν ὄχλῳ ζώσης φωνῆς πάντα τὰ ἡμέτερα ἀπὸ τοῦ πλήθους τοῦ λαοῦ. ἀκού-
σας δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἐθαύμασε, καὶ προσκαλεσάμενος πᾶσαν τὴν σύγκλητον ἐκέλευ-
σεν ἀναγνωσθῆναι αὐτοῖς τὰ γράμματα τοῦ ἐπισκόπου, ἐξηγήσασθαι δὲ καὶ σοὶ ἅπερ
ἀλήθειαι ἀπὸ αὐτοῦ χάριν τοῦ μακαρίου Ἰωάννου πάντα, καθὼς τῷ βασιλεῖ ἐξηγήσαντο.
5 Οἱ πρῶτοι δὲ ἀκούσαντες ἐξεπλάγησαν λέγοντες, ὅτι ἄξιος ἐστὶ τῆς βασιλευούσης πόλεως ὁ
θεῖος ἰθιώας. ἐπιπλείων δὲ ἐξεχύθη ὁ πόθος τοῦ βασιλέως καὶ πρώτων εἰς αὐτόν, καὶ διελο-
γίζοντο ποίῳ ἔργῳ ἀγάγωσιν αὐτόν. τότε συνῆλθεν ὁ βασιλεὺς γράμματα πρὸς τὸ κόμητα
γ. εἰσαγάγω- σι Ἀντιοχείας, τοῦτον ἔπος ἦλθε πρὸς αὐτὸν πάντων ἀγροικώτατον, καὶ αὐτὸν Ἰωάννου μὴ ἔχε-
χον ἐμποιοῦντος τῇ πόλει. ὃς δὲ αὐτῆς δοξάσμενος τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἐκάλεσε
10 τὸν Ἰωάννην ἔξω τῆς πόλεως ἡμέραν μίαν πρὸ τῶν μαρτυρίων πλησίον τῆς πύλης τῆς καλου-
μένης Ῥωμησίας, καὶ ἐπιβιβάσας αὐτὸν δημοσίῳ βερέδῳ ἐκέλευσε τῷ ἀπελθόντι βου-
λεύσαι σὺν τῷ γραπιώτῃ τοῦ μαγίστρου. ἐπεισάκτων δὲ αὐτὸν εἰς τὴν πόλει, ἐμιμήσατο ὁ βασι-
λεὺς ἡ πρόνοια αὐτοῦ. καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ κελεύει ἐξελθεῖν πᾶσαν τὴν σύγκλητον καὶ τοὺς πρω-
τεύοντας τῆς πόλεως καὶ τὸν κλῆρον εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτὸν μετὰ πάσης
15 τιμῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. τότε πρόθυμος ἅπαντες ἐξῆλθον, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ πρὸς ἑξ
μιλίων τῆς πόλεως. ἐπεθύμουν γὰρ πάντες θεάσασθαι αὐτόν, ἀκούοντες καὶ πρὸ αὐτοῦ. ἐ-
κέλευσε δὲ ὁ βασιλεὺς εἰ αὐτὸν εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον, καὶ ἡμέραν τὴν ἑβδόμην αὐτοῦ ἄγειν
τοῦ ἐνθρονισμοῦ. ἐξῆλθε δὲ ὁ ἀξιόπιστος τῆς βασιλικοῦ προσάγ-
ματος πολλοί τε καὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι, καὶ δὴ καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος Θεόφιλος, ὃς τὸ
ἐσ. τῷ ἀνεπ- λήθῳ 20 πρωτοῦ ἐπῆλθε μετὰ τοῦτον τὴν δόξαν, προσχὼν αὐτοῦ τῇ καταστάσει, καὶ ὁ ἀνεπί-
ληπτος τῆς προρρήσεως· εἶδε δ' ὅτως, ὅτι ἔδος αὐτῷ ὦ μὴ χειροτονῇ σὺν ἐκφορᾶς, εἰ μὴ
ἢ δι' ἀσχήμου, βουλόμενος αὐτὴν ἀρχὴν ὡς ἀνάντων, ἀμείνων ἡγούμενος αὐτὴν κρατῆσαι, ἢ
φεύγειν ἀκούειν. πλὴν ὅμως νικᾷ τὸν τῆς σωτηρίου προθυμίας καὶ ἐκὼν καὶ ἄκων.
Εἶτα καὶ ὅπως Ἰσίδωρον ἵνα προσδύσῃ ὑφ' ἑαυτὸν ἔχων, πρὸς τὸν ἐπισκοπεῖον προχεί-
25 σασθαι ἔπεισεν. ἠγάπα γὰρ αὐτὸν πάνυ ὁ Θεόφιλος, ὅτι ὑπ' αὐτοῦ ποτε κινδυνώδες
πρᾶγμα ἀνεδέξατο. τί δ' τοῦτο ἐστι, λεκτέον. ἐοίκει ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος πρὸς Μάξι-
μον τύραννον ἠγωνίζετο, Θεόφιλος δὲ τὸν αὐτὸν Ἰσιδώρου ξένια πέμπων τῷ βασιλεῖ, δι-
σὰς αὐτῷ ἐπιστολὰς ἐχειρίσατο, ἐντυλάττων πρὸς ἐνεγκεῖν τῷ νικήσαντι καὶ τὰ δῶρα καὶ τὰ
χ. τῇ νίκῃ γράμματα. τούτοις δὲ λανθάνουσιν ὁ Ἰσίδωρος καταλαβὼν τὸν Ῥώμυλον, τὸν νίκην ἐφέ-
30 ρουσαν. ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ὃ γινόμενον ἔλαθεν, ἀναγνώστου συνόντος αὐτῷ τὰς ἐπιστο-
λὰς ἐπισκέψασθαι. οὗ εἵνεκεν ὁ Ἰσίδωρος ἐν φόβῳ γενόμενος, ὡς εἶχεν, ἐπὶ τὸν Ἀλε-
ξάνδρειαν ἐφυγεν. αὕτη πρόφασις τῷ Θεοφίλῳ τῆς κατὰ Ἰσιδώρου συμβάσεως. ἐμὲν τοι
δὴ τὰ βασίλεια τῷ Ἰωάννῃ προσέκρουσε. ὅπως δὲ κατηγορίας πολλὰς δὴ Θεοφίλου ἀ-
νεκίνουν, βιβλία τε κατ' αὐτοῦ ἄλλος δ' ἄλλον αἰτίαν τοῖς πρώτοις ἐπιδιδόασιν,
35 Εὐάγριος σκαιὸς ὁ πρόεδρος τῶν βασιλικῶν κοιτώνων λαβὼν ἐγκεφάλους κατηγορίας ὑπέ-
βαλλε τῷ Θεοφίλῳ, εἰπὼν ἐπιλαμβάνειν ἔχειν, ἢ κρατοῦσι Ἰωάννην, ἢ κατ' αὐτοῦ κατηγο-
ρίας εἰς ἔλεγχον ἄγειν. ταῦτα φοβηθεὶς ὁ Θεόφιλος ἐκέλευσεν αὐτὸν, καὶ βύθεως μὴ
τὸν σκάπανον ἐπενόει, ὅπως αὐτὸν σκιδωρήσηται. καὶ δὴ μὲν τῶν παρόντων τοῦτον
κρυφίως διελέγετο, πολλοῖς δὲ καὶ τῶν μακρὰν ἀπόντων τὸν οἰκείαν διήγειρε βουλήν. ἐ-
40 λύπει γὰρ αὐτὸν ἡ μετὰ ταῦτα τοῦ μακαρίου Ἰωάννου πρόρρησις. κρατοῦσι δὴ πρὸς τὸν
τῆς ἐπισκοπῆς ἱερωσύνῃ, καὶ σὺν ἡρονίζεται τῇ εἰκάδι ἕκτῃ τοῦ Φεβρουαρίου μηνός, ὑπα-
τείᾳ τῇ ἑξῆς, ἐν ἐπετέλουν δὲ μὴν τῇ Ῥώμῃ ὁ βασιλεὺς Ὁνώριος, ὁ δὲ Κωνσταντινουπόλει
Εὐτυχιανὸς ὁ τότε τῶν βασιλέων ὕπατος.

Τῇ δ' ἑξῆς ἡμέρᾳ προήγετο ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύγκλητος εἰς τὸν ἁγίαν ἐκκλησίαν ὅ-

21 *Colloquium Imperatoris & Iohannis proximo post inthronizationem die.*

βλογηθῶμεν ἀπὸ Ἰωαείνου. αὐτὸς γὰρ Ἰωάτησε τῷ βασιλῆ, ἡ πᾶς ὁ κλῆρος σὺν αὐτῷ, ἡ προσεκύνησαν αὐτῷ. ὁμοίως γὰρ καὶ αὐτὸς ἀπέκλινε ⓦ αὐχένα τῷ Ἰωαείνῃ, ⁊ πάντες οἱ συμπρόντες αὐτῷ, αἰτούμενοι αὐτὸν βλογῆσαι αὐτούς. ὁ γὰρ ἐπδυξάμενος τῷ τε βασιλεῖ ἡ τῇ βασιλίδι τὰ χρηστὰ, καὶ πᾶσι τῷ λαῷ, μετὰ τὸ ἐκ στομαθείας ἀμεὶν ἐκάθισαν. ἡ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εἶπε τῷ βασιλεῖ· Φορτικόν μοι τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς πόλεως, βασιλεῦ Βασιλεῦ. ἀπὸ γὰρ τῶν μέτρων μου ἡ τῶν προφάξεις μου καθέσηκε τοῦτο, ἐλάχιστος πάντων ἀπάρχων. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς εἶπεν· Ὁ ἐκλεξάμενος Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ μαθητὰς ἡ ἀποστόλους, ἡ ἀποστείλας αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον φωτίσαι τοὺς ἐσκοτισμένους ἡ ὁδηγῆσαι τοὺς πεπλανημένους, αὐτὸς καὶ σὲ ἐξελέξατο ἱερέα ἡ ποιμένα ἡμῶν γενέσθαι, ἄξιον ὄντα τῆς τιμῆς ταύτης, μιμούμενον τὸν καλὸν ἡ ἀληθινὸν ποιμένα, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τεθηκότα ὑπὲρ τῶν λογικῶν προβάτων. τότε ὁ μακάριος Ἰωάννης εἶπε τῷ βασιλῆ· Ἐπίσταται ἡ ὑμετέρα εὐσέβεια, ὅτι ⓦ ἱερᾶς τάξεως ὑπηρεσίᾳ ἐπέχουσι, διὰ χειροτονίας πάσης ταῖς τοῦ σωτῆρος θείαις ἐντολαῖς. ἡ ἐὰν μὴ φροντίσωσι τῆς σωτηρίας αὐτῶν, ἀποστρέφοντες τοὺς ὑπ' αὐτῶν ποιμαινομένους ἐκ τῆς τελείου αὐτῶν τῆς σχολιᾶς διά τε νουθεσίας ἡ ἐλεγμοῦ ἡ ἐπιμήσεως, ἀλλὰ συγχωρεῖτε ἕκαστον τῇ ὁδῷ αὐτοῦ πορεύεσθαι, αὐτοὶ γὰρ αὐτῷ δώσουσι λόγον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῆς ἀνταποδόσεως, καταχρινόμενοι εἰς κόλασιν μετὰ τοῦ καταχρύψαντος τὸ τάλαντον ἐν τῇ γῇ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. ἵνα οὖν μὴ τῷ τοιούτῳ ἐγκλήματι ὑπαίτιος γένωμαι, παρακαλῶ ὑμᾶς πρώτως ἐν ἔργοις ἀμέμπτοις προκόπτειν, ἡ ἀπέχεσθαι τῆς ἐπιτηδευμένης τοῦ ποιμένος, ἡ σχολάζειν ταῖς προσευχαῖς ἡ δεήσεσιν ἐν ταῖς ἁγίαις Χριστοῦ ἐκκλησίαις, ἡ μὴ θλίψαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῷ προωρισμένῳ ὑμῖν, ⁊ τὴν παφλὴν μου ψυχὴν ἐν ἀθυμίᾳ καταστήσητε. τοῦτο γὰρ γινώσκετε, ὡς οὐ μὴ φείσομαί τινος δεομένου νουθεσίας, ἐλέγχων αὐτὸν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. ἡ γάρ ποτε τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέως ⁊ προφήτην ἁμαρτήσαντος ἡ ἐλεγχθέντος ἀπὸ Νάθαν τοῦ προφήτου, ἡ καὶ εἰδὼς ὁ δίκαιος τὴν πληγὴν, εὐγνωμόνως ὡμολόγησεν εἰπών· Ἡμάρτηκα τῷ Κυρίῳ μου. ὅθεν ἡ πρόσχημα τὴν ἴασιν ἐκαρπώσατο, τοῦ καρποῦ τῆς μετανοίας, ⁊ τῆς ἀφέσεως τοῦ ἁμαρτήματος ὁ βεβαίως ἀναδησάμενος. φησὶ γὰρ ὁ Νάθαν προφήτης αὐτῷ, Καὶ Κύριος ἀφῆλε τὸ ἁμάρτημά σου. ἐγὼ οὖν ὑμῖν τοῦτο εἰς ὑπόδειγμα σωτηρίας, ἵνα ἐλεγχόμενοι περὶ ἁμαρτίας μὴ ἀποσκιρτήσητε, ἀλλὰ τὸ φόβῳ Κυρίου μεταποιήσητε ἀποστρέφοντες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ὑμῶν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ πρώτως εἶπεν αὐτῷ· ἠκούσαμέν σου τῶν ῥημάτων, τίμιε πάτερ· ποίησον κατὰ πρώτας τὰ ἀρεστὰ τὸ ὀφθαλμοῖς σου. σοφὸς γὰρ πρόκειμαι σου· ἀλλὰ πρώτως τὰ κελευόμενα ἡμῖν πρὸς σοῦ, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ δεχόμενοι προθύμως ὑπιτελοῦμεν. ἐξεπλήττοντο δὲ πρώτως ἀκούοντες αὐτοῦ, ⁊ μὴ θῶτα ὑπισχνῶν ὀλίγοις τοὺς λόγους, πάλιν ἐμπνευσθεὶς τῷ ἁγίῳ πνεύματι, ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς τὰ πρὸς τὸ δεσπότου τῶν ὅλων Θεοῦ ἀναπαυθέντα, καὶ φησιν· Ὠφελεν πολὺ πρότερον γεγενῆσθαι, πολὺ ⁊ ζητηθῆσεται πρὸ αὐτοῦ· ἡ αἰδὼς, Δίωνος δίωνος ἐξαθήσονται)· ἡ τῶν δούλων ⓦ μὴ δαρήσονται πολλά, ⓦ δὲ ὀλίγα. ἡμεῖς δὲ ἐσμεν ἱερεῖς ἡ κληρικοὶ (ἐπὶ μιᾶς ἡ ⓦ κοσμικοὶ ἄρχοντες) ⓦ πολλὰ δαρῆναι ἐχόντες, ἅτε τὸ γνῶσει ἁμαρτάνοντες ἡ συγχώμενα οὐκ ἔχοντες, ἅτε πολλὰς ψυχὰς πεπιστευμένοι, ἡ τῆς ὑγιείας αὐτῶν μὴ φροντίζοντες, ἅτε μὴ λογιζόμενοι, ὡς ὁ καταλιμπάνων ἐκκλησίαν, ἁρπάζει τοὺς λύκους ἡ διασπείρει καταλιμπάνει· ἡ οὐ μέλει τὰ ἐκείνων ἡμᾶς εἰς ἑαυτούς, ἢ εἰς μὴ δέον πρᾶγμα σκορπίζειν. Δεῖ γὰρ ⓦ ὑπισχνεῖσθαι δυσεπιλήπτους εἶναι, ὡς ὁ ἀπόστολος Παῦλος γεγράφηκε Τιμοθέῳ. Ἔλεγε δὲ αὐδὶς ἡ ἄλλα, ὁπόσα εἰς ⓦ πρόνοιαν βίου στρωτείνει, ἡ μύθοις ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους ὑποθήκης ταῦτα· Τῆς δὲ φιλοξενίας ⁊ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε. ταύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεὸς

β. Βασ. ιβ. ις'.

Λικ. ιβ. μη. Σοφ. ε. ε. Λικ. ιβ. μη.

α. Τιμ. γ. β.

Εβρ. ιγ. ιε. ις.

ιγ. τοῦ

ιδ. α'

ιε. χειρὶ

ιζ. εὐφρα

ιη. εὐρε

ιθ. ἐκκλησ

κ. ἴσ.

Θεός. Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες, καὶ τὰ ἑξῆς. ἑρμηνευόντων δὲ ταῦτα ἐδίδασκε χεῖρας τοὺς τε λαϊκοὺς καὶ πόλεως τὸν ὑπὸ τοῦ χειροτονοῦντος τὸν ἱερέως, τῆς ἐλεημοσύνης, καὶ εἰρήνης, τῆς θείας μεταλήψεως, καὶ τῶν πρώτων τὸν ἱερέα μὴ ἀμύνειν· τοὺς τε ἱερέας ἐπαγρυπνεῖν ἀσφαλείᾳ τοῦ λαοῦ εὐχαῖς καὶ νουθεσίαις καὶ τῇ περὶ τοὺς Θεὸν καρτερίᾳ καὶ ἐλπίδι φυσάσεως, ἅπερ ζητήσομεν. οὐχ ὅλα τὰ καθ' ἑαυτοὺς μόνον ὅπως διοίσουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἀρχομένων. γέγραπται γὰρ καὶ τοῦτο φησίν· Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς ἀπολωλεκόσι τὸν ποιμένα. Καὶ τί ποιήσετε, ὅταν ὑπισχνῆται Κύριος; καὶ ὁ ἀποστολικὸν, Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἁγιασμὸν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον. περισπᾶται ὁ τῇ οὐσίᾳ, ὅτι ὁ ἱερεὺς ὑπισχνούμενος καὶ ἄρχοντες ὁ κοσμικὸν ἀρχόντων καὶ ὑπισχνούμενον ἔργον σκεπτεύθησαν. καὶ ἄξιον τὰς τε φιλίας καὶ ἔριδας ἀποθεμένους μηκέτι μεμνῆσθαι, τίς οἰκεῖος, ἢ τίς ἀλλότριος, ἀλλὰ τίς ἀγαθὸς ἢ φαῦλος· καὶ πάντων μὲν περιφρονῆσαι τῶν δικαίου, καὶ κήδεσθαι τῆς τοῦ Θεοῦ σωτηρίας ἀπάντων, τοῦτο δὲ φαύλους εὐχῇ καὶ παιδαγωγίᾳ (τὸν λέγουσαι γραφὴν, Ἔλεγξον, ὑπόμνησον, παρακάλεσον) καὶ μεταπλάσαι τῆς ἀλογίστου προαιρέσεως, καὶ ἀγαθοὺς ἀποτελῆσαι. οὐδὲν γὰρ μέγα ὃ μὴ ἀδικῆσαι, ἀλλὰ μέγα ὃ καλοποιῆσαι, καὶ καταζητῆσαι ἑαυτὸν ἐφ' ἑκάστῳ προσέχειν ἀγαθῷ, λέγειν τε, ἁρμόττα συμβαίνει, μηδὲν πράττειν θεοφιλές, ἅπερ Τίτος ὁ Ῥωμαίων βασιλεύσας ἔφη, Σήμερον οὐκ ἐβασιλεύσαμεν, εἴτε γὰρ οὐκ ἐζητήσαμεν, οὐδένα εὐεργετήσαντες, οὐδὲν ἄξιον βασιλέως ποιήσαντες. οὐδὲν ἐπὶ χαλεπὸν ὑπτίασαι τοῖς τοῖς τοιούτοις αἰσχρεμένοις. ἐπὶ ταῦτα ὁμιλοῦντος αὐτοῖς, βουλόμενος αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἀποκαλύψαι τὸν ἀρετὴν τοῦ ὁσίου αὐτοῦ, ἰδοὺ τις ἀνὴρ σκοτεινὸν πνεύματος ἀκαθάρτου εἰσπεσὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ προσκαλεσάμενον μακάριον κατέσχετο αὐτὸν εὔξασθαι ὅπως ἰαθῇ. οὗτος γὰρ ἐκ φείζων, ἔχων καὶ τὸν γλῶσσαν αὐτοῦ ἔξωθεν τοῦ στόματος. ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης εἶπεν αὐτοῖς· εἰ πιστεύετε ὅτι δυνάται ὁ Χριστὸς ἰάσασθαι αὐτὸν, λήψεσθε αὐτὸν ὑμῖν ἐρρωμένον. καὶ ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ἀνεβόησε, πιστεύομεν, δέσποτα. τότε ἐπιστρέψας πρὸς τὸν πάσχοντα, καὶ σφραγίσας αὐτὸν εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, εἶπε· κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. καὶ παραχρῆμα ῥῆξαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. τότε προσκυνήσας αὐτὸν ὁ Ἰωάννης εἶπε· παῦσαι, τέκνον, βλασφημῶν εἰς τὸ θεῖον, καὶ χαιρώσαν τῶν θείων μυστηρίων, χολάζων ἀπρόσκοπτος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. τοῦτο γάρ σοι ἔδοξε καὶ τὸ ἀμύνασθαί σε τῆς σαυτοῦ σωτηρίας. ἐὰν οὖν ἀνήσῃς τῆς παρανέσεώς μου, οὐκ ἔτι προσθήσει πρὸς τὸν πονηρὸν δαίμονος. τοῦτο δὲ παράδοξον τέρας θεωρήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ πάντες οἱ συνθυρεθέντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀκηκοότες ὅσα καὶ ἐδίδαξεν αὐτοὺς, δόξαν ἀνέπεμψαν τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ τῷ ἀξιώσαντι αὐτοὺς τοιούτου φωστῆρος, καὶ ψυχικοῦ ἅμα τε καὶ σωματικοῦ ἰατροῦ· καὶ οὕτως διεχώρησαν οἴκαδε πάντες θαυμάζοντες ὅτι παρὰ τούτοις.

Ἐπιλαβόμενος τοιγαροῦν τῆς τῆς ἐκκλησίας οἰήκων, ἀρχεται τῆς τῶν πραγμάτων ὑπομνείας ἀπὸ τῆς λογικῆς ἀρξάμενος σάλπιγγος, τῆς τῶν πραγμάτων δοκιμασίας, ὀλιγάκις καταχρώμενος τῇ ἐλεγκτικῇ βακτηρίᾳ. καταπαύει οὖν λόγον τῆς ἀληθοζωΐας ὑπερβάσεως, ὃ δὴ ἀληθὲς τῆς ἀμέμπτου κακοζωΐας, τοὺς τῶν καλουμένων πλουσίων, ἀποδεικνὺς ἐν αἱρέσει κακῶν ἀμείνους εἶναι τοὺς προνοσφοις. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ πόρρω τῶν ἰατρείων οἰκοῦντες καθ' ἑαυτοὺς, ἔχουσι τοῖς βαλαυτίοις τὸν νόσον· οὗτοι δὲ ἔνδον τοῦ ἐργαστηρίου οἰκοῦντες τῆς σωτηρίας, καὶ τὸν ὑγιαίνοντας σκηνοῦσιν εἰς νόσον. ἐντεῦθεν ἀλίσθησαν τὸ ἀφιλόθεον μέρος τοῦ κλήρου, πυρέσσον τὸ πάθη. μετὰ ταῦτον λόγον ἄρχεται τῆς ἀδικίας, καταστρέφων τὸν ἀκρόπολιν τῶν κακῶν, τὸν πλεονεξίαν, εἰς οἰκοδομὴν

τῆς

Ioh. 17. καὶ Ephes. 6. 15.

β. Tim. 2. 3.

22 Iohannis acta Constantinopoli.

τῆς δικαιοσύνης. τοῦτο γὰρ ἴδιον τῶν σοφῶν ἀρχιτεκτόνων πρὸ τοῦ κατασκευάσαι τὴν οἰκοδομὴν τὸ ψῦδος, εἶθ' οὕτως θεῖναι θεμέλιον τῆς ἀληθείας, ὡς λέγεται παρὰ τοῦ προφήτου· Καθῆσηκά σε ἐπ' ἔθνη καὶ βασιλείας σκεδιζοῦν καὶ καθαιρεῖν, καὶ οἰκοδομεῖν, τὸ μὲν ὡς γεωργῶν, τὸ δὲ ὡς οἰκοδόμων. οὐκ ἔστιν ταράττεται πάλιν τὸ μέρος τῶν βδελυποσκόπων. μὴ τοῦτο ὑπομένοντα αὐτῶν τῆς διαίτης, παρακαλῶν ἀσκεῖν τοὺς σκληνοσκοποὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ μὴ διώκειν τὰς κρίσεις τὰς τῶν πλουσίων, ἵνα μὴ καπνὸν ἔχοντες τὴν γλαδύχων, τῇ φλογὶ τῆς ἀκολασίας παραδοθῶσι, καλῶν καὶ παρασίτων μεταδιώξαντες βίον. σὺν δὲν δυνάμενοι τοὺς πλείους τῶν γαστριμάργων, συγκλωσθέντες τοῖς σοφισταῖς τῆς κατηγορείας. παρεκάλει δὲ τῆς νηστείας τοὺς εὐμοιρίαις βιολίθως ἔχοντας ἀπὸ ἴσου μὴ τὸ πρότερον αὐτοῖς ἐσφαλμένον, ἐλθεῖν ὅπου τῆς μετανοίας λιμένα. ἐλέγχει δὲ τοὺς πλεονέκτας, ὡς τοὺς πολλοὺς αἰσχύνης ἀκούσας, ὅτι ὅλως ἠδικήθη τις ὑπ' αὐτῶν, συγχωρεῖν τοὺς, χρεῶν εἶπεῖν, τοῖς δοκοῦσι πλεονεκτεῖν ὑπ' αὐτῶν καὶ τὰ ἴδια βούλεται. ἐκόλαζε δὲ καὶ τοὺς φιλησύνους διὰ τῆς ἀτιμώσεως αὐτῶν ὀξυηκοΐας καὶ νουθεσίας, ὡς τοὺς πολλοὺς κωλύειν ἑαυτοὺς καὶ τὸν σεμνὸν γάμον. αὐτὸς δὲ τοῦτο οὐκ ἐπέτρεψεν, ἀλλ' ἀεὶ ἔλεγε· Τίμιον ὁ γάμον, καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον φυλάττειν. ἐν δὲ ταῖς πλείοσιν αὐτῶν ὀξυηκοΐαις μηδεὶς ἐποιεῖτο τῆς φθορᾶς τῶν πενήτων, ὀνειδίζων τοὺς πλουσίους ὡς ὅτι πολὺ οὕτως ἀσελγῶς διαχειμένους πρὸς τοὺς πλησίον, ὑπομιμνήσκων αὐτοὺς ἀεὶ τῆς τοῦ Κυρίου φωνῆς λεγούσης· Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. πολλοὶ οὖν οὐκ τούτου ἐμαλάττοντο τὴν σκληροκαρδίαν, ἴσως κηρῷ ὑπὸ πυρὸς τηκομένῳ, καὶ τὰ χρήματα ἀνήλισκον εἰς τοὺς δεομένους, ἀόκνως διασχοινίζοντες αὐτά, ὡς καὶ πολλοῖς πρόσωπον ὑπάρχοντας πένητας πλουτῆσαι εἰς ὅσον οὐκ τῆς ἐλεημοσύνης αὐτοῖς διαποίας, ἢ ἀναλῆσαθαι αὐτῶν τὴν δυσχίμην. ὅθεν οὐκ τούτου ὠνομάσθη παρὰ πολλῶν, Ἰωάννης ὁ τῆς ἐλεημοσύνης. κατέδυσε δὲ καὶ τὴν ἔπαρσιν τῆς ἀλαζονείας, καὶ τύφον αὐτῆς οὐκ τῶν πλείστων ἠφάνιζεν, ἐπαινῶν τὴν καταπεφορτισμένην καὶ τοὺς τοιούτους συμβιοῦν τοὺς σεμνῶς, ὡς οὐκ τούτου πάλιν τοὺς πρόσωπον μὴ πλήθους πολλῶν οἰκετῶν ἢ σκληρίας καὶ ἀγριότητος καὶ βαλανείοις εἰσελαύνοντας ἀρκεῖσθαι ἑνὸς ἢ δευτέρου παιδὸς σωφρονεῖν αὐτοῖς, καὶ τοῦτο ὀλίγα πρὸς χρείαν, ὡς εἰκὸς, κατεπείγουσαν. πρὸς τούτοις ἔλεγε τὴν ἀγνείαν καὶ καθαρότητα τοῦ σώματος, καὶ τῆς ψυχῆς ἰσάγγελον οὖσαν· τὰς δὲ κατ' ἀλλήλων συκοφαντίας καὶ καταλαλιὰς τοῦ διαβόλου καὶ τῶν δαιμόνων ὀπτηδεύματα εἶναι. καὶ γὰρ ὀλίγα τοῦτο σκληρὸν διάβολος, ὡς καταλαλήσας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἀδάμ, καὶ πάλιν τοῦ Ἰὼβ πρὸς τὸν Θεόν· καὶ ὅτι ὅμοιος φονεύς ὅστιν ὁ συκοφάντης. παρεκάλει δὲ αὐτοὺς ἀλλήλους ἀγαπᾶν καὶ τιμᾶν ἐν τε τοῖς καθίσμασι καὶ ἀνακλίσεσιν, ἐν ὁρίσεις καὶ λείπουσι, καὶ μὴ ἀγαπᾶν τὰς πρωτοκαθεδρίας. ἐν δὲ ταῖς σωτυχίαις αὐτοῦ βίον ἁγίων πατέρων καὶ ἀναχωρητῶν, καὶ τὴν τούτων πολιτείαν καὶ ἀρετὴν ἐξηγεῖτο, ὥστε ἐκ τῶν τοιούτων ῥημάτων πολλοὺς κατανύττεσθαι καὶ πλῆθος δακρύων καταφέρειν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, ποθοῦντας καὶ τὸν μοναχὸν βίον μεταλαβεῖν, καὶ ἀπαλλάξασθαι τῆς τύρβης καὶ συγχύσεως τοῦ βίου. ἐπουδάτει δὲ αὐτοὺς ἀγαπᾶν τὴν τῶν ξένων ὑποδοχὴν, καὶ μάλιστα τοὺς ἀπημοσύνης ἀσκοῦντας, καὶ φιλοφρόνως αὐτῶν προσποιεῖσθαι, καὶ ὅτως ἐλθὼν πρὸς ἑαυτοῖς αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὑποδέχεσθαι, καθὼς, φησὶν, αὐτὸς ὁ Κύριος ἔλεγε· Ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με. ὑπεμίμνησκε δὲ αὐτοὺς πάλιν καὶ ὃ ἐν τῇ ἐπιστολῇ γεγραμμένον ῥητὸν, φάσκων πλειστάκις, Ἀληθῶς τινὲς ἐξένισαν ἀγγέλους. πόθεν γὰρ, φησὶν, οἴδατε, εἰ αὐτός ὅστιν ὁ Χριστὸς μεταχηματίζων ἑαυτὸν εἰς ἀνθρωπον, καὶ δοκιμάζων ὑμᾶς; ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς αὐτὴ τῶν μυστικῶν καὶ ἀρρήτων ἀσμάτων μανθάνειν τὸ φυτήριον, καὶ ἀδιάφθορα πνεύματα καὶ λόγια ἐν στόματι τόσῳ, ἕνεκα εὑρίσκονται. ἐν ἔτρεπε δὲ πολλὰ νευθετῶν καὶ παρακαλῶν τὸν λαὸν οὐκ ἐπαύσατο, ἀ μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὀξηγούμενος*, ἀλλὰ

Ier. α. ι.

Ecp. ιγ. δ.

Matθ. με. μ.

Matθ. κε. λε.

Ecp. ιγ β.

χ. αἰσχυνθ. μεῖν

χ. ἐπαλλάσσειν

χ. αὐτῷ

ἐν

* τὸν ὀχλον

καὶ ὁ ὢν σκηνοποιὸς καὶ διδάσκαλος τοῦτο ἐποίει, ἔχων ὁ τῇ καρδίᾳ τοῦ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἄφθονον χάριν βρύουσαν αὐτῷ θεῖα λόγια.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ταύτῃ ἐποιεῖτο τὴν μισθαποδοσίαν μείζονα τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ τῆς Θρᾴκης ἁπάσης (εἰς ἣν αὐτὴ τὴν ἡγεμονίαν διήρηται) καὶ τῆς Ἀσίας ὅλης. ὑπὸ ἐνδεκα καὶ αὐτὴ ἀρχόντων ἰθύνει). καὶ ὡρᾶτο καὶ τοῦ Ποντικὴν τότε κατεχόσμει τοῖς νόμοις. ἐφαρίθμησε δὲ καὶ αὐτὴ ἔχει τῆς Ἀσίας ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν δὲ τὸν Φοινίκων ἐπὶ πολλαῖς τῶν δαιμόνων τελεταῖς μεμηνέναι, ἀσκηταῖς μὲν ζήλῳ θείῳ πυρπολημένοις στομίλεξε, νόμους δὲ αὐτοῖς ὁπλίσας βασιλικοῖς καὶ τῶν εἰδωλικῶν ὀζέπεμψε τερπνά. τὰ δὲ τοῖς καταλύοσι τεχνίτας καὶ ταῖς τούτων ὑπουργίαις χορηγούμενα χρήματα οὐκ ἐκ τελωνείων βασιλικῶν, ἀλλὰ ταῖς πλούτῳ κομώσαις καὶ πίστει λαμπρυνομέναις γυναιξὶ φιλοτίμως ταῦτα παρέχειν αὐέπτθε, τοῦ ἐκ τῆς χορηγίας φυομένου εὐλογίαν ὑπιδεικνύς. τοῦ μὲν οὖν ὑπολειφθέντας δαιμόνων σπουδὴ τούτῳ τῷ τρόπῳ οὐκ βάδιον ἀνέσπασεν. ὁρῶν δὲ ὁ Κελτικοὶ ὁμιλοῦν ὑπὸ τὴν Ἀρειμανικὴν ἀηρυθρίαν τὰ Γαλατῶν, αὐτὸς μὲν χωρεῖ καὶ αὐτὸς, ὁ πόθεν ἄρας ἐξεῦρεν. ὁμογλώττους γὰρ ἐκείνοις φρονιμωτέρους καὶ ἀληκότους καὶ τοῦ τὰ θεῖα ὑπομαγειρεύοντας λόγια παρεδρεύοντας, μίαν τούτοις ἀπενείμαν ἐκκλησίαν, καὶ ἀφ' ἑτέρων τούτων πολλὰς τῶν πλανωμένων ἐπήρθυσεν. αὐτὸς τε γὰρ ἐκ δυσὶ παρόντοιν διελέγετο, ἑρμηνευτὰς χρώμενος τῶν ἑκατέρων γλωττῶν ὑπισαμένοις. ταῦτα μὲν οὖν ἔνδον ἐν τῇ πόλει διετέλει ποιῶν, καὶ πολλὰς τῶν ἀξιπαθημένων ἐζώγρει, τῶν ἀποστολικῶν κηρυγμάτων ὑπιδεικνὺς τοῦ ἀληθοῦς. μαθὼν δέ τινας τῶν Νομαίδων Σκυθῶν παρὰ τὸν Ἴστρον ἐσκηνωμένους διψῆν μὲν τοῦ σωτηρίου, στερεῖσθαι δὲ ταύτης δι' ἀγνωσίαν, ἐπιζήτησεν ἄνδρας τοῦ ἀποστολικοῦ ἐζηλωκότας φιλοσοφίαν, καὶ τούτους ἐκείνοις ἐπέστησε, καὶ γράμμασιν ἐχρήσατο πρὸς Λέοντιον Ⓜ Ἀγκύρας ὑπισχνεῖσθαι, δι' ὧν καὶ τῶν Σκυθῶν ἐδήλωσε τοῦ μεταβολοῦ, καὶ πεμφθῆναι ἄνδρας πρὸς τοῦ τούτων ποδηγίαν ὑπιτηδείας ἠξίωσεν. ὁ δὲ τοῖς ἀποστολικοῖς μέρεσι τοῦ Μαρκίωνος νόσον κώμης τινὰς ὑπισκήψασαν πάλαι μαθὼν, ἀπέστειλε δὲ τοιαῦτα τὴν ἐκκλησίαν ποιμαίνοντι, παρεπόμενος ὀζελέσαι αὐτοῦ, τοῦ ἀπὸ τῶν βασιλικῶν νόμων ὑπικουείαν ἀφέγων. ὅπως μὲν οὖν τοῦ τῶν ἐκκλησιῶν φερωνύμου τὸ τῇ ψυχῇ παρέφερε καὶ Ⓜ θαυμάσιον ἀποστολον, ἰκμαῖ καὶ ταῦτα διδάξαι.

23
Iohannes religionem Christianã sedulo propagare studet.

Μετὰ δὲ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν φερωνύμου διερμηνᾶ τὰ βρίσια τῆς οἰκονομίας· καὶ βλέποντι δυάλωμα ἐκ ὠφελῶν τὴν ἐκκλησίαν. παρεσάνει τούτων ἀρχεῖν τὴν ὑπικουείαν. ἤρξε δὲ εἰς ὃ μέρος τῆς δυάλωματος τῆς ὑπισκοπίας· βλέποντι δαψίλειαν τῆς τυχούσης. καλοῦσι μετενεχθῆναι τὴν τούτων πολυτέλειαν εἰς ὃ νοσοκομεῖον. ἐπιθυμήσης δὲ τῆς χρείας κτῆσι νοσοκομεῖα πλείονα, προσκαταῤῥάσας δύο τῶν βιλαείων φρεσυτέρων, καὶ ἰατρούς, ἔπι καὶ χρηστοὺς τῶν ἐργατῶν ἀγάμους τούτους εἰς ὑπηρεσίαν, ὥστε τοῦ ὑπιχωριάζοντας ξένοις, καὶ ὑπὸ νόσου ληφθέντας ὑπιμελείας τυγχάνειν, καὶ δι' αὐτοῦ ὃ καλόν, καὶ δόξα τοῦ τῆς σωτῆρος δόξαν. μὴ τοῦτο οὖν παρασκευὴν τῶν χρῶν ὃ πάλαι, σκηπτικοῖς τὰ αὐτοῖς ταῖς οὐκ ὀρθῶς διαστρεφομέναις. καὶ βίρων φιλοπάρκους τινὰς, παρὰ τοῦ ἡσυχίαν διαλαβεῖν ἀπεχομένας βαλανείων καὶ πανδοκείων καὶ μαγείρων ἰματίων, ἢ ἁπλῶς χωρεῖν ὑπὲ δόμους ἀγαθοῦ γάμου, ἵνα μὴ ὑβρίζηται ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ. μὴ τοῦτο παρακαλεῖ τοὺς δήμους παρασκαρτερεῖν ταῖς νυκτερειναῖς λιτανείαις, ταῖς τούτων γυναῖκας οἴκοι μένειν τὰ ἡμέρα παρευχομένας, ἀλλὰ τὸ μὴ σχολάζειν τοὺς ἄνδρας τὰ ἡμέρα. ταῦτα τὴν πανήγυριν ἐλύπει τοὺς ἀμελετήτους τοῦ κλήρου πανυχίων καθεύδειν εἰθισμένους. αὐτὸς τὴν ταῦτα ἐποίει· ἀλλὰ διαρθῶν τοὺς βίους τῶν ὑπ' αὐτὸν κλήρου, ὡς φέτο, παραμενόμενος. μὴ τοῦτο ἠπάτητο τοῦ ἐλεγκτικοῦ ζήφους καὶ τῶν πλουσίων, σκυτέμων τὰ τῆς ψυχῆς ἀποτέμματα, αὐτοφίαν αὐτοῦ σκιδιδάσκων μετειοφερνιοῦσθαι πρὸς τοὺς λοιποὺς δι' ἐλεήμονος, ἀποστολικῷ πειθόμενος λόγῳ τῷ πρὸς Τιμόθεον φερομένῳ, Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε

24
Iohannes ordinat οἰκονομεῖον &c.

1 Tim. 6.

ἰσ. οἰκονομεῖα

χ. ἐπιξενωμένους ἀδυνάτους

ἰσ. διορθοῦσθαι

καταγέλλε μὴ ὑψηλοφρονῇ, μηδὲ ἀλαπιχέναι ὅτι πλούτῳ ἀδηλότητι. Ἰωάννης μὲν τοι
" ὁ διαχρύσας ἐκῶ, ὡς εἶπεν, τύπος ἀποστολεὺς τοῖς μετέπειτα ἐπισκόποις, σαφῶς ὀφείλοντι χ. ἐπισκ. χρίνας
ζῆν κατὰ Παῦλον, ἐν ἰδίῳ μισθώματι κηρύξας τὸν μετανοοῦντα. μηδενὸς ἀκωλύτως τῆς
Πεκτ. κη. γ. ἐκκλησίας, καὶ τῆς ἡμέρας μόνης ἐλαμβάνετε βρώματα, δραπετεύων ἀεὶ τὸν τοιοῦτον φρον-
τίδα. Εἰ γὰρ ἐλάμβανεν, ὀφθεὶς ἀπιστὸς ἐποίει καὶ Ⓦ Εἰ πόντα, Ἄξιος ὁ ἐργάτης τῆς μι-
Λευκ. ι. ζ. σθοῦ αὐτοῦ· καὶ, Τίς ποιμαίνει ποίμνιον, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; τίς ὁ
α. Κορ. θ. ζ. φυτεύει ἀμπελῶνα, καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐ μεταλαμβάνει; οὐκ ἐβούλετο ὁ σωτὴρ ἀθῷον
τινὰ, ὅτε καὶ λυόμενος ὑπό τινων εἰς ἐσίασιν προεκαλεῖτο πρὸς αὐτὸν διὰ ταύτας καὶ αἰτί-
ας. πρῶτον μὲν, οἶνον οὐκ ἔπινε διὰ τὴν τῆς κεφαλῆς ἀρμόν, εἰ μὴ που ἐν τοῖς κεύμασι
ὡς διὰ ῥόδων ἐκέρατο· δεύτερον ὅτι, παῖζον ὁ σύμαχος αὐτοῦ οὐκ εἶχεν ἀπό τινος ἀθετείας,
ὡς πολλάκις παθητεπιθέντα αὐτῷ εἰς βρῶσιν ἀνδὶ φαντῶναι, καὶ ὑπιζητῆσαι τὰ μὴ πρόντα.
Εἶτα σίοτε καὶ λήθην ἐλάμβανε τῆς βρωμῆς διὰ πολὺν ἕως ἑσπέρας, τοῦτο μὲ τὰς ὀκ-
λησιαστικὰς ὑπομνήσεις φροντίσι, τοῦτο δὲ τὰς πνευματικὰς θεασαμένους θεωρίας. ἠ-
γωνίζετο δὲ μηδεὶ ἀπορεῖν τῶν θείων γραφῶν, θεικότατον ὁμοῦ σιτίον τούτοις καὶ τῶν οἰκονόμων
τὰ καὶ τῆς κλοπῆς ἀφορμὰς, ἵνα μηδὲ καταπολυπλασιάσωσι τὰς τιμὰς τῶν ὀψωνίων ἐν τοῖς
βρεθίοις, τὰς τῶν πενήτων σφετερίζόμενοι χρείας. πρὸς τούτοις ὁ πλῆθος τῆς πόλεως ἐ-
νοεῖν, ἐσκόπει ὅτι ὀφείλει ἢ πῶν ἀξίωμα τούτης τῆς τιμῆς ἀξιῶσαι ὡς Χριστοῦ οἰκονόμος,
ἢ μηδενὶ παραχεῖν τὸ πρᾶγμα. Εἰ δὲ καὶ ἐδεδώκει ἑαυτὸν ἐκδοτον τὰς τραπέζας, πόσοις
ἐξήρκει ἀξιώμασι τηλικαύτην πόλιν οἰκεῖν, ἐκάστου ἢ δι' ὑλογίαν, ἢ διὰ πενίαν, ἢ διὰ
ἁγιωσύνην ἐπιζητοῦντος τὸ φαγεῖν; ἀσυδλῶ δὲ καὶ ὁλιῶ ἦγε τὴν τοῦ Θεοῦ θεωρίαν, τὴν
τοῦ λόγου θεραπείαν, τὴν τῶν γραφῶν ἱστορίαν, τὴν τῶν χηρῶν κηδεμονίαν, τὴν τῶν ὀρφανῶν παι-
δείαν, τὴν τῶν νοσούντων ἐπιμέλειαν καὶ καταπονουμένων ἐπικουρίαν, τὴν τῶν πλημμελούντων ἐ-
πιστροφὴν, τὴν τῶν ἐν φυλακῇ ἐπισκέψιν. σαφῶς δὲ καὶ σῶμα ἐξησκημένον ἐν θείοις λόγοις, ἐν
οἷς εἰθισμένον ἀκούειν θείων χρησμῶν ἰδεῖν τὸ πολυλογίας παραίτιον ἐπακθεῖν; ἀποβλε-
ψάμενος οὖν εἰς τοῦτο τοὺς θορύβους, καὶ εἰς τὸ τῶν πολυκλύστων ἀναλωμάτων πλῆθος,
ἐφείκασε πρὸς τὸ πρᾶγμα, μακρὰν χαίρειν εἰπὼν τὰς τοιαύτας κακολογίας, τὸ τῶν
Πεκτ. ε. β. ἀποστολικῶν προσέχειν ἑαυτῷ καταπαύσων· Ἄνδρες ἀδελφοὶ, οὐκ ἐξόν ἡμῖν καταλείψαντας
Ⓦ λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. καὶ τοιοῦτο μὲ ἡ προφάσις αἰτία τοῦ μὴ σπουδαι-
τάτην, φασὶ τὸ ἀληθές, οὐκ τῆς ὑποδημούσης ἀσκήσεως τοῦτο ἐποίει. ἰὼ γὰρ ἀφι-
λάργυρος, καὶ εἰς σωφροσύνην τὸν ἀεὶ πόντα καὶ εἰς ταπεινοφροσύνην (ταῦτα δὲ πόντα
τέφανός ἐστιν ἱερέως) πρὸς τούτοις ἐς εἰς παιδείαν λόγων, ἐς εἰς τὸ παιδεύσαι καὶ πεῖσαι, καὶ οὐδὲν
ἀφ' ἑαυτοῦ φρονῆσαι, πεσεννοῆσαί τε δυνομίας ἐς εὐκλείας, καὶ πρεσβῦσαι χηρῶν καὶ ὀρ-
φανῶν, ἐλεῆσαι πωχοὺς καὶ ἀδυνάτους. πολλοῖς δὲ ἐφαίνετο πραχὺς οὐκ τῶν τὰ κλήρου,
καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ, καὶ ἐμισεῖτο ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἐξεκλίνοντ' ἀπ' αὐτοῦ διὰ τὸ ἐλέγχεσθαι ὑπ' χ. α
αὐτοῦ τὰ ἔργα αὐτῶν. ρις

25 Εὐπορεῖ δὲ αὐτοῖ πλείω πρὸς τὸ πᾶσι πρόσκρουσιν διὰ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ Σαραπίων διάκο-
Sarapion diaconus, inimicitiæ Iohannis cum Sueriano Gabalorum episcopo. νος ὑπ' αὐτοῦ καταγόμενος, ὃς καί ποτε, πρόντων τῶν κληρικῶν, μεγάλῃ τῇ φωνῇ πρὸς
αὐτὸν τοιοῦτον λόγον ἐφθέγξατο· ὅτε, ὦ ἐπίσκοπε, τούτων κρατῆσαι δυνήσῃ, εἰ μὴ μᾶ-
ῥάδῳ πάντας ἐλαιώσεις. τοῦτο δὲ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μῖσος ὀξύτερον. ὁ δὲ ὅσιος Ἰω-
άννης οὐκ εἰς μακρὰν πολλοὺς τῆς ἐκκλησίας, ἄλλον δι' ἄλλην αἰτίαν, ἐξέβαλε· Σαρα-
πίωνος δὲ τὸν ὁρμὸν καὶ τὸν ἀλαζονείαν οὐδεὶς ἐνεφέρειν ἠδυνάτο. ἐπεὶ γὰρ πολλοὺς τοὺς
παρρησίαν πρὸς τὸν ἐπισκοπον Ἰωάννην ἐκέκτητο, πέρας τοῦ καθήκοντος πᾶσι προσεφέρετο.
ποτὲ μὲ " Σαβινιανοῦ παρόντος, τὸν προσκρουσαν ἐπισκόπῳ πιμὸν οὐκ ἀπένειμεν, ἀλ- χ. Σαβιν
λὰ καθήμενος διεπέλει, δεικνὺς μικρὰ φροντίζειν τῆς Σαβινιανοῦ παρρησίας. ταῦτα οὐκ

ἐνεγκεν

ἐνέσχεν ὁ Σβυηελιωνὸς τὴν τοῦ Σαραπίωνος καταφρόνησιν, καὶ πρὸς τοὺς πρώτους μέγα ἀνέκραγεν εἰπών· Εἰ Σαραπίων χρηστιανὸς ἀποθανὼν, Χριστὸς οὐκ ἐνίκησε θεότης. Ταύτης τῆς ἀφορμῆς ὁ Σαραπίων δραξάμενος, φανερῶς ἐχθρὸν τὸν Σβυηελιωνὸν τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ κατέστησεν, ἀποκρύψας μὲν τὸν τοῦ σβυηελισμόν, ὃ, εἰ Σαραπίων χριστιανὸς ἀποθανὼν, μόνον ἦν εἰρηκέναι εἰπόντων τῶν Σβυηελιανῶν, ἀρα Χριστὸς οὐκ ἐνίκησε θεότης. καὶ ἵνα σύφοις ἑαυτὸν μάρτυρας, ὡς ὅτι εἰρηκότα τοῦτο πρῶτος τοὺς ὑπήκοους. μὴ μελλήσας οὖν ὁ μακάριος Ἰωάννης ἐξήλασεν αὐτὸν τῆς πόλεως, ἐκκλίνας τὸν τοῦς αὐτοῦ φιλίαν, ὡς δῆθεν λόγον βλασφημοῦντα ἀφιέντα. γνοῦσα δὲ ταῦτα ἡ βασίλισσα Εὐδοξία ὡς τὴν ἐπώνυμον τῶν ἀποστόλων ἐκκλησίαν ἑαυτῆς υἱὸν Θεοδόσιον τὸν βασιλεύσαντα μετ' Ἀρκάδιον τὸν πατέρα αὐτοῦ, κομιδῇ τότε νήπιον ὄντα, εἰς τὰ γόνατα τοῦ ὁσίου Ἰωάννου ἐμβαλοῦσα, καὶ ὅρκους πολλοὺς κατ' αὐτοῦ καταρησαμένη, μόλις τὸν τοῦς Σβυηελιωνὸν ἔπεισε φιλίαν ἀσπάσασθαι· καὶ οὕτω ἦλθον τὸν γνώμιμον ὕπνον ἐφύλαξε Σβυηελιωνὸς τοῦς Ἰωάννου. καὶ μάλα δὲ εἰκότως ἀξίως ἐλυπήθη ὁ Ἰωάννης τοῦ Σβυηελιωνοῦ. ἰδοὺ γὰρ σφόδρα ζηλωτὴς τοῦ τὸν πίστιν, καὶ μάλιστα εἰς λόγον λεγόμενον τοῦ θείου, καὶ εἰ ἀλλοίως ἐρρέθη τοῦ Σβυηελιωνοῦ, ἐξ ἀλλοίως ἐδιδάχθη ὁ Ἰωάννης, καὶ εἰς τόδε, ὡς εἶπται, δείκνυσι τὸ θερμὸν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, πληροῦν ἅμα καὶ τὰ τοῦ τῆς θείας γραφῆς εἰρημένα· Ζῆλος ἐζήλωσε τοῦ Κυρίου· καὶ πάλιν, Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε, Κύριε, ἐμίσησα, καὶ ὅτι τοὺς ἐχθροὺς σου ἐξετηκόμην; τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθροὺς ἐλογοῦντό μοι. ἡ μὲν τοῦ θεότης τῆς τοῦς Σβυηελιανοῦ λύπης τοῦ Ἰωάννου τοιαύτη τις ἦν πρόφασις. γ. Βασ. 19. 1. Ψαλμ. κ.

Οἱ δὲ τοῦς Ἰωάννου ἀπεχθῶς ἔχοντες τοῦτο τοῦ πάθους, οἷα φιλοῦ γίνεσθαι τὸ ταῖς τοιαύταις τῶν κρατούντων ὁρμαῖς· φοβερὸν σωιγῶσι κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀβουλίας πρὸς τὸν δῆμον ἐπίκλημα. ὁ μὲν τοι λαὸς ἀγαπᾷ τοῦτον τὸ τῇ ἐκκλησίᾳ λεγόμενος τοῦ αὐτοῦ λόγους σφόδρα σωεχρότει καὶ ἠγάπα τὸν ἄνθρωπον, μικρὰ δὲ ἐφθόνιζεν αὐτὸς τῶν κατηγορῶν ὑπερβεβλημένων αὐτοῦ. τὸ ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ διεδραμὸν ἡ τοῦ αὐτοῦ φήμη εἰς πάσας πόρρωθεν χώρας τε πόλεις καὶ νήσους, ὥστε πάντας ἐφικέσθαι καὶ ὑπομνῆσαι αὐτοῦ τῆς θεωρίας, καὶ ἀκοῦσαι τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. πολλάκις δὲ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἐγκαλέφει τοῦς τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, καὶ ἐδίδαττο πρὸς αὐτοῦ γράμματα, ἀποδεχόμενος τὴν φθόνησιν τε διδασκαλίαν αὐτοῦ. ὁποῖοι δέ εἰσιν οἵ τε σκοδοῦντες πρὸς αὐτοῦ λόγοι, καὶ οἱ λέγοντες αὐτοῦ τῶν ἐξυγράφων ἐκληφόντες, ὅπως τε λαμπρυνοῦσι τὸ ἐπαγωγὸν ἔχοντες, τί δεῖ νῦν λέγειν; ὀξὺν τοῖς βουλομένοις αὐτοῦ διαλέγεσθαι, καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν καρποῦσθαι θυμερές πάνυ. ἱκανὸς δὲ ἦν τὰ ὀξέα μακρῶν ὀξέπαιν καταλείειν εἰς βραχεῖς τινας λόγους καὶ ῥαδίους συλλαβεῖν, καὶ τὴν δι' ὀλίγων εἰς μῆκος ἐπεκτείνειν, καὶ καλῶς φέρειν· ὥστε καὶ πλείονα καὶ ποικιλώτερα πάντων σχεδὸν τῶν ἱερέων μετ' Ἀθανάσιον τὸν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον, καὶ Βασίλειον τὸν Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ Γρηγόριον τὸν Ναζιανζοῦ, τοὺς ἀναμιλλήτους καὶ μυήμης ἀξίους, διδάξαι δὲ σωιγράψαι καὶ δογματίσαι, καὶ μηδαμοῦ λαβεῖν τινα καθ' ἁπάντων τῶν λόγων αὐτοῦ δοῦναι. τοῖς τότοις, δυνατὸς ἦν ἀποτελέσαι ὀξύς, ἀγρύπνους καὶ σωιεσθῆ, τοῦ παχεῖς τὸν νοῦν καὶ ἀσυνέτους καὶ ῥαθύμους, καὶ εἰς πόνους καὶ τέχνας καὶ γεωργίας τοῦ λογισμοῦ καὶ ἀτέχνους διεγείρειν, ἀπὸ πάντων μὲν τῶν ἀχρειοτάτων αὐτοῦ ἔργων, οὐχ ἥκιστα δὲ ἀπὸ τοῦ ἑαυτὸν μηδέποτε ζημιῶσαι τῶν νυκτερινῶν καὶ ὀρθρινῶν καὶ πανημερίων σπουδάξεων καὶ ἐπιτειχνῶν ὑμνῳδιῶν, ἀπαυδάζειν δὲ μηδένα τοῦ αὐτοῦ αἴσθεσθαι, καὶ τὸν ἀγῶνα ἐκκλησιάζειν δυόλογον. οἵπινες τοῖς θησαυροῖς τοῦ πλούτου τῶν σεμνολογιῶν, καὶ τοῦ σεμνοτέρου τῶν λόγων βίου τυγχάνοντες, οὕτως ὑβρυστικῶς ἐπιθυμίᾳ ἠλίσκοντο τοῦ ἀνδρός, ὥστε εἶναι μὲν πατρὸς τὸν ἐπ' αὐτῷ γνώμιμον ἀκίνητον, καὶ πολλῶν τῶν ὀξεχόντων τὸ ἱερωσυνῆ τοῦ φερέτερον ἡγεῖσθαι. καὶ τοι καὶ τὰ τοῦ σκεύους, καὶ τὰ μετ' αὐτὸν οὐκ ἰῶ τότε καταδέσθαι· ἀλλ' ὅμως εἶχε καὶ

26 *Iohannes concionatur Constantinopoli.*

καὶ ἔχῃ τὰ αὐτῆς καὶ ἰδιάζῃς χάριν, ὅπερ γε καὶ ἐν τῇ ὀξυρίᾳ σαφῶς ἐμαυτῷ ἐφρόντιζεν, ὡς πολ-
Ψαλ. κγ. α. λοί τινες, ἀλλ' ἀεὶ ἐψάλλετο τῷ Κυρίῳ ψαλμόν· Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ
οἰκουμένη καὶ πάντες ⓐ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ.

27 *De commentarys ab eo scriptis in epistolas Pauli, & Procli visione.*

Ἠγάπα δὲ ὁ μακάριος Ἰωάννης καὶ ἀπόστολός τοῦ σοφωτάτου Παύλου τὸν ἀπόστολον ἄγαν,
καὶ πολλάκις μὲν χάριν εἶχε τῇ βίβλῳ αὐτῷ, ἐντυγχάνων καὶ θαυμάζων τὴν ἐν αὐτῇς 5
ἐγκεκρυμμένην θεόπνευστον σοφίαν, διαλογιζόμενος τῆς ἐκείνου ψυχῆς τὴν καθαρότητα, καὶ τοῦ
σώματος τὸ ἀπαθὲς, ἔχων ἐνδυάτως πρὸ ἑαυτοῦ, ὡς οὐκ ἂν ἐκ τοῦ ἁλίου πνεύματος χάρις
ἐχορήγει αὐτῷ φράσαι τοιαῦτα λόγια, εἰ μὴ ἦν τοιοῦτος, κεκαθαρμένος ὡς πάντως καθαρ-
κοῦ ῥύσαν, ἐν μηδενὶ φέρων πώποτε ἐπὶ αὐτοῦ τὸ τοῦ σωτῆρος ῥητὸν τὸ φάσκον, Μακάριοι
Matth. 5. 8. ⓐ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ ⓦ Θεὸν ὄψονται. διὸ καὶ τὸ ἐκτύπωμα τοῦ αὐτοῦ ἀποστό- 10
λου ἔχων ἐν εἰκόνι, ἔνθα ἀεπαύετο ἀπὸ τοῦ τοῦ σώματος ἀσθενείας, βραχύ πῃ (διὰ γὰρ πο-
λυαίχμιος ὢν φύσει) καὶ διὰ τοῦτο ἐπορεύετο καὶ βαπτιστὴς αὐτοῦ, ἐντεῦθεν ἐν αὐτῇ, καὶ ὡς βαπτ. ἐπ
ζῶντος αὐτοῦ, οὕτω προσεῖχεν αὐτῷ, μακαρίζων αὐτὸν, καὶ ὅλον ⓦ λογισμὸν πρὸς αὐτὸν
εἶχε, φθονταζόμενος ἀπὸ τῆς θεωρίας αὐτῷ ὁμιλῆν. ἔρχεται οὖν εἰς πόθον τοῦ ἑρμηνεῦσαι 15
καὶ τοιαῦτα βαπτιστὴς πρὸς τὸ δηλῶσαι πᾶσι τὴν τοῦ ὑδρὸς ἔνθεον ἀρετὴν, οὐ πρέπον
ἡγησάμενος τοιούτων πλουσίων δωρεῶν ἀμοιρῆσαι τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ τηλαυγεστέρως αὐ-
τοῖς ἐκδοῦναι τοῖς ἀπ' αὐτῶν ὠφελημένοις ἐρωμένοις· ὃ δὴ καὶ πεποίηκεν. ἀπὸ ἑσπέρας γὰρ,
ἵνα σχολὴν ἦγε τὸ βαπτιστήριον, καὶ σοβεῖς πρὸ τῶν εἰσοχλούντων, αὐτὸς εἰσήρχετο ἐν βαπτ. πλήν
τῷ ἀναχωρητικῷ κοιτῶνι αὐτοῦ, καὶ καθήμενος ἐπί τινος ξέστου ἤστει ἐνώπιον αὐτοῦ 20
λαμπάδα κηρᾶν, καὶ λαμβάνων μετὰ χεῖρας τὰ χάρτα, ἀφ' ἑαυτοῦ ἐγεγράφει ἐπ' αὐ-
τοῖς τὰ φράσεις τοῦ ἀποστόλου καὶ τὰς ἑρμηνείας αὐτῶν. σοβεῖς μὲν οὖν ἐτόλμα εἰσελθεῖν
πρὸς αὐτὸν, ὅτι μὴ ἐξωθεν τῆς θύρας ξῆναι καὶ λαλῆσαι, ἀλλ' ὁ μὴ ἀγαπεδαθλιῶν τὸν
λογισμὸν αὐτοῦ, ἵνα τι τοιοῦτον ἐπιχείρει γεγράφειν. ἑρμηνεύσας οὖν πλείστας ἐκ τῶν αὐ-
τοῦ βαπτιστῶν, δι' ἀφανοῦς τι στυγέσαι αὐτῷ, καὶ ἀκηδίασε λέγων ἐν ἑαυτῷ· τίς οἶδεν, εἰ ἀ-
ρέσκοιτο τῷ Θεῷ ταῦτα, εἰ, ὡς ὤφειλον, διερμηνεύθησαν ἀκαταγνώστως, εἰ κατέλαβον 25
τὸ σκοτεινὸν ἐκεῖνο τοῦ σοφοῦ καὶ τηλικούτου ἀνδρός; ἐδέετο δὲ τοῦ Θεοῦ πληροφορίας ἔστον
ἀξίαν αὐτῷ περὶ τούτου. ἐκ εἰς μακρὰν δὲ τοῦτο πέρας ἔμελλε, ὥστε διεγράψασθαι αὐτὸν μὴ
μόνον ταύτην αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ἐκτελέσαι, ἀλλὰ καὶ εἰς ἑτέρας αὖτε ἐκδοῦναι ἑρ- βαπτ. αὐτὸν
μηνείας. ἀνὴρ γάρ τις τῶν ἀξιωματικῶν τῆς πόλεως ἀγαβληθεὶς ὑπὸ βασκάνων ἀν-
θρώπων τῷ βασιλεῖ προφάσει τινὸς αἰτίας, ἠγωνιακτήθη ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐκβάλλεται τοῦ 30
παλατίου, ὀζωστὶς καὶ τῆς ἀξίας αὐτοῦ. δοὺς οὖν ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ ὑπ' ἀρχὴν, καὶ μὴ
βουλόμενον ἕτερον ἀγαπλάξαι τὴν βασιλέα πρὸς αὐτὸν, διὰ τὸ μὴ δυνάσθαι τινα προσκαλέ-
σασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, κατὰ νοῦν λαβὼν τὸν Ἰωάννου πρὸς τὸν βασιλέα παῤῥησίαν, καὶ ὅτι πάντως
οὐ προσκαθεῖ αὐτῷ αἰτιωμένου τὸν πρὸς αὐτὸν εὐμένειαν πάλιν ἐπιδείξασθαι, προσκαλέσαί
τινα τῶν γνησίων αὐτοῦ, καὶ διαπέμψαι αὐτῷ τὸν γνώμιον αὐτοῦ, καὶ προσκαλέσασθαι προσθυμέ- 35
σθαι πρὸς τὸν ὅσιον Ἰωάννην, καὶ δυσωπῆσαι αὐτὸν κελεῦσαι αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ αὐ-
τὸ πρόσωπον αἰσχῦναι αὐτῷ τὸ κατ' αὐτὸν κεφάλαιον. ἐφοβεῖτο μὲν τοι ὁ μὲν ἀδελφὸς τὸ
ἡμέρᾳ προσκαλέσασθαι πρὸς ⓦ Ἰωάννην, ἵνα μὴ θαδῇ κατὰ νοῦν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ πάλιν
ἀποβληθῇ τῆς βασιλείου προσόδου ζητῶν πέμψαι αὐτῷ διαλλάσεως χάριν. πραυτὰ οὖν
προσκαλεῖται ὁ μὲν ἀδελφὸς πρὸς ⓦ μακάριον Ἰωάννην, καὶ ἀναγγέλλει αὐτῷ ταῦτα, προσ- 40
καλέσας αὐτὸν ἐπιτρέψαι τινὶ τῶν περιόντων αὐτῷ μυσῦσαι αὐτῷ τὴν νυκτὶ τὴν παρου-
σίαν αὐτοῦ. ἕτοιμος οὖν κατ' ἀρχὴν εἰς τὸ πᾶσι τοῖς θλιβομένοις ὀρέξαι χεῖρα βοηθείας,
καλεῖ Πρόκλον ἀνά εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀφωρισμένον, ἀνδρα θεοσεβῆ καὶ τὰ πάσῃ ἀρετῇ κεκοσμη-
μένον, καὶ ἐπιτρέπει αὐτῷ πρὸς αὐτόν. πάλιν ⓦ ὄκνου ἀποθλιβόμενος ὁ Ἰωάννης, μᾶλλον δὲ τοῦ

Θεοῦ

Θεοῦ εἰς τοῦτο αὐλὴν κινήσαντος πρὸς πληροφορίαν τῶν ἤδη ὑπ' αὐτοῦ ἐρμηνευθέντων, αὐτῇ τῇ νυκτὶ τὰ σχέδη μὴ χείρας λαβών, εἴχετο τῶν ἑρμηνευομένων τοῦ ἀποστόλου. ἐλθὼν οὖν ὁ ἀνθρωπος πρὸς τὴν συνταξιν, ὡς ὀφείλων συντυγχάνειν αὐτῷ, λύσας ὁ Πρόκλος ἦρχεται πρὸς τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος, καὶ προσκόψας ὀλίγον τινὸς ὀπῆς ὁρᾷ Ⓦ Ιωάννου καθήμενον ὀπίσθεν τοῦ θρόνου αὐτοῦ καὶ γράφοντα, καὶ Ⓦ ἄλλον Παῦλον ἀνακεκλιμένον· ὀπίσθεν πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, καὶ ἔχοντα δι' ὅλου τὰ αὐτοῦ κάτω εἰς δεξιὸν τοῦ Ιωάννου τὸ δεξιόν, καὶ ὁμιλοῦντα αὐτῷ. διὸ ἡ Ελισαία ἡ μορφὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ πώγων τέλειος καὶ πλατύς. προσακροάσαμενος ὁ ἀκούσας τι βουλόμενος τῶν λαλουμένων, οὐδὲν ἤκουσεν. ἀποχωρήσας οὖν ἐκ τοῦ θύρας, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, ἀνέῳξηκήκεσαν μικρόν· ἄλλος γάρ πρὸ σοῦ εἰσῆλθε καὶ συντυγχάνει αὐτῷ, καὶ δύναμαι εἰσαγαγεῖν σε πρὸς αὐτόν, ἄχρις ἂν ἐκεῖνος ἐξέλθῃ, μήποτε δ' ἐκεῖνος γνωσθῆναι θέλει τίς ἐστιν, ὥσπερ οὐδὲ σὺ θέλεις θαυμάζεσθαι ὑπό τινος. διὸ ὁ Πρόκλος ὑπὸ σφόδρα μεγάλης, ἀπορῶν πρὸς ἐκεῖνον, πῶς ἠδυνήθη εἰσελθεῖν εἰς Ⓦ Ιωάννην, αὐτὸς μὴ μαθόντος, καθότι οὐδεὶς ἰδίαζεν αὐτῷ εἰς Ⓦ κοιτῶνα αὐτοῦ, εἰ μὴ πρότερον ἐμυήθη ὑπὸ τοῦ Πρόκλου. προσελθόντος οὖν τῷ ἀνθρώπῳ ὅτι ὥρας ἑπτά, πάλιν προσκαλεῖται Πρόκλον ἐγκρυβέντα μηνῦσαι αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· ἰδοὺ πόσας ὥρας ἔχομεν καθήμενοι, καὶ οὐκ ἐξῆλθεν ὁ συντυγχάνων αὐτῷ· καὶ οὐ δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι. ἀλλ' ὅμως πρὸς πληροφορίαν σου ἰδοὺ πρὸς σφαύω τὴν θύραν καὶ κατασχήσω πάλιν ὀλίγον τῆς ὀπῆς. ἴσως ἐτέλεσαι τὰς συντυχίας αὐτοῦ καὶ ἐπαύσαντο. ἀπελθὼν οὖν καὶ προσκύψας ἐρᾷ πάλιν ὁμιλοῦντα αὐτῷ καθ' ὃν τρόπον καὶ ὅ πρότερον. αὖθις οὖν ἀνθυποστρέψας ἐκάθισε βασανίζων Ⓦ ἑαυτὸν λογισμὸν πρὸ τούτου. μετ' ὀλίγον δὲ πάλιν ὀχλούμενος ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀνάσας καὶ προσκύψας δι' ἐκείνης τῆς ὀπῆς, θεωρεῖ αὐτὸν Ⓦ τρόπον ποιούμενον, καὶ ὁμιλοῦντα Ⓦ ὀφθέντα εἰς ὃν οἷς τοῦ μακαρίου Ιωάννου. μὴ ταῦτα λέγει ὁ ἀνθρωπος ὁ Πρόκλος· ἀληθῶς, ἀδελφέ, οὐκ οἶδα τί εἰπεῖν πρὸς τοῦτο τὸ κεφάλαιον. ὡς γάρ ὑπολαμβάνω, οὐ βούλεταί σε ὁ Θεὸς τυχεῖν μεταβολῆς ἐκ τῆς συνεχούσης σε θλίψεως. ἰδοὺ γὰρ τεῖχον ἀπροσκόμμα θέλων μαθεῖν εἰ δύναμαί, καὶ εὐθέως οὕτως ὁμιλοῦμαι, ἀλλήλοις, ἐκόντων μὲ Ⓦ προσκυνούντων πρὸς Ⓦ ὑπισχνεῖσθαι λαλοῦντα αὐτῷ εἰς ὃν οἷς αὐτοῦ, αὐτὸν δὲ μήτε ὅλως δύνασθαι, ἀλλὰ κάτω κεκυφότα καὶ γράφοντα. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀνθρωπος εἶπε τῷ Πρόκλῳ· ἐγκρίνω σε, πάτερ, μὴ εἰσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν τινα, γινώσκων ὡς ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ εἰμὶ ἐκδεχόμενος καθ' ἡμέραν Ⓦ θάνατον, καὶ ἐὰν μὴ ὁ Θεὸς θέλῃ τοῦ ὁσίου σώσῃ με, ἀπόλυμαι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πρόκλος εἶπεν αὐτῷ· πίστευσον, ἀδελφέ, οὐκ εἰσήγαγον αὐτὸν ἐγώ, οὔτε μοὶ ἔγνων πῶς ἐλήλυθε πρὸς αὐτόν. ἀλλ' οὔτε ἑτέρα εἴσοδός ἐστιν ἀπάγουσα ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ, πλὴν ταύτης. ἀλλ' οὖν κατάτρησον. πρώτως γὰρ εὐθέως ἐξέρχεται ἐκεῖθεν, κἀγὼ εἰσάγω σε πρὸς αὐτόν. ταῦτα αὐτῷ λαλοῦντων πρὸς ἑαυτούς, ἐσήμανε τὸ ξύλον τῆς ἐκκλησίας Ⓦ ἑωθινὸν ὕμνον. τότε λέγει ὁ Πρόκλος τῷ ἀνθρώπῳ· ἀνασὰς πορεύου ἐν εἰρήνῃ. ἀπὸ γὰρ τοῦ νῦν οὐδενὶ συντυγχάνει, οὔτε προσκρίνει τι προσάγμα ἡ νυκτερινὴς αὐτοῦ προσευχὴς, ἕως ἐκεῖθεν. προσαγάγη ὥρας ἡμᾶς τὴν ἐπερχομένην νυκτὶ, καὶ πρώτως ὅτι μιμνόμεθά σε ὥρας αὐτὸν πρὸ πρωτοῦ ἀνθρωπε. ἀνασὰς οὖν ὁ ἀνθρωπος ἀπῆλθε μὴ μεγάλης θλίψεως καὶ δακρύων πολλῶν. ὧδε ἐκ τούτων ἔμαθεν ὁ Ιωάννης, ἀλλ' οὐδὲ ὁ Πρόκλος συνῆκε τότε, τίς ἦν ὁ λαλῶν αὐτῷ. τῇ οὖν ἐπελθούσῃ νυκτὶ πάλιν προσγίνεται ὁ ἀνθρωπος εἰς τὸ ὑπισχνεῖσθαι, καὶ ἀνασὰς ὁ Πρόκλος ἐποίησε καθὼς ἐν τῇ προελθούσῃ νυκτί. καὶ ἐθαύμασεν πάλιν Ⓦ αὐτὸν ὀπίσθεν λαλοῦντα τῷ μακαρίῳ Ιωάννῃ τῷ αὐτῷ σχήματι, καθάπερ ἐν πρότερον· ἐν ὑπέφρεψε μὴ τολμήσας μιμοῦσαι αὐτόν. προσκρούσης δὲ τῆς ὥρας, καὶ τοῦ ξύλου τῆς ἐκκλησίας σημαίνοντος, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ὁ ἀνθρωπος ὀδυρόμενος. ὁ οὖν Πρόκλος ὑπερπολὺ θαυμά-

σας ὠργίσθη μὲ καὶ σφόδρα (ὅτε γὰρ εἶχε πρός τινα) εἰς ἑαυτὸν ὃ δὲ ἔγκλημα μεταβαλών, ὡς ἐξ ἀμφιβολείας αὐτῷ τοῦτο γεγονότος, δέδωκε καθ' ἑαυτὸν ὅρον μήτε φανεῖν, μήτε πιεῖν, μήτε καταδῦναι, μήτε χιτῶνα θῶναι τῆς ὑφάσεως τοῦ κοιτῶνος τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, ἀχρις οὗ εἰσαγάγοι τὸν ἀδελφὸν πρὸς αὐτόν, ἢ μαθῇ πίς ἐστιν ὁ εἰσφέρων πρὸς αὐτὸν τὰ ὁμιλούμενα αὐτῷ ἐν ταῖς προελθούσαις δύο νυξί. τοῦτο οὖν ποιήσας, ἔμεινε προσευχόμενος τῇ θύρᾳ, μὴ ἀφιστάμενος πρὸς βραχύ. καὶ ὃ δὲ εἰωθὼς προσγίνεται πάλιν ὁ ἀδελφὸς εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον. παρρησιασάμενος οὖν ὁ Πρόκλος ὡς μηδενὸς εἰσελθόντος πρὸς αὐτόν, λέγει τῷ ἀδελφῷ· ἀληθῶς, κύριε ἀδελφέ, ἕνεκέν σε οὐκ ἀπέστειλα τοῦ τόπου τούτου. εὐθέως οὖν μιλούσα σε πρὸς αὐτόν. ἀναστὰς δὲ ἐγγίσας τῇ θύρᾳ, προσκύψας ὁρᾷ πάλιν τοὺς ἀμφοτέρους καθ' ὃν τρόπον ἐθεάσατο αὐτοὺς τὸ πρότερον συλλαλοῦντας ἀλλήλοις. ὅτε λέγει τῷ ἀδελφῷ· ἀνάστα, ἀδελφέ, ἄπιθι σὺ τῷ οἴκῳ σου, ἐγὼ ἔσομαι προσκαλῶν τὸν Θεὸν βοηθήσαί σοι. ὡς ὁρῶ γὰρ ὁ λαλῶν τῷ ἐπισκόπῳ, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν ἀποστελλόμενος. διὸ ὁ μὲν ἀδελφὸς εἰσέρχεται· ἐπεὶ δὲ ἐξῆλθε τῆς θύρας ταύτης οὐδεὶς εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ ἀναστὰς ἐπορεύετο κλαίων ἀπελπίσας τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας. περίας δὲ γενομένης ἐπεμνήσθη ὁ μακάριος Ἰωάννης τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν Πρόκλον λέγει αὐτῷ· οὐκ ἦλθεν ἐνταῦθα ἐκεῖνος ὁ δηλώσας ἡμῖν ἐφ' ᾧ παραγίνεσθαι πρὸς ἡμᾶς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ, ναί· δεσπότα πάτερ, ἰδοὺ σήμερον τρίτην νύκτα ἔρχομαι ἐρχόμενος. ὁ δὲ φησι, καὶ διὰ τί οὐκ ἐμήνυσάς μοι αὐτόν; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πρόκλος εἶπεν, ὅτι ἄλλῳ τινὶ ἰδίαζες, καὶ οὐ συνῆδει τι προπετῶς προσῆξαι. ὁ δέ, ἴνα, φησόν; οὐδεὶς εἰσῆλθε πρὸς μέ σὺ τὰς νυξὶ ταύτας. τότε ὁ Πρόκλος ἐξηγήσατο αὐτῷ καὶ τὸ μορφωμα καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ, καὶ τὸ πῶς εἶχε τὸ σῶμα αὐτοῦ κάτω εἰς τὸ οἷς αὐτοῦ, καὶ τὸ μυκτηρίζειν αὐτῷ γραφέντος τοῦ μακαρίου. ὑπερπλέων δὲ ἐθαύμαζε ταῦτα ἀκούων πρὸς αὐτοῦ. ὡς δὲ ἐπαύσατο ὁ Πρόκλος λαλῶν, ἀτενίσας τὴν εἰκόνα τοῦ ἀποστόλου, καὶ θεασάμενος τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ ὅμοιον τοῦ ὀφθέντος αὐτοῦ, βοᾷ μετὰ μοιάσεως τῷ Ἰωάννῃ καὶ δακτυλοδεικτεῖ τὴν εἰκόνα, εἶπε· συγχώρησόν μοι, πάτερ, οὐ εἶδον λαλοῦντά σοι, ὅμοιος ὅτι τούτῳ, ὡς δὲ νῦν λαμβάνω, καὶ αὐτός ἐστι. τότε γνοὺς ὁ σοφώτατος Ἰωάννης, ὡς ὁ Θεὸς ἐπῆκουσεν αὐτοῦ, καὶ ἐπληροφόρησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν τοιούτων ὁπτασιῶν, αὐτὸν τὸν ἀπόστολον ἐκέλευσε καὶ ἑαυτῷ ἑρμηνεῦσαι ἀφ' οὗ τοῦ Ἰωάννου, ὑπερέφας δὲ τὸν Πρόκλον ἔξω τῆς θύρας μικρὸν ἀναμεῖναι, κλείσας αὐτῷ ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔδαφος, εὐχαριστῶν τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ, καὶ εὐχόμενος σὺν δάκρυσι καὶ στεναγμοῖς ὑπὲρ ὧν ἔφασκε ἰκέσθαι. μὴ οὖν δὲ παύσασθαι αὐτόν, προσκαλεσάμενος τὸν Πρόκλον λέγει αὐτῷ· δήλωσον τῷ ἀνθρώπῳ ἐλθεῖν τὴν νυκτὶ ταύτῃ πρός με. ἵνα μὴ γὰρ ὀλίγα τοῦ λιποῦ σχίσιον, οὗ εἶδες λαλοῦντά μοι. τότε δηλοῖ τῷ ἀνθρώπῳ παραγενέσθαι πρὸς αὐτόν. καὶ ἐλθὼν τῇ νυκτί, δράσας ὁ Πρόκλος εἶδε τὸν Ἰωάννην μόνον καθήμενον καὶ γράφοντα, σχίσιον ὃν οὐκ ἐθεάσατο· δὲ ἐμιλοῦσε τῷ ἀνθρώπῳ. εἰσελθὼν οὖν πρὸς αὐτὸν ἀνήπειλεν αὐτῷ καθ' ἑαυτόν. περίας δὲ γενομένης παραγίνεται ὁ Ἰωάννης πρὸς τὸν βασιλέα, δὲ ἠξίωσεν αὐτὸν περὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ ἐκέλευσε πάντα τὰ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου αἰτηθέντα εἰς πέρας ἄγαν, καὶ ἀνεκλήθη ὁ ἀδελφὸς εἰς τὸν προτέραν αὐτοῦ τάξιν καὶ τιμήν. μὴ γοῦν τὴν τοιαύτην πληροφορίαν λαβὼν τὰ πρῶτα χρέη τῆς αὐτῆς ἑρμηνείας, ἤρξατο τοῦτα ἀναλαμβάνειν, καὶ τοῦ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος χορηγούμενος, ὅπου μὲν τὸ λιπον, ἀνεπλήρωσεν· ὅπου δὲ εἴ τι ἴσως, ὡς εἰκός, δι' ὀλιγοψυχίαν, παρέπεπτεν, ἑρμηνεύσας καὶ τοὺς ὑπολοίπους ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς ἀνενδυάτως. ὃ δὲ κατηγορεῖτο τοῦ μακαριωτάτου ἀνδρὸς ὑπὸ τοῦ βασιλέως μαθόντες ὡς διὰ αἰτήσεως τοῦ μακαρίου Ἰωάννου διορθώθη τὸ καθ' αὐτὸν πρᾶγμα, ὠργίσθησαν σφόδρα καθ' αὐτοῦ, καὶ συνῆλθον ὅπως τὸ αὐτὸ ἔχοντες συνεργὸν καὶ συμπράκτορα τοῦτο τοῦ δράματος κεφαλαιωτὸν διαβολὴν, καὶ βυθὸν ποίῳ τρόπῳ ἀνταμείψωνται αὐτόν. ὁ δὲ πολιτεύεται ἐν φρονήσει, καὶ μέγας ἐν ἀρεταῖς Ἰωάννης τοῦτα μὲν ἔγνω, ὀλίγα δὲ ἐφείσατο πρὸς αὐτούς.

28 *Eudoxia Theodorichum pecuniis ſpoliare conata, à Iohanne prohibetur.*

Ἡ δὲ βασίλισσα Εὐδοξία ἐγκαίνιον φιλαργυρεῖς πάνυ, καὶ ἤρξατο σωρεύειν πάμπολλα χρήματα

ματα ἀπὸ ἀδικιῶν πλείστων. πολλάκις γοῦν ὁ μακάριος οὗτος ἐν ἀμφόροις ἐξηγήσεσιν αὐτοῦ ἐμνημόνευε τῆς τοιαύτης ποινῆς ὑπομνήσας τὴν ἐρασὰς αὐτῆς, καὶ ἀποκαλῶν εἰδωλολάτρας, βουλόμενος δι' αὐτῆς ἀπατεῶνα τινὰ τὸν βασιλιστὴν καὶ τοὺς τοιούτους κεκτημένους τινὰ ἡδονικόν. ὃ μὴν οὐ νομίζει εἰς πρόσωπόν τινος· ἀλλ' ὁ ἔχων τινὰ νόσον καὶ τινὰ σπερδόνα αὐτῆς, ἐπιτρέλαμβάνει αὐτὸν ἀγιάζεσθαι, καὶ "προσκρύειν αὐτῷ ἀπὸ τῶν τοιούτων αὐτοῦ ὁμιλιῶν. ὡς δέ τις ἀνὴρ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατείκιος, ὀνόματι Θεοδώριχος, πλούσιος καὶ προστὸς τῶν ἐν τῷ παλατίῳ. οὗτος πλειστάκις ἐπεβουλεύθη ὑπὸ τῆς βασιλίσσης ζητούσης καθαρπάξαι αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα. μὴ δυνηθεῖσα δὲ αὐτῆς τρόπον, διὰ δωμήσεται τοῦτον προσῶξαι, ἐδυσφόρει μεγάλως. ὡς γὰρ ὁ αὐτάρκης ἐν πολλῇ σωφροσύνῃ διάγων. ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν προσκαλέσαι αὐτὸν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ δηλοῖ αὐτῷ διά τινος σιλεντιαρίου λέγουσα· ὅπισαται ἡ σὴ εὐκλεια ὡς πολλὰ ἀναλώματα ποιεῖ ἡ βασιλεία εἰς τε ταῖς ῥόγας τῶν στρατοπέδων καὶ εἰς ἄλλας ἀναγκαιότητας αἰτίας ἀδιαλείπτως· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ φόρους πρέχουσα τοῖς ὑπεναντίοις πρὸς τὸ ὑπασπάσασθαι αὐτῶν τὴν πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην, καὶ ἐν γενώσει εἰσὶ σήμερον ταῦτα πράγματα. δώρησον οὖν τῇ βασιλείᾳ μέρος τι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σοι λόγῳ τῆς τοιαύτης ἐξόδου, ὅπως πρῶτον μὲν ἀπολαύσῃς τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας καὶ μείζονος προκοπῆς, ἔπειτα δὲ αὖθις ἀπολαμβάνων ἀκενοτομήτως τὰ δικαί σοι ἡμῖν δι' ὀλίγου, λοιπὸν μὴ ὀκνήσῃς τὸ πρώτοτε καὶ πρώτως πλουσίως ἡμᾶς ἀποθεραπεῦσαι δικαίᾳ τῆς σῆς εὐσεβείας καὶ ζεούσης σοι προθυμίας. ταῦτα ἀκούσας ὁ Θεοδώριχος ἐλαφρύνθη σφόδρα· καὶ ἀπελθὼν ἐκ τοῦ παλατίου μετὰ θλίψεως μεγάλης, καταλαμβάνει τὸν ἀρχιμανδρίτην λιμένα τῆς ἐκκλησίας, πρὸς τὸν οἰκίας αὐτοῦ κατέχοντα μακάριον Ἰωάννην, καὶ ἐξηγήσατο αὐτῷ ἅπαντα τὰ διαλεχθησάντα, ἐκχέων δάκρυα πολλά, καὶ ἐφαπτόμενος τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, δεόμενος τυχεῖν τῆς παρ' αὐτοῦ μετὰ θεῖας ἐπικουρίας καὶ ἀντιλήψεως. ὁ δὲ συμπαθητικὸς πρὸς πάντας, θαρσύνων αὐτὸν καὶ τὰ δοκοῦντα καὶ ἀπαγγελλόμενα, διὰ γραπτῆς ἀποστέλλει πρὸς τὸν βασιλιστὴν δύο κληρικοὺς μετὰ χάρτας ἐχούσας διαναγνωστικὰ περιέχοντα τάδε. Ὡς ὁρᾷς, ἄνθρωπε, ποικίλως πρὸς σωτηρίαν τῆς θεοφιλείας σου ψυχῆς, σὺ δὲ μᾶλλον καταβάλλῃ σεαυτὸν ὀκνεῖς. ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον ταύτης τῆς προσκαίρου βασιλείας ἀπολαῦσαί σε εὔχομαι ἐν χρόνοις πολλοῖς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπουρανίου καὶ ἀπροσβάτου τῶν αἰώνων βασιλείας κληρονόμον σε ἀναδειχθῆναι διὰ τῆς ἀγαθοεργίας σου. ποῖόν γὰρ καύχημα ἔσται σοι τότε ἔχειν τὸν πᾶσι γνώριμον γεγενῆσθαι τὸν ὑμετέραν καλοκαγαθίαν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ εὐπρεπείᾳ βίου; σκέπλημα δὲ ἀληθῶς καὶ ἐξέχων ἀκήκοας τῶν πρὸ ὑμῶν ῥηθέντων σήμερον Θεοδωρίχῳ τῷ πατρικίῳ, ἀνδρὶ κατὰ Θεὸν ζῶντι, καθότι ὁ Θεὸς κατέστησεν ὑμᾶς δεσπόζειν πάσης γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ οὐ δέεται ἡ βασιλεία τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, καὶ μάλιστα μηδὲν αὐτοῦ προσαιτήσαντος αὐτῆς. προσέχετε οὖν τὸν ὑμετέραν θεοφίλειαν μηδὲν ὧν εἴπατε αὐτῷ ζητῆσαι πρὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ συγχωρῆσαι αὐτῷ πάντα, κρίναντα ἢ καὶ ἀσφαλῶς αὐτὸν πολιτεύεσθαι. ὁ δὲ δεσπότης καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκτελέσαι πάντα τὰ αἰτήματα ὑμῶν εἰς τὸ ἀγαθὸν κατ' αὐτοῦ θέλημα, φιλόχριστε. ἔῤῥωσο, πολλοῖς ἔτεσιν ἀμεμπτουσα τῇ πολιτείᾳ Ῥωμαίων. Τούτων ἀναγνωσθέντων τῇ βασιλίσσῃ, καὶ γνοῦσα ὡς ἠκμάζετο προσκαίρως αὐτοῦ, αὐτοῖς αὐτῷ διά τινος τῶν παλατίου λέγουσα· Ὡς ἐκέλευσας ἡμῖν, πάτερ, ποιοῦμεν. οὐ μόνον γὰρ οὐδὲν λαμβάνομεν ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀφίσως διδόασι τῇ πόλει καὶ τῷ παλατίῳ μηδὲν ὑφορώμενος, ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν, καὶ οὐδείς ἐστιν ὁ προσιὼν αὐτῷ περὶ πρωτοίου πράγματος. ἀναστρέψαντος δὲ τοῦ ἀποσταλέντος παρὰ τῆς βασιλίσσης πρὸς τὸν Ἰωάννην, ἀπεκρίνατο πρὸς Θεοδώριχον λέγων αὐτῷ· Εἰ ἐδημοσιεύθη ἡ βασιλίσσα, οὐκ ἀπελείπετό σοι τί ποτε. πόθεν οὖν πάλιν εἶχες σωθῆναι καὶ δοῦναι αὐτῇ; οὐ μόνον γὰρ οὐκ

ἐδωκάν, ἀλλ' οὔτε ἐλογίζοντό σοι εἰς δικαιοσύνην παρὰ τοῦ Θεοῦ. Εἰ γὰρ δώσεις αὐτὰ τῷ Χριστῷ, ὄντως μεγίστου πλασίονα ἀποτίσει σοι αὐτὰ ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσεις. Ὁ γὰρ ἐλεῶν πένητα, Θεῷ δανείζει. Ἐκ αὐτοῦ γὰρ ὁ Θεὸς διδάσκει λέγων, Κτήσασθε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, καὶ θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἀποκριθεὶς γὰρ ὁ Θεοδώριχος εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ πρῶτα μὲν ἐγὼ ἀφίεμαι σοι δίδωμι εἰς ξενοδοχεῖον τῆς ἐκκλησίας, λέγω χρείας τῶν ἐπιξενουμένων πενήτων, παραχρῆμα τὴν ὀλίγην οὖσαν αὐτῷ εἰς ἀποθεμένου ἐμοῦ καὶ τῶν τέκνων μου. ἀφίημι γὰρ καὶ τοῖς ὀφειλέταις μου πᾶν τὸ χρέος αὐτῶν σωτηρίων εἰς ποσότητα χρυσίου ἑξήμου. ἀναβλύσας ὁ μὲν θεσπέσιος ἐποίησε καὶ πρῶτα ὅσα συνέθετο τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ, πληρώσας τὴν ὑπόσχεσιν ἀνυλλιπῶς. παρεσπλήθη γὰρ τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ παρεκάλει ἱκετηρίαν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιήσασθαι πρὸς τὸν Θεόν, ὅπως συγχωρήσῃ αὐτῷ καὶ ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἐκ παρεσδέξηται τὴν ἐλεημοσύνην αὐτοῦ. ὁ γὰρ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· πρὸ μὲν τῶν παρτέρων σε πλημμελημάτων θαρρῶν εἰς τὸν ἀπολαγγυον δεσπότην Θεὸν ἀντιφωνῶ σοι, ὡς ἤδη τετύχηκας τῆς αὐτοῦ τῆς ἀφέσεως αὐτῶν· ἀλλὰ παραφύλαξον σεαυτὸν ἀπὸ τοῦ νῦν, μὴ πάλαισης αὐτῷ, ὅπως ἡ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἄξιόν σε ποιήσῃ, λυσιτελοῦντος τοῦ αἰωνίου κολάσεως. παρεσδέχθη σε γὰρ ἡ ἐλεημοσύνη, ὥσπερ ἡ τοῦ Κορνηλίου. μαθοῦσα γὰρ ἡ βασίλισσα Εὐδοξία ἐγένετο ὑπὸ Θεοδωρίχου ἐλυπήθη σφόδρα, καὶ μεταπεμψαμένη τινὰ τῶν παρόντων τῆς πόλεως, κελεύει αὐτὸν ἀπελθεῖν πρὸς τὸν μέγαν Ἰωάννην, καὶ εἰπεῖν αὐτῷ τάδε. Κατὰ τὴν χέλυσιν σου ἀπέλυσα Θεοδώριχον τὸν πατρίκιον ἀδιαστρόφως, μὴ λαβοῦσά τι ποτε παρ' αὐτοῦ, καὶ τοι τῆς βασιλείας δεομένης διὰ τὰ ἀναγκαιοῦντα διάφορα ἀναλώματα. σὺ γὰρ τοῦτον ἥρπασας σὺν τοῖς ὑπαρχοῦσιν αὐτῷ, εἰς ἴδιον κέρδος σοφιζόμενος αὐτά, ἡμῖν τούτων ἁρμοζόντων, ὡς ἐκείνου ἐκ τῆς βασιλικῆς λειτουργίας ζῶντα κλησαμένου. οὐκ ἔδει σε τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλὰ δὲ μᾶλλον μιμήσασθαι ἡμᾶς· καὶ ὥσπερ οὐδὲν εἰληφαμεν ἐξ αὐτοῦ, μήτε σε λαβεῖν. Ὁ γὰρ σοφὸς Σολομὼν λαβὼν χάρτην καλαμον ἔγραψε πρὸς αὐτὸν οὕτως. Ὡς οἶμαι, οὐ μαλαχθήσει τὴν σὴν θεοφίλειαν ἡ τῶν ἐμῶν γλυκυτέρων βούλημα καὶ βοπορεία, ἐκ τῆς ἀξίας αὐτῶν ἡ ἀφέλεια. πάλιν γὰρ ὡς οὐδέποτε ἠγάπησα πλοῦτον, οὔτε ἠρεσάμην χρημάτων, ἢ δόξης ἀνθρωπίνης· ἀλλὰ καὶ ἐκείνοις πολλάκις σπουδοῦλθον ἀποκτήσασθαι τὴν τοιαύτην ματαίαν φαντασίαν, καὶ ἐπιμεληθῆσθαι τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας διὰ τῆς εἰς σὲ πίστεως μεταδόσεως, ὅπως κλήσωνται τὴν ἐπουράνιον βασιλείαν. πῶς γὰρ χρημάτων ἐπιθυμήσω, ἀεὶ κουφεταῖς καὶ ἐπιπλήτοις ἐν ταῖς ὀζυηκίσεσι σὲ ταῦτα κεκτημένοις, ἐκ μὴ ῥαπτίζοντας αὐτὰ εἰς χεῖρας τῶν πενήτων χάριν; ἐμοὶ γὰρ ἀρκεῖ πρὸς ἀποθέμενον ὀλίγας ἄρτος σὺν ἅλατι καὶ λαχάνοις οἷς ἔδεσι διὰ τὸ τοῦ σώματος ἀσθένειαν. πρὸ μὲν Θεοδωρίχου ἐσήμανας ὡς ἐσφετέρισα τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ εἰς ἴδιόν μου κέρδος. τοῦτο δὴ γνωστὸν ἔστω σοι, ὡς ἐμοί ποτε οὐκ ἔδωκεν· ἀλλ' οὔτε εἰ ἔδωκεν, ἐλάμβανον παρ' αὐτοῦ ὃ εἶπον οἶδα. ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ Χριστὸς ἐδάνεισεν αὐτά, ἐπαυδᾶ δὲ ἀθλίμμενος εἰς τὰς τῶν πενήτων * χεῖρας, ὅπως παῦσα κτήσηται παρ' αὐτοῦ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι πολυπλασίονα. Εἶθ' οὕτω καὶ αὐτὴ τοῦτον ἐξήλωσας, κενώσασα τὰ χρήματα σου εἰς σὸν αἰωνίως θησαυρούς, ὅπου οὔτε σὶς, οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, οὐ κλέπται καὶ διορύσσουσι διορύττουσι κλέπτουσι. δέδωκε γὰρ αὐτὰ εἰς ὃ ξενοδοχεῖον τῆς ἐκκλησίας, ὅπως δι' αὐτῶν γένηται ἡ φροντὶς τῶν δεομένων. Εἰ οὖν βάλει πάντα λαβοῦν καὶ λυπήσαι Ⓜ Χριστόν, σὺ ὄψῃ. πίστευε γάρ μοι, ὅτι ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς, θλίβεται κατὰ σοῦ. Τούτων ἀναγνωσθέντων τῇ βασιλίσσῃ, ἐπλήσθη θυμοῦ καὶ ὀργῆς, καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῇ ποίῳ τρόπῳ κακώσει τὸν Ἰωάννην. Θεοδώριχος δὲ ἐκόλαζε τὴν πονηρίαν καὶ πανουργίαν, παρεσκαρτέρων ἀενάως τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐξάκουστον γενέσθαι εἰς πολλοὺς τόπους τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν πολιτείαν.

Παροιμ. ιθ. ιζ. Λευϊτ. ιβ. λγ.

Πραξ. ι.

Ματθ. ε. ιθ.

Ο

29. *Homilia eius contra Eutropium.*

Ὁ γὰρ μέγας ἐστὶ τῆς οἰκουμένης φωστὴρ καὶ διδάσκαλος καὶ τὰ πάντων ἡμῶν ἁμαρτήματα ἀδικίας σοὶ παῤῥησίᾳ διελέγχει, οὐκ ὢν ἱερεὺς καὶ βασιλεῖ παῤῥήνει τὰ συμφέροντα, καὶ οὐδὲ ἱερέως ἠξίου καὶ τοῦτο κειμένοις πολιτεύεσθαι νόμοις. οὐδὲ γὰρ τούτους παραβαίνειν πολλοῖς ἐπιτρέπει τοὺς δυσκτήτους σκώλυει, οὐ χρῆσθαι λέγων τῆς μὲν τῶν ἱερέων ἀπολαύειν τιμῆς, τῶν δὲ ἀληθῶς ἱερέων μὴ ζηλοῦν βιοτήν. ἕως μὲν οὖν τῷ κλήρῳ συνέκρουεν, ἀθενὴς ἦν καὶ σκυθρωπὸν κατ' αὐτοῦ μηχανή· ὅτε δὲ καὶ πολλοὺς τῶν ἐπαίνων τοῦ συνήκοντος ἐξελέγχει, ἐπιεικὴς, τίνι καὶ τὰ μάλιστα καὶ ὁ κατ' αὐτοῦ φθόνος πλείων ἐξήπλετο, καὶ τὰς ἀγχινοίας τῶν μισούντων ποιοῦμαι τοὺς λόγους. καὶ γὰρ τοῦ μὴ ἀλλήλοις μὴ δυνηθέντες αὐτοὶ συνιέναι, ἀλλ' ὃ μὴ ὑπακολουθεῖν καταλύειν τοῦ φθόνου σωτῆρα, πλέκουσι σχολὰς καὶ τοῦ ὁσίου, μεταποιήσαντες αὐτοῦ τινας ὁμιλίας εἰς ὕβρεις καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ ἑτέρων τινῶν τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως. ἃ πολλὰ μὲν ἐλέγετο κατ' αὐτοῦ, τὰ πλεῖστα δὲ λοιπὸν καὶ πίστιν ἐνεποίει τοῖς ἀκούουσι, προσθήκην δὲ τῇ ἀληθείᾳ ἐνεποίει ἡ κατ' Εὐτρόπιου τότε λεχθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ὁμιλία. οὗτος γὰρ ὁ Εὐτρόπιος, εὐνοῦχος τῆς βασιλίσσης, πρεσβεύτης τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος (ἐπεὶ οὗ δυνατώτερον ἐμνημονεύσαμεν) ἐπὶ τιμῇ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἀξιώματος προῆκτος εὐνοῦχος τοῦ βασιλέως λαβών, ἀμύναθαί τινας τῇ ἐκκλησίᾳ προσφυγόντας βουλόμενος, ἀσυνδέτως πεποίηκε τοῦ τοῦ βασιλέως προτεθεῖσαν νόμον μὴ κελεύοντα μηδένα προσφεύγειν τὰς ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐκ τοῦ ἤδη προσφυγόντας ἀφέλκεσθαι. δίκην δὲ οὐδεὶς ἐπηκολούθησε. παρῆκεν γὰρ ὁ νόμος, καὶ μετὰ πολὺ προσκρούσας τῷ βασιλεῖ ὁ Εὐτρόπιος ἐν τοῖς προσφυγοῦσιν ἐγινώσκετο. ὁ οὖν μακάριος Ἰωάννης, τοῦ Εὐτροπίου νῦν ὂν ἱερέως καὶ ἀκαπεπλησμένου καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου, καθαθεὶς ὅτι τοῦ ἀμώμου, εἶθα ἐνώπιον καὶ πρότερον ὁμιλῶν, χάριν τοῦ ἐξακοῦσαι, λόγον ἐλεγκτικὸν ἐξέτεινε κατ' αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ πλέον ἐδόκει προσκρούειν τισὶν, ὅτι τὰ ἀτυχοῦντα μᾶλλον οὐκ ἠλέει, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ ἠλεγχεν· ἄλλως τε τῶν κρατούντων διὰ ἑτέρων αἰτίαν ἐξήλεγχε συνήθως παῤῥησίᾳ πολλῇ, διὸ καὶ πολλοῖς δυσφόρητος ἦν· ὅθεν καὶ Θεόφιλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, τοιοῦτος ὢν πρὸς αὐτόν. αὐτὸς δὲ οὐκ ἐποίησε λόγον τοῦ τοιούτων κεφαλαίων, ἀεὶ καὶ νοῦν ἔχων ὃ τοῦ ἀποστόλου ῥητὸν φάσκων· Εἰ δοῦλος ἦν πρεσβεύων, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμεν.

30 *Ariani secundum Iohannis pulsi Constantinopoli.*

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον εἶχον οἱ Ἀρειανίζοντες τὰ συνάκτεια αὐτῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ μεγάλως ἐδημόνει τοῦτο ὁ Ἰωάννης, τοῦ καλοῦ τοῦ Θεοῦ ἀεινάους δοῦναι αὐτῷ δυνάμιν τούτους τῆς πόλεως ἐξελάσαι· ὅπερ καὶ πεποίηκε ταῖς δεήσεσι τοῦ δούλου αὐτοῦ δυσωπηθεὶς τοιούτῳ ἔργῳ. τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων θεοφανίων τῆς ἐπιλεγομένης φώτων καταλαβούσης, προῆλθετο ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος σὺν τῇ Αὐγούστῃ ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἐφ' ᾧ ἐπιτελέσαι τὸ ἁγίασμα σὺν αὐτοῖς, καὶ μεταλαβεῖν τῶν ἀχράντων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. εἰσελθόντες οὖν πρὸς τὸν ἐπίσκοπον, καὶ δεξάμενοι τὰς ἁγίας αὐτοῦ χεῖρας ἐκάθισαν. καὶ ἀπευθύνας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς λέγει αὐτῷ· Ἀληθῶς, πάτερ, οὐκ ἠξιώθη ἡ πόλις αὕτη, ἀπὸ τῶν χρόνων Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἐπισκόπου καὶ διδασκάλου τῆς τοιαύτης ἁγιωσυνίας, καὶ ὅτι τούτοις δυνάμεσι τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τοῦ καταπέμψαντί σε ἡμῖν ὁδηγοῦσα πρὸς τὰ συμφέροντα. ἴαμαι οὖν καὶ ἀνόρθου, δοῦλε Χριστοῦ καὶ ἀπόστολε. Ὁ δὲ μακάριος Ἰωάννης ἐμπνευσθεὶς πνεύματος ἁγίου εἶπε τῷ βασιλεῖ· Λόγος μοι, βασιλεῦ, πρὸς σὲ θεοσεβέστατε. ὁ δέ, Λέγε, φησὶ, τίμιε πάτερ. ἀποκριθεὶς δὲ λέγει αὐτῷ προοιμιαστικῶς· Τοὺ καταρτίζονται σχήματα βασιλικὸν καὶ συλλέγονται τιμίους λίθους πρὸς τὸν τοῦτο σύσασιν οὐ δέον συμμίξαι αὐτοῖς σκοτεινὸν καὶ ἀφεγγὲς εἶδος, καὶ σωθήσαι αὐτοῖς, καὶ σβέσαι τὰς πειφανὰς ἀστραπούσας ἐκείνων μαργαρίτας, ἵνα μὴ πᾶσα ἡ τοῦ ἀγάλματος ὑπερέπτα ὀξὺ ἐκείνου μωμηθῇ. ὡσαύτως καὶ οἱ ὑπαλλόμενοι πλέξαι ἑαυτοῖς στεφάνους ἐπισκοποῦσι, τὸ ἐνδεὲς ὤφελον ἐᾶσαι αὐτοῖς λειπόμενος. πάλιν δὲ αὐτὸς ὁ Κύριος φησιν, Οὐδεὶς

Matt. 9. 15.

Matth. 5. μη. δεὶς ὑπερβάλλει ὑπέρβλημα ῥάκους ἀγναφου ὑπὶ ἱματίῳ παλαιῷ. ϗ πάλιν, Εσεσθε οὖν τέλειοι, ὡς ϗ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν. Αποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς εἶπεν αὐτῷ· Φεύσονται ἡμῖν τὼ θεολόγω τηλαυγῶς. τότε λέγει αὐτῷ· Ιδοὺ ὡς ὁρᾷς, Κύριέ μου βασιλεῦ, πᾶσα ἡ πόλις σήμερον εἰς θεοσέβειαν ϗ ὀρθοδοξίαν ἐστίν, ἀπεχομένων πάντων ἀπὸ πολλῶν πονηρῶν ὑπερβολῶν πραγμάτων· ἔστι δὲ καὶ αὐτὴ ἡ μαρὰ τῶν Αρειανιζόντων αἵρεσις ἐπισχυθῶσα ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀφελεστέρων ἀνθρώπων, σκάνδαλον ϗ πρόσκομμα γινομένη αὐτοῖς, πρόφασιν οὐ τὼ τυχοῦσαν ἔχουσα ἐν αὐτῇ, ὡς ϗ τοὺς πλείστους ἀσυνέτως λέγειν, ὅτι εἰ μὴ αὐτὰ ἐγίνωσκεν ὁ βασιλεὺς ὀρθῶς αὐτοὺς σέβοντας, εἶχε τύτους κωλύσας ϗ ἀναχαιτίσας τῷ τοιούτῳ ὑπερβήματος. κελεύσει οὖν ὁ ὑμέτερος κράτος ἢ τύτους μετανοήσαντας ὑπὶ ταῖς βλασφημίαις αὐτῶν προσελθεῖν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, ἢ ὀκνηθῆναι τῆς πόλεως, ϗ ἔξωθεν αὐτῆς ποιεῖν τὰ συναγωγεῖα αὐτῶν, ἢ τέλεον ἐξοικισθῆναι τῆς πόλεως αὐτοὺς ϗ τῆς ὑμετέρας γαληνότητος, καταγραφῆναι ὃ αὖθις ϗ τὰ τύτων ἀναγῇ συναγωγεῖα. ναὶ θεμιτὸν κελεύω ϗ ἀπόλογον τὼ σὴν ἡμερότητα τῦτο κελεῦσαι γενέσθαι, ϗ μὴ συγχωρῆσαι ὑπὶ τῆς πανθυσεβοῦς βασιλείας σου τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ βλασφημηθῆναι ὑπ' ἐκείνων, μήποτε ϗ ὀργὴν κατ' ἐαυτῶν κινήσωμεν. οὐ γὰρ ἔως τίνος ἀνέξεται ἡμῶν τῦτο ποιούντων, ϗ μάλιστα βυλῆσθαι δυναμένου τὸ κράτος σου τῦτο πρᾶξαι. Ακούσας ὁ θεῖος βασιλεὺς ἐκέλευσιν ὀνειδίσαι τοὺς πρεσβευτὰς αὐτῶν. πρᾶγμα ὃ πρᾶγμόμενοι ἠρωτήθησαν φθάσαι τὼ ὁμολογίαν αὐτῶν ὑπὶ τοῦ ὑπισχνεῖσθαι. ⓐ ὃ εἶπεν ῥήματα πλήρη βλασφημίας ϗ κακοδοξίας. τότε πληθὺς ὁ βασιλεὺς θυμοῦ ἐκέλευσεν αὐτοὺς πραγματεύσασθαι τῆς πόλεως ἐκκλησιῶσαι, ϗ τὰ συναγωγεῖα αὐτῶν ἀσφαλισθῆναι, ἄχρις ὢν σκέψηται τί ὀφείλει ποιῆσαι πρὸς αὐτῶν. ἔδεδέκτο γὰρ αὐτῶν τὼ ὑπὶ τοῦ κρείττονα μεταβολήν. ὅθεν ϗ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν θεασάμενοι τὸ γεγονὸς εἰς αὐτοὺς, ἀπέστησαν τῆς μιαρᾶς ἐκείνης αἱρέσεως, ϗ προσῆλθον τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ. ἐκέλευσε δὲ ὁ βασιλεὺς ϗ πρόσταγμα γενέσθαι κατὰ πᾶσαν τὼ πόλιν τύπον ἔχοντα, ⓑ μὴ θέλοντα μετανοῆσαι ϗ ὑπερρέψαι ἐκ τῆσδε τῆς αἱρέσεως εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ἀλλ' ὑπομένοντα τῇ πλάνῃ αὐτῆς, ἐκκλησιάζειν μὲν τῆς πόλεως, ϗ ὑπάρχοντα αὐτῆς εἰς ἀγέρωχον. χρόνῳ δέ τινος προσχόντος, ϗ τῶν Αρειανῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχόντων τὰ συναγωγεῖα αὐτῶν, ὑστέρει πάλιν ἀγέ τινων τῆς αὐλῆς τῦ βασιλέως προϊσαμένων αὐτῶν ἤρξαντο πρίνασθαι. ἵνα γὰρ ἑκάστης ἑβδομάδος ἑορταὶ κατελήφθησαν, φημὶ δὲ σάββατον ϗ κυριακὴν, ἐν αἷς συνάξεις ποιεῖσθαι ϗ ταῖς ἐκκλησίαις εἰώθασι γίνεσθαι, αὐλοὶ ὄντες τῶν τῆς πόλεως πυλῶν ὑπὶ ταῖς ὥραις ἀναθεωροῦμενοι ϗ ᾠδαῖς αὐτοφώνοις πρὸς τὸ τῶν Αρειανῶν δόξαν συνηχοῦντες ἦδον. ἐν τύτῳ ἐποίουν ϗ ὅ πλῆθος μέρος τ' νυκτὸς· ὑπὸ δὲ τὸν ὄρθρον ταῖς ὥραις τὰ αὐτοφώνα λέγοντες ἀγὰ μέσης τῆς πόλεως ἐξίεσαν τὰς πύλας, ϗ ἐν ὅποις εἶνα συνήγετο κατελάμβανον. ὅθεν δὲ ἐρεθισμοὶς ϗ ὅδε ὁ ὁμοούσιον φρονοῦντας λέγοντες οὐκ ἐπαύοντο (πολλάκις γὰρ ϗ ταῦτα ᾠδὴν ἔλεγον, πρὸ εἰσὶν ⓒ λέγοντες τὰ τρία μίαν δύναμιν;) τότε δή ϗ Ιωάννης βλασθεὶς μή τις τῶν ἁπλουστέρων ἐπὸ τῶν τοιούτων ᾠδῶν ἀπελαθῇ τῆς ἐκκλησίας, ἀντιτίθησιν αὐτοῖς ὅδε τὸ ἰδίου λαοῦ, ὅπως δὴ ϗ αὐτοὶ ταῖς νυκτιναῖς ὑμνολογίαις σχολάζοντες ἀμαυρώσωσι μὲν τὼ ἐκείνων ᾠδὴν τύτων ἀσυδόλως, βεβαίοις δὲ ὅδε οἰκείοις ποιῆς τὼ ἑαυτῶν πίστιν ἐργάσωνται. ἀλλ' ὁ μὲν σκηπὸς Ιωάννου ἐδόκει ἔχεσθαι, σὺν τάχει δὲ ϗ κινδυνώδης ὁ τέλος ἐδέξατο. ὡς γὰρ λαμπρότερον ⓓ τὸ ὁμοσίου ὕμνοι τὸ ταῖς νυκτιναῖς ὑμνολογίαις ἐδίκαιυν (ὑπενόουν γὰρ σαφεῖς ἀργυρᾶς φέρονσας φῶτα ἐκ τῶν κηρίνων λαμπάδων, τῆς βασιλίδος Εὐδοξίας χορηγούσης τὼ εἰς αὐτὰ δαπανώμενον) πλῆθος ὄντες ⓓ Αρειανίζοντες ϗ ζηλοτυπίας ϗ συμπλεγάδας ἐπεχείρουν ποιῆσαι. ἐπὶ γὰρ ἐκ τῆς προλαβούσης δυναστείας ἐνθρμοί τε πρὸς μάχην ἦσαν, ϗ κατεφρόνουν αὐτῶν. μὴ μυήσαντες οὖν τὸ μιᾷ τῶν νυκτῶν συγκροτῆσαι. ϗ βάλλεται μὲ

λίθῳ

λίθῳ χῇ ὃ μετώπῳ Βρίσων ὁ τῆς βασιλίδος Εὐδοξίας συγκροτῶν τότε τὸν ὑμνῳδούς, ἀπόλλωνα ἢ καὶ ἥλιος τὸν λαὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. ἐφ' οἷς κινηθεὶς ὁ βασιλεὺς διεχώλυε πάλιν τοὺς Ἀρειανοὺς ὑμνολογίας ἐν τῷ δημοσίῳ ποιῆσ. λεκτέον ἢ ᾗ ὅθεν ἐξεχύθη ἐλαβεν ἡ χῇ τὸν ἀντιφώνους ὕμνους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συνήθη. Ἰγνάτιος γὰρ ὁ Ἀντιοχείας τῆς Συρίας τρίτος ἀπὸ τῶν ἀποστόλων Πέτρου βλάστησεν, ὃς ᾗ τοῖς ἀποστόλοις αὐτοῖς συνδιέτριψεν, ὁ-
5 ρασίαν εἶδεν ἀγγέλων δι' ὧν ἀντιφώνων ὑμνουμένων τὴν ἁγίαν τριάδα, ἣ ὡς ἔφην τῶν ὀρθόδοξων τῇ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίᾳ παραδέδωκεν· ὅθεν ἢ ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις αὕτη ἡ παράδοσις διεδόθη.

Γαϊνᾶς δέ τις ὀνόματι ἰῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, Κελτὸς μὲν τὸ γένος, βαρβαρότερος ᾗ τὴν γνώμην. ὑπὸ Ῥωμαίοις ᾗ γενόμενος, ἐς στρατιὰν παρελθὼν, καὶ βεκτὸν ᾗ παρελθὼν, τέλος στρατηλάτης Ῥωμαίων ἱππικῆς τε καὶ πεζικῆς ἀπεδείχθη). τοῦτ' τὸν Ἀρείου λώβην μεταλαχὼν μίαν τῶν ἐκτὸς τῆς πόλεως παρεσιεμηθίων τοῖς ὁμοθρήσκοις ἐτόλμησε βασιλέα Ἀρκάδην αὐτίκα ἀποδεῖξαι. ὁ ᾗ σκηπτόμενος ἔφη, ἣ διεκπολέμειν αὐτὸν ἐπηγγείλατο. καὶ θεῖον μεταπεμψάμενος Ἰωάννην ἣ τὴν αἴτησιν εἶπε, καὶ τῆς δυναστείας ἀνέμνησε, ἣ τὸν μυστωμόλιν ὑπεσπείσατο τυραννίδα, ἣ παρεκάλει τῇ δόσει χαλινῶσαι βαρβάρου θυμόν. ὁ ᾗ ἡμιναῖος ἐκφυὴς ἀνὴρ, μὴ τοιαῦτα ἔφη, βασιλεῦ, ὑπισχνοῦ, μηδὲ δίδυμα τὰ ἄγια τοῖς κυσὶ παραπέλευσον. οὐ γὰρ ἀνέξομαι τοῦ θεοῦ λόγους θεολογικῶς τε ὑμνοῦντας ἐξαγαγεῖν, τοῖς δὲ τοῦτον βλασφημοῦσι σκοπὸν θείον νεών. καὶ μή τοι δείσῃς βάρβαρον, βασιλεῦ, ἀλλ' ἄμφω καλέσας, ἐμέ τε, κἀκεῖνον, σὺ μὲν κοινωνὸν τῶν λεγομένων ἐπάκουε, ἐγὼ δὲ ἐκείνου κρείττονα τὸν γλωττῶν, ἣ πείσω ἥκιστα αὐτῆσαι, ὃ μὴ δοῦναι συμφέρει. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἤσθη τε ἣ τῇ ὑστεραίᾳ ἀμφοτέροις ἐκάλεσε. ἣ ὁ μὲν τὴν ἐπαγγελίαν ἐζήτει· ὁ δὲ μέγας Ἰωάννης ἀντέλεγε, φάσκων οὐκ ἄξειν βασιλεῖ τῶν θείων καταπολμᾶν αὐστηρόν γε παραρρήσιν. ἐκείνου δὲ λέγοντος, ὡς χρὴ κατ' ἀνδρὶ δίκτηλον ἔχειν οἶκον, ἅπασι, ἔφη ὁ θεῖος Ἰωάννης, πιστὸς οἶκος ἐνοίκηται, ἣ σοὶ μὲν ἔρχεσθαι παρεσκεύαζε παρὰ τὸν μύθον. ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη ὁ Γαϊνᾶς, ἑτέρας ἀρχὴν συμμορείας, ἣ σὺ ἐκείνοις ἔνα θεῖον οἶκον ἔχειν αὐτῷ· καὶ μάλα γε δικαίως αὐτῷ, πολλοὺς ὑπὲρ Ῥωμαίων πολεμικοὺς ἀνελόμενον ἀγῶνας. ἀλλ' ἔχεις, ἔφη Ἰωάννης, μείζους τῶν πόνων τὰς ἀντιδόσεις. στρατηλάτης τε γὰρ εἶ, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἀξιώματος στολῆς. καὶ χρή σε σκέπτεσθαι, τίς μὲν ἦν πάλαι, ὁποῖός δὲ νῦν κεκλήκασι νῦν· καὶ τίς μὲν ἡ παρελθοῦσα ἐξουσία· καὶ τοῖς μὲν ἐναντίοις ἔστιν ἐκέχρητο πρὶν παραβῆναι θεῖον Ἰερόν, ὁποῖα δὲ νῦν ἐξεβέβληται. σκέπτεσθαι τοίνυν ὡς ὀλίγοι μὲν οἱ πόνοι, μέγιστα δὲ τὰ γέρα, καὶ μὴ γένοιτο ἐξ τὸν τιμωρὸν ἀχρίστος. τοῖς δὲ χρωμένοις λόγοις ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, ἐπεστόμισε Γαϊνᾶ ἐς σιγὴν ἀγὰν ἠνάγκασεν, ὥστε βασιλέα θαυμάσαι τὴν Ἰωάννου σοφίαν, ἣ ὅπως ἐκ βεκτῶν λόγων δεδυνῆται τοιοῦτον ἀποδύσασθαι ἣ ὠμοβαρβάρου κατάληψιν ἣ ἐμφράξαι αὐτοῦ τὸ βλάσφημον εἰς Θεὸν στόμα. χρόνου ᾗ διελθόντος τὴν παλαιὰ μυστηθεῖσαν ὁ Γαϊνᾶς ἐγύμνωσε τυραννίδα, ἣ τὴν στρατιὰν ἐκ τῆς Θρᾴκης συναγαγὼν ἐλπίζετό τε ἣ ἐδήου τὰ πλησία. ταῦτα μαθόντες, κατέπληξαν ἅπαντες ἣ ἄρχοντες ἣ ἀρχόμενοι, ἣ ὅτι παραπλεῦσαι τὴς πρὸς ἑκάτου ἐβούλετο; ὅτε πρεσβεύσασθαι. ὃ γὰρ τῆς γνώμης βαρβαρικὸν ἕκαστος ὑφορᾶτο. ὅτε τοῦ ἄλλους ἅπαντας ὡς διδάσκαλος κατδυσπόντας, τὸ μέγαν τοῦτον ἔπεισαν ἀριστέα τὴν πρεσβείαν ποιήσασθαι πρὸς ἐκεῖνον. ὁ ᾗ τοῦδε τὴν γεγυμνωμένην αἰτίασιν λογισάμενος, οὔτε τὴν ὀξὺ ἐκείνης φυγοῦσαν ἀφορμὴν, προθύμως εἰς τὴν Θρᾴκην ὁρμήσε. γνοὺς ᾗ ἐκεῖνος πρεσβευτὴν, ἣ ὑπὸ τῆς δυσεβείας γεγυμνωμένην σὺν μηδεὶ πρόσθεν, ὑπανίστησε τε πόρρωθεν, ἐς τὴν ἐκείνου δεξιὰν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπέβλεψε, ἣ μή τοι ἣ τοῦ παῖδας τοῖς ἱεροῖς

31 *Iohannes Gainæ silentium imponit.*

ἀυτοῦ

ἣ τὴν φιλοπονίαν,

ἣ τὴν παπανικολάου ἀφροσύνην

αὐτὸ προσκόμιστον γένεσι· διὸ καὶ τῷ αἰτήσαντι ἐχαρίσατο, καὶ παρασυνδος αὖθις Ρωμαίοις ἡνώμενος, λύσας τὸν τῆς τυραννίδος σὺν τῷ υἱεῖ χιτῶνα, καὶ τῷ πρὸς τὸν βασιλέα Εἰρηνεύειν ἠπατήσατο. οὕτω πέφυκεν ἀρετὴ καταδεῖν τε καὶ καταπλήττειν τοὺς ἀγαν δυσμενεστάτους. ὃ μὴ πολὺ ὕστερον ἀπὸ τῆς Θρᾴκης φυγὴν ἑκουσάμενος ὁ Γαϊνᾶς, ἐπιπέμπει δυνάμει Ρωμαίων, καὶ ἀναιρεῖται ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ βαρβάροις. τὰ μὲν περὶ τὸν τοιοῦτον πόλεμον καὶ ἑτέρα συγγραφὴ ἐκδέδοται ὑπό τινων.

32 *Asianorum episcoporum depositio.*

Ἐπὶ δὲ τῆς τεσσαρακοστῆς ὀγδόης περιόδου τοῦ τότε διέποντος κύκλου, καὶ Κωνσταντίνου πολεμοῦντος ἐλθόντες (α) ἀπὸ Ἀσίας τινῶν ἕνεκα ἀναγκαίων διέτριβον. καὶ αὐτῇ σὺν Θεοπόμπῳ τῷ τῆς Σκυθίας ἐπισκόπῳ, καὶ Ἀμμωνίου τοῦ Αἰγυπτίου ἐπισκόπου Θρᾴκης, καὶ Ἀραβίνου ἐπισκόπου Γαλατίας, καὶ Παλλαδίου ἐπισκόπου Ἑλενουπόλεως, καὶ ἑτέρων πλειόνων ἐπισκόπων, πρώτων μητροπολιτῶν, γεγηρακότων, στωτφόντων εἰς εἴκοσι καὶ δύο ἐπισκόπους, πρώτων στωαγομένων καὶ κοινωνούντων, ἐπιτρήσας Εὐσέβιος ὁ ἀπὸ τῶν Καλχιδόνος λεγομένων τόπων, ἐπίσκοπος Οὐδεντίνου πόλεως, τὴν στωηγμένην στοάν, ἐπιξας τὸ μιᾷ τοῦ παραθύρου λιθέλλοις ἐπιδέδωκε τῇ στοᾷ, δηλαδὴ ἀκολούθως πεποίηκε τὸ ὄνομα Ἰωαπίου, καὶ Ἀντωνίνου τοῦ Ἐφεσίων ἐπισκόπου ἐπὶ κεφάλαια σταίξας, ἅπερ εἰσὶ ταῦτα. Τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι κειμήλια χρυσᾶ ἀργυρᾶ εἰς ὄνομα τοῦ ἰδίου κατεσκεύασε. Δεύτερον δέ, ὅτι μύρμυρα τῆς εἰσόδου τοῦ βαπτιστηρίου λαβὼν τῷ ἰδίῳ βαλανείῳ προσέθηκε. Τρίτον, ὅτι κίονας ἐκκλησιαστικοὺς ἀπὸ πλειόνων ἐτῶν κειμένους ἔνδον εἰς τὸν ἑαυτοῦ περίκλινον ἔστησε. Τέταρτον, ὅτι παῖς αὐτοῦ φόνον ἐποίησε, καὶ ἐχρῆτο αὐτὸν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἀνέγκλητον. Πέμπτον, ὅτι χρεία ὑπὸ βασιλίσσης τῆς μητρὸς Ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως κατηγειφθέντα τῇ ἐκκλησίᾳ πωλήσας ἐσφετερίσατο. Ἕκτον, ὅτι ἀπαξάμενος τῆς ἰδίας γαμετῆς, πάλιν αὐτὴν συνῆλθε, καὶ ἐπαγδοποίησεν ἐξ αὐτῆς. Ἕβδομον, ὅτι ὡς νόμον καὶ δόγμα ἔχει πωλῆσαι τῶν ἐπισκόπων χειροτονίας καὶ τὰ προσόδων ἀναλογίαν. Πρεσβύτεροι δὲ (β) διδασκόντες καὶ χειροτονηθέντες, καὶ ὁ λαβεὼν, ἐπὶ τούτοις ἔχω τὰς ἀποδείξεις. Ὄγδοον θαυμάσιος Ἰωάννης κοιμήσαι τέως τὸν ζῆλον βουλόμενος δηλῶσαι τῆς αὐτοῦ ἐπιεικείας, ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀδελφὲ Εὐσέβιε, ὅτε πολλάκις αἱ λύσεις κατηγορίαι οὐκ ὑγιεῖς ἔχουσι τὰς ἀποδείξεις, πανσάμενος τοῦ ἐγράφως κατιπεῖν τὸν ἀδελφὸν Ἀντωνῖνον, ἡμῶν τὰς αἰτίας τῆς λύπης διορθουμένων. πρὸς τούτοις ἀφθερμυθεῖς πραχέσιν ἐκέχρητο λόγοις, σφαδάζων ὅλος καὶ τὸν Ἀντωνῖνον, καὶ ἐπιμένων τὴν κατηγορίαν. τότε πανσάμενος ὁ μέγας Ἰωάννης Παῦλον τὸν Ἡρακλείας ἐπίσκοπον (ἐδόκει γὰρ σπουδάζειν τῷ Ἀντωνίνῳ) ἵνα εἰς φιλίαν αὖθις στηρίσῃ, καὶ διασὰς εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐκκλησιαστήριον σὺν τοῖς ἐπισκόποις. ἐν ᾧ καιρῷ τὸ ἱερατεῖον. ὅτε ὁ λαὸς τὸ στωήθη τὸ εἰρηνικὸν προσηγορίαν, ἐκάθισε σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις. ἐπεισῆλθον ὁ λεγηθέντες κατήγορος Εὐσέβιος ἐπὶ πρώτου τοῦ λαοῦ καὶ τὸ ἐπισκόπων ἐπιδίδωσιν ἕτερον βιβλίον τὰ αὐτὰ περιέχον κεφάλαια, ὁρκίζων τὸν Ἰωάννην ὅρκοις φρικτοῖς, συμπλέξας αὖθις καὶ τὸ σωτηρίαν τὸ βασιλέως μὴ πολλῆς ταραχῆς, ὡς νομίσαι σὺν λαοῖς διαπονηθέντας ἐπὶ τῷ ἰταμῷ, ὅτι θανάτου συγχώρησιν πανσαλῆ αἰτῆσαι (γ) βασιλέα. ὁ δὲ Ἰωάννης θεασάμενος τὴν ἔνστασιν τοῦ ἀνδρὸς, ὃ ἀπεσχέθη τε καὶ ἀποστόμωτον θέλων τοῦ λαοῦ, ἐδέξατο τὸ βιβλίον, καὶ μὴ τὰ ἀναγνώσματα τῶν θείων λογίων πανσαλέσας Πλουσίου τῆς Πισιδίας προσαγαγεῖν τὰ δῶρα, αὖθις ἐξῆλθε σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις (παρῆν γὰρ ἐπιθόλως ἱερατεύειν καὶ ὁ εὐαγγέλιον, ὃ, Οὗτον προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου, καὶ τὰ ἑξῆς) καὶ ἀσκελάμενος μὴ τὴν τοῦ λαοῦ ἀπόλεσιν, καθεσθεὶς ἐν τῷ φωτιστηρίῳ σὺν τοῖς ἐπισκόποις (δ) κατήγορον προσκαλεῖται, φήσας ἐπὶ πρώτων· καὶ πάλιν σοὶ λέγω καὶ αὖθις, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ λύπης καὶ λέγουσι καὶ γράφουσι πολλά, ἀτονοῦντες περὶ τὰς ἀποδείξεις. Εἰ τοίνυν σαφῶς ἐπίστασαι περὶ ὧν βούλει κατηγορεῖν (οὔτε γὰρ δικάζομαι ἀποδύομαι, οὔτε μὴ δικάζομαι ἔλκομαι) πρὶν οὖν ἀναγνωσθῆναι

Ματθ. ε. κγ.

α. ἀσχολιῶν

β. χειροτονίαν

γ. ἐπὶ τῷ

δ. κατήγορος

ανθῶσαι δ' βιβλίον, ἐκλεξαι τὸ συμφέρον. μὴ γὰρ τὸ ἀναγνωσθῆναι καὶ εἰς ἀκοὰς πάντων ἐλθεῖν, περιπομπῶν ἐστομνημάτων, ὁκέπι ζ ἔξεστιν ὑπισχνεῖσθαι ὅτι αὐτὴν ἀδουλητίαν. ὑπὸ τούτοις πάλιν ἐπέμψε τῇ εἰσάσει, περὶ οἷς κελεύουσιν ἀναγνωσθῆναι τὸ βιβλίον. ἀνεγνώσθησαν δ' τὰ περιπεμφθέντα κεφάλαια. τότε λέγουσιν οἱ γέροντες τῶν ὑπισχνουμένων τῷ Ιωάννῃ, ἀκούσαντες τὴν διάνοιαν τοῦ βιβλίου· Εἰ γὰρ μάλιστα ἐν τοῖς ἑνὸς κεφαλαίου δυσπεβέστατον ὄντι καὶ ἀπηγορευμένον πάντα ἦν τοῖς ἱεροῖς νόμοις, ἵνα μὴ δόξωμεν ἐν τοῖς ἐστοβεβλημένοις τὴν ἅπασαν φιλίαν ποιεῖσθαι, ἀπὸ τοῦ φειδωλεστάτου ἡ ἔξεταστις ἦν. Εἰ γὰρ ὀκέφιλο ἀληθῶς εὑρεθείη, οὐκ ἔστιν ἀνέγκλητος περὶ τῶν λοιπῶν κεφαλαίων, τῆς ῥίζης ἐκείνου τοῦ κεφαλαίου πάντων εἶδος κακίας καρποφορούσης, κατὰ Παῦλον· Εἰ πόντα· Ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία. ὁ γὰρ ἐπ' ἀγαθοῖς δῶρα λαμβάνων, καὶ τῷ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἁγιασμῷ ἐργασίᾳ ἀπερπωλήσας, πῶς φείσεται ἐπὶ χειμηλίων ἢ λίθων ἢ χωρίων τῆς ἐκκλησίας; τότε ὁ μακάριος Ιωάννης ἀρχὴν τῆς ἐξετάσεως, φήσας τῷ Αντωνίνῳ· σὺ δὲ λέγεις πρὸς ταῦτα; ὁ δ' ἠρνήσατο δεῖν ἀνάγκης. πῶς γὰρ οἱόντε ἐκ προοιμίων αὐτῷ τὴν ἰδίαν αἰσχύνην ὁμολογῆσαι; ἠρωτήθησαν καὶ δεδωκότες τὸ χρυσίον ἠρνήσαντο καίκεῖνοι ὑπὲρ τούτοις. ὑπομονῶς οὖν τῆς ἐξετάσεως γινομένης μέχρις ὥρας ὀγδόης, ἐκ τεκμηρίων μορφοῦται ἡ δίκη. καταλήγει τὰ τελευταῖα, ὡς εἰκός, εἰς μάρτυρας, ἐφ' οἷς ἐδεδώκασι καὶ εἰλήφασιν. οὐ πέπεισαν οὖν οἱ μάρτυρες. χρεία γὰρ τῆς τούτων βασάνου. ἀποβλέψας οὖν ὁ ὅσιος Ιωάννης εἰς ὃ ἐργῶδες τῆς τούτων βασάνου, περιῆν μὴ ὑπὸ καθαρισμῷ τῆς τοῦ Θεοῦ ἁγίας ἐκκλησίας, καὶ ἀφειδῶν τῶν μαρτύρων, δι' ἑαυτοῦ βασανιζόμενος εἰς τὴν Ασίαν, τὴν ἐξέτασιν τῶν κατὰ Αντωνίνου ὑπιδοθέντων κεφαλαίων συμπερασιῶσαι. ἀκασάμενος οὖν ὁ Αντωνῖνος ὃ ἀόκνου αὐτοῦ καὶ τὸ ἀδέκαστον, ὡς ἄτε σπουδαίως ἑαυτῷ, ἐπεισελθὼν εἰς ἕνα τινὰ τῶν τότε κεκτημένων (οὗ καὶ τῶν γηδίων ἐφεστήκει ἐν τῇ Ασίᾳ ὄντων) καθεχέθησαν τὸν Ιωάννου, ἵνα μὴ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ασίαν, ἐπισχόμενος τὴν τῶν μαρτύρων βασάνισιν. ὃς δὲ αὐτὸς βασανιζόμενος ὁμολογεῖ ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ τοῦ Ιωάννου τάδε. ἄτοπόν ἐστι περὶ γὰρ ὑπισχνοῦμαί σε ὄντα, καὶ τὴν ψυχήν μου προσκαίτιον, ἐν τοσαύτῃ περισσοχίᾳ τοῦ χρυσοῦ καταλείψαντά σε τὴν πόλιν εἰλήφθαι τὴν ἀποδημίαν εἰς τὴν Ασίαν, ὑπὸ χερῶν τῶν μαρτύρων ἐλεγχομένων. ἐν ᾧ ὁ περισσοχώμενος χρυσὸς Γαϊανᾶ τοῦ βαρβάρου, περὶ οὗ ἀνωτέρω εἴρηται. πείθεται οὖν ἀπομένειν, φειδόμενος ὁμοῦ καὶ τῆς δίκης καὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν μαρτύρων. ἔρμαιον δὲ τῷ κατηγορηθέντι ὑπῆλθεν ἡ εἰς τοὺς μάρτυρας ἀναβολή, ὡς ἠδύνατο φυγαδεύσαι ἢ ἐργασίᾳ ἢ δυνάμει. ταῦτα περιεργαζόμενος ὁ Ιωάννης σκέπτεται μὴ τῆς παρούσης συνόδου ἵνα τῶν παρόντων ὑπισχνουμένων ἀποστῆναι εἰς τὴν Ασίαν ὑπὸ ἐρωτήσει τῶν μαρτύρων. ἐξ αὐτῆς οὖν ὠείθησαν τρεῖς ὑπισχνοῦμαι καταλιπεῖν, Συγκλήτιος μὲν ὁ πολίτης Τραϊανουπόλεως, καὶ Ησύχιος ὁ Οπαείας, καὶ Παλλάδιος ὁ Ελευθερουπόλεως ἀκαλαλήσας εἰς τὴν συνοδον ἐν τοῖς ἀπομνήμασιν, ὡς τῶν αὐτὸς δύο μόνων μὴ ἀπομενόντων ἐν τοῖς αὐτοῦ δικαίοις ἐν Υπέποις τῇ Ασιανῶν πόλει (ἀλλ' ὃ οὐκ ἀγνοούμενον ἐστὶ) καὶ τοὺς ἐλεγχομένους καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ὑπισχνουμένων τοὺς ὀφείλοντας συνδικάσαι τοῖς περὶ Συγκλήτιον) τούτων ἀκοινωνήτων γίνεσθαι. πρὸς τούτοις κατῆλθον οἱ τυπωθέντες, Συγκλήτιος ὁ Παμφάδιος ἐν Σμύρνῃ (ὁ γὰρ Ησύχιος φίλος ὢν τοῦ Αντωνίνου προσεποιήσατο κεκακῶσθαι) ἑαυτὸν ὑπὲρ γράψαντες ἐσημάνθη ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσι τὸν ἑαυτοῦ ἐνδημίαν, ἵνα συνδραμόντες εἰς τὴν ὡρισμένην πόλιν ἐκπληρώσωσι τὰς ἐπαγγελίας. οἱ δὲ πεισάντες ἀλλήλους, ὁ μὲν χρυσίῳ, ὁ δὲ ὅρκῳ φίλοι γενέσθαι πρὸς τὴν τῶν δικαζόντων πρόνοιαν. συνδραμόντες δὲ ἀλλήλοις ἐν τῇ Υπέπων, ἐνόμισαν δεῖν κρίσαι βασανίζειν ὑπὲρ πάλιν τῶν μαρτύρων, ὡς ἐνδημούντων εἰς διαφόρους χρείας. πρὸς τούτοις ἐρωτῶσιν οἱ δικασταὶ καὶ κατήγορον, ἐπὸς πασῶν ἡμερῶν

χ. ἐν τῇ Ασίᾳ

χ. Αντωνίνου

μεραν ἀγλς αὐτὸν, ϗ ὀκνδεχόμθα ; νομίσας ὁκ ἦνος δυσφορεῖν ὧν αὐτὸν ποιεῖ τὴν τῶν ἀέρων ἐπάλξειαν ἀποχωρῆν (ἰῶ γὰρ ὃ ἀκραιφνὲς τῆς θείνης ὥρας) ἐπέφερετο σὺν τοῖς τεσσαράκοντα ἡμεραν ἐγγεάφως ἢ ἀγαγεῖν αὐτὸν μάρτυρας, ἢ ὑφίσασθαι τὰ τῶν κανόνων. ἀφεθεὶς οὖν ὡς ὑπὲρ ζητήσει τῶν μαρτύρων, κατῆλθεν ὁ ποιμὴν, καταλαμβάνει τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁκ ἦσσε ὀλιγοχρόνιον. ὑξεδέξατο οὖν ἡ κριτὴς τὰς παρεγκοπὰς ἡμέρας, ϗ οὐδαμοῦ ἐφάνη. τότε γοῦν ὑπερέλλοισι τοῖς πρωταχοῦ τῆς Ασίας ὑπισκόποις, ποιήσαντες αὐτὸν ἀκοινώνητον, ὡς λιποτάκτην, ἢ συκοφάντην. μὴ ὢν τοῦτο προσκαρτέρησαν ἄλλας πεντήκοντα ἡμέρας. ϗ ὡς οὐδαμοῦ ἐφάνη, ἀναχωρήσαντες ἦλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ χεῖρα ἐπιτηδεύοντες αὐτῷ ἐπενέγκειν ὑπὲρ ὧν πεπολιτεύσω. ὁ δὲ πάλιν ἀῤῥωστίαν σώματος προφασισάμενος ὑπεχώρησεν τοὺς μάρτυρας. τούτων οὕτω γεγονοτεθοωότων, ἀποδημεῖ ὁ Αντωνῖνος, μὴ οὗ εἶχεν ὁ Εὐσέβιος τὴν δίκην. αὖθις δὲ ἔρχεται ψήφισμα ἀπὸ Ασίας, τοῦτο μὲν τῶ κλήρω τῆς Εφεσίων ἐκκλησίας, τοῦτο δὲ τῶν ὑπισκόπων προς Ⓜ μακέλιον Ιωανίτην, προσέχον ἀξίωσιν μὴ ὅρκου φειδῶ. φησὶ γάρ, Επειδὴ τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις φύρδην οἱ τε θεσμοὶ, ϗ ἡμῖς ἐσοιμώθημεν, ἀξιοῦμεν σὺν τῇ ὁσιότητα καταδοῦσαν τύπον ὑπιθεῖναι θέσπισμον τῇ Εφεσίων ἐκκλησίᾳ ἐκ μακρῶν τῶν χρόνων καταποιηθεῖσαν, τοῦτο μὲν ὑπὸ τῶν τὰ Αρείου φρονούντων, τοῦτο δὲ ὑπὸ τῶν τὰ ἡμέτερα μὴ πλεονεξίας, ϗ φιλαρχίας αὐχούντων· ὑπῆρ μάλιστα πολλοὶ ἐφεδρεύουσιν, ὡς λύκοι βαρεῖς, ὀλιγοχρήματον ἁρπάσαι Ⓦ ἦθνον τῆς ὑπισκοπῆς ἐπειγόμενοι. Ο δὲ Ιωάννης ὑπὸ τοσαύτη σώματος ἀσθενείᾳ ϗ ἀνωμαλίᾳ, ϗ χλωρείας τῆς ὥρας οὔσης, ὑπὲρ ὀφθαλμῶν λυπηρὸν θεασάμενος, ὅτι καταξάσει μάλιστα νενοσηκότων προσωμάτων ὅλης τῆς Ασιανῆς διοικήσεως διὰ ἀπειρείαν ἢ ἐρημίαν ποιμένων, τοιωδεὶς τῇ προθυμίᾳ, ἐμβαὰς εἰς πλοῖον ἀπαίρει τῆς πόλεως. ὑπὸ μείναντες οὖν ὑπὸ τῷ πλοίῳ ῥεμβόμενοι δύο ἡμέρας νηχθῆς, τῇ τρίτῃ ὑξῆλθον εἰς Απάμειαν, ὑπὸ ἣ ὑξεδέχοντο Παῦλος ϗ Κυρῖνος ϗ Πομπάδιος ὑπίσκοποι. τύποις γὰρ ἐλάμβανε συνεκδήμους ὁ Ιωάννης. ὑχνύσαντες δὲ τὴν πρόσω πορείαν τὴν ὁδὸν, ὑπιβάλλουσιν εἰς τὴν Εφεσον, ϗ συναγαγόντες τοὺς τῆς Λυδίας ὑπισκόπους ϗ Καρίας ϗ Ασίας, συντείνοντας εἰς ἑβδομήκοντα ἄνδρας, ποιοῦνται τὴν χειροτονίαν, τῶν πολλῶν ὑκ προθυμίας ἐκείσε ἀπομησάντων, μάλιστα Φρυγῶν, ὅτι ἀπολαύσει σοφίας τόματος αὐτοῦ, ϗ ὃ εἰρημένον· Παροιμ. α. ι. Σοφία ἐν ὑξόδοις ὑμνῆται, τουτέστιν, ἐν καρδίαις παῖς ἀπὸ πολυτρόπων θλίψεων πλατυνθείσαις. τούτων οὕτως ἐχόντων, προσῆλθε τοῖς ὑπισκόποις πᾶσιν ὁ τῆ μακρηγορίας ἡμῖν αἴτιος γεγενῶς Ευσέβιος ὁ κατήγορος Αντωνίνου, τῶν λοιπῶν ὑπισκόπων ἀξιῶν δεηθῆναι εἰς κοινωνίαν. τότε προσαναπλέουσί τινες τῶν ὑπισκόπων μὴ δεῖν αὐτὸν δεηθῆναι εἰς κοινωνίαν, ὡς συκοφάντην. ὁ δὲ ἰκέτευσε, λέγων· ὑπῆρ ἡ δίκη ὃ πλεῖσον μέρος ὑπὲρ ἔτη δύο ἐβασανίσθη, εἰς μάρτυρας δὲ χωλύηται ἡ ὑπόθεσις, δεόμαι τῆς ὑμετέρας θεοσεβείας σήμερον πᾶσαι δοῦναί μοι τοὺς μάρτυρας. Εἰ γὰρ ϗ Αντωνῖνος ἐπελθὼν ὁ λαὸν ὃ χρεῖσσον ϗ χλευάσας, ἀλλ' οὖν ἐμμένουσιν Ⓐ δεδωκόσιν ϗ χλευασθέντες. ἀποκριθεῖσα ἡ συνοδος εἶπε, δίκαιον ζητηθῆναι ὃ πρᾶγμα. ἄρχεται οὖν ἡ ὑπόθεσις ὑξ ἀναγνώσματος τῶν προφθασάντων ὑπομνημάτων· Εἰσῆλθον Ⓐ μάρτυρες· Εἰσῆλθον ϗ Ⓐ ὑξ ὧν δεδωκότων ϗ χλευασθέντων. ϗ οἱ μὲν παῖς ἡλικιῶν. ὑπιμνησθέντων δὲ τῶν μαρτύρων, τῶν μὲν λαϊκῶν, τῶν δὲ πρεσβυτέρων οἷς ἔδοξεν παῤῥησιάζεσθαι, ϗ γνωσθῆναι τινες, ϗ τὰ εἴδη τῶν ἐνεχύρων λεγόντων, ϗ τοὺς τόπους ϗ τοὺς καιροὺς ϗ τὴν ποσότητα, οὐ πάνυ βαρυθυμούσης αὐτῶν κακῶς τῆς συνεδρίσεως, αὐθαίρετοι ὁμολογοῦσι δίκαια πολλῆς ἀνάγκης, ὅτι ϗ δεδώκαμεν, ὡμολόγηται, ϗ γεγόναμεν τοιαύτην νομίσαντες εἶναι ἀκολουθίαν, ἵνα δόξωμεν τῷ βουλευτηρίου ἐλευθεροῦσθαι. ϗ νῦν δεόμεθα, Εἰ μὴ ὅσιον ἡμᾶς εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ἐκκλησίας· ἐπεὶ, καὶ ὃ χρεῖσσον, ὃ δεδώκαμεν, ἵνα λάβωμεν. τινὲς γὰρ ἐξ ἡμῶν τὰ τῶν χωλ-

χωλ

κῶν ἡμῶν διδάσκαλον σκυβάλων. καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο τῇ συνόδῳ, ὅτι τὸν μὲν βουλευτηρίου ἐγὼ αὖθις σὺν Θεῷ ἀπαλλάξω, ἀξιώσας Ⓦ βασιλέα· ὑμᾶς δὲ παρεκάλεσε αὐτοῖς λαβεῖν, ὁ δεδώκασι παρὰ τῶν Ἀντωνίνου κληρονόμων. τότε παρεστάλη ἡ σύνοδος ὁ μὲν χρυσίον αὐτὸν ἀναλαβεῖν παρὰ τῶν κληρονόμων Ἀντωνίνου, κοινωνεῖν δὲ εἴσω τοῦ θυσιαστηρίου, εἰ δὲ ἀπὸ ἱερέων· ἵνα μὴ τούτων συγχωρηθέντων, ἔθος γένηται Ἰουδαϊκὸν τὰς πόλεις καὶ αἱρεσιάζειν τὴν ἱερωσύνην. τούτων πολλῶν εἰσὶ καὶ ὑπομνήματα, καὶ Ⓦ κρίναντες. ἃ οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν γεγένηται ταῦτα, ἤγουν ἡ ὄξέπασις, ἀλλ' ὅτι δύο ἔτη. καὶ ἐξερεῦναι Ⓦ καθαιρεθέντας, τῆς μιγούσης χρίσεως ἐλευθερωθέντες, ὡς Ⓦ εἶναι δὲ αὐτῶν ἐκδίκησιν δημοσίων γραμμάτων. καὶ εἰς τόπους αὐτῶν ἑτέρους " ἀεὶ παῖδες αὐτοσχεδιασθῆναι, βίῳ καὶ λόγῳ κεκοσμημένους. θύρων δὲ ὁ Ἰωάννης καὶ ἄλλους ἐξ ἐπισκόπους ἐκ τῆς Ἀσίας ὠνήσατο τῆς ἱεραπτικῆς ἀξίας, τούτους θεία ψήφῳ καθεῖλεν, ἀξίως. τίς ἐδάκρυσε; τίνος δὲ ῥῖνες ἔσταξαν αἷμα; ποίος δράχμης ἐφείδη; τίς δὲ τῆς οἰκίας αὐτὸν ἐξῆλθε; τίς δὲ ὀδολὸν ἐζημιώθη; ποῖος δὲ τῆς Ἀσίας ἀγύρτης, ἢ δημιουργός, ἢ κηπουρός, ἢ σκυτοτόμος, ἢ δημότης οὐκ ἠσθένησε θεοῦ γεγενημένου, ἐπεικδικίᾳ " τῶν ἱερῶν νόμων ἐπιφανῶς; τούτων ἀπόντων καθαιρεθέντων, καὶ τῶν πρώτων ἀφ' ἑνὸς τῆς ἱερωσύνης καθεστώτα (καὶ ὧν εἰσὶ καὶ τὰ ὑπομνήματα σῳζόμενα) μὴ ὑπογραφῆς τῶν εἴκοσι δύο ἐπισκόπων τὸν ἀρχὸν ἀχρυσάντων, ἐπὶ τῶν ἑβδομήκοντα τὸν καθαιρέτων καὶ τὸ δίκην προεσάντων, χρίσιν ἐχρεστόνευν τὴν μητροπόλεσιν ἐπισκόπους ἐπιλεκτοὺς καὶ ἀκτήμονας, ἀποφυγόντας μὲν ὃ πράγμα, ἱεροπρεπῆ ἐγνῶσι βίον, ἀσυγκρίτως ἡμομένους πρὸς ταῦτα. ἀλλὰ καὶ τοιούτους οὐκ ἐχρεστομένους ὅμως ἠσφαλίζετο ὅρκῳ, καὶ κατέκρινε, λέγων, πρῶτον μὲν τὰ πρὸς Τιμόθεον καὶ τὸ ἱερώτατον Παῦλον γεγραμμένα πρὸς ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, ἐν οἷς ὅτι καὶ τοῦτο· Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις· σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει. ὅθεν δὲ ταῦτα κατώρθωσεν ὁ μακάριος Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ζήτησις ἐγένετο πρὸς ἐχρεστονίας τοῦ ἐπισκόπου Ἐφέσου, Ἀντωνίνου τοῦ ἐπισκόπου τετελευτηκότος· ἄλλου τε ἄλλοι προβάλλεσθαι ἀπευδόντων, αὖθις ὁ Ἰωάννης Ἡρακλείδην τινὰ ἀξιόχρεων ἑαυτῷ ἡμῖν Κύπριον εἰς τὸν ἐπισκοπεῖον προεβάλετο. ἡμομένης δὲ ἐπὶ τούτῳ σπουδῆς οὐκ ὀλίγης ἐν τῇ Ἐφέσῳ, ὡς οὐκ ἀξίου πρὸς τὸν ἐπισκοπεῖον τοῦτο Ἡρακλείδου ὄντος, διὰ ἀνάγκης γέγονε χειροτονεῖν τὸν Ἰωάννην εἰς τὸν Ἔφεσον.

Παρελθόντος δὲ αὐτοῦ καὶ αὐτὸν ὁ Σεβαστιανὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐρασμιώτερος τοῖς ἀκροαταῖς ἐγένετο. καὶ ταῦτα οὐκ ἐλάνθανε μὲν τὸν Ἰωάννην. ταχέως γὰρ αὐτῷ τὰ γινόμενα διηγγέλετο. πολλὰς μέντοι ἐκκλησίας Ναυατιανῶν καὶ τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν ἀφελῶν ὅτι τὸν Κωνσταντινούπολιν ἔρχεται. καὶ αὐτὸς μὲν πάλιν τὸν προσήκουσαν καθεδρείαν τῆς ἐκκλησίας ἐπρίστο, ὀξηγούμενος τὰ πρὸς ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν ψυχῆς τῷ λαῷ. λεκτέον δὲ καὶ ποίῳ τρόπῳ Σεβαστιανὸς τὸν Κωνσταντινούπολιν κατέλαβεν. ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις Ἀντιόχου ὁ ἐπίσκοπος Πτολεμαΐδος τῆς ἐν Φοινίκῃ παρῳκοδόμει ἐν πόλει, ῥητορικὴν λόγων τὸν πεῖραν παιδευθείς, ὃς κατὰ ἐκκλησίας ὅτι χρόνον τινὰ " πεπονημένος διδάξας καὶ πολλὰ ἐκ τούτου χρηματισάμενος, ὅτι τὸν ἑαυτοῦ πόλιν ἀπέδραμε. Σεβαστιανὸς δὲ καὶ αὐτὸς ἀφ' ἑνὸς λόγων ῥητορικὴν ἀφθείς, καὶ δοκῶν πεπαιδεῦσθαι, οὐ πάνυ τῇ φωνῇ τὸν ἑλληνικὸν ἀξιεπαίνου γλώσσαν, ἀλλὰ καὶ ἑλληνιστὶ φθεγγόμενος, Σύρος ἦν τῇ φωνῇ. ὃς πυθόμενος πολλὰ τὴν Ἀντιόχου ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως συλλέξασθαι, ζηλωτὴς καὶ αὐτὸς γενόμενος ἐπαύδασεν· ἀσκηθεὶς τε ἱκανῶς, καὶ συντάξας λόγους συχνούς, καὶ αὐτὸς ὅτι τὸν Κωνσταντινούπολιν ἔρχεται· καὶ διφθεὶς ἀσμένως ὑπὸ Ἰωάννου, ὅθεν ἦλθον ἀναπαύμενος καὶ τιμώμενος ὑπ' αὐτοῦ, ἐν ᾗ τε καὶ κατὰ τὰς διδασκαλίας, καὶ πολλοῖς τῶν ἐν τέλει, καὶ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ γίνεται γνώριμος.

Γυνή δέ τις χήρα, ὀνόματι Καλλίοπη, γαμετὴ γεγενῆσα πρώτου ἀνδρὸς τινὸς Ἀλεξανδρέως

33 *Seuerianus Gabalorum episcopus, & Antiochus Ptolemaïdis. Iohannes redit in vrbem.*

34 *Callitrope Alexandrina operâ Iohannis 500 aureos sibi per vim à Paulacio ereptos recuperat, etiam inuitâ Eudoxiâ, detento scilicet in carceribus Paulacio.*

δρέως φθόνῳ Δμβολικῷ ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν αὐτῆς Παυλακίῳ τῷ στρατηλάτῃ, τὴν τυ-
ραννίδα ἐγχειρίζοντι τῷ Αὐγουσταλικίῳ ἐξουσίαν τῆς αὐτῆς πόλεως Δμβάλλεται, ὡς βύ-
πορον αὐτῆς οὔσης. Ταύτην οὖν παραλαβών, ἠνάγκασε δοῦναι χρυσίνους πεντακοσίους.
μὴ βυπορήσης δὲ αὐτῆς ἀποδοῦναι τὸ πρῶ, δέδωκεν ὁ ἔχων, πρώτας τὰς ὑπαρχούσας αὐτῆς,
καὶ ἐδανείσατο τὸ λοιπὸν τοῦ χρυσίου ὅπου τύχῃ, καὶ δέδωκεν αὐτῷ. λαβὼν οὖν ὁ κῆνος τὰ πεντα-
κόσια νομίσματα, ἀπέλυσεν αὐτόν. ⓐ δὲ δανεισαὶ αὐτῆς ἤθλιζον αὐτὸν καὶ σκάκωσι με-
γάλως, συμπίνοντες αὐτῷ καὶ καθυβρίζοντες. διετοῦς δὲ χρόνου διϊπερασάντος, διεδίκει
ὁ τῆς ἀρχῆς ὁ Παυλακίος, καὶ δωλωέσθη ὁ Κωνσταντινουπόλεως, λόγον εἰσπραττόμενος τῆς
δανεικήσεως αὐτῷ ἕνεκα. διασᾶσα δὲ ἡ ἐλεεινὴ σκεῖνη χήρα ἀπέπλυσι καὶ αὐτὴ κατόπιθεν
αὐτοῦ, ἀπερχομένη εἰς τὸ στρατόπεδον προσελθοῦσι ποιήσασθαι κατ' αὐτοῦ. μαθὼν δὲ τοῦτο
τὰ ὁ βασιλεὺς, κελεύει τὸν ἔπαρχον τῆς πόλεως ἐκβαλεῖν αὐτὸν, ἀχρεῖς αὐ ἀποδῷ πρῶτα τὰ ληφθέντα ὑπ' αὐτοῦ τῇ χήρᾳ. ὁ δὲ ἔπαρχος διέβαλε τὸ κεφάλαιον αὐτῆς. ἰδὼν γὰρ ὁ προ- Ἰσ. ἐκλείσαι
σατεύων τῷ Παυλακίῳ ὅτι καὶ τῆς ἀρχῆς τὸ αἰτίαμα δι' αὐτοῦ ἔχει, ἡ δὲ γυνὴ θεωρήσασα ἑαυ-
τὴν οὕτω παρεφθαρμένην, προσέρχεται τινι τῶν ναυκλήρων τῆς βασιλίδος Κωνσταντι-
νουπολίτῃ, διδάξασα αὐτῷ τὰ κατ' αὐτήν. ὁ δὲ παραγγειλὰς ἐπ' αὐτὴν, καὶ ὡς ἔχων πρᾶ-
γμάτα προὸς τὸ βασίλειον, εἰσήγαγεν αὐτὸν πρὸς αὐτὴν, καὶ διαγγέλλει αὐτῇ τὸ ἀδίκημα αὐτῆς.
παραυτὰ δὲ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀποστέλλει ἡ βασίλισσα δύο ἐξκουβίτορας ἀγάγοντας Παυ-
λακίου πρὸς αὐτήν. παραγενομένου δὲ αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ ἐρημώσας τὴν μητρό-
πολιν τῆς Αἰγύπτου Αλεξάνδρειαν, διότι τὸ ἐξαρτήσας καὶ συρῆσαι καὶ διδικῆσαι αὐτήν, ὡς
οὕτω κελευσθεὶς παρ' ἡμῶν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· δέσποινα, οὐκ ἠρήμωσα, οὔτε ἐχούσας,
οὔτε ἠδίκησά τινα. ἡ δὲ πρὸς αὐτόν· ἰδοὺ μία ἐκ τῶν ἠδικημένων ὑπὸ σοῦ ἀπαιτηθεῖσα
νομίσματα πεντακόσια. τί πρὸς τοῦτο βύπορεῖς ἀπολογήσασθαι; ὁ δὲ φησιν, οὐκ ἀγνοῶ τὸ
κράτος σου, ὅτι πρεχόμην τὰ ἐρχοντικὰ ἐν τῷ θείῳ ταμείῳ πρὸ τοῦ με σκλαβῶσαι
τὴν ἐρχὴν τῆς πόλεως ἐκείνης. ἡ δὲ εἶπεν· οὐδὲν ὄφελός ἐστιν λέγεις, ὅτι σὰ μὲν· ὅμως, μὰ τὴν σω-
τηρίαν τῶν αὐθεντῶν, οὐ μή σε ἀπολύσω, πρὶν ἢ ἀπαιτηθῶσί σε ἑκατὸν λίτρας χρυσίου.
ταῦτα δὲ αὐτῆς εἰπούσης, προστάξας τοῖς ἐξκουβίτορσι θλίψαι αὐτὸν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ
τοιοῦτον ποσόν. γνοὺς δὲ ὁ Παυλακίος τὴν κέλευσιν αὐτῆς ἀπαράιτητον οὖσαν, δέδωκε τὸ τοι-
οῦτον χρυσίον, καὶ ἀπελύθη. ἡ δὲ λαβοῦσα αὐτό, δέδωκε τῇ χήρᾳ ὃ ἐξ αὐτοῦ πεντήκοντα ἐξ νο-
μίσματα, καὶ ἐξέβαλεν αὐτὴν ὃ ἐξ αὐτῆς. ὀξυπλθε δὲ ἡ γυνὴ κλαίουσα καὶ ὀδυρο-
μένη ἐπὶ τῷ γεγενῆσθαι ἀπροσδοκήτως κακῷ, καὶ τῇ ἐπελθούσῃ αὐτῇ δευτέρᾳ συμ-
φορᾷ. ἀκούσασα δὲ τὰ περὶ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, ὅτι ἀπλαμβάνεται τῶν
καταπονουμένων, καὶ μάλιστα τῶν μηδένα ἐχόντων βοηθὸν, προσπίπτει αὐτῷ, ἀνα-
θεῖσα πρῶτα τὰ παραπεσόντα ὑπὸ τῆς βασιλίσσης εἰς Παυλακίου χεῖρα αὐ-
τῆς, καὶ ὅτι ἐλπίζουσα ἐλέους τυχεῖν παρ' αὐτῆς καὶ ἐκδικήσεως, μᾶλλον ἠδικήθη.
μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ἰωάννης ἐλεήσας αὐτὴν, μάλιστα εἰπούσης αὐτῆς ὡς τό-
κοις πρέχει τοῦ χρυσίου τοῖς δανείσασιν αὐτῇ ἐν Αλεξανδρείᾳ, μεταστέλλεται Παυ-
λακίου ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, καὶ λέγει αὐτῷ· ὡς ἔοικε, δοκεῖ σοι ἀδικῆσαι Θεὸν πα-
τέρα τῶν ὀρφανῶν καὶ κριτὴν τῶν χηρῶν, μὴ ὀπτισάμενος ὅπου σκληρόν σοι ἐστὶ κέντρα λακ-
τίζειν. ἀρπίως οὖν ἀπόδος τῇ ταπεινῇ ταύτῃ τὰ πεντακόσια νομίσματα, ἃ παρ' ἀπήτησας
αὐτῇ ἀδίκως, ὅπως πληρώσῃ τοὺς κυρίους ὧν τοιούτου ποσοῦ, καὶ λυτρωθῇ μὴ αὐτὴ σὺν τοῖς τέκνοις
αὐτῆς τῆς θρεψαμένης αὐτὸν δυσχέσου θλίψεως, λυθῇς δὲ καὶ σὺ τῶν σῶν δεσμῶν τῆς ἀδικί-
ας. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Παυλακίος εἶπεν αὐτῷ· προσῆλθεν αὐτῇ ἤδη τῇ Αὐγούσῃ κατ' ἐμοῦ,
καὶ ἐζημίωσέ με ὑπὲρ τὸ κεφάλαιον αὐτῆς ἑκατὸν λίτρας χρυσίου. παρελθοῦσα οὖν πρὸς
αὐτὸν, κομίσηται ὃ ἐξ αὐτῆς εἴ τι μου καταδοᾷ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν αὐτῷ· καὶ

ἡ Αὐγούσα

ἡ Αὐγούστα ἀπήντησέ σε, ὡς λέγῃς, ὃ τοιοῦτον ποσόν, ἀλλὰ διὰ ταῦ ἀδικίας, ἅσπερ ἔπραξας τὴ ἀρχῇ σου, τοῦτο πέπονθας· ἐγὼ γὰ διὰ τοῦτο τῷ θεῷ ἐγκαλέω ὃ δίκαιον τῆς πενιχρᾶς ταύτης. λοιπὸν τῷ θεῷ μου αὐτῆ εἰ τι ἔλαβες ἐξ αὐτῆς, καὶ μὴ τῇ φαύσῃ τὴν Αὐγούσταν. λέγω σοι γὰ, οὐ μὴ ἐξέλθῃς τοῦ σταθμοῦ, ἕως ἂν πληρώσῃς ⓜ ἕκαστον ὀφλόν. ἔσονται γὰ αὐτῇ καὶ τὰ δοθέντα αὐτῇ ὑπὸ τῆς βασιλίσσης νομίσματα πεντακόσια ἐξ εἰς δυσχιλιάτων λόγον. γνοῦσα γὰ ταῦτα ἡ βασίλισσα δηλοῖ τῷ Ιωάννῃ τάδε· Ἀπόλυσον τὸν Παυλῖνον. ἤδη γὰ ἀπήτησα αὐτὸν ὃ ἐκαμοὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. ὁ γὰ Ιωάννης ἀντεδήλωσεν αὐτῇ διὰ τοῦ ἀπεσταλμένου, ὅτι οὐ μὴ ἀπολυθῇ ἐκ τοῦ σταθμοῦ, λείπων τι ἐξ ὧν ἀπήτησεν ταύτῃ τὸν ξένιον καὶ ἀποδείξατον γυναῖκα. πάλιν ἀντεδήλωσεν αὐτῷ ἡ βασίλισσα λέγουσα· ἀπόλυσον τὸν ἄνθρωπον. ὁ γὰ Ιωάννης πρὸς ταῦτα· Εἰ κελεύεις ἀπολυθῆναι αὐτόν, ζεῖλον τῇ χήρᾳ τὰ πεντακόσια νομίσματα. ὅτε γὰ καὶ τοῦτο ποιήσεις, οὐδὲν μέγα ἐποίησας, τῇ προφάσει αὐτῆς ἀπαιτήσασα ⓜ Παυλίνου χειτιαρίου χρέους. Ταῦτα ἀκούσασα ἡ βασίλισσα διὰ τῶν ἀποκρισιαρίων αὐτῆς, θυμοῦ πλησθεῖσα εἶπεν· ὡς ὁρῶ, ἦλθεν οὗτος ἀπὸ Αντιοχείας ἀπροσκλίτους ποιῆσαι ταῖς κελεύσεις τῶν βασιλέων. ἐν αὐτῇ γὰ τῇ ὥρᾳ κελεύει σαλπῖγγα δύο ἑκατονταρχῶν μὴ ἐλαχοσίων στρατιωτῶν εἰς τὸν ἐκκλησίαν, σπουδαιοτάτην αὐτὸν εἰσελθεῖν, καὶ χρεῖαν ἀπασάσαν τὸν Παυλῖνον ἐκ τοῦ βαπτιστηρίου, καὶ ἀπολῦσαν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. προσελθόντων γὰ αὐτῶν εἰς τὰ προθύρα τῆς ἐκκλησίας καὶ θελησάντων εἰσελθεῖν, εἶδον ἄγγελον Κυρίου ἑστῶτα ἔμπροσθεν τοῦ πυλῶνος, ἔχοντα ἐν τῇ χρεῖαν αὐτοῦ ῥομφαίαν ἐσπασμένην, καὶ κωλύοντα αὐτοὺς εἰσελθεῖν. θεασάμενοι οὖν τοῦτο ἐφοβήθησαν σφόδρα, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὸν βασιλικὸν ἔμβολον, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῇ τὸν ὀπτασίαν τοῦ ἀγγέλου, καὶ πῶς ἐκρατεῖτο τὸν ῥομφαίαν κατ' αὐτῶν. ἀκούσασα γὰ ταῦτα ἡ βασίλισσα ἐφοβήθη ἅμα καὶ ἐλυπεῖτο σφόδρα· ὅμως οὐκ ἀπέστη τὸν ἀπέχθειαν ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ἕως εἶχε πρὸς τὸν Ιωάννην, ἀλλ' ἐμνησικάκει πρὸς αὐτόν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ τηροῦσα καὶ ζητοῦσα τόπον ἀμυνάσθαι αὐτόν. πάλιν οὖν ἡ βασίλισσα ἀπέστειλέ τινα Φορμοῦσιον ὀνόματι ἀξιωματικόν, ἀξιοῦσα διὰ πιθανολογίας ἀπολῦσαι τὸν Παυλῖνον. ὁ γὰ μέγας Ιωάννης οὔτε ἐκείνου τῆς κολακείας ὑπεῖξεν, ἀλλ' ἐπέμενε τοῖς ἀνῆκουσι λέγων· οὐ πίσματι πρὸς αὐτὸν φερόμενος τοῦτο ποιῶ, ἀλλὰ τοῦτον μὴ θέλων λυπῆσαι τὸν ἐλεεινὸν ταύτην χήραν ἐκ τοῦ δεσμοῦ τῆς ἀδικίας, ἧς ἠδίκησεν αὐτὸν θεός, λοιπὸν ὁ τὸ πρᾶγμα βουλόμενος τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τῆς βασιλίσσης. ὁ γὰ Παυλῖνος θεασάμενος ὃ ἀνήνυτον τὸ πρᾶγμα, ἀποστείλας εἰς τοὺς οἴκους αὐτοῦ, ἤγαγε τὰ πεντακόσια νομίσματα, καὶ δέδωκε τῇ χήρᾳ ἐν πληρώσει τοῦ ἐπισκόπου, καὶ οὕτως ἀπελύθη ἀπελθεῖν εἰς τοὺς οἴκους αὐτοῦ. ὑπέστρεψε γὰ ἡ γυνὴ εἰς τὴν πόλιν αὐτῆς, δοξάζουσα τὸν Θεὸν τὸν βοηθήσαντα αὐτῇ διὰ τῆς ἐπιτροπείας τοῦ ἐπισκόπου Ιωάννου.

Αὐτὸς γὰ πάλιν ταῖς αὐτοῦ νουθεσίαις ἐκόλαζε, κατηχῶν ⓜ λαοὺς, ἀποχῶσαι θέλων πολλοὺς ἐκ τῆς νόσου τῆς φιλαργυρίας. μετὰ δὲ τινας ἡμέρας πάλιν δηλοῖ τῷ μακαρίῳ Ιωάννῃ ἡ βασίλισσα διὰ τινῶν τοῦ παλατίου, πρὶν μὲν ἀπειλοῦσα, πρὶν γὰ καὶ κολακεύουσα, προτρεπομένη αὐτὸν ἀποκλῶσαι τῆς πρὸς αὐτὸν ἐνδυπιώσεως, εἰποῦσα τάδε· Παύσαι λοιπὸν πρεσβεύων τοῖς μὴ αἱρέσεσι σοι βασιλικοῖς κεφαλαίοις. ἀποχώρει τοιούτων ὑπερβημάτων, οὗ δέδοκα καὶ ἡ βασίλισσα ἀπέχεσθαι τῶν ἐκκλησιαστικῶν προσταγμάτων, πολλαχοῦ σά σοι τὸν τοιούτων διήκησιν. παύσαι καὶ τοῦ δημοσίως ἐν ἐκκλησίαις ὑβρίζειν με, καὶ παροξύνειν με τοῖς πᾶσιν ἀποκαθιστῶν. ἐγὼ γὰ οὐκ ἐπαυσάμην ὡς πατέρα ἔχουσα καὶ τιμῶσά σε. λοιπὸν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸ ἀμεινότερον τῶν ὁποτέρων ἀφορᾷ, ὑπόλεξαι τὸ πρέπον, προϊσάμενος τῶν ἐκκλησιαστικῶν προσταγμάτων, καὶ μὴ ἐμβάλλων ἑαυτὸν εἰς πολιτικὰ καὶ δημόσια πράγματα. οὕτω γὰ δυνήσῃ διοικεῖσθαι ὕστερον προστάτης. Ὁ γὰ μακάριος

35 *Endoxia Iohanni infensa.*

κάμελος Ιωάννης ταῦτα ἀκούσας, ἐφείλυπος γέγονε λίαν, καὶ διελογίζετο καθ' ἑαυτὸν λέγων· τί ἄρα ἐς αἰ ταύτῃ ὅτως ἀναχωρησάσῃ καὶ παροργιζούσῃ τὸν Θεὸν καθ' ὧν ἔργων αὐτῆς; καὶ σκανδάλας μέγα, ἀποκριθεὶς εἶπε τοῖς ἀποστόλοις· Ο μακάριος ἀπόστολος Παῦλος βοᾷ λέγων· Εἰ ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην. καὶ αὖθις λέγει· Ελεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον. καὶ πάλιν, Ἐμοὶ μὲν τὸ λείαν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ τὸ ἀσφαλές· πλὴν ὅμως ὅτι πεύσομαι μὴ καταληφθῆναί με ὑπὸ μόμου, ἢ ῥυπὸν πλουτοίας, ἀλλὰ φυλαχθῆναί με ὑπὸ τῆς τοῦ Κυρίου προνοίας ἀσπίλου μένειν τῆς ἐμαυτοῦ μου ἀναπνοῆς. Εἰ δὲ καὶ ὡς ἐλέγχοντα αὐτὸν ἔχει με ὁ τῆς ἐξηγήσεως, οὐκ ὤφειλε καταγνῶναί μου, ἢ θλίβειν. ὁρῶ γὰρ αὐτὸν ἔξω τοῦ προσήκοντος γενόμενον τῆς τοῦ Χριστοῦ. ὅμως εἰς πρόσωπον ὅτι αὐτῷ, ὅτι ἄλλον ὑβρισα (μὴ μοι δοίη ὁ Κύριος) ἀλλὰ τοῦτο τῇ φιλαργυρίᾳ κεχαριτωμένους ἐλέγχων οὐκ ἐπαυσάμην, οὔτε παύσομαι. Εἰ δὲ ἐλθὼν ἔδειξε τοιούτου πάθους, τὸ μᾶλλον ἐχρῆν αὐτὸν διφεσιβάλλειν· ἀπαιρωμισμένην ἔσαν αὐτοῦ· Εἰ δὲ κατέχει τοῖς λεγομένοις, καὶ ἔνοχος αὐτῷ πέλει, ἔσῃ βλασφήμη, ὡς οὐκ ἐγώ εἰμι ὁ ἐλέγχων αὐτὸν ἢ ὑβρίζων, ἀλλὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ εἰσιν. Ο γὰρ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας, καθὼς διδασκόμεθα παρὰ τοῦ Κυρίου. Τί γὰρ ἐστι τὸ κωλύον αὐτὸν ποιῆσαι τὸ ἀγαθόν; Η τί ὠφελήσει, εἰ τὸν κόσμον ὅλον κερδήσει, τὸν δὲ ψυχὸν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; Τούτοις τοῖς νουθετικοῖς λόγοις καὶ πλείοσιν ἐκπλήξας τὸν ἀνθρωπον, ἀπέλυσεν εἰρήνην ἀπαγγέλλων αὐτῇ ἅπερ ἤκουσαν. Οἱ δὲ ἐκλεφθῶς τούτους λαβόντες, ἀπήγγειλαν αὐτῇ πάντα, εἰπόντες ὅτι ἤκουσαμεν σήμερον λόγους ἀνθρώπου μὴ ὑφορωμένου θάνατον πλουτίου, μὴ βλασφήμους, μὴ κατορύχιον θαλάσσης γινέσθαι, ἀλλὰ πάντα εἰς οὐδὲν λογιζομένου, ἑνὸς δὲ μόνου φειδοῦς ποιουμένου τὸν ἔλεγχον καὶ ἐπιτιμῶν τὸν ἔξω που τοῦ καθήκοντος νομοθέτου. Ο λοιπὸν ὁ τοιοῦτος ἀκαταγώνιστος κατ' ἀρχάς. Ταῦτα δὲ εἰπόντες αὐτῇ, ἐπιδέδωκαν τὰ χάρτια αὐτῇ, ἐν ᾧ ἦσαν οἱ λόγοι αὐτοῦ ἐγγεγραμμένοι. καὶ προσκαλεσαμένη τινὰ τῶν ἀσκητῶν αὐτῆς κατανέγνω αὐτοῖς, καὶ μαθοῦσα τὸν δόλωμον αὐτοῦ, ἐπλείω ἐπλήσθη θυμοῦ καὶ ὀργῆς.

Γεν. α. ι. β. Τιμ. δ. c. Φιλιπ. γ. α. Ιωαν. ι. λδ. Ματθ. ις. κε.

Αλλὰ τότων ὅτω διαχειμένων τῶν πραγμάτων, ἡ τῆς ἐκκλησίας ὁσημέραι ἀνθούσης ἐπὶ τὸ κρεῖττον, ἡ ἁπάσης τῆς πόλεως εἰς εὐσέβειαν μεταχωρούσης σωφρονικῇ καὶ ψαλμῳδίᾳ τῶν ψυχῶν γεγανωμένων, οὐκ ἤνεγκεν ὁ μισόκαλος δαίμων, τῶν ἐπ' αὐτοῦ κρατυμένων, ὃς ἀπέσησεν ὁ λόγος τοῦ Κυρίου διὰ τῆς Ιωάννου διδασκαλίας, ὡς τὸν ἵππον μιμεῖσθαι καὶ θαρσοπτέρνας καταλιπόντας ἑαυτοὺς ἀνυδαίως χωρεῖν ἐπὶ τὸν μαίδραν τὸν τῆς ἕξεως, ἔρωτι συνήθους τοῦ φιλοπρεσβύτου ποιμένος. οὐκ ἐνέγκεν ὁ φθόνος καὶ τῆς ἐκείνου σοφίας μυρμήγκας, ἀλλὰ τοὺς οἰκείους ζηλοτύπους μηχανᾶς, τὸν βασιλεύουσαν πόλιν, μᾶλλον δὲ τὸν οἰκουμενικὸν πᾶσαν τῆς ἐκείνου γλώττης ἐξέρησε καὶ φρενός. τίνες γὰρ βλασφόρεις δυσμενείας ἐφικόμενοι προφάσεις τινάς, καὶ μὴ ἀπαστραπτούσας λαμπάδας τοῦ φωτὸς καὶ ἀρετὰς ἰδόντες οὐκ ἠθέλησαν, δυσχεροῦς δὲ κατηγορίας ὑφέντες, καὶ τῆς συκοφαντίας δὲ προφάσεις ζητησάμενοι, ἀδικοῦ ἐτόλμησαν. Ο γὰρ τῆς αἰτίας προστάτης, ὡς ἅπας ὁ πρόλογος ἐπίσταται χώρας, εἰσὶν Ακάκιος καὶ Αντίοχος, Θεόφιλος δὲ Σθπειανός, οἱ λεγόμενοι μὲν ὁ μὴ εἶσιν, ὄντες δὲ ὁ λέγεται οὐκ αἰσχύνονται· τὸν δὲ πάγματος τῶν κλεινῶν πρεσβύτερον δύο καὶ ἑβδομήκοντα πέντε, οἱ μὲν ἐξ ἀκαθάρτου, οἱ δὲ ἐκ κακοπίστου ἐριθμοῦ συναγόμενοι. οὐκ οἶδα δὲ εἰ ἀκίνδυνοι τὸν τοιούτους λέγειν πρεσβυτέρους καὶ ἑβδομήκοντα. τῆς δὲ τῶν βασιλέως αὐλῆς δύο ἢ τρεῖς μόνοι, οἱ καὶ ἐνθύρωσαν τὸν τοῦ Θεόφιλον γραπτοπικῇ βοηθείᾳ συναγωνιζόμενοι. γυναικῶν τε πρὸς ταῖς φημιζομέναις τρεῖς· χρεμί μὲν, δυσπρόπλουτοι δὲ, ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας καὶ ἐξ ἁρπαγῆς χρήματα κεκτημένοι, ταμεσαύτειαι

36. *Conspiratio Theophili, Acacij, Scuerianí, Antiochi, episcoporum: 2. presb. 5. diaconorum, & 3. viduarũ, Marsæ, Castricia, & Eugraphiæ contra Iohannem, cum 3 aulicis.*

χ. ἀμ ἡπε χ. ἀχ

χ. ἐπιτ σέμ

χ. φιλαπ

ξώτειαν ἐ ἀναπίςριαν, Μαρσα Προμότ γωνὴ, ϗ Καρικία Σαπρινοῦ, ϗ Εὐγραφία
Ἀμφιμαγίσης. τὰ ὄ λοιπὰ αἰδῶς λέγει αὐτά. ϗ ὅτι νωθρὸς καρδίᾳ ὄντες ἐν τῇ πίςει, καθάπερ φάλαγξ οἰνομανὴς, εἰς μίαν ἐλθόντες μισθοδοσκαλίας γνώμην, χείμῤῥον ἀπωλείας ϗ τῆς ἐκκλησιαςικῆς εἰρήνης εἰργάσαντο. συνέβη γὰρ κατ' ἐκείνου χωρῶ Ἀχαϊκοὶ ἐβάπτισαν τὸν Βερροίας, οἳ ϗ δυσωτέρω ἐμνημονεύσαμεν, βαπτίζοντα ἀσοχῶσαν, ὡς ἔλεγε, καλῶς καταγωγίου· ϗ λυπηθεὶς ἐπὶ τούτῳ ὀργῇ ἐπετυφοῦτο, ὡς καταφρονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰωαννίου. ἀκαταγέτοις ὄ λογισμοῖς πεπηδηκὼς ἐκφέρει λόγον ἐκ πονηρεύματος τῆς καρδίας, ἀλλὰ ἄξιον αὐτὸν τῆς προπαίας, ἐπί τινων κλεινῶν Ἰωαννίου Ἐπιτὼν, ἐγὼ ἀρτύω αὐτῷ χύτρην. ἐξ αὐτῆς οὖν συγκλεισθεὶς Σθενειδῶ ϗ Ἀντόχῳ ϗ Ἰσαχίῳ Συρίσκῳ πεντείμματι, ἀφηγητῇ ψευδομοναζόντων, ᾧ ἐν κακολογίαις κατεπέμπετο πολλάκις ϗ ἐπισκόπων· ϗ σκέπτονται δῆθεν μὴ ϗ Ἰωαννίου, ὃν ὄ ἀληθὴς καθὰ τῆς δόξης τοῦ σωτῆρος. ἀποστείλαντες ὄ πρῶτον εἰς τὴν Ἀντιοχέων, ζητοῦσι νεότητος αὐτοῦ πλημμελείας. ὡς ὄ ὀλίγιστον ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσεις, ϗ οὐχ εὗρον οὐδέν, ἀποστέλλουσιν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, Θεοφίλου καθαιροῦντα σοφῶς ἀρχιεπισκοποῦντος. ἐξ αὐτῆς οὖν αἰτοῦσι τὰ τῆς Ἀγνοίας αὐτοῦ βιβλία, μὴ πολλῆς τῆς ληξρικῆς αὐτοῦ ἡσυχίας ἠρθύνα, ζητοῦν τόπον πρόφασιν καὶ τῆς τυχούσης.

Καθὰ ὄ δὴ χρόνος ἐκείνους ἐῶ τὴς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὀνόματι Ἰσίδωρος, πρεσβύτερος ἀπὸ τῆς τοῦ μακαρίου Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου χειροτονίας, ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἄγων τῆς ἡλικίας, οἳ ἱκανοὶ Ρωμαίων ϗ πλῆθοι ἐκκλησιαςικῶν ἕνεκα πραγμάτων εἰς αὐτὴν ἐσβαλόντα, ἐκ μακρῶν τῶν χρόνων ξενοδόχην Ἀλεξανδρείας ὄντα. Πέτρος δέ τις πρωτοπρεσβύτερος ἐν τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας. αὐτὸν ἐκβαλεῖν ἐπιτήδευσεν, ὡσεὶ γυναῖκά τινα Μανιχαίαν τὴν θρησκείαν εἰς τὰ ἱερὰ μυστήρια παρεισδεξάμενον, μὴ πρότερον τῆς Μανιχαϊκῆς αἱρέσεως ἀποστήσας αὐτήν. ἐπεὶ ὄ ὁ Πέτρος ἔλεγε μεταπεῖσθαι τὴν γυναῖκα τῆς θρησκείας, ϗ μηδὲ πρὸ γνώμην Θεοφίλου δεῖσθαι αὐτήν, ἠγανάκτει ὁ Θεόφιλος, ὡς συκοφαντούμενος. μηδὲ γὰρ εἰδέναι ὃ γεγονὸς ἔλεγεν. ὁ οὖν Πέτρος Ἰσίδωρον ἐκάλει μάρτυρα αὐτῷ, ὡς οὐκ ἠγνόει τὰ περὶ τῆς γυναικὸς ὁ Θεόφιλος. ἔτυχε ὄ Ⓦ αὐτὸν χειμᾶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ Ρώμῃ Ἀθήναι Ⓦ Ἰσίδωρον. ἐπέπεμπτο γὰρ πρὸ Θεοφίλου πρὸς Δάμασον Ⓦ Ρώμης βαπτίσαντον βασιλέα τὸν Φλαβιανοῦ τὸν βαπτίσαντον Ἀντιοχείας· οὗ ϗ τὸν χειμῶνα ἐκόμισεν εἰκοσιέτεσιν ἀπεχθισμένῳ Εὐαγρίου ἔνεκεν. διεκρίνοντο γὰρ Ⓐ Μελετίῳ πρεσκείμενοι πρὸς Φλαβιανὸν δι' ὅρκου τινά. ἐπεισελθὼν τούτῳ ἐκ τῆς Ρώμης ὁ Ἰσίδωρος, ϗ πρὸς μάρτυρα εἶναι πρὸ τοῦ Πέτρου κληθεὶς ἔλεγεν, ὡς εἴη διεβλημένη ἡ Μανιχαία ϗ γνώμην βαπτίσαντα, ϗ μεταδεδωκέναι αὐτῇ τὰ μυστήρια ϗ αὐτόν. ἐξάπεται τοιγαροῦν ὁ Θεόφιλος πρὸς ὀργήν. ϗ Ⓦ μὴ Πέτρου τοῦ θυσιαστηρίου ἐξήλασε πρώτου· ἐνόησε ὄ πῶς ἐφ' ᾧ ἐξεώσει ϗ Ⓦ Ἰσίδωρον, ὃ δὴ ϗ πεποίηκεν ὕστερος. γυνὴ γὰρ τις ἐκεῖ, ὀνόματι Θεοδότη, ἀδελφὴ Θεοδώρου τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρείας, δίδωσι χιλίους χρυσίνους τῷ Ἰσιδώρῳ ὁρκίσασα αὐτὸν κατὰ τοῦ σωτῆρος πραπέζης ἀγοράσαντα ἀμφία ἐνδύσαι τοὺς πτωχοτέρους τῶν Ἀλεξανδρέων, μὴ μεταδόντα γνώσεως τῷ Θεοφίλῳ, ἵνα μὴ λαβὼν αὐτὰ τοῖς λίθοις προσδυνηθῇ εἰς οἰκοδομάς. λαβὼν τοιγαροῦν ὁ Ἰσίδωρος τὰ νομίσματα ἀνέβη πρὸς τὰς πενομένας ϗ τὰς χήρας. ἔγνω δὲ πολὺ ὁ Θεόφιλος (ἐπεὶ γὰρ αὐτὸν ἐλάνθανε τὴν πολυταχοῦ περιπομπῶν, ἢ λανθανόντων) εἶτα προσκαλεῖται Ⓦ Ἰσίδωρον, μετεωροπαγῶς πυνθανόμενος εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει. ὁ ὄ μὴ δρνησάμενος ὡμολόγησε τὸν τοῦ πράγματος λόγον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Θεόφιλος τὸν σκηνὸν ἐκαλλάνει, ϗ ὁ πρόπαππος ἐπτοημένος ϗ χρησφανὴς ἐν τῇ ἐρωτήσει, μὴ τὸ πρόπαν οἴδησεν, ὅλως τὰ μορφὰς ἐκαλλάπων, τὸ ἀποκρίσεως εἰσελθούσης τοῦ Ἰσιδώρου. ϗ μικρὸν ἐφησυχάσας χρόνον, μὴ δύο μιῶν προσφέρει χάριν,

37 *Petrus & Isidorus Ecclesiâ pulsi à Theophilo.*

καὶ συγκροτήσας ὁ ἱεράτφον, πρῶτος τῶν Ἰσιδώρου, ἔφη τῶν ἐδέξαμεν πρὸ δικαιοκτὼ ἐτῶν, Ἰσίδωρε, καὶ σὺ καὶ ὁ ἀδελφός ἐλθόμεν, λήθη πρεδόθη τὸ πρᾶγμα· νῦν ἕτερος χάρις ζητῶν, δῶρα τοῦτο δεῖ σὺ κεφάλαιον. ἀπολήγησαν πρὸς αὐτόν. πρὸς ἦλθε ὁ χάρτης ἔγκλημα ὁ Σοδόμων. πρὸς οὖν ὁ Ἰσίδωρος ἀπολογούμενος, ἔλεγε τῷ Θεοφίλῳ· συγχωρήσωμεν ἀληθῶς εἰ ὅτι καὶ ἐδίξω τῷ χάρτιν, καὶ πρέπεσεν· οὐκ ἴσῶ ὁ δοῦλός τὸ λίβελλον, ἵνα σκ δοῦλτέρου ὕστο ἀπαιτηθῇ; πρὸς οὖν ὁ Θεόφιλος· ἀλλ' οὐ πρῶν ὁ παῖς σπλθύσης ἐπαρχον. ἀπεκρίθη ὁ Ἰσίδωρος· οὐ πρῶν δοῦλά, ὡς λέγῃς, πάπα· μῦν πλοιῶν οὐ πρῶν; τῷ δοῦλτέρῳ ἑτέρῳ οὐ πρῶν, οὐδὲ τῷ τείτῳ, καὶ νεῶν πρέσει; κέλθυσον δῶν ζῶναι τὸ αὐθεφοι. πρὸς οὖν ὁ Θεόφιλος ἀναβαλλεῖ εἰς ἡμέραν ἑτέραν· καὶ λιπαρήσας παρὰ νεανίσκων ἐπαχέσι πολυύλαις, ἤλειψεν εἰς τὸ κατηγόρια καὶ Ἰσίδωρε, δοὺς αὐτῷ, ὡς φασι, πεντεκαίδεκα χρυσίνους. ὃς δὲ αὐτῆς ἀναπίδεται τῇ μητρί. καὶ ἦν τοῦτο μὲν ἐπὶ τῷ ἀκλινοῦς ὀφθαλμοῦ, τοῦτο ἦν ἐπὶ τῷ δέους τῷ νόμῳ αἰσχυνθῆναι ὀθυμυμβίη, μήποτε ὁ Ἰσίδωρος συκοφαντηθεὶς ἐγκαλέσηται, ὅτι ἀρχοντα τῶν δημῶν ἐλθοῦσα ὁμολογεῖ τὸν δραματουργίαν τῷ Ἰσιδώρῳ, δείξασα αὐτῷ τὸν χρυσίνους, οὓς ἔλεγε παρὰ τῆς ἀδελφῆς Θεοφίλου Εὐλαφέναι μαθοῦσα τοῦ ἀθῴου. καὶ αὐτὴ μὲν δέκα πολλά, ἐξαιρέτως ἦν δὲ τοῦτο ἀξίδν πίστα ποιῶν, τελθυτᾷ τὸν μαστοὺ χρεουργουμένη. πρὸς οὖν ὁ Ἰσίδωρος ἔμμενεν οἴκοι, τῷ Θεοῦ ἱκετεύων. ὁ δὲ νεμίσκος δὲ μὴ τὸν νόμους φοβούμενος, ὃ δὲ Θεόφιλον, δεινότερον ἐνοδῶν τὴν ἀσυλίαν, ὅτι λειτελέστερον καταφθάνῃ τάχος, τὴν ἐκκλησίαν, πρεσφυγὼν τῷ θυσιαστηρίῳ. οὕτως ὁ Θεόφιλος κωφῇ τῇ δίκῃ ἀποκηρύττει τῷ Ἰσίδωρον τῆς ἐκκλησίας, καὶ δυνέκεστα ὅτιφημίσας, καὶ χρηματισάμενος συμπροέστφεν τῇ ἀδικίᾳ. πρὸς τούτοις ὁ Ἰσίδωρος δείσας μή ποτε χαλεπωτέρῳ θυμῷ πιεσθεὶς ὁ Θεόφιλος, σκέψῃ κατ' αὐτὸν ἔνεδρον τῆς σωτηρίας (φθάνει γὰρ ἐκ μάχει τούτων) δρομαίως χωρᾷ ὅπι ὃ ὄρος τῆς Νιτρίας πρὸς ὃ πάγμα τῶν μοναζόντων, ἔνθα ταῖς τῆς νεότητος ἠσκήθη ἀσκήσεσι, καὶ καθίσας ἐν ᾧ κελλίῳ αὐτοῦ, πρεσπύλατο μακροθύμως Θεῷ ἐντυγχάνων.

38 *Theophilus fratres monachos, quos prius in delitys habuit, monasterijs pellit & Ægypto vniuersa: contra quos scribit ad Syluanum episcopum Hierosol.*

Τηλικούτων ἦν τότε κατειληφότων τὰ Ρωμαίων πρόγματα, ἐν τῷ ἱερωσυνίῳ πεπιεσμένοι τῷ ῥάπειν καὶ ἑαυτῶν δόλως ἐφ' ὕβρει τῷ χριστιανισμοῦ οὐδαμῶς ἀπείχοντο. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐπθμασάσις ἐμιγέτων κατ' ἀλλήλων ἐν ἱεραῖς· ἀρχὴν ἦν ὁ κακὸν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐλάμβανεν. ἰῶν γὰρ μικρὸν ἐμπεσὸν ζήτησις κινηθεῖσα, πότερον ὁ Θεὸς σῶμά ἐστι, καὶ αὐθεφτὸν ἔχῃ σχῆμα, ἢ ἀσώματός ἐστι, καὶ ἀπήλλακται καὶ αὐθεφτίνου τε καὶ πάντος, ἁπλῶς εἰπεῖν, σωματικοῦ σχήματος. ἐκ ἦν τούτου ζητήματος ἕλεσθαι καὶ φιλονεικίαν πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐγείνετο, τῶν μὲν τούτῳ προσιεμένων ὡς λέγω, τῶν δὲ ἑτέρῳ στυγηρούντων. καὶ μάλιστα μὲν πολλοὶ τῶν ἀπλουστέρων ἀσκητῶν σωματικοὶ καὶ αὐθεφτόμορφοι τὸν Θεὸν ἐβούλοντο· πλεῖστοι δὲ τούτων καταγινώσκοντες, ἀσώματον εἶ τὸν Θεὸν ἔλεγον, καὶ πάσης ἐκτὸς εἶ σωματικῆς μορφῆς ἀπεφώσαν· οἷς καὶ Θεόφιλος ὁ τῆς Αλεξανδρέων ἐπίσκοπος στυνεφώνει, ὡς καὶ ὅτι τῆς ἐκκλησίας ὅτι τοῦ λαοῦ καταδραμεῖν μὲν τὸ αὐθεφτόμορφοι λεγόμενον θεῖον, ἀσώματον δὲ αὖθις δογματίσαι τὸν Θεόν. ταῦτα μαθόντες οἱ Αἰγύπτιοι μοναχοί, κατηγορόντες τὰ μοναστήρια, ὅτι τῶν Αλεξανδρέων ἔρχονται, καὶ κατεσκάζον τὸν Θεοφίλου, κρίνοντες ὡς ἀσεβοῦντα, καὶ δυσχερῶν βαλόμενοι. τοῦτο γοῦν ὁ Θεόφιλος ἐις ἀγῶνα καθίσταται, καὶ ἐπινοεῖ τέχνῃν, ὅπως δὴ ἐκφύγῃ τὸν ἀπειλούμενοι θάνατον, ἐν ὀφθεῖς αὐτοῖς κολακεία μετῆλθε τοὺς ἄνδρας, οὕτως εἰπὼν πρὸς αὐτούς· ὕπως ὑμᾶς εἶδον, ὡς Θεὸν πρόσωπον. τοῦτο λεχθὲν ἐγαύνωσε τοὺς μοναχοὺς τῆς ὁρμῆς. ἀλλ' εἰ ἀληθεύεις, ἔφησαν, ὅτι ὃ τοῦ Θεοῦ πρόσωπόν ἐστιν, ὡς καὶ ἡμεῖς φρονοῦμεν, ἀνάθεμά τισον τὰ Ωριγένους βιβλία (ἐκ αὐτῶν γὰρ ἐκάλεγόμενοί τινες, σκανδαλιοῦνται τὴν δόξαν ἡμῶν) εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσῃς, ἐκ τῶν ἀσεβούντων καὶ ψευδομένων σκδίκως πρὸς ἡμᾶς. ἀλλ' ἐγώ, ἔφη ὁ Θεόφιλος, ποιήσω τὰ δεδογμένα

εὐφημα ὑμῖν, καὶ μὴ χαλεπαίνετε πρὸς μέ. καὶ γὰρ ἐγὼ ἀπεχθῶς ἔχω πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ βιβλία, καὶ μέμφομαι καὶ τοῖς διεφθαρμένοις αὐτά. οὕτω μὲν οὖν ὅτε τοῖς μοναχοῖς ἀπεκρουσάμην ἀπεπέμψαν. καὶ ἴσως δ' ἂν καὶ πρὸς τοῦτο ζήτησις ἄξει τοῦτο προφθάσασα ἐπαῦσαν, εἰ μὴ ὑπεσημήνατο τοῦτο ἕτερον πρᾶγμα τοιόνδε. τῶν γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ ἀσκητηρίων προεστήκεσαν ἀνδρες δύο θεσης, Διόσκορος καὶ Ἀμμώνιος, Εὐσέβιός τε καὶ Εὐθύμιος. οὗτοι αὐτάδελφοι μὲν ἦσαν, ἀλλὰ μακροὶ ἀλλήλων ἐκ τοῦ σώματος ὠνόμαζοντο. ἦσαν δὲ καὶ λόγῳ καὶ βίῳ ἐμπρέποντες, καὶ μάλιστα τῆς πολιτικῆς ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ περὶ αὐτῶν λόγος· Θεόφιλός τε ὁ ταύτης ἐπίσκοπος πάνυ ἠγάπα καὶ ἐτίμα τοὺς μοναχούς. δεῖ καὶ ἕνα μὲν αὐτῶν Διόσκορον ἐπίσκοπον καθίστα τῆς Ἑρμουπόλεως, βίᾳ ἑλκύσας· δύο δὲ ἐξ αὐτῶν προεκάλεσε σωφρονῆσαι αὐτόν, καὶ μόλις μὲν ἔπεισεν· ὡς ἐπίσκοπος δὲ ὅμως καὶ προσωμάγκασε, καὶ τὴν τῶν κληρικῶν ἀξίαν τιμήσας τὴν οἰκονομίαν αὐτῶν τῆς ἐκκλησίας ἐνεχείρισεν. ἐν δὲ τῇ αἱρέσει μὲν ἔμενον, κολακεύοντες τὴν οἰκονομίαν προσέχοντες· ἰωσίνου δ' ὅμως, ὅτι μὴ ἐφιλοσόφουν, ὡς ἤθελον, τῇ ἀσκήσει προσκείμενοι. ἐπεὶ δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ προσολισθῆσεσθαι τὴν ψυχὴν ἐνόμιζον, ὁρῶντες ἐπίσκοπον χρηματιστικὸν μεταβεβλημένον βίον, καὶ πολλὴν παρρησίαν περὶ χρημάτων κτήσιν πεφηνότα, καὶ ἅμα ταῦτα δὲ καὶ λεγόμενοι, πάντα λίθον κινοῦντα, πρεσβύτατόν τε σωφρονίαι αὐτόν, τὴν ἐρημίαν ἀγαπᾶν ἐπέτρεπε, καὶ ταύτην προπαρασκευὴν τῆς ἐν ἅγιοις διαγωγῆς. ὁ δὲ ἕως μὲν οὐκ ἐγίνωσκε τὴν ἀλήθειαν προφάσιν, πρεσβεύειν προσμένειν. ὅπερ δὲ ἔγνω καταγινωσκόμενον ὑπ' αὐτῶν, ὀργῆς ὑπεπίμπλατο, καὶ πάντα αὐτοῖς κακὸν ἠπείλει ποιεῖν. τῶν δὲ μικρὰ φρονησάντων τῆς ἀπειλῆς, καὶ εἰς τὴν ἔρημον χωρησάντων, θερμός τις, ὡς ἔοικεν, ὁ Θεόφιλος ὤν, οὐ μικρὰν ἐποιεῖτο τὴν κίνησιν καθ' αὐτῶν, ἀλλὰ σκυθρωπάζοντας πάσας μηχανᾶς ἐπὶ τοὺς ἄνδρας ἐπενόει. ἐμίσει δὲ βύθιος καὶ τοὺς αὐτῶν ἀδελφοὺς Διόσκορον τὸν τῆς Ἑρμουπόλεως ἐπίσκοπον. ἐλύπει δὲ αὐτὸν ἱκανῶς, ὃ προσκεῖσθαι αὐτῷ τοὺς ἀσκητὰς καὶ πρὸ αὐτῶν σέβας ἔχειν πολύ. ἐγίνωσκέ τε ὡς οὐδενὶ τρόπῳ βλαπτὸν τοὺς ἀσκητὰς, εἰ μὴ τοὺς μοναχοὺς ἐκπολεμήσει αὐτοῖς. μεθόδῳ οὖν χρῆται τοιαύτῃ· δυὸ ἐπίσατο τοὺς ἄνδρας πολλάκις ἅμα αὐτῷ περὶ Θεοῦ λόγους κεκινηκότας, ὡς εἴη ὁ Θεὸς ἀσώματος, ἓ ὑδαμῶς ἀνθρωπόμορφος. ἀκολουθεῖ γὰρ ἐξ ἀνάγκης ᾧ ἀνθρωπομόρφῳ τὸ ἀνθρώπου παθός· καὶ τὸν γεγυμνασμένον τῶν παλαιοτέρων, καὶ μάλιστα τῶν Ὠριγένους. οὕτως ἔχων καὶ φρονῶν ὁ Θεόφιλος, ἅτε τὸ ἀμυδρὰν τοὺς ἐγρηγορέναι, διεπρέφετο καλῶς αὐτῷ δεδογμένα· καὶ οὐκ ἤνεσεν· ἀλλὰ συναρπάζει τοὺς πλείστους τῶν μοναχῶν, ἀνθρώπους ἀκεραίους μέν, ἰδιώτας δὲ ὡς λόγῳ, τοὺς πολλοὺς δὲ καὶ ἀγραμμάτους ὄντας, καὶ ἐξαπίνης τοῖς ἐν ἐρήμῳ ἀσκητηρίοις, μὴ δεῖν πείθεσθαι Διοσκόρῳ, μηδὲ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ λέγουσιν ἀσώματον τὸν Θεόν. ὁ γὰρ Θεός, φησι, τοῖς ἐμοῖς γράφω καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχει καὶ ὦτα καὶ χεῖρας καὶ πόδας, καθάπερ καὶ οἱ ἀνθρωποι· οἱ δὲ περὶ Διόσκορον Ὠριγένους ἀκολουθοῦντες βλάσφημον δόγμα εἰσάγουσιν, ὡς ἄρα ὁ Θεὸς οὔτε ὀφθαλμούς, οὔτε ὦτα, οὔτε χεῖρας, οὔτε πόδας ἔχει. τούτῳ τῷ σοφίσματι συναρπάζει τοὺς πλείστους τῶν μοναχῶν, καὶ ἦν πανταχοῦ στάσις ἐν αὐτοῖς. ὅσοι μὲν οὖν γεγυμνασμένοι εἶχον νοῦν, οὐ συνηρπάγησαν τῷ σοφίσματι, ἀλλὰ καὶ τοῖς περὶ Διόσκορον καὶ Ὠριγένους ἐπείθοντο. οἱ δὲ ἁπλούστεροι, πλείους τε ὄντες καὶ ζῆλον ἔχοντες θερμόν, σὺν θεῷ καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐχώρουν. ἐνταῦθα δὴ αἵρεσις ἐν αὐτοῖς, καὶ ἀλλήλους ὡς ἀσεβοῦντας διέσυρον. καὶ μὴν Θεοφίλῳ προσέχοντες Ὠριγενιασταὶ καὶ ἀσεβῆς καλοῦσι τοὺς ἀδελφούς, οἱ δὲ ἕτεροι ἀνθρωπομορφιαστὰς τοὺς ἀπὸ Θεοφίλου διαπεπιστευμένους νόμιζον. ἐκ τούτου δὴ γέγονε μικρὰ καὶ ἐνταῦθα πόλεμος ἀσπονδος. Θεόφιλος δὲ ὡς ἔγνω προβαῖνον τὰ πρᾶγματα, πέμπει γράμματα τοῖς ἐν ἅγιοις ἐπισκόποις, καὶ κελεύει λυμαίνεσθαι τῶν προφήτων τὰ ῥήματα τὰ ὄρεσι, καὶ τῆς ἐν δοτέρας ἐρήμου τοὺς ἐπὶ κεφαλῆς μοναχοὺς, ὡς ἐκπαιδεύοντας τὸν αὐτόν. οἵτινες μοναχοὶ σὺν τοῖς πρεσβυτέροις

καταλιπόντες

καταλθόντες εἰς Αλεξάνδρειαν πρὸς ἐκβλησιν Θεοφίλου ἐπὶ τῷ αἰτίαν, δι' ἣν κατεδικάσθησαν ῥιφῆναι. ὁ δὲ ὑφαίμιος τοῖς ὀφθαλμοῖς σπατίσας αὐλῆς, ἐπεβλέπετο ποτὲ μὲν πελιδνός, ποτὲ δὲ ὠχρός, ἄλλοτε δὲ καὶ ἐρυθριάζων ὑπὸ ἀκρατοῦς ὀργῆς φερόμενος" σπιλλείαι δὲ Αμμωνίῳ ὑδρὶ πλησιώτη δ' ὠμοφόριον αὐτῷ ἐπὶ δὲ τραχήλῳ οἰκείαις χερσὶ, καὶ πλησας ταῖς σιαγόσιν αὐτοῦ ἐμφορήσας σπωσπασμένοις δακτύλοις, ἤμαξεν αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ὑπτιοφωνῶν τῇ φωνῇ· αἱρετικέ, ἀναθεμάτισον Ωριγένην, τοῦτο μὲν δηλαδὴ σὸν ἀδελφοῖς, τοῦτο δὲ καὶ δηλαδὴ Ισίδωρον καὶ ξενοδόχον ὄντα σὺν τῇ Νιτρείᾳ. οὕτως οὖν αἱματόφυρτοι καὶ ἀνακρίτοι ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰς μονὰς ἑαυτῶν. εἶχοντο οὖν τῆς παρελθούσης ἀσκήσεως, τῇ μαθήσει τῶν γραφῶν τῷ φύσει ὀξυώδυνοι, δι' ὧν ἡ σωτηρία παρασκήπτει, ἐλαθῆναι φρονήσαντες τῆς τοῦτο μανίας, τῷ μηδὲν ἑαυτοῖς σπουδαῖον καλόν. παρὸς τούτοις οὐκ ἠρεμήσας ὁ Θεόφιλος, ἀποστέλλει πάλιν παρὸς αὐτοὺς οὐκ ἀγαθοὺς ὑπισχυρίζεσθαι, καὶ συγκροτῆσαι τῶν μοναχῶν σπουδαῖον. οὗτοι καλέσας αὐτοὺς εἰς ἀπολογίαν, ὅτε μεταδοὺς λόγου, ἀποκηρύττει τῆς αὐτοῦ ἐπ' ὀξυχῆς αἱρέσεως, Αμμώνιον, Εὐσέβιον καὶ Εὐθύμιον, φοβηθεὶς ἀληθῶς τὸ πλῆθος συναγωγεῖν τῷ τιμωρίᾳ, ἡμιπασάμενος δογμάτων παλαφρόνων. καὶ ὃς πολλάκις ὑπὸ ὑπισχυρίσεως ἐπίμα, ὡς διδασκάλους, δηλαδὴ λόγων, δηλαδὴ βίου, τούτους οὐκ ἠδέσθη μόνους ὁμολογῶν δηλαδὴ τῷ παρὸς Ισίδωρον ἀπιθανῷ. καὶ μὴν δὲ ἀποκηρύξας αὐτοὺς τοὺς τῆς ὄρους, ἀλείφει δὲ ἀσεβείᾳ πάντα, ἃ μηδέποτε ἐν συλλόγῳ τῶν τῆς ἐρήμου μεγίστων ἔστησαν, οὐκ ἀλόγως, καὶ θυρωρείου ἀνάξια· καὶ δὴ μὲν χαροποιεῖ ὑπισχνούμενον, ἐγκαταξας κωμῳδρίᾳ, πάλιν οὐκ ἔχων, τί ἢ πρεσβύτερον, τοὺς ἢ τῆς δηλονότι, οὐκ ὄντας ὅτε τῶν Αἰγυπτίων, ἀμφὶ δηλαδὴ φόρων τόπων. ὁμοῦ γὰρ ὧν Λίβυες, ὁ ἢ Αλεξανδρᾶς, ὁ ἢ Φαρανίτης, ἄλλος Παρεκλεωτης. δὲ καὶ ἐπανήκουσαν αὐτοῦ, ὃ αἰέλπιστον ἔχοντες τῶν τῆς πατρίδος ἐπεχύρων. καὶ παρασκευάζει αὐτοὺς δούλους λιβέλλοις καὶ τῷ περὶ ἐκείνου, αὐλῆς ὑφάλους τὰς λόγους τῆς συκοφαντίας, τοῦτο μόνον σπουδασθέντων ὃ ἐπιτραπῆναι. μὴ τοῦτο λαθὼν τὰς λιβέλλους πρὸς αὐτῷ ὅτε τῆς ἐκκλησίας, εἰσέρχεται παρὸς Αὐγουσταλίου, καὶ ἀποπέμπεται κατ' αὐτῷ ἐντυχὼν ἐκ παρασκόπου τοῦ οἰκείου, συμπλέξας δὲ τὰς τῆς συκοφαντίας λιβέλλους, καὶ ἀξιοῖ γραπτικὴν βοηθείᾳ ῥιφῆναι τὰς ὑδρας ἀπὸ πάσης Αἰγύπτου. λαθὼν δὲ γραπτὰς ἕως ὁμοίων πεντακοσίων, ἅμα τῷ παρασήμῳ σπουδασθέντι πλῆθος πλημμελῶς εὐκόλως παρὰ ἀξίας, καὶ ὑπισχυρίζεται τοῖς μοναστηρίοις ἀληθῶς τὸν νυκτὶ, οἰνοφλυγήσας τὰς παῖδας τοὺς σπουδαῖους. καὶ παρὸν μὲν τούτων ἀδελφὸν Διόσκορον ὑπισχνεῖται κελεύει δ' ἀληθῆ ῥιφῆναι, συρέντα δι' οἰκετῶν Αἰθιόπων, καὶ αὐτὸν τάχα ἀκμὴν ἀναπλάσεως, λαθὼν αὐτοῦ τὸ προοίκιον, ὃν ἀπὸ πρώτης Χριστοῦ εἶχεν ἡ δ' Διοσκόρου πόλις. μὴ δὲ τὸ λαφυραγωγῆς ὁ ὄρος, μαθὼν τοῖς νεωτέροις τὰ μικρὰ παράσματα τῶν μοναζόντων διδοὺς. σκυλεύσας ἢ τὰς κέλλας, ἐπιζητῆ σὺν τῆς σκεύους, οἷς κεχαλάκεικε ὁ φρέαρ φιάλον ὑπιδόντες ὁμοίῳ. μὴ θύρων ἢ αὐλεῖς, ἐμπιπρῶσι τὰς κέλλας αὐτῷ φρυγάνοις, συλήσας καὶ τὰς βίβλους πάσας σκληθέντες τε καὶ σπουδαίους οὔσας, καὶ παιδίοις ἐν, ὡς ἔφασαν ἐωρακότες, ἃ τὰ σύμβολα τῶν μυστηρίων. ὕστως οὖν λωφήσας τῆς ἀληθοῦς ὀργῆς, καταλαμβάνει πάλιν τὸ Αλεξάνδρειαν, δοὺς χώραν φυγῆς τοῖς ἁγίοις σκεύεσι· οἵτινες δὲ αὐτῆς λαβόντες αὐτῷ τὰς μηλωτὰς, εἰσῆλθον εἰς τὸν Αλεξάνδρειαν, καὶ γυμνοὶ περιῆλθον τὸν πόλιν ἃ τὸν πλατεῖαν, ἑζωσμένοι μόνον λεπτὸν, ἃ χλαίνητες. γνόντες ἢ οἱ πολῖται, τινὲς εἰσι, σπουδάσαντες πρῶτοι ἐγεῖραι λαμπάδας μὴ χθὲς, καὶ ἀπέρχονται ἐν τῷ ὑπισχνεῖτο, ἔνθα κατοικεῖ ὁ Θεόφιλος, καὶ ἤρξαντο κρούειν αὐλὴ, διαρπάσαντες πρῶτα τὰ ἐν τῷ ὑπισχνεῖτο. μαθόντων ἢ ἃ παρὰ τὰ κειμήλια χωρὶς, ὁ ἀρχὼν τῶν κινδύνων φοβηθεὶς καταδραμὼν αὐτῷ, ζητῶν ἀπολογήσασθαι αὐτοῖς. οἱ ἢ οὐκ ἐπείγοντο κελεύοντες καὶ θορυβον ἐγείροντες κατὰ τὸ Θεοφίλου ἀκαταπαύστως. ὁ ἢ ἀρχὼν ἀγωνίου γνώμης ἐδοκίμαζε παραδοθῆναι εἰς χεῖρας

τῶν

τῶν δήμων τὸν Θεόφιλον. αὐτὸς δὲ φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐμηχανήσατο. ὁ γὰρ κρυπτὸν τόπον τοῦ βαπτιστηρίου κατέχων ἐπ' ὤμων ῥίψας ἑαυτόν. ὁ δὲ ἄρχων ταῖς ἀσπίσι σὺν ἀσπίσι ἐπέδυσεν αὐτὸν ἱμάτια, καὶ ἀπήγαγεν εἰς τὸ πραιτώριον, πολλὰ κελεύων αὐτὸν ἐξελθεῖν πρὸς τοὺς δήμους καταπαῦσαι τὸν θόρυβον. ἐξελθόντος δὲ ἐδόκουν πληροφορῆσαι τὸν λαόν.

χ' ἐγένοντο

5 ⓐ δὲ πλείω ἐπιβόων, ὠθούμενος τὰ ἱμάτια εἰς τὸν ἀέρα. ἐξελθὼν οὖν ὁ αὐτὸς ἐκ τοῦ πραιτωρίου, καὶ ἅμα πολλὰ τὴν χεῖρα, ἐπίστευσαν αὐτοῖς ταῖς χερσὶ, σιωπῆσαι καὶ δέξασθαι ἀπολογίαν παρακαλῶν. ⓐ δὲ μικρὸν ἡσυχάσαντες, ὥμοσαν αὐτοῖς λέγειν· μὰ τὸν νίκην τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν δεσποτῶν, οὐκ ἐθαῤῥησέ μοι τὴν βουλὴν αὐτοῦ ὁ Θεόφιλος, ἀλλὰ πολλαῖς πίστεσιν ἀφορκίοις ἐξαπατήσας τὸ πίστιν, καὶ θέλων αὐτὸν καταπῆσαι εἰς ὀρθοδοξίαν, ἔλαβε μὲν

10 ἑαυτὸν εἰς συμμαχίαν τοῦ γραπτῶσαι. εἰ γὰρ ἤμαθον, ὅπερ ἦτο βούλεται ποιῆσαι, ὅτι γραπτώσαι πρόσχον αὐτῷ, οὔτε αὐτὸν συνεχώρουν ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθεῖν. καὶ οὕτω πληροφορηθέντες πρώτες ἀνεχώρησ. ὁ δὲ Θεόφιλος ἐξεκινήσας τὰ καθ' ἑαυτὸν πρὸς τὸν ἀρχοντα, καὶ πλήσας δώρων πολλῶν τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἅμα τε καὶ τὰ μέρη θεραπεύσας καὶ πλουσίως φιλοτιμήσας τοὺς πρώτους αὐτῶν, ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὸν ἴδιον θρόνον ἀφόβως, καίτοι μισούμενος ὑπὸ

15 τῶν δωροδοκηθέντων ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ πολλῶν τῆς πόλεως. ⓐ δὲ πρὸ Διόσκορον ἐξέρχονται πρὸς Σιλβανὸν τὸν ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων καταλαβόντες, οἷς συνεξῆλθον συνπρεσβύτεροις καὶ ἀρχικόνοις τοῦ ὄρους πεντακόσιοι τῶν κοινοβιαίων μοναχοί· ⓐ δὲ ἕτεροι ἀρχιφόροις ἐκαπόρησαν τόποις. τούτων μὴ φέρων τὴν ἰδίαν πραγίαν ὁ σχολίος ὄφις τὸν θρόμον, ἀνασείει κατ' αὐτῶν ⓦ Θεόφιλον· ὃς ἀναθεματὶς ὑπὸ τῆς ὀργῆς, χαράσσει γράμματα πρὸς Σιλβανὸν

20 ⓦ ἐπίσκοπον καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς τῆς Παλαιστίνης ἐπισκόπους, δι' ἐχόντα οὕτως· Οὐκ ἔδοξέ μοι ὑμᾶς παρακαλῶν μὴ οὐ γνώμην μου ἐν ταῖς πόλεσιν ὑποδέξασθαι τούτους. ὅπως δ' ἠγνοήσατε, συμβιώμων ὑμῖν γέμω. τὸ λοιπὸν τοίνυν φεύγετε, μήτε εἰς ἐκκλησιαστικὸν, μήτε εἰς ἰδιωτικὸν τούτους ὑποδέξασθαι.

Ταῦτα καὶ τὴν Αἴγυπτον γνόμενα ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος ὁ μακάριος Ἰωάν-

39

25 της ἠγνόει τότε· ὃς ταῖς διδασκαλίαις ἐπωλεῖτο καὶ ἀφθόνως ἐδίδου. ⓐ δὲ μοναζόντες ὑπὸ πολλῆς ἀναγκης φερόμενοι, δεῖ δὲ τόπους ἐκ τόπων ἀμείβειν, καταλαμβάνουσι δὲ πρατόπεδον, ἔνθα ἐνεδήμησε ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης ὑπὸ τῆς θείας χάριτος εἰς ἐπιμέλειαν τῶν δυνασθύντων, καὶ παρατυγχάνοντες αὐτοῖς τοῖς γόνασιν ἐδέοντο βοηθεῖν ψυχαῖς συνοφλουμένας καὶ λεπλατουμένας ὑπὸ τῶν τὰ μᾶλλον ἢ βίου εἰθισμένων. ἦσαν οὖν ὁ Ἰωάννης, καὶ εἷ-

30 δε πεντήκοντα λογάδων ἀνδρῶν πόνοις ἱερεῖς βαφῆναι σολέων ἡμφιεσμένοις. σιωπῶν δ' αὐτοῖς ὁ Ἰσίδωρος ὁ πάλαι Θεοφίλου τὸ ἐπισκόπου φίλτατος, τότε δ' ἀπεχθέστατος γνόμενος. ὁ δὲ Ἰωάννης δρεπανηθεὶς φιλαδελφίας πάθη καὶ ⓦ Ἰωσὴφ δάκρυσι συνεχέθη, συνηλγηκότος πρὸς αὐτῶν τὴν αἰτίαν. ⓐ δὲ φασι· βοηθήσας, πάτερ, μόνωσον ἡμᾶς οὐχ ὡς ἔτυχε πεωθῶντας τῇ Θεοφίλου δ' πάπα Ἀλεξανδρείας μανίᾳ, εἰ ἀρα δυνηθείης συνουλῶσαι ἡμῶν

35 τὰ τῶν τραυμάτων οἰδήματα. ἐθὼ γὰρ ὑ αὐτὸς ἡμᾶς πολλὰ λοιδορήσῃ, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ φοβηθεὶς ⓦ Θεόφιλον καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους, οὐδὲν λοιπὸν πρὸς ἡμῶν ὑστερῆται, ἢ ὅ βασιλῆς πρεσελθόντας ἀναδιδάξαι τὰς αὐτοῦ καρδιοπραγίας ἐφ' ὕβρει τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑποληψεως. ἐπιβάσας, πᾶσιν αὐτοῖς συγχωρῆσαι ἡμῖν τὴν οἴκησιν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, μηδὲν ἐπιλαχόσι μήτε εἰς ⓦ τὸν σωτῆρος νόμον, μήτε εἰς αὐτὸν ἐκφύσιν. μαθὼν δ' ταῦτα ὁ Ἰωάννης, ἐν

40 τιμῇ μὲν εἶχε τοὺς ἀνδρας, καὶ τῶν βυζῶν μετέχειν ἐκ ἐκώλυσε· κοινωνίαν δ' τῶν μυστηρίων ἐκ ἔφη ποιεῖ ἀγνώσεως μεταδώσειν αὐτοῖς, πρόσδοκήσας δι' χαρᾶς μεταβαλεῖν τὴν Θεοφίλου πρὸς αὐτὸν μνησικακίαν. παρακαλεῖ οὖν τοὺς ἀνδρας φιλοθέῳ σιγῇ πρὸς πάντα ἡσυχάσαι τὴν αἰτίαν τῆς προισίας, μέλειν οὗ ἀποστέλλω, φησὶ, πρὸς ⓦ ἀδελφὸν Θεόφιλον. καὶ δοὺς αὐτοῖς ἐν τῇ Ἀναστασίᾳ καλουμένῃ ἐκκλησίᾳ μονὰς πρὸς ἀνάπαυσιν,

Magnò fratres Constantinop. venientes querumtur apud Iohannem & Imperatorem. Arcadius episcopos conuocat, vt de Theophili causâ sententiam ferant.

αὐτὸς

αὐτὸς μὲν οὐκ ἐπεχούρει ἀλλὰ πρὸς τὸν χρείαν· γυναῖκες γὰρ φιλόθεοι ἐπήρχοντο αὐτοῖς τὸν διατρίβειν, ἐξ αὐτῶν συνεισφερόντων εἰς μέρος τὸν τῶν χώρων ἐργασίαν. συνέβη γὰρ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν κληρικοὺς εἶναι τοῦ Θεοφίλου ἐν Κωνσταντινουπόλει, πρεσβευομένους ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ διοικήσει, ἵνα εἰς αὐτὸν βυσσίας πρεσβυτέρους ἐπὶ ὀλέθρῳ τοῦ αὐτοῦ λυποῦντων. πρεσκαλεσάμενος δὲ αὐτοὺς ὁ Ἰωάννης ἐπυνθάνετο, εἰ βαπτίζονται τοὺς προσιόντας ἀσκητάς. οἱ δὲ φιλανθρώπως ἐμαρτύρησαν τοῖς ἀνδράσι, τῷ μακαρίᾳ λέγοντες Ἰωάννῃ, ὅτι καὶ ἴσμεν αὐτοὺς, ἐν μεγάλῃ ἐσπούδασαν βίῳ. καὶ εἰ βούλει, δέεσθαι, τῆς μὲν πνευματικῆς κοινωνίας μὴ μεταδῶσι, ἵνα μὴ λυπήσῃς τὸν πάππαν· φιλοφρόνησαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις. πρέσβυ γάρ σοι, ὡς βαπτίσωσι. ὁ δὲ πεποίηκε. Τότε γράφει ὁ Ἰωάννης τῷ Θεοφίλῳ λιπαρῶς· Ταῦτά μοι πρόσχου τὸν χάριν ὡς τέκνῳ σῷ καὶ ἀδελφῷ, ἀναγκαλισάμενος αὐτοὺς ἀνδρας. πρὸς τούτοις ὁ Θεόφιλος ἐπροσέσχε τὴν χάριν τῷ Ἰωάννῃ· ἀποστέλλει δέ τινας πρεσβυτερίους εἰς λογικὰς ἀμβλείας, περὶ ὧν ἀνωτέρω εἴρηται, καὶ προσκυνάζῃ δεήσεις αὐτοὺς βαπτιζομένους, ἃς σωφρόνως αὐτὸς ἀπεμήρυσε, πρεσχούσας φασὶ μὲν ὁμολογησάμενον, ἠμφιεσμένον τὸν πολυχρόνιον συνοφωνίαν τὸν ἐν τοῖς αἱρετικοῖς, μηδὲν ἔχων αὐτῶν ἀλλαλῆν τὸν βίον· καὶ προσκυνάζει αὐτοὺς ἐν τῷ παλαπίῳ, ὡς γήτας, δακτυλοδικτάζοντας. ὡς δὲ εἶδον ἀσκηταὶ, ὅτι οὐ μόνον αὐτοὶ διορθοῦνται ἀξιώσας αὐτῷ, πρεσάγοντες πολλοὺς, μὴ δὲ ἀναθεματίσαι πᾶσαι ψυδοδοξίαν, βαπτιδίδασι λιβέλλους ἐνθυκτικοὺς τῷ Ἰωάννῃ, ἀναδιδάξαντες τὰ τῆς τυραννίδος εἴδη μὴ κεφαλαίων πιστῶν, ἃ λέγω ὅτι τῶν νεωτέρων ἐχ ὅσιον, ἵνα μὴ ἡ τῆς πίστεως ἀπελπισθῶσιν· ἴσως καὶ προσκοτοῖς τελειοτέρους οὐ πιστυόμενα. πάλιν δὲ ἑαυτοῖς, ἐξ ἑτέρων βαπτισθέντων ὁ Ἰωάννης προσκαλεῖ αὐτοὺς παύσασθαι τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας διὰ τὴν ἐκ τῆς δίκης κακοπάθειαν, γράφας τῷ Θεοφίλῳ, ὅτι εἰς τοσαύτην λύπην ἐλήφθησαν οἱ ἄνδρες, ὡς ἐξελεύθερως σοι κατηγορεῖν. λοιπὸν δοκοῦσί σοι ἀντίγραφον. οὐδὲ γὰρ ἀνέχονταί μου ἀπὸ ζωῆς τοῦ στρατοπέδου. ὅτι τούτοις διαπυρωθεὶς ὁ Θεόφιλος ὅλως εἴρηκε τοὺς ἀδελφοὺς τῶν μοναχῶν Διόσκορον τὸν βαπτιστὴν γενησόμενον τῆς ἐκκλησίας, ᾧ ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης γράφει· Οἶμαι μὲν σε μὴ ἀγνοεῖν τὸ διάταγμα τῶν οἱ Νικαίας κανόνων, ὅσοι θεραπεύοντες βαπτιστὴν ἀπρόσιτον μὴ κρίνειν δίκην. Εἰ δὲ ἀγνοεῖς μαθὼν ἀπόσχου τῶν κατ' ἐμοῦ λιβέλλων. Εἰ γὰρ καὶ δόμεν κριθῶμεν, πρὸ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἀπὸ σοῦ, ἀφεστῶτος σε ἑβδομήκοντα ἡμερῶν ὁδόν. Λαβὼν οὖν ὁ Ἰωάννης τὸν βαπτιστὴν, καὶ ἀναγνοὺς, ταῦτα μὲν ἔσχε πρὸς ἑαυτῷ· τοῖς δὲ ἀσκηταῖς ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διῆλθε καὶ τρὸς εἰρῆνην. ἀκούσαντα δὲ ἀμφότερα καὶ μέρη ἐταράχθη, ὃ μὲν ὡς πεπυρωμένον, ὃ δὲ ὡς οὐκ ἔχον αἴτιον Θεοφίλου τὴν τῆς εἰρήνης ἐξουσίαν, διὰ δὲ καὶ κέλευσιν αὐτοῦ βαπτιστὴν αὐτοῦ καὶ τῆς συνοφωνίας δήσεις. ὅπως Ἰωάννης δοὺς αὐτοῖς ἀπόκρισιν, ἀπέλυσε τῆς ἑαυτοῦ διαιρέσεως. πρὸς τούτοις ἀναχωρήσαντες οἱ μοναχοὶ τὴν ἀδικημένην μέρος, συντάσσουσι πολυτίχους δήσεις ἐπράφαντες, καὶ μὴ τῶν μοναχῶν ὡς συκοφαντῶν, καὶ δὲ Θεοφίλου, καὶ Θεοφίλου, ἵνα μὴ ὡς ἄλλως λεχθῶσι, τοσαῦτα ὅσα ἔκασος οἶδε· ἡ συνθυζάμενοι τοῖς Αὐγούστοις πρόσερχονται τὸ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῇ βασιλίσσῃ, δεηθέντες τῶν μὴ δυτιδίκων μοναχῶν τὸν δέησιν πρὸς τοῖς ἐπ' ἔχοις γυμναδιῶται, ἵνα ὁ Θεόφιλος πρασάντα ἡ ἄκοντα ὑπὲ Ἰωάννου κριθῶσι. ἐπρεσάχθη οὖν ἡ δέησις ἔχουσα τὸν δὲ τῶν ἀποφάσιν· ὥστε ἵνα Θεόφιλον πρασάντα ἀφ' τοῦ μαγίστρου ἡ ἑκόντα ἡ ἄκοντα δοῦναι δίκην ὑπὲ Ἰωάννου· οὗτος ὁ Θεόφιλος μοναχοὺς ἢ συσ-ῶσαι ἑαυτοὺς ὑπὲ τοῖς ἐγκλήμασιν οἷς κατηγόρησαν τῶν ἁγίων γερόντων, ἢ τὰ τῶν συκοφαντῶν ὑφίσασθαι. ὅτως οὖν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀπεστάλη Ἐλαφίος μικρὸν ὕστερον ἀπὸ τριγκίπων γενόμενος μετὰ γραμμάτων τοῦ βασιλέως πρὸς ἵνα Αὐγουστάλιον τῆς πόλεως διαγαγεῖν ἵνα Θεόφιλον, πρεσέχοντα ἵνα τύπον τοῦτον. Οὐ λέληθας πάντως, ὅτι τῶν πρὶν ἀρχιερέων ἡ πρωτολμία ἐξ τυραννία ὁ

ἔθνος

ἔθνος ὠλέσατ, καὶ εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διέσπειρεν. ὅτω δή τι καινὸν ὡς βλέπομεν ἀρτίως γινόμενον· ὅπερ ἐάν σιωπήσωμεν, τῷ παρόντι παραβαίνοιτι κακῶ, ἢ τῇ βασιλείᾳ, ἢ τοῖς ὑπηκόοις ὅτι ὃ χεῖρον κατεργάζεται. ταῦτα γὰρ μεγάλαμεν μεμφόμενοί σε τῆς δικαιίας, ὅπιπερ τὴν εἰς πρόσωπον ἡμῶν ἐπέχει ἐξουσίαν καὶ δυναστείαν, ὑδαμῶς ἡμῶν δοκῆς μιμεῖσθαι σὸν ἔρπυς, ἀλλὰ δώσεις πρόσχων τῷ ἡμῶν παρρησίαν καὶ ἀφοβίαν, καὶ πᾶσαν ἡμῶν τὴν περιφάνειαν ἐκδόσαι εἰς σὸν ὕψος. ὅθεν σὺκ ἔξω τῆς ἡμετέρας ἀναγκαιότητος εἶναι, ὡς καὶ ἀφορητὴς τῆς ἡμῶν καλοκαγαθίας. παραυτὰ οὖν καὶ παράπτωμα μικρὸν ἀναμνῆσαι ὑμᾶς παρεπιδήμους, Θεόφιλον τὸν ἐπίσκοπον ὡς κατάκριτον ἀπόστολον πρὸς ἡμᾶς, μικρὸν ἡμῖν τὴν θεραπείαν παρασκούσαν αὐτῷ ἀποδιδόναι, εἰδότας ὡς εἰ μὴ ὅτο πᾶσι ἔρπυς ἀποπληρώσας, δεῖ πολλῷ κινδυνεύειν εἰς αὐτὸν τὸν ζωὸν σε, μὴ τὸ καὶ ἔξωσόν σε γνέσθαι τῆς ἀξίας σε. σὺν γὰρ κατηγόρους αὐτὸν, οἵτινες ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ τυγχάνουσιν, ἅμα Θεοδότῃ τῇ ἀδελφῇ Θεοδώρου τοῦ ἀπὸ Δαμάστων σὺν αὐτῷ ἀπόστολον πρὸς ἡμᾶς. Δεξάμενος οὖν ὁ Αὐγουστάλιος τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα καὶ προσκαλεσάμενος Θεόφιλον μετὰ θυμοῦ καὶ ὀργῆς μεγάλης ἐπέλησεν αὐτῷ ὡς ἔχοντι πολλὰ κρήματα τῶν ἐλλιώων σὺν τοῖς ἴδιοις αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὰ ταρρῶν τοιαῦτα παράγματα πολμᾷ παράγειν εἰς σὸν ὑπ' αὐγὴ καθολικοὺς κληρικοὺς τε καὶ μοναχούς. μὴ γὰρ εἰπεῖν αὐγὴ σὸν λόγους τούτους καὶ σὸν τούτων πλαπλησίους, σεφαίσειν αὐτῷ καὶ τὸν τοῦ βασιλέως παράξειν, εἰπὼν αὐτῷ ἁπλᾶ πάσης στωμυλίας ἀποπλεύσαι ὅπι τὸ τραπόπεδον. ὁ δὲ Θεόφιλος πάλιν ἁπλᾶ Γεωργίου τοῦ ἀδελφιδοῦ τοῦ ἀρίου πλήσας τὰ βαλάντια ἀμφοτέρων δαψιλείᾳ χρημάτων, ἐπὶ μὲν καὶ Ἐλαφίου τοῦ ἐλδόντος ἀναγαπᾶν αὐγὴν, εἶχεν αὐτοχθόν, ἄχρις δὲ καὶ καλλιεύοιτα Αἰγύπτου καὶ Ἰνδίας βρώματα καὶ ποτὰ ὑπὲρ ἄξη καὶ στωμυλοτέγκη μὲν ἑαυτῷ ὁ Κωνσταντινουπόλει. καὶ ταῦτα μὲν φεῦ Θεόφιλε· φεῦ δὲ τῶν μοναχῶν αὐτοῦ τὴν ἀπόφασιν οἱ ὑπάρχοι ἀξειδίασαν. γυμναζούσης δὲ τῆς δίκης καὶ εἰς ἄπορον καταληγούσης, οἱ μὲν νόμοι ἐπέκειντο ἀποσίλλοντες τὸ ξίφος· οἱ δὲ ἄθλιοι σκῶνοι φοβηθέντες τὸν ἔκδασιν ὑπῆλθον εἰς Θεόφιλον, ὡς αὐτοῦ αὐτὸν ὑποκαλύπτοι καὶ ταῖς δίκαις ὑπανηρυθύσαντος. οὕτως ἡ τάξις βάλλει αὐτὸν εἰς δισμωτήριον, μέχρι τῆς Θεοφίλου πρεσβείας, μὴ ἀναχρονθῆ ὅπι ὑποδέσει τοιαύτῃ δίκαθαι ἐγκύας. καὶ τούτων οἱ μὲν τελευτῶσιν ἐν τῇ εἱρκτῇ χρονοτριβήσαντες δηλ. τὸν Θεόφιλον βραδυτῆτα· οἱ δὲ μετὰ τὸν Θεόφιλον προυσίαν χρήματα δῶρα παράγματα ῥώσαντες, ἐν τελευταίᾳ ἀξειδίασι τὸν Περγάμιον οἰκεῖν παρὰ τῶν νόμων ὡς συκοφάνται κατακριθέντας. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρκάδιος γράφει Ἰννοκεντίῳ τῷ πάπᾳ Ῥώμης γράμματα παρὰ τούτων· Νικήτης ὑπηρέτης Ἀρκαδίου τῷ Ἰννοκεντίῳ πάπᾳ Ῥώμης, ἐρρῶσθαι. πάντες μὲν ἐν Αἰγύπτῳ ἀσκηταὶ κατέλαβον τὸν βασιλείου πόλιν, καὶ παρεσπλύσι ἡμῖν καὶ Θεοφίλου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ἐγκλήματα κατ' αὐτοῦ. παρεστάξαμεν οὖν ἐκπέμπεσθαι αὐγὴν ἐν τοῖς θαῦμα μὴ τι γυναικός τινος ἐκ μαντοῦ Θεοδότης, ἥτις, ὡς λέγουσιν, ὅλης τῆς ὑποθέσεως ἐπίσταται τὴν ῥίζαν· ἐπὶ μὲν καὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν δοκιμωτάτων κατ' αὐτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὀφείλοντας πρὸ τοῦ ὑποδέσθαι κριθῆναι καὶ Θεόν. ἡ γὰρ τοιαύτη στενὰ διεξοδομένη στενόδος ἔξω ἀποπέπτωκεν πάσαν ὑπόνοιαν κοινρόν, ἀσυμπαθῶς ὁμοῦ τι καὶ ἀπερισπαθῶς τὰ δίκαια ἐκκρίνουσα τοῖς μέρεσιν ἐκφωνοῦσα. καταξιώσῃ οὖν ἡ σὴ πατρικὴ ἀγιωσύνη γράψαι τοῖς καθ' ἑκάστην πόλιν στενόθως ἀπαντῶσιν ἐν ταῖς διαπλουσαις στενόδοις, συναγθῆναι ἐν αὐτῇ τῇ βασιλίδι πόλει ἅμα οἷς παρεπίλυσι τοποτηρηταῖς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, ὀφείλοντας σὺν τοῖς πρὸ ἡμῶν θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις συγκαθίσαι, καὶ πάντα τὰ κατ' ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καὶ θεσμοὺς κρίναι. οὐ γὰρ ἀσκεπτον, ἢ ἀζήτητον τοιοῦτον κεφάλαιον συγχωρήσομεν εἶναι, ἀλλ' ἐναργεστάτας ἀποδείξεις ποιήσομεν. ἔρρωσο, βουλόμενος ὑπὲρ

πὲρ ἡμῶν, τίμιε πάτερ. Γράφει δὲ καὶ πρὸς Οὐάλεντα καὶ Οὐάλεντα καὶ ἰδίᾳ ἀδελφὸν τάδε· Ε-
πειδὴ πάλαι πᾶν σχολάζοντων ἡμῶν περὶ τὰ πράγματα τῆς βασιλείας, λεληθότως Θεόφι-
λος ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ἐρήσας ἡμᾶς τῆς βασιλείας καὶ τῆς τιμῆς κατεπείσθη διὰ
τῆς ἐπ' αὐτὸν ἀκανονίστου πίστεως ἡμομένης ἐν τῇ ἐπ' αὐτὸν ἐπισκοπῇ (τινὲς γὰρ ἐκ τῶν
ἐν Αἰγύπτῳ μοναστηρίων προεχώρουν πρὸς ἡμᾶς οὐ μικρὰς μέμψεις κατέχοντες αὐτόν, καὶ
ἐγκλήματικοὺς λιβέλλους ἐπιδεδώκασιν ἡμῖν, ὧν οὐ σωρεὶδομὲν ἀκριτον αὐτῷ τὸ κεφάλαιον
παραδραμεῖν) φερπισάτω οὖν ἡ σὴ γαλήνιότης πρὸς τοῦτον, καὶ παρασκευάσῃ πάππῳ Ἰν-
νοκεντίῳ ἐπιλαβεῖν τῶν Γαλλίας ἐπισκόπους μετὰ τῶν τοποτηρητῶν αὐτοῦ, ὅπως συνθυσιάσθμιοι
καὶ τοῖς τῆς ἡμετέρων ἐπιτρεχοῦσι ἐπισκόποις, τὴν κρίσιν ἐκφωνήσωσιν ἀπροσωπολήπτως.
Δεξάμενοι δὲ ἀμφότεροι τὰ τοιαῦτα γράμματα ἀλλήλοις διακοινοῦνται, ὡς τε βυτρεπίσαι μὲν
τὸν ὀφείλοντας καταλῦσαι τὸ Κωνσταντινουπόλει, ἐκδέξασθαι δὲ ἕτερα γράμματα τοῦ βασι-
λέως Ἀρκαδίου δηλοῦντα αὐτοῖς τὴν τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων ἄφιξιν, ἵνα μὴ ἐκείνων, ὡς εἰ-
κός, ἀμελούντων πρὸς τὸ διάπλουν χειροτεσίσωσιν Ῥωμῆς τὸν Κωνσταντινουπόλει.
Ταύτης τῆς βουλῆς γινομένης, παραυτὰ ἀποστέλλει ὁ πάπας Ἰννοκέντιος γράμματα πρὸς
τοὺς τῆς Ἰταλῶν ἐπισκόπους καὶ Γάλλων, τουτέστι, Χρωμάτιον τὸν Ἀκυλείας, καὶ Βενέριον τὸν
Μεδιολάνων, καὶ Αἰμίλιον τὸν Βενεβεντοῦ, καὶ Κυδήνιον καὶ Γαυδέντιον τοὺς ἐπισκόπους Γαλλίας,
βυτρεπιαθῶσαι αὐτοὺς πρὸς τὸν τὸν Κωνσταντινουπόλεως πορεῖαν, μηνύσαντας οὐδαμῶς, ἵνα
δεχομένων αὐτὸν ἑτέραν ἀπόκρισιν, περὶ τούτου ἕτοιμοι ὑπάρχωσιν. ἐπειδὴ δὲ καὶ Οὐαλεν-
τίνῳ καὶ Βονιφατίῳ τοῖς πρεσβυτέροις τῆς Ῥωμῶν ἐκκλησίας τὰ αὐτά· ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρκά-
διος οὐ πρόσεθετο δὲ λοιπὸν γράφαι αὐτοῖς περὶ τούτου, ἀλλ' οὔτε ἔμαθε τὸν σκοπὸν τῆς βυ-
λῆς αὐτῶν, ὃν ἐδεδίκει ὁ τὸν προεσίμενον αὐτῶν. ὅμως οὔτε αὐτὸς κατῆλθεν εἰς Κωνσταντινου-
πόλει τότε.

40 *Theophilus insinuans se in amicitiam Epiphanij, quem prius oderat, Origenem duob. conciliis, altero in Cypro ab Ep. altero Alexandria à se coacto, damnari procuras.*

Ἐν τούτοις καθεζῶντος τοῦ πράγματος, ἦκε εἰς τὰς ἀκοὰς Θεοφίλου λόγος ψευδὴς, ὡς εἶπε
Ἰωαννης ὁ εἰς τὰ μυστήρια δεξάμενος τὸν ἀσκητάν, καὶ ἕτοιμος πρὸς ὃ ἐπικυρῶσαι αὐτοῖς. καὶ
παντοῖος ἐγίνετο, ὅπως δὴ μὴ μόνον τὸν πρὸς Διόσκορον καὶ Ἰσίδωρον ἀμύνῃ, ἀλλὰ καὶ Ἰωάν-
νην κατενέγκῃ τοῦ θρόνου. ἀλλὰ τὸν μὲν κλήρων καταγματίζετο ὁ Θεόφιλος αἰτίαν, τὴν οἰ-
κείαν δὲ ὀργὴν ἐπλήρου. ἐπὶ γὰρ φιλιχώτερον εἶπεν, "ἐγκαλοῦσα ἐπὶ βλασφῶν ἐ- χ. κελεύει
πισκόπων, ἀδελφὲ Ἰωάννη, πρῶτόν σε ποιοῦσα τοῦτο· καὶ τὸν Ἰωάννου ἀπολογησάμενον
ἢ ἠγνοηκέναι τὸ πρᾶγμα, ἢ συγγνώμην αἰτῆσαι, εἰ καὶ ὅλως πεποίηκεν, ὁ κατεγκαλοῦσι
πρὸς αὐτὸν εἰς τοῦτο. διαπέμπει οὖν ὁ Θεόφιλος τὴν πόλιν πρὸς τοὺς ἐπισκόπους ἐπι-
στολὰς, κρύπτων μὲν ἐαυτοῦ σκοπὸν, μίσους δὲ τοῖς Ὠριγένους βιβλίοις δῆθεν μεμφόμενος, οἷς
πρὸ αὐτοῦ Ἀθανάσιος μάρτυσι τὴν οἰκείας πίστεως ἐν τοῖς τοῦ Ἀρειανῶν λόγοις ἐχρήσατο πολ-
λάκις. παύεται δὲ τὸν πρὸς Ἐπιφάνιον τὸν μακαριώτατον ἐπίσκοπον Κωνσταντίας τῆς Κυ-
πρίων νήσου φιλίαν, ἄνδρα ἅγιον, ἀρξάντα τῆς ἐκκλησίας τεσσαρακονταέξ ἔτη, δυσφημήσας
ὡς αἱρετικὸν ἀγνοίᾳ ἐπὶ Δαμάσου καὶ Σιρικίου τοῦ μακαρίτου, ἐν ᾧ διαφερόμενος πρὸς 35 χ. Ραμάτ
αὐτὸν ὁ πρίν, διὰ τὸ μὴ πρὸς τὴν Ἐπιφάνιον τοῖς βιβλίοις Ὠριγένους, ἀλλ' ἀποβάλλεσθαι
αὐτούς. ὁ οὖν Θεόφιλος διὰ τοῦ πρὸς ἑτέρους ἀπεδείκνυ, κρίνεσθαι μὲν ἐν τῷ φανερῷ, οὐκ ἐ-
δόξε· φιλοπονεῖται δὲ τότε τὸν Ἐπιφάνιον, ὡς ἐκ μετανοίας ὁμολογήσας αὐτῷ, καὶ παρασκευ-
άζει αὐτὸν συνόδου ποιῆσαι τῶν ἐν Κύπρῳ ἐπισκόπων ὅτι ὃ δεῖ καῦσαι τὰ Ὠριγένους βι-
βλία. Ἐπιφάνιος δὲ δι' ὑπερβάλλουσαν βλάβειαν τὰ χθὲς ὑπὸ τοῦ Θεοφίλου 40
γραμμάτων, καὶ καθίσας συνέδριον τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἐπισκόπων, ἀπαγορεύει μὲν τὸ ἀναγινώσκειν
τὰ τοιαῦτα βιβλία, διαπέμπει δὲ καὶ γράμματα πρὸς Ἰωάννην παραινῶν ἀπέχεσθαι μὲν
τῶν Ὠριγενείων ἀναγνωσμάτων, συνάγειν δὲ καὶ αὐτὸν συνέδριον καὶ σύμψηφον ἔχειν ἕνα ἡμᾶς.
Θεόφιλος οὖν ἐπὶ βλάβειᾳ πρεσβύτου Ἐπιφάνιον σπουδάσας, καὶ γνοὺς πρεσβύτα
αὐτοῦ

αὐτοῦ ⟨W⟩ σκηπτον, ⟨C⟩ αὐλὸς ἁρμάτων στιφῆς πολλοὺς τῶν ὑπισχνουμένων καὶ παραπλησία ⟨S⟩ Επιφανίῳ τῷ Ωριγένους βιβλίων τὸ περὶ διακοσίων που ἐτῶν τελευτήσαντος Ἀγαβολίου ἐποίησε, οὐ τύπον προφητεύμενον ἔχων ⟨W⟩ σκηπτον, ἀλλὰ σὺν περὶ Διόσκορον ψευδῶν ἀμυθασθαι.

Ιωάννης ὁ μικρὰ φρονήσας τῶν μιμητῶν αὐτοῦ παρά τε Επιφανίου ⟨C⟩ αὐτοῦ Θεοφίλου, τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν προσῆκε ⟨W⟩ νοῦν, καὶ ἰῶτα μὲν κατ' αὐτόν, τῆς ὁ γινομένης κατ' αὐτοῦ σκευωρίας θεὸν λόγον ἐποίησε. ἰῶ δέ τις ἀνὴρ συγκλητικὸς ἐν τῇ πόλει, Θεόγνωστος ὠνόμασται. ἦν φιλόχριστος ὤν, εἶχε ⟨W⟩ φόβον τοῦ Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν ἀδιαλείπτως, ⟨C⟩ ἰῶ δὲ καὶ τῶν ἀγαπώμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάνυ. ἄλλος δέ τις ἰῶ καὶ αὐτὸς τῆς συγκλήτου, Γαΐας ὠνόμασται, Αρειανὸς τὸν θρησκείαν. οὗτος φθόνῳ φερόμενος ἐβασάλλει ⟨W⟩ Θεόγνωστον τὸν βασιλέα, ὡς ὑβρίσαντα αὐτὸν στόμα τῇ Αὐγούστῃ, ἀποκαλέσας αὐτὸν λύμην καὶ ἀκόρεστον πρὸς τὸν συλλογὸν τῶν χρημάτων. κελεύει οὖν ὁ βασιλεὺς ⟨W⟩ μὴ Θεόγνωστον παραυτὰ ἀζημιωθῆναι ἐν Θεσσαλονίκῃ, τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ πάντα δημοσιωθῆναι πλὴν ἐκτὸς ἑνὸς περιγείου οἴκου ἐξωθεν τῆς ἄστεως, προσηκόντος τῇ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ τοῖς τέκνοις λόγῳ ἀποφυγῆς αὐτῶν. ἀπερχομένου δὲ τὸν Θεόγνωστον ὅτι τὸν ἀζημίαν ἐτελεύτησεν. ἡ δὲ τότε γυνὴ γενομένη τὰ ἀζήμιωτα ἐπελθόντα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς δῶρα, καὶ τὸν ἀφαίρεσιν τῆς ὑπαρξέως αὐτῷ πολλὴν οὖσαν, δεῖ ἀφάτῳ συχνεῖσα, λαβοῦσα τὰ ἴδια τέκνα αὐτῆς προσφύγῃ τῇ ἐκκλησίᾳ πρὸς ⟨W⟩ μακάριον Ιωάννην, καὶ ἀναγγέλλει αὐτῷ ἅπαντα τὰ γεγονότα. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ πρὸ πάντα συμπαθήσατος ὑπισχνεῖτο ἐλυπήθη σφόδρα, ⟨C⟩ ἤρξατο παραμυθεῖσθαι αὐτὸν, λέγων· μὴ λυποῦ, ἀλλὰ μᾶλλον βελτίωσις φέρε*. ἔχεις γὰρ ⟨W⟩ Θεὸν κριτὴν σου μὴ τῆς κτήσεως, πατέρα δὲ τῶν ὀρφανῶν σου. πάντα γὰρ αὐλὸς ὑπίσατται, καὶ τὰ συμφέροντα ἡμῖν προαιρεῖται ὡς ἰδίοις οἰκέταις. ὅμως εἰ καὶ ἀρα ἀδίκως πέπονθε Θεόγνωστος τὸ ἀζήμιον, ἀλλ' εἰς ἀπόλαυσιν ζωῆς αἰωνίου ἦλθ αὐτῷ ὁ θάνατος, εἰς ἀπώλειαν δὲ καὶ κόλασιν ἀπαραίτητον τῶν κατηγόρων αὐτοῦ. τούτοις δὲ τοῖς παραπλησίοις λόγοις παραμυθησάμενος αὐτὸν, ἀπέλυσεν εἰς ⟨W⟩ οἶκον αὐτῆς, ὑπισχνέμενος ἐκ τοῦ ξενοδοχείου τῆς ἐκκλησίας χορηγηθῆναι αὐτῇ ⟨C⟩ τοῖς τέκνοις αὐτῆς τὸν δέουσαν διαπάντων εἰς ἀποφυλὴν, καὶ νοῦν φέρων, ποίῳ τρόπῳ ἐξαιτήσῃ ⟨W⟩ βασιλέα ἀναδοθῆναι αὐτῇ τὰ περάγματα αὐτῆς καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τοῦτο διενοήτο, ἔπρεσε τι ὁ πονηρὸς πρᾶγμα κακὸν κατὰ τῆς δυστυχοῦς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτῆς ⟨C⟩ αὐτοῦ ὃ τοῦ μακαρίου Ιωάννου ἀνέρριπτε. τοῦ γὰρ χαμαὶ τῶν πτυχῶν καταλαβόντος, ἐν ᾧ πάντες ἐξέρχονται εἰς τὰ περάσματα πτυχῆσαι τὸν ἀμπελῶν ἑαυτῶν, ἐξῆλθε καὶ ἡ βασιλικὴ Εὐδοξία ἐν τοῖς βασιλικοῖς περασείοις ὀχουμένη. πλησίασα δὲ εἰσῆλθεν εἰς ὃ περάσματι Θεοφίλου, καὶ ἀπέτεμε βότρυν σταφυλῆς ἐκ τῆς ἀμπέλου ἰδίαις χερσὶ, καὶ ἔφαγεν. εἶπον δὲ αὐτῇ ⟨C⟩ πρεσβύτης· δέσποινα, ἀλλοτρία ἐστὶν ἡ ἄμπελος· νόμος δὲ βασιλικὸς ἐναρχὴ παραβεβούλωμαι, ἵνα ἐὰν βασιλεὺς, ἢ βασίλισσα εἰσέλθῃ εἰς περάσματι καὶ πειράσῃ ἐκ αὐτοῦ, ἢ καὶ ἀπογεύσῃ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ, μηκέτι ἔχειν ⟨W⟩ κύριον τὸν τόπον ἐκείνου ἐξουσίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦτο μὲν περισκυρῶται τοῖς βασιλεῦσι· οὐ κύριος αὐτοῦ ἡ ⟨W⟩ αὐτὸ αὐτοῦ τόπον λαμβάνει, ἢ ἕτερον βασιλικὸν τόπον, ἐνθα ἂν θέλῃ βασιλεὺς, ἢ τὸ τίμημα τοῦ ἰδίου τόπου καὶ τῶν φαινομένων δικαίαν τιμὴν ἐκ τῶν βασιλικῶν ταμείων. ἐκέλευσεν οὖν ἡ Αὐγούστα πληρωθῆναι ὃ προσέταξεν Θεόγνωστος τοῖς βασιλικοῖς καὶ ἀμφοτέρους, τὴν μὲν θέλουσα θλίψαι τὸν χάρτην καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς δι' ὃ ἔχει κατ' αὐτῆς τὸν μῆνιν, χάριν τοῦ προσελθεῖν αὐτὴ τῷ Ιωάννῃ· τὴν δὲ καὶ ζητοῦσα ἀφορμὴν πρόφασιν, δι' ἧς δυνήσεται προσκρούσαι αὐτῷ καὶ εὐκαίρως ἐκβαλεῖν αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας. ἠπίστατο γὰρ αὐτὸ τὸ ἦθος συμπαθητικὸν ὂν πρὸς τὰ τοιαῦτα πράγματα, καὶ ὅτι ἐὰν ἀκούσῃ τὸ γεγονὸς, οὐ μὴ παραλέ-

41 *Orta inter Iohannem & Imperatricẽ irarũ causa propter vineam Theognosti.*

* παραμυθαι καὶ τὸ πρὸ εἰς ζωὴν τέλος.

ψη τῳ χρεφι σῳ τοῖς τέκνοις αὐτῆς ἀδικουμένοις, ϗ πρώτως ἐκ τούτου μέλλει π" ἀναφυ- Χ. αἰσχύν
ναι συμπορεύεσθον αὐτῇ εἰς ὃ βούλεται· ὃ δὴ ϗ γέγονε. γνοὺς γὰρ ταῦτα ὁ μακάριος Ιωάν-
νης δηλοῖ αὐτῇ δι' Εὐτύχου τοῦ ἐγχειριδιακόνου αὐτοῦ ἀνδρὸς λογίου ϗ βίῳ σεμνῷ κεκοσμη-
μένου πάνυ. Η μὲν φιλόθεος πίστις ϗ ὀρθογωνὴ τῶν ὑμετέρων γονέων πᾶσι καταδηλος
ὑπάρχει. διὸ ϗ ταῖς εὐχαῖς ϗ καθικεσίαις αὐτῶν ὁ Θεὸς δυσωπούμενος ἀπένειμέ σοι τὰ 5
τῆσδε τῆς ὑπηγείου βασιλείας τὰ σκῆπτρα, ἐκδεχόμενος ὀρθῶς τῶν ἔργων σου ϗ τῆς ἐπουρανίου
βασιλείας κληρονόμον αἰνὰ δῆξαί σε. πλοῦτος γὰρ καὶ δόξα ϗ ἀδελφάνεια κοσμικὴ οὐκ ὠ-
φελήσει ἡμᾶς ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἀλλ' ἢ μόνοι ἡ ὀρθῶν τῶν ἔργων ἡμῶν ὀρθογω-
νή. μὴ οὖν ὑπολήσωμεν γλυκήσῃ τοῦτο, μηδὲ τῷ φόβου τῷ Θεοῦ, σαφῶς ὑπισαμένη, ὅτι ἡ
πνοὴ πρώτων ἡμῶν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ ἐστι, ϗ ᾧ μὲ ἀδελφεῖται, ὃς ἂν βούληται ἐξ ἀφαιρῶ, 10
χρεῖς ϗ ἀποδὸς ὑπάρχοντες, μετ' ὀλίγον εἰς γῆν καταφερόμενοι ἐν σκοτεινοῖς ϗ ἀφεγ-
γέσι χωρίοις, καθὼς καὶ ἐν ἡμῖν πρώτοι βασιλεῖς ϗ ἄρχοντες ϗ ἐξεχόμενοι. ἀπο-
βλέψωμεν εἰς τοὺς πρὸ ὑμῶν βασιλέας. τί μὴν ἦσαν τότε, τί δ' νῦν γεγόνασι, σκώληξ· πῶς ἐφ'
ἑκάστης ἐν ὧν ἐν ἀγαθοῖς μνημονευόμενοι, ἐν δὲ τὰ φαῦλα διεξελθόντες, ὅτι κακοῖς ἀεὶ καὶ
καθάραις ὑπὸ τῶν τυχούσας ὑπὸ πρώτων μνημονευόμενοι πλειστάκις, οὐδὲ τῶν ὀνομάτων 15
αὐτῶν ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγομένων. μιμησάμενοι οὖν ϗ ὑμεῖς φιλόθεος θεοσέβεια
τοῦ τῶν πίστιν τηρήσαντας ἀλωβήτως, ϗ ἐν καλῷ δρόμῳ ἐλπίσαντας τὸ πᾶν τῷ βίῳ
ὀρθῶν τῶν ἀγαθῶν προσδοκίαν, ϗ κληρώσει δικαιοσύνην τῇ ζωοποιῷ Θεογνώστου γυναικὶ ἐν
τοῖς τέκνοις αὐτῆς ἐν ἀμπελῶνα αὐτῶν, οὗ εἶχον εἰς παρακαλῶν. ἔχει γὰρ αὐτοῖς ὑ
καταλαβοῦσα αὐτοῦ θλῖψις ϗ συμφορὰ, ἐκείνου μὲν τὸ ὀξυτέρα τετελευτηκότος, τῆς δ' 20
ὑποστάσεως αὐτῶν πάσης ἀφαιρεθείσης. ναί, παρακαλῶ σε λύσαι πρὸς αὐτὸν τὸ μνη-
Ερ. δ. κε. σικακίαν σου, μεμνημένη τοῦ σωτῆρος τὸ εὐαγγελίου παρακελευομένου ἡμῖν, Μὴ ὑπιδύωμεν
ἐν ἥλιον ὑπὶ τὸν παροργισμὸν ἡμῶν· πάλιν δ' αὐτὸ ἀναρρήδην πρὸς ἐν πλούσιον ἐκφνον ἀ-
Λκ. ιβ. κ. ποστομούμενον καὶ λέγοντος· Ἄφρων, τῇ νυκτὶ ταύτῃ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δ' 25
ἑτοίμασας, τίνι ἔσται; μὴ συγκαταβήσει ἡμῖν τὸ ὦ ὦδή γλυκύτης καρπὸν ἀμπέλου, ἢ ἡδύ-
της σίκων, ἢ λιπότης ἐλαίου, ἢ χρημάτων ϗ κτημάτων περιουσία, ϗ δόξα ἀρχῆς; ὑπὲρ πάντα προσω-
πεῖς ἀπεργάσωμαι τὰ σὰ ταῦτα γυμνοὶ ϗ ἀποσάθροι; ὑκοῦν τούτων πρώτων μνημονεύουσα,
ὑπίτρεψον δικαιοσύνην τοῖ ἀμπελῶνα, ἵνα οὗ σοι γένηται τὸ ἡμέρα κρίσεως. Ταῦτα
ϗ τὰ τούτοις ὅμοια δηλώσας αὐτῇ, ἀπέστελε ϗ τὸν Εὐτυχον. παρακαλούμενος δ' πρὸς τὸν
βασιλιοσθ, ἀπήγγειλεν αὐτῇ πρώτα. ἡ δ' ἀκούσασα ταῦτα, γράφει πρὸς αὐτὸν τάδε· 30
Εσκλήρωσας τὸ ἐπερωτῆσαι, καταχρίνας με ὡς ἄδικον ϗ ἀθέσμως διαπορεπομένην, μὴ
γινώσκων σοῦ βασιλικοὺς νόμους ϗ ὅρους, μήτε ἀπονέμων μοι τὸν ὀφειλόμενον τιμόν.
ἀλλ' οὐκ ἀνέξομαί σε, τελείως καθυβριζομένη ὑπὸ σοῦ. πρὸ δ' τοῦ ἀμπελῶνος Θεογνώ-
στου πρώτως οὐκ ἀγνοεῖς σοῦ νόμους τῶν Ρωμαίων, τί παρακελεύονται πρὸ τῶν τοιούτων.
Εἰ δ' ἀγνοεῖς, μανθάνε ὃ πῶς ἐνομοθέτησαν ἔκπαλαι. ὃ οὖν ἀρέσκει αὐτῇ ὃς ὀφείλων 35
ὑπολέξηται, ἢ τὸν αὐτ' αὐτοῦ τόπον, ὅπου δ' ἂν θέλῃ, ὅμοιον τοῦ ἀμπελῶνος αὐτῆς, ἢ τὰς τού-
του τιμάς. ἐγὼ γὰρ παρεδεξάμην νόμους βασιλικοὺς ἀρχαίους οὔτε βουλομένη, οὔτε
προσῆκον τοιοῦτόν τι ἀνέχομαι. ὡς οὖν ἀνέγνω ταῦτα ὁ μακάριος Ιωάννης, αἰσχυνθεὶς παρα-
γένετο πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ παλατίῳ· ϗ καθίσας ἤρξατο πάλιν νουθετικῶς λέγειν λαλεῖν
πρὸς αὐτὸν πλείονα τῶν πρώτων. καὶ μὴ ταῦτα λέγε αὐτῇ· Ανάδος τῇ χήρᾳ τὸν ἴδιον 40
ἀμπελῶνα, ϗ μὴ θελήσῃς ἀκούσαι ἀδικήσασα αὐτόν. ἡ δ' Εἶπεν, ἤδη γέγραφά σοι τί
ὤφειλες ποιῆσαι τῶν πρὸς ἐμὲ βασιλέων πρὸ τῶν τοιούτων τόπων, δεδωκυῖα αὐτῇ τὸν προ-
κάμησιν τῆς ὑπαλλαγῆς τοῦ αὐτ' αὐτοῦ, ἢ τῆς τούτου τιμῆς. ὁ δ' Ιωάννης πρὸς αὐτόν, Εἶπόν
σοι, ἐ πάλιν λέγω, "ἀνάδος τῇ χήρᾳ τὸ ἴδιον. οὐδὲν γὰρ ἀλλότριον ζητεῖ παρά σοῦ. ἡ δ' βα- Χ. ἀλλότ
σίλισσα

οἰλιαται λέγῃ αὐτῷ· μὴ οὕτως ἀνθρώπλεγε βασιλεῦσιν. οὐ γὰρ ὠφελήσῃ σοι τοῦτο. ἀποκριθεὶς ὁ πάλιν λέγῃ αὐτῇ· ἀπόδος τὸν ἀμπελῶνα, ἐὰν μὴ ἀφορμαίζου εἰς τὰ ἁγιαστὰ νόμους, καὶ μάλιστα εἰκὸς καὶ ἐντεῦθεν ἀπίστων ἐκτεθεῖσας. πάντες γὰρ οἱ βασιλεῖς, νόμοι εἰσί· καὶ σοῦ σε κωλύει ἀνατρέπλαι ἀδίκους νόμους ὁ ὅρους βασιλίδι οὖσῃ καὶ γυναικὶ βασιλέως. λοιπὸν μὴ θελήσῃς ἀκοῦσαι, νέα Ιεζάβελ, ἐκ παραγενῆ ὅπου σε καθάραι ἰσοδυνάμουσαν ἐκείνῃ τῇ καθαρᾷ. τούτων ῥηθέντων, θυμῷ πληθεῖσα ἡ βασίλισσα κελεύει τὸν Ιωάννην ἀξιωθῆναι τοῦ παλατίου βίᾳ, ἐκφοβήσασα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς ἐγκεκρυμμένον ἰὸν τοῦ διαβόλου, λέγουσα παῤῥησίᾳ· ἐγὼ ἐμφυτεύσω ἐκδικήσω εἰς τέλος· καὶ οὔτε τὸν ἀμπελῶνα ἀποδώσω, οὔτε τὸν ἀντ' αὐτοῦ, οὔτε ὃ τίμημα αὐτοῦ· οὔτε σὺ δυνήσῃ νικήσαι με, καὶ ἀναγκάσαι ποιῆσαι, ὅσα οὐ θέλω· ἀλλὰ καὶ σὲ διδάξω μὴ καταφρονῆν μου.

41 *Iohannes Imperatricē ecclesiā arcet.*

Ὁ δὲ Ιωάννης ἀξιοῖ τὸν παλατίου, παῤῥησιαζόμενος ὁ Εὐτυχιανὸς παῤῥαγγέλλει αὐτῇ λέγων· εἶπον τοῖς θυρωροῖς τῆς ἐκκλησίας, ἵνα ὅταν παῤῥαγένηται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡ βασίλισσα, κλείσωσι κατ' αὐτῆς τοὺς πυλῶνας, καὶ μὴ συγχωρήσωσιν αὐτῇ εἰσελθεῖν, μήτε τινὰ τῶν συνόντων αὐτῇ, ὅτι Ιωάννης ἐπέτρεψεν ἡμῖν τοῦτο ποιῆσαι. ὁρᾶτε μὴ παῤῥακούσητε. τῆς δὲ ἑορτῆς τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ ξύλου τοῦ σωτῆρος καταλαβούσης, συνήγετο πᾶς ὁ λαὸς τῆς πόλεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος μετ' αὐτοῦ, καὶ ἡ περίχωρος τῆς πόλεως, καὶ οἱ πρεσβεύοντες ξένοι, οὐ μόνον ἀφ' τῆς ἑορτῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ ὃ ἀκούσαι τοῦ τοῦ Ιωάννου ἐξηγήσεως. ἀλλ' ὁ Ιωάννης τῇ τοῦ πνεύματος δυνάμει καταλαμπρυνθεὶς, ἤρξατο ὁμιλεῖν τῷ λαῷ ἐν ἱστορίαις πολλαῖς. πάντες δὲ ἐθαύμαζον εἰς τὸν ἐν Θεοῦ δοθεῖσαν αὐτῷ σοφίαν, καὶ πῶς διέλυσεν αὐτοῖς τὰ ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς δυσπρομύθητα καὶ δυσνόητα, καὶ ἐκφέροντα αὐτὸν, ὑφαίνοντες εἰς τὸν ἀέρα μυθικὰς χλανίδας ἑαυτῷ, ἃ δὲ τὰ περιττὰ τῶν χυτζύλων, ἔτερα δὲ ἐγχειρίζοντες, καὶ ἄλλοι τὰ φακιόλια, βοῶντες, ὡς ἀληθῶς ἄξιος εἶ τῆς ἱερωσύνης ταύτης, πεισκαδίκατε τῶν ἀποστόλων. ὁ Χριστὸς ἐπιμελέσθω ἡμᾶς σῶσαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν καὶ ποιῆσαι ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου, οὗ αὐτὸς ἐδωρήσατό σοι. ἕως δὲ καὶ πλῆθος ἐχλασιάζων καὶ παχυγράφων καὶ φιλοπόνων ἐκλαμβάνωνται τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτοῦ. καὶ ἐξεπλήττοντο πῶς οὐκ ἐβαρβάριζεν ἐν ταῖς λέξεσιν, οὐδὲ ἐδιωτολόγει, ὡς ἄλλοι· ἀλλ' ὡς ἐκ στόματος ἐλάλει. τοῦτον δὲ οὕτως ἐπιτηδευμένον, καὶ πάντων θαυμαζόντων ὅτι ταῖς διδαχαῖς αὐτοῦ, ὡς πληροῦσθαι ὃ προφητικὸν ῥητὸν ἐπ' αὐτῷ ὃ φάσκον, Ὡς θυμιαμάτων πάντων ἡ κατοικία ἐν σοί, πρέπει καὶ ἡ βασίλισσα προσθυρεῖν ἐκκλησίας μὴ πάσης αὐτῆς τὰ φαντασίας, καὶ τῶν κοσμικῶν καὶ τῆς παῤῥησίας θέλουσα εἰσελθεῖν. ὁ δὲ θυρωροὶ τῆς ἐκκλησίας ἐποίησαν κατὰ πάντα τὰ προσταχθέντα αὐτοῖς παῤῥὰ Ιωάννου διὰ Εὐτυχίου τοῦ ἀρχιδιακόνου αὐτοῦ, καὶ ἀπέκλεισαν τοὺς πυλῶνας τῆς ἐκκλησίας ἔμπροσθεν αὐτῆς, μὴ συγχωρήσαντες αὐτῇ εἰσελθεῖν. ἡ δὲ θυμοῦ καὶ αἰσχύνης πληθεῖσα ἔκραξε λέγουσα, κατάμοιχοι πάντες, οἵαν μῆνιν ἔχει ὁ ἀνθρωπος οὗτος εἰς ἐμέ· ὅτι πάντες εἰσελεύσονται ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἀκωλύτως, ἐμὲ δὲ μόνην κωλύει εἰσελθεῖν. μὴ οὐ δυνάμεθα παῤῥαυτὰ καταβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ; ὁ δὲ στενόντες αὐτῇ εἶπον τοῖς θυρωροῖς ἔξωθεν τῶν πυλώνων ἑστῶτες, ἀνοίξατε τὴν διαστολὴν, καὶ μὴ θέλετε παῤῥαφρονῆν. ἀποκριθέντες δὲ ἐκεῖνοι εἶπον πρὸς αὐτούς· οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν τοῦτο πεποιήκαμεν, ἀλλ' ὡς ἐκελεύσθημεν ὑπὸ τοῦ ὀπισθόπτου· καὶ οὐ τολμῶμεν ἀνοῖξαι τὴν κελεύσεως αὐτοῦ εἰσαγαγεῖν αὐτὴν ἐνταῦθα. τότε εἷς τῶν πρόσθεν ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ῥομφαίαν, ἔξέτεινεν αὐτῇ, θέλων παῤῥαξαι τὸν πυλῶνα ἐκ τῆς ἐκκλησίας. παραυτὰ οὖν ἐξηράνθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ γέγονεν ὡσεὶ νεκρά. ἰδόντες δὲ τοῦτο ἡ βασίλισσα καὶ πάντες ἐν αὐτῇ ἐφοβήθησαν σφόδρα, καὶ ἐπέστρεψαν ἐν τῷ παλατίῳ. ὁ δὲ τὴν χεῖρα ἔχων ξηρὰν εἰσῆλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἔστη ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, πάντων ὁρώντων αὐτὸν, ἐκ

ἔκραξε λέγων· ἐλέησόν με, Κύριέ μου πάτερ ἅγιε, ὁ ἰάσαί μου τὴν χεῖρα ξηρανθεῖσαν, ἀφρόνως καθαπτόμησαν τῶν ἱερῶν δόμων. ἤμβλυτον, συγχώρησόν μοι. γνοὺς δὲ τῷ πνεύματι ὁ μακάριος Ἰωάννης τὸν αὐτάδη, δι' ὧν τοῦτο ἔπαθε, λέγει αὐτῷ, ἄπελθε, ἔπίνιψόν σε τὴν χεῖρα εἰς τὸν λυτῆρα τῆς ἐκκλησίας, ὁ ἐλπίζω εἰς τὸν Χριστὸν, ὅτι γλυκάνεταί σοι χεὶρ τῇ πίστει σου. ἀπῆλθεν οὖν ὁ ἀνήρ πος, ὁ σὶλωαμ, ὁ γέγονεν ὑγιής, ἐλθὼν ἐν τῷ μέσῳ δοξάζων ὁ θεραπεύων τὸν Θεόν. ὁ πολλοὶ δὲ ἐθαυμάσθησαν αὐτὸν ἀληθῶς ὑγιῆ γεγονότα, αἴρει αὐτὸν ἐπὶ μιᾶς χεὶρ ὑπὸ Θεοῦ τοῦ δωρησαμένου τῷ Ἰωάννῃ ἰαμάτων χαρίσματα. ταῦτα δὲ πολλὰ ὁκ ἠγνόησεν ὁ βασιλεύς, ἀλλὰ προθέσει προὔλεπε τὰ γινόμενα εἰς τὸν βασίλειον αὐτοῦ, ὁπόταν μέλλῃ ὁ ἥλιος αὐτῆς ὁ σκληρὸν ὁ ἀμετάθετον· ἠγάπα τε ἅμα τὸν Ἰωάννην πολύ, ὁ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν. ἠγωνίζετο δὲ ἡ βασίλισσα τὸ πρόπους ὀξέως αὐτὸν τοῦ θρόνου τῆς ὀρθοδοξίας, ὅπερ ὁ πεποίηκε μικρὸν ὕστερον. ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ ἠδυνήθη τοῦτο πρᾶξαι, ὅτι οὐκ εἶχε τὸν θυμὸν ἀκωλύτως συμπνέοντας αὐτῇ εἰς ἃ μὴ θέμις· ἐφοβεῖτο δὲ τὸν πόλιν, ὅτι τοῖς πλείοσιν ἡδὺς ἦν, ὁ μάλιστα τῷ πλήθει τοῦ λαοῦ ἐν ταῖς ὀρθηγήσεσι ὁ ὁμιλίαις αὐτοῦ ἐπ' ἐκκλησίας. εἰ καί τινα μυστήρια ἦσαν ἐν αὐτῇ φρονηματίζόμενα ὑπὸ τῆς βασιλίσσης, ἅπερ δι' αὐτὸν οὐ προσεῖχον τῷ Ἰωάννῃ.

43 *Epiphanius Constantinop. concilio habito damnat Originis libros, Iohanne non assentiente.*

Μεθ' οὗ πολὺ δὲ ὁκ τῆς Κύπρου ὁ ἐπίσκοπος Ἐπιφάνιος ὅτι τὸν Κωνσταντινούπολιν ἔρχεται ταῖς ὑποθήκαις Θεοφίλου πειθεὶς, ἐπισκομιζόμενος ἐν ταὐτῷ τὰ καθαιρετικὰ βιβλία τοῦ Ὠριγένους, δι' ὧν ὁκ ἄλλον Ὠριγένην ἀκινώνητον εἶδε ὑπέφηνεν, ἀλλὰ τὰ βιβλία μόνα διέβαλε. προσορμίσας οὖν τῷ ὅτι Ἰωάννου μαρτυρίῳ (ἀπέχει δὲ τοῦτο ἑπτὰ σημεῖα τῆς πόλεως) ὁ ἐξελθὼν τῆς νεὼς, σαλεύειν τε ἐπιτιλέσας, ὁ ἀχάριστον χεροποίησας, αὖθις ἐπὶ τὴν πόλιν εἰσέρχεται, ὁ τὸν μὲ τοῦ Ἰωάννου προεστῶτα ἐξέκλινε Θεοφίλῳ χαριζόμενος, ἐν ἰδιαζούσῃ δὲ καταλύει μονῇ. ἐν συγκαλῶν οὖν ἐπισκόπων τῶν ἐπισκόπων, τὰ καθαιρετικὰ βιβλία τοῦ Ὠριγένους ὑπομεγίνωσκεν, ὁκ ἔχων μόνον τι λέγειν πρὸς αὐτά, δοκεῖν δὲ αὐτῷ ὁ Θεοφίλῳ ἐκκαλλῦναι αὐτά. καί τινες μὲ ἀμφιβάλλοντες τὸν Ἐπιφάνιον προσυπέγραφον, πολλοὶ δὲ ὁ τοῦτο ποιῆσαι ἐξετράπησαν, ὧν ἦν ὁ Θεότιμος ὁ ἐπίσκοπος Σκυθίας, ὃς πρὸς τὸν Ἐπιφάνιον τοιάδε ἀπεκρίνατο· ἐγὼ, ἔφη, ὦ Ἐπιφάνιε, οὔτε τὸν καλῶς πάλαι κεκοιμημένον καθυβρίζειν ἀμείνω μαι, οὔτε βλάσφημον ἐπιχεῖρῆσαι πρᾶγμα τολμῶ, σκανδάλων ἃ ὁ πρὸ ἡμῶν ὁκ ἠθέτησαν· ἄλλως τε μήτε κακὴν διδασκαλίαν ἐν τοῖς Ὠριγένους βιβλίοις εὑρών. προσκομίσας τε βιβλίον αὐτὸν ἐπιδείκνυμι, ὃ δὴ ἐπῆγε λέγων· ὁ ταῦτα ὑβρίσαντες εἰς τὰ, θεῖ ὧν ὁ λόγοι, ὑβρικότες ἐλάθον ἑαυτούς. ταῦτα μὲ ὁ ἐπ' εὐλαβείᾳ ἐν βίου ὀρθότητι θεοφιλοῦντος Θεότιμος πρὸς αὐτὸν τὸν Ἐπιφάνιον ἀπεκρίνατο. Ἀθανάσιος ὁ τῆς ὁμοουσίου πίστεως ὑπερασπιστὴς ἐν τοῖς κθ' Ἀρειανῶν λόγοις μεγάλῃ τῇ φωνῇ μαρτυρεῖ τῆς οἰκείας πίστεως τὸν ἀνδρα καλῶ, ὃν ἐκείνου λόγους τοῖς ἰδίοις συναπτων ὁ λέγων· Ὁ Ἀθανάσιος, φησι, ὁ φιλοπονώτατος Ὠριγένης πάλαι θεῖ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὴν ἀμήτορα δόξῃ μαρτυρεῖ, συναίδεται αὐτῷ λέγων τῷ πατρί. ἐλάθοντο οὖν ἑαυτοὺς οἱ λοιδορησάμενοι Ὠριγένει βλασφημήσαντες ἐν τῷ ἐπαινέτῃ αὐτοῦ Ἀθανάσιον. ὁ μὲν οὖν Ἰωάννης ὁκ ἠναλάκτησεν, ἐφ' οἷς πολλὰ κακὰ ἐποίει ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ Ἐπιφάνιος χαριτόνια, ἀλλὰ προεκάλει σὺν τοῖς ὀρθοδόξοις συμμένειν αὐτῷ. ὁ δὲ ὁδὲ συνθύεσθαι ἐλεγεν, ἐὰν μὴ ὁδὲ μὲν θεῖ Διόσκορον ἐξελάσῃ τῆς πόλεως, αὖθις ἐν καθυποχρεώσῃ τοῖς καθαιρετικοῖς τῶν Ὠριγένους βιβλίοις. Ἰωάννου δὲ ταῦτα ποιοῦντος καὶ πλημμελοῦντος, καὶ λέγοντος, μὴ δεῖν πρὸς καθολικῆς ἐκκλησίας προεστῶτι ποιεῖν, ὅτι ἑτέραν βουλὴν οἱ ἀπηλθότες πρὸς Ἰωάννην ἔχοντες τὸν μέγαν Ἐπιφάνιον ἀγουσι. κατασκυθρώζουσι γὰρ, μνησθέντες τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐπωνύμου τῶν ἀποστόλων συνάξεως γενέσθαι, προστελθεῖν αὐτὸν, καὶ ὅτι τοῦ λαοῦ πονοῦσι ἀφαιρεῖσθαι λυπεῖ τὰ Ὠριγένους βιβλία, ἀποκηρύξαι δὲ τὸν θεῖ Διόσκορον, καὶ ἐξορίσαι Ἰωάννην, ὡς καὶ αὐτὸν ἐκείνοις πεθόμενον.

Ταῦτα

ταῦτα ἀπηγγέλη τῷ Ἰωάννῃ. καὶ τῇ ἑξῆς τῶν Ἐπιφανίῳ τὴν ἐκκλησίαν ἤδη κατειληφότι δηλοῖ λέγων Σαραπίωνος τάδε· Παρὰ καιρὸν παρῆλθες πολλά, ὦ Ἐπιφάνιε, παρῆλθον μὴ χειροτονήσας σε τοῖς ἐμοὶ ἐκκλησίαις πεπομένοις, εἶτ' ὄπισθεν ἐμοῦ σε αὐταῖς ἐλειτούργησας, οἰκείαν αὐθεντίαν χρησάμενος· πάλιν τε αὐτὸ παρῆλθες πρᾶξαι πειρώμενος, σὲ δὴ τῶν αὐτῶν ὑπεξέπεισε σεαυτῷ. φύλαξαι οὖν μὴ ταραχῆς σε τῷ λαῷ γλυκυθυμήσας ἐκ ταύτης κίνδυνον ἀναδέξῃ. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἐπιφάνιος ἐβουλήθη εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Γνοῦσα δὲ ἡ βασίλισσα τὴν παρὰ ἀλλήλοις Ἰωάννου καὶ Ἐπιφανίου λύπην, μεταπέμπεται Ἐπιφάνιον παρὰ ἑαυτὴν, καὶ λέγει αὐτῷ· πάτερ Ἐπιφάνιε, ὡς οὐκ ἀγνοεῖς, πᾶσα ἡ τῶν Ῥωμαίων βασιλεία ὑπὸ τὴν χεῖρά μου ἐστί· καὶ ἰδοὺ σήμερον πᾶσαν τὴν ἱερωσύνην τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς σοι δίδωμι, ἐὰν μὴ ἀκούσῃς εἰς εἴ τί σοι λέγω, καὶ ἰατρεύσῃς μου τὸ ἄλγος τῆς ψυχῆς. ὁ δὲ μέγας Ἐπιφάνιος, λέγε, φησὶν, ὦ τέκνον, καὶ κἂν δώσῃς μοι πολλὰ παρὰ οἰκοδομὴν καὶ σωτηρίαν τῆς σῆς ψυχῆς. τότε νομίσασα παίζειν ὡς πρὸς ἑαυτῆς θέλημα ἐκλιποῦσαν αὐτὸν, εἶπεν· ὅπως Ἰωάννης ἔσται ἀλλότριος τῆς ἀξίας τῆς ἱερωσύνης γενόμενος ἀπάγκτας φέρῃ καὶ βασιλέων, μὴ ἀπονέμων ἡμῖν τὸν δέοντα τιμὴν, λέγεσθαι αὐτὸν καὶ αἵρεσίν τινα ἔχειν παρὰ τὴν ἡμετέραν, ἀπὸ πολλοῦ χρόνου καταπέπεται μου ὁ λογισμὸς ποιῆσαι στιχοδον, καὶ τὸν ἐκκήρυκτον ποιῆσαι τῆς ἀξίας τῆς ἱερωσύνης, ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ δυνάμενον ταύτης ἀνθέξασθαι, ὅτι θεῖον καταῤῥᾶσαι· ὅπως ἡ ἐμὴ βασιλεία σὺν πᾶσιν εἰρηνεύσῃ ἀπὸ τοῦ νῦν. ὡς δὲ ταῦτα ἐλάλει ἡ βασίλισσα πρὸς Ἐπιφάνιον, ἀπὸ τοῦ πολλοῦ θυμοῦ ὅλη παρεκίνητο. πάλιν δὲ αὐτῷ εἶπε· τῆς σῆς πατρικῆς ἀγωστοσύνης ὄσης καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπακοῆς σὺν τούτοις, οὐ χρεία λοιπὸν καὶ σοῦ ἀλλοῦ πατέρας εἰς κόπον ἐμβῆναι καὶ ἀγαγεῖν σὺν τούτοις. λοιπὸν εἴ τινά σοι ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει, καθίσησον ἐπίσκοπον, καὶ τοῦτον ἐκδέχου τῆς ἐκκλησίας. ἐγὼ γὰρ παρασκευάσω πόλεις πειθηνιάσαι σοι. εἶπε δὲ αὐτῇ Ἐπιφάνιος· ἀνεξικάκως, τέκνον, ἄκουσον τοῦ σοῦ πατρός. ἡ δὲ εἶπε· λέγε, πάτερ· εἴ τι κελεύεις, καὶ γὼ εἰς πόλιν θεραπεύσω καὶ ἐμὸν πατέρα. εἶπεν αὐτῇ λοιπὸν ὁ μέγας Ἐπιφάνιος· εἰ μὲ παρὰ τῆς λέγης αἱρέσεως καταγινώσκεται ὁ Ἰωάννης, καὶ οὐ παραγίνεται ἀπολογούμενος τὴν ἁμαρτίαν ἐπὶ μετανοίᾳ, ἀναξίως ὄντι τῆς ἱερωσύνης, καὶ εἴ τι κελεύετε, ποιοῦμεν· εἰ δὲ παρὰ ὑμετέρας ὕβρεως ζητεῖς τὸν Ἰωάννου τῆς ἐκκλησίας ἀποσῆσαι, Ἐπιφάνιος εἰς τοῦτο οὐ συναινέσῃ, καὶ μάλιστα, τέκνον, ὅτι τῶν βασιλέων ὀρίζεσθαι, καὶ συγχωρεῖ· ὅπως καὶ ὑμεῖς ἔχητε βασιλέα ἐν οὐρανοῖς, ᾧ συνήθως ἁμαρτάνετε, καὶ ἀφίησιν ὑμῖν, ὡς λέγει τοῖς ἁγίοις θαυμασίοις· Γίνεσθε οἰκτίρμονες, ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος οἰκτίρμων ἐστίν. εἶπε δὲ πάλιν πρὸς Ἐπιφάνιον ἡ βασίλισσα· ἐὰν ἐμποδίσῃ ποιήσῃς, πάτερ, τοῦτον Ἰωάννου ὀξοειδῆσαι, σὺν ναοῖς τῶν εἰδώλων ἀνοίγω, καὶ ποιήσω πρόσκυνεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ γλυκάνουσι τὰ ἕλκατα χείρονα τῶν πρώτων. καὶ ὡς ταῦτα ἐλάλει, ἀπὸ τῆς πικρίας δάκρυα κατῃ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς. εἶπε δὲ Ἐπιφάνιος· ἐγὼ, τέκνον, ἀζήμιός εἰμι ἀπὸ τῆς κρίσεως ταύτης· καὶ ταῦτα εἰπὼν ὀξῆλθεν ἀπὸ τοῦ παλατίου. φήμη δὲ διέδραμεν εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν λέγοντες, ὅτι ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ὁ ἱερεὺς καὶ ὁμολογητὴς τῆς Κυπρίων νήσου εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλιστὴν, καὶ ἐποίησε τὸν καθαίρεσιν Ἰωάννου. καὶ λαβὼν ὁ Ἰωάννης δίπτυχον ἔγραψεν Ἐπιφανίῳ· Ἐπιφανίε σοφὲ, σὺ σεσηπίεσας ὅτι τῇ ἐμῇ ὀξοείᾳ; οὐ μὴν ἔτι καθίσῃς ὅτι τοῦ θεόν σε. ὁμοίως δὲ καὶ Ἐπιφάνιος ἀπεγράφει· Ἰωάννη ἀθλητά, δέεσθαι καὶ νίκα. ὅτι δὲ τῷ τόπῳ ᾧ ὀξοειδῆς, οὐ μὴ φθάσῃς. μηδεὶς οὖν τῷ Ἐπιφανίῳ ὑπερβάλῃ φόβον τοῦτον. οὐ γὰρ ὁ τοσαῦτα καλὰ κατορθώσας, εἰς τοσοῦτον βάραθρον κακῶν εἶχε καταλῆξαι, καὶ τοιοῦτον φωσφόρα τῆς οἰκουμένης ἀνεπιλήπτως καθαρᾶς. ὅμως ἀμφότεροι ταύτην ἔχον τὴν ἔκβασιν. οὔτε γὰρ Ἐπιφάνιος τῆς Κύπρου σὺν τῇ πρώτῃ ζωῇ σὺν ἀρχῇ ἐπίσκοπος σὺν

44 *Imperatrix Epiphanium instigat ad depositionem Iohannis, frustrà.*

γὰρ τῷ πλοίῳ ἀπιὼν ἐτελεύτησε) ἡ Ἰωάννης μακρὸν ὕστερον τοῦ θείου ἀπέβη, μὴ φθάσας τῆς διατέρας ὁδοιπορίας τὸν τόπον, ὡς προεῖπον ὁ λόγος δηλώσει.

45 *Iohannes concionem habet contra Eudoxiam: qua, accersito ex Ægypto Theophilo, de Iohannis depositione concilium vocat.*

Ἀποπλεύσαντος τοῦ μακαρίου Ἐπιφανίου ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, μαθὼν ὁ Ἰωάννης ὅτι ἡ βασίλισσα ὀξέως ἔπλεσε μὲν τὸν Ἐπιφάνιον κατ' αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ οὐ σωέβαινε τοῦτο ποιεῖν, θερμὸς ὢν ὁ ἦθος καὶ πρὸς τὸ λέγειν ἕτοιμος ὁ Ἰωάννης, μὴ μελήσας διέξεισι φόβον κοινῶς ὅτι τοῦ λαοῦ καὶ πασῶν τῶν γυναικῶν. ἁρπάζει ὁ πλῆθος τὸν λόγον ὡς αἴτιγμα καὶ τῆς βασιλίδος λεχθέντα, ἡ ὁ λόγος ἐκληφθεὶς ὑπὸ τῶν κακουργούντων εἰς γνῶσιν ἄγεται τῶν κρατούντων. γνοῦσα δὲ ἡ Αὐγοῦστα, πρὸς τὸν βασιλέα εἰσῆλθε τὸν ἴδιον υἱὸν λέγουσα, καὶ προσκυλίζει αὐτὸν στυφόδρα κελεύσαι συγκροτηθῆναι καὶ Ἰωάννην, ὅπως αὐτὸν ἐξορίσῃ τῆς ἐκκλησίας. γράφει δὲ ἡ αὐτὴ Θεοφίλῳ τῷ Ἀλεξανδρείας βπισκόπῳ ταχέως ποιεῖσθαι τὸν πορείαν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀφόβως, στυράξας δὲ καὶ βπισκόπους πλείονας πρὸς τὸ ψηφίσαι τὸν καὶ τοῦ Ἰωάννου στυφόδρα. συγκατασκυλάζει δὲ τούτοις καὶ Σεβηριανὸς ὁ Γαβαλῶν. ἔτι γὰρ τὸν λύπιον ἐφύλαττε πρὸς αὐτόν. οὐ πολὺς δὲν χρόνος ἐν μέσῳ, ἡ πρὶν Θεόφιλος στὺ τῶν ὄξ Αἰγύπτου καλλίστων καὶ τῆς Ἰνδίας περιφανεστάτας καὶ ὀλκάδας ἔχων, πολλοὺς ἐκ διαφόρων πόλεων βπισκόπους κινήσας. ὅτε δὲ τοῦ βασιλέως ἐκέλευε τὸ πρόσταγμα. μάλιστα δὲ στυέρρεον ὅσοι πρὸς Ἰωάννην, ἄλλος δὲ ἄλλην αἰτίαν ἐλυπεῖτο. πρῶτον δὲ ὅσους τῆς βπισκοπῆς ἀπεκύφισε. πολλοὺς γὰρ ὁ μακάριος Ἰωάννης καθῃρήκει τῶν ἐν Ἀσίᾳ βπισκόπων διὰ πολλὰς αἰτίας, ὅτι διὰ τὸν Ἡρακλείδου χειροτονίαν ἀπελελύθη βπὶ τὸν Ἔφεσον. πρώτους δὲν συμφρονήσαντες, εἰς τὸν Χαλκηδόνα τῆς Βιθυνίας στυέρχονται. τότε δὲ ἰὼ βπίσκοπος Χαλκηδόνος Κυρῖνος μὲν ὀνόματι, γένει δὲ Αἰγύπτιος, ὅστις πολλὰ κατὰ Ἰωάννου πρὸς τοὺς βπισκόπους ἔλεγε παιδιὰ, ἀσέβη, ἀλαζόνα, ἀγήνατον. ἤδοντο μὲν οὖν βπὶ τοῖς λεγομένοις οἱ βπίσκοποι. Μαρσυθᾶς δὲ ὁ Μεσοποταμίας βπίσκοπος ἄκων πόδα τοῦ Κυρίνου ἐπάτησεν. ὁ δὲ ὀδυνηρῶς ἐκ τούτου διατεθεὶς, στυδιαβλῆναι τοῖς ἐπισκόποις βπὶ τὸν Κωνσταντινούπολιν δεδιώκηται, ἀλλὰ μόνῳ μὲν αὐτῷ ἐν τῇ Χαλκηδόνι, οἱ δὲ ἄλλοι διαπεράσαντες στὺ Θεοφίλῳ εἰσίεσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὥρᾳ ἕκτῃ * τοῦ σαββάτου. Θεόφιλον δὲ, σθένος τε τῆς ἐκκλησίας ἀπομυησάμενον, σθένει πιμπλὰν τὸν ἐνθυμήμα διαφόρων (φανερῶς γὰρ ὁ ἐχθρὸς λοιπὸν ἐγνώσκετο) τῶν Ἀλεξανδρέων ὁ ναυτικὸν (ἔτυχε γὰρ τότε πρῆγμα ἐν σιτηγοῖς τῶν πλοίων) ἀπομυήσαν στὺ θυμηδίας ἐδέξαντο, καὶ παχρυούμενα τοῖς σέβεσι τὰ ἐπαίνων. ὁ δὲ πραιτῆναι μὲν ἐπὶ τὸ θυκτήριον οἶκον εἰσελθεῖν, ἐν μιᾷ δὲ τῶν βασιλίδων οἰκίᾳ κατεμένῃ, ἡ προσωνυμία Πλακιδιανή. πάντων δὲν συναθέντων ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὐδαμοῦ ἐν τοπο τηρηταὶ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας, οὔτε οἱ βπίσκοποι αὐτῆς. ὁ δὲν βασιλεὺς Ἀρκάδιος ἐκ ἤθελεν ὅλως στυτυχεῖν τῷ Θεοφίλῳ, ἀλλὰ διαπόρει πρὸς τοὺς Ρωμαίων, μὴ γνοὺς ὅπι ἐξεδέχοντο αὐτὸν ἕτερα γράμματα δηλοῦντα αὐτοῖς τὸν τῶν ἑῴας βπισκόπων πρόεσιν. ἡ δὲ βασίλισσα Εὐδοξία προσκαγεσαμένη τὸν Θεόφιλον στὺ τοῖς μετ' αὐτοῦ προσηλυμένοις βπισκόποις, δυατίθεται αὐτοῖς ἐν ἰδίᾳ σκηνῇ χερὶ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, ὅπως τοῦτον, δι' οἵου τρόπου βούλονται, καθαιρώσιν ἀπὸ τοῦ θρόνου, στυθεμένη αὐτοῖς πρᾶσαν τὸν βασιλέα τὸν χρίσιν αὐτῶν προειδυῖαν. θυρῶσά τε ἡ αὐτοῦ διαφωνίας τὸν τότε καθαίρεσιν ἡ βπιβουλίν, φιλοπμησαμένη αὐτοῦ δώροις, ἐς ἀσφαλισαμένη πρὸ αὐτῶν τὰ περὶ τούτου, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ παλατίου, Ἀρκαδίου μὴ τοι μηδὲν ἐκ τούτων ἐγνωκότος. γνοὺς δὲ ὁ Ἰωάννης τὸν τῶν βπισκόπων βπιβουλίν, καὶ ἅπερ στυέθετο τῇ βασιλίσσῃ, ἐξηγήσατό τινα ἐπ' ἐκκλησίᾳ κατ' αὐτῶν ὕστερος ἐροῦντα· Συναγάγετε πρὸς μὲ τοῦ ἱερέως τῆς αἱρεμένης ἐθνικοῖς πράπεζαν Ἰεζάβελ, ἵνα ἔπω αὐτοῖς· Εως πότε χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; Εἰ ἔστι Θεὸς, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ· εἰ δὲ πράπεζα Ἰεζάβελ αὐτὴ Θεός, φαγόντες ἐξεμέσητε. ὅμως δὲ καὶ τῷ Θεοφίλου τοῦτα

γ. Bασ. in.

π. τῇ πόλει

χ. ἀπιόντα

ἴσ. βασιλεῦ

χ. ἀσεβεῖ τόν.

ἴσ. ἀμείνω

τα

τα εἶπε· Τίς ποτε τῶν Αἰγυπτίων ὡς Θεόφιλος γέγονεν, ἀξιακολούθησας πείσματι ἀκολάστῳ γεωργῶν; τίς δὲ τῶν ἀληθινῶν αὐτῶν θεοφιλῶν τὴν μωσαϊκὴν ἐκείνην Εὐδοξίαν οὐ βδελύττεται, ὡς Ἰωσὴφ τὴν Πετεφρὴ δόξαν; ταῦτα μαθόντες Θεόφιλος καὶ ὁ σὺν αὐτῷ ἐπίσκοποι, προσῆλθον τῷ βασιλεῖ Ἀρκαδίῳ ἐπιδεδωκότες αὐτῷ καὶ τὰ ἴσα τῆς ἐξηγήσεως Ἰωάννου. ἐλυπήθη ὁ βασιλεὺς σφόδρα, καὶ ἐξαίρετον ἔχει τὴν βασίλισσαν Εὐδοξίαν, ἐμετεπέμπετο καὶ τὴν Θεοφίλου ἀναγάκτησιν εἰς Ἰωάννην, καὶ κελεύει Θεοφίλῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ ποιῆσαι συνόδου κατ' αὐτόν, καὶ μάλιστα ὅτι πλείων κινηθεὶς ἀπὸ τῆς βασιλίσσης. αὐτὴ δὲ ἡ βασίλισσα Θεοδότην μὲν τὴν δεδωκυῖαν τὰ χίλια νομίσματα τῷ ξενοδόχῳ Ἰσιδώρῳ εἰς ἔχθρδοσιν πεντήκοντα σὺν ἀγάμοις Κληματίνῳ τῷ ὑπάρχῳ τῆς πόλεως, τοὺς δὲ προσκλινομένους τοῖς ἐπισκόποις καὶ κληρικοὺς ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Θεοφίλου συναθροίσασα προκαλεῖται ἀποφυλῶαι τῆς κατ' αὐτὸν κατηγορίας· ὅθεν τοὺς μὲν πειθέντας καὶ ὑποχωρήσαντας δώρεις πλείοσι κατεπλούτισε, τοὺς δὲ μὴ πειθέντας εἰς Θεσσαλονίκην ἐξώρισεν. ἵνα οὖν ὁ Θεόφιλον ἀπαλλάξασα τῶν κατηγορηθέντων κατ' αὐτόν, ἀμελλήτως ἐξώπλισε καὶ τὸν μακαρίου Ἰωάννου. διατρίψας δὲ τρεῖς ἑβδομάδας ἡμέρας ἐν τῇ πόλει, ἵνα τὸν ἐπισκόπῳ Ἰωάννῃ συνευτυχῇ καὶ ὁ ἔθνος τῶν ἐπισκόπων, ἵνα τε ἐπλησίασεν ὅλως τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ἔμενεν ἀναγωνιζόμενος νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν, νέον ἔθνος τῷ παλαιῷ ἐπίσκοπον ἀναδεῖξαι, ὅπως ὁ ἐπίσκοποι Ἰωάννου οὐ μόνον τῆς ἐκκλησίας ἐξέωσαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ζῆν ἀπαλλάξῃ, τὸν μὲν ἀφειδίᾳ χρησίου τὸν δεισιδαιμονεστέρους τῶν κεκτημένων ἀνούμενος καὶ τῆς ἀληθείας, τὸν δὲ πολυτελῆ τραπέζῃ τοὺς γαστριμάργους δουλούμενος, τὸν δὲ πάλιν κολακείᾳ καὶ ὑποχέστι τῆς μείζονος ἀξίας καὶ τοὺς συμφοιτητὰς τῶν κληρικῶν ὑπαγόμενος, συνδήσας τὰς παρεῖας αὐτῶν χρυσίου ταῖς ἡδοναῖς. ἐπεὶ δὲ Θεόφιλος καταφανὴς ἐγένετο τοῖς πολλοῖς ἀποσοβάζων καθ' ὅλης τῆς ἐπισκοπῆς τῶν Ἰωάννου, τότε δὴ καὶ οἱ ἀπεγνῶσι τοὺς Ἰωάννου ἔχοντες, τὴν κατ' αὐτὸν σκυθωπίαν ἐποιοῦντο ἀνυπόστολον. καὶ πολλοὶ μὲν τὸν κλῆρον, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ὑπὲρ τέλει καὶ τὰ βασίλεια μέγιστον ἰσχύοντες χαρᾶς εὑρηκέναι λογιζόμενοι καθ' ὃν αὐτὸν ἀμύνωνται, προσβιαζόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τῆς βασιλίσσης, καὶ χαριζόμενοι αὐτῇ, πλείω εἰς τοῦτο συνωθοῦντο, καὶ πρεσκεύαζον μείζω ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει συνόδου κατ' αὐτὸν γενέσθαι, τοῦτο μὲν δι' ἐπιστολῶν, τοῦτο δὲ καὶ ἀγράφως διαπεμπόμενοι. τότε δὴ ζητῶ ὁ Θεόφιλος προσωπον δαιμονιώδες εἰς τὸν τοῦ δράματος ὑπηρεσίαν, οὗ δὴ καὶ ἐπέτυχε. δύο γὰρ διακόνων ἐκκλησίας τοῦ τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου ὑπὸ πλημμελήμασι προδήλοις ἀπειρημένων τῇ χειροτονίᾳ, καὶ πεισθέντες αὐτοὺς ἐπισκοπῶσαι λιβέλλους τοῦ Ἰωάννου, ὑποχόμενος αὐτοῖς ἀποκατέστησαν εἰς τὴν τῆς λειτουργίας τόπον (ἐν οἷς αὐτῶν τὰ πλημμελήματα, τὸ μὲν φόνος, τὸ δὲ μοιχεία) ὃ δὴ καὶ πεποίηκε. μετὰ γὰρ τὴν ἔξοδον Ἰωάννου ἀπεκατέστησεν αὐτοὺς εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν, δηλαδὴ τοὺς λιβέλλους ἐπιδόντας, οὓς ὑπηγόρευσεν αὐτοῖς ἐκεῖνος, ἔχοντας μὲν ἀληθῆ τοῦτον πλὴν τοῦτο, ὅτι προῆκε παῦσαι μὲν τὴν κοινωνίαν ἀπαγορεύσαντας ὕδατος ἢ πασσάλου, ἵνα μὴ ἀκουσίως τῷ σπέλῳ ἢ τῷ φλέγματι συνεκπτύσωσί τι τοῦ συμβόλου, αὐτοὺς προῆκτος ποιῶ ὃ προῆγμα, βουλόμενον ἐκδιδάσκειν τοὺς βουλομένους. μετὰ δὲ δέξασθαι τοὺς λιβέλλους, συγχέφεται τῇ τῇ Εὐγραφίᾳ ἅμα Σθπειδιανῷ καὶ Ἀκακίῳ καὶ Ἀντίοχῳ καὶ λοιποῖς ἔχουσι μυστικαχίδι μετὰ Ἰωάννου ἐπὶ ταῖς προδοσίαις ταῖς κοσμικαῖς. Εἰώθει γὰρ ὁ μακάριος μετὰ Παῦλον δημοσίᾳ τε καὶ κατ' οἴκους σεμνοπρεπείαν ἐκδιδάσκειν, μάλιστα ταῖς παύταις συνεχῶς ἐπισκήπτων· ὅτι γὰρ ἀειδὲς οὖσαν δέμας μετὰ χρόνου, τί αἰτιᾶται ὃ σῶμα ἐκδιάζεσθε, βοσκήσεις ἐπὶ τὸ μετώπῳ φέρουσαι καθάπερ αἱ ἑταιρίδες, ὑβρίζουσαι καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐλευθέραις, ἐπὶ ἀπάτῃ τῶν ἐντυγχανόντων, ἃ τοῦτο χρῆν; τότε ἐντεῦθεν διεκινοῦτο μετὰ Ἰωάννου κατηγορία πολλή. καὶ ἔκτοτε μὴν τῶν Ὠριγένους βιβλίων μνεία τις ἦν, ἐπεὶ ἑτέρας ἢ ἀτόπους κατηγορίας

ἐτρέποντο. Εἷς δέ τις τῶν πρόντων ὑπέφθη, δοὺς τῷ δικάσει τῷ βασιλῆ, ⁊ ἄκοντα αὐτὸν ἐλκύσας εἰς τὸ στυπέδριον. τοῦτο οὖν ἦν, καθάπερ ὅτι τῶν Ιουδαίων χρεισίου τὰ πρώτα αὐτοῖς ἐξομηλίζοντος. ὡς γὰρ ὁ Ιωάννης στὰς ἐπέρρις τὰ παρεσκήνητα ὑπισχνούμενος καθεζόμενος ἐν ᾧ τειχίνῳ τοῦ ὑπισχνείου, ⁊ διελεγίζοντο ἀξιοπίστως, πῶς ὁ ἀγώνιμος χαλδαϊκὸς παρεσκιάσας εἰς τὸ γραπτὸν δὸν ὑπὶ ἐγκλήμασι, μὴ τοσούτων πρεσβύτερος ὑπισχνούμενος· πῶς δὲ ἀθεσμοι μετικέρεσι ⁊ τῶν κεκτημένων γνώμας, ὑπὸ τὸ χεῖρον ἀφαιρέψας τοὺς πλείονας τοῦ κλήρου. Ἀφαιρεσιώτων γὰρ αὐτῶν, ἐμπνευσθεὶς ᾧ πνεύματι ὁ Ιωάννης λέγει τοῖς προδοῦσιν· Εὔξασθε, ἀδελφοί, ⁊ εἰ φιλῆτε ⓦ Χριστόν, ἐμοῦ ἔτι μὴ τις ἀποστείπῃ τὴν ἐαυτῷ ἐκκλησίαν. Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, ⁊ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκε τῷ ⓦ μακαρίῳ Παύλῳ, ⁊ ὑπὲ πολλὰς ⁊ ἀλίψεις ἀποτείνω τὸ ζῆν, ὡς ὁρῶ. οἶδα γὰρ τὴν σκυθρωπείαν τοῦ Σατανᾶ, ὅτι οὐκ ἔτι μου φέρει τὴν ἐπαγγελίαν τῶν λόγων τῶν κατ' αὐτὸν ἠμοιμένων. ⁊ οὕτως ἐλεγχθῆτε· ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν μνημονεύετέ μου. Συγχεόντες δὲ ἀφάτῳ ἀθυμίᾳ ⁊ μᾶλλον τῶν ὑπισχνουμένων ἐδάκρυον, ἔτερος δὲ ἐξήρχοντο τοῦ στυπεδρίου, τοὺς ὀφθαλμοὺς ⁊ τὴν ἱερὰν κεφαλὴν σὺν ᾧ ἀχέτῳ μακαρίῳ τόματι ἀπαζόμενοι * ᾧ πνεύματι. Προσκαλέσας δὲ ἐπομένως ἅπαντας εἰς τὸ στυπέδριον ὧδε καὶ εἶπε πρεσβυτέροις καθάπερ μιᾶς ἀφομοιούσας, λέγει· καθίσατε, ἀδελφοί μου, ⁊ μὴ κλάετε, ὑπιπλέω με θρυπτόντες. Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός, ⁊ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. ἐφυλλάττο γὰρ καρτερεῖσθαι δίχα τὴν ἀποδημίαν τῆς πρήσεως. ἔλεγε δὲ αὐτοῖς πάλιν, ὅτι Εἰ μεμνοιθύετε, ἀνακαλύψατε ὑμῖν ⁊ μυστήριον, ὅτι πρώτοτε ἔλεγον ὑμῖν, ὁδὸς ὅδιν ὁ πρῶν βίος, ⁊ τὰ χρηστὰ αὐτοῦ ⁊ τὰ λυπηρὰ προδοῦσα, ⁊ πρωτήγυεις τὰ πρόσωπα. ἠγερκάσαμεν, ἐπωλήσαμεν, καταλύωμεν. μὴ ἀμείνους ἐσμὲν τῶν πατριαρχῶν, τῶν προφητῶν, τῶν ἀποστόλων, ἵνα ἀθάνατον ἡμῖν προμείνῃ τὸ ζῆν; ἐπολαλύξας δέ τις τῶν πρόντων ἔφη· ἀλλ' ἀθρωσοῦμεν τὴν ἡμῶν ὀρφανείαν, τὴν τῆς ἐκκλησίας χηρείαν, τὴν τῶν δεσμῶν σύγχυσιν, τὴν φιλαρχίαν τῶν μὴ φοβουμένων τὸν Κύριον ⁊ ταῖς προστασίαις ὑπιδιδόντων, τῶν πλοκῶν τὸ ἀπροσκάτθυτον, τῆς διδασκαλίας τὴν ἐρημίαν. ὑπικρύσας δὲ ᾧ λειχμῶν δακτύλῳ τὸν παρὰν τῆς δεξιᾶς χεὶς (εἰώθη γὰρ ὁ φιλόχριστος ἐν ταῖς κοιμήσεσιν αὐτοῦ ποιεῖν) ᾧ ὁμιλοῦντι εἶπεν· Αρχὴ, ἀδελφέ, μὴ πολλά· ἀλλ' ὃ εἶπον, ταῖς ἐκκλησίαις ὑμῶν μὴ ἀφῆτε. οὔτε γὰρ ἀπ' ἐμοῦ ἤρξατο τὸ διδασκάλιον, οὔτε εἰς ἐμὲ ἐτελεύτησε. μὴ οὐκ ἀπέθανε Μωϋσῆς; οὐχ εὑρέθη Ιησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ; οὐκ ἐτελεύτησε Σαμουὴλ; οὐκ ἐτελείωθη Δαβίδ; ἀπέλιπεν Ιερεμίας τὸν βίον· οὐκ ἦν ὁ Βαρούχ; ἀνῃρέθη Ηλίας· οὐ προεφητεύθησεν Ελισσαῖος; ἐκαρατομήθη Παῦλος· οὐκ ἀπέλιπε Τιμόθεον, Τίτον, Απολλῶ, ⁊ ἄλλους μυρίους; μᾶλλον δὲ τοὺς λόγους τούτους λέγει Εὐλύσιος ὁ Απαμείας τῆς Βιθυνίας· Επισφάγκες ἡμᾶς ὅτι κατέχοντας τὰς ἐκκλησίας ἀναγκαθῶν καὶ κοπωνῆσαι ⁊ ὑποχάλαν. ἔφη ὁ μακάριος Ιωάννης· Κοπιωνήσατε μὲ, ἵνα μὴ χάσητε τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ὑποχαλάσητε δέ· ὅθεν γὰρ ἐμαυτῷ συνοίδα ἄξιον καθαιρέσεως ὑποκρίσας.

46 *Concilium ad Quercū, Chalcedonis suburbanū: cuius decreto primum in exilium pulsus Iohannes in Hieron in ore ponti.*

Οἱ δὲ ἐπίσκοποι τῆς συκοφαντίας προφανῶς ἀναθόμενοι, πόρρω τῆς ἄστεως ἐκάθισαν τὸ στυπέδριον ἐν προαστείῳ τινὶ Χαλκηδόνος, ᾧ ἐπώνυμον Δρῦς, πέριξ θαλάσσης, Ρουφίνου γινόμενοι, ⁊ καλοῦσιν ἐν τοῖς τὸν Ιωάννην ἀπολογήσασθαι περὶ ὧν κατηγορῆτο. ἐκέλευσι δὲ ἅμα αὐτῷ πρῆναι Σαραπίωνα ⁊ Τίγριον ἐπισκόπους πρεσβύτερον, ⁊ Παῦλον διάκονον Ιω. προσκαλούμενον δὲ τῶν ἀπεσταλμένων παρὰ Θεοφίλου, ἐμελλύθησαν εἰσιέναι. Εἰσιόντων δὲ αὐτῶν, ἤρετο ποίου βαθμοῦ εἰσι· λέγουσιν αὐτῷ, ἐπίσκοποι. προσκαλεῖ καθίσαντας εἰπεῖν, ἐφ' ᾧ πρῆσαν. οἱ δὲ λέγουσι· Παρακαλοῦσι ἐσμὲν, μόνον ποιήσατε αὐτὸν ἀναγκαθῶν. κελεύει ὁ Ιωάννης ἀναγκαθῶν. προστάττουσι τῷ παιδαρίῳ Θεοφίλου

λου ἀναγνωσιαν τὴν ἐπαναγρίαν, καὶ ἀνέγνω. ἰδοὺ δὲ ὁ ὕφος τοῦτο· Ἡ συνοδος ἡ ἁγία ἡ ὑπὲρ Δρυῶ συναθροισα Ἰωάννῃ (σκαλεύφαντες ὁλῶς, τυτέστι, τῷ ὑπισχύτῳ, χεάφαντες δὲ ὁ ἐμψυχότατον. φιλεῖ γάρ πως ἡ ἐσχατωμυθία ψυχὴ οὐκ ἀκολουθως βλέπειν, ἀλλὰ φαντάζεσθαι ἃ ὁ πάλαι ἐπαναρρυεῖ) λιβέλλους ἐδοξάμβα κατὰ σοῦ πρεσβύτερος μυρία κακά. ἀπώτησεν τοίνυν, ἐπαγόμενος Σαρακτίωνα καὶ Τίγριον τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ Παῦλον ἀναγνώστην. ἔστι γὰρ αὐτῶν χειρία. οὗτοι γὰρ συγκατηρεσμῶτο τῷ Ἰωάννῃ. ἦσαν δὲ οἱ ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν Διόσκορος καὶ Παῦλος, ἐπόγλυοι καὶ παιδάριοι νέοι. μετὰ δὲ ὁ ἀναγνωσθῆναι τὸν δέλτον, ἀπελέγοισιν οἱ συνόδῳ τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ ὑπίσχοποι, δηλώσαντες τῷ Θεοφίλῳ διὰ Λουπικίνου καὶ Δημητρίου καὶ Εὐλογίου τῶν ὑπισχόπων, καὶ Γερμανοῦ καὶ Σαβίνου τῶν πρεσβυτέρων, πόσων ἀνδρῶν ἁγίων καὶ δικαίων καὶ ἀξιολόγων· Μὴ καταλύειν τὰ πράγματα τῆς ἐκκλησίας, καὶ μὴ σχίζειν τὴν ἐκκλησίαν, διὰ ὃν ὁ Θεὸς σάρκα ἐφόρεσεν. Εἰ δὲ ἀτακτῶν καταλύεις τὸν Νικομήδιας κάμοὶ τεσσαράκοντα τῶν πεντακοσίων ὀκτωκαίδεκα ἁγίων πατέρων τῶν ὑπισχόπων, καὶ ἐπιφόρειον δικάζεις δίκην, σὺ πέρασον πρὸς ἡμᾶς εἰς τὴν Βιθυνομυσίαν πόλιν, μὴ πρεσκαλούμενος Ⓦ Ἀεελ χῖ Ⓦ Καὶν εἰς τὸ πεδίον, ἵνα σε ἡμῖς προτρέψωμεν. ἔχομεν γὰρ χῖ σοῦ ἑβδομήκοντα κεφαλαίων λιβέλλους πρὸς ἡμᾶς ἀδεμιτουργίας ἔχοντας, τῶν πλείους ἐσμὲν τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι τῆς σῆς συνόδου, σωσαθέντες οὐχ ὑπὲρ καταλύσει τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ὑπὲρ εἰρήνης. σὺ μὲν γὰρ εἷς πεντακοστὸς ἕκτος ὢν ἐπαρχίας μιᾶς, ἡμῖς δὲ ἐσμεν πανταχόθεν οὐκ ἀμφόρων ἐπαρχιῶν, ἐν οἷς ἐσμεν τὰ μάλα Ⓦ μητροπόλεται. τὸ ἀκόλουθον ὅτι Ⓦ ἐλάττονα πρὸς τὴν πλειόνων καὶ ἀμφορέων χῖ τὸν κανόνας κρίνεσθαι. ἔχομεν γὰρ σε καὶ τὸν ὑπισχολίου, διὰ ἧς ἐπιτρέψασαν τῷ συλλειτουργῷ ἡμῶν Ἰωάννῃ τὸ μὴ δεῖν ἐπαρχείοις εἰσδίκεσθαι δίκας. ὅθεν πειθόμενος τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὅροις καὶ νόμοις, παρεκάλει σε τὸν κατηγόρους καὶ παύσασθαι τῆς κατηγορίας, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν πρεσβείας. Πρὸς ταῦτα κινηθεὶς ὁ Ἰωάννης τοῖς μὲν ὑπισχόποις αὐτὸς ἔλεγεν· ὑμῖς ὁ δοκεῖ ὑμῖν δηλώσατε· ἐμοὶ δὲ ἀκόλουθόν ἐστι πρὸς τὰ δηλωθέντα μοι ἀντιδηλῶσαι. τοῖς δὲ περὶ Θεόφιλον ἀπεκρίνατο οὕτως· Ἐγώ, εἴ τινά ἐχῶ τις κατ' ἐμοῦ τι λέγῃ, μέχρι τῆς δεῦρο οὐδέποτε ἔλεγον· εἰ δέ τις κατ' ἐμοῦ, καὶ βούλεταί με κρίνεσθαι, τοὺς πρεσβύτερους μου ἐγχρους, οἵτινες οὐκ ἀπ' ἀμφισβητοῦσ, ὅσον δεῖ κριθῆναι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἔξω τῆς πόλεως εἰσὶ δέ, οὓς κρίνεσθαι, Θεόφιλος, οὓς ἐλέγχω εἰρηκότα καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Λυκίας, ὅτι ἀνέρχεσθαι εἰς Ὃ κωμητάτοις, τὸν Ἰωάννου καθελεῖν. ἔστι δὲ ἀγαθὸς ὡς ὢν κρινόμενος οὐτε σωστικὸν τυχεῖν μοι, οὐδὲ σκοπῶσαί μοι. ὃς οὖν πρὸς τῆς ἀκροάσεως τὰ ἐγχρῶν ἐπιτέλεσε, πῶς ἂν ποιήσῃ μετὰ τὴν δίκην; ὁμοίως δὲ καὶ Ἀκάκιον διελέγχω ἐφ' οἷς εἶπεν, ἐγὼ ἀρτύειν αὐτοῖς χύτραν. πρὸς δὲ Σαβινιανοῦ καὶ Αντίοχον, ὃς ἔχειν μεταλεύσασθαι τὰ θεία δίκη, τί φῆς καὶ λέγεν; ὧν ἔχει νεωτεροποιίας καὶ τὰ κοσμικὰ ἄδοντα θεατρα. ὁδοιῶν πρὸς ἐκκλησιάζεσθε, εἰ μὴ ἀληθῶς βούλεταί με ἐλθεῖν, τούτους τοὺς παρεῖναι, εἰ μὲν ὡς δικασταὶ, ἐκβάλλειν τοῦ συνεδρίου· εἰ δὲ ὡς κατηγόρους, ἵστασθαι εἰς τὴν κρίσιν, ἵνα γνῶ ὅπως χρὴ ζωμαι, πότερον ὡς ἀπολύκτος, ἢ ὡς δικαστὰς· καὶ πάντως ἐλεύσομαι οὐ μόνον πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην συνόδον. ὥστε οὖν γνῶτε, ἐὰν μυριάκις ἀποστείλητε πρὸς μέ, οὐδὲν σπέρον ἀκούσεσθε πρὸς ἐμοῦ. Τούτων ἐξελθόντων, νοτάριος ἦλθε πρὸς πόδας χαλκᾶ ἔχων βασιλικόν, ὃ ᾧ πρεσβεύθησαν ἅπαντα αὐτοῦ ἀπαντῆσαι εἰς τὴν δίκην. μετὰ δὲ τὴν ἀπόκρισιν τὸν πρὸς νοτάριον ἐμέμψαντο δύο πρεσβύτεροι τῆς Ἰωάννου, Εὐγένιός τις, ὃς μισθὸν τῆς κατ' αὐτοῦ συκοφαντίας, τὴν πρεσβείαν ἔλαβεν Ἡρακλείας, καὶ ὁ κουβικουλάριος Ἰσαάκιος, ἵνα μή, ὡς ἄλλως εἶπε, λέγοντες· ἐβλάψατε σε ἡ συνόδος, πέρασον πρὸς ἡμᾶς ἀπολογησόμενος πρὸς τὰ ἐγκλήματα τὰ κατ' σοῦ ὑπεβλήθη ἡμῖν. πρὸς ταῦτα ὁ Ἰωάννης ἀπεβλώσ-

σε

στε δι' ὀπισολῶν ἑτέρων. Ποία ἀκολουθία, μήτε τὸν ἐλθρὸς μὴ ἀξιώσαντες, καὶ μὲ ὃ ἀγὲ τ ἐμῶν κληρικῶν μεταστέλλου. Λουπικίνου ὃ ϗ Δημητρίου ⸌ Εὐλεσίου τῶν ὀπισκόπων, τῶν ⸌ τοῦ Ἰωαννίου καλέντων τοὺς τὸν τοῦ Θεόφιλον, τῶν ἁγιομονύων τρὸς αὐτὸν, καὶ ἀπαγλειλάντων αὐτῖς, ὁ τε Θεόφιλος ϗ ⓐ συν' αὐτῷ ὀπίσκοποι κρατήσαντες αὐτοὺς, ⓦ μὴ ἐδειρεν, ⓦ ὃ τοὺς ἐξέχισαν, ⓦ ὃ σίδηρα τῷ τραχήλῳ τοὺς ἐθηκεν, ἅπερ ἦσαν εὐτρεπίσαντες τῷ ἁγίῳ Ἰωαννίῃ, ἵνα ὕτω βληθεὶς ⸌ εἰς πλοῖον ⸌ εἰς ἄδηλον ἀποσταλῇ τόπον, τῶ δαίμονος ἀγελασάντος αὐτοὺς, καθάπερ λέοντας. ἐπεὶ ὃ Ἰωαννὴς τὺς καλουμένους ὡς ἐλθροὺς τοῦ ἐγκαφέτο, οἰκιδιωτικῶ ὃ ἐπεκαλῆτο στιόδου, ἰδὼν τὴν δυσμὴν αὐτῶν γνώμην, ἑαυτὸν ⸌ τοῦ ἔσχεν. ⓐ ὃ ἡμιτάδες τοῦ ἐξόντες ⸌ τὸν μνήματα ἁράχνης ἀδρανέστερα τρὸς ἀφοσίωσιν, ἀποφαίνονται ϗ τῶ μακαρίου Ἰωαννίου, ϗ καταψηφισάμενοι αὐτῶ καθεῖλον αὐτὸν, ὕπνος τοῦ τρόσωπον ⸌ εἶδον, τοῦ φωνῆς ἤκουσαν, ⸌ ἡμέρᾳ μιᾷ τὴν ⸌ τὸ πολλῷ χρόνῳ ὑφανομμένων κακίαν συμπεραιώσαντες. ἀνεπίσχετον γὰρ ὁ δαιμονιῶδες ὅρμημα. Οὐκ ἀνέβλυον σκέψιν, καὶ πέμψαντες ὧ βασιλῆ ἀναφορὰν τοῦ ἐταξαν. ὅθεν κατηγορηθεὶς ὁ Ἰωάννης ὅτι τίσι κακοῖς, ⸌ στωειδῶς ἑαυτῷ, ἀπολυτῆσαι οὐκ ἠθέλησε. ⓦ ὃ τοιοῦτον καθαιροῦσι ⓐ νόμοι, ὁ δὴ ⸌ τοῦ ἐστι· τοῦ ἔχουσι δὲ ⓐ λίβελλοι ⸌ καθοσιώσεως ἐγκλήμα· κελεύουσι οὖν ἡ νόμῳ εὐσέβεια ϗ ἄκοντα αὐτὸν ἀξιωθῆναι, ⸌ δίκας δοῦναι ὅτι τῇ καθοσιώσει, ὅθεν ἡμῖν οὐκ ἔξεσι ταῦτα ζητῆν. Ὦ τεισάθλιοι, ἃ φρονεῖτε ⸌ ποιῆτε, αἰσχύνεσθε ταῦτα τρᾶττοντες, οὐ Θεοῦ, ἀλλ' ἀνθρώπους αἰδούμενοι ϗ φοβούμενοι. ἐῶ δὲ ἡ καθοσίωσις, ἡ εἰς τὸν βασιλικὸν λαὸν εἰσδύεια, ὡς σκῆνοι ἀνιώμεγκεν, ὅτι εἶπεν αὐτῷ Ἰεζάβελ ϗ ⓐ ὡν ἀμάσιοι ⓦ δεῖ ξίφους αὐτῶ θάνατον προθῆσαντες ἰδῆν, ὕτως ἀνιώμεγκεν. ὁ δὲ Θεὸς τύτων ἐφιμέρωσε τὴν σκληρότητα καὶ τὸν, ϗ τῶν ἀρχόντων ἐμαλάκυνε τὴν καρδίαν, καθάπερ ὅτε τῶ Δαυὶδ συνέβη ⸌ ἐν Βαουλῶνι. σκῆ γὰρ ⓐ λέοντες ἡμερώθησαν ἀφειδήσαντες τῶ προφήτου, καὶ ἐδυσώπησεν ὁ Θεὸς τοὺς τῆς φύσιν" ἀγελωθέντας δὲ τῆς ϗ φύσιν ἀγελωθέντων· ὁ δὲ βασιλᾶς, ὡς ἱερεῦσι πιστεύσας, μήτε τῆς κατηγορίας ἀκούσας, μήτε τὴν ἀπολογίαν προσδεξάμενος, ὡς ἐλεγμένον ἐφ' οἷς ἠπιάθη, τοῦτο κελεύει ⓦ Ἰωάννου ἀξιωθῆναι τῆς σκληρότητος, κόμητος ἀποσταλέντος συν' γραπτικῇ βοηθείᾳ, καθάπερ ὅτι βαρβαρικῆς παρατάξεως. τῦτο ἀπαγγελθὲν" τοῦ ἑτέρου, ⸌ εἰς μείζω ὀξῦναι τὸ πλῆθος ὠρμῶ ϗ " δεινοπαθήσαντες οὐ συνεχώρουν ἀφέλκεσθαι αὐτὸν τῆς σκληρότητος, ἀλλ' ἐδόκουν δεῖν κρίνεσθαι τὰ κατ' αὐτὸν ὅτι μείζονος συνεδρίου. τῦ βασιλέως δὲ ὃ τρόσταγμα σκληρύνοντος τὰ τῶν αὐτὸν ἀξιωθῆναι, ϗ ἐπ' ἐξορίας ἀπαγαγῆν. τῦτο γοῦν ὁ Ἰωάννης πρώτῃ ϗ τὴν καθαίρεσιν ἡμέρᾳ τοῦ ὃ μεσημβρινοῦ, ἑαυτὸν ὑπιδέδωκε, λαθὼν ὃ πλῆθος. ἐφυλάττετο γὰρ, μή τις ταραχὴ γένηται δι' αὐτὸν. ϗ ὁ αὐτὸ Ἰωάννης ἀπήγγελτο ὅτι τ ἐξορίας ⸌ εἰς ⸌ τόμαρ τῦ Πόντου χειμάρρῳ Ἱερῷ (οὕτω γὰρ σκῆνο ὃ ὑπάτειον ὠνομάζοσιν) ὁ ϗ λαὸς ἀφόρητα ἐσασίαζεν ⸌ τῇ πόλει, οἷα ⸌ τοῖς τοιύτοις φιλῆ γίνεσθαι. πολλοὶ γὰρ τῶν ἀπεχθῶς τοῦς αὐτὸν ἐχόντων ἐπ' οἴκων μεταβάλλοντο ⸌ συκοφαντεῖσθαι ἅλεγον, ὃν μικρὸν ἔμποσθεν καθηρημένον ἐπιθύμουν θεάσασθαι. πλείους οὖν ⸌ ἀφ' τῦτο ἐλθόντο ⓐ καταδοκοῦντες ϗ τῦ βασιλέως ⸌ τῆς στιόδου τῶν ὀπισκόπων, μάλιστα Θεοφίλου τὸν αἰτίαν τῆς σκυθρωπίας ἐπίστων. ὁ γὰρ ἐπὶ λανθάνειν ὅτι τύτοις ἡδύνατο, σκ πολλῶν ὠφ' ἑῶν ϗ ἄλλων πικρηρίων, μάλιστα ὃ ὅτι τοῖς τοῦ Διόσκορον τοῖς ἐπιλεγομένοις μακρεῖς βύβλοις μὴ τὴν Ἰωάννου καθαίρεσιν σκοινώνησε. τότε δὴ ϗ Σθυπεληνὸς ἐδίδασκεν ἐπὶ τῆς σκληρότητος, δικαίως δοκῶν δέχεσθαι ⓦ Ἰωάννου, φήσας, ⸌ εἰ ϗ μηδὲν ἄλλο κατέγνωστο Ἰωάννης, ἀλλ' οὖν γε ἱκανὸν ἔγκλημα τοῦς καθαίρεσιν ὃ ἀλαζονικὸν ἦθος αὐτῦ. πολλὰ ὠφ' γὰρ τὰ ἀμβρότιματα συγχωρῆσαι τοῖς ἀνθρώποις, ϒ περηφάνοις ὃ ὁ Θεὸς ἀνθίστασται, ὡς δηλοῦσιν αἱ θεῖαι γραφαί. Ταῦτα λεχθέντα φιλονεικότερον ἐποίει ὃ πλῆθος.

Ψαλ. γ. λδ.

Μετὰ

Μεζὰ οὖν τὴν καθαίρεσιν τ̃ μακαρίου Ἰωάννου χαράξας γράμματα ὁ Θεόφιλος πρὸς Ἰννοκέντιον Ⓟ πάπαν Ρώμης, ἀποστέλλει αὐτὰ μετά τινος δραγγάριου αὐτ̃ Ἀλεξανδρέως, ἐν οἷς προδιέφερε καθηρηκέναι Ⓟ Ἰωάννην. οἷς γράμμασιν ἐντυχὼν μικρὸν ὑστερώτερον, προπετείας τε τύφου κατηγορεῖ Θεόφιλον, ὅτι μόνος γεγράφηκε, καὶ σαφῆ τὴν γνῶσιν οὐκ ἔπεμψε, δι' ὃ καθεῖλεν, ἢ μὴ πίων. ὅτι τούτοις ἔμφυεν, δυσγράφευν μὴ θέλων διὰ τὸ κοσφον τ̃ πράγματος. ἐν οἷς δηλοῖ τινος, ὀνόματι Εὐσέβιος, τῆς Κωνσταντινουπολιτ̃ν, ἐκκλησιαστικ̃ν ἕνεκα πραγμάτων διαπεμφθὲν ἐν τῇ Ρώμῃ, προσελθὼν τῷ πάπᾳ Ἰννοκεντίῳ, ἐντευκτικοὺς λιβέλλους ἐπέδωκεν αὐτῷ ὁρκίζων μικρὸν δυσωπῆσαι χρόνον, ὑπομνῆσαι τῆς συνοδικ̃ς τὴν ἀποκάλυψιν. μεθ' ἣν τρεῖς ἡμέρας ἐπέστησαν ἐπίσκοποι τέσσαρες τ̃ μέρους Ἰωάννου, ἄνδρες δίκαιοι, Παυσόφιος Πισιδίας, Πάππος Συρίας, Δημήτριος Γαλατίας δευτέρας, Εὐγένιος Φρυγίας, ἀσαδόντες ἐπίσκοπαι, μίαν προὸς ταῖς δυσὶ, τὴν μὲν τ̃ μακαρίου Ἰωάννου, τὴν δὲ τ̃ παραχρῆμα ἐπισκόπων τ̃ κοινωνικ̃ν Ἰωάννου, τ̃ δὲ συνδυρεθέντων αὐτῷ ἰδίᾳ ἐδήλωσαν αὐτῷ Ⓟ περὶ Θεόφιλον πράσσειν πρὸς αὖθις τὸ δρᾶν, τὴν δὲ ἄλλην τ̃ κλήρου Ἰωάννου, συμφωνοῦσας τρεῖς, ἅπαν δίκτεσιν ὀδυρμὸν σημήνασαι. πρὸς τούτοις αὖθις ἀπέστειλε ὁ πάπας Ἰννοκέντιος ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσι τὰ ἴσα τῆς κοινωνίας, ἀθετήσας τὴν δόξασαν κρίσιν γεγενῆσθαι παρὰ Θεοφίλου, εἰ πὼν δεῖν ἑτέραν ἀνεπίληπτον συνκροτηθῆναι σύνοδον δυτικ̃ν τε καὶ ἀνατολικ̃ν, ἵνα χωρισθέντων τ̃ συνεδρίου φίλων πρόσωπον, ἔπειτα ἡ κρίσις ἐξέλθῃ. οὐδὲ γὰρ ὁποτέρων αὐτ̃ν ὀρθὸν ἦν, ὡς ἐπιπλῆξον, δικαστήριον. ὀλίγων δὲ ἡμερ̃ν διαδραμουσ̃ν, γράφει ἑτέρα γράμματα ὁ αὐτὸς Θεόφιλος πρὸς τὸ μακάριον Ἰννοκέντιον, καὶ ἀποστέλλει αὐτὰ διὰ Πέτρου πρεσβυτέρου αὐτ̃ Ἀλεξανδρέως, καὶ Μαρτυρίου διακόνου Κωνσταντινουπολιτ̃ν ἐκκλησίας μὲν καὶ πίων ἐπομνημάτων, ἐν οἷς δῆθεν ἐδόκει κατακεκρίσθαι ὁ Ἰωάννης παρὰ πεντηκοντατεσσάρων ἐπισκόπων, ὧν Ⓟ μὲν εἴκοσι σὺν νέα ἦσαν Αἰγύπτιοι, ἑπτὰ δὲ τ̃ν ἄλλων κλιμάτων. καὶ ὅτι ὁ Ἰωάννης φιλαρχίας παθὼν κινούμενος δεκατεσσάρεσι ἐπισκόποις καθῆρηκεν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, καὶ οἰκείᾳς αὐτ̃ αὐτ̃ν ἐχειροτόνησεν. οἷς ἐπομνήμασιν ἐντυχὼν ὁ πάπας Ἰννοκέντιος, καὶ θυρὼν μήτε ἀπὸ αἰτίας ὑστέρας βαρείας, μήτε τ̃ Ἰωάννου πρόσωπα ἐλεγχθέντα, ἔμεινε καταμεμφόμενος τ̃ Θεοφίλου μανίας, ὅτι καὶ ἐπὶ τοσούτοις τοιαύτην [ἀπότομον] ὀξέβεσε ψῆφον. ἀπολύσας οὖν αὖθις μὲν ἐλεγκτικ̃ν γραμμάτων, ἠυχετο τὸν Θεὸν ἱκετεύων μὲν νηστείας τε ὅλης τῆς ἐκκλησίας πρὸς ἀλυσθῆναι μὲν τὴν διχοστασίαν, συναρμοσθῆναι δὲ τὴν φιλαδελφίαν. ἵν' δὲ τ̃ν γραμμ̃ν ἡ δυνάμις αὕτη.

Ἀδελφὲ Θεόφιλε, ἡμᾶς καὶ σὲ ἴσμεν κοινωνικὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην, ὡς καὶ σὺ τοῖς πρώτοις γράμμασι φανερὸν ἡμῖν τὸν γνώμην ἐποιήσω μῦν. καὶ νῦν δὲ οὐκ ἐκζητοῦντες τῆς αὐτ̃ς προαιρέσεως, πάλιν σοι τὰ αὐτὰ γράφομεν, καὶ ὁσάκις ἂν ἀποστείλῃς, ὅτι ἐὰν μὴ δέουσα κρίσις προδικολυθήσῃ, ὅτι τοῖς παγγιωδῶς γεγυμνασμένοις, ἀμήχανον ἐστιν ἀληθῶς ἡμᾶς ἀποστῆναι τῆς Ἰωάννου κοινωνίας. ὡς γνῶ εἰ θαρρῇς σὺ τῷ κριτηρίῳ, ἀπάντησον τῇ χ̃ Χριστοῦ γνησιωτάτῃ συνόδῳ, καθὼς αἰτίας γυμνάσας, ἵνα μὴ μάρτυρες τοῖς ἐν Νικαίᾳ κανόσιν. ἄλλον γὰρ κανόνα ἡ Ρωμαίων ἐκκλησία οὐ προδέχεται. ἀναμπάρρητον τὴν ἀσφάλειαν ἕξῃ.

Ταῦτα δεξάμενος ὁ Θεόφιλος τὰ γράμματα, καὶ ἐντυχὼν αὐτοῖς, οὐ προσέθετο τ̃ γράψαι πρὸς Ⓟ μακάριον Ἰννοκέντιον, ἀλλ' ἤρξατο ἀναζητ̃ν καὶ χ̃ τὴν χειροτονίαν Ἡσυχλείδου τ̃ χειροτονηθέντος ὑπὸ Ἰωάννου ἐν Ἐφέσῳ, ὅπως, εἰ δυνατὸν, καὶ οὕτω ἀφορμὴν λάβοι πρὸς τὴν Ἰωάννου καθαίρεσιν. Ἡσυχλείδης μὲν οὖν ἦν πρ̃ν, ἐκρίνετο δὲ ἀπὸν, ὡς εἴη τυραννήσας τινὰς ἀδίκως, ἀλύσεις τε δήσας, καὶ πομπεύσας ποιήσας διὰ μέσης Ἐφεσίων τῆς πόλεως. τ̃ν τοίνυν περὶ Ἰωάννην λεγόντων μὴ δεῖν χ̃ ἀπόντων κριτήριον ποιεῖσθαι, Ⓟ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐφιλονείκει δεῖν δέχεσθαι τὰς κατηγορίας Ἡσυχλείδου, εἰ καὶ κατηγορίαν

47 *Theophilus scribit Innocentio Papæ.*

48 *Theophilus Alexandriam fugiens saluti suæ prospexit. Dioscori animus in fratrum mors.*

τηγεμόσιν αὐτῷ ἐπόντος. στάσις οὖν ἐπεσθεν ἡ δεκαπλησιασμοὶ μεταξὺ τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν λαῶν καὶ τῶν Αλεξανδρείας ἐγένοντο συνεχεῖς· καὶ θλοιμώδης συμπλοκὴ ἔδους, πολλοὶ μὲν τραύματα ἔλαβον, οὐκ ὀλίγοι δὲ καὶ ἀπώλοντο. ταῦτα ἰδὼν ὁ Θεόφιλος, εὐθέως ὅπως τὴν Αλεξάνδρειαν ἔφυγεν. ἐζήτησε γὰρ αὐτὸν ἡ πόλις θανατῶσαι· ὅθεν διὰ τῆς φυγῆς τὸν σωτήριον κομίζεται. τοῦτο δὲ οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι πλὴν ὀλίγων, οἱ τὰ Ιωάννου ἐπαίζοντο, καὶ πρῶτος εἰς τὰ ἑαυτῶν φυγὴν ἐπεχώρησαν. τούτων δὲ τὰ γινόμενα ἐν ταχεῖ γνώσει μὲν τοῖς πᾶσιν ὁ Θεόφιλος ἐῶ· ἤνεγκε δὲ καὶ μῖσος, ὃ αὐτῷ καὶ τοῦτον μηδὲν ὑποστήσαντι καὶ Ωριγένους βιβλία ἀσκῆσαι. καὶ ταῦτα μὲν περὶ Θεοφίλου, καὶ τῶν συν αὐτῷ καθηρημένων Μακαρίου Ιωάννου. Διόσκορος δὲ εἷς τῶν λεγομένων μακρῶν, τῆς Ερμουπόλεως ἐπίσκοπος, ὀλίγον ὕστερον μετὰ τὸν Θεοφίλου φυγὴν ἐτελεύτησε, καὶ ταφῆς ἠξιώθη λαμπρᾶς, κηδευθεὶς ὑπὸ μυρίου ὄχλου καὶ τῆ Δρυΐ, ἔνθα διὰ Ιωάννου γέγονεν ἡ τοῦ συκοφαντίας συνῳδός.

49. *Arcadius Honorij literis, populi Constantin. clamoribus, & terræmotu ingenti permotus, Iohannem revocat, & populo concionatur.*

Ο βασιλεὺς Ονώριος μαθὼν παρὰ Ιννοκεντίου τοῦ πάπα Ρώμης περὶ τῶν γεγονότων εἰς Μακάριον Ιωάννην, καὶ ὅτι ὁ περὶ Θεόφιλον χειροτόνησε τῇ βασιλίδι Εὐδοξίᾳ ἀκανονίστως χωρὶς τῆς οἰασοῦν αἰτίας καθῆραι αὐτόν, ἐλυπήθη σφόδρα. ἤκουε γὰρ δὲ περὶ τούτου περὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ διδαγῆς καὶ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας, καὶ ἐπεθύμει θεάσασθαι αὐτόν. παραυτὰ οὖν χράφει γράμματα περὶς τοὺς ἰδίους ἀδελφοὺς Αρκάδιον Βασιλέα, μεμφόμενος αὐτῷ συγχωρήσαντι τοιοῦτον ἄγιον ἄνδρα μεμαρτυρημένον ὑπὸ πάντων καθαιρεθῆναι πρὸς δὲ περὶ βεβαίου χρόνου ἐδυσφήμει ὁ αὐτὸς Αρκάδιος ὡς ἀκανονίστως πεποιῶσι περὶ τὴν ὑπ' αὐτὸν ἐπισκοπὴν, τοῦτον καθεῖρσε τηλικοῦτον ἀμέμπτου αἰῶνος δὲ οἰκουμενικοῦ διδασκάλου κριτοῦ, καὶ μάλιστα αἰῶνος τῶν τοποτηρητῶν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, καὶ τῶν Ρώμης ἐπισκόπων. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα ὁ βασιλεὺς Αρκάδιος ἐλυπήθη, καὶ ἤθελεν εὑρεῖν τρόπον τῆς ἀνακλήσεως αὐτοῦ. ἐγνώκει γὰρ καὶ τοὺς εἰς ὕστερον συκοφαντηθῆναι Μακάριον Ιωάννην, καὶ ἀδίκως καταχριθέντα ὑπὸ τῶν περὶ Θεόφιλον. σεισμοῦ δὲ μεγίστου θλομοῦ νύκτωρ ἐν τῇ πόλει, καὶ δείματος τοῦ βασιλείου κατεχήσαντος, διὰ ὃ καὶ φασὶν ἵνα ἐν τῷ βασιλικῷ κοιτῶνι γεγωνῆσθαι, ὁ λαὸς τῆς πόλεως θόρυβοι μέγα ἐποιεῖτο, βοῶντες ὡς εἰ μὴ ἔλθοι Ιωάννης ὁ ἀδίκως ἐκβληθεὶς τῆς ἐκκλησίας, πᾶσα ἡ πόλις καταποθείη. ὅθεν ταχέως ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε γοργέως τοῦ ἀνάκλησιν. πεμφθεὶς οὖν ὁ τῆς βασιλίδος εὐνοῦχος Βείσων μετὰ καὶ ἄλλων πλειόνων περὶς τοὺς ἐληλαμένους Ιωάννου, καταλαμβάνει αὐτὸν ἐν Πεντάπυργι (ἐμπορεῖον δὲ τοῦτο κατὰ μέσην τῆς Νικομηδείας κεῖμενον) καὶ ἰωπολούμενον τάχιστα ὃ ἄρχυ καταλαβεῖν, καὶ εἰπεῖν τῇ πόλει χαίρειν. καὶ ἕτεροι δὲ μετ' ἐκείνους ἐπέμφθησαν, καὶ ἄλλοι μετὰ τούτους, καὶ πλήρης ὁ βόσπορος τῶν πεμπομένων ἐγένετο. αὐτὸς δὲ ὑποστρέψαντος μετ' αὐτῶν, ὡς ἔγνω τοῦτο ὁ πιστότατος τῆς πόλεως ὄχλος, ἐκάλυψε παρθενίοις τῆς Περπετούδης τὸ σῶμα (πάντες γὰρ ὑπεδύοντο καὶ ἐκ χερῶν λαμπάδας περισείοντες) μάλιστα δὲ τῶν δυσμενῶν σίφος. ὅθεν δὲ ἀνακληθεὶς Ιωάννης εὐθέως εἰς τὴν πόλιν εἰσελθεῖν περιήρητο, ἕως ἂν μείζονι δικαστηρίῳ καὶ κατ' αὐτὸν πολυμηδέντα ἀνακρίσεως τύχωσιν. ἐν περιστερίῳ κοιμωμένῳ Μαρκιανῆς τῶν ἀπήμενε. πρέλκοντος δὲ αὐτὸν καὶ μὴ βουλομένου εἰς τὴν πόλιν ἐπανελθεῖν, ἠναγκάκτει ὁ πλῆθος, καὶ ταῖς βλασφημίαις καὶ τῶν κρατούντων ἀφίει ῥήματα· δι' ὁ δὲ ἀνάγκην ἐπέθηκαν τῇ εἰσόδῳ αὐτοῦ. ἐξῆλθεν γὰρ ὁ πλῆθος τοῦ λαοῦ σὺν πολλῇ στασιμίῳ τιμῇ, ὅπου τὸν ἐκκλησιάζειν ὕμνοις ἄγειν, καὶ προεκάλουν ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ καθέζεσθαι θρόνῳ, καὶ συνήθως τῷ λαῷ τὸν εἰρηνικὸν ἐπιδοῦναι, τοῦτο αὐτὸ καὶ τοῦ βασιλέως θέλοντος. Τοῦ δὲ μακαρίου Ιωάννου προσταγμένου καὶ λέγοντος, ὅτι δεῖ κρίσει τοῦτο γενέσθαι, καὶ δεῖν καθαιρεθέντας πάλιν ἐπικριθῆναι, ἐξεκαίετο ὁ πλῆθος ἰδεῖν αὐτὸν

τὸν καθήμενον ὅπως τοῦ θείου, παρομοίως καὶ πάλιν αὐτοῦ διδάσκοντος ἀκροάσασθαι. τότε δὴ ἐξίσχυσεν ὁ λαὸς ὧν τὰ κατεργάσασθαι. καθίσας οὖν ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν θρόνον, σωφρόνως μὲν τὴν εἰρωνίαν ἐπηύξατο τῷ λαῷ, παρασκευασθεὶς δὲ ἐδίδαξε. τούτου παρόντος, τοῖς ἀπερρίφως ἔχουσι πρὸς αὐτὸν ἑτέρας σκυθρωπίας προσέσχεν· ἐπόθησεν. Ἰωάννης δὲ τὰς διδασκαλίας ἐφόλαξε, καὶ πᾶσα ἡ πόλις θεραπεύετο ἐπ' αὐταῖς, ἑορτὴν ἐπιτελέσαντες τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχλήσεως αὐτοῦ. Ἀφέντος δὲ καὶ Σαραπίωνα τὸν ἐν Θράκῃ Ἡρακλείας ἐπίσκοπον, ἀφ' οὗ δὲ κατ' αὐτὸν μῖσος ἐγήγερτο παρά τινων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν Κωνσταντινουπόλεως.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γυνή τις ἦν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὀνόματι Ὀλυμπιάς, ἧς ἡ πλοῦτος καὶ παιδεία μαθημένη πολυτελῶς, καὶ θυγατρὸς φύσεως καὶ ἄνδρος ὥρᾳ κεχοσμημένη. αὕτη ὀρφανὴ οὖσα ἀνδρὶ συνήφθη τινί, οὐ διεφθάρη ὁ πρῶτος νυμφίος, ὡς φήμη παρὰ αὐτῆς ἐδίδαξε. βιώσασα δὲ μετὰ τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς παρά τινα ἔτη μῆνας, συντόμως ὁ τῆς φύσεως χρέος ἀπαιτηθεὶς τέλει τὸν βίου ἐκλήσατο, τοῦτο τοῦ παρηγνώσου Θεοῦ τὴν παρορώντος καὶ τῶν ἀνθρώπων σκέδασις πεποιηκότος. διωαμθὴν δὲ τῷ ἀποστολικῷ νόμῳ δουλεύσαι, τῷ βουλομένῳ νεωτέρας χήρας γαμῆν, οἰκοδιαστῆναι, οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλὰ Δορκάδος δίκην τοῦ δευτέρου γάμου τὴν παῖδα ἀνέκτησε διαπρεπῆ ποιήσασα. Δικαίῳ γὰρ νόμος οὐ κεῖται, ἀλλ' ἀνυποτάκτοις, βεβήλοις, ἀκρέστοις παρὰ φθορεύς. ἔτυχε δὲ κατά τινα φθόνον Ἀλεξανδρινῶν διαστρεφθέντων τὸν ἀοίδιμον χάριν εἰς τὰς ἀκοὰς Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως, ὃς ἔπεισεν αὐτὸν Ἐλπιδίῳ τινὶ συγγενεῖ αὐτοῦ Σπανῷ συνάψαι εἰς γάμον. καὶ πολλὰ λιπαρήσας τὸν ἀνθρωπον, ἀπέτυχεν ἐλυπήθη, δηλώσασης αὐτῆς οὕτως· Εἰ ἐβούλετό με ὁ ἐμὸς βασιλεὺς ἀνδρὶ συζῆν, ὤκνει ἂν μοι τοῦτον ἀφέλεσθαι. ἀλλ' ὅτι μὲ ἐπιτιθεῖναί με τῷ πεφυρμένῳ βίῳ ἐπέγνω, καὶ μὴ διωαμένην ἀνδρὶ ἁρέσαι, καλόν τοῦ δεσμοῦ ἀλυθέρωσε, καί με τοῦ βαρυτάτου ζυγοῦ ἀπήλλαξε καὶ τῆς ἀνδρικῆς ἀνάγκης, ἣν χρῄζει αὐτοῦ ζυγὸν τῆς ἐγκρατείας ἐπιθεῖς μοι τῇ ἀληθείᾳ. Μετὰ τὸν ἀπόρριπτον ταύτην παρεσκάπτει ὁ βασιλεὺς τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως φερυρθῆναι ταύτης τὰ πράγματα, μέχρις οὗ πληρώσει πεντήκοντα ἔτη τῆς τοῦ σώματος ἡλικίας. ὃς ἐξαυτῆς λαβὼν τὸν τοῦ βασιλέως ἐπιτροπὸν, εἰς τοσοῦτον αὐτὸν ἐθλιψεν, ἕως ἀλλόμυος ἐπὶ τοῦ Ἐλπιδίου, ὡς μηδὲ ἔχειν ἐξοισίαν μηδὲ τοῖς ἐπισήμοις τῶν ἐπισκόπων συντυγχάνειν, μηδὲ ἐκκλησίαν παρεσβαλεῖν· ἵνα στενωθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀκηδίας καταπίσῃ εἰς τὸν αἵρεσιν τοῦ γάμου. ἡ δὲ πλέον ἀθεῖσα τῷ Θεῷ βυσθελιζήσασα, αὐτὸ δηλώσει τῷ βασιλεῖ ταῦτα· Πρέπουσά ἐστιν ἀρετὴν ἀρμόττουσαν ἐπισκόπῳ εἰς ἐμὲ τὸν ἀπαπτὸν ἐπεδείξω, δέσποτα, κελεύσας παφυλαχθῆναί με ὑπὸ βαρύτατον φορτίον, ὃ οὐ ἐφερόντιζον ὅπως ἀφαιρεθῇ· μείζονα δὲ ποιήσεις, εἰ παρέξεις αὐτὸ τοῖς πενομένοις καὶ ταῖς ἐκκλησίαις ἀφαιρεθῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐπηυξάμην πάλιν τὸν ἐκ τῆς ἀφανομένης χειροδοξίας ἐκφυγεῖν, ὅπως μὴ ἀμελήσω τοῦ τῆς φύσεως πλούτου ἐκλιπομένη παρὰ τὸν ὕλιον. Οὕτως ἐπιμελῶς ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ περὶ Μάξιμον πολέμου, παρατάξει ἐξοισίασαν αὐτὸν τῶν ἰδίων παραγμάτων, ἀκούσας αὐτῆς τῆς ἀσκήσεως τοῦτον. ἀπεῖχετο μὲν γὰρ ἐμψύχων, ἀλευόμενος ὁ δὲ πλησίον. Εἰ δὲ χρεία ἐγένετο βαλανείου δι' ἀρρωστίαν (ἔπαθε γὰρ συχνῶς τὸ σῶμαν) σὺν τῷ χιτωνίσκῳ τοῖς ὕδασι κατέβαινεν, αἰδουμένη καὶ ἑαυτὴν, ὡς φασι, γυμνὴν ἰδεῖν. ταύτῃ τῇ ἀσκήσει παρέβαλε ἡνίκα δὲ ἡ Μακεδονίου ἠνέσχετο τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας. ταύτην τὴν γυναῖκα, εἴγε ὅλως γυναῖκα δεῖν εἰπεῖν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς τῆς ἀρετῆς, ἠπάτησεν Θεόφιλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, ὡς δεξαμένην τὸν παρονομασθέντας ἁγίους πατέρας, καὶ ἀσκητὰς ῥιφέντας ἐκ τῆς ἕδρας τῆς Νικαίας ὑπ' αὐτοῦ, χάλας παρὰ τὸν πάπαν Ἰνοκέντιον λοιδορῶν αὐτόν. ὅτε καὶ παρὰ τῶν δεκαεξ ἐπισκόπων τῶν εἰς μιᾶς ἡμέρας καθαιρεθέντων ὑπὸ Ἰω-

ἀνόνου

50 *De Olympiade, & monachis Nitriâ pulsis à Theophilo.*

a. Tim. 5. 16. a. Tim. 2. 6.

χαῦλος

χ. ἄωσεν

μόνου ἐγράψει, αὐτὴ ἐξ, ὧν καθῆρεν ὁ τῆ Ασία θύρων αὐτοῦ ὠνητὰς τῆς ἱερατικῆς ἀξίας, πρὶ ὧν ἤδη ὁ τοῖς ἔμπροσθεν ἐμνήσθημεν. ἔγραψε λοιδορῶν Ἰωάννῃ ὡς φιλοδοξοῦντα. Διαφέρως ἢ δὲ αὖθις ὁ Θεόφιλος πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλει πολλάκις καὶ γύμνα αὐτῆς τῆς Ολυμπιάδος κατιφίλει, ὀκείνης χαμαὶ πιπτούσης ὅπι προσάγμαθι, καὶ δάκρυα ῥαγούσης, ὑπισχνούμενα ταῦτα ποιοῦντος. ἀλλ' ὅμως ὡμολογεῖτο πρὸς πᾶσι κακείνης ὑπὸ ἀκρατοῦς ὀργῆς καὶ φιλαρχίας τὸ ὄρεξις ἐρρίφθαι, καὶ ταύτην ἀπὸ δισπαθμονίας καὶ ἕδρας λελοιδορῆσθαι, προφασισαμένου ὀκείνου τὰς μοναζούσας. ἀσχήσας γὰρ ὅπι ταῖς δουλοπρεπέσι κολακείαις," ὃ μηδὲν πρὸ αὐτῆς ἐκλησφέναι, πλὴν βρωμῆς ἢ ξενίων, εἰς λοιδορίας ἐτράπη. αὖτη πρὸς τὰς τῶν προφασιζομένων ὁ Κωνσταντινουπόλει ὑπισχνοῦτο ἢ ἀσκητὰς ἢ μοναζούσας ξενίζουσα φιλοφρόνως ἐδέξισθαι, καθὼς ὁ λόγος προϊὼν διδάξει. ἰσ. πῶ

Οὐκ ἀπίθανον ἢ ἡγούμην ἢ μέρος τι τῆς ἀρετῆς ὀκείνων τῶν ἁγίων τῶν ὑπὸ Θεοφίλου ῥιφέντων, ἢ ὑπ' αὐτῆς ὑποδηχθέντων μνημονῦσαι πρὸς ζῆλον πνευματικὸν τῆ ἐλομένων αἱρέσθαι τὸν τῶν βίον. ἀξιοὶ γὰρ ὑπῆρχον τῷ Θεῷ, ἢ πολλοὶ ἀπὸ καλίας πρὸς ἀρετὴν προσήγαγον. σοφοί τε ἢ τέλειοι ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, ἢ χριστιανοὶ γονέων, Θεῷ ὑποπαγῆτες ὀκ ἰωέχοντο ὀδὲ κοσμικῇ νέοι τῇ ματαιότητι δουλῦσαι, ὀδὲ τοῖς ὄχλοις συνδιαφθεῖραι· ἀλλὰ καταλιπόντες τὸν ὀκ μισημβρείας ἀοίκητον πόρρω που χειμένην τῆς οἰκουμένης, συνεχήσαντο κελύβας, ὅσον ἀφεγγεῖν τὸν ἐπάρδειαν ἢ κλιακῆς λαμπάδος ἢ τὸν δρόσον τὸν ἐκ τοῦ ἀέρος· ἐν αἷς ἀφιγμένοι, δυχαῖς ἢ ἀναγνώσμασι ἑαυτῶν καταναλῶσαι βίον, τοσοῦτον θλίβοντες σῶμα καρποῖς τῆ χθρᾶς ὁ ἔργοις σωματικοῖς, ὅσον εἰς ἐφθὸν ὠτελῆ ἐπαρκέσαι, ἀμύνον νηστείμασι συναγωνίζεσθαι δορκάσι ἢ ἀγροίκοις ἢ βουβαλίοις, ἢ συνδυωχείαις τοῖς Θεοῦ ἀγροδόσιν ἀνθρώποις. τούτων ὁμῶ μεμαθήκοτες ἀμφὶ τὰ ὀκατονήκοντα πρὶ ἀποδῦσαι ἔτη συνδιαφθεῖραι ὃ μακαρίῳ Αντωνίῳ, Ιέραξ καλούμενος ὃ κύριον ὄνομα· ὁ ἕτερος, Αμμώνιος, συνῶ δυσὶν ἀσκηταῖς ἀδελφοῖς ὃ ἑνὶ ὑπισχνουμένῳ, οἳ ἢ κλοιοφορήσαντες ἐπὶ Ουάλεντος ἐξωείλησαν, ὡς πᾶσα ἐπιγινώσκει ἢ Αλεξάνδρεια, τοιοῦτοι ὄντες ὁ γνῶσει, ὡς μηδὲν αὐτῶν ἀφεγγεῖν τῆ ὁ ταῖς θείαις γραφαῖς πολλοῖς ἐπορυμένων· ὧν ἃ μὲ δύο ἐκοιμήθησαν ὁ Κωνσταντινουπόλει τελευτήσαντες, Αμμώνιος ὁ ἢ πρὸ τῶν ἐξόδων τῶ βίου προεφήτευσε. λέγεται ὁ ὅτι μῆμα αὐτῶ νοσοῦντος πρὸ ῥητῆς ἡμέρας πύθεσθαι. πύθεσθαι ὁ ὁ τῷ μαρτυρίῳ τῆ ἀποστόλων πέραν Θαλάσσης. ὁ ὁ ἐπίσκοπος Διόσκορος τελευτήσας καὶτὸς ἐταφήν ὃ μαρτυρίῳ ὃ ἐν τῆ Δρυῆ ὃ πρὸ τῆς πύλης, ὡς προεῖπται, ὡς ἀφ' πλείας τῆ ἡμερῶν ἐχούσας πίστιν εἰς αὐλὸν μεγάλων, καταλειφάσας τὸν τῆς μαρτυρος ὅρκους, κατὰ τῆ δυχῶν Διοσκόρου ὁμνύειν. ἔστι τοίνυν καὶ ἕτερος Ιέραξ ἑλληνικῷ μὲν καλούμενος ὀνόματι, πνευματικοῖς ὁ κεκοσμημένος ἔργοις· ὃς ἀφ' ἡλίου πρὸ πᾶσι ἔξω πάσης Αἰγύπτου καὶ Θηβαΐδος ὁ τῷ Πορφυρίτῃ ὄρει μόνος ἀναχωρήσας, δύο πνῶς δυσπνοίας παρασχὼν ἀκαρτέρησεν ἔτη, μόναις ταῖς ἀρεταῖς ἀρκούμενος εἰς πρόκλησιν, ἔπειτα ὁ τῆ τῆς Νιτρείας ἐρήμῳ εἰκοσιπέντε ἔτη ἅμα τοῖς εἰρημένοις παρεάσι. τούτῳ δαίμονες ὑπισάντες, ὡς αὐτὸς διηγήσατο, πολυχρόνιον ζωλὸν ὑποβάλλοντες, ἀπὸ τῆς προκειμένης ἐλπίδος σαλεῦσαι ἐπειρῶντο. μεταμεμαθόντες γὰρ εἰς ἄγγελον φωτὸς ἔλεγον· πεντήκοντα ἔτη ἔχεις ζήσας· πῶς καρτερήσεις ὁ τῇ ἐρήμῳ; ὁ ὁ τῇ στωέσει ἀφ' τῆς πίστεως ἀντιπιφέρει λέγων· ἐλυπήσατέ μέ, φησιν, ἐλαττόνα τῆς προθέσεως ὑμῶν χρόνον εἰπόντες. ἑξακοσίων γὰρ ἐτῶν προσκυλιὼ ἐπεπόθουν ὁ τῇ ἐρήμῳ. ὑμῶ ὁ ἀκηκοότες ὡχοντο ὀλολύζοντες. τοῦτον ὑμῶν τοιοῦτον, ὃν ὑμῶ δαίμονες οὐκ ἐσάλευσαν πολυμήκει χρόνῳ εἰς ἀκηδίαν σοφισάμενοι, ὁ πάπας Θεόφιλος ἀφ' ἁπλοῦ πράγματος αὐτὸ μετέσησε, ἢ εἰς τοσοῦτον αὐτὸν προέσησεν ἀνάγκην, ὡς ὁ γραπτοῦ προσκαλέσθαι· ὃς πάλιν μὲ τὸν χείμησιν Αμμωνίου τὸν πρωτέρημον καταλήφθε, τὸν τῆ ἀρχιεπισκόπου προσκολλώ

Λυκ. θ. ξβ.

λεὼ φοβηθείς. ἄλλος πάλιν πρεσβύτερος, Ισαὰκ λεγόμενος, μαθητὴς γεγόμενος μακαρίου τοῦ γνωμένου μαθητοῦ τοῦ μεγάλου Αντωνίου, φιλέρημος ὢν ἀγαν, πεντηκοστὸν ἄγων ἔτος, καὶ ἀγνοούμενος σώζων τὸν πᾶσαν γραφὴν, κερδίσας ὄφεις ἐν ταῖς χερσὶν ἀκινδύνως βασάζων, παρθένος ἐκ μητρὸς, πεντάετης καταλαβὼν τὸν ἔρημον, μὴ παραβάντα ἔτη σὺν τοῖς πρεσβυτέροις παρὰ τοῦ πάπα Θεοφίλου ἐσπούδαζετο. ἕτερος Ισαὰκ πρεσβύτερος κἀυτὸς, μαθητὴς γεγόμενος Κρονίου τοῦ πρεσβυτέρου μαθητοῦ καὶ αὐτοῦ Αντωνίου, γνωσιμος ἐν γραφαῖς ὑπαρχόμενος, φιλόξενος εἴ τις ἄλλος, ὃς δὴ ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας ξενοδοχεῖον κατεσκεύασεν ἐν πανερήμῳ εἰς ἀνάψυξιν τῶν ἀρρώστων μοναχῶν καὶ τῶν ἐπιχωριαζόντων ξένων θεὰς ἕνεκεν τῶν ἁγίων πατέρων (φασὶ γὰρ αὐτοὶ ὀργῆς ἀλλότριον) τελεσθὲν ἔτος ἄγων ἐν τῇ διαχωρήσει σὺν τούτοις ἐκακουχήθη. τέταρτος ὁ μὲν πρεσβύτερος Ισαὰκ ἑκατὸν πεντήκοντα εἶχεν ὑφ' ἑαυτῷ ἀσκητάς, οὓς καὶ μαθητὰς ἐπισκόπους κατέστησεν ὁ Θεόφιλος ὡς ἑπτὰ ἢ ὀκτώ· ὁ δὲ ἕτερος διακοσίους δέκα, οὓς δὲ αὐτοὶ πολλοὶ ἐν ἐπισκόποις μαθηταὶ κατηριθμήθησαν. οὗτοί εἰσιν ἐν χρόνοις Ισιδώρου τοῦ πρεσβυτέρου τῆς ἐρήμου ἐλθόντες παρὰ Θεοφίλου τοῦ πάπα· οὗτοί εἰσιν, οὓς πρόσθεν ἱερεῖς καὶ Λευῖται, καὶ εἰς αἰχμάλωτον ἀνδρῶν ἀνδρεία γυνὴ ἐπαρέλαβετο, καὶ εἰς κρίμα ἐπισκόπων διάκονος γυνὴ ἐπαρέλαβετο καὶ ἐξέπεμψεν, ἧς ὁ ἔπαινος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐμπολιτεύεται. πολλῷ ὕστερον ἕνεκεν τοῦ Σαμαρείτου ἐκείνου, οὗπερ ἀπὸ ὅσου αὕτη μιμησαμένη, ὡς τις ἐπαινεθεῖσα ἠμείψατο ἐν τῇ καταβάσει Ιερειχῶ δώρων, ὅπερ ὅλον κτῆνος ἐπεβίβασε μέχρι τοῦ πανδοχείου. ὅσων γὰρ οὐσίαν χρημάτων τοῖς δεομένοις διένειμεν, οὐκ ἐμὸν ὁ λέγω, ἀλλὰ τῶν βιβλίων παρόντων. ἀβαρὴς γὰρ ὢν, ἀβαρὴς ἐφυλάχθη. ταύτῃ καὶ τὸ μακάριον Νεκτάριον λέγεται πλέον πεπραγματευκέναι, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς αὐτῆς πείθεσθαι. Αμφιλόχιον γὰρ Οπλιμον ἐν Γρηγορίου, ἐν Πέργῃ ἀδελφὸν Βασιλείου, καὶ Επιφάνιον Κύπρου, καὶ τὸν ἁγίου τινὰ λόγον ἐν λέγω, οἷς καὶ κτήματα ἀγρῶν καὶ χρήματα ἐδωρήσατο; Οπλίμου γὰρ τυραννήσαντος ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τὸν ὀφθαλμοὺς ἐκάμμυσεν ἰδίαις χερσί. πρὸς τούτοις καὶ τοὺς ἐλεφαντιοὺς οὐ μετρίως ἀνέψυχεν ἐν πᾶσιν, Αντίοχον καὶ Αχαΐου καὶ Σεβηριανὸν, καὶ ἁπλῶς ἐκ μέρους πολλοὺς τοὺς ἐπιδημοῦντας ἱεραπτικοὺς, ἀσκητὰς ἢ καὶ πρόσθεν ἀναριθμήτους. ἐθεράπευε γὰρ καὶ τὸν μακαρίου Ιωαννίου, ἐν ἠγαπᾶτο ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐτιμᾶτο. τί γὰρ καὶ ἄξιον τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς ἐπιδείξατο εἰς αὐτὸν, εἰ μὴ ὃ ἀπέσπασεν τῆς καθημερινῆς μάζης πρόχειρον· ὅπερ ὅτι καὶ μικρὸν τοῖς τοῦ Χριστοῦ ἐργάταις ὑπάρχει καὶ μὴ ἡμέρᾳ τὰ Χριστοῦ μὴ Χριστοῦ μεριμνῶσιν· ὡς λέγει Παῦλος ἀπασχολούμενος Περσίδα τὸν ἀγαπητὸν ὃ αὐτὸ τῇ Ολυμπιάδι πάλαι ἐχαμούσῃ, Ασπάσασθε, γράφων, Περσίδα, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ; ταύτῃ τοι ἀρετὴν ἐβραβεύθη ὁ Ιωάννης, καὶ ἐπιστολὴν δυοκαιδεκάτην ἀπὸ τῆς δευτέρας αὐτοῦ ἐξορίας. τοιγαροῦν ἐν πολλῶν οὐκ εἶχεν, οὐδ' ὡς ἔτυχε, μοῖραν ἐποιήσατο, ἀλλὰ θέλοντες δεῖξαι τὴν ἀγίων ἐκείνων τὴν πολιτείας καὶ ἐγκρατείας, καὶ τῆς ὁσίας Ολυμπιάδος τὸ μεγαλόψυχον πρὸς Θεὸν φρόνημα, καὶ πλούσιον ἀνάκτημα πτωχοῖς τε καὶ ἱερεῦσι καὶ λοιποῖς.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν συνέβη γενέσθαι. τῆς Αὐγούστης Εὐδοξίας ἀνδριὰς ἀνέστη ἀργυροῦς ἐπὶ κίονος πορφυροῦ, χαλκίδα ἐκδεδυμένος. ἔστηκε δὲ ὅπου βήματος ὑψηλοῦ, ἐκκλησίας, ἐκκλησίας πόρρω τῆς ἐκκλησίας, ἡ ἐπώνυμος Σοφία, ἀλλὰ διέρχεται ἀμφὶ μέση πλατεῖα ὁδός. ὅπου τῶν συνήθως δημοσίᾳ ἤγετο παιδιαί. Ιωάννης δὲ ὕβρει τὰ γινόμενα τῆς ἐκκλησίας νομίζων, τὸν συνήθη τε πρησίδιον κτησάμενος, πάλιν τὸν ἑαυτοῦ γλωττίδιον καὶ τῶν τοιούτων ἀζωπλίζει, οὐ λόγῳ πείθων ἐκκλησιαστικῶν κρατοῦσας παῦσαι τὰς παιδιὰς, καταφορτικὴ δὲ τῇ γλώττῃ χρησάμενος, ἐσκωπτε τὸν γινόμενα ταῦτα κελεύσαντα. ἢ βασίλισσα πάλιν εἰς ἑαυτὸν εἶλκε τὰ λεγόμενα, καὶ ὕβρει ἑαυτῆς τὸν ἐκείνου λόγῳ νομίζουσα, πάλιν ἐκκαθαίρει συνόδου ἐπισκόπων γενέσθαι κατ' αὐτοῦ. ὁ δὲ θρόμβος ὃ

51 *Augusta statua argentea. Iohannis oratio,* Πάλιν Ηρώδιας μαίνεται. *Eudoxia secundum concilium cogit contra Iohannem.*

ὁ Ἰωάννης, τὴν πρεσβύτερον σκηνὴν ὅπου τῆς ἐκκλησίας διεξῆλθεν ὁμιλίαν, ἧς ἡ ἀρχή, Πάλιν Ἡρῳδιὰς μαίνεται, πάλιν ταράττει, πάλιν ὀρχεῖται, πάλιν τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου ὑπὸ πίνακος ζητεῖ λαβεῖν, καὶ τὰ ἑξῆς. τοῦτο πλέον πρὸς ὀργὴν ἐξῆψε τὸν βασιλιανόν. μεθ' ὃν δύο μόνους ἔσωθεν ἀφίζονται οἱ ὑπόσκοποι τὸν Κωνσταντινουπόλεως, Λεόντιος ὁ Ἀγκύρας τῆς μητρὸς Γαλατίας, καὶ Ἀμμώνιος ὁ Λαοδικείας τῆς ἐν Πισιδίᾳ, καὶ Βείσων ὁ Φιλίππων τῶν ἐν τῇ Θρᾴκῃ, Ἀχάϊος Βερροίας τῆς ἐν Συρίᾳ, καὶ ἄλλοι τινὲς σὺν μητροπολίταις. πρώτων δὲ τούτων ἐπαναπαυσάντων τῆς πλανῆς τὸν πρώην κατηγορεῖ φρυάττων) ὡς δυτέρου τοῦ Ἰωάννου. αὐλὸς δὲ ἐθαύρει ὑπὸ τύπους, καὶ ἠξίου " ὡς ζητεῖν τὰ κατηγορούμενα. χ. ὑπζητεῖν δια

52 *Concilium, suggerente modum Theophilo, Iohannem inanditum damnat, canone nixū in concilio Antioch. ab Arianis lato contra Athanas. & Marcellum.*

Εὐπρεπῶς δὲ ἀρχὴν μὴ δυρίσκοντες κατηγορεῖν, πέμπουσιν εἰς Ἀλεξάνδρειαν πρὸς Θεόφιλον δηλώσαντες " ἢ πάλιν ἀπαιτήσει στρατηγήσων τοῦ Ἰωάννου, ἢ εἰ τοῦτο δέδοικας διὰ τὸν λαόν, ζήτει ὑποδοῦναί μοί τινα, δι' οὗ τὴν ἀρχὴν ποιησόμεθα. πρὸς τοῦτο, ὁ Θεόφιλος οὐκ ἀπήντησε μὲν αὐτοῖς, εἰδὼς ὅπως διέφυγε, ἀπέστειλε δὲ πρὸς ἐλεεινοὺς ὑπόσκοπους, Παῦλον καὶ Ποιμένα οὕτω καλουμένους, καὶ ἄλλον τινὰ νεοχειροτόνητον, σμικροπρεπεῖς αὐτοῖς καὶ χαύνους τινάς, οἷς ἐποίησαν ὁ Ἀρειανοὶ τὸ μακαρίου Ἀθανασίου " ἵν' αὐτοῖς τοῖς χαύνοις χρησάμενοι, δίκας πλέξωσι τῷ Ἰωάννῃ, ὡς μὴ καθαίρεσιν ἑαυτῷ ὑπεσπληθότι ἐπηρειδόμενος τῇ ψηφιδίσει ἀποφάσει βεβαίως καὶ δικαίως αἱρεθῆναι δύνασθαι. ὁ δὲ προσδεξάμενοι ὑπόσκοποι καὶ μητροπολίται καὶ τὸν τῶν χαύνων ἀκολουθήσαν συνωμοσίαν τῷ Ἰωάννῃ, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ τοῖς πρώτοις ἐργάσωνται. γνόντες δὲ τοῦτο οἱ κεκοιμωτιῶται ἠγανάκτησαν ὑπὲρ τῆς κοινωνίας αὐτῶν. καὶ Θεόδωρος μὲν ὁ Τυάνων ἐπίσκοπος, ἀνὴρ δυσχήμων, ζωμεὺς τὸ σκυθρωπόν, ἐξ ὧν ἦλθεν εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀκολουθήσῃ τῇ πρεσβείᾳ Θεοφίλου, ἀσυντάκτως καταλιπὼν τὸν πρόεδρον καὶ τελέσας τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν, ἐμμένας τῇ τῶν πιστῶν Ῥωμαίων κοινωνίᾳ. Φαρέτριος δὲ ὁ Καισαρείας τῆς πρὸς τῷ Ἀργαίῳ, ὑπερβολὴν δειλίας δείσας, καθάπερ οἱ κομιδῇ παῖδες τὰ μορμολύκεια, μὴ ἐξελθὼν αὐτὸς τὴν πόλιν, ζωντὸς τοῖς ἐναντίοις διὰ γραμμάτων, καίπερ μὴ κληθεὶς εἰς τὸ μέσον, ἀπρεπεστάτως ἔχων πρὸς τὴν πρεσβείαν δυσὶ τῶν κρειττόνων. Λεόντιος δὲ ὁ τῆς Ἀγκύρας Γαλατίας συγκλωσθεὶς Ἀμμωνίῳ τῷ Λαοδικείας τῆς κεκαυμένης κεκαυμένῳ ἐποίησαν τὴν σκηνήν, οὐ μόνον πτήξαντες ταῖς τῶν κρατούντων ἀπειλαῖς, ἀλλὰ τοιαύτῃ ἐλπίδι δώρων βασιλικῶν ἁπατηθέντες, ἐν τῇ δυτέρᾳ ζωόδῳ " εἰσφέρεσι γνώμην μαθηταὶ " τοῖς πρὸ Ἀντίοχον τὸν Ἀχάϊον, κρατῆσαι. τὴν Θεοφίλου ἀκριτον κρίσιν, καὶ μηδὲ ὅλως τόπον ἀπολογίας δοῦναι τῷ Ἰωάννῃ, διὰ χαμολογίᾳ τῇ τῶν χαμώνων τῶν ὑπὸ Θεοφίλου ἀποφαλείτων, οὓς ἐθάσσησαν οἱ παραβάλλοντα τῶν Ἀρείου κοινωνικοὶ γράψαντες " Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος διχῶς, ἢ ἀδίκως καθαιρεθεὶς ἑαυτῷ ἐπεισέλθοι δίχα ζωόδου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τοιοῦτον μηκέτι ἔχειν χώραν ἀπολογίας, ἀλλὰ τέλεον ἀξιοπίστως " ἄλλο μηδὲν ἐρευνῶντες τῶν ψευδωνύμων ἐκείνων γραφῶν οἱ δυσμενεῖς, ἢ τοῦτο, ᾗ ὅτι οὐ δεῖ εἰς κρίσιν ἄγεσθαι, ὅτι μὴ τὴν καθαίρεσιν, μὴ ψηφισαμένης τῆς ζωόδου, ἑαυτῷ εἰς δεῖον εἰσεπήδησεν. αὐλὸς δὲ ἔλεγε μήτε δικάσασθαι, μήτε τῶν γραφῶν ἐπακοῦσαι, μήτε ἀπολογίαν ποιήσασθαι, μήτε μὴν κατακριθῆναι πρότερος, ἀλλ' ὑπὸ βασιλέως ἀξιοπιστωθῆναί τε καὶ πάλιν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακληθῆναι, καθὼς καὶ ὁ δηλητὴς τῶν πραγμάτων ἔδειξε. καὶ δὴ μὲν ὁ χαμαιὼν ὡς ἀνόμοιος ἐξωτραχίσθη ὑπὸ Σαρδικῆς ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ Ἰταλῶν καὶ Ἰλλυρίων καὶ Μακεδόνων καὶ Ἑλλαδικῶν ὑποσκόπων, ὁπηνίκα Λιβέριος καὶ Ἰούλιος ὑπὸ Κωνσταντίου βασιλέως ἐδέξαντο τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον εἰς κοινωνίαν, καὶ Μαρκέλλον τὸν Γαλάτην, δι' οὓς καὶ ὁ χαμαιὼν ἐκεῖνος ἐτέθη. ἡμοῦτοι δυὰς τῶν ἀμφισβητουμένων πρὸς Ἀμμώνιον καὶ Λεόντιον συμπλακέντες Ἀχαϊκῷ καὶ Ἀντιόχῳ καὶ Κυρίνῳ τῷ Χαλκηδόνος καὶ Σεβηριανῷ, εἰσῆλθον πρὸς τὸν βασιλέα ἀναδιδάξαντες εἰσκληθῆναι τοὺς μέρεσι Ἰωάννου δέκα ὑποσκόπους (ἦσαν γὰρ πλείους τῶν παραβάλλοντα) ὑπὲρ συζητῆσαι τῷ

τῶν κληρικῶν, τῶν μὲν διϊσχυριζομένων ὀρθοδόξως αὐτὸν εἶναι, τῶν δὲ ἀποδεικνυόντων αὐτὸν Ἀρειανῶν ἐπαρχίᾳ. Εἰσελθόντες δὲ οἱ περὶ τὸν Γέρμανον τὴν ψυχὴν τε καὶ πολιᾶ Ἐλπίδιον τὸν Λαοδικείας Συρίας καὶ Τερακύλλιον ἐπίσκοπον τὸν βασιλέα μὴ ὀρθῶς ἐκβάλλεσθαι τὸν Ἰωάννου. οὔτε γὰρ ὁ τοιοῦτος καθῄρηται, ἀλλ' ὀξέως ἐπανῆκε τοῦ κόμητος· οὔτε μὴν ἑαυτὸν ἐπεισῆλθεν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως. καὶ γὰρ οἷς τοιαῦτα φέρουσι κηρύνας, αἱρεθεὶς αὐτὸν δεικνύομεν ὄντας. καὶ αὐτὸς ὁ Ἰωάννης τὸν κηρύνα τοῦτον οὐ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῶν Ἀρειανῶν ἐλέγχει, ἵνα τὸ Ἀντιοχέως ζωγράφοντες ὅτι καθαιρέσει τῆς ὁμοουσίου πίστεως ἀπειθείᾳ τὴν τοῦ μέγαν Ἀθανάσιον κανόνα ὀξέδωκεν. ὡς δὲ ἐπέμενον ἅπαντα ζητοῦντες καὶ τὸν Ἰωάννου, καὶ μὴ γενομένης φωνῆς, οἱ δὲ σεσοφισμένοι ἰσταμένου ὅτι τοῦ βασιλέως, φάσκω ὁ θερμότατος Ἐλπίδιος, μηχανᾶς τοῦ σημαινομένης γαλήνης, ἔφησε τῷ βασιλεῖ· μὴ σκύλωμεν ἐπὶ πολὺ τὴν σὴν ἡμερότητα, ἀλλὰ τοῦτο γνῶτε. ἐπιγράψαντες οἱ περὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀκάκιον καὶ Ἀντίοχον, οἷς τοῦ βάλλονται ὀρθοδόξων κανόνας, ὅτι τῆς πίστεως ἐσμεν τῶν ἀκηκοότων ἀνδρῶν, ἐξ ἧς λέλυται ἡ ἀμφιβολία. τοῦτο δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ ἁπλῷ τοῦ τοῦ βλήματος, ἐπομείδασε εἶπε τῷ Ἀντιόχῳ· σὸν τοῦτο τοῦ λοιποῦ λέγετε. ἐὰν δὲ ὅτι πάντων τῶν γεγραμμένων ἀναίτιος ὁ βασιλεύς. ἱλιγγιάσαντες οὖν καὶ εἰς ἀλλήλους ἐλιπόμενοι ὡς περὶ Σθυμελιτῶν, καθάπερ ἄζυκτον ὕδωρ, ὅτι τε τῷ φθονερῶς ῥηθέντι, καὶ ὅτι τῇ τοῦ βασιλέως κρίσει, κατεχήθησαν ἀφασίᾳ, ὅτι δὲ πελιδνότερον μεταβάλλοντες ἑαυτῶν τὸν μορφὸν· ὅμως ἐπὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ τόπου σφιγγόμενοι, ἐπισχοῦσι καὶ ἄκοντες ἐπεχάψαν. ὅτως ὀξελθόντες τὸν μὲν ἐπόχεσιν οὐ πληρεστὸν ὡς ἀβούλητον οὖσαν, διδοικότες τὸν ἡγεμόνα, ἐμμεχθῶσιν ὃ πίῳ ὀξέπῳ ὀξωσθῇ ὁ Ἰωάννης.

Τούτων δ' ὅτως, ἄλλων τε ἄλλως ὀξαπορημένων, πρὸ πάσαν μὲν ὁσίαν, * δ' ὅτι σκήπου Ἰωάννου τοῦ μακαρίου σεσημασμένου σὺν τοῖς παραδέκτοις καὶ δύο ὅτι σκήπτοις, τῶν δὲ λαῶν ἀπολαυόντων μετὰ πολλῆς τῆς θυμηδίας τῆς αὐτοῦ διδασκαλίας. φιλεῖ γάρ πως ὁ ἀκατάδοξος νοῦς ἐν ταῖς πρεσβείαις χαλεπώτερον καὶ δυσαπόρρητον λόγον. τῆς δὲ ἑορτῆς τῶν ἁγνευθλίων τοῦ σωτῆρος ἐπιφαυούσης, ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν σεσημασμένως οὐκ ὑπέστη· ἀλλὰ δηλοῖ ὅτι Ἰωάννῃ, ὡς ὁ πρότερον αὐτῷ κοινωνήσει, πρὶν ἂν ἀποδύσηται τὰ ἐγκλήματα. ἐπεὶ δὲ τοῦ Ἰωάννου θαρρούντος ἐν κατηχήσει διαλόγοις ἐδείκνυτο οἱ πρῶτοι ὅτι σκοποι, ἐν τούτοις ἐπλώθησεν ἡ διαστοπικὴ νηστεία, καθάπερ ἔαρ, δι' ὀνειάν τοῦ λογισμοῦ. εἰσελθόντες οὖν πάλιν κατ' ἰδίαν ἐν τοῖς Ἀντιόχου πρὸς τὸν βασιλέα ἀνεδίδαξαν αὐτὸν, ὡς κεκηδεύτος τοῦ Ἰωάννου, ἵνα πρόσχῃ αὐτὸν ὀξωσθῶσι. ταῦτα πάντα γέγονται, ἐπιζούσης τῆς ἑορτῆς τὸ πάσχα. δὲ ἀνάγκης οὖν ὁ βασιλεὺς ὀχληθύμενος ἐπ' αὐτῷ, καὶ ὡς ὅτι σκήποις πίστασι, δηλοῖ τῷ Ἰωάννῃ ὀξελθεῖν τῆς ἐκκλησίας, ὅτι δύο αὐτοῦ κατεψηφίσαντο στεῤῥοδοι, καὶ οὐ δύναται ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσελθεῖν, πρὶν ἢ ὀξελθεῖν τὸν Ἰωάννου. ὁ δὲ ἀντιδηλοῖ· ὅτι ἐγὼ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος πεπαιδέδεγμαι τὴν ἐκκλησίαν ταύτην εἰς ἐπιμέλειαν τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας· καὶ οὐ δύναμαι αὐτὴν καταλιπεῖν. εἰ δὲ τοῦτο βούλει (ἡ γὰρ πόλις σοι ὀχαφέρει) βίᾳ με ἔξωσον, ἵνα ἐγὼ ἀπολογίαν τῆς ἀσεβοταξίας, τὴν σὴν αὐθεντίαν. οἵπερες μετὰ τινος δίους ἀποστείλαντες ἐκ τοῦ παλατίου ὀξέωσαν αὐτὸν, κελεύσαντες πέως ἐν τῷ ὁπισθοπίῳ Μαγνῃ, ὃ ἐδεχόμην τῆς τοῦ Θεοῦ ὀργῆς τοῦ σδοκῶντες, ὅτι ἐὰν συμβῇ τι αὐτοῖς λυπηρόν, θᾶττον αὐτὸν εἰσαγαγόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐξιλεώσωνται ὃ θεῖον· εἰ δὲ μή, ἵνα πάλιν ἐπιθῶνται, ὡς ὁ Φαραὼ ὃ Μωϋσῆ.

Ἦρχε δὲ ὁ Ἰωάννης λοιπὸν, μεθαμῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν καθερχόμενος, ἀλλ' ἰδιάζων καθ' ἑαυτόν. ἐν τούτοις ἐπέσχε ἡ τοῦ μεγάλου σαββάτου ἡμέρα, ἐν ᾗ ὁ σωτὴρ σωρωθεὶς ἐσκυλεύσατο ᾅδου· καὶ πάλιν αὐτῷ δηλονότι ὀξελθεῖν ἐκ τῆς ἐκκλησίας· ἀντιδηλοῖ δὲ τὰ εἰκότα.

53 *Iohannes à conciliabulo damnatus, Imperatoris iussu.*

54. *Clerici & populus Iohannis partibus fauentes in balneis Constantinianis Paschacelebrantes, cùm inde in Ecclesiam nollent redire, à Lucio tribuno eò cum 400. militibus Acacianorum suasione missо, dissipantur & carceribus traduntur.*

κότα. εὐλαβούμενος δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ἡμέραν, ἡ τῆς πόλεως καὶ τὸν λαὸν κλῶνον, μεταστέλλεται τοὺς περὶ Ἀντίοχον καὶ Ἀχαΐον, φήσας αὐτοῖς τί δεῖ γενέσθαι. βλέπετε μή πως οὐκ ὀρθῶς βουλεύεσθε. τότε ὁ γενάδας καὶ πρωτοσπαθάριος εἶπον τῷ βασιλεῖ· βασιλεῦ, ὅτι τὸν κεφαλὴν ἡμῶν ἡ Ἰωάννου καθαίρεσις, ἐφ' οἷς ἀκαιρονίστως προέξας εἰσπέπληκται τῷ θρόνῳ. τότε μὴ προσδεξάμενοι ἀπολογίαν τοῦ Ἰωάννου, κατεψηφίσαντο αὐτοῦ, μὴ νοήσαντες ὅτι ᾧ χαίρει τούτῳ χρησάμενοι ὁ Ἀθανάσιον μέγαν καθεῖλεν. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ὁ στασιάσαντες ὅτι σχισματικοὶ τοῦ Ἰωάννου, ἰσάριθμοι τῆς ἁγίας ψηφίας ὄντες, προσῆλθον τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ βασιλίσσῃ σὺν τοῖς μύρτυρείοις μετὰ δακρύων παρακαλοῦντες φειδοῦς τινος τυχεῖν τοῦ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, μάλιστα δὲ τὸ πάσχα καὶ τὸν μέλλοντας ἀναγεννᾶσθαι ἤδη μυσταγωγηθέντας, ἀπολαβεῖσθαι τὸν ἱερέα. ὁ δὲ οὐκ ἠκούσθησαν ὅτι τοῦτο. ἀποκριθεὶς ὁ ὅγιος Παῦλος ὁ ἀπὸ κωνσταντίας, εἶπεν ἀφόβως παῤῥησίᾳ· Εὐδοξία, φοβήθητι τὸν Θεὸν ἐλεήσασά σε τὰ τέκνα· μὴ ὕβριζε τὴν ἑορτὴν τοῦ Θεοῦ τῇ τοῦ αἵματος ἐκχύσει. ἐπιστρέψαντες δὲ ὁ παρεῖχον ὅτι σχισματικοὶ, ἠλγύπτησαν σὺν τοῖς καταγωγίοις αὐτῶν, ὁ μὲν μετὰ δακρύων, ὁ δὲ μετὰ λύπης, ἕτεροι δὲ ἀμαύρωσιν τὴν ἀγνοίᾳ κατοχήθησαν κάρῳ, ὡς ἔκφασιν ἐκυβέρνει τὸ πάθος. ὁ μόνοι προσθύτεροι καὶ ὁ πλεῖστοι Ἰωάννου, ὁ τοῦ Χριστοῦ ἔχοντες φόβον, καὶ πόρρωτε ὁ αὐτῷ προσκείμενοι, διὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας διεχώρησαν, καὶ τὸ μὲν πάσχα τὸ δημοσίᾳ λουτρῷ τῷ ὑπὲρ λεγομένῳ Κωνσταντιαναῖ ἐπετέλεσαν. σὺν αὐτοῖς δὲ πολλοὶ ὑπέσχοντο τοὺς λαοὺς συναίροντες εἰς τὴν ἀγυρτίαν, ὁ μὲ τὰ θεῖα λόγια ἀναγινώσκοντες, ὁ δὲ καὶ βαπτίζοντες τοὺς κατηχηθέντας, ὡς εἰκός, ἁγιάζον τὸ πάσχα. ταῦτα προδιαφέρουσι ὁ γνωμοφθόροι δὲ φρεναπάται ὁ περὶ Ἀντίοχον δὲ Ἀχαΐον καὶ Σθενείδιον τοῖς ἑαυτῶν προσέταξαν, ἀξιοῦντες ἐμποδίζειν τοὺς λαοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συναθροίσεως. αὐτοῦ πέ τι ὁ μαγίστρος φήσας, νύξ ἐστι, δὲ ὄχλοι πολλοί, μή τι ἀτόπημα γένηται. αὐθυποφέρουσιν ὁ περὶ Ἀχαΐον, οὐδεὶς ἔμεινεν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ διεδίκαζον μὴ εἰσελθεῖν ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ μηδένα βύρσαν, αἰθέτην τῆς τοῦ λαοῦ εὐνοίας τῆς πρὸς Ἰωάννην, καὶ καταγνῶναι ἡμῶν ὡς βασκάνων· ὅπερ μάλιστα εἰσπολεμοῦσιν αὐτῷ, ὅτι οὐδεὶς ἐστιν ὅλως ὁ ἡδέως αὐτῷ προσέχων, ὡς δι' ἀθεφτῶν ἀσεβείαν. ὅτως ὁ μαγίστρος διαμυρτυρόμενος αὐτοῖς ὅτι τοῖς ἀποβησομένοις, ὅτι δίδωσι Λουκιανὸν τινα, ὡς ἔλεγεν, ἔλλιπα, ἀφηνιάσμενον τὸν ἀριθμὸν τῶν ὁπλοφόρων, ὅτε πλησθεὶς ὅτι εἰκῶς ἀπηγόρευσε κελεύσας ὁ λαὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. ἀπηγόρευσεν οὖν, ἡ μὴ ἀκουσθεὶς ὑποστρέφει πρὸς τοὺς περὶ Ἀχαΐον, καὶ διηγήσατο ὁ τὸν καὶ τὴν πικρότητα τοῦ λαοῦ. μετὰ τοῦτο λιπαρῶς αὖθις παρεκάλουσι, χρυσοῖς ῥήμασι δυσωπεῖσθαι, καὶ ὑποχέσεσι μείζονος πρόκοπῆς, ἵνα ἐμποδίσῃ τῇ ὀδῷ τοῦ Χριστοῦ, ὑστειλάμενοι αὐτοῦ ἢ λόγῳ πείσαντα ὁ λαὸν ἀγαγεῖν ὅτι τὴν ἐκκλησίαν, ἢ ὀργῇ χαρίζεται παῦσαι τὴν ἑορτὴν τοῦ συναγαγεῖν. ὃς δὲ αὐτῆς συμπαρακαλεῖ κληρικοὶ τοῦ μέρους Ἀχαΐου, ἐξῆλθε δευτέρᾳ φυλακῇ τῆς νυκτός, ἐφ' ᾧ ἀπειλᾷ (παρατίθεσι γὰρ ὁ λαὸν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις ἕως ἀλεκτοροφωνίας πρώτης) ἔχων θρᾴκας ξιφήρεις νεοστράτους καὶ ὁ Ἡσαῦ τετρακοσίους, ἀναμὲξ πρωϊαῖος. ἐπεπήδησαν οὖν αἰφνίδιοι καὶ τὴν νύκτα σὺν τοῖς ὑποδιακόνοις κληρικοῖς καὶ τοῖς στρατιώταις ἱταμῶς, ὡς ἂν τὰ λύκος, σιδήρῳ ἀποστίλβοντι χάσας τοὺς λαοὺς, χωρήσας ὃ εἶδον τὴν μακαρίων ὑδάτων ὅτι κωλύσει τὴν μυουμένων τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ. καὶ τὴν μὲν ἀγαθὸν θρασέως ἐπιπαιδεῖς τὰ σύμβολα σκίζει, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους ἤδη που καὶ ἡλικιώτας ῥοπάλοις καὶ κεφαλοῖς παίσας, αἵματι κιρνᾷ τὴν κολυμβήθρων. τότε ἐν ἰδίᾳ τὴν ἀγελαίαν ἐκείνην νύκτα, ὃ ἡ καὶ δαίμονες πάντοσι ἐπιπηδῶντες, εἰς λαβύρινθον μεταβληθεῖσαν. γυμναὶ γὰρ γυναῖκες σὺν τοῖς ἀνδράσι δρασμῷ ἐχρῶντο, φόβῳ τοῦ σφαγῆναι, ἢ ἀχημοσύνῃσαν, καὶ ἀχήμονα ἀσπαζόμεναι δρόμον. ἕτερός τις τὴν χεῖρα πληγεὶς ὠδύρετο· ἑωρᾶ ἄλλος πρόθυμον ἕωρε πρεσβεύσας· ἕτερος ἱμάτια ἥρπαζεν,

χ. ἀσήμ

ὧν

ὧν ἠδικήθη· πρώτης λαφυραγωγήσαντες, τὰ λειμήλια ἐσφετερίζοντο. οὕτως ⓖ ὑφ' συληφθέντες τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων εἰς τὴν ἐρκτὴν ἐβάλλοντο· ⓖ ἡ ἀξιωματικοὶ δὲ λαοῦ τῆς μεγαλοπόλεως ἐξεβάλλοντο· διαπάγματα ἦν ἀλλεπάλληλα καὶ τόπον προεπέθεντο διαφόρους ἀπειλὰς ἔχοντα ὅτι ἀρνήσει τῆς κοινωνίας Ιωάννου. πλὴν ὅμως καὶ ταῦτα ἐγίνετο, καὶ πλείονα ἔξωθεν ⓖ λεγόμενοι ἐπίσκοποι " πρεσεφιλοτιμοῦτο· καὶ αἱ συνάξεις τῶν φιλοδιδασκάλων, μᾶλλον ἢ τῶν φιλοθέων οὐ κατηργοῦντο, ἀλλὰ καὶ ὁ εἰρηνικὸν ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ὁδοῦ πρὸ τῶν υἱῶν Ισραὴλ, ὅτι ὅσον ἀπέκτεινον αὐτοὺς, τοσοῦτον πλείους ἐγίνοντο. ὃ ἐκείνου γὰρ κατ' ἰδίαν ταῖς συνάξεις διαφόροις τόποις ἐποιοῦντο, ὡς καὶ Ιωαννίζας προσαγορευθῆναι αὐτούς.

Τῇ ἑπαύριον ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς τὸ γυμνασθῆναι ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἀστεως τῷ " πρὸ πέμπτου λιθολιμνοῦσαν. καὶ σκληρὸς ὅτι τῇ θεᾷ τῶν δώδεκα τῶν νεοφωτίστων (ἦσαν γὰρ " ἀμφὶ τοὺς τεσσαράκοντα) ἥρετο πρὸς τῶν δωροφόρων, τίς ἡ λοιπὰς τῶν ἐκ συνηγμένων. διαθυσάμενοι δὲ λέγουσι τῷ ἐπεσδόξῳ Οὐδενὸς πιανῶν· ἵνα προσαγάγωσι τῷ ἀγαναίκτησιν τοῦ βασιλέως. γνόντες δὲ αὐτὸς ⓖ τὸ πρεσγάματος μεσίτας, καὶ πρεσφάτας τοῦ φθόνου, πέμπουσιν εἰς τὸ πίσω τοῦ ἀφειδιστέρους τῶν ἐπομβρίων, ὅτι σκορπισμῷ μὴ τῶν ἀκροατῶν, συλλήψῃ δὲ τῶν διδασκάλων. οἱ δὲ ἐλθόντες κατέχεσι πάλιν ὀλίγους τῶν κληρικῶν, πλείους δὲ τῶν λαϊκῶν. καὶ μηδεὶς ἀπιστῶν λεγέτω, πῶς τοσούτων ὄντων τῶν νεοφωτίστων ⓖ βραχεῖς αὐτῶν σκυρίσαν ἐραπῶται σύλλογον διαλύσαντες; θαυμαζέτω δὲ μᾶλλον τῆς βλασφείας ὁ πλεονέκτημα καὶ διδασκάλου ὅτι μηδείξει ἀποδείξει ἀδιαλείπτως ὁ ἀμαχος τῆς γνώμης ἐπομορθοῦτος. οὐ γὰρ ἐφερπε τοῦ φρόνησιν σκυμαθάνοντας καὶ ὑπείκειν τῷ τοῦ ἱερῶ Ιωάννου, ἀφρόνως καὶ παραχμίνως αὐτῷ ἀντιποιεῖσθαι. σὺν τοῖς καθαρεῦσι δὲ κληρικοῖς καὶ λαϊκοῖς συνῆφθησαν καὶ γυναῖκες ἀνδρῶν ὑπισήμων. ἔστι δὲ ὧν τὰ μαφόρια ἁρπάσαν, ἑτέρων δὲ τὰ σώματα σὺν τῷ λαῷ τῶ ὠτὸς συναπέσασαν· ὡς ἐλθυθέραν τινὰ γυναῖκα καὶ βδελυρωτάτην σφόδρα καθαλεῖψασαν τοῦ ἑαυτῆς μαφόριον, μετημφιασμένην τὸ χῆμα τοῦ ἀνδρὸς, δρόμῳ εἰσβαλεῖν εἰς τὴν πόλιν ὅτι σωτηρία τῆς σωφροσύνης. ἰῶ γὰρ, ὡς εἰκὸς, δι' ἀμφιμορφίαν καὶ εὐφυῆ πάσῃ ἡμφιεσμένη. τότε οὖν τῷ ἕκτῳ πληρωθεῖσαι αἱ φυλακαὶ τῶν διαφόρων ἀρχόντων, μετεποιοῦντο εἰς ἐκκλησίας. τὰ ὕμνοι μὲν καὶ ἀναφοραὶ μυστηρίων ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐπετελοῦντο· μάρτυρές τε τὰ ὄρκοι φεικτοὶ καὶ τρεβλώσεις ἐν ἐκκλησίαις ἐπρεσάττοντο ὅτι ἀναθεματισμῷ Ιωάννου τοῦ μέλει θανάτου " ἐκθρύψαντος τὴν καρδίαν.

Ο οὖν Ιωάννης " τί δύο μιλίας οὐδαμοῦ προσέβαινεν, ἀλλ' ἰῶ τὸ τῷ ὑπισκοπείῳ τῆς ἐκκλησίας ἀπρεσκίος. τῆς πεντηκοστῆς δὲ πληρωθείσης, μὴ πέντε ἡμέρας εἰστελθόντες ⓖ πρὸς Ακάκιον καὶ Αντίοχον καὶ Σθπευδιανὸν καὶ Κυρίνον πρὸς ⓦ βασιλέα, λέγουσιν αὐτῷ· σὺ ἡμῖν πρὸ Θεοῦ οὐκ ἐξουσιάζομενος, ἀλλ' ἐξουσιάζων τῶν πολιτῶν. ἔξεσί σοι ὁ θέλεις ποιῆσαι· μὴ γίνου οὖν πρᾳότερος πρεσβυτέρων, καὶ ὑπισκόπων οσιώτερος. εἰ παμβόσοι ὅτι πολιτῶν, ὅτι τὴν κεφαλὴν ἡμῶν ἡ Ιωάννου καθαίρεσις. μὴ τοίνυν φείσῃ ἑνὸς ἀνθρώπου, ἀφανίσας πολιτῶν ἡμῶν, Ιουδαϊκοῖς ῥήμασι, ζάχα δὲ καὶ πρεσβύλαμα πρὸ πεισαντες ⓦ βασιλέα. οὕτως ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς Πατρίκιον ⓦ νοταρίον δηλοῖ τῷ Ιωάννῃ τάδε· Οἱ πρὸ Ακάκιον καὶ Αντίοχον καὶ Σθπευδιανὸν καὶ Κυρίνον δὲ κρῖμα ὅτι τὴν κεφαλὴν ἑαυτῶν ἔθηκαν· ζάχ δὲ σαυτὸν οὖν ἀνάθεις τῷ Θεῷ, ἔξελθε τῆς ἐκκλησίας. οὕτω καταλθὼν ὁ μακάριος Ιωάννης σὺν τῷ ὑπισκοπείου σὺν τοῖς ὑπισκόποις μὴ τὴν πρώτην φάσιν ζωὴν καὶ ἀνεπισκίαστον, λέγων πᾶσι· δοῦτε " πρὸς εὐξάμενοι σὺν τὰ ξύμβα τῷ ἀπέλῳ τῆς ἐκκλησίας, γενηθῶ μὴ ὅτι τῷ πράγματι, λυπούμενος δὲ ὅτι τῇ τοῦ λαοῦ καθυχίᾳ. ζότε φθεὶς ὁ Ιωάννης σὺν ὅτως ἐποίησε τοῖς δύρεθσι τὴν εἰωθυῖαν διήγησιν, πρὸ δεδο-

Νεοφωτίστων 3. *millium agmen in campo dissipatur: clerici, laici, mulieres raptantur.*

Exod. c. 13.

56 *Iohannes missu Imperatoris vrbe excedit.*

χὼς ὡλοῖς ὃ σύμβολον τῶν τεσσαρακοσίων δέκα καὶ ἁγίων πατέρων, ἀλλ' ἀγγελικὰς φυλάττεσθαι ἐκ τῶν αἱρέσεων τῶν τε Μαρκιωνιστῶν καὶ Ναυατιανῶν καὶ Ἀρειανῶν, οἵτινες φαίνονται ὡς ταῖροι κακοπιαμῶντες, ἔσωθεν δὲ εἰσὶ μεστοὶ ἀνεκφράστου πίστεως καὶ πάσης βλασφημίας καὶ δυσωδίας. ὀξαντῆς ὁ σημαίνει πῖς τῶν φιλοθέων δωμάτων ὁ Ἰωάννης· ὅπερ Λούκιος ὁ ἱστορικὸς ἀνὴρ καὶ ἀναγκαῖος προσώπῳ ἕτοιμός ἐστιν ὁ ὁ δημοσίῳ λουτρῷ συνοικοδομήσας, ὅπως, εἰ ἀναβαλλῆται καὶ ἄκοντά σε ἐκβάλῃ καὶ σύραι καὶ ὀξέως, προεκλοιδωνῆται ὁ καὶ δήμοις τῆς πόλεως, ἀπουδάσαν ὀξυθῆναι λελυπότως· ἵνα μὴ σε ἀντιποιούμενος ὁ λαὸς πόλεμον συνάψῃ μετὰ τῶν γραπτῶν. ὅτε ὁ Ἰωάννης καταφιλήσας παῖδας τῶν ὀπισθότων μετὰ δακρύων (οὐ γὰρ λοιποὺς οὔτε καταφιλῆν συνεχώρει ὁ πάθος) συνεπάξατο, εἰ πῶν τοῖς λοιποῖς, ἔνδον τῶν ἱερατείου μείνατε τέως, ἵνα ἀπελθὼν μικρὸν ἀνέλθω. εἰσελθὼν ὁ ὁ βαπτισηρίῳ κατὰ τὸν Ὀλυμπιάδα ἀναπάλλακτον οὖσαν τῆς ἐκκλησίας, ὁ προσευχαῖς καὶ νηστείαις ὃ ζῆν ἀνατλώσασαι (πρὸ ἧς ἀνωτέρω ταῖς ἀρεταῖς ἐμνημονεύσαμεν) σὺν Πενταδίᾳ ὁ Πρόκλῃ ταῖς Δρακόναις, καὶ Σιλβανῇ τῇ τῶν μαγειρείου Νεβριδίου γυναικὶ, διαπρεπῶς κοσμήσασαν τὸν ἑαυτῆς χορεῖον, καὶ λέγει αὐταῖς· δοῦτε, ὦ θυγατέρες, ἀκούσατέ μου. τὰ κατ' ἐμὲ γὰρ τέλος ἔχει, ὡς ὁρᾶτε. ὁ δρόμον τετέλεκα, καὶ ἴσως οὐκ ἐπὶ ὄψεσθε ὃ προσωπόν μου. τοῦτο ἔστιν ὃ προλέγω· μή τις ὑμῶν ἀναχωρήσῃ τῆς συνήθους θυρίδος τῆς πρὸς τὸν ἐκκλησίαν ἕως. καὶ ὃς δ' ἂν ἀκούσῃ ἀναχθῇ ὅτι τὸν χριστιανόν, καὶ μὴ ἀμφισβητήσας ὃ προστάγματι τοῦ συνέσει τῶν πολιτῶν, κλίνατε αὐτῷ τὸν κεφαλὸν ὑμῶν, ὡς Ἰωάννῃ. οὐ δυνατὸν γὰρ ἡ ἐκκλησία ἀνθ' ὅτου σχῆτε εἰ). καὶ οὕτως ἐλεήσητε, μεμνημένοι μου ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν. συγχυθέσης δὲ δακρύσιν ἐκυλινδοῦντο πρὸς τοὺς ἁγίους πόδας αὐτοῦ. ὅτε νοήσας πῦ τῶν σεμνῶν πρεσβυτέρων λέγει αὐτῷ· λάβε τοὺς ἐντολῆν, ἵνα μὴ ταράξωσι τοὺς ὄχλους. οὕτως οὖν μικρὸν ἐμποδισθεῖσα, ἔδοξαν αὐτῷ συγχωρῆν. καὶ οὕτως ὀξηλθεν ὅτι ὁ ἀνατολικὸν μέρος (οὐδὲν γὰρ πρὸς αὐτῷ δυτικοὶ) ὃ ἐστὶ ζύγιον ὃ ὃ ἐκκλησία καθέζεσθαι, ὃ δυτικῷ μέρει ἰῶ, ἔνθα ὁ τῆς ἐκκλησίας πυλών. ἐκεῖθεν αὖ τὸν προσδοκῶντες ὀξιθεῖν προ τῆς πύλης κελεύσας ἰῶναι εἰς προσασμοὶ τῶν λαῶν, σὺν ἐξελθόντος αὐτῷ καὶ τὸ ἀγγέλου τῆς ἐκκλησίας, μὴ φέρωντος τὸν ἐρημίαν αὐτῆς ἰδεῖν, ἰῶ ἀρχαὶ πομπαὶ καὶ ὀξουσίαι ἐργάσαντο, καθάπερ προδηλότερον ἀποδείξασαν. ὥσπερ γὰρ ὁ θεάτρῳ, κλωσμὸς ἰῶ, συνεπόντων τῶν ἀσεβῶν, κατακομψιῶν, ἀμαρτία ὀχεσυσμένων Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων· ὡς δὲ ἐκρίλαις, πληγαὶ καὶ ἀπλάγχνων φερόμεναι βάσανοι ὑπὸ τῶν γραπτῶν, κατάσασις δὲ τῆς ὅλης δυνάμεως ψυχῆς ὀδέμια ἀφ' τὸν τῶν διδασκάλου ἀφαίρεσιν, καὶ ὀχὶ τῶν εἰς ὃ θεῖον βλασφημίαν. ἔνθα γὰ ἀμάρτημα ἄφεσις, ἐκεῖ ἔκχυσις αἱμάτων ἐγίνετο.

87 *Conflagratio Ecclesiæ & Curiæ.*

Μετὰ δὲ ἀφατον καὶ δυστερμιώδυνον σάλον σκότον, ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ τὸ Ἰωάννην ὀξέβαλον τῆς ἐκκλησίας, φλὸξ ἀπὸ μέσου τοῦ θείου, ἐν ᾧ εἰώθει ὁ μακάριος, καθάπερ ἐν μέσῳ καιομένη καρδία σώματι, τοῖς λοιποῖς ἐξηγεῖτο μᾶλλον τὰ τῶν σωτῆρος λόγια, φθυσα ἐπεζήτει ἀποφῆναι τοῦ λόγου· οὐ οὐχ ὑφασμα κατεδόσκετο τὸν σκηνοειδῆ, δενδρωθεῖσα δὲ εἰς ὕλος εἶρπε ἀφ' τῶν ἀλύσεων ὅτι τὸν τοῖχον, καὶ ἔλαφος δίκην τοῦ γαστέρα φαγοῦσα, ὅτι νοῆσαι ἐφέρετο τῶν δομῶν τῆς ἐκκλησίας· μανθὸν τῆς ἀδικίας, ὥσπερ τὸν ὅτι τοιαύτην ὠεσιμείαν δίκην," ἀποδιδόντες τῷ Θεῷ εἰς σωφρονισμὸν καὶ νουθεσίαν τῶν" οἵων τε νοθετοῦσα ἀφ' τῆς ὅλως τῶν τοιούτων ἡγεμόνων κακῶν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ μνημοσύνον ὑπολείψας τῆς ἀγελίας σωτῆρος, καταμόνης δὲ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς ἀπολιώτης πνεύσας καὶ οἶκον τῆς συγκλήτου γερουσίας κατέκαυσεν ἀπὸ πολλῶν βημάτων" κειμένην δώτικρυς τῆς ἐκκλησίας σὺν μεσημβρείας. φερνίμως δὲ πῦρ, καθάπερ" γέφυρα, ἀγερσίον δῆμον ἀφ' μέσου διαπεράσαν, ἐλυμαίνετο οὐ προτέρου δὲ πλησιάζον μέρος τῇ ἐκκλησίᾳ (ἵνα μὴ

χ. γένηται.

χ. σκηνή-μων

χ. ἀπολύ-τος ἴσ. εἶναι π

χ. κλίνην, ἐστιν τῶ.

ἴσ. κείμενον ἴσ. γέφυρα

μὴ ὃ πάθος τῇ ἐγγύτητι ὑπηρεάζωμεν) ἀλλὰ ὃ μέρος ὃ ὑπὲρ τοῦ αὐλείου τῶν βασιλέων, ἵνα ὃ τοῦ ἄγματος ἥκιστα θεάσηται ὃ σόφισμα. ἐῶ γὰρ ἰδεῖν μεταξὺ δύο ὀρέων πυείνων ὃν δήμους ἀδιαβάτως ὑπὸ τὰς οἰκείας χρείας ἀμφιπεσόντας. οὕτω γὰρ ἐπιπετάμενον ἐ πῦρ ἐκ κυμαινόμενον, καθάπερ θάλασσα βιαίῳ νότῳ ῥιπίζομένη, ὡστὲ σιωπᾶν βαδίζοι, ἀφειδῶς ἀπόλωλεν τῶν κύκλῳ δωμάτων, μόνοι ἐφείπετο τοῦ οἰκίσκου, ἐν ᾧ τῶν ἱερῶν σκευῶν ἀπέκειτο ὃ πλῆθος· οὐ τὸν χρυσὸν αἰδούμενον, ἢ τοῦ λοιποῦ τοῦ ἀργύρου ὕλιον, ἀλλ' ἵνα μὴ τοῖς συκοφάνταις χώραν ὃ ψευδοδιδάσκαλος κτᾶται ὃ δικαίου, ὡς αὐτοῦ σφετερισαμένου τι τῶν καλλίστων. οὕτω γὰρ ἀγκεκύμενον ὃ πῦρ ἀνεχαίτιζεν εἰς τὰπίσω, τὸν φθόνον ἐξιχνιάζον τῶν ἔργων τοῦ ἀνδρὸς, εἰς ἔλεγχον τῆς Θεοφίλου μανίας, ἵνα καταισχύνῃ ἀγὰ τὰ κειμήλια αὐτὸν ἐκβεβληκέναι. ἡ ἀποβολὴ μὲν ψυχῆς ἐν τοσούτοις ὄχλοις ὑπὸ τοῦ πυρὸς ὀδύνημία γεγένηται, ὃ λογικοῦ, οὐκ ἀλόγου· ὁ γὰρ ῥύπος τῶν ἐναγῶν ἐκ δυσὶ φαραφέντων τῇ τοῦ πυρὸς ἀπεπλύνετο δυνάμει, ἀπὸ ἕκτης ὥρας μέχρις ἑνάτης, ἐν τρισὶν ὥραις ἡμερινῆς, πολυχρονίου ἔργου ἀφανισθέντος. τοῦτο γὰρ γέγονε τῇ εἰκάδι τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἐν ἐπαπίᾳ Οἰωρείου ὃ ἕκτου. τινὲς γὰρ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον μὴ ἔχοντες, μήτε τῆς χρείας τοῦ ἀπειλοῦντος ἐν νῷ λαβόντες, ἔλεγον, ὡς τινες τῶν ἀγαπώντων τὸν Ἰωάννην ἐπέφρησαν τοῦ ἐκκλησίου. ὅθεν ἡ Ὀπλάτος ὁ ὑπάρχος Κωνσταντινουπόλεως, ἕλλην ὢν τὴν θρησκείαν, ἡ ἀγὰ τοῦτο χειστιανοὺς μισῶν, δύρων τῆς αἰτίας τοῦ ἀφορμῶν, πολλοὺς τῶν τοῦ μέρους Ἰωαΐου ἐκώλασε. ὃν μὲν γὰρ λοιποὺς τῶν ἐπισκόπων σιωπᾶν ἔκλεισεν· ἄλλοι γὰρ ἐσύροντο, βασάνοις οὐ ῥᾳδίως τυχούσας λαμβάνοντες.

58 *Iohannes in Bithyniam, inde in Armenia Cucusum deducitur. in domo Adelphij cuiusdam suscipitur, ab Elpidij servulo interficitur.*

Ἰωάννης γὰρ σὺν Κυριακῷ καὶ Εὐλυσίῳ πρὸς τῶν στρατιωτῶν τοῦ ὑπάρχου δέσμιοι ὑπὸ τοῦ Βιθυνίου κατεῖχοντο, κόλασιν ἀπειλούμενοι ἀγὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. ὕστερον γὰρ Κυριακὸς ἡ Εὐλύσιος δέσμιοι ἀχθέντες ἅμα τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς ἀθῷοι ἀποφανθέντες ἀπελύθησαν. ὁ γὰρ ἅγιος Ἰωάννης πρὸς τὰς λοιπὰς πρήσεις, ἡ ταύτην πλουταμὸν ἀπέσχλεν αὐδῆς, εἰπών· εἰ ἡ σὸ τοῖς ἄλλοις ὑ δεδώκατέ μοι χώραν ἀπολογίας, κἀγὼ εἰς τὰ κτῆ τοῦ ἐκκλησίου ἀκουσθῶ. εἰ γὰρ ἅγιος, ὡς φατε, γέγονα τῆς καύσεως αὐτῆς, μηδὲ σὺ τοῦτο ἀκουσθῶ. τότε δὴ πλανηθέντες αὐτὸν ἐν στρατιώταις ἀπάγουσιν εἰς ἔρημον πολίχνιον τῆς Ἀρμενίας, ᾧ ὄνομα Κουκυσός, ὅπου ὃ σφαγιῶναι αὐτόν. νύκτωρ γὰρ ἡ μὴν ἡμέραν αὐτὴ ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰσαύρων. ἡ ὑπὸ δέχεται αὐτὸν ἐν ᾧ οἰκίσκῳ αὐτοῦ ἀνήρ τις ὀνόματι Ἀδέλφιος, ἔχων κλῆρον τῆς ὑπισχνήτης Ἀρσακίου, ὄντος ἡ ὁπλασίας κτίσματος πρὸς τὸ αὐτὸ τοῦ Ἰωάννου, ὡς πρόγονος ὁ λόγος διδάξῃ πρὸς αὐτῆς. οἰκέτης γὰρ Ἐλπιδίου ὢν τοῦ πρεσβυτέρου μισθωθεὶς, ὡς φασι, πιστικὴν λαμβάνων νομισμάτων, ἵνα τὸν ἅγιον Ἰωάννην δολοφονήσῃ, φωραθεὶς ἐπὶ τούτῳ τῷ ἔργῳ ῥομφαίας, ἔπαισε μὲν κατὰ χεῖρα αὐτοῦ κατὰ μέρος ἑκάτερα, ὧν ἡ πλευρὰς ἐθανατικὰ ἐπάφησαν, ἡ γὰρ ἐπὶ ἰγκλίνου χρόνου ὑπομεμενηκότες ἐσώθησαν.

59 *Iohannes in Armeniâ, sanato paralytico, totam gentem ad fidē Christi convertit, nouū testamentum & psalterium in linguam Armeniorū vertendum curavit, 7. Episcopos ordinat.*

Ἦν γὰρ πλῆθος πολὺ τῆς χώρας ἐκείνης, τοῦ μὲν σεβομένων τὰ εἴδωλα, τοῦ δὲ δένδρα καὶ δάση, τοῦ δὲ τοῦ ἡλίου, μὴ γινώσκοντες οἱ δὴ προσκυνεῖσθαι Θεοί, ἀλλὰ λατρεύοντες τῇ κτίσει μᾶλλον τοῦ κτίσαντος. ἀκούσαντες δὲ τὰ κατὰ τὸν μακάριον Ἰωάννην, ὅτι μέγας δοῦλος τοῦ Θεοῦ ὄντι καὶ θαυματουργεῖ ἀξιόπιστα, ἤγαγόν τινα πρὸς αὐτὸν ὅτι χλίνης βεβλημένον παλυτικὸν, καὶ παρεκάλουν ἰάσασθαι αὐτόν. ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐὰν θεραπεύσῃ, πάντες πιστεύομεν εἰς τὸν Θεὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκουόμεν αὐτοῦ καὶ πάντα, ὅσα ἂν τελλεται ἡμῖν. ἀνοίξας γὰρ ὁ Ἰωάννης τὸ στόμα αὐτοῦ, λέγει τῷ παλυτικῷ· πόσον χρόνον ἔχεις ἐξ ὅτε σεσένθαι σοι τοῦτο; ἀποκριθεὶς ὁ ἐκεῖνος διερμηνέως λέγει, ἑπτάμηνον. πάλιν γὰρ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰωάννης· ποίας θρησκείας πέλεις; ὁ δὲ φησιν, ἡλιολάτρης. ἀποκριθεὶς ὁ Ἰωάννης εἶπεν αὐτῷ· ὀκοιῶν ἰάσεταί σε ὁ ἥλιος ὁ Θεός σου. ἀλλὰ ποφέρει ὁ ἀδενῶν· οὐ δυνάται μᾶλλον τοῦ Θεοῦ αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι. ἀκούομεν γὰρ ὅτι ἡ αὐτὸς ἔχει Θεὸν, ᾧ λατρεύει. αὖθις οὖν ὁ Ἰωάννης· ἡ εἰ γινώσκεις ὅτι Θεὸν ἔχει καὶ ὑποκειται

ὑποκείται αὐτῷ δουλεύων, διὰ τοῦτο αἰτίαν ἔχομεν οὐ πρεσβύτατε αὐτοῦ, καὶ λατρεύειν τῷ Θεῷ, ὡς ὁ ἥλιος λατρεύει. ἀλλ' ἡμεῖς, φησιν, οὐ τολμῶμεν τοῦτο ποιῆσαι φοβούμενοι "ὄφιν, ὡς λέγουσιν ἡμῖν τινες, μέγας ὑπάρχει, καὶ ἐὰν μὴ ἔσπ) ἀπέθανεν ἄξιος καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου ἁμαρτίας, οὐ δυνάται προσφαῦσαι" αὐτοῦ, καὶ προσευτὰ κρύφιος τελευτᾷ. τότε λέγει αὐτῷ ὁ σοφὸς ὁ Κυρίου Ἰωάννης· ὦ" ἀνθρωπε, ὅτι οἱ λόγοι μοῦ εἰσὶ καὶ Ἀλεξάνδρου σοφίσματα ὑποβαλλόμενα ὑμῖν πρὸς αὐτοῦ πρὸς ἀπώλειαν τῶν ψυχῶν ὑμῶν. ὁ γὰρ Θεὸς τοῦ ἡλίου καὶ ἡμῶν καὶ πάντων ὁρατῶν καὶ ἀοράτων Θεός ἐστι, καὶ ὁδὸν προσερχομένους καὶ πιστεύοντας εἰς αὐτὸν ἀσμένως προσδέχεται, καὶ ὁδεύοντα ἀλύπως σωθῆναι ἀποβάλλεται ἢ ἀποτρέφεται ἢ βδελύσεται, εἰ δὲ ἁμαρτωλοί ὦσιν, ἀλλὰ μόνει αὐτῶν τῷ μετανοῆσαι καὶ τῷ ὀπίσω ὃ κρεῖττον μεταβαλεῖν· πίστευσον οὖν δὲ σὺ εἰς αὐτόν, καὶ ὄψῃ τὸν ὑγιέα σου παῖδα ἐλεῆμα διδομένου σοι δι' ἐμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· πιστεύω, δέσποτά μου, καὶ πάντα, ὅσα μοι ἐλάλησας, καὶ οὐ μὴ λατρεύσω ἀπὸ τοῦ νῦν ἄλλῳ Θεῷ, ἀλλ' ἢ αὐτῷ μόνῳ. τότε ἐσφράγισε πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ ὁ μακάριος Ἰωάννης εἰπών· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ἁγιάσμενος ⓦ παράκλητον σκῆνος, ὃν καθῆκας πρὸς σὲ διὰ τοῦ δωματίου βεβλημένον ἐν τῷ κλινιδίῳ, αὐτὸς καὶ νῦν ἴασαι τοῦτον, ἵνα πάντες θεώμενοι βαπτισθῶσιν εἰς ⓦ σωτῆρα καὶ Θεόν, καὶ πιστεύσωσι διὰ τοῦ ὀνόματί σου. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, εὐθέως ἰάθη ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς νόσου αὐτοῦ, καὶ ἔστη ὑγιής. θεωρήσαντες οὖν οἱ τοῦ ἔθνους ἐκείνου ὃ γεγονὸς ἐξαίφνης παράδοξον τεράστιον, ἐβαπτίσθησαν πάντες ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἐβαπτίσθησαν πάντες, πλῆθος ἀναρίθμητον. ἐχειροτόνησε δὲ αὐτοῖς ἐπίσκοπους, καὶ πλῆθος πρεσβυτέρων καὶ διακόνων πρὸς ὃ ἐπιτήδεσαν τοῖς ὄχλοις εἰς λειτουργίαν τῆς ἐκκλησίας, καὶ θυσιαστήρια ἱερὰ καὶ ἀναίμακτον θῆλυς αὐτοῖς, καὶ χαρτῶνας φημωδίας ἐκδεδωκὼς αὐτοῖς καὶ τὸν θεῖον μυσταγωγίαν. οὗτος γὰρ κατ' χάριν Θεοῦ τινας ἐξ αὐτῶν βαπτισθέντας τῷ ἑλληνίδι γλώσσῃ, καὶ προεσκύασεν αὐτοὺς μεταφράσαι τῷ νέῳ διαθήκῃ καὶ ὃ ψαλτήριον τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν διαλέκτῳ, ὅπως γνῶσιν λάβωσι τῆς θείας γραφῆς. προήγειλε δὲ αὐτοῖς ἐκμαθάνειν ὃ ψαλτήριον, ἵνα ἐκ τῶν ᾀσμάτων αὐτοῦ ᾄδωσιν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, εἰπὼν ὡς κατὰ μέρος καὶ τὴν παλαιὰν Διαθήκην ἑρμηνευθῆναι ἔχουσιν ὑμῖν. ἐν ὀλίγαις δὲ ἡμέραις ἀξιώθησαν εἰς τὸ τῶν σωτῆρος πίστιν, ὡς πολλοὶ τῶν περὶ αὐτῶν πιστευσάντων προσηκόντισαν. ἔχαιρε δὲ ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁρῶν τὴν προθυμίαν αὐτῶν καὶ ταπεινὴν πρὸς τὴν πίστιν· καὶ πολλὰς δὲ συνεχυθείσας ποικίλαις νόσοις ἔφερον πρὸς αὐτόν, καὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάσας ἰώμενος ἀπέλυε.

60 *Variæ tribulationes eorum qui Iohanni adhæserant.*

Μετὰ δὲ τὸ ἐξοικισθῆναι τὸν μακάριον Ἰωάννην εἰς Κυκουσὸν, οἱ τοῦ μέρους αὐτοῦ βαπτισθέντες τῆς ἀληθείας ἔσχον μαχοί, ὡς ἐν ἀρχαῖς ἡ Φήμη προεδράμη, εἰς θάλασσαν ἐποντίσθησαν· ὡς δὲ ὁ ἁγιος λόγος, εἰς ἔσχατον ἐξοικίαν ἀπεσάλησαν ἐν ταῖς βαρβαρικαῖς ζώναις φρουρούμενοι. ἐλθὼν γὰρ τις ἀρχόντων συνοδοῦσας αὐτοῖς ἀφηγήσατο, Κυριακὸν μὲν τὸν Ἐμέσης ἐπίσκοπον ὀγδοηκοντα σημείων εἰς Πομπηίαν τὸ τῶν Περσῶν φρούριον εἶναι· Εὐλύσιον δὲ Βόστρης τ Ἀραβωνιωτέρων ὁδῶν ἡμερῶν τριῶν ὁμοίως εἰς φρούριον Μῆφας καλούμενον πλησίον τ Σαρακηνῶν· Παλλάδιον δὲ Βλεμμύων τ Αἰθιόπων ἐκ γλυκέων φρουρᾶς, "Συλῶνα τὸν Κάστρου καλουμένου τοῦ τόπου· Δημήτριον δὲ ἔσω εἰς Οασιν τὴν νῆσον τῶν "Μαξίκων· ἔστι γὰρ ἡ ἄλλη Οασις· Σαρακηνοὺς δὲ μὴ μυρίους αἰσθανομένους συχοφαντίας, ὠμότητα, δικαστὰς καθυβρίσαντες αἰχμαλώτους τὸ σῶμα μέχρις" ἐκκοπῆς τῶν ὀδόντων, ὡς λόγος, εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα ἀπέστειλαν. Ἰλάριος δὲ ἀνὴρ ἅγιος γενόμενος εἰς τ Πόντον τ ὁδοιπόρου ἀπεσάλη μὴ πλησίας τοῦ κλήρου, ὃς ἐκτὸς ἡ δέκατον ἔτος εἶχε μὴ γλυκάμενος ἄρτου, ἀλλ' ἢ ψιλῶν λαχάνων, ἢ" κολύβων ἤσθιεν. Αντώνιος δὲ ἀπολαίοις τῆς Παλαιστίνης ἑαυτὸν ἐξώρισε, μὴ πολιτείαν θεώμενος ἢ χωρεῖν. Τιμόθεος ὁ Μαρωνείας, καὶ Ἰωάννης τῆς

Λυδίας

χ. αὐτὸν
χ. αὐθρωπε
χ. παύλου
χ. ἀπόστολος
χ. ἐκκλησίαν
χ. Πρόκλου
χ. Πάπα
χ. κατὰ
χ. ἀπὸ
χ. ἀπὸ
χ. ἐκκλησίαν
χ. ἀπὸ
χ. ἀπὸ
χ. ἀπὸ

Λυδίας λέγονται· ὁ Μακεδονίας ἀπελθὼν Ῥόδων ὁ τῆς Ασίας ἐπαρχίαν· ὁ Μιτυλίνης· Γρηγόριος ὁ τῆς Λυδίας λέγεται· ὁ Φρυγίας· Βρίσων δὲ ὁ ἀδελφὸς Παλλαδίου, ἀποδρὰς ἑκουσίως τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας, ὁ δὲ ἀγελαίῳ ἑαυτὸν δίδωσι, ταῖς ἰδίαις χερσὶ τὸν γῆν ἐργαζόμενος. Λαμπέτιος δὲ, ὡς φασι, ἐν χωρίῳ Λυδίας τῷ Σκαῖ λίνος Ελευθέρου ὑπικουρήμενος, τοῖς ἀναγνώσμασι προσέσχεν. Εὐτρόπιος ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἐπ. Ελπίδιος ὁ μέγας Λαοδικείας τῆς Συρίας ἅμα Πάτροφῳ, τέως ἐπληρώσαν ἔτη τὸν κλίμακα τῆς οἰκίας μὴ καταβάντες, ἀλλ' ἀεὶ ταῖς προσευχαῖς σχολάζοντες ἡσύχαζον. Ηρακλείδας ὁ Εφέσιος ἐν τῇ εἰκρτῇ τῆς Νικομηδείας ἐνεκλείσθη ὅτι πεῖσαι τὴν πρὸς χρόνον· Ανατόλιον δὲ ἔφασαν εἰς Γάλλους ἀπελθεῖν. τῶν ὑπερόπτων, ὃν μὴ εἰς Αρσακίαν τὴν Παλαιστίνην προεκαθήσαν· Τίγριος ὑπὸ εἰς τὸν μέσον τῶν ποταμῶν προσοικοδομεῖς ἀπέμφυε· Φίλιππος ἐπαλύτησε φυγὼν τὸ Πόντου· Θεόφιλος ὑπὸ τὸ Παφλαγονίας διῆλθε· Ιωάννης, ὃς τὸν Αἰνθρίου μοναχήλιον σωεκρότησεν, τὸ Καισαρίας. Στέφανον εἰς Αρσακίδα ἐξοικισθέντα τῶν δημίων ἀπέσασαν ἅγιοι Ισαύρους, ἀπολύσαντες αἰχμητὰς φυγῆς. Σαλουσίων, ὡς φασιν, τὸ τὴν Κρήτην ἀπελθεῖν· Φίλιππον ἀσκητὴν ὑπὸ προσβύτερον τῶν γραῶν τὸ ἀρρωσίᾳ ὑπαρχὸν τὸ Καμπανίας. Σοφρόνιος ὁ Μαρκιανὸς τὸ φυλακὴν Θηβαΐδος κατεκλείσθη. Παῦλος ὁ Μαρκιανὸς ὑπὸ βοηθὸς τοῦ Οἰκουμένου ἐλέγετο τὸ Αφρικὴν Μαρκιανὸν· Παῦλος ἄλλος ὁ τῆς Αναστασίας τὸ Ιεροσολύμοις. Ελλάδιος ὁ προσβύτερος τοῦ παλαιοῦ Μαρκιανὸν ἐν ἰδίῳ ἀγελαίῳ τῆς Βιθυνίας ἡσύχασε. πλῆσαι ὑπὸ σκρύπλονος τὸ Κωνσταντινουπόλει· ἄλλοι ὑπὸ ἀπῆλθον εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας. Σιλβανὸς ὑπὸ ὁ ἅγιος ὑπίσκοπος ἐν Τρωάδι ὑπὸ ἀλιβύων, ὑπὸ τὸν ζωλὸν προεξόμενος. Στέφανος ὁ ἀσκητὴς ὁ τὰς Ρωμαίων ὑπισολὰς Μαρκιανίσας, ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ αὐτοῦ ἐνεχείρησε τυπῆναι, ὑπὸ εἰς τὸν Εἰρκτὸν ἐτελλήθη· προσταθείσης ὑπὸ αὐτῷ κοινωνίας, ὑπὸ μὴ πειθόμενος, ξεσθεὶς εἰς ἀπώλειαν πλουσίας τὸ ὃν ζῆλος, τῇ τοῦ Χριστοῦ ὑπιμελείᾳ Μαρκιανὸς ἴσως εἰς δευτέρας ἀγῶνας, μὴ δεῖσα μείωσιν τῆς θεραπείας ἐξοικίσθη εἰς τὸ Πηλούσιον. Προβυγκάλιος τις γραπιώτης τῶν περὶ τὰ βασιλεῖα σχολῶν, διαβληθεὶς ὡς φιλητὴς Ιωάννου, μὴ πληγαῖς πολυτρόποις ὑπὸ ξεσμῶν ἀφειδῶν ἐξοικίσθη εἰς Πάτρας. Εὐτρόπιος ὁ μακαρίτης, ἄφθορος ἀπὸ γυναικός, φάλτης τῆς ἐκκλησίας, τυπωθεὶς, ὑπὸ ξεσθεὶς ἀγέλῃ ζωῆς πλευρὰς σὺν ᾧ μετώπῳ ὡς ὑ ὀφρῶν καταπαθῆναι, λαμπάδων αὐτῷ τηλυταῖον τῆς πλευραῖς ἀμφοτέραις γυμνοῖς ὀστέοις προσπλωθεσῶν, ὑμαῖς κομιστῶν, προστκπτικῇ ᾧ ξύλῳ, παφεὶς μεσονυκτίῳ πρὸ τοῦ τὸ δρασάντων ἱερατικῶν, συνεπιμαρτυρήσαντος ὑ Θεῦ ᾧ θανάτῳ ὁσιασίᾳ φαλλόντων ὑμνῳδὸν σύμμορφον ὑ σωτηρίου πάθους ὑ θανάτου. διηγήσατο ὑπὸ πάλιν ὁ αὐλὸς ὑμνῳδήσας ἀπὸ τοῦ ὑπισκόπων, ὅτι ὑμνογλύπτης αὐτὸν ἐπιχειρήσαντα ὑπὶ τοσοῦτον αὐτὸν ἐθλιψαν κατ' ἐντολάς τινων, ὡς εὐχεσθαι αὐτὸν θανάτου, ὑ δὲ ζῆν προσαιτεῖσθαι. τὰ μὲν γὰρ τὸ ἀργυρείοις λοιδωλώματα, ἃ ἐν τῷ ὁδῷ εἰλήφεισαν, ὑφ' ὧν ἀποσπάσαντες εἰς ἀλλήλους διεμερίσαντο· ξηρεῖς ὑ τοῖς ὑποζυγίοις ὑπερρίπτοντες, τῶν δύο ἡμερῶν τὴν ὁδὸν μέσην ἐποίουν, βαθείας ἐσπύρας εἰσάγοντες, ὑ ὄρυγμα σκεπάσαντες, ὡς μὴ τὰς ἀθλίας ἔσφας καταλάβῃ ᾧ σῶμα χοῦ· ῥήμασί τε αἰσχροῖς ὑ ἀσεμνοῖς βάλλοντες οὐκ ἐφείδοντο. Παλλαδίου ὑ ᾧ παῖδα ἀφείλαντο βιασάμενοι αὐτὸν ὑ γραμματεῖον ἐκβαλεῖν. Δημήτριον ὑ εἰς τοσοῦτον ἐθλιψαν εἰς τῶν ἀγελαίων, ὡς ὑ ζωὴν βαθείας ἐσπύρας· ἐπιβάς, ὃς πρὸς πόδας εἰς τὸ σῶμα ἐβασανίσθη ἐπόδυσιν τὸ ζῆν ἀπορρίψας, ὡς τοῦ ὑπιθαλάσσου τὰ γαῦλαι τὴν τῶν ὑρέων ποιεῖν, προειπόντος αὐτῷ ὑ Παλλαδίου, ὡς ὁ ἐλθὼν διηγήσατο συγγραπιώτης, ὅτι ἄλλῃ ὁδῷ οὐκ ὁδεύσει οἰκτρῶς τελευτήσας. ἐκκλησία μὲν γὰρ πλησιάζει τὸ σιτῶλον ὑκ εἴων· καταλύοντες ὑ ἡ τὸ πρωδοχεῖον, ἔνθα ἑταιρίδων πλῆθος, ἢ τὸ συναγωγὰς Σαμαρειτῶν, ἢ Ιουδαίων, μάλιστα ἀπὸ Ταρσοῦ τὸ ἐκεῖ, ὥστε ξενοχωρυμένους αὐτὸν ὑ ἕτερόν τι σπουδαιοῦν προσῆκον. λέγει ὑ εἷς τῶν ὑπισκόπων· Ἱ λυπούμεθα περὶ τῶν καταγωγίων; μὴ γὰρ

χ. Προεξ-κλείσεν

χ. Πάτρας

χ. Δημήτριον,

γὰρ σὲ ἡμῖν ὄφελ ὃ ποθ' μεῖναι, ἵνα οἰκεία αἱρέσει ἀχημονοῦντες δίκας ὀφλήσωμεν; ἢ οὐκ οἶδατε, ὅτι τῶν τὰ πόντα καὶ γαλήνη καὶ γλυκεῖα, τοῦ Θεοῦ δι' ἀπόντων δοξαζομένου; πόσαι τούτων εἰσὶν ἐταιρείδων λήθη τῷ Θεοῦ λαθοῦσαι, ἢ τὸ ἔγκλημ' μηδὲ γνῶσαι, ἡμᾶς θαυμάσαι εἰς φόβον Θεοῦ καὶ ἔννοιαν ἐλθοῦ, ἴσως ὅτι ὃ χρῆζον πράξασα, ἢ ὅτι ὃ χαίρει μὴ καταῤῥεύσασα; οὐ μικρὸν ἡ ψυχὴ λογικὴ ὑπὸ πάθους κραυγμένη καὶ ῥοπὴν ἀναιεῦσαι, ὅπερ ὄφελ' ἀπίγλια σωφρονισμός· ὡς τοῦτο ὑποστάντα εἶπεν ὁ ἱεροφαντικὸς Παῦλος, Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν ἐν τοῖς σῳζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, ᾧ μὲν θάνατον ἐκθέσθαι ἡμᾶς καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. Εἰς τοσοῦτον ἦλθε τόπος ἡκμακέναι ἐπίσκοποι τῶν κοινωνικῶν Θεοφίλου καὶ τῶν ἀνατολίων πάσαι, ὡς ἔλεγεν ὁ ἐλέγχων σκῶλον ἀσκητής, ὡς τινὰς οὐκ μόνον μὴ σωθείξασθαι τὸν ὀφειλομένην φιλοσοφρονίαν εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ μὴ δώρων πειθῆνα τοῦ ἐπιχειρεῖν γραπτὸν τάχιον ἐξελαύνειν αὐτὸν τῶν πόλεων. Εἰσὶ δὲ μάλιστα ὁ τοῦτο πεπονθότες, ὁ Ταρσοῦ, καὶ ὁ Ἀντιοχείας, καὶ Εὐλόγιος ὁ Καισαρείας Παλαιστίνης, ὅτε Ἀγκύρας τοῦ Πόντου, καὶ Ἀμμώνιος ὁ τῆς Πηλουσίου, τοῦτο μὲν δώμασι, τοῦτο δὲ ἀπειλῆς πλέον κατ' αὐτῶν τὸν ἐξάγοντας γραπτὸν ἐξαγορεύοντες, ἵνα μήτε τοῦ τῶν βουλομένων λαικὸν ὑποδέχεσθαι αὐτοὺς συγχωρήσωσι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ ὧν ἠδυνήθημεν μαθεῖν συνεγράψαμεν· ὁπόσοι δὲ τῶν ἄλλων ὑπεσκόπων ἐξὸ μακαρίου Ἰωάννου τῶν ἐκκλησιῶν ἐξεπλάγησαν, καὶ αὐτοὺς φήκησαν τοὺς τῆς οἰκουμένης ἐσχατιάς, ὁπόσοι δὲ καὶ τῶν τοῦ ἀσκητικοῦ φιλοσοφίαν ἠγαπηκότων τοῖς ἴσοις πάθημασιν ὑπεκέπεσαν, ὧν δ' ἂν δυνήσονται σκοπεῖσαν λόγος μὴ πάσης τῆς ἀκριβείας; οὐ γὰρ ἐξ ἑνὸς ἢ δυοῖν τόπου ἐξωρίσθησαν, ἵνα τις ἀκριβολογήσηται τὰ περὶ αὐτῶν· ἀλλ' ἐκ πάσης σχεδὸν τῆς οἰκουμένης.

61 *Episcopi & clerici ex partibus Iohannis scribunt ad Papam Innocentiũ, scribunt etiam ad Papam alterius partis Episcopi.*

Οἱ δὲ σωθέντες ἐπίσκοποι τοῦ μέρους Ἰωάννου ᾧ ἀριθμὸν εἴκοσι πέντε γράμμασιν ἐχρήσαντο πρὸς Ἰννοκέντιον ᾧ πάπαν Ῥώμης· ἅπερ καὶ ἔσχεν ἐξὸ "Θεοτέκνου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως, ἐν οἷς μὲν ἐδίδαξεν καὶ γραπτικὴ βοηθεία ἐκκεκλῆσθαι αὐτὸν τῆς πόλεως καὶ εἰς ἀξοείδιν ἐν Κουκουσῷ πεπέμφθαι, καὶ τὸν ἐκκλησίαν ἐμπεπρῆσθαι· ὑπὲρ τινι δὲ κοινωνικὰ γράμματα πρὸς τε ᾧ μακάριον Ἰωάννην, καὶ πρὸς τοὺς αὐτῷ κοινωνοῦντας, παρακαλῶ μὴ δακρύων μακροθυμεῖν, βοηθεῖν τότε ὡς οὐ δυναμένους, ᾧ δὲ ἀνιπρεσβεύειν τινὰς τῶν καλῶν δυναμένων ἐν Κωνσταντινουπόλει. σπουδάσαντες ἦ πάλιν ᾧ τὰ μέρους Ἰωάννου κληρικοὶ Κωνσταντινουπόλεως ὅτι "τῶν αὐτῶν, ἐγχάραξαν γράμματα πρὸς ᾧ αὐτὸν πάπαν Ἰννοκέντιον, καὶ ἀπέστειλαν εἰ Ῥώμην ᾧ Γερμανοῦ πρεσβυτέρου καὶ Κασιανοῦ διακόνου ἀνδρῶν θεολόγων καὶ φιλοθέων, περιέχοντα βίαν καὶ τυραννίδα ὑποπεμφθεῖσαν αὐτῶν τῶν ἐκκλησιῶν, τὰ ὑπισχνεῖται αὐτῶν γραπτικὴ βοηθεία ἐκκληθέντος καὶ εἰς ἀξοείαν πεμφθέντος καταπεμφθῆ Ἀκακίου Βερροίας Συρίας καὶ Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιόχου Πτολεμαΐδος καὶ Σεβαστιανοῦ Γαδαρῶν· ὑποδείξαντες καὶ "βραδίωνα ᾧ εἰρηνάρχου Γερμανοῦ καὶ Κασιανοῦ, ὅπερ τὰ χειμήλια ἀνταποδοῦναι ὑποκρίσει τοῖς δικασταῖς, "Σταδίου ἐπίσκοπον καὶ Εὐτυχιανοῦ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ Ἰωάννου κόμητος τῶν θησαυρῶν, Εὐσταθίου κυαίστορος, καὶ Γαβαλαείων πυλῶν, ἔν τε χρεσὶν καὶ ἀργυρίῳ καὶ ἀμφίοις, ἀπεσταλμένοι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ συκοφαντηθέντος. Ἀκάκιος δὲ καὶ Παῦλος καὶ Ἀντίοχος καὶ Κυρῖνος καὶ Σεβαστιανὸς καὶ ἕτεροί τινες ὀλίγοι ὑπέσχοντο ἐκβαλεῖν γράμματα πρὸς Ἰννοκέντιον ᾧ πάπαν εἰ Ῥώμην δι' ἀνθρώπου ἰδίου δυσωδοῦς, ἵνα ὡς δυσωδὴς νοηθῇ, ὅλως δόλου σεσοφισμένος, ὑπὸ τοῦ εἴδους τοῦ ἐξεραν ἀποδεικνύων, Πατρίκιος ὀνόματι, ὃς ἔλεγεν ἑαυτὸν πρεσβύτερον ὄντα τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας. ἐν οἷς γράμμασιν ἐσυκοφάντουν Ἰωάννην, ὡς καύσαντα τὴν ἐκκλησίαν· καὶ αὐτὸς ὁ Πατρίκιος πολλὰς κατέχει λοιδορίας κατ' αὐτοῦ· καὶ ὡς δι' τοῦτο μήτε ἀπολογίαν δοῦναι τὸν Ἰωάννην ἐν ὑπισχνεῖσθαι συνόδῳ. οὕτω δὲ ψευδὴς ἐφάνη τῷ πάπᾳ ὁ λόγος, ὃς καταφύσας αὐτοῦ, οὔτε ἀνεγράφων ἠξίωσεν.

Ολίγῳ

Β. Κορ. Β. 15.

χ. τῶν

χ. βραδίωνι
χ. σουλίου ὑπάρχου

62 *Arsacius consecratus Episcopus Constantinop. septēb. Anno. 404. editum Regium de cōmunicando cū Arsacio. mors Arsacij, Novemb. Anno Christi 405.*

Ολίγων ὁ ἡμερῶν διῤῥεόντων χροτονῆται ὁ βπισκοπος Κωνσταντινουπόλεως Αρσάκιος, ἰδιόρυθμος μὲ ἀφωνότερος, βαρυάκουος ὁ ἀπεραγώτερος, γηραιὸς σφόδρα. ὑφ' ᾧ γὰρ ὀγδοήκοντα ἔτη ἐτύγχανεν, ἀδελφὸς γεγονὼς Νεκταρίου τοῦ πρὸ Ἰωάννου τὸ βπισκοπεῖν καλῶς διοικήσαντος. οὗτος ἐφαίνη ὁ βπίορκος. ἰῶ γὰρ διδοὺς ὅρκον τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ Νεκταρίῳ ἐν τοῖς ἀχράντοις βαπτιστηρίοις μηδέποτε καταδέξασθαι βπισκοπῆς χροτονίαν, ἰωΐκα ὠνείδισεν αὐτὸν ἀπωσάμενον τὸν βπισκοπεῖον τὸν ἐν Ταρσῷ, καιροσκοπῶν, ὡς ἔοικε, ⓦ θανατον τοῦ ἑαυτοῦ ἀδελφοῦ, ὅπως τῷ θεήλατῳ βπιβῇ, ὡς ἡ τῶν πραγμάτων ἔκβασις ἐδήλωσε. τούτῳ τῶν Αρσακίῳ δοθέντων τὸ μέρους Ἰωάννην σκοπώμεν, ἀλλὰ πρώτης ἀπέφυγεν τὸ πρὸς αὐτὸν κοινωνίαν. πρὸ ὁ Κωνσταντινουπόλεως τί δεῖ καὶ λέγειν, ὅσον πλῆθος ἀπέστη τῆς ἐκκλησίας συναγόμενον ἐν τῷ ἰωαΐθῳ, ὡς μηδὲ τοὺς κρατοῦντας τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἔχειν τοσούτους ἀκροατὰς τῆς σιγῆς. λόγος γὰρ ἀδαμῶς πρὸς αὐλῖτας. θεασάμενοι ὁ ⓐ πρὸ Ἀντίοχον τὸν τοῦ λαοῦ ἐκχώρησιν, καὶ φοβηθέντες μή πως ἀγανακτήσας ὁ βασιλεὺς ἀναπαλέσηται ⓦ Ἰωάννην ἐκ τῆς ἐξορίας, ἠδωνήθησαν πληροφορῆσαί τινας τῶν τοῦ παλατίου θεμασκυάσαι τὸ βασιλέα προδοσίαν δῆθεν εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ τῶν ἀποστρεφομένων τὴν κοινωνίαν τὸν πρὸς Αρσάκιον καὶ Θεόφιλον, καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς βπισκόπων. τούτων οὖν προτεθέντων μεγῶν φόβου καὶ ἀπειλῆς, ⓐ μὴ ἀπερρώως ἔχοντες πρὸς Ἰωάννην ἔχαιρον προσερχόμενοι τῇ ἐκκλησίᾳ· ⓐ ὁ ἀληθῶς ἀνταγωνιστὴς τοῦ καλοῦ, παραδιδόμενοι τοῖς ἄρχουσι τῶν ἁγίων μαρτύρων πίστιν ὁμολογήσαντες ἀκλινῶς κατέχει, ἴσως ἐκείνοις τοῦ τεφθμοὺς τῆς πίστεως κομισάμενοι. ἄλλοι ὁ πρὸς τὸν τῶν βασάνων δριμύτητα ὀκλάσαντες φυγάδες ᾠχοντο, καὶ σὺ τούτῳ τὸ σωτῆρος παραγγελίας τηρήσαντες. Εαν γὰρ, φησι, διώξωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. Αρσάκιος ὁ οὐ πολὺ ἐπιβιώσας τῆς βπισκοπῆς χρόνον. δεκατέσσαρας γὰρ μῆνας ποιήσας ἐν τῷ θεήλατῳ ἐπιβύτησι τῇ ἐξῆς ἰωαπεία, ἤτις ἦν Στελεχίου ὁ δεύτερον καὶ Ανθεμίου, πρὸ τὸν ἑνδεκάτων τοῦ Νοεμβρίου μηνός.

Ματθ. ι. κγ.

63 *Atticus succedit Arsacio: Heraclidi Ephes. Eunuchus: Flaviano Antioch. Porphyrius. Imperator edicto omnes adigit ad communionem cum Theophilo, Porphyrio & Attico.*

Πεντεκαιδεκάτου ὁ τοῦ πάθους γεγονότος τῆς βπισκοπῆς καὶ τεσσαρακοστοῦ χρόνου πληρωθέντος τῇ ἐξῆς ἰωαπεία, ἤτις ἦν Αρκαδίου ὃ ἕκτον καὶ Παύλου, παρεβλήθη πρὸς τὸν βπισκοπεῖον δυνὴρ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, Αττικὸς ὀνόματι, ὃ γηνὸς ἐκ Σεβαστίας τῆς ἐν Αρμενίᾳ. ⓐ ὁ ἐν Εφέσῳ γηναῖδες, λαβόντες ὁ ἔλαφον (οὐ γὰρ ἔχει ὄνομα ἡ κακία, ὥσπερ οὐδὲ ὑσίδα) οὗτοι μὲ τῆς πρεσβύτερας αἰτίας ῥιφέντας πάλιν εἰσεθήσαν τῇ ἐκκλησίᾳ· οὗτος ὁ ἐκθέσμως χροτονηθέντας ἐξέωσαν ὅτι σκορπισμῷ τῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων. ἀς γὰρ μὴ ἠπειλῶν ἐ δεινοτέων ὁ δοκιμασίας κλήρων καὶ φόβων ⓐ πρὸ Πέτρον καὶ Ἰωάννην οὗτοι ἀποστόλους ἐποιοῦντο χροτονίας, ὅτοι ὁ σαπτὸν μὴ κεφαλὴς καὶ μέθης καὶ δώρων οἰκτρῶν καὶ μιαιφόνων καὶ Ιουδαίων, ὡς φίλοι τοῦ σωτῆρος, πρὸ τῶν σοφῶν τὰ ἀπόῤῥητα τῆς ἱερωσυνῆς ἐμπιστεύονται, διὸ καὶ οὗτοι εὐκτηρίοις οἴκοις φεύγουσιν ⓐ λαοὶ τὸ ὀρθοδόξων. Εἰς ⓦ θρόνον γὰρ Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελίου χραύσαντος, καὶ εἰς ὃ τῆς σοφίας πηγὴς πιστῶς ἐπομαπεσόντος βδέλυγμα ἐρημώσεως αἰτισάμενα. χροτονήσαντες οὖν ⓦ Βίκτορος τὸν τριακοστοῦ εὐνοῦχον ἐνεθρόνισαν, καθελόντες ⓦ ἐπὶ ἑβδομήκοντα βπισκόπων ἐνθρονισθέντα Ηρακλείδου, καὶ εἴρκτῃ δαπανῶντες ἐπὶ τετραετῆ χρόνον, ὡς προεῤῥήκαμεν, ὕδρα μανάσαντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀπὸ ἐγκυκλίων ἠμελέτων μαθημάτων, καὶ τῶν θείων γραφῶν ἐπὸς ὑμνούμενον, ἀμαθήσαντα ἔτη πλείω· καὶ εἶθε ὁ χροτονηθεὶς εὐνοῦχος ἀρχὴ βίου ἦν ἠμένος σεμνοῦ, καὶ εἰ μὴ κακὸν ἦν κακοῦ. νυνὶ ὁ γησέντερον, ταχρίδυλον, θηλυμανές, ἰταμὸν, μέθυσον, πορνόκοπον, ἀζυρώνητον, ἀνελεύθερον, φιλάργυρον, πολλαχοῦ θεατρικὰ χορεύσια ἐπ' ὤμων βασάσαν ἐν ἀτυελκοῖς συμποσίοις, χιτῶνι τὸν κεφαλὴν ἐσταμένον, οἰνοχόην, μίμας ἐν προσλήμασι τοῦ μοιχοῦ Διονύσου. ταῦτα ὁ πρώτα ἐπράξεν

ἐπεφέξει οὐ μόνον τῆς εἰς Χριστὸν μυσταγωγίας, ἀλλὰ μὴ ὃ φώλισμα· ὃς ἀπίστευτον ἀφ' τούτων μηδὲ τὴν ἀνάστασιν πιστεύειν. τῆς γὰρ ἀναστάσεως Ⓦ θεμέλιον σαθρὸν ἔχων, πῶς ἐπ' αὐτῇ πιστεύσῃ; ὁ δὲ μὴ πιστεύων τῇ ἀναστάσει, πῶς κήρυξ αὐτῆς γένοιτο; σωφρονεῖ μὲν ἁμωδὰ δεῖ σιδήρῳ, μανίαν δὲ ἀκέρπα δι' οἰκείαν αἰχρότητα. Ⓐ γὰρ μὴ φείξαντες εὐαγγέλιον ὑπῆφναι· σαπεῖ κεφαλῇ, εἰς ἣν γυναῖκες αἱ δύημεροι ἐπωρχήσαντο, πόσιν ἄλλοις σὺν ἀριθμηθήσονται, ἢ τοῖς Ⓦ ἀκεφάλοις στέφανον τῷ ὑῷ τοῦ Θεοῦ δεδωκόσι; Πορφύριος δὲ ὁ αὐτὸς ἐν μὲν τῇ ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας ἐχρόνισε, καὶ διδάξας, καὶ ἱερατεύσας ἐν τῷ πρεσβυτερικῷ τάγματι. τῶν μὲν τοῦ χρόνου ἀλλότριον ὃ ἦθος φέρων εἰς ὀργὴν πάθυμα τικοὶ ἐκφερόμενος ἐποτε τῇ ἐκκλησίᾳ, τοῖς ἰδ. πρεσβυτ. οἰκείοις τῶν εὐλαβῶν ὑπισχνεῖτο ἀεὶ ἀντιπροσάπων, ὡς ἄτε μεγίστης ὢν πόλεως, καὶ ἔχων τοὺς ἄρχοντας ἐπ' ἐξουσίας, τὰ πρόσγ- 10
ματα ἐκκαπήλευεν. ὑπεβουλεύων δὲ ταῖς σεμναῖς χροτοπίαις ἐπεισήρχετο, τῇ τῶν ἔφπων αὐτὸ δεινότητι τὰς κτ' χειρὸν ὑπισχνούμενος, ὡς δὲ ἐποίησε, καὶ ἀκηδῶς καταπατῶν ὑπὸ ταῖς ἀσεμνοφθόρους χροτοπίας. σωφροσύνης μὲν γὰρ τῆς κτ' ταῖς ἐρχικαῖς ἡδοναῖς οὐ μόνον ξένος, ἀλλὰ καὶ ἐχθρὸς, καθάπερ ὁ γὺψ τῆς μύρης, καθίσατο, ὡς κερατῆν αὐτὸν. φήμην δὲ τῆς κτ' Σοδόμης καὶ γομόρρας ἀνοίγει εἰ ἄπιον· οὐ μόνον δ', ἀλλὰ καὶ ἕτερα χείρω τούτων αὐτὸν ἔργα δεδρασμένον, ἅπτια οὐ πρέπον ὀνομάζειν τῇ συγγραφῇ ἐγκαταλέξαι. τελευτήσαντος δὲ Φλαβιανοῦ τοῦ ὑπισχνουμένου Ἀντιοχείας, θεασάμενος ὁ Πορφύριος τὴν ἀνδροπρεπῆ καὶ τὴν γυναικείαν πόθῳ σκηρεμαμένῳ ᾧ πραχήλῳ Κωνσταντίνου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ δὲ ἀπαλῶν ὀνύχων δουλεύσαντος τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀνδρὸς ἀμφοτεροδεξίου· ὃς ταῖς μὲν πρῶτα ὑπηρετήσας ἀμεμπτος ἀπὸ κέρδους αἰσχροῦ καὶ δώρων εὑρέθη, μετέπειτα δὲ ὑπὸ Ⓦ ἀναγνώσην καὶ δεκόκονον φθάσας, ἐκφώτησιν ἀκόπτως τῆς ἐν ἀνθρώποις βασιλευούσης τῶν γυναικῶν ἡδονῆς, ὡς λέγει ὁ προφήτης, Χάρες ἐκλεκτῶν κερατήσουσιν εὐχερῶς. πρῶτος μὲν γὰρ ἐν, εἰ καί τις ἄλλος ἀσκητὴς, δεκτικὸς, ὀξὺς συνιδεῖν, βρακὺς εἰς κόλασιν, σκυθρωπὸς, ὃ σκεπτικὸν ἀεὶ ἀνιπτόμυθος, ἐλεήμων, ἀφιλάργυρος, δίκαιος εἰς τὰς κρίσεις, μακρόθυμος εἰς τὰς ὕβρεις, εὔτονος εἰς ὃ πεῖσαι, πρᾳότητος πολλάκις νήστις ἕως ἑσπέρας, ἵνα ἐλευθερώσῃ κα- 25
ταπονουμένους, στυμνὸς εἶδει, δριμὺς ὃ βλέμμα, ὀξὺς ὃ βάδισμα, ἄγαμος ὡς εἰκὸς, ἀνδρὸς μισθὸν ὑπὸ τῶν πρόσωπον βαστάζων καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς νόσοις. τοῦτον καταισχύνει δεκὰ χρημάτων ὁ Πορφύριος φυλαδόν θεῶν τῷ ἔφπῳ τούτῳ. ἀποστείλας εἰς ὃ στρατόπεδον πρὸς τοὺς κρατοῦντας τῶν ὑπισχνουμένων, πρασκυνάζῃ αὐτὸν ἀπὸ γράμματος βασιλικοῦ εἰς Οασιν ἐξορισθῆναι, ὡς ἀναστάτην τῶν δόμων· ὃς δὲ αὐτῆς γνοὺς μεταστέλλεται ἐκ τῶν φίλων εἰς τὸν Κύριον. αὐτὸς δ' ὁ Πορφύριος τοὺς πρὸ Κυπριανοῦ καὶ Διόφαντον τοὺς πρεσβυτέρους καὶ λοιποὺς κληρικοὺς ἐκ τοῦ τάξιν ποιήσας ὑπατικῆς κριτοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ πόλις μεθορμίζετο, ἐν τοῖς τῆς πόλεως πρωτείοις μιᾶς τῶν πρὸ τοῖς ἔθνεσιν ὑπισήμου ἑορτῆς ἀγομένης τετραετίας ὑπιπλουμένης τῶν Ἡρακλείων ἄθλων, Ὀλυμπίων ὑπικαλυμμένων, ἐν ᾗ, ὡς εἰπεῖν, ἐν γυναικῶν ἀγομάδες σὺν τοῖς δημίοις σκιρτίζονται ὑπὸ τὸν Δάφνιν ὑπὸ θεᾶ τῶν ἀγωνιζομένων. ἔχων δ' ὁ πρὸ Ἀχάκιον καὶ Σευηριανοὶ καὶ Ἀντίοχον πρὸ ἑαυτῷ κεκρυμμένους, ὑπιπνήσας τῇ ἐκκλησίᾳ μετ' αὐτῶν καὶ κληρικῶν ὀλίγων, χλευτοιήσας λαμπρᾶ, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων μὴ πολλῆς σπουδῆς, ὡς μήτε τὸν βύχλον αὐτοὺς φθάσαι ὑπιπλέοντα φόβῳ τῶν καταληφθῆναι. τοιαῦτα γὰρ τῆς μοιχείας τὰ σπόρια καὶ γλυφάσα καὶ δράσα. Ⓐ δ' ὁ πρὸ Σευηριανοῦ λαβόντες ὃ ἰχανὸν, δι' ὀρέων καὶ ἀνόδων ἔφυγον, Ⓦ μὴ θεφπίον ἰσχύσαντες φόβοι, τῷ δ' θείῳ, ᾧ ἠγνόησε, πρεπτρέποντες. λυθέντος δὲ τῶν θεαθέντων, καὶ τῶν δήμων εἰσελθόντων ἐν τῇ πόλει, ἠγέλθη αὐλοῖς ὃ κτ' Πορφύριον πάθος, καὶ ὃ πρὸ τοῦ πρὸ Ἀχάκιον δράμα. ἐρρύσαν δὲ πρῶτοι μὲν πυρὸς καὶ φρυγάνων σκιαφανίσαι Ⓦ Πορφύριον βαλήθεντες. ὁ δὲ μὴ ἀγνοῶν ὃ μίσος αὐτῶν ὃ πρὸς αὐτὸν, καταφύγει

ὑπὸ

Παροιμ. κγ. κε.

ὅτι ⓦ τραπεζάρχου, ἢ πληρώσας αὐτῶ τὰς χεῖρας χρυσίου, αἰτιᾶται τοὺς ἀκροατὰς τῦ σωτῆρος, λειπομένους τὴν ἐκκλησίαν τῶ ὀρθοδόξω σεμνῶ Ουαλεντίνῳ ᾧ κόμητι, πληρώσας αὐτὴν ὁπλιτῶν ὃ φρικωδέστατον τῦ σταυρῦ σημεῖον τοῖς ἑαυτῶν ποσὶ συμπατησάντων. ἦσαν οὖν ⓐ λαοὶ δὲ ἀκοντες, " ὃ μὴ δεκτὸν σεμνοπρεπίζόμενοι τῇ ἐκκλησίᾳ
5 φόβῳ τῶ ἀγισμῶν, τῇ δ' ἀληθείᾳ βλασφημοῦντες αὐτόν, σεμνῷ ᾧ ζῆλον ἔξεισι, τὴν τῶ Θεοῦ δωρεὰν ἀναιδῶς ἀναιδόντες. ὁ μὲν τοι κλῆρος Αντιοχείας ὁ ὀρθόδοξος κεκρυμμένος σεμνῶς, μηδὲ πλησιάζων τοῖς τοίχοις τῆς ἐκκλησίας, ἢ πᾶσα ἡ ὀρθόδοξος γυναικωνῖτις, δι' ὧν μάλιστα ἐκφεύγειν νομίζουσιν ⓐ ἀργυρολόγοι τῶν ἡγουμένων. τούτῳ τῷ Πορφυρίῳ κατηναγκάζοντο τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει θυρεῶν ἐπισκόπους, ἐπὶ μιᾶ ἢ τοὺς λαοὺς τῆς πόλε-
10 ως συγκοινωνῆσαι. Αθικὸς γὰρ ὁ μὲν Αρσακίου τῆς ἐπισκοπῆς κρατήσας, πάσης μηχανῆς τεχνίτης ὑπάρχων τῦ μακαρίου Ιωάννου, θεασάμενος μηδένα τῶν δυσωπήτων αὐτῶ ἐπισκόπων κοινωνοῦντα, μήτε μιᾶ τῦ τῆς πόλεως λαοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτομολοῦντα εἰς ⓦ αὐτὸν μακάριον Ιωάννην, ἐδιδασκαλίζει ἀπειλῶν ὧν τῶν θείων γραφῶν δυσπραφείας κα-
ἀπειλῶν, ὡν. ἀπειλοῦσι. τηναγκάζεσθαι τοὺς μὴ κοινωνοῦντας τοιάδε " ἀπειλῆ. Εἴ τις τῶν ἐπισκόπων οὐ
15 κοινωνῇ Θεοφίλῳ καὶ Πορφυρίῳ καὶ Αττικῷ, τῆς μὲν ἐκκλησίας ἐκβαλλέσθω· τῆς δ' οὐσίας αὐτῦ τῶν πραγμάτων ῥιπτέσθω. Εντεῦθεν ⓐ καταβαρυνόμενοι ὑπὸ τῶν πραγμάτων φορτίῳ καὶ ἀκοντες κοινωνοῦσιν· ⓐ δὲ πινέτερον καὶ εἰς πίσιν ὑγιῆ ἀδενέστερον ἐπάγεσι δώρων τινῶν σπουδὴν εἰς κοινωνίαν· ⓐ δὲ καὶ λόγους καὶ πραγμάτων ἐν πατρίδος
20 καὶ δόξης φθαρτῆς καὶ σωματικῆς ὀλιγωρίας ἐπιδιδόντες, φυγῇ τὴν τῆς ψυχῆς σωτηρίαν διεφυλάττοντο, ἐν αὐλαῖς, ὡς ⓐ πρὸ αὐτῶν, ὃ θαυμαστικὸν ῥητὸν ἀεὶ μνήμης ἔχοντες ἀεί, ὃ, Εὰν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· ἐν ὃ τῆς προσημίας ἑαυτοῖς ἐπιλέγοντες, Οὐκ ὠφελήσουσιν ἐπ' ἀρχοντα ἐν ἡμέρᾳ θυμῦ. ἔφθασαν μὲν οὖν ⓐ μὲν ἐν τῇ Ρώμῃ, ⓐ δὲ ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἕτεροι δὲ ἐν τοῖς τῶν ἀσκητῶν φερομένοις ἀσφαλόμενοι ἐκ τῆς Ιουδαϊκῆς πανηγύρεως. ἡ δὲ πρὸ τῶν λαϊκῶν διωγμῶν πρόφασιν ἔδωκε, τοὺς
25 μὲν ἐν ἀξιώμασιν ἐκπεσεῖν τῆς τε τῆς ἀρχῆς ἀξίας, ἐνίους δὲ γραπῶσαι τὰς ζωὰς ἀπολλύειν, καὶ τοὺς λοιποὺς δήμους ἐν χρεοκοπίαις χρυσίου πολλῷ ὀλκῇ πρεσβεύσασθαι ὑπὲρ ἀλλεάσεως ὀξοείας. πλὴν ὅμως ἐν τοῦτο ἐπράχθη, ἐν αἱ πρεσβεῖαι τῶν ἀποδυομένων ἐν ᾧ ὑπὲρ αὐθις ἐπετελοῦντο μὴ πολλῆς τῆς κακοπαθείας φιλίᾳ τῇ πρὸς ⓦ σωτῆρα ⓦ Εἰρηνόπαν. Εγώ εἰμι ἡ ὁδὸς ἐν ἡ ἀλήθεια· καὶ πάλιν· Θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα ⓦ κόσμον. Ioan. 14. 6.
30 οἱ δὲ λοιποὶ τῶν κοινωνικῶν ὀπισκόπων, οἱ μὲν ἀνέλπιστα ἐνθυμηθέντες ἐκοινώνησαν Αθικῷ, εἰς ἑτέρας μεταθέντες ἐκκλησίας. Ioan. 15. 18.

Τινῶν δὲ Κωνσταντινουπολιτῶν πραγματευομένων ἐν Ρώμῃ, ἀφικνεῖται τινας χρείας ἐγνωκὼς τὸν ἀφιξιν αὐτῶν ὁ πάπας Ινοκέντιος μεταπέμπεται αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν, συνθανόμενος περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ἢ περὶ τῦ μακαρίου Ιωάννου ἐν οἵοις ὄντων. οὔπω γὰρ ἐν ἐπιγνῶ ἀκριβῶς περὶ τῆς δευτέρας αὐτῦ ὀξοείας, ἀλλ' ἔχαιρε δοκῶν αὐτὸν ἐν τῷ θρόνῳ τῆς ὀρθοδοξίας ἐν ᾧ ἀναπαυθῆναι αὐτὸν ἐπὶ τῦ βασιλέως ὃ πρόσταγμα. ⓐ δὲ πικρῶς ἐναντιούμενοι καὶ διάκρισιν περιχυθέντες ἀνήγειλαν αὐτῷ πάντα τὰ περὶ τῆς δευτέρας αὐτῦ ὀξοείας συμβεβηκότα. ὁ δὲ ἀκούσας καὶ λυπηθεὶς σφόδρα, ἀναφέρει τῷ βασιλεῖ Οὐωρίῳ, ἅπερ ἤκουσε περὶ αὐτῶν. λυπηθεὶς δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ὀπὶ τούτῳ, ἐγράψατο ἑτέρας ἐλεγκτικὰς γράμμασι πρὸς ⓦ ἀδελφὸν Αρκάδιον, φήσας οὕτως· Οὐκ ἠρκέσθης, ἀδελφὲ, τῇ προτέρᾳ ἁμαρτίᾳ, ἣ πεποίηκας ἐν ᾧ ὀξοείσας σε ἀδίκως καὶ ἀχθομένως Ιωάννῃ ⓦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀπίσω (διὰ καὶ ἡ θρομβία κατέλαβε τὴν πόλιν) ἀλλ' ὀπὶς θύσας πάλιν τοῖς ἐχθροῖς αὐτῦ ἀπρεπῶς ἔχοντι πρὸς αὐτὸν, διὰ ὃ ἐλέγχεσθαι ὑπ' αὐτῦ ἐν ταῖς ὀξηγήσεσι ταῖς ἐπ' ἐκκλησίας ἔνεκεν τῶν ἀσεμνως καὶ ἀκαθήκοντος ὑπ' αὐτῶν διηκρεσιτομένων.

64
Innocentius rescisci de secundo exilio Iohannis. Honorius literas scribit Arcadio fratri pro restitutione Iohannis. Endoxia portus omneis servari iubet, ad intercipiendos eos, qui Româ advenerint.

νων. καὶ οὐ μόνον τῦ θεῖου τῆς ἐπισκοπῆς ἐξέωσας, ἀλλὰ καὶ τῆς πόλεως ἐξώρισας, ἐπάξας ἐφ' ἡμᾶς καὶ ὅπλα τὴν βασιλείαν ἡμῶν ἐκδίκησιν αἵματος ἀθῴου ἐκχυθέντος· οὗτινος τὸν ἀπολογίαν ἐκζητήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως παρὰ τοῦ σε προδηγησαίτων. ἐπεὶ οὖν τοῦτό σοι συνέβη ὃ δεινόν, καὶ οὕτως ἐξεπάτησας πρὸς αὐτῶν, οἳ ἔφησαν ὁ Ἀδὰμ ἐκ τῆς Εὔας, καὶ ἡμεῖς ἀναμνήσωμεν μετριοπαθοῦντες ὅτι τοῖς ἐπαισχυμένοις ἡμῖν, ὅπως Θεοῦ ἐξιλασώμεθα ἀποσμηχόμενοι ῥύπον καὶ κηλῖδα ἁμαρτίας. καλῶς οὖν ἡ ὑμετέρα γαληνότης ἐποιήσατο τὴν ἐκδίκησιν τοῦ ἐπισκόπου Ἰωάννου ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀπέστειλε ἀπὸ τῆς ἡμετέρας Εὐσεβείας ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς ἀξιολογήτους, ὀφείλοντας ἐξετάσαι σὺν τοῖς τόποις καὶ ἀκρίβασαι καὶ ἐξετάσαι τὰς αἰτίας, δι' ἃς ἐξεώσθη τῆς ἐπισκοπῆς. ἐὰν γὰρ ἐμοὶ εὑρεθῇ βουλήσει τοῦτο πεποιηθώς, καὶ αὐτὸς συντίθημι τῇ τότε καθαιρέσει. εἰ δ' ἀλλοίως εὑρεθῇ ἡ τοιαύτη δραματουργία γεγενῆσα, ἣ τοῦτο δράσαντες, εἴτε ἐπίσκοποι, εἴτε κληρικοί εἰσιν, οὐ μόνον τῆς ἐκκλησίας εἱργάσαντο, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ζῆν ἀφῃρέθησαν. οὕτω γὰρ καὶ ἡ "ἡμετέρα βασιλεία τῆς εἱρήνης" ἀπολαύσῃ. ταῦτα γνοῦσα ἡ βασιλικὴ Εὐδοξία πείθῃ μὲν τὸν βασιλέα μὴ τέως ἀνακαλέσασθαι τὸν Ἰωάννην τῆς ἐξορίας, ἀλλὰ ἀναμεῖναι τὸν τοῦ Ῥωμαίων πρόεδρον, ἵνα μὴ αὐτοῦ ἐποτρέφοντος παρέχηται τόπον ἐν τῇ πόλει ἐπὶ τῷ δήμῳ, τὸ μηκέτι συγχωρήσωσιν αὐτὸν ἐξοικισθῆναι, εἰ καὶ βουλόμενος αἰτήσῃ. πρεσβεύσασθαι δὲ καὶ ἄλλοις τῶν παλατίου, οἷς καὶ μάλιστα συνεβουλεύετο ὁ βασιλεύς, ταῦτα αὐτὰ εἰπεῖν αὐτῷ. μεταστέλλεται δὲ καὶ Μαρῖνον τὸν πρεσβύτερον τῶν ἰδικῶν αὐτῆς πραγμάτων, καὶ ἐπιτρέπει αὐτῷ φυλάξαι τὸν λιμένας καὶ τὰ ἀγυιὰ καὶ πλατείας τοῦ τόπους, δι' ὧν μέλλουσιν οἱ Ῥωμαῖοι πορεύεσθαι, καὶ μή τινα ἐξ αὐτῶν εἰσελθεῖν εἰς Κωνσταντινούπολιν, μήτε μὴν ἐξ ἐπιφερόντων ἐπιστολὰς ἐπιδοθῆναι τῷ βασιλεῖ, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπιδοθῆναι πρὸς αὐτῶν, αὐτὸν δὲ μὴ πολλὰς κακοτροπίας ἐποτρέψαι ἐν Ῥώμῃ. πραγματευσάμενος οὖν ὁ Μαρῖνος ἀποστέλλει γραπτώσας καὶ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ κατὰ τόπον εἰς τοῦτο αὐτό. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρκάδιος ταῦτα οὐκ ἔγνω, ἀλλ' ἡ βασίλισσα ταύτην τὴν συσκευὴν κατειργάζετο ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ, ἐπισταμένη σαφῶς ὅλη τῶν τῆς Εὐσεβείας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν προσηκομένων, καὶ ὀξεπαζομένου τοῦ κατὰ τοὺς Ἰωάννου κεφαλαίου, καὶ τὰς ἀληθείας φανερουμένης, πρώτως ἀπολήψεται πάλιν τὸν θρόνον αὐτοῦ. τοῦτο δὲ μεγάλως αὐτὴν ἐθλίβετο καὶ ἠγωνίζετο μὴ ἀνακληθῆναι αὐτόν. καὶ ταῦτα μὲν οὖν πρώτη δευτέραν γεγράφηκεν ὁ βασιλεὺς Ονώριος πρὸς τὸν ἰδίου ἀδελφὸν Ἀρκάδιον, καὶ πρὸς οὗ πάλιν συνεσκεύασεν ἡ βασίλισσα κατὰ τοῦ μακαρίου Ἰωάννου μὴ δὲ ἐξοικισθῆναι αὐτόν.

65 *Grando. clerici omnium ordinum Romam veniunt conqueſtum apud Innocentium. is iuſſu Imperatoris Synodum cogit Epiſcoporũ Italiæ, qui vnanimi conſenſu ab Honorio depoſcunt, vt fratrem iubeat concilium cogere Theſſalonica.*

Ἐπειδὴ δὲ συνέβη χάλαζαν παμμεγεθεστάτην ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ πρὸ τὰ αὐτῆς προάστεια καταπεσεῖν πρὸ τεσσαρακοστοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, καὶ τοῦτο ἔλεγον κατὰ θεοῦ μηνύειν τοῦτο τὴν ἀκρίτως καθαίρεσιν Ἰωάννου, ἄλλοι δὲ αἱρετικοὶ ἔλεγον δικαίως καθαιρεθῆναι αὐτόν, ὅτι πολλὰς ἐκκλησίας τῶν Ναυατιανῶν καὶ τῶν Τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν, καὶ ἄλλων δογμάτων καινοδόξων κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Λυδίαν γνώμονος ἔλαβε, καὶ ὀρθοδόξων αὐτὰς ἐποίησε. κατὰ δὲ τὸν πρεσβεῖαν τοῦ ἀναγραφὰς τοῦ βασιλέως κατὰ τῶν μὴ συγκοινωνούντων Ἀττικῷ καὶ τοῖς περὶ αὐτόν, Κυριακὸς ὁ Σιωάδων ἐπίσκοπος παρεγένετο ἐν Ῥώμῃ, γράμματα μὲν οὐκ ἔχων τῶν ἐπισκόπων, οὔτε τοῦ κλήρου Κωνσταντινουπόλεως· ἰκανὸς δὲ κατὰ γνώμην ἐναρμόνιον, ὅστις ἔφυγε δίκην τοῦ τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος ἀπειλήν· ὅστις ἀνήγειλε τῷ πάπᾳ Ἰννοκεντίῳ τὰ διωγμὸν τῶν ἐμφερομένων ἀπειλῶν τοῖς τοιούτοις ἀναγράφοις· καὶ μὲν ἐπισκόπους εἶρηται, πρεσβυτέρους δὲ καὶ εἴ τινα χρήματα ἢ οὐσίαν κτήσιν δοκεῖ ἔχειν. Εὐλύσιος δὲ ὁ Ἀπαμείας τῆς Βιθυνίας ἐπίσκοπος παρεγένετο καὶ αὐτὸς ἐν Ῥώμῃ ἐπιδοὺς γράμματα δεκαπέντε ἐπισκόπων τῆς συνόδου Ἰωάννου καὶ Ἑλληνικοῦ Ἀντιόχου τῶν Θεσσαλονίκης ἐπισκόπων γραφέντα πρὸς τὸν αὐτὸν πάπαν, ἀναδιδάσκοντα τὸν προηγούμενον

καὶ

καὶ αὖθις ἠμοιβαίως ἀναφωνούμενα πάσης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὅτι οὐκ ἐμμένουσι τῇ κρίσει τῶν Ρωμαίων. διηγήσατο δὲ καὶ αὖθις σαφῶς τῷ ἐπισκόπῳ Κυριακῷ. μετὰ δὲ μίαν ἡμερῶν πάλιν ἀπεδημήσατο ὁ Ρώμης Παλλάδιος ὁ ἐπίσκοπος Ελενουπόλεως δίχα γραμμάτων, φυγὼν τὴν τῶν ἀρχόντων μανίαν, ἐγκεκρυμμένος ἀφηγησάμενος τῷ πάπᾳ, ἐπιδείξας αὐτῷ αὐθέκαστον διάταγμα τοῦ ἐχοντος τάδε· Τοὺς κρύπτοντας ἐπίσκοπον ἢ κληρικόν, ἢ ὅλως ἐν οἰκίᾳ κοινωνικὸν τοῦ Ιωάννου, τοῦτον οἰκίαν δημεύεσθαι. Δομετιανὸς δὲ ὁ πρεσβύτερος καὶ οἰκονόμος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας ἀπεδήμησε καὶ ἐν Ρώμῃ ἐπιδεδωκὼς τῷ πάπᾳ ὑπομνήματα κατὰ τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως ἔλλιπος ὄντος, ὡς κοσμίας γυναικὸς ἐκ γάμου ὑπάτων γεγενημένης σχοίνους τῆς ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐν ἑτέρᾳ βασιλείᾳ δημοσίους, καὶ ταύτας διαναγκάζει ἡ κοινωνοῦσα τῷ Αττικῷ, ἢ διδόναι σχοινίας λίτρας χρυσίου τὰ μιαιφόνα ψήφοις. συνελήλυθε δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ Δομετιανῷ καὶ ἕτερος πρεσβύτερος, Ουαλήγασος ὀνόματι, Νισίβιος, διηγούμενος καὶ αὖθις τὰ μοναστήρια Μεσοποταμίας τὸν ὀδυρμὸν, καὶ τὴν γενομένην αὐτοῖς βίαν τὰ συγκοινωνήσαντα Πορφυρίῳ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτόν. ἦσαν δὲ ἀσκηταὶ καὶ παρθένων τινὲς καὶ λέγω; οἵτινες ἀπαγόμενοι ἐν Ρώμῃ ὑπεδείκνυον τῷ πάπᾳ ξεσμοὺς πλευρῶν ὅτι ξύλα, καὶ ἀγκισμοὺς νώτων, καὶ πλευρὰς διαφόρων βασάνων· ὡς μηκέτι καρτερῆσαι τὰ αὐτὸν ἀποστεῖλαι πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Ονώριον ὑποδεῖξαι τὰ καθ' ἕκαστα μέρος τῶν πραγμάτων τὴν δυνάμιν· ἐν οἷς κινηθεῖσα ἡ αὐτοῦ εὐσέβεια πρόσταξιν ἐποιήσατο σωθῆναι τὴν δυτικὴν, καὶ κοινὴ μίαν ἐγκαίνια ψῆφον ἀνενεγκεῖν ὅτι τὴν αὐτοῦ εὐσέβειαν. ὁ δὲ πάπας Ινοκέντιος συναγαγὼν τοὺς ἐπισκόπους καὶ κληρικούς, ὅσπερ ἐκ θεσπίσας ἀνελθεῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἵνα ὁ κατ' Θεοφίλου κεφάλαιον ἐκβάλωσιν ὁ βασιλεὺς Αρκαδίου ἀνακριθῶσι, οἵτινες ἐπίσκοποι τῆς Ιταλίας συναχθέντες ἀπεκάλεσαν τὸν βασιλέα πρόσταξαι ὡς ἑαυτοῦ ἀδελφῷ καὶ συμβασιλεῖ Αρκαδίῳ ἐν Θεσσαλονίκῃ γενέσθαι τὴν σύνοδον, ὥστε διωρισθῶσι βιάκολως ἀμφότερα συνδραμεῖν τὰ μέρη διὰ πολλῆς τε καὶ δύσεως πρὸς ὃ πλείαν γενομένην σύνοδον, οὐκ ἐν ποσότητι ἀριθμοῦ, ἀλλ' ἐν ἀκριβείᾳ γνώμης, διαμφιλεκτον ἔξενεγκεῖν ψῆφον.

Οθεν πυρωθεῖσα ἡ αὐτοῦ εὐσέβεια τῷ μὲ ἐπισκόπῳ Ρώμης ἐπιστέλλει πέμψαι ἐπισκόπους μὲ πέντε, πρεσβυτέρους δὲ δύο, καὶ διάκονον ἕνα τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας, ὥστε διαχειρίσαι αὐτοῦ τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐπιστολάς. ἐν γὰρ καὶ ἑτέρας ἐπιστολὰς δύο γράψας πρὸς αὐτὸν περὶ ταύτης, ἅσπερ καὶ προεπάξαμεν ἐν τῇ προούσῃ συγγραφῇ, ἵνα ἐπέρχαιτο διακινεῖσθαι ἡ κατ' ἐκείνου μανιώδης ἐκείνη ἀσέβεια. πρὸ ἐκείνου δὲ ἦν ἐπιστολὴ τάδε· Τέτοιον γράφω πρὸς τὸν σὸν ἡμερότητα, ἵνα διορθώσεως τύχῃ τὰ κατὰ τὸν συσκευὸν Ιωάννου τοῦ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας ἐπισκόπου, καὶ ὡς ἔοικεν οὐκ ἐῶσαι. διὸ ἐν τῇ πρὸς ταύτης μου ἐπιστολῇ γεγράφηκα σημαίνων ἀποστέλλειν με ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς οὓς ὀφείλοντας αἰτιάσεται κατ' αὐτὸν καὶ διαγαγεῖν μοι τὰς κατ' αὐτοῦ ἀφορμάς. ὅθεν ταύτην ἐπέστειλά μου τὸν ἐπιστολὸν διὰ τῶν πρώτων ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων, πρὸ μὲν φερούσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης, δι' ἧς καὶ ἡμῖν εἰρηνεύεται βασιλεία, ἵνα καταξιώσῃς πρόσταξαι ἐν Θεσσαλονίκῃ συνελθεῖν τοὺς τῆς Εὐρώπης ἐπισκόπους. καὶ γὰρ καὶ ἡ τῆς ἡμετέρας Εὐσεβείας ἐπίσκοποι ἐκλεξάμενοι ἄνδρας ἀκλινῶς πρὸς κακίαν καὶ ψεύδος ἀπεσάλκασι. φερούσης τε καὶ πρωτοίας τιμῆς καταξίωσον· ἵνα εἰ μὲν πεισθέντες ὅπερ δικαίως ἐκβέβληνται ὁ ἐπίσκοπος Ιωάννης, διδάξωσί με ἀποσχέσθαι τῆς αὐτοῦ κοινωνίας, ἢ ἐλέγξαντες ἐξελθακοιῶσι τοὺς τῆς Εὐρώπης ἐπισκόπους ἀποστρέψωσί τῆς αὐτῶν κοινωνίας. ἵνα γὰρ ὅστις ἂν φερνοῦσι πρὸς τὸν ἐπισκόπου Ιωάννου καὶ δυτικοί, ἐκ πασῶν τῶν ἐπιστολῶν τῶν πρὸς μὲ γραφεισῶν ὑπέταξα δύο ἰσοδυναμούσας ταῖς πάσαις, τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ρώμης καὶ τοῦ Ακυληίας. τοῦτον δὲ παρακαλῶ τὴν σὴν ἡμερότητα πρὸ πάντων,

66 *Honorius tertium scribit ad Arcadium, unà missis etiam Papæ aliorum á literis. quas qui pertulerunt Constantinopolin, pessimè sunt excepti, ignaro omnium Arcadio.*

καὶ ἄχοιτα τ᾽ Αλεξανδρείας Θεόφιλον τὸν ἁγιώτατον, δι᾽ οὗ μάλιστα λέγω ἅπαντα τὰ κακὰ γεγονέναι· ἵνα εἰς μηδὲν εἶη ἡ τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων ἐμποδίσασα σύνοδος τὸ πρέπουσαν τοῖς καιροῖς ἡμῶν εἰρωνεύσῃ βεβούλη. Ιννοκέντιος ὁ πάπας Ρώμης ἀποστέλλει δὲ αὐτοῦ γράμματα εἰς πᾶσαν τὴν ἀνατολὴν μετὰ Δημητρίου τοῦ ἐπισκόπου Πισινουντίων, κηρύττων τὸν τοῦ ἁγίου ἐπισκόπου Ιωαννίνου κοινωνίαν τῶν Ρωμαίων· ὃς καὶ ὑποστρέψας ἐν Ρώμῃ, ἤγαγε γράμματα τῶν ἀπὸ Καισαρείας ἐπισκόπων ἀσπαζομένων τὸν Ιωαννίου κοινωνίαν. ἤγαγε δὲ καὶ τῶν ἀπ᾽ Αντιοχείας πρεσβυτέρων γράμματα περὶ τούτου, ἐν οἷς γεγράφηκαν γινώσκειν αὐτοῦ τὸν τῶν Ρωμαίων βούλεσθαι, ἀποδεχομένων δὲ τὸν Πορφυρίου χαρτοπώλην ἀθέσμως καὶ ἀνοσίως γεγονότα ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων. λαβόντες τοιγαροῦν καὶ περὶ τοῦ ἁγίου Αἰμιλίου τοῦ ἐπισκόπου Βερροίας, καὶ Κυθήρων καὶ Γαδείρων, σὺν Οὐιγεντίνῳ καὶ Βονιφατίῳ τοῖς πρεσβυτέροις τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως Ονωρίου τοῦ τε πάπα Ιννοκεντίου καὶ τῶν Ιταλῶν ἐπισκόπων, Χρωματίου Ακυληίας καὶ Βενεσίου Μεδιολάνων καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ ἐπωμνησικὸν τῆς συνόδου πάσης δύσεως δημοσίοις συνοδήμασιν ἀπεστάλησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν σὺν τοῖς περὶ Κυριακὸν καὶ Δημήτριον καὶ Πανλάδιον καὶ Εὐλύσιον τοῦ ἐπισκόπους. Εἶχε δὲ τὸ ἐπωμνησικὸν μὴ δεῖν εἰσελθεῖν Ιωαννίνου εἰς κρίσιν, ἐὰν μὴ πρότερον ἀποκαθαρθῇ αὐτῷ ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ κοινωνία, ἵνα εἰς μηδὲν ἔχων ἐγκαλεῖσθαι, αὐθαιρέτως εἰσέλθῃ εἰς τὸ συνέδριον. ἐξαράντες οὖν ἀπὸ Ρώμης τὸν τοῦ πλεονεξίας τὴν Ελλάδα, κατηχέθησαν ἐπὶ μῆνας χιλιάρχου δυσμῶν, ὃς δὲ αὐτῆς συζεύξας αὐτοῖς ἑκατοντάρχην ἕνα, οὐ συνεχώρησαν αὐτοῖς πλεῦσαι τὴν Θεσσαλονίκην. ἐκεῖ γὰρ αὐτῷ ὡς ὁ σκοπὸς πρῶτον ἀποδοῦναι γράμματα Ανισίῳ τῷ ἐπισκόπῳ. ἐμβάντων δὲ αὐτοῦ εἰς δύο πλοῖα ἐξέπεμψεν. ἐπιγνόμενοι δὲ βιαίου νότου, ἀσπιδὸς ἀπὸ τρίτων ἡμερῶν ἀναπλεύσαντες δὲ τὴν Αἴγινον πόλιν, καὶ τὰ ξύλα, δωδεκάτῃ ὥρᾳ, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ὥρμησαν πρὸς τῆς πόλεως πλησίον τοῦ Βίκτορος πρασείου, ἐν ᾧ καταχθέντες τόπῳ ὑπὸ τῶν τοὺς λιμένας κρατούντων ἀπήχθησαν εἰς τὸ πίσω, τῆς βασιλίσσης τοῦτο κελευσάσης διὰ Μαρίνου τοῦ ἀνθυπάτου αὐτῆς· καὶ συγκλεισθέντες εἰς φρούριον τῆς Θρᾴκης παραλίου Αθύραν καλούμενον, ἐκεῖθέν τε τρεπλωθέντες, ἐν ᾧ Ρωμαῖοι ἐν οἰκίσκῳ ἦνι, καὶ ἐν διαφόροις ἐν τοῦ Κυριακόν, ὡς μήτε παῖδα ἔχειν εἰς ὑπηρεσίαν. ἀπαυτούμενοι δὲ τὰ γράμματα, οὐκ ἔδωκαν εἰπόντες· οὐχ οἷόντε ἐστὶ πρεσβεύσας ἡμᾶς οὕτως μὴ αὐτῷ ᾧ βασιλεῖ ἐπιδοῦναι ἡμῶν τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἐπισκόπων. ὡς οὖν ἐπέμενον μὴ διδοῦντες, πρότερον ἐλθόντος Πατρικίου πρὸς αὐτοὺς, εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον, πλουτᾶον δὲ ἦλθέ τις ἀφηγούμενος ἀριθμοῦ, Οὐαλεριανὸς ὀνόματι Καππαδόκης, καὶ κλάσας ἐν δυτικῇ τοῦ ἐπισκόπου Μαξίνου, ἀφῆλεν ἐσφραγισμένῳ τῷ ἐπιστολίῳ τοῦ βασιλέως Ονωρίου σὺν ταῖς λοιπαῖς ἐπιστολαῖς, ὡς εἰπεῖν, δὲ τὰ ἐκεῖ πυκτία ἐπιστολὰς πρὸς δεισιδαιμονίας σὺν τοῖς ἐν χρυσῷ διδυμώμασιν, ἵνα ἐν ταῖς χερσὶν ἐλίσσοντες προσέξωσί τι τῶν ἀκουλήτων. ἐπιγνόμενος οὖν δευτέρας ἡμέρας, ἀπέστελλεν πρὸς αὐτοὺς εἴτε ἐν τοῦ βασιλέως αὐλῆς, εἴτε ἐν τοῦ Αθηνῶν, οὐκ ἔμαθον, ἐπιδιδοῦντες αὐτοῖς νομίσματα τετρακόσια, ἀξιοῦντες αὐτοὺς πεισθέντας κοινωνῆσαι τῷ Αθηνῶν, βδελυσσόμενοι τὸν Ιωαννίου δίκην. οἷς μὴ πεισθέντες ἔμενον προσευχόμενοι πρὸς τὸ μηδὲν εἰρωνικὸν ἀκοῦσαι, δὲ ἀκριβῶς καταλαβεῖν αὐτοὺς τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας, τὸν τοσαύτην ὁρῶντες δυναμερότητα, τότε ἐν τῇ σωτῆρος Θεοῦ ἐμφορεῖς ἀποκαλύψαι αὐτοὺς φωτίσαντος, ὡς ἐν τῷ ἐμκοίῳ τοῦ ἁγίου Αἰμιλίου Παύλῳ αὐδρὶ προσῳκοδομῆσαι καὶ σώφρονι ὀφθῆναι ἐν τῷ πλοίῳ τὸν μακάριον Παῦλον τὸν ἀπόστολον λέγοντα αὐτῷ· Βλέπετε πῶς περιπατῆτε, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ᾽ ὡς σοφοί, ἐξαγοράζοντες τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσιν, ἀντιπομπὴν δὲ ὀνείρου τὸν πολύτροπον ἀπάτων αὐτῶν τῇ τε ἐμῇ δώρων καὶ κολακείας ὅτι πρὸς

ιδ. ἐμποδιζοῦσα
ἴσ. βεβούλησαι.

Εφ. ε.

χ. κοινωνία

ιχαρίζει

χαράξει τῆς ἀληθείας. ὑπῆρχε δὲ ὁ αὐτὸς Οὐαλεριανὸς ὁ χιλίαρχος ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς σκαφίδιον πλοῖον, ὡς ἐφθάκοτο, δοὺς τῷ πιμὴν τῷ ναυκλήρῳ ὑπισχνούμενος ἀπώλειαν τῶν ἐμπλεόντων ἅμα εἴκοσι στρατιώτας ἐκ τάξεων διαφόρων, ἀναζητήσαι ἐξεύσας τῶν Αθύρων. διαπλευσάντων δὲ αὐτῶν ἱκανοὺς σταδίους, καὶ μέλλοντες ἀπόλλυσθαι πεισθέντες συνήρμησαν τῇ Λαμψάκῳ, κἀκεῖθεν ἀμείψαντες τὸν ὁλκάδα, κατήντησαν τῇ εἰκοστῇ ἡμέρᾳ ἐν Υδρεντῷ τῆς Καλαβρίας. μὴ ὑπομείναντος χρόνον ἐκεῖσε στρέψαν ἐν Ρώμῃ, ἀναγγέλλοντες τῷ πάπᾳ Ιννοκεντίῳ τὰ συμβάντα αὐτοῖς, μήτε σύνοδον εὑρεθέντες, μήτε δίκης ἀφορμὰς ἀναζήτησαντες, μήτε μὴν ἐγνωκότες ἵνα γένηται ὁ περὶ Δημητρίου καὶ Κυριακοῦ καὶ Εὐλογίου καὶ Παλλαδίου τῶν συναπεσταλμένων αὐτοῖς ἀπὸ Ρώμης μὴ τῶν γραμμάτων τοῦ βασιλέως Ονωρίου, καὶ τοῦ πάπα Ιννοκεντίου. ἀλλ' οὔτε ἠδυνήθησαν μαθεῖν, τί γέγονεν ὁ μακάριος Ιωάννης. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν καλέντων ὑπισχνουμένων ἀπὸ Ρώμης καὶ τῆς γνώμης κατ' αὐτῶν σκληρίας, Αρκαδίου μηδὲν ἐξ αὐτῶν ἐγνωκότος.

Ὁ δὲ μακάριος Ιωάννης οἰκήσας τὸν Κυκυσὸν ἐν τῷ οἴκῳ Αδελφίου ἔτος ἕν, οὐκ πλείους ἀναδραμόντας πέντε Αρμενείας, οὐ τοσοῦτον σίτου, ὅσον λέγω (ἔφθασε γὰρ κατ' οἶκον κομίσαι λιμὸς μεγας τὸν χώραν ἐκείνην πικρὸς καὶ παιδαγωγήσας, καθάπερ λόγου τὸν πόλιν Κωνσταντίνου) καὶ ἐκεῖσε πάλιν ἀφίγμενος οὐκ ἐνέλιπε ταῖς αὐτοῦ διδασκαλίαις ἁρμόζουμενος καὶ νουθετῶν τὸν λαὸν Κωνσταντινουπόλεως, ὡς καὶ ἐπίσκοπος ἀφορίσας χρήσασθαι πρὸς αὐτούς. καὶ πρῶτον μὲν ἐκλίθετο λέγειν πρὸς τοὺς σκανδαλιζομένους ἐπὶ ταῖς παρανομίαις ταῖς γινομέναις καὶ τῇ τοῦ λαοῦ καὶ πολλῶν ἱερέων διώξει καὶ ἀφαίρεσιν ἔχοντα κεφάλαια εἰκοσιτέσσαρα, οὗ ἡ ἀρχή· Ιατρῶν παῖδες, ὅταν πυρέσσοντας ἴδωσιν, ἢ ἕτερον νόσημα νοσοῦντας μέλλωσι θεραπεύειν, αὐτοὺς πρῶτον ἐπιζητοῦσι τοὺς κάμνοντας ἰδεῖν, καὶ τὰ ἑξῆς· ἅτινα ὁ πολυώνυμος ἔξεσιν ἀναγνῶναι, καὶ τὴν ἐκ τούτων ὠφέλειαν πορίσασθαι. πάλιν δὲ δυσὶν ἐπίσκοποις χρήσασθαι πρὸς Κυριακοὺς τὸν ἐπίσκοπον, ἧς πρώτης ἡ ἀρχὴ ὅτως ἔχει· Φέρε δὴ πάλιν ἐπιστολὴν σου τῆς ἀθυμίας ὁ ἕλκος, καὶ διασκεδάσω σου λογισμοὺς τοὺς ὁ νέφος τοῦτο συνάγοντας, καὶ τὰ ἑξῆς· τῆς δὲ δευτέρας ὑπισχνεῖς πάλιν ἡ ἀρχὴ οὕτως ἐμφέρεται· Καὶ τὰ σώματα σφοδροῖς παγίσαντα πυρετοῖς, εἶτα μετ' ἔπειτα πραγματικὰ λήμματα. ὡσαύτως δὲ πάλιν ἑτέρᾳ γράμμασιν ἐχρήσατο πρὸς Κωνσταντίνον πρεσβύτερον, καὶ πρὸς Ολυμπιάδα τὴν σύνδουλον θεόφιλον καὶ Δάφνουν. ἃ ταῦτα μὲν οὐκ πολλῶν ἐπάξαμεν, φανερωτέρους τὸν ἁγίου ἐκείνου ἀνδρὸς τὴν τοῦ λαοῦ φροντίδα οὐ γέρνοις ἀεὶ ἔχοντα, οὐ μόνον οὐ τῷ θεσπίσῳ αὐτοῦ ὑπομνήματι, ἀλλὰ καὶ οὐ τῇ ἐξοδίᾳ ταύτῃ πρὸς ἑαυτὸν πρεσβεύομενος, Παύλου μιμητὴς γινόμενος. βασκαίνοντες δὲ αὐτὸν ἀδελφοκτόνοι μεταφέρουσιν αὐτὸν εἰς Αρσάκιον διαφόρους ἐπιβαλλόντες αἰτίσεις καὶ κακουργίας, ἵνα τοῦ ζῆν ἀπολείπῃ· κἀκεῖ πάλιν οὐ μικρὰς διαλάμψας ταῖς ἀρεταῖς. Οὐ γὰρ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη, οὐδὲ λύχνος φαίνει καιόμενος ξυλίνῳ σκεπασθῆναι μοδίῳ. ἐξήγαγε γὰρ καθάπερ ἐκ ὕπνου τῆς ἀγνοίας τοὺς τὸν τοῦ λόγου ἀκτῖνα ἐν πάσης τῆς οἰκουμένου τὸν ἀγαν κεκαρωμένους τῇ ἀπιστίᾳ. σφοδρότερον δὲ τῇ φλογὶ τῆς βασκανίας καταφλεγόμενοι οἱ περὶ Σεβαστιανὸν καὶ Πορφύριον καὶ ἕτεροί τινες τῆς Συρίας ὑπίσχνοι διασκυλάζουσιν αὐτὸν κἀκεῖθεν μετανεστῆσαι. βαρεῖς γὰρ αὐτοῖς ἦν, οὐ μόνον ἐν ταῖς νομιζομέναις δύσκολείαις, ἀλλὰ πολὺ πλέον ἐν ταῖς δυσκολείαις, ἀφυῶς διακειμένοις πρὸς τὴν φύσιν τῶν πειρασμῶν, καὶ μεμνημένοις τοῦ πρὸς τὸν ἀπόστολον θείου χρησμοῦ ὑπὲρ ταῖς θλίψεσιν γινομένου, ὅ, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. θεασάμενοι γὰρ τὴν Ἀντιοχέων ὑπὲρ τὴν Αρμενίαν, κἀκεῖθεν πάλιν ὑπὲρ τὴν Αντιοχέων τὴν Ιωάννου δύσχριστον φιλοσοφίαν ἀδόντας, ἤνεγκαν καὶ τὸ ζῆν ἀπορρῆξαι, καθάπερ ἐκ τοῦ μαίνεσθαι, τῆς διανοίας, βασανιζόμενοι. τοιοῦτος γὰρ ὁ μισόκαλος φθόνος, ὡς τοὺς πόνους τῆς ἐπομένων αὐτοῖς κλεινοῖς θαυμάζοντας λέγειν·

67 *Iohannis scripta Cucusi, πρὸς τὸν σκανδαλιζόμενος, ad Cyriacum, Constantinop. presb. Olympiadē. inde translatus Arabissum: inde Pytiuntem: sed in itinere moritur Comanis.*

ἴδετε, νεκρὸν φοβερὸν, τὸν ζῶντας καὶ κρατοῦντας ἀφανίσαι δυναμένου, καθάπερ τοὺς παῖδας τὰ μορμολύκεια. βαβαί, τῆς κοσμικῆς δυναστείας καὶ τῆς σκληρᾶς τυραννίδος τὸν ἐπὶ ὀλίγοις μὲν καὶ τῆς τῶν γραμμάτων ἀρχῆς, τὴν ἱερέα, τὴν μόνον, τὴν ἀοπλον, τὸν ἀθλητὴν τῆς σαρκὶ, τὴν ὀξύοψιν δεδιότες ὠχριῶσι. μηκέτι οὖν καρτερήσαντες τὴν σκηνὴν κρύπτειν τὸ ὄφιν, ἀποσείλαντες εἰς ὃ γραπτοπεδοῦ, σκοποῦσιν ἀνθρωφίῳ σφοδρότερον μὴ πρέσιμον ὄντος τοῦ τῆς μετενεχθῆναι αὐτὸν εἰς Πυθιοῦντα, τόπον πλησίον τῶν Τζαίων, ἐπικείμενον τῇ ὄχθῃ τῆς Πολυχνῆς θαλάσσης. τέρμα γὰρ τοῦτο καὶ τοῦ Πόντου, καὶ τῆς Ρωμαίων ἡγεμονίας τοῖς ὠμοτάτοις γητυῶν βαρβάροις. αὐτὸς ὁ ὁδοιπορουῶτος πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τὸ φθάσαν αὐτὸν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ τόπον τῆς ὀξύοψίας, τῇ νυκτὶ ἀγρυπνοῦντος αὐτοῦ, καὶ τὰς εἰωθυίας αὐτῷ ψαλμῳδίας ποιουμένου, καὶ δεήσεις ἀναπέμποντος τῷ Θεῷ, εἰσῆλθον πρὸς αὐτὸν Πέτρος καὶ Ἰωάννης οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι, οἷς ἐθεάσατο, ἔτι αὐτοῦ ὄντος ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Χαίροις, ποιμὴν ἀγαθὲ τὸ λογικὸν Χριστοῦ προβάτων, ὑμνοῦντες ἀθλητά. ἀπεσταλμένοι πρὸς τοῦ κοινοῦ ἡμῶν δεσπότου καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ πρὸς σὲ σὺν χαρᾷ σε καὶ προσκαλέσαι σὺν τοῖς κόποις σου, οἷς ὑπὲρ ἐμφανῶς πρὸ τὴν καθαρειότητα τοῦ στωμυλότητος σου. ἠλεγξας γὰρ βασιλέως ἀθέσμως δεσποζομένους, μιμητὴς γενόμενος Ἰωάννου τοῦ βαπτίσαντος ἐλέγξαντος τὸν δυστυχῆ Ἡρῴδην πρὸ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. διὸ ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου. ὁ γὰρ μισθός σου πολὺς ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ. ὀλίγα θυμελιζόμενά σοι χαρὰν μεγάλην, ὅτι ἓν ὀλίγαις ἡμέραις εἰσὶ δεῦρο μέσου, καὶ σκληρήσεις τοῦ Κύριον τὸν Θεόν σου, καὶ ἔσῃ ἀναπαυόμενος σὺν ἡμῖν ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ εἰς ἀτελευτήτους αἰῶνας. θαῤῥεῖ οὖν, νενίκηκας τὸν ἐχθρόν σου, καὶ τὸν μισοῦντά σε κατῄσχυνας· τὴν ἀνύπαλόν σου δεδουλωμένον κατεπάτησας, καὶ τὸν σὸν αὐτοῦ δαίμονας ἐνθριάμβευσας. μέλλει οὖν καὶ ἡ Εὐδοξία σκώληκας ἐκβεβρῶσαι, καὶ ζητῆσαί σε εἰς βοήθειαν, ἐὰν μὴ θύρῃ, καὶ τελευτήσει ἐν τῇ νόσῳ αὐτῆς μετ' ὀδυνῶν μεγάλων. ἀνίατα γὰρ νοσήσει, διὰ τὸν πρὸς Κυρίου πληγήσεται.

Ἐπέδωκεν οὖν αὐτῷ καὶ βραδὺν ἵνα ἐνέπῃτε· δέξαι, φάγε τοῦτο, ἐὰν μὴ δεκάτῃ ἑτέρας ζωῆς ἐν ᾧ πρόκειται βίῳ. αὕτη γὰρ ἐπέρχεσθαι σοι μέλλει ἐὰν τὸν πνεῦμά σε εἰς χεῖρας τοῦ Κυρίου παραθῇ. ὁ δὲ λαῶν ἐνώπιον αὐτοῦ ἔφαλλε. καὶ δὴ οὖν σὺν αὐτῷ ἐν τῇ ὀξυρίᾳ προσεύτροι δύο καὶ δεκάχρονος ἦς, οἵτινες συνηκολούθησαν αὐτῷ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, χάσει τῇ πρὸς αὐτὸν κεκεκτημένοι. ἤκουσαν δὲ τοῦ λόγου πάντες καὶ αὐλοὶ πρὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἵνα καὶ ὡμίλουν τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ, καὶ ἐχάρησαν πολύ, βυφραινόμενοι ἐν ἀγαλλιώμενοι σφόδρα, ὅτι τοιούτῳ ἀνδρὶ μεμνημένῳ πρὸ τοῦ Θεοῦ συνεκακοπάθησαν, καὶ ἠξιώθησαν οὐ μόνον τῶν ῥημάτων ἀκοῦσαι, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῦ ἁγίοις ἀποστόλοις ὀφθαλμοφανῶς θεάσασθαι. ἦσαν γὰρ καὶ αὐλοὶ ἀγρυπνοῦντες ἐν ἀνεῳγμένας ἔχοντες τὰς τοῦ σώματος ὄψεις, ἐν πάντα ἀκριβῶς κατόψει. ὁ δὲ ἀφέροντες αὐτὸν γραπτῶσαι τοῦ " ἐπέχου τῶν τραπεζίων ὅπου τοσοῦτον αὐτὸν κατήπειγον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, λέγοντες ποιαύτας ἔχειν τὰς ἐντολάς, ὡς εἰ ἀποθάνοι τὸν ὁδὸν, μείζονα ἀξιωθήσονται τῶν βαθμῶν. καὶ ὁ μὲν εἰς δὲ αὐτῶν ἐλάβετο φερνίσας τῆς παρούσης γραπτείας, φιλανθρωπίαν τινὰ ποσῶς ἀπὸ κλεπτῶν ἐπεδείκνυτο· ὁ δὲ ἕτερος ὅπου τοσοῦτον ἰδὼ ἀπήνης καὶ δύσκολος, ὡς τὰς εἰς τὸ ἅγιον γνωμῶν κολακείας πρὸ τῶν προστυχόντων ὅπου φιλῶ τὸ ἁγίου, ὕβρις νομίζων, τότε μόνου φερνίζων τῶν Ἰωάννου δυναστικῶν. τὸ μὲν γὰρ λαβεῖν ὄντος ἑτοῖ, ἀφερνίτως ἀξίει, ὡς ἀπὸ νώτων καὶ φέρνων τὸ ἁγίου φέρεσθαι τὰς τῶν ὑδάτων λιβάδας. σφοδρότερον δὲ πάλιν καῦμα ἡλίου ἀπὸ τευφῆς ἡτεῖτο. εἰδὼς δὲ τοῦτο δυσφορῶν ὁ Ἐλισαϊκὸν χαμαιτύπου μαχαίριον· εἰς πόλιν δὲ ἢ εἰς χώμιλιν, ἔνθα λαβεῖν πρόμυδια ἰῶ, ὁδὸν σιγμὴν ὥρας ὁ δύσκωφος σπεύχορει διαμεῖναι. καὶ ὅπου τοῖς πᾶσιν ὅπου τειμιώτερον τὸν ἀρχαλεωτάτην σκαίνιν βαδίζων ὁδὸν, ἔμενεν ὁ ἅγιος πρόσιλλον ἔχων τὸ σωμάτιον, καθάπερ μῆλον ἐπ' ἄκρων κλάδων φοινισσόμενον. ὁ δὲ

φιλάνθρωπος

φιλάνθρωπος Θεὸς οὐκ εἴασεν εἰς ἐκεῖνο τὸ ὑποσύριον ἀπαχθῆναι ⓦ καλλίνικον αὐτὸν ἀθλητήν· ἀλλὰ πλησιάσαντες τῇ Κομανῇ (τόπος δὲ αὕτη τῆς Εὐξείνου Πόντου) καθάπερ λέφυραν πρῆνες τὴν Πιτυοῦσσαν, ἔξω τοῦ τείχους ὄντα ⓦ μαρτυρίῳ μείναντες ἀπὸ πέντε, ἢ ἓξ σημείων. καὶ αὐτὴν δὲ τὴν νύκτα πρέσβυς αὐτῷ ὁ τοῦ τόπου ἐκείνου μάρτυς (Βασίλισκος ὄνομα αὐτῷ, ὃς μαρτυρήσας ἐπίσκοπος ὢν Κομανῶν, τῆς Νικομηδείας, ἐπὶ Μαξιμιανοῦ, ἅμα Λουκιλλῷ τῷ τῆς Βιθυνίας πρεσβυτέρῳ ὑπὸ Αὐτοκρατορίας) φήσας, χαῖρε, ἀδελφὲ Ἰωάννη· αὔριον γὰρ ἅμα ἐσόμεθα. φασὶ δὲ τὸν εἰρηνάρχην ⓦ μάρτυρα τῷ δαιμονῶντι πρεσβυτέρῳ τῷ ναῷ, ἑτοίμασον λέγων ⓦ ὅπου τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ. ἔρχεται γὰρ αὔριον. ἔχων δὲ πίστιν ⓦ χρησμὸν ὁ μακάριος Ἰωάννης ἐπὶ τὴν αὔριον τὸν δαίμονα τὸν γραπώσας ἕως πέμπτης ὥρας ἐκβαλεῖν δαιμόνια. ⓐ ὃ μὴ πεισθέντες ἐξήλασιον. ὀδύσαντες δὲ ὡς ταδίοις τελέσαντα, πάλιν ἐπανεφέροσιν εἰς ⓦ τόπον τὸν μάρτυρος, ἀφ' οὗ καὶ ἀπῆραν, ἐγγίτος αὐτὸν ὄξεως. οὕτως οὖν ἐλθὼν, ὑπέζωσε ὁ Ἰωάννης τὰ ἄξια αὐτοῦ τοῦ βίου λαμπρὰ ἱμάτια, καὶ ἀποδυσάμενος τὰ περίττερα, ἐνεδύσατο νήφων, ἀλλ' ἄξως ἐπαθλημάτων· τὰ δὲ λοιπὰ διέλειπε τοῖς πρόσθεν, καὶ κοινωνήσας τῶν διαπορθήτων συμβόλων, ποιεῖ τὸν πολυτάλαν βύκλον ἐπὶ τῶν πρόσθεν, εἰπών, ὃ δὲ ἔδοις ῥῆμα· Δόξα τῷ Κυρίῳ πάντων ἕνεκεν· ἐπισφραγισάμενός τε ὃ ὕστερον ἀμὴν, ὀξῆρε τοὺς πόδας τοὺς ὡραίως δραμόντας ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν τοῦ μετανοοῦντος ἐλπιζόντων, καὶ ἐλέγξαντας τοὺς τοῦ ἀμαρτάνου πλουσίως πλουτήσαντας. εἰ δὲ ὀλίγα ὠφέλησαν ⓐ ἔλεγχοι τοὺς φαύλους· τοῦτο οὐκ ἀτοπία τοῦ βρήσασαμένου, ἀλλ' ἰατρόμητης τῶν μὴ ἀναγομένων. αὖθις δὲ εἰς τὸν ἀγῶνα μετετέθη ζωὴν παρεξεταῖς πρὸς τοὺς ἁγίους πάντας τοὺς δὲ Θεῷ εὐαρεστήσαντας πατέρας, πατριάρχας, ἀποστόλους τε καὶ μάρτυρας, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ὅτε καὶ ὁ ἅγιον ξύλον τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὑψοῦται εἰς σωτηρίαν μὲν τῶν ὀρθῶς πιστευόντων εἰς ⓦ τὸ αὐτοῦ τὸ μυστήριον, ὠλεσίαν δὲ τῶν βλασφημούντων αὐτόν, τῇ ἑξῆς ἐπαπειλήσαντα, ἥτις ἐστὶν Ὀκτωβρίου ὄγδοον, καὶ Θεοδοσίου τὸ δεύτερον, τὸν κόσμον ἀποπνίξαντος, καὶ πρὸς Χριστὸν ἀπελάσαντος, καθὼς ἔφημεν· Ἤξεις δὲ εἰς ⓦ τάφον σου, ὡσπερ σῖτος ὥριμος ἐν καιρῷ θεριζόμενος· πλανώμεθα δὲ ψυχαὶ ἄνομοι τεθνήξονται. Τοσοῦτος δεσμὸς πρὸ θείων καὶ ἀσκητῶν καὶ τῶν ἐπὶ σεμνότητι βίου μαρτυρομένων πρὸ τοῦ, ἀπό τε Συρίας, καὶ Κιλικίας, καὶ Πόντου, καὶ Ἀρμενίας, ὡς οὐδὲ πολλοῖς νομίσαι ἀπὸ στόματος αὐτὸν πλανηθῆναι." ὁ μὲν οὖν καὶ ἑορταδεῖ, καθάπερ ἀθλητὴς νικηφόρος, ὁ καλῶς ἀγωνισάμενον σῶμα ἀπετέθη πρὸ τοῦ θήκην μὴ ὁ Εἰρηναίου μάρτυρος ἐν τῷ αὐτοῦ μαρτυρίῳ. τοιγαροῦν δὴ ἐλευθεροστομίας ἐξωσθεὶς, καὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις τοῖς ἐπαινετοῖς καὶ ἀθλοφόροις καὶ μάρτυσιν ἐκομίσατο σεφαίοις, καὶ εἰς τὸν ἀρχαῖον κατάστασιν ἦλθε, ὡς καὶ ἔργα ἡ τῆς ἀντεύθεν ζωῆς ἀναθὴ μετάστασις μαρτυρεῖ.

Ταύτῃ ἐδελύξατο ἀφεθέντος τοῦ ἀδικοῦντος ⓐ τῆς Εὐρώπης ἐπίσκοποι. τῆς γὰρ δεδρακότων σφᾶς αὐτὸν ἀπεκρίνατο κοινωνίας, καὶ Ἰλλυρικοὶ δὲ πάντες τῆς μερίδος ἐγένοντο. τῷ δὲ πρὸς ἥλιον αἰσχρόντα πόλεων ⓐ πλῆσαι ἔφυγεν μὲν τῆς ἀδικίας τοῦ κοινωνοῦντος, ὃ δὲ τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἐμέλησαν σῶμα. ὁ δὲ σκοπὸς τῆς ἐκκλησίας Ρωμαίων ἐστὶ μέχρι τέλους μὴ κοινωνῆσαι τοῖς δυσπολιτικοῖς ἐπισκόποις, μάλιστα Θεοφίλῳ, ἕως δὲ οἰκουμενικὴ συνόδος γένηται ἰατρεύουσα σεσηπότα μέλη τῶν τοιαῦτα ἐργασαμένων. Εἰ γὰρ καὶ μηδὲν ὁ μακάριος Ἰωάννης, ἀλλ' ἐγκηρύσσων ἡ ἀλήθεια, διὰ μέχρι ἡ ζήτησις ἔσται. τελευτήσαντος δὲ τοῦ μεγάλου τῆς οἰκουμένης διδασκάλου, ἀνῆλθον ⓐ δύο πρεσβύτεροι καὶ ὁ διάκονος ⓐ σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἐν Ῥώμῃ πρὸς Ἰννοκέντιον ⓦ πάπαν, καὶ ἀφηγήσαντο αὐτῷ πάντα τὰ συμβάντα τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ ἐν τῇ ἐξορίᾳ· καὶ ὡς ἐβλίβετο ὑπὸ τῶν μεταχομιζόντων αὐτὸν γράμματα εἰς τόπον, καὶ πρὸς τὸ σωθέντος ἔθνους διὰ αὐτοῦ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐπικουρίᾳ.

χ. τῆς κομάνης χ. τῶν

χ. ἀπαρεῖν

χ.

χ. ἀπέλθον

Ιωε. 1. κε.

68 *Occidentales Episcopi iniuriam Iohanni factam detestantur. presbyteri 2. et Diaconus unus (Iohannis in exilio comites perpetui) post mortem Iohannis Romam venientes omnia renuntiant Innocentio: qui Honorium Imperatorem adit. Scribit Innocentius ad Arcadium, & Sacramentorum communione priuat: scribit item Honorius.*

ὑπακουείᾳ ἐκ τῆς ἁλιακῆς λατρείας καὶ πιστεύσαντος τῷ Θεῷ· ἐπὶ μιᾷ τῇ τοῦ τῆς ὁπλασίας Πέτρου καὶ Ἰωάννου καὶ τοῦ ῥηθέντων αὐτῷ ἐπ' αὐτῷ, ἢ τοῦ τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ, καὶ τῆς ὁπλασίας τοῦ μάρτυρος Βασιλίσκου τοῦ εἰπόντος αὐτῷ τοῦ αὐτῆς κοιμήσεως αὐτοῦ. ἀκούσας ὃ ταῦτα ὁ πάπας ἐθαύμασε μεγάλως, ἅμα τε καὶ τοῦ λυόμενος λέγει τοῖς προσοῦσιν· ἴδετε ποῖον φωτῆρα τῆς ἐκκλησίας καὶ κήρυκα τῆς πίστεως ἐξώρισεν ⓐ τῆς Ἑῴας ὑπάρχοντα ἀδίκως. ἆρα πόθεν αὐδὶς ἐν τῷ νῦν ἀγῶνι; καὶ τί μέλλει ἔσεσθαι αὐδὶς ἐν ᾧ μέλλοντι; καὶ ποίαν ἀπολογίαν διαπόδικτον ἔχοισιν εἰπεῖν ἐν κριτῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ, ὅταν μέλλωσι ζῶντας καὶ ἀποθανόντας ἐν βήματι τοῦ Χριστοῦ; ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε πρὸς ⓜ Βασιλέα Ονώριον, καὶ διαλέγεται αὐτῷ πάντα, ἅπερ ἤκουσε παρὰ τοῦ κληρικοῦ· ἐπὶ μὴ δὲ τοῦ τῆς Βασιλίσσης Εὐδοξίας ὡς οὐκ ἐνέδωκεν ἐκ τῆς μνησικακίας, ἧς εἶχε πρὸς Ἰωάννην, ἄχρις οὗ εἰς πέρας ταύτην ἐξώνεγκε καθελοῦσα αὐτὴν τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τῶν ἀδοκίμων ἐκείνων ἀνθρώπων τῶν εἰς τοῦτο συμπραξάντων αὐτῇ, ἐπείπερ ἠλέγχετο ἐπ' αὐτῷ· τοῦτο ὧν ἐπιχείρει ποιῆσαι ἀκαθήκοντος τὰ ἁρπαγὰς χρημάτων καὶ κτημάτων τῶν πέλας καὶ φόνων ἀδίκων πολλῶν. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς κατενύγη τὴν ψυχὴν σφόδρα. ἰδὼν γὰρ θεοσεβῆ πάνυ, διαπελῶν ἅπαντα ⓜ τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον ἐν δυσχαῖς καὶ ἡσυχίαις καὶ ἀγρυπνίαις καὶ ἀναγνώσεσι, προσέχων ἑαυτῷ μεγάλως εἰς τὰ τοῦ σωτηρίου τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πάπᾳ· Πᾶσα ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα ἐπλήσθη τῶν ἀδικιῶν τῆς γυναικὸς ἐκείνης. πλεισάκις γὰρ ἦλθον αὗται εἰς τὰ ἀκοάς μου, καὶ βύων τὰ ὦτα ἀπεστρεφόμην βδελυττόμενος ἀκοῦαι, μὴ θέλων ὅλως ἀκροάσασθαι τοιούτων πονηρῶν λόγων. καὶ τί πρᾶξαι οὐκ οἶδα. διαφόρως γὰρ τῷ ἀδελφῷ μου Ἀρκαδίῳ γέγραφα περὶ αὐτῆς, ὅπως ταύτην ἀναστείλῃ ἐκ τῶν τοιούτων πραγμάτων, ὅπως μὴ ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ὅπερ τὰ τέκνα ἡμῶν τὰ ἁμαρτήματα αὐτῆς· καθάπερ ὅπερ Ηλεὶ ⓜ ἱερεὺς καὶ ἐπὶ ⓜ οἶκον αὐτοῦ καὶ τοῦ παῖδες αὐτοῦ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ χάριν τῶν ἁμαρτιῶν Οφνὶ καὶ Φινεὲς τῶν τέκνων αὐτοῦ. ἐκ δὲ εἰσήκουσέ μου, ἀλλ' ὡς ἔοικεν, ὅτε ἐκείνου ἀκούει. ἀλλὰ γράψον αὐτῇ σὺ." Εἰκὼς καὶν σε ἀκούει, ἐθορυβήθη. τότε ὁ πάπας Ιννοκέντιος ἔγραψεν ὑπατολίῳ Ἀρκαδίῳ τῷ βασιλεῖ τοῦ ἐκουσῇ παιδὶ· Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰωάννου βοᾷ πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ σοῦ, βασιλεῦ, ὡς ποτε Αβελ τοῦ δικαίου τοῦ ἀδελφοκτόνου Καΐν, ἢ πάντα ἔφθη ἐκδικηθῆναι). ὃ μόνον ὃ τοῦτο πέπραχας, ὀμνὰ καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης διωγμὸν κατὰ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας καὶ τῶν ἱερέων αὐτοῦ στυγεῖσθω, ὀξώσας τὸν μέγαν τοῦ οἰκουμένης διδάσκαλον ἐκ τοῦ θρόνου τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ἀκρίτως, στυγνώσας αὐτῷ καὶ τὸν Χριστόν. οὔτε γὰρ οὕτως ὀδύρομαι σοὶ ἐκεῖνον (ἔστι γὰρ τοῦ κλήρου ἔλαχε κατὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ βασιλείᾳ) καὶ ἡ ἀφόρητος ἡ συμφορά· ὀμνὰ θλίβομαι φροντίζων περὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ σωτηρίας τῶν ψυχῶν ὑμῶν δὲ καὶ τῶν ἐρημωθέντων δὲ λιμωξάντων τῆς ἐκείνου πανσόφου καὶ πνευματικῆς διδαχῆς καὶ νουθεσίας. οὐ μόνον γὰρ ἡ Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησία ἐζημιώθη τῆς ἐκείνου καλλιρρύτου γλώττης, ἀλλὰ δὲ πᾶσα ἡ ὑφήλιος ἐχήρευσεν ἀπολέσασα τοιοῦτον ἔνθεον ἄνδρα, πᾶσιν οἷς μᾶς γυναικὸς παραχωρήσαντες τὸν ἡλεᾶς ὃ δραματούργημα. πλὴν ἐκδέξεται τὸ ἀντοῦθεν λυμαρίδιον, καὶ τὸ μέλλοντος κόλασιν καὶ μυρίας ταύτας ἡμέρας ἀπεργασάμενον αὐτῇ. εἰ γὰρ ὁ μακάριος Ιωάννης τὸν βίον κατέλιπε, πλὴν πίστιν τηρήσας, καὶ ῥιζὰς ἐν σαλευομένοις, ἀλλ' εἰς ἀληκτους αἰῶνας τὰ ἀδιαπόνητον πεύθων καὶ ἀθάνατον ζωὴν ἐκληρονόμησεν. ἡ δὲ νέα Δαλιδὰς κατὰ μικρὸν δὲ ξυρῷ τῆς πλαύνης ξυρήσασα, ἐπήγαγεν ἑαυτῇ καταρὰν ἐκ πολλῶν στομάτων, δεσμεύσασα φορτίον ἁμαρτημάτων βαρὺ καὶ δυσάσακτον, προσθείσασα καὶ τοῦτο τοῖς πρόσθεν αὐτῆς ἁμαρτήμασι. διὸ ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος καὶ ἁμαρτωλὸς, ὡς πιστευθεὶς τὸν θρόνον τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου Πέτρου, ἀφορίζω σε τε καὶ ἐκείνην τῆς μεταλήψεως τῶν ἁγιάσμων μυστηρίων Χριστοῦ

χ. αὐτῆς

χ. μελλήσῃ

σοῦ τῦ Θεοῦ ἡμῶν· ὑ μὲν ἀλλὰ καὶ πάντοθεν ἐπίσκοπον, ἢ κληρικὸν ὄντα τῦ πάγματος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τολμῶντα ἐπιχρῆσαι ἢ μεταδοῦναι ὑμῖν, ἀφ' ἧς ὥρας δυναγωτέρων τὸν πρόνοια συνέδεσμον ἐστὶ καθαίρεσιν εἰ). Εἰ δὲ βιάσπαθέ τινα ὡς ἐξουσίας αι, ἢ παρεξέλθητε τῦ δοθέντας ἡμῖν κανόνας παρὰ τῦ σωτῆρος διὰ τῶν ἁγίων αὐτῦ ἀποστόλων, ἔστω ἐπισκάμμοι, ὡς φοβῶν μὴ ὑ μικρὸν ὃ ἁμάρτημα γλήσεται ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτε ὑ δυνήσεται ἀξίωμα βασιλικὸν τινα ὠφελῆσαι· ἐκείνων δὲ τὰ ἐντὸς ἐκχυθήσον δὲ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἀπόλυμα πάντων. Ἀρσάκιον δέ, ὃν εἰσηγάγετε εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιοσύνης ἀντὶ τῦ μεγάλου Ἰωάννου, καὶ μὴ θάνατον καθαιρέσει σὺν πᾶσι τοῖς συνκοινωνήσασιν αὐτῷ φεύγοντι ἁγιοσύνης, ἢ τινος ἐστὶ ὄνομα ἐπεφάνη τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις. ἀνάξιος γάρ ἐστιν, ὡς μιαίνουσας τὴν ἁγιοσύνην. Πᾶσα γὰρ φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐκριζωθήσεται. Μαθ. ιε. κγ. φεύγει δὲ καθαιρέσει Θεοφίλου ἀφορισμὸν καὶ ἀναθεματισμὸν καὶ τελείαν ἀλλοτρίωσιν τῦ χριστιανισμοῦ. Γεγράφηκε δὲ Ὀνωρίου Ἀρκαδίῳ πάλιν· Οὐκ οἶδα ποία ἀντιπαιδία ἐργάζα ἐπλάνησέ σε, γυναικί καταπιστεύσαντά σεαυτὸν, καὶ ἀγαπᾷς ταῦτα τὰ κακά, οἷα οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκε χριστιανῶν βασιλέων. καὶ γὰρ πάντες ἐν τούτῳ ὅσοι βαπτισθέντες τῆς ὑμῶν καταδοῦσι βασιλείας, ὅτι τὸν τοποτηρητὰς τῆς Ρωμαίων ἁγίας ἐκκλησίας τὸν εἰς ὑμετέραν τιμὴν καὶ σύνοδον ἀγομένης σὺν ὁδοιπορίαν καὶ βεβαίωσιν καλέσαντας πρὸς αὐτῶν, ἐν φρουρίοις ἀναφόροις ξένοις καὶ παλιμμόνοις δόμοις λιμοκτονῆν παρέτατε. πρὸς οἷς γὰρ ὑμᾶς οὐκ ἐφιλανθρώπευσατε αὐτοὺς, φιλοφρόνως ξενοδοχήσαντες (ὅπερ οὐ ξένοι τὴν ὑμετέραν βασιλείαν ἀπὸ τούτων θεραπεία· ἀλλὰ ὃ μᾶλλον καὶ ἐπλήθυνε τὸν Θεοῦ τὰς πλουσίας δωρεὰς ἐφ' ἡμᾶς, παρὰ τούτοις καὶ λύτρωσαν πλημμελημάτων ἡμῶν παρέχοντος τῦ κεφαλαίου) πανάγια δὲ ὑμᾶς παρῆξαν ἀκ ὠκτηκότες. ἃ γὰρ μὴ ἑαυτῷ ἔφερεν ἀργύρια εἰς χρείαν σωματικῶν ἀναλωμάτων ἀφαιρεθῶσαι παρετάξατε, δεδωκότες αὐτοῖς καὶ εἰς τοῦτο ἀφορμὴν τῦ καταξενάξαι ὑμῶν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν· μὴ σθυμηθέντες τὸν παρὰ τῦ σοφωτάτου προφήτου ῥητῦ τοῦ εἰρηκότος· Μὴ δῶσις ἀφορμὴν ἀνθρώπῳ καταράσασθαί σε. ὃ γὰρ ὀργισμῷ τῆς καρδίας αὐτῦ εἰσακούσεται αὐτοῦ ὁ πλάσας αὐτόν. παρὰ τούτοις δὲ ἰδίᾳ βουλῇ καὶ ἰδίῳ κρίματι ἐκβαλὼν, ἐπισκόπους ἄλλους εἰσηγάγετε, πρὸ τῶν ἀποστολικὴν τιμήν. ταῦτα δὲ πάντα καὶ παρὰ Θεῷ, καὶ παρὰ ἀνθρώποις ὑ μικρὰν ἔχοντα φόβον ἐπάγει. ἀπεύσει οὖν μὴ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις τὰ σεσηπότα μέλη θεραπεῦσαι, καὶ πληροφορῆσαι πάντας ἡμᾶς εἰς τὸν τούτων ἐκδίκησιν, ἐπισκάμμους ὡς αἱ τῶν ἱερέων ὑπὲρ ἡμῶν παρευχαὶ τὰς ἡμετέρας βασιλείας διαπαντὸς κραταιύουσι.

Δεξάμενος δὲ τὰ τοιαῦτα γράμματα ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος, ἐπὶ πάσῃ ἀθυμίᾳ κατέστη ἐναγώνιος γινόμενος, καὶ κελεύει ζητηθῆναι ἐν τῇ πόλει, εἰ εἰσί τινες ἐκ τῶν συνκαθασαμένων καὶ τῦ μακαρίου Ἰωάννου. ἦσαν δὲ ἐν αὐτῇ καὶ συγκυρείδη Μιλῶς καὶ Θεότεκνος καὶ Ἰσαυρίων καὶ ἀνέψιοι Θεοφίλου τῦ Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀχάριος ὁ Βερροίας καὶ Σθενείδης ὁ Γαβάλων. γνοὺς δὲ ὁ βασιλεὺς περὶ αὐτῶν, ἐκέλευσεν ἐκζητῆναι αὐτοὺς μὴ πάσης ἀπιμίας, καὶ ἐν εἰρκτῇ ἀποκλεισθῆναι, ἕως οὗ σκέψηται τί ποιήσει περὶ αὐτῶν. τότε δὴ ἀναζητήσας καὶ τὸν δράσαντας εἰς τὸν βαπτιστὰς καὶ τοποτηρητὰς Ρώμης, ἅπερ ἐδηλώθη αὐτῷ διὰ τῶν γραμμάτων Οὐωρίου τῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. καὶ μαθὼν ὡς διὰ Μαρίνου τῦ ἀνεψιοῦ τῦ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ ταῦτα γεγένασι, κελεύει τούτους διὰ ξίφους μέσον μετῆχθαι, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ξύλοις κρεμασθῆναι, καὶ πωλῆσαι τοὺς ἰδίους, εἴ τι συγκένοιτο, εἴτε ἀνεψιοὺς τῆς βασιλίσσης, τοὺς εὑρεθέντας αἰτίους τῆς τοιαύτης συσκευῆς, ἐκέλευσε τοὺς ἐν ἀξιώμασιν ὄντας σκηπτεῖν τῆς ἀξίας, καὶ τὸν τούτων ὑπάρξιν ἀφαιρεθῆναι, τοὺς δὲ ἄλλοις πληγαῖς καὶ βαρείοις διαφόροις καὶ φυλακῇ ἀνάγωσθῆναι· τὸν δὲ βασι-

69
Arcadius panas expetit de omnibus Iohannis inimicis. datq́ ipſe & Eudoxia literas ad Papam, vt recipiantur in communionem.

λιατὸν

λιανὴν Εὐδοξίδην ὑπηρέτριαν ἐν τινι κοιτῶνι τῆ παλατίου καθεδιῶσαν, καὶ μηδένα εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὴν, εἰ μήτε γαμβρὸς αὐτῆς, μήτε δὲ αὐτὴν ποτὲ προσελθεῖν. ἐκείνη δὲ πληγεῖσα τὰ ὑποχάρεα ὑπὸ τῆς θλίψεως καὶ τῆς ἀθυμίας, ἔπεσεν εἰς ἀῤῥωστίαν τὴν ὑποῦσαν τῆς ἰατρῶν λεγομένην αἱμόῤῥοιαν. ταῦτα δὴ πολλὰ ἔγνωσαν ⓐ μετακομίσαντες μαγιστριανοὶ τὰ γράμματα τῆ βασιλέως ἀπὸ Ρώμης εἰς Κωνσταντινούπολιν. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀρκάδιος μὴ ὃ ποιῆσαι αὐτὴν ἐκελεύσας ἐπεξεδικήσεις εἰς τὰς τῶν σκευωρίαν καταγασαμένους ὑπὲ τῆ μακαρίου Ἰωάννου, αὐτηρεφῶς πάντα Ἰνοκεντίῳ τάδε· Πάντες δὲν δεσποτῶν ἴσασιν ⓐ διαφερομένους, ὅτι μὴ τὰ ὑπὲ ἀγνοῶν γινόμενα οὔτε Θεὸς, οὔτε νόμοι κολάζουσιν· ἀλλ' οὔτε τις ὑπὲ ἑτέρου δίκην εἰσπράττεται. ὅθεν ταῦτα γέγραφα πληροφορῶν τὴν ὑμετέραν παρουσίαν, ὡς Ἰωάννης ὁ θεσμοφύλαξ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ οὐκ ἔγνων τὴν συμβούλων τοῖς ὑμετέροις ἐπισκόποις καὶ κληρικοῖς, ἀλλ' ἀθῷός εἰμι τῶν κρίματος αὐτῶν. ἀρτίως δὲ ταῦτα μαθὼν, πᾶσαν τὴν ὑπὲ αὐτῶν ἐκδίκησιν πεποίημαι εἰς τὰς πονηρὰς ἀνδρῶν τὰ τῷ Θεῷ μὴ λανθάνοντα. εἰ γὰρ εἰμὶ συμμέτοχος αὐτῶν εἰς τοῦτο, οὐκ εἶχον τούτοις κακῶσαι· ὥστε ἡ τῶν ἐν οὐσίᾳ τῇ μνήμῃ μακαρίου Ἰωάννου τῶν γεγονότος ἐπισκόπων τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, οὐκ ἐκ τῆς ἡμετέρας αἰτίας γέγονεν εἰς ἀνὴν, ὅπερ ἐγένετο, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπισκόπων εἰποτῶν κακοτομίαν ἀνὴν πεποιηκέναι τῶν κανόνων τῆς ἐν Νικαίᾳ ἁγίας συνόδου, καὶ ὅτι ἀξιοῖ ἐστὶ καθαιρέσεως, ἀναδεξάμενοι ὃ κρίμα τῆς τοιαύτης καθαιρέσεως καὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν. πειθέτω οὖν ἐγὼ τοῖς λόγοις αὐτῶν, ὡς ἐπισκόποις, συνεῖδον δ' ἕνα ἀνδρῶν μὴ χρῆσαι τὴν ἐκκλησίαν ἢ ἅπασαν τὰ μὴν αὐτῆς. καὶ εἴ ὅλως ὤφειλόν τινες ἀφορισθῆναι τῶν ἀγράντων μυστηρίων, ἐκφοῖ εἰσιν ἄξιοι τοιούτου ἐπιτιμίου, ὡς ἀγαπητὰ ἐξάνωθεν εἰς αὐτὸν ἀκανονίστως, εἴ τι εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν ποιῆσαι. ἡμᾶς δὴ τί ἐπαίσαμεν, ἱερέων ψυσαμένων, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀθετησάντων; πλὴν τὸν ὑπερθέντας ἐξ αὐτῶν ἐθνικοὺς ὡς πρὸς ἡμᾶς ἐνδεδὲ ἀπέστηλα πρὸς τὴν ὑμετέραν ὁσιότητα, ὀφείλοντας ἀναγεῖλαι ὑμῖν τὰ παρακολουθήσαντα πρότα, καὶ εἴ τι αἴτιός εἰμι τοῦ τοιούτου πράγματος, ἢ συμμύστης τῆς δραματουργίας αὐτῶν. εἰ δὴ καὶ εἰσὶν ἄξιοι ἀνταμοιβῆς, ὡς συκοφάνται, χρήσηται αὐτοῖς, ὡς κελεύει, τοῦτο καὶ ἡμῶν βουλευομένων καὶ θελόντων πρὸς διόρθωσιν ἄλλων. λοιπὸν, παρακληθῆ ἡ σὴ πατρικὴ ἀγωστύνη, καὶ μὴ ἀμέτοχος καὶ ἀσυντάκτους ἡμᾶς κατακρίνῃ τῆς τοῦ Χριστοῦ ποίμνης καὶ τῆς ἀχράντου καὶ θείας κοινωνίας τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος αὐτοῦ, πρώτων ἀξιουμένων τῆς τούτων μεταλήψεως. εἰ γὰρ καὶ ἀκάκως τοῦτο συνεχωρήσαμεν γενέσθαι ὑπ' αὐτῶν εἰς ⓦ μακαρίου Ἰωάννου, ἀλλ' οὖν συνηγώμεν αὐτοῖς ἅπαν ὑμῖν, ἐφ' οἷς ἡμῖν τοῦτο. εἰ δὲ καὶ πάλιν δέοι τινὰ πάσχα νόσου ἐπελθεῖν ἡμῖν πρὸς σωφρονισμὸν τῶν ἐπαισμένων, οὐδὲ τοῦτο παραιτούμεθα, ἀλλὰ προθύμως ὑποισόμεθα τὴν παιδείαν Κυρίου, μὴ ἐκλυόμενοι ὑπ' αὐτῆς. Οἶδε γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει, καὶ τὸ ἀποστολικὸν λέγον. μόνον μὴ ξενηθῶμεν τῶν σωτηρίων συμβόλων. ὥστε ἡ τῆς σῆς ψυχῆς Εὐδοξίας γνῶθι, πάτερ, ὡς καὶ αὐτὴ αἰτιατίδωκε καὶ σφάλμα αὐτῆς, οὐ μετρίως, ὅθεν ἐκ τῆς τοιαύτης θλίψεως καὶ λύπης εἰς ἀῤῥωσίαν βαρυτάτη κατασχεῖν αὐτὸν. καταξίωσον οὖν καὶ αὐτὸν μὴ ἀμοιρῆσαι τῶν ἁγίων μυστηρίων τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, καὶ μὴ ἐκδικήσῃς παλαιῶς. οὐ γὰρ παύσῃ Κύριος δι' ὃν ἐπὶ αὐτὸν. γέγραφε δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν, ἀπολογουμένῳ περὶ τῶν ἐπ' ἐκκλησίας διαφόρως ἐπαγομένων αὐτῇ ὕβρεων κατὰ τοῦ μεγάλου Ἰωάννου τὰ δοκοῦντα αὐτῇ. ἐκεῖνος δὴ ὁ μακάριος τινα μὲ ὀνομασὶ οὐκ ὕβρισε πώποτε, ἀλλὰ ταῖς αἰτίαις μόνον ἤλεγχε τὸ σφάλλεσθαι. καὶ ⓐ τοῦτας προσάπτοντες, οὐθέως ἠδανάντο τῶν λεγομένων, ὡς δι' αὐτοῦ ταῦτα εἰρῆσθαι, καὶ ἐδόκουν γνῶσοι αὐτῶν εἶναι, ὅτε ἡ ἐλεγχάνοντο. ὅθεν πολλοὶ μὲ κατὰ ταῦτα ἐκείνοις συνοδότες τῶν ἀμαρτιῶν ἀπείχοντο, πλὴν μὲ ἐκ ⓦ τοῦ Θεοῦ φόβου, πλὴ δὴ καὶ τὸ τῶν ἀν-

ἰσ. ὃν μὴ μαρτυρεῖται

γ. ἐπαν

θρώπων

λεφθεντων αἰχμώλωτ ἡ τοῦ ἐπ' ἐκκλησίας ὀνειδισμοις αὐτῦ· ⓐ ὃ ἄλλοι ἐκ τῦ τοιούτων ἐλέγχων εἰς ὃ ἀμεινότερον μὴ προσκόπτοντες, ἀλλὰ καὶ σέβεσθαι αὐτῶ, ὡς πληρωθῆναι εἰς ἑκατέρους ὃ εἰρημένον· Ἐλεγξόν, φησι, σοφὸν, καὶ ἀγαπήσει σε· μωρῶ, καὶ προσθήσει τῦ μισεῖν σε. ἀνέῳξαφει ὃ ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος Οὐωρίῳ τῷ ἀδελφῷ αὐτῦ, τὰ ὅμοια τῶν γραφέντων τῷ πάπᾳ Ἰννοκεντίῳ ἀπολογούμενος περί τε τῦ μακαρίου Ἰωάννου, καὶ περὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ τοποτηρητῶν Ῥώμης, αἰτήσας αὐτὸν προσκαλέσαι τὸν πάπαν, λύσιν δοῦναι ἀπὸ τῦ ἐπιτιμίου, τῦ τῶν ἁγίων μυστηρίων δεσμοῦ. Παροιμ. θ. ν.

Δεξάμενοι ὃ ἀμφότεροι τὰ γράμματα τῦ Ἀρκαδίου, καὶ μαθὼν ὅτι αὐτῶν ὁ πάπας Ἰννοκέντιος τὴν τῦ βασιλέως μετανοίαν, ἐθαύμασε τὴν ταπεινοφροσύνην αὐτῦ. ἐγνωκὼς ὃ καὶ πρὸ τῶν μαγιστριανῶν τὴν γενηθεῖσαν σκάνδαλον τῦ μεγάλου Ἰωάννου εἰς τὸν πάντα χρόνον εἰς αὐτὸν, γράφει Πρόκλῳ τῷ ὁσιωτάτῳ ἐπισκόπῳ Κυζίκου ἀπελθεῖν εἰ Κωνσταντινούπολει, καὶ παραδοῦναι τοῖς βασιλεῦσι τῶν ἁγίων αὐτῶν μυστηρίων, καὶ ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς ἁγίως· ἐν ᾧ ἀνακριθῆ ὃ κῦ Ἀτticὸν πρᾶγμα, εἰ πρέπει ἀξιοῦν ὅσι πίστις θυθεῖσαν τ' ἐπισκοπὴν τῆς πόλεως ἐκείνης. ἀσπάζεται ὃ ὁ Πρόκλος τὰ γράμματα τῦ πάπα, καὶ τηρήσειν ὅτι τῆς ἐκκλησίας Κυζίκου κλῆρος πίστει καὶ ὁσίοις τρόποις ποιοῦσας αὐτὸν, καὶ ἀπέρχεται εἰ Κωνσταντινούπολει. ἐκτελέσας ὃ τὴν θείαν μυσταγωγίαν μετέδωκεν αὐτοῖς τῆς ἀναμάκτου θυσίας. ποιήσας δέ τινας ἡμέρας ἐν τῇ πόλει ἀξηγούμενος ἐπ' ἐκκλησίας τοῖς λαοῖς προεμυθεῖτο αὐτὸν μεθ' ἡσυχίας. θύρε γὰρ αὐτὸν ἀφόρητον θλῖψιν ἔχοντας χάριν τῦ ξενισθῆναι αὐτὸν τῆς μυριρρύτου γλώττης Ἰωάννου καὶ τῆς θείας καὶ πνευματικῆς αὐτῦ διδασκαλίας, καὶ ἔλεγε αὐτοῖς· ἀδελφοὶ, οὕτως εἰμὶ ἐγὼ πρὸς τὸν μακάριον Ἰωάννην, ὥσπερ ποταμὸς θάλασσαν, καὶ ῥύαξ πρὸς ποταμόν. πῶς γὰρ δυνήσονται ὁμοιωθῆναι ἐκείνῳ ἐν ἐξηγήσεσι; γράφει ὃ πάλιν ὁ πάπας πρὸς τὸν βασιλέα Ἀρκάδιον καὶ Εὐδοξίαν τάδε· Ἀποδεξάμενοι ὑμῶν τὴν πρὸς Θεὸν σπουδὴν, ὥσπερ ἁρμόδιον αὐτῦ· ἐνεδείξασθε. ὅθεν τῶν ἱερῶν διδασκάλων ἐνεθέντες ἐν τοῖς δεσποτικοῖς συμβόλοις προσέλθητε ἐρρωμένοι. προσάξαι ὃ κελεύσατε καὶ τὸ ὄνομα Ἰωάννου τοῖς ἱεροῖς ἐγκαφίῳ διπτύχοις. δίκαιον γὰρ τοῦτο ἀπ' ἀρχῆς μὴ προσθῆναι τὴν ἐκκλησίαν τὸ ἀξιομνημόνευτον αὐτῦ ὄνομα. γράψαι ὃ Θεοφίλῳ καταξιώσατε ἔπιμον εἶναι εἰς τὴν κελεύσει Θεοῦ καθολικῶς γινομένην συνοδον ἐν Θεσσαλονίκῃ, μέσην οὖσαν ἡμῶν τε καὶ τῶν Ἑῴας ἐπισκόπων. δι' ἑαυτῦ γὰρ, εἰ τῷ Θεῷ φίλον ὅσι, τῇ τοιαύτῃ συνόδῳ ἐπιδήσομαι, καὶ τὰ φοινικῶς καὶ ἀχρονίστως ἐπ' αὐτῦ προσταττόμενα εἰς τὸ ἐπίσκοπον Ἰωάννην καὶ Ἰσίδωρον ἀξιοπρεπῆ ξενοδόχον καὶ τοὺς ἄλλους ἀσκητὰς αἰσχρίνοντες, δείξομεν αὐτῷ, τὴν αὐθεντίαν ἔχοντες Πέτρου τῦ ἁγίου τῶν ἀποστόλων προκρίτου, γλυκάναι θεοφιλῆ, καὶ μὴ καλεῖσθαι ὃ οὐκ ἔστιν. ὁ Θεὸς τέκνα διαφυλάξει ὑμῶν. ἐρρῶσθαι ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ πρώτοτε βύλεσθε, διαμένοντας τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐπὶ πάντων βύλεσθε. Τύς ὃ περὶ Ἀχαΐου καὶ Σερβετίου εἰσαγαγὼν ὁ πάπας, αὐτείσας πρὸς αὐτὸν, ἔφη, φόβῳ συνεχομένους, καὶ λογισμοῖς πλείοσι κυμαινομένους, Τό, τί ἄρα μέλλει ὁ πάπας ἀποφαίνεσθαι κατ' αὐτῶν· ὑμεῖς ἔστε οἱ καθελόντες τ' ὄντα ἐνδόξου καὶ περιβόητον ἄνδρα καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον, ἀναδεξάμενοι ἐς τὸ κρίμα τῆς καθαιρέσεως αὐτῦ εἰς ἰδίας ὑμῶν κεφαλάς; ὁρᾶτε τί πεποιήκατε. πολλῆς γὰρ τῆς ἀνοίας τοῦτο ἀνάπλεον, οὐ μικρὰν τὴν κόλασιν ὑπιφέρειν τοῖς οὕτω φρονεῖν τολμῶσι κατὰ τῦ δικαίου, καὶ τὴν τῶν αἰωνίων λύκων γνώμην ἀνδραποδοῦσιν. ⓐ ὃ ἐσιώπησαν, μηδὲν ἀπολογησάμενοι. πάλιν ὃ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ πάπας· Ὁ Θεὸς, τέκνα, εἰ μὲν ἀρεστὸν αὐτῦ ἐστι, συγχωρήσει ὑμῖν τὸ σφάλμα ὑμῶν. Εἴπατε ὃ Θεοφίλῳ, τῆς ἀνέσεως ὑπεμίας μηδαμῶς ἐλευθερούμενος ὑπεξέρχου εἰς Ζηνόδοτον, ὡς καταδίκης ὑρεθῆναι ἄξιον σὲ καὶ μόνον ὑπεισκρυόμενον μὲν κελεύσει Θεοῦ τε αὐτῆ. τῦτο γὰρ αὐτῷ γέγραφα, καὶ τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ Ἀρκαδίῳ. ταῦτα ὃ αὐτῦ εἰπόντος, 70 *Recipiuntur in communionẽ Arcadius & Eudoxia. Proclo cura demandatur ecclesiæ Constantinop. Severiano & Acacio acriter increpitis ignoscit Innocentius. Arcadius Theophilo scribit, vt se futuro sistet concilio: is verò Innocentio mortuo evadit.*

πόντος, ἀπέλυσεν αὐτὸν ἀσιάντας φιλοπμησάμενος αὐτός. δεξάμενος ὁ βασιλεὺς τὰ γράμματα τοῦ πάπα Ιννοκεντίου, ἐχάρη λίαν, καὶ ἔσπευσε πᾶσαν ὑπακοὴν καὶ θεραπείαν αὐτοῦ ποιῆσαι. ἐδήλωσε δὲ καὶ ἐδάκρυσε γράφει Θεοφίλῳ ταῦτα· Πάντα τὰ κλίματα τῆς οἰκουμένης ἐπάτραξας, καὶ τὸν ἱερὸν αὐτῶν συσκιάσαντα τὴν τοποτηρησίαν σου κατέλαβες, οὐκ εἰδὼς ὅτι καὶ τῇ δεξιᾷ δόξῃ ἐπικείσῃ καὶ τῇ ἡμετέρᾳ ἀλώσῃ, δόξης οὐκ ἔστι σε ἀφαυγεῖν ὁποτέραν ἀλκήν. τῶν οὖν ἐδὲ σοῦ τολμηθέντων κρίσιν καὶ δίκην μέλλων δέχεσθαι, ἐδασκιάζου τὰ πάντα τὸν Θεσσαλονίκης τοῦ πρώτων ἐπαρχίαν, ἵνα σὺ κρίνόμενος σὺν τοῖς σὺν σοὶ ἐξάσῃ σοι, εἴ τι δίκαιον ἐδὲ τῶν χαρίτων βρεθείη, ἐγκαλπώσεσθαι. πειθαρχῶν οὖν ταῖς ἡμετέραις κελεύσεσι, πᾶσαν ἀνάγκην, εἰ καὶ σώματος ἦν, ἀποδεδημόμενος, μήτε μέλι δωρεᾶς ἐνδοσιν λαμβάνων, ἀποδὰς " χορηγὸς τῆς Αλεξανδρέων πόλεως, τῇ ἐσπερημένῃ πόλει ἀσουδαίως ἐπιδημῆσαι· ἵνα πάντα τὰ ἐξῆς σοὶ ἀθέως ἐπελάσῃ ὁ Θεὸς δι' ἡμῶν ἐκδικήσῃ. Δεξάμενος οὖν ὁ Θεόφιλος τὴν κέλευσιν ταύτην, καὶ σκεπτωθείς," ὡς ἐκ πάντων ἀπορρήξας, πέμπει ἐπισκόπους ἅμα Κυρίλλῳ ᾧ συγκλητῳ αὐτοῦ εἰς ὄρος τῆς Νιτρείας, ἐδιακούσαι Ισίδωρον καὶ τὸν διωκόντας περὶ αὐτοῦ μοναχοὺς τὸν ἐπὶ αὐτοῦ ἐπισκοπεῖον ποιήσαντας. ἃ εἶπον αὐτοῖς· ἀναχείλατε αὐτά, πατέρες, μὴ ὀλιγωρῆν. οὐδαμοῦ γὰρ ἐξέρχεται. πεπλήρωται γὰρ ὁ χρόνος τῆς ζωῆς Ιννοκεντίου. ἐκλύεται τοίνυν ὅλον τὸ κινούμενον· ἀμεμψωπτα οὖν τῆς ἐκκλησίας ἡ τοῦ Θεοῦ δίκη σε ἐκδέξεται. ταῦτα ἀκούσας ὁ Θεόφιλος ἀμέμπτος γέγονεν. οὐ μὴν πολὺ γὰρ ἐτελεύτησεν ὁ πάπας Ιννοκέντιος καὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ἁγίων μεγέθους. μὴν δὲ τὸν τελευτὴν τοῦ πάπα Ιννοκεντίου, " ἀπεκρώθη τὸ γράμμα τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ Ατθικοῦ τοῦ ἐπιλαβομένου τοῦ θρόνου τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως μὴν Αρσάκιον καὶ αὐτοῦ γενόντα· καὶ πολλοὶ μὲν ἐπὶ τούτῳ " ἐδυσχέραινον, ὀλίγοι δὲ ἔχαιρον. ὅμως οὗτοι ἴσχυσαν γὰρ τοὺς πολλούς. ἦσαν γὰρ ἐξ αὐτῶν ὕλης τῆς βασιλικῆς αὐλῆς καὶ σύλλογον τοὺς ὄχλους, καὶ ἔπειθον ἡσυχάζειν.

71 *Iohannis nomen diptychis inscriptum. inimicorum Iohannis pœnæ delatæ.*

Οἱ δὲ τῆς Εσπερίας ἐπίσκοποι οὐ πρότερον τὸν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὴν Εφρα καὶ τὸν ἐν τῷ Βοσπόρῳ καὶ τὴν Θρᾴκην τὸν κοινωνίαν ἠπασάσαντο, ἕως ἐκείνου τοῦ θεσπεσίου Ιωαννου τὸ ὄνομα τοῖς ποθεσθεῖσιν ἐπισκόποις συνέταξαν, καὶ Αρσάκιον μὲν μὴν Ιωαννίου γνώμονον τοῦ πρεσβυτέρου ἠξίωσαν καὶ τὸν κέλευσιν Ιννοκεντίου. Ατθικὸς δὲ συνιδὼν διαφυμιζόμενον τὸν ἐκκλησίαν ἀφ' ὃ τὸν κοινωνικὸν Ιωάννου ἔξω αὐτῆς συνάγεσθαι, μηδὲν αὐτοῦ τὰ ταῖς θύραις πεῖσθαι ἐκέλευσεν, ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τῶν κεκοιμημένων ἐκκλησίαν γίνεσθαι, ἀφ' ὧν πολλοὺς εἰς τὸν ἐκκλησίαν ἐπορευθῆναι ἐλπίσας. τὸν κοινωνικὸν ἐδέξαντο καὶ τῆς Εσπερίας ἐπίσκοποι, πολλάκις μὲν πρεσβεύσάμενον, πολλάκις δὲ τῆς Εἰρήνης τυχεῖν ἀξιώσαντα. χρόνῳ ὕστερον ἐδέξαντο τὸν πρεσβεῖον ἐγκεφάλαντα τοῦ Ιωάννου τοῖς ἱεροῖς δέλτοις. Αλέξανδρος δὲ ὁ μὴν Πορφύριον καὶ θρόνου τῆς Ανθιοχέων παροικίας, συμβαίνοσαν ἔχων τὸν ἀρχιερωσύνην καὶ τὸν πολιτείαν (ἐν ἀσκητικῇ γὰρ πολιτείᾳ καὶ πρὸς τῆς ἐπισκοπῆς διατελέσας χρόνον, καὶ γυμνασάμενος ὅτι πλεῖστον ὠφέλησε γνησίως ἀγωνιστὴς καὶ λόγῳ παιδεύων, καὶ βεβαιῶν διὰ λόγῳ καὶ βίου) ἐδὲ πρῶτος τὸν Ιωάννου προσπεῖον τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς " διπτύχοις ἐτάξεν. οὐκ ἄξιον δὲ ἀποσιωπῆσαι καὶ λήθῃ παραπέμψαι τὰ συμβάντα δεινὰ τοῖς τὸν σκυθρωπὸν ἐργασαμένοις καὶ τοῦ ἁγίου Ιωάννου· ἵνα μὴ ὡς πρεσβύτερόν τι ἐργασάμενοι τοῖς πολλοῖς νομισθῶσιν, ἀλλὰ δεῖξαι τὸν τοῦ Θεοῦ ἀνεξικακίαν καὶ συγχώρησιν τῶν ἀδίκως γνωμένων εἰς μὴν Ἁγιωτάτου αὐτοῦ Ιωάννου, ὅπως φθάνῃ φέρον αὐτὸν ἀναδείξῃ καὶ μὴν καρτερικώτατον Ιώβ· πάλιν δὲ τὸν προσκαιρον εἰς αὐτοὺς δυσαποδοσίαν γνωμῶν, ἀκδεχομένοις δὲ καὶ τὸν αἰώνιον καὶ ἀποδοθέντων κόλασιν. Αμμώνιος γὰρ ὁ ἀσκητὴς, εἷς ἐπάρχων ἀδελφὸς τῶν λεγομένων Μακρῶν τῶν καὶ διωκθέντων ἐπὶ Θεοφίλου

φίλου ἐκ τῆς ὄψεως τῆς Νικαίας καὶ ἀνελθόντων εἰς τὸ πρατόπεδον, περιφηνίσας περὶ τῶν τοῦ βίου ἔξοδον ὡς ⟨Ω⟩ περὶ Αὐρηλιάνην τὸν Σισίνιον διηγήσαντο, εἶπεν· ὡς μεγάλου διωγμοῦ ἡμοιμένου καὶ χάσματος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἔσεσθαι τὸ τέλος τοῦ αἰτίους ἀπεδέχθη, καὶ οὕτως εἰσωθῆναι τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ· ὁ δὴ καὶ γέγονεν. ἐπεὶ δὲ πίνων τὰ σώματα ὑπισχνοῦντο τὸ κλεινικὸν, ὁμοίως ἡ τὸ λαϊκὸν ἡ νόσος περιλαβοῦσα ποικίλοις πάθεσιν ἐμειζετο, πυρετῷ μὲν μαλακῷ τὰ ἁπαλὰ γυῖα διακαίουσα, κωμῷ δ' ἀφορήτῳ τὴν ὑπερφανεῖσαν ὅλην τοῖς ὄμμασιν ὀζορύπουσα, κώλου τε στενοχεῖς ἀλγηδόνες, πνεύ ὑδροπιδῶντες, περὶ δ' τοὺς πόδας οἰδήματα πελιδνά· ἕτερον δ' ῥεύματα περὶ τὰ ἄρθρα θερμὸν, ψυχρὸν, τοῦ καχῶς ὑπογράψαντος δακτύλους ἔφειπεν ἕτερα φλεγμονὴ δ' ἀγρὸ μοίρᾳ πινὸς σπιπεδὸν δυσωδίαν εἰς μακρὸν παρατείνασα, σκώληκας γεννῶσα· ὀρθόπνοια δ' περὶς τὸ τοῖς, καὶ δύσπνοια, καὶ πόνων τῶν μυῶν ἀγάπασις. φλυζαίναι γὰρ ἐκπυκνωθεῖσαι εἰς κύστας λυπηρὰς καὶ ξυφήρεις βαρεῖαις καὶ ἀηδόγλωσσον καὶ κωματώδη φωνὴν ἀζηχοῦσας μεταλλαττίζοντο, ἀΰπνοι τ' ὕπνοι ἀποτυγῶσαι. ἕτερος πάλιν ἀζ ἵππου πεσὼν καὶ κωλιδὸν δεξιὸν καταξας σκέλος, πραυπίκα δὲ ζῆν ἀπερρίπτει ἀποκλαυθείς. ἄλλος τῆς φωνῆς ἐλαειχνεύετο, μήτε τῷ ἰδίῳ σώματι χαίρειν περσαγαγεῖν δυνάμενος. ἕτερος ζωὴ τὰ σκέλη ἕως τῶν γονάτων κατ' ὀλίγον ἐφρίζετο ὑπὸ τελετῆν ἐρεσιπέλων δῆθεν τὰς ἀφορμὰς ἡμιώντος. ἄλλος τὴν γλῶσσαν οἰδήσας, ὡς φασι, μὴ λαβροῦ πυρετῶ ὡς ἀφέφλεγμα κεῖσθαι τῷ σώματι διὰ τρειδῶν τοῖς ὀδοῦσι, μὴ χωρύσης τῆς γλώττης ἐν ᾧ ἐλισμένῳ τῆς φύσεως μέτρῳ, ἐν πυξίῳ γράψας ὁμολόγησιν ἐποίησε. καὶ ἐμοὶ ἰδεῖν θεήλατον ὀργὴν ὁμοφόρους τιμωρίας κρατηθῆναι. ⟨Ω⟩ γὰρ τῶν ψυχῶν ἰατρῷ καὶ ἐπαοιδῷ προξωάντες, ἐκ μεταῤῥήσαντες τὸ τῆς σωτηρίας ἐργαστηρίου ⟨Ω⟩ ἀποφήτου, τοῖς τῶν σωμάτων ἰατροῖς εἰς αἰχισμὸν παρεδίδοντο, ὁδυνίῳ μὴ χωρηγιώτων τοῖς νομιζομένοις φαρμάκοις, σωτηρίαν ἡ ὁδὲ ἐμποιούντων. Κυρῖνος ἡ ὁ τῆς Χαλκηδόνος ἐπίσκοπος, οὗ τ' πόδα ἄκων Μαρουθᾶς, ὁ τῆς Ἀπαμείας ἐπίσκοπος ἐπάτησεν, οὕτω καχῶς διετέθη, ὡς σπιπεδόνα πιῆσαι τὸ δυάγκη, ὥστε ἀποτριαθῆναι ⟨Ω⟩ πόδα. οὐκ ἄπαξ ἡ τοῦτο ἐγένετο, ἀλλὰ πλειοτάκις ἀπεπαρίζετο. ἐπενέμετο ἡ ὁ πάθος καὶ ὅλον τὸ σῶμα, ὥστε ὁ ⟨Ω⟩ ἕτερον τοῖν ποδοῖν μεταλαβόντα τοῦ κακοῦ, τὸ αὐτὸ ⟨Ω⟩ πομφίγαι. τοῦ χάριν καὶ τούτου γενῶμεν μνήμην τοιαύτην, ὅτι πολλοὶ ἔφασκον ἀπὸ τῶν εἰς Ἰωάννην βλασφημίαν τοῦτο παθεῖν ⟨Ω⟩ Κυρῖνον, ὅτι αὐτὸν ἀγόνατον συχνῶς ἀπεκάλει, ὡς μοι καὶ πρότερον εἴρηται. κύξησε δ' τοῦ ⟨Ω⟩ Ἰωάννου λόγους καὶ ἡ τῆς βασιλίδος Εὐδοξίας θυμομαχία ὀδυνηρὰ πολυτρόπως. μὴ γὰρ τὸ φεῖν αὐτῶν τὸ πάθος τῆς αἱμορροΐας, καθὼς φθάσαντες αἰνότερον εἴπομεν, σύριγγα ἐξαγαγοῦσα εἰς τὰ ἀναγκαῖα αὐτῆς, σκωληκόβροτον ἐγένετο ὅλον τὸ σῶμα αὐτῆς, καθὼς πρόσθεν ⟨Ω⟩ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης τῷ ἀοιδίμῳ Ἰωάννῃ ἀπερχομένῳ εἰς τὸν ὄρος εἶδον. πολλῶν δ' ἰατρῶν πεποιησαμένων αὐτῶν, οὐκ ἠδυνήθησαν ἰάσασθαι τὸ πάθος. ἐπώζεσε γὰρ, ὥστε μὴ δυνάσθαι τινα φέρειν τὴν δυσωδίαν αὐτῆς. ἐνθυμίων δ' αὐτῇ καὶ ἀφθονίαν ἀρωμάτων, θέλοντες νικῆσαι τὴν ἀποπεμπομένην δυσωδίαν καὶ ἄφατον βορβορώδη ὀσμὴν ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἠδυνάμην. ἔλεγε δ' τοῖς ἰατροῖς, διὰ τί μοι αἰτίαν οὐ δύνασθε μοι περιγενέσθαι τῆς ἀῤῥωστίας; ⟨Ω⟩ δ' εὐλαβοῦντο εἰπεῖν αὐτῇ, γινώσκοντες ὡς αἰτία τοῦτο ἐστιν. αὐτὴ δ' ἀποκριθεῖσα λέγει αὐτοῖς· Εἰ ὑμεῖς μὲν οἴδατε τὴν αἰτίαν, ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ. αὕτη ἡ νόσος θεήλατός ἐστι διὰ τὸ βάπτισμα, ὃ πεποίηκα εἰς Ἰωάννην ⟨Ω⟩ ἐπίσκοπον. ἐὰν μὴ ἐκεῖνος μοι ἀφῇ ἐμοὶ πρεσβεύσῃ ⟨Ω⟩ Θεόν, οὐ μὴ ἰαθῶ. ἐπιβαρησάσης δ' τῆς νόσου, καὶ γνοῦσα τὴν ἀπόγνωσιν τῆς ὑγείας, παραδίδωσι τοῖς τέκνοις Θεογνώστου ⟨Ω⟩ ἀμπελῶνα αὐτῆς. οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἀδικηθεῖσιν ὑπ' αὐτῆς παραδέδωκε τὰ χρήματα καὶ τὰς ὑπ' ἀρξεις αὐτῶν. Ἀρκαδίου δ' ὁ βασιλεὺς ὀλίγον διαρκέσας μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ ἁγίου Ἰωαννου, τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο· καὶ ἐβασίλευσεν αὐτ' αὐτοῦ Θεοδόσιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ. μετ' οὐ πολὺ δ' καὶ Θεόφιλος

λητουργικῷ πάθῃ ἐπιτιμῶν ἐτελεύτησε, καὶ ἐκρίτησε τὸ θεῖον τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας Κύριλλος ὁ συγγενὴς αὐτοῦ.

71 *Adelphij Arabissi Episcopi, qui Iohannem hospitio exceperat, visio de Iohanne Chrysostomo.*

Ἀδέλφιος δέ ὁ ἐπίσκοπος Ἀραβισσοῦ, ὃς ἐπὶ τοσοῦτον ἐδεξάμενος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μακάριον Ἰωάννην ἐν Κουκουσῷ, ὅτε ἐξορίσθη ἐν αὐτῇ, γέγονεν ἀνὴρ θαυμαστικὸς ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις. Εἶχε δὲ ἀγάπην καὶ παῤῥησίαν πολλὴν πρὸς αὐτόν. διὸ ἀκούσας τὴν ἀποδίωσιν τοῦ Ἰωάννου ἐν τῇ ἐξορίᾳ θλιβομένην, λύπην εἶχεν ἀφόρητον, ἐν ἑαυτῷ λογισμομαχῶν, πῶς ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ, ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, ὁ τοῖς λόγοις τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καταστηρίσας καὶ τοῖς λαοῖς βύθρεφίνας ἔξω τοῦ θρόνου αὐτοῦ ἐπολεύτησε, καὶ μᾶλιστα ἐν ὁδοιπορίᾳ τοῦ Θεοῦ συγχωρήσαντος τοῦτο γενέσθαι. ἐδόκει οὖν τῷ Κυρίου μὴ πολλῶν ἡμερῶν ἀποκαλύψαι αὐτῷ, ἐν ποίᾳ καταστάσει ὄντι τῷ Θεῷ, καὶ εἰ μὴ τῶν πατριαρχῶν ἐπάγη. ὅτι πολλῷ οὖν χρόνον τοῦτο βυχόμενος, ἐν μιᾷ τῶν ἐν ἐκστάσει, ἐθεωρεῖ ἄνδρα βύειδῆ κρατήσαντα τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ χεῖρος, καὶ ἀπαγαγόντα εἰς τόπον λαμπρὸν καὶ ἔνδοξον, διηγούμενον αὐτῷ τοῦ τῶν ἐκκλησιῶν διδασκάλου. οὗτος δὲ ἀποστολικὸς, φησὶ θαυμάσαι ὅτι καταθυμίως εἶχε, τὸν αὐτοῦ ἀγαπητὸν μέγαν Ἰωάννην, καὶ μὴ ἐωρακότος αὐτὸν, ἔδειξεν αὐτῷ πάντας χωρίσας καὶ ἐκείνου τὸ σῶμα. κρατήσας δὲ αὐτὸν πάλιν τῆς χειρὸς, ἐξήγαγε αὐτὸν ἔξω τοῦ τόπου. προσελθὼν δὲ αὐτῷ λυπούμενος, ἔλεγε τὸ μὴ ἰδεῖν μακάριον Ἰωάννην μετὰ τῶν ἀποστόλων πατέρων. αὐτοῦ οὖν ἐξερχομένου, φησὶν, ὁ ἐφεστηκὼς τῇ θύρᾳ καθαρῶν αὐτὸν, λέγει αὐτῷ, πῇ ἔρχῃ; λέγει τί λύπησαι; αὐτοῦ οὖν μὴ ἀποκριθέντος αὐτῷ, πάλιν λέγει αὐτῷ· οὐδεὶς εἰσερχόμενος ἐνθάδε λυπούμενος ἐξέρχεται. τότε λέγει αὐτῷ ὁ ἐπίσκοπος· ταύτη μοί ἐστι λύπη, ὅτι ἐμὸν προσφιλέστατον Ἰωάννην πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως οὐχ ὁρῶ μετὰ τῶν διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· Ἰωάννην τὸν μετάμοιρον λέγεις; λέγει αὐτῷ, ναί. ὁ δὲ πάλιν ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἄνθρωπος τὸ σῶμα πέφυκεν ἐκεῖνον ἰδεῖν οὐ δυνάμενος. ὅπερ γὰρ πρέπεται, ὅπου ὁ θρόνος ἐστὶν ὁ διάδοχος. τὰ τοίνυν οὖν πληροφορηθεὶς ὁ ἐπίσκοπος Ἀδέλφιος, ἐδόξασε τὸν Θεὸν ἀποκαλύψαντα αὐτῷ τὸ μυστήριον τοῦτο, καὶ τὴν λύσιν αὐτοῦ εἰς χαρὰν μεταβαλόντα.

72 *Reliquiæ Chrysostomi post annos 35. iussu Imperatoris Comanis translatæ Constantinopolin.*

Χρόνοι μετὰ ὕστερον τὰ λείψανα τοῦ μακαρίου Ἰωάννου εἰς τὴν βασιλεύουσαν μετακομισθῆναι πάλιν. Πρόκλου γὰρ τοῦ ἐπισκόπου Κυζίκου τὸν Χρυσοστόμου τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐξορίαν τινὰ χρείαν, θεωρήσας τὸν χωρεζομένους τὴν ἐκκλησίαν ἐξ αἱρέσεως Ἰωάννου, πολὺς ὢν τῇ φρονήσει, πράμενος ἐποίησε τὸν πάθος τὴν λύπης αὐτῶν, τὸν βασιλέα Θεοδόσιον πεῖσαι ἀνακομίσαι αὐτὰ ἐκ Κομαίων τεθαμμένα μετὰ τριακοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ. πέμψας γὰρ ὁ βασιλεὺς στρατιὰν καὶ κλητικοὺς τοὺς μάλιστα ἐν ὀρθῷ βίῳ μεμαρτυρημένους καὶ πίστεως τῶν ἀποστολικῶν μεταλαχόντας, ἐπέλθωσιν αὐτοῖς μετὰ πάσης θλίψεως καὶ βλασφημίας ἀγαγεῖν αὐτὰ, δίδωσιν αὐτοῖς καὶ ἀμφίαν ἀξιολογίας καὶ λειψάνων. προσεγγισάντων δὲ αὐτοῖς ἐν Κομαίοις ἀπώγκαν ὁ πίστιν καὶ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον ἐκ τῆς γλωσσοκόμου τοὺς ὁ κηδεύσας αὐτῷ, καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. τότε οὖν αἰσθησθέντος, στενάξαντες πάντες καὶ θυρεθέντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ. ἰδὼν δέ τις ἐκ τοῦ ὄφεως δακνθεὶς τὸν πόδα, καὶ γυμνὸς χωλὸς προσεκαρτέρει τῇ ἐκκλησίᾳ προσαγῶν. διάσας οὖν, ἤρξατο καὶ αὐτὸς μὴ πάντων εἰς προσκύνησιν τοῦ λειψάνου. λαβὼν οὖν μικρόν τι ῥάκος ἐκ τῆς κηδείας αὐτοῦ, ἐπέλιπε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν κεκυλλωμένον. εὐθέως οὖν καὶ τὸ δάκρυμα ἤπλωσε τὸν πόδα αὐτοῦ, καὶ γέγονεν ὑγιὴς, ὡς μηδέποτε ἀλγήσας αὐτὸν, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ἐκκλησίας προπέμπων ἔνθεν κἀκεῖσε, δοξάζων καὶ αἰνῶν τὸν Θεὸν, μιμητὴς καὶ αὐτὸς γενόμενος τοῦ προκαθημένου ἐν τῇ ὡραίᾳ πύλῃ ποτὲ χωλοῦ καὶ ἰαθέντος ὑπὸ Πέτρου καὶ Ἰωάννου τῶν ἁγίων ἀποστόλων. οἱ δὲ ἄνδρες τὸν τόπον θεασάμενοι ὃν γέγονεν προδόξου θαύματος, ἥρπαζον ἕκαστος ἐκ τῶν

Πεζὸς. γ.

ἱματίων

ἰματίων τῆς κηδείας τοῦ τιμίου λειψάνου ἐκείνου, καὶ ἐλαφρυνθῆναι καὶ ἱᾶσιν τῶν νοσούντων. ἤγαγον οὖν καὶ αὐτὸν πολυτελῆ ἐσθῆτα, καὶ ἐστόλιζον αὐτόν. συνῆλθεν ὅλος πολὺς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων, καὶ ἐπεδίδοσαν τοῖς ψαλμοῖς τοῦ τε βασιλέως λαβόντι αὐτόν, κράζοντες μεγάλῃ τῇ φωνῇ καὶ λέγοντες, ὅτι οὗτος ὁ Θεὸς ἔπεμψεν ἡμῖν σωτῆρα καὶ ἰατρόν, οὐ συγ-
5 χωρήσομεν ἐπ' ἀλλοτρίαν ἐξ ἡμῶν. κατὰ τοῦτο πολλῆς γνώμης ἐστὶ τοῦτο, θαυμάσαι ὑμᾶς ἃ γράφεται καὶ ἃ συνῆλθε τοῦτο, ἐπεφώνησαν αὐτοῖς τοῦ βασιλέως τὴν κέλευσιν ἐπιτρέχουσαν μὴ τολμῆσαί τινα ἐμπόδισαι αὐτοῖς" ἐνέγκαι τὸ ὅσιον τοῦ μακαρίου σκῆνος. μόλις οὖν μετὰ πολλοῦ κόπου ἠδυνήθησαν πεῖσαι αὐτοὺς παραχωρῆσαι αὐτοῖς λαβόντι αὐτόν, καὶ οὕτως ἦγαγον ἐν τῇ πόλει. τοῦτο δὲ εἰσενεχθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ πόλει ὁ πιστὸς ὅμιλος, ὡς ἤπειρον, ἐπὶ
10 πλάγια δρόμου τὰ πορθμεῖα χρησάμενοι τῷ βοσπόρῳ, ὃ τοῦτο τῇ Προποντίδι σῶμα ταῖς λαμπάσι κατέκρυψε. καὶ δὴ εἰσελθόντος τοῦ ἁγίου αὐτοῦ λειψάνου ἐν τῇ πόλει μετὰ πολλῆς τιμῆς καὶ δορυφορίας δημοσίας πομπεύσαντος εἰς τὸν ἐπώνυμον τῶν ἀποστόλων ἐκκλησίαν κατέθεντο ἐν λάρνακι ἐνδόξως. πλατέντες οὖν ἐπὶ τοῦτο χωρίζομενοι, ἐνώθησαν τῇ ἐκκλησίᾳ. τοῦτο δὲ γέγονεν ἐν τῇ ἕξ καὶ δεκάτῃ ὑπατείᾳ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ τὸν
15 εἰκάδα ἑβδόμου τοῦ Ἰανουαρίου μηνός. ὁ δὲ βασιλεὺς ὀπτηθεὶς τῇ λάρνακι τοῦ ἁγίου τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τὸ μέτωπον, ἱκετεύσαν ὑπὲρ τῶν γεγυμνικότων τοῦ σπέγκαι, συγγνώναι τοῖς ἐξ ἀγνοίας ἠδικηκόσιν ἀντιβολήσας. τοῦ δὲ ὄχλου ἀναχωρήσαντος εἰσῆλθόν τινα ποδαλγὸν καὶ χειραλγῆ, ὃς ἐπὶ ἐκ πλείστου χρόνου μὴ δεδυνημένος ὑπὸ τῆς γῆς, μή τι μικρὸν καταρχόν τι ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, ἀλλὰ βαστάζομενος καὶ περιφερόμενος διετέλεσε. ὃ πλῆθος τοῦ χρόνου τῆς
20 ζωῆς αὐτοῦ. ἧπερ καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν αὐτοῦ κρεμάμενοι, καὶ τὰ σκέλη αὐτοῦ ἀποξηρανθέντα καὶ λεπτυνθέντα, ὡς κάλαμος τὸν τέλεσμα πρὸς τῇ σορῷ τοῦ ἁγίου. ὁ δὲ πίστει φερόμενος ἐδυσώπει αὐτὸν μὴ δακρύων βοῶν καὶ λέγων· πάτερ ἅγιε, ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν ταπείνωσίν μου, καὶ ἴδε τὸν θλῖψίν μου καὶ τὸν ἀνάγκην τῆς δεομένου μου νόσου, καὶ πρόσκαλέσαι ἐμοῦ τὸν πόνον τοῦτον θεραπεύσαι θεῖ δωρήσασθαί μοι τὸν
25 ἴασιν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος, προσέψαυσε τοὺς ποδὰς καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ τῇ σορῷ τοῦ λειψάνου, καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἰάθησαν οἱ πόδες αὐτοῦ. ἀναστὰς δὲ καὶ εἰς αὐτοὺς ὀρθῶς ἔπλωσε καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπάνω τῆς σοροῦ, καὶ κατεφίλει αὐτὸν μὴ δακρύων δωρηθῆναι αὐτῷ τὸν πλείαν θεραπείαν. πρόσκλημα δὲ καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἰάθησαν καὶ οἱ δάκτυλοι ἀπεκατέστησε
30 εἰς τὸν προτέραν τάξιν, καὶ ὅλος ὑγιὴς γέγονε δοξάζων καὶ εὐλογῶν Θεὸν καὶ τὸν χάριν τοῦ ἁγίου αὐτοῦ. καὶ πάντες δὲ θεωρήσαντες αὐτὸν οὕτως ἀληθῶς ἰαθέντα, ἐθαύμαζον αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες Θεόν.

Οὗτος ὁ βίος τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, καὶ τοῦτο αὐτοῦ ὁ πόλος, καθὼς προεγράφαμεν, καὶ αὗται εἰσὶν αἱ κατ' αὐτοῦ γενόμεναι σκιρτήσεις. τοῖς δὲ ταῦτα ἀκριβῶς ἐξαμβλοῦσι τὴν ἐκκλησίαν δικαίως ἂν ἐρεῖ τις, ποῦ ἡ ἱερωσύνη; ποῦ ἡ ὁσιότης; ποῦ ὁ ἔμφρων καὶ χριστιανικὸν τῆς φύ-
35 σεως; ποῦ ἡ ἐντολὴ τοῦ σωτῆρος, ὃς, Ἐὰν προσφέρῃς ὃ δῶρόν σου, καὶ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἔμπροσθεν, καὶ ἀπελθὲ πρῶτον, καὶ διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε προσφέρε τὸ δῶρόν σου; ποῦ ὃ, Ἐάν τις σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιάν σιαγόνα, στρέψον καὶ τὴν ἄλλην; ποῦ ἡ τῶν γραφῶν μελέτη, ὃ, Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν, ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ὁμοῦ τὸ αὐτό; ποῦ ὃ, Ἀδελφοὶ δὲ ἀναγκαῖος χρήσιμοι ἔσονται; διὰ τί γὰρ ὃ, Ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρά, αἰτιῤῥέψαντες πεποίηκαν, ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ συκοφαντούμενος ἢ λαφυραγωγούμενος, ὡς πόλις οἰκτρὰ καὶ ἀτείχιστος; τί ποτε οὖν, ὡς ἀμίκτων δαιμόνων ἐπεχρήσατε τοῖς καὶ οὐχ ἅπαξ ἀλλοις; ἵνα δὲ λέγω, ὡς πρὸς ἐχθρόν, φόνον κατ' αὐτοῦ οὐχ ὑπερεσείλασθε κινήσαι; πῶς δὲ καὶ ἐπλήγην ὑμῖν ὅτω κατ' ἀλλήλων ἀγριαίνεσθαι; πόθεν δὲ καὶ τὴν τηλικαύτην μεταβολὴν ἐπεδείξασθε, ὡς ἀπὸ θηρίων

74 *Epilogus totius operis, cui intertexta duæ conciones Chrysostomi: prior habita ante quam iret in exilium prius, altera post reditum.*

Matth. c. xv.
Matth. c. xviii.
Ψαλμ. cxxxii. a.
Παροιμ. xvii. 19.
Παροιμ. xviii. 19.

σε ὅπῃ ὃ ἀπῆλασαν ἢ δυὴ μεροι μεταβαλεῖν; θαυμάζω, ἢ τῆς ἀμφροφῆς ἐκπέπληγμαι, ὁρῶν λίαν δεδεκεκινημένον ὃ πᾶν ὅπῃ τοῦτο. ἵνα πῇ ὕστω πολλῷ ῥᾷον ἀφάσει ἐπαμεῦμενοι τὴν ὑλευόκομον ἢ κυανόφθον τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν οἵαν πολυχόνιον μήτε αὐ ὑβείσατε δεκεκείεσαντες; ὡς ἐν ὑμῖν πλεονάζοντα ὃ τῆς φρονήσεως λόγιον· Αὐτὸ ὧν ἐδίωξαν ἐν ῥομφαίᾳ Ⓜ ἀδελφὸν αὐτῶν, ἢ ἐλυμήναντο μήτε αὐ ὅπῃ τῆς γῆς. ἡ μήτηρ ᾽ἡμῶν, ὁ θεῖος λόγος ἢ σωτήριος ἡμᾶς τε, καὶ κάκιστον ἑαυτῆς ἢ ἐφύτευσεν ὅπῃ ἀμαθέσι χρησοῖς ἢ ἐπ᾽ ὠφελίμοις τροφίμασιν. αὐτὴ γὰρ τὸ στενὸν πλατυνθέναι ἀλλήλοις ὑμᾶς εἰς ἀγάπην τροσκαλεῖται, καὶ ἑαυτῇ φόνους ἐμηχανήσατο. Οἱ μαθηταί, ὅτι ποτὲ χαίζειν ἐν καὶ ἑαυτοῦ ἡρεμεῖν ἐκρίναται, ἢ τὸ λοιπὸν εἰς τὴν χρείαν τῆς σωτηρίας πλήθους κατοδέντες; τί ἐρράδιουργήσατε τῇ χάριτι, οὐ μόνον μὴ ὑπακούοντες τοῦ πόνου, ἀλλὰ ἐν τροσαποδύομαι, ἢ τῆς οἰκείας βουλήσεως ἀποκίζοντες, τῷ τροφήτῃ τρὸς ὑμᾶς βοῶντος, Οὐχὶ πατὴρ εἷς πάντων ὑμῶν; οὐχὶ Θεὸς ἔκτισεν ὑμᾶς; ἀλλ᾽ ἐρεῖτέ μοι· ἥμαρτον εἰς Ⓜ νόμον. ποῖον; οἱ ὑμᾶς κατεπατήσατε τῇ ποιηρίᾳ δεκατεδάσαντες; ὦ τῶν οἵων ὁ τῆς φύσεως νόμος, ὃ μὴ χρηστότητος διορθώσασθαι; τί ᾗ καὶ νόμῳ πολεμίῳ κεκαχρωσμένοι, διώκετε ἐν οἷς βούλεσθε ἢ τροσάγετε, ἐναντίοις ὄσι δ᾽ ἔμφρας ἀξίοις; πόσῳ ᾗ ἄμεινον ἦν συνοικοῦσας, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ δεμνιτευμένας, τὴν κοινὴν δ᾽ ἀγαθῶν βουλευμάτων ἀλλήλοις μεταδιδόναι εἰς χάριν, ἢ ἀρέσκειαν τοῦ ἡμετέρου παιδός; τέκνων γὰρ ἀρετὴ, καὶ συμφωνία θυμηδίς, ἢ σφόδρα θυμοῦς τοῖς τοκεῦσι, μηδενὸς ἄλλου χρήζουσιν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἐγγόνων, ἢ τοῦτο. οὐ ἴσε ᾗ ἢ τοῦτο, ὅτι φιλίας δ᾽ θυίοις στυγνότερος, οὐδὲν ἕτερον ἐστιν, ἢ ὃ ἀσυνδαίζειν, ἢ πάντα τροσκτᾶσθαι ἀρεσκόντως τῷ πατρὶ τῷ τῆς γνώσεως, ἢ ἀδελφῆς, καὶ δεκαιοσύνης αἰτίᾳ. ὃ ἐκφερόντες, ὡς λήσου, πολέμους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δέδηκατε Ⓜ εἰ πάντα τροσφιλῶν· Μᾶλλον ἐν οἴκῳ Κυρίου ᾽κατάπηξαν, ἀντὶ τοῦ πορμᾶν καὶ τροτρέπειν ἀλλήλους ᾽ὅπῃ τῷ νοεῖν καὶ γνώμην τοῦ πατρός, πολέμους ἀσυμβάτους, ἐργαζόμενοι ἐν ἀηλήσεις. τροσίημι ᾗ ὕμιν καὶ Ⓜ Θεὸν καὶ πάντας ἐν τροσκαρτεροῦντας αὐτῷ, τοῦ μὴ ἴδοις, ὑμᾶς ᾗ ἀδελφοὺς, σφόδρα δέξίσασι, καὶ κινδ, καὶ σπουδὴν ὅλην ὑπερτέρει. οὐ γὰρ ὀλίγους, ὅτι τῆς τῶν τέκνων ὠφελείας ἄφρων ὅστις ᾽ἀνθρωπος. τοιγαροῦν ὅπῃ τε τὴν ὑμετέραν φρενοβλαβείαν καὶ ἐπὶ τῇ τῶν διακοσμιῶν καταδυναστείᾳ. δεῖ τροσελθεῖν ὑμᾶς οὐ ᾽κρινεῖ δίκαιον ἀτιμοφρόντως, καθὼς ᾽ἐνάρξατο (οὔτε γὰρ αὐδὲ θυσεβεῖς, οὔτε ὑμῖν ἀσφαλές) τό τε πάθος ὑμῶν οὐ φορητὸν ὅπῃ μᾶλλον ἢ οὐ τῆς τυχούσης δεκῆς τε πληγῆς καὶ τῶν ἀπὸ παιδείας μωλώπων ὧν ᾽θυαριθμήτων. χρὴ δῆτα ὑμᾶς ὁρᾶν. πολὺ γὰρ ὃ δυσάθητον καὶ ἀκαμπέστατον ὑμῖν ὅπῃ πολάζει. ἀδελφοὺς γνησίους καὶ ὁμοδιαίτους, τροὺς ᾗ καὶ ὁμοσπόνδους, ὁμοτραπέζους τε καὶ ὁμολέκτους, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς συγγενείας τετυχηκότας ὅτως εἰς μίσος ἀγάπου τροτετρέφατε, ὡς καὶ τῶν ἰδίων ὅρων, ἐν τῆς κοινῆς ἑστίας ἀποδιοπομπεῖσθαι ἢ πόρρω ἀπελαύνειν, ἀπόλεις ἢ ἀοίκητους, τροὺς ᾗ ἐν φυγάδας, ὅσον ἐφ᾽ ὑμῖν ἦκεν μέρος, κατασκυάσαντες· ἢ ταῦτα οὐ τροὺς πόσον τινὰ χρόνον τὴν φυγάδα ὁρίσαντες, ἀλλ᾽ ὅσον ἐδυνήσθητε ἢ ἐπ᾽ ἄπειρον, δεῖ δ᾽ ᾽ὁμόθυμον ἢ λίαν θεδακεκαημένον ὑμῖν. ὁ ἐν αὐτοῖς, ἢ τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ κεκτῆσθαι ἐνεγκόντων, ὃ ἔθος ἀναζωπυρεῖτε, ἢ ὥσπερ ἠκοντισμένον ξίφος, μέχρι θανάτου κατ᾽ αὐτοῦ χαλῶντες τὴν γλῶτταν· τὴν μνήμην ἀσπάζεσθαι ἀπὸ διδασκαλίας ἐπωφελοῦς, τὴν κατηγορίαν, ἢ ὅπῃ τῆς ἐκκλησίας εἰς μολυσμὸν τῶν ἀκουόντων, ἐκχέοντες. καὶ ταῦτα μὲν ὑμῖν, οἷς ὁ Κύριος ἐν ἐλέει καὶ φιλανθρωπίᾳ ἀποδώσει χρὴ τὰ ἔργα. ποῖοι ᾗ ἢ ὅπίσω τοι, οἵτινες ὃ πλείονα θλον τροσιμοῖς καὶ γραπταῖς δ᾽ ἀξιώμασιν ἐγκαθορμισαι, θεδακότες τὸν εἰπόντα νόμον, Οὐ δώσουσιν Ⓜ ἱερεῖς τοῦ ὄρους αὐτῶν εἰς ἄρχοντας ὃ βασιλεῖ· ἐν ᾗ τῷ πνεύματος συσκυάζῃς καὶ δυσπραγίας καὶ φορυραῖς ἢ τροσιοσμοῖς ἐνδαπανῶντες, ἀκρατον πιόντες τὸν ἀμοιβὸν, ὃν τοῦτον νομίζοντες ἀπαλλάξειν τοῦ φίλους τῆς ἀρετῆς, τροσῖ ὧν τροσφ-

πτον

Ἀμως. α. 1α. Μιχ. β. Ῥσ. θ. 1. Λδϊτ. ιη. κα.

ἴσ. τοῦτο. χ. ἰμᾶς χ. ἰδοῦ χ. ἰδοῦ τὰ χ. ἐνεκάλεσαν. χ. κεῖνο χ. ἐξάρξασ. χ. ἐναριθμητον. ἴσ. ὁμόθυμον

πει ὁ σωτὴρ, Ελθύσονται ἡμέραι, ἐν αἷς δόξουσιν ⓐ ἀποκτείνοντες ὑμᾶς λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. καὶ οὐδήπου πρὸ ἐλλιώσει εἶπεν· ἐπεὶ εἰρήκει δύ, τοῖς θεοῖς, ⓐ πλείονες πρὸ τὸν ἕνα σημαίνοσιν· ἐξ ὧν ἡ τὸν ἕνα καὶ μόνον ὠνόμασεν, ἐδήλωσε τοῦ νεὼ ἐν προσχήματι τῆς ἐκκλησίας λεπλατοιῶσας. ταὶ γὰρ ἰδίας κακοπραγίας καὶ φθόνοις ὑπικρυφάμενοι ταύτης φρυντίζειν καταγματίζονται λόγῳ, ἵν' ἐλυμήνατο ἔργοις. ἀλλὰ καὶ οὕτω σοφίσων), ἢ ἑκάσας τὴν γεγυμνωμένων αὐτοῦ διελέγχῃ· ὑπουργήσαντας ᾧ καυχησαμένῳ, Οὐ μὴ σαλευθῶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ἄνθρ κακοῦ. οὐκ ἔτι γὰρ ἐφθαρτικώς εἶδος εὑρέσεως κερδοτέρας ἐφθαρτὶς τῆς ἀνομίας, καὶ γεωργὸς τῆς κακῆς ὑπεθυμίας ὄφις ἐξοίστρησε τοὺς προσεφῶντας τῆς ἐκκλησίας εἰς ἀλληλοκτονίαν, φιλονεικοδιδασκαλίας καὶ προστασιοδιδασκαλίας πάθη, δι' ὧν εἰργάσαντο τὸ ῥῆγμα. εἰ γὰρ ἓν τὸ πνεῦμα Θεοῦ συμφωνίας ἐν τοῖς ὑπισχνουμένοις, καὶ ὡς αὐτὸς πλημμελείας, ἢ δυάξιος ἱεροστασίας, ἢ, ὡς ὁ Θεόφιλος ἔλεγεν, ὑπερφυείας ὤφειλεν εἰρηνεύειν Ἰωαννῆς, ἡδυώδατο ἡ προτοδυώδαμος τοῦ Θεοῦ σοφία σὺν ἡσμοῖς αὐλοῖ κωλύσασα τῆς ἱερατείας, ἢ ἐφθυρεῖν ἔσπερ, δι' οὗ ἀπειλήχας καὶ ἀκλαυσὶ ὀξυβάλλετο, ἢ θανατῶν, ἢ σαλεύσει, ἢ ἀφωνίᾳ· ὡς οἶδα μὴν πινας τὴν δυπιστούντων αὐτῷ πεποιθότας, καὶ πιας μέλλοντας παθεῖν. ὀξ ὧν ἡ τοσαῦτα προηκολούθησεν δυάξια τοῦ σωτῆρος ἔργα, ἡ αὐτὸς οὐ κατηρέθη, ἀλλ' ὀξωείαθη, οὐδηλονότι τοῦ Δι βόλου ἔτι ὃ προσχῆμα, οὗπινος κατελύετο τῇ διδασκαλίᾳ Ιωαννου ἡ βασιλεία. στὶ ἡ ποίων λόγων ἀμῶρ αὐτοὶ σφάσιον πλέξας οἴσω, ὦ μακάριε Ιωαννη, μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ σταδίου φοβούμενος τοῦ ἐγκωμιάσαι; ἀποδύσω γὰρ τὸ τεκυμίδιον ἢ τῶν Μωσαϊκῶν σκευῶν λειμμένων, οἷς δέδωκεν βύλεγήσας ⓦ προφητικὸν Ιωσὴφ καὶ θεωρηκὸν Λευὶ ⓦ ἱερέα. ἓν σοι γὰρ ὁρᾷ ἀμφοτέρους: Από εὐλογίας Κυρίου ἡ γῆ σου, καὶ ἀπὸ ὅρων οὐρανοῦ καὶ δρόσου, καὶ ἀπὸ ἀβύσσου πηγῶν κάτω θεν, καὶ καθ' ὥραν γενημάτων ἡλίου ἔσπων, καὶ ἀπὸ στοιβάδων μήνων, καὶ ἀπὸ κορυφῆς αἰωνίων βουνῶν ἔσονται ἐπὶ κεφαλὴν Ιωσὴφ, καὶ κορυφὴν, ὧν ἡγήσατο ἀδελφῶν δοξασθεὶς ὁ ὀφθαλμοῖς. προστάτοκος ταύρου τὸ κάλλος αὐτοῦ· κέρατα μονοκέρωτος, τὰ κέρατα αὐτοῦ. ὁ αὐτοῖς ἔθνη κατάξει ἅμα ἕως ἀπ' ἄκρου γῆς. Καὶ τῷ Λευὶ εἶπε· δότε Λευὶ θέλεις αὐτοῦ καὶ ἀληθῆ αὐτοῦ ᾧ ἀνδρὶ τῷ ὁσίῳ, ὃν ἐπείρασαν αὐτὸν ὑπὶ ὕδατος ἀντιλογίας. ὁ λέγων ᾧ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ, οὐχ ἑώρακά σε, καὶ τοῦς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οὐκ ἔγνω· τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἀπέγνω· ἐφύλαξε τὰ λόγιά σου, καὶ τὴν διαθήκην σου διετήρησεν. ἐδήλωσε τὰ δικαιώματα ᾧ Ιακὼβ, καὶ ⓦ νόμον αὐτοῦ ᾧ Ισραήλ. ὑπιθήσει θυμίαμα διαθήκης σου ὀργῇ σου ὑπὶ τὸ θυσιαστήριον. εὐλόγησον, Κύριε, τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ δέξαι· πάταξον ὀσφὺν ἀνθεστηκότων αὐτῷ, καὶ ⓐ μισούντων μὴ ἀναστήσωσιν. ἐγὼ ἡ προσαλέξας εἶπον· ⓐ φιλοῦντες αὐτὸν, Κύριε Ιησοῦ Χριστὲ, μὴ καταισχυνθήσωσιν. καὶ Ἰὼ γὰρ ὁ ὅλην τελευτᾷ, μετὰ παῤῥησίας ταῦτα λυπήσας πλὴν τῶν δαιμόνων, καὶ ὅσοι χαίτονες τούτων; χρόνος αὐτῷ προσπεθεῖ. οὐκ ἐκαπήλευσε ταῖς ἡμέραις ἐν κακουργίαις, ἐδίπλασίασε τὸ δεδομένον χρῆμα, καὶ τοκοις ἀγαθῶν ἔργων προέπεμψεν, ὃν ὀλίγῳ χαίρῳ πληρώσας πολυχρόνια χρέη. Δι βόλῳ ὕλης οὐ χράφει· ζωὴ δὲ φρονῶν αὐτὴν κατέλειπε. θάνατος ἔκρουσε τὴν τοῦ Ἅρχιου θύραν, καὶ πρὶν αὐλοῦ ἰδεῖν ἔξωθεν οὖσα βοᾷ, ἀπέλθωμεν σὺν τοῦτον, ὑπιφάλλων, Οἴμοι, ὅτι ἡ πρόοιξις μου ἐμακράνθη. δὲ Εἰ μὴ Δι ⓦ πέμψαντα, ἀλλ' αὐτῷ προσέθηκε δίκας εἰσπράττων ὅτι σχολαίτερον ἦλθεν. ἀσμῴζει ἡ τελευταῖον ἀπαλλαγεὶς τοῦ πολυπαθοῦς Ἅρχιου, ὡς ξενιδίου σαθροῦ καὶ ἀπειλοῦντος πτῶσιν. ὥρθωσε δὲ οἷς προεῖς ⓦ λόγον, Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ, ἀκουσάμενος, καὶ τὰ ἑξῆς. οὐκ ὤμοσεν ἀφ' οὗ ἐβασπλίαθη, ἢ ὥρκισεν, ἢ κατεψεύσατο, ἢ ἐψεύσατο, ἢ κατηρέσατο, ἢ οὐτραπέλων ἰωέγετο. τούτῳ τῷ ζήτῳ παῤῥησιαζόμενος ὁ ἐκκλησίᾳ, μᾶλλον ἡ χρεωκοπῶν τοῦ ἀρετοῦ τοῖς πειθομένοις, ὀξωσίζε τοῦ ἀμῶρτάδου τοῖς φιλευσεβοῦς ἐλέγχοις, πειθόμενος τῷ Εἰρηνικῷ, Τὸν ἀμῶρτωλὸν ἔλεγχε ἐνώπιον πολλῶν ἔλεγχε, ἵνα καὶ ⓐ λοιποὶ φόβον ἔχωσι.

Ioan. 16.

Ψαλ. 9. κη.

Δευτ. λγ. ιγ.

Δευτ. λγ. η.

Ψαλ. ρλθ. ε.

Ματθ. κε. κα.

α. Τιμ. ε. κ.

χωσι. τίς γὰρ οὕτως γέγονεν, ὡς ὁ μακάριος ἐκεῖνος, διδάσκαλος καὶ ὁδηγητὴς καὶ ἰωίοχος τῆς ἀποστολικῆς καὶ ὀρθοδόξου πίστεως, νηπίων σχολιδάσκας, ἐγκρότφαν κηρύξας, καὶ σαθρὰν φαίειαν καταβαλών, καὶ πανοπλίαν ἐγκωμιάσας, καὶ ἀθλητὰς καὶ Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας τοὺς αἱρετικοὺς πίστεως καταλιπεῖν, καὶ ἐπὶ σχολὴν προσδραμεῖν, πορνικὰς δὲ ἀγελειμμία ἁρμόσασθαι, ψαλμοὺς καὶ ὕμνους καὶ ᾠδὰς λόγια σχηματίσαι; τοὺς οἴκους σχολὴν ἀπεργάσω, καὶ τὰς ὁδοὺς μοναστηρίοις ἴσους πεποίηκας, ταῖς ψαλμῳδίαις Χριστὸν ἐκβαλλου, καὶ τὸ στόμα σου ἐν ταῖς ἐκτολαῖς αὐτῶν λαλῆν ἐδίδαξας. καὶ ἡδύτης τῶν ῥημάτων σου τὴν οἰκουμένην ἐγλύκανεν. Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος σου, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς κόσμου τὰ λόγιά σου. ἀδικουμένων ἀντιλήπτωρ γέγονας, καὶ καταπονουμένων προστάτης ἀνεδείχθης, ὑπὲρ μαχος ἀληθείας ἐγένου μέχρι θανάτου, δικαιοσύνην ὡσεὶ διπλοΐδα περιεβάλου, καὶ ἀγαθωσύνην ἐνδυσάμενος, ἀφαρπάσας αὐτὴν σκύμνοις πολλὰ δὲ μεγάλα· πορνείαν βακχευομένην ἐχθαίρωσας, καὶ μοιχείαν κατισόβησας, καὶ αἱρέσεις κατέβαλες, καὶ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἐξεπόμπευσας. πλήθη πολλὰ τῷ Χριστῷ προσήγαγες διὰ τῆς πίστεως, καὶ δαίμονας ἠριαμβεύσας ἐξενύρησας· διδάσκαλος ἐγένου, καὶ διδασκάλους ἄλλους πεποίηκας ἐκ τῶν σῶν πόνων. τίς σοι ἀρεταί σε ἐξαγήσεται, ὡς ὤφειλεν; ἀπορῶ μὴ δυνάμενος φέρουσαν ἀξίως τοιούτους. ἐλεημοσύνας γὰρ τὰ ἔργα σου ἀνθρώποις, ὥσπερ ὁ ἥλιος φαίνων ἐν τῷ κόσμῳ. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀγγέλοις τοὺς ἀποστόλους ἐμιμήσω ἐν τῷ κηρύγματί σου, βασιλέως ἅλεγξας τὴν σοφίαν, καὶ λαὸς πλωχὸς βλήθησέ σοι. σημειοφόρος ἀνεδείχθης, καὶ ἀκτημοσύνῃ ἠγάπησας, τῶν πλουσίων μὴ μεμνήσας, τῶν δὲ μνημάτων φροντίσας. τίς οὕτως ἀποστολοπρεπὴς ὡς σύ, τὸ παρρησιάζεσθαι ἐλέγχων πρὸς ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς; ἠγωνίσω διὰ τῆς πίστεως, καὶ ἀπέλαβες τὸ βραβεῖον τῆς δικαιοσύνης διὰ τῶν ἔργων σου καὶ τῆς καθαρᾶς καὶ ἀμέμπτου σου πολιτείας. ἐπλεξας ἑαυτῷ ἀμάραντους στεφάνους διὰ τῆς χαρτερίας τῶν πόνων τῆς σῆς ἀσκήσεως. ἐνθρέψας πολλοὺς ἀνθρώπους, οὐ μὴ διὰ πνευματικοῦ ὁμιλιῶν, οὐδὲ διὰ σωματικῆς αὐτῶν χρείας. γυμνητεύσαντας ἐνέδυσας, καὶ κιθαρωιδοὺς τὸν κύριον καὶ τὸν παντὸν διεθέρμανας· κοπιῶντας ἀνέπαυσας, καὶ θλιβομένους παρεκάλεσας. οὐ μὴ γὰρ ἀποκλεισθῇ τις πόνου, καὶ τὴν πικρίαν τῆς πενίας διὰ τῆς δαψιλεστάτης τῶν ἐδωδίμων χορηγίας ἐποίησας· οὐδὲ ἦ ὁ φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν ἀποθέσθαι διὰ τῆς πνευματικῆς σου διδασκαλίας παρεσκεύασας. χαρὰν ὡς ἀὴρ ἐποίου ταῖς φρεσὶ, καὶ ὀρφανῶν ὡς πατὴρ πνευματικὸς ἀντελαμβάνου. ἔφοδος τῶν πτωχῶν ἐγένου, οὐ πτωχεύσας ἐπλησας τῶν εὐλογιῶν σου. τὰ μοναστήρια ἐδίδαξας ἄσκησιν ἀνεπίληπτον. οὐ λειτουργὸς τῶν ἐκκλησιῶν ἰσαγγέλους πεποίηκας, σάσιν καὶ τάξιν ἐκκλησιαστικὴν ἀναθέμενος πᾶσι· τὰς πόλεις ἐδίδαξας εὐσέβειαν, καὶ ἀγραμμάτους φιλοσόφους ἐδίδαξας. ἐκόλασας ἀνομίαν, καὶ δέησας ἀναιδομίαν. πρεσβεύσαι σε αἱ ἀνίκητοί μου δυνάμεις· ἤλθεν κατὰ σοῦ πολλοὶ χάμηλας, ἵνα καταβαλωσί σε Χριστὸν φύλον τῆς πίστεως. ἐκείνοις γὰρ τοῦτο ἐδόθη, σὺ δὲ ἄλλοτος εἶ τῷ προφήτῃ Δαβὶδ, καὶ λέγοντος· Αὐτοὶ συνεπλήσθησαν καὶ ἔπεσον, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνορθώθημεν. δεύτερος Μωϋσῆς ἀνεδείχθης καταπονήσας τὸν ὄφιν τὸν ἐν τῇ διδασκαλίας (ὡς ἐκεῖνος τὸν Φαραὼ πάντα ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ) ἐξαρπάσας τὰ πλήθη αὐτῶν, καὶ προσαγαγὼν αὐτὰ τῷ Χριστῷ. πόσους εἰς ὀρθοδοξίαν ἐκίνησας κτήσασθαι καὶ ποθῆσαι τὴν ἀγγελικὴν πολιτείαν; καὶ πρὸ ἦ τῶν ἀρίστων δὲ ἀγωνιστὴν τὸν μυήμων Βασίλειε, ὧν ἐποίησε ζῶν τε καὶ μὴ ὁ ἐπαθλήσας τὸν μὴ σώματος βίον, "δωρατὸς συνέπλασε καὶ λίαν εὐσεβῶς συνέπλασεν τοῦτ' ὁ τῆς οὐσίας καὶ θεοφιλεῖς μυήμης Ἰωάννης ὁ ἱεροσολύτης. ἀλλὰ καὶ ἡμῶν μνημόνευε τῶν πόθῳ θείῳ προσκειμένων, ὦ πάτερ ἅγιε, πεισάμενος τῷ φοβερῷ καὶ ἐνδόξῳ θεσπίῳ τοῦ Θεοῦ, αἰτούμενος ἡμῖν παρ' αὐτοῦ τῶν πλημμελημάτων τὴν συγχώρησιν, καὶ τὸ μέγα ἔλεος

τῆς

ψαλμ. 19. β.

ψαλμ. ιη. δ'.

ἴσ. αἰδήλφ ἄλλ. ἀπόλυξις

ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν. καὶ ταῦτα σπουδάζομεν πρὸ θεῖναι τῇ πλουσίᾳ ἐφοδίᾳ οὐκ ἀπεικότως, ἀλλὰ δικαίως σφόδρα καὶ μετὰ δίκης αὐτῆς τῆς πεπρησμένης ἐνθένδε ψυχῆς ὁ ἀκατάγνωστος. νίκης γὰρ ἐκείνης ἡ κατ' αὐτὸν σκευωρία θεωρησάμενος τὴν ἀπίθανον γνώμην καὶ ἀνήμερον καὶ ἠλιθιώδη τῶν ταῦτα κατεργαζομένων, ἃς ἐν ᾧ τόπῳ εἰώθασιν ἀφηγεῖσθαι τῷ λαῷ, καὶ τὸν τοῦ πονηροῦ πνεύματος αὖραν ἐμπνευσθείς, τάδε φησὶ διηγούμενος τῷ λαῷ·

Πολλὰ τὰ κύματα καὶ χαλεπὸν τὸ κλυδώνιον· ἀλλ' οὐ δεδοίκαμεν, μὴ καταποντισθῶμεν. ὅτι γὰρ τῆς πέτρας ἐσμὲν ἐρηρεισμένοι, πέτραν θαλάσσης οὐ δύναται· ἐμβρέσθω τὰ κύματα, τὸ Ἰησοῦ τὸ πλοῖον καταποντίσαι οὐκ ἰσχύει. τί δεδοίκαμεν, εἰπέ μοι; Ἐμοὶ τὸ ζῆν Χριστός, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. ἀλλ' ὑγείαν, εἰπέ μοι; Τοῦ Χριστοῦ ἡ γῆ, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. ἀλλὰ χρημάτων δημόσιον; Οὐδὲν εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲν ἐξενεγκεῖν δυνάμεθα· καὶ τὰ φοβερὰ τοῦ κόσμου ἐμοὶ οὐ καταφρόνητα, καὶ τὰ χρηστὰ καταγέλαστα. οὐ πενίαν δέδοικα, οὐ πλοῦτον ἐπιθυμῶ· οὐ θάνατον φοβοῦμαι, οὐ ζῆσαι βούλομαι, εἰ μὴ θεοῦ τοῦ ὑμετέρου θεοκτιῶ. διὰ καὶ τὰ νῦν ἐπομένως καὶ θαρραλέως τοῦ ὑμετέρου θαρρῶ ἀγάπην. οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς ἀπαράσαι δυνήσεται. Οἱ γὰρ ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος χωρίσαι οὐ δύναται. Εἰ γὰρ τὸν γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς λέγῃ, Ἀντὶ τούτου καταλείψει ἄνθρωπος πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται δύο εἰς σάρκα μίαν· ὃ οὖν ὁ Θεὸς ἔζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. Εἰ γάμον οὐ δύνασαι διαλύσαι, πόσῳ μᾶλλον ἐκκλησίαν Θεοῦ οὐκ ἰσχύεις καταλῦσαι· ἀλλὰ πολεμεῖς αὐτῇ, οὐ δυνάμενος βλέπειν πολεμοῦντα. ἀλλ' ἐμὲ μὴ ἐρεθίζῃ λοιπὸν ἑτέρωθι, ἑαυτὸν δὲ τὴν ἰσχὺν καταλύεις τῆς πρὸς ἐμὲ μάχης. Σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. οὐκ ἀμβλύνεις τὰ κέντρα, ἀλλὰ σὺ τοὺς πόδας αἱμάσσεις· ἐπεὶ καὶ τὰ κύματα τὴν πέτραν οὐ διαλύει, ἀλλὰ ταῦτα εἰς ἀφρὸν διαλύονται. οὐδὲν ἐκκλησίας δυνατώτερον. ἄνθρωπε, λύσον πόλεμον, ἵνα μὴ καταλύσῃ σε τὸν δυνάμενον. μὴ εἴσαγε πόλεμον εἰς ἑαυτόν. ἄνθρωπον ἐὰν πολεμῇς, ἢ ἐνίκησας, ἢ ἐνικήθης· ἐκκλησίαν δ' ἐὰν πολεμῇς, νικῆσαί σε ἀμήχανον. ὁ Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ πάντων ἰσχυρότερος. Μὴ παροξύνωμεν τὸν Κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν; ὁ Θεὸς ἔπηξε, τίς ὅτι χέρσῳ σαλεύσῃ; οὐκ οἶδα αὐτὸν τὸν δυνάμενον. Ἐπιβλέπει ὅτι τὸν γλῶ, καὶ ποῖς αὐτὸν τρέμει· κελεύει, καὶ τὰ στόματα ἀναβράζειν. Εἰ τὸν πόντον σαλευομένων ἔστησε, πολλῷ μᾶλλον τὸν ἐκκλησίαν ἔστησαν δυνάτην. ἡ ἐκκλησία οὐρανοῦ ἰσχυροτέρα. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, ὁ δὲ λόγος μου οὐ μὴ παρέλθωσι. ποῖοι λόγοι; Σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ μου τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Εἰ ἁπλῶς ἔστω τῷ λόγῳ, πῖς θυτέον τοῖς προφάσεσι. πόσοι τύραννοι ἠθέλησαν προσκρούσασθαι τῇ ἐκκλησίᾳ; πόσα πήγματα; πόσοι κάμινοι; θηρίων ὀδόντες; ξίφη ἠκονημένα; καὶ οὐ προσέκρουσαν. ποῦ πολεμήσαντες; σεσίγηται καὶ λήθῃ παραδέδονται. ὥσπερ ἥλιον λάμπει καὶ ἐκείνων ἔσβεσται, καὶ ταύτης ἀθάνατα. Εἰ ὅτε ὀλίγοι ἦσαν, οὐκ ἐσκοπήθησαν, ὅτε ἡ οἰκουμένη ἐπλήσθη εὐσεβείας, πῶς νικῆσαι δύνασαι; Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, ὁ δὲ λόγος μου οὐ μὴ παρέλθωσι· καὶ μάλα εἰκότως. πρωτότερα γὰρ ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ. οὐρανὸς σῶμα οὐκ ἀνέλαβεν, ἐκκλησίας δὲ σάρκα ἀνέλαβε· διὰ τοῦτο ἐκκλησία ὁ οὐρανός, οὐ διὰ τοῦτο οὐρανὸν ἡ ἐκκλησία. μηδὲν ὑμᾶς θορυβείτω τῶν γεγραμμένων. τοῦτο μοι χαρίσασθε, πίστιν ἀπαίτησον. οὐκ εἶδεν Πέτρον πειραθέντα ὅτι τοῦ ὑδάτων, καὶ ὀλίγον διασείσαντα, καὶ μέλλοντα καταποντίζεσθαι, οὐ διὰ τὸν ἀπλετον τοῦ ὑδάτων ὁρμὸν, ἀλλὰ διὰ τὸν ἀσθένειαν τῆς πίστεως. μὴ γὰρ ἀνθρωπίνοις ψήφοις σωθῆναι ἠλθομεν; μὴ γὰρ ἄνθρωπος ἤγαγεν, ἵνα ἄνθρωπος καταλύσῃ; ταῦτα λέγω οὐκ ἀπονοούμενος (μὴ γένοιτο)

Concio Chrysostomi antequam iret in exilium prius. Gen. β. Ep. 1. Παροξ. θ. 1. Matth. κδ. λε. Matth. ις. ιη. 1. Kor. ι. κβ. Ψαλμ. ργ. λβ.

ηλοίτο) ϖοδὲ ἀλλοζονθυόμθνος, ἀλλὰ ὃ ὑμῶν ϖεσπαλθυμθύον ϖηλίξαι βουλόμθνος. ὅπου ἔστι
ἡ πόλις, τοῦτο ἐκκλησίαν ὁ διάβολος ἠθέλησε σαλεῦσαι. μιαρὲ δὲ παμμίαρε διάβολε,
τίχων οὐ ϖεριεηλύου, ἢ ἐκκλησίαν ϖροσδοκᾷς σαλεῦσαι; μὴ γὰρ ἐν τοίχοις ἡ ἐκκλησία;
ἐν τῷ πλήθει τῶν πιστῶν ἡ ἐκκλησία. ἰδοὺ πόσοι φύλοι ἐφραγμοί, οὐ σιδήρῳ δεδεμθνοί, ἀλλὰ
πίστει ἐσφιγμένοι; οὐ λέγω ὅτι ἐν τούτοις πλῆθος πυρὸς σφοδρότερον· ἀλλ' οὔτε, εἰ εἰς ἰὼ, 5
ϖεριεηλύου. ἢ οἶδας, οἷά σοι τραύματα ϖρόκειμαι ὁ μάρτυρες. εἰσῆλθε πολλάκις κόρη ἀ-
πάλη ἀπειρόγαμος· κηρὸς ἰῷ ἀπαλωτέρα, ἢ πέτρας ἐγένετο στερεωτέρα. ἰδοὺ πλευρὰς
αὐτῆς ἔξεες, ἢ τὴν πίστιν αὐτῆς οὐκ ἔλαβες. ἠττήσατο τῆς σαρκὸς ἡ φύσις, ἢ οὐκ ἀπηγορεύ-
θη τῆς πίστεως ἡ δυνάμις. ἐδαπανᾶτο ὃ σῶμα, ἐσεσυλεύετο ὃ φρόνημα· ἀνηλίσκετο ὁ
ἡδονὰ, ἢ ἔμενεν ἡ βλάβεια. γυναικὸς οὐ ϖεριεηλύου μιᾶς, ἢ τοσοῦτον ϖεριεηλύεσθαι δήμου 10
ϖροσδοκᾷς; οὐκ ἀκούεις τοῦ Κυρίου λέγοντος, Οπου δύο ἢ τρεῖς εἰσι συνηγμένοι εἰς ὃ ὄ-
νομά μου, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν; ὅπου τοσοῦτος δῆμος ἀγάπῃ ἐσφιγμένος, οὐ πρέπει;
ἔχω αὐτὸ εἰπεῖν. μὴ γὰρ οἰκεία δυνάμει θαῤῥῶ; γραμματεῖον αὐτὸ κατέχω. ἐκεῖνό
μοι βακτηρία, ἐκεῖνό μοι ἀσφάλεια, ἐκεῖνό μοι λιμὴν ἀκύμαντος. κἂν ἡ οἰκουμένη ταρ-
αχθῇ ταν, ὃ γραμματεῖον κατέχω· " αὐτὸ διαγινώσκω. τὰ γράμματα ἐκεῖνα, τέκνα ἐμοὶ 15 Is. xlix.
ἢ ἀσφάλεια. ποῖα ταῦτα; Εγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ
αἰῶνος. Χειρὸς μετ' ἐμοῦ, καὶ ἵνα φοβηθήσομαι; κἂν κύματα κατ' ἐμοῦ διεγείρῃ, κἂν Matth. xiv. x.
πεσῇ, κἂν ἐξέλθωσιν θυμοί· ἐμοὶ ταῦτα πάντα ἀράχνης εὐτελέστερα. καὶ εἰ μὴ διὰ
τὸν ὑμέτερον ἀγαπῶν, οὐδὲ σῖτον ἂν ϖροσῃτησάμην ἀπελθεῖν. ἀεὶ γὰρ λέγω, Κύριε, 20
τὸ σὸν θέλημα γενέσθω· μὴ ὅ, τι ὁ διάβολος, καὶ ὁ διάβολος, ἀλλ' εἴ τι σὺ βούλει. οὗτός ἐμοὶ πύργος,
τοῦτο ἐμοὶ πέτρα ἀκίνητος· τοῦτο ἐμοὶ βακτηρία ἀϖερίϖατος. Εἰ βούλεται ὁ Θεὸς τοῦτο
γενέσθαι, γενέσθω· εἰ βούλεται σταυθῆναί με, χαίρων ἔρχομαι. ὅπου βούλεται, εὐχαριστῶ. μη-
δεὶς ὑμᾶς θορυβείτω. ταῖς εὐχαῖς ϖροσέχετε. ταῦτα ἐποίησεν ὁ διάβολος, ἵνα σκάνδαλον 25
ϖασυδιὰ τὴν ϖερὶ ταῦτα λιτουργίας. ἀλλ' οὐ ϖεχωρεῖ αὐτῷ· ἀλλὰ ϖασυδαγοτέρους ὑμᾶς
καὶ θερμοτέρους εὑρήκαμεν. αὔριον εἰς λιτουργεῖον δεξελεύσομαι μεθ' ὑμῶν. ἅ ἅϖερ ἐγὼ, καὶ
ὑμεῖς ἐκεῖ· ὅϖερ ὑμεῖς, ἐκεῖ κἀγώ. εἷς σῶμά ἐσμεν· οὐ σῶμα κεφαλῆς, οὐ κεφαλὴ σώματος
χωρίζεται. διεργάσθω τῷ τόπῳ, ἀλλ' ἑνώσθω τῇ ἀγάπῃ. οὐδὲ θάνατος διαλύσαι 30
δυνήσεται. κἂν γὰρ ἀποθάνῃ μου τὸ σῶμα, ζῇ ἡ ψυχὴ καὶ μένηται τοῦ δήμου. ὑμεῖς ἐμοὶ
πατέρες. σωὸς ὑμῶν δύναμαι ἀϖολαῦσαι; ὑμεῖς ἐμοὶ πατέρες, ὑμεῖς ἐμοὶ ζωὴ, ὑμεῖς ἐ-
μοὶ εὐδοκίμησις. ἐὰν ὑμεῖς ϖερικόψητε, ἐγὼ εὐδοκιμῶ. ὥστε ἐμοὶ ζωὴ πλοῦτος τὸ ὑμε- 35
τέρῳ κεῖται θησαυρῷ. ἐγὼ μυριάκις ὑπὲρ ὑμῶν σφαγιῶναι ἕτοιμος (καὶ οὐδεμίαν χάριν
ϖρόκειμαι, ἀλλὰ ὀφειλὴν ἀϖοδίδωμι. Ο γὰρ ϖοιμαίνων ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν Ioan. x. 11.
ὑπὲρ τῶν ϖροβάτων) τὸ σφαγιῶναι μυριάκις καὶ μυρίας κεφαλὰς ἀϖολαμβάνειν. ἐμοὶ
ὁ θάνατος οὐκ ἀθανασίας ὑϖόθεσις, ἐμοὶ αἱ ἐπιβουλαὶ αὗται ἀσφαλείας ἀφορμή. μὴ γὰρ 40
διὰ χρήματα ἐπιβουλεύομαι, ἵνα λυπηθῶ; μὴ γὰρ διὰ ἀμπελῶνα, ἵνα ἀλγήσω; ἀλλὰ
ἔρωτα ἔρωτα ϖερὶ ὑμᾶς· ὅπου ϖοῦ ϖοῦ ϖοιῶ, ὥστε ὑμᾶς τὸ ἀσφαλὲς μᾶλλον· ὥστε μηδένα
ϖρεισελθεῖν τῇ ϖοίμνῃ· ὥστε μᾶλλον ἀκέραιον τὸ ϖοίμνιον. ἡ ὑϖόθεσις τῶν ἀγώνων ἀρκεῖ
μοι εἰς τέθνηκα. Τί γὰρ δὺ ϖάθοιμι ὑπὲρ ὑμῶν; ὑμεῖς ἐμοὶ ϖολιτεία, ὑμεῖς ἐμοὶ ϖατέρες,
ὑμεῖς ἐμοὶ ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐμοὶ τέκνα, ὑμεῖς ἐμοὶ μέλη· ὑμεῖς ἐμοὶ σῶμα, ὑμεῖς ἐμοὶ τὸ φω-
τὸς τοῦτο γλυκύτερον. τί γὰρ τοιοῦτον ϖρόκειμαι ἡ ἀκτῖνα, οἷον ἡ ὑμετέρα ἀγάπη; ἡ ἀκτῖνα
ἐν ᾧ ϖρόκειμαι μὲ βίῳ ὠφελεῖ, ἡ ὑμετέρα ἀγάπη τέθνηκόν μοι ϖλέκει τὸ τῷ μέλλοντι. Ταῦ-
τα ὑπὲρ λέγω εἰς ὦτα ἀκουόντων. ϖῶς τῶν ὤτων ὑμῶν ἀκουσιχώτερον; τοσαύτας ἡμέρας ἡ-
γρυπνήσατε, ἢ οὐδὲν ὑμᾶς ἔκαμψεν, οὐ χρόνου μῆκος μαλακωτέρους ὑμᾶς ἐϖοίησεν, οὐ
φόβοι, οὐκ ἀπειλαί· ϖρὸς ϖόσα ἐγένεσθε γενναῖοι. ἢ τί λέγω, ἐγένεσθε; τοῦτο ὅϖερ ἐϖεθύ-

μουν

μοιω αἰ, καταφρονήσατε τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, ἀπετάξασθε τῇ γῇ, εἰς ⓦ οὐρανὸν μετέστητε· ἀπηλλάγητε τῶν στενοχωριῶν τοῦ σώματος, πρὸς τὴν μακαρίαν ἐκείνην ἀμιλλᾶσθε φιλοσοφίαν. ταῦτα ἐμοὶ τέθνηκεν, ταῦτα τῶν δακρύων, ταῦτα τῶν ὀδυρμῶν, ταῦτα ἐμοὶ ἀλείμματα, ταῦτα ζωή, ταῦτα ἀθανασίας ἐλπίς. ἀλλ' ὁρῶ τοῖς ἐμοῖς τοῦ δόγ- **
μασί τινας ἐγκαρτερῶν με πειθόντων. φέρει γὰρ πολλὰ τῶν εὐτυχημάτων εἰς τοὐναντίον· ὅτι ** 5
οἷς ἐδόκουν ζηλωτὴς εἶναι, τούτοις ἐπέπληκα τῇ μοχθηρίᾳ· ὦ μὴ κτῆ ⓦ ξένον καθαιρούντες νικῶσι ⓦ ἀγῶνα τῇ διαφορᾷ τῶν πραγμάτων, οὐκ ἠπείλησα, ἀλλὰ παίσαιμι. ἔστι γὰρ χαλεπὸς νικῶν εἰπεῖν τι καὶ πρὸς τῆς ἐμῆς θλίψεως. νόμος ὅστις, ἀλλ' ὁ νομοθέτης νικᾶσαν. τέκνα, ἵν. νικᾶ σε
" μᾶλλον ὑμετέραν ἀγάπην, βλέπω συσκηνοῦσαν πολεμοῦσαν, καὶ τὸν Θεὸν ὑβριζόμενον· βλέ- ἀπ. μὰ τῶν
πω ⓦ ἀγῶνα πίστεως ὄντα, καὶ ⓦ ἀγωνοθέτην λυπούμενον· βλέπω δὲ πιθανοὺς τῆς ἀληθείας μαραινομένους, καὶ τοῦ συσκηνοῦσαν ἀθυμοῦσαν. λέγεσί μοι ὅτι ἔφαγες καὶ ἐβάπτισας. εἰ ἐποίησα ταῦτα, ἀνάθεμα ἔσομαι· μὴ ἀριθμηθείην εἰς ὀπισθόπων ῥίζαν· μὴ γένωμαι μετ' ἀγγέλων· μὴ ἀρέσω Θεῷ. εἰ δὲ καὶ ἔφαγον καὶ ἐβάπτισα, οὐδὲν ἄχαρι τῶν πραγμάτων ἐποίησα. πρόσχες μοι μετ' ἀκριβείας ὁ λέγω, καὶ λέγων οὐ παύσομαι. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ λέγειν οὐκ ὀκνηρὸν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. ἀλλ' ἐπιμελήσωμαι ὅπως τὸ προκείμενον. λέγεσιν ὅτι ἔφαγεν καὶ ἐβάπτισα. καθελέτωσαν τοῦ Παύλου, ὅτι μετὰ τὸ δειπνῆσαι ἐχρήσατο τῷ δεσμοφύλακι τῷ βαπτίσματι. τολμῶ λέγειν, καθελέτωσαν καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν, ὅτι μετὰ τὸ δεῖπνον τοῖς μαθηταῖς τοῦ κοινωνικοῦ ἐχρήσατο. ἀλλ' εἰκότα καὶ μεγάλα κἀμοῦ ταῦτα; ταῦτα φαιδρὰ τῆς εἰρήνης· ταῦτα τοῦ λαοῦ καὶ ἐγκώμια. ἐμοῦ ὁ πέφανος, ὑμῶν ὁ καρπός. ἀλλ' οἶδατε, ἀγαπητοὶ, ὃ καὶ πολλάκις ἐθέλουσι καθελεῖν. ὅτι καὶ πίνειν οὐκ ἤπλωσα, οὔτε σπεκὰ ἱμάτια σὰκ ἐνεδυσάμην, καὶ ὅτι τοῦ γαστριμαργίαν αὐτῶν οὐ πρεμνήσασάμην. ἰωδήσαν γὰρ καὶ ἔσπονα τῆς ἀσωτίας, ἔπι πολελέλειπται τῆς Ἰεζάβελ ὁ σωτὴρ, ἐπὶ ᾧ καὶ ἡ χήρις τῷ Ἠλίᾳ συναγωνίζεται. φέρε δέ μοι εἰς μέσον τὸν βαπτιστὴν καὶ πλούσιον τῆς ζωῆς κήρυκα, Ἰωάννην λέγω, τὸν πένητα, καὶ ἕως λύχνου μὴ κτησάμενον (εἶχε γὰρ τοῦ λαμπάδα τὸν Χριστὸν) οὗ τοῦ χαλκοῦ ἐπεθύμησεν ἡ τῆς Εὔας συλλειτουργὸς, ἡ τῶν ἁγίων ἐμπόδιον γνωσθεῖσα, ἡ τὸν πρωτόπλαστον ἐκβαλοῦσα, ἡ τοῦ σὺν πολλῇ δουλείᾳ κηρύξασα, ἡ ὁμότιμον τὸν ὀνόματος τῆς ἐλπίδος βαπτισθέντων τοῦ ὄρχησιν, σὺν τῷ ἀρίστῳ ᾧ ἀπολωλέκασιν. οὐκ ἐπεθύμησε ζωῆς, οὐκ ἐπεθύμησε χρημάτων ὄγκων, οὐ βασιλείας ἀξίωμα, οὐκ ἄλλης τινὸς πρωτοστασίας. ἀλλ' εἰπέ μοι, ἄνθρωπε, τί ἐπεθύμησε. κεφαλὴν ἀνθρώπου; τί γὰρ λέγω; ἡ μόνον ἀνθρώπου, ἀλλ' εὐαγγελιστοῦ. ἀλλ' οὐκ ἐτόλμησε λαβοῦσα τὴν κεφαλήν. ἔπεμψε γὰρ τὴν κεφαλὴν αἰτησαμένη, τὴν ἄνομον ἐπιθυμίαν ἀσυνδέτως ἔχει πίνακος δεξαμένη. βλέπε, καὶ θαύμασον τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν. ἐπιλέγεται ὁ ἀναίτιος, ἀπέστω μήτι· ἀλλ' ὁ ἄπιστος ἐν δεξιᾷ τοῦ Χριστοῦ, ἡ γὰρ ἀποδεῖπνον κόλασιν οὐκ δέχεται. πάλιν ἐκείνης τὸ σπέρμα ὁ σωτὴρ ὁ ἀκηκοὼς ὀπίζητε καὶ σωτήρ. ἀλλ' Ἡρωδιὰς Ἰωάννου τὴν κεφαλὴν ζητοῦσα πάλιν ὄρχησιν, ἵνα τοῖς ποσὶ παίζωμεν, ἀλλὰ τὴν τῆς Μαρίας ἐκδεδωμένον. πάλιν βοᾷ καὶ λέγει Ἰωάννης· Οὐκ ἔξεστί σοι τὴν Μαρκ. ϛ. ιη.
γυναῖκα ἔχειν τοῦ ἀδελφοῦ σου. ἀλλὰ τί εἶπον; δακρύων ὁ πρῶν χαλεπὸς· πρώτα γὰρ εἰς ἀδοξίαν ἐκτρέχει, καὶ πρώτα χρῖνος κρίνει, χρυσὸς δὲ ὅλον δοξάζει. ἀλλὰ φέρε μοι ⓦ ἄγιον Δαβὶδ τὸν λέγοντα καὶ βοῶντα· Χρυσὸς ἐὰν ῥέῃ, μὴ προσέθεσθαι καρδίαν. ἀλλ', εἰπέ μοι, Ψαλμ. ξα. ι.
τίς ἐστὶν ὁ τοῦτον τὸν φωνὸν ἐπαφείς; οὐχὶ ὁ τῆς βασιλείας ὑπὲρ τῆς κορυφῆς συγκείμενον εἶχεν; οὐκ ἐν τῇ βασιλικῇ ἐξουσίᾳ διέτριβεν; ἀλλ' οὐ πρὸς ἁρπαγὴν ἔβλεπεν, οὐκ εἰς καθαίρεσιν εὐσεβείας. ἰὼ αὐτῷ τὸ φρόνημα, οὐδὲ μέλημα ἡσαυρῶν, ἀλλὰ τῆς στρατοπέδων συλλογῆς· ὃ γυναικὸς συγκαταθέσιν. φεύγετε οὖν γυναῖκες ταῖς ἀλλοτρίοις συλλογαῖς· μὴ συμβουλεύετε τοῖς ἀνδράσι συμβουλίαν κακὴν· ἀλλ' ἀσφαλίσασθε τοῖς λεχθεῖσιν. ἆρα ἐσβέσαμεν ὑμῶν τὸν φλόγα; ἆρα ἐμαλάχθη ὑμῶν ἡ καρδία; ἀλλ' οἶδα ὅτι ὠ-

φθησόμεθα

φύγη. Θήσετε δὲ μὲ αἱ τῆς Μαρίας θυγατέρες· ἄλλας γὰρ οἴνου κεκερασμένας καὶ μεθύουσας τῇ
α. Τιμ. ϛ. ι. φιλαργυρίᾳ, ὡς ὁ μακάριος Παῦλος βοᾷ καὶ κηρύττει λέγων· Ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἡ
φιλαργυρία. οὕτω καὶ αἱ σωφρονέστεραι γυναῖκες ἀποφεύξονται ἑαυτῶν τὰ ὦτα, καὶ ἀντὶ ταύτης
ἀγαθοῦ ἀκούσονται πικρίσεων. Ἀλλὰ παρακαλῶ μὴ ἡμῶν τὸν ταῦρον ὡς ὀπὶ πέτρας κατα-
Ματθ. κε. κα. βάλλωμεν. Χρυσοῦ ἐσμὲν γεώργιον, πρὸς οὓς ἀκούσωμεν, Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ, εἰσελθε εἰς τὸν
5 χ. ἀκούσῃς οἶκόν μου· μὴ ἀντὶ τῆς φωνῆς ταύτης λεχθῇ, οὐ δοῦλε κακέ. Ἀλλὰ παρακαλῶ, λαμπράτω
ὑμῶν ἡ πολιτεία ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, μὴ μωραίνωμεν ἡμῶν τὸ ἅλας, ἀλλὰ δοξάσωμεν, εὐαρεστήσωμεν, ἵνα πλούσιοι ὦμεν πλουσίῳ, ἵνα πένητες τῷ φιλοπτώχῳ
Χριστῷ, ἵνα δυνατοὶ τὴν κεφαλὴν ἡμῶν. καὶ ταῦτα μὲν περὶ ὑμῶν. ἴσως γὰρ συγχωρεῖ ὁ
Θεὸς ταῦτά με παθεῖν ἅπερ βούλεύομαι κατ' ἐμοῦ, ἵνα τὸ συμφορᾶς δοκιμάσῃ καὶ κατ' ἐμοῦ
ὅπου τὸ τοῖς πόνοις ἐναπόκειται νίκης πρώτους, καὶ τὸ τοῖς ἀγῶσιν ἑτοίμους αὐτοὺς στέφανος. καὶ γὰρ ὁ θε-
β. Τιμ. δ. ζ. σπέσιος Παῦλος ἔλεγε· Τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ
τῆς δικαιοσύνης στέφανος· ἢ στεφάνου καταξιώσει ὑμᾶς ὁ τῶν ὅλων δεσπότης εἰς τοὺς αἰῶ-
νας, Ἀμήν.

Ταῦτα τὰ ῥήματα τῆς σοφοῦ τῆς οἰκουμένης διδασκάλου καὶ τῆς ἐκκλησίας φωστῆρος, ὅτι ὁ λόγοι τῆς φιλοπροβάτου ποιμένος Ἰωάννου πρὸς τὴν ἰδίαν ποίμνην, ὅτε συνέδριον παρώμοσαν συνελθόντα κατ' αὐτοῦ οἱ θέλοντες αὐτὸν καθελεῖν τοῦ θρόνου τῆς ἐπισκοπῆς, παρακινδυνεύοντος λαοῦ, χαίρων ὅτι τῇ πίστει καὶ προσκοπῇ αὐτῶν, καὶ ἰδὼν κλέος ὁρῶν αὐτῶν τὸν εἰς αὐτὸν θυμωμοσίαν. ὅπερ ὁ πάλιν ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος μὴ ὂν ὑποφέρων μαχαίριον καὶ ἀοίδιμον τύπον, ἀνεκαλέσατο αὐτὸν συνειδὼς τὸ ἑαυτοῦ πλάσμα. καὶ δὴ εἰσελθὼν εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν, καὶ βιασθεὶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐξηγήσασθαι αὐτοῖς τὰς ἐξ ἕξεις αὐτοῦ πνευματικῆς διδασκαλίας, ἀπαρρωσθεὶς τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἤρξατο ὁμιλεῖν αὐτοῖς, καὶ φησιν·

Concio Chrysostomi post reditum à priore exilio.

Ὅτι τὸν Σάῤῥαν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ ἥρπασεν ὁ Φαραὼ, τὸν καλὸν καὶ δίκαιον γυναῖκα ὁ πονηρὸς καὶ βάρβαρος καὶ Αἰγύπτιος, ἀδίκοις ὀφθαλμοῖς ἰδὼν αὐτῆς τὸ κάλλος, καὶ μοιχείας ἐρασθεὶς δρᾶμα βουλόμενος, ὅτε δὴ, τότε παρὰ μὲν τὴν ἀρχὴν οὐκ ἐκώλυσεν ὁ Θεὸς, ἵνα δειχθῇ καὶ ὃ δικαίου ἡ ἀνδρεία, καὶ τὸ γυναικὸς ἡ σωφροσύνη, καὶ ὃ βαρβάρου ἡ ἀκολασία, καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία· ὃ δικαίου ἡ ἀνδρεία, ὅτι ἔφερεν θυμαρέστως τὸ γινόμενον· τὸ γυναικὸς ἡ σωφροσύνη, ὅτι ἐπέπεσεν εἰς τὰς βαρβαρικὰς χεῖρας, καὶ τὴν σεμνότητα διετήρησε· ὃ βαρβάρου ἡ ἀκολασία, ὅτι ἐπιθυμίᾳ ἐπῆλθεν θυμῷ· τοῦ Θεοῦ ἡ φιλανθρωπία, ὅτι μὴ ἐπήγαγεν αὐτῷ ἀπροσδόκητον τότε στέφανον ἐνέγκας τῷ δικαίῳ. Ταῦτα ἐγίνετο τότε ὅτε τοῦ Ἀβραὰμ, ἐγίνετο δὲ σήμερον ὅτε τῆς ἐκκλησίας. Αἰγύπτιος οὗτος, ὡς ἐκεῖνος Αἰγύπτιος· οὗτος δορυφόρους εἶχεν, ἐκεῖνος ἱππασίας· ἐκεῖνος τὸν Σάῤῥαν, οὗτος τὴν ἐκκλησίαν· μίαν νύκτα ἐκεῖνος συνέσχε, μίαν ἡμέραν οὗτος εἰσῆλθεν. οὐδ' αὖ τὴν μίαν συνεχωρήθη, ἀλλ' ἵνα δειχθῇ τῆς νυμφης ἡ σωφροσύνη, ὅπου εἰσέρχεται, καὶ οὐ διεφθάρη αὐτῆς τὸ κάλλος τῆς σωφροσύνης. καίτοι μοιχὸν ἡτοίμασε, καὶ τὰ γράμματεῖα συνετυλίξατο, καὶ πολλοὶ τῶν τῆς οἰκείας ἐγγράφοι. ἀπηρτίσθη ἡ μοιχεία, καὶ τὸ τέλος οὐκ ἐγένετο. ἐφθόνησεν ἐκείνου ἡ ποινεία, καὶ τοῦ Θεοῦ ἡ φιλανθρωπία. ἀλλ' ὁ μὲν βάρβαρος τότε ἐκκλησίαν ὑπέγραφε τὸ ἁμάρτημα, ὡμολόγησε τὸ πραχθὲν μίασμα. λέγω γὰρ τῷ Ἀβραάμ· τί ἐποίησας τοῦτο; εἰς τί εἶπας, ὅτι ἀδελφή μού ἐστι, καὶ μικροῦ δεῖν ἥμαρτον; οὗτος δὲ μετὰ τοῦ πραχθέντος ἐπηγωνίσατο. ἀλλὰ καὶ παλαίπωρε, ἥμαρτες, ἠσύχασον, μὴ καταβάλῃς ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίαν. καὶ εἰκὼν μὲν ἐπρωτοπλάσθη, πλοῦτον ἔχουσα Αἰγυπτιακόν· ἡ δὲ ἐκκλησία ἐπρωτοπλάσθη, πλοῦτον ἔχουσα ἀπὸ τῆς γνώμης, καὶ σωφρονεστέρα ἐφάνη. ὅρα δὲ τοῦ μισθοῦ τοῦ βαρβάρου· ἐξέβαλες ποιμένα· τί τοῦ ἀτελίου διέπασας; ἀπέῤῥησας κυβερνήτου· τί δὲ οἴαξ κατέκλασας;

σας; τ' ἀμπελουργὸν ἐξέβαλες· τί γὰρ ἀμπέλους ἀύεσπασας; τί τὰ μοναστήρια διέφθειρας; βαρβάρων ἐφοδον ἐμιμήσω. ἐποίησεν ἄπαντα, ἵνα δειχθῇ ὑμῶν ἡ αἵρεσις· ἐποίησεν ἄπαντα, ἵνα μάθῃ ὅτι παίμνιόν ἐστιν ὁ τοῦ Χριστοῦ ποιμήν. ἔξω ὁ ποιμήν, καὶ ἡ ἀγέλη στρεφέτω, καὶ ὃ ἀποστολικὸν ἐπληροῦτο ῥῆμα, Οὐκ ἐν τῇ προσοψίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀπιστίᾳ μου, μὴ φόβου δὲ ἔργα τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν κατεργάζεσθε. καὶ τοιαῦτα ἠπείλουν διδάσκοντες ὑμῶν τὴν ἀδρείαν καὶ τῆς ἀγάπης ὃ φίλτρον καὶ Ⓦ πόθον τὸν πρὸς ἐμέ. ὀδὲν τολμῶμεν, φησιν, ἐν τῇ πόλει· δότε ἡμῖν αὐτοὺς ἔξω. λάβετέ με ἔξω, ἵνα μάθητε Ⓦ πόθον τῆς ἐκκλησίας, μάθητε τὴν ἐμὴν τέχνην τὴν βυθίαν, τὴν γραπτῶν τὴν ἰσχύν, τὴν ὁπλιτῶν τὴν δυναμιν, τὴν σχημάτων τὴν ἀφθονίαν, τὸ πλοῦτος τὴν ἀφθονίαν, τῆς ἀγάπης ὃ μέγεθος, τῆς καρτερίας τὴν ἀνωμονίαν, τῆς ἐλευθερίας ὃ αὖθος, τῆς νίκης ὃ ἀφθονίας, ἃ ἥδιστα σε Ⓦ γέλωτα. ὡ χαιρων δὲ ἀφθονίαν γραμμάτων. ὁ ποιμὴν ἔξω, καὶ ἡ αὐλὴ σκιρτᾷ· ὁ γραπτὸς πόρρω, καὶ Ⓓ γραπτὸς ὡπλίζοντο. οὐκ ἔπι ἡ ἐκκλησία εἶχε ὃ γραπτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ πόλις ἐκκλησία ἐγένετο, αἱ ῥύμαι, αἱ ἀγοραὶ, ὁ ἀὴρ ἠλάζετο· αἱρετικοὶ ἐπεφρόντο, Ⓓ Ιουδαῖοι βλάσφημοι ἐγένοντο· Ⓓ ἱερὸς κατεδικάζοντο, δὲ Ⓓ Ιουδαῖοι Ⓦ Θεὸν ὑβρίζουσιν, καὶ ἡμῖν ἀφθονίτερον. οὕτω καὶ ὅπου τοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. Καϊάφας ἐσώρωσε, καὶ λησταὶ ὠμολόγησαν. ὡ χαιρων δὲ ἀφθονίαν γραμμάτων. ἱερὸς ἀπέκλειστο, δὲ μάγοι ἀφθονίσκωσαν. μὴ ξενιζέσθω ταῦτα τὴν ἐκκλησίαν. Εἰ μὴ ταῦτα ἐγένετο, ὁ πλοῦτος ἡμῶν οὐκ ἂν ἐφαίνη. ἰῶ μοι, οὐκ ἂν ἦ ἐφαίνη. ὥσπερ γὰρ ὁ Ιὼβ δίκαιος μὲν ἦν, οὐκ ἂν ἦ ἐφάνη, Εἰ μὴ τὰ τραύματα, καὶ Ⓓ σκώληκες· οὕτω καὶ ὁ ὑμέτερος πλοῦτος, Εἰ μὴ αἱ ἐπιβουλαὶ, οὐκ ἂν ἐφάνη. ἀπολογούμενος ἦ τῷ Ιὼβ ὁ Θεὸς φησιν, Οὐ οἶει με ἄλλως σοι χεχρηματικέναι, ἢ ἵνα δίκαιος ἀναφάνῃς; ἐπεβούλευσαν Ιωβ. μ. γ. σκῆνοι, ἐπολέμησαν, καὶ ἠτιμήθησαν. πῶς ἐπολέμησαν; ῥοπάλοις· πῶς ἠτιμήθησαν; βύλαις. Εἰ δή τίς σε ῥαπίσῃ Εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην. σὺ δὲ ῥόπαλα Εἰσφέρεις Εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ πολεμεῖς· ὅπου Εἰρήνη πᾶσι, πολέμους ἀρχὴ, οὐδὲ Ⓦ τόπον ἠδέσθης, ἀθλιε καὶ τολμηρότατε, οὐδὲ τῆς ἱερωσύνης δὲ ἀξίωμα, οὐδὲ τῆς ἀρχῆς δὲ μέγεθος. δὲ φωτισμὸν αἱμάτων ἐμπέπλησαι. ὅσων ἀμβλυμμάτων ἄφεσις, αἱμάτων ἔκχυσις. ἐν ποίᾳ παροξύνει ταῦτα γῇ; βασιλεὺς Εἰσέρχεται καὶ ῥίπτει ἀσπίδα καὶ σχοινίδημα· σὺ Εἰσῆλθες, καὶ ῥόπαλα ἥρπασας· ἐκεῖνος καὶ τὰ στεφάνια τῆς βασιλείας ἔξω ἀφίησι, σὺ δὲ στεφάνια τῶν πολέμων ἐνδον Εἰσώνεγκας. ἀλλὰ τὴν νύμφιον μου οὐδὲν ἐβλαψας, ἀλλὰ μᾶλλον δὲ καλλος αὐτῆς ἐπιδεικνυμένη. χαίρω τοῦτο χαίρω, οὐχ ὅτι ἐνίκησατε. Εἰ πρὸ ἡμῶν, ἐμεζόμην μᾶλλον ὑμῶν τὴν νίκην· ὅτῳ ἦ ἀνεχώρησα, γυμνοὶ ὑμῶν δὲ ἔσπαιον ἐφάνη. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐμὸν ἐγκώμιον, καὶ πάλιν μεζόμαι ἐγὼ μᾶλλον ὑμῶν τὴν νίκην, ὅτι οὕτως ὑμᾶς ἀνέδρεψα, ὡς καὶ ἀπόντος τοῦ παιδὸς τὴν ἰοικείαν βύθισιν ἐπιδείκνυσθαι. ὥσπερ γὰρ Ⓓ γυναῖοι τῶν ἀθλητῶν καὶ ἀπόντος τοῦ παιδοτρίβα τὴν ἑαυτῶν ῥώμην ἐπιδείκνυνται· οὕτω καὶ ἡ βύθισις τῆς ὑμετέρας πίστεως καὶ ἀπόντος τοῦ διδασκάλου τὴν οἰκείαν βύμορφίαν ἐπεδείξατο. τίς χρεία λόγων; Ⓓ λίθοι βοῶσιν, Ⓓ τοῖχοι φωνὴν ἀφιᾶσιν· ἀπέλθε Εἰς βασιλικὰς αὐλὰς, καὶ ἀκούεις βύθους, Ⓓ λαοὶ Κωνσταντινουπόλεως. ἀπέλθε Εἰς τὴν θάλασσαν, Εἰς τὴν ἔρημον, Εἰς τὰ ὄρη, Εἰς τὰς οἰκίας, δὲ ἐγκώμιον ὑμῶν διαγέγραπται. ἐν τίνι ἰσκήσατε; οὐ χρήμασιν, ἀλλὰ πίστει. ὦ λαὸς φιλοδιδάσκαλος, ὦ λαὸς φιλοπάτωρ. μακαρία ἡ πόλις, οὐ διὰ κίονας καὶ χρυσοῦν ὄροφον, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑμετέραν ἀρετήν. τοσαῦται αἱ ἐπιβουλαὶ, καὶ αἱ βύλαι ὑμῶν ἰσκήσαν, καὶ μᾶλλον Εἰκότως. καὶ γὰρ σκηνῆς ἦσαν αἱ βύλαι, καὶ αἱ πηγαὶ τῶν δακρύων ἐπέρρεον. σκῆνοι βέλη, ὑμῶν ἦ δάκρυα· σκῆνοι θυμὸν, ὑμῶν ἦ τοιαῦτα. ὁ βούλει ποίησον. ὑμῶν βύλεσθε· κἀκεῖνοι, οἱ δυνάμενοι, ποῦ νῦν εἰσι; μὴ ὅπλα σκηνήσαμεν; μὴ τόξα ἐτείναμεν; μὴ βέλη ἀφήκαμεν;

φιλιπ. β. ιβ.

καμὲ; βύχόμεθα, κάκεῖνοι ἔφυγον. ὡς γὰρ ἀρά χεῖρ διεσπάσθησαν, ἢ ὑμῖς ὡς πέτρα ἐστήκατε. μακάριος ἐγὼ δι' ὑμᾶς. ἤδειν μὲν ἢ πρὸ τούτου ἠλίκον ἔχω πλοῦτον, ἐθαύμασα δ' ἢ νῦν. πόρρω ἤμελλον, ἢ πόλις μετῳκίζετο. δι' ἕνα αἰθέρα ὁ πέλαγος πόλις ἐγένετο. γυναῖκες, ἄνδρες, παιδία ἄωρα τὴν ἡλικίαν, γεραιὰς βαστάζουσαι παιδία καὶ τὸ λιμὸν πελάγους, καὶ τὸ φθόνησαι κυμάτων. οὐ δοῦλος ἐδεδοίκει δεσπότην, οὐ γεωμόρος τὴν φυσικὴν ἀθενείας ἐμέμνητο. γέγονεν ἡ ἀγαθὴ ἐκκλησία, τὰ πάντα ἀγαθὰ δι' ἡμᾶς. ἵνα γὰρ οὐκ ἐπαινδύσωσι; βασιλίδα συγχορεύουσαν ἐλάβετε. οὐ γὰρ ἀποκρύψομαι Ⓦ ζῆλον αὐτῆς. οὐ βασιλίδα κολακεύων, ταῦτα λέγω, ἀλλ' εὐσέβειαν θεραπεύων. οὐ γὰρ ἀποκρύψομαι αὐτῆς Ⓦ ζῆλον. οὐ γὰρ ὅπλα ἔλαβεν, ἀλλὰ κατορθώματα ἀρετῆς. ἀπορῶ τότε ἴστε πῶς. δεῖ γὰρ ἢ τὰ λυποῦντα εἰπεῖν, ἵνα μάθητε τὰ χρήσιμα. ἀλλὰ μάθητε πῶς ἀπορῶ, ἢ πῶς ἐπορεύθην. Οἱ ἀπειθοῦντες δὲ δάκρυσιν, δὲ ἀγωνιάσει θείαις. πορευόμενοι ἐπορεύοντο ἢ ἔκλαιον βάλλοντες τὰ σπέρματα αὐτῶν· ἐρχόμενοι δ' ἤξουσιν δὲ ἀγωνιάσει, ἀγοντες τὰ δράγματα αὐτῶν. Τὰ αὐτὰ ῥήματα, ἢ ἐλέγοντο πρόσωπα. μετὰ βεβαιότητος ὑπεδέξασθε, οὐ ὀδυνώμενοι προσεπέμψατε. καὶ οὐδὲ δι' ὀλίγου χρόνου· μᾶλλον ἡμέραν πρώτην ἐλύθη. καὶ γὰρ ἡ ἀναβολὴ ἐλέγετο δι' ὑμᾶς, ἐπεὶ ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς ταῦτα ἔλυσε. λέγω ὑμῖν ὃ ἀπόρρητον· ἐφαμιλλῶμαι ὃ πέλαγος μόνος τὴν ἐκκλησίαν βαστάζων. ἡ γὰρ ἀγάπη οὐ χωρεῖται, οὐκ ἐχωρεῖτο δὲ πλοῖον. Οὐ χωρεῖσθε γὰρ δὲ ἐν ἡμῖν. ἀπῆειν τὰ ὑμέτερα μεμνημένων, κεχωρισμένος μὲν τῷ σώματι, συνημμένος δὲ τῇ γνώμῃ· ἀπῆειν Ⓦ Θεὸν προσκυνῶν, ἢ προσκαταπενθούμενος ὑμῶν τὴν ἀγάπην. ἀπῆειν, ἐκαθεζόμην μόνος τὰ ὑμέτερα μεμνημένων, βουλευόμενος πρὸς ἀποδημίας μόνος. ἀνῆγον ἀνωρείας ὁμοιότητος γράμματα ἔπεμψεν ἡ θεοφιλεστάτη αὐτὴ ἐν τῇ προφήτῃ ἡμέρᾳ, ταῦτα λέγουσα τὰ ῥήματα (δεῖ γὰρ αὐτῆς ἢ τὰ ῥήματα εἰπεῖν) μὴ νομίσῃ σου ἡ ἀγνωσία ὅτι ἔγνων τὰ γεγονότα. ἀγνῶς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματός σου. ἀνάξιοι ποινῆς ἢ διεφθαρμένοι ταύτην τὴν μοχθηρίαν" διεσκέδασε. τὴν ἐμὴν δακρύων μάρτυς ὁ Θεός, ᾧ "ἱερεύω, οἷα ποτὲ ἔλεγε. τὰ γὰρ δάκρυα αὐτῆς ποτὲ ἐλύετο. ᾧ ἱερεύω. ἢ" αὐχήσεται πατὴρ θύουσα τῷ Θεῷ ἢ ἀπένδουσα δάκρυα ἢ ἐξομολόγησιν ἢ μετάνοιαν, οὐχ ὑπὲρ ἱερέως, ἀλλ' ὑπὲρ ἐκκλησίας, ὑπὲρ δήμου διεσπαρμένου. ἐμέμνητο, ἐμέμνητο ἢ τῶν παιδίων ἢ τοῦ βαπτίσματος. μέμνημαι ὅτι ἐξῆλθεν τὸ χωρίον τῶν σῶν τὰ παιδία τὰ ἐμὰ ἐβαπτίσθη. ταῦτα ἡ βασίλισσα· Ⓐ ὁ ἱερεὺς ποτὲ φθόνου πάντες ἠνάγκασεν ὁ χωρίον, ἔνθα κατέλυον. καὶ ὁ δήμαρχος εἶπεν, σκεῦος μὲν ὡς ὑπὲρ τέκνου πεμψασα ποτὲ ἔχου, οὐ τῷ σώματι, ἀλλὰ τῇ ἰδίᾳ πομπῇ τὸ φαλιωτῶν. ὃ γὰρ κατέλιπε ὁ χωρίον, ἔνθα δίδυμον. πάντα γὰρ ἔπεμπε μεμνῆσθαι μὴ δολοφονηθῇ, μὴ ἀναιρεθῇ, ἢ ἀπολέσωμεν ὁ θησαυρός. τοῦτο μόνον, καὶ τὰ πρὸ ἐμοῦ τῆς ὑποδείκνυμι. ζητῶ μόνον, ἢ οὐ ποτὲ γίνονται. Ⓐ ἐμποροὶ πάντα χοῦ ποτὲ ἔπεσαν δίκτυα ἁπλοῦντες, ἵνα λάβωσι ἢ ἐπαναγάγωσιν εἰς τὰ σκεύων χεῖρας. εἶτα ἢ προκάλει, ἢ τὴν γυναῖκαν ἥπτετο τῶν βασιλικῶν, κοινωνὸν Ⓦ ἄνδρα ποιοῦσα τοῦ θεράματος. καθάπερ ὁ Ἀβραὰμ τὴν Σάρραν, οὕτως αὐτὴ Ⓦ ἄνδρα. ἀπωλέσαιμι, φησι, Ⓦ ἱερέα, ἀλλ' ἐπαναγάγωμεν. οὐκ ἔστιν ἡμῖν οὐδεμία ἐλπὶς τῆς βασιλείας, ἐὰν μὴ σκῆνος ἐπαναγάγωμεν. ἀμὴν χάριν ἐμὲ κοινωνῆσαι τινι τῶν ταῦτα ἐργασαμένων· δάκρυα ἐξαφίσσα, τὸν Θεὸν ἱκετεύουσα, πᾶσαν μηχανὴν ὑποδεικνυμένη. ἵστε ἢ ὑμεῖς μοι ὅσης βυνείας ὑμᾶς ὑπεδέξατο, πῶς συνεκαλίσατο ὡς οἰκεῖα μέλη, πῶς μοι ὑμῶν ἔλεγε ἢ αὐτὴ ἀσυδάζειν. οὐδὲ γὰρ ταῦτα τὰ ῥήματα ἔλαθε τὴν βύγνωμοσύνην ἡμῶν, ὅτι ἀπεδέξασθε τὴν μητέρα τῶν ἐκκλησιῶν, τὴν ζηφὸν τῶν μοναζόντων, ἢ προστάτιν τῶν ἁγίων, τῶν πλουσίων τὴν βακτηρίαν. ὁ ἔπαινος σκείνης, δόξα εἰς Θεὸν ἀεί, τέφανος τῶν ἐκκλησιῶν. εἶπω θερμὴν αὐτῆς πόθον; εἶπω φιλοτιμίαν τὴν πρὸς ἐμέ; τὸ ἑσπέρας βαθέως ἀπέστελε ταῦτα λέγουσα τὰ

Ψαλ. ρκβ. ε.

Χ. ἡμῶν.

Χ. παῦτα τὰ ῥήματα ἐξ. ρητορικὰ.

Β. Κορ. ε. ιβ.

Χ. κρτερ.

Χ. ἱερεύω. ἱερᾷ

Χ. αὐτηρ. εμπόνως

τὰ ῥήματα· εἰ πέ τις αὐτὸν, ἡ ψυχή μου πεπλήρωται. ἀπήτησα δὲ καὶ ἀρθρωμα· ἐστεφανώθην μᾶλλον τῷ ῥήματος· ἀπέλαβον τὸν ἱερέα, ἀπέδωκα τῷ κεφαλῇ τῷ σώματι, τὸν κυβερνήτην τῇ νηΐ, τὸν ποιμένα τῇ ποίμνῃ, τὸν νυμφίον τῇ παστάδι. κατηχμώθησαν οἱ μοιχοί. ἐὰν ζήσω, ἐὰν ἀποθάνω, οὐκέτι μοι μέλει. ἴδετε τὰ πειρασμὰ τὰ κατορθώματα. τί ποιήσω, ἵνα ὑμῖν ἀξίαν ἀποδῶ τῆς ἀγάπης τῶν ἀμοιβῶν; ἀξίαν μὲν οὐ δυνάμεθα, ὧν ἔχω δίδωμι. ἀγαπῶ ἑτοίμως δὲ αἱμᾶ μου ἐκχεῖν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας. οὕτως ἔχει τέκνα τοιαῦτα, οὕτως ἀγέλην τοιαύτην, οὕτως ἄρουραν οὕτως βάλλει. οὐ χρεία μοι γεωργίας· ἐγὼ καθεύδω, ⁘ σάλπιγξ κομῶσιν. οὐ χρεία μοι πόνου· ἐγὼ πονοῦμαι, καὶ τὰ πρόβατα τῶν λύκων φειδωλότερον). τί ὑμᾶς καλέσω; πρόβατα, ἢ ποιμένας, ἢ κυβερνήτας, ἢ γραπτὰς καὶ γραπτηρούς; πόθεν ὑμῖν ἐπαληθεύω τὰ ῥήματα. ὅταν ἴδω τὴν βύτην ἀξίαν, πρόβατα καλῶ· ὅταν ἴδω τὴν πρόνοιαν, ποιμένας προσαγορεύω· ὅταν ἴδω τὴν σοφίαν, κυβερνήτας στομάζω· ὅταν ἴδω τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν βύτινην, γραπτὰς καὶ γραπτηρούς [ὑμᾶς ἀποκαλῶ]" λέγω. ὦ πόνος, ὦ πρόνοια λαοῦ. ἠλάσατε δὴ λύκους, καὶ οὐκ ἀμεμνήσετε. ⁘ ταῦτα ⁘ μὲν ὑμῶν καθ' ὑμῶν γεγόνασιν, οἵτινες ⁂ πόλεμον τῷ πλοίῳ κατεσκεύασαν. βοᾶτε ἔξω ⁂ κλῆρον, καὶ ἄλλον κλῆρον τῇ ἐκκλησίᾳ. τίς χρεία βοῆς; ἀπῆλθον καὶ ἀπηλάθησαν, μηδενὸς διώκοντος ἐφυγαδεύθησαν. οὐ κατηγορῶ αὐτῶν δὲ θέρος, ἀλλὰ ὃ σωτειδός. Εἰ ἐμοῦ σωτείδισέ με, ἐπαινέγκαι δὲ: ⁘ μὲν ἡμῶν καθ' ἡμῶν γεγόνασιν· ⁘ μὲν ἡμῶν τὸ πλοῖον κυβερνῶντες τὸ πλοῖον καταπονήσαι ἠθέλησαν. ἐθαύμασα ὑμῶν τὴν σιωπήν. ταῦτα λέγω, οὐκ εἰς σὰς ὑμᾶς ἀλείφων. σὰς γὰρ τὰ ἐκείνων, τὰ δὲ ὑμέτερα ζῆλος. οὐ γὰρ ἠξιώσατε αὐτὸν αἱρεθῆναι, ἀλλὰ κωλυθῆναι τοῦτο καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, ἵνα μὴ πάλιν ἐπισκύμβρος γένηται. ἡ γὰρ ἀνδρεία ὑμῶν οὐκ ἀφῆκε γενέσθαι ⁂ χειμῶνα, ἀλλ' ἡ γνώμη ἐκείνων ὁ κλυδώνιον εἰργάσατο. ἐγὼ δὲ, οὐ τῷ τέλει, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ ἐκείνων λογίζομαι. αἰδέσιμος ἡσυχασηρίῳ πρεσβύτης, δήμου τοσούτου ἐγκεχαλεσμένος πρόνοιαν, ὀφείλων καταξέλλειν τὰ λυπηρὰ, πύξησας ⁂ χειμῶνα, καὶ σαυτὸν δὲ ξίφος ἤλασας, τὰ τέκνα τὰ σὰ ἀνδρώσας τῇ γνώμῃ, εἰ δὲ μὴ τῇ πείρᾳ. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐκώλυσεν. ὥστε θαυμάζω ὑμᾶς καὶ ἐπαινῶ, ὅτι μὲν ⁂ πόλεμον καὶ τῆς εἰρήνης ἠμορμήσης σκοπεῖτε, ὅπως δὲ τελεία ἡμῖν) εἰρήνη. ὀλίγον ⁂ κυβερνήτην μὲν τῶν ναυτῶν ὁμόνοιαν ἔχειν. ἐὰν γὰρ θάλασσα ζέσῃ, καταπονεῖται δὲ σκάφος. ὑμᾶς κατορθώσατε τὴν εἰρήνην μὲν τοῦ Θεοῦ χάριν· ὑμᾶς κοινωνοὺς ποιήσομαι τῆς ἀσφαλείας. χωρὶς ὑμῶν οὐδὲν ἐργάσομαι, εἶπα καὶ τῆς θεοφιλεστάτης Αὐγούστης. καὶ γὰρ καὶ ἐκείνη φέρειν καὶ μεριμνᾷ καὶ πάμπολλα πίνει, ὥστε δὲ φυτοθήκην μίαν βέβαιον, ὥστε τὴν ἐκκλησίαν ἀκλυδώνιστον μίαν. ἐπήνεσα οὖν καὶ ὑμῶν τὴν σιωπήν, καὶ τῶν βασιλέων τὴν πρόνοιαν. ὀλίγον γὰρ ὅπως αὖθις μέλει πολέμου, ὡς περὶ ἐκκλησίας, καὶ ὅπως περὶ πόλεως, ὡς περὶ ἐκκλησίας. πρόσκαλέσωμεν ⁂ Θεόν, ἀξιώσωμεν ἐκείνου, πρόσθεμείνωμεν ταῖς θύραις· καὶ μή, ὅπως ἐλύθη τὰ δεινά, χαυνότερον γνώμεθα. ὀλίγον τοῦτο ἕως τῆς σήμερον εὐχόμεθα λυθῆναι τὰ δεινά, καὶ ὅπως ἐλύθη τὰ δεινὰ, εὐχαριστήσωμεν τῷ Θεῷ, ὥσπερ τότε αἱρεῖοι, ὅπως καὶ σήμερον σωθησόμεθα. γὰρ τούτων ἁπάντων εὐχαριστήσωμεν τῷ Θεῷ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ἅμα τῷ πατρὶ τῷ ἁγαθῷ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεί, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ψαλμ. ρδ'. ιβ'.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΕΝ ΤΩ ΘΕΩ ΒΑΣΙΛΕΙ

Μιᾷ Νοεμβρίῳ ιγ.

ΑΙΩΝΙΩ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΟΓΟΣ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΣ ΕΙΣ ☧ ΜΕΓΑΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΑΡΧΙΕΡΕΑ, ΚΑΙ ΧΡΥΣΗΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ ΛΙΜΝΑΝ, ΙΩΑΝΝΗΝ ☧ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΝ.

ΑΡΕΤΗΝ ὑδάτων ἐπαινεῖν κελεύομεν, ἀνδρὸς, ᾧ ὁ χρυσοῦς ἐπώνυμον σῶμα, δοκῶ μοι φλογὸς ἁρμάτων ὑπέβασεν, ἢ Μωϋσαϊκὸν θαυμάτων ὑπόδειξιν ἀπαιτοῦμεν· πρέπει ὁ ὑπόταγμα. Τοιοῦτον γάρ, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, τοιούτοις ἵνα τολμᾷ ὑπισχνεῖται, καὶ χρυσὸν ἐξ ὑγιῶς ἐγκωμιάζειν, τὴν χρυσῆν ὄντως γλῶτταν, ὁ κόσμῳ πάντι λύσῃ ἑαυτὴν ἀπατήσασαν. ὅτῳ δὲ μοι τὴν τόλμαν ἐνοδεῖ τὸ ἐγχειρήματος, δοκιμῶμεν τὸ πράγματος, πόθεν τὰ τῆς ἀκοῆς ἀπηρθρῶται σοφῶν, πόθεν κωλύει πηγυιῶν πρεπρίας ἀσφαλέστερον ἀκοῆς φεικτῆς ἢ κινδυνώδους καὶ ἀπατηλοτέρας. τί δεῖ ὅτι κινδύνων ὑμνοῦμεν ὑδὲ ἐπτῆν ὅσων πρόδηλα τὰ τῆς ἀκοῆς ὁρᾶται, σιωπητέον; ἢ τολμήσαι τὰ τι κεδνικόν, ☧ λέγειν ὃν προοιμίων τὴν ἀμαύρωσιν τῆς πίστεως, ἢ τὴν γε χρησιμωτέραν τῶν ἐκείνου καλλάγχνων ἑαυτὸν ἐπαφῆναι τῷ πλάγι τῶν ἐγκωμίων; καὶ τίς ἀγνοεῖ ὅτι τοσοῦτον ὁρᾶται ☧ ὕδωρ, μὴ ὅτι κωφὸν, ἢ δύσκωφον λαλίσαι ἀπειράζεται; ἀλλὰ τὰ λίθους ἐπαφῆναι κραυγῆ πιθανῇ δυνατὸς ὢν; τούτων γὰρ πίστις ἡ πόθῳ φλογὸς ἐλπίσιν αἰσθήσεσι προέχει· καθὰ δὴ καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος γράφων, Πολυΐσχυει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη, φησὶ, τούτοις, ᾧ ἀδιστάκτῳ τῇ προσοικοῦν ἀποκληρώμενη. δεῖ δὲ τὰ τῆς κινδυνώδους μὴ τολμήσεως ἑαυτὸν· τῆς δὲ παρρησίας κεκλῦσθαι προσηκόντως φρονητέον, αὐτῷ τοῦ πόντων τῷ πόντων αἰτίῳ τῶν καλῶν τῷ πατρὶ τῶν φώτων, ἐξ ὃν πᾶσα δόσις δώρημα τέλειον, ☧ νοῦν ἀναθεῖς, καὶ ὕτως ἀρχόμενος.

1 Ἰακωβ. α. ιε.

2 Εἰ μὴ οὖν ὁ μέγας σοφίας ἔχων ἐπιστήμην Χρυσόστομος βίου λαμπρότητος, δογμάτων ὑγιαινόντων βεβαιότης, θαυμάτων ἀστραπὴ φοβερὰ, τῶν ἄλλων πόντων, οἷς ὁ θεῖος ἀγὼν, καὶ τὴν αὐτοῦ μετάθεσιν, χαρακτηρίζεται δυσέρεστος· ἐδόκει τῷ νόμῳ τῶν ἐγκωμίων τῆς κενῆς εὐφημίας, πλοῦτον λέγω, καὶ δόξης, καὶ πατρίδος, καὶ τῶν ἄλλων εὐδοκιμήσεων οἷς οἱ Φεῶντες καὶ τὴν Ἀντιόχου τῆς Κοίλης Συρίας κοσμῆται, πλουσίων ὄντων κατ' ἐκείνο καιρὸν πάντας δουλεύσεις ἀπεδείξαμεν. ἐπεὶ ὃ τὰ μεγάλα τῶν ἐκείνῳ προσόντων καλῶν καλύπτειν οἶδε τῶν σωματικωτέρων ☧ ὄγκον, οὐχ ἧττον ἢ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἢ προσολὴ τῶν

ἢ προσολὴ

ἀγραΐνῳ ὠχριότητι ζῶ αὐταυγείας, εὐλαβητέον τῷ ἀδοξοτέρῳ τοῦ πρεσβύματος, τοῖς τοιούτοις τῶν λόγων ἀπαρχολῆι ἐπαθύσεσι, καὶ ἱτέον ἐφ' οἷς, καθύσον οἴονταί μοι, καὶ προτρυμμήσω. καὶ μοι τοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐν ἀπαλῷ τῆς ἡλικίας τοῦ ἤθους εὐσταθὲς τοῦ μεγάλου φωστῆρος προσέχειν ἄξιον λέγοντι, "μᾶζον ἀπάσης ἐφετῆς ἐργασίας τὴν περὶ τηλικούτων ἀκουσμάτων ἀκρόασιν· ὅπερ καὶ τοῦτ' ἔστιν ὀρεκτόν," τοῦ γνώναι τοῦ κενοῦ λαμπρῶς τὴν κίνησιν. Ἐπεὶ Ἀντιοχέων ἐπὶ παιδοτρίβαις φοιτῶν, διδάσκαλος ἀρετῆς, οὐ μόνον ἤλιξιν, ἀλλ' ἐκ παίδων διδασκάλοις, καὶ ἀνδράσι, καὶ πατράσι, καὶ οἰκέταις καθίστατο, ὃ ἦθος ἀμίμητος, τὴν σωφροσύνην κατοπτριζόμενος, ὑφοποιῶ ταπεινώσει καλλωπιζόμενος, παιδιὰν ὄντως ταῖς τῶν ἡλίκων παιδιαῖς ἐκ τῶν ἄλλων ῥυπασμάτων, καὶ πρὸς τῆς τοῦ θείου λογισμοῦ καθάρσεως ἀποφαινόμενος. μᾶλ' ὁ τοῦ θείου λογίου, ὁ Μελέτιος, ὁ μέγας Ἀντιοχέων ἀρχιερεύς, πρῶτον μὲν τῷ μεγάλῳ διδόντι Ἰωάννῃ, ὕστερον δὲ καὶ τοῖς τότε γλυκυτέροις (ὕπνῳ γὰρ ἴσως ὀπτασίαν αὐτοῖς τὸ θεῖον ἐκεῖνο φῶς, πατερικῶν ἄττα διδασκόντων, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον ἀκούομεν, ἐπαφρίζουσι ζηλωτοῖς) πρὸς τὴν στρεωτέραν μετάληψιν τῶν ἐκ τοῦ λόγου ἐφῶν ὁ Ἰωάννης προσάγει), ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς στοιχῶν, ὃ δεξιωτάτῳ τῆς φύσεως, οἷς ὁ θεῖος φόβος ὀπτανόμενος, ἐπολῶν τήρησιν, σαρκὸς κάθαρσιν, θείαν ἔλαμψιν, τὸ θεολογούμενον, πῶς δὲ τέλος οἶδε χαρίζεσθαι; πρὸ δὲ πάντων τὸν Ἰησοῦν ταπεινώσει ἐκμιμούμενος, ἧς βραχύ τι διήγημα τῷ λόγῳ διδόσθω γνώρισμα. ἀκούετε τῶν παίδων ὑμῖν, ὅσοις κομπάζειν ἔστιν τεκόντων δόξῃ, καὶ πλούτῳ, καὶ γαμεταῖς, καὶ μιμήσασθε. ἵππος αὐτῷ, καὶ σαῖδες, καὶ πολλὴ δορυφορία πρὸ τῶν τεκόντων ἐπεμέλητο, πρὸς τὸν μαθητὴν ἀπιστῶ. ὁ δὲ καταφρονεῖ πάντων. ἔπειθε πάντας τὸν Ἰησοῦν μιμεῖσθαι ταπείνωσιν, τὸν ὠχριῶντα πόδας προσκαταρτίζων, καὶ κυῦφος θραμνόβοτρυς ὅτι τοὐναγγελίου, Ἀμνιὰλ, τὸν παῖδας, Δανιὴλ τῷ λόγῳ ὠθεῖς εἰς πρόβλημα· τὸν ὦ, ὡς δι' αὐτῆς κατορθωθῆ τὰ ὑπὲρ νόησιν θεσπίσματα· ὃ, ὅτι μετά γε τῶν ἄλλων, καὶ τῶν τοῦ Θεοῦ δικαιωμάτων ἡ μάθησις, τὸ τῷ λέγειν, Ἀγαθόν μοι, ὅτι ἐταπείνωσάς με, ὅπως μάθω τὰ δικαιώματά σου.

3 Εἰ τούτοις αὐτὸν ἀγαλακτίσαντος, χρόνος ἔρρει βραχύς, καὶ φθάνει σκηνῶσαι (τοῦτο γὰρ ὁ νόμος τοῦ παιδὸς) τὸν βίου ὃ τέλος. τί δὴ ἡ μήτηρ; ἀνθοῦσα τὴν ἡλικίαν, ἀνθοῦσα τὴν κλῆσιν (οὕτω γὰρ ἐκάλεσε) στεναχοῦσα καὶ στενάξασα εἶπε τὰ πιθήτων κάλλη τὸ ὠχριῶν. αὐτὸ γοῦν τὸ πρὸς ταπεινοῦσθαι μὴ τὰ ἄλλα φερωνύμως ὀπτάσεως, ἀγ πολλαὶ τὰ χρεῖαι ὅσαι ἡμέραι, ἀγὰ πολλῆς ἀγάπης ἐπεμέλησε, μήτηρ ἐκείνῳ ὃ ὄντι τυγχάνουσα, καὶ κείνῳ πάλιν αὖτη χαριζομένη καὶ ἀγαλλομένη· ἡ δὲ τῶν καρπῶν ὠχριῶν τὸ βύσσινον τῶν αἰτίων ἀγαπικμάζει). ἔρωτι δὲ φιλοσοφίας καὶ κάλλους ῥητορείας ἐγείρουσι, τοῖς προφήταις τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ προσφοιτᾷ παιδόταις (Διοδώρου δ' ἐκ τότε, καὶ Ἀνδραγάθου) ἐκόσμα βραχυτάτῳ χρόνῳ στιχηρὰς, ἃ μακρᾶς ἐτῶν καὶ νυκτῶν προϊούσας μόγις ἑτέρους συλλέγοντας, κριτὴς ἀρίστης τῶν νοουμένων καὶ δήμους· καὶ τοῖς μὲν, ὅσα χρωμόν, τὸν φῶφον ὀπικυρῶν, τοῖς δὲ, ὅσα ληρωδιῶν ἢ χασμωδιῶν, μεμυθολόγητο, μακρὰ ἀποσκηπτόμενος.

4 Μετὰ τοῦτο, ὅπερ κόρην ἐκ οἶδεν ἐχθὴν φύσις, ἡνωμένας ἐρῶσα τῶν ἀμείνοσιν, ὅτι τὸν ἐν τῇ μητρὶ τῶν λόγων ταῖς Ἀθλιώσαις διδασκάλοις μετεσπαγεύει· καὶ ἐνθῶδε τὰ κάλλιστα, τῷ δεκτικωτάτῳ τῆς φύσεως, θαῦμοι ἢ ἀσύγλωτος ῥαιδίας, αἰμιμησάμωνος, ἀγὰ πολλοῦ τοῦ θαύματος ἅπασι ἀγγ. ἐντεῦθεν χώραν ὁ φθόνος κατ' αὐτὸν λαμβάνει, τῷ ὑπερβάλλοντι τῶν καλῶν τὸ ἀνδρὸς ἀναρριπτιζόμενος. δηλοῦτω δὲ ὁ τόπον ὁ λόγος, εἰ καὶ κόσμῳ φεύγει ἀγαπεφεγγὸς ὅτι μάλιστα. Ἀθήμιός τις ἱερὰς ἐν Ἀθλιώσαις, ὃς Ἀθλιώσι τότε τοσοῦτον ὅπερ σοφίᾳ θαυμάζεται, ὥστε ἐκ ἐπὶλιν αὐτῷ ποιοῦσι, πρὸς ἐν θαῦμα συνελκυσα. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἀληθοπειθὴς λαμβάνει τὸ πειθόμενον· Ἰωάννης δὲ τῷ πραΰνῳ καὶ ταπεινῷ καὶ μετείῳ τοῦ πνεύματος. φθάνει δὲ τὰ παῖς ἀκμαῖς Δημοσθένους τὸν ὑπαρχον τῆς πόλεως·

Ἰσ. ὠχρὸν
Ἰσ. τὸ χρῶν
Γαλ. α. ιδ.
Ψαλ. ριη. οα.
Ἰσ. ὦ χρῶ.

ως· ἢ, οἷς φιλοῖ σε τοῖς τοιούτοις, ἔρως ἀνάπεισε τὸν ὑπηρέτην πεῖρα γνῶναι τὸν ἐπαφαλλόντα. ἀνθρίζει πάντας, περικαλῶ τὸν Ἰωάννην, ὀκνεῖ καὶ ἀφικέσθαι. ὁ δὲ τοῦτο προσδοκήσας μὴ, προσκαίνει δὲ ποσὶν ἰδίοις. τοῦτο τῷ μὲν Ἰωάννῃ τῷ πιλίῳ μετὰ θαύματος κατά τε βαθμὸν καὶ τάξιν καθέδρας αὐξάνεσθαι, Ἀνθεμίῳ δὲ τὸν ἐμφωλεύοντα
5 φθόνον γυμνοῦσθαι προσκυλίει. ἰδὼν γὰρ αὖθις τὸν Ἰωαννίου λαχόντα πιλίῳ καὶ ὁ ἐπαφρ. καθέδραν, καὶ μηκέτι σχολὴν οἵστε ὢν, διάδηλον ἔφη· κεκμηκότα τὰ ἔθη, ὁρῶ· νέοι νόμοι περιτέθειται τὰ τῶν ἀρχαίων, τῶν σοφῶν, τοῖς ἐθάδων παρανόμια, ξένοις, ἐπήλοις ἀποδέδοται. λανθάνει δὲ ἑαυτὸν καὶ τῆς πάλαι τιμῆς, ἐπαποθυ-
10 θεὶς προδὺς πάντων δικαίου φθόνου τοῦτα εἰπεῖν. ταῦτα προδὺς τὰ ἀδικώτατα δικαίως εἰσαράττεται φθόνου, τῆς οἰκείας γοητὸς ἀπολαμβάνων τὸ γηραλέον. ἀνθρεῖ δὴ καὶ ἐπὶ τούτοις. σὺν ἐλεῷ σέ, φησιν ὁ ὑπηρέτης, ὦ Ἀνθέμιε, φιλοσοφία μεγαλαυχήμονι, ὥσπερ ἕνα τῶν ἐκ τοῦ δήμου, ἢ τῶν ἐν ἀγορᾷ σοῦ θηρεύσαντα ἐλάττονα, ἢ τῶν ληστευομένων, οὕτω σοὶ βοᾷ καὶ θορύβῳ δικαιοκρατῆσθαι. πολλὰ γὰρ, οἷς ὁ Ἰωάννης τιμᾶται καθέστηκεν ἄξιος, ὅτι Σεκουνδοῦ τοῦ μεγάλου στρατηλάτου υἱός, οὐκ ἐκ τοῦ πολιοῦσθαι ἐπηκόοις τοῖς μαθήμασιν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡμετέρας ἀ-
15 νάγκης τὰ τῆς ἡμῖν καταδέξατο· καὶ μὲν γε πάντων ἡ ἐπιφορτικωτάτη τέχνη αὐτῷ αἰτία ἐξ ἐναντίου. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ ὑπηρέτης. τί δὲ ὁ Ἰωάννης; τῷ παρόντι τὸ δίκαιον κεκασμένος, πρὸ τοῦ μὲν ἐπαπολογεῖται, οἷς Ἀνθέμιος ἐπεμέμψατο ἔπειτα τῆς Ἰησοῦ μαθητείας, καὶ οἷς ἐκείνη παρρησιάζεται· δὴ βραχέων αὐτοῦ ὅλων εἵνεκα δηλαδὴ, ὑπικροτεῖται παρὰ πάντων. καὶ ἵνα ἰδεῖν τῷ ὑψηλῷ τῶν λόγων Ἰωάννου, τῇ ὑπερβαλλούσῃ τοῦ ἁγίου
20 στωμυλοπαράπλοια πνεύματος· ὥστε εἰπεῖν ὁρῶντα τὸν ὑπηρέτην, ἀληθῶς τῆς Ἑλληνικῶν παιδείας ἡ χρησιμωδῶν διδασκαλία πάντα ἀσύμφωνος, τῶν μὲν δοξομυθουμένων, τῶν δὲ τῷ ἐναντίῳ ἐκείνων πορθουμένων. στωμυλοπαραμυθεῖται τούτοις ὁ Ἰωάννης, καὶ ὧν ζέοντι τῷ κινουμένῳ πνεύματος, δημοσίᾳ παρρησιάζεται τὸ εὐσεβὲς, σκληρύνει τὰ ἑλλήνων, καὶ τοῦ αὐτῶν θεοὺς τε καὶ
25 δαίμονας, Κρόνῳ καὶ Διΐ, καὶ Ἀθηνᾷ καὶ Ἀπόλλωνι, καὶ ὧν λοιπῶν τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν ὁρμαθῷ, ἑρπετῶν τε καὶ θηρῶν, καὶ τῶν ἄλλων κωφολάλων, τῷ σκήπτρῳ ἀξίᾳ τῶν σοφιστῶν παρασκευάμενος, ὧν καὶ ⟨Ⓦ⟩ λόγοι (λέγων) ⟨Ⓦ⟩ αἰθέρα μολύνουσι. ἵνα δὲ ἴδῃ; ὁ ἀληθινὸν φῶς προσίσθησι κηρύττων τῆς ἁγίας τριάδος, τῆς ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα, τῇ μιᾷ θεότητι τρισυποστάτως καὶ ἀνάρχως καὶ ἀϊδίως θεοσεμνύνῃ τοῖς Χερουβικοῖς, καὶ προσκυνουμένοις. ταῦτα μὲν ὁ Ἰωάννης. ἐχρήσαντο δὲ, ὅσος τῆς τῶν χερουβικῶν μοίρας ὅμιλος· ὅσος δὲ ὁ τῶν Ἑλλήνων, ἀπλῶς ἔχον, ὠργίσθησαν. βραχὺς ὁ λόγος, καὶ ὁ ὑπηρέτης στωμαπάγεται, παύεσθαι τῶν θεῶν κωμῳδίας τῷ Ἰωάννῃ ἐγκελευόμενος. χώρα τῷ λέγειν Ἀνθεμίῳ πάλιν. καὶ προπετὰ μὲν τοῦ θώπας τῶν λόγων καταχεῖ δὲ ἐπαφρ. ἀχῶ· ἀδολεσχεῖ δὴ, μακρά τινα κατά τε Ἰωάννου καὶ τῆς ἐπαφρ αὐτῷ θρησκείας ἐκφύσα λεσχηνευόμενος, ὅσα τῷ θρησκευτῇ τῶν τοιούτων εἰκός. οὕτως εἶπεν· ἀλλ' ⟨Ⓦ⟩ βασιλεύοντες, ἀντέφη ὁ ὑπηρέτης, ἀφ' οὗ Χερουβῷ
35 στωμεζάξαντο, ὑψώθη τὰ τῆς βασιλείας αὐτῶν, ἀπὸ πατροῦ τῶν χερουβικῶν ὑπιδόντων εἰς πλάτος, οἷς κἀγὼ κεκοπώκησα καὶ εἰς ὃ δῆγμα. πάλιν οὖν Ἀνθεμίῳ τούτων ἀκούσαντι κημὸς καὶ κατήφεια. καὶ δέχεται ⟨Ⓦ⟩ λόγον ὁ Ἰωάννης, καὶ ταῦτα προσίσθησιν, ἀψευδὴς, λέγων, Ω ἄνδρες, ὁ ὑπηρέτης. οὐ γὰρ πὶς ὅστις τόπος ἀπ' ἄκρων ἕως ἄκρου τῆς οἰκουμένης, οὗ Χριστὸς οὐ τιμᾶται καὶ σέβεται. εἴ πὶς φιλοπόνων ἐθέλοι μαθεῖν, ἴσως τὰ περὶ τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀποσκιρ-
40 τησάντων Ἰουδαίων, ὅπως κεῖ τιμῶ ἐκ νεκρῶν Χριστοῦ δικαιώσιν, ὁ Ῥωμαίῳ πολιορκούμενοι δέρατι, εἰς τοσοῦτον τρισμὸν ἦλθον, ὥστε τὰς τῶν ἰδίων νηπίων σάρκας φαγεῖν. ⟨Ⓦ⟩ ποίῳ ἐμοὶ πειθόμενοι, ἰδοὺ ὁ βαπτίσας, προσέλθατε πρὸς αὐτὸν, καὶ βαπτίσθητε. ὅπου δὲ πὶς τῷ θείῳ ζήλῳ καὶ φόβος ἔπεσθαι πέφυκε, φοβεῖ καὶ τύπτει αὐτὸς ὁ Ἰωάννης. οἷς γὰρ ὃ ῥᾳστωνοῦν τῆς γνώμης τῷ χρόνῳ πολιορκεῖται φρονήματι, καλὸν καὶ ὠφέλιμον ἡ τοῦ φόβου

πρέσηκεν δὴ τὴν ὑποφοράν. Φοβεῖται τοίνυν αὐτὸν ὁ ζηλωτὴς ἐκεῖνος Ἠλίας, πάλαι λέγων· Εἰ μὴ πείθεταί μοι καὶ ζῶντα συμβουλεύοντι, ἰδοὺ ἀναφέρω τοῖς βασιλεῦσι, καὶ σφαγήσεται ἀποθανεῖται. κρείττων γὰρ θανάτου ζωῆς βλασφημούσης Θ ζωοδότην, ἀναγκαῖόν τε ἐστὶ τὸ ἀμελεῖσθαι κωλῦσαι καὶ πεῖσαι, ἃ τοῖς μὲν ἐμοῦσι δὲ ἀθανατίζουσιν ὑπερείχοντα πέφυκεν. ἐπὶ τούτοις Ἰωάννου παῤῥησιαζομένου, Ἀνθέμιος αὐτομίσει μὲν καὶ Χειτοῦ χαλεπῶς, πίστει δὲ χαλεπώτερον. ἤδη γὰρ τὸ μανὲν οὔπω τόμα τῆς καὶ Χειτοῦ βλασφημίας ἐπαύσατο, ἐκ πρώτης πρωΐματι ἀκαθάρτῳ βληθεὶς ὁ Ἀνθέμιος, τὰ τῶν δαιμονιώντων πάσχει, φείκλω καὶ φυγλῷ ἐμπαιδᾶται τοῖς ὁρῶσιν. εἶτα τί; δυσωπεῖται ὁ Ἰωάννης, καὶ τὸν Ἀνθέμιον καὶ ὃν πάλαι εἶδεν ὄντα, καὶ χειμαῤῥοῆς ὑψηλοτέρας, μὴ Θεοῦ ἄλλου τινὸς πλείω τοῦ Θεοῦ τῶν χειστιδιωκτῶν, δημιλήσαντα, ἐλθόντα τοῖς πάθεσιν ἐργάζεται. καὶ γνόμενος ἐν ἐκστάσει, δαιμονᾷ μὲν ἄπρωτα δὲ ἀληθῶς τῆς μεταβολῆς· βαπτίζεται δὲ τὸ δαιμόνιον πρωτοκτίστῳ· καὶ ὅτε χειροῦται καὶ τὰ πλήθη βαπτίζεται. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀκουσάντων ἅπαντες, ὑοὶ φωτὸς ἀναγνωσθέντες δὲ θείῳ βαπτίσματι. κοινὴ πᾶσιν ἐστέλλετο εὐφεστώσης καὶ χαρᾶς ἀγαλλίασις· ὡς ἔργοις αὐλοῖς ἐκεῖνο καθορᾶν δὲ ἀδύνατον, Ὡς εὐφραινομένων πάντων ἡ κατοικία ἐγένετο. Ταύτης τῆς εὐφεστώσης ὁ πρόεδρος Ἀθανάσιος ἠγήσατο Θ ἄγιον· εἶτα μαθών, ὅτι τὸν χειροτονίαν τοῦτον γνώμῃ ποιήσαι πρωταγωνιστήν. καὶ γοῦν ὁ Ἰωάννης, λάθρα ἐκφεύγει, καὶ τῇ πατρίδι ἑαυτὸν ἀποδίδωσιν.

Ψάλ. πε. ζ.

Ὡς δ' ἤκουσεν "ἐπῆλθεν Ἰωάννης ἀπόπτωσιν γῆς, ἐκφέρει τοῦ χρόνου φθάσας, ὁ τὸν ἐπὶ τέλει ἀνθεῖν ἀρχὴν προβάλλεται, ἐκτὸς πρὸς τοῖς δέκα τὸν πλείω ἀγόμενος ἔτεσιν, ἐν οἷς ἐκαρτέρησα Θ Ἰωάννου Μελέτιος ὁ μέγας πρόεδρος, πείθει τὸν πρὸς αὐτὸν ποιεῖσθαι συχνότερον ἄφιξιν. ἔνθα δὴ λέγεται τὸν συμφοιτητὴν, Θεόδωρον, Θ ὕστερον Μοψουεστίας, καὶ Μαξίμου Σελευκείας, πᾶσαν τῆς "χρηματικῆς καταλελοιπότας, τὸ λιτὸν δὲ μονότροπον βίον ἐλέσθαι. ἐστέλλετο δὲ μεγάλῳ Βασιλείῳ, ὃς ἐπ' αὐτῷ Μελετίου ἐκόντος κεχειροτόνητο, φιλίως ἄγαν συνάπτει, καὶ τοσοῦτον, ὥστε δὲ πρὸς ἀλλήλους γνησίῳ τῷ φίλτρῳ μὴ αὖ "'' ἄλλῳ τινὶ τῶν ἐκτὸς ἐνθάδων πρεξισθῆναι. ὥσπερ γὰρ ταῖς τεχνίταις αἱ ἁρμονίαι συνάπτουσι· καὶ τοῖς ἐν ὀργάνῳ φωνῆσιν ἰσοπαχῶς κινουμένοις καὶ συνάπτουσα ταύτης τῶν συνόδων ἀσύγχυτος· καὶ μᾶλλον εἰπεῖν, ὥσπερ ὄψις τὸ φῶς, καὶ φωτὶ τὸ ὁρᾶσθαι [ὄψις] συνημμένως ἀνιμπλέχει· καὶ νοῦς πρὸς ψυχὴν, καὶ ψυχῆς πρὸς νοῦν καὶ συγγένεια γνώσιμος· καὶ, ἵνα οἰκειότερον εἴπω, καθάπερ τὸ πνεῦμα πρὸς τὸ ἅγιον γλωσσῶν τοῖς μαθηταῖς τὸν λόγον γνωρίζοι συνάπτει· οὕτω καὶ τούτοις. Θ γὰρ τὸν πνεύματος πνεύματι συναρμοληθύμενοι, μίαν τὸ Κυρίῳ ἀγάπης ἀπηρίθμησαν σύμπνοιαν. Ἀλλὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης Θ συνώδισμοι, οἷος ὡς εἰπεῖν, ὁ λόγος ὧδε πρέπει. Βασίλειος ὁ Θ μοναδὰς ἤδη πρωταληφῶς βίου, συνῆλθε Θ Ἰωάννῃ· ἀνῆλθεν ὁ τοῦ μητρῴου πόλου πάλαι λόγος πολύδακρυς. ἐπεὶ ὁ τῆς συμπαθοῦς καὶ ἀληθοῦς ψυχῆς καὶ σοφίας σάκκος, τοσοῦτον ἔργον δακρύων πολλῶν καὶ λόγων μακρῶν τῆς μητρὸς, καὶ χαρείας ἀναγκαίως ἐπαρθένου, τέως ἀνθέλκεται, καὶ τῇ μητρὶ καὶ ἄκων ἑαυτὸν ἐμπρέπει, πειθεὶς πρὸς τῆς ταύτης ὀξύδου μὴ ἀποκείρασθαι. μητρῴαις τοίνυν οἰκονομίαις ἐκαρτέρουντος Ἰωάννου, Ζιλῶν ὁ πίσχηπος ἐξ Ἱεροσολύμων ἐπῆλθε, καὶ ἀναγνῶναι τι ὧν λαῷ τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀντιοχέων Θ Ἰωάννῃ καθίστησι. τότε δὴ φασὶ τὸν καὶ Ἰουδαίων αὖλιν ἐξ αὐτοπάθειαν λόγοις, τὸν τοῦ τῆς οἰκείας ὑδρομίας ἀνένδοτον πρὸς τὰ κρείττω βίου καὶ λόγου ἐκφυλάττοντα. μὴ τοῦτο, χαρὰ ἡ μήτηρ Θεοῦ πρωθεῖσα τὸ πνεῦμα, ὧν ἱερῷ παιδὶ τὸ ἐλευθερίου χαρίζεται. ὁ μὲν δὴ μέγας Δαβὶδ τὸ δίκαιον καὶ τούτοις χαρακτηρίζων, Ἐσχόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησι, Φησὶν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς Θ αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ὁ δὲ Ἰωάννης τῇ μητρὶ δεόντως ἀποδοὺς τὸ ὑσίμου, τὸ μόνον Θ ἀπόντα πλοῦτον, οὐ μόνον σκορπίζει καλῶς, οὐδὲ ἀφοσιούται κάλλιστα ὧν Θεῷ· ἀλλὰ καὶ τὸν πρὸς τοῦτον γνωστοὺς καὶ φίλους

Ψάλ. ριε. η.

ἵσ. πίσχηπ

ἵσ. ἐπιβάλλει

ἵσ. χρημα-τιστῶν

ἵσ. πρ

ἵσ. ἄλλο τ

Πρεξ. β.

φίλους ἢ ἐδὲ ἄλλως στυγήτος πόθον ἐν δὲ τῇ ἀμοίρᾳ ἡμῶν, τῶ ἀληθοῦς ἐξήρτηται, καὶ μόνου μὴ ἐξαρρέοντος ἔρωτος· ἢ τὸν μετὰ δὰ βίον, ὁ καὶ πρὸ τούτου μονόζηλος, εἴπερ τις ἄλλος, ἐπιδυσάμωνος, ὡς ἀρλιβίτι ἀρξάμωνος, φεύγωσι εἰους ἑαυτὸν ὑπιδίδωσιν, ἴσαν ἡμέραν, Τοῖς ἐμ πρόσθεν, καὶ Παύλου, ἐπεκτεινόμωνος. ὁρώμωνος ὃ Ἰουδαῖος, τῷ πρόσθεν τῷ ἀδελφῶν πρὸς ἀναδέξασθαι, ἢ ὡποῖ ἀνέχε). ὅσους ὃ ἢ ζήλους πάσης ἀγαθοεργίας ὁ θεῖος ζηλωτὴς ἐστὶ ἀσκητικοὺς συγγραφόμωνος, πρὸς δίδωσιν. ἀλλὰ τί ταῦτα, καίπερ μεγάλα τυγχάνοντα, πρὸς τὰ μέλλοντα; ἢ ὡς πρὸς αὐτὸ φήμη στυγνοῦν ἀπομάται πρὸς αὐτὸν ἀσυμέτως ἰωάννας ἐν. αὐτὸς ὃ, οἷά ὡς ἀέναος κρουνὸς, τῆς ἐξακρίσεως τῶν γραφῶν τὸ ὕδωρ βλύζων ἀνεπιβόλωτον, τοῖς πᾶσιν ἐδαψίλευσε. ἢ ἵνα ὁρᾷς ἀπομάται, πρὸς ὅσοι δ' φλυγμῷ, τῇ σοφίᾳ ἢ δι' ἑρμηνείας τῶν θείων λογίων διεξηραίνοντο, ὥσπερ ἀγέσι τοῖς βίβλοις τὰ τότε σαφῆς ἢ διεμφῆς ἑρμηνείας ἀρυομένοις, καὶ πρὸς τὰ εὐγνωμοσύνας χαίρειν ἐποιεῖτο τρέφοντας. Φιλιπ. γ. ιβ.

Ἐντεῦθά μοι γλυκυμόφω σιγᾶν πρὸ τοῦ μήματα. κριτὴς γὰρ τῶν ἐμῶν, ὁ συνείδησις. Τίς ὃ λόγος τῆς σιωπῆς; ὅτι μεγάλων ἐστὶ δεῖν ἀνακύπτει πραγμάτων διήγησις, ὧν τὰ παράδοξα διηγεῖσθαι ἢ ἀξυμφῆ, ὅσον ἄξιον, οὐχ οἵός τε ἐγώ· πλὴν, ὅμοι κατ' ἀρχὰς ἐν πρὸ οἰμίοις, ἢ αὖθις ὑπισχνοῦμαι. καὶ μοι συγγινώσκετω πρῶτον μὲν ὁ θεῖος ἐστὶ μήρ, ἢ τῆς θείας θυμολαγχνίας μιμητὴς, ἢ ἐπιμητὴς· συγγινώσκειτε ὃ ἢ ἡμῶν ὅσοι τῆς αὐτῆ φιλοσοφίας ἐπαινέται ἢ τυφηταί. 6

Μακάριος εἶ Σίμων, ἐν θυγατρὶ εἰσάγε), φωνὴ ὃ αὕτη Χριστοῦ πρὸς τὸν μέγαν ἐν ἀποστόλοις Πέτρον· ἢ ἐπὶ δυσπίστων Χριστοῦ ὁ ἄλλος μαθητὴς μάρτυρη), ἐν ὅσα τῶ μακαρισμοῦ μὴ ταῦτα, ἐν τῷ ἐν ἀμφοτέροις ἀποκαλύψιων, καὶ τέλος, αἱ κλῆς τῆς οὐρανῶν βασιλείας. ἆρ' οὖν εἰ γε τῆς ὁμοίας τιμῆς ἐν δόξης ὡρῶτο καὶ ἐστὶ ὁ Ἰωάννης ἠξιωμένος, ἐν ὃ" (ϖ εἰ) ἢ ὀνομάζεσθαι τῆς μακαρίας ἐκείνης τῶν ἀποστόλων ἀξίας ἢ τάξεως ἴσος ἁσίος; οὐδαμῶς. πῶς ἐν τίνα τρόπον, ἤδη ἐρῶ. Σιωπῶ Ἰωάννη Σύρος τὴν πρεσβείαν, Ἡσύχιος τὸν νόμα, τοσοῦτος ἐστὶς ἀρετὴν, ὥστε κατηξιῶσθαι αὐτὸν ἢ τῆ μεγάλου δώρου τῆς θείας πρωγνώσεως· οὐ τῆς ἀναστροφῆς ἐν τῆς ἄλλης ἁγιότης ἐμιμεῖτο τὸν στομοστόμφω. τότῳ ποτὲ τῷ γέροντι πρωσευχομένῳ δύο τινὲς ἄνδρες ὁρῶνται λευχείμονες, πρὸς αἴτης ἔνθα ὁ Ἰωάννης πρόσκυνετο, ὧν ὁ μὲν τόμον γεγραμμένον, ὁ ὃ κλῆς ἐπεφέρετο. ὁρᾷν ὃ ἐν τούτοις ἰδόντα πρόσκυνῆσαι τὸν Ἰωάννην· ἐδὲ ὃ εἰπεῖν, θαρσεῖ, ἐν μὴ φοβοῦ. τὸν ὃ διερωτῆσαι ῥήματι, ᾧ ἐδὲ χειρὸς καλοῦμεν, ἵνες αὖ εἶεν, ὅτι κατηξιώσατε πρὸς τὴν ἐμὴν ταπείνωσιν ἱκέσθαι; ἢ ἐδὲ αὖθις εἰπεῖν· Μὴ φοβοῦ, αἴρε ὑπομιμνῆσκω, νέε Δαυὶδ, Δαν. ι. ια.
ἐν ᾧ σκηνοῖ ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον. βασιλεὺς ὁ μέγας Χριστὸς, ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος, ἀπέστειλέ σοι χαρᾶς ἀγγέλους ἡμᾶς· χαρᾶς, ἧς ἀπολαύσουσι πᾶσαι ἀφ' οὗ αἱ τῆ Θεοῦ ἐκκλησίαι. ταῦτα εἰπεῖν, ἢ ὑπιδοῦναι αὐτῷ (ϖ μὲ (ϖ τόμον, (ϖ ὃ ταῖς κλῆς, ἐπιφωνῆσαι, ὡς ἐγὼ μὲ Ἰωάννης, ὁ ὑπιπεσὼν ἐν τῷ μυστικῷ δείπνῳ ἐπὶ τῆ Χριστοῦ, κἀκεῖθεν τὰ τῆς θεολογίας ἀρυσάμωνος νάματα· ἐγὼ ὃ Πέτρος, ὁ (ϖ Χριστὸν ὑὸν Θεοῦ ὁμολογήσας. Θεὸς ὃ καὶ σοὶ τῷ ἐμῷ δίδωσι ἐξουσίαν· ποίησον οὖν πρῶτα, ὅσα ἐντέλλομάτ σοι. μυσταγωγήσαντες τὸ αὖθις τὰ θεῖα ἐντάλματα, ἢ τῆ ἐπολυσομένων πολέμων αὐτῷ ἢ θλίψεων, αἳ πολλαὶ τοῖς δικαίοις πρὸς γίνονται, τῷ ἐκβασιν πρὸς εἰπόντες, τέλος πᾶν μῆνος αὐτὸ κατασφαγισάμενοι, ἀσπασάμωνοί τε, ἐν θαρσεῖν ἢ ἰσχύν ἐπιφέροντες, ἀπίασι. ταῦτα ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ὑπὸ τοὺς ἰδών, ἢ ἀκούσας πρεσβύτης, καθ' ἑαυτὸν ἐξεπλήττετο. τῶν ὃ βλεπόντων οὕτως αὖθις, τῷ αὐτῷ πυθανομένων, ἔφη· Μυρίαι βασιλέως, ἀδελφοὶ, θριαμβεύειν, ἢ Θεοῦ καλύπτειν πρόσταγμα, τί ἴσον, μᾶλλον ὃ ἢ πλείω κίνδυνον ὑπιφέρει. ἐν ἐξάμωνος, ὃ πρῶ δίηλθε τὸ σωτηρίας· ἀσφαλισάμωνός τε αὖθις μὴ γνωσθῆναι ταῦτα τὸν Ἰωάννην, θαμβεῖ τὸ ἀκουσάντων ταῖς ἐξαιρίας ἐπλήρωσεν. ὁ ὃ Ἰωάννης τῷ καὶ ἐδὲ ἀσκητικοὺς στυγνοῦ ἀπέλαυσε λόγους. ἐν-

πεῦθεν

πεῦθεν αὐτῷ πρὸς ἀκρώρειαν τῆς βασιλικωτάτης τῶν ἀρετῶν ἀνίσιτι πρεσβείας, καὶ τὰ θράση τῶν παθῶν ἐκποδίσαντι, θεόθεν ἡ κατ' αὐτῶν ἐξουσία παραδίδοται, τὸ ἀδεκαστότερος τοῦ τῇ ἀνέσθαι συνεπικουρία φορεσλησώτος, καὶ ὃ ἐκείνων ἀγελαῖον καθυποζάσαντος. ἀξιον ἦ τῆς περὶ ⟨W⟩ ἀνδρα παρὰ τῶν κρειττόνως καὶ τούτοις φιλονεικίας συνελόντα τὸν λόγον, ὅσον ἐνδέχεται, βραχέα διελθεῖν.

Τοῦ δεσποτικοῦ κεφαπέδου, καθάπερ ἠκούσαιμεν, ἀνάγκη πάντως ἐκεῖ μὲν γυμνοὺς ἐκ πίστεως ἀλάμβανον, τῇ ἀφῇ τὸ σωτηρίου ἀπολαμβάνει· τὸν διδάσκαλον οὖν ἐκεῖ ἀπομιμήσεται. ἐνταῦθα γὰρ ἡ τις αὐτὴ ποσαύτη περὶ ὃ ἡμέτερον ἀληθοῦς συνέχεται, ὥστε τῷ σφοδρῷ τῆς ὀδύνης τὸν τότε ὀφθαλμὸν ἐκπεδῆσαι, τῇ σαγήνῃ ὁρᾶσθαι ἀπαγωγούμενον. ἐκεῖ ἰαθεῖς περισαναλώσας ὅλον τὸν βίον αὐτῷ, περίσεισι ποτὲ ⟨Θ⟩ θείῳ Ἰωάννῃ, ἀνιχνολῶν ἰασθῆναι. ὁ ⟨Θ⟩ λέγει αὐτῷ, τί τὸ σοὶ ⟨Θ⟩ πάθος, ⟨Θ⟩ σκολιὸν τῆς ψυχῆς, καὶ πρὸς τὸν σωτῆρα Χριστὸν ὀλιγώπιστον πρὸς ἐξέτασιν. ὁ ⟨Θ⟩ πάσχων, ἅμα ⟨Θ⟩ λόγῳ ὅλον ἑαυτὸν ὅπῃ τῇ ἀρραγῆ πίστει Χριστοῦ μεταθεὶς, ἀπαλλάττεται τὸ χαυνίσκου τοῦ Ἰωάννου, καὶ τοῖς πεπυθόσι χωλοῖς ὑπάθεις, θᾶσσον, ἢ λόγος, λαμβάνει τὴν ἴασιν. μὴ τοῦτον λεπρός τις τὸ ὄψιν, τὸ μεγίστων τυγχάνων, Ἀρχέλαος ὄνομα, προσῆλθε τῷ Ἰωάννῃ, ⟨Θ⟩ καθὼς Ζαχαῖος ἐκεῖνος πρὸς τὸν δεσπότην, μεγαλοψύχῳ κινήματι πίστεως καὶ σοῦ εἰπὼν καὶ σωθησόμενος, πρῶτον τῇ ἀμορφίαι τὸ λεπρώσεως ψυχῆς ⟨Θ⟩ ῥυπικωτάτῳ τὸ Ἰωάννου λογίῳ ἀπολουσάμενος ὕδατι, μετὰ γε τοῦτο τοῦ φρεατίου ὕδατος, ᾧ ἐχρήσατο ⟨Θ⟩ ἀδελφοὶ, καλούμεναι Ἰλααῖς· καὶ νιψάμενος, θύρεως ⟨Θ⟩ ὁ σῶμα καθαρὸς). εἶτα ᾧ πρώτιστα τὸ εἰς Χριστὸν πίστεως, ἧς ἰῶ αὐτῷ ὁ μυστικῶν ὀπτὴρ ἐκεῖνος σὺμα προσέξεσι, ἀποκείρει· καὶ μοναστὴς ὁσίως, ἀκαρεὶ καὶ τελειόταται. τοῦτο ζηλωταὶ πολλοὶ τῶν τότε καθίστανται, τὰ μὲν ποικίλοι τῶν λογισμῶν ᾧ ἰατρῷ θαυμαίζοντες πραύματα, ἁπλῶν ᾗ ῥᾴστων καὶ ἄφθονον τὴν θεραπείαν ἀποκλεύμενοι. πρωταχοῦ τότε λοιπὸν μοναχεῖα, ἀγάπης πλεονασμὸς, διπλῆς ἀφανισμὸς, ταπεινοφροσύνης περιουσιασμὸς, ἀλαζονείας κατακλυσμὸς, βίος ἀσκητικὸς, λόγος εἰρωνικὸς, βρωμάτων ὑπερφυία, δογμάτων διδασκαλία. οὐκ ἐμὲ ἰδεῖν τότε πόστων οἰνοφλυγίαν, οὐ γέλωτος ἀταξίαν, οὐκ ἐρεθισμὸς, οὐ ζῆλον, οὐκ ἄλλο τι τῶν ἀνιστάχιζόντων νεφῶν ὁρᾶσθαι τὸ νοητὸν ἡλίου μυριόγυας. τῶν ἀπολόντων κεφάλαιον ἐν τῆς Ἰωάννου κηδεμονίας ἡ φιλαδελφος ἐπιμέλεια. τί γὰρ τὰ θαυμαζόμενα; νεῦν μὲν Εὔκλεος ἐκεῖνος, ὃς φθόνῳ ἀχθόλυ θατέρου τὸ ὀφθαλμῶν τὸ φῶς ἀπολέσας λέγεται, πιστεύει ᾧ Χριστῷ, προστιθεὶς, ἀποκείρει). τέλος, θύραθεν ᾗ Ἰωάννου πάλιν ἀπολαμβάνει τὸ φῶς· νεῦν ⟨Θ⟩ ἡ αἰμόρροος ἐκείνη χρόνοις ἑπτὰ ἀμφιτελέσασα, ⟨W⟩ συζυγεῖ πίστει· ⟨Θ⟩ δὲ αὐτῷ δυσωπεῖ μὲν ⟨W⟩ Ἰωάννου, διδάσκεται ⟨Θ⟩ πρὸς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν, ὅτι διαμαρτίας προεχωρήθη κολάζεσθαι. ποίας δή ταύτας; τὴν πρὸς τὰς ἄδεσας ἀπωθεσθαι πίστιν, τὴν τῶν πιπτόντων ἀφεστηκέναι, ἀσθενοῦντάν τε καὶ πᾶσαν ἐρεθελίαν. πρὸς ταῦτα τί δῆτα τὰ πολυειδῆ τοῦ τῶν ψυχῶν ἰατροῦ φάρμακα λέγει, ὁπόσους τὴν αὐθεσπεσίαν προσπεπόηκε; πόθεν ἀμφὶ τοῦ συζύγου μαθοῦσα, καὶ αὐτῷ τὴν διόρθωσιν πίστως ἐπαγγελλομένη, ταχύτατα λαμβάνει τὴν αἴσθησιν τῆς ἰάσεως. τί ⟨Θ⟩ δὲ περὶ τοῦ δυνήμεθα θεοῦ ἐκείνου, ὃς πολλοὺς μὲν τῶν διαβολούντων ποιᾶται καταβρωμα, πολλοὺς ⟨Θ⟩ τῶν ὁμοεθνῶν τῷ δέει φυγάδας ἐργάζεται; ὃ δεσποτικὸν ὅπλον ὁ θεῖος καὶ τοῦ θεοῦ ἐκείνου προβάλλεται στρατηγὸς, καὶ τοῦτο παγκῶν περὶ τοῦ ἀπολλυμένου διαθεισάμενος, ⟨W⟩ φοβερὸν ἐκεῖνον καὶ δυσθεσποκτόνον λέοντα ποιᾷ πρὸς τοῦ πλησίου φανερὸν πρὸς ὃ πρίν θεὸν χαμαὶ βυρεθλιῶντα νενεκρωμένον. τούτῳ τῷ ὅπλῳ καὶ τῷ ἔργῳ διαρρύεται μὲν τὸν ἀληθῆ αἰχμαλωσία τῆς εἰδωλολατρείας· μείζεται ⟨Θ⟩ τὴν ψυχὴν ἑτέραις θεαρέστοις βουλαῖς καὶ ἀποσκηπήσεσιν.

8 Ἐπειδὴ ⟨Θ⟩ τοῦ Δαβὶδ καταμόνας εἶλιαν ἠπατήσατο, ⟨Θ⟩ ἦ φιλαδέλφου θεσπέσιον δυτεφιλονεικὲς πρεσβεύσαντος

πρεσβεικότως

πειθόμενοι δὲ βούλημα, τὸ κατὰ μικρὸν οἰκονομίαν ἀμφοτέρωθεν κάλλιστα ἁρμόσασιν. Εἰδὼς γὰρ ὁ ἱερὸς ἀσφαλέστερον μὲν καὶ ἀταράχον, τοῖς πολλοῖς δοκοῦν ἄτυφον νομιζόμενον· τὸ δὲ κοινωνικόν, τὰ σαρκῶδες μᾶλλον καὶ σφαλερώτερον, οὐκ ἄμισθον, οὐδὲ ἀκερδές, πανσόφως ἀμφότερα κέρδησιν· ὅτε μὲν τοῖς πᾶσιν διαφερόμενος, ἵνα κερδήσῃ πάντας ὁ Παῦλος οὗτος ὁ νέος, ἢ πλείονας· ὅτε δὲ ἰδιάζοντας ἐν γνόφῳ κρυπτόμενος, καὶ καθαρῶς ἐν καθαρῷ συνιπόμενος ὁ νέος Μωϋσῆς, ὁ ψυχῶν καὶ νόων ὁρώντων Θεὸν τομοθέτης καὶ ὁδηγὸς καὶ ἐκμαγωγός. ὁπόθεν ὁ θεῖος ἔρως ὑφηνιάσας, ἀλλ᾽ μέγα τοῦτο ἀγωνισμὸν εἰς πένης ἀπλαίου κατοίκησιν· ὃν ᾧ διετῆ χρόνον ἄυπνος μικροδιγενύσας, ἠρθύνα τῆς θείας γραφῆς, καινῆς τε καὶ παλαιᾶς τὰ βαθύτατα. τῷ δὲ σωματικοῦ τούτου καὶ ψυχικῷ πεθύμῳ μὴ ἐπιδόκησαντος, νεκροῦται τε ἀσωλάγρια, καὶ σὺν νεφέσι ἐν κρύει τῆς ἀμαθείας, καθάπερ λιθώδια καταλαμβάνει τὴν Ἀντιοχέων ἐκκλησίαν. Εἶτα χειροτονεῖται Διάκονος. ὃν οἷς Διατρέπων ὅπη ἔτεσι πέντε, σὺν πρὸς ἱερωσύνης, σὺν πρὸς Σπαγίρειον τῆς λόγους, σὺν πρὸς ἀκαταλήπτου καὶ πρὸς Ἀνομοίους, εἴ τι σὺν πρὸς συνεισάκτων ἐξ συνεπάξατο λόγους.

Ἀλλ᾽ ἤδη δὲ πρὸς τὴν τῆς πρεσβυτέρου χειροτονίαν τῆς μεγάλης Ἰωάννης προσκαλυμμένην, ὁ λόγος ἐν ᾧ τόπον ἀπαγγειλάτω. ὁ Κωνσταντινουπόλεως τελευτήσαντος Μελετίου, προαγομένης δὲ αὐτῇ τότε χαρίεν τῆς τῆς μεγάλης λαμπρότητος καὶ σεμνότητος Γρηγορίου, ᾧ ἐπώνυμον ἡ τῆς λόγης ἦθος, Φλαβιανὸς ὁ τῆς Ἀντιοχέων Μελέτιον Διαδέχεται. οὗτος δὲ συνήθως ἐπαγρυπνῶν, ὁ μιᾷ θείᾳ ὁρᾷ προφητευόμενον ἄγγελον, ἐγκελευόμενον αὐτῷ χειροτονῆσαι ἐν Ἰωάννῃ, νέον ὁ λογῆς σκεῦος λέγων ὡς ἐς αἱ Ἰωσίας· καὶ ὅτι ἰδοὺ ἀποστέλλομαι καὶ αὐτῷ πρὸ τούτου, καὶ ἀκούσεται. ἐφ᾽ οἷ δὴ προαγορεύεται ὁ ἄγγελος ἀπεστάλητο, προσδιηγεῖσθαι μέλλοντα, καὶ ὅσα εἰκὸς ἐν θείᾳ εἰπόντα Διακονῆσαι λειτουργίᾳ. καὶ ἵνα τὰ πλάσματα προφανέστερον ὁ λόγος πρὸς ὃ βουλόμενος ἐλήλυθεν· τοῦτο δὴ δὲ ποιοῦμεν. τῷ μεγάλου καὶ θύματος δὲ ἀρχιερέως Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐμοὶ καθαιρομένου τοῖς ὕδασιν, ὁ πατὴρ ἀνωθεν φωνῇ μυστικῇ τῷ υἱῷ ὃ γνήσιον ἐμφαίνει· καὶ πρόσεστιν ἐν εἴδει τὸ πνεῦμα ὃ ἀσφαλὲς βεβαιοῖ τῆς φωνῆς. δὲ εἰ τῷ τολμηρὸς ὁ λόγος, ἐφ᾽ οἷς ἤδη τολμῆσαι νεανιεύεται, σκῆψιν προφέρεται εἰς ἀπάμυνσιν. ποῖα; ὅ, Ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε· καὶ ὅ, Εἰ ἤλεσε πάλιν· Καὶ γοῦν ὑψίστου πομπῆς δὲ πρός γε τούτων, κατ᾽ εἰκόνα λόγων δὲ καὶ ὁμοίωσιν· καὶ ὅσα εἰς τιμὴν τῶν φυλαττόντων τὰ τῆς εἰκόνος ἡ ἄφθονος χάρις ᾠκονομήσατο. σκόπει μοι δὴ καὶ ταῦτα. ὅτε τοίνυν ἡ ὥρα πλέον τῆς χειροτονίας, τῆς ἀναμάκτου θυσίας πολυμυθίας, πλήθους ἀπείρου καὶ πρεσκότος, ἀνωθεν ἀγγέλων ὑπισχνουμένων, τὸ ὑπισχνούμενον χειρόμενος, καὶ τινὰ σιωπὴν ποιούμενος ἐν χρῷ, τὸ καρδιακὸν σκῆνος γεγενέναι θάλαμον λέγεται· ἄφνω πρόσεστιν ἀστραπὴ λευκὴ καὶ καταπάσα, καθάπερ σκηνὴ ὑπὸ τῷ ἐμῷ Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ, εἰς τιμὴν τῷ χειροτονηθέντος, ἔστι γὰρ τῆς αὐτῷ κεφαλῆς. τοῦτο θαμβεῖ μὲν οὐ τότε πρώτως θαυμάσιος καὶ καταπλήττει, σιωπᾶν ἀκούοντας. θαυμάζει πᾶσα ὁ μόνον ἡ πρόσωπος, ἀλλὰ δὲ ἡ ὑπόθεσις πᾶσα Συρία. ἔθνη πρώτως τὸ τῇ καρδίᾳ τοῦτο, λέγοντες· τί ἄρα ἔστι τῷ Ἰωάννῃ, ὅτι οὐκ προσοιμίων ἐφανερώθη τὸ αὐτῷ ἡ δόξα Κυρίου; οὐκ μὴ οὖν τῶν Ἐρημιτῶν ἡ, ἐφ᾽ οἷς οἰκεῖοι λειτουργοὶ ὁ πρὸ δόξαι ἀνδρῶν, εἰς τιμὴν τῶν αὐτῷ θεσπισίων καὶ δόξαν, οὐρανίως τιμᾷ βασιλεύς, ὑφηνὶς τῶν προσωπάτων ἀπόδειξις. τοῦτο δὲ ὁ λόγος βεβαιοῖ τῷ ἀφ᾽ ὧν κόρον προσανατάσαντες, τῶν ἐξῆς προθυμότερον ποιοῦμεν τὸν διεξαίσιον. ὅλῳ τῆς οἰκουμένης ὁ μέγας ἐμπλησθεὶς ἤδη τὸν προσασίαν προσάτης καὶ κριτὴς ἀποδέχεσθαι, ἐπὶ τοῖς καλοῖς προγυμνάζει. δωδέκατον γὰρ ἔτος αὐτοῦ σας ἐν τῇ Ἀντιοχέων, ἀποστομοῦσι τὸ ἱερατικόν, ᾧ καθαρῷ τῷ βίῳ καθαίρων τὰς τῶν βλεπόντων ψυχάς, λαμπρότητι τῷ λόγου λαμπρύνων, ἀγιάζων τὰς ἀγνοίας ἀπόντων, πολεῖς εἰς τὸ διδάξαι,

ξαι,

ξαι, μέγας εἰς τὴν τῶν ἀκουόντων ὠφέλειαν, ᾧ σύφορον μᾶλλον τὸ ἦθος, ἢ αἰδοῖ χαριζόμενος, τὸ τῆς λέοντος πεποιῆσθαι, ἐν τῷ διηγήσει συμφερόμενος, ᾧ τοῖς νωθεστέροις ἀληθοποιὸς εἰνομίζετο. τίς νῆς, ἢς λόγος ταῖς ἐκείνῳ πρὸς σωτηρίαν ἁπάντων ἐξαριθμήσας ὁδοὺς πλανήσειεν; ὧν τὰ πλάσματα φασὶ μέχρι τῆς νῦν πρὸς σώζεσθαι τὴν Ἀντιοχέων. ἀναγκάζεται ποτὲ πλανᾶσθαι τὸ πρέσβυ ἀνελεῖν ὅπως τὸ ἀκριβέστερον, καὶ χαρίεντως ὡς λαῷ ἐξηγήσασθαι· καὶ μόλις μὴ, βίᾳ γ' ὅμως παιδεῖς, καὶ ἀρξάμενος τὸ λόγου, ἐπαίθησιν ἔχων, εἰς τὸ, πρέσβυ τότε εἰπεῖν, καὶ εἰς Ⓜ βαπτισθῆναι, ὃ ἡ ἀρχὴ· Ἀρα ἀληθῆ ταῦτα συμβαίνει πρὸς ἡμᾶς, πάντας ἐξέστησεν. ἐκ τότε πάντας εἶλεν, ὅπως τοῦτο πάντες οἱ στέρεον καὶ τελείμπουν γεωργίας, τέχνας, ἐξουσίας, δημοσίας ἀπάσας, ἃς οἶδε πολλὰς ἐμπειρίᾳ τοῖς ἀνθρώποις ἡ πρὸς Ⓜ πολύμοχθον τοῦτον βίον πολυειδὴς πρόπτεια. φθάνει καὶ ταῖς ἀκοαῖς Ἀρκαδίου τοῦ βασιλέως ἡ πρὸς αὐτοῦ φήμη· καὶ ὁ βασιλεὺς ἀγάσας τὸν ψυχῶν, ἔρωτι θείῳ καὶ φίλτρῳ τῆς τοῦ θεοῦ χάριτος πρὸς παιδείαν ὑμῶν. ἔμενε γὰρ καὶ αὖθις· ἀλλὰ δεήσεσθε, ἀλλὰ δεήσεσθε· καὶ οὐ μόνον Ⓜ παῖδα ζῶντα, ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἀρετῶν ἀπολέσαντα βασιλείαν. ταῦτα ὡς ἐκ στόματος Θεοῦ διδαγμένοι, καὶ λίαν θαλερῶς ἐπαγόμενοι τὸν διήγησιν, ἐδάκρυσε καὶ Ⓜ παῖδα υἱὸν πρὸς ἁμαρτάνουσιν. ἀλλ' ὦδέ μοι ὁ τοῦ λόγου δρόμος ἦκεν ὅπως τοσοῦτον· ἐστὶ δῆτα γὰρ τῶν τὰ Μαρκίωνος νοσούντων ὁ ἔσπερος λεγέσθω τῆς θείας χρίσεως. ταύτην Ⓖ νοσοῦντες τότε τὸν νόσον, ὃ μὴ ὄφελον πρόρρησασάμενοι πολλοῖς ἀποσύρουσιν, ἤδη λελέξεται· τὸ δ' ὅπως τῆς ὑπὲρ θαλάσσαν αἱρέσεως πᾶσα ἡ πόλις, δεδόσθω ᾧ λόγῳ πρὸς δόξαν τοῦ λόγου. συνενόσει τοῖς δὲ ἀρχὴν τὴν νόσον τῆς πόλεως, καὶ αὕτη ἀφορμὴ τοῦ κακοῦ τῆς προαιρέσεως. τί οὖν ποιεῖ ὁ τῶν ψυχῶν ἀεὶ Θεὸς τὴν σωτηρίαν οἰκονομῶν;

* * λείπει. * *

τοῦ πρόσωπος κώλυσιν· καὶ οὕτω καταβιάζει μᾶλλον ἢ σασιάζον, καὶ γράφει ᾧ βασιλεῖ τὰς σάσεως. βάλλεται τοίνυν ᾧ τοῦ θείου κέντρου καὶ θαύματος πόθῳ τὴν καρδίαν ὁ βασιλεύς, καὶ ἡ σύγκλητος τούτων ἀκούσαντες, καὶ ἔσπαιρε Ⓜ ἱερεῖ σκῆνον σκηνίσαντες πόλεμον, καὶ ὁ ἐπιθυμήσαντες χρυσοῦν ὄντως χρῆμα τῆς Αὐλιόχου λαφυραγωγησάμενοι, τὴν Κωνσταντίνου χαρίζονται. πῶς; ᾧ κόμητι Ἀντιοχείας ὁ βασιλεὺς ἐγκελεύεται, ἀγοράς πομπὴν τοῦ Ἰωάννου πρέσβεις καλέσαι καὶ ὑποδέξασθαι. καὶ τοῦτο δράσας ὁ κόμης, ἐς μίσος τὸν μυστηρίων ἔξω τῆς πόλεως προελκύσας ἀγαθὸν στυγητὸν καὶ φθονήμονα τοῦ Ἰωάννου, καὶ ᾧ ὀξυδρόμῳ ἐφίπτασάμενος, τοῖς ποδοῖσιν ἀποκατέστησεν. ὅπερ ἐν καὶ στυγητέλθυσις ἐκ πολλῶν ἐπισκόπων ἐκ βασιλικῆς φρονήσεως πρασκυνασθεῖσα, σὺν τοῖς ἐπισκόποις καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας ἐκδικος Θεόφιλος. ὃς πρόσωπον τὸν Ἰωάννου δόξαν, φθόνῳ κλαπεῖς, ἠγωνίζετο, τῷ ἀνεπιλήπτῳ τοῦ ἀνδρὸς ἐκπεκόμενος, καὶ πρὸς τὸν χρεστοῖς ἀναδυόμενος· ὅμως καὶ ἦκον ἥπται (νικᾷ γὰρ ἀεὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον) ἥπται γ' οὖν. πολλοὶ τῶν πυρπολημένων τῷ θείῳ ζήλῳ τὸν ἰλιάδα τῶν Θεοφίλου κακῶν γραφαῖς τε συγγραφαῖς οὐκ ἀγνῶς ἐρράψῳδησαν· ἰωπικὰ ὅτε χρωσάμενος ὁ τῆς βασιλικῆς πρωτεύων γυναικωνίτιδος, Εὐσέβιος γ' ὄνομ' ἦν, ᾧ Θεοφίλῳ ἐπέθηξεν, εἰπών· δυοῖν πατέρων ἐκλεξαι· ἢ ταῦτα συγγράψαι, ἢ Ἰωάννῃ χρότον ἦσαι. ᾧ τίνων τολμητῇ τῶν τοιούτων ἡ Εὐσεβίου τῶν λόγων ἀνυ-

γρατθυσαμένη

γραθυσπιδὴ τὴν διάταξιν, ἀφ' ἧς κεῖτος τὸν κακουργοῦντα δι' ἀμφιρρήμων τῶν ὑπιτηδευμάτων, ᾧ Θεόφιλος σφοδρῶς ἤδη λελωβημένος τὸ τελευταῖον λογισμῶν (ὃ προμιῶδες) ἀκροβολίζεται· ᾗ τοὺς μὲν πλὴν χλευασίαν, τοῦ καιροῦ παρατάντος, ὀκτείνει ταῖς χεῖρας, προσκτείνειν ἢ ταύτας κατὰ τῶν χλευαζόντων ὕστερον οὐκ ἐπαρκέσειν. εἶτα μετὰ τὴν χλευασίαν
9 βλασφήσαι παρὰ τοῦ δεσπότου ὁ πιστὸς βασιλεύς, ἅμα πᾶσι τοῖς σὺν αὐτῷ, δι' ἣν τιμῆς μεγίστης λόγους ᾗ πᾶσι τρόποις τὴν δεσποτείαν τιμώμενος. ὁ δὲ τῇ σημειώσει τῆς οἰκείας βλασφημίας ἐφέρετο καὶ διελέγετο, ταύτην πλανηταίαν τίθεται τὴν παίδευσιν ὑπιδεῖς. Αἱ μὲν ἄλλαι τῆς διοικήσεως, λέγω, ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ πόνοις παρεσκηνότες, ἀνάλογοις ἔχουσι καὶ τοὺς κινδύνους καὶ τὰ γέρα· ἱερεῖσι δὲ καὶ παιδιόθεν ὅσος κίνδυνος, ὅσα τὰ γέρα, ὧν οὐ καὶ κακῶς διοικήσαντα, πλήρης
10 πᾶσα συλλογὴ φησὶ, καὶ ἡ παλαιά. δεσμοῦσι τοίνυν λιὸς ὅσαι ἡμέρας τῆς ἀναπτείας, καὶ φείσομαι. καὶ παρεστὼς τούτοις ὁ τοῦ Δαβὶδ καὶ Ναθαὰ, ὁ τῆς γραφῆς, εἰς παράδειγμα. ἀναμιμνήσει τούτοις ὁ πιστότατος βασιλεὺς, συμπαθούμενος ὁ πᾶς ὁ βασιλείας ὅμιλος, ᾧ ποτὲ δὴ, ποτὲ ᾗ διδασκαλικὸν ἐξέτεινε λόγον, ὅπως δίοι πρὸς τοὺς πᾶσιν ὑπιχθρῶν· ἰσοτείαν τε μεγάλου θαύματος, καὶ μνήμης ἀξίου παρέλλετο, φήσας· Ὡς Τίτος, ὁ Ῥώμης ἄναξ,
15 [πολλὰ] πολλάκις τοιοῦτόν τι ἐπελέγετο ἑαυτῷ, λέγων, Σήμερον οὐκ ἐβασιλεύσαμεν, εἶτ' οὖν οὐκ ἐβασιλεύσαμεν, μεγάλοι ἄξιοι βασιλέως ποιήσαντες. ἔτι δὲ τοῦ δεσπότου ᾗ λόγου σημείωσις, ἰδού τις ἀνὴρ δαιμονῶν σώφρων μέσοι ἀπρώτων ἐπιέσει, ἢ ἔκραξεν, ὅτι ὁ σοχλεῶν δαιμόνιον φύλον ἐξεδιάζετο. παρεκλήθη ὁ ἰατρὸς θεραπεῦσαι ὃ πάσχει. ἢ μὴν καὶ θεραπεύει σφοδρότητι τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ τῇ ὑπιτιμήσει τῆς ἁγίας καὶ ζωοποιοῦ καὶ ὁμοουσίου τριάδος, εἰπὼν πρὸς αὐτόν· ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι βλασφήμει ὃ ἧττον, ἵνα μὴ χεῖρόν τί σοι γένηται. τοῦτο ἡ τελειοτέρα ἱερέωσις ἅπασι τοῖς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας καὶ πίστεως.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς ποσοῦτον ἀναπτύξαι τὴν ἀκροατήν· δύσκει δὲ πρὸς ἰὼν ὁ λόγος καὶ 12
τὰ τούτου θαυμασιώτερα. ἀρτίως τῶν οἰκείων τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας ὁ πνευματοκίνητος
25 κυβερνήτης ἐπιλημμένος, ἢ πρὸς τοὺς ἀντιπνεούσας, αἳ πολλαὶ κατὰ τοῦ θαυμασίου πελάγους τὴν ἐκκλησίας, δεινοπαθούμενος λαίλαπας, τί μὴ ᾗ πνεῖ; ποίαν δὴ οὐ καθ' ἡμῶν σωτηρίας οὐ κατήντησεν πρὸς ᾗ δύσιν λιμένα, ᾗ ὅπως βύσσοι τε ἢ πολυόρεκτον ὁ τῶν κεμώνων πλουτίας τόσους ἂν θέρπων θαυμάσιος ἰατρός; φέρε δὴ, τῶν ἐκείνῳ σοφῶς ὑπιτεινομένων ψυχικῶν ἀντιδόσει βραχύ τις μοῖραν λεγέσθω. ἦν γὰρ αὖ αὐτὴ τοῖς χερσὶν ἔχεσιν
30 ἰατρῶν οὐ φαύλη τις σωτηρίας ἐπανάθεσις. ἐκείνος τῇ δίκῃ τῶν ἐλέγχων ἀντιδότῳ (ὕπνον γὰρ ἐκάλουν εἶναι) τὸ σωφρονεῖν χρῆται καὶ τῶν πρεισάντων· οἱ τῶν παραδοσκῶν, τὸ αἱρέσει κακῶν, ἃ συγχρίσει, πλημμέλειαν χείρους εἶσιν. ἐκείνος μὲν ἡ νόσος πόρρω τοῦ ἰατροῦ· τούτοις δὲ ἔνδον τοῦ ἐργαστηρίου τῆς σωτηρίας, ἢ ἐκείνοις καὶ τοῖς ὑγιαίνουσι πλέον αὔξεται πολλῷ πᾶ τῆς ἀρρωστίας· οἷς ὁ σοφώτατος ἰατρὸς, τῷ καὶ μέγαν τὸ ὁμόψυχον παρέδρομον ἐλεγκτικῷ κε-
35 χρημένος, μυστικωτάτῳ λόγῳ διωκάμει, τοὺς τοιούτους λύμης ἀπαλλάξειν. Εἶτα καὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν παθῶν, τῆς πλεονεξίας, ἀνιστορεῖσθαι φασί. ἔπειτα χωρὶς καὶ τῶν βαλανειοκόπων, οἷς συμπεδεύειν τῶν γαστριμάργων τὸ κολάκων ἡ σπιδών. τὸ δίκαιον μὲν τούτους ὁ λόγος ἐπαξίως τοῦ ἰατρεύοντος. ὧν δὲ Θεὸς ἡ χιλία, ἢ ἡ δέξα, πῶς αὖ ἢ ἰαθείη αὖλοι ῥημάτων παραπεία τῶν ἀνθρώπων; οὐ μόνον δὲ, ἀλλ' ἀντιδίκαιται μᾶλλον αὖλοις κα-
40 τηχείας καὶ τοῦ ἰατροῦ στομφάσεως. ὑπιστρέφεται δὲ φιλοδόξους τὸ ἀκρατὲς τοῦ ἰατροῦ· ὅτι δοκοῦσιν ἀπολλύμενοι τοῦ παραπλησίως τῶν ἑκουσίως καμώντων τῷ αὐτοίσιν τῆς παραιρέσεως, ὥστε ᾗ, ὁ αὖλος οὐμενοῦν ἁδαμῶς ἐπίστευτο (πῶς γὰρ οὖν; καὶ Παῦλον, ἐ- Ecp. 13. 8.
πίμυσε δὲ τοῦ καμεῖν στεμόν τε ἢ τίμιον;) ἀπειλεῖσθαι ἢ τούτῳ δὲ πειθοῖ τῆς παρουσίας δὲ πολλοὺς ἢ ἀνακόπῃ. παρὰ πάντων δὲ τῆς ψυχαγωγίας διδακτικῷ τοῦ ψυχαγωγοῦντος

πεφύκασιν

"τρεφόντων ὁ νέος ἐτρεφε σιτοδότης· ὡς πολύτων τῶν ἀγαθῶν τὴν ἐργασίαν τῆς ἐλεημο- χ. τρεφομένων
Ματθ. κε. μ. σύνης, ἣν καὶ ὅ, Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων, ὥσπερ ἐδίδασκε· ταύτῃ τὰ πολύτα ἐφιλοξένουν-
ρος. μιμούμενοι τοσοῦτον ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θείου ἀνδρὸς πρὸς φύλαξιν εἰλκοντο πολύ-
τους, ὥστε τῷ σκορπισμῷ τοῦ πλούτου, ᾧ τοῦτον κολοῦντες, τῶν πάλαι πενήτων ἀπορώτεροι γε-
γονέναι· ὃ ἦ, τέλειον ἐν Χριστῷ, πρὸς στεφανηφορίαν, καὶ τὸ οὐράνιον ἀποκληρώσασθαι θη- 5
σαυρόν· ὑφ' ὧν ὁ τούτων εἰσηγητὴς τῶν καλῶν Ἰωάννης, ὃς τῆς ἐλεημοσύνης ἐπωνομάζετο.
τί γὰρ τοῖς συκοφάνταις, τί γὰρ τοῖς ἀλαζονευομένοις ἐπ' ὄψει τὸ φῶς, καὶ τῷ σχοινένῳ τῆς ὑποφη-
φίας, ἢ γὰρ τοῖς ἀσώτῳ βίῳ εἰς τὸ ἴδιον σῶμα χαλεπῶς ἀμυντηρίοις, ἢ φρενῶν σφοδρὰ τῇ
αὐτῶν ψυχῇ πρὸς πηδήσεσιν ἀπώλειαν, τί τούτοις ὁ μέγας πρὸς στερίσησιν ἰαθῆς; ὁ πολυειδὴς
τῶν ἀλεξητηρίων φαρμάκων, τὸ ἀπαλλαγὴν τῶν παθῶν, τὴν σχεδὸν μετανοίας ἐργασίαν 10
τὴν σωτήριον. ἐὰν λέγῃ ᾧ πρὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλοξενίας καρπόν· ᾧ πολλὰ βεί-
ῃν παιγνιώδεις ἀπέδειξε, δρόσῳ γλυκείᾳ τῶν ἑαυτοῦ ῥημάτων τὴν αὐτὴ τῶν μεσιτῶν ἀσ-
μὲν ἐν πᾶσιν ἔρρωσο, ὅσους ὁ βίος ὁ ἀνθρώπινον σκιάζεται, θείαν ᾠδὴν διηνεκῶς ἀσυμπά- ἴν. αὐ
ζειν ἐγκελεύόμενος.

Ἀρ' οὖν ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ταῦτα μόνον ἐκκλησίᾳ, καὶ πόλει, καὶ πανχώρᾳ, τῶν ἢ μακρὰν 15
13 οὐ πρόσοισται, τῷ πλήθει τῶν πλησίον τὴν σωτηρίαν ἀρκούμενος; διελθέ μοι τῷ νῷ Θράικης
ἅπασης, Ἀσίας, Πόντου, Φοινίκης, Κελτῶν τὰ θυράνοιξα, καὶ τοὺς πέραν τοῦ Ἴστρου Νομάδας
Ψαλ. ιη. ς. Σκύθας. ποῖος ἀποκέκρυπται τόπος τῆς σκηνῆς τοῦ λόγου ἀκτῖνος; σοφὸς. ἥλιος μὲν
γὰρ τῷ μεγάλῳ Δαβὶδ ἐπαίνεται, θαυμαζέσθω, τῷ μεγέθει, τῇ ἐλλάμψει, τῇ ὀξύδρομῳ, τῷ
κατὰ τὴν μαι, ᾧ μὴ ἀποκεκρύφθαι τόπον ἂν ἀπὸ τῆς σκηνῆς θέρμης καὶ λαμπηδόνος. τῶν ἢ 20
τοῦτο καλῶν τὰ ἐξαίρετα, τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος, πολλῷ τῷ πρόσω τῆς ἐνεργείας, ὃ διάφο-
ρον ἀπιωνέγκατο· καὶ τοσοῦτῳ πλέον, ὅσῳ διαφέρει τῶν ἄλλως αὐγαζομένων καὶ λογι-
κῶς φωτιζόμενα. ἐπὶ τοῦτο ἐρῶ, ὁμίχλη δασεῖα τὴν ἐμὸν τῶν Μαρκίωνος σκάλυπτεν
ἀναθυμιάσεων, καὶ ταύτην (σοὶ θεῷ φάναι) τῇ μυρσύνῃ τῶν οἰκείων λόγων διασκε-
δάσας ὁ ἡμέτερος ἥλιος, λαμπρὸν καὶ ἐξ τὴν τῆς ὀρθοδοξίας ἡμέραν ἐφήπλωσε. τί μοι τὰ 25
πόρρω λέγειν; ἐρυθρὰ τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησιαστικῆς τῆς διαίτης ὁ σιτηρέσιον, καὶ τὰ κατὰ πρόσω
τῶν ἀναλωμάτων, τὰ τῶν νοσηλείων ἀναπληρωθῆναι διωρίσατο ὑστερήματα. ἐθέλων ἢ τύπον χ. διωρίσ-
ἑαυτὸν διδάσκειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν, ἰδίᾳ μαθεῖν, καὶ Παύλου, ζῆν κοινοβίζετο. ἀλλ' ὅμως μένος
α. Τιμ. ε. ιη. ἀνάγκη τῆς ἐκκλησίας αὐτὸν ἐπιτρέφεσθαι, καὶ σοφὸν ἀπεικός. Ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ
α. Κορ. θ. ζ. οἰκείου μισθοῦ. Τίς ἢ ποιμαίνει ποίμνιον, τῷ γάλακτι ταύτης μὴ σιτιζόμενος; ἢ τίς ἀμπε- 30
λῶνα φυτεύσας, οὐ μεταλαμβάνει τοῦ ἐκ τοῦ καρποῦ; εἰ ἢ μὴ συνῆκεν τινι, ἢ πρόνη-
τον τὸ διακαλύμμενος, τί τοῦτο; ὅλη πρῶτον μὲν οἴου μεταλαβεῖν ἀνέβαλλεν, τῆς κεφαλῆς
ὃ θερμὸν προσβαλλόμενος. εἰ ὅτε γὰρ ὃ ἐκ ῥόδων ἐν ὕδατι, ὃ μόνῳ ἐκρηπτὸν· δεύτερον ἢ
ὅλη καταπεύχων τὸν ἐκ ξύλου ἀσθενείας ὁ σόμαχος, καὶ ταύτην οἰκείαν οὐκ εἶχεν· ὡς πολλάκις
βρωτοῦ μεταλήψει, ᾧ ἀπόλυσις τοῦ σομάχου μηδόλως σπίζεσθαι. οὐ μόνον ἢ, ἀλλὰ καὶ ταῦτα 35
τὴν καθόλου λησμονὴν ἐποίει τῆς βρώσεως. ποῖα ἢ ταῦτα; ἢ τῆς διδασκαλίας φροντὶς, ἢ
τὸ πνεύματι θεωρία, τῆς τοῦ λόγου θεραπείας, τῆς τῶν γραφῶν ἱστορίας, τῆς τῶν χηρῶν κη-
δεμονίας, ἢ ἐπιμέλεια τῶν ἀλλων, οἷς ὁ τῶν ἱερέων πλέκεται στέφανος, ἢ διηνεκὴς μελέτη καὶ
μελέτημα. χρεμί τινες ἢ σαν τῶν καθ' ἡμᾶς φιλόσαρκοι, οἷς ἀεὶ τὸ δαπανᾶν, πεῖσμα δυσὶν ἐλέσθαι 40
ὃ ἕτερον, ἢ ὃ τρέπονται βίον χρεῖς βιοῦν, ἢ χορδὴν ὅτι δυοῖν ἑτέραις γάμοις, ἵν' ὁ θεῖος νόμος ἀ-
νύβριστος μένῃ καὶ ἀσχάνδαλωτος· τοῖς ἐκ τοῦ δήμου, λιτότητος ἐπαγρυπνῶν καὶ δίαιτοις τυκ-
τὸς καὶ ἡμέρας· μυσαχθῇ, οἷς ἢ πρόσοδος ἐπῆρται, καὶ οἴκοις πρόσευχεσθαι· πλουσίοις
α. Τιμ. ς. ιζ. ἀποστολικῶς ἀσφαλίζετο μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μήτε ᾧ ἀδήλῳ καὶ ἀσάτῳ τοῦ πλούτου καὶ ἐλπίζειν
ῥέοντι πλουτεῖν.

Ἀλλὰ

Αλλα ϗ ταῦτα ϲκ πολλῶν ὑπερβαλόμενο ὁ λόγος ϲὸ βεκτὸ διηρθρωτει. ἄρχὴ δέ τις 14
ϲοτοῦ ἄλλη προϵσκε, τοὺς ἰω καλϊσάμϵνα. Τὸν μὲν ἔνδον ϖροϕτως χρὴ ϗ ϵἰκόνι Θϵου
τιμᾶν τὰ μὴ ϕέρων ὁρᾶν ὁπὶ τοσοῦτον ὁ αἰλυκείλμενος τῆς ἀπόνου τϵυϕῆς ϗ ϖλάττης ϲκεί-
νης, προϵσκυλάσατο γλυϵᾶς ϗ τοῦ Θϵου, ϗ τοῦ ϖϵδαδείσου ϵ τῆς τιμῆς ϵὐαρόϵιον, ὄϕει, κϗ
βρώσει, ϗ γωαιχί, ϗ δόλῳ τὸν ἀτιμον ζωὸν ϗ Ⓦ θάνατον τοτϵ μηχανησάμϵνος. ϲκῆϕιος
ϗ τοὺς Ⓦ Θϵοὶ ἀναδύϵται, Ⓦ Ιωὴϵ ἐξωτϵλίμενος· ὁ αὐλὸς μηκέτι ϕέγων ὁρᾶν τὸν ϲκη-
νλησίᾳ ὡσὶ ϖϵδάλϕον ὡϕϵιζόμενον, ϗ ϖᾶ καλλει τῶν οἰκείων καρπῶν, τῶν τέκνων ἀϕρά-
πουσαν, ϗ Ⓦ γεωργὸν τὸν τῆς ϲτολῆς ἀξίαν ϲωτηρωῦσα ϗ τῆς ϵἰκόνος, ϖᾶ ἀποϕα-
τικὰς ἐϖ' αὐτὸν δυνάμϵς συμϖαλαμβάνει, μηχανᾶς ὅσας ϵ μϑοδείας Ⓦ ϗ τοῦ
καλοῦ γεωργοῦ ϵ ποιμένος πόλεμον ἀναρρίπισάμενος. ϵ ὅπως, ἀναλαβὼν διηγήσομαι.
Σαραπίων τις οὕτω καλούμενος, ἀϕανέσι τελῶν, ϗ ἐϖὶ ϖᾶ καλῷ ποιμένι ταπεινούμενος, ϕθό-
νῳ ϖλαβόλῳ ϗ γωαιχὸς ἐπηρεία (δείξει ὃ ϗ τοῦτο ὁ λόγος) δόλιος ὢν ϗ σοϕὸς ϵἰς κακίαν,
" οἰκείως ὃ τοῦ ποιμένι, ϖόντα λίθον, ὃν δὴ λέγεται, κινῆ, μίσους λαβὰς ϗ σκανδάλων ϖᾶ θείῳ 1. οἰκεῖος
αὐεγκλήσεσι ἀρχιερεῖ. ϗ ϖοῖόν μὲν τοιοῦτόν τι ἀρᾶ. Σβυτειανῷ ϖᾶ ἐπισκόπῳ ϖϵσοσυμι-
λῶν, ἢ ὑϕι τῶν ἄλλων ὅσα ἡμέραι ϖλϵῖϵτο, δῆθεν τῇ ϖϵὸς Ⓦ ἀρχιερέα ϑαῤῥῶν ϖαῤ-
ῥησία, καθιζόμενος αὐτῷ διελέγϵτο. οἷα δὴ ϕιλῆ ϵὐ τοῖς τοιούτοις, ϵὐ μιᾷ ποτε μὴ ϵὐεγ-
κὼν ϖᾶ τῆς ἀλιτείας ὁ Σβυτειανός, τῇ ἑαυτοῦ ἀξίᾳ ϖϵσχὼν, ϗ ϖᾶ τοῦ ϖλακόϵτος βαθμῷ, λέ-
γεταί ποτέ τι τοιοῦτον ϵἰπεῖν· ϵἰ Σαραπίων χϵιροτονὸς ἀποθάνῃ, Χριστὸς οὐκ ϵἰλω ϑεώ-
πησε. τοῦτο ἀκούσας ὁ ἄϕρων ϲκεῖνος, ϗ πολὺς ϵἰς κακίαν. ϖλατυνθεὶς δὲ τοῦ ἔπους, ϖλα-
βάλλει Σβυτειανῷ τῷ ἀγίῳ, ἐῤῥόν τε ὄντα αὐτὸν ϗ Χριστοῦ, ὡς ϵἰποῦσα, Αρα Χριστὸς οὐκ
ϵἰλω ϑεώπησε, μάρτυρας τοῦ ἔπους τοῦ σϕοδρὰ ἑαυτῷ ϖροβαλλόμενος. τί οὖν ἔδρᾳ ποιῆσαι
τὸν ζηλωτὴν ϲκεῖνον Ηλίαν, ὦ ϖϵὸς τῆς διηνεκοῦς αὐτῆς; (δεδόσθω γὰρ οὕτως ϵἰπεῖν
μεταξὺ τῶν ἐπαίνων) μεθιῶσα ϖᾶ ἀπαγγέλματι; ἀϕανίσῃσα τὰ μάρτυρούμενα; ϖόῤῥω
ϖᾶ δῆθεν ἐϖ' Χριστοῦ λαλουῦσα ἀποδιωμπήσασα; ϗ τίς δὴ οὐκ ἐπεζήτησε, ϗ κα-
τεμέμϕατο τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ ἄϕρονος σοϕιστοῦ τοιούτων, καὶ νῦν ἑως ἠνοείτο τὰ τῆς κακίας τῷ
ἀνατρόϕῳ τοῦ δράματος, κατακοπέντος τοῦ κριτοῦ ϗ ποιμένος; ϖλὴν οὖν, Καθὼς ἀκήκοα, Ioan. 6. λ.
κρίνω, ϕησί, τῷ βίῳ τούτῳ ϗ τῷ ϑρόνῳ ἐϖ' ἄνδρων ὁ Χριστός· ὃν ὁ μαθητὴς τὸν κρίσιν ἐϊδικον ὑ-
ϖοσὶ ϖοιησάμενος, ἐζήλα τῆς ϖόλεως Σβυτειανόν, ὡς δῆθεν βλασϕημήσαντα. οὐκ ἐπὶ τοῖ-
καῦτα κεκαυτῶσα, Εὐδοξία ὃ ἰω, οὐ ϖλανουῦσα τοιαῦτα ϖαθόντα, ἀραμένη τὸν υἱὸν Θεοδό-
σιον κομιδῇ νηπιάζοντα, τοῦ ἁγίου τοῖς γόνασι τίθησι, ϗ ὁρκοις ὅτι ϖλείστοις ϖειθῆ τὸν ἀρχιερέα
ϕιλιάσαι ϖϵὸς Σβυτειανόν. ὁ ὃ Σβυτειανὸς τὸν μὲν ϕιλίδιον ϵἰϖοκοείζεται, δ ὃ ἀνει-
λον τῆς ἕδρας τοῦ ἀμοῦ ὦ κωδίῳ ϖϵικαλύϖτει· ϗ ϕατείδιον συγκαλούμενος τοῦ ϖοιμένος,
οὐ ϖᾶ τυχούσας ϖλαβολὰς τῷ δήμῳ ἐγκαταστίρει, τῆς ϖϵὸς τὸν ἀρχιερέα ϖαῤῥησίας πόνων
ἀγάπης δ πλέον ϵἰϖοτέμνειν ϖα μηχανώμενος. ὁ ὃ τῶν μὲν κατ' αὐτοῦ ϖλαβολῶν μικρὰ
οὐδὲ ὅλως ἐϕρόντιζε· τῇ ὃ ϖϵὶ αὐτὸν ϕήμῃ τῆς τοῦ λόγου δόξης ϗ τῆς ἄλλης ὠϕελείας,
πόλεις ὅλας ϗ νήσους σωϵισρεῖν ἐποιεῖ ϗ σωϕσέρχαλος. οὐδὲ γὰρ ὁ Ρώμης μέγας Ιννο-
κέντιος ἄμοιρος τῶν τοτε καλῶν, ἀλλ' ϵὐ μεγάλῃ μοίρᾳ τὸν αὐτοῦ ἀποδοχὸν ἐποιεῖτο,
γράϕων αὐτῷ ϗ δὶ ἐπιστολῶν.

Βούλομαι ὃ μικρὸν ὑπερβῆναι, τοῦ μύσου ϗ μυσηρίων τῶν ἀῤῥήτων Παύλου τῇ ϖϵὸς τὸν 15
ἀρχιερέα μωμήσει τῷ λόγῳ καταπτυϕήσων. τοτε ϖᾶ ϑείας ὑπερϖλάσ ὁ τοτων ἐρμηνευτὴς ϗ
ὀξηγητὴς διερχόμενος, λογισμοὺς, ὡς ϵἰκὸς, ἐπαλάντλυε, λέγων· Τίς ἀρα οἶδεν, ϵἰ ἀρεσά
τῷ Θεῷ ϖᾶ τῆς ἐμῆς ἐρμηνείας; ϗ ταῦτα σκανούμενος ἐδεῖτο ϑείας χάριτος ϖϵὶ τοτε
πληροϕορίας· ἰω δὴ ϗ λαμβάνει ταχέως τόνδε τὸν τρόπον. τῶν οἰκειοτάτων τις τοῦ βασιλέως
ϖϵοσκεύει τῷ βασιλεῖ, ϗ θάνατον ἀπειλεῖται· ϗ σκαπέμπεται τῷ ϑείῳ ἀρχιερεῖ μισ-

τῳ, τῆ παρθενίᾳ νυκτὸς πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ὑπ φίλον τῆ βασιλέως, καὶ ἀπαγγείλαι τὰ κατ' αὐτὸν· οἷς ἐδοκίμασε ὁ ἅγιος, ἀλλὰ Πέτρου τοῦτον ἐλθεῖν ἐγκελεύεται. ἡνύξω πρῶτον, συμπράττω ὁ ἱκέτης, εἶτα τῷ ὑποτιμήσειν ὁ Πέτρος ἀπολογεῖται. Εἶτα παρίσταται πρὸς τὸν ὀπτῆνα ἄγγελος, καὶ τίνος, ἣ ὁρᾷ τὸν ἀρχιερέα κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐν θείοις ὑμνοις γεράφοντα, ἵνα ᾖ ἡ τῶν θείων ἐπιστολῶν ἑρμηνεία. ὅτι οὖν δὴ, ὅτι τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο ἀξιοῦται θεάματος. ὁρᾷ γὰρ ὁ Πέτρος τὸν θεῖον ἀπόστολον Παῦλον ἐπικεκλιμένον ὑπαθὲν τῷ θείῳ, πρὸς τῇ κεφαλῇ τὸ ἀρχιερέως, ἣ τὸ σῶμα θέντα τῷ δεξιῷ τούτου ὠλένῳ, καὶ ὁμιλοῦντα αὐτῷ. ἔκπληξις λαμβάνει Πέτρον καὶ ἀπορία, πόθεν ἄρα εἰσεληλύθει ὁ ὁρώμενος (ἠγνόει γὰρ εἴσοδον) καὶ πῶς ἦνεν τοῦτο καρτερῆσαι μικρόν. πάλιν μικρὸν παρισταται καὶ ἅπαξ ἣ δίς, καὶ ἡ αὐτὴ θεωρία. ἐγκαλεῖται ὁ Πέτρος παρὰ τοῦ μεγίστου, εἰπόντος· ὡς οὐκ ἐχρῆν σε εἰδότα τὸν ἐμοὶ προσδοκώμενον θάνατον, ἕτερον παρεισαγαγεῖν τῷ ἁγίῳ. ὁ δὲ πληροφορεῖ τοῦτον, τοῦτο μηδ' ἐννοήσαι. ἐπὶ τούτων ἀναπορουμένων, ὁ κήρυξ πρὸς τοὺς ὀρθρίους ὑμνῳδίας ἀνίστατο τοῖς κρούμασιν. ὑποτύπτει ὑποφρέφειο ἀγγελος, πρὸς τὸν δεύτερον νύκτα τὰς ἐλπίδος ἐπισαλεύων. ἦ ἡ δευτέρα παρῆλθε νύξ, καὶ ἡ τρίτη· ἦ πάλιν τὰ ὅμοια τοῦ θεάματος. τούτοις καταπλησσόμενος, ὑφ' ἧ μέλις ἠρώτησε Πέτρος ἀόρατος θεάσεται ἀπεστάλθαι τὸν ὁμιλοῦντα, καὶ φησι πρὸς τὸν μεγίστου ἐκεῖνον· Ὦ βέλτιστε, Θεοῦ ἀνθρωφάντος, ἀσυδάλης ἀπάσης ὁ πόνος ἀνιώντος. ἴθι τοίνυν πρόσκαλέσαι τὸν Θεὸν βοηθήσαί σοι. ἡμέρα παρῆν, καὶ εἰς μεσημβρίαν ἐλθὼν τὸν ἱκέτην ὁ ἀρχιερεὺς, πληρώσαι εἰ παρεγένετο. μανθάνει τοίνυν παρὰ τοῦ πρὸς τὸν Πέτρου, εἰπόντος ἐπὶ τοῖς τοῦτο, Ὡς ἰδιάζοντί σοι μὴ ἑτέρου τινὸς παρελθούσης νύκτας σπουδὴν μὴ ποιήσασθαι. ἦ, τίς ἐστι τὸν ἁγίου ἀνατρωπήσαντος; ἀρξάμενος ὁ Πέτρος, τῷ μὲν λόγῳ δεῖ πρῶτον διέξεισι τὸν θαύματος· τῷ δακτύλῳ ὑπὸ τὸν εἰκόνος δείκνυται τὸν ἀποστολικὸν προσοίαν πεισθέντος, δεῖ πρῶτον διέξεισι τὸν θεάματος. οἷς βαπτίσας ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ, διέγνω σαφῶς τὸν τοῦ θεάματος· ἦ τὴν πληροφορίαν τοῦ ὀξυτήματος εἰλήφως, εἰς δὲ θεῖον ἀγγελείσιας αἰεπήλ. καὶ πάλιν ὁ ἱκέτην προσκαλεῖται, καὶ ὁμιλεῖ· μανθάνει τε πρὸς ὁ βασιλέα, καὶ πρὸς τὴν πρέσβεων ἀρχὴν ἀποκαθίστα, καὶ τὰ λείποντα τῆς θείων βαπτισμάτων ἀναπληροῖ προθυμότερόν τε καὶ ἡδυκέστερον. τοιαύτη τῆς ἐμῆς διηγήσεως ἡ μερίς. σὺ δέ μοι λέγε ὁ σοὶ λοξίδη, ὁ σοῦ χρυσοπλόκου τριπόδος ὁ δαιμοφόρου, ὁ ἐμὲ διώξας, ὁ τοῖς μύθοις μεγαλαυχούμενος, καὶ τὴν σὰν τῶν δαιμονοφαίνων ὄπα λαιμῷ τῆς σῆς Φοιβαδρίας, καὶ σοὶ χρησμοὶ, σοὶ σὺν δρυοὶ λῆξεις, καὶ Ὀρφέως μυστήρια, σοὶ Τειρεσίας ἐκείνους, σοὶ ἀνιπόποδας, σοὶ συὸς ὑπερτῆς ὑποφήτας. ἐὰν γὰρ λέγῃ τὸν Φοίβου σοὶ ὁ φιλότιμον φιλοτιμοῦντός σε ὁ βύθης, καὶ τὸ προγνῶσιν ἀλλὰ τῆς μαντοσύνης τῆς ἀμώμητος, τὸ δὲ ἀφραγάλων καὶ κριθῶν καὶ λιβαίων ἔπη ἀλλὰ πλίνθων, καὶ λύχνων, καὶ φύλλων, καὶ κύστων. ὁκοῖα δὲ τὰ διὰ σπλάγχνων καὶ δερμάτων εἰπεῖν, καὶ τῶν λοιπῶν παρὰ ἀλλοφόρων ζώων, μηλῶν σοι καὶ ὑῶν καὶ νεκύων μυήσεις τε καὶ προγνώσεις· ὧν ἀπόλοιτο ὡς ἀληθῶς ὁ σμυρνότατος, ἀπιστία, καὶ ὑβρεις ὁ πιστευόμενον. ἄλλοι μὲν ληρεῖτωσαν, ἡμῖν δὲ ὁ λόγος πρὸς ὁ βύθης ἄγειτο. ἄγειτο γὰρ καὶ ὁ βίος ἅπας ἡμῶν, πᾶς ἐκείνου προσδοκίας ἄμφιον. μὴ τοῦτο ἀλλοιώσεται τὴν κατηγόρεις ἡ ἀλλὰ τῆς ἀρχιερέως σωτηρία, τῷ προσφυγεῖν καὶ πρὸς τὸν προτέραν ἀξίαν ἐπανόδος· καὶ φθόνου φλόγες αὖθις ἐξανάλωσαν, λυτρᾶται καὶ τὰ σώσαντος ποιοῦσι καὶ μεμνήσεται, τῆς τοιαύτης λύσης ἀρχὴ ἀλλοίωσιν ἐιρηνικὴν λαβοῦσας ἀλλοκοτον Σαραπίωνα· ἃ ἀλλοιώσει μὲν ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, φεισπίδα δὲ τῶν ἐπιθυμίαν ποιήσεται.

16 Ὁρῶ δὲ τῷ φιλαργύρῳ πάθει πολλοὺς, αὐτὸν δὲ πρὸ τῶν πολλῶν βασιλευομένων τὴν βασιλίδα, τῶν ὁμιλιῶν τὸν χάριν αἱρετιζόντας, πρόσωπικῶς μὲν ἐπείγα δημοσιεύων, κοινῇ δὲ πᾶσι τὸν σωτηρίαν οἰκονομῶν· ὃ ἐπὶ κεκτημένοις ὧν πάθει καὶ τὴν ἀεὶ χαλεπαίνειν ἐποίει

καὶ

καὶ ἀποθηριοῦσθαι. ἤκει γὰρ ὁ λόγος ἤδη πρὸς ὃ κεφάλαιον. Θεοδώριχος ἀκρίτος, ὁ τῶν Γοτθικῶν πατρίκιος, ὁ πλουσιώτατος ὤν, πρὸ τῆς βασιλίσσης ἐπιβουλεύεται. τί οὖν πρᾶττει ὁ ἀνήρ; ἐπὶ Ⓦ χοῖνον καταφεύγει λιμῷ, καὶ σώζεται μὴ τῆς ἀκρίδων ἐπιβουλῆς, σώζεται γὰρ τῶν κρείττων σωτηρίαν καὶ μιμούσαν, ὅπου ἔστιν. Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησι. πῶς; τὸ διδασκάλου συμβουλίαις καὶ πράγμασιν. ἆρ' οὖν τί κερδαίνει; Ⓦ ἀξιόν μισθὸν ἔσται σοι, πλεονεκτηθεὶς τῇ χάριτι Ⓦ Κορνήλιον ἐλεημοσύνη ἐκίνησεν ὁ τῶν ὅλων. ταῦτα μαθοῦσα ἡ βασιλὶς, οὐκ ἐπὶ γῆς καθεκτὰ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀναιδείας, καὶ τῆς ἄλλης πονηρίας ἀπηρυθριασμένως ὀλισθαίνει τῷ ἁγίῳ· ἀποκερδῆσαι αὐτοῦ τὰ τοῦ πατρικίου διεφιλονείκει καὶ προσεκαλλετο. ἡ γὰρ τοῦ καθαρεύοντος πρὸ φιλοσοφίαν πρόκλησις, ῥυτοῦσα τῆς μολυσμοῦς ἀποκωλύσεως ἰσχύν. αὔξεται τοίνυν (τί γὰρ ὅλως τοῖς καθ' ἕκαστον Ⓦ λόγον ἀπασχολεῖν;) ὁ τοῦ ἁγίου φθόνος· οὐκ ἦν τοῦτο ὃ μῖσος, οὐ τοῦτο αἱ λοιδορίαι· ταῖς μὲν πρὸ σχολαῖς, ταῖς σχολαῖς τὰ στασιάσματα. μεταποιοῦσι, τῷ δοκεῖν ὅτως ἔχειν, ταῖς ὁμιλίαις εἰς ὕβρεις καὶ τὴν βασιλευούσαν ἤδη ἐξυβριζούσαις. ἐπιχύθη ταῦτα πάλιν ἄλλως καὶ τῇ κατ' Εὐτρόπιον ὁμιλίᾳ. ὁ μὲν Εὐτρόπιος λεγέσθω, παίγνιον τῶν πολλῶν καὶ ὠφέλεια. Εὐτρόπιος οὗτος, δυσρωπία γνώμης ἄνους ὑπάρχων, καὶ κῶμος κακὸς, ἵνα δὲ τὸν ὄγκον (ὡς τῆς καινῆς ἐπινοίας) μισοῦσαν θεσπίας τυγχάνεται. πρὸ πάντα Ⓦ βασιλέα (καὶ γὰρ ἐν πολλῆς παῤῥησίας ὁ βασιλεῖ) νομοθετήσαι, τὸ μηδενὶ ἐξεῖναι προσφεύγειν τῇ θείᾳ καὶ ἱερᾷ τραπέζῃ. καὶ τὸ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ τοῖς ἰδίοις βήμασι (ὡς τῆς δικαίας ποινῆς τε καὶ ταχυτῆτος) ὁ τυχόντων ἀλίσκεται. προεπίπτει γὰρ, καὶ προὸς ἐν αὐτὸς τοῖς ἄλλοις κωλύειν ἐσπούδαζεν, ἐκκλησίαν προσφοβούμενος. ἐπὶ τούτοις Ⓦ δι' ὁμιλίας ἔλεγχον οἷς Εὐτρόπιος ἔδρασεν, ὁ σοφὸς διέξεισιν ἀκριβῶς. καὶ τῶν τοῖς κατηγορίας προφάσεις ἀδικίας ἄλλης, καὶ ἐπιθυμήσασας, μὴ ὅτι Ⓦ δυσχερῶντα ἐλεοῦντος, ἀλλὰ καὶ δι' ἐλέγχων, λεγόντων, μαίζοντος. καὶ τῆς μὲν τοιαύτης ἐπιθυμησάσεως ἀρχηγός τε καὶ κορυφαῖος ὁ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος ἦν. οὐδεμία δὲ κατηγορουμένῳ προὶ τούτων φερούσης, πλὴν ἡ τοῦ κρείττονος θεραπεία. ταύτης δὲ πρώτων καὶ μόνης τὸ φερόμενον πλῆθος ποιούμενος, ἄγγελους τότε τοὺς τὰ Ἀρείου νοσοῦντας, χορηγοῦντας εἰς σωματικὴν, προῆκεν μὲν βύλας, εἶτα κατασκάψας ἀπάσας ἐξελαύνει τῆς πόλεως. ἀλλ' οὐ πολὺς ἤδη προῆλθε χρόνος, καὶ πάλιν μεταγωγηθεὶς ὁ Ἀρειανίζων ἐκ πίνων τῆς συγκλήτου, παῤῥησιάζεται· καὶ τὰ ὑπερῦθρα δυσανάβατον σιγητέον. ἀλλ' οἷα ἀπὸ τῶν ὅτων λεγομένων ἀντιφώνων Ἀρειανοῖς συμβαίνει καὶ ὀρθοδόξοις, τῶν μὲν λαμπροτέρας ὕμνους ὁ ὁμοούσιον ἱερολογούντων, τῶν δὲ Ἀρειανῶν ταπεινουμένων καὶ πτωχῶν, καὶ δι' εἰς κινδύνους ἀμφοτέρων ἐκ τῆς ἀμίλλης καταμετρησάντων, ὁ λόγος πρὸ ἁρμάτων, Ⓦ ὅπου λεγέτω τῆς τῶν ἀντιφώνων ἀπ' ἀρχῆς παραδόσεως. ἔστι δὲ οὗτος. Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας, ὁ θεοφόρος, πέμπτος χειροτονήσας μετὰ τὸν μέγα καὶ κορυφαῖον τῶν ἀποστόλων καλλώπισμα Πέτρον, ὃς καὶ αὐτὸς στῦλος ἐστήριξε τοῖς μαθηταῖς τὸν Χριστὸν, λέγεται θείας ὀπτασίας ἀγγέλων καταξιωθῆναι δι' ἀντιφώνων ὑμνούντων τὸν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα. ὅς δὲ ὁ Ἀντιοχείας, καὶ ἐκεῖθεν ἀπάσας ἐκκλησίας ἡ τῶν ἀντιφώνων, ἡ καὶ σαφεστέρας ἀργυρέους τοῖς ἀντιφώνοις πρὸ παίγνια, διεδόθη πρὸ δόσεως. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡδί πως ὁ λόγος ἀπήγειλεν. ὅτῳ δὲ καὶ ἄλλη τις ἱστορίας ἀπόκρυφα, ἡ τῷ Ⓦ Κελτὸν φημὶ Γαϊανὸν Ⓦ Ἀρειανὸν, ἐκὼν καὶ ταύτην ὁ λόγος πρὸ ἁρμάτων, οὐ φιλοπονωτέρως πρὸ πέμπων, ἢ μᾶλλον οὐ ἀγνοούμενα, εἰς τὸν καλὰ Θεοδώρητον ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, ἥτις καὶ τοῦτο παρεῖκε τοῖς πολλοῖς, ὅπως ἂν κόπῳ καὶ τῇ παῤῥησίᾳ τὰ ἁγίου ὑπερμίζεται, καὶ τίνος εἱρωνεύεται ὁ βαρβαρώδης ἐκεῖνος ἀνήρ.

Ἐντεῦθεν αἱ τῶν Ἐφεσίων ὑπερόπται λίβελλοι Ἀντωνίου, καὶ ἡ πρὸς Ἔφεσον τοῦ ἐξαρχέρεως ἀποδημία, καὶ ἡ πολλῶν καθαίρεσις ἐνδίκως; χρεισίῳ φωραθέντων ὑπερηφάνων. ἐντεῦ- 17

θεν ἡ χ̄ῃ Παυλικίου τοῦ ἁγίωνος χάρας τοὺς τὴν βασιλίδα ἐγκλητος. μικρὸν δέ τι ὕ διηγήματι χαριεισώμεθα. παίδε τῆς ἐγκλήσεως ἰῶ, χρέους καταχρεσις ὡσεὶ χρυσίων πεντακοσίων. ἀλλ' ὁ τοῦτον ἡ βασιλὶς, καὶ οὐ τοσοῦτον ἀνῆκεν, ἕως οὗ ἀπήτησε μὲν ἐξ αὐτοῦ ποσότητα χρυσίων λιτρῶν ἑκατόν, ἀπεδέδωκε ὁ τῇ ἐγκαλούσῃ χρυσίνους μόνους ἓξ καὶ τεσσάκοντα. τί οὖν ποιῇ τὸ ἐγκαλεῖν γυναικι; ὅτι Ⓦ κοπὸν καταφθύσῃ τοσοῦτον, ὁ ὃ Ⓦ ἐγκαλούμενον ἔτι, ἐ τὰ λείποντα τοῦ χρέους ἀπῄτει. διέγνω γὰ τοῦτο ἡ βασιλὶς, ἐ δηλοῖ τῷ ἀρχιερεῖ ἀπολῦσαι Ⓦ ἄνδρα, ὡς ἀπαιτηθέντα παρ' ἑαυτῆς. ἔτασις τοιγὰρ τούτου σφοδρὰ παρ' ἀμφοτέρων, καὶ τέλος εἰς ἀναίδειαν τοῦ ἁγίου χωρῇ. δύο γὰρ ἑκατοντάρχας συνεισῆλθον τοῖς ἐρχομένοις ὀξαποστέλλει τοῦ ἀπαιτῆσαι τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Ⓦ ἐγκαλούμενον. ταῦτα ἡ πλεονεκτὶς γνώμη τῆς βασιλίσσης. τί ὃ ὁ δοξάζων τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν, ὀξυθυμῶν ὃ τοὺς καταφρονοῦντας Θεός; ἀγέλαι ἀγρίων φοβεραὶ ἐπαφίησιν ὁ ῥομφαίᾳ· εἰ ἡ πλῆθυς ἐκείνη θρασυμανὴς φεικτῶς εἰς τὰ τοιαῦτα γάιτα, ἡ τούτοις καταπληκτικῶς ἀπαντῶντα, δειλίᾳ μὲν καὶ φόβῳ συνέχεται, ἐπιστρέφει ὃ συνεξέμιν ἡ θαμβεῖ πολλῷ καὶ τοῖς ὁμοίοις. ἡ βασιλὶς ὃ ταῦτα μαθοῦσα, συνέχεται μὲν τῷ δείματι, φυλάττει ὃ τὸν ἀπῃθέα, ἡ τοὺς τὸν ἄμωμον ἀνδροπλίζεται. ψυχὴ γὰρ ἅπαξ ἡπλωθεῖσα χρημάτων, ἐ ῥᾳδίως σφοδρῷ τῆς πλεονεξίας καταχωμένη, δύσκολος ὁδὸς οὐδὲ ἰκφυσης ἀναχαιτίζεσθαι χαλινῷ. φιλοπονεῖ τοίνυν τινα δι' ὕλης μεθοδεύειν ἡ βασιλὶς τοῦ ἀρχιερέως, πῇ μὲν τῶν ἀπειλῶν, πῇ ὃ τῷ θωπῷ ὑπομορφαζομένη ῥᾳδίως τοσωπείῳ. ὁ ὃ ἀπῄτητος μένει ἡ πάγιος, οὐ μηδενὶ σαλευόμενος, ἑνὸς μόνου τῆς χαινῆς ἀποστόλων σωτηρίας ὀξηρτημένος. καί μοι θαυμάζειν ''σπεύσει ἀεί, ἡ θάμβους ἐμπίπλασθαι, Ⓦ θεῖον τοῦτον οἰνοποιῶντι, καὶ μέγαν θεράποντα, ὃ χρυσοῦν ὄντως σόμα, τῆς θείας φιλανθρωπίας Ⓦ κήρυκα, ὅτι τοσοῦτον τῆς ἀποστόλων ἔνεκεν σωτηρίας ἡγωνία ἡ ἀνεκάμπτετο· καὶ πῶς ὁποιῶν τοσμοῦμαι τῷ, ἅσα νοεῖς, ''ὁ Θεὸν ἡξιωμένος ὁρᾶν, θυσιάσειν εἰς σωτηρίαν δικαίαν τῆς ὁμογλώσσου, σκῆπτος ὁ διελίμπανεν· ὥστε ἡ ἀκοντᾶν, τὸ παραδοξότατον, δι' αὐτοῦ σωθῆναι πολλούς.

18 Ἀλλὰ τούτων οὕτω διακεκριμένων, ἡ τῆς ἐκκλησίας ταῖς τῆς θείας πίστεως ἀκτινοβολούσης μαρμαρυγαῖς, ἡ τῇ λάμψει τῆς εὐσεβείας τοῦ βίου τῶν πιστῶν ἀναστραπτόντος, οὐκ ἠνέγκεν ὁ μισάνθρωπος· ἀλλά, καθά μοι ἡ ἀνωθεν ἤδη λέλεκται, συγκαλέσας ταῖς ἑαυτοῦ ἀποστάταις δυνάμεσι, ἡ τὰ πάντα συγχεῖ ἡ συγχέει, ἡ δῶρα ἡ κάτω ποιεῖ, σεσωφρονημένους καὶ σεσωφρονισμένους πολλοὺς τοῦ καθ' ἡδονὴν τὸν ἑαυτῶν κακίας ἐπανορθώσεσθαι. ἡ τοιγαροῦν μὴν ἐρημίους, καθάπερ πάλαι ὁ ὄφις, τὰς κακίας χρησάμενος, Θεοφίλῳ τῷ Σθενειαίῳ, Ἀκακίῳ τῷ Ἀντιόχου, πρεσβυτέροις τότε, καὶ ἀγακόνοις, ἡ οἷς τὰς ἐκκλησίας συνεκρότησε, ἐπὶ ὃ ἡ γυναιξὶ, ὁ ἀρχαίῳ ὄπλῳ, χρήσεως πλησιεστάτας τε ἡ μαρωτάτας, τὰς κατ' ἐξοχὴν ἁγίας διήρτυε θηλάσας. λεγέτω τις Βερροίης Ἀκακίου τοῦ εἰς τοσοῦτον μανίας κατολισθήσαντος, εἰ πόντος, ἔσαν, ἐγὼ ἀρτύω χύσεσι τῷ ἁγίῳ, φάσκων ὁ σατίσατος. ἔπειτα καὶ τινας πέμπει πρὸς Ἀντιόχου, ἡ μετ' αὐτοῦ εἰς Ἀλεξάνδρειαν. τί ἀγνοεῖς ἐξομένους; ταῖς ἐκ νεότητος τοῦ ἁγίου πλημμελείαις ἐξερεθισθησόμενοι. τί λέγεις; πόλιν ἐκείνου τοῦ οὐρανοπολίτου, ἢ τῷ θυώδει τῶν ἐκείνου λόγων ἡ ἔσπασε ἄγει τῶν ἀρχαίων ἡ τῆς ἄνω μητροπόλεως Ἱερουσαλὴμ τοῦ θυωδοῦς αἰτέσθαι, ἵνα καθορῶσι, καὶ πόνοις καθυγιάζονται; Ἀλλ' ἐξέλιπον ἐξερεθιζόντες ἐξερεθισμοὶ, ἡ ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς ἀγαλογισμοῖς αὐτῶν, ὃ τ' ψάλλοντος. Ἐπιστρέφη γὰ ὁ πόνος αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐτῶν (ὡς ἤδη προβὰς ὁ λόγος σκῆψει ἐρεῖ) ἡ ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὰς αὐτῶν καταβεβήκει, Θεοφίλου ταῦτα δηλονότι ἀρχιτεκτονοῦντος ἡ Ἀγαθάπου. ὁποῖαι δὲ ἡ τῆς αὐτοῦ τοῦ θρασυστοῦ σοφιστικῆς τῆς κακίας περιθρᾶσαι χῇ τοῦ Κυρίου, ἡ χῇ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ (πρεσπεῖον γὰρ λέγειν, καθά τι πιστῶν μοναχῶν ἡ ὁσίων, ἡ αὐτοῦ τοῦ ἀρχιερέως) τοῖς φιλοπόνοις ἡ ἀπάγνωσις γνωρίσει. ἡ μέντοι ὃ, ἀλλά καὶ οἷά τινα δρᾷ πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας ἡγούμενος,

ἀρὶ

Ψαλ. ξγ. ε.

ἀρίθμητον, ἀ τῷ ἐκεῖθεν δημοσιωθῆσε) κριτηρίῳ· ἡμεῖς ὃ φῶς καὶ οἰκεῖα χωρῶμεν.

Διαγινώσκει τοίνυν ὁ βασιλεὺς τῶν ἀπὸ πινῶν ἀσκητῶν τοῖς κατηγόροις ὃ Θεοφίλῳ τὰ δρώμενα. καὶ δι' ὀλίγης μὲν τῆς ἀκριβείας καὶ δυνάμεως ἀλλ' οὐ Θεοφίλου. γράφει ὃ καὶ φῶς τὸν Ρώμης Ιωαννίκιον φρεπόντως καὶ σωφρονῶς, καὶ τἄλλα, καὶ τὴν ἀποστολικὴν ἀπὸ Ρώμης ταχεῖαν τῶν ὀφειλόντων ἀκροάσασθαι καὶ κρῖναι Θεοφίλου· ἔλυε ὃ καὶ φῶς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν καὶ βασιλέα Οὐώλιον, φιλοσκυδάσαι τὸ πάππῳ κρῖναι καὶ γραφέντα αὐτῷ μαθεῖν. οἱ καὶ δεξάμενοι φιλοσκυδάζονται μὲν φῶς τὴν τούτων ἀκπλήρωσιν· μάσκεψάμενοι δ', ὡς ἂν μὴ τῷ πάχει τῆς βύβλου ἐν Κωνσταντινουπόλει χρονοτριβήσωσιν, ἄλλως τε καὶ τὴν ὀπίσω ἀναγκαίων τῶν λοιπῶν φροσπιπτόντων, δέλτοις γραφὴν φροσεδέχονται. πῶς οὖν ὁ ἁγιος ἐκεῖνος καὶ ποικίλος θεομισὴς; ταῦτα μάθωμεν, ὀξανίσταται μὲν πρότερον καθ' ἑαυτὸ παιμένος καὶ τῆς πίμνης ἐκείνης, ὃς τῷ βασιλεῖ καὶ αὐτὸ διεσάφησεν ἀρρήτοις ποιίαις. ἡ πλανώμενος τὰ κρίματα τοὺς Ωριγένους, σωναρπάζει ἡ σπένδεται τὴν φρὸς τὸν μέγαν Επιφάνιον Κύπρου φιλίαν, ὡς δῆθεν τὰ Ωριγένους μάκαρα λαβόν. σωναπάγε) τούτοις ὁ Επιφάνιος, ὃ σωναγωνίζε) Θεοφίλῳ, ᾧ ἰῶ ὁ σύμπας σκοπὸς τῆς κατὰ δῆσ κρίσεως τὰ ἁγίου ἡ τῶν ἐρημιτῶν ἀσκητῶν ἀποβλέπων. μὴ ταῦτα πῖ; πείθει τὸν Επιφάνιον γράφαι τῷ Ιωάννῃ, τῶν Ωριγένους βίβλων ἀπέχεσθαι, καὶ μηδαμῶς συμφέρειν αὐλῖς. ὁ ὃ μέγας ὄντως ἐστὶ Χρυσόστομος ταῦτα δέξάμενος, τῷ καθαρῷ τὸ φερήματος οὐκ ἐφέρπιζε τὸ ἐπερμαινόντων, μόνα δὲ τὰ τῆς σωτηρίας διεμερίμνα δίχα φθόνου.

Αλλὰ ταῦτα μὲ ἀκριβούστως τοῖς φροίγμασι διατέχων ὁ λόγος ἐδήλωσε· μεταξὺ ὃ τῶν τοιούτων ἡ τῆς πολυθρυλλήτου χάρας πρόσκτησε τὸ ἀμπελῶνος διήγησις, φῶς ἰῶ καθιστάμενα. Θεόγνωστος ἐκεῖνος, ὁ θεόσδοτος ἡ πιστός, εἷς δὲ αὖλις τῶν οἰκείων τῷ βασιλεῖ Αρκαδίῳ· φθόνῳ ὃ δι' ὀλίγου, ἡ Γαΐου τὸ τὰ Αρείου φερνοῦντος δι' ὀλίγου συκοφαντήσαντα φῶς βασιλέα Θεόδωσος, ἡ τὴν αὖθις δημοσίαν ἡ ὑπερορίαν συνωμοσίαν δὲ παισὶ κατακρίνεται. ἡ, ἵνα σωτέμω, φὶν ἢ φθάσαι Ⓦ τῆς ἐξορίας, καθ' ὁδοῦ τὴν ὁδὸν τοῦ βίου τελέσας, φῶς Ⓦ Θεὸν ὁδέδημησε. τότε ἡ σύζυγος ὑποστρέψασα φὸς τρέφει ᾧ θηρὶ διδρί, πωλοῦσα τὰ καθ' ἑαυτὴν σκευοδιάξασα. ὁ ὃ σύμπας θής ἐστ, ἡ Χριστοῦ μιμητής, ὑπολαβοῦσαν τὴν καρδίαν ᾧ παῦσι ἡ τῇ χρείᾳ τῆς γυναικός. δ πρόνοησε μὲ ἱκανῶς, ἡ φθονῆσαι καὶ εἰκότα. μάσκέπτεται ὃ πάλιν, ὅπως ἀποδοθῇ τῇ χήρᾳ καὶ ὀρφανῇ. δ δὴ φεῖ τότε δίχα μεμφῶντι αὐτῷ ἕτερον ὁ ποιητὴς κρῖναι τῆς χήρας γυναικὸς διέρριπτε ὃ δῆνάριον. καμοὶ γὰρ ἰῶ ὁ τῆς τύχης, δι' οὗ ἡ βασιλὶς ἐξῆλθε τῆς πόλεως. δ, οὐκ οἶδ' ὅπως εἴπω, φοτερῶς εἰς Ⓦ ἀμπελῶνα τῆς χήρας εἰσέδυ· ἡ ἰδίᾳ χρεῖ τῆς ἀμπέλου βότρυν ἀποτεμοῦσα, ἐφάνη. εἶτα διδάσκεται ὡς ἀλλοτρία ἡ ἄμπελος. ὑπιόθεν εἰσάγουσι τὸν φεῖ τὰ παιδία τὸν τόπον βοηθῆσαι, φοσκυρουμένου τῇ βασιλίδι Ⓦ ἀμπελῶνα, ἵνικα συμβῇ ὃ τοιοῦτο, ἡ δυλισκωμένους πιμήματι, ἢ ἑτέρῳ ζημίᾳ Ⓦ κύριον· ἡ σωπάσεται κελεύσει τῆς βασιλίδος ὁ ἀμπελὼν τοῖς αὐλοῖς φοσταξείοις. τοῦτο ὃ οὐχ ἁπλῶς ἡ ὡς ἔτυχε ταύτῃ δικελεύετο, ἀλλ' ὃ δύο ταῦτα μεμετηθέν· ἓν μὲ, ὀλίγον μὲν τῆς χήρας, ἡ τὸ ταύτην θλίψαι φειδοτέρως· ὃ ὃ δεύτερον ἡ μᾶλλον ὑπεσπουδαστέρον, ὃ ἀφορμῆς οὕτως ἔχειν τὸ δραχμὴν Ⓦ μέγαν. τὰ ὃ τὸ δεσπότου ὁποῖα; φδαιμόνεις, ἱκετηρίαι φεῖ ὃ φοστάγματος ἱκέσθαι, τῆς ἐκείνου φιλοσοφίας ἐπάξιαι. ταύτην ὃ τίνα φοῖς ταῦτα; ἀποκρίσεις ἀκηδείας μεστὰς, αἳ τὸ Ρωμαϊκὸν ὄνομα βοήθαι, ἡ πᾶσά τις ἄλλη τῆς ἑαυτῆς ἀλαζονείας διατίθεσθαι φλυαροσκοπία. πάλιν οὖν τὰ τῆς σωτηρίας ὁ ἰατρὸς κεφήνισι φάρμακα (ἡ ὃ νοσοῦν ἀγεφάπτην) ἕτερον ἐπ θεραπείας εἶδος, λύων ταῖς αἰτίαις, δι' ὧν ὃ πάσχον ἐδόκει κρατιοῦσθαι, λύων ταῖς ἀδίκοις φοφάσεις· ὅπ τὸ νενομοθέτηται μὲ φδὰ βασιλέων, τάχα ὃ τῶν ξέ-

νων τῆς πίστεως· σὺ δὲ ἡμῶν" θύομος εἶ, & βασιλεύειν κεκλήρωσαι, ἡ ἀσωτία σου ἀναγκάζουσα, στωμυλῆα δ' ποιοῦμα, συρίπωσκουσα· καὶ, Μὴ ὅλως σοὶ πολλοὶ ἀναπαδένται νέαν Ιεζάβελ εἰπῆν σε, & ὅσα ἀφ' τῆς πάλαι ἀρᾶς τῷ Ναβουθαὶ διϊσόρηται. ταῦτα γὰρ ἡ ὀφὴ πρώτων τὸ σοφοῦ θεραπόντων ἀλεξιφάρμακα· ἡ μᾶλλον ἐπὶ φλεγμαίνει ὁ ἀρρωστῶν ὅτι τοσοῦτον, ὥστε ἡ Ⓦ θεραπόντων οὐκ εἰσδέξασθαι, μᾶλλον ἢ ἀπώσασθαι, & τὸν ἀθέσμως θαλαμευομένων ὠδῖνα τοῦ λόγου φανερὰν ἀπορρῆξαι & αἰσχύνην. οὕτω μὲ ἀπωθεῖται ὁ ἰατρός. πῶς τὰ ἐξῆς; πρῶτον ἀθέσμως ἡμέρα τοῦ φανεροῦ τῆς ὑφώσεως, ἡ φαιδρολαμπὴς τοῦ ἀρχιερέως τοῦ πύλης τῆς ἐκκλησίας ἀποκλήσας μόνη τῇ βασιλίδι. ἰδοὺ τοίνυν θεῖος ὁ βασιλεὺς εἰσιέναι, καὶ πῶς ὁ πλῆθος ὑπιστάτου λαοῦ σὺν αὐτῷ ἡ θεῖ αὖθις. ἡ δὴ ἀρξαμένου κῆ ὁ εἰωθὸς δημιουργῆν τοῦ ἁγίου, ἡ τοῦ πρωταγίου πνεύματος ὑπιλάμψασα δυνάμις ὡραιότερον ὁ κάλλος τῶν λόγων σὺν αὐτῷ λαλιωτῶν ἀπέδειξε. ἡ τί δῆτα λέγει, ὅσοι εἰς θαῦμα ὁ πλῆθος ἐλθόντες ἱερᾶς ἀγάπης ἀγαλλιάσεσιν ἐπεκρότησαν; σιτὸς ἢ τούτων τοῦ νεὼ πλουμίων, ἰδοὺ & ἡ βασιλὶς σὺν τῷ λαμπρῷ τῆς φαντασίας κυκλώματι. ἡ τοῖς μὲν ἄλλοις τὴν εἴσοδον Ⓐ φυλάσσοντες πρῆξαν ἀκώλυτον, αὐτὴν ἢ διεκώλυον· ἡ ὁ θυμὸς ἐπὶ ὃ τῆς βασιλίδος ἀλόγιστον κατεβόσκετο. ἐὰν λέγῃ, ἴσον εἰς Ⓦ ἀρχιερέα Ⓦ θεῖον, ταὐτὸν ἢ εἰπεῖν, ἡ εἰς ὃ θεῖον ὀξύθεμις ἡ ἐφρυάξατο. βουλεύεται τις τὴν σὺν αὐτῇ, ἡ ὁρμᾷ ῥομφαίᾳ πατάξαι τὴν πύλην, ἡ θαυμάσιον ξηραίνεται ἡ τούτου χείρ. φοβεῖται τοίνυν ἡ βασιλὶς, & θαυμαστὰ ὑποστρέφει. ὁ δὲ τὴν χεῖρα ξηρανθεὶς, πρόσεισι τῷ ἁγίῳ, μεταγνώσκων, ἱκετεύων· ἡ θαυμάσιον ἰᾶται, ἡ Θεὸς δι' τοῦ θεραπόντος μεγαλύνεται καὶ δοξάζεται. ἔστιν ἄλλο τι τούτων ὑπερικώτερον ἢ φιλανθρωπότερον, καὶ πρὸς παράκλησιν ὑπισροφῆς ἑτοιμότερον ψυχῆς πλεονεκτούσης ὁ δίκαιον. ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ὤνησε τὸν ἅπαξ ἑαυτὸν τῷ ῥᾳδίῳ τῆς προαιρέσεως *, τὸν ὅτι τὰ χείρω βαδίζειν ἐλευθέρως ἐλογίσω. ὅρα δέ μοι τὸ βασιλέως σὺ τῶν θα ὁ ἀρετῆς πρεσβεύσιον. μαθὼν γὰρ τὰ κατ' αὐτὸν, οἷς τε ἐκείνη διεσάφει τῷ βασιλῇ, καὶ οἷς & ἄλλοις πρεσβεύαζεν αἰσχύνεσθαι, πρὸς θαρσαλέως, καὶ ὑπὲρ ἐκείνης λόγοι ποιεῖται αὐτῆς, πρὸς τὸ πρὸς ἀρχιερέα & δικαίας αἰδοῦς μηδὲν προσπεμπόμενος· ἀλλωστε, ἡ ὁ σκληρὸν ἡ θρασὺ ἐν ὑμῖν σκείνης σαφῶς ὑπισχνούμενος. ὑ δὲ ὁ μὲ ἀγῶν ὃ ἐξῶσαι τὸν καλὸν ἐκβίου ποιμένα πολιτ· ἢ ὁ προθυμία τ' κωλυόντων οὐκ ἀγλυνής· ἢ ὁ τῶν θείων κανόνων ἀκρίβεια, ἢ ὁ τὸ αὐτὸ φωλιζομένη πόλις, ἢ ὁ τῶν μοναζόντων ἀτέλη, πάντα τὰ τῆς βασιλίδος ὑλισθρατθυόμενα τυραννίδι. καὶ τοσούτων ὄντων, τὰ τῆς ὑπιθυμίας, ἢ (τὸ γε ἀληθέστερον εἰπεῖν) τῆς μιαιφονίας ἡ βασιλὶς ἔζεπλήρωσεν. ὁ μὲν δὴ μέγας ἀπόστολος, ὃ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, Οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ, φησι, διωχθήσονται. καὶ πρὸ γε τούτου Δαβὶδ ὁ μέγας πολλὰς εἰσάγει τῶν δικαίων ἐν θλίψεις, καὶ πᾶσα γραφὴ πολλαχοῦ σωμάτων τούτοις θεόπνευστος. ὑς δ' ὁ λόγος τῆς ἐπαοιδείας τῶν δυσχερῶν τοῖς δικαίοις ἐστῶν (καλὸν γὰρ μικρόν τι φορτοποιῆσαι πολλῶν ὠφελείας ἕνεκεν) τ' θεολόγου

" Γρηγορείου βροντῆς ἐπακούσωμεν λέγοντος· Εἰ γὰρ ἡ χρηστὸς ὁ νέος ζυγὸς, καὶ ὁ φορτίον τοῦ
" Χριστοῦ ἐλαφρὸν, ἀλλ' ὅμως τινὰ ἐλπίδα τοῦτο καὶ τινὰ ἀνάπαυσιν· δεικνύντος τοῦ λόγου, ὡς
" αἱ κῆ τ' πρόσκαιρα βίου ἀκρότητες τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὰς ἐκεῖθεν ἐλπίδας καὶ ἀναπαύσεις βύθροσυρώας καὶ χρηστότητον ἀπεικάζονται. ἀλλ' ὅτι καὶ αἱ σωματικαὶ αὐτῶν βάσανοι, βύθρεσυρώαι
" " δὴ εἰσι τοῖς δούλοις, τοῦ σοφωτάτου μάρτυρων πρὸς τ' Θεὸν ἤκουσα λέγοντος. οἷς καὶ τ' νεῶ θαυμαζόμενοι δίκαιον, ὅταν ἀκούσης χερσὶ ἀνόμων πεπαιδευμένοι, μηδὲν πάθῃς. αὐτοῦ γὰρ οὐδὲν ἀπώλεται, πῶν ἢ πεπαιδευτῶν ὑπὲρ ἀλήθειαν τῆς προαιρέσεως. ὁ δὲ λόγος ἐπαναγαιτέαθω πάλιν, ὅθεν κατῆρε.

21 Μεταξὺ τούτων βραχὺς ἔρρει χρόνος, ἡ ὁ τῆς Κυπρίου καπήλευεν Επιφάνιος. ὃν συναρπάσας πάλιν Θεόφιλος, τῷ τε ποικίλῳ τῆς γνώμης, ἡ τῇ ἄλλῃ τοῦ ἤθους ἐπαγωγίᾳ, τοῦτα

ταῦτα πρέπειν ἁρμοσθῆναι, ἃ καὶ Ⓦ ἄγιον ἐλύπει, καὶ" αὐτὸν ἐκβρόντιλιν τῶν χαμόνων ἐδείκνυ Ⓦ Ἐπιφάνιον. ποῖα δὴ ταῦτα; τὰς παρὰ τῆς πόλεως πλησίον συναγωγὰς, τὰς χριστιανίας, τὰς μοναμερῆς συλλιτουργίας δῆθεν τῶν Ἰουδαίων, τὴν ἀλλίως ἅπασαν αὐθεντίαν τε καὶ παρρησίαν. τίνα δ' τῶν ἀρχιερέως παρὰ ταῦτα; γνωρίζεσθαι γὰρ καὶ αὐτά. ὁ δυσεξίκακον, ὦ φιλάδελφοι, αἱ εἰσηγήσεις τῆς τῶν χαμόνων ἀκολουθίας, τί τἄλλα, καὶ ὅσον τῆς ἐκείνου κρείττονος ἢ κατ' ἄνθρωπον γνωρίσματα φρονήσεως καὶ βουλήσεως. οἷς εὐλαβηθεὶς Ⓦ Ἐπιφάνιον, ἐκποχωρῆσαι μὴν τι μικρὸν καὶ μεταναστῦσαι, μέγα δ' λυπῆσαι τοὺς σωζομένους αὐτόν. αὐτὸ δ', ὡς εἶχον τάχους, τῇ βασιλίδι ταῦτα παρεσήνεγκεν. ἡ δ' κατ' ἰσχὺν Ⓦ Ἐπιφάνιον, σφετερίζεται, ταῦτα διδάσκουσα, καὶ ἐκστηθωθεῖσα, ἃ καὶ τὸν ἀδικον ὑπεθυμίαν ἐπλήρα, καὶ ἃ καθῆκεν Ⓦ ἅγιον, παρρησιάσα καὶ ὃ ἀπόρρητον (ὦ βεβήλου τολμηρείας, ὦ θείας μακροθυμίας) αἱρεσιώτιν εἶναι Ⓦ ἀρχιερέα Θεοῦ καὶ θεράποντα. τί οὖν ὁ σοφὸς ἀντέλεξεν Ἐπιφάνιος, καταμάθωμεν. Εἰ μὴν ὄντως, ὦ βασιλίς, ἔφη, λόγος ὑποκρίσεως αἱρεσιώτιδος," πρέσβυ καὶ δίδοτο λόγον ὁ Ἰωάννης ἐν μετανοίᾳ· Εἰ δ' χάριν ὕβρεως ταῦτα παρεβάλλῃ τὰ ῥήματα, Ἐπιφάνιος τούτων οὐ συναγνέτης. τότε δὴ κινηθεῖσαν τὴν πολεμίαν, ὁ θεοσυγὴς τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως ἀπορρῆξαι μαρολόγημα· ὡς Εἰ περ ἐμποδὼν, Ἐπιφάνιε, γλῶ τῆς Ἰωάννου ὀξοελίας, ἰδοὺ ἀνοίγω σοὶ ναοὺς τῶν εἰδώλων, καὶ προσκυνῆσθαι αὐτὰ διαγωνιοῦμαι. χρὴ γὰρ ἐσθαι τοίνυν μηκέτι φέγγος τὰς ἀκοὰς ὦ παῤῥησιαστικὸν τὸ βορβορώδους τῶν λόγων τῆς πολεμίας ὁ Ἐπιφάνιος, ὅλος δι' ὅλου δακρύων ἐγένετο καὶ ἀθῶον ἑαυτὸν τῶν τοιούτων ἀποφώνημος, πέλεον τὸν φυγαδεῖον ἠσπάζετο. ταῦτα δ', οὐκ οἶδ' ὅπως, ἀπενθυμίας τοῖς ἔξω διεφημίζετο πως, ὅτι κληθεὶς ὁ Ἐπιφάνιος τὸν καθαίρεσιν Ἰωάννου ἐψηφίσατο. καὶ τούτων ἀκούσας ὁ Ἰωάννης, γράφει αὐτῷ, Ἐπιφάνιε, λέγων, σοφὲ, σὺ συνῄνεσας ἐν τῇ ἐμῇ ὀξοελίᾳ· οὐχ ὁρᾷς ἀπὸ γε τοῦ νῦν ὅτι τοῦ θείου σε καθιδρύμενος. ὁ δ' ἀντιγράφει πρὸς ταῦτα, Ἀθλητὰ Ἰωάννη, παίου καὶ νίκα· Ⓦ ὃ χρῄζεις, ἐν ᾧ ὀξοελίζῃ, οὐκέτι δὲ μὴ φθάσῃς ἀδικῶν. οὕτως ἔγραψαι, καὶ οὕτως ἐγένετο. Ἐπιφάνιος γὰρ κατ' Ⓦ πλοῦν τελευτᾷ, καὶ Ἰωάννης μήπω φθάσας Ⓦ χῶρον κατ' ὃ δεύτερον τῆς ἐκβολοελίας, ὡς ἤδη γνωρισθμεν, τὰ τῇδε καταλιμπάνει.

Μαθὼν οὖν ὁ μέγας Ἰωάννης κατ' Ⓦ ἀπόπλουν Ἐπιφανίου, ὅπως διεκρούσατο τὸν βασιλίδα, ἐκδίδωσι φόγον κοινῇ κατ' πάσης γυναικὸς πονηρᾶς· οἳ ἁρπάσαν, ὡς αἰνίγματα θέντα κατ' τῆς βασιλίσσης, ὃ καὶ τήνδε σημεῖον, ταύτῃ, καὶ δι' ταύτης πρὸς τὸν βασιλέα προσαναφέρεσιν. ᾧ καὶ ἡ αὐτὴ τὰς κλήσεις, οὐδ' ὅσας εἶπεν, καὶ ὅπως, παρασαγαγοῦσα πρότερον τοῦτον, συγκεράσασα Ⓦ κατ' Ἰωάννου πόλεμον, καὶ συνοδικῶς ὀξοελίαι καθελεῖν. οὐ μὴν δ' χωρεῖς Θεοφίλου Ⓦ ἀγῶνα συνίσησιν· ἀλλ' ὅτι τάχιστα χράφαις τοῦτον εἰσάγει, σὺν Ἰνδικοῖς ἐπισκόποις καὶ Αἰγυπτίοις, καὶ τοῖς καθαιρεθεῖσιν βουλόμενος τότε δι' ἃς αἰτίας παρὰ τοῦ ἀρχιερέως. καὶ, ἵνα συνελὼν εἶπω, πάντες συνεισρέουσιν εἰς Χαλκηδόνα, εἰ μὴ δεύτερον παρασκευασάμενοι τοὺς τὸν βασιλεύουσαν εἰσελαύνοντας. χρονιζόντων δ' τῶν ἀπὸ Ῥώμης, ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος Θεόφιλον μηδόλως θέλων θαῦσαι θαι, διαπορεῖ, καὶ λογισμοὺς συνεχεῖτο, ἀγνοῶν ὅτι δεύτερον ὁ Ῥώμης (καθά μοι πρεσείρηται) γραφὴν δεδέχετο. τί οὖν ἡ Εὐδοξία; λαθρα προσκαλεῖται Θεόφιλον καὶ σὺν συνῳδαῖς, καὶ δώροις φιλοτιμεῖται, καὶ λόγοις πληροφορεῖ, Ⓦ βασιλέα πείσειν τοῦ πειαθῆναι αὐτοῖς. ταῦτα Ἅγιος ὁ καθ' ἡμᾶς Ἠλίας, καὶ μεγάλη σάλπιγξ τῆς ἐκκλησίας, Χρυσόστομος, τῇ τοῦ λόγου χρησάμενος σάλπιγξ, καὶ τὴν τῶν συνεπιληφθέντων οὐχ ὑποστειλάμενος δολιοπράτευσιν, Μωϋσῆς οἷα τις ἄλλος, ἢ Φινεές; ἢ Ἰησοῦς, ἢ ὁ Φοβερὸς ἐκεῖνος καὶ τῆς θείας δυνάμεως ἐκπλιος ἀρχιστράτηγος, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἀσασάμενος, κατατλήπτει ὃ θράσος τῶν δολιπάλων, Σιωπάγετε πρὸς μὲ, ἀπειλῶν ὃ λέγων, οἱ ἱερεῖς τῆς αἰχμῆς, ἐλθόν-

τας

γ. Βασ. ιη. κα

ζας τραπεζαν Ιεζαβελ, ἵν' εἴπω αὐλῆς, Εως πότε χωλαίνετε ἐπ' ἀμφοτέραις ἰγνύαις ὑμῶν; Εἰ ἔστι Θεὸς ὁ Βάαλ, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ· Εἰ δὲ τραπεζα Ιεζαβελ αὕτη Θεός, φαγόντες ἐμέσατε. ἐπὶ δημοσιεύσας τραπεζῶς τῷ ἄμαχον Θεοφίλου καχίᾳ, καὶ τῶν αὐτοῦ σκηπίων μηχανῇ τῷ ἰσχυρότητα, πολυπάπασι τοῖς ἐπὶ δηλήσεις εἰς ἀφάνισιν. τούτοις τοῦ τῆς εὐσεβείας λεόντος βασιλικῶς καὶ ἀληθῶς πρήσασα μύου, αἰτῆς πονηρίας ἀλώπεκας ὅλεθρος ζαὶ ῥήσεις ἀφανιεῖζοι), καὶ αὐτὰ λέξεσιν ἐπιδόντες τὰ ἴσα τῷ βασιλεῖ τῆς δημιουργείας, ἀγωνακτήσαντα τοῦτον ὠζεβιάσαντο, καὶ τῷ κατ' Θεοφίλου βασίλειον ἀγωνάκτησιν εἰς ⓦ ἀρχιερέα μεταξαπίωσαν προεκαυάσαντο, κελευσθέντες τῷ κατ' αὐτοῦ συνόδου ἀφεργάσασθαι. οἳ καὶ λαβόντες ⓦ καιρὸν τῆς ἀδείας, καὶ εἰς τὸν πάλιν αὐθρικῶς καινισάμενοι, ἐν Δαφνουλίοις τῆς βασιλίδος, δώρεις, λόγοις, ἐπαγγέλσεσιν, ἀπάταις, καὶ πᾶσι τρόποις, συναγείρουσι πολλούς. καὶ τοῦ μὴ δοκιμάσαντας τῷ πλήθει εἰ γένοιτο τῆς ἀφανουλίου, ἀξοεία προέπεμπον τοῦτο ἢ τῷ ἀφανεῖ τῶν ἐπαγγέλσεων αὐθραποδιζομένους, ἐλευσῶς τοσοῦτον ἐφώπλιζοι κατὰ τοῦ ἀρχιποιμένος, ὥστε καὶ θύσαι καὶ ἀπολέσαι αὐτόν. μέγας ὁ ἀγὼν ἐπεσθεν τοῖς περὶ Εὐδοξίαν καὶ Θεόφιλον, τραπέζαις, χρυσῷ, κολακείαις, καὶ τρόποις ἅπασι τοῖς οἰκείοις συμμάχοις πρὸς τὸν πόλεμον ἐπαλείφοντας. Εἶτα τί; λιβέλλων συρραφαί, καὶ τόπων ἀποσολὴ πρὸς τὴν βασιλέα, περιεχόντων πάσας ματαιότητας, καὶ μυθίας ψυδεῖς, καὶ πόλεως ὅπου μὴ τὸν κοινωνίαν οὕτως ἀφνος ὁ Ιωαννης ἐποίει πόλεως ἀπογεύσασθαι ὕδατος, ἢ πασίλλου, ἀφ' ⓦ φύλειν, καὶ περὶ πόντων αὐτός. λοιπὸν οὐκ ἐπὶ χρεοῦσι δι' ὧν ἰῶ αὐτοῦ τὰ περὶ τῶν Ωριγένους βίβλων κατηγορούμενα, ἀλλὰ δι' ἑτέρων ὕβρεων καὶ λοιδοριῶν. τούτων ὧδέ πως σκυθρωπουμένων (οὐ γὰρ οἷόντε τὰ τῆς σκυθρωπείας αἰσὰ μέρος ἐπεξιέναι πρὸς εἰ τέλος ἀφορώσης, ⓦ φόνον τοῦ ἀρχιποιμένος καὶ ⓦ θανάτου) προσγίνεται πρὸς ⓦ ποιμένα ὃ μὴ συναρπασθὲν τοῦ ποιμνίου τοῖς προσκεκτας σκεύεσι θηρίοις, εἰς δύο καὶ παρεσκοπισμένα ἀριθμούμενον ὀπισθότριος, οἱ ⓦ ποιμένα περικυκλώσαντες, ἀφ' ὁμάδους ἐπῆρχον τῷ τῆς μεταβολῆς ἀνθρώπῳ τε καὶ παρηλλαγμένῳ· ὅπως Θεόφιλος ἀγώνιμος ὤν, καὶ ἐπίδικος ἐνεχόμενος, ἐξαπίνης τοῦ δικαίου κριτὴς καθῆστο δικαστής. πῶς οὖν ὁ ποιμὴν ὁ καλός; ὁ μιμητὴς τοῦ μεγάλου ἀρχιποιμένος Ιησοῦ; ἀλλ' ὧδε τοῦ λόγου ῥυόμενος, ἐμπαθῶν ἡμερῶν ἱερῶν ⓦ διατοπῶν, τοὺς τε μαθητὰς περὶ ὃ πάθος ἦκον ζα, τὸν καινὸν ἀφανῆκεν, τὸν πρὸς ἀλλήλους ἀγαπῶν, ζὰ ἐκφ τελουμένους ἅπαντα καθ' ἕκαστον ἐνεπόησα, καὶ τὸν ἀρτὶ μαθητὸν ὡς ἀπλησίως ὡς διδασκάλῳ καὶ διαστὴν μυσταγωγῶντα τοῦτον ἐπ' αὐτόν. πάντων γὰρ στενοχωμένων, καὶ λυπουμένων ὅτι τῷ ἐν τὸν διδάσκαλον δύο μαθητὰς, φησὶ πρὸς αὐτοὺς ὁ σοφὸς ἐκφνος τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα (ὦ πῶς ὁ λόγος ἀδακρυτὶ τῶν τοῦτων μνήμην ἀφανιζάσοι;) Εὔξασθε, λέγων, ὦ τέκνα, ὦ φίλοι, καὶ σωλάγχνα τὰ ἐμοὶ πάντων δυτικοδούμενα, καὶ ὡς Θεῷ τῷ δυσφορεῖσθαι ἀπόδοτε· μηδεὶς ἢ δὲ ὑμῶν τῆς ἐκκλησίας ὀφθεὶν δυσκεχωρηκώς. Εγὼ γὰρ ἤδη πεπόνθημαι, καὶ ὁ καιρὸς ἐφέστηκέ μου τῆς ἀναλύσεως. ὁ Σατανᾶς οὐ φέρει τοῦτο ἐμοὶ κατ' αὐτοῦ λόγους. ἀλλὰ μὴ ὑπολαμβάνεσθέ μου τῆς ἱερᾶς πρὸς ὑμᾶς ἀγαπήσεως. ζαὶ τοῦτο καὶ πολλῷ πλείω τούτων εἰ πάντος, τί δὴ λέγω τῶν δακρύων, τῆς λύπης ἧς ἐπληρώθησαν; τελευταῖον ἀναστάθμος ἄπωθεν, προεκάλει πάντας πανδημεὰ εἰς τὸ στενόδριον. ἤρξατο γὰρ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὕδατος, κέρδος τοῦτο ἡγούμενος, ὑπὲρ γε τῆς ἁπάντων ἀσφαλείας καὶ σωτηρίας. καὶ αὖθις φησι, Μνημονεύετε πάντων ὑμῶν. ὁ πρὸ ὢν βίος, ὁδός ἐστιν, ἔλεγε, ἐκ τούτου χρησὰ καὶ λυπηρὰ προδοῦσα· οὐ μόνον ἦ, ἀλλὰ καὶ πανήγυρις. τοίνυν ἠρασάμεθα, ἐπωλήσαμεν, καταλύομεν. μὴ ἀμείνους ἡμεῖς τῶν πατριαρχῶν, τῶν προφητῶν, ἢ τῶν ἀποστόλων; λέγε τις δὲ αὐτῶν πρὸς αὐτόν, ὀλεθρίως στενοχωρούμενος· ἀλλὰ φείσωμαι τοῦ ἡμῶν ὀφθαλμοῦ, τοῦ σύγχυσιν τῶν προσωπείων, τοῦ φόβου τῆς ἐκκλησίας, πάλαι οἷς ἐπιμύθα, καὶ εἷς ἀπαναθησόμεθα. ἀλλὰ ζαὶ καθ' ὑμᾶς μὴ καταλείπητε, φησὶν, ἐκκλησίας. οὐ γὰρ

β. Τιμ. δ. 5.

ἀπὸ

ἀπ' ἐμοῦ ἡ ἀρχή, οὐδ' ἕως ἐμοῦ τέλος. μὴ γὰρ μὴ Μωϋσῆν οὐκ ἀνέστη Ἰησοῦς; οὐ διάδοχος Σαμουὴλ ὁ Δαβίδ, ἢ Ἱερεμίου Βαρούχ; Ἠλιοῦ Ἐλισσαῖος; μὴ Παύλου ἦν Τίμοθεος, Τίτος, Ἀπολλώς; οὐ μυρίοι; Ἀλλ' εἰ κατέχομαι, "ἔφη τις, ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ κοινωνήσας ἀπέρχεται πᾶσα ἀνάγκη. Κοινωνήσατε δηλαδὴ ὁ ἀταράχου, ἔφη, τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀδιάσειστον· μὴ ἀποχωρήσητε δέ. Πῶς, φησὶν, ἵνα κελεύεις ταῦτα; Οὐ (ἔφη) τῶν εἰς καθαίρεσιν αἰτιαμάτων ἕνεκεν ἐμοῦ τοῦ στυγουμένου. Τοιούτοις τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον ὅμιλον ὁ μέγας ἐν πατριάρχαις κατοχυρώσας Χρυσόστομος.

Ἤδη δὲ στυγούμενον ἔξω τῆς πόλεως ἐν τοῖς Ῥωφίνου τοῦ κατ' αὐτὸν κεκινηδουλευκότος, μετακληθῆναι τὸν ἅγιον, ἀπολογησόμενον οἷς ἐγκαλεῖται). ὡς δὲ τὰ δηλωθέντα τοιάδε. Ἡ συνοδος ἡ ἁγία συναχθεῖσα, τῷ Ἰωαννῃ πάλαι λιβέλλους ἐδέξατο πολλοὺς κατ' αὐτοῦ, πλήρεις μυρίων κακῶν· ἐλθὼν τοίνυν ἀπολυσόμενος πρὸς τὰ τοιαῦτα, τούτων ἀναγνωσθέντων, ἀνίστη φόβοις μὴ ἄξιον ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας, διὸ καὶ ὁ Θεὸς λόγῳ ἐλέγετο σαρξ, μὴ φίλει, μηδὲ κατάκλινε, μήτε μικρὸν πρόσωπον κρίνε δίκαζε, δέκα καὶ ὀκτὼ δὲ τεσσαρακοντούτοις πατράσι συνομιλήσας, καὶ μὴ δὲ Ἄβελ προσκαλοῦ δόλιος εἰς τὸ πεδίον· ἀλλ' ἐλθὲ μᾶλλον αὐτός. καὶ γὰρ κεφαλαίοις ἑβδομήκοντα δὲ σοῦ προδήλως πρόσκοποι λίβελλοι, δὲ ἔτι σὺν Ἀγαθόροις ἡμῖς, καὶ πλείονες σοὶ Θεῷ. δὲ ἵνα τὰ ὑπὲρ τούτοις στυγνάσω, καὶ ὁ σοφὸς ἀρχιερεὺς ἐπὶ λαοτραφήσας, ὃ ἀνακόλουθοι τῇ ἐκκλησίᾳ προσταγμάτων ἀρίστα τε καὶ δικαιότατα πρεσβεύσεν τούτοις, τῇ κατ' αὐτοὺς στυγνὸν οἰκουμενικῷ ζηλεύσῃ μᾶλλον ἐζήλωκεν. ταῦτα δεξάμενοι καὶ ἀναγνόντες ὁ στυγνὸν ἐκκλησίᾳ ἀναγνώσεως, ὁρμῆσι καθάπερ λέοντες, καὶ τὰ ἄποσα λεόντων οὐ μὴ ἔδιεργεν, οὐ δὲ προσέχῃ, οὐ δὲ ἐσπούδασε σπουδαίως, οὓς χρυσοδακτυλίοις τῷ ποιμένι πρεσκυλίσαντες. τί οὖν ἐπὶ τοῖς τούτοις δράσει; ἀχειρῶν νοημάτων ἀδρανεστέρας συγγράμμασι καταψηφισάμενοι, οἳ οὔτ' εἶδον, δὲ οὗ φωνῆς ὀκνήσαντες, καθαιροῦσιν ἀρχιερέα, καὶ ταῦτα δὲ βασιλεῖ ἀναφέροντες. τί λέγοντες; ὅτι μὴ τολμήσαντος αὐτὸν προσβλέπεσθαι, ἀλλὰ δὲ συνηδόκησεν ἑαυτῷ, δὲ ὃ τοιοῦτοι νόμοι καθαιροῦσι, τοῦτο δὴ καὶ ἐπράξεν, καὶ δὴ κελεύσει τὸ ὑμέτερον κράτος καὶ ἄκων ἀξιωθήσεται, καὶ δίκας διδότω ἐφ' οἷς λελυσιδόρηκε τὴν βασιλίδα, εἰπὼν αὐτῷ Ἰεζάβελ, καὶ τούτῳ τῷ θανάτῳ τοῖς φονευταῖς ὑπαντευδομήσου Ἀχαὰβ ὁ δύσφημος. πιστεύει τοίνυν ὁ βασιλεύς, οἷάπερ ἱερεῖσιν αὐτοῖς· καὶ ἀνεξετάστως γραπτοῖς ἀποστολῆς βαρβαρικῶς προσταγείσης, ἐξορίζεται τὸν ἅγιον κελεύει. ἐγὼ οὖν ὁ πιστὸν πλῆθος ταῦτα δὲ ὧ ζέουσι καὶ προθύμως τῆς πίστεως, τὸν βασίλειον φόβον νικήσαντες, καὶ κεῖται θύται, τῷ κράτος ἀνέστησαν. τοῦτο οὖν συνιδὼν ὁ τοῦ Θεοῦ ἀνθρωπος, καὶ ταῦτα ἐκ τοῦ προσώπου βλάβας καὶ δεῦρο κινδύνους ἀποσκοπήσας, λαληθήναι πρώτας· καὶ προς τὸν σφαγέα (οὕτω γὰρ ἐγὼ καλῶ τὸν ἐκείνων βουλεύσαντα καὶ ὁρμήσαντα, οἶμαι δὲ ὑμεῖς) ὡσεὶ προθυμότατον ἐθελοντὴς προσγενέσθαι. τοῦτον δὲ συλλαβόντες, μέχρι τῆς Περσικῆς Εὐξείνου τέως ἀξέλκουσι. μὴ ταῦτα πρὸ; μεταμεληθέντες πικρὸς ἀπ' αὐτῶν, συνοφαντηθῆναι τῷ Ἰωαννίῳ καὶ κλιθῆναι προσέλεγον. καὶ τοῦτο οὐκ ἐν τοῖς πολλοῖς ἀγαθὸν πίστεως. ἰσχύσου δὲ πλέον τοῦ πίστιν τὰ προγεγραμμένα πως ἐκ τῆς τοῦ ἀπεσταλμένου τῆς κατηγορίας ὑμῖν τε καὶ προσκυνῆς. ἀλλὰ δὲ τῆς αἰχμῆς ἀνέστησε τόμος τοιούτοις ἀπόντα τοῖς φλυαρήμασι, εἰ δὲ μηδὲν ἄλλο, φάσκων τέως, ὃ ἀληθινὸν Ἰωαννου καθήρει αὐτόν, παρενείρων τῆς κακίας ὁ σοφιστὴς ὃ τῆς γραφῆς, καθὰ δὲ τοῖς ἀποφθόνοις αἰτιάσεται Ψαλμ. 7. μοῦ Κύριος.

Ἔπειτα γραφὰς τοῦ διώκτου προς μέγαν Ἰποκέντιον, τὸν, ὡς αὐτὸς ἔδρασεν, εἰς 24
ποιμένα μεταμορφῶν καὶ ποικίλων προσωπείαν. ἀλλὰ Θεόφιλος γράφει μὴν· καταγινώσκεται δὲ, Ἀγαθόντος τοῦ πάπα σαφῶς τὰ κατ' ἄγιον. ὧν ὁ πολυειδὴς τὴν ὑποτιθεμένων καὶ καταπλαγεὶς ὁ Ῥώμης, ὑπὸ Θεοῦ καταφυγὼν, καὶ κλήθεν ἑαυτῷ λυτήριον τοῦ σκανδάλων

δάλων τὰ μηχανήματα. καὶ ὡήτοι καὶ λαμβάνει τὴν λύσιν, καὶ ὃ πάλαι ἠλίσκετο. ἡ κωμικὴ Θεοφίλου ζήτησις καὶ ἀναίδεια κατὰ τοῦ ἀθώου ἔπασχε πρόσωπα. ἐντεῦθεν πρὸς ὀργὴν τῶν πιστῶν ἐξανάπτει τὰ πλήθη· καὶ ἔστασις ἐκ τούτου μυεῖται, καὶ πληγαί, καὶ ἐκ φόβου κίνδυνοι, καὶ τοῖς πονηροῖς ζῆλος. ἀνὴρ δυστυχὴς, κατὰ ζῆλος φθόνου εἰς Ἀλεξάνδρειαν, μᾶλις ἀναδραμὼν ἐκ τῶν ἁλιαστῶν τοῦτον ζητήσαντας, καὶ κακῶς ὁ βασιλεύουσης ἀποδημπεῖται σὺν αὐτοῖς κατηγόρους καὶ ὁμολογήσαι. μανθάνει ταῦτα πρὸς τοῦ Ῥώμης ὁ βασιλεὺς Ὁνώριος, καὶ ὅτι ζηλοῦσθαι τὴν Εὐδοξίαν σεσυκοφαντῆσθαι Ἰωάννου. καὶ Φίλυπος ἡμιόλιος (ἔρως γὰρ ἐκράτει βασιλέα θερμὸς, καὶ ἐπιθυμῆσαι τοῦ ἀρχιερέως) γράφει τῷ ἀδελφῷ καὶ βασιλεῖ Ἀρκαδίῳ, νεμεσᾶν καὶ προσονειδίζων, ὅτι Θεοφίλῳ χάριν πρέσχεν, ὃν ἐκεῖνος αἰτίαν καὶ δίκην εἶχε, καθηρηκέναι Ἰωάννου, καὶ ταῦτα δίκα τῶν ἀπὸ Ῥώμης. ταῦτα δίκαιος ὁ βασιλεὺς Ἀρκάδιος, πολλά τε μετεγνωκὼς, διεσκέπτετο περὶ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ ἀρχιερέως. καὶ ἰδοὺ σεισμὸς καταλαμβάνει νυκτὸς, καὶ πίπτει μέσης τοῦ κοιτῶνος τῆς βασιλίσσης. καὶ τοῦτο δίκα (τὰ γὰρ ἐν μέσῳ πρέσβεια μονέχων) ἡ αἰτία τῆς ἀνακλήσεως. πάλιν οὖν ὁ πιμπλὼ ὁ καλὸς (δίκαιος γὰρ σωτόμως εἰπεῖν) ἀπολαμβάνει ὁ πρίμιον, τοῦ βασιλέως ἀυτοῦ λαμπρότερον τὴν ἀπάντησιν πολὺ τῆς προτέρας πεποιηκότος ἐκείνου μὴ πρότερον τὰ καθ' ἑαυτὸν ἐξεπαθῆσαι διϊσχυρισάμενον, πρότων ὑβριάμῳ πίστεως ὄντας κινήματι, πρεσβευόντων, ὑπερισαίντων, καὶ εἰρηνεύσαι ποιησάντων αὐτόν. ταῦτα ὁ τῶν ἑαυτοῦ θρασυτάτων Θεὸς, ὁ τοῖς ἐναρέτοις ἀνταποδόμενος, ὁ τοῖς ταπεινοῖς ἀντιμετρῶν τὴν χάριν. ἐντεῦθεν ἡ τῷ Φιλοξένῳ καὶ σώφρονι τὴν Σάρραν καὶ Σωσάνναι Ὀλυμπιὰς (εἴδωσι λέγω) χαρακτηρίζουσα, παίζησι. δηλοῦται δ' ἐκ βραχέων καὶ ταύτῃ ὁ λόγος, ἡδονὴν ἅμα καὶ ὠφέλησιν εἰς ἀρετὴν τοῖς ἐπαινοῦσι τὰ καλὰ παρεχόμενος. Ὀλυμπιὰς, ἣν ἐπῄνεσαν τῆς σωφροσύνης, τῆς φιλοξενίας, καὶ τῆς παιδείας τῶν μαθητῶν οὐχ ἥκιστα αἱ πολυτέλειαι, ἃ τὸ ἦθος καὶ τὸ πλούτου καὶ τῆς ὥρας, δι' ὧν ἁπάντων τῶν τοιούτων τὰ ἐναντία φέροντα· αὕτη συνεζεύχθη μὲ νομίμως ἀνδρὶ, οὐ πεπείραται δ', μικρὸν αὐτῷ συμβιώσασα. ταύτην ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος ὅτι νῦν συζεύγνυσι μὲ ταῦτα βεβιασμένως πρὸς γάμον εἵλκυσεν, οὐκ ἀπαξιοῦσαν, ἀλλ' αὐτοῦ δηλοῦσαν τὰ δέοντα· ὡς εἴπερ ὁ ἐμὸς βασιλεὺς ἐβούλετό με ἀνδρὶ συμβιοῦν, πάντως οὐκ ἂν τὸν πρῶτον ἐλάμβανε. καὶ τί δεῖ πρὸς ταῦτα ἐξετάζειν τῶν ἐκείνης σοφῶν ῥημάτων, τὸ λόγῳ ἀπευθύνοντος, ἐμπλατύνεσθαι; τῷ γὰρ νήφοντι κατάδηλον ὅτιν οὐκ τοῦ κρατοῦντος, καὶ τὴν προῖμίαν, ὃ ὕφασμα προσάγματι τοῦ βασιλέως ἀφαρπάσαι τῶν ὑπαρχόντων, Φυλακῆς χάριν. ἡ δ' μᾶλλον ἔσθητι τῷ προσώματι, καὶ δηλοῖ δὴ βασιλεῦσιν ἁμάτος καὶ μιμήσεως ἀξίαν.

*** Εὐθὺς οὖν ἦλθε τὸ βασιλεὺς, καὶ ἀποδίδωσι πάλιν τὰ ἑαυτῆς. ἡ δ' λαβοῦσα, ταῦτα μὲν ὡχυρώμησεν ὅπως μάλιστα, καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν ἀποδύεται, καὶ μετ' ὀλίγον ταῖς ἀγκώναις τῆς ἐκκλησίας ἐγκαταλέγεται. ἀλλ' οὐδὲ αὕτη τῶν Θεοφίλου δήπου ἀρχόντων ἀμέτοχος, τὴν ἐκείνης φιλοξενίαν, ὕλιν ἀπιμίας τοῦ δεσμοῦς εἱλκυφότος. αὕτη μετά γε πολλοὺς θεραπεύει Νεκτάριον χαρὰν οἰκείαις, ἵνα πρὸς Θεὸν ἐξεδήμῃ, τὰ τότε καλύψασα ὄμματα· αὕτη καὶ Μέλανα ξενίζει Χρυσόστομον, μάζη δεξιουμένη δίκα ὃ αὐτοῦ ἀπειάσασθαι· καὶ ταύτην ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ ἐξορίᾳ ὑπεστρέφεις δυσὶν ἀνταδεξιώσατο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον· ὁ δ' λόγος εἰσὶ πρὸς ὃ προκείμενον.

Μετὰ τὴν εἰς Ἰεροσόλυμα δευτέραν ἀποκατάστασιν τοῦ ἀρχιερέως, μικροῦ παρρυέντος ἐν μέσῳ χρόνῳ, συνέπεσέ τι τῶν ἀναγκαίως δεομένων τῆς διορθώσεως· καὶ τῶν οἰκείων εἶχετο τοῦ κρότος ὁ τῶν τοιούτων διορθωτὴς, καὶ αὖθις ἡ βασιλὶς δι' ὀργῆς σφοδρᾶς τῶν ποιωδῶν καθίσατο. εἴ τις ὑμῶν οἶδε Ἀργυρωπρᾶσίαν, καὶ τὰς δημοσίους ἐκεῖ παιδιὰς, ἔτι τοῦ ἁγίου δόμου Ἰουδαῖοι, ἔτι τὴν ἀκοσμίαν, οἶδεν ὁ λέγω. πάλιν οὖν ἀγῶνες ἐξ ἀγώνων,

25

νων, ⸗ στιχόδοι κ᾽ τῶ ἀρχιερέως. γινώσκει ζῶντα ὁ διωκόμενος, ⸗ τὴν ἐκβόητον ἐκπί-
ληξιν ὁμιλίαν, Πάλιν Ηρωδιὰς μαίνεται. αἰᾶτῶμεν τὴν μιῶν τῶτο τῆς βασιλίδος· ⸗ πά-
λιν ἀδρήσια τοῖς κατηχεῖσις· ⸗ Θεόφιλος ἀπὸ τῆς Αλεξανδρείας ἀδεχθέσθαι δηλοῦται
μόν, ἐπ᾽ ᾗ δηλιῶν ὁ δεῖλαιος δηαβάλλεται. ὅμως Αρειανῶν ἡμῶν, καθαπὲρ τάξω, χρησά-
μενος, βάλλει κατὰ τολμᾶ τοξεύμασι τοῖς ἐκ μέλαινος. τῆς ᾗ βολῆς ὃ ἐκφ κιέλιον, ὅτι
δίχα στιχόδω ὁ καθαιρεθεὶς τῆ ἐκκλησίας" εἰσερρύη. οἷς ἐτυχὲν ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ⸗ δι-
ερωτώμενος, ὑπὸ βασιλέως δέχεσθαι, αὐτεπεκείνατο, ὑπ᾽ αὐτῦ βασιλέως ⸗ ἀρεκλή-
θην· ὃ στιχεδόκει μὲ τοῖς, ὅσοι τῦ ὀρθοῦ ⸗ κρίματος ⸗ καὶ ὁ βασιλεὺς στιχε-
πείθετο. ἀνθαγωνιζόμενον ᾗ, ἀπεστιώπιον τῦ βασιλέως, ὃ τῶν κακούργων κηφίων ἐκεί-
νων σμιλῶν, " διερμαίνει τὴν ἑαυτῦ ματαιότητα. Εἰσηγεῖται τις ἐνταῦθα (Ελπίδης ᾗ
ἐκεῖνος, ὁ τῆς ἐν Συρία Λαοδικείας) θαυμασίαν ὄντως Εἰσήγησιν, Μὴ θορυβώμεθα, λέγων, ὅτι
τῦ βασιλέως (ἀπαίσιον δὲ) ἀλλ᾽ ὑποζεφάπωσαν ⓐ κατηχεῖσι, ὅπι ὁμόπιτοι τῶν ἐκδε-
μένων ⓦ χωρία τυγχάνοισι, ⸗ λύεται ὃ ἀμφίβολον. στιχεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς τῷ ῥάϊστῳ
τῦ ἀποβλήματος τὴν λύσιν ὕ ἐγχρήματος, μετά τινος ἀπειλαρείας ⸗ μειδιάματος, Οὐ-
δέν, ἔφη, τῦτο λειπιτελέστερον. ὃ ᾗ ἀμφίχρημον τῦ ἀποτιθέντος, ἰλίγου τοῖς κατηχεῖσις
ἐγένετο ἀπόξενον. ⸗ δὴ χείλεσιν ἄκροις ὑποιαμοῦται μόν, ὀξίαισι ᾗ χειροὶ τὴν ἰκαὶ κῶτα ⸗
ἀπεφκτοι.

Τῦτον ἄλλοτε ἄλλως μηχανωμένων ⸗ κ᾽ κύβοις πεπθυμένων τοῖς κατηχεῖσις, μιῶν 26
παείπετυσαν δίκα. ὁ ᾗ πεμιλὴ τῶν Εἰώθοπον ὀδὲ βεκχύ τι πρελιμπάνετο, μᾶλλον μὲ
οὖν ἐπεδίδου ἀπειλοτέρως ὅσαν ἡμέραν. φιλεῖ γάρ πως ὁ ἀκενόδοξος νοῦς ἐν ταῖς ἀπειλά-
σεσι ⸗ μείζεσθαι ⸗ λογιώτερον. ⓐ ᾗ ὀκ ἐδίδοσαν ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὐ
κατέχοι τῶν μηχανῶν, πολιορκοῦντες πανταχόθεν, τῦ ἐκπώσασθαι ⸗ λαφυραγωγῆσαι τῦ
βασιλέως ⓦ νοῦ. ὁ ᾗ βασιλεὺς γενναίως μὲ ἀντεῖχε, ⸗ ἀντεπῆγετο μέχρι τινός. ὅτε ᾗ
πανάθεν ⓐ κατηχεῖσι ὃ ἴδιον ἀσφαλὲς ἀπειποιήσαντο, ⸗ ὀκ ἔθ᾽ οἷός τις ἦν [ὁ] ἀπὸς τ᾽
τοσαύτην ἐπανάστασιν ⸗ ἀντεῖσαι" κηρύξαι ἢ βοηθῆσαι τῷ βασιλείῳ νοΐ, καταμε-
μηνάκασι ⸗ ἀῦλος, ⸗ ἀπὸς ὃ πολέμιον, ἀνθεφπίνου τι παθὼν, ὑποκλέπτεται· ⸗ ὅπως,
πρωΐως δηγήσομαι. ἡ μεγάλη τ᾽ ἑορτῶν, ἡ ἡμέρα ὕ Χειστοῦ γενεθλίων πρῶν, ⸗ ὁ βασιλεὺς,
ὡς ἔθος, οὐ συμπρῶν. ἐδόκει ᾗ τῷ ἀρχιερεῖ μὴ ἀπέτεσθαι κοινωνῆσαι, πρὶν ἢ αὖθις τὰ ἐγ-
κλήματα ἀποδύσασθαι. ὕτω δὴ λέγει ⸗ ἡ παρασκευή. ⸗ ἀπὸ μιᾶς τῦ πάσα πάλιν
ὁ βασιλεὺς, βιαίῳ τῶν κατηγόρων ἐγκλήματι, δηλοῖ τὰ αὖθις, ἀπαθεῖς, ὅτι δύο σε κατε-
ψηφίσαντο συνόδοι, ⸗ ἀδικωτάτως ἔχω [τῦ] κοινωνῆσαί σοι. πόθεν ᾗ ὁ ποιμενὶ ὁ κλῆρος, ὃς τ᾽
τῶν θείων ἔλθοιν θεωρῶν ὕ φθόγγ ⸗ τὴν ποίμνιον ἀφίσιν; ἐγὼ θεόθεν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ,
τὴν ἐκκλησίαν πιστὶς θυμῶ, ⸗ ταύτης ὀκ ἀπολείφομαι. Εἰ δέσοι τῦτο ἀφ᾽ ἑαυτῆς
ὡς βία ἀξιῶσθαι, ἵν᾽ ἀπῇ κατ᾽ ἐμοῦ λοιπὸν ἀξίαν γραφήν. πόθεν ᾗ ὁ τυραννόμενος βασι-
λεύς; τῇ βίᾳ τῶν κατηγόρων μᾶλλον δίοις τῦτον τῆς ἐκκλησίας χωρίσας, ἐν τῷ ὑπισχνεῖσθαι
ἀφανῆ ἐκελεύετο· ἐκεῖνο ἀφανισάμενος, ὡς ἐί γέ τι πάλιν συμβῇ τῶν ἀδοκήτων, βι-
άσεσθαι τῦτον εἰς ἀξιλέωσιν ταχύν. ὕτως ὁ μέγας φωστὴρ τὴν ἐκκλησίαν κωλύεται ἀνα-
δύεσθαι. ⸗ δὴ πάλιν ἀνδρεῖα δι᾽ ὄχλου γινόμενος ἀνδρὸς τῶν κατηγόρων ὁ βασιλεὺς, αὖθις τ᾽
πᾶσαν βύλὴν ὑπιτείνει, ὃ φεικτὸν τῆς ἡμέρας τὸ ἱερὸν σαββάτου ⸗ τ᾽ ἀρετὴν τῦ ἀρ-
χιερέως διευλαβούμενος. ἀλλ᾽ οὖν ⓐ ὑπιτείνειν μένοι φασίν; ὅτι τὴν ἡμῶν κεφαλὴν, ὡς βα-
σιλεῦ, ἡ καθαίρεσις Ιωάννου· μόνον τάχιον ἐξωσθήτω. πάλιν οὖν ὀδὲμία ἐρώτησις, ⸗ πάλιν
ψῆφοι ⸗ ἀπόφασις. σχολιώσκει) πᾶσι τὰ δράμαλα, συγχεῖται πᾶς ὁ λαός, συγχύται τὰ τ᾽
ἑορτᾶ, ὁ φόβος φυγὴν ἐμποιᾷ ⸗ φυγόντες ὅ τε κλῆρος ⸗ ὃ πιστὸν ἄπαν ὕ λαοῦ ⸗ τ᾽ ἐν ἀξιώμασι,
ὃ ἦδον πάσα ἐν δημοσίῳ πλὴ "λαετῷ, Κωνσταντιανῆς τῦτό φασιν, ἐπιτέλουν, τῆς τε νυκτὸς

ἐκείνης

ἐκείνης ταῖς δοξολογίαις ἐπαγρυπνοῦντες, ταῖς τε κατηχήσεσι βαπτιζόντες, καὶ τὰ εἰωθότα τῷ χαρῷ λειτουργοῦντες. προσαναφέροισι δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ⓐ τολμηταὶ τῶν χαλκῶν, τοῦτο μέν, δεδιότες μή πως εἰσελθὼν καὶ μόνην ὑρῶν τὴν ἐκκλησίαν ὁ βασιλεὺς τὸ λαὸν μὴ τὴν ἴδιαν ἀφανῇ, τῆς βασκανίας ἢ αὐτῶν καταγῇ· τοῦτο δὲ πρὸς ἀμυναν τῶν ἐκ πάντων ἡμέρας τὸν βασιλέα προσκυλίοντες. ἐντεῦθεν λαβόντες τὸν Λούκιον, ὃς ἦν ἑλληνόφρων, καὶ τὴν τοῦ αὐτὸν γραῦν νεολαίαν, Θρᾷκας ξιφήρεις ὡστὶ πρὸς ἀκοσίους, δι' ὑπέρας φυλακῆς τῆς νυκτὸς (ὦ τῶν ἐκεῖ τολμηθέντων, ἃ οὐκ Ιερεμίας ἀξίως θρηνήσειεν;) ἀφιδρύθη ἱταμῶς εἰσπηδῆσαι. καὶ ἀγαλλόμενοι τὸν ὄχλον χωρεῖσιν ἔνδον τῶν ἁγίων ἀδύτων, κωλύοντες τῶν μυουμένων τὴν θείαν μυσταγωγίαν, ἀνύπαστοι τοῖς ἁγιόποις, καὶ ἵν' ἴδειν ἐκκρόμνα τὰ τῶν θείων συμβόλων μυστήρια· παίοντες ῥοπάλοις τὰς κάρας τῶν ἱερέων, αἵμασι χιτῶσι τὸν κάλυμβήθραν. Εἶτα οὐ; φθύρουσι πάντες· ἐλεεινὸν θέαμα τοῖς καλὰ θεῖσιν· ὁ μὲν τῶν στρατιωτῶν πρῶτον εἶλκεν, ὡς λάφυρον· ὁ δὲ χιτῶνας· ὁ δὲ θεῖα μυστήρια καὶ κάμηλια. ⓐ ἱερεῖς δὲ εἱρκταῖς, ⓐ δὲ ἀξιώμασιν ἀπηλαύνοντο. ἁγιάσματα σεμνὰ, αἱ ἁπτάλαι σεμνότεραι, τὸν Ιωβαὴλ κοινωνίαν ἀνήνυστα προσάπτουσαι. ἀλλὰ δ' οὕτως οὐ κατηργεῖτο, μᾶλλον δὲ δῆω ἐκρατύνετο· ἐπισφίγγετο τὰ τῆς πίστεως, καὶ ὃ εἰρηκὼς ἐν τῇ ἐξόδῳ τῷ Ισραὴλ, Οσον" ἀπέκτεινον αὐτοὺς, τοσοῦτο πλείους ἐγίνοντο. ἐντεῦθεν Ιωβηλαῖοι δὲ αὐτοὺς ἐξωσμάκασιν ⓐ ἀλάστορες. Exod. a. 18. γρ. ἀπέκτειναν

27 Ἐξεισιν ὁ βασιλεὺς μετὰ πάντα γυμνασίου χάριν τῶν βασιλείων· καὶ βλέπει τὸ πεδίον μακρόθεν λευχίμονιοῦν τοῖς νεοφωτίστοις. θαυμάζει δὲ θεάματι, γῆς ἀνθος δοκοῦν τὸ ὁρώμενον. ἦν γὰρ ὡσεὶ τεσσαρακίλιοι ⓐ νεοφώτιστοι. διερωτᾷ τί αὖ εἴη τοῦτο; καὶ (ὅσα δὴ μετὰ τῆς παραῤῥησίας γλώσσης τὸν ἅπαντα τὸν) τῶν ἑτεροδόξων, ἔφησαν, Οὐαλεντιανῶν ὄντων ἡ πλῆθυς. καὶ, ἅμα τῷ λόγῳ, λάθρα κατ' αὐτῶν ὁρμῶσιν ἄνδρες ξιφήρεις. καὶ τί ὅτι τότοις τὶς ἀν' λόγος προσδιελώσατο; πάλιν πλημμαί, πάλιν βάσανοι, πάλιν δεσμά, πάλιν φυλακαί. τὰ δεσμωτήρια, ἐκκλησίαι, πλήρη ὑμνων καὶ δοξολογιῶν· αἱ ἐκκλησίαι χαίρουσι δεσμωτηρίων, ποιναῖς, μαστίγων πληρέσταται, καὶ τρεβλώσεων. ἐπὶ μιᾶσες τὸ μέσῳ δύο, ἃ ὁ βασιλεὺς βίᾳ πειθεῖς, δηλονὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃ τε σῶν κατηγόρων ἡ πληθὺς ἐφ' ἑαυτοῖς ἐπαπάσαντο κρίμα. τοίνυν αὖθις τὰ τὸ σαυτὸν ἀναθεὶς ὅτι ⓐ Θεοῦ, ἔξελθε τῆς ἐκκλησίας. τοῦτο τρανῶς ὁ ἱερεὺς ἀθλητὴς δηλωτὴν ἀγαγνοὺς, προπέμπας, σημείξας, οἰκοδομήσας, καὶ κάλλιστα πᾶσι συμβουλευσάμενος, πρόθυμος καταπασάμενος τῷ ἁγίῳ καὶ τελευταίῳ φιλήματι, τὸν στεφανικτήριον ἀποδέδωκεν. ἐπὶ δὲ προβαθεὶς καὶ πρὸ τῶν θαυμασίων Ολυμπιάδα ἀγαγόντος τὸ βλαβερώτατον πρεσβυτέρων τινὶ, τὴν ἐκκλησίας ὀξέρχεται, σωφρονοῦντος αὐτῷ καὶ φυλάττοντος ἀγγέλου τῆς ἐκκλησίας, μὴ φέροντος ταύτης ὁρᾶν τὴν ἐρημίαν. ἦν γὰρ ὁδὸν ἀμφίον τότε θεάτρου ἀγακλήτου, "ὠδουμβίων, πεχόντων, ροιζομένων, καταμωκωμένων, ἀγαπευφήμων ⓐ ἄγιον. φεικτὰ ταῦτα, καὶ θρηνῶν ἐπάξια· ὑφ' ὧν καὶ ὁ λόγος συμπάσχει, χιμματικῶς τὸν μῆμον προσβαλλόμενος. τὰ ἐντεῦθεν φεικτότερα. ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ τῆς τοῦ Φωσφόρου διώξεως ἡ καταδύσεως τοιοῦτόν τι φεικωδέστατον γέγ. Φοβερωτάτη φαντασία φλὲξ ἐκ μέσου τοῦ θρόνου, ἐν ᾧ τῶν λόγων ὁ ἐπαφήτης τοῦ λόγου τὰς δεξιήσεις ἐνώπιον ποιῶν, ἀγαχεῖται τῆς ἐκκλησίας ἅπασης, ἀποδενδροῦται πρὸς ὕψος ἀφ' ὧν ἀλύσεων ἄγει τῆς ὀρεφῆς τοῦ κώνου· καὶ, καθάπερ ἔλεγε γαστέρα φαντάσια, τῆς ἐκκλησίας ὅτι νωτον ἐφέρετο, σωφρονίζουσα, καταπλήττουσα πρώτως, τῶν τολμητῶν θεατείζουσα τὰ τολμήματα. καὶ τί δ' ἐντεῦθεν; ἀπηλιώτης ἐπαφυσάλλει πνοὴ, καὶ θάττον ἢ λόγος, τὸν τῆς συγκλήτου βουλῆς καταδόσκετα οἶκον. Εἶτα ἀγαπερᾷ λογικῶς, οἷα δὴ πῦρ, ὅτι τὰς βασιλείους αὐλάς. θαύμασον ἵν' κατιδεῖν, ὡσπερεί μεταξὺ δύο πυρίνων ὀρέων, τὸν μὲν ἔνδον λαὸν μὴ λωβώμενον· τὰ δὲ σιδήρεα δώματα καταδαπανώμενα· τῶν δ' ἱερῶν κάμηλίων δὲ πῦρ μὴ ἁψάμενον καταβολῶν,

καταζελῶν, καὶ σκιλιτεύων τὴν ἀλλοίωσιν τῶν συκοφαντῶν ζηλοτυπίαν. Οἱ ζηλοτυπούντων εἰσὶν; ὅτι δι' ἀφαίρεσιν τῶν ἰμίων ὑλῶν, τὸ ἱερὸν κρημνῶν ὁ ἱερεὺς ἀπελήλαται. καὶ δ' τοῦτο μόνον (ὦ τόλμης δυσθεράπευτον, ὦ τοῦ κρείττονος ἀνοχῆς) ἀλλ' ἐπὶ πομπαῖς καὶ ἀθέοις τοῖς κατηγόροις ἀφαπτόμεθα. τί τοῦτο; Ⓦ Ἰωάννου ὡς Ⓐ ἀγαπῶντος, τὴν ἐκκλησίαν συνέρπασαν.
5 Τάφος δυσωδέστατος οὕτως ὁ λάρυγξ αὐτῶν.

Ἀκούεται ταῦτα καὶ τῷ Πατριάρχῃ. ὁ δ', φεῦ τῶν ἀλλοίων, ταύτῃ πολλοὶ μὲν τῶν 28
προσανακραθέντων τῷ ἀρχιποιμένι, ποιμένων, ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων μιγάδων, ἀφ' βασανίνων Ψαλ. ρα.
ἀγαθ. χορδῆς καὶ κιθ ἱεραρχου, καὶ τοῦτον δέσμιον προδοτὴς γραπτώτατος, ὅτι τὴν Βιθυνίαν ἐπιφοιτίζει μονώτατον. Ἀλλὰ καὶ μόνος ὢν (ὦ τοῦ θαύματος) ἐπιβρησταίζετο τὴν διάπεδον.
10 πλοῦς τοῦ λόγου, προῆς τι πολίχνιον (Κουκουσὸς τοῦτο λέγεται) ὁ ἀθλητὴς μεταπέμπεται. πάλαι δολίως καὶ τότε ὑπεστηθυμένου τοῦ δράματος, τοῦ διαιρεθῆναι αὐτὸν σκῆπτρον τῶν ταύτῃ πολιορκούντων Ἰσαύρων. Ἀλλ' ὁ γὰρ ἀφῆκεν αὐτοὺς ὁ φυλάττων σὺν ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτὸν Θεός. σκῆψις γὰρ Ἀδελφιός τις οὕτω καλούμενος, θείας ὁμιλίας ἀξιωθείς, ὑπεδέχεται Ⓦ ἀγωνιστήν. ὁ δ' χῶρος σκῆνος ἅπας εἰδωλομανίας μὲν ἐν πλήρης καὶ ἀ-
15 θείας· μεταβάλλον δέ. πῶς; Εἶχόν τινα προλυτικὸν Ⓐ σκῆψιν· καὶ τοῦτον ἀγαγόντες (σὺν ἐν γὰρ ἀποκρυβῆναί που τὸν ὑπερφυῆ τοῦ ὄρους τὴν ἀρετὴν μεγαλόπολιν) ἀξιοῦσι τοῦ θεραπεῦσαι αὐτόν. ὁ δὲ τὸν ὑπισχνεῖτο δεδεγμένος, καὶ τὸν πίστιν τοῦ πάσχοντος, καὶ τοῦτον ταχέως ἐξιασάμενος· ἀφ' τοῦ ἑνὸς ἅπασαν τὴν χώραν (πολλὴ δέ πις καὶ αἱρετὴ μήτος ἐν) ἔλκει, βαπτίζει, τὸν διάβολον σκεδιάσκει. καὶ τέλος πᾶσαν τάξιν σκῆψις συνέταξεν ἱερώσυ-
20 νον. ἀφ' τοῦτο δὲ χαίρει χαρᾷ ὁ θεῖος ἀνὴρ ἀνεκλάλητον, καὶ πολλοὺς ἐλθόντας, καὶ συνεχθέντας ἀπὸ πασῶν θεραπεύει τῶν νόσων αὐτῶν.

Ἀλλ' ὧδε μὲν τὸν πορείαν ἀφανύσας ὁ λόγος, ἀναπνεύσατω. μὴ δ' τὸν ἐξοδείαν τοῦ ἀγχι- 29
πτωμένου (τοῦτο γὰρ μόνον ἐγὼ διηγήσομαι, οἷα τῷ ποιμνίῳ περὶ ἐκείνων τῶν ἀδάκτων καὶ θηρίων ἐπιμεμηχάνηται, οἷα καὶ ἀφικτέσθαι) πῶς ἂν τις εἴποι τὰς πολυειδεῖς τῶν
25 κολάσεων; τίνας δὴ ταύτας; ἐξορίας, σκληραγωγίας, δημεύσεις, μετοικεσίας, φυγάς, θανάτων πικρῶν μηχανάς, ἃ κατὰ ταύτην, ἢ ταύτην ἀλλ' ἀνὰ πᾶσ μικρὸν τὸ οἰκουμένην. φθάνει πᾶσι ἀκοὰς τοῦ Ῥώμης σκῆψις τὰ δράματα· ἐντεῦθεν τῶν κατηγόρων κατηγορήματα. σκῆψις μὲν, ἀλλὰ τέως, βεαχύ τι μακροθυμεῖ· χλευάζεται δέ πις καὶ τὸν Κωνσταντίνου πόλιν, τὸν κλῆσιν Ἀρσάκιος, καὶ σὺν ἐνδύων ἀφωνότερος, αὐοήτων ἀνοητότερος,
30 γεραίτατος, κατεγνωσμένος, ἀστρατολής. ὃς οὐ τί χρῆ; πρώτης τέλεον τῆς ἐκκλησίας ἀφίσαν. τί οὖν Ⓐ κακοὶ τῶν τοιούτων κεῖται; προπετέσι Ⓦ βασιλεῦσι, καὶ πρὸς ἄκοντας ἄγειν στρατεύεσθαι τῷ Ἀρσακίῳ. καὶ σὺν ἰδοὺ ἤδη ὁ φόβος, Ⓐ ὃ ἀνταγωνιζόμενοι ἐμάρτυρεσιν, ἐστεφανοῦτο, Ⓐ ὃ φυγὴ τὸν σωτηρίαν ἐπεραγματεύοντο. σίαυτὸς ὅλος σὺν
35 μέσῳ, καὶ μικρόν τι πρὸς, καὶ θνήσκει Ἀρσάκιος, καὶ τοῦτον Ἀττικὸς ἀναδέχεται. ἵνα δ' τούτων τὰ δρώμενα; προθυμίαι, χρότοναι, μηνὸς πολίται, μνήμης ἀξία. ταῦτα μὴ φέροντές τινες τῶν τῆς ἀρετῆς αὐθεντῶν ὁρᾶν, ὅτι τὸν Ῥωμύλου ἀπίασιν· ἐξ ὧν ὁ προέδρος ἀναμαθών, τῷ βασιλεῖ Οὐαλεντινιανῷ προσαναφέρει τὰ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁ βασιλεῖ αὐτάδελφῳ χαλεπῶς φρονίμως, τῶν ἐλέγχων τε καὶ τῶν ἄλλων δικαίων αἰτιαμάτων ἀναπεισάμενος τὸν ἐκέρδανε, καὶ δὴ κατ' ἔπος ἀναζωγραφήσας τῶν σκληρωτηρίων τὰ μηχανήματα, ὑπὸ-
40 μιμᾶ, ἀναπείθει, καὶ πέρας συμβουλεύει ἀνακληθῆναι τὸν ἄγιον. σὺν ἔλαθε δ' ταῦτα τὸν Εὐδοξίαν· ἢ τῷ πιθανωτέρῳ χρησαμένη τῶν ὑπερτάσεων (δεινὴ γὰρ καὶ ταῦτα) πείθει Ⓦ βασιλέα σὺν ἀπὸ Ῥώμης ἀναμένοντα, ἀφ' ὃ τῶν προσταγμάτων ἀπαράκλητον (ὦ προφάσεως αἰσίας) τέως τὸν πρόεδρον μὴ ἀνακαλέσασθαι· μεταστήσαντα λάθρᾳ δ' καὶ τηνικαῦτα τότε λιμένας, καὶ Ἄδυδον, καὶ πᾶς διάβασιν, σὺν μὴ ἀνιόντας Ῥωμαίους ἐγκαλυψαμένη κα-

κουχίας ἢ ὕδρεσιν ἀποπνιγαλέας, ἃς ὁ τούτων ὀπισθολὲς ἁρπάζας ἢ ἀναγεῖν. ἤδη γὰρ, ἤδη
ἡ σοφὴ τοῦ κακιώτος, ὡς ἐξεταζομένων τῶν τοιγραμμάτων αἰσχληθήσεται ὁ ἀρχιερεύς.
ταῦτα δὲ μεμηχάνηται τῇ βασιλίδι, ἢ πέρας ἐλάμβανε. κατήχει γὰρ ὁ ἀπὸ Ρώμης ἐκ-
κλησιαστότατος, φρυρούμενος, ἢ κακουχούμενος, ἀπαιτούμενος τὰ γράμματα, ἀνδίσαν
ἡμᾶς· ἡ αὐτίσασις εἰς κίνδυνον καταντᾷ. καὶ γὰρ ἡς κλάσας ⟨Ψ⟩ ἀνίχλεσε τοῦ ὀπισθο-
νου, ἁρπάζειν σεὺ τοῖς γράμμασι ἢ ἀπεφέροντο. εἶτα κολακεύειν αὐτὸν ὁ πολυμηταὶ
ἀναδύονται, χρυσῷ δεκλέπλας δὲ συμπαθὲς μηχανορράφουσι· ἢ πάντα δόλον πλέκουσι
μέ, οὐ πείθουσι δέ. πῶς, ἐρεῖ τινα ἴσχυν; καλὸν καὶ τοῦτο εἰπεῖν. Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, 1ϙ. c 11.
τούτοις προσώπιζε ἐπὶ καλᾷ τινὶ ὁδῷ, βλέπετε, προΰλεγε, πῶς περιπατεῖτε, ὡς σοφοί,
μὴ ὡς ἄσοφοι, εἰδότες ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι, ἀγὲ τῶν τότε λαὸν αἰνιξάμενος· ᾧ ση-
μειζόμενοι, δ ὀπικείμενον τῷ χαλκῷ τῷ λαμπρῷ τῆς Εὐδοξίας οὐ προσήκαντο δέλεαρ.
ἐπέτρεψαν οὖν μὴ ὑκτοι πρὸ μιᾶς πρὸς τὰ οἰκεῖα, δηλώσαντες ἅπαντα.

Καὶ ταῦτα μὲν ἕως ὧδε, καὶ οὕτως ἔχοντα· πρὸς τὰ ἑξῆς ἡ χώρα ὁ λόγος, τῶν προκεί-
μένων ἐχέσθω. ἀρτι τὸ φερώνυμον τῆς θείας χαρίτος ἑαυτῷ πάντι πρὸς τὴ πολίχνη Κυ-
κυσσῷ ἀφορίσαντος, καὶ ταῦτα τοῦ λιμῶ καὶ δίψῃ Κυείου λόγου λιματτόμενος ἀγαθρέ-
ψαντος, λιμὸς αὖθι καὶ τῶν ἀναγκαίων κατέσχε τὸν χλῶ καὶ τὸν βασιλεύσαντα. ταύ-
τῳ ἐκλείπουσαι ἀγγελοι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, ὀπισθολῶν πρηνεῖς ἢ λόγων τοῖς βοηθήμα-
σι. ἐπ προῆτον μὲν τ' δι' ὀπισθολῆς λόγου θαυμασίως πεφορτισμένας ψυχὰς τ' ἀκροωμένων, ὁ τοῦ
λόγου σπουδάστης σῴζεσθαι, ὁ κεφαλαίοις εἴχοσι ἢ τέτταροσι ἀριθμούμενον. φρὸς τὰς σκανδαλιζο-
μένας ἐν τῷ βίῳ πραπομίαις ὁ λόγος ἔχει ὑπόθεσιν. ἀρχὴ γὰρ λόγου τίς; Ιαπετὸς μὲ παῖδας,
ἢ τὰ ἑξῆς. ἔπι γ' πρὸς Κυμαικὸν δύο, ἐπ πρὸς Κωσταντῖνον πρεσβύτερον γραφὰς ἀγαφόρους,
ἢ πρὸς αὐτὸν τὸν θαυμασὸν Ολυμπιάδα. ἀλλ' οὐκ ἀφῆκεν οὕτως ὁ φθόνος αὖθις. ἤδη
γὰρ κακουχίας, αἰκίας, οὐκ ἔστιν ὅσας εἰπεῖν, πρὸς Αρειανοὺς μεταπέμπεται. ἢ πάλιν ὁ
ταύτῃ τῆς ἄλλης πολίχνης πάνομοια ὁ θεραπὼν τῆς ἀφαπραγματεύεται. ἢ πάλιν ὁ φθόνος
"τοῖς κατηγόρεις τῷ φόβῳ μεμυθόλογος, πρὸς ὠδῖνας "Φθόου ἢ τόκους αὐτὸν συνωθῆς ἢ ἀχανι- 25 ις. ϙδ. κα
σᾷ, ἢ τοσοῦτον, ὥστε εἰπεῖν τινα τοῖς κατηγόρεις τοιοῦτον, ἴδετε νεκρὸν φοβερισμῶσα τὸν ζῶν- χάρων
τα, καὶ κερασμῶσα ἀγαπωλοιμῶσα, καθάπερ τὸν παῖδας τὰ μορμολύκια. Βαβαί, τίς ταῦ- χ. φόβος
τα; ὁ ἀθεσμὸς, ὁ ἄξεστος, ᾧ μὴ ἔστι σωτήριος. ὁ δ' ὀπιβουλεύοι ἐπὶ τῷ ὄφεως σὺ ἑαυτοῖς
θανατίζοντες, εἰς χῶρόν τινα μεταῤῥιφῶσαι τοῦτον ἀγαπελεύονται πανώτοθεν ἐρημότατον, εἰ-
δόσι λέγω, ⟨Ψ⟩ Πιτυουσσῶτα λεγόμενον, τῶν περιχώρων Τζαόων ⟨Ψ⟩ ὁμορον. ἐπ γ' πρὸ τοῦ 30
γε φθάσαι τὸν ἐρημίαν ⟨Ψ⟩ ἅγιον (τοῦτο γὰρ ἐγὼ διηγήσομαι, μικροῦ ὀπιχών) ὁσιάνου
αὐτῷ πάλιν, καθάπερ ὁ Αντιοχεία, ⟨Ψ⟩ θεῖοι ἀπόστολοι. τί λέγοντες; τὸν θεῖον χαρὸν
ὀπιφέροντες, εὐαγγέλιον, ἐκαλεῖφοντες τῇ τοῦ σωτῆρος αὐτοῦ καθαρότητι· ὀπὶ πᾶσιν
ἀναγελιζόμενοι τὸν πρὸς Θεὸν εὐδημίαν, ὃ σωτηριάζομαι τῇ ἑαυτῷ τιμῇ τε ἢ δόξῃ, ⟨Ψ⟩
ἢ τῆς Εὐδοξίας ἀνωδότατα ἔτ ἄτιμον θάνατον, τὸν ἢ πρὸ τοῦ θανάτου πολλὸν πρὸ αὐτῆς ὀπι- 35
ζήτησιν ποιεῖσθαι ὅτι μὴ παραλιμπάνοιτο τῶν ὑστέρων εἰς ἀναδίδαξιν. τέλος ἀμβροσίᾳ τοῦτον
στίζουσι, φήσαντες, ὡς ἐπηκούσης σοι ταύτης, ἑτέρας οὐ δεηθήσῃ ἐφῆς. ἢ λαβών, ἔφα-
γε, τ' σὺν αὐτῷ δύο "πιστῶς ἐπακολουθούσαν σκώπιον· οἱ δὲ κατηξίουτο τῆς ὁμιλίας τ' ἀρχιε- χ. πῶν
ρέων, ἢ θεωρίας, ἢ τ' σκήψεως χαρᾶς ἐμφορᾶσθαι ἢ τ' ἀγαλλιάσεως. πρὸς οὖν μὴ ταῦτα
μῆνες σὺ μέσῳ, ἢ τὰ δόξαντα πάντα τ' γραπτῶν ἐπετύνετο, πάλαι μὲ δὲ τοῦτο μελετηθὲν καὶ 40
διασκευασθὲν τοῖς διώκταις. Θεῷ γ' πάντ' μελέτης μὴ συγχωρούμενα διεσπάτο θάττον ἢ ἀνε-
κόπητο. ὡς γ' ὁ Θεὸς; διδάσω ἢ τοῦτο χρυσοφυμόῳ θαύματι τελυταῖον διήγημα. ὅπου τῇ
Κομαίῃ προσώπιζε ⟨Ψ⟩ πρὸ τ' ἅγιον, ἢ ἰδοὺ αὐτῷ γυκτὸς Βασιλίσκος ἢ Λουκιανὸς οἱ μάρτυ-
ρες φάρονται, θάρσει, λέγοντες, χαρᾶς ἀνεκλαλήτῳ ἀγαλλιάματι, ἀδελφὲ Ιωάννη. αὖ-

ελον

εσοι γὰρ ἅμα ἐσόμεθα. ὃ δὴ αὐτὸ ἐγὼ τῷ πρεσβυτέρῳ πρέφηνον τὸ ἑαυτῶν πολιτίσματος, ἑτοίμως ἀπασολόφ πρὸς πᾶσαν τὴν λειτουργίαν τῆς προσκυνήσεως οὐσίας τῷ θείῳ ἀρχιερεῖ. φθάνει τοίνυν ὁ τόπον ὁ θεῖος ἀρχιερεὺς, ὑπιζητῶ τῷ χαιρῷ καὶ τῇ ἀξίᾳ τὴν ἐπαξίαν τολμῶν καὶ λαμπρὰν, ἐξαλλάττει τὰ φερόμενα, τὰ τοῖς πρόσθεν ὑπομείζω. Εἶπα μυσταγωγεῖται, κοινωνὸς τοῦ μυστηρίου τῆς ἐκκλησίας, ποιῶται τὴν τελευταίαν θύραν. ἔπειτα ὁ ἐξ ἔθους εἶπεν ὁ θαυμάσιος οὗτος ὁ πατριάρχας, ὁ μέγας ὄντως Χρυσόστομος, Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν, ὑπισφραγισάμενος ἑαυτῷ τὸ ἀμήν, καὶ ἀνακλιθεὶς, λύει πέπαυται τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός. ἵνα δὲ μὴ ἰδεῖν μὴ ταῦτα συμβέβηκε, ὥσπερ ἀπὸ στομάτος, ἐκ τῆς Συρίας, Κιλικίας, Πόντου καὶ Ἀρμενίας πᾶν ἦλθος αἰ θεόπνων, πᾶσαν ἡλικίαν, τῆς κοινῆς ἕνεκεν ὠφελείας καὶ σωτηρίας. καὶ οὕτω σῶμα ποθῆ μὲ ὁ καρτερεικάτατον σκῆνος καὶ ἅγιον σῶμα τοῖς τοῦ μαρτύρων ἐνταῦθα σώμασιν· ἡ δὲ μακαρία καὶ θεοειδεστάτη ψυχὴ ταῖς ἀγγελικαῖς χοροῖς τοῦ ἀθανάτου πάντων βασιλέως, τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· μεθ' οὗ δόξα πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι, δόξα τρέπτη, τιμὴ καὶ κράτος, μεγαλωσύνη τε καὶ μεγαλοπρέπεια, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΣΟΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΣΥΝΕγράψαντο.

α'. ΕΝ πρώτοις, Σωφρόνης ὁ ἁγιοπολίτης ἱστοριογράφος.
β'. Ἐπειτα, Παλλάδιος ἐπίσκοπος Ἑλενουπόλεως.
γ'. Εἶτα, Πρόκλος ὁ ἐν ἁγίοις Κωνσταντινουπόλεως.
δ'. Μετὰ τούτους, ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, μὲν πλεῖστα ἐπαινῶν ἐκείνου, ὧν καὶ αὐτὸς ἐθαύμασε. δὲ πολὺ χρόνῃ μὲν πολλὰ ἔτη θυρωρὸς ὁ Πάπας Ἀλεξανδρείας Γεώργιος, καὶ ἑτέρων συλλεξάμενος συγγραφέων πονήματα, ὃ δὴ πλάτυς ἀπετέλεσε βιβλίον.
ε'. Μετὰ τοῦτο, Σωφρόνιος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων.
ϛ'. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός.
ζ'. Μαρτύριος Πατριάρχης Ἀντιοχείας.
η'. Κοσμᾶς ὁ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Χρυσοστόμου διάκονος Ἀποστολικῶν.
θ'. Θεοδώρητος Ἐπίσκοπος Κύρου.
ι'. Νεῖλος ὁ μέγας.
ια'. Ἡσύχιος ὁ Πηλουσιώτης.
ιβ'. Εὐάγριος ἀσκητής.
ιγ'. Κοσμᾶς Βεστίαρ.
ιδ'. ΛΕΩΝ Βασιλεύς.
ιε'. Νικήτας σκευοφύλαξ.
ις'. Νικήτας ὁ Παφλαγών.
ιζ'. Εὐσάθιος Πείμι.
ιη'. Βασίλειος ὁ πρεσβύτερος. ἐγκώμιον.
κ'. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ βασιλεὺς ὁ Πορφυρογεννήτης. ἐγκώμιον.

Ἐκ πολλῶν δὲ τούτων τὰ χαριέστερα καὶ κάλλιστα συλλεξάμενοι ἡμεῖς, ὧν θατέρου θατέρῳ ἐκείνων μὴ ἔχειν τὴν εὕρεσιν, δὲ πρὸς τοῖς φιλοθέοις στεφανίσκοις σύμμεμμα, εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ μνήμην τοῦ Ἁγίου.

Ex Michaelis Sophiani Codice vetustissimo descriptum Patauij.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΚΑΙ οἰκουμενικοῦ διδασκάλου, ΙΩΑΝΝΟΥ Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἀγαθὸν ὡς ὄντως καὶ δίκαιον τὸν ἀγαθοὺς καὶ ἀγαθῶν αἰτίους ἐγκωμιεῖν καὶ θαυμάζειν εἰς δυνάμιν· οὐ μόνον ὅτι θεοῦ καὶ αὐτοαγαθὸς φύσις, ὃ τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων ὑπερκειμενον πέφυκεν ὑπόληψιν δοξάζεσθαι, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡμῖν τοῖς ἐκείνων ἐπαινέτας ὁ ἀγαθὸν δι' αὐτῶν πάλιν ἀγαπορθμεύεται. πρώτως μὲν οὖν, οἷς ἀρετὴ καὶ λόγος ὁ σωζόμενον, εὐφημητέον ὡς οἷόν τε· πρώτων γὰρ ἁπτώμεθα, βίῳ τε καὶ λόγῳ καὶ θαύμασι καὶ πάσης ἀγαθῶν ἰδέαις ἐκλάμψαντα Ἰωάννου τοῦ χρυσορρήμονα, ὃ σεμνοφιλοτιμότατον ὄντως καὶ θεηγόρον στόμα, καὶ ἀγαθοῦ πρωτὸς τοῖς πᾶσι παιδαγώγιον. ὅτι μὲν οὖν καὶ λόγου πρωτὸς κρείττων ὁ εὐφημούμενος, καὶ μᾶλλον ἢ λόγῳ τῷ δυνάμει τοῦ λέγειν τοὺς φθάσαντες ἐπαινέται, λέληθεν οὐδαμῶς. ἀλλ' εἰ μὴ αὐτόματος ἠρεύμην τηλικοῦτον ἀγῶνα ἀγωνίζεσθαι, μέμψει ἀλαζονείας εἰκότως ἂν οὐ διέφυγον. Εἰ γὰρ θεοφιλοῦς ὄντος καὶ ἀγαθοῦ τὰ θεῖα παιδεύσεως ἐχόμενος εἰσήγησις κένωσιν δίκην ὑπέσχε, κελεύοντος οὕτως μὲν τοῦ λόγου καὶ μέγεθος ὑπομιμήσασθαι, ὃ σαφὲς ἦν καὶ ἀειμνήστου τοῦ κηπωφελοῦς ἕνεκα μᾶλλον αἱρήσασθαι, ἢ μηκέτι τῶν ῥητόρων ἀκοντων ὑπολιπεῖν, καὶ ὃ ἀδιόρθωτον ὁμοῦ καὶ ἀμόνητον ἐκφυγεῖν, πᾶς ἂν οὖς ἡμᾶς πάσης δίκης ἀπολύσειε μέμψεως. νόμῳ γοῦν θείῳ πειθόμενοι πειθομένοις τοῖς ἡγουμένοις καὶ ἔοικεν ἀσκελθύοντι καταπολεμοῦμεν ὁ μὲν δυνάμει, τύποι μὲν πρώτου καὶ διάρμα, καὶ ὃ τῶν λέξεων κομμωτικὸν τοῦ λόγου χωρίζοντες, ὡς ἂν μὴ τούτοις δοκίμου κλέπτειν ἢ ἔπαινον, τῷ μιγνυμένῳ λόγῳ καὶ πομπικῷ τὸν ἀκουστικὸν αὐθαδιασάμενοι καταθέλγοντες· σαφῆ γὰρ μᾶλλον καὶ πᾶσιν εὔληπτον καὶ καταφανῆ ἢ λόγοι ὠφέλιμοι, ἵνα καὶ μόνης τῆς τοῦ αἰδρὸς ἀρετῆς τυγχάνῃ τὰ θαυμαζόμενα. ἐκείνῳ πεπρωμένον ἦν ἡμῖν τὰ μάλιστα χαίρουσιν· ἐκείνῳ μὲν, ἅτε μηδὲν πλέον τοῦ σαφοῦς, τῆς περιττῆς ἅμα καὶ καλλίστης τῆς ἰδέας, προπεμπόντων, ὑμῖν δὲ ὡς τὰ ἐκείνου καθαρῶς σὺν εἰλικρινείᾳ μανθάνειν προέχοντες. αὐτὸν τοιγαροῦν ὁ χρύσιον στόμα, τῆς κατ' αὐλὴν ἐκκλησίας συλλήπτορα προσαγορεύομεν, καὶ τῆς τοῦ ἐπιτάξαντος ὁσίως πεθαρρηκότες βουλῆς, ἐπ' αὐτῷ καὶ διὰ τῆς παραινέσεως τῆς ἐκθέσεως, ὃ τοσοῦτον ἔργον, χωρήσομεν· ἔργον δὲ δίκαιον μέντοι, καὶ ὃ ἔπος, πλείοσιν ἤδη, καὶ μᾶλλον ἐπιπλεῖν ὄσων, καὶ γλωσσῶν

καὶ

χὴ σωμάτων δεόμενον. ἐδὲ χὴ γλῶ, ἐδὲ πῶτως ἢ τῆς χρυσῆς ἐκείνης πῆξαι γλώττης τὴν ῥώμλν χὴ ''νῶ, ἢ, τὸ τε δδύτερον, πῶς ἂν τοῖς αὐτὰ λόγοις εἰς ἄκρον ἐμμίγετήσαι τις ἐν μέρει τὰ τότε διελέαθαι καλῶ, χὴ Ⓦ ἐκ τοῦ τῶ ἡμῶν, Ⓦ ἢ τὴν ἐπὶ φυᾶ φύσιν χὴ τὴν ἀγωγλὼ, ἕτερον χὴ ἄλλον τὴν ἀρχὴ θεσιν ἐκλαλῆ· χὴ οὐ μὴ τοῦ ἐπὶ λόγον πορέξεις, τοῦ ὀφελασίας, τὰ θαύματα, τὴν τῶν ἐκκλησιῶν πασῶν χῆ Παύλου αὐτὰ δὴ τὰ μέιμνας, β. Κορ. ια. κη.
ὃ πολὺ δὴ κινδυνίους ἀπέδοτον ὃν ἢ ἐν τοῖς χείλεσι χαρὰν χὴ δὴ τὴν ἡδίστους γλαῦκας χὴ λαμπρὰς λόγους· λόγους ἐκείνους, δὴ ἀτραπῆς ἐν ἴσῳ Ⓦ κόσμοι ἀλαδραμόντας, χὴ δὴ ἐν νυκτὶ τῆς πλάνης καταφωτίσαντας· χὴ σωφόλως εἰπεῖν, δὴ πῶς τὰ πῶς μεμεσισμένως δύθυφημεῖν· μᾶλλον ἢ μήτε δὴ πῶς, μήτε δὴ ἐκείνα λόγοις ἀξαρκεῖν κατ' ἀξίαν ἐπολυπολέον εἰς ἔπαινον. Ⓓ γὰ αὐτὰ λόγοι χῆ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὃ κρίτος ἀναδησάμενοι, τὴν οἰκείων ἔργων χὴ πορέξεων τὰ δδύτερα χὴ αὖθι ἀποφέρονται. πρώτην μὲν οὖν, ὡς εἰκός, Ⓦ ἄνδρα θεόθεις ὑπέρπυ, ὑ τὴν νῶ, οὐ τὴν πάλαι, οὐ τὴν μὴ νῦν ἡμᾶς ἀξιοῦσι· μόνα χὴ γὰ ἂν εἶη ὃ τοιοῦτον Θεοῦ, τ' δὴ αὖθι δοξάζοντας ἀσυγκρίτως ἐπὶ δοξάζοντος. ὑ μὴν ἀπαιτητέον τότε γε ἕνεκα, πιθανώτερον ἢ μᾶλλον δὲ αὖθ' τότε ἀποτολμητέον πορεὺς τὴν ἐγχείρησιν. οἶδε γὰ πῶς ὃ κοινὴ μὲν πάντων ἡδέα θαι χὴ πολλοὺς κεκτῆσθαι τῆς ἀποταίωσεως κοινωνούς, κρυφοτέραν πεῖθε τὴν ἀποτυχίαν λογίζεσθαι.

ΙΩΑΝΝΗΣ δοὺξ, Ἀντιοχὸς μὲν ὃ ἡμῶν τῆς κὲ Συρίας Ἀντιοχείας· βαρύπλυτοι ἢ τότε γενεῖς, χὴ δύσμορφς ὅτι τὴν κατ' ἄμφω δύσμοιραν. ὅπισημοι γὰ ὄντες χὴ σεμνόφρονς, χὴ τὸ κατ' ἀρετὴν βίν πολὺ ἐποιοῦντο λόγον. Εἰ χὴ φωτὸς δῆλα, τοῦ τὸ φωτὸς διεπερᾶτόντος, χὴ ἀγνοία μᾶλλον, ὑ κακίᾳ πορεὺς τὴν πίστιν τέως ἐχώλυον, τὸ παλὸς ὕστερον αἰτὸ τότοις τῆς κρείττονος ὀφθέντος δυσαγωνίστως. τῷ μὲν οὖν πατρὶ Σεκουῶδος τὄνομα, ᾧ χὴ δῆλὸ ὃ σεμνὸς τῆς τε δυσρείας χὴ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἡ τ' στρατηλάτης ἐπεβεβαθύνθη τιμή. ἡ μήτηρ ἢ τοῦτα μὲν καὶ δῆλὸ τὴν ἐπαινθυσαν τῷ Φαινομένῳ χάριν, μάλιστα ἢ δῆλὸ ὃ τῶν ὄπτων λαμπρὸν χὴ ὃ σεμνὸν τὸ εἶδος, Ἀνθουσα πορσηνέγκατο. ἐκ δὴ τοιούτων οἷά τις θυγατέρων κλεινὸς ὁ τίμιος δοὺξ Ἰωάννης βεβλαστηκώς, τοσοῦτον δύσις ἐκ πορότης ἡλικίας κατ' ἀρετὴν πᾶσαν χὴ ταπεινοφροσύνην δὴ αὐτὸ γλυκύτερας ἐπιδέδωκεν, ὅσον ἐκεῖνοι κῆ πᾶσαν ἀρετὴν πόντων ὑπερῆρχον τῶν πολιτῶν. ἔδει γὰ μὲν Ⓦ ἀρετῆς πρωτοσίας πάντας ἀνθρώπους πιστευθοκιμεῖν μέλλοντα, μηδὲ τῶν οἰκείων καθυστερῆν. πολλοὶ μὲν οὖν τῶν Ἀντιοχέων τῷ ἑλληνισμῷ κατ' ἐκείνους ἐλκυσθέντο δὴ χαροις. ἀλλ' οὐχ ὁ ἱμνιος σκῆπος χὴ θεόφυλος παῖς τῆς πρὸς δὴ ἑλληνίζοντας ἐταιρείας ἢ ὁμιλίας ἐκύκλετο, ἢ ὅπερ πολὺ ὃ θεῖον ἀνεβάλετο βάπτισμα. Μελετίου ἢ τὸ ἁγίου Ⓦ ἀρχιερατικὸν θρόνον Ἀντιοχείας διέποντος, πρόσεσιν αὐτῷ μάλα θερμῶς, ὑπεαρῷ κομιδῇ σώματι ὃ τῆς παλιγενεσίας λουτρὸν δέξαμένος. πρῶτον μὲν οὖν αὐτὸς, θύθυς ἢ χὴ Ⓓ γενεῖς μετ' αὐτοῦ τῷ ἱερῷ πειθόμενοι παιδὶ, τὸ θείου καταξιοῦται βαπτίσματος. ἀφ- Παροιμ. α. ζ.
χὴ ἢ σοφίας πάσης χὴ ὁπτικήμης Ⓦ φόβον Κυρίου, γραφικῶς εἰπεῖν, ὁ ὅσιος ἐπολυθέμενος, χὴ ἄκρα φρονήματα ταπεινότητι, Ⓦ Κύριον Ἰησοῦν Ⓓ πάντος ἔχων πρὸ ἑαυτῷ, οὕτως, ὡς ὅτι θεμελίῳ ἀρράγει, τούτῳ χρυσὸν, ἀργυρον, λίθους τιμίους, πόντα τὰ κάλλιστα ἐπωκοδόμει ἔργα τε χὴ μαθήματα. πάσας μὲν οὖν μειραχιώδεις παιδιὰς χὴ ἀθύρματα, πάσας ἢ νεωτερικὰς ὁπὸ θυμίας, θεατρομανίας, πόντηγύρεις, συμπόσια, χὴ πῶ ὅλως εἰπεῖν ὁπότιδὴ μα, ἢ ἀσυδασμα, ὃ μὴ πορὲς Θεοῦ φέρει, μηδὲ κατ' ἀρετὴν βελτίους δὴ πρὸς αὖθ' ἀσυδάζοντας ἀπεργάζεται, ὡς ξύλα, χόρτον, καλάμλν, τῆς αὐτὸ ψυχῆς ἀξεφύσα χὴ ἀπερίπολέο· πάντα ἢ τὰ πορὲς τὴν θείαν σθολὴν φέροντα μετερχόμενος, ἐποιεῖτο δὴ τοῖς κενοδόξοις δοκιμώτατα χὴ τοῖς ἀλαζόσι ἀπόπυστα, κατηπαίζετο· χὴ τούτοις μᾶλλον σεφιλοσόφει χὴ ἐσεμνύνετο, ἢ τοῖς τῷ κόσμον ἀξιώμασιν Ⓓ τῷ κόσμον σοφοί. καὶ μὴν δι' ἔργου καὶ

ἀ
Οἱ τὸ Χρυσοστόμου γονεῖς, χὴ ταπινοφροσύνη.

ασουδᾶς ἐποιεῖτο μήτε αὐτὸς ἐν ἰωνι ὁμωμοκέναι ποτὲ, μήτε ὧλλον ἕτερον ὀρκίσαι, μὴ καταλαλῆσαι, μὴ ψεύσασθαι, μήτε λάσαι, μήτε μιὼ χατεύξασθαί τινος, μὴ διτεάπελα φθέγξασθαι, μήτε ὧλλο εὐτρεπελοιώτερον ἀνέχεσθαι. ἢ ἀτελὴς πελοὶ ἔλι τὸ ἡλικίᾳ, ποὸς τὸ τᾶ χῖ Θεοὶ βίου ἀνέβλεπε τελειότητα, καὶ δόξᾳ ἠγεῖτο μεγίστω, ὃ καταξιωθῆναι ὑφ' ἁγιωθῆναι ὀνειδισμῷ ὑπὸρ τᾶ Χεισοῦ· ὅς γε καὶ ποὸς τὰ διδασκαλεῖα μῆ ποὸς πομπᾶς οἰκετᾶν πλειόνων καὶ δρυφορείας, ἠγ' ἐφ' ἵππου καθέδρας, ὑπού τε τ' ἀρετέων, ὑπού τε τῶν φίλων εἰς ὁμιλῶ αὐτᾶ τε καὶ εἰκείνων ποὸσέρχεσθαι ποὸσεπόμενος, ἰμαθισμοῖς τε λαμποὸσῆς, καὶ σώματος ὑπομονίᾳ, καὶ τῇ λοιπῇ κατ' αἰδεσποὸς ἀπροκαλίᾳ κεχρῆσθαι συμβουλευόμενος, ποὸτα ποὸτα παιν ὡς τῳ ὅτι φιλόσοφος ἀπαιτήσαιτο. τί γάρ, ἔλεγεν, ἵππους ἄλογον ὢν συμβαλέσθαι ποὸς λογιότητα; τί δ' ἐσθὴς λαμποὸς ἢ καλλωπισμὸς ποὸς ἀρετῶ συντελέσαιτο; ἢ μᾶλλον ἢ πλείστοις ὑποδείγμασι τᾶν ἐν τῇ παλαιᾷ ἢ καινῇ, καὶ λόγοις θείοις, τῶ ταπεινοφρονεστέρω μᾶ ἀρετῶ, τῶ δ' καινοδοξίᾳ φθυκτῶ μᾶλλον ἀποδέχεται, ποὸς ἃ μᾶ ἐνὶ παιδὶ ἑπομένῳ εἰς τὰ διδασκαλεῖα ἐφοίτα τᾶν πολιτᾶν. ὁμῶς δ' ὧν, ὅπᾳ φύσεως ὅλι μάλιστα ἔτυχε δεξιᾶς, μᾶλλον ὑ ὑπὸ τᾶς ὑπερλαμπούσης αὐτᾷ χάριτος τῶ Δαίμονος φωτιζόμενος ἀνεκαθαίρετο, πάντων (ὡς εἰκὸς) τᾶν ἡλικιωτᾶν ἐκεράτᾳ.

β'. Οπ ἐν ὀλίγαις ἐτᾶν ποὸειόδοις κατορθοῖ μᾶ εἰς ἄκρον γραμματικῶ ἢ ποιητικήν, κατορθοῖ δ' ῥητορικῶ ἢ φιλοσοφίαν· ἢ φιλοσοφίαν μᾶ, ὅσον ὀργανικόν ἐστι λογικόν, ἠθικόν τε ἢ φυσικόν· ἄλλοις τε τᾶν τῇ χῖ τῶ αὐτᾷ πόλει ὑπερφανεστάτων ὑπὸ σοφίᾳ ποὸσφοιτᾶν, καὶ δὴ ἢ Ανδραγαθίᾳ τινὶ φιλοσόφῳ πάντων ὑπὸρφέρειν χῖ φιλοσοφίαν κατ' ὀκτὼ μῦρτυρευμένῳ χρεών.

γ'. Περὶ Λιβανίου καὶ Ιουλιανοῦ τοῦ βασιλέως.

Ῥητορικᾶς δ' ὅσον ἔν τε βουλαῖς καὶ δικαστηρίοις, καὶ ὅσον ἐν πανηγύρεσι, Λιβανίῳ τᾷ Σοφιστῇ πᾶ ἠκολουθηκώς, μεγάλως ὑπὸ αὐτᾶ κληρωσαμένῳ ὁ κλέος. ὃν καί ποτε λέγειν, ἐρομένων τᾶν αὐτᾷ φοιτητᾶν, ὡς ἄρα μετ' αὖλον ὁ τᾷ διδασκαλικῷ κατ' αὖλον ἐνδιατρέφων δεήσει, Ιωαννίνης ὁ τᾶ στρατηλάτᾳ υἱός, ἀποκρίνασθαι, εἰ μὴ ποὸδὰ Γαλιλαίοις ἤδη ποὸηρπασο· ἀλλὰ καὶ ποὸς Ⓦ τότε κεκραιωῦσι Ιουλιανοῦ εἰπεῖν τ' δυσεβῆ καὶ μισόχριστον, μηδένα τ' ὑπὸ σοφίᾳ ἀγαλαμπάντων ἐν Ελλησιν Ιωαννου κρατεῖν, μηδ' ἀν' αὖλον τις φαίη Ⓦ ποὸδὰ πᾶσιν ὑπὸ φιλοσοφίᾳ θρυλλούμενον Πλάτωνα, ἢ Δημοσθένη Ⓦ ὑπὸ ῥητορικῆ ὃ κράτος ἀράμενον· ὡς Ⓦ Ιουλιανὸν ἀκούσαντα καὶ ταπλαγῶναι μᾶ αὐτᾷ ὃ τᾶς φύσεως μέγεθος, καὶ ταπλαγῶναι ὑ ὃ κωμῳδῆ νέον ὄντα ταῦτα καταρθωκέναι· ὡς καὶ τοῦθεν ἐπὶ μᾶλλον βασκῆναι τᾶς παιδείας χρεισίμοις, καὶ μὴ ὀξῦναι τὰ τοῖς ἑλλιωικᾶς αἱρεῖσθαι βίβλοις ποὸσκαλοῦσαθαι. ἰῶ γὰρ τᾶ ἑλλιωισμοῦ αἰτιχόμενος, ἢ πάλαι τοῖς καθ' ἡμᾶς σοφοῖς τὰ θεῖα αἰτιατόμενος· ὑπνίκα ἢ ὁ τᾶς θεολογίας Γρηγόριος ὑπισχνεῖτο ὧν ἤδη Σασίμων, τὰ λεγόμενα ἐπὶ λόγοις ἀληθείας διηρμηνώσας, τοῖς ποὸ τῶ παιδείου ἑπτακόσοι χρεισίμοις παρατέτηκεν. ἰῶ δῶν καθορᾶν αὐτόν, χῖ τῶ φιλέργον μιμήσασθαι, ὑπὸ πάντας τοῦ τᾶς σοφίας ἐφιμένους ἐφιππάσασθαι, ἢ τὰ αἴθη ἢ κάλλη τᾶν λόγων, ἄλλο ἀπ' ἄλλου ἀπομηζόμενον, ἢ ὡς σίμβλοις ταῖς ἀποθήκαις τᾶς διανοίας ἀποτιθέμενον. οὕτω τοιγαροῦν ἀπ' ἄλλων μῦ τῶ λέξει ἢ τῶ τᾶς λέξεως δυνάμει, ἀπ' ἄλλων ὑ τῶ συνθήκῃ τοῦ λόγου δ' ἁρμονίαν ἐραμιζόμενος, καὶ ἀφ' ὧν μὲν τὰ ὄντα καθὸ λέγεται, ἀφ' ὧν ὑ τῶ γνῶσιν τᾶν ὄντων καθ' ὁ ἐστί, διδασκόμενος, νοερᾷ τινα λόγου τέχνῃ, ἢ ἕξιν ἑαυτῷ θαυμασίαν ποὸκατεβάλλετο· δι' ἧς ἤλυγεν ὁ θεολόγος τᾶ θείας τοῦ θείου ἐκφωνοτείας ἢ θεολογίας, ὡς μᾶλλον γλυκάζον, μᾶλλον ὑ γλυκύτερον ὑπὸρ μέλι ἢ κηρίον, ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις ἡδέως ὑπισχνούμενος, ἐργῳ δείξας ὡς οὔτε ῥητορικὴ, οὔτε φιλοσοφία, οὔτε τις ἑτέρα τᾶν λογικᾶν τεχνῶν καθ' αὑτὰς ἔχει τὸ σφαλερόν, ἀλλὰ τῇ τοῦ χρωμένου διαθέσει τὸ ἐπαινετὸν, ἢ τὸ ψεκτὸν λαμβάνει. τῶ γὰρ

γὰρ τῶν θείου σοφίαν, ἢ καὶ χῶς καὶ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν αὐτοῖς πεσούντων, μᾶλλον ἢ κτ τῆς ἑαυτῶν κεφαλῆς ἐχρήσαντο Ἕλλησιν, ταύτην ὁ μέγας τε καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ λάτρις τῆς αὐτοσοφίας λαμπρότητος εἰς κοινὴν ὠφέλειαν, οἷα δὴ οἰκονόμος ψυχῶν, πεσκτήσατο. ὅθεν ἢ τῆς ἐν ἑτέραις πόλεσι παιδείας πεῖραν ἔσχηκὼς ⓦ τέλειον ἐν πᾶσιν ἐσόμενον, ὡς αὖ μὴ πολλὰ δεῖν ⓦ πατέρα, οἷα φιλοσοφεῖν, τῆς κατ' αὐτὸν πεπαιδεύσεως ὁ θαυμάσιος ἐπέργηται, πλουτᾷ μὲν Σεκοῦνδος αὐτῷ ὁ πατήρ, καταλέλειπται δὲ τῇ μητρὶ· μᾶλλον δὲ ἡ μήτηρ τῷ συζύγῳ χαρίσασα, ὅτι τῷ ἱερῷ παιδὶ τούτῳ τῶν αὐτῆς ἐσήλθευεν ἐλπίδα, συγκροτοῦσα μὲν αὐτὸν, ἅτε δὴ μήτηρ, πρὸς ἑαυτῆς τοῖς σωματικοῖς, συγκροτοῦσα δὲ πρὸς αὐτὸ λόγοις πνευματικοῖς. τοιαύτη γὰρ ἡ ἀληθὴς συμψυχία καὶ ὁμοφροσύνη· ὃ πρὸ ἑκατέρου εἰς ὃ ἔργον εἰσφερόμενον, ἀμφοτέρων ποιῆται σύσασιν καὶ συγκρότησιν. ὅθεν οὖν, ὡς εἶπον, ἐλθὼν αὐτὸν μηδὲν τῶν καλῶν τῆς σοφίας ἀφεψυγεῖν, πρὸς ἃ ἔδοξεν ἱερεῖς ταμιεύσεως ἀπελθεῖν, ἀπαίσας τὰς Ἀντιοχείας, ταῖς Ἀθήναις ἢ πεσφοιτᾷ.

ε'. Περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις εἰς Ἀνδίμιον διατριβῆς αὐτοῦ.

Καὶ τῶν σοφιστῶν μὲν τε φιλοσόφων τοῖς ἀρίστοις ὁ μεγαλοφυέστατος ἅ κτ παρέργου συνιὼν ὅμιλος, οὕτως ἐν βραχεῖ χρόνῳ τὰ κεφάλαια συνελέξατο, ὡς ὀπίσημον μὲν αὐτὸν τοῖς πεσφοίτοις τῆς πόλεως τε σοφωτάτοις, ὀπίσημον ἢ αὐτὸν ἡ τῶν Ἀθηναίων δῆμος, ἤδη ἢ καὶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ μάλιστα αὐτῷ τῷ τῶν Ἀθηναίων ὑπάρχῳ ἐπέρασεν ἡνίας καὶ ζηλωτόν. ὅτι τοσοῦτο γὰρ πόθος εἰσῆλθεν ⓦ ὑπῆρχον τοῦ ἀνδρὸς, ὥστε ἡμέραν οὐδεμίαν ὀπτηρήσαντα, καὶ τῶν σοφωτάτων τῶν Ἀθηναίων καὶ ὀπιδόξοις ἐκκλησιασάμενον, ⓦ φιλοσοφώτατον Ἰωάννου εἰς ὃ ἴδιον αὐτοῦ σεμνεῖον ἐκκαλέσασθαι, καὶ τοῦτο μὴ πλείσης ὅσης δρυφορείας τε καὶ τιμῆς. φιλοῦσι γὰρ ⓓ τῶν ἀρχόντων ὀπιφανῆς τε καὶ μεγαλόφρονες τὸν ὀπὶ σοφίᾳ, ἢ ἀρετῇ πεπεισόντες πρὸς ἑαυτὸν μεταπέμψασθαι, καὶ μεγάλοις ὄντι ὄντως ἐδέξιόσθαι τιμῆς· ⓓ μὲν καὶ δι' αὐτὸ δὴ καλὸν, ὅσοι τῶν πάντων φιλόσοφοι καὶ φιλάρετοι, ⓓ δὲ καὶ δόξαν ἑαυτοῖς τιμῶσι αὐθεφτων ἄγα τῆς εἰς ἐκείνους φιλοτιμίας ἀπρώμενοι. τότε τοίνυν τὸν ὑπάρχου πρὸς αὐτὸν ἀποστείλαντος ὃ ἑαυτῆ ὄγκμα, ὅτις τε πεπομπεύοντας καὶ τὸν ἐπομένους, αὐτὸς ὡς τάχιστα πρὸς τὸν πορείαν σπουδάσοντας ἀποπεμφάμενος, βάδην ἀπῆει μόνος πεζοπορῶν, ἀλλοτείων τὸν ἀξιῶν ὀπιδιΐασθαι ποδῶν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ μᾶλλον τὸ τούτῳ τῶν παπίνωσιν ὑπαγαγόμενοι τῷ ἀνδρὸς, ἢ τὸ σεμνὸν τῆς ἐμφιλοσόφου ψυχῆς κατάστημα σκιαγραφοῦντες, αὐτός τε πρῶτον ὁ ὕπαρχος, καὶ ⓓ σὺν αὐτῷ πολῖται ἐξανιστάμενοι καὶ προσυποδυόμενοι βίᾳ τοῦτον ὀπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ νομιζομένων πρεσβεῖα, καὶ μὴ βουλόμενον εἵλκυσαν, καὶ δημοσίαις αὐτὸν ἐν τοῖς σὺν λόγων ἐπαίνοις καὶ ταῖς δοξώσεσιν ἐφιλοτιμοῦντο τιμῆς. σὺν ἔμελλε ὁ φθόνος τὸ ὀπὶ αὐτῷ γινόμενον ἀπόνως ὁρᾶν. καὶ γὰρ ἡ τῶν ἀξίων τιμὴ, ἀτιμία τοῖς ἀναξίοις λογίζεται· καὶ ἡ τῶν ἐνδόξων πεπίμησις, ἀξιονδοώσεις τοῖς ἀδόξοις, καὶ τοῖς βαυαύσοις πλαγή· καὶ τοῦτο μάλιστα τοῖς κατωφρυωμένοις, καὶ ὀπὶ σοφίᾳ ἢ ὅτῳ ἑτέρῳ μεγαφρονοῦσι παρ' ἑαυτοῖς· οἷον δὴ καὶ τότε τῷ Ἀνθεμίῳ ἐκείνῳ συνέβαινεν, ἀνδρὶ φιλοσόφῳ μὲν λεγομένῳ ἄγα τὸν πρὸ τοῦ Ἕλλησι κοινὸς λόγος ἀπονέμει, σὺκ ὄντι ἢ ἄγα τὸ περὶ τῆς ἀληθείας γνῶσιν αὐτὸν ὑπερφῦ· καὶ πεπτῷ μὲ οἰομένῳ καθεστάναι τῶν Ἀθήνησι πεπαιδευμένων, ἑκάστῳ ἢ ἀποδιεῖπεν ἄγα φθόνον καὶ πεπίτιμον τόματος. ὡς γὰρ τὸν εἰς ⓦ ἄγιον τιμὴν ἐθεάσατο, μὴ ἐνεγκών, ὡς ὁρᾷ, ἔφασκε, κεκμηκοτόμηται τὰ τῆς πόλεως τούτης ἔθη, καὶ νόμοι τε αὐτῇ γεγήρασται νέοι, ⓓ μήτε θεσπέσαντες, μήτ' οὖν ποτε ἀκουσθέντες ἡμῖν. τῷ γὰρ νεηλυδὶ καὶ νέῳ τούτῳ ἀρτι πεπτον κτ τὸν πόλιν ἐλάσαντι πολλὰ ἐξεπίμησα τὸν πεσφοίτων δεδώκασι, μὴ φυλάξαντες τὸν πρέπουσαν καὶ ἐνδιαμείνων ἔκπαλαι πάξιν. δέον γὰρ ἀπὸ τῶν καταπόρω βαθμῶν, ὡς φαμὲν, αὐτὸν ἀναγόμενον, ὕτω πρὸς τὸν ὑπατίαν ἀναβιβᾶναι τιμὴν, τὰ ὅσια τοῖς ἡμετέροις Θεοῖς καὶ πολὺ ὀφειλόμενα αὐτοῖς πεπτοῖσι ἀποτελέσματα θυσίας καὶ

τελετὰς,

πλεῖαι, καὶ μάλιστα δὴ περὶ πάντων τῇ ὑπερμάχῳ τῶν Ἀθηναίων Ἀθηνᾷ τιμὴ ἁρμόζουσαν ἀποδόντα περισκώπτειν καὶ σιμῶν, δι' ἧς σοφία τι τοῖς σοφοῖς καὶ σπουδαίοις χορηγεῖται τοῖς σπουδαίοις, μηδὲν περιεδρίας ἄξιον ⓦ ἀνδρα τῶν ὑπεδεδιγμένον ἀκαίρως ὑφώπατι, καὶ εἰκῇ τῶν ἄλλων περιτιμήκατε. ἐφ' οἷς ὑπολαβόντα περὶ μὲν ⓦ ὑπῆρχον ἀποκρίνασθαι, ὡς οὐδὲν ἀναίξιον ἢ ἀθέμιτον ὅτι ⓦ ἀνδρα τῶν Ἀμφικτυόνων θαυμάζομεν, τηλικαύτας δόξιωσάμενοι τιμῆς· περὶ τοῦ μὲν, ὅτι στρατηλάτην μεγαλοφρεπῆ καὶ περίβλεπτον τῆς Ἀντιοχέων μεγαλοπόλεως γῆς οὖσα· ἔπειτα, ἡ ἐπαινουσα τὴν τῇ σοφίᾳ καὶ χάριτι, τό τε μέτριον τῆς ἥδονῆς καὶ τὸ ὑπερβολὴν τοῦ φερομένου, ἄξιον αὐτὴν καὶ κρείττονος ἢ ὑπάτου τῆς καθ' ἡμᾶς ἀποφαίνειν τιμῆς. ἐπεικῶς δ' ἂν Ἰωάννης μὲν ⓦ ὑπῆρχον ὑπολαβών, ἔδει μὲν σε, ἔφη, ὦ Ἀνθέμιε, φιλόσοφον ὄντα μηδὲν περὶ ἡμῶν ἀνεφάπτεσθαι ἀμφισβητοῦντα, εἰδότα σαφῶς, ὡς πάνυ ὀλίγοι προσκαίρουσι, μάταιον καὶ κενὸν καὶ ὅτι ὀλίγοις χάριν ἀνεφάπτου πρὸς ἀνεφάπτων φροσανόμων, οὐ πάνυ δὲ καὶ τὸν πεποιθότα οἴνῳσιν, ἅπερ ἀνταξίως ὑπεδέξαντο ἀνόητοι τύχη. τοίνυν εἰκῇ καὶ μάτην ὑπεφύη τοῖς τετιμηκόσιν ἡμᾶς. ἀλλ' οὐδὲ καθ' ἡμᾶς ἔχει τι μέμψεως ἄξιον. τετιμήμεθα γὰρ πρὸς ἄλλων, οὐκ αὐτοὶ ἑαυτοῖς μηχανησάμενοι τὴν τιμήν. τῶν γὰρ κατοδοξία σαφὴς· ἀλλωστε καὶ ὁ Ταπεινὸς, καθὸ θέμις, ἡμῖν φιλοσοφοῦσι, περὶς τὴν ὑπὲρ ἀνθρώπους ἐξοισίαν τιμᾶν ἡμᾶς ἐθέλουσαν ἀντιτείνειν καὶ αὐθαδίζεσθαι, ἀσεμνοι καὶ ἀνόητοι. σοὶ δ' ἡ Φήμη, μήτε τοῦ θεοῦ, μήτε τῆς θεᾶς ὑμῶν τετιμῆσθαι πρὸς ἐμοί, ὀρθῶς τοῦτο δ' ἀληθῶς κατέγνες ἡμῶν. οὐδεὶ γὰρ τούτων ἀπείλημα σέβας οὐδέποτε, ὅτ' οὖν ἀποδώσω, οὐ ἴσως πᾶς ὁ τῶν ἡμετέρων ἐπαινούων φωνῶν, ἕως ἂν εἰδὼς τυγχάνω, ὡς οὐδεὶ τῶν ὁρατῶν, ἢ νοητῶν ὑπάρχει Θεὸς, ὃ μὴ πεποίηκε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἕνα οὖν μόνον ἀκίνητον οἶδα καὶ ἀναρχον καὶ ἀτελεύτητον καὶ αἰώνιον Θεὸν· πάλαι δ' ἐστὶ πρὸ αὐτῶν χιλιετίαι, καὶ ἀρχὴν λαβόντα, καὶ ἀλλοιούσει καὶ χρόνῳ ὑποκείμενα, Θεοὺς οὐκ ἂν εἴποιμι, ἢ τιμήσαιμι, ἵνα μὴ ὃ σέβας τῷ κτίσαντι τοῖς κτίσμασι προσαναθῶ, καὶ ἀδικήσας τὸν ἐμὸν ποιητὴν, ὡς ποιητὴς δούλους, ἅπερ ἐμαυτῷ σὺν ἡμέρᾳ κρίσεως ὑφέξω ποινάς. εἷς οὖν ἐμοὶ Θεὸς ἀνάρχος, ὡς ἀρχὴ τῶν ὄντων ἁπάντων, ὁ πατὴρ τοῦ ζῶντος Θεοῦ λόγου καὶ μονογενοῦς, καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, αὐτὸς ἐστὶν ὁ πρὸ αἰώνων τῆς πατρικῆς οὐσίας ἐκφυείς, καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων δι' ἀπειρογάμου κόρης διὰ πνεύματος ἁγίου τεχθείς, καὶ ὅτι ὁ σωτήριον τοῦ ἀνθρωπείου παθος ἐπὶ σωτηρίᾳ αἰωνίων ἐκουσίως ἐλθών, καὶ ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστὰς, καὶ ἐν δόξῃ θείᾳ καθήμενος ἐν τοῖς ὑψηλοῖς, ὡς καιρὸς ἡμῖν καρποφόρους ἐπάγει, καὶ πρὸ ζωὴν εὐδοκίας ἀναπιμπλᾷ· οἳ δὴ καὶ πάντα ἤδη τὰ ἔθνη, καὶ αὐτοὶ τὴν Ῥωμαίων ⓦ βασιλεῖς ὑπιγνόντες καὶ θυσιοῦντες προσκυνοῦσι, εἰδότες ὡς δι' αὐτοῦ πᾶσα ἐξουσία καὶ βασιλεία καὶ πάτερα καὶ ἰθύνει. Ἀμακόλας δ' ⓦ λόγον Ἀνθέμιος, οὐχ ὁ Χριστὸς, φησὶ, τοῦ ἐπισίου προσάγει καὶ ζωογονεῖ, ἀλλὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου διὰ τῆς τῶν μεγάλων θεῶν προνοίας κτίσαντος ἰδίους τελεσφορεῖ τὰ πάντα καιρούς. ἅμα δ' ταῦτα εἶπε, καὶ αὐτίκα πνεύματι δαιμονίῳ πληγείς, ἐξ οὗ ἐδάφει τῆς γῆς προσαρραγεὶς ἐξ καταῤῥαγεὶς ἐκφερὲς βρύχων καὶ διαστρέφων τοῦ ὀφθαλμοὺς, καὶ τείζων τοὺς ὀδόντας, ἐξ ἀφρὸν διὰ τοῦ στόματος ἀπεμοῦν. ὅτι πολὺ δ' ὁ τῶν ὑπῆρχος καὶ ⓐ συμπόντιος ἅπαντες ἐκπλητόμενοι καὶ θορυβούμενοι ὅτι τῷ προσάγματι, λιπαρῆς ἐθέλουσι τοῦ ὁσίου, καταδεόμενοι τῷ πεποιθότι ἐπικυρῆσαι, ἐξ μὴ ἀποδιδόναι κακὸν ἀντὶ κακοῦ. ὁ δ' καὶ αὐτὸν ὑπεικῶς ἐλεήσαντα ὁ θεόμισθον, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ⓦ Κύριον προσευχαῖς ἀλαλήτοις δεξιλεωσάμενον, εἰς ἑαυτὸν πάλιν ἐλθεῖν προσκυνήσαι ⓦ Ἀνθέμιον· καὶ τὸν ἑαυτοῦ γνόμενον, τοῦ τὸ Ἰωάννου αὐλικὰ ὑπολαβέαν ποδῶν, δυσφορεῖσθαι τε μεγάλως τῆς σωματικῆς χάριν ὑγιείας, καὶ ἱκετεύειν ὑπὲρ αὐτοῦ, δι' οὗ δὲ τῆς ψυχικῆς ἰάσεως τυγχάνει. ⓦ δ' καὶ ὑποδείξαι, καὶ συμβουλεῦσαι προθύμως ⓦ τῆς πόλεως Ἱεραρχῶν καταλαβεῖν, καὶ παρ' αὐτοῦ τὰ τῆς σωτηρίας κατηχηθέντα

μυστήρια,

ἴσ. αἰδέσιμοι ὑπάτ. ἢ πα. αἰ ἄξιοι ὑπάτ.

ἴσ. ὑπάρχω

ἴσ. ὦ

ἴσ. ὦ

χ. ἐκκλησ. νόμων

μυσήρια, δ τῆς παλιγγενεσίας λουτρὸν ἀναδέξασθαι, δι' οὗ καὶ τῶν ἀφαιμαγμάτων τῆς ψυχῆς ἀσεβημάτων καὶ ἀνομιῶν ῥυπαρῶν ἀπενίψατο αὐ, ὡς δὲ τῆς φανερᾶς ταύτης ἀρτι τὸ πονηρὸν πνεύματος ἐπιβάσεως· αὐτὸν γὰρ δὲ πειθαρχῆσαν ἀποστολῇ τοῖς τοῦ Ἰωαννίου παραινέσεσι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ προσφοιτῆσαν καὶ βαπτισθῆναι, καὶ πολλοῖς ὑποδείγμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καὶ ἀφορμὴν σωτηρίας γενέσθαι. ἡ γὰρ τῶν ὑπερβαλλούσῃ σοφίας καὶ ἀρετῆς παρεισέρχεται ὅτι ὁ κρείττων καὶ χάριν μεταβολὴ, πολλοῖς ὅτι ὁ ἴσον ἔχει ἀλλοιώσεως ἀδιάπτωτος. τοῦτον δὴ ὁ παίσοφος τοῖς τῶν Ἀθηναίων διδασκάλοις ἀξιοπρεπέστατον ἀπεδείξατο μιμητὴν, ὃ πάντας μὲν Ἀθηναίους ἐν Χριστῷ ἀγαθοῦ τοῦ Ἀνθεμίου οἰκοδομήσας. ἐντεῦθεν ὁ μὲν τῶν Ἀθηνῶν ἐπίσκοπος (ἦν γὰρ ἤδη πλήρης ἡμερῶν) τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἰωαννίου τῆς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας αὔξησιν δὲ προσωτέω θεσμόν, πρεσβεύειν τοῦτον ἀγῶνα τοῦ αὐτοῦ θείου καταλιπεῖν. ἠκολούθει γὰρ ἐπ' αὐτῷ προωρισμένα, καὶ ἐν τῷ Θεῷ ἀποκείμενα. ἀνὴρ γὰρ φιλοσοφίας καὶ ῥητορικῆς καὶ πάσης Ἑλληνικῆς παιδείας, ὅσα μὲν χρήσιμα καὶ ὠφελοῦντα συλλέξας, ὅσα δὲ βλαβερὰ καὶ εἰκῆ τῶν ἀνωφελῶν περιῤῥέοντα ἀγκαθύσας καὶ ἀποσαίνων, ἀπλάγχνων μητρικῶν καὶ πατρίδος ὑπεμιμήσκετο. ὃ μὴ δὴ μέντοι τούτων ἡ κατὰ τὸν ἔξω σοφίαν καὶ ἀπαιδεύτων προκοπὴ καὶ τελείωσις τῆς Ἰωάννου μεγαλοφυΐας θεωρεῖται.

ς'
Εἰς τὸν ἑαυτοῦ παιδεία ἐπανέρχεται.

Ὡς δὲ ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Ἀντιόχειαν ὁ σοφώτατος ἐπανῆλθεν, ἐν σιωπῇ καὶ ἀπραγμοσύνῃ τῶν αὐτοῦ ἡμώμητος λογισμῶν, σιωπῶντων ἰσχυρῶς μὴν ἔχειν ἤδη τῆς θείας λόγους καὶ τὰ μαθήματα τῶν ἔξω σοφῶν· χρεὼν δὲ λοιπὸν ἔκρινε Ⓜ βίου ἀλλάξαι, καὶ ὃ τῆς πολιτείας ἀμφιλαφῆ, καὶ ὃν ἀπὸ δεικτικῷ βίῳ καὶ λόγῳ μακρᾷ χαίρειν εἰπόντα, Ⓜ ἀσκητικὸν καὶ μονήρη βίον, μᾶλλον δὲ εὐαγγελικὸν καὶ τέλειον, πάσης αὐτὸν καταλλάξαι τέχνης καὶ ἐγχειρήσεως. ἐπεὶ γὰρ εἰς μέτρον ἡλικίας ἑαυτὸν ἑώρα ἐφικνούμενα σωματικῆς, καὶ δὴ καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας ψυχικῆς τὴν παίδευσιν ἀνηγόρευτο καὶ λίθου ἀτελές τι καὶ μωμητὸν, μὴ οὐκ εἰς ὕδρα τέλειον εἰς μέτρον ἡλικίας κατάντησαν πνευματικῆς τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. ὅθεν ζεῖν ὤετο τὰ οἰκεῖα, καὶ κοσμικὴν πᾶσαν ἀποστῆναι φησὶν, καὶ μητρικῶν ἀπορῥαγῶν δεσμῶν, καὶ μόνῳ Θεῷ προσεκεῖτο δὲ μαθητὴς ἔτι πολλῆς. ἀλλὰ τοῦ σκοποῦ τούτου πέως ἡ τε πόλις αὐτὸν ἀπάγεσι, καὶ μᾶλλον ἡ μήτηρ, δῆτα πρὸς παιδὸς τὰ ἐκ τῶν δακρύων αὐτῷ κεράσασα φάρμακα. ἡ μὲν γὰρ πόλις, ὡς ἰδίου θρέμματος προῖκτο, καὶ δικαίως κατέχειν ἐβούλετο. καὶ πίστευτο γὰρ καὶ αὐτὴ τῇ μόνῃ σεμνεῖ τούτου γλώττῃ καὶ χρυσορῥήμονι, καταθελγομένη τοῖς λόγοις, οἷς πολλοὺς τῶν ἀδικουμένων ἐῤῥύετο τοῖς δικαστηρίοις σοφιστεύων, καὶ δὴ καταδεεστέρῳ μέρει ἐνέμενος.

ζ'
Πρὸς τὸ μονάσαι τὸν ἐπισκόπουν ἡ μήτηρ ἐπίσχε.

Ἡ μήτηρ δὴ, ἅτε μήτηρ, γνησιάτατα τοῦ αὐτῷ προσκειμένη, ὡς ἤδετο ὑπαναχωρῆσαν αὐτὸν βουλόμενον, ἔτι λαθομένη τοῦ αὐτοῦ χρέους, ἐν ᾧ ἑαυτὴ κοιτωνῖτιν εἰσήγαγε, καὶ καθίσασα πλησίον τῆς εὐνῆς, ἧς αὐτὸν ὤδινε, πηγὰς ἠφίει δακρύων, καὶ τῶν δακρύων ἐλεεινότερα προσεπῄρε ῥήματα, τοιαῦτα πρὸς αὐτὸν ἀποδυομένη. Ἐγὼ, φησὶ, παῖδιον, τῆς ἀρετῆς τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ οὐκ ἠφείδησα ἀπολαῦσαι ἔτι πολύ· τῷ Θεῷ τοῦτο δοκῶ. ταῖς γὰρ ὠδῖσιν ταῖς ἔτι σοὶ ἀναδεξάμενος ὁ θάνατος ἐκεῖνα, σοὶ μὲν ὀρφανίαν, ἐμοὶ δὲ χηρείαν ἐπέφηνεν ἄωρον, καὶ τὰ τῆς χηρείας δεινὰ, ἃ μόνῃ αἱ παθοῦσαι δυνάμεθ' ἂν εἰδέναι σαφῶς. λόγος γὰρ οὐδεὶς δύ' ἐφίκοιτο τοῦ ἀλγους ἐκείνου καὶ τοῦ κλύδωνος, οὗ ὑφίσταται κόρη θαλαμευομένη τε καὶ σχημάτων ἄπειρος, ἀρτι μὲν τῆς οἰκίας τῆς πατρῴας προελθοῦσα, αἰφνίδιον δὲ ἀώρῳ χηρείᾳ περιπεσοῦσα, ἔνθεν μὲν ἀγέτῳ πένθει τὸν ψυχὸν βαλλομένη, ἐκεῖθεν δὲ πάλιν φερητίσι συνεχομένη μείζοσιν, ἢ κατὰ ἡλικίαν καὶ γυναικείαν φύσιν. ἀλλὰ πόντος ῥᾳθυμίας οἰκείων ἐπιτρέφειν, καὶ κακουργίας αὐτῶν προδοσία πρὸς διόρθωσιν, πρός τε τὰς ἐπηρείας καὶ τὸν ἀπηνείαν τῶν τὰ δημόσια προστατούντων καρτερὰς ἀπορίας, καὶ ταῖς τῶν εἰσφορῶν καταβολαῖς γνησίως φέρειν, καὶ πρὸς πόνον ἁπλῶς κατὰ τύχας εἰσιόντα ἐπερχόμενον μεγαλο-

ψύχως

ψύχως ἢ σοφῶς δυπποδαπάπεσθαι. ἐὰν ὃ ἢ παιδίον καταλιπὼν ὁ πθνηκὼς ἀπέλθοι, θῆλυ μὲν ὂν, πολλὰ ἢ ὕστερον προέξει τῇ μητρὶ τὴν φειτίδα, ὅμως ὃ πρείττων ἀναλωμάτων ἢ δίοις ἀπαλλαγμένη· ὁ ὃ γὸς μικείων αὐτὴν φόβων καθ' ἑκάστην ἐμπίπλησι τὴν ἡμέραν, ἢ πλειόνων φροντίδων. τὴν γὰρ τῶν χρημάτων ἐῶ διαπρᾶξιν, ὅσην ἂν τις μὴ εἰναγκάζῃ), ἐλευθερίως αὐτὴν ἀναθρέψαι ὑπῆρχεν. ἀλλ' ὅμως οὐδέν με τούτων ἔπεισε δεύτεροις ὁμιλῆσαι γάμοις, οὐδ' ἕτερον ἐπεισαγαγεῖν νυμφίον τῇ τοῦ παιδὸς οἰκίᾳ τὸν σὸν, ἀλλ' ἔμενον ἐν τῇ ζάλῃ ἢ τῷ δουλεύειν, ἢ τὴν σιδηρᾶν τῆς χηρείας οὐκ ἔφυγον κάμινον, πρὸ τοῦ τὸ τῆς ἄνωθεν βοηθουμένη ῥοπῆς. ἔφερε δέ μοι πρόθυμον οὐ μικρὰν τὴν ἀφωνῆ, ἢ ὃ συνεχῶς τὴν σὴν ὄψιν ὁρᾶν, ἢ εἰκόνα μοι τοῦ τετελευτηκότος φυλάττεσθαι ἐμψυχον, ἢ πρὸς ἐκεῖνον ἀπηκριβωμένον καλῶς. Ἀλλ' ὅτι τοῦτο ἐπ' νήπιος ὢν, ἢ μηδὲ φθέγγεσθαι πω μαθών, ὅτε μάλιστα τέρπεσι τοὺς τοκέας ἡ παῖδες, πολλὰ μοι πρόφασις τὸν πρόσχλησιν. ἢ μὲν δὴ ἐκεῖνο δὲν ἔχοις αἰτιάσασθαι, ὅτι τὴν μὲ χηρείαν ἡσυχαίως ἐνέγκαμεν, τὴν ὃ ὑσίαν σοι τὴν πατρικὴν πληρώσαμεν. Ἀλλ' τὴν τῆς χηρείας δυσάγκλιν, ὅπερ πολλοὺς τῶν ὀρφανίαν δυσυχησάντων οἶδα παθόντας ἐγώ. καὶ γὰρ ἡ τούτων ἀχαριστία ἐφύλαξα πᾶσαν, ἢ τῶν ὀφειλόντων εἰς εὐδοκίμησιν διαπρᾶξιν τὸν σὸν ἐκέλευσεν οὐδέν, ἐκ τῶν ἐμῶν τῆς, καὶ ὧν ἦλθον οἴκοθεν ἔχουσα, διαπρασσομένη χρήματα. ἢ μή τοι νομίσῃς ὀνειδίζουσάν με λέγειν ταῦτά σοι νῦν· ἀλλ' δύπ πρώτων σε τούτων μίαν αὐτῷ χάριν, μή με δευτέραν χρεία πρεσβυτῆν, μηδὲ ὃ κοιμηθὲν ἤδη πένθος ἀνάψαι πάλιν, ἀλλὰ πρείμενον τὸν ἐμὸν τελευτῶν. ἴσως μὲν μικρὸν ἀπελθύσομαι χρόνον. ὃν μὲν γὰρ νέος ἐλπὶς καὶ εἰς γῆρας ἥξειν μακρὸν, ἡ ὃ γεγηρακότες ἡμᾶς οὐδὲν ἕτερον ἢ θάνατον προσδοκῶμεν. ὅταν οὖν με τῇ γῇ πρόσθῶς, καὶ τοῖς οἰκείοις τὰ παιδὸς αἰκαμίξῃς τοῦ σοῦ, σέλλου μακρὰς ἀποδημίας, ἢ πλέε θαλάσσης, ἵν' αὖ ἐθέλῃς. τότε σε ὁ κωλύσων οὐδείς. "ἕως ὃ αὖ ἐμπνέωμεν, δυάδρου τὸν μὲν ἡμῶν οἴκησιν· μὴ δὲ πρεσβρούσῃ τῷ Θεῷ, μάτην ἢ εἰκῇ τοῖς τοσούτοις ἡμᾶς πρεσβάλλων κακοῖς, ἡδικηκόσι σε οὐδέν. Εἰ μὲν γὰρ ἔχθρὸς ἐγκαλῶν, ὅτι σε εἰς βιωτικὰς πρεσέλκω φροντίδας, ἢ τῶν πραγμάτων διαγκάζω φροντίζειν τῶν ἐμῶν, μὴ οὖν τῆς φύσεως νόμος, μὴ τὸν διαθῆκαι, μὴ τὸν συνήθεια, μηδ' ἄλλο μηδὲν αἰδεσθεὶς, ὡς ὑπεύθυλοις φεύγε ἢ πολεμίοις. Εἰ ὃ πρότερα πράττομεν, ὥστε πολλὰ σοι πρόσκυδόσαι χολὴν εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ βίου πορείαν, εἰ ἢ μηδὲν ἕτερον, οὐδ' γοῦν κατηχέτω σε πρὸς ἡμῶν ὁ δισμός. καὶν γὰρ μωρίας σε λέγῃς φιλεῖν, οὐδεὶς σοι πρέξει ποσαύτης ἀπολαύσας ἐλευθερίας. ἐπεὶ μηδὲ δεῖ λύς, ὅτῳ μέλει τῆς σῆς δυδοκιμήσεως ἐξίσης ἐμοί. Ταῦτα παρὰ τῆς μητρὸς οἰκτρῶς ὅπως ἢ πεπαθῶς λεχθέντα ὁ μέγας ἀνηκόως, ἔμενε μὲν πέως ὑπὸ τῆς οἰκίας πολάγχνων πιθηθεὶς μητρικῶν. τὸ πόθεν ὃ τῆς χῦ Χειστοῦ φιλοσοφίας, ἢ τῆς κατ' ἀρετὴν πελειότητος, οὐ μόνον δ' καθυφεῖτο τούτοις, δ' ὑπερεμονοῦτο, πολλῷ ὃ μᾶλλον θερμότερον ὀξεκαίετο. νηστείαις γὰρ ἢ ἀγρυπνίαις ἢ προσευχαῖς ἀενάοις ἢ δοξολογίαις ἑαυτὸν χῦ λόγον ὁ θαυμάσιος ἡμέραν ὀξ ἡμέρας γυμνάζων πρὸς τὸν χῦ Χειστὸν προέκοπε τελειότητα, οἷά ὑπ γνώμοσι ἢ ἀκριβεῖ τῶ χῦ Θεοῦ βίου κρυόνι, πάσῃ μὲν τῇ ἀλίᾳ κεχρημένος γραφῇ, ἐξαιρέτως ὃ Παύλου τὸ μεγάλου τῆς ἀληθείας διαπελισοῦ βας θεορρήμοσυνας ὅτι σώματος ἔχων ἀεί, ἢ ἀποστολικῷ νόμῳ ἢ λόγῳ τυπούμενος, χρώμενός τε ἢ ἀμιλλώμενος φίλοις, ἄλλοις τε οὐκ ὀλίγοις τῶν λογιωτάτων ἐς πρεὶ τὴν ἄσκησιν θερμοτέρων, ἐς μόνοι ἢ Βασιλείῳ σαφεστάτῳ τινὶ φίλῳ ἐς ὁμογνώμονι, πατρίδα τε τὴν αὐτὸν ἢ τύχην λαχόντι, ἢ τῷ τῆς Καππαδοκῶν ὁρμωμένῳ χώρας, ὡς τινες ἐπεμήφασι τὴν ὁμωνυμίαν ἴσως ἠπατημένοι, ἀλλ' ὃν ἐν τοῖς πρεὶ ἱερωσύνης διδασκάλοις πρὸς αὐτῷ ἀπόντα χρόνον φησί, διδασκάλοις τε τοῖς αὐτοῦ χρησάμενον ἢ μαθηταῖς. μὲν ὃ δὴ ἢ πρὸς τὸν τὸ Διακόνου χειροτονίαν ὀξεκαλέσατο πρὸς Μυκεπὸν τὸν ἱεράρχην μάλα θερμῶς αὐτοῦ ὑπεικειμέ-

νου

νου δὲ πρὸς τοῦτο προθυμίζοντος, ἅτε πεῖραν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιληφότος παιδοῦσιως ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκφωνηθέντων ἐκδοτηρείων. ἀλλὰ καὶ Βασίλειος μὲν, ὅπερ τινὰ ἡλικίαν τοῦ Ἰωαννου προσδυπερεχ ἰω, οὐχ οἵοτε ἐγεγόνει ⓦ ἱερεὺς τῆς Ἀναστασίας Ἀναδράσαι ζυγὸν, εἰς αὐτὸ τοῦτο καὶ ἔκλον τοῦ Ἰωαννου προσδοθείς· οὗ δὲ μήπω μηδὲν ἄξιον τοῦ βαθμοῦ προφασισάμενος προεισενεγκεῖν, τέως μὲν τοῦ βυλαβείας ἀπέδρα τὸν χειροτονίαν. ὅθεν καὶ μέμψιν ὑπέσχον, ὡς αὐτὸς μὲν ἀποφυγὼν, ἑκόντα δὲ προδεδωκώς, τοῦ ἱερέως τοῦ ἱερωσύνης τοῦς αὐτὸν ἀποτεφύμενος ἀνεκάξατο λόγους, ὁμοῦ μὲν τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλοφυὲς τῆς θείας ἱερουργίας, ὑπόσον τί ὅστιν ἐκδιηκυμένος, ὁμοῦ δὲ καὶ ἀπόλογον βυλόμενος ὑπὲρ τῆς φυγῆς.

Οὐκ ὀλίγοι δὲ οἰμαι ἐγὼ τὴν μητέρα χρόνον ὅλον τὸν ἐπολιὸν προσμονὴν, ἐπεὶ δὲ εἰς χεῖρας Κυρίου ὃ πυθμὴν παρεδεδώκει ὁ ὅσιος κηδόμενος, καὶ πᾶσαν τὴν γοητικὴν οὐσίαν ὡς ὀλίγιν οὖσαν εἰς ὀξυτέρας λαβὼν, ἅπαν μὲν τὸ χρυσίον διένειμε πένησιν, ὅλον δὲ ⓦ ἀργύριον τὴν ἐκκλησίαν ταῖς ὑστεροῦμέναις δεόντως προσεπεμέρισεν εἰς ἱερὰν κτημιλίων κατασκευὴν· πᾶσαν δὲ τὴν ἀκίνητον κτῆσιν ὡς δημοσίᾳ ἀνέθετο, ὡς μή τινα ὄχλησιν ὑπὸ τῶν φορολόγων ὑφίστασθαι δι' αὐτὸν· πᾶσι δὲ τοῖς οἰκέταις λεγάτα παραχόμενος ἐπ' ἐλευθερίᾳ διέταξε ζῆν. ἡ γὰρ κατὰ τῆς χρ Χριστοῦ ἀγιότητος ὑπόθυμία, οὐ πρὸς ἄλλα μὲν τὴν γηίνων ἀπαθῶς, πρὸς ἄλλα δὲ κατηφυὲς ἐμπαθῶς, καθάπαξ δὲ τὰ βυχρίας ἀπρόπτων καὶ φιλοπαθεῖς ἡδονὰς τοῦ ἰδίου νοὸς ἀποξέσασα, ὁμοτίμως καὶ ἀπροσπαθῶς βλέπει πρὸς πάντα, καὶ χρ χρείαν ἑκάστῳ χρωμένῃ, πάνυ δὲ πρεπτὸν ἀποβαλλεῖ), ὃ ὁμὴ πρὸς τὸν ἀναγκαῖον οἶδε ζωὸν στυγνὸν. οὕτω τὸν βιαιοτελικὸν ὁ μακάριος πλησμὸν ἐβόλιο, πάντος χρήματος καὶ κτήματος ἐρωτα δι' τὸν πολύτιμον μαργαρίτην Χριστὸν διεκρούσατο· χρήματι δὲ σφαίτερ χρ τὸν ἀποστολικὸν παράδοσιν ταῖς τῆς κεφαλῆς τρίχας ἀποκεφάλωθος, καὶ τὸν τοῦ αἰσχύνης χρέστοτον μόλις ποτὲ καταδεξάμενος, οὐ μόνον ἁπλῶς ταῖς ἱερὰς βίβλοις χρ ⓦ αὐτοῦ βαθμοῦ ὅτι τῆς ἐκκλησίας ὑπερεγίνωσκεν, ἀλλὰ καὶ πνεύματι σοφίας, δὲ λόγῳ στυγέσιως τὸν αὐτῶν ὀξερθυνώμενος δυνάμιν, οὕτω πάσης ἁγίας γραφῆς τὸν ἕποιαν διελεύκαινεν, ὡς πρόχειρα ὀξίσασθαι δὲ θαυμάζειν ὅτι τοῖς ἐκπορθυομένοις διὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ λόγοις τῆς χάριτος. καίπερ ὃ οὕτω μεγαλοποίας καὶ θαρρημοσύνης ἦκαν εἰς ὃ ἀκρότατον, ἠχαλλέν, ἐδυσφόρει, ὠδυνᾶτο τὸν καρδίαν καὶ κατεπύχετο· καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει θορύβοις καὶ βρασμοῖς ἀηδιζόμενος ἄγαν καὶ ἀπολεγόμενος τὸν ψυχὸν, ὡς μηδὲν τι ποιοῦν ἄξιον τῆς χρ Χριστοῦ ὑπομονίας, ⓦ ἐναποκείμενοι αὐτοῦ τῇ ψυχῇ πάλαι τῆς μονήρους βιώσεως δυάσθαι πυρσόν. καὶ δὴ βύθεν ὑπιτηρήσας καιρὸν, πᾶσι χαίρειν φθεγξάμενος, οἰκείοις, συγγενέσι, φίλοις, ὑπιδεῖξεσι, πρὸς ὃ καὶ τοῖς ἀδικημένοις στυγνορᾶν, καὶ μηδὲ προσασίαν ἀδελφῆς ὑπολογησάμενος νέας ἐπὶ κομιδῇ τυγχανούσης, δὲ ⓦ τῆς παρθενίας ζωῆς ζυγὸν ἀναδεξαμένης, πολλῆς τε (ὡς εἰκὸς) προνοίας ὑπιδεοῦς οὔσης· καὶ δὴ καὶ τὸν πόλιν πᾶσαν, καὶ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἐπαίνους τῶν πολιτῶν καὶ κρότους καταλιπὼν, πρὸς ταῖς ἐρήμοις αὐτομολᾷ, καὶ τοῖς ἡσυχαστικωτέροις δὲ ἀκριβεστέροις τῶν μοναστηρίων προσαποφοιτήκοις ⓦ ἄσκυον καὶ λιτὸν καὶ ἀσπέριπτον καὶ ὄντως ἀποστολικὸν καὶ φιλόσοφον, τῶν ἀληθῶς μονοζώπων, οὐχ ὑποκρίσει, ἀλλ' ὡς ἀληθείᾳ, οὐδὲ τῷ φαινομένῳ τοῦ ἔξωθεν σχήματος, ἀλλὰ τῷ νοουμένῳ τοῦ ἐνδοθεν τῆς ψυχῆς καταχήματος, τὸν ταπείνωσιν ἐκδιηκυμένος.

Οὐ γὰρ τῷ λεγομένῳ κουκουλλίῳ ἢ ἀνελαίῳ τρὸς τὸν χρ τῶν παθῶν παράταξιν ἐγκαθώπλισο. οὕπω γὰρ τότε δὲ κόσμῳ ἐκπλατυόμην ταῦτα, ὅτε Παχωμίου (ὡς φασι) τοῦ ὁσίου τοῖς Αἰγυπτίοις προῆλθε παραδόθεντα, καὶ ὑστέροις νεὸν χρόνοις πέρα τοῦ δέοντος καὶ ὅτι τοῦ ἀναξίοις ἐπεκτεινόμενα, καὶ ὅτε τοῦτο χυδαιούμενά τε καὶ ἀλιμυόμενα. οὐκοῦν ἐν τούτοις ὁ μέγας Ἰωάννης ἐσχηματίζετο, καὶν τινες οὕτως ὑπολαμβάνωσιν, ἀλλὰ τῇ ἀποστολικῇ ἀληθεῖ

ζ. Μηδὲς τελευτησάσης, μονὴν ἕξιον μεταδιάκει.

η'. Περὶ τοῦ ἁγίου σχήματος τῶν μοναχῶν, καὶ ὅπως τοῦτο ἠμφιάζοντο οἱ παλαιοί.

δηλαδὴ προσδόσει τῇ σοφίᾳ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἐπόμενος καὶ αὐτὸς, ὥσπερ δὴ καὶ ὁ ἅγιος Ἀντώνιος καὶ ὁ Θηβαϊκὸν καύχημα Παῦλος ὁ ὁσιώτατος, καὶ δὴ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ ὅσοι τούτων ὁμόζηλοι πρὸ αὐτοῦ τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀκηράτιστον αἱρούμενοι ζωὴν, ἐν χερσὶ μὲν ἀπεκείροντο εἰς ἔμφασιν τοῦ βιωτικοῦ ἀποκαρσίως, καὶ τοῦ κοσμικοῦ μεριμνῶν καὶ σπερμολογιῶν. ἤμελλον ἰμάτιον εἰς ἔνδυσιν ἀναρχὴ τῆς τοῦ βίου μεταλλαγῆς· σπερ ἐπήνετο καὶ πάλιον, σύμβολον οἶμαι τοῦ μετασκευάσεως αὐτοῦ ἀπὸ θεοῦ σκέπης· ἃ καὶ ὁ μέγας Διονύσιος τὸν ἀποστολικὸν ἁρπαξιν ἀναγορεύει σαφῶς. οὕτω δὴ καὶ ὁ μέγας Ἰωάννης τούτῳ τῷ τύπῳ σχηματισθεὶς, καὶ τοῖς μονοτρόποις ἐκείνοις συντεταχὼς ἑαυτὸν, τὸν μονοειδῆ καὶ ἀποίκιλον ἀναφέρεται ζωὴν.

Εκκλησ. ἱεραρχ. κεφ. ε.

β'. Περὶ τοῦ τελειοῦν τὰς ψυχὰς, ὡς τοῦτο κατορθώσατο.

Τοσοῦτον ἀπέσχε τῶν ἁμαρτιῶν ὅλον κατ' αὐτὸν ὁ τῆς ἀσκήσεως καὶ ἀπαθείας τοῦ τελειοῦν τὰς ψυχὰς, ὅσον ἡ λόγοις θεοσοφίας καὶ γνώσεως τὸ πάντων ὑπερέσχε. διὸ καὶ ποιμένα ἑαυτῶν καὶ διδάσκαλον τοῦτον καθιστῶντες, τὸν ὀφειλομένῳ πατρὶ προσήνεγκε τιμήν. αὐτὸς δὲ δοῦλον ἑαυτὸν καὶ ἕκαστον πάντων κρίνων τὸν διακονητικὸν ἐπιτελῶν, καὶ τοῖς λόγοις ἀγεπτόητος, καὶ τοῖς ἔργοις ὑπερφυέστερος, ταῖς προτιμήσεσι μὲν ἀεὶ πλήρης καὶ ἀπαστέμπτου τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ σεμνοῦ· οὐ λόγοις μὲν κομπάζων ὁ ταπεινὸς, φρονήματι δὲ εἴ τι δοκῶν, ἐὰν ἄλλος μὲν τῷ Θεῷ, ἄλλος δὲ ταῖς ἀνθρώποις ὁρώμενος, ὅλος δὲ μονοειδὴς, καὶ Χριστοειδὴς ὄντως ὤν, τὸ μὲν ἐν αὐτῷ κεκρυμμένῳ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ πᾶσαν Θεῷ τῶν σοφίας καὶ ἀρετῆς ἀρχηγῷ αἰτίᾳ προσανεπήγνυ· ἑαυτὸν δὲ ὀλιγωνῶν, καὶ ὡς ἐν οὐδενὶ εἶναι, κατὰ τὸ θεῖον ἀπόστολον, λογιζόμενος, πάσης φιλαυτίας κατηφεστέρας οἰήσεως ἀπεδείκνυτο. οὕτω μὲν ὁ λογιστικὸν αὐτοῦ σχῆμα ταπεινώσεως ἀκροτάτης ἀπεκαθαίρετο· θραύσει τε καὶ κονιάσει πνεύματι καὶ γαλήνιαίᾳ κατασάσει ψυχῆς τὸ ἐριστικὸν καὶ φιλοπόλεμον δαίμονα διαχρυσοπάμπυος, καὶ πάντα λογισμὸν ἀρχαῖον καὶ ἐμπαθῆ τὸ πλεῖα θραύστητι ἀπωσάμενος, οὕτω καὶ τὸ θυμικὸν κατηρτίζετο· ἐλεημοσύνῃ δ' ὑπνου ἀμιμήτῳ, καὶ βρωτῶν καὶ ποτῶν ὀλιγοδεία καὶ ὀλιγαρκίᾳ, τὸ καρτερεῖν τῶν τῆς ἀσκήσεως πόνων μὴ παρασυρὰς ἀνεκλειπτοῦ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἔκτοπον καὶ πονηρὰς ἐρωτας τῶν σωμάτων ἐκ νεότητος ἀποσβέσας καὶ κατανεκρώσας, ἀγνείᾳ δὲ καὶ καθαρότητι σαρκὸς τε καὶ πνεύματος κατακτησάμενος, οὕτως εἰς τέλος καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς τῷ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῇ αὐθεντικῇ ὁ ἀπαθὴς κατωρθώσατο. καὶ δὴ καὶ αὖθις μὲν οὕτως ὑψηλὸς διαβιοῦν, καὶ σωματικῶν ἅμα καὶ ψυχικῶν παθῶν ἐκβέβυσθαι, τῶν ἄλλων δὲ τῆς σωτηρίας προμηθῆ καὶ μεριμνῶν ποιεῖσθαι φερωνύμως, τελείας δὲ ψυχῆς, καὶ τῆς ἀποστολῆς ἀξίων ἐπιτελέμενον. εἰδὼς δὲ ὡς οὐκ ἐν τῷ ποιῆσαι μόνον τὸν ἀποστολὸν, ἀλλὰ καὶ τῷ διδάξαι, τὸ μέγα καὶ τέλειον ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ ὁ τῶν οὐρανῶν ᾠείσατο βασιλεὺς, ὁμοῦ τε πρὸς πάσας Κυρίου καταρτίσεις τοὺς ἀποστολὰς, ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ διαθέμενος, καὶ φῶς προσλαμβάνων φωτὶ τῷ Δαβὶδ, καὶ πᾶσαν ταῖς θείαις διδασκαλίαις τὸν ἐπουρανιώτατον αὐτοῦ καταφωτίζειν ἀδελφότητα, ὅτε μὲν ἐξ ἐπαγγέλου αὐτοῖς καὶ σόματι πρὸς σόμα τὰ θεῖα διδάσκων καὶ παραινῶν, ὁ τε δὴ καὶ τῷ Δαβὶδ αὐτοῖς καὶ ἄλλοις πολλοὺς τῶν παλαιῶν καὶ θείων ἀνδρῶν γραφικῶς ὑφηγούμενος.

ιγ'. ιδ'.

ι'. Ἡ τοῦ Ἡσυχίου ὁπλοποιία περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Οὕτω δὴ πολιτευόμενος, λειτουργῶν μὲν πανοπλίᾳ θεοῦ ὁ ἀληθινὸς ταπεινόφρων πάντας αὐθεντοὺς διηγωνίζετο. οὐκ ἔμελλε δὴ ἄρα εἰς τέλος λαθεῖν. ὁ γὰρ δοξάζειν τοὺς αὐτοῦ δοξάζοντας ἐπαγόμενος, καὶ τούτου τὸν κρυπτὸν τοῦ πρὸς τὸ θεῖον προσκοπὸν τε καὶ ὁδοῦ, καὶ τὸ ἀποστολικὸν, ὡς ἔφαμεν, γνώμιον τε καὶ κατάσασιν βουλόμενος τοῦ πανὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ μοναχῶν, Ἡσυχίῳ τῷ νοΐ, διὰ νυκτερινῆς θεωρείας, ὡς καθαρῷ τὸν καρδίαν προέδειξε. καὶ γὰρ δὴ καὶ μέσας νύκτας εἰς ταὐτὸ ἐξ ἕδρας αὐτοῦ καὶ ἡσυχίαν προσευχὰς ὁ τίμιος ἐκεῖνος Ἡσύχιος ἀναστὰς ἐδόξει, εἰς θεωρείαν ἁρπαγεὶς θαυμασίαν, ὁρᾶν δύο πηγὰς ὑδάτων λευκαινούσας, ὑδάτων

ιδ'.

ὁρᾶς οὐρανόν, ἀνεῳγότα τὸν Ἰωάννην καὶ αὐτῷ εἰς προσευχὴν ἱσταμένῳ λαμπροφανῶς βαπτίζομαι· ἅ ἕνα μὲν τόμον γεγραμμένον, ἅ ἕτερον δὲ κλῆδάς τινας κατέχοντα τῇ χειρί· ὧν ὁ θεωρητὴς τῆς εἰδύσεως καὶ ἐπιφυέστατον ἅ Ἰωάννου ἰδόντα καὶ καταπλαγῆναι, πιστεῖν αὐτίκα πρὸς ἐμὲ, καὶ σπεύδειν εὐλαβείᾳ πολλῇ προσκυνῆσαι (ἦδη γὰρ καὶ ὁ καθαρὸς τὴν καρδίαν τίσιν ἀπνευματικὸν ἀρᾶ τιμᾷ) αὐτὸν δὲ διασῆσαι τῆς τοιᾶσδε, χαῖρε εἰπεῖν, ἄνερ βαπτιζόμενε τῶν τοῦ πνεύματος, ἐν ᾧ ἐνδέχηται κατοικῆσαι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. " οἵδε ἡμεῖς ἥκομεν σοὶ παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπεσταλμένοι πρὸς σέ, χαρὰν μεγάλην πᾶσαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις εὐαγγελιζόμενοι, ἥτις αὐταῖς ἀπὸ τοῦ σῴματος ἡ θανατηφόρος τῆς σῆς βαπτισθήσεται. ὡς δὲ ταῦτα εἶπον, ὁ μὲν ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἅ τόμον ἐπεδίδου, δέξαι λέγων τοῦτό μου, δι' οὗ πληροῦται ἡ καρδία σου πνεύματος. ἐγὼ γάρ εἰμι Ἰωάννης ὁ τῆς βροντῆς υἱός, ὁ δὴ τὸ ζῆλος τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ἀναπτερώσας, καὶ ὡς ἐξ ἀβύσσου, θεολογίας ἐκχέας ἀπρυτάμενος ποταμούς. καὶ σοι δῶν δι' ἐμοῦ τὴν τῶν ἁγίων γραφῶν γνῶσιν ὁ Κύριος δίδωσιν, ὥστε πᾶσι ψυχὴν εὐθείαν τῇ ἀληθείᾳ καὶ πίστιν τοῦ λόγου θρέψαι νομίμην, πάντα τὰ σώματα Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων καὶ αἱρετικῶν, ὅσα κατὰ τοῦ Θεοῦ λαλεῖ ἀδικίαν, ἐμφράξαι. ὁ ἕτερος δὲ καὶ αὐτὸς τὴν χεῖρα προτείνας, δέξαι καὶ τοῦτο, ἔφη, τοῦ κλεῖς πρὸς ἐμοῦ. ἐγὼ δέ εἰμι Πέτρος, ὁ δηλοῦ θερμότητα πίστεως ὑπὸ τοῦ Κυρίου μακαρισθείς, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ κλεῖς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἐγχειρισθείς. καὶ σοι τοίνυν ἡ αὐτὴ ἐξουσία ἐγχειρίζεται παρὰ Χριστοῦ δι' ἐμοῦ· καὶ ὅσα μὲν δήσῃς ὅτι τῆς γῆς, ἔσται τοῦτο δεδεμένα καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὅσα μὲν λύσῃς ὅτι τῆς γῆς, λελυμένα καὶ τοῖς οὐρανοῖς ἔσται. πρὸς ταῦτα ἅ μακάριον εὐλαβούμενον καὶ ὑποπίπτοντα, καὶ ἀνάξιον τῆς τοσαύτης μεγαλοδωρεᾶς ἑαυτὸν ἀγωνιῶντα ἀνομολογούμενον, παρρύεν αὖθις ὁ θεοειδὴς ἀνδρὸς ἐκείνους· ὃ μὴ ὑπεικές σε, λέγοντες, τῆς γνώμης καὶ ταπεινὸν λίαν ἐστὶ φρονητόν. πλοῦ ἴσχνε καὶ ἀνδρίζου πρὸς πόνους τοὺς πρὸ ἡμῶν σοι τεταλαιπωρημένους, μὴ δὴ κρύψῃς τὸν δεδομένον σοι χάριν παρὰ Θεοῦ, φωτίσαι καὶ σημεῖξαι ἅ αὐτὸ λαοὶ τῇ διδασκαλίᾳ σου, ὑπὲρ ὃ δὲ ὃ ἴδιον αἷμα δι' ὑπερβολὴν δέξεσθαι ἀγαθότητος. λάλησον ἅ λόγον τοῦ Θεοῦ παῤῥησίᾳ. πεπόηκε γὰρ Χριστὸς ὁ μόνος καὶ καινὸς ἀπόστολος διδάσκαλος, πλήθη πολλὰ φωτίσαι δεῖ σοῦ, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν ἐπίγνωσιν ἀγαγεῖν. ὑπὲρ ὃ καὶ μάλλεις ὡς τῆς ἀληθείας τε καὶ δικαιοσύνης ὑπέρμαχος κινδυνοῖς πολλοῖς περισομιλῆσαι καὶ θλίψεσιν. ἀλλ' ὑπόμεινον γενναίως μέχρι θανάτου ἀγωνιζόμενος. δεῖ γὰρ τάδε μαρτυρίου σοι πλακήσεται στέφανος, καὶ συμβασιλεύσεις ᾧ διδασκάλῳ Χριστῷ σοὶ ἡμῖν αἰωνίως συνδοξαζομένος. ταῦτα εἰπόντας, καὶ τῷ σημείῳ τοῦ σφραγῖδος πάντα αὐτοῦ τὰ τοῦ σώματος μέλη σφραγίσαντας, ἅμα καὶ εὐλογήσαντας, ἀγίῳ τε τούτου καταπασαμένους φιλήματι, ὡς εἰς ὕραιον εὐθὺς ἀνίεναι. ταύτης ὁ βυλαβὴς ἐκφυὴς Ησύχιος τῆς θεωρίας ἀξιωθείς, πλήρης χαρᾶς τε καὶ ἐκπλήξεως ὅτι χρόνον ἱκανὸν, ὡς δηλον αὖθις εἶ) δὲ τοῖς ὁρῶσιν. ὅθεν καὶ ⓓ τῆς μονῆς ἀδελφοὶ πλῆσαι παρακαλέσαντες τὸν αἰτίαν αὖθις γνωρίσαι τῆς ὕτως αὖθις κατεχούσης ἐκστάσεως, μᾶλις μόλις, πείθουσι δ' ὅμως τὸν θεωρίαν αὖθις ὑφηγήσασθαι· ὃς καὶ πλῆσα προῤῥήγειλεν αὐτοῖς ὃ τῆς ὁράσεως καταστιγῆσαι μυστήριον, ὡς μὴ γνοῖτο ὑπὸ Ἰωάννου, ὅτι διέγνωσται τούτοις τὰ κατ' αὖθις, ἀναχωρήσεως πρόφασιν παρασχεῖν. οἱ μὲν οὖν μοναχοὶ μετ' εὐλαβείας ἄγαν καὶ πόθου πλείονος ἐκ τότε τῷ ἀοιδίμῳ προσέκειντο· ὁ δὲ γε πανόσιος, ὁ τοῦ θεάρου καὶ ταπεινοῦ τοῦ καρδίαν μαθητὴς δοκιμώτατος, ὡς μήπω προέξας μηδὲν ὧν φιλεῖ Θεὸς, ὕτως ἀεὶ ἀναπείθων, τὴν ὀπισθεν μὲν ἐπελαθάνετο, τοῖς ἔμπροσθεν δὲ ὅτι μᾶλλον ἐπεκτεινόμενος, καὶ σκοπὸν ἐδίωκεν, ὅτι ὁ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, ὑπωπιάζων ἀνενδότως τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶν καὶ ἅ θέσον ἀπέστολον. ὅθεν δὲ ὅτι πολὺ ἀγρυπνῆσι ἐθέλων, χρονίῳ τοῦ τε χεῖρας καὶ τοῦ ὑπνου ὑπερείδε, καὶ ὕπου βραχυτάτου πόνου μετελάμβανεν ὕπνου· ὡς ἐκ τότε,

τύτω, τῇ χάριτι περιγραφομένης αὐτῷ τῆς ἐκκλησίας, τῶν ἐκκλησιῶν φιλοθεΐαν τειχῶν. ἐπεὶ ὃ τοῦτον τηλικοῦτον ὄντα τιμᾷ ἀρετῇ τὴν πρὸς Θεὸν οἰκείωσιν, ἔδει καὶ τῷ κόσμῳ καὶ μακρὸν εἰς δόξαν Θεοῦ διαδείκνυσθαι, καὶ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως καὶ τῆς καθ' ὑμᾶς βίου ἀξιωμάτου τελειότητος, ἔτι καὶ τῆς τῶν θαυμασίων ἔργων δυνάμεως ὁμοίως αὐτοῖς μεταδοῦναι, καὶ ὥσπερ διὰ τοὺς μοναχοὺς δι' ἀκροπάτης ἀσκήσεως ὑπεδέξατο ἅγιον καθίσαντο, οὕτω καὶ διὰ πάσι τοῖς λαοῖς καὶ αὐτοῖς ὃ τοῖς ἔθνεσιν ἐκκλῖναι τοῦτον δοξάζεσθαι, καὶ ὁ αὐτὸς μεγαλυνέσθαι Χριστὸν, ἀναγκαίως αὐτοῖ καὶ ὁ δυνάμει σημείων ἐδόξασεν ὁ Θεός. ἄξιον ὃ καὶ ἡμᾶς διὰ βραχέων δεῖ τούτων τῷ λόγῳ διελθεῖν, καὶ ὑμᾶς πίστει καὶ προσοχῇ τῶν θαυμάτων ἐπαναπαύσασθαι. ἔργα γὰρ πίστεως ταῦτα τελειοτάτης, καὶ χάριτι σινάπεως κόκκου θερμοτάτης, ἣ καὶ τὰ ὄρη χάριτι τὸν ἀληθῆ λόγον σκεδάννυσι, καὶ τοὺς συναμένους ἐν τῇ θαλάσσῃ καταφυτεύειν μόνῳ τῷ ῥήματι πίστις δύναται δυνάσθαι. τοιαύτην τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ ὁ μέγας οὗτος κατανεύσωμος, ἐπ' αὐτῷ αὐτοῦ τῶν ἔργων ἐδείκνυεν. ἀλλὰ γὰρ ὁποῖα καὶ ἔργα, λεκτέον.

ια'. Περὶ τοῦ ἐκ τῆς ἄγαν κεφαλαλγίας ἐμπεσόντα ἔκστασιν τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἐξωθισιν ἐλεεινῶς ἀπεκρεμάμενον.

Ἀνήρ τις ἐκ Ἀπολεᾶ, ἐκ τῆς πόλεως, πλούσιος σφόδρα, καὶ τὸ γένος περιφανής. οὗτος ἔκ τινος περιστατικοῦ συμπτώματος τὸ ἡμίκρανιον ἔλαβεν. ὑπὸ τοσοῦτον ὃ ἀλγηδὼν ἐπεπόνηκε τοὺς τῶν ἀλγηδόνων ὀξύτησι καὶ δριμύτησιν, ὥστε καὶ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ ὀφθαλμὸν τῆς οἰκείας ἕδρας ἐκριζωθέντα ἐξωθεῖν ἀπεκρέμασθαι· θέαμα ἐλεεινὸν, καὶ θρήνων ἄξιον καθορώμενον. οὗτος εἰδὼς καὶ περὶ τὸ Ἰωάννου, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενος, πίστει προσετεῖτο, κραυγαῖς μεγάλαις δι' αὐτοῦ ἀνεκαλεῖτο τοῦ διαπαντὸς τὸν ἔλεον. αὐτὸς ὃ ὁ πάσχων συμπαθῶν, καὶ ἐξ ὑπερβολῆς ὠφελαγχνίας οὐχ ἧττον ἐκείνου τὸν ψυχικὸν ἀλγῶν ὁμοίως, ἐκ τοιαύτης ἔφασκε συμφορᾶς ἀπὸ σκληρότητος ζῆν, καὶ τῆς εἰς Χριστὸν ἀπιστίας αἰτιᾶσθαι ἐπέρχεσθαι, κρυφαίων τε ἀστοχημάτων εἶναι ταῦτα κριτήν. ἐὰν οὖν, φησιν, ὅλη καρδίᾳ καὶ ψυχῇ πιστεύσας ἐπὶ τὸν Κύριον βελτίους ποιήσῃς τὰς ὁδούς σου τὰς πρὸς αὐτὸν, ὀφθήσομαί σοι τάχιστα ὁ ἔλεος αὐτοῦ ὅτι σέ. ὁ δὲ πιστεύειν ἐλαττόνως, καὶ ἀμείνω βίον αὐτοῦ ποιῆσαι διαβεβαιούμενος, ὁμοῦ τι τοῖς τοῦ μεγάλου πόδας ἠπάζετο, καίτοι καὶ ὁ κεφαπεδοῦ τοῦ ἱματίου ἅψασθαι πονοιῶντι μέλει προσάγων καὶ ὑπολήψεις (ὧν τοῦ θαύματος) τῆς τε ἀφορήτου κεφαλαλγίας εὐθὺς ἀκαίνης ἀπήλλακτο, καὶ ὀφθαλμὸν εἰς οἰκεῖον ἀποκατασταθέντα τόπον θεαπόλησις, χάριτι εἰς τὸν αὐτοῦ οἶκόν ἐπανέρχεται, πλεῖστα ὅσα διαπύτιον Χριστὸν εὐλογῶν, καὶ τὸ πομπὴ τόπῳ μεγαλύνων καὶ ἐξυμνῶν, καὶ ἅμα αὐτοῦ μεγάλως εὐφημιστῶν.

ιβ'. Περὶ Ἀρχελάου τοῦ λεπρωθέντος.

Ἀλλὰ καὶ ἑτέρου πρὸς θαῦμα ὁ Χριστὸς Ἀρχέλαον ἔκφυον ὁ λόγος βαδίζειν ἐποίησε· ὃς ἦν ἄρχων μὲν Ἀπολεᾶς, ἐκ προγόνων τῆς πόλεως ὤν. τούτου δὲ σῶμα παλαιπόνοις ἐπιτιθέντος λέπρα· σφόδρα δὲ αὐτὸν ὠδία ὁ πάθος καὶ ἐλύπει, καὶ κατέτειχε τὸν ψυχικὸν, ἐπασχολούμενον, καὶ οὐδὲ ἐμφανιζόμενον τοῖς ἀνθρώποις διὰ τὸ δυσάρεστον. πολλὰ δὲ τοῖς ἰατροῖς προσαναλώσαντα, καὶ ὠφεληθῆναι μηδὲν ἐξισχύσαντα, ὀξαπορεῖ ὁ αὐθρωπος καὶ λίαν ἀθυμεῖ. ὁπότε γοῦν ποτε ἐκ μόλις εἰς μνήμην τοῦ μεγάλου ἐλθὼν, πίστεως αὐτίκα θέρμη διαφλέγεται, δρομαίως προσπίπτει πρὸς αὐτὸν, καὶ τῷ δυνατῷ, ὃ ὥπερ καθῆστο ὁ μέγας, ἐπέφυσεν, τῶν αὐτοῦ τιμίων ἰχνῶν ἐπιλαβόμενος, ὅ τε πάθος ὑπεδέχετο, καὶ τὸν ἀνάγκην ἀποδυρόμενος, ἐπιβοᾶτο φωνῆς· ἰωπτόλει θελῆσαι μόνον προσεύξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ. ἔλεγε γὰρ ἀσφαλῶς πεπεῖσθαι, ὡς οὐ διαμενεῖ αὐτοῦ δεσμώτου ὁ Κύριος. καταλείσας οὖν ὁ μέγας ὁ ἀδελφὸν τῆς συμφορᾶς, καὶ πᾶσι τούτου ὑπεκμαθεῖς οἰκτρότατος φωνῆς, προστίθησι μὲν ὁμολογίαν αὐτοῖ ἀπαιτῶν τῆς τε ἀπὸ τοῦ κακοῦ τελείας σκλίσεως, καὶ τῆς ὑπὲρ τὸ ἀγαθοῦ ὑπεδόσεως. εἶτα, ὡς σὺν προθυμίᾳ πάντα τὰ διὰ τοῦ δικαίου κεκελευσμένα διεβεβαιοῦτο ποιεῖν, κελεύει πηγὴν τῶν πλησιοχώρων ὁ μέγας τοῦτον διαζῆσαι λαβεῖν, ἐν ᾧ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπὸ τοῦ ὕδατος αὐτοῦ ἀπολουσάμενον, ὅθεν οἱ μοναχοὶ πίνειν εἰώθασιν. οὗ ἡμολόγησε, καὶ τοῦ

ὕδατος

ὕδατος τῷ νοσοῦντι ὀπτιχθέντος, ῥᾳδιουργία πᾶσα ἡ ἐποφθοῦσα λέπρα τοῦ σώματος ὤχετο, ὡς μηδὲ ὃ τυχὸν ἴχνος αὐτῆς ἐν αὐτῷ καταφαίνεσθαι. ἢ εἴ τις ὃ τοῦ Ἐλισαιὲ ἐν ᾧ Νοεμαὶ δι' ἀκοῆς ἔλαβε θαυμάσιον, ὁ ἁγὶ τοῦτο ἅμα Ἰωάννου τότε εἶδεν ἐν Ἀρχελάῳ τετραρχοῦμενον. ἀπέπεμψεν οὖν αὖθις ὁ μέγας, ἄπιθι, λέγων, ἀδελφέ, μεμνημένος σου τῆς ὀπτῆς Θεοῦ ἐπιταγέσεων. ἠνώμενος οὖν καὶ τῇ πόλει ὁ ἀνθρωπος, καὶ πᾶσαι τῇ αὐτῷ προσοδοῖς κτῆσιν ἅπασαν ἀπραξάμενος, καὶ τοῖς πένησιν ὀπτιμεμερισμένος ἀπεπάξατο μὲν τῷ βίῳ πάντι, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῷ· ἐλθὼν δὲ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ μεγάλου, ἐν ἀσκήσει ἀξιολογωτάτῃ ἐν αὐτῷ καθηγεμόνι ἐπομενελόμενος, ἐκάθισε λοιπὸν τελευτῆς ὑπηρέτησε τῷ Θεῷ.

ιγ'. Περὶ τῆς τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ θεωμένων καὶ πλουσίων ψυχικῆς σωτηρίας.

Ἐντεῦθεν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ θεωμένων καὶ πλουσίων, τοῖς τοῦ βίου πράγμασιν ἀποταττόμενοι, καὶ ὅλῃ τῇ πενήτων πάσας αὐτῶν τὰς ἐναρξεις Κυρίῳ προσαναπέμποντες, ἐν μὲν τῷ τοῦ ὁσίου μοναστηρίῳ προσερρύησαν ἀπεκείροντο (ὧν εἷς ἐγὼ καὶ ὁ Θεόδωρος, καὶ ἐκεῖνος ὁ πρώην ὀπτιφθμῶν) ἐν δὲ ἄλλοις τοῖς πέριξ φροντιστηρίοις, πρώτης ἦν ὡς πρὸς μοναδικῷ πατρὶ τῷ Ἰωάννῃ ἐν διδασκάλῳ προσέχοντες, πρὸς αὐτοῦ τὰ εἰκότα ἐν Θεῷ διῃρεσαν ἐναγωνιζόμενοι. ἐν οὐχ ἁπλῶς μοναδιχῶς βιοῦν ἐβούλοντο μόνον, ἤδη δὲ καὶ τῶν μεγάλων ὅσοι διατριβῆς ἐγένετο ἢ ὀπτικέστερον, τῆς ἀγαθῆς προὐτρέποντο φήμης εἰς ἅπασαν ἅμα τὴν οἰκουμένην ἐξαπλούσης, ἐρχόμενοι δὲ προσαιτοῦντες τοὺς οἰκείους αὐτῶν προσανετίθεσαν λογισμούς· ὧν ἅπασαν ὁ θεοφόρος ἀποδεξάμενος, καὶ ὡς ἐκάστου πάθους καταλληλον θεραπείαν ὀπτιδεικνύμενος, πάντας εἰς Χριστὸν ὠκοδόμει τε καὶ κατηρτίζετο.

ιδ'. Περὶ Εὐκλέους μονοφθάλμου.

Μεθ' ὧν ἡμέρας τινὰς ἀνήρ τις, Εὐκλεὸς τοὔνομα, ἐν δεξιὸν πεπηρωμένος ὀφθαλμόν, ἐν μακελείῳ προσελθών, ἐν μονήρη βίον ἐν αὐτῷ καθηγεμόνι μαθητεῦσαι καθικέτευεν. ὡς οὖν ἀσμένως ἐπὶ τῷ ἁγίου ἐπεδέξατο, τῆς ὡρισμένης ὀπτικαταλαβούσης, καθ' ὃν αὐλῶνα ἐν ἄγιον ἔδει χῆμα λαβεῖν, πάντων τῶν συνόντων ἐν αὐτῷ τελεσθέντων, ἐγγίζει λοιπὸν ἤδη τῷ ἁγίῳ, καὶ τείχας (ὡς εἰκὸς) ἀποκαρησόμενος. ὁ τοίνυν ἅγιος μὲν ὃ αὐτὸν ἀποκείραι, καὶ πάντα τὰ καθήκοντα ἐκτελέσαι, συμπαθεῖ χήματι τὸν ὀφθαλμοὺς εἰς οὐρανὸν ἀνατείνας, τοιάδε αὐτῷ εἰς ἐπήκοον πάντων ἐπηύξατο· ὁ Θεὸς ὁ μόνος δυνάστης ὢν καὶ μακάριος, οὗ τῷ βουλήματι συντρέχει πάντα καὶ συμπεραίνεται), "ἰάσεταί σου τὸν ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. καὶ ἅμα ᾧ λόγῳ ἐδείκνυτο πᾶσιν ὁ τοῦ Εὐκλέους ὀφθαλμὸς ὑγιὴς ὅλως καὶ μηδεμίαν ὃ πρώην λώβην ὀπιφερόμενος. τούτων τοίνυν ἁπάντων, ὡς εἰκὸς, πλεῖστον ἐγκαθόντων τῇ φήμῃ ἀγαθοῦ,

(ιε. ἰάσεται)

ιε'. Περὶ Χρισίνης αἱμορροούσης.

Γυνή τις ὀνόματι Χρισίνα πλούτῳ τε πολλῷ ῥέουσα καὶ οἰκετῶν καὶ θεραπαινίδων πλήθους κατοχουσιάζουσα, αἱμορροίας ἐνεργεῖσα, νοσήματι, ἐπὶ ἐπὶ αὐτῇ ἔτεσιν ἑπτὰ ζοιμόμη πικρῶς, πλῆσα τοῖς ἰατροῖς προσαναλώσασα, καὶ μηδεμιᾶς ὅλως τυχοῦσα θεραπείας, καὶ πρὸς τοῦ ὁσίου πολλοῖς φημιζόμενα μαθοῦσα, πεῖσμα ἐν αὐτῆς ἀνδρα τοῦ σὺν αὐτῷ ἐν τόπον, καθ' ὃν ὁ τοῦ Θεοῦ ἀνθρωπος τυγχάνει, καταλαβεῖν. ὅθεν ὀπιόντα μὲν ἐκπλήσσει, τῷ δὲ πυλῶνι τῆς ἐν ἡ κατοικῇ μονῆς ὁ μέγας, προσενεχθεῖσα, αὐτὴ μὲν ἔξωθεν ἐπ' ἐδάφους προσέρριπτο· ὁ δὲ ζωῆς ἀνὴρ καὶ μακάριοι εἰσελθὼν, πάντε πρὸς τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς προσανέφερε, συμπαθήσαί τε τῇ κινδυνευούσῃ ἐλεεινῶς λίθῳ κατεδυσώπει. πρὸς ὃν ὁ μέγας ἀποκριθεὶς, ἵνα τί, ἔφη, ἀληθῆ τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων ἰατρὸν καταλιπόντες, πρὸς ὁμοιοπαθοῦς ἀνθρώπου τὰ ἴσα ἀνθρωπον δέεσθε; ὅμως τῇ συνθήκῃ εἰπεῖν σε ἀναγκάζομαι, ὡς εἰ ἄρα ἐν τοῦ Θεοῦ φόβου ἐν ἑαυτῇ βαλοῦσα, ἐν ὑπομονητικὸν καὶ ἀπαθῆ ἄνθρωπον ἀποβαλοῦσα ἔσῃ, καὶ πρῶτον μὲν τοῖς οἰκέταις καὶ ταῖς ἑαυτῆς θεραπαίναις πρᾳότης καὶ ἀνεξικακία ἀγαθὴ καὶ φιλεία ἀμαθεῖσα, ὡς συνδούλων αὐτῆς τούτων προνοοῦσα βούλοιτο, ἐκεῖνο λογίσασθαι μέλλοι, ὅτι ἐν αὐτὴ Κύριος ἐν οὐρανοῖς τὸ κοινὸν ἀπάντων ἔχει δεσπότης· εἶτ' οὕτω μὴ τῆς εἰς τὸν πέλας συμπαθείας τε καὶ χρηστότητος ἔτι καὶ τῶν νενομισμένων προσευχῶν καὶ νηστειῶν

νησφῶν ϗ πάσης τῆς κατ' ὐσέβειαν ἀγωγῆς ὑπομνήσῃ, αὐλίκις δὴ μᾶλλα τῆς παρὰ τοῦ Χριστοῦ θεραπείας ϗ ἰάσεως ὑπιτύχεται. ζωῦτα τῆς γυναικὸς παρὰ τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς πρὸς αὐτὴν ὀξιόπρεπες ἀκουπαθείσης, ὀκ τύτων τε τὴν ὀφ' ἁγίου πνεύματος θεραπικὴν χάριν καταμαθούσης ἐς καταπλαγείσης, πάντα τε σὺν πρόθυμίᾳ πολλῇ ἐπαγγειλαμένης ποιῆν, ὡς ὁ ζωῦτης πάλιν ἀνὴρ πρὸς τὸν ὅσιον ἀνυπόστρεφε, τὴν τῆς γυναικὸς οἶα πίστιν ὀξηγησόμενος, πρὸς συμπάθητάς τε τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπος, ἅπερ ὁ Εἰρηνῆ, ἔφησεν, ἀδελφὲ, ἀλλὰ δῆ σοι τὸν σύμβιον ϗ πάντα προσπαγόμενος. ὀξιῶν οὖν ὁ ἀνὴρ, ϗ τὸν τοῦ ἁγίου λόγον εἰς ἔργον λοιπὸν χωρήσαντα παρὰ τῆς γυναικὸς σκοπῶν, μετ' εὐφημίας ϗ χαρᾶς ἀρρήτου ἅμα τῇ συμβίῳ εἰς τὰ οἰκεῖα ὑπέστρεφεν. ἀλλὰ γὰρ ἐν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις προθέντες θαυμάσιον, ὅτι τὴν τοῦ βίου λοιπὸν ἀκολουθίαν χωρήσωμεν.

ιε'. Περὶ τῆς τοῦ ἀνθρωποκόρυ λέοντος ἀναιρέσεως.

Λέων ὡς τὸ μεγέθ μέγιστος, τὴν ἀλκὴν ἀνύποιστος ϗ βαρὺς, δεινὸς ϗ ὠμοβόρος ϗ χαλεπὸς, κατ' ὀκεῖνο καιροῦ τοῖς περὶ Ἀντιόχειαν τόποις ἐπ' ὀλέθρῳ πολλῶν εἰσηκόντισε. ϗ δὴ πολλάκις τῆς καταδύσεως ὀξιῶν, τοῖς προβλύοσι ϗ τὸν τόπον καὶ τοῖς ὀκεῖσε γεωργοῖς ὀξαίφνης ἐπεισπίπτων, δηρεῖ πολλὰ πλήθη ϗ κατεδαπάτο. καὶ ὃ πρᾶγμα φοβερὸν ὄντως ἰδεῖ ϗ ἀμήχανον ὁρώμενόν τε ϗ ἀκροώμενον· καί ποτε τῶν πλησιοχώρων ἀνδρῶν σὺν ὅπλοις ϗ δόξαις πολέμιν νόμῳ κατ' αὐτὸν στρατοπεδευσάντων, ὀξαπίνης ὁ θὴρ ὀκδραμὼν, ὃς μὲν μόνῳ τῷ βρυχήματι διεσκόρπισεν, ὃς δ' ἁψαμενὸς ὀξέως τραυματίας ἐλεεινοὺς κατειργάσατο, ἄλλους ὠμοβόρῳ στόματι καταμασησάμενος τῇ γαστρὶ παρεπέμψατο· ὡς ὀντεῦθεν καταλιμπάνεσθαι μὴ τοὺς ἀροῦντας ὑπὸ τῶν γεωργῶν ἀκαταργάστους, ὀκκλίνειν δ' ϗ τοὺς ὁδοιπόρους ἐπ' ἐρημίας ὅλας ϗ δυσβάτους τόπους διὰ τὸν τοῦ θηρὸς ἀνύποστον ὑπεροχὴν τε ϗ ἔφοδον. ἀπειρία δὲ ϗ ἀμηχανία πολλῇ πρώτιστοι τῆς γῆς ὀκείνης κατέζηντο ἀνθρωποι. ὑπὲρ νοῦν δ' ὢν τοῦ Θεοῦ ἐλληνότης αὖ θεραπον, πομπὴν προσηγόμενοι, τοῖς τε τοῦ δεινοῦ θηρὸς πρωτολεθρίαις ἀπήγγελλον, τὴν τε λύσιν αὐτοῖς τῶν κακῶν ϗ τὴν ἀπαλλαγὴν παρὰ τοῦ Κυρίου καταλιπαρεῖν προσαπίστουν. ὃς ὡς ὀλιγοπίστους, ϗ τῶν διαπύκτων ἐντολῶν καταφρονητὰς ὁ ἀοίδιμος ὠνείδισας, ϗ τοῦτον αἰτίαν αὐτοῖς εἶ τῆς τοῦ θηρὸς καταδωνασείας παραμυθούμενος (ἡ γὰρ τῶν φύσει λογικῶν δυνάστην, φησὶ, πρὸς Θεὸν λόγον ῥαθυμία ϗ καταφρόνησις τοῦ φύσει ἀλογωτάτης θήρας πρὸς σωφρονισμὸν ἐπάμυνεν) ὑμᾶς μὲν, ἔφη, πολύτες ἄνδρες ὁμοῦ ϗ γυναῖκες, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας σπουδὴν ἔχοντες ὀξομολογεῖσθε θερμῶς, ἐνώπιον Κυρίου προσαπίστουντες· οἶν ὑμῖν ἐγὼ σαφῶς ἐγχαράζω, ἀπαγορεύοντες ἐπ' αὐτοῖς τοῦ λέοντος ταῖς διεξόδοις προσαπίξαι, μηδένα κίνδυνον ἢ φόβον ὑφορώμενοι· ϗ πιστεύω τῷ ἐμῷ Χριστῷ ϗ Θεῷ, ὅτι πάχεσα τὴν αὐτοῦ θεάσασθαι δυνάμιν. λαβόντες τοίνυν ἐκ τῆς ἁγίας ἐκείνης ϗ σεβασμίας χειρὸς ϖ τοῦ ζωοῦ σταυροῦ, ϗ ὡς διεπάθησαν, ὕτω δὴ μετὰ πίστεως ποιησαντες, τῇ ἐξῆς ἐλθόντες θύρᾳ παρὰ τὴν τοῦ σταυροῦ βάσιν ϖ τοῦ θεοφανοῦς ἐκείνου θῆρα ἀκίνητον ἐς ἄπνουν προσκείμενον. τί τοῦτο τοῦ ϗ ϖ λάκκου τῶν λεόντων τῷ Δανιὴλ γεγενότος θαύματος ἀνδρεύτερον; πῆς ἀκούσας οὐκ ἐδόξασε ϖ Κύριον ϖ ποιοῦντα μεγάλα ϗ αἰξιχίαστα, ἐνδοξά τε ϗ ὀξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός; πῆς ὃ ϗ ϖ μέγαν τοῦ τηλικούτου θαύματος οὐχ ὑπογράψει, ϗ τῆς ἀκέρας αὐτοῦ ἀληθείας ϗ πρὸς Θεὸν οἰκειότητος ἐμαρτύρησεν; ὀκεῖ ϗ Ἰουδαίων παῖδες ὀνεφῆ τὸ πρόσωπον ἐκάλυφθησαν, ϗ ἕλλησιν ὃ σὺν αὐτοῖς κατηχήθησαν, ϗ πολλοὶ αὐτῶν τὰς ἰδίας θρησκείας ἀποστάντες ὑπῆξυσαν τῷ Χριστῷ, ϗ τοῦ Θεοῦ ὀκκλησίαι προσελθόντες, εἰς ὄνομα παρὸς ϗ υἱοῦ ϗ ἁγίου πνεύματος ἐβαπτίσθησαν. τοῦτον οὖν ϖ ἕβδομον ὁ μακαριώτατος τεσσαρσιν ἔτεσιν ὀπίσω τῷ μοναστηρίῳ ἀναχωρήσαντι, ϗ πάσης ἀσκητικῆς ἀγωγῆς ἐς πνευματικοῦ βίου λύγκος ϗ νόμος ἡμόμβνος, οἷς τε ὡμίλει ἀνὰ στόματος διδάσκων ϗ νουθετῶν, ϗ οἷς ἐπιστρόφως τὴν δυνάμιν τῶν θείων δογμάτων ϗ τῶν ἐντολῶν στωμυλάτευε. ὀντεῦθεν

θεν τε δημώδης πᾶσι, ὡς θαυματοποιίας ἁπάσης ἐργάτης, καὶ τῶν ἀπορρήτων μύστης τε καὶ διδάσκαλος, διεφημίζετό τε καὶ λαμπρῶς ἄγαν αἰσχηρύτλετο· αὐτὸ ὧν ἤχαλλέ τε καὶ ἐδυσχέραινε καὶ λίαν πρῳωχλεῖτο.

κζ'. Περὶ τ αὐτῆ ὧν τῷ σπηλαίῳ διαγωγῆς.

Πρὸς γοῦν τοῦτων ἐπαίνους λίαν ἀνδρῶς ἔχων καὶ ἐπαθῶς, πρός τε τὰς τῶν ὄχλων τῶν ἐπ' αὐτὸν ἐρχομένων ὀχλήσεις σφόδρα δειλοπαθῶν καὶ ξενοχωρεμένος, διεγνώκει ἀποδράσας κρυφῆ τῆς μονῆς, καί γέ τινι σπηλαίῳ ἀφανεῖ καὶ ἀδύλῳ ἐξ ἀνθρώπων ἑαυτὸν καταπρύψας. ὁ δὴ μὴ μικρὸν ἐν ποιεῖ. ὥρμων γὰρ ὑπὸτηρήσας, καθ' ἣν ὁ μοναχοὶ πρώτης ἄλλος ἀλλαχοῦ ἀπῳχόλητο, λάθρα τῆς μονῆς ἀποδρᾶς, καὶ οἷ αὐτὸς ἐπόθει τόπον καταλαβών, ἀσμενέως ἑαυτὸν ἐναπέκλεισεν. ὃ δὲ μοναχοὶ ὡς ἠθάνετο τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅπῃ ὁ τούτων φιλόπαις πατὴρ ἅπασι, ποίοις οὐκ ἐκίνησαν θρήνοις, τίνας οὐκ ἐκόψαντο κοπετούς; πᾶσαι γὰρ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς πένθος ἐτρέψαντο καὶ κατήφειαν. ὁ δὲ ὧν μακάριος διετέλει ὅλην ἐκεῖσε κἀν μόνας ἐκδεχόμενος, μόνῳ τῷ Θεῷ καὶ ταῖς προσευχαῖς ἐσχόλαζε, καὶ ταῖς ἀγίαις γνησίως ἐνεφιλοπόνει γραφαῖς, οὐ λύχνοι ἔχων, οὐ τράπεζαν, οὐκ ὀπὶ κλίνης ἀνακλινόμενος, ἢ ὅλως ἀνθρωπίνοις ὑπηρεσίαις λειτουργούμενος, ἀλλ' ἔζη ἑαυτῷ προσέχων, καὶ τῷ Θεῷ· λόγῳ μὲν Θεοῦ τὴν ψυχὴν, βοτάναις δὲ τὸ σῶμα τρεφόμενος, καὶ τῷ θείῳ πνεύματι χαριζόμενος. ὅπῃ τοσοῦτο ἐπροσπάλαιε τῷ αἴρεσις ψυχῇ καὶ καύσωνι, πάσας ταῖς τοῦ ταπεινοῦ σώματος ταλαιπωρίαις ἐγκειρτρῶν, ἕως ἐώρα τὴν αὐτοῦ φύσιν πρὸς τὰς τῶν πόνων ἐκείνων ἐπῳδολάς προσαρτήχουσαν. Εἰ δὲ καὶ ὕπνου μεταλαχεῖν ἔδει πρὸς τὴν τῆς φύσεως ἀνάκτησιν, ἐφ' ὅσον ὁ ἀδάμας τὴν λειτουργίαν ἐτέλει, ὡς τοῖς δυσὶ λοιπὸν ἐκείνοις ἔτεσιν, οὐδὲ ὅλως αὐτὸν ἀνακλιθῆναι, οὐ νύκτωρ, ἀλλ' ἡμέρᾳ. Οὕτω καὶ αὐτῆς ἐφιλοτεικῆ πρὸς γλεσθαι τῆς φύσεως. ἐπεὶ δὲ τοῦτον ἀνθρώπων ὄντα ἔδει πρὸς τῷ τοσούτῳ ἄθλα θεῖσαν καμάτῳ, ἔδει δὲ ἁρα καὶ τῷ κοινῷ τῶν Χριστιανῶν πληρώματι ὅπῃ σωτηρίας κοινῆ ἐστι τὸ πνεύματος αὐτοῦ τὸ ἁγίου ἀφορισθῆναι, ἐκ τούτου πλήπλεται μὲ τὰ ὑπολάτρια, καὶ τὰς τῶν νεφρῶν δυνάμεις ἀποκρούεται ταῖς τ παγων ἐπῳδολαῖς· καὶ μηκέτι λοιπὸν θείων ἐπαρκεῖν ἑαυτῷ πρὸς ὃ ζῆν, ἅμα δὲ καὶ τὸ ἄγιστος αὐτοῦ ἁγίᾳ προτρεπόμενος πνεύματος, πρὸς τ κοινὸν ἀνθρώπων μητέρα τ ἐκκλησίαν οὐκ ἀθεῖ πρᾶγμα).

κη'. Περὶ τῆς εἰς διακόνου βαθμὸν πρᾶξ τοῦ Μελετίου χειροτονίας αὐτοῦ.

Ἀσμενέσατα δὲ λίαν τοῖς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας πᾶσι, μάλιστα δὲ τῷ μεγάλῳ τῆς ἀληθείας ὁμολογητῇ Μελετίῳ καταδεχθεὶς τὸν τοῦ δεκόνου χειροτονίαν δι' αὐτοῦ κατάδεκται. τοῦτο δὴ τῷ βαθμῷ ὁ ἔτεσι πέντε διαρέτως ἐκθυδοκιμήσας, οἷς τε πνευματοκινήτως ὡμίλει καὶ ἀνδρικῶς, καὶ οἷς φιλοποιώτερον μὲ βαθυτέρας ὑπεισάσιας τῶν λογισμῶν καὶ σκέψεως ἀνεγράφετο, πᾶσαν κατεφώτιζε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πρώτας ὡκοδόμει ἐκ λαοὺς εἰς Χριστὸν· ὅτε δὴ κατ' Εὐνομίου πρὸ ἀκατολήπτου λόγους θείως ἄγαν καὶ ὑψηλῶς ἀπεπάξατο.

κθ'. Εἰς μοναστήριον αὖτις πάλιν ἄφιξις.

Μελετίῳ δὲ τῷ θείῳ πρὸς τὸν ἐν Κωνσταντίνου πόλει κροτηθεῖσαν οἰκουμενικὸν ἁγίου δευτέραν συνόδου ἐκχωρήσαντος, εἰς καθαίρεσιν μὲ τῶν τῷ ἁγίῳ πνεύματι μαχομένων, Γρηγορίῳ δὲ τῷ Θεολόγῳ καθέδρισιν, καὶ ἐκεῖ τὸν εὐσεβίου τῆς ὁσιείας ἀμεταμέλητον ζωλὸν αὐτὸς ἅμα μὲ τὸν τῆς ἐκκλησίας πρεσβυτέρου ἀποδιδράσκων, ἅμα δὲ καὶ τοῦ καλοῦ τῆς ἡσυχίας ἔρωτος ἐστο μιμνησκόμενος, εἰς τὸν πρότερον αὐτοῦ πάλιν ἐπανέστρεφε μονιὸν. ψυχὴ γὰρ πᾶσα θεία καὶ θεοφιλὴς, ὃ φῶς ποτε τοῦτο τῷ Θεῷ βαρεσήσασα καὶ μεθέξει τοῦ θείου καταξη φωτὸς, εἰ ποτε τοῦ τοιούτου τόπου μετανασεύσασα εἰς μνήμιλιν τῶν δι' ἐκείνου ἐλθοι καλῶν, ἀναχάσεται τῷ φίλτρῳ καὶ ἀναστρέφειν πάλιν ἡδέως ἐφίεται πρὸς αὐτόν. Ἀλλὰ τίς τῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐκείνῳ μοναχῶν τὸν τῆς ψυχῆς βυθεστοιλον ἐκθεσόσι καὶ ἀγαλλίασιν; ἑορτὴν γὰρ ἑορτῶν, καὶ πανήγυριν τῶν (ὡς εἰπεῖν) πανηγύρεων τὸν τοῦ παμμάκαρος ἐπανόδου ἐποιήσαντο.

Πῶς

κβ'. Περὶ τῆ παπειάρχη Ἀντιοχείας Φλαβιανοῦ, ὡς τῇ τῦ ἀγγέλε φειδοξει παρεμύθητο περὶ τῦ ἄγιον.

Πῶς ἦ τῶν ἐκβῆναι πάλιν" αἰσάμει, ἢ τίς ὁ ζῆλος τῆς αὐτῦ αὐθῆναι ἀποστασάσεως, ἔνθεν ἐρῶ. ἀρτι γὰρ Φλαβιανοῦ τῦ μεγάλου ⓦ θείου διαδεξαμένου Μελέτιον, ἢ ⓦ θεῖον τῆς ἐκκλησίας Ἀντιοχέων διέποντος, ἰδὺ ἄγγελος Κυρίου κῦ· ἐωθινοὺς ὕμνους διαπέμπει αὐτῷ ᾄδεσας, αὐλίκα νεῶ εἰς ὃ μοναστήριον ἀπελθεῖν, ἔνθα ἰῶ ὁ Ἰωαάννης, σαφῶς ἐχρημάτιζε, ἢ τῦτον ὑπὲ τὴν ἐκκλησίαν ἀγαγεῖν, ἢ ἱερέα τελειῶσαι, ὡς σκῦλος ἐσόμενον ἐκλογῆς, ἢ ὡς μέλλοντα κῷ Παύλῳ ⓦ μέγαν ταῖς ἱεραῖς τῶν γραφῶν ὀζηγήσεσι τὰ πέρατα τῆς οἰκυμένης διαλαβεῖν. κατ' αὐτὸ ἦ τὸ ὥρᾳ ἢ τῷ Ἰωαάννῃ ὁ αὐλὸς ἱερεὺς ἄγγελος ἐν ὕπνοφαντάσμασι φωτὶ ἢ δόξῃ περισυχομένῳ ἐφαντασθεὶς ἀδιάκριτος Φλαβιανῷ ᾧ ὑπισχνῆτο ἔπεσθαι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν πρεσβύτερον χειροτονίαι καθαδέχεσθαι μηδὲν ὑφαιρόμενον. τῦ οὖν μεγάλου πρὸς τὴν τοιαύτην βλασφημίαν διάταξιν, φησὶ πρὸς αὐτὸν ἐντρεπτικώτερον ὁ φαντάς· ὅτι ἀὸ Θεὸς ὁ ἅγιος βεβούλθ), σοὶ εἶ ὁ διαχειρίσασθαι ἢ τὴν βουλὴν μεταποιῆσαι δυνάμενος, ὥσπερ σοὶ Μωϋσῆς ὁ παλαιὸν ἐκβῆναι, ἵνα ἢ τῦ διαστῆναι ὑπὲ ταγὴν διεκρούετο. οὕτω χρηματισθεὶς ὁ μακάριος, τῷ ἀγγελικῷ ἢ θείῳ ὑπανείξας κελεύσματι, προσκαλῆται μὲ αὐλίκα τῦ ἀδελφοὺς, ἢ ἀπαγγέλλει τὴν διαληφθεῖσαν αὐτῷ διάφασιν ἀπ' αὐτῶν· ἢ ὡς μὲ μικρὸν ἢ Φλαβιανὸς αὐλὸς ἦξει τῦτον ἀναληφόμενος. λύπης ἦ πολλῆς ἢ ἀθυμίας ὑπὲ ᾧ χωρισμῷ πλησυμόμενος ἐωθινὰς, ᾄδαις κλητικοῖς λόγοις τῦτος ᾠδομυθησάμενος, σκλέγεται μὲ ἀπ' αὐτῶν δύο τῦ πρέσβεις ἐ εὐλαβεστέρους, οἷς ἢ πάσης ἠγεῖσθαι τῆς ἀδελφότητος ἔν τε βίῳ ἢ λόγῳ ἐ πάσῃ πνευματικῇ παιδεύσει κατίσησεν. ἐν ὅσῳ ἦ πρὸς τὸν τῶν ἀδελφῶν καθίστη τῦτος ἡγεμονίαν, ἰδὺ ἢ Φλαβιανὸς αὐλὸς ᾄδαίνεται, ἐ μὴ πολλῆς πρήσσας τῷ μαχαιρίῳ στωτιτυχικὸς, σκ πολλοῦ μὲν, ἔφη, τῆς σῆς ἀπολαῦσαι θέας ἢ ὁμιλίας ἐφεώντιζον, ὦ τιμιώτατε πάντων ἀνδρῶν ἢ σοφώτατε· σκωλύθην ἦ ἄχρι τῦ νῦν, σκκλησιαστικοῖς πόνοις ἐναργόμενος πράγμασι· νῦν οὖν δῶρον θείῳ προστάγματι κελευθεὶς, καὶ ἀγγέλου φωνῇ διαταχθεὶς πρὸς τὴν ἀγιότητα πρεσβεύομαι τὴν σήν. ἦκε τοιγαροῦν σπεύδων ἡμῖν πρὸς τὸν κοινὸν μητέρα πάντων ἡμῶν σκκλησίαν, ἢ ἐ ἔφθασε ταύτῃ, καθὸ θέμις, ἀποδοῦς, ἢ τοῖς καρποῖς τῶν σῶν πόνων δεξιωσάμενος τὸν ἀλαχθέντα αὐτῆς μίτυσον, ἐ τὰ γυμνήματα αὐτῆς πληθύνων, ἵνα ταῖς ἡδυπάταις τῶν σῶν λογίων ταχθῆσιν ἀναπέλουσα βύθεσι ἢ θῆ. πρὸς ταῦτα τοίνυν ἀντιτείνειν σκ ἔχων ὁ πρᾶος ἢ πάμφορος, ἠξίου ⓦ ἀρχιερέα, καὶ ἐκείνῳ τὴν ἡμέραν ἱερὰν ὑπιτελέσαι λειτργίαν ἐν τῇ μονῇ, ἢ πᾶσι τῶν μυστηρίων τῶν ζωοποιῶν μεταδοῦναι, τοῖς τε τὸν ἡγεμονίδα τῶν ἀδελφῶν διαδεξαμένοις ἐπ' αὐτῷ εὐλογηθεῖσαι· καὶ μὴ ταῦτα, ὅπη τῷ Θεῷ φίλον, ἑτοίμως ἔχειν ἔπεσθαι ἢ αὐτόν. τούτων οὕτω γνωσθέντων, καὶ αὐτῷ τῇ ἑξῆς ἅμα τῷ ἱερατάρχῃ ὀξιέναι μέλλοντος, ἰῶ ὁρᾶν ὥσπερ ἑνὸς σώματος εἰς δύο τμῆμα, οὕτω τοῖς μοναχοῖς κατῴδυον τότε τὸν Ἰωαάννου ἀπ' αὐτῶν γνωσθέντα διάφασιν. ⓐ μὴ οὖν αὐτῶν διάφορα καταῤῥαγνύμενοι ἢ ἀφρίοις καταλθφυσώμενοι ἐ βοαῖς, οὐ σώματος μεταίσασιν, ἀλλ' ἰδίαν ψυχῆς νέκρωσιν, τὸν σκεύους μετεμαίσασιν ἐλογίζοντο· ⓐ ἦ ἢ σέβεσθαι τολμηρότερον μὴ ἀφίσασθαι ὃ ᾄδαπτον αὐτῦ, μήτε μὴν ἐᾶν αὐαχωρῆν τῆς μονῆς. Οἷς γὰρ ἡμῖν, ἔλεγον, οἰκοδομὴ ψυχῆς, ἢ ᾄδαίκλησις τῆς τῦτο θεολογίας ἐστερημένοις καὶ διδαχῆς; μόλις οὖν πλείσαις μὲ τὸ μεγαλοψύχως ἢ ᾄδαμένεσι, σφοδραῖς ἦ τῦ ἀρχιερέως Φλαβιανοῦ ὑπιπνήσεσιν ἐίξαντες, ⓐ μὲν πρὸς τὴν ἰδίαν ἐν λύπῃ μονὴν, Φλαβιανὸς ἦ ἢ ⓐ σὺν αὐτῷ ἅμα ᾧ μεγαλῳ πρὸς τὸν τῶν Ἀντιοχέων μεγαλοπόλιν σκληστάθμ χαίροντες ἤεσαν.

ἰσ. ἀπὸ μη

κα'. Περὶ τῆς εἰς πρεσβύτερον χειροτονίας αὐτῦ, ἢ ὡς τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς ἐπελθὸν ὑπὲ τὸν πνίσαν αὐτῦ ἔδειξε χαρισμάτων.

Πᾶς οὖν ὁ δῆμος καὶ πᾶσα ἡλικία καὶ τύχη τὸν Ἰωαάννου προσισάμενοι ἀκροάντες, εἰς τὸν αὐτῦ ἐπ' ἀρότησιν ἔτρεχον, τῆς πρὸ αὐτῦ βουλογίας τυχεῖν ἐφιέμενοι, ἢ ἐ μόνης ἀξιωθῆναι τῆς ὄψεως, ὡς ἂν μέγα πεπρούσης ὄφελος ἢ αὐτῆς. καὶ ἐδέν ἦττον ἐπ' αὐτῷ πᾶς ὁ τῶν

Ἀντιοχέων

ἱσ. πατ

Ἀντιοχέων ἐκεῖ τότε συνέρρει λαός, ἢ ὅτε τῷ ὁμωνύμῳ τούτῳ, μᾶλλον δὲ συνωνύμῳ Βαπτιστῇ πᾶς ὁ Ἰσραὴλ ὅτε ⓜ Ἰορδάνῃ ὁ πρότερον. ἐπεὶ δὲ ἡ τῆς τοῦ πρεσβυτείου χλευτονίας κυεία πρῶτον, καὶ πᾶσα μὲν ἡ ἱερὰ τῶν πιστῶν συνελαλύθη ὁμήγυεις, πᾶσα δὲ τῶν ἱερωμένων ἡ θελεκτος ὡδὶ ὁ ἱερατεῖον συνδεδραμήκει πληθύς, ἐξενοχωρεῖτο δὲ ὁ ναὸς ὅλος, οὐκ ὄντος τόπου τῷ συνεισδραμόντι λαῷ καὶ δόδρας ἢ στάσεως. οὕτως ὁ τέλειος τοῦ ὑπερτελείου Θεοῦ θεραπευτὴς ὑπερφυῶς ἐπέρασε καὶ ὅτι πόθεν ἴσως καὶ πρὸ τοῦ πέρας δοὺς τῆς κατ' αὐτὸν τελειότητος. ἐπεὶ δὲ τῷ θυσιαστηρίῳ προσηγγίκει, καὶ (ὡς θέμις) ὑπεκλινε τῷ ἱεράρχῃ τοῦ κεφαλοῦ, ἐνταῦθά μοι τὸ ξένον τοῦ θαύματος· ὡδὶ ἱερὰ ὡς λαμπὰς ἄγαν ὡραία καὶ περικαλὴς ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, πάντων ὁρώντων, ὅτε τοῦ τοῦ χλευτευμένου κατελήλυθε κεφαλήν, οἷόν τι καὶ ὡδὶ τὸν πάντων διασπόρου ὁ Ἰορδάνης βαπτιζόμενον γέγονεν, ἐμφαίνουσα δηλαδὴ τὸ θεῖον τῆς ἀρετῆς τοῦ τετραμάκαρος. ἅμα δὲ τῷ τέλει τῆς ὅτε τοῦ ἱερέως ἐκείνης κεφαλοῦ θύελλα, ὡς πάλιν τὸ φῶς ἀφανές. τοῦτο δὲ τὸ παράδοξον αὖθις τε ὁ ἱεράρχης καὶ ⓜ συμπρεσβύτερος ἅπαντες θεασάμενοι κατεπλάγησαν, καὶ φόβῳ ἐδόξασαν θεῖόν τι τὸ Κυέλιον. τοῦτο δὲ οὐ τοῦ πόλιν μόνον, καὶ τὰ ταύτης ὡδίνωσα, ἀλλ' ἤδη καὶ οὐ τοῦ Συρίαν ἐφημίσθη ἅπασαν, ὡς πάντας ὀξίσασθαι καὶ ἀπορεῖσθαι, τίς ἄρα ὁ τοιοῦτος ἔσται, ὅπερ οὐτως σαφῶς οὐκ ὠδίνωσεν ἡ δόξα Κυελίου τὸ αὐτῷ πεφωνέρωται.

κβ'. Περὶ τῆς ἐπ' ἐκκλησίας συνεχοῦς καὶ ἀμωμήτου διδασκαλίας καὶ αὐτοχθόνου καὶ μιλιρρύτου ἀπηχοῦς αὐτοῦ.

Ἐντεῦθεν ἰὼ καθορᾷν τοῦ τοῦ Θεοῦ σοφίαν τὸ ἀξόδιος ὑμνουμένου καὶ πρόρησιαν ἀγνῶσαν τὸ πλατείας· ἐντεῦθεν ποταμοὶ ὕδατος ζῶντος τῆς αὐτοῦ κοιλίας ἐξαπορρέοντες, πᾶσαν ψυχὴν λόγοι Κυελίου διῴκησαν οἰκουμένην καὶ τηρόδυον. κατὰ τε γὰρ ἑωθινὰς καὶ ἑσπερίους ὑμνολογίας, καὶ οὐ πᾶσαν ἱερὰν στοὰν καὶ ἡμέραν εὔσημον καὶ ἑορτὴν, ποτὲ μὲν τοῖς ἤδη αὐτῷ πεφαιδρυμένοις στοιχάρμασι, ὅτε τοῦ ἀμώμητος προσῳδῆς ⓜ συνηγμένον λαὸν κατεφώλιζε, ποτὲ δὲ τοῖς νεωστὶ συνεκτεθῆσι αὐτῷ, ὧν ὄντι καὶ πρὸς Ἰουδαίους, καὶ τὰ ὡδὶ τῶν δωδεκάθεων, ἢ τὰ τοῦ θείου εὐαγγελίου, καὶ δὴ καὶ τοῦ μεγαλοφωνοτάτου τῶν προφητῶν Ἡσαΐου ἐξήγησις, καὶ ὅσα γραφικὴν ἐχὶ λέξεων δίλωσιν, ὅσα τε ὡδὶ μετοχῆς καὶ ἀρετῆς ποικίλης, οὐ οὐ πάρεργον αὐτῷ διεσπούδασται. ἔστι δὲ ὅτε ἐκ αὐθαδείας ἐκ τῶν προσαιτίων τοῦ καὶ κατὰ λόγον πραγμάτων ἀφορμῆς δραπόμενος ὁ θαυμασιώτατος, θεοσοφίας ἐξέχεε τῷ λαῷ ποταμούς. ὅτε δὲ ὑψηλοτέρᾳ τῇ τοῦ λόγου στωμύλῃ καὶ ὡδιοδικωτέρᾳ καὶ συνεχραμμένῃ τῇ φράσει τοῦ σοφοῦ διδασκάλου κεχρημένου, γυνή τις ἐκ τοῦ ὄχλου ἀποτολμήσασα, καὶ τῷ φωνῷ ἐπῆρσα, ὡς αἰωφελῆ ⓜ λόγοι κατηπᾶν, ὧν μὴ δυνάμει τῷ τῶν πολλῶν ἀκοῷ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συνιέναι λεγόμενα. ὅθεν ἔκποτε ταῖς ὁμιλίαις ὅτι ὁ σαφέστερον αὐτοῖς διελέγετο. οὕτως οὖν τοῦ πατρὸς τοῖς ἐκ πνεύματος αὐτῷ ἐκπαιδευθεῖσι τέκνοις τῷ καταλλήλοις θεοφιλῶ πατρικῶς προσαρμόζοντος, καὶ ῥήμασι ζωῆς συνεχῶς αὐτοῦ ἐκπετέφοντος, πεπίμοις ἢ καὶ ἡλίοις ποτίζοντος ναάμασιν, ὅσοι φιλομαθεῖς καὶ φιλόσοφοι γραμματεῖς, ταῖς ἐκείνου φωναῖς ἀπὸ τοῦ ἱερολόγου στόματος ἀφαρπάζοντες, καὶ ταύταις ἐν τε ἀγυιαῖς, ἐν τε συλλόγοις καὶ διαγέσεσιν οἴκοις, καὶ κοινῇ, καὶ ἰδίᾳ καὶ πομπῇ καὶ πᾶσι καιροῖς ὑπομαγνώσκοντες, καὶ ὡς μνημεῖον δὲ εὐρύθμῳ τῆς ἐξηγήσεως ἡδυπνοοῦντές τε ἅμα καὶ ἡδίοις γλωσσήμασι, καὶ ὡς ἀληθινῷ καὶ πιστῷ τῶν δογμάτων ⓜ ἑστὸς αὐθεσπεσίοις βεβαιούμενοι, μεγάλαις μὲν φωναῖς ⓜ Κυέλιον ἐμεγάλυνον· μεγάλαις δὲ βυθμίαις καὶ κρότοις ⓜ Ἰωαννίνοις ἐπαίροντες, οἱ μὲν Θεοῦ, οἱ δὲ Χριστοῦ τόμα ἔφασκον αὐτόν· ἄλλοι δὲ ὅλοι ⓜ τοῦ λόγου ἀξιωματικοὶ καὶ λαμπροὶ, Χρυσόστομον τοῦτον ὠνόμαζον. Φλαβιανοῦ δὲ μὲν ταῦτα προέδρου τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας, καὶ ἑαυτῷ δεδόσθαι τοῦτον καταλιμπάνειν θελήσου, καὶ τοῦτο τῶν ἐκκλησιαστικῶν τοῦ οἰκονομίαν πραγμάτων ἐγχείρισιν αὐτῷ δεδοσθῆς πιστευομένου, αὐτὸς τῶν ἀνθρωπίνων ὀχλήσεων καὶ φροντίδων πάντα πάσαις ἀπαθὴς ὢν, καὶ τὸν νοῦν ἀδόλωτον τῇ τοῦ Θεοῦ θεωρίᾳ διατηρῶν ἐθέλων ἀεί, τοῦ μὲν τοιαύτου διακονίαν ἀπεσείσατο· μόνῃ δὲ τῇ τοῦ πνεύματος διδασκαλίᾳ,

καὶ

καὶ τῇ εὐζωλογίᾳ καὶ τῇ προσευχῇ, ᾗ δὴ καὶ τῇ τῶν ἀσθενούντων φροντίζων ἐπισκέψεσθαι, τὸν τε ψυχῶν ἐλεημοσύνῃ, καὶ τοὺς νοσοῦντας διὰ ἐπιχρίσεως ἐθεράπευε τῷ Χριστοῦ, καὶ πλείστα σημεῖα δι' αὐτοῦ κατεργάζετο· ὧν καὶ αὐτῶν ὁ μέρει ἐπιμνησθῆναι οὐκ ἀναγκαῖον, οἶμαι, νομισθήσεται, οὐδὲ ἀσκοπόν.

κγ'. Περὶ τῆς τελευτῆς τῆς τῆς Εὐκλείας.

Γυναικί γάρ τινι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ προσφατως (Εὐκλία ταύτῃ ὄνομα) ὑὸς ἀγαπητὸς ἦν. ἐξῆν πυρετῷ λαβεστάτῳ βληθείς, ἐκπνεύσας τελευτᾷ. ἡ οὖν μήτηρ αὐτοῦ τῷ θείῳ διδασκάλῳ προσαπτομένη, καὶ τὸν Χριστιανισμὸν τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς δαιμονώσης Ἰησοῦ δυσωπήσαι, ἐλεηθῆναι αὐτῆς καὶ υἱὸν καθικέτευεν. ὁ οὖν ἀγαθὸς καὶ πρόσφορος ἰατρός, ὁ ψυχαῖς μᾶλλον εἰδὼς καὶ αὐτοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ θεραπεύειν, ἢ σώματα, τῷ σεσηπότι αὐτῷ διὰ θεραπικῶν χειρισματί φησι πρὸς αὐτόν· αἱ τῶν τεκόντων ὑμῶν, ὦ γύναι, σάρκες καὶ τοῦ σοῦ ἀνδρὸς ἀνομίαι, τῶν τε ἄλλων ὑμῖν προπατόρων ἡμῶν ἤδη τετελευτηκότων αἰτίαι κατεσκήκασι, καὶ αὐτοῦ τούτου πέπωλου ὑμῖν προσόντος γλυκάνονται, εἰ μὴ μετανοίᾳ μεμεσημμένῃ καὶ καθαρᾷ ὁ θεῖον ἐξιλεώσοιτε. τούτων ἡ γυνὴ τῷ διὰ θεραπικῶν λόγων ἐπακούσασα, μετ' ὀκνηλήξεώς τε ὡς δακρύων θερμῶν τοῦ τε μακαρίου ἐπιλαβομένη ποδῶν, ἐλεηθῆναι μόνον τὸν υἱὸν παρεκάλει, καὶ γνησίως τὸ λοιπὸν μετανοήσειν ἅμα αὐτῷ καὶ ἀνδρὶ ἐπηγγέλλετο. ὑπὸ τούτοις οὖν ἀλαχριαθεὶς ὁ μακάριος, ὕδωρ λαβών, καὶ εἰς τοῦτο ὑπὸ τῶν τῆς τεκούσης σφραγίσας ὀνόματι, καὶ τοῦτο τὸ πυρετώδους καλάχνας ἀπέδωκεν αὐτοῖς τοῖς γλυκυτέροσιν ὑγιῆ. αὐτοὶ δὲ δὴ δεφθεὶς τί παθόντες, ὡς ἔοικεν, ἀμοιβῆς χάριν τῆς ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ θεραπείας, πλείστῃ χρυσίου ποσότητι ἐπειρῶντο δοξιοῦσθαι τὸν ὅσιον· ὃς δεινόν τι καὶ ἐμβριθὲς αὐτοῖς ἐνιδών, ἵνα τί τοσοῦτοι, ἔφη, μυσταγωγεῖτε, ὡς νομίζειν τὸ τοῦ Θεοῦ μεγαλοδωρεὰν μικροῖς τισι καὶ βυτιλέοις δώροις παρασκευάσθαι; ἀναξιοπαθεῖ γὰρ καὶ δυσχεραίνειν οἶδε θεῖον, ἴσα τοῖς χαμαὶ ἑρπετοῖς προσγλισχαίνοντα ὄζωνοὐμοῦν. ἀλλ' εἴπερ τῆς θείας μεγαλοδωρεᾶς εἰλικρινῆ μετάδοσιν ἐπιδείξασθε, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ δοξάσαι Θεόν, τοῖς ὑμετέροις ἀγωνίσασθε μέλεσιν. οὕτω γὰρ καὶ σωματικῆς ὑγιείας καὶ ψυχικῆς σωτηρίας ἀξιωθήσεσθε. ἐν μὲν δὴ τούτῳ τὸ τῆς Ἀντιοχείας θαυμάτων, καὶ προσῆκον ἔστω τῷ λόγῳ· ἕτερον δὲ πολλῷ τούτου θαυμασιώτερον, καὶ τῆς τοῦ ἐκείνου καὶ χάριτος καὶ δυνάμεως ἄξιον.

κδ. Περὶ τῶν τῆς ἐπάρχου γυναικὸς, τῆς χρονίας τοῦ δυσεντερικοῦ νοσήματος καθαιρεθείσης.

Καλὰ γὰρ οὖν καὶ ἐκείνους ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἄρχων, καὶ τοῦ δυσκόλου Μαρκίωνος νοσῶν, καὶ τοῖς αὐτοῦ ὁμόφροσι στυγητόν τε καὶ προϊσάμωνος, πλείστῳ ὅτι τοῦ βλαβεροῦ τοῦ ὀρθοδόξου τῶν Ἀντιοχέων εὐσεβοῦς λαοῦ, τοῦ πολλοῦ τοῦ ἐκείνου συμπροσκαίροντος θελήματος. φιλεῖ γάρ, ὡς ὅτι ὁ πολύς, τοῦ ἄρχοντος σωφρονοῦντος ὁ ἀρχόμενον, οὗ τε καὶ ὡς ἕτερος αἰσθανομένου φρονεῖν. τοῦτο τοῦ σύμβιον δικαίας τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ κρίσεως καὶ προνοίας δυσιατρικῷ νοσήματι προπεπουσαν καὶ ὀδυνωμένην σφοδρῶς πᾶσα μὲν ἰατρικὴ χεὶρ, πᾶσα δ' ἰατρεία ὑπεκουφίσαι τι μικρὸν τῆς ὀδύνης οὐκ ἴσχυσεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν Μαρκιωνιτῶν ἅπασα συμμορία ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος εἰσκαλουμένη, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι πολὺ προσευχαῖς ἀφωσιουμένη, οὐδὲν οὐδὲ οὕτως οὐδ' αὐτὴ προσωφέλησε. τί γὰρ δὴ καὶ γένοιτο ποτε πρὸς δυσκόλων ἀνθρώπων λεσιπλεές, ἢ ὠφέλιμον; ὡς οὖν εἶδον μὴ λύουσα μηδὲν ὠνοῦντες, τῆς ἐκείνων ὠμῆς καταγνόντες ἀσθενείας, τῷ Ἰωαείῳ ὃ θαυματουργικῷ χειρὶ καὶ δυνάμει ὅτι νοῦν εἰληφότες (οἶδε γὰρ βαρεῖα νόσος καὶ συμφορὰ πολλάκις καὶ διεγραμμένους βυθίνειν, καὶ δυσάτας ὑψηλοφρονίας ἀποπνοῦν) βυθὶς ἀπῆλθον, αὖθις τε ὁ τῆς πόλεως ἄρχων, καὶ ἡ τούτου ὅτι κλίνης ἀνακλιθὴν σύμβιος, οὐκ ὀλίγοι τε πλῆθος τῆς πόλεως προπεμπόντες ἅμα καὶ συναγαλλόμενοι, προσῆσαν θύραις, ἀξιοῦντες θεάσασθαι τὸν μακάριον. ἐξίασιν οὖν πρὸς αὐτοὺς, ὅ τε ἱεράρχης Φλαβιανὸς, καὶ ὁ ἱερεὺς Ἰωαείνης, οὐκ ἄξιον κρίναντες τῆς ὑπὸ τὸν ναὸν εἰσόδου τούτους τυχεῖν, αἱρετικοὺς εἰς ἕλεγχον τυγχάνοντας. γνοὺς δὲ τῷ πνεύματι τὰ κατ' αὐτοὺς ὁ δίκαιος τοῦ Θεοῦ ἱερεὺς Ἰωαείνης, ἵνα τί, ἔφη,

τῇ

τῇ τῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ προσηγάγετο· τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπιεράσαντες, ⸫ Χριστὸν μὲ ἀπεμοῦντες καὶ τὸν αὐτῦ μυσαττόμενοι διδαχήν, Μαρκίωνα δὲ πρῶτοι ἀσεβῆ, οἱ καὶ τῦ ἐκείνου θεραπόντας εἰς τὴν ἑαυτῶν οἰκίαν εἰσαγαγόντες, τὸν πρὶν αὐτῶν ἐπεκαλέσατο δυσπλυνίαν; ἄπιτε τοίνυν πρὸς αὖθις πάλιν, καὶ ἥξομεν ὑμᾶς" ἰασάμενοι. ⸫ δὲ ἀποκριθέντες, γραικὴν ἔφησαν κεκτῆσθαι πλάνην, σωτηρίας προλήψει πατρικῇ ἄγει τῆς δεδογκατισδυλευμένα· νῦν οὖν ἀξιοῦμεν δι' ὑμῶν ἐλεηθῆναι καὶ συγγνώμης τυχεῖν, καὶ ἐπιγνόντα ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων μηκέτι τῆς πρὸς τὸν ὑμετέραν εὐσέβειαν κοινωνίας ἡμᾶς ἀποκήσεσθαι, μὴ τοῖς ἑτεροδόξοις ποτὲ προσελθεῖν. τούτοις τοῖς ῥήμασιν ὁ μέγας δυσωπηθεὶς πρὸς ⸫ ἱεράρχην Φλαβιανὸν ἐπέστρεψε τῆς κεκακωμένης προστάξας. αὐτὸς δὲ ⸫ ἱερέα εἰς τὸ μᾶλλον προτρεπόμενον (ἦν δὲ γὰρ ὡς ἐπὶ ἐκάστῳ καὶ ὁ μέγας τῆς τῦ Χριστοῦ δωρεᾶς πρὸς χάριν διακονούμενος) αὖθις λοιπὸν ὕδωρ προσενεγκεῖν προστάξας, καὶ τῦτο σφραγίσας τῷ ἱεράρχῃ ἀξιώσας Φλαβιανῷ, ἐν τῷ ὀνόματι, ἔφη, τῦ Κυρίου καταχέατε τῦτο τῆς γυναικός. τῦτο δὲ γενόμενον, πολλαχῆμα διὰ τῆς ἑαυτῆς ἀναξάσα πόδας καὶ γυμνή, ἔστη ὑγιὴς ὅλη καὶ τῷ ἰχνεῖ ἐῤῥωμένη. ἅμα δὲ ὕδατι καὶ ⸫ πνεύματι πλήθη ἐπάρασα φωνῇ ἐδόξασεν θαυμασίως ⸫ Κύριον. συμβουλῆς οὖν ἐφ' ἑκάστοις καὶ τῆς προσηκούσης νουθεσίας καὶ παραινέσεως παρὰ τῦ θεοσόφου ἀξιωθέντες, οὕτω χαίροντες εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπέστρεφον, πολλὰ μὲ χρήματα τοῖς ἐν χρείᾳ παρανειμάμενοι, καὶ δὴ καὶ τειάκοντα λίτρας χρυσοῦ τῷ ξενοδοχείῳ εἰς ἀπόθεσιν ξένων καὶ πτωχῶν καὶ ἀῤῥώστων συμπαραλαβόντες. ἔκτοτε οὖν τῆς τῶν Μαρκιωνιστῶν φιλίας καὶ κοινωνίας ἀποκινηθέντες πανταπασι, τῇ τῦ Θεοῦ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ ἐσχόλαζον· οἷς πλάσει ἐκπειράσαντες ⸫ δυσωπύμοι ἐπαγαγέσθαι αὖθις πρὸς ἑαυτὸν, ὅλῃ τέλεον ἀπῤῥαπίσθησαν, καὶ τῆς αὐτῶν προσδοκίας ⸫ διήλπιοι ἐξεκρούσθησαν, μάλιστα λοιπὸν ⸫ Ἰωαννίνῳ ἀπεχάλεσαν, ἄλλα τε πλάσα κατὰ τὸν πόλεμον προϊέντες ἐδυσφήμουν ⸫ εἰσαγεῖς, οἷς τοσοῦτον ἐκράνος ἐπῆλθε τῦ δυσχεραίνειν, ὅτι καὶ μᾶλλον αὐτῶν κατὰ Χριστὸν ὑπερηύχετο.

κδ'. Περὶ τῆς χριστομάχου Μαρκιωνιστῶν προσηκούσης σωφρόνησεως.

Ἐκράνησε μὲν τοι ὁ τῦ Ἰωανὰ θυμὸς καὶ αὖθις πρὸς αὐτὸν διακεκράγεν· ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας, καὶ Μαρκιωνισταὶ ἀῤῥένες καταστραφήσονται. οὐ πολὺ δὲ ἐν μέσῳ, καὶ σεισμὸς μέγας τὸν Ἀντιόχου καταλαβεῶν, καὶ τὰ τῶν Μαρκιωνιστῶν ἐκ βάθρων διασείσας καὶ ἐπικαταῤῥάξας δίκτυα, ὃ πρόσχυσιν ἅπαν πλῆθος τῶν αἱρετικῶν συγκατέπνιξεν. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ οἰκίαι αὖθις πλείους ἐπικαλασθεῖσαι, ἀμυήτους πανωλεθρίας ἐπήγαγον, ζάφοι μᾶλλον τοῖς ἐνοικοῦσιν, ἢ κατοικίαι γνώμεναι. ὑπὸ δὲ τῶν ὀπαδῶν (ὃ καὶ παράδοξον) τοῖς ἀσεβέσι συμπαραπόλετο. τῦτον δὲ τὸν βυσσοῦσθαι καὶ τῇ βυσσείᾳ μᾶλλον ἐπισφαλίσατο, καὶ τὸν ἀσεβοῦσθαι σωφρονίσαι οὐ μικρῶς διορχώσατο. τὸν γὰρ ἐν τῶν Ἰωαννῶν προγνωστικὸν χάριν, καὶ τὸν εἰς Θεὸν αὐτῦ πρόρησιν ἐκθαυμάζοντες, ὃ ψυδὸς μὲ τῆς εἰσαγωγὰς τῆς αἱρέσεως ἀπεκήρυττον, τῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ τῦ ἀληθινοῦ διδασκάλου ὅσαι ἡμέραι προσέρχοντες, προσεπίθεντο, ὡς ⸫ μακάριον χάρμαν Φλαβιανὸν ὁρῶντα τὸν ἀφ' τῦ τεσσαρακαιεξ ἐνιαυτὸν τῇ ἐκκλησίᾳ καθ' ἑκάστην γινομένην ὑπόδεσιν.

Καὶ γὰρ ἐν ἰδίῃ χρὶ τὸν ἅπασαν χώραν τῆς Ἀντιόχου, ναοὺς μὲ" κεκαθαιρημένους εἰδωλικοὺς, καὶ δαίμονας ἀπελαυνομένους, δίκτυα ὃ οἴκους ἀνεσκαμμένους, καὶ ἀπὸ τῆς πλάνης ὑπὸ τὸν ἀληθινὸν ἐπιστρεφομένας ψυχάς.

κε'. Περὶ τῶν τὰ ἀρχαῖα θαυμάτων.

Τί δ' ἂν τις εἴποι περὶ τῶν χρ ὁ Ἀμμὼν ὄρος γεγηθυιῶν θαυμάτων, ὅπουτε καὶ θηρίων αὐτῶν θηριωδεστέρους ὄντας τὸν ἐκράνος καὶ τοιούτους Ἕλληνας τῇ τῶν θαυμάτων ἐκπλαγῆναι μεγαλειότητι εἰς τοσαύτην ἐλθεῖν ἀθεΐαν μεταβολὴν, καὶ τοσαύτην αἰδέσασθαι πίστιν καὶ ἡμερότητα, ὡς καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀνδρας ὁμοῦ καὶ γυναῖκας, τὸν μὲ εἰς τὸ τῶν

κς'. Περὶ τῶν χρ τὰ ἀρχαῖα θαυμάτων καὶ χαρισμάτων.

κζ'. Περὶ τῶν χρ τὸ ὄρος Ἀμμωνοῦ λεγομένου θαυμάτων καὶ χαρισμάτων.

τῶν μοναχῶν μετελθεῖν πολιτείαν, ἐξ ἧς τῆς πρώτης ἀγγελομίμητον βίον αἱρήσασθαι.

κη'. Περὶ τοῦ τοῦ χυ τὸ Κάσιον ὄρος εἰδωλικοῦ ναοῦ καθαιρέσεως.

Τί γὰρ πάλιν περὶ τῆς τοῦ χυ τοῦ Κασίου ὄρους εἰδωλικοῦ ναοῦ καθαιρέσεως, ἔνθα τοσαύτη πλατεῖα τῶν Ἑλλήνων ἦν, ὡς μὴ μόνον τῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ ὄρος οἰκούντων, ἀλλὰ καὶ πρώτων τῶν ἐκείνοις πλησιοχώρων δαιμόνων πολὺ καὶ ἄφατον πλῆθος ἐκεῖσε περικείμενον τελεῖσθαι τοῖς δαίμοσι καὶ περὶς ταῖς συνεχέσι τῶν ἀλόγων ζώων ζωοθυσίαις, ἐπὶ καὶ τῶν αἰθερίων, ὡς ἔστιν, ψυχὰς ὑπὸ τῶν δαιμόνων συγκαταφάπτεσθαι; ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε περιχυθόμενος, ὁ τοῦ θεοῦ ναὸν δι' ὑπερηλπίσεως τὸ Χεῖσμα ἀρδην καταιρεφάμενος, πᾶσάν τε νόσον καὶ μαλακίαν τῶν ἐκεῖσε καμνόντων ἐξιασάμενος, καὶ θεοσόφως μὲν ταῖς αὐτῶν ἀκοαῖς τὸ κήρυγμα σοφίσας, φυκτηρίους δὲ τούτοις αἰτιολογίας οἴκοις, καὶ ἱερατικῷ καταλόγῳ κοσμήσας, λαὸν Κυρίῳ περίσιον καὶ κτίσει ποιήσας.

κθ'. Ἡ τῆς Ἀφροδίτης εἰδωλεῖα, καὶ ὁ Ἀχραδήλα ἱερὸς καθαίρεσις.

Τὰ δέ γε ἐν τῷ τῆς Ἀφροδίτης ἱερῷ τῷ πρὸς τῇ ἀκρωρείᾳ τῆς Ἀντιόχου Δαφνιμήνης, καὶ δὴ καὶ τὰ ἐν τῷ τῆς Ἀχραδήλα λεγομένῳ εἰδωλείῳ, τούτῳ κατορθωθέντα οὐκ ἐλάττω τυγχάνει τῶν εἰρημένων. αὐτῶν τε γὰρ τῶν αἰσχρῶν ἱερῶν Δαφνῆς τῆς αὐτοῦ καθαιρεθέντων σὺν πυρὶ ξέσει, καὶ τῶν ἐν αὐλαῖς οἰκουμένων ἀπελαθέντων δαιμόνων, ναοί τε δύο αὐτῶν δημόσιοι θεῖοι, ὁ πλῆθος ἐν αὐτοῖς βύλαβοι ἀνδρῶν εἰς τὸ δέξυ ἀφιέρωτο τῷ Χεισμῷ, καὶ εἰς οἰκοδομὴν δύο θεσπίων ψυχῶν.

λ'. Περὶ τῆς χυ Σελευκείας αὐτῆς ἀποστολικῶν κατορθωμάτων.

Περὶ Σελευκείας δὲ τί χρὴ καὶ λέγειν, ἣ μυρίων ἀγαθῶν τὸ ἀγαθοῦ ποιμένος ἀπώνατο, πολλῶν καὶ αὐτὴ δι' αὐτοῦ ῥυσθεῖσα τῶν χαλεπῶν, πλατεῖα τε δαιμονίων καὶ ἀφιδρυμάτων εἰδωλικῶν, ἱεροῖς τε θείοις οἴκοις ἐγκομισθεῖσα καὶ ἀνδρῶν ὀρθοδόξων συστήμασι; ἀλλὰ γὰρ ἔλαθον ἀδυνάτοις ὑπογραφαῖς, τὰ τῷ μεγάλῳ ζηλωτῇ καὶ γῆς ἁπάσης πρωτοστάτῃ κατορθωθέντα φιλονεικῶν λόγῳ κατ' εἶδος θεωλαβοῦς. ὡς δὴ οὖν μὴ ἀμετρείας ἐγκλήματι ὁ λόγος ὑποκλιθῇ, πάλαι πρώτα τὰ χυ τοῦ πρεσβυτερίου καιρὸν, ὡς ἀριθμὸν ὑφαιρούμενα, παραδραμόντες ὑπὲρ τῆς ὑποσχέσεως χρέος ὦ λόγῳ χωρήσομεν.

Ἐν τούτοις γὰρ αὐτοῦ Δαφνεφέστου τοῖς πρωτερήμασι, μικρὸν δὲ ὑπὲρ μέσῳ, Νεκτάριος μὲν ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρόεδρος πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν. βύθιος δὲ ὁ τοῦ θεσπίου ἄξιος μετ' ἐκεῖνον ἐπιζητεῖτο. ἀλλων δὴ ἄλλος (ὡς ἔθος ἐν τοῖς τοιούτοις γίνεσθαι) προκεκριμένων, ἐν οἷς καὶ Χρυσόστομος, ὃν ἡ δωδεκάφωνος ὁ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐξωνουμένων ἀξίωμα, πυκνὸν ἐν τῇ πρεσβυτικῇ σοφίᾳ καὶ τῇ τῶν λόγων ῥύμῃ καὶ εὐροίᾳ καὶ γλωττολίᾳ πρακτικῇ δηλαδὴ κατουσθῆς πεφυκότων, ἐπιπνεῖ ἔδοξε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκεῖνον, καὶ τὸν εἰς αὐτὸ τοῦτο προκεκριμένον προκρίναν καὶ χειροτονῆσαι· φήμη τις ἀγαθὴ ἐκ τῶν ἀνωτάτω ἀκοὰς καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Ἀρκαδίου προκαταλαβοῦσα, οἵα πυρὸς ἐκ μακροῦ αἰσθητέως ὁ τοιοῦτος μᾶλλον ἐμήκυνετο. οἵδε γὰρ ἡ προφύσα πόρρωθεν τὰς ἀφορμὰς τῶν μεγάλων προκαταβάλλεται. ἀλλὰ καὶ Εὐτρόπιος ὁ τοῦ βασιλέως ἐπιτροπεύων, πεῖρα ἤδη τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς μᾶλλον ἐπληφώς, καὶ θεία πνοὴ καὶ ὑπόφυσις τούτῳ προσμύρουσα, ἠρέθιζε μᾶλλον πρὸς φίλτρον ἀπόνοιαν καὶ ζήτησιν. βύθιος οὖν οἱ τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτείας προτεύοντες ἅμα τῷ αὐτοχειροτονήτορι μεγαλομονήσαντες, τὸν χρυσοῦν Ἰωάννην ἀρχιερέα τῆς προκαθημένης τῶν πόλεων ἐψηφίζοντο. ἔδοξε τοίνυν κρῆναι τῶν ἀπόντων ψήφῳ γράμματα πρὸς τὸν τῆς Ἀντιοχείας ἱεράρχην Φλαβιανὸν ἀρχαὶ τε ἐκκλησίας προτεύοντας καὶ πιστῶν ἀρχόντων πεμφθῆναι οὕτω διαγραφόντα.

λα'. Τὸν Ἰωάννην ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μεταπέμπεται, καὶ σπασάμενον διὰ τοῦτο τῆς Ἀντιοχέων. α. Τιμ. γ. ζ.

Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος, νικηταί, εὐσεβοῦντες, πιστοί, βασιλεῖς Ῥωμαίων, τῷ ἀγαπητῷ πατρὶ Φλαβιανῷ ὑπισχύρῳ χαίρειν. ὀφείλειν ἡμῖν οὕτω πρέπουσαν, ὡς ἡ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν φρόνησις, καὶ τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως ἡ ἀσφαλεστάτη κρηπὶς, δι' ἧς αὐτοί τε σωζόμεθα, καὶ δὴ καὶ ὑποτεταγμένοι ἡμῖν τὰ βαρβάρων ἔθνη. οὔτε γὰρ ἰδίᾳ χρῶν

χθρῶν ἰσχύι ποιῶν τι δυνάμεθα, ὅτε δυναστεία ἱππέων καὶ ἀρμάτων πολεμικῶν καὶ στρατοῦ πληθὺς ἡττώμεθα, ἀλλ' ἢ τῷ θεῖναι τὸ Θεοῦ κράτος μόνοι, τῷ πρέπειν ἡμῖν τὰ τῶν ἐσχάτων λεσιτέλειν καταρθοῦν καὶ σοφῶς διεξάγειν. πρώτως ἦ ἀκήκοεν ἡ σὴ πατρικὴ ὁσιότης. ὡς τοίνυν ἕτερον βίον μετὰ τὴν Νεκταρίου τοῦ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας ἐκκλησίας ἐπισκόπου. καὶ ἐπεὶ μὴ δυνατὸν ἦν ἡρεθῆναι ἐπισκόπον, ὡς οἶδας καὶ αὐτός, ἅτε μεγίστην οὖσαν καὶ βασιλεύουσαν, κοινῇ γνώμῃ ἔδοξεν ἡμῖν τε καὶ πᾶσι μεγάλα πνεῖν Ἰωαννίου τοῦ αὐθαδεστέρου ἀκηκόσιν, εἰς τοσαύτην ὑπερβολὴν ὁσιότητα, ὡς μὴ αὐτὸν ἐπιζητεῖν τόπος ἡμᾶς ἐάσειεν ἀφ' ἑαυτοῦ πεμφθέντων σοι βουλευτῶν τε καὶ ἀξιολογωτάτων ἀνδρῶν, καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀκριβῶσαι τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν κοσμήσοντα. οὐδὲ γὰρ δίον ὑμᾶς μὲν ἀποστερεῖν τῆς τοιαύτης ἀφθονωτάτης θησαυρὸς καὶ σοφίας, ἡμᾶς δ' ἀμοιρεῖν πανταπασι τούτης· ἀλλ' ὥσπερ τοῦ ἑνὸς Θεοῦ πάντες ὁμοίως μετέχομεν οἱ τῇ αὐτῇ πίστει τετελειωμένοι, οὕτω καὶ τῆς εἰς τὸν δοῦλον αὐτοῦ δεδομένης ἀφ' ἑνὸς Χριστοῦ χάριτος πρέπον μεταλαγεῖν, οὐδ' ὁμοίαν ἀφθόνως πίστεως ὑποδεχομένους αὐτόν. μὴ οὖν ἀναβάλητο πρώτως εἰς πέρας ἄξαι τὴν ἡμετέραν ἀξίωσιν, ἅμα τῷ τὰ πρὸ ἡμῶν ἀναγνῶναί σε γράμματα. ἔρρωσο, ἡμῶν τε καὶ τῶν πιστῶν πρώτων ὑπερθυμότατος. Ὡς οὖν ὁ ἀρχιερεὺς τὰ βασιλικὰ ἐδέξατο γράμματα, καὶ τὸν ἐγκείμενον αὐτοῖς διέγνωκε νοῦν, πρὸ θύρας τῷ μεγάλῳ ταῦτα ὑπεδήλωσεν· ὃς ἀναγνοὺς, καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν διέγνως, σταλάξας μέγα ἐκ βαθέος καρδίας, καὶ ἑαυτὸν παλαΐσας, Οὐκ εἰμὶ ὁ πάλαι, ἔφη, ἐγὼ καὶ τὶς ἡ ἐμὴ σοφία καὶ ὑπεροχὴ καὶ δύναμις, ὥστε τοσοῦτον ἔργον διακονίας ἀρκέσαι, καὶ τοσούτου λαοῦ τοσούτου καὶ ὄντος ποικίλου μᾶλλον καὶ πολυτρόπου τροσαντιπαλεῖν; καὶ ὁ τίμιος ἐκεῖνος λαοῦ φιλοσοφώτατος, μὴ δυσχέραινε, ἔφη, ὅτι τούτοις, ἀδελφέ, μηδὲ ὅ τι τῶν τοιούτων καταπλήττου σε μέγεθος. ὅσα γὰρ προέγνω καὶ προώρισεν ἡ βουλὴ τοῦ Θεοῦ, ἀνάγκη ταῦτα τοῖς αὐτοῦ πρώτως πραπαιδεῦσαι καιρούς. ⓐ μὴν οὖν ὅτι ὁ λαβὼν τὸν μακάριον ἐκπεμφθέντες, τῆς ἁρμοζούσης ἐτύγχανον δεξιώσεως. ἡ πόλις ἦν, ὡς ἤκουσε τῆς κοινῆς ζημίας καὶ συμφορᾶς (ζημίαν γὰρ ἕκαστος καὶ συμφορὰν ἰδίαν τὴν Ἰωαννίου ἀφαίρεσιν ἐλογίζοντο) ἐκμανεῖσα πᾶσα, καὶ ζήλοις ἐκταθεῖσα καὶ θυμοῖς, καὶ ἄλλος ἄλλον προσπηδῶντες ἄρχοντες, καὶ ἐρχόμενοι, ξένοι τε καὶ αὐτόχθονες, σοφοί τε καὶ ἀμαθεῖς, πλούσιοι ἅμα καὶ πένητες, ὦ τῆς βίας, ἐβόων, ὦ τῆς ἀδικίας καὶ πλεονεξίας κακῆς, ἧς ἡμᾶς ἐπέθετο πλεονεκτήσας ὁ Βασιλεύς. ἆρα γὰρ ἐπέλιπεν Ἀνθέμιος τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχήν; ἆρα τοσοῦτον ὑστέρησε ποιμὴν ἢ τῶν πόλεων πασῶν βασιλίς, ὅπου δ' ἡμέτερον κῦδος ἀπέσβεσε ἀφελεῖν; ὅτι ⓑ λύχνον ἡμῖν ἁρπάσαι, καὶ ὃ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν " ἑώας φῶς ἀποσυλῆσαι, καὶ ⓒ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν σοφὸν ἰατῆρα ἀφελέσθαι βεβούληται; οὐ μὴν γένοιτο τοῦτο εἰς ⓒ αἰῶνα, οὐκ ἀνήσομεν, ἃ προσεχωρήσαμεν, οὐδ' ἂν πεῖν ἐθέλοι βασιλεὺς καθ' ἡμῶν. ⓐ μὴν οὖν ταῦτα, ἄλλοι τ' ἄλλα πρὸς ἐβόων· πάντες τ' ὄρκῳ διϊσχυρίζοντο μὴ συνδώσειν τοῖς προσηλυτοῦσι τοῦτον λαβεῖν. βουλομένῳ τε τὸ ἐπισκόπου τόπος τοῦ ἐγκλεῖσαι ἀπολογήσασθαι, οὐδὲ τόπος ὀλίγου αὐτῷ ἐπέσχον τοῦ ὠθεῖν. οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ πολλῷ μᾶλλον κεκινήκεσαν θάρσει, ὥστε καὶ αὐτῶν τῶν τὸ ἐπισκοπεῖον ἐπιβαινόντων πυλῶν, καὶ βίᾳ ⓒ πρυόσιον καταλαβεῖν, δεδιότες μὴ ἁρπαγεὶς σὺν ἀδήλῳ οἴχηται· ὁ ποιμὴν ἐπισκόπου ἀφ' ἑνὸς τῶν σὺν τῇ πόλει προτιθέντων τὸ σωσιῶδες τῷ δήμῳ καὶ βίαιον κατὰ σφαυτῶν, ὥστε μηδὲν νεωτερικὸν, μηδὲ ἀτακτοτερὸν ἐπιχειρῆσαι καὶ ἅμα πρὸς ὁρκωμοσίαν πλησφορῶν, ὡς οὐ προδοθήσεται πρὸς αὐτῶν τοῖς ἀπάγειν αὐτὸν ἀφιγμένοις, μόγις οὕτω διεκρούσατο τὸν ὄχλον τὸν παρόντα· πλείω δὲ οὕτως τῆς ἐκκλησίας ἀφίσταντο, ἀλλὰ κυκλοῦντες πρὸ ἑτέρωθεν αὐτῆς τὰς ἐξόδους, ὀπίζηποιοῦντες καὶ τὸ μακάριον καθ' ἑκάστην ὁρᾶν. ταῦτα δὲ πρὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ εἴσοδος αὐτὸν ἔσχεν ὁ βασιλεύς, ὡς εἰς ἐπίκοον πάντων ὑποθαγγανόντων, ὁ Θεὸς πρώτως εἰς τὰς ἀπρώτων καρδίας λαλήσαντος ἀγαθά,

ἀνάπλεται μᾶ ἐπὶ πολὺ πλέον ὅ τε βασιλεὺς, καὶ ἡ σύγκλητος καὶ πᾶσα ἡ πόλις τῷ ἔρωτι τοῦ Ἰωαννου, τοῦ τῶν Ἀντιοχέων μάλιστα ὑφ' αὐτοῦ ἀκουσαντες εἰσαυθις. ἵνα δὴ μήτις ἡμῖν δι' αὐλοῦ ὀλεθρος τῶν τῶν Ἀντιοχέων λαῶ, γράφει πρὸς ὑπατικὸν τοῦτο τῷ τῶν ἑῴων κόμητι μυστικῶς ὁ βασιλεύς· ὃς τοῦ βασιλικοῦ δεδεγμένος γράφου, προσκυνεσάμενος ἔξω τῆς πόλεως πλησίον τῆς καλουμένης Ρωμαϊκῆς Ⓜ μέγαν Ἰωάννην, ὡς δή τι μέλλων τῶν ἀναγκαίων αὐτῷ προσοίσειν, οὐδὲ αὐλὸν καὶ μὴ βουλόμενον, πολὺ μᾶλλον ὄντα καὶ ἀβούλητον, ἡμιόνοις ὑποζεύξας, τῇ βασιλίδι τῆς πόλεως, ὡς τι θεῖον δῶρημα, προσανέπεμψεν.

λβ'. Περὶ τῆς τῶν Ἀντιοχέων διὰ τὴν ὁλοφυρμὸν καὶ ἀπροσκλήτου πίνδους.

Οὐ γεγονότος, καὶ τῆς φήμης καθ' ὅλης Ἀντιοχέων πόλεως ὡς ὀφθαλμῷ ῥιπῇ ὀξυφθαλμιαθείσης, πόθεν λέγω τοῦ ἅπασαν αὐτῶν σύγχυσιν τε καὶ ταραχὴν καὶ τοῦ τότε καταδουλοῦσαν αὐτοὺς βαρυμοιρίαν τε καὶ θλῖψιν ἀπρηγόρητον; θυμῷ γὰρ σεσωσμένα καὶ λύπῃ βαρείᾳ βεβλημένοι ταῖς ψυχαῖς ἄλλοτε ἄλλοι ἐδείκνυντο, καὶ ἄλλοις ἄλλοτε ἠφίουν φωνάς. τί γὰρ οὐκ ἔλεγον; πότ' οὐκ ἐθρασύνοντο, ποτὲ μὲν τῆς ὀργῆς, ποτὲ δὲ τῆς λύπης αὐτοὺς καταγρατηγούσης; ταῖς χερσὶ γὰρ παίοντες ἑαυτῶν τὴν θήκην τε καὶ τὰ πρόσωπα ἐκ μηνῶν, ὡς τῆς πλάνης, ἔλεγον, ὡς τῆς ἀπάτης, ὡς ἡμᾶς ἐκτίσας ὀξυπατήμασι. πῶς ἄρα καὶ λέληθεν ἡμᾶς ὁ τῶν βασιλέως καθ' ἡμῶν ὀξαρτυθεὶς δόλος; πῶς δὲ οὐκ εἰς ἡμετέρας ἦλθε θ' ἡμόμενον ἀκοὰς, ἵν' ὑπὲρ Ἰωάννου μέγεις αἵματος προθύμως αἰτιατέσηται; ἆρα γὰρ δὴ ταῖς ἡμετέραις προσηκάμην ψυχαῖς, ἢ τῶν ἡμετέρων ἀπέπασέ τις Ⓜ Ἰωάννου χάρων. ἀλλ' ὡ τῆς ζημίας, ἀκύτερα καὶ αὐλὸς δύωδεκα ὁ θεσπέσιος, ὡ τῆς ἀδικίας, ἧς ἠδικήμεθα ἠδικηκότες οὐδέν. πολλῶν ἄλλων τὰ πέρα κατέσημα ἀλγεινῶν· ἀλλ' οὐδὲν δὴ τοῦ τῇ νεῷ πρέπειν ἁζέσθαι συμφορᾷ· καὶ ἠθύμηκα τὸ πάλαι ὦ Ἰσραὴλ ἔθνει ἀπειληθὲν δοθῆναι αὐτοῖς λιμὸν, καὶ λιμὸν ἄρτου, οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγου Κυρίου, σαφῶς πανταχοῦ πεπληρωμένου. ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια πλησία λέγοντες, ἐπεὶ δὲ λοιπὸν δύνειν εἶχον οὐδέν, μόλις ποτὲ τῷ πόνῳ ματρὶ χρώμενοι, ὃς πολλάκις οἶδε τὰ μέγιστα κατευνάζειν τοῦ ἀλγεινοῦ, καταφυέντες ἡσύχασαν.

ιθ. ὠπισθοδόμου;

λγ'. Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς πατριάρχην χειροτονίας αὐτοῦ.

Ἐπεὶ δὲ πλησίον ἦλθε τῆς τῶν πόλεων προκαθημένης ὁ τῶν τότε πρώτων κατ' ἀρετὴν προκαθήμενος ἔφασε, προθύμως μὲν ταύτην εἰσόδοις τιμᾶται τιμῶ. κελεύσει γὰρ βασιλικῇ οἵ τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς συγκλήτου προέχοντες, σὺν ἅπασι τῇ πολιτείᾳ, πρὸ μιλίων ἓξ δεξιλυδότες τῆς πόλεως, λαμπροφανῶς αὐτὸν ἐδόξιουν τιμῇς τε καὶ ὑποδοχαῖς. ὡς δὲ ὕστερον δορυφορούμενος δὲ φιλοφρόνως ὑπὸ πάσης τῆς πόλεως δοξιούμενος εἰσεδέξατο, φέρων ἑαυτὸν τῇ ἐκκλησίᾳ προσεπιδίδωσιν· ἥπερ ἀσμενέστατα ὑποδεξαμένη, καὶ οἷα δὴ μνηστῆρα τότε προσόντα ἀπασαμένη, Ⓜ χρόνοις ἔλυσε Ⓜ τῆς ἀναρρήσεως. ὅτε δὴ ἡ χειρὶ τῆς χρηστονίας πρίω, καὶ πρῆσαν μὲ οἱ ὑπισχνοῦντες ἐπιχάριας, πρίν γὰρ ὁ καὶ Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας, εἰς αὖθις τοῦτο καιρὸς βασιλικῇ προσάξει προθυμούμενος, ἔκτιλε δὲ ἀρα δὲ εἰκάδα ἦλθε ὁ Φθεσυαίος, τὴν καὶ τὰ, χρίσει Θεοῦ καὶ χειρὶ ψήφῳ δὲ θεόπτων, σὺν πολλοῖς τότε καὶ τοῦ τῶν ἁγίων χοροῦ, καὶ μηδὲ οὐρανίων ἀγγέλων λόγῳ Ⓜ ὑπὸ γῆν ἀγέλοις τῆς θείας ταύτης ἑορτῆς ἐπαλειπομένοις, τῷ ἀρχιερατικῷ τελειοῦται ὁ τέλειος χρίσματι, καὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας ὕμνῳ σημείου ὁ παμφαὴς φωστὴρ καὶ ὑπὲρ λαμπρὸς. τῇ ἑξῆς δὲ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος καὶ πᾶν ὅ πλῆθος τῆς πόλεως προσῆν αὐτῷ προκαθημένῳ, καὶ τὴν δίουσαν αὐτῷ προσκύνησιν ἀφοσιωσάμενοι, βούλοιτ' ἂν ἄξιον πρὸς αὐτοῦ.

λδ'. Ἡ τοῦ Ἰωάννου δημηγορία. καὶ τοῦ δαιμονιζομένου διαπεσία.

Ἐπευξάμενος δὲ ὁ ἱεράρχης, καὶ ὡς καθῆκεν οὐδὲν πρὸς ἔπος ἐπιλογήσας· ὡς φοβερόν μοι, εἶπεν ὑπολαβὼν, ὦ βασιλεῦ, καὶ μεῖζον ἢ κατ' ἰδιώτην τὴν ἐμὴν ὃ τῆς ἱεραρχίας ἀξίωμα; δεῖ καὶ αὐλὸς ὃ ἐμαυτὸν εἰδὼς ταπεινὸν καὶ ἀνάξιον, οὐκ ἐβουλόμην ὑπὲρ τοῦτο ὃ παρόπαν ἐλθεῖν. ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ἡ τοῦ ὑψίστου σεσωφρόνηκεν ἡμᾶς εἰς τοῦτο βουλήν, ὡς ὃν τοῦτο ἢ δοκίμους, ἢ ἀδοκίμους πάντα πάσιν ἐλεγχθῆναι. καὶ γὰρ οὐκ ἀγνοῶ οἷμαι τὸν μεγαλ-

νοίαν

νοιαν τῶν χριστιανῶν ὑμῶν, ὅτι ὁ ἱερὰς, ἁγιώτατοι κεκλημένοι Χριστοῦ καὶ οἰκονόμοι, ὁ διαπρύσιον θέλημα καὶ τὴν ἀποστολικὴν κηρύττουσιν ἐκάστης ἡμέρας ὀφείλουσιν ἐν τοῖς ἐκκλησίαις ἐξεργάζεσθαι. καὶ εἴ τις ὁ καθ' ἑαυτὸν μόνον σκοπῶν, τῆς τῶν πραγμάτων τοῦ Χριστοῦ σωτηρίας ἀμελεῖ καὶ οἰκοδομῆς, οὐ ποιμὴν ἀλλὰ μισθωτὸς ὢν ἀνάδικος ἔσται τῷ δεσπότῃ, καὶ εἰς κρίσιν καὶ κόλασιν ἀπαραίτητον καταχρίνει. ἀλλὰ τοῦτο δέομαι τῆς μεγαλοφροσύνης ὑμῶν καὶ φιλοσοφίας, διατυπῶσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀνατείνοντες, πρόσωπον μὲν πίστιν ὀρθότομον καὶ ὀρθόδοξον, πίστιν ἀποστολικὴν καὶ ἀμώμητον εἰς τὴν ἀφθαρσίαν καὶ ἀγήρω τελευτὰν, ὥσπερ θεμέλιον ἑδραῖον καὶ ἀκατάσειστον ἐν ὑμῖν αὐλῆς καταβάλλεσθε. ἔπειτα οἷα χρυσὸν, ἀργυρὸν, λίθους τιμίους, τὰς ἐντολὰς τοῦ δεσπότου Χριστοῦ ἐποικοδομεῖτε, καὶ τὰ δικαιώματα. τοῦτο γὰρ ὀρθοτομεῖν, τὸ πιστεύειν ὀρθῶς καὶ ἀμέμπτως ἐμπολιτεύεσθαι· τοῦτο τέλος τῆς θείου ἀποστόλου τῆς Χριστοῦ εὐαγγελίας καὶ διδαχῆς, ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας, ἥλιος τῶν ἐντολῶν ἡ τήρησις ἐπακολουθεῖ, καὶ πίστις ἀνυπόκριτος καὶ ἀδίσακτος, ἐν οἷς ἡ σωτηρία. ταῦτα ἐμοὶ μὲν ἴσως ἡμέρας ἁμαρτύρεσθαι χρεὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ χωρὶς λιτῶν ἐντολὴν ἀναγέλλειν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ, ὡς ἂν καθαρὸς ἀπὸ τοῦ ὑμῶν πάντων αἵματος διαφυλαχθῶ· ὑμῖν δὲ μὴ σπουδάσεως ἀκούειν καὶ ἐν καρδίᾳ ταῦτα σπείρειν καὶ μὴ φόβου καὶ δέους τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθαι λίαν ἀσφαλὲς καὶ λυσιτελές. εἰ δέ τινες καὶ παρελήφθησαν ἔν τισι παραπτώμασιν, ἢ παρεπέσασι τοῖς ἐπακολουθοῦσι μετανοίαις· καὶ ὁ τῆς μετανοίας ἐπάδιγμα ὁ μέγας ἔστω Δαβίδ, ὃς διὰ μιᾶσι ἁλώσεως οἷα αἴθοπος, καὶ ἐπὶ τοῦ προφήτου Νάθαν προφανῶς ἐλεγχθείς, οὐκ ἐδυσχέρανε πρὸς τὰ ὀνείδη, οὐχ ὕβρει κατ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πάντος ἐλεγχον ὁ βασιλεὺς ἀπαμύνατο· ἀλλ' εὐγνωμόνως δεξάμενος τὸν ἁμάρτημα, διὰ τοῦτο ἤκουσεν ὅτι Κύριος παρεῖδε τὸ ἁμάρτημά σου. ὁρᾶτε τὴν διάνοιαν τῆς μετανοίας, ὁρᾶτε τῆς ταπεινοφροσύνης τὸ ὕψος καὶ τὴν ἰσχὺν ῥῆμα οὐ σωτηριώδους καρδίας καὶ τὰ πανταχοῦθεν οἷα θυσία δυσαπόφευκτον, μοιχείαν αὐτίκα καὶ φόνον ἰάσατο. τοίνυν καὶ ἡμεῖς, καὶ τὴν ἀρρητον τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν εἰς τοῦτο ἥκοντες ὑμῖν, ὥστε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἁμαρτύρεσθαι, τὸ πρόσωπον ὑμῖν παιδαγωγοῦντες καὶ Χριστοῦ καὶ τοῦ μεγάλου πρόδρομου καὶ βαπτιστοῦ λαβόντες, διαγελιζόμεθα καὶ παιδαγωγοῦμεν, Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν πολλῷ μᾶλλον νῦν ἤγγικεν, ὅτι τοσοῦτοι ἐκ τότε ἐξεκενώθησαν χρόνοι. ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἐμοὶ μὲν ἐκάστης ἡμέρας πρὸς ὑμᾶς λέγειν καὶ συνεχῶς ἐπομιμνήσκειν οὐκ ὀκνητέον, ὑμῖν δὲ ἀσφαλὲς βούλεσθαι, μὴ καταφρονηταὶ τῶν τοῦ Θεοῦ μαρτυρίων γινόμενοι, ἐπάδικοι αὐτῶν γένησθε τὴν ἡμέραν ἐπισκοπῆς. οὐ γὰρ ἡμέτερον ἀναγέλλομεν πρὸς ὑμᾶς ῥῆμα, οὐδὲ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας κοιλίας ἢ διανοίας, ἀλλ' ὅσα περ ἀπὸ τῆς θεοπνεύστου καὶ ἁγίας γραφῆς πεπαιδεύμεθα, ταῦτα χρεωστικῶς μὴ ἐπιτελοῦμεν πρόσωπον ἀνθρώπου λαλήσομεν ὑμῖν. σπουδαίτατον οὖν ὑμῖν καὶ τῷ λόγῳ διαμενοῦν τῆς διδαχῆς, χαρὰ ἴσται ἐν οὐρανῷ ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, ἀγαλλίασις δὲ τῷ ἐμῷ πνεύματι καὶ θυμηδία ὅτι σωτηρίαν ὑμῶν ῥᾳθυμουμένων ὁρῶμεν, ὅπερ ἀποδύρομαι, ἢ ἀλλως τὸν σωτήριον ἀποστρεφομένων διδαχὴν, λυπηθήσεται μὲν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, φύσεται δὲ καὶ ἐμοὶ πνεῦμα· καὶ λοιπὸν ἔσομαι μὲν ἐγὼ εἰς φορτίον ὑμῖν, ὑμεῖς δὲ μοι εἰς ἀλγημα ἔσεσθε καὶ πόνος ψυχῆς. Πρὸς ταῦτα ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶσα ἡ συγκλητος ἐκπλαγέντες ἅμα καὶ κατανυγέντες, ἠυλόγησαν Κύριον, καὶ μεγαλαις φωναῖς, τοιοῦτον αὐτῶν καθηγητὴν καὶ διδάσκαλον ἀποστείλαντα, ὁδὸν τῆς ἀποστολικῆς θεοσοφίας καὶ ἀληθότητος ἐλαττόμενον. ὅθεν καὶ πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς φανερὸν εἶπε, καὶ ὡς ἀληθῶς, τοῖς πᾶσι κατάδηλον. Ὦ θεοτίμητε καὶ τῷ Θεοῦ μέγιστε ἄνθρωπε, ὅτι ὁ τοῦ ἰδίους μαθητὰς καὶ ἀποστόλους ἐκλεξάμενος Κύριος, αὐτὸς καὶ σὲ ποιμένα ἐξ ἀρχιερέα ἡμῖν ἐξελέξατο,

ἄξιον ὡς ἀληθῶς τῆς τοιαύτης δεξιᾶς, μιμούμενον καὶ καλὸν καὶ ἀληθινὸν ποιμένα τὸν ἰδίου ψυχικοῦ τοῦ λογικοῦ προβάτου προϊστάμενον. ὡς οὖν ἀπὸ χειρὸς σώματος, οὕτως ἀπὸ σοῦ τοῦ χειρομιμήτου παιδὸς τοῦ θεοπνεύστους τούτους λόγους σωθησόμενος, ἕτοιμος πρώτης ἐσομένης ἐπακοῆς εἰς ἅπασι χαρὰν μεγίστην εἰδότας σοι τῆς πρὸς τὰ καλὰ συμβουλῆς. Ταῦτα ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων ἀκούσας, καὶ ὃς πνεύματι ἀγαλλιασθείς, Εὐχαριστῶ, φησι, τῷ Θεῷ, Βασιλεῦ, τῷ σοὶ ὑμετέρας ἀγαθοποιίας φωτισμῷ φωτίσαντι γνώσεως, καὶ οὐκ ἀκοῇ, ἀλλὰ καὶ ἐπαγγελίᾳ αὐτοῦ τοὺς λόγους ποιήσαντι. πλεῖόν μοι μηδὲ ὑμᾶς ἄνδρες ἀγαθοὶ οἴομαι, δυνατοὶ δυνατῶς ἐξαθῆσαι, καὶ ὡς πολὺ πρότερόν, πολὺ καὶ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ. ἃ τοῦ δούλου οἱ μὲν ὀλίγα, οἱ δὲ πολλὰ διαρήσαι, ὧν ὑμεῖς ἐσμεν, οἱ τὰ ἱερᾶς, καὶ ὅσοι τὸ τέλειον καὶ ἀξιώμασιν, καὶ μείζονα πρώτως ὑφέξοντες κόλασιν, εἴγε διαλύσις τῆς ἐκ Θεοῦ ἡμῖν ἐμπιστευθείσης δεξιᾶς φανείημεν πολιτευσάμενοι, καὶ μὴ πρωτοτόκῳ καὶ παντὶ δυνάμει τινὶ καὶ συνειδήσει τοῦ ἐπὶ χεῖρα παιδεύσαντος ἀγεύπνωτοι ἐπὶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν, ὡς λόγον ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ἡμέραν κρίσεως ἀποδώσοντες. καὶ τό γε αὐτοπρεπὲς καὶ μείζονος ὄντως κολάσεως ἄξιον, ὅταν τις πρὸς τῷ μὴ ἐκπαιδεύειν, ἕν κακὸν αὐτοῖς γινώμενα μᾶλλον παράδειγμα. τούτοις τοῖς λόγοις τοῦ σοφοῦ ποιμένος πρὸς μετανοίαν ὄντος, καὶ μόνοις τοῖς προσεδρεύειν μέλλοντος ἕτερα, ἀνὴρ ὡς ἐξαίφνης ὑπὸ ἀκαθάρτου διοχλούμενος πνεύματος, τοῦ Θεοῦ καὶ σωθῆναι τὸν αὐτοῦ πιμᾶν βουλομένου θεράποντα, καὶ μέσον τῆς ἐκκλησίας εἰστήκει ἀμφοῖν· ὃς ἀφεὶς ἀπερρῶγει, καὶ τοῦ ὀφθαλμοὺς δεινοὺς διαστρέφων, τινὶ γλαυκῷ ἔξω κεχηνὸς ἐμέλλω εἶχε τοῦ σώματος. οὗ ὑπὸ βύσσου τὴν μέσην πρώτων ἱκετευόντων, αὖθις προσεγγίσας καὶ παρορμᾶς διακαλυπτόμενος, καὶ τοῦτον τῇ χειρὶ σφαγίσας, ἐν τῷ ὁμοίῳ τῆς ἀρχικῆς, ἔφη, καὶ μακαρίας πειθοῦς ἔξελθε ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ὃ ἀκάθαρτον πνεῦμα. ἅμα δὲ τῷ λόγῳ ῥῆξαι αὖθι ὁ δαιμόνιον, ὥσπερ καπνὸς ἐξέλιπεν ἀπ' αὐτοῦ. οἱ δὲ πρώτιστος ἀναστήσας, ἑαυτῷ τε προσηκοτάμενος, ἅτε δὴ τὰ κατ' αὖθι προειδώς, παῦσαι, τέκνον, εἶπε, βλασφημῶν εἰς ὃ θεῖον, ἐς μὴ ὃ δοθέν σοι σῶμα πρὸς δοξολογίαν τοῦ κτίσαντος, τούτῳ κατ' αὐτοῦ τοῦ διδόντος δείκνυσο χρώμενος· μήτε μὲν ἀναξίως τοῦ θείου ὅλως θέλε καταπολεμᾶν μυστηρίων· βυλαῖς δὲ μᾶλλον καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ σχολάζων, ἐν τῷ ψυχικῷ, ὡς εἰκός, προκαθαίρων καὶ προκοσμούμενος, οὕτω σαυτὸν δοκιμάζων, τοῦ θείου σοι φόβῳ μέτρῳ σώματος· ἵνα μὴ κρῖμα σαυτῷ ἐαθῇς καὶ πίῃς, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ μέγα ἀποστῇ. διαβὰς γὰρ ὁ τοῦ θείους πρὸ σοῦ τιθεὶς νόμους, καὶ μὴ ῥυπώσῃς ψυχῆς τοῖς μυστηρίοις προσέρχεσθαι, εἰς ὅλεθρον τῆς ἁρκὸς τῷ Σατανᾷ πρεσβεύῃς. τοῦτο δὲ προδόξου ὁ τε βασιλεὺς καὶ συμπρόντος ἅπαντες ἰδόντες ἐξέστησαν, καὶ τῷ φθάσαντι θαύμασι θαύμασος ἕτερον προσλαβόμενοι, εὐφημίαις ταῖς εὐφημίας προσέθηκαν. ὕπνος ἔν τε λόγοις ἱεροῖς, ἔν τε σημείοις θαυμασιοῖς τε ἀρχιερωσύνης ἐγκαινιασθείσης ὑπὸ θεοσόφου πατρὸς ὁ σύλλογος διελέλυτο.

λε'
Περὶ τῆς ἐπισημοτάτης τε καὶ παιμαντικῆς, ἀναλαβόντου τε καὶ ἀμιμήτου καὶ ποικίλας διδασκαλίας αὐτοῦ.

Ἀρχεται δὲ λοιπὸν ὑπερθεῖν ὁ δοκιμώτατος τῶν ψυχῶν κυβερνήτης, τῶν τῆς ἐκκλησίας οἰάκων ὑπολαβόμενος, τοῦ τὸ παλαιόν καὶ κλύδωνι τῆς κοσμικῆς θαλάσσης χαμαζομένους πρὸς τὸ τῆς σωτηρίας ἐπουράγιον λιμένα, οὐχ ἑνὶ ζόφῳ καὶ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν ταύτης δημιουργῶν δαιμόνων ἰσάμενος, ἀλλὰ πολλοῖς ποσὶ καὶ ποικίλοις καὶ τοῦ σοφωτάτους τῶν ἰατρῶν, οἷα μὲν δριμυτάτοις φαρμάκοις, τοῖς δὲ κρυφῇ χρώμενος ἐλεγμοῖς, οἷα δὲ τομαῖς ποσὶ καὶ καυτῆρσι, τοῖς βύλγοις ἀφορισμοῖς καὶ ταῖς βυκαίρεσις ὑπὸ τὴν μέσην, πολυτάλαν δὲ ὥσπερ τισὶν ἠπιωτάτοις δὲ προσλύσεσι φαρμάκοις, τοῖς προσηκόντως τῶν λόγων ὑπομακτόμενος· οὕτω πολυτρόπῳ ζόφῳ καὶ κατοδῇ πάσῃ τὰ κρύφια τῶν παθῶν καὶ ποικίλα ἐξιάσθαι διηγωνίζετο. ὁ γὰρ εἰς ὕδωρ τέλειον δὲ μέχρι ἡλικίας τῆς τοῦ Χριστοῦ τελειότητος ἐφαπαξ, ὃ ἑαυτοῦ ζητῶ μόνον, ἀλλὰ ὃ τῶν πολλῶν, ὡς φησι Παῦλος, ἵνα σωθῶσι· καὶ τῷ οἰκείαν σωτηρίαν

Λευ. ιβ. μη. Σοφ. ε. ε. Λευ. ιβ. μη.

α. Κορ. ια. κθ.

Εφ. δ. ιγ. α. Κορ. ι. κδ.

πηείδω σὺ τῇ τῦ πλησίον ὠφελείᾳ ⸂σὲ⸃ προθυμηθίᾳ κρᾶθαι λογίζεται· ⸂καὶ⸃ ὑχ᾽ ὡς οἰκείων μόνον μελῶν φροντίζει τῶν πέλας, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ αἰάθημα ἴδιον ἡγεῖται ⸂τὸ⸃ ἀπὸ αὐτῶν ἡμεῖθαι ἀπὸ Χριστοῦ. ὅθεν καὶ αὐλῆς τῶν ⸂ἐκεῖ⸃ χῶρα σὺ ταπεινὴ προϊσάμενος, καὶ μηδὲν τῆς αὐτῶν οἰκοδομῆς προτιμῶν, πόντα τὰ κωλύοντα τὸν πρὸς Χριστὸν ὁδὸν ⸂ἐκ⸃καθάρας προέτρεψε. καὶ προῆγεν μὲν κινδύνων τῶν προφάσει δῆθεν συγγενείας πνευματικῆς προεισάκτους ἑαυτοῖς γυναῖκας προεισαγόντων, καὶ τὸν οἰκείαν ⸂ἐκ⸃τεῦθεν λυμαινομένων ψυχὴν· καὶ διέκειτο ⸂διά⸃ρρῶς πολὺ τῦτο πορείας χεῖρόν τε καὶ ⸂ἐπ⸃δεινότερον. Εἰ γὰρ ὁ ἐμβλέψας, φησί, γυναῖκα Matth. 5. xii.
προὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν, ὁ καὶ στενοκωλῶν ἀφυλάκτως καὶ στενοχωλιζόμενος, καὶ τὰ τῆς ἡδονῆς ⸂ἐκ⸃ τῆ καρδίᾳ κέντρα ⸂ἐπ⸃δεχόμενος, ποίων ⸂ἂν⸃ οὐκ αἴη ἐγκλημάτων ⸂ἀν⸃άξιος; Εἰ γὰρ φλεγμὸς μέσον, ὅσῳ ἀδυώτατον, ἄφλεκτος αὐτὸς ⸂ἐκ⸃καίεται πάντα πάσιν, ἀλλὰ τῆς γε τῶν σκανδαλιζόντων ἕνεκος πάντως ⸂ἂν⸃ τὸ κατ᾽ αὐτὸν πυρείας ἡμῆσε), καὶν μή τινες ⸂ἐκεῖ⸃εν, ὅσῳ ⸂ἂν⸃ ἀμείχθμον, ⸂ἐκ⸃σκανδαλιζόμενοι. ὕτω μὲν οὖν ὁ τῶν ψυχῶν ἰατρὸς καὶ τοιούτοις δίκτυσι λήγεις, ὥσπερ τινὸς ⸂ἀπ⸃αύλου πάγους καὶ χερσὶν λύμης τὴν πόλιν ⸂ἐκ⸃καθαρχὰς ⸂ἐξεκ⸃άθηρε. καὶ ⸂ὁ⸃ Ἀλεβάλλιος Ⓜ τῶν γαστριμύργων καὶ ⸂ἀν⸃δραποδιστῶν ⸂ἐκ⸃ κολάκων ζόφον, ὡς πορνείας καὶ μοιχείας καὶ πάσης ἀσελγείας ὄντα πηγὴν. ἀρκεῖσθαι ⸂δὲ⸃ τῇ συμμέτρῳ πρὸς ἐκάλῃ διαίτῃ, καὶ τοῖς ἰδίοις ἔκασον ὁμωνύμοις στοιχεῖν ⸂ἐκ⸃ φόβου τε Θεοῦ καὶ ἁγνότητι, καὶ πάσῃ κοσμιότητι διαφρέφεσθαι. ὅπερ τοσοῦτον γεγὼν τῇ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ πορείας ἐγένετο καταφορᾶς, ὥστε πολλοὺς καὶ Ⓜ σημεῖον ⸂ἐκ⸃τεῦθεν ἐπαναμιμνήσκεσθαι γάμου. πολεῖς μὲν οὖν αὐτῷ καὶ ἀναείθμητος καὶ ὁ ⸂ἐκ⸃ ἐλεημοσυνῆς ⸂ἐκ⸃κλησίας κατεπίνετο λήγος· κατηγεία δὲ σφοδρὰ καὶ πολλὴ τῶν ἀδικίαις καὶ πλεονεξίαις καὶ Φιλαργυρείαις ἐχολασκότων. ὅπερ τοσοῦτον γὰρ ⸂ἐκ⸃πεμεῖν ⸂ὁ⸃ τῆς Φιλαργυρείας πάθος ἐφεγένησε, καὶ ὕτω πολλοῖς ὅπερ μάλιστα καὶ εἰδαεγῆς ἐλεγμοῖς τῶν ἀδικουμένων ⸂ἐκ⸃ἐχρῶτο, ὥστε πολλοὺς μὲ αὐτῶν μὴ μόνον τῶν ἀλλοτρίων ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ ἴδια δόξαντα εἰς τὰς τῶν πενήτων προθύμως ⸂δια⸃τιθέσθαι χεῖρας· πολλοὺς ⸂δὲ⸃ καὶ τῶν πρὸς τὰ Ⓜ προσήκοντα πλοῦτον εἰς ⸂ἐκ⸃δίκησιν ⸂ἐξεκ⸃λυμα, ἤδη καὶ Ⓜ μοιχὴν βίον αἱρήσασθαι. ὑ γὰρ εἰρωνεία ⸂ἡ⸃ μόνον πάθη τῷ λήγῳ ⸂ἐκ⸃όλαζεν, ἀλλ᾽ ὅπερ τοῖς ἀληθῶς ἐπιεικέσι καὶ κενοδοξίαν καὶ ⸂ὑπ⸃οφθονίσιν τῶν μετρίως ⸂ἐκ⸃κειμένοις, καὶ ὑβριστικὸν πλῆθος ὅπερ τῆς αἰγείας τὰς προσόδους ποιεμένων, καὶ τὰς προσχλισίας ἀπαζομένων ⸂ἐξεκ⸃αστε, καὶ πᾶσαν στενόλως ⸂ἐκ⸃πεῖν ⸂ἔ⸃πρᾶν καταξέλλων, τὸν ταπεινοφρονοῦντα, ὡς θείας χάριτος προξενον καὶ μητέρα σωφροσύνης καὶ πάσης ἀρετῆς, ⸂ὑπ⸃ερεπῆνε καὶ ⸂ἐξε⸃θείαζε. πρὸς τοῖς πᾶσαι μὲ λοιδορίαν καὶ κραυγὴν καὶ ἀργολογίαν, πᾶσαν ⸂δὲ⸃ αἰσχρολογίαν καὶ μωρολογίαν ἀνῆρε, ὅρκον τε πάντα πολλαχῆ ἀγῶν ἀπεστέρησε πραγμάτων, ἀλλα τε πλῆθα παρεὶ τὸ μὴ δεῖν ὁμνῦναι συνεφάμιλλα συνεφορμοῦντα, καὶ δὴ καὶ τῶν ἀνδριάντων λήγεις ὑπομιμνῄσκων, ὃς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἤδη στενόταξε, πολλὴν πινα παρεὶ τὸν τοιῦτον τῶν ἐισήγησιν ἔχοντα. ὅσα ⸂δὲ⸃ παρεὶ ἀγάπης καὶ Φιλοξενίας, καὶ πάντων μὲν τῶν ἐπιδεομένων ἐπιμελείας καὶ θεραπείας, μάλιστα ⸂δὲ⸃ τῶν Ⓜ ἀσκητικὸν ⸂ἐν⸃ ὄρεσι διαιτωμένων βίον, καὶ διὰ πινας ἐστὶν ὅτε χρείας ἐπιδημούντων τῆς πόλεσιν ὁ πανσοφος καθωμίλει, τίς ὅστι τῶν πάντων ⸂ἐξε⸃ιπεῖν ἰσχυος; ἄρευσον γὰρ καὶ γαλόνας ὑετῦ ἀριθμῆσαι ῥᾷον, ἢ τὰς αὐτῦ παρεὶ τὰ τῶν ἐπιρημάτων, καὶ μάλιστα καὶ παρεὶ πάσης δεσποτικῆς ⸂ἐν⸃τολῆς ἠδιχὰς προαιρέσεις. ἀλλὰ γὰρ ἑνός πινος ἢ δύο τῶν ⸂ἐκ⸃είνῳ ἐπιμνησθῆναι, ⸂εἰς⸃ ἔνδειξιν τῦ πλήτυ τῆς σοφίας αὐτῦ καὶ γνώσεως καὶ τῆς ⸂ἐκ⸃περιπομπῆς τῶν ⸂ἐκ⸃είνου λήγων ἡδονῆς τε ⸂ἐξ⸃ήρτος, οὐκ ἀχάριν οἶμαι δόξειεν, οὐδὲ παρεπόν.

Ἐξιόντι ποτὲ ⸂ἐπ⸃ὶ μακελείῳ προὸς ὃ Ⓜ ⸂ἐν⸃ δρυπεῖαις Θωμᾶ ⸂τῦ⸃ ἀποστόλου ⸂ἐγκ⸃αινίσας ναὸν, πλῆθος ⸂εἴ⸃πετο πολὺ πρὸς αὐλὸν διδασκόμενον, ὥσπερ ⸂ὑπ⸃ό τινος δυνάγκης, τῆς τῦ λήγου δυνάμεως καὶ τῦ κάλλους ⸂ἑλκ⸃όμενον. οὕτως οὐσὴ ⸂ἐν⸃ ὁδῷ ⸂τὰ⸃ τῆς διδασκαλίας ⸂σὲ⸃ προθυμέστερον

λε. Περὶ τ̃ πλυσπωτάτης τε καὶ πνευματικῆς σοφίας αὐτ̃.

νέσεως αὐτῷ πρ̃ημήγητο, καὶ οὕτω τῇ ἐκείνου προσέκειντο πάντες ὁμιλίᾳ καὶ χάριτι. τότε δή, τότε δὲ καὶ τοῖς ὀκτὼ λόγοις αἰναγράπτους λέγεται δῆτα μέσης ὁδοῦ λιτομυθοῦσθαι τοῦ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ πρ̃ηκολουθηκότος ὀξυτάτου χαράξαι. εἶδησε γὰρ οὐκ ἐκκλησίας μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ ὅλου κόσμου, καὶ κατ' πάσας ταῖς τοῦ μεγάλου θεηγορίας πρ̃ήναι αὐτοῦ, καὶ τὰ χαριέστατα αὐτῷ τῶν ἀναγραφομένων αἰναγράφεσθαι, ἀνάξιον κρίνοντος, καὶ ὡς ἀληθῶς ἄτοπον, λιθῆναι τοῦ ἐκείνου συγκαλύπτεσθαι λόγους. καὶ τούτων πλῆσαι μὲν βίβλους συμβουλῆς, πλῆσαι δ' ὑπομνημάτων τε καὶ ἐξηγήσεως· ὧν μία καὶ ἡ τῆς ἑξαημέρου χαριεστάτη βίβλος αὐτῷ. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτος, καὶ ἱκανὸν γοῦν μετρίως τὸ πρὸς τοῦ μεγάλου λόγων πρ̃οδηλῶσαι· ἕτερον δ' πολλῷ τοῦ φθάσαντος ὑψηλότερον, ὅσῳ καὶ ἡλικίαν τὴν μαρτυρίαν παείσης.

λζ. Περὶ τῆς ἐν αὐτῷ διαλεκτικῆς θεοσοφίας. καὶ ὡς τὰ περὶ αὐτοῦ ἀπεκαλύφθη παρὰ Θεοῦ τῷ Θεολόγῳ Γρηγορίῳ.

Γρηγόριος γὰρ ὁ πάνυ, καὶ ὁ θεολογίας φερώνυμος, ἀρχιερατεύσας τὴν Κωνσταντινουπόλεως εἰς ἐπὶ τελῶν, πρ̃ὸς Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου τὴν αὐτὴν μεγαλόπολιν ὃ τιμιώτατα διέποντος, ὅτι τὴν βιαγγελικὴν ἐξήγησιν πολλῆς ὅτι τῆς ἀξιώσεως προετρέπετο. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἀνάπτων, ἀλλὰ καὶ ψυχωφελῆ πάνυ καὶ Θεῷ δοκοῦσαν ἐβλέπετο τὴν ἀξίωσιν, προθύμως καὶ αὐτὸς ὅτι ὃ ἔργον ἐχάρη. τοιγαροῦν συλλαβόμενος ἀπρ̃ξάμενος, ἐπιδύπερ εἰς πέρας θεωρήματος ἑλληνικῆς τινός, ἐσκέπτετο, εἰ καλῶς ἄρα καὶ τῆς τοῦ βαπτιστοῦ μεγαλοποίας ἀξίως ἔχον στεντόπακ). ἀποδοξάσας ὅτι πολὺ τῆς ἁρμοζούσης ἐξηγήσεως δόξας, δίς τε καὶ τρὶς ὃ αὐτὸ ἐπεξῆλθε θεώρημα διορθούμενος. ὡς οὖν δυσχερέστως εἶχεν ἐπὶ καὶ ἀνδρῶν, ὃ κατὰ τὴν ἐξήγησιν προθυμεῖσθαι εἰς εὐχὴν προτείνεσθαι μετέπεσεν, ὑπακούσαν τοῦ λόγου Ⓜ Θεὸν δὲ λόγον ὑπισχνούμενος, μὴ λόγοις τοῖς ἑαυτῶν τὸν θείους λόγους καθυβρίσαι τοῦ πνεύματος. εἰς ὕπνον οὖν μὴ τὸ βλέπειν πεσεῖν, τοιάσδέ τινος φωνῆς ὑπὸρ αὐτοῦ σαφεστέρας ἀκούει· Γρηγόριε, μὴ κάμνε τοῦ λοιποῦ περὶ τὴν τοιαύτην ἐγχείρησιν· οὐ γὰρ σοί, ὅσπερ τινὶ ἑτέρῳ ὃ τοιοῦτον, ἀλλ' ἢ Ἰωάννῃ δέδοται τῷ Ἀντιοχεῖ. καταπλαγεὶς οὖν ὅτι τῇ φωνῇ ὁ θεῖος Γρηγόριος, καὶ τῇ ἐκπλήξει διυπνιαθείς, ὡς εἶχε τάχους, τὸν ὅτι τὸν βασιλέα φέρουσαν ὥρμησεν· οἱ καταλαβόν, ὃ πᾶν αὐτῷ κατ' ἰδίαν ἔξαρχῆς εἰς τέλος ὑφηγήσατο δρᾶμα. ἐφ' οἷς ἐκπλαγὶς τὸν βασιλέα ἤρετο, εἴ ἔστι τις Ἰωάννης Ἀντιοχεὺς αὐτῷ γινωσκόμενος. ὃ δὲ καὶ εἰδέναι ἀκριβῶς, καὶ μάλιστα καὶ γραφεῖ αὐτὸς τὸν ὅτι τοῖς βασιλικοῖς ἀνδριάσι πρ̃οσφλαβιδμοῦ ἐκπεμφθέντα ἔχειν δυσαπεκρίναντο. θαμβοῦς οὖν καὶ χαροῦς ὁ τοῦ Θεοῦ ἱεραρχὴς πλαθείς, ἀληθῶς, ἔφη, βασιλεῦ, καὶ γραφὴ τὸν τοῦ αἰδρὸς ἡμῖν δι' ἑαυτὸς χάριν πρ̃οδηλώσασα. ἧς ἐπειθόμενος, καὶ τῷ θεοσόφῳ εἰς χεῖρας ὑπισθείσης ὑδρί, μικρόν τι πρὸ ἓν ὑπισχνεῖσθαι θεώρημα, τὸν ἐγκυκλίου ἔποιμί τι καὶ μεθοδον ἀναπαθείς, καὶ ὃ τοῦ λόγου μέγεθος στενάμα καὶ κάλλος μὴ καὶ σαφηνείας ἀνεκφράστου καὶ πυκνότητος ἐνθυμηθείς, ὅτι καιρὸν ἐμένειν ἐπεός. τοῦ βασιλέως, τίς ἄρα δοκεῖ σοι, πυθανομένου, καὶ ποταπὸς ὁ ἀνήρ; ἀνὴρ τῷ ὄντι, ἔφη, ὡ βασιλεῦ, ἀνήρ, οὐ σὺν εὐαγγελίου μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ πᾶσαν καιρίου τε ἅπαντα καὶ παλαιᾶς ἀγωγῆς καὶ ἀρίστα τε ἄγαν διερμηνεύσει καὶ ἐκθέσεται, καὶ καταφρᾶξαι κόσμον ὅλον, ἅτε πνευματικὰ βεβρυτήσας μὴ τοῦ πνεύματος. τοιοῦτο μὲν δὴ ὃ τῷ μεγάλῳ κατόφθη Γρηγορίῳ, Οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, ὡς φησι Παῦλος, οὔτε δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ θείας ἀποκαλύψεως, καὶ τοιοῦτον ἐπέχει τῷ μακαρίῳ τὸν ἔπαινον. ὅθεν καὶ Ⓜ καθ' ἡμᾶς πάτατοι πατέρες, οὔτε μεγάλας ταῖς καὶ τὸν μέγαν" πρ̃οδὲ Θεοῦ δὲ τῶν τοῦ Θεοῦ ὀκ πολλῶν τῶν ἐπομνημὴ μαρτυρίας ἀνασκηπήσαντες, καὶ πρὸς γε πάντων τὸν ὁ αὐτῷ θεοσοφίαν καὶ χάριν διὰ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων ἀκριβωσάμενοι, καὶ τούτου τῶν ἄλλων ἑρμηνευτῶν προκεκρίκασι, κοινῷ καὶ τὸν αὐτὸν γνώμῳ ἀποφωνάμενοι, ὡς εἰ τῶν ἑτέρων ἁπάντων πρ̃οῖα ῥητὸν ἐποιόν ὁμοφωνησάντων, ἑτέρως εἶπ ὃ αὐτὸ ὁ μέγας ἑρμηνευχώς, ἐμπροσθεν τὸν αὐτοῦ ἀναμφιλέκτως ἄγαν ἐξήγησιν. αὕτη τοιγαροῦν ἡ ψῆφος τῇ ἐκκλησίᾳ καθοράται κρατοῦσα μέχρι καὶ τῆμερον.

ἰσ. πατ.

ἰσ. πατ.

Ἐπεὶ

Επεὶ γὰρ ὁ σοφὸς τῶν ψυχῶν ἰατρὸς, καὶ πρὸς ταῦτ' ἐκεῖθεν μεθοδείας βιμεθόδως ἄγαν καὶ ἀλλοκότους εἰδὼς ἀντιπαρατίθεσθαι, τὴν θοιγυνῆ τὸν ἱπποδρομίου καὶ δαιμονικὸν πλεκτὸν ἐν αὐταῖς ταῖς ἁγίαις καὶ δυάσασίμοις ἡμέραις ὑπεπτεδυμυθίω ἐώρα κεῖθεν τότε χαιρούσας, καὶ τὸ πλῆθος ἅπαν τῆ Σατανικῆ πομπῆ καὶ μανίᾳ καθυβριζόμενον, καὶ ὡς ἐκεῖθεν ἀφύκτων δεσμῶν, ὅτως ἐκεῖθεν τῶν ἐκεῖσε θεατριζομένων δαιμόνων ἐκπεσυρόμενον, τοῦτον μὲν πλειάκις τότε τότε μὴν ἐν βασιλεῖ, σιωπῶν ἐκεῖθεν καὶ τῷ λαῷ τότε τῆς τότε ἀποφυγῆς διηγεῖσθαι ἐῶ. ὡς γὰρ ἐν λόγοις ἀποφαίνοιτο εἰδὲ, καὶ εἰς ἀέρα μάτην χεόμενον, μιᾶς τῶν κυριακῶν ἡμέρας ὁλόγοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συνα θροισθείσας ἰδὼν, ὀλιγίστους τ' αὐτοὺς, τὸν ταῦτα ἀεὶ τῷ κλήρῳ διακελευσάμενος, πρὸς τὴν μυσαρὰν ἐκείνην συνέλευσιν ἀπαγίνεται, διαῦθα σιαργῶς διὰ τῶν ἔργων βοᾷ, ὡς διὰ τῆς ἐρήμου πάντας τοὺς ὡς ἀληθῶς ποιμένα πεπιστεύσθαι, καὶ τοῖς παισὶ τὸν παιδαγωγόν. Τίνος γὰρ αὖ καὶ εἶη ποιμὴν ὁ ποιμὴν, τῶν προβάτων ἀπόντων; ἢ τίνος παιδαγωγὸς λοιπὸν ὁ παιδαγωγὸς, τῶν παίδων ἀφεστηκότων; Εἰ οὖν ὑμῖν λυσιτελὲς καὶ πρέπον δοκεῖ τὴν ἀγαθὴν καταλιπεῖν νομὴν, καὶ τὰ τῆς ἀναπαύσεως ὕδατα, ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀύδρῳ ἐκδιαιτεῖσθαι, βέλτιον καὶ μοὶ δοκεῖ ἀνάθεμά τε εἶναι ἀπὸ Χριστοῦ δι' ὑμᾶς, καὶ ἀπολλυμένων ὑμῶν συναπόλλυσθαι. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν αἰνιττόμενος, καὶ μέσον τὸ ἱππικὸν θεάτρου σιὰ τῷ κλήρῳ ἐχόρευε. ὡς δ' αὐθὶς ἐκεῖθεν τῶν ἐκεῖσε θεατριζομένων καταθεάσῃ, πρώτων τῷ ἀπροσδοκήτῳ τοῦ θεάματος θορυβηθέντων, φυγῇ τε τὴν πλῆθος χρησαμένου πρώτος, ἐξ αὐτοῦ δ' τὸ βασιλέως αὐδὶ τὸν ἀύδρὸν τὸν θεῖον ὀξαιασάντος καὶ πρὸς τὰ βασίλεια ἐπαναχωρήσαντος, τὸ ἀγῶνος ἀφαλνθέντος, ἔᾳε λοιπὸν ἐκεῖθεν ἀρχὴν τὸ μηκέτι κατ' ἐκείνας αἰαιασίμους τῶν κυριακῶν ἡμέρας, μήτε μὴν κατὰ ἅπαξ διασωτικὴν ἑορτὴν τὴν τοιαύτην γίνεσθαι δαιμονιώδη σιωπᾷ θεσμόν· ἐν μετανοίᾳ δ' μᾶλλον εἰλικρινῆς τὰς τοῦ Θεοῦ προσφέρειν ἐκκλησίας, ἐξ αὐτοῦ ὀξαιτεῖσθαι τὴν τῶν βεβιωμένων συγχώρησιν. ὅτως οὖν ὁ τὴν ψυχὴν μέγας καὶ τῷ ὄντι φιλάνθρωπος θεὸς ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων διορθούμενος, ἐκεῖθεν τῶν ἄλλων προνομεῖ ἐθνῶν τε καὶ πόλεων· ἀλλ' ἐξ τοῦ πνεύματος πνεῖ τὴν καρδίαν φλεγόμενος, εἰ καὶ καθ' ἕνα τόπον ἱδρυμένος ἐῶ, τῶν ἀποστατῶν γῆν ἐκκλησιῶν, ὡς μιᾶς καὶ αὐτῷ μόνῳ ἀσκεπούσης, ὅπου προῖνοιαν ἐποιεῖτο καὶ μέριμναν, θύλακος ἄγαν καὶ θεοφιλὴς ὀπισθόπους ἐν αὐταῖς προβαδηόμενος. καὶ δὴ καὶ συνεχῶς ὀπτιτέλλων, νουθετῶν, ἐλέγχων, παρακαλῶν, ἀμύρτημόνας μὲν διορθοῦτο, καὶ πρὸς τὸ εὐθὲς ἐπαμῆγε, κατευθυνόμενος δ' ἐπήλειφε, καὶ προθυμοτέρους μᾶλλον καὶ βεβαιοτέρους εἰργάζετο· ἐκ εἰκότος. Φθάσας γὰρ ἤδη γνησίως κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ ἀποτάξασθαι, τὴν σπουδὴν, ἣν ἕτερος ἀεὶ συμπόσια καὶ δεῖπνα πολυτελῆ ἐκ δόξης καὶ χρήματα καταβάλλονται, ταύτην αὐτὸς ἐπὶ τῷ ἀπαλλάξαι τούτων πάντων τοὺς ἅπαντας, καὶ Θεῷ οἰκειῶσαι αὐτοὺς, καὶ πιστῆσαι· καὶ οὐδὲν ἕτερον αὐτῷ ἀφ' βίου πάντος νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν τὸ φέρνιζόμενοι ἦν, ἀλλ' ἢ τὸ πολυτρόπους ἔργοις τε καὶ λόγοις τοὺς τῶν δαιμόνων καὶ τῶν δυσθεότων ἀποκρούεσθαι μηχανάς.

πολυτρόπως

Καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ἐντοσούσας πόλεις τῆς τε τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ἥτις ἐξ ἐξ ἡγεμονίας διήρηται, καὶ τῆς ὅλης Ασίας ὑπὸ ἀρχόντων ἔτυχε διοικουμένης, διορθοῦτό τε καὶ τῷ τῆς ἀληθείας φωτὶ κατεφώτιζεν.

λθ'. Τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχίαν διορθοῦται, μ.

Ωσαύτως γε μὴν καὶ τὴν Ποντικὴν κατοικούσαν χώραν, ἰσαρίθμους τῆς Ασίας ἐξ αὐτὴν τοὺς ἡγεμονίας ἔχουσαν.

Καὶ Ποντικήν,

Επειτα καὶ τὴν Φοινίκην μαθὼν ἐιδωλικῇ πλάνῃ καὶ δυσεξῆς ἐξεξῆς καὶ τελεταῖς ἔτι προσκειμένην δαιμονικαῖς, σιωπῶν τὸν ἀμφιδόμου τὸν τῆς ἀσυδάσματος τὴν βασιλικὴν χάριν προσειλήφως, τοὺς μὲν ταγεῖς ἐκείνους καὶ ἀνεψιοὺς ἰσοις μέτροις ἐδάφους κατέ-

μα. Καὶ Φοινίκην.

στρεψεν

γρεψαι, βυαγεῖς τε καὶ ἱερὰς ἀντὶ τῶν ἀνήγαγε. καὶ μὴν καὶ μοναχοὺς τὴν πολιτείαν ἀμέμπτους, τῇ πίστει ὀρθὺς, ⟨W⟩ ζῆλον θερμοὺς ἐκτήσατο, τοῦ ἐκ θεοῦ πρὸς τέκνα θεοῦ δι' αὐτῆς ⟨W⟩ ἁγίου ἀποτελεῖ βαπτίσματος.

μδ'. Περὶ τῆς παρ' αὐτῶν τῶν Κελτικῶν ἔθνους ἀποστολικῆς καταγγέλσεως.

Ἀλλ' οὐδὲ τὴν Κελτικὴν τὴν τοῦ Ἀρείου πλάνην ⟨W⟩ θεσπεσιώτατος ἠμέλει πατήρ. θύραν δίχα λόγου θύρας θύλακος ὁμογλώττοις αὐλίζεται, ⟨C⟩ τούτους δι' ἑρμηνέως τῆς ὀρθοτόμου τοῦ πνεύματος καταρτισάμενος διδαχῆς, πρεσβυτέρους τε καὶ ἁγίους καταστήσας αὐτοῖς ἐξαπέστειλε, καὶ δι' αὐτῶν μίαν ὀρθόδοξον φωνὴν ῥύακι ἐν αὐλίοις ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν θυσίαν πρόβατα ἐκθεραπεύσατο.

μγ'. Περὶ τῶν αὐτημέρων Σκυθῶν.

Πάλιν ἄλλο γλῶς Νομάδων Σκυθῶν ⟨W⟩ διὰ τοῦ Ἴστρου σκηνοῦν, τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐστερῆσθαι ἀκηκοώς, ὕδρας θυσθόξης καὶ ⟨W⟩ βίον ἀποστολικοῦ ἐξ Ἀγκύρας τῆς πόλεως κατουσθῆ μεταστάλμενος πρὸς ἑαυτὸν, καὶ τούτους ἱεροῖς λόγοις ὁπλοπλέον κατοχυρώσας καὶ ἀποστείλας, πρόβατα ἐκτὸς ἐκθοῦ τῷ τοῦ λόγου τῆς πίστεως καταφώτισε, καὶ τῆς θείου βαπτίσματος ἀναγεννήσεως κατηξίωσε.

με'. Περὶ τῶν κατὰ τὴν Μαρκίωνος αἵρεσιν εἰς πίστιν κώμης τῆς Ἐφας καὶ πόλεσιν ὑπεκρατοῦσαν μαθὼν, τῇ τε παρὰ θεοῦ βασιλέως, τῇ τε παρ' ἑαυτοῦ ἐξουσίᾳ χρώμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐγχωρίοις τῶν ὑπεσκότων ὄχλον γραφῆς κατ' αὐτῶν ἐρεθίσας, ἐπείπερ ἀΐδατα σώσειν τῇ καθολικῇ μὴ κεινωνοῦσι ἐκκλησίᾳ πειθόμενοι, ὡς λύμιλον αὐλιεῖ ἀπολαθοῦσαν τοῦ ἐκθοῦ πεποίηκε.

μα'. Περὶ Τύρου καὶ Σιδῶνος.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ Τύρος τῆς ἑλληνικῆς δι' αὐτοῦ δεισιδαιμονίας ἀπαλλαγεῖσα, ⟨C⟩ τοῦ πρώτου μέρος ταῖς τοῦ ἐκκλησιῶν οἰκοδομαῖς ἐγκαλλωπισθεῖσα, καὶ εἰς ἄκρον εὐκοσμίας ἐκ τῆς πρὶν ἀκοσμίας ἐλάσασα. μάρτυρες μετ' αὐτῶν καὶ Σιδὼν, τῆς αὐτῆς καὶ αὐτὴ πρόβατα τοῦ μεγάλου ὑπιμνείας καταπολεμώσασα.

μβ. μγ. μη. Περὶ Βηρυτοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς.

Τὰ δέ γε κατὰ τὴν Βηρυτὸν, καὶ ἃ ἐν Βήλῳ, οὕτω καλουμένῳ τόπῳ, γεγονότα, καὶ τὰ κατὰ Ἡλιούπολιν καὶ Δαμασκὸν, Τὰ τε κατὰ τὴν Ἐμεσηνῶν, καὶ τὰ κατὰ Κυζίκου λαμπρὰ τοῦ ἀνδρὸς ⟨C⟩ θεοφιλῆ κατορθώματα, τίς λόγος ἢ νοῦς ἐξειπεῖν, ὡς εἰκὸς, ἢ ἐννοῆσαι δυνήσεται;

μθ'. Περὶ Ἐμεσηνῶν καὶ Κυζίκου.

ἔνθα γὰρ δὴ τὸν νοητὸν ἔγνω ἐμφωλεύοντα δράκοντα, ὅλῃ πασυδεῖ ὅλῃ πλείσης ἐπήγετο αὐτὸν μὴ ἐκφυγεῖν ἀπελαύνειν καὶ φυγαδεύειν. τοῦτο δέ γε κατ' αὐτὴ τῇ θανατηφόρῳ πλημμύρᾳ ἀσεβείας καὶ πλάνῃ ἐπομάγειν πρὸς τὴν ἀπλανῆ καὶ ζωηφόρον εὐσέβειαν. καὶ ἰὼ ἰδεῖν μηχανήματα μηχανημάτων καὶ σοφίσματα σοφισμάτων πεπωλυμένα, παρὰ τοῦ σοφιστοῦ τῆς κακίας καὶ τοῦ ψεύδους παρὰ τοῦ σοφοῦ ποιμένος καὶ τῆς ἀληθείας μεγαλοκήρυκος· ὡς ἐπ' αὐτῷ πληρωθῆναι κατὰ τὸν ψαλμῳδὸν, ὃ, Ὑπὲρ τοῦ ἐχθρούς μου ἐσόφισας. Ψαλμ. ριη. ζη. 30

ν'. Περὶ τῶν Περσῶν.

Ἀλλὰ γὰρ ὁ μέλει τούτων μόνον τὰ τῆς πασυδοῦς ἐκδεδίξατο· ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ Περσίδι ἱερᾷ ἐκπεμφάσας καὶ πίνας αὐτοῖς τῶν τῆς γλώττης ἐμπείρως ἐχόντων σὺν αποστείλας, τοσαύτην κἀκεῖ τῆς εὐσεβείας τὴν ὑπόδοσιν γλυφάσθαι πεποίηκεν, ὡς ἀποκρύπτειν τυπὶ ὃ φαῦμα τὰ φθάσαντα. ὃ γὰρ πρόβδοξον, ὅτι ὅσον ὃ ἔθνος δίνον ἰὼ ὃ πρὶν καὶ πάνυ ἦν καὶ ἄγελεον, τοσοῦτον ὕστερον ἀπὸς ὃ εὐθὺς ἠμείφθη καὶ ἤμαυρον. καὶ μὴν καὶ τὰ τούτοις γλυπτὰ ἔθνη κατ' αὐτὸν ἐκείνοις ⟨C⟩ αὐτὰ τῆς εὐσεβείας ⟨W⟩ λόγον ἐδέξατο.

να. Περὶ Ἰότθων καὶ Οὔζων καὶ Οὐννων.

Οὐδὲν ἧττον καὶ Γότθων φθεγγίζων, καὶ μέλεις Οὐννων καὶ Οὔζων τῆς ἀποστολικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας ἅπτεσθαι φαπλῶν, πρόβατα πρὸς τὴν ἀλήθειαν μεταποιχίου μεταῤῥυθμίζων.

νβ'. Περὶ Ἰβήρων καὶ Ἀλανῶν καὶ Ἀβασγῶν.

Πολὺς μὲν οὖν τοῦ καὶ τοῦ Ἰβήρας, ⟨C⟩ Ἀλανοὺς, καὶ τοῦ τὴν Ἀβασγίαν οἰκοῦντας, πρὸς ὃ τῆς ἀληθείας ἀλεξιγωγήσας φῶς ἐτηγύνει· εἴ γ' ἦν τε πίστις ἐν αὐτοῖς καὶ ὁ θεὸς τῆς μὴ μέλει τῆς δεῦρο λαγόντων ἐπισκόπων ὅτι ὁ λόγος, οὐ τοῦ Χρυσοστόμου παρὸς. ὁ γὰρ πρῶτον λόγος τοῦτον ἐχὶ καὶ μόνον σκοπὸν, ἀπογράψας πως ἀμυδρῶς, οἵῃ εἰκόνα ⟨C⟩ τοῦ γράμμα, ⟨W⟩ ἐκείνου βίον καὶ ἦθος· καὶ πρόβδοξαν ἴσον ἰὼ αὐτῷ ὃ τοῦ ζήλου θερμὸν, ὥστε τὰ πέρατα οἰκεῖωσαθαι

ώσασθαι· ὡς τῶν κορυφαίων ἀποστόλων ἐφάμιλλος γένηται, ὃ μόνοις ἕπεσι πέντε καὶ μησὶν ἓξ τοσαῦτα καταρθωκώς· ὡς καὶ τοῦτο τὸ προφητικὸν σκῆπτρον πεπληρῶσθαι ῥητόν, Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τῶν ῥημάτων ἡ δύναμις· ὁ πρὸς τοῖς Εἰρηναίοις καὶ ὃ ἑξῆς δηλώσει διήγημα. Ψαλμ. ιη.

Κλεινοὶ γάρ τινες τῶν εἰς αὐτὰ πως τὰ ἄκρα τῆς οἰκουμένης οἰκοδόμων ἕνεκά τινων ἐκκλησιαστικῶν διαδόσεων, τελείας τε τοῦ παραλίου καὶ ἀκριβοῦς καταλήψεως, τὴν βασιλίδα πόλιν καταλαβόντες τῷ ζωῆς ὃ πνευματικὰ πατριαρχῶν προσεπελήλυθασι. Μεθόδιος οὗτος ὁ τὸ πατρῷον ὀνειδόξας· ὑφ' οὗ πόθεν τε, καὶ τίνος χάριν ἥκειν ἐρωτηθέντες, τῶν Ωκεανιτῶν ἔφασαν εἶναι) ἀγγελιῶν, τὴν τε αἰτίαν, δι' ἣν ὑπεδεδημήκασι, σαφῶς ἐξῆσαν αὐτῷ. γγ. Περὶ τῶν ἐν τοῖς Ωκεανικῶν διατριβῶν πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις ἐλπιδόπων Μεθόδιον.

τὸ δ' ποίας τῆς θείας γραφῆς βίβλους ἀνέγνω καὶ ποτοῖς σχολάζοισιν ἐπιπόντος, τῷ θυαγγελίῳ καὶ τῷ ἀποστόλῳ γράψαι, καὶ μόνοις ἀπελογήσαντο. ποίας δ' εἰρηκότος αὐτῆς πατέρων καὶ διδασκάλων συγχύσει ἀνέδοσιν, ἐν εἰ) μόνον βιβλίον τῶν αὐτῆς ἀπεκρίναντο, τὸ Χρυσοστόμ παῖδος· δι' οὗ τὴν τε πίστιν τῆς θυσίας, καὶ τὴν τῶν ἀποστόλων ἀκρίβειαν μαθεῖν αὐτῆς ἐξεγένετο· πολλῆς τε διεβεβαιοῦτο καὶ ἐκάστῳ δέ αὐτὸ πληροῦσθαι τῆς ὠφελείας, εἰ) τε τοῦτο πᾶσιν ἐπέρασεν ἀγγέλου καὶ ποθεινότατον ὃ βιβλίον, φιλοπόνως αὐτοῖς ἄλλῳ πρὸ ἄλλου μεταγραφόμενον. οὕτως οὐ πόλις, ὡς εἰπεῖν, οὐκ ἔθνος, οὐ χώρα τῆς ὑπὸ τὸ μεγάλου ὠφελείας ἄμοιρος ἐμένε. καὶ τοσοῦτον ἦν ὃ ὑπερβάλλον αὐτοῦ κατοῦσης, ὡς μηδεμίαν εἰ) μήτε τοῖς πεζοῖς ἕω, μήτε μὴν τοῖς πρὸς δύσιν δημοσίοις ἵπποις ἢ πλοίοις τὸ ἀνακωχὴν τε καὶ ἄνεσιν, ὑπὸ τῶν καθ' ἑκάστην καὶ συνεχῶς πρὸ αὐτὸ ὑπὸ διορθώσεως σωτηρίας καὶ γλῶττα καὶ θαλάττης ὑπερμεμορῶν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν· ὅς τε καὶ τὴν ὑπὸ μακροῦ τοῦ χρόνου πεπαχυμένην τῆς γῆς ἕξιν τῶν πατέρων τε καὶ διδάσκων, ὑπερότερον ἀνῆκε πρῶτα ποιῶν καὶ παραγματευόμενος, ἕως διέλυσέ τε καὶ φιλικῷ δεσμῷ τοῦ τῆς ἀγάπης συνέδησεν· νδ'. Περὶ τῆς τῶν πατέρων ὑπερνοησίας.

Ὡς πέρας λοιπὸν ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν τὰ τῆς στάσεως, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ εἰρήνην φοιτῆσαι ὅπου τῆς γῆς, ἣν ὁ Χριστὸς ὅπου ὃ παθεῖν ἐσταυρώθη, αὐτὸ πρώτου ἄλλου κλήρου τοῖς μαθηταῖς καταλέλοιπεν. οἱονεί γάρ τις ἀγγέλος βραβευτὴς ὁμονοίας ἐξ οὐρανοῦ εἰς γῆν καταπτὰς, οὕτω δὴ καὶ ὁ ἰσάγγελος οὗτος καὶ θεῖος ἀνὴρ θεόθεν ἡμῖν τῷ τῶν ἀνθρώπων ὀπτηλυόμενος, θαυμασίως τὴν οἰκουμένην εἰρηνοποίησεν ἅπασαν, εἰς ἐκκλησίαν μίαν ἅπασας εἰς πολλὰς ὃ πρὶν διηρημένας συναγαγών. ἀνθ' οἵας μὲν καὶ Παῦλον ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν ἁπασῶν τὴν ψυχὴν φορτίσιν ἐβάλλετο, ὡς εἶπεν, ᾧ λόγῳ μετρίως διεζωγράφη). ἐπεὶ ὁ Παῦλος ἐτύγχανε μιμητὴς καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου τὸν ἑαυτοῦ ἐπιπόθητον βίον, οὐδὲ ζωῆς αὐτῷ τῆς ἀρετῆς ἀπελέλειπτο. ἀλλ' ὥσπερ ἐκεῖνος τύπος καὶ νόμος τοῖς ἔθνεσιν ἀποστολείς, ὃ κατ' αὐτὸν θυαγγέλιον ἀδιάπτωτον διετήρει, ὃ ἄμωμον ἑαυτῷ δὲ ἀποστηρίσσων πεποιούμενος, οὕτω καὶ οὗτος τύπον ἑαυτὸν τῆς ἐν τοῖς αἰωνίοις αὐταρκείας, εἰ πού τι μᾶλλον ὁλιγοδείας, πᾶσι προθέμενος, ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀφωρισμένων αὐτῷ καὶ τοῖς ἐπισκόποις κεκληρωμένων, πλὴν τῆς ἡμερησίας καὶ ἀναγκαίας χρείας ἐκείνου ὅλως προσάπτεσθαι, ἀλλὰ τὰ τῶν Ρωμαίων βρεύια οὕτω καλούμενα τῆς ἐκκλησίας ὑπισχνεφαίνων, θύρων δὲ πατριαρχῶν δαψιλῆ, μᾶλλον δὲ πενιχρὰ καὶ πλείω ἢ προσῆκε καί γε χορηγούμενα· Εὐρὼν δὲ καὶ ἕτερα δυσαλώματα πλάσματα εἰς μάτην αἰσχισκόμενα, νοσοκομεῖα προσαγαγὼν οἰκοδομηθῆναι, καὶ πενιχρὰς ἐκείνας δαπάνας τὸ αὐτοῖς χορηγεῖσθαι εἰς ἀναπαίδευτον ἀρρώστων καὶ ξένων ὁ συμπαθὴς καὶ φιλόξενος διεπάξατο· προσυπέργει τε δύο τῶν ἀγγέλων θυλάκων καὶ πρίων τοῖς νοσοκομείοις ἐπέστησε, καὶ ἰατρῶν οὓς ἄρίστους καὶ τὴν τέχνην δοκιμωτάτους. καὶ καὶ λοιπὰ τὰ πενήτων πλήθη καὶ λεωφόρους καὶ οὓς ξενωνοὺς πρεπίστατα ἐφ' ὕδρει τῆς τῶν χειμαινόντων λογισάμενος πίστεως, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτα ἀναζίζεσθαι προσκαλυσάμενος ἐκ τοῦ πατριαρχείου καὶ αὐτοῖς τὰ πρὸς τὴν χρείαν πρόσχε. νε'. Περὶ τῶν νοσοκομείων.

Τοῖς

νε'. Περὶ τῆς εἰς τοὺς ἐνδεεῖς ἐλεημοσύνης τε καὶ οἰκονομίας, ὡς ἐκτεῖ-νεν καὶ πῶς αὐτὰ ἡμέρας πέντε ἐν Κωνσταντινουπόλει μὴ ἔθυ.

Τοῖς δὲ τε περὶ τὸν πένητας ἀσπαλέγκως διακειμένοις σπουδῆς ταῖς ἑαυτῶν ὑπισχνοῦμεν ἐλεημοσύνης, τοσοῦτον εἰς συμπάθειαν τοῦ ἀσυμπαθεῖς μεταῤῥυθμισεν, ὥστε ⓐ μὴ αὐτῷ πολλοὺς τῶν πενήτων προσκαλούμενοι πρωτάπασιν αὐτοῦ τῆς πενίας ἀπήλλαττον προεισμῷ βίου διαρκεστέρῳ δὲ πλείονι, ⓐ ὃ ταῖς καθ' ἡμέραν ἀφθόνοις χορηγίαις καὶ διαδόσεσιν ἐνέκτωντο πρότερον τοῦ ἐν ἀπορίᾳ τυγχάνοντας, ὡς μηδένα λοιπὸν τῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ καὶ τότε χρόνοις τοσαυτοπλασίαν ὁρᾶν. ὅθεν δὴ ⓜ μέγαν Ἰωάννην πρώτης ⓜ τῆς ἐλεημοσύνης ὠνόμαζον.

νς'. Περὶ τῆς ἐγκρατείας καὶ ἀκτημοσύνης.

Αὐτὸς ὁ τὸν χειμῶνα καὶ τὰ θλιβερὰ ὀδύνην ἐνδύτως ἀναδύμενος, ἐγκρατέστερος, καὶ μᾶλλον ἐπὶ βιαιοτέρῳ ⓜ τῆς ἱεραρχίας χρόνον ἐδείκνυτο· ὡς ἐκ τῆς ἄγαν τοῦ τὸν βρῶσιν καὶ πόσιν ἐγκρατείας ἀποστρακωθῆναι καὶ αὐτὸν αὐτοῦ τὸν φύσιν τοῦ σώματος. καὶ ὥσπερ ⓐ ἀνύδροι τῶν λόφων χλοηφόρα πόας ἀποκλείουσιν, οὕτω καὶ ἡ τούτου ἐγκρατὴς καὶ πολύαθλος σὰρξ δι' ἄκρου τοῦ ὑγροῦ "καταφέρηται, καὶ τὸν λεπτοτάτην τῆς δορᾶς ἀπιβάλλειν τείχους. ὦ δῶν αὐτῷ βρῶμα μὴ ὃ αὐτὸ καὶ πόμα; ὁ ἐκ κριθῆς χυλὸς καθαιρόμενος (οὗ δὲ καθ' ἑαυτὸν ἡ γεῦσις ἀνήδυτος) καὶ τοῦτ' οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὕδατι φυσήματος, καὶ μεταλαμβανόμενος, καθαίρεσιν πρωτίστην τῆς περὶ τὸν ἐφθὸν ὀρέξεως ἐποιεῖτο, δι' οἷ ἐπιπόν, δυσκίνητον αὐτὸν περὶ τὸν γαστρὸς ἄθησιν κατεργάζετο. ἐσθὴς δὲ μὴ ὃ περιῶον ἔνδυμα καὶ τοὺς τῶν ἑλλήνων φιλοσόφους, ἀλλὰ τείχιον ῥάκος, καὶ σκέπασμα μόνον τοῦ σώματος. ὕπνος δὲ ὁ μὴ πρὸς ἡδυπάθειαν καὶ ἀνάκλισιν, ἀλλ' ὀρθίᾳ δὲ σώματι μικρὸν τι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀρπαζόμενος, τῆς σπήνους ἀρίου ταῖς τε χεῖρας αὐτῷ νύκτωρ δὲ ⓜ πάχιλον ἐποδαφαζούσης. συμποσίων δὲ καὶ παραπλοκὴν δὲ τῆς περὶ ταῦτα τῶν πολλῶν ἀρεσκείας δὲ φιλοτιμίας πρώτην ἀπείχετο· πρῶτον μέν, ὅτι ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τῇ ὀλιγαρκείᾳ δὲ δουλαγωγίᾳ τοῦ σώματος συνεθισθείς, τῷ τῆς κριθῆς, ὡς εἴρηται, διαπεφθόμενος χυλῷ, καὶ ταύτῃ τὸν τοῦ σταλαγμοῦ ὄρεξιν ἠλλοιωκώς, πρὸς τε πᾶσας μαγείρων κομψείας καὶ πρὸς ὀψοφαγίαν ἅπασαν καὶ οἰνοποσίαν ἀσυνήθως εἶχε καὶ ἀηδῶς. δεύτερον δ', ὅτι τῇ θεωρίᾳ καὶ ἐξηγήσει τοῦ λόγου, καὶ ταῖς διεκλεισίμοις τοῦ νοῦ αἰεὶ τῷ Κυρίῳ προσευχαῖς ὀξείᾳς, οὐδὲ τῆς ἀναγκαίας πολλάκις σχολῆς ἦν μεμνημένον ἐφῆς, μὴ ὅτι γε δὲ μὴ πολλῶν συνέρχεσθαι εἰς τὸ φῶς. ἔπειτα δὲ τοῦτο ὁ οὐρανίως αὐτῷ δὲ θεῖος διέκρινε νοῦς, ὡς εἰπερ τοῖς τέλειοι καὶ ἀξιώμασιν ἡ φιλία τῶν ἄλλων προέχοι συνεστάθαι αἰσθήσιν, διάγκλιν ἔχειν κατὰ τὸ τὸ τολμῶν δὲ αὐτὸ ποιεῖ δὲ πρὸς ἀπόνοιαν, τοῦτ' ὀρθῶς καλοῦσιν, ὁποῖοί τινες δὴ καὶ εἶεν, εἴγε μὴ μέλλοι προσωποληψίας ἡ διαφθορεσκείας ἀπαίμαπ. τοῦτο δὲ οὐ δυσχερὲς αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀδυνατον πιεῖν προσίσατο χαμιδῆ. διὸ καὶ ὃ ἴσον πρόνοιαν καὶ ἀπροσκόπτως εὐθυμούμενος, καὶ ἅμα ⓜ νοῦν ἐφέμενον περὶ τὸν τῆς γαστρὸς διεκπεῖν διατηρῶν, μακρὰ χαίρειν τοῖς μαγειρικοῖς εἶπε μηχανήμασί τε δὲ κομψεύμασι. τοῖς μύθοις περὶ τούτου πυνθανομένοις, ⓜ ἀποστολικὸν σαφῶς ἀπεκρίνατο λόγον, Ἄνδρες ἀδελφοί, λέγων, οὐκ ὀφείλομεν ⓜ τῷ Θεοῦ λόγῳ καταλείποντες πρὸς διακονεῖν, οὐδὲ τῆς ζωτικῆς οὕτως καὶ ἀγγελικῆς ἀφειμένους ἐφῆς, περὶ τὸν νεκρὸν τούτων καὶ ζωώδη διεσπουδάσθαι· τῷ λογικῷ δὲ καὶ οὐρανίῳ ἀρίστῳ ἀδιαλείπτως προσκαρτερεῖν, τῇ τε ἐκκλησίᾳ χαλᾶζειν καὶ ταῖς προσευχαῖς. καὶ ὃ προσδόκημα οὐκ ἄλλοθεν, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτοῦ τοῖς πᾶσι προσυπῆγετο, πρῶτος ἀπάντων τὸν ἐκκλησίαν αἰσθόμενος, καὶ μηδέποτε μήτε νυκτὸς ἑωθινὰς, μήτε μὴν καὶ ἑσπερίους ἢ ὥρας ὑμνῳδίας ἀπολειπόμενος, οὐ μόνον πρωὶ τῷ Θεῷ καὶ μόνῳ ὁξομολογούμενος, ἀλλὰ δὲ κοινῇ καὶ πάντων· ὡς καὶ τοῦδε μᾶλλον πρὸς ἔρωτα δὲ Θεοῦ φόβου καὶ πόθου, καὶ τὰ λίαν ἀπάλυπτον καὶ ἀνεμπόδιστον διεγείρειν. τοῦτον τοίνυν ⓜ ὅπου ὁ μέγας τὸ ὁδῷ ἀκοπίῳ καὶ νόμῳ Κυρίου πορευόμενος, καὶ οὕτω τῆς τῶν πόλεως οἰκοδομῆς προνοούμενος, τοῦ αἱδρας μὲ τὸ ταῖς νυκτερειναῖς ἐγκηδρείαις καὶ προσκαρτερῆ ἐπι-

ἐσκηπτε

ἐσκηπτε δοξολογίας, ὡς ἐκφθεν τὰς αὐτῶν μέλει καὶ ὃ σημαῖον ὑμνῳδίας ὑπερκρτῆσαι· τὰς δὲ γε γυναῖκας ἐν ταῖς ἡμεραῖς ψαλμῳδίαις σχολάζειν μᾶλλον διέταπε. καὶ τούτων τὰς ἐν χηρείᾳ διαπελαύσας, νεωτέρας μὲν καὶ οὐ σώφρονας, ἀλλὰ φιλησδίους μᾶλλον, ἢ φιλοθέους, καὶ πρὸς δύτερον γάμον διεκελεύετο· τὰς δὲ πρεσβυτικίας ἤδη καὶ φιλοσώφρονας ἡσυχίαις μὲν σχολάζειν ἐκούδετέ καὶ προσευχαῖς, βαλανείων δὲ καὶ θρυφῆς πάσης καὶ οἰνοφλυγίας ἀπέχεσθαι. ὧν μὴ τοι νυκτερινοὺς ὕμνους, καὶ τὰς τῶν ἱερέων μυστικωδεῖς δεήσεις καὶ προσευχὰς ὁ πανσοφος ὅπῃ χάριτος λαθοῖ, καὶ σοφῶς ἄγαν ἀκριβείας καὶ διατάξεως μέλους, δεόντως τῇ τοῦ θείου πνεύματος ἐξέθετο χάριτι, τὰ μὲν πρῶτα ὁ εἰκὼς στιχηραλμῳδῶν προσεπεκτείνων, ὡς ὁ εἰκὼς, τὰ δὲ γε πάλιν οὐ προσηκόντως ἐκτεταμένα συγέλλων. καὶ γὰρ ἴσως, εἴ καί τις ἄλλος, ὁ ἀνὴρ ἱκανώτατος καὶ ὁ βραχύτατον τοῦ λόγου πολλαπλασιάσας, καὶ τὰ πλατύτερον εἰρημένα βραχεῖ λόγῳ ἀφανίσαι. ὅθεν καὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ εἰς μῆκος ἐκτεταμένην πολύ, ἀλλὰ τῶν ῥᾳθυμοτέρων κηδόμενος εἰς ὀλοσχερεστέραν βραχέα λόγῳ τὴν ὅλην αὐτῆς σπουδὴν διανάμιν. ὅτῳ ἂν δεῖ τούτων οἰκονομῶν, κἀκεῖνο ἀφ' πολλῆς ἄγαν ἐποίησε φειδοῦς. ὁ γὰρ μακάριος Παῦλον ἐν καρδίᾳ φέρων διὰ παντὸς, καὶ τοῦτο τῆς τῶ συνέσεως καὶ τῆς ἀπαρρήτου σοφίας ὑπερεκπλησσόμενος, λίαν ἐπόθει ἐγκεκρυμμένην ταῖς τούτου ὑποσολαῖς θησαυρὸν, ταῖς ἐξηγητικαῖς αὐτοῦ διορθρημοσύναις ἀναπτύξαι, καὶ εἰς ὠφέλειαν ἅπασαν ἐφαπλῶσαι τὰς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας.

[ι. ἐπιστολῶν]

κγ'. Περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐπιστολῶν ἑρμηνείας, καὶ τῆς τοῦ Περίκλου πληροφορίας.

Ἀμοιρεῖ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ὁ θεσπέσιος ἐφαλάμενος, καὶ τὸ λέξιν μὲν καθεξῆς προθεῖναι, ἐπάγων ὃ πρὸ ἑαυτοῦ τὸν λύσιν, προσὸν τὰ τέλη ὁμιλίας ἑκάστης θαυμαστὸν ποιᾶ καὶ ἡδικὸν ἐπέπλεκε διδασκαλίαν. ἐλθὼν οὖν εἰς τὸν λόγου πρόοδον, καὶ ὁ τῆς ἀποστολικῆς διανοίας ἰλιγγιάσας βάθη, καὶ οἰκονομίᾳ τινὶ θειοτέρᾳ διεταμιεῦσαν, πληροφορηθῆναι μὲν αὐτὸν λογισμὸν, εἰ δρεσὸν ὅτι θεῷ ὃ ποιοῦντι, καὶ τὸ δυσώπητον ἐγχείρημα. εἴληχε δ' οὖν ὅμως τοῦ ἀποδιάσματος πρὸς ἐλπίδων ταῖς κρείττοσι θαρρυνόμενος. αὐτίκα γοῦν θεόθεν καὶ ἡ πληροφορία προῆκται· ὅπως ὃ καὶ οἷοις ζῆλοις, ἄξιον δοξαι τῇ προύσῃ γραφῇ. αἴρ τις κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν συγκλητικῶν μετέχων τιμῆς, Ἀρκαδίῳ τῷ βασιλεῖ ἀδίκως ἐπό τινος ἐγκαλεῖσθαι, καὶ τῷ βασιλείων ἀπερρίπτο, καὶ τοῦ ἀξιώματος ἀπεστέρητο. πάντων οὖν ὁ αὐθέντης ἀπηγορεύσας, ἱκέτης ἐλεεινὸς σπὸ ἐλεεινῇ τῇ φωνῇ καὶ τῷ σχήματι τοῦ τῶν ἀδικουμένων προστάτου καθίσταται. τοῦτο τοι ὁ μέγας κῆτος πολλαχοῦ ἀφικέλυσάμενος, προστάτει πρὸ τῶν εἰς ἐπομένην τεταγμένων (Περίκλος ὃ δεῖνα ἦν) ἑαυτὸν ὡς δεσπότην ἥκοντα προς αὐτὸν εἰσαγαγεῖν. τοῦ τοίνυν συγκλητικοῦ χάριν ὠρισμένου παρεγενήθη καιρὸν, προσῆκεν δὲ Περίκλος ἀνοίσων πρὸς αὐτὸν, καθὰ προστέτακτο. ἐγγὺς ὃ τῷ ἱερῷ κιόνων, ὡς μόνας ὁ θεῖα σοφὸς στόματος ἐλεεινὸν μὲν τὴν ἑρμηνείαν τῆς ἀποστολικῆς ἐξέλαζε συλλαφῆς, καὶ δι' ὅπῆς τινος εἰδὼν, ὁρᾷ Ἰωάννην μὲν ἀτενῶς ὑπικύπτοντα· τὰ πρὸς γραφὰς, αὐδρα δί τινα φαλακρὸν, πλατύσαν ἐμφαίνοντα τὸν γνωσιάδα, οἷς ὁ λόγος Ἐλισσαιέ γραφεῖ, προὸς ὃ δεξιὸν ὡς ὑπικεκυφότα μάλα ἐπροσλαλοῦντα αὐτῷ. οὕτως ὁ Περίκλος ἰδὼν, φήθη τινὰ τῶν ἔξωθεν μὴ ἐγνωκότος αὐτὸν προσελθεῖν, καὶ τῷ μεγάλῳ κατ' ἰδίαν προσομιλῆν. καὶ δὴ τὸν ἀκοὸν ἐπιδεῖς ἀκροάσασθαι, τῶν μὲν ἐπ' αὐτὸν λαλουμένων σιωπῆσαι ἔσθεν, μὴ τολμῶν ὅλως ἐπέρασελθεῖν ἐς τὸν ὁμιλίαν αὐτοῖς ὑπιζάσαι, διετέλεσε μόνων ἀγγέλων οὓς ὃ ζυλοι ὑπὸ τὰς ὀρθρινὰς διυπνίζον δοξολογίας ὀξυηχῆσαι, καὶ οὕτω λοιπὸν κενὸν ὡς δόθεσπον ἀπεπέμψατο, καὶ τὸν αὖθις πάλιν προσελθεῖν ἐλθεῖν, μηκέτι λέγων ὀξῦναι μηδένα ἀγγέλων τῆς τοῦ ὀρθρου ἀποπληρώσεως τὴν παρεμβολὴν κατευτυχεῖν. ἦκεν οὖν εἰς τὸν ὑποῦσαν ὁ δόθεσπος· καὶ πάλιν ὁ Περίκλος ἀφ' ὅπῆς ἐγκωφᾶς, ὡς μὴ, οἷα καὶ πρὶν, ἀκλινῶς γραφόντα, ὡς ὃ προὸς τὸ οἷς αὐτῷ λαλουμένα σὺ τῷ προσθεν

προφέρω ὥσπερ αὐτοὺς ἐβόλετο ῥήματι. διηπόρει μὲν οὖν καὶ ἑαυτῷ, ὡς εἰκός, πῶς ἂν εἴη ὁ λεληθότως ἐπεισιών, ἢ ὅπως ἐχρῆν αὐτὸν προσομιλῆσαι· ὡς μεγάλῳ τολμήματι. ἔδει γὰρ ὅλως εἶναι προπετῆ τι λέξαι, ἢ πλημμελῆσαι. διέμεινεν οὖν ὁ Εἰρηναῖος ἔνδοθεν ὀρθρεύων καὶ ὁ ἀνὴρ πάλιν ἀπέκλεισεν, ἐπαγγειλάμενος οὕτω τὴν τῶν κοιτώνων προσαρτήσασθαι θύρας, ὡς μήτε βρώσεως, μήτε πόσεως ὅλως μεταλαβεῖν, πρὶν ἢ τὸ λαθραῖον τοῦτο ἅγιον εἰσερχόμενον, ὅστις ὅστιν, εἰσιδεῖν. τρίτη δὲ ἀρὰ νὺξ, καὶ ἰδοὺ πάλιν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὁ Πρόκλος αὐτῷ προθύμως προσυπαντήσας, θαῤῥεῖ, ἔφη· ἄδεις γὰρ, ἄδεις πανταχοῦ τοῦτο τὸ ἱερὸν εἰσῆλυθε· κἀγώ σε κατὰ μόνας ἤδη προσάξω αὐτῷ. ὡς δὲ προσῆλθον καὶ ἀδεῶς σιωπῆσαι ὑπέσχοντο, ὁμοίως ἔφασαν πάλιν ὡς ῥήματα προσομιλοῦντα, ὡς δὲ χάρτας κατοιῶντα, καὶ τῇ χειρὶ γράφοντα ἐθεάσατο, σιωπῆσαι βύβλους οὐ γῆθεν, οὐδὲ κόδιν δὲ προφοιτᾶν τῷ μεγάλῳ ὑπιφαινόμενον. καὶ δὴ ὑπισχνεῖται, ἀπιθι, ἔφη, ἀδελφὲ, μηδὲν καθ' ἡμῶν τὸ παράπαν λυπούμενος. ἴαθι γὰρ, ὡς οὐδέπω μὲν ἀνδρῶν εἰσιόντα νεῶν ἔγνων προς τὸ πρόσωπον· εἰ δὲ ἄγγελος, ἢ καὶ τις τῶν ἁγίων τυγχάνων χρεὼν ἀοράτως ὑπιόντι παρεισέρχεται, οὐκ ἔγωγε λοιπὸν ὅ, τι δράσω, ἀπορίᾳ πάντοθεν σαυτὸν ἐχόμενος. θεὶς τοίνυν καὶ μόνον ὑπακοῦσαι, ὅπως αὖθις χώρου ὑπιτύχῃ χωρῶ. καὶ ὁ μὲν ἀνδρῶν ἄπεισιν ὡς ἀκούσας, ἐγὼ δὲ νεὼς σφόδρα λυπούμενος. τρεῖς δὲ ὁ Πρόκλος μόνας προσκαλεσάμενος, εἶπέ μοι, ἔφη, ὁ συγκλητικὸς ἑκὼν ἧκεν ἐνταῦθα, ὁ τῇ πρεσβυτέρᾳ ὑπεραπεὶς πρὸ ἡμῶν; ὁ δὲ, τέτον ἤδη, δέσποτα, προσηγόρευεν, ἀπεκρίνατο, καὶ ταύτῃ προθάσας νύκτας τρεῖς ἐφεξῆς, ἀφ' ἧς πιὸ τῆς προσκυνήσεως ἐδέξατο προθεσπίου· καὶ ἕως ὄρθρου καθ' ἑκάστην ἐνεκαρτέρουν, ἐπεὶ δή τινος εἴδον σιωπαλγίας τὰς σὰς ὄντως ἐπεισελθούσας πρὸ ἑνὸς ἡμῶν, ἀπῆλθεν ὁ ἀνδρῶν ὑπηνεμος. τί τοίνυν ὁ μέγας καὶ ἀπλανὴς καὶ ἐν θεῷ ὡσπερ ὑπὸ τῆς Εἰρηναίου ἡδυόμενος, ἀνέσκεπτε. καὶ γὰρ πῶς αὐτῷ ὁ ψυχικὸς γεγραπτίζόμενον. καὶ ὃς, ἔφη δὲ Πρόκλῳ, ὁ προσὼν ἐκεῖνον, καὶ πρὸς τί ἦν ὁ μιλῶν; καὶ ὁ Πρόκλος τῇ εἰκόνι Παύλου τῷ ἀποστόλῳ προσῆν αὐτῷ ὀφθαλμῷ ἐκπλαμπούσῃ προσολέψας (τὸν δὲ ἐν σεβασμίοις ὁ μέγας καταπαγίζόμενος, ἐκ προσώπου ὡς προς ζῶντα Παῦλον συνεχῶς ἀφορῶν, ἐκ θεν προς τὴν ἀκροπάτιον γνῶσιν ἀνήγετο) Θεόδοτος, ἔφη, τὸ εἶδος ὁ προς τὸ ἅγιον προσομιλῶν καθορᾷ τοῦτό μοι, δίδασκε. σκοπεῖσθε τοίνυν ἐγγράφως ὑμῶν ἕκαστος αὐτὸν ἐκφῆναι Παύλου τοῖς αὐτοῦ ἀξιοπίστοις ἀναδοκιμῶν τε, ἢ ἅμα συνεργεῖν καὶ ἐμπνεῖν, καὶ μείζονος ἢ προσῆν ὑπὸ τοῖς αὐτοῦ ἀπορρήτοις ἀποδαζομένοις τῆς προθυμίας ἀναπλησθεὶς, τῇ μὲν ὑπερούσῃ νυκτὶ ἀνάμεσον ἐκλῆναι κατὰ μόνας προσηυξάμην διεκελεύσατο. καὶ ἃ κατ' αὐτὸν ὡς εἶχε δι' ἀκριβείας ἐρευνησάμενος, μανθάνειν τε μαθὼν ὑμᾶς ἐβουλήθη τὸν ἄνδρα, προς ἔλεον ἀπὸ τοῦ ἐλέους καὶ πατὴρ, ἢ συμπαθὴς ὢν ὄντως καὶ φιλοικτίρμων ψυχή. καὶ δὴ πρὸ βύβλου μείνασα ὑπὲρ αὐτὸν ὡς βασιλικῆς αὐγοῖ τι τύπου, καὶ ὡς αὐτὸς πάλιν ἐπεκαθίζησεν. ἀξιώματι δὲ αὐτὸς ὁ τῶν ἀποστολικῶν πάσας ὑπεσταλκὼς τάξιν σεμνὰ ἀκριβῶς τῇ ἐξηγήσει ἐπέζευε, δόκιμος τὰ αὐτῆς ὑπισχνούμενος καὶ ἰδὼν τοῦ κτίσματος ἀνακαθάρσεως, καὶ εἰς κάλλος ἀκροπάσης ἁρμοζούσης ἰδίας ἀπειλωσταθούσης, καὶ ὃ μὴ συνεκπυγμένης τῆς ἐνούσης ὑγρότητος ἐπιμαθεῖν πλουσίας καὶ δαψιλεστάτης ἀρὰ πλοῦτος καὶ ἀφθονίας ἀναδοῦναι, τὰ ἀποφὲς ὃ καὶ συνεγραμμένον τῆς λέξεως σαφεστάτης καθομιλουμένης φράσεσι καταθυθόνων, σαφηνίζων, ὅπως τὸ δυσθεώρητον εὐθεώρητον, καὶ τὸ τραχὺ καὶ σκληρὸν προσαπτὸν ταῖς ἀκοαῖς ἡδίστου τὰ ἄγαν ἀποκαθίστη καὶ γλαφυρόν.

ρθ'. Περὶ τῆς πρὸς αὐτὸν τοῦ ἁγίου Παύλου εὐμαρείας τε καὶ ἡδύτητος ὁμιλίας καὶ ἀγάπης φιλήματος.

Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν πέρας εἶχεν αὐτῷ καὶ τῆς ἐξηγήσεως, χαρᾶς ἀῤῥήτου καὶ εὐφροσύνης πληθεὶς, καὶ χεῖρας ἀμφοτέρας εἰς οὐρανὸν, οἷα δὴ πρὸς Θεὸν ἀναλαμπούσας ψυχῆς ἐξεβόησεν· Εὐχαριστῶ σοι, φησὶ, δέσποτα παντοκράτωρ, καὶ Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ, καὶ ἅγιον πνεῦμα, μία θεότης, μία δυνάμις, καὶ βουλὴ καὶ ἐνέργεια, ἡ πάντοτε τὴν ὡς ἐμὲ καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ ὑπὲρ

σε

σε ταῖς αἰτήσεις περαίνουσα, καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς τέλος ἐπιθεῖσα, ὅτι τε καμοῦ τὴν αἴτησιν ἐκπεπλήρωκας, καὶ ὅτι μοι πέρας ἡ χεὶρ Παύλου ἔλαβεν ὑποθέσεως. Ταῦτα εἰποῦσα, καὶ τὸ πτυχίον εἰς χεῖρας λαβοῦσα, τῇ τοῦ Παύλου εἰκόνι προσαπεῖσασα ἔφη, δέχου, Παῦλε, τὴν παρ' ἐμοῦ πόνων, ὧν ἔσχον ὁ πικρότατον δώρημα. Εἰ μὲν τῆς σῆς ἄξιον μεγαλονοίας καὶ χάριτος, τῷ Θεῷ καὶ σοὶ χάρις· εἰ δὲ μὴ ἄξιον, σύγγνωθι τῇ δι' ἀσθενείαν ἀσθενείᾳ δεδουλωμένοις. οὕτω τοίνυν εἰρηκότος αὐτοῦ, καὶ οὕτως ὡς ζῶντα τοῦ Παύλου προσεντυχόντος, ὧν τῆς τῶν ἀγγέλων συμπνοίας καὶ συμψυχίας, ἰδοὺ αὖθις ὁ τῶν ἀῤῥήτων ἀκροατὴς καὶ διδάσκαλος Παῦλος σωματοειδῶς ὤφθη, λέγων αὐτῷ· ἀδελφὲ Ἰωάννη, μηδὲν ὅλως ἀμφίβαλλε περὶ τῆς τῶν ἐμῶν, μᾶλλον δὲ τῶν πνευμάτων ὑπὲρ ὧν ἠρώτησας. ἴσθι γὰρ σαφῶς, ὡς οὕτως ἀκριβῶς διέγνως ταῦτα καὶ ἀνεκάλυψας, ὡς αὖθις τὰ ἔγνων ἐγώ, καὶ ὡς ὃ αὖθις πνεῦμα ἀμφοτέρους ἐπῆλθε. Ταῦτα εἰπὼν, ἀσπασμὸν αὐτῷ δοὺς, θᾶττον ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτοῦ γέγονεν. ὁ δὲ ὢν Πρόκλος οὕτω προφθὰς καὶ λαμπρὸς τὴν περὶ τὸν ἅγιον τοῦ Παύλου ὑπόστασιν ἰδὼν (σιωπῶ γὰρ ὃ τὴν καὶ πόσος τις ἄλλων) ὡς μακαρίᾳ θαμβῇ συσχεθείς, παρῆκέ τε τὴν γῆν προσεμπελασθείς, ἄφωνος ἔκειτο, καὶ μικροῦ δεῖν, ἄπνους τις καὶ νεκρός. οὐ πάνυ συμπεσὼν ὡς δεῖ ὁ μέγας ὡς ἐθαύμασε, ἅμα τε τῷ φόβου ὑφαρπάσαι συμμιγῆ προφητείᾳ προδηλοῦσι· σύγχυσον, τέκνον, τοὺς αὖθις λέγων, σύγχυσον. καὶ γὰρ οὕτω δεῖ τοὺς ταῖς τῶν χρεπτόντων ὁπλασίας θεραπεύειν, γαλήνιαν μᾶλλον καὶ πολλῆς εὐθυμίας ἐμπιπλᾶσαι τὴν ψυχήν. ὅτω γὰρ αὖ, κἂν ἐναντία τις ἡ καὶ αὐχμώδης δυνάμις, φεύξεται σύγχυσα δυσέχθεσιν ἑαυτὴν ῥιφοῦσα ὃ καταγώγιον· κἂν θεία τις πάλιν καὶ θεόθεν ἐπιφοιτήσασα, προσδράμοι μᾶλλον, οἷα φῶς φῶς, τῇ τ' ἀρετῇ οἰκειότητι, καὶ μάλιστα δὴ τοὺς γε τοσούτῳ λαῷ προϊσταμένους, ὅσῳπερ μέλλῃς καὶ αὖθις, εἰκὸς ἅτε καθηρμένον προκαθίζειν καὶ ἀπλοῦν τὴν ψυχήν, ὡς καὶ πολλῶν τοῖς προφαινομένοις ἰοειδῶν, οὐκ ἀπὸ θεοῦ μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ τῆς φθονερᾶς καὶ δυσκινήτου δυνάμεως.

Εὖ γὰρ οἶδα, τέκνον, ἐγὼ, ὡς μέλλεις ποτὲ καὶ αὖθις τοιούτοις τοῖς ὑπισχνουμένοις ἐγχειρίζεσθαι θεῖον· ὁπηνίκα δὴ καὶ μετὰ χεροῖν ἐξ ὑποφοείας ἐπομνήσονται νεκροὶ ὧν ἀπολιπὼν καὶ θείῳ σὺν τυμβεύσεις σηκῷ. ταῦτ' οὖν δὴ ὧν καθ' ἡμᾶς ἀπολιπὼν τὴν ἀρχιεραρχίαν, τοιαῦτά τε διαῤῥήδην προειρημένα, καὶ οὕτω τὰ ἔργα τοῖς λόγοις ἔχοντα πρεπόντως. ἄλλοι γὰρ τὸν τοῦ λαοῦ προσαλλέσθωσαν λιμένες, ἢ τὸν ἀναπεπταμένοις ἀπὸ τείποδος ὕδασι, ἢ ταῖς δι' ὀρέων αὐλοῖς ὁμοίων ὁμοίοις αἰασχυντηλίας μεμυτίας· ἡμῖν γὰρ ὁ λόγος ἐφιέσθω τῶν προσώπων τέρθην. ὁ γὰρ τῆς ἀληθείας κήρυξ, καὶ μεγάλη τοῦ λόγου φωνὴ, καὶ τοῦ πνεύματος βυσσὸς σάλπιγξ, ταῖς ἀποστολικαῖς ὑποθήκαις ἀναγινώσκων τῷ λαῷ διδαχαῖς, καὶ πᾶσαι αὖθις τὴν ἐγκειμένην γαῦσιν ἀναπύουσαν καὶ ἀμαρυθμῶν, ὁ πρῶν μὲν δόγμα πονηρὸν καὶ κακίαν πᾶσαν διηλέγχων καὶ καθαιρῶν, πᾶσί τε πίστιν βύσσινον ὁ ὀρθότομον καὶ ἀρετὴν πρωτοίδην ἐπιδιῶκον, τοῦτο μὲν, ὅσοι καρδίαν βύσσειαν ὁ πρὸς τὸ καλὸν ἑτοίμην ἐκέκλητο, οὓς μὲν ἐπέστρεφεν, οὓς δὲ ἐπρομύθει πρὸς τὸ βύθιος· ὅσοι δὲ ἢ αἱρέσει, ἢ πίσει ἄλλοις παθήσι δυσιάτοις, ἢ καὶ πρωτοπάσαις ἀνιάτοις κατείχοντο, ὅτοι ἐμίσουν τε αὐτὸ καὶ ἀπεδυσπέτουν ἄγαν ὀξυλεχόμενοι. λόγος γὰρ ἀγαθὸς, βάσανος ὢν τοῖς πονηρευομένοις ψυχαῖς· ὁ πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ οἱ τὰ ὑπὲρ Ἀρειανὸν λυμηνάμενοι, καὶ μάλιστα ὁ τοῦ Μακεδονίου ἐφάνοντο πάσχοντες, οἵ τε καὶ σκεῦος χαρᾶς τὸ πλεῖον ἔνδον τὰ συνακτήρια ἔχοντες, οὐκ ὀλίγοις τὰ ἁπλουστέρων πρὸς τὸ ἑαυτῶν ὑπέστρωσαν καὶ ὑπὸ ἔκλεπτον αἵρεσιν. καὶ θαυμαζέτω μηδείς, εἰ τοῦ λόγου οἰκειοπαθοῦς ἐν τοῖς ἐμπροσθεν κατάσασιν ὀλιγοστεύσαντος, ἀναφύονταί τινες αὖθις αἱρέσεις Σατανικῶν παγῶν καὶ ἀλαζονείας ἀποκυήματα. ὑπὸ φύεται γὰρ καὶ ζιζάνια τῷ σίτῳ, καὶ ἐχθροὶ τοῦ οἰκοδεσπότου τοῦ αὐτοῦ τυγχάνειν οἰκειακοί, ὡς ἠκούσαμεν.

Πρῶτον μὲν οὖν τῶν Ἀρειανῶν τὸ ζῆλον κινεῖ, καὶ ὃ τοῦ ζήλου ὀλέθριον, ὁ πυελίπνους ὡς ἀληθῶς, καὶ τῶν ἀληθῶν δογμάτων ὑπέρμαχος. καὶ ποτε τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν πεποιηκότος τὴν πρόοδον (ἡμέρα γὰρ τῶν ἁγίων ὑπαπαντίων ἦν) καὶ τόγε τοῦ λαοῦ πρόθυμον, καὶ ὃ τοῦ κλήρου δύσαθές τε καὶ βύπαικτον ἐκπλαγέντος, καὶ μάλιστα τοῦ ἀρχιεραρχοῦ ὃ

ξ'. Περὶ τῆς εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον προσαγωγῆς αὐτοῦ προῤῥήσεως.

ξα'. Περὶ τῶν τῶν Ἀρειανῶν εἰς τὴν βασιλέα Ἀρκάδιον εἰσηγήσεως αὐτοῦ.

διαγελιοιδὲς ϗ ἐνθεον ὀξύχως ἐκφαυμάσαντος, ἐκ τούτων τε ποδὸς ἐπαιον τὸ αἰσίδιμον προρμηθέντος, ἵσα δ' αὐτῶν τῷ ποδαποσόλων εἰς ἐπήκοον τῆς συγκλήτου τοῦτο αἰαχηρύπητος, ὁ θεῖος ἀνὴρ οἷα δὴ χαίρειν εἴωθεν, ἐβρυχώς, λόγος μοι, ἔφη, Θεοῦ, βασιλεῦ. Εἴ τις βασιλικὸν ἀφίδρυμα κατασκευαζόμενος, τοῖς τιμίοις καὶ ἀφθαρτεστάτοις λίθοις ἀμαυρωτὶ ἴνας καὶ ἀτίμους ὑπεισφύρισε καχλήκας, ἆρ' οὐχὶ ἀποβλητὸν ὅλον τῷ βασιλεῖ τὸν τέφθινον ἀπεργάζεται; πῶς οὖν ἡ εὐσεβὴς καὶ φιλόχριστος ὑμῶν βασιλεία, οὐχὶ τὸν θεὸν καθυβρίζοντας Ἀρειανοὺς, οὐ καὶ συνοδικῶς ἀναθεματίζοντας, καὶ μηδὲ οὕτω μέχρι καὶ τιμωρῶν βλασφημίαν παρομόνους μεταξὺ τῆς ὀρθοδόξου πολιτείας ποιῆται; οὐδὲ γὰρ συναξεις ἀνέχεται, δεῖν ἡ ὑπερφρονοῦντας καὶ τὸν αὐτῶν αἵρεσιν ἀναθεματίζοντας τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ κοινωνῆν, καὶ τοῖς εὐσεβοῦσι συγκατατίθεσθαι, ἢ τῇ δυνατείᾳ προσεπιμένοντας, ὡς λυμεῶν τ' πόλεως καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, ἐξωθεῖσθαι τούτους καὶ ἀπελαυνέσθαι; τούτοις τ' ἀρχιερέως τοῖς λόγοις εἰς ζῆλον δυαφθέντα Ⓜ βασιλέα, καὶ ὅτι οὐ τοῦ Θεοῦ ἐχθροὺς ὀργιλικῶς ἐκτρέπεται, αὐτίκα προσάξαι οὐ τῶν Ἀρειανῶν ὀξάρχους μεταπεμφθῆναι, ἐξετασθῆναι, εἰ τ' Ἀρείου πείθονται βδελυρᾶς ἀποφῆναι κενοδόξου αἱρέσεως, ἐξοῖαι τοῖς ἀπειθοῦσιν ἡ δημοσίων ἐπαπειλησάμενος. ἐντεῦθεν πολλοὶ μὲν αὐτῶν τ' πλάνην ἀπηνησάμενοι τῇ ὀρθοδόξῳ ϗ καθ' ἡμᾶς προσετέθησαν πίστει· ὅσοι δ' τ' οἰκείας ἔμενον αἱρέσεως ἀντεχόμενοι, τὴν ὑποφορίαν κατακριθέντες, ἔξω πύργ τ' βασιλίδος διέπεμπον πόλεως.

ξδ'. Περὶ τῆς τῶν Ἀρειανῶν αὐθαδείας ϗ θορυβώδους παρεχῆς.

Οὐ πολὺ δ' ὅ γε μέσῳ, καὶ ἵνας τῶν ἐν ᾧ πάλαι, Ἀρειανόφρονες πάλαι τυγχάνοντες, κρύφα ϗ καθ' ἑαυτοὺς τὴν αἵρεσιν ἐκφαλλαίνοντες, εἰσῆλθόν τε αὐτοῦ κατὰ τὸ σάββατον ϗ κυριακῆς, ϗ ἅμα τῶν ἑορτῶν ὑπεισημοτάτην τῆς πόλεως, καὶ μετ' αὐτῶν ἅμα ἐκ τῶν αὐτῶν στομαχηθείσας κ' τὴν αὐτῶν αἵρεσιν ᾠδὰς ἰαμβικὰς ἐμελῴδουν. καί γε κ' μικρὸν εἰς τοσοῦτο πάλιν δυαυθείας ϗ ὀφρύος οἱ δυαυθεῖς προεχώρησε, ὡς ϗ ὅ ὀρθόδοξον ἐν τοῖς ἑαυτῶν ὑπιχλυάζειν ὁμήμοις, ϗ μόνοι ϗ εἰς αὐτὸ ὀξυβείζειν τὸ ὁμοούσιον, τ' μοιαδικὸν φύσιν ϗ δυώαμιν εἰς τρεῖς ἐμφύλους οἱ δυαυθεῖς καταπέμποντες. φάλλοντες οὖν ὕπω πρόρησια, καὶ οἴκοις ἔωθεν δυεχώρουν. ζωῦπα τ' μέγαν ἀκούσαντα ζῆλος κατέφαγεν εὐσεβής. ἐδεδίᾳ ϗ γὰρ μὴ ὅ ὀρθόδοξον τ' αὐτοῦ μιγωδίαις ὀλέσαθεν, τῇ πλανήσει, οἷα φιλεῖ, συμβαίνειν συνεχώρησεν. ὅθεν ϗ αὐτὸς τέως μὲν ᾧ λαῷ ἀντιφώνους ᾠδὰς, ὑπακοάς τε ϗ ὑπακοὰς, ἃ δὴ λέγετε, ἀναπαξάμενος ἐν ᾧ πνεύματι, ἃ δὴ ἐμμιγῶς προσεδέδωκεν, εὐμεθόδως ἄγαν πρός τε Θεὸν συνεχῆ μνήμιμον ϗ ἀρετῆ συνωφελῶν. φιλεῖ γάρ πως ὁ πλῆθος ᾧ τ' φωνῆς εὐήχῳ ϗ μιγιερῷ προσέχειν μᾶλλον ϗ συνωφέλειαν. τοῖς δέ γε ἱερεῦσιν εὐχὰς προσαναφέρειν μὴ γονυκλισιῶν διατάξαι, ἃς αὐτὸς ἐφ' ἑκάστῳ τ' ἀντιφώνου ἐδέξετο. ὧν ἀντιφώνων τ' προδόσιν ὑπὸ Ἰγνατίου ϗ προφορὰ ϗ μάρτυρες προδεδόασι ὁ κατ' Ἀρχὰς λέγετε· ὃς ὑπασίαν ἀγγέλων ἐωρακὼς τ' ἁγίαν ὑμνῳδίαν τελάδα ἐξεῖ τ' ἀντιφώνου, τ' τ' ὁράματος ἔφην τῇ τ' Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ πρέδωκεν.

ξγ'. Περὶ τ' κατ' τ' ὀρθόδοξον ϗ τῶν Ἀρειανῶν τε ϗ τ' βεβήλων συναιτείων αὐτῷ πρεσπαπῆς ἀποφάσεως.

Ἐπεὶ δ' τῷ μὲν ὀρθοδόξῳ "ϛήματος ὕπω τῷ ἐκκλησιαστικῷ, ὡς θέμις, δογμάτων ἀντιχουμένου, τῶν δ' ἐν τῷ παλατίῳ τῆς αὐτοῦ τῶν Ἀρειανῶν αἱπτοιημένων αἱρέσεως, ζῆλος ἀνήπτετο πολιτῶν ϗ ὀργή, μάχαι τε ϗ πληγαί, ϗ τέλος φόνοι τῶν μερῶν ἑκατέρων, ὅτε ϗ Βεζόσων σκῆνος ὁ τῆς βασιλίσσης δύσουχος λίθῳ ὃ μέτωπον ἐπλήγη, τῆς δυσβούλους ἐκφρμαχῶν ἐξ ἀντιποιήμενος πίστεως, τότε δή, τότε αὐδρικῶς ὁ ἡμναύδας ϗ τῷ Θεοῦ ὁπλίτης ἀφιζωσάμενος, τῆς ποδεῖ ζιζύπα τῶν βασιλέως καταγνοὺς ῥαθυμίας, ἅτε τῶν ἐν τῷ παλατίῳ αἱρεπτιζόντων δυεχειμύρ, ϛῆν τῶν αἱρετικῶν αὐτὸς ὀξάρχους μεταπεμψάμενος· Ἕως πότε, φησί, μωραίνετε ϗ κακοδοξοιῶντες ληρῆτε πεισάθλιοι; δαὶ ὑμῖν τοῖς ἑκουσίως τυφλώπουσι, ϗ μὴ βλεπομένοις πρὸς τῆς ἀληθείας ἀφανεῖσθαι αὐγάς· οἱ ὃ φῶς σκότος, ϗ ὃ σκότος φῶς ἐλογίσασθε. διὰ τοῦτο πάγε λέγω ὃ ὁμοούσιον πατρὶ ϗ ἐγῷ πνεῦμα ἅγιον· τὰ σὰ ϗ ὑμῶν ϗ ἀσεβήματα συναχθείσα, ἐν οἷς προὸς τὸν καθ' ὑμᾶς ἀπώλειαν ἅμα τῶν ἀφελεστέρων ψυχὰς παγιδεύετε, τῇ ὑπερούσῃ νυκτὶ σεισμῷ καταγραφέντα τῷ ἐδάφει κατορρωγήσεται·

τοῖς

ἴσ. σεισμοῦ

τοῖς ὑ βλασφήμοις ὑμῖν μηδὲν ὀκ τύτυ σωφρονισθεῖσιν, ὀκέλι ουδὲ αὐτὴ ἡ εἰς τὴν δε τὴν πόλιν συγχωρηθήσεται εἴσοδος, ἀοξάτω καὶ θεία ἐιρηνευόμενοις δωσάμει. εἰκὼν ὑμῖν σαφεστάτη, εἰ μὴ δι ἐξομολογήσεως τ τ̃ Θεοῦ προφθάσετε προσωπον, ὅλη ἡ τ̃ τ̃ης ἐπυφανεστάτης πόλεως εἰσόδων ἀποκλεισθέντες, τῷ ἐξωτέρῳ πυρὶ καὶ τοῖς δαίμοσιν ἡτοιμασμένῳ προσδεθήσεσθε. ἡ ὁ μὲ δίκαιος πεποιθὼς, ὡς λέων, τοιαῦτα τ̃ τ̃ῶν ἀθέων ἐβρόντησεν, αὐτῶν ὑ τ̃ης πόλεως προὶς τὰ ὑ ὑποφοεία. ἀλλ' ὐδ' ὕπω τ̃ης πλάνης νέφος αὐτῶν ἀπεσκέδασο. ἰῶ δέ τις τοῖς πάλαι τῶν ἑλλήνων ἀειγηρμένος ναὸς τῷ κατ' αὐτὸν ὀκείνοις μαντικωτάτῳ Ἀπόλλωνι (ὄγε νῦν ἐπ' ὀνόματι δήκτελων Μωκίν τ̃ μύρτυρος) ἔξω τειχῶν τ̃ πόλεως κ τ̃ τότε καιρὸς δήκακείμενος, ὀνδότερον τ̃ ὅρων συμπεπηγότων τοῖς τείχεσιν. ὁ τοίνυν τῷ τοιύτῳ σωβηλυδότες ναῷ, ἡ τὰ ὁ αὐτῷ ἰνδάλλματα κατεάξαντες, καχῶ τ̃ κακὸν ὁδηάπησεσιν, ἀνθ' ἑλληνικῆς δυσεβείας τὰ τ̃ Ἀρείου πνευματομαχίζοντες. ἀμφὶ γὰρ αὐχὴ μία τ̃ θείᾳ ἀνδρὸς ἡ τ̃ῶν λίθων αὐτοῖς τ̃ ἐγχείρησιν διηλέγχουσι, εἰς ἔδαφος τ̃ τ̃ ναοῦ ὀρυφήν, ποικίλην τε ὕλῃ ἡ ψηφίσι κεκαμψυμμένην καταξασα. ὑδεὶς μὴν τ̃ τ αἱρεπιζόντων συμπεπλῆχθη τῷ πτώματι, ὅτο τ̃ δίκης ὀξωτησάσης παρὰ τ̃ κρείττονος. ὀχθρισθὰς μὲν αἰχμὴς ἐκχωρησάσας αἱ τ̃ μεγάλα πρὸς εὐθὺ τροφηλικὴ ἀποφάσεις διεπεραίνοντο.

ξδ'. Περὶ τ̃ης τότων τ̃ συναγωγείων καταστροφ̃ης, καὶ τ̃ τ̃ Ἀρειανῶν ἐπιτιμήσεως, καὶ τ̃ τότων εἰς τὸ ὁμοούσιον κοινωνίας

Κατὰ γὰρ τὴν Εἰρηνοφίλου νύκτα, τὰ τ̃των μὴν μυσαρὰ καὶ βέβηλα σωαγωγεῖα, σεισμῷ μεγάλῳ καταγραφέντα, μέχρις ἐδάφους ὀξεμοχλεύθησαν· αὐλοὶ ἡ σωνήθως εἰσιέναι τ̃ης πόλεως ἐνδον βουλόμενοι, ἅμα ᾧ τὰς πύλας πειρᾶσθαι προσπελάζειν, λειποθυμίαις αὐτίκα καὶ ναρκώσεσί τισι καταχόμενοι, ὑφ' ἑτέρων τε διεβασάζοντο, καὶ οὕτως ὀπίσω ἔτρεφον εἰς τὰ πίσω καὶ μὴ βουλόμενοι. ἐπεὶ ὁ πάντα γνθεὶς αὐλοῖς τὰ τ̃ης ὁρμῆς ἀπεκλείετο, καὶ μία λοιπὸν ἦν ὁδὸς ἡ ὅπι τὴν ἀληθῆ ἀγουσα, ἣν ὁρᾶν πάντας αὐλοὺς τὴν ἰδίαν μὲ δυαθεματίζοντας αἵρεσιν, τῇ ὀρθοδόξῳ ὁ πίστ προσερχομένους, τ̃ης πάλαι κωλυτικῆς ὀκείνης δυνάμεως τὴν κλῆδα τὰ τοῖς τ̃ης ὅπι τὴν πόλιν εἰσόδων προσχωρούσης. ὑιζαρίων τὴν προφῆτ θηριωδίαν καὶ γλωσσαλγίαν ἀποστεισάμενοι, διάκρισι τὴν ἑαυτῶν ὁξομολογούμενοι πλημμέλειαν, καὶ δημοσίως ταύτην διαθεματίζοντες, ὑπὸ τ̃ ἀρχιερέως τὰ ἱερεῖς σωτηρίαν μυσταγωγούμενοι, θυσεβ̃ς τῇ θυσεβείᾳ προσετίθεντο. οὕτω ὁ ἡμέρα καὶ ἡμέρᾳ, ὁ τῶν Ἀρειανῶν πλῆθος ὁ ὅλας τεσσάκοντα καὶ τεσσὶ ἡμέρας τῇ τ̃ Θεοῦ ὀκκλησίᾳ προσετρύπα. ἠγαλλιᾶτο οὖν ἅπαν καὶ ἐνεγήφη ὁ τ̃ ὀρθοδόξων σύστημα ὅτι τῇ αὐτῶν ὑπιστροφῇ καὶ ὑπιγνώσει τ̃ης ἀληθείας, καὶ ἐγκωμίοις ἐπυφήμει μέγαν τ̃ης οἰκουμένης διδάσκαλον.

ξε'. Περὶ τ̃ Γαΐνα καὶ τ̃ πολυπληθ̃ους αὐταρσίας αὐτ̃.

Τούτων οὕτω γινομένων, Γαΐνας ὀκφυὲς ὁαμοβόεις, ὡς εἰπεῖν, καὶ φίλαιμος ἦν, ὁ Κελτὸς μὲ ὁ γένος, βαρβαρος ὁ τοῖς ἔθεσι, καὶ τὴν γνώμην παγχάλεπος, ὑπὸ Ρωμαίοις γεγενὼς, καὶ τοῖς στρατευομένοις τηλῶ, καὶ προκόπων κ μικρὸν ἀξιώμασι, καὶ δὴ καὶ στρατηλάτης ἱππικ̃ης τε καὶ πεζικ̃ης στρατιᾶς ὁ τελευταῖον ἀναρρηθεὶς, ἀπό τινος τότε τ̃ κ τὰ Σκυθικὰ ἔθνη πολέμιν ἐπαναβάντων, ὑπνίκα ὁ βασιλεὺς προσκόμισε. φιλοτιμηθεὶς ὁ ἱκανῶς πρὸς αὐτὸν, καὶ πλείονα τ̃ πρ̃ρησίαν ἢ προσετέθη προσεκτησάμενος, προσεθηκε τῇ ἑαυτ̃ θρασύτητι θράσος, καὶ τῇ ἀληθοπείᾳ μᾶλλον ἀληθοπείαν. τοιοῦτο γὰρ ἡ ἀφεστώσ τὴν πρ̃ς ἀξίαν διημέρειαν, ἀφορμὴν τ̃ης ὅπι ὁ χέρσον κατάτροπ̃ης. ὅθεν τοίνυν ὁ Γαΐνας τ̃ης Ἀρείου ἀπορίξ κακοδοξίας ἐζήλωτος, τὴν τ̃ Ἀρειανικ̃ν ὀκτηρίων καταφρόνησιν ὀκμαθὼν, καὶ δι' ἣν αὐτῶν τῶν Ἀρειανῶν τὴν ὑπιστροφὴν, καὶ τὴν εἰς ὁμοούσιον ἀλήθειαν τὴν ὑπίγνωσιν, τοσοῦτο προσεδρήσε ἐνίσχυε καὶ κατώρθωσε, ὡς ἐν πλείοσιν ἡμέραις μὴ βρώσεως ὅλως, μὴ πόσεως μεταλαχεῖν, μήτε μὴν ἐν ᾧ παλατίῳ προσδραμεῖσθαι, πολλάκις προσδὲ τ̃ βασιλέως κληθεὶς. ἐπεὶ ὁ συνεχ̃ς ὑπὸ τ̃ν ἐλπὶ τὰ βασίλεια ὑποληφθέντων Ἀρειανῶν ἰσάγκαζεν ἐλθεῖν τε προὶς τὰ βασίλεια, καὶ ἕνα τ̃ τ̃ ὁμοουσίου λαὸν ἑαυτῷ ὁξαιτήσασθαι, ὡς δὴ ἐν αὐτῷ συνοῖς τοῖς ὁμοδόξοις ὀκκλησιάζοιτο, ταῖς τότων μόλις ποτὲ προσδεκλήσεσιν εἰξας, προσῆσί τε τῷ βασιλεῖ, καὶ μίαν τ̃ν κ τὴν πόλιν ἱερῶν ὀκκλησιῶν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς αὐτ̃

ἐξαιτῆται ὁμόφρονι. τὰ πρῶτα μὲν ὁ βασιλεὺς ἀφελὴς ὢν Ἀρχαΐδης, ὡς ἦθος μεταπεμ-
ψάμενος ἀρχιερέα, πληροῦν ἐκέλευε τῷ στρατηλάτῃ τὴν αἴτησιν, τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀν-
δρείαν καὶ τὰς ἀριστείας ἀναδιδάσκων. τὴν τυραννίδα [καὶ] γὰρ ὑφορώμενος, ὡς βαρβαι-
κὸν ἐβούλετο χαλινῶσαι τῷ δώρῳ δυμέν. ὁ δὲ λαλῶν ἐν τοῖς τοῦ Θεοῦ μάρτυρίοις βασιλέων
ἐνάτιον, ἐ μὴ ἀχαμώμονος, ἅ ποτε ἔφη τοῖς κυσὶ δοῦναι τὰ ἅγια καταδέξασθαι. πῶς γὰρ 5
ἂν καθαρὸν τὴν διάνοιαν τὴν θυσσοῦσαν καὶ νοῦν ἔχων, τοῦ δοξάζοντας μᾶλλον ὡς μονογλυῆ Θεοῦ λόγον καὶ σω-
τῆρα ἡμῶν ὀφθῆναι, τοῦ αὖθις δὲ βλασφημοῦντας εἰς τὸν αὐτοῦ θεὸν οἶκον αὐτοσωθῆναι; ἀλλ'
εἴ τι δέδοικας τὸν ἄνδρα, ὦ βασιλεῦ, κάλει μοι τοῦτον εἰς πρόσωπον, καὶ αὐτὸς μὴ ἀκρατὴς
γένου, ἐγὼ δὲ αὐτῷ διαλεξόμεθα, καὶ πείσω μηδαμῶς ζητῆσαι, ἃ μὴ λυσιτελῆ μήτε σοὶ πα-
ρασχεῖν, μητ' αὖ τῷ σκεύει λαβεῖν. τῇ ἑξῆς τοίνυν ἀμφοτέρων εἰς πρόσωπον τοῦ βασιλέως 10
προελθόντων, Γαϊνᾶς μὲν τὴν ἰδίαν ἀξίωσιν προσέβαλλετο, μίαν τινὰ τῶν τῆς ὀρθοδόξου πί-
στεως ἐκκλησιῶν δέσποτα μόνος. ὁ δὲ ἱεράρχης βουλῇ, μὴ ἐξεῖναι τῷ βασιλεῖ ἀπεκρίνατο
προσχήματι καταπολεμᾶν ἐκκλησιαστικόν, εἰ περ ὅλως βούλεσθαι βέλτιστο. καὶ ὁ Γαϊνᾶς
πρὸς τὸν μέγαν ἐπιστραφείς, Εἰ μὴ ἐξεστί, φησι, τῷ βασιλεῖ τῶν τοιούτων καταπολεμᾶν, ἀλλ'
αὖθις τῆς ἡμετέρας ἐκπληρωθείσης ἀξιώσεως φλυήσῃ. οὐδὲ γὰρ θαυμαστὸν πρώτως, οὐδὲ 15
παράδοξον, εἰ πλείοσι καὶ ἀπείροις πόνοις ὑπάρ τε τοῦ κοινοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀναδεχόμε-
νος, ἄξιος βύκτηείου κριθείην ἐνός. ἅπας ναὸς ἀνέῳκται σοι, εἶπεν ὁ ἅγιος, καὶ οὐδεὶς ὁκωλύων προσεύχεσθαι σε βουλόμενον. εἰ δὲ ἀνὴρ ὢν πολλοῖς πόνοις καὶ χαλεποῖς κινδύνοις
ὑπὲρ ἡμῶν ἀναδέδεξαι, ἀμοιβὴν ζητοίης τινὰ ἀμφοτέρωις ὑπισφαλῆ ἡμῖν τε καὶ σοί, ἀλλ' ἡ-
μῖν οὐ φρονῆ ἀπωλείας ψυχῆς, σωτηρίᾳ δὲ ἑαυτοῖς σωτηρίαν προσποιεῖσθαι, καὶ σὲ σοὶ δῶρα τοῦ- 20
τοις ἡμῖν ἀνηρτῆσθαι, οὔτε δὲ χρεὼν πάλιν ὡς πεποιηκότα καλῶς, κακῶς αἰτιᾶσθαι.
ἀγαθοποιεῖ γὰρ ὁ τοῦ Χριστοῦ καὶ σὸν ἐχθροὺς, οὐ μόνοι κακοποιεῖν καὶ σὸν ὑπερτέρως ἐγκελευ-
όμεθα. καὶ ὃς ἀγνοίας πυκνὰς ἀσυμφόρων ἑαυτοῖς τοῖς ἀνθρώποις ἐξαιτούμενοι φαίνονται, ἀ-
πείρατε αὐτὸν πειρᾶσθαι χρὴ μᾶλλον, ἢ προὔτως ἐφέλκειν ἀγαθὸν, ὅσον δυνάμεις. 25
ἄλλωστε δὲ οὐσὶ ἐλάττους, ὦ βέλτιστε, τῶν ὑπὲρ ἡμῶν σε πόνων καὶ ἀνιδόσεις τυγχάνειν
δοξάσαντος. στρατηλάτης γὰρ εἶ, καὶ τῆς ὑπατικῆς ἀξιωθεὶς τιμῆς. ἐρωτῶ οὖν σε σκο-
πεῖν, τίς μὲν ἦν τὰ πάλαι, τίς δὲ εἶ νῦν· καὶ ὁποία μὲν σοι ἡ προτέρα πενία, ὁποία δὲ ἡ νῦν τυγ-
χάνει περιουσία. ἐνθυμήθητι οἷα προὔτου ὡς Ἴβηρον διαπεράσας προὐβάλετο, ἐ οἷς ἀρ-
χὴν καταλαμβάνειν ἐδόκησας· καὶ μὴ γένοιτο προὐπτόν σε πεπονθότα ἀληθῶς, μητ' οὖν ἀ- 30
γνώμων προὐτοῦ τὰς βασιλικὰς ὑπερβασίας καὶ δωρεάς. τούτοις ἐπεστόμισε μὲν Γαϊνᾶς, δυσπειθῆ
ἔχων δοκεῖν, ἐθαύμασε δὲ ὅτι βασιλεὺς καὶ ὡς πρὸς αὐτὸν, ὅπως διαφέρειν ὁ ἀπύλωτον
σκεῦος σιδηρᾶν τόμα καὶ βλάσφημον. χρόνου δέ τινος προϊόντος, καὶ Γαϊνᾶς ὤφθη, ἰοῦ παλαι ὠδίνειν δυσπαρσίαν ἀπέτεκε, ἐ ἰὸν ἐν βαθεῖᾳ καρδίᾳ ὑπεθάλπε κακίᾳ, ἐξαπεγύμνω-
σε. τὴν γὰρ ἐγχάρδιον εἰσαῦ τῶν Ῥωμαίων ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν στρατιὰν, καὶ μάλιστα ἐ πλῆθος
ἀναδεδεγμένον τὸ ὠμότατον ἐ Σκυθικὸν ἐθνῶν εἰς ὑπηκοΐαν τ' ἑαυτῷ τυραννίδος προσπα- 35
γόμενος, τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας τὸ ὁμοῦ καὶ ὀρθοδόξου πίστεως πολέμιος χαλεπὸς ἀνεγή-
γερτο. οὕτω δὲ μᾶλλον ἀνδρῶν καὶ σιδηροφορούντων ἑαυτὸν στρατεύμασι γαυρούμενος καὶ θυμομα-
χῶν εἰς ὑπερβολὴν ἐλπίζετο καταδηώσειν, οὐ Θρᾴκιον μόνον καὶ Μακεδονίδα, ἀλλ' ἤδη καὶ
τὰ μέχρις Ἑλλάδος καὶ Ἀχαΐας αὐτῆς, ἁρμάτα τε δρεπανηφόρα κατασκευασάμενος, μέ-
χρι καὶ τῶν προειρημένων αὐτῶν τῆς βασιλίδος ἔφασε πόλεως. εἶτα χάραγα ταύτῃ κυ- 40
κλόθεν προειδέμενος, ἐ ἀνεπιδόπως προσεπιμένων τῇ πολιορκίᾳ, εἰς τοσοῦτο τὰ ἐκτὸς αὐτῆς
ἅπαντα καταλυμαίνεσθαι τοῖς στρατοπέδοις παρεκελεύσατο, ὡς ἐ ὡς χοιῶν, εἰ δυνατὸν,
ἐκλεῖξαι τῆς γῆς, ὡς αὖ μηδὲ εἴ τινες ἀποκρυβέντες ἐτύχον, ἁλῶναι. προὐς δέ γε
τούτοις εἶλε πόλεις ἀμφόδοις, καὶ τῶν ἐπάλξεων προσπαμένος πεδόλους τε καὶ λεγε-
μένας

μένας χαλεπὰς καὶ ὑψηλὰς κλίμακας, ὀρυγὰς τε βαθείας καὶ πόλεως καθαίρεσιν πόλεως κατασκευασάμενος ὄργανα, πάσῃ ἐπινοίᾳ καὶ μηχανῇ τὴν πόλιν ἑαυτῷ προσήσασθαι.

Ὢ γενομένου, καὶ ἀνυποστάτου χειρὸς τοῦ παντοκράτορος ἐκείνης γραπτὰς αἰσχρομένου τοὺς οὐρανοὺς, βοῆς τὸ ἀέρος πλεούσης, καὶ κραυγῆς ἀσήμου καὶ βαρυήχου ἐκ ἀχαΐας ἀπάντων καταβοώντων, ἀγωνίας πολλῆς καὶ φόβου μεγάλου ὅτε βασιλεὺς Ἀρκαδίου, καὶ ἡ κατὰ τὴν πόλιν πᾶσιν ἐπεισήχησε. οὕτω γὰρ τῆς πολιτείας ἁπάσης λίαν προδήλους οὔσης, καὶ μηδὲ τῶν προσόδων ἔνα σείλασθαι τοὺς ἀποστάτους ἐάσης τὴν πόλιν καταβαλλούσαν αὐτὸ ἀλαζονείαν τε καὶ ἀπόνοιαν (οὐδὲ γὰρ ἴσως ὁρᾷ ὅλως σοῦ τῆς ἡμέρας φύσεως ὁ αὐτὸς χαρακτῆρας) ὁ γλυκάδας οὗτος ἐκ φιλόπαις, ὡς ἀληθῶς πατὴρ καὶ φιλόπολις, καὶ τῶν χειστιανῶν ἀήττητος προμαχος, τὴν ἰδίαν ψυχὴν καὶ Χειστὸν καὶ τῶν φίλων προτιθέμενος, ἧς ἀγάπης οὐκ ἔχω πῆς ἑτέραν καὶ τοῦ Κυρίου λόγον εἰπεῖν ἰσοσάσιον, οὐδὲν τὴν ὠμότητα τοῦ τυράννου πλουτοῦσαν, οὐ δὲ βαρβαρον τῆς γνώμης ἀποσαλεὶς, οὐδὲ, εἰ μή τι ἕν ἄλλο, ἀλλά γε τὴν περὶ μικροῦ γενομένην τοὺς αὐλοὺς λοτίσασιν ὀπωσοῦν καθυφεὶς, ἔξεισι προθύμως τῆς πόλεως Δαυϊδικὸς τῷ νέῳ τούτῳ μονομαχήσων Γολιάθ, ἁρπαλέον πρὸ καὶ καὶ τῆς Χειστοῦ ἐκκλησίας ὅπλα κινήσαντι. ἐξιόντος δὲ αὐτοῦ, ὡς ὁ τύραννος τὴν αὐτοῦ ἐγνώκει ἐπέλθυσιν, ἐπὶ πόρρω τυγχάνοντος ἀλλ᾽ ἀπορηθεὶς, οὐδ᾽ ἐν αὐτῇ ἰσοις Ἀσπαρά τε καὶ Ἀρδαβούριον ἐκπέμπει, μαθεῖν δι᾽ αὐτῶν ὅτου χάριν ὁ τοῦ Θεοῦ προς αὐτὸν ἐλήλυθεν ἄνθρωπος. τὴν δὲ μετ᾽ ἀλαζονείας καὶ φόβου προστιλισάντων, τοῖς αὐτοῦ τε προαποπεπωκόσιν μέλεσι ἐδάφους ποσὶ, ἀνασείων τότε ὁ μέγας ἀλαλυσάμενος, μηδὲν ἀκούσας ὧν πρὸς αὐτῶν ἀναμείνας, ἐλευθέρᾳ τῇ φωνῇ καὶ ἀκαταπλήκτῳ τῷ φρονήματι, Πορευθέντες, φησὶ, πρὸς Εἰρηναῖον τὸν ὑμέτερον πατέρα· ἵνα τι ὑφ᾽ ὧν ἄνθρωπε, ἡ καρδία σου, ἕως τοῦ πολεμῆσαι καὶ τῇ τοῦ Χειστοῦ ἐκκλησίᾳ, ἥδε ἐστὶν ἀμαχος καὶ ἀήττητος; γοῦν ὡς ἐγὼ τὴν ἀληγαπάτιον ταύτην τυραννίδα καὶ ὁρμιὸν βουληθῆς ἀναλύσασθαι, καὶ συγγνώμην ἴσθι καὶ τοῦτο μοι τῷ τῶν ὅλων Θεοῦ ἐξαιτήσασθαι, ζωή τε ἕξεσθαι σοι, καὶ ἡ πρὸς τοῦ βασιλέως δωρηθεῖσα τοῦ αὐτοῦ τιμὴ· ὑπομβρέντι δὲ τῇ φοινικῇ ταύτῃ καὶ θυελώδει γνώμῃ, ἢ δὲ εἰς δὲ μὴ ταῦτα ἀνταρτικὸν ἐπάραι χέρα καὶ θεομάχον τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἐθυμηθέντι, φεικτόν τι θάνατον ἡ ὑμετέρα αὐτίκα δίκη ἐπάξει σοι, καὶ αἰτὶ δόξης ἀδοξία σοι, καὶ αἰσχύνη αἰώνιος στενοχωρήσουσι, καὶ ὑμῖν δὲ φημι, ὡς ἐφ᾽ ὑπερ τῆ τοῦ παντὸς ὑμῶν ἀπονοίᾳ τε καὶ ἀλαζονείᾳ στενοχωρηθέντες, ὑπὸ μαχαίρας τῆς προύσης ἀπορραγήτου ζωῆς, τῇ αἰωνίῳ καὶ φοβερᾷ κολάσει παραπεμφθήσεσθε. ταῦτα τοῦ μὲν Εἰρηναίου τὴν ἡδονὴν μὴ δὲ ἀκούσαντος ταχέως τε τοῖς προβεβλημένοις καὶ τῷ ἰδίῳ ἀναγγειλαίτων πατρὶ, ὡς ταῦτα ἅπαντος ἤκουσαν, ἐφεξῆς τε τὸν τοῦ ἀνδρὸς παρρησιασμένην ἀπόφασιν, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ὡς δέος διαπεπτώκει. καὶ δὴ καὶ ὁ μέγας κατόπιν αὐτῶν ἐρχόμενος, τὸν κατ᾽ ἀνδρὸς τοῦ τυράννου ἀπλήτως ἐβάδιζεν. οἱ ὡς ἤδη πλησίον τοῖς αὐτὸν ἥκοντα ὁ Γαϊανᾶς ἐθεάσατο, πτηθεὶς τῆς ἀγελαιοειδοῦς ἐκείνης καὶ ἀμιάντου ὄψεως, τὰ ἀσκεπάσματα αὐτῷ χρυσᾶ καταθέμενος ὅπλα, ἅμα τε αὐτὸς προσυπήντα, καὶ μετ᾽ εὐλαβείας προσέπιπτε, τούς τε παῖδας αὐτοῦ τοῖς ἱεροῖς καὶ ὡσαίοις τοῦ πατρὸς ἀγαλλιάζοντας ἀνδράσι προσυπήγετο ποσίν. οὐ μόνον δὲ καὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἐλέγχους προθύμως μᾶλλον καὶ τοῦ ὀπτιμήσεως δεξάμενος, ταῖς παρρησιαῖς συμβουλίαις καὶ προπέσοντος τὸ θυμοειδὲς τῆς ψυχῆς καὶ σκληρὸν καταμαραθεὶς, ἀναλύει τὸ αὐτίκα τὴν ἀγκάλην καὶ τὸ τυραννίδος, ὑποπαννίδος ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων αὐθις ἀρχῇ ἀναδείκνυται.

ξε'. Περὶ τοῦ κατ᾽ αὐτοῦ πρεσβυτερικῆς τῆς ἁγίας νίκης τοῦ πρεσβύτου, καὶ τῆς διὰ τῆς ἁγίας τῆς πόλεως σωτηρίας.

Ὁ μὲν οὖν θεῖος ἀνὴρ καὶ τῶν ψυχῶν κηδεμὼν τὸ ὑψηλὸν τοῦτο καὶ μετεώρου τὴν Πέρσην ἐκεῖνον μάχην πρεσβεύσας, καὶ ἀναστὰς τοῦ Γαϊανᾶ προσρυέντα ἀνυποχλοήτως τε

ξς'. Περὶ τῆς τῶν ἐθνῶν τοῦ Γαϊανᾶ συνόντων διὰ τοῦ ἁγίου εἰς εὐσέβειαν μεταβολῆς.

τε ἡ πολύγλωσσα ἔθνη ἀπ' ἀλλήλων διᾳκείας, καὶ ὕστερος ἑαυτῷ τὸν δῆμον ἰδίᾳ κελεύσας, διᾳ τὴν ἐρημωτέων τὴν ἀρχὴν δόξαν παρὰ ἀναπλάσας, ἰσχνὰς τὰ δημοσίας καὶ κεκτημένας, βύσσῳ τε τὸν ὦμον ἀσπιδοῦχος ἀνέπεισε, καὶ σκληρὰς ἀγῶνι καὶ λιθώδεις καρδίας κηρὸν μαλακώτερον καὶ εὐδιάξεστον, γήν τε καὶ μητροφονεῖν τὸν ἀκαμπεῖς ὀφείλοντας καὶ ἀλαζόνας ἐπεργάσατο. ἀλλὰ πῖς τὶν ὅτι τῇ τῶν μεγάλων ἐπαινέσῃ τὸν δῆμον τὴν πολιτῶν ἀξιώσει τιμῆν; πῖς γὰρ ἀγχιστρόφους φωνὰς; πῖς γὰρ ἐγκώμια; πότητες γὰρ ἅμα λαμπάσι πρὸς τὸν αὐτὸν στωμυλήσαμενοῖτες ἀπάντησιν, σωτῆρα τῆς πόλεως καὶ λυτρωτὴν ἀναγόρευον. ὅτῳ γὰρ διᾳ τιμῆς ἐπὶ καὶ δορυφορίας πολλῆς τὸν δῆμόν τε τῶν βασιλέως καὶ τῆς συγκλήτου καὶ πάντος τῶν πλήθους ὑποδεξάμενος, ἰωΐῃ τὸν σκληρὸν καταπλαγεὶς, τῷ Θεῷ πρῶτον διᾳχειρίσας αὐτός. ἐπεὶ δ' ὅτας ὅτι τῶν ἀριθμοῦ, ὡς ἔτυχε, πρὸς αἰσχυνόμενος ὡς στωμυλμενοῖτες πλήθει πρέπει τῷ Θεῷ δὲ αὐτὸν, ἀλλὰ μὴ ὡς δούλῳ τὸν ὑπὲρ ἀπάντων χάριν λογίζεσθαι, καὶ διᾳ τῆς τῶν στολῶν ἐργασίας καὶ τῆς τῶν ὀρθῶν δογμάτων ἀκριβοῦς συντηρήσεως τὸν διᾳχειρισμὸν ἀπαιτεῖν τὸν πλάσῃ, συμφερόντως πάντα τὰ καθ' ἡμᾶς διεξάγοντι. ἅτε καὶ μὴ εὐχαριστεῖσθαι καὶ δοξάζεσθαι πέφυκεν. ἀλλὰ δὲ μὴν πλῆθος οὕτω καὶ διᾳ τοιαύτης ὑπερδήκης καὶ ἀδημοσίους τῷ ἐπιφανείᾳ προσοικειοῦν ἑαυτὸν βασιλεῖ. Γαϊνᾶν γὰρ ὁ βαπτιστὴς τὸν ἐπαγγελίαν καταλλάξαι, καὶ τὰ βασιλικῆς δυνάμεως ἀπεκδύσασθαι μόχθον, ὡς ὁ φησιν· τὰ δέ γε βαρβαρόφυλα καὶ αὐτόμενα ἔθνη ὁ τῆς Ἑσπερίου βασιλεὺς τῷ καθ' αὐτὸν Θεῷ διᾳ τὴν τῆς παλιγγενεσίας προσάξας λουτρὸν, εἰς τὰς ἰδίας μετὰ δύφεστώτος αὐλίζεσθαι παιδείας ἀπέπεμψε, τὰς ἑαυτῶν, προφητικῶς ἐπῇνε, μεταβαλόντα μαχαίρας εἰς ἄροτρα, καὶ δὴ ζυγὸν εἰς δρέπανα. συνεξέπεμψε γὰρ τούτοις καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐκκρίτων λαὸς ἅμα καὶ ἱερεῖς. ὀλίγῳ γὰρ ὕστερον καὶ ἐπισκόπους αὐτοῖς διδασκάλους τὸν λόγου καὶ τὸν βίον ἐπεπλήρωτο καὶ διᾳ τοιούτων ἐξαπέστειλεν. ἐπεὶ γὰρ ὁ ζῶντα τὰ πάντα τὰ ἄλλων ἄθλα ἐγκαρτερῶν, μόνῳ δὲ τῷ γε ἀκρίβους αὐτοῦ τοῖς τὰ πρόσταγμα πρεσβεύομα καὶ τὰ πάλαι θρυλλούμενα Μωσαϊκὰ γραπτὰ ἡμεῖς, ὅσῳπερ σκιᾷ μὲν καὶ μύθῳ ὁπλοῦντα πολλαὶ καὶ πολέμου νόμου, καὶ διᾳ τοιούτου πολεύοντα, ὑ γνώμης, ἐπεὶ ψυχῆς σκυθρωπὸν, καὶ ὁ σωμάτων μόνον τὸν ὄργανα τὰ νικητήρια· τὰ δὲ τῆς ἰδιοειδοῦς παλαίστρας, αὐλὸν τε μόνον δὲ ἀοπλον ἐπὶ ⟨illegible⟩ ἀριστεύσασθαι, καὶ πρὸς ἐστιοῖς σώμασι καὶ ψυχὰς ἀσθενεῖς καὶ γνώμας κεκαπεδουλωμένας. ὅτῳ οὖν ἀρετῆς μεγάλης καὶ τῶν δυσμενεστάτων φιλοπόνους πρὸς πρόσοδον ἀποτελῇ, καὶ τῶν ἐπιβουλεύοντας ἀμυνεῖσθαι ἐπιβάλλουσα δαίμονας καταπαῦσαι καὶ καταδουλῶσαι. ὁ γοῦν τὸν πάλαι ἐπὶ Ἀμαληκίτας Ἀρειανοὶ, τὰ καὶ ὁ Γαϊνᾶς ἀπόντα αὐτοῖς ὄψεσι θαυμαστῶς καὶ στωμυλόντος, ὡς μὴ τοῖς ὁμοούσιον τὸν θεῖον ἐκδιδάσκεσθαι δόγμασιν ὁ Θεὸς πεπραμάτευτο, ἐκ μὲν οἱ ὧδε δογματίζοντες ἐδοξάζοντο, καὶ πάσης αἱρέσεως ἐπῆρχον, τῆς προγονίας αὐτοὺς ὅτι τὸν δύσθεσμον ἐλαττωούσης, λαμπρὸν τὸν τῆς πλάνης σκότος ἀποστιλπνῶσι, τοῦ τῆς ἀληθείας φωτὸς ἀσμένως προσπλησθῆναι, ἐπεὶ δὲ μόνων τὸν ἀριθμὸν τὴν κακοδοξίαν ἐπαμυνόντων· οἷς καὶ αὐτὸς, ὁ πολὺ τὸ μέσον, καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ δόξα τῶν παραπεσόντων πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστήσατο πρόνοια.

ξη'.

Περὶ τοῦ τὴν τοῦ αἵματος προβρῆσιν τοῦ αἷματος τε τούτου ἡ ὅσιον Λασταύρου τε καὶ Ἀρδαβουρίου δεινῆς ἀναιρέσεως.

Γαϊνᾶς γὰρ ὁ δύλαρχος, ὃ τῆς ὑπερηφανείας ὄντως καὶ ἀσεβείας ἀνδράποδον, τὸν μὲν τῶν Ἀρειανοῦ ἀποπληκτισθέντων πάντη θρησκείαν, τὸν δὲ τῆς σκληρότητος ἰδὼν προκοπὴν τε καὶ τελείαν κατάπαυσιν, ζήλῳ διαφανεῖ λυσσῶν καὶ μὴ ἀνεχόμενος, πρὸς τὸν ἑαυτῶν παιδεύειν Ὀρθοδοξίαν ἐπὶ τῆς Θρᾴκης βουλεύθης, ὡς τῆς τῶν Θεοῦ πάλιν ὑπερβολὴν σκληρότητος, τῷ Ῥωμαϊκῷ ἀπειπάτερα χράσας, καὶ ἅμα τοῖς στενοδοσίν αὐτῶν γραπτοῖς ἀπλήστως ἀναγράψας. τὸν δὲ χρόνου προϊόντος, καὶ ὁ τότε υἱὸς ἐπὶ τῆς πλάσης ἀπὸ τοῦ βασιλέα ὄντες, Λεόντιον τὸν Μέγαν, τὸν τιμῶν ἀφορμῶν κακίας ὑπερβάλλοντα, καὶ τὸν αὐτὸν τῷ τεκόντι τῆς ὑπερηφανείας νόσον νοσήσαντος, ὡς δὲ τοῖς βασιλικοῖς πολλαχοῦ ἀνατιμῶν προστάγμασιν, αἱ τοῦ

τῆς

τῆς ἑαυτῶν ⟨ℳ⟩ διάλυσιν ἀπωλείας κατέσης. δι' ὀπτοίας γὰρ τινος μαχαίρας τοὺτους θανατώσας ὁ βασιλεὺς, τῷ ἑαυτοῦ βασιλείαν τῶν τηλικούτων ἐκείνων κακῶν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηδὲ καὶ τούτοις τῷ προφητικῷ ⟨ℳ⟩ πεσεῖν τοῦ πεισμάτος τὴν ὁρμήν. ἀλλ' ὅπως μὴ ὁ τῆς πειρᾶσθαι λωποδυτῆς τὸν θρόμβον ὃν ἐκ τῶν πεισμάτων Ἀρειανῶν ἵστησι ἔσταλον, ἤδη τῷ λόγῳ διέλωπται· ὥσπερ ὁ λοιπὸν καὶ περὶ τῶν ⟨ℳ⟩ Μακεδονίου νοσούντων πνευματομάχων ἐποίησε.

ξθ'. Περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ πνευματομάχου, καὶ τῆς τότε συμβίου.

Καθάπτεται ἐπὶ τοῦ τῶν ἀποστόλων ἐπιμελητοῦ ὁ θεῖος οὗτος ἀρχιεράρχης λαοῦ, περὶ τῶν κατὰ τὴν λεωφόρον φερομένων πρεσβυτικῶν, ὁ δῆλα, ἔφη, τοῦνομα πρεσβυτῶν, Ἀλέξανδρος ὁ τὴν κλῆσιν ὁ αὐτὸς, δεδεμένῳ τῷ παρρησιαζομένῳ μοι συνδιαλεχθῆναι· ἔχω γάρ τι πρὸς σὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων λέγειν. ὁ τοίνυν Ἀλέξανδρος, οὗτος ὁ οὗπερ οὐδὲ ὄναρ ἠλπίζετο, ἐξ ὀνόματος προκληθεὶς, προῆλθε, ὡς εἰκὸς, τὴν ψυχὴν διεθορυβημένος, ἔρημα καὶ ἀπορῶν, τί ἆρα ἐθέλοι εἰπεῖν, ὅπερ δὴ πρὸς αὐτὸν ὁ παρρησιαζόμενος εἰπεῖν βούλοιτο. τούτοις τοῖς λογισμοῖς προσαπαλαίων εἶπεν τῷ καθέξοντι. αἰτούντων οὖν σὲ τῶν παρρησιαζομένων, λαβεῖν αὐτὸν κατ' ἰδίαν ὁ τῶν ὅλων σοφώτατος, Οἶδά σε, ἔφη, ὦ δαιμόνιε, πλημμυρεῖν τινὶ καὶ ἀπάτῃ συναχθέντα, τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτοντι, καθάπερ φασὶ τοὺς Ἰουδαίους ὁ προφητικὸς ὁμοῦ τοῖς Στέφανος. ἀλλ' ἡσυχίαν ἄγε, ὡς ὁ τοῦ πνεύματος ἑαυτὸν ἀφιζῶν, καὶ τῆς πειθοῦς ἀπέχεσθαι. εἰ γὰρ οὐδεὶς δύναται Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ, εἰπεῖν, καὶ οὐδεὶς προφήτης ⟨ℳ⟩ πατέρα δύναται παλιν ἐλθεῖν, εἰ μὴ ὁ υἱός, ὁ μὴ πιστεύων τῷ πνεύματι ὃ πνεῖ ἀπιχώως ἀπολαύσεις, καὶ ἑαυτὸν τοῦ θύρας τῆς τε πίστεως καὶ σωτηρίας ἀπέκλεισεν. εἰ μὴ οὖν ὀρθῶς περὶ τῶν μεγίστων φρονῇς, μετάμαθε τοῦ ἀληθοῦς· εἰ δ' ἑκουσίως σαυτὸν ἐξέλῃς ἐξαπατᾷς, μανίᾳ δηλονότι τὸ μὴ σωφρονεῖν, καὶ μὴ φρονήσεως ἀφεστηκέναι ἑαυτῷ καὶ ἀγνοεῖν προσήκειν. ζώπυρος καὶ πλείονι τούτων τοῖς ἀποδείξεσι τοῦ ἀληθῆ πίστιν δυναδιδάξας αὐτὸν, κατηχήσας τε καὶ πολλὰ νηφαλίσας τῇ ἐκκλησίᾳ συγκατεθέμην. τούτῳ δὴ τῷ Ἀλεξάνδρῳ σύζυγος ἦν, ἀδελφὴ δὲ σὰ Τερεντίου ἐκείνου, τῶν τοῦ πνευματομάχων προεξαρχόντων. ἐπεὶ οὖν τὸ ἀμέριτον τοῦ ἀληθοῦς πίστεως μεταμαθόντες, καὶ ὁκ ἐν σκότει πρὸς ὃ φῶς τῆς τοῦ σοφοῦ διδασκαλίας προσπέσοντες ἀφαιρέψασθε, ἀπορον ἐμοὶ μὴ καὶ αὐτοῦ αὐτῷ ὁμόφρονα κατασῶναι τοῦ σύζυγον. ἀφ' ὅτου ὁ μὲν ζώπυρος ἀμὴρ πᾶσαν ὀπτασίαν καὶ πᾶσαν (ὡς εἰκὸς) ἀσυνδότως ἐπεποίητο ἀπορρῆσαι μηδὲ ζώπυρον τῆς Μακεδονίου αἱρέσεως, πρὸς ὃ τοῦ ἀληθῆ ὀρθότομον πίστιν σφαλεῖν. αὐτὴ δὲ πᾶς τοῦ ἑαυτῆς ἀδελφοῦ φαύλως ἐκπεπτωκότος καὶ προδεδωκότος τῆς κεκτημένης στοιχείας ἀπροκαλύπτου προλήψεως, ⟨ℳ⟩ συζυγικῶς μᾶλλον ἐπιστρέφεσθαι πρὸς ὃ οἰκεῖον καὶ ζηλωτὸν φρόνημα, ὑπὲρ αὐτὴν τῆς τοῦ πνευματομάχου ἐκείνου κακοδοξίας ποτέ. ἀπωμόμενος οὖν ὁπότε τοῦτο μεγαλοφρόνως καὶ ἀθυμβῶς ὁ Ἀλέξανδρος, δι' ἀσφαλείας εἶχεν ὁδὸν προέρχεσθαι. διεγνώκει οὖν πρὸς ⟨ℳ⟩ συφοῦ ἀποκτῆσαι κοινωνὸν, καὶ τοῦτο ζηλωτὴν τοῦ εἰς τὸ συμβούλιον κοινωνεῖσθαι· εἰ γὰρ καὶ αὐτοῦ μόνου σωτηρίας, διωκωλύετο καὶ τοῦτον χλευασθῆναι πρὸς τοῦ δυσεβείας, ἐπεὶ ἦ προφανῆ, καὶ ⟨ℳ⟩ σκοπὸν τῷ διεσκαπτῶ ἀνεκαλύφθη ἐφθαλμῶ βαρρεῖν ἐγκελεύεται εὐσεβοῦσι γὰρ τοῦτον καὶ ἀκούσεται, κἀκεῖνοι εἰ μὴ κάλλιστ' ἐκκακοῖεν, τοὐλάττων αἷμα ἡ διαχαλῶν, ἢ τὸ Θεοῦ ὕδωρ τοῦτ' ἐστὶ σκοπὸν ἀπιστίας δοῦλος. ἀλλ' ὁ μὲν μήπω τοῦ μεγάλου προδείκνυσι, συνιὼν αὐτῷ συμβουλίας ὑπατηφόρως οὐκ ἐπαύετο. ἐπεὶ ἦ οὖν ἐκ τῶν ἐλπίσεως ὅτι πολὺ σπουδαῖός τε καὶ δυσέκβατος, τὸ αἰσχυνθῆναι ἑαυτῷ προσπαίζων, τῇ γλώσσῃ μὲν ἔφασκε γελᾶσθαι τοῦ εὐσεβείας, τῇ δὲ γνώμῃ ἐλπὶς δυσεβείας ἐτύγχανεν. ὡς δὲ τοῦ βεβαιώσειν τοῦτο ἀπὸ τοῦ συμμεταλαβεῖν αὐτῷ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος προσεπήγετο, μηχανᾶται λοιπὸν μηχανᾶς τοιάσδε. ἀφορίζει μὲν ἀπὸ τινος τῶν πνευματομάχων ἀρτίως μυσιάδα κρυφῇ· τῇ δὲ παρῴκῃ τοῦτον ὡς πνευσύργος πιστεύσεται,

προστίθησι

προέσεισιν ἅμα τῷ ἀνδρὶ τῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίᾳ, τὸ θεῖον σῶμα τοῦ δεσπότου μεταλη-
φομένη· ἰδοὺ ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν ἱερέων προσαγωγὴν, ὥστε τὰ εἰωθότα μυσταγωγήσαντα προτε-
ρον, οὕτω τῆς ἀναμάκτου μεταδοθῆναι θυσίας, δίχα λεπτοῦ ἀμέσεμνος ἤδη τὰ κατὰ τὸν γυ-
ναῖκα γλυκόμενος. ἐκείνη γοῦν ἐοικυῖα μεταλαβοῦσα ἐδοκεῖ, τὸν θεῖον ἄρτον λαβοῦσα, τὸν μὲν
τῇ θεραπαινίδι λελυθότως δίδωσιν, ἀντιλαμβάνει δ' αὐτῆς, οὐ κρυφίως ἀπὸ τῶν αἱρεσι-
κῶν ἐπιφέρετο· καὶ δὴ τῷ οἰκείῳ τὸν ἐμβαλοῦσα σώματι (ὦ τοῦ θαύματος) λίθον
ἐγκοιλαίνει ἀντὶ ἄρτου τῷ σώματι προσφέρουσα. ὡς δ' ὁ τοῦ πράγματος παραδοξον ἠν-
έθετο, θαμβεῖ στόμα καὶ φλέγει καταπλῆξαι, προδιδείς τε καὶ ἐκπλακτος ἴστατο.
ὁ τοίνυν μέγας ἀρχιεραρχης, ἡ θεραπικὴ πηγὴ, ὁ τῆς ἀγοριστίας πέλαγος, ὁ τῷ
θυσιαστηρίῳ ἑστὼς, διέγνω τῷ πνεύματι ὁ συμβολὸν, καὶ ὅτι ἀγοκόπων προσεχηκὼς, κελεύει ὁ
ὥσαρ ἡ γυνὴ τόπῳ ἵστατο ἀφικόμενοι, τοιάδε εἰς ἐπήκοον τῶν ἀγγελλῆται· ἡ τῆς τῶν
πνευματομάχων λιχνόδους ἡ ἀναιδὴς καὶ ψυχρὰς αἱρέσεως τυγχάνουσα, καταφρονη-
τικῶς ἢ καὶ ἀναιδῶς ἔν τι τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ καὶ τῇ τῶν θείων μυστηρίων τελμήσασα προσ-
ελθεῖν μεταλήψῃ, τῷ τῆς ἰδίας αἱρέσεως συμβόλῳ σήμερον ἀναργῶς διδαχθεῖσα
σὺν τῷ ἀστείδειν, αὐτὸν δὴ τοῦτον ⁂ ἀρίπαγῆ φανερώσοι λίθον, τὸν τῶν πνευματομά-
χων προφανῶς δυστέβειαν κατηγίγκοντα. οὕτω γὰρ τοῦ ἀγκόνου πεποικότος, ὡς ζωὸν ἠκάσει ἡ
γυνὴ, φόβῳ μείζοι τῷ ψυχῷ ἐπὶ μᾶλλον βληθεῖσα, ἡ μηδὲ καταχεῖ ἑαυτὴν λιποῦσα τοῦ
ἐνδον θορύβου δεδωκημένη, ἀλλὰ ἡ τοῖς ὀρόσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ σεσὶ ὁ σῶμα κλόνου δήλη τυγ-
χάνουσα, καὶπερ τε ὂν γεγηθὸς ἐκφαίνει τὸ σχῆμα τοῦ σώματος, ὃ δὴ ἡ τὸ λίθον αὐτὸν ἐπ' ὄψει πάν-
των τῷ ἀγκόνῳ προσεπιδώσειν. αὐτὴ ἡ φόβῳ στυγερῷ ἡ ἀσυμβλήτῳ χρησαμένη, ὃ δύσε-
βες πληρώματι τὴν τοῦ μεγάλου προσῆκεν προῤῥησιν. ὦ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας, ἡ τῆς
ἀγαθοποιοῦ αὐτοῦ θεραπόντων ἐνεργείας τε καὶ δυναμέως· φύσις ἄρτου εἰς τὴν παρὰ φύσιν
τοῦ λίθου φύσιν μεταμφθεῖσα ἐκ τῆς παρὰ φύσιν κακίας ὅτι τὴν κατὰ φύσιν ἀρετὴν, τὴν
φύσει μὴ ἀγαθὴν, γνώμῃ ἡ προαιρέσει ἐπεδήσατο. καὶ φύσις ἀναθοποιὸς τῆς ἀναθοποιοῦ ἀ-
φίστα καὶ ἀλόγου τὴν λόγῳ τιμηθεῖσαν αἱρέσεως· οὐ δὴ λίθον ἐν τῷ σκυθρωπῷ μέλλει
ἐν τῷ σήμερον, εἰς ἔλεγχον τῶν ἀναθοποιῶν πνευματομάχων, ἀφυλάκτως θαι.

ο'. Περὶ τοῦ πνευματομάχου Τερεντίου, καὶ τῆς τότε τῶν φοιτητῶν σωτηρίας.

Ταῦτα γοῦν οὐ μικρὰς Τερέντιος ⁂ τῆς γυναικὸς ἀδελφὸς συνεταράξει. ὃς ὡς
εἶδε ἀποσκηπήσας, καὶ ἰδὼν ὁ ἑαυτοῦ δώρ τῆς οἰκίας ἄπιν, τοῦτο αὐτὸν παραγόμενος
σοφίσασθαι τοῦ καὶ πιθανολογίας παρασύραι ἑαυτὸν τῆς ἀληθείας ἐπιχειρεῖ. ἐπεὶ δ' ὡ-
πλοποιεῖν τῷ δυσεβεῖ τῆς πίστεως ἔγνωκε, μάτην ἑαυτὸν ἀγαποιοῦντα ἰδὼν, κενὸς ἀπ' αὐ-
τῆς ἀπεχώρει ἡ ἀπρακτος, πολλαῖς μὲν βλασφημίαις καὶ τῷ πνεύματος χρώμενος,
πολλοῖς δ' καὶ ⁂ τῷ πνεύματος μιγαρ ἐπάφαι κεχυπερβάλλων οἰκιδισμοῖς. ἀλλ' μιᾷ δ'
τῶν πανεορτίων ἡμέρᾳ τῆς ἀρχιεραρχου τὸν ἱεραὶ λειτουργίαν ἐπιτελουντος, καὶ αὐλὸς ὁ Τε-
ρέντιος, τῆς προθεσίας αὐτὸν ἐσθῆτος στυγελαυούσης, ἐν τῷ ναῷ ὃ σῶμα στυγελαύθη πλη-
θή. οὐκ ⁂ αὐτοῖς τοῖς πᾶσι σκηπὸν, ἀλλ' ἐγὼ δὲ πιθανῶμαι καὶ παύσω, οἷα τις τῶν πολυμή-
νων καταισχύνας. ἐπεὶ δ' οὐκ ἐᾷ ὁ ἀγνοὴς ⁂ ποιμὴν, τὸ λύκου μίσος τῶν προβάτων ἐκφε-
φοβήσου, ἐοίκει δ' τῆς πίστεως σύμβολον συμφώνως ἐν ἡρεμαίᾳ τῇ φωνῇ κατὰ πάντας τὸ
πλῆθος ἀζεφώνητο. καὶ δ' πνεῦμα δ' ἅγιον ὁμοουσιον τῷ πατρὶ καὶ ἡ ἁγίᾳ καὶ ζωοποιῷ Τε-
ρεντίου ἀνεκηρύττετο, ὅτε δὴ καὶ αὐτὸν εἰκὼς ἐν ⁂ Τερέντιον κατὰ πάντων βλασφήμων χαμά-
ζεσθαι λογισμῶν, τότε δὴ, τοσοῦτος τοῦ ἐν τῷ δικαίῳ ὁ μέγας, σημήνας αὐτῷ ⁂ τόπον, ὃ
τῷ ἀνδρὸς ὄνομα τοῦ τῶν ἰδέων, καὶ τὸν σελίδα, πέμπει πρὸς αὐτὸν τοιάδε εἰπών· Τερέντιε,
ἵνα τί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὸν καρδίαν σου ψεύσασθαι ἀφρόνως εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον·
οὐκ ἀγνοεῖς οὐ ὅτι τῷ Θεῷ τὸ ἀντικεῖσθαι καὶ ἀμάχεσθαι; ἢ τοίνυν τὸν ἰδίαν ὅτι πάντων
ἀναθεματίσας σήμερον αἱρεσιν, τῇ τῆς ἁγιασίου πτέρυγος ἐκκλησίᾳ κοινώνησον, ἢ τοῖς αὐ-

τοῖς

τοῖς ὑπομιμνῴσκουσι, τῷ σοφῷδε θᾶττον ἐπαναχάρμῃ, τὴν ἑπτὰ ἡμερῶν ἀναδεξομένῃ σε θορυβίαν ἀπεκδεχόμενος. καὶ ὁ μὲν ἀγγέλου τοῖς σημανθεῖσιν αὐτῷ σημείοις ἀνδρα καταλαβών, ἃ προεσταγμένα εἶπεν, πάλιν ἀπῆλθε· ὁ δὲ γε Τερέντιος ὡς τὴν τοιαύτην κατήκοος λόγων ἐγένετο, τὴν ψυχὴν αὐτίκα ἀνοίᾳ καὶ νόσῳ συγχυθεὶς, καὶ ταῖς φρεναῖς ἀλλοιωθεὶς, εὐθὺς εἰσῆκει καὶ σὺν ἔθει. ψυχὴ γὰρ ἀπονοίᾳ καὶ τύφῳ καταληφθεῖσα, ὥσπερ δὴ ταῖς κηλῖσι ἐπαίρεται, οὕτω καὶ τοῖς ἐλέγχοις καταπίπτειν οἶδε καὶ ἀμέτρως καταβαπτίζεται. ὀφείλω δὲ ποτὲ μόλις ἑαυτῷ γενόμενος, καὶ τὰ τῆς τοῦ θεοσεβοῦς αὐτοῦ μιμνήσκεσθαι παιδὸς ὑπὸ νοῦν εἰληφὼς, ἅμα τε καὶ τὰ τοῖς Ἀρειανοῖς συμβάντα ἀναλογισάμενος, τοῖς τοιούτοις λογισμοῖς εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον σπουδασθείς, τὴν ἑαυτοῦ κοινωνίαν τῷ ἀρχιερατικῷ δηλοῖ. βυθὺς οὖν ὁ θορυβώδης αἰτὴρ καὶ θεόσοφος, καὶ ὄρθρου μιᾶς ἀφορμῆς μελίας εἰδὼς τὸν Θεὸν σαλεύουσι ψυχὰς, τὸ τοῦ κλήρου πύλας ταῖς τῆς ἐκκλησίας πύλαις ὑπεξιοῦσι κελεύσας, ὡς μηδενὶ τῶν συνειλεγμένων συγχωρῆσαι τὴν ἔξοδον, τῆς θείας λοιπὸν μυσταγωγίας σκυτελεσθείσης, Τερέντιον προσκαλεσάμενος κελεύει τοῦ ἀμβωνος ὑπεβάντα τὴν ἰδίαν αἵρεσιν ἀναθεματίσαι λαμπρᾷ τῇ φωνῇ. οὐ γνωσθήσου, καὶ τῆς φήμης καθ' ὅλης τὴν πόλιν διαδραμούσης, ἐπὶ τοῦ Τερεντίου φοιτηταὶ ἅμα τὰ ἀκηκόστες ἑξακόσιοι καὶ δύο τρεῖς τοῖς ἑξήκοντα πολεμοῦσι τὸν ἀριθμὸν, ἵνα πρὸς ὃ συλλογοῦσι καὶ συνοικοῦσι πλῆθος αὐτοῖς, ὡς τῆς ἐκκλησίας αὐλίκια συσήματι τοσουτέσθησαι. πόσον τοῦτο τῆς δι' Ἀβρααμ τοῦ Λὼτ ἀναῤῥύσεως μεγαλοτρεπέστερον; ποίας ἑκατόμβης, ἢ χιλιόμβης οὐ χρεμέστερον; οὕτω δὴ καὶ ὁ τῶν ἀνθρώπων ἀρχιμήνυς ὡς πνεύματι καταβαλὼν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μεταβαλὼν ὁ μαχαίρεος, τελείοις προσκιρνᾷ τὴν τελείαν τριάδι, ἀποτέλεσε, καὶ μίαν ποίμνιον τὸν ἀγαθόεργις πεποικὼς, εἷς αὐλὸς ἓν ποιμνίον ἀνῳδὴν τὸν τοῦ Θεοῦ ποιμενόμενος.

Καὶ ἐνταῦθα ὁρᾶν ἀποθαυμάζω τὴν τοῦ κλήρου ποιμένος ἐπομβρίους φωνὴν, τὴν ἐκκλησίαν προσφωνοῦσαν, καὶ δὴ καὶ τὸν προεστῶτα προσαγωγικὸν χεῖρα αὐτῷ, φόβῳ τε καὶ εὐλαβείᾳ τῷ Θεῷ προσανέχοντα, καὶ μάλιστα κατ' αὐτὸν τῆς θείας ἱερουργίας καιρὸν, ὁπότε καὶ μέγαν πολλῶν ὑπὲρ τούτου ποιούμενον ἠδέσθην τὸν ἀκρίβειαν. ἐνίοτε καὶ γὰρ ὁ θεῖος καὶ πανίερος τοῦτ' αὐτὸν τὸν φεικτὸν ἐς ἀναίμακτον ἐπιτέλει θυσίαν, τῷ μὲν ἐκτὸς τοῦ βήματος πλήθη λιτὰς τῶν τῆς ἐκκλησίας εὐλαβεστέρων ἐφίσῃ, ὡς, εἴ τινες εἶεν καταφρονηταὶ τοσοῦτον καὶ βλάπτουσι, καὶ τῆς ἱερουργίας καιροῦ εἰς ὁμιλίας ἀκαίρους ἀναλίσκειν βουλόμενοι, ἐκ τούτων ἀκωλύεσθαι. τοῖς δέ γε περὶ τὸν ἱερὸν ἠχολημένοις τραπέζῃ, συνεχῶς αὐτοῖς ἐπισκήπτων ἐς ἀνάγνωσιν, χερσὶν ἐλέγχῃ, ὡς πιστὸν ἱερεῖ τὸ μυστήριον, σὺν εὐλαβείᾳ ἐς φόβῳ τῇ σεβασμίᾳ πρᾶξαι καὶ φεικτῇ τραπέζῃ, ἐς μή τινα βιωτικὸν καὶ γήϊνον τὸ πνευματικὸν τοῦτο λογισμὸν ἀναδέχεσθαι. πλημμελεῖσθαι γὰρ τὰ ἄδυτα τῶν ὑπερτάτων καὶ μακαρίων δυνάμεων ἀορατως συνδιαπλημμελουμένων ἡμῖν. μηδὲ γὰρ ἂν αἰσθητὴν φύσιν τῆς ὑπερφυοῦς ἐς θείας θυσίας ἐπικατάκρισιν δικαίαν ἡγεῖσθαι, μὴ ταῖς αὐλοῖς καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς βοηθουμένοις δυνάμεσιν, αὐτό τε τὸ θεῖον καὶ πνευματικὸν πνεῦμα τοῖς θείοις ὑπαφοιτᾶν ἡδονῆς μυστηρίοις, ἐς ὧν ἀξίους ἑαυτοὺς τῆς τηλικαύτης χάριτος καθιστᾶν· ἵνα μὴ, καθάπερ χόρτος πυρὶ, τῇ φωτιστικῇ σωτηρίᾳ προσομιλοῦντες, οὐ φωτισμὸν καὶ κάθαρσιν, ἔγκαυσιν ἢ μᾶλλον ἐς ὅλεθρον ὑπεισπεσώμεθα.

Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν λαὸν καὶ τὴν ἱερατικὴν καταλόγου ὕπο τε καὶ ἀγῶνα τοσαύτης φειδοῦς ἐτύγχανε· αὐτὸς μέντοι ὁ θεοφόρος καὶ τῶν ἀθανάτων θεατὴς, οἷος καὶ τοιοῦτον καιρὸν διεδείκνυτο; οὐδὲ γὰρ αὐτῷ θεσπίσιν ἐδόκει τοῖς εἰς αὐτὸν ὁρῶσι μεταδιδόναι φύσεως, ἀλλ' ἀγέλης ὡς ἐν δεσπότου σήματι καταφαίνεσθαι. ἐπῆλθεν δὲ σοι καιρὸν ὁ ἀποστολικὸν, Τοιούτους ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεῖς διαφθέγξασθαι. ἐνίοτε γοῦν τὸ θεῖον πνεῦμα τὰ προσκείμενα ἀγιάσαι ἀορατως αὐτῷ τοῖς φοιτῶσιν ἐώρα (ἐώρα δὲ γὰρ σωτήρως καὶ ἕκαστον αὐτὸ ἱερουργίας

οὰ. Περὶ τῆς τοῦ λαοῦ ἐκκλησίαν ὑποταξίας.

οβ'. ογ'. Περὶ τῆς καθ' ἕκαστον αὐτῷ ἱερουργίας καιρὸν τὸ ἁγίων δυνάμεων ἐπιφασίας.

γίας καιρὸν) ὑπεξίστατο τι αὐλίκια τῆς γῆς, καὶ μεταρσιος ὅλος ἐκρέματο, μέχρις ἂν αὐτῷ ὁ ἀνεκφοίτητος ὁρώμενον καθωρᾶτο. ὅθεν δὴ ἐκεῖνο ἐθαλειτωλέον. Ποτὲ γὰρ
οδ'. Περὶ τῆς τοῦ συλλειτουργοῦντος αὐτῷ ἱερέως εἰς τὴν γυναῖκά τινα ὑπὸ τὸ δυσαρεστεῖν ἐμπαθοῦς ὀργίσεως.
τῶν συλλειτουργούντων τις αὐτῷ λειτουργῶν τὴν γυναῖκα τῶν ἀνώτερω ἀρχιπλουσίων γυναικῶν ἐπαθῶς ὁ ὅμμα ἀφαπλωνώμενος, ἐστυφλώθη· ἐφ' ᾧ μεγάλῃ τινὶ θεωρίᾳ ἐκεκραγώς. ὃν θύλυς τῇ θεραπικῇ ἀφαιρεῖ ὀφθαλμῷ, ἐκφύγειν αὐτὸν μεταπέσας, ὅτω τῆς θείας ἐκείνης ἐπεφορᾶτο πάλιν ὀπάσιας, καθ' ἣν ὁ πρότερος. ὅθεν ἐκτότε πανδαπερτάσμασι τὰ τοῦ ναοῦ ὑπόφωα κατακαλύπτεσθαι διετάξατο, ἀσφαλείας τε ἕνεκα καὶ τῆς τῶν ἀθετεσάντων τοῦτο σωτηρίας οἰκονομήσας. ὅτω δὲ τῆς ψυχῆς ὠφελικὸν καθαρεύει καὶ τηλαυγὲς ἐπεδήλωσε, καὶ ὅτω τῇ τοῦ πνεύματος αὐγῇ ⓦ ἐντὸς ἀνθρώπου κατηυγάζετο, οὐχ ἅπαξ μόνον ἀλλὰ Μωυσέα δὲ πρόσωπον δοξαθεὶς, ἀλλ' ἀεὶ δόξῃ τῇ τοῦ πνεύματος δοξαζόμενος. ᾧ μὴν θεῷ μείζονι τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεῖ, ὡς κεκαθαρμένῳ τὴν καρδίαν, εἰκότως καὶ ὁ Θεὸν ὁρᾶν ἐξηλύετο. ἡμῖν δὲ λοιπὸν ὁ λόγος πρὸς τὴν ἐπούσαν αὐτῷ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων φυλακὴν τε καὶ πρόνοιαν ἀφορέτω· ἵνα καὶ αὐτὴν πολλῷ τε ὄντα, ἐν πολλοῦ δεομένῳ τοῦ λόγου, ἐξέσῃ γνωρίσαι καὶ ἀφ' μιᾶς ἐπανθήσεως.

οε'. Περὶ τῶν ἀκειδοῦς τῶν ἱερῶν καὶ ἀποστολικῶν κανόνων φυλακῆς, καὶ περὶ τῶν Ἐφεσίων ἐπισκόπου Ἀντωνίνου.
Σωνεδριαζόντων γὰρ ποτε τῶν μεγάλῳ Ἀσιαρχῶν ἐπισκόπων εἰκοσὶ καὶ δύο ⓦ ἀριθμοῦ, Εὐσέβιος ἐπίσκοπος Οὐδεντίνου πόλεως, εἰς μέσον ἐπεισιών, λιβέλλους τῶν συγκαθημένων τῷ Ἐφεσίων διέποντος ἐπιδέδωκεν, ἐπὶ τούτοις συγκειμένους ἐγκλήμασιν. Ἐνὶ μὲν καὶ πρώτῳ, ὅτι περὶ ἱερὰ σκεύη μετασκευάσας, ἃ ἑαυτῷ ἰδίᾳ εἰς οἰκείαν χρῆσιν ἀπένειμε. Δευτέρῳ δ', ὡς λίθους τοῦ θείου λατρείας ἐκβαλών, ἃ ἑαυτῷ βαλανείῳ ἐπέβαλε. Τρίτῳ πρὸς τούτοις, ὅτι δὴ τῆς ἐκκλησίας κίονας ἀφελόμενος, τῷ ἰδίῳ κοιτωνίσκῳ ἐπήρεισεν. Ἐπὶ τούτοις τετάρτῳ, ⓦ αὐτοῦ παῖδα φόνου δεδρακότα, ἀδόκητον πομπαῖσι δεσπότῃ καὶ ἀνέγκλητον. Πέμπτῳ δ' ὅτι τοὺς Εἰρηναίους, χωρὶς τῶν βασιλέων τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐκκλησίαν πάλαι δεδωρημένα ἀφιερωσάκως, ὃ ἐπ' αὐτῷ καταβληθὲν ἰδίᾳ ποιήσατο τίμημα. Μετὰ ταῦτα ἕκτῳ, τῇ ἑαυτῷ συμβίῳ ἀποταξάμενος, ἐγνωκὼς αὐτὴν πάλιν ἐπανδροποίησεν. Ἐπὶ πᾶσιν ἑβδόμῳ, νόμον ἔχειν καὶ δόγμα παρ' ἑαυτῷ καὶ τῶν προσόδων δυάλογον, ταῖς τῶν ἐπισκόπων χρεωστίαις ἀπερυπολῷν. ὁ τοίνυν ἀρχιεράρχης πρὶν ἢ τοὺς λιβέλλους ἐπαναγνωσθῆναι, πρὸς Εὐσέβιον ἀπιδών, ἀδελφέ, ἔφη, Εὐσέβιε· ὅρα μὴ μίσει, ἢ τινι ἑτέρῳ πάθει φερόμενος τὰ τοιαῦτα κατ' Ἀντωνίνου προφέρῃς ἐγκλήματα. αἱ γὰρ ἀπὸ μίσους ἢ λύπης ἢ ζήλους πάθους ἐγκλήσεις καταγελᾶσθαι φιλοῦσιν, ὡς ταῖς πολλαῖς, τὴν ἀλήθειαν ἀμαυρούσαις, μήτε ταῖς ἀποδείξεις θαρρεῖν ἔχειν, μήτε μὴν πιθανάς. πρὶν οὖν εἰς πολλὴν αἰτίας ταῖς τοῦ Ἀντωνίνου κατηγορίας ἐλθεῖν, σκέψαι εἰ ἑτοίμως ἔχεις ταῖς κατ' αὐτοῦ σαφῶς πεπραγμέναις ἀκολουθεῖν. μὴ γὰρ ἐπολάμβανε, ὡς τῷ τῶν λιβέλλων εἰς ἐπίκοον πομπῶν ἀνάγνωσιν δέξεταί σοι λοιπὸν σαφῆ τῶν ἐγκεκλημένων, ὡς αἱ ἐθέλοις, λαλεῖν. ἐκεῖνο μόνοι εἰδέναι σε χρή, ὡς οὔτε δυνάμενον ἀποδειχθῆναι δεξείρημον, οὔτε μὴ δυνάμενον πρὸς τοῦτο κατεπαναγκάζομεν. ὁ δὲ Εὐσέβιος, ὡς ταῦτα ἤκουσε, πραχυτέραις μᾶλλον ἐχρῆτο φωναῖς, καὶ σφοδρότερον διημύειζετο, μηδὲν τῷ πάθει, ἀλλ' ἅπαντα πρὸς τὸ ἀληθὲς φθέγγεσθαι. οὕτω τοίνυν αὐτοῦ ἀφατευομένου, πάντων ἐπὶ πρόσθεν τὰ τῶν λιβέλλων ὑπανεγνώσθησαν. πρὸς ἃ περ ἐγὼ τὰ ἐπισκόπων λογάδες, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τῷ ἑνὸς ἀνόμοιότερον ἔφασαν, καὶ ἀπηρθρωμένα πάντα καὶ βέβηλα, ἀπὸ γοῦν τῷ ἑκάστῳ τῇ τάξει, πρότερα ἢ τῇ κακίᾳ ἤρξατο δὴ τὰ τῆς ἐξετάσεως. ὁ γὰρ ἐπὶ μισθῷ καὶ δώρεις τὸν ἱερωσυνίων ἀπερυπολῶν, ἐκ τὸν χρὴ καπηλεύων τὸ πνεύματος, πῶς ποτε πρὸς ἄλλο τι κακίας εἶδος ἀλαθεύσεται; πολλῶν τοιγαροῦν ὄντων τούτοις λόγων κεκινημένων, καὶ τῷ μὲ Εὐσεβίου αὐτὸν τε Ἀντωνίνου καὶ δὴ καὶ αὐτῷ χρεστομηθέντα, ὡς χρειστεμπόρους ἐλέγχοιτος, αὐτῷ ὁ ⓦ ἔλεγχοι πάντη διωλυμένων, ὅτι πρὸς μαγωγῇ μαρτύρων τὰ τῆς δίκης κατέλη-

ξεν.

ξεν. ὁ οὖν μέγας τοὺς ὃ δυσχερὲς ἀποβλέψας τῷ πράγματι, ἡ ὃ ἐργώδες ἡ χρόνιον τῆς τῶν μαρτύρων ἐκλογισάμενος παράστασις, αὖθις ἐκβιος (ὦ τῆς ἀποστολικῆς ἡ γενναίας ψυχῆς) ἔγνω δεῖν εἰς τὴν Ασίαν φοιτῆσαι, καὶ δεῖσθαι τῶν ζητουμένων ἐξετασῆς, ἐν οὕτως ἐκτετηκὸτι σώματι, ἡ πόνοις ὅτι πλείστοις ἡ νόσοις κατειργασμένῳ τὰ λοιπὰ τοῦ βίου συντομεῖν ἐκκλησιαστικῶν χάριν πραγμάτων ὑπομένειν προῃρεῖτο. ἀλλ' ἐπέρχον τοὺς αὐτοὺς ἐπιζητοῦντι τὰ μάλα τὴν ἔξοδον ὑπεπεύδοντα, ὅ τε βασιλεὺς αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος σὺν ὅλῳ τῷ δήμῳ, πολλαῖς ὅτι ταῖς παρακλήσεσι μόνην ἐκβιασάμενοι, τοιαῦτα ἡ λέγοντες ἅμα ἡ πράττοντες, οἷα ἡ παῖδες ὑπὲρ ἀποδημοῦντα πατρὸς. οὐ μὴν αὐτὸς ὑπαχθεὶς τῷ πράγματος προὐμελήσατο, ἀλλὰ δὴ τοῖς τῇ συνόδῳ τῶν Εἴκοσι ἡ δύο ἐκείνων Ασιάρχων ὑπισχνεῖται ἑτέροις τοῖς αὐτὸ ἐκπληρωῶσι δώσειν ὑστέρημα εἰς τὴν Ασίαν ἀπεσταλκώς, ἀκριβῶς ἅμα καὶ κανονικῶς ἐξετάσας πάντα φόβῳ Θεοῦ καὶ ἀληθείᾳ διεκελεύσατο. ὧν τὴν Ασίαν καταλαβόντων, οὐπω τὰ τῆς δίκης ὑπὲρ ζήτησιν ἦλθε. καὶ Εὐσέβιος μέν, ὁ τῶν Αντωνίνου συνειδότος ἑαυτῷ πονηρὰ χρεσὶν ὠδάκλαπεὶς, τῆς Ασίας ἀπέδρα· Αντωνῖνος ὃ ἡ αὐτὸς ὁ πολὺ ὃ ἐν μέσῳ, καὶ τὴν ἐκ Θεοῦ κρίσιν διεκφυγών, τοὺς τὴν ἀφυκτον ἐκείνην ἡ ἀδέκαστον ᾠχετο. ἡ μὴν τοι συνόδος ἐφ' ἱκανὸν τὴν Εὐσεβίου ἀπεκδεξαμένη ἄφιξιν, ἐπεὶπερ μηδαμοῦ κατεφαίνετο, ἀπαιωλία τὸν καὶ συκοφαντίαν κρίνασα, τοὺς μέγαν οὖσης ἀρχιερέα ἐστρέψαν.

Τί οὖν ὁ τοῦ Θεοῦ μιμητὴς, ἡ μεγαλόφρων ἐκείνη ἡ ἀδαμάντινον ψυχή; ἐπεὶ γὰρ μηδὲν εἶδε τὸν ἀπεσταλμένους δύσασθαι, πόθεν λοιπὸν φιλίας ἀβρήκτους δεσμοὺς, ἡ πάσης ἱκετηρίας ἀνώτερος καταστάς, οὐ σώματος ἀδυναμίᾳ, ἡ χ ὁδοῦ μῆκος, οὐχ ὥραν δυσχείμερον, ἧς ἐκράτει ὁ τότε καιρὸς, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τῶν ὅσα εἰκὸς καταμαρκῶσαι μὴ κατ' ἐκφυγὸν εἰς ἀνδρείαν, ἐπολογισάμενος, προθυμίᾳ ἡ ζέσει πνεύματος εἰς πλοῖον ἐμβας, ἀφ' ἡμερῶν κατέπλωσεν εἰς Απάμειαν ἐκφθὰς ὑπὸ Παῦλον ἡ Κυεῖτον ἡ Πολλάδιον τοὺς ὑπισχνουμένους, οἷς ἔκρινε συνοδοιπόροις αὐτῷ χρῆσθαι, μὴ ἑαυτὸν λαβὼν ὁ πάνσοφος, σὺν αὐτοῖς πεζῇ τὴν πορείαν ποιούμενος καταλαμβάνει τὴν Εφεσον. πάντες ὑπὸ Λυδῶν καὶ Φρυγῶν ὑπισχνοῦντο καὶ Καρῶν, καὶ πάσης ὑπὸ τῆς Ασίας ἁπάσης ὑπήκοοι μάλα χαίροντες, εἰς τὴν αὐτοῦ ἔξοδον ἐσπούδαζον, καὶ συνέρρεον, ὑπὸ ποθοῦντες τὴν ἀγγελικὴν ἐκείνου ὄψιν θεάσασθαι, ἡ ἐπακοῦσαι τῆς μύσταγωγοῦ αὐτοῦ θεοσοφίας ἡ διδαχῆς· τὸ μεγάλου πλῆθος εἰς ὑπέρασπιν τῶν συνελκυσθέντων ὑπὸ σκήπτων ἑβδομηκοντα τελούντων ἀριθμὸν προκαθίσαντος, Εὐσέβιος, ἐπεὶ τοῦ Αντωνίνου δόξης ἀπήλλακτο, θαρρούντως λοιπὸν κατ' αὐτοῦ ἅμα μύρτυρων ἔλεγχον προὔτεινε. ἐξελεγχθέντων οὖν προφανῶς τῶν τοῦ ἱεροστόλου ἐξωπεσαλμένων, αὐτὸς μὲν ὁ τῶν θείων νόμων ἀκριβέστατος φύλαξ (ἑξκαίδεκα ὃ ἅπαντες ἐτύγχανον) καθαιρέσει ὑπέβαλε, τὰ καταβληθέντα ὑπ' αὐτῶν ὑπὲρ τῇ ἱεροστολίᾳ ἐκ τοῦ τοῦ Αντωνίνου κληρονόμων δυνάμεθα τούτοις προστεταχὼς ἑτέρους δὴ αὖτ' αὐτῶν ἐπ' εὐλαβείᾳ ἅμα βοηθοῦντας ταῖς ἐκείνων ὑπισχνουμέναις αἰτήσεσιν. Ηρακλείδου δέ τινα Κύπριον μὲν ὁ γῆρως, ἅμα κρίνοντι ὃ αὐτὸ, δύσρα πάσαις ἐξετασταῖς ἐγκεκρυμμένον δυνάμει Αντωνίνου τῆς Εφεσίων ἐκκλησίας προέδρου κατεῖδον. ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἑτέρων ἐξ τοῦ Αντωνίνου κεφαλαίων ἡ ἱερὰ ὃ ὅλη κεφαλὴ προὐμήσατο, τὴν προσηκουσαν ὃ ἡ τούτοις λύσιν προσεπινέγκασα. ἀρ' οὖν τὰ μὲν τοῦ Αντωνίνου οὕτω τῷ σοφῷ διεγνώσθη, ὡς ὅτω πέρας αἴσιον ἐλήφθη· τὰ ὃ τοῦ Εὐσεβίου λεληθέν, ἡ ὁλιγώρως, ἡ μὴ κανονικῶς ᾠκονόμηται; ὁ μύθος. καὶ αὐτὸν γὰρ δὴ τὸν ἑαυτῷ θαρσησάμενος ἐλεγξέ τε τοῦ Ψαλμῳδὸν, ἡ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ τοῦ πρόσωπον αὐτοῦ προὔθηκε, τὸ τῆς ἱεροσυλίας ἀποφὰς ἀνάξιον ἀξιώματος. λέγει ὃ μὴν οὖν καὶ Σολομὼν ἐκεῖνος τοῦτο δὴ τῷ χριστικῷ ἐγκοσμηθῆναι πρὸς χρεῖσμα τὸ ὅσον ὁ ἡμέτερος οὗτος ὠφέλει Σολομὼν, ὅσῳ τῇ

65. Περὶ τῆς ἐν Εφέσῳ ἀφίξεως αὐτοῦ, καὶ μεγίστης ἐκεῖσε ἐκκλησιῶν διορθώσεως.

τῇ κρίσῃ καὶ Θ ἔλεον θεομίμητος ἐκέρασεν. οὕτω γοῦν περὶ τούτων ἀκριβῶς ἅγαν ὁ ἀκριβέστατος τῶν καλῶν ἀποφάτων γνώμων τε καὶ κρηπὶς, καὶ οὕτω θεοπρεπῶς ἅμα καὶ σωτηρίως οἰκονομήσας, τελευταῖον ὅτι πᾶσι δὲ τοῦ λόγου φαρμακον ἐπεπήγη, δ τοῦ ἀποστόλου παραινοῦντος, Χάρις μηδενὶ βαχέως ἐπιτιθέναι, μήτε ἀλλοτρίοις κοινωνεῖν ἁμαρτίαις. χρεὼν γὰρ a. Τιμ. ε. κε. δέρεσθαι τὸν μέλλοντα ἱερᾶσθαι, θεοπρεπῶς μὲν εἰ τῇ πίστει ὀρθὸς, καὶ τοῖς δόγμασι πέφυκεν ἀκεραὶς· εἰ δ' ὅτως, εἰ καθαρὸς τὸν νοῦν, καὶ τὸν λόγον διδακτὸς, δ σῶμά τε ἁγνὸς, καὶ ἀφιλάργυρος τὸ ἔσπον, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὁ ἁπασιν ἀνεπίληπτος, καὶ πεπιστευμένα δ τοιούτῳ δ τῆς ἱεροσυνῆς εἰκότως ἐγχειρίζειν ἀξίωμα. οὕτω πολὺς ὢν εἰς ἀκρίβειαν ὁ περὶ τὴν ἱεροσυνὴν, ὁ πολὺς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φρόνησιν ὡς ὄντως ἀνέφικτος. καὶ εἴ τις αὐτῷ τοῖς περὶ ἱεροσυνῆς λόγοις ἐπέκυψεν, ἴσως σαφῶς δ λεγόμενον. ὅπῃ ἢ ἑώρα δ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦσαν πολλῆς ὅτι τῆς πρὸ αὐτοῦ περιοίας ὀπισθόμυον, ὅτι πλέον καὶ ἄλλος ἐγνώκει σφῶν ἐπιστατεῖν αὐτοῖς. καὶ τοῦτο μὲ ζώσῃ φωνῇ τῆς ἀληθείας ἀκτῖνας περισυφαπλῶν, τοῦτο ἢ καὶ ὀπιστέλλων καὶ δι' ἐπιστολῶν, ἔστιν ὅτε δ λογίων αἰδρῶν δ δέον ἐπανορθούμενος, πολλῷ τῇ τῆς διστοκείας ἀγλῇ κατηύγαζεν. ὡς ἢ λοιπὸν αἱ τοῦ πάχα περιηγίζοι ἡμέραι, δ ἐπιζητῆ μὲν ἡ Κωνσταντινούπολις Θ σοφὸν αὐτῆς καὶ μέγαν διδάσκαλον, πυκνὰ ἢ γράμματα περιέπεμπετο πρὸς αὐτοὺς διεπέμπετο πρεσβεύοντα τὴν ἐπιδημίαν, ὡς μὴ μόνον τῇ αὐτοῦ προσοίᾳ φαιδροτέραν αὐτοῖς γενέσθαι τὴν ἑορτὴν, ἀλλὰ δὴ δ τούτων θυγάτριον ὄμμα τῶν ὁσίων ἐκείνου χαρῶν τῆς τοῦ θείου λουτροῦ "ἀξιωθήσεται χαρίτος, ὁ θεῖος αἰὴρ καὶ τοῦ θείου ἀεικινούμενος πνεύματι, οὐ περὶς δ τῆς πόλεως μέγεθος, οὐ περὶς τὴν βασιλικὴν περίκλησιν ἀπιδών, ἀλλὰ τὴν τῶν ἐκεῖσε σωτηρίαν περὶ πλείονος θέμενος (ἑώρα καὶ γὰρ ἐκ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐκάστην "ἐπάξοντα) οὐ μόνον τοῦ θείου πάχα μόνον ἡμέρας, ἀλλ' ἤδη καὶ πεφυτίρω περίκλυσιν τοῖς κακῶς ἔχουσι καὶ θεραπείας μάλιστα χρήζουσιν ὁ δοκιμώτατος τῶν ψυχῶν ἰατρὸς ἐδιήμησεν. ὅθεν δὴ πιστοὶ ἔτι καὶ μᾶλλον τῇ τε πίστει καὶ ταῖς ἐντολαῖς ἐχυρώσας,

ιδ. ἀξιωθήσεται.

ιδ. ἐπαγόντων.

ιε'. Ἡ αἱρετικῶν πάντων εἰς τὸ ὁμοούσιον κοινωνία. Πραξ. κ. λε.

Τοὺς ἢ τῶν αἱρετικῶν ἐκκλησίας Ἀρειανῶν τε καὶ Νεωτερικῶν, καὶ δὴ καὶ παραρρηκαιδεκαπτῶν τῇ τοῦ ὀρθοῦ λόγου σαγηνεύσας πλοκῇ, ἀλλὰ τὰ ἀποστολικώτατα πλεῖστα καὶ θαυμαστὰ ἔργα μιμησάμενος, τὰ Παύλου ῥήματα, Παρακαλῶ ὑμᾶς τῷ Κυρίῳ, τελευταῖον ἐπιπεπτωκότων, ὅτι τὴν βασιλεύουσαν πάλιν ὥρμησε.

ις'. Περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱεροσφαγῶν αὐτοῦ. καὶ τῶν περὶ τὰ ἱερὰ νόσον νοσούντων ἐπιμελείας.

Κατὰ ἢ τὴν Βιθυνῶν χώραν γενόμενος, εὐρίσκει ψυχὰς δὲ αὐτῇ τὴν ἱερὰν καλουμένην περικεφαλαίους νόσον, ταύτην τὴν περισπουδάστου τοῦ τοιούτου λοιμοῦντος νοσήματος, μᾶλλον δὲ πᾶσαν δυσθεραπεύτου συμφορὰν τε καὶ ἀλγηδόνα νικᾶν. ὕστερον γὰρ δὲ τοῖς ἔξω δ ἱερὸν δυσὶ μεγάλαι περιλήπτραι. ἱερὸν καὶ γὰρ ἰᾶσθαι, Θ μέγαν φασίν. ἔστι γὰρ ὡς ἀληθῶς νόσημα χαλεπώτατον, νόσημα ἐλεούμενόν τε ὁμοῦ καὶ μισούμενον, συγγενείας τε στυγνὸν δεσμὸν περιλύον, καὶ φιλίας διαπρεπὲς θεσμὸν· νόσημα ἀποστερητικὸν μὲν ἀληθοῦς δὲ τῆς ἀπὸ τοῦ ζῆν ἡδονῆς, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς τελευτῆς διαπαύσεως· τὸν μὲν ἀνδρὶ ποιοῦν, τὸν ἢ μακρυόν, καὶ πλείονων μὲν εἰς θεραπείαν δεόμενον, ὁμοῦ ἢ πρώτων ἀποστερούμενον. περὶς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις κακοῖς καὶ ταῦτον ὁ μισάνθρωπος καταπαίρει ἅπασι κατὰ τῶν ἀθλίων ἀδελφῶν τὸν ἀπάνθρωπον, ὥστε ἐρπυστικόν τι νομίζειν εἶ καὶ μεταβατικὸν ὅτι δὴ στυγνὸν διαγγέλλειν ἐκείνοις δ νόσημα. ὅθεν αὐτοῖς ὁμοῦ πρώτης ἐπῆλθον Φ τὸν γλῶ οἰκοῦντες κατὰ πόλεις τε καὶ κώμας ἀνθρωποι, ὡς μήτε οἰκίας ὑπολαμβάνειν αὐτοὺς, μήτε ἀγορᾶς, μὴ βαλανείων, μὴ πόλεων. καὶ φίλον τις ἔχοι τοιοῦτον, καὶ συγγενῆ, καὶ ἀδελφὸν, καὶ παῖδα, ἔξω τῆς ἑαυτοῦ οἰκίας ὡς ἐχθρὸν ἀπελαύνει καὶ μίασμα, τὰ πάθη ἤδη ἀμυδρά τινα καὶ ἀμφίβολα πρυπτοφαίνοντος μόνον τεκμήρια. ἡ δὲ τῆς συμπαθείας ὑπόθεσις, καὶ δὴ ἡ Φύσις δυσὶν ἅλωσι φιλοσοφίας φλόγα, ὅτι τούτων μίαν (ὦ τῶν παθῶν) ἀναποσβέννυται. τούτων δὴν πλείστους θυρῶν ὁ μακάριος, ὥσπερ

ἵνας

ζωας ἐξορίστους ἐν τῇ Βιθυνῶν χώρᾳ καταχειμάζοις, ἐρριμμένους ἐν ταῖς ὁδοῖς οἷα νεκροὺς ἀτάφους, κυνόμυια λείψανα, ἕρποντα σκηνώματα, λογικοὺς δὲ θεφτίους φωνὴν ἀφιέντας ἀναρθρον, ζοῦτον μόνον ἀπὸ τῶ χαρακτῆρος γινωσκομένους, ὅσον εἰδέναι τοῦ ὁρῶντας, ὅτι ποτὲ ἦσαν ἀνθρωποι, ἐκ δακρύων πηγὰς ζωὰς πρεῖας καταβρέξας, ἱκανῶς τε τοῖς τότων ἐμφιλοσοφήσας παθήμασι, λιμῷ φερτίδος ἕξετο καὶ ἀσυνδέτοις περιοικίαις καὶ πολλαπλῶν τῆς τηλικαύτης αὐτῶν ποιήσασθαι συμφορᾶς. καὶ δὴ τόπον ζητᾷ πικρασκόπως ὁ βύρηκὼς ὀπτιτηδειότητον. ⓦ ἄγαν ἀέρος τε μετέχοντα λεπτοτάτου, καὶ ποταμὸν ἔχοντα πολλαχείμενον, χρήσιμον αὐδοῖς πρὸς τὸ τοῦ ἀπὸ τῶ πραυμάτων ἀποκαθαίρειν ῥύπος ἐσόμενον, οὗ δέξωνται λιμὸς αὐτίκα θεμελίων ἀπήρξατο. τῶν τοίνυν τῷ τύπῳ γειτονιῶντων δυχεραινόντων πολὺ καὶ καταβοώντων τὰ μέγιστα, ὥσπερ ἤδη μεταβάντος εἰς αὐτοὺς τὸ νοσήματος, δείλαιοι τῆς εὐτονίας, ἐλεεινοὶ τῆς θεμελίας οὐψηλὸς τὰ θεῖα καὶ ὑπερφυεστικῶς ὦ φερήματι, τὰς αὐτῶν καρδίας τῆς ἀεὶ γενέσης τε καὶ βασιλείας οὐρανῶν λήθης βυθμηδὸν καταλειπούσας, καὶ πάσας μηδεμίαν ὀπτησθεν ἐγγίνεσθαι βλάβλιν, ἀλλ' εὐτόνοιαν ἄλλως εἰ καὶ τὸ μισανθρώπου ὑποβολίου, τότους τε καὶ πρεφύνε καὶ πᾶσαν τεκτονικὴν ὅτι ὁ ἔργον σκίνει χεῖρα. ἀλλὰ τὸν μὲν τοιαύτην ἐγχείρησιν ὁ τῶν καλῶν δυαιρέτης φθόνος, ἐκ τῆς γυναίας τῆς βυσεβείας ἀθλητῆ ἐπιεζθεῖσα, ὡς ὧ Ἰὼβ σκείνῳ, δοκιμασία καὶ πόρωσις, ὡς ἐν τοῖς ἑξῆς δηλωθήσεται, διεκώλυσέ τε καὶ οὐκ εἴασεν εἰς πέρας ἐλθεῖν, εἰ καὶ τῇ προθέσει τὸ θείου ἀνδρὸς τὸν πρέσωπον εἶληφε· καθ' ἑω καὶ σεφνοῖ Θεὸς τοὺς κλητοὺς καὶ προέθεσιν. ὁ δὲ γε τῶν ψυχῶν οἰκιστὴς ἐκ φερητῆς τὸν Βυζαντίδα καταλαβών, καὶ καὶ ὃ σκώληξ πάλιν ὑπὸ τῶ ἀμβώνος ὀσπιέρας προσαταβαίνων, ζωὰς πρὸς οἰκοδομὴν τῶ πλήθους δεησέως ποταμηδὸν ὑπερέβλυζεν. ὕτως οὐδέποτε τῆς τῶν πέλας οἰκοδομῆς καὶ προμηθείας ἐπαύετο. Εἰς ζοῦτον ἆρα κοσμιότητος καὶ ἀρετῆς ὃ τῆς πόλεως ἐπῴκιστο σύστημα, ὡς μηδὲ τῶν ἐρήμοις βιοὺς καθορᾶν ἐλαπούμενον. ἀπλῶ μὲν πᾶσα κραυγὴ, ἀπελήλατο θόρυβος, καὶ ἡ πᾶσα ἐκ ἀγημοσύνη τῶ μέσου ἐξήρετο· γαλήνη δὲ ἦς βαθεῖα καὶ ἠρεμαῖα καὶ πάσασις, ἀρετή τε πᾶσα καὶ σεμνότης ἐμπεπολίτευτο καὶ ἀντὶ τῶν μαθακῶν καὶ ἀσέμνων μελῶν, ψαλμῳδίαι πνευματικαὶ καὶ πνευματικὰ ἠκούετο ἀσματα. τὴν τοίνυν ζοσαύτην τῶ ποιμνίου κῦ Θεοῦ ὑπόδοσιν καὶ προκοπὴν ὁ ποιμναρχὴς ἐωρακὼς, δέον ἡγήσατο καὶ ἀσκητηρίοις κῦ τὴν πόλιν οἴκοις ἀνεπερθῶσαι. ἵνας δὴ τῶν εὐκτηρίων οἴκων εἰς τοῦτο ἀφιερώσας, ἐκ προσμίου ἁγίτης ἀρκουμένους ἀπονείμας αὐτοῖς, ζοῦτο μὲν ἀνδρῶν, ζοῦτο ὃ γυναικῶν φρονιστήρια ἀπετέλεσεν. ἀρχὴ τοῦτο τῦ κῦ τὴν βασιλίδα πόλιν οἴκοις μοναζῶν ἀνεγείρεσθαι. ἀλλὰ ποῖος λοιπὸν ἐφίκοιτο λόγος τῶ πλήθους τῶν ἐπ' ὠφελείᾳ μὲν καὶ πλούτῳ καὶ σώματος ὥρᾳ μέγα φερεῖν ἐχόντων, ⓦ βύτελῆ ὃ καὶ ἀφρίτηον μικροῦ καὶ ἀσώματον μονήρη βίον ἀνασαθῶν, οὐκ ἀνδρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν, τῶν μὲν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, τῶν ὃ ἐρημίας ἀποταξαμένων καὶ ὄρεσιν;

Επεὶ ὃ κοινὸς τῆς οἰκουμένης προμηθεὺς καὶ πρεσάτης διαυλον, ὃ τῦ λόγου, διεναθλῶν, ἤθελεν μὲ ἐν ἀσυνδέτῃ κῦ ⓦ ἀπόστολον πρεῖσαι μόνος καὶ τῶν ψυχῶν ὑπαγρυπνῶν, σκῆθεν ὃ τοῖς ἀγῶσι τοῖς ἀσκητικοῖς ἐπασκυόμενος, ὑδέρῳ μὲ πρὸς ἐπεσε, ἤδη ὃ καὶ βεβήγκει ὑπὸ τῶν στενοχῶν δημηγορεῖν καὶ πλέον στενοχέστερον, τῶν συγκλητικῶν τις Νεβεΐδης τὸ νομα, στωϊκὸν ὡς ἔστι ⓦ τῦ Θεοῦ ἀνθρωπον μετρίως ὃ σῶμα ψυχαγωγούμενον ἱκανῶς ἔχειν μάλιστα πρὸς τὸν τῶν πλειόνων ὠφέλειαν, ἀξίου λαβεῖν αὐτὸν, ὃν αὐτὸς ἐκέκλητο ἀγεῖν, καὶ πίνα τῆς πόλεως τόπον, καθεῖσε μικρὸν τῶν μακρῶν πόνων διαπαύεσθαι. Ζεῦγμα τῷ τύπῳ τὸνομα. ἵν' γὰρ καθεσθὲν ὃ χρεῖον ἀέρος, καὶ πολὺ πρὸς ὃ ἀρρῶσαι σῶμα καὶ ταπονηθὲν ὀπτιτηδειότατον. ὁ δὴν μεγας καὶ τὴν ψυχὴν ὡς ἀληθῶς ἀδαμάντινος ἰσχὺν καὶ τῦ πνεύματος προσκλησιν ἔχων ἔτι πόν, οὕτω τὸν Νεβεΐδου ἀξίωσιν διεκρούσατο.

ογ. Περὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἐν τῷ ἁγίῳ καλοδεμάτῳ καλυβίῳ τοῦ τῷ Ανδρέᾳ τε καὶ Σπήλεος τῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν Δομνίνου ἐμφανείας καὶ τῶν παραιτήσεως τῶν χρηματισθέντων αὐτῷ.

πλιὼ ἐπείπερ αὖθις ὑπεκείμενον ἄγαν ἢ δι' ἴχλου αὐτῷ γινόμενον εἶδε ⟨Ν⟩ αὖ θερπον, εἶ-
ξας μόλις τῇ σωεχῇ παρακλήσει, τῆς ἐκείνου λοιπὸν γνώμης ἢ βουλήσεως ἦν. ἐ δὲ
πολλάκις ἀναχωρῶν ἐκάστε, καὶ ἠσυχίαν ἑαυτῷ σωεγίνετο, ἐν ᾧ ἢ ποτέρας τινὸς ὠφελασίας
ἠξίω), ἵν' οὕτε παρελιπεῖν ἄξιον. ὡς γὰρ ταῖς εἰωθυίας μέσων νυκτῶν ἱσαμένῳ ὑμνᾳ
Φαίνονταί τινες δύο ἄνδρες ἀθρόοι ἱερεπτῆς ὁ ὦδος ἢ λίθω ὑπερλαμπρεσι. Ἀνδρέας ἦσαν
οἱ ὀφθέντες ἢ Σταχυς (τοῦτο γὰρ εἰπεῖν πρὸς ⟨Ν⟩ μέγαν αὐλοὺς) ⟨Ω⟩ ἢ πρῶτοι Βυζαντίοις
⟨Ν⟩ τῆς εὐσεβείας λόγοι ἐγκαταπείραντες, ἐ χάρισι εἰπόντες, ὁ τῆς ἡμετέρας ἀρούρας
γεωργὸς δοκιμώτατος, ὅτι ὁ πρὸς ⟨Ν⟩ λίθα τῷ ἀγαθῷ μέρος πολυμυθὲς τυγχάνον ἐ χά-
ρειεν πρόσηνες ⟨Ν⟩ ὅσιον. οὐ γὰρ μόνον, φῶς γὰρ ἐκάστε καταγράπτοις ὠφέλιμον. τῷ δ' φωτὸς μέ-
σον, χερὸς ἀνθρώπου ἅμα ἢ γυναικὸς ὡς πολιᾶς, ὡς λαμπρᾶς, ὡς ἰδεῖν θαυμαστὸς, βύλα-
βες χῆμα ἢ δουλικὸν πρὸς ἕν τι τῆς φαινομένων ὑπεπεφυύμενος. ὃ δ' ἰῶ θάμα χαμαὶ καὶ
ἀνέκφερον, τοῦτο μόνον, ὅτι γυνή τις ἰῶ, ὡσανφάτνον, ἢ φωνὴ ἐκάθεν λιγυρὰ ἢ χαρίεσσα,
Ἰωάννη, λέγουσα· τὸ ἐμοῦ θεράπον ἰοῦ ἢ Θεοῦ, καλῶς ⟨Ν⟩ τῆς ἀσκήσεως ἀγῶνα ἠγώνισαι,
καλῶς δ' λελοιπὸν ἐποίμανας ποίμνιον. ἀλλ' ἀνάβηθι ἔτι καὶ κρείττονος. ἰδοὺ γὰρ ἢ μύ-
στευκός σε καμῶσι σε δρόμος, ἢ ἀθλητικὸν ἅλμα ποικίλων πόνων ἢ πειρασμῶν ὑπερωίοις) 15
ἐκάθησεν, ἵνα σε ὃ δοκίμιον φανερὸν ἐν τε γῇ ἐ οὐρανῷ καταξῇ, ὁ πρὸς Θεῷ ἢ μόνῳ τὰ νικᾶν
ἐστι γινωσκόμενον. ἀγαλλιάσθω οὖν σοι ἢ χαιρέτω ὃ πνεῦμα, ὅτι σοι ἢ χαρὰ ἐν οὐρανοῖς
ἀναλόγως τῆς θλίψεως πεπλήθυνται). ἢ μὴ οὖν φωνὴ ῥῆμα πως ζωῦται ἢ γλυκύτερον μέ-
λιτος ἀπηχήσασα, τῷ λέγοντι συναπῆλθε θάμα ἅμα πάσῃ τῇ πρεσβείᾳ χορεία. ὁ ἴσ. λέγετ
δέ γε τῆς τοιούτων μύσης καὶ θεατὴς, αὐτὸς ἐκ τῆς λαληθέντων τὸν θεοτόκον τὸν 20
αὐτῷ χρηματίσαντα ἐγνωκὼς, ἐρρίπτο τε αὐτίκα πρὸς γόνυ, ἀχέτῳ χαρᾷ ἐ δάκρυσι συ-
χεθείς, ἐ ὅ τῆς Ελισάβετ ἢ αὐτὸς, Πόθεν μοι, ἵνα πρός με ⟨Ν⟩ ἐλάχιστον ἡ τῆ Κυρίου μη-
Λυκ. α. μγ. μήτηρ ἔλθῃ, προσαναχέχεσθαι; ἐφ' ἱκανῶν τοίνυν θυμηρισήσας, ἢ βοηθὸν αὐτὸν ἐν τοῖς
κινδυνίοις ἔχειν πολλοῖς ἢ θερμοῖς καθικετεύσας τοῖς δάκρυσιν, ἐκάθεν ἐξαναστὰς, Νῆλον ἐ-
κεῖνον ⟨Ν⟩ θεῖον ἢ θείων ἀκουσμάτων ἄξιον διυπνίσας, ἅ τι χρηματισθέντα θαρρῆ, ἢ ἐκ 25
λοιποῦ ἀναστῆσαι πρὸς ἐκ ἐωθινοὺς ὕμνους ἐγκελεύε). ἔωθεν ὃ ὅπερ τῷ τόπῳ ἡμό-
μενος, καὶ ναοῦ τύπον ὅπερ ὦ τῆς ὀφθείσης ὀνόματι ἢ τὸν πάλαι πεπαιδείξας σκηνὴν,
ὅπερ τὸν πατριαρχικὸν οἶκον ἀνέστρεψε. τὸν ἰδόντα πεπαλαιωθέντα ναὸν, ἐκέτι οὐδαμῶς τῶν
ὑπερμεγεθῶν δυσχερῶν πολλῶν ὄντων εἰς πέρας ἐλθεῖν διεκώλυσε· ὦ τύπῳ ὃ τὸν ἀ-
ληθὲς ὑπερτέθεικεν ἢ τῆς ἐκάστε τῆς θεομήτορος θαυμάτων ἀένναος χάρις ἢ δύναμις. ὧν 30
πολλῶν δ' μείζοσιν ὄντων, ἓν καὶ τοῦτο τυγχάνει μνήμης ἐπάξιον. τὸν γὰρ διαλαθόντα τόπον
Πέτρος ἁγίος πρὸ τοῦ μεγάλου βήματος ἱερὸς εἰληφὼς (ὃς ἢ Παράπετος ἐπωνόμα-
στο, ἅτι Πέτρῳ ὦ χορυφαίῳ πρὸ θεόθεν τὸν βίον) ὑπετυπειούζατον ὅλη πρὸς κτησίαν διεγνω-
κώς, πρωτοίοις αὐτὸν λαχάνοις εἴδεσι κατακόσμησεν· ἀφ' ὥπερ ⟨Ω⟩ δένδρεσιν πολλοῖς ποικίλων
νόσων ἢ χαλεπῶν ἀπαλλάττοντο. γαστέρα γὰρ ἄσκεπα φερομένῳ ἐπῆλθε, ἢ τοῦ μετὸν (ὃ ἢ 35
πρόδρομον) ἐπεχομένῳ διέλυσεν, ἄλλων τε πλείστων δυσιάτων, ἢ ἀνιάτων παθῶν πρὸ
ἐλπίδα πᾶσαν πρῆξε τοῖς ἰασιν, ἢ εἰς ἔτι ἢ νῦν τοῖς ὃ θερμοῖ τῆς πίστεως προσβαλλομένοις
πρόσεστι ⟨Ν⟩ αὐτὸν δὴ τὸ Καλοδεμάτη προσαγορευόμενον τόπον. ὃς δ' τῆς τοιαύτης ἐπω-
νυμίας τετύχηκε, ὦ μείζονας, ἢ ⟨Ν⟩ πρὸς ἄλλους τῶν ὁμοτύχων, ⟨Ν⟩ Ἐρημιτῶν Πέτρον ἅμα τῶν
λαχάνων δέσμην προσάπτει δεσμάς. 40

π'. Περὶ τῆς τῶν δυσιάτων ἀπαλλαγῆς καὶ πλεονεξίας, ἢ τῆς παρ' αὐτῶν ἐντεῦθεν καὶ αὖθις ἐπιβολῆς.

Ἀλλά καιρὸς λοιπὸν ὅπερ τι ⟨Ν⟩ ἀθλητικὸν τὸ ἡμεροῦ βίου ἰέναι τῷ λόγῳ, ἢ πρὸς κινδύ-
νους, οἷς πολλοὺς καὶ ποικίλους ὑπῆρ τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης ἀνδρείως ὑπεμείνεκε, καὶ
δόξαι ὅσαις μὴ ἢ οἵαις ταῖς ὑπονοίαις ὁ τῆς κακίας σοφιστὴς ἐκέχρητο κατ' αὐτοῦ· ὅπως ὃ
ταύτας αὐτῷ ἢ ⟨Ν⟩ ἄριστον τῆς νίκης ζῆτον ὁ τὰ θεῖα σοφὸς ὑπεσημειωτικῶς αὐτεπήγαγεν, ὡς

πλεονεκτεῖν

πληρωθῆναι ὃ τῶ ψαλμῳδ, Ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη, λέγοντος, ὁ ἁμαρτωλός. ὁ μὲν γὰρ πέπαται δολίως σκηνικῶς, ὁ δὲ πέπαται δολίως, πειρώμενον μᾶλλον δηλῶν τὸν ἀγαπήσαντος αὐτὸν ὑποφητικῶς Χριστοῦ. καὶ ἵνα καὶ ἑτέρωθι τὰ τοῦ λόγου παραθῶ, δηλῶν τὸν ἀρχιμῶ σκηθεν ποιήσασθαι, ὅθεν καὶ ὁ ἐχθρὸς τῶν κατὰ τοῦ μεγάλου πολέμων καὶ ἀφορμὰς ἤδη παρεκαυβάλλετο. ὁ μὲν γὰρ τοῦ Χριστοῦ ἡνιοχος ὁπλίτης πρώτων ῥίζαν τῆς κακῆς τῶν φιλαργυρείαν εἰδώς, καὶ ὡς οὐδὲν εἰδωλολατρίας ὁ τὰ τοιαῦτα πάθη ἐκτεμνόμενος διενιώχε, τῇ κτίσει καὶ αὐλοῖς, χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ λατρεύων παρὰ Ⓦ κτίσαντα, τοῖς σκήπτροις βέλεσι συνεχῶς ὁ πάλος ἐπέζευεν· ὁ δὲ αὐτίπαλος, αὖτ' ἄλλου τινὸς ὅπλου τῶν βασιλικῶν Εὐδοξίαν ὃ τῆς φιλαργυρείας ὑδρηλαπόδοι προβαλλόμενος, δι' αὐτῆς ὦ ἀρίστει τῆς ἀληθείας αὐτεπιστρατεύεν. καθὰ καὶ ἡ ἁγία Ἡρωδιάς ἐκείνης ὦ πρώτων τῶν ὁ ἡνιοχοῖς χωμαικῶν ἐπαφέχοντο. καὶ ὅρα μοι τὰ παρὰ τῆς κακίας ἐνέδρα καὶ τεχνάσματα.

Πα'. Περὶ τῆς πλησίον Θεοδωρείχου καὶ τῆς βασιλίδος Εὐδοξίας.

Ἦν τις ἀνὴρ βαρύπλουτος ὃ τῶν πρώτων παρὰ βασιλεῖ ὦ τὸ πατρίκιον ἐγκοσμούμενος ἀξιώματι, ὁμοῦ τούτῳ Θεοδώρητος· ᾧ ἡ Εὐδοξία μᾶλλον ὃ παρρέπουσα τὸ πλούτου κατ' ἄκρας ἐπτερωμένη, πολυδρόπως ἐπαυτοῦ ἐποιήσατο τὰ τούτου παρόντα διηγωνίζετο. ὃ δὲ τοίνυν τὰ τῶν κινδύνου παρὰ πόδας ἰδών, ἐπηρτημένα κακά, καὶ ὃ τῆς παρωχαίας αὐτῶν κῦμα φοβερὸν ἤδη ἐπωρυόμενον, ὦ τῆς σκηνῆσις αὐτίκα λιμένι ἐγκαθορμίζεται, ἐν ᾧ ταύτης κυβερνήτης ταῖς τῆς σωτηρίας ἐλπίσιν ἀνηρτηκώς, παρὰ τὴν ὑπαπορθήσασαν κατ' αὐτὸ καταγίδα, πάσῃ δυνάμει αὐλιζώμενον παρεσκεύασε. τί οὖν ἡ συμπαθὴς ψυχὴ καὶ παχεῖα παρὰ ἀντιλήψεται; ὦ τῶ λόγου πῦρ θύθι χρησάμενος οἵαπερ παρὰ Εὐδοξίαν τοιάδε γεγράφηκεν· Οὐκ οἶμαί σε, τέκνον πνευματικόν, ἀγνοεῖν ὡς αἱ ὑπὸ Θεοῦ πεπαγμέναι καὶ τῶ ἀποστόλου ἐξουσίαι, οὐχ ὥστε ἐξεῖναι ἀδικεῖν, ἀλλ' ὥστε διορθοῦσθαι τοὺς ἀδικοῦντας ἐδόθησαν, καὶ παρὰ τοῦ ἔνομον καὶ δίκαιον βίον σοφάλιν διαπαντὸς καὶ ῥυθμίζειν τὸ ἐπιεικέσιον. ὅπερ τοίνυν καὶ κατορθοῦσθαι μάλιστα εἰώθεν, ὁπόταν παρὰ τοῖς τῶν ἄλλων ὦ τὰς ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένοι, αὐτοὶ τὸ δικαίου καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἀντιποιούμενοι φαίνοιν. φιλεῖ γάρ, ὡς τὰ πολλά, παρὰ τὸ ἄρχον συνδιαπίθεσθαί πως καὶ τὸ ἀρχόμενον. ἐπεὶ οὖν καὶ ὁ Θεοδώρητος ὁ πατρίκιος μηδὲν μηδέποτε ὦ ὑμετέρῳ κεφαλῇ παρασπλαγχνῶς καὶ τὸν παρασκευρούκασε, καὶ αὐτὸς τῇ τοῦ Θεοῦ ταμιεῖῳ ἐκκλησίᾳ παρασπέφυγε, μηδὲν ἀδίκως παθεῖν ἀξιωτύμενος, πληρωθείσαν τούτῳ παρ' ὑμῶν τὴν ἐξαίτησιν ἀξιῶ, καὶ μὴ θελήσαι τὸ τῆς βασιλείας ἀνεπιδεὲς εἰς ἔνδειαν εἶναι τῶν κατ' χέρα καταγγεῖν, γῆς ἁπάσης καὶ θαλάσσης δεσποτείσης. οὕτω γὰρ ἔμπαρασκευοι τῆς ἀρετῆς ἀναφαίνεσθαι διδάσκαλοι, παρὰ τῆς ἐντεῦθεν παρὰ τῶν βασιλείων ἀρχῶν καὶ τῆς ἄνωθεν βασιλείας ἀξιωθήσεσθε. ἐρρῶσό μοι καταλύφω εὐδοξοπάτη βασίλισσα, βασιλικῷ φρονήματι τὸν ἀλυσγίδα καταστεμνιώσουσα. ἡ μὲν οὖν Εὐδοξία τῶν τοῦ ἀρχιερέως κατήκοος ἠμοιβῆν γραμμάτων, ἐπεὶ μὴ παρέδηλως εἶχεν ὅτι παρέδηλῳ οὕτως ἀδικήματι αἰσχύνεσθαι, ὑφῆκέ τι τῆς ὅτι Θεοδώρητον ὑπάθέσεως, καὶ τὸν Ⓦ μέγαν θυμὸν παρέσωπόν τινα πλασαμένη ἀπέλυσεν, Ἡμῖς, φησὶν τοῦτο, πνευματικὲ πάτερ, παρὰ τὸν ἀρτι τῷ δημοσίῳ συμβᾶσαν ἔνδειαν, παρὰ δημόσια χρήματα παρὰ Θεοδωρείτου, τοῦ στρατιωτικοῦ χαρίν καταλόγου λαβεῖν ἠθελήσαμεν. πλὴν σὺ κελεύσαντος, ὑπὲρ παρὸς αὐτὸ τοῦτο τοῦ λοιποῦ Ⓦ ἀνδρα κατασταγκάσομεν. αὐτίκα τοίνυν ὁ δεκαμέτατος τῶν ψυχῶν οἰκονόμος, Ⓦ ἄνδρα παρασκευικῶς στυγνόμοι τι καὶ σοφὸν παρὸς αὐτὸν ἀπεφθέγξατο ῥῆμα· ἰδού, τέκνον Θεοδώρητε, τῆς ἀκουσίου τῶν ὑπαρχόντων εἰσφορᾶς λελυτέωται σε Θεός, ὅτι τὸν ἑκούσιον θυμηχώσας πλούτου παρακαλεῖ· ὡς δὴ ὅτι τῆς ὑπισφαλοῦς ταύτης καὶ ῥεούσης κτήσεως τὸν ἀσφαλῆ καὶ ἄῤῥυτον δωρεὰν παρακτήσασθαι. εὐεύδηλον οὖν χρεὼν τῆς τοιαύτης παρουσίας εἰς δύναμιν παρατίθεσθαι. τούτοις τοῖς ῥήμασιν, ὡς ἔκπιπτος μηχανῆς, ὅτι τὸ τῆς παρασύντων ἀπέκτειναν ἀνεγερθεὶς ὁ πατρίκιος, πᾶσαν τὸν ὕπαρξιν, πλὴν

πλεῖόν ὀλίγων, οἷς ἔμελλεν αὐτὸς τε καὶ ἅπαντα ταῦτα διατρέφεσθαι παῖδες, ὡς ξενοδοχείῳ τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ τῶν ξένων καὶ πενήτων διαφέρειν ἀφωρίσατο. ταῦτα τοῦτον ἡνώμενα τῷ τόπῳ, οὐχ ὡς εἶχεν, οὕτω καὶ τῇ εὐδοξίᾳ ἐφαίνετο· ἀλλ' ἐκ τοῦ μὲν αὐτὸν πάθους δυσθεράπευτόν τε παθεῖν καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον ἀπαλγοῦσα, ὡς ἔοικεν, ὦ πνεῦμα, δεδήλωκεν, αὖθις τῶν τοῦ Θεοδωρείχου χρημάτων ἐρᾷν, τὸ ἐπ' αὐτοῦ δυσωπῆσαι πρὸς ἡμᾶς ἐκέτευσεν. ἀλλ' ἔσῃ σοι πρόπτως, ἔσῃ, ἅπερ φθάσας ἡμῖν πρὸ μικροῦ συμβεβούλευκας, ὡς ἐμοὶ διδάσκαλος εἶ) χρὴ διδασκάλοις τοῖς ἀρετῆς, σαυτῷ ταῦτα προὐμῶν συμβουλεύσας. ἀλλ' ἀληθὴς ὁ λόγος, ὡς ἄπρακτοι ἐσμεν εἰς τὸ νουθετῆσαι σοφοί, αὐτοὶ ἁμαρτάνοντες οὐ γινώσκομεν. πρὸς ἐκεῖνον πάλιν ὁ μέγας, Οἴμοι σε μὴ ἀγνοῶν, ὦ τέκνον, γεγράφηκεν, ὡς ὀπιδόξων καὶ πλουσίων ὑμᾶς ἐγὼ· Σὺ πένητα παῖς τῶν πενήτων χρεῶν ἀπεδόμενος, μόνῳ Χριστῷ ζῆν εὔχομαι καὶ πλουτεῖν, ὃ καὶ ὑμᾶς ποιῆσαι καὶ πάντας τοὺς εὐσεβεῖς ἀσφαλεστάτως βούλομαι. τοῦτο καὶ Θεοδώρειχος διεπράξατο, ἐμοὶ μὲν οὐδὲν δεδωκώς (οὐδὲ γάρ, οὐδὲ, εἰ ἐδίδου, ἔλαβον δ') ἀλλὰ δι' ἐκεῖνον τῶν πενήτων Χριστῷ τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλέων προσενεχθείς. καὶ μάτοι οὐκ ὀκνῶ ὁ πεπράγαμεν, καὶ συνεβουλεύσαμεν, ἀλλὰ πλέον τι συνθεῷ κατωρθωκότες αὐλοῖ, ὃ πολλῷ καταδεέστερον, καὶ τοῦτ' ἐκάτερον ἐπέχειν τὰξιν τῆς ἀρετῆς ἐδιδάξαμεν. ἡμεῖς μὲν γὰρ πρὸς τῷ τῶν ἀλλοτρίων ἀπρακτοῦμεν, καὶ τὰ οἰκεῖα τοῖς σπουδαίοις προσήκαμεν· σὺ δὲ τῶν οἰκείων ἐκκαθαίρων τῶν ἀλλοτρίων ἀφίσασιν, ὡς ἀγαθοὶ νενουθετήκαμεν συμβουλοι. πρὸς μάτοι δὲ, πάντες ἐσμὲν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοὶ, τοιοῦτον ἐγώ γε φαίην ἄν, ὡς οὐδεὶς ὅστις χρεὼν σοφὸς, εἰ μὴ μόνος ὁ χάριν σοφίας τῶν Θεοῦ εἰληφώς. πῶς δὴ καὶ ἁμαρτάνοντες οὐ γινώσκομεν, ἀπὸ τοῦ ἀληθεστάτου πᾶσι τοῖς τῆς συνειδήσεως κριτηρίου τυγχάνοντες; πλὴν Μακάριος, καὶ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει.

Ρωμ. ιδ. κβ. Περὶ Εὐδοξίας καὶ Εὐζωΐου.

Τοῦτο τοῖνυν οἱονεὶ σπέρμα κακίας ἐκεῖνη καὶ ποινηρίας ἐν ἑαυτῇ συλλαβοῦσα, ἀχαλινώτως καὶ τὸν κυφορίαν ἐξεκύμανεν ὡς σπέρματι· καὶ δὴ Εὐζώϊον τὸν τῶν βασιλικῶν τοιαῦτα κοιτώνων προεστηκότα μεταπεμψαμένη, ἐποτίθησιν αὐτῷ δηλαδὴ σπουδῆς ὅπως πλείονος θεᾶται, τοιοῦτόν τινα νόμον ἀλλαγεῖν πάντη καὶ ἀπαθέστερον ἐκτεθεῖναι, ὡς μὴ δέξωνταί τινα τοῖς πολιτικοῖς ἐπανόδιον ἡμούμενον νόμοις τῇ ἐκκλησίᾳ προσφυγήν, βιαίως ἐκεῖθεν τὸν προσφυγόντος ἀπαιωρώμενον, καὶ μή τινος ὅλως συγχώρησις τυγχάνοντος. οὕτω δὴ τὸν νόμον τῆς Εὐδοξίου ἐπανορθώσεως δυσχρόπως τε καὶ βλασφήμως εἰσημένου, ὁ τοῦ σοφοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ πανουργίᾳ δραστήριος, καὶ αὐτὸν Εὐζώϊον ἐν τοῖς τῶν οἰκείων χάρων συνελάβετο ἔργοις. βασκὺς γὰρ ὁ ζηλεύς, καὶ Εὐζώϊος μὲν ὁ βασιλεῖ προσεκεκαυχώς, ἱκέτης οὐκ ἐλεούμενος μᾶλλον, ἢ καταγινωσκόμενος, ὡς ἱερῷ καὶ θείῳ προσπέφυγε βήματι. ὁ δὲ γε τῶν θείων νόμων ἀκριβὴς φύλαξ καὶ πρίμαχος, ὡς τῆς ἐκκλησίας ἀμύνων αὐτίκα προσαναβάς, τὸ τε παλαιὸν σκεύωμα τοῦτο νομοθεσίᾳ τῷ τῶν προφύγων δέξηλεγξε, καὶ μὴ λίθοις βάλλειν εἰς οὐρανὸν, μηδὲ πρὸς κέντρα λακτίζειν εὐκαίρως ἐδίδαξε. τοῦτο γὰρ εἶ) θείοις νόμοις καὶ καινοῖς ἐκκλησιαστικοῖς αὐλιμάχεσθαι. ὕτω τοιγαροῦν θεία κρίσει τοῦτον τῇ βασιλίσσῃ παλυθέντος ἐγχρήματος, ἑτέραν αὖθις ἐκαιρὸς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὁ πονηρὸς ἀφορμὴν αὐτῇ τῆς πρὸς τὸν μέγαν διαμάχης ἐπήνεγκε.

πγ'. Περὶ Καλλιόπης καὶ τοῦ στρατηλάτου Παυλαχίου.

Χήρα γάρ τις γυνὴ, Καλλιόπη μὲ τοὔνομα, ναυκλήρου δέ τινος Ἀλεξανδρέως γυνὴ, Παυλαχίῳ τῷ στρατηλάτῃ τὸν Αὐγουσταλικὸν ἀξίαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς τότε χρόνους ἐπέχοντι μάτην διαβληθεῖσα πεντακοσίοις ἀπητήθη χρυσίνοις. μὴ διετῆ δὲ χρόνον Παυλαχίου τῆς ἀρχῆς διαπεσόντος, καὶ ταύτης λάβοι ὅπῃ τῆς βασιλευούσης εἰσπραττομένου, ἡ παρὰ αὐτοῦ ἠδικημένη χήρα τῇ πόδας αὐτοῦ καὶ αὐτὴ δύοῦσα προσέσισι τῷ βασιλῇ, Παυλαχίου τῆς ἀδίκου ἕνεκεν ζημίας καταδοῦσα. τοῦ τοίνυν τὸν ἐπιτροπεύοντα ὃ πιωικαῦτα διέποντος, βασιλικὴ προσάξει τὰ τῆς δίκης ἀνειληφότος, καὶ Παυλαχίου μὲν, ἐπεὶ δωροδοκηθεὶς

δοκηθεὶς ἰδεῖν πρᾶγμα, πάντα πάσιν ἀθορύβως, τὴν χάριν ὑπ' ἀλλοτρίου, καὶ ἐν ζυγοῖς στωϊκοῖς καὶ τὸ ψαλμῳδὸν ἀδικούμενος, ἐξαπορηθεῖσα λοιπὸν ἡ γυνὴ τῇ Εὐδοξίᾳ προσέρχεται, οἷα δὴ γυνὴ συμπαθείας τυχεῖν κατὰ γυναικὸς οἰομένη. ἡ δὲ Εὐδοξία τὸν στρατηλάτην Παυλάκιον ὅπως τάχιστα μεταπεμψαμένη, ἐπ' ἐγκλήμασιν ἁρπαγῆς δῆθεν καὶ ἀδικίας, ἑκατὸν αὐτὸν αὐτίκα χρυσίου λίτρας ἀπήτησεν, ἐξ ὧν χρυσίους ἐξ καὶ τριακοσίους μόνους τῇ Κυνηγέτῃ προσαγορεύῃ ἀπέπεμψεν. ἥτις ὡς ὑπὸ χαρᾶς ταῦτα ἐδέξατο, λύπης βυθοῖς ὅλη καταποθεῖσα, ὑπὸ μέγεθος τῶν χρημάτων καταφεύγει πρὸς τὸν· ᾧ τὰ κατ' αὐτὸν, ὡς εἶχε, πάντα μὴ ὀδυρμῶν ἀναγγείλασα, καὶ ὡς ἐκδημοποιηθὲν Παυλακίῳ τὰ πεντακόσια πρέσβεσι νομίσματα, καὶ οἷα τὰ τῶν δήμων δεινὰ πρὸς παθῶν ἀγῶνα ἐκπαγῶν δήσασα, ὑπὸ τοσούτου συμπαθείας τὸν συμπαθῆ πατέρα κεκίνηκεν, ὡς μεταξειλάμενον αὐτίκα τὸν στρατηλάτην Παυλάκιον, τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἐμβριθέστερον ὀξέφηνεν· ἴνα τί σύ, ἄνθρωπε, διενοήθης ὅλως τῷ τῶν χηρῶν προστάτῃ καὶ ἀνίκατος ἰῶν Θεῷ, τὸν ἀπροστάτευτον ἀδικήσας χήραν; ἀλλ' εἴπερ οἶδας, ὡς οὐ λειτουργεῖς σοι ὁ μὴ Θεοῦ δέχεσθαι, ἀπόδος τῇ ἠδικημένῃ χήρᾳ τὰ αὐτῇ ἀφαιρεθέντα. καὶ ὁ στρατηλάτης ὅρκῳ διεβεβαίου, ὡς ἑκατὸν κατὰ τῆς βασιλίσσης χρυσίου λίτρας προφάσει ταύτης μάλιστα ἐζημίωται. πρὸς ὃν ὁ μέγας, ἀνδρεῖος λόγος, ἔφη, τῇ χήρᾳ μὴ τῆς βασιλίσσης. ἵνα δὲ καὶ λόγῳ αὐτὸς ἕτερον ἠδικηκὼς πρόσωπον, ἑτέρῳ δὲ δίκην τῆς ἀδικίας δίκαιον ἀποτίσεσθαι; ἴσθι οὖν ὡς οὐκ ἐξελεύσῃ τοῦ δεσμωτηρίου, ἄχρις οὗ τὴν ἠδικημένην ἱκανῶς ἀποδῷς. ταῦτα τὸν Εὐδοξίου ἀκούσασαν μανίας ληφθῆναι δίκην, πρὸς τὸν ᾧ ἅγιον Ἀρσένιον σοβαρῶς ἐγκελευομένην ἀπολῦσαι Παυλάκιον· πρὸς ὃν ὁ ἱεράρχης, εἴπερ ἐθέλοις ἀπολυθῆναι, ἀπόδος, τὸν σὺ λοιπὸν τὴν ἠδικημένην τὰ ἀδίκως ἀφαιρεθέντα ἐξέλυσον. δέον σε καὶ τοῦτο προσθεῖναι, προσφάσει ταύτης ἑκατὸν λίτρας ἀφελεσθῆναι χρυσίου.

κδ'. Ὡς δὲ ἀγγέλλει οἱ δύο ἑκατόνταρχοι οὐ τοῖς ὑπ' αὐτοῖς γραπώταις τὴν ὁρμὴν ἐπιτέθεικαν.

Ἐπὶ τούτοις Εὐδοξία ἐπὶ τῷ μᾶλλον χόλου ἀφέτου πλησθεῖσα, δύο ἑκατοντάρχους ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτοὺς γραπώταις σκηπτόμενα, ἀληθῶς εἰσαποστέλλει τῷ ᾧ στρατηλάτῃ τὴν παντελαρχικὴν ἀξιαρπάστου δωμάτων. ἐξ αὐτῆς οὖν ᾧ μὴ ἔνοπλοι καὶ ᾧ ὀλιγάνθρωπον τὸν τόπον πρέσβησαν· ἀγγέλου δὲ Κυρίου ἐν τοῖς τῆς ἐκκλησίας προθύροις αἰφνιδίως, ῥομφαίαν αὐτοῖς φοβερὰν ὑπτίοις εἰσόδου ἀπειλίζειν. οἱ δὲ ἰδόντες σκηνοί, φόβου πλήρεις καὶ φρίκης γλυκυμένοι, τάχιστα πρὸς τὸν ἀποστείλαντα μηχανοπόρησαν, ὃ φεικτὸν σκηνὸς σκληρευόμενοι θέαμα. ὁ μὲν οὖν Παυλάκιος βληθεὶς τὰ γινόμενα (ἐλαύνειν γὰρ αὐτὸν τῶν γινομένων ὠόδην) ἄλλως τε καὶ τὸν προστάτην αὐτοῦ μηδὲν ἰσχύουσαν σκηνοθῶν, ὧν πεπαχυσίους χρυσίους τῇ χήρᾳ καταβαλών, τῆς ἐνοχῆς ἀπαλλάττεται. ἡ δὲ γε Εὐδοξία ὑπερσάλπη μὲν πρὸς βραχύ, καὶ ὥσ προσῆμαι πρόσκαιρον σέβας ἀπένειμεν· ἐν οὐ πολλῷ γε τῷ μέσῳ πάντα φόβου τῆς ψυχῆς ἀπορρίψασα (οὐ γὰρ βυχρὲς φαύλων καρδίας ἕξιν ὅτι τὸ βέλτιον ἀληθῶς ἀλλοιωθῆναι) τῆς αὐτῆς αὖθις, μᾶλλον δὲ καὶ μείζονος εἶχεν ἀδίκου γνώμης, καὶ τῆς καὶ τὸ δικαίου μανίας. καὶ δῆλον ἐκ τῆς μετέπειτα προπεπισούσης τοιαύτης πικρὸς κατορθόσεως.

κε'. Περὶ τῆς χήρας τοῦ ἀμπελῶνος, δίκαι καὶ ἐξοικείου.

Ἦν τις ἀνὴρ ἐν τῇ πόλει συγκλητικὸς, θυσεβὴς τὰ πρὸς ᾧ Θεὸν, Θεόγνωστος τοὔνομα. οὗτος κατά τινος τῶν καὶ τὰ βασίλεια φθονηθεὶς, καὶ τῷ βασιλεῖ διαβληθεὶς, ὡς εἶπε τὰ βασιλέων ἀσφαλῶν καὶ κωμῳδῶν, ἐκδημίας τυχὼν ἐρωτήσεως, αὐτίκα δημεύεται καὶ ὀρφανία μακρᾷ προπέμπεται. ἀλλ' ὁ μὲν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγαλλόμενος (σκῆνος γὰρ κατοικεῖσθαι καὶ κατακείμενον) καὶ τὴν ὁδὸν κακωθεὶς ἐτελεύτησεν. ἡ γυνὴ δ' αὐτοῦ τὸν ἀκμὴν χηρείαν καὶ τὸν τῶν προσόντων ἁρπαγὸν, καὶ πάντα τὰ ἐπαχθέντα αὐτῇ δυσχερῆ φέρειν ὅλως μὴ δυναμένη, τῇ ἐκκλησίᾳ προσκαθέζεται, καὶ πάντα τῷ ἀγαθῷ πατρὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἀναγγείλασα, ὅλην εἰς συμπάθειαν τὸν χειροκίνητον ἐκείνου ψυχὴν ἐπασάσαν.

πλείστοις οὖν λόγοις αὐτὸν ὠδήμωσθησάμενος, ἡ δὴ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ξενοδοχείου ἄρτως αὐτὸν ἀναμεμάνεν Ματαξάμενος, ἀπεσκόπει καιρὸν εὔκαιρον, καθ' ὃν τὰ κατ' αὐτὸν διαγείλη τῷ βασιλεῖ. ἐν ὅσῳ οὖν ζῶντα ὠδεῖ αὐτῆς ὁ τῶν χειρῶν πρεσβύτης διελογίζετο, ἑτέρῳ πάλιν στωμυλτέματι παρεπέπλωκεν ἡ γυνή. τυγχάνει καιρὸς ἐὼν, καθ' ὃν ἡ Εὐδοξία τῆς πόλεως ὀξιοῦσα ἐν ἀμπελῶσι βασιλικοῖς τοῖς κῆπος ἱερὰ ἀγχειμώνοις διέτριβεν. ἦν ἄρχεν οὖν τῇ χάρᾳ πρεσβύτον αὐτὸ πνα καὶ αὖθ' κῆπον Εἰρηνίου ἀγχείμενον τόπον, ὃ μόνον ἦν τῆς βασιλικῆς ὀξιοσίας ἔξω αὐτῇ συγκεχώρητο. ἐν ᾧ τῷ πρεσβείῳ ἀμπελῶν τοῖς βασιλικοῖς ἀμπελῶσι συμβιαχείμενος. δι' αὐτὸ τοίνυν ἡ Εὐδοξία πρίουσα, χερσὶ ταῖς οἰκείαις σαφυλίων δρεψαμένη κατεδηδόκει. μαθοῦσα δὲ ὧδε τῶν συμπορευομένων Θεοφανὼς ὃ τῆς γυναικὸς τυγχάνειν ὃν ἀμπελῶνα, βύθεως τοῦτο μὲν τοῖς βασιλικοῖς κελεύει προσκυρωθῆναι, τῇ χάρᾳ δὲ τὸν ἦν αὐτὸ καθυπισχνεῖται τιμήν. ἔδος γὰρ τοιοῦτον ἐκ τινος Σατανικῆς ἐπιβολῆς ὑπῆκε τῆς ἐν ἀπιχωΐς ποιηρότατον, πλεονεξίας τοῦτο ἡ κολακείας, ὡς εἰκός, σχετυπωσάσης· οὐ αὖ βασιλέα ἀγεῖν ὑπιόν, ἡ τὸ σκεῦος καρπὸν ἀποφεύσῃ), τοῖς βασιλικοῖς μὲν αὐτὸν αὐτίκα συγκαταβήσεσθαι· τὸ δὲ τὸ ἀγεῖν κύριον, ὃ μὴ βουλόμενον, ἢ ἑτέρῳ ἀμείβεσθαι ἀγορᾷ, ἢ τὸ ἦν αὐτὸ ἀποπλαμβάνειν τιμήν. τούτῳ ἡ αὐτὴ τῷ ἔθει ἐπιρεσθεῖσα, ὃ οἷα φρόφασιν τῆς οὐσίας αὐτῇ ἀδικίας βύρσουσα, εἵλετο ἀφορίξ τὸ ἀμπελῶνος, ὁμοῦ μὲν τὸν χέρσον θλίβειν ἐθέλουσα, ὅτι δὴ ταύτην τῷ παρεσκεύασεν ἔγνω πρεσβεύφυγῆναι, ὁμοῦ δὲ ἡ μέγαν εἰς ἐκ κατ' αὐτῆς ἔλεγχον ἐρεθίζουσα, ἵνα ᾧ δοκεῖν βύλοιτο αὐτὸ καταψηφίσῃ τὸν καθαίρεσιν. γυνὴ γὰρ ἀνδρὸς ὀξ ἀναιδείας κατεπρήθεισα, πῦρ ἀποπνέουσαν οὐκ ἂν ὑπεδείξατο; Σαμψὼν μὲν ἰσχύον τὸ ἄριστον παίγνιον τοῖς παισὶ τῶν ἀλλοφύλων προτίθη· Ἠλίου δὲ τὸ ζηλωτὴ ἡ πυείπτην, φυγάδα παρεσκευήμεσεν ἀποδείκνυσιν· Ἰωαννὴν δὲ τὸ ἐν γλυπτοῖς γυναιξὶν ἦν ἀπαμβάς τὸ κεφαλῆς κατορχεῖται· ἢ ἡ τὸ αὐτῷ ὁμόφυλον τε ὁμοῦ ἡ ὁμόζηλον ὑπερβολὰ καταδικάσασα, θέαθρον ᾧ κόσμῳ ἀγγέλοις τε ἐν ἀνθρώποις πεποίηκεν. ἡ μὲν δὴ χάρα τὸ φθασάντων ἐκλαθομένη, ὡς ἐπὶ τὸ ἀμπελῶνος κλῖμα τὸ ἄγιον, ἡ τὸ ἱκετεύειν πολλῷ κατεπήγετο. αὖθις δὲ ᾧ συνεχεῖ τὸ ζωὴν δεήσεων ὑπὲρ καμφθείς, ἐπὶ μὴν ἡ τὸ ὑπὲρ αὐτῆς ἔδος βυλόμενος, ὡς καιρὸν εὗρεν εὔκαιρον, καταλύσας, τοιάδε γράφει πρὸς τὸ Εὐδοξίαν. Ὁ μὲν Θεὸς πάσης ὢν φύσεως δημιουργὸς, πάσης καὶ ὑπὲρ πάντα ἐλευθερώσεσθαι ἐξουσίας ἡ κυριότητος· ἀνθρωποι δὲ πάντες ἴσοι, καὶν ὁ μὲν ἄλλου, ὁ δὲ ἑτέρου πρεσέχειν δοκῇ. ἡ σοὶ τοίνυν ὁ Θεὸς ἐκ σκῆπτρα τῆσδε τῆς ὑπηκόου βασιλείας ἀπένειμεν, ὑχ ἵνα σαυτὸν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐλαφέχειν νομίζῃς, ἀλλ' ἰσονομίαν τὸν κοινῶν ἡ δικαιοσυνίαν ὑπόκρασθῇς. δόξα γὰρ ἡ πλοῦτος ἐκ πρόσκαιρα κοσμικὴ φόκ ὠφελήσει ὅλως ἡμᾶς ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· ἀλλ' ἢ μόνον ἡ τῶν ἐντολῶν φυλακὴ, τὴν τῆς ὀρθῶν δογμάτων ἐπαγγελίαν στηρίσειν. ὧν αὐτὴ μὴ ὑπολήσμων φανῇς, μηδὲ ᾧ τὸ Θεοῦ φόβον τῆς σῆς ἀπώσῃ ψυχῆς, ὑπισχνούμενος φῶς, ὡς ἡ πνοὴ πάντων ἡμῶν ἐν ταῖς αὐτοῦ χερσίν ἐστι, ἐκ ᾧ μὲν πρέσιδησιν ἔτη ζωῆς, ὀξ ὃν βούλεται, ἀφαιρῆται. Ἐγὼ γάρ, φησιν, ἀποκτενῶ, ἡ ζῆν ποιήσω, ἡ τίς ὁ τῶν ἐμῶν χειρῶν ἐξαιρούμενος; Φοβεῖσθαι δὲ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. χοιᾶς ἡ ἀπορὸς τυγχάνομεν πάντες δοῦλοι ἐλεύθεροι, ἄρχοντες ἡ ἀρχόμενοι, πλούσιοι ἡ πένητες, σκιὰ, καπνὸς, ἡ ἐνύπνιον, ἡ ζωὴν οὐ ζῶντες. ὀξ ὃ γὰρ ὃ, Γῆ εἶ, ἡ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ, πάσης ἡμῶν ὀξενέγκῃ τῆς φύσεως, τὸν ἀνητότητα πάντες ἡ τὸν φθορὰν ἀρρύθμως ἡμφιασάμεθα, ἡ κοινῇ πάντες ἤδη τετελευτήκαμεν, καὶν ὁ μὲν σήμερον, ὁ δὲ αὔριον τελευτᾷ. ἐκ γῆς γὰρ πρεσελθόντες, εἰς γῆν πάλιν μετ' ὀλίγον καταφερόμεθα, βασιλῆς τε ἡ ἰδιῶται, ἄρχοντες ἡ ἀρχόμενοι. ἀπόβλεψον τοίνυν εἰς σὸν πρεσύμων βασιλεύσαντας, ἡ ἀναλόγισαι τί μὴν ἦσαν τότε, τί δὲ νῦν γεγόνασι. στυγνὸς πάντας ᾧ μὴν τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, ζῶντές τε ἡ μὴ θάνατον μακαρίζονται, ἡ τὸν τῆς ἀνταποδόσεως ἡμέραν εἰς ἀνάστασιν

ζωῆς

ζωῆς ἐκπορβίσονται· ⓐ ὃ τὰ φαῦλα πεφεύξονται, καὶ τοῦθα πολλῷ πρότερον τῶν πόνων ἀρξάμενοι καὶ δυσφημίας ἀεί ποτε βάλλονται, καὶ εἰς ὑπόνοιαν ἔρχονται, οὐκ ἐπὶ ζωῆς, ἀλλὰ κατακρίσεως ἐξεταζόμενοι. τιμησάμενοι τοίνυν καὶ ἡμεῖς θεοφιλίαν τὴν τῆς πίστεως ἀλωβήτως τηρήσαντας, καὶ Ⓦ καλὸν δρόμον τὸν ἐντολῶν διανύσαντας, καὶ τῇ ταπεινῇ γυναικὶ Θεογνώστου καὶ τοῖς αὐτῆς τέκνοις Ⓦ αὐτῶν ἀμπελῶνα ἀπόδοτε. ἀρκεῖ τούτοις καὶ φθάσαντα λυπηρά. μὴ ὀπτιτευέσθω ὃ τὰ δεινά, μηδ' ὅπῃ πλέον πεφυκέναι τὰ θλιβερά. ναί, πολλαχοῦ, λύσας αὐτοῖς ἐν τάχει τὸν ὀπτικειμηθέντα ὀδυρμὸν καὶ συμφορὰν, μεμνημένοι τῶν σωτῆρος ἐν εὐαγγελίοις παρακελευομένου ἡμῖν, Μὴ ὀπτιδεῖν Ⓦ ἥλιον ὅπῃ τῷ πορισμῷ ἡμῶν· πάλιν ὃ πρὸς Ⓦ πλούσιον ἐκεῖνον ἀποτεινομένου καὶ λέγοντος, Ἄφες, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἀπαιτοῦσι τὸν ψυχόν σου ἀπὸ σοῦ· ἃ δ' ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; Τί ὠφελεῖται ὁ θεσπέσιος ἐκεῖνος κέρδεσι τοσούτοις ἐπὶ ζημίᾳ τῇ τοῦ ψυχοῦ αὐτοῦ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; μὴ συγκαταβήσεται ἡμῖν ἐν τῷ ᾅδῃ γλυκύτης καρποῦ ἀμπέλου, ἢ ἡδύτης συκῆς, ἢ λιπότης ἐλαίου, ἢ χρημάτων, ἢ κτημάτων πεδιοῦσα, καὶ δόξα ἀρχῆς; οὐχὶ πρὸς φθορὰν καταλήγει πᾶσα ἀνθρώπου σπουδή; οὐχὶ πάντα καταλιμπάνοντες ἀπερχόμεθα γυμνοὶ τῶν ἐντεῦθεν καὶ ἀπεσταλμένοι; τούτων οὖν ἀπάντων, ὡς σωφρονοῦντα, μᾶλλον μεμνημένους ὀπτίσεσθαι ἀποδοῦναι Ⓦ ἀμπελῶνα, ἵνα θοῦ σοι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως γένηται. καὶ ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ ἀνθρωπος διαλέλυται. ἡ δέ γε ἀδοξία μᾶλλον ἢ Εὐδοξία, ὦ σκληρᾶς γνώμης καὶ πρὸς ὃ καλὸν ἀμελίκτου καὶ ἀκαμπεῖς, Εσκλήρωσας, πάτερ, δύσεργαστε, τὸ αἰτήσασθαι. ὡς γὰρ ἔοικε, τοῦ πάλαι νόμους τῶν βασιλέων ἀγνοῶν τοῦτα πρὸς μεγαλοφυΐας. ἴσθι τοιγαροῦν ὡς οὐκ ἐπὶ ἀμπελῶνι Θεογνώστου διῤῥαφήσεται. ταῦτα ὁ μέγας ἀκούσας, ὁ μέγεις αἵματος πρὸς τὸν ἀμῤῥᾳθυμοτάτην ἀντικαθιστάμενος, ὁ μὴ πρόσωπον ἀνθρώπου ἀλλὰ ἀληθείας τε καὶ δικαιοσύνης ἀποστελλόμενος, ἀναστὰς θᾶττον, καὶ τῇ ἀπὸ τῶν παθῶν βεβασιλευμένῃ βασιλίδι προσπαλαίων, Τί σοι, ὦ τέκνον, καὶ τῇ τῆς χήρας ἀμπέλῳ, φησί; μὴ προφασίζου νόμους ἐώλους βασιλέων ἀσεβῶν, μὴ σιγῶς ἀνθρώπῳ τόπον καταφεύγεσθαι σε. ἢ ὃ Ⓦ τὸ μεγάλον λέγειν ἐγκόψασα ἀναιδῶς, Τί βιάζῃ, φησί, καὶ φιλονεικεῖν ἐθέλεις ἀόντα; ἤδη ὁ Εἰρηνᾶρχος πρὸς τοιούτου ἀμπελῶνος, Εἰρηνᾶρχα. καὶ ὁ ἅγιος ὀπτικῶς, Εἰ μὴ ὃ ἀλλότριον ἀποδῷς, ἴσθι ὡς ἅμα τῇ ἐκ Θεοῦ κατακρίσει, ὃ ποινὴν ὄνομα ᾄδῃ πασῶν ὀπταπάσῃ τῶν μετέπειτα γενεῶν, τῇ Ιεζάβελ ἐκείνῃ ᾄδῃ τῆς Φοίνικος θήρᾳ μιμήσεως ἐξομοιοῦσα σαυτόν. δῴη οὖν σε βασιλίδα τυγχάνουσαν, ὃ μηδὲν τῶν τῆς οἰκτρᾶς ὀπτιδεομένῃ χήρας, ἅτε τῆς ἁπάσης γῆς κυριεύσῃ, ἀποδοῦσα τῇ σφόδρα κακακωμένῃ τε καὶ ἠδικημένῃ ὃ ἴδιον, ὃ μόνον αὐτῇ πολλῶν τῶν ἄλλων, ὧνπερ ἐστέρηται, εἰς παραμύθιον κέκτηται. τούτων ὕστως ἐπὶ τῷ δικαίου εἰρηνεύοντος, οὐ μόνον ὑπαθυφίει τῆς ἀδικίας ἡ ἄδικος, ἀλλὰ ὃ τῷ θυμῷ ζέσασα, ἐγὼ εἶπον, ἐκδικήσω ἐμαυτόν· τῇ χήρᾳ ὃ μὴ ὅπῃ Ⓦ ἀμπελῶνα, ἀλλ' οὐδὲ τιμὴν ἵνα ἐπ' αὐτῷ ἐμπρήσω, δι' ὧν ἀδικεῖ ὁ ταύτης ἐπιμαχῶν, διδάσκουσά σε βασιλεῦσι μὴ ὑπὸ πατέσθαι.

Οὕτω τῶν βασιλείων ἀπεσκεπτος ὁ μέγας ἐξελεγκτὴς, καὶ ὃ πατριαρχείῳ ἐπιστατρέψας, τοῦ ὀπῃ τῶν θυρῶν τεταγμένους προσκαλεσάμενος ἀπαγγέλλει ἀδικεῖς, τῇ Εὐδοξίᾳ ἀπαθυμούσῃ μὴ συγχωρῆσαι τὴν εἴσοδον. μικρὸν ὃ ἐν μέσῳ, καὶ ἡ τῆς τοῦ πυίου ζαυρὰ ὕψους ἡμέρας πρῶτον· ἐν ᾗ αὖθις τε ὁ βασιλεὺς σὺν πάσῃ τῇ συγκλήτῳ, καὶ πάντες ὃ ⓐ λαοὶ, ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες, ἡλικία πᾶσα καὶ τέχνη, κατὰ τὸν τοῦ Θεοῦ μεγαλίου ἐκκλησίαν συνέῤῥεον, ὃ ᾄδῃ τὸν ἑορτὸν ἐκεῖνον, μάλιστα ὃ ᾄδῃ ἐπ' ἐκκλησίας τοῦ ἀρχιερέως θεηγορίας καὶ ᾠδαινέσεις. τοσοῦτον γὰρ πᾶσιν ἔρωτα τῶν αὐτοῦ λόγων ἐνέπνευσεν, ὡς δημηγοροῦντος αὐτοῦ ἐξῆφθαι δοκεῖν ἀπάντων τὰς ἐκείνου φωνὰς, καὶ αἰωρεῖσθαι κατὰ τῶν ψυχῶν μικροῦ καὶ τὰ σώματα. πάντων οὖν, ὡς εἴρηται, ποταμοῦ δίκην, τὴν ἐκκλησίαν συνεισρεόντων, Εὐδοξία

Ef. δ. κε. Δευτ. ιβ. κ.

Ματθ. ις. κθ.

πε. Περὶ Εὐδοξίας, καὶ ὡς διὰ τὸ τῆς χήρας ἔγκλημα φεικτῶς τῆ ἐκκλησίας ἀφορίζεται.

ξία ϗ αὐτὴ σὺν ἅπασιν ἐπιφοίτα, πολλῆς ὅτι πρὸς αὐτὸν βασιλικῆς θεραπείας οὔσης καὶ θρύψεως· ὡς ὃ ταῖς πύλαις προσπίπτειν αὐτῷ δοκεῖν τὸν ἐπιφώνων εἰσιέναι βουλομένων, δυοῖν καπείναιν ταύτην ταῖς θύραις ἀπέκλεισεν. ἡ δὲ καταιγὶς θεῖσα, μανίας τὸ ὅλον ϗ ὀργῆς πλήρωθεῖσα, ὥστε πῦρ ἔπνει ϗ δᾳδοῦ δέεσθαι, ὁρᾶτε, λέγουσα, τὸν δυσμένειαν, ὁρᾶτε ὃ τῶν αἰθόντων τοῦτο ἔγκλημα ἐς βαρύμηνιν, ὁπόσον κατ' ἐμοῦ τρέφει κὴν Αἰγύπτου, ὅτι δὴ τῆς εἰσόδου πᾶσι προκαθῆσθαι, μόνῃ εἰκῇ μετὸν ἀγίων ἀποστόλων. ταῦτα δὲ ἄλλα ἄττα φλυαρῆν ἡ ἄφρων ἀπεθρασύνετο. ψυχὴ γὰρ πᾶσα κακῶς ἑαυτὸν δὲ ἀμύητον ἀθεῖσα, ἅτε οἰκεῖα αἰτιάματα τὸ τῶν δικαίως αὐτὸν ἐξελέγχοντα καθορᾷ, κἀκείνῳ ὃ οἰκεῖον ὀπιφημίζουσα νόσημα, τὸν θεοπρεπῆ δὲ ἑαυτῆς διακρούεται. τότε δὴ θαῦμα κὴν τῶν προγεγλυμμένων ἀπόντων φοβερώτερον.

πζ'. Περὶ τῆς ἰδιαιτέρας ὁδοῦ τῆς θεραπείας χάριτος ἐξηραμμένην.

Ἐνὸς γὰρ τῶν ἑπομένων τῇ βασιλίσσῃ δορυφόρων ὃ ἑαυτοῦ ξίφος ἰταμῶς ἀπασαμένου, ϗ τοῦτο κτᾷ τῆς ἱερᾶς πύλης ἐπιφαπτείναντος, πᾶσαν ὑπόπτως ξηραινθεῖσα νεκρὸν ὥμην ἡ παλαμηρὰ ἐκείνη ϗ θρασεῖα χεὶρ ἀπηώρητο. τὰ γὰρ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ἀναπόμπα ϗ προπόμπα οὐκ ἄνθρωπος βουλῆς ϗ κρίσεως ὠείζοντο· ἀλλ' ἅπερ Θεὸς αὐτὸν ἔκπαλαι, τοῦτα αὖθις ὁ γῆ βαδίζων τῇ θείᾳ κελεύσει καθυπουργῶν προσετέκνευε. ὁ δὲ θρασὺς ὀκλάσας εἰς γόνυ τὸν θράσος μεταβαλών, ἱκέτης ἐλεεινὸς ὅτι τὸν ἐκκλησίαν εἰσέδραμε, ϗ ᾧ μεγάλῳ τὸν ὀξηναμμένον χεῖρα κατὰ δάκνει, τὸν τε τοῦ πάθους αἰτίαν πάντων ὅπερ ἔσθεν ἐξωμολογεῖτο, ϗ μεγάλοις ἐλεηθῆναι καὶ δυσώπτῳ φωναῖς· οἳ ὁ ζαχὺς εἰς συμπάθειαν, φιλανθρώποις εἰδὼς ὀφθαλμοῖς, ἐν τῷ τῆς ἐκκλησίας ἀπονίπτεται λουτῆρι ἀμαχελυσάμενος, ἐνώπιον πάντων ὑγιᾶ ϗ αὖπνον πρέσπασαν. οὕτω μὴν οἶκον ὁ δορυφόρος τῆς τοῦ Θεοῦ παιδείας ἀπώκτο, ὡς ἅμα τῇ χειρὶ ϗ τὸν ψυχὴν αὐτὸν βελτιωθῆναι. ἡ δὲ παιδείας πάντα πάσιν ἀνεπίδεκτος Εὐδοξία κὴν ἱερὸν εἰσόδων, ὡς εἴρηται, κωλυθεῖσα, θαμβεῖ τε ϗ θυμῷ ὅτι ᾧ γεγονότι βληθεῖσα θαύματι, πολλῷ ᾧ πάλαι ἐπαλινόστῃ πρὸς τὰ βασίλεια.

πη'. Περὶ τῆς ἀγίας Εὐδοξίας ἀδίκου μανίας ϗ ὀπτασίας.

Καὶ ὅσα γνώμῃ πλεονεξίᾳ κεκραταιμένῃ, δεινῷ πάθει καταδουλωσαι ψυχῇ. τῶν ϗ Ἰουδαίων ἐπάρασι πέρατα κτᾷ τῶν σωτῆρος πεποίηκε, τοῦτο δὲ αὐτὸν Εὐδοξίᾳ κτᾷ τῶν ἰσαποστόλων τούτων τῶν ἀρχιερέως ἐπαμύνησιν. ὅσον γὰρ ὅλως ἐν τῇ ψυχῇ κὴν γεγλυμμένων βαλοῦσα, οὐ ⓜ τῶν Θεοῦ φόβου, ϗ τὸν αἰκροτάτην τῶν σώφρος ἀρετὴν, οὐκ ἄλλο ὅσον ἐν λόγῳ πεποιημένη, ὅλως ὃ αὐτῆς μανιώδη ϗ φοινικὸν γνώμην κτᾷ τῶν δικαίου κινήσασα, διέγνω λοιπὸν ἐκζητῆσαί τινα ⓜ τούτης ὁμόζηπον, ταῖς αὐτῆς βουλαῖς ϗ θελήσεσι συνεργήσοντα. εὗρε δ' οὖν, εὗρε ⓜ ὃν ζητούμενον, σώφρα πάνυ δρῶν ὅτι ἐν σχολῇ, συμπλέξαι τὸν λόγοις συκοφαντίας ϗ ἁρπάξαι πρόσχημα ἡσυχίαν ἀγόντα πάντων δεινότατον. τίνα τοῦτον; Θεόφιλον, κὴ μᾶλλον Ἀλεξανδρείας τὸν καθ' ἡμᾶς προκαθεζόμενον. πόθεν δ' ϗ ἐκ ποίας αἰτίας τοῖς κτᾷ τῶν μεγάλου ἐπὶ σὺν ἐπέρραξε πρόγμασιν, ἐντεῦθεν ἐρῶ.

πθ'. Περὶ τῆς τοῦ Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου πορείας, ϗ ὅθεν τὸ κτᾷ ἀγὸν ἔσχε μῖσος.

Εἰ μὲν δὴ σὺν πρὸς τῆς τούτου προκειμένου πορείας εἴπῃ, πολὺς μὲν ἂν ἄπειρος ὁ πρὸς αὐτὸν κατεχέθη λόγος· ἐπεὶ δ' ἄλλο ὃ ἡμῖν φερωνυζόμενον, δέον ὡς κτᾷ πρέπον τὸν πρὸς τοῦτον λόγων ἁπλουστέρους ἡμᾶς, τῆς προκειμένης ἱστορήσεως ἔχεσθαι. τούτῳ τοίνυν τῷ Θεοφίλῳ ἀδελφοκτόνης συμβέβηκε πρός τε ⓜ Πλουσιανὸν Ἰσίδωρον αὐθαδιάσασθαι, ϗ ὑπὸ Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου τῆς ἱεραρχικῆς ἀξιωμένου τιμῆς, ἐν μέσοις ϗ πρὸς ⓜ Διόσκορον ϗ Ἀμμώνιον, Εὐσέβιον ὁμοῦ ϗ Εὐθύμιον· οἳ κτᾷ πᾶσαν βίου τε ϗ λόγου ἀκρίβειαν ἐν τοῖς κατ' Αἴγυπτον μοναστηρίοις ὃ τότε διέλαμπον, ἀδελφοὶ ὃ σῶμα, ἀδελφοὶ ὃ πνεῦμα, οἷς δὴ καὶ μακροῖς Ἀθ' ὃ τῆς ἡλικίας ὕψος προσπεπωκόμαζον· οἷς ϗ Θεόφιλος οὕτω δοκῶ τιμῆς εἶχεν, ἕως Θεόφιλος ἦν, ὡς τοῦτον Διόσκορον ὑπισχνεῖσθαι καταςῆσαι τῆς Ἑρμουπόλεως, τὸν

ὃ

ὑ ἑτέροις τῆς ἱερωσυνῆ τιμῆσαι, πρὸ ἑαυτῷ τε καταγεῖν, ϗ τὴν τῆς ἐκκλησίας οἰκονομίαν ἅπασαν ἐγχειρίσασθαι. ἐπεὶ ὃ λοιπὸν τοὺς μισοθεΐαν ἀπέκλινε, μὴ βουλομένων συγκοινωνῆν αὐτῷ, ϗ τὴν Παύλου φωνὴν, τοῖς ἀκάρποις ἔργοις τὸ σκότος, μᾶλλον ὃ ϗ ἐλεγχόντων, ὑπερβαλλόντως αὖθις ἐμίσει ἃ ἀπηθάνετο, ϗ ὅλῃ μηχανῇ ἐπήγετο, πῶς αὖ δυνηθείη ἔργῳ τὸ κατ' ἐκείνων ἐκκενῶσαι θυμόν. τί οὖν μηχανᾶται; ὑδρας τινὰς ὑποτηρήσας δύνυμους ϗ ἀγύρτας πέντε Ⓜ ἀριθμὸν, ϗ τούτους ἄλλον ἄλλοθεν συναγαγών, ἕνα μὲν αὐτῷ ὑπίσχηται κωμῳδρίου τινός, οὗ μηδέποτε ὑπέσχηται οὐνόμασε, καταιήσας, τοὺς ἄλλους ὃ πρεσβυτέρους ἃ ἡγεμόνας χειροτονήσας, παρασκευάζει τούτους λιβέλλους, οὓς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἐξύφηνεν, Ωριγένειόν τινα ἐμπεδεῖν ζητοῦντας αἵρεσιν, ϗ τὴν Ἐπικτήτων ὑποδοῦσαν ἀγάπην ὑδρῶν. ὧν ὑποδεδέντων, ἀπ' αὐτῷ αὐτοὺς δογμάτων παραφόρων ὁ Ⓜ νοῦν διεφθαρμένος ἁπασάμενος, πρῶτον μὲ ὡς σαγεῖς τοὺς πιστοὺς, ϗ ὡς ἀσεβεῖς τοὺς εὐσεβεῖς ὑπὲρ ἀληθείας πατήσας, τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρύττει. ἔπειτα τοὺς Αὐξεντίου τῶν ἐκεῖσε ἀρχόντα τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπιστελλομένου γραπτηρίῳ βοηθὸν ἐξαιτεῖται· ὡς τοὺς ὁσίους ἀπὸ πάσης Αἰγύπτου, ὡς αἱρετικοὺς ϗ βεβήλους μὴ ϗ πλησίον ἀπελάσαι. πλῆθος οὖν ἀπαιδεύτων ϗ μιαρῶν σκηπάζας γραπτῶν, ϗ χυδαῖον ὄχλον μυρίον οἰνοφλυγήσας, ἃ μετ' αὐτῷ νυκτὸς ἄφνω τοῖς θείοις ἀνδράσιν ἐπέφανεσεν, Διόσκορον ὠνόμασε τὸν ἐπίσκοπον τοῦ θεοῦ, ϗ δι' οἰκετῶν αὐτῷ Αἰθίοπων καπασύρει, ϗ τὴν προοικίδα τῆς αὐτῷ ἐκκλησίας ἅπασαν ἀφαρπάζει. εἶτα ϗ τοὺς αὐτῷ ὑπιζητήσας ἀδελφοὺς, ϗ μὴ ἐφευρὼν (ἐν φρέατι γὰρ ἑαυτοὺς διδόντες καθίσαι) βαὶ αὐτῷ κέλλας σὺν τοῖς θυρεθεῖσιν σκεύεσι ϗ βιβλίοις ἐμπίπρησι· τοὺς οἷς καὶ παιδίον ϗ ἱερεά τινα σύμβολα συμφορᾶς ἀναλώματα γένηται. ὁμοίως ὃ ἃ τοὺς λοιποὺς μοναχοὺς, ἄλλοι ἄλλαχοῦ καταδιώξας, ϗ τὰ αὐτῷ ἅπαντα τοὺς νομιμοῦσας, οὕτω καὶ λοιπὸν τῷ θυμῷ καθυφίει. ὅπερ ὃ διέγνω ὡς τοὺς Σιλβανοῦ καταπεφυγόσι Ⓜ Ἱεροσολύμων ὑπίσχηται, γράφει τοὺς αὐτοῦ, ὡς οὐ χρὴ τοὺς ἐπ' ἐγκλήμασιν ἐμοῦ ἀποκηρυχθέντας σε καταδέχεσθαι, ἃ ἀλλοῦ ϗ πρώτης αὖθις συμμετέχειν. Εἰ ὃ κατ' ἀγνοιαν αὖθις" ὑποδέχεσθαι, διεγνωκὼς αὖτὸ τὰ κατ' αὐτοὺς, ὡς σαγεῖς τοὺς ὄντας ἃ δυσσεβεῖς, πανταχόσε τούτους τῶν σῶν ὁρίων ἀπέλασον. τούτοις Σιλβανὸς καταπεφθὴς τοῖς γράμμασι γενομένοις, τὴν ὑπ' αὖθις ἔξεπλήττετο διάνοιαν. τόπους οὖν ὑπὸ τόπων ὁ βύλεσθε ὄντας ἐκείνοις στασιάζοντας ὕδρας, τὴν Κωνσταντίνου καταλαμβανούσης πόλιν, ὅς ὧν ἀρχὰ ϗ ἀφορμὴν ἡ Θεοφίλου τοὺς Ⓜ μέγαν διαμάχην εὗρεν. ὁ μὲ γὰρ ὃ καλῶ ποιμένι τὴν τὸ Χεσὶ τοὺς βαθέων τοὺς στηλιτευθέντας, ἃ τοῖς αὐτῷ γνώσι τοὺς αὐτοὺς ὄντας, ἐλέους τυχεῖν καὶ ἀπὸ συκοφαντίας αἰθέρα ῥυσθῆναι καθυσώπουν. ὁ δέ γε φιλανθρωπότατος εἰς αὐτοὺς ἐμβλέψας πατὴρ, ὡστε πεντήκοντα οὕτως ἄνδρας, ἱερουργεῖς ϗ κοσμίους ὃ ἐνδυομένους καὶ τῷ χήματι, τὴν τε κεκρυμμένην χειροτονίαν τούτων καταίσασιν ὑποπτευθείς, ϗ τὴν σωμοχλὼ ϗ θλῖψιν τῆς αὐτῶν καρδίας ἐπιγνωκώς, ἔπαθεν ὡς εἰκὸς τὴν ψυχὴν, καὶ πειρασμὸς ὑπὲ τοῖς ἐκείνων πάθεσι γενομένους (ἔστιμοι γὰρ τοὺς συμπάθειαν αἱ τῶν ἁγίων ψυχαὶ) πρεκάλει μὲ αὐτοὺς ϗ πρήνει φέρειν τὰ δυσχερῆ, αὐτὸς ὃ τοὺς Θεόφιλον παρακλητικὴς σωτηρίων λόγοις, ἐπέστελλεν, ὥστε δυσωπηθῆναι τοὺς ἀπωθέντας μᾶτιν σαγηνεύσασθαι. ὁ γοῦν Θεόφιλος οὐδαμῶς τοῖς ἐκτὸς τὸ μεγάλου γεγραμμένοις τοίχοις, ἐπ' αὐτῷ ὃ μᾶλλον χολωθεὶς ἢ ἐκείνοις, οὕτως ἀνεμνήσθη τῷ ἁγίῳ· Οἶμαί σε μὴ ἀγνοῆν τῶν ἐν Νικαίᾳ κανόνων τὴν ὑπ' αὖθις, ὑπίσχηται ἀποφηναμένων δίκην, ὑποφόβου μὴ δικάζειν. Εἰ ὃ ἀγνοεῖς, μαθὼν ἀπόμου τῶν κατ' ἐμοῦ. καὶ γὰρ Εἰ καὶ κριθῶμί με δεῖ, πρὸ Αἰγυπτίοις, οὐ πρὸ σοί γε κριθήσομαι. ἃ πρὸς μὲ Ⓜ μέγαν βιάσθαι· τοὺς δέ γε Ⓜ βασιλέα Ἀρκαδίου τοὺς αἱρετικοὺς ἐκείνους ἱερεῖς μὴ τῶν δηλωθέντων συκοφαντικῶν λιβέλλων ϗ τῶν ἀνόμων ἀποστέλλει δυνάμεων, τὸ ὡς αἱρετικοὺς αὐτοὺς ἀπελασθῆναι ϗ ζητῆσαι. λοιπὸν οὖν τῆς ἀπὸ

τῆς

Ep 1. 12.

Ps 118.

τῆ μεγάλη πρεσβυτερίας ἀπεγνωκότες ⓐ ἄνδρες, κατ' αὐτῆς τε τῶν συνοφθαλμῶν καὶ δὴ καὶ τῆς Θεοφίλου, ἃ συμβαίνει, ὡς εἶπε, συμβαίνειν, αὐτῷ τῷ βασιλεῖ Ἀρκαδίῳ ἐπιδεδώκασιν. ὁ τοίνυν ἀπόφασις ἐξενεχθῆ, δεῖν μὲν συνοφθαλμεῖν πρὸς αὐτῆς τε ἐπέχω καὶ τοῖς κριταῖς εὐθυνομένοις· Θεόφιλον γὰρ ἀκλεύστως οὐκ ἂν ἔχοιμι πρὸς τὴν βασιλίδα πόλιν ἀποστῆσαι, καὶ λόγον τῆς κατ' αὐτὸν ἐπὶ τῇ μεγάλου καθυποσχεῖν. ἀλλ' ⓐ μὴ συνοφθαλμεῖν ἐστὶ τῶν δικαστῶν ἐπιζόμενοι, ἐπεὶ μὴ ἔξεστιν ἔξαρνοι γίνεσθαι, εἰς ἄπορα καταλήξαντες, πολλὰ Θεοφίλου πλαστουργήματα καὶ σκυβωλείας εἰς καθωμολόγησε. ὅθεν καὶ δεσμωτήριον ἄξιος τῆς ἐκείνου προθυμίας οἰκεῖν κατεκρίθησαν. ὁ δέ τι Θεόφιλος τὰ τῆς Ἰνδίας τε καὶ Ἀραβίας ἀρώματα καὶ τῶν ἐδωδίμων τὰ κάλλιστα τοῖς τῆς πόλεως πρεσβύτεροις ἐπιμασάμενος, τῆς ὅπως τὴν βασιλεύουσαν ὁδοιπορίας ἐφίκετο.

ξ'. Ὁ Ἐπιφάνιος, ὑπὸ Θεοφίλου ἐπιτηδείως, πολλὰ κατὰ τῶν Ἰωαννίου λέγει καὶ πράττει.

Ὡς δὲ τὴν πορείαν ποιούμενος τῇ Κύπρῳ προσέσχε, τῷ ἱερῷ Ἐπιφανίῳ ἀνδρὶ λογίῳ καὶ ὁσιωτάτῳ μὲν βίου πρεσβυτέρῳ φιλικοῦ ἀγαπάσματος, ὃ ἀγαβάλλει ⓐ μέγιστον ὡς τοῖς Ὠριγένους δόγμασιν ἐναντίωμον, ὅτι, πάτερ, φησί, σὸν ἐστὶ ἐμοῦ θᾶττον αἱρέσεως καθηρημένους αὖθις ὑποδέδεκται· ἅμα τε γὰρ ἐκείνων τῶν αἱρετικῶν κατηγορεῖ, καὶ αὖθις ὡς αὖθις προσκαλούμενον, τῆς αὐτῆς ἐκείνοις ἄξιον εἶναι καθαιρέσεως ἐλέγχει. ἀγνοῶν οὖν ὁ βύθιον τῆς Θεοφίλου δόλου καὶ δύσκροτον Ἐπιφάνιος, ἁπλότητι μᾶλλον αὐτῷ συμφερόμενος (οἶδε γὰρ ἡ τῶν φαύλων ἀνδρῶν συνωμοσία καὶ σὺν συνδαιτυμόνες, ὡς τὰ πολλά, πρὸς τὰ μὴ καθήκοντα καταπαῦσαι) πρῶτον μὲν γράμματα πρὸς Ἰωάννην ⓐ θεῖον ἀπέστειλε, τῶν Ὠριγένους ἀπέχεσθαι δογμάτων παρεγγυῶν. ἔπειτα δὲ καὶ αὖθις σὺν τῆς Εἰσόδου Θεοφίλου (συσκευὴ γὰρ σκήνους καὶ πλουργία ψυχῆς καὶ δόλοι χρονοτριβεῖν εἰ ἐποίουν) καθαιρετικὰ βιβλία Ὠριγένους ὑπομιζόμενος ἀπέστειλε τῷ ὅπως ὁ Βυζάντιον. ἀποβὰς δὲ τοῦ πλοίου, καὶ ᾧ προφητεύσας τὸ πρόδρομον ἐπὶ σημείοις πρὸς δυσμὰς ἀπέχοντι τῆς πόλεως πρόσορμιχώς, καὶ εἰ σωλαξιν ὑπιτελέσας, καὶ ἀγάκονοι, ὡς σὺν ἔδει, χλευτονήσας, ὕστω λοιπὸν εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ εἰσελήλυθε· καὶ τῷ πρὸς τὸν παιδιαρχὴν ξενίᾳ προσμιτησάμενος, ἐν ἰδιάζοντι ἐσκήνωσε καταλύματι· ἐν ᾧ σὺν ὑπεδημοιώσας τῷ ὑπὸ σκήπων συγκαλούμενος, καὶ τῆς Ὠριγένους τούτοις ἐναντιώσκεν. οἷς ⓐ μὲν ἀνυπέρβαφον αὐτῷ χαριζόμενοι, ⓐ ὃ τοῦτο δρᾶσαι αὖθις τῆς τῆ μεγάλη προσβαπῆς ἐπεσέλλοντο. πλὴν ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ ἀνθρωπος Ἰωάννης σοφῇ προσχήσας Ἐπιφανίῳ, ἐφ' οἷς ἔσω τῶν ὅρων τῆς ἐπ' αὖθις ἐκκλησίας ποιῆν τι συνόδους καὶ χλευτονῆν πρὸς ὃ εἰκὸς ἀπεστόλμησεν, ἠξίου αὖθις μὴ τῶν ἄλλων ὑπισχνῶν, ὡς θέμις ἦν, πρὸς αὐτῷ καταλῦσαι. ὁ δὲ μηδὲ συνθύξασθαι τούτῳ δυνάμενος, εἰ μὴ σὺν προὶ Διόσκορον προτερεῖν ἀπειλήσας τῆς πόλεως, τοῖς καθαιρετικοῖς Ὠριγένους ἐπιγραφὰς ἀνέθηκε. πρὸς ἃ ⓐ μέγιν εἶπεν, ὡς ὑ δέον προλιχῆς καὶ ἀκριβοῦς διαγνώσεως προπετῶς τι λέγει, ἢ διαπροσκρίνεσθαι· ἀλλ' ἐν τοῖς ἀδήλοις ἔτι καὶ μήπω ὀζήσασμένοις δῆλον οἷμαι πρὸς ὃ φιλάνθρωποι ἀπονεύοιεν, προσωπᾶν, ἕως ἂν ἡ κρίσις ἀναμφίλεκτος σκοφωνῇ.

ζ'. Περὶ τῆς χρυσῆς ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Εὐδοξίας τραχυστόμου συνοδίας, καὶ ὡς ἀθέσμως ἐκ πατρὸς Ἐπιφανίου.

Οἱ μὲν οὖν ἦσαν ἐν τούτοις· Εὐδοξία δὲ τῶν τῶν ἱερῶν ὑπισχνῶν διαφορὰν πρὸς ἀλλήλους ὡς ἠθέτο, ἁρπάζει λοιπὸν ⓐ καιρὸν καὶ πρὸς ἑαυτὴν μεταστήσασθαι ⓐ Ἐπιφάνιον, οἶδας, εἶπεν, ὦ πάτερ, ὡς ἡ βασιλεία Ρωμαίων καὶ ἐκκλησία πᾶσα ὑπὸ τὴν ἐμὴν ἔλαιον ἐξουσίαν τελεῖ. σοὶ οὖν τῶν ἐκκλησιῶν πασῶν τῶν ἀρχαίων ἐγχειρίζομαι τιμᾶσθαι σύνοδον καὶ Ἰωάννου κροτῆσαι, ὑβριστικῶς τι καὶ τῶν ἡμετέρου χαίτας κεκινημένου, καὶ δὴ καὶ αἱρέσει, ὡς λέγεται, κακίᾳ κεκραγμένου. πρὸς ἃ Ἐπιφάνιος σωφρόνως ἀποκριθεὶς, ἀνέξικάκως, εἶπεν, ἄκουσον, ὦ βασιλίς. εἰ μὲν ὅτι αἱρέσει τινὶ ἀτόπῳ Ἰωάννης καταγινώσκεται, ἀνάξιος πάντως τῆς ἱερωσύνης ὅστις ἂν κατηλεγχόμενος τῶν θείων ἀπορριφήσεται· εἰ δέ τι τῆς εἰς ὑμᾶς ὕβρεως εἵνεκα μέλλει αὖθις τῆς ἐκκλησίας βουλεύεσθαι, Ἐπιφάνιος οὐ συνοδοκεῖ.

τοῦτο

τῦτο γὰρ γνώεισμα βασιλέων ὑπισχῶν, ὑδείζεσθαι καὶ φέρειν, ἐλέγχεσθαι, καὶ μὴ ἀγανακτῆν. ἔχετε γὰρ καὶ αὐτοὶ βασιλέα πρώτως τὸ ὁρμοῦς, ᾧ καὶ προσπαίοντες πολλάκις, οἷα δὴ ἀνδρες φῶτοι, δῆλοι ἐστε λοιπὸν τῆς παρὰ τῶν ἱερέων ὑπομήσεως. ἡ τοίνυν Εὐδοξία ὅτως ἐαυτὰ ὧν ἤλπισε παρὰ τῦ Ἐπιφανίου ὡς ἤκουσε, μηκέτι τὴν μανίαν καταχεῖν δυνηθεῖσα, ἐξέρυς λοιπὸν (ν) τὸ δόμυχον τὰ ἰὸν, καὶ ὑπὸ δὲ λόγοι μανιωδῶς ἐξερεύγε). Εἰ μὴ Ἰωάννης, φησί, καθαιρεθεὶς ἐξοικίας παρεπέμφθη, τῦ τῶν Εἰδώλων ναοὺς ἀποιγλῶαι παρεκελεύσατο. Ἐπιφάνιος ὧν τὴν τῶν Ἑρημιτῶν ἀποπίαν, ὅσην τυγχάνει, καὶ ποι λοιπὸν προσαίνειν μέλλει, καταμαθών, καὶ τελευταῖον, ἀθρόως ἐγὼ τῆς ὑμετέρας χρίσεως, ὑπεκπαῖ, ὑμῶν ὑπανεχώρησεν. ὑπεδύσατο φήμη ψευδὴς παρ' ἀπρήκτων παρεισήχησαν ἀκοὰς, ὡς τῇ τῦ μεγάλυ καθαιρέσει σεσηπέναι Ἐπιφάνιος. ὅπερ ὁ μέγας ἀκηκοὼς, ἵν' ὅτι μᾶλλον καὶ τῆς ἀληθείας ἀναφανῇ, τοιάδε γράφει πρὸς Ἐπιφάνιον· Πολλὰ παρὰ ἡμῶν ἀδελφὲ, ποιῆς, Ἐπιφάνιε, τοῦτο μὲν δίκα τῆς πρὸ ἡμῶν προεδρίας ὑπὲ ταῖς καθ' ἡμῶν ἐκκλησίαις λειτυργήσας τε καὶ χειροτονήσας· τοῦτο γ', ὅτι καὶ προτραπεὶς πρὸ ἡμῶν ὑπὸ ᾧ ὑπισχνεῖο καθαλῦσαι κτ' ὃ εἰώθος, οὐκ ἠθέλησας· ἔπειτα πρὸ καθολικῆς καὶ ἀκριβοῦς ἐξεταώσεως, κτ' ἀδήλων ἔτι καὶ μήπω ὀξηκασμένων, ὑπισχνῇ πανγράφειν παρασκευάζεις. Εἰ γ', ὡς λόγος, τῇ καθαιρέσει ἡμῶν ἀκείτως τε καὶ ἀβασανίςως σεσηπέναι, πρὸ τηλαύμακα, ὅπως μηδὲν μηδέπω τῶν καθ' ἡμᾶς σαφῶς ὑπισάμενος, γυναικὸς λόγοις ὑποσυρείς, κρίσιν ἄκριτον κατ' ἡμῶν ἐξεινήνοχας. Ἀλλ' ἴσθι σαφῶς, ὡς οὐκ ἔτι τῦ λοιπὸν ὑπακύσῃ τῦ θεόυ σου.

Πρὸς ἅπερ ὁ Ἐπιφάνιος Ἰωάννῃ ἀντέγραψεν. Ἀθλητὰ, νίκα ἀκριζόμενος· ὑπίσασο γ' ὡς ὑπὸ (ν) τῆς ὑποφοίας σε τόπον μὴ καταλήφεσθαι. ἀψευδεῖς ὑπάρχω (ν) ἀμφοτέρων λόγοις καθίσασα. ὅτε γὰρ Ἐπιφάνιος πρὸς Κύπρον βύθυς μέλλων ἀπαίρειν, σὺν τῶ πλοίῳ κτ' τὴν ὁδὸν τετελβύτηκεν. ὡσαύτως γ' ὡς ὁ μέγας, ὡς προϊὼν ὁ λόγος δηλώσει, (ν) ὡρισμένον τῆς δευτέρας ἐξοικίας ὑπὸ οὐκ ἐφθακώς, πρὸς Κύριον ἀθλητικῶς ἐκδεδήμηκεν. ἀλλὰ γὰρ ἐχέθω τῆς ἀκολυθίας ὁ λόγος.

ξβ'. Περὶ τῦ Ἰωάννυ καὶ Ἐπιφανίυ προσωπικῆς εἰς ἀλλήλυς προῤῥήσεως.

Οὕτω τοιγαροῦν Εὐδοξία τῶν πρὸς Ἐπιφάνιον ἐλπίδων ἐξεψευσθεῖσα, τὸ Θεοφίλῳ ὃ πρῶτον τῆς ἐλπίδος μετήμειψεν· ᾧ καὶ πάσῃ σπουδῇ πρώτα φόβοι τὸν ἐξελεῖν θαῤῥοιῶσιν Εἰσιέναι κτ' Ἰωάνου δηλοῖ· αὐτὴν καὶ γὰρ ἔχει στενοχωρίαν ἐμβαλεῖν τὸ ἄπασιν. ὑπολείς τοιγαροῦν ὁ τὸ μέσῳ χωρεῖς, καὶ Θεόφιλος θυμοῦ πολλοῦ γέμων καὶ βρενθυόμενος, σὺν ὑπισχύοις πλείοσι παρεγίνετο. τὴν γ' πρὸς (ν) μέγαν ἐκκλίνας ἀφιξιν, αὖτε πρὸς φανὰς ἐθραίνων αὐτῷ, τὸ οὕτω καλουμένῳ τότῳ Πλατυστοιαῖς πεποίηται τὴν κατάλισιν, κἀκεῖθεν ἀπρὰς ἅμα τοῖς στιφοῦσιν ὑπισχύοις πρὸς Εὐδοξίαν εἰσέρχεται. καὶ ὁ ποιητὴς τῦ ποιητοῦ ζεύγος ὑπὲ κακῆ ἑνοῦται συμφωνίᾳ, καὶ τοιάδε ποιητὴν βουλίῳ συμβουλεύονται. σὺ μὲν ὦν, ὦ πάτηρ, Εὐδοξία φησὶ πρὸς Θεόφιλον, κτ' τῆς Ἰωάνου καθαιρέσεως ἀμφοτέρων ἐμοῦ τε καὶ σοῦ πολεμίου τυγχάνοντος (ν) ἀγῶνα ἐπάφες, ἵν' ὁ ποιήσειν ἤλπισε, τῦτο αὐτὸς μάλιστα ποιήσῃ, καὶ εἰς ὃ ἡτοίμαζε παγίδα σε τοῖς ποσὶ, εἰς ταύτην ἀδίκως λαθὴν καταπεσών, καὶ σε ζῆσαι πρεσβυτικὸς εἰς κείσιν, πρὸ τῦ σοῦ πρεσώπου ζας καὶ πάκριτος ἐποφθῆ. ἐγὼ γ' κτ' τῶν σε λυποιώντων ὃ τῆς ἐμῆς δυναστείας κράτος ἐπιναστήσω, καὶ σοὶ τοὺς ἐχθροὺς παραδώσω ὑποχείριος. συγκατατίθεται χαίρων τῇ βουλῇ Θεόφιλος, καὶ μέγαν ἐσήσασθαι (ν) ὑπ' ταύτης ἀγῶνα φησι. ταῦτα ὁ ποιητὰ ξυνωμοτεῖς βουλευσάμενοι, καὶ φιλοτίμως ὑπ' Εὐδοξίας αὖθις τε Θεόφιλος καὶ (ν) σὺν αὐτῷ δεξιωθέντες ὑπίσχυοι, οὕτως ἐκράτησαν ὄζιαν, τότων ὑπὸ Ἀρκαδίου σεσηγωκότος. ἰῶ ὦν ὁρᾶν πολλοὺς τότε τῶν ὑπὸ ἀμφοφορεῖς ἐγκλήμασιν ὑπὸ τῦ μεγάλυ καθηρημένων, ἢ καὶ ἄλλως ἐχθραινόντων αὐτῷ, Θεοφίλῳ συντρέχοντας, καὶ εἰς τὴν τῦ δικαίου ἀδίκως ἄδικον καθαίρεσιν συνεισβάλλοντας.

ξγ'. Περὶ τῆς κτ' τὸ ἁγίς Εὐδοξίας καὶ Θεοφίλυ ὀπίσω λῆς.

πόθων τοὺς τοιούτους ὁ εἰρωνικός τε καὶ τραῦος; μιμεῖται καὶ τοῦτο Χριστόν, ὃς δὲ τραότητα ἐζε-
ταίδευσε, καὶ ζῆλον Θ κατ' ὀπίγωσιν τῶν καθ' ἑαυτὸν ἐπιδείγματι ἕτερον τινὰ εἰσαγή-
Ματθ. ιε. κθ. Ιωαν. β. ιε. σατο. ὁ γὰρ, Μάθετε, λέγων, ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, οὐδὲ κατ-
εφρόνησε πάλιν καὶ λοιδορίας φαρμακείᾳ τοὺς ἐν τῷ ναῷ πωλοῦντας καὶ τοὺς ὠνουμένους ἀπέλασε, Μὴ
ποιεῖτε, λέγων, τὸν τοῦ πατρός μου οἶκον, οἶκον ἐμπορίου. οὐ γὰρ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ δὴ καὶ ἔργῳ 5
τὸ ποινηρὸν ἐκόλασεν. οὐδὲ κατ' ἴχνος καὶ ὁ μέγας τοῦτο τὸν ψυχῶν οἰκονόμος ἀκηλήθων, καὶ εἰδὼς
ὅπη ψυχὴ μήπω μὲ εἰς ἕξιν κακίας ἐλθοῦσα βαρέως ἔχῃ καὶ προσπίπτοι λόγοις ἐπωδαῖς πρὸς
ἀρετὴν· ἐπεὶ δ' αὖ φθάσασα παγιωθῆ τῷ κακῷ, δεῖται λοιπὸν ἐλέγχου καὶ σφοδρο-
τέρας ὑπομνήσεως, καθάπερ τομῆς ἢ καυτῆρος τὰ τῶν παγῶν δυσίατα, χρῆται καὶ αὐτὸς
τῇ λογικῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος, καὶ τῶν κατ' αὐτὸν κεναὶ μυθευόντων μὴ πρόρησίας ἐ- 10
λέγχει τὸν δοῦλον, καὶ τοῦτο οὐκ ἀνοικονομήτως, οὐδὲ ἀκαίρως, ἀλλὰ σπουδαίως ὅπου καὶ λίαν
καὶ καιρόν.

ζ΄. Ὡς γὰρ εἰώθη ἐπ' ἐκκλησίας τοῦ σπουδάζας διδάσκειν, ἅπτο τοῦ ἀμώμου ὑπόβας, τοῦ
Ο ἅγιος ἐπ' ἐκκλησίας ἢ κατ' αὐτὴν τῶν πονηρῶν περιφανῶς ἐκλίτασε συναδελφ. γ. Βασ. ιη. λαοῦ σπουδαλεγμένου, καὶ τινων τῶν ἀνιέρων, ἵν' εἴπω, καὶ ὑπισχνουμένων ἐκείνοις σπουδασιγμένων 15
τῷ πλήθ. αὐτοῖς τῷ πνεύματι γνοὺς, καὶ τὸν Ἡλίου ζῆλον ἐκμιμησάμενος, τοῦτ' ἐκείνου λό-
γοις λίαν ὡς καιρῷ προσηκόντως ἐζεβόησε· Σιωαγάγετε, λέγων, πρός με τοῦτ' ἱερεῖς τῆς αἱ-
σχύνης, ἐαθίοντας τράπεζαν Ιεζάβελ· ἵν' εἴπω αὐτοῖς, ὡς Ἡλίου ἔφη· Εως πότε χωλαίνετε
ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνυαις ὑμῶν, εἰ ἔστι Θεὸς ὁ Βάαλ, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ· εἰ δὲ καὶ τράπε-
ζα Ιεζάβελ αὕτη Θεὸς, φαγέτω ἐζεμίσατε. καὶ αὖθις, τίς ποτε ἄρα τῶν Αἰγυπτίων, ὡς Θε- 20
όφιλος, γέγονεν, ὃς ἀχαλινώθησας ἀλόγῳ θελήματι καὶ πονηρᾷ ὁρμᾷ σώσασι γυναικὸς ἀλογίστου;
ἆρα μὴ δή τις ἱερεὺς πεπαίδευται τοιαῦτα, καὶ τοιαύτην ἔχοντα τὴν οἰκονομίαν. δέον οὖν τοῦτ' ἀλι-
τηρίους ἐκείνους τῆς προρήσεως καταδεεστέρας, καὶ τοῦτ' λόγοις εὐλαβεστέρας ὑπαχθῆναι
τῆς Σατανικῆς ἐκείνης ὁρμῆς, καὶ πρὸς τὸ βέλτιον μεταπεθῆναι· οὐ μόνον δ' μετεβλήθησαν,
ἀλλ' οὐδὲ εἰς νοῦν ὅλως τι τῶν βαλλομένων, οὔτε μὴν Θ τοῦ Θεοῦ δεδιότες φόβον, ὅλοι 25
δὲ τὸ αἷμα ἀθῷον καταδικάσαι ἠμέλησαν, ἀφορμῆς ἐκ τῆς εἰρημένων δραξάμενοι (εὐ-
πρεπῆ φάσιν γὰρ ἡ πονηρία, καὶ δύκλην μάλιστα πρὸς κακουργίαν) πρόσχημα αὐτοῖς τε Θε-
όφιλος καὶ Θ σὺν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, καὶ ὑπιδόντες τὰ ἴσα τῆς τοῦ μεγάλου ἀζιώσεως, προσ-
ταθέντων τινα καὶ παρ' ἑαυτῶν, ἀπαγγέλλουσι, ὡς Ιεζάβελ μὲν τὸν βασιλεύσαντα, αὐτὸν δὲ ἱε-
ρέα τῆς αἰσχύνης ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας φλεγόντως ἀνεκήρυξεν. ὡς γὰρ Θ ὄντως ἀγαθοὶ, οὐκ 30
ἐκ τῶν ἀγαθῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν εὐδοκιμωτέρων ὄντες, ὅτι πρὸς ἀρετὴν διαπέφηκεν· ὅτω πονηροὶ οὐκ ἐκ τῶν πονηρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν δοκούντων ἀγαθῶν εἰς τὸν
ἑαυτῶν κακίαν προσεπικτίνυσι).

ζ΄. Ἐντεῦθεν προσέσχε μὲν πρὸς Θ πρώτιστον ὁ Ἀρκαδίου, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως καθυ-
Περὶ τῆς Ἀρκαδίου καὶ τῆς αὐτοῦ λιτῆς, καὶ ὅτι καὶ τοῦτος ἐπιβουλεύθη τῶν ἀμφὶ τὸν Θεόφιλον. φεὶς ἀμφὶ Θ εἰς Εὐδοξίαν ἠμέλημον ἐλεγχον, ἐδεινοπάθησέ τε Θ σφόδρα λελύπητο. τοιοῦ-
τον γὰρ ἡ κουφότης, ἀφορμῆς ταῖς τυχούσαις ὥσπερ οἰκοδομεῖσθαι, οὕτω ῥᾳδίως εἴωθε καὶ
καθαιρεῖσθαι. ἐλέχθη δ' ὅτι τοῦτο ἡ πονηρεύομον καὶ χαιρέκακος· καὶ ὥσπερ τινὸς ἰοῦς εἰς
κακίαν ἐπφλεγμένης, προσῆκον μὲν τοῦτ' ἐν θεσμοῖς ἱερᾶς τοῦ Θεοφίλου καὶ τοῦ μεγάλου ζα-
λεύσας πέμψασα τοῦτ' ἐξήλαυν· εἶδ' οὕτως ὑπισχνεῖται πόλις καὶ ἱερεῖς, ὅσοι Θεοφίλῳ
συνέκειντο, στεναχωρήσασα, τοῦτ' μὲ ἐν δεσμοῖς καὶ ἐπισχέσει κατηλλαξε πρὸς Θεόφιλον,
τοῦτ' δὲ μὴ προσομόσας, φυγαδείαις μακρυσὶ καὶ δεινοῖς καὶ κακώσεσι καθυπέβαλεν. ὁ δὲ δεινὸς,
εἴπερ τις ἄλλος, ἀνὴρ, οὕτω τῶν κατηγορημάτων ἀπαλλαγείς, τῆς ἀδίκου χάριτος χάριν ἀ-
δικωτέραν τὴν Ἰωάννου καθαίρεσιν ἀντιποδοῦναι καὶ αὖθις τῇ Εὐδοξίᾳ δικηνίζετο. ὅθεν
τῶν ἐπιτέλει δ' ἀζιώματος, οἷς ᾤετο μάλιστα τῷ αὐτῷ ἀντιπίπτειν σχήματι, τοῦτ' μὲ δαψιλῆ
χρυσοῦ δόσει, τοῦτ' δὲ βραβείοις καὶ ἰδιάζουσι χαρακτῆρσι ἀζιούμενος, οὕτω πρὸς ἑαυ-

τὸν

τὸν ἐκείνους τε ἐπισπάσατο, καὶ δι' ἐκείνων καὶ τὴν τῶ κρατοῦντος ἀφ' ἑτέρων προσωκειούτο καρδίαν, ἐκ μὲν ἀρχῆς πρώτων ἀπορούμενος, ὅτι ξυνεῖναι αὐτῷ καὶ ἀξιοῖτο δολίαν, συνόδου καὶ τῶ τεσσαράκοντα Ἰωαννίτου κροτῆσαι. δύο τοίνυν βύρσαις ἀγαθοῖς, ⟨W⟩ ἤ ὅτι μοιχεία, ⟨W⟩ ἤ ὅτι φόνῳ ὑπὸ τῶ μεγάλω ἥδη καθηρημένοις, καὶ τούτους ὁ ἡγεμὼν δὴς τοῖς ἰδίοις ἀποκαταξῆσαι πάλιν βαθμοῖς ἐπορίζομενος, λιβέλλους, οὓς αὖθις καὶ τῶ δωδεκάτου πλαστογραφήσας συνέθηκεν, εἰς μέσον ἐπιδοῦναι κατ' αὐτῶ προσεβάλετο, ψευδῆ μὲν πάντα καὶ ἀπίθανα ἐμπεριέχοντας αἰτιάματα· τοῦτο δὲ μόνον ἀληθὲς καὶ βλασφεῖας τῆς εἰς τὸ ζωοποιὸν τῶ Χριστοῦ σῶμα ἐπόδιγμα, καὶ ἐπὶ τῶν δεινῶν ἀλογίστως εἰς κατηγορίαν προσεπιφέρειν, ὅτι δὴ πᾶσι σέβας ὁ θεῖος ἱεραρχήσ νομοθετῶν, μὴ ἐν τοῖς ζωοποιοῦ μυχηρίοις μεταλήψιν, ὕδατος ἢ οἴνου προσήνεγκεν ἢ καὶ μόνος ἐψιλῶ τῶ συμπεπηγότος ἐναπογλύσας, ὡς δὴ εἴ που τι λείψανον τῶ θείω συμβόλω ἐναπολείφθη τῷ σώματι, τούτοις συμπροσαπέμπεται.

Τῶν τοίνυν ἐγκλημάτων ἀβάκοιον ἐκείνων, οὓς λιβέλλους λάθρα προσέβαλε Θεοφίλου εἰλήφασιν, ἀναφορὰν εἰς μέσους ἐκδιδωκότων, αὐτὸς τούτους δεξάμενος ὁ πάλαι τούτων πλαστουργὸς, βύθιος ἅμα πλείοσιν ἐπισκόποις εἰκὴ ὁ τῆς ἐπισκοπῆς ὄνομα καλουμένοις, ἔξω τῆς πόλεως ἐν προαστείῳ Ρουφίνου πυνὸς, ὁ δὲ Δρυῶν ὀνομάζοισιν, ἐπὶ τῇ Χαλκηδόνι ἀπάραντες, καὶ ἅμα στενόδριον παταμότητος ⟨Q⟩ ποιηρυθμόμενοι συγκροτήσαντες, οὕτω προὶ τῆς τῶ ἀκαθαρέτω καθαιρέσιως διεσπέδωνον, ⟨Q⟩ αὐλοὶ κριταὶ καὶ κατήγοροι πλουσιῶτες καὶ δήμιοι. ἔδοξεν οὖν αὐλοῖς γράμματα χαράξασι πέμψαι προὶς ⟨W⟩ μακαρίους οὐτωσὶ ἀγορεύοντα. Ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐπὶ Δρυῶ συναθροισα, τῷ Ἰωαννῆ. σοὶ γὰρ ἐπίσκοποι ἠξίουν καλῶ. λιβέλλως, φησὶν, ἐδεξάμθα καὶ σὸ μεῖα κακὰ καὶ πονηρὰ προσέχοντας. προὶς ταῦτα τοίνυν εἴ τίς ἐστί σοι λόγος, αὐθίκα νεῶ ἀπολογησόμενος. ταῦτα μὲν ἀγαθὸς δεξάμενος ἐπεξιών, τοῦδε καὶ αὐλοὶ ἐπισέλλει ⟨W⟩ ἔσπον. Ἐγὼ μὲν, εἴ τις ἐχθρὸς κατ' ἐμοῦ τι λέγει, ἀδέπω ἔγνων· εἰ δὲ κατειπόντος τινὸς προσαγγέλλει μὴ βούλεσθε λόγου ὑφέξοντα, οὐδὲ οὕτω μὲν ἐκρίνω οὔτε προὶς ὑμᾶς ἐξελθεῖν, οὔτε ὑφ' ὑμῶν κριθῆναι ἡμᾶς. οὔτε γὰρ δὴ τὴν βασιλομένην πόλιν καταλιπόντες ἐπὶ τὸ πεδίον, ἐν ᾧ περ ὡς ὁ Καῖν προσκαλέσθε, δι' ἐξέτας ὑμᾶς, οὔτε ὑμᾶς δίκα τῶ πάπα Ρώμης συνόδοι κεκτῆσαι καθ' ἡμῶν. ἀλλ' εἰ καὶ τῶ δικαίου τοιοῦτος ὁ λόγος, ἀλλὰ σοὶ προσφανεὶς ἐχθρὸς καὶ μάτην μισοῦντας ἢ πονηρὰ πάσι τῶ ὑμετέρου σκοποδοὶ συλλόγω ποιήσατε, ἢ ὡς κατηγορίας εἰς κεῖσι ἔσεσθε, μὴ ὡς κριταὶ σὲ κειτῶ πάξει καθίσητε; κἀγὼ ἑξείμι τότε προὶς ὑμᾶς, ὅποι τε ὅτε γε βουλεθε. εἰσὶ γὰρ οὗτοι· Θεόφιλος, ὅσγε δὴ τῶν ἠδικημένοις ἐπ' αὐτῶ καταφυγόντας πρὸς μὲ προσδέξασθαι, τοσοῦτον ἐμεμήνει, ὥστε οὐτῶ τῷ θυμῷ διέφορέτο, ὡς μηδὲ καταφεῖν δυνηθῆναι ὃ μεγαπόλμου, ἀλλὰ καὶ φανερῶς δεῖξαι εἰς τὴν Αλεξανδρείαν καὶ Παμφυλίαν, ὅθι ἡδοιτό μοι καθελεῖν Ἰωαννίου· δῆλος γὰρ ἐστὶ καὶ σὺ τοῦδε ἐχθρὸς, ὅτι τοῦδε προσαγγελθεῖν ἠβουλήθη μοι. δεξελέγχω γὰρ καὶ τὸν Βερροίας Ἀκάκιον εἰπόντα, ὡς ἐγὼ ἀρτύω χύτραν αὐτῷ. προὶς δὲ Σεβαστιανοῦ τῶ Γαβάλων, καὶ τῶ Πτολεμαΐδος Ἀμφιόχου, τί χρὴ καὶ λέγειν; ἀν ἔμ' ἀδοξομανίας καὶ νεωτεροποιίας καὶ τὰ κοσμικὰ ἀδοῦσι δίκαια, οἵγε τὸν ἀρχιερατικὸν τοῦτον ἀξίωμα, καὶ ἀσκησίαν τῶ πνεύματος, ἐμπορείαν δέ τινα καὶ πορισμὸν βίου καὶ ἀφορμὴν ἀφθόνως ἐπορεγόμενοι, ἀλλὰ φθονεροῦς εἶχον ἀεί, πῶς δὴ τῶ δεινοῦ καταγαγόντες ἡμᾶς, αὐλοὶ τούτω ἡδώνται λοιπὸν ἐγκρατῆς, οὐκ εἰδότες ὡς οὐχ ἑκόντες, ἀλλὰ βίᾳ πολλῇ (μάρτυρες δὲ ὑμεῖς) προὶς ⟨W⟩ τοιοῦτον ἀνήχθημεν θρόνον, εἰδότες τῷ καλοῦντι, καὶ μὴ πλείσης ὅπη τῆς συσκλῆς ἀεὶ καὶ τῶ ζήνα καθυπουργοῦμεν τῷ πνεύματι; τούτοις οὖν, ὡς ἔφην, ἢ τελέως ἐξώσατε, ἢ ὡς κατηγορήσαντες σήσατε. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων βούλεσθε, δοκεῖ ὑμῖν ἄκριτον ἀπέσθαι. οὐδὲ γὰρ ἂν πλέον ἀκούσαιτε παρ' ἡμῶν. Ἰωαννίης γὰρ, ὡς. οὐκ ἀδικεῖν φησιν, ὕτως ἂν ἐδικεῖτο προὶς ἄνων οἵδε, καὶ ἂν θεσποτικῶσι,

ιζ'. Ἡ ἐπὶ Δρυῶ σύνοδος κατ' αὐτ.

καὶν δαίμονες ⓐ ἀδικεῖν ἐκπειρώμενοι. ὕτως ὁ μέγας ἐπισείλας, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἐπισκόπων προσηγορεύσαμος, καὶ τὴν ἐπισολὴν ἐγχείρισας, ἀπέφλεν. ὧν ἐξιόντων, καὶ τὰ γράμματα ἐπιδεδωκότων, ⓐ περὶ Θεόφιλον μὴ ὃ ἀναγνῶναι τούτοις ἐκκλησιάσαντες, οἱ μὲ ἔθλιψαν, οὐ γὰ κατήκισαν, οὐ γὰ διεπαίρεξαν, προερρήξαντες αὐτῶν καὶ τὰ προδόλεια· ἐνὸς γὰ τῶ πραχίλω καὶ σθηρᾶ προεθηκαν, ἃ δὴ τῷ πατριάρχῃ αὐτῶ ἐτύγχανον ἑτοιμάσαντες. τὴν μὲ οὖν σφοδρότερον ἐπιχειμένων καὶ τὸ μεγάλο, τὸ γὰ σωόδου οἰκουμενικῶ αἰτιμῶν, παραιτουμένου τε αὐτὸν ὡς ἀληθείας ἐχθροὺς, ἀποφαίνειν ἐκθροὶ λοιπὸν ἐκ μονομερεῖς, καὶ ἀδίκῳ ἐρήμῳ ἐξιώσαν κατ' αὐτό· καὶ ἀρχαίων νημάτων σαθρὰ ψηφίσματα καὶ λήθεις συρράψαντες, τὴν ἐν πολλῷ τῷ χρόνῳ Θεοφίλῳ τε καὶ τῇ Εὐδοξίᾳ μνεμονεύθεσαν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ σωεπέραναν. δεινὸν γὰ ἡ ἁμαρτία, καὶ ἀεὶ ⓦ ἔλεγχον ὑφορωμένη, ὃ τέλος ἐπισπεύδει τῶν προγμάτος. ὕτως αὐτοὶ μὲ ἔχος τὴν ἀδικίαν ἐξανυσάμενοι, σύμψηφον αὐτοῖς τὴ βασιλέα λοιπὸν ἔχειν κατεδυσώπουν, τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἐπισείλαντες. Ἐπειδὴ κατηγορηθεὶς Ἰωάννης, καὶ ἑαυτῷ ποινᾷ σωειδὼς, ἄλλοις τε πλείστοις, καὶ δὴ καὶ καθοσιώσεως ἐγκλήμασι τῷ Εἰς τὴν βασίλισσαν σεσῆμμος, ἀπέπεμψεν πρὸς τὴν σύνοδον οὐκ ἠθέλησεν, αὐτὸ ὧν ἐκ χρονικῶς ἤδη καθήρηται πρὸ ἡμῶν, κελεύσει τὸ θειοτάτου κρείττους ὑμῶν, καὶ ἄκων ἐκδοριεῖσθω τῆς πόλεως. Ταῦτα πεπεισμένος Ἀρκαδίου, καὶ τῆς αὐτοῦ πίστεως ὁ δυείπτος ἀξιώσεως, κελεύει ⓦ δίκαιον ἐκδόριον γίνεσθαι. ὅπερ ⓐ τοῦ μεγάλου παλοῦς πατριάρχου ⓦ ἀριθμὸν διεγνωκότες ἐπίσκοποι (ὃς Θεόφιλος ἐκπεσούσαν, πολλὰ πονήσας, οὐκ ἴσχυσεν, ἅτε τὸ ψεύδους ὄντας ἐχθροὺς) ἐπὶ ᾧ πατριάρχείῳ μὴ λύπης σωομοίστες, καὶ τῷ μεγάλῳ συγκαθεδέντες, τὴν τε τῆς ἐκκλησίας χειρίδα καὶ τὴν αὐτοῦ ὀρφανίαν, καὶ τὴν τὸ φιλοστοργὸ καὶ θεῖα παλοῦς ἀποδύσοντο στέρησιν. πρὸς ὃς ὁ ᾧ ὁπο φιλόπαις ἀποκριθεὶς πατὴρ, μὴ κλαίετε, ἔλεγε, τεκνία, μήτε τὴν καρδίαν συγχεῖσθε, μηδὲ ταράττεσθε. οἶδατε γὰρ ὡς οὐδὲν τοῦ αἰθερίνων βέθαιον, ὐδὲ μόνιμον· ἀλλ' ὥσπερ τὰ δοκοῦντα χρῆσα, ὕτω ⓒ καὶ λυπρὰ θᾶττον ἢ λόγῳ ἀπιστοῦ τε καὶ οἴχεται, τῇ αὐτοῦ τῷ φορᾷ τὸ χρόνου συμπαραρρέοντα. ὥστε οὐδὲ ὅτι τοῖς ἡδέσι τε καὶ χρησοῖς ἀμαχεῖσθαι χρὴ, ὅτε καταπίπτειν ἐπὶ τοῖς λυπηροῖς· οὐ μόνον γὰ μὴ καταπίπτειν, ἀλλὰ καὶ χαίρειν μᾶλον καὶ ἥδεσθαι. Εἰ γὰ Παῦλος ὁ μέγας ἀπόστολος καὶ πρώτης ⓐ δίκαιος ἁμαρτὴς τῆς θείης ὁδοῦ καὶ τελειμένης βαδίσαντες, ὕτω τῆς αἰδίου καὶ μακαρίας ζωῆς ἐπελάθοντο, ἐπαναγκές ἐστι καὶ ἡμᾶς, Εἴ γε τῆς ἀληθοῦς καὶ αὐτὶ τυχεῖν ἐπιποθοῦμεν ζωῆς, τὴν αὐτὴν αὐτοῖς ὁδεῦσαι ὁδόν. πλὴν μηδεὶς ὑμῶν ἐμοῦ ἕνεκα τῆς ἐκκλησίας ἀπόηται. οὐδὲ γὰρ περὶ δογμάτων ἐστὶ τὰ καθ' ἡμῶν κινούμενα. ὅθεν κοινωνῆσαι μὴ ὑμᾶς ἐπιτρέπω, ὡς δῶ μὴ δι' ἐμὲ ⓦ θύελλα καὶ ἀχλὺς ἡ μεγάλη τοῦ μεγάλου Θεοῦ ἐκκλησία καὶ τοῖς μεγάλοις Θεοῦ παθήμασιν ἐνωθεῖσα ἀκαθαρσίᾳ καὶ ἀπόκηται ἀχαίρεσιν καὶ κατατομῇ ἐπισχῇ· ἐπισχεῖν γὰ οὐδαμῶς συνοιμαι. οὐδὲ γὰρ οὐδὲν ἐμαυτῷ ἄξιον συνοίδα καθαιρέσεως. ἐν τούτοις τοῖς παμμάκαρος τὴν ἡδίς ἐμοὶ ἐπισήμην περιποιήσαντος, ⓐ μὴ ἐπίσκοποι τοῦ πατριαρχείου κατήεξ. κόμητος γὰ ὁ πρὸς ἑαυτὸν μὴ καὶ γραπωτικοῦ καταλόγου ἐκδοριεῖσα καὶ καταπεμφθέντες τὸ ἅγιον, ὅπῃ τῇ πόλει ὁ προῆγμα διεζοδήθη, πρώτα ἐν αὐτίκα θορύβου τε καὶ συγχύσεως μεστὰ ὁρμὴ γὰ πρώτων μία, καὶ αἱ τῆς ἐκκλησίας διέξοδοι τῷ πλήθι ξενοχωρούμεναι, τοῦτο μιᾷ φωνῇ πρώτων διαβοώντων, ἢ πρόφασις ἐκδοριείοις γίνεσθαι καὶ κενὸν ἰδέσθαι τὴν πόλιν ἀνδρέσπων, ἢ μηδὲ ⓦ ἀρχιερέρχην τὴν ἀδικον ταύτην ἐκδοριείαν καθυποστῆναι.

ξζ'. Περὶ τοῦ χειροτονηθῆναι τὸν ἱερέα τὸν ἀντὶ ἐξοείας.

Ἐνθεν μὲ οὖν τὸν ἀνομον πρώτον ὅτι δυσὶν ἡμέραις ἀειδότως αὐτοχρόνου, ἐκβαλὼν ἐκ τῆς βασιλικῆς καταπόσεως ἐπισκοπικῆς χλευῆς, ὡς μή τι τῶν ἀδοκήτων ἐν τῷ μεταξὺ γένηται δι' αὐτὸν, καὶ κίνδυνος ἀναστατώσεως ἐπισυμβῇ, εἶτα μὲ τὴν βασιλικὴν ἀπόφασιν ἡμέρᾳ δεύτερᾳ, καὶ ἑαυτὸν ὁ ὅσιος ἁμαλεθῶν ὁ πλῆθος, ἐκ τῆς γραπώσεως ἐπέδωκεν. ὕτως ὁ μὲ

ὑπὸ

ὅπι τὼ Ἀφροείδω ἀγάλματος πρὸς τῷ τοῦ Πόντου στόματι, ὃ δὴ Ἱερὸν καλοῦσι, κατῆχθη· ὁ λαὸς ὁ ἀπρόσκλητος μεθυπνώσας, θυμῷ καὶ λύπῃ, αἷς ταῖς τοῦ θεληματος ἀποτυχίαις ὑπισυμβαίνειν εἴωθε, βλασφημεῖζόμενος ἰῷ. τότε Θεόφιλος, ἐπεὶπερ εἶδε τὸν τῶν καλῶν ἐργάτιν καὶ φύλακα σκηπτοδὼν ἤδη γεγυμνωμένον, ἁρπάζει λοιπὸν βίρων τοῦ κωλύσοντος, πρῶτον μὲν τὸν Βιθυνίας πέμψας, ὃ τῆς συμπαθείας ἔργον, ὅπερ ὁ μέγας σκῆψε τοῖς τοῦ σώματα λελωβημένοις ἀνεγείρων ἰῷ, φθόνῳ τε τῷ πρὸς αὐτὸν καὶ φιλαργυρίᾳ βαλλόμενος, ἀσυμπαθῶς ἐπῆγέ τε καὶ μὴ περαιτέρω προβῶναι διεκωλύσατο· ὃ μόνοι ἀναλυόμενον σκῆψι χρισίου πρὸς αὐτὸν ἐν ταχεῖ διακωμῴσασθαι. ὅθεν ἀνάστροφος ἔκτοτε ἡ οἰκοδομία καθέστηκε, διπλῆ τὰ τῶν ὁρώντων ἐξανοίγουσα σώματα, πρός τε ὑφημίαν τοῦ ἀνεγερθῆναι ταύτην κελεύσαντος, καὶ δυσφημίαν καὶ ἀρὰν τοῦ κωλύσαντος. ἔπειτα πειρᾶταί τι, καὶ δοκιμάζει τοιοῦτον. δέον γὰρ συμβούλῳ τῷ πάππᾳ Ῥώμης ἐν τοῖς κατὰ τὰ μεγάλα χρήσασθαι, τοῦτο μὲν δεδιὼς ἐλέγχον, οὐκ ἐποίησε. μὴ ἢ δὲ τὰ κατὰ γνώμην αὐτοῦ βλασφημῆσαι, μηχανᾶται τὸν τοιοῦτον ἀνομίας, ἧς αὐτὸς ἐκτέτοκεν, ἀπεργάσασθαι. καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀθεμίτου φιλίας καὶ χαιρέσεως ὑπομνήματα, ἀξιοῖ δι' ἐπιστολῶν ἀνειδιάστως τοῖς ἐκτεθειμένοις ἐντυπεγράψασθαι.

ζη'. Περὶ τῆς ἀδικίας τοῦ Ονωρίου, καὶ τῶν πάπα Ἰννοκεντίου ἐγκλήσεων κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀρκαδίου καταγνώσεως.

Ἀλλ' Ἰννοκέντιος (τοῦτο γὰρ ἰῷ ὄνομα τῷ πάσῃ) οὔτε τῆς Ἰωάννου ἀρετῆς, ὅτε τῆς Θεοφίλου κακουργίας ἀμύητος ὤν, οὐ πέπονθέ τι τῶν αἰσθητῶν, οὐδὲ πρὸς τῆς ἀκεκλουδοῦς διαγνώσεως τὴν ἀξίωσιν ἐπένδυσεν. ἐζήτει γὰρ ἔφην, δι' οὗ τῆς ἀληθείας ἐν ἐπιγνώσει γένηται. εἰς τοῦτο ἢ αὐτοῦ φρενῖδα πᾶσαν ἀνακινοῦντος, ἰδοὺ τὰ μέρη Ἰωάννου ὑπίσχηται πάντα, πρὸς πρὸς αὐτὸν ὑπισχνούμενοι ἕκασιν, ὡς ἡ τῶν πραγμάτων εἶχεν ἀλήθεια, ὁμοφώνως ἅπαντα κατὰ μέρος δηλοῦσαι· μίαν μὲν τοῦ μεγάλα παλεῖσαι αὐτῷ· ἑτέραν δὲ τοῦ τῶν αὐτῷ συμφερόντων πάντα ἐκκόντα ὑπισχνεῖσθαι· καὶ τρίτην τοῦ κλήρου τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. ἃς ὁ πάπας δοξάσας καὶ τῇ πρὸς ἄλληλα τούτων τε καὶ τῶν τοῦ Θεοφίλου παλέντων πρεσβείᾳ, ὃ ἀληθὲς εὐμηχάνως ἐκεῖνος, καὶ Θεοφίλου κατεγνωκώς, κοινωνὸς τῷ Ἰωάννου μέρει καθίσας). ὡσαύτως ἢ καὶ Ονώριος ὁ τοῦ βασιλικοῦ ἰδίας τῆς αὐτῆς ἐγκεχρισμένος πόλεως, πρὸς αὐτὸν τὰληθῆ διδαχθείς, πρὸς Ἀρκάδιον τὸν βασιλέα καὶ ἀδελφὸν ἐπιστέλλεται γράμματα, πικρῶς ἄγαν αὐτὸν ὀνειδίζων τε καὶ καταπλήττων, ὅτι μὴ συνιδὼν λογισμῷ, πρότερον δὲ καθῆκον, μηδὲ ὃ δέον σκεψάμενος, ἀλογίστως ὅτῳ καὶ τοιούτῳ δῶρα δίκαιον, χεροὶν ἀνόμοις καὶ ἀσεβῆ πραδίδωκεν· ὃς ἀναιδῆ γυναικὶ χαριζόμενος, τοιαῦτα κατὰ τὴν δικαίαν νεανιεύεται, καὶ δεῖν ὡς ἀποστολικῷ καὶ θείῳ κοινωσάμενος θρόνῳ, ἵνα μὴ εἰς φῶς τὰ πρὸ αὐτοῦ ἐν σκότῳ συσκιασθέντα προβῇ. ἐφ' οἷς ἑαυτὸν καταγνοὺς Ἀρκάδιος ἐγνωσμάχει τε, καὶ πρὸς τῆς τοῦ μεγάλα ἐξελύετο ἀνακλήσεως. ὅτως ἰδὼν Θεόφιλος εἰς τοιοῦτον αὐτῷ πρεσπεσοῦσαν τὴν μηχανῶν, ἐφ' ἑτέραν τρέπεται κακομηχανοτέραν ὁδόν. καὶ Ἡρακλείδην, ὃν ὁ μέγας Ἐφέσου πρόεδρον καταστήσας ἰῷ, τοῦτον ἱερωσύνης ἐπιφέρεται δι' ἀνῶν ψευδοκατηγόρων ἀποδοξαι ἀνάξιον, ἵνα οὐ σὺν τῶν οἰκείων ἔργων ἀπελέγξαι φαῦλον οὐκ ἴσχυσεν, σὺν τῶν ἑτέρωθι κατηγορημένων δικαιωμῶν σκεπτόμενον αὐτῷ τινα δυνηθῇ πρόφασιν. κατηγορίαι τοίνυν καὶ Ἡρακλείδου μὴ πρώτου κεκινῆσθαι, ὡς εἴη τινας ἀδίκως τυπώσας καὶ δεσμίους δικαίας μέσης ἀγορᾶς πρόσαγαγόν. ἀνθρώπων οὖν τῶν τῆς πόλεως, μὴ δεῖν καὶ ἑπόντος γίνεσθαι κρίσιν, Ἀλεξανδρέων ἢ τούτοις ἀνδρὶ καὶ σαμῶν, ταύτης λοιπὸν ἐντεῦθεν ὀξ ἀμφοῖν γίνονται τοῖν μερῶν, δικαπλακτισμοί τε καὶ μάχαι καὶ θάνατοι. δι' ἃ καὶ μάλα Βυζαντίων ἐκμεμηνότων, καὶ βυθοῖς θαλάσσης καταδῦσαι τῶν ἀγῶν ἀπειλούντων Θεόφιλον, αὐτὸς φυγὰς ὅλι ταχίστα τὸν Αἰγυπτιακοὺς κατέλαβε τόπους.

ιδ. σημεῖωσαι

ζθ'. Περὶ τοῦ σεισμοῦ, καὶ χαλάζης, καὶ τῆς τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος θραύσεως.

Τότε δή, τότε δεῦρο ἡ τοῦ μεγάλου ἐπεραιοῦτο δικαίωσις. σεισμοῦ γὰρ φρικώδους αἰφνι-

δξηκινηθέντος, πτοιεγμάς τε καταρρεούσης χαλάζης, ᾗ δὴ ᾗ θραύσεως ᾧ βασιλικῷ χιτῶνι στωεισαπούσης, φόβος ᾗ θόρυβος ἐμπέπτωκε τῇ πόλει. οἶδε γὰρ ἡ τοῦ Θεοῦ πολυμήχανος σοφία σκληροτάτοις ἐσὶν ὅτε συμπαθήμασι τοὺς σκληροκαρδίους παιδεύειν. ὅθεν πθμτος τοῦ δήμου συγκινηθέντος, ᾗ ἀνακαλεῖσθαι Ⓦ ἀρχιερέα ταχέως δξηδορυβοιῶντος, κέλθυσις ἀοπίκα βασιλικὴ μετεπέμπετο ⓒ μὴ Βείσσιος τὸν τοῦ βασιλίσσης βιηγόνου καὶ πίνων ἑτέρων πλείστων συγκλητικῶν, ἀπὸ Περινέτου Ⓦ μέχρι (ὡς ἔφθσε γὰρ αὐτοῖς ἐκ τοῦ ἱεροῦ μετεκόμισαν) δξὰ τιμῆς μεγίστης καὶ τάχος εἰσαγαγεῖν.

ρ'. Περὶ τῆς ἐκ τοιαύτης ἐξοδείας αὐτὴ ἐπαναχλήσεως.

Ηι δὲ τότε καθορᾷ τὸ πόλιν πᾶσαν χεομένην τοῖς τοῦ ἀπθύτησιν, ⓒ πλήρη μὲν πορθμείων τοῦ θαλάσσης, πλήρη δὲ τὰ πορθμεῖα λαμπάδων τε καὶ ἐρωμάτων καὶ μύρων, καὶ μύρτοι ⓒ κρίνων, ⓒ ὕμνων Ⓦ ἀέρα πληρουμένων. οὕτω δὴ καὶ μᾶλλον τοιαύτης λαμπρότητος καὶ δορυφορείας ὁ μέγας δυάκαλεύμενος, τοῦ μὴ πθμτος ἀνεβάλλετο εἴσοδον· ὁ τοιοῦτος δὲ ἴσως Μαριδυᾶς καλουμένῳ ὕμνον διέγνωκε. διὰ μακρὸν γὰρ μὴ τοιοῦτον ὑπολιπεῖν τῆς πόλεως, πρὶν αὖ τὰ κατ' αὐτὸν καθολικῇ στωόδῳ ἐξετασθέντα κριθῇ. ἀναγκαῖον δὲ ὁ πλῆθος, καὶ μᾶλλον τῶν κρατούντων ἐθορύβουν καὶ ἐβλασφήμουν, ἕως αὐτὸς τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἅπας καταμαλακίσαντες μὴ πλείσης ὅσης ὑμῆς καὶ σεβασμιότητος εἰς τοῦ πόλιν εἰσήγαγον, καὶ παροικείῳ θεσμῷ μὴ βουλόμενον ἐγκαθίδρυσαν. ⓒ μὴν τὴν ἡμέραν ἐκείνην (τεσσαρεσκαιδεκάτη δὲ ἦν τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς) ἑορτὴν εἰσόδιον ἄγεσθαι ἐκ τότε δὲ μέχρι καὶ τήμερον ἐτησίως ταύτην Ⓖ καὶ τὴν βασιλίδα πόλιν ἑορτάζειν φασὶν οἱ πλείονες. οὕτω μὲν οὖν ἡ ἐκκλησία τὸν ἑαυτῆς νυμφίον ἀπολαβοῦσα, καὶ ὃ πάσχει αὐτῇ σκύθρωπον ἀπαλύσασα, ἰῶτό τε καὶ ἔθαλλε, ταῖς ποτίμοις αὐτοῦ τοῦ λόγοις, καθὰ καὶ πρόσθεν, ἀρδεύουσα πηγαῖς· ὁ φθόνος δὲ (ὡς ἔοικεν) ἐρρίζωτο ἔτι, καὶ λαμβάνειν οὐ γῆς, ἀλλὰ ψυχῶν ἐκεκράτηκο· ὅθεν ἀφορμῆς λαβόμενος ἀνέφυ πάλιν, καὶ εἰς ὕψος μέγα καὶ τῆς ἱερᾶς ⓒ θείας τοῦ μεγάλου κεφαλῆς ἀνεμήκρυνε. τίς δὲ ἡ ἀφορμή;

ρα'. Περὶ τῆς ἀναστηλωθείσης τῇ Εὐδοξίᾳ ἀργυρᾶς εἰκόνος· καὶ ὅπως διὰ τὰ ἐκ αὐτῆς σκάνδαλα τοῦ μυστηρίου μετοικίζεται οὐκ ἠξίωσεν.

Αἰδριὰς ἀργυροῦς τῇ Εὐδοξίᾳ κατ' ὀφθαλμοῦ τῆς ἐκκλησίας ἑστώς, ᾠδὰ Συμπληκτίου ἐπῆρχου ὅτι κίονος ἀνεστήλωτο. ὀφθεὶς δὲ ὄχλοι δημοθόλης καὶ ἀτακτοι, ὅτι θεραπεία τῆς βασιλίδος ὅσον ἡμέραι στωαγόμενοι, ἐθορύβουν ἀτακτοιῶτες, καὶ ἀπαιδεύτοις καθυβριστικοιῶτες χειμαῖς. ὕβρει δὲ τῆς ἐκκλησίας δξὰ τὰς ἱερᾶς δοξολογίας ταῖς μαερᾶς ἀντάδειν χειμαῖς, ὃ τοιοῦτον ὁ μέγας ἠνησάμενος, συμβουλαῖς ἐκέχρητο πλείοσι, τῆς τοιαύτης ἄπος ἰῶται μηνίας ᾠδικοῦν. ἐπεὶ δὲ πολλὰ ᾠδαίνεσαι παύειν ὃ δεινὸν οὐκ ἠδύναντο, καταφορᾷ χρῆται λόγων κατά τε τοῦτο τολμώντων, καὶ δὴ καὶ τολμᾶσθαι ᾄφελθυσαμένων. ἀλλ' ὅμως οὕτως ἰοῦσι ἡ πλέοσι εἰς τὸ τὸ γενόμενον. ἀλλὰ καὶ ὃ δεινὸν, καὶ Εὐδοξία ὕβρει τὸν ἔλεγχον λογιζομένη, ᾠδὴν ὀργὴν ἐζωδαίνετο. ἐν μιᾷ τοίνυν τῶν ἑορτῶν, καταύσης αὐτῆς ἐν τῷ ναῷ τῆς τοῦ θείου σώματος ἕνεκα μεταλήψεως, ὡς ἡ ὥρα τῆς κοινωνίας ἐφέστηκε, καὶ ὃ μὲν κατὰ τοῦ κεφαλίου ἀπορρίψασα κάλυμμα, ᾠδησέν Ⓦ θεῖον ἐκ τῶν τοῦ ἀρχιεράρχου χάριν ἄρτον λαβεῖν, τοῦ ἀπαιδεύτου ἐκείνου δήμου ᾠδὰ τῇ σπλῆνι θρυλλοῦντος· ᾠδησάν σοι αὐτῇ ὁ μέγας, ὦ τέκνον, εἶπεν, ἀγαπητόν, ἐνωπιωπὶ μικρᾶς ἐν τῇ σπλῆνι σου κραυγάς, ταῖς δυπροσούσαις ταῖς εἰς Θεὸν ἐκτενίαις ἡμῶν. ἆρα ἀρέσκει ὅτι τῇ θυσεβείᾳ σου ὅπως συγχύσει τῶν λογισμῶν τῆς τοῦ θείου μυσταγωγίου ἀναφερόντων Θεῷ ταῖς τοιαύταις ἀθέσμοις ⓒ δαιμονιώδεις κραυγαῖς δυτυχείρεσθαι; ὀδύνη μία λύπη ἡμῖν, ἐφ' οἷς ἐποίησάν σοι δυσχωλώθη (τοῦτο γὰρ τῶν βασιλέων ἴδιον.) ἀλλὰ δὴ ταῖς ἀτάκτοις ταύταις καὶ βεβήλοις κενοφωνίαις καὶ τῆς θείας (ὡς ἔφθσε) μυσταγωγίας ᾠδὰ τῶν ἀπαιδεύτων ἐκπέμπεσθαι, τοῦτο γοῦν ὡς λίαν λυπεῖ ὃ πνεῦμα ὃ ἅγιον. πῶς οὖν ταῖς μὴ Θεοῦ φίλα ᾄφθεγκτοιῶμεν, ὡς φίλη τῷ τοῦτο πεφιλῶσθαι σώματι προσεπέλασας; ἢ οὐκ οἶδα τίνος μιμητὴς ἐντεῦθεν καθίστασαι; Ιούδας πάλαι τῷ δίδασκάλῳ καὶ δεσπότῃ κατεργαζόμενος, φιλῶ δυαιδῶς οἱ ἐμίσει

σι καθυπεκρίνετο, ἢ οὐκ ἠρυθρία τῶ θείου μεταλαμβάνων αἵματος. διὸ ἢ λαβόντος αὐτὸ ᾧ φωμίου, διάβολος εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν ὁ Σατθμᾶς. φοβηθεὶς τοίνυν ἐγὼ τὸ ὑπόδειγμα, ἢ ἀποδυσα σαυτὸν ἀξίαν τῶ θείου σώματος συναπέργασαι, ἢ τότε λοιπὸν εἰ καθαρῷ συνειδότι τῶν τῶ Θεοῦ δωρεῶν (ὡς εἰκὸς) ἀπολαύσεις. τῶτο γὰρ φίλον ἢ Θεῷ ἢ ἡμῖν.

3 Ταῦτα εἰπὼν ἀπεστραφεὶς ἀπ' αὐτῆς ὅτι τὸν θεῖον ὥρμησε τράπεζαν. ἡ δὲ ἡσυχῇ τῆς ἐκκλησίας ἀξιοῦσα, εἰ τὰ βασίλεια καταλαβοῦσα, μὴ ὅτι πολὺ τοῖς ζῶσιν ἐνδιαμένειν ᾠετὸ στενόν τε ἢ βασίλεια ἔλεγεν, εἰ μὴ τῆς ἐκκλησίας Ἰωάννης πάντα πάσαν ὀξυστραπιάθη. ὁ δὲ, γυναικοπαθὴς ὤντως ἐκεῖνος, εἰ νοῦν ἐλαφρότατος, εἶξας τῇ ἑαυτῶ γυναικί, ἢ τὰ ταύτης τῶ Θεοῦ ἐμποδὼν θέμενος κατέμβαινε θύραις ᾠετὸν τὸν ταύτης ἀ-

10 ξίωσιν. εἰ πάλιν ὁ ἄγιος ὅτι τῆς ἐκκλησίας τὸν τῶ πυθμένος μάχαιραν διαλαβών, ΠΑΛΙΝ ΗΡΩΔΙΑΣ ΜΑΙΝΕΤΑΙ οἰκονομικῶς τε εἰ μὴ πολλῆς ἐδημηγόρει τῆς παῤῥησίας, ΠΑΛΙΝ ΤΑΡΑΤΤΕΤΑΙ, ΠΑΛΙΝ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΗΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΖΗΤΕΙ. ὡδὶ γὰρ ἦμιτον (ὡς εἰκὸς) ἐῶν ἐλαμβάνε καταλιμπάνειν ᾠετὸ φασιν τοῖς πολλοῖς ἐν ἑαυτῷ σκωμμαλίζεσθαι· ἀλλ' ἐπεὶ

15 τῆς τῶν μιμούντων σώζεσθαι σωτηρίας ἀφιέναι τὸν ἀθεραπεύτους ταῖς ψυχαῖς σκανδαλίζεσθαι, θείας εἶ φωνῆς ἢ νομοθεσίας ἠπίστατο. αὐτίκα ἢ τὰ συμβαίνοντα, ᾧ εἰρηνικὸν ἔδοκει ἔχειν τὰ διεδέχητο. ᾧ μὴ γὰρ τοῖς δημηγορηθεῖσιν ἀσφαλῶς, ὡς εἶχον, ᾠετὸ ᾧ μέγαν διέκειντο· ἡ δὲ ἐμεμψίνει, εἰ πολλῷ πλέον ᾠετὸ ὃ θρασύτερον ἐξεφέρετο. ἐντεῦθεν λοιπὸν βασιλικῶς διαπάξεσιν ἄλλοι τε πλείους ὑπέσχοντο, ἢ δὴ ᾧ πάλαι πρῆναι, δίκα τῆς

20 Θεοφίλου πρόνοιας, κατήγεσι.

Ἐπεὶ δὲ πάντα λίθον (ὃ δὴ λέγεται) ἀνασείσαντες, εὐδημίαν παλινδικίας θύειον ἀφορμὴν, ᾠετὸς ᾧ ἀρχιτέκτονα τῶν σκανδάλων ὡς ἄχρι ἀποστέλλοιεν, ἢ ἀπολωτῆσαι πάλιν τῷ δικαίου ἀξιοῦντες, ἢ ἔφοβον αὐτοῖς ἐνθεῖναι τῷ ἀπιθήτῳ δυνήσονται. ἀλλὰ Θεόφιλος, ὅπως ᾠετέρων ἀπέδρα εἰδὼς, ἀπολωτῆσαι μὲν αὐτὸς ἐκεῖνος ἀπείπατο· τρεῖς

25 δὲ τῶν ἐν αὐτῷ ὑπισχνοῦν ἐξαποστέλλει, κελεύων τούτους ἐκχυρώσας αἱρετικῷ, οὗ δὴ Ἀρειανοὶ κὴ τὸ μακαρίου στενέταξθαι Ἀθανασίου ᾠετέρων· ὃ δὴ ἰῶ. Εἴ τις ὑπίσχνοῦ ἢ ᾠρεσβύτερος δικαίως ἢ ἀδίκως καθαιρεθείς, ἀφ' ἑαυτῷ πολλάκις στενόδου δίκα τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπεισελθεῖν, ᾧ τοιοῦτον μηδὲ χάριν ἔχειν ἀπολογίας. στενελθόντες οὖν οἵ τε Θεοφίλου, καὶ μάλιστα ἢ ᾠετῤῥηθέντες μὴ τῶν κατηγόρων ὑπίσχνοῦσι, ὁμόσε μᾶλλον ᾠετὸ σιάσαν τῷ βασι-

30 λεῖ, ᾧ ἐκεῖνο Θεοφίλου καλέντα κὴ τὸ μεγάλου κυροῦν ὑπιδεικνύντες τε ἅμα, ἢ τὸ καλῶς ἀγὼν ταῖς μάρτυσιν οἴκοθεν ᾠετσπάζοντες. ἐπεὶ δὲ τῶν ᾠετδήλως κατεγνωσμένων ἰῶ ἐρήμην δίκην τῶ δικαίου καταψηφίσασθαι, μετεκλήθησαν ἢ τὸ μέρους τὸ ἀρχιερεάρχου ᾧ ἀριθμὸν ὡσεὶ δέκα ὑπίσχνοῦσι. λόγων οὖν ἑκάστῳ μέρους συγχρότουμένων, καὶ τῶν μὲν τῷ δηλωθέντι κρυπτῷ στενηγορούντων, τῶν δὲ κατηγορούντων τε ἢ ἐναντιαχάτερον ἀποφαινομένων, μήτε ἐκεῖνο ὀρθοδόξου, ὃν αὐτοὶ κακόργως κρύπτα ᾠετφέρουσιν, ἐκπλῆναι, ἀλλ'

35 ἐκεῖνο αἱρετικῶν Ἀρειανοφρόνων κὴ τὸ μεγάλου Ἀθανασίου ἀδίκως τε τῆς ἐκκλησίας παλλακὶς ἀπαλληλεμένου, καὶ ἑαυτῷ πάλιν καιροῦ λαληθῶτος βούλεσθαι αὐτοπρέφοντος μήτε ᾧ μέγαν καθαιρεθέντα ἢ τὸν ἐκφορείου, ἢ τὸν δὲ ἐκφορείας παθεῖν ἀνάκλησιν βασιλικῆ ᾗ χρεὶ ἐκέλευσεν ἐξωσθῶναί τε ἢ αὖθις ἰῶ ἱκετίας οὔσης ἐπεισελθεῖν. ὁ βασι-

40 λεὺς Ἀρκάδιος τὸν ἠκῶσαν φῶφον ᾧ τὸ μεγάλου μέρει ἐφάπτεσθαι, εἰ καὶ πῃ ὄκνῳ ἢ τῇ ᾠετὸ ὁ καλὸν ἀμέλεια, οἷος ἐκεῖνος ἰῶ, τὸν ἀποφασιν ἀνέκαλλεν. ὅθεν ἐν τούτοις ἐκκρεμεῖς ὄντων τῆς δίκης καταλειφθείσης, ᾧ τῆς αὐτοκαιμώνης μειζόδος τῶν τοιούτων κατηγορημάτων, ὡς αἰσχύντων, ἀφέλιμοι, ἐφ' ἑτέρου τρέπονται τὸν μηχανὴν ὁδόν.

Καὶ δή τινα μεμηνότα δῶρ' ἔφασαν εὑρηκότες, οὐ τὸν ἐκούσιον ταύτην μόνον μανίαν ἐξ ἀ-

ρβ'. Περὶ τῆς ἀποδείας τῶν ἐκ μεσογείας τῶν βασιλέων, ἐπισκόπων βεβαλομένων κωλύειν αὐτὸν ἢ ὑποφεύγειν.

ργ'. Περὶ τῶν μαθητῶν κατ' αὐτὸν δύο φονέων, τῶν συγκάμψας αὐτὸν ἢ αὐτοπάθως ξίφεσιν ἀνελεῖν.

φερστικὸς ὑπιφερομένοις τοῖς ἀμελέστερον ἐχκειμένοις, ἀλλ' ἤδη ἐς αὐτὸν τὸν ἀκρόπολιν τι ἐς δαιμονικῆς ὑπιλήσεσιν, οἷς τῶν συμφέρει, συγκεχωρημένοις ἐπάγεσθαι, ὠνομῶσαι αὐτῶν τὸν μιαφόνον δέξιδν ὑπὸ τῷ τῶν τεισμάκαρος Φόνῳ. ὃς χρόνον ὑπιτηρήσας, καὶ οἱ ὁ ἱερέαρχος ὑπὸ ⟨W⟩ ἦθον κατῆει ναόν, ἀπελθὼν ἔστη κατὰ ἕνα τόπον τοῦς ὑπιφορᾶν ὑπιτήδειον, εὐτρεπὴς τι ἐς φόνου μέσος. τῶν μεγάλων δ' τὸν καθοδὸν ποιουμένων, ἐπεὶ περ οὐκ ἐῶ τῆς δωδεκάτου βουλῆς ἐκ τῆς ὑπιβούλου χρεὸς πίστεσθαί τι ⟨W⟩ ἄγιον, βυθὺς ὁ τολμητίας ἐκφανὸς τῷ ξυρυσώδει τῶν χρημάτος ὀξυλέγχου, καὶ περὶ τὸ περάγματος ἐκπομπεύων τὸ δρᾶμα, καὶ δὴ τὸ ξίφος μὴ χεῖρας κατέχων, ἔλκεται κατὰ τὸν λαὸν περὶς ⟨W⟩ ἔπιδρον. καὶ ἐγνώσθη αὖ τὸν ἰκάδε τὸ πρῶ τῆς ὑπιβουλῆς, εἰ μὴ ⟨W⟩ μεμιλύσται ἐκφανὸν καὶ νοήματι καὶ γνώμῃ, ὑπισχόπους ἐκπέμψας ὁ μέγας τῶν χρεῶν ὀξύπρασε τῶν δημίων. ἀλλ' οὐ μέχρι τούτου ⟨Ω⟩ τῆς ἀληθείας ἐξροί ἐφησύχασαν· ἔτι γὰρ φόνῳ στωελαυνόμενοι, καὶ ὑπὸ δύτερον σφαγέα πολὺ τῶν περτέρου μιαφονώτερον ἐρέσθαι, δαιμονῶντα μὲν οὐδαμῶς, θρασύτητι δὲ καὶ τόλμῃ ὑπὲρ αὐτὸν δαιμόνων ἀπολειπόμενον. οἰκέτης ἰὼν τοῦ Ελπιδίου πρεσβυτέρου, αὐχμῶντος μὲν ὑπὸ τῷ γήρᾳ μέγα, καὶ τὸν πολιὰν δυκτιῶντος τὸν πημὸν ἀπαυτῦσαι, ἐκθρέψαντος δὲ ⟨W⟩ οἰκέτην τὸ παιδίᾳ τε ἐς νουθεσίᾳ ὁμαύτην. ὅθεν ὁμιλοῦν ὁ οἰκέτης ὑπ' αὐτῶν εἰς ⟨W⟩ κτὶ τῶν σεβασμίου φόνον ἐφοπλισθεὶς, ἐπεὶπερ χερὸς ἐδέχει κολῆν, εἰσρέχει δεινῶς μὲν πολλοῦ τῶν θρασυς μαχαίρᾳ θανατῶσαν ⟨W⟩ ἄγιον· κρείττονι δὲ περνοίᾳ ἐπεχέθη δὲ ὅτι, ὑπὸ μηπχῶς αὐτῷ ἴσος αὐτικρούσαντος. ὁ δὲ μελλήσας ὀφθεὶς, ⟨W⟩ καταχόντα παίει φονίᾳ χρεί," ἐκείνῳ κτὶ τὸν τῶ μεγάλω βουλεὺ τελεσάμενος. ἐρρῖπτο γοῦν βυθὺς ὑπὸ γῆς ὁ τὸν πληγὲν εἰσδυξάμενος· καὶ μετ' ὀκρίον αὖθις ὁ δύτερος ὃ περῶμα ἰδών, καὶ θερὸν ἐκβοήσας· ἔκαπτο δὲ καὶ ὁ τείτος ἐπ' αὐθις, ὃ τῶν θανάτῳ πρὸ ἐλπίδα ἐκπεπτωκότας ποτήριον. βοῆς οὖν αὐτίκα μαλίστης ἀνεγαρθείσης, ἐς πάντα τὸν ὄχλου πλείσου στωτρέχοντος, μεταλλάξας ὃ θρασὺς ἐκεῖνος φυγῇ χρᾶται, τὸν ἔργον αὐτὸν περιωμῶσιν δεινῶς ἀγαχθεὶς ὁμένος, ὁπότε καὶ ἕτερός τις δὴν λελυμένος ἐν μεσημβρείας ὥρᾳ, περὸς τὸν στωὴν ἐσίασιν περβυόμενος, ταύτης ⟨W⟩ θανάτου αὐτηλλάξατο, τὸν περσδοκωμένῳ τοῖς οἰκείοις θοίνῳ ἐς πικρὸν πένθος (φεῦ τῶν πάθους) ἀμειψάμενος. ὡς ὃ μόλις ⟨W⟩ τολμητὴν ἐς τὸν ποτερὸν ἐκείνου χεῖρα πλῆθος πολὺ στωδιφραμηκότες τῶν φόνων κατέπαυσαν, ἦγον αὐτὸν καθαχόντες εἰς τὰ βασίλεια, ἅ τε τραύματα ὑπιδωκυόμενοι, καὶ τὸν μιαφόνου χρέα πφοπιμπλέντα ἐπ τῷ αἵματι. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν τηλικαύτων κρίσιν ἀναιτησάμενος, ἀναπέμπει περὸς ⟨W⟩ τῆς πόλεως ἔπιδρον. ἐκφανὸς ὃ (ὦ τῆς τῶν κρατιωτῶν περὶ ὃ καλὸν μαλακότητος) ὀλίγας τῷ φοινὶ πληγὰς ὑπιδεὶς, ὃ περῶμα δίελυσεν. ⟨Ω⟩ μὴν οὖν ὕτως ἀπῆλθον τῆ τέλως μακαριοθέντες, τῆς θείας ἐκείνης ἐς οὐρανόφερνος περκυδυσάντες ψυχᾶς· Θεὸς ὃ ⟨W⟩ μέγαν ἀνέπαφον στωτετήρηκεν εἰς τε μείζονα αὐτὸν δοκίμησιν, καὶ εἰς πολλὴν ἑτέρων ὠφέλειαν.

ρδ'. Περὶ τῆς δυτέρας ἐξοδείας αὐτῆ, καὶ περὶ τῆ βασιλέως Αρκαδίου ἀσελπείας.

Οἱ δὲ πρώτα κτὶ τῆς ἱερᾶς τολμήτες κεφαλῆς, καὶ τούτῳ αὐθὶς δεξαπεσόντος τῷ ἐγχρήματος, οὐδ' οὕτω τῷ ποτρυέσθαι καθυφίεσαν, ἀλλ' ἐμμένον τῇ Εὐδοξίᾳ ὑπιβουλεύοντες, καὶ λάθικοι τῷ μεγάλῳ καὶ βόθρον ὀρύσσοντες. σταυτὸν τοίνυν ὅλοι μετάγε τὸν ἐς ἐξοδείας δυάκλησιν, τῆς ἐκκλησίας μὲν σοφῶς ἐπ' αὐτῷ ποιμαγομένης, τῆ ὑπιβούλων δὲ μηδὲν εἰς μηχανὶν ἐλλειπόντων, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖ καὶ πᾶσι διενοχλουμένων, ὥστε τὸ θέμενον τῶν ὠδεκάτην· ὡς ἡ τῶ πάσχα ἤλιξ ἐορτὴ, τῆς τῆ χαιρεκάκων ἐς φθονεροῦν ἐνοχλήσεως Αρκαδίης ἠπηθεὶς, δηλοῖ τῷ μεγάλῳ τῆς ἐκκλησίας ἐπεξελθεῖν, ὡς ἐπὶ συνόδων ἤδη καταψηφισθέντι δυοῖν. περὸς οὖν ὁ θεῖος ἀνὴρ, Ἐγὼ, Βασιλεῦ, δύτε δίλου, ὠδὲ τῶ Θεῶ καὶ σωτῆρος τὸν αὐτῶ ἐκκλησίαν ἐγχειρισθεὶς, αὐθαιρέτως αὐτὸν οὐ δυνατὸς ἔχω καταλιπεῖν· εἰ δὲ βούλει, αὖθις ἔξωσόν με, ἵν' ἔχωμεν εἰς ἀπολογίαν τῆς λειποταξίας

τὸν

τὴν σὴν τῦ κρατοῦντος βίβλν τε καὶ ἐπήρεμον. δύναιθ' ἂν πως ἂν λέγοις τῦτο ὁ βασιλεύς, ἃ πρὸς τὴν τῦ μεγάλου τέως ὑπερορείαν ἀπόκρισιν. ἀλλὰ τῷ μισοκάλων πολλῷ βιωτέρων ὑπεικτέον, ὁ μακρὸς ὁ χρόνος, καὶ πάλιν δηλοῖ τὸ μὴ ἱεροσυργίας πρώτη παύσασα καὶ ἀργεῖν, κἂν εἰ ὅμως ἐν τῷ πατειαρχείῳ. ὑφωρᾶτο γὰρ μὴ πάλιν ὑπερορμῶν αὐτὸν δεινὰ πάθοι τις, ὡς ὃ πρότερον, ἐπὶ δὲ οἱ ὀργή. ἃ ὁ μὲν οὕτως ἐν ταῖς ὑπισχνείοις, μόνῳ καὶ μόνας θεολογῶν Θεῷ, καὶ κατ' αὐτὸν πρώτα πάντων ὑπιτρέψας αὐτῷ. τῆς ἑαυτοῦ δὲ τῦ ἁγίου καταλαβούσης πάθος, τὸ κλήρου πρώτος ἐν ᾧ πατειαρχείῳ σωθεὶς θεσπιάσας, ἐπεὶπερ ὁ τῦ Θεοῦ μέγας ἀρχιεράρχης τὰ τῆς μυσταγωγίας ὑπὲ τῆς ἐκκλησίας ἐκτελῶν καὶ ὃ εἰθισμένον ἐν συγκεχώρηται, ὑπίσχνηται μὲν, λύπης αὖθις καταχύσης, ἐν τοῖς οἰκείοις ἕκαστος καταγωγίοις ὑπαίτρεφον· ἱερεῖς δὲ ἐν πρώτοις ὅσοι τῦ βήματος, ἐν βύκτηρίῳ τινὶ τῶν ἐν Κωνσταντιανᾶς ἀθεμίζοντας, καὶ σωτηρίας δοξολογίας καὶ καὶ τῶν ἱερῶν γραφῶν διαγνώσεις καὶ λειτυργίας, ἐπὶ μιᾷ καὶ ὃ θεῖον βάπτισμα μὴ ἐν τῶν ὑπισχνουμένων ὀξέπλοιον ἐκφυγεῖν δυνηκτερβύοντας. τῦτο ἐν δεῖ Σεβηριανοὶ καὶ Αντίοχον ἐγνωκότες, καὶ ζήλῳ πνὶ δαιμονίῳ ληφθέντες, αὐλίκα τινὰς τῶν ἐν δυναστείᾳ καθυποβάλλοιεν, τῦ καὶ τοιαῦτα δρᾶν ἀναρξαι αὐτούς. ἀποστέλλεται τοίνυν Λούκιος, ἀνὴρ Ελλην, ἀπιστίας καὶ Αρειανικῆς ἀπόνοιας μισὸς, παραγελίᾳ Εἰληφώς, παραινέσαι μὲν αὐτῷ πρῶτον τῆς ἀντιπαιδεύσεως γλυκὺ τὸ πατειαρχεῖν μειδιῶντα· εἰ δὲ μὴ πειθοῖεν, ἀποτομίᾳ σφοδρᾷ χρήσασθαι κατ' αὐτῶν. τοίνυν ὅπως παραγενόμενος Λούκιος καὶ παρανοήσας, οὐδὲ τὰ ὦτα προσέχειν ἠβούλητο, ἐπειπεῖν λοιπὸν μὴ καὶ τεσσαράκοντα γραπτῶν κτ Ησαΐ σκῆνος δυσὶ τέρα φυλακὴ τῆς νυκτὸς (πρέπειν γὰρ τότε τὴν τῦ μεγάλου σαββάτου σωτηρίαν μέσῃ μέσων νυκτῶν) καὶ τοῖς ἀμ' αὐτῶν καλυμμένοις Ιωαννίταις ἀθέοις ξιφήρεις σωσεπιθέμενοι, πρῶτα μὲν τὸν ἱερᾶς πρὸς τὸ θεῖον ἠρωλημμένους βάπτισμα δουλείας καὶ κεφαλῆς παίοντες, τῷ δὲ αὐτῶν αἵματος τὴν κολυμβήθραν ἐπλήρωσαν. ἔπειτα δὲ τὸ σωματοθεσιοῦν ἅπαν τῦ λαοῦ πλῆθος πληγαῖς ἀκισάμενοι σκεδάσαι ληστρικῶς ἐξεδίωξαν. ἰὼ ἰρᾶν καὶ γυναῖκας σὺν ὀλολυγῇ φθεγγόμενας τῆς μαχαίρας κτ κίνδυνον, καὶ τε τῦ θείου βαπτίσματος ἀμφιαστὶ ἐπ' ἐδάφους καταῤῥιπτούμενα, καὶ ὡς ἀπό τινων πολεμίων τὰ ἱερὰ κειμήλια λαϊζόμενα. ὕτω μὲν δὴν τὸν ἱερὸν σκηνὴν σωαγωγὸν ἁγίαστορες διεσκέδασαι, καὶ τοιαῦτα τὸ θεῖον καὶ ζωοφόρον πάθα ἁγνεχεῖ ὃ κρύφιον σκαρποφόρον. τῆς ἱερᾶς δὲ καταλαβούσης πεντηκοστῆς, ἐπεὶπερ οὐκ ἰὼ ὅπη πλέον φέρειν τὸν ποιμενοῖ σκείνους τὸν διαβολικὸν τῦ κακοῦ, ᾧ βασιλεῖ πεισθέντες, Δέδοται μοι, ἔφασαν, σκ Θεοῦ τοῖς βασιλεῦσιν, ὦ Βασιλεῦ, διέπειν καθὼς καὶ οἰκονομεῖν τὰ αἰθέρια· ὁ μὲν οὖν πρῶτα, καὶ ὅσα τῆ ἐκκλησιῶν. ταῦτα γὰρ τοῖς ἱερεῦσιν ἀποκεκλήρωται). μὴ γένοιτο τοίνυν τῶν ἱερέων αὐτὸς ἱερώτερος, μηδὲ νόμων τῶν θείων εὐνομώτερος, οἳ κτ Ιωαννίτου τῆς ἀρχιερωσυνῆς ἐξείργοισιν. Εἰ δέ τι πρὸς τούτων ἀμφίβολος εἶ καὶ δέδοικας, Βασιλεῦ, ὃ ἐντεῦθεν ἀμάρτημα ὑπὲ τῆ ἡμετέραν κεῖσθαι κεφαλήν. δεῖν ἢ μικρὸν ὁ λόγος τῦ τῶν Ιουδαίων, Τὸ αἷμα αὐτῦ ἐφ' ἡμᾶς Εἰρηκότων, Εἰς αἰωνίαν καταδέστερος. ὥστε ἀκούσας δηλοῖ πρόρριζα ὃ μεγάλου ὁ βασιλεύς· Επειπερ ἐαυτοῖς ὃ κρῖμα κτ σὺ κινῆσαι δαῤῥήσαντες πρόσεπασάσαντο, σὺ ὃ Θεῷ καὶ κρ σαυτὸν ἀναθήμενος τῆ ἐκκλησίας ἐκχώρησον. ὦ τῆ κακότητος, ἃ τῆ εὐμεταβόλου γνώμης, καὶ τῆ ἀσπείκτου φρενήματος. πῶς, ὦ ἀνδρῶν ἀπόστατων ὡς ἀληθῶς ἀφέξεσθε, πῶς δὲ τοσῦτον πείρεσι ἔχεις τῆ ἀρετῆ, ὃν πολλαῖς ὅλαι καὶ μεγίσταις τῆ πρὸς ἐκκλησίαν σὺν τῆ πρὸς λαοῦσης φλόγας ὑπερορείας ἀνεκαλέσω, ἀλογίστως δὲ πως ἀνεξετάστως εἰς τὸν κατ' αὐτὸν καὶ πάλιν ἀδίκως ἐξενεχθεῖσαν ψῆφον αὖθις ἐπένδυσας, καὶ τηλικοῦτον κρῆμα τὸν μεγαλόπολιν ἀπεσέρησας; τοιοῦτον ἡ ἀβελτερία κακόν, καὶ ὃ πρωτοπαίνημα συμπεριφέρεσθαι. ὡς οὖν ταῦτα πρὸς τὸ βασιλέως ὁ θαυμάσιος ἤκουσε, μηδὲν σκυθρωπόν, ἢ κατηφὲς μήτ' ἐκαρδίᾳ δεξάμενος, μήτ'

ἐν

ἐν ὀλίγῃ ἡδέσμευτας, γενηθεὶς, τῶ πατριαρχείου στοὺ τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶ καθεζομένοις, δοῦτε, ἔφη, ᾧ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας, ὡς εἰκὸς, σωζαξώμεθα. σωνήθως οὖν αὐτῶ μετὰ τοὺ καθηκουσαν προσευχὴ, τοὺ ἀποστολικοῦ καὶ ὀρθότομον πίστιν καὶ ⓜ ἔννομον καὶ ἀμεμφῆ βίον ἀναδιδάσκοντος, ἀποτρέπεσθαί τε πᾶσαν αἵρεσιν καὶ ἀδικομίαν ἀδιαγγέλλοντος, ἦκε φάσις αὐτῷ, ὅτι δὴ Λούκιος ὁ ἀσεβὴς σὺν τοῖς ὑπ' αὐτὸν γραπτώταις, εἴπερ δυνασθείη τοὺ ἐξοδον, ἕτοιμος σύεσι βίᾳ καὶ σὲ μετ' ὀργῆς ἐξελάσαι· πολεμιούνται γὰρ καὶ ⓒ δῆμοι τῆς πόλεως ὑπὲρ σοῦ πολὺ ἀγωνιῶντες. ἐπείγεσθαι τοιγαροῦν πρὸς τοὺ ἔξοδον, μὴ ποτέ σε ὁ πεπαιδιωμένος ὁ λαὸς μετὰ τῶν γραπτῶν πολεμίων συνάψῃ, καὶ κίνδυνος ἐκ τούτων οὐχ ὁ τυχὼν ἀποδῇ. σὺν δὲ ἄκρις οὖν ὁ πρόμοσιος τοῦ προνοίας τῶν ὑπισχνουμένων τὸ τῷ ἱερατείῳ καταπασάμενός τε, καὶ σὺν ταξάμενος τῷ λοιπῷ πλήθει τῷ ἐπομένῳ αὐτῷ, ὅπου τόπου μιχθὲν μόνον πρέπειν.

ρι'. Περὶ τῆς ὁσίας Ὀλυμπιάδος.

Αὐτὸς δὲ ὁ τῶν ἱερῶν βαπτισηρίων ἡγούμενος, Ὀλυμπιάδα καλῆς τοὺ ὁσίου γυναῖκα τιμίαν καὶ εὐλαβῆ, οὐ μόνον δὲ πλούτου περιφανῆ, ἀλλὰ καὶ εὐφυᾶ ψυχῆς καὶ ὥρᾳ σώματος, φρονήσει τε καὶ πολυμαθείᾳ καὶ σωφροσύνῃ, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, πάσαις κεκοσμημένην ταῖς ἀρεταῖς· αὐδρὶ μὲν χρησαμένην καὶ παῖδα, πεῖραν δὲ ὑδρὸς ὅλως μὴ γνοῦσαν τῷ παθήματος τοῦτον ἀποδιδῶναι, ἀλλ' οὐδὲ ἀγαγέσθαι ἑαυτῇ ἕτερον καταδεξαμένην, αὐτὸ τὸ βασιλέως εἰς συγκλῆτον καὶ τῶν βιασαμένου, νησείαις δὲ μᾶλλον καὶ ἀγρυπνίαις ἀφωσιουμένην καὶ προσευχαῖς· ἥτις παρῴας τε καὶ ὑδρῴας περιοισίας ἐξουσιάσασα, τούς τε ἄλλους πάντας ἐπισκόπους προθύμως ἐξεναγωγὴ καὶ μοναχούς, καὶ δὴ καὶ Θεόφιλον αὐτόν, ναὶ μὴν καὶ τὸν πρεῖ ⓜ θεῖον Ἰσίδωρον. ὅθεν καὶ ἀφ' ὃ ὑπερβάλλοντος τῆς ἀρετῆς ἀφικόμου τε χρεοῦσίας ψήφῳ πάσης τῆς ἐκκλησίας ἠξίωτο, καὶ μάλιστα καὶ αὐτῷ μεγάλῳ πνευματικῶς τὰ εἰς τὸν ἀναγκαῖον ὑπηρετεῖται θεσμόν. ταύτην οὖν τὴν Ὀλυμπιάδα σὺν Πενταδίᾳ καὶ Παύλῃ δὲ Σιλβανῇ τῇ σὺν ἀφικόνοις προσκαλεσάμενος, φησὶ πρὸς αὐτάς· δοῦτε, ὦ θυγατέρες, ἀκούσατέ μου. ὁρῶ γὰρ ὅλως κατ' ἐμὲ τέλος ἔχοντα, καὶ οὐκ ἔτι λοιπὸν τὸ σώματί με κατόψεσθε. ἐκεῖνο δὲ ὑμᾶς παρακαλῶ, μὴ πως ὑμῶν τῆς συνήθους περὶ ⓜ τὸ Θεοῦ ναὸν θυσίας καὶ πίστεως δὲ προστροπίας ἀνακοπείσθω· ἀλλὰ καὶ ὡς ἀφ' ἑτοῦ τοὺ πρώτων συναίνεσιν ὅτι ⓜ θρόνον διαχθῇ, τότῳ τοὺ κεφαλίῳ κατακλίνατε ὥσπερ ἐμοί· καὶ τὸ ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν μεμνῆσθαι μὲ, καὶ ἕστω ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μεθ' ὑμῶν. ὅτι τούτοις συγκυφθεῖσαν αὐτῶν καὶ ποτιπεμπόμενον τὸ δάκρυσι, καὶ πρὸς τοῖς αὐτῶν κυλινδουμένων ποσὶ (φύσει γὰρ εὐκατάνυκτον τὸ γένος τῆς γυναικὸς) ἐκεῖνος ἵνα μὴ τοῖς αὐτῶν ὀλολυγμοῖς εἰς γνῶσιν τῷ δήμῳ τὸ πρᾶγμα ἔλθοι δόρυβον ἐμποιήσῃ καὶ θορυβήσῃ, νύκτα τὴν πρεσβυτέρων καὶ μεταξήσας αὐτά. καὶ τὸ μὲν ὑπόζυγιον, τὸ ᾧ εἰώθη ἐποχεῖσθαι, πρὸς ταῖς δυσκόλοις πύλαις ἑστάναι εἰς τὸ περιεσπάσαι τοὺ λαοὺς καὶ λαθεῖν διετάξατο· αὐτὸς δὲ ἀφ' ὧν ἀναγκαίων πυλῶν ἐξελθών, καὶ μετ' ὀλίγων ἵππων πρὸς ⓜ ἀγιαλὸν πεζὸς καταδὰς ἔπλει, ἕως τοῦ τὸ ὑποζύγιον ἀπήντησε.

ρι'. Περὶ τῆς ἐκ τῆς Δρύου αὐτῶ ἐξελθόντος θείου πυρός.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ὁ τῶν πιστῶν ἥλιος ὑποφωτιζόμενος ἀπ' αὐτῶν ἔδυ, πῦρ θεῖον ἀπὸ μέσου τοῦ θρόνου, ἐν ᾧ καθημένος τὰς ἱερὰς διδασκαλίας τοῦ ἀκούοντας κατεπύρωσεν, ἐξ οὐδεμιᾶς ἀνθρωπίνης αἰτίας αὐτόματον ἀναφθὲν, καὶ εἰς ὕψος ἀφ' ἑαυτοῦ ἀλύσεων, ὄφεως ἔστον, ἔρριψαν καὶ τοὺ φέλου ἀφανῆ, ὅτι νῶτον ἐκτετίνακτο τῶ πατριαρχείου. ἐστοῦτον ὅτι ⓜ βασιλικὸν οἶκον τῆς συγκλήτου γερουσίας ὅτι μεσημβρινὸν κείμενον πολλῷ ᾧ μέσῳ ἀφεδραμὸν, εἰς τέλος τοῦτον κατελυμήνατο, ὥσπερ ἡ λοιπὴ τῶ μεταξὺ τόπου φεισάμενον. ἐν τοσοῦτοις οὖν ὥραις τῆς ἡμέρας ἔργων πολυχρονίων κατασκευὴ καὶ κάλλος ἀνέκφραστον ὀξικφανίσαι, ὡς θηλάσαν τοὺ ὀρχοὺ ἀφ' ἑαυτῶν δειχθῆναι. τοιγαροῦν ὕστερον ὁ πῦρ ἐκ κύκλῳ ἀφελυμηνάμενον, τῶ δωματίου φειδέται μόνου, ἐν ᾧ τῶν ἱερῶν σκευῶν ὁ πλοῦτος συνειλεκτο,

εἵλετο, ἢ δι' ἄλλας μυρίας αἰτίας, ὃ μόνοι προεῖδον, ὡς μὴ χώραν τοῖς συκοφάνταις παρέχοι δέχεσθαι τὴν τῶν σκευῶν ἀπώλειαν, ὑποπλῆξαι ὑφαιρέσεως τῷ μεγάλῳ θεσπρίζεσθαι. τοῦτο καὶ Ἑλλήνας καὶ Ἰουδαίους καὶ αὐτοὺς βαρβάροις ἐξέπληξε· καὶ πάντες ἅπασι διεδείκνυντο, ἡλίκην εἰς κακίαν ὁ περὶ τὸν ἄργυρον τόλμημα. ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀνομίας ἐργάται ἐπὶ μισθοῦ μεταμέλῳ γινόμενοι, τῶν ὀρυσσόντων μᾶλλον καὶ ἱερέων καὶ τῶν ἄλλων, οἵτε τῆς Ἰωάννου μοίρας ἐτύγχανον, πλείσους κολάζοντες, τύποις τισὶ τὸ ἐμπορήσιμον θεσπίσαντες αἰτίαν, ὡς ἐκ τινος βουλῆς δέχα τισὶ τόνοις μέγαν δῆθεν χρόνον ὑπὸ σκέπην γεγυμνωμένου. οὕτω διεγραμμένη καρδία πικραίνεται κακοῖς, καὶ λογισμὸς ἀδόκιμος κακὸν ὀρυσσομένοις κακῷ. ἀλλ' ὁ μὲν τοῦ Θεοῦ ἀνθρωπος καὶ τῆς ἀληθείας ἀγωνιστὴς ἀμαχος, ὑπὸ τοῖς τοῦ Κόλπου κυμάτου μέρεσι τῆς θαλάσσης ἀποβάς, τισὶ ὅτι Κουκουσὸν ἄγουσαν ὑπὸ τῶν γραπτῶν ἔφερετο (ἔρημον τοῦτο τῆς Ἀρμενίας πολίχνιον, ὑπὸ πολλῶν δὲ τινικαῦτα καὶ συνεχῶς Ἰσαύρων καταστυχούμενον) κακούργως τοῦτο τῶν ὀρυσσόντων ὀρύσσειν, ὡς μὴ τῶν ἄλλων κακῶν εἰ χρείη ὁ μέγας βαρβαρικῆς σκληθῇ.

Πολλῶν ἥκει τισὶ ὁδὸν ὦ θαυμάσιε τῶν πατρὶ θαυμάτων γεγυμνωμένων, σκεύους μόνου μνημονεύσιον, ὅπερ αὐτῷ καὶ Νίκαια ὑπεδέξατο. δέδοικε γὰρ τισὶ μὴ ξύλοις πρέσεσι τὸν γέρων ἱκέτης αὐτῷ τὸ γοῦ δεόμενος ἐπὶ καρδίᾳ, πολλοῖς ἤδη χρόνοις, ὡς ἔφασκεν, ἐσφραγισμένου, καὶ πολλαῖς σπουδαῖς λύπαις σπενδομένου. πρὸς οἷ ὁ μακάριος, οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνθρωπε, τῆς ἀνθρωπίνης, ἔλεγε, φύσεως σκεῦος ποιῆσαι, ὃ τῇ θείᾳ μοίρᾳ Φύσει καθέστηκεν ἐναργές. πλὴν ἐρῶ σοι καὶ γὰρ ὠχυρωμένον τῇ πίστει· εἰδέναι ὃ βούλομαι τινὰ ὑπὸν τοῦδε ταῖς ἐλπίδας ἔχειν, ὧν ταῖς βασιλικαῖς ἰδίαις τῆς θεοκατοικήτου τῆς πόλεως ὁ τῶν βασιλευόντων ἐγκαθείσε βασιλεύς. καὶ πρὸς ταῦτα σκεῦος, οἷα δὴ ἄνθρωπος, τῷ Θεῷ· πλὴν ἡ μετοῦσα ἐγκύθει αὐτῷ, δι' ἧς τῷ τῶν αἰώνων συμβασιλεύσε βασιλεῖ. ταῦτα τοῦ Μαυρικίου ἡ θεοσεβὴς σκέψις προσηγόρευε φωνή· ᾧ τὰ συμβαίνοντα τοῖς προρρηθεῖσιν ἴσα καὶ ἀποδέλακτα, καὶ ἰσοτιμίας εἰ μνήμης διαγορεύουσι.

Αλλ' ἤγετο μὲν ὅτι Κουκουσὸν ὁ μακάριος. ὅσα τοίνυν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐπέσχε δεινά, καὶ ὅσοις δὴ εἰ ἡλίκοις ἐπάλαισε κακοῖς, ὑδέρῳ τε καταχρώμενος νοσήμασι, καὶ πυρετῷ λαβροβαίτῳ ἐπισκήπτοντι, θάλπει τε καὶ αὐχμοδότῃ πιεζόμενος ὁδοιπορίᾳ, δαπανώμενος, συντελούμενος, τῷ μακρᾷ σκεύει καὶ ἀργαλέᾳ δὲ ὁδῷ ἐπιβολῆς τῶν ἀρρωστημάτων βεβιασμένῳ τε καὶ μυρίων θανάτων ἀφορητοτέρων δεινῶν ὁδόν, τίς ἐρεῖ μέλλων πρισῶσαν δυνηθῇ τῷ λόγῳ τοῖς προσώποις, οὐδὲ αὐτῆς ἀκούσας τῆς χρυσῆς ὡς ὄντως γλώττης τε καὶ φωνῆς; ἀπολῶ θνητὸν, φησιν, ἐδαπανήθην μυρίοις ἀπειθανόμην θανάτοις· καὶ ταῦτα ἴσασιν ἀκριβέστερον ἢ βραχέα ἡμῖν ῥοπῇ συμβαίνοντα, πρὸς οἷς οὐδὲ δέδιε δῶ τι μικρὸν ἠδυνήθην, ἀπὸ τῶν συνεχόντων πυρετῶν καταβεβλημένος· οἷς ἔχων καὶ νυκτὶ εἰ καὶ ἡμέρᾳ ὁδοιπορῶν ἀναγκαζόμην, καὶ θάλπει πολιορκούμενος, καὶ ἀπὸ ἀχρυπνίας δεδαφιλευόμενος, καὶ ἀπὸ τῆς τῶν ὁδῶν ἀπορίας ἀπολλύμενος, καὶ τῆς τῶν προσιόντων ἀπορίας. καὶ γὰρ τῶν τὰ μέτρια ἐργαζομένων καὶ ὃ δεσμωτήριον οἰκείων χαλεπώτερα εἰ πεποίθαμεν εἰ πάσχομεν. σιωπῶ καὶ πλείω τούτων εἰπεῖν· ἀλλ' ἵνα μὴ σφόδρα λυπήσω ὑμᾶς, μέχρι τούτων ἴσχω. ταῦτα μὲν ἡ χρυσῆ γλῶσσα τοῖς ἑαυτῆς ὑπισχέλουσα, ἐγὼ δὲ καὶ νῦν πρὸς ὑμᾶς δι' ὀλίγου διέξειμι. ἐπεὶ γὰρ τῆς Γαλατίας ἐπέβη, πόσοις οὐκ ἐντυγχάνει πάθεσι τοῦ τῆς θεοκατοικήτου δεινοῖς, ὥσπερ τις κακοῦργος καὶ ἀλάστωρ σκιδνάμενος; ὃ γὰρ πλουτῶν καὶ θάνατος φοβερὸς ὑπεξέπιπτε κατ' αὐτοῦ, εἰ μὴ φθάσας σκῆψιν φεύδει τῶν ἀνιωκόντων ἐπανεχώρησεν.

Αλλὰ τῆς Καππαδοκῶν ὑπερβὰς μετεωροτέρας ἐπέτυχε; πολλῷ μὲν ὄντως σφοδροτέρας ὁμοῦ καὶ χαλεπωτέρας κακοῖς. ὁμοῦ τε γὰρ πρὸς τὸ καταγώγιον πρὸ αὐτῆς τῆς ἑσπερίας τῆς πόλεως

ρζ'. Περὶ τῆς πρὸς τὸ βασιλέως Μαυρικίου προσφατικῆς ἀποῤῥήσεως.

ρη'. Περὶ ὧν καὶ τῆς ὁδοιπορίας ὁδὸν πίπτουσι συμφορῶν.

ρθ'. Περὶ ὧν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Καππαδοκῶν πρὸς Φαρετρίαν τὴν τῶν ἐκεῖσε πολίτου ἀποδημιῶν.

πόλεως ἀχρεῖωμον καταίγεται, ⸂καὶ πρὸ αὐτοῦ ἔφοδός τις μονάζουσιν, εἰ δὲ τοῦτο ὑπὸ τῆν τῆ κακίᾳ μόνῃ ζῆν αἱρουμένων εἰπεῖν, Φαρετείου τοῦ Καισαρέων διέποντος, ἀποστέλλονται, καὶ τῇ οἰκίᾳ ὑπισάντες, ἔνθα ἦν ὁ μακάριος, κρύειν ἠπείλουν καὶ σὺν αὐτῷ ἐμπιπράναι, εἰ μὴ πάλιν ⸀ αὐτῆς ἐφ' ἧς κατῆλθη ἐκάπας ⸂ἀναχωρήσοι· καὶ οὔτε τῆν Ἰσαύρων φόβος κακῶς πλωκότα τοῦ Καίσαρος ἀλιτηρίων, οὔτε ἡ ἀρρωστία οὕτω σφοδρῶς ὑπικειμένη, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἐποίησεν ὑπεικτέρους αὐτοὺς, ἀλλ' ἐπέκειντο θυμῷ πνέοντες καὶ χόλου μεστοί, καὶ τολμηρῶν ἔργων ἐπωνατεινόμενοι λόγοις.

ρι'. Περὶ τῶν ἁγίων Ἰσαύρων τὰ πλωκάδια ἐπιφορμῶς, καὶ τῆς ἐκ τούτων ἐκείνοις φόβου.

Ὅτε καὶ φόβου, ὡς εἰρῆσθαι, τὸν τῆν ἐθνῶν ὑπικειμένου, καὶ πυρετὸν λαβεσπάτην τὰ ἐντὸς ἀμφιλέγοντος, μεσημβρίας μέσης ἑαυτὸν ῥίψας εἰς τὸ λεκτίνιον, οὕτως ὀξήκει τῆς πόλεως, τῷ δήμῳ πάντος ὀλολύζοντος καὶ ἐπιρωμένου ὧν ταῦτα πεποιηκότι. ἐπεὶ δὲ κατῆλθεν ἀπὸ ὥραι τεσσαρεῖς τοῦ μιλίων πέντε ἀφεκτικῶς τῆς πόλεως, καχεῖθεν νύκτωρ πέμψας Φαρέτειος (ὢν τῆς ἀπάνθρωπίας καὶ τῆς ὠμότητος) τῷ Θεοῦ ἐξήλασεν αὐτὸν, ἀπιλπίστοις μείζοσι καὶ θυμοῖς καὶ λῃστρικωτέραις ταῖς ὑπιθέσεσι. νὺξ ἦν ἀσέληνος, νὺξ μέση, ζοφώδης καὶ σκοτεινή, καὶ οὐδὲ λαμπάδας ὑφάπτας τῆν ἀκινδύνων ἐδόκει, μὴ βαρβαρικοί τινες τῶν φωτὸν προσκαλούμενοι ὑπιτιθῶσιν αὐτοῖς· οὕτως ἦν ἀπορίας τὰ πάντα καὶ φόβου μεστά. τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, ὁ ζῶσι ὁ ὁ λεκτίνιον φέρων (πραχεῖα γὰρ ἦν ἡ ὁδὸς, σφόδρα λιθώδης τε καὶ δυσπάτητος) συμπιλαθεὶς ὑπὸ γήνυ καὶ τῇ γῇ προσαρράξας αὐτὸν στενάξειν, ὡς μικροῦ μέλλειν αὐτὸν τελευταῖν· ὑπὸ Εὐηθίου ἢ τῶ προσβυτέρου καταπνιγέντος θυμῷ τῶ ἵππου χαλεπαινόμενος ἤγετο. οὔτε γὰρ ὑπιδιῶναι τοῦτον τῷ ζώῳ δυνατὸν ἦν, εἰς τοιαύτην δυσχέρειαν καὶ ὄρη χαλεπὰ καὶ νυκτὶ μέσῃ, ὅτε βαδίζειν ὀξωγκωμένον τῷ ὑδέρῳ, καὶ ἀφηκότος πυρεταίνοντα καὶ ὅλως στενοτερημένον ἔχοντα τὸ σωμάτιον. ἀλλ' ὅμως ἑλκόμενος, βιαζόμενος, κινδυνεύων εἰς θάνατον, θηναίᾳ ψυχῇ, τερρῷ δὲ λογισμῷ τὸν ξένον σκῆψον καὶ πολύμοχθον διετέλει ἀγῶνα. οὕτω μὲ οἷον πάσῃ κακουχίᾳ καταπονούμενος, μόλις ποτὲ τοῦ Κυκουσοῦ ὄρους πολλῶν κατέλαβεν ἡμερῶν.

ριά'. Περὶ τῆς ἐν τῇ Κυκουσῷ ἀποκαλύψεως τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀβελφοῦ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ.

Ἦν δέ τις αὐτόθι σκῆψ Ἀβελφείος τοὔνομα, ὃς ὑπίσκοπος ἐγένετο Ἀρεθουσῶν. τοῦτ' ἀγγέλου Θεοῦ χρηματισθεὶς σὺν τοῖς αὐτοῦ οἴκοις τῷ μένειν καὶ ὑποδέχεσθαι. καὶ διὰ ἀρα θείας προνοίας τὸν καλέσαι τῷ θεῖον ἀποθεοειδῆναι πατέρα. ὃν μὲν γὰρ τῆν δαιμόνων σκιὰν ἐνόμιζε, τὸν δὲ δένδρα ἐσέβοντο καὶ ἄλση, τὸν κατ' αὐτοὺς δυσεβέστερον ἐθεοποίουν τῷ ἥλιον.

ριβ'. Περὶ τῆς ἐκείνου τῇ ἀβελφοῦ τε θεραπείας.

Οὗτος γὰρ τοῦ ὁσίου μεγάλα δέ φήμης ἀκούσαντες, ἤλαυνον πρὸς αὐτὸν δῶρα πολλαλελυμένον ὅτι χλίνης βεβλημένον, ἀλλ' ἦν τῷ ὑγιεῖ σκληπρούντες χαρίσασθαι. πρὸς οὖν ὁ θεῖος ἀνήρ, πόσος, ἐπύθετο, χρόνος δέ οὗ τοῦτο συνέβη σοι τὸ ἀῤῥώστημα; τὸν δ', ὀγδοον ἔτος τῇ ἀθενείᾳ ἔχειν, ἀποκριθέντος, τί δέ σε τὸ σέβας, ὁ μέγας αὐτὸς ἀνήρετο; ὁ δὲ πρωϊφόρῳ, εἶπεν, ἡλίῳ λατρεύειν διέγνων, ἐξ ἧς ἡμέρας τῶν λαμπηδόνα πεθέαμαι. ἰασάσθω σε τοίνυν, ἀποκαλέσας ἔφη ὁ ἅγιος, Θεὸς κατὰ σε τυγχάνων ὁ ἥλιος. δὲ ὃς, οὐ δύναται, φησι, τὸν ἑαυτῷ Θεοῦ πρὸς τοῦτο μὴ καταπνεύοντος. δὲ αὖθις γὰρ τὸν ἥλιον ὑπὸ Θεὸν τελεῖν, καὶ Θεὸν ἔχειν τὸν καὶ οὐρανῶν κυβερνῶντα. καὶ εἰ οἶδας, εἶπεν ὁ ἅγιος, ὑπὸ Θεὸν τυγχάνειν τὸν πρὸ ὑμῶν σεβόμενον ἥλιον, τί μὴ καταλιμπάνοντες τοῦτον ὡς ἀόρατον, τὸν τοῦ ἡλίου ὡς πανταχοῦ φαινόμενον προσέρχεσθε καὶ προσκυνεῖτε Θεῷ; μὴ τολμᾷν ἔλεγεν τοῦτον ἐφάσκειν βλασφημεῖσθαι, κρείττονος ὄντος καὶ φοβερωτέρου τοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἡλίου κατ' ὀξυτέρων ὑπερέχοντος· ᾧ εἰ μή τις ἦν ἀξιος, ῥύπτον τε πάντος καὶ ἀμυρτίας ἀλλότειος, ὁμοῦ τε προσῆλθε λατρεύσαι, καὶ χερσὶν βληθεὶς ἀποτέθνηκε. καὶ ὁσοφώτατος, μῶν ταῦτα, ἔφη, καὶ τοῦ μισοκάλου τεχνάσματα, πρὸς ἀπώλειαν ὑμᾶς ὑποσύροντος. ὁ γὰρ τοῦ ἡλίου Θεὸς καὶ ἀοράτων καὶ ὁρατῶν ἁπάντων καὶ ἀοράτων ὑπάρχει Θεὸς, καὶ οὐκ αὐτῷ πιστεύοντας καὶ

λατρεύοντας

λατρεύοντας προσίεται πρόθυμον ἢ ἀποδέχεται, ἢ πρὸς θέλει σωθῆναι ⸂ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν· καὶ μισεῖ οὐδένα, ὅτε μὴν ἀποστρέφεται, ἀλλὰ καὶ ἀμύητοι ὦσιν, ἀναμένει αὐτῶν, ὡς ἀγαθός, τὴν μετάνοιαν. πίστευσον οὖν ⸂ σὺ εἰς αὐτόν, καὶ ἰαθήσῃ τῆς αἰσχίστης ταύτης νοσήματος. ὁ δὲ πιστεύω, ἔφη, δοῦλε τοῦ μεγάλου καὶ ὑψίστου Θεοῦ, ⸂ πάντα ὅσα ⸂ δοῦλος σου λελάληκας, ἢ οὐκ ἔτι ἑτέρῳ λατρεύσω Θεῷ, ἢ μόνῳ τῷ ⸂ σοῦ κηρυττομένῳ. τότε τὰ μὴν τοῦ ⸂ ἁγιαλευμένου σφραγίσας τῇ δεξιᾷ, χερουβικοῖς ὄμμασιν εἰς οὐρανὸν ἀναβλέψας, ὃ τίμιον αὐτοῦ ἢ σεσφιχώτατον ⸂ ἀνοίξας στόμα, τοιάδε εἰς ἐπήκοον τῶν πρεσβυτέρων ἐπηύξατο. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ⸂ πρειμένον σκῆνος, οὐσιωμένον κλινιδίῳ ⸂ τῶν κεφάλων καθίσαν σε λιθοποίησας, ῥήματι μόνῳ συσφίγξας, ⸂ τὴν ἴασιν ⸂ ἀναβάλλῃ, ἴασαι ἢ τοῦτον πνευματικῶς· ῥοπῇ· ἵνα πάντες οὗτοι ὁμόγνωσί σε ⸂ σωτῆρα πάντων ⸂ Θεόν, καὶ δοξάσωσί σε τὸ ⸂ ὑπερένδοξον ὄνομα. ὕτως εἰπόντος αὐτοῦ, ἀνέστη ⸂ ἀναπεπημένος ὁ ἀνθρωπος ὑγιής, μηδὲν ἀσθενείας ἴχνος ὑπιφερόμενος.

ρις'. Τὰ τοῦ Ἁρμενίας διορθοῦται ὁ ἅγιος, ἢ ἐπισκόπους χειροτονεῖται.

Τοῦτο δὲ θαῦμα τοῖς ⸂ χώραν ἅπασι προξενον τῆς ⸂ εἰς Χριστὸν ἐλπίδος πίστεως, οἱ τῆς ἀποστολικῆς θεοσοφίας ἢ τῆς μιμησαμένης ἐκείνης διδασκαλίας ἐπαπολαύσαντες εἰς ὃ τῆς ⸂ ἐπουρανίου τελειότητος ὄνομα ἐβαπτίσαντο· ἐφ' οἷς ὑπισχνοῦντες ἐπὶ ἔτη τὴν πρεσβυτέρους ἢ ⸂ διακόνους ὁ μέγας χειροτονήσας, ⸂ τῆς λειτουργίας καὶ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας τύπον αὐτοῖς πρέδωκεν, ἅμα καὶ σὺν ψαλμῳδῶν τε καὶ προσευχῶν. καί τινας δὲ αὐτῶν τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν ὑπισαμένους οὖρών ⸂ διακελεύεται τὸ τε ψαλτήριον ἢ τὴν καινὴν ἅπασαν ⸂ διαθήκην εἰς τὴν ἰδίαν γλῶτταν μεταποιήσασθαι. ἡμέρας οὖν ἐκάστης ἐν ταῖς τοῦ Θεοῦ ἐντολαῖς ἢ τοῖς δόγμασιν ὁρῶν προσκόπτοντας ὁ μακάριος, ἔχαιρε σφόδρα ἢ ἠγαλλιᾶτο τῷ πνεύματι, τὰς ἀῤῥωστοῦντας πάντας διὰ τῶν τιμίων χειρῶν ὑπιθέσεως ἀποστολικῆς ἐξιώμενος. καὶ ἰὼ πάλιν ποιμὴν ὁ ποιμένων ἄλλων προβάτων ⸂ τὴν ἰδίαν φωνὴν, μηδὲ τὰ πάλαι, ὅσον εἰς δύναμιν ἦκε, θαμβῶν πλανωμένων ἐν ὄρεσι ἢ ἀπηλαίοις ἢ γῆς ὀπαῖς, ἢ θηρίων λογικῶν ἀπάγματα γινομένων· καθ' ὧν ἐξοδείαν, δημεύσεις, βάσανοι, καὶ θάνατος ἐπημετέρετο θανάτου. τούτων ὁ καλὸς ποιμὴν μακρὰ ῥᾳδίως τῇ δι' ὑπισταλῆς ἐπαφώμενος, πρὸς θείοις ὠδῖνι ἢ οὐρανίοις σηκοῖς. ἡμέραι ⸂ οὐ πολλαὶ μὴν τὴν αὐτοῦ ἔξοδον, ἢ χρόνος ἦν Ἀρσάκιος ἀδελφὸς ὢν Νεκταρίου Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης· ὃς καὶ βίον ἢ λόγον ἀδόκιμος ⸂ ἄρχων, ἢ θρᾶ ὃ πρὸς Ἰωάννην μόνον τὸν λαοῦ θρᾶπυσεν φιλεῖν, ἀλλὰ ἢ ὃ τῆς γνώμης δύστροπον πρὸς πάσης ἕδρας ἐμισεῖτο τῆς πόλεως. πεντεκαιδέκατον ⸂ μὴν ἄρας ὑπιβιώσας τῷ θεῷ, τέλει τὸν βίου ἐχρήσατο.

ριδ'. Περὶ τῆς πονηρίας τοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τὴν αὐτοκρατορίαν αὐτοῦ.

Χρόνος δ' αὖτ' αὖθις ⸂ προσώτερόν τις Ἀττικὸς ὀνόματι, θρᾶς ὅτι ἢ ⸂ ἔτος κάκιστος. ἐνταῦθεν διωγμὸς μέγας ⸂ τῶν ἐκκλησιῶν ἀνερρίπιζετο· ἐντεῦθεν προσγράμματα ἢ βασιλικὰ θράπλαματα ⸂ πόλεις, πόνδε ⸂ τύποι ἔχοντα, προσετίθετο. Εἴ τις τῶν ὑπισχνουμένων ἐθέλει Ἀττικῷ τε ἢ Θεοφίλῳ ἢ Πορφυρίῳ (τῶν Ἀντιοχέων ⸂ ἐστὶ τυραννικῶς προσυκαθέζετο· Ἀντιοχῆς ὄντων ἢ Σεβηριανὸς ἢ Ἀκάκιος ⸂ τῶν χροτονήσαντες) τὰ ἐκκλησίας ἐκβεβλήσθω, ἢ τὰ τῶν προσόντων ὑπ' ⸂ ἐξέως· τὸν πολιτικὸν ⸂, οἱ μὲν ἐξιώμασι τὰ ἀξίας θραπευθέντας· ⸂ γραπτομένοι ⸂ ζωναι προσαφαιρεθῶσαν· ἰδιῶται ⸂ καὶ χρώνακτες ἢ οἱ τῇ ταπεινοτέρᾳ ψυχῇ κείμενοι, ὁλκῇ χρυσοῦ ζημιώμενοι, ἐξορίᾳ παπεμπεσθῶσαν. θρᾶ ταῦτα πολλοὶ μὲν ⸂ ἔσχον, ὅσοι πλούτῳ καὶ πενίᾳ ἢ δόξῃ δουλεύοντες, ⸂ νῦν ἀγῶνα τὸ μέλλοντος προεστήσαντο· πολλοὶ ⸂ καὶ ἀντέπιστοι, κακοῦ χεῖσθαι μᾶλλον μὴν τῆς εὐσεβείας ἀρούμενοι, ἢ ταύτης δίχα μὴν τῶν πενιχρῶν γνωρίζεσθαι. θρᾶ ταῦτα ἀσεβὴς μὲν καὶ δυόσιοι τῶν ἁγίων ὑπισχνοῦντες, ὅσοι ⸂ τούτων ἀπελαυνόμενοι τε καὶ ἐξωθούμενοι· ὅ τε ⸂ Ἡρακλείδης σκῆνος ὁ ⸂ τὸ ἑβδομήκοντα ὑπισκόπων Ἐφέσου προκαθεδεὶς, δυόσιος τοῦ θεοῦ κατέρριπτο· ⸂ ναμίμως ⸂ τὸ τοῦ μεγάλου ⸂ πάλαι καθαιρεθέντος,

καθαιρεθέντες, χρήμασι τοῖς ἑαυτῶν ἐγκαθίσαντο θεσμοῖς. τοιαύτη τις ζάλη καὶ σύγχυσις ἐξ οἰκουμενικῆς εἰρήνης καὶ ἐκκλησίας κατείληφε. τούτων δὴ οὕτω νενομένων, ὑπέσχημεν τοῖς μέρεσι τῆς εὐσεβείας καὶ κλειτοὶ οἷς ὑπὸ τοῦ παμμάκαρος ζῆλος ἐνέσκηψεν εὐαγής, τὴν πρεσβυτέραν καὶ πρώτην Ῥώμην, ἅπαντα τὰ νενομένα βασιλεῖ Ὁνωρίῳ καὶ Ἰννοκεντίῳ τῷ πάπᾳ καὶ μέρος ὑπαγορεύοντες· οἱ πολλοὶ ἐντεῦθεν εἰς Χν καὶ θεοῦ ζῆλον ἀνήφθησαν, ὡς καὶ στιβάδων αὖθις κροτῆσαι, πρώτα μὲν τὰ κατὰ Χν μέγιστα ἀσεβεῖν ὁμολογοῦντα καὶ ἐκθειάζοντα, διατρέπουσαν μιᾶς τὰ τοῦ ἐναντίου καὶ Δαβαλλοῦσαν· εἶτα δὴ καὶ τοὺς Χν βασιλέα Ἀρκάδιον αὐτά τε ἐκεῖνα καὶ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης στιβάδος ἐκπεφάνται, καὶ δὴ καὶ γράμματα Ὁνωρίου τοῦ βασιλέως καὶ ἀδελφοῦ, ὧδέ πη διαγορεύοντα.

ριε'.

Ἐπιστολὴ Ὁνωρίου βασιλέως Ῥώμης πρὸς Ἀρκάδιον βασιλέα.

Τί τοῦτο, ὦ ἀδελφὲ καὶ ὁμοπάτριε; ἆρ' οὐκ ἠρκέσθης ᾧ φθάσαντι δυομένῳ, ἀλλὰ νέμων Χν τῷ Θεοῦ μέγαν ἐγκαθάρχειν ὑποφοίτας τῆς πόλεως, δι' οὗ καὶ ὑμᾶς καὶ τὴν ὑμετέραν πάλιν ἠθέλησεν ἐκεῖνα κατιλήφει πλαγή, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀνομίαν ἑτέραν ὑπὲρ τῇ ἀνομίᾳ προσέθηκας, εἰ ἔξας σε τῇ ποινρᾷ γυναικὶ καὶ τοῖς πονηροτέροις τοῦ ἀγαθοῦ ποιμένος ἐχθροῖς μισοῦσιν αὐτόν, ὡς ὁ πύλαις ἐλέγχοντα, καὶ λόγοις αὐτοῦ· οὐ γὰρ ὁσίοις δίκαιον ζῆν ἀρέσθαι βδελυσσομένοις; καὶ οὐ τοῦ θεοῦ μόνον τῆς ὑπισχνῆς ὀξέωσας, ἀλλὰ καὶ τῆς πόλεως πορρωτάτω ἀπήλασας, ἐπαίξας ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὴν βασιλείαν ἡμῶν αἵματος ἀθῴου ἐκδίκησιν, ὅπερ ἐκζητήσει Κύριος ὁ ἡμέρᾳ κρίσεως ἐκ χειρῶν αὐτῶν, οἳ σε δολίως τῆς ἀληθείας ἐξέκρουσαν. ἐπεὶ οὖν τοῦτο σεσύβηκάς σοι ὁ δράκων, ἀδελφέ, καὶ ὕπνος ἐξαπάτησαν, ὃν ἔξωθεν ὑπὸ τῆς Εὔας Ἀδάμ, μεταμοιάσας ἑαυτὴν θεραπεῦσαν θέλησον ὁ ἀγνόημα, κελεύσας Χν ἴσα πόσον καὶ μέγαν ὡς ἀληθῶς Ἰωάννῃ ἐκεῖ ἡμῖν πάλιν τῆς προσηκούσης Χν αὐτῷ μόνῳ προσήκοντα θρόνον ἀποκαθεῖναι, εἰ Ἰὸς σοι μίμησις ἔνεστι πρὸς τὸ καλόν, ὃ σέβας πρὸς τὸ μέγα καὶ πάνσεπτον ὀφθαλμόν. ἔρρωσο. τὰ τοιαῦτα πάσιν τοῦ Ὁνωρίου λαβόντες γράμματα ἅμα τοῖς ἐκλωθεῖσιν ὑπομνήμασιν ὁ πρὸς Χν θεῖον Αἰμύλιον ἐπίσκοπον Βενεβεντῖνον, Κυδωνίου τε, καὶ Γαυδέντιον, Οὐδεντῖνόν τε καὶ Βωσφάτιον τοὺς πρεσβυτέρους, σὺν Κυριακῷ καὶ Δημητρίῳ, Πραιδίῳ τε Εὐλογίῳ ἐπισκόποις, καὶ τοῦ μεγάλου κοινωνικοῖς, τοῖς καὶ τὴν ἀγγελίαν ἐκκομισασιν, ἐξαίφνης ἀπὸ Ῥώμης, ὑπὸ τὴν Κωνσταντινουπόλιν δεκάτῃ ἡμέρᾳ πλησίον τῆς πόλεως ἐπὶ τοῦ Βικίλωος προάστειον προσορμισθέντες, ἐκβαίνει ἀφ' ἵππων τὸ τῆς Εὐδοξίας Μαρίνα τέγνωμα, εἰς αὐλὴ τοῦτο ὑπὸ ἐκείνης καλέντος προσαγωγίας ὁ πρᾶγμα, εἰς τὰ ὀπίσω ἀπήλθησαν. ὁ δὲ τοῖς Θρᾳκικοῖς μέρεσιν ἐστί τι φρούριον Ἀθύρας ὀνομαζόμενον, ὃ ᾧ βιαίᾳ γνώμῃ τι καὶ χρεί, ἰδίᾳ μὲ τοῦ πρὸς Κυριακὸν ἐπισκόπους, ἰδίᾳ δὲ πάλιν τοῦ ἀπὸ Ῥώμης κατέκλεισαν. ὧν φασιῶσι καθ' ὑπόθεσίν τινί Παύλῳ τέγνωμα Αἰμιλίου τοῦ προρρηθέντος βραχέως τυγχάνοντι, ἀνδρὶ πρᾴῳ τε ἅμα καὶ σώφρονι καὶ δικαίῳ, Παῦλον Χν ὁμόψυχον καὶ μέγαν ἀπόστολον, καὶ εἶτα πρὸς αὐτὸν ἀναφθέγξασθαι· Βλέπετε πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί· ἀγοραζόμενοι τὸν καιρὸν τοῦ ὀνείρου τοῦ βραχέος ὕπνου καὶ ῥᾳθυμίας ἀπάτην αὐτοῖς Ἐφ μικρὸν ἀποστήσασαι.

Ep. ε'. Ἰσ. μβ'

ριϛ'.

Περὶ τῶν εἰς τοὺς Ῥωμαίων ποιμένας τῆς βαπτίσεως παρανομίας. Ψαθ. μη'. ι'.

Δευτέρας οὖν ἡμέρας ἐπιγνομένης, τῷ ἐκ τοῦ παλαιοῦ πρὸς καὶ Ἀθηνᾷ πρὸς αὐτὸν προσφυόμενοι, ἐξίουσι τετραλίοις χρυσίνοις λαβόντες τὸν Ἀθηνᾶν μὴ κοινωνῆσαι, ἐξ' ὃ Χν Ἰωάννου σιωπὴν προδοθῆναι. ὁ οὐ γνώμης μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν προλαβόντα χρησμῶν ὃ ἀμεταθέτων ἔχοντες ὃ τοῦ Δανιὴλ ἀπεφθέγγοντο, μὴ δέξασθαι μόχλους ἐξ οἴκου αὐτῶν, μηδὲ ἀπὸ ποιμένος χιλόρους. τότε ἔλλειται πρὸς αὐτὸν Καππαδόκης τις ἀνὴρ Εὐάγριος ὄνομα, τοῦ ἀριθμοῦ ἀφηγούμενος, λίαν ἀπιστὴς καὶ ἀπρόθεμος. ἦν ἐνὸς τῶν ἐπισκόπων καταγὼς Χν ἀνυπόκλεα, τοῦ τε Ὁνωρίου ἐπιστολῶν καὶ τοῦ Ἰννοκεντίου ὑφήρπασεν ὑπομνήματα, καὶ πυκτία ἱερὰ καὶ σκεύη, καὶ ὅσα πρὸς χρείαν αὐτοῖς ἀργύρεα, προσαφέλετο

αὐτὸν

αὐτὸν ἡ Εἰς πλοῖον σανδαράτον σκοτῷ ἀπωλείας ὁ ἀνόσιος ἐμβήσων παλινορμήτους ἀπέπεμψε. μικρὸν γὰρ ἀπέλυσθαι μέλλοισι μόλις τῇ Λαμψάκῳ προσχεῖν ἠξιώθησαν. κἀκεῖθεν ὃ πλοῖον ἀμείψαντες, καὶ μησὶ τέσσαρσιν Εἰς Ῥώμην ἀφικόμενοι, πάμπολλα δεινά, ὅσα τε Εἶδον καὶ ἤκουσαν, καὶ ἅπερ αὐτοῖς μὴ ἀσεβοῦσιν ἀπήντησε, τοῖς τε Ο-
5 νώριον καὶ Ἰννοκέντιον διηγόρθουν. τὸν μὲν τοῦ Κυριακὸν καὶ Παγάδιον μηδὲ Εἰδέναι ὅ-
λως, ὅ, τι καὶ γεγόνασι, μὴ τὴν ἀπ' ἀλλήλων ἀφίξασιν. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἀφικτῶν τῇ Εὐδοξίᾳ ὑπηρετουμένων τελευτήσαντα τε καὶ συγκαλυφθέντα τὰ φελῆ Ἀρκαδίου διελέγχειν. καὶ ἐπὶ τῶν ἀσεβῶν ἔπι ὃ δυνατὸν ἀνεχομένης τῆς δίκης, ἡ χώρα τῇ μετοικίᾳ δι-
δούσης (οἷα δὴ τὰ μακροθυμοῦντος ὑπιτηδεύματα) ἡ τῆ κακίᾳ πλήρωσιν, ἧ τὴν, Οὐ- Γεν. 15. 16.
10 πω τῶν Ἀμορραίων αἱ ἀνομίαι πεπλήρωνται, προέσρησιν, ἵνα καὶ πᾶσα προφάσις τοῖς πονηροῖς ἀποκλείηται, ἡ δοκιμαζούσης τὸν γνησίους τὴν ἀρετὴν, ἵν' ὅτι πλέον λαμπρύνωνται, καθάπερ χρυσὸς τῷ πυρὶ χωνευόμενος. εὐθυμοῦ Ἰωὴ, ἵνα μὴ τὸν ἄλλους λέ-
γω, ἀφ' ἑαυτῶν τοιοῦτον βεβασανίσθαι. ἀλλ' ἐπανίτω πάλιν ὅπι ἡμέτερον ὁ λό-
15 γος Ἰωήλ.

Ὡς δὲ κακουχίαις μείζοσι καὶ σκληραγωγίαις ὑποβαλλόμενος βιαίως τὸν ζῆν (ὦ τῆς βίας) ἀπαλλαγῆ (τοιοῦτον ἡ βασκανία κακὸν, ὡς μηδὲ πόρρωθεν φέρειν φθονουμένων ἔπαυ- ρῆ. Περὶ τῆ ἐν Κυκισῷ λιμῷ, καὶ τῆς Ρ ἀγίου Δαυματουργίας.
νον) τοίνυν ἐν τῇ τοῦς Ἀρσακίου ὀδυπορίᾳ, καὶ δὴ καὶ τῇ χώρᾳ αὐτὸν σφοδροτέραις αἰχί-
αις, πρὸς οἷς τοῦτο προσέτακτο δημίοις, καὶ πάσαις δυσπαθείαις ὁ καρτερικώτατος τοῦ Χριστοῦ ἀθλητὴς, ἐν μείζοσιν ἢ κατ' ἀνθρωπον συμφοραῖς ὑπερεθείς, ὁ αὐτὸς ἰῶ ἐν ὀδύναις, οὐδ' ὅλως ἀλλοιωθείς. φῶς γὰρ ὃ φῶς τῇ φύσει ἀπαράλλακτον. καὶ ὥσπερ ὁ ἥλιος, ἔνθα μὲν ἡ, μὴ
δέχεσθαι ἀμήχανον, οὕτω ὁ γνήσιος φιλόσοφος τὰ, ὅποι δ' ἂν γένοιτο ἐν οἵστισι προσ-
έγμασι προσομιλήσας τύχῃ, ἀδύνατον μὴ τὴν ἀρετὴν τυγχάνειν καταδήλον. ὅθεν οὐ μόνον αὐτὸς ἀτρεπτος ἰῶ καὶ ὃ καλὸν ἀναλλοίωτος, ἀλλὰ καὶ οἷς προσπέλασε, τὸ μα-
γῆται ἐοίκε, πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρετὴν τὸν ἄπαντας ἑφελκόμενος. ὑπιφανεὶς γὰρ μόνον τοῖς ἐν Ἀρσακίου εἰδώλοις χαίρειν ἔθνεσι καὶ δυσανακλήτῳ προς ὃ καλὸν, ἐν ῥύμαις λό-
γων ποταμοῦ δίκην προσεπικλύσας, οὐ μόνον ὃ τὴν χώραν οἰκοῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρόσχωρον ἅπασαν καὶ γνώσει καὶ γνώμῃ προς τὴν ἀληθῆ ἐφελκύσατο.

Παλιν οὖν τῆς φήμης ἐγκρυπτομένης, καὶ ὃ τηλικοῦτον καλὸν τῆς ἀληθοῦς κρύπτειν ἀδύνα- ρῆ. Περὶ τῆς εἰς Πιτυοῦντα ὑπὸ Λαζίσου διατριβῆς αὐτοῦ.
τους (μηδὲ γὰρ γῆν κρύψαι ὃ οὐρανοῦ πλάτος δυνάται) ὁ Φθόνος πάλιν οὐκ ἐχρῆν, οὐδὲ σιγᾷν Εἶχε πολεμεῖσθαι οἰόμενος. ὡς ἀχείρωτόν τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ, καὶ ὡς ἀληθῶς ἀήττητον, οὐδ' ἀνίκητος μᾶλλον βάλοι, οὐ πρὸς ἐκείνων καταβαλλόμενον. οἱ μὲν γὰρ πολεμοῦντες καὶ τοῖς μείζοσιν ἑκόντες κακοῖ ἀγεπιθύμητοι, πολεμεῖσθαι μᾶλλον καὶ πλήττεσθαι ἐπελάμβανον· ὁ δὲ πολεμούμενός τε καὶ πρὸς ἅπαντα πρὸς αὐτῶν ὑφιστάμενος, ἀνώτερος πάσης ὑπιβουλῆς διε-
δείκνυτο. οἷόν τι λέγω· πάσης ὑπιβουλῆς καὶ συκοφαντίας κατ' αὐτὸν κινηθείσης, καὶ πάντων ἀπρόσκοπτα μέν τοι κατ' αὐτὸν, πρὸς μὲν λεγόντων, πρὸς δὲ ἀκουόντων, καὶ στεφανουμένης ἱερα-
τικῆς τε καὶ βασιλικῆς ἀξιώσεως εἰς τ' αὐτὸν καθ' αὐτὸ, καὶ πάσῃ μηχανῇ χρησαμένης ἑκατέρας τοῦς τὸν τοῦ μεγάλου πύργου καὶ ἀκαθαιρέτου καθαίρεσιν (δι' ὧν οἱ τε σεισμοὶ καὶ ἡ ἐμφορη-
σμοὶ καὶ αἱ χάλαζαι) καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τῆς οἰκουμένης ἅπασης σαλευθείσης, καὶ πρὸς μισε-
κάλων δὲ ἀνθρώπων καὶ πονηρῶν δι' ὑπονοίας πάσης καὶ μυρίας ἀνθρώπων μερίμνας τινὰ τῷ ἀνθρώ-
πῳ προσάψαι, καὶ δολοφονίαν ἐκ τούτου αὐτῷ συσκευάσασθαι, οὐ μόνον οὐδὲν ἐκ τούτων προσεκίνητο, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀνώτερος τῷ συμπαθήματος ἐδείκνυτο. καὶ ὥσπερ οὐκ ἀν τις τῶν ἐν οἰκείοις φοβήτων μὴ τὴν ἔγερσιν λόγον ποιήσαιτο, ὅτως αὐτῷ νηφοντι λογι-
σμοὶ, καὶ τὴν βίον οἰκείοις προσαπεικάζοντι οὐδεμία φροντὶς τῶν κατ' αὐτὸ συσκευα-
ζομένων ἐγίνετο. τῆς φήμης τοίνυν (ὡς εἴρηται) πανταχοῦ διεθρούσης, καὶ ὃ τοῦ φρονήματος

ὑπερφυεστικός, καὶ ὃ ἐν τοῖς δεινοῖς ἀταπείνωτον αὐτὸν καὶ ἀνένδοτον κηρυττούσης (εἰώθει γὰρ ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἡ γλυκεῖα μᾶλλον ψυχὴ τῆς ἀνωτέρου σχηματίζεσθαι) ⓐ περὶ Σεβηριανοῦ καὶ Πορφυρίου σπαγεῖς ἀχλερφὸς ὢν ἐνεγκόντες φράσω τὰ τοῦ ἀοιδίμου ἐγκώμια, ἀπουδὴ πρὸς τὴν βασιλικὴν Εὐδοξίαν σχεπαρεσβεύοντα, ὥστε αὖθις εἰς Πιτυοιῶσα, ὅπου καλουμένου πολίχνιον, τόπον πανέρημον τῆς Τζανων, τῇ ἐχθῃ τῆς Ποντικῆς ὑπεκείμενον θαλάσσης, ὅλη ἑξακόσια μετενεχθῆναι (τέρμα δὲ ὁ τόπος Εὐξείνου πόντου πρὸς ἀνατολάς, καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς ἔσχατα, βαρβάροις ἔθνεσι καὶ ὠμοῖς ἤθεσιν) τοῦτο πάντως ⓐ ἀληθεύσει λογισάμενοι, ὡς τὴν τοιαύτην ἀγχαλέαν καὶ μακροτάτην ἀπαγωγὴν, βίᾳ τυχὸν αὐτὸν καταθήξαντος, ἢ πᾶσα τῆς ἐκδοτε ὠμοτάτων ἐθνῶν αἱμαρεθέντος, ἀνέσεις αὖθις πᾶσα τοῦτο γενήσεται.

ρκ'. Περὶ τῆς τῆς ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Ἰωάννου εἰς αὐτὸν ἐμφανείας.

Τὸν οὖν τοιαύτην παγχάλεπον ὁδοιπορεῖν ποιούμενος, ὡς μιᾷ τῶν νυκτῶν κατά τινα τόπον ζαμενοήθης πρὸς στυγὰς καὶ δοξολογίας ἀνέφερεν, ἰδοὺ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ⓐ τῆς ὑψηλῶν ἀποστόλων κορυφαῖοι καὶ πρὸ ὄντες, ⓐ καὶ πρὸ τερον τὸ Ἀντιοχείᾳ καταφθάντες αὐτῷ, πρὸς αὐτὸν εἰσιόντες, ἡρέμα πως στενὴν δονῇ κατασπάζονται, Ἀπεξάλυπον, λέγοντες, αὐδῆς ἡμᾶς, θαρσαλέησον καὶ ἰσχύσον ὅτι πλέον ἢ δυσαμιφασθαί σε αἰχμαιοδῇ τῇ καὶ πάλαι καὶ νῦν πολυμυθήσοι, δυσὶ τῶν πολλῶν ἐκείνων κόπων καὶ μόχθων, οὓς γλυκαίνως, ὑπὲρ τοῦ θυσαγελίου ὑπέσεγκας. χαίρεις οὖν ὁ πιμπλὴ ὁ καλὸς τὸ λογικὸν θρεμμάτιον Χριστοῦ, χαίρεις δοῦλε θεοῦ τῶν ὅλων διακονία ἀγαθὲ πιστὲ· ὅτι ἠλέγξας βασιλέα δυσμοιοῦσα, ⓦ ὁμόψυχόν σοι μιμησάμενος Βαπτιστὴν, ὅτι τὸν μάτην ἐθραύσατε σοι καὶ πολεμοῦσας νενίκηκας, ⓦ Ἀβισόλων κατεπάτησας, καὶ σὰς αὐτοῦ δυνάμεις ἀσθενεῖς ἀπελέγξας πεδίγμάτισας. αὐτὸν ὧν χαῖρε σφόδρα καὶ ἀγαλλία, ὅτι σοι πολὺς ὁ μισθὸς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ἰδοὺ θυσαγελιζόμεθά σοι χαρὰν μεγάλην, ὡς, ὀλίγας ἡμέρας, καὶ σχολὴ μήσας τοῦ σώματος, σχολὴ μήσεις τοῦ Κύριον καὶ σὺν αὐτῷ πάντων τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ. Ταῦτα τοῦ αὐτὸν Εἰρηκότος καὶ πάνυ θαυμασίαν βρῶσιν ὑπεδεδωκότος, δέξας, Εἰπόντος, καὶ φάγε καὶ ἐχεσθήσῃ ἀρχεῖς οὐ θυμὰ εἰς χεῖρας Θεοῦ πᾶσης, ἀπῆλθον ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. αὐτὸς γὰρ τὰς πᾶσας ὁδοὺς ὁσιάσας, καὶ τῇ δοθείσῃ σχοίνῳ θείᾳ βρώσει σὺν ὑρμίῳ τραφεὶς ἅμα καὶ πᾶσκλητείς, καὶ τὸν ἐμὸν ὅλαξας, ὡς Ησαΐας θυσαγελίζεται, ὅλῃ τῇ καρδίᾳ ὁμολογούμενος αὐτῷ ⓦ Κύριον.

ρκα'. Περὶ τῶν ἐμπαθῶς ἀπωθουμένων ἀπαθείας καὶ ὠφελουμένων ἐξ αὐτῶν τῶν ἀπαθῶν ὀνειράτων, καὶ ὧν ἐν ἐρημίᾳ ἐπεδείξατο αὐτῷ χαλεπῶν, καὶ ὧν εἶχεν στοφαὼ κατ' αὐτὸν καὶ φόνιον παραγγελεῖα.

Οἱ δὲ τῶν ἀπάθειαν, θυμῷ πιζόντες, καὶ ἡλικίας ἀκμῇ θυακμάζοντες, ἔρωτί τε λημμάτων καὶ ἀξιωμάτων δουλούμενοι, ἅπερ αὐτοῖς πολλά τε καὶ μεγάλα, ὅτι τῷ ⓦ δίκαιον ἀνελεῖν καὶ εἰς γλῶ ἀδίκως κατακρίναι ἠπίζεσθε, ὅτως ὠλισθῆς κατήντησεν καὶ κατήλαιωσεν, ὥστε ὃ κατ' αὐτὸν ἐν αὐτῇ ⓦ πεμόσιον τῇ ὁδοιπορίᾳ καταθαιρεῖν. περιελέλεκτο γὰρ αὐτοῖς καὶ διεβεβαίωτο πᾶσι τῶν κεκαπωότων, ὡς εἰ περ κτῇ τὴν ὁδὸν ἐλαφρόμολος ἀπεθαίροι, καὶ μὴ ὅλῃ ξίφος, ὅπερ ἐκατόλιμφ, φανερὰν τῆς τυραννικῆς αὐτῶν καὶ μιαιφόνου γνώμης παρείσησι, πλειόνων τε αὐτὸν τῶν δωρεῶν καὶ μειζόνων τῶν ἀξιωμάτων ὑπιτυγχάνεσθαι. ὡσίκα τοίνυν ὑετὸς λαίλαψ ἐπέκλυζεν, ἢ καύσων ἡλίου σφόδρα κατέκαιε, τότε δὴ μάλιστα αὐτὸν ⓐ ἀπηνῆς καὶ πανοῦσθαζον· ὅπου πόλις ἢ χωρίον ὑψηλὸν ἐκατοφαῖον αἰαψυχῶ, ἢ βραχεῖά τις ἄλλη τῶν πόνων ἀνακωχὴ, ὁσὲ πρὸς ὀλίγον σκέπη πᾶσα μῆσα πρεσανεχόμενοι. ὑπὸ τῆς τοίνυν μιλιὰς τῶν ἀργαλέων σκείνων καὶ σκληρῶν αὐτῶν ἵππος ὁδὸν, καὶ ὃ μὴ ἀποκρίνεται τὸ θανάτου ὅσον ὑπὸ τοῖς κινδυνίοις ὢν ἑαυτῷ ἐφικνεῖσθαι, ζῶν ἢ ὅσον ὑπὸ τῷ Θεῷ, καὶ ὑ τοῖς ἀλγεινοῖς χαμαιύμενος, ἀλλὰ ταῖς ἀγαθαῖς ἐλπίσι μᾶλλον ἐνδυρούμενος, πρὸς σώπῳ τε θάλλοντι καὶ πνεύματι ζέοντι ὧδε κἀκεῖσε τοῖς ἀπαγομένοις ὡς εἰς σφαγὴν πρόβατον ἡσυχῇ πρεσαγόμενος, ἐν ᾧ τῷ ἁγίῳ ἱερομάρτυρος Βασιλίσκου ναῷ ἔπεισα. Κομαίων ἔξω τοῦ τείχους μίαν κατέλαβεν, Πιτυοιῶσα ⓦ ὠρισμένον τῆς ὀξοείας τόπον μὴ καταλαβών.

Ο ὁ Βασίλισκος οὗτος, ὑπάτευε μὲν τῶν αὐτῶν ἐγίνετο Κομάνων· ἐν Νικομηδείᾳ δὲ τῷ τοῦ Μαξιμιανοῦ μαρτυρήσας χρόνοις, καὶ τῆς νίκης ἀνεδήσατο στέφανον. οὗτος οὖν ἀρ ὑπάτευε τῷ ἁγίῳ, θαρσεῖ, εἶπεν, ἀδελφέ, καὶ χαῖρε καὶ ἀγαλλιῶ· αὔριον γὰρ ἅμα ἐσόμεθα. λέγεται δὲ καὶ τῷ νεωκόρῳ τῇ περιφερείᾳ ὑπάτευε, ἑτοίμασον τόπον Ἰωάννῃ, φάναι, τῷ ἀδελφῷ μου. ἐγνωκὼς δῶν θεόθεν τὴν τῆς αὐτοῦ ἀποδιώσεως ἡμέραν ὁ μέγας ἤδη πρόσω σαν, καταδυσώπει τοὺς ἀδυσωπήτους ἐκείνους καὶ θηριώδεις ἐπιτιμῶν ἤδη καὶ τὰς ἐδοιποιίας πάλιν ἀπέχεσθαι μέλλοντας, ὑπεμφαίνων μικρὸν ὑστερον πέντε ἡμέρας αὐτῷ περιλείπεσθαι. ἦν δὲ γὰρ μὴ ὑπὲρ πλέον ὧν σκήνει στενάζεσθαι. αὐτῶν δὲ μὴ καμφθέντων, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλείω τεσσαράκοντα ἔτη διωυκότων, ἡ τοῦ μεγάλου τερατουργικῶς ἐξεπληρώθη προφητεία. θεία γὰρ πρόνοια, εἰς ἓν αὐτὸν αὖθις τόπον καὶ ἅμα οντες αὐθυπέστρεψαν. βουλὴ γὰρ κρείττων προφθάνει αἰεπίδεκτος.

Ἐπεὶ δὲ ὁ τῆς ἀναλύσεως ἐφίσταται χρόνος, καὶ ὁ τῶν οὐρανίων ἀγγέλων προΐσταται χορός, τὸν ἐπίγονον ἀναληψόμενος ἄνωθεν, ἥ τε πρὸς οὐρανὸν φέρουσα ὁδὸς, καὶ ἅ ἐκόσμει ἀγαθὰ λόγου κρείττονα πάντος ὧν πολυάθλῳ παίσατο, ἀποδυσάμενος τοῖς βουλομένοις ἅπερ ἡμφίεσο, καὶ τῷ αὐτῷ προσκειμένῳ σοφῷ ἀγεις ἐπωδημάτων ἐπὶ ὃ λαμπρότερον ἀλλαμείψας, ἵνα στενάζειν ἢ τοῖς ἀοράτοις καὶ ἅ ὁρώμενα, εἶτα τὸν ἄρτον λαβὼν, καὶ εὐλογήσας, ἁγιάσας καὶ μεταλαβὼν καὶ τοῖς συνάπτῳ ἱερεῦσι μεταδούς, τελευταίαν ἐπὶ τῷ στενάζειν βυχῷ, Δόξα σοι, Κύριε, πάντων ἕνεκεν, ἐπαινῶν, ὧν σημείῳ τε ἐπισφραγισάμενος οὐ στενάζησαν, βυλαβῶς ἄγαν καὶ στεμνοπρεπῶς ἄπαν ὃ σῶμα ἀφῆκεν, τοῖς ἀπάγειν τε μέλλουσιν ἀγγέλοις μετ' εὐφροσύνης ἑαυτὸν ἐπιδοὺς, τῷ μακαρίᾳ συν ἀῤῥοῖς ἐπῆλθε παρεῖναι Χριστὸν βλέπειν, Χριστῷ στενάζειν, Χριστοῦ τῷ κάλλει ἀχανδήτως ἐναγάλλεσθαι. μακάριος μὲν ἑαυτῷ τῆς ἐκδημίας καὶ μεταθέσεως, ὀδυνηρὸς δὲ σφόδρα τοῖς ἐγνωκόσι, καὶ ὅς δὴ μετρίως τὸ οἰκείου μέλιτος ἔγλυκε καὶ τῆς ἡδονῆς. ἀξία δὲ καὶ ἡ ἡμέρα τῆς αὐτοῦ ἐγκαινίου τελειώσεως. καθ' ἣν γὰρ ὁ ζωοποιὸς τὸ σταυροῦ ξύλον ὑψοῦται (παραπεσκαιδεκάτη δὲ αὕτη τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς) κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος τὸ πάλιον σκῆνος λιπὼν ἐπὶ γῆς, ὅλον δὲ τὸν νικῶ ἀπεκδυσάμενος ἀγῶνα, πρὸς τὰ ἄφθαρτα μετῴκησε μονάς, καὶ πρὸ αὐτὸν ἔστη τὸν θρόνον τῶν βασιλικῶν. εἰκὸς δὲ γὰρ τὸ σταυροῦ πόθῳ τὸν προσαρεπικὸν πάλαι θάνατον ἐκθανόντα, καὶ τὸν φυσικὸν τῷ τοῦ ἐκείνου ὑφωσιν ἐκθανεῖν, καὶ πρὸς ὃν ἐπόθει, ἀνυφωθῆναι Χριστόν.

Τότε δὲ θαῦμα ἦν τῶν θαυμάντων οὐδὲν ὕπτιον ἀξιομνημονευτότατον. πλῆθος γὰρ ἀσκητῶν καὶ ἀσκητριῶν, πλῆθος μυρίων καὶ ἀναρίθμητον ἀνδρῶν τε γυναικῶν βύστεων ἔκ τε Συρίας καὶ Κιλικίας, ἔκ τε Πόντου καὶ Ἀρμενίας, ὥσπερ ἀπὸ στομάτος καὶ μιᾶς βουλῆς, ὡς ὑπὸ τῆς τοῦ Κυρίου μητρὸς ὁ πρότερον ἀπόστολοι, ὕπως ὑπὸ τῆς τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως κηδείας στενάσαμεν καὶ στενάξαι. καὶ ἰδοὺ ὁ πρᾶγμα τοῖς ἀπίστοις τὰ θεῖα καὶ ἀπίστοι, ὁ μικρᾷ καιροῦ ῥοπῇ τοσοῦτο πλῆθος στενοχωρεῖ καὶ στενάθυσις. ὁ γὰρ νοῦμαπ ὁ πρῶ ἀγων καὶ δείκνυ, ὁ πᾶσιν ἀμιγῶς ἐγγίζων καὶ ἀθεωρήτως στενῶν, ὁπηνίκα τι τῶν ἀδυνάτων βουληθῇ κατεργάσασθαι, ἑτοίμου ἔχει ὃ ἔργον τῷ ὀνόματι. ὕτω δὲ λοιπὸν στενάθυλακείᾳ πολλῇ καὶ φόβῳ ὁ πίμπι ὀκείνου καὶ πολυάθλου τὸ ἀποστολικωτάτου Χρυσοστόμου σκῆνος μὴ λαμπρᾶς τῆς δοξολογίας καὶ θυμνίας ἀπὸ πόντων προσκυνηθὲν καὶ ἑορταθὲν στεμνοπρεπῶς κατετέθη πλησίον Βασιλίσκου τοῦ μάρτυρος, ἑκάστου τῶν ἀπ' αἰῶνος δικαίων

Περὶ τοῦ θαρσικοῦ θείου τόκου ὁρῶντος, ἐμποδῶν προσ ἑαυτὸν ὑπασπιζόμενον ἀῦλον, ὡς ἀξιέρασον θαμα. καὶ γὰρ τῶν καλῶν ἀποφέρεται ἰδεῖν ποιεῖσθαί πως πεφύκαμεν ἅπαντες. προκέκληται μὲν γὰρ Ἄβελ, ἔπεσεν Ἄβελ ὁρῶν τὴν θυσίαν κεκοσμημένον, καὶ ὀφθὲν τὸν

ρκβ'. Περὶ τῆς τοῦ ἱερομάρτυρος Βασιλίσκου ἐπιφασίας.

ρκγ'. Περὶ ὧν ἐν τῇ τοῦ ὑψώσεως σεβασμιωτάτῃ ἡμέρᾳ, ἀναληπτῆς τε καὶ πανολεθρίου χαιμήσεως αὐτοῦ.

ρκδ'. Περὶ τῆς θαυμασίας ἐκείνης καὶ παμπληθοῦς κηδείας αὐτοῦ, καὶ ἐνδόξου ταφῆς.

ρκε'. Ῥήματα ἐγκωμιαστικὰ ὀλίγα.

φρόνῳ βαθυόμβροι ϗ καταδαηόμβροι τῇ τῶν συλλειτουργῶν ϗ οἰκείων ἀδελφικῇ δόξιᾳ. δεξιοῦται γ' ϗ Αβραάμ Ⓦ φιλόξενον Ⓒ Ⓦ ὁμόζηπον Ισαάκ, Ⓒ Ιακὼβ Ⓦ ἄπλαστον ϗ ἁγνὰ πάσης ἀλαιπωρείας ἐπιμυαθέντα τῷ βίῳ πρεσβύσταται ταῖς χροὶ Ⓦ Ιωσὴφ, τ' ἐκ τοῦ ἀδελφῶν ὑπερβουλευθέντα, ϗ ἐπηρεάσμου ἄδικον καταικριθέντα, Ⓒ τῆς Αἰγυπτιακῆς αἰώτερον φανέντα μανίας. ϗ οὐ σώματα μόνοι, ἀλλ' ἀδὴ ϗ ψυχάς, οὐ τῶν κατ' Αἴγυπτον μόνον, πάσης γ' τῆς οἰκουμένης δαψιλέστερον ἁγναθρέψαντα τὰ ϗ εἰς ἀεὶ ἁγνοτρέφοντα, ϗ βασιλείαν βασιλεύοντα τὴν εἰς ἀεὶ ἁγιάζουσαν. ἐχὶ ϗ Μωϋσῆς Ⓦ τεραστουργὸς ϗ ὁμίζηλον ϗ πρώτων (ὡς εἰπεῖν) λυτρεστῶν πρᾳότατον, Ααρὼν γ' Ⓦ ἀρχιερέα πιθόντα Ⓦ λαὸν ἠρεμεῖν, οὐ πειθόμενον αὐτοῖς στωμύλτειν. Ιωὴλ ὁ δίκαιος ὑπογινώσκει Ⓦ στωμύθλον. ὁρᾶ πῦρ ἐκείνῳ τῷ ἴσως ἀθλους ϗ τὰ παλαίσματα, ἃ πρὸς τὸν ἁγάβολον ἀμφω πέφυκεν ϗ νενικήκασι ϗ τῆς αὐτῆς πρὸς τὸ δεσπότου τετυχήκασιν ἀπαρρήσιας. Δαβὶδ δ' καλῷ συγχορεύει ποιμενί, τῷ τῆς λογικῆς πρίμνης ἀποσοβοῦντι τὸν θῆρας, ϗ εἰς τόπον χλόης Ⓒ ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως τὰ τοῦ Χριστοῦ ἐκτρέφοντι ἁρώμματα, τῷ μὴ δύνασθαι διδόντι τοῖς ἀποδιδοῦσι κακὰ, τῷ καὶ ἐκαίρως ὠνύχθαι τὸν γραμμυῶ τοῖς δάκρυσι βρέξαντι, ϗ ἁγιάσαντι τὸν συμπόσιον καλουμένῳ ϗ τὸν θεῖαν ἐπιφάνειαν. Ⓦ διπλοῦν Ηλίαν Ελισσαιέ καταπαύσει, οὐ σώματα νεκρὰ ζωογονοῦντα, ἀλλὰ ψυχὰς νεκρωθείσας τοῖς ἁμαρτήμασι πρὸς τὸν τῶν Χριστῷ ζωὴν ἐπαναγαγόντα. ὁ Βαπτιστὴς θύρσοις Ⓦ ὁμωνυμοῦντα Ⓒ ὁμοδίαιτον, ϗ τὸν θέρτρον μᾶλλον ἢ τὸν προφήματος κεκωνησάντα. ὁ Πέτρος ὁ τῆς ἐκκλησίας ϗ πίστεως ἔρεισμα ἀπείληφε, ϗ Παῦλος τὸν ϗ πρῶτα ὁμόζηπον, τὸν τοῖς ἀθετοῦσι στωμυθιοῦντα, ϗ ὑπὲ τοῖς τῶν ἀδελφῶν σκανδάλοις προσύλλυον. ϗ χορεύει μὲ στὺ ἐκείνοις ἀποπλᾶσα τὸ σώματος ἡ ψυχὴ, τῶν τῆς ἀρχικῆς τειάδος συμπρεσβεύουσα θεῷ. μέμυκε γ' πῦρ ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἐκφια τὰ πάγχρυσα χείλη, ἡσυχάζει γ' γλῶττα ἡ μίνυρ τῷ θανάτῳ σιγήσασα, μᾶλλον μηδὲ νῦν ἡσυχάζουσα, ἀλλὰ ϗ σιωπῶσα φθεγγομένη δι' αὐτῶν τὰ ἐκείνου λαλούμενα. ἀλλ' οἷοις μὲ ἀγῶσι πρὸς πόνους τὸν βίον, ὀλίγα δή ἐξήκοντα τυγχάνοντα ἔτη, οἷά τις ἀσαρκος ἐνησκήσατο, ϗ οἷοις χαρίσμασιν ἀναλόγως τῆς ἀρετῆς ἐδιέτεψεν, ὁ μείζων ϗ νῦν ἐπαπείληφε λόγος. ὁ γ' ἐφεξῆς διδάξει, ὁποῖα αὐτῷ ϗ τὰ μὴ θάνατον, μᾶλλον γ' τὰ μὴ κατ' αὐτὸν, ϗ οἷοις ἐκφίοις ἐν οὐρανῷ καλοῖς ἐντυφᾶ, σαφὲς λόγος ὁ πρᾳξήσας δυνάμενος· ἀλλ' ὁποῖα αὐτὸ τὰ κτῆ γλῶ καὶ πρεῖ ἡμᾶς. ϗ σαφὲ ταῦτα πρὸς τὰ, ἀλλὰ ὅσα καίρια καὶ μὴ πινακόεσιν ἐμποιήσῃ λειτόμενα. ἐπεὶ γὰρ τέλος εἶχεν ὁ κατ' αὐτὸν τῶν μισοκάλων ἀγών, καὶ ὁ νικᾶν ἐκφίοις ἐκ τῶν φαινομένων ἐδόκει, τοῦτο τοῖς ἁπλουστέρεσις, ἐστὶν ὃ ὧν καὶ τοῖς ἀκριβεστέρεσις σκάνδαλον ἦν. ἡ γὰρ δοκοῦσα κτῆ τὸν βίον ἀνωμαλία ϗ τοῖς σωφρονέστερσις, ὡς τὰ πολλὰ κλονεῖσθαί πως ϗ ἁγαπορεῖν ἐμποιεῖ. ἐντεῦθεν καὶ Δαβὶδ ἐκπλήττεται αὐτὸν πῦρ ὀλίγου φάσκει τὰ ἁγαθὰ ματα, Ⓒ τῷ Ιὼβ ⓐ φίλοι εἰς πρᾶξιν καλίας, ἀλλ' ὁ δοκιμασίαν τῆς ἀρετῆς τὰ συμφορὰς ὠνειδίζοισιν.

Ψαλ. οβ. β.

ρκε'. Περὶ τῆς ἐν ἁγίοις Αδελφοῦ θείας ὁπαιάας.

Ο δὴ ϗ Αδελφειὸς ἐκφίος, ὑφ' οὗ τὸν μέγαν δεξιωθῆναι ἐν τοῖς ἐμπρόσθεν εἴρηται, ὅτε ϗ δι' ὑλῆς θερμοτέρας μὴ σφαλῆναι τῆς πρὸς τὸν μέγαν ἐπιπολήφως κατηξίου. ποτὲ ζηλοτυπίᾳ ἐκτενέσθαι πρὸς τοῦτο καταβαλλόμενον τὸν δεσπότην, εἰς ἔκστασίν τινα καταστῆναι. καθ' ὃν δή φησι φωτοφανῆ κατιδεῖν, ὑπεδεικνύοντα τὸν ἐντεῦθεν πρὸς τὸν οὐράνιον μεταθησόμενον ζωὴν διδασκάλους, ἱεραρχὰς, ὁσίους, καὶ πολίτας τῶν δικαίων χορόν· αὐτὸν γ' ἠνθουσιῶσθαι τῇδε καὶ κεῖσε πρεσκηνοῦντα, τῆς ἱερᾶς τοῦ Ιωαννίου ἐφίεσθαι ὄψεως· μηδαμοῦ γ' ὁρᾶν τὰ κατηφίαν, ὡς ϗ ὅ τῆς χαρᾶς παθὸς ὑπὸ λυπῶν μεταβάλλειν. ἐφ' οἷς ἐκεῖνον τὸν φωτοφανῆ πυθόμενον, ἵνα τί σε, φάναι, καταμέμφαιτο λυσιτελοῦν; καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι, ὅτι μὴ τὸν ἐμὸν Ιωαννίου τῆς Κωνσταντίνου καθηγησάμενον τὸ τῷ τῶν ἱεραρχῶν καταλόγῳ τελέσαι. τὸν γ', ὥσπερ ὃ λεχθὲν ἀπαγαθόμενον, τ' ζηλοῦν, φάναι, λέγης, ὃ τὸ Θεοῦ

φυ τίμια; σκῦλον τ᾽ ὑγρὸν δῶρον θεσπέσιον; σκῦλον οὐκ ἔστι σοι τὴν ἐνδεχομένην ἁπάσασθαι· σκῦλόν ἐστι, καὶ εἰσὶ πολεῖται, ἔνθα ὁ δεσποτικὸς ἐπλάτυνε θρόνος· καὶ τοῖς Ἑρημίοις τ᾽ ἐν ἁγίοις Ἀδελφοῖσι σκῦλα τῆς θεωρίας ἁλυσιδούμενα, ὅτι πόδας ἔνιψαν, ὃ τὴν λόγον καὶ πολλοῦ τοῦ πίστιν ἐποίησαν τοῦ πολιοῦ κατακτήσασθαι.

ρκζ'. Περὶ τῆς Μάρκου πρεσβείας αὐτῆς ὑπατείας.

Τοῦτ᾽ ἦν ἡ Μάρκου τοῦ ἐν ἀσκηταῖς μέγαν καὶ παθεῖν, καὶ ἰδεῖν· καὶ ἐπὶ τῆς Κύπρου Ἐπιφανίου ἐνὸς τῶν φανέντων τοῦ τίμιον ἔκδυσιν δόξαντος σκεῦνα ἀκούσαι, ἅπερ Ἀδελφοὶ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ φανέντος ἀκήκοεν.

ρκη'. Περὶ τοῦ Κυείλλου πρεσβείας αὐτοῦ ὑπατείας, καὶ ἑτέρας ὑπατείας Πεύκλα καὶ τῆς ἀγνευσασάντος.

Ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων ποτὲ καθεδρεὺς Κύειλλος, ὁ τὸν τοῦ Νεστορίου ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς θεομήτορος ἐστησάμενος, αὐθεντίαν καὶ αὐλὸς ἀγοιᾶ ποτὲ πεσόν, ἄχρι καὶ εἰς ὕλους μεταβάσεις ἐπὶ λήψεσι τοῦ σωτηρίου κατεχράτο, Θεόφιλον μὲν ἅτε δὴ τοῦ σάρκα θεῖον καὶ θυσιαστήριον ὅτι τῇ τοῦ ἁγίου ψήφῳ δίκαιον, Ἰωάννου δ᾽ ἀμαρτίας πλεῖς. Τἄλλα τοίνυν ἀμεμπτος ὁ Κύειλλος καὶ δίκαιος ὤν, τοῦτο μόνον τοῦ καθήκοντος ἁμαρτάνων, εἰκότως καὶ τῆς ποτὲ αὐτὸ τετύχηκε διορθώσεως. ἔδοξε τοίνυν ἐμοὶ κατ᾽ ὄναρ ποτὲ Ἰωάννῃ τὸν μέγαν ἅμα τῇ τοῦ Κυρίου μητρὶ ἐν τόπῳ λιπαρεῖ καὶ κατηφαισμένῳ συνεσῶσθαι ἀλλήλοις καὶ συνομιλεῖσθαι ὁρᾷν· ἐκείνοις δὲ τῷ θράματι ἐνηδόμενον, ἐγγίζειν πειρᾶσθαι τοῖς ὁρωμένοις ἀκαταπαύστῳ τῷ ἔρωτι, δι᾽ ἃ κωλύεσθαι δοκεῖ Ἰωάννου, καὶ τὸν ἔφεσιν ὑπολαμπικῶς ἀνακόπτεσθαι. Εἶτα φωνῆς ἀκούειν, σύγγνωθι ἐμοί γε ἕνεκα. πολλὰ γὰρ ἁμαρτάνει ἀνὴρ ἐμοί, Νεστόριον καταμιμούμενος ὑβριστήν, καὶ μὲ θεοτόκον ἀνακηρύξας. ἀγνοίᾳ γὰρ τοῦ θεοῦ οὐ φιλοτιμίᾳ παραπλησίᾳ ἐπεσκότησατο, καὶ δηλώσει τῷ ταύτην μὴ τοῦ ὑπάγνωσιν ἀποκτήσασθαι. δι᾽ ὑπνιωδεῖς οὖν ὁ Κύειλλος, καὶ ποτὲ ὅπερ αὐτὸν ὁ ὄνειρος σοῦ γε διεγνώκασι, ἀμείβει τὰς ἐπιπλήξεις, τοῦ σὺ Ἰωάννῃ μὲ, Θεοφίλῳ, Ἰωαννῆ δ᾽, τὲν Θεοφίλῳ θέμενος, καὶ πολλῷ γε κρείττονα καὶ νεῷ τῷ λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν δυσφημούμενον μεγαλειώων καὶ ἐπαινουμένων. τοῖς μὲν οὖν ἁπλότητι μᾶλλον ἢ κακίᾳ τοῦ πολλοὶ μέγα δόγματος σφαλλομένοις, τὸν Ἑρημίου ζῆπον ὃ ἀληθὲς ἐδιδάσκετο.

ρκθ'. Περὶ τῶν τοῦ ἁγίου συνεκδήμων, ὅπως διὰ τὴν Κωνσταντινουπόλεως ὀθνεῖ Ῥώμην διαβαίνουσι φόβος τὸν πάπαν Ἰννοκέντιον, καὶ τὰ βασιλέα Ὁνώριον.

Ἰδωμὲν δ᾽ εἰς τί ποτ᾽ ἀρὰ καὶ τὰ τῶν πατρῶν κατάμυτα. ἀρ᾽ ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου θεσμοῦ πατρὸς καὶ γῆ ἑαυτοῦ δίκῃ τῆς ἀναλύσεως καταμείσαντος, δι᾽ ὧν μὲν τὸ κρεῖττον, θάφῳ δ᾽ ὃ ἔλαττον ἀπονείμαντος, ἀπὸ τούτῳ συνεκδήμοι γεγονότες, καὶ πόθῳ συνταχέντες αὐτοῦ, τῶν τε ποίων καὶ καμάτων καὶ τῆς ἄλλης ἁλαμπρείας κοινωνῆσαι προεῖλοντο, Κομαίων ἀπάραντες δίκῃ τῆς νέας Ῥώμης ὅτι τὸν παλαιὸν διαβαίνουσιν. Ἰννοκεντίῳ δ᾽ προσιόντες συνάμα δὲ Ὁνωρίῳ, πρεῖ τε τοῦ μακαρίτου τέλους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπόντων τῶν τοῦ ἀνδρός, οἳ αὐτοὶ μᾶλλον ἀπόντων καὶ βάθος ἐγνώρισαν, κατ᾽ εἴδος σκιρτῆσαι, ὅπως ὃ κατ᾽ ἀρχὰς μὴ δυνηθέντων αὐτῶν τὸν ἐρῶν, τὸν καθαίρεσιν βλαπτόφρονος ἀπεργάσασθαι δι᾽ ὑποβολῆς αὐτῶν, Εὐδοξίας φημὶ καὶ τῶν αὐτέρων σκεύων ὄντων, δύο νύες ἀνδρες φονεῖς χεῦσαι πρὸ αὐτῶν λαβόντες, ξίφεσι τοῦ θεοῦ ἀνδρὸς ὥρμησαν ἀνελεῖν. εἰ καὶ μὴ εἰς πέρας τὸν αὐτοῖς δεξιούσῃ, τῆς ἀνωθεν αὐτοὺς κωλυσάσης ῥοπῆς. μὴ δὲ τὸν δεξιὸν τοῦ τὸν ἰσχνὰ συμπεσόντα δείματα, καὶ σεισμὸν φημι, καὶ τὸν ἐκ τούτου τῶν βασιλικῶν τε καὶ τῆς πόλεως θραῦσιν, τὸν παγκόσμιον ζημίαν, καὶ μεγάλην ἀδικίαν παρεισῶντα τραῦσι· τὸν τετευγμένον χάλαζαν, ἣν πολλὴν ἐργασαμένην καὶ τὸν πόλιν πεμπωλεσθρίαν, καὶ τὸν τῆς μυσαρᾶς Εὐδοξίας δεξ ἀργύρου εἰκόνα συνέτεμε. ὃ ἐξελθὸν ἐκ τοῦ θείου αὐτοῦ θεῖον πῦρ, λυμηνάμενόν τε τὸν ἐκκλησίαν, καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς ὅπου ὃ παλαιὸν καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς οἶκον πολλῷ τῷ μέσῳ διεσηκότα δίκην ἀψίδος ἔρυμα, καὶ τοῦτον παμμεγέθη τε ὄντα καὶ πάνυ πρεπῆ ἐς τοσοῦτον τῆς ἡμέρας ὥρας δεδαφίσαι· τὸν τε ὅτι τούτοις τ᾽ λαοῦ ἀγανάκτησιν, καὶ ὡς κατεδόων δίκαιον εἶ) λέγοντες δὲ πᾶσαν ἡμῶν τὸν πόλιν ἐκβάλ᾽ θεὸν ἀνατρέπωσιν καὶ καταθαλάττιον θύειν, ἀπελαθέντος ἀπὸ τοῦ τοῦτον πεῖν σωτηρίων-

τος καὶ ἁγιάζοντος. διηγήσαντο πρὸς τούτοις δὲ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν τῷ μεγάλῳ ἐπενεχθέντα δεινά, ἔν τε κακοήθειας καὶ ὕβρεσι τοῦ δημοσίου σκεύους ἀφορήτους αἰκισμοὺς, εἰρωνείας τε καὶ ὀνειδισμοὺς καὶ τὰ σκώμματα, καὶ τὴν ἐφ' ἑκάστῳ τούτων ἀπόνοιαν, ἕως εἰς αὐτὸν φοιτήσας ὁ ἐδεδίττατο ⟨Ⓐ⟩ φοβερὸς, καὶ δι' ἧς τὴν τῆς ἀναπολήσεως ἀπάσης τῆς ὑποδεδεγμένης αὐτὸν ἐξόδιον ὅτι δὴ τὸ κρεῖττον μεταβολεῖον. ἀπήγγειλαν πρὸς τοῖς πᾶσι καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν θαυμασίαν τοῦ ἀποστόλου ἐμφάνειαν, καὶ πρώτα, σιτιόλως φάναι, τῇ ἐξόδῳ καὶ τῇ πανολεθρίῳ κοιμήσει σωφρονοῦντα σαφῶς ὑπηγόρευσαν. ταῦτα ⟨Ⓐ⟩ Ρωμαῖοι ἀκηκόαντες τὸ λύπῃ συμμιγεῖ χαρᾷ διεπέφαντο· τοῦτο μὲν, ὅτι τοιαῦτα κεῖνος ἀνδρὸς, ὃν δεῖ ὁ κόσμος ὅλος ὑπήκοον ἀνατάξιος, ⟨Ⓐ⟩ ποιμενοῖ βουλευσάμενοι κατειργάσαντο· τοῦτο δὲ, ὅτι ἀκλινὴς σκῆπτρος καὶ ἀστείως ἡ νικητὴς λαμπρὸς τὸ ἄπασι τοῖς δεινοῖς ἀναπέφηνε. πλέον μὲν οὖν αὐτὸς ὁ πάπας καὶ ὁ βασιλεὺς ἐξεκαύθησαν, ὡς δοξάζειν μὲν τὸ οἷς ἐχρῆν ⟨Ⓦ⟩ Θεὸν, αἰτιᾶσθαι δὲ τοῖς ἐναντίοις· ὡς καὶ γράμμασιν ἀμφοτέρους ἐντρεπτικοῖς ἡ πολλὴν ἔχοισι τὴν τραχύτητα, τῆς τοῦ βασιλέως Ἀρκαδίου ἐλεφείας καθάπαξ.

ρλ'. Ἐπιστολὴ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου πρὸς τὸν βασιλέα Ἀρκαδίου, ἀποστείλαντος αὐτῷ τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου.

Ὁ πάπας μὲν οὖν οὐ μικρῶς αὖθις κατελέγχων ἐπέστελλε· Φωνὴ αἵματος τοῦ δικαίου Ἰωάννου βοᾷ πρὸς ⟨Ⓦ⟩ Θεὸν κατὰ σοῦ, βασιλεῦ, ὡς πάλαι τὸ Ἅβελ αἷμα τὸν φθόνῳ καὶ τῷ ἀδελφοκτονίᾳ εἴσω Κάϊν τὸ πρωτότυπον ἔφερε αἷμα ἔλαιος· ὅθεν σε χαιρῷ εἰρήνης διωγμὸν καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξήλεγξε, ἐξώσας μὲν τὸν ἀληθῆ τούτης ποιμένα καὶ ἀρχιερέα, στυγήσας δὲ τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν, μαθητοῖς, καὶ ὑ ποιμέσι τὸ τότε ἐγχειρισάμενος ποίμνιον. καὶ οὐ δι' ἐκφύσεως ἐγὼ τῇ λύπῃ συνέχομαι (οἶδα γὰρ ὡς μακάριος, ὡς ἀληθῶς, ἐκφυὴς καὶ πεισμακάριος τοῦ ἀνεφίκτου τε αὖτε καὶ ὀρθρωμάτων ἕνεκεν καὶ ἀναριθμήτων, καὶ τοῦ πρὸ αὐτῶν ὑπερβολήτων κολάσεων, ὅτι τὸν κλῆρον καὶ τὴν ὑφηλὴν ἀποστόλων τὸ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀπειλήφε βασιλείᾳ) ἀνιῶμαι δὲ τοῦ ὑμετέρων ψυχῶν σύνοδον τὴν ἀπώλειαν, ὅτι γυναικὶ πατρὶ καὶ ἀλογίστῳ πειθόμενος, τὸ ὑφήλιον ἅπασαν μιγίστης οὕτω καὶ ζωοποιοῦ διδαχῆς ἀπεστέρησας. διὸ δὴ κἀγὼ ὁ ἐλάχιστος καὶ τοῦ τοῦ κορυφαίου Πέτρου θείου θρόνου ἐμπιστευθεὶς, στέγειν κἀκείνῳ τῆς τοῦ ἁγίων μυστηρίων ζωοποιοῦ μεταλήψεως ἀπείργω· τὸν δέ γε μεταδοῦναι ὑμῖν τὸ θείου αὖτε τοῦ ποτηρίου τολμήσαντα, ἐκτὸς καθαιρέσεως ἡ ἐμὴ καθυποβάλλει αὐτόλεια. εἰ δ' ἐβιάσθη, ὅπερ ἀπολογοῦμαι, πόσην ἐπενέγκαι τολμήσετε, τὸ τῆς ἀποστολικῆς ταύτης ἀκυρώσαι διατάξεως, ἔστω δὲ λοιπὸν πάντη ὀρθοδόξῳ συστήματι, ὡς ⟨Ⓐ⟩ πλανᾶσθαι καὶ ἐθνικοὶ, καὶ κατὰ πρόσωπον ὑμῶν ἐν τῇ τῆς διχοστασίας ἡμέρᾳ βαρύ· τοῦτο φρίξητε δ' ὑμῖν τὸ ἁμάρτημα, ὅτι σθένει τὰ ὄντων σθένη, καὶ πλοῦτος, καὶ δόξα, καὶ δυναστεία, καὶ βασιλικὸν ἀξίωμα βοηθῆσαι δυνήσεται. Ἀρσάκιον γὰρ, ὃν μὲν τὸ μάκαρος Ἰωάννου εἰς τὸν αὖτε θρόνον εἰσαγάγετε, τοῦτον καὶ μὴ δάκτυλον καθαιρεθῆναι, σὺν πᾶσι τοῖς αὖτῷ κοινωνήσασιν, ὡς μοιχικῷ ζύγῳ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ εἰσφρήσαιτο. πρεσβεύομαι δὲ τῇ καθαιρέσει Θεοφίλου ἀφορισμοὶ καὶ ἀναθεματισμοὶ, καὶ τοῦ χειροτονισμοῦ πρὸς τούτοις ἀπαλλοτρίωσιν. ταῦτα δέδεται μὲν ὅτι γῆς, δέδεται δὲ καὶ οὐρανοῖς, καθ' ἃ ἀκούεις τὸ εὐαγγελίοις ἀπόφασιν. τοιαῦτα μὲν ὁ πάπας· ὁ Ὀνώριος δὲ καὶ αὐτὸς γεγράφηκεν ὧδε.

Matth. 18. 18.

ρλα'. Ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως Ὀνωρίου πρὸς Ἀρκάδιον βασιλέα.

Οὐκ οἶδα ποία δυσαρκτικὴ καὶ δαιμονιώδης συμφορὰ πρόσπεπτώκασι, ἀδελφὲ, γυναικὶ καταπιστεῦσαι σεαυτὸν, καὶ ἀφαιρεθῆναι τοιαῦτα, οἷα σοβεῖς ἄλλος δυσεβὴς χειροτονῶν διετέλεσε βασιλεύς. καὶ γὰρ δὲ ⟨Ⓐ⟩ σὲ ταῦτα ὁσιώτατοι τῶν ὑμῶν καταδουλώσει βασιλείας, ὅπερ ⟨Ⓦ⟩ μέγιστον τοῦ Θεοῦ ἀρχιερέα Ἰωάννην ἀκεῖτος καὶ ἀκηκοΐστως τῆς τοῦ βαπτιστοῦ θρόνου κατενεγκόντες, καὶ πικρογάμους ἀξιορίας δὲ ἀφορήτοις αἰτίαις ἐπισκολιάσαντες, βιαίως τοῦ ζῆν ἐστερήσατε· καὶ ὅτι σὺν τοσοτηρίᾳ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας, σὺν εἰς ὑμετέραν τιμὴν καὶ τῆς δικαιοκρισίας βεβαίωσιν καλέσαι, καὶ βαπτιστὰς ἐντεῦθεν ὅτι λειτουργίας τῶν πόλεων ὑπαφερομένους, πρὸς οἷς σθένει ἐφίλαν θεραπεύσαθε, ἔτι καὶ φερουρίοις

ἀμφόδοις

διαφόρως ἐγκαπακλείοντος, ἢ λιμῷ διαφθείροντες, ἢ ἀπ' αὐτῶν ἐπιφέροντο ἀργύρια, εἰς ἐφόδιον χρείας σωματικῆς, καὶ ταῦτα ἀφελῶν αὐτῶν διεπράξατε, καταδοκοῦντες ὑμᾶς τοὺς Θεοὺ καὶ κατασεμνύοντας πρὸ τοῦδε ἡγησάμενοι. τοὺς δὲ τούτοις τῶν ἀποστολικῶν ἐπιτιμάτων λόγων τοῦδε ποιουμένους, ὑπισχνουμένους οἷοις αἰσίως καθαιρουμένους μυρίοις κακώσεσι καὶ ὑβρεσιν ἀδίκως καταδικάζοντες, ἄλλως δὲ αὐτῶν ἀναξίως ἐλαύνετε. ἀπιδοὺ δῶν, ἀδελφέ, μὴ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις καὶ θεοῦ καὶ ἀνθρώποις τὴν διάρρηξιν τῶν οὐκ ὀρθῶς προκριθέντων ἤδη πλημμελῶν, πλημμελούμενος καὶ αὖθις, ὡς ἂν τῶν ἱερέων προσευχαὶ τὴν ἡμετέραν εὐσεβοῦσι βασιλείαν καὶ κατευθύνοιεν. ἔρρωσο.

ρλβ'. Περὶ τῆς φυγῆς τοῦ βασιλέως Ἀρκαδίου ὑπὸ τῆς ἀδίκων τε δικαίων ἐκδικήσεως.

Δεξάμενος τοίνυν ταῦτα ὁ βασιλεὺς ὁ Ἀρκάδιος, καὶ τὴν τούτων δυσμαμῆ μιαιφονίαν πλήττεται σφοδρῶς τῷ βέλει τῆς ἐπιπλήξεως, καὶ οὐκ ῥᾳθυμίας ἐπικείμενον αὐτῷ βαθὺν ὕπνον ἀποσείσασθαι μέλλων (εἰώθασι γὰρ αἱ νωθέστεραι τῶν ψυχῶν ταῖς σφοδροτέραις μᾶλλον τῶν ἐπιπλήξεων ἀγανίζεσθαι) πρῶτον μὲν τὸν ἐπιβαλόντας τοῖς ἀπὸ Ῥώμης ταῖς χερσὶν ἐπιζητεῖ. καὶ τούτοις ταῖς αὐτῶν χερσὶν ἀνατιβαλών, οὓς μὲν μάστιξι χαλεπαῖς, οὓς δὲ ξίφεσι καταδικάζει θανάτῳ, ἀνασχεθεπίσας αὐτῶν μὴ πάντ' ἀνελεῖν δὲ τὰ σώματα· καὶ τοῦδε τῆς οἰκείας φυσικῶς γνωμικῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦτον ῥᾳδίως ἀφιεὶς μαστίξας οἰκείαις χερσὶ, καὶ ἕνα τινὰ τῶν βασιλικῶν χιτώνων ἀποδύτην πρώτην καὶ ἥπαθεν ἀναχελθυσάμενος, ὡς ἂν ὑποδολῆς ἠλίψεως καὶ αἰχμώσης, καὶ ἀρρωσίας αὐτὸν ἀποτιμήσῃ χαλεπαῖς. εἶτα Μιμῶνα καὶ Θεότιχνον καὶ Ἰαχυρίωνα, τοὺς Θεοφίλου ἀνεψιοὺς, Ἀχαϊκόν τε Βερροίας καὶ Σεβηριανὸν Γαβάλων τυραννοῦντα τῇ πόλει ἀφοτρίζοντας συλλαβών, τὸν τῆς Σατορνικῆς συμμορίας ἀπόμοιραν, τοὺς Ἰννοκέντιον ἡπιμμένους σκηπτροῦχον, τοιοῦτον αὐτῷ ὄνομα δι' ὑποδολῆς καὶ αὐτὸς ἀπόλεγον σεσηπότα, μόνους ἀνεῖλεν.

ρλγ'. Ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως Ἀρκαδίου ὑπολογητικὴ περί τε τῆς πάππου καὶ βασιλέως Ὀνωρίου.

Ὅλως δὲ, ἀρχιερεῦ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὰς δὲ πρέσβεις τὰ πολλὰ μηνυθέντα διέγνωκα (καὶ δῆλον ἐξ ὧν δὲ αἰτίας οὐ κατὰ πρόνοιαν ἡμῶν ἀμύνω) οὔτε τῆς καθ' ἡμᾶς μέγαν Ἰωάννου καθαιρέσεως κατέγνω ἀναίτιος· ἀλλ' ὑπίσχνοι δίκαιοι, οἱ χθονίας δῆθεν ἐκκλησιαστικοὶ πρεσβευόμενοι, τὸ κρῖμα τῆς ἐκείνου καθαιρέσεως ὑπὲρ τοῦ ἑαυτῶν βεβαίους καθυμᾶς ἀνεδέξαντο. ὧν τοῖς λόγοις οὐκ οἶδ' ὅπως ἀναστυρεὶς καὶ αὐτὸς, τῇ αὐτῶν (ὡς οὐκ ὤφελον) ἀθεοτάτῃ ψήφῳ ἐπένδυσα, μᾶλλον δ' ὧν ἐκείνοι μᾶλλον ἡμῶν ἀναβύθυνοι· ὧν καὶ δὲ ἐπὶ πρὸς ἡμᾶς ἀδημοιῶτας, Ἀχαϊκίου τε καὶ Σεβηριανοῦ καὶ δὲ πρὸς γλίσχρους τὸ πανηγυρὶ Θεοφίλου τυγχάνοντας πέπομφά σοι τὴν ὁσιότητα. γράφω δ' ἐγὼ Θεοφίλῳ βιαίῳ τάχει καταλαβεῖν τὸ αὐτόθι, τὸ δοῦναι δίκην τοῖς πολυπήμοσιν ἁρμόδιον. ἐφ' ἡμῖν δ' ἡ σὴ παντεχνὴ φιλανθρωπία προσκλητέον, καὶ μὴ ἀμοίρους τῶν ἀγρυπνῶν μυστηρίων ἐάσῃς. ἰδοὺ γὰρ δὲ τὸ τέκνον σου Εὐδοξίαν, ἀνθ' ὧν ἤμβλυτεν, ἡμυνάμην, ἢ καὶ βαρυτάτας ἐπεβύθιζεν ἀρρωστίας προσπεσοῦσα κλινήρης κατάκειται. μὴ δῶν πολλαχῶς σκληρύνῃς, ὦ πανοσιώτατε πάτερ. Οὐδὲ γὰρ Κύριος δὶς σκληρύνει ὅπου δὲ αὐτό, καθά γέγραπται. ποῦ δ' καὶ δὲ τῆς μετανοίας καλόν, εἰ μὴ συγγνώμην τοῖς μεταμεληθεῖσι δικαιοῖτο; εἰ μὲν δῶν τῶν μετανοούντων οὐκ ἦμεν, εἰκότως ἡμῖν καὶ τὰ τῆς συγγνώμης ἀπεκλείετο· εἰ δ' ἐφαπτόμενοι, ἐφ' οἷς κακῶς ἐπράξαμεν, ἑαυτῶν κατέγνωμεν, μηδὲ τοῦ τῆς μετανοίας καλοῦ τῆς συγγνώμης ἀποτυγχάνωμεν. Ἰσοδυνάμασι δὲ καὶ τῷ ἀδελφῷ Ὀνωρίῳ γεγράφηκα, καταδύομενος δεήσεσιν ὑπὲρ αὐτῶν τοῦ πάππα συγγνώμης μεταδοῦναι αὐτοῖς. δεξάμενος δῶν ὁ πάππας τὰ τοῦ Ἀρκαδίου γράμματα, καὶ τὴν τούτου μεγάλως ἀνθεῖσαν ταπεινότητα, πρός τε τὸ βασιλέως τε Ὀνωρίου θερμῶς ὑπὲρ αὐτοῦ δυσωπηθείς, γράφει Πρόκλῳ τῷ αἰδεσιμωτάτῳ Κυζίκου ὑπισχνουμένῳ τότε τυγχάνοντι, τὸ Κωνσταντινουπόλει πρὸς ἡμᾶς λύσαι μὲν τὸν βασιλέως τοῦ ἀφορισμοῦ, καὶ τῶν ἱερῶν μυστηρίων καταξιῶσαι αὐτούς· καθηγήσασθαι δὲ τῆς τὸ Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, ἕως ἂν ἀκριβῶς τὰ κατὰ τὸν Ἀθηνῶν ἐξετασθῇ. ἰδίως δὲ γράφει

γράφει καὶ πρὸς Αρκάδιον ὁ πάπας ἀποδεχόμενος αὐτὸν τὴν μετάνοιαν, καὶ τὴν ὅτι τοῖς ἐπλανημένοις διέρρηξαν, καὶ πρεσβεύομενος ὅ μὴ ὄνομα τοῦ μεγάλου Ιωάννου τοῖς ἱερεῖς διαλύσεις ἐπάξαι διακελεύσασθαι· Θεόφιλον δὲ ὁ Θεσσαλονίκης πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐκφροντίσεσθαι συνόδον ὅτι ἐξέβαλον τὸν ἀθέσμως ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένων βεβαίως καθυπομείνασαν. μέλλειν καὶ γὰρ ἐκ αὐτὸν ἐκβαλεῖν ἔφη δυνήσεσθαι, εἰ μή τι θεῖον ὁ κωλύσον προσεπιψήφ). Τοιαῦτα ὁ αὐτοκράτωρ δεξάμενος ἐκ τόπου, ἔπεμπεν εἰς μηδ' ὁποιῶν τὸν αὐτῷ γεγραμμένων ὑπὸ τοῦ πάπα ῥαθυμῆσαι. δεῖ αὐτοῦ οὖν, ὡς λέγω, καὶ Θεοφίλου βραχέα τοῖς ἀποτόμοις τε καὶ σύντομοις διατάξεσι χρῆται πρὸς αὐτὸν γράψας οὕτω·

ρλδ'. Ἐπιστολὴ Αρκαδίου βασιλέως πρὸς τὸν ἅγιον Θεόφιλον.

Πολλὰ μὲν τὰ κλίματα τῆς οἰκουμένης ἐταράξας, καὶ τοῦ ἀφελοῦς αὐτῶν ἱεροῦ κατ' ἀλλήλων Σατανικῶς αἰρήσας, τὸν σὸν τοποτηρητὴν κατέλαβες, ὡς μήτε νόμοις πισὶ, μήτε μὴν ὁσιότητος καθυποκείμενος, οὐκ εἰδὼς ὅτι ἐν τῇ θείᾳ καὶ τῇ ἡμετέρᾳ ὑποκειμένη ὁσιότητι, ἐξ ἧς οὐκ ἔστι σε διαφυγεῖν, δύνασθε πάντων ἀνθρώπων ἐν εἰς ὑπερβολὴν σκληρότατε. Τοιγαροῦν πᾶσαν ἀνάγκην σώματος καὶ πρόφασιν πᾶσιν ἀποβαλλόμενος, τῆς Αλεξανδρέων ἀπάρας τὴν Θεσσαλονικέων πρὸς τὴν τῆς Ρώμης ἀπωτάτω χωρεῖς ἐπείγῃ, σκῆψιν τῶν τολμηθέντων σοι δίκης ἐνδίκως ὑπιτυχόμενος. ὁ μὲν οὖν Θεόφιλος ταῦτα διαύδην χαράγματα, καὶ πρὸς τὴν ἐγκαλοῦσι τούτοις φείξας ἀπάλιν, πόσον οὐκ ἀθλιώτερος ὁρᾶται καὶ τὰ πειότερος; δῆλον γὰρ ὅ θράσος πρὸς δειλίαν φόβου πρεμπεσόντος καθίστησι ἐν οἷ εἰς κακίαν τὴν συστολὴν, καὶ τῆς ἀνδρείας τὸ ἴσον κεχωρισμένον τῷ δράσιματι. ὅθεν δὴ καὶ πρὸς Ισίδωρον καὶ σὸν ἐπ' αὐτὸν πάλαι κεκακωμένους δικαιοσύνης μοναχοὺς, ὅσον αὐτοῖς ἐφικτὸν, ἀμύνειν αὐτῷ καταδύομαι. πρὸς οὖν ἐκείνους πρόφασιν ἐζευγμένην, μὴ δεδιέναι καὶ πρὸς τὰ βασιλέως ἀπειλάς, ὧν ἕτερον φθάσαι ἀπειλῆς εἶδος οὐ συγχωρήσει τὸν ἐκβασιν, αἰτιώμενοι καὶ πρὸς πόδας αὐτῷ πεπρισμένον θάνατον.

ρλε'. Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ πατριάρχου Αλεξανδρείας Θεοφίλου.

Οὕπω γὰρ τῆς ὅλης Θεσσαλονίκης ὁδοιπορείας ἀφάμενος, ληθαργικῷ πάθει πρεπεσών, καὶ ἐκ εἰς καὶ ἱερὰν ἐλθὼν καὶ μέγαν Ιωάννην συσκιασθεὶς αὐτῷ κακουργίας μεγαλοφώνως τὸ πλεῖστον ὀξαγορεύων ἡμέρας, ὁλοκλήρως οὕτω καὶ ἐλευθέρως τῆς παρούσης ἀπερράγη ζωῆς.

ρλς'. Τῶν τοῦ ἁγίου ἐχθρῶν πληγαὶ θανάτου.

Καὶ πάντες ὁ μὲν τῇ καθαιρέσει καὶ ἐξορίᾳ τοῦ ἁγίου συναιρέσαντες, καὶ Θεοφίλῳ συμπροσάξαντες, ἄλλοι ἄλλως θηλάσεις πληγαῖς καὶ ποικίλαις κακώσεσι βασανιζόμενοι, οὕτω τὸν βίον βιαίως καὶ ὁλοκλήρως διερρήγνυντο. πρὸς τοῖς πᾶσι καὶ Κυρῖνος ὁ πίσκοπος Χαλκηδόνος, ἀλαζὼν καὶ ἀγύρτατον μὲν δίκτυον βλασφημίᾳ, δίκτυ ἔπεσεν ἀχαλινώτου γλώσσης καὶ ἀκρατοῦς, πόδας καταστεπτὸς, καὶ τούτοις ὃν τείτου προζόμενος, οὕτω καταδαπανῶν.

ρλζ'. Περὶ τῆς Ιωαννικίου τελευτῆς.

Επὶ δὲ Ιωακείμιος λύεται μὲν μικρὸν καὶ αὖθις τῆς συνεζευγμένης πληγῆς, καὶ τοῦ ῥύσεως αἰῶνος μὲν ἄῤῥυσον αὐτὰ λάβεται.

ρλη'. Περὶ τοῦ τῆς Εὐδοξίας ἐλεεινοῦ θανάτου.

Αλλὰ νῦν ἐπὶ τὸν λόγον καὶ τρὸς Εὐδοξίαν αὐτὴν, ἣ ταῦτα συμβούτα ὡς δεινὰ τυγχάνει καὶ θρήνους ἐπάξια. αἱμορροίας γὰρ ἡ δύσκνος πεπιεσῦσα συμφορᾷ, καὶ ζωὴν δεινῶς ἄγαν μαραινούσῃ, τὸν τε λεγομένον σύριγγα ἐν τοῖς ἀπορρύφοις ἐκβεβάσασα, δυσωδίας τε καὶ σκωλήκων ὅλῳ τῷ σώματι πληρωθεῖσα, ὡς πάσας μὲν ἰατρῶν τέχνας, πάσας δ' ἀρωμὰς ἐπ' αὐτῇ εὐωδίας δεῖξαι, ἐπ' αὐταῖς ἐκάταις ἀναπνοαῖς, καθ' ἃς μάλιστα ὁ σωρευσὸς σφοδρότερον καὶ τὴν πυκνὰ συνειδότων ἑαυτοῖς ἐπωμίσατο, μεγάλως ἑαυτῆς ὑπὸ τοῖς εἰς μέγα τολμηθεῖσι καταγνώσκουσα, ἐλεεινάς τε αὖθις καὶ οἰκτρὰς ἀγαν ἀναβαλλομένη φωνάς, ἀποδεδωκυῖα τὰ ἁρπαγέντα τοῖς ἠδικημένοις, μετ' οἰμωγῆς ἀφάτου καὶ ὀδυνῶν ἐξέψυξε, μηδὲ τῆς σοροῦ ταύτην ἀποδεξομένης μετὰ τοῦ τελευτᾶν.

Τὸ

Τὸ πρώτων φοβερώτατον· καὶ ἴσασι πρῶτοι καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα τῶν ἀπεμπόλοις ⟨W⟩ κλόνον σχῆσον καὶ ⟨W⟩ φεικτὸν συναισιμόν, ὅπῃ τειχίσηται καὶ τειχήρη τυραννούμενον ἔτι μᾶλλον τῆς ἀξ ἐυθρολας τοῦ ἱεροῦ σώματος, ἀναπλήσεως· ὃ δὴ καὶ μέγιστον ἡμῖν ἀφύγημα, τελευταῖον ὁ λόγος ἐξαμεύσατο.

ρλβ'. Περὶ τῶν τειχέων καὶ τειχῶν ἐπὶ τῆς λαύρακος αὐτῆς συνεισμῶν.

Ρέοντος γὰρ τοῦ χρόνου ⟨C⟩ τοῖς ἀνθρώποις ἡσυχῇ τῷ φθορεῖ ὑπιφέροντος, ὑφίσαται μὲν ὁ τῆς φύσεως κοινὸν Ἀρχάδιος· ἀντιπαίδαινει δὲ τῆς βασιλείας ὁ τούτου υἱὸς τῷ τοῦ πάππου Θεοδοσίου κλῆσιν ὑπιφερόμενος. ἐπεὶ δὲ καὶ τῆς ἱερατικῆς ἀξίας ἀρχηγὸς ὑπιλέλειπτεν, ἔδει δὲ τὰ προκεκηρυγμένα ⟨Ω⟩ μεγάλῳ αἰῶνι μὴ σφαλῆναι, Πρόκλος ὁ τούτου πνεῦμα υἱὸς τῆς ἀρχιερωσύνης ὑπιλαμβάνεται· ὧν ἔργον ἡ τοῦ σεβασμίου σκιώσις τοῦ μακαρίου μετέ-

ρμ'. Ὁ Βασιλεὺς καὶ Πρόκλος· τὸ δὲ ἁγίου λευφαινον μεταχωίζειν εἰκὸς ἀποδάζεσθαι.

10 νεγξις. ἦν γὰρ τούτοις ἑκατέροις πόθος, σχάφορος μὲν, εἰς αὐτὸ δὲ τοῦτο βλέπων, ⟨C⟩ δὲ ἑτέρου ἕτερος ὁ πέρας ὑπιδεχόμενος. τοῦ μὲν γὰρ ἔφεσις τῷ μὴ τειχὴν ἰδεῖν σορὸν τοῦ δεινοῦ χυνήματος ἠρεμήσασαν· ὁ δὲ μὴ ἄλλως τοῦτο συμβήσεσθαι φησιν, ὡς μὴ ὁ νεκρὸν Ἰωάννου (τοῦτο γὰρ ἦν ὁ πόθος αὐτῷ) τῆς ὑπὲρ βασιλεύουσαι ἀνακομιδῆς ὑπιτυδεῖν). ἐπεὶ τοῦτο σχῆσος ἦκουσι, μεταπαλῆσαι μὲν αὐτίκα τὸν εἰς τοῦτο ὑπιτηδείους. πολλῷ δὲ αὐτοῖς τῷ προθύμῳ τοῦ

15 προσάγματος ἐσκήψας ἀσυδλῶ, ἔχεσθαι τῆς ὁδοῦ διεπάξατο. αὐτοὶ γὰρ ὧν δι' ἡμερῶν οὐκ ὀλίγων ἤδη τοῖς Κομανοῖς πολεμοῦντες, καὶ τῷ τοῦ μάρτυρος Βασιλίσκου ὑπισάντες ναῷ, τῷ αὐτόθι ἀπαγγέλλοισι τῆς ἀφίξεως. καὶ δὴ τὸ προσάγμα λυπηρὸν ἐδόκει καὶ ζημιῶδες ἀκεσάτατον, ὅμως δυσχεροῦς ὄντος τοῦ πρὸς τὴν βασιλικὴν ἀνδμαχεσθαι κέλευσιν, καὶ προθύμως τὸν τῆς φυγῆς ὅπον ἐπεσημήνοντο. ὡς δὲ ἐπέβησαν, καὶ ἀπεσυλᾶτο μὲν ὁ τῇ σορῷ ὑπι-

20 κείμενος λίθος, ἐνδὺς δὲ πρώτων ἦσαν ⟨Q⟩ ὀφθαλμοί, ὅσα δὲ θέαμα ξένον, εἰς λίθου φύσιν μετεσκευάσθη δὲ σῶμα τοῦ μάκαρος, καὶ δίκαιον κείνατος τοῖς ἐκποιησαμένοις ἑαυτὸν ὑπιδοῦναι, ὅπῃ μὴ πολλῆς ἱκετείας καὶ θερμῆς ἄγαν ταῖς προσκλήσεσιν. ἀποτινῦσαι γὰρ καὶ τέκνα πατέρων ἀμύρτιας κατὰ γε τὸ νῦν αἰῶνα λύσεις ἀῤῥήτοις δικαιοκρισίαις Θεοῦ τοῦ ζυγῷ τὰ πρῶτα καὶ σταθμῷ δοκιμάζοντος. ἀποκρυσθέντες οὖν τῆς ἐλπιζομένης ῥοπῆς, τῆς αἰ-

25 τοῦδα πάλιν ὁδοιπορείας ἀπῆρχοντο, ⟨C⟩ καταλαβόντες τὸν βασιλεύουσαν αὐτὸν ὁρμῆ ἀπαγγέλλοισι. καὶ δὴ ἄκουσμα καὶ ἔκπληξις πρὸς τὸν ἐγχείρησιν ἀσυδαιοτέρως ἐῤγάζεσθαι· καὶ οὐ μὴν τῆς αὐτῆς πῤῥησίας, ζητῶν ὅμως τὴν ἐλπίδων, πειρᾶσθαι πάλιν τοῦ προσάγματος.

Στέλλονται πέμπω ⟨Q⟩ καὶ πρέσβεσι ἀπεσταλμένοι, ὑπικομίζοντες ὡς ζῶντι τῷ μεγάλῳ καὶ

30 ὑπισταλεῖν συγχῶ τινα πρέσβεσιν αὐτὸν, τὸ μὴ τεταπεινομένοις αὐτὸν, μηδὲ καταγελωμένοις ἀποφαίνειν· ἵν' ὑπιδεῖναι τῇ σορῷ κελεύονται· καὶ οὕτω καὶ θυσόμοι ἔχειν, πολλοῖς σὺν πρέσβεσι πρεσβεύσασθαι. καταλαβόντες οὖν σχῆσι τὸν ἔδη γνωσθέντα τόπον αὐτοῖς, καὶ ὡς ἐκελεύσθησαν, οὕτω δὴ καὶ ποιήσαντες, εἶτα τὸν λίθον ἀποκυλίσαντες, ἕτερον ἐθεάσαντο θέαμα, ἀγγέλου ἀῤῥήτου σχῆμα ἀποπνέοντα, καὶ αὐτοὶ ἐξ αὐτοῦ

ρμα'. Περὶ τῆς ἐγχάρου πρὸς τὸν ἄνδρα ἱκετείας τοῦ βασιλέως.

35 χρίτῳ καλλει καὶ ἡδὺ ὀσφραίνομενον. ὧδε γὰρ νεκρῷ, ἀλλὰ ζῶντι ἐῴκει, καὶ τῇ ἐπομβύσῃ ⟨Ω⟩ προσώπῳ καὶ τοῖς χείλεσι χάριτι, καὶ τι καὶ προέσθαι θέλειν τῶν χρυσῶν δοκῶν ἐκείνων ὑπισκήπτων, καὶ ὅ τε πρόσθεν, ἐπικουφίζων ἑαυτὸν τοῖς λαβοῦσιν ἐθέλοισιν. ὀξενέγκαντες οὖν, καὶ πρὸς ἀσπασμὸν ⟨Ω⟩ λαῷ προθέμοι, ἐσμὸν ὁρῶσι θαυμάτων ὑπιγινομένων τοῖς φθάσασι.

ρμβ'. Περὶ τῶν εἰς τὰς ἐκείσε ἀῤῥωστουμένας θαυμασπῆς ὑποστάσεως τοῦ ἁγίου.

40 Πᾶς γὰρ, ἵν' ἕνα νόσον ὑπιφερόμενος τὸ σῶμα ὃς, ἢ πρὸς ὑπικφθιμένων ῥαχίαν προσεφαπτόμενος, πρόθυμος τῆς νόσου πάντα ἀπαλλάττεσθαι. ἐντεῦθεν ⟨C⟩ φάσις ὀξ ἑκατέρων τῶν μερῶν τό τε πολιτικοῦ καὶ τὸ κατ' χώρου τυγχάνοντος τῆς πιμίας ἐκείνης τῷ ὄντι ἀνθρώπου μέγων ⟨Q⟩ρκος. ἀλλ' ἐπεὶ περέσχε τὸν τοῦ Θεοῦ πρώτως βουλὴν ἐκνικᾶν, ὑφίασι μὲν ἐκ φάσεως ⟨Q⟩ τῆς χώρας οἰκήτορες, πολλῆς συμβουλῆς αὐτοῖς προσὼ τῶν ἐκ τοῦ βασιλέως γεγλυμμένης

νικῶσι

νιχῶσι· οὗτοι, τὸ τῶ χειμῶνος ῥοπτικὸ ἐφικότες ὑπέκυσεν. καὶ λοιπὸν ἐνθέμενοι τῇ πρῷ αὐτῶν ὑπερφερομένῃ χρυσοκολλήτῳ λαρίναχι, τῆς ὁδοιπορείας ἀπῆρχοντο, πολλῶν λαμπάδων προπομπευόντων καὶ ἑπομένων, ὧν ὕμνων καὶ ἴσα ἀπελικτῆς μέλῳδίας ὑφωνουμένων. ἰοῦσα δὲ πόλει τινὶ ἢ χώμῃ προσεγγίζειν ἔμελλον, ἐξεχύθη πρὸς αὐτοὺς πᾶς ὁ λαός, καὶ προέπεμπον ἑκάστη πρὸς τὸ μετ' αὐτὸ σταδιοδρόμιον τὸ πρόοδον, μέχρις οὗ Χαλκηδόνος ἐπεισήεσαν.

ρμγ'. Περὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι τοῦ τε βασιλέως, καὶ τῆς Πρόκλου ἀπαντήσεως.

Οὗ γὰρ μέσου, ὡς εἰς ἀκρίβειαν τῇ πόλει ὁ προάγγελος ἐλήλυθε, παραυτίκα πρὸ ὁ σταδίου μέσου πέλαγος ὑπερφερομένου ἑδόκει τῷ πλήθει τῶν πυρσευομένων νηῶν· μεθ' ὧν αὖθις τὸ σωρευχθὲν ὁ βασιλεὺς ἅμα ᾧ ἀρχιερεῖ, συνεφελκομένῳ τούτοις ἐκ πλοίου οὗ μάλα κεχρημένῳ πρὸς τὸ ⊕ μακάριον ὑποδέξασθαι.

ρμδ'. Περὶ τῆς ἀφίξεως καταιγίδος ἐν θαλάσσῃ φερούσης δαύματος.

Τότε γοῦν τῆς ἀφίξεως καταιγὶς ἐκ ζάλης σφοδρᾶς, καὶ πᾶσιν ἀθρόως ὑπερκεῖσα, ἄλλοθεν ἄλλο τῶν πλοίων, ὡς εἶχε φορᾶς, ἐκύλισε, καὶ ὃ ἀεὶ διέλαθεν· ἐκείνου μόνου ταῖς τῶν πνευμάτων βίαις οὐκ εἰξάντος, οὗ ὁ κόσμος ἐρρέθη δεῖσαι τὴν τοῦ μεγάλου ὑποδοχήν. ὃ καὶ κύμασι καὶ πνοαῖς ἀντιπαῖον ὑπ' ἀκτὴν ἐφέρετο, καὶ ὃ τῆς ὁρμῆς τέλος ἀμπελὼν ὁ τῆς χάρας, καθ' ὃν (ὦ τοῦ θαύματος) προσπάκη τῇ χέρσῳ, ἔργῳ τὴν πάλαι ἀδικίας καταδοῶν, καὶ τῷ δικαίῳ τὴν ἔνστασιν δικαίαν προσμαρτυρῶν. ὃ δὴ ἐντεῦθεν γαλιὼν πάλιν βαθεῖα καὶ θάλασσα πεπηγυῖα καὶ πεδιάδι ὅμοιος καὶ πλοίων μεσή. ἐπεὶ δὲ καὶ ⊕ δηλωθέντα τοῦ ἀμπελῶνος τόπον, οἵ τε ⊕ μέγαν προσκομιζόμενοι, καὶ ⊕ πρὸς ἐκείνους αὐτεύδοντες, ὡς ὑπὸ τῷ πλοίου καλυμμένοι πρὸς ἐλθόντο, ὑποκλιθὲν παραδόξως ἐκεῖθι, τὴν τοῦ μακαρίου προσεκαλέσατο εἴσοδον. οὐκ ἔστιν οἷς ποτὲ θαύματα προεικάσαι τις, ἢ ὅπως ἀξίως ἀθυφημήσειεν. ὅθεν τὰ προάγματα φιλεῖ λέγων ὁ λόγος παραιτεῖσθαι, ἐξ ἑαυτῶν τοῦτα καταλιμπάνων θαυμάζεσθαι.

ρμε. Περὶ τῆς εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Θωμᾶ, καὶ τῆς παρὰ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου περὶ τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς Εὐδοξίας θερμοτάτης δεήσεως.

Ἐκεῖνο μὲν οὖν ὅτι τῆς νυκὸς ὁ θαυμάσιος, καὶ ἡνίκα τοῦ βασιλέως ροπὴ τῆς ὑπὲρ τὰ δυνάκτου ἐκ χελιδόνος ἠφίετο. ἐπεὶ δὲ μὴ ἐδόκει τὸ ᾧ ἀοίδιμῳ, τὸ Ἑλληνοντίου ῥεύματος ῥαγδαίως αὐτοῖς ὑπικαταῤῥύσαντος, παρὰ τῷ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ ναῷ καὶ ἀκοντες προσεκέλλοισι, ⊕ ὅμοιοι προμοίῳ τῆς προθοίας σωνελαυνούσης. Εἶχε τοιγαροῦν αὐτὸν ὁ τοῦ Ἀποστόλου νεώς, καθ' ὃν ὁ βασιλεὺς τῇ τότε λαρίναχι προσαπεσών, καὶ σὺν ὠκείοις πόδας ἐκείνοις καὶ βυαγγελικοῖς δάκρυσι καταῤῥάπτων θρίνοις καὶ οἰμφαγὶς ἀνεκαλέσατο τοῦ ἁγίου ⊕ ἔλεον, συμπάθειαν τῇ μητρὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀτόπως πεπολυμμένων αὐτῇ ἐξαιτῶν, καὶ τῆς συμπαθείας τεκμήριον, τὸν ἀρεμίδιν ἀναθεῖναι τῆς αὐτοῦ φερούσης καταδρόμου λαρνακος.

ρμς. Ὡς τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο κλονοῦν ἔσοι ἡ λάρναξ τῆς Εὐδοξίας.

Καὶ ὁ μὲν ἦν χρόνος, ὁ ὃν εἰσήκουσι, καὶ τὸν συμπάθειαν ἐφυστερούσαν, οὐχ ὡς πάλαι, τῆς συμπαθείας τυγχάνων ἀλλότριος, ἀλλ' ἰοῦσα ἐκ τοῦ θανάτου δαφιλευόμενος. ὃ τῷ σοφῷ ἐδόκει κηδεμόνι, καὶ πάνυ καὶ μικρᾶς ἐδράπετο ἀφορμῆς· καὶ ἡ λαρίναξ τῆς περιφορᾶς ἀπηλλάττετο, αὐτὸ πάντα δεδεγμένη, ἐν ᾧ περιδόξῳ τῷ δωδεκα ἀποστόλων ναῷ. ὀλίγων δὲ ἡμερῶν καὶ νύκτα παρὰ ⊕ τῷ Ἀποστόλου Θωμᾶ ναοὶ τὰ εἰκότα συνεορτάσαντες, Ἐκεῖθεν ὅτι τὸν μεγίστων τῶν ἐκκλησιῶν συνεπορεύοντο, καὶ τῷ οἰκείῳ θεσμῷ ὃ ὅσιον τοῦ μεγάλου σκήνος ἐγκαθιδρύσαντες, τὰ ἴσα κἀκεῖσε τῆς δοξολογίας καὶ ὅτι τοσοῦτον ἐτέλεσαν.

ρμζ. Περὶ τῆς εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου ἀφίξεως.

Ἐντεῦθεν ὅτι τοῦ βασιλικοῦ ὀχήματος ἀναθέμενοι, καὶ τῆς μὲν πατειαρχὴν συναναδόντος, τοῦ βασιλέως δὲ, καὶ πάσης τῆς ἱερᾶς συνῳδοῦ τε καὶ συγκλήτου μετὰ λαμπάδων προηγουμένων, αἵπινες ἐκ βασιλικῆς φιλοτιμίας πᾶσιν ἀπενεμήθησαν, ὅτως ὅτι ⊕ ἱερὸν τῶν Ἀποστόλων ναὸν μετοκόμιζον. ἡ πόλις δὲ πᾶσα ὅτι τῷ θεῷ συνέδραμον. ἐξεκεχωρεῖτο σοὶ, ὑπαυθρα, ξενοποὶ, οἰκίαι πᾶσαι, ἄπαν δὲ τὸ μακρὸν τοῦ μέσου διῆκον τῆς ὁδοῦ διάστημα. πλήρης δὲ ἦν ὁ ἀὴρ ὠδῶν ἁρμονίας τε καὶ μύρων, τῶν μὲν ἐκχεουμένων, τῶν δὲ καπνιζομένων,

νων, ἀ τότε πρὸς τ φιλυστεΘῶν τῷ μεγάλῳ πεφιλοτίμητο. ἐπεὶ ὑ μὴ τοιαύτης ἢ τοσαύτης δορυφορίας ὑπὸ τὸν ἀποστολικὸν ἐκκλησίαν εἰστεκομίαθη, ὥστε δὴ ὃ μέγιστον τῶν θαυματουργιῶν ἀπεργάζεται. ἅμα γὰρ αἰαζθεὶς ὑπὸ τῦ ἀρχιερατικοῦ θεόνου καθίδρυτο, ἢ ἐκ πάγχρυσα ἀφέσεως ἐκόσμα χείλη, εἰρωνίω τοῖς λαοῖς ἐπεφώνησε. τίς ἤκουσε τοιοῦτον ἢ ἐγνωκεν ἐξ αἰῶνος; οὕτως δίκαιοι εἰς ⟨Ⓦ⟩ αἰῶνα ζῶσι, ἢ παρὰ Θεῷ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν. ὡς ὑ κατενέγκαντες ἐκπεπληγμένῳ τῷ πλήθη ἢ βεβακχευμένῳ τῷ πόθῳ προσὑπόθεσαν, ὧν ὁρᾶν συγκλονουμένους ἢ συρρηγνυμένους, ἢ ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένους, ἢ ὃ θαῦμα σιον, μηδένα τῇ βιαίᾳ πιλήσει ἐξ ὧν δεινῷ σεσωφρονημένῳ ἐξ ὧν κλόνῳ παρεβλαπτόμενον. πῶς γὰρ ἔδει ἢ βλάπτεσθαι ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον πίστεως ἑκούσιον τινὰ βίαν καθυπομένους, ὅς γε ἢ σοῦ ἤδη βεβλαμμένους πρωτοίας βλάβης ἀπήλλαττε;

Ὡ τῆς ὃ τινι καὶ προσῶν ὁμοῦ τῇ ἐπαφῇ τῆς ἰάσεως ἐπέτυχεν. αὐτὸ γὰρ τῆς θαυματουργίας ὄνομα Γρηγόριος μὲν ὁ Νεοκαισαρείας προσεπάσατο· ⟨Ⓐ⟩ ὑ ταῦτα τότε ἢ ὁρῶντες ἢ πάσχοντες, ὅτι τῦτο εἶλκεν, ζηλοτυποῦντες ὃ προσόρημα.

Πολλῆς οὖν καὶ ταύτης τῆς ὑμνῳδίας ἐκτελεσθείσης, ἀφέντες αὐτὸ πρόσωπον λείψανον, αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἢ Πρόκλος ὁ ὁσιώτατος, ἄλλος, ὡς εἶπεν, Ἰωσὴφ γλυκόμενοι ἢ Νικόδημος, εἰς τὰ τῶν ἁγίων ἅγια ἐν δεξιοῖς δεξιοῖς, κἀ τὸν ἐκ αὐτῦ ὡς Πρόκλῳ χρηματισθεῖσαν πάλαι προαφώνησιν κατιδόντα, ἐδεδόμην ἢ εἰκαδὶ τῦ Ἰανουαρίου μηνός. ταῦτα τῦ μεγάλου ἢ πάνυ τέλος μεγαλουργήματα· καὶ σοῦ ὁ πρὸ ἡμῶν ὁ λόγος αὐτῷ, τῆς μὲν ἀξίας κἀ πολὺ λειπόμενος, ὃ ὑ τῆς προαιρέσεως ὑπιδεικνύμενος προθυμον· προὶς ὅπερ αὐτὸς ἀπιδὼν τῷ παρακατὴ τῆς ἑνιαίας πειάδος, τῆς ζωαρχικῆς τε ἢ μακαρίας πρώτων ποιητικῆς σωτηκτικῆς τε ἢ προνοητικῆς, αὐτοδίδης ἡμῖν τε ἢ πᾶσι, ὃ σχὰ σῦ τε καὶ λόγων τῶν σῶν καλῶς ἀγωνιζομένους, προὶς αὐτὸν ἐπομαγεσθαι· ἢ ὃ μὲν ἐγγίζειν, ζωή, ὃ ὑ μακρυνεσθαι, θάνατος. ὧν τ μὲν ῥυσθείημεν, τ ὑ τυχοιμεν, ἢ κακίαν φύγοντες, ἢ ἀρετὴν διώκοντες, ἢ τῦ πλησίος αὐτῆς ἐφιέμενοι, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἀμήν.

ρμϛ'. Περὶ τ θαυματουργικῆς τ ἐκεῖσε παχύντων παρ' αὐτῦ θεραπείας.

ρν'. Περὶ τ ἐν τῷ δυσωνύμῳ τ ἁγίου λειψάνου καταθέσεως.

ΣΥΜΕΩΝΟΣ
ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ
ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ
πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμου.

Καὶ πάντων μὲν τῶν τῷ Θεῷ πολιτευσαμένων ὁ βίος τοῖς εὐσεβέσιν ὠφελιμώτατος, οὐχ ὑποδειγμα μόνον καὶ τύπος, ἀλλὰ καὶ προτροπὴ ὑπάρχων πρὸς ἀρετήν. ζῆλος γὰρ ἡ κένωσιν οἴσουσιν ἀγαθοῦ καὶ διαθερμαίνει τὴν εὐσεβῆ ψυχὴν πρὸς τὴν μίμησιν· ὁ δὲ γε τοῦ Χρυσοστόμου πρὸς καὶ μᾶλλον ὑπὲρ τοὺς ἄλλων ἡδὺς μὲν ἀκοῦσαι, σωτήριος δὲ μιμήσασθαι καὶ ὠφέλιμος. οὐ μὴν γὰρ ἰσχνὸς οὐ μόνον εἶχε γλῶτταν λυσιτελῆ τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλὰ καὶ βίον πλέον τοῖς μιμουμένοις ἐπωφελῆ. μᾶλλον δέ, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, ὥσπερ ἐκείνῳ ἔχει τὸ λέγειν ἀμίμητον, ὅτῳ δὴ καὶ τοῦτον δύσφικτον τὸ πρᾶξαι. πλὴν ἀλλὰ τὰ ἐκείνου καὶ διηγητέον πᾶσι, καὶ μιμητέον εἰς δύναμιν. ἐπεὶ καὶ ζωγράφοις τὰ κάλλιστα τῶν ἀρχετύπων οὐ πρόσοπέα, καθόλου μὴ ῥᾳδίαν ἔχει τὴν μίμησιν, ἀλλ' ἐλπίδι τοῦ μόγις ποτὲ καὶ τοροῦντα πρὸς βλέπουσι δοκεῖν μιμήσασθαι, πρὸς ζῆλον αἴσης. ἐμοὶ δὲ μέσην ὁ λόγος ὥρμηται βαδίζειν, ὡς μήτε τὰ κατ' ἀξίαν πᾶσι διεξελθεῖν, μήτε τὰ χαμαιπετέστατα παρελθεῖν· ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν εἰπεῖν, ὅσα καὶ λεχθέντα μεγάλα τοῦ ἀκροατὰς ὠφελήσει, καὶ παρελθεῖν τὰ μήγιστα ζημιώσει τὰ δ' ἄλλα τοῖς ἄλλοις καταλιπεῖν.

Οὗτος τοιγαροῦν ὁ ἀληθὴς τοῦ Θεοῦ θεράπων καὶ γνήσιος μιμητὴς "ὁμήνυμον κήρυξ τῆς μετανοίας, ὁ γλῶτταν ἅμα καὶ φωνὴν καὶ σῶμα καὶ πάντα χρυσοῦν, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ τῷ μέσῳ τοῦ χρυσοῦ διαφέροντα, ὃν Ἀντιοχείας μὲν ἐξέλαχε τὸ ἄστυ, Ἀντιοχείας, ἥτις καὶ τῶν Κοίλων κεῖται Συρίας. ὅπου δὲ πατρικὸς ὑπεφαίνετο ἔχων, ὁπόθεν ἦλθον καὶ πατέρων ὁποίων ἔτυχεν. ἀπέβλεπον γὰρ καὶ αὐτοὶ καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς βίου περιφανείᾳ μὴ πολλῶν δεύτεροι. στρατηγὸς γὰρ ἄνωθεν ὁ πατήρ, καὶ μυρίῳ πλούτῳ καὶ βαθυπάτῳ κόμῃ· ὄνομα δὲ τῷ μὲν τῶν γονέων Σεκοῦνδος, τῇ δὲ Ἀνθούσα· ὃ πρῶτον Ἕλλησιν ὁμοῦ "τῇ δεισιδαιμονίᾳ καὶ τῷ βαθεῖ σκότῳ τῆς ἀγνοίας κατέχει. εἰ καὶ μὴ τοῖς τοῦ παιδὸς χρῶνται, ἀλλ' ἐκεῖνοι γε τοῖς τοῦ ἱεροῦ βαπτίσματος ἀναγεννῶσιν, τῷ φωτὶ καὶ ὅτι τῆς ἀληθείας προσελάμφθησαν. ἐκ τούτων ἰσχνὸς προσελθών, παῖς ὢν ἔτι τὴν ἡλικίαν, οὐ καθ' ἡδονὰς εἶχε τὸ φρόνημα. οὔτε γὰρ ἐπεθύμει τῶν ἀκόσμων, οὔτε πρὸς ἀθύρματα εἶχε καὶ παιδιάς· ἀλλὰ τὸ φυτοὶ δοῦν, ὁποῖοι γίνοιτο προϊόν,

οὐ, ἀλλ' ἑαυτὸ πρεσβύτερον. Εἶτα τὸ θείου καταξιοῦται βαπτίσματος ὀπτὶ νέῳ πρὸ καὶ παλῷ σώματι. ἔδει γὰρ τῷ βίῳ τοὺς χεῖρον κλίνοντα μὴ ὀπτὶ πολὺ τῆς κτ πνεύματα λείπεσθαι τελειότητος. Μελέπιος γὰρ ὁ βαπτίσας ἐκεῖνος ὃς Ⓦ θεῖον ἄνδρα τῆς Ἀντιοχείας ἐκόσμει, πολὺ τῷ θείῳ τῆς ἀρετῆς ὑπολείπετο. ὕστερον γὰρ καὶ αὐτὸ πατέρας τῷ θείῳ λουτρῷ δίδωσιν. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνον ἄξιον, τῷ φωτὶ τῆς χάριτος τὸ παιδὸς προστελοῦντος, οὐκ αἰτίοις αὐτῷ τῆς εἰς φῶς παραγωγῆς γνωρίμοις, μὴ τῆς ὁμείας κοπωνῆσαι λαμπρότητος. ἔπειτα γραμματικῇ μὲν πρὸ πάντων μαθημάτων κτ. φύσει γὰρ δόξῃ ἀσυνέλουσα, διὰ ὀλίγου πλέον ἀκμαιάζειν ἐποίει. ἐκ παιδὸς μὲν οὖν ἔτι τὸ λιτὸν φιλήσας καὶ ἄτυφον, πάσης ἀπέχετο βλακείας καὶ περιπότητος, ὅτε πλῆθος ἀκολουθῶν εἰς τὸν διδασκαλεῖον ἐπαγόμενος, οὔτε ἵππῳ τὸν πορείαν ἀνύειν πρόθυμος, οὔτε ἄλλῳ ἀβρότητα καὶ κομψείαν, οἷα εἰκὸς Ⓦ τοιοῦτον, ἐπιδεικνύμενος, καίτοιγε τῶν γονέων σφόδρα ἐπικειμένων καὶ οἰκείαν ὕβριν τοῦτο λογιζομένων, οὐκ αὐτῷ ἦ μόνον, ἀλλὰ καὶ παιδαγωγοῦ καὶ συμφοιτητῶν τὰ ὅμοια ποιούντων, καὶ τὸ πολλοὺς ὀνειδίζοντων βύτελείαν. ἐκείνῳ γὰρ πολλοὶ ἔδλεπον τοῖς τότων λόγοις πειθόμενοι, καὶ τὴν ἡλικιώτην αὐτῷ καὶ φίλων ἀπάσασθαι μετριότητα. ὥστε καὶ τῶν γονέων αὐτῷ ποτε κατολογυομένων καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὕτω δὴ ὀνείδους ἀξιοῦς εἶ) θέλοι σωθαιρεθήναι, λιτῶς ἔχων πρὸς τὸ ἰδιωτικῶς, ὁ σοφὸς τῷ ὄντι καὶ τὴν γλῶτταν ἀκίνητος, ὥ τί ποτε, εἶπε, φάσματά μοι βούλεσθε πρέσβυ Ἀθηναῖος; μὴ κρύπτων ἐγώ, φησι, τὸ Δαιμόνιον, ἢ τῶν τοιῶν παίδων ἐκείνων, ὧν Ἀφ' ὑμῶν τὴν τῆς ψυχῆς σωτηρίαν καὶ τὴν τὸ πνεύματος μετριότητα, ὁ μὲν λεόντων ἐκπεσὼν στόμασιν ἀπρόσιτος ἦν, Ⓐ ὃ καμίνῳ πυρὸς ἐκδραμόντες ὅσον οὐκ ἀπέχον ἐπ' αὐτὸ βλάβην, ὥστε μικροῦ δεῖν καὶ ὡς ἐπαρήτῳ φαίνεσθαι τῷ πυρὶ χρωμένους, καὶ τῶν προεστηκότων ἐπαφίεναι σὺν ὀδύνῃ τῷ κωλύοντι; οὐ μέν γε ἀλλὰ καὶ πάντα χοῦ τὴν θείαν βύσισκω γραφὴν ὃ ταπεινοῦν τοῦτο καὶ πρὸς ὑμᾶς δικαιοῦς ἀπόπτυστον πρὸ πολλοῦ ποιουμένην, καὶ ὡς ὀδέν τι ἄλλο πρᾶσσαν· ὃ δὲ προπὼν καὶ φιλότιμον ἐκ παντὸς διαβάλλουσαν, καὶ μικρῶν καὶ ἀθλίων ψυχῶν ἔρωτα μᾶλλον, οὐχὶ μεγάλων, ὀδὲ γνησίων αὖθ' ὑπερφέρον. ὥστε ὀδὲν ἀμαθῶς ἐγὼ πλείονος πάθημα λόγου τυπὶ ὃ μέτριον· ἐπεὶ καὶ τοῖς τοιούτοις βύσισκειν μεμηχάνω ὃ θεῖον, καὶ χάριν αὖθ' πρέχον τοῖς ταπεινοῖς, τοῖς δ' ὑπερηφάνοις ἔχθραν καὶ μαχόμενον. ζῶντα ἐκείνου λέγοντος, ἐκπληξις ἐλάμβανε τοὺς πατέρας. ἠκολούθει δὲ πάντως καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ῥημάτων ὠφέλεια· ὥστε μαθὼν αὖθις τοιοῦτον διδόναι τῆς εἰς Ⓦ βίον πρόοδον, καὶ πρὸ ἐκείνων ἁπλῶς ὃ εἶ) λαβόντα, ὃ δὴ εἶ) τότους φιλοτίμως ἀμείβεσθαι. μόλις δὲ τοῖς γονεῦσι πειθεὶς ἐκέλευε ὃ σὺν ἐνὶ τῶν παίδων ἀπιέναι πρὸς τὴν Ἀθηναίων. οὐ πολὺ ὃ ἐν μέσῳ, καὶ ὁ μὲν πατὴρ ἀπήλλακται τῶν πρόντων· ἡ μήτηρ δὲ," καὶ πρόσωθεν ὥσπερ ἐπιστομείσασα τὸν χαρείσαν, καὶ ὅτι παιδίον Ⓦ βίου σαλεύουσα, μυείαν εἶχε τὴν ὅτι τῶν προγμάτων δυσμαλίαν, καὶ πολλὰ τὰ δυσχερῆ συνεπίστατο καθ' ἑκάστην, οἷα μόνῃ αἱ τοιαῦτα παθοῦσαι σαφῶς ὀπίσαιται. τότων ἐκείνη βραχὺ ἔχουσα λόγον, δύο τῶν πάντων πλείονος ἠξίου μερίμνης, ὃ μηδενὸς μὴ τὴν τῶ ἀνδρὸς τελευτὴν ἑτέρου προσέχειν ἔρωτι (καὶ γὰρ εἶναι ἔτι τὴν ἡλικίαν ταῖς τοιαύταις παγίδας ἁλώσιμον) καὶ ὃ Ⓦ παῖδα ὕτω" προαγαγεῖν, ὡς μηδεμίαν ἑτέραν δείκνυσθαι τοιούτου μητέρα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος γραμματικήν τε τὴν ἐγκύκλιον παίδευσιν ἐκμαθὼν ἱκανῶς, εἶτα καὶ ῥητορικῆς καὶ φιλοσοφίας εἰς ἄκρον ἤλασε, τὴν μὲν ὡς ἄνεσα Λιβανίου προλαβὼν (ὃ πολὺ τὸ εἰς ῥητορικὸν κλέος ὄδε) τὴν δὲ πάλιν Ἀνδραγαθίᾳ φιλοπόνως ἀκροασάμενος, πῆ γῆς;

Πόθος ἀῶν πλείονος παιδείας καὶ εἰς Ἀθηναίους ἀφικέσθαι προσκυλίει· κἀκεῖ σοφιστῶν τε καὶ φιλοσόφων τοῖς ἄριστοις οὐ κτ πρέπειν συγκινούμενος, οὕτω καὶ νοῦν ἐπλούτησε, καὶ γλῶτταν εἰς ἄκρον ἤσκησεν, ὡς μηδενὶ ῥᾳδίως τὸ ἴσον προχωρῆν. ἐντεῦθεν ὀπίσω μὲν βραχεῖ

Patris mors.

Rhetoricæ & philosophiæ studium.

2

Iohannes Athenas ad capessendum ingenij cultum concedit: cum Anthemio congreditur.

χεῖ σὺν Ἀθήναις μόνοι, ἀλλὰ καὶ Ἑλλάδι τῇ πάσῃ ζῇς, καὶ τοῦτον, ὡς καὶ αὐτὸς δήπου ἐπαΐ-
χω τῆς τοῦ Ἀθηνῶν πόλεως, ὃ κατ' ὄψιν μόνον ἐλθεῖν, θεάγμα λογισθῆναι σουδὲν
ἄξιον. καὶ τί ποιῶ χαίρων ἐκκλησιάζοντα, ἃ σὺν ὀπὶ δόξῃ καὶ λόγῳ τὰ θεῖα φέροντας
συγκαλοῦντα τοῦ Ἀθηναίων, πόθος αὖθις λαμβάνει πλείστος μετακαλέσασθαι καὶ Ⓦ ἄ-
5 γιον στὺ πολλῆ καὶ φιλοτίμῳ τῇ θεραπείᾳ, ὄχημά τε πέμψαντα, καὶ ἄλλη ὁπόση τις ὄξι
θεὸς τοῦτο δορυφορεῖα. ἀλλ' ἐκεῖνος ταῦτα, ὡς εἰπεῖν καὶ κεῖνον οἷς πορείας ἐ-
φόλκιον, διωσάμενος, μόνος εἶχετο τῆς ὁδοῦ, ποσὶ τοῖς ἑαυτοῦ χρώμενος. ὑφ' οὗ καὶ μᾶλλον
αὖθις ἐκπλαγέντες τῆς μετριότητος, καὶ τὸν φαινομένων κατάσιν εἰκόνα τῆς ἀφθόνους
ψυχῆς ποιησάμενοι, ἄνδρες τε θεῖοι ὁ ὕπαρχος, καὶ ὅσοι δὴ συμπρῆναι, καὶ ἐπ' ἀνέσησαν
10 θεσσιώτη, καὶ θεὸς βίαν ὑπισασάμενοι, τῆς θεσεδρίας ἠξίουν, δημοσίᾳ τε τοῖς ἐκ λόγων
ἐπαίοις καὶ ταῖς ἄλλαις ἐφιλοτιμοῦτο πομπῆς. ταῦτα ὁρῶσα Ⓦ φθόνου σὐκ ἰῶ ἐνεγκεῖν,
οὐδὲ τοῖς τοῦ βασκαίνων ἐμίγην ὀφθαλμοῖς φορητὰ γινέσθαι καὶ ἄλυτα. τῆς γὰρ κενῆς δό-
ξης ἑκάστως δυσιτιούμενοι, τὸν θεὸς ἐκεῖνον τιμῶ τῆς ἑαυτοῦ ὕφεσιν σοῦμιζον εἶ· καθά-
περ δὴ καὶ Ἀνθεμίῳ τότε συνέβαινεν, ἀνδρὶ τὸν μὴ θρησκείαν ἔλλιπον, καὶ ἅμα μὴ τὸν θεὸν
15 σὸν λόγοις σουδὲν ὀνόματος οὐ φαῦλον τετυχηκότι, θροπετεῖ ἄλλως ὄντι, καὶ τῇ γλωττῇ
σφόδρα χαλίζεσθαι βουλομένῳ. ὃς τοῖς θεοῖς τὸ ἄγιον ἐπαίνοις οὐχ ἥττον δεχθεὶς, ἢ εἴπερ αὐ-
τὸς ἐτύγχανε τὰ ἔργα ὑβριστὴς, πολὺς κατ' αὐτὸ ἔπνει, ἀδικόν τε ὃ γελμνιῶν ἀποκα-
λῶν, καὶ ὡς οὐ θεμιτὸν εἶη, Ⓦ ξένοι οὕτω καὶ νέπλιον τοῦ θεῶντων ἀξιοῦσθαι τιμῆς, καὶ μά-
λιστα θεὶ ὃ σέβας ἡμῖν θεὸς πολύ, φησι, διαλλάττοντα. ἐφ' οἷς καὶ θεῶντα Ⓦ ὑπῆρχεν,
20 τί ἂν καὶ γένοιτο θεὸς τὸν λόγον, εἰπεῖν, εἰ μὴ κρούτω μὴν ἡμοῖς ἔχων καὶ παιδείας, οὕτω ἂν τῶν με-
τρίων θεσέχων, ἄξιος πᾶν ἡμῶν σκεῖσθαι τιμῆς, ὅπου γε καὶ χρεὶς τοῦ ἄλλων, αὖθις ὁ φθό-
νος τιμῶν, τιμῶν οἶδε θεῖποιεῖν τῷ μὴ ζητοῦντι; ἔπειτα ἂν καὶ τὸν Ἰωάννου θρᾶσος τὸν λό-
γον ἐσθαλοῦντα, σὺν ἐγκλῶ, ὦ Ἀνθέμιε, φθόνῳ, φιλοσοφίας αὐτοποιούμενον, τιμῆς οὕτω
τῆς θεοῦ ἂν θεῶντων ἀμφισβητεῖν, καὶ ὡς μέγα τι τοῦτο μεταδιώκειν καὶ θεμάχητον, οὐχ
25 ὅπως μέγα καὶ ἀξιόλογον, ἀλλ' οὐδὲ μικρὸν ἡμᾶς εἰς τὸν τῆς ἀρετῆς λόγον ὠφελεῖν δυνα-
μένου. τί γὰρ θεοῦ τοῦτο ἂν θεῶντος ἐαυτοῦ βελτίων ὃ τρὸς ἀληθῶς; ὅτι δέ με καὶ ἀνομοί-
ως ὑμῖν ἔχειν θεὶ ὃ σέβας εἰρήκατε, τοῦτο αὖθις οὐκ ἀρνήσομαι, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ καὶ
νῦν, εἴπερ ἄλλοτε, τῇ γλωττῇ χαρίζεσθαι ἔξω, δεκτὸν ποιήσασθαι θεὸς ταῦτά μοι δυναμένη. θεὸς
γὰρ οὔτε οἶδα, οὔτε ὁμολογήσαιμι (μὴ οὕτω καλῶς ἐγὼ καὶ φρενῶν χοΐλων καὶ γλωττῆς) ἀλλ'
30 εἷς ἐμοὶ Θεὸς ὁ Χριστὸς καὶ πατεὶ καὶ πνεύματι γνωριζόμενος· ὃς πρῶτα τε προήγαγεν
οὐκ μὴ ὄντων, καὶ νεῦν ἀπορρήτῳ οἴκτειρε θάκεσθαι, καρποὺς τε σὸν ἐτησίους ἡμῖν χορη-
γεῖ, καὶ αἰσίαν αὐτοῦ τὴν χεῖρα, πολὺ ζῶον εὐδοκίας ἀποπληρεῖ. ἀλλ' οὐχ ὁ Χρι-
στὸς, εἶπεν ἐγκόλπας Ἀνθέμιος, σὸν ἐτησίους τούτους θεάγειν καρποὺς· τὰ στοιχεῖα ἂν τοῦ κό-
σμου, φησί, καὶ ρῆς ἰδίοις τῇ τοῦ θεῶν θεσνοίᾳ πελεσφορεῖ. ἅμα ἂν τῷ ταῦτα εἰπεῖν,
35 πονηρῷ πνεύματι καταθέτος γεγενῶς, καὶ τῇ γῇ, καθάπερ εἶχε, θεσαρραξθείς, ἔκειτο
βρύχων καὶ θάκρεφων μὲν ὀφθαλμῶν, οὐδέπω ἂν τετελεῶς, καὶ ἀφεὶ σὸν δακπύων τὸ σώμα-
τος. ταῦτα Ⓦ ὑπῆρχον καὶ σὸν συμπρόντας θαυμασμοὺς θαῦμά τε εἰσῆκε καὶ ἔκπληξις, καὶ
θορύβου ἦσαν μεστοί· ἔπληξα τῷ μακαρίῳ θεσχόντες ἱκέται γίνονται, καὶ ἀμύνειν ἀξιοῦσι τῷ
παθεῖ. ὁ δὲ (καὶ τίς γὰρ ἐκείνου φιλανθρωπότερος;) αὖτε καὶ τὸ φιλανθρώπου Χριστοῦ μι-
40 μητὴς, ὠκτειρέ τε τῆς συμφορᾶς Ⓦ αὐθεντον, καὶ ἐπὶ αὐτοῦ δεηθεὶς τοῦ μόνου βοηθεῖν
δυναμένου, διπλοῦν τῷ κειμένῳ πρέχει τὸν ἴασιν. ἐπεὶ γὰρ σὸν εἰς αἴσθησιν ἦλθεν, οἷ κα-
κῶς γέγονεν, σὸκ ἀπεχρῶσαν αὐτοῦ τὴν θεραπείαν ἡγήσατο, ἀλλὰ καὶ τὸν αἰτίαν, δι' ὃν εἰς
τοῦτο συμφορᾶς ὤλισθεν, ἐδίωκτο θεραπεύεσθαι. Ⓦ ὃ δὴ διδάξαι τε θεοῦμως καὶ συμ-
βουλεῦσαι, Ⓦ ἱεραρχῶν τῆς πόλεως ὡς πάλιστα καταλαβεῖν, πρὸς αὐτοῦ τε τὰ θεῖα καὶ τὴν ἀ-

θῶναι μυρίσεμα, καὶ τὸ τῆς παλιγγενεσίας ἀξιωθῆναι λουτροῦ, δι' οὗ δὴ τὴν ἄφεσιν αὐτοῖς τῆς ψυχῆς μωλώπων ἴασις ἔσται, καὶ τῆς τοῦ δαίμονος ἐπηρείας ἀπαλλαγή. οὗτος ὁ ἁγιος ὃν λέγω, ᾧ πιστεῖς, τῇ ἐκκλησίᾳ προσέρχεται, καὶ τῷ Κυρίῳ πιστεύσας βαπτίζεται, καὶ πολλοῖς ὑποδείγμα γέγονε τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. φιλεῖ γάρ πως ἡ τῶν ἐπιφανῶν καὶ μεγάλων ὅτι ὁ χρηστὸν ἢ καὶ χεῖρον μεταβολή, πολλοῖς ὅτι τὸ ἴσον γίνεσθαι τῆς μεταθέσεως ἀφορμή. ἐντεῦθεν ὁ μὲν τῶν Ἀθηναίων ἐπίσκοπος, ὃν Ἰωάννης αὐτοῖς ἔφη τὴν ἐκκλησίαν ὑπίδοσιν εἰργάσατο, θεασάμενος, πολὺς ὢν λόγοις ἅμα καὶ θαυμαστὸς τοῦτον ὑποποιούμενος, καὶ δεξάμενος ἑαυτῷ (καὶ γὰρ ὢν ἤδη τὴν ἡλικίαν προήκων) ἑτοιμαζόμενος· ἄλλως δὲ καὶ τοῦ Θεοῦ προῆσαν καὶ κατ' αὐτὸν ὑπῆρχε ψηφιζομένου, πρὸς μείζονα πάντως καὶ ὑψηλοτέραν λυχνίαν τὸ μέγα ἐκεῖνο φῶς θήσειν μέλλουσα.

3 *Redit Antiochiam.*

Ἐπεὶ δὲ καὶ τῆς τῶν Ἀθηναίων παιδείας ὅτι πλεῖστον ἀπώνατο, πολλάγχου αὖθις μητρικὴν καὶ πατρίδος ὑπεμιμνήσκετο, καὶ εἰς Ἀντιόχειαν πάλιν ἐξ Ἀθηνῶν ἐπανήρχετο. εἶτα μικρὰ ταῦτα, καὶ λόγοις καὶ πανηγύρεις, καὶ ὅσα φιλοτιμίας ἕνεκα τοῖς ἐπιτηδείοις ἡγησάμενος, τὸ ἀγελαῖον, εἴτ' οὖν ἀσκητικὸν ἐκρῖνεν ἄλλα ζῆλος βίον, συμβουλῇ πρὸς ὅτου καὶ κοινωνῷ ἕσχηκεν Βασιλείῳ, φίλῳ τινὶ καὶ συνήθει, καὶ ὃ ἓν ὁμοψύχως αὐτῷ καὶ ἀδελφικῶς πνεῦσαν τι. καὶ ἐκεῖνος οὐκ ὀκνεῖ καὶ πατρίδα καὶ θεῖον τῆς τοῦ Καππαδοκῶν τετιμηκώς, ὡς οἴονταί τινες ἀπὸ τῆς ὁμωνυμίας ἴσως πεπλανημένοι, εἴπερ ἱκανὸς αὐτὸς οὗτος ὁ χρυσοῦς τὸν γλῶτταν εἰς πίστιν ἀρκούντως ἐκ τοῦ τῆς ἱερωσύνης ταῦτα δηλώσας. τὸν μὲν γὰρ καὶ τὸν ἀπὸ μητρὸς χρόνον αὐτῷ πρὸς κλῆσιν ἐκείνην λέγει, καὶ μαθημάτων ἄψασθαι τῶν αὐτῶν, καὶ διδασκάλοις τοῖς αὐτοῖς χρήσασθαι. ὃ δὴ μάλιστα πάντων ἀπείργει μὴ τοῦτον εἶναι τὸν μέγαν, ὅλον αὖθις μὲν καὶ πατρίδος ἀπαφαίνειν τῆς αὐτῆς εἶναι, καὶ ὃ γλίσχρον ὁμότιμον καὶ κτᾶσθαι τὸ πλουτεῖν ἰσοτάσιον. πολλὰ δὲ ταῦτα θήσεις καὶ τῷ μεγάλῳ κοινά, μᾶλλον δὲ καὶ τῷ μείζονι ἀδιάφορα, εἴπερ δή που καὶ Ἀντιόχεια πόλις καὶ Καππαδοκία διενεώχασιν· ἔστι δέ γε καὶ ἄλλα πολλά, δι' ὧν δή τις τεκμήραιτο μὴ τὸ μέγα εἶναι τοῦτον Βασίλειον, ἀλλά τινα μᾶλλον ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ὁρμώμενον. ἀλλὰ τοῦ σκοποῦ τούτου τέως ἤ τε πόλις αὖθις ἀπάρτισι, καὶ μᾶλλον ἡ μήτηρ, δι' ἃ τοὺς παῖδας τὰ ἐκ τῶν δακρύων αὐτῇ κερδάσασα φάρμακα. ἡ μὲν γὰρ πόλις ὡς ἰδίου θρέμματος προεῖχετο, καὶ ἁρπάσασθαι κατέχειν ἐβούλετο. εἶχον γὰρ αὐτὴν ἰσχυρῶς αἱ τῶν ἐκείνου λόγων Σειρῆνες, οἷς ὃ πλεῖστον ἔνεμε τῷ δικαίῳ, τοῖς δικαστηρίοις ἐν δεξιοῖς, καὶ τῷ καταδεεστέρῳ μέρει πλήθους. ἡ δὲ μήτηρ, οἷα μήτηρ, γηπονώτερον αὐτῷ προσελθοῦσα, καὶ ὠδίνων ἅμα ἐπιλήσασα, καὶ τὰ ἐκ τῆς χαρᾶς κακά, καὶ πόνων ὅσα δυνατὸν ὑπὸ ἡδονῆς ἐλκύσασα τῇ μητρεῖ πρὸς συμπάθειαν, ἀπείργε τὸ προσειμένου· μᾶλλον δὲ αὐτῷ ἐκείνῳ λέγουσι προῖτο τὸ τοῦ χωρήσω τὸ δικήματος. μανίαν γὰρ ἂν ἀληθῶς, οὐ τόλμαν ἡπιώμην δικαίως, εἰ, ἐν οἷς καὶ ἐκείνου δὶ ἐκείνον λέγων πρόῃ, αὖθις ταῦτα καταλιπών, πρὸ ἐμοῦ τὸ δικήσειν ἐπιουμένου. φησὶ γὰρ οὕτως ἐν τοῖς περὶ ἱερωσύνης αὖθις, τὸν φίλον εἰσενεγκών, ἀπαξεῖν ὅτι ὃ ἀσουδάζόμενοι μέλλοντα, εἶτα τὴν μητέρα μαθοῦσαν καὶ τοῦτο βλακωλύσασαν· ἔχει δὲ πως. ὅπερ γὰρ ἤθετο ταῦτα βουλευόμενον, λαβοῦσά με τῆς δεξιᾶς, εἰσήγαγεν εἰς ᾧ ἀποτεταγμένον οἶκον αὐτῇ, καὶ καθίσασα πλησίον ὅπου τῆς οὐνῆς, ἧς ἡμᾶς ὤδινε, πηγὰς ἐφίει δακρύων, καὶ τῶν δακρύων ἐλεεινότερα προσπίπτει ῥήματα, τοιαῦτα πρὸς ἡμᾶς ὀδυρομένη· Ἐγώ, φησι, παιδίον, τῆς ἀρετῆς τὸ παλαιὸν [τὸ] σὸν οὐκ ἀφείδουν ἀπολαῦσαι ὅπῃ πολύ· τῷ Θεῷ τοῦτο δοκοῦν. καὶ γὰρ ὠδῖνας καὶ ὅπῃ σοὶ δεδοξάσθω ὁ θάνατος ἐκείνου, σοὶ μὲν ὀρφανίαν, ἐμοὶ δὲ χηρείας ἐπέστησεν ἀνωφελῆ, καὶ τὰ τῆς χηρείας δάκρυα, ἃ μόναι αἱ παθοῦσαι δυνάμεναι ἂν εἰδέναι σαφῶς. λόγος γὰρ οὐδεὶς ἂν ἐφίκοιτο τοῦ χάους ἐκείνου καὶ τοῦ κλύδωνος, ὃν ὑφίσταται κόρη ἀρτι ἀπὸ τῆς οἰκίας τῆς πατρῴας προσελθοῦσα, καὶ πρᾶγμάτων ἀπειρος οὖσα, ὀξαφίνης τε πένθει ἀφετῷ βαθομένη καὶ ἀναγκαζομένη φερνιδῶν καὶ

τῆς

τῆς ἡλικίας καὶ τῆς φύσεως δυσεγχλῆ μειζόνων. διὸ γὰρ, οἶμαι, ῥᾳθυμίας οἰκετῶν ὑπισχνέφειν, καὶ κακουργίας φυλάττειν, συκοφαντῶν ὑποκρύπτειν, ὑπηρετῶν ἀπάτας, ἃ τὰ δημόσια εἰσφραπόντων καὶ ἐπηρείας, καὶ τὴν ἀπόνοιαν ἐν ταῖς τῶν εἰσφορῶν καταβολαῖς ἡμερώτερον φέρειν. ἐμοὶ δὲ καὶ παιδίον καταλιπὼν ὁ τεθνηκὼς ἀπέλθοι, θᾶλυ μὲν ὄν, πολλὴν καὶ οὕτω παρέξει τὴν μητρὶ τὴν φροντίδα, ὅμως δὲ καὶ ἀναλωμῶν καὶ δίκης ἀπηλλαγμένῳ· ὃ δὲ υἱὸς μυρίων αὐτὴν φόβων καθ' ἑκάστην ἐμπίπλησι τὴν ἡμέραν, καὶ πλειόνων φροντίδων. τὴν γὰρ τῶν χρημάτων ἐὰν διαπρᾶξῃ, ὅσπερ ἐποιήσειν αἰσχύνεσθαι ἐλθυθερίως αὐτὸν ἀναθρέψαι ὑπομουσα. ἀλλ' ὅμως ἤδη με τέτοιον ἔπεισε δουλεύσειν ὁμιλήσας γάμοις, ἵνα ἕτερον ἐπεισαγάγῃ νυμφίον τῇ θυγατρὶ οἰκίας ἄρχοντα σοῦ· ἀλλ' ἔμβυον ἐν τῇ ζάλῃ καὶ δῶρον ὠδύνης, ἐν τῷ σιδηρῷ τῆς χειρείας ὄντα ἐφύλαττον κάμινον, πρὸς τοῦτο μὲν ἐκπετῆ τῆς ἀνάγκης βοηθοῦσαν ῥοπῆς· ἔφερε δέ μοι πολλὰ μυρίαν οὐ μικρὰν τὴν ἀφιξιν, καὶ ὃ συνεχῶς * τὴν σὴν ἐν ὄψει ὁρᾶν, καὶ εἰκόνα μοι τὸ πεπελθυτηκότος φυλάττειν ἐμψυχον, πρὸς ἃ ἐκφίον ἀπηκριβωμένως καλῶς. ἀλλὰ τοῦτο καὶ ἐλεύνηπιος ὤν, καὶ μηδὲ φθέγξεσθαί πω μαθών, ὅτε μάλιστα τέρπουσι τοὺς τεκόντας ⓐ παῖδες, πολλήν μοι πρᾶξιν τὴν πολύκλησιν. καὶ μὴν ἐκφίον δὴ ἔχοις αἰτιάσασθαι, ὅτι τὴν ἐμὴν χρείαν ἡμναίως ἐνέγκαμεν, τὴν ὑπουσίαν σοι τὴν πατρικὴν ἀλαπάσασαν ὀλίγα τὴν τῆς χρείας ἀνάγκην, ὅπερ πολλοὺς τῶν ὀρφανίαν δυσχερανάντων οἶδα παθόντας ἐγώ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἐφύλαξα πᾶσαν, καὶ τῶν ὀφειλόντων εἰς ἀνδοκίμησιν δαπανηθῆναι τὸν σὸν ἐφέλιπον οὐδέν, ἐκ τῶν ἐμαυτῆς, ἐξ ὧν ἦλθον οἴκοθεν ἔχουσα, δαπανήσασα χρημάτων. καὶ μήποτε νομίσῃς ὀνειδίζουσάν με ταῦτα λέγειν, ἀλλ' ἀνάπτων τούτων σε τούτων μίαν αἰτῶ χάριν, μὴ μεταδύτερα χρεία ἐπιβαλεῖν, μηδὲ ὃ κειμηθὲν ἤδη πένθος ἀνάψαι πάλιν, ἀλλὰ ἐπίμυθον τὴν ἐμὴν τελευτήν. ἴσως μὲν μικρὸν ἀπελύσομαι χρόνον. σὺ μὲν γὰρ νέος ἐλπὶς ἐς ἡμέρας ἔχειν μακρὰς, ⓑ γεγηρακότος ἡμῖν σοῦ ἕτερον ⓦ θάνατον ἀναμένομεν. ὅταν οὖν με τῇ γῇ παραδῷς καὶ τοῖς ὀστέοις τοῦ πατρὸς ἀναμίξῃς τὰ σά, ἕλλη μακρὰς ἀποδημίας, καὶ πλέε θαλάττην, ἵν' ἂν ἐθέλῃς· τότε οἰκωλύσων σοῦ εἰς. ἕως δ' ἂν ἐμπνέωμεν, ἀνάσχου τὴν μὲν ἡμῶν οἴκησιν, μηδὲ παροργίσῃς τὸν Θεὸν, μάτην καὶ εἰκῇ τοῖς τοσούτοις ἡμᾶς παραβάλλων κακοῖς ἀδικηκόσι σοῦ. εἰ μὲν γὰρ ἔχῃς ἐγκαλεῖν, ὅτι σε εἰς βιωτικὰς παρεβάλλομεν φροντίδας, καὶ τὴν παραγινάτων ἀναγκάζω φροντίζειν τῶν ἐμῶν, μὴ σοῦ τῆς φύσεως νόμιζε, μὴ τὴν ἀναίσθησιν, μηδ' ἄλλο μηδὲν αἰδεσθείς, ὡς ἐπιβουλεύσας φεῦγε καὶ πολέμιος. εἰ δ' ὅτι πάντα παραπέπομεν, ὥστε πολλὴν σοι παρασκευάσαι φυλακὴν εἰς τὸν τοῦ βίου τοῦτον πορείαν, εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον, σοῦ γοῦν κατηγόρει σε τῶν ἀμῶν ἀδεσμός. καὶ γὰρ μυρίοις σε λέγοις φιλεῖν, οὐδ' εἷς σοι προέξει τοσαύτης ἀπολαύσας ἐλευθερίας· ὅστις μηδὲ ἔστι τις, ὅστις μᾶλλον τῆς σῆς εὐδοκιμήσεως ἄξιός ἐμοί. ταῦτα καὶ καλὴ δίκαιον γλῶττα· καὶ ὅπως Βασίλειος μὲν εἰς ⓦ τῆς Ἁγαρίας ἐπανήξει ζυγόν, καὶ αὐτὸν κοινωνὸν ἕξειν ἐλπίσας τῆς πάλης· ὃ δὲ ⓦ βαθυμότερον ὑπήκουσε, καὶ ἑστηκότα τὸν παρρησιαστὴν μάθος, ὡς καὶ αὖθις μέλλων τὸν ἴσον μετίσχειν, τότε μὲν ἀδίκατο τὴν χειροτονίαν. χειροτονήσαντος ποιμαίνειν τὴν μητρὶ, καὶ ἄκων τὴν μέχρι τέλους παρέσχον γηροκομίαν, ὅπως ἐκείνου ⓦ βίου ἀπέλιπε, πολλὰ τοῦτο καὶ ὅσα ἐπ' αὐτῇ δράσας, τὴν τῶν γονέων ὅλην οὐσίαν ἀνεπίληπτον σώσαι, τειχῆ Ἁγαρῆς· καὶ πρὸς μὲν πενήτων ἐνδεῖν τῷ χρυσῷ δρεπανεῖ· ὅσαι δὲ τῶν ἐκκλησιῶν ἐτύγχανον ἀπορίζουσαι κειμηλίων, ⓦ ἀργύρου καὶ χρυσίου Ἁγανέμῃ· τῶν δ' ἀκινήτων οὐδὲν πρὸ ὧν, τῷ δημοσίῳ φέρων ἀποκλῆρον, τὴν ἀπραγμοσύνην ἑαυτῷ περιποιούμενος, καὶ ὄκλον πάντος φορτάλου Ἁγαδιδράσκων. εἶτα καὶ σοῦ οἰκέτας τῆς δουλείας αἰεί, καὶ ἅμα πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμὰς πλουσιωτάτους, τὸ κάλλιστον πάντων ἑαυτῷ στενοτέρους, τὸ μηδὲν ἔχειν, καὶ τὸ λυσιτελοῦν πάντος δεσμοῦ τῷ παρόντι κόσμῳ στενάπτοντος, καὶ Θεῷ δι' ὅλης πολιτεύσασθαι, τὸ μακάριον ὄντως κτῆμα καὶ ἀναφαίρετον.

4

Fit ἀναγνώσις. scripturas ἐξηγεῖται. vitam monasticam init. libri ab eo scripti in eremo.

Μετὰ γὰρ χρόνον τινὰ τὴν τῆ ἀναγνώσεως καταδεξάμενος, οὐ μόνον ἀπλῶς ἐπῆρξε τοῖς ἱεραῖς ὑπαναγνώσκων βίβλοις, ἀλλὰ καὶ πνεύματι σοφίας διερμηνεύων αὐτάς, καὶ πολλῷ τῷ φωτὶ τῆ λόγου τὰς τῶν γλωττῶν δυσερμηνεύτους ἐξηγήσεις χρώμενος· καθάπερ γὰρ ὕδατος χάριτας ἔχων, καὶ ⁂ λαοὺς ἄπονα τῆς γλώττης ἀνιστημένους, ἀλλὰ ῥᾳδίως ἐν τῇ πόλει δυσχερείαις θορύβοις, καὶ ὁ περὶς ὑπόληψιν ἄπονα ἐκκαίμενος, καὶ ὥσπερ τῆς ἐξ ἀρχῆς ὠδῖνες ὑπερθυμίας εἰρημένος, ἅπαντας ἐν τῷ Θεῷ ζῆν· καὶ τοῦτο μόνῳ καταφθῆναι γίνεσθαι, ἤχαλλεν, ἐδυσφόρει, τοῦ ἐρημικοῦ ἡγεῖτο τοῦ πρώτου ἀξίου· καὶ ὥσπερ ἐκεῖ κεκρυμμένῳ τινὶ μέλλων ἐντυγχάνειν θησαυρῷ, πρὸς αὐτοῦ ἔσπευδεν. οὕτως ὅλῃ νοῦν ἔχων, τὸν ὑπερτέλειον φυλάξας καιρὸν, πᾶσι χαίρειν φθεγξάμενος, οἰκείοις, συγγενέσι, φίλοις, κρότοις πολιτικοῖς, ὑπαδείξεσι, πρὸς ἃ καὶ τοῖς ἀδικουμένοις συμπορεῖν, καὶ μήτε μιᾷ ἐξ ἀρχῆς χειρὶ εἰς νοῦν λαβεῖν, μήτε μιᾷ προσασθαι ἀδελφῆς ἐπολογισάμενος νέας ἐπὶ κεφαλῆ τυγχανούσης, ⁂ τῆς πρώτης τε ζυγὸν ἀναδεξαμένης, καὶ πολλῆς, ὡς εἰκός, προνοίας ὑπαδείοις οὔσης, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸ οἶκον τοῦ ὑπομένειν εἰς ὅσον ἦλθον. ἀπολιπὼν τὴν πόλιν πρὸς τὸ ἡσύχιον βίον ἀνεκολπώθη. εἶτα τῆς ἡλικίας ἐπὶ νεαρᾶς οὔσης, καίτοι φύσει τοῦ σώματος πονηρὸς ἐκ νεότητος ἔχοντος, τοῖς μοναστηρίοις τοῖς μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀκριβείας ἐπειλημμένοις ἑαυτὸν δίδωσι, καὶ τὰ ἐν ἅπασι ἀπόδυτα μετά γε τοῦ ἑρκτικοῦ φρονήματος, ἢ ἀληθέστερον εἰπεῖν, σκήνους μεταποδύς, καὶ σὺν περιχύσει ὑφάσματα μεταβαλλόμενος), πύκνον ἐπὶ τὸ σῶμα, καὶ οἷόν τι νέφος ἀπολεπύνων, καὶ ὃν τοῦ νοῦ φωτὶ πρέχων ἐλευθερίαν. ἔργον δὲ αὐτῷ σπουδαιότατον, τῶν θείων γραφῶν ἐπίνοιαι καὶ βίβλους ὅτως ἐμμελῶς, ὡς οὐδὲν ἧττον ἐγκεφάλου τῆ ζωτικῆς τοῦ ἐγκεφάλου τὰ δυνάμει, καὶ οἰκεία χεὶρ καὶ καθ' ἑκάστην δακτύλων διερμηνεύων αὐτάς, ὥσπερ εἴρηται, καὶ σαφῆ καὶ δυσλαβῆ λιθίνας τοῖς φιλολόγοις, οἵ τε αὖθις πόνῳ συμπλέξειν νοῦν, τοῦτον ἀπόνως ἐκμαθεῖν παρέχων τοῖς βουλομένοις. εἰ οὖν δὲ, πόνοις οἰκείοις αὐτοῖς διδόναι, μισθοῦ πρέξειν, δὲ ψυχὰς οὕτω τρέφειν, πόσης ἂν δίκης ἀπόδοτον μισθαποδοσίας; ταύτην γοῦν καὶ θείας διερμηνεύων γραφὰς, καὶ τῷ ἡδικῷ πάλιν ὑπικοσμῶ· ὡς δὲ μὴ εἶ) πρὸς φωτισμοὺς ἀγωνίας, δὲ ἦ πρὸς ἡδονὰς ὑπομονῆς. ἢ μᾶλλον οὕτω πρὸς· τῷ μὲν ἀγαφωτίζει μόνον ⁂ κεκρυμμένον πλοῦτον τοῦ πνεύματος, ᾧ ἦ, ὅπως ἂν μεταχωρῶμι, σαφῶς ἐκδιδάσκει. ἐν ταύτῃ τῇ φιλησυχῷ ἀγωγῇ, καὶ ⁂ πρεῖτης ἱερωσύνης αὐτῷ συμπαθοῦσα λόγοι· ἐν οἷς ὅσον μὲν τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, ὁποῖον ἦ δεῖ εἶ) ⁂ ἱερωμένον, ἀκριβῶς δείκνυσι. τότε καὶ πρός τινα τῶν θείων φαιδρῶν γυναικῶν λόγον συγγράφει, ἅτε χαρείας ἰδοῦσαν τύχης, ἐν πολλῷ ᾧ πάθει ταύτης βαρυνομένην, ὁμαλῶς αἰσχρύνωμος καὶ δικαίως, ὅτι μὴ πρώτου ἔδοξεν καὶ παρεπιπόν ἡ χαρεία, ἀλλὰ καὶ μέγα καὶ σεμνὸν αὐτῆς τὸ ἀξίωμα, καὶ πολλῶν ἀξιούντων τῶν ἐγκαμίων ἔτι τοῦ σωφρονεῖν φυλάξασα τῷ καταχρεμένῳ, καὶ μὴ δευτέρους γάμους ἑαυτῇ τε ἀτίμους θεῖσα, καὶ τῆς πρὸς τὸ ἄνδρα στοργῆς καταψευσαμένη. εἶτα ἐκ παρθενίας ἄλλο συντάττει βιβλίον, δεσπόσιόν τι δὲ κάλλος αὐτῆς καὶ ἄῤῥητον ⁂ κόσμον ἀποδυόμενον. καὶ Σταγειρίῳ δὲ λόγους συγγράφει φίλῳ μὲ ἀνδρὶ ἐκ σωφρονεῖν, καὶ τόκῳ δὲ γνωμένῳ πατρὶ πνεύματι. δὲ δὲ βιβλίον πρόφασιν μὲ ἐκδοῦναι λαμβάνει, χωρὶς δὲ ἁπάσης φιλοσοφίας· καὶ ἔστι κοινὸν βυζηνίας καὶ ἐπιτομοῦς διδασκάλιον, θεσπεσίαις πιθανότησι καὶ ἀνάγκαις ῥητορικῆς συγκεκροτημένον, καὶ μᾶλλον θείαις ἐπιπνοίαις καὶ πνευματικῆς χάρισιν, ὡς αὐτὸ δὲ, δαίμονι πρεπόντως πείθειν ἀγαπητὸν ἡγεῖσθαι, καὶ ὠφελείας μεγίστης ἐπίδοσιν. οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ πρεῖ κατηνύξεως δύο τότε αὐτῷ συντάττειν) λόγοι· ὧν ὁ μὲν εἰς Δημήτριον, ἕτερος δὲ εἰς Στελέχιον ὑπογεγραμμένα, εἰς ἕξαετον ἀκριβείας ⁂ φιλοπόνως ἐκπονοῦντες, καὶ δεινὸν μώμφα κατηνύξεως ταῖς φιλοθέοις ἐπιέντες ψυχαῖς. ἀλλὰ τούτους μὲν, ὥστε μὴ πίπτειν, μηδὲ ταῖς τοῦ ποιμενὸς τέχναις ἀλώσιμον γίνεσθαι ⁂ φιλόθεον· ἕτερον δὲ συντάττει πρὸς ⁂ ἤδη πεσόντα, εἶτ' οὖν πληγῶτα βέλει τῆς ἁμαρτίας (Θεόδωρος ὄνομα τῷ πεσόντι) ὥστε μὴ καταπεσεῖν,

Commentarij in scripturas, adiunctis Ethicis.

Sex libri de Sacerdotio. Ad viduam iuniorem.

De virginitate. Ad Stagirium.

Πρὸς κατηνύξεως ad Demetrium & Stelechium

Ad Theodorum lapsum.

πεσοῦν, μηδ' ἀπογνῶναι τὴν σωτηρίαν, οἱονεὶ φιλάνθρωπον αὐτὴν χεῖρα λόγοι πεπτίτων, ⸂καὶ⸃ χείλεσιν ἀνίσας, καὶ μὴ συγχωρῶν ὀπτασίαν τῷ σώματι. ἀλλ' οὕτω καὶ ⸂ἀφ' ἑαυτῆς⸃ λόγων ἐδίδασκε, καὶ οὐ ὠφέλιμον τῇ πόλει ἐγίνετο· πολλῷ γὰρ μᾶλλον ⸂καὶ τὴν ἀπὸ τῶν⸃ ἔργων πεπαῖσθαι διδασκαλίαν, οὐχὴ μὴ πεπεισμένους, καὶ ἀρετὴν ἅπασαν ματαιῶν, ὥσπερ ἀγαθὸν ἔτυχον τοῖς ἄλλοις πεῖσαι αὐτὴν μέλλων ἔσεσθαι, παπαιροφρονοῦσιν ἢ ὅπως ὀπτανόμενος, ὥσπερ ἐν τούτῳ τὸ πεπτίσιον ἔχει ἐκεῖνον ἔτερον ἔτερον, ἐν ᾧ μηδένα ἑαυτῇ πλέον πεῖσαι δύνασθαι. ἀπίζαπε ἢ καὶ μέρος τι τῆς ἡμέρας ἑαυτῷ πρὸς ὀπτασίαν τῶν νοσούντων, οἰκοθεν μὲν ἐκείνοις πρόσφορον, ὅσα δύναμις, καὶ οὕτως αὐθις ἀναπαύζων· μάλιστα ἢ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν λόγων πεπορίζων ὠφελιμίαν, καὶ πρωτοτόκῳ δόσει διακεῖσθαι φιλάνθρωπον. Τί δέ; μετεωροφρονοῦντι μὲν * ⸂ἐοικὸς⸃ ὃ πλέον ἐδίδου, ἀγγείας ἢ, ἢ ἐγκρατείας, ἢ ἄλλης τῆς ἀρετῆς ὁπορίας, ὅσῃ ᾧ τῶν ἀπόντων τὸ πλείονος ⸂ἐπεξίστατο⸃; καὶ τίς ὅτως ἔξω δεσμῶν ἢ φρενῶν, ὡς σωφρονεῖσθαι ⸂δοκεῖν⸃ λεγομένῳ; πλὴν ἀλλ' οὕτω μὲν ἀρετὴ πᾶσα ⸂ἐπ' ἀνδρὶ κατορθοῦν⸃ χρῆσθαι ἢ τῇ μίμησιν· ⸂ἐμοὶ γοῦν⸃ καὶ ὡς ἀζήρετα τούτῳ νέμοιτο, τὸ μήτε αὐλὸν ὁμωμοχέναι τῇ τὸ ἀπὸς ἰῶναι κόσμου, μήθ' ἑτέρῳ ὅρκον ἐπαγαγεῖν, τὸ μὴ καταρᾶν ἕνος, τὸ μὴ ψεύσασθαι, τὸ μὴ ἐπόμοσαι σθαι μηδενί, ἢ ἀσεῖα μήτε αὐλὸν φθέγξασθαι, μήτε ἄλλου λέγοντος ἀκοῦσαι. φασὶ ἢ αὐλοὶ καὶ τοῦ ὕπνου τῇ ⸂χρείᾳ⸃ τῆς χρείας ὅτω τυγχάνειν. ⸂ἐρῶντος καθεῖτο⸃ αὖθις τῶν ἄκρων ⸂ἐκδεδεμένη⸃, ἐφ ᾗ ⸂ἐμὲ τε χεῖρας⸃ καὶ τὴν ⸂ἐπιοῦσαν⸃ ἐπιρρέοντα αὐλὸς, βεβαιείας τινὸς ἢ βεβαίας, ἀλλ' ⸂οἷ πεπνευσμένης⸃ τῆς καθαφορᾶς μετελάμβανεν.

Οὕτω μετιόντι ⸂βίον λαθεῖν⸃ μὲν αὐτῷ ⸂ἀφεφέρτως ἰοῦ⸃ ἡ ἀσυδή, καὶ μηδένα ἔχειν κάτω ⸂συνειδότα⸃. ⸂ἐοικὸς γὰρ⸃ ὅτω τῶν ⸂ἐκ πατρὸς⸃ δρώντων, ὡς ἑκόντῳ πρώτως ἐμβῆναι τὸ λαθεῖν. τοῦτο ἢ κομιδῇ δυσχερές, φύσει τε τῆς ἀρετῆς οὕτως ἐχούσης, καὶ τὸ Θεοῦ δοξάζειν ⸂θεραπεύοντι⸃ δοκοῦν. δῆλον ταυτηροῖ ⸂ἀφ᾽ ἑνὸς⸃ καὶ τέως ὅτου ⸂ὅτου⸃ ποιῆ. ἀνὴρ ἦν ⸂ὃν ἐγὼ⸃ Σύρος, τὸν κλῆσιν Ἡσύχιος, τὸν ἡλικίᾳ ⸂ἐπιεικὼς⸃, σύγχρονον ἑλίγου τὸν ἄσκησιν ἔχων, εἷς καὶ αὐλὸς τῆς κῆ τὸν ἱερὸν ⸂ἐκεῖνον⸃ μοῦσον ἀσκημένων, ἢ καὶ κατ' ἴχνος βαίνειν ὁ μέγας ἠγάπα, ἕως ὅπου τὸν ἀρετὸν ἄκρος ἰοῦ. τούτῳ δὴ νυκτὸς εἰς ⸂προσευχὴν ἱσταμένῳ⸃ φαίνεται ἢ θεῖον ⸂ὀφθαλμοῦ ὑψηλότερον⸃ ⸂ὃν ὥσπερ εἰς μέσον αὐλὸν⸃ θεῖναι γλώττης ἀγαθὸν, ὅτω δὴ καὶ ἀκοῦσαι καιρόν τι καὶ φειδωλέσατον. ἀλλὰ ⸂προσέχειν δεῖν⸃ νομῶ. καὶ γὰρ ⸂ἐοικὸν κεῖσθαι⸃ τὸ φόβου καὶ ἡδονῆ συγκέκραται ὁ διήγημα. δύο ἵππες ἀνδρες λῃσταὶ τὸν τοῦλίου, φοβερὸν τὸν ὄψιν, οὐρανόθεν ἔδοξαν αὐτῷ κατιέναι, ⸂καὶ τῷ μεγάλῳ τούτῳ καὶ αὐτῷ προσπύχεσθαι⸃ φαινομένῳ καὶ ⸂προσώπων προσιέναι⸃· ὧν ὁ μὲν τόμον, ἕτερος ἢ κλῆς κατέχειν ἐφάνη. ⸂Ἰωαννῆν ἢ⸃ ὃ κρείττων αὐτὸν τὸ εἴδους καὶ ⸂καταπλαγέντα⸃, φόβῳ λιποψυχίαν, καὶ ⸂ἀθυμοῦντα⸃ σωφρονεῖσθαι ἑαυτὸν τῇ γῇ ⸂προσκαταβῆναι⸃. ⸂ἐδὼ ἢ⸃ τῶν χθονὸς ὑπτιαζομένους ὀχεναισῆσαι, λύειν τὸ ⸂φόβου αὐτῷ⸃, καὶ θαῤῥεῖν ἐγκελεύειν. τῷδε πυθομένῳ, ⸂τίνες ἀν⸃ εἶεν, οἵγε τηλικαύτης δόξης ἀξιωθέντες ⸂πρὸς αὐλὸν ἐλαλῆσαι⸃, μὴ φοβοῦ, τούτους εἰπεῖν ⸂ἢ⸃, ἡμεῖς ἤκομέν σοι πεμφθέντες ⸂παρὰ Χριστοῦ⸃. ⸂εἶτα⸃ μὲν τὸν χεῖρα ἐκτείναντα ⸂τὸν⸃ τόμον ὑπαδιδόναι, δέξαι τοῦτο, λέγοντα, τὸ βιβλίον. ἐγὼ γὰρ Ἰωάννης, ᾧπερ ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία τὸ κῆδος ἀῆκε, ⸂καὶ ὑπέστεσεν⸃ αὐτῷ ⸂προδέξασθαι⸃· ἵππες δὲ σοι ἢ δι' ἡμῶν ⸂τὰ⸃ τῆς χαφοῦς ὄλυπα δώσει, ἢ χειραγωγήσει ⸂σοῦτης⸃ πρὸς τὸν ὑπάγωσιν. ⸂ἢ δ' ἄλλον καὶ αὐλοῦ τὸν⸃ χεῖρα ὀρέγοντα, δέξαι, φάναι, ⸂σοῦδε σοὶ κλῆς⸃. ἐμὲ ἢ Πέτρον ἴσθι, ⸂ἢ σὺν Θεοῦ *⸃ σώζεσθαι ἐγχειρισθέντα, οὗ καὶ νεῦσι δι' ἐμοῦ πᾶς ὄνειτος αὐτῆς σε χάριτος ἀξιοῦσθαι· ὥστε ὅσα δὲ δήσῃς, ἢ λύσῃς ὑπὲρ τῆς γῆς, δεδεμένα ⸂σοῦτα ἔσῃ⸃, ἢ λελυμένα καὶ ὁ τοῖς οὐρανοῖς. ⸂πρὸς σοῦτα δὲ τ'⸃ μαχαίρου δυσωπούμενον, ὥσπερ καὶ ὑποπίπτοντα, καὶ δικαίως ἑαυτὸν κρίνοντα χάριτος τηλικαύτης, ⸂σὺν θείοις ἐκείνοις⸃ ἄνδρας δικαιωθέντας, καὶ θάρσους αὐλοῦ ἐμπιμπλᾶν. Εἶτα

Hesychius viro.

τα καὶ ὑπιγράξαντας αὐτὸ τὸ ϛαυρὸν τὸν τύπον, καὶ φιλήσαι φανέντα, ἀναπτύξαι πάλιν εἰς οὐρανούς. ταῦτα ⟨W⟩ πολλῷ σκήνον ἑωρακότα, μεσον φόβου καὶ καταπλήξεως ὑπὸ πλῆσον ἀφιτελῆν, ὡς καὶ τὸν μοναχοὺς ὕτως ἔχοντα θεωμένους, καὶ τὸν αὐτόθεν ὄντις εἴη ἀφιπωδαιομένους, μόλις αὐτὸν σκιαλύψαι, σιωπῇ πολλῶν ἀνδρείλαντα, καὶ τοῦ ἀπορρήτα ταῦτα κεῖσθαι ἐν Ιωάννῃ, μὴ καὶ τοῖφασιν αὐτῷ δῶσιν, φήσαντα, τῆς σταυρώσεως ἀναχωρήσεως. ⟨W⟩ μὴν οὖν ὑπὸ τοῖς λεγθεῖσιν σκπλαγῆντες τὸν ἀκολουθοῦντα τοῖς ἐκμιμεῖσθαι τὸν αὐτὸν καὶ ἐκεῖ τὰ λοιπὰ ἐγεγόνειν τῆς βίου, ὅτι ἀνδράδοξα πάντως ἔσται καὶ μεγαλεῖα ἀφιτελούμενος. καὶ γέγονε μὴν ἀληθῶς, μυεῖα τοῦ Θεοῦ τοῦτον ὑπὸ τῶν ἔργων δοξάζοντος. ἡμῖν δὲ ὀλίγα καὶ δι' ὀλίγων, ὁπόσα δυνάμις, σὺν τούτων διηγητέον.

6 *De Nobili Antiocheno hemicranio laborante.*

Ανήρ τις Αντιοχεὺς, ὃ ἡμῖσυ κεφαλῆς, ⟨W⟩ βίον πολυτελῆς, νόσῳ τινὶ κεφαλαγικῇ ὃ ἡμίκρανον ἐγείρει. τοσαύτη γὰρ τῆς πάθους ἀκμὴ καὶ ὕτω σφύδρα, ὡς ⟨W⟩ ὀφθαλμὸν σκιάσθαι τῆς ἕδρας τῇ τοῦ κακοῦ δυνάμει πᾶσιν ὁρᾶσθαι, κεφάλαια δακρύων ἄξιον. τοῦτον εἰς τὸν μονῶν ἀφικόμενον, σὺν ᾗ ⟨W⟩ μέγα ἀφιτελεῖν, πολλὰ μὲν ἀδᾶσθαι, πολλὰς δὲ κεκλαῦσθαι ἔλεον ἀφιέναι φωνὰς, τὸν θεραπευτὴν αἰτούμενον. ⟨W⟩ δὲ καὶ συμπαθήσας μὲν (πῶς γὰρ οὐ πάντων οἰκτα φιλανθρωπότατον;) εἰρηκέναι δέ, μεζόνων ἔργων εἶ) ταῦτα δὲ τῆς εἰς Χριστὸν ἀπίστιας ὑπῆρχεν. εἰ οὖν ὅλῃ τῇ ψυχῇ τούτῳ κεκλῆσθαι, καὶ τῶν κρειττόνων ἀπορούμενος ὑπομνημάτων, ἀναγκαῖον μετέλθῃς φίλιον αὐτὸν καὶ ἀρέσκουσαν, ὃς δὲν κωλύον ἐς αὐτὸν καὶ τὸν τοῦ λυποῦντος ἔνοσθαι θεραπευτήν. τοῦ δὲ καὶ πιστεύειν ὁμολογοῦντος, καὶ ἀμείνω φήσειν ⟨W⟩ βίον ὑπάρχοντος, ὡς δὲ καὶ ἀγίας ἐκείνας καταφιλοῦντος χεῖρας, καὶ ὃ ἱματίου τοῦ ἁγνοῦντος μέρει κεκοσμῆσθαι, οὐχ ἡ κεφαλὴ μόνη τῆς ὀδυνῆς ἀπηλλάκτο, ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς βίας ταύτης σκληρυνθεὶς ὀφθαλμὸς, ὥσπερ κεκτεῖνον, καὶ χάριν ἦν. ἄρκει τοῦτο λεγθεῖν, καὶ τῆς τοῦ ἁγίου πίστεως σύμβολον ἡγεῖσθαι σαφὲς, καὶ ἵνα δεῖ ἐπλούτει κἀκεῖ τοῦ Θεοῦ, γνωρίσας ῥοπὴν. ὃ δὲ λέγω δὲ ἕτερον ὑπὲρ τούτου διελθεῖν βούλεται σοὶ ἦν ἡτταν τοῦ κεκλεσθαι ὃ σιωπᾶν μὴ αἰσχύνομαι.

7 *De Archilao leproso.*

Τοιοῦτ ⟨W⟩ Αρχέλαον πρώτως φημὶ, καὶ ἧς ἔτυχεν σκήνος θαυματουργίας· ὃς Αντιοχέας μὲν ἀρχὴν ἐτύγχανεν ὤν, καὶ τὰ κεκτημένα φέρων τῆς πόλεως· ἐκ πινος δὲ αὐτῷ συμπαθώματος ἀπορρήτου λέπρα τῷ μετώπῳ πεπηγθῆσα σφοδρα ἐλύπει, διαιμώσης δὲ πάθος πλήθουσα, καὶ ἀχθοῦ ἅπασαι σκηπτόμενον ὄψει. πολλὰ μὲν οὖν ἰατρῶν τέχνη βοηθῷ χρησάμενος, οὐδὲν ἀπώνατο πλέον, ἢ τῷ λίχνῳ παίζειν τὴν ἐλπίδων, ἕως ἠλέγχθη. ὀψὲ γοῦν καὶ μόλις ⟨W⟩ ἅγιον εἰς νοῦν βαλόμενος, καὶ θερμοτέρῳ πνεύματι κεκλῆσθαι αὖθις ἀφικόμενος, ποδῶν τε ἥψατο τῶν ἁγίων, καὶ δὲ πάθος ἐδείκνυ, καὶ θεραπείαν τοῦ λυποῦντος ἠτεῖτο λαθεῖν. τὴν δὲ καὶ ἐλέησας τὸν συμφορᾶ, καὶ ταῖς τοῦ δεηθέντος ὑπεκαμφθῶναι φωναῖς. εἶτα ὁμολογίαν αὖθις ἀπαιτήσας πονηρῶν εἰς ὃ ἐξῆς ἔρχων ἀπὸ βροτῶν, καὶ τῆς τῶν κεκημυκτηκότων αὐτὸν διορθώσεως. ὡς δὲ σκήνος πολλὰ ποιεῖν ἐπηγγέλλετο, καὶ τὸν θεραπείαν ὑπεμένοις αὐτεκρατεῖτο, λαβεῖν αὐτοῦ κεκλῆμα κελεύει, καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ λούσαι τῷ ὕδατι, ἀφ' οὗπερ ἔλος πίνειν τοὺς ἀδελφούς. τοῦτο δὲ γνωμεύου, καθαροῖς αὐτῶν τῆς λέπρας ἐπικολουθεῖ, καὶ οὕτως ὡς μηδὲ σύμβολόν τι τοῦ πάθους ὃ κεκλάπτω ἀποκελεῖφθαι. πόσοι ⟨W⟩ Αρχέλαοι ὑπὸ τούτῳ καρκαπεκέλαβες; πόσοις δυσχερείας αὐτῷ τοῦ Θεοῦ κεκλῆσθαι; (τί μὴ λέγω τὸ μεῖζον καὶ τελεώτερον;) πόσοις αὐτὰ τούτῳ κεκλῆς ψυχῆ θεραπείας ἢ σώματα πικὴ αὐτὴ γέγονεν ἴασις; καὶ γὰρ οὕτως ἤλω τῷ τοῦ ἁγίου λόγων καὶ κεκλαιτέσεων, καὶ οὕτως ἔπαυσεν ἀψυδρῆς αὐτῷ δείξας ταῦ ἀποφάσεις, ὥστε οὐκ εἰς δυσκολίας, οὐδὲ χρόνου τινὰ δοὺς ἀλλ' ὡς κεκλῆμαι καὶ μνησις, ἀλλὰ κεκλαυτικὰ τὰ ὀλα τοῖς δεομένοις καὶ πίστει διελθόμενον, ἑτέρων εἶ) λογισαμένῳ, ὃ κεκεῖ ⟨W⟩ βίον ἀνεσκάφθαι φιλῆν, καὶ τοῖς ὀνείροις τοῦτο κεκοσχῆσθαι, καὶ τῶν φθειρομένων αὐτέχεσθαι· αὐτὸν γὰρ ὃ μοναστήριον, ὃ τὸν ἰατρὸν εἶχε, καταλαβόντα

σύντα

δούλα τούτου, μέσος ἑαυτὸν ποιῆσαι, καὶ τῶν ἐκ φιλαλλήλων ἀσκητηρίων· ἐς βίον ἐλθόμενον ἐπὶ παιδὸς τῇ τούτῳ καὶ διηγεμόνι ⟨W⟩ ἀκριβέστατον, ἐκ μέρει τέλειος βιαρεσῆσαι τῶν κτίσαντα. τοῦτο πολλοὺς τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ ὠφέλησεν ⟨W⟩ ὅμοιον ἠρέθισε ζῆλον, καὶ τῷ μέρει τῶν σωζομένων συνέταξε. πολλαπλασίως γὰρ ᾧ Θεῷ τῶν οὐσίαν ἐκ τῶν δεομένων ἀφοσιούμενοι, ⟨4⟩ μᾶλλον, τῷ τὰ ἀγίου τούτῳ φειδωλείῳ συγκατελέγοντο (ὥσπερ δὴ καὶ Θεόδωρον ἐκφανῆ φασιν, ἵνα τῶν σφόδρα ὑπὸ φιλῶν ἡμώμενοι) ⟨4⟩ ὃ καὶ ἑτέρους πρὸς τοιούτων μοναστηρίοις τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεως εἰσιόντας· πρώτης ὥσπερ εἰς ἀρχέτυπον ἔν, τὸν Ἰωαννίου βίον ἀποβλεπον. ἐς γὰρ ἐν πρὸς ἑκάστοις ἦσαν, οἱ καὶ βίῳ καὶ τάξει διέφερον, ἀλλὰ πρώτων ἐν τοῖς ἦν ὁ τοιοῦτος καὶ διηγητὴς καὶ διδάσκαλος.

Ἀλλὰ μεμνῆσθαι πάλιν ὁ λόγος καὶ τῶν ἄλλων αὐτῷ βουλεύματων, καὶ μὴ λήθῃ προδιδόναι τὰ μὴ σιωπῆς ὄντως ἄξια. ἀνὴρ γάρ τις Εὔκλεος τοὔνομα, φθόνῳ δαιμονίῳ τὸν ὀφθαλμὸν σκοπεῖς, τὸν μονήρη βίον ἐν ᾧπερ ὁ μέγας Ἰωάννης ὑπῆρχε σημείῳ μετελθεῖν ἔλεγετο. καὶ προσελθὼν ἐς ἡμᾶς Ἀμμείνας καὶ βίον, εἰς ἔλεον ὑπεπάτα τὸν ἄγιον. ἀκούει τοιαῦτα οὗτος ἐκείνου προσευξαμένου, καὶ πολλῇ τῇ θέρμῃ τῆς συμπαθείας τῷ ψυχῷ ἐκπυρώσαντος. ὁ Θεός, ἀδελφέ, ἰάσηταί σε, καὶ φωτίσῃ σου ὀφθαλμούς καὶ τὴν καρδίαν σου καὶ τὸ σῶμα. ἅμα ταῦτα λέγων καὶ ἡ θεραπεία συνέτρεχε, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἐφωλίζετο, καὶ ἰῶ ἔχων ἐν ἑτέρῳ προδιαπλασίως. ἁπλῆ μοι καὶ ἀέδλος ἡ τῶν θαυμάτων διήγησις προσὸ μῆκος ἀφορᾶν τὸν λόγον, καὶ μηδὲν ἐπιξεργάζεσθαι βουλομένῳ· πλὴν οὐδεμία χρεία τῆς ἔξωθεν ῥητορείας, καὶ τῶν ἐπαίρειν αὐτὰ δυναμένων, ἀλλὰ καλλὸς αὐτοῖς ἐκ μέτρου ὃ ἴδοι ἀποχρήσει. ἔτι δὴ καὶ πάλιν ἕτερον μοι ⟨W⟩ ἴσον διηγητέον.

8 *De Eucleo.*

Γυνὴ πολίτις Ἀντιοχείας, τοὔνομα Χριστίνα. ταύτῃ αἱμορροΐας πάθος καὶ εἰς ἑβδόμου ἔτος χαλεπῶς ἔτυχεν. ὡς δὲ ἰατρῶν πολλὰ ἐχρήσατο, κενὸν ἐλπίδα ἐκ τούτων ἔγνω καὶ ματαίου τείου, φόρτος ἦν τοῖς ἐπιζυγίοις, καὶ τὸ αἷμα στῆσαι πρὸς τῶν ἁγίων ταύτῃ μονῇ φέρεται, καὶ ᾧ πυλῶνι προσαίτει. ὃ δὴ καὶ πρὸς τὸν ἅγιον εἰσελθόν, καὶ τῶν αἰτίαν εἰπὸν τῆς ἀφίξεως, ὃ προδήλον δέον προσάξειν ἐπιλιμᾶται, καὶ τῶν τὸ σπουδαίσαντος ἀγνοιαν. τί γάρ, φησι, τὸν θεραπεύειν ταῦτα δυναμένων προσελθόν, ὁμοιοπαθῆ προσῆλθες δυσθεράπτῳ, καὶ ἐπὶ τῶν δυναμιν ἀπαιτῶν; πλὴν ἀλλὰ τῇ γυναικὶ λέξον· ὡς εἰ ὃ σκληρὸν τοῦτο καὶ ἀπροσχώρητον τὸ ἔθνος διωσαμένη, μετρίαν ἑαυτῶν καὶ φιλάνθρωπον τὰς θεραπαίνας προσάσχῃ, καὶ χεῖρα ἂν πλησίαν ἀνοίξῃ τοῖς πένησι, προσευχῶν μηδεὶς, καὶ ἐγκρατείας ὑπομείνασα, ταχέα καὶ ἡ τοῦ σώματος θεραπεία μετὰ τῶν τῆς ψυχῆς ἕψεται. μεμαθήκει ταῦτα ὁ γυναῖον, καὶ μηδὲν ἀτελὲς ἀφεῖναι τῶν ὑπεσταλμένων δηλοῖ. ὡς δὲ προσῆλθε τοῦ ἀνδρὸς ἤκουσε τῶν ἐπαγγελίαν ἐκεῖνος, ἀπιστεῖ, φησι, μὴ εἰρωνῶς· τεθεράπευται γὰρ ἤδη προδιὰ Χριστοῦ σοι ὁ γυναῖον. τοῦτο αὖθις ἀπελθόν, ὡς ὑπὸ τῶν ἔργων ὕστερος ἰδών, αὖθις ἅμα γυναικὶ τῇ μὲν γλώττῃ προσὸ βιαιοτάτῳ τοῦ κτίσαντος, τοῦ δὲ ποδὸς προσὸς πορείαν ἐκίνει. ἐν ἑπτὰ τοῖς ἑξῆς μηνὸς προσθεὶς, τῶν ἑτέρων πάλιν ἐν ἰδίῳ καιρῷ μνησθησόμεθα.

9 *Christina.*

Λέων μεγέθει μέγιστος, καὶ τῶν ἀλκῶν δυνάστατος, φοβερώτατός τε ὀφθῆναι καὶ ὑπερφυῶς δεινότατος, κατ' ἐκεῖνο καιρὸς τοῖς περὶ Ἀντιοχείαν ἐκώμαζε τόποις. ἦν γεωργὸς μὲν πονηρὸς γείτων, ὁδίτας δὲ χαλεπὸν θέαμα καὶ σπουδύτημα ἰοῦ. καὶ γὰρ ἀθέσμοις τούτοις ὑπερυθέμενος πλείστους τε αἴρει καὶ προσέπεμπε τῇ γαστρί. καὶ ἰοῦ τὸ προσάγμα φοβερὸν καὶ ἀμήχανον. καί ποτε προσ' αὖλιν πολλὴ καὶ ἀκμάζουσα τῶν πλησιοχώρων ὑπεστρατεύσασα χεὶρ ὑπὸ κακῷ τῷ ἰδίῳ ἐγνω ὁ κλιμηδὸν ὑπεδείξασα. καὶ γὰρ ὀξαφνὴς πόνων καταδραμὼν, οἷς μὲν καὶ μόνῳ τῷ βρυχήματι καταστήσας φυγάδας ἐδίδαξεν, οἷς δὲ καὶ ἁλαθφύξας τῷ στόματι δεῖπνον ἔθετο, ἵνας δὲ καὶ ἁλασπαράξας τοῖς ὀδοῦσιν ἐλεεινοὺς ἐργάσατο. ἐς τί γὰρ ἄλλο, ἢ λέ-

10 *Leonis saevi & truculentissub cruce prostrati miraculum.*

οντος

οντος τραυματίας; ὁ τοῦδε τί συνέβαινεν; ἀφίεσθαι μὲν τὰς ἀρούρας ὑπὸ τῶν γεωργῶν ἀνεπιμελήτους, ἀκτᾶσθαι δ' ὁδοιποροῦσιν εἰς τόπους ἀβάτους ἀφ' ὁ τὸ θηρὸς ἀνυπόστατον. ὡς δ' εἰς ἔσχατον ἀπορίας ἐλθόντες, μόλις ποτὲ τοῦ Θεοῦ αὖθις ἔσπουν εἰς νῦν ἔλαβον, παμπληθεῖ τῷ σὺν αὐτοῖν ἀφικόμενοι, τά τε κακὰ τὰ ἐκ τοῦ λέοντος διηγοῦντο, καὶ πρὸς αὐτὸ λύσιν ἠτοιοῦντο τῆς συμφορᾶς. ὁ δ' πρότερον εἰς ὀλιγοπιστίαν αὐτοὺς ἀνειδίσας, καὶ τοῦ ἄμαχον αὐτοῖς ὀφθῆναι θηρὸς, διαπτύξας τὸ τολμηρὸν ἀπασάμενος, ὑμᾶς μὲν, ἔφη, πάντες ὁμοῦ "ὦ ναὶ σωζόμενοι δέξιλεοῦσθε τὸ θεῖον· τοῦτο δέ, ὅπερ ὑμῖν δίδωμι (σαφὲς δ' τὸ δίδόμενον ἦν) ὅτι τὰ τοῦ λέοντος ἡήσατο διεξόδους καὶ φόβος μὲν πᾶς ἀπέστω, τελεία δὲ πίστις ἔστω, καὶ ταχέως ὑμῖν γνώσιμος ἡ τοῦ ἐμοῦ Χριστοῦ δυνάμις ἔσται. τοῦτον σκῆπτρον σαφὲς λαβόντες, καὶ τὰ ὀπτασιασμένα πεπήσαντες, ὡς τὴν ὄπτασιαν σκῆπτρον γενέσθαι (ὦ δέσποτα καὶ θεὲ πάντων καὶ παντοδύναμε ἔργων ἀκατάληπτε ποιητὰ) νεκρὸν ὁρᾶσι θηρὸς πρὸς αὐτῇ βάσει τοῦ σαφοῦς κείμενον. οὕτω τοιγαροῦν ὁ μακάριος εἰς τέταρτον ἔτος τῇ μονῇ σκείπτῳ θαλλούσῃ, καὶ τὰ μὲν οἷς ἔλεγε, καὶ ἦν καὶ μᾶλλον οἷς ἔπραττε πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐπαγόμενος, ἐφελκυσμὸς κατῆν καὶ ἐπιδόσεως, καὶ ἡδὺ πᾶσιν ἐκτύφλωμα καὶ γλώσσαις καὶ ἀκοαῖς, τὸ μὲν λέγειν, τὸ δ' προσέχειν τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τῶν φιλεωτῶν. πρὸς ταῦτα σκεῖνος οὐχ ὅπως ἡδέως, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀηδῶς ἔχων καὶ βαρυνόμενος, καὶ ὃ λανθάνειν σκοπὸς ἦν ὃ σπουδαζόμενος, δρασμὸν ἔτερον πάλιν, καὶ ὃ σκ "μέσον ἑαυτὸν θεῖναι καὶ ἀφανῆ διεσκέψατο. καὶ τοίνυν λάθρα θαφυγὼν, καὶ καταμόνας γενόμενος πρὸ ὅλης δύο ἡμέρας σκιαζούσας, ζῶν ὕπνος ἐρημικῶς, ἐν ᾧ Θεῷ μόνῳ φανόμενος. οὐ λύχνος ἦν αὐτῷ, οὐ κλίνη, οὐ τράπεζα, οὐδέ τι τοιοῦτο τῶν πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ σώματος. ἄρτος ἦν μόνος, καὶ αὐτὸς βραχύτατος πρὸς πινος τῶν σκ ἡδέων προσιόμενος· ὑγρὸν ἦν, καὶ καύσωνι, καὶ πάσας τὰς σκ τοῦ ἀέρος ταλαιπωρίας ἐπέλει θαμιλλώμενος. ἐπεὶ δ' ἔδοξε καὶ αὐτὸν δοῦλον θεσπότου ὄντα, καὶ τὰς ἀσθενείας τῆς φύσεως ὑποκείμενον ἐλεγχθῆναι, τί γάρ; καὶ πῶς τὰ κατ' σκεῖνον οἰκονομεῖται; καὶ οἷας ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία πολλάκις τὰς ἀφορμὰς κέχρηται, ἕτερα δ' ἑτέρων πλέκειν εὐμηχάνως οἰκονομοῦσα; τὰ ὑποχάρια πλήττεται, καὶ τὰς δυνάμεις θαλύεται τῶν νεφρῶν, ταῖς τῶν πάγων ὑποβολαῖς πτηθείς. ὑπὸ ταύτης "σπωσθούμενος τῆς ἀνάγκης, μᾶλλον δὲ θεοῦ τοῦ ἀγγέλου αὐτὸν πνεύματος ὁδηγούμενος πολλοῖς ὑποθέσεσι σωτηρίας χρεώλυσι, τὴν σκηνὴν ἀπὸ ἐλπίδα καταλαμβάνει· καὶ πᾶσι μὲν, ἀξιαρέτως δὲ τῷ μεγάλῳ Μελετίῳ, πολλῆς ἠδονῆς καταστάς αἴτιος, καὶ ὑποδεχθεὶς ὡς ἥδιστα πρὸς αὐτοῦ καὶ θεοδόχητος, εἶτα καὶ τὴν τοῦ θαλάσσου χρεωτοίαν ὑπ' αὐτοῦ καταδέχεται. τοῦτῳ δὲ βαθμῷ κάλλιστα, καὶ ὡς Θεῷ φίλον, ὅτι πέντε τοῖς ὅλοις ἔτεσιν ἐνδυδεκιμήσας, καὶ λόγοις οἷς τε ἐχρεδίαζε, καὶ οἷς κρ θαλλὼ συνελίττει καὶ μηδέτης ἠξίου πλείονος σκ τῆς χρυσῆς ὑετίζων γλώττης, καλῶς δὲ τῆς σκληνίας ἠρόδυε τροσωπον.

Diaconus fit.

Ad monasterium reversitur.

Antiochiam rursus venit.

Sacerdos fit.

II

Μελετίου δὲ μὴ τοῦτα πρὸς τὸν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει τοῦ ὀρθοδόξων συνόδου ἐκφοιτήσαντος, ἐφ' ᾧ καθελεῖν μὲν τὸν ἁγίῳ πνεύματι μαχομένους, Γρηγορίου δὲ τὸν θεολόγου ἐγκαθιδρύσαι φωνὴν, καὶ τοῦ πρωσκαίρου ἀνασχάμενα μόντα, ὁ χρυσοῦς ἔστ' ἅμα μὲν ὃ ἐκφέρον ἀπὸν ἐξισταμένους, ἅμα δὲ καὶ τὸ καλοῦ τῆς ἡσυχίας ἀπεποιούμενος, εἰς τὸν πρώτον αὖθις ἐπέναστρέφει μοναχόν. ἀλλὰ πάλιν σκεῖθεν ἀπέναστας εἰς Ἀντιόχειαν ἐπανέρχεται, οὐχ ἁπλῶς οὕτως, οὐδὲ ἀθεεὶ τὴν μετάβασιν ποιησάμενος, ὥσπερ ἄν ἕτερος λογισμοῖς ἰδίοις ἀκολούθων, ἀλλὰ Θεοῦ κελεύσαντος αὐτὸν καὶ καλέσαντος ἔστω τινὶ θειοτέρῳ καὶ "λόγῳ κρείττονι. ἀρχὴ γὰρ Φλαβιανῷ τῷ μεγάλῳ τὸν Μελετίου θαφδεξαμένῳ θρόνον, Θεοῦ πρὸς τὸν ἐν σκ ἱερεῖ προφέροντι ὕμνους ἀγγέλους ὑπισάς, ὅτι τὸ μοναστήριον, ὃ τὸν Ἰωαννίνων εἶχεν, ὅλη θαλασσα ἀφικέσθαι διεκελεύετο, καὶ τοῦτον ὅτι τὸν σκληνὸν τὰ ἀγαγεῖν, καὶ ἱερέα πλειῶσαι, σκεῦος αὐτοῦ σκληρὸν κρ Παῦλον ἐσόμενον, καὶ τῷ

λόγῳ

λόγω μέλλοντα τὴν οἰκουμένην εὐεργετεῖν, καὶ τὸν αὐτὸν ἔχοντα καὶ ἡ ὁμοία τοῦ Ἰωάννη παίζεται ὄψις. ἀπελθὼν γὰρ καθεύδω σὺν πολλῇ τῇ δόξῃ καὶ τῇ αὐγῇ τοῦ δαίμονος, ἔπεσθαι τοὺς τὴν ἐκκλησίαν Φλαβιανῷ, καὶ τὴν τοῦ πρεσβυτέρου καταδέξασθαι χειροτονίαν τοῦ σατᾶ. τὸν ὑπὸ ὀπτασίαν θεϊκὴν εἰ μὴ ἀγνοήσαντα, διδυλαβούμενον ἢ ἄλλως καὶ οἰκονομῶντα τοὺς τοῦ ἐπιτάγματος, ἀκούσας λέγεται ποτέρας φωνῆς· Ἀ ὁ Θεὸς βούλεται, τὴς ἰχθυος ἔξαι δρασκελάσας; οὕτω χειμαπαθεὶς ὁ μακάριος, καὶ λογισάμενος θύγατρος εἶναι θεράποντος, διαστὰν γνώμην μὴ ἀπλέγειν, τοὺς σκαλεύσαντας τοῦ μοναχοὺς, καὶ ὅπως αὐτῷ μέλλοι διαχωρίζεσθαι καταγγέλλει. τοῦ δὲ λύπην καὶ ἀθυμίαν συνεχομένοις λόγοις τε παρεκάλει, καὶ ξύλον τινὰ θεραπεύων, μᾶλλον δὲ καὶ τοῦ χρησίμου τούτοις ἐπιμελούμενος, δύο τῶν πρώτων σκλεξάμενος, οἱ βίᾳ τε καὶ λόγῳ τῶν ἄλλων τοὺς ἴσχυον, τὸν τοῦ σατᾶ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιτρέπει. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνετο, Φλαβιανὸς ἐπίσκοπος, καὶ τῷ μακαρίῳ μὲν ἡδονῆς συγχεόμενος, οὐκ ὀλίγον δὲ ἐπὶ τῇ σῇ ἐπιδήμῳ ἐπιθυμῶν ὁμιλίας, σοφώτατε ἀνθρώπων καὶ τιμιώτατε, εἰρήμην δὲ εἰς τὸ σήμερον ἐκκλησιαστικῶς τοῦ σέχων φροντίσι· νῦν δὲ (δόξαν οὕτω θεῷ) τοὺς σὲ ἀφίγμεθα. εἶτα καὶ δηλαδὴ αὐτῷ τὴν θείαν ὄψιν πεπεισμένος, ἐπιπερ ἔγνωστο τῷ μεγάλῳ, θεοδιδύματι δὲ τοῦ πάππου μὴ ἀπλέγειν, ἄλλως τε τῆς θείας ὄψεως δι' ἀμφοτέρων βεβαιωθείσης, ἀξιοῖ τὸν ἀρχιερέα, τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν αὐτὸν ἐκεῖνον κατ' αὐτὴν ἐκτελέσαι τὴν ἡμέραν, ἐφ' ᾧ τῶν ἁγιασμάτων ἀπάντων μεταλαβεῖν, καὶ τοῦ τὴν φροντίδα δεδεξαμένους τῶν ἀδελφῶν τῆς περὶ αὐτὰ βλογίας ὀπιτυχεῖν. μὴ δὲ ταῦτά φησιν, ὅπη τῷ Θεῷ φίλον, τοῦ θύμως ἔχειν ἀκολουθεῖν. ἐβούλετο ταῦτα καὶ τὴν ἐξῆς τῷ ἱεραρχῇ μέλλοντος συναποδημεῖν, γνῶναί τι τοῦ γμα δακρύων ὡς ἀληθῶς ἄξιον. [μνήμης ἀξιούμενον καὶ ζηλωτὰς τοῖς φιλανθρωπεύεσθαι ψυχαῖς καὶ συμπάσχειν τοῖς τοιούτοις ὀπτασιαμένοις.] τοῦ σαντες γὰρ αὖθις ἅπαντες ὁ τῶν μοναζόντων χορὸς, ὥσπερ ἐκείνῳ συνῆναι ζωντες, καὶ τῇ δαιρέσει μέλλοντες συναφαιρεθῆναι καὶ τὰς ψυχάς, τί μὴ τοὺς οἴκτου ἔλεγον; ποίαν ὀδυρμῶν ἐπελίμπανον; τοῦ ἔπων αὖθις, τοῦ ἔβαλλον, ἑαυτοὺς τοῖς τύπτουσι συμπαρέβαλλον. τὸν φροντὴν αὐτὸν ἐποίει ὁ πάτος ἐκεῖ, ἡνιῶτο συνάψαι αὐτῷ καὶ τὰ σώματα, τὴν ἐπιστροφὴν ἀπηνύσθαι, τὴν μονὴν, ὡς μηκέτι δυνατὸν ὄμμασιν ὀφθῆναι τοῖς ἑαυτῶν, ἀπεδίδρασκον. ὡς δὲ μόλις ποτὲ τῇ τομῇ τοῦ λόγου, καὶ τοῦ μὸ τοῦ μεγάλου, τοῦτο δὲ τοῦ ἀρχιερέως τὸν θαυμασιωτάτου καὶ δριμυτέρου ποὺ καὶ τὴν ὀπτίμησιν ὀπτιφέροντος, ἀπ' αὐτοῦ διερράγησαν, ὦ μὸ ἀκοντες ἐπεμήρχοντο πυκνῶς αὖθις τὸν ὀφθαλμὸν ὀπτιστρεφομένων καὶ τὴν πορείαν τοῖς ποσὶν ἐγκοπτόντων, ᾧ δὲ τοῦ μέγαν τῆς ὁδοῦ εἶχοντο, θύθυ τῆς ἐκκλησίας ἐλαυνόντες. συνέρρεον δὲ πάντα μὲν πάντες, καὶ τοὺς τὴν ὑπαντησιν ἦλθον, οὐχ ἧττον ἐπ' αὐτὸν Ἀντιοχεία, ἢ ὅτε τὸν Βαπτιστὴν τοὺς τρον εἰς τὸν Ἰορδάνην ὁ Ἰσραήλ. ἐπεὶ δὲ καὶ χειροτονῆν αὐτὸν ἤλθομεν, ὡς δὲ θεῖον ὀπτάγαμα, καὶ πάνυ εἶα παρῆν, πᾶσα μὸ τῶν πιστῶν ὁμήγυεις, πᾶς δὲ ὁ τῶν ἀρχιερέων χορὸς συμπαρῆν. ὡς δὲ καὶ τῷ ἱερῷ τοὺς σπλοκὴν θυσιαστηρίου, καὶ αὐτὸς μὸ, ὡς θέμις, ἐπὶ τὸν ἐμὲ τῷ ἱεραρχῇ τὴν κεφαλήν, τοῦτο δὲ αἱ χεῖρες αὐτῇ ἐπετίθεντο, θαυματουργεῖ τι κἀνταῦθα Θεὸς, καὶ δεικνύει τὸν τελειούμενον ἀξιόν τε τοῦ ἄρχοντα, καὶ τοῦ δοκοῦν αὐτῷ τῆς ἱερωσύνης καταξιούμενον. εἰσέρα δὲ λαμπὴ καὶ ὁ εἰδὼς σφόδρα καλὴ, αὖθις τὸν ναὸν εἰσπαλμὸν κάτισι θαυμαστὸν, καὶ τῇ τοῦ χειροτονουμένου ὀπτικαθήται κεφαλῇ. πάντως δὲ χρὴ εἰσπὸς εἶναι τὰ δηλα διερμηνεύοντας. πῶς δὲ σαφές, ὅτι τοῦ θείου πνεύματος τοῦτο σύμβολον ἐστίν;

Ὅταν γοῦν καὶ τοῦ τῆς σοφίας πνεύματος δαψιλέστερον αὐτῷ τοῦ σρυέντος, πυκνοτέρας μὲν ἐστὶν ὁρᾶν τὰς συναύξεις καὶ τοῦ λαὶ συνιόντα τοὺς τὴν ἀκρόασιν, συνεχέστερον δὲ αὐτῷ κινουμένου τὴν γλῶτταν καὶ τῶν λόγων ῥεύματι πελαγίζουσαν. ὅτε καὶ μείζονι κἀκείνῃ τὴν πολλῶν θαύτοιν ὁ λόγον ἐπαίροντος, γυνὴ τοῦ θύμως μὲ συνδραμοῦσα, τοῦ ὕψους τῶν λεγομένων

12 *Presbyter factus sedulò concionatur. Reprehensus à muliere ob rerum quæ docuit sublimitatẽ.*

λεγομένων ἐκπίπτουσα, φανερῶς ἐμέμφετο τῷ λόγῳ, ὡς ἀνωφελῆ τοῦτον ἀπεκάλει καὶ ἄχαρπον. τοῦτο ἐκείνων εἰς ὦτα ἐλθόν, πρὸς ὃ μᾶλλον σαφὲς ἦν ὑστερούμενον λόγον στωμύλλειν παρασκευάζει. ὅπου δὴ τῷ φιλολόγων τινὲς τῷ μέλιτι τῆς ἐκείνου γλώττης ἀγαφερόντως ἡδόμενοι, καὶ οὐ λόγους ὡς μὴ ἐπωφελεῖς, ὡς ἂν ἀληθεῖς, ὡς ἂν νοημάτων θείων πλήρεις κατανοοῦντες, καὶ ὅπως μὴ σαφηνείας, ὅπως ἂν μεθόδου καὶ τέχνης, ὅπως ἂν χάριτος ἔχοιτο καὶ θυσίας, οἷον ἂν ῥυθμοῦ καὶ στωμύλης, ὦ μοῦ, Θεοῦ τε καὶ Χριστοῦ στόμα, ὦ ἂν (ὃ δὲ μᾶλλον κρατεῖν ἴσχυσε) Χρυσόστομον αὐτὸν ἀπεκάλεσαν. μὴν ἂν ταῦτα, φλαυσιμωδὲς μὲν πρόσωπον αὐτὸν τῆς Ἀντιοχέων ἐκκλησίας καὶ ἀγάλλοχον αὐτῇ καταλιμπάνειν οἰόμενος, ἐπῆγε πρὸς τοῦτο, καὶ τινὰ τῶν πραγμάτων αὐτῷ οἰκονομίαν ἐγχειρίζειν ἠβούλετο. ᾧ ἂν Φερπέδων ὄχλος καὶ ὃ πρὸς τὰ τοιαῦτα προσιασάσθαι ὦν νοῦν πάνυ πάσαις ἀφίλοις οὖν, τοῦτο μὲν καὶ ἡδέως ἀπώσατο· μόνῃ δὲ τῇ διδασκαλίᾳ, καὶ τῇ τῶν ἀθρόων ὑπισχνεῖσθαι σχολάζειν ἔκρινεν, ἐξ ὧν καὶ πολλοὺς τῷ πάνυ δυναμένῳ Χριστοῦ ὀνόματι, τῆς ἀθεΐας ἀπήλαυνε. καὶ γὰρ ὑπισχνῆ τοῦτον καὶ αὖθις ὃ πνεῦμα καθίστη καὶ δοξάζειν ἠβούλετο. ἐστὶν ἂν οἷς καὶ ὀλίγα προσδεῖναι ᾧ λόγῳ πρὸς δοξολογίαν τὸ δυναμούσαιτος.

13 *Euclia filiũ vitæ restituit.*

Γυναῖόν τινι τῷ τὸ Ἀντιοχείᾳ προσφωνῶν, Εὐκλία τὄνομα· ταύτην ὁ υἱὸς ἀγαπητὸς ὢν, ὃς πυρετῷ καυσώδει ληφθεὶς πλευρίτιδι ἐκπνεύθυε. μιμεῖται τοίνυν ἐκείνῳ τὴν Χαναναίαν ἡ μήτηρ, καὶ ᾧ μακρεῖν προσιλθοῦσα, καὶ φωνὰς ἐκείνῃ προσπλησίως προσάγουσα ἐλέους τυχεῖν, οὐκ ὀπίσω χωρεῖ, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν πρεκάλει. πλὴν ἀλλὰ προσέχειν δεῖ νοῦν, καὶ σκοπεῖν ὅπως εἴχε γνώμης, μὴ τὸ σώματος θεραπεύειν καὶ ταῖς ψυχαῖς, μᾶλλον ἂν καὶ πρὸ τούτων ἐκείνας· ἐπεὶ καὶ τὸ πάσχειν καλῶς τὰ σώματα, ταύταις αἰτίας ἦν εἶσκε. καὶ τοῦτο μὲν διὰ τῶν φθασάντων δῆλον γένοιτ', δηλοῖ δὲ καὶ αὖθις ὁ λόγος. ὡς γὰρ ἐκθύμως ἄγαν καὶ προπαθῶς ἡ γυνὴ πρὸς τὴν ἱκετηρίαν ἐτίνετο (καὶ γὰρ εἶχε πολλὰς πρὸς ὃ δρᾶσαι φορμὰς, ὅτι τέσσαρσι τοῖς ἤδη τετελευτηκόσι υἱοῖς, ἐκ αὐτὸν ἐννέαν ὁρᾶν μέλλουσα) ἐκβιος ὑπὸ τοῦ στενοχωροῦντος αὐτῇ πνεύματος ἐκ ἐγκρυφῆ καταδὺς, καὶ γνοὺς ὡς αἱ τῶν πατέρων ἁμαρτίαι τοῖς παισὶ ᾧ θάνατον ἐμηχανεύσαντο, ταύταις εἰς ὃ φθονερὸν αἰτιασάμενος, καὶ τοῦτον, εἶπε, τὸν πάμπλουν, εἰ μὴ μετάνοια ὑμᾶς εἰσέλθοι τῶν πεπραγμένων, νεκρὸν καταβάσεις ὄψεσθε. ἐπεὶ δὲ ἐκ τούτων ἀκούσιος γενομένη ἐπηγγέλλοντο τὴν μετάνοιαν καὶ αὖθις πρὸς συμπάθειαν προσκαλεῖσθαι, ἐλεήσας ἐκβιος τὴν συμφοράν, ὕδωρ προσαιτῆσαι κελεύει· ὃ τεῖς μὲν ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας τριάδος σφραγίσας, τεῖς δὲ αὐτῷ ᾧ νοσοῦντα καταβάπτισας, ὑγιᾶ τῇ γεγωνικυίᾳ πρέπει. ὅτοι μὲν ὥσπερ αἰτησαμένου βουληθέντος, ἱκανῷ χρισίῳ ᾧ ἅγιον ἐδωρήσατο· τῷδε δὲ μικρόν τι τῶν διδομένων προσῆτον γένοιτ', Εἰρηκότι, μὴ τὴν δ' Θεοῦ δωρεὰν χρημάτων ὠνίου ποιεῖσθαι βούλεσθαι· ἀλλ' Εἰ περ ὑμῖν, φησι, φίλον φανερὸν ποιῆσαι ὅτι τῷ Θεῷ χαρίζεσθαι ὁμολογεῖν ἔγνωτε τῆς ἰάσεως, ἀληθῆ δείξατε τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ πάσης μὲν πονηρίας ἀφέμενοι, πάσης δὲ πρᾶξεως ἀγαθῆς ὀπτηλαθόμενοι, οὕτως εἰσοίσετε ᾧ πλεῖστον τὴν ἀμοιβὴν ἀξιοχρεω. καὶ τοῦτο μὲν τοιοῦτον· ὃ δ' ἐμοὶ ῥηθήσεσθαι μέλλον, πρὸς σοῦ ἦτον καὶ πρὸς ψυχῆς ὠφέλειαν ὑπομνήσειον, καὶ τὴν τὸ ἁγίου χάριν, ὁπόσον πρᾶξησαν δυνάμενον.

14 *Uxor præfecti Marcionistæ liberatur dysenteriâ.*

Κατ' ἐκβιον χωρεῖ ὁ τῆς πόλεως ἄρχων τὰ Μαρκίωνος δόγματα νοσῶν ἐμοὶ, καὶ τοῖς ἐκείνου στενωποῖς παρυδατοῖς, καὶ μυείσθαι σπεύδων ᾧ ὀρθοδόξῳ μέρει πρέχων τὴν βλάβην. τούτῳ τὴν γαμετὴν ὁ ἀπορρήτων ταμίαν ποικίλων, καὶ φιλανθρώπως οἰκονομούμενος νόσῳ δυσεντερείας ἀφῆκε προσιπεῖν. ἣ δ' ἦτον τὸ κακοῦ γλυκύθυμον, πᾶσαν μὲν ἰατρείας ἀπήλεγχε τέχνην· πρώτη δὲ τὰ ἴσα φρονοῦσα εἰς προσευχὴν συγκαλούμενοι, βέλτιον διεπράττοντο σφῶν. μόλις γοῦν τῆς Ἰωάννου χάριτος εἰς μνήμην ἐλθόντες, καὶ τοῦτο κατ' ἐκείνου δόμενοι, ὡς εἰ δι' αὐτοῦ γένοιτο τὸ νοσήματος λύσις, σπουδάσθαι καὶ τῆς κατ' ὀλίγον δόγματος

χαλεπωτέρας,

χθεπωτέρας, ὅτως ἑαυτὸν πείσαντες κλιπῆρι τὴν γυναῖκα κομισθεῖσαι πρὸ τῶν τῶ ἱερῶ παειςῶσι πυλῶν, αὐτῆ τε Φλαβιάνου καὶ τῆς Ἰωάννου τυχεῖν ὀπτῆ μοιῶτες ἐφιεσι. ἐξίασι τοιγαροῦν πρὸς αὐτὸν ⓐ ἅγιοι. οὐδὲ γὰρ ἄξιον ἐκρινεν βασιμαν αὐλῆς γενέσθαι ὁ ἱερεύς, ἀλλ' ἐπὶ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν ψυχὴν ἔχοισι. καὶ προῆτες πρὸς αὐτὸν ὁ ἀληθὴς τῶ Θεῶ δοῦλος, ἡ μακαρία γλῶσσα καὶ μυριᾶς καὶ σωτῆριος, τί παθόντες, ἔφη, τῷ τῶν χριστιανῶν ναῷ προσελήλυθατε, ⓐ τὰ Χριστοῦ μὲν ἐκτρεπόμενοι, τὰ Μαρκίωνος δὲ καὶ σφόδρα ἀγαπῶντες ἔχοντες; οἷς μέγα δὲ τὸ τοῦ ἐκείνου θεραπεύειν εἰς ὀπτικὴν εἶδω συγκαλῦψαι καὶ ἀπαλλαγὴν τῶ νοσήματος; ἀπίστητε ποίνων τῶ ἱεροῦ ναοῦ. οὐδὲ γὰρ ἐκπειράσαι Χριστὸν ὑμεῖς δυνήσεσθε. μὴ τῶτο πονηρὸς οἴεσθε. τὸν γὰρ γυναῖκα, φθόνῳ, κεχλρωσθαι τῇ πλούτῃ, καὶ σωφροσύνης πονηρᾶς ἠπᾶσθαι δόξει μέχρι τῆς σήμερον· ἀλλὰ πρὸς τὸ Χριστοῦ διώκω, οἰκτείρατε μεταμελομένους. ὅτω γὰρ μὴ τὸ θῦ σῶμα ποιῆσαι, καὶ τὴν ψυχὴν ὑγιάσατε. καὶ γὰρ οὐκέτι τῆς κτὶ τὴν θυσίαν ὑμῶν κοινωνίας ἀποκήσασθαι δίκαιον εὐμῶ. τῶτοις ὀπτικαμφθέντα ⓜ μέγαν, ὕδωρ προσενεγκῆναι κελεύσας, τῶτο δὲ σφραγίσας ⓜ ἱερέρχλν (ὅτω τὸ Ἰωάννου πείσαντος) καὶ ὀπτῇ τῷ τῆς Χριστοῦ ὀνόματι καταχθῶναι τῆς γυναικός. ὅπερ δὴ γλυκυθύμου, ἡ κλινοπετὴς βύβλος ἀνίσατο ὑγιὴς, καὶ ἅμα σὺν δόξῃ καὶ πολίταις μιᾷ φωνῇ τὸν Χριστὸν ἐμεγάλυνεν. εἶτα δὲ πρὸς γόνυ πίπτοντες τὸν ἁγίους συγγνώμην τῆς προτέρας ἥτουν ἀγνοίας, καὶ ὅτω χαίροντες ἐπέμψησαν, πολλὰ μὲν τῶν χρημάτων τοῖς κατ' χρείαν ἀχνυμένοις, τριάκοντα δὲ λιτρῶν χρυσίον ὀπτῇ δαπάνῃ, τῶτο μὲν ξένων, τοῦτο δὲ νοσούντων καὶ πενομένων τῇ ξενοδοχείῳ προσκομίζοντες. ἐξ ἐκείνου δὲ πανταπάσι καὶ τῆς τῶν Μαρκιωνιστῶν ἀποχώμενοι κοινωνίας, τῇ τῶ Χριστοῦ προσῳδρύουν ἐκκλησίᾳ. ὡς δὲ πολλοὶ ἐκφυοι τῶν ασωμάτων εἰσηγάγοντες, καὶ ὥσπερ ὁ λόγος, πάντα καλῶν κινήσαντες, τὸν εἰς τὰ πρόσω· αὐτῶν ἐπαναστροφὴν ἀπέγνωσαν, μάγον τε ἀπεκάλεσαν τὸν Ἰωάννην, καὶ ἄλλα πλάσαντες, τὸν πόλιν προσιόντες, εἰς αὐτὴν ὕβριζον. ὁ δὲ τοσῶτοι ἀπειλὰ τῶ καὶ πρὸς ὀλίγον ὀπισγραφῶσαι τῶν ὕβρεων, ὅτι μὴ σημνύεσθαι μᾶλλον ἐπ' αὐταῖς εἶχε, τῷ προσ τὸν διαβόλου ὁμοίῳ· ἀλλ' ὡς ἐπὶ πρωτοπαθοῦσι αὐτοῖς συμφορὰν, ἴσον οὔπω, καταλαβεῖν μέλλουσαν, ἐκάθητο πρόσφατον. ὀλίγας γὰρ ὕστερον ἡμέρας σεισμοῦ μεγάλου τὴν Ἀντιόχειαν κινήσαντος, αὐτός τε ὁ οἶκος, ὃς τὴν τῶν Μαρκιωνιστῶν συναγωγὴν ἐδέχετο, συμπεσὼν, καὶ οἰκία πλάσαι τοῖς τὰ αὐτὰ φρονοῦσιν ὀπτικαταστῆσαι, ἀπιστον ἡ πλῆθος αὐτῶν ἀπώλεσαν. καὶ θαυμασιώτατον, καὶ φθονερὸν δηλῶσαι θέλοντα εἰπεῖν τὴν συμφορὰν, ὅτι τοσῶτον πλῆθος τῶν κακοδόξων ἀπολωλότος, οὐδεὶς τῶν ὀρθὰ φρονούντων αὐλῆς συναπώλετο. τῶτο γνόμενον δὲ τὸν θυσιασωζομένων ἐπέρρωσε, καὶ τῶν κακῶς φρονούντων συχνοὺς διορθώσατο. καὶ ἰδεῖν ἦν τὴν ἅπασαν χώραν τῆς πόλεως θύκτηρίοις μὲν οἴκοις Θεῷ δυσχερομένους· εἴ που δὲ ναὸς εἰδωλικὸς καταλέλειπτο, καθῃρῆτο καὶ εἰς γῆν ἐδαφίζετο· ἀνδρας δὲ φιλοσοφίας μὲν ἀσκητὰς ὀπτιμελομένους καὶ πολλῇ τῇ σπουδῇ κεκοσμημένους, ἐπὶ τῆς τῶ μεγάλου τούτου προφήτου εἰς τὸν τῶν πολλῶν σωτῆρα ἐκπεμπομένους. μαρτύριον ἀψευδὲς τὰ κτὶ τὸ Ἀμμαϊὸν ὄρος τὴν καθ' ἡμᾶς μεγαλοπόλιν, ἔνθα τὸν κατοικοῦντα οὐδὲν πλέον ἔχειν εἰς ἀγριότητα τὸν θῆρας καταλιπόντας, εἰς τοσαύτην ἡμερότητά τε καὶ θεοσέβειαν, ὡς ἀμελῆσαι μὲν τῆς παλαιᾶς ἀθηρσείας (πρόγμα τος ἰσχυρὸν σφόδρα, καὶ ἀληθῶς τὸν πολλοὺς ὡς τὸν ἄλλου τινὸς χαλεπώτερον) σὺν πολλῇ δὲ τῇ προθυμίᾳ πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας φέγγος αὐτομολῆσαι· καὶ μὴ μέχρι τῶτο γένηται, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν φιλοτιμοτέρους τῇ εὐσεβείᾳ χρωμένους ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, τὸν μὲν ⓜ τῶν μοναχῶν, τὸν δὲ ⓜ τῶν παρθένων ζυγὸν ὑποδῦναι. τὰ δὲ περὶ τὸ Κάσιον ὄρος καὶ ⓜ ἐκφοι τῶν Ἑλλήνων ναοὶ τῷ ὑδρῷ παραδόντα, τίς ὅτω βάσκανος ἢ ῥᾳθυμος, ὡς ὑποφίαν παραλιπεῖν; ἔνθα τοσαύτης πλάνης ὁ πρότερον οὔσης, καὶ πλήθους μὲν ἀριθμοῦ κρατήσοντος ὅσον ὧραι φοιτῶντος,

Marcionistarum & Idololatrarum subversio.

τος, μειῶν ὑ ζώων σφαγῆς γινομένης εἰς τιμὴ τῶν δαιμόνων (φεῦ) θεραπείαν, πολύτα ἐκφέρετο ἐ ἀπόδηπτον τῷ ζήλῳ τῆς μεγάλης ταύτης καὶ θεοκήτου ψυχῆς. ὁσὰ ταῦτα λήθης ἄξια ἐπὶ τοὺς τῆ ἀκρωρείᾳ τῆς πόλεως τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἐγκαταβάντα ναοῦ· καὶ ὅπη μὴ μόνον ἐκφέρειν καθαιρεθῆναι δέξ ἀσυδῆς ἦτο, ἀλλὰ καὶ ἀνδρας ἁγίους ἐγκατοικισθῆναι τῷ τόπῳ φοβερούς τοῖς ἐκφέρουσι τὰ δεδυομένοις ὑπαρξοντας δαίμοσιν, ὡς μαχεῖν μὲν ἐκείνους ἀπελαθῆναι, καθάπερ ἰοὺς ὅπλου φεύκτους τῆς τῶν ἀνδρῶν βιῆς αὐτοῖς ὑπισχνουμένης· αἰθέριοις ὑ τοῦ θείοις ὁμοιουμένους οὐ τῆς αὐτῶν μόνον ἀπαλλαγῆναι φύσεως, ἀλλὰ καὶ πλείσης ἀπολαύειν τῆς ὠφελείας τοῖς συνοικοῦσι μοναχοῖς ὁμιλοῦντας. ἔργον τῆς ἐκείνου ἀσυδοῦς, καὶ ἡ ἐν τῇ ἄκρᾳ τοῦ Βηλοῦ λεγομένου βεβήλου ναοῦ καθαίρεσις, καὶ ὁ μέχρις ἐδάφους ἀφανισμός, ἔτι δὲ καὶ ἡ τῶν Σελευκέων θεοποιῆς τοιούτοις ἐγκαυχήσασθαι τοῦ ὑδρὸς καταρθώμασιν· ἐπεὶ καὶ Ἐλευθερίου ναοῦ καθαιρέσεις, ἱερῶν τε θείων οἰκοδομαὶ, καὶ οἰκισμοὶ ἀνδρῶν φιλοχρέτων, καὶ τούτῳ μεγίστης βύρησις. Τίς γὰρ ἂν ζῆλον τοῦ μέρος ἐξίποι τῆς ἀποστολικῆς ἐκείνης καὶ μακαριωτάτης ψυχῆς; ἵνα γοῦν μὴ πόθεν ἀμετείμητον ἡμῖν ὁ λόγος ἀποταθείη, πάντα τὰ ἐν τῷ πρεσβυτείῳ τούτῳ κατορθωμένα ἀναλιπὼν, ὅπερ ἂν τῆς ὑπισχνῆς βαδίσαι χρέων.

15 *Iohannes Episcopus Constantinopolitanus creatur.*

Οὐ πολὺς γὰρ ὤχετο χρόνος, καὶ Νεκτάριος μὲν ὁ τῆς Κωνσταντίνου πρόεδρος πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν, βιοὺς ὑ ὁ τοῦ θείου ἄξιος ἐπιζητεῖτο. ἄλλων δὴ ἄλλοις, ὥσπερ ἔθος ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ προτεῖα νεμόντων, καὶ τῶν μὲν φιλίᾳ, τῶν ὑ δωροδοκίᾳ ὃ μαρτύρειν ἐχόντων, ἔστι ὑ ὧν ἐ χρησίῳ τινὶ τῆς Ἀρχιερωσύνης ὑφορῶν ὠνίου ποιουμένων, ἐπεὶ ἐδόκει ὃ ἅγιον πνεῦμα νικᾶν καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο προωρισμένον ἂν αὐτῷ προσχωρεῖσθαι, τῆς Ἰωαννίου τε, φημὶ, ἁρετῆς καὶ γλώττης ἱππηθείσης πολλῷ, καὶ τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ τῆς ἐκκλησίας προσχωρῆσαι, ἤδη καὶ τῇ κατ' αὐτοῦ φήμῃ πάσης ἀχθῆς ἀναπιμπλαμένης, ὡς μηδὲ αὐτὸν ἀνήσχεσθαι μείναι καὶ κρατοῦντα τῶν ἐκείνου κελεῦσαι (Ἀρκαδίου σοῦ ἰοῦ) ἐπεὶ ταῦτα οὕτως εἶχε, πέλας τῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτείας ἀρχόντων εἰς μίαν γνώμην ὃ βασιλεῖ συνηδόντων, γράμματα πρὸς τὸν Ἱεράρχην Ἀντιοχείας Φλαβιανὸν πέμπουσι), ὁμοῦ μὲν τὸν Νεκταρίου γνωρίζοντα βαίωσιν, ὁμοῦ ὑ καὶ τὸν χρυσοῦν Ἰωάννην, ὃ γλῶσσαν καὶ θαλάττης πρείσσον θαῦμα, καὶ αὐτὸ δέ, φημι, πρὸς φανὸν τοῦ εὐαγοῦς, πρὸς τοῦτο μεταπαλαιόμενα. Εἰσχωρεῖ δὴν τινὶ τοῦ ὑπισχνουμένου τὸν ἀρχιερέα δεξιώσεσθαι μεταβάσει, ἐγχωρείσαν φασὶ καὶ ὑπ' ἀγγέλου· τὸν ὑ ἀναγνώστα πολλαὶ μὲν ὑπισχνεῖσθαι τοῖς γεγραμμένοις, πολλαὶ ὑ καὶ διάφορα τῇ τοῦ πνεύματος συντελεσθῆναι τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτάξαι, αἰσχύνην ἑαυτὸν εἰ) λέγοντα, καὶ ὅτι πολλοῦ δεῖν μεγάλης οὕτως ἀρχῆς ἐπιστῆναι βαρεῖ· ἐπεὶ καὶ τὴν μικρᾶς φόρτον μείζονα πιστεύειν οὐκ ἀσφαλές. τὸν δὲ Φλαβιανὸν ἀνακτᾶσθαί τε αὐτοῦ καὶ ἀνέχειν ὑπεδέξιος, λόγοις δὴ φαρμάκων τὴν ἀθυμίαν τῆς ψυχῆς ὑπιπάσσοντα. ἡ μὴν τοι πόλις ὡς ἠσθάνετο τῆς χαίνης ζημίας ταύτης καὶ συμφορᾶς (ζημίαν γὰρ ἔκαστος οὐχ ὅπως καὶ φορητὸν τὸν Ἰωαννίου χάρισιν ἐλογίζοντο) βαρέως εἶχον καὶ λίαν ἀσπαθῶς. Εἶτα καὶ ὡς βιαίου τι καὶ τυραννικὸν ἀναστῆναι μέλλοντες, καὶ ὧν προσῆκεν αὐτοῖς ἐπιστῆναι, καταδέων τὸ πέμψαντος· τί δαί; οὕτω δυσχερὴς ἡ Κωνσταντίνου λέγοντες, οὕτως ἄμοιρος τοῦ φοβουμένου Θεὸν Κύριον, εἰς τοσαύτην ἦκε τῆς ἁρετῆς ἀσυλίαν ἡ βασιλικωτάτη τῶν πόλεων, οὕτως ἄπορος ἐν τοῖς χαλεποῖς, ὡς ἔδει δεῆσαι πρώτων κρατεῖν, ὡς πρὸ ἡμῶν διαθεῖναι τοῦ τῆς ἐκκλησίας αὐτῇ προστησομένου; ἀλλά γὰρ οὐχ οὕτως αἰσθητῶς ἡμεῖς ἐξόμεθα, οὐχ οὕτω ῥᾳθύμως καὶ προδοτικῶς, ὡς ῥᾴον αὐτοῖς ἐπιεῖξαι τοῦ ἡμετέρου κακοῦ. τὸν κεφαλαίου προτέρου ἀφαιρήσομαι), ἢ ἐκείνου πρὸ ἐκόντων ἡμῶν λήψονται. Τοιαῦτα δὴ τινα εἰρηκότες, ἔπειτα καὶ ὅρκοις ἀλλήλων τὰς ψυχὰς ἐμπεδοῦσι, μὴ ἐφεῖναι τοῖς ἀποκαλυφθεῖσι, ἀλλ' ἕτοιμοι εἶ) προς ὃ παθεῖν μᾶλλον, εἴ τι καὶ ὑ ἁρπᾶν μέλλωσι. τοῦ τοίνυν ὑπισχνουμένου ἐκκλησιάσαντος, καὶ τῇ προθέσει τούτου ἀμυνομένης ἑαυτὸν ἐφέντος,

ὥστε

ὥστε πεῖσαι δὲ πλῆθος μὴ αἰτιᾶσθαι ἐκείνους, φόβος ἰσχυρὸς ταῦτα, καὶ μαστιγία τῶν ὤτων ἔχλησις. τί γὰρ καὶ λέγων ἡδύσματα πείθη, ἐπεὶ γλώττης ἀπεστερῆν αὐτὸν ἐμελλε, γλώττης οὕτω καλὸν ἀρδύσης, οὕτω δὲ ὠφέλιμον καὶ σωτήριον, ἧς δὲ μὴ ἀκούειν, ζημία δεινὴ, καὶ εἰς αὐτὸν ἥκουσα τὴν ψυχήν; εἶτα τῶν ἀπεσταλμένων καὶ βίαι πεσθεῖναι, καὶ ταύτην τὴν Ἰωαννίνου ἐλκύσαι πεσθυμεμφῶν αὐτὸς εἶσω γεγόμενος, καὶ ὅσον πεκριτον ἐκπέμψας τῆς πόλεως, ἠξίου δὲ πλῆθος μηδὲν νεώτερον φρονῆσαι, μηδὲ πεσάγμασιν ὅλως θερμοτέροις ὑπηχθρῆσαι, βεβαιῶν ὡς οὐχ ἑκὼν ἑαυτὸν πεσήσεται τοῖς ἀπάξουσιν ἀπεσταλμένοις. μόλις γοῦν οὕτω τὸν πολλὸν αὐτοῖς ὁρμὸν ἴσχυσαν. ἐπεὶ δὲ εἰς ἄπορον δυσθυμίαν ἔπεσον τῶν φροντίδων, ἀλλ' ἐν ᾧ μέρει καὶ φυλακὴν ἐποιοῦντο, δεδοικότες μήπως τις καὶ πεσδοσία πεσὶ τοῦτο συνειεχθῇ. ταῦτα καὶ τῷ βασιλεῖ δῆλα δι' ὑποπτολῆς γίνονται, ἡ Ⓐ ἀπεσταλμένοι τὸν τῶν Ἀντιοχέων ἔτισαν ὑφειμένον ἔχουσαν ὀργὴν, ἐβεβαίουν. πλέον οὖν αὐτός τε καὶ τοῖς τῆς πόλεως Ⓐ πεσὶς Ἰωάννινον ἐρωτες ἐξεκαύθησ. καὶ γὰρ ἐῶντες ἀμύξασθαι μὲν ὁ ῥᾳδίως κρεσύμενον, ὁ δὲ Ἀλεξανδρεῖνος καὶ ποιοῦ ἐφ' ἑαυτὸ πρέχον, ὑποκνίζει Ⓐ πόθον. σκεφάμενος τοίνυν πῶς ἂν αὐτῷ γένοιτο τὸ τι ἀσυδαζόμενον μὴ ἀναμίξειν, καὶ μηδένα κίνδυνον ᾧ πεσάγματι συμπεσεῖν, τῷ κόμητι Ἀντιοχείας χαίρει δι' ἀπορρήτων. καὶ αὖθις ἔξω τῆς πόλεως Ⓐ Ἰωάννην μεταπεμφάμενος, ὡς αἰσχυνόμενον χάριν αὐτῷ κοινολογησόμενος, ἡμιόνους δύο καὶ σφόδρα ἀγαπινόμενον ὑπισχνεῖται, καὶ ὕτω τὸν πόλιν λαθὼν τοῖς ἀπεσταλμένοις αὖθις ὑπεκφεύγει. ὅτε γοῦν ὁ ἀληθὴς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ πλησίον τῆς βασιλευούσης γένοιτο, πεσέτυχε ταύτην αἰσθέσθαι βασιλικὴν γνώμην πᾶσαν πεμῶν. πρῶ ὅσον πεεφυὲς ἦ τῆς ἐκκλησίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν τέλει ἐξ μιλίοις πεσεξελθόντες τῆς πόλεως, φιλοφρόνως ἐδέξιουν λαμπεσοῖς ὑπαντήσεσι καὶ πομπῆς. οὕτω καὶ τοῖς, ἀφ' ὧν ἀπέστη, θερμὸν ἐπέτηξε πόθον, καὶ ἄρρητον αὐτοῖς ἐν τῆς ζημίας ὑπάπτιον, καὶ τοῖς, πεσὸς οὓς ἐπέστη, πολλῷ ἐπέσχεν ἡδονῇ, καὶ ἔρμαιόν τι αὐτοῖς ἔδοξε θεῖον καὶ κέρδος ἀπροσδόκητον. ἀμφότερα γὰρ ἐν τῆς πολυθέπτου τοῦ Θεοῦ σοφίας, καὶ τῆς πόθου καὶ νουθεσίας καὶ λόγου νικώσης χρηστότητος, ἵνα καὶ τὸν αὐτοῦ ἀρετῶν, ὅπως ἐπὶ πᾶσιν ἐπέρασός τι ἐν πεσιμάχητος, δείξῃ, καὶ μαθοῦ πεσέξεσι ἑκατέρας αὐτὸν κατασήσῃ. καὶ γὰρ ἀμφότεροι φιλίως πεσὸς ὃν καλὸν ἔχοντες ἐγνωρίσθησαν, Ⓐ μὴ τῶν μὴ λύπης ἀποβαλεῖν, Ⓐ ἐν ᾧ μὴν ἡδονῆς ὑποδέξασθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ εἰσέλθοι, καὶ μικρόν τι δὲ μεταξὺ διελθόν, ἡ κυρία τῆς χειροτονίας πρᾶξις, πρῆναι μὲν καὶ Ⓐ τῆς ἐπαρχίας ὑπάτους ποιῆσαι, παρὼν δὲ καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος πεσῶτος τὸν ἄλλων ἐπιπαιτεύσας τῇ πελεσιουργίᾳ τοῦ μάκαρος. ἔκτιμον μὲν οὖν ὁ Φεβρουάριος εἶχε πεσὸς τῇ εἰκάδι, ὑποπτῶν δὲ εἰκάζειν ὅτι σκυθρωπομένου τότε καὶ τοῦ τῶν ἁγίων χοροῦ, καὶ μηδὲ ἀγγέλων τῆς θείας ταύτης ἑορτῆς ἀπολειπομένων, ὁ ὅπου γῆς ἄγγελος τῷ ἱερατικῷ πελευόμενος χρίσματι, καὶ ὡς τῆς ἐκκλησίας ὑψηφείζεται ὁ ὀφθαλμὸς ἀὴρ καὶ ὑπολαμπόμενος, καὶ φωτὶ χρισιεσέρῳ ταῖς τῶν ἀνθρώπων πεσιλάμπων ψυχαῖς· ὃς καὶ βίου εἶχε ὡς λόγῳ σύμφωνον, καὶ λόγον τοιοῦτον βίῳ πεσηκοντα καθαρότητι. ὧν δὲ πείθη οὕτω ῥᾴδιον, ὡς ὀφθῆναι ἄλλῳ δὲ λέγει ἁπλῶς· οὗ θαῤῥῶ μὲν ἡ φωνὴ, θαῤῥῶ δὲ καὶ ἡ ἐντυξις, οὐ λόγος οὕτως ὁμαλῶς, καὶ ἡδέως ῥέων εἰς τὸν ψυχὸν, ὃς οὕτως ἡπίως αὐτῆς ἀπτόμενος, ὥστε μηδὲν ποιοῦντι εἶ φαρμακὸν σώματος, ὃ τὰ μέγιστα ὠφελῶν ὀφθῆναι λυπῇ τῇ πεσφάυσει, ὡς ἰσχνὸς μεγάλων πε καὶ πολλῶν ἀδήκτως ἐμποιεῖ τὴν ὠφέλειαν. εἶτα τὴν ὑστεραίαν βασιλὰς αὖθις, καὶ τῆς πολιτείας ὅσοι ἔντιμον καὶ τὸν πολλοὺ ὑπερβεβηκός, πεσελθόντες ᾧ μακαρίῳ (τῶν γὰρ ἐκ πρώτου ἠξίουν) τὴν πρὸ αὐτοῦ βύχων ἤδεσα καὶ τῆς βυλογίας ἀπέλαυον.

Εἰ δὲ οὕτω λόγον ἐμβαλὼν ἰσχνὸς, ὡς ὑπὸ τῆς αὐτῆς δειλίας ἐλήμενος τὸ ἐπαινετὸν, ἧς καὶ πεσέτερον, καὶ μιμητὴς τελῶν τῆς Ἰησοῦ ταπεινώσεως, Φοβερόν μοι, εἶπεν, ὦ Βασιλεῦ, τὸ μεῖζον ἢ κατ' ἐμὲν δυνάμεν, τῆς ἱερατικῆς ταύτης τῆς ὑπεροχῆς τοὺς δὲ ἀξίωμα, ὁ με καὶ δειλὸν 16 *Iohannis ad Imperatorem concio.*

δειλὸν ἐπαίει ἢ πρὸς τὴν ἄφεσιν ἁμαρτάνοντα, τῆς πρός τε τὴν ἐμὴν ἐκπτώσεως ἀφορᾶν καὶ τὴν τῆς πίστεως μεγαλειότητα. ὅσα γὰρ ὁ ὀφλὼν, τοσούτῳ ἐστὶ πλέω εἰς δωρεὰν ὑφλῶν δῆτα πρὸς τὴν ἀπαρρησίαν. ἐπεὶ ἢ ἐστὶ δυσαξίους οὕτως ἢ χαμαὶ κειμένους ἡμᾶς, οἷς ἐπίστασαι λόγοις, οὗ τὰ κρίματα ἄβυσσος πολλή, εἰς ταύτην ἤγαγε πρεσβυτὴν, ἐστὶ ποιμένα τῆς λογικῆς αὐτοῦ κατέστησε ποίμνης, δέομαι, Βασιλεῦ, πρὸς αὐτὸν ἐλπίδων, ὧν πάντες ἐχόμεθα (οὐδὲ γὰρ ἀκίνδυνόν μοι δοκεῖ τοῦτο σιγᾶν, οὐδὲ ὁμοίως ὁρῶντα μανθάνειν εἶ), καὶ οὐ ποιμένα) δέομαι τοιγαροῦν πρεσβεύοντος μὲν τοῖς τοῦ Θεοῦ λόγοις ὃς θύσειέτων ἐπισχόντας ὑμᾶς, ὅπερ ἐν ἀμβλύῃ τῆς πίστεως χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθους τιμίους, ταῦτ' ἀγαθὰς φημι πρόσληξεις οἰκοδομεῖν. Εἰ δή τινες παρελήφθησαν, ἢ καὶ παραληφθεῖεν (ὅπερ ἀπεύχομαι) πλανηθέντες αὐθεντίνοις, τῇ μετανοίᾳ ταῦτα καθαρτέον. καλὸν ἐπόδειγμα πρὸς αὐτὸν ὁ μέγας ἡμῖν ἔστω Δαβίδ, ὃς ἁμαρτήσας ἄλλως, οἷα δὴ ἄνθρωπος, ἐπ' ἀνθρώπῳ τε Οὐρίᾳ ἔλεγχον ἐπάρατος, ἐπ' ἀνθρώπου ἁπλῶς, οὐδὲ τοῖς πολλοῖς ὁμοίως ἡδυπαθήσας διετέθη ψυχῇ. ὅτε γὰρ βαρέως ἐπέγνω πρὸς αὐτὸν, οὐδὲ ὑπέρειτο τῷ μέμφεσθαι ὁ βασιλεὺς τῷ πάντος διεκρούσατο, ἀλλ' ἐν πολλῷ τῷ μετρίῳ καὶ τῇ τῆς ψυχῆς στωμυλείᾳ αὐτὸν τε Θεὸν ἔλεγχον ἐπέγνω, καὶ πλημμελήσας μὴ ἀρνηθείς, θαῦμα, ἃ δράσας, τῷ ἀφεθῆναι πεύξεσθαι· κεἰ τοῦ μὴ ὁλισθήσας ῥᾴδιον, ὃ ἦ αἰσχύνης, καὶ εἰς τὴν προπέσειν σφαλῶν καταίσασιν, ἐργώδες καὶ χαλεπόν. οὕτως σφαῖρος ἐστὶν, οὕτω μέτριος, οὕτω μεγάλα πρὸς τῆς θείας ἀπονάτο παπεινώσεως. καὶ ἡμεῖς τοίνυν Θεὸν καὶ σὺν αὐτῷ ἀρρήτως τῷ Θεοῦ λόγους εἰς τοῦτο ὑμῖν ἥκοντες, ὥστε τὸ αὐτὸ ἁμαρτύρεσθαι θέλημα, τοῦτο πρῶτον ῥῆμα πρὸς Χριστοῦ καὶ τοῦ θείου λαβόντες προθρόμου, θυαγγελιζόμεθά τε καὶ παραινοῦμεν ὑμῖν, Μετάνοιστε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ταῦτα ἢ σπουδαῖος ἡμᾶς μὲν ὑπομιμνήσκειν οὐκ ἀκυρτόν, ὑμεῖν ἢ ἀσφαλὲς ὃ φοβεῖσθαι, μὴ καταφρονηταί τῶν μαρτυρίων τοῦ Θεοῦ ἡδόμενοι, ὑπόλοιποι αὐτῷ ληφθείητε τὸ ἡμέρᾳ ἀπισχνῆς. οὐ γὰρ ἡμέτερόν τι, οὐδὲ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας καλίας, εἶτ' ἄλλο ἁμαρτίας ἀπαγγελοῦμεν, ἀλλ' ὅσα τοῦ θείου νάματος τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἁρυσάμενα, ταῦτα ἢ σοφὰ ὑπομιμνήσκοντες, οὐδὲ ἡμέρας, τοῦτο δὲ τοῦ ἱεροψάλτου Δαβίδ, φοβούμενοι, φθεγξόμεθα πρὸς ὑμᾶς. σπουδάζοντες μὲν οὖν ὑμᾶς καὶ οἷς φιλήκοον τῷ λόγῳ τῆς διδαχῆς ὑπάρχοντες, ἑαυτοῖς μὲν σωτηρίας, χαρᾶς ἢ τοῖς ἐν οὐρανῷ ἀγγέλοις, πολλῆς ἢ ἐμοῦ πνεύματος ἁφθορωτέρας ἄξιοι ἔσεσθε. Εἰ ἢ ἐστὶ τὴν ἐμὴν εἰπεῖν καταράξαμενοῦντες λόγων, ἢ ἄδακτα τῇ διδαχῇ τὰ τῆς καρδίας ὦτα πλήττοντες (ὅπερ ἀπεῖη) ἀνιαθήσεται μὲν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀνιαθήσεται ἢ τὸ ἐμὸν πνεῦμα τὸ ἢ λειπόμενον, λυπηρὸν μὴν εἰπεῖν, φιλαληθὲς ἢ, ἐμὲ μὴν εἰς ὄκλον ὑμῖν ἐῖ), ἢ τό γε πρόσφορον, εἰς κρίμα ὑμέτερον, ὑμεῖς δέ μοι εἰς ἀλγήματα (φεῦ) καὶ πένθος ψυχῆς ἄφατον καὶ ἀνίατον. Περὶ ταῦτα Βασιλεὺ τε σὺν αὐτῷ ἀθέντας, καὶ τῷ μαρτυρίῳ τῆς συνειδήσεως, ὅτι καλῶς εἶχε τὰ λεχθέντα, σεσεισμένους ὑπὸ χειρός, πολλὴν ὁμολογεῖν τῷ Θεῷ χάριν, ὃς ἐπὶ πατρὶ τοιούτῳ καὶ παιδαγωγῷ ὁ λογικὸν αὐτοῦ ἠυδόκησε ποιμαίνεσθαι ποίμνιον. ἔτι ἢ τῷ ἁγίου τὴν ἡδίστην συνείροντος διδαχὴν, καὶ τῇ χρυσῇ γλωττῇ καὶ μουσικῇ καλόν τι ὡδικὸν τερπίζοντος, τῷ Θεοῦ δοξάζειν τε αὐτὸν ἐκπονοῦντα βουλομένου, αἰπὴρ τις ἀθέσμων ἀκαθάρτων δαιμόνων κάτοχος εἰς μέσον τῆς ἐκκλησίας ἑαυτὸν εἰσωθεῖ, ἀφρόν τε τοῦ στόματος ἀπορρέων, καὶ τὴν γλῶτταν, ὡς ἄκοσμον ἰδεῖν, κυδεῖς. πολλῶν οὖν διομόσαντος τὸ ἁγίας ἐκείνης ψυχῆς ἴασιν τοῦ παχόντος ἐπεύξασθαι, αὐτὸς ἐπιτέρω γλυέσθαι τοῦτον εἰπών, φιλανθρώπως τε προσχὼν ὁ φιλάνθρωπος, καὶ τῇ χάριτι σφραγίσας, ὃ ὄνομά τε τῆς ἁγίας ἐπώνυμον τελεῖσθαι, τῷ πονηρῷ δαίμονι ἐξελθεῖν ἐγκελεύεται· καὶ αὐτὸς συνεπόμενον ἐᾶν ἰδεῖν τῷ λόγῳ τὸ ἔργον, καὶ ὁ ἀνθρωπος τὸ ἀκαρὲς χρόνου τῆς ἀνηκέστου ταύτης ἀπαλλαγῆναι κακώσεως. Εἶτα ἁμαυσήσας αὐτὸν ὁ μέγας, χολάζειν

Matth. γ. β.

Daemoniaci sanatio.

τῇ ἐκκλησίᾳ πρήνει καὶ τῇ θείᾳ τῶν ἁγιασμάτων κοινωνίᾳ, ἱκετείας τε προσέχειν, καὶ προσευχῆς· καὶ οὕτω, φησὶ, ποιῶν ἐκείνῳ τῷ ἐλθρῷ λιπὸς ἔσῃ, ἐπεὶ ταῖς αὐτῶν παγίσις ἀλώσιμος.

Ἐντεῦθεν ἀρξάμενος τῆς κατὰ ψυχὴν ἰατρείας ὁ τῇ τέχνῃ ταύτῃ σὺν ἄλλοις πολλοῖς δι' ἐμοῦ παρενεγκών. Ⓜ Ὃ λόγων χειρῶν μέλιτι καὶ τοῖς ἡπιωτέροις φαρμάκοις, ὡς ἤδη φθάσαντες ἔφημεν, εἴ πως τι καὶ τῶν πικρῶν καὶ σύφοντος χεῖρα τῶν ἀῤῥωστημάτων ἐμβάλοι, ἐνταῦθα τῆς τέχνης αὐτῷ τὸ πρεπὸν καὶ σοφώτατον, ὅτι καὶ δάκνων οὕτω πολλάκις καὶ τὸ μέλι ἐμποιῶν ὁ λόγος καὶ ἁμαρτάνοντα τὰ μὴ φαινόμενα, οὐχ ὅπως λυπηρὸς οὐ γίνεσθαι φροντίζει, ἀλλ' εὐπαρέδεκτος, ἀλλὰ καὶ ἡδὺς ὅτι μάλιστα ἀκούσασι καὶ μαθηταῖς, καὶ θέλκτρα ταῖς ἀκοαῖς ἄμαχον. προῆκτον τοίνυν, καὶ τῶν προφάσεων συλλογίας τὰς συνεισάκτους παρεισαγόντων, τὸν εὐθηκτόν τε καὶ μυσικὴν γλαφυρὸν κινεῖ, καὶ δείκνυσιν αὐτοῖς πολλῷ χαλεπώτερον πλημμελοῦντας τὰ ἀὐλοῖς ἔργοις μεπονῆσθαι τὰ φαύλως ὅσον ἐκεῖνοι μὸν μόνοις καθ' ἑαυτοὺς ἀστοργήσασι καὶ ψυχὰς λυμαίνονται τὴν ἰδίαν, Ⓐ ὃ μεταξὺ τῶν κλήρου τὰς δεκτικὰς ἔχοντες, ὅλον ἐκφθείρουσι τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, τύφλοντες αὐτῶν τὸν συνειδησιν, καὶ Ⓜ θεῖον εἰπεῖν ἀπόστολον, καὶ καινὸν ὄντες ἀκολασίας ἐπώνυμα. Ἀλλὰ δὲ χωρὶς τούτων, ἴσως αὖθις προσρίζουσι βλαβῶν, ἐκ τῶνδε τῶν τῶν συνεισάκτων συνοικισμὸν, ὁ τὸν λόγον ἐκεῖνον μεπιὼν ἀκριβῶς εἴσεται. Εἶθα καὶ τῆς πλεονεξίας, καὶ τῶν χρεῶν βαρείας τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβαλλόντων, καὶ εἰς τὸν ἁπλούστερον (ὁ δὴ λέγεται) πίθους αὐτλοωῶσαν, ἐμβριθέστερον ἀγωνίζεσθαι), τῶν ἀδικούντων μᾶλλον κηδόμενος, ἢ τῶν ἀδικουμένων· ὅσοι ἐκείνοις μὲν πρεῖεν ἢ τῶν φθερομένων ἢ βλάβη, αὖθις δὴ τοῖς τὸν ἀδικίαν ἐργαζομένοις πρεῖ ψυχὴν τὰ ἀθάνατα κολασθησομένην. ἐφεξῆς Ⓜ τῶν ἀσώτων ἁμαρτάνει βίοι, τὸν πρεῖ τὰς πανπόλας φησὶ, τὸν πρεῖ τὰς οἰκοδομὰς, τὸν πρεῖ τὸν τοιαύτην ὕβριν καὶ μαλακίαν ἐγκαλλωπιζομένους, καὶ ὃ ἀδόμενον, μᾶλλον καταπάτουσι ἑαυτούς. νῦν ἀλαζονείας κατηγορῶ, νῦν τῆς κενῆς καταπτήξεως δόξης, ἀργὸν σχολὴν ὡς σχολῆς ἀξίαν ἐπισοβῶ, ἐργαλεῖόν εἰς δυνάμιν ἀναιρῶ, ὄπιορκίαν ὕττους ἀπείργω, ὡς μηδὲ ὁ ἁπλῶς ὀμνύειν καὶ φιλανθρώπως ἀεπιτίμητον πρᾶξαι· ἀλλὰ πολλοὺς καὶ αὐτὸ καὶ καλοὺς σχεδιαζομένους λόγους σὺ μίξει τῷ ἀληθοῦς τε καὶ πιθανοῦ μεμυσαργυμένους, καὶ οὕτως ἀνελεῖν ἐπουδάσαι, ὡς φανερὸν εἰς Θεὸν ὕβριν, καὶ τὸ φοβερὸν πᾶσιν ὀνόματος καὶ φρικτὸν κινοῦσιν. ὡς γὰρ ἀρίστός τις καὶ φιλανθρωπότατος γεωργὸς τὸν πρεῖ ἀρετῆς βουλόμενος καταπαῦσαι λόγους, ἔγνω πρότερον σβέσαι τὰς τῆς κακίας ῥίζας καὶ τὰ τῶν πονηρῶν σπέρματα ἀνελεῖν, εἶθ' οὕτως ὁμαλῶς αὐτῷ καὶ ἡμέρως τῆς γῆς ἐχούσης, ὅπερ ὀφείλει ἀεὶ ἀνθρώπινον ψυχὴν, τὰ τ' ἀρετῆς καὶ φιλοσοφίας καταθέσθαι φυτά. μὴ ταῦτα γοῦν τὸν πρεῖ ἐλεημοσύνης λόγους, οἷά τινας ὑετοὺς τὸν εὐκαίρους τῶν ἀνθρώπινων καταχέαι ψυχῶν, καὶ γεωργεῖ τὸ φιλόπτωχον εἰς τοσοῦτον, ὡς πολλοῖς μὲν τὸν δόξαν ὀργῶσαι θείαν, καὶ θερμοτάτην τοῖς πένησι, τὴν πρὸς τὸ μικρολόγον οὖσαν καὶ φειδωλὸν (ἵνα μὴ λέγω καὶ λιχνοτέραν πρὸς τὸ λαβεῖν τὰ ἀλλότρια) καὶ τὸν μὲν μεγαλοψύχους εἶναι προσκυδάσαι καὶ κοινωνικοῖς, ἐκ τῆς πλημμελείας, ὃ φασιν, εἰς τὸν κενοτέραν ἀμφοτέρωθεν ἀπλοῦσθαι· οἷόνς δὴ τὸ μηδὲν ἔχειν προσπεμπόσαι, καὶ τῷ πλούτῳ πρώτους τοῖς πένησι φιλοτίμως προσχωρῆσαι τοὺς Ⓜ μονήρη βίον ἀνθελέσθαι καὶ ἰδιάζοντα, ὃς οὐ τὸ πρώτα ἔχειν αὖθις προσηγόρευε Θεὸν αὐτὸ πρώτων πεπλουτηκόσιν, οὐ τὰς τῆς ζωῆς ἐλπίδας ἀνήρτησαν, καὶ προῖς οἱ μόνον ἐγνωσαν ἀφορᾶν, ἀφ' οὗ πλούτῳ προσέχειν, καὶ πᾶσι τοῖς ὑλικοῖς ἀπέπρωτο. ταπεινοφροσύνῃ δὴ καὶ τὸ μέτριον οὕτως ἦρε, καὶ τοσαύτην ἔδοξεν αὐτῆς τὴν ἐπιστροφὴν, ὡς μηδεμίαν ἄλλην τῶν ἀρετῶν αὐτῇ προσβάλλεσθαι, ἀλλὰ καὶ μητέρα καὶ φύλακα τῶν ἄλλων εἶναι πασῶν· οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ χωρεῖς εἰς ἐκείνης ἀπάσας ὁδοὺς ἐλέγχου σῴζειν, οὐδὲ ἀσφαλεῖς, ἀλλὰ πόνου (φοῦ) εἶναι μάταιον καὶ κενόν. σωφροσύνῃ δὴ καὶ παρθενίαν πῆς οὕτω τετίμηκεν, ἢ προῖς ταύτην πρέπουσιν; ὡς μικροῦ καὶ

17
Iohannes Ecclesiæ ordinande negocium suscipit.

a. Kor. 11. 16.

καὶ χρείτω καὶ ὑψηλοτέραν αὐτὴν ἀξίαν, ἢ ὥστε καὶ βάσιμον εἶναι φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ, καὶ ὑπὸ αὐτὴν κεῖσθαι Ⓐ νόμον, ὃν ἔλαβεν τὸ φιλανθρωπίας εἶναι μᾶλλον, ἢ ἐπιτολῆς. ἀγαπάτω γὰρ τὴν βασιλικωτάτην τῶν ἀρετῶν πᾶς πλέον ἠγάπησεν, ἢ ἐζήλωσεν; ὡς ἐπ' ἀμφιβόλῳ κεῖσθαι, πότερα τοῦτο ἐπαίνου πλείους ἔσχε ἀφορμάς, ἢ τοῦτο πρὸς αὐτὴν ἔρωτας. πῆς γὰρ οὕτως αὐτόζωον μα λίθος, καὶ τὴν καρδίαν ἀκίνητος, ὡς ἐκπεσεῖν, ἢ ἀπθανατος, ὡς μὴ τοῦτο ὑπὸ αὐτῆς λόγοις ἀκούων ἢπιός τε καὶ ἱλαρὸς τὴν ψυχὴν γενέσθαι, καὶ πρὸς τὴν τῶν πλησίον ἀλαθερμον θύραν φιλίαν, τῆς Παύλου τε ψυχῆς ἐκμαγεῖον εἶναι νομίσαι τὴν ἐκείνου ψυχήν; Εἰ δ' καὶ τὴν τῶν ἐκ θεν ἀγαθῶν ἐκπλῆσαι ὁ Παῦλος κατηύξατο ἑαυτῷ, καὶ φανερὸς γένοιτο τοῦτο μᾶλλον αἰρούμενος, ἢ τοῦτο ἐξ Ισραὴλ ἀπίστους ἔξω τῆς τῶν Χριστοῦ κεῖσθαι μελίδος, καὶ τὴν καρδίαν ὁ τοῖς τῶν ἄλλων ἐπυροῦτο σκανδάλοις, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς τοῦδεν ἧττον πέφλεκτο τὰ σπλάγχνα τῇ πρὸς Ⓐ πλησίον ἀγρυπνῇ, καὶ τῆς τῶν πιστῶν προεκέκαυτο σωτηρίας, εἰ δὲ πιστεύειν ἄξιος αὐτὸς ἐκεῖνος, ὅταν λέγων ὁ τῷ ἀδικῷ τῆς ὁ ταῖς προφάξεσι πεπαιρόκοσης τεταρτης ὁμιλίας· Ἐβουλόμην, εἰ οἷόν τε, ὁπλὴ αὐτὴν τὴν ἀγάπην, ἵν' πρὸς ὑμᾶς ἔχω, ὑπιδεῖξαθαι. οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ πολυπότερον ὑμῶν, οὐδὲ τοῦτο ὃ φῶς. μυριάκις γὰρ πυξάμην, καὶ πάλιν. 5 10 15

18 *Iohannis exactam versus exteros.*

Ταῦτα δ' οὐκ ὁ μόνῃ τῇ Βασιλίδι τῶν πόλεων ὑπάρχει ποιεῖν, οὐδὲ τούτους μόνους ἠσκηκὼς πρὸς ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ γῆς ἐξετείνετο, καὶ τὴν οἰκουμένην ἔμβλε τούτῳ πασῶν, καὶ ὅρος ἵν' αὐτῷ τῆς φερομένης, ἢ τῆς γῆς πέρατα. οὐδὲν γὰρ οἰκεῖον μᾶλλον τραπέζαις καὶ φιλοτησίαις, καὶ ἀγρῶν κτήσεις, καὶ βαλαντίων ἀθρότητες, καὶ εἴ τι ἕτερον τῶν τοῖς πολλοῖς οἰκείως σπουδαζομένων, ἀλλὰ τοῦτο ἵν' αὐτῷ ὃ ἀεὶ πάσης ἀγόμενον τῆς φερομένης, καὶ ὀστέων σὰρξ, καὶ μύων εἰς καρδίαν πορευόμενος, καὶ φλογμὸς ἀσβεστος, ὑφ' οὗ νύκτα καὶ μεθ' ἡμέραν ὀπτόμενος τὴν ψυχήν, ὁ πρὸς Ⓐ τὸν ἔξωθεν καὶ ἡμῶν πόλεμον ἄπαυστος αὐτὸς πολεμος, καὶ ἵνα τοῖς πρὸς ἡμᾶς λόγοις καὶ ταῖς πυκναῖς παραινέσεσι ἐνέργειαν αὐτῷ ἔχῃ ὀπιδουλὰς ἔχῃ. ἐ διωθῆται τὴν ἔφοδον, καὶ, τό τε εἰς αὐτὸν ἧκον, μηδεὶς τῶν κλητῶν μὴ τῶν τότε, μὴ τῶν εἰς ὕστερον, ἐξω τῶν τῶν ἐκλεκτῶν κλήσεως ἑαυτὸν ποιῆν, καὶ τῆς ἀρίστης ἐξῆς γλυφαθαι μελίδος. ἀφ' ταῦτα αἱ συνεχεῖς αὐτῷ ὁμιλίαι καὶ διδαχαί, καὶ ὃ μηδέποτε λήγειν τὸν βύλεσθαι ἐκείνων γλυκύτητα καὶ ὠφελίαν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν καταδύσεται. ἀφ' ταῦτα αἱ πολλαὶ τῶν λόγων σειρῆνες, ὁ τῶν ἀγαθῶν σωρὸς, ἢ τῶν ἀνασταυρωθέντα θάλασσα, αἱ τῶν ψυχῶν ἀδάπανοι πανδαισίαι, ὁ τῶν ἀγγέλων ἄρτος, αἱ οἰκουμενικαὶ τράπεζαι. εἰ δὲ καὶ Ⓐ ἔφοδοι φρόνιμοι αἰῶνος, τῶν ὅτι πολὺ τοῦ χρόνου ἀρχεῖν δυναμένων ἀδεέστερον καὶ πεινομένους, ἐν κατευσυχίᾳ θεμένοι, ἃ δὴ καὶ γενεσκομεῖα καλεῖν ἔθος, ἀξιέπαινον ἔργον καὶ ἐλπίδων ἀγαθῶν ἐμπλεων πεποιηκότες εἰσίν· ὁ τὴν ἔφοδον ταύτην τὴν ἀρχὴν ἀδάπανον, τοῦ λόγους φημὶ τοῦ ἡδίστους, ἐκάστοτε χορηγῶν, τὸ ἄψυσον ἀμβροσίαν, ὃ ἀληθὴς νέκταρ, οἷς ψυχαὶ πεινῶσαι ἀγαπητὸς τρέφονται καὶ καταρδονται, καὶ γῆ οὖσαι καὶ ξηραὶ καὶ ἄκαρπος, καρποφόροι Θεῷ ἀφ' ματαμοίας καθίστανται, ὁ ταύτης ταμιαροῦν τῆς ἔφοδος φροντίδος, ὁ μὴ τοῖς μόνοι, ἀλλὰ καὶ νῦν μέχ τέλος πολλοὺς τῶν πεφορτισμένων ἀνίαις, καὶ πραύματα ψυχῶν θεραπεύων, καὶ λύων αἰχμαλώτους τῆς τυραννούσης χαρᾶς, καὶ πολλὴν προσαθήκην τοῖς σωζομένοις διδοὺς, ἢ ταῦτα διὰ τοσούτων ἀνύσας γλωττῶν, λίνος αὖ τύχοι γλώττης ἄξιοι αὐτῇ πλεκούσης Ⓐ ἔπαινον; μᾶλλον δ' ποίων ἀρα καὶ πόσων γλωσσῶν; ἀλλ' οὕτω μὲν τῆς τοιάσδε καὶ ψυχῆς καὶ γλώσσης οὐσῆ ἄξιος ὁ κόσμος, ἀλλ' Ⓐ θεῖον ἐκπεῖν ἀπόστολον. ὅλη δ' ἁρχὴ τῶν Κωνσταντίνου μόνον οἰκοῦντες ἐκείνην φερομένης, ἀλλὰ χερσὶν πάντες, οἷς ὁ ἥλιος ἐφορᾷ· τὸν Φοινίκων μαθόν εἰδώλοις ἔτι καὶ δαίμοσι καὶ μιαροῖς ναοῖς προσανέχουσαν, ὁπόκα μὲν τὸν βασιλικὸν δυνάμιν προσλαβών, καὶ χέρα συχνὸν, ὡς αὐτὸς ἔπεισεν διαλύσειν, εἰς δέον συνεφαπομένων λαῶν, τοῦ μὴ μιαρὰς ἐκείνους ναοὺς εἰς ἔδαφος καταβάλλει,

Ecp. 14 λη.

καταβάλλει, ἱερεῖς δ' αὐτοὺς ποιήσει, καὶ μοναχοὺς ἀπεπέμπετο θερμὸν τῷ ζήλῳ πνέοντας, καὶ τῶν πίστιν ἀρίστα διακριβωμένους. τοὺς δὲ καὶ Κελτοὺς ἀκούσας τῆς Ἀρειανικῆς εἶσω θήρας κεκμηκότας, οὕτως αὐτοὺς τεχνᾶται τῇ ποιμενικῇ, πρεσβυτέρους ἅμα καὶ διακόνους ἐκ τῶν ἰδίας ἀπαναπαύσοντας βίβλους, καὶ ἃ τῆς γλώττης ὁμοίως καὶ συγγενοῦς ἔχοντας, ὑγιαίνοντας δὲ τὴν πίστιν λαοῦν, καὶ αὐτοὺς συμμεμίχθαι τούτοις διδασκαλίας, ἀξιοῖ ὅτω δὲ πεκτικῶς τοὺς τὴν ὑγιᾶ πίστιν αὐτοὺς ἐπάγειν). ὡς δὲ καὶ Σκύθων ἄλλο γένος μαθεῖν, οἳ τὸν Ἴστρον ῥοὰς οἰκοῦντες εἶσι, διψῆν μὲν τὴν τῆς εὐσεβείας νᾶμα, τὸν δὲ ποτίσοντα ἀπορεῖν, γνώριμα Λεοντίῳ ταῦτα τῷ τῆς Ἀγκύρας ἐπισκόπῳ ποιεῖ. καὶ ἐπεὶ ἔκδημος ἀνδρῶν εὐπορῶν ἐν τῇ πόλει ταῦτα ἐπιτηδείων, τοιούτους ἔκθεν λαοῦν, ἐξ οἷς ἔφημεν ἀπέπεμψας Σκύθας, ὁδηγεῖ τοὺς ἀλήθεν. τοὺς τούτοις τὴν Μαρκιώνος αἵρεσιν εἶναι τῶν τῆς ἀποστολῆς κωμῶν μαθὼν ὑφέρπουσαν, καὶ συχνοὺς ἐκκλέπτουσαν, οὐκ ἀνεκτῶς ἔχει, οὐδ' ἀναβολαῖς καὶ χρόνοις ἐπέτρεψε τὸ γενόμενον, ἀλλ' εὐθὺς βασιλικῇ δυνάμει καὶ τῇ παρ' ἑαυτοῦ ζηλωτικῷ μόνῳ αὐθεντίᾳ, γράμμασί τε τοὺς τῶν τόπων ἐπισκόπους διαιτήσας, ὡς ἵνα φθορεῖ καὶ νόσον οὐ διὰ μέτεια λυμαίνεσθαι δυναμένου, μακρὰν γένεσθαι τῆς ἐκκλησίας ἀσκεῖ. ἀλλ' ὅπως μὲν αὐτῷ τῷ Παύλῳ ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν ἦν, μετρίως ἤδη δεδήλωται.

Ὡς δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμεληθῆναι, οἷς ἐκεῖνος, τῆς γλώττης αὐτῷ σιωπῶντος ἐχούσης, ἠμέλητο, καὶ οἷον ἔργων καὶ οἰκονομιῶν ἦσθετο. τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπισκευάζων δώμασι καὶ οἴκοις οὐκ εἰς δέον πάμπολλα δαπανώμενα, τοῦτον μέν, ὡς πένα φορεῖ ἄλογον, ἔσησι τῶν δαπανῶν· μετοχετεύει δὲ τοὺς ἠθοποιῶν τῷ ὅτι καὶ φιλόθεον ἦθος πολὺ ἀφορμιῶν· καὶ νοσοκομεῖα τοῖς ξένοις ὁδῷ θεοῦ ἐγγίζων οἰκοδομήσας, ἐκεῖ τὰ δεῖπνα ῥέειν ἀσκεῖ, πρεσβυτέροις τε ἐπιτάξας, καὶ αὐτὰς τῶν ἄγαν ὀλιγοδώλων καὶ ἀζύγων, ἀλλὰ καὶ ἰατροῖς τοὺς δοκιμωτάτους εἰς τὸν τῶν ἀσθενῶν ἐπιμέλειαν. ἔτερον ἔργον αὐτῷ ἐξ ἀφθονίας ἄκρα μετέωρα, τὸ τῶν χηρῶν τάγμα. ἄστερ δὲ καπηλεῖον οὐ τεταγμένως, ἀλλὰ πλημμελῶς ἐχούσας, ἁγνείᾳ μὲν καλῶς, οἰκονομεῖ δὲ καὶ ὃ τοῖς αὐταῖς φιλοθέως. τούτων γὰρ ὅσαι μὲν φρενῶν ἦσαν καὶ ἡλικίᾳ νεάζουσαι, ἐκ μιᾶς τοῦτο καὶ τοὺς ἀδελφὰς ἐπιδεῖξαι, δευτέρῳ χρῆσθαι γάμῳ κελεύει, βέλτιον ἡγησάμενος ἐκ τῶν ἀσφαλῶς ἀπειπόντων ἢ μὴ χωρεῖν φόβων ὑφηλοτέρου. τοῖς δὲ τοῖς Ⓦ βίου κατουδαιοτέροις, καὶ ὅσαι τῶν ἄλλων ἀφηλικέστεραι καὶ μὴ ἔλαττον ἢ ἑξήκοντα ἔτη γεγενῆσθαι, ταύταις δὲ πιστείαις μὲν χορεύειν ἐκ παρθενίας παρῄνει, λουτρῶν δὲ ἀπέχεσθαι καὶ πότων, καὶ τῆς κατὰ τὸν ἐσθῆτα πολυτελείας. οὐδὲ τοῦτο ἀκόσμητον καὶ τῆς κατὰ λόγον οἰκονομίας ἔρημον καταλείπει, ἀνδράσι λέγω καὶ γυναιξί, ἐκ τὸν ἱερεῖς στυγνῶν ἀπομπήσεις, ἀλλὰ διαφερόντως καλῶς· ἐκ τοὺς μὲν νυκτὸς ὅτι πλείστους κελεύει φοιτᾶν, ἐκ δὲ νυκτὸς μὴ οἰκουρεῖν, ἡμέρας δὲ κατὰ πολὺ τὸ σεμνύμενον ἀπαντᾶν. οὕτω ποιεῖ καὶ ἔργοις ἑαυτὸν καὶ φρονήσει τοιαύταις οἰκειοῦν, ἑαυτὸν δὲ κατὰ Παῦλον ἀπρόσκοπος εἶναι πᾶσι. καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος ἀδάπανον ἐπῆγε τὸ βάπτισμα, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ἐδέησε τῶν τῆς ἐκκλησίας, ὅσα τε προσῆκε τοῖς βαπτισθεῖσι πολλά, ὅς τε καὶ αὐτῆς μόλις φαίης ἐφῆς ἅπτεσθαι· συμπόσια δὲ καὶ φιλοτησίας οὕτω πᾶσδε, καὶ βιωτικωτέρας ἔκρινε ταῦτα φιλοτιμίας, ὡς μηδὲ συνοικεῖν αὐτῷ καθαρὰ μηδενί. διὰ τί; ὅδε γὰρ χάρον ἀπολογήσασθαι, ἐπεὶ δὲ πολλοῖς σκληρὸν καὶ ἀφιλόξενον ἔδοξε τοῦτο, καὶ ὃ ψιλὴν ἐπῆλθε. τοῦτο μὲν ὅτι σπουδῆς τῷ πιστεύειν σεσωθησόμενος, καὶ σωτῆρος αὐτὸ καὶ φίλου, εἴ περ τις ἕτερος, ποιησάμενος, οἵου τε καὶ πρώτου ἑτέρου τὸν χριστὸν κεχαρισμένου παμπληθὲς ἀποχρώμενος εἰς τοσοῦτον, ὡς χιλῷ καὶ μόνῳ κριθῆς καὶ ἑαυτοῦ ἀποζῆν, κρείττων τε ὀρκὸς ὀρᾶν καὶ χεδνὸν ἀσιτός τε καὶ ἄζυγος εἶναι, καὶ ὅσοι σπουδαστὴν μηδὲ ζῆν πιστὸν βούλεσθαι, εἰς τὴν καταλήψεσθαι· τῇ σκληρᾷ ταύτῃ καὶ ὠδῖνι ἱλαρὸν ἐχούσῃ καὶ φιλόθεον ἀγωγῇ Ⓦ σύμαχον ἀκαφθείρως, χαλεπὸς ἵνα πως σταθῇ τῇ ἀσυνήθων καὶ

9 *Sumptum nō necessarios diminuit, viduas in ordinem redigit. &c.*

Iohannes earum inuentor.

καὶ στρεφῶν· καὶ Δι᾽ τοῦτο ἀηδῶς ἐώρα τοὺς πολλοὺς ὅτι χαίρουσι τῷ λαμπρῷ, καὶ τὸν ὄρεξιν ἐκκόψαι. αὐτὴ μὲν οὖν αἰτία μία τοῦ μὴ στέργειν αὐτοὺς τὸ ὁμόσιτον. ἔπειτα κρίνας καὶ ἑαυτὸν ἰδιώτην, ὡς εἶγε τισὶν ἀνάξιος τοῦ ἢ φιλίας Δι᾽ ἃς φέρουσι, ἢ ἀξιώματος, κοινῆς μετέχειν τραπέζης, ἀνάγκην ἔξει καὶ τοὺς ἑτέρους τοῦτο ποιεῖν. ἐπεὶ πῶς ἂν μὴ οἱ καθαροὶ αὐτῷ τὸ ἀποσυναπολαύειν τε καὶ ἀσκανδάλιστον; καὶ ὅτως εἰς πολλοὺς τὸ παράγμα Δι᾽ βαῖνον, οὐ μόνον ἔγκοπον ἐκβαίνειν ἐς αὐτὸν καὶ ὀχληρὸν ἀμυδητὶ τῷ πολὺ τοιούτων ὄντα ἀδιαπτώτων, ἀλλὰ καὶ ἀδικητὸν πρέξει τοῖς ἀναγκαίοις, καὶ οἷς αὐτὸς εἴωθε χολάζειν, ἀποσυχὴν λέγω καὶ ἀποσοχήν, καὶ τὴν τοῦ καλοῦ διδαχήν· ὧν ὅτως ἐγίνετο, ὡς καὶ αὐτὸς πολλάκις τῆς μικρᾶς ἐκείνης ἐθφῆς κατολιγωρεῖν, οὐχ ὅτι καὶ τῆς ἀπέζαις ἔχειν διδόναι χαλιὸ, καὶ τοιούτοις ἀνοήτοις καὶ ἀδίλ-
Παροξ. ε. β. τοις, ἐφ᾽ οἷς ἐσθίειν ἰῶ ἀπάδον αὐτὸν λέγειν τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνό φημι· Οὐκ ἔξον ἡμῖν καταλιποῦσας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τραπέζαις Δι᾽ κονεῖν. ἄλλως τε ἦ, καὶ ἔδοξεν αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν, ἀνάγκη τοῦ δύο πρώτως συμβαίνειν θατέρου, ἢ ἀφέλιμον τῆς στιγμῆς ἐθφῆς, ἀναγκάζεσθαι μετέχειν τοῦ παχυτέρου, καὶ ὧν ὁ κρείττων εἰδίδου τὸν ὁμοσίτους μεταλαμβάνειν (ὅπερ ἐγὼ ὅπως αὐτῷ συμφέρον, ἀλλὰ καὶ ὅλως ἀδυνάτου τῇ σωμάτων, καθάπερ ἔφθην, διεφθορότος καὶ πονήρως ἤδη Δι᾽ κειμένου) ἢ τοῦτο φθάνειν, ἐκ τῆς λειτῆς ἐχόμενον καὶ μηδὲ πλουσίοις ἐκχύσεις ἐθφῆς, ἀκμὴν τοῖς στενοχωρουμένοις ὑπιλῆφθαι καὶ φορτικοῖ, καὶ ὃ ὅλου τύφου καὶ κενῆς δόξης παράγμα Δι᾽ παραπόμενον. ἔργον μὲν οὖν αὐτῷ ἀσυνδιάτατον, καὶ ὥσπερ δὴ φασι, καὶ ἀσχολίας ἐκτὸς τοῦ, ὃ τῇ προσευχῇ προσκεῖσθαι καὶ προσοχῇ, καὶ τοῖς εἰς Θεὸν ἁγίοις. πλὴν οὐδὲ τοῦ κοινῶν ἐμέλει στενάζειν, καὶ ὅσα δὴ ⓟ κακὸν ἔχει πατρημένον, οὐ νυκτερινῆς καὶ ὀρθρίου καὶ τῆς καθ᾽ ἑαυτὸν ἀδοξολογίας, ἀλλὰ καὶ ὃ φθάσαι τοῦ ἄλλους τῆς νυκτὸς ἀναιρεῖται, ἐκ ἂν τὸ ἱαροῦ πύλας προῆναι ἐκ δυοῖξαι, Ἰωάννου φιλοπαθήματα. ἰῶ δ᾽ ὁ ἡμέτερος οὐ σιωπέναι μόνον ὀξύτατος ἀλλὰ μὴ τοῖς πολλοῖς ἐνδηλα τοῦ γραφῆς, δυστυχῶς
Παροιμ. α. ε. τε καταγελάσεσθαι τῆς τοῦ λέγειτος Δι᾽ νοίας (καὶ τοῦτο δὴ ὃ τοῦ Σαλομῶντος, Ῥήσεις γνώσεως σοφῶν καὶ αἰνίγματα) ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεύσας ὃ νοηθὲν βέλτιστα ἐκ Δι᾽ φωτίσας, ἐκ ὃ τοῦ λόγου δῆλον αὐτῷ καὶ τύφλῳ θέσθαι, τοῦ ἐκ τοῦ πρώτου αἰῶνος βυγλωττίστατός τε καὶ ἰκανώτατος. τοιοῦτο πόθος μὴν ἰῶ καὶ ἔρως πρὸς τὰς ἐθφοὺς τε καὶ μακαρίους ἄνδρας, ἔρωφῆς φημὶ καὶ ἀποστόλους, καὶ ὅσοις δὴ ἅγιον πνεύματος ὁ λόγος προῄχθη, ἀμέλει καὶ ὅσαν ὥραν τοῦ βιβλίων αὐτοῦ εἶχετο, καὶ τοῖς ῥήμασιν ἐσετύφα (τῷ γὰρ ὁμοίῳ, φασί, τὸ ὅμοιον) Παύλῳ δὴ τῷ κήρυκι καὶ προσετετήκει, καὶ ἱμέρεις πᾶσιν ἀπορρήτοις αὐτοῦ συνήπτετο, καὶ λόγοις τοῖς ἐκείνου διέζη. καὶ δῆλός ὅτι πολλαχῆ τοῦ λόγων αὐτοῦ μεμνημένος, καὶ τοῦτο ἔγ-
φῶν ἡδίστας ποιούμενος, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ φλογὸς προσαμώτιον. ὅθεν καὶ τὰς δρομικὰς ἐρασταὶ καὶ πολὺ δίκαιος ἔχοντας, καὶ πέπαθαι τοῦτο ὁμολογεῖ καὶ δυσπαραπάτως ἔχειν· καὶ ὡς ἀλλαχοῦ μὲν αὐτῷ ἡ ὁρμὴ τοῦ λόγου, τοῦτο δ᾽ εἰς μιμεῖσθαι ἐλθόντι, καθάπερ ἐκ τοῦ ἰῶ ἀλοίαν διαιτᾶν, καὶ ὅτι πολὺ σιωπᾶναι φιλεῖ, καὶ μὴ ῥᾳδίως ἀπαλλαγῶναι δυνάσθαι. ὅτω πόλεις αὐτῷ καὶ ἀπόρρητος ὁ ἔρως Παύλου πόθος, ὥστε ἁρμόζοντος εἰπεῖν, τοῦτο εἶ) Ἰωάννη Παύλου, ὅπερ Παῦλῳ Χριστὸς ἐτύγχανε, μᾶλλον δ᾽ καὶ Ἰωάννῃ ⓧ Παύλου Χριστὸς· ἐπεὶ καὶ τοσοῦτοι κἀκείνου δῆλοι Χριστοῦ ⓐ ἔρως Παύλου ἔρωτες.

Τοῦτο τοῖς ὀπτοσοφοῖς ἐντυγχάνοντα τ᾽ μέγα τοῦτον Ἰωάννου φημὶ, καὶ μιμητὴν αὐτοῦ ἐμ-
Commentarij in epistolas Pauli, & Procli visio. μανῆ ἐθφῶν ἡδίστου ἰῶ τοιούτου, ἀλλὰ καὶ, ὡς οἴονται, δι᾽ αὐτοῦ, οἷος τὸν ψυχικὸν ὁ Παῦλος, κἀπὶ μαθεῖν γλιχόμενον ἔρως εἰσῆλθε τοῦ καὶ ⓟ νοῦν ἐκφέρουσαν τοῖς ἐν αὐτοῖς, ἐκ τὸ κάλλος καὶ βάθος, ὅπερ εἰσέτι τοῖς πολλοῖς ἄδηλον ἰῶ, ἐκκαλύψαι. ἔργον τοιγαροῦν ἀναμμένος, καὶ πρὸς λέξιν ταυτοῖς διερμηνεύων, ὅπτε διαζῶν πως ἐκ ἀναδυόμενος καθ᾽ ἑαυτὸν ἰῶ· καὶ τοῦτο ἦ πάντως ἐκτὸς τοῦ σφόδρα φιλεῖ καὶ ἀρέσκειν ἀπλῶς βούλεσθαι. τὸ ὃ ἀμφισβητούμενον οὕτως ἰῶ, εἰ δῶ Παύλῳ καὶ γνώμην ὁ πόθος, εἰ καλῶς ἐφικνούμενος ὅτι τῆς αὐτοῦ δόξης

ἰφ. πῶ

νοίας,

νοίας, καὶ μὴ πόρρω τῆς ἀληθείας βάλλων τοῦ σκοποῦ. τοῦτο καὶ νοῶν φρέφοντι καὶ ἀγαπῶντι, μᾶλλον τὸν τοῦ Θεοῦ δεσμὸν ἀγαπᾶσθαι αὐτὴν τὸν ἀμφιβαλλόμενον· οὐκ εἰς μακρὰν ὑπολύεται τὸ ζητούμενον· καὶ ἡ λύσις καθαρά, καὶ μηδὲν ἔχουσα δυσμαθὲς ἢ ἀμφίδοξον, ὁ δὲ τρόπος θαυμαστὸς οἷος. ἐκ γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ὅστις καὶ τῶν ὁδῶν ἄξιος. αἴρει τὸν ἐπὶ λει καὶ τὴν κοσμικὴν εὐφημίαν ἀγαπῶντα· καὶ τὸν βασκαίνῳ θαλοῖς ὀφθαλμῷ, καὶ εἰς βασιλέα ἀγαβληθεὶς (φοβοῦ τὸ πικρὸν φθόνου καὶ τῆς τοῦ ἐχθροῦ μοχθηρίας) τῶν βασιλείων ἅμα καὶ τῆς τιμῆς ἀπαλλαττέ). ὡς δὲ πολλοῦ ἐώρα τὸν βοηθησόντος ἐρημίαν, σπουδεῖς ὂν δυσχερῶν οὕτω καὶ δυσπόρων ἀνθέξουν ⓦ κρατεῖν ἔχων, ἐδόκει ἑτέρῳ φερωνίδος ὀφθεὶς ἄξιος, ὅτι μὴ τῇ μακαρίᾳ ἐκείνῃ ψυχῇ καὶ συμπάσχειν τοῖς τοιούτοις προθυμούμενος, καὶ ὡς οὐκ ἄλλῳ τὸν τοῦς βασιλέα προσπαίσασθαι οὐδὲ ὁ Τρόπος, οὔτ' αὖθις τὸ ἀξίωμα δίδωσιν ὡς ἐκείνῳ, αὐτὸς ἀγαμέσον τινὸς ὢν μακαρίᾳ προσῆλθεν. ⓦ ἦ μαθόντα νυκτὸς ὑπηρέτας τινὰ ἀφιξιν, εἰς τῆς πύλης οὐκ ἀσφαλῆ τινὰ ὁμιλίαν αὐτῷ ἐποιοῦντο· ὑπηρέται δὲ καὶ τῷ δεσπότῃ Πέτκλῳ εἰς τοῦτ' αὐτῷ παραμένῳ, ἐπειδὴ ὁ ἀνὴρ ἀφίκητο, δῆλον αὐτῷ ἀγαθέσθαι τινὰ προς αὐλὴν εἴσοδον. ἀλλὰ προσκτέον τοῖς λεγομένοις. ἰσχνὸς γὰρ ὁ λόγος ἡδονὴν ἐμποιῆσαι τοῖς ἀκούουσι μὴ θαύματος. ὡς γὰρ ἐκάθητο ἀφίκετο δὲ εἴσω θυρῶν ἐκεῖ, ὁ Πέτκλος ἀπιστεῖ προσαγγεῖλαι. ὃ κοιτῶνι δὲ προσελθὼν, ἔνθα χολάζων ὁ μέγας πόνου εἶχετο, καὶ τὴν ἐρημίαν προσκεχυφὼς ἐκεῖ, ἐκ χειρὸς θυρῶν τε τὸ ὀφθαλμὸν προσαπελάσας καὶ δι' ὀπῆς, ὡς ἐγχωρεῖν ἐκεῖ, διεβλέψας, φησὶ ⓦ Ἰωαννίκιον ἐστάλθαι μὲ τὸν χρόφειν, καὶ αὐτῷ προσπονούμενον· ἀνδρα δὲ πινα φαλακρὸν, οἷ αἱ εἰκόνες ⓦ Ἑλιοταγοὶ ἔχουσι, πλατὺ δὲ γλώσιον καθήμενον ὑπὸ τῶν ὤμων ἠρέμα τῷ μακαρίᾳ προσομίζοντα, καὶ πρὸς οἷς ἐκείνῳ διαλεγόμενον. ταῦτα ἰδόντα τὸ Πέτκλον, ἐξωθεῖν τινα οἰηθέντα τῷ τὸ αὐτὸ αἴθησιν προσελθεῖν, καὶ αὖθις εἰ ⓦ τῷ ἀγίῳ διαμιλλώμενον. γνωρίσας τοιγαροῦν ὁ ἐπιβλήθε, τῷ ἀνδρὶ προσμένειν κελεύει. ὡς δὲ πολὺ δὲ μεταξὺ ἦν, καὶ ὁ προσδοκώμενος ἐξελθεῖν οὔπω παρῆν, ἀπιστεῖ πάλιν ὁ Πέτκλος, τὸ ἀνθρωπον τοῖς τοῦτο διαναγκάσαντος, εἰ τινὰ ὁμιλίαν παρομοίαν ἴδοι, προσαγγεῖλαι τῷ μακαρίᾳ. ὡς δὲ καὶ αὖθις διὰ τῆς ὀπῆς εἰσβλέψας ἐώρα προσκεκλιμένον εἰσέπεσε διεγρηγορῶν τινὰ ἔντυξιν, ἀκούει εἰ) καὶ ἱκανοῖ πύγκαιμος οὕτως ἔχοντα διακόψαι ⓦ λόγον, ἐπιποίων αὖθις διαπορῆσαι τίς τε εἴη λέγων, καὶ πῶς εἰσέλθοι, μὴ αὐτῷ προέπεσεν ἀπελθεῖν. βραχὺ τοίνυν ὑπισχνεῖ ἀπῆσι πάλιν, καὶ ὁμοίως ἰδὼν αὐτὸν καὶ ἔτι γινομένου τὸν ὁμιλίαν, ἐπεὶ καὶ ὁ ξύλον ἤδη κρουσθὲν εἰς τὸν σιωπὴν προκαλεῖ, προσελθὼν ᾧ δεσπότῃ, διομίλησα τὸ λοιπὸν τὰ πρὸς αὖθις εἰ) λέγει μέχρι τέλους τῆς τοῦ ὀρθοῦ δοξολογίας, καὶ δύθις ἐκπέμπει διακελευσάμενος εἰς τὸ ὑστεραίαν ἐπιμελεῖσθαι. ἦκε τοιγαροῦν ὁ αἰθέριος, καὶ ὁ Πέτκλος μηνύσας θᾶττον ἀπιστεῖ, καὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ὁρᾷ, μηδὲν ἐπιδούσης τῆς ὁμιλίας. διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐξ ἑνὸς τινὸς ἐπιμνησιν μὴ θαρρήσας, ἐπιδείκνυσι λυπηρῷ λυπουμένῳ τῷ ἀνδρὶ φανεὶς, καὶ ἐγκαλεῖσθαι νομιζόμενος δίκαιος, ὅτι ἀνδρὶ ἀνθρώπῳ ἀνθρώπινοις ἐμπεσοῦσι κακοῖς, καὶ καιροῦ βαρύτητα χρησαμένῳ μὴ χρηστὸς φαίνοιτο, μηδὲ τὰ δίκαια σκιαμαχοῦντος, ἀλλ' ἑτέρωσι χρείζεται μᾶλλον, τὸν εἰς τὸ μέγαν εἴσοδον αὐτὸν ταῖς ἀπαλλαγαῖς κατασείων. ἐκείνου δὲ θαυμασιωτέρως ἐδόκει εἰ) τοιοῦτον, δηλαδὴ πᾶσαν αὐτὸν αἴθησιν τε καὶ γνῶσιν τοῦτο συμβαίνειν, ὡς ἤδη πολὺ μὲ τῆς νυκτὸς ἰοῦσο, μηδὲν δὲ ἡ ἔντυξις ἐπιπλάττοιτο, πάλιν δὲ ξύλον κρουσθὲν, λύπης (φοῦ) καὶ βαρυθυμίας μεστὸν ⓦ δὲ ἀνθρωπον ἀποπέμπει, οὐ μὴν ὥστε καὶ ἀπαγωνίαν τὸν εἰσόδου ἐπιδοῦναι. ᾧ δὲ Πέτκλῳ θαυμάζειν μὲ ἀπιχῶς ἐπῆει· ἐγκαλεῖν δὲ πρὸς ἑαυτὸν, ἑαυτῷ δὲ μεμφεσθαι μᾶλλον, ὡς πρὸς τὸ αὐτὸ ἀμέλειαν τοῦτο συμβαίνον. διὰ ταῦτα δὲ σκυθρωπὸς ἑαυτῷ πήσει πρὸς βεβαίας μὴ προσέσθαι θυρῶν, μὴ ὕπνῳ εἶξαι, μὴ βραχὺ τῶν θυρῶν ἀπὸς ἰέναι, ἕως αὐτῷ ἤμοιτο ἢ ᾧ ἀνθρώπῳ προπέμψαι τὸν εἴσοδον, ἢ μαθεῖν τίς εἴη ὁ καὶ τὰς προ-

λαβούσας

λαβοῦσαις τὴν εἰσαγωγὴν ὑποκλέψας. ὡς ὃ οὕτω πρὸς θυρῶν ἰὼν ὁμμασί γε ὡσὶν ἑαυτῶν ἐν ὅλῳ προσέχων τῷ, πρὸς αὐτὴν ἰὼν, καὶ ὁ ἀνὴρ ἤδη πρὸς ἐμέ. ὑπὸ δὲ τοῦτον ὁ Πρόκλος ἀπαντήσας, θάρσει, ἔφη· ἀκριβῶς γὰρ ἐγώ σοι τὰ νεῶν φύλαξ, καὶ οὐδεὶς εἰς δεῦρο πρὸς ἐμὲ μέχρι νῦν εἰσέλθοι, ἀλλ' ἢ προῖτός τε καὶ μόνος αὐτὸς εἰσελθὼν, καὶ κατὰ σχολὴν σκευάζῃ, καθὼς σοι βούλημα. τοῦτο εἰπὼν ἀπεισι δηλαδὴ παίζων, καὶ τῇ ὀπῇ ἐμὲ ὀφθαλμοὶ προσβαλὼν, καὶ πάλιν ὁμοία ταῖς προτέραις ἰδών, ἐμὲ μὲν τὸ σῶμα θατέρᾳ τῶν ἀκοῶν προσβάλλοντα, καὶ ὡς ἀπόῤῥητά τινα ἀναψιθυρίζοντα, ἐμὲ δ' οὐ χρῆν μεταχαρίζονται καὶ εἰκότα γε ἀφεῖναι τὰ εἰσηγούμενα, σιωπήσειν ὁ Πρόκλος οὐκ ἀθεεὶ τὸν δεῖν γίνεσθαι, οὔτε μὴν εἰ) δύσθεραπεύτου τι θεραπόμενον, ἀλλὰ θεῖόν τι χρῆμα καὶ κρεῖττον ἢ κατ' ἄνθρωπον. ὑπισχνεῖται τοίνυν, ἅπαξ, τῷ αἰθέρι φησὶ, καθ' ἑαυτὸν μόνε τῷ Θεοῦ δούλους. εἰκὸς γὰρ σε καὶ ἀδούλητον αὐτῷ τὴν εἴσοδον εἶ), καὶ πρὸς τοῦτο κωλύεσθαι. ἐπεὶ βέβαιον κεῖσθω σοι τοῦτο ἐμὲ φιλήσειν," μηδενὸς τῶν προκειμένων σῶμα, ἀλλὰ θεοτέραν τινὰ καὶ ἀγαθὴν ἡμᾶς εἶ) τὴν ὁμιλίαν. ἐχέτω γὰρ ἐμὲ αὖθις ὁμοίως, ὡς αἱ προλαβοῦσαι δύο νύκτες μοι ἐδείξαν. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἀπῄει λύπης ἀληθῆ κάτοχος καὶ ἀπορίας καταπλεως. ἡμέρας δ' ἤδη γλυκυθύμου, μνήμην μακάριον ἐπελθοῦσα μετακαλέσασθαι Πρόκλον ποιῶ· καὶ πού, φησιν, ὁ προὶ τῆσδε τῆς πρίτης ὡς ἡμᾶς ἐλθεῖν ἀξιώσας, καὶ τοῦτο πρὸ ἡμῶν λαβὼν καὶ θέλησιν; ὁ δὲ πρίτος, ἔφη, τὴν τελῶν ἐφεξῆς νυκτῶν προεληλύθει, καὶ παρέτεινε προσμενῶν εἰς ὄρθρον. ἀλλ' ἐπεί ἔτυχεν ἕτερόν σοι ὁμιλῶν, αὐθαδες σιωπᾶν προσελθόντας ἐγκόπτειν δοκῶμεν τῷ λόγῳ. ὁ θαυμάσαντα, καὶ τίς, φαίην, ὁ προσελθὼν νυκτός μοι καὶ ὁμιλήσας; εἶτα Πρόκλον, τοῦτο ἐοικώς, εἰπεῖν, ὁ προσομιλῶν σοι, δείξαντα ὅτι τῆς εἰκόνος τοῦ Παύλου, ἥτις ὦ Ἰωάννη προ ὀφθαλμῶν ἵσατο, καὶ ἐμὲ συνεχῶς εἰώθει προσβλέπειν· ὃς καὶ διεφαίνετο καθημιλῶν σοι, φησί, καὶ τῇ γραφῇ προσκειμένῳ πρέπει τοῖς ὠσὶ ὑπακούοντας, καὶ πρὸς ὃ βούλῃ ὁμιλῶν (ὡς ὁ ἐμὲ οἴεσθαι) καὶ αὐτὸς ἑκάστοις ταῖς ἀληθείαις ὑφίν. ἔγωγε τοιγαροῦν ὁ μέγας ἐπήκοον αὐτῷ γλυκέως τὸ θεῖον, ἐφ' οἷς ἐζήτει μαθεῖν, εἰ καὶ νῦν ὦ ἀποστόλῳ τῷ ὑπισχνῶν ἡ ἀξήκησις· καὶ δὴ τοῦτο λέξαι αὐτὸν ἑκεῖνον σιωπᾶν τὸν Παῦλον, καὶ τὸ λόγου καθάπερ δὴ καὶ μαθητὴν σιωπαίρομεν, καὶ ὃ ὅλον τοιαύτῃ γίνεσθαι τὴν ἀξήκησιν, οἵαν εἶ) ὦ ἀποστόλῳ δοκῶμεν, αὐτὸν οὐδὲν σιωπᾶν φέροντα πλέον, ὅτι μὴ μόνον ὑπηρετοῦσαν τὴν δεξιὰν πρέχοντα. οὕτω πιστωθῆναι τὸν Ἰωάννην καθοῦσαν τὸν Πρόκλον ἀπὸ ἑαυτοῦ μικρόν· ἑκάτερον ἐγκλεισάμενον πρὸς γῆν πεσεῖν, καὶ δακρύων ὑπὸ πλεως ἐκ ὀφθαλμοὺς θέλοντα, πολλὰ ὦ Θεῷ χάριν τῆς τῶν ἀμφιβόλων ὑπολύσεως καθομολογεῖν. εἶθ' οὕτως ὑπιτέναι τῷ Πρόκλῳ, καὶ τὴν ὑπιοῦσαν νύκτα τὸν ἀνθρωπον ἀγαγεῖν. μηδὲν γὰρ ἔτι φησὶ τοιοῦτον ὀφθήσεσθαι, καὶ τὸν κληθέντα προσελθεῖν, καὶ ἀξιοῦσαν πρὸ τῶν προκειμένων· εἶτα τὸν Ἰωάννην ἐκεῖνον ἐπερωτᾶσθαι (πῶς γὰρ; ὃς ἐν τοῖς τοσούτοις πυρὶ τὴν θερμότητα ἐοικὼς ἐμοὶ) ὦ βασιλεῦ γνωρίσαι πρὸ αὐτοῦ· καὶ τί μὴ θύρας εἶναι, τί δ' ἀναπεπταμένας, καὶ τῆς προτέρας αὐθις ἀξιωθῆναι τιμῆς. ὁ μὲν τοι χρυσῆς Ἰωάννης ὁρμῆς τε καὶ προθυμίας ἐκ τοῦ μαθεῖν πρὸ τῆς ἑτοίμης ἐκείνης ὕπνου ἐπλησθεὶς, καὶ οἷα δὴ μαθητὴς τῷ διδασκάλῳ ὑπαῤῥήσας, καὶ ἐλλείπουσα τῶν ὑπισχνῶν εἰς πέρας ἐλεγχὼν καὶ ἀμφισβήσας, πλοῦτον δωρεᾶς τῇ ἐκκλησίᾳ. μηδέποτε δαπανώμενον.

21 *Iohannis in reprehendendo παῤῥησία, & oratio in Entropium.*

Οὗτος τοιγαροῦν ὁ πρεσβύτης τῆς ἐκκλησίας ἀστὴρ, καὶ τῆς ἀρετῆς διδάσκαλος ἀκριβὴς, ζήλῳ ὦ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας πυρούμενος, ἱερᾶς τε διελέγχων προσκομιδῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν διῤῥῆξαι μὴ προσεμένους τῶν ἱερῶν ἀπείργων προθύρων, οὐ λόγῳ τε μόνον παιδεύων, ἀλλὰ καὶ καινοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐν καιρῷ κολάζων τὸν μαθητεύσαντα, ἐδόξε ποτε καὶ βαρὺς ὁ λίθῳ ὑπτιακὴς τε καὶ ἡμερώτατος. καὶ δὴ γὰρ, εἰ καὶ τὸ μὴ δάκνειν οἶδε τὰ ἕλκος ἔχοντα τραύματα; ἐδόξε γ' τοῖς αἰσθανομένοις πάντως νοσοῦσι καὶ τὸν θεραπεύοντα ἀπιστοῦσι. ἐπεὶ

πεὶ τὶς οὕτως ἢ ὃ ἰατρεύειν ψυχας ἐμπιφόρτατος, ἢ τὰ τρὸς τὸν ἰατρεῖον φαρμακα, ⓦ λόγοι δηλονότι ⓒ ὃν τῆς οἰκονομίας ζύγυς, ἐμμελέστατός τε καὶ ἠπιώτατος, ὥσπερ ἤδη καὶ τρολαβὼν ὁ λόγος ἐδήλωσε; πλὴν ἀλλ' ἕως μὲν τρὸς ⓦ κλῆσιν ⓖ ἔλεγχοι, ⓒ εἴσω τῆς ἐκκλησίας ἡ δακοῦσα βαρύτης, οὐ πολὺ ὃ ἄλγος ἰῶ, οὐδὲ ὃ τρὸς αὖθις μῖσος ἄγριον ἤδη καὶ μανικὸν, ἀλλὰ φορητὸν καὶ εὐδύσιμον, ⓒ οὐ πόρρω χαλεπῶν τρολαῦσον ὃ δυσχερές. ἐπεὶ ὅ γε καὶ πολλῶν τῶν ἐν τέλει τρολωύεγκε τὸν ἐλέγχους (ἴδοι γὰρ ἂν τὸ τῶν τρεσόντων ὑπερφυὲς, ἢ ὃ μεγάλα βαλάττειν ἑαυτὸν τε καὶ ἑτέρους δυνάσθαι, ὥστε μὴ ἀδεᾶ ⓒ ἀῦτον τῆ) τὸν μοζηλείαν, οἷα ῥύμιν ὕδατος ὑπετῶς ῥέοντος καὶ ἂν λείου ὄ πάντας φερομένου, ἀλλὰ ἀτακτοφθαι τοῖς αὐτὸ λόγοις ὥσπερ ἐρύμασιν, ἵνα μὴ, τῷ ἄτρεστος εἶ) καὶ πεπρρησιασμένη, χύδην ἂν τὸ πάντων χωρῆ, καὶ πολλοὺς ἐπάγηται τρὸς ⓦ ζῆλον ἂν τὸν τῶν τολμωμένων ἐλευθερίαν) ἐπεὶ ὧν ὕτως ἐποίει καὶ διορθοῦν αὐτοῖς ἔσπευδε ⓦ βίοι κακῶς ⓒ ἀναγώγως ἔχοντα, τῦτο μὲ ἁρπαγὰς καὶ πλεονεξίας, τῦτο ὃ καὶ ἄλλοις πάθεσιν ἀνηκέστοις ὀχέπι φορητὸς ἰῶ, ἀλλὰ βαρὺς τὸν γλῶτταν καὶ δικτικὸς καὶ φανερῶς δύσχρηστος, οὐ τρὸς τὸν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ τρὸς τὸ τῶν ἐλεγχομένων κακόηθες· σωνήρατο ὃ καὶ τῆς αἰτίας τοῖς μάτην αὐτῷ δι' ἕδρας γίνεσθαι βουλομένοις. Εὐσέβιος γὰρ ὁ τὸ βασιλικοῦ τότε κοιτῶνος τρεσηκὼς, ἐπ' ἀξιοσίας χρήσασθαι παῤ ἡμῶν κατὰ νῶν τρεσκεκρουκότων μὴ αὐτῷ, τῇ ἐκκλησίᾳ ὃ τρεσαπφυγότων βουλόμενος, νόμον ὃ ἑαυτῷ πάθος ποιῆ, ⓒ πεῖθῃ βασιλέα νομοθετῆσαι, μὴ ἐξεῖναί τισι τ' αἰτίαν ἐχόντων τρεσφύγειν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ τρεσφύγοντας ἀξίαν καὶ πᾶσαν ἀδειαν αὐτὸν ἐξωθεῖν. ζωῦτα ἐκεῖνος ἀσυνδάζων ἠγνόει, καθ' ἑαυτὸν τὸν μάταιον ἀκονῶν, καὶ ἑαυτῷ νομοθετῶν ὃ ἀσύμφωνον, πολλὸ τε ἀποφεύγειν καὶ λιμῶδα κλείων, ὧν μᾶλλον τῶν ἄλλων αὐτὸς δεήσεται. ἡ γὰρ θεία δίκη, καίτοι μέλλειν ὡς ζᾷ πολλὰ πεφυκῶα καὶ βεβαίως ὑπείναι τοῖς ἁμαρτήμασιν, ἀλλὰ τύτῳ γε καλῶς ποιοῦσα καὶ πόδας ἐπέχει. καὶ γὰρ ἐκεῖνος μετ' οὐ πολὺ ὃ μέσον, τροσκεγύσας τῷ βασιλεῖ μόνῳ ἔγνω τὸν ἐκκλησίαν βοηθῆσαι, καὶ τρεσφυγὼν ἐκεῖσε καὶ ζωύτης ὡς ἱερᾶς ἀγκύρας ὑπιλαβόμενος, πᾶν αὐτῆς ὁ ἄφρων ἐζήτει τὸν σωτηρίαν, ἵν' ἑτέρως ὁμοίως ἔχοντας ἐκκώλυε σώζειν. τίς ἀρα νοῦν ἔχων καὶ κρίσιν χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης εἰδὼς, ἐλέους αὖθις ἄξιον ἔκρινεν ἂν; οὐκοῦν οὐδὲ ὁ μέγας τῦ Θεοῦ ἀνθρωπος, καὶ εἰδὼς ἡμῶν τι ἔλεον ἐφ' οἷς ἁμᾷ, καὶ οἶκτον ἐπέχει ὅτε ἁμᾷ, καὶ διακαλλεσθαι τὸν συμπάθειαν. ἤδη γὰρ εἰς τῦτο φέρειν καὶ ὃ τῦ θείου, φημὶ, Ησαΐου, ὃ εἰς καθημοὺς καὶ μέτρα κεῖσθαι τρὸς Θεῷ ⓦ ἔλεον. αὐτὸ ζητρεσῶ τρὸς τῷ θυσιασηρίῳ κειμένῳ, καὶ μόνον οὐκ ἐκβαλεῖν ἀπὸ τῦ φόβου μέλλοντας, οὕτως ζηλώσας ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἵν' ἐώρα τρὸ τῶν ἐκείνου νόμων ὀξυβελισμένων, ⓒ καιρῷ τρὸς τῦτο καλοῦντος, διακαὲς ἐπ' ἀκρίβειαν, ὥστε πᾶσι θμέσθαι καθαφμὸς, πλεγχό τε αὖθις ὑπικαίρως, καὶ λαμβάνειν ἀπόπειραν τῦ καλῶς ἔχοντος ἐκέλευε νόμου. τί τῦτο ποιῶν ὁ σοφώτατος; ἅμα μὲν τὸν τῦ Θεοῦ δικαιοσύνην ⓒ τοὺς τῆς τρεσηνείας νόμους ἐπαίρων, ἅμα ὃ καὶ τοῖς σφόδρα τολμηρῆς ἀποτεμνόμενος τὸν αὐθάδειαν, εἰς καιρόν τε καὶ ἀκαίρειον ἀποκομμηάσκων, ὅσον ὀδὸν τοῖς δι' ἀθεσίαν χρήσιμον ὃ φιλάνθεσπον. ζωῦτα τοῖς οὐ καλοῖς λογισταῖς, οὐδὲ ὃ ἐκείνου πνεῦμα γινώσκουσιν ἔξω τῦ καιρῦ πιστεῦειν ἐδόκει, καὶ φορτικὸς ἐνομίζετο, καὶ εἰς ἀσωλαγχίαν ὁ πάντων φιλανθεσπότατος διεβάλλετο· ὃ γὰ ἰῶ ὅλως φιλανθεσπία, καὶ ζῆλος ἀπ' αὐτῆς καιριώτατος, ἵνα εἰδῶσιν ⓖ σκληροὶ πάντα καὶ ὠμόθυμοι, διὰ θεσποὶ ὄντες καὶ ἀθεσπίσιν πεπωμένοι ἀσθενείας, καὶ ἐπεὶ ὃ χρηστὸν ἐν τοῖς τ' ἀδελφῶν ἠνώνηθ' ὑπολαμβάνωσιν, εἰ τοῖς ἑαυτῶν μαθήσει, καὶ πεθήσουσι, καὶ χρηστοὶ γνῶναι) δι' μετοχοίας. οὕτως οὖν κατ' ὀλίγον ψυχαῖς πεσὶ καλεῖς ⓒ τρεσ αὐτὸν ἐφέρετο μῖσος. ἀλλὰ ζᾷ ἰῶ τρὸς τύτῳ καὶ τ' ἀδικίαν πᾶσ' ἀπολογήσεως ὑπεροχία, τρὸς ὀλίγον δυάμεινά πω· ἰῶ ὃ τὰ φθάσαντα ζωύτῳ, καὶ ὅσα μηδὲ πρ' ἐλθεῖν ἄξιον, ὁ λόγος νεμέπω τ' ἀκρασίας.

Ελύπει

22 *Gesta in Arrianos.*

Ελύπει ⟨W⟩ ἄγιον πρᾶγμα τὴν τότε καιρὸν, καὶ πυρίζηλον τὴν αὐτὴν ψυχὴν ἐπετίμα. καὶ γὰρ εἶσω τῆς πόλεως τότε ἐστασίαζον τοῖς Ἀρειανοῖς ἰῶ· ὅπερ πολλοῖς αἴτιον κατέστη τῶν ἀπλουστέρων, τὴν τὸν αὐτὸν ἐκείνοις νοσῆσαι κακοδοξίαν. καιρὸν τοίνυν ὁπτηνδίου τυχὼν, ἰωΐκα ὁ βασιλεὺς τῷ ἱερᾷ προσῆλθε, τῆς ἑορτῆς εἰς τοῦτο καλούσης (ἰῶ ἦν ἡ τῶν ὀπτανίων ἡμέρα) Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Βασιλεῦ, εἴ τις τῷ καλῷ τούτῳ καὶ πολυτίμῳ, δείξας ⟨W⟩ ὅτι τῆς κεφαλῆς τέφανον, λίθους τινὰς ἀζήλους καὶ ἀμαυρὰς ἔτυχε προενεγκὼν, ἆρά σοι δυνατὸν ἔδοξε, καὶ οὐχ ὡς τοῦ πάντος δήπου δι' ἐκείνων ὑβριζομένου χαλεπῶς ἂν ἔσχες; τοῦ γὰρ τῷ ἀληθεῖ τοῦ λόγου συγκατατιθέντος, τί δέ, φησιν, οὐχὶ καὶ τῷ βασιλεῖ τῶν ὅλων δι' ὀργῆς εἶ δοκῇς, εἴπερ ἐν εὐσεβεῖ πόλει, καὶ ἐξ ἁπάντων ἐχούσῃ καλῶς, κακοδόξων ὄμιλος αἰσίως κατοικεῖν, δέον ἢ τὸν ὀπτροφυλακεῖν αὐτὸν ἀπαυτῇ, ἢ ἐμμένοντας ὡς ἔοικε ἀπελαύνειν; τούτων ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, τοὺς προφήτας αὐτῷ μεταπέμπεται, ὡς ἂν ληψόμενος, εἰ ἀποσιωπᾶν τῆς φθυκτῆς πείθονται δόξης, ἀσφαλῶς ἀπολήσας τοῖς ἀπειθοῦσι καὶ τὸν τῶν ὄντων ἔρημον. ὡς δ' ἐώρα μηδὲν μεταπειθομένους, τῆς πόλεως ἀπελαυνεῖν κελεύει. καὶ ὅτω πολλοὶ τὸν πλανήτην ὀξυμοσάμενοι, τῇ ὀρθῇ προσέθεντο δόξῃ· ὅσοι δ' μὴ ἦσαν τὸν καιρὸν ἰάσιμοι, ὅτοι τὸν ἀσφαλῶς κατακριθέντες, ἔξω τῶν βασιλίδος διέτειβον πόλεως. Εἶτα χρόνου τινὸς διαῤῥύσαντος, ἀπὸ τῶν εἴσω τῶν βασιλείων αὐλῶν τὰ ἴσα νοσοῦντων καὶ ὃ λελήθος συγκεκαυτήμενοι, ἀλλά γε καὶ παῤῥησίας αὖθις καὶ μικρὸν ἀναθαρρούσης, ἐθαῤῥησαν ἐν τισὶ τῶν ὀπτανίων ἡμερῶν, οὐ αἷς ἐνώθασι γίνεσθαι στασιάζεις, καὶ αὖθις τὸν πόλιν ἐπισίευαι, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀμφίζεσθαι, ὡδὰς τὸ ἴσον αὐτοφώνους ἀδῆν, καθὼς εἶχον δόξης, στωμυλιθυίας. Εἰς τοῦτο δ' ἀναιδείας προῆλθον, ὡς καὶ τοῖς ὀρθοδόξοις ψάλλουσιν ὁμοδοξεῖν ὃ ὁμοούσιον, καὶ εἰς φόβον αὖθ' ἅθαι, ποῦ ποτέ εἰσι, λέγοντας, ⟨Q⟩ τὰ πεῖα μίαν εἶ) προσεύχοντες δυνάμιν; ταῦτα τ' μέγαν ἀκούσαντα πολλῷ πλέον ὁ τῆς εὐσεβείας ἀνέφλεγε ζῆλος. ἐδεδοίκει δὲ μὴ ὃ κακὸν παῤῥησίας ὕπο καὶ μικρὸν ἀπολαῦσον ἐντεῦθέ τινας τῶν ἀφελεστέρων, καὶ τὸν ὀρθὸν πίστιν ἀπώμοτοι αὖθις ἅθωνται ἐπαγάγηται προὸς τ' πλάνον. ἀλλ' αὐτοσφίζεται ἡ ἀρετὴ τῇ κακίᾳ, καὶ δοτιφώνους ᾠδὰς καὶ αὖθις στωθείς, ἐς τῷ λαῷ διδωκώς προὸς ὃ ἐώθινον ᾄδειν, ὅτω ζαῖς τῶν αἱρετικῶν ἡμῶν κακοφωνίας. τί δ' ἐκπεύθει; φθόνος δυῆσθο τοῖς αἱρετικοῖς, καὶ θυμὸς ἄγελος, ἐξ οὗ ἔεις, ἐκ ἂ τῆς μάχη, καὶ προὸς ταύτας πληγαί, εἶτα ὁπιβουλαί, ἐς τέλος ἐξ ἑκατέρων θάνατοι· ὥστε καὶ ἔια τῶν τῆς βασιλίδος διώκτων, Βείσων αὐτῷ ὄνομα, τοῖς ὑμνῳδοῖς στασιαζομένοις, λίθῳ πληγὶν ὃ μέτωπον· ὅπερ ὡς βασιλέα θαῤῥαμὸν αἴτιον τοῖς αἱρετικοῖς κατέστη τὸ παύσασθαι δημοσίᾳ τοὺς ὕμνους ποιῶν. ὁσθεὶς δ' οἷ καὶ προὸς τῶν αὐτοφώνων τῶν δὲ θαλασσῶν ᾠδῶν, τὶς ἀρα ἐς ἦρξεν αὐταῖς τῆς διρέσιως. Ἰγνάτιον γὰρ φασι ⟨W⟩ θεοφόρον καὶ μάρτυρα προῆναι τὸν Ἀντιοχεῦσι τοῦτο πρᾶγμα δυσῳδίας, ὑφ' ὧτινα θεότερα πρᾶγμα θαλασσάντα, καὶ ἀγγέλους ἀντιφάλλοντας ἀλλήλοις ἐωρακότα καὶ ταύτῃ ⟨W⟩ ὕμνον τῇ σεπτῇ τριάδι προσοφέρονταν.

23 *Iohannis frequentes in mysteriis consecrandis ὀπτασίαι.*

Καὶ τοῦτο δ' τῶν προὸς Ἰωάννου ἱστορημένων ὕπερα πρεσβῦ ἄξιον. λέγεται γὰρ, καὶ πολλῶν τόμασιν ᾄδεται, ὁσάκις ἂν ⟨W⟩ θεῖον ἄρτον ἱερουργῶν ἀναφέρει, ἐνθουν ὅλον γινόμενον, συμβόλοις τισὶ δ' τοῦ Θεοῦ ἄγιον πνεῦμα ὀπτανίοις δῶρα καταβαῖνον ὁρᾶν. ἐνὸς γοῦν ποτε τῶν παρεισαμένων αὐτῷ λειτουργῶν γυναίῳ τινὶ τῶν ἀμακωπίστων ἀνωθεν προσόντος τ' ὀφθαλμοὶ ἐς προὲργως αὐτὸν προσολέποντος, ἀμακρυσθῆναι μὴ οὕτω τὸν θεωρὸν τὸ πνεῦματος· ἐκεῖνον δ' μὴ ἀγνοῆσαι, ἀλλὰ ⟨W⟩ μὴ λειτουργὸν αὐτίκα μεταχινῆσαι τῆς στάσεως, αὐτὸν δ' τῆς σεμνότους ὄψιος μὴ ἀμαυρῶσθαι· εἶτα προνοίᾳ καὶ τοῦ μέλλοντος δήμου, θαῤῥαπάσμασιν ἐπιστέψαι τὰ ἐκφορα ἀμαυρίζεσθαι.

24 *Mulieris haeretica deprehensa fraus.*

Ποῦ δ' ἐς τοῦτο πρόσθεν δίκαιον, ἐν μὲν τῶν προὸς αὐτὸν λεγομένων ὄν, ἐκφανῶς δ' ἔχον ψυχὴν ὠφελῆσαθαι φιλοθέου, καὶ προὸς ὕμνον αὐτὸν ἀμαθαρμένην τοῦ κτίσαντος; ἔχθ δ' ὅτως. ἀνὴρ

τις

πις κατ' ἐκφοβισμόν, ἀλλ' ὁ τὰ ὁμόφρων Μακεδονίᾳ τῷ αἱρετικῷ ἰῷ, καὶ τὴν γυναῖκα ἐκ αὐτὰ ἐκείνῳ δοξάζουσαν εἶχε. τοῦτον ὁ μέγας ἐντέχνως ἐβιελγῶν, ἡνίκα τῆς αὐτοῦ γλώττης ποιήσαι, καὶ τῇ τῶν πιστῶν προσήγησιν ἐκκλησίᾳ. Εἶτα ἐκφυος πάλιν πείθει τὴν σωοίκην ἐπιμελῆσθαι. ἡ δὲ γυνή, ἅτε δὴ γυνή, καὶ τοῖς ψεύδεσι μᾶλλον, ἢ τῇ ἀληθείᾳ προσέ-
5 κουσα, ἔλεγε μὲν τῷ ἀνδρὶ συμφέρειν, καὶ τὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐκ ἐκρίνετο προσβύειν, τὴν δὲ καρδίαν οὐκ εἶχε συμφθεγγομένην τοῖς φαινομένοις. λαμβάνει τοίνυν μίαν ἀπὸ τινος τῶν πνευματομάχων ἄρτου μερίδα, καὶ ταύτην ἡ ὁ λαλητὸς τῇ παιδίσκῃ πιστεύσασα, τῷ τῶν πιστῶν ἱερῷ στόματι προσέσει, μεταφέρει τῷ ἀγιασμάτων προσαπειλήν. ἐπειτα Ⓦ θεῖον ἄρτον λαβοῦσα, τοῦτον μὴν ὃν ἀφανεῖ πάλιν τῇ παιδίσκῃ δίδωσιν, αὐτὴ λαμβάνει ὁ
10 Ⓦ ἐκ τῶν αἱρετικῶν. ὡς ὁ τοῦτον τῷ σώματι προσῆγεν (ὦ τῆς φευκτῆς θαύματος) εἰς λίθου φύσιν ἐνέφερε μεταβαλόντα. αὐτὴ μὲν οὖν ἐκπεπαῦσα ὁ γεγηὼς καὶ πιστεύσασα, τῆς μερίδος τῶν πιστῶν στόματι τῷ αὐδρὶ γένεται. ὁ ὁ λίθος ἔν τινι τῶν τὰ ἱερὰ τηρούντων ἀποτίθεται οἴκων.

Ὀργᾷ ὁ λοιπὸς καὶ ζητεῖ Ⓦ Γαϊνᾶν ἄδειν ἀθεΐαν ταῖς ἀκοαῖς· ὃς Κελτὸς μὲν ἦν ὁ γέ- 25
15 νος, ὑπῆρχε δὲ καὶ τὸν γνώμην βάρβαρος. ὑπὸ Ῥωμαίοις δὲ νόμος, καὶ τῷ καταλόγῳ τῶν στρατῶν συναριθμηθείς, εἶτα ταῖς κατὰ μικρὸν προόδοις μειζόνων ἀξιούμενος βαθμῶν, τέλος καὶ στρατηγὸς τῆς ἱππικῆς τε καὶ πεζῆς τῶν Ῥωμαίων γενόμενος δυνάμεως. ἐπεὶ τῆς Ἀρείου δόξης ἐκθύμως ἀντιποιούμενος, ἐθαῤῥήσατο τῶν βασιλέως ἕνα τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως τοῖς ὁμοδόξοις αἰτῆσαι ναῶν. Ἀρκάδιος οὖν αὐτίκα (καὶ γὰρ ἐτύγχανε διάγων τότε τὸν
20 βασιλείδιον) Ⓦ τὸν Θεοῦ μεταπεμψάμενος δι' ἀγγέλου ἔφασκεν ἥξειν πρὸς τὴν αἴτησιν ἐπινεύσαι, δυσφορίας τε τῆς ἐκείνου ἐκποδὼν ἔσεσθαι, καὶ ἐν ἑσπέρᾳ τυραννίδα ἐκποδὼν τούτου μεγαλοφρόνως ἀμφιεννύμενος, ὡς τὴν ἀγαπείαν ταύτην, φησί, τοῦ βαρβάρου λήσασαν θύραι ξυμοί. ὁ δὲ πρώτα ἀρίστος ἐκφυος ἀνὴρ Ἀγάθων τούτῳ τῷ θείου φόβῳ ἐν ὑπῆρχεν ἐκλαβόμενος ἀξι-
25 ώματος, οὐ φησιν, εἴ τι δ' ἀν καὶ γλώττοι, τοιούτῳ δὴ προσχωρῆσαι τολμήματι. πῶς γὰρ ἂν ἀποίκοιτο φρενῶν καὶ θυσείας μὴ πορρῶ κείμενος, τὰς μὲν Ⓦ τῆς ἀληθείας λόγοις ὀρθοτομοῦσας, ἐν Ⓦ Χριστὸν ἕνα τῆς σωτηρίας πειράσει εἶ ὁμολογοῦσας ἔξω βοῆς, τοὺς δὲ βλασφήμων γλώττῃ καὶ τολμηρᾷ κατ' αὐτοῦ κινοῦσας εἰς τὸ οἰκοι (φεῦ) τὸ ἐκείνου εἰσαγαγεῖν; ἀλλ' εἴ τι ἐν Ⓦ ἀνδρα ἐκπλήσεις, ὦ Βασιλεῦ, ἐμοὶ τοῦτον κατ' ὄψιν προσαγαγών, αὐτὸς ἀμέλει ἀκροατὴς μόνον τῶν λεγομένων γνόμενος. ἐγὼ γὰρ πείσω διαλεχθείς,
30 μὴ τοιαῦτα ἐπιζητῆσαι βούλεσθαι, ἃ μηδ' ὅλως θέμις ὅτι προσήκειν. ἤδη τούτων ἀκούσας ὁ βασιλεύς, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἅμα καὶ τοῦ θείου προφήτου ἀνδρὸς καὶ Γαϊνᾶς προσέσεισι· αὐτὸς μὲν ὡς ἐδέησε προσῆλθε, ἵνα τῶν ἱερῶν οἴκων ἐκ βασιλέως αἰτήσωμαι. Ἰωάννης δὲ μὴ ἐξεῖναι τῷ βασιλεῖ, ἔφη, ἐκκλησιαστικῶν προσαγμάτων καταπολμᾶν, δυσσεβεῖν ὅλως προαιρουμένῳ. τί δ' οὐχὶ καὶ ἐμοὶ, φάναι Ⓦ βάρβαρον, τῶν βυκτηρίων εἷς εἰς προσευχὴν ἀνεφῖ-
35 σται; ἅπασι σοι ναοὶ ἰωΐσκηται εἶπεν ὁ μέγας, ἐν οὐδεὶς ὁ κωλύσων προσεύχεσθαι βουλομένῳ. ἀλλὰ συμμορίας, εἰ πεῖν ἐκφυον, ἑτέρας ἐγὼ, ἐν ἀγὰ τοῦτο σοι ἐκκλησιάζειν αὐτῇ καταμόνας αἰτῶ. αὐτῶ δὲ πρώτως αἴτησιν οὐ μεμπτὴν, οὐδεὶς ἐκ ἀκούσαι ἀπροφάσιστον, πολέμοις ὅσοις καθ' ἑκάστην ἀγωνιζόμενος, καὶ τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῶν κινδύνων ἐν τῆς
40 πολιτείας λεπτὰς ἀλλαττόμενος. ἀλλ' ἔχεις, ὦ βέλτιστε, φάναι Ⓦ ἄριστον, ἀμοιβὴν ἐλαττους τῶν πόνων ἐμὰς ἀντιδόσεις, εἴπερ δὴ ἐν στρατηγὸς εἶ, καὶ τιμῆς τῆς τῶν ἐντάτων ἠξιωμένος. οὐδὲν δὲ ἄτοπον καὶ τοῦτο σκοπεῖν, οὐ μὴν ἀδοξίας ἥδομαι προτερον, ἵνα δόξης, καὶ οἷα μὴν ἡ πρωτοτόκος πενία, οἷος δὲ οὗπερ νῦν ἀπολαύεις πλούτου. τοῦτό σε χρὴ ἐνθυμούμενον δοκεῖν, καὶ μηδὲν πρὸς τὸν ὕστατον τιμήσασαν βασιλείδιον ἀγνωμονεῖν. πρὸς ταῦτα Ⓦ Γαϊνᾶς οὐδὲν χαλεπὸν ἀντιπεῖν ἔχοντα, προκρίναι τὸν σιωπήν· θαυμάσας δὲ καὶ βασιλέα καὶ τὸν πρὸς

Gaïna Iohannes silentii imponit.

αὐτὸν, ὡς ἐν ὀλίγῳ ὃ πολύρρημον τῆς βαρβαρικῆς περιφήμου περιπετείας. χρόνου γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ διελθόντος, ἰδοὺ ὁ Γαϊνᾶς ἐκ πολλοῦ ὠδίνει τυραννίδα εἰς μέσον ἐξενεγκεῖν, τὰ περὶς Θρᾴκιόν τε καὶ Μακεδονίαν περιήκοντα χωρία, καὶ ὅλῳ ποδὶ ληΐζόμενος. μηδενὸς γὰρ μήτε πόλεμον ἀρασθαι περὶς αὐλὸν, μήτε προσοίδην ἀφικνηρυκεύσασθαι δαρρύντος, ἡ γυναῖα ἐκείνη ψυχὴ καὶ τῷ θείῳ πεφορημένη φόβῳ, μηδὲν ἐκπολογισαμένη, μήτε τὸ περὶς τὸ ἀσφαλὲς, μήτ' ἄλλο τῶν, ὅσα φράττειν οἶδε καὶ πόδα δὲ θέσθαι ψυχρὸν, αἰρεῖται πᾶν περὶς αὐλὸν ἄφιξιν, αἰ θέσπεσ ἡσυχία ποσαύτη σωφρόνως, καὶ μηδὲν τοιοῦτον ἰδοῦσα κινδυνῶδες, ἢ ἀγελοῖόν τι καὶ μεμικόν. ἔξεισι μὲν οὖν εἰς αὐλὸν μᾶλλον περὶθύμως πᾶν ἐκπρώτων προσοίδην ποιησόμενος. ὡς γὰρ ἤδη πλησίον ἦν (ἐπορεύετο δὲ κατὰ νότον, ἐν ᾗ μὲ περιστοιχῶ καὶ κοσμίῳ, βαδίσματι δὲ σχολαίῳ καὶ γαλήνῳ, σαφῆ τῆς ἀρετῆς ἴχνη τῇ ὄψει ἀφεσημαίνων) ὁ βάρβαρος αὐλὸν θεασάμενος θύθυς τε τοῦ θυμοῦ ὑφῆκε καὶ ἥμερον ἔβλεψε, τοῦ οἰδήματος αὐτῷ τῆς ψυχῆς συσταλέντος. ἰσχνὴ γὰρ σώφρων ὄψις ἐν κοσμίᾳ κατάστασι ὀφθαλμοί τε ἀγέλοιοι ἱλεώσασθαι, καὶ αἰδῶ καὶ σέβας εἰς πᾶν ψυχρὸν ἐμβαλεῖν. αὐλὸν δὲ καὶ θεὸς εἰσῆλθεν ἐκπεπληγότα πρόρησίας σκαιότης καὶ γλωττῆς, ὡς θᾶσσον μᾶλλον ἔστρεφε κατ' αὐτὸ, ἢ αὐλὸς σκίνει ὃ δόρυ περὶς πολεμίους. ἀφὸ τῶν παγίων καὶ περισυπήντα καὶ περιστέπτης, ἐν τῆς αὐτοῦ λαβόμενος δεξιᾶς, τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτὸν ὡς ἀγάσασαν ἐπεπήδα. περὶς δὲ καὶ τοὺ παῖδας περὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ τῶν ἁγίων πίπτειν ἐποίει. εἶτα λόγων καὶ ἀναπαύσεως ἡδυπάτης ἀκούσας πείθεται ῥᾳδίως, καὶ πάνυ ἔστρεφεν λύσας, ὑποπτοποδος, ὥσπερ περῶν, Ρωμαίοις καὶ φίλος ἦν. οὕτω πολλάκις αἰδέσιμος ὄψις, ἐν λόγων δυνάμεια καὶ σιωπῆς, ἃ μὴ πολέμων ἔπαυσε βία, ῥᾳδίως λύουσι καὶ κατώρθωσαν. ἀλλὰ νῦν μὲν ὅτω τῆς Ἰωάννου πεπηδηκὼς ἀρετῆς καὶ γλώττης, καὶ ὅπλα καταθεὶς, εἰρηνεύων ἔχε περὶς βασιλέα. μετ' οὐ πολὺ δὲ κακοηθείας τῆς περὶτέρας ὑποπτοποδὴς, καὶ φυγὰς ἀφὸ Θρᾴκης γενόμενος, τῷ Ρωμαϊκῷ στρατῷ περιπίπτει, καὶ οὕτως ἅμα τοῖς ἄλλοις στασιασταῖς ἀπόλλυται. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Γαϊνᾶν ὅτω, καὶ ταῦτα δὴ τῶν πολλῶν ὀλίγα.

26 *Negotium cum Episcopis Asianis.*

Τίς δὲ τῶν ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κρυπτῶν ἀπορρήτων ἐπιτροπεύων, καὶ οὐ ὑπὲρ αὐτῶν εἶχε ζῆλον, καὶ μέρος φέρειν; πλὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα δι' ὀλίγων πᾶσι δηλῶσαι, ὡς ἴσασιν, πειρασόμεθα, ὥσπερ δὴ ἀφὰ μικρῶν ναμάτων ὅλην ὕδωρ πηγῆς. καὶ γὰρ τοῦ Κωνσταντίνου τὴν μεγάλην πόλιν Ἀσιανῶν ἐπισκόπων δύο καὶ εἴκοσιν ἀριθμὸν ὄντων, ἀρχιερεῖ τε τούτῳ τῷ μεγάλῳ συνεδρεύοντων, ἀφίκοντο μιᾶς τῶν σαββάτων Εὐσέβιός τε Νικομηδείας ἐπίσκοπος πρελθὼν εἰς μέσους, λιβέλλους ἐπιδίδωσι τῇ συνόδῳ. καὶ Ἀντωνίνου ἦσαν ὅτοι τῶν τῆς Ἐφέσου ἐπίσκοποι. εἶτα καὶ ὅρκῳ Χριστοῦ μέγαν ἀρχιερέα μεγάλῳ καταλαμβάνει καὶ δοκοῦντα ταῦτα μὴ πρᾶξαι, ἀλλ' ὅπως τάχιστα περὶς ἀξίωσιν συνεγκεῖν. τὸ ἐπὶ κεφαλαίοις τούτοις ὃ πρῶτον συνέλεγεν τῆς κατηγορίας· εἶχε γὰρ ὅτω. χειμῶνα ἱερὰ μετασκευασάμενος, τῇ αὐτοῦ ὕλῃ σκιὰν ποιήσειεν αὐτῷ τε καὶ τῷ ὑφ' ἑαυτοῦ κατοικισμένοις. μύριοι δὲ ὡσεὶ τῆς εἰσόδου τῆς κολυμβήθρας λαοὶ, πολυμερᾶ χρεία ἐφ' ἑαυτοῦ κατέθηκε βαλανείῳ. κίονας εἴπω τοῦ ἱεροῦ, πολυτελῆ δὲ καὶ μεγέθους, ἀποκειμένους, ἐφ' αὐτοῦ ἐλεγχθῆναι κατασκηνώσαντα τοιούτῳ. ὦ γῆν ὦ ἑαυτῆς φόνου φθόγγοντα, οὐ θεία, οὐκ ἀνθρώπινα δείσας, καὶ πολλοῦ δεῖ τῶν πολεμίων ἀκίνητον ἐν τῇ ἀρχαιότητι εἰσέτι μένειν. χωρεῖα φησὶν ὑπὸ βασιλίνης τῆς μητρὸς Ἰουλιανοῦ τοῦ ἀποθνήσκοντος καθιερωθέντα τῇ ἐκκλησίᾳ, πωλήσας δοῦς ἐξιδιώσατο ταῖς πίμαις. τῇ γαμετῇ καὶ γνώμῃ ἀπαξάπαντος περὶτερον, πάλιν αὐτῇ συνέλθοι, καὶ παίδων πατὴρ δὲ αὐτῆς ἦναι. ἡ ὅπι τούτοις πᾶσι τοῖς κακοῖς χορωνὶς, ὅτι ὡς νόμῳ χρῆται καὶ δόγματι, χρεισίου ταῖς τῶν ὑπισχνουμένων χρεωστίαις πωλεῖν, τῶν μειζόνων (φεῦ) γενομένων τῶν πλείονα πρεχόντων. περὶς τοῦτα τοῦ Θεοῦ δὴ θέσπεσον φάος ὡς εἴπερ ἐς γαλήνωσιν, ἀδελφέ, φάναι, εὐσέβειε, τῆς ἐκ λύσεως κατηγορείας

ηθείαις αἱ ἀποδείξεις οὐκ ἀμίχερφς. χρὴ οὖν ἀποστῆναι τῶν ἐγκλημάτων κατηγορῆν Αντωνίνε, ἵνα μὴ τῆς λύπης αἰτίας ῥᾴον ἰᾶσθαι δυνάμενον ἡμᾶς. τῶν γὰρ λόγοις θερμοτέροις χρωμένου, ἢ ἰατρικὰ πάντα μηχανωμένου πάθος, ἀλλὰ πρὸς ἀλήθειαν πάντα κατηγορεῖν, δίδωσι τόπον ὁ μαχαίρας τῇ ὀργῇ, ἀπαιδεύτως ἔχ) δόξας τῆς κατηγορίας τὸν ἀποφασιν, καὶ
5 Παῦλον ⓜ Ηρακλείας ὑπισχνεῖται (ἐδόκει γὰρ κἂν φιλίως ἔχειν πρὸς Αντωνῖνον) τὰ πρὸς Εἰρηνίλαν ἐπ' ἀμφοτέρας διαπρεσβεύσασθαι ἀξιώσας, αἰσχὰς εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιόντων. ἐκκαλεῖ γὰρ ὁ κριὸς τῆς μυσταγωγίας. ἀλλ' οὐκ ἐῶ ταῦτα ἡ Εὐσεβίου ἀρέσκειται, οὐδ' ἕλκηθρα ἄλλα, ἀλλὰ πολεμεῖ ἐῶ κ) Αντωνίνε Φερεκύδης, ἡ ἁρμὴ ἀγάπης κ) φόβος ἐμπλέως
10 ἀδήλου καὶ τοῦ, ὅπως δὴ κατ' αὐτὸ κεχίνητο, καὶ πῦ παθὼν τὸν ψυχὸν ἐπενοήσατο. πα-ρελθὼν οὖν, ἡ ἕτερον δὴ μεγάλα πρεσβεύειν βιβλίον, ἃ αὐτὰ διανοούμενον τῷ πρεσβύτερῳ, καὶ ἀρχὴς πάλιν καταλαμβάνει φοινικοῖς, καὶ αὐτὸν συνείρας τῷ βασιλέως τῶν σωτηρίων, μὸ παιδιᾷ ἀνεξέτασον. ὡς οὖν οὐδ' ὅλως ἐκείνου τὸν ὁρμὸν κατανοῆσαι ἐώσης, καὶ ὅτι γε
15 πρώτων ἡ ὄψις ἤδη τὸ πρᾶγμα παρείληφε, καὶ μὴ θεῖα δῶρα ἐπέρχεσθαι ἀνεπιγνῶ βασκαίνει, μὴ κρίνας ὅσιον ἀκοῆς ἑκόντων τῇ ἀγνοίᾳ βασκανίαν πρᾶξιν τοῖς ἀγνοήσασιν, αὖθις ἦ τὸ βιβλίον μὴ χείρας λαβὼν ἔξεισιν. Εἶτα τῷ Εὐσεβίῳ τὸν ῥυμὸν ἐπιδοῦναι βουλόμενος, μὴ νόμιζε, ἔφη, ὅτι ἐξέστακεν μὴ τὸ ἀναγνωσθῆναι ἐκ χερὸς κ) ἀκοὰς τῶν πρώτων πρᾶξαι δυνάμενον, ἀλλὰ φυγεῖν τὸν ἀπόδειξιν. οὔτε γὰρ δυνάμενοι δικαιοῦν ἀπείρ-γομεν, οὔτε ἦ μὴ δυνάμενοι ἐλεγχόμεθα πρὸς βίᾳ. ὡς ἦ ἐκείνῳ ἀπροσδεκτος ἡ ὁρμὴ ἐῶ, ἡ σφόδρα τὸν ἀναγνῶσιν ὑπατεύδουσα, κελεύει τὸ βιβλίον ἀναγνωσθῆναι. χρὴ οὖν τῶν πρώτων εἰ) δοξάντων, ⓜ τῶν ὑπισχνουμένων τὸν πλείονα προήκοντες ἀπὸ τῆς χείρος αὖθις εἰ) κριθέντος, ὅπερ ἡ τῶν χριστιανῶν πρᾶξις ἐῶ, ἡμεῖς τὸν ἀξίωσιν εὐδοκίμησαν, εἰρη-κότες ῥᾴδιον ὕστερ ἂν ὑπόμνημα εἶναι τὸν ἀπόδειξιν. Εἰ γὰρ τῦτ' ἀληθὲς ἐλεγχθεῖη, πρεσβεῖη τῶν ἄλλων ἡ ἔρθωσις. ὁ γὰρ τῦ πνεύματος, φησί, τὸ ἁγίου τὸν δωρεὰν ὠνίου ποιεῖ μὴ καταστῆσας, ἀολλῆ γ' ἂν ἐκ κειμηλίου ἢ λίθων ἢ χωλίων τῆς ἐκκλησίας ἐφύσατο. συνέδοξε ταῦτα κ) τῷ ἁγίῳ. ὡς οὖν ἐρωτηθεὶς ὁ ἐγκαλούμενος ἑξάκις ἐῶ, κ) ⓜ ὁ χρεὼν ἦ πρᾶξαι εἶναι γνόμενοι κ) αὐτοὶ τὸν δόσιν ἀπεπέμποντο, ἐπέμενε κ) ὕτως ἡ ἕξασις, καὶ πρέτεινεν ἕως ἤδη κλινούσης ἡμέρας. ἄλλως οὖν τῶν κατηγόντων λυθῆναι μὴ δυναμένων, εἰ μὴ μάρτυρας πρᾶξειεν, ἐφ' ὧν ὁ δικῶν πρεσβεῖη κ) ὁ λαβών, ἐπεὶ καὶ αὐτὸν εἰ) ἐλεγθῆ ὁ κατήγορος, μὴ πρᾶξαι ἦ, μηδὲ ἐνδικῆ, ὁ μαχαίρας πρὸς τὸ χαλεπὸν τῆς βα-ρύσεως, κ) πρὸς ὃ ἐργῶδες ἅμα ἐν χρόνοις τῆς τῶν μαρτύρων πρᾶξεως ἀπιδών (ὧ τῆς ἀποστολικῆς ἐκείνης καὶ γλυκείας ψυχῆς, κ) μηδὲν ἄκαιρον τῶν ἀναγκαίων πρᾶγμα χωρεῦσης) αὐ-τὸς εἰς τὸν Ασίαν ἔγνω φοιτῆσαι, κ) αὐτὸς γλυέσθαι τῶν κοινῶν ἕξεταστὴς, ἅμα χερῶν σώ-ματι κ) πόνοις ἐοικόσιν κατειργασμένῳ ἁλιπιπρείαν οὕτω πολλὴν ἐκκλησιαστικῶν χρεῶν πρᾳγμάτων ἐπενεγκεῖν προελόμενος. Αντωνῖνος ἦ στοιδὼν οὐκ εἰς καλὸν αὐτῷ ἐ-σεσθαι τὸν Ιωάννου πρὸς Ασίαν ἄφιξιν (ἤδει γὰρ, ὥσπερ αὐτὸν ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὄντα, οὕ-τως ἐκεῖνον ἐλέγξαι τὸ πρᾶγμα δικαίωνον) πάντα τρόπον κατασκευάζει μὴ ἐᾶσαι τῶν μεγά-λων, ἕ κ) τῶν ἀρχῶν αὐτὸς εἶχε τὸν ὑπομέλειαν, ὑπαχθῆναι τῷ Ιωάννῃ τὸν ἔξοδον, πρό-φασιν τὸν τῦ Γαΐτα τότε τυραννίδα θορυβοῦσαν εἰσιέναι, δι' ἣν δυναγκάσθη εἰ) καὶ τῦτον τὸν πλοῦσίαν. ὅτε μὲ οὖν ὁ μαχαίρας τῆς μὲ πρεῖ τὸν ἐξέλθυσιν ὁρμῆς εἰργάσατο τῆς ἐρθύσης ἡ τῦ πρᾶγματος οὐδ' ὕτως ἀφίσαται, ἀλλ' ἐν τῇ στοιδῷ τῶν δύο πρὸς τοῖς εἴκοσιν Ασιανῶν ὑπισχνῶν κ) τῆς πρὸ ἑαυτῦ τῶν μητροπολιτῶν πρᾳγόμενος εἰς τὸν Ασίαν ἐκπέμπει, πρεῖ τε Εὐσεβίου κ) ὅπερ αὐτὸς κατηγορῶν ἐῶ Αντωνίνου ζητήσοντας, κ) ὁ προ-φανὲς φλεγξάμενος, κ) δεῖς ἐν τοῖς ἐκκομμήμασι ὤν, ⓜ μὴ ⓜ ὠφελημένον τόπον ἐν τοῖς τῶν δύο καταλαβόντα μέσων, μᾶ ὧν ἑκάτερος ἔχ) πρὸς σύστασιν, ἀκοινώνητον εἰ). ὡς οὖν

Ⓐ διωδοπτες ὑπὸ χάρεως ἦσαν, Ⓐ διωδεξάσθαι, φησὶν εἰς ὃ δικαιότεροι ἀποκτῆσαι, διδωκότες ἀλλήλοις τὸ ὦ χάριτες, ὁ ὃ ὅρκον ᾧ ὃ πίστις ἁρμόζει μελέτη τῶν προκειμένων. ὁ δὲ ἀσπάσασθαι τὸ κοινὸν τῆς δικαίας ἐπεφήνατο ἀσπάζεσθαι. δόξαν γὰρ κατηγόρου τοῦ Ⓐ ἐγκλήματος ἀπαγορεύσας, ἄλλως τε ἡ τῆς αἰρέσεως ἠθικὸς λυτῆρι δικαιούμενος (ἀναιρεῖ γὰρ ἐκ τῶν ἀκριβεστάτων.) μὴ ἐᾶσθαι τὸν παραδεικνύειν τὰ ἡμέρων τοὺς μάρτυρας ἐξηνδραποδίσθαι ἀθετοῦντας, ὅτως εἶπον, αὐτὸς μὲν τὰ τῶν μαρτύρων πρὸ ὀφθαλμῶν ἔθεντο, πλὴν Κωνσταντίνου λαθεῖν ἐπιόντος. Ⓐ δικαστὴς ὃ τοῖς παρεσκευασμένα καὶ ἑπόμενα δὴ τετρακόσια ἐκλιμπάνοντας, ἐπὶ μιᾶς τῶν ἑλπιζομένων πρᾶξιν, ἀλλ' ἀπάντων τὸ ἐγκλημα ἐκ, Ⓐ ἀν' Εὐσέβιον ἐπισκόπων τοῖς πρωτοκαθεδρίταις τῆς Ἀσίας ἐπισκόποις, ἀποφαίνοντα αὐτοὺς ἀπὸ τῆς Ⓐ ἁγίου τὸ λοιπὸν ἐπαναστάντας, εἶναι δὲ καὶ Εὐσεβίου καθεστηκότες ἐν κλήρῳ ἐπίσκοποι τῶν ἁγιωτάτων. ὁ ὃ σαφὴς τοῦτο ἀρχιερεὺς ἀπαθὴς, καὶ ἐν τῶν μαρτύρων ἐπαγγελίαι τὸν ἀποδέξασθαι. ἀλλὰ τοῦ μετὰ αὐτὸν (φασὶ) Ἀντωνῖνος ἐπολέμησε Ⓐ βίῳ, ᾧ ὃ μὲ αὐτὸν ἀπαιδίστρεπτε χριστιανοῖς, οἷς περὶ ἔμαθε· ὃ μᾶλλον ᾧ κλήσεως καὶ ἀμαθίᾳ. πρὸ ὃ μὴ τῶν πρὸ ἐμοῦ πάντα πάντες Ⓐ ἅγιοι, ἃ ᾧ κοινὰ δόξης ἐστὶν ἦρχον ἐκ τῆς Ἀσίας, τῶν καὶ διατρίψαντα αὐτοῦ, τῶν ᾧ ὀρεσβυτέρων αἰχμαλώτων αὐτῶν, ᾧ ὁμοίως, ὡς τὰ πλοῖα ἐχόντων εἰς πόλιν, καὶ χριστιανικὸν τοῦ αὐτοῦ, ᾧ πολὺ στρῶμα λαμβάνων τοῦς αὐτὸν ἀφικέσθαι, ἅμα μὲν ἐκ τῶν τοῦ Ἀρείου ἀνεστοβούντων, ὅμως ᾧ ἐκ τῶν πλειόνων ἡμερῶν τοῖς σκανδάλοις αὐτῶν ἐπὶ μάλιστα παρούσας κακῶς λογισμοῦ ἐπιποθοῦντα. ὁ τοίνυν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου ᾧ παιδὸς ἀληθὴς, οὐ σώματος ἀθέτειαν, οὐ μέλους ἀθλιότητος, οὐ χάλυβος δυσχάρειαν (τοῦτο γὰρ τὸ ἐκκλησίας) ὃν ἄλλοτι τοιοῦτον ὑπολαμβάνομεν, ἀθεμίτα ἀθῷ Χριστὸν ψυχὴ ᾧ φιλάνθρωπος, ᾧ χριστὸν τοῦ τοῦ σώματος ἀνεγνῶν, ἀλλὰ μικρὰ ἐφάπτα καὶ ὅσα ἐλαχίστου βάλλουσι τῆς τοῦ σωτῆρος διαφθοράς, πολὺ ἐγγὺς ἡμερῶν ἐκ Ἀπολιστὰν ᾧ ἦν. ἔνθα δὲ Παῦλος ᾧ Κυρῖνος καὶ Παμφίλιος Ⓐ ἐπίσκοποι τοῦ παθημένοι τῆσαι (τούτους γὰρ ᾧ ἐγὼ ὁσιωτάτους λαβεῖν) μὴ ὃν ᾧ πεζῇ πορείᾳ ἀνύσαι καταλαμβάνουσι τὰ Ἔφεσον. πρότερος ἔτι Λυδοὶ ᾧ Φρυγῶν ἐπίσκοποι, ὡς ᾧ καὶ Καρῶν ὅτε ἐλάττους ὄντες τοῦ ἐκκλησιάσματα, ᾧ πολὺ ἔσαν τὸ πλῆθος τῆς Ἀσίας ὅπερ φωνὴς ἰδεῖν πάση σωτέρων, ἅμα ἀκούειν ἐπιθυμοῦντες ἰδεῖν, ᾗ πολὺ ὃ ἐξ ἀρετῆς πρὸ ἡδονῆς, γλώττης τε ἀκοῦσαι πρόθυμοι ἦσαν τὰ μὴ ᾧ κωλύσαι τὰ μὴ ῥεῦσαι εἰς ἐκ ψυχάς. ὡσὲ τούτοις ὃ Εὐσέβιος πρῶτος ἀνὴρ ὁ Ἀντωνίνου καταπέσης, λυθῆναι δὲ τὸ ἀφορισμοῦ δόκιμος, ᾧ ὡσὲ κοινωνίαν ἀποδεξάσθαι. ὅτων ᾧ τῶν ἀνθρώπων ἐπισκόπων μὴ δὴ παρεδέξασθαι συνοφαίτιον, ἀνὴρ καὶ ὃν ἀρτυρασκεπίμιος ὃ τὸν χρεσίου τὴν χλευτονίαν ἐλληφόρας διεπίπτο ἀποδοσιν. ἐνδοξε ἐνηλθοῦσι τῇ στεινοῦσῃ μὴ χάρεν εἶ), καὶ ὁ ἀγνόειν ἐλληφὼς ἀπεῖναι, ἀλλ' ὅτως ἀμφὶ τὸν διδασκάλας εἰς ἀξέλασιν ὃ τοῦ ἁγίου πίστιν. ἀποδεικτέων τοίνυν τῶν ἤδη στεινοῦντων τὸν μυστηρίατων, παρεισάγει μὴν Ⓐ κατηγορούμενοι τῶν ἐπισκόπων, παρεῖς δυσὶ γὰρ καὶ Ⓐ μάρτυρες, οἷσπερ δὴ ὃ ἀπόρρητον ἐγκαλεῖσθαι τῆς ἐπιχειρήσεως ἀδόσμου χλευτονίας. τοῦτο μὲν οὖν ἀναγορεύσις ἐφάπτοσ τῶν παρεστομυθίων καὶ ἄρησις. ὡσὲ γὰρ Ⓐ μάρτυρας ἠλεγχον, τόπων αὐτοὺς ἐκ μεμνήσκοντας καὶ χαρῶν, ἀτιμίᾳ τε τὴν ποσότητα τῶν διαδικάσεων ἀπαιτήσοντας, καὶ ἐᾶσθαι τῶν ἐπεχύρων εἰς ὃ ἀκρίσεις ἀπαγγέλλοντας, δυσωπηθέντας Ⓐ κατηγορούμενοι τὴν σαφῆ τῶν λεγομένων ἀλήθειαν, εἶτα καὶ Ⓐ ἄφυκτον δικαστὴν ὃ στεινοῦσ παῖον ὃν ἐπεγκόντας, ὁμολογοῦσι ἐπιπόντας, ὅτι τοιαύτην ἐκομίσαμεν εἶ) στεινόμενον, ἐ ἵνα τὸ βουλευτηρίου, ὥσπερ ἡμεῖς ὑποτελῆς, ἀπαλλαγὴν ἀοίκητον· νεῦν ᾧ, εἰ μὴ ὅσοι ἐκ ἡμᾶς τὸ λειτουργῶν εἶ) τῆς ἐκκλησίας· εἰ δ' ἄλλ', ἀλλ' ὅπερ καταβεβλημένα χρεσίου ἀναλαβεῖν δικαιώσατε. ἵνα γὰρ ᾧ τῆς τῶν γυναικῶν κλήσεως ἔλεγον εἶ). τοῦς ταῦτα Ⓐ μάχαρ, ἐγὼ μὲν, φάναι, τὸ βουλευτηρίου

εἰου ὑμᾶς ἀπαλλάξαιμι, αἴτησιν τοῦτο θεμένους εἰς βασιλέα· ὑμῖν δὲ μελήσει, πρὸς τὴν συνοδον εἶπεν ἐπιστραφείς, ὃ καὶ τῷ Αντωνίνου κληρονόμῳ ἀπασιν ἡμῖν ἀνάγκη ἀνεῖς ἀπέδωκαμεν. ἐψηφίσθη τοίνυν βύβις διαλαβεῖν μὲν αὐτὸν τὸ χρυσίον, τῆς δὲ ἱεροσυλίας ἐκφυγεῖν, εἴσω δὲ τοῦ βυσσινείου τῶν ἀγαλμάτων μόνον μετέχειν· ἵνα μὴ τούτου συγχωρηθέντος πρᾶγμα ποιήσειας ἕκαστον ὑπολαμβάνοιτο συνηθείας, τὴν ἱεροσυλίαν, ὅπερ δὴ καὶ Θεοῦ δωρεὰν εἰ λέγομεν, χρήμασιν ὠνητὴν γίνεσθαι, καὶ Ιουδαϊκῶς καπηλεύεσθαι. ταῦτα δὲ ἡμερῶν πλειόνων καμινικῶς κρίναντες, καὶ ὑποκρίσεσιν διὰ γραπτῶν δεδοκότες διὰ τοιαῦτα δικαζομένων ἐκείνων τὰς ἐκκλησίας λέγω τε καὶ βίᾳ διακεκοσμημένους, καὶ αὐτῶν βυγκομώντων τῇ τοῦ μεγάλου κρίσει συνιχνεύοντων, καὶ δὴ πρόσιμον ὑποσχόντων τῆς καθαιρέσεως· οὐ τούτους δὲ μόνον, οἳ ἐξ ἀριθμὸν ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ἰσαρίθμους δύρων χρήμασιν ἐγκεκτῆς τῶν ἐκκλησιῶν ἡγουμένους, ἀποσολιχῷ καμίνῳ καθεῖλεν. ὑπεικῶς δὲ ἰὼ καὶ χρυσοστόμου ἐξακειβούμενος, μέζει τι πολλοῦ τὴν βάσανον ἀνδρείων, καὶ ὥσπερ ὑπὸ Λυδία λίθος ἐν τούτῳ τελῶν, ὥστε τοὺς ἐκκρινομένους οὐ καθαρεύειν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ φιλαργυρίᾳ, καὶ καθάπαξ ἀνεπιλήπτους. οὕτω δὲ ἀκριβείας ἔχων, καὶ αὐτοὺς πάλιν τοὺς χρυσοστομουμένους διασφαλίζεσθαι, καὶ ὁ τοῦ ἀποστόλου πρήνει Μηδενὶ ταχέως χεῖρας ἐπιτιθέναι, μηδ' ἀμέτοχος ἁμαρτίαις κοινωνεῖν ἀλλοτρίαις. Αντωνίνου μὲν οὖν ἀπολιπόντος βίον (ὥσπερ ἤδη φθάσαντες ἐδηλώσαμεν) εἰς αὐτὸ δεῖον ὁ μέγας (ἦν Ἔφεσος δὲ οὗτος) Ἡσυχιδίου χρυσοστόμου, Κύριον μὲν ὁ ζῆλος, ἑαυτὸν δὲ ἀγάπητον. εἶτα πολλῶν μὲν βίους τῷ λόγῳ διαβαίνει, πολλὰς δὲ καὶ τῶν Ναυπαικῶν ἐκκλησίας, καὶ τούτων ὅσας τῶν παραπεσκαιδεκατῶν λέγονται, πείσας μεταμαθεῖν τὸ ὀρθόδοξον, ἀλλα τε πλεῖα ἐν ἀποσολιχῷ τάπητι, καὶ τῆς αὐτοῦ ἀξίας καὶ γνώμης καὶ γλώττης διαβεβαιούμενος, εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανέρχεται, καὶ ἰὼ ὥσπερ πρότερον τῶν σεσηθῶν ἔργων ἐπιμελούμενος. ταῦ δὲ ἰὼ, χηρῶν πρεσβυτίας, ὀρφανῶν αὐτιλήψις, ἀδικουμένων ἐπικουρία, τὸ πρώτων μέγιστον, χειραγωγία βίου πρὸς ἀρετὴν, καὶ ψυχῶν ἐπιμέλεια· πρὸς ὃ καθ' ἑκάστην ἡ γλῶττα, οὐκατά λιγας δὴ ψιχάδας ἀφιεῖσα τοῦ λόγους, ἀλλὰ κρουνοὺς ὅλως ἐμμελῶς ὑετίζουσα, πρῶρμα τὸ πλῆθος.

Iohannis reditus in urbem.

Πλὴν ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας οὕτω καλῶς ἀγομένης, καὶ γαλήνην οἷόν τε ἐχούσης βαθεῖαν, λάθρᾳ ἐπεισωσῶν ἄγγελος χρυσοστόμου αὐτὴν ἐξεκύμηνεν. ἐπεὶ γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ ἀνθρωπος, καὶ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν ἰατρὸς εὐτυχέστατος, καὶ τἄλλα μὲν εἶχε πρὸ τοσούτου θεραπεύειν, μάλιστα δ' οὗτο τὸ κακοηθέστατον τε καὶ δυσελευθερώτατον, καὶ τῶν ἄλλων παθῶν πρώτων κρεῖττον αἰτιώτατον τὴν φιλαργυρίαν, καὶ πολὺ μὲν ἐκάστοτε κατ' αὐτῆς ῥέων, οὐκ ἠνεγκεν ἐπὶ τῷ πάθει τούτῳ δουλεύοντας, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἢ καὶ μᾶλλον τῶν ἐρασῶν πλοῦτον εὐδοξία (ἀκοὴ πρώτης ἴσχε τὴν βασιλίδα, καὶ ὅπως οὐκ ἔστιν πρώτων ἐκείνη τῷ τῆς φιλαργυρίας ἐδούλευσεν ἔρωτι) καίτοιγε μὴ πρὸς ὄνομα, μηδὲ ὡρισμένως, ἀλλὰ κοινῶς αὐτὸ καὶ ἀδήλως σοῦ ἐλέγχοις ἐπάγοντος. ἀλλὰ γὰρ δῆθεν πάντως καρδίαν πλῆξαι τὸ σωτειδὸς· ὅπερ καὶ μηδενὸς τῶν ἄλλων ὑποκινοῦντος, αὐτός τε καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος οὐκ οἷοί τ' ἐσμεν ἐν αὐτῷ μάστιγας ἀφορᾶν. αὐτὴ τοίνυν ὕτως ἀθλίως καὶ χαλεπῶς ἔχουσα, σοῦ κόπους ἐλέγχεις καὶ ἀπροσώπως, αὐτῆς δὴ μόνης καὶ οὐκ ἄλλου τινὸς ὑποφαινούσης. συμβαὼ δέ τι θειότερον καὶ ὕλιν αὐτῇ πρέφειν, ὥστε ἀμυνάσθαι τοὺς ἐλέγχοντας. ἀνήρ τις ἰὼ τῆς Κωνσταντίνου τὴν ἀξίαν πατρίκιος, τύννομα Θεοδέριχος, πλούτου περιπότατα ἔχων, τοῦτον διαφθορᾶ πλοῦτον οὐκ ἀγαθοῖς ὄμμασιν ἐκείνη θεασαμένη, καὶ ἑαυτῆς ποιήσας κομιδῇ γλιχομένην, ἔρωτι ἐζήτει, δι' ὅπερ αὐτῇ ἤνοιτο τὸ σοῦ δαζόμενον ἀφανίσαι. ἐπεὶ δ' ἀπορεῖ (καὶ γὰρ ἐκ θεοῦ μίαν ἐδίδου λαβεῖν) τί ποιεῖ; καὶ τίνα ἔρωτον ὑποτιθεῖται, τὴν οὐσίαν τοῦ ἀνδρὸς δημεύσαι σοῦ δαζούσαν; φανερῶς αὐτῷ μηνύει χρήματα τῷ κοινῷ δημεύσαι πρὸς χρείαν αὐτῶν ἥκοντι κατὰ πολλὰς ἀρτι, φησὶ, καὶ κινδύνους αἰτίας. ὁ δὲ μὴ

27 *Endoxia Iohanni infensa.*

De Endoxia & Theoderico.

πρὸς ⟨W⟩ λόγον, ἀλλὰ πρὸς ὃ σκοπὸν ἀποβλέψας, καὶ σωθεὶς ὅπῃ φιλοσοφίαν τῶν ὄντων αὐτὸν βούλεται, πρὸς ⟨W⟩ τὸ Θεοῦ αὐθέκαστον ἔγνω καταφυγεῖν. ὅπερ δὴ καὶ ποιήσας ὁ κοινωνὸν τῆς φερωνύμου αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰαθῆναι λαμβάνει τὸ πρόβλημα. σκῆπτρον γὰρ οὐδ' ὁπωσοῦν μιμήσασθαι γράφας πρὸς αὐτὸν, ὅσα τε ἥπλετο τοῦ προκειμένου σκοποῦ, καὶ ὅσα κωλύειν αὐτὸν τοῦ βουλεύματος εἶχον· τὸν ἢ δυσωπηθεῖσαν τὰ γεγραμμένα, καὶ ἀποκλαῦσαι ὃ πρέπον, καὶ ὡς ἀνδρὶ μὴ δι' ὄχλου γίνεσθαι. ὅτως οὖν ὁμαλῶς αὐτῷ τοῦ πράγματος προχωρήσαντος εἰσῆλθ ⟨W⟩ μακάριον πρὸς αὐτὸν· ὡς εἴπερ ἡ βασιλὶς ὁ κῦρ νοῦς εἶχεν εἰς ἔργον ἥκαλλε, αὐτός τε αὐέρημος τῶν ὄντων ἐλθὼν, καὶ πρὸς Θεῷ ἔκειτο χάρις σοι σοφία. ἐπεὶ ἢ σοῦ τὰ μέγιστα εἰς ἔργον οὐκ ἀφῆκεν ἐλθεῖν, τί ὃ ἀκόλουθον ἡ φθονῆναι πρώτους ἡμᾶς οὐκ αἰσθητῶς ἔχοντας τῆς χάριτος, ὅτ' ὅτι πρὸς ψυχὴν ἀγνώμονα ἡ φιλανθρωπία; ὅτως εἰ πίνητα ⟨W⟩ ἄγιον ὅτως αὐτὸν ἔλθῃ, ὡς βύθιος πρῶτα ⟨W⟩ πλοῦτον, πλὴν ὀξὺ ὧν ἀποζῆν ἔμελλον αὐτὸς τε καὶ ⟨W⟩ παῖδες, ἀφοσιώσασθαι τῷ πρωτοδοχείῳ τ' ἐκκλησίας. ἀλλὰ τῇ Εὐδοξίᾳ ταῦτα πρὸς χάσιν ἐλθόντα λίαν τι καθίκετο τ' ψυχῆς καὶ πολλὴν ἐσήκει αὐτῇ τὴν ἀνίαν. ἀμέλει καὶ τοῖς πρόσθεν τεκμηριωθήν, ὡς καὶ τὰ γεγραφέντα πρότερον, ὃ Θεοδείκτου κήδεσθαι δοκεῖν, οὐ λόγῳ φιλανθρωπίας ἐκίνει, ἀλλὰ φιλαργυρίας μᾶλλον, καὶ ὃ εἰς ἑαυτὸν ἐθέλειν ἑλκύσαι τὰ χρήματα. γνωρίζει τῷ ἀνίᾳ τὰ τοῦ σκοποῦ, πέμψασά μοι τὴν ἐπιστολὴν, καὶ τὸν πρόδοχον ὀνειδίζει τῶν χρημάτων· ἔδει γάρ, εἰ πρόσω, καθάπερ ἡμᾶς, οὕτω δὴ φείσασθαι καὶ σὲ τῶν προσηκόντων Θεοδείκτου. ἔτρεφε γὰρ αὐτὸν ἡ ἱκανῶς ἔθαπτεν ἡ τῶν χρημάτων ὀπτηδία, δόξασαν ἑτέρου τοῦτα μᾶλλον γλίσχεσθαι, ἢ σοῦ αὐτῆς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ⟨W⟩ μακάριον ὀπτέον αὐτὸν, οἷα προσήκον ἐμοὶ γράψαι ⟨W⟩ ἀληθείας τε ἅμα καὶ εὐσεβείας φερόντα. εἶχε δὲ τὰ γεγραφέντα ὅτως· Οἶμαι, τέκνον βύστεβές, εἰς γνῶσιν κρᾶσαί σοι, ὅτι χρήματα εἴ τι δὴ καὶ ἐβουλόμην αὐτὸς ἔχειν, σοὶ μὲν ἐῶ δὲ κωλύον (πατρῴοις γὰρ ἐχρησάμην μεγάλοις τισὶ δυναμένοις, καὶ πολλὰ κεκτημένοις) ἀλλ' ἐκὼν εἴσω τῆς πλούτου τοῖς δεομένοις, πρᾶγμα μὴ λογισάμενος εἶναι φερόντος ἄξιον. ὥσ οὖν ἀ κῦρ πολλοῦ τοῦ κατορθοῦν ἀπηξίωμαι, καὶ ὧν κοινῇ πᾶσι καταφρονεῖν συμβουλεύω, τί τῶν οὐκ εἶχον αἰσχύνην θεῶναι νῦν ὀπτηδυμητὴς φανέντα; χρήματα οὖν Θεοδείκτου ἐμοὶ μὲν οὐ πρέπει· ἀλλ' οὐδ' ἂν αὐτὸ πρέποντος αὐτὸς ἔλαβον. ἐδήλωσε δὲ ταῦτα Χειρῶν τοῖς πέπλοις πρὸς ἀγόμενος, καλῶς γε ἐκεῖνος ποιῶν καὶ λιπαρῶς ἑαυτόν. πολλαπλασίων γὰρ ἐκτήσω αὐτὰ λήψεται. εἰ δέ σοι ἀφελεῖσθαι ταῦτα σκηπτὸς ἀπὸ τοῦ Χειροῦ, ἡμᾶς μὲν ζημιώσεις οὐδέν, ἀλλ' οὐδὲ λυπήσεις ἢ κῦρ τοῦτο· Χρισὸν δὲ μᾶλλον, ὃ καὶ γεγόνασι, καὶ σαυτὸν τὰ μέγιστα βλάψεις. τοῦτο πρῶτον Εὐδοξίᾳ σπέρμα τῆς πρὸς αὐτὸν ἀπεχθείας. ἐπεπόνθει ὠδίνι κατ' ὀλίγον τὸν κατ' ἐκείνου μῆνιν, πολλαῖς ἐχρῶτο καὶ ἄλλοις οὐδὲ τοῦ σκοποῦ αὐτῇ συλλαμβανομένοις. ὅτι δὲ ἐκείνῳ κινδυνεύον λόγος οὐδεὶς, καὶ τοῦ σφετέρου καθ' ἑαυτὸν ἐρεθίσαι, καὶ κινῆσαι οὐκ ἀμυάσθαι δυναμένους, ἐφ' οἷς ὃ παρισθὲν τι προργίσαι Θεὸν ἐῶ καὶ τῆς αὐτοῦ ἐκπεσεῖν βουλῆς, καιρὸς ἤδη διδάσκειν· μᾶλλον δὲ καὶ ἴσως αἱ κατ' αὐτοῦ ὁρμαὶ πρὸς ἔργον ἐχώρησαν πρῶτον τῶν μισούντων ἐλέγχους, καὶ αἰτίαται νοσεῖν ἐλαμπρῶν.

28 *Iohannes Callitropen viduam Endoxiæ eripit.*

Χήρα δὲ γυνὴ, τέκνα Καλλιόπη, τοῦ Αλεξανδρου πόλιν οἰκοῦσα, Παυλαχίᾳ ⟨W⟩ στρατηλάτῃ δεδαάλλεται τοῦ Αυγουσταλικοῦ τότε ἡγεμόνος τῆς Αλεξανδρείας διέποντι, καὶ λίαν ἐρωτικῶς ἔχοντι χρημάτ', ὡς πρεπὴ τοῦ οὐσίαν εἶναι δὲ δεινῶς πλουσίαν, καὶ πρὸς τοῦτο βύθιος πενταχοσίας ἡ δυσχὴς χρυσᾶς ἀπαιτήσαι· οἷς, ἢ χ ὡς δυναμένη, ῥᾳδίως πρέχει, ἀλλὰ δεῖ ὃ πρῶτον τῆς οὐσίας εἰς ἐπέκεινα δοῦσα, καὶ πρὸς τ' ἐχόντων δοῦναι δυνησομένη. ὡς ἢ χρόνοι δύο πρέλθοιεν, πρὸς λυθέντος αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς καὶ πρὸς τὸν βασιλεύσαντα ἐκδεδημηκότος, ὧν τε διώκησε ⟨W⟩ λόγον ἀπαιτηθέντος, ἡ γυνὴ ⟨W⟩ κατέχει ὡς σωτηρίου βεβαμένη, ἀνεῖσί τε κῦρ πόδας, καὶ τῷ βασιλεῖ προσέσεσι τοῦ ἠδικηκότος καταξιοῦσα, καὶ τὸν πονη-

ρὸν

εφὴν εἶπε ἐξιν ἀπαγγέλλουσα. ὦ ἐπῆλθεν ἡ πᾶς θυμὸς τῆς δίκης, καὶ βασιλέως δυσαρεστήσω τῇ γυναικί, ὃ μὴ καλῶς ἀφήρητο, ὅπως ἐψεύσατο, ἐκείνου εἴτε ὃ πλέον ἡ γνώμη ὦ προσώπῳ νέμουσα, εἴτε καὶ ἡ χεὶρ ἐλευθέρως ἔχουσα κακῶς διεπέφθη τὴν χέρα, καὶ οὐκ ἐκδικητὴν, ἀλλ' ἀντίδικον αὐτῆς ἐδείκνυ μᾶλλον τὴν δίκας. ἀπογνοῦσα γοῦν ἡ γυνὴ τὴν ἐντεῦθεν βοήθειαν, τῇ βασιλίδι προσέρχεται, γυνὴ πρὸς γυναικὸς, καὶ κακῶς πάσχουσα πρὸς τῆς βοηθεῖν δυναμένης ἐλέους μὴ ἀπορῆσαι λογισαμένη. καὶ τοίνυν Εὐδοξία καιρὸν ὥσπερ ἄρας τῶν δυσουσα, καὶ τὸ χαρίσασθαι ὡς σφετέρῳ πάθει, ⟨W⟩ ἀδικήσαντα θᾶττον μετακαλεῖται. εἶτα τὴν χέρα, προφάσει κατειποῦσα αὐτὴν, καὶ ἄδικον ἀπελέγξασα, ἑκατὸν μὲν χρυσίου λίτρας αὖθις ζημιοῖ· ἐξ ὧν καὶ τριακόσια νομίσματα μίνα τῇ Κασσιόπῃ δοῦσα προστάττει ἀγαπᾶν. ζῶντα καὶ φιλοχρήματος ἐκείνη καὶ ἀνελεύθερος ὡς χρυσῷ ζῶσα, χρυσὸν ὁρῶσα, χρυσὸν πνέουσα, χρυσὸν νυκτὸς καὶ μεθ' ἡμέραν φαντάζομένη, Ἧς τὸ χειρὸν ἡ δυσμία, κατὰ ⟨W⟩ μαχαίριον φασὶν Δαβίδ. τί οὖν ἡ πολύδακρυς χέρα καὶ ἀληθῶς βαρυσυμφορωτάτη, καὶ ἰδιαίτατα δὴ πασχοῦσα πρὸς ἧς ἤλπιζε μᾶλλον ἐκδικίας τυχεῖν, καὶ ἃ κακῶς ἀφήρητο, δικαίως ἀπολαβεῖν; αὕτη γοῦν πάντων ἀπογνοῦσα μιᾷ χρῆται καταφυγῇ, τῷ κατὰ τῶν προσδραμοῦσα τῶν χαρῶν προστάτῃ· ᾧ καὶ τὰ τῶν πραγμάτων ἀπαγγείλασα, καὶ οἷα πάσχει πρὸς τῶν δημοσίων, καὶ ὡς κινδυνεύει τέλεον τοῖς τόκοις ἐκτείνεσθαι, ζῶντα λέγουσα καὶ δάκρυα, ὃ δοκιμώτατον πρὸς ὃ πείσαι ψυχὴν, καταχέουσα ἐκκλῆσαι πρὸς οἶκτον ⟨W⟩ πρὸς αὐτὸ προχειρότατον. ὁ δὲ τὴν χάριν μετακλῆσαι μὲν ⟨W⟩ ἠδικηκότα, ὀνειδίζει δὲ καὶ διελέγχει τὴν ἀδικίαν, καὶ ὃ χρυσίον ὄπτιζεν, οὐ ⟨W⟩ Εὐδοξίας τύπον, ἀλλ' ἐλευθέρας γνώμης καὶ μισοπονήρου τῆς γυναικὸς προϊσάμενος. τοῦτο δὲ τὴν τῶν ἑκατὸν λιτρῶν πρὸς τῆς βασιλίδος προτεινομένην ζημίαν, ὁ μακάριος δημοσίων ἀδικημάτων, εἶπεν, ἐκφυγεῖν εἶπε σὺ δὲ ἀλλ' οὐκ ἂν ἐκπύθεν ἐκφύγοις, εἰ μὴ πρότερον τῇ γυναικὶ τὰς πεντακοσίους ἀπολογήσεις. ἀνάγκη τοῦτο τῇ Εὐδοξίᾳ γνώμῃ, τὰ δικαζόμενα πέμπει πρὸς ⟨W⟩ μέγαν ἐκεῖνον, ἀφίησι ⟨W⟩ κατεχόμενον ὀπτάζουσα, ὡς ἤδη ἀρχαίως ἀπολελογημένον. ὁ δὲ, Οὐκ ἀφήσω, φησὶ, ὅτι μηδὲ δίκαιον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἠδικημένης οὔσης, καὶ ταύτης γυναικὸς, θεῦ, καὶ ξένης καὶ χήρας. τίνων δὲ ἄλλων ὕστως ὡς τούτων μέλει Θεῷ; εἰ δὲ ἀφήσαι με κελεύεις, ἀλλὰ σὺ ὃ χρέος ἀπόδος τῇ γυναικὶ, ὀξὺ ὦν εἰς ἐκείνης προφάσιν ὃ πλέον ἀφείλου. ταῦτα μὲν ὁ μέγας. ὡς δὲ καὶ ἅπαξ ἐκείνη καὶ δὶς πέμψασα μηδὲν ἰώμενος, ὃ δυσθεράπευτος αὐτὸ μᾶλλον προσκρούσασα ἢ Θεῷ πρὸς ἐλάττονος ἀγομένου, ἔγνω τε πρὸς ἄνδρα ἐλθοῦσα οὐ χαμαιζῆλ ἐίκοντα, οὐδὲ ἀπειλαῖς ἐγκαμπτούμενον, τοῖς τῶν μικροψύχων μαρμαλυκείοις, ἀλλὰ θυμαίῳ τῷ φρονήματι τῆς ψυχῆς ἄχρι καὶ αὐτοῦ θανάτου δυσπαθιζόμενον πρὸς τὴν ἀμυρτίδα, καὶ ὃ δρᾶσαι κακῶς μᾶλλον, οὐ ὃ παθεῖν ὑποπτήσσοντα· ἐπεὶ τοιούτῳ προσοδηγὸν ἔμαθε, πλήρης θυμοῦ θυμοειδῆ (ἐδόκει γὰρ ἥκιστα φορητὸν αὐτῇ τὸ πολλῶν κρατοῦσαι ἑνὸς ἥττω φανήσεσθαι. καὶ γὰρ τοιοῦτον γυνὴ, κοῦφόν τι καὶ βυσσινοῦν καὶ τῆς κενῆς δόξης ἀκριβὲς ἀγώνιον, καὶ μάλιστα τῆς ἐξουσίας αὐτὴν καθάπερ βακχείας νοῦς ἐκφερούσης) κελεύει δύο νηὰς τῶν ἑκατοντάρχων μιᾷ τῆς νυκτὸς ἀνάγειν πρὸς τὸν ἔσχατον ὅρμον τῆς Ἰταλίας, ἐπειδὴ τάχος ἀφικομένους εἰς τὸ ἱερὸν εἰσελθεῖν, καὶ προσβίαν ⟨W⟩ κρατήσαντας ἀφελέσθαι. οἱ δὲ ἀπελθόντες ὡς ἦλθον πρὸς ταῖς θύραις ἦσαν καὶ εἰσωθεῖν ἑαυτοὺς ἐμέλλον, ἄγγελον ὁρῶσι Θεοῦ ῥομφαίᾳ διεσπασμένον καὶ φοβερῶς τὴν εἴσοδον ἐίργοντα. τοῦτο ἐκφύγοι τὸ φρικτὸν ἰδόντες, καὶ πολλῷ ὦ δέει καταπλαγέντες, οὐδὲν πλέον ποιῆσαι ἔγνωσαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν πέμψασαν αὖθίς τε ἐπανέρχονται, καὶ τὸ θεαθὲν πρόσταγμα διηγοῦνται· τὴν δὲ φείξαι μὲν καὶ αὐτὴν ἀκούσασαν, καὶ τῆς ὁρμῆς ὑφῆναι. οἷδε γὰρ τὸ ταχέως οἰδοῦν ὡς φυσώμενον ὀξὺ φρενῶν θυμοειδὲς, ταχέως πάλιν, ὥσπερ ⟨G⟩ κενοὶ πομφόλυγες, ἀναπίπτειν. εἶτα μετ' ὀλίγον τοῦ προλαβόντος σκῆπτρου ⟨G⟩ φθαρμένην ἵνα τὄνομα ὡς αὐτὸν πέμψασα παρεγγέλλει

Ψαλ. κδ. ι.

εαγγέλλει πειθοῖ μᾶλλον ὃ προσκείμενον δηκνύσαν. Ⓦ ὃ μὲν γὰρ ἤκιστα ταῖς αὐτῶ πειθόμενον κολακείαις, οὐ δύσεις ὦν, εἶπεν, οὐδ' ἁπλῶς τῇ βασιλίδι ἀντιπίπτειν βουλόμενος, φιλόνεικος ὑμῖν εἶναι καὶ πέρα τοῦ μετρίου δοκεῖ. ἔστι δ' οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἅμα μὲν ἀμυνόμενον ἀδικηθείσῃ γυναικὶ χάριν καὶ γυμνῆ προστασίας πάσης, ἅμα δὲ καὶ τῇ βασιλίδι ψυχῆς προσηκόντως σωτηρίαν. διαπτύων τοῦ ἀγίου τὴν ἀπόκρισιν δεδοικότος, καὶ μηδὲν ὑφεῖναι πρὸς τὴν ἔνστασιν ἐπιφώσκοντος, ἐπεὶ ὁ τὴν ἀδικίαν δηλαδὴ προεξάπτων ἔγνω πρῶτα καὶ ἐλπίσιν ἄπρακτα καὶ ἀνόητα, καὶ ἵνα ἐκ τῆς βασιλίδος ὠνείδισε πόλει βοηθήσαν, φαύλως ἔσαν ῥοπῆς, καὶ, ὃ τοῦ λόγου, συκίνῳ ὑπισχνούμενον, οἰκαδὲ πέμψας πρὸς ἑαυτὸν ὃ χρήσιμον τῇ γυναικὶ καταπέμψαι, καὶ ὅτου τῆς σχολῆς ἀπαλλάττει.

Ὀλίγῳ ὑστέρησεν ἡ Εὐδοξία σείσασα πρὸς Ⓦ μέγαν, καὶ τοῦτο μὴ ἀπειλαῖς ὑπὸ δοκεῖν ἐκφοβοῦσα, τοῦτο δὲ καὶ κολακείαις ὑπερχρωμένη ἐπος ἰῶσαι πρήνει τῆς πρὸς αὐτὸν διαπτοπίας· καὶ παύσας, ἔλεγε, τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐχθρούμενος, καὶ μὴ καὶ τοῖς πολιτικοῖς ἐνδυόμενος πρᾶγμασιν, ἀλλὰ τούτων τοῖς βασιλεῦσι παραχωρῶν, ὥσπερ καὶ αὐτοῖσι πάλιν τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀφίσανται. παύσας δέ μου τῆς ἐν ἐκκλησίαις καταδημηγορεῖν. ἐγὼ μὲν γὰρ μέχρι τῆς ἄρτι καὶ ὡς πατρὶ προσεῖχον, καὶ πατρικῶς σοι ἔνεμον τὸν ἡμῶν· σὺ δ' εἰ μὴ βέλτιον τὸ λοιπὸν ἢ πρὸς ἡμᾶς ἤνυσται, ἴσθι με μὴ ἀνεξόμενόν. πρὸς ταῦτα λίαν ἐκφρὼν καὶ ἀνήμερος (ἐώρα γὰρ αὐτῆς τὸν καρδίαν ὠδίνουσαν ἀδικίαν) ἐμὲ, ἔφη πρὸς σοῦ πεμφθῆναι, πολιτικῶν ἐπισκοπὴν πραγμάτων. ἐγὼ τοσοῦτον δέον κοσμικῶν ἢ πολιτικῶν φροντίζειν, ὅσον γε καὶ οἱ πάλαι θαυμάσιοι βιωτικῶν ἀφεκτέον ἐκρίνασιν. ὑπισχνοῦμαι δ' ὦν καὶ ψυχὴν ἐγχειρισθεὶς πρόσασθαι, οὐ δυνάμενος παρανομοῦσαν μὴ ἐλέγχειν. ἵνα γὰρ ἄλλο ἢ σύμπλοκή; Ἐλεγξόν, φησὶν, ὑπομνῆσον, παρακάλεσον. καὶ Τὸν ἁμαρτάνοντα πάλιν κελεύει ὁ θεῖος Παῦλος ἐνώπιον πάντων ἐλέγχειν, ἵνα καὶ Ⓠ λοιποὶ, φησὶ, φόβον ἔχωσιν. ἡμεῖς δὲ τοῦτον ἐκείνῳ ἐπ' ἐκκλησίας πρὸς ὄνομα τοῦτο φαμὲν ἐλέγξαμεν, ὥστε τῇ βασιλίδι καὶ ἡμῶν μάτην ἡ ἀγανάκτησις. Εἰ δ' ὁ λόγος κοινὴ κεῖται τῶν φιλαργυρείᾳ καὶ ἄλλοις πάθεσιν ἐνδυομένων φερόμενος ἐπὶ σὲ δάκνει τὸ συνειδὸς, μηδὲν ἡμῖν σκυβάλλοι, ἀλλ' ἑαυτοῖς ἐγκαλείτωσαν. ταῦτα καὶ ἄλλα τούτοις παραπλήσια Ⓠ πεμφθέντες τῆς ἁγίας ἀκηκοότες γλώττης, καὶ χαρᾶς καὶ εἰρηνικὰ παραδόντες, ἐπομελθόντες ἀπίστειλαν, οὐδὲν αὐτὸν εἰπόντες τοξεύειν εἰς οὐρανὸν πειρώμενοι. δοῦλος γὰρ ἰδοῦ κρείττων μὲν φόβου, κρείττων δὲ κολακείας, αὐτὸ θανάτου καταφρονῶν, ἓν δεδοικὼς μόνον, τὸν ἁμαρτάνειν καὶ ὃ λυπῆσαι διὰ ταύτης Θεόν. τούτων ἡ Εὐδοξία τῶν λόγων ἀκούσασα οὐδὲν ἧττον, ἢ πρόσθεν, οὐ κατ' αὐτὸ θυμοῦ σιγῇ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἔτρεφεν. εἶτα τῆς ἐκκλησίας καλῶς ἐχούσης καὶ ὅσαι ὧραι πρὸς εὐσέβειαν οἰκοδομουμένης, τῆς πολιτείας τε καθ' ἑκάστην ὑπὸ τῆς αὐτοῦ γλώττης ῥᾳδιουργούμενης καὶ Ⓦ τῶν Θεὸν βίον καρποφορούσης, ὥστε μὴ τὰ ἄλλων καλῶν καὶ τῶν συνήθων τούτων κατ' ὀλίγον ἀφίσασθαι, ἱπποσυνίαις φημὶ καὶ θεάτροις, τῷ ἀσυδιῷ τε τούτῳ πρὸς τὸ θέειν εἰς πρασευχῆς οἴκους καὶ ναοὺς Κυρίου μεταπηδᾶναι, καὶ κρᾶσθαι ποιαύτῃ πρὸς ἀλλήλας τὴν ἀμίλλαν, τίς πρῶτος οἶκον Θεοῦ φθάσας, καὶ τούτῳ μᾶλλον ἐνδρασείσας πλείονος ὄναιτο καὶ τῆς ὠφελείας; ταῦτα οὕτω κατὰ τὸ θεοφιλῶς ἔχοντα, σφόδρα Ⓦ φθόνον ἐλύπει. καὶ δὴ τοῦτο πολὺ μὲν καὶ κινδυνώδη Ⓦ τῆς ἐκκλησίας ἐγείρει σάλον, δεινὸν δὲ καὶ βαθεῖαν αὐτῆς καταχέει τὴν νύκτα, Ⓦ μέγαν (φεῦ) φωσφόρον, Ⓦ τὸν ψυχῶν ἥλιον, τοιούτης μανίας ποιήσας καὶ ἐπαφορίου θέλημος. ἀλλὰ ζητεῖτε μαθεῖν, "ὅπως καὶ πόθεν ἔσχε τοῦτο καὶ ὑπουργήσαν τας. κινήσας μὲν καὶ ἄλλους, τὸν ὑπισχνούμενον φημὶ καὶ τὸν τὰ κλῆρου, τὸν γνώμην ὑπιτηδείους πρὸς τὸ πονηρὸν ἀπέρματα τοῦ πονηροῦ δέξασθαι. ἔστι δ' ὅς καὶ τῶν τῆς βασιλικῆς αὐλῆς ἐπαρχόντων· οὐδὲ γυναῖκες τῆς αὐτῆς τούτης ἀπελείφθησαν συμμοιρίας, ἀλλὰ μεθ' ἁπάντων τὸν πονηρὸν

29 *Quæ Iohannes Eudoxiæ respõderit, illum à rerum ciuilium cura dehortanti.*

β. Τιμ. δ. β. α. Τιμ. ε. κ.

ἰσ. ὑπιόν

ἀλλ', φιλόκοσμοι γίνες ὅσαι καὶ ἐμπαθεῖς, ἐξ ὧν πεπλήχθαι καὶ τῆς ἐκείνου γλώττης κατ' αὐτῶν πνεούσης. δεῖ δ' ἡρμοττέσης εἶχε τὴν ἄλλων ἀγωνίας, καὶ Ἀλεξανδρείας Θεόφιλον οἶδεν ὁ λόγος, ἐξ καὶ Βερροίας Ἀχαϊκοὶ, Ἀντιοχεῖ τε καὶ Πτολεμαΐδος φημὶ, καὶ Σεβαστείας καὶ Γαβάλων. ἐπεὶς τέτταρις δύο τε τῶν πρεσβυτέρων ἦσαν, καὶ τῶν ἀρχαίων πέντε, τὸν φαλλὸν ταῦτα τῷ συμπληρεῖν τὸν στεφανωσάμενον. οὐ χεῖρον δ' ἐπιλῦσαι καὶ ταύτας αἰτίας ὅθεν ὁ πόλεμος ἦρξε τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ἦν ἐπὶ Ἀλεξανδρείας πρεσβύτερος, τὸ μὲν ὄνομα Πέτρος, τοῦ πρεσβυτερίου τῆς κατ' αὐτὸ ἐκκλησίας τὸ πρωταῖον ἐπιλελημμένος. τούτῳ δὲ ἐξῆρας ὁ Θεόφιλος τὸν οἶδ' ὅπως ἡμῶν ἐπιτίμιον (ἐπιτίμιον γὰρ καὶ καθυβρίσαι τὸν ἀρχιερέα τῶν ἐκ τοῦ πόντου λαῶν πολεμιώτατός τε καὶ σκληρώτατος) μᾶλλον ἐπαύξει ἐπιτηγχάνει, ὡς ἂν γυναικάρια τῆς τῶν Μανιχαίων αἱρέσεως ὁ μῦθος οὕτω τῆς κακοδοξίας ἀπωσαμένῳ εἰς κοινωνίαν τὸν ἀδελφὸν δεξάμενος. ἀπῆγε δ' ἀξιοῦντος καὶ τῆς δόξης αὐτὸν μεταπαιδεῦσαι, καὶ κελεύοντος ἐμοὶ τὸν κατήγορον ταύτην παραδοθῆναι, καὶ μάρτυρα τούτου Πηλουσιώτην Ἰσίδωρον πρεσβύτερον, ἄνδρα βίου τε καὶ λόγου, ὧν τῶν πολλοῦ λόγου κατηξιωμένων ἐν ἀρχαῖς, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τε μεγάλῃ δὲ πρεσβυτερίῳ κατειλεγμένον, αὐδᾷ ὥσπερ κἀκεῖνος Ἰσιδώρου τὰ ἐμφανῆ ὑβρισθείς, καὶ ὡς αὐτὸν ἐκείνου ἐλλελεγμένος, καλεπτῶς ἐσιγᾶν ἀμφὶ τῶν τῆς ἀληθείας δηλώσιν, φοβοῦντα μὴ Πέτρον ἀλόγως ἀπειλῇ τῆς ἱερατείας. ἔπειτα καιρὸν ἐζήτει καὶ ἀφορμὰς ἵν' ὧν ἔργων τῆς αὐτοῦ κακοηθείας καὶ ὑπάρχοι θείη καὶ αὐδᾷ δηλαδὴ τὸν Ἰσίδωρον, ὅπερ δὴ καὶ ποιεῖ μαρτύρων ὕστερον παρεξιωθεὶς καὶ ἄλλοθεν εἰσηγμένων. μαθὼν γὰρ ὡς Ἰσίδωρος χιλίους χρυσοῦς παρὰ Θεοδότης λάβοι (ἀδελφὴ δ' αὕτη Θεοδώρου φημὶ τοῦ ἐπάρχου) ὑπῆρξαπείη τε παρ' αὐτῆς ἵνα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πενομένας διανέμοιεν μηδὲν Θεοφίλῳ κοινωσάμενος περὶ τούτου, ἵνα μὴ λαβὼν, φησὶν, ἀφαιρήσοιτο, ὥσπερ εἴωθεν, εἰς οὓς λήθοις καὶ ταῖς ὑποθήκαις· ἐπεὶ δ' ἐρωτηθεὶς ὡμολόγησε, καὶ δι' οὗ τοῦτο ἔφη τελέσειν τὴν δεδωκέναι, τότε μὲν ὀφθεὶς οὐκ ὠνήθη ἀφ' ἑαυτοῦ δηλώσαι, ἀλλ' ἐν ἀπορρήτῳ τινὶ ὀργῇ ἔθαλπε. μετ' ὀλίγον δὲ ταύτην ἐκκαλυπτεύσας Ἀφαβολίῳ μοναστηρίου (οἷος ἐκεῖνος πλάττειν τὰ τοιαῦτα) χαλεπωτάτην, καὶ γράμμασι ταύτην ἐπῆκε· εἶτα δ' ἱερατικὸν ἐκκλησιάσας, καὶ αὐτὸ πρότερος Ἰσιδώρου, τοῦτο, εἶπεν, Ἰσίδωρε, δείξας μοι γράμματα, δέκα πρότερον καὶ πλείους χρυσοῦς καπὶ σοὶ μισθοδοτῶν, ἐπεὶ ἑτέροις ἐπαχολουθοῦντος ἔτυχον, πρὸς λήθην ἐλθοῦ, πρὶν πάλιν καὶ χρείαν ἑτέρων διερευνώμενος εὕρηκα. ἐν ᾧ τῶν Ἰσιδώρου τότε ἐγνωκότων ἔτος ἐβίου; ἀλλὰ ταῖς μακρυσμοῖς πόνοις καὶ τῇ ἀσκήσει καὶ ἐγκρατείαις, τὸ ὄψιν τε αὐτοῦ ἔχοι τῆς ἀρετῆς ἀγγέλου, καὶ οἶδα αὐτὸν πολλοῖς πρὸς ὁράσεις εὐθείας. ἐπεὶ οὖν ὕστως εἶπεν καὶ ἀπλοῦν ἀπήτει πρὸς τὸ ἐπίκλημα (τοῦτο γὰρ τῆς Σοδομιτῶν ἐκ ἀστοργίας) ὁ Ἰσίδωρος φαύλως δύνοις, καὶ ὡς αὖ εἶπον, ἑαυτῷ ἀξίως, ἔστω, φησὶ, τῷ χθὲς τότε δοθέντα δραπετεῦσαι ὡς; καὶ πάλιν πρὸς σὲ ἐλθεῖν ὁ δεδωκώς; εἰ γὰρ μὴ τότε φαίης πρὸς ἐμὲ, ἀλλὰ νῦν παρεῖπα καὶ ἑαυτόν, ἅτις εἶ, δείξας λεγέτω τὰ καθ' ἡμᾶς. ὡς ὧν σοὶ τὸν αὐτὸν τῆς κατηγορίας ἐχέτω, τί κακουργεῖ; χρήματά τινα δραφθείρας τῶν νέων ἀλείφει πρὸς τὸν συκοφαντῶν· εἶτα ἐκεῖνος ἀπελθὼν τῇ μητρὶ κακοῦται. ἢ γὰρ τοῦτο μόνον ἐν Θεοῦ δείσασα, τοῦτο γὰρ καὶ τὸ πρὸ κρίσεως ἐστοχάσατο, μήποτε καὶ δόλῳ ἀποφοιτήσῃ τὸ δρᾶμα, πρελθοῦσα γνωρίζει τὸν σκήψιν τῷ Ἰσιδώρῳ, καὶ ὡς πέντε πρὸς τοῖς δέκα χρυσοῦς εἴη ὁ υἱὸς αὐτῆς εἰληφώς, ὃς δεδωκέναι αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἔφη Θεοφίλῳ μισθὸν ἔχειν τῆς κατ' ἐκείνου συκοφαντίας. ταῦτα Ἰσίδωρος μὲν ἀκούσας σιωπῇ εἴλετο, Θεῷ μόνῳ τὰ κατ' αὐτὸν ὑπερέπων. ὁ δ' ἐτέος ὕστως αὐτῷ κρίνας ἀσφαλέστερον εἶ), εἰς τὸν θεῖον ναὸν πρελθὼν πρόσφυγε τῷ θυσιαστηρίῳ. ἐπεὶ δ' ταύτῃ μᾶλλον διαπορεῖτο Θεόφιλος ἀποκρύπτει, φεῦ, ὑπὸ κωφῇ ἑαυτὴν σιγῇ καὶ οὐδὲν ἐξεύρισκε φέρε τὸν Ἰσίδωρον καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀπείργε. ταῦτα καθάπερ

ἔρμαιον

Theophili Alexandrini in Petrũ & Isidorũ iniuria.

ἔρημοι τυπὶ δόξαι ϗ τῇ γνώμῃ ἡμόμην, ὑπελαμβάνω δ' χρόνῳ δόντι πεῖσαι, ὃ τῆς Νικαίας ἐπῆλθε καταλαβεῖν ὄρος, ἵνα ϗ πρότερον ἐκ νέου ⓐ καλὸν τῆς ἀσκήσεως διέλυσε βίον. ἐκεῖ οὖν ϗ αὖθις συγκαλέσας καταμόνας ἐμὲ τὸν Θεῷ συγκοινώνησον. πλὴν ὑπὲρ ὅτου ἔμελλε τὰ Θεοφίλου πάντας διαφυγεῖν, μᾶλλον δ' τὸ πάντων ἐχθρὸν τε ϗ πολεμίου· ὃς καὶ Ἰσιδώρῳ ἐπῆλθε πρόσωπα βασκάνων τῆς ἀρετῆς, ϗ Θεοφίλου τῷ Θεῷ προσκρούειν ἐποίει, ϗ τῷ τῷ Θεῷ προσκειμένων ὁπλίζων. κεκίνητο γὰρ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ζήτησις ἐν τοῖς ϗ τῶν Αἰγυπτίων μοναστηρίοις. βούλεται δ' ὁ λόγος δηλῶσθαι ὑμῖν ὃ πρόσωπα δηλώσαι. ἡ δ' ζήτησις, τῶν μὲ σῶμα εἶ) ὃ θεῖον λεγόντων, σχῆμά τε ϗ πρόσωπον ἀνθρώπου προκείμενον ϗ μορφὴν, ὅσοι τῶν παλαιοτέρων ἢ ἀμαθεστέρων ἐκράτησαν τῶν δ' ὅλως ἀσώματον αὐτὸ πεφυκόσιν ϗ πάσης ἐμφερείας ϗ μορφῆς ἀνθρώπου ἀπηλλαγμένον· τῶν λογιωτέρων δ' τοῦτο ϗ ὀξυτέρων. ταύτης δὴ γενόμενος τῆς μερίδος ϗ Θεόφιλος ὤν, τὸν ἀνθρωπόμορφον εἶ) ὃ θεῖον λέγοντας φανερῶς ἀπεκήρυττεν. ὅπερ ⓐ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μοναχῶν ἀλογώτεροι μαθηταὶ, τῷ Θεοφίλου καταστασιάζουσι, ϗ ὡς ἵνα βλάσφημοι, καὶ δόξης οὐκ ὀρθῆς ἔχοντα ἔμελλον ἀναιρεῖν· ⓐ δ' ἐκείνοις ὁ πρόσχημα μεταλλάττοντα, οὕτω με τηρεῖσθαι ὑμᾶς, ἔφη, ὡς πρόσωπον Θεοῦ. τῶν δ' ἐκείνοις ἀκούσαντας ἰδεῖν μὲ τῆς ἀπάτης ϗ φαντάσεως ὁρμῆς· πρὸς αὐτὸν δ', Εἰ γνοίης, εἶπε, τί ἴσα ἡμῖν φέρειν ἔχεις, ἐν ἐσί σοι ὃ λειπόμενον, ἀναθέματι τὰ Ὠριγένους πραγματείας βιβλία, δι' ὧν ἐκεῖνος ὃ σῶμά τε εἶ) ὃ θεῖον ϗ ἐοικὸς ἀνθρώπῳ πρόσωπον ἔχειν αἰσχρὸν ἡγοῦνται. πρὸς ταῦτα ⓐ Θεόφιλον, τί δ', φάναι, ὃ κωλύει ἐμὲ τοῦτο δρᾶν, ἐ μάλα γε ἔχω μέσως Ὠριγένους ἔχοντα; ταῦτα εἰπόντα ἐ παρεῖλόμην, χαλάσαι τοῖς μοναχοῖς τὴν ὀργήν. ὅτως ἐκεῖνος ἐῶ ἐπαμφοτερίζοντι, ϗ πρὸς ἑκάτερα νεύοντι, ϗ τοῖς κρείσσοι ἁρμοζόμενος· δέον ὑπέχοντα ὄντα, ἐ λαοῦ ψυχὰς ὑπεστεγασμένον, καλῶς διελθεῖν καὶ ⓐ λόγον ὀρθοτομοῦσαν τῆς ἀληθείας, ϗ λύσαι τὴν φάσιν, ἀμφοτέρους διδάξασα πατερικῶς, ἀλλ' οὐχὶ πηνικῶς πεφαντασμένα, αὐτὸ μὲ καθ' ἑαυτὸ θεῖον εἶπεν ἀσώματον εἶ) ϗ ἀσχημάτιστον, σῶμα δ' ϗ πρόσωπον ϗ μορφὴν ἀνθρωπείαν τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ λόγον λαβόντα, ϗ μὴ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον ἐν ὁμοίῳ σχήματι τῆς ἁμαρτίας σαρκὸς ἀναδεξάμενα, ὅτω ϗ εἰς οὐρανοὺς ἀνειλῆφθαι, ϗ καθέζεσθαι ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καθήμενον.

31 *Theophili in fratres maniacos, sic dictos, gesta.*

Οὕτω δὴ λοιπὸν κατέσχε τὸ ἐρημίτῃ, ἀλλ' ἐπὶ δηλαδὴ ϗ ἑτέρων ὁ λόγος πρὸς τὴν σαφῆ τοῦ προκειμένου δήλωσιν. μοναχοὶ πέντε ἦσαν ἀδελφοὶ τὰ σώματα, ἀδελφοὶ ταῖς ψυχαῖς, τῶν κατ' Αἰγυπτίων μοναχῶν πάντων λόγῳ τε ϗ βίῳ πολὺ διαφέροντες· ὀνόματα τούτοις, Διόσκορος, ϗ Ἀμμώνιος, Εὐσέβιός τε, ϗ ὁ λοιπὸς Εὐθύμιος· οἷς δὴ ϗ μακροὶ διὰ τῆς ἡλικίας βύμηκες ἴσως ἐκάλουν. ὅτοι γοῦν τὸν Ἀλεξανδρέσι μόνοις πρὶ πλείονος ἦσαν, ἀλλὰ ϗ αὐτῷ Θεοφίλῳ χρήματι πρεσβυτάτοις ἐλογίζοντο, ϗ ἐφίλει τὸν τοὺς ἴσα ϗ ὀφθαλμοῖς, καὶ τῆς καρδίας ὡκοῦν αὐτῷ ὃ μεσαίτατον. ταῦτα δ' ὅτως ἐῶ, ἕως ἐκεῖνος δὴ τοῦ Θεοφίλου ἐῶ· ὥστε ϗ Διόσκορον πεῖσαντα μόγις ὑπέσχον Ἑρμοπόλεως καταβῆναι, Ἀμμώνιον δ' ϗ Εὐθύμιον ἱερωσύνῃ τε τιμῆσαι ϗ τὴν οἰκονομίαν ἐγχειρίσαι τῆς ἐκκλησίας, ἐλέσθαι τε συνοίκους ἔχειν ὅσοι πάντος, ὡς μήτε τῶν σωματικῶν αὐτὸν ἀφίσασθαι, μήτε τῶν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμῶν. ἀλλὰ ταῦτα, ὥσπερ ἔφημεν, ἕως Θεόφιλος ἐῶ, ἦ μᾶλλον φιλόθεος εἶπεν, ὁ Θεόφιλος. ἐπεὶ δ' κλίνοντα πρὸς φιλαργυρείαν εἶδον, ϗ φιλοχρύσους μᾶλλον, ἢ φιλοθέους ἔχοντα, θερμὸν τε πρὸς τὸ χρηματίζεσθαι τὴν σπουδὴν, ὡς ὑπολαβεῖν τὴν ὁμιλίαν πρωϊαιτησάμενοι (ῥᾴστη γὰρ ϗ ταχεῖα μεταλαβεῖν ἡ κακία) τὴν ἐρημίαν εἵλοντο ϗ ταῖς πατρίσι διατελοῦσι. τοῦτο ἐκεῖνος μαθὼν ὅπ καταγνόντες αὐτοῦ διεπραξάμην, σφόδρα τε ἐχαλέπηνε, καὶ χρεὼ αὐτὸν ϗ τοῦ, τὸ τῶ λόγου, βλάπτειν ἐπιχειρῆσαι. καὶ πρὸς τὰ μὲ πρὸς τοὺς ἀνθρωπομορφίτας ἐκείνους διαβάλλων, συνέφθαρτο

τῷ

τῷ Ωριγένει καὶ αὐτὸν φρονεῖν ἔλεγε, καὶ ἀσώματον δογματίζειν τὸ θεῖον. καὶ διὰ ταῦτα
δὴ τοῦτος, φησὶν, ὡς αἱρετικοῖς ἀπελαύνεσθαι. ἔπειτα δὲ τοῖς ὁμοφρονοῦσι τῶν ἐπισκόπων δι-
κελεύεται οἴκοις τοῖς τὰ ἴσα φρονοῦσι τῶν μοναχῶν, καὶ τῆς ἑβδομαδικῆς ἐρημου ὄντος, ὅτι κε-
φαλὴ τῆς ἕξεως καθαλοῦ, οὐκ ἐπαναγαγὼν τὴν αἰτίαν, οὐ χαίρειν ταῦτα κελεύει. τοῦτον δὴ τὸν
μοναχοὺς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀφικομένους ἐντυχεῖν τε τῷ Θεοφίλῳ, καὶ τὴν αἰτίαν ἐρέσθαι
δι' ἣν αὐτῶν τὰ τοιαῦτα κατακρίνει βουλεύ. Ὁ δὲ ὀργῆς τοῦ ὀφθαλμοὺς ὑποπλησάντα
δὲ αὐτὸ ζέημα πῦρ βλέψαντα, τῷ θυμῷ τὸ ὅλως ἐφέντα (καὶ γὰρ ἦν ὀρμητίας φύσει, καὶ
χάρων ὡς μάλιστα ἀκρατὴς) Ἀμμωνίου πεάγλαϊ αὐτοχειρία τῷ ὠμοφόρῳ πεῖσαλεῖν· εἶτα πυγμῇ ἐμπλήσας
ἀὰς σιαγόνας, αἰσχεμάτισον, ἐπάδοντα, Ὠριγενίστα. ἐὼ δὲ
ὁ μὲν Ὠριγένης, καὶ ὃ τὰ ἐκείνου φρονεῖν, ἐπίσακτος ἀφορμὴ· ἡ δὲ ἀληθὴς αἰτία ἡ πεὸς ἐ-
κείνον αὐτίκρις καὶ τοῦ ἀδελφοὺς ἀπέχθεια. οὕτω γὰ ἔχατα ὁ πεώτολμος ὀξυδερκὴς εἰς τοῦ
πολλῆς αἰδοῦς τε καὶ τιμῆς ἀξίους, ἀπέπεμπε μετ' αἰσχύνης. εἶτα τοῦ ἐκ γλυτόνων ὑπο-
σχόπους τοῦδε δέον μεταχαλεύσθαι, μήτε πεοῦσι τοῖς ὁσίοις ἐκείνοις, μήτε μὴν ἀπολογου-
μένοις δογμάτων πεοδιαφθορᾶς αἰτιασαμένοις, αὐτός τε ἄμα καὶ θεῖον Ἰσίδωεον ἀποθεμα-
τίσας ἀποκηρύττει. καὶ τοῦδε μέχει τότε τῆς ὀργῆς ἴσατο, ἀλλ' αὖθις πάλιν φανὸν ἀ-
κομιδῇ καὶ δυσώνυμα πάντα Ἀριθμοῦ, ἄλλον ἄλλαχόθεν ὅπως ἔτυχε συμφορήσας, καὶ
μὲ πόλεως ἀπορία ἐκ κωμοδρίου τινὸς χθεσταὶ ἀσκησάμενον, ἐφ' ᾧ μηδὲ ὑπασκητὴς ὄνομα
ἔσεσθαι τοῦ τῶν τόπων, Ὁ πεσβύτερον, τοῦ ἄλλους ὄχλους, λιβέλλους αὐτοῖς ἐγχαράξαι
καὶ τῶν θείων τούτων ἀνδρῶν συγκειμένους, ὧν ὁ κῆνος (ὦ θεία δίκη, ἐκ θεοῦ πάντα βλέπον-
τος ὀφθαλμοί) καὶ ὃ λαθραίοις σεσυέταξε, καὶ πεοδιαγγέλλει δηθοῦναι τούτους ἐκκλησιά-
ζοντι. λαβὼν οὖν τοῦ λιβέλλους, ὧν κῆνος πατὴρ ἦν, καὶ πεοσελθὼν καὶ τῷ Αὐγουσταλίῳ
πεὶ αὐτῶν κοινωσάμενος, γραπτοπικὶν αἰτῆσαι πεὸ αὐτοῦ χάριν, ἐφ' ᾧ τοῦ ὁσίους ἀνδρας ἀ-
πελάσαι τῆς Αἰγύπτου πάσης, ὡς κακοδόξους. καὶ λαμβάνει μὲν ὡς πεοσηκόντως, πεοσθεὶς
δὲ καὶ αὐτὸς πλῆθος ἕτερον, ἵνα μοι ἀνδρας καὶ νεωστεισας δοκίμους, εἶτα καὶ οἴκῳ ταῖς ὁρμαῖς
αὐτῶν ὑπεμβάλῃς νυκτὸς ὑπεστρατοῦσι τοῖς μοναχοῖς, ξένιον ἔπασχον φιλοτεικῶς, οὐκ οἶδα μὴν
εἰ ἑτέρῳ τινὶ πεοσπίπτων, ἀλλὰ τῷ ἰδίου καλοῦ ἕνεκεν ἀποφέρεσθαι ἔδοξε πεοφάσματος ὑπομένων.
ἦ γὰρ τὸν πεοληφθέντα πεὸς τοῦ ἀνδρας φιλίαν ὠκολίαν εἶπον φρενῶν ἐγκρίνουσαν πεοβασάνου, ἢ ὃ μᾶλ-
λον τοῦτο μῖσος ἐκδηλον μεμηνίαν, ᾧ ἐ μᾶλλον θεῖον. φθονερὸν γὰρ καὶ ἡ
τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴ, καὶ ἡ τὸ μισήσαντος κακοήθια. πεῶτα μὲν οὖν Διόσκορος ἀπελαύνεται τοῦ
θείου ὄχλου πινῶν οἰκετῶν αὐτοῦ Αἰγυπτίων πεὸς βίαν ἐλκόμενον. ἔπειτα ὁ τῆς αὐτοῦ ἐκ-
κλησίας ἀφαιρεῖται τὴν πεοικίδα, σκυλεύει τε ὃ ὅσος, καὶ τοῦ οἰκίας τῶν μοναχῶν λῃζεται,
τοῦ τοῦς ἐκείνους ὑπεμβάσαπα ἀνιχνεύων τοῦ πεὶ Ἀμμωνίου, ἀμώμους φημί, τοῦ ὃ
πεῶτον ἀδελφοὺς. τοῦτον ἔχων ὁ ἐφυβρίζ (καὶ γὰρ ἦσαν εἰς φρέαρ αὐτοῦ καθέντες) ἀπορήσας
ὁ ἀνδρὸς τῶν ἀνδρῶν ὑπὸ τὴν ὕλλιν ἐτεάπετο, καὶ τὴν ὀργὴν αὐτῆς καταχέει, τοῦ οἰκίας
αὐτῶν, καὶ ὅ,τι τῶν σκευῶν ὑπῆρχεν (ἦσαν δὲ καὶ βίβλοι τινὲς τῶν ἀπορρήτων) ἅπαντα τῷ
πυρὶ χαρισάμενος. συμβαίνει τι καὶ ἄλλο τῷ πονηρῷ στρατηγῷ τούτῳ τετολμηκότι δακρύ-
ων οὐτως πλειόνων ἄξιον. ἐπαιδίον γὰρ πεοσευχὴ, καὶ ἱερὰ ἅπα σύμβολα τῶν μυστηρίων καὶ
αὐτὰ πῦρ ἀπαλώμενα ὑπὸ πυρὸς ἦν. οὕτως αὐτῷ μόλις τῶν θυμῶν ληξάντων, ἐπαύσατο πεὸς
τὴν Ἀλεξάνδρειαν μετὰ γε τῆς τοιαύτης ὁ ἀρχιερεὺς νίκης καὶ τῶν κτῶν μοναχῶν, οἶμαι,
ἔπαιον. αὐτοὶ δὲ τυχόντες ἀδείας ἐξίασι, γυμνοὶ τὸ φρέατος, μόναις ὀθόναις ἐσκεπασμένοι
τὴν αἰδῶ, καὶ πεσελθόντες οὕτω τὴν Ἀλεξανδρείαν (ἐλεεινὴ τοῖς ὁρῶσιν ὄψις) εἰ καὶ τὴν ἀρε-
τὴν ἦσαν φιλοτίμως ἠμφιεσμένοι, καὶ ὑπ' ἐκείνης καλῶς κοσμούμενοι. τούτους ὑπαγόντες
Ἀλεξανδρεῖς ζήλῳ καὶ ὀργῆς ἐμπλεω καταξάντες βύθους, οἷοι ἐκεῖνοι θερμοὶ καὶ δυσκάτοχοι

τοῖς

τὰς ὁρμὰς, λαμπάδας ἐχοντες μὴ χεῖρας, καὶ Ⓜ Θεόφιλον, εἶτα δὴ καὶ ᾠόντο τοῦ, πρω-
δημεὶ παρεσταντες, εἰσὶ μὴν οἱ καὶ ἐμαρτησμῶν ἦρχοντο, οἱ δ' ἁρπαγὴν τῶν ὄντων ἐποίουν.
ὡς δ' ἡ πρεσβεία σκύβη χωρὴν ἔμελλον, ὁ ἀρχων Ⓜ κίνδυνον ὑποστησας τοῖς σῴοις, λό-
γων ὑπειρεσία πιθανεύσας βουλόμενος καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπισχεῖν. Ⓐ δ' καὶ μᾶλλον ἠ-
γείρετο ἡ βοὴ καὶ θορύβου τὰ ἄπορα ἐπλήθυεν, Ⓜ Θεόφιλον οἷα δ' θηρατικοὶ κύνες ῥι- 5
πιλατοῦντες, ἀρξαι τε πιμπρασθαι δρυὸς ἐπ' αὐτῷ γλιχόμενοι. τῷ μὲν οὖν ἀρχοντι πρέπει
τὸ δέος ἔκδοτον αὐτὸν ἤδη θέσθαι ὑπὲρ τῆς πολλῶν τῶν ζητούντων ὑπεδρομῆς. ἀλλ' ἐκφύγοις
ποτὲ μόνοις τὸ σωθῆναι πίστει θύσας, ὃν πνὶ τόπῳ τῶν ἀπορρήτων ἑαυτὸν κατορύξει, δηλὸς ἀ-
ληθὲς ὁ ἡμέτερος καὶ πολυμηχανίας ἀναφθονεῖς, ὑπερχρήσαι τε παραγμασι θερμοτέροις ξυρὸς,
καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν ταχίστων καὶ τομῆς, γνωρίζόμενος. εἶτα τοῦ ἀσκηταῦ ὁ ἀρχων λαοῦν, ὃ 10
ἱμάτια παρῆκεν, εἰς ὃ πλῆθος ἀζηλε, παραίτεσιν ὕστως αὐτὸ σῴζεσθαι βουλόμενος. ὡς δ'
μηδὲν ἰῶντες, δείσας μὴ ἐξέφυγον αὐτὸς τὸν θυμὸν ἡμέτερον, καὶ τὴν εἰς Θεόφιλον ἐκτίσιν μα-
νίαν, ἐμνησι παθεῖν μὴ δίκαιον αὐτῷ ποιῆσαι τὴν αὐτὴν Θεόφιλον, καθ' ἣν ὑπεζητοῦν
τοῦ ἄνδρας. φθάναι γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὅτι διεφθαρμένος ἔχοιεν παρὰ τοῦ στέγας Ⓐ μοναχοὶ,
καὶ ὡς οὐ τῶτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ἐφέλκονται πρὸς τὸ ὅμοιον. εἰ γὰρ ἤδη, ἔφη, τὸ κτῆ 15
νοῶν, οὐκ ὄπτως αὖ γραπτῶμι, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸν ἐκφύγον δὺ ὄξελθειν. οὕτως εἶπον
ὀφὶ καὶ μόλις ἔπεισθεν ἀπὸς ἰῶναι. ὕστερον μὴτοι Θεόφιλος αὐτὸν τε ἄρχοντα, καὶ πρῶ ὅτι
ὑπέσημον ἰῶ τῆς πόλεως, δώρεις ἀναπέμψας εἰς χόρον (καὶ γὰρ ἰῶ αὐτῷ δόξια πλού-
τῳ βαρυνομένῳ) εἰς Ⓜ ἄθρον ἀνασώζεται Ⓜ οἰκεῖον. ἄλλοι μὲν οὖν τῶν ἐσίων τύτων αἰ-
δρῶν ἄλλοχοῦ διεσπάρησαν. τοῖς δ' παρὰ Διόσκορον καὶ ἕτεροι πλείονες τῶν ἀσυδαιμοτέρων φη- 20
μὶ μοναχῶν τε καὶ ἱερέων ἀκολυθήσαντες, Σιλβανῷ τῷ τῶν Ἱεροσολύμων ὑπισκόπῳ παρεσ-
ῆλθον. πλὴν οὐδὲ ὕτως αὐτοῖς ἀρεμὲς ἡ ταραχὴ πάντος πεπληρωμένη ψυχῆ.
ἀλλὰ Σιλβανῷ γράφων, Οὐκ ἔδει, ἔλεγε, παρὰ ὃ ἐμοὶ δοκῶ ὑποδεχθῆναι τοὺς φυγά-
δας. συγγνωστὴ δ' ἀγνοια. πλὴν ἀλλὰ ὃ μὴ ταῦτα δὴ πάντως μήτε ἐκκλησιαστικοῦ
αὐλοῖς τόπῳ, μήτε ἰδιωτικοῦ κοινωνεῖν. ὕτως εἰς πολὺ ἀπορίας ἐλθόντες Ⓐ μοναχοὶ τῷ πα- 25
Pulsi monachi Iohannē adeunt. σαν ἀνάγκην τόπον ἐκ τόπου συνεχῶς διαλλάττοντες, πρὸς τὴν Κωνσταντίνου φοιτῶσι· καὶ
τῷ καλῷ τύτῳ προσελθόντες ποιμένι (ἦν γὰρ αὖ καὶ εἶχοι ἕτερα;) τῷ γλυκεῖ μὲν τὴν
γλῶτταν, ἐλέῳ δ' πολλῷ τὴν ψυχὴν ἱλαρυνομένῳ, ἐδίοντο βοηθεῖν αὐλοῖς ποιμνίῳ αἰθέρῳ
προπεσοῦσι, ἢ πρὸ αὐτοῦ πλῆσαι ὅσα πεπονθόσι δεινά, ἢ τί γὰρ ἄλλο, φασὶν, ἢ καὶ αὐτῆς ἀρ-
πὶ φονιωῦσι ἢ τῆς ζωῆς; τύτοις προσοχὴν ὁ μακάριος, καὶ ἰδὼν αὐδρας εἰς πεντήκοντα συν- 30
αειλημμένους, ὃ ῥῆμα δικαιοσυνημένους, ὃ βλέμμα κεχολασμένης, τὴν ἔντευξιν ἀπαν-
δῶντας, ὑπὸ πολλῆ τῇ πίστει τῶν μηνῶν ἀρετὴν ὅσην ἐμφαίνοντας ὑπικρυπτομένην, πλέπτε
τε τῆς συμφορᾶς, καὶ παράκλησιν, ἣν εἶχε πρὸς ὃ πρόσ, πρᾶξεν αὐλοῖς, τὰ δάκρυα, καὶ
ὃ δῆλον γίνεσθαι συνηγωνῶτα τοῖς αὐτῶν πάθεσιν. εἶτα μαθὼν ὡς εἶχε τὰ κατ' αὐλοῖς,
ὑπὲ τιμῇ μὲν ἦτε, καὶ αὐθένει ἐπίτροφα τέως μὴ Ⓜ καλυόμενον Ἀναστασίας νεών· πρόηγε δ' 35
μηδενὶ τ' αἰτίαν ἐκδηλον θέσθαι τῆς αὐτῷ παρυσίας. κοινωνίας γε μὲν οὐ μετέδωκε, μὴ δὴν
Εἰρηναῖς, ἄγεις δὴ Θεοφίλῳ πρὸς αὐτὸν γράψεν. ἐπεὶ δ' καὶ συνέβη τότε τὴν Θεοφίλυ
πυλὰς ὑπὲρ τὴν Κωνσταντίνου πρῆναι, μεταπεμψάμενος ἠρώτα, εἰ σὺν νεῷ προσελθόντας τύ-
τους ἴσασι μοναχούς. σὺν δ' καὶ γινώσκειν φθόνον, καὶ τάχα λεπτώτατα αὐτὸν συνειδέναι παρὰ
Θεοφίλυ παθεῖν. γράφει ποιῶν ὁ μέγας αὐτῷ, καὶ ἀξιοῖ λῦσαι τὸν ὀργὸν τοῖς ἀνδράσι, 40
παράδοξῆς τε ἀξιῶσαι σκυθρωπὸν ἐχούσης σχέσιν. ὁ δ' ὑποκρίνεται μὲν ἀκέσαι, μεταπα-
λεῖται δ' σὺν ἀγυρτᾶς ἐκείνης, οἷς τὰ τῆς ὑπισκοπῆς καὶ τῆς ἱερωσυνίης ἀναξίως ὑπέστυσε,
καὶ λιβέλλυς, οὓς ἐκεῖνος ἐπλάσατο κατὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐγχρίσας ἐκπέμπει πρὸς βασιλέα,
αἵρεσιν αὐτῶν καὶ γοητείαν καταψυσάμενος, ὁ τὴν συνείδησιν ἀφόρητος κομιδῇ καὶ κα-
τεψευσμένος.

τε ψευσμένος. ἐπεὶ οὖν ⓐ ἀπουδαῖοι ὄντι ἡ θεοφιλεῖς ἀνδρες ἀνίατον εἰ) Θεόφιλον τὰ περὶ αὐτοῦ ἔγνωσαν, ἐκ δυο ποιῆν διεσκέψαντο, ὅπερ ἡ βία συνεβούλευεν αὐτῷ δρᾶν, καὶ γράμματα περιστελλόντες ἐγχείζουσι τῷ μεγάλῳ, ἐν οἷς πολλὰ τῶν οὐκαλῶν προφάξεων Θεοφίλου ἐγκείμενα ἴσῃ. ὁ δὲ τούτοις μὲν οὐδὲν προσῆνει μηδὲν ἐκείνου κατηγορῆν· αὐτῷ δὲ γράφει πάλιν, ἐ συγγνώμας τοῖς ἀνδράσιν ὡς ἐκ βίας συμβουλεύει, νικωμένοις ἤδη καὶ ἐκλεκάφως αὐτῷ κατιπεῖν ὡρμημένοις. ὅπερ οὖν δοκεῖ σοι, φησὶ, ἀφ' ἑαυτῶν γνώσεσθαι. ἀπὸ τῶν ἔργων γὰρ ἤκιστα τῶν σκοπῶν πείθονται. ὅτω μέν πως εἶχε τὰ γεγραμμένα. τὸ δὲ βύθος ἐστέδυ μηνία, οὐκ ἐπ' ἐκείνοις, ἀλλ' ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ⓦ ἀμφοτέρων κηδόμενον. ἀντιγράφει τι πρὸς ταῦτα, Δοκῶ μοι, λέγων, μὴ κεῖσθαί σοι τὰ ἀγνοίᾳ τὰ περὶ τῶν ἐν Νικαίᾳ κανονισθέντα, μὴ δεῖν ἀποφηνάμενον ὕστερον ἐπαρόεια δικάζειν. Εἰ δὲ καὶ ἀγνοεῖς, ἀλλὰ μαθὼν ἀπόχρα τῷ κατ' ἐμοῦ. Εἰ γὰρ ἐ δίοι κριθῶμεν, πρὸς Αἰγυπτίοις ἐς ἂν τοῦτο, ἃ πρὸς σοὶ παμπληθὲς κρῖμα ἀφεζῶτι. ὅτω τὰ γράμματος πικρῶς ἐχόντος, ἀπηγόντες ⓐ ἄνδρες καὶ τὰ ἀπὸ τὰ μεγάλα βοήθειαν, καὶ τὰ Θεοφίλα ἐ τῶν συκοφαντῶν τόμοις στυπάτοις πολυτίμοις, καὶ ᾧ βασιλεῖ ἐγχείζουσιν. ἔξεισιν οὖν ἐκ δίκης ἀπόφασις, ἀμὲν τῶν συκοφαντῶν τοῖς ἐπάρχοις ὑπηρετεῖσθαι, καὶ πρὸς αὐτῶν ἡνέσθαι τὰ ἐρευνᾶν· ⓦ Θεόφιλον δὲ καὶ ἄκοντα παραστάντα, ἐπὶ δικαστῇ ᾧ μεγάλῳ τούτῳ τοὺς λόγους ἐπέχειν. γράμματα τοίνυν βασιλικὰ ἀμὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Αλεξανδρείας βύβλος ἐπέμπετο, τὸ Θεόφιλον ὅπι ἐκ βίας πρὸς τὰ βασιλεύουσαν παραπέμψειν· τὰ δὲ τῷ ὑπατικῷ Ρώμης Ιννοκεντίῳ, πρὸς δὲ καὶ Οὐρανίῳ τῷ ἀδελφῷ ἅγιατοῦτος, ὑπατικοὺς ἐλλεσθαι πρεσβεύοντα, καὶ ἅπερ δὴ τοποτηρητὰς ὀνομάζουσιν, ἐφ' ᾧ ἐκ Θεοφίλου καὶ τῶν τῆς Νιτρείας μοναχῶν εἰς ζήτησιν κατασταθῆναι. ⓐ μὴν οὖν συκοφάνται παρὰ τῶν ἐπάρχων διερωτώμενοι, ἐπείπερ οὐκ ἦν ὅπῃ πολὺ ὃ ψεῦδος κρατῆσαι τῆς ἀληθείας, Θεοφίλου εἰ) πρώτα διωμολόγησαν ἐκείνου τε καὶ τῶν ἀγίων πλάσματα καὶ πλάσματα. ταύτῃ πῃ καὶ τῷ δεσμωτηρίῳ κάθαρξιν ἄγειν καὶ τῆς αὐτῶν καθαιρήσεσθαι προθέσεως. Θεόφιλος δὲ ⓦ ὡς αὐτὸν ἐκπεμφθέντα, καὶ ἄκοντα τὸν ἄξειν κεκελευσμένον ἰδὼν, ἐπεὶ οὐδὲν ἔπεσθαι εἶχε πρᾶττειν, πρὸς τοὺς ἥκοντας εἰς ἀπιδὲ καὶ βαλάντια, μειλίγματα ταῦτα γνώσεσθαι ψυχῶν οὐ κάμνων, καὶ οἷα δὴ τῶν πολλῶν ἐπάρχοις, κέρδος ἐλευθερίας πρεῖ πλείονος ἄγουσαν. λημμάσι δὲ γλαφυροῖς δέκεσθαι αὐτὸν τε καὶ ἄρχοντας τὸν δεξιὸν θεραπεύσας, καὶ πολλὸν ἄδειαν ὑπομένειν συμπεχωρεῖτο, ἔοικε γὰρ ὃ ἀδόλωτος ἀληθὴς εἶ), ὃ" μηδὲν κακὸν ῥᾳδίως ἀπόλλυσθαι. ὅπως δὲ αὐτῷ κάλως ἔξει, καὶ τὰ τῶν κρατούντων προσγραπτούμενος, σωρεὰς τῶν Αρειανικῶν δογμάτων, καὶ ὅσα ἕτερα ξενίζοντα τὴν καὶ ἀπαδυίζοντα, ὑπομιμνήσκετο συσκευάσασθαι. ⓐ μὴν οὖν ὑπισχνοῦνται τῆς Ρώμης, ὅσοις αὐτὸν ἐλθεῖν ἐπιτρέπει, ἀπαχθησόμενοι γενόμενον γράμμα περιφήσεσθαι τὸν ὁδὸν αὐλῆς ὑπιστοῦσιν, ὡς μὴ ἀπὸ ⓦ προσήκοντα χωρὶς αὐτὸν ἐλθόντες ὑπὸ πολὺ τὴν ξένην ἐνδιατρίβοιεν· ἐπεὶ δὲ μὴ ἐπέμφθη, ἔμενον ὅπως ἐκ ἐλπίζειν. ἐν ὅσῳ δὲ συνέβαινε ταῦτα, φήμη ψευδὴς τὰ ἀκοὰς ἐπισχίσασα Θεοφίλου δύκολος οὔσας ἐ πρὸς θύειν ἑτοίμους τὰς, ὡς εἶπε Ἰωάννης τὸν πρεῖ Διόσκορον εἰς κοινωνίαν ἀπαδεξάμενος, εἰς λαμπρὰν αὐτὸν δέξασθαι μηνίαν. Φαύλῳ γὰρ συνειδότι ῥᾳδίως ἀκοὴ πίστις ὠέ) φαύλη, τῷ οἰκείῳ ζύγῳ καὶ τὰ τῶν ἄλλων βύβλους δοκιμάζοντι. μήνιεν δὲ γλαφυρῶ πρὸς τὸν Κωνσταντίνου Θεόφιλος, ἢ μᾶλλον ἀφαλύσασθαι τὰ οἰκεῖα, ἢ ἑτέρους μόνους ἐπανεγκεῖν· ὃ δὲ ἵνα ἀμυνάσθαι μὴ τὸν πρεῖ Διόσκορον, Ἰωάννου δὲ τὸ θρόνου καταγνῶναι· πρόφασιν ἴσχυσι, ὡς τῶν Ωριγένους βιβλίων ἀπόρρησιν βούλεται ἡνέσθαι, τὸν ἐπ' αὐτὸν ἔγκλημα συμπαραλαβόν ὑπισχόμενος. Εἶτα δὲ Κύπρῳ γνόμενος, ⓦ θεοφίλῃ Επιφανίου, οὐ βίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ λόγοις ὑπερφανῶς ἠθροκότα, πόνῃ πρὸς φιλίαν ἐπάγεται, καὶ ποιεῖ ⓦ πρὸς τὸ χρόνον ἀπ' ἐκείνης αὐτῷ ἔχων, καὶ ἀφαβάλλων ὡς τοῖς αἱρετικοῖς ὁμό-

Theophilus Iohanni inimicus propter monachos receptos (vt audierat) in cõmunionem.

φερνα. μετ' αὐτὸ τοίνυν ἡ τῶν ιγ΄ Κύριον ὑπισχόμενος ἐμ στενόδους ποιούμενος ἀπηλλάχθαι τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ωριγένους βιβλίων. Ἐπιφάνιος ὁ μέγ πολλῷ ἀπλότητα καὶ πειρείας ἐλευθερίαν ἦθος, τὸν εἴσω τοῦ φαινομένου ἐμπαίοντος ἀνακαλυπτόμενον δεινότητα τῆς Θεοφίλου ψυχῆς οὐκ ἐκαταμαθών, πείθεται τοὺς Ἰωάννου γράψαι τὸ θεῖον, ἀπέχεσθαι τῆς Ωριγένους βιβλίων. ἐκεῖνος ὁ ἡ τότων, ὡς τῆς ἄλλων τῶν κατ' αὐτὸ ῥαδιουργουμένων ὀλίγα φερντίζων, εἰς μόνου τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐλπίδος θύγατρο, μιᾶ τε φερντίδι μέγαπνους ἦγετο, τί δὴ ποιῶν ἢ λέγων ἀρέσκων αὐτῷ φαίνοιτο, ἀλλ' ἵνα ἡ ὁ τοῦ ὁ ἀγαθὸν ἐκείνου ζῆλος λαμπρότερον ἀναφανῇ, ἡ τῶν ἐξαραινόντων αὐτῷ ματαίως ἡ μεγαλεία φανερὰ καταστῇ, τοῦτο μά τι συμβαίνει ἀμφότερά τε ἀρχαιῶ δηλῶσαι, ἡ ἀκοῆς ἐκ ἀρχαῖον τοῖς μουσοπόροις ἄξιον.

43 *Endoxie in Iohannem ira propter Vidnam Theognosti.*

Ἦν δὲ Ἔφεσος ἐν τῇ βασιλίδι πόλει τῆς ὑπαρχίας ἡ γνωσίμων, ὃν βίον θεοφιλῆς, τῇ πίστει φιλουσοῦς, τὸν κλῆσιν Θεόγνωστος. οὗτος ἐνὶ τῶν Ἀρειανῶν εἰς φθόνον πεσὼν μεγαλλεῖται βασιλεῖ, ὡς γῆς τῆς αὐτοῦ γλωττῆς ἄθλος ὢν ἐπαινούμενος. ὁ δὲ λόγος, ὡς εἶπ αὐτόν τε ἡ βασιλίδα πικρῶς ἐμβαλλων. ἐστιοῦθαι τὸν τε ὑσίαν δημεύεται πᾶσαι καὶ χωρείαν ἐλευθέρως καταγρίνεται. ὁ μὲν οὖν πόλιν, ἵν' καταγρίθη, ἐλλόμενος (Θεσσαλονίκη δ' ἴσως) ἐπὶ τοὺς μακροτάτην ἀπάγεται, τὸν βίου δ' πέρας τοῦ τὸν ὁδὸν διεξάεδμος. ἡ γυνὴ δ' (ἡ τί γάρ, εἰ μὴ λίθος ἦν, εἰ μὴ σίδηρος;) τοὺς ὑπερόριον μυείων ἀπευπούσα καιρόν, χέρνησι ἀνδρὸς, χέρνησι τῶν ὄντων, χωρίαν χαλεπὴν τε ἡ ἀθεράπευτον, μίαν ἡ αὐτὴ τοῦ ψυχῶ τὸν τοὺς μέγαν ἐγκαταφυγῶ. τοσοῦτο δὲ ἦν, ἡ ὅπως ἔχοι τὰ κατ' αὐτὸν ἀπαγείλασα, φαρμακὸν αὖθι ὑρεθεῖον τῶν πικρῶν αὐτῆς ὀδυνῶν, οὐ λόγοις μόνον ἰώμενον τὸν ψυχῶ, ἀλλὰ ἡ ἔργοις τὸν ὕδεται θεραπεύοντα. ἡ γὰρ ἀπεργῶν αὐτῇ σιτηρέσιον ἐκ τῆς τῆς ἐκκλησίας ἀποτάττει ξενοδοχείου. Εἶτα ἡ καιρὸν ἐπιτήδειον τοῦ ἐμνῶν, καὶ ὃν χαρᾶ αὐτῆς ἐντύχοι τῷ βασιλεῖ. ἀλλ' οἷα ἡ τῆς φθόνου καταδρομὴ, ἡ αἰχαλεπὰ τῆς βίου ἡ δωώμαλοι τοῦ πειρείας· οὕτω γὰρ ἐκείνη τῶν τοῦ λαβόντων αἰσπευσασα σκυθρωπῶν, ἑτέρας συμφορᾶς πάλιν πιέζεται βαρύ. ἔχει δ' ὕτω. πυγχάτε καιρὸς ἦν· Εὐδοξία δ' ἡ αὐτὴ τῆς πόλεως ἐκκλῆσα τοὺς ἵνα τῶν βασιλικῶν ἀνδρῶν ἐτύγχανε διοῦσα. ἐκ γλυκέων δέ πω τῆς τῆς χέρας ἀμπελῶνος κειμένου, βούλεται ἐκῆθεν ἡ βασιλὶς ἁρμάδη ἐκέχρητο. φαινόμου δέ πως ἀλλόκοτον εἶ) τοῦ ἀμπελῶνα· ἀλλὰ ἡ αὐτὸς, ἔφη, τοῖς βασιλικοῖς ἤδη στενοτέτακται. ἔθος γὰρ τοιοῦτον ὑπάρχειν ἦν ἐκ τεχνῶς ποιεῖσθαι, πλεονεξίας τοῦτο ἢ ἐκ κολακείας τῆς μιαρᾶς ὡς ἔοικε ἐκ τοῦτο πωσάσης, οὗ δὴ βασιλὰς ἀγελοῦ ὑπῆρ, ἡ τὸ καιρὸν γλύσηται, τοῖς βασιλικοῖς ἡ αὐτὸν στενοτάξαι. τοῦ δ' τὸ ἀγελοῦ κύριον ἢ ἑτέρῳ ἀμείβεσθαι, ἢ τῆς ἀξίας τυγχάνει τιμῆς. τότῳ δὲ αὐτὴ δὴ ἐθέλ τοσοῦσα, ἡ οἷ ἐξέστατον τὸ ἀρχεῖν ὃ ἀδικεῖν κρίνουσα, ἡ ὅτι ὃ δύναται αὐτῇ πρᾶξιν ἄλλως δηλοῦσθαι μὴ δυναμένου. ἀγελεῖ τοῦ αἱρεῖται τῆς χέρας, ὁμοῦ τε ἐκείνῳ λυπῆ ἐθέλουσα (μεμάθηκε γὰρ ὃ μακαρίᾳ αὐτὸν τοῦ ἐθνῶν) αὖθι τε καθελεῖν τὸ θεῖον τοῦ φασιν ἐκζητοῦσα. ἤδει γὰρ ὡς οὐκ αἰεκτὸν αὐτῷ ἡμοῖτο τοῦς γνῶσιν ἐλθόν, ἀλλὰ τοῦ πρώτα ἔβρον ἔλειπο βοηθεῖν. τί οὖν ὃ ὅτι τότοις, ἡ ποῖον ἁρμὸν τοῦ ἁγμάτα πέρας ἀκολυθεῖ; ὁ μὲν ἀπὸ τῆς ἐλεεινῆς ταύτης χέρας οἰκέτην ὑπισχνούσης τὰ πολλὰ ἄγχα δεικνύμενος γράφει τῇ βασιλίδι, τοῦς ἔλεον ὅπως εἴχε τοῦ κακῶν, πατέρων τε εὐσεβείας ἀπομιμήσκων ἡ φόβου Θεοῦ, ἡ τὸν ἔποιδν αὐτῇ τοῦ φοβεροῦ βήματος ἐμβάλλων εἰς τὸν ψυχῶ. ἀλλὰ σκαμβὸν ξύλον εὐθύποτ' ὀρθόν, εὐθὺ λόγον δ' εἶπε τοῦ πεκυῖαν ἐλῶν, εὐθὺ βαδίζειν ὀρθὰ τοῦ καρκῖνον τοῦ σκυβάσαις. ἔθος γὰρ πονηρὸν ψυχῆς ὑπὸ κακοῦσθαι ῥᾳδίας ἡ θερμοτέρας εἰς μοχθηρίαν, ἀπυποῦσθαι ταύτῃ ἡ οἷ ἐγκεῖται, ὡς εὐθεῖ λόγῳ κατήκοον γῆς, ἀλλὰ χεδὸν ἀνεξάλειπτον ὄντ, ἴσα ἡ φύσει δυ-

ναίμνον τῇ ἀμεταβλήτῳ. αὕτη τοιγαροῦν ἡ σκληρά τε καὶ βαρυκάρδιος (καὶ τί γὰρ ἄλλο, ἢ γυνὴ πονηρά;) οὐ μόνον οὐκ ἐδυσωπήθη τὰ γράμματα, καὶ τὸν εἰλκυσμένον τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ καὶ πολὺ τὸ πικρὸν ἐφθόνησε ψυχῇ ἔχουσα (δῆλον γὰρ τοῦτο κατέστη τοῖς αἰσχροῖς) ὑβρίζειν ἀποκαλοῦσα μέγαν, καὶ τὴν γλῶτταν ἀκόλαστον, καὶ μὴ τῆς παρησκυσμένης αὐτῷ ἀξιοῦντα τιμῆς, ἄγροικόν τε τῶν χειμάρρων ἔχοντα νόμων, ὧν ἕνα καὶ τοῦτον ἐλέγχει τις θαυμαστόν τε καὶ δικαιότατον· ὃς καὶ πεφυκὼς ἔφιππον πρὸς τὴν ὑπάβασιν τοῦ ἀγροῦ ἐμόνην ἵδρυτο τῷ βουλομένῳ πρὸς ἀλλότριον. τοιοῦτος ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος ὑπῆρχεν, οὐκ ἠμέλησεν τῶν παρόντων, οὐδὲ τὰ ἑαυτοῦ παρεῖδεν ἀνόμως, ἢ παρεφασίσατό τι, χρόνον εὐπρόφατον καὶ μέσην καὶ ἀναβολὴν θέμενος (ὅπερ οἱ τοῖς τοιούτοις ἡμῖν πάσχουσιν, ἢ ὅπως ἐλκύσωσιν, ἢ τοὺς χειροδυσωπουμένους) ἀλλὰ πρωτος ἀμιλλήσας τῷ ἔργῳ αὐτοῦ τὴν ὁρμὴν δυναμένου, ὡς δὴ ὅλῳ ποδὶ βοηθεῖν ἐθέλων, καὶ μηδὲν παρεῖναι μικρὸν ἢ μέγα τῶν ἑλκόντων εἰς ἔλεον, ἅπαντας ἐκείνους τῇ βασιλίδι παρέστησε, καὶ πολλὰ εἰπὼν καὶ πρᾶτα λίθον κινήσας, ἐπεὶ ταύτην εἶδεν μαλακωτέραν εἰκάσαι, ἀλλὰ τὸν πονηρὸν ἔθος, ὡς ἀμαχόν τι, παρῃτήσατο, ἐδεήθη καὶ φαρμάκων δραστικωτέρων. ἀπόδος οὖν, ἔφη, τῇ γυναικὶ τὸ ἴδιον. τί γὰρ ἐστὶ τῇ Ἀχαὰβ γυναικὶ ὁμοιοῦν σαυτὸν ἐπονείδιστος; τούτων ὡς ἤκουσεν Εὐδοξία, θυμῷ πολλῷ τὴν ψυχὴν ἐνεκάη, καὶ οἷά τις ἠμίμαινα καὶ παράφορος ἐθεάτο, ἐγώ, λέγουσα, τιμωρὸς ἐμαυτῇ ἔσομαι, καὶ οὐκ οὕτως ὅτι πολὺ ἀνέξομαι τῆς ἀτιμίας ὑβριζομένη. τῇ χάριτι γοῦν οὐκ ὄπτως ὁ ἀμπελών, ἀλλ' οὐδὲ τιμῆς χάριν ἔσῳ αὐτὸ τι καταλιπήσει). ὅτε τῶν βασιλείων ὁ μέγας ἐπανελθών, τοῖς τοῦ ἱεροῦ θυρωροῖς ὑπιζάνει παρακομιδῇ τῇ Εὐδοξίᾳ ὑπιζυγώσας τὰς ὑβρεις, καὶ μὴ ἐφῆναι ὃ παρέπαυε αὐτῇ τὴν εἴσοδον. βεκχὸς δὲ ἐν μέσῳ, ἑορτὴ πρὸ ἓν, καθ' ἣν ὁ τοῦ θείου σταυροῦ ξύλον ὑψοῦται. ὁ τοίνυν ἅπας λαὸς εἰς ναὸν συνέρρεον ἡλικίους πάντας, καὶ ἡλικίας πάσης, μηδεμιᾶς ἀπολειπομένης. οὐδὲ γὰρ μόνῳ εἶχον τὴν ἑορτὴν τῆς πρωτοσίας τιμᾶν, ἀλλὰ καὶ πολλῷ μᾶλλον τὴν τοῦ Ἰωάννου γλῶτταν ἀκροᾶσαι. πᾶσι γὰρ ἔρωτα τοιοῦτον εἶχε τὰ αὐτοῦ λέγων, ὡς μικροῦ δεῖν μεθυσθῆναι πολλάκις ἕνεκα τοῦ ἀκροᾶσαι, καὶ ὥσπερ ἐξενεφθαι τῆς αὐτοῦ γλώττης, καὶ αἰωρεῖσθαι τούτοις μὴ τῶν ψυχῶν καὶ τὰ σώματα, ἀκούειν τε τὰ χείλη κινουμένου, οὐχ ὥσπερ λέγοντος, ἀλλὰ ῥέοντος ποτίμου τι καὶ νεκταρώδες καὶ διειδές. τοιοῦτον γοῦν ἀπασαν εἰσῆγεν μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς ἀκροάσεως, καὶ αὐτὰ ἃ τὰ ῥήματα μὴ ἁπλῶς ἀκούειν, ἀλλὰ δι' ὀξυγλάφων παραλαμβάνειν, καὶ ὡς θησαυροὺς ἀποκεῖσθαι, ὡς οὖν οὕτω ταῦτα, καὶ ἡ βασιλὶς μὴ πρώτων ἐφοίτα, πολλῆς δεῖ αὐτὴν ὕσπερ τῆς θεραπαίνης καὶ τῆς βασιλικῆς χολαικείας καὶ θρύψεως, ἃ θυρωροὶ θυρῶν εἴχοντο, καὶ ὅπερ ἐῶ αὐτοῖς ὑπεστραγμένον ἐποίουν. ἐφ' ᾧ τὰ μέγιστα χαλεπήνασα Εὐδοξία πῦρ ἔπνει, καὶ δρῶν ἑώα, καὶ πρόπυλα δῆμον μύρτυρας σκάλει τῆς ὕβρεως. εἶτα καὶ πρὸς βίαν τῶν θυρῶν ὠθουμένων, εἷς τῶν πρεσβυτῶν ὁ ξίφος ὑπασπασάμενος καὶ τῆς ἱερᾶς ἀνέτεινε πύλης. ἀλλ' ἔχε τὴν θείαν δίκην οὐ σχολαίως ἐπομένην, ἀλλὰ καὶ πόδας αὐτὴν μεπόδισαν. ἅμα γὰρ ἐῶ ὁ ξίφος ἠρκώς, καὶ ἡ πρεσπετὴς αὐτοῦ δεξιὰ ξηρὰ ἐκ δεινοῦ ἐδείκνυτο, ὡς αὐτὸν τε Εὐδοξίαν, καὶ ὅσοι πρὸς αὐτὴν ἦσαν, θεασαμένους δεινοῦ πάθους πληρωθῆναι. ὃ γὰρ ἐπὶ τῷ μεγάλῳ δράσαντι οὐκ ἁπλῶς ἐῶ, οὐδέ τι εἶχε τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλὰ καὶ θεῖον ὑπῆρχε ζῆλον, εἰς δόξαν Θεοῦ γινόμενον· ἢ γὰρ αἰτία, τὸ μὴ καταφρονεῖσθαι τὰ ἱερά, μηδὲ βάσιμα οὕτω κεῖσθαι τοῖς ἀναξίοις. ὡς γὰρ ἀνθρώποις ἀξίοις, τὴν χεῖρα καὶ ἁρπαγὰς ὑπεμμενούμεν, καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὕτως ἐρῶσαν, ὡς μὴ λάθῃς, μὴ παρακλήσῃ, μὴ ὑπὲρ τιμίας εἶχειν καὶ τοῦ ἀδικεῖν ἀπάγεσθαι· καὶ οὐχ ὅπως μὴ βελτιοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν διορθοῦν βουλομένων κατεξανίστασθαι, εἰκότα ποιοῦσαν τοῖς μεμνημένοις, οἳ τοῖς ἀναξίοις καὶ τοῖς ὑπεμένουσιν οὐ βαρείας πολλάκις χεῖρας, ἀλλὰ καὶ ὁδόντας ἐπάγουσι; οὕτω μὲν οὖν

οὖν ἡ Εὐδοξία τῶν ἱερῶν κωλυθεῖσα προθύρων, εἶτα καὶ μηδὲν πλέον δρᾶσαι δυνηθεῖσα, τῆς ἐπιθυμούσης ἔλεγε. ὁ δὲ τῇ ἡλικίᾳ τῶν παιδίων δεξάμενος, οὐκ ἀμβλὺς ὤν, ὡς ἔοικε, πρὸς νοῦν, ἀλλ' ὁμοίως λύσσῃ τῇ βασιλίδι νοσῶν, ἀλλ' ἅμα τῇ τῆς χειρὸς πληγῇ φρενωθείς, καὶ ψυχῆς ὑγιάνας ἐπιδεξάμενος, προσιὼν ὁ μακαρίτης καὶ ὑπὸ μύρτυσι τοῖς πρώτοις ὀφθαλμοῖς ἀμύρτησέν τε ὁμολογῆσαι, καὶ θεραπεύσαι ἤρτει, καὶ πολλῷ ἐπεδείκνυτο τῷ μετανοεῖν. ὁ δὲ φιλανθρώποις αὖθις ἰδὼν ὀφθαλμοῖς, προὺς τὸ ἱερὸν καλεύει λυτῆρα τῷ πεπονθέναι νίψασθαι δεξιάν. ὅπερ δὴ καὶ γλυκύμυθον, ἐρρωμένοις αὐτῷ ἔχει, καὶ εἰς Θεὸν ὑψουμένῳ ὅτι ὁμολογίᾳ τῆς χάριτος.

33 *Epiphanij & Iohannis dissidium.*

Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἐπιφάνιος παῖς οὐ κακῆς Θεοφίλου πεπεισμένος ἀποβολῆς δύεσιν ἐκ Κύπρου, ἅτε τῶν Ὠριγενίους αὐτῷ πονηθέντα βίβλων συγκομιζόμενος. τὸ πλοῖον ὃ δεσπότης, καὶ τὸν τοῦ προφήτου ναόν, ὃς ἑπτὰ σημείοις προὺς δυσμαῖς διέχει τῆς πόλεως, ἐφορμίσας, σπεύδειν ἐπέτελει, καὶ Ἀγαπίου χάροτοιδον, ὡς ἔκ ἔδει, δράσας ἑστίσι προὺς τὸ πλῆν. εἶτα Θεοφίλῳ δίδοσι χάριτας, τὸν μὲν τοῦ μακαρίου ξενίου, ὥσπερ ὑ θεμιτὸν ἦν, ἐκκλίνει· πλὴν ὅν τῶν ἰδιαζόντων καταγωγίων ὑπεξενωθείς, καίπερ τοῦ ἐπιδημοῦντος τῶν ξένων προκαλοῦ, καὶ τῶν Ὠριγένους αὖθις βίβλων ἀπομελέτησεν. ὧν ἐν μὲν ἐκείνου χάριν καὶ τὸν Ἀγαθὸν χάριν ἐπίδοιτο πρέχειν σπουδείου· ἐν δὲ τοῦτο ποιεῖν ἀπηρύετο. ὁμοῦ δὲ τοῦ Θεοῦ δοῦλος ἱερεὺς Ἰωάννης ὁδὸν προσρίσας Ἐπιφανίῳ, ἐφ' οἷς ἔσω τῶν ὅρων τῆς ἀπ' αὐτὸν ἐκκλησίας χάριτος εἰν ἀπέχετο, μέχρι τοῦτο μέσον, μὴ τῶν ἄλλων, ὡς θέμις ἐστί, ἐπισκόπων πρὸς αὐτῷ καταλύσαι. ἐν δὲ μηδὲ σπουδάζειν αὐτεπῆ, εἰ μὴ προλαβὼν αὐτὸς τοῦ προὺς Διόσπολιν ἀπελάσειε τῆς πόλεως, καὶ τοὺς κατὰ τῶν Ὠριγένους αὐτῷ πεποιημένους βίβλων ἀγὰ χάρτης σπουδολογήσει. προὺς ταῦτα ἐν πατριάρχῃ, μὴ δόξῃ μᾶς, εἰρηκέναι, προὺ τῆς ἀκριβοῦς ἀγνοήσεως δράσαί τι προπετές, ἢ καὶ φθέγξασθαι. ταῦτα τὸν οἱονεὶ προὺς ἀλλήλους ἀγαφορὰν Εὐδοξία μαθοῦσα, καὶ ὥσπερ ἀρπάσασα ἐν χειρὸν, Ἐπιφάνιον βύβλος μεταπέμπεται· καὶ ὁρᾷς, εἶπεν, ὦ πάτερ, ὡς τὰ Ῥωμαίων ἅπαντα τῇ ἐμῇ δεδούλωται ἐξουσίᾳ. ἐπεὶ δὲ Ἰωάννης τοῦτ' ἐμοί τε μᾶλλον δὲ ἔχθρας ὅτι πολύ μου καταλαζονευόμενος καὶ τὰ ἑκάστα εἰς ἡμᾶς ἐξυβρίζων, λέγε δίνα καὶ δόξῃ προσβύειν τῆς ἐκκλησίας ἀπαδοῦσαν, σοὶ τῶν ἐκκλησιῶν πασῶν τὴν ἀρχὴν ἐγὼ δίδωμι, καὶ ἄξιον συνοδεύειν κατ' αὐτὸν συναπεῖραι, καὶ τοῦ θρόνου, καθάπερ ὅτι δίκαιον, αὐτὸν καθελεῖν. ταῦτά τε ἔλεγε προὺς αὐτόν, ὃ σαφῆ τοῦ θυμοῦ τὰ ἴχνη καὶ τῆς ὀψέως ὑποδείκνυ, δῆλα τε ὧν δεινόν τι ὃ ἅπαντον καὶ τοῦ σοφοῦ πνεῦσα, καὶ ὃν αὖ προτρέπει σθέσασα τὸν θυμοὺς, εἰ μὴ τὰ ὑπὸ νοῶ αὐτῇ προὺς πέρας ἀγάγοι. τούτων ἀκούσας ὁ θαυμαστὸς Ἐπιφάνιος τραύως εἶπεν, ὦ τέκνον, τῷ πρὸ ἡμῶν ἄκουε. εἰ μὲν αἵρεσις ἦν Ἰωάννου κατηγορεῖτο, καὶ μὴ παίπη καλυόμενος, ἢ καθαρεῖ ταύτης ἑαυτὸν ἀποδείξων, ἢ μετανοίᾳ διορθώσων τὸν ἀγνοιαν, ἀξίως τοῦτ' ἐμοί τῆς ἱερωσυνῆς, καὶ ὃ κεκελευσμένον ὡς τάχιστα πρὸ ὑμῶν γινέσθω. εἰ δ' ὅτι κακῶς ὑμᾶς ἔλεξεν, ἀπόλωτον αὐτὸν θεῖς τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης, Ἐπιφάνιον ὑμῖν οὐχ ἕξει συναγωνιοῦντα. βασιλέων γὰρ μᾶλλον, ὃ μὴ ἐν τούτοις μηνσκακεῖν, ἀλλὰ χρηστοὺς καὶ ἡμέρους ἑαυτὸν ἐπιδείκνυσθαι· εἴπερ δὴ καὶ ὑμῖν βασιλεῖς ἐν οὐρανοῖς ἕτερος, οὗ, καὶ ἂν θέμις ἀμύρτωμεν, φιλανθρώπου δόξαν τυγχάνειν δεῖ πρὸς τοῦ ὁμολογεῖν χρηστότητα. τούτων Εὐδοξία τῶν προὺς γνώμην ἀκούσασα λόγων ἀνόητόν τι καὶ προπετὲς ἐνθυμηθεῖσα διὰ τὸν τῆς λύπης ὑπερβολὴν ἀποφθέγγεται, εἰ μὴ Ἰωάννης, εἰ ἐστῶσα, τὸν ὑπεροχὴν καθαιρεθῇ, τοῦ ἴσου αὐτὴ διανοίγηται τῶν ἐδώλων κελεύσω, καὶ προσκυνητὰ ταῦτα τοῖς πᾶσι γένεσθαι προστάσω. τί πλέον εἰς κακίαν ἔχει Ἡρωδιὰς ἡ τὸ ὠμότατον θάνατον ὑπεστήσασα, πλὴν ὅτι μὴ τὰ παθήματα διάφορα ἦν, καὶ ὁ τὸν μὲν ἀκολασίας εἶχε, τὸν δὲ πλεονεξίας ὑπερβολή; ἀμφότερα

Endoxia Epiphanium in Iohannem frustra insigat.

δ'

ὑ τῳ βούλεσθαι τοῦ· ἐλέγχοις ἐκκλῖναι, τὴν ἀμφοτέρων ἀπαλλαγὴν ἐδίψησαν. ὁ μὲν τοι θεῖος Ἐπιφάνιος πρὸς τὴν ἀτοπίαν τῶν Εἰρηναίων, ἀθρόως, Εἶπον, ἐγὼ τῆς τοιαύτης κρίσεως, λύθυς δέχομαι. φήμη ὑ ψευδὴς ἐκ τούτου τοῦ ἀπόντων διεδραμὼν ἀκοὰς, ὡς ὁ αὐτὸς Ἐπιφάνιος ὑπὸ τῆ καθαιρέσει τοῦ πατριάρχου σπουδαίοις τῆ Εὐδοξίᾳ. ταῦτα ὑ καὶ Ⓦ μέλλων ἀκούσαντα τ' ἀληθῆς ἀγνοῆσαι, ἴσως δ' Θεοῦ κρύψαντος οἰκονομίᾳ ὑ θειοτέρᾳ, ἵνα θάτερον ἕτερον ἀμφοτέρους δείξῃ τὰ ἑκατέρων προλέγοντας· ἢ γνῶναι μὲν Ἰωάννου οὐχ ὑγιὲς εἶ ὃ φημιζόμενον, ἑκόντα ὑ τῆ τῶν πολλῶν ὑποπλήξῃ συνήθεσι, ἵνα ὑπὸ τοῦδεν λαβὼν πρόφασιν Ἐπιφανίῳ δ' μᾶλλον προσαγρεύσῃ. χρᾶται γοιγροῦν Ἐπιφανίῳ λόγος πρὸς ταῦτα Ⓦ πατριάρχου. ἡ ὑ χρᾶφή ἀφελῶς ἔχουσα ὑ σιωπῆς· Ἀδελφὲ Ἐπιφάνιε, ἀκήκοά σου ὡς τῇ ἐμῇ σιωπήσεσι ἐξοδεία· ἴσθι ὑ ὅτι μηδὲ αὐτὸς ἐπὶ τὸν θρόνον ὤφλε τὸν σόν. Πρὸς ταῦτα Ⓦ ἱερεὺς Ἐπιφάνιος πάλιν ἁπλοϊκοῖς ῥήμασιν ἀντιχρᾶται, οἷσπερ δὴ & αὐτὸς χρήσομαι· Ἀθλητὰ Ἰωάννη, παίου καὶ νίκα. πλὴν οὐδὲ αὐτὸς φθάσεις Ⓦ τῆς ὑπεροχίας τόπον ἰδεῖν. ἀψευδεῖς οὖν ἀμφοτέρων Ⓖ λόγοι δείκνυνται. ὅτε γὰρ Ἐπιφάνιος εἰς Κύπρον ἀποπλεύσας γνοὺς, ὡς Ⓦ πλοῶν πλεύτας· ὅτι θαυμάσιος Ἰωάννης πρότερον ἢ ὑποδῦναι τὸν τόπου τῆς δευτέρας ὑποροίας σκάφει πρὸς Κύπριον. δηλοῦσι ὑ τοῦτο πρῶτον ὁ λόγος σαφέστερον.

Χρόνος ὀλίγος δ' μεταξὺ, καὶ αὖθις σὺν πλείοσι τῶν ἐπισκόπων Θεόφιλος εἰς τ' Κωνσταντίνου φοιτᾷ, ὑποπτευόμενος αὖθις Εὐδοξίας, καὶ κατ' πᾶσαν ἄδειαν προκύπτουσα αὐτῷ τὴν εἴσοδον. ὧν ὑ ὁρᾶν τότε σημεῖος κακῶν ἀθρόως ὁμνυοι, & Θεοφίλῳ πρὸς τὴν καθαίρεσιν δ' σοφοῦ σπουδαζόμενον. Ὑίες ἔτοι, & πόθεν ἆρα λαβόντες τὴν κίνησιν; ψυχαὶ ἀμόρτιαις ἔτοχοι, & δυσάτως ἔχουσαι τῶ κακοῦ· καθάπερ καὶ λόγος ἤδη φθάσας ἐδήλωσεν, οὓς ἡ δέκατος Ἰωαννου ψῆφος ὑπὸ ἀναθέσεως αἰτίαις αἰσχίοις ἐξ τὸ βήματος δοκιμάσασα, τῆς ἱερωσύνης ἀπέκρινε. σὺν πολλοῖς οὖν, ὡς εἴρηται, τῶν ἐπισκόπων Θεόφιλος προσελθόντος τῇ Εὐδοξίᾳ, καὶ μόνας τε κοπολογησάμενοι, μυσταγωγοῦνται πρὸς αὐτῆς, φιλοφρονοῦνται δώρεις, καὶ τὸ ἁγίου βάς γλώσσας μαθοῦνται, πάσας ψήφοις καταψηφίσασθαι τὸ δικαίου σωτῆρος. τοιαύτῳ αὖθομον ἐξομολογησάμενοι συμφωνίαν Ⓖ καλοὶ ποιμένες, καὶ σὺν ἀθρόῳ αἵματι βάς ψυχὰς μᾶλλον ἐμβάψαντες, οὐ βάς χεῖρας, ἐξίασιν, οὐδὲν Ἀρκαδίῳ τόπον εἰς γνῶσιν ἐλθόν. πλὴν ἀλλ' ὅ αὖθις ἀφορμὴ δίδοται τοῖς ζητοῦσιν ἀφορμὰς, οὐδὲν μὲν ἀληθείας ἔχουσα, οὐκ ὀλίγων ὑ ὕλην τῷ πυρὶ τῷ ποιητῇ προσαγορεύσας, καὶ μεγάλων φλόγα τῷ πειρασμῷ αἰάψασα. οὐ πολὺ γὰρ ὁ σὺν μέσῳ, καὶ μέσος τι τῶν βασιλειῶν ὁμήγας, οὕτω συμβαὶν κατ' χεῖρας τὸ μὴ χεῖρας σκοπὸς, ὧ λόγῳ σπουδαίας ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας δημηγορεῖ. ὃ ὑ εἶχεν οὕτω. Σπουδάσατε πρὸς με τοῦ ἱερᾶς τῆς αἰσχύνης, ἐ- " αθίοντας τραπέζῃ Ἰεζάβελ, ἵν' εἶπω αὖθις, ὡς Ἠλιοῦ ἔφη· Εως πότε χωλανεῖτε ἐπ' ἀμ- " φοτέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; Εἰ ἔστι Θεὸς ὁ Βάαλ, πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ. Εἰ ὑ κ τράπεζα " Ἰεζάβελ αὖτη Θεὸς, φαγόντες δέεμέσατε. ὁπότεν Ⓖ σοφοὶ τὸν κακὸν, δραξάμενοι τ' " ῥημάτων, Ἀρκαδίῳ προσίασι τὴν ῥῆσιν ἐπιδεικνύοντες, ἡγουμένου τῆς σωτηρίας Θεοφίλου, & τὰ μὴ προσήκοντες πρὸς ἑαυτὸν, τὰ ὑ κ προξενοῦντα. ἔλεγον ὑ κ ἐπείθοντο, ὡς αὐτοὶ μὴ ὄντες, οἱ γε ἱερεῖς αἰσχύνης ἐλέσθαι, Ἰεζάβελ ὑ ἡ βασιλὶς δύπικρις. ὅτως ὑποδίδωσι μὴ ἡ πρὸς Ⓦ μέγαν τῶν βασιλέως αἰδῶς, καὶ ὁ πόθος εἰς λύσιν μεταχωρεῖ, καὶ δίδοται τοῖς πορφυρίς ἄδεια μετέρχεσθαι τὰ οἰκεῖα. τοιοῦτον γὰρ ἡ ἁπλότης (ἵνα μὴ κουφότης, λέγων τῷ δυσφήμῳ φαίνωμαι χαριζόμενος) ῥᾳδία μὲν οἰκοδομῆσαι, ῥᾳδία ὑ τὰ οἰκοδομηθέντα καταγεγκεῖν· καὶ σιωπῶντα εἰπεῖν, ἄπιστος ἀκριβῶς καὶ τῷ πρώτῳ βύθῳ ἀγωγός, αἰέμνα πεδίον, ὃ φασι, καὶ πρᾶγμα κατ' ὀλίγον τοῖς μοχθηροτέροις. ὁπόταν Εὐδοξία μὲν τῶν ἐπισκόπων, ὅσοι Θεοφίλου κατεφρόνουν πρότερον, οὐκ μὲν ἀγαθῶν προσχαῖς, οὐκ ὑ & ἀβουλή-

34 *Endoxia adversus Theophilum, eiusq; comites Iohannis exilium molitur.*

των ὑπιφορᾶς τῦ λέγειν ἀπειρηκ. Θεόφιλος ὁ τῶν καπηλευομένων ἀπαλλαγείς, τῳ ἀρξαν αὐτῳ χαρίτος ἀδίκως τοῖς ἴσοις καὶ αὐδὲ, μᾶλλον ὁ πολλῷ μείζοσιν, αὐτιφεραπδύειν ἠξίω· καὶ τῦτο μὲν δώρεις, τῦτο ὁ ἀσελγείς, τῦτο ὁ ἐγκλοις ἑτέρεις, οὓς ὐδείσκειν οἶδε μοχθηρία δυνάμεως ὑπιλαβοῦσα, παρεπείσας, καὶ ὅλως τῆς ἰδίας γνώμης ἀναρτησάμενος, εἰς τῦτο κακίας δὲ πῶν ἐκίνησε καὶ σκυλαξεν, ὡς ὑπερέλθαι ⓒ τῦτο κεφαλαιῶσας συνόδοι κὰ Ἰωάννε τῳ μεγίστῳ ἀρχιερεῖ. δίρων ὁ δύο τῶν Δμαχόνων, ὧν ὁ μὲν αὐτῷ εἶχε μοιχείας, ὁ δὲ φόνου, καὶ παρὰ τῦτο δὴ τοὺς τῦ μεγάλε καθηρημένους, τύτες ὁ ἡγεμὼν δεδεκὼς κὰ πολλῷ αὐθεντείαν τῦ δεσμοῦ λύσας, λιβέλλους, ὧν ἐκφυος αὐδὶς δημιεργὸς ἦν, κὰ τῦ ἁγίου δωρεᾶν παρασκευάζει· λιβέλλους πλήρεις μὲν δόλε κολῶν ὄντως, ἴχνος δὲ ἀληθείας οὐδ' ὁπωσῦν ἔχοντας· πλὴν τῦτο μόνον μετρίως αὐτῆς παρεπόμενον, εἰ καὶ μὴ τοὺς τῷ ἴσην ἔννοιαν, ἐλέγετο πρὸς αὐτῷ, ὅπερ ὕδατος, ἢ οἴνου, ἢ πασίλλου μὴ τῷ τῶ ἁγίων μεταλῆψιν ἀποτύεσθαι πρήνει. καὶ τί τῦτο; βυλόμεθα γὰρ νομοθετοῦντος ἡμῶν, καὶ ἐξ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν ἀκριβοῦντος πίστεως, ὡς μή φθάσαι τινὶ τῶν ἐκπεσυομένων καὶ μέρος τι τῶν ἁγιασμάτων συνεκπεσεῖν.

35 *Concilium ad Quercũ adversus Iohannem.*

Ηὐχαριστῶ τοῦ φυλάξαι τύτοις λιβέλλοις ὁ δεδεκὼς εἰληφε, Σεβηριανὸν βύθυς καὶ Ἀχαΐκιον, τοὺς ὁ κὰ Αντίοχον, τῦ ἀμάχοις δὴ τῆς κακίας τοξομάχοις, σκὺ ἄλλοις τῶν ἐπισκόπων πλείοσι τοξοπαιεισάμενος ἔξω τῶ τῆς πόλεως (Ρυφῖνα ὁ ἀγρὸς ἐστιν, ὄνομα Δρυς, ὑπὸ τῇ Χηνικοῦ κειμένος) ἐν τύτῳ ἠθροίσθαι τὰ τοὺς τῦ καθελεῖν ⓜ μέγαν σκευάρημα βυλόμενον. αὐτοὶ μὲν τοι σὺν ἅμα τοσαυτοκόντα ὑπισκόπους ἀθροισθέντας, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες ἐστὶν πῶς ἐγκλήμασι τοιύτοις ἀγώνιμος ὢν Θεόφιλος, εἶτα παρρησίαν καλλωπιζόμενος, ὥστε λόγον χάριν αὐτῶν ὑποσχεῖν, ἀληθοῦ οὔτα τὰ τῶ κρατούσαν ἰσχὺν γνώμας ἐλεῖν, ὡς μὴ μόνον μηδὲν ὑπὲρ τῶν οἰκείων βυθύνεσθαι, ἀλλὰ κὰ ἑτέρων χρεῶν καταιῆναι κριτὴν ἑαυτὸν τοῦ παρόντος βύθυνομένου. εἶτα πρήνει μὴ μικροψυχεῖν, μηδὲ μέγα τι τῶν πρὸ ἐν νομίζειν, ἐνθυμυμένους ὅ, τοὺς πολλῶν θλίψεων εἰσιτητὴν τὴν τῶν ὐρανῶν εἰ) βασιλείαν. τοὺς τύτοις ἠξίω μηδεὶς, λέγων, τὴν ἐαυτῦ ἐκκλησίαν, ἐμοὶ χάριν, ἀπολιπεῖν· ἀλλ' εἰ τί μοι καὶ χαρίζεσθαι βύλεσθε, τῦτο εἰ) καὶ ὅ μηκυνθύειν ἡμῶν ἐν ταῖς τοξοσευχαῖς. ὡς ὁ ἐώρα συγχομένους τοῖς δάκρυσι, τὴν ἐκκλησίαν ὁ μᾶλλον εἰπεῖν ἀποδυομένους, πατειχῶς ἀνελάμβανε, καὶ τῳ λιχνῷ δακτύλῳ ⓜ παρσὶ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ὑπικόπτων (ὕτω γὰρ ἐν ταῖς ὑπὲ νοῦ φερυσίαις εἰώθει ποιεῖν) ἄλις, εἶπε, τῶν θρηνων· τί μὴν σκυθρύπωσιν βούλεσθε τὴν καρδίαν; ἀλλ' ὅπως ταῖς ἐκκλησίας μὴ ἀπολίπητε. τῦτο γὰρ ὑμῖν καὶ τοσύτοις ἔφην. εἰ πόντος δέ τινος, ἀλλ' ἀνάγκη ταῖς ἐκκλησίαις ὑπιμένοντας ἡμᾶς κοινωνῆσαι τοῖς ὑπιβύλοις τύτοις, καὶ χαίρειν δοῦναι ταῖς ἴσαις ὑποχραφαῖς· ⓜ μακάριον εὐθύς, ἀλλὰ κοινωνῆσαι μὲ, εἰπεῖν, ὑπιτρέπω χάριν τῦ μὴ σχίσματος ὑμᾶς αἰτίους καταῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ, ὑπογράψαι ὁ οὐδαμῶς. σκύοιδα γὰρ ἐνὸν ἐμαυτῷ καθαιρέσεως ἄξιον. τύτων οὔτα ὀθροισθέντων προσέρχονται τινες γράμματα παρὰ Θεοφίλε κομίζοντες, ὧν ἡ ὑπιγραφὴ, Η ἁγία συνόδος ἡ ὑπὲ Δρυῶ συναθροισθεῖσα τῷ Ἰωαννῃ, φιλῶς οὕτω καὶ ἀτίμως αὐτὸν ὀνομάζουσα, καὶ μηδὲ ὑπίσκοπον ἀξιῦσα καλεῖν. ἐφ' οἷς γὰρ καθαίρεσιν αὐτῦ καταψηφίσασθαι καὶ τοὺς ὄζεβείσεως τῦ ἀληθῶς καὶ καθαρῦ ⓒ ὑπερρήτοι καὶ καταπλυτοὶ καὶ μυρίων ἀσεβημάτων πεπλησμένοι κακῶν. πῖς ὁ καὶ ἡ τῶν ἐγκειμένων δυνάμεις; λιβέλλους ἐδεξάμεθα καὶ σὲ πολλῶν ὀνείδεσιν ἁλισκόμενον μεσεύς. χρὴ σὺν ἀπομνῆσαί σε ⓜ ὑποῦ αὐτῷ ὑφέξοντα λόγον. Πρὸς ταῦτα ὁ Χριστοῦ μαθητὴς, καὶ τὴν ἐκείνου ζηλῶν ὑπιείκειαν, τρεῖς τῶν ὑπισκόπων ἐξαποστείλας ἅμα δυοῖν πρεσβυτέροιν, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος ἐν τῇ πρὸς Ἰννοκέντιον ἐπιστολῇ, Απεστάλκαμεν, φησι, πρὸς αὐτὸν ὑπισκόπους ⓜ Πισιδιανοῦ τος Δημητρίου, ⓜ Απαμείας Εὐλύσιον, καὶ ⓜ Απολλωνείας Λουπικῖνον· πρεσβύτερος ὁ Γερμανὸν καὶ Σεβῆρον,

Ex epistola 122. ad Innocentium.

ζῆρον, μὴ τῆς προσηκούσης ἡμῖν ἐπιεικείας ἀποκρινόμενοι καὶ λέγοντες, μὴ ἀδικεῖσθαι χρίσιν, ἀλλ' ἐμφρόνως ἐξενεγκεῖν καὶ πολέμιον φανερῶν. ὁ γὰρ μηδέπω λιβέλλους δεξάμενος, καὶ τοιαῦτα ἐκ προοιμίων ποιήσας, καὶ ἀπορρήξας ἑαυτὸν ἐκκλησίας, κοινωνίας, εὐχῆς, καὶ κατηγόρους ἀλείφων, ἐκ χλήρου μίσιας, καὶ ἐκκλησίας ἐρημοῦ, πῶς οὐ ἦ δίκαιος ὅτι Ⓦ τοῦ δικαστοῦ ἦθεον διαβαίνειν οὐδαμόθεν αὐτὰ προσήκοντα; ὅθεν γὰρ ἀκόλουθον ἦν Ⓦ ἐξ Αἰγύπτου τοῖς ἐν Θράικῃ δικάζειν, καὶ Ⓦ ἐπ' εὐθύνοις αἰτίαις ὄντα καὶ ἐμφρόνως καὶ πολέμιον. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων αἰδεσθείς, ἀλλ' ἅπερ βεβούλητο, πληρώσας κατεπειγόμενος, ἡμῶν δηλωσάντων ὅτι ἕτοιμοι ἐκ ἑκατὸν καὶ χιλίων ὅτισοῦν πρόντων ἀποδύσασθαι τὰ ἐγκλήματα καὶ δεῖξαι καθαροὺς ὄντας ἑαυτοὺς, ὥσπερ οὖν καὶ ἐσμέν, οὐκ ἠθέλησε, ἀλλ' ἀπόντων ἡμῶν καὶ συνόδου ὑπικαλουμένου, καὶ κρίσιν ἐπιζητουμένων, καὶ οὐκ ἀκροάσεις φθάνοντων, ἀλλ' ἀπέλθειας φανερᾶς, καὶ κατηγόρους ἐδέχετο, καὶ οὓς πρὸ ἐμοῦ ἡμομένους ἀκοινωνήτους ἔλυσε καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐκείνων τῶν οὔπω τὰ ἐγκλήματα ἐξαλυσαμένων λιβέλλοις ἐλήλυθε, καὶ ὑπομνήματα ἔπεσκηπεν, ἅπερ πολλὰ καὶ ἀνόνων ἀκολουθίαν ἔχει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ τὰ ἑξῆς ἡ κοινὴ διέξεισι γλῶττα, καὶ οὐδὲ τοῦτο οὐ δεῖ λέγειν ἡμᾶς, πρὸς ἐκείνης ἀκούειν. ἀπαγγελθείσης δ' τοῖς περὶ Θεόφιλον τῆς ἀπολογίας, αὖθις πάλιν ἀληθείαν τῶν ἐρημούντων οὐκ ἐνεγκόντες, εἶτα κατ' αὐτῶν ἀπειλημμένων τῷ ὀργῷ ἐκείνων, καὶ λαβόμενοι τούτων ἔτυφαί τε καὶ χιτῶνας αὐτῶν διέρρηξαν· περὶ δὲ καὶ σιδήρεις ἐνός Ⓦ πάχηλον περιέβαλον, ἅπερ ἔτυχον τότε τῇ πατειαρχῇ ἀναβαθμάσαντες. οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῦ ποιητοῦ ταύτῃ σχεθέντος αὐτῶν τῷ καρδίᾳ, καὶ φυγάδα τοῦτον ἐκ ἀφανεῖ καθιστᾶσι τόπῳ, τὰ σίδηρα ταύτῃ περιβεβλημένον. ἐκείνῳ τοιαῦτα ῥέζω, ὡς περείρηται, αὐτοῦ μὲν, ἅτε ἐμφρονεῖς σαφεῖς ὄντας ἀναγιγνώσκοντος, συνόδου δὲ κανονικοῦ ὑπικαλουμένου, Ⓦ ταχεῖς αἷμα ἐκχέαι, καὶ μὴ πρόντος μηδὲ ὅ ἀναβάπτω τι ἀπολογησομένου καταψηφίζοντας, σαθρά τινα λίαν, τοῦ ἀγχέλικου καταπόντες. βίᾳ, παίζουσιν ἐοικότες μᾶλλον ἢ σπουδάζουσι, καὶ τινὰ ἐν μακρῷ χρόνῳ σχεμογετηθεῖσαι κακίαν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ συντελέσαι σπεύσαντες. δεινὸν γὰρ ἡ ὕβρις καὶ δεινῶς ὑπόπτων· ἀμύνει καὶ τινὰ προφέρειν ὑπιαχνίειν οἶδε, φεύγει Ⓦ ἔλεγχον. εἶτα σκεφάμενοι καὶ Ⓦ βασιλέα συνήγειραν τῆς ψήφου λαβεῖν, ὥστε ἰσχυρότερον θεῖναι ὃ σπουδαζόμενον, συλλαβὰς αὐτῷ πέμποντες οὕτως ἐχούσας. Ἐπειδὴ κατηγορηθεὶς Ἰωάννης καὶ ἑαυτῷ χαλεπὰ συνῳδὰ ἄλλα τε πλεῖστα, καὶ ὅτι καὶ καθοσιώσεως αἰτίᾳ ἐνέχεται (καθοσίωσιν δ' ὑπικρεῖς τὴν πρὸς τὴν βασιλίδα σχέσιν ὠνόμαζον) οὐκ ἠθέλησε πρὸς τὴν συνόδον ἀπαντῆσαι, σχεδὸν ταῦτα γέγραφε καὶ ἤδη καταγνῶσι· καὶ ὃ λειπόμενον ἐστὶν ἕτερον, ἢ ὑπιτέλαι ὃ ὑμέτερον κράτος καὶ ἄκυρα τοῦτον εἰς τὴν ἐπερχομένην ἀπολαθῶσαι. ταῦτα τῶν καλῶν ἱερέων, καὶ βεβαίων μὲν εἰς ὀργὴν ὀφειλόντων εἶναι, ταχέων δ' εἰς χρηστότητα, ὧν Ⓦ ὀδόντες ὅπλα καὶ βέλη, ἐκ γλῶσσα, καὶ ὃ θεῖον εἰπεῖν λόγιον, μάχαιρα ὀξεῖα. εἶτα ὑπιτέλαι τοῦ Αρκαδίου (πεπίστευκε γὰρ ὡς ἱερεῦσιν αὐτοῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὰ χρυσᾶ καὶ κατ' Αθήναις ἀχ ἱερεῦσιν, ἀλλὰ ἱεροσύλοις μᾶλλον ἐοικότες εἰσὶ) τί γάρ; κινεῖται μὲν ἅπας ὁ δῆμος, καὶ εἰς πολλὰ ἀθρόως σαίνει ἀνάπαλιν· καὶ τοῦτο μὲν τοῦ βασιλέως καταβοᾷ, τοῦτο δ' καὶ Θεοφίλου μᾶλλον τὴν κακίαν ἐλέγχει. πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν τότε ἀπειθῶς ἐχόντων μεταβαλόντες, μάτην ἔλεγον σχεδιαζόμενον Ⓦ ἄγιον, μάρτυρα ἀψευδῆ τὸ συνειδὸς ἔχοντες, καὶ τὴν ἐκδηλον καὶ φανερὰν δυσωπηθέντες ἀλήθειαν. τέλος ἰσχυροτέρας ἡμουθῆς τῆς ποινείας, μᾶλλον δ' τοῦ ἁγίου τοῦτο θελήσαντος, ἵνα μὴ ὑς καὶ ὁλμηθῇ κίνδυνος, ὥσπερ φίλοι τὰ ταῖς τοιαύταις σάσεσι, πρὸς ἑαυτοὺς ἤδη βαθεῖαν ἐκβάλλεται, καθάπερ ἐν τῇ αὐτῇ πάλιν πρὸς Ιννοκέντιον ἐπιστολῇ ὁ χρυσῆς γλώττης ἀκούειν ἔξεστιν οὕτω λεγούσης· Τί γὰρ δεῖ πολλὰ λέγειν; οὐκ ἀπέστη πρᾶξαι ποιῶν καὶ πραγματευόμενος, ἕως ἡμᾶς μὲν δυνατείας καὶ αὐθεντίας πάσης τῆς τε πόλεως καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐξέβαλε· καὶ πρὸς ἑαυτοὺς βαθεῖαν τῷ δήμῳ πρωτὸς ὑπισυρόμενος,

ἑλκόμενος

ελκόμενος ὑπὸ τῶ Κυρείνου τῆς πόλεως ἐν μέσῃ τῇ πόλει, ἢ πρὸς βίαν συρόμενος κατηγόμην, καὶ εἰς πλοῖον ἐμβαλόμην, καὶ ἀμφὶ νυκτὸς ἔπλεον, ὅπως σιωπῇ πρὸς δίκαιαν ἀκρόασιν ἐπεκαλούμην. Ὡς δὲ τὰ δάκρυα, καὶ λιτὴν ἔχη δέησιν, ἀκούσεται; ἀλλ' οὕτω μὲ αὐτὸς ἐκβληθεὶς ἐκ τῶ Πέντε σώματι, ὁ ἢ ἱερεὺς καλοῦσι, προσέφη. Εἶτα καὶ εἰς Πραίνετον δέδαέναι, ἢ ὑπὸ τῶν ἀγόντων μᾶλλον μεταδιδάζεται. Ὁ δὲ χρηστὸς Θεόφιλος, ἐπεὶ γέγονεν αὐτῷ τελέσαι τὰ κατ' γνώμην, γράμματα ἢ πρὸς Ἰννοκέντιον τὸν τῆ Ῥώμης ἐπίσκοπον πέμπει, δηλῶν αὐτῷ καθῆκας τὴν Ἰωάννου καθαίρεσιν· ὃς καὶ τοῖς γράμμασιν ἐντυχών, οὐδὲ ἀντιγράφων ἅλως ἔκρινεν ἀξιοῦν, πολλῷ αὐτὸ πρεπέστερον καὶ τύφου κατηγωκὸς, ὅλως τε μόνος γράφοι, καὶ ὅλως μηδὲ δηλώσοι σαφῶς οὗ χάριν καθεῖλε, καὶ μὴ πίνων. ἐντεῦθεν τὰ τῆ Ἡρακλείδου, ὃν ὁμόσας Ἐφέσου πρόεδρον καθεσήσας ἐῶ, ἀναφλαφῶν ὁ Θεόφιλος, ἐν μόνον ἐκ τούτου πρεσάψειν τῷ μακαρίῳ πειρώμενος, ἢ αὖθις ἔκρινε μὴ πρόσωπα, ὡς εἰκῆ ναὶ ἀδίκως τυπῶσας, ἢ διὰ μέσης τῆς ἀληθείας πρεσενεγκὼν ἀλύσει δεσμίους. ἀπελεγόντων οὖν τῶν τῆς πόλεως μὴ δεῖν τῆ ἀπόντων δικάζειν, Ἀλεξανδρέων ὧν ἀξιόντων τοῖς Ἡρακλείδου κατηγόρους πρεσέχειν, φάσις ἐκ τούτου φύεται· ἐκ ὧν τῆς, συμπλοκὴ χροῶν· ἐκ τούτων, τραύματα· τούτοις ὧν ἢ θάνατος ἠκολούθει· ὧν πρώτων Θεόφιλος αἴτιος ἐλέγετο, ἢ ἰῶ. Ὡς δὲ Βυζαντίοις ἠρέθισεν ἀκρως, ἢ δηλέσας αὖθις ἐζήτει, ἢ βυθοῖς ἐκδοῶναι τοῖς θαλαττίοις. ὁ δὲ τῶν διωκόντων ὡς ἤκουσε, φυγὰς βύθυς ὤχετο, ἢ τὸν Αἰγυπτίοις ἐπέδυ μυχοῖς. ὅθι δὲ καὶ πρότερον ὁ χαλεπώτατος οὐτοσὶ θυμῷ δικαίῳ τοῖς πρὶν Διόσκορον κολούμενος ἰῶ, οὔτε μὴν βύσσινοι λογισμῷ ταῖς Ὠρειθυίοις ἀπήνετο βίβλοις, ἀλλ' ἀφορμὰς ἐντεῦθεν ἑαυτῷ ποιῶν πρὸς τὴν τῶ ἁγίου καθαίρεσιν, ὃ μὴ ὡς τὰ δηλοῖ. ὁμῶ τε γὰρ ὁ συσυδαζόμενος αὐτῷ δηλώσοι, καὶ πρόφασιν τοῖς μοναχοῖς μὴ ἐσοικίσειε, ὡς βίβλους ὃν προσέλεκτο, ἃς τέως σιωπηλικῶς ἀπεκήρυτεν. ἀλλ' ὁ λόγος ὑπισχνεῖται ἢ τὰ λοιπὰ βούλεται.

36 *Arcadius portentis territus Iohannem revocat.*

Ἐν ὅσῳ γὰρ ἐπροσάπτετο ὡς τὰ, νύκλωρ τὴν πόλιν ἔστεισεν ὁ Θεὸς, ἢ θραῦσις ἢ δείματα ὠνα τῷ βασιλικῷ συμπέπλωκε κοιτῶνι, ὡς ἢ θορύβου ὁ πλῆθος ὑπὸ πλησθῆναι, ἢ μέγα βοᾶν ὡς ἀνακαλεῖσθαι Ⓜ ἱερέα. ἢ ὁ βασιλεὺς αὐτίκα κέντρῳ τινὶ λύπης τὴν καρδίαν πληγεὶς, μεταμελὴς τε γενόμενος, ἢ γράμμασι βασιλικοῖς τὴν Ἰωάννου ἀνάκλησιν ὑπισχνεῖται. πέμπει ὧν μὴ τῶν γραμμάτων ἢ Βερίσωνα Ⓜ εὐνοῦχον, τὴν καθ' ὑπὸ τῇ βασιλίδι Εὐδοξίᾳ ὑπηρετούμενον· ὃς Ⓜ ἄγων τὸ Περαιτὲς καταλαβὼν ὑπὸ τῶν ἐγχειρεθέντων φρουρούμενον, ἐπανελθεῖν ἠξίου ἢ τῇ πόλει ἥπιον Ⓜ κίνδυνον. μετ' αὖθις ὁ ἄλλοι, ἢ μετ' ἐκείνους ἕτεροι, ἢ πλήρης ὕστερον τῶν πεμπομένων ὁ Βόσπορος. ἐπεὶ οὖν ὑπεστρέφειν αὐτοὺς ἐγνωσαν ἡ πόλις, τείτῃ ὧν ἰῶ ὅτι δεκάτῃ τῷ Νοεμβρείῳ, ὡς δ' ἂν τις ἐξιόντων ἀριθμήσοι τὸ πλῆθος, ὡς ἐκφεύγοι τὴν ἡδονὴν; τῶν ποτὲ μὲν γὰρ ἀτιμίας ἐμιμεῖτο τὰ ῥεύματα. ἢ μεχὶ ὧν ἡ θαλαττία πορθμεῖον, μεχὶ ὧν ἦχον, μεχὶ ὧν ἀσμάτων ἢ ὑμνῳδίας. Τοιαῦτα δυνάται πόθος ψυχῆς ἐστακεὶς ἀνδρὸς πολλοῦ τε ἀρετὴν ἔχοντος, ἐν ὠφελεῖν πλέξαι δυναμένου, ἢ πατρικῶς φέροντος. τὸ πικρότερον ἀκριβὲς ὑπῆρξεν ἧς ἀπέλαυον ἡδονῆς Ⓐ τῆς χρυσῆς ὡς τὰ γλώττης ἐστυφωντες τοῖς ῥεύμασι. ὃ γὰρ οὕτως αὖθις ἀναπιμπλῶσι, καθίωσι, σαφῶς ἐδήλου τὴν φέρουσι λύπης αἰτίαν αὖθις καταφῆναι. λύπη ὧν πολλὴ μὲν φέρουσι, ἴσως δὲ) προὐπάρχουσαν ἡδονὴν μαρτυρεῖ. ἐπεὶ τοίνυν ἐπομένων ἐξῆσαν τῆς πόλεως ἧς, οὐ πρότερον εἰσελθεῖν ἠξίου, πρὶν δὲ μείζονι κριτηρίῳ τὰ κατ' ἐκεῖνον ἐπιτρέψῃ. Ἀλλὰ ὁ πλῆθος ἤχαλε, ἢ τόλμης ἤπλετο, ἢ τὸν κατοικῶντας ἐλοιδόρει, ἕως ἀπόντας εἰς ὧν τὸν σωσελθόντας, ἢ τὰ μὲν δεήσει χρησάμενοι, τὰ ὧν ἢ προσθιασάμενοι, πείθουσι μόλις ὑπολῦσαι τῆς πόλεως. ὡς ὧν ἢ τῷ θεῖνῳ καθίζει ἐμμένον, ἰκυρῶς αὐτίχετο, πάλιν δή, λέγω, τὰ ψηφισθέντα δοκιμασθῆναι πρότερον καθολικωτέρας τυχόντα ὑπικρίσεως.

ὑπακρίσεως. ἀλλ' ὁ τῆ λαοῦ κρείττων γίγ πόθος (ἐγλίχετο γὰρ τῆς μωιζερᾶς ἐπαχθοῦσαι γλώττης, ἧς στωμύθως ἀπέλαυον) ⁊ εἰς Ⓦ πατειαρχικὸν ὕπνως λυάζεσι θεῖον. ὁῦ πρώτας τε ἡδέως εἶδε, ⁊ ὥσπερ ἔθος, τῶι εἰρωνίωι αὖθις ἐπηύξατο. ὕτω μὴν ἡ ἐκκλησία Ⓦ ἑαυτῆς νυμφίοι ἀπολαβοῦσα, ⁊ ὃ πρεσελθὸν αὐτῆ τέως σκυθρωπὸν λύσασα, ἰωὴν ⁊ ἐβαλλε ταῖς ποπμοις αὐτῆ τῆν λόγων ἀρδευομένη πηγαῖς. ἀλλ', ὦ φθόνε, κακὸν ἀμηχον. σοὶ γὰρ ὅλως οὐκ ἰῶ ἠρεμᾶν, οὐδὲ ἵνα κόσμον ἔχες τῆν κατ' αὐτῆ πρεσβολῶν, ἕως ἄγελε ⁊ ἀπίθανε τέλεον αὖθις ἀπορρήξαι, ⁊ μαχερὸν θεῖναι τῆς πόιμνης ἴχνος; αἰ αἰ, Ⓦ καλὸν ποιμνία, ⁊ ὀφθαλμοῖς ἀγρύπνοις αὐτῆς πρεσιέμενοι. πλιὼ ἀλλὰ ἵνα θᾶττον πόντα σιωπᾶσι, ⁊ πόθεν ἡ ἀφορμὴ τῷ φθόνῳ τῶ τοσῶδε κακοῦ;

Στήλη τις ἀργυρᾶ τῆς βασιλίδος ἐπὶς που τῶ ἱεροῦ, ᾧ Σοφία ἐπώνυμον, ὅπι χίονος ἦν. ἐν ᾗ αὐτῆ σιωπῆ δημοσίευεις ἡ θεμίζοιτο παιδιά. ὅταν ὁ μέγας ὑβρεῖν εἰ) τῶ ναοῦ λογισάμενος, ἀφ' ὃ τοῖς ἱεροῖς ὕμνοις ἀδομένοις ἀτάκτως τε ⁊ ἀσήμως ἀντηχεῖαν φωναὶ, ἐπεὶ πολλὰ πρεθαμένας παύειν οὐκ εἶχε, πρεχωρεῖ τῆ γλώττη ⁊ τῆν ταῦτα γνέσθαι κελευόντων. ἡ τοίνιω Εὐδοξία πάλιν εἰς ἑαυτὴν ἐλκουσα τὰ λεγόμενα, ⁊ πρὸς αὐτὴν ἀναφέρεσθαι ὃ πρῶ οἰομένη, βαρυτέρῳ τυπεῖσα τῶ θυμῶ κέντρῳ ἀφόρητός τε ⁊ ἀκέλευστος ἰῶ, γῆ θάλασσαν μιγνύσα, ⁊ ὃ πρῶ τρέφουσα, οὐδὲν ἄλλο πρᾶσσειν βουλομένη πρότερον, ἢ ἀμυνάσθαι Ⓦ δόξαντα ὑβρικέναι. θύθυς οὖν στυόδος ἐκροτεῖτο πάλιν, ⁊ βασιλικὰ πρὸς τύτῳ γράμματα διεπέμποντο, ἄλλους τε τῆν ἐπισκόπων, ⁊ αὐ πρῶτον τῆν τῶν ἀποστόλων μετακαλούμενα. ἐπεὶ ἦ οὐκ ἰῶ αὖθις ὑπ' ὀφθαλμοὺς ἀφορμὴ τῶ τὰ ἤδη κατηγορηθέντα κινεῖν, ὅπως οὐκ ἀσαφῆ κατέσκη τοῖς πονηροῖς, μαθεῖν δεῖ ἑτέρα ἀσυνδάστους, ὁ γνῶναι πρὸ ἑαυτῶν ἄπορον ἰῶ. τί οὖν σκέπτονται, καὶ ποῖ φέρονται; πρὸς Ⓦ σοφὸν γὰρ ἴδιον αὐτὸ καὶ πολεμώτατον κακουργεῖν γράφειν ἔγνωσαν, ⁊ πρὸ αὐτῆ διδαχθῆναι τὸν τῆν ἀπορουμένων εὕρεσιν. γράφουσιν οὖν Θεόφιλον ἡ ἀποστῆσαι ὃ πάλιν, ἢ ὅπου αὐτοῖς ἐκκλησίας, δι' ὃ δὴ δυνηθεῖεν πρὸς τὸν πολλὸν Ἰωάννου ἀφαπλαῖεν ἀληθῶς. αὐτὸς οὖν συνειδὼς, ὅπτως ἀπέδρα πρότερον, ὃ μὲ ἀποστῆσαι, αὖτε μὴ λισιτελοῦν αὐτῆ, πρᾶγητήσατο πρᾶς ἦ τῶν ἐκ' αὐτὸν ἐπισκόπων ἐκπέμπει, κρύνα δοὺς εἰς κατηγορίαν, οἳ Ἀρειανοὶ πρότερον ⁊ τῆ φρροῦ τῆς ἐκκλησίας ἐρύσματος Ἀθανασίου πρεσέτυθεν, Εἴ πς ἐπίσκοπος, λέγοιτο, ἢ πρεσβύτερος δικαίως ἢ ⁊ ἀδίκως καθαιρεθείς, ἑαυτῆ ἐπεμελήθη στυόδου δίχα τῆ ἐκκλησίας, ᾗ τοιούτῳ μηκέτι δίδαξ χώραν ἀπολογίας. οὕτω μὲν οὖν ὁ μηδενὶ τῶν ποιμνίων ἰσάμενος, ὁ τῆς ἐκκλησίας διδύξ, ὃ Λυδικὸν θηρίον, ὁ ἐξ Αἰγύπτου Πρωτᾶς, οὕτως ἐκφνος τοῖς ἐκ' αὐτῆ πεμφθεῖσιν ἐπέτρεψε λέγειν, οὐδὲν ἕτερον, ἢ τῶν αὐτῆ βουλόμενος ψῆφον κρατῆσι, ⁊ μηδὲ χώραν δοθῆναι τῷ μακαρίῳ ταῖς δικαιολογίαις ἀποδῦσαι. αὐτὸς ᾗ μήτε δικάσασθαι ἔφη, μήτε γραφῆς ἀκοῦσαι, μηδ' ὅλως κρατεῖν τυχεῖν εἰς ἀπολογίαν· ἐκ' βασιλέως ᾗ δέξωσθῶσαι, καὶ πρὸ ἐκείνου πάλιν εἰσαχθῆναι, καὶ μὴ βουλόμενος· ἄλλως τε ᾗ ⁊ Ⓦ κανόνα τῶν ἐκ' Ἀρειμινῶν οἶδα στωτεθέντα, καὶ ὅτι μὴ καλῶς εἶχεν, ἐκ' τῆς ἐν Σαρδικῆ στυόδου ἀφαιρεθέντα. εἶτα τοῖς πρὸ Ἀκάκιον ⁊ Ἀντίοχον, Σεβαστειανοὶ τε ⁊ Κυζίκηνοι, ⁊ τῶ μέρους Ἰωάννου δέκα στωεισελθόντων εἰς βασιλέα, ⁊ τῶν μὲν Ἀθανασιανῶν Ⓦ ἤδη λεχθέντα στωτηρεῖαν κρύνα, ὡς τι ⁊ ἐκ' ὀρθοδόξων στωτεθειμένοι, τῶν ᾗ αἱρετικῆς αὐτοὺς φρενὸς εἰ) λεγόντων, καὶ ἐκ' τύτων κακούργως ἀφυρισμένοι, μὴ ὧν πολλάκις τῆς ἐκκλησίας ἀδίκως ἀπελαθεὶς Ἀθανάσιος, εἶτα χρόνῳ τυγχάνων ἑαυτῷ ἐστασιάσθη· καὶ ὅπ μὲν Ἰωάννης οὐδὲ καθήρηται πρότερον, ἀλλ' ὕστως ἐκ' Κόμητος ἐξελαύνεται, ⁊ οὐδὲ ἑαυτῷ ἐστασιάσθη, ἀλλὰ τῷ σῷ κρότῳ, φησὶν, εἴξας, ὦ βασιλεῦ, μᾶλλον ᾗ βιασθείς. τέλος ἐκ' γραφάτωσαν, ᾧ τῆς Ἰωάννου καὶ Θεοῦ μοίρας εἶπον, ὕστις (οὓς πρὸ Ⓦ Ἀκάκιον καὶ Ἀντίοχον λέγοντες) ᾧ ὀρθοδόξων εἰ) Ⓦ κανόνα ἀφαιρεθέντα τῆς

37 *Argentea Eudoxiæ statua. Eudoxia iterũ Iohannis infesta, exilium secundũ meditatur.*

τερ·

τῆς αὐτῆς εἰ) πίστεως τοῖς ἐκτεθηκόσι, καὶ δεξαλύουσι τὸ ἀμφίβολον. ἐπῄνεσεν ὁ βασιλεὺς τὸ εἰρηνικὸν, ὡς καλῶς ἔχον, καὶ γίνεσθαι οὕτως ἐπέτρεπεν· ἐφ' ᾧ τὸ ἐπ' ἐμοὶ μὴ ποιήσειν, ἀπέκρυπτο δὲ μὴ ἀσφαλὲς τὸ πρᾶγμα ἐπιπλήσαντες.

38 Ἐν τούτοις τῶν πραγμάτων ὄντων, καὶ τοῦ λαοῦ ὡς ἄριστα τὴν ἐκκλησίαν διέποντος ἔτος ὅλον μὴ τὴν ἀνάκλησιν, τῶν τε τὰ ἑαυτῶν ποιούντων, καὶ τὰ μὴ καθηκόντων, ὥστε ἄγιον τὸν θεῖον καταγαγεῖν, ἐπεὶ περὶ τὸ πάσχα προέβαλλεν ἑορτὴ, τῶν συχνῶν ἐκλήσιον ὁ βασιλεὺς ἠτήσεις, δηλοῖ τῷ πατριάρχῃ τῆς ἐκκλησίας ἐπανελθεῖν, ἐπὶ συνόδων ἤδη δυσὶ καταψηφισθέντα. πρὸς ταῦτα ὁ μέγας, Εἰπάτω τῷ βασιλεῖ, ἔφη· ἐγὼ δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος τὴν ἐκκλησίαν ἐπαναχωρήσας ἑαυτῆς ἐκὼν δέδωκα. Εἰ δέ σοι τοῦτο κρεῖττον γνώμιον, ὦ βασιλεῦ, ἄλλα βία με ἑαυτῆς ἔξωσον, ἵν' ἔχω τῆς οἰονεὶ λειποταξίας ἀπολογίαν, τὴν τε σὴν ἀξιοῦσαν, καὶ τὴν ἐμὲ πρὸ γνώμιον αὐτῆς καταλείψαν. πέμψαντες τοίνυν, τῆς μὲν λειτουργίας αὖθις ἀπέχεσθαι προηγγέλλοντο, ὧν ὑπισχνοῦντο τὸν πρὸ ὀλιγοστοῦ χρόνου διαχωρεῖν, δείσαντες, οἶμαι, μή τι πάλιν ὁ Θεὸς αὖθις ὑπὲρ δικαίας τῆς τόλμης, καὶ ἵν' ἐγίνετο αὖθις ἔχοντες διορθώσοιντο. ὅτως οὖν ἰδιάζων μετανοῦν δηλῶν ὁ μέγας, ἀφαλέξεών τε καὶ τῶν καλῶν τῆς γλώττης ῥευμάτων εἰργόμενος. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ τοῦ μεγάλου σαββάτου ἡμέρα ἦν, ὁ βασιλεὺς τὸν τοῦ Ἀχαΐου τε καὶ Ἀντίοχον μεταφλαμένους, τί δεῖ τοσαῦτα λέγειν ἢ πράττειν. σκοπεῖτε γάρ, ἔφη, καὶ εἰ καλῶς ἔχει τὰ πρὸ ὑμῶν εἰσηγούμενα. ἐφ' ᾧ, ὅτι τῶν κεφαλῶν ἡμῶν, εἶπον, ἡ Ἰωάννου καθαίρεσις, ἐοικότα τυγχάνει τοῖς Τοῦ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς εἶπόσι, καὶ οὐ πάνυ πόρρω τῆς γνώμης αὐτῶν φερόμενοι. καὶ οὕτως ἐρήμων καταψηφίζονται τοῦ δικαίου, μήτε λόγου μεταδόντες, ἐφ' οἷς κατηγόρησαν, μήτ' ἀπολογίαν ἰωάννου πρὸς ἀκοὴν δεξάμενοι. ταῦτ' οὖν μαθόντες ἐφ' τῆς Ἰωάννου μερίδος, ἐφ' ᾧ μὴ ὑπισχνοῦνται, λύπῃ καὶ δάκρυσι δόντες ἑαυτοὺς, ταῖς καταγωγαῖς ἡσύχαζον· ἱερεῖς δὲ καὶ ὅσοι τοῦ κλήρου ἐν ὕσπληγγι τῶν ὀκτηκείων οἴκων ἐτύγχανον, οὓς Κωνσταντινοπολίτας λέγεται, συναγόμενοι, μὴ πολλοῦ τοῦ συνεδρεύοντος πλήθους τῶν ἱερῶν ὕμνων καὶ τῆς σιωπῆς ἐχόντων δοξολογίας, βαπτίσματός τε θείου τοῦ προσιόντας ἀξίου. δείσαντες οὖν ἐφ' τὸ παρεδρεῖον συνεδρίου, μὴ τῷ ἱερῷ προσβαλὼν ὡς ἔθος ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸ λαοῦ κινήσῃ αὖθις θορυβούμενος, αἰφνίδιον ἐπεδύσατο λαοὶ τῆς τοῦ λαοῦ πρὸς τὸ μέγα βυνοίας, αὐτῶν τε βασιλικὸν βύδος καταγνῶ, πρασκυλίοις Λουκιανὸν τινα τὸ ἀριθμοῦ τῶν ὁπλοφόρων κηρύσσοντα, ὃν ἐν ἐλλίνα τὴν θρησκείαν ὁ τῶν πολλῶν εἶχε λόγος, ἀπελθόντα, ὃ πλῆθος εἰς τὸν ἐκκλησίαν μεταπαλέσασθαι, βαπτιζόμενον τε προῆκε καὶ πιστοῖς χρώμενον, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ βίᾳ ἐπαγαγεῖν. ὁ δ' βύβλος " πρὸς τετρακοσίοις, οἷς πρὸ αὖθις εἶχεν, ἑπτέρας ἐπιστασῶν, ἐκδικα εἰργάσατο, ἃ ποθεῖν μὲν τὸν διδράκοτας μόνοις ἐκ ἄξιον εἶπτο τε καὶ θαμὰ φήσας πρὸς ἡμᾶς προχωρεῖν τῇ καλλίῃ γλωσσῶν, ἐκ πρὸς αὐτῆς ἀκούειν δικαιούμενος. αὖθις γὰρ ὥσπερ ἐπ' ἔσῃ γλυκαίως, ὅτω δὲ καὶ γλυκαίτατα διηγήσατο. καὶ γὰρ ὁ βαπτιζόμενος Ἰνοκεντίῳ, καὶ τὰ τολμηθέντα διεξιών (Ῥώμης τε αὖθις ὁ βαπτισθεὶς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε) διελήφθη ὅτω. Πῶς δὲ τὰ ἐκ τοῦδε διηγησάμενοι λοιπὸν, πᾶσαν ἐπαθαίροντα πραγωδίαν; τίς αὐτὰ προσήκατο λόγος; ποία χωρεῖς φείκης δέξεται ἀκοή; ἡμῖν γὰρ ταῦτα, καθάπερ ἐμπροσθεν εἶπον, προτεινόντων, ἀληθοῦς φρατριωτῶν πλήθους, αὐτοῦ τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ, πρὸς ἑσπέραν λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἐπιτηδώσης, ταῖς ἐκκλησίαις ἐπεισελθόντες, κλῆσιν ἅπαντα σὺν ἡμῖν πρὸς βίαν δέξεσθαι, καὶ ὅπλοις δὲ βῆμα προεσχίσθη. καὶ γυναῖκες τῶν ὀκτηκείων οἴκων, πρὸς δὲ βάπτισμα ἀπαδυσάμεναι, κατ' αὖθις κλῆσιν γυμναὶ ἔφυγον ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς χλευπῆς ἑαυτῆς ἐφόδου, ὥσθ' τὸν προέπτασαι γυναῖξὶν ὀλιγοστοῦν συγχωρούμεναι προθύμως. πολλαὶ δὲ τῆς αὐτοῦ δεξάμεναι δέξεσθαι τοῦ, καὶ αἵματος αἱ χλαμύδες ἐπληρώθησαν, δὲ τὰ ἱερὰ ἀπὸ τῶν αἱμάτων ἐφοινίσσετο παράπαν.

Matth. κζ. κα

Iohannes Arcadij iussu iterum ecclesia pellitur.

Ex epistola 122. Chrys. ad Innocentium.

Tumultus ad Baptisteria.

ιδ. πλ

καὶ

καὶ οὐδὲ ἐν τούτοις ἐξήκει ὁ φθόνος, ἀλλ' ἔνθα καὶ ἄγια ἀπέκειτο, εἰσπηδήσαντες καὶ γράπτα, ὧν ἔνιοι, καθὼς ἐπέγνωμεν, καὶ μύηται ἦσαν, πόρτα τε ἐώρων καὶ ἔσοδον, καὶ ὃ ἁγιώτατον αἷμα τοῦ Χριστοῦ ὡς ἐν τοσούτῳ θορύβῳ εἰς καὶ τῶν προειρημένων γραπτῶν ἱμάτια ἔξεχεον, καὶ ὡς ἐν αἰχμαλωσίᾳ βαρβαρικῇ, πόρτα ἐτόλματο· καὶ ὁ δῆμος πρὸς τὴν ἐρημίαν ἠλαύνετο, καὶ ἅπας ὁ λαὸς τῆς πόλεως ἔξω διέτριβε. καὶ χειμὼν ἐν ἑορτῇ τοιαύτῃ τῶν λαῶν αἱ ἐκκλησίαι ἐγίνοντο, καὶ πλείους ἢ τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι καὶ οἰκονομοῦντες ἡμῖν μετὰ τοῦ λαοῦ ἐν τῷ κλήρου εἶχῃ καὶ μάτην ἠλαύνοντο. καὶ ὀλολυγαὶ καὶ οἰμωγαὶ καὶ οἰκίας καὶ καὶ ἐρημίας καὶ καὶ πᾶν τῆς πόλεως μέρος τῶν συμφορῶν ἐπλήρουν τότων. Διὰ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀθυμίας, οὐχ οἱ πάσχοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ μηδὲν τοιοῦτον πάσχοντες, στυγνάζειν ἡμᾶς, καὶ οἰμώζειν μόνοι, ἀλλὰ καὶ αἱρετικοὶ καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες. ὡς τῆς πόλεως καὶ κρότος ἀλύσεως, ὕπτως ἐν θορύβοις καὶ καρχαλῆς καὶ ὀλολυγμῶν ἄπαντα ἰδεῖν. καὶ ταῦτα ἐτόλματο ἀπὸ γνώμης τοῦ βασιλέως, νυκτὸς καταλαβούσης, ἐπισκόπων αὐτὰ καταγραφόντων, καὶ πολλαχοῦ γραπτῶν, οἱ οὐκ ἠκούοντο Καμπιδούκτωρες διὰ δέκα ἀνδρῶν πρεσβυτέρους ἔχοντες. ἡμέρας δὲ γενομένης, πᾶσα ἡ πόλις ἔξω τῶν τειχῶν μετῳκίζετο, κατὰ δέδρα καὶ πάπας, καθάπερ πρέσβατα διεσπαρμένα, τὴν ἑορτὴν ὑπιτιαλιῶτες. ἀλλ' οὕτω μὲν ἡ χρυσῆ γλῶσσα· τοιαῦτα δὲ κατὰ τὴν ἑορτὴν ἐκ πάντα τὰ καλὰ ποιμένες καὶ ψυχῶν πρόσταται πᾶσι θυμοὶ τῷ ἀνάσσοντι χαροποιοῦντο. ἐστέγνη καὶ δόγματα πολλαχοῦ πρὸς ἐπίδοσιν, τῆς Ἰωάννου διέργοντα κοπωνίας· ἃ τοσοῦτον ἐκράτησε, ὡς τὴν σάλπιγγα μᾶλλον εἰληφέναι βασιλείαν, καὶ ταύτην πλέον τοῦ πολεμουμένους ῥωννύοντα, ὥσπερ δὴ τοῦ Θεοῦ ἔδοξε σοφῶς τοιούτοις οἰκονομοῦντος. καὶ γὰρ αἱ ἐκκλησίαι ἐν ὁ ἀριθμὸς ἠύξησε καθ' ἑκάστην τῶν ἐκείνῳ προσιόντων. ἐν τούτοις οὖν τῆς πεντηκοστῆς ἤδη καταλαβούσης, ἐπεὶ οὐκ ἦν ὅλως τῷ βασιλεῖ φορητὰ τὰ γινόμενα, προσελθόντες οἷς ἐκέλευσε, καὶ δεσπότην εἶχε γνησίως, σοὶ μέν, τῷ βασιλεῖ ἔφησαν, ἐξουσία τῶν δυσσεβῶν πρὸς Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ ἐκκλησιῶν ἡμῖν ὑπιτίτραπται. οὐκοῦν μήτε ἱερέων ἱεροπρεπῶς, μήτε κανόνων ἀκριβέστερος εἰ βουλόμενος, πρὸς χάριν τοιούτων ἡμῖν. ἐφιεὶς σοι ἐστέρεσι, Βασιλεῦ, ὅπα τὸν κεφαλὴν εἶπε τὸν ἱματίων ἡ Ἰωάννου καθαίρεσις. μὴ τοίνυν φειδόμενος τῶν ἑνὸς, σῶσον πόρτας ἅλε λυπεῖν. τότε πρῶτον πάντα πέμψας ὁ βασιλεὺς, Οἱ κατήγοροί σου, γνωρίζει τὴν πατριαρχὴν, ὃ κρίμα ὃ σὸν, ὅπως ἀν ἔχοι, ἐστὶν ἐλεγχος φῆφοι τῆς καθαιρέσεως, καὶ τῆς ἑαυτῶν ἕλκυσι κεφαλῆς. ὃ Θεῷ τοίνυν καὶ καὶ σαυτὸν ὑπιτρέπας, τῆς ἐκκλησίας ἀπόστηθι. τὶ τοῦτο, ἀνδρῶν βιωματοδοκώτατε, καὶ βασιλέων ὃν κρατεῖν ἀγωνέσατο, σῶσαι ὃ τοσαύτην εἰσπέπεγκας τὸν κατουδὼν ἐκ τῆς Ἀντιοχέων μετακαλούμενος, καὶ Χριστοῦ τὸν ἐκκλησίαν πᾶσι θύραν, καὶ ὃ πρέσβεσιν οὗπερ ἔχεις τὸ ἀρέτης, τοῦτον οὐ τῆς ἐκκλησίας ἁπλῶς ἐκβέβληκας, ἀλλὰ ἐν ἀφροσύνῃ αὐτὸ κατεδίκασας, ἄνδρα τὸν Χριστοῦ ζημιώσας πάσιν, ὃν καὶ Ⓜ μέγαν Παῦλον εἶπεν. Οὐδὲ ὁ πᾶς κόσμος ἄξιος; ἀλλὰ καὶ σὲ πόρτως ἡπάτησεν Εὔα, ἡ δολιωτάτη φημὶ γυναικῶν, ἡ γνώμην ἐν γλώσσαν ὀφιώδης καὶ μεταθεσα, ὥσπερ δὴ ἐκείνης ὁ ὄφις, ὕπτως αὐτὴ δι' ἃ τῶν οὐ καλῶν ποιμένων εἰς ὦτα καὶ τὰ λαλήσασα. τούτων ὁ μέγας ἀκούσας, μηδὲν σκυθρωπὸν ἢ κατηφὲς μήτ' ἐν καρδίᾳ δείξας μήνυμα, μήτ' ἐν ὄψει παρασημείωσας, δεῦτε τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἐπισκόποις, ἔφη, ὃ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας ἤδη καὶ σιωπᾶν ὠφείλομεν. Εἶτα μετὰ τὴν καθήκουσαν προσευχὴν, πολλὰ πρὸ τῆς ὀρθοδόξου διαμαρτύρεται πίστεως, καὶ ταύτης ἀμεταθέτως ἔχεσθαι παρῄνει, ἔπειτα καὶ πάσας αὐτοῖς αἱρέσεις ἀπαγορεύει. οὕτως ὁμιλίας ἔχοντι προσέρχεται πρὸς ἀγγέλων τὴν θεομισῆ Λουκίου μετὰ τὸν αὐτοῦ γραπτόμματος προσαγωγὴν ὕπτω πρεσκυνησόμενον, ὡς, εἴπερ δυνατὸν ἦν τὴν ἔξοδον, καὶ βίᾳ ἐπενεγκεῖν, καὶ μὴ ὕβρεως ἔξωσαν τῆς ἐκκλησίας. κλονεῖται δὲ καὶ ὁ πλῆθος τοῦ σὺν οὐχ οἷόντε δὲ ὁμοφωνίαν τέρψιν. ὑπιτιαχεῖαι τοιγαροῦν

Ez. 14. 14.

γλχοιῶ λεσιπελῆ τὴν ὀξέλθυσιν μήποτέ σε λίθῳ δύ᾽ πποιούμθος ὁ λαὸς, ϗ εἰς χεῖρας τοῖς γραπιώταις ἔλθῃ, ϗ τι τῶν ϖδαβόλων ἐργάσαθαι ϖεαχθῇ. τούτων ὁ μέγας ἀκούσας δεξιὰν ὑπισχνῆται τῶν ὀπισθόπων (οὐδὲ γὰρ ἐδίδου πᾶσιν ὁ χριεὺς) ἐμβοηθῶν, ϗ ὦ φιλήμαπ μίξας δάκρυσι λέγε τὴν τῶν σωμήθων ζημίαν, εἶτα ϗ τοῖς λοιποῖς σωπαξάμθος, ὑπ- ζωῦθαι που ϖῆγνῦα μθῆσι, ἕως ἀπελθών, φησι, μικρὸν ἀνέθω.

39 *De Olympiade. Iohãnes abit in exilium secundum.*

Οὕτως εἰπὼν, ὀπὶ ⓜ ἱερὸν εἰσέρχεται βαπλισῆρα, ϗ Ολυμπιάδα καλῇ τὴν ὁσίαν. δῆλον ᾗ γυνὴ πρώτως ϖρὸς αὐτὸ τὸ ὄνόματος. ὅμως οὐ χρῆσιν ἐφῆναι μικρὰν ϗ τῷ λόγῳ, ϗ ϖδαπυφῶσαι τὴν ζωὴν τῆς καλῆς, ἣ ζημίαν ὑπομῆναι τελείαν ἠδίσης οὕτω ϗ ψυχοφελῆς διηγήσεως. αὕτη γὰρ καὶ πλούτῳ καὶ ὥρᾳ σώματος, ϗ τοῖς ἄλλοις τοῖς ὁμοίως ἔχουσιν ἀτειχῶς ἁλαλάμψασα, ἀνδρὶ σωφρονεῖται μὲ, τὴν ᾗ πρώτην οὐκ ἀποβάλλεται. ἀλλ᾽ οὕτως αὐτῷ ϖρὸς πᾶν μιῶς εἶχεσι συμβιώσασα, ἐπὶ ὀκτὼ δὲ ἀνθρώπων ἐγήρετο, ϗ τοι τὴν ἡλικίαν οὐκ ἔχουσα τοῦ δευτέρους γάμους αἰσχυνομένη, αὐτὴ τὴν σωφροσύνῃ ἀσπασαμένη, τέρψιν αὐτὴν εἵλετο ἁλῶβίου, ϗ ζωῦτα τὸ βασιλέως αὐτὴν εἰς συγκλειδὸς ἕλκοντος γάμους, νησείας ᾗ μᾶλλον ϗ ἀγρυπνίας, καὶ τοῖς ἄλλοις σύτυφῶσα τῶν ὀπιπόνων. ὡς ἤδη ϗ τῆς οὐσίας πάσης κατέρη κυεία, ὀπὶ τὴν θεραπείαν αὐτὴν τῶν ἀγίων ἐκκενοῦν ἔγνω, ἁλῶκονός τε τῆς ἐκκλησίας ἠξίωτο καταστῆναι πάσης, ἁλῶ πολλῷ, ἣν εἶχε τῆς βλαβείας ϖεμοσίαν, ϗ ὃ τῆς φιλοξενίας ὀπιφανέσατον. ἰῶ γὰ καὶ μάλισα τοῦ ἀρετὴν μεπάγει ξενίζουσα φιλοτίμως, ϗ θεραπείαν, εἴ τις ὀδι, ϖροσάγουσα, ἡ δὲ Θεοφίλῳ πολλάκις ὃ ἑαυτῆς μεγαλόψυχον ἐπιδείξατο· καὶ τ᾽ ἐκείνου γλώτης ὃ φιλοξένου ϖρὸς αὐτὴν ἔρατον ἡδωνὴν φυγεῖν, ϖρόφασιν δοῦσα, ὃ τοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ διωξθένους, τοῦ ϖρὸς Αμμωνίου φημὶ ϗ Ισίδωρον, αἱρέσεως θεοφιλοῦς ἐπισκέαθαι. πρώτων μὲ οὖν, ὥσπερ ἔφην, τῶν φιλαρέτων ἀνδρῶν θερμῶς ἐκήδετο, ϗ ϖρονοίας αὐτοῦ πάσης ἠξίου· τῷ ᾗ μακαρίῳ τότῳ δὲ συνήθης ἐγένετο, καθάπερ Θέκλα τῷ Παύλῳ, τῆς αὐτοῦ γλώτης ὅλῳ βίῳ ἑαυτὴν ἀξαρτήσασα. ἐπεὶ ᾗ αὐτῇ καὶ ἕτεραι δέκα τινὲς σωῆσαν, Πελάγια τε ϗ Πελαγία ϗ Σιλβανὴ, ϗ αὐτὰς τότε συγκλήσας, Δεῦτε, ἔφη, θυγατέρες, ϖρόσχετέ μοι ⓜ νοῶ. ζάχα γὰρ ϗ ϖρὸς πάλῃ ἤδη κλίνει δὲ κατ᾽ ἐμὲ, ϗ οὐκέτι με χῦ τ᾽ νεῶ ὑφαθε κόσμον. ζωῦτὴν ᾗ ὑμῶν δέομαι δέησιν τὴν ἐμὰ τὴν, μηδὲν τῆς σωήθους ϖρὸς ⓜ τὸ Θεοῦ ναὶ ϖροεδρείας ϗ πίτεως καθυφῆναι. ϗ ὅς αὖ ὀπὶ ⓜ θεῖον τοῦτον (ὃ γὰρ εἰ) τὴν ἐκκλησίαν ἔρημον ὀπισθόπου πρώτως οὐκ ἔσ᾽ αι) ἰς δὲ ὧν χῦ τὴν πρώτων σωαφεσιν ἐπ᾽ αὐτὸν δυαχθῇ, τότῳ καθάπερ δὴ καὶ ἐμοὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῖς ἐπικλίνατε, καὶ μὲ τῆς ἀγάπης ἐν ταῖς ϖροσευχαῖς μέμνησθε. ὀπὶ τότοις ἐπὶ ἰαχυρῶς αὐτῶν ἡ λύπη καθῆκεν, ϗ τοῖς δάκρυσι σωεχύθησαν, ἔλεγόν τε τὴν τέρψιν ἡ Φορηὴν αὐταῖς εἶ), ϗ τοῖς ποσὶ ϖροσέκειντο τοῖς αὐτοῦ γενεσὶν ὀλολύζουσαι, ἐκβιος ἵνα μὴ ᾧ ὄχλῳ ϖρὸς ἀθησιν ὃ ϖεᾶγμα πεσὸν θάμβον ἐμβάλῃ, νθύει τῶν ϖρεσβυτέρων τινὶ μεταξῆσαι ζωὴς, ϗ ὃ μὲ ἐπισχύειν, ὃ ϗ ὀπιβαίνειν εἰσῆλθ (λαθεῖν γὰρ ἠβούλετο) ϖρὸς τὰς δυτικὰς πύλας τῶν ϗ τοῦ κελθύει· αὖθις ᾗ ἁλῶ τῶν διαπολικῶν ἔξεισι, ϗ μᾶ ὀλίγων ἵππων ϖρὸς ⓜ αἰγιαλὸν καταζθεὶς, ἔπλεεν. ἀλλ᾽ οἷ ἄρα ϗ μνήμης ἄξιον εἰς ἔλεγχον τῆς τῶν μοχθηρῶν κακίας ὁ λόγος ἀπεύδων μικρὸν ϗ ϖρέδραμε· ὃ γὰρ ϖονηρὸν ὀκβιον σωέδριον, ἐπεὶ ἔδῃ μᾶ τῶν ἄλλων ὧν ἐπῆρεν τῷ ἀγίῳ κακῶν, μηδὲ φόνου αὐτοῦ ἀποχέαθαι, ἀλλὰ ϗ ⓜ ἁλῶ ξίφεσι ὠδιῶσαν κατ᾽ αὐτὸν θάνατον, οἰκέτης τῶν τινος ϖρεσβυτέρων (Ελπίδιος ὄνομα) πεντήκοντα νομισμάτων ὠνῆ ἐκείνων, φεῦ, τὴν δεξιὰν μαθητὴς, ὀπιβουλεύσαι ἔμελλε τῷ δικαίῳ, ϗ φωραθεὶς (οὐδὲ γὰρ ἀφῆκεν οἷς οἷδε λόγοις ἡ πρώτων ὀπιβρυοῦσα ϖρόνοια) εἰσὶς τῶν καταχρήτων οἷς εἶχε ξίφεσι, τοῦ μὲ ἀνῆλε, τοῦ ᾗ ϗ χαλεπῶς ἔπληξεν· ἀλλ᾽ οὕτω μὲ ὁ μέγας ἔπλει, ϗ ϖρὸς τὴν ὑπαφορείαν ἀπήγετο. ἡδονὴ ᾗ ὃ πλῆθος καὶ λύπη διεμερίζοντο· λύπη μὲ, τοῦ ἀνθρώπου

τε

τὸ καὶ ὀρθοδόξοις καὶ σὺν χρυσῆς ἐκείνου λόγοις ζημιωθέντας μὴ τῆς σεμνῆς ὄψεως· ἡδονὴ γὰρ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησιν, οἷς καὶ εἰς ἑορτὴν ὁ τοιοῦτος καταίσχυνται, σὺν ἐλέγχοις πολλοῖς τῆς ἐκείνου γλώττης διαφυγεῖν, ὡσεὶ βέλη σὺν χειρὶ δυνατῇ ταῖς αὐτῶν καρδίαις ἀφιεμένοις· οἱ καὶ κατεμανθάνοντο καὶ κατέπαιζον, καὶ πολλὰ γέλωτα τῆς τῶν χρυσοπώλων κατέχεον δυσηθείας, ὡς μικροῦ καὶ δι' οἴκτου πίπτειν αὐτοὺς τῶν παρεισπιπτόντων συμφορᾶν.

Εξαίφνης γίνεταί τι τοιοῦτον φοβερὸν καὶ μέχρι τῆς ἀκρας ἐρχόμενον, τὸ Θεοῦ πάντως οὕτως οἰκονομοῦντος, ὥσπερ σεισμόν τινα τοιοῦτον, εἰς δόξαν μὲν τῶν αὐτὸ θεραπόντων, φόβον δὲ καὶ σωφρόνισιν τῶν σφόδρα τολμηρῶν καὶ θρασέων, μονονουχὶ μὴ τὸ Δαβὶδ κηρύττον, Οἱ παροξυνόμενοι μὴ ὑψούσθωσαν ἐν ἑαυτοῖς. αὐτῆς γὰρ ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ μέγας τῆς ἐκκλησίας ἀστὴρ, οἷα τοῖς λίνας δυσμὰς τὴν ὑπερορίαν ἐχώρει, πῦρ θεῖον ἐκ μέσου τοῦ θεάτρου, ᾧ τοσοῦτοι τῶν ἱερέων ἐπήλαζε διδαχαί, ὑπ' οὐδεμιᾶς χειρὸς ἀναφθὲν, ἅπαν τῶν ἱερῶν ἀλύσεων ἀνέρπυσεν εἰς ὕψος. Εἶτα τὴν τέχνην ἅπαντες, καὶ τῶν νεὼν τῶν σεπτῶν δωμάτων ἐχώρει. ἐπέπτη δὲ ἄνεμος τὴν φλόγα παραλαβών, ὅπου τῆς συγκλήτου γερουσίας οἶκος μακρὰν τοῦ μέσου κείμενον ἐκκαλεῖται, καθάπερ τινὰ ἔμψυχον τῶν μεταξὺ φυσαμένου, ὡς μὴ τῇ ἐγγύτητί τινα ἔχειν ὁ γειτνιῶν ὑπιζάφειν. καὶ τοσοῦτον ὡρῶν ἔργον τοιοῦτο μέγα καὶ πολυχρόνιον, ὕλην μὲν πολυτελεστάτην, κάλλει δὲ ὡραιοτάτην ἐκκαυθὲν εἰς ἄπαν, ὡσεὶ δὲ μὴ ὂν ᾤχετο. οὕτω δὲ παράδοξον ὁ πῦρ καὶ τὰ κύκλῳ διαπεμόμενον, μόνα τοῦ οἰκείου φείδεσθαι πάλιν, ἐν ᾧ τῶν ἱερῶν σκευῶν ἐτηρεῖτο ὁ πλοῦτος, οὐ χρυσὸν ὑλαβούμενον, οὐδὲ τἄλλῳ ὕλῃ, ὡς δοκεῖ τισι, τὴν τιμίαν, ἀλλ' ἵνα μὴ τοῖς συκοφάνταις χάριν παράσχῃ διαβολῆς, καὶ ὑποψίαν ὑφαιρέσεως τῇ τῶν χειμηλίων ἀπωλείᾳ ὡς ἀγίᾳ προσρίψωσι. τί δεῖ λέγειν ὅσα πέπονθεν οὐδὲ πονηρεύσας, ὡς ἁλιέα πλησθέντα, φασί, νᾶν οἵσειν, οἱ δὲ προφάσιν ἔστο ποιησάμενοι καὶ κακῶς δράσαι, πολλοὺς τῶν ὀπισθίων, μᾶλλον καὶ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τῆς Ἰουδαίων μοίρας ἐκόλαζον, ὑπὸ τούτων λέγοντες ὑποβληθῆναι ὁ πῦρ ὡς πατριαρχὴν διαριζομένων.

Οὕτω μὲν οὖν ὁ μέγας τοῦ Θεοῦ ἀθλητὴς καὶ τῆς ἀληθείας ἀγωνιστὴς ἄμαχος, ὑπὸ τραπωθεὶς ἤγετο εἰς ἔρημόν τινα τῆς Ἀρμενίας πολίχνιον (Κουκυσὸς ὄνομα) πολλῶν αὖθ' ὁπότε καὶ σωφρόνων Ἰσαύρων καταφρονούντων. ὑπέπιπτε δὲ οἶμαι τοῦτο γινόμενον, ὡς μὴ τῶν ἄλλων κακῶν καὶ χερσὶν αὖθις ταῖς ἐμαῖς παραδοθείην. ἃ δὴ καὶ τῇ ὁδῷ ὑπῆρχε, καὶ ὅσοις δὴ καὶ ἡλίκοις παλαίων κακοῖς, οὐδ' ὅπως ἐμέλησε τοῖς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καλῶς ἔχειν, πίνος ἕτερα λέγοντος, ἢ ἐκείνου, ἥδιον ἢ σαφέστερον ἢ ἀληθέστερον ἀκηκοίαμεν; καὶ ταῦτα δὲ ἐκ μιᾶς τῶν ὀπισθίων ἡ χρυσοῦ γλῶττα παρὰ τοῦ τῆς αὐτοῦ μοιρίδος φησίν. Εἰ γὰρ καὶ δεσμωτήριον οἰκεῖτε, καὶ ἅλυσιν περίκεισθε, ἐκ μιᾶς τῶν ἀγχιμάντων ἐκ ῥυπτόντων ἐστὲ κατακεκλεισμένοι ἔγεκεν τοῦ μὴ σωφρονεῖσθαι τῇ τούτου παρανομίᾳ, ἀλλ' οὕτω σκιρτᾶτε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, σεφανοῦσθε καὶ χορεύετε, ὅτι πολλῆς ἐμποδίας ὑμῖν ἀνῄρηται ταῦτα· ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς δυπλώθημεν, ἐδαπανήθημεν, μυρίοις ἀπειθανόμεθα θανάτοις· καὶ ταῦτα ἴσασιν ἀκριβέστερον δυαγκαίλαι καὶ βεαχέαν ῥοπὴν ἡμῖν συγκινούμενοι πρὸς οὓς οὐδὲ διαλεχθῆναί τι ἐδυνήθημεν, ἐκ τῶν συνεχῶν πυρετῶν καταβεβλημένος· ὃς ἔχων καὶ ἐν νυκτὶ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ ὁδοιπορεῖν ἀναγκαζόμενος, καὶ θάλπει πολιορκούμενος, καὶ ἐκ ἀγρυπνίας διαφθειρόμενος, καὶ ἐκ τῆς τῶν ὀπιτηδείων ἐρημίας ἀπολλύμενος, καὶ τῆς τῶν παρεισπιπτόντων ἀπορίας. καὶ γὰρ τῶν τὰ μέταλλα ἐργαζομένων, καὶ τὰ δεσμωτήρια οἰκούντων, χαλεπώτερα καὶ πεπόνθαμεν καὶ πάσχομεν. ὀψὲ δέ ποτε καὶ μόλις ἐπέτυχον τῆς Καισαρείας, ὡς ἀπὸ χειμῶνος εἰς λιμένα ἐλθών· ἀλλ' οὐδὲ ὁ λιμὴν ἔστ' ἴσχυσεν διακτήσασθαι τὰ ἀπὸ τοῦ κλυδωνίου κακά. ὅπου καθάπαξ ἡμᾶς ὁ ἔμπροσθεν χρόνος κατειργάσατο. ἀλλ' ὅμως ἐλθὼν εἰς τὴν Καισάρειαν, οὐ μικρὸν ἀνέψυξα, ὅτι τὸ ὕδατος ἔπιον καθαρὸν, ὅτι καὶ ἄρτου οὐκ ὀδωδότος, οὐδὲ κατεσκληκότος μετέλαβον, ὅτι οὐκέτι τοῖς κλάσμασι τῶν πίθων ἐλαύνομεν, ἀλλ' οὖν βαλανεῖον οὐδ' ὅπωστε, ὅτι συγκεχώρηκέ τως τῇ κλίνῃ προσπλησθῆναι. σὺν καὶ πλείονα τούτων εἰπεῖν

40 *Conflagratio Ecclesiæ & Curiæ. Ψαλμ. ξε. 5.*

41 *Iohannis Cucusum venit.*

ἀλλ' ἵνα μὴ σφέδρα λυπήσω, μέχρι τούτων ἴσημι, σαφῶς προσιδεῖς· ὅτι μὴ παύσητε ὀνειδίζοντες τὴν ἀγαπῶσαν ἡμᾶς. τοσούτους γὰρ ἔχοντες ἐφεστὰς, καὶ τοσαύτην δυνάμιν περιβεβλημένοι, οὐδὲ αὐτῶν τυγχάνομεν, ὧν τυγχάνουσιν ⓐ καταδίκαι, ὥστε εἰς ἡμερώτερον καὶ εὐγνωμονέστερον καταδικασθῆναι τόπον· ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος ἡμῖν ἀπαλλοτριώσαντος, καὶ τοῦ φόβου τῶν Ἰσαύρων πρώτα πολιορκουμένους, τῆς μικρᾶς ταύτης καὶ βραχείας οὐκ ἐπετύχομεν ἀφέσεως. δόξα τῷ Θεῷ καὶ ἐπὶ τούτῳ· οὐ παυόμεθα γὰρ αὐτοῖς ὅπου πᾶσι δοξάζοντες. Εἰς ὃ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας. ἵστε γὰρ σαφῶς ὡς πρώτα βορύβων καὶ ταραχῆς πεπλήρωται, καὶ οὐχ ὑπὲρ Κωνσταντίου πόλεως μόνον προκαλοῦμαι, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης ἁπάσης. ἐπειδήπερ ὑπέτυθεν ἀρξάμενον τὸ κακὸν, καθάπερ εἴρηται, τῶν ἐκκλησίας πρωταιτίων γῆς λυμαίνεται. ἑβδομήκοντα τοίνυν ἡμέρας διαλώσαντες τὴν ὁδὸν, ἐνταῦθα ἀπωλοθήκαμεν εἰς τὴν Κουκουσὸν, ὃ πάσης τῆς οἰκουμένης ἐρημότατον χωρίον ὄντες λογίζεσθαι τῇ θαυμασιότητι ὑμῶν ἔξεστιν, ὅσα καὶ ἡλίκα πεπόνθαμεν κακὰ, πυρετοῖς ἀφορήτοις παλαίοντες, καὶ φόβῳ Ἰσαυρικῷ πολιορκούμενοι. καὶ ταῦτα λέγω οὐκ ἀξιῶν σχολῆσαί μοι, ὥστε ἡμᾶς μεταστῆσαι σπεύδειν· ὃ γὰρ χαλεπώτατον διλεύσαμεν, τῆς ὁδοῦ τὴν παλαιπωρίαν· ἀλλ' ὑμᾶς χρὴ αὐτῶ, ὃ συνεχῶς ἡμῖν γράφειν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν φροντίζειν. Καὶ πάλιν ᾗ οὕτω φησίν· Ἐπεὶ καὶ ἡμᾶς τρίτον ἔτος ἡ ὀξυοία διατείνουσα λιμῷ, λοιμῷ, πολέμοις, πολιορκίαις συνεχέσιν, ἐρημίᾳ ἀφάτῳ, θανάτῳ καθημερινῷ, μαχαίρᾳ Ἰσαυρικῇ, οὐχ ὡς ἔτυχε προκαλεῖ καὶ προμυθεῖται ὃ ἀγαθὸς καὶ μόνιμον ὑμῶν τῆς ἀγαθύνσεως, τῆς προθύμιας ὃ ἀκλινές· ὅθεν εἰ καὶ τὰ ἐδάφους καὶ τῶν τοίχων τῆς πόλεως ἐκβεβλήμεθα, τῆς ἡμετέρας πόλεως οὐ μετῳκίσθημεν. εἰ γὰρ ὑμεῖς ἡ πόλις, μεθ' ὑμῶν ἢ ἡμεῖς ἀεὶ καὶ ἐν ὑμῖν, δῆλον ὅτι καὶ ταύτῃ ἀγόμενοι τὴν πόλιν οἰκοῦμεν ἐκείνην. καὶ γὰρ διαπεμπόμεθα ὑμῶν ταῖς ψυχαῖς, καὶ ὅπου ἂν ὦμεν, πρέπει ὑμᾶς τοῦ σφοδροὺς ἡμῶν ἐραστὰς ὅπως ἀγαθοὺς προσφέροντες ἀπαιτεῖν. δηλοῖ ᾗ καὶ ὁ τοῦ Κωνσταντίου αὐτῷ ⓜ πρεσβύτερον γράφεισα ὑπόμνησιν, ⓜ ὑπὲρ τῶν ἐκκλησιῶν ζῆλον, ὕπνος ἔχουσα· Τῇ τετάρτῃ τοῦ Παυνέμου μηνὸς, μέλλων ἀπὸ τῆς Νικαίας ὁρμᾶν, ταῦτα ἀγαπέμπομαι καὶ γράμματα πρὸς τὸν ὑπὸ θεοσέβειαν, προκαθήμενον, ὅπερ ἀεὶ προκαλῶν οὐκ ἐπαυσάμην, καὶ χαλεπώτερος τοῦ νῦν κατέχοντος ἤλπιζον ὁ χειμών, καὶ μείζονα τὰ κύματα, μὴ ἀγαλείπειν τὰ σαυτοῦ πληρῶν, καὶ εἰς τὴν οἰκονομίαν ἧς ἐξ ἀρχῆς ἥψω· λέγω δὴ τοῦ ἐλλιωσμοῦ τὴν καθαίρεσιν, τῶν ἐκκλησιῶν καὶ οἰκοδομὰς, τῶν ψυχῶν τὴν ἐπιμέλειαν. "μὴ δή σε ὑπόπλιον ποιείτω τῶν πραγμάτων ἡ δυσκολία. οὐδὲ γὰρ κυβερνήτης ὁ πέλαγος ὁρῶν μαινόμενον καὶ ἀγανισάμενον ἀποχήσεται τῶν οἰάκων· ἀλλ' οὐδὲ ἰατρὸς ⓜ καίπερ βλέπων τὴν νόσον κρατοῦσαν, ἀναχωρήσει τῆς θεραπείας, ἀλλὰ τότε μάλιστα ἕκαστος τούτων τὴν τέχνην χρήσεται. σὺ τοίνυν, δέσποτά μου τιμιώτατε καὶ θυλαβέστατε, πολλῇ νῦν χρήσαι τῇ προθυμίᾳ. μὴ δὴ ὕπτιον ποιείτω σε τὰ συμβαίνοντα. οὐ γὰρ ὑπὲρ ὧν ποιοῦσιν ἡμᾶς ἕτερα κακῶν λόγων δώσομεν, ἀλλὰ καὶ μιαθοὶ ληψόμεθα. εἰ ᾗ αὐτοὶ τὰ περὶ ἑαυτῶν μὴ εἰσενέγκοιμεν, ἀλλὰ ῥᾳθυμήσομεν, οὐδὲν εἰς τοῦτο ἡμῶν προσήσεται ὁ τῶν πραγμάτων θόρυβος· ἐπεὶ καὶ Παῦλος δεσμωτήριον οἰκῶν, καὶ τῷ ξύλῳ προσδεδεμένος, τὰ αὐτοῦ ἐποίει. καὶ Ἰωνᾶς ἐν τῇ γαστρὶ τοῦ θαλατίου θηρίου φερόμενος, καὶ ⓐ τρεῖς παῖδες ⓐ ἐν τῇ καμίνῳ διατείνοντες· καὶ οὐδένα τούτων τὰ ποικίλα δεσμωτήρια ταῦτα ῥᾳθυμότερον πεποίηκε. ταῦτα οὖν εἰνοῶν, δέσποτά μου, καὶ Φοινίκης καὶ Ἀραβίας καὶ τῶν κατ' αἰατολίων, μὴ παύσῃ φροντίζων ἐκκλησιῶν, εἰδὼς ὅτι πλείονα λήψῃ ⓜ μισθὸν, ὅσῳ καὶ τοσούτων ὄντων τῶν κωλυμάτων, τὰ πρὸς σαυτὸν εἰσφέρεις. καὶ γράφειν ᾗ ἡμῖν συνεχῶς μὴ κατόκνει, ἀλλὰ καὶ πυκνότατα. ὡς γὰρ ἐγνώσθη νῦν, οὐκέτι εἰς Σεβάστειαν, ἀλλὰ εἰς τὴν Κουκουσὸν ἐκελεύσθημεν ἀπελθεῖν, ὅπου σοι καὶ εὐκολώτερον ἐπιστέλλειν ἡμῖν. γράφε τοίνυν ἡμῖν, πόσας τὰ ἐκκλησίας ἐπ' ἔτους οἰκοδομήθησαν, ἢ πόσους ἀνδρας ἁγίους μετέστησαν εἰς τὸν Φοινίκων, καὶ εἴ τις πλείων γέγονε προκοπή. καὶ γὰρ ἀπὸ

Epist. 145. περὶ διαφόρων.

Νικομήδειας

Νικήσας θύραν τινα μονάζουσαν ἐγκεκλεισμένον, ἔστιν ὅτε αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς τὸν τῆς Βηλάδειαν, καὶ ἀπελθεῖν εἰς τὸν Φοινίκιον· εἰ δὲ βούλει, ἐρῶ σοι, δηλώσας μοι τὴν αἰτίαν τῆς Σαλάμιος ἔσχεν χωλοῦ, τῆς καὶ τὸν Κύπριον κειμένου, τῆς ὑπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Μαρκιωνιστῶν πολιορκουμένου ἡμῖν διειλεγμένος οἷς ἐγκλῶ, καὶ παρθενικὸς ὁ πόνος, ἀλλ' ἔφθην ἐκβληθείς. εἰ τοίνυν μάθοις τὴν αἰτίαν μου Κυριακὸν τὸν ἐπίσκοπον ὑπὲρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διατείνειν, ὑπὲρ ἧς καὶ αὐτῷ ζωὴν ἔνεκεν τῆς ὑποθέσεως, καὶ ὃν πᾶν μύειν δυνήσῃ). πρὸ ἡμέρας καὶ μάλιστα δὲ πρωΐ σὺν ἔχοντας πρὸς Θεὸν προθυμίᾳ πολλῇ κεχρημένῃ τῇ εὐχῇ, πολλῇ τῇ ἐκτενείᾳ, ὥστε ὃ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλαβὸν καὶ τὴν Ἀσίαν κατέλαβε καὶ, καὶ ἑτέρας δὲ πόλεις καὶ ἐκκλησίας. ἅπερ ἵνα μὴ δοκῶ διενοχλεῖν, ἀφίεις ὃ καθ' ἕκαστον λέγειν, ἐκεῖνο μόνον ἐρῶ, ὅτι λύχνου πολλοῦ χρεία, καὶ δείπνων ἐκτενῶν. ἀμφὶ γὰρ ἑπανιτέον ὅθεν ἐξέβημεν.

Οὕτω μὲν οὖν, ὡς ἔφημεν, εἰς ὃ τῆς ἐρημίας πολίχνιον τὸν Κυκκουσὸν ἀφήκαμεν, Ἀδελφεὸς αὐτὸν ὑποδέχεται, ὃς ὑπὸ τοῦ Ἀρειανοῦ ἐκεῖ, οὐκ ἀθεεὶ πάντως, ἀλλ' ὀλίγῳ πυνθανόμενος ὕστερος τὸν ὑποδοχέα κελευσθείς. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο τῆς θείας ἐκτὸς ἐκεῖ προνοίας, ὃ μέγαν ἐκεῖ τὸν ὑποδοχέα καταρτίσαι. μιᾷ γὰρ ἐκείνῃ δυστυχείας, καὶ δυσθεράπευτον ὅλως μὴ εἰδότων Κύριον, ἀλλ' ἐδίδαξε καὶ δεινὰ καὶ ἄλογα (φεῦ τῆς αὐτοῖς) προσκυνεῖν ἐλαμβάνον. ὅσον ὑμῖν βεβαρύνθη τῷ φρονεῖν μετρίως, ὁ ἥλιος αὐτοῖς εἰς προσκύνησιν. ὅπου τοι καὶ (οὐδὲ γὰρ ὁ μέγας ἀπήκοος αὐτοῖς οἷος ἦν, καὶ οἷας τῆς χάριτος ἠξιωμένος) παρακαλυτοὶ ἦσαν κλινοπετῆ προσευχόντες, διεκπαίειν κελεύειν. καὶ ἦ καὶ χρόνον ἐρωτήσαντα τῆς νόσου, καὶ σέβας, ἐπεὶ ἦκουε μὴ ὀγδοήκοντος ἔτος εἶ), τὸ ἦ, ἥλιον, σέβουσιν ἰάσασθαί σε χρή; φαίην, καὶ ἥλιον, μικρὸν ὑποπεισθέντα, εἶναι σοῦ Θεός σοί ἐστιν. ἀλλὰ μηδὲ αὐτὸν δύνασθαι μηδὲν, ἐκεῖνον εἰπόντα, αὐτὸν οὗπερ ἐκεῖ Θεοῦ. εἶ) γὰρ ὁ ἡλίου Θεὸν ἀκούοιμεν, ὃν λατρεύει. τί δῆτα, αὖθις ὑποπεσόντα καὶ ἄλογον, οὐκ ἐκεῖνον μᾶλλον, ὃν καὶ ἥλιος λατρεύειν οἶδε, καὶ τὸν Θεόν; ἀλλ' ἡμᾶς γε, φαίην, οὐ τολμᾶν· μέγας γὰρ ἐκεῖνος καὶ φοβερώτατος· κἂν μή τις ἄξιος αὐτὸν ᾖ, καὶ ἀμαρτίας ἐλεύθερος, ὅμως τὸν προσελθόντα λατρεῦσαι, καὶ θείῳ πυρὶ καθαρθέντα. ἐπεὶ ἦ γοῦν τὰ μύστης εἶπεν ὁ ἅγιος, καὶ τέλειος εἶ) τῶν πατρῴων καὶ ἀπώλειαν, καὶ ὡς ὁ τοῦ ἡλίου τοῦτο Θεός, ἀφεστὼς τε καὶ ἀοράτων πάντων ὄντι Θεός, καὶ οὐδένα φῶς προσαιτῶν μισεῖ, κἂν ἁμαρτωλὸς ᾖ, μετάνοια ἡ αὐτὸν εἰσελθοῦσαν, καὶ ὅτι πίστευσον μόνον, καὶ ἡ θεραπεία βύθιος ἕπεται σοι μετὰ τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ σώματος, πῦρ θύσει τὸ νοσῶν εἶπε, καὶ μηδὲν μηχέτι, ἀλλ' ἢ ὃ μόνον λατρεῦσαι Θεῷ. τότε τοίνυν τοῖς αὐτοῦ μύσαι ἐπισφραγισάμενον μακάριοι, Κύριε, ὁ πρειμένον, ἐπαινεῖν, ὃν ἀφ' ἧς τῆς ἐσχάτης αὐτῆς κλίνης σοι καθῆμαι, λέγω μόνῳ τῷ σῷ ἰασαμένῳ, καὶ τοῦτον ὅτι δόξῃ τῇ σῇ καὶ τῇ ὑπερφώσει, μόνε Θεέ, τῷ νεύματί σου θεραπεύσαι. καὶ ὡς ταῦτα εἶπας αὐτὰς ἰῶσαί τε βύθιος νοσοῦντα καὶ ὑγιᾶ ζῆσαι, μιᾷ δὲ ἐκλιπόντα τῆς βυσσείας, τὸν ῥῶσιν τοῦ σώματος, ἢ μᾶλλον ἀφ' ἑνὸς σωματικῆς, πρὸς τὸν ψυχικὸν ὑγιάναι, ἢ καὶ ἀμφοτέρων ὁδηγήσαντα. ὅπου ὃ ἰαῦμα πίστεως εἶναι τῆς χάριτος ταύτης ποιεῖ, καὶ τῷ βαπτίσματι προσελθεῖν ἀριθμὸν κρίνουσι. ἐπεὶ δὲ τοίνυν ἐπίσκοπος οὐκ ἦν ἐκεῖ προεδρεύσειε καὶ ἐκκλησίοις ἱκανοῖς τῷ πλήθει τῶν πίστευσάντων ὅτι τοσοῦτοι χειροτονήσας, ἐπειδὴ ὕδωρ ἰκανὰς αὐτῶν τὸν ἐκλεκτὸν φέρουσι ἐπίσκοπον, τοῦτον ὃν καὶ γλώσσῃ χρησάμενος, τοῦ τε θείου Δαβὶδ καὶ τοῦ κοινοῦ ἅπασαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα γλῶτταν διαβαλεῖν μετάβαλλε. καὶ πῶς δώσει μὴ τὸ τῆς ἀναμάκτου θυσίας, ἐκδιδάσκει ἦ καὶ τῆς κοινῆς ἐκκλησίας. εἶτα καὶ κοινὰς αὐτοῖς εἰσηγεῖται ψαλμῳδίας καὶ προσευχάς. ὀλίγων ἦ πάντων πληθυνομένων ὁρῶν τὸν ἐπαγῆ ζωὸν σὺν ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐπιτολὴν οὐ μικρὰν ἐν αὐτοῖς τοῦτον ὑπόδοσιν, ὡμολόγηται τῷ Θεῷ χάριν, καὶ ἠγαλλιάσατο πνεύματι, τοῖς ἀρίστοις αὐτὸν χάρισι ἰασίμοις ὑπηνθεῖς, καὶ προσῆκα ὃ πάντων κάλλιστον χαρισάμενος.

Καὶ ὁ μὲν ἐν τούτοις τοῖς σοῖς ἦν τὴν αὐτοῦ κακοπαθούντων ἕνεκεν ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ἁπλῶς,

42 *Iohannes Cucusi agens paralytici sanat.*

43 *Varia earū calamitates qui Iohanni adhaserunt.*

οἱ δὲ ⓜ ὑπὸ Χειτοῦ ζηλοτυπίας ἐμίσησαν πατριαρχῶν, τότε δὲ πρώτας δημεύσεις, ἐξορίας, θάνατον καὶ κολάσεις ποικίλας διεμερίζοντο. καὶ γὰρ ἐδόκει καὶ τοῦτο τὸ καλὸν ποιμένος κτῆμα τὸν τοῦ πατρὸς μίμησιν ὑπὸ χεῖρα τὰς τῶν ἀνόμων ψυχομυθίας ἀγωνοθετῆσαι μὴ τὰ πρόβατα, κοινωνήσας ἢ αὐτοῖς καὶ παιδαγωγὸς τῶν θλίψεων. ἵνα δῶμεν ἐραστὰς τοῦ μὴ ζῆν ἐν τῇ φυλακῇ πληρωθῆναι, τοὺς ἢ τὰς μακρὰς ἡπείρους καὶ πόνους οἰκεῖα καταχρησαμένους, πολλαῖς προτέρων καὶ χθαπαῖς ταῖς βασάνοις καταργαθέντας. τὰ ἢ κτῆ τῶν ὁδῶν, ἀλλὰ τῆς τραχηλίας καὶ δακρύων ὑποδοχεῖς. ὠμῶν γὰρ τυράννων καὶ πονηρῶν τῶν ἀγώνων, τοσοῦτος ἠξιοῦτο προτροπάς, ἢ φειδοῦς, ἢ ἀπολαύσεως τῶν φυσικῶν καὶ χρηστότητος, τοσοῦτος ὡς δὴ θεοπροπαίδευτος ἦσαν, ἀλλ' ὡς θηρίοις μᾶλλον, ἢ ἀγρίοις δαίμοσι καὶ δημοκτόνοις. τί δῆτα πάντα πικρῶς ἤνεγκε καὶ ἀπολαύσεως; ⓜ ὧν ὕστερον τῶν ὁδοιπορίων κατατιτρωσκόμενοι, ⓜ τὰ γυμνοῖς καὶ ἀσιτίαις τοῖς ἡμίσεσι, ὡς ἵνα τῶν ἀψύχων φορτίων ὑπερρηγνύμενοι. ἀμφὶ τῶν ὑποδολίων τῆς ὑποφυσίας, ἀλλὰ τὰ οὐδὲν, τῶν χλιδῶν, ⓜ βαρὺ μυκτῆρα, τοῦ γέλωτος, ἃ πλευρῶν καὶ μασχαλῶν πολλῷ δριμύτερον ἄπτον τῆς ψυχῆς, καὶ ⓜ πικρὸν θανάτου βίκτον ποιοῦσι τοῖς πάσχουσι; ἵνα τὸ καὶ τυφλοῦ ἰδίου ποιῶνται τῶν ἐκείνων αἰσχυνῶν, ὄκ εἰς οἴκους προσευχῆς, ὄτε εἰς ἕτερόν τι τῶν σκημάτων εἰσῆγον αὐτοὺς ὁ τῆς καταλύσεως, ἀλλὰ χαμευνοπείοις ⓜ βδελυγεῖ τε καὶ ἐμπαθεῖς ἐπέκλειον. ἃ πάντα μᾶλλον ὁμολογοῦσι ⓜ γυναῖκας, καὶ τὸ πυκνότερον ὑπερεγκεῖν, ἢ τῆς Ἰωάννου μυείδος καὶ κοινωνίας ἔξω πεσεῖν. ὅσοι τε τῶν διωκτῶν χεῖρας ἀφαγεῖν ἠδυνήθησαν, καὶ ὅτι οὐδὲν ἧττον αὐτοὶ ἑαυτοὺς κλάσαι ἠνάγκασι τὴν ἐρημίαν καὶ τὰς οἰκείας, καὶ ἵνας ἀβάστους ἑαυτῶν καταψηφισάμενοι, μὴ θηρίων οἰκεῖν μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους συζῆν ἐλόμενοι, πολλῷ τὸ θηρίων ἀγριώτερους.

44 *Arsacius Constantinopolis Episcopus fit.*

Οὐ πολλαὶ δὲ ἦλθον ἡμέραι, καὶ πίπτουσι τὸν ἐκκλησίαν Ἀρσάκιος, καὶ πατριάρχης τῆς Κωνσταντίνου χειροτονεῖται. φεῦ μὴ τίνα τίς οἶδε ἄνδρα, οἷ. φάναι, γεραίδρυον καὶ πολλῶν τῶν χειτόνων τυφλότητα ἀγαδέχεται; ἀνθρώπου ὑπὸ γὰρ οὐ δοκεῖται βεβιωκὼς ἔτη, σαρῶ μᾶλλον ὀπτάνθρωπος, ἢ ἀνθρώπου, ὑπόληψις ἦν καὶ ὃ φεύγει ἀγωνισμένος, εἰ ὧν μὴ μισόπτωτος, ἐννοήσας δέ τι τῶν δεόντων πλαδιώτατος, παρέξας ῥᾳθυμότατος, βεκχύτων ἀψύχων ἀπειρικὸς, κλίνης ἢ γενίας ἄξιος. ὃς ἔχων πρὸ ἑαυτοῦ ὃ ἀδόκιμοι, εἶπα προσλαβών καὶ ὃ τοῖς Ἰωαννίτων ὃ λαὸ φίλτρον ἐπέρωσεν αὐτῷ προσισάμενον, ἀπόπορος πᾶσιν ἦν, καὶ ἀπόρρητος. τοσαῦτος οὖν τοῖς δίκαιον τὸν θεῖον μυῶμενος ὄπτασιν, καὶ ὃ μακρὸν χρόνον ἀναλεῖ τε καὶ ὀπτικώφρων τῆς φύσεως καὶ οἷ καταψυχόμενος μηδὲν πάντων ὃ φεύγων πάλαι προσπαθήσας, καὶ ἔργοις, ὡς δὲ εἰπεῖν ἦν, ζῶντος ὁδὸν ὁπὸν ὃ μέσον διαπεραξάμενος, ἀπέκτατο.

45 *Mortuo Arsacio succedit Atticus. Heraclidi Ephesi succedit Eunuchius.*

Μετὰ δὲ τοῦτον δυσὶν ἢ τρισὶν ὑστέραις ἀναδεῖς Ἀττικὸς ὁ μακ, τὸν τῆς ἐκκλησίας οἰακίσας ἐγχειρίζεται, καὶ δὴ ἐν χρόνοις ἀδείας ⓜ ἐκ Ἐφέσου λαβόμενοι, πάντα τὸν εἰκὸς καὶ μεταβάλλων κτῆ ὃ ἑαυτοῖς δοκοῦν ἐποιεῖτο, ὅτι καὶ ὡς μὴ, ὡς Θεῷ φίλοις, τῶν θείων ἐπειλημμένης ἀξιοῦσθαι μόνοι, μιαρὰς δὲ ἵνας καὶ βεβήλους ὅτι καταστρέφῃ ψυχὰς καὶ ζωλέγοντες, ὁπλέμιας ἐρεύνης, ἢ βασάνου τὴν χρεοπρίαν προλαμβάνουσης, ἀλλ' ὅτως ὡς ἐκ τοῦ τυχόν, τῶν βεβήλητος, ἢ δεδωκότος, τῶν θείων (φεῦ) γνωσθῆναι ὅτι καὶ ⓜ δικαίως ὑπὸ τῆς μακαρίας ἐκείνης ψυχῆς καὶ γλώττης τῶν ἐκκλησιῶν ἐκβληθέντες, προσελθόντες τοῖς καθαιρουμένοις τὰ τοῖς χρημάτων αὐτοῖς ἐξωνοῦντο· οἵτε ὁ Ἡρακλείδου ⓜ τὸν ἐκείνου καὶ ἑβδομήκοντα ὀπισθόπους ἀξίους ⓜ τῆς Ἐφέσου πιστεύεται θεῖον πατρικὴν ἑαυτὸν ἐκλεξάμενοι, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀξιώσαντες, τὰ τὸ Τελεσθὲν Βίκτορος Εὐνουχῆ ὃ θεῖον ὃ πρώην κακῶς (ὡ δίκη, καὶ δυσχὴ Θεοῦ) κακῶς καὶ δοξόξως ἐγκαθιζῶσιν, ἀκ ἠμυσθησαν ὅτα, οὐδ' ἀνεκτῶς βδελυγεῖν, ἀλλὰ προφανῶς καὶ αἰδοῦ καὶ καταπύστου. τὸν ὃ Πορφυρίου τολμᾶν, καὶ τὸν πολλῷ ἐκείνου τὰ προσχήματος ἱστάμενα τῆς αἰσχύνης ὃ ἀνόητος ὑπεραίρεσθαι; γραμμὴ μὲν οὖν, καὶ τῶν μεθηλαίαν ἡλικιῶν τὴν ἀρχὴν ἔχων, οὐδὲν ὃ ἧττον τὸ μακρὸν χρόνον προσὸν ἀκολάστων ὠφελεῖται, ἀλλὰ φιλονεικήσας ὃ φύσεως ὠφθείσας χρείττων ὢν τῆς αἰσχύνης

Porphyrius vi Episcopatum Antiochenum invadit.

ἐπεὶ

ἐπεὶ δὲ τῷ μεγάλῳ ἤδη Φλαβιανῷ ὁ τῶν σὺν οὐρανοῖς ἑορταζόντων εἶχε χρεὼς, ἔρωτα ἀνὴρ τῆς Ἀντιοχέων τυραννήσεως ἐκκλησίας, ὁπότε δεινὸν χειρὸς λαβόμενος, εἰς ὃν πᾶσα ἡ πόλις εἰς τὰ ΧΡ Δάφνιον ἐξελήλυθασι θέατρα κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος εἰσέτι γινόμενα, Ἀντιοχόν τε καὶ Σελευκείδιον ἔχων, ὡσεὶς ἦ καὶ Ἀχαΐκιον ἰδὼν τῆς ἀληθείας ἐλθροὺς συναγομένους αὐτῷ τὸ ὁπλιτικὸν ἐπιθυμίας, ὁπλίτης δὴ ὢν θεῖος, καθάπερ κλέπτης καὶ ὑ ποιμὴν ὤν, καὶ ἐκ τῶν μαρῶν τούτων χρόνου ἐσται, τοσαύτῳ εἰσιὼν ἐγκόπτων ὧν τὸ σπάραγμα τῶν ἀσυνδέτων, ὡς μηδὲ τὰ νεομισμένα συμπλεκθῆναι δι' ὃ πάχος. Ἀλλ' ὅτοι μὲν ἀ τελεσιουργεῖ τὸ σκότος πεπραγμένων, ἢ ποδῶν εἶχον, εὐθὺς ἔφθασαν, ἄστροις ὁπλισμαγνόμενοι τὴν ὁδὸν, καὶ ὄρεσιν ἀβάτοις ἑαυτοὺς ἐπιτρέψαντες. ἡ δὲ πόλις ὡς ἤδη τοῦ πολεμήσοντος ἤκουσε, πανδημεὶ πάντες συνῆλθον, Φρύγιά τε καὶ πῦρ μὲν χέρας ἔχοντες, ὕδωρ δὲ ὀλίγον τὴν ψυχὴν ἠμμένοι, καὶ Πορφυρίῳ κατέπεσον ἐκ γὰρ ἤδεισαν, οἷος τὸ βίου σκληρὸς ἀπάγων ἐν αὐτῷ δώματι τὸ ὁπλιτικὸν σκληρήσειν αὖθις βουλόμενος. ὁ δὲ θεὸς αὖθις ἀμαθύμενος ὑῖσος, χρήμασι γραπτοπεδάρχῳ δόλου φθείρας, ἀπατήσας ὡς ὕδωρ βύσεως τὸ πίστων ζήλῳ δαιμόνιον ἀφοπλίσαι θυμόν. καὶ πάλιν χρῆμα γράτθυμα σεσωρευμένον κατ' αὐτὴν πανηγύρει ἐκ ἀπίθανον. Εἶτα καὶ διωγμὸς ἦν μέγας ΧΡ τῶν ἐκκλησιῶν ἠρεθίζετο, καὶ βασιλικὰ διατάγματα ἐκ θεσπίσματα κατεβολᾶς Ἀντιόχου (καὶ γὰρ οὐδὲ αὐτῷ κοινωνεῖν τις τῶν βυσεβούντων ἠξίου) ἀνὰ πάσας πόλεις ἐπήεντο, Εἴ τις τῶν ὁπλιτῶν, λέγοντα, Θεοφίλῳ μὴ πείθοιτο κοινωνεῖν, Ἀντιόχῳ τε καὶ Πορφυρίῳ, ἐκκλείεσθαι τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν ὄντων ἀποστερεῖσθαι. τῶν λοιπῶν ὁ μὲν ἐτελεύτησε, τῆς ὑμῆς ἐκπεπτώκασι· οἱ δὲ στρατευόμενοι, καὶ αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι ζῶνας. ὁ δὲ κοινὸν πλῆθος καὶ πᾶσι πάντας ἠρεθισμένοι, ἐκθυμῷ χρεσὶ συμπεσόντες, τῷ ὑποδείκτῃ καταχρήσασθαι. Ταῦτα πολλοὺς ἐποίει καὶ ἀκόντας κοινωνεῖν, ὅσοις μέγα τι καὶ ἥκιστα φορητὸν ὁ χρημάτων ἐκπτωσις καὶ δόξης ἐκρίνετο. πολλοὶ δὲ καὶ τῷ ἐκθύσιον φυγῇ ἐλόμενοι, τῷ ἐρημίᾳ καὶ ταῖς ἀσκηταῖς κλίναις ἐλθεῖν μᾶλλον, ἢ τῷ πολιτείᾳ. εἰσὶ δὲ, οἱ καὶ μεγέθει ψυχῆς ὁ πάντα κινδυνοῦν ὑπὲρ ὧν μετεώτερον ἐλογίσαντο, ἢ ἀπαξιοῦσι τι καὶ ἀναξίων βυσιοῦσι ὁπλίζεσθαι πολιτείας.

Arcadius omnes edicto cogit ad communionē cum Theophilo, Attico, & Porphyrio.

Τοιοῦτον ὑπὸς ἐχόντων, τὸ ὁπλιτικὸν ἔνιοι καὶ τὸν κλῆρον τὸν Ἰωαννίτου μεμιασμένοι ὑπῆλθον, ὕδωρ Ἰωαννίτου τε καὶ τὸ ἀθλίως ἐχούσης ἐκκλησίας ζηλώσαντες, τῷ πρεσβυτέραι καταλαμβανόμενοι Ῥώμῃ, αὐτῷ τε βασιλῆ Ὁνωρίῳ καὶ Ἰνοκεντίῳ τῷ πάπᾳ προσελθόντες, καὶ τῷ χρεπτὴν ἐκείνου ἀφοσιωσάμενοι πρᾶγμα δίδυμον, ὅρος δὲ καὶ πρῆξις αἰσθάνεται ὁπλιτολάς, ὧν ἡ μὲν καὶ ψυχῆς καὶ γλώττης ἐτοίμως ἔχουσα τὸ καλῆς σαφῶς πάντα ΧΡ μέρος διεξιούσης, ἡ δὲ κοινὴ τοῦ ΧΡ τῷ Κωνσταντίνου πάλιν κλῆρον, ἡ δὲ λοιπὴ τῶν πανταχόθεν ὁπλιτῶν ἰῶν, τὸ Ἰωαννίτου κοινωνικόν. ἃς καὶ κοινῶς ἐγκλείσαντες ὕτω πρεσπαθῶς διέθηκεν, καὶ ποσῶν ζήλου τὸ αὐτῶν ἐσήκων ψυχαῖς, ὡς ἀμφοτέρους δύθυς Ἀρκαδίῳ τῷ βασιλῆ πλημμελῶς χρᾶσθαι, πολὺν αὐτὸν ὑπνον καταγινώσκοντας τὸ τοῖς πρεσπεπολεμωμένοις. ἡ ὅτι μὴ κοσμίως, μηδὲ δικαίως, ἀλλὰ καὶ λίθῳ κακῶς καὶ ἀθέσμως ἡ δυτέρα πολεμηθεῖσα ΧΡ Ἰωαννίτου ἐκκλησία· καὶ δὴ πρώτως, εἴπερ ἄρα λόγος τις αὐτῷ τὸν καλὸν καὶ τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης, ΜΡ πατριάρχῃ μὲν αὖθις ἀποδοθῆναι τὴν ἐκκλησίαν, συνοδον δὲ τῶν ὁπλιτῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὅτι μέσον κειμένῃ, τῶν δὲ ἀπατολῶν τε καὶ Ῥώμης ἐλθυσομένων ἡμέας· πρέπειν δὲ καὶ Θεοφίλου, αὐτῷ πατρὸς γεγονότα τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τούτῃ πεπονημένων, καὶ ὅτως ἀπαλλαῖ καὶ δικαίᾳ κρίσει, ἅτε ΜΡ Ἰωάννην ὀρθοτομηθῆναι. ὅθεν ταῦτα δὴ, ἔφησαν, καὶ τὲ δὲ Ἰταλίας ὁπλιτῶν ἵνας βύθει συνειδότι σοιχεῖν, καὶ δικαιοσύνης ὀκ ἥκιστα μεταποιουμένους, ἐπ' αὐτῷ τὸ σκότει μᾶλλον διεγνωκέναι. τὰ γοῦν τοιαῦτα γράμματα μὲν καὶ ὑπομνήματα, ἃ δὴ καὶ τοῦτο τὸ αὐτὸν πρὸς τῆς συνόδου τῶν Ἰταλῶν γεγόνασιν ὁπλιτῶν, ΜΡ πρὸς τὸν ἅγιον Αἰμίλιον ὁπλίτην ὄντα Βενεβεντοῦ, Κυδωνίου τε καὶ Γαυδεντίου παρὰ Οὐαλεντίνῳ καὶ Βονιφατίῳ τοῖς πρεσβυτέροις κατὰ λαβοῦσι, ὁδὸν εἶχοντο τῆς ἐπὶ Ῥώμης πρὸς δὲ Βυζαντίου, ἅμα Κυριακῷ καὶ Δημητρίῳ, Παλλαδίῳ τε καὶ Εὐλογίῳ τοῖς Ἰωαννίου

Episcopi fauentes Iohanni Romam mittunt, actaq; Honorio et Innocentio nunciant.

κοινωνικοῖς ἐπισκόποις. ὅτοι γὰρ καὶ περὶ τῶν, ἔτυχεν καταλῆψις, καὶ φιλανθρώπως ταῖς τῆς Ρωμαίων ἀκοαῖς ὑπαγορεύσαντες ἀπέστειλαν.

47 *Episcopi reuersis ex Italia Eudoxiæ aditũ prohibet.*

Ὡς δὲ ἤδη πλέον τὴν Ελλάδα, συνῆφθησαν ὑπὸ τῶν τῆς χιλιαρχίας, κομιδῇ τὴν γνώμην διεφθαρμένῳ. ὃς πρὸ τοῦ ὑπ' αὐτῷ παραδύς, ἐν συνεχορῇ Θεσσαλονίκην ἰδών, ἐκεῖ πρότερον περιεῖν βουλομένοις, Ανυσίῳ τε τῷ ἐπισκόπῳ παρὰ τὰ πάτρια γράμματα ἐγχειρίσας. πλὴν ἀλλ' ἐν τούτῳ δράματι τὴν τέχνην τῆς ποικιλωτάτης γυναικὸς Εὐδοξίας. αὕτη γὰρ μαθοῦσα τὴν τῶν Ιταλῶν ἐπισκόπων ἀποστολήν, ἐν ᾗ χάριν μέλλοντι τὴν Κωνσταντίνου καταλαβεῖν, ἐφθάκει τὴν γνώμην τῶν ἀποσταλέντων αὐτοῦ ἀνατρέψασα. εἰς δύο τριγάρους πλοῖα περὶ τὴν Θεσσαλονίκην διαπεμψάντες, δεκάτῃ ἡμέρᾳ εἰς τι χωρίον βραχὺ τῆς πόλεως ἀπέχον ἐπὶ τῷ Βίκτορος προσορμίζονται προάστειον. εἶτα σκῆπτον Μαρίνου τινὸς ὄνομα Θεσσαλονικέως αὐτοῦ, εἰς τοῦτο τὴν τοῦ βασιλίσσης ἀπίστου λιμένος, ἐν ᾧ πάλαι πάλιν ἀγαγὼν ὁ Φρυγίου τὸν Θράκης, ὁ Αθύρας καλούμενος, βιαίᾳ τῇ γνώμῃ τὸν χρόνον καταλύει. χωρεῖς τοίνυν οἱ Ρωμαῖοι, ἐν οἷς περὶ τὸν ἐπισκοπον Κυριακὸν ἐγκλειόμενοι, ἠκίζοντο παρωθούμενοι, καὶ ἐζέοντο σιδαρῶς, μυρίαις περιεβάλλοντο θλίψεσι τοῦ ἐπισκόπου ἀπαιτοῦντος. ὡς δὲ μὴ δώσειν ἔλεγον, εἰ μὴ βασιλέα θεάσαιντο, πρίσουσιν ὄντες, περῶντα μὲν ἑνὸς τῶν παρεκτὸς ἀπεσταλέντες, ἔπειτα δὲ καὶ πλῶντα ἄλλων ἐπιφανῶν, καὶ τοῦ ἐπισκόπου εἰσαγαγόντων, τέλος Οὐιγγέριος τις ὄνομα, Καππαδόκης ὁ γένος, δηλώσας τὸ ζῆτον, ἐξ ἱκανωτάτου ἐβιάζετο πράγματος ὄνομα ἑαυτῷ περιθεῖναι βουλόμενος, ἐνὸς τῶν ἐπισκόπων, πρὸ ᾧ τὰ δὲ βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων γράμματα ἰῶ, τὴν δυτέχειρα διακλάσας, αὐτά τε ἀφαιρεῖται, καὶ πυκλία καὶ ἱερὰ σκεύη, καὶ ὅσα περὶ ὤπησιν αὐλοῖς τῶν ἐπιτηδείων ἐργύρεια ἰῶ· ἐκ ποικίλης καὶ τούτου τῆς ἐπινοίας γιγνομένοι, ἵνα τῶν εἰς τὴν χρυσῆν ὄζα πορεύμενοι, καὶ περιέξαίρετα τῷ πάλαι γνώμῃ ἀναγκαζθεῖεν. εἰς ὃν τὸν ὑστεραίαν, ἀδηλον εἴτε τῶν τοῦ βασιλίσσης, εἴτε ὃν ἐκ τῶν δὲ Αττικοῦ τινες ἀφικόμενοι ἤξίουν, πεζαλίσας λαβόντας χρυσᾶς, Αττικῷ μὲν κοινωνήσαντι τὸ Ιωάννου ὃν ἀμύητον δίκης. τοῦτον ὃν μὴ αἰσχυνθῆς (ἐπεὶ καὶ ἔτυχε θάτερόν τι συμπεσόν· ἀλλὰ κόσμῳ πάντι Αἰμιλίᾳ, Παύλῳ τέκνῳ, Ep. 5. 12. θεραπεύσῃ δὲ σώφρονι ὄντι, Παύλου τοῦ ἁγίου ὄναρ ὀφθέντα, Βλέπετε, φάναι, πῶς περιπατεῖτε· αἱ ἡμέραι γὰρ πονηραί· τὴν ἀγαθὴν ὡρῶν καὶ κολαστείας ἀπουδαζομένην ἀπατεῶνι ὑπαιτιώμενον) μὴ ἀνεχομένως τοίνυν, ἀλλὰ τοῦτο μόνον τοῦ περὶ τοῦτον ἀπεσταλκότας ὑποστροφὴν αἰτουμένους, Οὐαλέριος οὗτος (ὃν ὃ σκηνὴς καὶ βίαιον ἀνθρακάθημα ὁ ἐπίσκοπος) οὐ θρασὺς ἰῶ τοῦτο μόνον καὶ ἀπηνέστατος, ἀλλὰ καὶ δεινότατος κακοῦργῆσαι. δῆλον δὲ πλοίῳ γὰρ σε θεοτάτῳ πιστεύσας αὐτοῦ περνοίᾳ τῷ ἀποστέλλει, ἀναγκαῖος πάλιν ὁ μιαρὸς ἐκέλευε. πρὸ ὀλίγου δὲ ἐλθόντι κινδύνῳ περιπεσεῖν, μόλις αὐλοῖς ἐξεγλύεται τῇ Λαμψάκῳ περαιοῦν· κἀκεῖθεν ἀμείψαντες τὸ πλοῖον, μηνὸς παλαίου τὸν Ρώμην καταλαμβάνουσιν. Ινοκεντίῳ τε δηλοῦσθαι τὰ συμπεσόντα, τοῖς περὶ τὸν Κυριακὸν καὶ Παλλάδιον εἴ τι καὶ ἠμύοντο, ἀγνοοῦντες· ἀλλὰ μηδὲ περὶ Ιωάννου τι αὐτῷ συμβαίη δυνηθέντες μαθεῖν. ζῶντα δὲ πρώτα τὸν Ιωάννην διελθεῖν ἔδοξεν Αρκαδίῳ, ὡς τὸ ὕστερον ὑπῆρξε μαθεῖν. ἀμαὶ γὰρ ὁ λόγος ἐπανίστο πάλιν ὅθεν ἐξέβη, καὶ τὰς τοῦ μέσου ὑπάλυπτα διηνύετο.

48 *Quæ Iohannes in exilio egerit scripserit q.*

Ο τοίνυν θαυμαστὸς Ιωάννης, τῇ Κυκυσσῷ προσοδεύων, καὶ ἐν ᾧ Αδελφείῳ οἴκῳ διάγων (καθάπαξ ἔφην. ἐκεῖ γὰρ αὖθις ἠμύοντο καταλίπομεν) πολλὰς μὲν πόνῳ τῆς ἐθρέψατο ἀρτῳ (ἐν γὰρ ἔτυχε τότε λιμὸν ἐπισκήψας τόπῳ βαρύτατος) πολλῷ δὲ πλείους ἐν τῇ ἀπὸ γλώσσης πηγαζομένῃ ἐξέφη, ἅ ἐν καιρῷ μὴ οἶδε σπείσειν, καὶ φωτίζειν διάνοιαν· πολλὰς δὲ καὶ πολλῶν τῶν ἀναγκαίων ἐκπεφώνηκε λόγους. τί γὰρ τῶν συμβαινόντων ἀνιαρῶν ἐπιτρέψειν ἠδυνάτο γλῶσσαν, ἴσα καὶ ποταμοῖς ῥέουσαν; πλείους δὲ τοῦτο μονῆς ἦσεν ἐν ᾗ μὴ ἐξῆν μὴ ὅτι μὴ ῥαθυμεῖν μόνον, ἀλλὰ μηδὲ σκάνδαλον ὑπομένειν, ἐφ' οἷς χρὴ πολλάκις λυπηρὰ συμβαίνει· πολλὰς δὲ καὶ τῶν θείων ἐπιστολῶν πρὸς Ολυμπιάδα συνέταξε τῷ ὁσίῳ ἐκείνῃς πλεονάζῃ τε λέγων, ὅτι ἐν φόβοις μόνοι κ' ἀνῦται, καὶ περὶ τὰ συμπεσόντων αὐτῷ περὶ τὴν ἐδὸν ἀνιαρῶν διεξεισιν· ὅπως τε ἀθυμοῦσαν διὰ τὰ ἑρπον ἀνακτᾶται βουλόμενος, ἵνα ἡμᾶς.

πάλιν

πάλιν χεάφει, ὅ Θεοῦ ὀπτῆρ ἐπόντος ὄψει· καὶ ὅπως τὴν τῆς ὁδοῦ ταλαιπωρείαν, θέρεις ἀκμὴν διανομένης, καὶ πυρετὸς ἐπίσκηπτε λαβόεις, καὶ τὰ ἐκ τῆς ταμαίχμης κακὰ, καὶ ὁ πολλῷ τῶν βαρυτέρων, ὁ πονηρὸς φημὶ Γαλάτης, ἀγλὰ αὖθις ἐπεισεμβάλοι· καὶ ὡς καθαγωγὴν τινι τοσοῦδε πρώτα πάλιν συνήντα τὰ λυπηρά, τῶν δὲ ἐξαπιναίων ἡ ἐρημία, τῶν ἐπιτηδείων ἡ ἀπορία (αὖθις γὰρ ἐκείνοις τοῖς χρυσοῖς κέχρηται λόγοις) ὃ μηδένα ἰατρὸν ἔχειν πάρεστιν, ὁ τῆς ἐφόδου τὸ Ἰσαύρων φόβος, καὶ ἡ ὅσον οὔπω εἰς χεῖρας αὐτῶν ἐμπεσεῖσθαι μέλλειν ἐλπὶς, οἱ ὑπομένοντες αὐτὸν μοναχοὶ, καὶ πρὸ πάσαν ἀγελείοτητα θηρίων αὐτῇ οἰκίᾳ καθακαύσειν αὖθις ἀπειλοῦντες· ὅπως τι πονηρὸν ἐπὶ τὸ πυρετῷ διακείμενον, ἐς λίαν καμόντα καὶ τὴν ὁδὸν, οἱ ἀπάγοντες οὐ μόνον αὖθις ἐλεῆσον οὐκ εἶχον, ἀλλὰ καὶ ἑτέρως ἀπειρηνον ἐβασάνιζον ἀξιοῦντες ἐθέλοντας, τὰ ἔσχατα αὖθις ἐς φοβερώτατα ἀπειλοῦντες. ἐς τοιούτοις τούτοις, οἵαν τὴν ὁδὸν ἦνυεν, ἀνάντη καὶ λιθώδη καὶ χαλεπὴν, ἐς ταῦτα καὶ δυσχερῶς ἄγαν τοῖς ὁδοιπορεῖν ἔχων, ἅτε λίαν αὐτῷ πεπονηκότος τοῦ σώματος· ὅσα τε εἰδέναι πρὸς αὐτοῦ γράφοντος, ὅτε καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ μακροτέραν αὐτῷ γνώσαν τὴν ὑποφοράν ἀξιοῖ μηνῆσαι τῆς μακαρίας, ἐμοὶ λέγων μοίρων ἐξοίσειν ὃ ὁδοιπορεῖν ὅτι χαλεπώτερον. ταῦτα καὶ ἄλλα πλείω, ἃ μὴ τὸ ὑπερορίας φημὶ, ταῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ δῆλος ταῖς ὁδοῖς εἰσπραττομένας. ἀλλ' ἐκεῖσε πάλιν ἐπανειμι. ὡς γὰρ ὁ μέγας ἐν Κιλικίᾳ ἔφη τὸ τοῦ σώματος ὑπὸ ὀλίγης, καὶ πλείστης ὡς τῆς ψυχῆς ἔτρεφεν αὐτῷ, φθόνος ἐστυφλωμένος ὑποκαυθεὶς, εἰς Ἀραβισσὸν αὐτὸν πάλιν μεταβαίνειν ἐποίει. ἐβούλοντο γὰρ οἱ λίαν κακοὶ μήπω διαχρηθεῖς ὄντες τῆς κακίας ἐκείνου ποιεῖν, ταῖς συχναῖς ἐνδόσεσι κακοπαθείαις, ὅπως αὖθις ἀποθάνῃ καὶ τοῦ ζῆν. κἀκεῖ μὴν ἀπαχθεὶς ταλαιπωρίαις ἐκδίδοται πλείοσι· δῆλος δὲ ὅτι κρείττων ὑπὸ φιλοσοφίας γενόμενος πάντος τοῦ περιεστῶτος, ἀφορμὴν τινα αὐτὰ ποιούμενος μείζονος ἀρετῆς, καὶ δι' αὐτῶν φαιδρότερον ἀναλάμπων, καθάπερ ὁ ἐκ πυρὸς φῶς, ὕλης αὐτῷ πλείστης ὑποβαλλομένης. ὅπως ἐκεῖνος ταῖς ἀληθείαις ἀπήντησε ὤν, καὶ μηδ' ὑπὸ κακοπαθείας, μηδ' ὑπό τινος ἄλλου τῶν λυπηρῶν ἥττων ἑαυτοῦ γενόμενος, αὖθις ἰὼ λυπηρὸς μᾶλλον τοῖς συνοφλοῦσι τὰ τοσοῦτον ἀφεστηκότα, δεδιότες, καὶ πλείοσιν ὅροις ἀποξηναι παρασκευάζοντες, ὡς μηδὲ ἀκολουθεῖν ἐκείνῳ φθάνουσι πλήθει αὐτῶν ταῖς βασκάνοις ψυχαῖς. ἐντεῦθεν εἰς Πιτυοῦντα, πάλιν ὅπου κἀκεῖθεν, ὑπὸ τῶν φυλασσόντων μετάγει). πολίχνιον τοῦτο δεινῶς ἔρημον, ἐν πέρατι μὲν τῆς Γαλάτας τῆς Ποντικῆς καὶ δεξιὰν κείμενον, τέλος ἦν καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς γενόμενον, βαρβάροις, καὶ ὠμοῖς ἔθνεσι συνάπτον.

Ὡς δὲ ἤδη τῆς ὁδοιπορίας ἐλήγετο, καὶ πρὸς τὸ ἐκάστῳ τούτῳ ὑποφορίαν ἐπίγειν, μᾶλλον δὲ τὸ πρὸς Θεὸν μᾶλλον ὁδεύειν πορείαν, καὶ τῶν μακρῶν τούτων ξῆναι χαμεύνων, ὀλίγας πρότερον ἡμέρας νυκτὸς βυχομένῳ, Πέτρος ὁ μέγας καὶ Ἰωάννης, ὃς καὶ κατ' ἀρχὰς ὠφέλησε τὸν τοῦ Θεοῦ βίον, πάλιν αὐτῷ φαίνονται καὶ ἡδέως προσφθέγγονται, τῶν πόνων τε αἰσχυνόμενοι, καὶ τὸ τῶν δαιμόνων διαγελιζόμενοι νικᾶν. εἶτα πρὸς τὸ φίλης συνηθείας αὐτῷ προσιόντες, ἐς τὸ ὅσον οὔπω διαδεξομένων αὐτὸν μετ' ἀγαθῶν. Εὐδοξίαν καὶ Ἀθανασίαν καὶ ποιμένα, φάσκε, λέγουσιν, βρῶσιν αὐτῷ τινα ὀπτὴν δείξαντες, ἣν φαγόντι θαρρεῖ δεῖσθαι σοι, προσιέναι, ἐτέρας, ἕως καὶ τὸ ἄφθαρτον μετ' ἀμφθαρσίας προσιόντι. ταῦτα ἐκείνης τε εἰπεῖν, καὶ αὖθις λαβόντα φαγεῖν. καὶ ὅπως ἐκείνης μετὰ ἀπιούσης οἱ μὲν, αὖθις ὃ ἀρκύπτως παρακληθῆναι, ἐς φαιδρᾷ γλώττῃ καὶ ἀνθηρᾷ Χριστῷ ὡς δόντι τὸ παράκλησιν ἀνθομολογεῖσθαι. ἀμὰ τίς ὁ ταῦτα εἰς φῶς ἐνεγκών. ἔροιτο ἂν τις τὸ ὀξύτερον; δῆλον γὰρ ὡς ὅτε ἂν ἐκεῖνος, κρύπτειν σφόδρα τὰ ἑαυτοῦ ἐπιτάττων. ἕτοιμος ὁ λόγος εἰπεῖν. τῶν γὰρ πρεσβυτέρων δύο, καί τις τῶν διακόνων, οἳ καὶ πόθῳ προσακείμενοι αὐτῷ καὶ συνεχθημεῖν εἵλοντο, καμόντι τε καὶ πόνων καὶ τῶν ἄλλων θλίψεων εἰς τέλος αὐτῷ κοινωνεῖν, ὅτοι καὶ πρόντες καὶ ὄψεσιν ἰδίαις καὶ ἀκοαῖς ταῦτα τὰ θεῖα παρελάβοντες, καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως παραδεδώκασιν. ἐπεὶ ὅσον ἤδη τὸ τέλος ἤπτετο, μείζον αἴρεσθαι καὶ τὰ σπάσματα ἐδόκει, τὸ τῆς ὑποφορίας ἀνάρμοστον. ὅπως αὖθις οἱ πιστευθέντες ταῖς μακραῖς ἀγῶσι καὶ κα-

πτ

Iohannes Antiochiam deportatur, atq; inde Pityuntem.

49
Iohanni paulo ante obitum Petrum et Iohannes iterum conspecti.

πεπουδασμένας ὁδοιπορίας κατέτεμον, ὡς θανάτῳ βούλεσθαι τὸν δοῦναι, ὃν σφοδρῷ πάλαι καὶ τῇ κακοπαθείᾳ νενικημένον. Τοιούτῃ γὰρ ὑπὸ λαίλαπος ἐπικλύζοντος, καὶ ἡλίου πάλιν ἀκμαιοτέρου διαχέοντος, τότε μᾶλλον καὶ ἡ καταίλυσις πρὸς ἐτοίμου ἦν· καὶ ἡ πορεία φέρειν ὃ στύφοντον ἀπηγόρευ. ὅπου ἦν πόλις ἢ χωρίον ἦν, σώματος τε ἀνάκλησις κεκμηκότος, ἢ λουτροῦ τινὸς θερμοῦ, ἢ βοηθείᾳ τις ἄλλη τῶν πόνων λύσεως, ἐνταῦθα μικρὸν παρεμένειν ἠξίουν, ὕπνῳ ὀλιγαχεκλυσμένοι· ἐπεὶ καὶ μαθὲς αὐτοῖς τῆς ὠμότητος διωμολογήθη, πλέον μείζονων ἐπαγγελία. Τὸ δὲ χαλεπὸν τοιούτοις ἄσιτος διανύειν, πολὺ τὸ ὄψιν εἶχε χαλεπώτερον τῶν τροφῆς καὶ ποτοῦ ἐκάστοτε ἀπορουμένων.

Ἰω. τ' πρ

50 *Iohannes Pityusam profecturus Comani in itinere moritur.*

Πιτυοῦσσαν μὲν δὴ ὃν ὁ ἐπισκοπούμενον αὐτῷ τὸ ὑπερορίας τόπον, ὡς Ἐπιφανίου παῤῥησίᾳ καὶ κατέλαβεν. Ἀλλ' ἐπὶ Κομάνων ἐγίνετο, ἐν τῷ μαρτυρίῳ Βασιλίσκου κατηχηθῆναι (βαπτίσκουσιν γὰρ αὐτὸν φασὶ μὴ χρῆναι, καὶ ὃ δὴ Μαξιμιανοῦ χρόνοις ἐν τῇ Νικομήδους τῆς μαρτυρίας ἀθλον ὑπελθεῖν καὶ νικῆσαι καὶ τέθνηκεν ἀναδήσασθαι) ὑπὲρ αὐτῷ φανέντα, χαίροντα, ἀδελφέ, φάναι, καὶ χαῖρε· συνάψει γὰρ ἀμφοτέρους ἡ βάπτισα. λέγεται γὰρ ἡ τῷ νεοκόρῳ τοῦ μαρτυρίου τῇ περὶ αὐτῆς βαπτίσματα, ἐτοίμασον τόπον Ἰωάννῃ, φάναι, ὃν ἀδελφῷ· ἔρχεται γὰρ ἅμα. ὃ φωτὶ μεμιγότων ὁδοῦ πάλιν ἀπωλείας, τὴν ἡμέραν ὡς ἂν χρησιμοῦ γινώσκων ὁ μέγας, ἐλάττω τῶν ἀπαγόντων ἐᾶσαι χρεῖον περισπάσαι τοῦ τόπου. τὸ δὲ μὴ πειθέντων, ἀλλὰ πολίου τάχα πεντήκοντα σταδίους διηνυκότων, αὖθις, ὃ πρῶτα μεταπέμψας ὃν βουλήματι, αὖθις, ὡς τοῦ θαύματος, εἰς ἐκεῖνον αὖθις ἀναζεῦξαι τὸν τόπον, πλαίσιον ὑποστάντας ἀναβαστάζει, καὶ πάλιν αὐτοῦ ὁ τοῦ μαρτυρος Βασιλίσκου εἶχε σηκός. ἐπεὶ δὲ ὁ χειμὼν ἐκάλει, καὶ ἡ ὥρα ἤδη πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ ἐκδημίας, γλῶσσά τε σιγᾶν ἔμελλεν ἡ καλὴ, καὶ ὀφθαλμοὶ μύειν, ἃ τῆς καθαρᾶς ἐκείνης ψυχῆς ἄγγελοι καθαροὶ καὶ πολλῷ κάλλει τὸ σωφροσύνης ἀγαπητεῖς, πρῶτα μὲν ὅσα τῶν βαπτισθέντων ἐπήγετο, διένειμε τοῖς πρῶσιν. Εἶτα καὶ ἄρρην ἦν ὁ δεδυμένος ἀποδυσάμενος, καὶ αὐτὰ δίδωσι. μεταχωμίσας δὲ ἑαυτὸν βαπτὸν φωμηρότερον ἄγει δὴ καὶ ἐπὶ δημίαν, ἵνα συνεορτάζειν ἢ τοῖς ἔνδον καὶ τὰ φαιδρύνηται, τὸ ἐπιδῆσαι ἀπαλλαγὴν αὐτῷ καὶ μετάσχοιμι τοῖς ἐκεῖθεν μακαριότητα· καὶ οὕτω δὴ κοσμηθεὶς, καὶ τῶν θείων κοινωνήσας ἁγιασμάτων, θύελλά τις τὸν σεισθῆναι βάπτοντα, Δόξα σοι, Κύριε, πάντων ἕνεκεν, ὃν τύπῳ τὸ βαπτισθησόμενος δὲ συνέζη σαυρῷ, καὶ σὺν πόδας δέξασθαι, πόδας ἐκείνης σὺν ὠράοις οἴκοις καὶ ἀποστολικοῖς, τὸ μακαρίου ἀπῆλθε πορείαν, Χείσοι βλέπειν, Χείσῳ συνεῖναι. Χρισοῦ δὲ καλλει ἀκαπαύστου ἀναγάλλεται· μακάριος μὲν ἑαυτὸ τῆς ἐκδημίας καὶ μεταθέσεως, ὀδυνηρὸς ὁ σφοδρὰ τοῖς ἐγκωκύσι, καὶ ὃς δὴ καὶ μετ' ἐκεῖνος τὸ οἰκεῖν μέλιτος ἐγεύσατο καὶ τὸ ἡδονῆς. ἡμέρᾳ μὲν τοιοῦτον αὐτὸ μεταθέσεως, πῶς δὴ καὶ τὸ ζωηφόρον σαυρῷ, πῶς καὶ ὕψωσιν εἰσθαλμὸν λέγω; ἀπὸ δὲ πράγματος αὐτὸν ὀνομάζοιτες τὸν παραπεσκαιδεκάτην (ὡς πρῶτες ἴσασι) πανυμνοῦντο τὸ Σεσωσμένον. ἔδοξε γὰρ μηδενὶ προσθέμενον τῶν πρώτων, ἀλλ' ἑαυτὸν ὅλως ᾧ κόσμῳ σαυρώσαντα, ἐν ἄλλῳ τε ἐνδεῖν ὃ καύχημα θέμενον, ἀλλ' ἢ ἐν τῷ σαυρῷ τοῦ Χριστοῦ, κατ' αὐτὸν γὰρ ἡμέραν τῆς ἑορτῆς ὃ σαυρὸς καὶ ἀνδρὶ, ὃν ἔδει ἐν τοῦ κάτω κόσμου ζῶν, ἀποθέσθαι, καὶ μηδὲν ἐν τούτῳ προσθήσειν ἐπαγόμενον καθαρὸς γνώσῃ ὃ ἐν οὐρανοῖς πολιτεύματος. τότε δὴ γῆς τοῦ πρὸς ἄγιον πόθου ἀγήρατα καὶ τοῦτο σαφέστατον. ὡς γὰρ ἡ πανύστη ἤδη πρὸς ἀκάς ἔπιπτε, καὶ ἡ κοπὴ ζημία πρώτη τοῦ διεδίδοτο, πλῆθος ἀριθμοῦ κρεῖττον, πλῆθος ἀπίστου ἀνδρῶν ὁμοῦ καὶ γυναικῶν τοῦ διστέως ἀσχυμόνων, ἐξ αὐτῆς Συρίας καὶ Κιλικίας, ἐκ Πόντου τε Φρυγίας καὶ τῆς Ἀρμενίας, εἰς προσκυνήσιν τοῦ μακαρίου συνέῤῥεον σώματος.

ὁ δὲ τῶν ἱερῶν ὕμνων, καὶ τῆς νενομισμένης τοῦ ψαλμῳδίας, χειρός τε ἁγνοῦ τῶν ὡσαύτως ἐπὶ ζῶντος λαμβανομένων αὐτοῦ καὶ ἀσπαζομένων, ὅλον τε σὺν ἡδονῇ προσπλεκομένων, καὶ μετὰ μετείναι φιλονεικούντων, ἐκόμισά που Βασιλίσκου τὸ μὲν τυφὸς κατεπλήγη εἰς δόξαν Θεοῦ, οὐ πρῶτα εἰς δόξαν αὖθις ἐποίει ἀεί.

INITIA ORATIONVM ET TRACTATVVM omnium *Chrysostomi*, ordine alphabetico eum in finem hic digesta, vt qui manuscriptis codicibus abundant, statim videant, quid in hac editione reperiatur, quid desit : atq; ita tam inedita edant, quàm edita ex suis Mss. castigent, vel vtraq;, si placet, ad nos transmittant, summa, quod sanctè polliceor, à me vnà cum Thesauro, quem in *Chrysostomum* paro post vnum aut alterum annum, si Deus vitam concesserit, fide edenda. Prior numerus Tomũ indicat, posterior paginam nostræ editionis. Seorsim autem ad finem, omnium Epistolarum *Chrysostomi* initia damus à cæteris secreta.

Αγαπᾶν τὸν Θεόν. 7.934
Αγάπιω ζητεῖ πρὸ ἡμῶν. 3.818
Αγάπιω τὸν ὑετονοκλίμακα. 7.299
Αγαπητοί, ὅσοι τὰ τοῦ βίου μάταια. 6.968
Αγαπητοί, ὥσπερ μήτηρ φιλότεκνος. 7.528
Αδέλφοι ἐγκαυχᾶσθε ἐν. 5.997
Αδελφοί, τὸν τοῦ Θεοῦ. 7.539
Αεὶ μὲν, μάλιστα δὲ νῦν βύκτερον εἶπον. 8.67
Αεὶ μὲν, μάλιστα δ', ὅταν τῶν ἁγίων. 4.570
Αεὶ μὲν μεμνῆσθαι Θεοῦ. 6.905
Αἱ ἀθυμίαι καὶ αἱ φροντίδες. 4.58
Αἱ διάφοροι καὶ τῶν περιστάσεις. 2.912
Αἱ τῶν μαρτύρων ἑορταί. 5.618
Αἱ τῶν πενήτων φιλότεκνοι. 7.478
Αἱ τῶν ὑδάτων πηγαί. 6.935
Ακούσατε, ἀδελφοί. *Vide notas in vocibus.*
Ακμαῖον, ὦ οὐρανέ, μεῖζον ἀκριβείας. *Vide notas in vocibus.*
Αλλὰ νῦν πολλοὶ δυσκεράτοιοι. 1.788
Αλλαχοῦ μὲν ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν πενήτων. 1.815
Αμα προτοπηδήσαντες ἐξῆλθον. 4.770
Αμφοτέρων ἕνεκα προσήκει. 6.754
Αναγκαῖον καὶ τοῦτο προοῖδα. 7.275
Αναγκαῖον καὶ ἐκ προοίμιος ἐγκωμίαστος. 3.416
Αναγκαῖον πρῶτον εἰπεῖν ἃ βούλεται. 3. 364
Ανάγκημον ἡ κακία. 2.781
Αναμίγνυσι τὰ ταπεινά. 4.506
Ανδρες φιλόξενοι καὶ φιλόξενοι. 7.757
Ανέξῃ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. 7.364
Ανέτειλεν ἡμῖν σήμερον. 7.465
Αν τῶν πρότερον ἀξιομνημονεύτων νομιζ. 2.590
Απωτέρω σὺ μὲν ὢν πολλαχοῦ. 1.893
Αξιοι εἰ τοῦ ἀγαπᾶσαι. 4.730
Αξιοι ζητοῦσαι πρότερον. 3.541
Αξιοι ζητοῦσαι πῶς καλῶς Τιμόθεον. 4.374
Αξιον θαυμάσαι τὸν μακάριον. 2.293
Α πάλαι παρεσκεύαζε μὲν ὠδῖνον. 5.511
Απεμίας μὲν οὖν ἐγκωμιάσαι. 5.637
Απεμίας μὲν φιλοῦσιν ἁγίους. 5.391
Απεμῖται μὲν δὴ θεσπι. 7.293
Απερίπτως τὸν πρότερον εἰρηκώς. 2.118
Απερίπτως τὸν περὶ ἐλεημοσύνης λόγον. 3. 657
Απερίπτως τὸν περὶ τῶν δογμάτων λόγον. 3. 529
Απερίπτως τὸν περὶ τῶν εἰδωλοθύτων. 3 407
Απερίπτως τὸν περὶ τῶν οἰκείων ἐγκωμίων. 3. 688
Απερίπτως τὸν περὶ τῶν πνευματικῶν. 3.494
Απας μὲν χειμών. 7.357
Απειδήμη τῆς ἀλύσεως. 3.810
Απεθήμεθα τῆς ἡσυχίας ὁ φορτίον. 5.581

Αποικίζει

Απαιτίζει ὁ Θεός. 7.394
Απολογείται λοιπὸν ὑπὲρ τῆς ὑπεξολῆς. 3. 629
Αποστολικὴς ὑμῖν ἐξηγήσεως. 5.375
Από τῆς ἀγάπης τῦ Ιαχωβ. 1.433
Από τῆς αὐτῆς ἀρχῆς ἢ τῶν αὐτῶν πρε- 6.546
Από τῆς ῥήσεως ἀφ' ἧς ἀεί. 6.595
Από τῦ πεπορθυκότος ὑπὲρ τῦ πλεον. 3.352
Αρα ἀληθῆ τὰ συμβαίνοντα. 6.443
Αρα ἐμέμνησθε ἡμῶν. 6.763
Αρα ἐμέμνησθε τῆς παραγελίας. 2.8
Αρα ἐπαιδεύθητε μηδὲν εἰς. 5.321
Αρα χάρεν ἐλάβετε. 6.346
Αρα μέμνησθε τῶν ζητημάτων. 5.6
Αρα μὴ εἰς κενὸν τρέχωμεν. 2.603
Αρα οἴδατε πόθεν. 6.792
Αρα οὐ μεγάλα πινάκη ἢ ὑπερφυῆ. 3.133
Αρα ζῶντα φορτά; ἆρα ζῶντα ἀνέκτα. 8. 160
Αρα τί ἧττον ἂν αἰσθοίσθην. 2.280
Ασαφῶς σφόδρα εἴρηται. 3.693
Ασμα καινὸν ᾄσωμεν, λαοί. 7.493
Αὕτη αἱ τῶν δαιμόνων πανοπλίαι. 2.487
Αχιλεύς τις παχεῖα. 4.215

Βαβαί, πόση πήρωσις ἡ προδοσία. 2.509
Βαθύδενδρον ὄμβρον τὰς ἁρπάζουσι. 5.213
Βασιλέως μὲν τὸ ὑπηρέτην. 6.917
Βασιλικῶν. 7.249
Βούλει μαθεῖν ὅσος κόσμος. 7.815
Βούλει μαθεῖν πόσον ὁ ἔργ. 7.814
Βούλεσθε ἰδεῖν ὧν πάσχω. 7.720
Βούλεσθε ἢ σήμερον τὴν κλῆ τ' κόσμον. 1.489
Βούλεσθε σήμερον τὰ λείψανα. 1.398
Βούλεσθε τήμερον, ἀγαπητοὶ, πρέντες μεγάλης Παύλου. 8.53
Βούλομαι σήμερον, ἀγαπητοὶ, θησαυρὸν ὑμῖν πνευματικὸν ἀνοίξαι. 1.97
Βούλομαι τῆς συνήθους ἅψασθαι διδασκαλίας, ἵνα ὀκνῶ ἵνα ἀναβάλωμαι. 1.30
Βούλομαι τῆς συνήθους ἅψασθαι πάλιν διδασκαλίας, ἢ τινὰ πνευματικὴν ὑμῖν παραθεῖναι τράπεζαν. 5.175

Βυλόμενος ὁ Παῦλος ὃ ἀμφοτερ. 4.495
Βυλόμενος ὁ φιλάνθρωπος. 7.665
Βυλόμενος ἵνα περισωθήσον. 7.682
Βραχὺς ὁ καιρὸς ὃν καθῶς εἰρηκότος. 5.123

Γλυκὺς ὁ πόνων βίος. 2.837

Δειλίαν ἢ ἀνανδρον τ' ψυχήν. 2.870
Δειλὴν ἢ ἀνανδρον τ' ψυχήν. 7.694
Δεινὸν ἡ ἀμαρτία, δεινὸν, ἢ ψυχῆς λύμη. 2. 706
Δεινὸν ἡ βασκανία, ἀγαπητὲ, δεινόν. 2.616
Δεινὸν ὁ τῆς δόξης ἔρως. 2.673
Δείξας ὅσον ὃ ἔπαθεν. 3.112
Δείξας ὅτι πολὺ χρήσιμον ἡ συγκατάβ. 3. 387
Δείξας τῆς ἀγάπης τὸν ὑπερβολήν. 3.465
Δείξας ὃ ἀμφοτερ. 4.530
Δείξωμεν ἐξ αὐτῶν ὧν. 7.823
Δεῦτε πρῶτες, ἀδελφοί. 7.476
Δεῦτε φίλοι σήμερον. 7.332
Διαγράψωμεν, ἀγαπητοὶ, τὰ τ' μετανοίας. 6.924
Διηγερθέντος πρὸ ὑπισχήτων. 4.289
Διηγερθεὶς πρὸ ἐλπίδος. 4.462
Διηγερθεὶς πρὸ ὑπισχνεῖτο, πρὸ ἀμαύρωσ. 4.316
Διηκριβωμένον, φιλόσοφοι, χρὴ σπουδάσωμεν. 1.721
Διὰ τί μὴ εἶπεν, ἀλλ' ἀπαλλαγὴν ὃ θλῖψις. 2.170
Διὰ τί μὴ πάντας ἢ ἐν πᾶσιν. 4.140
Διὰ τί πρὸς πόλιν. 7.354
Διὰ τί ζῶντα ἐποίουν, ἀναιρεῖν μέλλοντες. 2. 335
Διὰ τοῦτο, ποῖον; 4.496
Διὰ τοῦτο σιωπῶ. 7.796
Διὰ τί τοῦτο ἐβραβεύθη. 2.549
Διὰ τοῦτο, ὦ πολυπόθητα τέκνα. 3.584
Διὰ χρόνου πρὸς τὴν μητέρα ἡμῶν. 5.374
Διδάξας αὐτοὺς πῶς χρὴ φιλεῖν. 3.184
Διδασκαλῶν δεῖν ἔρως. 3.788
Διηγησάμενος πρὸ τῶν ἐαυτῦ πειρασμῶν. 3. 620

Διηγήσατο ἡμῖν τις γέρων πρώην ὠφελείας. *Vide notas in* νοθευόμενα.

Διλωύσαμεν τῆς ψηφείας ⟨W⟩ πλοιῶ. 5.540

Διορθώσας τὰ χαλεπώτατα ἐγκλήματα. 3. 357

Δοκεῖ ὁ ψαλμός οὗτος. 1.937

Δύσκολον μὲν ἄρετὴ ⟨ϛ⟩ δυσκατόρθωτον. 1. 604

Εὐβουλόμην, ἀγαπητοί, τῆς ⟨ΨΨ⟩ παιδαρίου. 5.547

Εὐβουλόμην εἰς τέλος διαιτῆσαι. 5.893

Εὐβουλόμην πρὸ ἡμέρας τοῦ Ἰουδαίου. 1.631

Εὐβουλόμην ὑμῖν ἀποδοῦναι τὰ λείψανα. 6. 366

Εγείρει ⟨W⟩ ὁπλίτην εἰς πόλεμον. 7.561

Εγνωτε πρόφιλω. 6.515

Εγὼ μὲν ἐβουλόμην ἀπολ. 5.438

Εγὼ μὲν ἤλπιζον. 6.680

Εγὼ μὲν οὐ σύμφορον πρὸς τὰ τῶν αἱρετικῶν. 5.505

Εγώτε ὁρᾶν, ὦ μακ. 6.138

Εδει οὐ τύπου, ⟨ϛ⟩ ὦ πρωτέρῳ σαββάτῳ. 6.560

Εδει μὲ ἡμᾶς μηδὲ δεῖσθαι. 2.1

Εδει μὲ ἡμᾶς, ὦ φίλτατε πρώτων. 6.84

Εδει μὲ ὅπως ἀκριβῶς τὴν γραφήν. 1.554

Εδιδιξεν ἀπὸ τοῦ ἱερέως. 4.511

Εδω πολλῆς προθυμήσεως. 4.848

Εθαύμασα μὲν ὑμᾶς, ὦ φιλοχ. 7.565

Εθαύμασα τὸν ἀγάπην ὑμῶν. 5.234

Εθος ἀεὶ ⟨ϛ⟩ Παύλῳ εἰς βυχάς. 3.212

Εθος ἐστὶν τοῖς ἁγίοις. 1.900

Εἰ βούλεσθε, προθῶμεν. 7.872

Εἰ βουλοίμεθα νήφειν. 6.893

Εἰ δὲ καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις. *Vide notas in* νοθευόμενα.

Εἶδες καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ καὶ ἐν ταύτῃ. 2.436

Εἶδες ἄπορα εἰς ἔλεγχον γινόμενα. 2.43

Εἶδες τὸν Παῦλον τὸν σκώπτην. 4.779

Εἴδετε, ἀγαπητοί, πῶς ἡδέως ἤκουσεν. 1.316

Εἴδετε ὅτι τὴν ἡμῖν εἰρημένων, τοῦ Ιωσήφ. 1.500

Εἴδετε ἐν τοῖς ἤδη ῥηθεῖσιν. 1.163

Εἴδετε Θεοῦ δύναμιν, εἴδετε φιλ. 6.670

Εἴδετε πολλὰ σφαλλόμενον. 5.653. ἀκέφαλος.

Εἴδετε τῇ προτέρᾳ κυριακῇ. 6.779

Εἴδετε ἡδέως, ἀγαπητοὶ, τὴν παιδαρίου τὸν ἀνδρείαν. 1.385

Εἴδετε ἡδέως δικαστοῦ φιλανθρώπου. 1.118

Εἴδετε ἡδέως καὶ τὴν χαρὰν τῶν ἁπάντων. 1.458

Εἴδετε ἡδέως καὶ τοῦ πολίτου τὸν πολλὴν δίκην 1.419

Εἴδετε ἡδέως ληστοῦ δίκην μεσούσην. 5.912

Εἴδετε ἡδέως τὸ φιλανθρώπου διδασκάλου. 1.204

Εἰ δὲ καὶ τὴν γῆν τοιαύτην. 5.621

Εἰ καὶ δάκρυα καὶ στεναγμοὺς ἐῶ. 6.55

Εἰ καὶ ἐβόλωσεν ἡμᾶς. 5.771

Εἰ καὶ ἡδέως ὑμῶν ἀπελείφθην. 6.784

Εἰκὸς ἐῶ πολλοὺς τῶν ἀδυνατωτέρων. 4.517

Εἰκότως καὶ τήμερον. 5.995

Εἰκότως μὴ τῶν πολλῶν καταισχυνῶν. 3.482

Εἰ μὲ ἐῶ δύνατον. 5.31

Εἰ μὴ Ἰωνᾶς ἡμῖν ἔμηνε δράκλεξ. 2.559

Εἰ μὴ οὕτω τελείωσις. 4.500

Εἰ μὴ δοκῶ προσοχῆς πίσιν. 5.66

Εἶπεν ὅτι λίθιναι αἱ πλάκες. 3.584

Εἶπεν ὅτι οὐκ ἀπώσατο ὁ Θεός. 3.162

Εἶπεν ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ εἰς προκοπήν. 4.50

Εἶπεν ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ. 3.267

Εἶπών ἄνω πρὸς τῆς ὑστερήσεως. 1.831

Εἶπών ὀκνηρὰ τὰ φοβερὰ καὶ φεικώδη. 2.233

Εἶπών ἐν τῇ προτέρᾳ ἐπιστολῇ. 4.221

Εἶπών μίαν καὶ πρώτην. 3.548

Εἶπών ὅτι ἀδυνάτων πεπτώκειον. 3.401

Εἶπών ὅτι ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐθνῶν ἀπόστ. 3.220

Εἶπών ὅτι οὐδὲν λείπει ὡς ἔλλιπεῖ. 3.36

Εἶπών ὅτι τὸν ἐδίκησε ἐγλυστο ὁ κόσμος. 3.54

Εἶπών πρὸς τῆς ἀναγκαίας ἐκφῆς. 2.154

Εἶπών πρὸς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας. 4.406

Εἶπών πρὸς τῶν κακῶν τῶν τῆς πόλιν καταλήψ. 2.473

Εἶπών ⟨W⟩ παλαιὸν ἀνάθεμον. 3.834

Εἶπών ὧν ἐτύχομεν. 4.113

Εἴρηται ἡμῖν τὰ [πρὸς] τοῦ αἱρετικοῦ. 4. 38

Εἰς θάνατος ἡ ἁμαρτία. *Vide notas in* νοθευόμ.

Εἰς Ιεροσόλυμα ὐκ ἀθρόον ἀναβαίνει. 2.411

Εἰσὶ πολλοὶ τοῦ ἀνθρώπων. 4.230

Εἰσὶ

Εἰσί τινες τῶν σὺν ἡμῖν. 7.700
Εἰς χαρὰν ἡ τοῦ πνεύματος ὠφελοῦ. 5.425
Εἰς χαρὰν ὑπερφάλαμνω ἀπόστολος. 6.574
Εἰς τὸν ἁγίλε μεῖδας. 2.19
Εἴ τις ἐπὶ τοῖς αἱρετικοῖς ἀφάλλει. 4.364
Εἴ τις δυσεβὴς καὶ φιλόθεος. 5.916
Εἴ τις πλησίον. 7.806
Εἴ τις χώραν μεταλλικὴν αὐρύτει. 2.720
Εἰ τοῖς οἰκέταις ὁ Παῦλος. 7.905
Εἰ τοῦ κοινοῦ βούλεται λύεσθ. 4.275
Ἑκατοντάρχου τινὸς δοῦλος. 7.405
Ἐκ θαυμαζ ἐπὶ θαύματα. 5.882
Ἐκ πολέμων ἡδὲς ἐπομνήδομεν. 5.206
Ἐκ τῶν ἀρτίως. 7.256
Ἐλάπων ἡμῖν ὁ σύλλογος σήμερον. 1.56
Ἐλυσε Λάζαρον ὁ φῶς. 7.530
Ἐμάθομεν ἐκ τῶν ἡδὲς αἰσθομένων. 1. 338
Ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ. 7.307
Ἐμοὶ δοκεῖ ταῦτα ὧν ὁ Σαμαρείας. 4.618
Ἐμοὶ πολλοὶ μὲν ἐθμόνον. 6.1
Ἐνεκάλεσαν ἡμῖν τινες. 5.282
Ἐνεπάγησαν ἔθνη ὁ Διαφθορᾶ. 2.830
Ἐνθα κατέλυσεν, ὁπισθεν ἀρχεται. 1.890
Ἐν Ἰουδαίοις τύποι. 5.927
Ἐν μιᾷ τοῖς ἔμπροσθεν ἐδόξεν. 4.526
Ἐνόμιζον μεγάλα τινὰ ἡ σοφυῆ. 5.782
Ἐνόμισε μέγα τι λέγειν ὁ Πέτρος. 2.388
Ἐν πνεύματι χαρᾷ. *Vide notas in* ποθενέμενα.
Ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς σπουδάζομεν ἄπαντες. 8. 26
Ἐν ταῦθα ἅτε τοῖς ὁμοτίμοις. 4.5
Ἐν ταῦθα κατέλυσε τοῦ. 1.820
Ἐν ταῦθα λοιπὸν δείκνυσιν. 4.108
Ἐν ταῦθά μοι δοκεῖ τοῖς τοῦ σὺν ἡμῖν. 3.126
Ἐν ταῦθα πάλιν ἡ ἑτέρα. 3.557
Ἐντεῦθεν λοιπὸν εἰς παραμυθίαν. 2.456
Ἐν τῇ τετάρᾳ ὀπτιολῇ ἔλεγε. 4.359
Ἐν τοῖς ἔξωθεν φαδίοις. 6.971
Ἐν τύπῳ τῷ φθορᾶς καὶ ἁμαρτίας. 1.960
Ἐν ᾧ τοῖς τύτῳ φθορᾷ. 1.574
Ἐξ οὗ τιμὴ ἱερεὺς πεποιηκεν. 5.614
Ἐοίκασιν οἱ ἔργοις κομῶντες. 7.888
Ἐοίκασιν οἱ τῆς ἐκκλησίας. 7.552
Ἑορτάσαι θέλω, ἀγαπ. 7.398
Ἑορτὴν ἄγομεν. 5.567
Ἐπαινῶ μὲν ὑμᾶς οὐ πόθον. 5.789
Ἐπάλληλοι σημφον. 5.816
Ἐπῆρας τοῦ ἀποστόλους. 3.502
Ἐπεδήμησέ τις ἐξ ὑμῶν. 7.686
Ἐπειδὴ συνοήσω πρελθόντα. 6.532
Ἐπειδὴ μέλλη τις μακροτέρας. 6.416
Ἐπειδὴ ξένον τινὰ καθιδόντα. 5.50
Ἐπειδὴ ἀδιαπαύστως αὐτῷ εἶχεν. 2.516
Ἐπειδὴ δὲ ἀπεφήναν. 3.458
Ἐπειδὴ [γὰρ] αὐτοῦ ἔπεμψεν, ἵνα ἐξήγαγεν. 2.245
Ἐπειδὴ δὲ εἶπεν, ὅτι ἀφίεται ὁ οἶκος. 4.467
Ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς τοῦ καλεῖ. 3.613
Ἐπειδὴ δὲ εἶπεν, οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθ. 3.340
Ἐπειδὴ δὲ ἐφόβησεν αὐτοὺς ἰσθμοῦς. 3.395
Ἐπειδὴ δὲ μετ' ἀκριβείας. 3.473
Ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι βυθέως μετ' τὸν. 2.480
Ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι μεδάλα γέγονε κακά. 3.99
Ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι τόπον οὐκέτι ἔχω. 3.226
Ἐπειδὴ εἶπὼν ὅτι ἐδὼ βρῶμα. 3.372
Ἐπειδὴ ἐμνήσθημεν. 7.931
Ἐπειδὴ μεγάλα ἐφθέγξατο. 3.593
Ἐπειδὴ μεγάλη ἦς ἀρχῆς. 7.912
Ἐπειδὴ πρῶτα ἅπερ ἐγκλῶ ἐπέταξεν. 3. 195
Ἐπειδὴ περὶ τῆς ἀναγκαίας ἐποίησε. 2.225
Ἐπειδὴ πολλὰ περὶ κινδυνῶν διελέχθη. 2. 356
Ἐπειδὴ πολλῶν ἀπήτησεν ἀκρίβειαν. 3.88
Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων. 6.622
Ἐπειδὴ σφοδρὸν κατέτεινε λόγον. 2.384
Ἐπειδὴ ψυχικὸν εἶπε πρᾶγμα. 3.525
Ἐπέσχε τῆς διαστοπικῆς ἀναλήψεως. 5.973
Ἐπεφοίτησεν ἡ τοῦ πνεύματος χάρις. 5.980
Ἐπὶ Ἱερεμιείου τὴμερον. 6.930
Ἐπὶ μιᾷ τῶν πρωτόνων τῶν ἡμετ. 6. 214
Ἐπινικίους μιᾷ ἀναριθμήσας. 1.522, & 8.1
Ἐπίπονον μιᾷ γυμνάσιον ὁ ζεῦξαι. 5.292
Ἐπίσκοπος ἰῶ τῆς σὺν Ἱερουσολύμοις. 4.795
Ἐργων ἡμῖν δεῖ ἡ πρᾶξεων. 2.865
Ἐστι μιᾷ νέκρωσις σωματική. 3.780

Εστι μὴ περισπωμένως ἡ δίχα ῥημάτων. 1.869
Εστι δὲ ὃ γῆρας ἐλαττώματα. 4.395
Εστι εἴδη παρακλήσεως δύο. 4.579
Ετέρῳ πάλιν ὑπερφυεῖ κεφαλαίῳ. 3.513
Επι μιᾷ δεικτέα. 3.597
Επι μοι τῆς ψυχῆς ἀριθμοῦμαι. 7.466
Επι τιμῇ τῆς πικρίας ἐκκαθαίρει. 3.855
Εὐκαιρεῖ σήμερον ἅπαντας ἡμᾶς διαλεχθῆναι. 5.587
Εὐκαιρεῖς ἡμέρα ἑορτῆς. 7.389
Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ἥκω δὲ χρέος. 5.837
Εὐλογητὸς ὁ Θεός, καθ' ἑκάστην ὥραν σωζόμεθα. 5.264
Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ἡ γυναῖκες. 5.482
Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ἡ ἐξ Αἰγύπτου μῦρτυρες. 5.519
Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ἡ διὰ χειρὸς τῆς ἡμετέρας. 5.138
Εὐλογητὸς ὁ Θεός ὁ παρακαλέσας. 6.483
Εὐλογητὸς ὁ Θεός ὁ χρηστομάθειος. 5.876
Εὐφωνεῖται ἡ πλατύνη. 2.841
Εχῃ μιᾷ τινα πόνον ὁ λέγων. 2.641
Εως μὲν αὐτῶν τῶν φορτικῶν. 3.312

Ζημια περίκειται τιμωρία. 4.179
Ζητήσειεν ἄν τις ῥᾳθύμων εἰκότως. 4.235

Η Βουλόμην τινὰ σαφῶς. 4.449
Η γυνὴ αὕτη δοκεῖ μὲν εἶναι μία. 2.498
Ηδη τῆς παθητικῆς (ἄλλ. διαστατικῆς) 7.334
Ηδύ μοι γηπόνῳ ὄντι ἀεργεῖν. 5.113
Ηδύ μοι λειμῶνι καὶ παραδείσῳ. 5.10
Ηδύ μοι ταύτης ὄντι ἔαρ. 5.1
Η Εφεσός ἐστι μὲν τῆς Ασίας μητρόπ. 3.763
Η θεία φωνὴ τοῦ κυρίου. 6.903
Ηλιον μοι ἀεὶ δύνοντα. 7.318
Η κατὰ τὸν Σαμψῶνος σύνθεσις. 1.358
Ηκει καιρὸς ὃν πολλοὶ ποθοῦσι. 7.469
Ηκε καὶ σήμερον Ιερεμίας. 6.940
Ηκει ἡμῖν σωτήσιος ἡμέρα. 5.877
Ηκει ἡμῖν σωτήσιος σήμερον ὁ τῆς οἰκουμένης ἀθλητής. 5.949
Ηκομεν ὑμῖν θυγατέρας. 5.703
Η Κόρινθος ἐστι μοι νῦν πόλις. 3.243
Ηκουες τοῦ διδασκάλου. 7.339
Ηκούσαμεν, ἀδελφοί, τοῦ τὸ εὐαγγέλιον. 7.506
Ηκούσατε ὅσα Ἑβραίοις συνεχάλεσεν. 4.480
Ηκούσατε τῆς ἀποστολικῆς. 6.447
Ηκούσατε χθὲς, πῶς μοι ἐπαίνησε. 5.11
Ηκω τὸ ὀφειλόμενον ὄφλημα. 7.575
Ηλιος δύνων. 7.345
Ηλιος μοι ὑπὲρ γῆς ἀνατέλλει. 7.301
Ημᾶς μὲν τὸ τῆς χθὲς. 6.844
Η μὲν εὐφημος καὶ ἀκήρατος. 6.385
Η μὲν ῥῆσις τοῦ ψάλμου. 1.772
Η μὲν τῶν νεφῶν συνδρομή. 5.29
Ημέρας τίνας διήλωσα μοι. 5.418
Ημέρας ὧν σφόδρα καὶ ταπεινός. 3.519
Η μετάνοια ἀφὴ καὶ φόβος. 7.802
Η μὲν καθ' ἡμᾶς ναὸς ἦν μεγάλη. 4.591
Η πρόθεσις ἀρετῆς. 7.409
Η παῶν τῶν ἑορτῶν. 7.725
Η περὶ τοῦ λαοῦ σπουδή. 1.908
Η πηγὴ τῶν εὐαγγελίων. 7.350
Η πρώτη ἀρετή, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετή. 4.551
Ηρκει μὲν οἷς προείπον δεῖξαι. 6.409
Ηθετο αὐτὸν σφοδρότερον Δαβὶδ ἐκ. 3.704
Ησαν, ὡς ἔοικε, τινες καὶ ὑπὸ τὴν προγ. 3.850
Η τοῦ πνευματίου πνεύματος χάρις. 1.943
Η τυγών. 7.264

Θαυμάζω πάλαι ποτε. 7.347
Θαυμασταὶ τῶν ὀρθοδόξων αἱ πανηγύρεις. 5.815
Θαυμαστὴ ἡ μακροθυμία. 2.908
Θεία τοῦ Θεοῦ τινὶ οἰκονομία. 4.748
Θέλει δεῖξαι λοιπὸν ὁ μακάριος. 4.473
Θησαυρῷ τινι προσέοικεν ἡ τῶν δικαίων ἀρετή. 1.290
Θησαυρῷ τινι προσέοικεν ἡ τῶν θείων γραφῶν ἀνάγνωσις. 1.10

Ιατρῷ ἔοικεν ὁ τῆς ἐκκ. 7.288
Ιατρῶν μὲν παῖδες. 7.1
Ιδίαν αὐτὸν πόλιν σώζωθαι. 2.200

Ιδού πρὸς ὃ πόλος ἐφθάσαμεν λοιπὸν τῆς. 1.235
Ιδού πεῖτη ἀλέξις. 2.14
Ιδού ὅ, Διά, ᾧ πατεὶ δέδωκε. 3.764
Ιερεὶ μὲν ἤδη φωτὸς ὑφαυγέσι. 5.930
Ιχθμὰ μὲν οὖν ἡ τὰ εἰρημένα σθένος. 6.120
Ιχανὰ μὲν οὖν ἓξ ταῦτα ἐκάστοις ἐργάζεσθαι. 6.170
Ιχθυῶς ὁδιατείνας τῇ πόλει. 4.843
Ιχθυῶς ἐν ταῖς ἐμπροσθεν ἐπομνημονείσαμεν. 6.714
Ιχθυῶς ἡμᾶς προθύμως ἐψυχαγώγησεν ὁ Χριστός. 7.376
Ιχθυῶς ἡμᾶς προθύμως ἡ τῦ Ιωσὴφ. 1.476
Ιχθυῶς ἡμᾶς χρὴς τὰ προσήμια. 1.427
Ιχθυῶς προθύμως ἡμῖν διεθρεμμένον. 5.362
Ιχθυῶς [ὑμῖν] οἰκεῖα καὶ δυνάμει τὴν ἡμετέραν. 1.105
Ιχθυῶς ὑμῖν οἰκεῖα καὶ ἀναλόγα προθύμως. 8.93
Ιχθυῶς χρὴς καὶ ἀναλόγα τῶν εἰς. 1.38
Ιλασμῶν ὁ χαλεός. 7.470
Ινα χρὴ μὴ λέγωσι, τίνος ἕνεκεν. 2.370
Ινα χρὴ μή τις λέγῃ. 3.448
Ινα μὴ δόξῃ καθ' ὧν ἀντίτεχνα. 3.27
Ιωάνης σήμερον ὁ εὐαγγελιστής. *Vide notata in* ἀποκάλυψιν.
Ιωάννου τὸ βάπτισμα. 7.533

Καθάπερ, ἀδελφοί, νεφῶν στυγνότης. 5.261
Καθάπερ βασιλέα τινὰ δορυφόροι. 4.884
Καθάπερ ἐπὶ τοῖς μετάλλοις τὰ χρυσία. 2.699
Καθάπερ λειμῶνι τινὶ εὐανθεῖ. 1.348
Καθάπερ μύρων εὐωδίας. 4.166
Καθάπερ ἀπὸ ἰατρῶν ἄριστοι. 3.71
Καθάπερ ὁ ἥλιος τῦ Θεῦ. 4.546
Καθάπερ τὰ ἰάματα τῶν τραυμάτων. 1.128
Καθάπερ ὑπὸ σῶμα πλάττων. 3.872
Καθάπερ χορὸς ἀνὰ κορυφαῖον. 5.355
Καθαλάμπος [ἡμᾶς] τὸ Εβραίων. 4.490
Καθελὼν τὴν φιλοσοφίαν τὸ ἔξωθεν. 3.290
Καθολικὸν ἡμῖν, ἐν οὐ μερικόν. 7.510
Καθάλλαχθ' φησὶν ὁ αὐτός· ὁ Θεός. 1.678
Καὶ διώτερον ὃ σημαίνει τῦτο μέλλων. 2.337
Καὶ ἀρχόμενος τῆς ὑπαπολῆς. 4.152
Καὶ εἰ ἀνάγκη ὅτιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα. 2.376
Καὶ σὺ ταῦτα ἀπαλλαγὴν πολέμων. 1.658
Καὶ ἤδη τῦτο κατηγόρησαν. 2.271
Καὶ μὴν ἀκόλυθον ἦν ἀλγεῖν. 2.175
Καὶ μὴν οὐκ ἐχρῆν θυμοῦσθαι. 2.55
Κανὼν ὡς ἀληθῶς, τὸ μέγιστον. 5.698
Καὶ ὅτι σαφεστέρα μνείαν ἐποιησάμεθα. 5.595
Καὶ ἔστι τῦτο περὶ αὐτῦ ἔχειν ὁ ψαλμός. 1.808
Καὶ οὕτως ὡσαύτως ὁ ψαλμός. 1.975
Καὶ πρὸς ὑμᾶς. 6.519
Καὶ πῶς ἔνι γνῶναι τῦτο ὁ ἔπαινος. 6.151
Κωμῆς σε λοιπὸν ἀνάμνησις. 7.481
Καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα, τοιαῦτα. 6.44
Καὶ τίς οὐκ ἀγαπᾷ ἀκροώμενος. 1.762
Καὶ τοῖς μύρτυσιν. 5.640
Καὶ χρὴς εἶπον, βλέγοντος ὁ Θεός. 6.538
Κακὸν μὲν ἡ ἀναρχία. 4.601
Καλὰς ἡμῖν ἡ τῦ πνεύματος χάρις. 5.835
Καλὴ ἡ νηστεία. 6.883
Καλεῖ τῆς δυσεβείας ἃ λειμῶνες. 5.642
Καλεῖ τῆς ὑσπαιωνῆς ἃ πόνοι. 5.648
Καλὰ τοιαῦτα στεφάνων μεγάλα καὶ οἰκεῖα. 2.143
Καθεῖ ἡμῖν ὡς ἀληθῶς. 1.916
Καλὰς εἶπεν ὁ κύριος, ἔπ. 7.522
Καλῶς ἡμῖν καθεῖς ἡ προσηγορία. 5.898
Καλῶς τῦτο καὶ συμφερόντως ποιεῖ. 4.915
Κάμνουσαι ἡμῖν τὴν φωνήν. 7.607
Κατὰ μὲν διαφορὰν. 1.906
Καταφείλας τῶν ἐλαττώσεων. 3.443
Κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν. 5.643
Κατέλαβε τῦ λόγου ὁ ἔρως. 2.118
Κατεμάθετε χρὴς, ἀγαπητοί, τὸ πατεινόμενον. 1.211
Καταπυθόμενα τῶν ἁγίων πρόσ. 6.588
Κατηγόρησεν ἐλλιῶν. 3.44
Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ. 6.1005
Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὃς ἀπόστολον. 6.983
Κύριε ὁ Θεός μου, ὁ μέγας καὶ φοβερός. 6. 1005

Λαμπρὰ

Λαμπρὰ γέγονεν ἡμῖν ἡδέα. 5.826
Λαμπρὸν ἡμῖν τήμερον ὁ θέατρον. 5.144
Λαμπρὸς ὁ βίος. 7.435
Λόγος ἁπλῶς παρεσταλμένος. 7.864
Λόγος μικρὸς σεσηθείς. 7.295

Μακαρίζω τὴν ταπεινότητα ὑμῶν. 6.695
Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ τοῖς γελῶσι. 4.78
Μακρὸς ἔστω ὁ ψόγος μου, καὶ τοῦτο ὑπὲρ τῆς. 1.585
Μάλιστα αὖθις ἐκ τούτου θαυμάσεται. 3.653
Μάτην, ὡς ἔοικε. 8.8
Μέγα ἀγαθὸν, ἀγαπητοὶ, τὸ θείων γραφῶν. 1.280
Μέγα ἀγαθὸν ἡ σιγή. 7.767
Μέγα ἀγαθὸν παῤῥησία, καὶ ὃ ἐλθοῦσα. 2.620
Μέγα ἀγαθὸν φιλοσοφία. 2.820
Μέγα ἀγάπη, καὶ πυρός. 2.858
Μέγα, ἀγαπητοὶ, μέγα, ἐκκλησίας περιουσία. 2.803
Μέγα ἐφθέγξατο Ἰουδαῖοι. 4.520
Μέγα θησαύρισμα. 1.978. prima σαίσις Psalm. 118
Μεγάλα, ἀγαπητοὶ, καὶ πάντα λόγον. 5.610
Μεγάλα ἴσως καὶ ἀπόῤῥητα μέλλει. 1.663
Μεγάλη καὶ ἄφατος ἐν τοῖς προφήταις. 1.194
Μεγάλῳ ἐναυθα τοῦ Θεοῦ παραύτικα. 1.754
Μεγάλη οὖν ἡ πίστις τοῦ Ἀβραάμ. 4.555
Μεγάλης βουλῆς ἄγγελος λέγεται. 2.893
Μεγάλη τῆς ἀθυμίας ἡ τυραννίς. 2.879
Μεγάλη τῆς θείας γραφῆς ἡ δύναμις. 1.298
Μεγάλη τῆς περὶ τοῦ δούλους. 2.853
Μεγάλων ὑμᾶς μυστηρίων κατηξίωσεν. 2.657
Μέγα μὲν ἡ πίστις, καὶ σωτήριον. 4.468
Μέγα τῆς ψυχῆς ἐφόδιον. 5.689
Μέγα τοῦ ἀποστόλου ἀξίωμα ἰδοῦ. 4.250
Μέγα τῶν θείων γραφῶν ὁ κόρδος. 2.702
Μέγιστόν ἐστι διδασκάλιον. 5.728
Μέλλει διηπιᾶσθαι ὁ κύριος Ἀναστάσιος. 4.676
Μέλλει πάλιν αὐτῷ καθάπτεσθαι. 3.147
Μέλλοντος, ἀγαπητοὶ, τοῦ κοινοῦ σωτῆρος. 5.715
Μέλλων ἐμβαίνειν εἰς τοὺς οἰκείους. 3.665
Μέλλων καπήλευε εἰς τὸν. 4.285
Μετὰ ἀκριβείας τοῦτο μάλιστα. 1.884
Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου. 7.412
Μετὰ δὲ ξενίσας τοὺς ἀνδρας. 4.742
Μετὰ τῶν ἄλλων κακῶν. 3.306
Μετὰ τῶν δούλων ὁ διαστότης. 2.76
Μετὰ φόβου τῶν λογίων ἀκούωμεν. 4.485
Μηδεὶς ἐρῶν πονηρὸς ὑπάρχειν. 7.907
Μὴ πενθῶμεν πικρῶς. 7.924
Μήτηρ ὑπακοῆς. 7.458
Μήτης κυρίου ψυχῆς ἀρετῆς. 7.818
Μίαν ἔχουσα ἡ πηγή. 7.268
Μίαν ὑμᾶς ἅπασας αἰτῆσαι βούλομαι. 2.597
Μίαν ὑμῖν διελθεῖν ἡμέραν. 6.434
Μίαν ὑμῶν ἀπελεύθερον. 5.398
Μιμηταί μου γίνεσθε, φησὶν ὁ. 2.846
Μόλις ποτὲ ὁ κύριος Ὀζίου. 5.155
Μυστήριον ξένον καὶ παράδοξον. 5.846
Μωϋσῆς μὲν ἀρχόμενος τῆς ἱστορίας. 2.577
Μωϋσῆς μὲν πέντε βιβλία. 3.5
Μωϋσῆς ὁ μέγας. 5.831

Ὁ δὲ Λαχᾶς, φησὶν, ἐν σαββάτῳ δύο τέρατα. 2.262
Ὁ δὲ Μάρκος, καὶ θύρας, φησὶν. 2.189
Ὁ δὲ Μάρκος φησὶν, ὅτι καθὼς ἐδύνατο. 2.301
Ὁ δὲ Μάρκος φησὶν, ὅτι οὐκ ἠδυνήθη. 2.331
Ὁ διωκτὴς ὁ λόγος. 7.211
Ὁ ἔχων πρόσοψιν. 7.509
Ὁ Θεὸς πρὸ τοῦ ἀρχὴν ποιήσας. 2.630
Οἱ ἀηδέστατοι λειμῶνες. 7.530
Οἱ γυναῖκας ἄγεσθαι μέλλοντες. 7.735
Οἶδα μὲν ὅτι τοῖς παχυτέροις. 7.36
Οἶδα ὅτι κατέτεινα ὑμῶν τὸν λογισμόν. 1.64
Οἶδα ὅτι κεκμήκατε ἤδη εἰς πολὺ ὁ μῆκος. 1.452
Οἶδα ὅτι πολλοῖς ἀπορεῖ ὁ ἐρημία. 3.203
Οἶδα πολλοὺς ἀπαθανατιζομένους. 4.129

Οἶδα περὶ σοῦ τοῦ εἰμὶ μάφης. 6.869
Οἱ ἀφ' τῶν ἀληθειῶν. 2.798
Οἱ διψῶντες ὁδοιπόροι. 6.949
Οἱ ἐκ πελάγους μεγάλου. 5.656
Οἱ ζωγράφοι μιμοῦνται. 1.692
Οἱ θησαυροὶ δορύφοντες. 5.78
Οἱ κτῆ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου. 6.955
Οἱ λειμῶνες ἔχουσι. 6.926
Οἶμαι πάντας ὑμᾶς βλέπειν θαυμασίως. 6. 750
Οἱ ἔξω ἐξωθεν σοφοί. 7.581
Οἱ μὴ τοῦ κόσμου. 7.260
Οἴμοι, ψυχή, οἴμοι. 6. 230
Οἱ ναῦται τοῦτο μάλιστα φιλοῦσι. 5.343
Οἱ νεοττοὶ τῶν χελιδόνων. 7.284
Ο Ἰούδας, ἀγαπητοί, ὑμῖς. 5.351
Οἱ πλείους τῶν αἱρετικῶν. 4.224
Οἱ ποιμένες καὶ προβατα. 6.798
Οἱ πολλοὶ τῶν δοκούντων. 7.763
Οἱ πολυτελῆς καὶ φιλότιμοι. 5.498
Οἱ πόρρωθεν τοῦ λειμῶνος. 7.233
Οἱ προφῆται μὴ ὃ ἀξιόπιστον. 4.198
Οἱ προφῆται μὴ ὃ ἀξιόπιστον. 6.858
Οἱ σοφοὶ καὶ βλάσφημοι. 7.486
Οἱ σοφώτατοι τῶν ἰατρῶν. 5.368
Οἱ τὰ φαρμακα πίνοντες καὶ πίκρα. 4.583
Οἱ τῶν ἀγώνων τῶν ἔξωθεν κριταί. 2.555
Οἱ τῶν ἰατρῶν ἄρισοι. 4.537
Οἱ τῶν καλῶν ἐρασταί. 7.403
Οἱ Φιλιππήσιοι ἀπὸ πόλεώς εἰσι. 4.1
Οἱ φιλόπονοι τῶν γεωργῶν. 6.402
Οἱ φιλόπονοι τῶν γυμνικῶν ἐπιθυμοῦσι ἵδρωσι. 1.51
Ο καλούμενος σταυρός. 6.866
Ὅλως καὶ ἀναδύομαι σήμερον. 1.329
Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. 5.442
Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τοῖς μεγάλοις προφήταις. 4.31
Ὅλα τὰ πάθη ἐλεεινά. 7.439
Ὀλίγα δυάγκη σήμερον. 5.547
Ὀλίγα μὲν τὰ εἰρημένα. 5.160
Ὀλίγοι ἡμῖν σήμεροι οἱ σωζομένοι. 8.18
Ὀλίγοι ἡμῖν σήμερον. 7.890
Ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος. 7.641
Ο μακάριος Βαβύλας. 5.533
Ο μακάριος λέγεται Κωνσταντῖνος. 7.713
Ο μακάριος Παῦλος ὁ τήμερον ἡμᾶς στεφανωσάμενος. 8.42
Ο μακάριος Παῦλος τῆς αἱρέσεως. 8.40
Ο μάλιστα μὲν ὃς ἠσυχάσατε, Παῦλου. 3. 661
Ο μὲν Ἰσαὰκ ἐπιθυμήσας. 6.690
Ο μὲν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τῆς παρουσίας. 4.441
Ο μὲν λεπρὸς καταβαίνει ἀπὸ τοῦ ὄρους. 2. 180
Ο μὲν οὖν Λουκᾶς ἀπαλλάττων. 2.194
Ο μὲν προφήτης ἔλεγεν Ἰουδαίοις. 2.862
Ο μὲν τοῦ κόσμου πολίτης. 7.600
Ο μὲν πολυλογὸς καὶ πεῖσαι ὄχλος. 1.911
Οὕτως ἐπιφαίνει. 5.851
Οὕτως καὶ τὸ θεῖον ἀπέστολεν. 7.387
Οὕτως ὅπου ἐπλεόνασεν. 4.431
Ὅπερ ἀεὶ ἔλεγον. 3.253
Ὅπερ ἔμελλεν αὐτῷ πρὸς ἑτέρων ἀνθυπ. 3.579
Ὅπερ ὑπισχνεῖτο ποιεῖ, τοῦτο καὶ συμβ. 4.858
Ὅπερ ἔφθην εἰπών, καὶ πρὸ τοῦ προσκ. 3.301
Ὅσῳ καὶ ἔμπροσθεν ἔφθην εἰπών. 3.79
Ὅσῳ ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς μαθητάς. 4.146
Ὅσῳ πολλαχοῦ φησι, τὰ γὰρ βλεπόμενα. 4.596
Ὅσῳ προθύμως ἔλεγον, ὅτι ἀρετῆς ἀπ. 2.287
Ὅσῳ χρὴς ἐδεδοίκειν. 5.529
Ο ποιήσας καὶ διδάξας, φησίν. 2.889
Ο πολλάκις εἶπον, τοῦτο καὶ νῦν ἐρῶ. 2.261
Ο πολλάκις εἶπον, τοῦτο δὲ νῦν ἐρῶ. 2.825
Ο πολλάκις εἶπον, τοῦτο δὲ νῦν λέγω. 1.793
Ὁπότε μὲν οὐκ ἀφανῶς κρυερῶς. 7.406
Ὁπότε μὲν ὃ ἁρ' ἐπέλθῃ. *Vide notas in vocem.*
Ὅπου δ' αὖ ὁ διαστάτης. 7.372
Ο προφήτης Δαβὶδ ἐκ πείρας λεγ. 1.995

Secunda σάσις Psal. 118.

Οσα αὐλὸν ἐστεύδην ἀρχόμενον. 1.803
Οσα αὐλὸν καὶ ἐπεισόμενον προσκαπλεύσαν. 4.853
Οσα αὐλὸν μείζους ἔχοντα πειρασμούς. 4.819
Οσα αὐλὸν ὅταν προς τοὺς ἔξω διαλ. 4.869

Οσα

Οσα ἁβ πόσων αὐτὸν ἐλάχ. 2.257
Οσα οἷς συλλείτ) ἀκροατήριον. 4.896
Οσα πάλιν αὐτὸν αἰαδυείμθμον. 3.678
Οσα πάλιν αὐτῷ ὃ ἁπεινόν. 4.800
Οσα πάλιν Ιυδαίζοντα ⓦ Παύλου. 4.806
Οσα πάλιν μετ' ἐγκωμίων. 3.639
Οσα πάλιν πῶς ἐωαίρει. 3.635
Ορα πθήτα μὴ σφοδρότητος. 4.785
Οσα πθήτα χοῦ αὐτὸν αἰαχωρεσιῶτα. 2.313
Οσα πθήτα χοῦ ἑαυτὸν εἰσωγιιῶτα. 4.836
Οσα πθήτα χῦ τῆς εἰς ἁ ἔθνη. 4.791
Οσα πόθεν πρῆλθεν εἰς ἁ ἱερσσ. 2.418
Οσα πόσῃ χῆ βάσανος. 4.890
Οσα πρὸς πόσων ἐτῶ. 4.699
Ορα πῶς ἑαυτὸν εἰσωθεῖ. 4.874
Οσα πῶς βὐθέως ἐκ πρσοιμίων. 3.245
Οσα πῶς καὶ ἐν τοῖς ἑπλα ἰῶ λις πρέκριτος. 4.693
Οσα πῶς καὶ πάλιν ὑπ' αὐτῦ ἁφιζονται. 4.904
Οσα πῶς ὁ νόμος καταλέλυται. 4 831
Ορᾶς ὅσον ὄσιν ὀλπείκεια. 4.646
Ορᾶς ὅπ ὑ πρεὶ ὀφθαλμῦ. 2.126
Ορᾶς ὅπ πρὸ τον ἐξεἁζεται ὁ μάλιστα. 2. 530
Ορᾶς πθήτα χῦ τ' αἰχμαλωσίας. 1.791
Ορᾶς πῶς χῦ μικροὶ τ' ὅταν ἀφις. 2.150
Ορᾶς πῶς πθήτα χῦ τῦτο ποιῆ. 1.866
Οσα τῶν Παύλου στυέσαν. 3.18
Οσα δ' ἀφιλότιμον ἡ ἀκόμπασαν. 2.92
Οσα ⓦ Βαρνάβᾶ πρὸ ἁχωρῦσα. 4.773
Οσα ψοχῶν ἀπρεσυμθίαν. 1.785
Οροῦν ἐγὼ τῶν πολλοὺς τ' δν. θεῴπων. 7 230
Οροῦν τῇ ποιμῇ τῶν βὐσεβῶν. 5 708
Οροῦν ὑμῶν, ἀγαπητοί, τ' μὴ πρόθυμ 1.17
Οροῦν ὑμῶν σήμερον τῶν μὴ πρόθυμίας. 1. 265
Οροῦν ὑμῶν ⓦ πόθον ⓦ ἀκόρεσον. 1.77
Οσης μ' ἐμπειρίας δ' διδασκάλῳ δῆ. 6.40
Οσοι τῆς διασποτικῆς ἀναστάσεως. 7.320
Οσοι τῦ Ηλία μαθηταί. 7.326
Οτὰν ἀκούσῃς θυμὸν ἡ ὀργήν. 1.547
Οτὰν ἁ μῦτία συμβεβληκὼν. 7.869
Οτὰν ἀῤζωμαι. *Vide notas in* νοσεύμθα.
Οτὰν ἀρρωσία πρεπέσῃς. 7. 709
Οτὰν εἰς τὸν ὀλιγότητα ἀπίδω. 8 102
Οτὰν εἰς ⓦ θεῖον ἀπίδω. 6.472
Οτὰν ἁρέτοι γλισίμθμοι διωκώμθα. 2.896
Οτὰν ὅτι τ' μεῖζον πρὸ ἁκαλῇ. 3.814
Οτὰν ἴδῃς πλυτοῦντα. 7.852
Οτὰν μὴ εἰς τὸν πῶχείαν τῆς ἁγοίας. 8.111
Οτὰν ⓒ ἁ σημεῖα βασάζοντες. 8. 57
Οτὰν πρεὶ πνθυμητικῶν ἁγαλεγώμθα. 2. 748
Οτὰν πρὸς σύχαθε, φησὶν ὁ Χεισός. 4.279
Οτὰν πρὸς ἁ κατεπείγωνται ςῆ. 4.185
Οτὰν τ' μέλλωσιν ἐρωτᾶν. 4.610
Οτὰν ὁ βὐδαπόητον τῆς ζωῆς. 7. 554
Οτὰν χρονία τις ἡ σκληρὰ φλεγμονή. 8 10
Οτι μὴ πρεὶ τῦ διεσπάσθ. 3.333
Οτι τὸν Σάῤῥᾶν ἀπὸ τῦ Αβρααμ ἥρπασεν ὁ Φαραώ. 8.262
Οτι ⓦ ἐν Ιερσολύμοις νεών. 6.161
Οτι ⓦ πθμαρμόνιον. 5.799
Ο τῆς δικαιοσύνης ἥλιος. 7.367
Ο τῆς ἐλεημοσύνης λόγος. 7.751
Οτι μὴ οἶδα ὅσι ἡ ὅτι καλῶ. 6.7
Οτι μὴ πάντος ἀγαθοῦ. 6.758
Οτι μὴ πρελείφθην ὑμῶν τῇ πρελθ. 8.80
Οτι μὴ χαλεπὸν ἔλαβες τὸν πλησίον. 6.296
Ο τοῖς ἄλλοις πρὸ ἁινεῖ λέγων. 3.249
Ο τῦ Θεοῦ λόγος. 7.448
Οὐδὲν ἄμεινον, ὧδὲν φιλοπρωτότερον. 4.27
Οὐδὲν ἀπρόϊκασιν. 7.383
Οὐδὲν ἁπλῶς ὡς τ' θείας χαφῆς. 2.761
Οὐδὲν ἀῤᾶ ἴσον βὐχῆς. 5.59
Οὐδὲν γαστριμάργιας χεῖρον. 2.738
Οὐδὲν ὄσι ὄντως δόγμα. 6.876
Οὐδὲν οὕτω ἴσον τῶν πολεμίων. 3.774
Οὐδὲν ἁπαμφότερον κακίας. 4.681
Οὐδὲν κωλύει ἡ τ' ἡμέραν. 2.587
Οὐδὲν ὕπω κενοῖ κατορθώματα. 4 69
Οὐδὲν ὕπω λυμαίνεται ὁ τῶν ἀνθρ. 4.255
Οὐδὲν ὕπω μειζεῖν ἁ δικαιᾶν. 7.884
Οὐδὲν ὕπω πρᾶγμα πρὸ ἁινεῖν. 4.421
Οὐδὲν ὕπως ἁναρμοσον ἡ ἀλλότριον. 4 73

Οὐδὲν

Οὐδὲν ὅτως, ὡς ἔοικε, τὸ ἔργον. 4.203
Οὐδὲν τῆς ἀληθείας σαφέστερον, οὐδὲν ἁπλούστερον. 2.769
Οὐδὲν τῆς ἀληθείας φανερώτερον. 2.668
Οὐδὲν τ᾽ ἀληθείας φανερότερον. Vide notas in ψευδόμενα.
Οὐδὲν τῆς Παύλου ψυχῆς μακαριώτερον. 4.21
Οὐδὲν τῆς ψυχῆς ἀγωνιαχώτερον. 3.274
Οὐδὲν τοῖς δεσποτικοῖς. 7.340
Οὐδὲν τῶν ὀπιτυγχανόντων. 7.900
Οὐδὲν φθόνου καὶ βασκανίας χεῖρον. 2.695
Οὐδὲν φθόνου χεῖρον καὶ βασκανίας· οὕτως ὁ διάβολος. 2.754
Οὐδὲν, ὡς ἔοικεν, ὠφελήσαιμι. 5.304
Οὐ δι᾽ γραμμάτων μόνον τὰ πράγματα. 4.339
Οὐ δι᾽ ἑτέρου, φησὶν, ἔπεμψεν. 3.789
Οὐκ ἀνὰ μέρος ἁμαρτάνοι λειμμάτα. 8.33
Οὐκ ἀρα ἀπὸ τῶν γραφῶν τοῦτο. 2.363
Οὐκ ἀρκεῖ κακίας ἀπαλλαγῆναι. 3.843
Οὐκ αὐθεντίας δεῖ τῷ διδασκάλῳ. 4.320
Οὐκ ἔστι κολακεία ὄνομα. 6.640
Οὐκ οὐδέως ἐκ παροιμίων. 4.416
Οὐκ οἶδα ποίοις χρήσομαι λόγοις. 5.72
Οὐ μικρὸν ἡμῖν τοῦτο τὸ προκείμενον. 3.296
Οὐ μικρὸν καὶ τοῦτο ἀγαθόν. 1.608
Οὐ μικρὸν ὁ διωγμός. 4.754
Οὐ μόνον φορεῖ σάρκα. 5.872
Οὐ πρὸς Ἐφεσίους ταῦτα εἴρηται μόνον. 3.828
Οὐ πρὸς τὴν πόλιν. 1.895
Οὔπω εἴληφεν ἡμέρας. 5.473
Οὔπω τῶν προτέρων ἀπαλλάξαντος. 4.664
Οὐρανὸς ἡμῖν γέγονε σήμερον. 5.976
Οὐρανοῦ καὶ γῆς ἀμείλιχα. 5.992
Οὓς ξένους εἶπεν ὑμετέρους. 4.635
Οὐ τὰ τυχόντα ἡμᾶς ὠνήσεν. 5.242
Οὐ τὰ τυχόντα ἡμᾶς ὠφέλησε θεός. 1.172
Οὔτε ὁ πόνος τὰς θλίψεις. 4.240
Οὗτος ἀδελφὸς ἐστὶ τοῦ Κυρίου. 4.864
Οὗτος ὁ Γαμαλιὴλ Παύλου διδάσκαλος. 4.687
Οὗτος οὐκ ἔστιν Ἰουδαῖος; 4.736
Οὗτος ὁ ψόφος εἰς τὴν καπάδοκιαν. 1.861
Οὐ τοῦτο μόνον ὅτι ὁ ζητούμενον. 6.889
Οὕτω μεγάλαι εἰσὶν αἱ διεργεσίαι. 4.263
Οὐχ ἑαυτῷ μόνον ἄρχειν. 6.886
Οὐχ ἵνα ἁπλῶς μάθωμεν. 1.522
Ὀφθαλμὸς μὴ ὁρῶν. 7.252
Ὁ φιλάνθρωπος Θεός. 7.421
Οὐχὶ παρὼν τοῖς μαθηταῖς ὁ Χριστὸς σωματικῶς. 2.733
Οὐχὶ φιλοτιμίας ἕνεκεν διηγοῦνται. 4.671
Οὐχ ὅτι οἰκοδομοῦσιν, ἀλλ᾽ ὅτι ἐγκαλοῦσιν. 2.461
Οὐχ ὡς ἀπιστούμενος. 4.10
Οὐχ ὡς ἔτυχε τὴν πόλιν ἠμύνω. 6.552

Παλαίσραι μὲν σώματος. 5.840
Πάλιν ἀναγκάζομαι, ἀγαπητοί. 7.896
Πάλιν ἀνθρωπίνως διαλέγεται. 4.879
Πάλιν ἀναιρεῖ τὴν συνήθειαν αὐτῶν. 3.153
Πάλιν αὐτὸν τῇ οἰκείᾳ προκαλεῖται μεμβάνει. 4.118
Πάλιν, εἰ βούλεσθε, καὶ σήμερον τῆς ἀκολουθίας. 1.83
Πάλιν ἐν σαββάτῳ θεραπεύει. 2.266
Πάλιν ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῶν προφητῶν εἰρημένων. 1.401
Πάλιν ἑορτὴ, καὶ πάλιν πανήγυρις. 5.602
Πάλιν ἐπαινεῖ τὸν Τίτον. 3.644
Πάλιν ὑπὲρ τοῦ θυσιαστηρίου τούτου. 1.822
Πάλιν ὑπὲρ τοῦ σεσήψθαι τράπεζαν. 1.469
Πάλιν ἑτέρως αὐτὸν καταμέμφει. 2.276
Πάλιν ἡμᾶς ἡ ἀγάπη πεῖθει. 6.932
Πάλιν ἡμῖν, ἀγαπητοὶ, παθηματικῶς ἀλλήλων. 1.925
Πάλιν ἡμῖν ἡ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ. 5.680
Πάλιν ἡμῖν περὶ τοῦ Κυρίου. 6.811
Πάλιν Ἡρωδιὰς μάχεται 7.545
Πάλιν ἱπποδρομίαι, καὶ πάλιν ὁ σύλλογος. 6.425
Πάλιν μαρτύρων μνήμη, καὶ πάλιν πανήγυρις. 5.488
Πάλιν μαρτύρων μνήμη, πάλιν θυσιῶν ἑορταί. 5.984

Πάλιν

Πάλιν νηστείας χαιρέτω. 6.938
Πάλιν ὁ πάτερ ὁ Ιωάννης. 7.344
Πάλιν ἀδελφοὶ, τὰ πάντων αἴδεσιμον. 6.312
Πάλιν ἡ κλῆσις Χριστοῦ. 7.418
Πάλιν ἡ αἴνεσις ἐκ θλίψεως. 3.238
Πάλιν περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ οἰκονομίας. 3.217
Πάλιν τὰ σήμερον διαγινωσκόμενα. 1.306
Πάλιν καὶ μικρὰς ἡμῖν ἔχομεν. 4.815
Πάλιν τὰ φορτικώτερα πήδησον. 2.238
Πάλιν τὸν αὐτὸν πήδησον εὐαγγελιστήν. 2.447
Πάλιν τὴν παρρησίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος. 5.889
Πάλιν τὸν περὶ Δημᾶν αὐτῶν διεγ. 3.602
Πάλιν ἡ Θεὸν μαρτυρήσω. 4.325
Πάλιν ἡ περὶ ἀγάπης καὶ λόγου ξ. 625
Πάλιν τῷ αὐτῷ ἐπιδείγματι κέχρηται. 3.778
Πάλιν ὅτι οὐκ ἔστι πλέον ἀνθρώπῃ πεφιλοσοφηκέναι. 6.394
Πάλιν ὑφῆναι σαυτῷ. 7.1011
Πάλιν χεὶρ ἁγία διαγινώσκω. 7.1531
Πάλιν χρέος ἐστὶν ἅπαντας ἡμᾶς ὑπὲρ τοῦ γεγονέναι. 6.377
Πάλιν χρὴ μετὰ ἀκριβείας. 7.797
Ἡμάρτομεν οἱ περὶ τὸν Ἀβραὰμ. 6.1061
Πρέπει μὲν οὖν ἀνακαλεῖσθαι πάλιν. 3.1218
Πάλιν τὰ αὐτὰ φθέγγομαι. 3.843
Πρῶτα τὰ ἀγαθὰ τότε ἔχε. 2.874
Πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὰ ἀνάγκαια τὰ ἐπιτήδεια. 88 ἑαυτῷ περιπείρει. 2.545
Πρὸς ἐκείνους ἀπεστάλησαν. 7.1143
Πρὸς τοὺς ἀπὸ περιτομῆς. 6.1061
Πρὸς τὴν ἐκ πίστεως ἡμῖν δικ. 2.687
Πρὸς τὸν ἄφωνον τὸν Θεοῦ. 6.1061
Πρὸς τὴν ἱερὰν τοῦ Θεοῦ. 6.1061
Πρὸς τὸν φαίνοντα τὸν ἀληθῆ. 6.1061
Πρὸς τὸν μὴ πιστεύοντα τῇ μαρτυρίᾳ. 6.1061
Πρὸς τοὺς ὑμεῖς τὸ εἰωθὸς ἐπιμένετε. 3.1061
Πρὸς τὸν ἀπορήσαντα. 6.1061
Πρὸς τὸν μαρμαρωθέντα. 6.1061
Πρὸς τὸν μὲν ὁ θεῖος. 6.1061
Παντοτὲ μὲν ὁ Θεὸς, ὡς φιλάνθρωπος. 7.490
Παρῃνέσας εὐχαρίστους εἶναι. 4.136
Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, μὴ μόνον. 7.917
Παραμυθησάμενος ἐκ τῶν χαρίσματα. 3.436
Παρῆλθεν ἡ νηστεία τῶν Ιουδαίων. 6.354
Πάντα χαρᾷ θεοπνεύστως. 6.837
Πάρα εὐσεβείας ἐστὶ δῆσις. 7.587
Πᾶσαι μὲν ἄγαν αἱ ἐπιστολαὶ Παύλ. 4.89
Πᾶσαι μὲν ἄκρως αἱ θεῖαι γραφαί. 5.678
Πάρεσμεν μὲν αἱ μάρτυρες πανηγύρεις. 5.887
Πᾶσα μὲν ἀρετὴ, καλόν. 2.810
Πᾶσα μὲν ἡ θεία διδασκαλία. 7.524
Πᾶσα μὲν ἡ ἐκ χερῶν. 5.823
Πᾶσα μὲν ἡμέρα φαιδρά. 7.582
Πᾶσα μὲν τάξις ἀγαθή. 6.742
Πάσης μὲν θεοπνεύστου γραφῆς. 5.183
Πάσχα μὲν γίνον ἑορτάζουσιν. 5.917
Πάσχα μὲν ἑορτάζουσιν Ιουδαῖοι. 5.925
Πάσχα ἡμῖν ἐν ταῖς ἡμέραις. πατέρα λέγεις, ἀδελφέ. 5.707
Πεπλήρωται ἡμῖν λοιπόν. 5.906
Περὶ τοῦ μὴ θεραπεύειν ἡμᾶς. 5.931
Περὶ δογμάτων ἡμῖν ἐστι. 6.703
Περὶ ζωστῆρος, φησὶ, τιμωρήσομαι. 3.881
Περικεφαλαίας μὲν θώρακος δὲ ἀπὸ τῶν γλωττ- ῶν. 3.481
Περιπατεῖς πως ὁ γλωσσαλγὴς γλίσ. 2.918
Περὶ τοῦ Θεοῦ λόγου ἐκκλησιάζω. 2.981
Περὶ τῆς Γαλιλαίας, ἣν ἐπεδήσατο ὁ αὐτ- γραφας. *Vide Notam.*
Πῶς ἀφωτός ὁ τοῦ Θεοῦ λαὸς ἐστι. 5.761
Πλείονος αὐτὴ γέμει παρρησίας. 4.651
Πρὸ ἐμοῦ ἦρα ἡμῖν πλείων ὁ συλλογ. 6.321
Πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἐκάλουν. 2.601
Πρῶτα πρώτα, ὡς ἔμπροσθεν ἐπέστρεψα. 2.401
Προῆλθον ὁ τῶν μερισθέντων ἀπόστολος. 2.401
Ποῖον ἐκεῖνον λέγει χαρὰν; 4.760
Πολλὰ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὠφελεῖται. 2.431
Πολλὰ διεγεῖραι τὴν θεοῦ ταύτας φιλ- ανθρωπίαν. 3.785
Πολλὰ ἐκ τῶν θαλασσίων τὰ ζητούμενα. 4.391
Πολλαὶ καὶ ἀλλόφυλοι. 5.731
Πολλὰ γὰρ ἐστιν μισεῖν. 7.581

Πολλὰ γὰρ μεγάλα περὶ τῦ Αβρακάμ. 3.65
Πολλάκις ἀπεδείξαμθν, ὅτι σκιά. 1.967
Πολλάκις ἐζήτησα παρὰς ἐμαυτόν. 5.563
Πολλάκις εἶπον, ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη. 4.82
Πολλάκις ὑμῖν εἶπον. 7.423
Πολλάκις ὑμῖν περὶ τύτυ διελέχθημθν. 1. 838
Πολλὰ μὴν ἐπείτεται. 7.775
Πολλὰ μὴν ὅτι ἡ ἑτέρα τὰ δυναμένα. 2.927
Πολλὰ μὴν ὅτι τὰ χειροκινεῖζοντα ⟨℣⟩ Χειροθεσιῶν. 4.587
Πολλὰ μὴν ἐστὶ μεγάλα. 7.618
Πολλὰ μὴν ἡ περὶ πολιτῶν. 6.510
Πολλὰ μεταξὺ καπασκυάζειν ὁ Παῦλος. 4.565
Πολλὰ παρεκάλεσα ὑμᾶς. 5.22
Πολλὰ περὶ τῆς τῦ Θεῦ φιλανθρωπίας. 3.173
Πολλὰς δὲ ἀνάγκη ⟨℣⟩ ἀρνήσεται. 4.216
Πολλὰς μὴν διπλώσας μὴν πτέρυγας. 6.501
Πολλὰς ὑμῖν ἔχω χρείας, ὅτι μὴ πολλῆς. 1.96
Πολλὰς ὑμῖν ἔχω χρείας, ὅτι μὴ περιτομίας ἕνεκεν περὶ τῆς θήκης. 8.75
Πολλὰς ὑμῖν ἔχω χρείας, ὅτι τε μὴ νόθοι ἐστέ. 1.244
Πολλὰ τὰ κύματα, ἡ χαλεπὸν ὁ κλυδώνιον. 8.259
Πολλὰ τὰ περιγράμματα ἐξ ἀγορᾶς. 4.194
Πολλὰ τὰ περιγραμμένα ὅτι μὴν καλά. 1.819
Πολλαχόθεν μὴν ἡ ἀλλαγή. 3.697
Πολλοῖς ἀπαυτᾶται μὴν αἰδώ. 4.282
Πολλοῖς ὁρᾷ πρὸς ἀπουδήν. 5.127
Πολλοῖς πεδήκασιν. 4.576
Πολλοῖς πεδαὶ τῆς οἰκείας. 4.406
Πολλοῖς ποιῆσαι πρὸς ἀπουδήν. 3.381
Πολλῆς βαρύτητος ⟨℣⟩ λόγοι ὑμπλήσας. 3. 308
Πολλῆς γέμει περιοχῆς. 6.865
Πολλῆς ἐστὶν αὐτοῖς συνέσεως ἡμῖν χρεία. 1.716
Πολλῆς ἡμῖν, ἀγαπητοί, δεῖ τῆς μεσιτείας. 2.637
Πολλῆς ἡμῖν δεῖ τῆς ἀγρυπνίας. 4.315
Πολλῆς ἡμῖν δεῖ τ ἀπουδῆς ἐν πᾶσιν. 2.702
Πολλῆς ἡμῖν θερμότητος δεῖ. 2.691
Πολλῆς σήμερον πληρῦμεν τ ἡδονῆς. 1.5
Πολλῆς ὑποφονῆς δεῖ τὰ ἡμέτερα. 2.776
Πολλοὶ παραρῦσι πῶς. 4.764
Πολλοὶ νομίζουσιν ἀρκεῖν ἑαυτοῖς. 4.304
Πολλοῖς τυτὶ τὸ βιβλίον. 4.607
Πολλοὶ τ νῦν θεάπων ὅταν ἴδωσι. 2.815
Πολλοὶ τῶν ἀναγνωστέρων. 4.349
Πολλοὶ τῶν πρὸ ἡμῶν νῦν θεάπων. 7.787
Πολλοὶ τῶν ῥαθυμοτέρων. 2.664
Πολλοί, φησι, περιφήσεται ἐν ὀνόματι. 4.560
Πολλοὶ εἶδον χαίρουσας. 6.581
Πολλοὶ ἐν τῶν σφόδρα δοκιμώτων. 3.231
Πολλοὶ εἰσὶν ἐν τ περιῶν καταλιπ. 5.89 & 5.39
Πολλοὶ τ νῦν θεάπων θορυβῆς. 4.353
Πολλοὶ ὑμῶν οἴονται θαυμάζειν. 5.314
Πολλοῦ δὲ περιοίσιον ἐμοὶ θυμοῦ. 3.709

Principium exp. in Gal.

Πολλῶν ἀκούω λεγόντων, ὅτι πρόντες. 2.30
Πολιὰ ποιῶμεν τῶν πνευματικῶν, ἀγαπητοί, λόγον. 2.725
Πολιὰ τ θεαμάτων τύτυ ποιῆται. 3.189
Πολιὰ ὕδωρ τῶν χειρῶν. 4.310
Πολὺς ἐν ταῖς γεαφαῖς τῶν ἁγίων τύτων. 1. 750
Πολὺς καὶ ἀφανὴς ὁ θησαυρός. 1.143
Πολὺς ὁ σκάνδαλος ἐγκέιται. 2.645
Πολὺς ὁ θησαυρὸς ἐν ταῖς γεαφαῖς. 1.253
Πολὺς ὁ πόθος τοῖς ἀνδράσι τῆς πόλεως. 1. 836
Πολὺς ὁ χλιασμός, ἀλλὰ πολὺ περιγινόμενον. 5. 188
Πολυτῆς συναλαζόνειας ὁ κόρος. 2.670
Πολὺ τῶν σπερμάτων κεῖται ἀναγνωσθέντων. 1. 375
Πολλῶν ἐστι ⟨℣⟩ λέγοντος. 1.848
Πολλῶν ἐστι ⟨℣⟩ ⟨℣⟩ θεάπων. 8.45
Πρέπει τῇ μακαρίᾳ φωνῇ. 3.1
Πρέπει δὲ ἵνα ὁ ἀγαθὸς ⟨℣⟩ 6.816
Πρὸ ἓξ ἡμερῶν τῶν πάσχα. 7.711
Πρόκειται ἡμῖν, ἀγαπητοί, πνευματικὴ τράπεζα. 7.237
Πρόῤῥησι μὲν ὁ ἀγών. 1.932

Περοσοχῆς

37

30

Περσοχῆς μ̃ ἕνεκεν τῆς περὶ τιν̀ ἀκρίασιν. 2.565
Περὶ τῆς τ̃ μέλιτος πηγῆς. 5.330
Περὶ δ̀ τέλους ἡμῖν τῆς ἡσυχίας. 6.611
Περὶ δ̀ τέλους λοιπὸν ἐφθάσαμεν. 1.223
Περὶτερον ὀπτὶ μήσας ὡ κρίνονται. 3.207
Περὶτερον, ἰδωμεν τίς ἡ κληρονομία. 1.538
Περὶτερον μὲν τ̃ Ἰουδαίων. 5.672
Περιπέπτωκε δ̀ κόλπος βύθου. 7.558
Περιφανὴν σήμερον ὑμῖν. 6.649
Πρώην ἐλέγομεν, ὅτι Ἰωάννης. 2.608
Πρώην ἐξ ὧν ἀκηκόατε. 6.933
Πρώην ἐπαγγειλάμενος τέλος ὀπτὶ θεῖναι. 1. 512
Πρώην ἡμῖν ἡ μεγάλη. 5.720
Πρώην μὲν ἐκεκαλύμμεθα. 7.743
Πρώην μὲν περὶ ἀκαταλήπτου. 6.439
Πρώτη τ̃ ἀζύμων ἡ περὶ τ̃ ἀζυμ. 2.503
Πρῶτον αἰνιγματωδῶς λέγων, βλέπετε. 4. 123
Πρῶτον ἀναγκαῖον τιν̀ ὑποθέσιν. 4.411
Πῶς οὐκ ἔλαβον ἐκ τ̃ Εἰρημένων. 4.611
Πῶς οὖν φησιν ὁ Λυκᾶς. 2.50
Πῶς οὖν φησιν ὁ Χριστὸς, ὅτι οὐκ ὀπίσθυσαν. 2.681
Πῶς πρέσβευε τιν̀ φιλανθρωπίαν. 4.910

Ῥᾳθυμόν πως ἡ ἀνθρωπίνη φύσις. 2.625
Ῥοαὶ καὶ μῆλον. 7.369
Ῥωμαίοις γράφων ὁ μακάριος. 4.427

Σαλπιγξ ὑψηλότερα. 7.428
Σεμνύνει μὲν δὴ βιβλοκλέπτας. 7.579
Σήμερον, ἀγαπητοὶ, καὶ ἐαθὲν προσκυνήσωμεν. 6.936
Σήμερον ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται ὁ Λάζ. 5. 271
Σήμερον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησῦς. 5.565
Σήμερον ὁ Φαρισαῖος. 7.329
Σήμερον ὁ Χρ.τὸς τ̃ ἀθλᾶς. 7.442
Σκόπει μοι καὶν ζῶθα (ἀλλ. κἀντεῦθεν) τιν̀ ἡμεραίαν. 3.327
Σοφὸς ἂν ἀνὴρ ὁ τάξει μακαρισμῶν. 3.861
Σοφὸς τις ἀνὴρ καὶ φιλόσοφος εἰδώς. 5.628

Σταθῶμεν ἡμῖν σήμερον πνευματικόν. 6.974
Σταυροῦ προκειται σήμερον ἑορτή. 5.819
Στεφάνῳ χρυσοκόμοις. 7.282
Στεφανωθῶμεν ἀνθ᾽ ὧν ἐγκωμίων. 5.864
Στυγνὸν τιν̀ ἐκκλησίαν. 7.306
Σιωπᾷ καλέσαν ἡμᾶς, ἀγαπητοὶ, ὅπου δ̀ αὐτό. 7.342
Σιωπᾷ καλέσαν ἡμᾶς εἰς τιν̀. 5.493
Σιωπᾷ χρὴ ἀκούειν. 3.1
Σιωπᾷ τιν̀ Ἰουδαίων ἀφεὶς. 2.394
Σιωπηλός ἐστιν, ἀδελφοὶ, ὁ μακαρίτης. 1.1007
3. στάσις psal. 118
Σωπάξας ὁ στρατόπεδον τοῦτο. 3.883
Σφόδρα μοι δοκεῖ καὶ τέλει. 1.742
Σφόδρα μοι κ̀ νῦν. 7.500
Σφόδρα τοῦτο καταλληλον. 4 705
Σφόδρα φιλόθεος ὤν, κ̀ τῆς ἡμετέρας. 2.784
Σφοδρὸν δ̀ χάσμα, κ̀ βαρὺς ὁ αὐχμός. 8.71

Τὰ ἀνθρωπίνως ὑπὸ τ̃ Χριστοῦ οἰκονομ. 2.757
Τὰ αὐτὰ λέγω, ἐμοὶ μὲ. 6.872
Τὰ θηρία ἕως μὲν ἂν ζᾷ ὕλας νέμε). 6.336
Τὰ λείποντα τ̃ ἡδῶς Εἰρημένων. 1.441
Τὰ λείψανα τῆς ἡδυπνῆς τραπέζης ἀποδοῦναι. 1.702
Τὰ λείψανα τ̃ ἡδυσμῆς τραπέζης ὑμῖν παραθεῖναι. 1.153
Τὰ λείψανα τ̃ ἡδῶς Εἰρημένων ἀναγκαῖον ἀποδοῦναι. 1.406
Τὰ λείψανα τ̃ ἡδῶς ἡμῖν Εἰρημένων βουλόμεθα σήμερον ἀποδοῦναι. 1.483
Τὰ μεγάλα τ̃ προαγμάτ. 5.953
Τὰ παιδία τὰ μικρά. 2 653
Τὰ πρεσβύτερα τ̃ μαθητῶν. 3 846
Τὰς γλώσσας σήμερον. 5.982
Τὰς γραφὰς οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πρόσεργος. 2 792
Τὰς προαιρέσεις μ̃ ἐγκωμίων. 4 45
Ταῦτα δοκεῖ μοι ἀνάξια εἶ) Παύλ. 3. 573
Ταῦτα μοι ἡμῖν ὑπὸ τῆς τ̃ Θεοῦ προνοίας. 6. 102

Ταῦτα ὁ βασίλειος ἀκούσας, ἐμεγάλυνε βπιχώρ. 6.30
Ταῦτα δὲ εἰδότες, φησί, δίκαιος ἐστιν. 3.607
Ταύτης τῆς ῥήσεως καὶ ὁ μακάριος Παῦ. 1.766
Τάχα πέρα τοῦ δέοντος. 2.599
Τάχα τις εἴποι παράξιον. 3.534
Τήμερον ἀποδοῦναι ἀνάγκη. 4.103
Τιὼ ἀθυμίαν. 7.784
Τιὼ βουλομένω εἰς ὃ μέσον προσθῆναι. 1.215
Τιὼ μεγάλῳ καὶ φιλοσόφῳ ψυχῇ. 4.16
Τιὼ μὴ ἀκριβεστέρῳ Χριστοῦ. 5.923
Τιὼ ὀλιγοψυχίαν ψυχῆ. 2.884
Τιὼ πολλὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν. 4.456
Τιὼ ταπεινοφροσύνῃ πολὺ μᾶλλον ἔχουσαν. 4.259
Τί ὠφελεῖ ἡμέραν, ἑορτὴν εἶναι ἅγιον. 5.220
Τῇ προτέρᾳ κυριακῇ. 7.515
Τῇ προτέρᾳ σαββάτου. 5.382
Τῆς αὐτῆς ἐπιθέσεως καὶ σοῦ ὁ ψαλμός. 1.651
Τῆς μὴ βπιχαρῆς. 7.829
Τῆς μὴ ὄντως ὕβρεως ἕνεκεν. 6.14
Τῆς ὁδοῦ ταύτης τῆς αἰωνίου. 5.168
Τῆς πλήσεως ψυχῆς καὶ βασιλικῆς. *Vide notas in vocabulum.*
Τῆς προκοπῆς ταύτης τῆς ἡδίσης. 2.492
Τῆς τοῦ Λαζάρου παρρησίας. 5.253
Τῇ σωφροσύνῃ κέχρηται φιλοσοφίᾳ. 1.648
Τῆς ἐπιθέσεως βούλομαι πάλιν ἅψασθαι. 1.183
Τῆς φιλαργυρίας. 7.462
Τῆς ἡδίστης ἐπιθέσεως. 7.459
Τῆς Χριστοῦ βασιλείας ὁ διάβ. 6.640
Τί βούλεται ταῦτα τὰ ῥήματα; 3.423
Τί βούλεται τοῦ Σιὼν ἡ προσθήκη; 1.796
Τί γὰρ ἡμῖν, ἄθλιοι καὶ ταλαίπω. 6.976
Τί δήποτε Ἐφεσίοις μὲν ἐπιστέλλων. 4.161
Τί δήποτε σοβεῖα τῶν χορυφαίων. 4.725
Τί δήποτε πρέλχει. 2.216
Τί δήποτε πείσαντος ὕπνος αὐτόν. 4.826
Τί δήποτε σοὶ σωφροσύνης. 4.190
Τί εἴπω, ἢ τί λαλήσω; δακρύων ὁ πρέων. 6.461
Τί εἴπω, ἢ τί λαλήσω; ἢ ἵνας ὑμᾶς καλέσω; 7.502
Τί ἐστιν, ἐκ βαθέων; 1.810
Τί ἐστιν, ἐν ὕλῃ; 1.733
Τί λέγεις; μὴ δοκιμάσαι. 1.841
Τί λέγεις; ἐν Χερσὶν κηρύττοντες. 3.673
Τί λέγεις; πολέμων διδάσκαλος. 1.878
Τίνα αἰτιᾶται. 7.673
Τινὲς μὲν ἐν ἀγαθοῖς ἔλλοιπον τὸ νενοίκην. 2.400
Τινὲς τῶν ἀγαπητῶν. *Vide notas in vocabulum.*
Τίνος ἕνεκεν ἀνεχώρησε πάλιν; 2.88
Τίνος ἕνεκεν ἀπὸ πλεονεξίας. 7.847
Τίνος ἕνεκεν εἶπε, ταῦτα; 2.305
Τίνος ἕνεκεν εἰς ὄρος ἀναβαίνει; 2.319
Τίνος ἕνεκεν ἐν ἐμοὶ ἐξ ἀρχῆς ἀπαλ. 7.859
Τίνος ἕνεκεν τὴν οἰκίαν τῆς πόλεως. 2.343
Τί οὖν; ἐγχειρεῖν τοῖς ἀμυρτηνίοις ἐγκλήμασιν. 2. 160
Τί ποτέ ἐστιν ἀνάθεμα; 8.37
Τί ποτε ἐν δευτέραν ἐπιστέλλει. 4.329
Τίς γὰρ τοῦτο ἐπανώρθωσεν; 2.105
Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων; ἐπιπλαγήσεται. 7.352
Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων; ἐπιχωρεῖν καὶ ἡμῖν νῦν εἰπεῖν. 6.60
Τίς ἐστιν αὕτη ἡ πεντηκοστή. 4.629
Τίς ἐστιν ὁ εἷς σοῦ ὁ τὸ ὠτίον κόψας. 2.520
Τί δὲ μέσον ταύτης καὶ τῆς προτέρας. 2.296
Τί τοῦτο; ὁ Παῦλος καὶ ἀνάγκης ὕσης. 1.813
Τί τοῦτο; ὁ σοιμῶν δὲ πρέσι. 6.389
Τί τοῦτο; ὅσον προῖκα σιν ἡμῖν αἱ ἑορταί. 6.722
Τί τοῦτο; ὁ ζωοποιῶν εἰπών. 3.682
Τί τοῦτον ἴσοι γλυκύτατ' αὐτῶν ψυχῶν. 4.810
Τί φῂς, ὦ μακάριε Παῦλε. 3.566
Τοῖς ἀρτίως βαπτισθεῖσι παιδίοις εἰσαγωγικοῖς. 2.372
Τοῖς δεινοῖς ἀνδράσι μὴ ὁμόσαι χωρὶς μάχ. 2. 728
Τοῖς καμνουσι καὶ ψυχορραγοῦσι. 3.260
Τοῖς μὴ παλαιοῖς ἀνδράσιν. 4.386
Τοῖς προσὼ σοῦ αἱρετικοῖς ἀγῶσιν. 4.63
Τὸ μυστήριον τοῦ μαθητοῦ Ἰωάννου. 2.250
Τὸ ὠφέλιμον ἀπείρου ὁμιλίας. 6.304
Τοὺ ἄρχοντα μὲν ἐπῄνεσα. 6.567

Τοῦ

Τὸν διδάσκαλον οὐδὲν ἐπαῤῥεῖς. 4.172
Τὸν διδάσκαλον οὐ μόνον συμβουλεύοντα. 3.845
Τὸν ψαλμὸν τοῦτον λέγει μοι ὁ προφήτης. Ω. 618
Τὸ πνευματικὸν ἡμῖν σήμερον. 7.484
Τὸ προσηνὲς καὶ λεῖον. 2.736
Τοσαῦτα περὶ αὐτῆς εἰπών. 3.648
Τὸ σχῆμα τοῦ φωτός. 3.279
Τότε, πότε; μὴ τὴν τοῦ πνεύματος χάριν. 2.81
Τότε, πότε; ὅτε μάλιστα κατανυγῶμεν δεῖ. 2.442
Τότε, πότε; ὅτε ὁ Παῦλος εἶπεν. 2.349
Τότε, πότε; ὅτε τὰ μύρια σημεῖα. 2.324
Τότε, πότε; ὅτε ταῦτα εἶπεν, ὅτε ἐπεστόμι. 2.452
Τότε, φησὶν, ὑπέστρεψαν. τότε, πότε; 4.622
Τὸ τῆς αἰχμαλωσίας ὄνομα. 1.799
Τὸ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς ἀμαρτίας. 7.330
Τὸ τῆς διδασκαλίας. 4.268
Τὸ τῆς παῤῥησίας καλόν. 6.244
Τὸ τῆς πίστεως ἀγωνίας καὶ νεανικῆς. 4.541
Τὸ τυραννικώτερον πάντων λοιπὸν ἀφορίζει. 2.133
Τῶν νομικῶν τύπων. 5.920
Τοῦ πνεύματος τὴν χάριν. 2.682
Τοῦ προφήτου τούτου ὃ ἀφαίρετον. 1.1016
exposit. in Esaiam.
Τοὺς εἰς ἰατρεῖον ἐρχομένους. 3.794
Τοὺς λαμπάδας ἐχούσας αἰτοῦντας. 3.347
Τοὺς μέλλοντας τῇ παῤῥησίᾳ ἀναγινώσκ. 2.799
Τοὺς προσιόντας τῷ θείῳ κηρύγματι. 2.765
Τοὺς τῶν ἁγίων βίους. 7.839
Τοῦτο ἄπορον ὂν χωρίον. 3.429
Τοῦτο ἐστιν, ἀσύγχυτον μένει, ὃ σημεῖον. 7.864
Τοῦτο ἐστὶ τὸ σημεῖον, ὅταν ἐμπροσθεν αἰτοῦσι. 2.539
Τοῦτο καὶ Ἰωσήπος φησίν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν. 2.424
Τούτων τῶν ψαλμῶν καὶ μὴ ῥήματα. 1.854
Τοῦ φαρισαίου καὶ τοῦ τελώνου. 5.410
Τῷ μὲν νόμῳ τῆς ἐκκλησίας. 5.486
Τῶν ἀποστόλων, ἀγαπητοί. 7.928
Τῶν δὲ θεάτρων τῶν τότε. 2.649
Τῶν δένδρων ὅσα μὲν αἱ φυτευθέντα. 5.807
Τῶν δένδρων ὅσα περ ἂν φυτευθέντα. 4.533
Τῶν μὲν ἄλλων ψαλμῶν. 1.781
Τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων. 2.612
Τῶν Παύλου στενώτων δόκιμος. 4.381
Τῶν προσαγμάτων τὰ μὲν διδασκαλίας. 4.298
Τῶν προφητῶν εἰρηκότων. 6.604
Τῶν τειχῶν παίδων, καὶ τῆς καμίνου. 6.490
Τῶν ἁγίων ἀποστόλων μαθητῶν ὡς καὶ Τιμοθ. 4.249

Ὑμεῖς μὲν ὑμᾶς ἐθαυμάζετε πρότερον. 1.609
Ὑμεῖς μὲν ἴσως νομίζετε. 5.15
Ὑμεῖς μὲν πρότερον ἐπηνέσατε. 5.83
Ὑμῶν μὲν οὖν ὁ ψαλμός. 1.952
Ὑμῶν οἰκέτου πρὸς δεσπότην. 4.413

Φάγωμεν καὶ πίωμεν. 6.879
Φαιδρὰ σήμερον ἡμῖν ἡ πανήγυρις. 6. 824
Φαιδρὰ μὲν πᾶσα ἑορτή. 5.970
Φαιδρόν μοι δοκεῖ τῆς ἐκκλησίας. 7.426
Φασί τινες ἐκ μύρμηκος καὶ λέοντος. *Vide notas in rodeviam.*
Φέρε δὴ καὶ σήμερον, ὅπως μὴ πολλῆς πραγματείας. 1.45
Φέρε δὴ καὶ σήμερον τὸ περὶ κατανύξεως. *Vide notas in rodeviam.*
Φέρε δὴ καὶ τῶν ἡμετέρων κρότων. 6.804
Φέρε δὴ λοιπὸν καὶ τὸ πιστόν. 6.184
Φέρε δὴ περὶ τῆς τῶν εὐαγγελιστῶν. 5.740
Φέρε δὴ σήμερον, πληρώσωμεν. 1.71
Φέρε δὴ σήμερον πρὸς τοὺς ἀπίστους. 6.395
Φέρει μὲν ἐν θαλάσσῃ πολὺ τὸ θάρσος. 4.343
Φέρε καὶ ἡμεῖς ἀφῶμεν. 5.956
Φέρε δὲ σήμερον, ἀγαπητοὶ, τὴν ἀκολουθίαν. 1.374
Φέρε καὶ σήμερον, εἰ βούλεσθε, τὴν ἀκολουθίαν. 1.464
Φέρε δὲ σήμερον, εἰ δοκεῖ, τὰ ἑξῆς τῶν ᾠδῶν. 1.412
Φέρε καὶ σήμερον ἐκ τοῦ μακαρίου. 1.24
Φέρε καὶ σήμερον τὸ τέλος ὑποθῶμαι. 1.507

Φέρε πάλιν τῆς ἀχηλεθίας. 1.135
Φέρε πάλιν τῆς ἐπαχθείας. 7.628
Φέρε πάλιν τῶν διαβολικῶν. 5.752
Φέρε σήμερον μάλιστα τῶν ἀκροατῶν. 6.943
Φέρε δὲ λάβωμεν τὴν θεσπεσίαν γραπτῆς. 1.323
Φέρε τίμερον τοῖς κ. Ⓐ Ὀζίου. 5.151
Φέρε τοίνυν σήμερον, ἀγαπητοί, καθὼς 7.374
Φησὶν ἡ θεία γραφή. 7.520
Φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος. 7.225
Φιλεῖ, θεσπέσιε ὦν ὁ Θεός. 2.593
Φιλῶ μὲν τὴν νηστείαν, ὅτι μήτηρ. 5.19
Φεύγει ὁ διάβολος, ἢν φόβον ἴδῃ. 2.901

Χαίρει μὲν βουκόλος. 6.658
Χαίρετε τὸν Κυρίῳ πολλάκις. 5.592
Χαίρω ἐν θυσιαζόμενος, ὁρῶν. 1.1
Χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν. 6.525
Χαίρω ὁρῶν ὑμᾶς στωμένους. 1.366
Χαίρω στωμένους ὑμᾶς ὁρῶν. 5.134
Χθὲς ἠγαπᾶτε, ἀγαπᾶτε, καλεῖτε. 2.850
Χθὲς ἡμῖν ὁ λόγος εἰς τὴν τοῦ μεγάλου ἀπο-
στόλου. 5.747
Χθὲς ἡμῖν ὁ λόγος περὶ τῆς τοῦ αἱρετικοῦ. 5.659
Χθὲς ἡμῖν, ὦ φιλόχριστοι. 6.729
Χθὲς μέν, ἀδελφοί, περὶ τῆς προθεσμίας. 5.940
Χορεύομεν τῆς εὐσεβείας. 6.979

Ψυχῆς πόνον ἐλαίρει. 7.594

Ὡ Μοιρίδιον ἡ ζωὴ ἡμῶν. Vide Notas in n.
Ὢ ὁ Θεὸς ἡ χιλία, καὶ ἡ δόξα. 2.744
Ὦ πόσης διανοίας τῆς ἡμετ. 5.910
Ὡς δὲ μακροῦ τοῦ λόγου πρὸς ὑμᾶς. 5. 299
Ὡς ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας. 5.196
Ὥσπερ εἰς σκεῦος ἀκήρατον. 3.838
Ὥσπερ ἐκ λιμνὸς σιωπήσεως. 2.535
Ὥσπερ ἐν γραπτοῖς. 6.896
Ὥσπερ ἡ φαεσφόρος σελήνη. 7.272
Ὥσπερ ἡ φαεσφόρος σελήνη. 7.414
Ὥσπερ χιλιὸς τὶς ὑπὲρ πατήρ. 4.272
Ὥσπερ ὁ ἡλιακὸς δίσκος πόλος. Vide notas in n.
Ὥσπερ Ⓐ τῆς τέχνως ἐλαύνει. 4.293
Ὥσπερ Ⓐ τὸν πάλαι καιρούς. 7.316
Ὥσπερ ὁ πλοῦτος τοῦ οὐ πρέπει ἔχοντας. 2. 833
Ὥσπερ ὁ τῇ ποικιλίᾳ. 7.431
Ὥσπερ πατὴρ φιλότεκνος. 7.280
Ὥσπερ ἰὸς ἀστὴρ φιλέρημος. 7.549
Ὥσπερ ὁ ἁπλοῦς καὶ ὡς ἔτυχε. 2.923
Ὥσπερ τοῖς ἀπείροισιν ὄφελος. 6.790
Ὥσπερ τῶν ἀπειρόκτων ὄφελος ὁδόν, ὅτε μὴ
πολλὰ τὶ ὁδόν. 5.8
Ὡς ταχὺς καὶ ἐπέραστος. 6.851
Ὡς τε ὁδὸν ἀνὴρ μόνος, ὅτι χωρὶς. 3.877
Ὡς τραπεζῶν τῆς πνευματικῆς. 6.830
Ὡς φαιδρὰ καὶ πρόσχαρης. 5.633
Ὡ τῆς ἀνοίας τῆς Ἰουδαϊκῆς. 2.773

25.

26.

1137.

INITIA EPISTOLARVM CHRYSOSTOMI ordine Alphabetico.

Αλλ' ἓ τοῦτό σοι λελύσθω. Pag. 89. Tom. 7. Ολυμπιάδι.
Αλλοι μὲν σὲ. 113. Ανθεμίῳ.
Αλλοι μ' ἐπὶ τῇ βασιλικῇ στοᾷ. 125. Γεμέλλῳ.
Αλλος μὲν οὐ πᾶς. 188. Πολυβίῳ.
Αμφότερα τῆς ἀφάτου. 98. Ολυμπιάδι.
Ανεπιθύμητα μὲν. 185. Παμμαχίῳ.
Απηλλάγημεν. 150. Θεοδώρῳ.
Απ' ἐκείνης ἐλάβομεν. 82. Ολυμπιάδι.
Απορία θαυμαστὴ. 159. Ιωάννῃ τῷ Ιεροσολυμίτῃ.
Αρκοῦσαν. 176. Μαρκιανῷ καὶ Μαρκελλίνῳ.
Αὐτὰ μὲν ἔδησας. 121. Βασιλείῳ.
Αὐτὸς μὲν ἔδησας. 108. Αλυπίῳ.
Αὐτὸς μὲν εἰς νῦν. 152. Θεοδώρῳ.
Αὐτὸς μὲν ἔφης. 152. Θεοδώρῳ.
Αὐτός μ', Κύριε μου πιμιώτ. 145. Θεοδότῳ.
Αὐτὸς μὲν συνιώμην ἄξιος. 142. Ησυχίῳ.
Αφικόμην. 200. Φαυστίνῃ.

Βλάβας, ἢ λίαν ὅτι γυναῖα ψυχή. 123. Γεμέλλῳ.
Βλάβας, ἢ λίαν ὅτι γυναικεία ψυχή. 117. Αὐρηλίῳ Επισκόπῳ Καρθαγένης.
Βοᾷ μὲν πολλαχῶς. 134. Επισκόποις.

Γλώττῃ μὲν ὀλιγάκις. 129. Ελπιδίῳ.
Γεγράφομεν ὀλιγάκις. 151. Θεοδώρᾳ.

Δεσμωτήριον οἰκῶν. 137. Επισκόποις τοῖς ἐν φυλακῇ.

Εβδομήκοντα ἀγεδόν. 122. Βρύσωνι.
Εβουλόμην μὲν ὑμᾶς. 176. Μακιανῷ καὶ Μαρκελλίνῳ.
Εβουλόμην καὶ αὐτὸς ἐν σφόδρα. 182. Νικολάῳ.
Εβουλόμην καὶ αὐτὸς τῶν ἀγαθυμούντων. 118. Αφρονίῳ.
Εβουλόμην μὲν συνεχέστερον. 192. Ρυφίνῳ.
Εγνων καὶ πρὸ τῶν γραμμάτων. 178. Τοῖς μοναζούσαις Γότθοις.
Εγὼ μὲν ἐβουλόμην συνεχ. 109. Αλυπίῳ.
Εγὼ μὲν ἐβουλόμην ὑμᾶς. 195. Ρωμύλῳ καὶ Βύζῳ.
Εγὼ μέν ἐπεθύμουν καὶ γράμμ. 132. Εορτίῳ.
Εγὼ μὲν ἐπεθύμουν καὶ μὴ γράψας. 143. Ησυχίῳ.
Εγὼ μὲν καὶ συνιέναι. 112. Απατολίῳ.
Εγὼ μέν σε καὶ ἰδεῖν. 142. Ησυχίῳ.
Εγὼ μέν σου τὴν βλάβειαν. 160. Καμηρατῷ.
Εγὼ μὲν σφόδρα ἐπεθύμουν. 202. Καμηδίᾳ.
Εγὼ σὲ πάντα ἀγαπῶ. 186. Πενθουσίᾳ.
Εγὼ σὲ πάντα δύναμαι. 196. Σεβήρᾳ.
Εδύνατό τις μετὰ βλάβειαν. 113. πρὸς Αντιοχέα.
Εδόξαμεν δόλιον (al. πανοῦργον) Αμπελίῳ.
Εθαυμάσαμεν μὲν οὖν. 136. Επισκόποις ἀπὸ δύσεως.
Εθαύμασα πῶς ὅτι σφόδρα. 172. Κωνσταντίῳ.
Εθαύμασα πῶς πρὸ ἑτέρων. 150. Θεοδώρῳ
Εθαύμασας πῶς οὐ. 201. Φιλαντίῳ.
Εἰ γὰρ καὶ δεσμωτήριον οἰκῶν. Επισκόποις τοῖς ἐν τῇ Φυλακῇ. to. 8. p 421. l. 31.
Εἰ καὶ κύριος ἡμῶν. 173. Μαγνῳ. al. Μακρῳ.
Εἰ καὶ μὴ συνεχῶς. 200. Υμηναίῳ.
Εἰ δὲ πολλῷ διειργάσθαι τῷ τῆς ὁδοῦ διηγήματι. 197. Συμεῶνι.
Εἰ καὶ πολλῷ διειργάσθαι τῷ τῆς ὁδοῦ μήκει. 142. Ησυχίῳ.
Εἰ δὲ πολλῷ διωκίσμεθα τῷ μέσῳ. 191. Πρόβῃ.
Εἰ καὶ πολλῷ τῷ μέσῳ. 173. Λαικίῳ.
Εἰ καὶ πολλῷ χρόνῳ. 183. Ουρβικίῳ.
Εἰ δὲ πολὺς μεταξύ. 105. Αγαπητῷ.
Εἰ καὶ τῆς κατ' ὄψιν. 120. Βασιλῇ.
Εἰ καὶ τῷ σώματι κεχωρίσμεθα σου, τῆς βουλήσεως. 140. Εὐπλίῳ.
Εἰ καὶ τῷ σώματι κεχωρίσμεθα σου τῆς κοσμιότητος (al. ἡμιότητος) 196. Σεβαστιανῷ.
Εἰ καὶ χαλεπὸς ὁ χειμών. 150. Θεοδώρῳ.
Εἰ μέν οἷόν τε ἦν. 149. Θεοδότῳ.
Εἰ μὴ σφόδρα τὴν γνησίαν. 196. Σεβηρίνῃ

δὲ

καὶ Ρωμύλῃ.
Εἰς μὲν τ̃ σωτῆρα. 201. Φιρμίῳ. ἀλλ. Φιρμίνῳ.
Εἰ σαφῶς ἤδεις. 161. Καρτερίᾳ.
Εἰς μῦθ αὐτόν. 175. Μαρκελλίνῳ.
Ἐλύπατι ἡμῖν ὁ ἀριθμὸς. 177. Μαρκιάνῳ καὶ Μαρκελλίνῳ.
Ἐμοὶ μὲν ἀφιλοσοφίαν. 117. Ἀσυγκριτίᾳ.
Ἐπτὰ θεᾶ. 80. Ὀλυμπιάδι.
Ἐπὶ μὲν τὴν ἔξωθεν. 159. Γαλακτῇ.
Ἐρημον μὲν ἡ Κυκλὰς χωρ. 128. Διοξίππῳ.
Ἐρημον μὲν οἰκεῖσθαι. 124. Γεμέλλῳ.
Ἐρημότατον μὲν χωρίον. 162. Καρτερίᾳ.
Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, ὁ πολλῶ. 126. Δομνίνῳ.

Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς. 192. Ῥυφίνῳ.
Ἡμῖς εἰ καὶ πόρρω. 110. Ἀλφίῳ.
Ἡμῖς ὀπτῶμεν. 141. Ἡσυχίῳ.
Ἡμῖς, καὶ αὐτὴ ἀσθενείας. 106. Ἀβδελίᾳ.
Ἡμῖς καὶ σοὶς αὐτός. 141. Εὐλογίῳ.
Ἡμῖς μὲν ἐβουλόμεθα. 129. Ἐλπιδίῳ.
Ἡμῖς μὲν ἐποθοῦμεν. 133. Ἐπισκόποις.
Ἡμῖς μὲν κεῖνοι. 196. Σεβήρῳ.
Ἡμῖς μὲν σοὶ καὶ σοφίᾳ. 198. Τιμοθέῳ.
Ἡμῖς ὑπ' ἐρωτες. 131. Ἐλπιδίῳ.
Ἡμῖς σὺν τ̃ ἀγάπης ὠδῖν. 108. Ἀετίῳ.
Ἡμῖς τῇ μὲν ἀγάπῃ. 194. Ῥωμύλῳ.
Ἡ μὲν σεμνοτάτη. 167. Κυδωνείᾳ.
Ἡ μὲν ἀφροδίτη. 180. Μωϋσῆ.
Ἥρκει μὲν ὦ. 56. Ὀλυμπιάδι.
Ἦχος. 204. Χρωματίῳ.

Καὶ ἔμπροσθεν ἐπέσταλκα. 117. Ἀσυγκριτίᾳ.
Καὶ ἔμπροσθεν μὲν ἐξεπλήττομεθα. 134. Ἐπισκόποις ἀπὸ δύσεως.
Καὶ ἐν τούτῳ ἐθαυμάσαμεν. 209. Κωνσταντίῳ.
Καὶ ἤδη ἐπέσταλκα μὲν. 179. Μυσωνίῳ.
Καὶ ἤδη μὲν ἐπέσταλκα. 125. Γερόντιῳ.
Καὶ ἡ καταλαβοῦσα. 132. Ἐπισκόποις.
Καὶ ἰωΐκα. 174. Μαρι. al. Μαρίῳ.
Καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ. 132. Ἐπισκόποις.
Καὶ ἐλαττῆς δέχομαι. 140. Εὐθαλίᾳ.
Καὶ πολλάκις. 160. Καρτερίᾳ.
Καὶ πρὸς τ̃ γραμμ̃. 154. Ἰννοκεντίῳ.
Καὶ τὰ ἔμπροσθεν. 136. Ἐπισκόποις ἀπὸ δύσεως.
Καὶ τὰ σώματα. 67. Ὀλυμπιάδι.
Καὶ τοῦτο σε τὸν ἀγάπτη. 107. Ἀβδελίᾳ.
Καὶ ὁ γράψας. 165. Κάστῳ, ἢ τὰ ἑξ.
Καὶ τὸ πέμψαι. 128. Δόμνῳ.
Καὶ τοῦτο σὸν, ἢ τῆς μεγάλης. 195. Ῥωμύλῳ.
Καὶ τοῦτο σὸν, τοῦτο μόνον τος. 130. Ἐλπιδίῳ.
Καὶ τοῦτό σε τὸ θερμόν. 145. Θεοδότῳ.
Καὶ τοῦτο τῆς ἀγάπης. 161. Καρτερίᾳ.
Καὶ τοῦτο τῆς νησίας σε ἢ θερμῆς. 181. Νικολάῳ.
Καὶ τοῦτο τῆς σῆς εὐγλωσσίας. 153. Θεοφίλῳ.

Μακάριοι οἱ τεσσαρακάριοι, οἱ πολλάκις. 138. Ἐπισκόπ. ἀπὸ δύσεως.
Μακάριοι δὲ τῶν δεσμῶν. 137. Ἐπισκόποις τῆς φυλακῆς.
Μακάριοι τὸ δεσμωτηρίου. 138. τοῖς αὐτοῖς.
Μακάριος εἶ. 178. Μαρκιανῷ. ἀλλ. Μαρκίῳ.
Μακάριος οἱ τεσσαρακάριος. 109. Ἀλφίῳ.
Μακρὰν ἐσίγησας. 187. Πενταδίᾳ.
Μακρὰν μὲν ἐσιγήσαμεν. 175. Μαρκελλίνῳ.
Μακρῷ μὲν διῴκισμαι. 111. Ἀμπελίῳ.
Μάλιστα μὲν δὲ μὴ γράψ. 208. Κωνσταντίῳ.
Μετὰ δὲ γράψαι τὸν πρεσβύτερον. 127. Διοξίππῳ.
Μηδὲν ὑμᾶς λυπείτω. 141. Εὐθυμίῳ.
Μηδὲν ὑμᾶς ταράσσέτω. 204. Χαλκιδίᾳ καὶ Ἀσυγκριτίᾳ.
Μὴ κάμνε ζητῶν ἀπολογίαν τῆς μακ. 139. Ἐρκουλίῳ.
Μὴ κάμνε ζητῶν ἀπολογίαν ὦ ταχέως. 146 Θεοδώρῳ.
Μήτε ἀθύμει. 174. Μάλχῳ.
Μόλις ποτὲ διεπνεύσ. 91. Ὀλυμπιάδι.

Ὁ δεσπότης μου σώπαλ. 168. Κυριακῷ.
Ὁ Θεὸς σοι τ̃ μισθὸν ἢ σὸν τέκνον. 203. Χαλκιδίᾳ. (Ἀλφίῳ.
Ὁ Θεὸς σοι ⛧ μισθὸν ἢ σὸν τῷ πνῖ. 110.
Οἶδα δὲ αὐτὸς. 144. Θεοδότῳ.
Οἶδα μὲν ὅτι σοφὸν. 116. Ἀστέλλῳ.

Οἶδα

Οἶδα μὲ ἔπι σπουδὸς ὤν 197. Στυδίῳ.
Οἶδα ὅπ ὁ πολὺς θλίψει. 116. Ασυγκρίτῳ.
Οἶδα ὅπι ὀλιγάκις. 129. Ελπιδίῳ.
Οἶδα ὅπι σφόδρα. 202. Χαλκιδίᾳ καὶ Ασυγκρίτῳ.
Οἶδας καὶ αὐδὲς, κύριέ μου. 200. Υπατίῳ.
Οἶδά σου τὴν ἀγάπην, οἶδά σου τὸ φίλτρον. 114. Αεσβίῳ. (Αγαπητῷ.
Οἶδά σου τὸν ἀγάπτων τὸν γησίου. 104.
Οἶδά σου τῆς ἀγάπης τὸ σφοδρὸν. ὀλίγα. 193. Ρυφίνῳ.
Οἶδά σου τὸν φιλότιμον. 120. Βαλεντίνῳ.
Οἶδά σου τῆς ἀγάπης. 189. Πορφυρίῳ.
Οἶδά σου τὸ θρασὺ. 186. Πελαγίῳ.
Οἶδα τὴν ἀγάπην, ἣν ἔχεις. 201. Χαλκιδίᾳ.
Οἶδα τὸν ἀγάπην ὑμῶν. 117. Ασυγκρίτῳ.
Οἱ κυβερνῆται. 190. Πρεσβυτέροις καὶ μιαζουσι τὸ Φοινίκη.
Οἶμαι καὶ μηδὲ γραμμῆς. 179. Μωϋσῆ ἐπ.
Οἶδα καὶ αὐτός. 194. Ρωμανῷ.
Οἶδα τὸν ἀγάπην. 108. Αλεξανδρίνῳ.
Ολίγα μὲν σοι συνεγνώσθα αὐτόθι. 192. Πρόκοπίῳ. (Ελλαδίῳ.
Ολίγα μὲν σοι συνεγνώσθα, πολλὰ. 128.
Ο ὕπνος ἡμῶν ἔρχεται. 108. Αχαικίῳ.
Ο συμβαίνει. 166. Κάσσῳ, καὶ τὰ ἑξῆς.
Οσῳ τὰ τῶν πειρασμῶν. 90. Ολυμπιάδι.
Οσῳ χαλεπώτερον. 159. Ιουλιανῷ.
Οτὰν σκοπῶμεν. 184. Παιανίῳ.
Οτὰν σκοπῶ τὰ ἱδρῶτα. 135. Επισκόπῳ ἀπὸ δύσεως.
Οτὰν σκοπῶ τοὺς πόνους. 174. Μαξίμῳ
Οτὰν ἴδω δήμους. 89. Ολυμπιάδι.
Οπ μὲν ἡμᾶς ἀγαπᾷς. 123. Γαυδεντίῳ.
Οπ μὲν ἡμᾶς ἀπέλιπεν. 164. Κάσσῳ. &c.
Οπ μὲ ἠρώτησας. 105. Αδελφίᾳ.
Οὐδὲ αὐτὸς ἀγνοῶ. 148. Θεοδότῳ.
Οὐδὲν ἀνάξιον. 103. Ολυμπιάδι.
Οὐδὲν ἡμᾶς ἔλαθε. 123. Γαυδεντίῳ.
Οὐδὲν χαλεπὸν. 198. Συμμαχίῳ.
Οὐδὲν ὑμῖν ἀπολογίας. 203. Χαλκιδίᾳ καὶ Ασυγκρίτῳ.
Οὐ βαλιμπτώσωμεν. 133. Επισκόποις.
Οὐβαμμάζω. 163. Κάσσῳ, καὶ τὰ ἑξῆς.
Οὐκ ἤμελλον ἄρα. 88. Ολυμπιάδι.
Οὐκοῦν ὑπὲρ 153 Θεοτίμῳ.
Οὐ μέμφει τῆς Αρμενίων. 194. Ρωμανῷ.
Οὐ μικρὰν εἰσῆλθε βλάβην. 147. Θεοδότῳ (ἀπὸ δύσεως.
Οὐ μικρὰν ἔβλαψε πρᾶγμα. 135. Επισκόποις
Οὐ μικρὰν καὶ ὑμῖν. 134. Επισκόποις ἀπὸ δύσεως.
Οὐ παύσομαι μακαρίζων. 199. Υπατίῳ.
Οὐ παυσόμεθά σε. 200. Υμνίῳ.
Οὐχ ὡς ἔτυχεν ἤλγησα ἀκούσας. 195. Σαλουσίῳ.
Οὐχ ὡς ἔτυχεν, ἠλγήσαμεν. 203. Χαλκιδίᾳ.
Οφὶ μὲν, ὑπτιάζειν καὶ βεβηλ. 112. Ανατολίῳ.
Οφὶ μὲν καὶ βεβηλέως. 114. Αυσονίῳ.

Πολλάκις μὲ ἐπισκάλ. 170. Αδελφίᾳ
Πολλὰς ἔχω χάριτας. 131. Ελπιδίῳ.
Πολλά σοι τὰ ἀγαθὰ ἤνοιτο. 147. Θεοδότῳ.
Πολλὴν μὲν ὑμῶν. 114. Αυσονίῳ.
Πολλῆς οἰόμενοι. 116. Αρτεμιδώρῳ.
Πολλῶν ἀπεστερήμεν. 127. Διοσκόρῳ.
Πολλοὺς καὶ συνεχῶς. 104. Αγαπητῷ.
Πολλοῦ τοῦ μέλιτος. 143. Θεοδοσίῳ.
Πολλὴν ὑπομεμνήκατι. 191. Πρεσβυτέροις Ρωμανοῖς.
Πολὺ τῆς ὁδοῦ τὸ μέσον. 160. Κλειδονίῳ.
Πορρωτάτω μὲν σῶ. 179. Μωσῆ.
Πότε γὰρ ἔπαθον. 113. Αντιόχῳ.
Παύσας κατηγορῶν. 147. Θεοδότῳ.
Πῶς δαιμόνιε σαφῶς. 208. Κωνσταντίνῳ.

Ραγδαῖοι. 164. Κάσσῳ, καὶ τὰ ἑξῆς.

Συ δέ μοι φαίνεσθ. 97. Ολυμπιάδι.
Σωσάγγελ μὲν ἡμᾶς. 206. Κωνσταντίνῳ.
Σφόδρα γησίας καὶ. 140 Εὐθαλίᾳ.
Σφόδρα ἤλγησα ἀκούσας. 154. Θεοφίλῳ.
Σφόδρα ἠλγήσαμεν. 182. Οπτιακῷ.
Σφόδρα ἡμᾶς. 181. Νικολάῳ.
Σφόδρα με ἀνεπέρωσας. 183. Παμμάχῳ.

Τα κύματα ταῖς πέτραις. 111. Αμπελουκλῇ.

Τὰ μὲ ἄλλα πρώτα. 109. Τεχνυλχιδμῷ. ἄλλ Τεχγκυλλίνῳ.
Ταῦτα δι' ἐκτά; 171. Κυριακῷ.
Ταχέως ἡμῶν. 144. Θεοδότῳ.
Τῇ γλωττῃ. 165. Κάστῳ, ἢ τὰ ἑξ.
Τὼ δυσρείθμω ὑμῶν. 121. Βενεείῳ.
Τὼ ἀρρωστέω ΔΦΦ 90. Ολυμπιάδι.
Τὼ χαμένοι τῆς ἀθυμίας. 115. Αεσβίῳ.
Τῆς μὲ πόλεως. 173. Λεοντίῳ.
Τῆς σφοδρότητος. 99. Ολυμπιάδι.
Τῇ τεπάρτῃ τῦ πρωέμω. 171. Κωνσταιτίῳ.
Τί θρῶξς; πίχτω. 92. Ολυμπιάδι.
Τί λέγξς; πάλιν ὄπιθω. 106. Αδδλίᾳ.
Τί ὦ ἐρχη. 180. Ναμφᾷ.
Τί τῦτο; αὐτόθι μθώντ. 122. Βρύσωνι.
Τί τῦτο; Εἰδώς. 120. Βδγεντίνῳ.
Τί ἔτο; ἵνα μθὼ ιξ ἀδείας. 115. Αρματίῳ.
Τί τῦτο; ὁ θερμός. 167. Κλαυδιμῷ.
Τί τῦτο; ὅτε ἡ τοσαύτη ἢ τηλ. 124. Γεμέλλῳ.
Τί τῦτο; ὁ τοσαύτω. 121. Βάσσῳ.
Τί τῦτο; ὕτως ἡμῶν ἐρῶντες. 177. Μαρκιδμῷ ἢ Μαρκελλίνῳ.
Τί τῦτο; ὕτως ἡμῶν σφόδρα. 143. Ησυχίῳ.
Τί φῃς; ἢ συνεχῶς. 161. Καρπείᾳ.
Τί φῃς; οὐκ ἔσπσα. 84. Ολυμπιάδι.
Τί φῃς; πλείοια. 149. Θεοδότῳ.
Τὸ γοήσιόν σου. 126. Διοσθένει.
Τοῖς μὲ ἄλλοις. 175. Μαριδμῷ.
Τὸ μθὸ τῶ δικαίθ. 105. Αδδλίᾳ.
Τὸ μθὸ σῶμα. 158. Ιννοκεντίῳ.
Τὸ πυκνόμα ⟨ϟ⟩ ἡμιώτατον. 198. Τερτυλλίνῳ.
Τοῦ μὲ ἐδάφους. 189. Πολυδίῳ.
Τοῦτο ⟨δ⟩ ἡμῖν τῆς μαχῆς. 177. Μαρκιανῷ ἢ Μαρκελλίνῳ.
Τοῦτο μήτηρ φιλότεργος. 205. Κωνσταιτίᾳ.
Τοῦτο πατήρ. 145. Θεοδότῳ.
Τελτίων τοῦτων πέμπτω. 119. Βδγεντίνῳ.
Τῷ μθὸ τόπῳ. 144. Θεοδοσίῳ.
Τῶν μὲ τεφρῶν. 188. Πενταδίᾳ.

Υμεῖς μὲ τῶν Ισαύρων. 148. Θεοδότῳ.
Υπὲρ μθὸ τῶν. 185. Παλλαδίῳ.

Φερε δὴ ἀπομνήσω. 51. Ολυμπιάδι.
Φέρε δὴ ἀπομνήσω. 168. Κυριακῷ.
Φέρει μθὸ τι πλέον. 118. Αφρονίῳ.

Χαλεπὰ τὰ γενόμενα. 184. Παμπρεπίῳ.
Χαίρειν ἴσμεν πολλῶν. 136. Επισκόπῳ ἀπὸ δύσεως.

Ως καλὴ ὑμῶν ἡ ξυνωρίς. 176. Μαρκιανῷ ἢ Μαρκελλίνῳ.

NOTÆ IN TOMVM Primum.

QVando CHRYSOSTOMI *cognomen Iohanni nostro tribui cœptum, non est facile statuere. Symeon Metaphrastes, & post eum alij, id ei, dum Antiochiæ presbyter esset, impositum adstruunt, quod tamen neq; suo seculo, neq; etiam proximè sequenti obtinuisse videtur. Nam vt à synchronis ipsius exordiar,* [a] *Hieronymus in catalogo ecclesiasticorum scriptorum* Iohannem *simpliciter nominat Antiochenæ ecclesiæ presbyterum, & eum secutus* [b] *Gennadius in vita Seueriani Gabalorum episcopi,* episcopum Iohannem. [c] *Augustinus lib. 2. contra Iulianum Pelagianum,* Sanctum Iohannem Constantinopolitanum episcopum. *Nam de Libanio & Zosimo, quorum alter in epistola ad Chrysostomum scripta apud Isidorum Peluſiotam* Iohannem *nominat, alter* [d] *libro 5to* Iohannem Christianorum episcopum, *cùm alieni fuerint à fide nostra, minùs mirum videri debet. Sed neq; Theodoretus, neq; Socrates, aut Sozomenus, cum sexcentis in locis eius mentionem faciant, alio quàm* Iohannis *nomine insigniunt. Et, quod caput est,* [e] *Sozomenus ipse lib. 8. c. 10.* Chrysostomi *cognomen Antiocho Ptolemaidis episcopo Iohannis nostri in concionibus æmulo ac riuali, ipso etiamnum viuente* Iohanne, *tributum asserit: de nostro Iohanne omnino non taciturus tam opportunâ oblatâ occasione, si vel Iohanne viuente, vel se scribente, cognomen illud obtinuisset. quin & Theodoretus in quinq; illis Orationibus à se in laudem Chrysostomi nostri scriptis, quarum extant non nisi fragmenta quædam apud Photium, Bibliothecæ suæ cap. 273. pag. 827. edit. August. non aliud agnoscit nomen; neq; adeò Iohannis nostri discipulus & admirator summus Isidorus Peluſiota: vt non nisi post aliquot ab ipsius ætate secula* Chrysostomi *cognomen, tantopere postea celebratum, de nostro Iohanne eualuisse videatur. Atq; hæc de re non magni momenti nimis fortasse multa.*

[a] Tom. 1. col. 382. edit. Paris. 1579.
[b] Tom. 1. Hier. col. 390.
[c] Tom. 7. p. 181.
[d] Pag. 799. edit. Franc. 1590.
[e] ἀλλ' ὁ μὲν (Ἀντιόχειαν ὁ Πτολεμαΐδος) εὐκλέως καὶ ἐυήχως ἐφαίνετο, ὡς καὶ Χρυσόστομος ἐκ τῶν ὁμιλιῶν.

IN GENESIN.

HAnc homiliarum Chrysostomi in Genesin editionem, Lector, ex quinq; manuscriptis Oxonienſibus concinnauimus: quorum duos nobis suppeditauit Bibliotheca collegij Noui, alterum integrum homiliarum 67. alterum 30. tantùm priores complectentem. tertium nobis exhibuit Bibliotheca collegij Magdalenensis 37 homiliarũ posteriorum. Quartum & quintum 30. tantum priores continentes non ita pridem Constantinopoli aduectos, vnum ante annos ferè quadraginta scriptum, alterum antiquum & omnium emendatissimum, cui vni plura ferimus accepta, quàm cæteris omnibus, debemus clarissimo viro THOMÆ BODLEIO, qui vetustate, & temporum an hominum iniuriâ collapsam Vniuersitatis

Bibliothecam immensis sumptibus, conquisitis vndique præter omnes omnium generum codices excusos, manuscriptis, quantum in hoc spicilegio licuit, compluribus vetustis optimæ notæ, instaurauit. Præter hos quinque accessit demum, excuso libro, sextus doctissimi Crashauij nostri (quem Cr. signamus) triginta priores manu satis antiqua scriptas complectens: ex quo etiam pauca delibauimus. Aditum est etiam in locis difficilioribus ad libros Regios Lutetiæ. Lectiones probabiliores recepimus ferè in contextum, minùs probabiles in marginem, quantum quidem locus capere potuit, coniecimus, falsis & apertè mendosis repudiatis. Nuq; necesse putauimus sigillatim annotare quid quisq; codex attulerit, quod pleriq; viri docti & diligentes fecerunt: satis est ex his te scire hanc editionem esse adornatam, neq; indultum esse coniecturis, nisi tantùm in margine, idq; rarissimè, quod quando fiat, adscripto in ora libri, ἴσως, indicatur. Symbolas etiam si quas amici contulerunt, suis quæq; locis referentur. De numero homiliarum in Genesin ferè conuenit. Omnes enim manuscripti in Gallia, Germania, & Italia sexaginta septem nobis exhibent, præter duos Cæsareos Viennæ, Numero 13. & 18. qui omittunt hanc primam, vt quæ nihil ὑπομνηματικὸν contineat, atque ita sex & sexaginta non ampliùs erunt. Photius Bibliothecæ cap. 172. non plures agnoscit vnâ & sexaginta, & quæ in codicibus nostris est tricesima tertia, ipse vicesimam octauam numerat, vt necesse sit vel aliam operis distributionem esse secutum, quod mihi non fit verisimile, vel in libros incidisse minùs perfectos. De loco & tempore assentior Photij coniecturis, habitas esse Constantinopoli (quod vel phrasis ipsa indicat, vt ipse loquitur, ὀλίγῳ πρότερον ἀπανηνεγμένοις, vt sunt pleraq; omnia eius scripta Constantinopolitana Antiochenis minùs accurata) & autor αὐόνυμος vitæ Chrysostomi cap. 36. hunc librum in Genesin ponit inter excepta ὑπὸ παχυχάφων, & annis episcopatus sui secundo & quarto, hoc est, annis Christi 399. & 401. Porrò & hoc sciendum est, primam hanc εἰς τὸν εἰσοδον τῆς προφητείας passim in Bibliothecis inter singulares reperiri: quod ideò monendum duximus, nequis in eam incidens à reliquo segregatam corpore, aliquid se noui reperisse arbitretur. Postremò, ὁμιλίαι inscribantur, vt vult Photius, an λόγοι, nihil interest, cùm & λόγος rectè dicatur de concione ad populum habita, & ita esse cùm in suis codicibus testetur ipse Photius, tùm nos ferè in nostris deprehenderimus.

Hom. 1.

Pag. 1. 26. Plures libri habent, vt in margine, μαθὼν φανέντα συγγεν. *& ita legit Interpres.*

l. 29. ἐξαλύπτειας *pro* αἰχμώσας *huic nostro familiare, & Hesychio synonyma sunt, quia quos alicuius rei pudet solent faciem obnubere. hom. 10. p. 58. 6. apparet maius esse aliquid* ἐξαλύπτεσθαι *quàm* αἰχμώσθαι. ἐ μέντοι αἰχμώσθαι ὀφείλομεν, ἀλλὰ καὶ ἐξαλύπτεσθαι.

l. 30. ὑμᾶς τῷ ἀγάπῳ ἀσπαζομένους] ἀσυσύλλοιχον *verbis, non sensu, pro* ὑμᾶς ἀσπαζομένους. *sic pag. 4. 17.* ὑμᾶς τὴν ἀγάπην εἰδότας. *item hom. 39. p. 321. 40.* εἰδὼς ὅς. *sic & pag. 1030. 33.* ἐρατίσθαι, τέθνηκεν.

Pag. 2. 14. παιδίας] ἡ γαμικὴ παιδία. *Eustath. p. 392. 11.*

l. 17. ἀληθηφανίᾳ] ἢν διηκριβωμένων *est. magis tamen doctis probari video, vt cum simplici ν. scribatur.*

l. 30. in cod. Cr. deest posterius τοῦ.

l. 34. ante ὅταν *addit* ἢ *vir doctissimus* Andreas Dounæus *Græcarum literarum Professor Regius in Vniuersitate Cantabrigiensi, quod certè plenius est. Similis locus hom. 2. in Mat. p. 13. 20. & quidem ellipsis est, vt puto, bonis autoribus familiaris.*

l. 34. μεσονυκτίου] *cod. Cr.* μέσων νυκτῶν.

l. 40. prius αὖ *delet cod. Cr.*

Pag. 3. 8. φαγῇ] φάγῃ *magis probat* A. Dounæus: *sed codices consentiunt, & edstiones Græcæ bibliorum quas vidi.*

l. 24. ἐπανατέλλων] ἐπιτύφων. *Hesych. & Iacobus in epistola, cap. 5. 5. vtrunq; coniungit.*

Pag. 4. 27. ἐπιθυμῆσαι] immensa cupiditate pene ad stuporẽ affici, insanè deditos esse: *in bonam partem, frequens Chrysostomo (licèt frequentiùs in malam) sic hom. in Gen. 23. p. 171. 16.* περὶ τὴν ἀληθῆ δόξαν ἐπιθυμίας, *& passim alibi.*

l. 28. λογιζομένους] *hoc verbum à pluribus abest codicibus.*

Pag. 5. 16. τὰ ἀφηγημένα ἡμῖν] *in hoc loco restituendo secuti sumus authoritatem manuscript. Constantinop. contra cæteros omnes, & interpretem, qui constanter legunt* ἡμῖν ἀφηγημένων τὰ διωκημένα, *peruersè omninò & perturbatè orationis structurâ: cui tamen similes alias apud hunc nostrum esse scias. Vide infra p. 252. 19. & hom. 12. in epistolam ad Coloss. Tom. 4. p. 159. l. 32.*

l. 24. εἰς τὴν κυρίαν ἡμέραν] *statum & solennem diem sancti paschatis sic. hom. 11. p. 66. 22.* τὴν κυρίαν ἡμέραν *interpretatur* τὴν λαμπρὰν τῆς ἁγίας ἑορτῆς.

Hom. 2.

Pag. 5. 39. ἐφαγωμένην] A. Dounæus *magis probat* πεφαγωμένων, *& ἐγόντων. ego sine libris nihil muto.*

Pag. 6. 5. ἐπιφερωμένης] *Cr.* ἐπιφερομένης.

l. 10. post ἀγάπῃ *pone notam interrogationis.*

Pag. 7. 11. κατ' αὐτὸν] *Assentior propè* A. Dounæo *contra libros legenti* κατὰ τὸν αὐτῶν μέλοντα συμβουλεύειν κυρίου. *Doctiss. Boisius retinet lectionem editam, ita vt post* κυρίου *subintelligatur,* τῆς προφητείας: *vtrumuis stare potest.*

l. 21. σώφρονα ἀλλοίεγον] *sic p. 2. 13.* κοσμίαν ἀλλοίεγον. *ita enim ibi malo, quàm cum* καὶ *ante* ἀλλοίεγον: *quia* ἀλλοίεα *ex eorum adiectiuorum est genere, quæ substantiuorum nonnunquam formam induunt. Boisius. Billius aliquoties in epistolis Chrys.* ἀλλοίεγον *vertit vxorem, nescio quid secutus.*

ſeciatus : non malè certè ſenſus ille hùic loco conueniret.

l. 24. τῇ αὐθρωπείᾳ τύχῃ legendum cenſet A. Dounæus.

l. 42. pro, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξ ἀρχῆς πλάσας, doctiſſimus Boiſius maunlt, ἐξ ἀρχῆς γὰρ πλάσας, inductis cæteris.

Pag. 8. 20. poſt διδάσκαλοι deleatur comma.

l. 36. Θεὸν] in pleriſque codicibus manuſc. etiam Regijs Lutetiæ inueterauerat ὃν pro Θεὸν, errore inde vt opinor orto, quod Θν per compendium ſcriptum eſſet.

l. 41. poſt εἶδε videtur deeſſe τοιοῦτό τι, inquit ingenioſiſſ. Boiſius.

Pag. 9. 34. διδασκήσοντες] Omnes quos inſpeximus libri conſentiunt, etiam Regij Lutetiæ. Grammaticæ quidem ratio poſtulat παιδαγήσοντας : ſed tot paſſim occurrunt in hoc politiſſimo ſcriptore in hoc quidem genere σολοικοφανῆ, vt nihil contra librorum conſenſum innouandum cenſeam. Sic in hoc ipſo opere hom. 25. p. 194. 12. ποδήσαντες pro ποδήσαντας. & hom. 17. p. 114. 16. βασάζεται pro βασάζεσαν. De hoc loco conſultus Iohann. Raynoldus vir longè doctiſſimus, reſpondit, viros magnos τῷ νοεμόνῳ intentos emendatam verborum ſtructuram ſæpe negligere. Sic Paulum locutum Coloſſ. 3. 16. ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτούς. ſic Epheſ. 4. 2. διδασκάλῳ ὑμᾶς, ἀνεχόμενοι.

Hom. 3.

Pag. 11. 8. Boiſius maunlt, αὐξήσατε & ἐπιδώσει.

l. 28. εἰρημόνοις] fortè εἰρησομένοις inquit A. Dounæus. ſed puto intelligi de ijs quæ conſequenter in geneſi à Moyſe dicta ſunt.

l. 41. ὃ φησι] Cr. τοῦτ' ἔστι τὸ εἰρημένον.

Pag. 12. 13. ἀλλ' οἱ] Cr. ἄλλοι.

l. 20. παρουσίας] A. Dounæus mauult παρουσίαις. ſed libri conſentiunt.

l. 22. ἐφεξάγματα πάντα δημ. Cod. Cr.

Pag. 13. 2. ἀντικλέπτειν] ἀντικλέπτειν (vt etiam αὐτοβοηλατεῖν non ſemel apud Polybium) eſt, ἀντιστῆναι, reſiſtere. Sic infra p. 149. 17. ibid. cod. Cr. σκότῳ.

l. 26. ἀγνωμονεῖν βούλοιεθ' οἱ] τοὺ ἀγνωμονεῖν βουλομένους rectè A. Dounæus etiam contra libros : licet altera lectio ferri poſſe videatur, vt regatur ab ἐκκλίνῃ. Boiſius legendum putat, τοῖς μὴ ἀγνωμονεῖν βου. non male, ſi libri addicerent.

l. 32. μίαν ἐμφαίνων ἀνάμνησιν] Vnum (diem) ſignanter dixit. Interpres. Boiſius pro ἐμφαίνων, legendum putat ἡμέραν.

l. 42. τοῖς ἐξ ἀνθρωπίνων λογισμῶν κινουμένοις] ſc. ἐφευρήμασιν, ζητήμασιν, ἀποδείξεσιν, argumentis deductis ex humanis rationibus. ſic alibi vitetur τῷ κινῆσαι. hom. 9. p. 52. 6. ἐκ τότε κινηθέντων ἡμῶν. i. argumentorum quibus vſi ſumus. Cod. Cr. pro λογισμῶν hoc loco habet λογισμοῖς.

Pag. 15. 7. ἀναγόντες] Cr. ἐνάγ.

l. 25. τυτέστιν ὑδρὶ] gloſſema alicuius ſcioli, ad verbum μεδοδεία.

Pag. 16. 19. ἑκατοστὴν] Alludit ad vſuræ genus vſitatiſſimum priſcis temporibus, quod centeſima dicebatur, quòd centum menſibus ſortem æquaret.

l. 21. pro ἡμῖν, & ὑμᾶς bis lineà ſequente Cod. Cr. ὑμῖν & ὑμᾶς.

l. 41. ἀνενεγκεῖν] In pluribus manuſc. eſt ἀνενεγκεῖν δυνηθῶ, ex quo A. Dounæus fecit ἀνενεγκεῖν δυνηθῶσι, quod ἀνενεγκεῖν non vſurpetur fere nisi neutraliter, vt hàc eadem hom. p. 19. 12. ſed nos Conſtantinopolitanum optimum ſecuti expunximus δυνηθῶ, atq; ita erit ἀνενεγκεῖν actiuum, quod exemplis non caret : vide infrà homilia 43. pag. 354. 11.

Hom. 4.

Pag. 18. 2. περισείεσθαι] fortè περισχύεσθαι A. Dounæus.

l. 18. cod. Cr. μεταχειρίζωμαι.

l. 20. ἐκεῖ] hoc eſt, in futuro ſeculo, vt ἐνταῦθα Chryſoſtomo præſens ſignificat.

Pag. 19. 28. φησι] inquiet aliquis, vſitatiſſima ſanctis patribus loquendi formula in obiectionibus.

Pag. 20. 1. τὰ παρεισάμενα] quicquid in mentem ſubitò, temerè venerit, eadem ſignificatione, qua ἐν τῷ παρεισάμενον λέγειν. ſic infra hom. 5. p. 48. 27. eodem ſenſu, quo τὰ ἐπιόντα λέγειν, quicquid in buccam : & homil. 13. p. 81. 8.

l. 11. περιτικῶς] pertinaciter addictus, tranſlatione ducta ab ijs quæ liquefacta & affuſa pertinaciter inhærent, neque diuelli aut elui facilè poſſunt.

l. 13. περιάγματα] doctiſſ. Caſaubonus legit περίγματα. & quidem hæ duæ voces in mſs. ſæpe permutantur.

l. 16. πανδωπικῶς] ſhamaijm.

l. 22. ἐκ αὐ παρέλειπε μὴ διδάξαι] vel pleonaſmus eſt τοῦ μὴ, vel Atticiſmus.

Pag. 22. 22. γένηται] Cr. γένηται.

l. 24. dele τὸ ante ἀσφαλές.

l. 35. In omnibus codicibus legitur περιεῖδε, ſed rectum eſt ſine dubio περιίδεται : idem error eſt p. 57.

l. 38. μέχρι τῆς ἑβδόμης] ſic enim quadrageſimam, hodieq; vt opinor, obſeruant Græci. vide hom. 8. p. 49. 35. & in Matthæum p. 349. 9. Germanicæ editionis : τεσσαρακοστῆς περικειμένης ἐν ἑπτάδι.

l. 43. Boiſius ex auctoritate Græcorum bibliorum delet μὴ.

Pag. 23. 10. διαχεόμεθα] rectiùs & ex grammaticæ ratione διαχεώμεθα, vti monuit A. Dounæus. ſed hic ſiue lapſus, ſiue vſus adèo frequens in χέομαι & compoſitis, in hoc præſertim autore, vt non librarij tantùm culpa eſſe videatur.

l. 40. Interpres & optimus lib. Conſtantinopol. hunc locum ita legunt. διδασκῶν, μὴ ἡμᾶς οὕτω διακαλεῖσθαι, ἀλλὰ διδάσκωμεν ἢ λέγῃ τὸν λογισμὸν, καὶ ποιῶμεν. in editione dele comma poſt ἡμᾶς.

l. 42. Liber Conſt. ita legit τῇ τιμῇ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν μὴ ἀνέχεσθαι, omiſſis mediis.

Pag. 24. 5. ἔπειτα ἡ ἄγχει] ſc. παιδεύσωμεν ἑαυτὸν repetitum ex pag. præcedenti, lin. 41.

l. 26. ἧς γένοιτο] Mira eſt vbiq; in clauſulis homili-

arum in codicibus manuscriptis inconstantia: ideóque non semel eas à scribæ potiùs, quàm ab autoris cerebro enatas putaui: vt non inscitè mihi fecisse videantur Veronensis editionis Chrysostomi in epistolas Paulinas autores, qui cùm ventum est ad illa solennia verba, χάεπ ϗ φιλανθρωπία, reliqua pro lectoris arbitrio explenda relinquunt.

Hom. 5.

Pag. 25. 3. αὐάλωτ⊖] *i.* ἀναφαί ετ⊖. *priuatiuum est ab* ἁλίσκω, *non positiuum ab* ἀναλίσκω. *& sic perpetuò apud Chrysostomum.*

l. 8. ἀρεῖν τῇ ὑφελέᾳ *legendum censet A. Dounæus.*

Pag. 27. 18. ἀπαμφιάσας] ἀποδύσας, *Hesych.*

l. 26. *Boisius delet* ϗ *ante* ἡ γῆ.

Pag. 28. 21. τῇ γῇ] *aptius* τῆς γῆς.

Pag. 29. 31. ἀνόητο.] *cod. Cr.* ἀνόητοι.

l. 39. φιλοτιμίας] *i.* τιμῆς, δωρεᾶς, δόξης.

Hom. 6.

Pag. 31. 26. ὑφ' ἓν] *i.* ἅμα, ὁμοῦ, ἀθρόως.

l. 32. *ante* εἰ μὴ *pone notam interrogationis.*

Pag. 35. 30. τῇ διαφορᾷ] διαστορᾷ *mauult A. Dounæus.*

l. 33. *Boisius sic legit:* ὁ ϗ χαλκολιχῶς, ϗ περὶ πᾶν μ. φ εἰρ *hoc est, & generatim de omnibus stellis, & specialim de duobus magnis luminaribus.*

Pag. 36. 2. *Boisius sic:* πᾶν ἡμερῶν τὸν ἀειδμὸν ἐργάζεται, ϗ τῶν ἑνιαυτῶν τὸν κύκλον.

l. 20. αὐτοῖς] *B.* αὐτῶ

Pag. 37. 11. *lege cum B.* ϗ καλάσῃ ἰμ ποιε.

l. 18. *B. legit,* δοξάσουσιν ϗ αὐτὸν, ὑ διὰ τύτε (*i.* τῦ ἀναπίμπλειν δοξολογίαν) μόνον.

Hom. 7.

Pag. 38. 11. εἰ ὦ] *fc.* ἰαζῇ, *& ante* εἰ μὴ *pone comma.*

l. 16. *B.* πεπεισόμεθα, εἰ δεξαμένοιμεν.

l. 21. τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ] *A. Dounæus magis probat* τῆς ἡμετέρας ψυχῆς.

l. 42. ἀκουῶσι] *magis in vsu* ἀκουσῶσι. *Hesych.* ἀκουᾷ, δέχει, ὀξωΐει. *sed nihil muto: vtrumq; probum.*

Pag. 39. 10. ὑπίδεσι] *lege ex cod. Cr.* ὑποδέσεις.

l. 16. ὑμῶν τὰς ὄψεις] αὐτῶν τὰς ὄψεις *A. Dounæus, & Ioan. Boisius.*

l. 17. πολυπλασιάζεται] *Grammaticæ conuenientiùs, inquit A. Dounæus,* πολλαπλασιάζεται. *illo tamen modo sæpiùs Chrysostomus.*

Pag. 41. 31. εὐγενώμων ἦς] *Cr.* εὐγνωμονῆς.

Pag. 42. 23. δι' ὠφέλειαν] *Locus est, nisi fallor, mendosus. idem enim est* διὰ χρείαν, *&* δι' ὠφέλειαν. *interp. hoc posterius vertit,* sed & propter suam magnificentiam, *ac si dixisset Chrysostomus* διὰ τὴν οἰκείαν μεγαλοφρόσυνον: *quam tamen lectionem in libris nostris non reperio. rectissimè ingeniosiss. Boisius pro* ὠφέλειαν *substituit* φιλοτιμίαν, *quo modo locutus est pag. præced. l.* 42. *hæc enim verba superioris alicuius sermonis resumptio sunt: quod planè indicat illud,* ὅσῳ ἐφθὸν εἶπον, *hîc positum.*

Pag. 43. 9. *B. legit,* τὸ χαλάσῃ, *est* ϗ *plenius.*

l. 12. *B.* ϗ μετὰλθε.

l. 16. *Lege ex Cod. Cr.* πᾶν πάντε ἡμερῶν τὸν ἀειδμόν.

l. 20. χαπεσκέασε] *Cr.* παρεσκέασε.

Pag. 44. 4. *A. Dounæus inter* τετιμημένῳ *&* οἷς *interponit* εἶτα, *consueto, vt ipse ait, librarij lapsu, duabus proximis vocibus ab iisdem literis incipientibus.*

l. 11. μηδέποτε ἀπαρρᾴθωμεν αὐτῆς ἡ σωτηρίας] *hoc est* ἀπολλύωμεν. *eadem vtitur formula loquendi p.* 58. 10. *&* p. 185. 29. *pagina verò* 191. 25. *iungitur hoc sensu cum genitiuo &* περί.

l. 19. ἐπισωρεύωσι] *ex indicatiuis* ἐπισωρεύουσι, γίνονται, παρέχουσι, βλάστη, εἴωθε *vtiserant in codicibus nostris, feci subiunctiua, autore A. Dounæo, propter* ὅταν *nisi quis mauult mutare vtrobiq; ὅταν in* ὅπ, *vel* ὅτε.

Hom. 8.

Pag. 45. 33. περιδύσαι] *Cr.* περιδύναι.

Pag. 46. 10. εἰς πολὺ βαθ⊖. *A. Dounæus.*

Pag. 47. 2. *A. Dounæus delet* ἐν *post* ἐπιμιδῶν.

Pag. 48. 34. ταῦτα τὰ εἰρωνεύα] *vel* ταῦτα *abundare, vel* ταῦτα οὕτως ταῦ *legendum rectè & ex vsu linguæ notat A. Dounæus, & eadem lineâ pro* τὸν αὐτὸν *lege ex codice Cr.* αὐτὴν τόν.

Hom. 9.

Pag. 51. 4. παρεγχθῶσιν αὐτὸ *B.*

l. 17. ἐπιδολᾶσαι] *B. mauult,* ἐπιδολωθῶσαι.

l. 24. πότε] *B.* πῶς ϗ *vel post* πῶσαι *ponendam censet interrogat. notam.*

l. 25. πατάξας καχέξει] *deest* κατέχει, *aut* ἐπιπολάσει, *aut aliquod simile verbum. A. Dounæus. I. Bois.*

Pag. 52. 27. ϗ εἰς ἐυδοκίμησιν *Cr.*

Pag. 53. 1. *post* φύσεια *B. addit,* ἀξιολαβεῖς ἡμᾶς διατηρεῖ, *ex coniectura.*

l. 9. τῷ λογισμῷ] *B.* τῷ λόγῳ, *rectæ rationi.*

l. 21. δυνατὸν] *B. legit* δύνασται.

l. 38. ἱκανὸν τὸτο δεῖξαι τὸ μὴ φοβεῖσθαι] *structura sacris scriptoribus satis vsitata, alijs non item.*

Pag. 54. 34. *lege ex Cr.* ὥστε ϗ τὸ δοῦναι (*vel* ἐπιδοῦναι) πρὸ τιμ.

Hom. 10.

Pag. 58. 7. οἱ περισκεχρουκότες] *fc.* τῷ Θεῷ.

l. 20. ἐργάζεται] *Cr.* ἀφεργάζεται.

l. 37. ἡμῖν] *Cr.* ὑμῖν *rectius.*

Pag. 60. 40. ἐ ἔννοιαν] *Lege ex cod. Cr.* κἂν ἔννοιαν.

Pag. 61. 8. *post* ἐποίησε *rectè addit Cr.* ϗ ἴδε καλὰ λίαν πάντων. *&c.*

Pag. 63. 32. διαπεδύσαντες] *hoc est,* διαπερδυσύσαντες.

l. 42. *B. legit,* μὴ ἀεὶ ὲν χάεπος μέρει.

Hom. 11.

Pag. 64. 40. ἐπαποδύσηται] ἐπαποδύεσθαι *&* ἀποδύεσθαι, accingi certamini, *translatione à luctatoribus*

bus dueta, qui certaturi vestimenta deponunt. frequentiss. Chrysostomo.

l. 43. ἀποκναίειν ποιεῖ καὶ ἀπαθῆσαι] ἀποκναίειν in significatione neutrali nouè dictum. A. Dounæus maluit ἀποκνεῖν. fortasse legendum, ἀποκναίει καὶ ποιεῖ ἀπαθῆσαι. Chrysost. hom. 6. in 2. ad Tim. ὑ μόνον ἐκ ἀποκναίει πρὸς τὸν ἀκρόασιν, ἀλλὰ καὶ χάννυται.

Pag. 65. 3. ἃ πρὸς] nostri & Regius unus & cod. Cr. ἔκρως. alter Regius, ἐυκράτως· tertius, ut nos reposuimus.

l. 11. post διαπαύει Boisius addit, ἡνίξ, propter ἑαυτῆς, & αἰσθέσα, quæ sequuntur: hæc enim cum σάρξ genere non conueniunt.

l. 17. ὑποσάντα] B. ὑποσάντα. ἐπέχω.

l. 20. βδελυκτὰζει] sc. ἡ νυκτεινὴ ἀνάπαυσις, vel, ὁ θεός.

l. 37. ἀρχαῖος] Cr. ὀδές.

Pag. 66. 6. B. delet καί.

l. 14. τὰς δὲ ταύτας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος] Sabbatum scilicet, diemq; dominicam. Dominicâ ieiunare nusquam permissum. In Orientali verò ecclesia, olim tam nefas Sabbato ieiunare, quam die dominicâ. Ignatius (seu quisquis est, qui illas scripsit epistolas, quæ eius feruntur nomine) Si quis dominicam diem aut sabbatum (vno excepto) ieiunârit, is Christi occisor est. epist. 8. ad Philippen.

Pag. 67. 36. λέλειπται] Cr. ἀπολέλειπται.

Pag. 68. 13. B. maluit ὁ τοιοῦτος καὶ πλικοῦτος.

l. 33. B. pro ὀδημῶν maluit ὑπομῶν.

Pag. 69. 16. χρεὼν ἦ] sc. τοσαῦτα κατορθωκὼς ἢ. aut tale aliquid, alioqui sententia pendet imperfecta.

l. 22. Boisius delet βδέλ.

l. 31. assentior doctiss. Casaubono ἀπὸ ἀνάγκης glossema esse appositum verbo ἁπλῶς & l. eq. ita legit & distinguit. ἀκριβεῖν· εἰ καὶ πρὸς ἢ ἢ ἐ. ἀ. τ. ὑρμαζόμενοι. ἐν ᾧ &c. rectè vt opinor.

Pag. 70. 1. περισκάλλω] sic alibi hoc verbo vtitur Chrysostomus pro offendere. nam περισκάλμα mandosum est, licet eam lectionem plures præferant codices, vide Acta. 490. 47. & in Matth. 159. 37. Comelin.

l. 34. εἰς αὐτὸν ἄγοι] mallem ἄγειν, aut ἀγαγεῖν, si libri adducerent. Codex Cr. post αὐτὸν inserit αὐτόν.

Hom. 12.

Pag. 72. 9. Boisius post ἢ ὑετέραν addit ἢκίνων.

l. 14. lege, ὅτε ἐβλέπετο ἢ ἡμέρα ἐποίησεν, vt supra.

Pag. 74. 14. ὅπ ὑκ ἐν τῷ ἐνέργεια πεφ.] hoc est, quod propter inefficacitatem ignis erat, locutionis formula satis insolens. Casaub. ὑκ ἐν τῷ ἐνέργεια, pro τῷ ὑκ ἐνέργεια .i. erat inefficacitas. Boisius aliter: quod non erat verus ignis τὸ ὀρώμενον, hoc est, id quod ignis specie se oculis astantium ingerebat, subtilius fortasse, quam verius.

Pag. 76. 13. αἰχμὴν] .i. αὐχμὸν. sic Hom. 23. p. 169. 2. ἐν τοσούτῳ ἀρετῆς αἰχμῷ Bos.

l. 26. post χρὸς pone comma. Boisius hunc locum sic legit ἐκεῖνος ὁ πλασθεὶς ἀπὸ τῆς χρὸς, ἀξιάκιος διὰ τὸ ἐμφύσημα τῷ πολῷ τῆς ζωῆς, vel ἀξιόκιος τὸ ἐμφύσημα, ᾧ διὰ τὸ ἐμφυσήματος τῷ πν. τ. ζ.

l. 35. Boisius pro πολῷ ὑτροβίᾳ, ψυχῷ· rectè.

Pag. 77. 9. μὴ τὸ] hoc τὸ veteri Constantinopolitano debemus. A. Dounæus, cùm codicem illum non vidisset, ex ingenio, τὸ.

Hom. 13.

Pag. 77. 40. διαπαντὸς] i. ἐσθίουσι.

Pag. 78. 1. ἡ πρόθυμία] A. Dounæus ἡ ἐπιθυμία.

l. 30. B. sic legendum putat: Μωϋσῆ· διάφορον τὸν ὃ τὸν τῆς διαμ. λέγων, ὅπ.

l. 41. ὥστε μὴ πλέον ἢ] A. Dounæus, ὥστε πλέον π, deleta negatione: quia secundum naturam caro non fit ex terra, sed lateres & testæ, vt supra dixit: cui opinioni sequitur doctiss. Casaubonus in notis suis, quas vide. interpres tamen cum libris nostris retinet negationem, & Ioh. Boisius hoc sensu: Mosem tam accuratè descripsisse, quemadmodum homo fictus & formatus esset è terra, ne cristas ille tolleret, & naturæ suæ ac originis oblitus, magnificentiùs, quàm par esset, de se sentiret.

Pag. 79. 14. φασιν & λέγουσιν alterum abundat.

Pag. 80. 2. ζωπυ] Cr. λοιπὸν.

Pag. 81. 1. φρονῆσαι] i. ἰσθῆναι ἐκ ἀμελεῖν. B.

Pag. 82. 7. αὐτὴν] i. ἐξυβρίσαι. B.

l. 10. B. τὸ ξύλον ἐκεῖνο.

l. 32. A. Dounæus delet ἢ.

l. 35. ἀγνῶτες] Cr. ἀγνοοῦντες.

Hom. 14.

Pag. 84. 18. Bois. pro ἐπιθυμίαν σφοδροτέραν] legi posse putat: εὐδυμίαν ἀσφαλεστέραν.

Pag. 85. 4. παντεπιμελῶς] i. cum observatione differentiæ inter patrem & filium.

l. 29. φησὶ] inquit aliquis, vt supra in obiectione.

l. 32. φυλάσσειν] B. addit ἔδετο αὐτόν.

Pag. 86. 41. διαγωγῆ] B. maluit, ἠδυνῇ, quod alterum durius sonat, esse.

Pag. 87. 8. τὸ πάσχειν] A. Dounæus maluit πάσχειν· nam illud durius sonat esse.

l. 17. ἀλλ' ἵνα] maluit idem ἀλλ' ἢ ἵνα· ἀλλὰ, sed: ἀλλ' ἢ, nisi.

l. 31. χρονῃ ἤσῃ] Cr. χρονῃ ἦσαν.

Pag. 88. 14. βδελυκτὰζειν] B. maluit θεομαχῶμεν· nam βδελύττεσθαι aliud Chrysostomo sonat, produci in rerum naturam, sine creari.

Pag. 89. 1. αὐτὸν τὰ] A. Dounæus magis probat αὐτὸν τὰ, vt & alibi non raro.

l. 5. rectè vidit acutiss. B. particulam, καὶ, hîc loco non suo positam ante τῆς τιμῆς, post ἵνα lin. præcedente collocandam.

l. 14. ἐπιθεῖναι] aptius, opinor, ad grammaticæ rationem ἐπιθεὶς, ἀφοείσας, ἆς vel supra legendum συγχαῦ pro συγχαῖς. codices tamen omnes consentiunt, etiam regy, & optimus Constantinopolitanus: Boisius etiam nihil mutandum censet.

l. 29. post ἁπλῶς putat deesse τὸ A. Dounæus.

l. 36. & hoc loco, & supra hom. 4. libri nostri habebant ἀναβυκώμενοι, nisi sit dialectus, vt ait doctiss. Dounæus. Nos receptam orthographiam secuti sumus, quamuis libri nostri perpetuò ferè per ἄλφα.

Pag. 90. 6. ᾧ δόξα] *alij libri*, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ζωὴ τῇ μονογενεῖ αὐτοῦ ὑῷ καὶ Θεῷ, ἅμα τῷ ἁγίῳ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ; *vt est vbiq; fere (sicut supra monuimus) in clausulis orationum magna in libris veteribus varietas & inconstantia.*

Hom. 15.

Pag. 90. 28. *Bois. post* ὅτι *addit* ἐδεῖν. *sed ita alibi vtitur hoc vocabulo Iohannes noster.*

Pag. 91. 31 *B. legit*, αὐτὴ ἡ πίστις.

l. 42. *pro* παρήχθη *B. legit* μεσίχθη, *vt supra.*

Pag. 92. 2. *& 3. forte (inquit Boisius) sic*, ὅμοιον αὐτῷ. ὅμοιον δ' αὐτῷ φησι τῆς αὐτῆς *&c.*

l. 14. πάσης] *scilicet* τῆς γυναικός.

l. 29. διαχεῖσθαι] *inducendum videtur A. Dounæo: Boisius retinet, idq; rectè, vt* ἔχει διαχεῖσθαι *sit pro* μέλλει διαχεῖσθαι. *sic loquutus est Chrysostomus tom.* 2. *pag.* 64. 4. *sic alij Græci, Latinique patres. sic Lucas*, 12. 50. βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι. *i.* μέλλω βαπτ.

Pag. 93. 23. *vel* δεῖν *abundat, vel* ὁ καταλαμβάνομαι *sumitur pro* ἀδυατῶμαι. *B.*

Pag. 94. 20. νῦν τοῦτο μόνον] *Interpres videtur legisse hoc loco, pro* νῦν, ἄρτι.

Pag. 95. 12. *pro* παρεδέμην *B. legit* καταδέομαι, *vt infra l.* 40. *& p.* 110. 20. *quid si*, παρακαταδέομαι ;

Pag. 96. 15. ὅτι τῷ ἀρετῷ] *A. Dounæus delet* ὅτι, *rectè, & ex vsu linguæ.*

Hom. 16.

Pag. 97. 11. *In Cod. Cæsareo numero* 4. *proximè post* 15. *hom. collocantur hæ duæ orationes:* λόγος εἰς τὸ, θέλετε τοῦτο. *cuius initium*, Ἐγνωτε θέλω πῶς, *quæ est octaua ἀνδριάντων.* Λόγος ιζ'. Οτι δυλείας τρεῖς εἰσιν. *initium*, Ηκούσατε χθὲς πῶς ; *quæ itidem suo loco repræsentabitur inter singulares. atq; ita homilia hic proximè sequens in illo libro, est* 18. *& sic in cæteris.*

l. 16. θεσπεσιώτερον, *i.* αἰχίονα ὑμνεῖν. *B.*

l. 22. ἀλλοίπως] *Cr.* ὁπλοίπως.

l. 28. ἄφατον φιλανθρωπίαν. *Cr.*

l. 39. καὶ γὰρ οὐδὲ ἦσαν γυμνοὶ] *desunt in cod. Cr.*

Pag. 98. 9. τῷ ἰδίῳ διαστάτῃ] *desunt in Cr.*

l. 15. καὶ εἶπε, φησὶν, ὁ ὄφις. *Cr.*

l. 20. ἢ ὅτι] *Cr.* λέγω.

l. 27. λεπτοτάτῳ] *i.* ἀκροτάτῳ, *inquit Boisius, ni mendosa sit lectio.*

Pag. 99. 19. πεπλεύκει] *B. manuit* πεπλεύκει : *& l.* 34. *pro* διακεκόμψ, διακεκμῷ.

Pag. 100. 23. περὶ μεγάλα] *A. Dounæus rectè vel* περὶς *delendum censet, vel mutandum in* πως.

l. 29. θέλετε τοῦτο] θέλετε τοῦτο, *vel* ταῦτα, *idem.*

l. 37. *ante* πίσσυται *deesse videatur* ὑ. *sed apud bonos autores pleraq; non dissimilia.*

Pag. 101. 14. *B. delet* καὶ, *vel pro* ἀπαιδεύτου *legit* ἀπαιδεύτῳ.

l. 24. ᾧ] *Cr.* ὃ.

Pag. 102. 11. *post* ἀγάπη *B. addit* περιδεῖναι, *aut tale aliquid.*

l. 24. βδελυνῆσαι] *Cr.* βδελυχθῆναι.

l. 37. γυμνὸν καὶ ἔρημον] *Cr. melius*, γυμνὸς καὶ ἐρήμης.

Pag. 104. 17. οἱ βδελῶσι] *Cr.* βδελύττης.

l. 24. ἐῤῥαψαν γάρ, φησι, φύλλα. *Cr.*

l. 27. *Cr.* τῷ ἄνωθεν ἡμῶν διανοίαν ἀφ.

l. 31. καταζευχθῶσιν] *lege ex Cr.* καταλαβῶσιν.

l. 41. καθοπλίσωμεν] *in cod. Cr. cætera omnia vsq; ad finem homiliæ desunt.*

Hom. 17.

Cùm huc vsq; scribendo peruenissem, ingeniosissimi Boisij notas nostris intexendo, consultius visum est doctissimas eius obseruationes in Genesim statim post has nostras & Dounæi seperatim excudere, illis ipsis, quibus ab ipso perscriptæ sunt, verbis, ne quid de earum splendore & acumine meæ ὀπτιμῆς lima detereretur.

Pag. 105. 14. *Cr. inserit* ὑμῖν *ante* εἶμαι.

Pag. 106. 4. ἐκ τούτου] *interpres videtur legisse* περὶ τούτου, *de eo.*

l. 11. κατασκεδάσθη αὐτοῖς] *A. Dounæus mauult* αὐτῷ, *& producit locum Demosth.* περὶ στεφάνου, *quem videre est numero* 89. *edit. Paris.* 1570. ἅπερ δ' ἔτυχεν ὢν ἐν λοιδορίαις τινὰ μὲν τῆς πονηρίας τῆς ἐμαυτοῦ καὶ τῶν ἀδικημάτων κατασκεδάσας.

l. 22. τῷ ἐπιμελοῦμαι αὐτῶν] αὐτοῖς *A. Dounæus.*

l. 30. ἐπιμελαίνομαι] *Cr.* ἐπικλύμενον.

Pag. 107. 9. τοῦτον κρύπτεσθαι, *cum accus. personæ. sic p. seq. l.* 24.

l. 12. αἰσχρὸν, λῦ] ᾗ *A. Dounæus. in eadem lin.* ἀφθάρτου, *Cr.* ἀφάτου.

l. 31. τοῦτο] *Cr.* τούτων, *rectè : nisi malumus* τούτου.

Pag. 108. 3. ὅτι καὶ ἐν ἑαυτῷ. *Cr.*

Pag. 109. 20. ἀγαθὸν] *Cr.* ἀγαθοῖς.

l. 26 ἀπήγγειλέσοι] *Cr. addit* ὅτι γυμνὸς εἰμι.

Pag. 110. 13. ἐδύρητου] ὀδυρεῖται. *A. Dounæus.*

l. 27. παρ' αὐτοῦ] *fortasse* παρ' ἑαυτῷ.

l. 36. *post* γυνὴ, *addit cod. Cr.* καὶ εἶπεν, φησὶν, ἡ γυνή.

Pag. 111. 9. *post* θνεῖν *cod. Cr. addit* καί.

l. 29. *cod. Cr. ante* πῶς *inserit* ἄκουσον · *& post* μὲ *delet* καὶ, *& linea sequente omninò rectè post* ὅτι *interponit* μέ.

Pag. 113. 2. ἐβελήθης] *Cr.* ἠδωνήθης.

l. 18. ὠνειδίσας. *Cr.*

Pag. 116. 4. ἀλλ' ἴδε] *Cr.* ἀλλὰ γυνῆ.

l. 18. καχίαν] βλακείαν.

l. 20. ἔσω ἢ γῆ. *Cr.*

l. 22. ὅλη πάντων τῆς θείων τῆς γῆς. *Cr.*

Pag. 117. 2. ῥᾳθυμίαις] ἀδυμίαις *mauult A. Dounæus. & quidem* ῥᾳθυμίας *hic locum non habet.*

l. 7. σου] *Cr.* σοι.

l. 10. γίνεται] *Cr.* ἔσαι.

l. 16. ζήσαντες καὶ μὴ. *Cr.*

l. 28. οἱ καὶ ὅλη πολιώ. *Cr.*

Pag. 118. 8. ἀνέζω] *reliqua vsq; ad* χάειτε καὶ φιλαν. *desunt in vno manuscripto collegij Nouæ, & in cod. Cr. & in veteri Constantinopolitano. Interpres agnoscit, & cæteri manuscripti nostri.*

Hom. 18.

Pag. 119. 34. θεάξωσι] *Constantinopolitanus hic explet sententiam his verbis* θεὸς τῷ (*rectius* τὸ) μὴ γυμνὸς εἶ) καὶ ἐναχθμανεῖν, κατῶνας αὐτοῖς ἐργάζεται δερματίνους καὶ ἀμφιέννυσι : *quod tamen lin.* 37. *per* ἐπαναλῆψιν *rectè resumitur.*

l. 34. ἐπιδὴ] *Cr. rectius* ἐπειδάν.

l. 36. καταζαλῶν] *Cr.* καταζαγῶν.

Pag. 121. 15. ἐκεῖ ἀναδεῖξαι] *Cr.* ἐκεῖνα δεῖξαι.

l. 21. *Cr.* καὶ ἵνα τοῦτο μάθωμεν.

l. 40. ἐκ τῆς γῆς] *vncinis inclusa desunt in vno ex regijs Lutetiæ. Constantinopolitanus tamen retinet.*

Pag. 122. 22. τῆς ῥᾳθυμίας] *locus, meo iudice, δυσδιόρθωτος. si coniecturis indulgere placeret plerumq; fallacibus, legerem,* τὸ τῆς ῥᾳθυμίας [αὐτῶ] λῶ, *vel* ἧς ἤδη περὶ τὼ δοθεῖσαν ἐντολὼ ἐπιδείξατο, ἄπορον γίγονε τῷ μὴ τοσ. *& sic ferè interpres. sed à coniecturis prouoco ad libros. Regy nihil iuuant. codex nuper exaratus Constantinop.* ὧ τῆς ῥᾳθυμίας, *&* ἐπιδείξατο. *A. Douneus ita restituit :* τῆς ῥᾳθυμίας αὐτοῖς, λῶ περὶ τὼ δοθεῖσαν ἐντολὼ ἐπιδείξατο. ἄπορον γίγονε τὸ μὴ μὴ τοσαύτης ἀσφ. *minimâ quidem immutatione, sed huic loco hic sensus vereor vt possit quadrare. iudicent docti.*

Pag. 123. 9. μᾶλλον ἢ καὶ πολλῷ. *Cr.*

l. 10. ἐνδεικνυμένοις] *Cr.* ἐνδεικνυμένοις.

l. 41. γλωῶν] *A. Douneus mauult* γλυμάτων. *& lineâ sequente pro* ἐργασίας, ἐυεργεσίας. *ingeniosè vtrumq;. cod. Cr. pro* γλωῶν *habet* γλυφῶν.

Pag. 124. 17. *Cr.* ἐπαναμεμενηκότες.

l. 24. ἐυπαθεστέρων] *A. Douneus magis probat* ἐυτραφεστέρων. *vide obseruationes Boisy.*

Pag. 125. 7. τοίνυν καὶ ἐπ', *Cr.*

Pag. 126. 23. ἐνεγκόντας] *Cr.* ἐνεγκόντας σύ.

Pag. 127. 15. τῇ φιλικοΐᾳ] *Cr.* τὼ φιλικοΐαν.

Hom. 19.

Pag. 129. 27. *Cr.* καταχλώμεθα, συσκιώμεθα, κᾆν.

l. 36. *Cr.* τῆς αὐτῶ ἀποκρίσεως ἀξ.

Pag. 130. 26. λοιπὸν αὐτῶ τὰ. *Cr.*

Pag. 131. 6. ὡς] *A. Douneus* ὥς', *quia sequitur infinitiuus.*

l. 16. ὑπὸ] ἀπό. *Cr.*

l. 20. ὅτι ὅσον] *posita ἐκ θεραλλήλου : alterum videtur redundare. & cod. Cr. omittit* ὅτι.

l. 42. ἐργᾷ] *Cr.* ἐργάζῃ.

Pag. 133. 22. *cod. Cr. delet* καί.

l. 34. ἡμᾶς] *Cr.* ὑμᾶς.

Pag. 134. 5. τῷ ἀδελφῷ] *Cr. rectiùs* αὐτῷ.

l. 9. δύναται] *Cr.* φόνον.

l. 21. ἀγοησάντα] *Duo ex nostris Mss.* ἀγοῆσαι. ἢ γὸ πάσης τῆς ζωῆς *& c. omissis medijs. at q, ita legisse videtur in suis codicibus Philippus Montanus, vt videre est ad marginem Latinæ versionis Parisiensis. nam Interpres ipse lectionem, quam in textu reliquimus, aperte secutus est. Porrò illud* ἀλῶναι *sibi displicere ait A. Douneus, sed emendare non posse. vide notas doctissimi Casauboni, qui hunc nobis nodum soluit. quod mox sequitur* πάρεσις, *Interpres legisse videtur* θέατασις.

l. 32. εἰσ θεᾶξιν] *A. Douneus* θεᾶξιν. *& sic quidem superiùs de eadem re loquens Chrysost.* ἐπιδὴ ἡ θεᾶξις ἀληθρία.

l. 40. βλαυκτὸς καὶ θεὸς τοῦ θεοῦ κατηρ. *Cr.*

l. 43. ὑπολαζεῖν] *vel* ἀποζαίνειν *legendum esse, vel sic concipiendam sententiam pronuntiat doctissimus Douneus :* ἀ ἕ κατηκήλως ἔκασος τῆς ἑαυτῶ θεᾶξεως ὑπολαζεῖν ὀφείλει θεὸ τῶ δι. κ. *nisi ad verborum consecutionem non aduertentem politissimum scriptorem dicamus solœcismum admisisse. Quid verò si sic legamus,* καὶ κατηκήλως ἕκασον τῇ ἑαυτοῦ θεᾶξει ἀπολαζεῖν, *vel* ἀπολαύειν.

Pag. 135. 1. ὐκ ἔσιν ὑδεὶς] *A. Douneus mauult* ὑδένα : *vel mutila erit sententia, & explendum* ὐδεὶς διωάμενος.

l. 19. *Cr.* τὸν ἐν τῇ ψυχῇ λογισμόν.

Hom. 20.

Pag. 136. 20. καὶ τῶ μὴ ἔδους] *cod. Cr. hunc locum luxatum ita restituit,* καὶ ὅτι διὰ τὸ μέγεθος ἧς αὐτῶ τεταλμηκότων τὼ τοσαύτω τιμωρίαν ἐδέξατο, μηδὲ τῇ τῶ παθεῖν.

l. 24. ἀνέκλειπτον] *A. Douneus mauult* ἀνεξάλειπτον.

l. 31. ἀπέρατον] *lege ex cod. Cr.* ἄπειρον.

l. 36. ζωωχώρουν] *sc. parentes. A. Douneus* συνεχωρῶντο, *quod fortasse verius est. Latinus interpres videtur legisse* ζωωχωρεῖτο.

Pag. 138. 35. *pro* θεὸς δὲ τούτοις *A. Douneus substituit* θεόσφατον, *quod non placet. rectius Boisius,* χρῖμα *esse ex* θεραλλήλου.

Pag. 139. 5. *Cr.* κατέπιξεν.

l. 20. ἔχουσα] *Cr.* περίχουσα. *& in eodem v.* μεταζαγεῖν *Cr.* μεταζηκεῖν.

Pag. 140. 27. *Cr.* παρ' αὐτῶ ἤδη τὼ τούτων.

l. 42. τῆς θεσπρεσείας] *Cr.* τῇ τοιαύτη θεσπρεσείᾳ, *omninò rectè.*

Pag. 141. 14. ἀναπίμπει] *Cr.* ἀναφίρει.

Pag. 142. 8. *vel* ὅτι *hoc loco, vel* πῶς *l.* 10. *videtur redundare. sunt tamen huius pleonasmi complura in hoc scriptore exempla.*

Pag. 143. 12. θεωμένθα] *Cr.* θεϊμένοι τὼ παρόσαν ἐυκαιρείαν ὕστερον ἀνόητα.

Hom. 21.

Pag. 144. 18. πολὺ βάθος] εἰς πολὺ βάθος, *A. Douneus ut supra.*

Pag. 145. 16. *Cr.* λόγος περὶ τῆς ἀνθ.

Pag. 146. 1. αὐτῆς] *rectiùs Cr.* αὐτῶ.

l. 31. ὁμοιόθητον] ὁμοιόθητον *mauult. A. Douneus.*

Pag. 148. 30. ἀναθηρὸ] *A. Douneus suspicatur deesse genitiuum* τέκνων. *libri nostri &* Interpres ἀναθηρὸ *sine adiectione.*

l. 39. καταξέλλουσα] *A. Douneus* καταξέλλων, *& mox* ἀφιείς· *rectè, quia & mox* θεραπεύζων *in masc. genere : & quia, vti ipse rectè notauit,* ὐκ ἡ πανθοξία *(quam proximè nominauit, & ad quam referri posse videantur hæc fœminina)* καταξέλλει τὼ μανομθόλιν φύσιν, ἀλλ' ὁ γάμος. *optimus tamen codex Constantinopol. habet etiam* θεραπεύζουσα *in fœminino.*

Pag. 150. 3. *alterum* τὸ *abundat.*

Pag. 151. 2. ἐνηχθεὶς] *Interpres*, Diuino spiritu afflatus, *recte.*

Pag. 153. 6. ἤτοι γὰρ ταῦτα λεχθήσεται. *Cr.*

Hom. 22.

Pag. 154. 2. ἵνα καὶ τῶν δικαίων. *Cr.*

Pag. 155. 13. τότε] *Cr. rectius* τῶτον.

Pag. 156. 8. σῶμα] *cod. Cr.* σᾶμα *rectè, prout & nos ex coniectura emendaueramus.*

l. 24. ἀλλὰ, *sed. A. Dounæus legendum censet* ἀλλ' ἢ, nili. *sed hæc differentia non vbiq; obseruatur.*

l. 26. *dele* καὶ *in extrema linea, autore cod. Cr.*

Pag. 157. 8. τῇ κάλλει] τῷ κάλλει *inquit A. Dounæus magis ex vsu linguæ.*

l. 15. καταπλέουσας. *Cr.*

l. 31. εἶδον] (*sic enim legendum*) *pro* εἶδον, *inflexione 70. interpretibus, Chrysostomo, & Græcis patribus non noua.*

Pag. 158. 19. ὑπειλημμένῳ] ὑπείληπα μᾶλλον *magis probat A. Dounæus.*

l. 28. ἐγκωμιάσαι] ἐγκώμησαι, *Cr. & sic in sequentibus.*

Pag. 159. 36. *Cr.* ἐν τῇ πόλει.

Pag. 160. 24. *cod. Cr. ante* μὲν γὰρ *interponit* εἰκότως, *recte.*

Pag. 161. 18. πρὸς ταῦτα] μετέρχομαι ἀρετῶ *dicitur, non* πρὸς ἀρετώ. *itaq; πρὸς delendum censet doctiss. Dounæus: illo tamen modo locutus est antea Chrysostomus. lectio marginis est optimi codicis Constantinopolitani.*

Pag. 162. 16. γυμνωθῇ, ἀλλάγε τοῦ πόλει. *Cr.*

l. 27. αὐλαύτε] *Cr.* ἀνόητε.

Pag. 163. 8. ἀπολογίας] *Cr.* παρανομίας.

l. 20. ἀφωνιοῦ] ἀφωνιῶν *emendat A. Dounæus ab* ἀφωνιάω: *cum* ἀφωνίω *aut* ἀφωνιόω *nusquam legantur apud autores.*

Hom. 23.

Pag. 164. 18. τὰ πάντα] *Cr. addit ex eodem psalmo* ἃ δὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ.

Pag. 166. 22. *Cr.* καθεισήκασιν.

Pag. 168. 11. ὅλοι τῆς σαρκὸς γεγόναμεν] *nota vsum genitiui cum verbo substantiuo, cùm significatur aliquem alicui rei prorsus addictum esse. sic & alibi sæpiùs in his in Genesin homilys: vt hom. 27.* ὅλος γίνῃ τοῦ μιαροῦ τούτου πολιτεύματος, *& alias: ἵνα ὅλοι μόνου γενώμεθα. hom. 18.* ὅλος τοῦ δρόμου γίνεται. *hom. 29.* ἐὰν ὅλοι μόνου γένησθε τοῦ. *hom. 33.* τοῦ καταπίπτοντος ὅλος ἀνθρώπου. *hom. 41.* ἵνα ὦμεν τῆς οἰκίας ἀναπαύσεως ἅπαντες. *hom. 45.* καὶ ὅλοι τῆς ἀδικίας ἀπείρους γενώμεθα.

l. 43. *Cr. rectius* ἐκοντί.

Pag. 169. 23. τῆς] *lege ex Cr.* πᾶς.

l. 33. ἄκρον τῆς κορυφῆς τοῦ ἀρετῆς] *Cr.* ἄκρον τῆς ἀρετῆς, *rectè vt opinor. Nam* κορυφὴ *post* ἄκρον *tautologiæ affine videtur.*

Pag. 170. 7. ἵνα εἴπῃ] *duriusculè. Interpres videtur legisse* ἵνα εἴδῃς. vt licias.

l. 16. *Cr.* καὶ βασιλείας.

l. 43. διώκεσθαι] *vel expungendum* διώκεσθαι, *vel pro eo reponendum* διώκειν *vel* κατασχεῖν *censet A. Dounæus.*

Pag. 171. 2. βελούμεθα] *Cr.* βουλώμεθα.

Pag. 172. 13. τὸ τότον] *suspecta mihi lectio, & fortassis vtrumq; expungendum. Regij codices retinent vtrumq;.*

Hom. 24.

Pag. 173. 10. οἱ πολλοὶ προσηνωχυῖαι] *deesse videtur aliquid ad fulciendum articulum* οἱ, ἐσθίοντες, *aut tale aliquid, quod respondeat τὸ ἐκκαύματος sequenti. Regij codices tamen ita habent.*

l. 29. ἐκκεκαθαρμένῳ *mauult A. Dounæus.*

l. 39. αὐτὰ τῶν ἐσθιόντων, καὶ τὸ ἐκκαίεται μεγ. *Cr.*

Pag. 176. 3. βελούμεθα] *ad Grammaticæ rationem accomodatius* βάλεται. *certè ita sententia melius fluit.*

Pag. 177. 27. ὠλίσθησε] *Cr.* ὠλίσθησε.

Pag. 179. 15. ὁ δὲ ἀπάτης τότε φεύγει τὸ δικαίῳ] *Optimus ille vetus Constantinop. hæc verba ponit post* εἰσφέρεσθαι, *quod sequitur.*

Pag. 180. 8. μυθολογοῦσι] *Cr.* θεολογοῦσι.

l. 17. τὸ μὲν πλέονα προσθεῖναι] *post* εἰσφέρωσι *explendum,* τόπο ἐχόντος: *aut tale aliquid ad fulciendam sententiam. cod. Cr. pro* προσθεῖναι *habet* προσέταξεν: *atq; ita pro* τὸ μὲν πλέονα *legendum* τὸ μὲν πλέονα, *vt opinor.*

Pag. 182. 38. τῶν σωτηρίαν] τῆς σωτηρίας *A. Dounæus.*

l. 40. ἀνάρμοστε] *si cum subiunctiuo, nisi legamus* ἀνέξεσθε, ἀπώσεσθε, *vel* ἀποστήσεσθε *vt habet alius codex.*

Pag. 183. 15. καταίσχυναν] καταίρπιον *mauult A. Dounæus, sicut locutus est Paulus, Gal. 6. 1.* καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον.

l. 23. ἐντεῦθεν ἐκπεσὼν τοῦ πυρὸς] *hanc lectionem secutus est etiam Interpres. Regius codex pro* ἐντεῦθεν *habet* ἔνδοθεν. *putarim aliquando collocandam hanc sententiam immediatè post* ἐκείνης ἄκρους *vt referatur ad diem Iudicij: sed subest, vt opinor, maior labes suspicionis. nisi forte allusio est ad vsum aliquem illius ætatis, vt sc. lucerna vel ignis sacramensa imponeretur. sic in expositione vers. 7. cap. 6. Esaiæ p. 1067. 26. ponitur à Chrysostomo* πῦρ ὑπαγωγεῖον ἐπικείμενον *inter symbola* τῆς μυστικῆς τῆς μελλόντων. *& hom. 7. in Matth. pag. 48. de eadem re loquens,* ἐγταῦθα (*inquit*) καὶ πυρὸς παράκειται καὶ τάπητος ἀναζέοντος τῆς τραπέζης.

Pag. 184. 40. εἰς τὸν ἄκρον τῆς κορυφῆς ἑστῶτα] *A. Dounæus emendat,* εἰς τὸν ἄκρον κορυφὴν ἑστῶτα τῆς ἀρετῆς. *Vide supra p.* 169. 33. *& 42.*

Pag. 185. 43. μακροθυμίας] φιλανθρωπίας. *Cr.*

Pag. 188. 4. φανερὸν τιμῆς] *Interpres aliam, vt videtur, lectionem secutus, bonam aliquam partem. certè* φανερὸν *non placet: sed libri nihil variant.*

l. 20. *Cr. delet* καὶ αὐτόν.

Pag. 190. 17. ἐκείνου] ἐκεῖνον *mauult Aud. Dounæus.*

l. 34. ὕπνῳ] *Cr.* ὑπνῷ. *& lin.* 39. τῇ φύσει *abs q; ἐν.*

Pag. 191. 23. ἂν] *Cr.* κἂν.

Pag. 192. 6. κορυφὴν] κορύφωσιν *magis placet A. Dounæo.*

l. 22.

l. 22. ἐρπετῶν καὶ θηρίων καὶ πετεινῶν. *Cr.*

l. 33. καὶ μὴ τάττε πάλιν ἐπειδὴ τὸ καθ' ἑαυτὸν] *locus à librarijs fœdè corruptus, ait* ἀναγκαῖον *tam polito scriptore indignum. Regij etiam non variant, sublato prorsus* ἐπειδὴ, *aut mutato in* ἐπειτα *(quod tamen cum μὴ τάττε planè πλεονάζει) constaret aliquo modo sententia, quæ nunc miserè χωλεύει.*

Pag. 194. 12. *Cod. Cr. habet* ποθήσαντας, *quod nobis prius ex coniectura placuerat.*

Hom. 26.

l. 37. τὰς ημωείας] *Cr.* τὰ τῆς ημωείας.

Pag. 195. 3. ἐκπίνειν] *Cr.* ἐκπνύειν.

Pag. 200. 7. δίαιταν] *Cr.* ζῶμὸ.

Pag. 201. 6. ἀυτῇ] ἀυτῆ *manult, ut supra, pag.* 106. *lin.* 11. *A. Dounæus: cui adstipulatur cod. Cr.*

l. 38. ὁμόζηλον] ὁμοιόζηλον *magis probat A. Dounæus, ut supra, pag.* 146. *lin.* 31.

Pag. 202. 12. γινωθώων] *Cr.* γεγενότων.

Hom. 27.

Pag. 206. 8. ἡμῖν] *Cr.* ὑμῖν.

l. 41. ἀγάγῃ] *Cr.* ἐναγάγῃ.

Pag. 207. 2. ἑαυτῆς] *Cr.* ἑαυτές.

l. 3. ταῦτα] *Cr. rectius* ταῦτας.

Pag. 209. 7. ἐπιδείξεσθαι & ἐργάσεσθαι *manult A. Dounæus.*

l. 42. ἀλείφῃ] præparet, *metaphora à luctatoribus sumpta, ut* ἀποδύεσθαι *pro accingere se certamini.*

Pag. 211. 5. ἀποπλεγωῦται, *vel* ἀποπλεγωῦ *quia respondet τῷ* ἕκασον.

l. 12. ἀμείζεσθαι] *Cr.* ἀμείζειν.

l. 19. ἢ ἐπαγγελιῶν] *post* ἐπαγγελιῶν *videtur deesse* τὸ μέγεθος, *aut* τῷ ὑφεστῶτι : *nam* τῷ ἐυκολίαν *ex communi non placet: sic tamen Regij codices ut nostri.*

l. 37. ἂν τύτων βελησθῶμεν] *vetus liber meus Constantinopolitanus* ἐκουῶν βελησθῶμεν. *alioqui sententia erit* ἀναντιπόδοτον.

Pag. 212. 8. ὅπως ἐκεῖνον] *sententia etiam* ἀναντιπόδοτος.

l. 13. ἱκέτῃ] *Cr.* οἰκέτῃ.

Pag. 213. 2. ἀπόῤῥητον] *Interpres videtur legisse* ἄῤῥητον, indicibilem.

l. 30. ἡ ἀλλ'] *Cr.* ὑμᾶς.

Pag. 215. 3. καὶ ὅσῳ ἂν] *lege ex cod. Cr.* καὶ ὡς ὅσον, *mutatâ plenâ distinctione ante* καὶ *in comma.*

Hom. 28.

Pag. 216. 24. τῶν ὑμετέραν φύσιν] *A. Dounæus rectè indicat deesse* νικᾶν, *aut tale aliquid.*

Pag. 217. 5. αὐτοῦ] αὐτῶν *vel* αὐτοῖς. *A. Dounæus.*

l. 11. *Cr.* παραπωμάτων ἀθλίαν παναλεθρίαν.

Pag. 222. 16. κατεκρίνατε] *Cr.* ἀπεκτείνατε.

l. 21. ὅταν] ἐὰν, ὅτε, ἐπειδὴ *cum indicativo: ἐὰν, ὅταν, ἐπειδὴ rectum grammaticæ regulam sequendo non nisi cum subiunctivo: quod hoc loco non observatur, & aliys plerisq; apud Chrysostomum. nisi dicamus omnes codices esse vitiosos.*

Hom. 29.

Pag. 224. 35. μὴ] *Cr.* μοι.

l. 42. *Cr.* τὰς ἀκοὰς ἀυτῆ ἔφερον.

Pag. 225. 21. *Cr.* ἐφανὸν αὐτῶν μαθησῶται.

Ib. τῶν παρηγύρεων ἐμβεβηκότων] *A. Dounæus negat rectè dici, sed* εἰς τὰς παρηγύρεις.

Pag. 226. 10. καὶ ὅπως ἐκ ἁπλῶς εὕρῃς οἰνοποσίαν] *atqui paulo post lin.* 13. αὐτὸς τῷ ἀρχῷ εὕρῃς τῆς οἰνοποσίας, *pugnare videtur, nisi vis aliqua latens insit vocabulo* ἁπλῶς, *quod Chrysostomo usitatissimum pro* εἰκῇ. *sed ne hoc quidem huic loco quadrat. ita tamen habent & Regij codices.*

l. 34. ἐλέσθαι] ἐλομένου & μὴ ποιμένου *magis congruunt cum præcedentibus* λέγοντος *&c.*

Pag. 229. 5. ὀρθῶς] *vel* ὀρθὰ, *ut Regius & Constantinop. Interpres videtur legisse* μὴ ὀρθῶς. *clarius sic,* ἵνα μὴ ὀρθῶς βαδίζοντες αἰσχαλύφωσι, *si libri suffragarentur.*

Pag. 231. 39. *Cr.* εἰκὸς ἰῶ καὶ δι' οἶκ.

Pag. 232. 16. διὰ τῦτο εἴληφεν] *putâram aliquando legendum* διὰ τῦτο ἀρχῶ ἔληφεν ἡ διαστείαν, *aut tale aliquid : sed libris non addicentibus nihil muto.*

l. 22. ἕτω] *ex cod. Cr. lege* ἕως.

Pag. 233. 16. εὐλογίας καὶ ὕμνες *manult A. Dounæus.*

l. 22. προσω] *Cr.* προσωτέρω.

l. 24. τῶν ὑπόμνησιν] *A. Dounæo videtur deesse genitivus* αἰσθήσεως, *aut* ὕδρεως, *vel* προπετείας.

l. 41. καταστάσασι] *A. Dounæo magis placet* καταστάσασι, *mutato tamen* ἑαυτῆ *in* ἑαυτῶ.

Hom. 30.

Pag. 235. 27. εἰς τῶν κυρίαν ἡμέραν] *pro die sancti paschatis. vide supra.*

Pag. 236. 6. & 8. *in utroq; loco* φησὶ *videtur abundare. quem certè commodum possit habere sensum non dispicio.*

l. 26. σημεῖα] *vocabulum mihi hoc loco suspectum. neq; enim propriè loquendo* σημεῖον *est τὸ μέλλον ἔσεσθαι, sed τῶ μέλλοντος ἔσεσθαι, neq; προγνωσις est signi, sed rei significatæ. sic tamen habent codices Parisienses.*

Pag. 238. 36. γνώσεται] *Cr.* γνώσονται.

Pag. 240. 20. οἱ] *Cr.* οἱ, & *paulo post pro* ἔχοντες, ἔσχον.

Pag. 241. 14. ἐυχὴ] *Cr.* προσευχὴ.

l. 36. ἀχυπεῖτε. *Cr.*

Pag. 242. 9. *pro* τὸ ϛ τέτον, *cod. Cr.* τετάρτι, *rectè, ut opinor.*

l. 38. ὀχλέωμεν] *A. Dounæus magis probat compositum* ἐνοχλέωμεν.

Hom. 31.

In sequentibus 37. homilijs & rariores sunt variæ lectiones, & minùs fortasse, quàm in prioribus, omnia accuratè emendata, quod nobis à tribus codicibus hîc destitutis contigisse nemo mirabitur, qui libros manuscriptos cum iudicio tractauit, & primus ex manuscri-

ptis excudi curauit. Dabitur tamen opera, vt, quoad per libros licet, lector candidus nihil admodum hîc habeat quod desideret.

Pag. 246. 31. τὴν τοσοῦτον] *A. Douæo magis probatur* τηλίκον, *vti supra.*

Pag. 248. 14. ἀποδιδοῦναι] *insolens loquendi genus, inquit A. Douæus, & legendum fortasse* ἀποχρῆσθαι.

l. 25. μᾶλλον ἄρας] γάρως *magis probat A. Douæus.*

Pag. 252. 15. περιελαμβάνεσθαι] περιαλάβοιμεν *magis placet A. Douæo, vt respondeat præcedenti* ἐπιδεῖξαι.

l. 19. καὶ τὰ μηδέποτε τέλος λαβεῖν δυνάμενα ἅμα μὲν ἡδονὴν ἢ φανῆναι ἀφιεῖσα αὐτῶν] *Atqui sensus postulat necessario planè contrarium.* καὶ ἅμα μηδέποτε τέλος λαβεῖν δυναμένων τὰ μὲν ἡδονὴν φανῆναι ἀφιεῖσα *locus observatu dignus, vt intelligamus etiam politissimis alioqui scriptoribus tales in orationis decursu plerumq; excidere anomalias. similia multa memini in Chrysostomo, quorum magna pars fortassis vt ipsem loquentem, sic me legentem fugient. satis sit hoc loco semel monuisse lectorem huiusmodi dictionis nævis non carere theologorum omnium disertissimum.*

l. 43. καὶ ἀφειμένων] *hunc locum in nostris codicibus fœdè mutilatum ex Regijs Lutetiæ restituimus felicissimè.*

Hom. 32.

Pag. 255. 1. ἔστι] *A. Douæo placet* ἐστὶν.

l. 7. ἐδεῖτο ἄν.] *A. Douæus* ἐδεῖτο *aut retinendo* ἄν *desideratur, inquit, aliquod verbum post* κατηχθῆναι, δεῖ, *aut tale aliquid. sunt tamen, vt opinor, huiusce constructionis elliptic æ exempla apud bonos autores.*

Pag. 256. 43. ὡς] *ex vsu linguæ magis* ἤ, *nisi post* ἕτερον *legas* ἄτων. *nam dicimus* ἄτων, ὡς, *&* ἕτερον, ἤ. *A. Douæus.*

Pag. 257. 21. ἐκεῖσε] *atqui* μετέβαινε *postulat* ἐκεῖσε. *sic tamen loquitur pag.* 258. 24. *&* 277. 4.

Pag. 259. 23. φιλάγαθον] *A. Douæo magis placet* φίλανδρον.

Pag. 261. 3. τῶν γυναίων] *A. Douæus* τῇ γυναικὶ, ὡς ξένῃ καὶ ἀπὸ γῆς ἀλλοτρίας ὁδοιπορούσῃ. *rectè & ex vsu linguæ.*

l. 6. ἀναδεδῶσθαι] *rectius ex Grammatic æ ratione* ἀναδεδῆσθαι, *nisi subaudiatur* ὑπὸ κοιτοῦ, χρόνου, *quod durius culum est. A. Douæus* καὶ ὥστε μὴ εἰς τὸ τυχὸν τὰ &c. *interposito* ὥστε *structur æ reddit emendatiorē.*

Pag. 262. 23. ἔλαττον] *Interpres Latinus videtur legisse* ἢ κἂν ὀλίγον.

l. 35. τῆς συζυγίας] τῇ συζυγίᾳ τῇ ὑμετέρᾳ, *A. Douæus. vel potest esse genitiuus, qui regatur ab* ὀδύν. *nam alioqui cum* λυμαίνεσθαι *non conuenit.*

Pag. 263. 1. συγχώδυμον] *A. Douæo magis placet compositum* περισυγχώδυμον.

l. 27. τίς οὐδ' ποτε] *Idem Douæus putat hîc deesse* πιῶν τον.

Hom. 33.

Pag. 266. 12. φείνειαν] *μεσιτίαν magis placet A. Douæo.*

Pag. 267. 5. τῇ πρὸς τὸν θεῖον] *lege* τὸ θεῖον. *vel* τὸ θεῖον. *A. Douæus.*

Pag. 268. 15. ἀλλ' ὁ ἄγγελος δυνηθεὶς] *explet Interpres, æquabiliter omnia fecit. alioqui sententia pendebit interrupta.*

l. 27. αὐτὸ ἐκοινώνησαν] *fortè,* αὖ τὸς ἐκοινώνησας.

Pag. 270. 33. ὥστε πολλὰ κατ' αὐτὴν γνώσθαι] *Regij & nostri consentiunt. Interpres Latinus,* Vt multa posthac inciderent, per quæ Lot eruditetur. *Mihi locus non videtur mendo carere, quod tamen eluere non possum, nisi pro* κατ' αὐτὸν, *legamus* κατ' ταὐτό. *sed ἐπέχω.*

Hom. 34.

Pag. 272. 35. αὐτῷ] αὐτῇ. *A. Douæus.*

Pag. 273. 17. ὡς] *A. Douæus mauult* ὥστε, *quia sequitur infinitiuus, & sic pag.* 274. 21. ὥστε πᾶσιν: *quod tamen toties sine libris autoribus non muto.*

l. 26. τὰ τῆς αἰτήσεως φιλοπαιῆ που] *eadem loquendi formula vtitur paulo post lin.* 30. *pro* petitionem suscipere, & honorifica munificentia prosequi. *A. Douæus.*

Pag. 274. 5. πῶ] *A. Douæus inducit* τῷ *& sequens* τὸ *ante* μῦ. *stante tamen lectione contextus de quo mihi cum Boisio conuenit, comma ponendum post* Λεγομ. *lin.* 5. *& aliud post* ἀυτῶ, *lin.* 6. *vt planior sit sententia.*

Pag. 275. 20. ἐπεδὴ χρὴ] *sententia pendet imperfecta, qualia sunt fere cenia apud Chrysostomum. nisi legamus sublato* χρὴ, *vt à superioribus pendeat sententia.*

Pag. 277. 34. πρὸ τοῦ εἰς τὸ εἶδ' ἡμᾶς παρόδ.] *A. Douæo magis probatur* πρὸ τοῦ εἰς τὸ εἶδ' ἡμᾶς παρόδ., *vel retinendo* ἡμᾶς, πρὸ τῶ εἰς τὸ εἶδ' ἡμᾶς θεραπείαν. *retineri potest lectio contextus.*

Hom. 35.

Pag. 280. 8. τῆς παχείας ἀπλήκτεως τῶ Θεοῦ τῶν πρόνοια] *per hypallagen dici putat A. Douæus pro,* τῶν παχεῖαν αὐτὴν ἡμῖν τῆς τῶ Θεοῦ προνοίας.

Pag. 282. 1. ἀνδρεῖον] *forte videbitur alicui deesse* μόνον.

l. 17. ἐργάζεται] ἐργάζεσθαι *aptius respondet τῷ* χορηγεῖν. *atq; ita prorsus legendum est, si ad* ἵνα *referatur: si ad* μάθητε ὅτι, *nihil est necesse.*

Pag. 284. 13. ἵνα ἡμᾶς ἀναμνήσῃ ὅτι ἀπὸ τῆς ΧΜδύναις ἐπαινεῖται] *Sensus perspicuus, sed constructio claudicat.*

Hom. 36.

Pag. 290. 21. τῆς πρεπούσας ἢ ἀρετῆς] *mirandæ hypallages, pro* τὴν ἀρετῆς ἢ πρεπούσα. *Verum sic solent multa festinantibus excidere, autoribus, libravys.*

l. 33. παρεχομένας] *legendum* παρεχομένας, *vel explendum* τὴν φιλανθρωπίαν Θεοῦ τὴν φιλοπαίαν μὴ διαψευσάμενος.

Pag. 291. 20. πρὸς τὸ] πρὸς *delendum. neq; enim aliter constabit sententia.*

l. 39. κατασκευάζει] διασκευάζει *A. Douæus, quia* κατασκευάζω *inquit, cum accusatiuo,* παρασκευάζω *cum infinitiuo, rite & ex vsu linguæ: non tamen semper obseruatum Chrysostomo nostro.*

Pag. 294. 3. τὰ ἡ τῶ Μελχισεδὲκ] *fortasse legendum,* τὰ ἡ ὑπὸ τῶ Μελ.

Pag. 298.

Pag. 298. 6. ὅπῃ τε τῆς διαγωγῆς] *vnus ex codicibus regijs sic habet. in altero ex regijs, & vtroq; nostro deest* ὅπῃ τε : *nos tamen recepimus, vt sensus cõstaret, qui alioqui claudicat.*

l. 8 ἡμεῖον ἔδ)] *plus alia* ἡμέρας, ὁράως, ὁπεικαῖς *melius congruunt cum antecedente* ἡμᾶς.

Hom. 37.

l. 35. ζωδώκης] *vsitatius in hac quidem significatione* ζώδοσις. *sed neq; hoc exemplo caret : sic enim loquitur p. 357. 32.*

Pag. 299. 8. αὐόνητα ὁπιχειρήσει] *magis ex vsu linguæ* αὐονήτοις ὁπιχειρήσει.

Pag. 300. 7. εἰ μὴ ὅτι] *sententia inducta* ὅτι *melius fluit. simile huic ac planè germanum vide hom. 40. p. 326. 21.*

Pag. 301. 4. πολλῆς δεῖ σε πίστεως] *vsitatius σοι.*

l. 25. ἢν δὲ αὐτοῦ] ἢς δὲ αὐτ. *magis placet And. Dunæo.*

Pag. 302. 2. πρὸς αὐτῶς ταῦς ἐχάτας αἰαπορίας. *A. Dunæus.*

l. 9. πῶς ὐ μὴ αὐτὰ ταῦτα ἰσχυρὰ ὑῶ ὠυτῦ διαπαρέξαι ϟ λογισμόῃ *A. Dunæus.*

Pag. 303. 2. πρὶ ἧς προειρημένων] *legendum videtur* πρὶ τύτων προειρημένων : *aut* ὁν ἧς προειρημένων, *inductis* πρὶ ἧς, *quem sensum secutus videtur interpres. A. Dunæus,* πρὶ ἧς ἐκγόνων προειρημένων.

Pag. 304. 22. μὴ αὐτῆς ἐφίεσθαι] *sc.* ἧς τῶν χρείων ὑσαρχόντων, *durè nimis : sed ita legitur in omnibus libris nostris, & regijs. A. Dunæus,* μὴ πλειόνων ἐφίεσθαι *ex ingenio. Interp.* nihil immodice concupiscere, *nescio quam lectionem secutus.*

l. 30. ἄξιοι.] *& mox lin. 33.* αὐτὸς *in singulari, & statim lin. 40.* ἔχοντες *&* ὄντες.

Hom. 38.

Pag. 309. 20. ὅτε] *A. Dunæus reponit* ὅδε · *quia* ὅτε, *vt ipse ait, ponitur in diuisionibus, & nunquam per se solum.*

Pag. 312. 25. σκάνι φοιδίδωσι] φείδομαι *sæpius cum genitiuo. A. Dunæus.*

Pag. 314. 42. τῶν ἀξιώσαντα *videri positum pro* τὸν ἀξιώσαντα. *& tamen Interpres illam lectionem sequitur.*

Pag. 315. 4. ἢ τῶν μὲ ἐπιείκειαν] *sc.* μανθάνω οὖν ὅσον ὄδὲν ἀγαθόν.

l. 19. ὑπορροῶν] *A. Dunæus maunlt* ὑποροῶν.

Hom. 39.

Pag. 318. 17. ὑπέρμαχός σοι γινόμῳ] σοὶ *magis placet A. Dunæo.*

Pag. 321. 12. ἐκκλίπων] *A. Dunæo magis probatur* ἐ, κόπων.

l. 15. *vel sic,* κἀδάφῳ δίκην τινα πρὸς ἔβαλε τὸ σημεῖον τῆς·

l. 28. πρὸς τῶν ἀλήθειαν τῆς φωτὸς] *dura hypallage inquit Andr. Dunæus, pro* πρὸς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας.

Hom. 40.

Pag. 325. 31. δεξάμῃ ϟ] *fortasse* δέχεται. *vel post* ἐπέμψας χὸ *deest* φησί.

Pag. 326. 21. οἱ ϰ ὅτι] *vide annotat. in pag. 300. 7. hom. 37.*

l. 32. διαπέπεται] *A. Dunæo magis probatur* πεσοτέπεται, *vel* διατέπεται, *quàm hoc militare vocabulum* παρατέπεται.

Pag. 327. 23. ἄνθρ αὐ] *A. Dunæus inducit* ἄν.

Pag. 328. 13. διὰ τῆς τῦ λεχθὸ τῆς παλιγγενεσίας] *dele prius* τῆς, *& expedita erit lectio. Boisius.*

Hom. 41.

Pag. 329. 10. ὁπὶ τὰς ἐπροδρομίας] ταῦς ἐπροδρομίαις. *A. Dunæus.*

Pag. 330. 18. εὔνοια] *A. Dunæus maunlt* εὐνοίας, *vel* εὐτονίαν. *sic tamen habet Latinus interpres,* debitam curam & beneuolentiam.

l. 19. εὐχαειρίας] *A. Dunæus maunlt* εὐφημίας, *vel* χάριτος. *Interpres Latinus,* eundem consequitur honorem, *quasi scriptum esset* τιμῆς.

l. 32. τὸν μέθοδον] *hoc est,* τὸν ἀπαίτησιν, *inquit A. Dunæus & paulo post* μεθοδείων τὰ *pro* ἀπαιτῶν. *sic dicitur* μεθίναι τὸν ἀπαίτησιν, *petere conjulatum.*

Pag. 333. 39. ἀφοσιώσει] ἐπ' ἀφοσιώσει. *& sic vtitur Demosthenes hac præpositione contra* Onetorem, προϊσάμῃ ϟ ἀφόδῳ ἐπ' ἀποστρήσει ἧς ἐμῆς. *Hac doctissimus Dunæus, qui Chrysostomum nostrum non patitur nisi Atticè loqui: quem tamen sine præpositione loquentem vide p. 351. 23. & hom. 18. in Acta. p. 580. 48. edit. Germanicæ.*

Pag. 334. 3. τ' ἐγχωριαστῶν] *hoc est,* τ' ἐν ἐγχωρίων. *his enim duabus vocibus promiscue vtitur Aristoteles.* i. ex eorum numero, quæ more hominum fiunt, quæ natura & consuetudo patiuntur. *sic hom. 53. p. 412. 32.* χρὴ τὰ ἡμῖν ἐγχωριαῦ. *& sic ferè legunt omnes quos adhibimus codices.* vnus ἐγχωριάζόντων *q.d.* ζῆτος ὃς ἐν ἐγχώριος quemuis dominum compellare quamuis humilem. *Interpres Latinus,* captantium beneuolentiam.

Pag. 336. 32. ἐγκατέλιπε] ἐνέλιπε *maunlt A. Dunæus, vt apud Lysiam,* ὑ λὴν ἐνέλιπε σωφροσύνας.

Hom. 42.

Pag. 347. 39. πλεονάζει μᾶλλον] *actiuè, auget.*

Pag. 348. 1. ὑδὲ κλέπτης ὑδὲ] *A. Dunæus reponit* ὅτε κλέπτης ὅτε.

l. 8 αὐ ἰσχεται] *Antithesis* τῦ αὐάλωτ& *postularet potius* ἁλίσκεται.

Hom. 43.

Pag. 351. 23. ὅδε] *A. Dunæus,* ὅπως, *vt sæpe aliàs.*

Pag. 352. 11. ὄφεσι ὄντων] *A. Dunæus magis probat* ὄλόντων.

Pag. 354. 32. 34. & 35. *pro* φησὶ, *legendum videtur* φασὶ. *vide quæ alibi notauimus de huius verbi vsu, aut saltem librariorum licentia.*

Hom. 44.

Pag. 360. 26. ἕτερον] *rectiùs* τὸν αὐτόν. *utrobiq; enim Hierem. intelligitur.*

Pag. 361. 16. ὀνήσομαι] *assentior A. Dounæo reponenti* ἀνύσομαι, *vel* ὀνησόμεθα, *aut* ὀναίμεθα. *nam* ὀνήσομαι *per se stare non potest, nisi adjicias* ἑαυτῷ.

Hom. 45.

Pag. 366. 20. ὅτι τοσούτων γνησίων] *sic habent omnes quos adhibuimus codices, præter unũ è Regijs, qui pro* γνησίων *habet* ἀκροατῶν. *quid si utrumq; legamus* γνησίων ἀκροατῶν, *quod certè plenius esset, nisi obstaret cacophonia tot genitiuorum in* ων. *A. Dounæus retinet* γνησίων, *& subaudiendum censet* ἀδελφῶν; *sed* γνησίων *per se sine substantiuo expresso mihi non probatur.*

Pag. 369. 11. τὸν χαλεπὸν] τὸν τῆς ὕπνου χαλεπὸν *legisse videtur Latinus interpres.*

l. 25. μὴ τῷ δικαίου] *Interp. Lat. sic legisse videtur hunc locum* μὴ τὰ τῆς δικαίου, φησι, ποιμνιόδτα ὑπολείς. *sed* μὴ τῷ δικαίου *pro* iure, iustè, δικαίως, *hîc positum videtur.*

Hom. 46.

Pag. 375. 19. τὸν Σάῤῥαν] τῇ Σάῤῥᾳ *rectè A. Dounæus.*

Pag. 376. 3. ὁ δὲ] *mallem* καὶ γάρ. *duplex* δὲ *certè hîc locum non habet ex usu linguæ.*

l. 21. ἐφείδεν αὐτῶν] αὐτῆς *A. Dounæus, rectè.*

Pag. 377. 41. τὸν κάδον τὸν ποιμ.] 1. *Reg.* 17. 40. καδίον ποιμενικόν.

Ib. βώλες] πέντε λίθους λείους ἐκ τοῦ χειμάῤῥου. *ibidem, de quibus quo pacto* βῶλος *dici possit non assequor.*

Pag. 379. 15. τῷ διαβόλῳ] τῷ διαβόλῳ *magis placet A. Dounæo.*

Hom. 47.

Pag. 385. 16. ὑπακούσωμεν] *A. Dounæus* ὑπακούσομεν.

Hom. 48.

Pag. 385. 39. τὸν νεκρὸν] *in masculino genere de fœmina: & sic perpetuò de hac re Biblia Græca.*

Pag. 386. 34. ἑτοίμως διαδοῦναι βιαιομένους] *hoc loco rectè observauit doctissimus Dounæus alterutrum* πλεονάζειν, *vel* ἑτοίμως, *vel* βιαιομένοις: *deinde* διαδοῦναι, *quod est propriè per successionem tradere, & respondet* τῷ διαδέχεσθαι, *positum* κατὰ χρησικῶς *pro* ἐπιδοῦναι. *hîc enim liberalis & gratuita donatio significatur: itaq; animo suo legendum ita hunc locum:* ἐπισθένει ἐξὸν ἑτοίμως ἐπιδοῦναι βιαιομένους τοὺς αὐτηδέντας· *quod ἀναγκαιότερον esse nemo negârit. sed libri non addicunt.*

Pag. 388. 6. ὁμόζηπον] *vt sæpe aliâs, pro* ὁμορόζηπον.

l. 24. μὲν ἑαυτῷ] *assentior doctiss. Dounæo legenti* μὴ αὐτῷ.

Pag. 389. 30. ἐκεῖ] *A. Dounæus* ἐκεῖθεν. *fortasse rectius est* ἐκεῖ *pro* ἐκεῖθι, *vt sæpe aliâs: vt referatur ad Abrahami domicilium.*

Pag. 390. 40. πρὸς τὸν πατέρα] *mallem* πρὸς τὸν πατέρα· *& ita Latinus interpres. neq; enim pater erat servus.*

Pag. 393. 3. αἱρέσεις] αἵρεσις *vocabulum est forense, & hoc loco, & sæpenumero apud Chrysostomum in Psalmos, p.* 539. 2. *&* 31. *& significat pactum conditionale, vt loquuntur: vt de sanitate huius loci neminem dubitare oporteat. vide Theophili institut. lib.* 3. *tit. de verborum obligationibus. Idem verbum est eodem sensu infra hom.* 56. *pag.* 436. 25.

Hom. 49.

Pag. 396. 1. νύμφη] *pro nuru, in sacris libris usurpatur. Luc.* 12. *& Matth.* 10. *&c. & apud hunc nostrum hom.* 62. *in Gen. p.* 477. 39.

Hom. 50.

Pag. 398. 18. δείξαντες ἡμῖν] *ante* ἡμῖν *deesse videtur ad fulciendam sententiam.*

l. 33. ἀλλ' ὅτι] ὅτι *etiam hîc, vt sæpe aliâs, abundat, nisi post* ἀλλα *intelligatur* φησί.

Pag. 400. 6. ὅταν μὴ ἡμῖν ἐντεῦθεν κακῶν, ἢ ἐκεῖθεν ἡμῖν ἐκεῖ ἀγαθῶν] *putat doctissimus Dounæus hanc lectionem stare posse, repetito* μὴ *ante* τὸν ἐκεῖθεν, ἀπὸ τῆς κοινῆς, *ita vt eadem præpositio primo loco significet cum, secundo post: quod quàm eleganter fiat nescio, insolens certè est & nouum. sed libri nihil variant.*

l. 10. τοσοῦτα ἢ εἰπὼν πεπειραλιμένος, χρημάτων καὶ τῆς] *A. Dounæus legendum censet,* τοσοῦτα ἢ εἰπὼν πεπειραλιμένος χρήματα τῆς.

Hom. 52.

Pag. 406. 16. πεπαιδάσας] *legendum videtur* παιδεύσας, *vel* πεπαιδάσατος, *vt referatur ad præcedens* Θεοῦ.

l. 17. τῷ μηδενὸς ἐν χρείᾳ γένεσθαι] *ex codicibus regijs vnus habet* καθιστῶν (*alter* καταξιοῦντα) εὐπρεπείᾳ τῷ μηδενὸς ἐν χρείᾳ γένεσθαι· *ex quibus commodus sensus elici non potest. A. Dounæus putat locum esse integrum hoc sensu,* καθιστᾶς ἐν εὐπρεπείᾳ· *hoc est,* ἐν τῷ μηδενὸς ἐν χρείᾳ γένεσθαι. *hæc est enim, ait, sanctorum* εὐπρέπεια, τὸ μηδενὸς ἐνδεεῖς εἶναι. *mihi non liquet. fortasse* τῷ *datiuus est instrumenti vel modi actionis. Latinus interpres,* vt nullius indigeat.

l. 30. διάκειται *pro* διακόπτεται. *sic sæpe peccatur in hoc verbo.*

Pag. 407. 21. ἔχων] *A. Dounæus posterius* ἔχων *mutat in* κατέχων.

Pag. 411. 35. ἐγκειμένου τῷ συνειδότι] *quomodo* ἐγκειμένου *sufficiat regimini duorum datiuorum,* φύσει *& Christi, non satis assequor. libri nihil iuuant. Hom.* 54. *p.* 425. 24. ἐκ τῆς ἐγκειμένης τῇ φύσει τῇ ἡμετέρᾳ διδασκαλίας· *cum unico datiuo.*

Hom. 53.

Pag. 414. 11. ἐπέλθοι] πρέλθοι. *Andr. Dounæus, rectè.*

Pag. 415. 5. τοῦ ὕπνου] *Idem* τοῦ ὕπνου *legit.*

Pag. 416. 10 ὑπνώσειν] *legendum videtur* ὑπόνοιαν, *aut* ὑποψίαν. *nam* ὑπόκρισιν *hic locum non habet: & tamen libri Regij cum nostris consentiunt.*

Pag. 418. 36. *Hic locus sic distinguendus, ut sensus fiat clarior. post* ὅπως *ponatur comma, dein omnia ab* ὁ γὰρ *l.* 37. γάρ *ad* ὅπως. *l.* 39. *includantur parenthesi.*

l. 39. διαφθεῖραι γάρτες] *A. Dounæus mauult* διαδαρέντες. *recte, vt Paulus alibi loquitur,* ἄνδρωποι διεφθαρμένοι τὸν νοῦν.

Hom. 54.

Pag. 419. 43. σεσορώδυσι] *simplex* ὁρώδυσι *magis placet.*

Pag. 420. 24. καταπείνειν] *A. Dounæo magis placet* κατατήκειν.

l. 31. *A. Dounæus mauult* ὀδυνώμεθα *&* πονοῦμεν.

Pag. 421. 6. ἐν τῇ γῇ] *deest* ἡ *ante* ἐν *ad fulciendam sententiam.*

l. 13. ὁ ἀδελφὸς] *pendere videtur sententia, qualia sunt multa apud bonos autores* ἀνακολούθα. *sic aliter accipi posse: sed non placet excusatio, neq; displicet syntaxis.*

l. 31. πολιόρκησε] *sensus planus est, si ea includantur quæ vncinis inclusa sunt, quæ itidem absunt ab vno ex nostris manuscriptis. A. Dounæus ita legendum putat hunc locum:* εἰκὸς γὰρ ὀκνῶν *&* εἰ τοῦτο πολιόρκησε, σὲ μὲν ἀποθανεῖν ἀναφθόγγως, τὴν δὲ πλοῦτον φέρω δίκῃ ἀπαιτηθῆναι. *sagaciter vt nihil supra addamus, tamen abierimus à verbis, & fortasse minore cum incommodo, si ita legamus,* εἰκὸς γὰρ ἐκεῖνον, εἰ τοῦτο πολιόρκησε πλοῦτον φόνῳ δίκῃ ἀπ' ἧς *deletis sc.* σὲ μόν. *vix enim quisquam ita loquitur,* Verisimile est, si te occident, te moriturum &c. *nisi* πολιόρκησε *accipiamus non pro facto, sed pro incæpto,* ὅπερ καὶ ἐπόησε.

Pag. 422. 26. αὐτῆς] *Latinus interpres legisse videtur* αὐτὰ, *sed puto ad vtrumq; pertinere. nam supra cap.* 26. 39. ᾗσαν ἐπίζουσαι τῷ Ἰσαὰκ καὶ τῇ Ρεβέκκᾳ.

Pag. 424. 10. ὅπη τῆς ἀλλοτείας] *fortassis* ὅπη πλοῦ ἀλλοτείαν.

l. 20. σεσιτυμένοις] *A. Dounæus, fortasse non peiùs, inquit,* καὶ ἐν τοῖς αὐτῷ μάλιστα σεσιτυμένοις in ijs quæ maximè premebant eum, tenaciter adhærebant. *Interpres,* in rebus præsentibus.

Hom. 55.

Pag. 429. 33. καὶ πάντα ἀδιάλειπτον] *suspecta lectio, neq; tamen libri iuuant. A. Dounæus substituit* καὶ ἀδιάλειπτον. *fortè* πάντη ἀδιάλειπτον.

Pag. 432. 25. *Interpres videtur legisse,* ἐκείνων, φησὶ, διάκονοι παίδων τῶν, *sublato articulo* τῆς.

l. 35. καὶ τῷ κάλλει σφόδρα ἐξαστράπτεσθαι] *fortasse* ἐξαστράπτουσαν, *vel* ἐξαστραπτομένῳ, *quia præcessit accusatiuus* φαιδράν. *Nam* τὸ διαφέρεσθαι τῆς ψυχῆς τῷ εὐμορφίαν ἀσπάζεσθαι τῷ κάλλει ἐξαστράπτεσθαι, *vt ferri posse non negem, duriusculum est, præsertim præcedente accusatiuo* φαιδράν. *vt enim* ἐξαστράπτεσθαι *sit actiuum & regat* εὐμορφίαν, *Hellenismi ratio non patitur.*

Hom. 56.

Pag. 437. 37. ἐστῆτω] *Coniecturam A. Dounæi probo de hoc verbo: futurum esse medium ab* εἰσήκω, *vel* ἵσταμι *intromitto: cuius verbi etiam alia tempora leguntur apud bonos autores. aliquando putârim legendum* ἔστω ἀδιαμφισβήτητος *pro* ἀδιαμφισβήτητον. *sed libri manuscripti constanter retinent* ἐστῆτω, *& hunc modi periphrasis alioqui Græcis auribus insolens.*

Pag. 438. 5. καταχεῖν] *cum genitiuo hic, & hom. sequenti p.* 443. 22. *vt eius synonymum* κρατῆν. *A. Dounæus.*

Pag. 440. 27. τῶν] *sc.* ἀνδρῶν, *vel* πούτου, *sc.* σεσαισίαν, *vel* πλούτου.

Hom. 57.

Pag. 446. 34. σεισατόμενος] *ex codicibus Regijs vnus habet* ὀπτιχόμενος, *alter* σεστιχόμενος, *tertius* σεισοκλόμενος: *retinentq; omnes codices verba illa vncinis inclusa* ἀνείων σωμάτων, *quæ leui immutatione* ἀνείων *in* ἀνρείων *optimè conueniunt.*

l. 40. τὰ ἧς ἀνείων] *vel legendum* αὐτὸ ἧς ἀνέων αὐτὸν χεῖρον διέθηκαν, *vel* τὰ ἧς ἀνείων αὐτὸν, καὶ χεῖρον διέθηκαν, *recte monuit A. Dounæus.*

Pag. 447. 13. τῆς πούτων] *A. Dounæus* τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἀναχ.

l. 25. ἐνέκοψεν] *Idem* αὐένοψεν.

l. 29. ἐπόησαν εἰς ἔργον] ἐπόησαν μὲν εἰς ἔργον, *Idem* Αττικώτερον. *& sic alibi loquitur Chrysostomus.*

Hom. 58.

Pag. 453. 8. ἀδιαφθαρμένος] *A. Dounæus magis probat* περισκευασμένος, *sed alterum censeo retinendum.*

Pag. 454. 6. ὅπη τὸ] *A. Dounæus* τῷ *sententiam melius flueret, retento* τὸ, *& post* ὁρμῆς *reposito* αὐτῶν *vel* ἀπαγόμενος. *sed nihil ausim sine libris.*

l. 40. νῦς ὁρῶν Θεὸν] *A. Dounæus pro* νοῦς *legit* ἀνὴρ, *vel* ἄνος, *hoc est,* ἄνθρωπος. *quia Augustinus, inquit, & cæteri Patres, tam Græci quàm Latini, vir videns Deum: quamuis & hoc etymon falsum, & ab Hebraica veritate alienum.*

Pag. 456. 34. καὶ τὰ τίκια] *Hic videri posset quædam desiderari, quæ in Genesi leguntur, cap.* 33. 7. *sed absunt etiam à Latino interprete.*

Pag. 457. 13. ζωτερώτερον] *Assentior A. Dounæo legenti* ζωτικώτερον, *& sic Latinus interpres acceleratius: item* ἀποδημίαν *improprie dici de eo qui redeat in patriam.*

Pag. 458. 6. ὅτῳ] *vel legendum* ᾧτῳ, *vt sit dativus instrumenti, vel supplendum* ποιήσας, *aut tale aliquod participium, à quo regatur accusatiuus* ὅτῳ.

Hom. 59.

Pag. 459. 14. ἧς παίδων] τοῖς παισὶν. *Andr. Dounæus.*

Pag. 461. 9. τῆς κίρνης] deesse putat A. Douæus, τῷ πιθῳ, vel τῷ ἀρωτῳ, vel τῇ ὀπιδυμίᾳ. sed sic centies loquitur Chrysostomus.

l. 43. ἡμέλλησι] vel ἠμέλησι legendum, vel ἐμέλλησι.

Pag. 462. 30. καὶ κολάσεως] ante κολάσεως deest ποιεῖν vel ἀδικαιάζειν, aut aliquod certè eiusmodi verbum.

Pag. 463. 14. τοὺ αὐτῆ] τοὺ παρ' αὐτῆ, A. Douæus, hoc est, ἰκαίως καὶ μετρίως.

Pag. 464. 20. κατ' εὐνοίας λόγον μὴ διεκπύειν] A. Douæus κατ' εὔνοιαν, μὴ λόγον διεκπύειν. hoc est, indulgentiâ, non ratione curare.

Hom. 60.

Pag. 466. 38. ὀπμίγυδαι] μίγυδες reponendũ censet A. Douæus, quia ὀπμίγυδαι proprie dicitur de commercio gentium mutuo. Rectè. vide pag. 477. lin. 39. & 514. lin. 8.

Pag. 467. 10. ὕτως εἶπε;] Hæc interrogatio responsionem non habet. itaq; ex antiquissimo manuscripto in Regia bibliotheca Lutetiæ hic locus ita restituendus: πόνος ὢν ἔνεκεν ὕτως εἶπεν ὁ γεγραφὼς, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν τῇ Μεσοποτομίᾳ; ἕως ὀπισθὴ πρὸς τῆς ἐκεῖθεν ἐξόδου ἡ Ραχὴλ αὐτὸν συλλαβοῦσα ὑπάγαγε.

Hom. 61.

Pag. 470. 16. προσῆκον κεῖσθαι] προσῆκε, vel προσῆκον ἦν. A. Douæus.

l. 20. λαμπρότερον, ἐνδοξότερον, περιφανέστερον] sc. ποιῆσαι. abest enim aliquid ad explendam sententiam. nam διατίθησι λαμπρότερον pro ποιεῖ λαμπρότερον durum est.

l. 22. ἅτε δὴ καθάπερ] videtur redundare, inquit A. Douæus ἅτε δὴ, vel καθάπερ, nisi ponantur ἐν ἀδελφίᾳ, ut sequitur infra lin. 40. ἅτε δὴ ὡς.

Pag. 471. 3. κατεξιόντα] A. Douæus mauult ζωπυρήσαντα, & ἄρτον potiùs quàm πάρεργον.

Ibid. πηρώσεως] A. Douæus πωρώσεως. sed nihil est necesse mutare.

Pag. 472. 30. ἐκεῖ μὲ] rectè annotat A. Douæus deesse videri ἀκόλουθον. ἐντεῦθα ἡ &c. quæ tamen nec apud Latinum interpretem extat.

Hom. 62.

Pag. 476. 19. ἐξελθεῖν] Assentior A. Douæo aptius esse ἐπανελθεῖν.

l. 34. καὶ ἐπειδὴ εἶδε] sententia pendet imperfecta, ut sæpè aliâs. omninoq; in homiliis in Genesin, & aliis Chrysostomi operibus multa sunt ἀνακόλουθα, multa ἀνατακόδητα, quæ sustulisse insignem esset iniuriam disertissimo autori attulisse. satis sit hoc præmonuisse, ne quis speret ex libris posse hæc omnia enucleari, & ad grammaticæ normam dirigi.

l. 38. βυλευόντα] quid si legamus βυλευόντα;

Pag. 477. 9. κατ' αὐτὸν πεπτώμενα] A. Douæus κατ' ταὐτὸ, vel κατ' αὐτό. Latinus Interpres per eum nati.

Pag. 479. 5. ζωπύησον] σωθῆναι magis placet A. Douæo. utrumuis rectum.

Pag. 480. 10. τοσοῦτον] τοιοῦτον. A. Douæus.

Pag. 482. 15. ἀποτυμπανίζεσθαι] τὸν κακοῦργον addit A. Douæus, quod ἀποτυμπανίζεσθαι nunquam per se ponatur de vllo supplicio: & interpres Latinus plecti capite.

l. 27. κατέχειν αὐτῆ ἔλεος] Οὐκοῦν, inquit A. D. διατοῦτο ἡ χάρις κατεχέθη Ἀδάμ, de Vlysse Odysseæ A. vt opinor. ex hoc, multisq; alijs eiusmodi locis intelligimus (inquit A. D.) quam eruditi fuerint septuaginta interpretes.

Hom. 63.

Pag. 486. 37. ζωεχορήθη] A. Douæus ζωώθη, vel ζωωθήχθη.

Hom. 64.

Pag. 489. 37. ἐπιλέσθαι] alij cod. ἐπιλέλησθε.

Pag. 490. 42. τῇ ὄψει θεραπεύεσθαι] Lat. interpr. Visioni seruirent.

Pag. 499. 3. ἐπιδόντι] recognitor editionis Latinæ Parisiensis legisse videtur ἐπύθετο.

Pag. 500. 11. ἐν θλίψεσι] vel ἐν delendum, vel post ὧν addendum εἶη, vel γένοιτο legendum pro ἀναπίπτειν.

Hom. 65.

Pag. 505. 7. προσεπήσατο μοι] Interp. Lat. posita plena distinctione post προσεπήσατο, sequentia videtur ita legisse, μοι ἡ καὶ τὸ τοῦ Αἰγυπτίους ἄπιστος κατάδυλόσεσθαι, σκόπει μοι.

Pag. 506. 8. εἰς ἐπαίνους] vel sine εἰς, elegantiùs: & sic aliâs sæpe loquitur.

l. 28. ante ὁ θεσπεσιόφωνος, vel ante διόρθωτης quod sequitur, deest, quod sæpe apud Chrysostomum redundat, ὅτι, vel καὶ ὅτι ante prius.

Hom. 66.

Pag. 508. 6. μὴ εἴπῃ] Hanc lectionem secutus est Latinus interpres. recognitor delet μή. utrumuis stare potest.

Pag. 511. 27. ἐνεργείας] Latinus interpres legit ἐργασίας, quod rectum est. nam ἐνεργείας τῆς ἀρετῆς nullo modo quadrat.

l. 31. μηδὲν τοσοῦτον] fortasse μηδὲ τοσοῦτον, ne tantillum quidem.

l. 32. καχρῆσθαι] A. Douæus hic & mox bis aut ter χρῆσθαι pro καχρῆσθαι.

l. 37. περιπλεῖσι] displicet hoc verbum hoc loco A. Douæo, mauultq; περιτρέπουσι, vel περιελάλουσι. puto omni modo retinendum, ut vocabulum hoc sensu familiarissimum Chrysostomo.

Hom. 67.

Pag. 512. 32. περάσωμεν] Hunc locum in manuscriptis variè perturbatum ex autoritate duorum codicum restituimus, quibus accedit etiam Latinus interpres.

Pag. 513. 34. τῆς ἔξω γενέσεως] Exterioris generationis. quid hoc rei est? fortasse inquit A. Douæus τῆς ἐξ ἀρχῆς γεν. Lat. interp. videtur non legisse τὸ, ἔξω: certe non vertit. omnes tamen libri nostri

noſtri & Regij habent. Quid ſi legamus, τῆς ἐξ ς ἡμέρας.
Pag. 517. 2. *c. Regius poſt* συμεπόμενα *addit* ταῦτα.
l. 10. αὐτῷ *deeſt in cod. R.*
l. 18. *cod. R. ita diſtinguit,* ἀγάπλω, ᾗ μὴ πλὼ τῆς ψυχῆς ἀναχώρησιν.
l. 26. *cod. R.* διατπαγμάτα.
l. 39. *cod. R.* λυδίντα.
l. 40. *cod. R. poſt* χάμηλος *addit,* διὰ τέτο.
Pag. 518. 7. *R.* ἡμῶν αὖος.
l. 14. *R.* ἐπιδείξαντο.
l. 15. *R. poſt* -δε, *addit,* φασι.
l. 18. *R.* ἐρᾷς.
l. 28. *R.* γραφῆ.
Pag. 519. 3. *poſt* παιδία, *adde ex Reg.* Ἐφεσίῳ.
l. 5. ὁμοπάθοντα τὸ μετὰ] *fortaſſe* ὡς τὸ μετὰκομ.
l. 8. *Reg.* ἀνταλλάσσοντας.
l. 24. ἐν ὁ, δηλο. ὅτι ος] *Reg.* ὀγδήκοντα ἐτῶν.
l. 25. *R.* διαπεράθητο.
l. 34. ὁ δίκαιος εἶναι] *deſunt in Regio, rectè. & ibid. Reg.* ἐπαιδεύετο, *idq; rectè.*

IOHANNIS BOISII
NOTÆ IN HOMILIAS IN GENESIN.

Ad Dominum Henricum Sauilium.

NOn ſolùm notas tuas (quod vnum tamen à me poſtulauiſti) legi & excuſſi, quantâq; potui curâ ac diligentiâ, cum contextu Chryſoſtomi comparaui, ſed etiam ἐξ ἀπαλοῦ adieci multa de meo, &, vt Theologi loquuntur, ſupererogaui, non tamen ita vt ſupererogando me meritum quicquam eſſe putem, præter fiſtulam Ciceronis paſtoritiam, quâ idcirco dignus fortaſſe cenſear, quòd ſim auſus veſti quaſi purpureæ ſupplementa iſta craſſiore filo contexta aſſuere. Emendationes enim omnes quas affero, meæ ſunt coniecturæ, & fortaſſe multis in locis parùm probabiles nec ſatis ſcitè confictæ. Sed vt non omnes dignas exiſtimo, quæ eruditorum calculis approbentur: ita nonnullas, tametſi pauciſſimæ eæ ſint, meliore lidere natas credo, quas ne emunctiſſimæ quidem naris critici ſint prorſus aſpernaturi. Potuiſſem, fateor, compendium laboris facere, & minore multò negotio (licut in proximis ad te literis facturum me dixi) ea tantùm loca expendere, quæ à te & A. Dounæo notata eſſent: ſed cùm multa præterea loca inter legendum occurrerent, quæ plurimùm mihi moleſtiæ exhiberent, & (vt ſcholorum mos eſt) mendoſa crederem omnia, quæ non intelligerem: in homilijs ſaltem in Geneſin videndum putaui, an poſt tuam & Andreæ Dounæi meſſem ſpicæ aliquæ ſuperetſent quæ à me aut alio quopiam non ſine fructu legerentur. Quoties itaq; inter legendum hæſitaui, quoties ordo verborum non fuit mihi ſatis obuius, toties inceſſit ſuſpicio latentis mendi, toties expediui calamum, vt emendatorem agerem, quod non adeò mihi feliciter quidem ceſſit, quin multis in locis pro emendatore διορθωτὴς fuerim, idq; me ipſo Ariſtarcho ac iudice, ſicut ex crebris lituris quibus animaduerſiones meæ paginatim, vt ſic loquar, maculatæ ſunt deprehendere licet. Quòd ſi meipſo iudice toties peccaui, quantò plura ſunt quæ reprehendantur ab alijs tantò ad iudicandum aptioribus, quantò minùs ijs rebus quæ iudicium corrumpunt obnoxijs? In notis tuis nihil diſplicet præter breuitatem & paucitatem. Cæterùm cùm cogito & ſumptum, quos feciſti, immenſitatem, & non ferendos labores, quos per aliquot annos, quâ exemplaria Chryſoſtomi conquirens, quâ legens & relegens, quâ emendans, quâ inuicem comparans ſuſtinuiſti, abſoluo te ab omni culpa, imò miror potiùs quòd reliqui laboribus (qui alium quemuis non inuicti planè animi oppreſſiſſent) hunc etiam & notas tuas ſcribendi & alienas corrigendi addere voluiſti. And. Dounæi notæ in hom. in Geneſin integræ ad me non peruenerunt. Nam in chartis quas accepi deſiderantur omnes ab hom. 5. ad hom. 48. exceptis duntaxat fragmentis quibuſdam.

Quod

Quod ad reliquas homilias attinet, non expectabis vt simili eas diligentiâ examinem, quâ has in Genesin. Neq; enim vires neq; otium patientur. Haud benè namq; conuenit pastorali meæ curæ (cuius onus totum solus sustineo) cum criticis istis curis. Quocircâ aut in totum abdicare eas oportet, aut ita parcè admittere, vt mihi alia ex necessitate agenti non sint impedimento.

Hom. 1.

Pag. 2. lin. 14. τὰς παιδιὰς] *Chrysost. hom. 49. in Matth. pag. 316.* τί οὖν ὄφελος αὐτῆς τὸ τέλος; ὁ ὀφθαλμὸς, καὶ τὰ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀγαθά· ἡ δόξα ἡ ὑπὲρ ῥητος ἐκείνη· αἱ πνευματικαὶ παιδιαὶ· αἱ φαιδραὶ λαμπάδες· ἡ μὴ τῶ συμφέροντι διαγωγὴ *&c. 1. Maccab. 1. 28.* πᾶς συμφέρων αἱρέλαται θρίαμβον, καὶ καταπαίζων ἐν πᾶσιν ἐφέρετο ἐν πίστει.

l. 34. Ellipsis τῆς ἡ, *ante* ὅταν *duriuscula mihi videtur, nec facilè defendenda exemplo aliquo, quod ipsum item ab omni mendi suspicione immune sit. Quod autem A. Dounæo videbatur de hoc loco, idem & mihi de loco illo Matthæi, sicut notæ meæ testantur.*

Pag. 3. lin. 8. φαγῆ] φαγῇ, *an* φάγῃ *scribatur, parùm refert. Si tu aut ego scriberemus aliquid Græcè,* φάγῃ *potiùs quàm* φαγῆ *diceremus. Sed si septuaginta interpretes habent* φαγῆ *(vt certè habent) & libri omnes in eâ lectione consentiunt, per me obtineat illa licet.*

Hom. 2.

Pag. 6. 10. & 11. lego: πότε ἀωνησόμεθα ταῦτα παρασκεῦναι τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ; ὅτε *&c.*

l. 21. καὶ σώφρονα ἐλαθέρων] *sic suprà pag. 2. lin. 12. & 13.* καὶ καθάπερ οἱ σώφρονα πνα καὶ κοσμίαν ἐλαθέρων. *Ita enim malo, quàm cum* καὶ, *ante* ἐλαθέρων, *quia* ἐλαθέρα *ex eorum adiectiuorum est genere, quæ substantiuorum nonnunquam formam induunt.*

l. 26. & 27. fort. ἀλλὰ καὶ πᾶσι βαρεάρων.

l. 42. Melius flueret oratio, meâ sententiâ, si hæ duæ voces, ἀλλ' ἐπιδὴ, *tollerentur, & deinde legeretur:* Ἐξ ἀρχῆς γὰρ πλάσας, *&c.*

Pag. 7. 11. ἢ τὰ κατ' αὐτὸν μέλοντα συμβήσεσθαι ἢ κυρὸν] *sc.* τῆς προφητείας. *i. illo ipso tempore, quo prophetatur, vel statim post. Adrianus isagoge in S. Scripturam prophetiarum 3. genera facit, pro triplici temporis discrimine. Quemadmodum enim tria tempora sint, præteritum, præsens, futurum: sic etiam tres prophetiæ, de præteritis nimirum, præsentibus, & futuris. De præteritis, vt Mosis prophetia,* περὶ τῆς παντὸς συστάσεως. *(Nam, vt inquit author synopsis prophetiarum,* ὁ τὸ τὰ μέλλοντα προγινώσκειν μόνον ἢ προλέγειν, προφήτης πιστεῖ· ἀλλὰ καὶ τὴν προγεγονότων τῶν γραφὴν ἐκ Θεοῦ τις λαβὼν, προφήτης λέγεται.) *De præsentibus (quibus etiam annumerentur paulò post futura) vt Elizæi ad Gehazi, 4. Reg. 5. 26. De futuris, vt reliquorum ferè prophetarum omnium.*

Pag. 8. 19. fort. ἢ γαλακτοφορεῖσθαι.

l. 20. Deleatur subdistinctio post διδάσκαλοι, *& nihil erit, quantùm ego quidem video, difficultatis. Duo sunt* διδάσκαλοι: *Primi & Secundi. Primi accipiunt pueros à parentibus: Secundi à primis. Primi tradunt elementa: Secundi fundamentis iactis à primis perfectiora alia superædificant. Primis similis fuit Moses: Secundis Iohannes & Paulus.*

l. 41. inter τὶς *&* εἶδε, *desiderari videtur,* πιεῖν τὸν π.

Hom. 3.

Pag. 11. 8. lego: ἀλλ' αὔξεται τὰ τῆς ὀπῤῥοῆς, καὶ ὀπιδύσει τὰ νάματα.

l. 28. τοῖς ἀχολέδως εἰρημένοις] *sc.* τῷ Μωϋσεῖ, *sine* παρὰ τὸ Μωϋσέως. *Non multum diuersè pag. seq. lin. 14* ὃ περιέχοντες τὴν ἀχολεδίαν τῶν εἰρημένων.

Pag. 13. 2. καὶ μὴ ἀντιβλέπωμεν τῇ ἀληθείᾳ] *i.* καὶ μὴ ἀντιβῶμεν. ἀντιφθαλμεῖν *enim &* ἀντιβλέπειν *idem sæpè valent, quod* ἀντιβῆναι. *vide infrà pag. 149. lin. 17.*

l. 26. τοῖς ἀγνωμονεῖν βυλομένοις] *puto cum A. D.* μὴ *deesse ante* βυλομένοις, *vt sensus sit: Perpetuas vicissitudines dierum ac noctium satis superq; docere quod credendum sit Scripturis, modo non sit aliquis adeò præfractus & pervicax, vt doceri & persuaderi recusset.* ἀγνωμονεῖν *enim dicuntur, qui planè præfacti sunt, nec vllâ se ratione vinci patiuntur, sed quasi clausis oculis tenebras ipsi sibi faciunt, de quibus pulchrè Theodoretus* περὶ προνοίας 6. *sub initium:* ἀλλὰ τοὺς ἀγνώμονας ὅτε ὑγροὶ πείθουσι διηνεκέσιν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ὅτε ἥλιος ἐκπορδόμενος *&c.* βυλομένοις *i.* προαιρουμένοις. *Regitur autem ab* ἐχωδν, *vt non sit opus dativum accusatiuo permutare.* τῷ ἀγνωμονεῖν βυλομένῳ *opponitur,* ὁ εὐγνώμονα ψυχὴν ἔχων, *pag. 21. lin. 10.*

l. 27. ἐναγαγεῖν] *sub.* αὐτοὺς, *scilicet* τοὺς μὴ βυλομένους.

Pag. 13. 32. μίαν ἐμφαίνων ὠνόμασεν] *Participium* ἐμφαίνων *negligentiâ librariorum irrepsisse mihi videtur in locum substantiui,* ἡμέραν. *Scribo itaq; μίαν ἡμέραν ὠνόμασεν.*

l. 36. & 37. ὃ γὰ ἠπόρει *&c.] Hinc colligo beatum Chrysost. adeò diligenter versatum fuisse in libro Sapientiæ, vt ipsa etiam verba eius in promptu & quasi in numerato haberet. Sic enim legimus Sap. 11. 14.* ὃ γὰ ἠπόρει ἡ παντοδύναμός σου χεὶρ, καὶ κτίσασα ἐκ κόσμου ἐξ ἀμόρφου ὕλης.

l. 42. κινουμένοις] *scilicet,* περιελήμασι, ζητήμασιν, ἀπορήμασι.

Pag. 16. 41. ἀνενεγκεῖν] *De actiuo huius verbi vsu tecum iam planè sentio. Scripseram quædam in alteram partem, sed eiusmodi, vt eorum posteà me pœniteret. Igitur deleui ea, vt vides. Nã nunc scio apud Chrysost. multa loca occurrere, in quibus hoc verbum nisi actiuè omninò non possit accipi. Inter alia vide infrà pag. 354. lin. 11.*

Hom. 4.

Pag. 17. 40. pro τῷ πλάτει, *quid si* τῷ βάθει? *Eodemque modo aliis locis, nimirum pag. 36. l. 33. vide infra pag. 91. lin. 10. Sed tam constans est hæc lectio*

lectio, totiesq́ occurrit, vt nihil mirare ausim.

Pag. 18. 10. &c. ὥσπερ ἂν ὁ ἀδάμαντα παίων &c. *Idem hom.* 42. *in Matth. pag.* 278. *lin.* 2. καὶ ὁ ἀδάμαντα παίων ἑαυτῷ ἐπηρεάζει, καὶ ὁ πρὸς κέντρα λακτίζων ἑαυτὸν αἱμάσσει, καὶ ὁ πῦρ πατῶν ἑαυτὸν καταχάσκει. *Chrysost. hom.* 24. *in Matth. pag.* 174. Καὶ γὰρ ὁ τὸν ἀδάμαντα πλήσσων, αὐτὸς ὄφιν ὁ πλησσόμενος, καὶ ὁ τὰ κέντρα λακτίζων, αὐτὸς ὄντως ὁ κεντούμενος, καὶ τὰ χαλεπὰ δεχόμενος τραύματα.

l. 20. ἄπεισι γὰρ ἡμῖν ἡμῶν] *Abeunt enim nobiscum, sc. migrantibus ex hâc vitâ.*

Ib. ἐκεῖ] *i. in patriâ cœlesti.*

Pag. 19. 32. *inter* ἡ γῆ, & ὑπὸ τὸ σκότος, *deesse videtur* διλονότι.

Pag. 20. 16. πληθωτικῶς] *vel potiùs* δυϊκῶς. *Theodoretus tamen quæst.* 11. *in Genesin:* πληθωτικῶς, *inquit,* ἡ θεία γραφὴ τοὺς ἀέρας ὀνομάζει λέγουσα· οἱ ἀέρες τῆς ἀέρων, ἐπειδὴ τῆς Εβραίων ἡγλῶττα ἄτε τὸν ἀέρα, ἄτε τὸ ὕδωρ οἴδιν ἑνικῶς ὀνομάσαι. Εὕροι δ' ἄν τις τοιαῦτα πολλὰ καὶ ἐξ ἐκείνης τῆς Ελλάδι φωνῆς. Αἰθῶνας γοῦν τὴν πόλιν ἐδεῖς ἑνικῶς ὀνομάζει, ἀλλ' Αἰθῶνας πληθωτικῶς &c.

Pag. 21. 26. *deleo* καὶ *ante* διαπορήσας.

Pag. 22. 22. *Marginalem lectionem præfero.*

l. 24. *deleo* τὸ *ante* ἀσφαλές.

Pag. 23. 1. καὶ κλίνει ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μὴ ὑποσκελίσῃ τὸν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν. *Sic Græca Biblia.*

l. 42. & 43. τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι] *verba sunt Pauli Rom.* 12. 10.

Ib. ὑπερέχοντας ἑαυτοὺς τοῦ πέλας ἡγεῖσθαι] *verba item sunt Pauli, Philip.* 2. 3. *nisi quod Paulus, pro* τοῦ πέλας, *habeat,* ἀλλήλους. *Remittendus est igitur lector ad locum utrumq́.*

Pag. 24. 5. ἔπειτα ἄγχειν ἢ λογισμὸν] *sub.* παιδεύσωμεν ἑαυτούς, *è lin.* 41. *pag. præcedentis.*

Hom. 5.

Pag. 25. 3. ἀνάλωτον] *i.* ἀναφαίρετος.

Pag. 27. 26. *delendum puto* καὶ *ante* ἡ γῆ.

Pag. 29. 39. φιλοτιμίας] *i.* τιμῆς, δωρεᾶς, δόξης.

Hom. 6.

Pag. 30. 34. μικρὸν παύσαντος τοῦ διαβόλου] *Sic paulò inferiùs pag. sequentis lin.* 23. ὅτε ποταμοὶ προσέρρηξαν, ἀλλ' ἁπλῶς αὖρά τις μικρὰ διαβολικὴ ἐπιδυσα καὶ πάντας ὑμᾶς ἐξέρριψε.

Pag. 31. 26. ὑφ' ἕν] *i.* ἅμα, ὁμοῦ, εὐθέως.

l. 32. *Mihi non displiceret, si post* -μνοι, *initio lineæ interrogandi nota poneretur. Num enim ideò dicendi laborem suscipimus, vt aures vestras simpliciter oblectemus, aut laudis apud vos nescio cuius adipiscendæ desiderio?*

Pag. 33. 3. *Nescio an desideretur aliquid post* διαμφισβητήσεται. *Sed potiùs arbitror non desiderari. Nam quid velit per* διαμφισβητήσεται, *significatur his verbis, lin.* 5. μαθέτωσαν τοίνυν ἅπαντες &c.

Pag. 35. 33. *Legendum suspicor,* ὁ καθολικῶς καὶ περὶ τῆς μεγάλων φωστήρων εἰρηται. *hoc est, & generatim de omnibus stellis, & speciatim de duobus magnis luminaribus. De duobus enim luminaribus magnis dicitur peculiariter:* εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, καὶ εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός· *de stellis autem omnibus in genere:* ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός.

Pag. 36. 2. *lego,* τῆς ἡμερῶν τὸν ἀεὶ θέοντα ἀποτελεῖ, [*vel* ποιεῖς, κατασκευάζει, ἐργάζεται] καὶ τὸν ἑαυτοῦ τὸν κύκλον &c. *Infrà lin.* 10. & 11. ὁ τῆς ἡμέρας ἀεὶ θέων, καὶ ὁ τοῦ ἑαυτοῦ κύκλος.

l. 20. & 21. *fort.* ἀπὸ τοῖς διαφέρουσιν ἡμᾶς.

l. 33. τῷ πλάτει] *fort.* τῷ βάθει, *vide suprà, pag.* 17. *lin.* 40.

Pag. 37. 11. *lego,* ἄνθεσι κεκοσμημένῳ, καὶ καθάπερ, &c. *herbarum flores undiq́ tanquam vestem Phrygianam aut polymitam, super eam expansos.*

l. 18. *Malim* δοξάσουσι δ' αὐτὸν ὁ διὰ τέτε μόνον, ἀλλὰ, &c. *Ordo:* Ἐὰν δὲ μὴ πάλιν τοῖς αὐτοῖς ἐκπέσωμεν, ἀλλὰ ἐὰν [*vel sine* ἐὰν] πολλὰ χαίρειν εἰπόντες τ. δ. α. τ. μ. τ. π. κ. τ. π. τ. κ. τ. σ. ε. τ. α. ε. δοξάσωμεν αὐτὸν ὁ διὰ τέτε μόνον &c. διὰ τέτε] *i.* διὰ τὴν ἀναπίμπλειν δοξολογίαν.

Hom. 7.

Pag. 38. 11. *Scribendum videtur:* οἱ μὲ διαβολοὶ, *quia sequitur,* πατέρες δὲ, *non autem,* οἱ δὲ.

l. 16. *Malim,* ποιησόμεθα, & θεραπεύσομεν.

Pag. 39. 16. *pro* ὑμῶν τὰς ὄψεις *malim,* αὐτῶν τὰς ὄψεις. *Quæ lucent enim, non seipsa, sed alia* καταυγάζειν *dicuntur. vel,* καταυγάζοντα ὑμῶν τὰς ὄψεις *i. cùm viderint opera vestra lucere, & splendore suo, vt vos ipsi spectabiles sitis, efficere. Hæc scripseram, nondum lectâ mihi A. Dounæi annotatione.*

Pag. 42. 23. & 24. *lego:* ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἄλλου ἐκείνου ὠφέλειαν. *sc. illam, cuius mentio paulo superiùs facta est, pag. præcedentis lin.* 42. & 43. *Al.* δι' ἄλλου ἐκείνου τοῦ ὠφέλειαν. *Interpres proculdubiò legit:* διὰ τοῦ πολλοῦ ἐκείνης φιλοτιμίαν: *ex imâ paginâ præcedente. Nam hunc locum cum illo conferendum docent hæc verba, pag. huius lin.* 22. ὅπερ ἔφθημεν εἰπών.

Pag. 43. *concinnitati orationis nonnihil consuletur, si primùm lin.* 11. & 12. *pro* ἐκπαιδεύσατε, κεκοσμηκότας *legatur, & deinde lin.* 15. 16. & 17. *vulgata lectio in hunc modum interpoletur:* ἐπλήρωσε τῆς πάντα ἡμερῶν τὸν ἀεὶθέοντα, καὶ (ἐπειδὴ ἐχρῆν καὶ τὰ ὀπὸ τῆς γῆς ζῶα δημιουργηθῆναι) προσέταξε καὶ ταῦτα, &c. *Porrò (quod fermè omiseram) deesse videtur lin.* 9. *articulus* τὸ, *inter* στρέφεται & καθάπερ. *Aliter:* εἶτα ταύτῃ ἐκπαίσει τ. τ. π. α. κ. τ. λ. C. καὶ μετὰλδε &c.

Pag. 44. 12. *nisi receptam lectionem exemplo non contemnendo confirmâsses, ego putâssem vitij aliquid subesse. Ad exemplum à te allatum adiungi potest & aliud non minùs certè idoneum, quod infrà habetur pag.* 185. *lin.* 29. ἐδὲ ὅπως ἀπογράψωσι τῶν ἑαυτῶν σωτηρίαν. *Pag.* 191. *lin.* 25. *coniungitur* ἀπογράφω *cum genit. & præpos.* περί. *Vide p.* 325. 5.

l. 28. *pro* καὶ τῆς τῶν Θεῶν πολιτείας, *rectiùs fortasse,* ἀλλὰ τῆς &c.

l. 30. φιλανθρωπίας] *i. misericordiæ.*

Hom. 8.

Pag. 46. 42. *legendum conjicio* : ἀλλὰ τούτῳ τῷ σχήματι.

Pag. 47. 26. *Eodem iure quo suprà pag.* 44. *lin.* 19. *& sequentibus aliquot verba* δείκνυσι *in* ὑποτακτικὰ *mutata fuere, etiam hìc* βούλονται *&* βλάπτουσι *in* βούλωνται *&* βλάπτωσι *mutanda sunt.*

l. 37. *deesse puto* τούτων, *post* ῥημάτων. *Eadem praterea lineâ, pro,* τὸ δὲ εἰπεῖν, *lego,* τῷ δὲ εἰπεῖν.

Pag. 48. 1. διὰ τῆς ἐπαγωγῆς] *i.* διὰ τῆς ἐπαγομένων.

Ib. χῦ ποῖον λογισμὸν] *i. quo sensu.*

Hom. 9.

Pag. 51. 4. *Deesse videtur* αὐτὰ *post* προσχλιῶσι.

l. 17. *pro* ὑπολωῶσι, *malim* ὑπολωδῶσι.

l. 24. *vel pro* πότε, *lego* πῶς, *vel duplicem* ἐρώτησιν *facio, vnam post* ποιῆσαι, *alteram post* καὶ, *lin.* 25. *Deinde cum doctiss. præceptore meo sentio verbum aliquod post* καὶ *desiderari, nimirùm,* κατέχει, *aut* ὑπολαμβάνει, *aut* εἰσκομίζει, *aut tale aliquod.*

Pag. 52. 6. ἢν τότε κινηθέντων] *similis est vsus verbi* κινοῦμαι, *suprà pag.* 13. *lin.* 42. ἢν τότε κινηθέντων. *i.* ἢν τίνα λεχθέντων, εἰρημένων. *&* κινεμένοις. *i.* λεγομένοις, προσφωνημένοις.

l. 32. *suspecta est mihi dictio* παχύτητα *: pro quâ tamen nescio quid reponam, ni fortè* καινότητος. *cogitet verò lector, an non* παχύτης *hìc, pro pluralitate (vt sic dicam) possit accipi. Non enim locum mihi hìc habere videtur* συγκατάθεσις *illa* ῥημάτων, *de quâ toties fit mentio posteâ, & nominatim, pag.* 78. *lin.* 35. *&* 79. *lin.* 29.

Pag. 53. 1. *Suspicor aliquid deesse post* ἡ φύσεια, *veluti,* ἀδιαλείπτως ἡμᾶς διατηρεῖ, *aut tale quid.*

l. 8. ἀλογώτεροι καὶ πλωώδεις] *i.* εὐπειθέστεροι, *&* εὐμεταχειριστοτεροι : *rectiùs faciliores & cicures, vt iumenta illa, quibus quotidiè vtimur. Sic enim accipienda sunt vocabula ista, vt constet oppositio inter* ἀλογώτεροι, *&* θηριωδέστεροι.

l. 9. *pro* τῷ λογισμῷ, *malim,* τῷ λόγῳ, *sc.* τῷ ὀρθῷ λόγῳ.

l. 16. *lego* : καὶ πῶς ἂν μὴ εἴη τοῦτο καταγνώσεως ἄξιον;

l. 21. *pro* δυνατὸν, *rectiùs, vt mihi videtur,* δύνασαι.

Pag. 55. 39. εὐαύλως ἔχειν] *in memoriâ recentes habere. homil.* 61. *in Matth. pag.* 391. *de seruo illo crudeli, qui conseruum suum in carcerem conjecit :* Ἐξελθὼν δὲ αὐτὸς, οὐδὲ μικρὸν χρόνον πολὺν, ἀλλ' εὐθέως εὐαυλον ἔχων τὴν εὐεργεσίαν, εἰς κακίαν ἀπεχρήσατο τῇ δωρεᾷ. *i. cùm adhuc recens esset beneficij à Domino accepti memoria.*

Pag. 56. *Marginalis nota lin.* 1. *&* 2. *apposita, male dirigit lectorem ad Psal.* λϛ. *cùm debeat dirigere ad Psal.* λγ.

Hom. 10.

Pag. 57. 8. *pro* οὐδὲ χρεία ἡμῖν τοῦ · *rectiùs fortasse,* οὐδὲ χρεία ἡμῖν ὄζει. Est *enim melius respondet verbis præcedentibus.*

l. 16. *lego* : ἐν τούτῳ μᾶλλον. *Sic pag. sequentis lin.* 24. *&* 25. ἐν τῇ ἡμ. π. ε. π. τ. ἀπουσίᾳ ἐπιδείκνυσθαι.

Pag. 58. 3. *deesse videtur particula* ἢ *post* τάχα.

l. 6. *&* 7. *Quid si sic, particulâ vnâ transpositâ?* ἀλλὰ καὶ ἐγκαλύπτεσθαι καθάπερ οἱ σφοδρὰ κρυπτόμενοι, καὶ ὅτως ε. τ.

l. 7. *legatur* : καὶ καθάπερ οἱ σφοδρὰ κρυπτόμενοι τῷ Θεῷ. *vt hoc non addatur, necessariò certè debet intelligi.* αἰσχυνόμεθα *enim &* ἐγκαλυπτόμεθα, *quando in conspectum hominum venire non audemus :* ἑαυτὸν *autem* παλαιζόμεθα, *quando Deum nobis iratum sentimus. Tantò plus est ergo* παλαίζειν ἑαυτὸν, *quàm* αἰσχύνεσθαι *&* ἐγκαλύπτεσθαι, *quantò magis est formidandum, Deum quàm homines offendere : Deo quàm hominibus displicere.*

Pag. 59. 12. τῷ τιμῶν ἐπιδεικνύμενος *&* τῷ φεύγειν τὰ μέλλοντα διαπράττεσθαι] *Suprà pag.* 52. *lin.* 32. *&* 33. ἐνέφυσε τῷ τιμᾶν, εἰς τὸν μέλλοντα δημιουργεῖσθαι.

lin. 38. *&* 39. *conjicio legendum* : καὶ ἵνα μηδεμίαν καταλίπῃ ἀπολογίας πρόφασιν τοῖς αὐαισχύντως μάχεσθαι βουλομένοις, *&c.* τὸ αὐαίσχυντον *enim* πρόφασιν, *radit aures meas.*

Pag. 60. 1. *Deesse arbitror* τοῦτο *post* ἢ, καὶ αὐτὸ ἢ τοῦτο.

l. 41. 42. *&* 43. *verba omnia inter* ἢ διακόπτης *lin.* 41. *&* εἰπὼν. *lin.* 43. *notis parentheticis includenda puto, quo nimirum participiorum concursu &* ἐπαλληλίᾳ *aures minùs offendantur. Aliter. Multò commodior esset lectio, si hìc conciperetur :* σχολαίως ὁ ἀγαθὸς διακόπτης θεραπεύεται αὐτὸν, ὡς εἰπεῖν, καὶ δείκνυσιν ὡς καὶ αὐτὸς, καὶ τὰ ἄλογα πάντα πολλοῦ ἔξει τοῦ ἀφροντίστου, τῆς γῆς τῷ προσάγοντι τοῦ διακόπτου πρὸς τοῦ διαζῆν τούτων ὑπηρετούσης. Εἰ πὼν γὰρ · ὑμεῖς ἔστε εἰς βρῶσιν, εὐθέως *&c.*

Pag. 61. 15. *for.* (τὰ πάντα.)

l. 38. *lege,* ψηφίζεται, καὶ λέγει, *quia præcedit* ὅταν. *vide suprà pag.* 47. *lin.* 26. *&* pag. 44. *lin.* 19. *&c.*

Pag. 62. 1. *verisimile est,* π, *aut* πνα, *deesse post* ψηφιζομένους.

Pag. 63. 5. *legendumne sit,* ἅπαντα, *an* ἁπάσης, *ignoro. hoc est, spatio hebdomadæ totius, vnum diem consecrare, an hebdomadæ spatio (siue circuitu) vnum totum diem consecrare.*

l. 29. οἱ ἀπολειφθέντες] *i. absentes.*

l. 32. διαβιβάσαντες] *i.* διαπορθμεύσαντες, *vt suprà aliquoties locutus est.*

l. 42. *Nescio an desit,* ἀεὶ, *ante,* ὃν χρεττος μέρει. *Cæterùm ne semper beneficij loco hæc à vobis docendi sint.*

Pag. 64. 13. *Deesse videtur,* λέγω, *ante* μὴ ἢ τὸ ὑφῆς ἀπ.

Hom. 11.

Pag. 64. *lin. vltimâ. Non displicet A. Dounæi coniectura : tua verò perplacet.*

Pag. 65. 4. *fort.* ἵνα τοῦτο μάθητε.

l. 11. διαναπαύει] *Exigere videatur* τὸ ἑαυτῆς. *lin.* 12. *&* τὸ αὐτεῖσα, *lin.* 13. *vt hâc lineâ post* διαναπαύει, *addatur* ἡ νύξ.

l. 14.

l. 14. παρασκευάζει] *sc.* ἡ νυκτερινὴ ἀνάπαυσις, *vel* ὁ Θεός.

l. 17. *pro* ἐπισάντος *legendum proculdubio,* ἀποσάντος. ἀποσάντος τὸ θέρος ; *i. abscedente æstate, sive, ubi æstas iam abscessit. Non enim æstati venienti occurrit autumnus, sed discedenti succedit, hocq; diuinâ prouidentiâ ideò sit, ne subitâ migratione ab intensissimis æstatis caloribus ad intensissima hyemis frigora, corpora humana damnum aliquod patiantur. De hac ipsâ re pulcherrimè, vt omnia, Theodoretus de prouidentia lib.* 1. ὃ δὴ τὸν ἐναντίον κύκλον ἐμήχανήσατο ὁ ποιητὴς, ὅτε θέρος ἡμῖν ἀπλῶς δέδωκε καὶ χειμῶνα, οὐδ' ἀπὸ τῆς ἄκρων ἀνέσεως ἐπὶ τὰ ὄκρα μεταβαίνοντα, ἀλλὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ μετόπωρον μέσῳ λαχόντα τῷ κράσιν, τῷ κρυμῷ καὶ τῷ φλογμοῦ μέσα γίγνεται, καὶ τὸν ἄκρως ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν χειμῶνα, οὐ τὸ ἄκρως ξηρὸν καὶ θερμὸν διαδέχεται θέρος, ἀλλὰ τὸ ἔαρ &c. *Huc faciunt quæ sequuntur : διὰ τοῦτο ἐγγυμνάζεσθαι παρασκευάζει, [sc.* ὁ Θεὸς] ὡς μὲν τὸ χειμῶνος τῷ μετοπώρῳ, ὡς δὲ τὸ θέρος τῷ ἦρι. *Sunt enim ver, & autumnus, quasi mixtæ mysteria æstatis & hyemis.*

l. 26. *fort.* ὡσὸ τοῦ Θεοῦ.

Pag. 66. 1. & 2. ἔξεστιν ὑμῖν ζωντοῖς ἔσι &c.] *Sic Terentius :* dictum sapienti sat est.

l. 6. *Delendum videtur* καὶ, *ante* τὸ αὐτό.

l. 21. *pro posteriore* ἕτω, *quid si,* πλέσιοι?

l. 36. *Nihil muto : sed tamen primo aspectu paturet quis pro* ἐπιτεινομένου, ἐπιτέινοντα, *legendum.*

Pag. 67. 28. *minùs impedita esset oratio, si hæc tollerentur :* ἵνα παρασκευάσῃ αὐτῷ τὸν λογισμόν.

Pag. 68. 13. *fort.* ὁ τοιοῦτος καὶ τηλικοῦτος. *Nam τοσοῦτος & τηλικοῦτος parùm aut nihil videntur differre.*

lin. 33. *pro* ὅπως ἀφέλειν, ὥστε ὠφέλειν, *malim. Præterea* εἰ *eiusdem lineæ initio pro* κἂν, *scribendum videtur,* ἐὰν, *vel* ἄν. *Sic enim priora cum posterioribus melius cohærebunt.*

l. 35. *fort.* καὶ οὐκ ἀνεχόμενος. *ordo etiam verborum sic corrigendus videtur :* ἀλλὰ δυσχεραίνων μὴ τὸ ὀπιθεῖν ἑαυτὸν] τὸν ἀεὶ ἑαυτῷ καὶ ἀνεχόμενον τῆς ἀληθοῦς θεωρίας πολλάκις ἀποῤῥιπτῆσαι τοῦτο. *Est enim mutuus respectus inter μνειάκις ὀπιθεῖναι, & πολλάκις ἀποῤῥίπτειν.*

Pag. 69. 10. *Deleo* εἰς *posteriore loco.*

l. 17. *pro* οἱ, *lego,* οἳ. *ab hac autem particulâ, vsq; ad* ἡμεῖς ὄ, *lin.* 19. *parenthesin esse puto. Porro de supplemento planè tecum consentio.*

l. 22. *Deleo* ὡς *ante* τὸ μανθάνειν.

Pag. 70. 4. *Nemo ex eruditioribus tibi succenseret si* ἄγον *in* ἀγειν *mutâsses, tametsi refragantibus exemplaribus omnibus.*

Hom. 12.

Pag. 71. 33. & 34. καὶ τῷ ἡδονῇ τῆς ἁγίας ἑορτῆς ἡμῖν ἀκροωμενιζόντας] *intelligit eos, ni fallor, qui festum Paschatis cum Iudeis* 14. *lunâ celebrabant, non autem cum reliquis Christianis, die Dominicâ, siue die resurrectionis Christi. Vide Euseb. eccl. hist. l.* 5. *cap.* 26. &c.

Pag. 72. 9. *fort.* ἧς εἰς δύναμιν τῷ ἡμετέρῳ ἤκόντων.

l. 14. *Cur non,* ὅτε ἐγένετο ἡ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ Θεὸς, &c. *vt supra pag. præced. lin.* 23. & *in Græcis Biblys?*

Pag. 73. 10. ὑπαρετικωθέν] *i.* ὑπηρετῆσα, *vt supra pag.* 42. *lin.* 20. & *infra huius pag. lin.* 42. & *alibi.*

l. 20. ὁ χόρτος ὁ ἐκ τῆς γῆς ἀναβλύσας] *i.* ὁ χόρτος ἀνλογόπ ὁ ἐκ τῆς γῆς ἀναβλύσας, καὶ τὰ λοιπά.

l. 41. καὶ ὅπερ ἐπιδεῖν βουληθῇ &c. *Sic pag.* 75. *l.* 24. & 25. καὶ τὸς ὑσίας ἅπασας, ἐπιδεῖν βουληθῇ, καθάπερ ἀποδείξομεν, εὐαρπία τῇ οἰκείᾳ ἐνεργείᾳ διδασκάζει διαφερόντως.

lin. vltimâ τὸν λόγον χωμάσωμεν] *vsitatissima phrasis Chrysostomo, pro, hoc ipsum quod diximus, verum esse ostendamus.*

Pag. 74. 15. ὅπερ ἂν ὢν ἐνέργεια πυρὸς τὸ ὁρώμενον] *i. & ne quis existimaret id quod videbatur non fuisse verum ignem vrendiq; potentiam prædutum. hoc est, speciem, & vt vulgo loquuntur, apparentiam potius ignis, quàm ignem fuisse. Per* τὸ ὁρώμενον *intelligo id quod ignis specie se oculis astantium ingerebat : quod verum fuisse ignem affirmat hic Chrysostomus.*

l. 37. τῷ ὑσίᾳ] *i.* τῷ φύσιν.

Pag. 75. 24. καθάπερ ἀποδείξομεν] *scilicet pag.* 73. *lin.* 42.

Pag. 76. 26 *lego sensu ipso suadente :* ἐκεῖνο δὲ ὁ πλανᾶται ὑπὸ τῶν χοὸς δεξάμενος διὰ τὸ ἐμφύσημα τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς, &c. *vel,* δεξάμενος τὸ ἐμφύσημα καὶ διὰ τὸ ἐμφυσήματος τοῦ πνεύματος τ. ζ.

l. 35. *lego* ὅθεν δὲ αὖ τῷ γέγονεν εἰς ψυχὴν ζῶσαν (καὶ ἐγένετο εἰς ψυχὴν ζῶσαν) *Non enim dicit Scriptura* τὸ ἐμφύσημα γεγονέναι εἰς πνεῦμα, *sed spiritum insufflatum* γεγονέναι εἰς ψυχὴν ζῶσαν. *Ego igitur vtrobiq; lego,* εἰς ψυχὴν ζώσαν. *Et priore quidem loco hæc accipio, vt prolata à Chrysostomo, posteriore, vt citata è Mose.*

Pag. 77 9. μὴ τὸ] *Neutra lectio displicet, neq; A. Dounci, neq; ista. Magis tamen ista placet, quia Græci patres, & in his Chrysostomus de animo, tanquã de re per se subsistente, solent loqui, & ita quidè, ac si homo esset ἡ ψυχὴ, corpus autẽ non homo, sed hominis. vnde illud :* ἄνθρωπός ἐστιν ὁ τοῦτο τὸ ὁρώμενον. *& Basil.* πρόσεχε σεαυτῷ, τετέσι, μήτε τοῖς σοῖς, μήτε τοῖς περὶ σὲ ἀλλὰ σεαυτῷ μόνῳ πρόσεχε. ἄλλο γάρ ἐσμεν ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ ἄλλο τὰ ἡμέτερα, καὶ ἄλλο τὰ περὶ ἡμᾶς. Ημεῖς μὲν ἔν ἐσμεν ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς· ἡμέτερον δὲ, τὸ σῶμα· περὶ ἡμᾶς δὲ χρήματα, &c. *vide infra pag.* 79. *lin.* 40. & *pag.* 89. *lin.* 18. & 19. *Ab hac proculdubio opinione (quæ Platonicam philosophiam redolet) manauit hæc locutio,* μὴ τὸ συμπεπλέχθαι. *Animus per se est vegetus & agilis : sed vbi cum corpore se commiscuit, multum amittit de agilitate suâ, ni acriter se intendat.*

l. 13. διὰ τὸν πολὺν τῆς ἀρετῆς αὐχμόν.] *i. propterea quod hominum virtute præditorum magna est penuria : quòd pauci sunt boni : quòd magna bonorum est raritas.* αὐχμὸς *hic est* ἀπορία. *Infrà pag.* 182. *lin.* 15. διὰ ταῦτα ἀλγῶ καὶ ὀδυνῶμαι, ὁρῶν τῆς μὲ ἀρετῆς τοσαύτην ἐν ἡμῖν τὴν ἀπορίαν. *Fieri potest, vt fallar. sed falli certè me non puto. vide infra pag.*

169. *lin.* 2. ἐν τοσούτῳ ἀρετῆς αὐχμῷ. *i.* in tanta virtutis penuriâ.

Hom. 13.

Pag. 77. 40. ἀπαυῶσι] *i.* ἐάσωσι. *Iudith.* 11. 12. καὶ πάντα ὅσα διεστείλατο αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῦ μὴ φαγεῖν διήγησαν ἀπαυῆσαι. 2. *Maccab.* 11. 31. χρῆσθαι τοὺ Ιουδαίους τοῖς ἑαυτῶν ἀπαυήμασι καὶ νόμοις, καθὰ τὸ πρότερον. τοῖς ἀπαυήμασι *i.* ταῖς ἕξεσι. *Hesych.* ἀπαύη, ἕξις. *Obseruatum* hoc idem est & eruditissimo Casaubono nostro (noster enim iam est non vsu solùm, sed nexu, &, vt spero, semper erit) comment. in Theophrasti charact. cap. περὶ ἀγροικίας. vide infra pag. 366. lin. 14.

Pag. 78. 3. ἐπεὶ καὶ γυμνόν] *Sic supra initio hom.* 9. οἱ φιλόπονοι τῶν γυμνῶν, &c.

l. 11. τὰ εἰς σῶμα ἡμετέρων] *sub.* ἥκοντα, *ni potiùs addendum sit.*

l. 30. *legendum coniicio:* ὁ μακάριος Μωϋσῆς διάφορον τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας λέγων, ὅτι οὕτω &c. *valdè confirmant hanc lectionem quæ sequuntur.*

l. 41. *Pace doctiss. præceptoris mei dixerim affirmatiuam hic lectionem ferri nullo modo posse. Ratio nostra, fateor, non videt quomodo ex terrâ & puluere fiat caro: at hoc non obstat quò minùs secundum naturam id fiat. Nam si nihil esset secundùm naturã, nisi quod ratio comprehẽdit, perexiguis sanè finibus τὴν κτῆσιν circumscriberentur. Quàm multa enim sunt arcana naturæ, rationi prorsus ἀνέφικτα? Basil. epistolâ quâdam ad Eunomium docet plurima esse in minutuli animalculi formi naturâ, ad quæ ratio humana nullo modo possit aspirare.* Εἰ γάρ, *inquit,* τῷ βραχυτάτῳ μύρμηκος ὅπου περιλαβεῖν τῇ γνώσει τὴν φύσιν, πῶς τὸν ἀκατάληπτον τοῦ Θεοῦ δύναμιν μεγαλαυχεῖς φαντάζεσθαι; *Chrysost. suprà* (*hoc est pag.* 75. *lin.* 32. 33. & 34.) *non negat carnem secundùm naturam fieri è terrâ* (*Deus enim est author naturæ, siue potiùs* natura naturans, *vt loquuntur, & ille hominis carni hanc naturam dedit, vt è terra ortum suum & originem haberet. Hanc ob causam à Chrysost. sæpissimè vocatur Deus,* τῆς φύσεως δημιουργὸς, & τῆς φύσεως κτίστης, & τῆς φύσεως Κύριος καὶ δημιουργός. *vide illustrissimum locum infrà pag.* 325. *lin.* 14. 15. & 16.) *sed monet ne admirabilia Dei opera ad rationis* καὶ τῶν εἰκότων λογισμῶν *trutinam expendamus. Ratio enim respuet hoc tanquam incredibile, & dicet, non σῶμα, sed πλίνθον, aut ὄστρακον è terra debere fieri. Quod autem ad hunc locum attinet, ne nomen* τῆς φύσεως *cuiquam scrupulum iniiciat, audiat quæ sequuntur. Isocrates Dionysio:* οὐκ ἤμελλας μὴ τῆς τύχης τὸν φύσιν ἔτι τὴν δύλακον ἕξεις δεδιάπτον. Οὕτω γὰρ ἕξεις ἐκ προοιμίου τὸν σύμπαντα. *Theodoret. eccl. hist. lib.* 5. *cap.* 18. χρὴ μὴν τοι εἰδέναι τὸν φύσιν, καὶ τὸ ταύτης ὄνομα τε καὶ διαῤῥέον, καὶ τὸ πρόγονον χοῦν, ἐξ οὗ γεγόναμεν, καὶ εἰς ὃν ἀπερῥέομεν, καὶ μὴ τοῦ αὐθεντοῦ τῆς ἀληθείας ὑποσκελίζωμεν, ἀγνοεῖν τὸ κεκρυμμένου σώματος τὸν ἀδύνειαν. ὁμοφυῶν ἀρχεῖς, ὦ βασιλεῦ, καὶ μὲ δὴ καὶ ὁμοδέλων. *Chrysost. ipse hom.* 9. *in Ioh.* βασιλεὺς μὲ ὁ ἐκ τοῦ αὐτοῦ σπερματισμοῦς ἡμῖν πλὴν πρὸ ὁμοδέλους, καὶ τῆς αὐτῆς αὐτῷ κοινωνοῦντας φύσεως, οὐκ ἀξιοῖ, &c. *Item hac ipsâ hom. pag. sequent. lineâ* 2. & 3. καὶ τοῦτον αὐτὸν ἀπὸ χοῦ ἀπὸ τῆς γῆς τὸ οἰκεῖον προσάγματος εἰς σώματος φύσιν μετάθεσιν. *vide infra, pag.* 117. *lin.* 3. & 4. *Sententia ergo Chrysostomi hoc loco hæc est: Mosem tam accuratè descripsisse, quemadmodum homo fictus & formatus esset è terra, ne crista as ille tolleret, et naturæ suæ ac originis oblitus, magnificentiùs quàm par esset, de se sentiret. Consentiunt hæc planè cum iis quæ supra dixit, imâ pag.* 75. τίνος ἕνεκα μικρὰ ἡμῖν ἐντεῦθεν πίπτεται, ἐὰν νήφειν βουλώμεθα, παρὰ τοῦ προεστώτος διδασκάλου. *Pluribus hæc disputaui, propter summam præceptoris mei autoritatem & singulare in hoc doctrinæ genere iudicium, à quo propterea sine validissimis rationibus non fuit æquum vt dissentirem.*

Pag. 79. 14. *vel,* φασιν *abundat, vel,* λέγουσι, *nisi* φασι *pro* ὡς φασι *ponatur: vt aiunt: vt ferunt.*

l. 21. καὶ σῶμα πεπλάσθαι τοῦ Θεοῦ] *vt illi nimirum faciunt, qui dicunt animam è Dei esse substantiâ. vide Theodoreti quæst.* 23. *in Genes. Aliter ex coniectura, & collatione Chrysostomi cum Theodoreto:* Εἰ δὲ μέλλοιμι [*vel* μέλλοιεν] διὰ τὸ λέγειν τοῦ γεγραμμένου, Ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ φάσκειν εἶναι τὰς ψυχὰς, οὐδ' ἀνάγκη καὶ σῶμα πεπλάσθαι τοῦ Θεοῦ, οὐδ' ἀνάγκη δὴ καὶ κεῖσθαι, &c.

Pag. 81. 1. καὶ πολλὰ ἕτερα τοῦ εἰρημένων &c.] *Ordo,* ἃ παρῆσαν τότε εἰπεῖν, μὴ ὅλη τῆς γῆς εἶδε τὸ προστάσσον, παραγγυῶντες καὶ πολλὰ ἕτερα τοῦ εἰρημένων, μὴ, ὡς γέγραπται, φρονεῖν. *præcipientes & alia multa ex iis quæ dicta sunt, non, vt scriptum est, (sine literaliter, vt loquuntur) intelligere.* φρονεῖν *i.* νοεῖν, ἐκλαμβάνειν.

Pag. 82. 7. ἀνῆκα] *i.* ἐξανέτηλε.

l. 8. *deleo plenam distinctionem post* πνεῦμα, & *loco eius subdistinctionem pono.*

l. 9. φιλοτιμία] *i.* δωρεᾷ.

l. 10. *fort.* τῆς ξύλα τούτου.

Hom. 14.

Pag. 84. 3. οὐκ ἐπιδὴ τοσοῦτόν ὅτι οἶνον γλυκύτερον] *vel deleo* τοσοῦτον, *vel pro* γλυκύτερον, *lego,* γλυκέα. *Sic enim melius conuenient cum* τοσοῦτον, *vt paulo suprà,* τοσοῦτον ὀπιδύμησα. *Sed potest esse comparatiuum pro positiuo. Igitur nihil muto.*

l. 18. *pro* ὀπιδυμίαν, *nescio an legendum sit,* ἐυδυμίαν, & *pro* σφοδροτέραν, ἀσφαλεστέραν.

Pag. 85. 4. διαστεγνωμένως] *i. cum obseruatione differentiæ inter Patrem et Filium.*

l. 32. *Nescio an legendum sit:* καὶ τοῦ εἰπεῖν δὲ, ὅτι φυλάττειν ἔδετο αὐτόν.

Pag. 86. 40. ἐνδιατρώμως τῇ παραδείσου διαγωγῇ] *Malim,* τῇ παραδείσου ἡδονῇ, *aut tale quid. Nam* ἐνδιατρῶσθαι διαγωγῇ *durum mihi videtur.*

Pag. 87. 8. *in dictione,* πιστεύσει, *assentior præceptori meo, nisi fortè sit,* πιστώσει, *pro* διαπιστώσει, *et* διαπιστώσει *pro* διατάξει. διάδοιτο.

Pag. 88. 17. *Deest subdistinctio inter* Condèv *et* κατ' αὐτόν. *Præterea aut valdè fallor, aut lin.* 14. *pro* παραγόμενα, *legere oportet* περὶ αὐτὸν ἀγόμενα.

vel

vel προφερόντα, vel, περισσόλογα, simpliciter, πρὸς αὐτόν. Nam τὸ προφέρειν alium hic vsum habet, & dici solet potiùs de productione in rerum naturam, siue creatione, quàm de adductione ad aliquem.

Pag. 89. 5. μῆσιν ἔχωμεν καὶ τῆς τιμῆς] Coniunctio καὶ (quæ hic distributioni inseruit) præcedere debet verbum (vt mea est opinio) non sequi, idq; hoc modo: ἕνα [vel, καὶ ἵνα] αὐτὰς ἐκίρωσιν ὁ Θεὸς, ἵνα καὶ διὰ παντὸς ὑπόμνησιν ἔχωμεν τῆς τιμῆς, &c. καὶ τὴν ἀφαιρέσεως αὐτῷ τῷ πάππῳ ἐπιγράφωμεν. Duas ob causas ratas esse voluit Deus nomina ab Adamo cæteris animalibus imposita .i. vt perpetuò admoneremur de honore, quem initio habuit Adamus, & deinde, vt adempti honoris causam illi ascriberemus. Transpositio particulæ καὶ hanc distributionem, ac proinde loci istius sententiam, planè corrumpit.

l. 14. ἐπιθεῖναι] Nihil mutandum censeo. ὁ νοῦς: Qui potuit congruas appellationes vnicuiq; animalium imponere, & sine confusione ordinis nec mansuetorum animalium nomina feris indere, nec ferarum cicuribus, sed omnibus ea, quæ apta essent & congruerent illis, quomodo non omni sapientiâ & intelligentiâ repletus fuerat? posteriùs ἐπιθεῖναι, vt & ἀπαρέμφατα sequentia, ἀφεῖναι & δοῦναι, cohærent omnia cum, ὁ δωρησάμενος, τὸ κοινοῦ. Apertiùs aliquantò sic. Qui potuit feris indere appellationes, quæ mansuetis animalibus non congruerent: & mansuetis rursus, quæ non conuenirent feris, &c.

l. 28. καταχώσωμεν] obruamus. Eàdem lin. notandum σφάλμα τυπογραφικὸν, ἀναγκαῖον pro ἀναγκαῖον.

Hom. 15.

Pag. 90. 19. Præfero marginalem lect.

l. 26. Subdistinguo inter μισθὸν & καμοὶ. μισθὸν. Qualem μισθόν? τὸν καμοὶ &c.

l. 28. fort. ὅσον ἐστὶ τῆς ἀδυνάτου πραγμάτων ἐκ ἔνι ἰδεῖν. videre non licet.

l. 31. πρὸς ἐυγνωμοσύνην] .i. ad præstandum id quod promisimus: vel potiùs ad agnoscendum debitum. vide infra pag. 153. lin. 32.

Pag. 91. 31. Malim, αὐτὴ ἡ πεῖρα.

l. 42. παρήχθη] conscio legendum, περισήχθη. Vide supra pag. 88. lin. 14.

Pag. 92. 2. et 3. fort. ὅμοιον αὐτῷ. ὅμοιον ᾗ αὐτῷ, φησι, &c.

l. 14. παύτης] .i. τῆ γυναικός.

l. 29. ἀπιθῶς ἔχῃ διακεῖσθαι] Nihil muto, nec mutandum censeo. Notanda autem phrasis, ἔχω διακεῖσθαι. pro μέλλω διακεῖσθαι, non Chrysostomo solùm, sed alijs tam Græcis quàm Latinis frequentata. Chrysost. noster hom. 10. in Matth. pag. nouæ editionis, 64. lin. 4. καὶ μὴ μόνον αὐτὸν λέγειν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ διατρίβειν ἔμελλε, καὶ ὅν πολλαχοῦ ἐβούλετο, ὃν διδάξαι φθάνομεν ἔχει διδάξαι .i. ἔμελλε. Luc. 12. v. 50. Βάπτισμα ᾗ ἔχω βαπτισθῆναι. .i. baptizandus sum baptismate. futurum est, vt baptizer: habeo baptizari, vt rectè vetus Interpres. Sic 4. Esdræ 4. 45. habet venire, poni videtur, ἀντὶ τοῦ, μέλλω ἔρχεσθαι: ἐλάσσω). Et in symbolo Athanasij Latinus interpres, ἀναστήσονται reddit, resurgere habent. Lactantius elegantiss. scriptor, hoc loquendi genere delectatus fuisse videtur. Sæpè enim vtitur. Instituit. lib. 4. cap. 12. Ecce, inquit, in nubibus Cœli, vt filius hominis veniens: Non dixit, vt filius Dei, sed filius hominis, vt ostenderet, quòd carne indui haberet in terra, &c. .i ἔμελλε σαρκωθῆναι, carne induendus esset. Idem, eiusdem lib. cap. 30. Ante omnia scire nos conuenit, & ipsum & legatos eius prædixisse, quòd plurimæ sectæ & hæreses haberent existere, quæ concordiam sancti corporis rumperent. haberent existere: .i. exorituræ essent. Idem, eiusdem cap. 20. Id autem quod per Christum dari haberet, consummatum fore. Dari haberet .i. Dandum esset. Ad eundem modum hic Chrysostomus: ἵνα μὴ ἀπιθῶς ἔχῃ διακεῖσθαι, .i. ἵνα μὴ μέλλῃ ἀπιθῶς διακεῖσθαι. ne futurum esset vt infensus esset animo. τὸ διακεῖσθαι enim ita coniungitur cum aduerbio ἀπιθῶς, vt à verbo ἔχῃ futuri temporis vel potentialis modi accipiat significationem. Non est ergo ἔχῃ cum ἀπιθῶς, sed cum διακεῖσθαι connectendum.

l. 29. ἔχῃ διακεῖσθαι] Si Græca lingua sinisset, vsus fuisset Chrysost. aoristo subiunctiuo verbi διάκειμαι, quemadmodum dixit ἐρράσθη et μισήσῃ· sed quia hoc non potuit, coactus est periphrasin quærere.

Pag. 93. 23. τὸ φρεῖν, ante ὃ καταλαμβάνομαι, redundare videtur, nisi, ὑπολαμβάνομαι, pro δύναται ὁμοῦ sumi possit.

Pag. 95. 1. μέχρις ἐκείνου] sub. χρόνου.

12. pro, φθαδήμενος malim, καταδήμενος, vt infra lin. 40. ἐὰν ζωοχῶς ἀναμιμνησκώμεθα τῆς ἐυεργεσίας τοῦ Θεοῦ ἃν εἰς ἡμᾶς ἡμετέραν χρίσιν κατέθετο. Item pag. 110. lin. 20. τοσαύτας ἐυεργεσίας εἰς σὲ καταδημένου.

Hom. 16.

Pag. 97. 16. περιδέμενον] .i. αἰξανόμενον.

Pag. 98. 27. λεπτοτάτῳ] .i. ἀκροτάτῳ, ni mendosa sit lectio.

l. 38. μανίαι] fort. βακχαναλίαι. Nihil tamen muto. vide infra pag. 107. lin. 24.

Pag. 99. 19. pro παιδεύων, malim, παιδεύει, nec tamen ignoro partic. ipsum ferri posse. Eodem modo lin. 34. pro διακειμένῳ malim, διακειμένου, & tamen non nego genitiuum posse stare.

Pag. 100. 23. Rectissimè delectur πρὸς.

Pag. 101. 6. ἐκπλήξῃ καὶ τῆς ἡδυπαθείας τῶν] verè hic locum habet Græcum prou. ὁ ἄνους ἐπὶ μνήμασι κλαίεται, καὶ τὰ ὦτα πρὸς πάλαι. Sed antequam pergam, monendus est aliquid lector de serie & ἀκολουθίᾳ orationis, vsq; à lin. 42. pag. præcedentis ad huius pag. l. 7. & 8. vt ergo omnia belle inter se cohæreant, sic lego: ἰδοὺ γὰρ φησιν, ὅπου τ. ξ. εἰς. β. κ ὁ τ. θ. ἀ ἰ. κ. ω. τ. κ τοῦτο, λογισαμένη ἡ πρὸς ἑαυτὴν ὁσως. & ita deinceps, vsq; ad εἶδες pag. seq. lin. 4. à quo loco ad finem vsq; lin. 6 parenthesin facio, nisi quis malit παρενθετικῶς legere etiam quæ præcedunt omnia, incipiendo à λογισαμένη, quod certè valdè mihi placet.

Dixerat

Dixerat Chryſoſt. Euam miſerà experientià didiciſſe, quàm exitioſum eſſet conſilium illud quod dederat ipſi Diabolus. Hoc vt oſtendat profert verba Moſis, tam illa quæ deſcribunt conſenſum Euæ, quàm illa quæ complectuntur actum ipſum comedendi, & pœnam mox ſequentem. Sed quis non videt poſteriora verba Moſis de actu & pœnâ, ad inſtitutum Chryſoſtomi maximè pertinere, ita vt ijs omiſſis, rationalis particula γὰρ, poſt ἰδοὺ σὰ, [pag. 100. lin. 42.] planè otioſa futura ſit? Ego itaq;, vt connexio iſta verborum melius appareret, commodiſſimum putaui, vt poſt καταγνῶσαι lin. vltimâ pag. præced. ἀλογόν inſereretur. Quæ ſequuntur enim continuò, nihil aliud ſunt, quàm verborum Moſis paraphraſis quædam. Præterea totum illum quaſi Iſthmum, qui verba Moſis dirimit, notis parentheticis, ne interrumperetur reliquæ orationis ſeries, diſtinguendum monui, atq; ſic nihil erit, vt mihi quidem videtur, quod quenquam remoretur aut offendat. Vno verbo, finge, deletis omnibus quæ inter Moſis verba interyiciuntur, ſic continuà nec interruptà ſerie ſcriptum fuiſſe. Ἰδοὺ σὰ γάρ, φησιν, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀρεστὸν ἰδεῖν, καὶ ὡραῖόν τῷ καταγνῶναι, ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ καρποῦ &c.

l. 14. vel delendum puto καὶ *ante* τοσαύτῳ, *vel participium* ἀπατηθεῖσα, *mutandum in verbum* ἠπατήθης. *Porrò lin. 12. Grammaticus aliquis expectaret vt pro* ἐτόλμησας, τολμῆσαι *ſcriberetur, quia præcedit,* ὡς μὴ ἀρκεθῶσι. *Similis eſt prorſus orationis forma infrà pag. 120. lin. 18. 19. & 20. Sed in ſcriptis magnorum virorum non ſunt omnia nimis rigidè ad Grammaticos canones exigenda.*

l. 20. ἀπαναπίας ἔσων τῆς, &c.] *Alibi conſtruitur* ἀπαναπίας *cum dativo.*

Pag. 102. 7. διαλέξεται] *i. fort.* ἐκλέξεται.

l. 11. poſt ἀγάπη, *deeſſe videtur,* πεῖθειν, *aut tale quid.*

Pag. 105. 4. πρὸς τὴν τυραννίδα] *i. ad exequendum aliquid eorum, quæ tyrannis Diabolica nobis facienda obtruſerit.*

l. 6. εἰς τοὺς εὐδίνους λιμῶνας] *Pro* εὐδίνους, *legendum puto,* εὐδίους. Εὔδιος enim λιμὴν ſæpè apud Chryſoſt. occurrit. Hom. 31. in Matth. Λιμὴν δ' ἐστὶν ὁ θάνατος. *Portus tranquillus, Mors. Legitur etiam apud eundem* δ' ἔδιον, *vt homil. 53. igitur nihil muto.*

Hom. 17.

l. 15. διεξηλθομὴν] *executi ſumus.*

Pag. 106. 6. Duplex eſſe mihi videtur interrogatio: vna poſt πληρῶν, *altera poſt* ἐμπεδώσεται.

l. 11. Quod ad genuinum αὐτὴν *attinet, cum præceptore meo And. Dounæo planè ſentio.*

l. 23. ἃ παύεται ὁπηνδὶς] *ſc.* ὁ καπήλος ἐκεῖνος. παύεται *enim &* ὁπηνδὶς *ordine ſyntaxeos cum* καπήλου *coniungi debent, non autem cum* ἀλλᾶς, *ſicut quiuis facile conceſſerit.*

l. 26. αὐτῷ] *i.* τῷ ἔνδον ἔχοντι τὸν καπήλουν τοῦτον.

l. 29. & 30. lego: σοφρὸν πῦπιν καπήλουν, τὸ Ϛωϊδὲς, ὀπικάμψον, καὶ μαζίζοντα ἡμῶν καὶ καταξαίνοντα τὴν καρδίαν &c. (*al.* καὶ μαζίζοντα ἡμῶν τὴν διάνοιαν, καὶ κ.τ.λ.) *Poteſt etiam* τὸ συνδὲς *omitti ſine vllo ſententiæ detrimento, vitioſa autè eſſe lectionem vulgarem, vel hinc clariſſimè appareat, quòd* τὸ συνδὲς μαζίζει, *non* μαζίζεται, *ni fortè cuilibet,* τὸ Ϛωϊδὲς *bifariâ hic accipere, nimirùm tùm actiuè, tùm paſſiuè: actiuè, pro tortore, paſſiuè pro eo quod torquetur & cruciatur. Sed cùm in omnibus alijs præterea locis actiuè ſumatur, non puto hoc loco paſſiuè accipiendum. Iuuenalis:*

> --curtamen hos tu
> Euaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
> Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit,
> Occultum quatiente animo tortore flagellum?

Al. σφοδρὸν τὸν τὸν καπήλουν, τὸ Ϛωϊδὲς λέγω ὀπικάμψον &c. *Conferatur hæc linea cum lineâ 34. & res erit liquida* τὸ Ϛωϊδὲς *hic aut expungendum, tanquam inde tranſumptum, aut ſaltem actiuè accipiendum.*

l. 35. ἔνδοθεν] *fort.* ἔνδον, *vt ſuprà, lin. 19. Sed* ἔνδοθεν *non diſplicet.*

l. 12. ᾧ ἑαυτοὺς πεῖθαλον] *i.* ᾧ ἔθαλον πεῖθαι αὐτούς. *Præterea verba veſtiendi, quale hoc eſſe videtur, hoc quidem in loco duplicem regunt accuſatiuum, perſonæ, & rei. Caterùm non improbatur mihi A. Dounæi coniectura, imò eò probatur magis, quia ſequitur paulò poſt, lin. 29.* εἰς τοσαύτῳ αἰῶνι ἑαυτὸν πεῖθοντας.

Pag. 108. 6. in initio: fort. —τουτου. *Poſteà, extremâ lineâ, deleo,* καὶ, *& initio lin. ſequentis, pro,* τοῦτο, *legendum puto,* τούτου.

l. 26. Aut hic σου *pro* σοι, *reponendum, aut ſuprà pag. 106. lin. 11. retinendum* αὐτοῖς.

Pag. 109. lin. 12. deleo ſubdiſtinctionem poſt ἀναγράψαι.

l. 32. Ελεεινὰ τὰ ῥήματα, &c.] *De ſenſu huius loci nequeo mihi ſatisfacere, niſi addatur aliquid quo oſtendatur verba hæc non reuera* ἐλεεινὰ *fuiſſe .i. miſeratione digna, ſed tantùm* δοκήσει, *& opinione. Nam, vt ſequitur, huius pag. lin. 42. & 43. videbantur quidem* ἀπολογίαν τινὰ ἔχειν, *ſed reuera indigna erant, quæ veniam aliquam & fauorem obtinerent. Ego igitur ſic lego:* Ελεεινὰ, ὡς δοκεῖ, τὰ ῥήματα, &c. *vide infrà, pag. 133. lin. 3. Senſus tamen hic poteſt eſſe: ſtolidè reſpondiſſe Adamum, atq; ita ſtolidè, vt propter ſtultitiam miſerandus videretur.*

l. 34. Neſcio an legendum ſit, μὴ *pro* διὰ. *Igitur enim non veritus eſt Adam* μονονοὺ καὶ ἀπολογίαν Ϛωπδέναι, *non quia Deus ſimpliciter* κατέσεισεν αὐτὸν τῷ διάνοιαν, καὶ ἔδειξε τὸ ἀῤῥᾳτήματος τὸ μέγεθος, *ſed quia* μὴ πολλῆς τῆς μακροθυμίας *hoc fecit.*

l. 38. deeſſe videtur, φημι *poſt* ἡ γυνὴ, *& tum ſubdiſtinguo poſt* γέγονεν *hoc modo:* αὕτη μοι τί ὀλίγα αἴτια γέγονεν ἡ γυνή φημι, ἵνα, &c. *Si ſic legimus, viuidior & erectior erit oratio.*

Pag. 110. 25. pro ὁμολογίαν, *legendum ſuſpicor,* ἀπολογίαν, *nec ſuſpicio mea caret ratione, quia proximis verbis ſequitur:* ὡς ἐνόμισε, *&* τῷ αὐτίκα ὅτι τὴν γυναῖκα μεταθεὶς. *Aliter retinendo* ὁμολογίαν· καὶ τῷ ὁμολογίαν ἐκεῖνος ἐποίησε τὸ

ἔργ

ἧρ' ἡμῶν πολλῶν, καὶ ἀπολογίαν, ὡς ἐνίοις, Ζωσίμῳ τῷ αἰτίαν &c. Similiter lin. 28. legendum suspicor, ἐρωτήσεως, pro, ἀποκρίσεως. Deus enim, ut iudex, interrogabat: Adam autem & Eua, ut rei, respondebant. Hæc veniebant mihi in mentem, ut primùm hunc locum legi: posteà verò, lectâ pag. sequente, mutaui sententiam propter ea quæ ibi leguntur. lin. 24. lege item lin. 1. pag. 112. In quibus tamen locis est, ἀποκρίσεως, sine, παρ' ἑαυτοῦ. Atqui id certè negligendum non est. vide præterea pag. 129. lin. 36.

Pag. 111. 17. ἐχθ'ὧν καὶ ἄρα, &c.] sc. εἰ ἀγνοῶν ταῦτα πρώτα.

l. 29. & 30. Manuscriptus Chrasmani dignus est sua laude. Nam & hic & alibi multùm adiuuat.

l. 5. καὶ τοῦτο τῆς &c. Paulo aliter quæstioni huic respondet Theodoretus quæst. 34. in Genesin.

l. 40. πρήσου] Hebr. Iesupca, i. τειρήσει σε. Græca tamen exemplaria in priore lectione consentiunt.

Pag. 115. 20. λιστηλὰς ἀν γένοιτο] sub. κἄλον.

Pag. 117. 13. lego: ὅθ' ὡμὴν ἕνα ἕτερον τῶν αἰτίαν αἰτιάσεις, ἄπαγε, ἀλλὰ &c. vel, ὅθ' μ. ε. τ. α. μέγαν, ἀλλὰ, &c. vide infrà huius pag. lin. 39.

l. 14. ἕτερον ζήτημα] vide Theodoreti quæst. 38. in Genesin.

Hom. 18.

Pag. 118. 35. fort. οἷον τε καὶ ἡλίκων, nisi sic dicatur, ὅσον τε καὶ ἡλίκων Græcè, quemadmodum Latinè quot & quantis.

Pag. 119. 23. pro ἐσίᾳ λαμπρᾷ, malim, ἐδῶπι λαμπρᾷ. Loquitur enim de ornamentis puerorum, inter quæ ædes ipsæ locum non habent. Porrò sequitur, lin. 27. τ' ἐδῶπος γυναῖκας.

Pag. 121. 7. hæc verba: ὅ ἄρ', ἐν τελλόμενος ὑπῷ, ὤειτεν, εἰ θέμις εἰη: parentheticis notis includenda puto.

l. 12. videtur καὶ, ante τὰ, in fine lineæ redundare.

l. 31. & 32. Quid si sic? καὶ τῆς πονηρίας ἐγκόπων τῷ δὴ τὸ πρῶτον φορεῖν, τῷ οἰκείαν φιλανθρωπίαν μιμούμενος, τοὺς ἀμυδραίνοντας τιμωρεῖται.

l. 38. ὐχ ἁπλῶς] i. non temerè: non sine causa.

l. 41. inter ται, & ἐκείνῳ, subdistinguo. ordo: ὐχ ἁπλῶς εἶπεν, &c. ἀλλά φησιν ἐκείνῳ ε. τ. γ. ε. ἧς κ. α. σ. ἵνα δῶ ἐκῆ &c.

Pag. 121. 42. post τὸν ἄρτον σου, addenda puto quæ continenter sequuntur in contextu Mosis: ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι σε εἰς τὸ γῆ ἐξ ἧς ἐλήφθης. Nam nisi hæc addãtur, meritò requirat lector quid sit ἐν τῇ ἐπιφάσει, quod cùm verbis, ἐξ ἧς ἐλήφθη, congruat (nam horum causà locum illum citari certissimum est) & deinde, cur proximè dicatur: τὸ αὐτὸ τοίνυν καὶ νῦν λέγει?

Pag. 122. 5. ὑποθέσεις] Alia fortasse vox huic loco melius conuenerit, ut σημεῖον, τεκμήριον, &c. sed nihil statuo. Al. φιλανθρωπίας ἕνεκα, vel, φιλανθρωπίας αὐτοῦ ἕνεκα, deleta voce ὑποθέσεις. puto retinendum, ὑποθέσεις, verbum & Chrysostomo familiarissimum, & πολυσημότατον H. S.

l. 18. & 19. καὶ ωμὴν ἐπιθυμίαν ἔχων &c.] i. & ne desiderio diuturnæ vitæ, etiam foris cùm esset, de ligno illo comedere audacter conaretur.

l. 22. Magnam à me inibit gratiam, quicunque locos hoc genere dum Πορθώτας, similibus coniecturis permios & mirabiles fecerit. Nihil coniecturâ tuâ certius esse potest, nihil verius, sensu ipso vel maximè suffragante. Quocircà, ne dubites, ubi libri deficient, coniecturis, talibus præsertim, hoc est, eruditis, probabilibus, non coactis, hæsitantem, & ἐλιγγιῶντα lectorem adiuuare. Fortes, quod dicitur, Fortuna iuuat. Paulo aliter: Τῆς ῥᾳθυμίας αὐτῷ τὸ μέγεθος, ἕνεκα &c. ut in annotationibus tuis: vel, τὰ τῆς ῥᾳθυμίας, ut paulo infrà, τὰ τῆς ἀμυδρίας· τὰ τῆς παρθενίας· τὰ τῆς ἀμυδρίας.

Pag. 123. 37. τῆς φύσεως ὁ δημιουργός.] τῆς φύσεως regitur à δημιουργὸς, non à γνῶσιν. τῆς φύσεως ὁ δημιουργὸς, i. ὁ τῆς φύσεως δημιουργός. lineà autem sequente, emendationi A. Dounei prorsus acquiesco.

Pag. 124. 24. ἧρ' εὐπαθεστέρων] Basil. πρὸς τοὺς νέους, pag. 230 καὶ τὸ Ἰουδαϊ, ὁρᾷ μεμῆφθαι, ὃς ἧρ' Ζωσίμων πνα' καταμαθὼν γυμνασίοις τε καὶ σιτίοις ἑαυτὸν δ' μάλα κατασαρκοῦντα, ἵππος, ἔφη, ὁ παύρη χλημπώτερον σεαυτῷ κατασκευάζων τὸ δεσμωτήριον; Δι' ὃ δὴ καὶ Πλάτωνά φασι τῷ ὑπ' σώματος ἐλάττω περιβάλλειν τὸ νοσοῦντες χωρίον τῆς Ἀττικῆς τῷ Ἀκαδημίᾳ καταλαζεῖν ἐξεπίτηδες, ἵνα τῷ ἄγαν εὐπάθειᾳ τοῦ σώματος ἀφ' ἁμαρτίας εἰς τὰ θεῖα φορᾶν θεμένοις. Εὐπάθεια igitur est εὐεξία, & ἧρ' εὐπαθεστέρων, ἧρ' μᾶλλον εὐεκτόντων. Sic Hesych. εὐπαθοῦντες, ἐῤῥωσοι. Psal. 91. καὶ εὐπαθοῦντες ἔσονται. Ad quem locum Græca Scholia (sicut annotatur in Bibliis Rom.) εὐπαθοῦντες, τουτέστι, σφιγγᾶν καὶ ἀκμάζειν. Basil. hom. εἰς τὸ· πρόσεχε σεαυτῷ, pag. 139. Σώματ Θ μὲ δὲ εὐπαθοῦντ Θ, καὶ πολυσαρκίᾳ βαρυνομένου.

l. 32. legendum conjicio: ἀλλ' ὅμως μοι, ἀγαπητέ· ὁ οἰκοθεν ἔχων ἀφορμὰς &c. vox enim οἰκοθεν apprimè conuenit cum iis quæ sequuntur, lin. 34. ὅτε γὰρ ἐκείνου πνα ἔχε τὴν διδασκοντα, ὅτε ἔξω, &c. Al. ἀλλ' ὅμως μοι, ἀγαπητέ, ὁ τοσαῦτα εὐεργετηθεὶς, καὶ ἐντεῦθεν ἔχων ἀφορμὰς, &c.

l. 41. Sine dubio, περιτοιχίων.

Pag. 125. 17. & 18. ut robiqᾷ, pro τὸ, lego, πρ. verba enim ἔδειξε. & διδάσκει reguntur à γεγραφὸ.

Pag. 126. 5. Malim, τὸ πλημμέλημα φησὶ γὰρ πρὸς αὐτήν.

l. 23. Rectiùs, ut mihi videtur, ἐννοήσας, deletâ distinctione post σὺ.

l. ultimâ, delco εἰ post καὶ.

Pag. 127. 21. Nescio an desit ἄλλο, post τὴ.

Hom. 19.

Pag. 128. 8. Si benè obseruaui, ἐπειδὴ apud Chrys. iungitur cum indicatiuis. Igitur hic malim: μὴ δωίσεται. & μὴ βάλεται.

l. 11. Mutato verborum ordine, lego: ἀλλ' ἔστι πολλάκις καὶ φαῦλον δεληθαντα μεταμέλεσθαι &c.

l. 14. Deesse videtur καὶ ante τ' ἀκέσειν.

l. 15. & 16. Legendum censeo, vel, τῆς καθ' ἧς ὀπτεκεπήσεως τὸ ὄρμημα· vel, τῷ καθ' ὃν χαίρησιν, ut suprà, & infrà pag. 130. lin. 17.

Pag. 126. 36. & 37. ἤδει καὶ ἐκ προοιμίων τῷ ἀέλλησιν ὀπτεκεπήσεων χρὴ τ' ἀδελφοῦ γίνεσθαι, καὶ δὲ τούτων

τούτων αὐτῷ προσαγέλλει τῆς ῥημάτων. *Non nescio tamen* ὀπτικῆς ῥύσεως *regi posse à* προ in compositione. *Alioqui quomodo defendatur syntaxis ista, me non videre planè profiteor. & Ordo erit,* ἀναγέλλει, *sub.* ἡμᾶς προ τῆς κακῆς ὀπτικῆς ῥύσεως.

l. 23. *Vide an non rectius,* Ἐπὶ τοσοῦτον ἀνειώθης.

l. 41. *Marginalis lectio praferenda mihi videtur.*

Pag. 130. 5. *Probabile est hac aut similia desiderari ante* καθάπερ : τοῦτο γὰρ νῦν ποιεῖ.

l. 9. *videtur deesse* ὕστως *ante* ἐρωτᾷ.

Pag. 131. 6. *Non est necesse ut propter infinitivum* ὡς in ὥστε *mutetur. Nam & ὡς, sicut docent Grammatici, syntaxin hanc non aspernatur. Huius ipsius pag. lin.* 14. ὡς μηδὲ λήθην παραδοθῶναι : *& pag. seq. lin.* 18. *& passim alibi.*

l. 9. *Lego,* ἀποδύρεσθαι.

l. 19. *post* ἀγαπητὸν, *interrogandi notam ponendam puto.*

l. 20. *Leuior est iactura* τῆς ὄσων, *quàm* τῆς ὅπως, *ut mihi quidem videtur. Lego* ἐπαίρῃς, καὶ ὅπως μεῖζον, *&c.*

l. 31. *lego :* ὕστω γὰρ τούτῳ ὀπτικατάσχετος σὺ ὑπὸ τῆς γῆς. *Nam sine supplemento isto hiatus erit.*

Pag. 132. 2. *Pro* πῶς ἀδικεῖν, *quid si,* πῶς ἀπόλαυσιν ?

Pag. 133. 3. γὰρ *priore loco poni videtur pro aduersatiuâ particulâ* ἀλλά

l. 17. *Deesse videtur* σε *inter* -δίκαιον *&* καταλείψω.

l. 38. *Delenda videtur particula,* γὰρ, *ante* ἀπολλαγμένοι.

Pag. 134. 7. *Nescio an* βασκαίνω, *in inuidendi significatione cum accusatiuo construatur. vide infrà hom.* 22. *pag.* 156. *lin.* 7.

l. 10. *Malim,* ἀειδωμοσάμεθα.

l. 11. ἀξιῶσαι] *i.* ὑποδικον καταξῆσαι.

l. 14. τελίτω πάλιν] *sub.* ἰδεῖν, *vel* ὄρος.

l. 21. *fort.* σε ἀγοήσωσιν αὐξεῖν, γὰρ τῇ σῇ τελότῃ ἀπόδωσον *&c. hîc duntaxat pro* ἀλῶναι, αὐξεῖν, *substituo, & hæc,* τῇ σῇ τελότῃ, *particulæ copulatiuæ postpono. Nam* τὸ ἀλῶναι, *non minùs mihi, quàm præceptori meo displicet.*

l. 22. πρόθεσις, *pro* πάρεσις, *valde placet.*

l. 25. μηδεὶς ἕτερος τοιαῦτα τολμήσῃ *&c.*] *Congruit cum illo :* Εἰς ἐμὲ ὁρέων τις, ἐυσεβὴς ἔστω. *vide pag.* 136. *lin.* 7.

l. 34. *Generalior & magis* καθολικὴ *esset sententia, si pro* κατεργάζεσθαι, κακῶς ἐργάζεσθαι *scriberetur.*

lin. ultimâ, vel lego, ἀποδοδῶναι *pro* ἀπολαβεῖν, *vel,* ἀπολαβεῖν *pro* ἀποδοδῶναι *expono, quia sunt* ἀμφίβολα. *Hæc superaddidi vestris coniecturis, tuæ nimirùm & A. Dominci, non quòd parùm illæ mihi satisfacerent, sed quia & ipse experiri volui, an possem aliquid post tales artifices non pœnitendum proferre.*

Pag. 135. 2. ὥστε τὰ λυπηρὰ] *sub.* παρασῆσαι ἀμαθέσιος, *vt rectissimè tu in annotationibus tuis.*

l. 8. *Quid si :* οἷς γὰρ μείζων ἡ πρωεία πρὸς τὸ κοινοῦ ἑαυτὸς ὀπηρέτει ; *Al.* καθ' ὧν κ. μ. ἡ. τ. π. τ. κ. δ. ὀπηρέτει.

Hom. 20.

Pag. 135. 39. γὰρ ἐξ ὧν ἔκλαυσ *&c.*] *i. vt puto, ex eo quòd,* ἐκ τὸ ἔκλαυσεν τὰς θυσίας αὐτῆς προσυνέγκαι τῷ θεαυτῆ.

Pag. 136. 40. *fort.* σοφίζονται.

Pag. 137. 16. *lege* ἔτεκα γὰρ αὐτά.

l. 22. *fort.* ὁ μὲν. *Paulo prius, lin. nimirùm* 20 *&* 21. τῷ ὄντι αὐτῷ τεχθέντι τῷ ὄντι αὐτῷ οἰκοδομηθέντι πόλιν ἐπωνόμασεν. *i.* ὅτι τῷ ὄντι α. τ. τ. ὐ. α. ο. π. ὠνόμασεν *sive,* ὅτι τῷ ὀνόματι τῷ ὄντι αὐτῷ τεχθέντι *&c.* ὠνόμασεν. *De nomine filij sui appellauit. Al. legendum fortasse :* ὅτι τῷ ὀνόματι τῷ ὑπ' αὐτῷ τεχθέντι *&* τ. ὐ. α. ο. π. ἐπωνόμασεν.

l. 36. ἡ βιωτικὸν λογισμόν.

l. 38. *Quid si,* καθ' ὅσον ἡμῖν οἴδντε ;

Pag. 138. 1. *&* 2. ὡς τῷ αὐτῷ ἁμαρτήματι ἢ χειροτονεῖ προσῆκεν.] *sc. non expectat, donec ab alio audiat, quòd æque ac Cain, aut grauiùs etiam peccârit. Planior fuisset oratio, si dixisset :* ὃ προμαθὼν ἢ παρ' ἑτέρου ἔλεγχον, ὡς τῷ αὐτῷ ἁμαρτήματι, ἢ γὰρ χειροτονεῖ προῆκεν.

l. 35. γὰρ πρὸς ὅτι τύπος] ἄγμα ἐκ θεσπεσίου.

Pag. 139. 20. μεταγαγεῖν] *fort.* ἀπαγαγεῖν. *sc.* τῆς φορᾶς ἐκείνων λογισμούς.

l. 25. *Deleo distinctionem inter* ζωοποιὸς *&* ἄρρ.

l. 34. *Rectiùs fort.* ὑπολαύετε, *quia præcedit* ὅτι, *non* ὅταν.

Pag. 141. 13. *pro* μικρὸν ἀναγκάσασα, *legendum puto,* μικρὸν αὐαποδίσασα.

Pag. 142. 2. *deleo* γὰρ *ante* καθ' ἑκάστην. *Hortatur enim vt quotidie scrutentur seipsos, videantque quid ex hac, quid ex illa concione lucri reportarint. Quare, siue in quem finem?* Ὥστε καρποῦσθαι πλέον ἐκ τῆς παρ' αὐτῶν λεγομένων. *Vt hoc modo ex iis, quæ dicat, plus fructus & vtilitatis percipiant. Ex auditoribus enim ij proficiunt maximè, qui quantum profecerint, à seipsis accuratè exigunt. Ordo itaque est :* Βέλομαι ἐκεῖνο τῶν ὑμετέρων ἀγάπην προτρέψασθαι, διερευνᾶσθαι καθ' ἡμέραν ἑαυτοὺς *&c.* ὥστε καρποῦσθαι *&c. Potest etiam hic locus sic ordinari, etiamsi* γὰρ *retineatur. Igitur nihil muto.* γὰρ διερευνᾶσθαι, καὶ μὴ μόνον ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ἐναποτίθεσθαι. *Volo vestram charitatem, vt maiorem ex dictis nostris fructum capiatis, & quotidie vos ipsos scrutari, siue explorare &c. & non solùm &c.*

l. 8. *pro* ἐνυβρισόν μοι ὄπι, *malim,* ἐνυβρισόν μοι τόδε.

l. 27. *delendum videtur* ὅτι *ante* τῇ πλατῆ.

l. 41. ταῦτα ἀναγκαῖα ποίησον] *elegantissimè. Quæ non necessaria & superflua sunt, fac necessaria. Quomodo? Dando ea indigentibus. Nam quæ tibi non necessaria sunt, indigentibus sunt necessaria. Penè me preterierat loci istius singularis elegantia. Vide infrà pag.* 432. *lin.* 4.

l. 42. διαπέμπετε] *sub.* ταῦτα. *Deinde linea sequente, pro* λῶ μετ' ἐπολὺ λήψῃ, *fortasse conuenientiùs legatur :* καὶ μετ' ἐπολὺ λήψῃ, *vel,* ἀπολήψῃ, *scilicet* τὰ δοθέντα, τὰ πεμπόμενα θεῷ σύ. *Nam* λαμβάνειν παρεῖναι, *non videtur mihi adeò commodè dici.*

Pag. 143. 11. ἕως ἔπι καιρός.

l. 24.

l. 24. *poſt*, ἆρα, *interrogandi notam ponendam puto. Sic enim futurum eſt ut efficacior & vehementior ſit oratio, & Chryſoſtomi in reprehendo acrimoniæ accommodatior.*

l. 26. ἐμοὶ πείθου, καὶ ἕως ἔτι. *Præterea extremâ lineâ, neſcio an articulus* τῷ *redundet.*

Hom. 21.

Pag. 144. 1. *fort.* ἐξέθεντο ταῦτα.

l. 4. ὅλως γὰρ συλλαβὴ &c.] *Sic ſuprà hom.* 18. *pag.* 124. *lin.* 9. & 10. οὐδὲν ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχε, φθέγγεται ἡ θεία γραφὴ, ἀλλὰ κἂν συλλαβὴ τυγχάνῃ, κἂν λεξία μία, ἔχει τινὰ ἐγκεκρυμμένον θησαυρόν. τοιαῦτα γὰρ ἅπαντα τὰ πνευματικά.

Pag. 145. 8. *fort.* ἀρχὴν νέαν τινὰ, ἢ, δευτέραν τινὰ, & *lin.* 10. ἄνωθεν ἀρχὴ πάλιν. *Cæterùm ſi minùs iſta placent, finge non ſcripta fuiſſe.*

l. 14. *Neſcio an pro* ὡς, *legendum ſit,* οἷς. *Nam* οἷς *melius reſpondet* τοῖς αὐτοῖς, *quàm* ὡς, & *fallere potuit librarium* ὡς, *proximè ſequens.*

l. 37. *malim,* κατὰ τὸν τῆς ἀρχῆς λόγον, κατὰ τὴν δευτέραν· *ut idem bis dicatur.*

Pag. 146. 28. *Legendum conjicio:* οὐδὲν πιεῖν ἐπεσημήνατο, ἀλλ' ἄνωθεν θερμοῦν αὐτῷ τῷ ὕδατι τῷ καλὰν ὁρμῶν, τοῦτο παρεσιώπησε· καὶ εἰκότως.

l. 31. *optimè* ὁμοιόδοτον.

l. 35. ὅτι οὕτως οὐκ ἔστιν τοιοῦτος] *ſc. qualis fuit Cain.*

Pag. 147. 17. *fort.* ταχέως ἀξιοῦται τῆς παρουσίας, καὶ φθάνουσας ἀξιοῦσθαι πλείονα τ. ε. &c. *videtur enim aliquid deeſſe. Et tamen non diffiteor me in hoc & ſimilibus locis operæ meæ ſine culpâ potuiſſe parcere.*

l. 39. *Neſcio an legendum ſit,* τῶν θερσιτόντων καὶ γέλωτος καὶ διαφερόντων· *vel,* καὶ δόξα διαφερόντων &c.

Pag. 148. 6. ὑπαισθάνεται.

l. 30. *vel deeſt genitivus, vel certè ſubaudiendus eſt. Nam quod hic eſt* αὐθαδοφῶ, *paulo poſt, lineâ* 35. *dicitur,* πανδοξοφία. & *pag.* 149. *lin.* 39. πάνδοξον φερντίς.

l. 39. & 40. *De* καταξέλλων & ἀφιεὶς *planè accedo doctiſſ. præceptori meo. Ib.* καὶ οὐκ ἀφιεὶς πολάγιον σαλεύειν] *ordo:* Καὶ οὐκ ἀφιεὶς τὸ σκάφος πολάγιον σαλεύειν, ἀλλὰ διωκικῶς ἐν λιμνῇ ὁρμεῖν φαντασιάζων. *Sic infrà pag.* 163. & 164. ἀλλ' ἀνώτερος τῆς χειμερινῆς γέγονως, καὶ πολάγιος σαλεύων, ὡς ἐν λιμνῇ κειμένῳ.

Pag. 149. 1. *fort.* ἀειδῶν ἐκεῖ.

l. 7. *poſteriùs* τοῦτον *redundare videtur.*

l. 10. *fort.* ἐναρμόζειν. *prima enim huius verbi ſyllaba abſorpta videtur fuiſſe à poſtremâ verbi præcedentis.*

l. 14. *deleo* καὶ *ante* πᾶς.

l. 15. τὰ θεῖα τοῦ Θεοῦ] *ſub.* θεσπίσματα, *vel* λεγόμενα.

l. 16. πολυπραγμονεῖν, ἀλλὰ πειθόμενον] *Theodor. quæſt.* 45. *in Geneſin, de tranſlatione item Enochi:* ὃ δεῖ ζητεῖν τὰ σεσιγημένα· εἴρηται γὰρ θεσπίσαι τὰ γεγραμμένα.

Pag. 150. 5. Καὶ ἔζησε Λάμεχ ἔτη ἑκατὸν ὀγδοήκοντα] *In hac numeratione diſſentit Chryſoſt. & ab Hebraico contextu, & à Græcis Bibliis Romæ excuſis. Hebraicus enim contextus addit duos annos ad centum & octoginta: Græca verò Biblia, octo.*

l. 17. *uncis incluſa rectè abeſſe poſſunt.*

Pag. 151. 2. *vel ſequor marginalem lectionem, vel pro,* παιωλεθρίαν, *lego,* ἀληθείαν.

l. 30. ἐπορχώμεθα] *i. legamus. Sic infrà, pag.* 282. *lin.* 11. & 12. Καὶ πολλάκις ὅταν σήμερον ἀρεῖν οὐκ ἰσχύσωμεν ἀναχθέντες, τοῦτο πάλιν αὖριον ἐπελθόντες, ἀθρόον ἄραμεν. Επόρχεσθαι *enim &* ἀναγινώσκειν, *idem hic ſignificant. Sic alibi idem ſunt* διέρχεσθαι & ἀναγινώσκειν. *Cato:* Libros lege: *Plautus:* τὰς βίβλους διέρχου.

l. 42. *lego,* ἀλλὰ κἂν τὸ τυχὸν αὐτὸ ἐνοχλεῖν συμβῇ. *i.* Sed ſi vel minima res quæpiam illi moleſta eſſe contigerit.

Pag. 152. 1. τί γὰρ ἴσον ψυχῇ καὶ σώματι] *Fortaſſe deeſt* ἔχει. τί γὰρ ἴσον ἔχει, εἰπέ μοι, &c.

Hom. 22.

Pag. 153. 30. νεαρώτερος καὶ ἀκμαιότερος] *ſc.* τὰ πνευματικὰ ἐνδύματα.

l. 32. καὶ τῷ ἐυγνωμοσυνίῳ ὑπενδιδόμεθα] *Vide ſuprà pag.* 90. *lin.* 31.

Pag. 154. 15. *lego,* καὶ ἑτέραν θεραπείαν θεραπείας π. τ. τ. ἢ. ἐπεδείξατο. *Sic enim ſuo quæque loco poſita reperientur.*

l. 29. *pro* ἐλόμενος, *neſcio an ſcribendum ſit,* ἡγάμενος, & *lineâ præcedente,* φερομένων *retineri poteſt, ſi articulus* τοῦ, τῷ, πολλῇ τῇ ῥύμῃ, *præponatur.*

l. 35. *Notanda ſyntaxis:* ὥστε ἦλθε, *pro,* ὥστε ἐλθεῖν.

l. 41. πρὸ τούτων ἁπάντων] *præ his omnibus.*

Pag. 155. 4. & 5. *fort.* καὶ οὐκ ἔστιν ἕτερον, ὅπου ὑπὲρ τῆς ἀμβρότου κόλασιν ὑπομεῖναι, ὅπου ὑπὲρ τῆς καταφρονητικοῦ ἀμοιβῆς τινος ὑπετυχεῖν.

l. 33. *inter* -γραμμένων & καὶ, *ſubdiſtinguo tantùm.*

l. 39. ἄγγελοι ὡς ἀνθρώπους] lxx. *Interpretes fefellerunt Chryſoſt. Alioquin enim vidiſſet ſic appellatos angelos fuiſſe, Iobi cap.* 1. *v.* 6. Vajehi hajjom vajjabou bené haelohim. *i.* οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, *pro quo* lxx. *ad ſenſum, nõ ad verbũ:* οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ.

Pag. 156. 17. πρὸς τὴν συναλλαγὴν τῆς σωμάτων] *i. fortaſſe,* συμπλοκὴν, *vel,* ὁπτυμίαν συμπλοκῆς τῶν σωμάτων.

l. 23. & 24. *fort.* οὐκ αὐτὴν τὴν οὐσίαν (πῶς γὰρ οἵόντε ἀσώματον οὐσίαν ἰδεῖν;) ἀλλὰ μεταγραμματοῦσαν τὴν ἐνέργειαν, μικροῦ δεῖν, &c. μεταγραμματοῦσαν τὴν ἐνέργειαν, *vocat (aut ſaltem vocare mihi videtur) actum angeli in viſibili ſpecie apparentis. Si hæc vera ſunt, ut certè vera eſſe credo, valdè laborat hic locus ab interpunctione.*

l. 27. *deleo item* ἡ, *ante* νοερά.

l. 38. μέχρις ἐκείνου] *i. uſq; ad illud tempus.*

l. 39. *lego,* τοὺς ἐξ ἐκείνων, *ſc. Caini filyos.*

l. 42. *lego* (οἱ ἀπὸ τοῦ Σὴθ καὶ τοῦ Ενὼς) *additis notis parentheticis. Item hæc lin.* 42. & 43. *notis parentheticis includo* (ἐκφύναι τὰς ἀπ' ἐκείνων τ. π. ὧν οἱ ὁ. κ. θ. ε. αὐτοῖς)

Pag. 157. 21. *Malo coniungere* ταῖς ἡνίαις *cum* καταξέλλειν, *quàm cum* ἐνδῦσις. *Al.* τὰς ἡνίας ἐνδῦσις: *ex cõiecturâ. Sicut auriga, qui non nouit habenis equos ferocientes compeſcere, cedendo, & equos currum trahentes, & ſeipſum perdit ac præcipitat,*

tat. ἐνδύς. *sc.* τοῖς ἀτάκτοις σκιρτήμασι τῶν ἵππων: *furori & ferociæ equorum, non autem* τοῖς ἡνίαις, *habenis. Sic in* ἀποδοῦναι: τοῖς ἀτάκτοις ὀπηδυμίαις ἐνδῦσα. ἄτακτοι *enim* ὀπηδυμίαι *sunt, vt* ἄτακτα σκιρτήματα, *&* ἡ προαίρεσις, *vt* αἱ ἡνίαι.

l. 31. *pro* εἴδεσαν, *debet esse* εἶδόσαν. *Apud* lxx. *enim legimus,* ἦλθοσαν, εἶδόσαν, εἶδον, *pro,* ἦλθον, εἶδον, εὗρον: *non autem* ἦλθεσαν, εἴδεσαν, εὕρεσαν.

Pag. 158. 18. *Quid si,* ζωῆς τῆς Νῶε ἕνεκα τῆς προσηρείας παυσάμενον αὐτοῦ ἐπεδείκνυτο?

l. 23. *Malim,* ἀπονίψασθε.

Pag. 159. 2. *deesse videtur aliquid post* -λημμένη, *nimirùm,* αἰνέργητός ἐστι, πεπίστευται, *aut tale quid.*

l. 6. *Deesse videtur,* ὅτω, *inter* φωτὸς *&* καί.

Pag. 160. 30. *Malum,* τὴ τῶ ἀνθρώπε εὐημερίας.

l. 38. *Rectiùs fortasse* τούτων.

Pag. 161. 21. *Nescio an delendum sit,* ἀεὶ *ante* αὐτῆς.

l. 27. *fort.* ὀπηδυμίᾳ τινὶ καὶ πόθῳ φερόμενοι, πλεῖον ὀπὶ πλούτῳ πάσῃ τῇ ὁρμῇ ἔχειν ἀπουδάζουσι.

l. 28. *Deleo notam parentheticam post* φιλαργυρία, *& locum ei commodiorem do post* κατενεχθῶσιν, *lin.* 33. *Quæ sequuntur enim eâdem lineâ (nimirùm:* εἰ τοίνυν ἔστι *&c) connectenda sunt cum his, lin.* 28. καὶ δέποτε κόρον λαμβάνουσι. *Hoc ita clarum est, vt quod clarissimum. Series enim & consecutio orationis sic se habet:* Καθάπερ ἔνιοι διὰ τὴν ἡδονὴν τῶν χρημάτων συλλογὴν μανικῶς, ὀπηδυμίᾳ τινὶ καὶ πόθῳ φερόμενοι [ἐλαυνόμενοι] πλεῖον ὀπὶ πλούτῳ πάσῃ τῇ ὁρμῇ ἔχειν ἀπουδάζουσι, καὶ δέποτε κόρον λαμβάνουσιν· οὕτω πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς *&c. Hæc est recta series. Cæterùm apud Chrysost. propter longam parenthesin non eodem tenore procedit oratio, sed series aliquantùm interrumpitur. Cùm enim recto ordine seruato post finitam parenthesin debuisset dici* [*lin.* 33.] Καθάπερ τίνων ἔστι *&c. Chrysost. hoc non facit, sed quasi sui oblitus, nouum initium facit (quod etiam alias frequenter facit) & particulam similitudinis in particulam conditionalem mutat, dicens:* Εἰ τοίνυν.

Pag. 162. 3. *fort.* πολλάκις δέ.

l. 16. οὐδὲν τῆς ὠκεωμένης] *Nihil muto. Sed tamen, nescio quomodo, non satis arridet hæc vox. Si liceret igitur, scriberem:* οὐδὲν τῆς οἰκείας.

Pag. 163. 10. *fort.* ὡς δὲ αὐτὸ τοῦτο ἠμύμενοι.

Hom. 23.

Pag. 163. 40. *fort.* ἀπολελεῖφθαι, *vel,* καταλελεῖφθαι.

Pag. 164. 1. *legendum suspicor:* καὶ ὥσπερ πλάνῃ καὶ σάλῳ: *i. & quamuis marinis iactatus fluctibus tanquam in portu sedens, sic virtutis clauum gubernans &c.*

l. 34. ὑπορεμιζομένους] *Nondum scio de hac voce quid sentiendum sit, rectène se habeat, an secus. Fortasse reponendum,* ἑλομένους.

Pag. 165. 18. *multò plenior esset lectio, si sic conciperetur:* διδάσκει ἡμᾶς καὶ τῆς ἀρετῆς τὸν ἐρῶν, καὶ τὸν ἐν τοσούτῳ κλύδωνι διωκόμενον τὸν ἀρετὸν ἀκέραιον διασῶσαι θαυμάζει. *Addo* θαυμάζει, *quia quæ proximè sequuntur, talem lectionem præsupponunt & ab eâ veluti pendent. Alioquin addi posset,* αὐ ἀκηρύτθει, *aut verbum aliquod non dissimile.*

l. 21. *&* 22. *lego:* ἡ θεία γραφή, φησὶ Νῶε δὲ εὗρε χάριν ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ. Θαυμαστὸν γὰρ ὅπως μεταξὺ ὧν τοσούτων καὶ διὰ τὸν καιρὸν μελλόντων τῆς ἀγανακτίσεως [*vel,* κινδύνου] περιῆν, οὐκ μόνον διὰ τὸν ἀρετὸν τῆς [*vel,* κινδύνου] ἐκτὸς ἦν ὑξιώθη. Νῶε δὲ εὗρε *&c.*

l. 38. Ἐστι γὰρ ἀκμὴν ἐπάγουσα ἁμαρτίαν] *Sirach. cap.* 4. *v.* 24.

l. vltimâ, delendum puto, ἢ *post* ἴσως δέ.

Pag. 167. 2. *fort.* κατακρινομένῳ.

Pag. 168. 11. ὅλος τῆς σαρκὸς *&c.*] *Sic Horat. satyr.* 9. *lib.* 1. *totus in illis. Hesiod. lib.* 1. μὴ ζῆνα τῆς ὀργῆς ὅλον, *& lib.* 2. ὅτως ἄρα ὅλον τὸν φρονηματῶν λῶ.

l. 35. *legendum videtur,* καὶ πολλὰ εὕροι τις ἂν ὀνόματα τοιαῦτα ὅσπερ δίκημα.

Pag. 169. 2. ἐν τοσούτῳ ἀρετῆς αὐχμῷ] *vide suprà pag.* 77. *lin.* 13.

l. 24. *Leui immutatione lectionem sine dubio vitiosam sic emendo:* διὰ τοῦτο καὶ ἐξ ἀρχῆς ἑώρων τὰ ὑπ' αὐτῆς δημιουργηθέντα: *sc. quæ priùs creauerat. Hominem enim tunc non vidit, vtpote nondum creatum.*

l. 33. πρὸς αὐτὸ τὸ ἄκρον τῆς κορυφῆς καὶ ἀρετῆς] *quasi dicat,* πρὸς ἀκροτάτῳ κορυφῷ τῶν ἀρετῶν. *Nam* ἡ κορυφὴ *habet suam latitudinem, &* τὸ ἄκρον τῆς κορυφῆς *est summi verticis supremus apex. Similis* αὐξήσει *dicitur, vt* Ἑλλὰς *&* Ἑλλὰς, *& id genus alia. Lucem accipit hic locus à sequente isto:* [*pag. huius lin.* 42. *&* 43.] ἐμόνον ἀρετῷ ἐπιδείξατο, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἄκρον κορυφὴν τῶν ἀρετῶν ἔφθασε.

Pag. 170. 4. ἀλλὰ δεικνύουσα *&c.*] *sed vt ostendat nobis summam eius virtutem, & quòd diuino calculo approbatus fuit, postquàm dixit:* τέλειος *&* ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ: *ait,* τῷ Θεῷ συνήρεσκε Νῶε. *Hæc mihi placuit, vel animi causâ Latinè vtcunq; interpretari. Quod ad,* ἵνα ἔπῃ *l.* 7. *attinet, etsi loca mihi non sint in promptu, tamen affirmare non dubitem sæpiusculè sic loqui Chrysostomum pro eo quod Latini dicunt, quasi dicat, ac si diceret. vide infrà pag.* 236. *lin.* 32.

l. 9. ἡ τῶν βεβιωμένων πρᾶξις] *vide infrà, pag.* 177. *lin.* 36.

l. 13. *Lego:* ἐπαινέτλιον ἔχειν τῶν αὐτῷ πεπραγμένων τοῦτο δὲ ἦν πάντως *&c. Transpositus verborum ordo corrupit hunc locum, & restitutus sanabit.*

l. vltimâ fort. ἱκανὸν ἦν] κωλύσαι τὴν ἢ ὅτι ἡ ἀρετὴν φέρουσαν ὁδὸν πορεύεσθαι θέλοντα, *vel,* βελόμενον.

Pag. 171. 26. *fort.* ὁ Θεὸς ποιητὴν ὄντα καὶ τοιοῦτον ὥστε *&c.*

l. 33. *Corrigenda huius loci interpunctio in hunc modum:* κατασκάζων ἑαυτὴν ἡ γέεννα διὰ τοῦτο *&c.*

Pag. 172. 10. καὶ δι' ὧν αὐτὸς μετῆλθε *&c.*] *De hoc loco quid statuendum sit, nondum mihi liquet.*

l. 13. *Legendum conijcio:* διὰ τῆς ῥᾳθυμίας, καὶ τῆς τούτων ἀμελείας περιόντες *&c.*

Hom. 24.

Pag. 173. 1. οὐκ ἀφίησιν ἑτέρου τινὸς δεηθῆναι] *non sinit ab alio quopiam petere.*

l. 10. οἱ πίνης προσγενομένης] *vel, ut tu ducis, addendum est aliquid, quod articulum sustineat, vel delendus articulus.* ἐπίγονται] *scilicet* οἱ ἄνθρωποι.

l. 24. *fort.* τὸν φωτίζοντα τοῦ τυφλοῦ.

Ib. et l. 25. καὶ τραυλίζοντα τὰς γλώσσας] *Esa.* 35. 6. καὶ τραυλὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. *Sap.* 10. *v. ultimo:* καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκε τραυλάς.

Pag. 174. 1. *Pro* ἐνίκων, *legendum arbitror,* ἐφιλονείκουν ἀλλήλοις. *certabant superare. Sic enim superiùs locutus est pag.* 159. *lin.* 36. *& falsum est* νέοι νενικηκέναι τοὺς προσεοικότας, *quia, ut continenter sequitur,* οἱ γέροντες ἦσαν νέων οὐκ ἔλαττον ἐμπύησαν.

l. 2. ἵνα τοίνυν μάθωσιν] Παρενθετικῶς *hæc dicuntur, propter parenthesin præcedentem, quæ tenorem orationis veluti abrupit. Si enim recto tenore oratio processisset, delet à totâ parenthesi, initium* 4. *lineæ pag.* 174. *subiungendum fuisset,* τῷ αὐτομολησάσης, *lin.* 41. *pag. præcedentis, hoc modo:* καὶ πάσης, ὡς εἰπεῖν, ἡλικίας ὅλῃ τῇ καρδίᾳ αὐτομολησάσης, ὁ δίκαιος οὗτος μενεῖ μόνος, *&c.*

l. 5. *sic interpungendum & legendum puto:* μέχρις ὅτε εἰς τὸ πεντακοσιοστὸν ἔτος ἔφθασε μὴ τὸ εἰπεῖν· ὦ Νῶε, *&c. Non absolvitur enim sensus, donec perveniatur ad hæc verba lin.* 6. εἶδες, ἀγαπτέ.

Pag. 175. 18. *Nihil muto. Propono tamen tibi considerandum an non pro* κατακαυθέντες, ἐλυσανώθησαν, *legi possit.*

l. 21. *Delendum puto particulam,* ὅτι. *Non enim bene sonat:* ἐδίδαξεν, ὅτι ὠνόμασε. *rectiùs igitur multò* ἐπεὶ ἦν ἐδίδαξε, *&c.* καὶ ὠνόμασε *&c. sine* ὅτι. *Hæc etsi compendiosè propono, nihil tamen deleo, præterquàm* ὅτι.

l. 32. καὶ, *uncis inclusum, deleo, nec minùs* καὶ *ante* τὰλο *lin. sequente, redundare puto, & tamen non ignoro quàm multiplex sit & creber apud Chrysost. & alios bonos authores huius particulæ usus.*

Pag 176. 37. *pro* καταπλῆξαι, *legendum conijcio,* καταπεῖξαι.

Pag. 177. 2. *Malim,* καταζήσης.

l. 6. *valdè probabili coniecturâ lectionem huius lineæ sic emendo:* τὸ μέγεθος· καταφθερῶ, φησι, πᾶσαν σάρκα. *Hanc emendationem sensus ipse flagitat, & verba quæ proximâ lin. sequuntur.*

l. 8. *videtur deesse,* οἱ λοιποὶ, *inter* προσεδρίαν *&* προσεδώκασι, *vel post* προσεδώκασι.

l. 16. ἑαυτοῦ. *i.* ἐμαυτοῦ, *ni potiùs* ἐμαυτοῦ *scribendum sit.*

l. 17. *pro* ἐπάγει, *scribo,* ἐπάγω *primâ personâ, quia sicut liquet satis & ex iis quæ antecedunt, & ex iis quæ sequuntur, toto hoc loco Deum ad Noachum loquentem inducit Chrysostomus. Igitur, ne nimis subitus & indecorus admodum esset,* ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὸ δεύτερον *transitus, ego, pro* ἐπάγει, ἐπάγω, *substituendum putaui, eademq; me mouit ratio,* τὸ ἑαυτοῦ, *vel per* ἐμαυτοῦ *exponere, vel expungere, vt* τῷ ἐμαυτοῦ *locum cederet.*

l. 18. *post* -παίδων, *deesse videtur* τὸν ἄλεθρον, *aut tale quid. Hoc ita pono, vt probabile, non vt necessarium.*

Pag. 178. 27. *pro* τούτων ὅλων *malim,* τούτων πάντων, *vel* ἐννοοῦσι ὅλως τὴν τούτων ἐπιμέλειαν.

l. 29. *repono,* ὄψει.

Pag. 179. 4. τῆς παρουσίας] *fort. legendum,* τῆς συνεργούσης, *vel* τῆς προσούσης.

l. 21. *deesse videtur* διὰ τοῦτο, *post* καὶ, καὶ διὰ τοῦτο, τύπων ἀπάντων.

l. 32. μὴ ἄρα ταύτης καὶ ὁ λογισμὸς ὑπαγορεύσει] *Ægrè mihi persuaserit quispiam locum hunc non esse mutilum & mendosum. Ratio enim non dictat asinum esse immundum, & vaccam mundam, cùm iisdem planè et vacca & asinus alimentis vtantur, sed contrarium potiùs suadet. Vnde est ergo, inquit Chrysost. quod alia munda videantur, alia immunda? Ex arcano quodam instinctu naturæ, quo fit vt alia auersemur, delectemur alijs. Hanc esse puto mentem Chrysostomi, tametsi sententiam eius & opinionem non probo. Quid ergo si sic legamus:* ὥσπερ ἄρα ἀπὸ τῆς αὐτῆς γεωργῆς πάντα μὲν καρδαρὰ ἡ γεωργὴ ἐδίδαξε, μὴ ἄρα ταύτης *&c. Pro hac lectione facunt hæc:* ἀφ' ἑαυτῆς κινηθέν, *lin.* 36. *&* οὐκ ὄντα, ἀλλὰ νομιζόμενα, *lin.* 40. *& ea quæ dicuntur de diuersorum locorum diuerso vsu, lin.* 37. 38. *&* 39. *& postremò, quæstio quæ proponitur de asini immunditie, lin.* 41.

l. 34 *fort.* ὑπὲρ τῆς καρδαρότητος αὐτῆς] *Sed hoc timidè.*

Pag. 180. 20. εἰ τὴν αὐτὴν μάθοιτε] *Eandem septenarij numeri rationẽ reddit Theodoretus quæst.* 50. *in Genesin:* τοὺς μὲν τρεῖς συζυγίας [φυλαχθῆναι προσέταξεν] εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἡμέρων· τὸ δὲ ἓν τὸ περισσὸν εἰς θυσίαν.

l. 32. καταστοιχειωμένων] *fort.* καταστοιχαιωμένων. *i. coniecturis suis deprauantium scripturam.*

Pag. 182. 7. 8. *&* 9. *verba sic disponenda censeo:* ἔχουσι, καὶ μὴ βυλομένοις μήτε τῷ ὀφθαλμῷ ἀποτειχίζειν τὴν ἐπιβλαβῆ θέαν, μήτε καρδαρὸν ἢ γλῶττα διατρῶν ἀπὸ ὄρχεων, καὶ μὴ αὐχοιθρώποις μήτε ὀργὴν ἀφεῖναι τῷ πλησίον. *tum addo:* μήτε ὅταν ἀδικηθῶσι γυναίως φέρειν· ἢ διαύτης καὶ Θεοῦ ἡμῖν *&c. Nisi enim aliquid addatur, & verba etiam aliter digerantur, non erit, vt membra orationis aptè inter se cohæreant, sed aliud proponetur, aliud probabitur, & mandatum Christi de ferendis patienter iniurijs, aduersus illos adducetur, qui oculos à mulieribus formosis lasciuiùs spectandis non cohibent.* At quam hæc ἀπροσδόκητος?

l. 34. τὰ πρόσκαιρα τῶν μελλόντων] *vel pro* προσκαιρα, παρόντα *legendum censeo, vel pro* μελλόντων μιμόντων.

Pag. 183. 2. *malim,* κοινοῦσθε.

l. 15. καταρπιν, *pro* καταστιν, *mirificè placet.*

l. 19. *fort.* δίκλιν ἑαυτὸν ἀπατησάτω. *&* lin. *seq.* μήτε αὐαχέσθω. *Reliqua enim verba sunt imperatiui modi.*

l. 22. *lego,* ἡμέρας· ἐννοεῖτω τὴν γένεσιν, καὶ ἐντεῦθεν ἐκπεδῶντος πυρὸς τὴν τε φοβερότητα, καὶ τὴν καυστικὴν δύναμιν, αἰδημονιζέσθω τῆς φειδοῦς ταύτης τραπέζης τὴν ἀπόλαυσιν, καὶ οἵαν ἀπατεῖ *&c. Vides, vt mihi religio nulla sit, addere, detrahere, mutare*

quadrata rotundis, dummodo ſenſus commodus & conſentaneus efficiatur. Non quiuis ſic auderet. ἀμαθία μὲν δράσει, λογισμὸς δ' οὐκ ἐφίησι.

Hom. 25.

Pag. 184. 9. *pro* ὅτε, *ſcribo* ὅπ.

l. 20. *Deſiderari videtur* μέγα, *aut tale quid, ante* πνε.

l. 24. ἀλλ' ἐπεὶ δὲ &c.] *Longum hyperbatum. Pendet enim oratio ab hoc* νῦν *loco ad lin.* 35. *pag. ſequentis, nimirùm ad hæc verba :* διὰ τοῦτο φησὶ· Νῶε δ' ὧν ἐτῶν χ. *vel ſaltem ad,* διὸ δὴ ὁ Δικαίτης, *eiuſdem pag. lin.* 32.

l. 25. *videtur eſſe natus inter* γεγονὼ & ἤδη, *quem ſic pro tempore explere conor :* ἔδει πόσον χρόνον ἀνήκουσιν αὐτοῖς διελθεῖν· *Tùm progredior :* ἤδη ἐπεδόθη. ὅτι Νῶε ὧν ἐτῶν πεντακόσιον, *deletâ particulâ* ν. *Neq; enim eſt in contextu Moſis, nec aliquid hìc habet quod agat. Aliter & ut breuiùs, minoreq; cum mutatione, ita opinor rectiùs :* τὰ ὅτι αὐτῷ, *hic addo duntaxat,* τὰ *& αὐτῷ, & pro* ἤδη *non magno negotio, ſcribo,* ὅτι. *Nam neceſſe omninò mihi videtur, ut accuſatiuus aliquis, aut loco accuſatiui aliquid, verbum* ἐδίδαξε *ſequatur.*

l. 28. *verba omnia à* διὸ, φησιν, *hac lineâ, ad* ὑπερβολὴν, *lin.* 30 *parentheticis notis includo, hoc modo (*διὸ φησιν. &c. αὐτῷ τὴν ὑπερβολήν*)*

Pag. 185. 1. πάλιν γὰρ αὖ τοῦ &c.] *Ab hoc rurſus loco uſq; ad lin.* 26. *nimirùm ad hæc verba :* ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀκολουθίαν, *parentheſin facio, & eſt certè bene longa parentheſis. Adiuuandus ergo videtur lector notis & ſignis quibuſdam, quibus de hyperbato, &* ἐπιζευγνύσης, *ſine* παρεμβολαῖς *iſtis admoneatur.*

l. 21. *lego,* διαπύθωμαι *&* ἴσως ἄν. *Porrò, lin.* 12. *fort.* οἷς τοιούτων ἀμηχανίαν. *&c.*

l. 32. διὸ καὶ ὁ Δικαίτης ὁρᾶν &c. *Continuanda hæc ſunt cum iis quæ leguntur pag. præced. lin.* 24. *& deinceps ad* φιλανθρωπεῖν Δικαίτην, *lin. vltimâ, & ſenſus eſt : Non fruſtrà notari numerum annorum Noachi, quòd nimirùm ſexcentos natus fuit annos veniente diluuio : ſed quoniam Deus non ceſſauit illos qui poſteà diluuio perierunt identidem admonere, & ad meliorem frugem reuocare, idq; per ſexcentorum annorum ſpatium, illi verò nihilo inde meliores facti ſunt, ſed potiùs deteriores [*διὰ τοῦτο*] propterea, ut & quanta fuerit Dei patientia, & quàm inſanabiles illorum mores perſpiciatur, Scripturam dicere :* Νῶε δ' ὧν ἐτῶν χ. *Mea tarditas fecit ut diu huic loco immorarer, & alios non minùs quàm meipſum tardos eſſe crederem. Iam pergo.*

l. 37. *malim,* ὅτε δ' ἐπήχθη.

Pag. 186. 42. πῶς διαφόρως μεθοδεύει] *i. quàm vario artificio tractet : quam vario artificio aggrediatur. Sic pag. ſeq. lin.* 8. σκόπει πῶς δ' τούτων τὸν νόσον ἐμεθόδευσε, *vide quali artificio & horum morbum aggreſſus ſit, tractârit. verbum* μεθοδεύω, *apud Chryſoſt. aliquot habet uſus obſeruatione dignos, veluti hoc loco & infrà pag.* 212. *lin.* 41. *& pag.* 213. *lin.* 14. *& pag.* 330. *lin.* 32. *& pag.* 331. *lin.* 7. *&* 8.

Pag. 187. 11. *Plenius ſic :* Ἢ κατακλυσμοῦ ὄντος, φησὶ λέγει αὐτὸν ὑπάξιον.

l. 30. *Addo ex Moſe Geneſ.* 7. 11. Ἐν ἐξακοσοστῷ ἔτει, *ante,* Ἐν τῇ ζωῇ. *Nam hæc verba omitti non poſſunt, quia Chryſoſt. in expoſitione ſuâ iubet nos conſiderare quàm accuratè Scriptura non ſolùm de anno, quo venit diluuium, ſed etiam de menſe nos admonuerit.*

Pag. 189. 6. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν διὰ θαλάττης πλεόντων, &c.] *i. Nam quod ad eos ſpectat qui in mari nauigant, etiamſi fluctus in altum ſurgant, poteſt tamen ex iis quiſpiam vel cœlum ſuſpiciendo &c. paululùm aliquid ſolatij percipere.*

l. 7. *Probabile eſt deſiderari* γὰρ *ante* καὶ κορυφοῦ.

l. 9. *deleo* καὶ *ante* μὴ.

l. 12. ὑπὲρ τοῦ ἀέρος αἰωρεῖσθαι] *ſcilicet libero cœlo frui, vel nouum & recentem aerem haurire.*

Pag. 190. 17. *Ego non video cur* ἐκείνῳ *cedere locum debeat,* τῷ ἐκείνου.

l. 32. *inter* ἀέρος *&* αἰωρεῖν *addo,* διὰ παθεῖν, *è lin.* 12. *pag. præcedentis.*

Pag. 191. 32. *Neſcio an legendum ſit,* ἀπεκδυομένῳ.

Pag. 192. 12. ἐτέρως, *delendum puto.*

l. 30. τί γὰρ ἂν οὖν ἔπαθεν] *ſub.* οἱ μὴ κατ' ὑπερβολὴν ἀνδρεῖοι ἦν.

l. 32. καὶ μὴ τοῦτο πάλιν] *i. & præterea rurſus, & inſuper rurſus. Sic etè enim notauit, Chryſoſt. ſæpè utitur* μὴ *cum genit. pro,* præter. καὶ μὴ τούτου πάλιν, *ſub.* ἢ ὡς ἂν ἔπαθεν;

l. 33. ἐπεὶ διὰ τὸ κατ' ἑαυτὸν ἀμηχανούμενος] *Deeſt ſine dubio* τις χαίρῃ, *vel, ut tu dicis, tollendum* τὸ ἐπεὶ διὰ, *quod mollius eſt, efficitq; ut ſequentia cum antecedentibus melius conueniant. Nam ſi* ἐπεὶ διὰ *non tollatur,* ἀκροτέλλιλον *erit quod ſequitur lin.* 35. *ſine* εἰ διὰ *legimus, ſine* εἰ δὲ τοῦ. *Deleatur ergo* ἐπεὶ διὰ, *& tum participia participijs pulchrè ſuccedent :* τῷ μὲν ἔχειν τὸ ὁρᾶν, τῷ ὁρᾶν τὸ ἀνηνοχλήτως, τῷ ἀνηνοχλήτως τὸ εἰκῆ.

l. 41. *fort.* καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπιτρέπειν.

Pag. 193. 4. μικρὰ ἀναλεξάμενος τῶν &c. *vel,* ἐκ τῶν *ut ſupra pag. præced. lin.* 41.

l. 13. Καθάπερ γὰρ οἱ ἄγκυραν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν] *Heb.* 6. 18. *&* 19. κρατοῦσι τῆς προκειμένης ἐλπίδος, ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν.

Pag. 194. 1. *Suſpecta mihi eſt dictio* στέφανοῦται, *pro quâ ſubſtituendum cenſuerim,* κατορθοῦται, *hoc modo :* ἀλλ' οἱ καὶ ὁ γράμμα νικῶσι τῶν φύσιν, διὰ τοῦ Δικαίτου ἀγόμενοι [*marginalem enim lectionem præfero*] πῶς κατορθοῦται, ὑπὲρ &c. *Sic ſupra pag.* 68. *lin.* 17. *&* 18. καὶ ὅσῳ μὴ φύσει οὐκ ἐπήχθη (ἐπεὶ γὰρ θανάτῳ παύεται κακοῦ) τοῦτο μὴ φιλονεικίᾳ τῆς προαιρέσεως αὐτῷ κατόρθου.

l. 4. εἰς αὐτῶν τῶν κορυφῶν] *ſub.* τῆς ἀρετῆς, *ni dicendum ſit deeſſe potius.*

Hom. 26.

Pag. 194. 36. *pro* κολάζῃ, *legendum ſuſpicor,* ὑπερχύτῃ, *aut non diſſimilis ſignificationis verbum aliquod. Non enim eiuſdem, ſed diuerſæ atq; adeò contrariæ notionis verba hìc ponenda, declarant*

καὶ

καὶ ταῦτα, καὶ ἑξῆς, quæ proximâ lineâ sequuntur.

Pag. 195. 8. *&* deinceps ad εἶδος πῶς *lin.* 12. *verborum ordinem sic corrigendum puto:* δύο τὰ μέγιστα ἐντὸς ἂν ἐναρπάσαντο ἀγαθὰ, ὅπ καὶ τῇ τ. ε. κ. τ. δ. τ. μ. τ α. π. σ. γ. οἱ μ. τ. κ. τῷ α. τ. κ. καὶ π. τ. ζ. α. καὶ μ. κ. δ. α. τ. κ. κ. τ. πονηείας, πόσῳ *i.* πῶς ὁ μεγάλῳ. τὸ πόσῳ enim utrunq; in se complecti videtur. ὃκ ὤφειλε, *vel* ὀφείλει. [*sic enim lego, pro* ὄφειλον, *quia præcedit,* πς] τῷ Θεῷ χάειν ὑπὲρ τούτων ὁμολογεῖν;

l. 14. ταῦτα ἀπαειθμήσασθαι] *Rectiùs fort.* τοιαῦτα ἀτ.

Pag. 196. 8. ἧῤ ϖεγτείων] *fort.* ἧῤ ϖεφύτων. *Hoc enim melius conuenit cum* ἐξαιρέτων.

l. 17. καὶ ὕτω μᾶ] *i.& sic quidem. hoc est, etiamsi seipso deterior indies fieret. Quid si ergo legamus, lin.* 15. εἰ καὶ, *pro* ἢ ϖειθή;

l. 41. *post* κατασχέτας ἢ, *deesse videtur* ζωοικῶν.

Pag. 197. 19. *Deleo* μὴ, *ante* τῇ ἀδυνεσίᾳ. *Et eorum quæ dicuntur crassitiem nostræ naturæ imbecillitati imputemus. Sic suprà aliquoties. Infrà pag.* 206. *lin.* 38. τῇ σαὐτοῦ ἀδυνεσίᾳ τῶν ῥημάτων συσκατάζασιν λογισάμενος.

l. 24. δεῖ τῆς ταυτότητος] *Addo* τὸ ὕδωρ *post* ταυτότητος. *Sic suprà pag.* 192. *lin.* 38. δεῖ τῆς ταυτότητος τὰ ὕδατα μένοντα. *Hanc adiectionem requirit participium* ὑφούμενον, *quod mox sequitur.* Ἐπ᾽ τῆς ταυτότητος *i.* δεῖ Ϝ αὐτοῦ μένου, *vt loquitur Chrysost. huius pag. lin.* 31.

l. 30. *fort.* ἐν αἷς *pro* ἃς, *vel,* καθ᾽ ἃς.

Pag. 198. 41. *deleo* τὴν οἰκείαν *ante* ἐπίγνω. *Proculdubio enim redundat.*

Pag. 199. 3. ἡ τῶν ὑδάτων φύσις] *lego,* ἡ τῶν ὑδάτων ῥύσις. *i.* φορά.

l. 28. παρ᾽ αὐτοῦ ἰδεῖν] lxx. ὀπίσω αὐτοῦ ἰδεῖν.

Pag. 200. 30. *Malo, inuerso ordine,* φωτὸς αὐτῷ ἀῤῥέον ἀτενίσου.

l. 37. ὅτι μέχρι μιᾶς ἡμέρας *&c.*] *hoc est, quòd ne vna quidem dies superfuit anni illius, in quo iusti patientia spectata fuit &c.*

Pag. 201. 22. Κατὰ τὸ τῦ Δικαίου, *&c.*] *Ordo:* Δεξάμενός, φησι, Ϝ εὐλογίαν Ϝ λέγουσαν, αὐξανέσθω καὶ πληθυνέσθω, καὶ τὸ τοῦ Δικαίου ϖεῖγμα ἐξῆλθεν, *&c.*

l. 31. ὅτι σύμεγον] σύμεγον *vel coniungendum cum* ὧδέ ϖω καὶ νῦν, *vel latè sumendum (vt* hodie *nonnunquam apud Latinos) pro ampliore spatio temporis, quàm quod vnius dici ambitu contineatur.*

l. 32. *pro* διηγέμενοι, *quid si* διηγημένοι, *quia loquitur de tempore præterito?*

l. 33. ὃ διωλύθη ἀφικέσθαι] *sub.* Ϝ τίνες.

l. 34. διωνθῶμεν] *fort.* βεληθῶμεν.

l. 42. ἀνῤῥοπος] *instar.*

Pag. 202. 10. *deesse videtur* κεῖ *ante* τινα ϖεφύτων.

l. 28. *lego,* Μὴ τοίνυν ἀγνώμονες γινώμεθα.

Pag. 203. 8. τὰ καθ᾽ ἡμᾶς ϖεφωρῶντες] *Legendum coniicio,* τὰ καθ᾽ ἡμᾶς ἔχειν (*vel* τυγχάνειν) συγχωρῶντες, *i.* ἐῶντες, ἀφέντες. *vel est,* ϖεριχωρεῖτες, *pro* συγχωρεῖτες. *Vtcunq; verò sit, de fidero verbum ante vel post participium. Sic igitur, inquit, res omnes nostras prout acciderint se habere sinentes, nos in hoc vnum omni studio incumbamus, vt Deo assiduè pro omnibus agamus gratias.*

Hom. 27.

Pag. 204. 34. ὑπῆχθη] *i.* ἡ πατίδη: *vel,* ὑπήχθη ϖεφαίνειν, *vt, ni fallor, suprà.*

Pag. 205. 2. *deesse videtur aliquid, ante vel post,* ἐναγαγεῖν, *nimirùm,* εἰς ταύτης ζῆλον: *aut tale quid.*

l. 7. ἵνα Ϛωτειῶν εἴπω] *Theodoretus de prouidentia lib.* 10. Ἐπειδὴ ἢ εἰς τύτες ἐξέβημεν τὸν λόγον, φέρε καὶ ϖερὶ τῆς τῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως μικρὰ διεξέλθωμεν, ὃ καφάλαιόν ὅτι μέγιστον ἡ Ϝ Θεοῦ ϖερὶ τὸν ἀνθρώπες κηδεμονίας. ὑδὲ γὰ ἄπως *&c. Nemesius* ϖερὶ φύσεως ἀνθρώπε, *cap.* 42. χρίσταδε ἢ καὶ ταῦτα μὲ ἅπαντα διδάσκει ϖρόνοιαν εἶῃ· μάλισα ἢ τὸ θειότατον, καὶ δι᾽ ὑπερβολὴν φιλανθρωπίας ἀπτότατον ὄργον τῆς ϖρονοίας, ἡ δι᾽ ἡμᾶς ἐνσωμάτωσις Ϝ Θεοῦ. *ibidem:* καθάπερ γὰ τῆς θαλάτης τὰ κύματα *&c. Vide infrà pag.* 305. *lin.* 38. *Sic Virg. de generibus vitium Georg. lib.* 2.

Sed neq; quàm multæ ſpecies, nec nomina quæ ſint,
Eſt numerus. neq; enim numero comprendere refert:
Quem qui ſcire velit, Libyci velit æquoris idem
Diſcere quàm multæ Zephyro turbentur arenæ:
Aut, vbi nauigijs violentior incidit Eurus,
Noſſe quot Ionij veniant ad littora fluctus.

Similitudinem autem istam in παρεμβάσεως *formam redigendam arbitror.*

l. 13. *fort.* καθ᾽ ἑκάτλω.

Pag. 206. 23. ὡς ἐνόμισε] *deesse videtur* ϖεφήκειν, *aut verbum non dissimile.*

l. 24. μὴ ϖολλῆς τῆς φιλοσοφίας] *i. magnâ moderatione.*

l. 27. *lego,* καὶ διὰ τῦτο ἐφησυχάσωμεν.

Pag. 207. 2. καὶ θεὸς ἑαυτοῖς ὀπφωμί᾽ειν] *i.& deos sibi asciscere. Theophylact. in Ioh.* 8. *pag.* 468. καὶ ἐὰν ἐγὼ ἀληθεύσω, τότε τῇ ἀληθεῖ ἀληθείᾳ ϖιτεύσετε, ὡς νῦν μὲ ἀληθῆ ἀληθείαν ἑαυτοῖς ὀπφωμί᾽ετε· *vobis assumitis, tribuitis.*

l. 4. καὶ ὅτι] *subaudiendum,* ἵνα μάθῃς. καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι. *Sic infrà, huius pag. lineâ* 32. *subauditur* ὕτω: ἐχ ὕτω τοῖς ϖαρ᾽ ἡμῖν. *Sed quimis hæc facilè supplere potest. Igitur nihil muto nec hic, nec illic.*

l. 30. *pro* ὀσφραδιῶαι, *scribendum fortasse* ϖιεσθῆναι.

Pag. 208. 5. ἀλλ᾽ ἀναγκαῖον γοῦν *&c.*] *His verbis captare videtur attentionem. Perinde enim valent, ac si dixisset:* Καὶ μὴ ἀϖοκάμητε· ἀναγκαῖον γὰ ταῦτα κινῆν *&c.*

l. 14. καὶ ϖόσως ἡμᾶς ὁ ϖεφαπάσῃ] *i.* καὶ ϖῶς ὁ μεγάλως ἡμᾶς ἂν ϖεφαπάσῃ; *vide suprà, pag.* 195. *lin.* 8.

Pag. 209. 5. τὸ διηνεκὲς] *sub.* διηνεκές. ἔϛα διηνεκὲς καὶ Ϝ ὑπερχόμας αὐτῦ τὸ διηνεκές.

l. 17.

l. 17. ἐλλείψει] *s.* καταλείψει.

l. 36. τὸν ὅτι τῶ ἐκπλάσου] *fort.* τῷ ὅτι τῷ ἐκπλάσσω, *sc.* διασωζομένῳ.

l. 41. Ἐντεῦθεν ἀρχὴ, &c.] *Ab his verbis, ad* ὡς λαχαίνα *lin.* 2. *sequenti pag. manifesta est parenthesis, quam dissimulari nolim.*

Pag. 210. 22. ἐπιτείχισεν] *i. quasi muri loco opposuit ad arcendum homicidium.*

l. 24. ὅλῳ γένη &c.] *vide suprà, pag.* 168. *lin.* 11.

l. 29. *pro* τινῶν, *legendum puto* ὁποίων.

l. 35. *Probabile est,* βαρὺ γ', *ante* γεῶδες, πλεονάζειν.

l. ultimâ, fort. scribendum διωκόμενον *pro* διωρύμενον, *quia præteriti significatio melius huic loco quadrat.*

Pag. 211. 4. *Cum* ἔπαξιον *&* ἐπιδείξεσθαι, *melius conueniret,* ἐάσειν.

l. 5. ἀποπλεονῶντα] *Mihi videtur esse prolepsis implicita, qualem ferè reperio apud Athenagoram initio legationis suæ pro Christianis :* ἡ ὑμετέρα, μεγάλοι βασιλέων, οἰκουμένη, ἄλλοις ἄλλοις ἔθεσι χρῶντα καὶ νόμοις. *Sic Ieremiæ cap.* 5. *v.* 8. ἵπποι θηλυμανεῖς ἐγλυήθησαν, ἕκαστος ὀπὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐχρεμέτιζον.

l. 11. *pro* ποιουμένους *malim* ποιεῖσθαι.

l. 17. μηδὲ ὀκνηρότεροι] *s.* ὀκνηροὶ, *compar. pro positivo.*

l. 19. *De additione conuenientis alicuius accusativi, post* ἐπαγγελιῶν, *tibi planè assentior.*

l. 24. ὡς ἔπι] *s.* ἕως ἔπι.

l. 25. ὀλίγας δὲ &c.] *Mendosam esse hanc lectionem & sensus ipse euincit, & verba hæc quæ sequuntur, pag. istius lin.* 38. ἐν ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ταύταις. *Non dubito igitur quin tali aliquo modo legere oporteat :* ὀλίγας γὰρ ὅτι ὀλίγας δεῖν ὁ πᾶς ἡμερῶν ἀριθμὸς ὁ ὑπολειπόμενος, διὰ τοῦτο ἀδύνατον τὰ ἡμῖν τηνικαῦτα ὑπολειφθέντα, εἰ βουληθείημεν μικρὸν ἀναλῶσαι. *Non nisi paucos ieiunij dies fuisse reliquos, luce meridianâ clarius est, & totus orationis contextus hoc confirmat. Necesse est ergo Chrysostomum aliquid dixisse eiusmodi, quod auditores metuentes, ne non satis haberent ad abluenda peccata temporis, erigeret, & à metu inani illo reuocaret.*

l. 26. τοσούτου χρόνου] *s. tam breui tempore.*

l. 28. καὶ ὑ δεῖται χρόνου πολλοῦ] *Adde,* τὸ ἐπιγελᾶσθαι αὐτοῦ τῷ φιλανθρωπίαν. *Vel cæco enim appareat, locum esse mutilum, ac propterea additione aliquâ esse opus.*

l. 29. πῶς βουλοιμὴν ἀπαιτῶν] *Non audeo mutare aliquid, sed tamen aures meæ requirunt lectionem aliquam aptiorem, fort.* βουπικῶν.

l. 37. *&* 38. αὖ τοίνυν βουλοῖτο &c.] *subauditur* διωκόμενα τῆς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ φιλοτιμίας καὶ εὐνοίας ἀπολαύειν, *aut tale aliquid. Cùm enim Constantinopolitana lectio durior sit, mihi non est dubium quin sit hic* αὐταπόδοτον. *Vsu enim venit Chrysostomo, quod aliis multis, vt vi & calore dicendi abreptus, idq; in extemporali (vt probabile est) sermone (nam videntur hæc à notarijs & τεχνογράφοις excepta) non semper animaduerteret, quid iustæ & cum curâ elaboratæ orationis structura requireret, sed noua subinde se offerente materiâ, ex alio in aliud incideret. Atq; certè permulta sunt legentibus & scribentibus* αὐαχόλυτα, *&* αὐταπόδοτα *quæ dicentibus & audientibus talia non videantur. Nam legentes & scribentes immorantur orationi, & insistunt diutius : at dicentes & audientes non item.*

Pag. 212. 4. τοῦ ὁμογνῶς] *Hic locus dandus est supplemento illi quod supra addidimus, pag. præced. lin.* 37. *&* 38. *Chrysostomum autem credibile est adeò exarsisse ad ipsam mentionem* τῆς μανιαχαίας, *vt tenere se non potuerit, quin statim etiam nondum absolutâ sententiâ fœditatē eius vitij cum detestatione quadam proponeret. Festinationis & caloris eiusdem est,* αὐαπόδοτον, *quod sequitur lin.* 8. *&* 9. *huius pag. Plena autem erit oratio & sine lacunâ, si hæc aut similia addantur :* ὅπως ἐ. ὁ. τ. μ. τ. τ. ὑ. δ. π. τ. δ. ἐ. π. καὶ ἐ. καὶ ἰκάτδυσι, μετ' ὀλίγον, ὅπ ἡ Ζωίδιλον αὐτῷ ἐκτδόντα ἀπώσατο, τοῖς βασανισταῖς παρεδόθη.

l. 15. ἐνδεδιῶσαι] *i.* περιδεισίαν δεδιῶσαι, *nisi sic potiùs scribendum sit.*

l. 41. ἐμεδοδίδου] *vide pag. seq. lin.* 14. *& pag.* 331. *lin.* 7. *&* 8. *& pag.* 330. *lin.* 32. *&* 40. *vbi, vt hic,* μεδοδίδω *pro* ἀπαιτῶ *ponitur.*

Pag. 214. 6. ὅτι δυπεῖν τυγχάνει τὴν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων] *vide similem locutionem suprà, pag.* 23. *lin.* 8. *&* 24.

l. 35. προέδαι] *i. proferre. ni legendum sit,* προφέρειν, *vt paulo inferiùs, lin.* 38.

l. 40. *lego,* ὅτι ἕτοιμοι γίνεδε, καὶ ταυδάζετε.

l. 41. τὸ ἰατρεῖον] *Rectiùs fortasse* ἡ ἰατρεία, *quia* τὸ ἰατρεῖον *loci potiùs habet significationem.*

Pag. 215. 3. καὶ ὅσῳ ἂν ἐπιδεικνύμεθα ταυδάζω τοῦτο ποιοῦντες. *i.* ἐννοοῦντες. *vel sic :* καὶ ὅσον ἂν ἐ. π. τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ ἐννοῦντες· ὑδὲ ὅτι τὸ πολλοῦ φθάσαι &c. *Hoc enim vult Chrysost. Tantam esse multitudinem Dei erga nos beneficiorum, vt nullâ quantumuis accuratâ cogitatione, vel ad millesimam eorum partem peruenire valeamus. Tum beneficiorum partitionem facit, in* τὰ ἤδη πεπραγμένα· τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς ἡμᾶς γινόμενα, καὶ τὰ τεταμιευμένα ἡμῖν, *sed hac lege,* οἱ βουληθείημεν, &c.

l. 9. *fort.* ἑνὸς μόνου τότε γινώσθαι &c.

Hom. 28.

Pag. 216. 24. *post* φύσιν, *addit A. Dounæus* νικᾶν· *& rectè id quidem. Sed addi etiam potest* τιμᾶν, *aut* στεφανεῖν.

l. 33. *&* 34. *Ex* 3. *illis lectionibus præfero,* τὸ ἀδυμονεῖν.

l. 36. *fort.* λυπεῖν καὶ δορυζεῖν, *vel,* λυπῆσαι καὶ δορυζῆσαι.

Pag. 217. 4. ὥσπερ γὰρ &c.] *Desiderantur notæ parentheticæ, vna ante* ὥσπερ, *hâc lineâ, & altera post* διανύητε, *lin.* 7.

l. 42. *pro* παρεκτεινόμενον *legendum fortasse,* συμπαρεκτεινόμενον. *Dico fortasse. nam non est necessarium.*

Pag. 218. 1. διαιωνίζον] *Hic maiore confidentiâ vtor, & dico planè, pro* διαιωνίζον, *legendum,* ζωδιαιωνίζον. *Alioquin enim datiuus,* συγγόνοις, *erit sine*

ne rectore. Nam, διὰ, quod sciam, non regit dativum.

l. 2. ἐν σημείῳ] lxx. εἰς σημεῖον.

l. 26. αὐὰ μίσον τῦ Θεῦ, &c.] lxx. ανὰ μέσον ἐμῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ ἀνὰ μέσον ψυχῆς ζώσης ἐν πάσῃ σαρκί.

Pag. 219. 12. pro ἐναγειν, legendum fort. ἐναγωνίως ποιεῖν.

l. 32. καὶ πρὸ τῆς νόσου] πρὸ, hic non est ante, sed præ.

l. 41. ἀλλὰ τῷ ὀρθῷ τῆς προαιρέσεως ἔχουσι κρίσιν] Chrysost. vnà ex homiliis in Lazarum: τύτῳ διεσήμαινῶν τῆς ἀπίστων, τῷ κρίσεις ἑτέρας πρὸ τῆς προαιρέσεως ἔχειν.

Pag. 222. 13. ὧς πατρικὰς ἀρχὰς ὀνομαζόμενος] quos patriarcharum titulo insignis: quos patriarchas nominatis. Infrà pag. 313. lin. 17. ἀλλ' ὅμως καὶ δεῦρο ὀφείλει ὀνομαζόμενος τῷ Σάρᾳ.

l. 21. τί δὲ αὖ τύτε μεῖζον σημεῖον &c.] τύτε, regitur hic à μεῖζον, non à σημεῖον. Quod enim maius signum desideret quis accipere, quàm hoc, quando &c.

l. 28. post ἐκεῖνα, desiderari puto, τὰ μὴ βλεπόμενα, vel, τὰ ἀπόῤῥητα ἀγαθὰ, vel aliquid tale.

l. 37. καὶ ὅλως] lege, καὶ ὅλος, vt suprà, pag. 168. 11.

Pag. 223. 14. & 15. lego, mutato verborum ordine, καὶ τὰ λοιπὰ πάθη τῆς ψυχῆς ἐξοείσωμεν τῆς ἡμετέρας.

l. 17. Marginalis lectio multis mihi partibus præferenda videtur.

Ibid. αὐὴρ γὰρ, &c.] desiderantur notæ parentheticæ, quarum prima collocanda ante αὐὴρ, hâc lin. & secunda post πυρὸς lin. 19.

Hom. 29.

Pag. 224. 11. & 12. τῆς τῷ ἀνθρωπίνῳ φύσιν συνεχόντων] Sic pag. seq. lin. 8. ἑκάστης συμφορᾶς τῆς συνεχούσης τῷ ἀνθρωπίνῳ φύσιν.

l. 19. post προσβλημάτων, interrogandi notam ponendam puto, nec non, lin. 24. post δωρήματος, & lin. 32. post λογισμόν.

Pag. 225. 12. παρεγνώσθη] Hic etiam negligitur Grammaticorum observatio, de ἐπιδιὰ cum subiunctiuo, si vera modò sit lectio.

l. 16. deesse videtur, καὶ, ante κατ' αὐτόν.

l. 28. εἰς ὠφέλειαν λόγων] i. ad vtilitatem sermonis, hoc est, vt sermones vestri meliores magisq; frugiferi sint.

l. 29. fort. πάντα τὰ χρήσιμα.

l. 33. δαπάνην ἐργάσασθαι δεῖ] sumptus facere oportet.

l. 34. τῶν βιωτικῶν παιγνίων ἐμβαθυνόντων] Puto rectissimè obseruatum præceptori meo, quod non rectè dicatur ἐμβάλλειν τῶν &c. Certè non dicitur vsitatè.

Pag. 226. 8. ὁ τὸν τῆς μέθης λόγον ποιούμενος] i. vno verbo, ὁ τὸν τῆς μέθης λόγον ποιούμενος.

l. 10. καὶ ὅτι οὐκ ἁπλῶς εὗρε τῷ οἰνοποσίαν] Lego, καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἀκρασίας, ἄκυρε &c. Vitio Library dupliciter peccatum est. Primùm, ἀκρασίας mutatum in ἁπλῶς, & deinde addita quædam è lin. 13. Hæc est mea coniectura: & sine coniecturis, quem tandem exitum è Mæandris istiusmodi reperiemus? Aliter: Nam semel coniecisse non est satis: καὶ ὅτι οὐκ ἀκρατῶς ἐπετήδευσε τῷ οἰνοποσίαν, ἄκυρε &c. cum ἐπετήδευσε potest etiam coniungi ἁπλῶς.

l. 20. Hic etiam audendum est aliquid, & legendum ex coniectura: καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχων τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ἐῤῥιμμένα μὴ τῶν, &c. καὶ, enim παρέλκει, & delendum est.

Pag. 227. 10. ἢ οἶνον ποιήσας] fort. πίσας.

l. 13. & 14. lego, ὅσα δέμοι, ἀγαπητὲ, πῶς καὶ μικρὸν ἢ τῆς κόσμε, &c.

l. 16. fort. εἰσλυέσθη τὰ τῶν τειχῶν.

l. 33. lacunam sic expleo: σωτηρίας ἡμῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων τῶν ἀπορρήτων.

Pag. 229. 5. pro ὀρθῶς, quid si ὅτω? sed placet additio negatiuæ.

l. 7. ἐνὸς μόνε γίνονται] Laertius Thalete: μὴ ἢ τὰ πολιτικὰ τῆς φυσικῆς ἐγκύετο θεωρίας. i. φεὶ τῶν φυσικὴν θεωρίαν κατεγίνετο. Nullo enim modo assentior eruditiss. viro H. Stephano, qui pro, ἐγκύετο, ἐγεύετο, scribendum ibi monet. Cæterum, vt suprà alicubi in simili loco monui, deesse hic videtur τύτε. ἐνὸς μόνου γίνονται τύτε. vide infrà, pag. 256. lin. 28.

l. 11. fort. ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ αἰσχεδὸν.

l. 12. ζῆλον] Notandus vsus vocis ζῆλος positæ hîc, ni fallor, pro ὀπισχαιρεκακία, vel audaciâ & ἀφειδίᾳ in detegendis aliorum vitijs, περιτεία, vt infrà loquitur, pag. 231. lin. 13. quæ sub zeli nomine sè sæpè venditat.

Ibid. Εἰ γὰρ ὁ γνώσεσιν αἰδεσθεῖν ἐκπομπεύσας.

l. 14. & 15. hæc verba: εἰ καὶ μὴ αὐτὸς ἐκεῖνος, ἀλλ' οἱ ἐξ αὐτῦ πάντες, notis parentheticis includenda videntur.

l. 20. ἀλλ' ὅτι] deleo ὅτι.

Pag. 230. 9. ἀληθῶς γὰρ ἡ μέθη αὐθαίρετός ἐστι δαίμων] Basil. τῶν μεθυόντων pag. 194. ὁ δαίμονῶν, ἐλεεινός· ὁ ἢ μεθύων τὰ αὐτὰ πάσχων, οὐδὲ τῦ ἐλεεῖσθαι ἄξιος, αὐθαιρέτῳ δαίμονι περιπαλαίων.

l. 29. ἀσφαλιζώμεθα] i. caueamus diligenter.

l. 33. & 34. fort. ἀλλ' ὡς ἔργον τι τῦτο καλὸν, καὶ αὐθρείας δηλωτικὸν (vel, καὶ αὐθρείαν ἐμφαῖνον) μεταδιώκοντας.

Pag. 231. 3. ὅσον τὸ ἑαυτῷ ἦκον] malim, ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, sine ἦκον, vel, τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἦκον, sine ὅσον. Infrà pag. 385. lin. 30. πῶς τὸ ἦκον εἰς αὐτὸν ἱερεὺς τῦ παιδὸς ἐγένετο. Pag. 500. lin. 7. φεὶ τῦ αἰνέσαντας αὐτὸν, τί γε εἰς αὐτῦ ἦκον.

l. 6. vel lego, ὁ ἢ ἐξελθὼν ἔξω ἐξεῖπε, vel, ὁ ἢ ἐξῆλθεν ἔξω καὶ ἐξεῖπε.

l. 11. lego δεῖ pro ὅτως.

l. 40. Addenda videntur hæc aut similia post ἵνα καὶ, τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων τίσῃ δίκας κεί. Sed si liberum esset, mallem sic legere: οὐκ ἄρα διὰ τὸ ἁμάρτημα τῦ παιδὸς μόνον τῷ κατάρᾳ ἐδέξατο, deletis quæ sequuntur vsq; ad ὅτι γὰρ, lin. sequente. Alioquin enim erit inanis ταυτολογία, quanquam opinor sine piaculo dicere quis potest, Chrysostomum aliquoties ταυτολογεῖν.

Pag. 232. 40. Nescio an sic legere liceat: -θαι. Βέλτιον γὰρ ἄρχεσθαι καλῶς, ἢ κακῶς ἄρχειν. videtur certè esse locus inter -θαι & ἢ.

l. 41. Malim ἵνα μάθῃ. i. vt Cham intelligat non vnà cum vitâ suâ finitum iri pœnam, sed ad poste-

ros

ros etiam propagandam. Sic seipsum interpretatur proximis verbis Chrys.

Pag. 233. 4. ἐυλεῖ?ων] *sub.* λέγει.

l. 9. *malo,* διὰ τοῦ ἀνθρώπους, *vel,* διὰ τῆς ἀνθρώπων πυλῆς, *quia proximâ lin. sequitur,* δι' ἧς αὐτὸς ἐυλογεῖται. *& lin.* 12. *&* 13. δι' ἡμᾶς. *Nota præterea* ἐυχαριστεῖται *&* ἐυλογεῖται *cum* ὕπερ.

l. 12. *vide an non rectiùs aliquanto:* πλείονος ἀμοιβῆς, ἢ εἰ αὐτὸς αὐτὸν δι' ἑαυτοῦ *&c.*

l. 22. *fort.* ἀλλ' ὥστε τῆς κακίας πλὴν ὅλη τὸ θερμὸν φορεῖν ἐγκόλπιον. *Basil.* θερὸς νέος· ἵνα πλὴν ἄγαν εὐπάθειαν τοῦ σώματος, μὴ ἀμπίλυ πλὴν εἰς τὰ θερμὰ φορεῖν ἀνακόπτοι.

Pag. 234. 19. ἕτερον δουλείας ἐξουσίας ὕπον] *Dubium est utrùm dicat Chrysost. servitutis quoddam genus esse regnare, an sub regno esse. Magis tamen puto de subditis hæc intelligenda, quam de rege ipso, tametsi ab Antigono rege non inscitè olim dictum fuerit, teste Ælian.* πλὴν βασιλείαν ἄνδοξον εἶ) δουλείας.

Hom. 30.

Pag. 235. 14. *pro* ἰσίων, *nescio an scribendum potiùs sit,* ὀλιγίδων, *quia continuò sequitur,* καὶ τῆς φορτίων εἰς ὕψος ἐγκειμένων. ἐγκειμένων, *sc.* τῇ ὀλιγίδι, *sive,* ταῖς ὀλιγίσι. *Haud tamen alteram lectionem prorsus reicio, quia, ut docet Eustathius in Iliad.* α. *pag. Froben. edit.* 98. *lin.* 6. εἰς μὲ τὸν λιμένα πλησίστιοι καταδύουσιν οἱ πλέοντες, ἐς ἢ τὸν ὅρμον ἐρετμοῖς καθιστῶσι πλὴν νῆα. πλησίστιοι, *i.* πεπληρωμένην τῆς ἱστίων. *Receptam igitur lectionem hic retineo. Cæterùm pro* ἐγκειμένων, *quid si* συγκειμένων, *i.* νενιμμένων, σωρευομένων, *legatur? Hæc scribo tentandi tantùm explorandique causâ, non autem quòd coniecturis hisce magnopere confidam, aut dignas eas putem, quibus quis immoretur.*

Pag. 236. 6. *&* 8. φησὶ] *sc.* ὁ βασιλεὺς, *Regum aliquis. Fingit enim regem aliquem sic loqui. Talia multa sunt loca apud Chrysost. in Matth. & Ioh. quæ mihi primùm videbantur mendosa, sed postea rem secus se habere deprehendi. vide pag. seq. lin.* 13. *&* 16. *& homil.* 21. *in Matth. pag.* 152. *lin.* 21. *&* ante φησὶ *lin.* 6. *pone comma.*

l. 15. *&* 16. *lego,* ἐξαδῶν, καὶ ἐκ τῆς ῥηθέντων ἐξ τοῦ μακαρίου Μωϋσέως ἐστέρωμαι ὑμῖν πλὴν ἀγάπλυ, αὐτὰ τὰ θερσαπον ἀναγινωσκόμενα, *&c. Non rectè enim dicitur,* ἀναγινωσκόντων ἐξ Μωϋσέως: *et ex collatione similium locorum in præcedentibus homiliis magis patebit, non frustrà hæc à me annotata.*

l. 33. καὶ ὅπ] *sub.* ἵνα μάθῃς. καὶ ἵνα μάθῃς ὅπ. *Hæc ellipsis ita est frequens apud Chrysost. ut notare eam non sit opus. Porrò, quod ad vocem* σημεῖα *attinet lin.* 26. *non videtur mihi ibi signum denotare, sed* θαῦμα θαυμαστὸν καὶ ἐξαίδοξον.

Pag. 237. 33. *malim,* κατηγοριῶν αὐτάξια (*vel* γόμοντα) ῥήματα, *nisi sit* ἄξια *pro* ἀναξία.

l. 39. *&* 40. *Primùm suspecta est mihi dictio* βάλλεσθαι, *quæ potiùs conuenit* ταῖς βλασφημίαις *&* κατηγορίαις, *& deinde post,* μὴ πλὴν τῆς ζωῆς μετάσχωσιν, *probabile est aliquid deesse, veluti hæc:* παῤῥησίαν ἔχειν. *pro,* βάλλεσθαι, *quid si* ἐπαίρεσθαι?

Pag. 238. 33. *&* 34. πῶς παντελοῦ τῆς ἑαυτῆς γνώμης πλὴν διαφορὰν ἐπιδεικνύοισι] *i.* πῶς ἐπιδεικνύοισι παντελοῦ ὅτι ἡ γνώμη ἑαυτῆς ὧν διεφθαρμένη.

l. 36. *fort.* πῖ ἔν; πῶς γνώσεται, [*vel* γένηται] ἵνα ἀναχαιτίσωσι *&c.*

Pag. 239. 6. καὶ τότε ἐκκοπλῶσι] *sub.* βουλόμενον. καὶ τότε βουλόμενον ἐκκοπλῶσι.

l. 30. *Sensu suadente sic lego:* Εἰ βραχύ τι ὀμονοίας τοιαύτης ἀπολαύοντες. *vel,* Εἰ ἐπ' ὀλίγον χρόνον ὀμον *&c.*

Pag. 241. 32. *&* 33. *lego,* γεγράφων Ἐφεσίοις ἔλεγε· θερσυχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι. Μὴ γὰρ σὴ μόνον, φησὶν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἀγρυπνίας πλευκῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ, *&c. Nam qui* μὴ ἀγρυπνίας πλευκῆς *precatur, non potest dici linguâ solùm precari.*

l. 38. μαχόμεθα γάρ, φησιν, *&c.*] *Prou.* 28. 14.

Pag. 242. 17. *videtur deesse* πάλιν, *post* ἄκουσον αὐτῶ.

l. 30. *post* φοβούμενον *addo,* μήτ' ἄνθρωπον ἐντρεπόμενον.

l. 33. *pro* οἰκείαν, *legendum suspicor* τῆς οἰκείων, *vel* τῆς οἰκείτης.

Hom. 31.

Pag. 244. 3. καὶ τὸν Ναχὼρ τοῦ ὑὸς αὐτῶ] *Hæc non habentur apud* lxx. *Interpretes, ut nec in contextu Hebræo.*

l. 10. *post* πρόχετε *desidero,* σήμερον, *vel* νῦν, *quod respondeat τοῦ* χθὲς, *lin.* 8.

l. 13. *deleo* καὶ *ante* τὰ καταδαμβόμενα.

l. 18. *valdè probabile est Chrysostomum dixisse,* καὶ τὸν θεῖον πόνον τοῖς πῆς διανοίας κόλποις ἐναπομπεύμενον ὕτω αὐξανόμενον, *vel,* ὕτω πολλαπλασιαζόμενα.

l. 18. καὶ πολὺ ἔχω τὸν ἀγῶνα] *i. in magno sum metu.* ἀγὼν *enim hic est* φόβος, *ut Colossi.* 2. 1.

Pag. 245. 34. μέγα ἡ φρονῆ.

Pag. 246. 15. *fort.* ἀλλ' ἀεὶ ταῦτα θερσέρει, *vel,* ἀλλ' ἀεὶ καὶ πλευκῶς τ. π.

Pag. 247. 32. μὴ τὸ ὀπισθύναι] *i.* μὴ τὸ αὐξησῆναι.

Pag. 248. 3. *&* 4. *malim,* θερὶ τὸ ἐπιτάξοντος μέγεθος ἀπιθῶν. *Nam fides non rem mandatam, sed authorem mandati respicit. Præterea rei mandatæ magnitudo plus valere potuerat ad deterrendum eum, quàm incitandum. Al.* ἀλλὰ θερὶ τὸ ἐπιτάξοντος μᾶλλον, ἢ θερὶ τὸ πῆς *&c. Puto enim* τὸ μᾶλλον *è priore lineâ, vbi otiosum est, huc transferendum.*

l. 14. *pro* ἐπιδείξῃς, *legendum puto,* ἀποσβέσαι.

l. 18. μεθ' ἑαυτοῦ] *i.* ἐμαυτοῦ, *nisi sit mendosa lectio.*

Ibid. Nescio an legere oporteat, πῆς καὶ γένος θερπόντων. *vide suprà pag.* 147. *lin.* 39.

l. 21. τίς μὲ θεισελεῖ;] *i. Quis funus meum curabit? Tobit.* 12. 13. ὅπως ἀπελθὼν θεισέλῃς τὸν νεκρὸν, *ut mortuum componeres, funusque eius curares. Hoc enim est,* θεισέλλειν *Græcè, ut Latinè apud Horat.* componere.

l. 24. *&* 25. *Pleniùs & fort. rectiùs sic:* εἰς ζωὴν ἐνταῦθα καταναλίσκειν, καὶ κομιζόμενον ἐντεῦθεν κατάλυσιν μὲ τὸν βίον.

Ibid.

Ibid. μὴ γῆρας] *i. postquàm senex factus sum. Senex enim exule nihil miserius, &* τὸ γεγήρυον μεταφυτεύειν ἢ χρή.

l. 35. *fort.* ἔνθα πορεύεσθαι καλὸν εἰς.

Pag. 249. 15. *Finge sic scribi,* ἀλλὰ τέως σκόπει πῶς περὶ τῆς *&c.*

l. 26. *fort.* κατασήσουσιν.

Pag. 252. 15. περιεσώμεθα] *Aliquid dicit, qui* προσωμόμεθα *vult, propter* ὑπεδεξόμεθα, *quod præcedit: sed plus, qui* περισωμεθα, *propter* ἐφέλκεται *&* ὑποδεικνύμεθα, *quæ in eadem mox periodo sequuntur. Plena enim distinctio inter* αὐτίας *&* καὶ *lin.* 16. *delenda est, eiusq; loco ponenda subdistinctio.*

l. 19. καὶ τὰ μηδέποτε τέλος λαβεῖν διωάμβια *&c.*] *Non nego Chrysostomum labi potuisse, in extemporali præsertim sermone, qualem hunc magnà ex parte fuisse puto: sed magis credo (&, si fallor, honestè fallor) non Chrysostomi lapsum hunc fuisse, sed potiùs librariorum, qui aliquid omiserint, aut mutârint. Omitti potuit post,* διωάμβια, *aliquid, quod Latino verbo,* postponere, *responderet, nimirùm* ὕστερα τίθεται, *aut tale quid. Rursùs fieri potuit vt incuriâ librariorum, pro* τῆς διωαμβίων, τὰ διωάμβια, *&* pro τὰ ἀμφιπάμβια, τῶν ἀμφιπαμβίων, *scriberetur. Vtcunq; vero sit, scimus quid voluerit Chrysost. dicere, atq; hoc non morosè lectori est satis.*

l. 20. *Simplicior erit lectio, si* ἂν *deleatur, &* pro μεμήναμεν *(quòd mihi nullo modo placet)* μεμήναμεν *reponatur. Quoquò tandem sic insanimus &c.*

Pag. 253. 5. *fort.* Ἐκ τῆς γέεννης πυρός.

Hom. 32.

Pag. 253. 30. *fort.* καταντῶντας.

l. 41. *pro* ἡμεσωῆς *scire velim an non rectiùs legatur,* τῆς σήμερον.

Pag. 255. 7. καταχθῶσι] *i.* καταλθσαι. *Sed mendo hic locus vacare non videtur. Quocirca sic legendum censuerim,* ὃ δὲ ὅπως καταχθέη, *vel,* καταχθῇ, ἔχοντα, *vel,* ὃ δὲ καταγώγιον, ὅπως καταχθῶσι διωηθεὶν ἔχοντα. *Nondum immiseram oculos in annotat. A. Dounæi, cùm hæc scribebam.*

l. 26. *fort.* μνημονεύεται.

l. 32. *Grammatica* ἀχολεδία *requirit,* ἐξαχωρεῖν, *quia præcedit* νομίζειν. ἀλλ' ἐννοοῦντες ἢ οἱ *&c.* τ. δ. [*sub.* παιδάριον] παραχωρεῖν. *nihil tamen muto.*

Ibid. Εἰ γὰρ καὶ] Εἰ καὶ *seorsim hic sumenda sunt, non autem coniunctim, vt cùm significant, etsi.* Εἰ γὰρ καὶ τὸν δίκαιον τοῦτον: *Si enim & iustum hunc &c.* πῶς ἂν αὖ εἴη, *&c.*

l. 34. περιεχώσαι] *i.* πεῖραν λαβεῖν.

Pag. 256. 4. *fort.* οἱ ἐς γῆρας φθάσαντες. *ibidem pro* μάλιστα καὶ *fort.* καὶ μάλιστα οἱ.

l. 28. *pro* μᾶλλον, *malim,* μόνον.

Pag. 257. 8. καὶ τὸ πρὸς μηδένα πέρχειν κοινόν] *i. &* vt né sibi cum aliquo litigij aliquid foret aut negotij. *Vide infrà pag.* 785. *lin.* 11. *Sic enim sumi hoc loco videtur,* τι ἔχειν κοινόν.

l. 25. *inter* ἁπλῶς *&* ἀδεφυλάκτως *interpono* καί.

l. 39. τῷ φύσιν ἐλεγχομένῳ] *Perquàm eleganter* ἡ φύσις ἐλέγχεται *dicitur, quando vincitur &* succumbit, *nec suo more progredi sinitur. Non absimilem vsum habet verbum* ἐλέγχεται *in his locutionibus, quas subiyciam. Sap.* 1. 5. Ἄγιον γὰρ πνεῦμα παιδείας φεύξεται δόλον, καὶ ἀπαναστήσεται ἀπὸ λογισμῶν ἀσυνέτων, καὶ ἐλεγχθήσεται ἐπελθούσης ἀδικίας *.i. &* superueniente iniquitate, *quasi victa abibit, vel discedet, non morabitur diutius. Sic accipiendum esse hoc loco, patet è verbis præcedentibus. Chrysost. hom.* 1. *ad populum Antiochenum:* καὶ τῶν φιλοσοφίαν τῆς ψυχῆς ὑκ ἤλεγξεν ἡ τοῦ σώματος ἀῤῥωσία, *i. non vicit, non fugauit. Idem hom.* 51. *in Matth.* τοιοῦτον ἡ ἀνθρωπίνη φύσις· πολλάκις τὰ μεγάλα καταρθοῦσα, ἐν τοῖς ἐλαφροῖς ἐλέγχεται. *i. vincitur. Item hom.* 59. *in Matth.* κἂν πολλοὺς καταλάβῃ, κἂν λιμὸς, κἂν ὅτιοῦν ὁποῦν, πάντα ἐλέγχεται τὰ τῆς εὐσεβείας φυσήματα. ἐλέγχεται, *i.* οἴχεται. *Sumptum videtur ex eo, quod* οἱ ἐλεγχθέντες, *postquàm victi & conflicti sunt, discedere solent & subducere se è conspectu* τῶν ἐλεγξάντων. *Infrà pag.* 326. *lin.* 23. ἵνα μὴ ἐλεγχθῶσι ὑπὸ ἡ ἀδένεια. *ne vincatur. Chrysost. in psal.* μα. *pag.* 609. *lin.* 25. *&* 26. ἀλλ' ὅτε τὸ μὴ κθ', ὅτε ἡ δυσκολία τῶν ὑμετέρων ἤλεγξε προθυμίαν.

Pag. 258. 11. *fort.* καὶ ὅπ ὐδαμῶ. *vel,* καὶ ὅμως ὐδαμῶ.

l. 13. *malim,* καταλιπὼν.

l. 22. *fort.* ἀπὸ τόπε εἰς τόπον, *vel,* ἀπὸ τόπων εἰς τόπους.

Pag. 259. 6. *lego,* ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ μοιχῷ: *deletâ subdistinctione lin. sequente, inter* συγκατίσφαξαν, *&* καί. *Tantus est zelotypiæ furor, vt, qui eo percitì sunt, ne vxoribus quidem suis parcant, imò vnà cum mœcho ipsò & sibiipsis sæpè manus violentas iniyciant.*

l. 19. *Delendam puto mediam distinctionem inter* ἀντερεῖ *&* ὅτι, *vt sensus sit. Nemo negabit te non posse effugere, quò minùs prædæ sis Ægyptiorum libidini: at meæ rationes aliter se habent. Nam etsi tu non potes libidinem eorum vitare, tamen excogitari potest via aliqua, quâ ego crudelitatem eorum effugiam. Tu non potes seruare pudicitiam, sed ego fortasse vitam seruanero incolumem.* τὸ σὸν πάντως ἐκφύγοιτο. *i. omninò futurum est, vt tu prædæ sis illorum libidini. Hoc certum est, an verò vitam mihi erepturi sint, incertum.*

l. 39. ἔργον μὲ ποιῆσαι] *i.* πάρεργον, παρεγάλωμα, *vt sæpè loquitur Theodorus Prodromus tetrastichis suis. Tetrastichon in Nadab, & Abiud:* Θεῖε πυρὸς πάρεργον, εἰπέ μοι, βλέπων. *i.* Dic mihi, videns illos ab igne cœlesti absumptos. *Idem tetrastichon* εἰς Ἰαὴλ· Ὦ χάλα πικρὸν, ᾧ μεδυθεὶς Σισάρα τῆς Ἰαὴλ πάρεργον εἰκῆν ἀρέθη. *i.* à Iael miserandum in modum occisus fuit. *Item tetrastichon* εἰς Ὀφνεὶ καὶ Φινεές· Τοὶ μαροὶ παῖδες ἱερωτάτε, Ὀφνεὶ πονηρὲ, Φινεὲς κακαργάται, Αὐδ' ὧν συλᾶτε ἢ δυσιῶν τὰ κρέα, Ἔργον μιᾶς γένηθε πικρᾶς ἡμέρας, *i.* vna acerba dies vos ambos interemit, siue confecit. *Observa autem hic,* τὸ ἔργον, *eodem modo accipi, quo,* πάρεργον, *prius. Vide infrà, pag.* 471. *lin.* 3. *&* 4.

l. 42. *fort.* τῆς μοιχείας τῆς *&c.*

Pag. 261. 2. *&* 3. ἐπιχείρησε τῶν γυναῖκα] *Addendum*

dum puto, ὑβρίζειν, μαιχθῆναι, διαφθείρειν, aut tale quid.

Pag. 262. 11. post Αἰγύπτῳ, interrogandi notam ponendam puto.

l. 12. post ἐποίησω, subdistinguo. Ibid. pro ὅλῳ, malè legitur, ὅλως.

l. 23. & 24. Quid si, ὡς ἀδελφῇ σῇ συγγινόμενος τοῦτο, &c?

Pag. 263. 27. τίς εἶδέ ποτε;] puto cum præceptore meo, desiderari hìc τοιοῦτον, aut τοιόνδε π.

Pag. 264. 19. Nescio an desit καὶ ante αὐτὴ σκαιμάτων.

l. 23. pro ὕστως, legendum proculdubio ὥστε.

l. 24. εἰ τὰ ὀπὶ τῇ ἄλλων λυποῦντα] i. εἰ τὰ τοῦ ἄλλους λυπεῖν εἰωθότα.

Hom. 33.

Pag. 265. 21. ὑμᾶς ἑορτάζοντας] pro ἡμῖν ἑορτάζόντων.

Pag. 266. 1. 2. & 3. quibus additur pars lineæ ultimæ pag. præced. Οὐκ ἀλλὰ τῆς ἀγά- Hoc loco res ipsa clamat nonnulla desiderari, tàm ante ὐκ imâ pag. præcedente, quàm ante ἀλλὰ τῶν ὑποδεχομένων, huius pag. lin. 3. Igitur totum locum sic interpolandum censeo, ab ὑποδεχομένοις ultim. lin. pag. præcedentis, ad τοῦτο γάρ, huius pag. lin. 3. ὑποδεχομένοις. Ὥστε μήτε ἡμᾶς ὀκνηρὰς εἶναι πρὸς τὸν ὑπόδοσιν (ὅπερ καὶ παρήνεσεν ὁ μακάριος Παῦλος, λέγων· Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν· δείκνυς ὅτι τῆς ἀγάπης, ὅπ τοῦτο τὸ χρέος ἀεὶ μὲν καταλλαττόμεθα λέγεται, μηδέποτε δὲ παύεται) μήτε ὑμᾶς ἀμελεῖν δεῖ, ἀλλ' ἔρχεσθαι πρὸς τοὺς ὑποδεχομένους θεραπεύοντας. τοῦτο γάρ, &c. Hâc coniecturâ si nihil aliud consecutus sum, at me ipsum saltem è loco satis molesto extricaui.

l. 18. 19. vel delendum puto καταπαύσαντες, vel coniungendum cum καταλύσαντες extremâ lineâ 17. hoc modo: ἐνταῦθα τὸν λόγον καταλύσαντες, καὶ καταπαύσαντες.

l. 20. fort. σῶμα ἐν ποιῆσαι καὶ ζωπύρησαι τὰ μ. ρ. &c.

l. 39. malim, πρεσβύμους.

Pag. 267. 5. πρὸ τοῦ δεῖον magis placet.

l. 26. οἱ προσήκοντες] i. οἱ οἰκεῖοι τοῦ ἀρχὴν ἐργάζονται i. τοῦ ἀφορμὴν παρέχησι.

Pag. 268. 9. post δοῦναι deesse videtur τῆς φιλοτιμίας, aut tale quid.

l. 17. post διαπλακτίζεσθαι, addendum est aliquid, quod non minùs cum sequentibus, quàm cum præcedentibus conueniat. Igitur quod Interpres addidit, mihi non satisfacit, quia etsi sic consulitur priori parti sententiæ, tamen posterior eius pars nihilo inde emendatior aut plenior efficitur. Quòd si sic legamus, uti iam ego præbeo, nulla erit lacuna, nulla ἀνακολουθία, sed priora cum posterioribus optimè cohærebunt. Sic igitur: διαπλακτίζεσθαι, διὰ τοῦ αὐτοῖς διαφέροντας, ἃ μόνον λέγει· ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ μέσον τῶν προμάχων μου, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν προμάχων σου. Ἡ δὲ ἐκείνων, φησὶ, φιλονεικία &c. v. 10. & 11. generatim proposuerat verba Abrahami ad Lotum: Μὴ ἔστω μάχη &c. Cùm autem duobus illa membris constent, quorum prius est de dominis ipsis, secundum de famulis: seorsim deinceps, vt mos eius est, vtrumq; membrum exequitur: primum v. 12. & secundum, quia desideratur (desiderari autem ipsa consecutio orationis ostendit) ego adieci.

l. vlt. καὶ τὸν ἠδικηκότα διορθώσῃ] i. & eum qui culpam commisit corriges, emendabis.

Pag. 269. 2. μὴ ἔστω, φησὶ, μάχη, &c.] Conclusio.

l. 5. malim, ἔλαβε & ἐσβέσθη.

l. 31. post ἀλύπως, deesse videtur γνώσθαι. Et paulò superiùs, lin. 26. ἀλλὰ πλείονες plenius sic: ἀλλὰ τούτων πάντων ἀμελήσας πλείονες, &c.

Pag. 270. 10. τοὺ μέλοντας περὶ ἡμῶν π διορθοῦσθαι] Quid hæc verba sibi velint, & locus sit mendosus necne, nondum intelligo. Sed quia sententia Chrysostomi obuia est, de verbis minùs laboro. Fortasse corruptè, pro τοὺ μέλλοντας περὶ ἡμᾶς διά π διαπλακτίζεσθαι.

l. 28. deleo καὶ, ante ὅπ.

Ibid. & lin. 29. fort. ἀλλοτρίαν.

l. 33. & 34. Tolle coniecturas, & tolle omnia. Ego igitur pro solitâ meâ audaciâ sic lego: ὥστε ἐν πολλῇ ἀσφαλείᾳ τὰ κατ' αὐτὸν γνώσθαι.

l. vltimâ, lego, γῆς ὀπτηδειότητος, καὶ καρπῶν εὐφορείας.

Pag. 271. 10. Desiderari videtur ἀγαθὸν, post ὅσον ὀξὺν, quia præcedit, ὅσον δεῖ κακόν. Sic pag. 284. lin. 2. ἵνα μάθῃς ὅσον δεῖ κακὸν ἡ διαίρεσις, καὶ ὅσον ὀξὺν ἀγαθὸν ἡ ὁμόνοια.

Hom. 34.

Pag. 273. 18. fort. ἐν ἐκείνῳ.

l. 26. ὕστερον ἕλκος sic sanare conor: καὶ μὴ πολλῆς πάσης καὶ ζέσεως τῆς προθυμίας περίστησι, [accedet] τὰ τῆς αἰτήσεως φιλοτιμεῖται &c. i. largius & vberiùs concedit. Nemo enim mihi vnquam persuadebit hæc verba, τὰ τῆς αἰτήσεως φιλοτιμεῖται, ad precantem referenda esse. Quid sit τὰ τῆς αἰτήσεως φιλοτιμεῖσθαι, Chrysost. ipse paulo post explicat, nimirùm: μὴ πολλῆς τῆς διαλείας δωρεῖσθαι. Hoc modo sibi constat Chrysost. nec eandem loquendi formulam ad diuersos, imò contrarios vsus transferre cogitur.

l. 27. καὶ περὶ τῆς αἰτήσεως ἀνακηρύττει] hoc est, Non solùm dat largiter quæ petimus, sed etiam antequàm petimus, laudat atq; prædicat. Hoc ita esse liquet ex exemplo quod sequitur: πρότερον ἀνακηρύξας, πότε ἐφιλοτιμήσατο.

l. 33. & 34. lego, καὶ εἰδὼς ὅπ ὁ πρὸ ἐλάττονι πρὸ μειζόνων ἐπιτάξεται. vel, ὁ πρὸ μειζόνων πρὸ ἐλάττονι &c.

Pag. 274. 5. πρὸ & τὸ nullo modo debent deleri, nisi velimus vim afferre Chrysostomo. Hoc enim vult: Ne quis dubitaret Abrahamũ à Deo tam magnis ideò præmijs affectum fuisse, quòd cum Loto tam comiter & submissè egerat, Scripturã his verbis, καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸ Αβραὰμ, addidisse etiam hæc μὴ τὸ διαχωρ.

l. 13. ante δι αὐτῆς legenda fort. hæc: Σκόπει δὴ πῶς. Obseruandus prætereà vsus verbi, ἔρχεται. δι αὐτῶν πρὸ ῥημάτων ἔρχεται. i. ipsis illis verbis vtitur.

Pag. 275. 21. μέρος γῆς.

l. 24. γεγωνυῖλω] *Ne ſententia pendeat, hìc addi aut ſubaudiri poteſt tale aliquid*, εἰς τὼ τῆς ἐλεημοσύνας ϖϱόσιν τὸν λόγον μετηλάγομῳ. *vel*, ἐ.ς τ. τ. ε. τ. τ. λόγον λοιπὸν μετηλάγομῳ.

l. 29. τάτο] .i. τὸ ταπέρα χωέδαι, κ) ἰμὰς ἔχειν.

l. 30. *Neſcio an deſit*, κ) τῳ̣ απίρματί σου, *poſt* παρίξω.

Pag. 276. 1. *pro* ϖϱοσίνεται, *non dubito quin legendum ſit*, παραπίνεται. *Sic l.* 6. Εννόει δέ μοι ἐκ τῆς ϖϱοφατόσεως ϖ ἐν μέσῳ χρόνου.

l. 25. *malim*, μέλλεις.

Ibid. τὼ ἐλέπονα] *ſub.* μελέδα.

l. 30. ἧς χώει ῷ ἧ] *fort.* ἔσῃ.

Pag. 277. 3. *ſubdiſtinguo poſt* ἐφιλοσόφει. *Item initio lineæ, pro* ἔτως, *lego*, ἔτως.

l. 6. 7. *&c. verba ſic digerenda & emendanda cenſeo*: ϕκοδόμησε τῳ̣ Κυείῳ, κ) κατ' ἔκεινον τὸν τόπον ἔνδεν κατεσκεύου, ἀ'ρήσεις αὐτὸν τότε ϖϱὸ πάντων ἐπιμελέμενον, κ) δυσεσέϐειον οἰκοδομοῦντα, κ) τὰς ἐυχὰς ἀναφέϱοντα, κ) ἀποστολικὸν νόμον πληροῦντα, τὸν κελεύοντα, Ἐν παντὶ τόπῳ εὔχεδαι, ἐπαίϱοντας ὁσίους χεῖϱας. ἐπειδὴ γὰϱ τὼ σκιωλὼ ἐπῆξατο ἐν τῷ ὄϱει κατ' ἀνατολὰς Βεθὴλ, ἐυθέως κἀκεῖ δυσεσέϐειον ϕκοδόμησε τῳ̣ Κυείῳ. κ) πάλιν, ἐπειδὴ ὤφθη αὐτῷ ὁ Κύϱι ῷ, κ) ἐπηγγέλατο δώσειν τὼ γλῶ τῳ̣ σπέϱματι αὐτῦ, ἐυθέως ὑπὲϱ τῆς γεγωνυῖης αὐτῷ ἐπαγγελίας τὰς ἐυχαϱισίας ἀνέφεϱε τῳ̣ δεσότῃ. Εἴδης ἐυχάϱιστον γνώμιν, εἴδες ψυχὼ ἐπιθεϱωπώλω *&c. Luxata verba eſſe nemo, opinor, negabit, & nonnihil præterea hìc deſiderari. Ego igitur ſenſum, & ſeriem hiſtoriæ ſecutus, tentam utriq; malo remedium adhibere, dediq; quoad potui, operam, ut & tranſpoſita in ſedes ſuas reſtituerentur, & renocarentur amiſſa. Cur hoc aut illud fecerim, non opus eſt ut ſigillatim rationem reddam. Apud æquum enim & prudentem lectorem res ipſa me facilè defendet, nec difficile eſt, cur alia addita ſint, aliæ aliter collocata, perſpicere.*

l. 14. *pro*, ϖϱὸ τὼ ἐκπλήρωσιν, *malim*, ϖϱὸς τὼ ἐκπλήρωσιν.

l. 38. πόσῃ] .i. πῶς ὅτω μεγάλῃ.

Pag. 278. 2. *malim*, ἔχομῳ.

l. 24. *fort.* κ) δὰ τὸν νεκϱὸν ἀλλοτϱιωδῶμῳ, *vel*, ἀμελᾶμῳ.

l. 39. *Rectiùs fortaſſe* ἐκτεταμὼλω ἔχων.

Pag. 279. 9. ἐναπύω ῷ ἑαυτῷ] .i. ἐμαυτῷ.

Hom. 35.

Pag. 280. 5. ἐκεῖ] .i ἐν ἔϱημοῖς.

l. 7. ἐγχειϱεῖν ϖϱὸς τὸν πόνους, *pro* ἐγχειϱῖν τοῖς πόνοις. *Rectè videtur dici, quia eadem phraſis repetitur, pag.* 282. *lin.* 28.

l. 24. *poſt* αἰδιόπων, *deeſſe videtur* δωάσης.

l. 27. *legendum puto*, ϖϱουδλὼ ϖϱὸ τὰ χ῀ τὼ αὐάγωσιν, .i. ϖϱὸ τὼ αὐάγωσιν.

l. 32. κ) ϑϱατηία κατειλῆφδαι] .i. occupatus & detentus ſit. *Sed videndum an non ſcribendum potiùs*: ἐν ϑϱαπᾷ κατειλέχδαι, *ſive* ϑϱαπᾷ ἐγκατειλέχδαι, *ſicut infrà loquitur, pag. ſeq. lin. vlt.*

Pag. 281. *lin.* 16. *videtur deeſſe* ἐκεῖ, *ante* παρεγένετο.

l. 29. παρέδραμε ϑ] .i. *& non ſolùm reſpondit comiter, ſic q; diſceſſit: ſed potiùs &c. vide ſimilem locutionem, infrà pag.* 248. *lin.* 39.

Pag. 282. 10. ὀπίωμῳ] .i. ἐϖ̣ϖ̣ χώμδα, ἀναγινώσκωμῳ.

l. 20. *Deeſſe videtur*, ἔνεκεν, *aut tale aliquid, ante* τῆς πολλῆς ἐκείνης.

Pag. 284. 6. *inter* μεταξὺ *&* ὁμόνοιαν *deeſſe videtur* αἰτῆ̣.

l. 13. ἵνα ἡμᾶς ἀναμνήσῃ, *&c.*] *hiatum ſic expleo*, -ράτῃ. τῳ̣ ϖϱάτῃ. ϕησὶν ἵνα ἡμᾶς ἀναμνήσῃ, ὅτι ὑπὸ τῆς Χαλδαίας ἐπανῆλδεν. ἐπειδὴ γὰϱ, *&c. Al.* ὅτι ὑπὸ τῆς Χαλδαίας ὀλὶ τὼ Παλαιστίνω ἦλδεν, *&c.*

l. 15. *fort.* Ἀϐϱὰμ τὸ ὄνομα.

l. 27. κ) ἕτεϱοι διασωδῶσι] *ſc. Sodomitæ &c. vide pag. ſeq. lin.* 23. *ubi pro*, δι' αὐτῦ, *legitur*, δι αὐτόν. *fort. rectiùs.*

l. 31. *pro* ἐκεῖσθαι, *legendum arbitror*, ἔξεσι.

Pag. 285. 3. *ante* μαδὼν, *deeſſe videtur* χαίϱω.

Pag. 286. 23. *inter* ὑψίϖ *&* ὃς, *deeſſe puto* ϖϱοσύδυκαν.

l. 25. *pro* πάντων, *lego*, πάντως.

l. 38. ὁ παναάϱχης *rectiùs fortaſſe locaretur, poſt* Ἀϐϱαὰμ, *lin. præced.*

Pag. 287. 26. κ) ϖῶ μέζονα πλῦτον ἑαυτῷ ϖϱαγματδόμῳ] *Rurſus*, ἑαυτῷ, *pro* ἑαυτῷ.

Pag. 288. 19. *&* 20. *lego*, ϖσύτων τῆ ἐπαγγελιῶν τὸ μέγεδ *&* ϑεὸ τῦ Θεοῦ ἐδέξατο. *Præterea lin.* 19. *pro* δι ἧς, *legendum fort.* διὰ ταύτης. *Tum ab* εἰσιδε, *lin.* 20. *ad* ϖϱεσῶν, *lin.* 22. *parentheſin facio.*

Pag. 289. 5. ὑ, *uncis incluſum, planè delendum puto.*

Ibid. pro ϖϱὶ, *malim* ϖϱός.

l. 9. *Prior parentheſeos nota, poſt* -μμα, *initio lineæ deſideratur, ſicut poſterior lin.* 11. *poſt* αὐωτάτω.

l. 11. *Deleo* ὄντα, *ut quod nihil aliud, niſi ſententiam obſcuret.*

Hom. 36.

Pag. 290. 14. *Quantum ex ſequentibus colligere licet, rectiùs legeretur* ἐνιχῶς· τῆ δικαίου ἀρετῆ, *nimirùm Abrahami.*

l. 21. τῆς ϖϱοικοίας ἢ ἀρετῆ] *Si eſt hypallage, miſeranda certè eſt. Sed ego exiſtimo non tam hypallagem eſſe, quàm lapſum exſcriptoris.*

l. 24. *pro*, ἢ φύσις, *fort.* ἢ ῥύσις.

l. 27. *lego*, ὥσϖϱ γὰ ϖϱεσέύ τινα χρυσῶ.

l. 38. 39. *&* 40. *Tollo notas parentheticas (niſi cui poſterior nota transferenda potiùs videatur ad lin. ſequentem, & poſt* ἐπιδείκνυτο *collocanda) & deinde ſic lego*: ἐπειδὴ τ. ϖ. ε. οἱ. εἰ. ἐκ τῆς ε. τ. ἢ. φ. γ. ὑ. ἐ. ἐ. δ. ἀ. κ) ὑ. ἀ. γ. ϖϱεφόμῳ, κ) ἐπειδὴ μηδὲ χ῀ τὼ ϖϱότω ἢ. τ. ϖ. τ. ϖ κ. ἀ. τ. ϖ. τ. τ. δ. δ. ἐπιδείκνυτο) τῆς αὐωδεν ὑποκοπῆς ταχέως ἐπέτυχεν ὅτι ὀλὶ τῆς Χαλδαίας ὤν. *Addo notas parentheticas,*

quia, si posterior idoneo loco ponatur, magis mihi retinendæ, quàm tollendæ videntur. Præterea quoniam posterius ἐπειδὴ redundat, potest & id deleri, quo auribus consulatur.

Pag. 291. 2. post -σεν, requiritur aliquid quod sequentia cum antecedentibus connectat, veluti hoc: καὶ οὐκ αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα αὐτῶ.

l. 3. αὐτῷ] .i. τῷ πατρὶ.

l. 20. Deesse videtur, εἶτα, aut tale quid, ante καίτοι.

l. 38. Deleo subdistinctionem post τῇ ὑποδέσει, ut quæ rectius post ἕτεροι collocanda sit.

Pag. 292. 18. ἀπίγωσο] sub. τὸ πρᾶγμα, vel, τὰ πράγματα, ut supra pag. 261. lin. 21.

Pag. 293. 3. Deleo, καὶ, ante τὸ δικαίου.

l. 33. pro παιδεύεσθαι, malim αἰδεῖσθαι, aut σέβεσθαι.

Pag. 294. 12. καὶ λαβὼν κἀκεῖνο] i. & postquàm accepisset ille etiam. ille .i. Abrahamus.

l. 25. Deesse videtur interrogationis nota post ἐπιτήσατο.

Pag. 295. 8. ὃ τοσοῦτον ὅσον &c.] .i. ὃ τοσοῦτον μόνον, non tantam solùm, quantam eras accepturus, sed ampliorem multò, imò & valdè multò ampliorem.

l. 21. μετ' εὐσεβείας τίς ὄζει] sub. ὁ δάνατος.

Pag. 296. 1. posterius ὡς videtur παρέλκειν. Vide infrà, lin. 15. pag. 299.

Pag. 297. 18. fort. καὶ τῶν ἐν μέλλοντι αἰῶνι δίκαιον ἀναπαύσειν. vide infra huius pag. lin. 35.

l. 35. κἂν σωφρονῶμεν ἡδόμεθα] .i. Quòd si libeat nobis castitati & sanctimoniæ studere.

Pag. 298. 5. ἐκατέρωθεν ἡμᾶς ὀρθοῦν παιδίων ἑαυτοῦ] Ordo: ἐκατέρωθεν ἡμᾶς παιδίων ὀρθοῦν ἑαυτούς.

Hom. 37.

Pag. 299. 6. τῶν ὀπισθίων] Sapius, τῶν εἰσόδων, cum verbo, ἐπιστενοχωρῶμαι coniungitur.

l. 8. pro ἀδύνατα ὀπισχεῖσθαι, malim, ἀηνύτια, vel, ἀνηνύτους. Nam τὸ ὀπισχεῖν, neutrum casum dedignatur.

Pag. 300. 7. post ἐσόμεθα, addenda puto Mosis hæc: ὅτι κληρονομήσω, φησὶν αὐτῶν. Tum lego, Εἰ καὶ θεολαβῶν, φησιν, &c. deletâ particulâ ὅτι. Deinde lin. 9. pro ὃ νῦν, lego, καὶ νῦν ὧν &c.

l. ultimâ, legendum proculdubio: ἢ διὰ σωμάτων τι ἰδεῖν ὧν οἵονται τῆς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς, διὰ ἢ διὰ αἰδητῶν τούτων τῶν οἰκείαν, &c.

Pag. 301. 4. pro σὶ, necessariò legendum est σοι.

l. 23. pro ὁμῶ καὶ θεολόγων, nescio an legendum sit, ὅσα πῶς θεολόγει &c.

l. ultimâ, pro καλίαν, fort. δειλίαν, vel, ἀφοβίαν.

Pag. 302. 9. Legendum puto πῶς, sine ὃ, nisi sit interrogatio. πῶς enim cum ὃ interrogat.

l. 20. pro ἐξ ἐκείνου (quod translatum huc videtur è lin. sequente) scribendum puto, διὰ τοῦτο.

l. 26. pro τοιοῦτον, malim, τοῦτο. Porrò, ut regrediar paululùm, l. 17. plenior esset lectio in hunc modum: οἷς τῶν Αἰγυπτίων. Σκόπει πίνων πῶς διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, &c.

Pag. 303. 2. Rectè, ut mihi videtur, ἐκ τῶν θεῖ τῶν ἐκγόνων θεσειρημένων. Deinde extremâ lineâ pro ὥστε, lego ὅτι, ut sensus sit: Deum omnia Abrahamo tàm accuratè patefecisse, ne fides eius vllâ ex parte labasceret, sed ex ijs, quæ de ipso (lin. enim 1. lego περὶ αὐτῆ, pro, θεὸς αὐτὸν) dicta fuere, consideret, omninò euentura quæ spectarent ad posteros, & ex ijs rursus, quæ de posteris fuere prædicta, firmiter crederet impletum iri necessariò, quæ ad seipsum pertinerent.

l. 3. ἐπλήρωσε] sc. Deus.

l. 4. ἐδέξατο] sc. Abrahamus.

Ib. τῶν θεὸς αὐτὸν γεγωνιδώων] Addo, Ϛωδικῶν.

l. 5. pro Επειδὴ, lego e Græcis Biblijs: Επεὶ δή.

Pag. 304. 2. Malim, διάγοντας. Ibid. post ἔχεσθαι, deesse videtur, καὶ πῶς; vel, καὶ πῶς τοῦτο; aut tale quid.

l. 8. fort. καὶ ἔρημον τῶν τῆς ἀρετῆς ἐνδυμάτων.

Pag. 305. 1. videtur desiderari καὶ, ante διαφιλόπεσον.

l. 5. & 6. pro τὰ μὲ, & τὰ δὲ, legendum conycio, τὰς μὲ, & τὰς δὲ, quia sequitur lin. 7. μάλιστα γὰρ ωι θεὸς τὰς γωναῖκας, &c. His enim verbis reddere videtur Chrysost. rationem, cur dixerit τὰς & τὰς, & non τοὺς & τοὺς.

l. 42. & 43. lego: τὸ τῆς χρείας ἔχεσθαι, καὶ τὰ ὑπὸ τῶν χρείαν δεόντως διαπόνου.

Hom. 38.

Pag. 307. 19. Hæc verba, καὶ ταύτῃ λαβοῦσα ἐπωνήλθεν, præcedente lineâ collocanda videntur post αὐτῇ ὧν, hoc modo: αὐτῇ ὧν, καὶ ταύτῃ λαβοῦσα, [sc. Sara] ἐπωνήλθεν ὑνίκα &c. Hunc ordinem ita probo, vt alterum non improbem, ac proinde nihil mutandum censeo.

l. 33. Desidero aliquid ante, ἀλλ' ἐσκόπει, nimirùm hæc, aut similia: ὃ δὲ δι' ἀπειδίαν ἐδυσχέραινον θεὸς ἀλλήλας. vel, διὰ τοὺ παῖδας ἠλαπῆτο αὐτῇ ὁ πόθος περὶ ἀλλήλας.

Pag. 308. 1. καὶ τῶν θεσσήκοσιν &c.] Notandum, quòd non sine elegantiâ, τὸ καὶ, subiungatur τῷ ὅτι.

l. 33. δεικνύουσα ἡμῖν ἡ γεφυὴ] Hic deleo, ἡ γεφυὴ, & pono post φησι in fine lin. 31.

Pag. 309. 10. vt priora cum posterioribus cohæreant, sic lego: οὐχ ὡς τὸ παῦμα ἐδείκνυτο μόνα, ὅτως ἡ δικαίᾳ, &c.

Pag. 310. 22. ἀξίων σε ἀποφαίνει τῆς αἰτήσεως] fort. τῆς αἰτήσεως ὅπτυχεῖν.

Pag. 311. 3. pro αὐτὴ malim, αὕτη.

l. 12. συγγνώμων αὐτῶν ἀτῶν, &c.] lego, συγγνώμων αὐτῇ νέων. Sic enim legendum esse & sensus ipse docet & collatio huius loci cum lin. 34. huius pag. vide etiam seq. pag. lin. 22.

l. 21. ἐπαιδεύθη ἐναντίον αὐτῆς] .i. ὑπῆκοός με.

Pag. 312. 2. fort. διὰ τοῦτο.

l. 25. Ego credo Chrysost. dixisse φειδομένως θεσφερέσθαι. φειδομένως θεσφέρεσθαί τινι, est clementer & indulgenter cum aliquo agere: clementem & faciliem se alicui præbere. verisimile autem est festinantem librarium è truncatis duabus dictionibus vnam effecisse. Porrò, pro τοιαύτῃ, lin. 24. legendum puto, τοιαύτῃ, & lin. 20. pro καθεσθαι (vel vt alij scribunt, καθεσθαι) quid si καθεσθαι? Non ignoro tamen, καθεσθαι, αὐτὴ ἦ, ὑπάρχειν, non malè huic loco conuenire: sed quia Chrysost. paulò infra

infrà dicit Abrahamum hoc vnicè curâsse, ὥστε τῷ λύπῃ ἐκποδὼν ποιῆσαι præferendum puto verbum actiuæ significationis.

Pag. 313. 12. τὰ περὶ ἀγγέλε] *sub.* ῥηθέντα, *siue* εἰρημένα, *vt lin.* 33.

Pag. 314. 15. *legendum puto:* Εντεῦθεν μανθάνομεν. *sicut legitur infrà pag. seq. lin.* 3.

l. 17. & 18. *hiatum esse suspicor, quem sic pro tempore expleo:* διάγκασα, μὴ τῷ τοσούτῳ ἐυπιστείαν καὶ τὸ εἰς τὸ αὐτῇ τῇ δεσποίνῃ πρέπον ἀξίωμα ἀνενεχθῆναι, ἐταπεινώθη λοιπὸν καὶ διὰ τοῦτο. *Nisi hæc aut similia addantur, merito requirat Lector, quid sit hic, quod, quæ sit afflictionum vtilitas, doceat & declaret. Al.* διάγκασα, ἐπεὶ δὲ ἢ λοιπὸν μὴ τ. τ. δ'. καὶ, τὸ εἰς τὸ αὐτῇ τῇ δ. π. α. α μὴ μέγα φρονεῖν, ἀλλὰ συσέλλεσθαι, καὶ ταπινῦσθαι, καὶ διὰ τοῦτο, &c. *Al.* διάγκασα, καὶ μὴ τ. τ. ἐυ. κ. τ. εἰς τ. α. τ δ. π. α. ἀνενεχθῆναι, ἐταπινώθη, διὰ τοῦτο &c. *Hanc lectionem reliquis antepono.*

l. 42. *fort.* καὶ ὡς ἐνόμισεν, ἀμειβομένῳ τὸν τοσούτης αὐτῷ ἀξιώσαντα.

Pag. 315. 23. *Desidero,* καὶ γὰ, *aut tale aliquid addi,* ἐαὶ ἢ κοσμία.

l. 31. *Nescio an legendum sit,* μεταξὺ γυναικὸς καὶ ἀνδρός.

l. 32. πάσης ἐπιβελῆς] *Rectiùs fort.* πάσας ἐπιβελαῖς. *Infrà pag.* 348. *lin.* 6. & 7. ὥσπερ γὰ πάσας ταῖς ἄλλαις ὀπιβελαῖς ἀνάλωτός ὄζιν ὁ πλοῦτος &c. *Vide etiam pag.* 475. *lin.* 32. & 33. *Suprà pag.* 25. *lin.* 3. &c. ἀνάλωτος γὰρ ὄζιν ὁ πνευματικὸς ὅπλισμὸς καὶ ἐπιδὰν εἰς τὰ ταμεῖα τῆς διανοίας τῆς ἡμετέρας ἐναποτεθῇ, ἀχείρωτον γίνεται πάσας ταῖς ἐπιβελαῖς.

l. 37. & 38. μεταξὺ τῆς Συνοικήσεως] *vt suprà lin.* 31 μεταξὺ *lego, pro* μὴ, *sic hoc loco, vice versâ, pro* μεταξὺ, μὴ *legendum censeo.* μὴ τῆς Συνοικήσεως. *i. vt cum cohabitatione sit tranquillitas & pax. hoc est, vt non solùm vnà habitent, sed etiam pacatè & tranquille & sine discordiâ viuant: vt præter cohabitationem, pax & concordia inter ipsos sit. Suprà annotaui apud Chrysost.* μὴ, *idem sæpe valere quod præter.*

Pag. 316. 4. καὶ ἧς ἐπαγγελιῶν ἧς ἀγαθῶν] *fort.* καὶ ἧς ἐπαγγελμένων ἀγαθῶν, *vel,* καὶ ἧς ἐπαγγελθέντων ἀγαθῶν.

Hom. 39.

Pag. 316. 22. τὸν χρόνον τὸ παρεμάρχυ] *Non temerè & sine causâ facta est mentio annorum Abrahami, sed vt disceremus quàm inuictus ei fuisset animus, quàm inconcussum robur, quod tantâ, tamq; diuturnâ morâ labefactari non potuerit. Vide infrà, pag.* 395. *lin.* 14.

Pag. 317. 1. -ορίζωμεν τὸν λογισμὸν] *i. vno verbo,* ἀμφιβάλλωμεν.

l. 14. *inter* προτεθέντων & ὅπως, *deesse puto,* καὶ ἔσωμεν.

Pag. 318. 28. *Lego.* Κρείττων. *Vide suprà, pag.* 155. *l.* 1. & *pag.* 161. *lin.* 2.

l. 36. & 37. ἡ τοσούτης.

l. 38. *post,* παρεισκαλίζω, *deesse videtur* τινιν.

Pag. 320. 19. *pro* τῷ ἐπαγγελίαν, *nescio an legendum sit* τῷ μυήμῃ. *Al. Si, vt coniicio, Chrysostomo sit* ὑπόχρεως *res promissi, &* ἐπαγγελία *verbum promissi, nihil muto. vel legere fortasse oportet, inuerso ordine,* τῆς ἐπαγγελίας τῷ ὑπόχρεων. *Nam infrà* [*pag. nimirùm* 372. *lin.* 39.] *legimus,* ἢ τῆς ἐπαγγελίας ὑπόχρεως. *Deinde, post* ἔπη, *adijcienda puto hæc:* αἰξανῶ σε σφόδρα σφόδρα, καὶ δώσω σε εἰς ἔθνη &c. *Hæc n. melius cohærent cum iis quæ antecedunt, quàm ea quæ sequuntur: quæ per se posita puto nec cum superioribus coniungenda.*

Pag. 321. 28. πρὸς τῷ ἀλήθειαν τῆ φωτὸς] *Non puto hypallagen esse, sed erratum ex scriptoris, atq; eò magis huc inclino, quia sequitur paulo post:* [*lin. nimirùm* 41. & 42.] τῷ τῆς ἀληθείας φωτὶ προσδραμόντων.

Pag. 322. 23. *Rectè, pro* τῆ γάλακτος, τῷ γάλακτι: *nisi legendum potius sit,* ἐχόμενοι, *pro,* προσχόμενοι. *Nam* ἐχόμενοι, *melius respondet participijs præcedentibus,* παραγαδώμενοι, & προσπλωμένοι.

Pag. 323. 2. *deesse videtur* καὶ δὲ, *inter* ἀδιατήρητον & διὰ. Ινα σήσῃ &c. *vt finem statueret legis obseruationi.*

Hom. 40.

Pag. 324. 19. *malim,* διαρτήσῃς, *pro* διάρσωσιν.

Pag. 325. 10. *Delenda videtur particula* καὶ, *ante* ἡ μὴ, *vt & lin.* 13. *ante* ἵνα.

l. 25. *fort.* καὶ ὃ τότῳ μόνον.

l. 31. δεξάμενος] *deesse videtur,* ἔσῃ· δεξάμενος ἔσῃ, *vel,* ἔσῃ δεξάμενος. *i.* δέξῃ, *per periphrasin satis vsitatam.* Καὶ μὴ τότε &c. *Et insuper etiam, accipies id, quod Israëlis causâ à me es precatus. vel, accipies etiam consolationem de rebus Israëlis.*

l. 41. ὅπως] *sub.* ἐνόησον.

Pag. 326. 1. *post* -γα. *addendum puto* δέ.

l. 21. εἰ καὶ ὅπ] *Nolo temerè pronunciare, sed tamen, quantùm ego assequi possum, tàm hic, quàm suprà, pag.* 300. 7. ὅπ, παρέλκει.

l. 28. μίθοδέσῃ] *i.* προξενήσῃ.

l. 31. μηδὲ τῇ ἀσπίᾳ &c.] *Lectio proculdubio mendosa, quæ tamen nullo negotio corrigi potest, si primùm hæc verba,* μηδὲ τῇ ἀσπίᾳ ἀεὶ καταπίνων, *delentur, & deinde è margine addatur,* ἵνα μὴ, *ante* ἀδενέστερον, & *postremò his verbis,* ἵνα μὴ ἀδενέστερον ἐργάσηται, *locus detur lin.* 29. *post* τῇ ἀσπίᾳ· ὥστε ἀεὶ καταπίνει τῇ ἀσπίᾳ, ἵνα μὴ ἀδενέστερον ἐργάσηται, ὥστε ἀεὶ &c.

l. 32. παραπλέται] *Pulchrè, vt mihi videtur, transfertur hoc verbum à militiâ ad medicinam. Nam vt dux aliquis aut imperator bellum gerit cum hostibus, ita & medicus cum morbis: & vt imperator non semper eodem modo aciem instruit, sed nunc hoc, nunc illo, prout maximè expedire videtur: ita & medicus nunc his medendi rationibus vtitur, nunc illis, nec semper vnam eandemq; pugnandi contra morbum rationem obseruat. Vide Chrysost. in Psal.* 6. *pag.* 549. *lin.* 39. 40. & 41.

l. 34. γυμνασίας ἔνεκεν] *Sic Simplicius in Epictetum dicit, res aduersas aut καμόντων* εἶναι ἰατρεῖα, *aut* ὑγιαινόντων γυμνασίας.

l. 40. *malim,* αὖ γὰ, *vel,* ἐαὶ γὰρ.

Pag. 327. 13. *pro* ἐναφίεται, *legendum fortasse,*

ἀναπαύεται

ἐναπομένειν ἀφίεντα. *Vide pag. præcedentis lin.* 22.

l. 20. *fort.* ὃ ζητῶ τούτων λέγειν.

l. 22. εἰς τί τοῦτο *&c. Sirach. cap.* 39. *v.* 22. ἐκ ἔστιν εἰπεῖν, τί τοῦτο ἔστιν; εἰς τί τοῦτο; *&c.*

Pag. 328. 13. *Deleatur prius* τῆς, *& nihil aliud dicet Chrysost. (quantum ego quidem video) quàm quod Paulus ad Tit. cap.* 3. *v.* 5. *Præterea pro* ἀναχύνην *rectiùs legi puto in margine,* αἰσχύνωσιν.

l. 14. *Nescio an delenda sit præpositio* ὅλη, *ante* τῷ τῆς ἀρετῆς.

l. 17. χρὴ τὸν τῆς κοινωνίας λέγειν] *sc.* τὸν τῆς ἐκ τοὺς κοινωνίας. *Talem enim additionem vel expressam, vel intellectam postulare videntur, quæ continenter sequuntur.*

l. 19. *Addo* χὴ, *post* ἀλλὰ *ante* ἡμῖν, *ut plenior & dilucidior sit lectio.*

l. 27. ἑαυτῷ μὲ] *Nisi fallor, lacuna hîc est tali aliquo modo explenda:* ἵνα σωθῶμεν (*vel,* τὰ μέγιστα ἵνα κερδάνωμεν) χρὴ γ πλησίον, ἵνα ὅτου *&c.*

l. 32. ὑφ' ὧν αὖ ταύτῃ μετέωμεν] *Quemadmodum doctiss. præceptor meus particulam* αὖ *induxit, supra pag.* 327. *lin.* 23. *sic ego eandem hoc loco etiam inducendam puto. Lego itaq;* ὑφ' ὧν ταύτῃ *sine* ἂν, *& deinde pro* μετέωμεν, *lego,* μέτιμεν, *& sic lineâ seq. pro* ἐφιλοκάλουν, ἐφιλοκάλουν. *Nam bis postea* ὑφ' ὧν *coniungitur cum verbis indicativi modi sine* ἄν.

Hom. 41.

Pag. 329. 25. ὑπηρέτου] *Suspecta est mihi hæc vox, pro quâ quid si legatur,* ὑπολήψεως, *aut tale quid? Sensus autem postulat ut virginum & plagarum fiat mentio. Nam & paulò post dicit eandem rem repetens:* πολλάκις τὰς πληγὰς ὑπομένοντες τοῖς παισίν. *Igitur tametsi licentiùs, & à receptâ lectione longiùs abeundo id fecero: tamen non malè mihi mentem Chrysostomi expressurus videor, si pro* ὑπηρέτου, ῥάβδοις καλάζουσι *substituero. Huic emendationi non assentior. est enim* ὑπηρέτου *hoc loco, animaduertunt, castigant, & sic sæpè vtitur Chrysostomus.* H. S.

Pag. 330. 10. μὴ γ χρόνου] *Matth. addit* πολλῷ.

l. 18. δ' οἶσα] *Non sine elegantiâ, vt mihi videtur, cura illa, quam adhibuit seruus in collocandis domini sui pecuniis, beneuolentiæ nomine insignitur, quia curæ illius causa fuit vnica, beneuolentia summa, quâ dominum suum complectebatur. Notatur ergo tacitè hoc nomine fons, vnde serui diligentia profluxit. & cùm audimus,* εὔνοια περὶ τὰ δεσποτικὰ χρήματα, *debemus intelligere,* εὔνοιαν περὶ τὸν δεσπότην *ipsum.*

l. 19. εὐχαριείας] *i.* μαθοῦ, *ni fallor.*

Pag. 333. 2. ἐπαρπᾶτο] *i.* ἁρπᾶσαι ἐφιλοπημεῖτο.

l. 11. βαίωσον] *i.* ἐβεβήραιον.

l. 35. *&* 36. *lego:* ὃ γὲ ὅτι οὐτε δέξασθαι δυνάμα τοσοῦτον, ἀλλ' ὅτι μὴ τοσαύτης τῆς προθυμίας χ ταυδῆς.

Pag. 334. 3. χρὴ ἐγκωμιούτων] *Valdè placent quæ in hunc locum annotâsti: sed videndum porrò an non legi potiùs debeat:* χρὴ θεραπευόντων δεῖ. *hoc est, est vulgaris cuiusdam & tralatitiæ humanitatis, quâ fit vt aliis cedamus, aliósq; nobismetipsis vltrò ac sponte præferamus.*

l. 9. ὡς αὐθρώποις προσφερόμενος] *i. tanquam cum hominibus agens.*

Ibid. τὸ γ λέγειν *&c.*] *Suspicor legendum:* τοιῶν γ ὄντων διὰ τί λέγει, Κύριε; Ἰσως *&c.*

l. 11. *inter* χ *&* περὶ *insero* γαρ.

l. 19. ὕδωρ ἔχω θερμαῖνειν] *i.* μέλλω, *& sic infrà, lin.* 27. *vide supra, pag.* 92. *lin.* 29.

l. 26. γνώσθαι] *vsitatiùs iungitur* τὸ μέλλον *cum verbo fut. temporis.*

l. 36. ἀνεζωπύρησεν] *i. resuscitauit, recreatus est. vide Genes.* 45. *v.* 28.

Pag. 335. 4. *pro* ὅπως, *legendum fort.* ὕστερος.

l. 31. *pro* ὃν, *lego* χ ὃ.

l. vltimâ ante ὥστε δεῖπνον, *hæc aut similia ponenda puto:* χ ποιησάμενος ἐγκρυφίας. *vel sic:* χ ὥστε δεῖπνον φθάσαι τοὺς ἄρτους ἐκβλῦσαι ποιῆσαι ἐγκρυφίας.

Pag. 336. 20. *rectiùs fort.* τὸ καταξιωθῆναι τῆς ὑπηρετήσαθαι.

l. 24. *pro* κἂν *legendum fortasse,* οἱ ἐαν.

l. 38. *deesse videtur,* τίς ὄζει, *post* παρήνιζεν αὐτῷ.

Pag. 337. 12. *pro* δὴ ὃ, *malim,* δηὸ.

Pag. 338. 8. *&* 9. *Nescio an legendum sit:* Μὴ δῆ, παρεκλαῶ, ἀγαπητὸν, τοσοῦτον ἐῶμεν κέρδος ἀπίναι, ἀλλὰ, *&c.*

l. 22. *pro* αὐτοὶ μὲ, *quid si* αὐτοῖς μὲ?

l. 24. *pro* κομιζόμενοι, *legendum fort.* κομισόμενοι.

l. 25. *pro* τῷ ὑπόθεσιν, *quid si* ἡλίκῳ ὑπόθεσιν?

Hom. 42.

Pag. 339. 1. *fort.* δ' ῥήσεις αὐτὸν οἷς αὐτῆς τῷ ἄχρι, *&c.*

l. 3. *&* 4. *pro* ἐν τούτῳ, *primo aspectu legendum quis crederet potiùs,* ἐν ταύτῃ.

l. 28. ἀλλ' ἑκάστω ἀπολαβόντες] *Credibile est Chrysost. dixisse:* ἀλλὰ ῥᾳδυμίαν καὶ ἑκάστω ἀποβάλλοντες.

Pag. 340. 1. *Addo,* ὅτι *post* διωκτικῆς.

l. 13. *deesse videtur* ἐνοοῦσα *post* ἑαυτοὺς ἡμέρας. *Sic lineâ proximè sequente desidero,* ὡς *post* ἀλλά. *Præterea, aut valdè fallor, aut lin.* 26 *post* ἀσχολίαν, *inseri debent hæc omnia è contextu Mosaïco:* Ἐξαναστάντες δέ, φησιν, ἐκεῖθεν οἱ ἄνδρες κατέβλεψαν ἐπὶ πρόσωπον Σοδόμων χ Γομόῤῥας. Ἀβραὰμ γ συνεπορεύετο μετ' αὐτῶν συμπροπέμπων αὐτούς. ὁ γ Κύριος εἶπεν· ὃ μὴ κρύψω ἐγὼ ἀπὸ Ἀβραὰμ τοῦ παιδός μου, ἃ ἐγὼ ποιῶ. *Tum addo:* ὅρα, πάντα φιλανθρωπίαν, ὅσην συγκατάβασιν κέχρηται, ὁμοῦ χ τῷ οἰκείν τὸν δίκαιον πολὺ δεικνὺς, χ ἐκκαλύπτων βελόμενος τῷ ἀρετῷ τῷ ἐναποκειμένῳ αὐτοῦ τῇ ψυχῇ· μὴ γὰρ τῷ δ. ρ. ε ὑ. τ. π. ἡ. π. τ. ε. κ. ἀ. τ. π. τὸ δικαίως τῆς γνώμης δεξάμενος. Θεραπεύημα τὸ φ. τ. ἀ. ἐχαρίσατο, χ μαθὼν τίς τε εἶη ὁ π. χ π. ἢ τ. δ. μ. ὃ τ Σ. κ. ὁ. ἡ. ὁ. π. συμπροπέμπων, φησὶν, αὐτοῖς ἄνδρας γ τοὺς ἀγγέλους φησὶν *&c. Si hoc modo legamus, nulla erit* ἀσχολωδία, *nulla sententiarum confusio, sed aliud ex alio aptè & legitimè consequetur. Primùm enim proponuntur verba Mosis tanquam materia subiecta: Deinde suo more obseruari iubet Chrysost. quanta sit Dei* φιλανθρωπία: *Posteà his verbis:* μὴ γὰρ, *&c. ostendit, Abrahami* φιλοξενίαν *causam fuisse cur Deo tam benigno & propitio vteretur. Quod nisi ordinem*

hunc

hunc sequamur, & ὅρα, lin. 31. frustrà adhibebitur & particula γὰρ, lin. 26. erit otiosa, & participium λεξάμενος, lin. 28. non habebit substantiuum, nisi extrinsecus petitum, quicum cohæreat.

l. 38. legendum fort. καὶ διὰ τοῦ φίλος φίλῳ διαλεγόμενος, καὶ μονονυχὶ &c.

l. vlt. pro διαξόμενος, *legendum arbitror,* διαλεγόμενος.

Pag. 341. 7. post ἐπιθυμεῖν, *desidero hæc :* ὅτι λέγει τὸ παιδός μου · *vel,* ὅτι λέγει, Αἰσχύνομαι τοῦ παιδός μου.

l. 9. & 10. lego, τοῦτο γὰρ μάλιστα δείκνυσι τὸ ἐξαίρετον τῆς εἰς τὸν δίκαιον πιστῆς.

l. 35. malim, ὥστε καὶ τοὺς πόνους ὑποκαῆσαι. *Vide supra pag. 339. lin. 32.*

l. 39. Arbitror deesse, τυτέστι, *post,* κρίσιν, *vel,* αὐτὴ τοῦ, *aut tale quid.*

Pag. 342. 31. fort. ὥστε μηδέποτε &c.

l. 35. lego τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τοὺς Γραμματέας &c. *Nam* Γραμματεῖς & Φαρισαῖοι *erant in summo honore, & iudicum nonnunquam locum tenebant : Chrysost. autem hæc affert, vt doceat præceptum de non temerè iudicando, non solùm ad magistratus ac iudices, sed etiam ad priuatos quoscunq; pertinere, quales fuerunt quos tum Christus alloquebatur.*

Pag. 343. 12. ἐγκαλεῖν βουλομένοις] *Vide pag. seq. lin. 38. & 39.*

l. 18. καὶ ἔστιν ὁ δίκαιος ὡς ἀσεβής;] *Græca Biblia legunt sine interrogatione.*

l. 19. fort. Ω τῆς τοῦ δικαίου παῤῥησίας μέγεθος, μᾶλλον δὲ ὧν τῆς ψυχῆς συμπάθειας.

Ibid. deesse videtur ὅρα *ante* ὅπως, *vel, quod magis credo,* ὅπως *corruptè scribitur, pro* ὅρα πῶς.

l. penult. fort. καὶ διὰ τοῦτο τοσαύτην καλεῖσθαι τὴν παῤῥησίαν.

Pag. 346. 28. & 29. ὁ γὰρ Θεὸς] *Hæc verba, & quæ deinceps sequuntur vsq; ad.* καὶ φησι πρὸς αὐτὸν *lin. 29. notis parentheticis includenda videntur. Præterea,* καὶ, *ante* φησι, *loco prædicto, delendum censeo.*

l. 40. μέγα γὰρ] *male, pro* μὴ γάρ.

Pag. 347. 12. κάμοὶ καλεῖν] *desideratur hic prior nota parenthetica ante* κάμοὶ, *sicut posterior, post* λέγει, *lin. 15. Ibid. redundat,* ἀλλὰ *ante* τέως.

Hom. 43.

Pag. 348. 21. pro δείκνυς *malim* δείκνυσι.

l. 31. Deesse videtur participium βαίνων, *ante* καὶ αὐτός. *Præterea inserendam puto particulam* γὰρ *inter* καὶ & κατ' ἴχνος, *& plenam distinctionem ponendam post* αὐτάγγελος.

Pag. 349. 38. fort. καὶ οἵους.

Ib. fortasse etiam, κἂν ἡμεῖς αὐτοί.

Pag. 351. 3. lego, τίς γὰρ ἂν κατ' ἀξίαν ἐπαινέσειεν. *Al.* τί γὰρ ἂν τις κατ' ἀξίαν εἴποι, ἢ πῶς ἱκανῶς ἐπαινέσειεν. *vide supra pag. 334. lin. 1. & infrà pag. 424. lin. 31. &c.*

Pag. 352. 11. ἁγιωσύνων] *Non dissimilis coniectura doctiss. præceptoris mei : sed tamen obseruari velim, an non rectius* αὐτὸν, *ad* τὸν κάμινον *ta, quod propius est, quàm ad* τὸν ἰλασμὸν, *quod remotius est, referatur. Quòd si referendum sit ad* τὸν κάμινον *ta, mutari quicquam nolim. sed addi duntaxat* γίνεσθαι, *post* αὐτόν. ἀλλὰ καὶ προσηκόντων εἰς αὐτὸν γίνεσθαι παρέλιπεν. *i. nihil eorum, quæ debebant erga illum fieri, omisit.*

l. 19. ἠδυνᾶτο] *Nescio an rectè & ex vsu Græcæ linguæ dicatur,* αἰδεῖσθαι τόλμαν. *Igitur cogitari velim, an non* ἠδύνατο *et* ἠκρώοντο *sedes inuicem permutare debeant, ita vt priore loco ponatur* ἠκρώοντο, *posteriore* ἠδυνᾶτο, *nimirùm post* τὸν δίκαιον, *lin. 20.*

l. 21. fort. διὰ τοῦ τῶ δικαίω, &c.

l. 32. Desidero οἱ *ante* ἕτω.

Pag. 354. 36. Nescio an desit, ἀπὸ, *vel* ἐκ, *post* πλέον ὄσαν.

Pag. 355. 15. & 16. pro αὐτοῖς, *malim,* αὐτοῦς.

Pag. 357 8. pro Εἰ εὗρεν] *lego,* Επειδὴ εὗρεν, *cum Gr. Bibliis.*

l. 10. μὴ καταλάβῃ] *Gr. Biblia,* μήποτε καταλάβῃ.

l. 13. Deesse videtur εἰς, *post* φθάσαι. *Non nescio tamen præpositionem sæpe apud Chrysost. omitti.*

Hom. 44.

Pag. 358. lin. vltimâ, fort. κἂν ἐν πενιχρᾷ.

Pag. 359. 4. inter φιλανθρωπίας & ὁ μηγέμωνος, *deesse puto,* τῇ τοῦ πράγματος χάριτι, *aut tale aliquid. vel,* τῷ πράγματι. *Dicit enim paulò inferiùs, nimirùm lin. 15. & 16.* τὰ ἀπὸ τοῦ πράγματος δὲ ἡμῖν ὑμῖν πεφιλόνικα λόγια.

lin. 7. aliquanto clarior esset sententia, si καὶ *ante* πρὸς τὸν ἀποστείλαντα *abesset.*

l. 10. pro τυγχάνει *legendum suspicor,* τυχὸν ὑπάρχει.

l. 24. & 25. Malim, προσήκει.

l. vltimâ, post ἐπιδύμει, *addendum puto,* τὰ μεγέμωμένα, *aut tale quid.*

Pag. 360. 8. fort. καὶ, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ διὰ τοῦ ἀπόκλησιν. *Vtrumq; enim coniungendum videtur.*

l. 17. Deesse arbitror τοῦτο *post* προλέγει.

l. 26. τοῦτο καὶ πρὸς ἕτερον προφήτην] *Verissimum est, quod dicis Ieremiam vtrobiq; intelligi. Vide tamen an non sic possit legi :* διὰ τοῦτο καὶ ἕτερον τόδε πρὸς προφήτην φησὶν &c. *aut sic :* Ὅρα δὲ διὰ τοῦτο καὶ πῶς ἕτερον τόδε πρὸς πρ. &c. *Al.* διὰ δὲ τοῦτο, καὶ ἐδ' ἕτερόν τι πρὸς προφήτην πάλιν φησὶν, &c.

l. 37. θελήσει, *male legitur, pro* θελήσει, *dativo & θέλησις.*

Pag. 363. 39. & 40. ἕτερον ἀνακύπτει] *sub.* ἔγκλημα, *sine,* ἁμάρτημα.

Pag. 364. 15. pro τὸ παῦ, *nescio an legendum sit* παύτως, *vel* τὸ ἀθάπαν.

l. 15. & 16. ὥσπερ γὰρ ὅπου πρωτοπλάστου, καθάπερ &c] *Hæc & similia argumentum Chrysostomum in homilys suis multa ex tempore fudisse, quæ si quis corrigere velit, operam sumet inanem & inutilem, & de Chrysostomo pessimè merebitur. Quis enim non malit naturam eius faciem intueri, quàm fucis & pigmentis quantumuis speciosis oblitam?*

l. 30. ἀλλὰ τότε μὲ &c.] Ηδικὸν *hinc sumere debet initium, si quid ego video. Non est enim consentaneum, vt* μὲ & γὰ *dissentiantur, nec vt* Νωὲ γὰ, *nouæ rei sit exordium.*

l. 31. deleo καὶ *ante* διὰ, *sed ita, vt inter* διατρεῖβαι & πο-

το- in fine lineæ collocandum illud putem.

Præterea lin. 32. *post* σωτῆρι, *insero*, περὶ αὐτῶν, *sc.* τῶν διὰ τῆς διδαχῆς μυήσεως.

l. 39. *post* παρῆλθε, *deesse arbitror*, ὑπὸ τ̃ Ιωσήφ.

l. 40. *plenum distinctionem pono, post* -εγον, *initio lineæ, & tum lego*, Καὶ γάρ.

Pag. 365. 8. *pro* διαπαγῶτα, *rectiùs fort.* ἐξαπαγῶτα.

Hom. 45.

Pag. 366. 2. *Rectiùs fort.* πρὸς τῶν ἀκρόασιν.

l. 14. καταδιακόντων τὰ περιπεδέμενα] *i.* διαπειρώντων, ἐξετάζοντων. *vide supra, pag.* 77. *lin.* 40.

l. 20. *Rectissimè*, γενείων ἀκροαθ̃ῆ: *nec me certè vel tantillum offendit genitivorum in* ων *concursus.*

l. 21. μάλιστα *ante* δεῖ *expungendum videtur, & tamen* ἐπάγω.

l. 23. *pro* πλείονα, *quid si*, μοῖζονα?

Pag. 367. 33. 34. & 35. *Sensu flagitante, sic lego:* Οσα πῶς οὖν δύο τυραννικωτάτων παθῶν ἐπολιορκεῖτο ἡ τ̃ δικαίου ψυχή· τ̃ φόβου τῆς προδοσίας τῆς γυναικὸς, καὶ τ̃ φόβου τ̃ θανάτου. ἀλλὰ καίτοι σφόδρα χαλεπὸν ὄντα τὸν πρότερον φόβον, τὸν τῆς προδοσίας τῆς γυναικὸς, ἐξωθεῖται ὁ τ̃ θανάτου φόβος.

l. 37. *pro* ὅσον, *legendum fortasse*, ὅπως.

Pag. 368. 16. διὸ] *sub.* ἵνα τοῦτον διαφύγωσι, *vel* διαφύγωσι.

Pag. 369. 25. μὴ τῶ δικαίου] *i.* δικαίως. *Isocrates:* μηδεὶς ὑμῶν ὀρρωδείτω, μὴ τ̃ δικαίου πολέμου τοὺς κινδύνους.

l. 28. πῶς ἕρεσον. *Non placet* ἕρεσον. *Quid si ergo totam sententiam sic legamus?* Σκόπει πῶς ἐφ' ἑκάτερον (*vel*, ἐφ' ἑκάτερον μέρος) [*i.* ἑκατέρωθεν] τῶν ὁμόνοιαν καὶ τῶν συμφωνίαν ἐπιδείκνυτο.

l. 41. ἰδεικῶς διατιθῆ] *Præfero marginalem lectionem*, διαθῆ. *sed ita, ut* εἰς *ante* τινα, *initio lineæ, expungatur, & pro*, ὑδεικόν τι, ὑδεικῶς *legatur, ut est in contextu.*

Pag. 370. 28. *Deesse videtur post* -ετῶν, τὸ μέγεθος, *vel* τῶν ὑπερβολῶν.

l. 34. & 35. *sic lego:* ὁ δίκαιος εἰσάγεται πρὸς τὸν βασιλέα, ὁ πρὸ μικροῦ παρ' αὐτοῖς συκοφάντης νομιζόμενος, καὶ κακοδαίμων ἀλήτης καὶ ξένος ἐξετελιδιὴς [*vel* ἐξετελιζόμενος] (*vel*, διάγων, *quod magis probo*) ἀδρὸν τῶν πάντων *&c.*

Pag. 371. 2. ἔχε σῶσαι] *i.* ἔμελλε σῶσαι.

l. 8. τ̃ δικαίε] τ̃ δικαίε *hic, ut & postea, lin.* 13. *est neutrius generis.*

l. 16. τὸν αὐτὸν μοι πατέρα ὑπογράφεται] *i. eundem quem ego patrem habet: eundem quem ego patrem, sibi vendicat.*

l. 21. *addo*, φησι, *post* πάντα. Καὶ ἵνα πάντα, φησὶ, μὴ ἀκριβείας, *&c.*

l. 34. 35. & 36. *verba sic disponenda censeo, cum vocula vnus additione:* πρὸς αὐτῶν ἐπισπάμενος. ὁ γὰρ τ̃ θανάτου φόβος εἰς τοῦτο ἡμᾶς ἐλθεῖν κατηνάγκασε, καὶ ἔδειξα ὅτι καὶ ὕστερος *&c.*

l. 40. *lego cum Græcis Bibliis:* καὶ παιδίσκας, καὶ ἔδωκε τῷ Αβραάμ. Καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ Σάρραν *&c.*

Pag. 372. 3. *lego*, ὡς καὶ λίθοις αὐτοῖς ἡμᾶς ἔχειν, *&c.*

l. 16. & 17. *legendum conjicio*, τῶν ἐμὲ ἀγαγεῖν, καὶ διὰ τοῦτο μόνου ὕβρεώς σοι αἴτιος γέγονα, τὰ χίλια σοι δέδωκα *&c.*

l. 39. ἡ τῆς ἐπαγγελίας ὑπόσχεσις] ὑπόσχεσις *hic videtur sumi pro* re promissi, *vt loquuntur, sine pro* impletione *promissi. Alioqui, non video, quemadmodum non sit hic* ταυτολογία *Chrysostomo indigna. Atq; idem dico de simili loco suprà, pag.* 320. *lin.* 19.

Hom. 46.

Pag. 374. 30. & 31. ἐν γήρει μου] *vitiosè, vt puto, pro* ἐν γήρᾳ μου.

Pag. 376. 13. *Deesse videtur articulus* ὁ, *ante* καὶ παῖς.

Pag. 377. 1. *post* ἐν ἐρήμῳ τυγχάνων, *desidero:* ἐὰν ὁ Θεὸς βούληθ̃, *aut tale quid.*

l. 24. *fortasse addendum è Gr. Bibliis post* φησι, τί ἐποίησα γώ̃, ὅτι *&c.*

l. 41. καὶ τοὺς βώλους] *Sic* καταχρηστικῶς *vocare videtur lapides, quia nascuntur è terrâ, & quia nihil aliud quodammodo sunt, quàm glebæ quædam & terræ portiunculæ impenetrabili duritie præditæ. Aristophan. vespis:* ὦ μοι δείλαιος, πόθεν ποτ' ἐμπέπτωκέ μοι τὸ βώλιον; *Ad quem locum Scholiastes:* τὸ βώλιον] ἡ βῶλος ἀπροσδιορίστως. Εν ὅσῳ ἤλκυσ, ὃν τῆς σεσηπὸς ἔπεσε κατ' αὐτῆ μικρὸς λίθος. *Si igitur* βώλιον *est* μικρὸς λίθος, *certè &* βῶλος *erit* λίθος.

Pag. 378. 24. χρ̃ τ̃ τ̃ δικαίου λόγον αὐτῷ μᾶλλον ἐχαρίσατο *&c.*] *i. fortasse: si rectè, &, vt par est, inducetur, ipsi magis gratificatæ sunt. Quare? Quia, vt Chrysost. paulò suprà locutus est*, τὰ εἰς τὸν οἰκέτην γινόμενα, εἰς τὸν δεσπότην διαβαίνει· *quia quæ in famulum fiunt, ad dominum pertinent. hoc est quia domini ipsi & malè audiunt propter malos seruos, & benè propter bonos.*

l. 33. ὁ φθόνος ἐκείνῳ πρότερον διαφθείρει τῶν τιμῶσαν αὐτὸν ψυχῶν] *Præclarè cum hoc Chrysostomi concinit vetus ille versiculus:* ὁ φθόνος αὐτὸς ἑαυτὸν ἐοῖς βελέεσι δαμάζει.

Hom. 47.

Pag. 380. 13. & 14. *fort.* καὶ πᾶσα ἡ ὑπόσχεσις αὐτῷ ἡ δεδο̃σ̃ τ̃ Θεοῦ ἐπαγγελθεῖσα [*vel*, ἐπηγγελμένη] αὐτῷ λῶ. *Al.* καὶ πᾶσα ἡ ὑπόσχεσις αὐτῷ γεγραμμένη, καὶ ἡ δεδο̃σ̃ τ̃ Θεοῦ ἐπαγγελία *&c.*

l. 25. & 26. *lego*, οὐχ ὡς αὐτὸς ἀγροῶν περιῆλθε αὐτῷ τὴν πέραν, ἀλλ' ἵνα *&c. Particulam enim* ἀλλὰ, *de sede suâ motam esse, vel cæco perspicuum sit.*

Pag. 381. 8. *Credibile est Chrysost. dixisse:* πρὸς ἑαυτὸν τοιοῦτόν τι (*vel*, τούτων τι) ὁ τοῦτον δεδο̃σ̃ πάσας, *&c.*

l. 12. *Iterum* βραχέως *pro* βραχέος. *Genitivus enim in* ως, *si bene obseruaui, est Atticismus substantiuis peculiaris.*

Pag. 382. 17. *deesse videtur* σὺ, *ante* τὶ πῦρ.

Pag. 384. 26. & 27. *lego:* ἐπεδαψιλεύετο καὶ γῶ̃, καὶ τῶ δικαίου τῶν γάμων ἀμειβόμενος φησι, *&c.*

Pag. 385. 1. *Desidero* καὶ *post*, καὶ. *Atq; hæc omissio in Chrysostomi exemplaribus admodum frequens est.*

l. 6.

l. 6. *lego*, ἐυλογῶ· ἐυλογήσω.
l. 15. *malim*, ἀωπσόμθα.

Hom. 48.

l. 39. τὸν νεκρὸν] *pro*, τῶ νεκρᾶ, *Atticè opinor. Attici enim, vt ab Eustathio, Corintho & aliis annotatum est, masculina pro fœmininis aliquoties vsurpant.*
Pag. 386. 14. λαβεῶν, *malè, pro* λαβεῖν.
l. 34. *fort.* ἐπίμως διακειμένοις καὶ δοῦλα βουλομένης *&c.*
Pag. 388. 24. μᾶθ' ἑαυτοῦ] *i.* μετ' ἐμαυτοῦ, μετ' ἐμοῦ.
l. 28. *pro* ἀυτῆς *legendum videtur* ἐμοῦ.
Pag. 389. 42. ὥστε θέλειν] *fort.* ὥστε βεαχὺ ἀναμεῖναι, καὶ θέλειν, ἵνα *&c. Alioquin enim si deleretur* θέλειν, *sententia maneret incolumis. Sed ego nihil delendum puto, sed* θέλειν *mollius duntaxat collocandum, additâ præterea copulatiuâ.*
Pag. 390. 9. Εαπευσε γὰρ *&c.*] *Ab hoc loco, ad hæc verba, lin.* 18. ὁρᾶν τοίνυν λοιπὸν· *est parenthesis, quam notis suis insigniendam puto.*
l. 40. *fort. sic*, τῷ δεαύτῳ θεῷ ὅλων, τῷ διὰ τῶν θεῶν τὸν πατριαρχῶν *&c. Vide pag.* 393. *lin.* 9.
Pag. 391. 5. *Deesse puto*, ἀπήγγειλεν *post* φησι.
l. 17. ἐπ τῆς πλάνης ἐχόμθοι] *i. adhuc erraribus ac superstitionibus deuti: nondum luce cognitionis veri Dei donati:* ὡς ἔπω ὡςέμεαν γνῶσιν ἔχοντες τῆς ἀυσεβείας.
Pag. 392. 6. εἰ μὴ βέλοιτο] *Græca Biblia*, μήπτε ἂ πορεύσεται.
l. 31. *Deesse videtur*, εἰς ἔργον, *ante* ἐπιλύθεισαν.
l. 32. *Chrysostomo cum Græcis Bibliis melius conueniret, si* καὶ *inter* ὑποδείκνυδε *&* ποιεῖτε, *interponeretur. In Græcis enim Bibliis est* λόγῳ ἑλληνικός.
l. 40. *Quid si sic?* ὅλον τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας ἕνεκα τὸ γεγονὸς *vel*, ὅλως τῆς τοῦ *&c.*
Pag. 394. 14. & 15. κηλίδων πληρῶσι συγχωρεῖς, *&c.*] *vel pro* πληρῶσι, πληρωθῶσι *legendum puto, vel accusatiuum aliquem adiciendum post* συγχωρεῖς, *veluti*, μιᾶς αἰθρώπως: *vel*, τοῦ ὑπὸ τ σκωλῶς· *vt infrà loquitur, pag.* 433. *lin.* 36. *aut tale quid.*
l. 20. *fort.* Καὶ γὰρ διὰ τότων πάντως τὰ τῆς ἀρετῆς, *&c. Al.* Καὶ γὰρ ὅτω διὰ πάντων.

Hom. 49.

Pag. 394. 31. θεὸς, *ante*, τοῦ Μωϋσέως *delendum videtur.*
Pag. 395. 40. *fort.* ἐπεὶ βίᾳ ὢν ὅτω θαυμαςῶ.
Pag. 396. 36. *vel deleo* τῆς ἡμετέρας *in fine lineæ (Nam è superiore linea à transilatum huc videri potest) vel addo* ἔδει αὐτῷ, *post* καί.
l. 37. μήτρας] *Quid si*, μηδὲς;
l. 39. τὸ μὲ ἐν μητρὶ χεῖν ος] *Aut fallor, aut integra lectio est*, χεῖν σαυτοῦ δεαύτῳ.
Pag. 397. 4. ἔχεις τεκεῖν] *i.* μέλλεις. *Nec potest aliter hic accipi.*
l. 7. μὴ χεὶ νόμως καὶ γάμον] *videtur esse* ἐν διὰ δυοῖν, *pro* χεὶ νόμως γ'μκ. *Aliter: μὴ καταῤῥεῖ μίξεις καὶ γάμον.*
l. 31. *lego*, ὅσος ἰῶ.
Pag. 398. 4. ταύτῃ ἡμᾶς ποιμαίνης] *i.* τῷ ἐυχῷ.

Hom. 50.

l. 18. *fort.* καθ' ὅν.
l. 24. *Lego* περὶ δ χῆς, *v.* 22. Ενμεσὶ ἔλαβεν ἡ Ρεβέκκα, καὶ ἐσκίρτων.
l. 38. *Malim*, διὰ τότε.
l. 42. *subdistinguo post* ἀπκρίναπ.
Pag. 399. 1. *Hæc verba*, διὰ τ ἱερέως, *uncis includo, quia non extant in contextu Mosis.*
l. 10. *Deest* ὅλος, *ante* ὡσεὶ δορά. *Deest etiam subdistinctio post* δορά.
l. 25. *Lego*, τί μοι τότων ὄφελ.
Pag. 400. 7. καὶ τῶ ἐκπωσιν] *Desideratur fort.* ὑπομιμνώσκω, *aut tale aliquod verbum. Nam age si quis mihi persuaserit repetendum* ἀπὸ τῦ κοινοῦ τὸ μὴ, *cum alio casu. Potius dicerem, pro* τῶ ἐκπωσιν, τ ἐκπεσεῖν, *substituendum.*
l. 10. & 11. *Assentior præceptori meo legenti*, χρήματα *pro* χρημάτων. *sed tamen ne sic quidem arbitror menda omnia sublata. Quocirca deleo præterea* ἐ η, *tanquam transumptum è priore parte lineæ, & pro* καὶ, *lego*, καταφρονήσῃ τῦ πνήτου.
l. 15. *post* ἐπιμέλειαν, *desiderari videtur alterum membrum*, τοῖς δὲ τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον διὰ τῶν θεῶν τοῦ δεσμώτοις καταφρόνησιν.
l. 20. *Deesse videtur participium* πιεῖν τι *post* αὐτὸν, *vel post* αἰτήσῃ.
l. 27. & 28. καὶ τῆς ἡμέρας *&c.*] *Aliud exemplum parùm mollis hypallagæ. Sed vt suprà aliquoties dixi, nemo mihi persuadebit non esse culpam librarij. Lego igitur*, τῶ ἡμέραν ἡμᾶ τῆς τελευτῆς.

Hom. 51.

Pag. 402. 7. *pro* ὁμωνύμως, *malim*, ὁμωνύμως.
Pag. 403. *lin. vltimâ*: τῦ πατριάρχυ *&c.*] *Planior esset syntaxis, si sic legeretur*, ὁ πατριάρχης χάριν διὰ τῶ πατριῶ φιλοσοφίαν ἤδη δέσιν τινὰ καὶ πρὸς ἐμεῖνον ἔχων, ἀκόσας παρ' ἐμοῦ *&c.*
Pag. 404. 4. *Probabile est* σε, *desiderari post* ἀνενεγκεῖν.
Pag. 405. 37. *pro* ὑπασασόμθα & ὑπδεξόμθα, *malim*, ὑπασασόμθα & ὑπδεξόμθα.

Hom. 52.

Pag. 406. 16. *Magis mihi placet* παρεκδασι, *quam* θεασκδοσιτος.
l. 17. τῷ] *i.* εἰς τὸ ὥστε, *nisi ita potius legendum sit. Atq; sic certè legisse Latinus videtur interpres.*
l. 40. & 41. ὃ μόνον ἐκατονταπλασίονα] *vide Marc. cap.* 10. *v.* 30. *ad quem locum sine dubio respexit hic Chrysostomus.*
Pag. 407. 3. *fort.* τίνα δὲ ἃ μὴ τῶ χάειν.
l. 9. *post* οἱ παῖδες *addo*, τῦ παῖδος αὐτῦ, *è Græcis Bibliis.*
Pag. 408. 1. θεσκυνούμενος] *i.* μὴ τῶ αὐτῦ παρεσίαν θεσκυνούμενος, *sub.* εἰς ἡμᾶς.

Pag. 408. 38. *fort.* μίχρι τ῀ φρεάτων ἀπολαύειν.

Pag. 409. 10. ἐκεῖνα] *sc.* φρέατ᾽.

l. 17. *deleo* τι *principio lineæ.* ἢ ἐν Γεράζεις *enim generatim dicitur & indefinitè Gerarensibus, qui fuerunt aut rex ipse, aut pastores, sicut posteà explicatur.*

l. 27. *Articulum* ὁ, *repetendum puto ante* μεγάλῳ.

l. 38. 39. 40. & 41. *sic lego:* ᾠκειώσατο τὸν πατριάρχην τῷ καταξιῶσαι Θεὸν ἑαυτὸν καλεῖν Ἀβραάμ (Καὶ γὰρ ὁ τῆς οἰκουμένης δεσπότης καὶ δημιουργὸς ἑνὸς ἀνθρώπου φάσκει εἶναι Θεὸς, ὁ συγκλείων μέχρι τῶν πατριάρχων τὴν οἰκείαν δεσποτείαν, ἀλλὰ πολλῷ πλείω αὐτὸν εὐνοιαν δείκνυσι) πῶς ὅτου, φησὶν, αὐτὸν &c. *vel,* καὶ ὅτου, φησὶν, &c. *vel,* ὅτου φησὶ *sine* καὶ *aut* πῶς.

l. 42. *Subdistinguo post* μεδιῶσαι.

Pag. 411. 11. *pro* καὶ εἰ, *malim,* εἰ καί.

l. 25. *nihil dubito, quin hæc verba,* τοῦ Ζαμουήλ, *alicunde negligentiâ librarii hunc irrepserint.*

l. ultimâ, fort. εἰς τὸ αὐτό.

Hom. 53.

Pag. 415. 25. τί τοῦτο ὅτι] *Hic pro* ὅτι, *legendum puto* ὅ, τι, *quia Græca Biblia habent,* τί τοῦτο ὅ, &c.

Pag. 416. 35. *fort.* ὡς αὐτῇ ἢ πεπραμένῃ τὴν πίρα ἐλθοῦσιν αὐτῆς λαβεῖν, *vel,* ὡς αὐτῆς ἢ πεπραμένῃ τὴν πίρα ἐλθοῦσιν λαβεῖν.

Pag. 417. 8. *pro* διατεταχθέντων *legendum fort.* διατεταγμένα.

l. ultimâ, pro ἥλιον ἐπέσησε, *malim,* ἥλιον ποιήσαντος.

Pag. 418. 37. τοῖς ὁραμένοις] *i. iis qui vident, nisi legendum potiùs sit* ὑφεστῶσι.

Pag. 419. 9. *Nescio an desit,* φησι, *inter* ὑμὶς & καὶ πᾶσα.

Hom. 54.

l. 35. *Addenda videtur particula,* καὶ, *ante* καθάπερ, & tamen ἐπέχω.

Pag. 420. 15. *legendum conjecio,* πῶς ἢ γαστέρα πίρα ἢ λοιπὸν βαρυόμεθα, μονονοὺ αὐτῷ διαῤῥηγνύντες, καὶ πολλῷ διὰ ταύτης τῆς ταλαιπώρου τέτρωσύμεθα τῷ λύπῃ καταισχύνοντες; τοῦτο μὲ γὰ διὰ τὴ ἀμετρίας καὶ τῆς πολλῆς ἀδηφαγίας ἄχρηστον ἡμῖν παρασκευάζομεν, μυρία πραγήματα κατασκευάζοντες· πῶς ἢ ψυχῷ &c. *Deesse verbum post* γαστέρα *perspicuum est: pro* μόνῳ, *reponendum* μονονοὺ αὐτῷ, *plusquam est verisimile: post* πῶς τοῦτο μὲ, *lin.* 16. *ut addatur,* γὰ, *ipsa orationis consecutio requirit: ante* ἡμῖν, *lin.* 17. *desideravi,* ἄχρηστον, *sensus evincit: & postremò pro his verbis,* μυρία πραγήματα κατασκευάζειν (*nisi hæc verba videntur potiùs delenda, tanquam alicundè huc delata*) *legendum esse,* μυρία πραγήματα κατασκευάζοντες, *& locum illis deberi, post,* παρασκευάζομεν, *est certè admodum probabile.*

l. 21. *Deleo* καὶ *ante* τὸ μὲ.

l. 24. & 25. καταπείνειν] *i. cruciare, conficere,* κατεργάζεσθαι.

l. 38. λιπαρὲν καὶ βαθύγειον] *sub.* ἄρουρον, *ni desit potiùs,*

Pag. 421. 13. ὁ ἀδελφὸς] *Est hic locus unus ex iis, qui cùm correctione videantur vel maximè indigere, minimè tamen indigent. Rectissimè ergo à te annotatum est,* ἀναπαύσιον *hic esse, sed quod solicitari, emendarive non debeat.*

l. 38. *Suspecta est mihi librorum lectio, nec, ut opinor, iniuriâ. Quid si ergo sic interpoletur?* καὶ τὸν ἐν μέσῳ χρόνον ἡσύχασεν τι πλέον, καὶ ὅτου θαμυθῆσεσθαι τὸ πάθος, ὡς καὶ πλὼ &c. *vel,* ἡσύχασέ τι πλέον, καὶ ὅτου παραμυθῆσασθαι τὸ πάθος &c. *Sed futura magis placent, etiamsi non ignorem aoristi pro futuris interdùm sumi, & præterea additio particularum* ὅτου & ὡς *ista videtur necessaria, ut sine illis non benè consonaturum sit verbis neutris,* λωφῆσαι & ῥᾳθῦναι, *cum verbo actiuæ significationis* θαμυθῆσαι. λωφῆσαι, *i.* παύσασθαι.

Pag. 423. *lin. ultimâ fort.* ἕως αὐτόν.

Pag. 424. 20. *lego,* καὶ ἐν τοῖς νῦν αὐτῷ μάλιστα πεκαμμένοις. *vel plenius,* καὶ ἐν τοῖς νῦν αὐτῷ μάλιστα πεκαμμένοις κινδύνοις. *Ne desperet de futuris, & in præsentibus periculis se præsidio illis fore profitetur. Hanc lectionem confirmant sequentia & Latinus interpres.*

Pag. 425. 20. & 21. *fort.* τὸν δ᾽ εἰς ζοφῆς τὴν χρείαν, *vel,* τὸν δ᾽ εἰς ζοφὼ τ῀ χρείας ἀπαυτόσης *i. hunc verò in alimentum, quoties usus exigit, vel est,* εἰς ζοφὼ τῆς χρείας, *in necessarium alimentum.*

l. 38. *Desidero priorem parentheseos notam ante* ἀλλ᾽ γὰ, *sicut posteriorem post* ἀδίκως *lin.* 40.

l. 42. *Deesse puto* ζητοῦσιν *inter* ἡμῖν & ἡτοίμασεν. *Hoc enim dicere videtur: Cælestia bona diuturnis nobis parari & præberi, sed quærentibus: terrestria dari etiam non quærentibus, & veluti appendicis & corollarij loco, si modò cœlestia sectari non desistamus. Aliter:* ὁρᾷς ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνα ἡμῖν ἡτοίμασεν, παρ᾽ ὧπῃ αἰτοῦσι, καὶ ταῦτα &c. *Verisimile enim est* παρέχειν, *pro* παρ᾽ ὧπῃ αἰτοῦσι, *corruptè scribi. Quocirca postremam hanc lectionem præfero.*

Pag. 426. 23. *Probabile est, post* ἐκείνων μᾶλλον, *deesse verbum aliquod, à quo genitivus* ἐκείνων *regatur, veluti,* αἰτίχεσθαι, *aut non dissimile.*

Hom. 55.

Pag. 427. 4. θαρσήσας πάλιν] *Hoc vult, ni fallor, Chrysostomus: Iacobum non solùm in tristiore fortunâ fuisse constantem ac patientem, sed etiam in lætiore humilem ac moderatum. Nec in metu, inquit, nec in spe nimius fuit ac immodicus. Ante acceptas à Deo promissiones non fuit metu nimiùm dejectus: post acceptas à Deo promissiones non fuit spe & audaciâ nimiùm elatus, sed in utrâq; fortunâ exemplum fuit tum patientiæ, tum moderationis. ut hæc sententia melius eluceſcat, non erit, opinor, abs re, si lin.* 3. *post* φιλοσοφίας ἀυτῷ *subaudiatur,* ἐν τοῖς δεινοῖς, *sive* ἐν τοῖς κινδύνοις, & *deinde etiam* εὐγνωμοσύνης, *lin.* 6. *inter* θαυμαλίαν & παρεῖχεν.

Pag. 428. 2. *fort.* ὁρῶν τε πῶς ἐγχωρίοις αὐτοῦ ἐδυναμώθης ἀρχέσαι, *vel,* ὁρῶν τε πῶς ἐγχωρίοις ἐδυναμώθης καθ᾽ αὐτοῦ ἀρχέσαι &c.

l. 4. *post* δυναμώθης, *addo,* ἐπείσησε καὶ, *vel,* ποιεῖ καὶ

l. 7.

l. 7. ἐμένεν ἐφ' ἑαυτοῦ] *i. manebat ubi erat.*

Pag. 429. 18. & 19. ἔχοντες] *Solœcophanes, pro,* ἔχουσιν.

l. 24. *pro* ἀποστερῆσαι, *rectiùs fort. legeretur,* ἀποσπᾶσαι, *sicut legitur paulo infrà, lineâ nimirùm huius pag.* 29. *Si Chrysost. acciperet* ἀγάπῃω *hoc loco Pauli, passim, hoc est, pro amore quo à Christo diligimur, mallem legere,* ἀποστερῆσαι: *sed cùm certum sit eum cum reliquis ferè patribus,* ἀγάπῃω *hîc actiuè accipere, hoc est, pro amore quo nos Christum diligimus, arbitror,* ἢ ἀπεσπᾶσαι *significationem* aptiùs quadrare. *Rectè enim dicimur privari amore quo diligimur, non autem quo diligimus. Privamur enim iis rebus quibus frui solemus: at nemo fruitur amore quo alium diligit, sed quo ab alio diligitur. Est igitur in iis, qui cessant diligere quos dilexerunt, mutatio mentis quædam, & affectus variatio, sed non talis, vt propriè loquendo privatio dici possit.*

l. 33. *pro* πάντα, *non dubito, quin legendum sit, vel* πάντη, *vel* παντάπασιν, *vel* κατὰ πάντα. *quid si coniunctè,* παντα δωάτου;

Pag. 430. 10. *fort.* διαχέηται.

l. 25. *post* πίας *desiderari videntur hæc,* πῶς ἢ Θεοῦ ἀγάπῃω ἀπαιδάσεται (*vel,* πῶς ἂν ἢ Θεοῦ ἀγάπῃω ἀπαιδάσεται) *&c.* κ) ὅπ.

Pag. 431. 3. κ) ὅσῳ ἀπειρίας δωάμιν κέκτηται] *Nihil muto: sed tamen cognari velim, an non rectiùs legatur,* κ) ὅσῳ ἀπειρίαν δωάμεως κέκτηται, *vel,* ὅσῳ δωάμιν, *sine* ἀπειρίας. *vide infrà, pag.* 447. *lin.* 6. & 7.

l. 23. πιεί ψαντο αὐτὴν] *i.* ἀρεσζόμῳοι παρέχον αὐτῇ.

l. 33. *post* ὀρθῶσαι, *desidero participium aliquod, nimirùm* δύνα, χορηγοῦντα, *aut tale quid.*

l. 35. *Legendum coniicio,* ὄντας, κ) μὴ δαψιλῶς γνώμης χαεζόμῳα, ἐξ ὧν *&c. vel,* κ) μὴ δαψιλῶς γνώμης, ἐξ ὧν ὁ δεσπότης ἡμῖν κεχάεισει αὐτιχαεζόμεθα, κ) αὐτὰ *&c. vel,* ὄντας μὴ δαψιλῶς γνώμης, κ) ἐξ ὧν ὁ δεσπότης ἡμῖν κεχάεισται, αὐτιχαεζόμεθα.

l. 41. & 42. *fort.* ἐκ ἐκείνα μόνον τὰ δοθέντα ἀποδίδωσιν, ἀλλὰ κ) πολυπλασίονα ὧν ἡμῖν αὐτὰ *&c. Aliter,* ἐκ ἐκεῖνα μόνον ἀποδίδωσιν, ἀλλὰ κ) πολυπλασιαδέντα ὧν ἡμῖν αὐτὰ *&c.*

Pag. 432. 4. ἀναγκῖα ἡμᾶς ποήσαται] *Vide suprà, pag.* 142. *lin.* 41.

l. 12. & 13. *Lego ex coniectura, & ne locus sine dubio mendosus diutiùs mihi molestus sit:* πεισάσεις, ὃς ἀκρίδων, ἢ ἐρυσίζης ἢ ἕροδος, τῆς πεσδοκίας ἁπυχεῖν κ) διαῤῥυτεῖν τὸ τίλος ἐποίησε: *Aliter:* πεισάσεις, ὃς ἢ ἀκρίδων ἢ ἕτοδος, ἢ ἐρυσίζης ἢ λίμη, τῆς πεσδοκίας ἁπυχεῖν *&c. Tum lin.* 14. *fort.* ἀφόζως παρὰ γαπίδεντα. *Sumo* ἀφόζως *ex lin.* 13. *vbi pro* ὁ φόζος, *lego* ἀφόζως. *Scio hæc meras esse, & fortasse inanes coniecturas. Sed quid faciam? Nequeo animo meo satisfacere in locis ejusmodi manifestè corruptis nisi aliquid excsulpam, quod saltem speciem aliquam emendationis præferat.*

l. 25. *Nescio an delendus sit articulus ante* σκορπιδέντων: *vel,* ἐκείνων τῶν πεπῶν σκορπιδέντων. *Non enim rectè dicetur* τῶν σκορπιδέντων ἢ δικαιοσύνη, *ita nimirùm vt* σκορπιδέντων *à* δικαιοσύνη *regatur.*

l. 35. ἐξαρπάσουσι *pro,* ἐξαρπάσεται, *valdè placet. Sed vide obsecro, an non tali aliqua correctione locus iste sanitati sive restituatur:* τῶν ἐνυπρίαν ὅτω φαιδρὰν ἀφαιρόσεται, ὡς κ) τῷ κάλλει τῶν σφοδρῶς ἐξαρπαζόντων πεχίνεται. *Addo tantùm particulas nonnullas, quæ diuulsa veluti ferrumine, & ex vnâ corruptâ dictione,* ἐξαρπάζεται *facio duas integras,* ἐξαρπαζόντων πεχίνεται. *Sæpe enim observo in euoluendis Græcis exemplaribus vt, elisis sine prioris dictionis, & principio sequentis, duæ dictiones in vnum corrumpantur. Atq; hoc mihi sæpenumerò pro Ariadnæ filo est, si quando in Labyrinthos inextricabiles incidero, haud tamen adeò certo & infallibili, quin eius ductu in deuia me deduci interdum posse existimem. Quod ad hunc locum attinet, sententia erit concinnior, vt meafert opinio, si ὅτω φαιδρὰν, quàm si φαιδρὰν sine ὅτω legatur. Tum verò distinguo inter* χρώματα & τὰ δωάμια, *quia non dicit Chrysost. alios esse spirituales colores qui possint animæ pulchritudinem splendidiorem efficere, alios qui non possint (Non enim habet articulus,* τὰ, *vim hic* διαχριτικὴν) *sed de omnibus in genere & promiscue pronuntiat, quod animæ decorem illustrent, idq; non vulgariter.*

l. 39. *pro* τὸ πρέμειν, *legendum coniicio,* τῷ λέγειν πρέμοντα.

Hom. 56.

Pag. 433. 21. μεταιάντες] *i.* μεταζάντες.

l. 34. τὰ σμικὰ τῶν γάμων κατακωόντες] *i. vt suprà locutus est pag.* 394. *lin.* 16. & 17. τὰ σμικρὰ τοῦ γάμου ἐκπομπεύοντες μυσήεια, *vbi* ἐκπομπεύοντες, *idem valet quod* ἐξορχέμῳοι καθυβρίζοντες οὐκ κατασκώπτοντες. *i. fœdantes, irreuerenter habentes, infamantes, traducentes, contumeliâ & dedecore afficientes.*

Pag. 434. 1. *inter* ψυχῇ & ἀκολάσεις, *deesse videtur commodus aliquis accusatiuus qui participij* ἰδὼν *transitum excipiat, nimirùm,* ἕτερον χόρον.

l. 5. μεεζόμῳος] *Inter ordinandum coniunge hoc participium cum* πληρώσει, *non cum* πεφυχῇ.

Pag. 435. 3. *fort.* μὴ τοίνυν μοι *&c.*

l. 8. ἡ Ϛωνδήκη] *fort.* ἡ Ϛωνδήκη. *Matrimonium enim consensu contrahitur, vt docent Iurisconsulti.*

l. 12. δέχονται.

l. 34. *Deesse videtur* ὅτως *ante* ἐδάμοδ.

l. 38. πεισκάεται] *Non displicet certè marginalis annotatio: sed tamè arbitror potiùs deesse aliquid ante* πεισκάεται, *nimirùm* πόδῳ *sine* ἔρωτ. *Vide hom.* 52. *in Matth. pag.* 223. *lin.* 1.

Pag. 436. 6. & 7. *pro* παρ' ἡμῶν, *malim,* παρ' ἡμῖν.

l. 9. & 10. *pleniùs sic:* Καὶ μὴ ταῦτα, ἐπειδὴ ἕτερος ἑπτὰ ἔτη ἐδούλευσεν, ἔδωκε *&c.*

l. 14. *post* νυνὶ δέ, *desiderari videtur,* ἐκ ὅτως.

l. 32. *Plusquam probabile est deesse,* νυνὶ ἐπὶ, *vel,* νυνὶ ὅτε, *ante* τυχεῖν.

Pag. 437. 37. ἐσεῖται] *Quid hoc sit vocabuli, nondum intelligo. Magis esse puto vocem* κίβδηλον & *adulterinam, pro quâ quid si legamus* , ἐκπωτεῖται, *aut tale quid? Adhuc enim hæreo. Fortasse pro vnâ dictione plures substituendæ in hunc modum:*

μηκέτι μισοῦσι βούλεται. *Al.* ὁ πάντα δημιουργὸς μόνος. *Al.* ἐπέρχεσθον ἀφροντίζοντα περ. &c.

Pag. 438. 5. κατηχεῖν] *Absq; exemplo à te citato foret, ego putâssem idoneum aliquem accusatiuum desiderari, nimirùm,* τὸν ῥήμονα, τὸν ὁρμῶντα.

Pag. 440. 33. *Deesse videtur* γὰρ *post* γὰρ.

Hom. 57.

Pag. 441. 10. γὰρ ὅπως] *sub.* δεῖ τοιοῦτον.

l. 38. διδάσκαλος] *Gr. Biblia,* διδάσκαλε.

Pag. 443. 22. *fort.* κατέχειν τῆς βασιλείας τὸ πάθος· *& tamen præceptori meo tribuenti hîc* τὸ κατέχειν *vt significationem, ita syntaxin verbi* κρατεῖν, *quis sum ego, vt contradicam?* ὁ φέροντες *i.* ὁ δυνάμενοι, ἐκ ἔχοντες.

l. 27. *Inter* τῇ, *&* δὲ τῆς, *initio lineæ, nescio an desit,* μέχρι τοῦδε.

Pag. 444. 37. *Deest* διακόπτω, *ante* ἀποδιωκτώσω.

Pag. 445. 4. *Addendum videtur post,* Ραχὴλ, γὰρ Λείαν. *Græca enim Biblia habent,* γὰρ ἀποκριθεῖσα Ραχὴλ γὰρ Λεία.

Pag. 446. 15. *&* 16. αἱ γὰρ θλῖψαι τῆς ἀπίστου, *&c.*] *Chrysost. hom.* 91. *in Matth.* ἡ ἀληθὴς θλῖψις τῆς ἐναντίον ἀκριβῶς διδάσκουσι. *Basil.* εἰς τὸν ἐνιαύσιον τοῦ Χριστοῦ γόνυπετον, *pag.* 233. αἱ θλῖψις τῆς ἐγκρατοῦς ὠφέλειαν ἐξεπιστάσεως εἰσιν. *Lactant. de vera Sapientiâ cap.* 12. Satis firmum testimonium est ad probandam veritatem, quod ab ipsis perhibetur inimicis.

l. 18. *pro* τὰ αὐτὰ, *legendum puto,* ταύτῃ, *& in eâdem lineâ, pro* ποιῶ, *lego,* ποιῇ.

l. 32. *Nescio an desit articulus* τῷ *ante* πνεύματι.

l. 34. φειδομένου] *Ex tribus illis lectionibus, quas Regij cod. habent, ego tertiam præfero, nimirùm,* φειδοποιούμενος. *Atq; sic legendum videtur suprà, hom.* 32. *pag.* 263. 1. *sicut præceptoris mei annotationes in illum locum monent.*

Pag. 447. 5. *Vt,* στοιχεῖον, *deleatur, nihil de sententia peribit.*

l. 25. *Mihi non displicet,* ἐνέκοψεν.

l. 27. *Deesse videtur* αἰτία, *siue* ὑπόθεσις, *aut tale quid ante* γέγονε.

l. 29. *fort.* αὐτὸν αὐχαίπους γὰρ ἐπῆρε τῆς εἰς ὄργον ἀγαγεῖν. *Sic pag.* 450. 22. ἐπῆρε τῆς κατ' ἐμοῦ ἀδικίας.

Pag. 449. 21. *pro* ἐγκεκεζομένους, *malim,* ἐγκεκεισμένους. *Præteritum enim in his loquendi generibus est usitatius, ne quid dicam amplius.*

Pag. 450. 12. *Plenius ita,* γὰρ διὰ τοῦτο μὴ παῤῥησίας.

l. 15. τὸν μισθὸν] *Rectius fort.* τοῦ μισθοῦ, *vel,* τῆς μισθοῦ.

l. 21. *fort.* γὰρ ὅτι ἐν ἡμέρᾳ.

Hom. 58.

Pag. 452. 42. *addendum videtur,* ἀγγέλους *post* προαποστέλλει.

Pag. 453. 41. διελὼν *&c.*] *Coniungenda hæc sunt cum præcedente verbo,* ἀπίστευλε. ἀπίστευλε τῆς ἀδελφῆς. *Quomodo? Διελὼν &c.*

Pag. 454. 11. *&* 12. λωφήσας λιῶ] *i. mitior & moderatior factus erat, cessabat illi irasci, quietus erat, quiescebat.*

l. 40. *Etiamsi negari non possit, Hebraica verba aliud significare, tamen A. Dounei coniecturam valdè probabilem puto, eóq; magis, quia proximis verbis sequitur,* ὡς ἰδεῖν αὐθρώπῳ δυναστόν.

Pag. 455. 17. *Deest* γὰρ *ante* ἔτω.

Pag. 457. 10. *&* 11. ὁ ἢ κερτρεῖν αὐτοῖ] *Quia* κερτρεῖν *hoc loco, vt mihi videtur, non belle admodum conuenit: vide an non legendum sit potiùs,* γὰρ μικρὸν ὀδοντρεῖν.

l. 28. *pro* ἐυτονία, *malim,* ὀπωπικία.

Pag. 458. 6. *&* 7. *Primum medium distinctionem pono, post* παῖ, *initio lin. sexte, & deinde post* χινέμου *initio lin. septime, addo* ὑπόνοια καί. *Verbum enim potiùs quàm participium addendum, propter participium* χινέμου.

Hom. 59.

Pag. 459. 14. ἐν τῷ διανομῷ τῶν παίδων] *Si, pro* παίδων, παισὶ *legimus, regi debebit Datiuus ab* ἀρχόσαι, *non à* διανομῷ, *atq; ita futurum est vt* διανομὴ *hîc accipiatur de distributione à filijs, non inter filios faciendâ, contrà mentem, credo, authoris. Quocirca legere malim,* ἐν τῷ διανομῷ τῶν παίδων. *i. qui possent filijs suis, si inter illos distribuerentur, satis esse. Est sermo compendiosus.*

l. 19. *lego,* γὰρ ἐνδείγματα παρέχων, γὰρ φίλους συῤῥάπτων. Συῤῥάπτειν *enim* ἐνδείγματα, *ne quaquam, vt opinor, dicere voluit Chrysostomus.*

l. 22. *fort.* εἴπερ μὲν καὶν παῖδα ἐνδεδημένον διατιλᾷ (*vel,* διὰ τοιαυτῶν ἢ ἐνδεδημένου) ταῦτα ἀφοσιοῦται εἰκῇ γὰρ μάτην. *Atq; hîc quidem, etiamsi puerum nunquam non in ore habeat, frustrà & nequicquam tralatijs hisce excusationibus vtitur: siue frustra & nequicquàm hæc criminis vtcunq; à se depellendi causâ dicit.*

Pag. 460. 14. ἐν τοῖς κύμασι κορυφουμένοις] *fort.* ἐν τοῖς ἐκοσμουμένοις, γὰρ εἰς κύμασι κορυφουμένοις.

Pag. 461. 9. τῆς κόρης] *Ego planè cum præceptore meo sentio, & illius calculo adiungo meum. Vide suprà, pag.* 435. *lin.* 38. *& infrà pag.* 1016. *lin.* 34. *Potest tamen ellipsis esse* τῆ ἔνεκα, *sed, quod sciam, non solet omitti hæc particula, nisi post verba certæ cuiusdam significationis.*

l. 43. *legendum puto,* ἐμέλησεν *potiùs, quàm* ἠμέλησεν, *quia in Græcis Bibliis est,* ἐχρόνισεν.

Pag. 462. 15. *Deesse videtur* γὰρ *ante* ὡς εἰπεῖν, *& tamen potiùs puto non deesse. Nam & infrà sic loquitur huius pag. lin. vltimâ.*

Pag. 464. 20. *&* 21. *lego,* εἰ μέλλοι. [*i.* αὐ ἀδύνατο] ὁ ἰαθεὶς τοῦτο ποιεῖν, γὰρ κατ' εὐνοίας λόγον μὴ διεκπύειν βέλοιτο τὰ χέσθω *&c. Addo tantùm quædam, quæ, velut ferruminis loco, male hiantia coniungant & conglutinent.*

Hom. 60.

l. 42. *&* 43. Επειδὴ γὰρ *&c.*] *Pendet sententia ab hoc loco, vsq; ad hæc verba, pag. seq. lin.* 21. Επειδὴ τοίνυν. *Ibi enim absoluitur, quod hîc inchoatur & instituitur.*

Pag. 465. 11. *Marginalem lectionem præfero, sed ita*

sita vt copulatiua particula καὶ inter φόβῳ & τῆς ἀγωνίας inseratur.

l. 19. Suspecta est mihi dictio ζωντίνοντες, pro quâ, quid si legamus, ὄντες, deletâ particulâ εἰς, ante πλῆθος? Arbitror præterea vocabula nonnulla intercidisse, vt plena & integra lectio sit: ἐκεῖνοι δὲ καὶ πλῆθει & πολὺ ὄντες, καὶ εἰς τὸ καταδῶξαι ὀπίσω αὐτῶν ἑαυτοὺς ζωντίνοντες καὶ &c. & omni contentione id agentes, vt ipsos persequerentur. Triplici de causâ formidabiles erant: & quòd ingens eorum esset numerus, & quòd toto impetu festinarent ad bellum, & quòd essent vnanimes. Ex tribus hisce si vnum aliquod dematur, minor erit formidinis causa. Nam nec multitudo metuenda, si sit languida & iners, nec paucorum aut inter se dissentientium feruor egregij aliquid præstare potest.

l. 22. post ἐγκωμίων, requiro, τῆς ἔχθρας, aut τῆς δωρεᾶς, aut tale quid.

l. 29. Marginalis lectio digna est, quæ in contextum recipiatur.

l. 42. delendum puto ἐν, ante ᾗ.

Pag. 466. 40. pro ἕτω, lego τοῦτο.

Pag. 467. 3. pro δεικνὺς legendum fort. δεικνύουσα, vt conueniat cum γεγραφὴ infrà lin. 5. Sed vt sit δεικνύουσα, pro δεικνὺς non satis expedita erit lectio. Igitur videndum an non pro δεικνὺς ὅπ, legi potius debeat, ἀλλ' ὡς ὅπ.

l. 12. pro παραφορεῖν, legendum videtur, παρηγορεῖν.

l. 13. Deleo καὶ ante μαίνεσθαι, vt & φησιν, lin. 18.

l. 21. & 22. Rectius, & cum Græcis Bibliis conuenientius: καὶ πάντα ὅσα ἐποίησατο, καὶ πάντα ὅσα παρεσκευάσατο ἐν τῇ Χαρραν, ἐπορεύθη ὀπίσω τῆς γῆς Χαρραν κατὰ πρόσωπον Ιακὼβ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

Pag. 469. 11. fort. γυμνασίῳ, & sic deinceps.

Hom. 61.

Pag. 470. 3. & 4. ἐξεχόμενον τῷ παιδὶ] *i. puero vnicè deditum.*

l. 19. *lego:* Καὶ γὰρ λυμαινόμενον &c. plenâ distinctione posità post ἀγάγῃ.

Ib. ἢ τεκοῦσαν αὐτὸ ψυχῇ. *Vide pag. 476. l. 8. et 9.*

l. 20. & 21. Deest aliquid post nomina comparatiua, nimirùm, vel ποιοῦσι, vt tu dicis, vel εἰ μὴ παρασκευάζον, vel aliquid tale.

l. 22. Proculdubiò decst commodum aliquod participium post ἄτε δὴ, tâ hic, quàm infrà, l. 40. quèadmodùm igitur suprà l. 13. τῷ ἄτε δὴ subiungitur participium ὤν, sic hic etiã idẽ, aut tale aliquod subungẽdum censeo, veluti sic: ἄτε δὴ κομιδῇ νέῳ & ἡλικίαν ὤν, καὶ δάκρυ &c. Similiter. lin. 40. ἄτε δὴ ἀφελὴς τὸν ἔμπυον ὤν. Possunt, non nego, aptiora participia excogitari, sed mihi exemplum præbuisse satis est. Porrò plenior esset oratio, si τῷ προσφέρεται, lin. 23. αὐτοῖς præfigeretur.

l. 37. καὶ δάκρυ ἐκπολεμέμβοι] Fort. addendum κατὰ τῶν παίδων.

Pag. 471. 3. & 4. pro κατεξιόντα, καὶ ἐξιόντα legendum censeo, & præterea mutandum nihil. Ὁρᾷς καὶ τοῦτον, inquit &c. *i. Vides hunc etiam nihil suspicantem, sed tanquam fratri credentem & egredientem, & à sceleste à illà manu trucidatum. Si* ἔνδα *ante* ὁρᾷς *poneretur, aliquantò rotundior esset lectio. i. vbi vides hunc etiam nihil suspicari, sed tanquam fratri credere, & exire, & à sceleste à illà dextrâ trucidari. Quòd autem ad* παέργον, *attinet, de eius vsu & significatione satis multa annotauimus suprà in hom. 32. pag. 259. lin. 39. quæ nunc repetere nihil attinet.*

l. 16. Male, ἤυξανε, pro ἤυξανον, sicut legitur paulò inferiùs lin. nimirùm 22.

Ibid. τῆς πρώσεως] *i. vt mox loquitur,* τῆς αὐξήσεως. ἡ πρῶσις optimè huic loco conuenit, atq; idcirco sequitur, lin. 21. σκοπιδεύοντες τὸν λογισμὸν, καὶ ὑποκρινόμενοι. *Dicuntur autem caci, non quòd non viderent quid de Ioseph futurum esset: sed quòd sponte caci quæ videbant videre nollent, & contra apertam lucem oculos peruicaciter clauderent: quòd se frustrà & incassum fratrem suum oppugnaturos non intelligerent: quòd se inferiores illo fore, tametsi omnia in contrariam partem machinarẽtur, non perspicerent, et cum suo potiùs, quàm illius incommodo certamen illud certaturos.*

Pag. 472. 2. *Ni fallor, est hic lacuna sic fortasse explenda:* -φιλῶ ἐξηγεῖσθαι τὴν καὶ διάνοιαν αὐδιαζόντας τῷ φύσιν αὐτῷ αἰδεῖσθαι, καὶ οἰκείαν &c.

l. 3. ταύτης] *i.* τῆς φύσεως.

l. 30. pro μὴ, lego μόνον. προγεγράφη. *sc.* τὰ μὴ ταῦτα ἐσώμασα, *vel,* ἢ ἀλήθεια.

Ibid. pro δαῦμα, nescio an legendum sit θεῖγμα.

Pag. 474. 12. post ἀδελφὸς lũ, addendum videtur, ἐνεύσας, ἐλογίσατο, εἰς ἔννοιαν ἔλαβον, aut tale quid.

Pag. 475. 28. συμβαίνειν &c.] Συμβαίνειν δεῖ πλέον προφανέστερον γίνεσθαι, *mihi dicrius videtur dici, quàm vt Chrysost. elegantiæ conueniat. Malo ergo sic:* ὡς καὶ πολεμεμβόλω αὐτῷ προβαίνειν δεῖ πλέον καὶ προφανέστερον γίνεσθαι. *vel sic:* ὡς καὶ πολεμεμβόλω αὐτῷ λάμπειν δεῖ πλέον &c. *vel sic:* ὡς καὶ πολεμεμβόλω τῷ αὐτῷ διανεβάζειν δεῖ πλέον καὶ &c.

Hom. 62.

Pag. 477. 9. pro κατ' αὐτὸν, *Ego puto legendum* αὐτῷ, *deletâ particulâ* κατ'.

l. 32. pro τῶν αὐτῶν, *malim*, mutato ordine, αὐτῶν τῶν.

Pag. 478. 40. ὡς κατ' αὐτὴν] *Hic potiùs locus concedendus videtur annotationi illi A. Dommei, quâ suprà* [pag. 477. lin. 9.] *admonuit,* κατ' αὐτὸν, *in* κατ' αὐτό, *vertendum esse.*

Pag. 479. 10. *Subdistinguo post* εἶτα. *Ordo enim est,* Εἶτα (ἐπεὶ δὲ &c. ἀνασχαφεὶς) ἵνα μὴ ξενιζώμεθα [*ne miremur*] &c. ἐπάγαγε &c. Εἶτα *namq; cum* ἐπάγαγε, *ordine Grammatico coniungendum est.*

l. 37. *deleo* καὶ *ante* πᾶσαν.

Pag. 480. 40. Εἰ γὰρ ἐγὼ &c.] *Non antè absolutur sententia, quàm perueniatur ad hæc verba:* εἰ τοίνυν γωὴ, lin. 3. pag. *sequentis.*

Pag. 481. 1. *Desideratur prior parentheseos nota ante* εἶτα, *sicut posterior, lin. 3. post* εἶδε. *Tum per epanalepsin subiungitur,* εἰ τίνυν &c.

l. 11. pro λέξεως, *malim* διηγήσεως.

l. 14.

l. 14 *pro* -μβα *initio lineæ, lege* -μβον.

l. 26. & 27. *pro* διαφυγεῖν, *malim* διαφύγοντα, *quia participia & præcedunt & sequuntur.*

Pag. 482. 16. *Lego,* ἀνὰ ὅτε.

l. 19. & 20. *lego* ἦγω. ἴσατε, καὶ μὴ τῷ τοσούτῳ αὐθρέαν ἀπήγετο ἐς τὸ δεσμωτήριον, καὶ σὺν ἢ πάντα ἐπέμεινε, διὰ τέτο καὶ μεγάλων ἀπολαύει παρ' ἀμοιβῆς. ἔστε γὰρ ὅπως &c.

Pag. 483. 3. *Deleo,* ἀλλ', *ante,* ὅπ, *sicut lin.* 4. εἰδέναι, *ante* ἀλλά. *Ibid. post* ἡμῶδαι, *subdistinguo, quia sententia non absolvitur, donec perveniatur ad* ὅτας τις *lin.* 7. *Omnia enim hæc verba,* ὧδε, μιμησόμεθα ἰδοὺ ἡμῶδαι, μνησθῶμεν, *pendent ab* ἐαν, *lineâ ultimâ pag. præcedentis.* ἀ καταγνῶδαι *autem lin.* 3. *ad,* καὶ μὴ, *initio lineæ* 5. *videtur esse parenthesis.*

Hom. 63.

Pag. 483. 34. *legendum videtur* εἰς τὸ δεσμωτήριον, *ut suprà, lin.* 25. & *tamen non est necesse, quia,* ἐν *pro,* εἰς, *sæpè usurpatur, ut paulo infrà, lin.* 41. βλασφημῶαι ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ.

l. 35. ἔλα] *i. cepit virtutibus suis, in amorem sui pertraxit.*

Pag. 485. 12. *fort.* βάλλειν λοιδορίας.

Ibid. τῶν γλῶτταν ἀκονᾶν κατὰ τῶν ἑτέρων κατηγορίας] *i. linguam acuere adversus aliorum accusationem, hoc est, accusare accusantes, maledicere maledicentibus, acerbitate orationis adversus eos uti, qui falsò & immeritò nos accusârunt, cum acerbitate refellere & refutare accusationem aliorum.*

l. 42. *fort.* εἴς τις.

Pag. 486. 39. μιμήσω αὐτῶ πεισάμενος &] *sc.* ὁ ἀρχοιναχός.

Pag. 487. 28. *Deesse videtur,* αὐτῶ, *post* ὀνειράτων.

Pag. 488. 17. *Pro* ἐμιμνήσθη, *legendum videtur* ἐμιμνήσθησαν.

Pag. 489. 20. *Haud scio an desit* χαρεῖν, *aut tale quid, post* πεύγματα.

Hom. 64.

Pag. 489. 37. *Deesse arbitror particulam,* εἰ, *ante* βέλεδε *initio lineæ.*

Pag. 490. 14. *Post* χωσιμὸν, *addendum suspicor, verbum,* αἰνίτ̃ται.

l. 42. ἴνα τῇ ὄψει παρὰ ἄλλων ἄπαντα] *Nondum assequor quid hæc verba sibi velint, nisi hic fortè sit sensus:* Hæc ideò evenisse, ut oculati essent testes dignitatis Iosephi, & ipso aspectu quàm vera essent, quæ somnijs olim portendebantur, deprehenderent. *Sed vereor ut verba talem interpretationem admittant. Fac verò scriptum fuisse,* καταμάθωσι, *pro,* ἴδωσ ἄλλωσι, & *tunc expedita erunt omnia. Nihil similius quam* β. & μ. *in nonnullis manu exaratis exemplaribus & præpositiones in* α, χτ, μτ, ὦδε, *facillimè inter se permutari, ita ut alia pro aliâ sæpenumero accipiatur, notius est quàm ut probari debeat. Iam, ut error errorem trahit, post quam peccatum est in priore & maiore parte dictionis, nulla religio fuit deinceps, pro* θ, λ, *scribere, at* ῃ, *sic pro* καταμάθωσιν. ἴδωσ ἄλλωσιν *nobis prodyt. Habes debilem, apologiam, pro debili coniecturâ.*

Pag. 491. 7. & 8. *Legendum conycio:* εἰλὰς γὲ ἐν ἡλικίᾳ αὐτῶ ἡμιμήνου, τὸν χρόνον ἐνσημαίνω τινα &c.

Pag. 492. 3 εἰ τίνυν βέλεδε] *Addendum videtur,* ἐκπίς ἔχει πάσης ὑποψίας, *aut consimile aliquid.*

l. 18. εἰς μέσον ἄγοντος] *sub.* τῶ ἀνθρώπων αὐτῆ, *vel,* τὰ ὑπ' αὐτῆ γεγονυῖα. *Sic paulo infrà, lin.* 28. ἐς ἄνδρων ἐρχομένοις, *sub.* τῆς ἀνθρώπας.

Pag. 493. 6. ἐλεγχόσης] *i.* νικώσης, *vincente.*

l. 18. Καὶ ὑπῆρξαν] *Gr. Biblia addunt,* τὸν σῖτον.

l. 32. αὐξάνει] *pro* αὐξάνε, *probabile est legendum,* ηὐξάνε.

Pag 494. 9. *pro* μέχρι γὲ ὅτε, *legendum puto,* μέχρι γὲ ὅτα, *id est,* μέχρις ἃ. *Vide infrà, pag.* 508. 32.

l. 35. *structura orationis legitima, pro,* ἀ εἰσιόντων, *requirit,* ἀ εἰσιόντι.

Pag. 495. 9. *deleo* εἰ καὶ ὅπ, & *tum lego,* κἂν γὲ ὅτι, φησὶ, διαπωδᾶτη &c.

l. 32. *Plenius sic,* μεμῶδαι οἰκονομίαν, καὶ θεωρὸς αὐτὸν ὑμῖν δεῖξαι &c.

Pag. 496. 2. *Deesse puto* γὲ *inter* καὶ & ἔπ.

l. 15. *verisimile est participium aliquod deesse post* ἄτε δὴ, *nimirùm,* ὀπηδηχθέντα, μνηθμὸς ἄτε δὴ παρὸς νέον ὀπηδηχθέντα.

l. 17. *desideratur,* ὑμᾶς, *inter* καὶ & τὸ.

l. 24. & 25. αὐτὸς ἢ οἰωνίζεται &c. *Græca Biblia habent:* αὐτὸς ἢ οἰωνισμῶ οἰωνίζεται ἐν αὐτῷ. πονηρὰ ζωντελέκατε ἃ πεποιήκατε.

Pag. 499. 42. *deesse videtur* νῶ *inter* αὐτὸν & προσχαρίσαδαι. ὁ ἰῆς: *Si præsente Iosepho, non potuit Ruben sibi temperare, quin fratres suos increparet, multò magis nunc, absente Iosepho, verisimile erat eum iram non cohibiturum. videndum præterea an non* καὶ *delendum sit ante* ὀπησάς, *initio lineæ* 41. & *ponendum ante* ἐλεγον. *lin.* 39.

Hom. 65.

Pag. 501. 4. *Desidero* ὅτως *inter* ὅπ & ἄπιστον.

l. 5. *fort.* ἃ νομίζειν.

Pag. 502. 22. αὐτὸς σε ἀπιστελεῖ] *i. ipse te componet, & funus tuum curabit. Vide suprà, pag.* 248. *lin.* 21.

l. 38. *Deesse videtur* μεύδανε, *aut tale quid, inter* καὶ *et* ὅπ, *fine lineæ.*

Pag. 503. 1. κλαυδμῶ πλείονι] *Græca Biblia Romæ excusa,* κλαυδμῶ πίονι.

Pag. 505. 7. *Legendum conycio,* μὴ τὸ καὶ τοῦ Αἰγυπτίους &c. *hoc est, Non solùm effecit, ut tota terra esset Pharaonis, sed etiam ut omnes Ægyptij se in servitutem Pharaoni dederent.*

l. 34. *pro* δ' αὐτῆ, *legendum fort.* εἰς αὐτούς.

Pag. 506. 1. *Desiderari puto* αὖ, *vel* ἐὰν *ante* ἀνθρώπῳ. *Quòd nisi tale aliquid addatur, legere malim lin. sequente,* διασάωμαι, *quàm* διασώζωμαι. τὸ γὰρ *enim, ut sensus ipse docet, cum* σωδάζωμαι, *non cum* διασώζωμαι, *coniungendum est. Sed planè mihi persuadeo particulam* αὖ, *à primâ syllabâ in* ἀνθρώπῳ *per incuriam librarij absorptam fuisse. Si, inquit, quos videmus magnatibus charos omni officiorum genere complectimur, sperantes nos hoc modo

modo à magnatibus ipsis gratiam inituros: multò certè magis Deus officia seruis suis exhibita non negliget, sed abunde compensabit. Si sequimur priorem lectionem, comparationis membrum posterius plane excludetur, nec habebit πολλῷ μᾶλλον *lin. 5. quò referatur. Vt igitur clausulâ sequente* πολλῷ μᾶλλον *lin. 9. refertur ad* εἰ *lin. 5. sic hâc clausulâ, necesse est vt* πολλῷ μᾶλλον *lin. 5. ad* εἰ *lin. 1. respectum & relationem habeat.*

l. 30. ὅτως ἅπαντα *&c.*] *Si addatur* γὰρ *post* ὅτω, *& τελεία stigmè collocetur post δωάμει, satis expedita erit lectio.* ὅτως, ἰ. διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας, ὧν ἐπιδείκνυντο περὶ τὰς τῆ Θεοῦ ὑποχρέωσεις ὁ θεράπαλδόμενοι *&c. Participia enim non videntur separanda à verbo* ἐπιδείκνυντο. *Haud tamen ita hæc disputo, acsi emendatio tua displiceret. Perplacet enim. Sed tentare libuit, an posset & aliud remedium excogitari.*

l. 35. *post* ἐπ' ἀρετῇ, *addo,* εὐδοκιμοῦντας.

l. 40. *Præfero marg. lectionem.*

Hom. 66.

Pag. 507. 40. *pro* μέμφοιτο, *malim,* μέμφαιτο.

Pag. 508. 3. *Nescio an desideretur* ταῦτα *post* καὶ *in fine lineæ. Videntur enim addi quæ sequuntur* αὐξήσεως χάριν.

l. 6. μὴ ἄγε] *Non nego sensum stare posse vtrouis modo, sive deleatur* μὴ, *sive non deleatur. Magis tamen obuium illum fore credo, si deleatur.*

l. 10. *post* αὖ, *initio lineæ addo* ἀπίθανον, *& tum lego,* ὡς πάντες ὅσοι *&c.*

l. 13. ἐκάλεσεν] *sub.* ὁ ψαλμὼς, *vel* ὁ προφήτης.

l. 41. *fort.* εἰς ἔργον ἐξῆλθε.

Pag. 509. *lin. vltimâ deesse videtur* προῶτον *inter* -δρίαν *&* προσήγαγε. *Vide etiam an non lineâ præced. post* Ιωσὴφ, *addenda sint hæc,* πρὸ δύο ἡδῶν αὐτῆ.

Pag. 510. 26. *Deesse suspicor* τὰ μέλλοντα *post* προορᾶν.

Pag. 511. 1. *post* αὐτῆ, *deesse videtur* πάντα, *aut tale quid.*

l. 3. *vel deleo* ὑπὸ, *vel lego* αὐτοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς, *pro* ὑπὸ τοῖς *&c.*

l. 27. *Potest etiam* ἐνεργείας *retineri, si addatur* καὶ. ἀπὸ τῆς ἐνεργείας, καὶ τῆς ἀρετῆς.

l. 37. προπίρυσι] προπίρυσι, *non videtur mutandum in aliud verbum: potius addendum puto aliquid ad supplendum defectum hoc modo,* εἰς προφαρῆ κίνδυνον ἑαυτὸν ἐμβάλλυσι καὶ προπίρυσιν ὀδύναις πολλαῖς, τὸν φορτὶν *&c. Est enim aliquid omissum & ante, & post* προπίρυσι. *Ante* προπίρυσι *desideratur verbum aliquod idoneum, quod cum præcedentibus aptè conueniat, nimirùm* ἐμβάλλυσι, *vt lineâ* 34. εἰς πρόπτὸν ἑαυτὰ κίνδυνον ἐμβάλλει: *& deinde copulativa particula, quæ duo verba coniungat: post* προπίρυσι *desideratur aliquid quod transitum verbi excipiat, nimirùm,* ὀδύναις πολλαῖς *è* 1. *Tim.* 6. *v.* 10. καὶ ἑαυτὸν προπείραν ὀδύναις πολλαῖς.

l. 40. διὰ τῦτο καὶ σοφός τις ἔλεγεν. ἀγαθὸς ὁ πλοῦτος *&c. Verba sunt Sirachidæ, cap.* 13. *v.* 31.

Hom. 67.

Pag. 513. 34. ἔξω ἡμέρας] *Vel per* τὴν ἔξω ἡμέραν, *intelligo* τὴν σαρκικὴν, *cui opponitur* ἡ πνευματικὴ, *vel pro* ἔξω, *lego* ἐκάς ω.

Pag. 514. 8. τῇ αὐτῇ μίγυυσθαι γυναικὶ] *vide suprà pag.* 466, 38. *vbi malè legitur,* ὁμιλγυσθαι *pro* μίγυυσθαι, *sicut optimè ab A. Dounæo ibi annotatum est, & præsens locus confirmat.*

l. 11. ὅτως ἐξίζειτας, ὡς ὕδωρ μὴ ἐκζέσης] *Græca Biblia Romæ excusa aliter hæc verba distingunt. Tollunt enim distinctionem inter* ἐξίζειτας, *&* ὡς ὕδωρ, *& post* ὕδωρ *plenam distinctionem ponunt.*

l. 40. ἔμελλεν] *sub.* ὁ πειρότης.

l. 42. κινδύνῳ Θ] *sub.* ὁ Ιακώβ.

Pag. 515. 35. *&c. Deesse videtur* αὐτῆ, *post* φασὶ δὲν. *Sic lineâ sequente addendum videtur* διὰ τῆ *ante* λοιποὶ οἱ ὀδόντες. *Nihil tamen addo, quia quæ desunt, facilè, vt in oratione compendiosâ, suppleri possunt.*

l. 42. ἐναπαυόμενος] *Gr. Biblia* ἀναπαυόμενος.

Pag. 516. 34. ὑπερίκυσεν ἐπ' εὐλογίαις *&c. Gr. Biblia* ὑπερίκυσεν ὑπὲρ εὐλογίας ὀρέων μονίμων, καὶ ἐπ' εὐλογίαις δινῶν *&c.*

l. 41. *Nescio an desit negandi particula ante* μὴ μικρόν. *Nam suprà dixit lin.* 8. τὰ μὴ πολὺ ἐσόμενα χρόνον ἤδη παρωκότι.

Ibid. pro ὅτε *legendum fort.* ὅτως.

Pag. 517. 29. *Lego è Græcis Bibliis,* πάντες οἱ παῖδες Φαραὼ, καὶ ἡ συγγένεια αὐτῆ· καὶ τῦ βόας καὶ τὰ πρόβατα ὑπελίπον τι ἐν γῇ Γεσέμ.

Ibid. pro ἐκεῖ *legendum fort.* ὅτως.

Pag. 518. 14. *deesse puto,* φησιν *post* ἴσε. *Tum lin.* 15. *post* -δε *addo:* Εἶπατε ἓν Ιωσὴφ, ἄφες αὐτοῖς *&c.*

l. 30. *fort.* τῦ τὰ αὐήκοντα με καὶ διαδίντας.

Pag. 519. 2. παροικία] *Gr. Biblia* παροικία.

l. 17. *fort.* ἵνα μάθῃς ὅσοις ἔτεσι *&c. vel,* ὅσα ἔτη. *In significatione enim spatij temporis solet dativus aut accusativus adhiberi: & sic lin.* 19. ὀγδήκοντα λοιπὸν ἔτεσι. *At dicet aliquis,* ἐπὶ *regi ab ἡγεμονίαν. Respondeo, absolutam structuram huic loco aptiùs conuenire. Al.* ὅσων ἐπὶ ἐειδμὸν *&c.*

NOTÆ

NOTAE IN PSALMOS.

C. significat codicem Collegij corporis Christi Oxonij : N. librum Collegij Noui ibidem : NN. alium codicem manuscriptum collegij Noui in Psalm. 140. R. Regium codicem Lutetiæ : V. Cæsareum Viennæ : Vat. Vaticanum : B. codicem mſ. Illustrissimi Cardinalis Barberini : O. codicem item mſ. Francisci Oliuarij, & Or. apographum in quosdam Psalmos ad me ex Oriente allatum. quibus codicibus hanc te Psalmorum editionem debere, Lector, scito.

DE Chrysostomi nostri in Psalmos expositione quærendum videtur : primo loco, Vtrum in totum Psalterium scripserit. secundo loco, Num hæc Iohannis nostri germana sint. tertio, Vbi demum scripta, Antiochiæ, an Constantinopoli. quarto, Quid sentiendum sit de alijs in quosdam Psalmos expositionibus, quæ in Latinis quidem extant codicibus nomine Chrysostomi insignitæ, cùm tamen earum pars nulla Græcè reperiatur. Et quidem, quod ad primum attinet, author tituli codicis C. quem libro præfiximus, quisquis ille fuit, aut quo demum seculo vixerit (nam recentiorem esse plusquam probabile est : quippe cui non visa sint nonnulla, eaq; γνήσια, quæ Latinus interpres viderat) putat in Psalterium integrum scripsisse Iohannem nostrum, sed partem maiorem temporis aut hominum iniuriâ periisse ; ea tantùm superesse, quæ ipse vndecunq; corrasa nobis proposuerit. Photius τὰ εἰς τὸν ψαλτῆρα Iohannis ὑπομνήματα commemorat : Suidas, τοῦ εἰς τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ λόγους, sine vllâ exceptione vterq;. Georgius itidem Alexandrinus sect. 17. τὰς ὅλας τοῦ ψαλτηρίου ἐξηγήσεις, quas cùm ab ipso, dum presbyter adhuc esset, elucubratas asserat, nullâ video rationem, cur in otio illo Antiocheno principio & fini Psalterij lucem interpretationis afferre voluerit, id quod in medio est, intactum relinquere. Quale enim fuerit totius antiquitatis de hoc in Psalmos volumine iudicium, testis est locuples Suidas, qui hunc nostri Iohannis in Psalmos commentarium eiusdem libris de Sacerdotio (qui reliquis omnibus, inquit ille, πρέπει τῇ φράσει, καὶ τῇ λειότητι, καὶ τῷ κάλλει τῶν ὀνομάτων antecellunt) ἐφάμιλλον esse disertis verbis scribit. Photius etiam cum alijs optimæ notæ scriptis Chrysostomi componit hanc ἐξήγησιν, reliquis facilè præponit. Populum autem Antiochenum tanto huius scripti desiderio inflammatum scribit Georgius, vt illud memoriter effati sint. sic enim verto illud ἀπαγγέλλειν, vel ἀποστόμα ζειν. Porro germana esse censeo omnia, quæ sunt in codice C. & Vat. & B. de reliquis suo loco videbimus. Et quidem Antiochiæ scripta esse, cùm stylus ipse aperte indicat, sine salebris fluens, altior & copiosior, quàm in scriptis eiusdem Constantinopolitanis, tum Georgij Alexandrini, qui opus hoc ab eo, dum presbyter esset, confectum scribit, autoritas, & autoris incerti verba in margine codicis C. ad illa Chrysostomi verba in Psal. 110. p. 356. de crucis signo, quod in vestibus tum temporis apparuerit. De cæteris verò quæ nobis exhibent editiones Latinæ, neq; tamen Græcè a nobis reperiuntur, assentior Sixto, pleraq; omnia non esse Chrysostomi, quamuis inter ea quædam sint non spernenda. Neq; moueor autoritate Danielis Barbari, qui ex eis nonnulla producit in catenâ suâ, quam appellat, Græcorum patrum in Psalmos, cùm pro certissimo habeam eum multa afferre editionum Latinarum fidem secutum, quæ nec in autoribus ipsis, neq; in catenarum scriptoribus Græcis ipse vnquam Græcè viderit : quod ex germano eiusdem catenæ in Psalmos exemplari, quod extat Oxonij in Bibliothecâ Collegij Noui, cuiuis facilè constare potest.

Psal. 3.

Fragmẽtum expoſitionis Chryſoſtomi in hunc Pſalmum Græcè debemus Iohanni Damaſceno, qui oratione 3. de imaginibus p. 785. Baſilienſis editionis hunc locum producit: integram doctiſſimo Frontoni & Codicibus Romanis, quam vide in appendice.

Psal. 4.

In hoc Pſalmo codicem C. emendauimus ex Cod. B. & Cæſareo.

Pag. 522. 17. τῆς δικαιοσύνης] *in vulgatis editionibus* ἡμῶν ἐβδομήκοντα *legitur*, ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου, *& ita eſt in Hebræo. Iohannes noſter poſterius* μου *videtur aut omnino non legiſſe, aut certè neglexiſſe. Sic pag.* 530. 3. ἐσήκωσέ μου τῆς δικαιοσύνης. *Sic etiam citat, p.* 558. 12.

l. 40. *B. poſt* ἔχοντας *addit* μόνον, *&* αὐσοντες *legit vt in marg. rectè omnino.*

l. 41. ἐπεὶ] *B.* ἐπειδή.

l. 42. *poſt* ἄπερ *B. addit* ἂν.

Pag. 523. 11. *poſt* θεοπάτωρ *B. addit* κεκινδύνευκον πρὸς μέ.

l. 12. καὶ τοῦτο ἀδικία] *B.* ἆρα καὶ τοῦτο ἀδικία μείζων, τὸ ἀλ-

l. 26. *poſt* ἑαυτὸν *B. addit* ἐν ἐγκρατείᾳ. *& ita contextus hic D. Pauli ſæpiùs citatur à Chryſoſtomo, libris conſentientibus: etiam in Commentarijs in illum apoſtoli verſiculum.*

l. 29. ἀξίωμα] *B. rectiùs* ἀξίδωτον.

Pag. 524. 1. *poſt* θρόνον *B. addit* βασιλικόν.

l. 3. αὐσοντας] *B.* αὐσοντες.

l. 10. ὀπτνδεῖ] *B* ὀπτνδοσει.

l. 11. εἰπεῖν] *B.* εἰ πῶν, *rectè, cum margine.*

l. 18. *B.* θεσπαλόντων.

l. 23. Πέτρου καὶ Ιακώβου] *At qui in hiſtoriâ de muliere Chananæâ nulla fit mentio* ἀμφοῖν *de Petro & Iacobo, vt eſt ab Alleno noſtro rectè obſeruatum.*

l. 27. μονσεῖον] *Propriè* Templum Muſarum. *hic fortaſſis quemuis intelligit locum ſtudijs & lucubrationibus deſtinatum.*

l. 37. ζωΐσαιδαι] *vt* συνίσαμαί σοι, à tuis partibus ſto. *Boiſius manult* συνεφάπτεδαι.

Pag. 526. 30. καὶ ἀπαλὸν *B.*

l. 41. *Poſt* δαυμάζοντες *B. addit*, ὃ διημπάνουσι.

l. 42. μὴ νομίσωμεν εἶ] διάδον τοιοῦτον] *Interp.* id exiſtimemus eſſe theatrum, *ac ſi legiſſet* τοῦτο νομίσωμεν εἶ] διάδον: *vel retinendo lectionem, quam noſtri cod. ſequuntur, dicendum* τὸ τοιοῦτον, δεικτικὸν *eſſe, & vulgaria hæc theatra quaſi digito notari:* τοιοῦτον, *ſc.* οἷς ἴσμεν ἡμεῖς.

Pag. 527. 3. αἰ ακρόσεται *B.*

l. 6. *deeſt* πρόπω *in cod. B. & mox poſt* δ *additur* καὶ.

Pag. 528. 10. *Cod. B. poſt* ἵππον *addit* ταῖς ὑΐαις.

l. 18. πέρων φίσις κούφων] *B.* πέρον φύσει κοῦφον.

Pag. 529. 3. *poſt* τοῦτο *adde* τὸ *ex Cod. B.*

l. 13. *poſt* γῆν *B. addit* τῶν διδασκάλων.

l. 14. Πέρσαι] *Sic & alibi Chryſoſtomus accolas Abrahæ, cum Geraris habitaret, Perſas appellat. at quâ ratione, ipſe viderit. Nam meminit de ijs etiam, qui diluuium præceſſerunt, locutum Chryſoſtomum, illos eodem Perſarum nomine compellaſſe.*

l. 23. *Poſt* μέρ *B. addit* τῆς οἰκουμένης.

l. 24. *Poſt* δὲ *B. addit* καί.

l. 37. *poſt* τὰ κήτεα *B. addit* καὶ Ἰωνᾶ.

l. 38. σώσει, ἀλλ' ἐχ ἁπλῶς πάντας, ἀλλὰ *B.*

Pag. 530. 3. *Pro* τῆς δικαιοσύνης *B.* ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης μου.

l. 5. *poſt* ἀκακοδοῦαι *addit B.* τῶ ἀκακοδοῦαι.

l. 10. ἀσυμφόρως] *B.* ἀσύμφορον.

l. 12. *poſt* ἐπιμένωμεν *addit B.* τῇ προσοδρίᾳ καὶ τῇ αὐτόσει.

l. 20. *poſt* Ησαΐας *addit B.* ζητεῖ με ὁ λαὸς ἐσᾶ, καί.

l. 23. *poſt* Χριστὸς *B. addit*, διδάσκων ἐλεγεν.

l. 30. *poſt* καταλιμμένον *B. addit*, σκοτοῖ καὶ πορεῖ τὴν διάνοιαν.

l. 32. *delet* διὰ *Codex B. rectè.*

l. 34. προέτη *B.*

l. 36. *poſt* πηγὴν *B. addit*, ὅσαν Ϝ καλῶ ἀναστέλλει.

l. 37. ὁ ὀργιζόμενος] Μνημονικῶς ἁμαρτάνων, *aut ad ſenſum non verba reſpiciens confundit duo diuerſa membra textus Matth.* 5. 22.

Pag. 531. 9. παραχῶ *B.*

l. 16. λέγουσαν *B.*

Pag 532. 23. ἀρχὴ σωτηρίας] *Lat. Interp.* non ſatis eſt nobis ad ſalutem, *& legiſſe videtur* ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν, *& melius quadrat.*

Pag. 533. 3. *poſt* ἀρετὴν *B. addit*, τὸ ἐπ' αὐτῷ πεποιθέναι.

l. 27. *poſt* μετανοεῖα *B. addit*, καὶ καθαρᾷ.

Pag. 534. 5. τότε ἐτοιμάσαι ὀφεῖνα καὶ ἐυτρεπίσαι] *Interp.* Illa tunc prouidiſti & præparâſti. *Græca videntur imperfecta.*

l. 11. μόνον *B.*

l. 22. *poſt* ἀποκαλύψαι *B. rectè addit* τὰς ἀμοιβάς.

Pag. 535. 1. *In Cod. B. deeſt* καὶ τοῦτο.

l. 9. φανομένοις] *rectius B.* αἰδηποῖς φανομένης.

l. 14. *poſt* πίδησι *B. addit* τά.

l. 20. ποιητὴ] *Homerus* Οδυσ. ξ ὗε δ' ἄρα Ζεὺς πάνυχος. *Theocrit. Idyl.* 4. Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πίλει αὐθρι, ἄλλοκα δ' ὗει. *Theog.* Ζεὺς πᾶσιν αὐθράσιν ἔπ' ὗων αὔδαύει, ὅτ' αὐγχων. *Iam illud l.* 21. μοιχὸς, *de Alcmena, Leda, &* παίδων φθορεὺς *de Ganymede dictum: patricidium* παλαιὸς *de Saturno regno ſpoliato: quod tamen parricidium propriè dici nequeat. quæ omnia Alleno noſtro notata doctiſſimè.*

l. 24. ὑπ' αὐθῆ] *ſc.* ἡμῶν μαρτύρων, *a Prophetis ſc. & Apoſtolis. Senſus erit planior, ſi ante* ἡμεῖς *l.* 23. *& poſt* δεχόμεθα *l.* 24. *ponantur notæ parentheſeos.*

l. 25. *poſt* κατασκέαδαι *B. addit*, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπ' αὐθῆ λεγόμενα πρὸς αὐτῆ.

l. 30. ὅτι τοὺς ἀληθείας δράμοις] *Quod è philoſophis præcipuè Stoïcos feciſſe teſtatur pleriſq; in locis Cicero, ſatis ridiculè.*

l. 32. *poſt* πῆς *B. addit* ὑσία.

l. 34. *ante* ἢ *B. addit* πῆς.

Pag. 536. 3. βάλει] *B. rectius* βαλόμεθα.

l. 11. *B. poſt* ταῦτα *addit* καί.

l. 22. τῇ οἰκουμένῃ *B.*

l. 33. *lege* νομίζῃ, *actiuè.*

l. 34. *B. legit* ὑποπίξαμεν ἐυφ. παρεσκεδάσας, ἐσᾶ καδαρωτάτης καὶ βαδυτάτης ἀπολ.

l. 43. αὐτῷ] *B* αὐτήν.

Pag. 537. 3. ἀλλὰ κοινὰς] melius quadrat, ἀλλ' ὡς κοινὰς, & ita vertit Interpres.
Ib. B. addit καὶ ante θεὸς.
l. 12. B. addit μονογενὲ ante δικαῖων.
l. 22. B. delet καὶ post φησι.
l. 23. τοῦ δεῖνος καὶ τῷ δεῖνος, rectè.
l. 24. ἃ καὶ] B. καὶ ἃ.
l. 39. ἐδὴ] lege cum B. ἐὰν δή.
Pag. 538. 5. B. ante πολλάκις addit φησι.
l. 6. καὶ σὺ] B. τότε.
l. 13. B. τῶν Ιουδαίων ἔτω διήρθρωτο.
l. 16. ἀρετῆς] Lat. Interpres ψυχῆς, quod aptius est.

Psal. 5.

In hoc Psalmo & sex proximè sequentibus subsidio Codicis B. multa in Codice C. deprauata restituimus, mutilata suppleuimus: quam gratiam debere se lector sciat doctiss. Frontoni Ducæo.

Pag. 538. 41. post διαθηκῶν adde πνευματικῶν ex autoritate Cod. B.
l. 43. pro γεύματα lege cum B. γευματεῖα.
Pag. 539. 2. post ἀλλ' adde ἐφ' ex B.
Ib. αἱρέσει] i. pacto conditionali. Vide notas nostras in Genesin.
l. 6. Θεοῦ] B. ἐχθροῦ.
l. 14. ἄχυε τὲ] B. ἀχυέτωσαν. Ib. pro ἐφέγουσι B. habet ἐλάλουν.
l. 16. B. διμεζόμος] fortassis altera lectio tutior, vt referatur ad Παῦλα l. 14. Sed ita vel λέγοντος, vel διμεζομόμου poterit abesse.
l. 17. post παρόντι B. addit βίῳ, φησι.
l. 19. αὐχμαζόντες B.
l. 24. post κακοδαιμονίαν B. addit τῶν πολλῶν.
l. 25. τοὺ μὴ πίνοντος] Eadem eisdem penè verbis Psal. 4.
l. 31. post αἱρέσεις B. addit τῆς ἐκκλησίας, μᾶλλον δὲ τῆς κληρονομίας.
l. 34. pro θέλεις B. βάλει.
l. 36. κακὸν B.
l. 40. ὁ μισεῖς ἄλλῳ μὴ ποιήσῃς] Verba sunt senis Tobit. ad Tobiam filium. Tob. 4. 16.
l. 41. post δὲ B. addit σαφῶς ἐδήλωσεν εἰπών.
l. 42. δὲ] B. δή.
Pag. 540. 7. post πάντων B. addit τῶν.
l. 17. B. κατὰ τὸν τῆ ἀγάπης λόγον, inducto καὶ τῆς ἀγάπης.
l. 20. B. ἀρέσῃ.
l. 21. ἀρετῶν] B. rectiùs ἀρέσκειαν.
l. 26. ὡς καὶ] B. melius καὶ ὡς.
l. 30. ὁ Παῦλός φησι, καὶ κατασήσας αὐτοὺ ἔτως] Pro his verbis B. habet, καὶ τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά. καὶ τὸ δὲ θαυμαστὸν καὶ ἐκπλήξεως γέμον, ὅτι καὶ κοσμήσας τοῦτον τὸν ὕμνον αὐτῶν, multò melius quàm in Codice C. quem nos expressimus.
l. 32. ἐρράσητε B. Ib. post νύμφη, addit B. μετέρχεται δὲ αἵματος καὶ σαρκὸς ἐκδημίας αὐτῆ. rectè.
l. 41. ὅτι] B. ὅτιν αὐτῆς.
Pag. 541. 1. post ῥήτορες addit B. οἱ ἐν τοῖς διαγενέσεως.
l. 5. post χειρὶ addit B. φόβον ὄντων, rectè,
l. 15. post ῥήματα B. addit μου, rectè.
l. 17. Ζώσεις τῇ χρανγῇ μου] Editio lxxii. τὴ χρανγῆς μου.
l. 23. τὸ αὐτῷ παιδαμώνιον] i. quod ipsi in mentem venit. fortassè mendum aliquod subest.
Pag. 542. 1. post σοῦ, B. addit προσλαβόντα.
l. 9. post δώματα adde ex B. τῦ Θεοῦ.
l. 19. post διαπαντὸς B. addit αὐτῷ: malim αὐτῦ.
l. 22. post ἀφεισήκει, adde ex B. τὸ γὰρ αἴτιον: nec enim aliter constat constructio.
l. 24. ἐχθρῶν] B. πονηρῶν. & ibid. post πάσχοντες adde κακῶς ex B.
l. 35. ἀπολεῖ. B. vt in margine.
l. 36. post χεῖρον addit B τὸ μισηθῆναι ὑπὸ Θεοῦ.
Pag. 543. 3. post χεῖρον B. addit ἐκ.
l. 8. post ἐπειδὴ B. addit γὰρ.
l. 12. λέγοι B.
l. 24. B. ἑαυτῆς cum margine.
l. 30. B. λέγουσαν.
Pag. 544. 5. ἐπεὶ] B. ἐπειδή.
l. 18. post τάφον O. addit αἰωνιμβόλον.
l. 27. B. delet τότων, & post κάτω addit ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας, καὶ ἀπονίγειν.
l. 29. τοιότους] B. τοὺ τοιότους, σπερμαλεῖ.
l. 32. B. ἑτέρας, vt in margine.
l. 36. lege διαζολίων.
Pag. 545. 8. B. ἐνσυνοικεῖ.
l. 20. post ἀνθρωπίνων B. addit τοιοῦτόν ὄζιν.
l. 22. post διαπίπτει B. addit ταχέως.
l. 27. B. ἀνωμαλίας.
l. 36. κἂν ἐν τοῖς ἐχάτ. B.
l. 41. ἢν πῶς ἐπειδὴ B.
Pag. 546. 15. post ἀφθαρσίας B. addit σίφαν: & mox legit ἐκεῖνοι μὲ ἵνα.
l. 25. post ἀφροσύνης B. addit καὶ δόξα καὶ ἀσφάλεια.
l. 26. post πάντων lege cum B. ὅσον ὄζιν ἀγαθὸν ἀφίσιν.
l. 33. deest πάντης in B. & pro πάντθεν legitur παντοχόθεν.

Psal. 6.

Pag. 547. 8. post ἀπήλλακται B. addit τῶν παθῶν. & ibid. post καὶ addit ἔτως: vtrumnam, vt puto, rectè.
l. 14. post καθάλαδε adde ex B. τῶν πατέρων.
l. 15. B. ἐπουδάζεν.
l. 21. πάντα τ.] B. rectè πάντα αὖ.
l. 23. B. ἡ διόρθωσις.
l. 30. post φησιν, addit B. ἕτερος προφήτης, & ib. legit, ὁ αὐτός.
l. 34. τῷ Ζωωποιήσαντί μου] post Ζωωποιήσαντί deesse videtur doctissimo Alleno particula γε, & quidem ita perspicuitati magis consultum foret.
l. 37. μέλλοντες] B. rectiùs μελετῶντες.
l. 39. B. ἢ καὶ κάμοντες.
Pag. 548. 3. ἀνομίας] B. ἀμαρτίας.
l. 16. ἀπέλαυσαν B.
l. 24. post πόσῳ B. addit δικαίτε, χέρσονος ἀξιωθέντα πρωείας.
l. 26. post δηλῶν B. addit ὁ Παῦλος.
l. 27. post ἡμεράντερον B. addit λέγεται.
l. 29. post φύσεως B. addit καὶ, rectè.
Pag. 549. 6. φιλανθρωπίας] B. σωτηρίας, & pro ζητῶν, ζυλήματα.
l. 9. ἀσχολεῖσθαι B. & post καιρὸν addit, ὅσῳ καὶ αὐτὸ μέγιστον κέρδος ὄζι.
l. 12. post ἐυλαβείαν adde ex autoritate B. τοὺ οἰκείους κατασφάξαντες, sine quibus nullus inest huic sententiæ sensus.

l. 15.

l. 15. ὄφεως *B.*

Ib. Παυλ& ἐκάλεσε] *malo,* ἂν ἐκάλεσε. *vt* ἐκεῖνο *referatur ad remotius, nempe Adamum.*

l. 32. ἴλεων *B.*

l. 42. *post* ἁβρ τάξαθαι *B. addit* ὁ κάμνων: *rectè: & mox post* παράταξιν ται πρὸς, *addit* τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ φάρμακα, καὶ: *nec illud male. Sed ne sic quidem satis sanus est locus. Interpres pro* ἢ κἂν, *videtur legisse* ἢ κἄν, *neq; tamen se explicat. Quod si post* κἂν *tollas* μὴ (*quam tamen particulam omnes agnoscunt libri cum interprete*) & μεθ' ἑκείνης *ad* ἀῤῥωστίαν *referas, aliquis constabit sensus. Doctissimus Isaacus Casaubonus sententiam ita distinguit ac legit:* αὖ ἢ ἀφῇ τὸ μετ' ἐκείνων ἁβρ τάξαθαι ὁ κάμνων πρὸς τὴν ἀῤῥωστίαν, ἢ καὶ μετ' ἐκείνης. *rectissimè, nisi fallor, sta tamen, vt* κἂν *loco mouere non putem necessarium. Ex his igitur omnibus tam libris, quàm coniecturis hanc lectionem concinnare licet omni exceptione maiorem.* Αν ἢ ἀφῇ τὸ μετ' ἐκείνων ἁβρ τάξαθαι ὁ κάμνων (*ex codice B.*) πρὸς τὴν ἀῤῥωστίαν ἑαυτὸν ἐξάγει· ἢ κἂν μετ' ἐκείνης (*sc.* ἀῤῥωστίας) ἁβρ τάξηται πρὸς τὸν ἰσχὺν, καὶ τὸ φάρμακα, καὶ τὴν τέχνην (*ex Cod. B.*) ἀπαγχόνην ἑαυτὸν: *vt* ἐξάγειν ἑαυτὸν, & ἀπαγχόνην ἑαυτὸν *idem significent.*

Pag. 550. 1. μὴ ἢ νοσήματ&] καὶ τὸ νοσήματος *aptius, vt est a doctissimo Alleno obseruatum. Quomodo enim simul stare poterit a partibus morbi & medicinæ? Interpres tamen nihil mutat. Ingeniosiss. Boisius ex coniectura sic:* Επὶ μὲ γὰρ ἢ κλῆ πολλάκις καὶ μὴ ἢ ἰατρῶν καὶ ἢ νοσήματος, καὶ μὴ &c. *Insane bene, vt in negotio Cruico loquar cum Cruicis.*

l. 8. *B. delet* ἐκείνῳ, *& pro* γνομ- *legit* γνου

l. 10. *post* κενδώῳ *addit Cod B. (Qui nihil ferè relinquit ingenio lectoris supplendum)* γίνονται.

l. 12. *post* πολὺ *addit B.* πάντα κατέχει.

l. 21. κύειοι] *B.* αἷποι, *& mox* αἵρεται *B.* κρέπται.

l. 27. *post* φησιν, *addit B.* πρὸς τὸ διαφυγεῖν τὴν φλόγα τῆς αἰῤῥηδίας.

l. 28. *B. delet vtrumq;* τὴν, *rectè.*

l. 29. *B. in singulari,* ἀσχολίαν καὶ ἀναγκαίαν.

l. 36. *B.* αἰτὸν εἶ).

Pag. 551. 6. *post* ὡς *B. addit* αὐ, *&* pro μετενδύει, μετενδύσει.

l. 16. *B.* ὑπεδείκνυται.

l. 34. *post* μάλιστα *adde* δὲ *ex B.*

Pag. 553. *B.* αὐεγκωμιαστέον. *rectius, vt puto.*

l. 8. τύπος ἀποπνίγειν ἑαυτοῦ] *i.* τοῖς ἐρχαζομένοις τὴν ἀνομίαν ἀφίεσθαι ἑαυτοῦ.

l. 27. *post* ὀπνεμούμενον *adde ex B.* ἅπαν τὸ σῶμα.

l. 40. *post* αἰνιγμάτων *B. addit* εἰρηκώς.

Pag. 554. 2. *B.* αὐαίδων *cum margine.*

Psal. 7.

l. 26. *post* ἀ τὴ *B. addit* τὸ.

l. 37. ζωφείων ἀμοιβαὶ] *Doctiss. Allenus mauult* ζωφῶν ἀ ζωὴ *vel* ζωφῶν ἀ ζωφὸς, *vel* ζωφέων ἀ ζωφὸς. *nam* ζωφεῖον *per se sine* ἀμοιβαὶ *sufficit ad significandum nutritionis præmium. Doctiss. Boisius excusam lectionem non esse prorsus reyciendam censet: vt* ζωφειων ἀμοιβαὶ *non sit* ἀμοιβαὶ τὴν ζωφείων (*sic enim inepta esset locutio*) *sed pro* ζωφείων ἐκπίσεις, *vel* αὐταποδόσεις.

l. 39. *post* ἐυερ ἑτῶν *B addit* αἰχμωλεθαι.

Pag. 555. 21. *post* ἀλγεινὰ *adde ex B* ἃ ὅπα πέπονθεν ὁ Δαβὶδ καταμάθωμεν, *sine quibus minime constat sententia: & sic Interpres.*

l. 26. *B. ante* ἔξω *addit* ἄγι&.

Pag. 556. 8. ἐκπαλαιωθεὶς] *Interpres,* inimicis *aptius, & annotat in marg. participium* πεπαλαιωμένος, *quasi ita legerit in suo Codice: quod epistolæ ad Hebr. c. 4. v. 13. iungitur cum* γυμνὰ, *vt idem significans, & quidem aptius est hoc loco, quam* ἐκπαλαιωθεὶς. *Retinendo tamen lectionem textus nostri,* ab hostibus in præcipitium deuolutum, *vertere possumus.*

l. 10. *ante* βελῆς *B. addit* λοιπὸν.

l. 12. εἰσι εγκεῖν] *B.* εἰσενεγκὼν, *fortè rectè, posito commate post* συμβουλεδται.

l. 18 συμβολῆς] *B* συμβολὸν.

l. 20. *B.* παῤῥησίαν.

l. 24. τὸτο] *B* τοιοῦτον.

Pag. 557. 2. *post* σκολιὸν *B. addit* ἢ συνεσταλμένων.

l. 10. *B* κίλασον.

l. 28. *post* ἐκεῖνος *B. addit* τοῦτο: *& post* ἢ *addit* ἢ.

l. 29 ἐξ] *B* αἰ.

l. 31. *post* λέων *B addit* ὠρυόμενος κατ.

l. 36. συμπ σβ] *B.* πεισβ.

l. 38. διδὲς *B.*

l. 41. *post* φάγειν, *addit B* εἰ ὁ ως.

l. 42. *post* ἰσχυσ. *addit B* τῆς ἀρετῆς.

Pag. 558 4. ἐκεινων] *B.* αὐτῷ.

l 24. *post* ἐπήχθεν *addit B.* ὁ Θεὸς.

l. 39. *post* ταῦτα *addit B* δὲ.

Pag. 559. 4. κ ὑπὲρ τὰ σκάμματα πεσὼν *B.*

l. 37. ταύτη] *lege cum B.* αὐτή

l. 42. ἔ ιμος ις ἐχθροῖς] ἔτοιμος *non conuenit huic loco. Interp.* expolitus inimicis, *fortè legit* ἐκδοτος, *aut simile aliquid.*

Pag. 560. 1. ὃδὲ] *B.* ὃκ.

l. 16. διὸ κὴ μυεια υπχ] *Interp.* & ideo nihil homo non molitur, vt post mortem posset eius esse memoria. *Verùm mihi de hoc loco non liquet. Num illud* ποιεῖ, *pro* molitur homo, *meis auribus durum. Ingeniosissimus Boisius totum hunc locum ita legendum censet:* τὶ ἁβρ πλεῦον τοῦτο παθεῖν (ὁ πολὺ ἢ θανεῖν χαῖρε πίτρεσι ἔτι) διὸ καὶ διὰ μυείαν μηχανήματα πιεῖ πρὸ ἐκδοτος τὰς χεῖρας αὐτῷ) τὸ μὴ ἢ τελευτὴν μὴ μνημονεύεσθαι.

l. 18. *post* τελευτὴ *ad lit B.* τόδε παθεῖν.

l. 33. *post* ἐχρὸν *addit B.* ἐχει.

l. 36 ἐπορεύ ει] *B.* πο ειεῖ

Pag. 561. 2. ἀνώτερος] *B.* κρείττος.

l. 3. φέρωσιν] *B.* φέρε.

l. 11. *post* καὶ ἢ ν *addit B.* διέρρηξεν.

l. 32. ἐπὶ ἀγῶν] *Hæc totidem verbis & hoc ordine non reperiuntur. Huic tamen affine est quod legitur Psalm.* 91. 8. 9.

l. 34. διαστολὸν] *B.* πιέζειν

l. 42. Βεραὰ] *Propius ad Hebræa,* βεηρεώδ. *Sed Hebræa in nostris Codd. vbiq; scripta corruptissimè, quod semel monuisse sat erit. Si quis correctiora vult, adeat ipsum Hebraicum contextum, quem tamen Iohannes noster non adyit, sed Hebraicum*

Græcis perscriptum lueris, qualia passim, vt opinor, in octuplis circumferebantur.

Pag. 562. 6. φαίνεται ὁ] *dele* ὁ *cum B.*

l. 14. τοῦ αὐτοῦ ἐχθροῦ ὄχῃ ℣ Θεοῦ] *lego* τῷ Θεῷ.

l. 17 *post* πονηρὸς *B. addit* βδελυπτόμενος.

Pag. 563. 2. απαιτῖ] *sc. Deus.*

l. 29. *post* λέγειν, *addit B.* τοῦ Κυρίου.

l. 30. *post* αὐτοῦ γὰρ *addit B.* ἢ οὐκ ἐννοῶν τῆς ἀτοπίας τὸ μέγεθος;

l. 34. *post* τοιοῦτα, *adde cum B.* τὰς ἐντολάς.

Pag. 564. 25. μηδέποτε κόλασιν ὑποφεύγουσα] *hoc est, vt opinor,* non timore pœnæ.

l. 30. συνεχώρησε] *B.* συνεκλήρωσε.

l. 31. *post* πεπόνηκε, *B. addit* εφόδρα.

Pag. 565. 3. καιρὸς] *Interp. videtur legisse* καρπός.

l. 5. μεταγοῆται] *Huius lacunæ supplementum, vt & reliquarum astericis signatarum, vide in appendice volum. octa.*

l. 14. *post* ταύτῃ *B. addit* ὄντας.

l. 20. ἐν πνίγει ὄντες] *Hunc locum absq; interprete foret putarem integrum: qui sic videtur legisse,* ἐν πνίγει ὄντες ὑδὲν διαμαχὸν ὑδὲ οἱ φρενῖτιδι κατεχόμενοι αἰδάνονται ℣ καὶ διὰ τοῦτο &c.

l. 38. καρδίαν. *B.*

l. 40. οἱ ἑβδομήκοντα] *A quibus tamen variat hoc loco Chrysostomus: vt verisimile sit aliam quandam versionem fortassis ex omnibus concinnatam, tum fuisse Ecclesiæ in vsu.*

Pag. 566. 43. διελέγχθης] *Interp. videtur legisse* διηλέγχθης.

Pag 567. 8. ὃς ἀ] *B.* πάλιν ὁ.

l. 21 ὑπολάβαι] *B.* ὑπερίδαι.

Pag. 568. 8. καὶ ἀξίνη ἐκλυπῆθον] *interpres videtur legisse,* καὶ ἐν παῦσε καὶ ἀξίνῃ.

l. 10. *post* ὑποδή ων *B. addit* αὐτῶ.

l. 15. παρεκδιαστ] *B.* παρέστησε.

Pag. 569. 10. *post* λέγει *B. addit* αὐτὸ *cum margine.*

l. 19 Ιεβαλ] *propius ad Hebræa,* Iabel, *sed quorsum* ἀδιόρθωτα *conamur* διορθοῦσθαι, *ne ipsi quidem autori intellecta?*

31. *post* παρδιᾶς *B. addit* τὰς μωρᾶς.

35. *post* ὑδειξεν *adde ex B.* ℣ Αναίτις καὶ τῆς Σαπφείρας.

Pag. 570. 16. *post* φόβον *addit B.* καὶ πόνον διὰ τῆς ὠδῖνος.

l. 27. *post* χρειτείου *B. addit* ℣ συνειδότος, *rectè.*

l. 41. ἐγκέηται τῇ φύσει] *interp.* naturæ adhæret. *fort. mendum subest.*

Pag. 571. 1. φεύγειν] *B.* φεῦγον.

l. 2. *post* συνέλαβε *B. addit* καὶ ἔτεκε.

l. 3. ἐν καιρῷ τῦ τόκε ἡ ὠδὶς] *locus est manifestè imperfectus. Vide appendicem. Occasionem errori præbuisse videtur idem verbum* ὠδὶς *bis positum, qui mos est festinantibus librarys ab eodem verbo ad idem transilire, omissis intermedijs.*

Ib. post τὶς *addit B.* π.

l. 4. *lege cum B.* καὶ ταραχή.

l. 5. *post* διαπάπεται *addit B.* φεὶς τῶν αὐτῶν ℣ πικολούθου· *rectè.*

l. 16. *post* τοιαῦτα *B. addit* οἰκότως.

l. 21. φιλοψυχῶ *B.*

l. 22. αὖ] *B.* καὶ.

l. 23. & 24. *pro* ἀνέχεται, & αἰρεῖτο *lege cum B.* ἀνέχεσθαι & αἱρεῖσθαι. *planior tamen esset constructio, si reliquis vt sunt stantibus pro* γυναῖκα ἐχουσαν, *legeretur,* γυνὴ ἔχουσα.

l. 33. παρακάλυ *deest in B. Ib. post* δυλείαν *addit B.* οἱ ἀδελφοί.

l. 40. τοῦτο μείζονος ἐγκλήματος] *absunt à Cod. B.*

Pag. 572. 2. *B.* καταβύσσου.

l. 15. *post* ζῶον *adde ex B.* ἄλογον.

l. 19. *B.* ἐπαδίκυτο.

l. 29. *B. delet* γαρ' ὅτι.

l. 37. *pro his verbis,* ἀλλὰ δ ὕτω πᾶσ ἡμετέρων, ὡς αὐτῆς ὀπαδέτω, *quæ in C. & Vat. reperiuntur, interpres Latinus & B. legunt,* ἀλλ ὁ ὕτως ὀπαδὸν ποιεῖ εἰς ἀνετλῶ, ὡς τὸ συνεχὲς ὁμιλεῖν τῷ Θεῷ, καὶ διηνεκῶς ἐυχαριστεῖ καὶ ψάλλειν τῷ Θεῷ.

Pag. 573. 36. *post* ἑαυτῷ *deleto* φεύγοντων *(quod apertè mendosum est) lege cum cod. B.* διώκοντων ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, φεύγεσθαι διὰ τὸν Θεόν.

l. 38. ἡλικίαν] ℣ τῶν ἡλικίαν φρονοῦσιν.

Ibid pro ἀκολασίᾳ *B.* ἀκολασίαν.

l. 42. *B. sic:* τοῖς ὁ ἑτέρῳ μετρίων ὀδύνασις τῆς ἀπολαύσεως τότε γίνεται

Pag. 574. 2. *dele cum B.* καὶ τῶν *prius, & post* τὸν *adde* παόντα.

Psal. 8.

l. 9. ὁ ℣ ΕΒραῖος, λαβανιαὴ. ἄλλος, ἀγελδιὸ] *pro* λαβανιαὴ *rescribe* λαμανιαὴ *(& sic scribitur in cod. B.) qui error non tam ex ignoratione linguæ Hebraicæ, quàm ex similitudine β, & μ, apud librarios Græcos ortum habuit: vt è contra Psal.* 11. λεμὴ Αδὶμ *pro* λ ϛνὴ *errore* αὐτηφόρῳ. *Iam illud* ἄλλος ἀγ δ' *corruptum esse animaduertit doctissimus Allenus pro* ἀλ ἀγελδιὸ *locus ergo sic etiam ad mentem Chrysostomi restituendus* ὁ ℣ ΕΒραῖος λαμανιαὴ ἀλ ἀγελδιὸ. *Porrò Chrysostomum non hæc ex Hebraicis fontibus sumpsisse, sed ex octuplo, vbi inter cætera Hebraicus textus Græcis perscribebatur, pro certo habeo. reliqua huius generis emendare non est operæpretium, cùm ad Hebræorum fonteis iam omnibus aditus pateat. Illud tamen monendum ex literis illis in exteriore margine ex codice C adscriptis* ὁ *significare* 70 *interpretes:* ά, *Aquilam:* Ϛ. *Symmachum:* θ, *Theodotionem:* ὲ, *Quintam:* ϛ', *Sextam: ipsumq; denum Chrysostomum videri (vti & Ecclesiam opinor illis temporibus) vsum esse potiùs τῇ κοινῇ, quam puto ex omnibus concinnatam fuisse, quàm versione Septuaginta Interpretum.*

l. 30. *post* ὑμνοῦντες *addit B.* τὸν ὀπὶ γῆς.

l. 35. γαυδιῶαι] *B.* γαυείδαι.

l. 38 ὅψει καλῶς ὅπ] *Interpres videtur non legisse* ὅπ, *& quidem puto* παρέλκειν, *nisi legatur* ὅ,π, *vel* π *sine* ὅ.

l. 39. *post* πόνον *B. addit* ϛ.

Pag. 575. 4. τότε] *B.* τότων.

l. 6. μὴ τῆς σαπάς] *adde* ἀγγελικῆς *ex cod. B.*

l. 35. ἄλλος, Ϛυμεκίου] *ad marg. est C. Symmachum, vt opinor, significans. Quam tamen versionem Scholia in editionem Romanam* ϡϟ ὁ. *tribuunt Sextæ:*

xta: proximè præcedentem tam Codex noster, quam Scholia memorata tribuunt Aquilæ.

l. 41. εἰ καὶ μὴ ὕστερ] fort. inquit Boisius, εἰ καὶ μὴ τὸν αὐτὸν ὕστερον χρόνον.

Pag. 576. 2. ante ὧν adde ex B. τύπῳ.

l. 16. οἱ ἀπόστολοι B.

l. 22. ἄπρ῾] ad marginem adscriptum θ. Theodotionem vnum huius interpretationis autorem, quam tamen scholia Romana tribuunt Aquilæ.

l. 40. ante ἕκαστον B. addit, ὑπὸ τῆς χρήσεως.

Pag. 577. 24. ὅταν ἃ ταῦτα λέγωμεν] B. optimè, ὥταν, ἃ ταῦτα λέγομεν.

l. 25. B. πίστις ἀμίκτεια B.

l. 36. τετρακόσια καὶ πλείω] A temporibus quidem Pompeij, non Vespasiani. sic tamen, si bene memini, numerat in orationibus χρ῾ Ιουδαίων. καὶ πλείω deest in B. Casaubonius putat erratum esse in numeris tam hic, quam in orationibus contra Iudæos, vbi πενταχόσια, & vtrobiq; rescribendum τ'. hoc est, τριακόσια, & vtrobiq; rescribendum τ'. hoc est, τριακόσια.

l. 41. δολεία &c.] Videtur deesse aliquod verbum. Vos inuasit, addit Interpres: quasi legisset, ὑμᾶς κατέλαβε. nec enim τὸ αἴρεται, potest ὑπὸ κακοῦ repeti.

Pag. 578. 9. B. ἡτήμασιν.

l. 39. ἐξαπατήσματι] Locum innuit Amos c. 2. 7. sed in verbis, vt sæpe aliàs apud Chrysostomum & alios Græcos patres, est discrepantia: vt in loco mox citato ex Ezechiele c. 22. 27.

l. 40. B. πορνείαν καὶ μοιχείαν.

Pag. 579. 13. B. πανοῦ῾.

l. 18. μὴ κλέπτειν] Boisius sub intelligit, γένεσθε.

Pag. 580. 8. ἐξῆλθαν B.

l. 9. post ἀναγκαίους B. addit εἰρηνικούς, rectè.

l. 11. τέκνα] B. παῖδας.

l. 23. τρεῖς ἑβδομάδας καὶ ἥμισυ] trium hebdomadum & semissis nusquam mentio apud Danielem. Interpres, lxx. hebdomad. & dimidium.

Pag. 581. 30. νοσοῦντας] lege cum B. ὑμαίνοντας.

l. 33. post ἐπαγματεύσατο B. addit, διὰ τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ πάθους καὶ ἀναστάσεως ἡμῶν. rectè omnino.

Pag. 582. 5. post φόβῳ B. addit ὅτι.

l. 13. κατοπτευόμεθα B. rectè.

Pag. 583. 14. post καὶ B. addit ἀνθρωπος, rectè.

l. 21. post ἀποτέμνεσθαι B. addit τοῦ πολλοῦ ἄδικον.

l. 25. post χάρας B. addit, τὰ ἄγρια ἀνήμερα, rectè.

Pag. 584. 13. post θεότητος addit B. αὐτὸν ὄν.

l. 15. post εὐκολίας addit B. δημιουργοῦντα, rectè.

Pag. 585. 8. πίσσαι ἐκ ἔχει] sc. δύσασθαι. quod fortasse in quibusdam exemplaribus expressum reperietur.

l. 12. συλλόγους] B. συλλογισμούς.

Psal. 9.

Pag. 585. 37. post ἀγαθῶν ex B. adde εὐχαριστῶν.

Pag. 586. 1. post ἧς addit B. παρόντων.

l. 6. post ἀληθῆν adde ex B. τοὺς ἐπιτηδείους.

l. 27. ἐξαυτῶ] Interpres videtur legisse, ἐπαυτῶ.

l. 36. post ψυχῆς addit B. ἐγγίνεται.

l. 42. ante αὐτῆς τῆς γῆς B. addit αἱ ἀμοιχλώδεις.

Pag. 587. 25. post φιλοσοφία B. addit ἄφατος.

l. 32. post ἡδονῆς adde ex B. θεάγματος ἕρμα.

l. 34. post πασῖ B. addit τὸν ἀλόντα.

Pag. 588. 6. B. ἐπεκρέμασεν ὅλῳ ἑαυτῷ πᾶν ὅσιον.

l. 15. post ἐκπίπτει addit B. ματαίως καὶ κενόν.

Ib. ἂν μὲ γὰρ μαλαχλῶ εὕρῃ] sc. Diabolus. Interp. tela quæ mittuntur à diabolo, quasi ita legerit, ἄρῃ τὰ τῆς διαβόλου βέλη. sed cum in sequenti membro non tela ipsius, sed αὐτὸς dicatur ἀπέναι ἀπρακτος, nostra (vt opinor) lectio ferri potest.

l. 24. post ἀσφαλὴ B. addit αὐτῷ.

l. 26. ἑαυτὸν B. πονηρός.

l. 38. post πρῶν B. addit ἀδιάγνωμα.

Pag. 589. 18. δωλύγιον] ἠγοῦν ὄπι πολύ, μέγα καὶ σφοδρόν, διατεταμένον. Hesych. cui assentiuntur etiam reliqui Grammatici. Etymologus, δωλύγιον, τὸ δι ἄλυ ἰόν. Interpres aliter, secutus numerum significationem verbi ὀλολύζω.

Pag. 591. 11. ἢ ἐνταῦθα] ἢ ἐνταῦθα aptius videtur Alleno. neq; enim hic rationem reddit eius quod præcesserat, neq; agnoscit Interpres.

l. 16. post βοηθὸς B. addit ἐν ἐκκλεσίαις καὶ θλίψεσιν;

Pag. 592. 5. post ἐκστικῶν B. addit ἀπάντων.

l. 13. ἐπιζητῆσαι] B. ὅπῃ τὸ ζητῆται.

Pag. 593. 38. post σοῦ B. addit τῶτ' ἔστι σέφανος.

Pag. 594. 15. οἱ τοὺ τρεῖς παῖδας ἐμβαλόντες] Hæc pars historiæ, quæ etiamnum in Chaldæo extat, tempore Chrysostomi, vt videtur, in Græcis etiam codicibus extabat, quæ nunc in omnibus, quod sciam, Græcis vulgatis desideratur.

l. 17. post Δανιὴλ B. addit τῶτο.

l. 27. post ἀγέλλω addit B ἧς χείρων, καὶ καταπονηθῶμεν ὑπὸ διάβολου.

Pag. 595. 2. διάψαλμα] B. διαψάλματα.

l. 9. ὅτι οὐκ ἀεὶ ἄνεσιν τις ἐπιζητεῖ] Interp. non semper fore remissionem & laxamentum, meliores fortasse nactus codices.

l. 36. ἀμαρτιμάτων] B. ἀμαρτημῶν, vt in margine.

l. 41. νομοθεσίας] B. νυθεσίας, vt in margine.

Pag. 596. 24. post ἐωτοῦ B. addit ὁ σωτήρ.

Pag. 598. 4. ἤλπιζε] sperabat, pro timebat, vt etiam Latini.

l. 16. ἐν ἀποκρύφῳ B.

l. 21. B. ἀυτῶ, vt in marg.

l. 32. B. ἐρχάσεται.

Pag. 599. 7. post πονήρων addit B. σοῦ εἰς τέλος.

l. 18. post μὲ B. addit γαρ'.

l. 21. βοηθὸς] B. βοηθῶν.

l. 24. εἶασον καὶ φράδωκε] melius quadrat sententiæ εἶασας, φράδωσας in secundâ personâ.

l. 36. μεταλοφρ] B. μέγα φρ.

l. 42. κἂν μὴ νων δῷ] post hæc verba interserit quædam Latinus interpres, quæ doctissimus Allenus ex ingenio ita reddit: κἂν μὴ νων δῷ δίκαιον ὁ τῇ σωφροσύνῃ ἐπιχειρήσας, ὁ ἅρπαξ, ὁ πλεονέκτης, δῶτε πάντως. sed locus sine eis, vt opinor, integer.

Pag. 600. 21. post ἀπολλαγῆτε B. addit τῶτων ἁπάντων.

Psal. 10.

l. 37. post ἀκαταμάχητος addit B. ὅπλον ἄπτητον.

Pag. 601. 9. post εὐκολίας B. addit ἀπάσης;

l. 26. ἀκλελυμένον] defectum viribus. hallucinatus est hic interpres.

l. 41. τὰ σὰ] sc. θεσπίσματα, quod expressit interpres.

Pag. 603. 10. *post* μεεὶς *B. addit* τῆ ποιμείου αὐτῆ ; *l.* 24. βασιλέων *B.*

Psal. 11.

Pag. 604. 33. ϑ] *B.* εἰσιν.
Pag. 605. 15. παίτως] *lege cum B.* πάνδ' ὅσα.
l. 43. *post* διάπαλε *B. legit* ἐυμορφία.
Pag. 606. 26. *post* Θεὸν *B. addit* βοηθὸν.
l. 33. *post* φησι *B. addit,* τὰ λόγια Κυρίου, λόγια ἁγνὰ.
Pag. 607. 18. *post* ἕτερα *B. addit* στιχεῖα.
l. 21. ἡμεῖς] *lege ex B.* ἡμᾶς.
l. 39. *post* γένηται, *adde ex B.* ἧς ἐυδιδίνωϑ ἅπαντες, εἴ τε διδάσκοντες ταῦτα, καὶ οἱ μανθάνοντες, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Psal. 12.

Hunc Psalmum in codice C. & Vat. fœdè mutilatum (id quod conjecturam meam valdè firmauit, codicem scilicet C. ex Vaticano fluxisse, quamuis enim non omnia prorsus eadem, par tamen vtrobiq; κολοβότης) integritati suæ restituimus ex cod. B. Vide appendicem.

Pag. 608. 16. ἀπὸ τῆς εὐνοίας] τῆ Θεοῦ *explet Interpres, quod tamen neq; in Vaticano, nec in codice C. reperio.*
l. 20. ἐπιλανθάνεται] *Vaticanus* ἐπιλανθάνεσθαι, *malè.*
l. 24. τῷ Θεῷ *B.*
l. 34. κηδεμονίας] *aptius, quàm quod est in Vatic.* εὐδαιμονίας.
Pag. 609. 2. μικρὸν] *ita cod. C. & Interpres, Vaticanus* μακρὰν.
l. 6. *B. post* ὥσπερ *addit* γὰρ.
l. 14. ὀλιγωρῶσι] *ita Vat. & Interpres. codex C.* ὀλιγωρήσωσι.

Interpretationes in Psalm. 38. cuius initium in Cod. Lat. *Nonnulli scriptores hunc Psalmum Idithun attribuerunt.* & in Psalm. 39. cuius initium, *Nonnulli attribuunt hunc Psalmum beato Ieremiæ:* & in Psalm. 40. cuius initium, *Nonnulli quidem hunc Psalmum attribuerunt Dauidi, alij verò Ezechiæ:* has inquam interpretationes, quæ in nuperis editionibus Latinis Chrysostomo tribuuntur, monuit me Fronto Ducæus, vir doctissimus, & cui Chrysostomus noster plurimum debet, esse, vt sunt Theodoreti, & in eius operibus reperiri, rectè omninò vereq; quamuis docti illi viri, qui in editionem Rom. ϑ, ι. notas scripserunt, vel errorem communem, vel codices parùm fidos secuti, hæc eadem Chrysostomo inscribant. Daniel quoq; Barbarus in catenâ Græcorum patrum, Latinorum codicum fidem secutus, ea non semel attribuit Chrysostomo, tum hîc, tum alijs in locis (vt in Ps. 2. &c.) quæ Chrysostomi non sunt, quæq; ipse in catenæ suæ codice Græco manuscripto non reperit, sed ex errore, vt dixi, Latinorũ codicum nata adiecit cæteris in catenâ γνησίοις: id quod confidentiùs asseueramus, quòd illius catenæ penes nos exemplar sit Græcum manuscriptũ pseudepigraphis hisce et adulterinis prorsus carẽs, cùm tamen cætera ferè consentiant. Quod eius institutum nescio quemadmodum doctis hominibus, & ab omni fuco fallacijsq; alienis sit probaturus. Horum autem trium Psalmorum interpretationis initia in manuscriptis Theodoreti codicibus, quos nuper admodũ hîc in Angliâ nacti sumus, sunt huiusmodi. Initium expositionis in Psalm. 38. Τινὲς τῆς συγγραφῶν τοῦ Ἰδιθὺν αὐτὸν ἀνέθεσαν τὸν ψαλμὸν, καὶ ἔφασαν, ἐν τοῖς ἑξῆς. Init. 39. Τινὲς εἰς τὸν μακάριον Ἱερεμίαν τοῦτον ἔλαβον τὸν ψαλμόν. Init. 40. Τινὲς μὲν τοῦ Δαβὶδ αὐτὸν ἔθεσαν, τινὲς δὲ τοῦ Ἐζεκίου τὸν παρόντα ψαλμόν. Porrò dissimulandum non est, cùm expositionem in hos Psalmos, tum in cæteros omneis, quæ Latinè extat Theodoreto inscripta, in nostris manuscriptis Euthymio Zigabeno ἐπισκόπῳ Κύρου (quæ etiam Theodoreti sedes fuit) tribui, minus rectè, vt opinor.

Psal. 41.

Homilia est ad populum dicta, in principium Psalmi, 41. non perpetua totius Psalmi expositio: nec quicquam habet ἀνομοιομερὲς, aut simile cæterarum. adde habitam esse hanc post aliam de Melchisedecho. Eam damus ex fide duorum codicum C. & R. in quo reperitur inter διαφόρους & singulareis, rectè omninò, non vt in codice C. cæteris in Psalmos Commentarijs interiecta.

Pag. 609. 24. κρίτοιγε] *R.* καὶ τότε.
l. 25. δυσκολία] *R.* δυχέρεια.
l. 27. ποιησάμενος] *R.* ποιησάμενοι · *rectè. præcesserat enim* ὑποδεξώμεθα.
l. 31. ἀρέντες] *Ex codice R. ita restituendus & legendus est locus, qui alioqui in codice C. manifestum continet solœcismum:* ἄλλον ὅτι οἱ πειθόμενοι τοῦ λύκου ὀπόντων τῇ πόιμνῃ, τοῦτο σύεργα ἀρέντες, τῶν σφενδόνων μεταχειρίζονται · ὕτω τοίνυν, καὶ τὰ ἑξῆς.
l. 35. ἀκοὴ] *Accipitur in hâc homiliâ non semel pro versiculo, seu pericopa quadam Psalmi, vt opinor. Neq; enim alibi hoc sensu in Chrysostomo memini me legere: semel summùm, qui tamen locus iam non occurrit. ingeniosissimus Boisius* ἀκοὴν *poni putat pro re audita, vt apud hunc nostrum* ἀπαγγελὴ, *pro* τὸ ἀπαγγελθὲν, *& 53. Isaiæ,* τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν ; *i. sermoni nostro, quasi dicat illam partem Psalmi, quam modo audiueramus.*
Pag. 610. 4 θεῖον *deest in R.*
l. 6. κλαυθμυρίζομαι] κλαυθμυρίζοντα *R.*
l. 7. πίτδαι] *R.* μητέρες.
l. 13. τῶτο] *R.* τὰ αὐτά.
l. 15. καὶ συμφώνως *&c.*] *R.* καὶ κοινῶς μὲν συμφωνίας ἕνεκεν, μίαν πνὰ μελῳδίαν ἀποτελῶσι.

l. 17.

l. 17. ὡς καὶ τῆς ψυχῆς R.
l. 20. ἐπιτείχισιν ἢ λίν ὁ Θεός. & ibidem ἔτι), ἔχειν R.
l. 21. τὰ δεινὰ R.
l. 23. ποιῆσι] ποιεῖ R.
l. 24. ὠφέλεια] R. ἀσφάλεια rectiùs.
l. 25. ἐκκαθαιρόντων] R. καθαιρῶν ἐργασαμένων.
l. 28. pro ἐν πνεύματι R. πνεύματος Θ.
l. 29. post πληρώσεως repone colon.
l. 30 λαλῆ] R. λέγῃ.
l. 31. γλώσσης] R. ῥήσεως.
l. 34. ταῦτα ἃ λέγω.
l. 35. ἐπαινῆτε] θαυμάζητε.
l. 40. πνεύσων] πνεύσιον R.
l. 41. σεσαλευμένος] R. σεσοφισμένος.
Pag. 611. 3. R. sic legit & distinguit, ἀπολαύοντας τοῦ Θεῷ εὐχαριστηρίους, deleto αὐτῷ ante καὶ lineâ sequente.
l. 5. ἀποπνίγῃ] R. λυθῇ.
l. 9. μελῳδίας] R. φόβης.
l. 11. ἐκείνης] R. ἐκείνῳ.
l. 15. γοῦν] R. γάρ.
l. 18. lege ex R. μᾶλλον ἢ ὅλε παρακύψαι.
l. 24. ἐὰν εἰς ταύτῳ ἑαυτοῦ] R. ταύτῳ ἑαυτοῖς ἐαν κατ.
l. 30. ταύτῳ] R. ταῦτα, ut in margine, rectiùs. & ἔχοντες ὑπαρχώμεθα, & πληθυνόμεθα, πληθωτικῶς.
l. 31. ὅλε] R. ὅτε.
l. 33. σαρκὸς] R. τὰ ὀπὶ τῆς γῆς. & ibidem pro ποιήσας, ποιήσεις.
l. 35. εἰς πέρας ἄγῃ] nisi ἄγῃ sumatur pro secundâ personâ subjunctivi medy, quod tamen rarum est, haerebit tota hujus loci syntaxis, cùm neq; commodius sit nominativus, à quo regatur ἄγῃ in tertiâ personâ, neq; antecedens, à quo regatur relativum ταύτῳ. R. pro πέρας legit πῆρας, sed non placet. Acutiss. Boisius sic ex conjecturâ legit: καὶ εἰς πέρας ἄγῃ (sc. τὰ ὑπὸ τάγματα τῶ πνεύματος) ταύτῳ ὑπ-τελῶν τῷ ἀεὶς ὢν καὶ θαυμαστὸν φῶτι, ὅτως ἐργάσῃ. &c.
l. 37. καὶ πᾶσαν δεξώμεθα R. Boiss. ex conjecturâ, καὶ τότε δεξόμεθα.
l. 42. παρεδρεῶν R.
Pag. 612. 4. ἐξέναξεν R.
l. 6. ἀναπήμπτης R.
l. 11. τοιοῦτον] R. τοῦτο.
l. 14 Κοσμοῦσιοις] R. Κοσμοῦσας.
l. 16. pro ὅτω, R. διὰ τοῦτο.
l. 24. ἢ πῶδας &c.] R. καὶ πῶδας πατέρες, καὶ οἰκεῖος συγγενεῖς.
l. 34. ἕξεις] R. ἔχεις.
Pag. 613. 4. τότε] R. αὐτῷ melius.
l. 7. ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη.
l. 9. ὅτι deest in R. & mox rectè omnino delet R. καὶ ἄμαχον.
l. 16. καταυοήσας αὐτὸ τοῦτο, καὶ τὴν δόξαν ἐκπλαγεὶς τῆς μακρείας.
l. 26. ἐπεδείξατο] R. αὐεδείξ.
l. 29. pro σεφήτω R. Δαβίδ.
l. 30. pro ἔκγονα ἔγγονα.
l. 34. R. rectè ὑὰς, ὅτως ὡ.
l. 38. σωτηρίας] R. φύσεως, sed illud rectius.
Pag. 614. 4. R. δεομὸν ἐργάσῃ τὸν ἔρωτα, καὶ λαμπρὰν αὐάψεις τὴν φλόγα. & ibidem pro ἐπεὶ ἦν R. ἐπειδὴ γάρ.
l. 5. ὅτι ἡμῶν] lege cum R. ἐφ' ἡμῶν.
l. 6. ὅσα] R. πόσα.
l. 8. R. post ἀνεῖ addit μίσῳ.
l. 12. αὐτὸς] R. ὅτως.
l. 16. R. delet αὖω.
l. 20. ante ὅταν R. addit ἀλλ' ἤ.
l. 21. ὕψει τοσούτῳ] R. ὑψίσεις ὅτω.
l. 26. ᾗδε] R. καὶ, & ibidè ante πάντως addit καὶ.
l. 32. ἐ ἐσμὲν; ἐκ αὖ ἀπολύμεθα; ἐκ ἂν δεσθ. & ibidem pro καὶ τὰ ὑμέτερα ἐαν ᾗ ὅσα ἐκόντες, ὅσα ἀγνοοῦντες σφαλήμεθα, R. legit καὶ ὅσα ἐκόντες, ὅσα ἀγνοοῦντες δὲ πάσχομεν, καὶ τὰ ἁμέτερα ἑαυτῆ.
l. 39. καὶ ἐπ' ὀδυνὶ δυσχερ R.
Pag. 615. 6. R. μὴ πολλῆς τῆς σεσ.
l. 8. pro φάλλε, R. ὕσο φάλλειν, mutatâ plenâ distinctione post σφοδρότερον in comma.
l. 10. δι αὐτῆ ᾗ ἐργ. R. & ib. pro αὐτοὺ ἐμελ. R. αὐτὰ μελετῶμεν.
l. 11. νοήσης] R. νομίσης.
l. 16. R. ἔρωτα τὸν ἑαυτῆς λαβῶσαν.
l. 39. ἐλλ'] R. ἀλλ' ἤ.
Pag. 616. 6. τοσαύτῳ ἔν καὶ κεῖς R.
l. 16. ἀλλὰ καὶ διὰ παντός R.
l. 19. διετέλουν μετ' εὐλαβείας, καὶ τλύ.
l. 21. hunc locum ita legit R. θέλων εἰπεῖν, καὶ διὰ σὲ βελόμενος δεῖξαι, ὡς ἐαν τις τὸν Θεὸν ὅτω ὁ λόσει, δι-ῶν τὰ ἀγαθὰ αὐτῷ ὑμῶ παύσοιτο. εἰ μὲν γὰρ ἐδίψησεν ἡ ψυχή μὲ πρὸς τὸν Θεὸν, ἐπήγαγε, τὸν ζῶντα.
l. 26. διαρρεῖ] R. καταῤῥεῖ. & l. seq. ἀνθῶν.
l. 30. διωκτικῶς ἐκεῖνος, ὅτε R.
l. 31. pro ἀκάνιον καὶ διηνεκῆ, R. τὰ διηνεκῆ.
l. 32. ἐκπνοεῖν] R ἐκεῖ πνοεῖν.
l. 38. pro δειλίᾳ legendum omnino cum R. ἀδηλίᾳ.
l. 39. πρεσάλλει] R. καταῤῥάγει.
l. 43. R. pro ἔνδον, legit στῆ: & pro δεῖξαι, θέσθαι.
Pag. 617. 7. πς λῶ, καὶ ἐυτελὴς καὶ ταπ.
l. 19 καὶ ἐνορᾶσθαι ὅτι καὶ δίκρυα.
l. 23. ῥιπὴ, παραβῆτις. ὑπόνοια, ἀγάπη.
l. 35. λήθῃ τῶν θρόμων.
l. 37. pro ἐν παντὶ καιρῷ τῷ, R. rectius παντὶ τῷ ἀεὶ ὄντι καὶ
l. 41. ἄρχει] R. δύναται.
Pag. 618. 1. R. ὃ τὴν βάμιν κακοσμεμένον.
l. 3. ὄντα] R. rectius ζῶντα.
l. 19. τοῖς φιλοπονωτέροις &c. usq; ad ἐνταῦθα, l. 20. desunt in R.

Psal. 43.

In hoc Psalmo, & sex sequentibus codicem Oxonienſem caſtigauimus ex manuſcripto regio Lutetiæ, cum noſtro quidem nullâ ex parte componendo: ſed nullus eſt liber tam malus, qui non aliquid in commune conferat.

l. 43. ἐξορχήσασθε] aſſentior doctiſſ. Caſaubono & Boiſio rectum eſſe, probum eſſe τὸ ἐξορχήσασθαι, eoq; veteres uſos Andocydem &c. & recentiores, Lucianum, Plutarchum, quinimo Chryſoſtomum ipſum iterũ pag. huius tomi 836. 34. pro καταιγύνειν, ὑπείζειν, metaphora ſumpta, ὑπὸ τῶν ὀνοσκελούντων τὰ μυζήνια: ut idem ſit hoc loco ἐξορχήσασθαι τὴν πολιτείαν τῶν πατρῴων, quod 1. Maccab. 1. βεβηλῶσαι τὰ σάββατα καὶ ἑορτὰς, καὶ μιαῖναι ἁγίασμα.

ἁγίασμα: & 2. Maccab. 4. τὰς πατρῴας τιμὰς εἰς οὐδενὶ ποιεῖται, τὰς ὑπ' ἐλλήνων δόξας καλλίστας ἡγεῖσθαι. Boisius. Nazianz. eodem sensu: μᾶλλον δὲ διὰ πάντος ἐγὼ τὸ μέγα μυστήριον καὶ θεῖον ἐξαγοράσω;

Pag. 619. 1. pro βαρὺ, forte βαρύ.

Pag. 620. 2. ἄλλοι δὲ] Quid si pro ἄλλοι δὲ legamus ἀλήτας? Interpres tamen & hîc & in proximè præcedentibus lectionem cod. manusc. tuetur.

Pag. 622. 39. τοὺς τεχθέντας] fort. in Ægypto. sed de hoc loco nihil pronuntio. cæterùm eum si sensum sequimur, comma ponendum post ἐρήμῳ videtur. Boisius delet τοὺς τεχθέντας.

Pag. 623. 6. οἱ εἰλημμένοι] ἁμάρτημα, ut videtur, μνημονικὸν. Vide locum Ind. cap. 7.

l. 23. πολὺ τὸ αἰδητὸν ἔχον] Interpres videtur legisse, ὃ πολὺ τὸ αἰδητὸν ἔχον, cui assentitur doctissimus Allenus, qui etiam illud λόμβιον referendum putat non ad πέσσα μα, sed ad ἔχον, ut ab eo regatur, quemadmodum & τὸ αἰδητόν.

l. 35. ὅτι ἐν τῷ Ἐζεκίου] Si historiam respiciat, inquit doctiss. Allenus 4. Regum 20. planè refragatur contextus ipse. nam vers. 7. dicitur, λαζάτωσαν παλάθην σύκων &c. sin autem historiam innuat 4. Reg. 19. 7. & 32. de prædictione quidem constare videtur, sed non adeò clarè de Hezechiæ fide.

l. 42. ὁ δὲ πρὸς μιθὼς] sic 12. αὐδριαύτων· αὖτη ἡ ἐντολὴ ὁ πρὸς πρωτομιθὼν ἦν, ὁ δὲ πρὸς ἐκ τῶν Ζαμεδίτων ἡμῖν ἠρτεωμιθὼν, ἀλλὰ μειεὶ τε καὶ πρόσκαιρος· διὰ τοῦτο καὶ καταλύσει μὴ ταῦτα.

Psal. 44.

Pag. 632. 16. τὸ πρὸς παρ' αὐτῆς φιλοσόφων] Plato in Apolog. Socratis & in Menone.

Pag. 636. 35. βαρὺν ἐλεφ.] Βάρις variè exponitur. Basil. Βάρεις τοὺς μαύσυς πρὸς οἴκων λέγει. & sic Didymus. Athanasius, Templa magnificè extructa: Cyrillus, Turres. Vide Hieronym. in com. in hunc Psalm. Daniel cap. 8. 2. ἤμην ἐν Σούσοις τῇ βάρει. Gr. scholia, βάρις ἐπιχωρίως λέγονται δὲ Σύριοι αἱ μεγάλαι οἰκίαι.

Pag. 645. 19. δίκαιος ὁ ἐμὸς] Δίκαιος in fœminino genere alibi non memini legere.

Psal. 45.

Pag. 649. 19. ποταμὸν] rectius Allenus noster, ποταμός. & sic legisse videtur Interpres.

Pag. 650. 14. ἀλλὰ πατρῴαν πρὸς αὐτὸν ἔχομεν φιλανθρωπίαν] Interp. sed habemus à patribus traditam eius in nos benignitatem. videtur legisse πρὸς αὐτὸν, ut puto melius, inquit doctissimus Allenus.

l. 32. συγκατέδησε] non placet hoc loco. nihil tamen substituo melius. Boisius, τῷ πρὸς δυνάνων πολέμῳ συγκατέδησε (i. συγκατέλυσε) καὶ τὸν αἰδητὸν πόλεμον. optimè, si pro αὐτῷ legas αὐτῇ.

Psal. 47.

Pag. 659. 41. Περσῶν χώρα] i. Babyloniorum.

Pag. 662. 27. διαπεφυγμένη] hoc est, ἀπωλόλεια. vox propria πρὸς ὁ. Boisius.

l. 40. ἐγγόνων γένους τοῦ ἑωσφόρ] Post hæc verba, adiecta reperiuntur in volumine manuscripto, quod extat in Bibliothecâ Regis Christianissimi, quæ sequuntur, aliis excusa characteribus. Quæ tamen, præterquam quòd mendosa sunt, γνήσια esse non puto, neq; agnoscit Interpres.

Psal. 48.

Pag. 663. 6. Antea monuimus, in hoc codice ς', in margine significare sextam editionem: ε, quintam, ὁ, septuaginta, θ', Theodotionis &c.

l. 27. ναί. καλδίει δὲ] Manusc. Regius sic: ναί, φησὶ· διὰ τοῦτο ἀρχίμυθος εἶπον, παύσω τὰ ἔθνη καὶ πάλιν ἐπίτηνα λέγων &c. omissis quibusdam, & oratione per prosopopœiam in persona Psaltæ figuratâ. Vtraq; lectio probabilis, sed superiorem Interpres videtur secutus.

Pag. 666. 30. καταγώσεως] Codex Regius, καταπύξεως. Allenus legendum putat καταφερύσεως, aut simile quippiam, ut sensui magis accommodatum.

Pag. 668. 9. ἵνα μάθῃς ὅτι αὐτά σου τὰ ἔργα φείσεται] ut scias quòd ipsa tibi opera parcent. Interpres aliam sine dubio lectionem secutus, ut scias quòd hæc dicuntur tua opera, eleemosyna &c. Boisius φείσεται putat esse corruptum, & pro eo legendum φεισήσεται.

Pag. 670. 7. ἡ γῆ] Interpres videtur legisse ὑγρὰ, putas.

l. 39. εἰ γὰρ οἰκοδομαὶ, τῷ χρόνῳ] Locus est manifestè mutilatus. nihil enim est à quo regatur accusatius πλεονεξίαν. Interpres vel ex libris, vel ex coniecturâ videtur ita expleuisse: εἰ γὰρ οἰκοδομαὶ συναιθύλω σου τὴν πλεονεξίαν λήθῃ σβεσθῆναι, ἐκ ἐῶσι τοῦ χρόνῳ σβεσθῆναι, ἀλλ' ὥσπερ σῆλαι &c.

Pag. 671. 11. ἐκ αὐδριὰς, ὁ πόλις, ὁ παιδία. Interpres videtur legisse, ἐκ οἰκία, ἐκ ἀνδριὰς, ὁ παιδία. quam lectionem sequentia planè confirmant.

Pag. 673. 15. ἐπλαυδάνεδαι] Interpres vertit corripere, ἐπλαυζάνεδαι. Bois. ex coniecturâ, τὸ μὴ ἐπλαυδάνεδαι.

Pag. 677. 25. ἐκ παροχῆς] Interpres, timore. Regius codex, ut in margine.

l. 34. διακονίας] Reliqua in hunc Psalmum desunt in codice Regio, & apud Interpretem: quæ nos ex optimo nostro codice Oxoniensi repræsentamus.

Psal. 49.

Pag. 684. 22. καίτοι τῷ θαβολῷ] Locus doctissimo Alleno suspectus de mendo. Boisius ex ingenio sic legi posse putat: καὶ διὰ τοῦτο τῷ θαβολῷ τὸ δίκαι ἔλεγε τὸ μετ' ἐκ ἐλαχίστω διακονίαν ἐκὶ καταλιθῶσαι κελδομόν.

Pag. 685. 4. τῷ πρῶτος ἐυζωΐαν μείζω λαυζάνειν] Locus mendo, ut opinor, non vacat: neq; libri, aut Interpres quicquam adiuuant, nisi quòd pro πρῶτος Interpres videtur legisse πρῶ..ι. Boisius pro πρῶτος, ex coniecturâ legit, παρ' αὐτῷ.

l. 41. οἱ χολαζόμενοι πίνουσι] Interpres vertit, quasi legisset, οἱ ἁμαρτάνοντες χολαζόμενοι πίνουσι. illic enim qui peccant castigati luunt pœnas.

Pag. 690. 7. ὅτι ὁ τηρεῖ τὸν νόμον] Sensus flagitare videtur,

videtur, inquit doctissimus Allenus, vt legamus ὅτι πρεῖ τὸν νόμον. *Vide Act.* 21. 20. *&c. Boisius acutè, vt semper, hunc locum sic ex ingenio interpolat:* διεκπεσοῦσα τὸ σκάνδαλον βελόνωνος (ὅπερ μεῖζον ἰῶν. μείζων γὰρ ἰὸς ἡ σωτηρία τοσούτων μυριάδων) καὶ διορθῶσαι τὴν χωλείαν, τοῦ τέως ἐπιδείξασθαι, ὅτι ὁ πρεῖν τὸν νόμον ἐκώλυσεν· ἡνίκα ζῶν τοῖς εὐχαῖς ἔχυσεν ἐφ' ἑαυτῶν. ἐσκανδαλίζοντο *&c.*

Psal. 50. Hom. 1.

Hasce duas in Psalmum quinquagesimum orationes, siue homilias non agnoscit, aut non vidit ille ζηλότυπος καὶ φιλόχριστος ἀνὴρ, qui nobis Oxoniensem illam longe optimam Chrysostomi Commentariorum in Psalmos ζωαγωγὸν reliquit. Et certè dissimiles esse cæterarum, præsertim priorem, hoc est, πολὺ τῆς περὶ ἄλλων περὶ ὁμολογουμένως γνησίων δεικνύτος ἀποδεῖν, luce clarius est. Itaq; ἐπέχω, non abiudico: cùm & magnos habeant patronos, Sixt. Senensem, & Iacobum Billium, & passim in Bibliothecis inueniantur Græcè sub Chrysostomi nostri nomine: & (quod mihi non leue γνησιότητος argumentum est) vetus iampridem in ecclesiâ Latinâ recepta sit earum versio. Quin & Græcorum neotericorum longè doctissimum Maximum Margunium Cytherorum episcopum earundem habemus assertorem in epistolâ ad doctiss. Dauidem Hœschelium missâ, quam mihi ab eodē Hœschelio transmissam, quia negotium hoc Chrysostomicum tota ferè attingit, visum est hoc loco subijcere.

ΔΑΥΙΔΗ ΤΩ ΕΣΧΕΛΙΩ, ΣΟΦΩΤΑΤΩ ΑΝΔΡΙ ΜΑ-
Ξιμος ὁ τῶν Κυθήρων ἐπίσκοπος,
εὖ πράττειν.

[a] Clarissimũ Georgiũ Patritiũ Venetum. ipséq; adeò Margunius, incõmodissimo meis rebus tẽpore, paucos post dies obijt.

[b] Catalogum intelligit operũ Chrysostomi in Anglia repertorum hic inssu meo excusũ, & ad Clariss. Georg. missum: quẽ catalogum Bibliothecæ suæ selectæ intexuit de Ioãne Chrysostomo scribens Antonius Posseuinus.

[c] Sic enim scriptum erat in autographo.

Ἐπαινῶ σε τὸν θεῖα κρείττω σοφὸν, σοφώτατέ μοι Ἐχέλιε, δι' ὧν πάντα χθὲς οἷα τινες νοητὰ θεῖα κέντρα γράμματα; ὁ τῶν σοφῶν πλοῦτος πρός σε συρρέει. Εἰκότως. σημεῖον ἡ καὶ ὁ τὸ λαμπρότατον Ἐρρίκου τὸ Σαβιλίου ὡς ὅτι πόθος θησαυρός, οὗ θεῖα τὸν ἔκδοσιν τῶν ἀρίστων Χρυσορρήμονι ποιηθέντων διηνεκῶς πρέφει πρὸς ἑαυτόν. καὶ γὰρ ὥσπερ τινὶ τῶν καλῶν στοιχείων τούτων σοι τὸ φρονεῖν καταθαρρήκεν. Εἶθ' ὑπ' ἀνάγκης αὐτῷ χωρήσας τὰ τῆς σοφίας. καὶ δὴ αὐτῇ τε τῇ εὐσεβείᾳ ἅμα, καὶ τοῖς αὐτῆς σοφισταῖς οὐ μικρὰ προξενήσει τὸν λειτούργημον, πρὸς τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ τούτου πλουσίᾳ οἱ ἀποκειμένῃ δόξῃ μισθίᾳ ἐν ᾧ μέλλοντι. τὸν μὲν οὖν αὐτοῦ πρὸς [a] τὸν βίον ἤδη μετηλλαγότα ἐκεῖνον ἄνδρα αἰεί γνώμῃ ἐπιτολῶν, καὶ ὅ, τι ἐν αὐτῷ κατέμαθον ὁ βουλόμενος. ἐπεὶ δ' ἐκεῖθεν ἐσθ' ἑρμία ἐλπὶς ἐπιτολέλειπται, δεύτερος, φασὶ, πλοῦς, ἡ τῆς περὶ ἄλλων ἐπιχορηγίας ἐπίνοια. ἀμύθει τοι πρὸς αὐτὸ τῶν Χρυσοστομικῶν λόγων πεμφθέντα [b] καταλόγων ὡς πρὸς ἐμοὶ συγκρουσάμενος, τὸν ἐκείνου ἀριθμὸν ἐν διακοσίοις καὶ πεντακοσίοις λόγοις ἐξαριθμούμενα. οὗτοι δ' ἀρ' ἂν διαφόρους ἐκλήφασι ταῖς ἐπιγραφάς, τοὺς τε εἰς ὁ πάντα, ἤτοι τὰ σαλπίγγια ἑπτὰ, καὶ τὸν κατὰ Ἰουδαίων ἕξ, τὸν περὶ ἱερωσύνης τοσούτους, τὸν περὶ ἀκαταλήπτου ὀκτὼ, τὸν τῶν πεντήκοντα διαφόρων πέντε, τὸν τῶν ἀνδριάντων, καὶ μυστικῶν, καὶ τὸν, ὃς ἤδη [c] συνελεξάμην συναποκλείοντες, πομπευόντες. τὰ γὰρ εἰς ὁ κατὰ Ματθαῖον, καὶ κατ' Ἰωάννην, καὶ τὰ εἰς τὸν ψόφον τοῦ ἁγίου ἐκείνου ἀνδρὸς ὑπομνήματα πρὸ δύο ὧν ἐτῶν εἰς ὁ τὸ Ἄγνωστος θεὸς ὁ ἐπιλεγόμενον ἅγιον, ἄλλοις μοι συγγράμμασι διεπέμφθη βιβλίοις. σώζεται δ' ὅπως ἐμοὶ καὶ μόνον ὁ εἰς τὰς τῶν ἀποστόλων πράξεις ὑπόμνημα, καὶ ἡ εἰς τὸν ψαλτῆρα ἑρμήνευσα, πλὴν τοῦ δωδεκάτου καὶ πεντηκοστοῦ ψαλμοῦ, τοῦ Ἀγγλικοῦ καταλόγου οὐδὲν διαλλάττουσα. ταῦτα τῶν Χρυσοστόμου τὰ πρὸς ἐμοί. Εἰ δέ τινα τῶν ἐκείνου πρὸς ταῦτα καὶ πρὸς τὰ πομπαδεσιμωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ διδασκάλῳ τῷ Λοβανίῳ ἐστεφανώσατο, ἐμοὶ τοῦτο διέλαθε. καὶ εἰ ἐκείνος ἐνετείλατο τὰς διατριβὰς ἐποιήσω, τάχα οὐκ ἂν ἦμεν τοῦ ξηναυσμοῦ ἀνένθυσε τὸν διάνοιξιν. καὶ ὃ τοῦ ἔμπυος ὀυθέντος οἱ ποιμένες τῇ

φυλαχὴ τῶν δακαξόμενος, δύσασθεν ἡμῖν πείσῃ τὸν ἔρωτά· πειράσομαι ὅ τι δυνατά, εἴ πινά πῃ καὶ τοῦθεν πόθεν ἐφώρημι τῆ ζητήματος. ὦ, ὡς τὰς ἐμὰς τὰ γράμματα ἐπέθηκας, γνώμαν οὐκ ἴσχυσα. ἐφθάκει γὰρ ἄλλῳ τῳ, τοῦ τῆ σῆ τυχῆ μοι, πὰ σὰ δίδωκώς. ὦ τῆ Κυρίλλου θησαυροὶ σώζονται πᾶσ' ἐμοὶ, ἀπαιδεύτῳ ὄ τῆ γραφέως τυχόντες, πολλῶ δὲ αὐτοῖς ὑπιφέρονται τὸν δρόφορόν. Εἰ δέ σοι τῶν χρείαν, μετ' οὐ πολὺ πεμφθήσονται. ἀλλ' ὑπολαχμάνεις τοῦ τούτων τὸν ἐκδοσιν τῶν Φωτίου ὑπισταλῶν. καί μοι δραμιλιύσας, εἰ ἢ νέον μίχρι τότε τοῦ τῶν ἐμῶν συλλεγομένῳ τῶν παρὰ τῆ Φρυγὸς ἐκείνου ἀνδρὸς ζητ ἐπίσταλται. καὶ ὁ πρὸν ὁ λόγος τῆς παρὰ σοὶ βασάνου τυχὼν, δικιμασθεὶς μὲν, τοῖς λοιποῖς σωσειθμενθήτω· εἰ δ' οὖν, βαθεῖ παραδυθήτω σκότῳ. ἐρρωμένον σε διαφυλάττοι ὁ Κύριος ψυχῆ τε καὶ σώματι, ἀνδρῶν σοφώτατέ μοι καὶ λογιώτατε. Ενετίηθεν, Μαΐου ἐγδόῃ ἰσαμένου, καὶ τὸ ᾳ χ β ἔτος τὸ σωτήριον.

His igitur adducti rationibus inter germana Chrysostomi hisce duabus homilijs locum damus: rectè, an secus, penes eruditos iudicium esto. nam eas Fronto, vt video, reiecit, ὡς ὑποζολιμαίους. Porrò eas, cuiuscunq; sunt (id enim in medio relinquo) exhibemus ex codice R. descriptas, & ex duobus codd. Viennensibus castigatas: quibus accesserunt in hisce notis variæ lectiones in priorem ex apographo Orientali, literis Or. notato.

Pag. 692. 7. μεταίσιαν, καὶ ὡς τὸν βασιλέα Δαυὶδ πρὸ τῆς τῆ Οὐρίου. *Liber Orientalis.*
l. 14. *post* ἰδιώτας *Or. addit*, καὶ βαρβάρους.
l. 18. γεφύροις γὰρ ἂν τοι τῷ λόγῳ τὸν] *Or.* ποιῆσι γὰρ κρύπτειν τὸν.
l. 24. *Or.* εἰκόνας.
l. 25. τὸ ὄφελος *Or.*
l. 43. φοινικίδας] *vocabulum ob formam vocis meritò suspectum doctiss. Casaubono.*
Pag. 693. 9. *post* ὀπηγεσὴ *Or. addit*, ὅτε ἐσῆλθε πρὸς Βηρσαβεὲ τὴν γυναῖκα τοῦ Οὐρίου.
l. 13. *In Or. deest* παρ.
l. 19. ἐξηγεῖται] *Or.* ἐξεικόνισεν.
l. 20. τῆς οἰκουμένης] *Or.* τὴν οἰκουμενικήν.
l. 22. δηγεῖται] *Or.* φαίνεται δηγούμενος.
Ibid. post ὅτι *addit idem codex* τὸ αὐτῷ.
l. 24. ἡμῖν λανθάνουσα] *Or.* ἡμᾶς παραδοῦσα.
l. 25. *post* καὶ *Or. addit* ὄχι, *& post* νοήματα, *addit*, ἀλλ'.
l. 28. δυσπίληπτα] graue ac periculosum, *Billius.* at qui δυσπίληπτον alium longè sensum habet, *& ab hoc loco planè alienum. Cod. Orientalis*, δύσληπτα.
l. 31. ζῶν] *Or.* λί.
l. 39. μετανοήσατο *Or.*
Pag. 694. 3. πρέχεις] *lege cum Or.* πρέχε.
l. 4. μάθῃς] *Or. melius* ἐργάσῃ.
l. 5. *ante* δάκρυα *Or. addit* εἶτα.
l. 7. *post* γυνὴ *rectè addit Or.* λέγουσα.
l. 8. ἰαθῇ] *Or.* ἤρθη.
l. 9. *ante* συνέζη *Or. addit* ὧν.
l. 11. *post* ἄπελθε *Or. addit* φησι.
l. 18. *pro*, τῆ γῇ περίχων καὶ *Or. habet* ἐπόμβρος.
l. 19. ἐρήμῳ *Or.*
l. 20. πρέπης] *Or.* νέας τῆς.
l. 23. *post* ἰῶ, *Or. addit*, ὡς ἔφθην εἰπών.
Ib. πεπολιωμένῳ] *al.* πεπαλαιωμένως.
l. 30. ἀρετὴ] *Or.* ὠφελεῖ ἀλλ' ἀρετῆς.
Ib. καλία] *Or.* ἴσχα σωφροσύνης.
l. 32. ἔσβεσαν] *Or.* δρόσον εἰργάσατο.
l. 38. *post* ἀγαθέπτης *Or. addit* καὶ κήρυξ, καὶ ἀπόστολος.
l. 43. *Or. sic*: Ισαακὶ, διπλοΐδα πεπεδιλημένος, τὸ κίρας.
Pag. 695. 5. *post* ἄλλον *addit Or.* ὑόν.
l. 7. ἔφετο ὁ Θεὸς *Or.*
l. 11. ἀπορεῖ] *lege cum Or.* ἀποκρύπτει.
l. 12. τὸν ζητούμενον] *Doctiss. Allenius* rescribendum putat αὐτὸν ἐσώμενον, *pro* τὸν ζητούμενον, *quod hic certè locum habere non potest.*
l. 18. *Totum hunc locum ita restituendum censet doctiss. Boissius*, κακοηθιαμένος, ἐαν μὴ σωφρονῇ· ἄλλοις δέ ὅτι βάραθρον ὀρωρυγμένον, ἑτέρους δ' ἀληθείαν κατασκάπτειν, ἐὰν μὴ σωφρονῇ· καὶ τὸ μὲ κρύπτος σώματος ἢ χρόνῳ διαφθείρεται, ἢ νόσῳ πραίνεται καὶ θανάτῳ διαφθείρεται.
Ibid ἑτέρους] stolidis, *Billius, nescio quam lectionem secutus.*
l. 20. ἀλλὰ] δὲ *Or.*
l. 21. παύσῃ τοι *Or. rectius.*
l. 22. καλῶ] *Or.* εὐσεβέσατον.
l. 25. ἐνύψει ἑαυτὸν] εἰσύψος αὐαπεταμένη *Or.*
l. 28 ὀπηγεῖται. *Or. melius.*
l. 32. καὶ, *post*, δὲ *abest in Or.*
l. 33. *post* διάταξιν *Or. addit* καὶ τὸν πόλεμον.
l. 38. αὐτὴ] *Or.* αὐτῆς. *& ibidem post* τῆς *addit* θεοῦ.
l. 39. λέγει ὁ ἀλλόφυλος πρὸς αὐτὸν] *Or.* λέγουσιν αὐτῷ. *fort. melius.*
Pag. 696. 3. *ante* ἀλλὰ *Or. addit*, κἂν ἐγὼ, φησιν, ἀσθενὴς.
l. 4. *post* διέρρηξεν *Or. addit* καὶ ἐξήναγλυ ὕδατα.
l. 9. *post* σοῦ *Or. addit* ὅτι, διὰ τὸ δεδοικέναι σε τὸν πόλεμον, καταλύεις.
l. 16. τῆ ἕλκους *Or.*
l. 18. *lib. Or. deleto* καὶ, *ante* εἰσήγαγον, *addit*, ἀκούσαντες οἱ ἀδελφοὶ ἐθορυβοῦντο· οἱ δ' ἄνδρες.
l. 26. *Or.* ἐπάλθε.
l. 27. *ante* ἐπὶ *Or. addit* καὶ.
l. 33. ὁ γραπτὸς] *lib. Or. melius*, γραπτὸς δείκνυσθαι, *sine* ὁ.
l. 37. ὥστε αὐτὸν δρᾶν τὸν ὀφθαλμὸν] Δυνάμεθα (*inquit Eustath.*) εἰπεῖν καὶ ὀφθαλμὸν καὶ τόμα, ποταμοῦ τινα ἐκβολήν. *pag.* 160. 18. *Edit. Rom. Vnde hic consimili locutione, in fonte ipsum os ebullientis venæ* ὀφθαλμὸν πηγῆς *appellare videtur Chrysostomus.*

l. 43.

l. 43. ἔλκε δὲ] *Codex unius V. legit* ἔλεγε δὲ, ὡς ὑπὸ ὑβριστῆ (κοσμήσω τὴν κλίνην μου. *addit vetus Interpres*) ἀλλ' ὑπὸ δακρύων καθ' ἑκάστην νύκτα βρέξω τὴν στρωμνήν μου.

Pag. 697. 1. *lege* βρέξων. *al.* βρίξω, *& pro* αὐτῆς, μου.

l. 7. ἀφορεσῆς καὶ χ'εστ&] *Or.* ἀφορισῆς.

l. 9. τῶν βασιλέων] *Or.* τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας.

l. 10. ῥᾳδυμότερον ἐγένετο] *Or.* τότε ῥᾳδυμήσας εἰς πᾶν μανίαν ἔπεσεν.

l. 15. ὄμμαπ] *Or.* ὕπνῳ.

l. 23. ἀφ' ὧν ἀκούεις] *Vetus Interpres hîc nonnulla addit, quæ nos in nostris codicibus non reperimus.*

l. 29. *post* αὐτῶν *addit Or.* ὁ βασιλεύς.

l. 31. λέγω *Or.*

l. 35. ἡ ὀπηδυμία *Or.*

l. 37. ὅλως] *Or.* ὅμως.

l. 38. δρομαῖα ἤρχετο] *At* 2. *Regum* 11. 5. *dicitur:* καὶ ὑποστείλασα ἀπήγγειλε τῷ Δαβὶδ. *ut multiæ sunt ab hoc autore confictæ circumstantiæ præter historiæ veritatem. Post* ἤρχετο *addit Or.* λέγει.

l. 41. *post* λαλήσω *addit Or.* πρὸς αὐτόν.

l. 43. *post* σὺ *addit Or.* εἶ.

Pag. 698. 3. λαγήσω] *Or.* ὑποπλοκὴ ἡσομαι.

l. 5. δὴ ἀμυρτίᾳ *Or.*

l. 7. *ante* λέγει, *Or. addit,* ὁ Κύ.

l. 12. ὧδ'] *Or.* ὧν.

l. 16. ὁ γραπτάτης; ἀπαγέ, φησι, πῶς.

l. 17. καὶ τε.] *Or.* καὶ γὰρ μέλλω τε.

l. 24. ἀσιλγείας] *Or.* ἀβλεψότης ἁμυρτίας.

l. 26. πολέμῳ ἔσῃ, ἐσφάγη, ἔπεσεν. ἰδοὺ *Or.*

l. 29. τὼς δύο ταύτας, καὶ πεσόντας. *Or.*

l. 33. *post* πεφήτης *addit Or.* διὰ τοῦτο λέγει, ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ, ὅτε εἰσῆλθε πρὸς αὐτὸν Νάθαν ὁ πεφήτης.

l. 38. λέγει, εἰσέλθῃ] *Or.* κελεύει αὐτὸν εἰσελθεῖν.

l. 41. *post* νοσοῦσι *addit Or.* διὰ τί; *& ibidem, post* κρύπτει *addit* αὐτό.

Pag. 699. 4. πρόσωπεῖα] *Or.* πρόσωπα.

l. 6. *post* ἐκδιδόναι *addit Or.* τίς ἡ ἁμαρτία; ἵνα εἶχεν ὁ γραπτάτης γυναῖκα.

l. 15. *post* τίς *addit Or.* ὃν ἵνα.

l. 25. ὑπὲρ τὸν νόμον κελεύει] *Or.* ὑπερβαίνει τὸν νόμον.

l. 29. *Or. delet hoc loco* τὴν αἴδεσιν τῆς ὀδύνης, *& post* ἐλέγχει *l.* 30. *addit* τὴν αἴδεσιν τῆς ὀδύνης κοιῦσα, *omnino rectè.*

l. 38. *post* σοὶ *addit Or.* ἃ μὴ ἀποδώσῃς.

l. 43. καταχρίνεις] *Or.* ὁ καταχρίνων;

Pag. 700. 2. *ante* ταῦτα *Or. addit* καί.

l. 5. ἐμήνυσε] *Or.* ἀπήγγειλε.

l. 23. αἰ ἐδέξατο *Or.*

l. 28. *ante* δέδωκε *Or. addit* καί.

l. 34. συγκεχρότηται *Or.*

l. 35. *post* τοῦ *addit Or* χρῖ πύχου.

l. 39. ἐβλωμύων] *Or.* βαλβυλίοι.

Pag. 701. 2. ἐπεθύμει μὲ, ἐκ *Or.*

l. 11. *post* πᾶσιν *Or. addit* ἐκεῖν& μὴ ἔχων γυναῖκα ἢ πορνεύει. καὶ σὺ ἔχων γυναῖκα πορνεύεις;

l. 12. ἔλκυς] *Or.* πάθος, *rectius.*

l. 13. γυναικός μου; πάνυγε. *Or.*

l. 17. γεγραφον. *Or.*

l. 20 πῶς ἂν δύναμαι τῇ πόρνῃ τοῦτο πεποιῆσθαι εἰπὲ, *Or.*

l. 23. τὰ σώματα. *Or.*

l. 26. *ante* ἔχουσι *Or addit* ἃ.

l. 27. *post* δοκοῦσι, *adde cum Or.* ἐκείνους.

l. 29. αἰχμώμεθα, ἀλλ' ὡσανεὶ ἐξαχθιζόμενοι& εἰς τ. ἐν. γ. κ. ἡμέρας, καὶ κατέχων τ. ἀ. κ. τ. γυναῖκα, ὅτω ζωπύρει, καὶ κράζων βοᾷ *Or.*

l. 31. *post* ἐκράτει *Or. addit* γυναῖκα.

l. 40. καὶ κωμα τοῦται *Or.*

Pag. 702. 12. καταζῆς] *Or.* κατέλθῃς.

Hom. 2. in Psal. 50.

l. 31. σαλεύεται] *Rectè annotat Doctiss. Allenus hæc nullam habere cum præcedentibus connexionem. Boisius acutè conjicit apostrophen esse ad auditores se mutuò impellentes, audiendi desiderio fortasse, aut aliâ quavis de causâ: & quidem tales apostrophæ alibi apud hunc nostrum occurrunt. vide orat. 2. Tom. quint. & huius Tomi pag. 714. l. 43.*

Pag. 703. 5. καὶ τίς ἡ ὀπηγεσφή;] *Ab hoc loco usq; ad* φάρμακον *l.* 19. *& pag. eadem à* καὶ τῷ θειοτάτῳ *l.* 22. *ad* ἀνθρωπίνῃ μου *l.* 27 *omnia desunt in cod. V.*

l. 23. ἰσομάτῳ] *magis ad usum linguæ Græcæ,* ἰσομέτρου δεῖται φαρμάκου.

Pag. 709. 16. ἐκλαθ' τοι τοῦ δρυμῶτου] *alunde hunc importatum censet Boisius.*

Pag. 714. 13. ταπεινοδεσωτ'ων] *Locus est in nostris codicibus mutilus. Interpres explet, nemini dubium est, quin ita sit legendum.*

l. 43. πολλὴ ἡ ἡδονὴ] *Videtur, inquit doctissimus Allenus, hæc apostrophe esse ad populum, qui tum (ut verisimile est) alacriter & maximâ frequentiâ concurreret ad audiendum, adeò ut illius ecclesiæ seu basilicæ angustijs vix caperetur. Vide supra* 702. 31.

Psal. 108.

Pag 718. 27. κελεύεται ὑπὸ Θεοῦ ὁ Ναυῆ] ἐκέλευσεν ὁ Ναυῆ *legendum ex cod. R. aut si retinemus* κελεύεται ὑπὸ Θεοῦ, *ita locus intelligendus, ut* τὰς μὲ & τὰς δὲ *sint accusativi ante verba* εὐλογεῖν & ἀρᾶσθαι, *non postea: hoc sensu iussus est Iosua à Deo, ut hæ tribus benedicerent, illæ maledicerent, non ut his benediceret, illis malediceret, quo modo vertit Interp. aut saltè ambiguè. vide Deut. 27. 12.*

Pag. 719. 1 μὴ κακῶ αὐτὸν σ'αγ'ω.] *hoc est,* nisi malè eum instituat, educet *hoc enim sensu utitur Xenophon hoc vocabulo. Vide Budæum. Interpres nescio quid secutus,* nisi ipsum referat.

Pag. 721. 26 τ' ἑτέρων ἐνεργεσίαν] *passim accipiendum, inquit doctiss. Allenus, beneficia in alios à Deo collata.*

Psal. 109.

Pag. 722. 9. πεσπερόμενοι ἀλλήλους] ἀλλήλοις, *vel* πρὸς ἀλλήλους, *magis ex usu linguæ.*

l. 11. Δαβὶδ κλαίεται] *credo* ὑπὸ Δαβὶδ, *vel* ὑπόγειον& Δαβὶδ *legendum. Nam ubi ipse appellatus sit David, adhuc quæro, inquit doctiss. Allenus.*

Pag. 724. 2. ὁμοιόπιων] *credo Chrysostomo scriptum esse* ὁμόπιων. *Notum est enim illud Arrianorum quorundam effugium* ὁμοιόπιον *fatentium,* ὁμούσιον *nequaquam, & statim in sequentibus in nostris codicibus* τὸ ὁμόπιων *& τὸ* ἰσόπιων *habemus.*

Pag. 725. 27. τῶ χὲν μέσοις] deesse videtur πολεμίοις, vt paulo ante locutus est, vel ἐχθροῖς.

Pag. 728. 30. ἐπεῖναι] Bis ponitur in hac sententia, errore librarij, an incogitantia autoris?

Pag. 730. 12. Δεῖ φαίνειν τὸν ὄρθρον] pro τὸν ὄρθρον legendum, τὸν ἥλιον, vt in cap. 16. 28. Sapientiæ, vnde hic locus sumptus est: idq; necessario sensus postulat.

l. 33. ὑπὸ τῶ Κυρίου] *Interpres*, ex dominio, ἐκ τ Κύριον ἔχ, vel πεποιημαίαν. Boisius ingeniose, ὑπὸ τ Κυρίᾳ ὀνόματ.

Pag. 732. 40. ἐκμολῶμαι] *Si vox hæc mendo non caret, pro deiecto in terram accipe, & oneri succumbente: aut* βεβλημένῳ, telis vulnerato.

Pag. 733. 8. ἐυδινὸς] lege ἐυδενὸς.

Psal. 110.

Pag. 734. 8. κατηχεία,] fortasse κατήχησιν.

l. 11. ἅτω ἡ κὴ ἀεὶ ἡν ἔργων] Apodosis, vt mihi videtur (inquit doctissimus Allenius) protasi dissimilis.

l. 25. ὅτι πολλάκις] ὅτι hoc loco abundat, vel πῶς *l.* 28. ante ταπεινῶται. alterum enim per se sufficisset.

Pag 735. 37. τῆ διανοίᾳ τ ἀνθρώπων] Sensus est sine his verbis integer, cum his impeditus, aut figuratus.

Pag. 737. 9. εἰς ἐυεργεσίαν ἢ] pro ἢ, vel ὧ legendum, vel ὃς.

Psal. 111.

Pag. 745. 18. εἰ ἢ ἐν τῆ γῆ] *Interpres legisse videtur*, εἰ ἢ ἐν τῆ γῆ τοιαῦτα ἔδειξαν, ἐνόησον ἐν ὑεργοῖς ὅσης ἀπολαύσουσι τ δόξης.

Pag. 749. 42. εἰς ἐχάτιν ἢ] deesse videtur κατενεχθεῖσα, aut tale aliquid: vel legendum, ἐν ἐχάτῃ ἢ πενίᾳ.

Psal. 112.

Pag. 753. 42. τοῦτο τῆς ἐκκλησίας] *i. hanc sortem ecclesiæ, hanc conditionem. Boisius*, ἀεὶ τ ἐκκλησίας.

Psal. 113.

Pag. 755. 3. ἥγιασ] introducta est sanctificatio, vertit *Interpres*.

Psal. 114.

Pag. 763. 33. ἢ ἄλλων ἀφέιδω] *Hæc est enim huius temporis vsitata constructio.*

l. 40. τῇ λέγειν] fortasse τὸ λέγειν.

Psal. 115.

Pag 772. 11. μάλιστα θυσία] *Interp. videtur legisse*, καλλίστη θυσία.

Psal. 117.

Pag. 774. 7 οἱ κ ὅτι] *Interpres videtur legisse*, ὅταν κ ὅτι τοῖς ἐναντίοις συχέωσι.

Pag. 775. 31. ἐν μέσῳ ἐμεσεχμένα τοῖς χαλεποῖς] forte, τ χαλεπῶν.

Psal. 119.

Huius Psalmi & vnius, & triginta sequentium apographum ex C. descriptum emendauimus ex N. aditis etiam & inspectis in locis difficilioribus Codicibus in Regia Bibliotheca Lutetiæ.

Pag. 782. 9. πρὸς τὰς αἰῶ διατειβὰς] *Interpres*: Si velis autem ad supernas peruenire mansiones, vt videatur legisse, ὅτι τὰς ἄνω διατ.

Pag. 784. 29. βέλονται] *Interpres videtur legisse*, ἐβέλοντο. *sed libri consentiunt, etiam Regij.*

Pag. 785. 11. ὅταν ἔχωμεν] *Interp.* quando res nobis fuerit. *& sic alibi memini Chrysostomum loqui: pro* ὅταν ἔχωμέν τι χειρὸν, *inquit Boisius.*

Psal. 121.

Pag. 789. 2. ἐμφαίνοντα] *legendum, fortasse* ἐμφαίνου. *sed &* ἐμφαίνοντα *stare potest, vt conueniat cum* ἐρωμένῳ τινὶ, *quod præcessit.*

Pag. 790. 24. οἱ συμπεφραγμένοι σου] *Interp. ita videtur legisse*, οἱ συμπεφραγμένοι σου φησιν *Videtur autem Chrysostomus, inquit doctiss. Allenus, hæc verba ponere, tanquam partem contextus, cùm statim subiungat interpretationem suam.* τίνες ἢ *&c. quæ tamen in Bibliis nostris non reperiuntur.*

Psal. 123.

Pag. 796. 2. σου εἶναι] *Interp. videtur legisse*, σε εἶναι.

Psal. 125.

Pag. 801. 9. ἅπαν] pro ἅπαν, *quod videtur mendosum, Allenus* ἅπαξ, *vel* αὖθις *fortè substituendum putat.*

Psal. 126.

Pag. 801. 30. τῆς μὴ τῆς Περσῶν ἀπαλλαγῆς] *sic libri nostri omnes, & R. vel renuentibus tamen omnibus codicibus, legendum putat doctissimus Allenius,* τῆς μὴ τῶν τῆς Περσῶν ἀπαλλαγῶν, vt τῆς Περσῶν *sit pro* ὑπὸ τῆς Περσῶν, *quemadmodum p.* 801. 41. τῇ παχίστῃ τῆς χειρῶν ἀπαλλαγῇ, *pro,* ὑπὸ τ χειρῶν.

Psal. 127.

Pag. 804 20 κατέλυσε] mortua est. *sic etiam p.* 807. 30. *neutraliter. male itaq; Interpres*: interitus causa fuit. *doctissimo Boisio tamen aliena significatio magis hîc placet.*

Pag. 806. 36 εἰπὲ, *vel,* εἰπέ μοι, *vt est in margine. Interpres videtur legisse,* εἶπον.

l. 37. γυναικὸς] *Quid? negq; enim* πλῆθος *sumi potest* ὑπὸ τοῦ καινοῦ. *Interpres*, vxoris fertilitas, *quasi legisset,* γυναικὸς πλουτοκία, *aut tale aliquid: & tamen hoc idem esset cum* πολλῶν παιδῶν.

Psal. 129.

Pag. 812. 28. ὀρᾷν] *Interpres*, illum obseruare: *fort.* εἰς ἐκεῖνον ὁρᾷν, *vel,* εἰς τὸν Κύριον ὁρᾷν. *Boisius.*

Psal.

Psal. 131.

Pag. 818. 7. ἀυτῦ] *fortasse* αὐτύς. *Interpres tamen legerat, vt videtur,* ἀυτῦ. *potest etiam* αὐτὸν *ferri, vt ad* ναὸν *referatur. sed* πολιτεία *propriè ad personas spectat.*

Psal. 134.

Pag. 824. 13. τῆτο] *Boiſ.* τῆτο μόνον.

l. 14. παχύτερΘ ὢν ὁ ἀὴρ] *Hic nomine aëris, inquit doctiſſ. Allenius, ſignificare videtur vapores & fumos ſolis calore extractos è materiâ terreſtri & vdâ, qui & mediæ regionis frigore condenſantur in nubes.*

Pag. 825. 21. αὐέμων] *delendum hoc loco, vt opinor. & tamen agnoſcit Interpres. Boiſius ex ingenio peringeniose totum hunc locum ita refingit :* παχύτερος· ὁ μὲ ὑγρότερΘ, ὁ ἢ ξηρότερος· ὁ μὲ ψυχρότερΘ, ὁ ἢ θερμότερος. αὖ μος ἢ νέφος ελαύνει. ἢ καθάπερ ἐφ' ἵππων, ὁ μὲ ῥαλαυότερον, ὁ ἢ ταχύτερον χωρεῖ, ὅτως δὴ ἢ ὀδὸ νεφελῶν ἢ ἀνέμων, ὧν αἱ μὲ ἐ. ὑ. σκ. π μ. ὑ. ἐ. π. δ. κ. φερόμεναι, οἱ ἢ ῥιπίδι.

l. 31. τότε γδ] *videri poteſt legendum* τό τε. *neq; tamen aliquid ſequitur, quod hunc ſenſum fulciat. fortaſſis* τὸ *ſine* τε.

l. 35. πιεῖ] ἴσ. ποιῶν.

Pag. 827. 20. θυμῶ ἢ κρίσεως] *Vſitata Atticis ellipſi, pro* θυμῶ μᾶλλον ἢ κρίσεως. *Interpres videtur legiſſe,* ἐ κρίσεως.

Pag. 828. 32. πομπείᾳ] *Interp. geſtate, aliam vt videtur lectionem ſecutus, fort.* ἐνδείᾳ *vel* στενδείᾳ. *Boiſ.*

l. 40. Βναὰμ] *Atqui verba ſunt Moab, non Balaam.*

Pag. 829. 4. αὐτοὺ]*ſcilicet Iudæos. & ſtatim* κατ' αὐτῶν, *de Iudæorum hoſtibus, aut Regibus Chanaan.*

Pag. 831. 1. ἢ δι ὧν ἐν τάξει] ἢ δι ὧν *non videtur legiſſe Interpres : fortaſſe, quia cum illis imperfecta &* ἀνακόλουθος *videretur ſententia, quod mihi tamen ſecus videtur,* γδ *ſcilicet* παρέλκοντος *poſt* πάντων. *Boiſ. pro* γδ *l.* 2. *legendum putat* τότων, *vel* ἄρα τότων.

Psal. 135.

Pag. 835. 5. τῶ μηδέπω φανεῖσαν] *Interpres de lampade, quæ nunquam non apparuit, vt videatur legiſſe,* ἢ ἀεὶ, *vel* ὁλωσχῶς φανεῖσαν, *aut tale aliquid: & ita ſenſus poſtulare videtur.*

Pag. 836. 5. τοῦτο ποιεῖν λέγων] *vel legendum,* τοῦτο ποιεῖ λέγων, *vel* τοῦτο ποιεῖν κελεύει λέγων, *quo modo legiſſe videtur Interpres : vel, vt eſt in N.* ὁ ψαλμῳδὸς, φησιν, ἐξομολογ.

Psal. 136.

Pag. 838. 16. ἅπασαν] *Interpres refert ad* δικαιοσύνην, *rectè, vt opinor.*

Psal. 137.

Pag. 837. 37. δικαίαν συγγένειαν] *Iſaacus Caſaubonus legit* δίκαιον συγγενείας. *rectè, vt opinor.*

Pag. 838. 43. χῖ γωμῶν ωπῶ] *melius,* ἀυτῦ.

Psal 138.

Pag. 842. 27. *Boiſ. ex coniecturâ :* ὅπ ἀπεδεξ'μὼν ποτε, ἢ νῦν ἀπόδημον.

l. 28. ἄζατος ἀπ' ἐμῦ] *malo,* ἐπ' μῦ, *vel* ἐπ' ἐμέ. *Boiſ.* μακραν ἀπ' ἐμῦ.

Pag 844. 16. μετεζλήθη] *Interpres videtur legiſſe,* ἐ μετεζλήθη. *fort. rectius.*

l. 36. ὡς ΦΦ τῶ ἀρχῶ κεκλήρωτο] *lege* οἷς ΦΦ τῶ ἀρχῶ συγκεκλήρωτο.

Pag. 846. 7. ἐξηκονίθω] *Boiſius,* ἐξεικονίθω, *rectè, vt nihil ſupra.*

l. 11. οἱ ὀφθαλμοί σου] *Hic ſequuntur in apographo noſtro hæc verba :* Αντὶ Ϝ, ϖϱὸ Ϝ πλάσαι με, φησιν, ἢ π ἐν τῷ εἴῳ ἐργάσασθαι, ἢ εἰς ϖϱοῆξιν ἐλθεῖν, ἃ μ ταῦτα διαϖϱαπῆσθαι ἐμελλον, εἶδόν οἱ ὀφθαλμοί σου· ἢ ὅπ τὸ βιζλίον τῆς ἀγεφῶς ἐγγεφομμένης ϖϱο ωσεώς σου πάντες, ὡς ἐπ' ὀνόματι, ἢ οἱ ἡμεϱογισμοί μ γεγϱάφθαι τῶ. ἡμέϱας πλασθήσονται, ἢ ἐδεὶς ἐν αὐτοῖς. οἱ ἐν ἐμοὶ ἐν ἀφέσει καϱδίας διαπαπλωμένοι λογισμοὶ, ὡς ἐν ἡμέϱᾳ ὁϱᾶν ταί σοι, καὶ ἐδεὶς ὁ εἰδὼς, ἢ ὁ ἐπιγινώσκων αὐτοὺ, εἰ μὴ αὐτὸς σὺ μόνος ὁ τὰ ϖϱὸ γθύσεως ἐπισάμενος. ἢ ἄλλως : ἐν ἡμεϱοφαέσι πλάσεσι τῶ ἁγίων ἐντολῶν ἢ δικαιωμάτων σου· ἐν ἀμωσυνῃ τῦ φωτοποιοῦ βαπ'σματός, φησι, θεῖος πλασθήσονται, ἢ ἢ κτισθήσονται. ἢ ἀδεμία ἐν αὐτοῖς νυκτεινὴ ἢ αὐπάθετος ἀμϱπίας σκοτίμαια διϱεθήσεται. εἰ γδ τὰ ϖϱὸ γθύσεως ὁπίσατο Κίειος, ϖόσῳ μᾶλλον τὰ μ γένεσιν; *Quæ nos expunximus, tum quia in Manuſc. vetere habebantur tantùm in margine, tum quia nec Interpres Latinus ea agnoſcit, & ſenſum impediunt.*

Psal. 139.

Pag. 848. 29. εἰς πέλαγος ἀφιέναι] *Boiſius,* εἰς πέλαγος ναω ἀφιέναι.

Pag. 853. 38. βελπίω] *f.* βελπίος.

Psal. 140.

Huius Commentarij in Pſalmum 140. aliud præterea nacti exemplar manuſcriptum ex Bibliotheca itidem Collegij Noui Oxonij, eius ope nonnulla reſtituimus in melius.

Pag. 854. 36. ἢ πάλιν τὸ, Εσπέρας αὐλισθήσεται κλαυθμὸς, ἢ εἰς τὸ ϖϱοὶ ἀγαλλίασις] *Hæc verba, quæ codices C. & N. agnoſcunt, vt etiam Interpres, codex N N. non habet : ſed pro eis ſubſtituit hæc :* ἢ ἕτεϱος, Επὶ τὸ αὐτὸ κοιμηθήσομαι ἢ ὑπνώσω, ὅτι σὺ, Κύϱιε, χῖ μόνας ὅπ ἐλπίδι κατῴκησάς με. *ex Pſal.* 4.

Pag. 859. 43. ἕτεϱοι διὰ γογγυσμὸν] *ſc.* ἀπώλοντο, *explendum ex præcedenti,* ὑπολιμπάνον.

Pag. 860. 5. ἢ ἕτεϱοι τότων πλείες] *N N.* καὶ ἕτεϱοι τούτων πλείοις εἰσὶν οἵδοὶ ὑπόλυσαι τοὺ μὲν φυλάττοντας

λάττοντας

λείποντας ἑαυτῶν τὰ σώματα.

Pag. 861. 28. ὁ μικρὸν γ] *N N.* ὁ μικρὸν γὰρ τὸ πολλὰ φθέγγεσθαι εἰς ἀπώλειαν. *Interpres lectionem cod. C. secutus.*

Pag. 863. 33. ἐγκαλύπτοντας τὰ πεπλημμ.] Qui peccatum aperiunt, *Interpres. legit, vt opinor,* ὀκκαλύπτοντας, *quod magis conuenit huic loco.*

Psal. 142.

Pag. 875. 35. καὶ πλήρως ὥστε] *deest* τὸ, πῆς σταλιώνε: *quòd fortasse nota perscriptum erat: & ab imperito deinde librario omissum.*

Psal. 143.

Pag. 883. 28. πλὴν ἐυπειθῆ αὐτῷ] *Interpres videtur non legisse* αὐτῷ, *& potest abesse.*

Psal. 145.

Pag. 891. 18. *in margine* πλὴν ἀρχὴν ἣν ἐλίξατο] *Interp.* quæ accepit ab initio: *ac si legisset,* ἣν ἐλίξατο πλὴν ἀρχήν.

l. 32. τῆς πίλης] *scilicet,* τῆς ὑποχύσεως, *vt paulo ante.*

Psal. 147.

Pag. 899. 9. μὴ ταῦτα εἰπὼν] *nominatiuus est absolute positus. nullum enim est verbum quod ab eo regatur.*

Psal. 148.

Pag. 904. 40. αἱ ἁμαρτίαι πλὴν τῶν τούτων πλεονεξίαν πεπλήρωκε] *Interp.* Si immoderatione aliqua redundantem eorum copiam despexeris. *deest verbum quod respondeat τῇ redundantem: fortasse* ὑπερπλήζουσαν, *aut tale aliquid. codices tamen omnes nostri & Regius consentiunt.*

Pag. 905. 22. ὀλὶ τοῦτο ἄγωδω] *Interpres, ad eas* prouehantur: *quasi legisset,* ὀλὶ ταύτας. *sc.* τὰς ἀρχὰς, *vel* ὀλὶ τοῦτο. *sc.* ὀλὶ τὸ ἄρχειν.

Psal. 149.

Pag. 907. 37. πεφυγήσεται] *& sic Interpres. Lectio marginis* ἔπω *est ex Cod. N.*

Psal. 150.

Pag. 909. 5. αἰνίπεσθαι λέγειν] *rectè doctissimus Allenus alterum putat redundare, & ex orà libri fortasse in contextum irrepsisse.*

Psal. 51.

Commentarios in hunc 51. Psal. atq; in 101. et sex sequentes descriptos damus ex Bibliotheca Regia Lutetiæ (neq; enim alibi vsquam opinor extare) minimè quidem illos germanos, vt mirum sit doctiss. Billium has nugas ita voluisse ἀζαναίσως in lucem edere. Nam quod ad 118. attinet, clarum est, fœtum esse recentioris alicuius & ineruditi Græculi. de 101. & sex sequentibus idem video placere doctiss. Ducæo in annotatis ad ἀνδριάντας Chrysostomi nostri.

Pag. 911. 12. Τί ἐγκαυχᾶ] *Romana editio, & Interpres Billius ita distinguunt:* τί ἐγκαυχᾶ ἐν κακίᾳ ὁ δυνατὸς πλὴν ἀδικίαν; ὅλως πλὴν ἀμίαν ἀδικίαν ἐλογίσατο. *sed nos huius scriptoris, quisquis is est, autoritatem, qui p.* 913. 29. *ita distinguit, sequimur.*

l. 19. ἐναντίον Αβιμέλεχ] 1. *Regum.* 21. *vocatur* Αγχῦς, *Hebraicè, Achiſh. dictus autem hoc loco & in titulo* 33. *Psalmi, Abimelech communi regum Philisteorum appellatione. Porrò nisi apud hunc nostrum (quisquis is est) inter Abimelech sacerdotem (qui tamen rectius Achimelech, & Marc.* 2. 26. *Abiathar dicitur, vt* διώνυμον *vel* τριώνυμον *fuisse necesse sit) & Abimelech Regem Geth (qui* 1. *Reg.* 21. Αγχῦς, *& Hebraïs Achiſh) rectè distinguas (quod hic noster aliquoties visus est neglexisse) mira erit in historia apud hunc nostrum confusio.*

l. 24. ὅτι καὶ ἀλλαίως] *Atqui hoc factum postea, non tum cùm esset in domo Abimelechi Sacerdotis, & adesset Doec. neq; enim interfuit Doec rei gestæ apud Abimelech Regem.*

l. 24. Αβ. μέλεχ] *Hìc Abimelech Sacerdotem necessariò intelligimus, ad quem tamen argumentum* 33. *Psalmi non pertinet (nam* 33. *Psal. pertinet ad regem Abimelech tantùm, & hìc* 51. *ad sacerdotem tantùm) sed mox,* ἀλλαιώσας πλὴν γνώσιν, *de Rege Abimelech intelligamus oportet.*

Pag. 913. 9. ὀλιγοστὸ γὰρ εἰς τὸ τέλος] Pauci sc. Psalmi sunt cum hoc titulo. *Vide Psalm.* 74. *nam quod sequitur,* καὶ εἰς τὸ ὅλον ψαλμῶν τάξεως πεφυλάχθαι ἔοικε, *Interpres Billius omittit, estq; sine dubio depravatum.*

Psal. 95.

Homiliam in Psalm. 95. seu potiùs in duos priores eiusdem Psalmi versus planè κίβδηλον, & ineptis allegorijs & anagogis scatentẽ, quamuis passim per Bibliothecas descriptam, & ab Erasmo versam, in classem νοθευομένων reiecimus, iure merito, nisi fallor. eam ex Bibliotheca Noui Collegij Oxon. descriptam, & ex alio ibidem ms. emendatam excudi iussimus.

post

post editionem absolutam ad me à librarijs meis missum est apographum Constantinopolitanum, ex quo literis Or. notato varias lectiones inferius positas sciat Lector omnes petitas.

Pag. 916. 29. καινὰ] *Codex Orientalis*, νέα.
l. 32. *post* ῥήματα *addit*, μίαν ἐργάζεται πᾶσι δογμάτων τὴν συμφωνίαν, *rectè. & sic Interpres.*
l. 37. ἐπέφρασε] *lege cum Or.* ἐπέτρεψε.
l. 39. ἐλέγετο] *Or.* ἐγένετο.
Pag. 917. 2. περιτροχὴ] *ab hoc loco usq; ad p.* 919. *l.* 22. *omnia in apographo Or. desiderabantur.*
l. 17 *ante* ὅρα, *addit Interpres*, Vide quomodo explicat donum, vide quomodo dilatat Theologiam, *codicem fortasse nactus plenioremꝫ.*
Pag. 918. 7. σώματα] *melius* σῶμα.
l. 24. ἄνεσις] *Sept.* ἄφεσις.
Pag. 919. 5. σωτηρίου] *Interpres addit*, Et aliam pro leprosis mundandis.
l 25. δὲ *delet Or.*
l. 34. ἄλλη καινὴ] *Or.* ἑτέρα ἐναντία.
l. 36. τῆς Θεοῦ] *Or.* πᾶσι ἀνθρώποις.
l. 41. *Or. ante* εἰ *ponit colon.*
Pag. 920. 18. *lege* προσήγγελλε.
l. 20. ὄντας] *Or.* εἶναι.
l. 22. *Or.* ἀγαθόν; *& mox* καλόν; *& post* ἀνακαινοῖς *addit*, ὅσιε.
l. 26. ἀμπέλου] *Or.* ἀμπέλων.
l. 27. αὐτοῖς] *Or.* αὐτοῦ.
l. 29. ἐν τοῖς ἀνακαιν. *Or.*
Pag. 921. 4. τοι] *Or.* μοι, *rectius.*
l 11. ἱερεῖ] *Or.* ἱερατικῷ.
l. 18. ἐξιώσηται] *Or.* ἐξῆλθε.
l. 25. Ἰωσὴφ αὐτεκλάψατο] *Or. rectè*, ὁ Ἰωσὴφ ἀδύνατο.
l. 28. ἐρημώδης. *Or.*
l. 30. *pro* ὅτου *lege* ὄντος *cum Or.*
l. 34. σίδηρ. *Or. & mox* τὰ ἄγια.
l. 35. *Or. delet* τό.
l. 40. τὸ] *Or.* τοῦτο, *rectè.*
Pag. 922. 1. Ναζιραδονόσορ.
l. 2. σοι, ἵνα συντίμω, καὶ ἔδωκέ σοι] *Or.* σοι. καὶ ἵνα συντίμω, ἔδωκέ σοι.
l. 6. *post* πείθωσιν *Or. addit*, φησιν.
l. 7. ἐπλήρωσε. *Or.*
Ib. Ἐζεκιὴλ] *Or.* ἡ ἐζεκίας.
l. 9. ἐδόθη] *Or.* ἔδωκαν αὐτῷ. *et mox* μόνον.
l. 11. ὃς] *Or.* ὅλον.
l. 15. Σαμαρείας, *rectè. et sic in sequẽtibus.*
l. 19. *post* αἰτιμεταμέλητος] *Or. addit* σοι.
l. 22 εὐσέβειαν] *legendum* ἀσέβειαν.
l. 38. ἀνηρωῶντο] *Or.* ἐσφάπτοντο.
l. 39. *lege cum Or.* μεμελημένοι.
l. 43. *post* ὁσίων *adde* σου.
Pag. 923. 2. *Or.* συγχωρεῖ, *&* οἰκονομῶν, *&* ἀνασείλων.
l. 18. προσκυνησάτωσαν αὐτὸν πάντες ἄγγελοι αὐτοῦ] *Or.* ἐνισχύσωσαν αὐτῷ πάντες υἱοὶ αὐτοῦ.
l. 26. εἰρημένων] *Or* ἀνηρημένων, *rectè.*
l. 28. ἐν τῇ θλίψ. *Or.*
l. 36. *post* εὐσεβείας *Or. addit rectè*, ἔχει βῆμα, τὸν φόβον. ἔχει μάρτυρα, τὴν συνείδησιν τὴς δικαιοσύνης αὐτῷ στέφανον πλέκουσαν, καὶ πρὸ τῆς ζωοποιήσεως τὸν Θεὸν ἀνωδὸν βραβεύοντα τοῖς ἐργάταις τῆς εὐσεβείας. *solenni librariorum errore ab* εὐσεβείας *ad* εὐσεβείας *deerrantium.*
Pag. 924. 1. διὰ] νὴ, *Or.*
l. 2. ἐπ' ἀνθρώποις τοῖς δικαίοις.
l. 8. ὁμολογουμένως *Or.*
l. 19. μεταθείσας ἰδεῖν τὸ σῶμα.
l. 24. *post* αὐτὸν *addit Or.* ὑπὲρ πᾶσ ἀμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ πάλιν ὁ αὐτός· ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ δόλος εὑρέθη ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ κύριος παρέδωκεν αὐτόν: *& hic etiam oculo librarij ab* αὐτὸν *ad* αὐτὸν *transiliente.*
l. 38. *post* πολλοὶ *addit Or.* ἀδελφοὶ καί.
l. 40. *ante* ἰχθυοὶ *addit Or.* δύο.
Pag. 925. 2. συγκατα.
l. 3. Χειστοῦ] *Or.* Θεοῦ.
l. 4. ὑποδεδέσθαι] *Or.* ὑποδεδυ. *sc.* σημεῖα. *Interpres*, plecti.
l. 10. *post* αὖ *Or. addit* σ'.
l. 12. παιδαριδίοις] *Or.* παιδαρίοις.

Psal. 100.

Hanc expositionẽ ex editione Parisiensi 1555. & Ms. Regio Lutetiæ expressam damus, aliquot locis doctissimi Alleni coniecturis emendatam.

Pag. 926. 43. ἀποκρινόμενος.
Pag. 927. 7. καταρχαζόμενος] *fort. pro* καταράζεσ.
l. 18 ἕτως] *fort.* μᾶλλον. *hoc enim postulat syntaxeos ratio.*
l. 39. τὸν ἔξωθεν] *puto delenda. quomodo enim unà possunt consistere,* ἔνδοθεν *&* ἔξωθεν?
Pag. 928. 1. ἐνδυμήσεις *videtur deesse* καὶ, *vel* πνεῦμα. *neq; enim omnes* ἐνδυμήσεις, ὀδὸι καιναί.
l. 6. καὶ πάλιν ἐπαναμιμνήσκω.
l. 13. καταγωνίζηται τὸν πάλαι] *insolens, vt puto, constructio: sensus planus.*
Pag. 929. 29. *fort. legendum* ὡς ἐκ ἐγίνωσκον.
Pag. 930. 26. φιλάζων] *videtur deesse* τις, *aut aliquis alius nominatius: nisi placet* ἀπὸ κοινοῦ, ὁ γεγυμνασμένος.
Pag. 931. 14. διαστὰς] *i. conuictum.*
l. 22. τὸ καὶ] *fort.* καὶ τὸ'. *& lin. sequ.* τῶ κηρύγματος.
l. 37. αὐτὸς τῇ πίστει ζωοποιήσας] *neq; cum* ἕδρη *congruere videtur, quoad Grammaticam, neq; cum* φυλαὶ *quoad sensum.*

Psal. 101.

Expositio in hunc Psalmum & sex sequentes ad verbum penè ex Theodoreto sumpta, nisi quod assutæ sunt aliunde frigidæ quædam & ineptæ anagogæ & allegoriæ. Ex Theodoreti igitur codicibus manuscriptis hîc in Angliâ repertis non pauca restituimus in melius, vt ex notis sequentibus parebit. neq; enim Theodoreti codicem, nisi post absolutum Tomum primum, nacti sumus. Porrò neq; hoc celatum lectorem volumus, non Theodoreti, sed Euthymij Zigabeni nomen ambobus nostris manu exaratis præscriptum, falsè, vt opinor, cùm ipsissima sit expositio, quam Latinus Interpres Theodoreti nomine ediderit.

Pag. 932.

Pag. 932. 30. *Theodoreti codex rectiùs*, ἀρμόπει ἢ καί.

Pag 933. 33. ἄλλον] ἄλλο, *rectiùs Theod.*

l. 37. ἃ οἱ δεῖνες] *nonum*, *pro* ὁ δεῖνα, καὶ ὁ δεῖνα. *sic tamen habet Theodoretus.*

Pag. 934. 11. προσκλήμῳ Θ] *Theod. codex* προσκαλυμμένου, *rectiùs.*

l. 39. προορῶντες τῆς μελλούσης] *locus de mendo suspectus, quem sanare nequeo. Boisius post* προορῶντες *addit explendæ sententiæ*, τὸ κάλλος.

Pag. 937. 12. θεῖος] *Theod.* θαυσίου Θ.

l. 19. ἴσμεν τῶν τῆς τρ. *Theodor.*

Psal. 102.

Pag. 938. 2. μέσον ὅσα ἡ ψυχὴ] *Assentior doctissimo Alleno aliquid post* ψυχὴ *deesse suspicanti ad explendam sententiam, vt* τὸ μὲ σῶμα *sit nouæ periodi initium. ingeniosissimus Boisius sic locum restituit leui immutatione*, μέσων ὅσαν τῶν ψυχῶν τὸ μὲ σῶμα *&c. rectè sanè.*

l. 32. παρειμμένος Θ] *hoc est*, παρειλυπκός.

Pag. 939. 11. *Rectius Theodoreti codex*, βασιλείαν Θεοῦ, καὶ τῶν δικαιοσύνων αὐτοῦ. *& l.* 16. με, ἀλλαξεσιν. *& l.* 29. *post* ἐποίησαμεν *addit Theodoretus*, ἔφησεν ὁ θεῖος ἀπόστολος Θ.

l. 21. πεπισδμένος, *disertè Th. dele ergo illud* πεισδμένος.

Ib. ὥστε αὐαχαινίζεσθαι αὐτῶν] *sc.* νεότητα, *è textu, & sic Interpres.*

l. 26. ἀφορᾶν αὐτοῦ] *pro* ἀφορᾶν αὐτός.

Pag. 939. 36. τοῦτο ποιήσαντας ἡμᾶς] *locus, vt puto, depravatus. Boisius sic*: τοῦτο (*sc.* χειρόγραφον) ἰοχρεὸν ποιήσαντας, *deleto* ἡμᾶς. *nostris enim impys factis chirographum, quod aduersus nos diabolus habet, validum efficimus.*

Pag. 940. 3. πνευσῆς] *Theod.* ζοφῆς.

l. 36. βυλόμενος] *Th.* φιλονεικῶν.

Pag. 941. 11. ἡ ἡμέρα] *Theod.* αἱ ἡμέραι, *rectè.*

l. 40. Ιὲ] *in Cod. Theod.* ιῦ, *male, quod causam errandi dedit Interpreti, qui vertit filio.*

Pag. 942. 32. τὸ μὲ, ὡς] *Th.* ἀγγέλως μὲ, ὡς.

Psal. 103.

Pag. 943. 18. μάδοιεν] *Th.* μάδοιμι.

Pag. 944. 16. ἔτι μὲ ἦν] *Theod.* ὅτι μὲ ἦν, *rectè.*

l. 36. χ' καὶ] *Th.* γαρ', φησι, καί.

l. 38. ἐφίσατε] *Th.* ἐφίπατε.

l. 41. αἰδιτοῖς εἰκόνα] *Th.* αἰδιτοῖς ὑπτος εἰκόνα.

Pag. 945. 24. γῆ ἀόρατο.] *Th.* γῆ ἰῶ ἀόρατος.

Pag. 946. 21. *Theodoreto deest* εἰς, *& notis etiam Romanis.*

l. 35. τὸ ἢ λέγειν τὸν ὑετὸν, διὰ τῶν ὲκ τῆς θαλάσσης ἀνυδάτων ἀναγωγῶν.] *mutila hæc, vt videtur, omisit Interpres. Boisius hunc locum sic legi posse censet.* τὸ παντὸς κόσμου λαλῶν, ἔργον ἢ Θεοῦ λέγει τὸν ὑετὸν, διὰ τ. ἐ. τ. θ. ἀναγ.

l. 43. τῷ τε] *Boisi.* ἄτε ἢ τῷ.

Pag. 947. 2. τῆς σκληραγωγίας ἀπαλωύοι] *fortasse* ἐπαλύου. *alioqui* τὸ σκληραγωγίας *vix habebit, inquit doct. Allen. à quo regatur. Boisius alio modo emendat, addita voce*, παραμυθητικὸν, *post* σκληραγωγίας.

l. 33. ἢ ἐκ πατέρων τις] *Vt recentioris seculi scriptor loqui videtur.*

l. 36. ἢ αὐτῆς παρεπόντων] *doctiss. Allenus*, αὐτῷ, *legendum putat, eo sensu, quo dicitur apud Demosthenem* παρεῖναι φιλίππῳ, *i.* à Philippi partibus stare. *Boisius*, ἢ τὰ αὐτῆς παρεπόντων, *vel* τὰ αὐτῆς φερυένων.

Pag. 948. 16. φωσίφων, ἃ] *Solæcophanes.*

l. 28. ἀυτῆ] αὐτὴν *Th.*

l. 29. χρεία, καὶ τῇ] *Th.* χρεία, τῇ.

Pag. 949. 6. περὶ τῆς χθὲς ἡμέρας] *Th.* τῆς περιφερείας, *rectè.*

l. 31. ἑρπετὰ] *Videtur deesse νόει, vel* εἶπε, *aut* ἔλεγε. *Allenus.*

l. 40. τῷ πλυνεισθῶ] *fortasse* τῷ πλυνεισθεῖ καὶ οἱονεὶ πλυνερσώπῳ πλήθει. *doctiss. Boisius huic loco medecinam facit legendo lin.* 39. ἑρπετῆ ἢ γίνει τῷ ἀριθμήτῳ: *vel addendo* περὶ, *ante*, ἑρπετῆ.

Pag. 950. 37. εἰσφορεῖν] *Th.* φορεῖν.

Pag. 951. 1. καὶ τῶ] *Th.* ὁ τῶ. *ibid.* μῆ ἔ, *Th.* μῆ ἔ.

l. 5. πνεύματος] *Th.* βαπίσματος.

l. 39. *pro* φησὶν, *Theod. habet*, τοιοῦτον ἀκροτελεύτιον τὸ δεῖκα.

Psal. 104.

Pag. 952. 11. ἀγαθῶν] *Th.* ευεργεπῶν.

l 16. αὐτοῦ] *Theod.* αὐτὸν ευεργέτησε, καὶ ἠλίκα, ὅπως.

Pag. 953. 2. σοφίᾳ ἰωσῆ] *Theod. hic plura addit ex textu.* 1. *Reg. cap.* 1.

l. 43. οἱ ἢ καὶ διὰ ἔθνων] *Locus est, vti reor, non sanus. Interpres*, Hi autem, vt qui ipsius mores imitentur, electi & filij. *fortasse legerat, inquit Boisius*, οἱ ἢ ἅτε καὶ ἔθνων μιμηταὶ τυγχάνοντες, ἐκλεκτοὶ καὶ υἱοί εἰσι. *Boisius delendum putat* τυγχάνοντες: *vel sic*: οἱ μὲ σπέρμα μόνον εἰσὶν, οἱ ἢ καὶ ἔθνων μιμηταὶ τυγχάνουσιν.

Pag. 954. 15. *dele* μὲ, *& rescribe ex Theodoreto* χῦ. *Typographicum σφάλμα.*

l. 18. οἰκαίωσιν] *Rectius* ἐναντίωσιν, *vel* αὐοικαῖον, *vt annotauit doctiss. Allenus. sic enim inscripturis vnus & mille* αὐτιδιαξέλλονται. *Vide Iob.* 9. 3. *&c.*

l. 22. τῦτον τὸν ὅρκον] *Th.* τύτων ἢ ὅρκων.

l. 24. ὑραυῦ] *ex Th. adde* τῷ πλήθει.

Pag. 955. 16. τῶν Πλαισίνων) *Ex Theodoreto adde* οἰκῦσιν.

l. 18. ἢ ὁ Θεὸς] *Th.* ἢ καὶ αὐτὸς ὁ Θεός.

l. 31. ἀλλὰ] *lege ex Th.* τἄλλα.

Pag. 956. 8. τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις τῶν ἐκείνης φιλοσοφίαν δείξῃ, καὶ *Theod.*

l. 31. ἐν ἑβδομήκοντα ψυχ.] *Gen.* 46. 28. *& Act.* 7. 14. ἑβδομήκοντα πέντε.

Pag. 957. 26. πμωρησάμενος] *Boisi. magis placet*, πμωρησόμενος Θ.

l. 29. ποτὲ ἢ τὸ καθ' ἕκαστον] *Græca sunt mutila: Interpres*, Nunc, ne singula commemorem, aliud miraculum efficeret. *Boisius pro* τὸ καθ' ἕκαστον *legendum putat* τὰ καθεξῆς, *sc.* ἐλίνετο, *vel* ἐποιήθη. *Interp. videtur legisse*, ποτὲ ἢ (ἵνα μὴ τὸ καθέκαστον λέγω) τὰ ἄλλα τέρατα, καὶ διὰ τί *&c.*

l. 37. καὶ ὡς] *Th.* ὡς αὐτεῖπον οἱ μαχέιοι διεφέροντες.

Pag. 958. 3. ἀὴρ μὲ εἰς σκότος] *sc.* μετεβάλετο, *aut tale aliquid deerit explendæ sententiæ.*

l. 14. ἅπαντα] *Th.* ἁπάντων.
Pag. 959. 7. ὀλοφύρσεως] *Th.* ὀλοφύρσων.
l. 11. τοῦ Ἰουδαίου] *Th.* τοῖς Ἑξαέμοις.
l. 34. δὲ χ ξηρᾷ] *Th.* δὲ γῇ χ νοτίδος ἐστερημένῃ ποτιμ.
Pag. 960. 5. *lege* ἐκοιμοδίπσει: *& pro* ποιήσας, *in margine, Th. habet* ποιήμενος.

Psal. 105.

Pag. 961. 39. ὑπέχοντες] *deest* ἐξεώθησαν, *aut* ἔτυχον, *aut tale aliquid. sic Interpres explet,* Consecuti sunt.
l. 40. ὅπως δὲ ἄ] *Legendum* ὅπως ἐᾶ, *vel cum interprete,* ὁπόσα.
Pag. 962. 8. ἐπιπλαστον αὐτοῖς ἀπόφημι ἔρημον, *sine καί. Th.*
l. 28. ἥδιόν τε χ ἀφθ. *Th.*
l. 32. μὴ Μωϊσῆ μόνῳ] *Verba sunt non Dathania & Abiron 16. Num. sed Aaronis et Mariæ 12. Num.*
l. 42. περιεπίμενον] *Th.* ἀναγκάζων.
Pag. 963. 10. ἐκφαγόντων. αὐτῷ δὲ τοῦ. *Th.*
l. 35. εἰ μὴ Μωϋσῆς] *Sc.* obstitisset, *addit Interpres:* ἔστη ἐν τῇ θραύσει, *vel* ἐπάλυσε.
Pag. 964. 9. αὐτοῦ ᾗ] σοφὰς ᾗ αὐτούς. *Th.*
l. 10. περφανὲς *Th.*
l. 15. μείζονί τε χ δυνατῷ] *Legendum* μείζονά τε χ δυσεκβίαστον *putat doctiss. Aleanus. utramq; lectionem stare posse putat Boisius.*
l. 41. ἐκήρυξεν] *Interpres videtur legisse* ἔπαυσεν, *aut tale aliquid.*
Pag. 965. 9. *Pro* αὐτῷ *lege* αὐτὸν, *ex Theod.*
l. 17. αὐτῷ] *Lege* αὐτῷ *ex Theod.*
l. 18. ἀπολαύσουσιν] *Addit Th.* ὧν πλεῖστον τὸ σεμνὸν θείας.
l. 35. καταλείπει. *ex Th. Boisius mauult,* ἅπτε.
l. 42. ἐδωκεν] *Th* ἐχαρίσω.

Psal. 106.

Pag. 967. 22. ἐκείνῳ] *Th.* ἐκείνων.
Pag. 968. 15. πᾶς δ κότις] *Hoc participium hoc loco non vertit Interp. agnoscit tamen Th.*
l. 23. ἄρτυ] *Addit Th.* ὕστερον δὲ ψυχὴ ἐδώδιμος *&c.*
Pag. 969. 33. χ πᾶσιν] *Th.* χ μὴ τοῦ πᾶσιν.
l. 42. ἐρρίσατο] *Th.* ἔσωσεν.
Pag. 970. 13. ἐκ τῶν ὕλῃ πῦρ ὑγρῶν] ἐκ τούτων ὑγρῶν *Th.*
Pag. 971. 7. φθαρέντας] *Th.* διαφθαρέντας.
Pag. 972. 2. πλανῆς] *Th.* ἀπάτης.
l. 20. ψυχῆς] *Th.* φύσεως.
l. 33. *post* θελήματος *addit* αὐτῆ *Th.*
Pag. 973. 26. ἐν ταῖς τῆ μεταγοίας βίου ψυχαῖς καταπείρατο] *Locus depravatus, quem non attingo. Boisius,* ἐν ταῖς τῆ μεταγοίᾳ τῶν ψυχαῖς. *Casaubonus,* ἢ ἐν μεταγοίας βίᾳ ψυχαῖς.
Pag. 974. 4. καθ' ἡμέραν] *Addit Th.* τῇ ἐκκλησίᾳ.
l. 7. ὅτι μὲ ἦν, φησιν] τοῦτο μὲ ἦν φησιν, *Th.*
l. 24. ἀλλὰ τοὐ μὴ] *Th.* ἀλλ' ἀπαγορεύει πλάνην τοῦ ᾗ μὴ. *& ibidem* ἀκυβέρνητοι, *Th.* ἀνέρματοι.
l. 25. εὐδαίαν] *Th.* θείαν.
l. 33. σῶμα αὐτῶς] *Th.* τὸ σῶμα αὐτῷ.
l. 34. οἱ εὐδύπη] *Th.* οἱ μὲ εὐδύπη, *rectius.*
Pag. 975. 3. ᾧ ἡ δόξα χειτῷ] *Adiecta videtur hæc δοξολογία ab imperito librario, vt pleræq; aliæ, qui quam parum cohæreat cum præcedentib. nõ animaduertit.*

Psal. 107.

Pag. 975. 26. ἐν αὐτῷ] *Th.* ἐαυτῷ. *Boisius:* ὡς ἐν ὀρ. γ. μ. τ. π. ἢ χάεις ἐν αὐτῷ, τῶν *&c.*
l. 35. ἀπάντων σῶμασιν] *Th.* ἀπάντων ἀνθρώπων σῶμ.
Pag. 976. 31. *Th. rectius* εἶτα δείκνυσι καί.
l. 35. ποικέδα μὲ ᾗ σιλωῶν] *Deest* φησὶ, *aut aliud tale, quod expleuit Interpres.*

Psal. 118.

De Commentario in hunc Psalmum supra diximus ἔκτρωμα recentioris alicuius Græculi, vix dignum lectione. Eum nobis suppeditauit Regia Bibliotheca Lutetiæ: vertit vulgauitq; pro vero fœtu satis ἀβασανίστως, vt dixi, Billius. Nam primùm citantur nominatim Aquila, Symmachus, Theodotion, quod Theodoreto quidem solenne, Chrysostomo inusitatum est, qui non aliter ferè loquitur, quàm ἄλλος, aut ἄλλος ἑρμηνευτής. Dein præter morem omnium veterum citatur nominatim Athanasius, & Nazianzenus, bis adiecto Theologi cognomine, quod nemo non videt recentioribus seculis esse introductum. Et, quod caput est, contra Paulicianos inuehitur etiam nominatim & Iconoclastas, cum illorum nomen circa annum Christi 850. mundo cæperit innotescere, imperãtibus Michaele & matre Theodora: Zonaras. An. tom. 3. p. 126. Neq; Iconoclastarum siue Iconomachorum nomen nisi aliquot post mortem Chrysostomi seculis auditum fuerit. Porrò autor hic, quisquis est, in hunc Commentarium totam penead verbum Theodoreti expositionem effudit, assutis quibusdam quisquilijs domi suæ natis, an aliunde petitis? id quod in proximè præcedentibus itidem factum monui.

Pag. 978. 24. *Th.* συμπερέραν πάλιν ἔχε.
l. 25. *Th.* χ ἔπεσεν ὀδεύων.
Pag. 979. 14. ἐπεσήσουτα] *Th.* ἐπεσλιβήσουν, *rectè.*
l. 16. *Th.* τῷ χορυφῷ αὐτῷ καταληφθῆτε.
l. 25. νόμος ἦν] *Bis idem, bone vir. crambe bis cocta. sed prius Theodoreti fuit, hoc propriè tuum.*
Pag. 980. 6. ἐυδωθῆναι] *Th.* ἐυδιωῶαι.
l. 24. *Th.* τότε, φησὶ, διωήσομαι.
l. 25. χτ' ταῦτα] *Th.* χατ' αὐτά.
l. 37. παντελῶς] *Th.* πάμπαν.
l. 38. διαζόλε] *Th.* δυσμενῆς.
Pag. 981. 1. πάλιν τοίνυν τῇ αὐτῇ] *Iterum crambe bis cocta. id quod Theodoreti verbis paulo antè, mox suis enuntiat rhapsodus iste.*
l. 15. ἀγελαίῳ] *Th.* νέῳ.
l. 27. φοία, *siue* φόα, *quo vocabulo lumbi significantur medicis.*
l. 30. ἐαυτῶν σοφοί φασι] *Aliquid hic deesse videtur. porro totus hic locus de capillitio non alendo interpreti Billio deest, alium, vt videtur, codicẽ secuto.*
l. 39. ἀπολαύει] *Th.* ἀπαυφεῖ.
Pag. 983. 16. ὑποδείξῃ] *Th.* ὑποδείξῃ.
Pag. 984. 9. συμβόλῳ τῆς πίστεως] *Sc. Niceno.*
l. 16. ἐσόμβα] *Sc.* ἐπιγαθέχοι *sed post* μήποτε *requiro subiunctiuum.*

l. 20. ἀλγωνόμος] *Th.* αἰσχυνόμος.
l. 28. πλῆτος καὶ δίξα] *Ratio Grammaticæ accusativos exigit* πλοῦτον καὶ δίξαν. *vel adde,* εἶδέ εἰσι.
Pag. 985. 11. *Th. ante* μαθῶν *ponit* δι.
l. 30. εἰ) τῶν συφερούντων] *Lege ex Th.* μετόντας.
l. 39. παίπλω τῶν ἔντοιαν εὔχεται] *Locus de mendo suspectus. Th. sic :* τοῦτο δ' καὶ ἐν ἑτέρῳ ἔφη ψαλμῷ· φάσκων.
Pag. 986. 30. ὅσα ἂν φερεγένη] *Interpres hæc non legit, vel non vertit.*
Pag. 987. 9. καὶ ἡλίκων δρομαῖς] *Videtur hic autor, quisquis est, hoc loco male jerrnâsse leges Grammaticæ.*
Pag. 988. 42. φησιν, εὐδίων εὐκολίας. *Th.*
Pag. 989. 18. *lege ex Th.* διὰ τοι τοῦτο καὶ ὁ θεῖος.
Pag. 990. 6. *post* μὲ *adde* φησι, *ex Th.*
l. 42. ὑπερεγκολῶ] *sc.* ἡ ψυχὴ, *vel legendum* ὑπερεγκολῶ.
Pag. 991. 7. *desunt apud Th.* τῶν μυήμων ἢ.
l. 32. ἀπαγγ.] *Lege cum doctiss. Casaubono* ἀπαγγ.
Pag. 992. 30. φερόμενοι ἦν] *Desunt apud Interpretem, & videntur abundare.*
Pag. 993. 29. ἦν] *Lege cum doctiss. Casaub.* ὧν.
l. 31. ὑποῶ πλαίομεν] *Interpres videtur legisse* ὑποῶ ὅτε πλαίομεν.
l. 38. *Th.* τῶν χρῶσιν ἐργάζεται. ὕπν.
l. 40. καυσῆρα] *Th.* καυσέρα.
Pag. 994. 2. ἑαυτὸν εἰς παιδίαν φερυξένησα] *Interp. legisse videtur* ἑαυτὸν διὰ ἀμαθίας τῶν παιδίαν φερυξένησα. *cod. Theod. legit,* ἑαυτὸν τῶν παιδίαν φερυξένησα.
l. 35. αὐταλαζόμεν] *Cod. Th.* αὐτατομόμεν.
Pag. 995. 32. διαφόρατ] *Th.* διαφερόντως.
Pag. 996. 6. εὔνοιαν] *Th* εὐμένειαν.
Pag. 997. 40. τὸ εὐαγγέλιον] *Manifesto solœcismo pro* τῷ εὐαγγελίῳ.
Pag. 998. 36. συμφορᾷ] *Th.* συμφοραῖς.
l. 40. δυσμενίσιν *Th.*
Pag. 999. 43. ἀσεγυμῶν καὶ βασάνου] *Nihil video, a quo hi infinitivi regantur. deest, ut videtur, inquit Boissus,* ἐδελήσωμεν, *aut* χρῆς δεξάμενα, *aut tale quid.*
Pag. 1000. 35. ἐπεὶ] ἔπειτα ἢ *legendum putas Allenus, rectè.*
Pag. 1001. 18. *Th.* μυ. ὃ δὲ ἐν σκότει βαδ.
l. 28. δίδοται ἡμῖν] *Vel ut Interpres videtur legisse,* δίδοται ὧν ἡμῖν, *aut posito* καὶ *ante* λύχου, *&, mutatâ plenâ distinctione post* δεμένα *in comma, una fiat sententia.*
Pag. 1002. 24. νόμων] *Lege ex Th.* γάμων.
l. 25. τοὺ νόμους] *Th.* τὸ νόμιμ.
l. 28. παιδεύεθαι τῷ Θεῷ] *Fort.* Ζωπαιδεύεθαι, *quanquã & illud ferri posse videtur.*
Pag. 1003. 19. Αἴγυπθος] *Melius* Αἰγυπθία.
Pag. 1004. 10. φερμαρτία] *Lege ex Theod.* φερμαρετία.
l. 31. τὸ παρ.] *Th.* αὖτε τῶ παρ.
Pag. 1005. 35. *Th.* καὶ διὰ τότε σωτηρίας.
l. 41. χρησίως] *Th.* ἀσωσίως.
Pag. 1007. 16. *Boissus ante* τὰ αὐτὰ *addit* ὃ.
l. 19. ἐξ αὐτῆς ἀποτρέφεται] *Aptius* ἐπ' αὐτῆς. *Sic p.* 1008. 2. ἐπ ἦς, *pro* ὑπὸ ἦς. *Boiss.* τοὺ ἐξαίρετους αὐτῆς ἀποτρ.
Pag. 1008. 18. τοιαύτοις λύπαις] *Legendum* τοιαύτῃ λύπῃ, *vel* τοιαῦται λύπαις.
Pag. 1009. 13. μεγέθη] *Th.* διωάμεθ.
l. 15. *Th.* μισέμεν σμικρὸν ὃ.
l. 18. ἐντελῆ] *Lege ex Theod.* ἐυτελῆ.
l. 23. ὃ πάντως πάντες. *Theod.*
l. 28. ἐργάτας] *Th.* ἐργατῆς.
l. 35. αἰώνιόν ἔστιν ἀγαθόν. *Th.*
Pag. 1010. 13. ἡμεῖς δὲ πνέφ συζῶντες] *Verba sunt Theodoreti.*
l. 21. *Lege ex Th.* ἀλλὰ καὶ τῶ ἐπισφέρον ψῦφ.
l. 25. τὸν δίκαιον] *Th.* τῷ δικαίῳ.
Pag. 1011. 6. *Lege* ὑφωθέσεται.
l. 17. διὰ τῆς αἰκάσεως] *Interp.* per transgressionem, *hoc est,* παρακάσεως, *aut tale aliquid.*
l. 38. *Th.* ἀπλέκτως, *rectè.*
Pag. 1012. 7. φέρλον τῶν ἡμετέραν ζωὴν διδόντες] *Interpres omisit. quod si retinemus, legendum omninò* διδόωντας. *censeo inducenda.*
l. 9. σύλλαδαι] *deest* χρὴ. *vel lege* σύλλαδε.
l. 15. Ἰάκωβον] *At verba sunt D. Iohannis, non Iacobi. 1. Io.* 3. 18.
l. 35. *Lege* ἄλεγον *ex Theod.*
Pag. 1013. 3. ἀγάλλεμαι] *Th.* ἐπαγαλλόμεθ Θ.
Pag. 1014. 18. ἰκεσίαν] *Th.* ἱκετίαν.
l. 31. διὰ λοιδείας] *Fort.* διαλοιδείας, *unico verbo.*
Pag. 1015. 35. σκέξον] *Casaubonus,* σκέξαι, *rectè.*

CONIECTVRÆ IN ESAIAM.

HVius libelli quatuor sunt exemplaria, bina vetera, vnum Romæ in Vaticana, alterum in Bibliotheca Bessarionis: bina noua, Regium Lutetiæ (ex quo nostrum descriptum) & alterum Bauaricum in Bibliotheca Monachensi, quæ ex duobus prioribus fluxisse constat. In hoc libello perquam eleganti in coniecturis fui audacior, ab omni quippe codicum subsidio destitutus. Quin hoc sit germanum Chrysostomi syntagma, equidem, qui legerit, dubitare puto neminem: vel ipsa 1034. pagina satis indicat non alia, quam Chrysostomi ætate scriptum fuisse.

Cap. 1.

PAg. 1017. 19. τῆς ὀπισολῶν] doctiss. Boisius ὀπὶ τῆς ὀπισολῶν. Allenus ex coniectura ἀ δι' ὅλων. videndum tamen an regi possit ἀ δι' ὅλου præcedente, ea constructione qua dicimus παντα χῦ τῆς πόλεως, παντα χοῦ γῆς: & Chrysostomus ipse Psal. 46. παντα χοῦ τῆς ὀπισολῶν, de his ipsis loquens.

l. 43. εἶχον] videtur aliquid deesse, λέγειν, aut προσδέειν, aut tale aliquid. Boisius ex coniectura ἦκον.

Pag. 1018. 7. χ τὸν βάρβαρον] lego χ τὸ βάρβαρον προσδιηλώσος, aut tale aliquid. Boisius explet χ τὸ βάρβαρον αὐτῆς ὅπου ὀπισάλωσος.

l. 9. εἰ γδ εἶς] Non de Pharaone dictum, vt vult Interpres, sed de Hebræo, qui alium Hebræũ iniuria affecerat. Exod. 2. 14.

l. 33. ποιεμῆνας] A ποιόω, non πτέω. Boisius, Quid si, inquit, μεταποιεμῆνας?

Pag. 1021. 4. ταῦτα ὐχ ὡς] Boisius mauult, ταῦτα ὡς γεγωνιεῖα ἀ παγγέλλει, ἀλλ' ὐχ ὡς ἐσόμῆνα.

Ib. τὰ μέλλοντα ἀπὸ τῆς προφητῆς λέγεδαι] quæ à Prophetis prædicenda sunt. mira, vt videtur, hypallage, pro quæ à Prophetis fore dicuntur: quo modo etiam vertit Interpres. Boisius, leui immutatione, τὰ μέλλοντα τὰ ἀπὸ τῆς προφητῆς λεγόμῆνα ἔσεδαι.

Pag. 1024. 5. ἔπ ὅλως δι' ὅλε τῆ προοιμίῳ τῦτο προσέοικε] Bois. pro τῦτο legit τύτῳ: sc. τῆ προοιμίῳ totus Psalmus. & fortasse ὅλος pro ὅλως legendum.

l. 24. εἰς πέρας] In libro nostro, εἰς ἐπέρας, mendosissime, nec mendum aduertit Interpres.

Pag. 1025. 15. χ ἐγ κωμίων] Locus mendosus, qui ex coniectura sic restitui potest: χ ἐγ κώμιον ἐναμιχθὲν τῇ καπηρείᾳ τῶ καπηρείαν χδεπωτέραν ποιεῖ. fortasse hic est huius loci sensus, in quo, vt in plurimis hallucinatus est Interpres. Boisius sic: χ ἐγ κώμιον ἐναμέμικται τῇ καπηρείᾳ, τῶ καπηρείαν χαλεπωτέραν ποιῶν.

Pag. 1026. 10. μεσομῆ] Medios incessus significat: qui locus est inter ambulandum honoratissimus. inde illud Imperatoris ad libertum suum inter duos Senatores mediũ ambulantẽ, an non te pudet inter eos medium incedere, quorum seruus esse poteris?

Pag. 1027. 16. ὐκ ὀπικλῶ] Hunc locum apertè mendosum ex coniectura sic restituo: χ ἃ πιωεία ὀπὶ κλῶ, χ ἃ τῆ δωῦαι δίκλω γίνε) μόνον. ἀλλ' ὀπὶ τῆ βελτίως. Boisius, ὐκ ὀπὶ χαλάσει χ τῆ δωῦαι δίκλω &c. Allenus, ὐκ ὀπὶ χαλᾷ χ τῆ δωῦαι δίκλω γίνεται μόνον, ἀλλ' ὀπὶ τῷ.

l. 35. ὅπ] Plenius sic: ἐξ ἧς ἅλον ὅπ.

Pag. 1028. 28. εἰρηνῶν] Boisius addit ἀληδείαν.

l. 29. περπνότερον] deest π.

Cap. 2.

Pag. 1029. 22. χ ὁ Ιαχὼϐ ᾗ, ὡΐκα ἄν] Locus mendosus, quem tamen quomodo corrigam, non dispicio.

l. 25. τὸ προσωπεῖον] Boisius, τῷ προσωπείῳ.

Pag. 1031. 7. τῆς νοημάτων] Assentior interpreti subintelligenti δήσει, aut tale aliquid.

Pag. 1032. 16. τὸ **] deest δένδρον, vel τὸν καρπὸν, aut tale aliquid. Locus enim erat in manuscripto Regio relictus vacuus, vnius fere verbi capax.

l. 19. ἀδεμιᾶς] vel legendum ἀδεμιᾷ ποιαύτῃ ἀνάγκῃ, vel ἀπὸ ἀδεμιᾶς.

Pag. 1033. 22. νόμε] Interpres putat legendum κριτοῦ: & est aptius, si libri addicerent: quamuis & hæc lectio non male stare potest.

Pag. 1034. 28. καίρῆον] deest ἐν ἐρλύῃ διάγει, aut tale aliquid.

Pag. 1035. 15. ἴασιν] hoc monstrum verbi Interpr. vertit, ira exacerbatus. quid si ἐιασεν legamus?

Pag. 1038. 40. ἐν τοσύτῳ κινδύνῳ τῆ ἦδη πεπλημμελημῆνων] locus mendosus: sed nihil explico. vide notas Boisij.

Cap. 3.

Pag. 1042. 30. πῶς ἐν ἀγῶνι] *Vlcus aliquod ſuſpicor, quod ſanare nequeo. Boiſius acutiſſimè,* πῶς ἐναγῶν.

Pag. 1044. 24. *poſt,* βυλόμενος, *deeſt* ἦν, *aut tale aliquid ſulcienda ſententiæ.*

l. 34. *Hic locus ita diſtinguendus & legendus:* πιῶτην ἡ καλία· ὡς ἐλεγχομένη πολλάκις καὶ τῷ παρουσίαν αὐτῷ βεβαίως πῶς ἐν ὀπτικίᾳ ζῆν παραγενομένων.

Pag. 1046. 12. τοῖς τὸν δῆμον ἀλγῶσι] *Boiſius legit* ἀλγυνοῦσι, *hoc eſt,* λυποῦσι. *malo* ἄρασι, *hoc eſt,* δημαγωγῶσι.

Pag. 1047. 3. δευτέραι] *ſc.* ἐντολαί.

Pag. 1048. 18. πως τὸς πονηρὸς πνεύματος] *Non placet hoc loco. Boiſius acutè,* πως τὸς πονηροῦ πνεύματος μᾶλλον, τῆς τ.

l. 29. κωμῳδῶν] *Vide notas Boiſij.*

Pag. 1049. 7. πτερὰ] *lege* πτερυγίσματα, *inquit Interpres, ſeu quis alius ad oram libri, Lutet. Anno* 1588. *excuſi: quàm verè, neſcio. neq; enim conuenire videtur. Boiſius* πτερὰ *retinet. eſt enim, inquit ille, elegans alluſio ad pennas pauonis erectas & expanſas.*

Pag. 1051. 1. ῥανίδα] guttam. *Non quadrat huic loco. melius* πυρανίδα: *ſta tamen, vt requiram alind loco aptius.*

Cap. 4.

Pag. 1053. 17. λαμπρὸν] *Aliquid explendæ ſententiæ deeſt. Boiſius* λαμπρῶς.

Cap. 5.

Pag. 1054. 4. μαχραὶ ᾠδαὶ τὰ ἐγκλήματα] *ſc.* κλαῖε, *ex præcedentibus: ſi tamen locus integer eſt.*

Pag. 1055. 3. διὰ τὸ δυχείρωτον] *Locus videtur imperfectus. Vide notas Boiſij & Alleni.*

Pag. 1059. 17. ἐπαχρειώλω τόλμαν] *Boiſius,* ἐπαχρειώλω πιωείαν, *vel* κόλασιν. *Puto potiùs pro* τόλμαν *reponendum* τομὼ: *Sic enim ſæpius loquitur noſter. Sic in his ipſis in Eſaiam Commentarijs, p.* 1075. *l.* 25. μὴ πολλῆς τῆς σφοδρότητος ἐπάγει τῳ τομῷ. *quem locum ideo produxi, quia, tom.* 7. *apanth.* 11. *p.* 729. *l.* 11. *ille ipſe locus deſcribitur, idemq; error committitur, & pro* τομὼ *genuino habes corruptum* τόλμαν.

Pag. 1062. 39. ζῆλῳ] *Interpres legit* φοβῷ. *quare, ipſe viderit: cùm* ζῆλος, *hoc eſt,* ζηλωτὴ λέξις, *huic loco melius quadret, quàm* φοβὴ: *idemq; mox eodem ſenſu,* πάντα κινεῖ ζῆλον, *vſurpet.*

Cap. 7.

Pag. 1075. 38. παρδομάζω] *Verbum mihi hoc loco ſuſpectum. Boiſius ingeniosè,* ἐμφωλοδομάζω.

Pag. 1076. 14. ἐλογίσατο] *Corrigendus hic locus ex apanthiſmate vndecimo, tom.* 7. *p.* 729. *l.* 32. *vbi mutilator ſic habet,* ὡς ἠπάτησεν, ὡδὲ παρελογίσατο, αὐ ἀχρήστως τῳ φοφητείαν. *Vbi vtrag; coniectura confirmatur, tum quæ in margine, tum alia doctiſſimi Alleni, qui multò ante allatum ex Oriente apanthiſmatis illius exemplar, mihi ſæpe ſuspicanti monnerat, pro* (ὡδὲ γὰρ ἐλογίσατο) *ſublatis notis parentheticis, legendum,* ὡδὲ παρελογίσατο.

l. 20. τὸ σημεῖον ὄζειν] *Melius in apanth. citato,* τί ἦν τὸ σημεῖον ὄζειν;

Pag. 1077. 12. δικαιοσύνης ἐκλήθη πόλις] *Ibid.* δικαιοσύνη ἐκλήθη ἡ πόλις. *quam lectionem præfero. quod enim editur deſtruit illud, quod verbis proximè præcedentibus aſtruitur.*

l. 20. ἀμφοτερῶν] *Ib.* ἐς ἀμφοτερῶν.

l. 43. αὐωτέρω] *Ib.* αὐώτερον.

Pag. 1078. 4. διὰ γὰρ τοῦτο] *Ib.* διὰ γαρ᾽ τοι τοῦτο.

l. 5. ἐνέκεισεν αὐτῷ] *Ib.* ἐνέκεισεν ἐν αὐτῷ.

l. 15 ὃ γὰρ μὴ ὑσᾷ *ad* διότι φεὶν ἢ χοῶναι *l.* 22.] *locus hic in apanth. citato legitur aliàs: adeat Lector tom.* 7. *p.* 731. *l.* 30.

Pag. 1080. 24. ῥᾴδιοι] *Verbum mihi hoc loco ſuſpectum. Interpres, qui tamen præter codicem Regium, quo & nos vſi ſumus, alium non habuit, ad pugnam expediti. ſed illud Græcè* εὔζωνοι *dicitur. Boiſius ex coniecturâ,* ῥόδιοι: *nos* μαχιμώτατοι.

Pag. 1085. 16. ληφθέντων] *Puto legendum* ληφθέντων.

Præter hoſce in libros veteris Teſtamenti commentarios perpetuos extat paſſim in Bibliothecis Græcè manuſcripta ἑρμηνεία εἰς τὸν προφήτην Ἱερεμίαν Chryſoſtomo adſcripta: cuius apographum ex Bibliotheca Bauarica deſcriptum in manibus habemus, ne luce quidem, nedum tanto autore dignum opuſculum, ſed nugas meras & quiſquilias. Ne quis tamen eas incidens aliquid ſe magnum, aut nobis non viſum reperiſſe putet, ecce tibi huius præclaræ expoſitionis initium.

Τὸν μὲν χρόνον, καθ᾽ ὃν προεφήτευεν ὁ μακάριος Ἱερεμίας, καὶ ἀπὸ πτὶν βασιλέως ἤρξατο, καὶ εἰς ποῖον προφητεύων (*fortaſſ.* ἐπαύσατο) ευτεύθεν ὅτι μαθεῖν πᾶσιν ἔστι προφητείαν καὶ τῶν δύο ποιεῖται φυλῶν, ὅλην τῶν δύο αἰχμαλώτων γνωρίζων ὑπὸ τῶ Ασυρίου. πεκίλλω δὲ πᾶσι τῳ προφητείαν ὄζειν ἰδεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν παλαιῶν ἐξηγημάτων αὐτῷ (*fort.* αὐτου) ἐλάχει, ὡς ὅταν λέγῃ, ἰδοὺ τὰς ὀδὰς σου ἐν τῷ πολυανδρίῳ, καὶ τὰ ἑξῆς.

IOHANNIS BOISII

CVRAE POSTERIORES IN CHRYSOST. TRACTATVM in Esaiam.

PAg. 1016. 25. Ησαΐας ὁ ἀποπλμᾷ &c.] *vide Rom. 10. 20.*

l. 30. *legendum censeo:* πεπραγμάτων πεισάπτειν, ὐκ ἔλαττον αὐτὴν τ ε. α. κ. δ. ἀλλὰ ἡ πικρότερον &c.

l. 34. πεπεκάπετο] *vide supra pag.* 435. *lin.* 38. & *pag.* 461. *lin.* 9.

l. 35. ὑπραπέδησκον] *Ego subdistinguo post ἀρχομένων repetito verbo,* πεπεκάντο, ὑπὸ τῦ κοινοῦ, & *pro* ὑπραπέδησκον, *lego,* ὑπραπεδήσκειν ἕτοιμοι ὄντες.

Pag. 1021. 4. ταῦτα ὐχ ὡς] *Lego,* ταῦτα ὡς γεγυμνάσια ἀπαγγέλλει, ἀλλ' ὐχ ὡς ἐσόμενα. *Hanc lectionem confirmant non modo mos prophetarum, & verba continuò sequentia, sed etiam verba hæc Chrysostomi hom.* 10. *in Genes. pag.* 59. *lin.* 22. &c. τιῦτον γὰρ ἔθος ἅπασι τοῖς προφήταις πρὸ τῆς μηδέπω γεγυμνασμένων, ὡς γεγυμνασμένων διηγεῖσθαι. Επεὶδὴ γὰρ τοῖς πολλοῖς ἀώρων ὀφθαλμοῖς τὰ μὴ πολλῷ ὑστέρῳ μέλλοντα γίνεσθαι, διὰ τοῦτο ὡς ἤδη πρὸ τῆς ὀφθαλμῆς κείμενα κατατιθέασι τὰ προάγματα, ὥστως ἅπαντα διελέγοντο.

l. 7 *lego,* τὰ μέλλοντα τὰ ὑπὸ τῆς προφητῆς λεγόμενα ἔσεσθαι· *ut* λέγεσθαι *sit corruptè, pro* λεγόμενα ἔσεσθαι.

Pag. 1026. 7 & 8. *legendum videtur:* ὅτε γὰρ ὁ τὰ ὑψηλὰ διδάγματα φέρων, ὁ μονογενὴς τῦ Θεοῦ παῖς καὶ τῶν τῆς ἀγγέλων καταφρονέειν μέλλων πλειτείαν &c. *vel,* ὅτε γὰρ ὃς τὰ ὑψηλὰ διδάγματα φέρων ἦλθεν ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ παῖς, & *sic deinceps ut in libris legitur.*

Pag. 1027. 16. ἐκ ἐπικλᾷ] *Nondum coniectura mea mihi displicet, & tamen quoties eam comparo cum tua & Alleni, toties non unam esse viam loca corrupta emendandi intelligo. Assentirer Alleno, si Deus aliquando puniret ὅτι κακῶ. Nam etsi mala pœnæ immittuntur à Deo, tamen non ὅτι κακῶ. i. propter malum finem, sed propter bonum, ut pulchrè docet Basilius homilia:* ὅτι ἐκ ἔστιν αἴτιος τῆς κακῶν ὁ Θεός. *Tua lectio eò magis mihi placeret, si sic conciperetur:* Ιτα μάθῃς, ὅτι οἷα αὖ ἡ ὀργὴ τῦ Θεοῦ καὶ ἡ τιμωρία, ὅτι κακῶ γίνεται, καὶ ἐκ ὅτι τῶ σωῦαι θέλω μόνον, ἀλλ' ἵνα τῶ &c.

Pag. 1029. 22. 23. 24. & 25. καὶ ὁ Ιακὼβ ἦ, ἰδίκα ταῦτα, ἃ ὁ Ησαΐας μέλλει νῦν λέγειν, καὶ πλείονα τούτων προαναφώνει (μᾶλλον τ. τ. ε. κ. κ & θ. ἔπε, καὶ τ. α. κ. τ. κ. καθ' ὃν ἐμελλε παρέσεσθαι) ὅτε ἐκεῖνος &c.

l. 28. *addo* ὁ Χειτὸς, *post* καπρθοῦν.

Pag. 1033. 22. *fort.* μαχομένοις αὐτῦ· *vel* πρὸς αὐτόν.

Pag. 1038. 40. ἐν τοσούτῳ κινδύνῳ &c.] *Ne quis dubitet hæreat, addo prætereà nonnulla, quæ ex impedita satis lectione lectionem satis expeditam efficiant. Sic igitur:* καὶ ὃ παρ' ἐκείνου δύναμις καταπλήττει τοὺς ἐν τοσούτῳ κινδύνῳ καθεστῶτας, καὶ πρὸς ἤδη πεπαιμελημένων αὐτοῖς διδασκάλων δίκην.

Pag. 1042. 30. πρὸς ἐν ἀγῶνι] *pro* πρὸς ἐν ἀγῶνι, *minimè dubito, quin legendum sit,* πρὸς ἐναγῶν, *i. μυσαρῶν, ῥυπαρῶν, ἀκαθάρτων. Dicit Iosephum liberatum fuisse, siue eripuisse se ab impuris Ægyptiæ illius manibus.*

Pag. 1044. 34. & 35. τοιῦτον ἡ κακία· ὅτε ἐλεγχομένη πολλάκις καὶ τοῦ παρεῖναι αὐτῶν βαρύνεται πρὸς ἐν ὀπεικείᾳ ζῆν πεφυρμένων] *pulcherrimam hanc lectionem sic Latinè reddere conor:* Sic est improbitas: sæpenumero, cùm ne reprehenditur quidem, etiam aspectum ipsum bonorum virorum iniquo animo fert. vel sic: Tale est improbitatis ingenium: etiam cùm nemo sit qui reprehendat, sæpenumerò tamen vel ipso bonorum virorum aspectu offenditur, vel ipsum bonorum virorum aspectum grauatè fert, grauiter fert. *Sapientiæ cap.* 2. *l.* 15. Βαρὺς ὄντιν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος.

l. 37. *lego,* ὃ πεφύκασι.

Pag. 1048. 29. κωμῳδῶν] *Ipse locus nondum occurrit, nec vacat nunc quærere: simillima tamen sunt, & eiusdem planè monetæ, quæ in vnum collegit doctiss. Casaub. noster Commentario suo ad Theophrasti characteres cap.* περὶ μικρολογίας, *vbi sic scribit: Quemadmodum vestis brevitas est sordium argumentum, sic vestis ad talos densissa* [*i.* ἄχρι τῶν σφυρῶν κρδεισμένη] *vitæ delicatæ & dissolutæ, vt apud Platonem in Alcibiade priore* ἕξις ἱματίων indicium ἀξιόπιστος. *Inde illa Plutarchi in Alcibiade* ὑβρίσματά τε καὶ δηλήτηρας ἐδητῶν ἀλυργῶν ἑλκομένων δι' ἀγορᾶς. *Horat. Epodon Od.* 4. Sacram metiente te viam Cum bis ter vlnarum togâ. *Apud Dionem Calenus obiecit Ciceroni quod* μέχρι σφυρῶν πως ἐδῆτα σύρει &c. *consule locum.*

Pag. 1051. 1. *pro* ραδίδα, *vel lego,* ἔρυτα (*quod sanè non displicet*) *vel* τυραννίδα (*vt tu corrigis*) *i.* σφοδρὰν ἐπιθυμίαν.

l. 2.

l. 2. γνομψὴν] *pro* γνόμψιος.

Pag. 1055. 3. διὰ τὸ δυχείρωτον] *lego*, διὰ τοῦτο, τὸ δυχείρωτον, χάριν εἰώθασι λέγειν οἱ πολλοί.

Pag. 1074. 13. ϗ δείκνυσιν ἢ] *Sensus est*: & ostendit vel proditionem rem esse, vel magno eos fastu ebrios existimare, quòd ne armis quidem indigeant &c. *Al.* vel fastu eos valde inebri-ri, ita vt existiment ne armis quidem sibi opus esse &c. μεθύοντας, *sub.* αὐτούς.

Pag. 1080. 24. ῥᾳδίοις] *Interpres fort. legit*: ῥᾳδίως εἶχον πρὸς μάχω, *aut nescio quid aliud. Non absimili genere loquendi Chrysost. dixit de seipso vna ex homiliis in Epistolam ad Romanos*, ὅτι σφόδρα δυχερῶς εἶχε πρὸς διαλύσεων ὑπερβολήν.

ΕΙΣ ΤΟ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΣΑΙΑΝ, THOMÆ ALLENI

obseruationes.

Pag. 1019. 2. πάλιν πρεσβυτέρων] *pro* πάλιν, *lego* πάλαι.

l. 12. σφόδρα τις] *lego* σφοδρά τις.

l. vlt. ὁ τῷ ἐξαιρέτῳ τῆς δωρεᾶς πιθεὶς αὐτοῦ &c.] *fort.* ὁ μόνον τῷ &c. & *pro* πιθεὶς αὐτοῦ, *puto rectius legi posse*, δοθείσης αὐτοῖς, &c. *talis locutionis exemplum est Act.* 11. 17. τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς &c.

Pag. 1021. 2. ἐμφατικῶς] *Mallem* ἐμφατικώτερον *hic legere, vel* ἐμφατικόν.

l. 31. *sensus loci mihi videtur flagitare, vt legatur* ὑπῆρξ. εἶπεν [ἢ] ὁ πρ. *sic pag.* 1023. 11. 12. ὁ Παῦλος ὑπογράτερον τῷ λόγῳ κεχρημένος.

Pag. 1022. 35. *lego* ἐπιτίλων τοῦ μὴ &c.

Pag. 1023. 17. 18. ϗ διὰ τοῦ πεδιδῶσι αὐτοῖς τὸν νόμον] *respexisse videtur ad Rom.* 9. 4. &c.

Pag. 1024. 23. ῥύσασθε.

l. 31. λέγων τῆς Ἰουδαίων] *fortass. scripserat*, λέγων ἐν τῇ συναγωγῇ τῆς Ἰουδαίων.

l. 42. *pro* αὐτὸ *puto legendum esse* αὐτάς.

Pag. 1026. 26. & 27. ἐν διαμέσῳ τῆς πρ. ἀ. ἀ. τῶν κακ. μεπόντες] *puto legendum esse* ἐν διαμέσου ἐναντίας (*vel* ἐναντίων) τῆς &c. *vel saltem* τῶν ἐν διαμέσου τῆς πρ. ἀρ. ἀρχ. κακίας μετ.

l. vlt. τὸ Κ. *sic & p.* 1074. *l.* 3. 20.

Pag. 1027. 8. Ἢ γὰρ ὁ παύσεται] *pro* γὰρ, *videtur sensus loci postulare* δή.

Pag. 1028. 30. παύτοτε] *rectius (opinor) legemus* παύτων τε.

Pag. 1029. 7. εἰσῆλθε Νάδαν εἰς &c. *Es.* 20. 1. *vbi pro* Νάδαν *Hebr. habet* Thartan, *& sic vulgata.*

l. 17. πᾶς τῶν ὀνομάτων πρ.] *videtur legendum esse* πᾶς τούτων τῶν ὀνομ. πρ.

l. 20. εἰδὲ] *f.* ἤδε, *ab* ᾄδω.

l. 27. & 28. *lego*: ἆρ' ἔμελλε καταρθοῦν [ὁ Χριστὸς] σεσαφρονῶν.

Pag. 1033. 22. διηγεῖσθαι τοῖς μαχομένοις αὐτόν] *pro* μαχομένοις *probabile mihi videtur autorem scripsisse* διαχομένοις. *lege praecedentia, lin.* 19. &c. πίνες ἦν &c. & *infrà lin.* 27. πρὸς τῆς χαυνῆς ὁ λόγος, ὅτι αὐτὰ μ. ἐ. &c.

Pag. 1034. 2. βασιλειῶν.

l. 15. ϗ ἄπαξ ἢ δὶς δεῖ παρατάξεως ἔσῃ] *Laertius lib.* 2. (*pag.* 72.) *in Socrate*: ἀποδημίας γ' ἐκ ἐθέλειν χαλεπὰ ἦν οἱ πλείους, πολὺ εἰ μὴ στρατεύεσθαι ἔδει. & *mox*, ἐστρατεύσατο γοῦν εἰς Ἀμφίπολιν, ϗ Ξενοφῶντα ἀφ' ἵππου πεσόντα ἐν τῇ χ. Δήλιον μάχῃ διέσωσεν ὑπολαβών. & *iterum ibidem sic*: ἐστρατεύσατο γὰρ εἰς Ποτίδαιαν διὰ θαλάττης. πεζῇ γὰρ ἐκ ἐφοίτων, τῶν πολέμων κωλύοντων.

l. 16. ἀπὸ τοῦ βήματος δεῖ τὸν πόλεμον ἐξῆκει πολλάκις] *Meminit Plutarchus vt bellatoris non admodum strenui in pugna ad Chæroneam* (βίων Συγκρισ. *tom.* 3. *p.* 1567) ἐν ᾗ τῇ μάχῃ καλὸν ἐδέν, ὡδὲ ὁμολογούμενον ἔργον οἷς εἶπεν ἀποδειξάμενος, ὡς ἥκετο τὸν τάξιν ἀποδρὰς αἰσχρῶς, ϗ τὰ ὅπλα ῥίψας, &c.

l. 36. προδιδῶσιν τῷ φωτὶ] *lego* προδιδῶσιν ἐν τῷ φωτὶ, *vt lin.* 43. & *Hebr.* beor.

l. 40. ἀσφαλείᾳ.] *puto aptius legi* ἀσαφείᾳ.

Pag. 1035. 38. πενίαν;] *fortassis mendosè, pro* πονηρίαν;

l. vlt. δύο ἢ τ.] *rectius (opinor) legemus* δή. *vel saltem post* τεπυκνωμένοι *ibid. ponatur plena distinctionis nota, & post* δῦσαι (*p.* 1036. *l.* 2.) *comma: vbi &* τοῦτο διὰ &c. τοῦτο &c. *vertendum puto sic*: [partim per &c. partim &c.] & *pro* τὸ χαλεπὸν νόσημα (*p.* 1036. *l.* 4. *videtur significare dogma illud* (*pag.* 1035. *l.* 42. &c.) ὅπου ἐκ ἐπ' αὐτοῖς &c.

Pag. 1039. 33. τί γὰρ ὄφελος ἐκ πλησίον ἅπαντα ὁπτηρεῖν,

τηρεῖν &c.] *Sententiam hic non assequor. Si mendum est, putauerim sic posse leui immutatione corrigi:* τί γὰρ ὄφελος ἐκ τῶν ὧν ἅπαντα ἐπιρρεῖν, *&c. lege præcedentia, lin.* 31. ὃ δὴ *&c. hac phrasi vtitur p.* 1051. *l.* 30.

Pag. 1043. 15. ὑλιὸς ἕλαττον κλυδωνιζομένης ἢ τοιαύτη διακαίσεται πόλις] *Locum suspicor mendosum esse. ad sententiam aptiùs forsan legemus:* ὑλὴν ἀμείνον κλυδωνιζομένης.

l. 24. *pro* ἐνδεικνύμενος *videtur legendum esse* ἐνδεικνύμενοι: *vt constructionem habeat cum* πολλοί φασιν, *lin.* 22.

l. 32. ὀνειδίζοντες τοῦ παροξύναντας *&c.*] *Locus videtur mendosus. Malach.* 2. 17. *sic legitur:* οἱ παροξύνοντες τὸν Κύριον ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν, καὶ εἴπατε, ἐν *&c. fortassis ergo sic poterit restitui:* οἱ παροξύνοντες, καὶ παροξύνοντες τὸν Θεὸν *&c.*

l. 1044. 6. ὡς τὴν μητρόπολιν &] Ισ. ὡς ὅτε τὴν μητρ. *&c.*

Pag. 1051. 19. *lego* παπτηνωδήσουσι, *vt pag.* 1048. 6.

Pag. 1054. 14 μεμηνιῶσι, δίλωσι κῶς ἔχ.] *Lego* μεμ. καὶ δίλωσ. *vel* μεμ. δίλωσι κῶς τε ἔχ.

l. 31. *lego è Num.* 25. 3. Βεελφεγώρ, *sic & psalm.* 105. 28.

Pag. 1055. 3. διὰ τὸ δυσείρωτον] *Hic locus sic forsan poterit suæ integritati restitui:* διὰ τοῦτο χρεὼν τὸ δυσείρωτον *&c.*

l. 30. καὶ γνῶ ὃ λέγω *&c.*] καὶ γνῶ *puto verba esse textus: ideoq; post* γνῶ *ponendam esse plenam distinctionem, & post* διηρέθαι (*l.* 31.) *colon.*

Pag. 1057. 41. *post* πολλάκις *pono plenam distinctionem, vel saltem colon.*

Pag. 1059. 13. *post* αἰδάνεσθαι *deest comma.*

Pag. 1060. 12. ἀπατώμενοι] *Rectiùs hic (nisi fallor) legemus* ἀπατούμενοι *&c. sic infrà, l.* 17. *sequitur:* οἱ πολλοὶ τῶν ἠπατημένων *&c.*

Pag. 1061. 3. *post* ἔχειν *puto deesse* προσῆκον.

l. 25. & 26. *pro* δύσεικτον *mallem legere* δυσίατον.

Pag. 1062. 4. *statim post* διδασκαλῶν *videtur nonnihil deesse:* ἢ χ ὡς αἰσθανομένων τῆς ἀτιμίας αὐτῶν τῶν σωμάτων, *vel* ἢ χ ἵνα κολάσῃ τὰ νεκρὰ σώματα, *aut aliquid tale.*

l. 37. αὐτῶν ἀγάγῃ] *Pro* ἀγάγῃ *reponerem* ἀγαγεῖν. & αὐτὰ *mallem hic quàm* αὐτῶν.

Pag. 1064. 42. *post* ἐπημερίου *deesse videtur*, ἢ ταὐτὸν σημαίνει διὰ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἐπημερίου, *aut aliquid tale. vel aliter etiam potest hic locus non incommodè restitui, si legatur ad hunc modum:* διὰ τοῦτο *&c.* ὅλη ὁρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπημερίου. ἢ ταὐτὸν σημαίνει ἀμφότερα ταῦτα, ἢ ἕτερον *&c.*

Pag. 1065. 9. ἔμπυρα σώματα] *Tanquam vox composita sit è* Saraph *vrere, vel incendere, &* phe *vel* phi *os. sed compositionem hanc non agnoscit Hieronymus comment. in Esaiam l.* 3. (*pag.* 35.) Seraphim (*inquit*) *interpretantur* ἐμπρησμούς: *quod nos dicere possumus incendentes, sine comburentes: iuxta illud quod alibi legimus* (*psal.* 103.) Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem vrentem.

l. 15. τοιαῦτα] *Fort.* τοιαῦτα.

l. 17. *post* λειτουργίαν *deesse videtur* πληροῦσαι, *aut aliquid simile.*

l. 29. τὰ νοήματα] *f.* καὶ τὰ νοήμ.

Pag. 1066. 16. ὃ δὲ τρίτον καὶ προσέθηκεν;] *f.* ἀλλὰ καὶ τρίτον προσέθηκεν;

l. 24. χαμεπωτάτῳ ὑπάτῃ πημείαν] *Epiphanius, seu quicunq; autor est Isbelli* περὶ τῆς προφητῶν τῶν ἐκοιμήθησαν, καὶ ποῦ κεῖνται, *de eo sic scribit:* Θνήσκει δὲ ὑπὸ Μανασσῆ τοῦ βασιλέως Ἰούδα φρίδον (*lego* πρίονι) εἰς δύο. *& huc nonnulli spectâsse Apostolum putant, cum dixit Heb.* 11. 37. ἐπρίσθησαν: *Theodoreti interpres ib.* Hoc (inquit) euenisse dicunt Prophetæ Esaiæ. *addunt quidam & serram fuisse ligneam, quâ dissectus est.*

l. 25. τῶν Ιουδαίων οὐκ ἐναγκόντων αὐτῷ τὴν παρρησίαν] *Hieronymus in Quæstionibus, seu traditionibus Hebraicis in* 2. *lib.* Παραλειπομ. *cap.* 33. 10. *pag.* 267. Tradunt Hebræi (*inquit*) idcirco occisum Esaiam, eò quòd eos appellauerit principes Sodomorum & Gomorrhæ *&c. plura huc spectantia ib.*

Pag. 1069. 12. διμοιωῦντα] *Lego* διμοιοῦντα.

Pag. 1073. 4. *pro* αὐτῶν *fortasse scripserat* αὐτὸν *pro* αὐθρώπων, *quod posteà per errorem librarij mutatum fuerit in* αὐτῶν.

l. 21. Ιασοὺβ τῇ Εβραίων γλώττῃ ἢ αὐτοφυὴς λέγεται καὶ ἡ διαγωγή.] *Ad veritatem propiùs accedere videtur sententia Hieronymi in Es.* 7. *pag.* 39. Iasub (*inquit*) [*puto Hieronymum scripsisse* Sear-Iashub *ex Hebr. & interpretatione quam subiungut*] filius Esaiæ, qui interpretatur, Relictus atq; conuertens: in typum populi Iuda, qui erat de duorum regum manibus liberandus: *&c. Hebr.* scheár, residuum, reliquiæ: & shub conuerti.

l. 22. ἐσοὺβ αὐτόν] *Puto mendum esse, & per librariorum errorem factum ex* ἀρουβαδαὶ (*Hebr.* arubbathám 1. *Reg.* 17. 18.) *ex* arubba *pignus, arrha, &c. &* mem *affixo. viz. symbolum aliquod a filijs suis in militiam profectis mitti ad se per Dauidem vult pater, quò certior reddatur de eorum prosperitate. nulla huic voci cum nomine* Iasoùb *cognatio est.*

Pag. 1074. 43. πᾶσαν ἕλ] *Ante hæc verba deesse videtur nonnihil: viz.* πῆς δ᾽ ὅσον μόνον, καὶ *aut tale aliquid.*

Pag. 1079. 20. & 21. ὑποστήσαντες & καλέσαντες] *Parùm congruè, si voces spectemus. præcessit enim* αἱ δύο φυλαὶ προῆλθαν ἑαυτὰς *&c.*

l. 42. *post* καλ- *deesse puto* μία.

Pag. 1080. 7. ὁ Σύρος καὶ ὁ Εβραῖος, ὅς φασιν, ὁ λέγων μελίσσας, ἀλλὰ σφῆκας] *Hebræa vox eadem est hîc, & Iudicum c.* 14. 8. *in historia Sampsonis: viz.* Debora: *illic autem (vt ex melle quod reperit Sampson in cadauere Leonis constat) necessariò significat apem: nec vsquam reperio vbi Græci Interpretes aliter reddiderint, quàm per voces* μέλισσα, *vel* μελιττῶν. *Videtur ergo aliorum nixus fide & autoritate in vertendis Hebraicis dictionibus: quod & verba illa,* ὅς φασιν, *non obscurè significant.*

ANNOTATIONES
IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI
IN MATTHÆVM.

HArum editionem Homiliarum adornavimus, Lector, ex quinq; libris manuscriptis. Primum nobis exhibuit bibliotheca Collegij Corporis Christi Oxonij à *Serbopulo* quodam, homine Græco Anno Domini. 1499. satis negligenter & imperitè scriptum Redingæ in Anglia, quadraginta tantùm & quinq; priores homilias continentem. Secundum bibliotheca Illustrissimi *Cæcilij Comitis Exoniensis* ab eodem *Serbopulo* ibidem eadem fide & diligentiâ scriptum anno sequente, sc. 1500, reliquas posteriores complectentem. Tertium nobis codicem dedit bibliotheca Collegij Noui Oxonij: & quartum bibliotheca Vniuersitatis Oxoniensis Constãtinopoli nuper aduectum melioris notæ, & antiquum satis, non plures tamen quemq; quàm 44, aut 45, priores repræsentantem. Quintum & vltimum posteriores homilias, easq; non plenè continentem, sed optimæ cum primis notæ codicem suprà commemoratæ Vniuersitatis bibliothecæ debemus. Hisce accessit editio vulgata Heidelbergensis, de qua, quamuis innumeris scateat erroribus, quorum magnam & certè maximam partem nos expurgauimus: tamen gratia debetur bonis illis viris, quia & prius inedita edere voluerunt, idq; libris non negligentissimè inspectis. Quam fidem & diligentiam si ijdem in Paulinis epistolis edendis præstitissent, non tantâ, quantâ nunc meritissimò, apud omneis doctos & æquos rerum æstimatores infamiâ laborarent. Sed de hac re alius erit dicendi locus. Nunc, vt quod instat agamus, sciat Lector, hanc primam in Matthæum homiliam extare à Rob: Stephano vulgatã in principio Testamenti Noui ab ipso Græcè excusi ante annos 60. Lutetiæ; ne quenquam suâ laude fraudare videamur. Præter hæc si quid est aliud, scito symbolas esse parcissimas ex coniecturis meis & amicorum meorum, in quibus primo loco facilè statuerim doctissimos viros, Græcarum literarum non minus quam Theologiæ peritissimos, Iohannem Boisium, & Thomam Allenum, qui mihi, tibiq; (Lector) in toto hoc opere in Euangelia operam nauârunt egregiam. Porrò vbi scriptæ vel dictæ fuerint hæ homiliæ, de illis in Iohannem nihil mihi liquet: in Matthæum homilias Antiochiæ habitas ex ipsius Chrysostomi verbis constat, sic enim loquitur hom. 7. p. 49. 16. Πρώτη ἡ πόλις ἡμῶν τὸ Χριστιανῶν ἀνεδήσατο ὄνομα. vide hom. 67. p. 427. 22. videtur tamen nonnunquam loqui vt Episcopus, vt hom. 17. p. 124. 42. & hom. 40. p. 269. 38. vide etiam ὀθνεῖον, homiliæ 85. & apostrophen eius ad diaconos. hom. 82. p. 515. l. 4. & 28. Quæ tamen coniecturæ non eam vim habent, vt possint illa infirmare, quæ sunt in hom. 7. nisi fortè non omneis eodem loco habitas, aut eodem tempore dicamus.

Hom. 1.

Pag. 1. *l.* 41. ὁπαπάσαθαι] *Fragmentum Orientale,* ἐφέλκεσθαι: *melius. nam statim sequitur in fine sententiæ* ὁπαπάσασθαι.

l. vlt. γεγεμμένοις] *Frag. Ori.* λεγομένοις.

Pag. 2. 13. εἰ δὲ τὸ πνεῦμα ἔλαττον] *Interp.* Quòd si esset minor, vt etiam blasphemat impietas. *Quæ postrema verba addita sunt ab Interprete, vt significaret notari hoc loco à Chrysostomo* τοὺς πνευματομάχους.

Pag. 3. 31. καὶ διὰ τοῦτο] *Melius per relatiuum,* καὶ ὃν.

Pag. 4. 2. διελέχθησαν] διηλέχθησαν *in omnibus ferè, quos inspexi, libris cum* η. *Quare videndum, num pro* διηλέχθησαν *positum sit.*

Ibid. ὡς μηδὲ] *Fortasse loco huic malè est, cui tamen mederi non est meum. Suspecta mihi certè hæc consecutio. Vide posteriores notas Boisij.*

l. 7. ἔστ' αὖ τοῦτο ἐδιήχθη] τοῦτο, *quidnam? neq; enim video satis commodum antecedens. Vide Boisium.*

l. 18. *Frag. Ori.* ἤδεως αὖ σε ἐρεθίμιλω.

l. 41. καὶ πολλοῖς πολλαχόθεν κεκηρυγμένοις] .i. & multis vndecunq; collectis ornamentis fucantibus ea illis scriptoribus.

Pag. 5. 2. ἀλλ' ὄναρ, ἀλλ' ὄνομα] *Fortasse melius* ἀλλ' ὄναρ,

ὄναρ τὸ ὄνομα ἐφ. *vel* ὑπὲρ ὄναρ, ὑπὲρ ὕπαρ τὸ ὄνομα ἐφ.

Pag. 5. 13. μὴ σὺ ὑρημῶν] *Interp.* vt omittam cætera.

l. 31. ὐκ ἀεὶ πάντων κωλύσαντες λαμβάνεσθαι] *Pro* κωλύσαντες *fortassis leui immutatione legendum* κωλύσαντες, *vt perstringat Aristotelem iuuenes à morali philosophiâ remouentem. Nam huc verba sequentia non obscurè spectant. quo sensu l. proximâ marginalem lectionem præfero, legoq; τὸν ἐνάρετον.*

Pag. 7. 30. *frag. Ori.* ὑπιτύξασθαι.

Pag. 8. 10. *Lege ex frag. Ori.* ἅμα τῷ πατεὶ, καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι.

Hom. 2.

Pag. 8. 39. τὸν ὑμαρῆσθον χρόνον] *Doctissimus Boisius ex Interprete coniecturam facit, post* χρόνον *deesse* καθηρημένων, *aut* κατασκαφθῆναι : *verisimile enim esse Chrysostomum non minus nomini* ἀκρόπολιν, *quàm reliquis in proximo substantiuis participium aliquod addidisse. Codices tamen nostri nihil tale habent.*

l. 42. ὐκ ἐπίων, ὐκ ἐποίησ] *Rectè omnino animaduertit doctiss. Boisius vel post* ἐπίων *deesse* τι, *vel* ἐπίων & ποτὲ *legendum esse : nam* ὐδου *cum genitiuo stare non posse. sed leuissimâ immutatione meis auribus ex priore* ὐκ *feceris* ὐκὲν, *& constabit syntaxis : vel sic,* ὐκὲ ἐπίων ὐκὲν, ἢ ποτὲ. *vel retinendo lectionem codicum erit genitiuus partis.*

Pag. 9. 43. τὸ μὲ &c. τῷ ϑ] *Malim vtrobiq;* τὸ, *vel vtrobiq;* τῷ.

Pag. 10. 8. παρεκδιάσῃ τῆς] *Annotat doctiss. Boisius ante* τῆς *videri deesse* ϑεὸ, *rectè : nisi pro* τῆς συμπλοκῆς *reponamus* τὼ συμπλοκὼ.

Pag. 11. 15. ἆρ ὖν] *Fortasse* ἆρ ὖν, *non interrogatiuè legendum. sed positiuè. nam interrogatiuè sic efferenda fortè sententia:* ἆρ ὖν τῇ φυλῇ Ἰούδα γὼ & ἓν ὧν μόνον τὸ τῆς Δαυὶδ ; ἐγὼ ϑ, ἀλλὰ κ πολλὰ ἕτερα. *& sic propemodum doctiss. Boisius & Interpres.*

l. 44. πόϑεν ὅτι] ὅτι, *abundat, nisi ante intelligamus* ἄλλον.

Pag. 12. 8. ἡμῖν ἐργάσονται] *Alius codex* ἐργάζεται. *in priore lectione transitus est à prima persona ad secundam non valdè probabilis, & pro* ἡμῖν *legendum, vt opinor,* ὑμῖν, *& pro* ἐργάσονται *legendum* ἐργάσεται. *in posteriori lectione* τὸ ἐργάσεται (efficiet) *carebit commodo nominatiuo a quo regatur. neq; enim passiuè posse accipi pro fiet ratio linguæ patitur. Vide notas Boisij posteriores.*

Pag. 13. 2. ἐξετάσου] *Boisius legendum putat* ἐξαιτῆσαι. *& certè dure, vt opinor,* τὸ ἐξετάσου *cum duplici accusatiuo constructum : de* ἐξαιτῆσαι *nihil procliuius. Vide posteriores notas doctiss. & acutiss. Boisij. tamen Interpres, vt videtur, nihil mutat.*

l. 12. ἀναγκαῖον ἦν] *sc.* χρὴν αὐλητοὺς μὴ ἐλέσθαι, *sine interrogatione, vt ireor.*

l. 20. ὅταν] *Videri possit cuipiam deesse* τὸ ἄν. *sed huius defectus infinita sunt apud bonos autores, & hunc nostrũ cum primis exempla. Vide notas in primam in Genesin.*

Hom. 3.

Pag. 14. 23. κατανεύοντες τῷ λεγομένῳ] *Assentior doctiss. Boisio, etiam contra libros, legenti* ὅτι τῷ λεγομένῳ.

l. 24. ὑπὲρ τοὺς ἄλλους] *Hoc est,* ὅτι τοῖς ἄλλοις, *Bois.*

Pag. 17. 37. τῷ συλλέγοντι & ζημίαι] *Interpres legisse videtur,* τοῦ συλλέγοντος & τὸ πνεύματικὸ ζημίας.

l. 38. ἢ ὁ χρυσὸς] *Videbitur fortè cuipiam neglecta hîc à Chrysostomo ratio Grammaticæ : quod tamen si attenderis, secus est.*

Pag. 18. 8. τῷ Θεῷ, ὁμολογοῦντα &c.] *Hunc locum, qui in omnibus codicibus nostris durissimè sonat, ita ex coniectura legit doctiss. Boisius.* τῷ Θεῷ· καὶ ὁ ὁμολογῶν, ὅτι ἐστὶ δίκαιον, μυρίων μὲ αὐτὸν ὄντα ὑπὲρ δυνατὸν κακῶν, ὁ περιτέμνων (*vel* περιτεμνόμενον) ἢ &c.

Pag. 19. 9. αὐτῷ κακῶν] ἑαυτὸν *malle videtur doctissimus Boisius.*

l. 14. οἰσωμὲν, καρπωσώμεθα] *Interpres per indicatiuum,* οἰσομὲν, καρπωσόμεθα.

Hom. 4.

Pag. 20. 9. δυνάμεως, εἴ ποτε] *Codex Constantinopolitanus hunc locum ita legit.* δυνάμεως, ἵνα εἴ ποτε αὐτοὺ οἱ πολέμιοι λάβωσι, μὴ νομίσωσιν, ὡς ἢ παρ' αὐτοῖς ϑεῶν ἰσχυρῶν ὄντων, κακοπαθήσαι. *plenius certè, & planius.*

l. 33. κατιωύχθησαν] κατήχθησαν *mauult vir quidam doctus.*

Pag. 21. 1. τοὺ ϑεολόγους εἴπας] *Acutiss. Boisius ita legit hunc locum :* κράτιστα τοὺ ϑεολόγους εἴπας (*vt sit participium*) ἀλλὰ βούλομαι κ τὸν ἕτερον τῆς γενήσεως *vt totũ hoc dicatur ex persona Euangelistæ.*

Pag. 21. 10. εἰρημένον] *Interp. legisse videtur,* μυσηθέντων.

Ib. τὼ διήγησιν αὐτοῦ] αὐτῷ *legit doctiss. Boisius.*

l. 32. μὴ τοίνυν] *Boisius ante hæc verba reponenda censet verba hæc Matthæi :* ἐκ πνεύματος ἁγίου. *sed is tamen Ioanni nostro mos ad remotiora aliquando respicere, non semper ad proximè posita.*

Pag. 24. 10. ἐπὶ τίνος ἕνεκεν ὑὸν Δαυὶδ ἐκάλεσε ; μὴ φοβηθῇς. *Vide notas Boisij vbi hæc sententia rectissimè explicatur.*

l. 11. κράτιστα *expunxit doctiss. Boisius.*

Pag. 25. 42. αἰσχιστον ἔχουσιν τὸ σῶμα] *Glossema est ad verbum sequens,* σεσηρὸς (*sic enim potiùs lego, quàm* σεσηπὸς) *omninoq; expungendum.*

Pag. 27. 3. καταφέρων] *Non placet hoc vocabuli hoc loco.*

l. 33. ἔρωτα, κ ἁρπάζομεν] *Doctiss. Boisius interponit* διὰ τοῦτο *hoc modo.* ἔρωτα. διὰ τοῦτο κ ἁρπ.

l. 44. ξύλα] *Quidam ex nostris codicibus legunt* χρυσοῦ, *ad historiam verius. sed quia idem in sequentibus iterum, vereor vt potius sit ἁμάρτημα μνημονικὸν nostri Iohannis, qui tamen p. 29. l. 9. de eadem, vt opinor, re loquens,* εἰκόνα χρυσῆν *appellat.*

Pag. 28. 15. τὸ δεῖξαι μέγαν] *Boisius,* τὸ δεῖξαι αὐτὸν μέγαν, *rectè.*

l. 31. συμβαίνῃ] *Boisius legendũ putat* συμβαίνοι, *vel* συμβαίη : *& statim* βουληθῶσι, ἢ κ συγκ. *interposito* ἤ.

Hom. 5.

Pag. 30. 28. σκοπήσωμεν] *Doctiss. Boisius legendum putat* ἐὰν σκοπήσωμεν : *& sic vertit Interpres.*

l. 42. τὸ ἐν ταῖς ἀφίξεως] *Idẽ legit, addens* τὸ ἐστ. ἀφίξεως.

Pag. 32. 14. νεανιότητος] *Fortè, inquit Bois.* νεανίδος.

l. 36. ὅτι διωρισμένον χρόνον] *Boisius mauult* ὅτι διωρισμένης χρόνου.

Hom. 6.

Hom. 6.

Pag. 36.6. θεμερέρων] *Doctiss. Boisius ita legendum & disponendum hunc locum censet:* θεμερέρων. πῶς δ' ἂν βασιλέα ἤδεσαν ὄντα; ἢ γὰρ δὴ τοῦτο αἰσχρονομίας *&c.* ὁ λόμυοι τὸν τεχθέντα. εἰ δὲ ἂν βασιλέα ἤδεσαν ὄντα, τίνος ἕνεκεν ἀποδημοῦντα; ὅσῳ ἂν αὐτὸ τὸ πρότερον *&c.* *si namq; bene animaduerto, inquit, tres gradatim ἀπορίαι proponuntur. quarum prima habetur lin.* 1. *in qua queritur, Quomodo ex stelle conspectu scire potuerint magi Regem Iudeorum natum esse. Deinde lin.* 6. *locus esse debuit secundæ quæstioni, Quomodo nimirùm vel regem omnino natum esse inde deprehendere potuerint. Tertio lin.* 13. *queritur (vt hoc concedatur, stellam magis quòd rex natus esset monstrare potuisse) Quam tandem idoneam causam habuerint tam longi itineris suscipiendi.*

l. 10. ζωώσειαν] *Boisius mauult* ζωπυρεῖν.

l. 19. ὅτε αὖ δρα ὁρῶντες ἤδη ἡμύουν] *Interpres, neq; patrem eius regem esse videant, quam lectionem secutus, nescio.*

l. 24. ἀχὶ μυείους] *Doctissimus Boisius delet* ἀχὶ, *& post* δυνάτως, *sublata interrogatione,* τελείαν στιγμὴν *collocat. atq; ita quidem sententia melius fluit.*

Pag. 37. 28. ἐκκαχυμένους] *Interpres legisse videtur,* ἐκκαχυμένῳ.

l. 33. τῆς ἔξω γνωρίσεως] *Hoc est,* Astrologiæ. *Interp.*

Pag. 38. 28. αὖ μέ γε', φησὶ] *De pluribus loquitur in singulari numero: quod tam frequens est in hoc verbo,* φησὶ, *vt auctoritribuã, an librarijs, planè nescio.*

Pag. 42. 4. ἐξδρομένων] *Boisius ex Interprete magis probat* ἐξησυχασμένων, *quo sensu legitur* ἀσκήσας, *huius pag. lin.* 9.

l. 12. τούτων, ἢ] *Legendum fortasse,* ἢ τὸ ἧττον πότερον, ἐκ τούτων ἢ τὸ γέλωτος ὄζειν ὑποδήσεις.

Hom. 7.

Pag. 45. 10. καλύπτων λόγον] *Sic Codices nostri, & Interpres,* καλύπτων, *vel* ἐγκαλύπτων. *Boisius mauult* ἐκκαλύπτων.

Pag. 47. 16. τῆς βαρβάρου ζωπυρίας ἀπαλλαγῶμεν] *Vide notas Boisij.*

Pag. 48. 6. ἢ ἰδεῖν] *Pro,* ἢ ἰδεῖν, τῷ ἰδεῖν *placet doctiss. Boisio.*

Hom. 8.

Pag. 51. 33. τῇδε αὐτὸς] *doctiss. Boisius,* τῆς ἧ, *vt regatur ab* ἐπίζη.

Pag. 52. 1. οἰκίαν ὑφηγεῖσθαι] *Placet coniectura Boisij, qui legit* οἰκείας. *sc* χώρας. *nam domo egressam antea beatam Virginem satis constat ex sacris literis.*

l. 31. ναὸς πλάττεται] *Sic codices nostri, & Interpres. Boisius,* γένος, *ingeniosè coniecturà.*

Pag. 54. 15. πλὴν τῶν σώματος ἀρχαίων] *Boisius & Interpres,* τῇ τῶν σώματος ἀρχαίᾳ, *vt regatur à sequente* ἀποχρώμενοι.

l. 42. μηδένα ἧττον ἔξωθεν αἱρέσεων] *Grammaticæ ratio postulat* μηδένα τῶν ἔξωθεν αἱρετικῶν, *vel* μηδεμίαν ἧττον ἔξωθεν αἱρέσεων.

Hom. 9.

Pag. 56. 7. τῆς τῶν χαμαιζήλων ἀταξίας] *Boisius legit,* ἢ τῶν χαμαιζήλων ἀταξίαν; *Interpres, nostram secutus lectionem, sic distinxisse videtur:* θεραπεύομενος τῆς τῶν χαμαιζήλων ἀταξίας. *sc.* τοῦτο ἰῶ.

l. 12. οὐκ ἠνέσθης] *Interpres legisse videtur,* διὰ τί οὐκ ἠνέσθης;

l. 38. τὸ ζητούμενον] *Videtur legendum* τὸν ζητούμενον. *Vide Bois.*

Pag. 57. 10. τὸ ὀπὶ] *Doctiss. Boisius legit,* διὰ τὸ ὀπὶ: *sed nihil est necesse mutare.*

l. 44. ἡ καλλέος] *Doctiss. Bois. legendũ suspicatur,* ἡ καλλὴ τοῦ παιδίου ταύτης ἐναῦθα ἰῶ, *vel* βαυκαλῶν.

Pag. 60. 7. ἀξίαν ὄσα] *a quo igitur regetur* ἡ εὐγλωσσία? *neq; enim ἄξιος cum duplici genitiuo stare poterit, nisi dicamus* τῆς εὐγλωσσίας *regi à* λόγῳ, *quod & ipsum durisculum est. Vide notas Boisij.*

l. 42. δείκνυμι] *Bois. mauult* δείξαιμι. *sed huiusmodi temporum enallagæ Chrysostomo nostro frequentes.*

Hom. 10.

Pag. 63. 42. ἀρχιερέως] *Vnum est ex erratis Chrysostomi. neq; enim fuit ἀρχιερεύς. Vide quæ annotauimus in orationem eius in Christi natiuitatem, Antiochiæ item habitam.*

Pag. 64. 5. ἐπ' αὐτῷ ἤρχον τῶν νοημάτων] *Interp. legisse videtur,* ὄντι τῶν αὐτῷ ἤρχον νοημάτων.

Pag. 65. 12. χὶ βασιλείας] *Vide notas Boisij.*

Hom. 11.

Pag. 68. 20. ὅπου οὐκ ἰῶ τοῦτο πιστεῦσαι] *Vel potiùs, immutato verborum ordine, vti etiam obseruauit doctissimus Boisius,* ὅπου τοῦτο ἰῶ οὐ πιστεῦσαι.

Pag. 69. 27. τὴν ἐναντίαν χὶ ζωὴν] *Vide notas Boisij.*

Pag. 70. 11. χὶ ἐκκόψῃς] *interpr. videtur legisse,* χὶ οὐκ ἐκκόψῃς.

Hom. 12.

Pag. 78. 18. ἀλλ' ὅμως οἶ] *Doctiss. Bois. ante* οἶ *putat deesse* νῦν, *aut simile quid.* ἀλλ' ὅμως νῦν *&c.* *& quidem sensus loci hoc postulare videtur.*

Hom. 13.

Pag. 83. 15. ὅπου χὶ μᾶλλον ἐπιδείξασθαι] *Bois. legendum coniicit:* ὅπου πλὴν ἰσώσαμεν ἐπιδείξασθαι. *sic enim loquitur in re consimili. l.* 44.

Hom. 15.

Pag. 93. *l.* 39. ὅπου τοῦτο] *Lege ex Ms.* ὅπου τοῦτο.

Pag. 95. 16. οὐ χρὴ τὴν θεοῦ γματος ἀξίαν, ἀλλὰ χρὴ τὴν αὐτοῦ φιλανθρωπίαν] *Hæc verba redundare rectè animaduertit doctissimus Boisius. Codex Constantinop. pro his verbis substituit* οὐ χρὴ φύσεως ἀκολουθίαν, ἀλλ' ὑφὸ φύσιν τὸ θεοῦ γμα δεικνύς ὅσῳ *&c.* *quibus etiam non magno sententiæ detrimento carere possumus: sunt tamen illis non paulo tolerabiliora.*

l. 23. ψυχαὶ] *Interpres videtur legisse,* ἐυχαί.

l. 35. χὶ ὁ Παῦλος] *Lib. Constant. sic verba disponit.* Παῦλος ἧ χὶ ὑπὸ πᾶσι παρόντων θεοτέρων πολιὺς ὄζιν αἰδῆται πιθὴς ἔπαθλα, οἷς ὡς.

Pag. 96. 16. ἀλλὰ τὸ μὴ πλεονεκτεῖν] *Boisius & lat. Interp. delent* μή.

l. 41. οὐ τὸ μὴ σταιάζειν] *Doctiss. Bois. tollendũ censet* μὴ, *aut mutandũ in* μέ: *mihi tamen ex vsu linguæ videtur hæc negatio hoc loco* πλεονάζειν. *nam* πλεονάζει *sine dubio.*

Pag. 97. 18. πάντας εἰς] *Interp. legisse videtur* πάσας.

l. 31. λεγομένων] *Boisius mauult* λεγόντων *(quod etiam secutus videtur Interpres) & post* κίνδυνοι *ad-*

dit τεκμήρια, aut σημεῖα, quod non agnoscit Interpres, nec libri nostri.

Pag. 98. 43. κατισχνασμένον καὶ συγκεκραμμένον] Pro utroq; liber Constantinop. Ζωτικὰ ἀσμένον.

Pag. 100. 12. κατεσιωμένων] Boisius mauult κατασυφόντων.

l. 44. αὖτε] Cum præcedente βίῳ non potest congruere, neq; aliud video, quo referatur.

Pag. 101. 12. ἑαυτοῖς] Interpres videtur legisse, αὐθρώποις, vel αὐτοῖς.

l. 16. αὐτῆς φαιδρότερον] Doctiss. Boisius αὐτῆς delendum censet, vel mutandum in αὐτίς.

l. 25. Vir quidam doctus addit μὴ, ante ἰδεῖν.

l. 35. τὸ κακῶς - τὸ δικαίως] Boisius utrobiq; διὰ τὸ κακ. διὰ τὸ δικ.

Pag. 102. 8. ἄνθρωποι παρελογίσαντο] Boisius legi posse putat αἰθρώπους φθαλογίσητε, scilicet Diabolus.

Pag. 103. 12. ἀυτῷ ἀπώτει. & in marg. pro ἀπώτει, ἀπείθεις] Legendum vel ἀυτῷ ἀπείθεις, vel αὐτὸν ἀπώτει.

l. 17. δυνατὸν] Boisius mauult δεῆσαι.

Pag. 104. 13. εἰ δὲ ἐχθρῶν ὄνον] Lib. Constantinop. sic legit: εἰ δὲ ὑπὲρ ὑίου ἐχθροῦ καλὸν διανεῦαι πεπεικὰς, πολλῷ μᾶλλον φίλων ψυχὰς κινδύνου διαπαῆσαι χρὴ, ἔνθα καὶ τὸ πεῶμα μᾶλλον χάρις πότερον. ὃ γαρ'.

Hom. 16.

Pag. 106. 14. Hæc verba, ὡς ἀδεινῶν καὶ ἀδυνάτως ἔχον, tanquam suo emota loco doctiss. Boisius subjicit illis verbis, quæ proximè ferè præcesserant, ὅτε παῦτα εὐχόμενος ποιεῖ, ὡς ἀδεινῶν &c.

Pag. 107. 8. πλήξη] ἐκπλήξη Boisio magis placet.

l. 26. τί, χρὴ λέγειν, ἐκεῖνος καὶ ὧδε] Interpres videtur legisse, τί φησιν ὁ Θεὸς διὰ τῆς προφήτου. Codex Constantinop. φησὶν ὁ προφήτης. τί δὲ χρὴ, omissis medijs.

l. 36. μηδεῖ] Boisius legendum putat μηδεῖ.

Pag. 115. 1. Ζωτελόντα] Doctissimo Boisio magis placet συλλέγοντα.

Pag. 116. 5. πολλῶ ἐνδεικνύμενος τῷ ὀργῷ] Boisius addit κατὰ τῆς ὀργῆς. Interpres aliam, ut videtur, secutus lectionem, Maximam sanè per hæc omnia indicans iracundiæ pertinaciam.

l. 36. ἵνα παύτῳ ἐξενέγκῃς] Boisius pro παύτῳ substituit δικαίαν, secutus interpretem Latinum.

Pag. 118. 8. πῶς ὁ Παῦλος ἐκεῖνα μὲ καὶ μὴ τῶν ἀπαλλαγῶ αἰσχύνεται] Sensus perspicuus, quem etiam vidit Interpres, vertitq;, Quemadmodum Paulus eas afferat de vitijs erubescere, qui iam ab eis fuerant liberati. *Sed locutio elliptica nimis, αἰσχύνεται pro αἰσχρὰ ἔστι φησι, vel αἰσχύνω φέρειν: qualia tamen passim extant apud optimos autores exempla.*

Hom. 17.

l. 42. ἔχοντα αὐήκοα] Codex Constantinop. sic distinguit, κατὰ μικρὸν τὸν προσέχοντα καὶ νοῦν ἔχοντα εἰς τὸν τῶν δόγματος [αὐτὸν] λόγον ἐκῆγε.

Pag. 119. 42. λύμων] Interpres videtur legisse λύπων.

Pag. 120. 20. τί ὃν; ἐκὶ] Locus mutilus. Deleᾶκὶ, & ante ὅτι ponendum videtur ἄλλον, aut tale aliquid.

Pag. 123. 16. ἐαν ἀφέλω] Doctissimus Boisius interpretem secutus, sic legit: τί ὦν, ἐαν φιλῶ αὐτὸν, καὶ πόθεν διακρίνομαι;

l. 36 παρ αὐτῆς] Vel παρ ἡμῶν legendum cum Boisio, vel αὐτῆς sumendum pro ἡμῶν, quod ex vsu linguæ fit.

Pag. 125. 42. loqui videtur vt Episcopus.

Hom. 18.

Pag. 128. 17. πίδοντες] Grammaticæ ratio postulat neutrum πίδοντα, vt conueniat genere cum ἐπιτάγματα quod proximè antecedit. hac certè structura subaudiendum νόμοι.

Pag. 129. 10. οἱ πέρναις] Doctissimus Boisius, καὶ πόρναις. Nam de vno duntaxat hominum genere (dupliciter tamen peccante) non autem de duobus sermonem hic haberi manifestum est ex sequentibus.

l. 29. ἀμιώεδαι] Boisio magis probatur ἀμείεδαι.

Pag. 130. 40. γυναικῶν γαρ εἰσι μικροψυχότεροι] Pro his verbis cod. Constantinop. habet, ἐχ ἁπλῶς τῦτο λέγω· ἀλλ' ἐπειδὴ πολλοὶ παρ ἡμῖν ἄνδρες εἰσὶ μικροψυχότεροι γυναικῶν. ἀ τοίνυν καὶ σὺ διαλαμβάνοις τὸν ἀδελφόν σου, ὥσπερ τὰς πικτύσας ἐκεῖναι, τῦτο &c.

Pag. 132. 6. ἐ ἑτέροις δέ πισν] Hunc locum ita legit Cod. Constan. καὶ τῦτο δέ πισν ὑπεσήσατο· ἐν παῦδε ἢ καὶ ἐντρεπτικώτερον χαρημῶν τῷ λόγῳ.

Hom. 19.

Pag. 133. 30. δυσφορωτάτη] Probo doctiss. Boisij coniecturam legentis δυσφορέτη, vel δυσφορεστωτάτη.

Pag. 135. 7. ἀφιέντας] Vel legendum ἀφιέντα, vel paulo post, τῶν τῆς δόξης ὀπαδυομένους. neq; enim in eadem sententia huiusmodi mutatio numeri ferri potest.

Pag. 136. 34. ἀπερριμμένοις] f. ἀπερριμένοις.

Pag. 138. 16. φθάσαι τῶν] πρὸς, vel εἰς τῶν, magis placet.

Pag. 139. 18. τὸ μὴ πιστεύειν] τὸ μὴ μὴ πιστεύειν magis placet Boisio.

l. 41. λαβόντες] Cod. Const. sic legit hunc locum, λαβόντες τέκνα γνήσια Θεῦ, αὐτοὶ φανερώμεθα τῶν ἡμῶν προσδόκων ἐυγένειαν; πῶς &c.

Pag. 140. 31. αὐτῆ τῷ καταρθώματος] Boisius mauult τῦτο τῷ καταρθώματος, vel τῷ αὐτῷ τῦτο τοῦ κατ.

Pag. 141. 5. [Ζωάγει] συγκολλῶν] Doctissimus Boisius Chrysostomũ arbitratur vtrumq; scripsisse, Ζωάγων καὶ συγκολλῶν.

Hom. 20.

Pag. 144. 41. καὶ ὃ δέ] Boisius mauult, ἀλλ' ὃ δέ. Interpres aliam lectionem secutus videtur, ac si scriptum esset, ἐκείνους, καὶ τοὺς ἐν τοῖς Ολυμπιακοῖς ἀγῶσι παλαίοντας μιμεῖδαι δίκαιον, ὃ τοσ.

Pag. 145. 5. πρὸς μέ] Interpres videtur legisse παρ ἐμοῦ.

l. 31. καὶ ἐλαθεραώσας] Quid sit hoc loco, τὸν λόγον ἐλαθεραῶσαι,

λαθερῶσαι, non assequor. Doctiss. Boisius post ἐλαθερώσας, putat deesse ἀπόδιας, aut tale aliquid.

l. 39. χαρποῦσαι] In secunda persona, frueris. Vsitatum χαρποῖ. sed illo modo loquitur sæpe hic noster, cæteriq; Patres Græci. Vide διορθοῦται pag. 291. 9. & στεφανοῦσαι p. 309. 16. & καυχᾶσαι Rom. 6.

Pag. 148. 17. οὗ αὖ εἴ τις] Vide notas Boisij.

Hom. 21.

Pag. 150. 8. ἧν ὄντων] Boisius & Interpres παόντων.

Pag. 151. 41. ἄλλως] Doctissimo Boisio placet magis ἀλλ' ὅμως

Pag. 152. 21. φησὶ] Videtur legendum φασί. sic tamen sæpissime apud Chrysostomum in omnibus, quos vidi, codicibus, præsertim in obiectionibus proponendis, vbi hoc verbi, vt alibi notaui, solenne. error, si quis est, fortasse ex confusis literarum compendijs φησι & φασι ortus.

Pag. 153. 32. ταῦτα] Boisius reponendum censet ταύτῃ.

Hom. 22.

Pag. 154. 16. καὶ τὸ πρόβατον] Boisius & Interp. καὶ ὑπὸ κτίωῦν τὸ πρόβατον.

Pag. 155. 9. πῶς σε] Retinendo lectionem marginis rescribendum, πῶς ἂ σοῦ προνοήσεται τῆς πάντων ἀναλγητοτάτου ζώου;

Pag. 157. 2. ἀλλ' ἵνα μὴ ἧν] Boisius & Interpres legendum censent, ἀλλ' ἵνα μίαν ἧν.

Pag. 158. 13. ἀλλὰ πλεονεξίαν] Boisius legendum censet, ἀλλὰ πλεονεξίαν μόνον διὰ ἧν πρεπῶν ἐπιδείκνυται πόνων.

Pag. 159. 28. καὶ ὐκ εὔχομαι] Boisius & Interpres, καὶ διὰ τοῦτο ὐκ εὔχομαι.

Hom. 23.

Pag. 161. 25. μὴ κρίνειν καὶ δι'] Doctissimus Boisius hunc locum sine dubio luxatum ita restituit: ἀλλὰ τοὺ ὑπὲρ ἑαυτοὺ μὴ κρίνῃ· καὶ ὐκ ἁπλῶς ἐκέλευσε δι' ὑποδείγν ὁμολογημένων τοὺ ἀμαρτάνοντας μὴ διορθοῦν, ἀλλὰ μὴ κρίνειν ἀεὶ κρυπτῶν καὶ ἀδήλων. vel sic: ἀλλὰ τοὺ ὑπὲρ ἑαυτοὺ μὴ κρίνειν, καὶ ὐ δι' ὑποδείγν ὁμολογημένων, ἀλλὰ ἀεὶ ἧν κρυπτῶν καὶ ἀδήλων, καὶ ὐχ ἁπλῶς τοὺ ἁμαρτάνοντας μὴ διορθοῦν ἐκέλευσεν, ἂν δὲ ἀδιορίστως &c. in Cod. Constantinop. deest μὴ ante διορθοῦν, & totum illud ἀεὶ ἧν κρυπτῶν καὶ ἀδήλων.

Pag. 164. 38. εἶ) χρὴ] Boisius mauult προσεῖναι.

Pag. 165. 8. καὶ πατέρας νικᾶν] Lib. Constantinop. sic: καὶ πατέρων φιλοσοφίαν νικᾶν καὶ πρὸς τὸν ἀπᾶ ἀγαθότητα πονηρίαν εἶ) τὸν ἐκείνων παραδιαμολύνοντος. εἰ γάρ.

Ib. ἂν δὲ εἰς μέσον ἄγῃς τὸν ἑαυτοῦ παρρησίαν] Hæc verba loco monet Codex Constantinop. locat q, post χαρείῆται.

Pag. 166. 43. καὶ γὰ πρὸς τῷ] Boisius sic ordinat: καὶ γὰ πρὸς τῷ στενῷ εἶ) τὸν ἐκεῖσε φέρουσαν ὁδὸν, πολλοὶ καὶ ὑποσκελίζοντές εἰσι. nam ὑποσκελίζειν ὁδὸν, vel εἴσοδον, dure nimis dicitur.

Pag. 167. 43. ὥσπερ ὧν καὶ τὸ ἐναντίον] Boisio deesse videntur δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλὸς ποιεῖ μόνον: vel sequendo vestigia Interpretis (quem tamen perspicuum est nonnunquam addere ex suo) ὥσπερ ὧν καὶ τὸ ἐναντίον, δένδρον ἀγαθὸν μὴ τῷ ἰδίαν μόνον φύσιν καρποφορεῖν εἰωθε.

Pag. 168. 13. μεταβάλλων] Boisius reponit καταβάλλων.

l. 34. ἐναρετον] Boisio magis placet ἐπέρασον.

Pag. 169. 3. τὰς ἐυεργεσίας] Cod. Constant. sic: ἐυεργεσίας, ἃς δὲ ταῦτα πάντα εἰς μέσον προφέρει, οὐ ὅτι ἐμὲ, ἧν τοσαῦτα ὠφελήσαντα, τὸν ἐκ τῆς ὄντος &c.

Pag. 170. 6. τοὺ δεῖ βεβχον] Boisius ex Interprete supplet, διὰ λιμοκτονίαν ἀπεύδοντας.

Hom. 24.

Pag. 172. 2. οἰκονομίαν] Interpres videtur legisse οἰκοδομίαν.

Pag. 173. 28. καὶ τῷ κοινῷ δίκῃ προσμαθ'εδαι' σε παρασκάζων] Hoc est, vt existimo, inquit Boisius, efficiens, vt è communi pœna, morte sc. lucrum tibi compares. Quid si de die Iudicij intelligamus?

Hom. 25.

Pag. 175. 41. ὁ προφήτης Μωϋσῆς] Interpres legisse videtur, ὡς ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ προφῆται.

Pag. 176. 13. πῶς ποικίλῃ τῷ ὠφέλειαν] Doctissimus Boisius ex coniectura, πῶς ποικίλλει τὰς οἰκονομίας αὐτοῦ διὰ τῷ ὠφέλειαν.

l. 38. ἐν ταῦτα ἧν ἐκπληττομένων] Boisius, ἐν ταῦτα ἧν πλείστων ἐκπληττομένων.

Pag. 179. 3. εἰς ἡμᾶς ἐυχ.] Interpres illud εἰς videtur non legisse.

l. 7. τοὺ ὐκ ὄπῃ γῆς] Hoc est, angelos productis in exemplum. Boisius hunc locum ita emendat: καὶ τί πρὸς ἡμᾶς, φησι, τὸ ὐκ ὄπῃ γῆς, ἀλ' ὑπ' ἀνθρώπων νομόμενον;

Hom. 26.

Pag. 182. 36. τῷ ἀρετῷ] Videtur deesse ἐκείνῃ, sed & illud ferri potest.

Pag. 183. 32. πρῶτον μὲ τὸ δεῖξαι] Doctissimus Boisius hunc locum indicio suo mendosum ita emendat: πρῶτον μὲ τῷ δεῖξαι τῷ γνώμῳ, ὡ εἶχε πεῖ ἀυτῆ, ὅπερ μάλιστα ἐκ τοὺ μὴ ἐλθόντα αὐτὸν εἰς τῷ οἰκίαν τὸν παῖδα ἀυτῆ διαπέσαι ἐφάνη.

Pag. 184. 30. πεσεῖναι] Legendum omnino πεσεῖναι: est enim aorist. secundus à πεσίσημι, non πεῖσημι. sic mox ὁ πεσέσατο ὃ ὅτω τοῖς ἀκέωσιν.

Pag. 185. 3. ὥσπερ ὧν καὶ τὰ σημεῖα] Interpres: sicut & signa verè facta euentu prædictarum rerum creduntur.

Pag. 187. 35. νύκτα τῷ ἡμέραν ὁρῶν] Interp. pro ὁρῶν videtur legisse πιῶν. Boisius νύκτα καὶ ἡμέραν ὀρῥωδῶν.

Hom. 27.

Variantes, quas hîc habes, sine autore Lectiones, Lector, intellige collectas ex huius homiliæ exemplari alio, quod ad nos ex Oriente serò est allatum.

Pag. 189. 2. οἰκοῖ] ὠικεῖ.
l. 15. ἐξηγήσεως] ἐξετάσεως.
l. 22. ἑαυτῷ] *Boisius* τῷ ἑαυτοῦ.
l. 39. καὶ τοῦτο καὶ ἐμφαίνων] διὰ τοῦτο καὶ ἐμφαίνων αὐτὸ ὁ ἐν.
l. 44. ἀπεῖ] ἄπεισ' ἢ.
Pag. 190. 7. ἰωσήχητο. ὑδηβάλ.
l. 25. σώματα] σῶμα.
l. 28. καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου.
Pag. 191 36. εἰς τὸν ἐρημον δεῖν.
l. 37. διαχεῖσθαι] *Boisio magis placet* διαχεῖσθαι. *Codex Constant.* λογίζεσθαι.
l. 38. ὑπονοίαν] ὑπόνοιαν.
Pag. 192. 16. αὐτὸν] αὐτός.
l. 19. ἐφίλκοντα] ἐφιλκύσωμεν.
l. 33. αὐτοῖς] αὐτῆ.
l. 40. ἐστεῦθεν] ἐστεῶθε.
Pag. 193. 7. νοσημάτων] *Interp. videtur legisse* ἀμαρτημάτων.
l. 12. ἐπισάγει] ἐπισωπάγει.
l. 17. ῥυφῇ] ῥυφῶντες.
l. 27. κυρίαις] *Boisio videtur hoc loco deesse* διαμῶν.
l. 29. οἰκρυδῶν] ναρκυδῶν.
l. 37. ἄλλο ἢ] ἄλλο τι ἢ.
l. 42. ἔστω] ἐάσατω, *melius.*
l. 43. κελεύσω *ut in marg.*

Hom. 28.

Pag. 194. 17. ὕτω] *Boisius reponit* ὅλως.
l. 30. ὁ δὲ Λυκᾶς] *Vel rescribendum* Μάρκος, *vel est* μνημονικὸν ἁμάρτημα, *Boisius.*
Pag. 195. 24. διδάσκων] διδάσκειν *mauult Boisius: omnino rectè.*
Pag. 196. 37. εἰ δὲ καὶ ἢ *&c.* 39. ὑχ οἴονται] *Vide notas Boisij.*

Hom. 29.

Pag. 202. 1. διορθοῦσι] ἐρχαϊκῶς *pro* διορθοῖ. *suprà notatum.*
Pag. 203. 16. ἀλλὰ διὰ τὴν περιούσιος τετίμηται] *sc.* περιούσιος.

Hom. 30.

Pag. 204. 3. ὅτι δεῖ] *Post* ὅτι *deesse videtur* εἶναι, *vel delendum* ὅτι, *inquit doctissimus Boisius.*
l. 44. οἷα ὑπεκπέπεται] *Vide notas Boisij.*
Pag. 209. 33. ὑπὸ ἀλλύων] *Vides ut* ἄλλυες *dicantur nati in vltimis terræ partibus, in Mesopotamia, propter cultum idolorum vtriq; genti communem.*

Hom. 31.

Pag. 212. 19. αὐτὸν ὑπερῤῥει) *Legendum* αὐτῷ, *vt vult Boisius, aut certè* αὐτῷ.

Hom. 32.

Pag. 216. 13. διότιραν] *Doctiss. Boisius* διὸ τιμᾶν. *i. deinde, nulla enim antecedit* ἐράτησις, *cuius respectu hæc* διότιμα *dicatur.*
l. 29. καπίρε] *Fort.* καπίρσον, *inquit doctiss. Boisius.*
Pag. 217. 44. τῆ ἀγάπην] *Assentior doctiss. Boisio ex ingenio legentis* περὶ τῆ ἀγάπων. *sic enim locutus est Chrysost. p.* 230. 31. *&* 41. γυμνασάμενος περὶ τῆ ἀγάπων *&* γυμνάσια *priora, quam* ἀγῶνες.
Pag. 219. 5. εὐχωλείας] *Vide notas Boisij.*
Pag. 221. 2. *post* τοσοῦτο, *Boisio videtur deesse* μόνον. *Verùm &* illo *modo loquitur sæpe hic noster.*
Pag. 223. 1. ὑμᾶς ἐκκόψωμαι] τῇ ἀγάπῃ, *vel* τῇ πόλῃ, *supplet Boisius, sed non est, vt puto, necesse. locus enim per se integer.*

Hom. 33.

Pag. 225. 7. καὶ ἀπαίσιόν δοι] *Bois.* καὶ δὶ ὧν ἀπαις.
l. 36. καὶ καταλιμπάνει] *Boisius ex Interp.* καὶ διὰ τοῦτο λύπην ἡδυθμὸν καταλιμπάνει σε.
l. 38. *Boisius ex Interp.* τῇ γλίχῃ αὐτῶ.
Pag. 226. 4. αἰαιβόνιν] *Boisio magis placet* αἰαιβῆ: *nisi malimus* ἄμειλον *ex præcedentibus repetere. quod tamen quam rectè fiat nescio, cùm hoc sit rei, illud personæ.*
Pag. 230. 14. ὅπιμῶν ἄξιοι] *Interpres videtur legisse,* ὅπιμῶν συγγνώμης ἄξιοι.

Hom. 34.

Pag. 234. 32. διαῤῥωῦτε] *Boisius legendum arbitratur* διαῤῥώννυτε.
l. 40. πάντων] *Deest* μάλιστα, *aut pro* φοβερωτάτου *legendum* φοβερωτάτου.
Pag. 236. 30. μήποτε] *Vide Boisij notas.*
l. 41. περιδιπλοῦσιν] *Boisius* περιδιπλοῦν. *& quidem melius fluit.*
Pag. 237. 23. πῖσαι] *Boisius legendum putat* ἐπιεῖ.

Hom. 35.

Pag. 239. 8. διάκεινται] *Boisio deesse videtur* οἱ αὖ θρωποι.
Pag. 240. 5. ἡμᾶς] *Boisius vnà cum Interprete mauult* ὑμᾶς. *rectè omnino, quia hæc verba sunt ex persona Christi discipulos alloquentis.*
Pag 241. 27. ἢ] *Doctiss. Bois. pro* ἢ *priore loco, legit* ἤγουν: *sed non est, vt opinor, necesse quicquam mutare.*
Pag. 244. 4. ἵνα χαλαστ.] *Pro* ἵνα *legendum cum doctissimo Boisio,* ἐὰν.

Hom. 36.

Pag. 246. 10. δίξαν πεπόηκα] *Boisio deesse videtur* τοῦτο ποιῆσαι.
Pag. 249. 6. προσέχοντες] *Boisius ex ingenio explet,* ὅταν κἀκεῖνος αὖ ἐθέλωσι; *cum interrogatione. & post* πάντως, *supplet* φύλαγον *ex præcedentibus.*
l. 10. καὶ τοῦτο] *Boisius,* καὶ διὰ τοῦτο. *fortasse* τούτῳ.

Hom. 37.

Hom. 37.

Pag. 250. 26 μετέπεσεν τῆς] μετέπεσεν ἀπὸ τῆς. *Boisius.*
l. 29. τοῦτο *Boisius putat redundare.*
Pag. 251. 2. τοῦτο] *Boisius mauult* τοιοῦτοι.
l. 40. Ὁ δὲ μικρότερος] *Chrysost. ita videtur hunc locum distinguere:* ὁ δὲ μικρότερος, ἐν τῇ βασιλείᾳ δηλονότι ἀγγέλων μείζων αὐτοῦ ἐστι.
Pag. 253. 12. ὥσπερ ἐν τῇ ἀπὸ τῆς ἐρωτήσεως] *Interpres non videtur legisse, & omisit; posse sine detrimento sensus censet doctiss. Bois.*

Hom. 38.

Pag. 258. 29. ἀυτῷ μὲ] *Boisius sic legendum putat,* πάλιν· αὐτῷ μὲ, τῷ εὐχ. *& infra,* τῷ δυναμοῦντι.
Pag. 259. 11. καὶ δυναῖ μὲ ἀπρ.] *B.* καὶ δυναῖ μὲ τοῦτο ἀπρτ.
Pag. 260. 41. μίαν γασέρα] *Bois.* διὰ μίαν γασέρα.
Pag. 261. 5. ὅπου δὲ] *Doctiss. Bois. rectè, vt opinor,* ὅτε δὲ οἱ πλούσιοι. *& sic Interp. vide eiusdem Boisij posteriores curas.*

Hom. 39.

Pag. 264. 12. τὸ ἀπὸ ἱερέων] *Bois. & Interp.* ἀπὸ τῶν ἱερέων.
l. 24. ἰώθασι] *Interp. legisse videtur,* ἰώθεντο.
Pag. 265. 4. Αἰγύπτου *videtur redundare. Nam Moses non venit ex deserto Ægypti, sed Madianitidis. aut* Σαλὴμ *legendum,* εἰς Αἴγυπτον.
l. 8. εἰς τὸν ἐπαγγελίας] *Interp. videtur legisse,* εἰς γῆν ἐπαγγελίας.

Hom. 40.

Pag. 267. 39. ἐνεργῆ] *B. manult* ἐναργῆ.
l. 44. ἐζήλωσε διεκπνέῃ ἐπ' αὐτῷ] *Interpres videtur legisse,* ἐζήλωσε μετ' αὐτοῦ ἵνα, καὶ διεκπνεύσει αὐτός.
Pag. 269. 12. μάθε ὡς] *Boisius legendum coniicit,* μάθε δεῖ βλασφημίας ὡς δεῖ ἀμήτημα *& legendum* διανοῖδαι, καὶ μαρτύσι, *libris non suffragantibus.*

Hom. 41.

Quas hîc habes varias Lectiones pauculas, collectæ sunt ex alio homiliæ huius exemplari ex Oriente nuper allato, & ex apanth. 46. vbi huius homiliæ fragmentum habetur.

Pag. 271. 29. αὐτῆς] αὐτοῦ.
l. 30. μὴ δορυς.
l. 43. συμβαινόντων] συμβαινόντων.
Pag. 272. 14. καταλελοδωκε] *Boisio videtur aliquid deesse,* ἀτοπωτάτως δὲ, *aut aliquid simile.*
l. 27. μεσοπόλῳ] μεσοπόλοις.
l. 34. ἐμοὶ] ὑμῖν.
Pag. 275. 11. τοῦτον] αὐτῶν.
l. 23. Ζωάγε] Ζωαγέρα.
l. 34. τοῦτο δὲ] ὅσα δέ.
Ib. πλέον ἢ τῶν πον] *Bois.* πλοῦν ἢ ἐκ τῶν πον.
l. 37. λίθινον] λίθων.
Pag. 276. 1. τοῖς πολλαπλασιαπλοῦσι] πολλαπλασιαπλοῦσιν.

Hom. 42.

Pag. 277. 28. μὴ χρὴ πεύγματος] *Doctissimus Boisius post* πεύγματος *deesse suspicatur accusatiuum aliquem, viz.* φύσιν, ἀναλυδίαν, *aut non absimilẽ aliũ.*

Hom. 43.

Collata est hæc homilia cum eiusdem exemplari è Bibliotheca Galliarum Regis, vnde petuntur paucæ illæ, quæ sequuntur varietates.

Pag. 282. 32. ἀποστέλλω] ἀπίστειλα.
Pag. 283. 34. καὶ αὐτὸν ἐμὲ κρατοῦσι.
l. 39. μᾶλλον ἢ τοῦ πότε.
Pag. 284. 32. πίνον] πίνον, *fortassis melius.*
l. 40. ἦμεσον καὶ χαλεπὸν ὄντων ἰδεῖν. ἀλλ.
Pag. 285. 14. ἐδραμνδίαν πνεῦ φέρειν.
Pag. 286. 24. ἀνέσεις τῆς ἀρετῆς] *Vide notas Boisij.*

Hom. 44.

Pag. 290. 24. πάντες, φησὶν] *Hæc omnia vsq; ad* ὡς ἔστι δὲ ἴσον *l.* 26. *doctissimus Boisius ex hoc loco mouenda censet, & subiungenda immediatè post* ἀνάγκαι *lin.* 22.
Pag. 292. 12. αὐτῷ] *Supple* γασέρα *: vel lege* αὐτὸ, *sc.* σῶμα.
l. 15. βαλεῖν] *Legendum* λαβεῖν, *vel paulò ante,* εἰς ἐκείνους.
l. 35. πολλοὶ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα διέσπειραν] *B. legit* πολλοὶς δὲ καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα διέσπειραν. *sc.* ὁ γασήρ.

Hom. 45.

Pag. 294. 1. ὁ λόγος οὗτος] *Boisius explet,* σαφῶς, *vel* φανερῶς.
l. 10. ἀφείλοντο σωτῆρα] *Boisius explet,* τὸν Ζωσιάνου ἀληθῆ.
Pag. 295. 29. φησὶν] *sc.* Christus, *Interp.*

Hom. 46.

Pag. 297. 1. ἔστι ἐπιχειρεῖ, ἔστε εἶδε] *Boisius ex coniectura,* ἔστε ἐπιχειρεῖν εἶδε, *quod melius fluit.*
l. 41. λυμαίνεσθε] *Doctiss. Boisio magis probatur fut.* λυμανεῖσθε.
Pag. 298. 28. καὶ μὴ φυγεῖν] Et non confundi, *Interpres, aliam, vt puto lectionem se cepisse.*

Hom. 47.

Pag. 301. 22. καὶ διδικότες] *Videtur deesse* ἵνα, *aut participium* διδικότες *positum pro verbo* διδασι.
l. 28. ἀλλὰ γὰ αὖ] *Interpres, vt est a doctiss. Boisio notatum, videtur hunc locum sic legisse:* ἀλλὰ γὰ αὖ ἐκ δευτέρου τῶν αὐτῶν ὄντα. πάντας γὰ τῶν ἀθλίων ὀπιδυνῶσι μαθεῖν, ἐπεὶ ὥρων *&c.*
Pag. 302. 19. ἀκροάσεως, αὐθεν] *Ingeniosiss. Boisius sic legendum censet:* ἀκροάσεως, αὐθεν, αὐθεν καὶ δευσεμ. *bis sumpto vocabulo* αὐθεν. *caeterùm vota huic loco vlcus subesse suspicatur: neq; immeritò.*

Pag. 303.

Pag. 302. 15. ἀλλ' ὀπεῖ] *Videtur docto cuidam legendum* ὀπεῖνοι, *& lin. sequenti pro* τότε, τότων.

Pag. 305. 14. χερμὰς] Turbines, *Interp.*

Hom. 48.

l. 27. *Post* μιτακάινου *Ms. addit* ὀπεῖσθαι.

Pag. 306. 10. φησι] *Pro* φασὶ, *vt sæpè aliàs in hoc loquendi genere, ex vsu autoris, an ex librariorum errore?*

l. 35. δώαμιν] σοφίαν *Ms.*

Pag. 307. 34. ὅτι ἐξέζεν] *Boisius* ὅδι, *quò.*

Pag. 308. 15. ἀπιώτερον] *Interpres videtur legisse* ἀδικώτερον.

Pag. 309. 32. αὐτῇ] *Fortasse legendum* ἑαυτῇ: *Boisius* αὐτὼ.

Pag. 311. 35. ἐξηρημένης] *Quid si* ἐξηκριβωμένοις, *inquit Boisius? altera sanè minus apta.*

Pag. 312. 36. τοῖς πᾶσι] *Quid si* τοῖς πέρασιν, *inquit Boisius? multò plenius & rectius, si libri addicerent.*

Hom. 49.

Pag. 313. 44. σαφῶς] *Interpres videtur legisse* σοφῶς.

Pag. 317. 3. συγκροτεῖν] *Boisius mauult* συγκρατεῖν.

Pag. 319. 1. ῥημάτων] *Boisio magis probatur* χρημάτων.

l. 9. αὐτοῖς πρόπον] *Assentior ingeniosissimo Boisio Interpretem secuto, & legenti* αὐτοὺ πρόπον.

Hom. 50.

Lectiones variantes, quas hîc tanquam ἀλλαντους vides, scias ex huius homiliæ exemplari nuper ex Oriente allato esse excerptas.

Pag. 319. 8. ἔπαιρον· νυνὶ δ'] *Ms.* ἔπαιρον. φησὶ γὰρ· οὐδὲν αὐτοῦ βασανιζομένης ἐν τῷ ἐλαύνειν· ὧν δ' ἐναντίος ὁ ἄνεμος αὐτοῖς. ὁρᾷς πῶς καὶ μικρὸν δεῖ τὰ μείζονα αὐτοῦ ἐνάγει, καὶ ἐμβιβάζει πρὸς τὸ φέρειν πάντα ῥᾳδίως;

Pag. 320. 11. ὑλὴ τοῦ σίτου ἕλυσι] *Ms.* ὑλὴ τὸν κλυδῶνα κατέπαυσι.

l. 12. ἐν τῇ ζωοχείᾳ.] *ἐν videtur abundare.*

l. 13. πυθόμενον ἐν πᾶσιν εἶδ) χρῆτε.

l. 20. πρὸ ἀγῶνος] *Boisius rectius dici putat,* ἀπὸ ἀγώνων.

l. 38. βαθίσεως, καὶ τῶν ὤρεων, καὶ ἀπὸ τῆς ἀναζάσεως.

Pag. 321. 13. καταρθούσα] καταρθωθῆτα.

l. 33. οἱ γὰρ ἐν τῷ] φησὶ γὰρ Μάρκος, καὶ αὐδὲν ποιεῖς αὐτοὺ εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. ὅρα πῶς καὶ

l. 36. ὀπτικῷ.] *Sequuntur in Ms. hæc:* ἀλλὰ τί φησι; καὶ αὐδὲν πρὸς αὐτοὺ εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· ἑτέρως.

l. 37. Θεοῦ υἱὸς εἶ] *Sequuntur in Ms. hæc:* ἐνταῦθα γὰρ ἀδαμῶς. φησι γὰρ· καὶ λίαν ὀκνηρὸν ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσασιν, καὶ ἐδαύμαζον. καὶ εἰκότως. ὁ γὰρ ζωῆκαν ὀδὲ πρὸ ἄρτος. ὧν γὰρ αὐτῶν τύφος ἡ καρδία πεπωρωμένη. τί ἦν &c.

Pag. 322. 3. τοῖς μέρεσιν] *Deesse videtur* ἐκείνοις, *vel* τούτοις.

l. 14. *abest ab Ms. prius* ἐαυτῶ.

l. 23. ὕτω καὶ ὁ Θεὸς ποιεῖ. ὐκ αὐτ.

l. 34. ἐνέδησιν] *Doctiss. Boisius pro* ἐνέδησι *legi posse probabiliter putat,* εἶδ) ἐδίλησιν, *aut* εἶδ) ἐνομοθέτησιν. *Exemplar Orientale legit* τῶς ἑορταῖς ἐνέδυσιν.

Pag. 323. 4. ψυχῶν ἡμῖν δεῖ] καθαρῶν, *addit Interpres.*

l. 32. ἀργυρᾶς ἀλύσεις δὲ λαμπάδων] *Interpres rectiùs,* λαμπάδας δὲ ἀργυρᾶν ἀλύσεων.

Hom. 51.

Pag. 324. 37. ὥστε μὴ κατηγορίαν λοιπὸν τὸ σεσῶσθαι εἶδ)] *Interpres:* Adeo vt iam iure reprehendi viderentur, qui obseruationes suas negligebãt: *Quam secutus lectionem, nescio. Si locus sit integer, sensus iste est:* Eo iam impudentiæ deuentum fuisse, vt vel diuinas ipsas leges infringere, superstitiones suas obseruandi causâ, res non videretur reprehensione digna.

Pag. 328. 32. ἀναμενῶν] *Quid si legatur* ἀναμίμνων, *ait doctissimus Boisius? vtrumq; stare potest.*

Hom. 52.

Pag. 331. 16. σεσόεται;] *Boisius nec* σεσόεται *probat, nec* σεῖται. *rectè, si ab* ἵημι *deducit. puto tamen ab* εἶμι *esse, & vtrumuis stare posse. Boisius ex coniectura,* προεῖται.

l. 19. διώκειν] *Aptius huic loco* φεύγειν, *quod contrarium est τῷ* διώκειν. *certè* διώκειν (*vt ex proximè sequentibus apparet*) *stare hoc loco non potest. Boisius ex coniectura,* ἀποδιώκειν.

l. 40. βασιλικὸς] *In loco Matthæi,* ἄρχων.

Pag. 333. 9. μὴ τῆς ταπεινοφροσύνης ὄρος καὶ τίνι πίστιν] *Doctiss. Boisius, inuerso ordine, legendum putat,* μετὰ τῆς πίστεως ὄρος καὶ τίνι ταπεινοφροσύνῃ. *atq; ita Interpres.*

l. 43. ἐπιδείκνυται] *Boisio magis placet,* ἐπιδείκνυται, *ne sit temporum in eadem clausula διαφωνία.*

Hom. 53.

Pag. 338. 29. διεγείρων] *Assentior Boisio reponenti* διεγείρει, *vel explendum,* τοῦτο ποιεῖ, *vt habeat* διεγείρων *verbum aliquod quo sustentetur.*

Pag. 339. 1. καλὸν] *Addendum è contextu,* λαβεῖν ἢ ἄρτον ἢ τίκνων, καὶ δυῶσι τοῖς κυναρίοις.

Pag. 341. 21. σεσιδήρω] *Interpres hîc bina binis componit, regem plebeio (quam comparationem l. 35. persequitur) & νέον ὀφανὸν πλέον μισθωτῷ, quam comparationem statim persequitur: quem sensum si sequimur, post βασιλεῖς distinguendum.*

Ib. διαμώτης] *Boisius Interpretem secutus legit* διαμώτης *tam hîc, quàm l. 36. quibus planè assentior. neq; enim hîc quic quam affertur, quod ad* διαμώτην *propriè pertineat.*

l. 30. ἐπεγκεῖν] *Boisio magis placet* μετενεγκεῖν.

Pag. 342. 31. ἢ δεδιγμένων] *Boisius suspicatur legendum,* τότε δεδιγμένους.

Hom. 54.

Accessere huic homiliæ correctiones ex eiusdem fragmento è Bibliothecâ Cæsareâ Viennnæ allato. Varias itaque, quas vides sine nomine Lectiones, inde petitas intellige.

Pag. 344. 37. ἡδέως αὖ] *Boisius & Interpres,* ἡδέως ἐν αὖ.
l. 39. ἔστειρε] *Sensus postulat, & Interpres videtur legisse* στείρειν.
Pag. 346. 5. πῶς] *Aut hic, aut proximo commate videtur* πῶς *abundare.*
l. 10. τοσοῦτον] *Boisius reponit* πλεῖον.
l. 23. τύπτοις ψηφίζῃ] *Boisius mauult* τῦτο, *vel* ἕτω.
Pag. 347. 38. τὰ καπήλων] *Ms. Vienn. non agnoscit* τά, *recte, vt puto.*
l. 39. ἡ ἐγγὺς] *Interpres videtur legisse,* τὸ ἐγγύς.
Pag. 348. 1 παρεῖλκεν] *deest* ἐλλιπὲς ἦν.
Ib. χειρὸν τεταμμένῳ] τὸν κίνειον τετραμμένῳ.
l. 3. ἠπόρεις] *an* ἠπορεῖς.
Ib. ζωστεταμμένῳ] ζωστεταγμένῳ.
l. 5. καὶ ὁ Θεὸς πίπρᾶται.
l. 6. καὶ αἱ δημοσιῶναι.
l. 7. ἐκλόγοις.
l. 22. τῷ σωμ. ἑαυτῶν κάμνοντες, *& statim* ἑαυτὸν, *sed malè.*
l. 25. μετὰ ⊙ ἐκ τῆς οἰκίας. *fortassis melius* τῆς οἰκίας *sine* ἐκ. *& hanc lectionem impressè prefero.*
l. 27. ῥᾴδια πάντα.
l. 29. ζωπυρήσαι] πυρῆσαι, *melius.*
l. 31. ἄνθρωποι ὄντες] ἀναστάντες, *malè.*
l. 32. πολλὰ] ὡς πολλὰ, *Boisius.*
l. 35. κατεχουσῶν] καταλουσῶν.
l. 36. σιόπει] σκόπει.
l. 43. τῆς αὐτῆς ἐξουσίας.
Pag. 349. 2. ταχὺν] ταχὺ πάλιν ἐμφαίνων ὅτι, ῥαγήσεται πρεπόντως τὸ φῶς σου, ὥσπερ αὖω.
l. 8. ἀλύτων] ὀδυνηρῶν.
l. 15. πολλὰ τὰ ὑπάρχοντα] τὰ παλαιὰ ὑπάρχει τῷ.
l. 17. ζωηφόρησε, *omnino, vt in margine.*
l. 18. τί ἔν; ἀναζητήσωμεν;] *Boisius* τί ἔν; ἀναζητήσωμεν; *Ms.* Μὴ ἔν; ἀναζητήσωμεν καὶ ὀκνήσωμεν, *sine interrogatione.*
l. 21. ὀπτύχωμεν, καὶ τῆς βασιλ. *melius.*
l. 22. ἐκείνης ἀξιωθῶμεν, ἧς.

Hom. 55.

Pag. 350. 7. ὑπερέχειν ἐχόντας] *Boisius* ὑπερέχειν δεῖν ἐχόντας.
l. 13. καὶ ἐφ' ὑμῖν συμφαῖνον] Ac vobis conueniens: *Interpres.*

Pag. 351. 42. ἐζήσας] *Interp. videtur legisse,* ἐνίκησας.
Pag. 353. 33. ἐταμώθη] *Subiungit Interpres,* καὶ ἐλεπαίθη.
Pag. 354. 37. καὶ τότω ἢ αὐτῷ] *Refertur ad* αὐτέρκειαν *remotius, non ad propius* ἄρτον.

Hom. 56.

Variæ Lectiones, quibus R. præfixum, ex huius homiliæ fragmento sumuntur, quod nobis Bibliotheca Galliarum Regis suppeditauit.

Pag. 356. 25. Πέτρος ὁσιωσάμθ ⊙] *Boisius,* Πέτρος ὁ ὁσιωσάμ. *vel cum Interprete omittendum, censet participium* ὁσιωσάμθ ⊙.
l. 28. τῷ προσέξειν] τὰ ἔργα, *R.*
l. 30. ἦσαν παχύτεροι] *Boisius,* ἦσαν καὶ παχύτεροι.
l. 33. ἑκατὸν δίωδεια ἀπατήσαντ ⊙] ἑκάστῳ δίωδεια ἀπατήσαντ ⊙. *R.*
Pag. 357. 18. καὶ τῷ διαφορεῖν] *Inducit Boisius tanquam glossam* olentia.
l. 24. διδάσκεις ὅτι, τὸ γιν. *R.*
l. 26. ἐν ἑκατέρῳ] ἐξ ἑκατέρων.
Pag. 538. 3. πολλὴ] πολλῆς *R.*
l. 10. δημιαργικὸν] δημιουργικόν.
l. 19. τοιῦτος] τοσοῦτος *R.*
l. 28. οἱ Ἰουδαῖοι] οἱ Ἰουδαῖοι ἐπέρασαν, *R.*
l. 30. λάμψαντας] δόμαμψ. *R.*
l. 34. τολμᾷ] ἐτόλμα.
Pag. 359. 18. ἐγχωμάσμον, *R.*
l. 25. νεφελῶν τῦ ἁγίου, *R.*
l. 26. φέρεται, καὶ ἐκεῖθεν ἔρχεται, καὶ ἡ νεφέλη λῦ ἡ φωτεινὴ, φησιν.
l. 32. *post* ἀέρων *addit R.* ἀπὸ τῆς πλαγγῆς ἕως ἐνώπιον αὐτῦ ἐν νεφέλαις δόξης.
l. 40. δόξη] *R.* θεοῦ.
Pag. 360. 40. *&* 43. ἀποκρίνεται] *Et hic, & paulò post,* ἀποκρινεῖται *magis probatur Boisio.*
l. 41. *Post* παῖδές μι *supplet R.* κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν.
Pag. 361. 16. ὅσῳ αὖ ᾖ] *Interpres videtur legisse* ὅσπερ αὖ ᾖ.
Pag. 362. 42. ἀλλ' ἢ] *Boisius mauult,* ἄλλο, ἤ.

Hom. 57.

Pag. 364. 30. αὐτοῖς, αὐτὸς] *Boisius* αὐτοῖς, ὅτι αὐτός.
Pag. 365. 6. αὐέμνησιν] *Ante* αὐέμνησιν *Boisio deesse videtur* τότε.
l. 42. λαβεῖν] *Interpres videtur legisse,* λαβεῖν σημεῖον.
Pag. 366. 40. καλῶσι δαίμονας] *Sensus esset proclivior, inquit Boisius, si pro* δαίμονας *legeretur* συλλαζομένους.
Pag. 368. 16. καταγώγια ὀχλῦ] *Interpres ita videtur legisse,* καταγώγια δόξῃ αἰδήσιον ὀχλῦ καὶ ἀμάρτες ἐργάζεται χείρονα: *vel* ὀχλῳ καὶ ἁμάρτες ἐργάζεται δόξῃ ἡδεγῶν.

Pag. 369. 11. ὁ ἅμα τοῦτ᾽ γ.] *Vide notas Boisij.*

Hom. 58.

Pag. 374. 36. πολύσται] *Boisius,* πολύοισι.

Hom. 59.

Pag. 376. 40. Μιλησίοις] *Cod. vulg.* Φιλιππησίοις, *male. Boisius rectius legi putat* Ἐφεσίοις. *etsi enim Mileti tum commorabatur Paulus, tamen verba hæc, quæ citantur, non ad Milesios, inquit, sed ad Ephesios dicta fuisse constat.*

Pag. 379. 17. καὶ ῥᾳδυμίας] *Interpres videtur legisse,* καὶ ῥᾳδυμίας ὑπολογίαν τινὰ αὐτὸν ἔχειν.

Pag. 380. 6. ἕκαστα ἢ ἐπὶ μέρους] *Sic codices omnes, mendosè, ni fallor. Boisius ingeniosissimè,* ἕκαστα ἢ ἐπὶ μέρους εἰρημένων φυλακή, *vel* διαφυλακή.

l. 35. καταφρονήσης] *Boisio placet magis* καταφρονητέον, *vel* ἐὰν καταφρονῇς. *Sed non est necesse mutare.*

l. 43. ὅτι ἐκεῖ αὐτῷ δοκεῖ] *Interpres legisse videtur,* ὅτι ἐκεῖ αὐτῷ δοκεῖ ἵνα ἐπὶ μικρῶν τούτων ἀπολέσθαι.

Pag. 381. 5. ἐπ᾽ ἐκεῖνο ἦλθε] *Interp.* ἐπ᾽ ἐκεῖνο τὸ πλανητήριον ἦλθε.

Pag. 382. 1. ἀλλήλοις] *Boisius mauult,* ἀλλήλας.

l. 15. κωμεῖν ἐχθιῶ] *Vel vt in Cod. vulg.* κωμεῖν ἐκ ἐχθιῶ, *sine interrogationis nota.*

l. 31. μηδαμοῦ ἑαυτῷ] *Boisius hunc locum sic legendum coniecit, Interpretis & vulgatis codicis vestigijs insistens,* καὶ μηδαμοῦ αὐτῷ ἐπὶ φροντίζομεν, ἀλλὰ ἐπ᾽ αὐτοῖς συμβαινόντων· ὅτε γὰρ τῆς γυναικὸς φροντίζομεν, ἢ σεσωσμένην.

Pag. 383. 7. καταλύσει τὴν ἀγωνίαν] διὰ τὴν ἀγωνίαν, *Boisius.*

l. 33. ὁ ἐπὶ χρημάτων ἔρως] *Boisius verba sic disponenda coniicit:* ὁ ἐπὶ χρημάτων ἔρως αὐξήσει, καὶ ὥσπερ τις πύργος ἀκρόπολιν, ὕτω τὸν ἐπὶ ἀνθρώπων ψυχὰς καταζηλῶν, τῷ Θεῷ τὴν ἀκριβῆ φόβον παρώσεται.

Hom. 60.

Pag. 384. 23. ἐξιλάσωσι] *Interpres videtur legisse* ἐξολίσθωσι.

l. 37. λελυπηκότα] *Plenior, inquit B. foret oratio, si post* λελυπηκότα *adderetur,* ὡς τὸν λυπήσαντα.

Pag. 386. 9. κατεδίκασεν] *Interp. legisse videtur* κατέδησε, *vel* κατεδέσμησε.

l. 29. αἱ ἄξιοι ἐπὶ ταῦτα ἀκηκόοντων] *Vide notas Boisij.*

Hom. 61.

Pag. 389. 7. ἐνέπνευσε, μόνοις] *Interpres videtur ita legisse,* ἐνέπνευσε, καὶ μόνοις ἐπὶ δὲ γῆς τοιούτῳ ἐδημιούργησε, θεμέλιον ἐφύτευσε. *Boisius, emoto tantùm τοιούτῳ, sic:* ἐνέπνευσε μόνοις ἐπὶ δὲ γῆς, θεμέλιον ἐφύτευσε, βουλόμενον τοιούτῳ ἔδωκα.

l. 11. ἐργάσωνται] *Boisius mauult* ἐργάσεται *&* ἐποτέλεσε.

l. 19. τὴν ἀξίαν] *Deest χάριν, aut tale quippiam: quod tamen non incommodè subauditur.*

Pag. 390. 7. ὑπισχνῆται] *Doctissimo Boisio placet* ὑπισχνήσεται.

l. 31. ἀπαιτεῖν] *Boisius.* ἀποτίνειν.

Hom. 62.

Pag. 395. 32. ἐπ᾽ αὐ] *Boisius,* ἐκ ἄ, *vel pro* ἐκ ἄν, *in eadem lin. legit* ἐπ᾽ αὖ.

Pag. 396. 25. σωφθῆ] *Boisius & Interpres,* ζωφθῆσαι.

Ib. εἰ δ᾽ ἐκεῖνο] *Boisius ex coniectura, vestigijs aliquatenus insistens Theophylacti, ita locum hunc restituit:* ζωφθῆσαι, ἵνα ἐν ὦσιν ἢ καὶ ἐκεῖνο· εἰ αἰτίαν λήψεται ὅτι τύτοις ὁ ἀνήρ.

Pag. 397. 36. ἐπ᾽ ἄλλων] *Boisius,* ἀπὸ ἐπ᾽ ἄλλων.

Pag. 398. 22. μεσισμὸς] Incessus medios, *Interp. rectè. Vide Tom. 1. p. 1026. l. 10.*

Pag. 399. 12. ὃ πολέμιος] *B.* ἢ πολέμιος.

l. 26. ὕτω καὶ οἱ] *Doct. B. ita legit hunc locum:* καὶ ὥσπερ οἱ εἰς τὸ κερδαίνειν διὰ παντὸς μεμηχότες .... ἅπαντες· ὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, πολλὰς γρωῦ. *Quin & lectionem codicis excusi tueri possimus minimâ mutatione sic:* καὶ ὥσπερ εἰς τὸ κερδαίνειν βλάπτεσθαι μάλιστα ὑπὸ τῆς νοσήματος τῆς φιλοκερδείας εἰώθασιν ἄνθρωποι (πολλὰς γρωῦ ἀναίτιος ὑφίστανται, καὶ τὰ μικρὰ κέρδη μεγάλας ποιεῖ ζημίας· διὰ καὶ εἰς παρομίαν ὁ λόγος ἐξῆκται) ὕτω καὶ περὶ λαγνείας &c.

εἰς παρομίαν] *Hesiodeum,* καὶ κέρδεα ἴσα ἄτῃσι: *vel si ad* κενοδοξίαν *referatur,* Gloria fugientem sequitur, sequentem fugit.

Hom. 63.

Pag. 401. 23. δείκνις] *Vel* δείκνισι *legendum cum doctiss. Boisio: vel post* πλέον *ponendum comma, & continuanda sententia, deleto* ὅ, *post* σωσμὸν, *quam lectionem secutus videtur Interpres.*

Pag. 404. 13. καὶ διαλάπης καὶ οἰκημάτης] *Boisius sic legendum putat:* καὶ διαλάπης, καὶ παντελῶς τῆς οἰκουμένης οἰκοδομήματα εἶναι καὶ πόλις, καὶ ἔθνη &c. *vestigijs, vt videtur, Interpretis insistens.*

l. 27. εἰπὼν] *Pro* εἶπε. *Vide Boisium.*

Hom. 64.

Pag. 407. 27. πρώτων πρῶτα] *Inter.* πρώτων ἑτέρων.

Pag. 408. 2. ἐκ τούτων] *Post* ἐκ τούτων, *inquit doctiss. Boisius, hæc aut similia deesse videntur:* ὅτι μὴ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῆς ἐρημίας συμφέρειν οἱ ἅγιοι ἐπὶ τοῖς ἐπὶ ἑτέρων ἀγαθοῖς.

l. 40. ἀπορούσῃ] *Vide notas Boisij.*

Pag. 410. 43. τοῦ καὶ ἀρετ] *Deest fortè, inquit Boisius,* ζήσαντας.

Pag. 411. 1. καθίσαι] *B. mauult* καθίσασι, *vel* καθίσασα.

l. 8. ἐπὶ πλημμελημάτων inducenda censet *Boisius.*

Hom. 65.

Pag. 412. 33. φησι] *Pro* φασιν, *vti aliàs obseruatum est, inferiùs verò pro* φησι, *& sic in alijs personis & numeris: ab autore, an à librarijs, nescio.*

l. 40. ἐπιδέξασθαι] *B. legit* ἐπιδέξεσθαι.

Pag. 413. 30. περισθηκῶντες ἀκόσαι ὅσα ἤκησαν] *Vide notas Boisij.*

Pag. 415. 23. τὸ εἰρημένον ἀπομπύσαι] *Quanto rectius doctiss. Boisius,* τὸ εἰρημένον μὴ ἐκπομπεύσαι? *alioqui nulla erat in hoc dnorũ fratrum* φιλονεικία.

Pag. 417.

Pag. 417. 33. μάλιστα πάντων εἰσὶ] *B. addit,* ἐυκατα-φρόνητοι.

Hom. 66.

Pag. 420. 13. καλλίων] *Boisio magis placet* καλλίει.
l. 18. διαβάντες] *B. magis placet* διαβαίνωσι.
l. 33. ἐυδοκήσεις] *Interp. videtur legisse* πίσις.
Pag. 421. 22. δοῦλος] *B.* δοῶσι καλλιδεῖς.
l. 34. εἰ πᾶν, μηδὲν ἄξιον ἀῤῥητου] *Solæcophanes.*

Hom. 67.

Pag. 425. 35. ἄφθη] *Interpres explet,* διδάσκων, quùm primùm viderunt eum docentem.
Pag. 427. 25. πολλὰς μὲ] *Boisius mauult* πολλῶν, *rectè.*
l. 40. μηδεὶς τοίνυν] *Boisius hunc totum locum sic legit: μηδεὶς τοίνυν ἐν καιρῷ, ὧν ἀποχρωσκέτω· μηδεὶς ἐν ἀρετῇ ὧν νυσαζέτω· πολλάκις γὰρ αὐτὸν ἡ πόρνη παρελθόντα. μήτε ὅλως γοῦν διαῤῥείτω, μήτε ἐπείγεσθω ἀποχωσκέτω. διωατὸν γάρ.*
Pag. 428. 18. ὑμαίνοισι] *Boisius & Interpres addit* ἀνυδύσαντες, *vt respondeat τῷ ῥᾳδυμήσαντες in posteriori antithesis parte.*
l. 19. ἐκεῖνος] *B. mauult* τοῦτος, *vt l. 20.* ἐκεῖνος *pro* τοῦτος. *tota enim hæc clausula,* οὗτος, *inquit ille, refertur ad* ὑμαίνοντας, ἐκεῖνοι *ad* κάμνοντας.

Hom. 68.

Pag. 434. 4. κατορυσσόμων] *Hoc est,* ὑλακτούντων. *Interpres, non de canibus, sed porcis vertit. Vide notas Boisij.*
l. 12. ἐκεῖθεν] *sc.* ἀπὸ τῶν ῥημάτων τῶν πορνικῶν. *& sic legisse videtur Interpres.*
l. 32. ἀπ' αὐτῆς λοιπὸν] *Interpres, nescio quam secutus lectionem, ita:* vniuersa in domo ipsius turbantur.
l. 36. ὅπου *videtur* πλεοναζον.
Pag. 435. 8. κήπιον] *Videtur deesse* γλυκύτερα, *ex Psal.* 18.
l. 13. τῆς κηπίοις] τὰ κήπια *mauult doctiss. Boisius.*
l. 20. φησὶν] *Vel* φησὶν ἔχειν *legendum, inquit Boisius, vel post* ἐχεῖ τῆς *addendum* ἁβρὰ πάντα, *vel* ὅμοια, *vel tale aliquid.*

Hom. 69.

Pag. 437. 14. *Lege* πῶς ἔν οἱ μὲ ἀγρεὶ, οἱ δὲ χάμοις.
l. 15. ταῦτα γοῦν ἀσχολίας] *B.* ἐχὶ ταῦτα γοῦν ἀσχολίαι; *rectè.*
l. 26. καταχαίει] *Fortasse, inquit Boisius,* καταπαυσει.
Pag. 439. 5. τὸν μὲ εἶκον] *f.* οἶκόν σου ἐποσμ.
Pag. 440. 11. ἅλυς] *Boisius* ἁπλᾶς *mauult.*
l. 32. αὐτὸ φωτὸς λύχνου, ὑ δεομένου] *Boisius,* φωτὸς, λύχνου ὑ δεόμενον ἐλαίου. *rectè, vt sit appositio,* σελήνιον, λύχνου *&c.*

Hom. 70.

Pag. 444. 31. εἶτα καὶ τὸ σύμπτωμα (ἀπὸ τοῦ τύτου καὶ τὸ νόσημα γέγονε) *desunt hæc omnia in nostris mannscriptis, & apud Interpretem.*
l. 40. ἐκ περιουσίας τῷ λόγῳ] *Boisius interpretem secutus, sic legi posse putat:* ἐκ περισσείας λογισμὸν πάλιν περιῤῥῆσιν ἐκ τῆς γεγραῦν. *vel* γὰ.

Hom. 71.

Pag. 449. 13. καὶ μὴν ὁ Δαυὶδ] *Boisius & Interp. ante hæc verba addunt* ἐκ εἶπεν, *&c.*
l. 14. φησὶν] *à* φημὶ, *non à* φαίνω, *vt* φησὶν *potius legendum videatur.*
l. 24. ὑφομνύων] *Post* ὑφομνύων, *inquit doctiss. Boisius deesse videtur verbum* ἐπάγει.
l. 36. τύτῳ] *B.* τῦτο. *Sic etiam Interpres. sed alterum stare potest.*
Pag. 450. 7. πρὸ μὲ] *Boisius* πρὸ ὀπὶ τοῖς μὲ, *plenius.*
l. 30. διαῤῥύσαι αὐτὰς] *B.* διαῤῥύσαι αὐτὸ, ἑαυτῷ ὀφδ.
l. 37. τὰς ἰδίας] *Antithesis proximi membri postulat, vt pro* τὰς ἰδίας, *legamus* καθ' ἰδίαν, *vel* ἰδίᾳ, *inquit doctiss. Boisius: rectè omnino.*
l. 41. παλαιοῖς μαρδάνης] παλαίοις, *aut* παλαιστικῶ, *inquit Bois. rectè. sic paulo post,* αὖ πυκτδίοις μαρδάνης.

Hom. 72.

Pag. 452. 8. ὅτι ἔφησεν] *B.* ὅτι κατίσησεν.
l. 16. ἐκείνη] *f.* ἐκείνων. *sc.* διδασκάλων.
Pag. 454. 31. καὶ τὸ μηδὲν εἶ] παρ' ἑαυτῷ. *Interpres legisse videtur,* καὶ τὸ μηδὲν εἶναι παρ' ἑαυτῷ.
Pag. 455. 9. αὐτὸ] *sc.* τὸ τῆς ἀπονοίας πάθος, *aut tale aliquid intelligendum. nullum enim huic relatiuo* αὐτὸ *commodum antecedens in propinquo.*
l. 12. ἀνήκοντα] *Boisius mauult* ἔχοντα.
Pag. 456. 7. πνα μετα χαρείζων] *B. post* πνα *rectè suspicatur deesse* τιμᾶται.

Hom. 73.

Pag. 457. 5. πῶμα· ὅσα] *B. acutè* πῶμα ὅσα· ὅσα μή.
l. 17. ὀὐ μὲ τὸ] *B. inducit* μὲ, *sit ὁ sensus proclivior.*
l. 28. ἐπιτείνοντες] *Vocabulum hoc loco suspectum Boisio.*
l. 36. ἔνθα δεκάτη] *i. Vbi de decima & eleemosyna fit sermo, inquit doctiss. Bois. & quod mox l. 38.* ἐνταῦθα, *eodem referendum, vbi sc. decimæ & eleemosynæ mentio est.*
Pag. 458. 9. ἐκεῖνα δὲ ταῦτα] *B. rectius putat* ταῦτα δὲ ἐκεῖνα. *vt* ταῦτα ἀεὶ μικρῶν *dicatur,* ἐκεῖνα ἀεὶ μεγάλων, *vt in proximè præcedentib. et subsequentib. fit.*
l. 12. ἐκεῖνα δὲ τούτοις πάντως] *Rectè obseruauit doctiss. Bois. legendum* ἐκείνοις δὲ ταῦτα πάντως. *alioqui in eadem clausula sibi ipsè contradicet Chrysostomus.*
l. 27. ἢ μὲ] *sc.* φιλανθρωπία, *& l. 30.* ἢ δὲ, *sc.* ἀλήθεια. *& quidè vtrũq; expressũ oportuit, inquit doctiss. B.*
l. 41. ἐπαναδίζετε] *Quid si,* ἐπανυδίζετε?
Pag. 459. 42. ἴσασι] *B.* ἐνταῦθα εἰσι.
Pag. 461. 5. ἡ πολυπρέπεια] *Interp. addit* ἢ ἀνδρὸς.

Hom. 74.

Pag. 464. 44. αἰσθῆ ἐκάλυσε φησφόρεσθαι] *doctiss. Boisius,* ἀλόγων ἐκύλυσε φησφόρεσθαι, *hoc est, vetuit vesci. rectè sanè, vt opinor. idem mox pro* διαπαλτώμενον *legit* διαπαθόμενα. *vtrumuis stare potest.*
Pag. 465. 24. ὡδὲν ἔνι] *Boisius* ὡδὲν' ἔνι, *cum apostropho, vt referatur ad* λόγον: *nisi legere malueritis* εἰς ἀπολογίας λόγον.
l. 28. ἀμελημένων τούτων] *sc.* τῶν νόμων.

Hom. 75.

Pag. 468. 28. ἐπαγωγῆς. ἀμεινὸν γὸ λέγω] *B. verborum ordinem sic corrigit.* ἐπαγωγῆς. εἰκότως δὲν γὸ ἔλεγε τῆς μιαφονίας αὐτῶν μηνύσεις· ἀμεινὸν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἦζεν πάντα τοῦτα ὅτι τὸν ἡμέτερον ταῦτα.

Pag. 470. 13. κὴ πάντων ἀνωδύν] *Istuc* ἀνωδύν *loco mouet Boisius, & collocat post* σκηπῶν *paulo post.*

l. 15. ὄντων] *Interpres videtur legisse* ἐρεθιζόντων.

l. 25. διέδηκε] *B. suspicatur sic legendum:* κὴ μύειαι οἱ Ρωμαῖοι τοὺ οἰκουμένας διέδηκεν καλῶ. *ex quibus sanè* διέδηκεν, *meo iudicio necessariò retinendum.*

l. 42. κηρυττομένων] *Interpres videtur legisse,* κηρυττόντων. *& certè actiuè accipiendum esse puto.*

Hom. 76.

Pag. 476. 21. τῦ μὴ λανθάνειν] *Boisius & Interp.* τὸ μὴ λανθ.

Pag 477. 38. πῶ ἀγγέλων] *f. sc. ab angelis congregati non fuerint,* πῶ ἀπολειπομένων, *vt pag. seq. lin. 7.*

Pag. 478. 12. ἀλλ' ἐκείνων πῶ μὴ ταῦτα λεχθέντων] *Nihil video à quo hi genitiuus regantur. Vide notas Boisij.*

l. 15. ἵνα μὴ μικρὸν κοπιάσωμεν] *Interp.* Quia parum laboris sustinere volumus. *Vide notas Boisij.*

l. 30. παρελθεῖν] *Boisio placet magis* ἐπιλθεῖν, *aut* ἀφικέσθαι.

Pag. 479. 4. τὸν ἐμὸν ἀδελφοποιὸν] *f. sc.* κληρονόμ? *sic in sequentibus subintelligendi imperatiui* συγγενικοί, *cognatæ significationis: nimirum,* ὀπαδί?, ἐνδυσαι, πεῖρατι, ὀφείλων, ἐλαχιστοτέρων, εἰσελθὲ, οἰκοδόμησον: *quod notat.*

Hom. 77.

Pag. 481. 19. ἐκείνων ἐπιτειχίζων τῇ πύσει τὸ εἰρημένον] *i.* quasi muro oppolito discludens, & dissipiens id quod dictum est ab illorum interrogatione, *hoc est,* omnes illis interrogandi, & quæstiones de hac re proponendi, aditus præcludens, *inquit doctiss. Boisius.*

Pag. 484. 30. πῶ πατέρα] *Legendum fortasse,* ἡμέτερα.

Pag. 485. 6. ζῶν δέλω] *Quid si* σοῦ δέλω?

l. 26. τὰ αὐτῦ αὐτῷ δίδις] *Interp. videtur legisse:* ἀλλὰ τὰ αὐτῦ αὐτῷ δίδε.

Pag. 487. 3. τοῦ νόμου πλῆθε τῆς ἀνάγκης] *B. mauult,* τοῦ νόμου πλῆθε πῶ ἀνάγκῃ. *& quidem sic loquitur Chrysostomus p.* 487. 44. *de eadem re.*

Hom. 78.

Pag. 488. 8. ὁ μὲ γὸ σωμάτων] *Fortasse legendum,* οἱ μὲ γὸ σωμάτων ἐρωτῶ πεπιθόσιν.

l. 33. πῶ ἐκ πῶ ἔργων φεφοδύντων] *i.* Si ipsi nobis defuerimus, si ipsi bona facere opera neglexerimus, B.

Pag. 490. 28. ἐν τάλαντον] *Deesse videtur* λαῶν, *aut* ἐμπόρων, *aut tale aliquid.*

Pag. 491. 34. αὐ μὴ ἦ] *Interpres videtur legisse* ἦς: *potest tamen referri ad* ψυχάν.

Hom. 79.

Pag. 492. 39. ἀλόγῳ] *Deest fortasse* τῷ χειρῶ, *inquit B.*

l. 42. *Lege ex Ms.* ἐδὲ πάντε, κὴ πάντε πιθεῖς.

Pag. 493. 10. τὰ φέρεται ὑπὸ πῶ ἑείρων. νῶν.

l. 29. ἐλεεινῷ πῶ χήματι] ὧν οἰκίτε χ.

l. 39. ἀγωῶτας] ἀγωῶς ας.

Pag. 494. 6. ὅπε πῶ πυρ] ὃν πῶ πυρ.

l. 18. φερ] ὑπὸ.

l. 21. τὰ ῥήματα ταῦτα;

l. 23. φερὶ τρόπου] ὠυτρέπτως.

Ib. ἡμᾶς] ὑμᾶς, *recte.*

l. 28. ὑμὶν] ὑμῖν.

l. 29. πλέονι· ἐκείνοις ἦ] *Hoc loco, inquit B. hiatus est proculdubio, quem sic explendum censeo, partim ex loci circumstantiâ, partim ex Interprete:* κὴ τέτοις μὲ, λύτε, φησὶν, οἱ εὐλογημένοι τῦ πατρὸς μυ· ἐκείνοις ἦ *&c.*

l. 33. φεὶ ἦ τῦ πυρ.] ὅπε τῦ πυρ.

l. 42. τὸν διαύτλω σου ὁρᾶν.

Ib. κὴ πολὺς ταῦτα ἀπ.

Ib. εἰ γὸ τῦτο μόνον ἰῶ] *Hoc est, inquit B.* Si nihil aliud esset, nonne hoc tibi pro amplissimo præmio sit, quòd aliquid feceris, quod tali amico, & domino acceptum sit?

Pag. 495. 1. ἀῤῥήτε] ἀπῤῥήτε.

l. 3. ποιήσῃ] ἀπειποιήσῃ.

l. 5. μέγαν τοσοῦτον] *B. delendum censet* τοσοῦτον.

l. 34. τὸν ἀπ' ἀρχιερέων] *Vt exconsules, sacerdotio sc. functos.*

l. 41. διὰ πί] *Interpres videtur legisse,* διὰ ἦ αὐτὸν τέτε κατέχον, κὴ δυμῷ ζέοντες. *sine interrogatione, melius.*

Pag. 497. 24. ἔδὲν τοσοῦτον] *Boisius ex Interprete addit,* οὐ ἐκεῖνο.

Hom. 80.

In hac homilia, & tribus sequentibus, adhibuimus præter alios codicem Mussiponti excusum opera Frontonis Ducæi, mutilatum illum quidem, & valdè mendosum, qui tamen non semper errauit.

Pag. 502. φερασιῶν] *i.* vendices, οἰκιοῖ, *ab* οἰκεῖμαι. *Interp. male,* fingas.

Hom. 81.

Pag. 505. 10. παδεῖν αὐτὸν] *B.* παδεῖν μέλλων αὐτόν.

Pag. 506. 23 ἐσώλω] *Hoc est,* εἰς φέρον, *vti notauit doctiss. B.*

l. 36. ἐδὲν μᾶλλον ἕτερος διενιώσας τῦ ἑτέρου] *Boisius, sensu ipso suadente, sic, aut non multò secus legendum coniicit:* κὴ μὲ ἓν τῷ γόμωσιν ἕτερος διενόησε τῦ ἑτέρου. *& statim pro* ἀμφότεροι, *legit* πλεονέκτου.

Pag. 507. 2. εἰ ἦ μὴ πάντες] *B.* εἰ ἦ μὴ πάντως εἰς τὸ φέρον, ἀλλὰ *&c.*

Pag. 508.

Pag. 508. 5. ἀλλὰ καὶ βασανίζ. νται, ὅσῳ] *B. non legendum conijcit : ἀλλὰ καὶ τοσαύτῳ μᾶλλον βασανιζόμενοι, ὅσῳ ἂν πλείονα φιλοσοφῶσι.*

l. 26. πολλοὶ καὶ] *B. ex coniectura ita legit : πολλοὶ τὸ σῶμα κτίζοντες, καὶ τοῖς τάφοις κοσμοῦντες, καὶ ἀναπαίοντες ἰατρῶν πεῖρας.*

Pag. 509. 4. τὸ μέγεθος] *Boisius.* τὸ μεγαλεῖον ὄρος.

l. 11. πόλεις *Editus hunc locum* πηγαῖς *merito censet doctiss. Boisius.*

Hom. 82.

Pag. 510 13. τῷ διαθήκῃ] *Boisius legendum censet* τῷ ἐπαγγελίᾳ : *aut si* διαθήκῃ *retinendum, pro* τῷ ἐν τῇ καινῇ, *legendum* καινῇ. *neq; enim* τῷ διαθήκῃ τῷ ἐν τῇ καινῇ (*sc.* διαθήκῃ) *stare posse videtur.*

l. 31. πλεῖν] *Cogitet Lector, inquit B. an non legi debeat* πεῖν.

Pag. 512. 31. πολλῷ μᾶλλον εἰς τοῦτο] *Hoc est,* multò minus ad hanc rem conficiendam non indiguisset. *Hæc verba Codex excusus non habet : quam lectionem sequendo, omnia à* Ἀνδρέ, *usq; ad* πῶς ἂν εὐχαῖς, *parenthesi includenda, indultâ etiam particulâ* ἄν, *vt in excuso.*

Pag. 513. 10. ἡμέρα] *Fortasse pro* πέρα, *B.*

l. 12. ἐκόλυσεν] *Fortasse* ἐκόλασεν, *aut* ἐκόλουσεν : *quâ lectionem si sequimur, pro* αὐτὸν *lege* αὐτὸ, *sc.* τὸ πάθος.

l. 41. ἀλλ' ἀδιαπτοῖς μὲ μεγέμασι, πάντα γνοητά] *Doctiss. Bois. ita legit :* ἀλλ' ἐν ἀδιαπτοῖς μὲ μεγέμασι, πάντα γ' ἐδεδοξωτα νοητά.

Pag. 514. 40. καὶ ταυτῶ αὐτὸς] *Doctiss. B. plenius,* καὶ ταυτῷ καινίζω αὐτός.

Pag. 515. 2. τὸ λαβόντες ἐξελθωμεν] *Ingeniosiss. B.* τὸ μὴ λαβόντες, *rectè, si libri addicant.*

Hom. 83.

Pag. 516. 9. *pro* ἀεὶ, *quod est in margine, Boisius legit,* αἴρει τις.

l. 24. διὰ τῶν ἑαυτῶν πάλιν τῷ αὐτῷ] *Interpres cum sequentib. iungit.*

l. 25. ὡς θρόμβοι αἵματος] *Deesse videtur, inquit B.* καταῤῥέων, *aut* καταπίπτων.

l. 36. αἰνιγματώδως] *i.* ἀδήλως ἐλέγχων, *B.*

Pag. 518. 9. ἀπογνῶναι] *i.* ἀμελῆσαι, ὀλιγωρῆσαι, *B.*

l. 22. τούτοις αὖ ἐκείνου] *B.* ἄτοπος μὲν ἐγὼ.

l. 34. ταὐτὸν] *B.* τοιοῦτον, *quia sequitur* οἷς.

l. 43. καὶ πῖα ἡδονὴ] *B.* καὶ πῖα ἡδονὴ τὸ τοιοῦτον ἡδόνου ἄξιον ; ἀλλ' ὄνομα μέγιστον ἔχω, φησί. καὶ γὰρ ὄνομα.

Pag. 519. 3. καὶ δὴ διπλοῦν ἠγεῖται τοῦτο] *Locus est mendosus, quē sic restituit Boisius,* καὶ δὴ διπλοῦν ποιεῖται τὸν φόβον : *vel sic ,* καὶ δὴ διπλῆ, ἢ οἱ ἄλλοι, ἡγεῖται τοῦτο φοβερόν. *vtrumq; ex coniectura.*

l. 14. τὸ σῶμα κοσμῶν] *B.* τὸ σῶμα.

l. 17. ὑπτεύουσι] *Quid si* ὑπτείνουσι ? *inquit B.*

l. 18. κἂν γὲ] ἐὰν γὲ *B. & sic in sequente membro.*

l. 30. καὶ βίον, καὶ ὕπνο] *B.* καὶ βίον ὕπνο πενίας καὶ πάντα.

l. 35. ῥῆμα δὲ] *B. Addit* σεμνὸν, *aut* λαμπρὸν, *aut tale aliquid. & sic Interpres.*

Pag. 520. 17 ὥστε φιλοσοφεῖν] *Interpres videtur legisse* ὀρθῶς φιλοσοφεῖν.

Hom. 84.

Pag. 521. 20. ἵνα πέσῃ] *Boisius explet,* τὸ λοιπὸν ἁμαρτάνειν.

l. 36. αὐτὸ] *sc.* ἀφροσύνην.

Pag. 522. 6. μέσον πυκτῶν] μεσαιτάτου, *mauult B.*

l. 7. ἀεὶ ἢ] *B.* καὶ ἢ.

Pag. 523. 12. κρίνειν] *B.* κρατῶν.

l. 16. ἀπαλλάξει] *B. fortè* ἀπαλλάξει.

l. 23. καὶ σκολιῶν καὶ] *Hunc locum spinis & vepribus obsitum, ita coniecturis suis purgat doctiss. Boisius, quas tamen Lector vt coniecturas probabiles accipiat, non tanquam ex Tripode, aut libris :* καὶ διὰ τοῦτο σκοτεινὸν ἐρώτημα ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ψεῦδος παρ' ἀκροατῶν ἐνεχθὲν, καὶ πάντας ἐπαισχύνας διὰ τῆς ῥίζης τὸ χαμαιζήλον, ὡς καὶ πάλιν λοιπὸν ἀπάγει πρὸς τὸν Πιλάτον οὕτως ἀπόλεως καὶ κακοήθως ἅπαντα ἐκκείμενον. ἐπ' ἐκείνου γοῦν.

Pag. 524. 27. καὶ αὐτὸς ἐξοίσους] *Hæc verba Interpres videtur non legisse : neq; sanè commodum ex ijs sensum elicias.*

Hom. 85.

Pag. 526. 21. τοῦ μαθητοῦ τῶν ἀδίνων] *Hoc est, Petri : quem tamen hac eadem clausulâ* διδάσκαλον *vocat, nempe Marci.*

l. 42. τότε] *i.* τέλος.

Pag. 527. 2. καὶ αὐτὸν] *Interpres videtur legisse,* καὶ αὐτὸν : *est q; aptum.*

Pag. 529. 5. τοῦ πατέρος ὑμῶν] Ἡμῶν *legit Interpres, rectè.*

l. 6. σκορπί ζει] *Deest, inquit B.* ὑμᾶς. *Vide notas eius posteriores.*

Hom. 86.

Pag. 530. 32. καὶ θεοχάρα ἀποκεκυλισμένος] *B. sic legendum putat,* εἰ δὲ καὶ θεοχάρα ἀποκεκύλισται εἰσάπαξ ὥστε.

l. 39. διὰ τί] *sc.* οὐ μὴ διὰ βασκανίαν, *B.*

l. 40. ὑ κατενύγησαν] *B. hæc verba collocanda censet post* ἀποφαίνομαι.

l. 41 αὐδηνῶν.] *Boisius mauult* αὐανῶν, *vel* αὐαντῆσθαι.

Pag. 531. 4 *alterum* μειζόνως παρέλκει.

l. 18. κατὰ ἐγὼ] *Interp. addit, ex suo, an ex libris ?* si pecuniam ingentem conflabat.

Pag. 532. 1. ἰουδαίως] ἀρχιερέως, *Interpres. & sic omnò legendum.*

l. 17 ἐπαρέσατε] *B. mauult* ἐπαρέσασθε, *vel* ἐπαρέσθε. *& quidem actiuum non puto legi, vt saltem corrigendum sit* ἐπαρέσασθε.

l. 22. *in margine* ἐν τούτων ἦσαν] *Interp. videtur legisse,* καὶ πάντες ἐν τούτων ἦσαν.

Pag. 533. 6 παρώρμησεν] *sc. Diabolus.*

l. 15. τῆς ἁμαρτίας] *Verba hæc videntur abesse debere.* A maioribus peccatis natura ipsa abhorret.

l. 42. ἑαυτὸς] πρὸ ἀνδρὸς ἑαυτοῦ. *Interp. sequitur enim in proxima sententia,* πρὸ ζωοποιοῦντος ἀθεῖν.

Hom. 87.

Hom. 87.

Pag. 535. 4. ἠχήδοσι] ἀ. ἀδιαχύδοσι, inquit *B.* quod verbum mox sequitur.

l. 20. μὲ δέξωσι] *B.* ex coniectura hunc locum proculdubio mendosum ita restitui posse censet: καὶ γὰρ οἱ διδάσκοντες μὲ δέξωσι ἀλλαχόθεν ἢ τὸ χαλεπὸ τολμήματος ἀφ' ἑαυτῶν αὐτῷ (ἐπειδὴ τοῦ μὲ σφόδρα οἰκείως αὐτῷ χρῆσθαι ἐνεῖναι, οὗτον δ' ἔτι μᾶλλον διηρθρ.) ὅτι ἅπαντα παρέξει. & quidem melius fuerit sententia.

l. 37. προσωμάσθων] Suspecta mihi vox, inquit *B.* pro qua quid si legatur κωμῳδήμενον? *Interp.* tamen προσωμάσθων agnoscit.

l. 42. ἄδικα ἠχέτων] Vel lego ἄδην ἠχέτων, vel ἄδικα φίλον ἠχέτων, inquit *Boissius.*

Pag. 536. 3. τῇ δέξῃ] *Vsitatius* τῆς δέξης, quod etiam *Boissio* probatur.

l. 6. τετέλεσται] *Interp. addit*, quid est autem, consummatum est? τί δέ ἐστι τὸ τετέλεσται;

l. 40. αὐδμησόν τι φῶς] *B.* αὐαμήδην φῶς: *elegantius.*

Pag. 537. 11. χλιδαίζῃ] *Vide notas Boissij.*

Pag. 539. 3. ὑπονοεῖ δ' ἔτι] *Boissio vox suspecta, eique magis placet* ὑπονύττει, *aut tale aliquid.*

l. 10. ἐπίτειον] *l.* ἐπίτειτον. *B. tom.* 7. *p.* 37. *utrumque coniungitur,* τὸν χαμαίζηλα ἐαυτεύοντα, καὶ τὸν γέροντα ἐπιτείνεται: *qua gemina & naturalis est huius verbi constructio apud hunc nostrum cum accusativo rei, quæ* ἐπιτείνεται. *Tom.* 6. *p.* 136. 25. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπίτασιν τὸ νόημα. *& p.* 221. 39. *eiusdem tomi,* ὃ πολλὰ ἀπατεῖσι αὐτοῖς τὰ νοήματα. *& ibid. p.* 236. 44. ἐπιτείνον πραίματα: *contrà hoc loco cum accusativo rei cum præpositione contra morem sumus: ut fortasse particula εἰς hoc loco delenda potiùs videatur, aut in τὸν mutanda.*

Hom. 88.

l. 40. γένεται] *Fortasse* ἐγένετο, *B.*

Pag. 541. 13. σωτὴρ] *Interp.* παλλὶς. *Sic etiam Euangelista.*

l. 21. μυρώειον] *Theophyl.* καὶ ἀμύρησι καὶ ὁ ἐκτίν-

ναγμὸς ἔδει ὑφ' ἑαυτῶν γενέσθαι.

l. 36. καὶ ἐκ ἀπλῶς σημεῖα] *Rectè Boissius,* οὐχ ἁπλῶς ἀρχῆς σημεῖα.

Pag. 542. 5. ἀδεχυδιῶσι] *Fortè* ἀδειχέως, *B.*

Pag. 543. 6. κατανύσσουσι] *Ingeniosissimus Boissius animadvertit legendum* κατανύσσους, *hoc est*, oleo perfundens. *quod verbum cùm esset minùs familiare, imperitus librarius mutauit in* κατανύσσους. *idem pro* ἀπορδέοντες, *quod mox sequitur, legendum suspicatur,* ἀπορδέοντες, irrigantes.

Hom. 89.

Pag. 544. 41. σαφῶς εἰρηκόσιν] *Boissius ex Interprete putat addendum* τοῖς Ἰουδαίοις. *Nam aliquis discipulos hac de re sæpius admonuerat.*

Pag. 545. 3. ὑφ' ἁπαναγῶς αὐτῷ] *Hoc est, vt conijcio, inquit doctiss. B.* ὑφ' τῆ ἀπαναγκίᾳ αὐτῷ.

Pag. 546. 41. ἐκπλήττον] *Boissio magis placet* ἐκπλαγησόμενον.

Pag. 547. 42. μὴ τύπτων] *sc.* ἐτέρα βλάπτε.

Pag. 549. 1. βασάζουσι] *Boissius mauult cum excusis* βασάζοις.

Hom. 90.

Pag. 550. 14. μὲ γὰρ δύναμαι] *Doctiss. Boissius locum suspicatur esse mendosum, quem ex coniectura sic emaculat:* μὲ γὰρ δύομαι ἐγὼ αὐαρκῆσαι ἵνα μόνον; μὲ γὰρ πλοῦτος λαβεῖν; *l. d. egregiè, si libri addiscerent.*

Pag. 552. 10. ἰδοὺ τὰ] *Fortasse inquit Boissius* ἐπίδοτε. *Interpres legisse videtur,* ἐπιβλέψατε.

l. 14. δοῦλος χρειώτων] *Boissius addit* ἀγαπῶντες ὄντες, *aut tale aliquid. requiritur enim, inquit ille, vt aliquid amplius dicatur in hac clausula, quam in precedente propter illud,* μᾶλλον δέ.

l. 15. τοὺς ὠνεῖς] *Boissius legendum suspicatur* φαγανεῖς *ex Esaiæ* 58. 6.

l. 37. τοσοῦτον] τοσοῦτον μόνον, *Boissius & Interpres.*

Pag. 553. 19. σχολαίνει] *Cod. excusus* σχόλε. *Boissio placet magis, vt legatur* εἴδης πῶς σχολαίνει τῇ πηλῷ ὁ γυμνός, *vel,* εἴδης οἷς οἷα σχολαίνει τῆς πηλᾶς τὸ ὑγρόμενα.

IOHANNIS

IOHANNIS BOISII

CVRÆ POSTERIORES

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN MATTHÆVM.

Hom. 1.

Pag. 3. lin. 44. εἰ δὲ μὴ ἐν] *i.* διαφωνία. *Si non esset consensus inter Euangelistas: si quæ dicta sunt ab Euangelistis pugnarent inter se.*

Pag. 4. 2. διελέγχθησαν] *i. in disputationibus suis parte Scripturæ se armâssent, instruxissent. vel* διελέγχθησαν, refutati, conuicti fuissent. *In sequentibus autem est hiatus, quem sic conor explere:* ἀπὸ τῆς μέσης. καὶ τὸ ὅλον πανοῦ τὴν γενεαλογίαν ὅτω διηλάμπει τῷ mediocri. ἡ λέξις, ὡς καὶ ἀλ &c.

l. 7. ἔτι αὐ τοῦτο ἀφῄρηται] *Addo,* ἔτι οὐδὲ. Neq; hæc pars, neq; illa recepta fuisset. ὅτε τοῦτο, *sub.* μέρος. τὸ δόγμα, *sc. Christianorum. Et ipsa samdudum Christianorum religio abolita fuisset.*

l. 42. κληρονομούντων] *Fort.* καὶ ἀληθείας ἀπίστους γενομένους αὐτοῦ, καὶ πολλοῖς πολλάκις κληρονομήσασι τὰ αὐτοῦ κληρονομούντων: *vel,* τὰ αὐτοῦ συγγράμματα.

Pag. 5. 13. μὴ τοῦ ἀριθμοῦσιν] *Nescio an hæc verba delenda sint, vt superflua. Alioqui* μὴ *apud Chrysost. cum genit. sæpissime valet,* præter. *Sic lineâ proximè seq.* μὴ τῆς μακρηγορίας: præter prolixitatem orationis, etiam valdè obscurus est. *Vulgò ex breuitate nascitur obscuritas: sed apud Platonem duplex tædium cruciat lectorem, & prolixitatis, & obscuritatis.*

Hom. 2.

Pag. 8. 42. ὅτι σπόρον, ὅτι πονηρὸν] *Vel particulam* τι *addendum puto, vel* πονηρὸν, πονηρόν.

Pag. 9. 12. πλὴν μὴ ταύτα] *i. vt infrà loquitur,* πλὴν κἀκεῖνο γίνησιν. *Nam ne hanc quidem satis perspicuè se describere posse ait, multò minùs æternam illam planèq; ineffabilem. Sic lin. 18. & 19.* ἀλλ᾽ ὁ ταύτην μὴ σαφηνείας τοσαύτης παρέσεσθαι φησί.

Pag. 10. 14. ἀμφοτέρων τοῦ ὀνομάτων] *sc. Iesu & Christi. Sic enim legitur in contextu:* Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Δαυὶδ &c.

Pag. 11. 15. ἆρ᾽ ἔνι] *Si non vis interrogatiuè hæc legi, pro* ἆρ᾽ ἔνι, *scribendum,* ἐφ᾽ ᾧ, *vt est in notis tuis.* ἆρα enim colligit & concludit, ἆρα verò interrogat. *Sed quia nam apta percontandi occasio mihi præbetur, dicas mihi velim quid sentias de Mureti ista observatione, quæ habetur notis ipsius in Ethicorum Aristot. lib. 1. cap. 2. pag. 19.* ἆρ᾽ ἔνι. Mos hic est Aristoteli, vt sæpè quæ affirmare instituit, ea interrogando efferat. Itaq; hoc loco cùm planè confirmare vellet cognitionem finis ad instituendam vitam maximum habere momentum, ita locutus est: Ecquid igitur &c. Atq; hoc loco falli videntur, quicunq; ἆρα non vt in melioribus libris legitur, ἄρα legunt. Etenim illud ἆρα, quod tenore acuto notatum, non interrogandi, sed colligendi ac concludendi vim habet, nunquam apud Græcos aut coniunctum cum particulâ ἔνι, aut principio comprehensionis positum reperietur. Neq; me fugit Budæo aliter videri in commentarijs linguæ Græcæ, sed exemplum requiro. Nam quod ille vnum ex Platone affert, in eo, ἆρα, non ἄρα, legendum est ex optimis & vetustissimis libris. Hæc Muretus. *Non probo. H. S.*

Pag. 12. 8. ἡμῖν ἐργασητε] *Lego,* ἢ καὶ διοσκοῦσιν ἡμῖν ἐργάσηται τὸ ὅμοια. ἢ, *sc.* χάεις. *Expungo autem posterius,* μᾶλλον, *tanquam redundans: & per incogitantiam librarij repetitum. Porrò, quod sciam,* ἐργάζω, *non legitur.*

Pag. 13. 2. ἐξετάσατε] *Annotationem meam in hunc locum expunctum cupio. Prorsus enim displicet. Vel igitur retineo* ἐξετάσατε (*quod tamen quomodo hic reddendum sit, nescio*) *vel pro* ἐξετάσατε, *lego,* ἀδειν, *aut* ἀπειπεῖν.

l. 20. ὅταν] *Vide notas meas in hom. 1. Chrysost. in Genes. pag. 2. lin. 34.*

Hom. 4.

Pag. 24. 10. ἀπὸ τοῦ Θ ἔνεκεν &c.] *i.* Alioqui nisi hoc ita sit, quid est quod filium Dauidis illum vocauit? *Dicit se non videre cur addita sint hæc,* ὁ υἱὸς Δαυὶδ, *nisi propter causam superiùs allatam.*

Pag. 27. 3. pro καταφέρων, *malim,* καταδιδάζων, *vel* καταφέρων. *Sic alibi:* τὸν τρόπον τὸ κατευγελεῖν, *deijcere, prosternere.*

Hom. 6.

Pag. 36. 19. ὅτι αὐδρα ὁρῶντες ἥδη ἡυθμιζμένον] *Legisse videtur Interpres:* ὅτε πατέρα αὐτῶν ὁρῶντες ἤδη βασιλέα ἡυθμιζμενον: *quæ lectio optimè conuenit cum dimissione precedente de rege & regis filio.*

Pag. 37. 27. & 28. ἢ τοσοῦτον ὑπερφερὴς ὅσα πρὸς ἄστρων] *i. quæ cum magnitudine astra tantùm superet. Nam si oculis nostris credimus, multò corpulentior est luna, quàm reliqua astra, Sole uno excepto.*

Hom. 7.

Pag. 47. 16. τῆς βασιλέως Ϛωνδείας ἀπαλλαγῆναι] *Desiderari videntur nonnulla, sed quæ illa sint, ne diuinare quidem queo. Ibid. pro* πεισώμεθα, *quid si* ἐλπισώμεθα?

Hom. 8.

Pag. 54. 42. ἵνα τὴν ἔξωθεν αἰρέσεων] *Est abstractum pro concreto. Dicitur enim* αἵρεσις, αὐτὸ τὸ αἱρετικὸ, *vt cum dicunt Latini,* scelus, *pro* sceleſto, *&* opera, *pro* operarius, *&c.*

Hom. 9.

Pag. 56. 38. *pro,* ἵνα καὶ πρὸς τὸ ἐγγύτερον τὸ ζητούμενον ἀγάγω τὸν λόγον, *legendum videtur:* ἵνα πρὸς τὸ ζητούμενον καὶ ἐγγύτερον ἀγάγω τὸν λόγον. *Verba enim perperam & non suo ordine locata puto.*

Pag. 60. 7. ἀξίαν λόγου] *Queris vnde regatur genitiuus* εὐγενείας. *Respondeo, regi ab* ἀρετὴν, *hoc modo:* Nisi nobilitatis huius virtutem [*i. à nobilitate hac proficiscentem siue emanantem virtutem*] ediderit non contemnendâ. ἀξίαν λόγου. *i. vno verbo,* ἀξιόλογον.

Hom. 10.

Pag. 62. 7. ὅτω γοῦν] *Legendum conijcio,* ὅτω γοῦν καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν, *ſcilicet.*

Pag. 46. 5. ἐπ' αὐτῷ ὄρχοντο τῷ νοημάτων] *Nihil mutandum puto.*

Pag 65. 12. καὶ βασιλείας] *i. vt ſuſpicor, regalis illius & beatæ conditionis, quâ fruebatur Adamus ſtatim à creatione.*

Hom. 11.

Pag. 69. 27. τὰ ἐναντία καὶ Ϛωνδη] *Encem accipiat hic locus ab initio homiliæ 5. in Matth. pag.* 30. *lin.* 25. *vbi ait ſe audire multos dicentes, quòd dum in Templo ſunt & concionibus interſunt, peccatorum ſuorum ſenſu valdè afficiantur: mox verò vt è Templo egreſſi ſunt, ad ingenium ſuum redeant, & ad piſtrinam vitam relabantur.* τὰ ἐναντία καὶ Ϛωνδη, *ſub.* λέγετε. *Quid autem dicebãt? ὅτι πρὸς ὀλίγον &c. Porrò dicta hæc* Ϛωνδη *vocat, quia crebrò illis erãt in ore,* ἐναντία *autẽ, quia* συνέλκειν *peccatorumq́ ſenſu tangi et peccato delectari, ſunt contraria. Dicitis, inquit Chryſoſt. vos* συνέλκεσθαι *& mœrore contrahi propter peccata. At quomodo hoc conuenit cum vitâ veſtrâ diſſolutâ peccatiſque deditâ? Contraria hæc ſunt, nec bene conueniunt inter ſe. Nam ſi verus ille dolor eſſet, proculdubiò peccati in vobis perpetuum odium gigneret.*

Hom. 15.

Pag. 97. 28. *verba ſic diſponenda videntur:* Επειδὴ γὰρ τὸ τῆς βασιλείας ἐκεῖνο ἔμελλε, καὶ ἐν ἐλπίσιν ἦν.

Pag. 100. 44. αὕτη] *Reſcribo,* ἐκεῖ.

Hom. 16.

Pag. 112. 2. *Lego* αἱρεῖσθαι. τί τὸ κωλύον αἱρεῖσθαι κακίαν; *i.* Quid impedit, quò minùs homines eligant mali eſſe potiùs quàm boni? quò minùs homines mali potiùs quàm boni velint eſſe?

Pag. 118. 8. αἰσχύνῃ] *Factum, pro dicto: Enallage.*

Hom. 17.

l. 42. ἔχεται αὐήγαγε] *Quid ſi ſic?* διορθοῦ, τὸν ἀγωνίζεται καὶ νοῦν ἔχοντα, κἂν μικρὸν καὶ εἰς τὸν τῆς δίκης λόγον αὖ ἐσῆγε: *vel,* αὖ ἤγαγε.

Pag. 123. 36. πρὸ αὐτῆς] *Malo, vt dixi,* παρ' ἡμῖν. *Nam vt annotatum mihi eſt in hom. in Geneſ.* αὐτῆς, *quantùm equidem meminerim, nunquam ponitur pro* ἡμῶν, *ſed vel* αὐτῆς *vel* ἑαυτῆς.

Pag. 125. 11. ἀπίσησεν] *Neſcio an legendum ſit,* τῆς Ϛωνδείας ταύτης ἀπίσησεν. *Nam* τὸ, ἀπορτίσησεν, *iam non arridet. Vide Chryſoſt. hom. 7. ad populum Antiochenum, ſub finem.*

Hom. 19.

Pag. 136. 34. *pro* ἀπιθανωτέροις *legendum eſſe,* ἐμφερεστέροις, *valdè probabilis eſt coniectura.*

Pag. 141. 40. κἀμοὶ &] *Certè, ſi quid ego video, non eſt hæc lectio ſollicitanda. Hoc enim dicit Chryſoſtomus:* Si miſericordiæ petendæ causâ aliquis ad nos, qui non niſi homines ſumus, ſupplex veniret, & interea dum proſtratus humi iacet, inimicum fortè conſpicaretur, tum verò miſsâ ſupplicatione, inimicum cæderet, nos id non laturos, ſed magis aduerſus illum vel hanc ipſam ob cauſam acerbatum iri. *Sic lin.* 42. μετὰ τὸν Θεὸν ἱκετεύων, *interea dum Deo ſupplex es, interea dum Deo ſupplicas. Hunc enim ordinem ſenſus exigit.*

Hom. 20.

Pag. 148. 17. ἆρ' οὐ οἱ πε &c.] *Deleo, οἱ.*

Hom. 23.

Pag. 167. *l. vlt. & penult. velim iterum tecum perpendas, an lectio hæc repudianda ſit:* τί ἂν ἦ ὃς ἔστιν αὐτὴρ ἀγαθὸς γεγονὼς & πονηρὸς, καὶ τοὐναντίον πάλιν; Εστ *&c. Niſi enim in hunc modum clauſulæ diſtinguantur, quæſtioni aptæ & directa reſponſio deerit.*

Hom. 24.

Hom. 24.

Pag. 173. 28. καὶ τῷ κοινῷ δίκῃ πραγματεύεσθαι σε φθονεῖν ἀξιῶν] *Coniecturam meam de loci illius interpretatione cõfirmãt hæc quæ sequuntur p.* 132. 30. ἐ πραγματεύσω τὸν τύφον ἐκείνης, *i.* ex illius fastu lucrum tibi comparâsti, feciſti quæſtum. *Sequitur enim proximis verbis,* καὶ δανειῆ τινα ἐκ τῆς ἀποτοίας αὐτῆς τὸν καρπὸν ἐτρύγησας. *Pag.* 236. 32. οἱ δ' ἕτεροι καὶ ἐνταῦθα, καὶ ἐκεῖ κερδαίνουσι, καὶ τὸν θάνατον ἐνταῦθα πραγματεύόμενοι, καὶ τῆς ζώντων ταύτῃ λαμπρότεροι γινόμενοι, καὶ ἐκεῖ τῆς ἀπρῴπτων ἀπολαύοντες ἀγαθῶν. *.i.* & è morte quæſtum facientes, cùm eo modo viuis clariores ac ſplendidiores fiant. *Eſt enim martyrum mors glorioſa & beata ac proinde quæſtuoſa. Pag.* 361. 39. πραγματεύεται τὰς ἀλλοτρίας συμφορὰς, καὶ καπηλεύειν τῷ φιλανθρωπίαν, *non ſine ſummâ elegantiâ, dicuntur fœneratores, i. ex aliorum miſeriis lucrum quærere* [*ſiue alienas miſerias negotiari, quæſtui habere*] *& cauponari, ſiue vendere liberalitatem. Sic pag. ſequente l.* 9. διὰ τοῦτο χρήματα ἔχεις, ἵνα λύσῃς πενίαν, ἀλλ' ἵνα πραγματεύσῃ πενίαν. *Item pag.* 389. 29. *de militibus: τί τοίνυν ἀμπλάνουσιν ἕτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὑβρίζοντες, λοιδορούμενοι, μαινόμενοι, τὰς ἀλλοτρίας πραγματόμενοι συμφορὰς &c. Prorſus autem ſic dixit Chryſoſt.* πραγματεύεται συμφορὰς, *ut Plinius nat. hiſt. lib.* 29. *cap.* 1. Negotiari animas. Nec dubium eſt, *inquit*, omnes iſtos, famam nouitate aliqua aucupantes, animas ſtatim noſtras negotiari: *.i.* πραγματεύεται. *Loquitur de malis & temerarijs medicis, quibus opus eſſe nouo cœmeterio, Anglicum noſtrum prouerbium monet. Pro* πραγματεύεται, *Theodoretus lib.* 6. *de prouidentiâ, vtitur verbo,* ἐμπορεύεται: τὰς τῆς πενήτων, *inquiens,* ἐμπορεύονται συμφορὰς.

Hom. 25.

Pag. 179. 7. τοῦ οὐκ ὄπι γῆς] *Vel lego, vt priùs, vel* καὶ τί πρὸς ἡμᾶς φησιν, ὅτι τοῦ οὐκ ὄπι γῆς, δεῖ ἀνθρώπους εἰς μέσον παράγειν; *Addere etiam licet,* τοῦτο πεποιηκέναι, *poſt* ἀνθρώπους, *reliquis verbis retẽtis.*

Hom. 26.

Pag. 185. 3. ὥσπερ ἂν καὶ τὰ σημεῖα &c.] *Quid ſibi velint hæc verba, ſequentia declarant:* τῆς μὴ ταῦτα γεγωνυίας, *i.* τῆς μὴ ταῦτα ἐξελθούσης, *ſicut proximâ lineâ loquitur.*

Hom. 27.

Pag. 192. 10. αὐτῷ νεκρὸς] αὐτῷ, *i.* Χριστῷ, *hoc eſt, quemadmodum Chryſoſt. mox ſeipſum interpretatur,* vnus erat ex infidelibus.

Hom. 28.

Pag. 196. 39. *lego* καὶ διὰ τοῦτο οὐκ οἴονται &c. *Sic enim non malè cohærebunt omnia.*

Hom. 30.

Pag. 204. 44. οἷα ὑπισκήπτειν] *Fortaſſe ſic,* ἀλλ' ἐδὲ τοῦτο κρύπτουσιν, ὅτι αὐτοὶ οἱ φαρισαῖοι ὑπισκήπτειν ὑπεχείρουν, &c. *vel ſic,* ἀλλ' ἐδὲ τοῦτο κρύπτουσιν· ἀλλὰ δηλοῦσι οἷα ὑπισκήπτειν ὑπεχειρουν, [*ſub.* οἱ φαρισαῖοι] τοῖς παρ' αὐτῷ νομίμοις.

Hom. 32.

Pag. 219. 5. συγγενείας] *Præfero marginalem lectionem,* συγγενείας. *Nam verba illa,* ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, *ſignificant Petrum et Andream non ſolùm naturâ, ſed moribus etiam fratres ac germanos fuiſſe.*

Pag. 223. 1. ὑμῖν ἐκχώρησαι] *Vide annotationes in homil.* 56. *in Geneſ. pag.* 435. *lin.* 38. *& in hom.* 59. *pag.* 461. *lin.* 9. *& in Eſai. pag.* 1016. *lin.* 34.

Hom. 34.

Pag. 236. 30. κἂν μήποτε &c.] *Pro* μήποτε, *iam ante monui legendum,* μήπω, *vel* ωδέπω.

Hom. 35.

Pag. 242. 11. οἱ χελιδόναι] *Eſt deſcriptio agyrtarum, qui hirundines ſecum circumferebant ita inſtitutas, vt emiſſæ è manu, irent ſæpius & redirent, capitiq; eorum qui emiſerant, inſiderent, & ex ore eorum cibum caperent, cum ſummâ admiratione ſpectantium. Hæc eſt coniectura mea: cæterùm lectio mea non ſuppeditat exemplum è bono authore, quo aut locus iſte illuſtretur, aut confirmetur coniectura.*

Hom. 38.

Pag. 261. 5. ἕτοι δὲ &c.] *Lego ex Interprete:* ἔστε δὲ οἱ πλούσιοι ἐδόξαντο αὖ &c. *& lego ſine interrogatione. Excipit enim aliquis non ſtandum eſſe iudicio eorum qui contemnunt diuitias. Nam vt hi nolunt diuites eſſe, ſic diuites nolle eſſe pauperes, atq; ita iudicium iudicio opponi, pauperum iudicio iudicium diuitum. Præterea lineâ præcedente delendam puto plenam diſtinctionem poſt* -δουλῶ: *& inter* καὶ *&* ἐδεὶς *interſerendum* πῶς, *hoc modo:* -δουλῶ, καὶ πῶς ἐδεὶς, &c.

Hom. 40.

Pag. 267. 39. ἐνεργῆ] *De* ἐναργῆ, ἐπίχω.

Hom. 43.

Pag. 282. 6. ἐπέστρεψε] *Quid ſi,* ἠλέησεν, *aut tale quid?*

Pag. 286. 24. πεῖσον τὰ ἀρετὰ] *Fort.* πεῖσον διὰ τὰ ἀρετῆς, *vel* πεῖσον πάντων τῆς τῆς ἀρετῆ κωλυμάτων.

Hom. 44.

Pag. 290. 24. πάντος φησιν] *De verborum ſitu ac collocatione eadem mihi nunc ſententia eſt, quæ priùs. Velim tamen addi,* γὰρ, *poſt* πάντος. καὶ ῥᾴδιόν ἐστι καὶ ὀλίγωρεῖν. πάντος γάρ, φησιν, &c.

Pag. 292. 19. αὖω σεσηπότα Θ] Σεσηπότα vocat οἶνον, *quia vinum immodicè ſumptum non nutrit, ſed & corrumpit & corrumpitur.*

Hom. 46.

Pag. 297. 1. *Addo* τι, *poſt* ἐπιχειρεῖν: ἔτι ἐπιχειρεῖν τι οἶδε, *vel, ut prius:* ἔτι ἐπιχειρεῖν ἔδειν οἶδε.

l. 44. τὰς σπονδὰς] Fœdera, conſpirationes, amicitias, pacta: *unde* σπένδεσθαι φιλίαν, *apud Theodoretum & alios ſæpiſſimè, pro* pacem & amicitiam colere, fœdus amicitiæ inire, *&c.*

Hom. 47.

Pag. 301. 22. καὶ δεδοικότες] *Poſt* δεδοικότες ἐρωτῶσιν, *deſiderari arbitror,* ὑμᾶς αὐτὸν ἠρώτησαν, *aut aliquid non diſſimile.*

Pag. 305. 14. καφδαὶς] *Probabile eſt Interpretem legiſſe:* βόμβυκας. *Velim autem à magni nominis criticis diſcere, an αἱ καφδαὶ inter πνευδικὰ ἀδύματα poſſint, aut debeant numerari.*

Hom. 48.

Pag. 312. 33. *Legendum auguror:* -γΘ κατακλύσεσι πολλάκις, καὶ πονηρὰν σοι περιβάλλεται δίζαν *&c.*

Hom. 49.

Pag. 319. 9. αὐτοῖς φρέπον] *Malim* πέπον, *ſine* αὐτοῖς, *& tamen ne ſic quidem quicquam mutandum cenſeo.*

Hom. 50.

Pag. 322. 35. *poſt* ἀλλ' μυστηρίων *addenda puto hæc verba:* ἀπάτημα τῆς σωτηρίας γίνεται, *aut alia non diſſimilia.*

Pag. 323. 32. ἀργυρᾶς ἀλύσεις] *Magis mihi probatur Interpretis lectio, & tamen ne ea quidem omni ex parte ſatisfacit.*

Hom. 51.

Pag. 324. 37. ὥστε μὴ κατηγορίαν λοιπὸν τὸ πρᾶγμα ἔχῃ] *ſc.* βεβαιοῦσθαι τὰς τῆς Θεοῦ ἐντολάς.

Hom. 52.

Pag. 331. 16. περσέσται] *Malim, ut dixi,* πορεύσεται. *Nam* τὸ περσέσθαι *ab* εἶμι *neſcio an* λογοσεάφοις *conueniat, nedum Chryſoſtomo.*

l. 18. ὥσπερ γὰρ τὸ μὴ δραμεῖν *&c.*] *Rectum eſt, opinor,* πέπτον ὥσπερ τὸ μὴ δραμεῖν ἐπ' αὐτοὺς περσέτον *&c.*

Hom. 55.

Pag. 350. 13. ἐφ' ὑμᾶς συμβαῖνον] *Quid ſi,* ἐφ' ὑμᾶς συμβαίνειν δυνατὸν, *vel* ἐφ' ὑμῖν, *vel* ὑμῖν?

Pag. 351. 39. καὶ τοὺς ἔνδον αὐτοῖς] αὐτοῖς *regitur vel à* περὶ *in verbo compoſito, vel à particulâ* ζωὴ, *Attico more ſubauditâ. Senſus eſt:* Milites intra mœnia concluſos, nec ſibi, nec ciuibus ſaluti ac præſidio eſſe: *vel,* imperatorem nimis indulgenter habendo milites, & milites, & ciues perdere: & militibus & ciuibus peſſimè conſulere.

Pag. 354. 37. ζητοῦντας] *Subaudi,* ὄρεξα.

Hom. 57.

Pag. 369. 11. & 12. ἃ δεῖ πρὸς τοῖς ὑμᾶς αἰνοῦσι *&c.*] *i.* non ſolùm apud ſobrios, ſed etiam apud vos ipſos: non ſolùm eorum qui ſani & ſobrij ſunt iudicio, ſed etiam veſtro ipſorum. *Sequitur* ἐπαγ: κωμῶν καὶ ὄγκων ἀπιστίας ἑαυτοὺς εἰ) κακρίκατε.

Hom. 60.

Pag. 386. 29. ἀνάξιοι δὴ ταῦτα ἀκηκοότων] *i.* indigni quibus locus detur inter eos qui hæc audierunt, hoc eſt, μὴ ἐνάρετοι *&c.*

Hom. 61.

Pag. 390. 31. ἀπαιτεῖν] *Vel lego,* ἀποτίνειν βιάζονται, *vel* ἀπαιτεῖν βίλονται.

Hom. 63.

Pag. 404. 27. *Addatur* ἔφη, *vel* ἐλάλησε, *poſt* ἐμφανικώτερον, *& nihil erit cur participium aut in verbum mutetur, aut pro verbo capiatur.*

Hom. 64.

Pag. 408. 40. ἀπονοήσῃ] *i. fortaſſe* ἀπονοεῖσθαι ποιήσῃ, *ſuperbire faceret.*

Hom. 65.

Pag. 413. 30. περσδοκῶντες ἀκούσεσθαι ὅσα ἤκουσαν] *Quid ſi,* περσδοκῶντες λήψεσθαι ὅσα ἤκουσαν? *vel, ut prius,* ἐπιτύχεσθαι ὅσα ἤκουσαν?

Pag. 414. 39. περὶ Θ] *Fort. pro* περὶ Θ.

Hom. 68.

Pag. 434. 4. καταρυομένων] *Lego,* καὶ κωμῶν ὠρυομένων, ἢ καὶ χοίρων ὀλὴ τῆς κοιρίας γρυλιζόντων, *vel* γρυζόντων. *Comparari enim videtur cœleſtis angelorum cantus cum canum ululatu, & grunnitu porcorum, hoc eſt, res vna omnium ſuauiſſima cum rebus duabus inſuauiſſimis, & auditu maximè inuncundis.* τὸ καταρωρυχότων *igitur deleo, quia ad comparationem hanc non pertinet.*

l. 9. διὰ τοῦ τῷ πλῷ *&c.*] *Fort.* διὰ τὸ περὶ τοῦ τῷ πλῷ καὶ τῇ πλανοδίᾳ περσπλωμένους διηγεῖσθαι.

l. 33. *pro* δεῖ, *lego,* δοκεῖ, *& præced. lineâ, poſt* τὰ τῆς οἰκίας, *ſubintelligo,* γρέφεται.

Hom. 73.

Pag. 457. 28. ἐπηρείζοντες] *Quid si sic:* σκορπίζοντες αὐτοῖς τοῦ ἑαυτῶν φόβον, ἢ ὅτι πολλῷ μείζονα φαυλότητα τῆς ἕξεως ἐπάγοντες?

Hom. 74.

Pag. 463. 44. *pro,* τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκζητῶ σοῦ, *lego,* τὸ αἷμα ἀλόγων ἐκζητῶ σοῦ. *Sequitur enim* εἰ ὅτι ἀλόγα ἔτω τίμιον.

Hom. 76.

Pag. 478. 12. &c. ἀλλὰ ἐκείνων τῶν μὴ ταῦτα λεγόντων &c.] *Sub.* μοι μέτεστι. *Est* λόγῳ ἐλλειπτικὸς & *concisus. Sic lin.* 14. *post* κρύῳ, *addendum videtur,* ἐνοῦσιν *aut* λογιζόμενοι.

l. 15. ἵνα μὴ μικρὸν σπουδάζωμεν] *i.* exigui laboris fugâ: ne ad exiguum tempus studij ac laboris aliquid impendamus. *Recte sensum expressisse videtur Interpres. Cæterùm non possum mihi persuadere Chrysostomum aliter se in numero τῶν ἀπολιμπανομένων posuisse, quàm* κατὰ λόγον ἀναισχυντίας, & *ut mollior reprehensio fieret.*

Hom. 77.

Pag. 485. 26. τὰ ἴσα τῇ αὐτῇ δόσει] *Fort.* ἀλλὰ τὴν αὐτῆς αὐτῷ δόσιν.

Hom. 84.

Pag. 524. 27. ἢ αὐτὸς ἐξοίσεις] *Verba sunt nihili, & digna quæ deleantur.*

Hom. 85.

Pag. 529. 6. σκορπίζειν] *sc.* ὑμᾶς. Non vt patres secundum carnem filijs suis à luxu & profusione inprimis metuunt: ita οἱ ἱερεῖς *i.* spirituales patres, ne id vobis accidat timent. Quin potiùs metuunt, ne propter parsimoniam & tenacitatem vestram inediâ pereant viduæ, & pupilli, &c. *Paulo aliter:* Sed nunc timor incessit patres vestros, quandoquidem rebus huius vitæ tantopere estis dediti, & propterea quòd colligitis, non autem dispergitis, ne fame pereant viduarum & orphanorum & virginum chori, propter hoc, inquam, hæc parare coacti sunt.

l. 7. διὰ τοῦτο] *sc.* διὰ τὸ συλλέγειν &c. Nam nisi aliunde illis consuleretur, quod ad vos attinet, *inquit*, fame perirent. *Ordo:* διὰ τοῦτο ταῦτα κατασκευάσαι ἠναγκάσθησαν, ἵνα μὴ λιμῷ διαφθαρῶσιν &c.

Hom. 87.

Pag. 537. 11. χαλεπάζῃ] *Desiderari videntur nonnulla, veluti hæc:* ἀλλ' ὅχ ἕτω μικρῶς ἠνώχλησε;

Hom. 89.

Pag. 544. 41. σκορπῶς εἰρημένον] *Fort. sic:* ὃ χ δ' ἄν τις αὖ τοῦτο σκορπῶς εἰρημένον τῆς Ἰουδαίοις. ἀλλ' εἶχεν τὸ τοῦ Ἰωνᾶ παράδειγμα, ὅτι οἱ ἀγνώμονες &c.

NOTÆ IN IOHANNEM.

Ommentarios hoſce in Iohannem, tanquam melioris notæ, Suidas cum libris de Sacerdotio componit. quàm rectè, res ipſa docebit, & diligens vtriuſq; ſcripti lectio. Porrò harum in Iohannem homiliarum ſex & quadraginta priores edimus ex fide Codicis manuſcripti in Collegio Magdalenenſi Oxonij, collati tamen & emendati ex editione vulgata Heidelbergenſi: poſteriores ex fide vulgatæ editionis caſtigatæ & emendatæ ex manuſcripto in Regia Bibliotheca Lutetiæ: adhibitis etiam, prout res tulit, paſſim noſtris & amicorum noſtrorum coniecturis.

Hom. 1.

Pag. 556. 7. ἠλειμμένῳ χρυσῷ] ἀκύρως, *me iudice. aptius certè, vt ego opinor,* εἰλημμένῳ χρυσῷ. *neq; enim auro, proprie loquendo, vngitur zona, ſed deuincitur.*

Pag. 557. 43. ἀλλ' ὅμως] *Poſt* ὅμως *deeſſe ſuſpicatur,* ὁ λῃστὴς ἐκεῖνος, *doctiſſ. Boiſſius. ſed tales ſunt paſſim apud Græcos Patres in rebus notis* βραχυλογίαι.

Pag. 558. 21. ἑαυτοῖς] *Quid ſi* ἑαυτούς; *ſic enim ſupra.* μηδεὶς ὁδὸν ἔχω.

l. 23. εἰ γὰρ] *Interpres, vti rectè eſt doctiſſimo Boiſio animaduerſum, talem aliquam lectionem hic ſecutus videtur:* δεῖ γὰρ τὸ ἀπείρων ἀφέντας, τὰς ἀχράντους ἐκκόπτειν πάλιν. ἐχάτης γὰρ αὐτοῖς *&c.*

l. 40. γοῦμης ἐκείνης] *Fortaſſe* ἐκείνου, *nimirum* βασιλέως, *& ita vertit Interpres.* ἐκείνης *non placet.*

Hom. 2.

Pag. 559. 19. πατρὶς δὲ ἁμαρτίας] *ſc.* τὴν ἐπισήμων. *nemo enim ſine patria eſt, vt recte notat Boiſius.*

l. 39. παῖς ἁλιέως] *B. ſequendo lectionem marginis ſic totam refingit ſententiam:* ὁ παῖς ἁλιέως πένης πίνητ' & πονηρὰν πλὴν ἐχάτλω, ἰδιώτης ἰδιώτου ἰδιωτίαν πλὴν ἐχάτλω: *acute & pereleganter, ſi libri addicerent.*

Pag. 560. 5 μετ' ἐκείνων] *Interpres legiſſe videtur* μετ' ἐκείνης.

Pag. 561. 2. μικρὸν] *Pro* μεγάλων: *dicitur enim* magna Græcia, *non* maxima.

l. 3. κατήσας εἶδεν μυεία] *Imperfecta pendet ſententia.*

l. 24. παρακαθῆσθαι] *Boiſius,* παρακαθήμενον, *ſed illud ferri poteſt.*

Pag. 564. 12. χρόνον] *Malo* χρόνον, *vt aptius huic loco.*

Pag. 565. 11. ἀλλὰ ἕτερον] *Alterutrum* παρέλκει, *& delendum: ambo mihi ſtare non poſſe videntur. nam* ἀλλὰ ἕτερον *ſimul iuncta, affirmantis ſunt: quod hic non quadrat.*

Hom. 3.

l. 39. ἀχολίαν] *Interpres videtur legiſſe* κατὰ ἀχολίαν, *vel* ἄκαιρον ἀχολίαν.

l. 43. σφεχὶ δὲ, τῆς ἀκροάσεως] *Series verborum, vt videtur, perturbata eſt. itaq; lege* σφεχὶ δὲ ἐν καιρῷ, τῆς ἀκροάσεως τῇ διανοίᾳ.

Pag. 566. 44. ἀκουῶν ἐπιδὴ] *Fortaſſe breuiùs ſic:* ἀκουῶν ἐπιδὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος υἱὸς Θεοῦ λέγεται καὶ Θεὸς (ἐγὼ γὰρ εἶπα, θεοί ἐστε· φησι, καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες) φιλονεικήσεις (*hoc eſt,* ἀμφισβητήσεις) *&c. cui lectioni aſtipulatur doctiſſ. Boiſius.*

Pag. 567. 31. ἐυτελὲς· ἐπὶ καὶ] *Boiſius,* ἐυτελὲς ἐπ. Καί.

Pag. 568. 3. τοῦτο τὸ ὦ] *i.* hoc primum ὦ. *hic enim ſenſus eſt Chryſoſtomi, vt ab eruditiſſimo Boiſio annotatur.* ὦ *ter poſitum in hoc primo verſu Iohannis tria diuerſa ſignificare: vt primum* ὦ *æternitatem ſignificet: ſecundum, relationem: tertium, eſſentiam.*

l. 4. τὸ θεός πνα] *ſc.* δυναμικόν ὄτι.

l. 21. ἀποδεῖς ὦ] *B. mauult* κτησὲς ὦ, *vt ſuprà.*

Pag. 570. 7. καὶ πλὴν αὐτῷ θεότητα σωτηρίαν ἑτέρεις] *Puto locum eſſe corruptum: neq; enim ex his verbis commodum ſenſum elicio. Boiſius longiuſculè à verbis recedens,* καὶ ἵνα πλὴν αὐτῷ θεότητα σωτηρίαν ἑτέρεις δηλοῦντες. *fort.* θεότητος.

Pag. 571. 4. ἦφον] *Boiſius poſt* ἦφον, *addit ex coniectura,* θεὸν τῆς ἀρετῆς.

Hom. 4.

Pag. 572. 42. καὶ αἰῶνος, ἐκεῖ πλὴν] *Boiſius,* καὶ αἰῶνος ἐκεῖ, πλὴν. ἐκεῖ, *hoc eſt,* ἐν τῇ διηγήσει.

Pag. 573. 1. εἰπεῖν] *Interp. non vertit: & poteſt abeſſe.*

l. 14.

l. 14. πλέονι] *Pro* πλείονι, *Boisius legendum coniicit* πλεονεκτῆσαι.

l. 28. ἐφ᾽ ἡμῶν] *Boisius addit* π.

l. 33. φύσεως ; τὸ αὐτὸ δὴ τοῦτο] *Boisius*, φύσεως, ὅπερ τὸ αὐτὸ δὴ τοῦτο.

Pag. 574. 33. ὃ δὲ ἐκεῖνο] *Boisius deesse suspicatur* ἀρχῇ.

l. 37. καὶ τῷ ὑῷ] *Delet Boisius.*

Hom. 5.

Pag. 578. 20. ἕως καὶ ἡ ζωὴ σὰρξ ἐγένετο] *Doctissimus Boisius interpretem secutus auctorem, haec verba,* καὶ ἡ ζωὴ, *hoc loco delet.*

Pag. 579. 3. ἁρμόττοντα] *Boisius mauult* ἁρμόττον.

Pag. 581. 11. ὃ τοιοῦτον αἰδοῦντον] *Vel* τοιοῦτον *delendum putat Boisius, vel legendum,* ὃ τοιοῦτον, ὃς τὸ αἰδοῦντόν.

l. 24. ἀλλ᾽ ἐκείνου χωρὶς] *Interpres*, sed omni luce penitus tenebræ carent. *quasi legeret*, ἀλλ᾽ ἐκείνῳ (*sc.* φωτὸς) χωρὶς ἡ σκοτία. *Locus est, me iudice, non sanus. neq; enim, vt demus* ἐκείνου *pro* ἐκείνης σολοικοφανῶς *dictũ ad* σκοτίαν *referri, satis constat sensus.*

Hom. 6.

Pag. 583. 23. ὡς ὅτι ὧδε ἀνθρώπου τίνος μαρτυρίαν ἔχωμεν αὐτῷ] *Vide notas Boisij.*

Hom. 8.

Pag. 588. 17. *Lege* ἐκ τῆς ἐρανῶν εἰς ἀνθρώπους. *Puto vtramq; coniungendam lectionem, & textus quæ est ms. Codicis, & marginis, quæ est vulgatæ editionis.*

Pag. 589. 36. καὶ ὀπτεύνει] *Boisius*, ἀλλὰ καὶ ὀπτεύνει.

Pag. 590. 7. ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ὀπτυχεῖν] *Hæc verba hoc loco tanquam superflua delenda puto.*

Hom. 9.

l. 31. ταῦτα αὐτὸν ἐ-] *Boisius inducendum censet* αὐτόν.

Pag. 592. 12. ἑλληνικῶν] *Boisio magis placet*, ἑλλήνων.

l. 26. χρὴ] *Si retinemus* ὡς, *editionis vulgatæ, adiungendus genitiuus, non accusatiuus*, ὡς τῶ μαθητοῦ φιλοσοφεῖν, *vt est à doctiss. Boisio rectè notatum. & paulo post, cum* εἰπὼν *in margine legendum* ἐφθω, *non* ἐφω.

Hom. 10.

Pag. 593. 21. καὶ τοῦτο] *Post* τοῦτο *deesse aliquid suspicatur doctiss. Boisius, nimirum* ἐχουσίως κατορθωῦ, *aut tale aliquid, posit à post* ἐξ) *subdistinctione. Ego nihil muto.*

Pag. 594. 31. αὐτοῖς] *Hoc est*, τοῖς ἰδίοις. *Hæc enim omnia à* φίλοις ἐξισωθῶσι *l.* 8. *vsq; ad* καὶ δὲ ὑῷ ἀπόστις αὐτοῖς *acutissimo Boisio per hyperbaton dicta videntur.*

Pag. 595. 13. αὐτὰ τὰ ῥήματα] *Boisius*, αὐτὰ, ταῦτα τὰ ῥήματα.

Pag. 596. 39. τοὺ κεκλημμένους, ἀπελαύνει] *Quid si sic legatur, inquit Boisius :* τοὺ κεκλημμένους φαίνεται, ἀπελαύνων *&c ?*

Hom. 11.

Pag. 598. 41. ὃ δὲ μικρὸν ἐγγὺς] *Boisius delet* μικρόν.

Hom. 12.

Pag. 600. 31. ἐφ᾽ ᾧ] *sc.* τοῦτο ποιεῖν. *præcisè dictum.*

Pag. 601. 30. ὑπιδεικνύοντα] *Boisius mauult* ὑπιδεικνύμενον, *passiuè, quia reliqua omnia participia hac periodo comprehensa passiua sunt.*

l. 34. εἰκίαν] *Ante* εἰκίαν *videtur deesse* ὥσπερ. *est enim duplex comparatio, Dei cum architecto, & naturæ nostræ cum ædibus ruinam minantibus.*

Pag. 602. 11. καὶ τούτων] *Vide notas Boisij.*

l. 18. τὰ προστάγματα] *Interpres legisse videtur*, τὰ προστάγματα τὰ ὑπόρρητα ἐκεῖνα, καὶ τὸ ὅλως ἀφ᾽ ὑμῶν ὑψηλότερα. *& paulo post :* τὰς ἀφ᾽ μελόντων ὑποστάσεις : *sed nos contra libros nihil mutamus.*

Pag. 603. 11. *Boisius mauult vel* ὧδε ἡμῖν εἰπεῖν, *vel* παρ᾽ ἡμῖν ῥηθῆναι.

Hom. 13.

Pag. 606. 22. εἰ ἢ ὧδε] *Doctiss. Boisius duas hic alias proponit ex coniectura lectiones, probabiles quidem illas, sed librorum testimonio destitutas :* εἰ ἢ ὧδε ὑπάρξεως τῆς προαιωνίου (*sc.* φέρι τοῦ) ὑπὲρ ἔτους ἐυνοητέον ὅτι τὸ λεγόμενον· ἀλλὰ καὶ ἀσφαλὲστερον τὸ τοιοῦτον· ἄλλως ἢ καὶ αἰτία εἰκὴ προσῤῥήθη. *vel sic :* εἰ γὰρ ὧδε ὑπάρξεως τῆς προαιωνίου, ὑπὲρ ἔτους ἐστὶν ὅτι τὸ λεγόμενον, ἀλλ᾽ ἢ ὅτι ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν· εἰ ἢ ὧδε τῆς ἐν σαρκὶ γενέσεως, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλέστερον τὸ τοιοῦτον, καὶ ἡ αἰτία *&c.*

Pag. 607. 18. λέγων *videtur abundare.*

Hom. 14.

Pag. 608. 34. ζωαίρει]. *i.* ζωαπεῖ. *Quid si* συναίρει ?

l. 37. χάειπ] *i.* πρὸς χάειν.

Pag. 609. 8. ἐν τοῖς τύποις, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν] ἐν τοῖς τύποις *sc.* τῆς εἰκόνων. *i.* in primis lineamentis, καὶ ταῖς εἰκόσι, *i.* pictura omnibus suis coloribus distincta. *est sc.* ὁμωνυμία τις, οὐχὶ ζωωνυμία. *Sic interpretatur hunc locum Boisius, meo iudicio, rectè : & quæ sequuntur ita legit :* καὶ ὁ διὰ τῆς λευκῶν, ἢ διὰ τοῦ μέλανος : *hoc est*, qui vnico colore delineatur *&c.*

Pag. 610. 5. ἀλλὰ διὰ τοὺ πατέρας] *Vt conclusio melius sequatur, sc.* Iudæos etiam gratiâ saluari, *vel supplenda, vel subaudienda quædam ex Deuteron.* 7. 7. ὃ γὰρ διὰ τὸ πολυπλανθεῖν ὑμᾶς, φησὶν, ἀλλὰ ὧδε τὸ ἀγαπᾶν ὑμᾶς, καὶ διὰ τὸν ὅρκον, ὃν ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ὑμᾶς ἐξελεξάμην.

Hom. 15.

Hom. 15.

Pag. 614. 34. τὸ, μὰ σῶμα ἦ] *Boisius rectè, ut opinor, delet μή.*

l. 36. ἀπολάβωμεν] *Hoc est,* μάθωμεν.

Pag. 615. 28. ὃν αὖ δυνατὸν λέγειν, πόθεν] *Probabile est, inquit acutissimus Boisius, legendum esse,* ὃν αὖ δυνατὸν λέγειν μίλῳ πρὸς μίλῳ, πόθεν. *& quidem valdè probabile. Unde enim illud* καταγέλαστον, *nisi ex ridicula hypothesi?*

Hom. 16.

Pag. 616. 22. ἐρωτῶντες] *Interpres legisse videtur* ἐρωτῶντας.

l. 25. ἐξίπτε] *Vide Boisium.*

Pag. 620. 17. ἀλαδῆς διαθήκας] *Quas sc. mors testatoris obsignet.*

Hom. 17.

Pag. 622. 19. βαπτίσωνται] *Hoc est,* βαπτίζωνται, *& sic aliàs in hoc verbo.*

l. 20. τὸ μέσον] αὐτῷ *sc.* καὶ τῷ Ἰωάννῃ.

Pag. 625. 7. ἵνα, *bis cum vindicatione contra Grammaticæ rationem.*

l. 9. πῦρ ὃ ἔνεκεν καὶ παρήλθομεν] *Hæc verba videtur Interpres non legisse.*

Hom. 18.

Pag. 626. 3. ἐπώλεσε] *sc.* τὸ πᾶν *prius* ἀγοράσαι.

Pag. 627. 35. φαντάζει] *Quid si* φορτίζει, *inquit Boisius? sequitur enim proximis verbis,* τὸ πλοῖον ἐφόρτωσεν.

Pag. 629. 7. ἀπογραφῶμαι] *Post hoc verbum Interpres, aut doctiss. Boisius, hæc aut huiusmodi legisse videtur:* διὰ δέ μοι τῶν φροντίδων. ὧν τῆς σοφίας, ὧν τῆς κουφότητος, ὧν τῆς εἰς τὸν διδάσκαλον πίστεως αὐτῆς. *quæ tamen neq; in vulgato, neq; in Manuscripto Magdalenensi reperiuntur.*

l. 34. ζωοτροφοῦμαι] *Boisius,* καὶ ζωοτροφοῦμαι. *utrumvis stare potest.*

Hom. 19.

Pag. 632. 2. ἐκεῖνοι μὲ οὖν ἦχον] *Interpres videtur legisse,* ἐκεῖνος μὲ εἶχεν. *& sic omnino legendum, vel reclamantibus libris.*

l. 23. ἰάκωβον] *Deest* καὶ Ἰωάννην, *quod rectè expleuit Interpres.*

l. 38. οἱ τῆς Χερσῶ] *Boisio magis placet,* ὅτι τοῦ Χερσοῦ.

l. 42. τῷ, ᾧ] *Boisius* τοῦτῳ, ὅ.

Hom. 20.

Pag. 634. 6. ἢ τοῦτο] *Boisius,* ἀλλ' ἢ τοῦτο.

Pag. 635. 20. ἀπορηθεὶς] *i.* ἀπιστηθεὶς.

l. 44. μάθῃ] *f.* μάθῃς.

Pag. 636. 5. ὃ τῶν προῤῥήσεων] *Boisius sic legi posse putat:* ὃ τῇ προῤῥήσει ὃ μόνον τὴν εἴνη ἐδήλωσεν, ἀλλ' *&c. & fanè commodior est lectio, si libri addicerent.*

l. 29. εἰ ὃ λεγῶν τις μὴ ἀναπέσοι] *Vide Boisium.*

Hom. 21.

Pag. 638. 7. ὑπόδειξιν] ὑπόδειγμα *legi posse putat Boisius, ita tamen, ut nihil mutet.*

Pag. 640. 44. τῶν εἰκίαν] *Boisius, quid si,* τὸν εἰκίαν?

Hom. 22.

Pag. 641. 41. θεατρίσαι] *In libello quæstionum in Iohannem, de quo infrà dicendi locus erit, legitur,* θεατρόμενος.

Pag. 644. 25. καὶ διαπώλιμος] *Boisius ex coniectura,* καὶ σὺ εὐωχίας καὶ πότους διαπώλιμος.

l. 27. διαπωλίοις] *Boisius,* διαπωλίοις, *aut* διαπονηρίοις. *esculenta enim & poculenta crassiora sunt, quàm ut per* διαπωλῶ *evaporentur.*

Pag. 645. 3. εἶπον] *Boisius,* βέλτιον, εἶπον.

Hom. 23.

l. 41. πρὸ ἓν ἡμῶν] *Interpres legisse videtur,* πρὸ ἓν ἡμῶν παθῶν ἡμᾶς ἀχολυμβῶν: *vel sic fortasse:* πρὸ ἓν ἡμῶν λεγομένων ἡμῶν παθῶν ἀχολύμβους.

l. 43. ὁ συλλεγόμενος] *Interpres omisit. Boisius, quia* τὸ συλλέγεσθαι, *non nisi de multitudine dici soleat, substituit* παραγινόμενος.

Pag. 646. 5. ἐπιχαίρεντες] *Doctiss. Boisio magis placet futurum,* ἐπιχαιρησόντες.

l. 7. εἶπον καὶ πρόσω] *Boisius, ex vulgata editione, & lectione codicis Regii, & libelli Ms. Græcè quæstionum in Iohannem, quem penes me habeo, hanc conficinat lectionem, ad sensum autoris peraccommodatam:* εἶπον καὶ πρόσω, ὅτι πολὺς ὢν ἀρχὴν τούτων ἦν φασι, διὰ τὸ πρωτεῦσαι ἐν Καφὰ τῆς Γαλιλαίας· πολὺς ὃ καὶ ἀρχὴν ταύτην ἦν φασιν, εἰ καὶ πρόσκειται τὸ ἐν Καφὰ τῆς Γαλιλαίας.

l. 23. αὖ ἐγένετο] *Boisius delet* ἂν, *vel eius loco substituit,* αὐτοῖς.

l. 38. ἐβαπτίσατο] *Hoc est,* ἐβαπτίζετο, *ut sæpe aliàs.*

Pag. 647. 26. κατασῶσαι] *Boisius sic:* κατασῆσαι ἑαυτὸν (ὡδὶ γὰρ τὸ τυχὸν ἰῶ πρόχυμα, ἀλλὰ πάνυ τολμηρὸν) καὶ τῷ δυμῷ *&c.*

Pag. 649. 15. ὑπαδιῶσαι] *Boisius cum interprete manuit* ὑπαχθιῶσαι.

Hom. 24.

Pag. 650. 2. πρὸ ὑπὸ σημείων] *sc.* καταγραφέντων.

l. 3. ἢ ἐπαγωγὴ] *Hoc est,* τὸ ἐπαγόμενον, *ut aliquoties suprà.*

l. 7. ταῖς καρδίαις] *In libello Quæstionum in Iohannẽ legitur,* ὡς γὰρ ταῖς καρδίαις.

l. 24. ἔλαθον, ἐπιδὴ] *Elliptica locutio bonis autoribus familiaris. Intelligitur enim,* Hoc ideò factum est.

l. 33. δίκαιόν μὲ] *Boisius ex coniectura addit* εὐνοϊκῶς, *vel* εὐμενῶς.

Pag. 651. 9. οὐδεὶς δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ] *Hæc verba loco suo e-*

mota

mota doctiſſ. Boiſius collocat poſt λέγων lin. 11.

l. 29. ὀπισκύπτειν, alitùe.

Ib. ὃ] Lego cum Interprete ὅτι ὅ.

Pag. 652. 36 ἐν τῷ χειρὶ αὐτοῦ] εἰς τὸν χειρὸν, Boiſ.

Pag. 653. 5. σκοτοδινιᾷν.

l. 16. χωλοπατάτω] Poſt hoc verbum deeſſe ſuſpicatur Boiſius, παντί τι δῆλον. & quidem ita plenior eſſet ſententia: ſed neq; altera elliptica locutio caret exemplis. ibidem poſt ἑαυτοῦ addit, νόσου ὕπο χωλοπῆς, & pro φῶς legit φωτί. cui ultimæ lectioni aſſentior. φωτίσωμεν (ſc. ἑαυτοὺς) φωτί.

Hom. 25.

l. 41. ταύτης τῆς κτήσεως] Doctiſſ. Boiſius ex coniectura, ὑπὲρ ταύτης τῆς κτήσεως καλοπαθοῦντα. κτήσεως hunc loco non quadrat.

Pag. 654. 3. διαξαίνομεν] Sumpta metaphora à penſorum diſtributione.

l. 4. πιεῖσθαι] Quid ſi φέρειν, vel τηρῆσαι, inquit Boiſius?

Pag. 655. 12. εἰ μὴ] Boiſius legendum cenſet, ἐπεὶ, vel ὅπ.

l. 22. πρὸς ταῦτα in margine] Boiſius πῶς ταῦτα, vel, πῶς ταῦτα ἐχρῆτο;

l. 39. ἐργάζεται] Nota ἐνικῶς dictum ad tria ſuppoſita.

Pag. 656. 1. παρήγετο] Boiſio magis placet παρείλκετο.

l. 4. μέχρι τούτου] μέχρις ἐκείνου, Boiſius, propter ſequens τούτῳ, ut duobus diſtinctis antecedentibus (ſc. ἀνδιμαπ & ὕδατι) duo diſtincta relativa inſeruiant.

l. 31. τούτῳ] Hæc relativa τούτῳ & ἐκείνῳ promiſcuè nunc ad πηγὴν, nunc ad κατηχούμενον referuntur, contra rigidam legem linguæ, ſed non contra morem ſuum, qui aliàs in hoc genere non ſemel peccat, ut ſuis in locis oſtenditur.

Pag. 657. 12. ὡς ἔπ] Boiſius, ἕως ἔπ.

Hom. 26.

Pag. 658. 1. τόκῳ] Boiſ. τύπῳ, vel ὥσπερ τύπος. Interpres retinet τόκος.

l. 39. μὴ ὅτι] Boiſ. μὴ διὰ τοῦτο ὅτι: & pro λειπόμεθα, legit, λειπόμεθα.

Pag. 659. 11. ἐρμωεῦσαι] Fort. ἐρμηνεῦσαι, Boiſius.

Pag. 660. 21. αὐδᾶσαι τὸν] Rectè Boiſius, αὐδᾶσαί τι τὸν. Nam quod ἐργάσεται manult, puto ἐργάσασθαι non minùs eleganter dici.

Hom. 27.

Pag. 661. 17. κατέχε τὰ ὑφιλά] Interpres videtur legiſſe. αὐλίζαθαι εἰς τὰ ὑφιλά.

l. 18. ταπινότερα] Boiſ. ταπεινά.

l. 22. pro καθεῖναι & καθίπτι Boiſius legit αὐτέναι & ἄνεισι. conſtructionem tamen verbi καθεῖναι abſolutam, pro deſcendere, non puto carere exemplis.

Pag. 662. 42. ὅταν ὅτι μετρώμεθα] Vel delendum ὅταν, vel legendum, ἄρα καταῤῥάξῃ.

Hom. 28.

Pag. 665. 36. ἀμεταβόητα] Boiſius, ἀμεταβούλητα.

Pag. 667. 32. ἐλάττων ἐστὶν· οὐδὲ] Boiſius, ἐλαττόν ἐστιν ἀνδραπόδων· μᾶλλον ἢ οὐδὲ.

Pag. 668. 7. ἀπὸ ταύτης] πονηρᾶς ſc. ζωοδιδάσκου, Boiſius.

l. 18. ταύτῃ μὴ τῆς κεφαλῆς] Hoc eſt, πλουτεξίαν μὴ κενοδοξίας, Boiſius.

Hom. 29.

Pag. 669. 10. καίτοι] In libello Quæſtionum in Iohannem ita legitur hic locus, pluribus verbis: εἰ ἢ καὶ λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς ἐνταῦθα περὶ τῆς χειρὸς, ὅτι ἐξάπτισεν, οὐχ ὡς ἀπὸ βαπτίζοντος, τοῦτό φησιν, ἀλλὰ τὸ τῆς μαθητικῆς ἔργον εἰς τὸν διδάσκαλον ἀνήγαγε. καὶ γὰρ φοιτῶν φησιν.

Pag. 671. 23. διδόσθαι] Boiſius addit αὐτόν· rectè, ut ex ſequentibus apparet.

l. 41. τῶν παθῶν] ſc. inuidiæ.

Pag. 672. 1. λαμπρύτερα] Boiſius manult λαμπρά.

l. 7. ἔχειν] Vel ἔχωσι legendum, vel ἔχειν δώωνται. nam ut ἔχωσιν ἀπὸ κοινοῦ repetatur, non placet bis idem verbum: ἔχειν ἔχωσι.

l. 8. ἵνα γὰρ ὅπως] Hanc ſententiam luxatam & mendoſam ita reſtituit ex coniectura ingenioſa doctiſſ. Boiſius, ἵνα γὰρ ὅπως αὐτοκατάκριτον πλὴν φόρον εἶχον, εἰ ἀφ' ἑαυτοῦ λέγοντα ἐπίδοντο ὡς μὴ πλὴν ἐρώτησιν ἀκούοντες ἀποκρινομένου, καὶ μὴ πειθόμενοι· ὥσπερ ἦν καὶ Ἰουδαῖοι.

l. 32. μάθης] Boiſius manult καταμάθης: & paulò poſt l. 33. pro μνόιδμα, παραμνόιδμα.

Hom. 30.

Pag. 673. 10. ἐπαντλεῖ] Hoc eſt, καταιονᾷ, id eſt, lenit, fouet, perfundit, B.

l. 12. ταύτῃ] Quid ſi παύτῃ? B.

l. 39. παραλέωμεν, λεξώμεθα] Boiſius παρελάσωμεν, & ἐλεξάμεθα.

Pag. 674. 1. ἃ λέγει] Deeſt, ἵνα φησὶ, ad explendam ſententiam.

Pag. 675. 9. ἀποδῇ] Boiſius legendum conjicit, ἀποδῶσαι δίῤῥησιν.

Hom. 31.

Pag. 676. 27. νῦν, ὡς] Boiſius explet, νῦν περὶ χειροῦ, ὡς.

Pag. 677. 5. δείκνυσι] Boiſius explet τοῦτο.

l. 17. ὁμοίως] B. explet εὐαγγέλιον: vel certè legendum ὅμοιον.

l. 21. λοιπὸν] B. addit, τοῦτο πεποίηκε. puto tamen ellipſin eſſe bonis auctoribus uſitatam, præſertim ſi legamus ἦν, ὅτε, utì nos excudi curauimus, ex manuſc. & vulgat. nimirum unà conflatâ lectione.

Pag. 678. 22. καὶ ἐπίδετο τῷ Ηλᾳ] Diſceditur ab hiſtoria, inquit doctiſſ. Boiſius, ſi veraſunt exemplaria, quæ ſic ad hiſtoriæ veritatem emendanda cenſet.

censet. καὶ ἐπύθετο αὐτῶν (sc. Φαρισαῖοι) Ωσπερ ὑὸς Ηλαΐ, καὶ αὐτελῶν αὐτὸν τὼ βασιλείαν ἔλαβεν. ὅτι τοῦτον &c. Vide posteriores eiusdem Boisij curas.

l. 35. ἄτε θεὸς] Boisius legit, ἄτε ἀλλοφύλους καὶ πολεμίους ὄντας. & sic locutum notat Theophylactum, ἄτε Ασυρίους ὄντας τὸ γένος, vel ἄτε ὡς θεὸς ἀλλοφύλους καὶ πολεμίους.

Pag. 679. 6. ἐκεῖνοι] Samaritani.

l. 7. ἕτοι] Iudæi.

l. 8. ἵνα λεόντων] Legendum omnino, βάρβαρων λεόντων πῖερον λαλοῦντες μόνον.

l. 11. παρελήφατο] Nescio, inquit Boisius, an desideretur adiectivum, πλέος.

Pag. 680. 16. αὐτὸ γὰρ ὧν] Legendum, ὧν γὰρ, deleto αὐτὸ, ex præcedentibus frustrà repetito: autore libello Quæstionum in Iohannem.

l. 24. φησι, πῖν] In margine. abundare fortasse videatur vel φησι, vel ὁ Χριστὸς ἔλεγε θεὸς αὐτὸν: cum tamen neutrum abundet. nam φησι ad Euangelistam refertur.

Hom. 32.

Pag. 683. 5. ὅτω τῶ θεῴδυμον &c. Boisius, mutat â articuli sede, ὅτω θεῴδυμον καταδιάζει τὸν ψυχικόν.

l. 6. συγχεῖσθαι] At qui proximè supra à αὐτὸ in neutro genere, vt relatiuum τοῦ πνεύματος. Vide notas Boisij.

l. 9. ἤγαγον] Boisius ἀγαγεῖν, & sic Interpres: rectè, ne in eadem periodo toties mutare nominatiuum necesse habeamus.

l. 16. ὑστερῶ] Deesse videtur αὐτῶν.

Pag. 685. 40. περὶ πάντων] Boisius mauult πάντα.

Pag. 686. 11. περιφέρεσθαι] Quid si, μεταφέρεσθαι? Boisius.

l. 21. ἐνεργείας λέγειν ὕστερος] Interpres videtur legisse, ἐνεργείας λέγειν καὶ ὕστερις.

Hom. 33.

Pag. 687. 10. ἐδόκουν ἅγιοι] Boisius ex coniectura, ἐδόκουν μ. δ. ἐνί τι κατασεῖν, ex ἐδόκουν facto tantùm ἐδόκουν: nam τι est in nostro Ms. & quidem sequentia fient ἐναντιοπότερα: cum alioqui quærendus sit nominatiuus, qui congruat cum verbo ἐοίκασι.

l. 27. ἀπὸ τῆς ἀγνοίας] Interpres, cognitione.

l. 29. πρὸ ὕστερα τῆς προσκυνήσεως, addit Boisius.

l. 33. ἅγιοι εἰδώλων] Boisius. ἢ περὶ ἅγιοι εἰδώλων.

Pag. 688. 24. τὸν ὕστερον] B. τὸν χρείττονα ὕστερον. vel sic ex coniectura totum hunc locum legit: ὁ βλέμμα ὕστερον διεκπύεσθαι, ἐκείνοις (ωσεχώρησε τοῦτον τὸν ὕστερον τῆς προσκυνήσεως, ἀλλὰ συγκαταβαίνων διὰ τοῦτο (vel, καὶ διὰ τοῦτο) ἵνα καὶ τούτους (sc. ἀληθινοὺς προσκυνητὰς) εἰσαγάγῃ.

Hom. 34.

Pag. 691. 44. ἔτι delet Boisius tanquam sumptum ex verbis proximè sequentibus.

Pag. 692. 7. προνοίας] Boisius μαντοίας, vel σωτηρίας mauult.

l. 37. ὡς ἡ διὰ τῶν μαθημάτων διήγησις, καὶ ἡ ὑπογεγραμμένη τῶν πίστεως] Locus mihi suspectus de mendo, inquit Boisius. quem an sic corrigere liceat, nescio: ὡς ἡ διὰ τῶν εἰκόνων διήγησις, καὶ ἡ ὑπογεγραμμένη τῶν προφητῶν πίστις καταφανῶν γινομένων. Caterùm audacior est hæc coniectura, aut ille, quam vt apud sanioris iudicij viros quisquam eam valituram putem.

Pag. 693. 8. ἐμοὶ] Interpres, Christo, aptiùs in tertia persona ob præcedens βλέπω.

l. 17. τοῦτο καὶ Δανιὴλ] Hæc verba vsq; ad, διὰ τοῦτο, olent glossema: quòd si retinenda sunt (vt ea retinet vterq; codex noster) pro Δανιὴλ, legendum est, Δαεὶδ, & pro Δαεὶδ, fortè legendum, vel Δανιὴλ, vel Ιερεμίας. sed nescio.

l. 35. ἀναμιγνύντων] Boisio magis placet, ἀναμίγνυσιν ἢ, vel ἀναμίγνυσι δέ.

l. 42. ὑκ ἂν ἐδαύμασε θεὸς χάειν ἢ γνώμη] Interpres legisse videtur, ὑκ ἂν ἐλάλησε θεὸς χάειν ἢ γνώμη, ἀλλ' ἐδαύμασε τὴν &c.

Hom. 35.

Pag. 695. 38. ἐλέξατο καὶ ἔμαινε] Boisius ingeniosè, ἐλέξατο καταμεῖνεν.

Pag. 696. 30. Boisius post διελέχθη putat deesse αὐτῆς.

Pag. 697. 23. ἤτοι τοῦ γένους] Ante hæc verba, inquit Boisius, desiderari videntur, Βασιλικὸς ἢ ἔσω καλεῖται. Nam Theophylactus habet, Βασιλικὸν ἢ τοῦτον καλεῖ: nec multò aliter Quæstiones in Iohannem.

l. 43. ἐλέγχει] Lege cum Ms. ἐλέγχων.

Pag. 698. 3. προσῆλθεν] Desiderari videtur, ἦλθον ἐντεῦθεν, ἐπεὶ, visitata huic nostro ellipsi, ne quis locum putet esse mutilum, qui integer est.

l. 14. παχυτέρους] sc. institutas sunt.

l. 15. ἢ μόνοις] Præcisè, pro ἀλλ' ἢ μόνοις.

l. 23. περὶ προφήτου] Boisius. rectè, περὶ προφήτων.

Hom. 36.

Pag. 700. 2. καθαίρας] Hoc est, ταφῆς.

l. 8. ὅτι τοῦ βαπτίσματος] Hoc est, typi sacramenti Baptismatis, & typi passionis Christi, quò erant tempore propiores rei & veritati quam adumbrabant, eò erant & significatione clariores. hanc puto esse mentem Chrysostomi, inquit ingeniosissimus Boisius.

l. 38. ἅτε τύπος] Interpres hic addit: Quoniam incredibile erat reliquos ægrotos priorem illum ingredi permissuros. ac si legisset in exemplari suo, ἐπὶ ἀπίστοις ὧν τοῦ λοιποὺς πρὸ κομώντων ἐᾶσαι αὐτὸν πρότερον πρὸ αὐτοῦ καταβαίνειν, aut tale aliquid. Boisius.

Pag. 701. 42. ἤνεγκας] Interpres videtur legisse, ὠνέγκαμεν.

Pag. 702. 3. τότε] sc. In paradiso in primâ creatione.

Hom. 38.

Pag. 706. 37. ἔνια ἢ] i. Morbi nonnulli manifestam habent præcedentem causam: veluti cum quis otio, aut intemperantiâ sibi morbos accersit: aly

alij verò sine vlla causa præcedente diuinitus propter peccata nostra immittuntur. Boiſ.

l. 40. βασιλείαις] *h. e. libris Regum. Græcè enim inſcribuntur* βασιλειῶν, *non* βασιλέων, *ſecus quam oportuit, teſte Hieronymo.*

Ib. πνα] *H. e.* Aſam.

Pag. 708. 27. ἐνταῦθα] *Boiſius* ἔνθα, *& delet* ἀλλὰ: *etſi ita rotundior ſit oratio: & ſic vertit Interpres.*

l. 30. ἄρει, ὑδὲν *&c*] *Interpres videtur ita legiſſe:* ἄρει, ἵνα ὑδὲν μέγα δείκνῃ σαφῶς τὸ σαββάτου λύσιν, *&c. multò compendioſius.*

Hom. 39.

Pag. 713. 4. ἔχει, οἰκονομίας] *Boiſ. ſic.* ἔχει, ὡς οἰκ.

l. 43. ἀσεβείας] *Interpres vtrunq; coniungit,* ἐχθρὰς πρὸς ἀσεβείας ὄζει

Pag. 714. 6. φθεγγομένου] *B. putat deeſſe ῥήματα, aut tale aliquid. ſed puto non eſſe neceſſe aliquid explere.*

l. 12. οἰκείῳ τῷ ἑαυτῆ] *Quid ſi* οἰκείῳ τῷ ἑαυτῷ ?

Pag. 715. 40. κατασκάζων] *B. mauult* κατασκάσων.

Pag. 717. 9. *Poſt* Μωϋσῆς *deeſſe videtur* ὡσαύτως.

l. 15. καὶ πρότερον εἰπὼν] *Ad hunc locum obſcurum & impeditum illuſtrandum doctiſſimus Boiſius alias adducit duas lectiones:* Καὶ ὡς πρότερον εἶπεν, ὅτι ὑὸς ἀνθρώπου ὄζει, διότι ἐκεῖνοι ἄνθρωπον αὐτὸν τίως ὑπώπτευον, ὥστε καὶ ἐνταῦθα ταῦτα προσίθησι. *vel ſic,* καὶ ὡς πρότερον εἰπὼν ὅτι ὑὸς ἀνθρώπου ὄζει, κατέδειξεν ὅτι ἄνθρωπον αὐτὸν τίως ὑπώπτευον, ὥστε καὶ ἐνταῦθα ταῦτα προσίθησι.

l. 18 εἰρηται] *Grammatica ratio poſtulat omnino* εἴρηκα, *vel* εἰρήκασι.

Pag. 718. 18. καὶ πόθεν] *B.* καὶ πῶς ἐκεῖθεν.

l. 22. παροξυνάζειν μᾶλλον] *B.* θρασυνάζειν ἑαυτὸν μᾶλλον.

Pag. 719. 37. ὄντες] *Boiſius,* ἄκοντες, *rectè omnino.*

Hom. 40.

Pag. 721. 24. χάεπ] *i.* σοι χαιρόμενος, *vt legitur in Quæſtionibus in Iohannem.*

Pag. 723. 9. καὶ τῆς] *B.* διὰ καὶ τῆς.

l. 26. ὅπου κομπάζεις] *Boiſio magis placet,* εἰκῇ κομπάζοντες.

l. 30. πεπληροφορημένοι] *Boiſius ex coniectura,* πύθου πεπληροφορίσει.

Pag. 724. 3. ἰσχυριζώμεθα] ἰσχυρὰ ἐσόμεθα.

l. 9. ὁρώντων] *ſc.* τοῦτο ποιῆς

Hom. 41.

Pag. 725. 12. καταγινομένῳ] *i.* ἐσχεμμένῳ.

Pag. 727. 20. αὐτὸ] *Fortaſſis* αὐτῷ.

Hom. 42.

Pag. 730. 4. τοῦτο ἔλιπε] *Hæc verba ſuo emota loco reſtituo ex textu Euangelij, & repono poſt* ἵνα φάγωσιν ἔσται.

l. 20. ἐκεῖ] *delet B. vt opinor, propter ſequens* κἀκεῖ.

l. 23. ὑποπτεύσῃ] *Boiſius addit,* τὴν θεότητος.

Pag. 731. 3. διὰ πάντων] *Aſſentior Boiſio & Interpreti* διάνοιαν πάντων *legentibus.*

Pag. 732. 10. φαίνεσθαι] *B.* ἔνδοξος φαίνεσθαι.

l. 36. δεῖ κρῖναι] *B. addit* δουλεύειν.

Pag. 733. 20. πλὴν τῆς] *Boiſius delet vbiq; πλήν.*

Hom. 43.

Pag. 734. 33. τότε εὐχαρ.] *i.* cùm panibus quinq; & duobus piſciculis quinq; millia hominum paſceret.

l. 39. ἀκριβολογεῖται] *Boiſius addit* ταῦτα.

Pag. 735. 7. ἐκλαλοῦντες] *ſc.* τῆς διανοίας.

l. 44. ἁρπάζοντες, πλεονεκτοῦντες] *Delet Boiſius, tanquam ex linea ſequente temerè tranſumpta.*

Hom. 45.

Pag. 739. 26. τὸ μέσον αὐτὸ] *B.* τὸ μέσον αὐτῆς, *vel* τὸ μέσον τούτων.

Pag. 740. 8. ἀλλὰ ζωλῶ] *Doctiſſimus Boiſius hanc ſententiam ita diſponit:* ἀλλὰ ζωλῶ, ζωλῶ δὲ λέγει, ὥστε διαλῶσαι ἑτέραν πνὰ καὶ ἐξηλλαγμένην, ἐπειδὴ ἅπαντες ἦσαν νενεκρωμένοι. *Libellus Quæſtionum in Iohann. poſt* νενεκρ. *addit* τῇ ἁμαρτίᾳ.

l. 24. ὅτος ὁ ἄρτος] *ſc. panis myſticus in cœna. B.*

l. 27. καὶ τέως] *B. rectè,* καὶ τοὺ τέως.

l. 29. ἕως ὅτε] *B.* ἕως ὅτου.

Pag. 742. 27. ἀπολαύσῃ] *Poſt* τῆς ἀρετῆς μισθῶν, *addit Theophylactus,*

l. 36. ὅπ πάντα ἐνταῦθα μένει] *Boiſius legendum conjicit,* ὅπ πάντα ἐνταῦθα διήκησε, καὶ ἐμένει.

Hom. 46.

Pag. 744. 33. ἐρχόμενον] *B. mauult* ἐλκόμενον.

Pag. 745. 23. πεῖσον] *B.* πείθειν δυνάμενον.

Pag. 747. 26. καὶ τὸ ῥίζαν ἐκεῖθεν] *B. ſuppoſititia eſſe cenſet.*

l. 27. καὶ μετὰ τὸ ὑδὲ γένεται] *Vel delenda cenſet Boiſius, vel à reliqua oratione parentheſi diſcludenda, vt* ἔχων *conueniat cum* ἐφάλλετο.

Hom. 47.

Pag. 749. 19. τῆς κοινῆς] *ſc.* ὁ λόγος ὄζει, *ex præcedentibus, aut tale aliquid ad explendam deeſſe ſententiam.*

Pag. 750. 36. ἐξηλλαγμένον] *ſc.* ἢ σαρξ.

l. 39. αὐτὸ] *Interpres,* αὐτά.

Pag. 751. 32. καὶ ὃ βουλόμενον αὐδεῖ τινι] *ſc.* αὐτῷ, *ex libello Quæſtionum in Iohannem. Theophylactus aliquanto clarius,* καὶ δεικνύτος ὅπ ὃ βούλεται αὐτοὺ αὐδεῖ τῇ πρὸς αὐτὸν ἀχολαδεῖν αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ τὴ χάριν εἰδέναι ὑπὲρ τῆ ἀχολαδεῖν.

Pag. 752. 15. ἔρχεται] *B.* ἔχεται. *ſc.* τῆ διδασκάλῳ, *hoc eſt,* vt ipſis verbis magiſtro adhæreat.

Pag. 753. 4. ἐλέγχω] *B. mauult,* ἐλέγξω.

l. 7. αὐοίας] *B. addit.* αὐτῷ. *ſc.* τῷ διδασκάλῳ.

l. 8. ἐκ τοῦτο] *hoc eſt,* metus infamiæ, metus ne ſtultitiæ reprehenſionem incurram.

l. 17. ὑχ αἱ] ὅτε αἱ, B.

Hom. 48.

Pag. 754. 43. ὅτως ἐπίσῃ] Hoc est, de nocte. Matt. 14. 26. Mar. 6 49. Io. 6. 19.

l. 44. ἐκεῖνο] Rectiùs ἐκεῖνα, Boiſ. ſequitur enim mox ἐκείνοις in plurali.

Pag. 755. 20. φιλοδοξίας] B. φιλοδοξίαν. ſc. ἐγκαλῶν τοῦτον ὅτι.

Pag. 756. 32. μὴ ἀμωμόμωμοι] Boiſ. planiùs, ἵνα μὴ ἀμωμοι.

Pag. 757. 5. ὕβεισας] ſc. σαυτὸν, B.

l. 8. μὴ ζωοειδέναι τοῖς λεγομένοις] B. μὴ ζωοειδέναι τι τοῦτον ἡμῖν, vel μὴ ζωοειδέναι ἡμῖν τι τοιοῦτον περὶ τοῖς λεγομένοις, vel μὴ ζωοειδέναι ἑαυτοῖς τῆς λεγομένων τοῦ ἀληθείας.

l. 12. μᾶλλον ἢ &c.] Boiſius locum, ut putat, mutilum, ſic explet: μᾶλλον ἢ ὁ ὀρχίζομαι & ἢ δειμαίνων & χαλεπώτερον μαίνεται.

Hom. 49.

l. 31. ἐν τούτῳ τε] τε, cui uſui?

l. 35. οἱ μὴ διωάμενοι] Probabile eſt, inquit doctiſſimus Boiſius, aliquid hìc deſiderari: ut ſit integra lectio, οἱ μὴ διωάμενοι παρελθόντες εἰς μέσον καταστῆλαι τὸν ὁρμὸν, τί δεῖ ποιεῖν.

l. 41. ἐδόκει] Pro ἐδόκει vel ἐχρῆν in margine legendum ἐβούλετο, aut aliud perſonale, quia ſequitur παιδεύων: vel erit συλλοιχοφανές.

Pag. 758. 37. λάμπουσαν] Boiſius ſcribit, λάμπειν ὡς ἐῶντα.

Pag. 759. 30. ἐξαιρέτως] Quid ſi αὐταιρέτως? Boiſ.

Pag. 760. 6. ἐπαιδαίνοντες] Vel παραδαίνετε legendum, vel λύετε ἐπαδαίνοντες, vel claudicabit conſtructio, Boiſ.

l. 8. παντὸς] Interpres videtur legiſſe, παύτως.

l. 17. ἢ περικαταπλησομένης αὐτῆς] Ex ſtructura ratione videtur legendum περικαταπλήσαι αὐτὸν, ut referatur ad ῥῆμα. Libellus Quæſtionum in Iohannem: νομίζοντες διὰ τοῦτο περικαταπλήσειν αὐτήν. Theophylact. διὰ τοῦτο δὲ ὑποζεύξει, περικαταπλήσειν αὐτὴν ἢ ἐκφοβεῖν εἰδώλοις. Boiſius.

l. 18. καὶ διὰ τοῦ λησταί τινες ἄδοντες] Hoc loco rectè Boiſius ſibi non lucere fatetur. ſed libri nihil iuuant.

l. 26. Boiſius hæc curua ſic corrigit ex ingenio, non ex libris: αὐτοῖς, πῶς ἔνδια αὖ ἀπολογήσασθαι ἁπλῶς ἐδυνάτο, ἢ μᾶλλον τὸ ἔγκλημα δεῖξαι, συλλογίζεται. τὸ δὲ γεγονὸς, ὃ τῆ παιδὸς ἔργον ἦν φησιν, ἀλλὰ τοῦ ἀυτῆ προσώπου εἰσάγει λέγων· ἓν ἔργον ἐποίησα.

Hom. 50.

Pag. 763. 26. χαὶ ζωσροιῶ] ſ. χαὶ συγχώρησιν, & ſic vertit Interpres.

l. 34. ἐνδότες] Liber Quæſtionum in Iohannem, cuius ſuprà aliquoties meminimus, ὡς ἐνδότας, vt deditiios. Theoph. latiùs, διὸ τοὺς ὑπηρέτας τέλλεσιν, ἑαυτοῦ μὴ ὑπεξάγοντες τὸ ἴσως συμβησομένου κινδύνου, ἐκείνης ἢ τῷ δυμῷ τῆ ὄχλου ἐνδιδόντες.

l. 36. ἁπλῶς τὸν δυμὸν αὐτῆ διαπαύοντες] Iram ſuam vtcunque ſedantes, mulcentes.

l. 43. ἐνήργει] B. ἐνεργεῖ (quam lectionem confirmat libellus Quæſtionum in Iohannem) vel ἐνεργήσει.

Pag. 764. 23. αἰνίπεδαι] ſ. αἰνιγματωδῶς λέγειν. ſc. αὐτόν.

l. 33. πρὸς δὲ τοῦτο] B. διὰ δὲ τοῦτο. ſed & illud ferri poſſe videtur, Hoc reſpectu; hoc reſpicientes.

Pag. 765. 20. πόθεν ἢ ταύπλω] B. ſic: πόθεν (vel πῶς) ταύπλω ἐκ ἔστιν ἐκεῖσαι φανλῶ, ὅταν &c. ſed etiam illud ferri poteſt.

Hom. 51.

Pag. 766. 3. ἐκλυθῶαι] Liber Quæſtionum in Iohannem, εἰς λήθω ἀπελθεῖν. Boiſ. ex coniectura, λήθῃ ἐκδοθῶαι.

l. 13. πεδ'εδαι] B. mauult πεδ'ειν, vel πεδ'εδαι αὐτίν.

l. 14. ἔμελλον ἢ λέγειν] Imò dicturi erant, B.

l. 27. ἄδην αὐτοῦ ἔφερεν, ἄδὲν ὑφίσατο] Nihil vim eorum ferebat, nihil ſuſtinebat.

Pag. 767. 32. ὡὰπηθησαν] Lego, ὡὰπώθησ αὖ.

Pag. 768. 11. ἔχομεν, καὶν] Boiſ. ἔχοντες, ἐὰν, proclìuiore ſtructurâ.

l. 23. τὸ διάφορον] Hoc eſt, τὸ συμφέρον, τὸ λιοπελὲς, B.

l. 23. ἐκείων] Rectè B. emendat ἐκείνω.

l. 26. παρ' Ελλησι] Herodotus Thalia, & alij.

Hom. 52.

Pag. 769. 31. δέον δὲ] Boiſius mauult, δέον δέ.

l. 37. αὕτη δὲ] B. ex ingenio, ταύτῃ γὰρ ὑμῶν μείζων ἡ κατηγορία.

Pag. 770. 14. ἀκριβῶς] Textus Euangelij habet πρώτερον.

l. 17. ὅτε σφοδρῶς, ὅτε] Boiſius ita potiùs legendum cenſet: ὅτε σωφρόνως, ὅτε μὴ φθόδις αὐτῷ περσενέχθησαν, ἀλλὰ σφόδρα κὐόητος. ποίαν γὰρ &c.

l. 21. καλέσοντες] Lege καλέσαντες, ex libello Quæſtionum in Iohannem.

l. 28. ἐγὼ φῶς εἰμι] Nota hiſtoriam totam de muliere adultera Chryſoſtomo noſtro vel non viſam, vel non receptam: id quod habet cum pleriſq; veterum commune.

l. 34. ἐβούλοντο μὲ] Totum hunc locum corruptum ſine dubio & deprauatum, ita ex libello Quæſt. in Iohann. ex Theophylacto, & ex ingenioſa coniectura, reſectis quibuſdam ſuperfluis, reſtitui poſſe retur ingenioſiſſimus Boiſius: ἐβούλοντο μὲν ἐν ἀναιρέσαι καὶ τοῦτο. καὶ γὰρ πολὺ τοῦτο μεῖζον τῆ εἰπεῖν, ὅτι ἐν ἐμοί ὄντι τὸ φῶς τῆ κόσμω. εἰπὼν ἢ, ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ κ μὴ περιπατήσει ἐν τῆ σκοτίᾳ, φῶς καὶ σκοτίαν νοητῶς λέγει. τετύφλω, κ μυρεῖ ἐν τῆ πλανῆ. ἐνταῦθα καὶ τὸν Νικόδημον ἐφέλκεται καὶ ἐνάγει ὡς σφόδρα παῤῥησιάσασθαι, καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἐπαινεῖ τοῦτο πεποιηκότας· ἅμα ἢ καὶ αὐτοὺς αἰνίπεται τοὺς φαρισαίους κριφῆ τοὺς δίκαιος πλέκοντας, καὶ ἐν τῷ σκότῳ καὶ τῆ πλανῆ ὄντας, ἀλλὰ τῷ φωτὶ κ φαρισαμένους· καὶ τὸν Νικόδημον ὑπομιμήσκει &c. ubi notandum verba illa, l. 37. τὸ δὲ κράξαι, τοῦτο ἔστι βυλομένῳ καταδιάσαι, ὥστε κἀκείνους ἀλῦσαι, ab eo vnâ liturâ inducti, tan quam ſuppoſititia, & alij loco magis debita.

Pag. 771. 3. εἶπαν] *Boiſ.* εἶπε, *prorſus rectè, hoc ſenſu: quod Chriſtus ſuperiùs dixit (ſc. cap.* 5. 31. ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθὴς) *hoc Iudæi obyciebant, ὡς πεπαρρησιασμένως λαλοῦντι, hoc eſt,* vt ſimpliciter dictum, *& plane ex ſententia eius, cùm tamen ille ſic loqueretur,* πρὸς ὑπόνοιαν τῆς φλυαρίας.

Ib. ἀπεστράπτων αὐτὸν] *Deſtruens ſc. id quod ſuprà dixerat,* ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής.

l. 18. χρίσεως ἠνίξατο εἰπών] *Boiſius ex Theophylacto, & Quæſt. in Iohann. ſic legendum putat hunc locum:* κρίσεως ἐν παῦλα ἠνίξατο. εἰπὼν δέ, ὅτι μόνος οὐκ εἰμὶ, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, ἔδειξεν ὅτι οὐκ αὐτὸς μόνος &c.

l. 36. αὐτὰ δὲ τοῦτα] *B.* ἐκείνοις δὲ (*ſc.* τοῖς ταπεινοῖς) τοῦτα (*ſc.* τὰ ὑψηλὰ) προσέλλει.

Pag. 772. 20. καὶ τοῦτο αἶπος] *B.* καὶ τύτο αἶπος.

l. 39. ἔσονται παῖδες] *Vide notas Boiſij. fortaſſe poſt* ἔσον) *ſubaudiendum,* καταδωσαντες, *ex proximè præcedente verbo.*

Hom. 53.

Pag. 773. 20. ἐπτίδυντο] *Boiſius poſt* ἐπτίδυντο, *inſerit* ἔτι, *vel* ἀεί.

Ibid. ἐπιχείρεσιν ἀεὶ] *Boiſius addit* καταχεῖν, οὐκ ἴσχυσε δέ.

l. 31. *poſt* ἀπαλλαγῶσιν *libellus Quæſt. in Iohan. addit* αὐτῶν.

l. 44. φιλοσοφίαν] σαρκικῶν παθῶν ἀπαλλαγὴ *interpretatur Theophylactus.*

Pag. 774. 3. λεγόμ] *F* βαπτίσματος *addit libell. Quæſt. in Iohann.*

l. 29. ἀλώσεως] *Lib. Quæſt. in Iohann. addit* τῆς ὑμετέρας.

l. 30. καὶ οὐκ εἶπε τότε γνώσεσθε τίς εἰμι] *Hæc verba non agnoſcit Interp.*

Pag. 775. 11. πρὸς τοῦτο] *B.* καὶ διὰ τοῦτο, *vel* πρὸς τοῦτο γοῦν.

l. 29. *poſt* διδασκαλίαν *libell. Quæſt. addit,* ὡς δῆλον ἐκ.

l. 32. *poſt* λοιπὸν *adjiciendum putat B.* καὶ ἀκόλουθα.

l. 44. ὅτι ἀκύων] *B.* οἱ ἀκύων.

Pag. 776. 6. καθίστη] *ſc.* τὸ λαβεῖν βιβλίον.

Hom. 54.

Pag. 777. 2. σύναλον] *B. ex ingenio addit,* τῷ ψυχῷ σου τῷ τοῦ Θεοῦ φόβῳ.

Ib. ὡσανεὶ ἦλῳ πεπαιτυαρ] Tanquam clauo altiùs in lignum impacto, *B.*

l. 12. κατάπτωσιν ἐνδ.] *i.* Mens eorum delapſa eſt ſtatim ad humiles de terreſtri ſeruitute cogitationes.

l. 17. καὶ ἀνεχώρησαν] *Hoc eſt,* κ' οὐδὲν ἦλθον ἀνεχώρησε.

l. 26. ἀληθῶς, καὶ ταῦτα] *Theophyl.* ἀληθῶς, τοιαύτῃ ὀνειδιζόμενοι δουλείᾳ ὑποπεπτώκασιν.

l. 28. τῆς δουλείας] *Lege potiùs,* τῇ δουλείᾳ.

Pag. 778. 1. καὶ διὰ τοῦ] *B.* καὶ τὰ τοῦ.

l. 3. διὰ τοῦτο ταῦτα ἐπήγαγε] *Boiſius ex Theophyl. ſic legit:* διὰ τοῦτο ταῦτα ἐπήγαγε (ἐπεὶ ποίαν ἀκολουθίαν εἶχε τὰ ἐρημωθῆναι;) καί φησιν, ὅτι καὶ οἱ ἱερεῖς δοῦλοί εἰσι πάντες.

l. 13. ἀνθρωπίνων, ἵνα] *B. ſic legendum putat hunc locum:* ἀνθρωπίνων. ἵνα γὰρ μὴ λέγωσι, σὺ περὶ σεαυτοῦ λέγεις, ἐμὰ δὲ πάντα, φησὶν, ὑὸς γάρ εἰμι.

l. 19. πῶς αὖ πῶς ἔχοντα αὐτῷ ἐξουσίαν] *B.* πῶς αὐτῷ ἔχοντα αὐτὸν ἐξουσίαν ἐκείνῳ

l. 23. *Aſſentior Boiſio pro* βελόμενος *legenti* βολομένης *&* ἀφείλω, *quod mox ſequitur, interpretanti* oblatam illam a Chriſto libertatem, *& mox* δ *poſt* μᾶλλον *mutanti in* δὲ, *niſi fortè ſatius ſit deleuiſſe penitùs.*

Pag. 779. 44. ἀπάντων] *B.* ἀμφοτέρων.

Pag. 780. 6. ταπεινὰς] *Hoc eſt,* χαμαιζήλους, rebus terreſtribus mancipatos.

l. 23. αὐτῷ] *Interp.* αὐτόν.

Hom. 55.

Pag. 782. 9. τοῦτο] *ſc.* τὸ μὴ ἀποθανεῖν, *Boiſ. Vide notas eius poſteriores.*

Pag. 783. 16. πανταχόντα] *In contextis,* πανταχοῦ, *in omnibus, quod ſciam, exemplaribus.*

l. 20. ὅπως οὖν] *B.* ἵνα πῶς οὖν.

l. 41. *Inter* σώματος *&* πεκρωμένου *inſerit ex coniectura doctiſſ. Boiſius,* νόσοις ἀνιάτοις καταπονηθέντες, *vel* καταλυθέντες. *& quidem aliquid huiuſmodi deſiderari clarum eſt.*

Pag. 784. 2. τῇ πεύσῃ] *ſc.* αἰρέσει.

l. 3. πειρῶνται λοιπὸν] *B.* ἐκπλήττειν.

Hom. 56.

l. 40. *Hæc verba* τοῦτο γοῦν *&c. vſq; ad* διὰ δὲ τοῦτο *collocanda putat ingeniosiſſ. Boiſius, pag. ſeq. vt ibi monebimus.*

Pag. 785. 18. ἐπῆρθη, ἵνα πολὺς γένηται] *Atqui hæc verba (quæ etiam agnoſcit Theophylactus) in nullis, quod ſciam, exemplaribus noui Teſtamenti reperiuntur.*

l. 27. ὡς ἐπί τινος βασιλέως. *ſc. de Amaſia,* φησὶν, *ſc.* ἡ γραφή.

l. 38 ἐβάλετο] *addit B.* ἐκ αὐ ἠδύνατο.

l. 39. πολὺ γὰρ] *B.* πῶς, *&* ὀφθαλμοῖς, *omnino rectè.*

l. 44. ὅπ τοῦ τ'] *Boiſius hunc locum ita legit:* ὅπ τὸ, ἵνα ἀδὲ αἰτιολογικόν ὅτιν ὑπόρημα. *vulgata tamen lectio ferri poſſe videtur hoc ſenſu:* ὅπ τοῦτο τὸ ὑπόρρημα (*ſc.* ἵνα) ἀδὲ αἰτιολογικόν ὅτι, *&c. Interpres tamen exprimit* τὸ ἵνα.

Pag. 786. 7. ἐκβάσεως ὄν;] *Poſt hæc verba doctiſſ. Boiſius collocanda putat illa, quæ, p.* 784. *l.* 40. *extant,* τοῦτο γ' ἂν κ' ὁ θεσπέσιος εἰδὼς *vſq; ad* ἐν τῷ κείνεσθαι σε. *tum auctoritate Theophylacti adductus, tum quia ad rem ibi propoſitam parùm aut nihil pertinent.*

Pag. 787. 41. νύκτα φησί;] *Addit Boiſius* τὸν διαβαθμὸν ἕλον: *vel pro* ὅπ, *legendum putat* ὅ.π.

Pag. 788. 32. αὐτῷ παρεικαῖ] *B.* αὐτῇ.

Ib. παρεικαι] *Vide Boiſij notas.*

Hom. 57.

Pag. 789. 41. φυγάπτης] *In Codicibus Græcis Euangelij* τυφλός. *sed vulg.* mendicus : *vt hic apud Chrysostomum.*

Pag. 790. 33. ὡς πολλῆς] *Interpres sic legisse videtur,* ὡς πολλῆς ἤδη γεγυμνιδμένης διαβολῆς, ὕτω κινοῦντας, ὡσανεὶ εἰρηκότες· ἰδέ.

Pag. 791. 11. ἀδικεῖν] *Desiderari arbitror* ἀπολογοῦνται, *aut tale aliquid, B.*

l. 38. αἰσχρογυμνιδμένας] *Boisius* αἰσχρογυμνιδμένας τοῖς τῶν νοσημάτων κατεχομένοις. *Metaphora à pictoribus sumpta, qui in picturâ colores multos miscent & temperant interse. etenim* αἰσχρογυμνιδμένας, αἰσχυμμενιδμένας. *Sic Plutarchus :* δεῖ παῖδων ἀγωγῆς ἵνα μὴ ζωγραφογυνιδμένοι τοῖς βαφείοις, καὶ τὸ ἦθος μολυθεῖς, ἀποφέροντά τι τῆς αὐτοῦ πορπείας.

Hom. 58.

Collata est hæc homilia cum alio eiusdem exemplari Ms. ex Oriente ferò allato : è quo quæ sequuntur sine nomine varietates desumptæ sunt.

Pag. 792. 33. οἱ καὶ εἶπον] οἱ εἰπόντες.

l. 34 αὐτοὺ] *i.* τοῦ διεσπαμένου ὑπὸ Ἰουδαίων.

Ibid. αὐτοῖ] *i.* οἱ φθάσαντες ἀπ' αὐτοῦ.

l. 36. φθέγγεται] ἀποκρίνεται.

Pag. 793. 4. Βεελζεβὰλ τοῦ ἄρχοντ ὑπὸ δαιμονίων.

l. 5. φονεῶντας] φονεύοντας.

l. 9. Ἀβραὰμ ἴδε] Ἀβραὰμ ἐγὼ εἰμι.

Ib. καὶ εἰπόντες] καὶ εἰπόντες πάλιν ὅτι τῷ τυφλῷ, ὅτι.

l. 11. -σιν, οὐκ ἴδ)] -σιν ὡς σαββάτῳ διὰ τὸ μὴ πρεῖν τὸ σάββατον λέγοντες ἀμάρτωλόν, εἰ σαββάτ.

l. 15. λοιπὸν] λόγον.

l. 19. ἐμφαίνει] ὑποφαίνει.

l. 20. τὸ γεγυμνιδμένον ἀληθὲς δηλωτῆτε] Ζωωσῶντες τὸ γεγυμνιδμένον.

l. 31. σκανώνημα] σκάνδαλμα, *rectè.*

Ib. ἄγειν] πρέπειν.

Ib. φυεῖν] *Pro* φασὶν, *passim in istis homiliis, quod sæpissime mihi notatum memini.*

l. 36. καὶ ἀξιόπιστον ὄντα μάρτυρα.

Pag. 794. 1. ἀλλὰ μὴ τῆς] ἀλλὰ τὸ τῆς κείσεως τοῦ Χριστοῦ φησίν, καὶ ἔπειτ ὅτι γνώμη τῶν Ἰουδαίων ἄπαντα ἀναγόντων ποιεῖν τοῦ ὁμολογοῦντας αὐτὸν Χριστὸν. ἐπεὶ ἦν οἱ γονεῖς παρέπεμψαν αὐτοὺ πάλιν πρὸς τὸν διωγμ.

l. 6. αὐτῷ] αὐτό.

l. 7. βιβλιδίοισι] μαχαιρῶντας λέγοντες· δὶς

l. 26. τί γὰρ οὐ καὶ εἶπαν.

l. 27. ἀλλ'] ἀλλ'.

l. 29. ὡς ὑκ αἴ τι χαεκδίωμ.

l. 33. αὐτοὺ] *Quos? de uno enim cæco loqui videtur: nam ut ad* λέγως *referatur, durum est. Vide notas Boisij.*

l. 42. ἀδικεῖς] ἀδικεστέρως.

l. 44. ἐρωτῶσιν] ἐνοχλῶσιν.

Pag. 795. 2. ἐγκατέταξε] ἐγκατέλεξε.

l. 18. οἶδε τε] εἶδε τε, *melius.*

l. 22. ἄλλον ἀνθρώπινος ὁμολόμ. βοηθ.

l. 27. ἐλεῖν] ἀγελεῖν.

l. 31. ἀπὸ ποιῆ] ἀπὸ ποίᾳ, τότε ἀκύει. ὑστ.

l. 32. ἐκεῖνος θεοσ.] ἐκεῖνον θεοσεβῆ ἔλεγε, φησίδηκε.

l. 36. εἰ τοίνυν] Εἶτα καὶ συλλογίζεται. εἰ μὴ ἦν ἐκ θεοῦ, ὑκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. εἰ τοίνυν ὁμολογοῦμεν ὅτι ἀμάρτ.

l. 37. ὑδεὶς ἀνθρώπων ἐποίησε πωτε.

l. 41. ὑνομίζετε ἀξιοπ.] ὑνόμιζον ἀξιοπ. τ. ἰ. ἐκάλυν καὶ λύτερον ἠρώτων.

l. 43. 44. ἀφανῶς] σαφῶς.

Pag. 796. 10. τῆς Χριστοῦ] θεῷ τῆς Χριστοῦ.

l. 15. *Boisius,* τοῖς ἐνδοθεν ὀφθαλμοῖς.

l. 21. καὶ ὑκαυτὸς] καὶ ἕτερος εἰς ἐμπειρίαν ἑαυτόν.

l. 31. πολλῶν] καὶ σφοδρῶν.

l. 33. ἕτε ἐκεῖ κωλύει διαβλῶαι] ἕτε κωλύει κατηγορῶαι.

l. 37. ὥστε τε τὸ ὄνομδς] *Abest* τε.

l. 38. τε ἐλαύνῃ] ἐλαύνῃ.

l. 39. ὠφείλῃς] ὀπτομιεῖς.

Pag. 797. 1. ἀναχάδαι] ἀνδέδαι.

l. 3. λεγομένοις] ἡμομένοις ἐν τοῖς θεωρείοις, ἀλλὰ μακρὰν ἐγκείμενον ὄχλ.

l. 4. ὁ Λμὼς] ὁ Μωϋσῆς.

Ib. πεῖσ] πίσος.

l. 6. ὑπολογίας.

l. 9. ἐν ὑδενὶ] ἐπ' ὑδενί.

l. 12. λεπὰς] ἐλεημοσώνας.

l. 15. πωτὲ μᾶλλον ἀναβλέψῃ χρὴ. ἢ χρόνε] πωτὲ μᾶλλον τοῦ χρόνου τῶν ἐργασιῶν ἀπωτηθήσῃ.

l. 17. τεταμίδ τοῦ χρόν χρ τὸν παρ.

l. 21. μαθητὴν] τεχνίτην αὐτόν.

l. 35. τῶν χάεν καὶ ἡμῖν καὶ ἑαυτοῖς] τούτων ἡμῖν τῶν χάεν, μᾶλλον δὲ καὶ ἡμῖν καὶ ἑαυτοῖς.

l. 43. ὀπτύχωμεν ἀναβῶν.

Hom. 59.

Pag. 798. 8. πεμώμενοι] *Interpres,* ὑπὸ τ θεοῦ πεμώμενοι.

l. 33. ἀγνοεῖ] ἀγνοεῖν φησι, *B.*

l. 42. ἐμφαίνων] *Auctor libelli Quæst. in Iohan. videtur legisse* ἐμφαίνοντες, *vt ad leprosos referatur, non ad nuper sanatum cæcum : & quidem durum est, vt in eadem sententia bis idem verbum ponatur.*

Pag. 799. 15. τῶν συμφορῶν] *Rectè Boisius hoc expungendum censet, vt glossema.*

l. 29. ὑπὸ γεγραῶν αὐτὸν ὕτω κλαῶν καὶ λέγων] *Hæc verba Interpres videtur non legisse.*

l. 38. ἀποκλείῃ] *sc.* ἡ γεγραμμ. *transitus est enim à plurali ad singulare.*

Pag. 801. 32. *Interpres videtur legisse :* καὶ ὁ δίδων λαβὼν φανερὸν τ συνοφαρτῆσαι αὐτῷ.

Pag. 802. 8. ἀλλὰ καὶ τ χαριστηρίου] *Fort.* ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ χαριστηρίων πολλῶν καὶ νοσημάτων. *B.*

l. 26. κατασκευάζῃς, ὀπτιτεχνῶν] *Ingeniosiss. Boisius* ὀπτικοδομῶν (*hoc est,* ἐποικοδομῶν, ὀπισωκύκλων) κατασκευάζῃς, *inuerso verborum ordine.*

l. 27. αὐάλωτα] *Privativum ab* ἁλίσκω (*quo modo mox & semper vtitur Chrysostomus*) *non positivum ab* αὐδήσκω, *vt putavit Interpres.*

l. 35. καὶ ὑπόκωφ] *B.* καὶ ἀσφαλῶς ὑπόκωφον.

l. 43. βεβλημένον] Vulneratum, *Interp.*

l. 3. νυῦ ἑστηκότων] Hic astantium, *Interp.*

l. 5. μᾶλλον] *Hoc vocabulum suo emotum loco collocat cum Interprete post* ἔξεστι, *aut* γράφει.

Hom. 60.

Pag. 804. 1. μετέθετο] *B.* μετίστη, *vel* ἀπίθετο φρενῖτιδα.

l. 14. μὴ πεῖσαντας ;] *Sc.* ἐρεῖς ; *Theophylactus quadam explendo haud paulo clarius respondet :* Ἀλλὰ δεῖξαι, ὅτι οἱ ἀπιστήσαντες ἀνάξιοί εἰσι τοῦ γινώσκεσθαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐδὲ πεῖσαι εἶεν, εἴπερ καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν.

l. 26. αὐτὴ παρεξῆγε] *i.* Velut orationis suæ copias aduersus pseudoprophetas eduxit, *B.*

Pag. 805. 5. ἦκεν αὐτὸν] αὐτῷ, *B.*

l. 31. τὸ ἀποθανεῖν] *Interp.* τὸ ὅτω ἀποθανεῖν.

l. 37. αὐτὸ] *B.* αὐτῷ.

Pag. 806. 13. τέταρτον] *At qui tria tantùm loca adducuntur, vt fortè legendum sit* τρίτον, *hoc loco & mox, B.*

Ib. τότῳ πεσοντες] *B.* ὅτω πεσοντες.

l. 16. ἀκηκοέναι] *Sc.* τοῦτο οἶομαι, *aut tale aliquid explendæ deest sententiæ.*

l. 44. τῷ ῥοδίῳ τῷ πνεῖ] *Fortasse, inquit Boisius,* ῥιπῇ καὶ πνεῖ. *Vide Apocal.* 21. 8.

Pag. 807. 33. κἂν ᾖ] *Vel legendum* τὸν, *vel mox pro* ζῶν, ζῶντων. *& lin.* 36. *pro* πάντως, *malo* παντὶς *& hic & lin. preced.*

Pag. 808. 7. δεσμωτῆ] *Interpres legisse videtur,* τῷ δεσμωτηρίου.

l. 15. ἐμβαλῶν] *Fort.* ἐμβλητέον, *inquit B. vtrumuis stare potest : magis est, vt prius.*

Pag. 809. 6. ἀποδόσθαι] *Hoc est,* Vendere, *non, vt vult Interpres,* reddere, ἀποδοῦναι, *B.*

Hom. 61.

Pag. 810. 35. πρὸς μὲ ;] *Interpres videtur legisse* πρὸς μῶ, *vel* παρ' ἐμῶ, *B.*

Pag. 811. 18. περὶ ἀφέσεως γυναικὸς] *Interpres de lapidanda adultera : male. neq; enim hanc historiam agnoscit Chrysostomus. potiùs est, vt de dimittenda vxore intelligatur.*

l. 24. αὐτοῦ] παρέλκειν *videtur, B.*

Pag. 812. 35. ὃν εἶπεν] *Sc.* φανερῶς, παῤῥησίᾳ.

Pag. 813. 15. δῶν δοῦναι] *Lege* ὑπεσχόμην *ex libell. Quæst. in Iohan.*

l. 17. ἀνάξιον τῆς πρυτείας] ἀνάξιον τὸν πρυτεύειν, *ex libell. Quæst. in Iohann.*

l. 23. τῶν ἀπὸ τῶν θαυμάτων ἀπόδειξιν] *Structuræ ratio requirit genitiuum,* τῆς ἀποδείξεως. *refertur enim ad* ἐμέμνητο *superiùs positum.*

Pag. 814. 1. περικόπτειν αὐτῷ τὰ περιπλὰ *&c.*] *Ordo est, inquit B.* περικόπτειν αὐτῷ τῶν λογισμῶν τὰ περιπλὰ καὶ ἄγχεια.

l. 10. ἀνδυμίων] *Lege cum doctissimo Boisio,* Ἀνδυμίων.

l. 27. *Interpres videtur legisse,* ψυχῶ δεῖ κοσμεῖν, ὃ σῶμα διαφθείρει.

l. 43. περικέκονται δὲ αὐτὰ ἡ ὄψις] *i.* facies, *aut* vultus *his (sc. aureis ornamentis) obsideatur.*

l. 44. ταύτης] *sc.* ὄψεως, *&* ἐκείνη, *sc.* καρδία.

Pag. 815. 1. αὐτῶν] *B. mauult* τῶν.

Hom. 62.

Homilias tres proximè sequentes edidere nuper Parisienses tomo secundo Bibliothecæ Ss. Patrum, editione secundâ, sub nomine Basilij Seleuciæ Episcopi, Latinè versas per Theodorum Peltanum Societatis Iesu Theologum.

Pag. 815. 35. ἐχώμεθα] *Doctissimus Boisius asperitatem vulgatæ lectionis sic emolliendam censet :* ἐχώμεθα. Ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. Καὶ τὰς ἀδελφὰς ἡ αὐτῶ ἡμᾶς διδάσκει χρησίμως πίνες ἦσαν, καὶ ἐπ' ὄπ πλέον εἶχε Μαρία (*sc.* διδάσκαλ ἡμᾶς) ἐπάγων καὶ λέγων, *vt cætera omnia, peringeniosè.*

Pag. 816. 24. καταγωγὴ] *Pro* καταγωγὴ, *Boisius legendum putat,* καροχὴ, *vel* καταφορὰ, *quæ apoplexiæ species sunt.*

Pag. 817. 27. δεκαπέντε. ἐχ ἁπλῶς τοῦτο] *Interpres & Manuscriptus Regius ita legunt hunc locum :* δεκαπέντε. ἐντεῦθεν δηλοῦται, ὅτι πολλὰς ἀπὸ Ἱεροσολύμων εἶχὸς παρεῖναι. εὐδέως γοῦν ἐπάγει ὅτι Ἰουδαῖοι ἦσαν πολλοὶ συνδιατρίβοντες. καὶ πῶς *&c.*

l. 39. πῶς ἔν, φησι,] *Codex Ms. Regius sic :* πῶς ἦν ; αὕτη θερμοτέρα ἐφαίνετο, φησιν ; οὐ θερμοτέρα αὕτη (ὑ γὰρ ἤκουσεν ἐκείνη) ἐπὶ αὕτη ἀδεκτέρα ἰῶ. ἢ γὰρ ἀκούσασα τοσαῦτα, αὕτη φησὶ πάλιν, ἤδη ὄ *&c.*

Pag. 818. 1. τῷ πένθει] *B. addit* κατεχόμενοι.

l. 10. αἰτῆ] *Interpres videtur legisse,* αἰτήσω.

l. 30 ἦκουσαν] *B.* ἤκουσι.

l. 35. δηλῶν] *Deest fortasse* αἰώνιον, *aut tale aliquid. Theophylactus addit* ψυχικόν. *puto tamen sententiam plenam esse, etiamsi supra deleatur* τὸν κοινὸν, *neq; hic quicquam addatur.*

Pag. 819. 1. τῶ παρόντ@] *B. addit* καλῶ.

l. 19. ἔλλιω γυνὴ] *Rectè* ἔλλιω γυνὴ, *& ex consuetudine Atticorum, qui sic sæpe loquuntur : vt cùm dicunt,* γυνὴ αἰδοίᾳ, κύλιξ χώρᾳ, τύχῃ σωτήρ. *Boisius.*

l. 20. θελητόντ@] *B. rectè substituit* πεσόντ@.

l. 21. φιλόσοφ@] *Xenophon in morte Grylli filij sui ad Mantineam cæsi.*

l. 22. καὶ ἐνάμῳ@] *Vt Chrysostomo nostro conueniat cum Plutarcho, Laertio, & Latino Interprete, legendum monet Boisius,* καὶ ἐνάμιος πνα ὅπου ἐτελεύτησεν, ἐπεὶ ἅμαδε γυναίως αὐτὸν πεσόντα *&c.*

l. 26. οἱ θεοὶ] *B. ante* οἱ *putat deesse* ὅτι, *& lin. seq.* ἡ *post* πολλοί.

Pag. 820. 3. μόνον] *B. mauult* ὅλον *pro* μόνον.

Hom. 63.

l. 40. καὶ οὐδὲ αὐτοὶ οἱ μῦθοι φιλόσοφόν τι ἔχοντες] *Interpres breuiùs :* ὐ φιλόσοφόν τι ἔχουσι. *Boisius addit,* παῤ αὐτοῖς εὐδοκιμοῦσιν, *hoc sensu :* Et ne fabulæ quidem ipsæ, quæ seueriores modò sint, apud illos in pretio aliquo sunt ac honore.

l. 42. ἐντεῦθεν] *Pro* ἐνταῦθα, *frequens Chrysostomo.*

l. 44. αὐονήτων] *Interpres,* αὐοήτων.

Pag. 821. 10. ἀξιοῦσθαι] *Theoph. & libellus Quæst.*

in Iohannem: ἀλλ' ὡς ἀξιούμενος παρ' ἐκείνων τοῦτο πεποιηκέναι.

l. 28. πάσης ἀφαιρεῖσθαι πίνδος] *B.* πίνδος ἀναφ. πίνδος, *aut* πάσης ἀφ. πάσης.

Pag. 822. 10. φησὶ πᾶσι] *Reliqui scilicet Euangelistæ.*

l. 11. πίνδος τοῦτο πᾶσα, *B.*

l. 16. παρίσησιν αὐτὸν] *B.* ἀνέσησαν αὐτὸν, *vel* παρίσησιν αὐτὸν ζῶντα.

l. 32. *Nota* ἐκείνη *ad propinquius referri, αὕτη ad remotius.*

l. 42. μέγα, καὶ μεγάλως] *Ms. Regius, & Latinus Interpres:* μέγα καὶ πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιον, ὥστε τὸ τοῦ Θεοῦ δωρᾶσθαι τοῦ ἀνθρώπους ποιεῖν ἐν τῷ ὀνόματι ἐκείνῳ.

Ib. μὴ μέ.] *B.* μὴ βίᾳ καθαιρεῖ.

l. 43. ποιεῖν] *Recte Boisius deesse censet* δώσουσι *post* ποιεῖν.

Pag. 824. 13. ἡ κοσμία] *Scilicet* γυνὴ, *modesta & pudica uxor.*

Hom. 64.

Pag. 825. 13. βλασφημεῖ] *Vt Chrysostomo nostro conueniat cum verbis Euangelistarum, ita totum hunc locum refingit ingeniosissimus Boisius:* τί ἔτω, λέγουσιν, ὧδε βλασφημεῖς (*Marc.* 2. 7. τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας;) ἄνωθεν καὶ ὅταν εἴπῃ, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. ὅταν δὲ λέγῃ ἡ θανατε κρείττονα ᾖ ἢ ἀκούοντα αὐτοῦ τῶν ῥημάτων, ἐπὶ καὶ θαυμαζόντα καλῶς. καὶ ὅταν λέγῃ, ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ, ἐγκεῖται μᾶλλον αὐτὸν, &c.

l. 27. ὅταν ἴνα τις] *Cod. Regius sic:* ὅταν γὰρ ἀπὸ τῶν θαυμάτων παιδεύωμεν, ἐπὶ σκανδαλίζονται δὴ τοῖς ὑψηλοῖς, καὶ αὐτὸς λέγῃ, ὅτι διὰ τοῦτο ταπεινὰ φθέγγομαι, ἵνα μὴ σκανδαλισθῶσι, τίς ἔτι τῆς φύσεως ἔσῃ τὰ ὑψηλὰ &c.

l. 28. πίστιν] *B. addit* διὰ τοῦτο αὐτὸν μετεωρίζειν.

l. 34. μᾶλλον δὲ τὸ ἐνάγειν εἰς ταπεινοφροσύνην, καὶ τὸ σάρκα θεικνύναι] *B.* μᾶλλον δὲ τὸ ἐνάγειν ἡμᾶς εἰς ταπεινοφροσύνην αὐτῶν ὁρῶντας, εἰς τὸ καὶ σάρκα αὐτὸν ἀληθῶς θεικνύναι πεφυκέναι.

l. 36. καὶ τὸ βασκανίαν] *Regius sic:* καὶ τὴν τῆς ἀκούοντων βασκανίαν, καὶ τὸ λέγεσθαι ζωοποιῶς ἐν τῇ παλαιᾷ, Κύριος ὁ Θεὸς σου Κύριος εἷς ἐστι· τὸ δὲ ταπεινὸν &c.

Pag. 827. 2. ἐγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτε μοι ἀνύεις] *Pro his verbis hoc loco, Codex Regius substituit,* πάντα γὰρ ποιεῖς ὅσα ἐγὼ θέλω, φησί· *sic etiam Interp. fortasse & illa retineri possunt hisce postposita.*

Pag. 828. 6. φησὶ] *Pro* φασὶ, *de pluribus sexcentes apud Chrysostomum reperias scriptum.*

l. 9. χριστόνομον] Θεῷ, *addit Interpres.*

l. 38. τῆς μὲν ταῦτα] *Puto delenda. neq; enim secuta est captiuitas sub Antiocho captiuitatem sub Vespasiano: neq; legisse videtur Interpres.*

Hom. 65.

Pag. 830. 31. ἐαυτὸν] ἐαυτὸν κατ' ἐαυτὸν, *Theoph. & Quæst. in Iohannem.*

l. 38. καὶ καθάπερ] *Boisius plenius,* καὶ τότε τὸν χάειν, καθάπερ *&c.*

l. 42. τί ἐστιν, ἵνα ζωαγ.] *Boisius ex Theophyl. & Quæst. in Iohannem (quibus etiam astipulatur Interpres) hunc locum ita explet, omnino rectè:* τί ἐστιν, ἵνα σωματάγῃ εἰς ἕν; ὅπου τοῦ ἐγγὺς καὶ τοῦ μακρὰν ἓν σῶμα ἐποίησε, καὶ ὁ ἐν Ρώμῃ.

Pag. 831. 13. τῶν εὐνοιαν ἐπιδεικνύμενοι] *Rectè Boisius, pro* ἐπιδεικνύμενοι *rescribit* ἐπιδείκνυσθε, *vel* διετέλων ἐπιδεικνύμενοι.

l. 19. *pro* τυτέστι, *Boisius ex lib. Quæst. in Iohann. legendum censet,* ὃ ἦ λέγειν, τοιοῦτόν ἐστι.

l. 26. συλλαζεῖν] *Boisius addit,* εἰ μὴ ἐδηγοῦντος τοῦ Ἰούδα.

l. 32. πνεύματικώτερον] *B. addit* δέχεσθε.

Ibid. ὡς κεκλημένη] Vt inuitata *scilicet, non inuitans.*

Pag. 832. 2. πᾶσαν ἀκόλουθον] *Theophyl. & Quæst. in Iohann.* πᾶσαν αὐτῷ ἀκόλουθον.

l. 4. ὧν ἐβέλετο] *Florilegus apanthismate nono, locum hunc plenius meliusq;, vt puto, legit:* ὧν εἰ ἐβέλετο κατέχειν, τὸν εὑρέτην οὐκ ἂν παρέδωκεν. ὁ δὲ Χριστὸς πολλῇ συγκαταβάσει πρὸς αὐτὸν κεχρημένος, ὧν εἵλατο αὐτῷ μαθητευθῆναι. διὸ ἔφη ἐν.

l. 6. ἀπολογίαν. ἄφετε] *Floril.* ἀπολογίαν. διὸ καὶ ἔλεγεν, ἄφες.

l. 16. ἔστι] *Interpres vertit, quasi legisset,* ἔστι ἀκίνητος.

l. 20. τυραννὶς] *Eadem anlogia, quâ* βασιλὶς, *hoc est,* tyranna.

Ib. χάειν αὐτῆς] *sc.* τῆς βασιλείας ἕνεκεν : *vel legendum* αὐτῇ, *quo modo legisse videtur Interp.*

Pag. 833. 9. θεικνύναι] *Boisius addit* τὸ θεῖγμα.

l. 19. ἐκείνου τῶν ἐχάτῳ] *Boisius,* ἐκείνου ταύτην τὴν ἐχάτην.

Hom. 66.

Pag. 834. 2. ἐπιχείρουσιν] *Sequuntur ista apud Florileg. apanth. 9. p. 719.* ἐβουλεύσαντο γὰρ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῷ Ἰησοῦ, καὶ ὅτις δύο εἰς τὸν Ἱησοῦν. ἔτω-

Ib. τοῖς οἰκείοις κακοῖς] *Hoc est, inquit Boisius, Christi: non contenti erant Christum solùm malis quam plurimis afficere.*

l. 3. ἢ χειρὸν] *Supplet Floril. apanthismate nono* ἀνελεῖν ἐβούλοντο.

l. 4. ὅς φασι] *Fl.* ὡς φασιν, ἵνα ἄρωσιν αὐτῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος· τῷ Λαζ.

Ib. ἀναιρεῖν] *Floril.* ἀνελεῖν, εἰ μὴ ἄρα

l. 8. καλά γε τῆς ἑορτῆς τὰ καταρτώματα, φόνοις ἀναμιγνύναι τὴν πανήγυριν] *Locum hunc perspicuè corruptum sic restitue e Florilego :* ὦ τῆς ἀνοίας τῶν ἀνδρῶν ἀρχιερέων. καὶ γὰρ τῆς ἑορτῆς αὐτῶν ὧν κατάρτωμα, φόνοις ἀναμ

l. 10. μίμασθαι] *Fl.* μιᾶναι.

l. 16. καὶ πάντων] *B.* καὶ ὅτι πάντων.

l. 17. ἑστάσης] *B.* ἐνεστώσης : *sic & Floril. Theoph.* ἐνεστηκυίας.

Ib. ἀφέντας] *B. addit* αὐτῷ.

l. 18. τολμᾷν] *B. addit* ἀνόσιον. *Floril.* ἢ μᾶλλον ἐφίκοιτο. *Boisius insuper lin.* 19. *delet* ἀρχιερεῖς. *quorsum*

quorsum enim tautologia hæc. ἀρχόμενος & ἄρχεται;

l. 25. Ἐπίσης δὲ τοῦτο] *Apud Florilegum locus hic plenius melius q; habetur : exprimendo è contextu versum decimumquartum hoc modo :* εἰσήει πιῶς. 14. Εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον, ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ, καθὼς ἐστι γεγραμμένον· Μὴ φοβοῦ, θύγατερ Σιών· Ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. ἐποίει δὲ τοῦτο.

l. 28. 29. ἄλλοι] *Fl.* ἐυαγγελισαί. *utramq; coniunge lectionem, & lege,* ἄλλοι ἐυαγγελισαί.

l. 35. αὐτοῦ] *Floril.* τοῦ ἀρχιερέως καὶ γραμματέως.

Ib. αὐτίδετον; καὶ τοῦτο μάλιστα δήπου τὸν δῆμον] *Boisius, resectis quibusdam, ex coniectura,* αὐτίδετον, καὶ τὸ τὸν δῆμον λέγειν. *vel sic :* αὐτίδετον; καὶ ὅπ τοῦτο μάλιστα δηλέαινε, τὸ τὸν δῆμον *&c. Lectionem tamen impressam omnino retinet Floril.*

l. 43. τὰ πλείονα ἠγνόουν] *Floril.* τὸ πλεῖον ἀγνοοῦντες ἐπῄεσαν. ἀλλ' ὅτε ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἀπεκάλυψε. καὶ γὰρ ὅτε εἶπε, Λύσατε.

Pag. 835. 4. μᾶλλον εἰκότως] *B.* μᾶλλον, ὡς ἔφην, εἰκότως, *quo evidentior fiat* ἐπαπάλη ψις.

Ib. μεῖζον] *B.* μεῖζον ὄν.

Pag. 835. 11. ὅτι ἀνέστησε τὸν Λάζαρον. ὁ γὰρ] *Fl. largius :* ὅτι τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Διὰ τοῦτο ἐκαλοῦσαν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. ὁ γὰρ ἄν.

l. 19. ὡδὲ τὴν σημασίαν] *Interpres legisse videtur,* ὡδὲ τὴν ἀμφίβολον σημασίαν.

l. 29. καὶ κατεῖχεν αὐτοῦ] *Pro his verbis Boisius manuit,* καὶ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν κατέχων αὐτούς. *& sic fere Interpres.*

l. 33. ὁρᾷ δὲ αὐτοὺ προπηδῶντας] *Hæc verba vel non legit, vel non vertit Interpres.*

l. 40. ἀρῆκαν] *Deesse videtur* αὐτόν.

Pag. 836. 25. εἰ δὲ ἀνάστασις] *Interp.* sed dicent, si resurrectio.

l. 41. μᾶθ' ἑκάστην] *Lege* καθ' ἑκάστην.

Pag. 837. 9. καὶ εἰς] *Lege ex Ms.* καὶ πάντες εἰς.

l. 15. ὁ γραῦς κατ' ἐμοῦ γράψας] *Fortassis intelligit Porphyrium, pertinacissimum Christianorum hostem.*

Hom. 67.

Pag. 838. 9. πεπισμένους] *i.* πεπληροφορημένους.

l. 18. καὶ ἀκοῦσαι] *B.* καὶ μὴ ἀκοῦσαι.

l. 30. ἂν ἔστι προσεπ.] *B.* ἂν ἔστι, φησὶ, προσεπ.

l. 40. ὥρας ταύτης] *Vide notas Boisy.*

Pag 839. 40. ὅσοι] *Vel legendum* ὅτως, *vel paulò post, pro* δώσει, *legendum* ὁ παυτήσει.

Pag. 840. 5. ὅπ καὶ ἀναστήσεται] *B. legendum suspicatur,* ὅπ καὶ πεσοῦσι, καὶ ἀναστήσεται.

Hom. 68.

Pag. 841. 4 ἐνδείκνυται] *Fortassis* ἐνδεικτικῶς.

l. 9. ἐπισὰν δὲ] *Boisius sic :* ἐπισὰν δὲ ἔφθη χρησάμενος τῷ, ὑλῶ θῶσαι, ὡς θανάτῳ διαχρήσεις *&c.*

l. 35. δῆλον] *Hic addit B. ex Theophylacto :* εἰ δὲ καὶ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν προεγίνωσκεν, ἀλλ' ὅμως τὰ παρ' ἑαυτοῦ πάντα ποιεῖ. *Deinde sequentia sic emendanda censet :* καὶ γὰρ ἀναχωρεῖ χαίρων αὐτοῖς τὰ ἐντοῦπαθὼς, καὶ ἐπαναλθὼν πάλιν ὑφ' ὧν *&c.*

l. 43. ὡδὲ αὐτὸς] *B.* ὡδὲ ἑαυτόν.

Pag. 842. 7. ὅπ, καὶ εἶπεν] *Interpres videtur legisse,* ὅπ εἶπεν.

l. 12. διὰ πολλῶν *delet B.*

l. 34. ἐνταῦθα δὲ] *i. Actorum* 28. 25. *locum enim illum Paulinum respiciunt hæc verba, non autem contextum Iohannis.*

l. 43. μὴ προσεχόντων *&c.*] *Ex libello Quæstionum in Iohannem doctissimus Boisius ita hunc locum restituit :* μὴ προσεχόντων τοῖς τοῦ Θεοῦ λόγοις, ἀλλὰ φιλονεικούντων γίνεται, *resectis* 843. 1. ὥτων καὶ ὅπ ὑπὸ φιλονεικούντων τι τοῖς τοῦ Θεοῦ λόγοις γίνεται, *ut superfluis.*

Hom. 69.

Pag. 844. 28. κολάζεται] *Assentior eruditissimo Boisio legenti,* ὃ κολάζεται.

Pag. 845. 1. καὶ αὐτὸς εἰδέναι καὶ τοὺ] *B.* καὶ αὐτοὺ εἰδέναι τὰς μα- *& sic Interpres.*

l. 4. διὰ γραῦ τοῦτο ἀνθρώπινα] *B. manuit* διὰ γραῦς τοῦτο ἂν εἰ ἀνθρώπινα.

l. 24. καὶ μὴ παρεχαράξῃ.] *Interpres legisse videtur,* ἵνα μὴ παρεχ.

Pag. 846. 1. ἀγαπητοὶ] *Vel retine* ἀγαπητὸν *margini, & dele* ἔδει: *quam lectionem non minus probo.*

l. 8. τοῦτο] δεικτικῶς, tantillum : ne huius quidem facio.

Hom. 70.

Pag. 847. 11. ὃ τότε εἰδὼς] *Boisius ex libello Quæstionum in Iohannem ita :* ὃ τότε εἰδὼς· ἀλλ' ὅπ τότε ἐπίστευν ὅσῳ ὧν εἰδὼς πάλαι, τοῦτό φησιν.

l. 15. πεῖσαι] *B. addenda putat,* δὸ καὶ ἔνιψε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν.

l. 22. *post* λέγει *B. addenda hæc, aut huiusmodi aliqua arbitratur,* τὸ τοὺς πόδας αὐτῶν νίψαι.

l. 24. ὧν] *Videtur deesse* τότε *post vel ante* ὧν.

l. 26. τούτων] *B.* τούτῳ.

l. 31. αὐτῷ διὰς. *Lege vel* αὐτὸν (*sc.* Iudam) δίας. *vel* αὐτῷ αὐτὸν, *quod magis probo.*

l. 43. ἀνθρωπινώτερον *&c.*] *B. hunc locum sic refingit,* ἀνθρωπινώτερον (*hoc est,* Aliquantò magis ad hominum ſe ritum accommodans) ἢ αὐτοὺς ἐντοῦθα φησὶπω πολλῷ μᾶλ αὐτοὺς ἐπιμέλειαν ἐνδεικνύμενος καὶ τῷ ἅπτεσθαι μᾶλ αὐτοὺς ἐμφαίνων ἀγάπην, ὅπ ὡς οἰκείων ἐπεμελεῖτο, καὶ λοιπὸν διδάσκων αὐτοὺς *&c.*

Pag. 848. 2. ἔφησεν εἶναι] *Fortassis,* ἔφησ' ἔτι εἶναι). *vbi enim hoc Christus dixit, B.*

l. 4. ἀπόντος, ἅπαντα] *B. ita locum hunc legit & distinguit :* ἀπόντος ἅπαντα. Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ δείπνου, καὶ θεὶς τὰ ἱμάτια. ὅρα πῶς ὁ τοῦ νίψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέρως ἅπαντα καταπαῦσαι τῦφον, τὸ ταπεινὸν ἐνδείκνυ).

l. 11. προέτυ] *B. ex libello Quæst.* προῆτον.

l. 34. πολὺ] *Interpres* μέγα. *Theophylact.* μέγα καὶ πολύ.

Pag. 849. 7. πλῆξις] *Interpres* πνεῦμα τῶ.
l. 16. τῆς ἀμῦρτίας &c.] *Interpres legisse videtur*, τῆς ἀμῦρτίας. καὶ τῆς κατάρας ὅτι κρατήσης, τὸ χειρογράφον μῦσον τῶ.

Hom. 71.

Pag. 850. 34. νίπτωμαι] *B.* νίπτομαι, φησιν; ἐκεῖνος γὰρ ἐκαθῆρε τοὺς ὀδόντας;
Pag. 851. 4. ὅτι τὸ] χρὴ τοῦτο, *manult Boisius.*
l. 24. ἐνεργέστερον] *B. addit* αἰτίας.
l. 27. τοῦτο αὐτὸ, ἀχ] *Boisius sic*: τοῦτο αὐτὸ· εἰ ταῦτα οἶδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά· τυτίσιν, ἀχ ὡς ἀγνοοῦσι &c.
Pag. 852. 10. ἠδύνασο προσέξαι τὸ δυσχ.] *B.* ὐδύνασο δυσχερᾶναι, ἠδύνασο ἀποδυσπετῆσαι. ταῦτα γὰρ ἐν ἐξουσίᾳ ἡμῖν προσέξαι τὸ χειτεύεσθαι &c.
l. 14. ὅπλῳ, ὅταν] *Interpres, vt puto, rectius* ὅπλῳ. ὅταν μαχόμεθα ᾖ, καιρέσεως. *vel retinendo hanc lectionem pro* ἀμύνεται *legendum* ἀμύνῃ.
l. 15. μὴ ποιήσῃς μόνον] *Pro* μὴ μόνον μὴ ποιήσῃς: *cuius generis & alia alibi apud Chrysost. obseruata memini.*
l. 23. βελτίων] *sc.* Iudas. αὐτὸς *sc.* Christus. *quod non aduertit Interpres.*
l. 24. καὶ ἐκ προαιρέσεως] Et quod maius est.
Pag. 853. 7. ὁ μηνυσιακῶν] *sc.* ἐπίνοια.

Hom. 72.

l. 25. ἐντεῦθεν] *Nisi fallor, pro* ἐνταῦθα, *B.*
l. 33. προφέροντες] *B.* ἐν τῷ προτρέποντες.
l. 34. ἀπολαύειν] *Fort.* ἀπολαύσειν, *B.*
Pag. 854. 12. πρὸς αὐτὸ] *B. addit*, ἀλλ' αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν μόνον.
l. 15. κάτοιγε ὁ μακρὸς] *Legendum omnino cum Boisio, sensu etiam suadente*: κάτοιγε ὁ μακρὸς ἀπὸ σπιλάδων ἐγκώμια ἔτρεφε.
l. 24. αὐτὸς ταύτῃ] *Boisius* αὐτὸς τῇ ἀποείαν ταύτῃ.
l. 33. καὶ τῷ λόγῳ &c.] *B.* καὶ τῷ λόγῳ, καὶ τῷ ἔργῳ, τῇ ἐρωτήσει προσοδοποιεῖ, καὶ. *Hoc est*, quasi aditum illis ad se patefacit, vt non dubitent audacter illum interrogare.
l. 35. αὐτὸν] *scilicet Iudam.*
l. 42. ἐποίησε] *sc.* Christus.
Pag. 855. 32. ἐσταυρωμένον] τῷ κόσμῳ *addit Theophylactus.*
Pag. 856. 20. ἐπισήσεσθαι] *Libell. Quæst. in Iohan.* τὰ λυπηρὰ ἐπισήσεσθαι. *Theophyl.* τὰ λυπηρὰ ὑποσήσεσθαι. *sc.* οἱ μαθηταί.
l. 30. ὑδαμῶς] *sc.* εἰς τὸν αὐτὸν τάξιν.
l. 35. ἀπροσδόκητε] *B. manult* ἀπροσδοκήτως. *Sed ita etiam loquitur p.* 857. *l.* 3.
Pag. 857. 33. ποιεῖ] *B. addit* ἐπίκεισον, *vel* ἐπιμενετίν.
Pag. 858. 6. προδεδομένοι] *i.* ἐκδοτοι. *Boisius magis probat* προδεδειμένοι: *& quidem ego, si libri addicerent.*
l. 8. παρόντων] *Boisius manult* ἐπὶ τὰ ἀλλότρια ἁρπαζόντων.
l. 9. ὅτω] *B. manult* διὰ τοῦτο.

Hom. 73.

Pag. 859. 7. ἀπὸ ψύξεως] *Addit Boisius.* τοῦτο τῆς ἀγάπης: *& post* γνωσθῶσι, αὐτόν.
l. 12. τοῦτο] *sc.* ἡ ἄρνησις. ἀποστῆσαι, *sc.* τοῦ μὴ δύνασθαι ἀκολουθῆσαι.
l. 24. τούτῳ προσίτῳ] *B. &* Interpres, καὶ τούτῳ τῷ ζήτῳ.
l. 43. καὶ ὁ τίνος ἀδύνατον] *Doctissimus Boisius sic legendum putat*: καὶ ὁ τίνος δυνατὸν ἐδίκαι εἶ) (*sc.* Petro, *vt Christum inpræsentiarum sequeretur*) ἀδύνατον αὐτὸς (*sc.* Christus) ἀπεζήνατο.
Pag. 860. 1. αὐτὸ] *i.* causam, *cur non posset.*
l. 42. πᾶσαν ἐν αὐτοῖς] *Theoph. & Quæst. in Iohan.* πᾶσαν αὐτῆς ἐνέδηκε τὴν γνῶσιν.
Pag. 861. 44. αὖ ἢ ταῖς αὐταῖς *B. hunc locum ita restituendum censet*: αὖ ἢ ταῖς αὐταῖς ἄλλως ἀποδύωμεν, καὶ ἄλλως, εἰ καὶ μὴ τοῖς ἐξ ἐναίνων ἀφηνιάζοις ἐνδύωμεν. *Interp. & Ms. Reg. pro* ταῖς αὐταῖς ἄλλως, *legunt*, τοῦ πλοκῆς.
Pag. 862. 2. τῷ Καὶν &c] *Ms. Reg.* ὁ Καὶν βελτίων ἦν. μηδὲ ὅλως προσηνεγκών.

Hom. 74.

l. 33. αὐτὸς, δεῖξον] *B.* αὐτὸς καὶ λέγων, δεῖξον.
l. 34. ἡμῖν· ὑδὲν] *B.* ἡμῖν· τυτέσιν, ὑδὲν.
l. 37. χειρὸς, ἀλλ'] *B.* χειρὸς πλανωμένης, ἀλλ'.
l. 44. μὴ γάρ σε] *B.* καὶ τί τοῦτο, φησι; μὴ γάρ σε βέλομαι μάθειν;
Pag. 863. 13. εἰδὼς, οἶδε] *B. &* Interpres, ἰδὼν, εἶδε.
Ib. καὶ τί τοῦτο φησι; *sc.* Christus, *B.*
l. 14. ἴσασι πάντες] *B. immediate subiungit ea, quæ suis emota sedibus, vt ipse indicat, leguntur paulo post, lin.* 17. ὁ γὰρ τὴν κτίσιν ἰδὼν, οὐχὶ καὶ Θεοῦ τὴν οὐσίαν εἶδεν. ἄλλως &c. & *præcedentia verba* κάτοι πάντες ἴσασι, *vsque ad* ἴσασι πάντες, *parenthetice legit.*
l. 21. μὴ αὐθεντίας] *B. addit* μνόμενα.
l. 35. ἀλλαχοῦ καὶ αὐτὸς] *B.* ἀλλαχοῦ δηδώκει ὅτι καὶ αὐτὸς & *quidem deest verbum quod sustineat participium* λέγων.
Pag. 864. 29. νοσήματα] *sc.* τῆς ψυχῆς.

Hom. 75.

Pag. 865. 40. ἐπειδὴ ὁ] *B.* ἐπειδὴ, εἰ μὴ τοῦτ' ὄζι, πῶς Ιωάννης: & *lin. sequ.* ὁ ἢ, *legit* ὁ γάρ.
l. 43. ἑτέρως] *sc.* τὸ πνεῦμα.
Pag. 866. 5. πατέρα; δεικνὺς] *B.* πατέρα; τοῦτο λέγει, δεικνύς.
l. 37. * αὐτῷ] *B. ex lib. Quæst. in Iohan.* τοιαύτῳ.
l. 43. τὸ πνεῦμα τοιοῦτόν ὄζι] *sc.* ὥστε μὴ γνωσθῶναι τῷ κόσμῳ, ὥστε μήφοις ὑμῖν ἐνοικῆσαι.
Pag. 867. 3. ὑσίως ὄζι] ἀκλωπικὸν, *addit Boisius.*
l. 31. ποιεῖν] τὰ παραγγελλόμενα *addit B.*
Pag. 868. 19. ἔσῃ] *f.* ἔσαι.
l. 29. ἀνόητος] *B.* ἀνοήτως.
l. 44. τοῦτο γοῦν] *Boisius duas huius loci lectiones proponit*: τοῦτο γοῦν καὶ τὰ μὴ ταῦτα εἶπεν: *vel* τοῦτο γοῦν καὶ μὴ ταῦτα εἶπε, λέγων· καὶ γοῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γένεσθαι.

Pag. 869.

Pag. 869. 6. αὐτοῦ] *Interp. & Theophyl.* τοῦ Ιουδαίου.

l. 11. διαῤῥῶ καὶ ὑ φερεντίζω] *Rectius fort. inquit B.* ἐδιάῤῥει καὶ ὑκ ἐφερέντιζε.

l. 13. ὀνομάζετε] νομίζετε, *B. omnino rectè.*

l. 17. καὶ τοὺ πονηρὸς *&c.*] *Ex libello Quæst. in Iohan. lege*, διὰ τὸ μὴ πονηρῶν ἄρχειν αἰδρώπων ἕτω καλῶν.

l. 25. ἤρκει τὸ εἰπεῖν] *Fort.* ἠρκεῖτο τῷ εἰπεῖν, *B.*

Pag. 870. 16. λαζέδαι] *Fort.* ἐπλαζέδαι, *vel* αὐξεδαι, *vel lege vt in margine,* ὑ διώαμαι ἀνεγκλήδς μὴ ὢν ἀρετῆς ἰδρώτων.

l. 23. ὐδὲν ἐλάττ] *Interp.* nihil horum vllum adfert virtuti impedimentum.

Hom. 76.

Pag. 871. 4. ἐκρέματο] *Sc.* ὕστερον. *quod certè omitti non debuerat.*

l. 9. πληρῶσαι] *Interp.* πληρῶσαι τὸν λόγον.

l. 26. λιῶδαι δὲ] *Deest* αὐτῷ.

Pag. 872. 2. ἀρίεδαι] *Vide notas Boisii.*

l. 36. δείκνυται] *B.* δείκνυται πολίους, *vt* δείκνυται *passiuè accipiatur.*

l. 37. ἐν ἀσφαλείᾳ ὄντας] *Boisius,* ἀσφαλείᾳ αὐτοῦ ὄντας.

Pag. 873. 35. ἀρετῆς ἢ καλιάς] *Subintelligitur* ἐκεῖ, *vel* ἔνεκεν. *B. supplet* διαφορᾶν.

Hom. 77.

Pag. 874. 44. ἀλλ' ὐδαμῶ *&c.*] *B. legendum suspicatur:* ἀλλ' ὐδαμῶ ἕτω φησὶν αὐτὸ καθ' αὑτὸ πιθεὶς. ἀλλ' αὐτίτρω μὴ.

Pag. 875. 2. ὅτις δὲ] *B.* ὅτις δὲ δείκνυσι.

l. 15. ἀναγκτ. ὅπ τῇ μεταφορᾷ] *Quo modo* ἀναγκτ *ad futuram pertineat, non video. & tamen Theophylactus hunc sensum sequitur.*

l. 23. διὰ ὑμᾶς] *Luce clarius est, Chrysost. & post eum Theophylactum legisse* διὰ ὑμῖν, *in prima persona: quod rectè obseruauit doctiss. Boisius.*

l. 31. ὃ μᾶλλον] *Rectè Interp.* ὃ μόνον.

l. 42. αὐτὸν] *B.* αὐτῷ καὶ τοῦτο μάλιστα νομιζόμεν αὐτοῦς.

Pag. 876. 42. καὶ ὑμεῖς] *Ante hæc verba Boisius ex lib. Quæst. in Iohan. ponit hæc verba contextus,* καὶ ὑμεῖς δ ὑπηρετῆτε ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε: *rectè sane.*

l. 44. ὅτι δ] *B.* ὅτι δ ὁ πρὸς χάριν εἰρηται τι αὐτοῖς (*sc.* Apostolis) ὀπιθεν.

Pag. 878. 32. παρέθηκα] τὸ ἑαυτῶ, *addit Boisius.*

l. 35. φειδωλὸς] *Rectius,* φειδωλόν.

l. 44. εἴασι] *B.* εἰασί τινες πένεδαι, καὶ αὐτὸ τῆς τ. π. ἐ. παραμυδίας ἐποίησε.

Pag. 879. 1. ἀποδύεδαι] *Boisio magis placet,* ἀπολύεδαι.

lin. 6. *Boisius sic.* ἕτω γὰρ βραχὺς ὁ βίος, ὡς δύνατον ὀλὶ δύρας ἐσκηνέναι λοιπὸν, καὶ ἄφεσιν βραχεῖαν *&c.*

l. 10. αὐαζήσεται] *B. mauult* αὐαζοήσεται, *propter superius* ἀρίησι φωνῆ.

Hom. 78.

l. 40. καὶ τί δήποτε] καὶ ἵνα μή τις λέγῃ, τί δήποτε *&c. pertinent enim ad præcedentem responsionem.*

Pag. 880. 10. αὐτῆ] *B.* αὐτῶν. *sc.* τῆς μαθητῶν. *sed* ἐρημίαν *fort.* κατα χρησικῶς *pro* ἀπουσίαν *vsurpauit.*

l. 16. βαπτιζοντες] *Deest* ἀυτῆ, *vel legendum* βαπτιζοντα.

l. 27. μείζονα] Διάσωντας *addit B. ex lib. Quæst. Iohan.*

l. 32. καλυμμῶν] *B.* ὀπτκαλυμμῶν.

l. 37. τῦτο τεκμήριον] *Fort.* τύτε τεκμ. *& sic vertit Interpres.*

Pag. 881. 24. τῦτο] *B.* διὰ τῦτο.

l. 33. αὐτῶν. *sc.* τῆς Ιουδαίων. *Ibid.* ἔξω λοιπὸν] τῆ φόβε *addit B.*

l. 35. αὐτὸς δὲι ἑαυτῆ] *sc.* ἰῶ λέγων.

Pag. 882. 7. καὶ ἐμφερόμεν] *B.* καὶ διὰ τύτε ἐμφρ.

l. 14. μυσταγωγίᾳ] καὶ ὁ ἰὸς, καὶ τὸ πνεῦμα, *addit Boisius.*

l. 16. διώκται, καὶ τὸ πνεῦμα *&c.*] *B.* διώκται, ἔκκυσεν αὐτῆ ταῦτα σαφῶς λέγοντος τοῖς Ιουδαίοις.

l. 29. διαπαιτωργεῖ] καὶ αὐτὸ, *addit B.*

l. 36. τί γὰ τραυότερον] *B.* τί γαρ, εἰ καὶ τραυότερον *&c.*

l. 39. πρὸς τὸν Θεὸν γνῶσ.] *B.* πρὸς τὸν τῆ Θεοῦ γνῶσιν.

l. 42. ὡς μᾶς ἕσης καὶ τῆς αὐτῆς] *sc.* τῆς ἐμῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐκείνυ.

l. 43. μόνον] *B.* τῦτο μόνον.

Pag. 883. 9. σωμάτων] *Suspecta vox Boisio. quid si* τραπεωτῶν, *inquit?*

l. 29. πλείονα, καὶ] *B.* πλείονα. ταύτλω ὖν κτώμεδα διώκμεν, καὶ πάσης ἡμῖν ἔσης *&c.*

l. 32. ἀκριβεῖς ὡς] *B.* ὐκ ἔστε ἀκριβεῖς, ὡς ἔστι.

Pag. 884. 3. ἐγὼ μὲ γὰ] *Hoc est,* vellem equidem, *si fieri posset, vt amicorum se societati non penitus subtraherent monachi: sed si id fieri non potest, firma saltem & inuiolata inter eos maneat amicitia.*

Hom. 79.

Pag. 885. 11. ἀλλ' ὐδὲ μέμνηται αὐτῆς] *Quodnam erit suppositum huius verbi* μέμνηται; ἀλλ' ὡς *non conuenit. Interp. rectè quoad sensum,* ne memoriam eius remansuram. *sed de structurâ quære. fort.* μνηδήσεται αὐτῆς, *sc.* ὁ ἀλεξόμενος. *Vide notas Boisii.*

l. 16. εἰς τὸ μετὰς.] *B.* εἰς τὸ τὸν διάπαντ' αὐτῆ μετάσχε. *plenius.*

l. 31. ἐντεῦδεν διέκυσιν] *His verbis præposuimus verba contextûs, quæ tamen codices nostri non exhibebant. hoc autem in Chrysostomi exemplaribus sæpè fieri, ex eoq; ἀσάφειαν magnam nasci, quæ textu appositò facile tolletur, præmonitum volo eruditum lectorem. erit enim hoc documentum ad plurima Chrysostomi nostri loca corrigenda & illustranda diligenti lectori pernile.*

Pag. 886. 3. πιστεύσει] *B.* πιστεύσουσι, *quia* ἡ ἐγγύη *est de rebus futuris.*

Ibid. τὸ μὲ τὸ δ'] *Fort.* τῷ μὲν τῷ δὲ.

l. 8. ὑφορμοῦ] *i.* ἐμφωλεύον, *B.*

l. 14. φεύσεται] *i.* ἐγκαταλιπεῖν μέλλετε, *vt Theoph. interpretatur.*

l. 18 ὅπω πιστεύσουσιν] *B. addit,* ὡς δεῖ.

l. 33. ὅτι ἡ φειδώ] *sc.* Ημῶν ὁ Δάνατος.

l. 39. τῶτον ὅτω &c.] *B.* τῶτον δηλωτικῶς ἐρυθρὸν εἶδ φήσουμ;

Pag. 887. 4. ωηδενὶ] *B.* ὅτι ωηδενί.

l. 6. αὖ, ὡς] *B.* αὖ ὅτως, ὡς.

Pag. 888. 2. τύτοις] *B.* τοιῦτον.

Pag. 889. 8. μετ' ἐκέ'νων πλωομὲν] *B. mauult* ὑπ' ἐκείνων πλεμεμὲν.

Hom. 80.

Pag. 891. 7. εἰ δ' ὐκ] *Quæst. in Iohannem,* εἰ δ' οἱ αἱρετικοὶ ὐκ.

l. 10. κ μόνω] *B. legendum ſuſpicatur,* κἀμοῦ μόνω *bis in eadem linea.*

l. 13. ἐπιπολὶ] *B* ὐκ ὀπιπολύ.

l. 28. φειώμεν] *Interp.* φειμώμεθα. *Vide notas Boiſij.*

Pag. 892. 28. μάτων] *B. addit* ὑπὸ τύτων.

Hom. 81.

Pag. 893. 30. δηδάξαι] *deeſt* βέλεται, *aut tale aliquid, quod explerit Interpres.*

l. 33. ὡς ἐιρηται] *ſc.* αὐτό. *hoc eſt,* ad verbum, verbatim.

Pag. 894. 1. τὸ γδ ἴδιον ὡς ἐπ' ἄλλοτ.] *Vide Boiſium.*

Pag. 894. 2. δηδάξω] *B.* ἐδίδαξα.

l. 20. κατ' ἀνθρωπον &c.] *Hunc locum, qui ſine dubio depravatus eſt, ita reſtitui poſſe putat doctiſſ. Boiſius.* τῶτο δ' ὐδὲ ὅτι τὸ ὑμῶ κατ' ἀνθρωπότητα δύνασαι λέγεδαι, ἀλλ' ἐπειδὴ χ' θεότητα ἔλαχεν ἰσοτιμίας: deletis μεῖζον εἰσιν, *vt ſumptis ex linea ſequente.*

Pag. 895. 14. ἐγκαταλιμπάοντες] *ſc.* ἀπολώλασι.

l. 17. τὸ μὲ, τὸ δ'] *B.* τὰ μὲ, τὰ δὲ.

Pag. 896. 11. ὑπὸ αὐδ'] *Vide notas Boiſij.*

l. 15. καταξάλη] *B.* μεταλάξη. *ſc.* ἔφης.

l. 30. ζωοτροφήσωμεν] *Hoc eſt, inquit B.* ſi ſubinde pauperum ædes & ptochodochia, ac noſocomia cum alijs ingrediamur ad ſubleuandas indigentium neceſſitates.

Hom. 82.

Pag. 897. 22. πρὸς ἕτερον] *Boiſius ſic legendum putat:* ὅπ πρὸς ἕτερον ὁρῶσιν ὐδὲν, ὐδὲ κοινόν τι πρὸς τὸν γλῶ ἐσιν αὐτοῖς, ἀλλ'. *Vide ſecundas eius curas.*

l. 27. ἐν τῇ ἀληθείᾳ &c.] *Hunc locum, vt ſibi videtur, luxatum (neq; id immeritò) ita in ordinem redigit doctiſſ. Boiſius:* ἐν τῇ ἀληθείᾳ, τυτέσιν, ἀγάπῃ κοίνωσον δ' τ. τ π. δ. κ. πᾶ. ὁ. δογμάτων· παίδευσον αὐτὸν, δίδαξον τὸν ἀληθειαν. τὰ γδ ὀρθὰ δόγματα πρὸς Θεῦ λεγόμενα ἀγάζει τὸν ψυχὸν. καὶ μὸν τῶτο λέγει τὸ πνεῦμα ποιεῖν. πῶς ἓν αὐτὸ ὄφελ τῆ παιδὸς αὐτοῦ νωῦ; ἵνα μάθῃς πάλιν τὸν ἰσοτιμίαν. εἰ δ' λόγῳ φησὶν ἀγιάσαδαι, μὴ δαυμάσῃς. ὥσπερ γδ ὅτων λέγῃ, καθαρὸς, ἐ ἐστ διὰ τὸν λόγον, ὃν λελάληκ ὑμῖν· ὅτω κ νωῦ τὸ αὐτὸ φησι. κ ὅτι πρὸς δογμάτων φησὶ &c. *iam & illa verba* καλῶς κ Παῦλος &c. *vſq; ad* καθαίρειν *collocanda putat continuò poſt illa ſuperius poſita,* ὅτω κ νωῦ τὸ αὐτὸ φησι.

l. 40. τὸ δ' καλῶς,] *Ex libello Quæſt in Iohan. ita lege.* τὸ δ' καλῶς, πάλιν ἐν παῦδα, ὐχ ὁμοίως ὅλη αὐτῷ κ ἡμῖ ἀποστίλων χῶν τω. πῶς γὰρ; ἀλλ' ὡς ἰῶ ἐγχωρεσῶ.

l. 42. λέγειν] *Addit Boiſius,* κ διὰ τῦτο εἶπεν, ἀπίστελα αὐτύς.

Pag. 898. 2. ἐν τῷ περάτῳ] *Boiſius,* οἵ ἐν τῷ περάτῳ.

l. 3. περιφορὰν] *B. addit* περιφορὰν δ' ὅτοι διὰ τό.

l. 26. *pro* ὧν *B. legit* ἐμῦ.

Pag. 899. 5. αὐτοῖς] *His continuò hæc ſubiungit B. quorum pars ex ſequentibus huc tranſlata,* ὅτε ἓν ἐζήτουν ἀεὶ λέγοντες, ποῦ ὑπάγεις, ὡς μέλοντες αὐτῶ τελέως αὐτῆ χωρισθῆναι, τῦτο νωῦ διασαφεῖ. πάτερ γδ &c.

l. 18. ἀκτῖνας] *sc.* ἡλιακάς.

l. 33. κ περὶ τύτου τὸν λόγον αὐαχιφθησεῦ] παῦτα] *Hæc verba collocanda putat B. poſt* ἀπαγήσας τὸν λόγον *lin.* 41.

Pag. 900. 12. τὰ ἀνθρώπινα] *B.* τὸ ἐνταῦδα χνόωμα.

Ibid. καταγνώσεται] *B. addit* ἡμῆ. *& ibidem pro* οἶσιν *mauult* ἀφήσει.

l. 19. ἐπινεῦσιν] *Boiſius,* ἐπινέωσιν. *hoc eſt,* ἐπισωρεύσιν.

l. 21. αὐάλωσις] *addit B.* τὰ χρήματα.

l. 35. φορυτὸν] *Interpres,* φόρτον.

l. 43. καλάζεδαι] *deeſſe videtur,* ἀξίως ἔδ.

Pag. 901. 1. ὅτι δυῶαι δίκλω] *B.* δίκλοι εἰσὶ δυῶν δίκλω.

Hom. 83.

l. 25. μέσων νυκτῶ] *Libell. Quæſt in Iohan. per interrogationem,* διὰ τί μέσων νυκτῶ.

l. 28. καθίσησιν] *Quæſt. in Iohan.* καθέζησεν.

l. 34. διενυκτέρευεν] *ſc.* Chriſtus.

Ibid. ὅτι τὸν ἔρημον] *Interp.* ὅτι τὸν κῆπον.

l. 40. τῆς ἀκροάσεως] *Quæſt. in Iohan.* τῆ ἀκροατῶν. *Interpres pro* ἐνακρίνεδαι *videtur legiſſe* ἐνακούεδαι.

Pag. 902. 34. ἀμωίβεδ ἑαυτὸν, ἀμωίβειν ἕτερῳ.

l. 43. τὸν ἐπ' αὐτῷ ἀλδόν τα] *Omiſit Interpres. Vide notas Boiſij.*

Pag. 905. 13. παράδωκε] *Fort.* περιέδηκα. *neq; enim conuenit huic loco* παράδωκε.

l. 15. ἐξάγωσι πρὸς ἑαυτὸν Πιλάτον] *Aptius fort. huic loco* ἐξάγουσιν αὐτὸν πρὸς τὸν Πιλάτον.

l. 30. ἐδίδαξε] *Vide notas Boiſij.*

l. 35. ἀφίησι] *Pro* ἐπαρίησιν ἑαυτὸν, *vt videtur.*

l. 39. ἐκεῖνοι] ἀκριβὲς *addit B.*

Pag. 906. 9. αὐάγει] *Addit Boiſius* εἰς τὰ ὑψηλότερα.

l. 21. ἦλδε;] *B. hunc locum ita ex Theophyl. & coniecturâ propriâ ſanat.* ἦλδε; πῶς ἂν νοηδείη τῦτο, εἰ μὴ ὧν ὁ κόσμ & ἄλλος ἀπ' ὢσπερ ἓν ὅταν λέγῃ, ὐκ εἰσὶν ἐκ τῦ κόσμυ, καθὼς ἐγὼ ὐκ εἰμὶ ἐκ τῦ κόσμυ τύτυ, ὐ περὶ τῆ φύσεως λέγει, ἀλλὰ περὶ τῆς γνώμης κ τῆς περ[illegible] τῦτο κ τὸν βασιλείαν φησὶν ὐκ ἐντεῦδεν

ἐν τοῦτον &c.

Pag. 907. 8. ἐκεῖνον] *Interp. videtur legisse* ἐκείνων.

Hom. 84.

Pag. 908. 21. ταῦτα ποθεῖ] *Lib. Quæst. in Iohan.* Τὸ ποθεῖ.

l. 24. δίλει] *B.* ἔθελε. *Quæst. in Iohan,* ἔδει.

l. 909. 2. χρῖμα αὐτῷ] *Plenius B.* καὶ χρῖμα αὐτῷ βασιλέως χλιδαπὰς λαμπὰν ἔνεκεν πυρ.

l. 13. φασι, *pro* φασὶ, *sexcentæ apud Chrysostomum, librariorum an auctoris negligentiâ?*

Pag. 910. 13. παρέδωκεν] Ρωμαίοις *addit Theoph.*

l. 21. αἴρει] *i.* λαμπρότερα γίνεται.

l. 31. *Totam sententiam* διὰ γὲ τοῦτο, ὑσῴ *ad* ἐξήγησιν *lin. seq. Boisius post* ζηλώσωμεν *lin.* 36. *ponit. atq; ita erunt omnia magis perspicua.*

l. 32. τῶν λοιδορούντων] *B.* τὴν λοιδορίαν.

l. 42. διακωμῴδος] *B. fort.* διαχαρμῴδος. *i.* χαίρων, πεσκώμενος, γελῶν.

Pag. 911. 2. ἔχει] *i.* μέλλει.

l. 5. ἀπαλλαττόντων] *B.* πάσης ἀπαλλαττόντων τῆς ἀπιστίας, καὶ.

l. 16. καὶ βασκανίᾳ] *sc.* ὑρήσομεν.

Hom. 85.

Pag. 912. 4. τὸν νόμον] *B. sic:* μὴ ταῦτα τὸν νόμον &c.

l. 13. αὐτὸν] *B. addit* αὐτοῖς.

l. 26. κεῖται] *B.* δεκαπλάσιος κεῖται.

l. 28. ἐπίστευσε] *B.* αὐξηκαν. *quid si* ἐπίστευσεν?

l. 34. ἐξέδωκαν] *sc.* τῷ Πιλάτῳ.

l. 39. οἱ καὶ μᾶλλον] *Neq; enim ad Indæos tantùm, sed etiam apud gentes regnum eius extendebatur.*

l. 42. καὶ γὰρ καὶ] *B.* καὶ γὰρ διὰ τοῦτο καί.

Pag. 913. 18. ὅτι τοιοῦτος] *Quæst. in Iohann.* ὅτι ὁ τοιοῦτος, *quod fortasse verum est.*

l. 40. τοῖς παιδοποιίαις] *B.* ὅτι τοῖς παιδοποιίαις.

l. 44. ἔχει ζωὴν] *B.* ἔχει ἡ ζωὴ ζωή, *vel* ἔχει τις ζωήν.

Pag. 914. 10. ἑτέρα εἰσήκασι] *fort.* ἑτέραν εἰσήκασιν.

l. 11. ἐκκλησιαζόντων] *vide notas Boisij.*

l. 29. τὸ ἐκπαιδεῦσαι] *sc. solet contingere.*

Pag. 915. 7. ἀσφαλιζόμενος] *B.* περιασπιζόμενος.

l. 29. ἀλλ' ἄλλος τις] *Sequentia (expunctâ voce* ἐπισήμων, *quia hæc peculiarem habet significationem paulò post, & translatis in alium locum, &* ὅτε τοῦτο κρύπτει ὁ μαθητὴς *) sic legit doctiss. Boisius, partim ex Theophylacto & Quæstionibus in Iohannem, partim ex coniectura.* εἰ γὰρ διὰ τὸν φόβον λέγει τις τῶν Ἰουδαίων, καὶ ὅτος πρὸ αὐτοῦ κατεῖχετο φόβῳ. καὶ γὰρ καὶ ὅτος λέγει, φησὶ, κεκρυμμένος διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ὅτε τοῦτο κρύπτει ὁ μαθητής. ἐκ αὖ ἦν ἔχει τις εἰπεῖν, ὅ τι πρὸ σφόδρα αὐτῶν καταφρονεῖν τοῦτο ἐποίησεν. ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτοῦ ἀγνοικός· ἀλλ' ὅμως περισῴζεται.

l. 34. δεῖ] *sc.* Ioseph, *quod expressit Interpres.*

Pag. 916. 20. διανυκτερεύουσι] *Boisius mauult* διαγωνιζόντες, *vel* διὰ νυκτὸς ἐρευνῶσι, *vel potiùs,* ἐρευνῶσιν.

Pag. 917. 10. λεπτὰ] *Quid si* ὑσσωπα; *inquit B.*

l. 14. *B. hunc locum sic legit:* περὶ τοῦ μὴ ὑπὸ ἐκ ἐδύνατον τὸν ἀεὶ αἰωνίσεως λόγον ταῦτα ἐλέγετο.

l. 15. *B.* τὸν χριστὸν ὕτω πιώσαντες.

l. 25. πιθέναι] *B.* ἀπιθέναι.

l. 31. ποιεῖν] *sc.* χιλιάων. *ellipsis, qualis est* 1. Tim. 4. 3. *B.*

Pag. 918. 19. *B. sic* ἱματίων, ὥστε μὴ τῶν παίδων καὶ κληρονόμων ἀφ. τ. Χ.

l. 20. ἀσφαλείας] *B.* ἀσφαλείας χάριν.

Hom. 86.

l. 39. τῷ τόπῳ] *addit B.* ταπεινομένῃ.

l. 41. *B.* ἡ φύσις αὐτῶν εὐκαμπῆτος εἰς εἶκτον, καὶ τόν.

Pag. 919. 10. περιεσθίεται] *B.* περισβιεσάμενοι.

l. 19. θέσιν] *B.* μετάθεσιν.

l. 23. φανεὶς ὁ χριστὸς] *Quæst. in Iohan:* φανέντα τὸν χριστόν.

l. 26. ὥστε αὐτῷ μὴ ἐκ προτυπῆξαι τῆς ὄψεως] *Hæc verba collocanda putat B. post* τῷ χρίματι *in eadem linea. & ita quidem melius fluet sententia.*

l. 36. περιέθεσιν αὐτῇ τοῦτο] *Theophyl.* ἐντίθεσιν αὐτῇ τὰ γράμματα ἑαυτῆς.

Pag. 920. 1. λέγουσιν] *Videtur deesse* τινες.

l. 2. ἐνταῦθα ἐροῦσι] Etiam hîc similiter possent dicere.

l. 11. καὶ τῆς μὴ πολλῆς αὐτῷ δεκαίας] *Mendosum sine dubio, & sententia huius loci ex diametro repugnans. quid si pro* δεκαίας *legamus* παῤῥησίας, *aut tale aliquid? Interpres, pro* καὶ τῆς, *legisse videtur* καὶ νυσταγμοῦ, *B.* καὶ δίκαιον.

l. 26. δείκνυσι τὸ ἐναλλαγμένον] *sc addendo,* αἰνιττόμενον.

l. 39. μὴ πολλοῦ τοῦ δαίμονος] *Post hæc verba B. sequentia distorta sic dirsert, ingeniosè, ut omnia, & fortassis verè.* πολλὴ γὰρ ἡ ἔκπληξις. ὡδὲ γὰρ τῷ δύσει ἐπάταξεν, ἀλλ' ἀῤῥόον ἔσῃ μέσος. καὶ τί δήποτε ἑαυτὸν ἐφοβήθη; ὅτι τότε εἰκὸς ἦν αὐτοὺς εἶναι φειδεῖς. ἡμέρας γὰρ ἦν ἐπίσης. αὐθημὶς γὰρ ἅπαντας συλλεγῶσα πάντας ὁμοῦ. ἀλλὰ τὸ δαιμόνιον ἦκτο, πῶς ἑαυτὸν αὐτὸν ἐκ ἐνόμισεν. καὶ γὰρ κεκλεισμένων εἰσῆλθε τῶν θυρῶν, καὶ ἀῤῥόον. μάλιστα μὲ καὶ ἡ γυνὴ περιελάβετο πολλῷ τῷ πόνῳ ἐργάσατο· ἄλλως δ', καὶ σφοδρῶς καὶ ἤμελεν τῶν ὅλων αὐτοῖς ἐπιδηξε. καὶ γὰρ ἐπίδηξε τῷ πλήθει καὶ τοῖς ἡγέμοσι. ἅμα δ' καὶ.

Pag. 921. 17. *Sic hunc locum in ordinem redigit B.* καὶ κατώρθωται πάντα, ὑπεμίνεν λοιπὸν ἔχετε δυσκολίαν. εἶτά φησι, καλῶς ἀπίστευλέ μοι ὁ πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. ἐνταῦθα ἐμφυσᾷ αὐτοῖς τῶν ψυχῶν ἀπὸ τε τῆς ὕλης γεγονυμένων, ὑπό τε τῆς ἀξίας αὐτοῦ τῆς πέμποντος, καὶ δίκαιον πολύ.

l. 26. καὶ δὴ] *fort.* καὶ ἤδη. *vel, ut Boisio placet,* οἱ ἤδη.

l. 29. αὐτοῦ] τῶ παθήματος *addit B. Interpres videtur legisse,* εἰ μὴ αὐτοῦ πρότερον περιατισθέντες. *nisi prius eos preparâsset.*

l. 34. ἐνέργειαν] *B. addit* ταύτην.

Hom. 87.

Pag. 924. 31. τῆς μαθητῆς] *i. ut opinor,* fidelium: *non* τῆς διδάσκα.

l. 34. *pro* χαιρόμενοι *B. exhibet.* Quæst. in Iohan. *rectè legit* πεισθέντες χαιρόμεθα· *vel* χαιρόμεθα *a fine* πεισθέντες.

l. 38. μὴ πολλῷ τῷ ῥόῳ] *Hoc est, quando ascendebat in cælos.*

Pag. 927. 13. ἔχει] *sc.* ὁ εἰς ἐρανὸν φέρουσα ὁδός.

Hom. 88.

l. 44 ἐξελκυσθείς] *Quæst. in Iohan. fortasse rectius,* ἐξηλεημένης.

Pag. 928. 10. ἐπαρθῆναι] *Addit Boiſ.* καὶ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ.

l. 43. ὁ τὸ θρόνου, ἀλλὰ] *Vel omnino non legenda, vt fecit Interp. vel post* θρόνου *addendum* ἐκείνου.

Pag. 930. 28. τοῖς ἠδικηκόσι λοιπὸν· μᾶλλον δὲ καὶ τοῖς μὴ ἠδικηκόσιν] *Pro his omnibus legit Boiſius,* μεμισηκόσι.

l. 40. τῶν χείρω] τῶν ῥύμων *mauult Boiſius, aut* τῶν φορτίων, *Interpres* ἔρωτα.

Pag. 931. 2. βιάζοιτο] *Addit Interpres* (ὅταν δέῃ ἡ πλεονεξία)

l. 5. ἀναπετάσωμεν] *B. deeſſe putat* τὰ πτερὰ, *vel pro* ἀναπετάσωμεν *legendum* ἀναπτησώμεθα, *quam lectionem ſecutus videtur Interpres.*

IOHANNIS BOISII

IN POSTERIORES CHRYSOSTOMI IN IOHANNEM HOMILIAS tetraſtichon.

Ἔνθα ἀλώβητος θεῖος Χρυσόστομός ἐστιν,
Ὡς χρυσὸς σίλβῃ, ἔστι τις ὃς λέγει.
Ἔνθα δὲ μιν λωβήσατο ἢ χρόνος, ἤ τι ἄλλο,
Οὐ λοιπὸν χρυσόν γ', ἀλλὰ μόλιβδον ὁρᾷ.

PRæter hos Iohannis noſtri Cõmentarios in Matth. & Iohan. feruntur & alia ſub eius nomine, partim Latinè tantùm, partim Græcè. Et Latinè quidem opus imperfectum in Matthæum, cuius nullum vſquam in Græcis codicibus veſtigium, etiamſi omneis omnium Bibliothecas diligentiſſimè ſcruteris: opus ſine dubio ab aliquo ex Latinis Patribus confectum, nec minùs erudito, nec minùs fortaſſe antiquo noſtro Iohanne. Nam de ſuſpectis dogmatibus toti paſſim operi inſperſis aſſentior doctiſſimo & ſagaciſſimo veterum ſcriptorum cenſori Sixto Senenſi, aſſumenta eſſe ea hæreticorum, non ab eodem fonte, quo cætera illa præclara & lectu digniſſima profecta. Idem ſentio de cæteris omnibus in Matthæum, Marcum, Lucam & Iohannem homilijs, quæ in editionibus extant Latinis, neq; Græcè reperiuntur, niſi quòd earum magnam partem dormientium eſſe putem Monachorum ſomnia, non ſobriorum & doctorum (vt opus illud imperfectum) vigilias. Atq; hactenus de ijs, quæ non niſi Latinè reperiuntur. Præter hæc autem in Bibliothecis paſſim reperiri ſcio, & quidem in manibus habeo in Euangelia tria opuſcula Græcè Chryſoſtomo inſcripta. Primus eſt libellus Quæſtionum in Matthæum, cuius initium, Διὰ τί λέγει ἐυαγγέλιον; εὐαγγέλιον ἡ παρῆσα βίβλος λέγει ὅτι κολάσεως αἰωνίου ἄφεσιν, καὶ ἁμαρτημάτων λύσιν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἁγιασμὸν, καὶ ἀπολύτρωσιν, καὶ υἱοθεσίαν, καὶ κληρονομίαν τῶν ἐρανῶν πᾶσιν ἐυαγγελίζεται; &c. Quem vertit Latinè vulgauitq; Venetijs Anno 1554. Chriſtophorus Serrarigus. Secundus eſt libellus, breuem continens enarrationem in Lucam, cuius initium, Ἰσέον ὅτι τοὺ μὲ ἄλλους ἐυαγγελιστὰς ἐξ αὐτῆς ἀρχομένους ἔστιν ἰδεῖν πῆς πραγμάτων· τὸν δὲ μακάριον Λουκᾶν καὶ πρωτομίοις ἐπιβάλλοντα &c. Tertius eſt libellus Quæſtionum in Iohannem, in Notis mihi ſæpe citatus, cuius initium, Ἵνα τί ἕνεκα πάντα τἄλλα παραδραμὼν εἷς ἐυαγγελιστὴς, περὶ τῆς ἀϊδίου γεννήσεως ἐυδέως διηγεῖται; ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι ἐυαγγελισταὶ &c. Horum ſecundum, qui in Lucam eſt, tribuunt Codices Florentini & Pariſienſes D. Tito Boſtrorum Epiſcopo: Primum, qui eſt in Matthæum, coniectura Serratigi eidem Tito: Tertium, in Iohannem ex eadem officina prodijſſe non eſt dubium. Cuiuscuius ſunt, Chryſoſtomi certè non ſunt, quanquam ex eius operibus magnam partem pæne ad verbum collecti, cum & Iſidorum Peluſiotam citent, & Cyrillum Alexandrinum, atq; adeò Chryſoſtomum ipſum. Atq; hæc quidem, cùm & ex Bibliotheca Collegij Corporis Chriſti Oxonij, & ab amicis quibuſdam Auguſtæ & Ingolſtadij Græcè ad manum ſuppeterent exemplaria, vt apertè νοθεύμενα, edenda non putaui. In Marcum quoq; quædam ſe habuiſſe, mihi non viſa, in ſuis ad me literis perſcripſit doctiſſ. Fronto Ducæus, nihilo, vti credo, iſtis meliora. Quin & nos nuper adeo ex Oriente operâ Samuelis Sladi τοῦ μακαρίτου, tractatum accepimus bene longum in Marcum, in quo nominatim citatur Origenes, & Ἰωάννης τῆς βασιλίδος πόλεως ἐπίσκοπος, hoc eſt Chryſoſtomus ipſe, eiuſdem,

dem, vt apparet, cum superioribus monetæ. Quare non est, opinor, cur quicquam hisce, quæ nos afferimus, in Euangelia eruditus lector speret amplius.

IOHANNIS BOISII

ΔΕΥΤΕΡΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΕΣ

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI in Iohannem.

Hom. 1.

Pag. 556. lin. 7. ἠλειμμένῳ χρυσῷ] *i. fort. lamina aureâ obductam.* χρίω *enim &* ἀλείφω, *sumi posse videntur,* αὐτὶ τοῦ περικαλύπτω ἐλάσμασι, *laminis obduco. Videndum porrò, an non legi debeat,* ἠλαπωμένῳ, *ab* ἐλαπόω.

Pag. 558. 21. ἑαυτῆς] *Rectiùs,* ἑαυτές.

Hom. 2.

Pag. 561. 3. κινήσας εἰδὴ μυεῖα] *Certè imperfecta est sententia, atq; ideò hæc, aut similia addenda crediderim:* ὅτως ἐθαυμάζετο. *Potest etiam participium in verbum mutari,* κινήσας *nimirùm, vel* ἐπιδείξας *in* ἐκίνησεν, *vel* ἐπέδειξεν.

Pag. 565. 11. ὃδὲν ἧττον] *Ita capio hæc verba, acsi scriberetur:* τοσούτῳ μᾶλλον τῆς προφυλακτικῶν ἐκ ἀποχωσόμεθα λόγων. τὸ, ὃδὲν ἧττον, *enim sic affirmat, vt simul includat etiam negationem.*

Hom. 3.

l. 43. & 44. *De verborum ordine tibi assentior. Cæterùm sententiæ initio, vide an non rectiùs dicatur,* ἁπαλῆ γὰρ ὕσῃ, *pro* ἁπαλὴ γὰρ ἕσται. *Præterea quod ad verborum ordinem attinet, non est opus vt mutetur quicquam, si modo faciamus posteriora prioribus adiungi per appositionem:* καθάπερ πνὲς σφεγγίδες, τῆς ἀκροάσεως, ἐν χειρῶ, τῇ διανοίᾳ τῇ τούτων ἐντυπτομένης. *Vide similem appositionem infrà, pag.* 883. *lin.* 10.

Hom. 5.

Pag. 581. 24. ἀλλ' ἐκείνως χωρεῖς] *Totum locum sic legendum censeo:* Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει. τὸ φῶς λέγει, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ σκοτίαν καὶ τὸν θάνατον καὶ πάλιν φησί. τὸ μὲ γὰρ φῶς τοῦτο τὸ αἰδητὸν ἐκ ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, ἀλλ' ἐκείνῳ χωρεῖς ἡ σκοτία· τὸ δὲ κήρυγμα, *&c. Hic nonnihil mihi adiumenti attulit Theophylactus, apud quem sic legitur:* τὸ φῶς, ἤγουν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ σκοτίᾳ, τυτέστιν, ἐν τῷ θανάτῳ καὶ τῇ πλάνῃ φαίνει.

Hom. 6.

Pag. 583. 23. οὐχ ὅτι *&c.*] *Perspicuum est delendam esse particulam* ἐκ *ante* ὅτι. *Vide Iohan. 5. v. 34. Ordo:* πάλιν ἐρεῖ καὶ πρὸς αὐτὸν, ἃ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἔφη· ὅτι ἐγὼ οὐ παρ' ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν ἐκ λαμβάνω. *sic lin.* 27. εἰπὼν ὅτι οὐ παρ' ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν ἐκ λαμβάνω, *& lin.* 30. νῦν δὲ λέγων, οὐ παρ' ἀνθρώπου, *&c.*

Hom. 10.

Pag. 593. 21. *Vt locus sit meæ additioni, subdistingui debet post* εὐδοκίμως εἶη), *non autem* πλείως *interpungi. Deus neminem trahit inuitum. Quare? Quia vult nos claros esse, & sponte vestrâ bene agere.*

Pag. 595. 13. *lego,* ταῦτα τὰ ῥήματα λέγων· ὅτοι δὲ ἔλαθον *&c. sine* ὅτως.

Hom. 12.

Pag. 602. 11. καὶ τούτων] *Post* τούτων *deesse arbitror,* μετέχον, *aut consimile verbum aliquod.*

Hom. 14.

Pag. 608. 39. *Hæc verba:* ἐκεῖθεν πάντα λαβὼν, *redundare videntur.*

Hom. 16.

Pag. 616. 25. ἐξίωτε] *Fortasse ab* ἐξίημι. *Malim*

lim tamen ἐξιτε ab ἐξειμι.

Hom. 17.

Pag. 624. 29. ζωιείρειν] *i. concinnant*: Μακρὰς συνείρειν ἐπαίνους, *est continuâ & perpetuâ oratione laudare: multis laudare: prolixè laudare.*

Pag. 625. 7. ἵνα διαστῶσι] *Non desunt exempla huius syntaxeos apud Chrysost. & alios, idq; facile possem ostendere, si per otium liceret.*

Hom. 20.

Pag. 636. 29. Εἰ δ κλῶν τις μὴ ἀσκαίος] *Lego*: Εἰ δ χαίρων τις μὴ ἀσκαίος. *hoc est*, Si vero quis gaudens (*i.* gaudentis faciem habens) non sit paratus qui hospiti morem gerat. &c. *Aliter*: Εἰ δ αὖτῳ τις [*i.* τῷ ξενιζομένῳ] μὴ ἀσκαίος. *Posteriorem emendationem priori præfero.*

Hom. 31.

Pag. 678. 22. πόλεις τε εἶλε πολλὰς, καὶ ἐπίδοτο τῷ Ηλᾷ] *Comparanda sunt hæc verba cum* 4. *Reg.* 15. *v.* 29. & 30. *vt illa quæ mox sequuntur lin.* 23. *cum* 4. *Reg.* 17. *v.* 3. &c. *Porrò aptiùs conueniret huic loco cum historiæ veritate, si particula* τε *post* πόλεις *lin.* 22. *deleretur. Vel igitur*, τὸ τε, *delendum, vel addendum ex historiâ*, καὶ ἀπώκισεν αὐτοὺς εἰς Ασσυρίους. *Post* τε *enim sequi debet* καὶ, *ad sensum perficiendum: alioqui claudicabit oratio. Tum addo*: καὶ ἐπίδοτο τῷ Φακεὲ Ωσηὲ υἱὸς Ηλᾶ. &c. *Dico autem*, τῷ Φακεὲ, *potiùs quam* αὐτῷ, *ambiguitatis vitandæ causâ, & vt certò constet, etiam ex huius loci lectione, Oseam non conspirâsse aduersus Tiglath-Pileserum, sed aduersus Pekahum regem Israëlis. Integra lectio sic est*: Καὶ βασιλεύσατ' Φακεὲ, ἀνελὼν Θεγλαὲ Φαλασὰρ, πόλεις τε εἶλε πολλὰς, καὶ ἀπῴκισεν αὐτοὺς [*sc. ciuitatum incolas*] εἰς Ασσυρίους. Καὶ ἐπίδοτο τῷ Φακεὲ Ωσηὲ υἱὸς Ηλᾶ, καὶ ἀνελὼν αὐτὸν, τὼ βασιλέα ἔλαβεν. Επὶ τοῦτον, &c. *Hoc modo nulla, vel minima erit inter Chrysostomi narrationem & historiæ ipsius veritatem discrepantia.*

Hom. 32.

Pag. 683. 3. *post* διανοίαις *deesse videtur*, χωσομένην.

l. 6. συγχεοῦσα] *sc.* ἡ χάρις, *vel* ἡ τῶ πράγματ' χάρις.

Hom. 33.

Pag. 687. 27. ὑπὸ τῆς διανοίας] *De interpretatione huius vocabuli non multum refert, dummodo de sensu constet, quem satis perspicuum esse puto.*

Hom. 36.

Pag. 700. 38. νύφην] *Suspectum est mihi hoc verbum, nec absimile veri est e proxima pag. per incogitantiam librarij huc immigrâsse. Sæpe enim accidit, vt qui ex codicibus aliquid describunt, quæ vni paginæ debentur, in alteram conferant, maximè vbi lineæ vtriusq; paginæ vicinæ sunt aut conterminæ, mutuóq; se respiciunt. Locus autem proximæ pag. quem intelligo, habetur lin.* 33. *Non est autem magna distantia inter lin.* 38. *huius pag. & lin.* 33. *sequentis. Quid ergo reponis? inquis: certè* κερτηρεῖν, *aut tale quid.*

Hom. 44.

Pag. 736. 31. καταυχαζόμεθ'] *In malam partem sumitur hæc vox aliquoties apud Chrysostomum, ac propterea nihil muto.*

Hom. 49.

Pag. 760. 17. καὶ περιπαπληρωμένας αὐτῆς] *Fort.* καὶ περιπαπλήσιον μᾶλλον αὐτήν.

Hom. 52.

Pag. 769. 30. *lego*, ἀλλὰ τὸν ὀνομὸν ἐμφαίνουσι μόνον καὶ φησίν, &c. *Nam nisi addatur aliquid, verbum contrariæ significationis melius huic loco conueniret.*

l. 32. βάλλονται εἶχον] *i.* ἔμελλον. *Locus notandus propter hanc verbi* ἔχω *significationem, vt quæ non passim, nec vbique occurrat.*

Pag. 772. 39. & 40. ἔσονται πάντως] *Fort.* ὠφελησόμενοι πάντως, &c. *vel*, βελτίως ἔσονται πάντως.

Hom. 55.

Pag. 782. 9. τοῦτο] *sc.* ὅτι οὐ δύναται ὅτι μὴ δύνηται αὐτῷ ποιῆσαι. *Sic enim rectius mihi constituti videtur antecedens, quàm per* τὸ μὴ ἀποδυνεῖν, *quod etsi prius posuerim, nunc tamen tollo.*

Pag. 783. 19. & 20. *Lego*: ὁ δὲ χαρεὶς ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν αὐτοῦ, καὶ φείσασθαι τοῦτο δίμοιρον, εὔδηλον ὅτι αὐτὸν ὡς ὀδὴ ἐυεργεσίᾳ χαμαιζήλου, καὶ ὡς μείζονος ἴσων ἰδεῖν ἐπιθύμησε. *vel*, εὔδηλον ὅτι αὐτὸν ὀπὴ ἐυεργεσίᾳ χαμαιζήλου καὶ ὡς μείζονος ἰδεῖν ἠγαλλιάσατο. *Priori illa huius loci emendatio, quam notis tuis inseruisti, mihi non satisfacit, & fortasse posterior ista non satisfaciet tibi, vt quæ audacior aliquantò sit, & à vulgatâ lectione nimium recedat. Cæterùm nisi addatur aliquid,* ὁ χαρεὶς *verbo idoneo, quicum cohæreat, destituetur.*

Hom. 56.

Pag. 787. 41. ὅ, τι, *pro* ὅτι, *nunc non placet. Igitur malim addi*, τὸν διεφθαρμένον βίον, τῷ, ὅτι, *retento. Possumus etiam legere* τί *pro* ὅτι, *sine additione.*

Pag. 788. 32. παρεῖσαι] *Id est*, falsis limitibus circumscribere. *hoc est*, falsò & perperam negare ædes tantum spatij occupare debuisse: limites ædium perperam litigandi studio designare, &c. *Legendum fort.* ἀφεῖσαι, *i.* statuere illi fines & limites. *Vbi enim ædificia contigua sunt, vt in oppidis frequentioribus & vrbibus, sæpe nascuntur lites inter vicinos de finibus & limitibus ædium, quos si qui excesserint vel ædes nimium*

ùm laxus faciendo, vel nimiùm altas, à vicinis in ius vocari solēt, atq; ita sæpenumerò acriter oppugnari, vt iudicis damnati sententiâ, quæ paulo antè magnis sumptibus ædificârunt, dirnere ac demoliri cogantur.

Hom. 57.

Pag. 794. 33. αὐτοῦ] *Lego,* ἵνα σαθρὸς αὐτοῦ ὄντας ποιήσωσιν ἐυχερεῖς, τῷ &c. σαθρὸς *in hoc sensu* ℣ λόγοις *frequens est epitheti̅, atq; igitur non aliò quam ad* λόγους *hoc loco* τὸ σαθρὸς *retulerim. Præterea quid si tota periodus sic legatur?* προεργαζόμενοι, καὶ καθάπερ πυκνὰς ἀκίδας ἀσφαλῶς συγκλεισμένοις [*Marginalem enim lectionem præferendam puto, nisi quis malit in contextu legere:* ἀσαφῶς κειμένοις] παντοδαπὸν διεφθαρμένοι, νυνὶ μὲν ὧδε, νυνὶ δὲ ἐκεῖ περιτρέχουσιν· ἕτω καὶ ἔστοι ὅπη τοὺς θεστέρους ἔρχονται λόγους πάλιν, ἵνα σαθρὸς αὐτοῦ ὄντας ποιήσωσιν ἐυχερὲς τῷ σωτῆρι ἐρωτᾶν &c. σαθρὸς, *i.* ἀσθενεῖς.

Hom. 59.

Pag. 803. 1. ὅλη τὰς ℣ ἄλλων] *Nihil muto. Est enim sensus obuius & perspicuus.* si quis pauper sit, & veniat &c. *hoc est,* si quis ita sit pauper, vt etiam sit mendicus, & ad aliorum fores petendæ eleemosynæ causâ ventitet, ab hoc ne obolum quidem vnum accipere Dominus noster Iesus Christus dedignatur.

l. 3. ℣ νυνὶ ἐσηκότων] *Interpres legisse videtur:* ℣ ὧδε, *vel* ℣ νυνὶ ὧδε ἐσηκότων.

Hom. 60.

Pag. 808. 7. ℣ λεσμωνῶν] *Vel legit Interpres,* τὸ λεσμωτηρίου, *vt dixi, vel per metonymiam, contentum pro continente accepit,* λεσμώτας ἀντὶ τοῦ λεσμωτηρίου.

Hom. 61.

Pag. 813. 23. τῶν ὑπὸ ℣ θαυμάτων ἀπόδειξιν] *Verba memoriæ vsitatissimè construuntur cum genit. sed nonnusquam etiam cum accusatiuo, vt docent Grammatici, ac proinde defendi potest hæc syntaxis, tametsi probabile sit Chrysostomum in eadem clausulâ syntaxin non variâsse.*

Pag. 814. 17. τῶν Περσίδα] ἡ Περσὶς *est nomen piæ cuiusdam, & Apostolo Paulo perdilectæ fœminæ, cuius mentio fit, Rom. cap.* 16. *v.* 12. ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητὴν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ. *Ibidem etiam fit mentio Priscillæ, v.* 3. *& Mariæ, v.* 6.

Hom. 64.

Pag. 825. 34. καὶ τὸ σάρκα περιελέσθαι] *Obscura erit emendatio mea huius loci, nisi addantur & hæc è præcedentibus:* μᾶλλον ℣ τὸ ἐνάγειν ἡμᾶς εἰς ταπεινοφροσύνην αὐτῷ ὁρῶντας, εἰς τὸ καὶ σάρκα αὐτὸν ἀληθῶς περιελέσθαι πεῖσθεν, &c.

Hom. 65.

Pag. 830. 35. καὶ Ἰώσηπος ℣, &c. *Fortassis referenda hæc ad locum illum Iosephi* ἀλώσ. *lib.* 6. *c.* 31. *vbi inter ostenta Hierosolymitanum excidium præcedentia narrat Sacerdotes serò in templo versantes strepitum audiuisse, vocemq;,* μεταβαίνωμεν ἐντεῦθεν. *Nam huc, quod sequitur,* καταλιπεῖν αὐτοὺς, *non obscurè spectat.*

l. 38. καὶ καθάρ] *Vel lego:* καὶ τότε τῶν χάειν καθάρ, *vel,* καὶ τότε τὸ πνεῦμα καθάρ. *Præcedit enim lin.* 32. πλὴν ἀλλὰ καὶ ὅταν παρῶ ὅπου τὸ πνεῦμα.

Hom. 67.

Pag. 838. 40. *Lego paulo aliter in hunc modum:* ὃ λέγω γάρ· ἀπάλλαξόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ, τί εἶπω; Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης, καὶ ἕτερα τοῦτο μόνον, ἀλλὰ τί; Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. καίτοι τῆς παρρησίας, φησὶ, τοῦτο ἀναγκαζούσης λέγειν (ὃ πολὺ τὸ ἀνθρώπινον ἐπιδείκνυται καὶ τῶν φύσιν μὴ βιαζομένων ἀποθανεῖν, ἀλλὰ τῆς παρούσης αὐτοχρημάτων ζωῆς) ὅμως τὸ ἐναντίον λέγω· δόξασόν σου τὸ ὄνομα· τουτέστιν, ἄγαγε λοιπὸν ὅλη τὸν σταυρόν. Λέγει τοίνυν· τί εἶπω; πάτερ, σῶσόν με, δικαίως ὅτι, εἰ καὶ χρεὼν ἀμαρτίας, ὅμως οὐκ ἔξω, &c. *vel,* ὅτι οὐκ ἔξω, *sine* εἰ καὶ χρεὼν ἀμαρτίας.

Hom. 76.

Pag. 872. 2. ἀφίεσθαι]. *i.* relinqui, deseri. τὸ ℣ αἴρεσθαι καὶ ἀφίεσθαι, ℣ κλημάτων ὄζοι. *i.* tolli, & deseri, siue relinqui sine auxilio est palmitum. *Hoc est, si palmites steriles sint, fructumq; non ferant, si tollantur & auellantur à radice, nec cum radice quicquam commune habeant, ipsorum est culpa, non radicis. Nam radix manet.*

Hom. 77.

Pag. 875. 15. ἀνάγητε] *Fortasse* ἀνάγω *talem habet vsum apud Græcos, qualem subijcio apud Latinos. Nondum tamen suppetunt mihi huius vsus & significationis exempla aliqua.*

Hom. 78.

Pag. 882. 39. περὶ τὸν Θεὸν γράφειν] *Quid si sic?* ἀπηκριβωμένως καὶ περσόκουσαν τῷ Θεῷ γράφειν, &c.

Pag. 883. 9. γραμάτων] *Fort.* σωμάτων, *vel* ὠφελιμάτων.

l. 10. τὸ ἀπορεῖν συσκιάζεται μέρος, τὸ ἐλαττον, &c.] *Similis planè est appositio suprà, p.* 565. *l.* 43. *et* 44.

Hom. 79.

Pag. 885. 11. *pro* ὑποχωννυμένων *malim,* ἀναχωννυμένων. ἀποθνήσκειν *enim est denasci, mori, desinere esse.* 1. *Pet.* 2. 24. ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀποθνήσκωμεν, τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν: *vt peccatis mortui iustitiæ viueremus. Theophylact. in Luc.* 15. *pag.* 309. ἃ μόνον οὐ πέφυκε, ἀλλ' ἅμα γίνεται, καὶ ἀποθνήσκει.

Pag. 885.

Pag. 885. 11. *post* ἀλλὰ *in fine lineæ, addo,* ὅτι. *Suppositum verbi* μέμνηται, *est* ἡ μήτηρ, *lin.* 9. *Resumit enim priorem similitudinem. Nam* παρὰ τοῦτο *sunt omnia, ab* αἰνίσσεται, *lin.* 10. *ad* πεποίηκε, *lin.* 11. *Præterea, post* χαρᾷ, *lin.* 12. *ponenda est vel plena, vel media distinctio.*

Hom. 80.

Pag. 891. 28. θελήμασιν] *Hiatus est, quem sic explere conor:* ὥσπερ γὰρ αὐτὸς εἶπεν [*sc. Ioh.* 8. *v.* 26.] ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λέγω εἰς τὸν κόσμον, οὐχ ὡς χρείαν ἔχων τοῦ ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν, ἀλλὰ τὴν ὁμοίωσιν αὐτοῦ τοῖς πρὸς τὸν πατέρα ἐμφαίνων (Εἰ γὰρ δὴ θελήμασιν ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν, πολὺ ταῦτα τῆς θεότητος αὐτοῦ ἀποδέοντα αὖ εἴη) οὕτω καὶ τοῦτό φησιν· ὃ ἔδωκέ μοι, φησὶν, ὅτι οὐκ αὐτάρκης ὤν, ἀλλὰ τὸ πατρικὸν θέλημα πληροῦ. ὅτι γὰρ ἐξ εὐχαίας *&c. Puto me non longè à scopo aberrare.*

Hom. 81.

Pag. 894. 1. τὸ γὰρ ἴδιον, ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου τὰ πολλὰ πέφυκεν] *Hæc verba olent glossam. Videtur enim aliquis annotâsse ad oram libri,* τὸ ἴδιον, *apud Chrysost. idem sæpè valere quod* ἀλλότριον. τὸ ἴδιον *enim, &* τὸ ἀλλότριον, *mutato respectu, de eadem re dici possunt. Nam quod mihi est* ἴδιον, *alteri est* ἀλλότριον, *& vice versâ.*

lin. 20. *lego:* τοῦτο γὰρ οὐδὲ ὀφείλει τῷ υἱῷ κατ' ἀνθρωπίνην φύσιν λέγεσθαι, ἀλλὰ ἐπειδὴ κατ' ἰσότητα ἔλαχεν ἰσοτιμίας, διὰ τοῦτο λέγεται. *Aliter:* τοῦτο γὰρ οὐδὲ ὀφεῖ τῷ υἱοῦ κατ' ἀνθρωπινοδύναται λέγεσθαι, ἐπεὶ σημεῖόν ὅτιν ἰσοτιμίας. *hoc est, Ne de filio quidem dici hoc potest humano more & secundum hominem, quandoquidem signum est æqualitatis, sive paritatis (Hic filius non est Christus, sed filius in genere) Inter homines enim pater est filio maior, nec est inter patrem & filium* ἰσοτιμία. *Deleo* ἀλλὰ, *ante* ἐπειδὴ, *& pro* μεῖζόν ἐστιν, *rescribo,* σημεῖόν ὅτιν, *& pro* ἐπειδὴ, ἐπεί.

Pag. 896. 11. ὑπὲρ αὐτῆς] *Desiderari videtur participium,* ἐυχόμενοι, *& coniunctio* καὶ.

Hom. 82.

Pag. 897. 22. πρὸς ἕτερον] *Iam malo sic legere:* ὅτι πρὸς ἕτερον αἰῶνα ὁρῶσιν· ὅτι οὐδὲν κοινὸν πρὸς τοῦτο ὅτιν αὐτοῖς, ἀλλά. *Aliter:* πρὸς ἕτερον αἰῶνα φησιν, ὁρῶσιν, οὐδὲν κοινὸν, *&c. Hæc emendatio maximè placet, quia à receptâ lectione non multùm discedit. Theophylactus:* ὁ γὰρ εἶπεν ὅτι τοῦ κόσμου τούτου, οὐκ ἔχοντι γνώμην τοῦ κόσμου πρόσκειται, *&c.*

l. 27. ἐν τῇ ἀληθείᾳ] *Prior emendatio placet, sed ita tamen vt nonnullas in eâ voces paulo aliter disponendas putem in hunc modum:* ἐν τῇ ἀληθείᾳ, τουτέστι· παίδευσον αὐτοὺς, δίδαξον τοὺς ἀληθείαν, ἀγάγε πείσον διὰ τῆς τοῦ πνεύματος δίσεως καὶ τῆς ὀρθῶν δογμάτων. τὰ γὰρ ὀρθὰ δόγματα τὰ περὶ Θεοῦ λειτουργήματα ἐμάζει τοῖς ψυχαῖς. *Hic addo* τὰ, *ante* λειτούργημα. *Nam non omnia* ὀρθὰ δόγματα ἐμάζει τοῖς ψυχαῖς, *sed* τὰ περὶ Θεοῦ λειτούργημα. *Præterea* παῖδευσον *& δίδαξον, subiungo,* ἀγάγε πείσον διὰ τῆς ὀρθῶν δογμάτων, *quia sequitur:* τὰ γὰρ ὀρθὰ δόγματα. *Sic enim præcedentia cum sequentibus aptiùs connectuntur.*

Hom. 83.

Pag. 902. 43. *pro* ἐπ' αὐτῷ, *legendum fort.* ἐπ' αὐτὸν, *i. aduersus illum. Non est tamen reiicienda altera syntaxis.*

Pag. 905. 30. ἐπλήρω] *Fort.* ἐπλήρου. καὶ πῶς τοῦτον [*sc.* λόγον] ἐπλήρω; *Al.* καὶ πῶς τοῦτον ἐπλήρουν λέγοντες· οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν ἀποκτεῖναι οὐδένα;

Hom. 85.

Pag. 914. 11. ἐναπουμβύοις] *Legendum videtur,* ὥσπερ γὰρ ἐναπουμβύες τοὺς γονεῖς χρὴ τὰ πνεύματικὰ, *&c.* ἐναπουμβύες, *sc.* ἡμῖν. παιδαρχεῖν γὰρ τοῦ Θεοῦ μᾶλλον, ἢ τοῖς ἀνθρώποις.

Pag. 916. 20. διανυκτερεύσεις] *Totus locus non male fortasse sic legatur:* οὐδὲ οἰκεῖον νόμισε τὸν παρ' αὐτῆς αὐτοῦ μαθεῖν διανυκτερεύσεις, καὶ σεμνέρας ταῦτα εἰδυίας: *vel* μαθεῖν διανυκτερεύσεις, καὶ σεμνέρας ὅτι τὴν πόρον ἐλθούσης.

Hom. 88.

Pag. 930. 29. ἐπ' αὐτῷ χαρησώμεθα] *Fort.* ἐπ' αὐτῷ χαρησώμεθα.

NOTÆ IN TOMVM

Tertium:

SErmones CHRYSOSTOMI *in Epistolas* Pauli *ante annos ferè nonaginta ediderunt Veronenses, atque iterum nuper admodum Heidelbergenses. Illi, quod potuerunt, præstiterunt, præter interpunctionum vitia: quod non potuerunt ex vnico, eoq; ἡμιδρώτῳ codice, quod viros bonos decuit, ingenuè confessi sunt. Heidelbergenses, cùm scriptos codices tam Augustanæ, quàm Palatinæ bibliothecæ magnificis titulis præ se ferrent, & quidem haberent ad manum, castigatis ex Manuscriptis leui manu Homilijs tredecim prioribus ad Romanos, quò fucum lectori facerent, vsque ad illa verba, ἵνα ᾖ ζῶντες, μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσι, quæ reperiuntur* Hom. 14. p. 113. l. 7. *editionis nostræ, in cætero opere vsque ad finem epistolarum, nullo (vt videtur) adito libro, nullo inspecto, Veronensium errores nouis de suo erroribus auctos & accumulatos, pro noua scilicet & emendata editione nobis obtruserunt. Nos hac tertia editione quantum præstiterimus, lectori liberum permittimus iudicium. Codices certè manuscriptos in bibliothecis illustrioribus Galliæ, Germaniæq; adiuimus, & omnibus hinc inde decerptis, expensis, allectis lectionum varietatibus editionem concinnauimus, quantum potuimus, emendatissimam. Ac ne longè abeamus; hanc in Epistolam ad Romanos ex Regio Codice castigatam damus. Porrò notas omneis proximè sequentes, paucis exceptis, quas diuersis characteribus excudi iussimus, debere se sciat lector eruditissimo Andreæ Dounæo Græcarum literarum in Vniuersitate Cantabrigiensi Professori Regio, qui in his* Chrysostomi *in Epistolas Pauli Homilijs recensendis, mihi, tibique, Lector, egregiam operam nauauit.*

CÆterùm de loco, vbi scriptæ vel dictæ sint hæ in Beatum Apostolum à Iohanne nostro elaboratæ expositiones & Homiliæ, à doctis video in varias itum esse sententias. Andreas Dounæus in notis suis doctissimis ad eum locum Chrysostomi, qui reperitur Tom. 4. pag. 126. 13. θεσσάλων τῷ ποτε κρατούντι ἡ πόλις ἡ ἡμετέρα, &c. omnia hæc in B. Paulum Antiochiæ scripta videtur asserere: cum tamen de illis ipsis in epistolam ad Colost. certissimum sit scriptas fuisse vel habitas Constantinopoli, vt ex sequentibus liquebit. Contrà βιογεάφοι, qui bellam nobis excogitârunt fabulam illam de Paulo in aurem dictante nostro Iohanni, quæ scriberet, eamq; rem Proclo (qui tum ministrabat Chrysostomo; & postea in Episcopatu successit) per rimas visâ, cuncta videntur vindicare Constantinopoli. Neutri, vt opinor, verè: rectissimè Photius, qui pag. 201. edit. August. mediam secat viam, his verbis: ἀλλὰ τὰς μὲ εἰς τὸν ἀπόστολον (συγγεαφὰς) δῆλον ἐξ αὐτῆς ἐκείνων ὄντας, ποῖαί τε αὐτῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ διαλεγόντο ἐξεπονήθησαν (καὶ μᾶλλον διακρίνωνται) καὶ ποῖαι ἀρχιεπισκόντι ἐποιήθησαν. ex quibus verbis, quamuis nec ibi, nec vsquam, quod sciam, ab ipso disertè exprimatur, quo quæq; loco scripta fuerint, hoc tamen habemus Antiochenorum & Constantinopolitanorum χρήσιμον, nimirum πῶ

ἀκρίβειαν. Quo tamen κριτηρίῳ certius habemus aliud & minus fallax in nonnullis, auctoris ipsius verba. vbi autem hoc destituemur subsidio (neq; enim in omnibus illud ex verbis Chrysostomi apparet) confugiendum erit ad prius illud τῆς ἀκριβείας κριτήριον, hoc est, res probabilibus coniecturis expendenda. Ac ne longè abeamus, de priore ad Corinthios expressum habemus ex ipsius Chrysostomi verbis testimonium, scriptas fuisse homilias illas Antiochiæ. locus est, Hom. 21. p. 379. 7. Καὶ ταῦτα ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν ᾗ σχεδὸν ἐχρημάτισαν χριστιανοί. Et quidem Photij κριτήριον huic scripto perbellè conuenit, cum nihil sit vspiam ab Iohanne nostro illis sermonibus scriptum accuratiùs, nihil limatiùs. De sermonibus in Epistolam ad Titum, plusquam probabile est, habitos itidem fuisse Antiochiæ. sic enim loquitur Hom. 3. p. 392. 43. τί οὖν εἴποι τις πρὸς ταῦτα πρὸς εἰς τίποτε ἀφορμῶν ἐκείνους (sc. Ιουδαίους) ἀφιερωμένους; τὸν ἐν Δάφνῃ λέγω, τὸ τῆς Μακρώνης λεγόμενον προάστειον; est autem Daphne notissimum illud suburbanum Antiochenum. Iam de sermonibus in Epistolam ad Colossenses, quicquid dicat doctiss. Dounæus, certum est Constantinopoli scriptos fuisse ab eodem iam Episcopo: id quod ex multis locis ad finem ethici 3. luce clarius apparet. pag. 107. l. 14. μὴ γὰρ ἐγὼ δίδωμι τῷ εἰρωνίᾳ; atqui suprà l. 2. hoc dixerat proprium esse τοῦ ἐφεσίων ἢ ἐκκλησίας. aut si presbyter dici potest πρεσβύτης τῆς ἐκκλησίας, quod non puto, in vrbe Episcopalem sedem habente, certè quod sequitur l. 41. ἕως δ' ἂν ὦμεν ἐπὶ τῆς ἁρπάγης τούτης καθήμεθα &c. de presbytero dici non potest. & illud p. 108. 5. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἀξίωμα, manifestissimè conuincit verum esse quod dicimus de his in Ep ad Col. Homilijs. In vtram q; etiam ad Thessalonicenses Chrysostomi Homilias aio scriptas dictasue Constantinopoli. de priore, Homil. 11. p. 217 17. εἰ γὰρ ὑπὲρ ἐμοῦ ἐγκωμίων τῶν παίντων ὑμᾶς πρεσβείας &c. de posteriore, hom. 4 p. 238. lin. 22. σὺ δὲ ἀξιοῖς τὸν λαὸν ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνων προσκαλεῖν; & mox lin. 25. τοῦ κρατοῦντος, quæ non nisi Episcopo conuenire possunt. Sermone 4. in Epist. ad Hebræos, p. 454. loquitur vt Episcopus, de iis agens qui præficas ad planctum ciendum conducunt, πολὺ αὐτοῦ χεῖρον (inquit l. 30.) τῆς ἐκκλησίας ἀπέρχω, ὡς τὸν εἰδωλολάτρην. & l. 38. εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἡμεῖς οὐκ ἀνεχόμεθα ἤδη τοιαῦτα ὀλέθρια τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπεισαγεῖν. quin & in ipso titulo editi dicuntur Serm. illi in ep. ad Heb. μὴ πρὸ τοῦ κοίμησιν ἰωτῆ, vt verisimile sit extremis temporibus dictos fuisse. De posteriore ad Corinthios subdubitare me cogit dictio, quàm in proximè memoratis, paulò ἀκριβεστέρᾳ. si tamen γνήσιον est Ethicon illud 26. quod inter doctos disceptari video, verba certè illa pag. 687. 28. ᾧ δὲ ᾧ ΕΝΤΑΤΘΑ Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν &c. Constantinopoli clarè indicant. Atq; hæc sunt quæ ex ipsis Chrysostomi verbis, vtcunq; pro tempore, elicere potuimus. Ad reliqua adhibito Photij κριτηρίῳ, quod alterum nos, si rectè obseruaui, dehinc destituerit, homiliæ in Epist. ad Romanos, et expolitio in Galatas Antiochenis διὰ τὴν ἀκρίβειαν accensendæ: Homiliæ in Epistolas ad Ephesios, Philip. vtramq; ad Timotheum & Philemonem διὰ τὸ αὐτὸ αὐτοχέδιον τῆς λέξεως Constantinopolitanis. Atq; hæc quidem nos αὐτοχεδιάζοντες, meliora monentem haud illibenter secuturi.

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Romanos.

Hom. 1.

Pag. 4. lin. 1. οὐδὲ εἴκοσιν ἀρκοῦντες ὀνόμασιν] .i. ne cœtui quidem exiguo satis sumus : ne viginti quidem instituendis sufficimus. ὄνομα, ψυχὴ, πρόσωπον, idem sæpe valent. Act. 1. 15. ὡσεὶ ἦν ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν. .i. erat personarum, seu capitum multitudo, &c. Chrysost. ὁμιλ. in Act. 54. p. 912. l. 5. vbi in contextu legitur, διακόσιαι ἑβδομήκοντα ψυχαὶς, habetur in margine, διακόσια ἑβδομήκοντα ὀνόματα, quod idem est.

Pag. 5. 19. Μωϋσῆς μὲν πότε βιβλία γεγράφας, οὐδαμοῦ τὸ ὄνομα τὸ ἑαυτοῦ τέθεικε] *Quod Homerum quoq; fecisse miratur Plutarchus,* καὶ τοῦτο ἐν μεγαλοφροσύνης μέρει τίθεται. *At non Herodotus, neq; Thucydides. Hic quidem non suum modo nomen, sed etiam patris à principio posuit, annosq; belli, quod scripsit, enumerans, semper inculcat,* ὡς ἐτελεύτησεν ὁ ἔβδομος χειμὼν τῷδε τῷ πολέμῳ, ὃν συνέγραψε Θουκυδίδης. *Quod (est enim leuiculum) mirum est in virum tam grauem potuisse incidere. Quod sequitur lin. 20.* οὐδὲ οἱ κατ' ἐκεῖνον, τὰ μεθ' ἐκεῖνον ζωθέντες, *vt Iosua, Samuel, & qui libros Regum &* Παραλειπομένων *composuerunt. Samuel enim (si Iudæis credimus) volumen Iudicum scripsit : & Moses librum Iob* ἀνώνυμον. *Nam Prophetæ singuli suas prophetias nominibus suis prænotauerunt, quod omnino necesse erat.* Philosophi, *inquit Cicero,* Libris, quos de contemnenda gloria scribunt, sua nomina inscribunt. *Sed quid si legamus* τὰ κατ' ἐκεῖνον σωθέντες ? *Constat enim Esdram post reditum Babylone libros Moſis totamq; Scripturam veterem concinnâsse, neq; sic Mosen scripsisse Pentateuchon, vt nunc habemus, quod vel locorum nomina declarant. Multa enim memorantur, quæ multis seculis post Mosem indita sunt. sed nihil affirmo, quanquam & facilem mutationem habeant* κατὰ καὶ μετὰ, *& eandem præpositionem in propinquo repeti abſonum sit.* Huic postremæ doctissimi viri obseruationi non assentior. *H. S.*

Pag. 6. 41. Εἰ γὰρ μὴ ἐξ ἀρχῆς ἔδωκε, δῆλον τοῖς μὴ βουλομένοις δέξασθαι] Ellipsis Chrysostomo nostro familiaris : vt subintelligatur, τοῦτο γέγονε,

aut simile aliquid.

Pag. 7. 5. *Omnino ponendum in textu,* ἢ Ἰσαὰκ αὐτὸν ἄγων] *Est quidem* ἄγειν, ducere ad mortem : *sed hic de oblatione agitur. Abraham enim erat oblaturus filium in typum Christi :* αὐτὸν ἄγειν *autem* καὶ ἀναφέρειν θυσίαν, *frequens in his literis.*

l. 24. *sic legendum :* ἀλλὰ τοῦτο δῆλον, ὅτι καὶ υἱὸς Θεοῦ ἐστιν οὗτος ὁ σαρκωθείς. πόθεν δή; *non sc.* φανερὸν μὲν ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως. *&c. nihil manifestius, illud* πόθεν δή, *loco motum est. Vide obseruationes Boisij.*

l. 35. τί οὖν ἐστιν ὀφειλέντος, τοῦ δειχθέντος, ἀποφανθέντος] *Mallem* ἀποδειχθέντος. *Posteaquam tot miraculis editis resurrexisset à mortuis, & spiritum sanctificationis suis contulisset, iam Christum esse Dei filium nemo dubitabat. alioqui Paulus illo testimonio male probaret Christum à mortuis resurrexisse. Act.* 13. filius meus es tu, ego genui te hodie. *hoc est,* per resurrectionem ego te palam ostendi ex me genitum. *Argumentum Apostoli demonstratio est, sed à posterioribus atq; ab effectis.* δείκνυσιν autem *est rem certam notare, determinare, omnem ambiguitatem tollere, vt* τὰ τοῖς νόμοις ἀεισμένα. *Quidam hîc* ἀναστάσιν νεκρῶν *interpretantur, resuscitationem mortuorum, per quam Christus maximè claruit, & diuinitatem suam exeruit, vt* ἀνάστασις πόλεων *apud auctores, cum incolæ pelluntur sedibus & migrant. Hæc enim* ἀπὸ τοῦ ἀνίστημι, *vt* μετάστασις, translatio, ἀπὸ τοῦ μεταίστημι : μετάστασις, cessio, ἀπὸ τοῦ μεθίστημι. *Sed neq; hunc sensum Chrysostomus agnoscit, & multò potentius est suâ vi resurgere, quàm alios excitare.*

Pag. 10. 2. Ἐν λιμῷ] Sequendo lectionem marginis, delendum erat τὸ, ἐν. dicitur enim πεινᾶν λιμῷ, *non* πεινᾶν ἐν λιμῷ.

Hom. 2.

l. 37. ἐξ ἐκείνου] *sc.* τοῦ χρόνου.

Pag. 11. 2. τὸ κήρυγμα ἁλιεῖς ἐκόμιζον] *Confirmat Petrum Romæ fuisse (piscator enim fuerat) quod mox etiam affirmat.*

l. 23. *Haud dubiè legendum,* καὶ σημεῖον ἐποιεῖτο τὸ ἀληθευκὼς εὐαγγέλιον. *sic dicimus* τεκμήριον ποιοῦμαι, *non*

ποιῶ. *hoc qui Græcè mediocriter sciunt, fatebuntur. sic quod paulo antè dixit,* ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκείνου, ἑαυτὸ ἠγεῖτο, *potuit dicere* ἑαυτῷ ποιεῖτο. *sic & Apostolus ait.* μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι.

Pag. 12. 31. *Sic lego,* ἀλλ' οὐχ ὁ μαχόμενος ἐκεῖνος τοιοῦτος ὢν, ἀλλ' ἤδει καὶ φιλεῖν, καὶ ὡς χρὴ φιλεῖν, καὶ πάντας νικῶν τῷ φιλεῖν, οὐκ ἐφέσεως ἀγάπης τὰ μέτρα. *Eiusdem iteratio verbi toties magnam habet gratiam. Chrysostomus nunquam posuit illam παιπαλογίαν,* ὡς χρὴ, καὶ ὡς πρέπον ἦν, *præterquam quod est* ἀκατάλληλος. *aut enim dicendum fuit* ὡς χρὴ, ἢ ὡς πρέπει, *aut* ὡς ἐχρῆν καὶ ὡς πρέπον ἦν. *Notanda est etiam forma orationis frequens oratoribus,* ἐν τῇ εἰσαποδόσει τῆς ἐναντίας, *quâ sæpe vtitur Demosthenes, vt,* ἀλλ' οὐκ Αἰσχίνης. *Cicero nonnunquam. Virgilius,*

At non ille, satum quo te mentiris, Achilles
Talis in hoste fuit Priamo : sed iura fidemque
Supplicis erubuit.

Et 4. *Georg.*

At non Cyrene.

Pag. 13. 9. ἀλλὰ ἡ ἐξ ἀπονοίας ὑποτεμνόμενος πῦφον] *De peculiari nominis huius vsu Chrysostomi diximus ad Heb. Superbiam hoc nomine Chrysostomus notat. vt hic vides ei πῦφον, fastum, adhærere.*

l. 24. ὑπὸ τῶν διωκόντων πλεοντολύμενοι] *Nautæ sine vectores dicuntur* ὑπραντλύμενοι, *cùm sic sentina exuperat, vt exhaurire non possint. & sic fortasse hic legendum. Nec tamen quod inuenimus, improbandum. nam* πλεῖ *declarat* πλεῦσίαν τινὰ τῆς πνοῆς. *Sic mersi calamitatibus dicuntur* βαπτιζόμενοι.

Pag. 14. 8. μᾶλλον ἢ πολλῷ πλεῖ ἐν ἀλλοτρίᾳ διατριβόντων χλευπώτερον] *Deest* τὸ διάγοντες, *facilioris lapsu, cum sequatur* διατ. *sæpe enim hoc accidit, quoties verba ab ijsdem literis incipientia concurrunt, vt alterum omittatur. nam, vt* τοὐλοιπὸν, ὑπὸ τῆς κοινῆς *subaudiatur, durius est.*

l. 14. *Vel sic legendum* τῶν τῆς πίστεως αὐτῶν ὀπαδῶν, *vel* τῶν ὀπαδῶν τῆς τῆς πίστεως αὐτῶν ὀπαδούσης, *quod melius puto.*

l. 39. καὶ τὸ τὸ ἔγκλημα ἀπολυσάμενος τῆς ῥᾳδιουργίας] *Quid hoc ? lege,* τὸ τὸ ἔγκλημα ἀπολυσάμενος. crimen diluere, *notum : sed* exuere crimen, *ne fando quidem auditum. Æschines* ἐν τῷ περὶ τῆς παραπρεσβείας. ὃ γὰρ πρότερον ἡ κατηγορία ἰσχύει πρὸς τοῖς ἀκούουσι, πρὶν αὖ ὁ φεύγων ἀπολογίας τυχὼν, ἀδυνατίσαι τὰς προειλημμένας αἰτίας ἀπολύσασθαι. *Demosthenes* ἐν τῷ περὶ τῆς Ῥοδίων ἐλευθερίας. Ἄξιον δ' ἡδέως τῷ παρόντι καιρῷ. συμβήσεται γάρ, ἐὰν ἃ χρὴ βουλεύσησθε ὑπὲρ αὐτῶν, τὰς πρὸς τῶν διαβαλλόντων τὴν πόλιν ὑμῖν βλασφημίας, ἔργῳ μὴ δόξης κλοπὰς ἀπολύσασθαι. *Thucydides lib.* 8. βουλόμενος, ὡς ἐδόκει δὴ, ἀπολύεσθαι πρὸς αὐτοὺς τὰς διαβολάς. *In ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Reus* ἀπολύεται τὰ ἐγκλήματα, *Iudex* ἀπολύει τῶν ἐγκλημάτων, *absolut. Crimen diluere, ni fallor, non est ex eo quòd* vinum dilutum *dicimus,* οἶνον ὑδαρῆ : *hoc enim dicendum esset* ἀπολύσασθαι τὸν αἰτίαν. *vt Plato in Phædro,* ὀπαδυμῶ ποτίμῳ λόγῳ οἷς ἀλμυρὸν ἀκοὴν ἀποκλύσασθαι, amaram auditionem cupio sermone potabili diluere. ἀκοὴ *est* λόγος, *vt* τῆς ὀπὸς ἄδοι τῇ ἀκοῇ ἡ ᾠδή; *contrà quod dicimus* λόγου τυχεῖν, audientiam consequi, λόγος *enim* τῆς ἀκοῆς *ponitur.* Crimen igitur diluere *non est à* Lauo, *sed* ἀπὸ τοῦ λύω, *vt* luere pœnam, *est* persoluere. Erudité, vt omnia. sed Iohannes noster ἀποδύσασθαι hoc sensu sæpiùs vtitur, quam vt scribarum lapsui possit imputari : & quidem ea mens iam est Doctiss. Dounæi, vt censeat ἀποδύσασθαι retinendum. sic enim loqui etiam Iosephum. 2. ἀλώσ. c. 8. ἀπεδύσατο τὰς πρὸς τοὺ βασιλεῖς αἰτίας *&c.*

Pag. 15. 19. οἱ τοὺ βαθεῖς πώγωνας ἔλκοντες, καὶ τὸς ἐξαυίδας εὐαβεζλημμένοι] *Descriptio veterum Philosophorum. Notandus hic locus. Ostendit enim nostrum habitum Scholasticum perantiquum esse, à veteribus Philosophis geri solitum.* ἐξωμὶς *enim profectò* Caputium, *vel* cucullus. *quod nusquam alibi me legisse memini.*

l. 21. ὁ ἢ παρ' αὐτοῖς ἀγάλλων καὶ περιφερόμενος Πλάτων] *Dicunt* διὰ τιμῆς ἄγειν. *est igitur hic* ἀγάλλω *in magno honore & pretio. Hebr.* chaschubh. *porrò dicimur* gestare & circumferre in sinu, *quibus nihil est nobis charius.*

Pag. 16. 2. ὦδε τὸ τίτε τυραννοῦντος ἀποτμηθεὶς] *Puto legendum* τῶν περαλῶ ἀποτ. *nam verbum per se non significat id necis genus, quo Paulus affectus fuit.*

l. 14. ὅτω γοῦν αὐτοὺ καὶ ἐκάλεν] *Strabo pro Dino Iulio semper* Καίσαρα τὸν Θεόν. *hinc illa* ἀποθέωσις, *quam Historici memorant.* καὶ ναοῖς αὐτοὺ ἐτέμενον]

Virg. de Augusto. Georg. 3.

Et viridi in campo templum de marmore ponam :
In medio mihi Cæsar erit, templumq; tenebit.

καὶ τοῖς βωμοῖς] *Horatius,*

Iurandasq; tuum per numen ponimus aras.

Pag. 17. 25. τὸν Σοφονίαν εἰς μέσον ἄδηλον] *Habbacuc, non Sophonias habet,* Iustus ex fide viuet. *sic apud Matth. est cap.* 27. *Hieremias pro Zacharia. apud Mar. Abiathar pro Abimelec. Act.* 7. *& posuerunt* ἐν τῷ μνήματι, ὃ ὠνήσατο Ἀβραὰμ ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ τοῦ Συχέμ· *at Abraham à filijs Emmor nullum mercatus est agrum, sed ab Ephrone quodam Hethæo. Gen.* 23. *hæc & huiusmodi* μνημονικὰ *sunt* ἁμαρτήματα, *qualia permulta apud Historicos reperiuntur.*

Pag. 17. 33. εἰς κονιορτὸν ἑαυτοὺ μυείων λογισμῶν ἐμβάλλειν] *Est apud Demost. contra Midiam,* Εὐκτήμων ὁ κονιορτὸς, *pro eo quod est,* Homo nihili, vilissimus. *huc alludere videtur, & significare, non solùm humilitatem ratiocinationum, sed summam etiam leuitatem. Ioh.* 3. Qui de terra est, de terra sapit & loquitur ; qui de cælo venit, *super* omnes est. *Et vt puluis obcæcat, sic ratiocinationes menti caliginem offundunt.*

Hom. 3.

Pag. 20. l. 4. τῆς Σαλάμπης εὐγενεμοσύνω] γλυκύτης. γλυκὺς γὰρ λόγος ὅτιν, ὁ τὰ τῆς ἐμψύχων τοῖς ἀψύχοις ἀπειθεῖς, *Herm.*

Hom. 4.

Pag. 24. l. 5. ὥσπερ δὲ παπαίσμασι πάντη χρησάμενος εἰς τὸ σημνὸν τῆς διηγήσεως] *Sic poeta non minus* σεμνολογεῖ τὸ πρᾶγμα, *quod Eustathius quoq; observat.*

--μέγαν ὅρκον ὄμοσσε,
Μήποτε τῆς οὐνῆς ἐπιβήμεναι, ὅσσ' ἐπὶ γαῖαν
ἢ δίμις ἀνθρώπων πέλει ἀθρῶν ἠδὲ γυναικῶν.

Δίμις est φύσις.

l. 16. πρὸς τὸ δεδάμασθαι τοῦτον ἐξεβιάσθησαν ἔρωτα] .i. ἐξώκειλαν. *hoc verbum enim de æstu maris dicitur:* & ἐκβεβιασμένα, *sunt naufraga corpora in littus ejecta: item quæ ejiciuntur ex ollis æstuantibus.*

Pag. 25. 8. *melius forsan legas,* δεδαμασμένας.

l. 37. ὁ κύων ἐξ ἀνθρώπων σαυτὸν ἐπίησας] *Benè, propter illud Deut.* 23. Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis in domo Dei Domini tui. *nam canem hîc interpretantur cinædum. priora enim versiculo præcessit :* Ne esto meretrix è filiabus, aut meritorius ex filijs Israelis, *vt Iunius vertit.*

l. 40. χαμηπότερα ἑαυτοὺς κατειργάσαντο οἱ τὰ τοιαῦτα γυπῶντες] *Confirmat illam interpretationem canis, de qua diximus: rabies enim canum est. Phocylides*

πολλοὶ γὰρ λυσσῶσι πρὸς ἄρσενα κύφιν ἔρωτες.

Pag. 26. l. 1. ἐγίνοντο δὲ οἱ ἀκρωτηριαζόντες, καὶ μὴ τὸν ἀκρωτηριασμὸν πλακοῦ χρήσιμοι] *Quod Xenophon docet* 7 παιδ. *elegantius esset,* πολλὰ χρήσιμοι.

l. 13. τὸ ζωώδους φορᾶς, *quod est in margine, puto rectius.* ἀπαναπὰς est *adverbium. quod sequitur,* ὃ γὰρ μόνον ὁ διύσειρε τῶν γῆς (ὁ ὑετὸς) πρὸς τὴν τῶν καρπῶν γένεσιν] *Mallem* γένησιν. *fruges enim & fructus* γενήματα *dicuntur. sed nihil hoc eruditius dici potuit. pluuia enim cælestis instar est seminis, & cælum terræ quasi maritus est. hinc cæli execti a Saturno fabula. Saturnus enim malignum sidus est, maximeq; impedit hanc dulcissimam commistionem, semperq; vbi dominatur, sterilitatem facit. vir autem* διαγείρει τὴν γαῖαν γυναικὸς, *cum implet fœcundo semine. hinc Virg. Georg.* 3.

Tum pater omnipotens fœcundis imbribus Aether
Coniugis in gremium lætus descendit.

Hinc ζεὺς καταβάτης. *Euripides in eandem sententiam* ἐρᾷν μὲ ὄμβρος γαῖαν ξηραινθεῖσαν, ἐρᾷν δ' οὐρανὸν πλησθέντα νοτίου ὄμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν. *Ethi.* 9. *contrariâ translatione noster poeta alio loco dixit de Vulcano,*

--- placidumq; petiuit
Coniugis infusus gremio per membra soporem.

sæpe enim sit, vt translationes inuicem hinc inde sumantur. terræ enim imber infunditur : noster autem à fœmina ad terram transtulit.

l. 17. τὰ δὴ πολεμίων διαπεῖσα τῷ ἀνθρωπίνῳ φύσιν] *Hoc omnino rectum. sic enim supra Hom.* 3, *pag.* 22. 11. ἄτερ αὖ αὐτοῦ οἱ ἐχθροὶ διέθηκαν, ταῦτα ἑαυτοῖς κατειργάσαντο. *vbi mallem* ἑαυτούς. *hic enim* διαπθίνειν *est* πείθειν, ἢ ἐργάζεσθαι. *Ptolemæus* 3. τετραβί. λα. *coniunctio Martis & Veneris facit* ἀθεμίτους πρὸς τὰς συνελεύσεις διαπθίνοντας, καὶ διαπεφθύας. .i. agentes & patientes, *de eadem re loquens. vera lectio est* πρὸς τὰς ζωὰς. .i. συνουσίας, coitus. *Idem,* ἐν ἐπαναφέρηται τι τὴν χαποιῶν, ἱκανὸς ὁ ἥλιος διαπθίναι τι τὴν ἐγκειμένων.

l. 21. τὸ ὑμέτερον] Interpres Brixianus, qui ex codicibus scriptis vertit Latinè, lectionem marginis hoc loco sequutus est.

l. 30. παντελοῦ λοιπὸν ἡμᾶς ἀποσχολῆσαι δωὴ πεται] Decipere, à Dei timore abducere. *Xenophon* 1. παιδ. ἐνδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοι μὴ κυνεῖσθαι. χαλεπὸν γὰρ, εἰ ἔνεκα κρεαδίων τῷ δυνατῷ ὁ παῖδα ἀποσχολήσαιμι. *Cyrus puer ab Astyage ano veniam eundi venatum peti erat, quod anus non concessit. Lucian.* ἢ σὺ καὶ τῆς ἡδονῆς ἀδικίας, ὅτι τὸν ἐραστὴν αὐτῆς Διονύσιον ἀπεσχόλησε. *Porticus cum voluptate agit iniuriarum,* quod discipulum siue amatorem suum abduxit Dionysium. *hic est ille Dionysius Heracleotes,* qui podagrâ laborans, cum dolorem ferre non posset, repentè ex Stoico factus est Epicureus, *dictus ob id cognomento* μεταθέμενος. *Cicero Tusc.* 2. *idem secundo de Oratore.* Tum Antonius, Heri enim, inquit, hoc mihi proposueram, vt si te refellissem, hos à te discipulos abducerem.

Hom. 5.

Pag. 28. 4. *Scribendum* φυσώμενος. *sic enim vsus habet.*

l. 26. καὶ ἀσύγγνωστον ἵνα ἔλῃ, *sic distinguendum. sed aut depravatus est hic locus, aut sic exponendus.* Et vt nulla venia dignum conuinceret *sic dicimus* αἱρεῖ λόγος, vincit ratio.

Pag. 29. 41. *Lege* μετανοήσειαν, *vt in margine.*

l. 42. τὴν χρίσιν συνάγει πάντως] συνεισάγει, *sicubi legitur, mendosum est. Sensus est,* docere enim reos esse multos, si non pœnitentiam egerint, hîc autem pœnas non dedisse, futurum illud iudicium omnino cogit, vel euincit, aut Deus iniustus est. *Athenagoras enim hoc argumento probat resurrectionem, quia oportet omnino fieri iudicium & iustitiam : hîc autem non fit. malis enim sæpenumero benè est, bonis malè. restat ergo aliud tribunal. & hoc est* ὀργὴν ἀποθησαυρίζειν, iram grauiorem in aliud tempus recondere aut reponere. *Diximus ad Heb. ex præmissis conclusionem* συνάγεσθαι. *quam ideo dicunt* συναγωγὴν, *vt mox hoc ipso sermone,* ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ ἐν τῷ συμπεράσματι τῆς λογισμῶν. *Cicero conclusionem inferens ait,* hinc cogitur, vel efficitur, ἐντεῦθεν συνάγεται. *Philosophus Metaph.* 8. *cap.* 1. ἐκ τῆς εἰρημένων συλλογίζεσθαι δεῖ, καὶ συναγαγόντας τὸ καθόλου, τέλος ἐπιθεῖναι. *Syllogismum Tullius interpretatur* rationis conclusionem, & ratiocinationem. *Est enim in argumentationibus*

tationibus concluſio, quod in rationibus putandis ſumma totalis .i. τὸ κεφάλαιον. *ſumptumq́ eſt Syllogiſmi nomen* ἀπὸ τῆς λογιστῶν, *à ratiocinatoribus.*

Pag. 31. 17. *videtur legendum* καὶ ἐξ ἑτέρας αἰτίας εἰς τοῦτο ἐμβαλών: *etiam cùm ex alia neceſſitate in hoc incidat.*

Pag. 33. 6. *lego,* ὡς ἐπαύρων καὶ μέγαν ὄνειδος.

Pag. 35. 7. *Forte ſic rectius:* καὶ εἰς τὸν λόγον ἀξιῶν ἑαυτὸν καθεῖναι, ſeipſum demittere. *omnino deeſt accuſatiuus.*

Hom. 6.

Pag. 37. 38. ἵνα μὴ δόξῃ κατηγορεῖν οἰκοθεν] *.i.* à ſe, παρ' αὐτῶ. *ſic aliquis dicitur* οἰκοθεν, ἢ παρ' ἑαυτῶ τὰ χρήματ' ἐκπέμειν, *à ſe pecuniam ſoluere, qui verſuram non facit. mox hoc eodem ſermone habes:* τῶν δὲ κατηγορείαν αὐτὴν ὁ παρ' ἑαυτῶ πάλιν ἐσάγει. *Libanius in argumento* τοῦ στεφάνου: τὸ μὲν ἔργον ἀμέμπτως ἀπετέλεσε· τὰ δὲ χρήματα ἔδωκεν οἰκοθεν τῇ πόλει, *de ſuo. Sic Chriſtus negat ſe velle Iudæos accuſare* οἰκοθεν: eſt, inquit, qui vos accuſet, Moſes, cui fiditis.

Pag. 38. 7. ἐπειδὴ πολλὴ ὧν αὐτῆς ἡ ὑποληψις] *Tum omnes de circumciſione habebant reuerentem opinionem. Cæſar l.* 7. *de bello Gal.* Namq; altera ex parte Bellouaci, quæ ciuitas in Gallia maximam habet opinionem virtutis, inſtabant *.i.* omnes de ea ciuitate habent magnam opinionem, ſiue exiſtimationem virtutis.

Hom. 7.

Pag. 45. 14. *Legendum,* ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν Ιουδαίων ῥᾳδυμίαν. *Confirmat tum quod anteceſſit:* ὃ δὲ νόμιμα κατηγορεῖα τὸ εἰρημένον, ἀλλὰ τῆς τῶν Ιουδαίων ῥᾳδυμίας, *tum quod ſubſequitur,* ὃ μὲν δὲ νόμῳ ἦννυε τὸ φανερὰν σοι ποιῆσαι τὴν ἁμαρτίαν· σὺν δὲ ὧν λοιπὸν τὸ φυγεῖν. *ſic autem ſæpe noſter loquitur, vt homilia* 3. *in hanc Epiſt.* πολλοὶ δὲ ἐκτραπόμενοι ἀπὸ τῶν δεινῶν, ἀλλ' ὁ διὰ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἑαυτῶν ῥᾳδυμίαν. *Ad Popul. Antioch.* εὔκολον ἡμῖν ἡ ἀρετὴ, ῥᾴδιόν τε, καὶ ἐυκατόρθωτον, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν ὀλιγωρείαν δύσπονον εἶ δοκεῖ. *in his,* τὸ, διὰ, ponitur, ἀντὶ τῦ, διά. *Dem. κατ' ἀνδροπώνος:* Ὡς ὑ διὰ τὴν βουλὴν ἐκ εἰσὶν αἱ τειήρεις. *.i.* ὑ διὰ τὴν τῆς βουλῆς ἀμέλειαν. *antea dixerat, ὡς ἐχ ἡ βουλὴ γέγονεν αἰτία τῦ μὴ πεποιῆσθαι τὰς ναῦς. Sic Ariſt. aut falli ſolere homines inter diſputandum,* διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἢ ἀμφιβολίαν, ἢ διὰ τὸ συμβεβηκὸς, *cum cauſam fallaciæ ſignificare vellet.*

Pag. 46. 38. *Fortè* διὰ τῦ εἰπεῖν.

Pag. 50. 36. ἀναλύζειν *verius, vt tribus antè verſibus,* ὡς τῦ Θεοῦ παρακαλέντος, καὶ λέγοντος, Πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφὴ αὐτῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτῦ, μηδὲ ὕτως ἐνδυωῶσι. *.i.* Ille te obſeruabit vt fratrem natu maiorem, te expectabit. *quod iam de muliere dicitur:* καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου. *Dionyſius Halicar. lib.* 2. ὅτι ὁ νόμος τὰς τε γυναῖκας ἠνάγκασε τὰς γαμετὰς, οἷα ἀπαιδευσίαν ἐχούσας ἑτέραν ἀποστροφὴν, πρὸς ἕνα τὸν γαμηκότος ζῆν βίον, καὶ πρὸς ἕνα τὸν ἄνδρα, ὡς ἀναγκαίου τε καὶ ἀναφαιρέτου κτήματος τῆς γυναικὸς κρατεῖν. *mallem,* κτήματος. *Hæc lex nuptas coegit, vt nullum habentes aliud perfugium, quò ſe vertant, vni marito morem gerere. hinc cælebs dicitur* μονόβιος, *qui ſuo more viuit. Vnde adoleſcenti vxorem ducturo dicitur,* Hic dies aliam vitam affert, alios mores poſtulat. *Pſal.* 47. κατοικίζει μονοβίους ἐν οἴκῳ. *Sym.* διδωσι μοναχοῖς οἰκεῖν οἰκίαν, monachus eſt, cælebs. *V. editio,* κατοικίζει μονοζώους ἐν οἴκῳ. *Quidam legunt* μονοζώνους. *Herodotus de Homeri natalibus & vitâ:* ὧν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τῦτον τὸν χρόνον, φίλιος τοὔνομα, παῖδας τὰ γεράματα, καὶ τῷ ἄλλῳ μισθῷ διδάσκων πᾶσαν. ὅθεν μισθοῦται τῷ Κρηθηΐδα, ὃν μονόβιος, ἐκτουργῆσαι αὐτῷ ἔκιά τινα, ἃ δὴ τῶν παίδων εἰς μισθοὺς ἐλάμβανε. *Hæc Critheis eſt mater Homeri. Eſt igitur* μονόβιος, ὁ ἄγαμος. Ὁ δὲ γαμήσας, *inquit Apoſtolus,* μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. *Latinus Interpres habet,* Ad virum tuum erit appetitus tuus, *vt etiam hic:* Ad te erit appetitus illius, & tu dominaberis ei: *quod multi de peccato, liberum arbitrium hinc aſtruentes, intelligunt. Sed Chryſ. quod certiſſimum eſt, de fratre accipit,* χαίποι καὶ τῆς ἐγκλήματος αὐτὸν ἀφῆκε, καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑπέταξεν, *non ἀμαρτίᾳ. Videtur quidem Hebræa vox ſignificare* appetitum: *ſed Græca verſio multò eſt iucundior.*

Pag. 52. 5. ἐκεῖ σε τίρψη] *.i. in altera vita. hoc enim declarat* τὸ, ἐκεῖ. *Iob.* 1. Nudus egreſſus ſum de ventre matris meæ, & nudus illuc reuertar, *non vtiq́ in ventrem matris. Legendum* ἐκεῖ σι, διμελυωλῶς.

l. 14. ἐκὴ ἐκατοσὶν] *Soluebant enim vſuram ſingulis menſibus centeſimam partem ſortis.*

l. 39. *Non dubito veram lectionem eſſe* ἐκ τῆς μετοικίας μεταχομίσαι, *.i.* ex eo loco, vbi tu es μέτοικος, inquilinus. *nam* εἰς τὴν μετοικίαν, *planè contrarium eſt loci ſententiæ.*

Pag. 53. 29. ἀλῶνας καὶ λιμὼς διὰ τὸ σωματῖν τῆς χέρας ἔδειξεν] *Eleganter,* ἀντὶ τῦ ἐποίησε. *Theocritus Idyl.* 7. *de fonte,*

—τοῦ δ' παρ' αὐτὰν
Αἴγειροι πέλλαι τε εὔσκιοι ἄλσος ἔφαινον.

φαίνειν *hic, vt Scholiaſtes etiã explicat, eſt* ποιεῖν, facere, reddere. *Quomodo ſæpe accipi notum eſt,* τὸ ἀποδεικνύειν καὶ ἀποφαίνειν: *vt cum ſic dicimus,* ὁ διδάσκαλος ἀπέδειξεν, ἢ ἀπέφηνε τὸν μαθητὴν ἑαυτοῦ πάσῃ παιδείᾳ πεπαιδευμένον. *Latini quoq́ recentiores ſcriptores,* Oſtendere, *nonnunquam ſic vſurpant. Eutropius de Tacito,* Vir reip. gerendæ idoneus, nihil tamen clarum potuit oſtendere. *apud poetam, Iliados,* 3. *legitur,*

Αλλ' ὅτε δὴ μύθοις καὶ μήδεα πᾶσιν ὕφαινον.

Sic etiam Euſtathius legit, ſed perperam, pro ἔφαινον: *quod Scholiaſtes agnoſcit, exponens* φανερὸν ἐποίουν. *Apollonius:*

ἢ δέ μιν ἆσον ἐοῖο παρεῖσε φαίνέ τε μῦθον.

Theocritus Id. 9.

Βυκολικὰ μοῖσα μάλα χαίρετε· φαίνετε δ' ὠδάν.

Herodotus Κλειοῖ· ὕτω δ' ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον.

l. 53. 30. ἐνόησον ὁ τῆς Ηλία δεσπότης πόσῳ ὀπιδείξε-

τας

τω φιλοφρονίᾳ] *Versiùs & melius* φιλοπμίαν. *vt paulo ante:* ὅταν ἴδῃ τοσαύτην ἐπιδεικνύμενον φιλοπμίαν. *quæ enim est in Deo comitas? Et suprà,* εἴδες φιλοπμίας τὸν πλοῦτον; *i summam liberalitatem vel munificentiam,* μεγαλειότητα. *Quid sit* ἡ φιλοπμία, *Pauli locus optimè docet:* Quæ est igitur merces mea? vt Euangelium prædicans sine sumptu ponam Euangelium. *Quam enim Paulus* καύχησιν, *Demosthenes vocat* φιλοπμίαν. *& hæc fuit gloria Pauli quod gratis prædicauit:* κρεῖττον γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ. *i.* τὸ φιλοπόνημα.

Hom. 8.

Pag. 57. 9. ἢ καὶ τούτους] Budæus vertit, *Vel ipsos præputiatos illis adiectos adiunctosq; fuisse?* ἢ καὶ τούτους. Brixianus, *Quatenus & istos præputiatis illis adductos fuisse ostendit.* Locus est, nisi fallor, deprauatus.

Pag. 59. 11. *videtur legendum* ὃ δύναται μέγα φρονεῖν ὅτι τοῦ Αβραάμ.

l. 28. τὸ γὰρ κατένανπ, ὁμοίως ὄζει] *Nihil verius. est enim Rabbinorum phrasis, vt multa apud Paulum,* Ceneged, *Gen.* 2. Non est bonum vt homo sit solus: ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν cenegdo, *i.* parem, *vel* similem ei. *Hinc philosophus ait ciuile imperium esse inter maritum & vxorem: Barbaros autem non multò secus vxores habere ac seruulos. Ita q. diuina est hæc explanatio Chrysostomi:* ἄπαρ ὁ Θεὸς πατήρ ὄζιν ὃ καὶ τοῦ φυσικοῦ συγγένειαν, ἀλλὰ καὶ οἰκείωσιν πίστεως, ὥπω καὶ Αβραάμ. *Est igitur* κατένανπ τοῦ Θεοῦ, *non aliud quàm* καὶ τοῦτο ὁμοίωτα τοῦ Θεοῦ. Quasi diceret, Abraham sic pater est omnium, vt Deus. *non* ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

Pag. 60 40. *legendum* ἐπετείχισεν αὐτοῦ τοῦ ἀκοῦσαι τοῖς λυμαινομένοις αὐτοῦ λόγοις. *dicendum enim fuit,* ἀπετείχισεν αὐτοῦ τῆς ἀκοῆς τοῦ λυμαινομένους αὐτοῦ λόγους. *Xenoph.* 5. παιδ. τοῦτο τὸ φρούριον τὸ τῆς χώρας, ὃ φασὶ Τρκανίοις τε καὶ Σάκαις ἐπιτετειχίσθαι τῆδε τῇ χώρᾳ πρόσοντον ἦν τοῦ πολέμου, *hoc est,* ὥστε ἦν πρόσοντον. Quod dicitis contra Hyrcanos munitum esse, vt sit huic agro propugnaculum. *Dem. pro Corona,* ἐπιτείχισμα τοῦ Εὐβοίαν προσκρούσαι τῇ Αττικῇ. *Dici potuit* ἐπιτειχίσας τοῦ Εὐβοίαν τῇ Αττικῇ. *Sophocles Aiacem vocat,* πρόσοντον τῆς νεῶν, *vt Hom.* ἔρκος Αχαιῶν. *Xen.* ὅπως ἑαυτοῖς μὴ πρόσοντον ἦ, τοῖς Ασσυρίοις ἐπιτετειχισμένον *i.* καὶ τοῦ Ασσυρίων. *nam* μὴ τῆς δοκῇ, ὅπερ est καὶ. *Hom.*

Οἱ δ' ὅτε δὴ ῥα πύσαν ἐπ' ἀλλήλοισιν ἰόντες.

Pag. 61. 34. καὶ μὴ λάζῃ γυμνὸν καὶ ἔρημον εἰς τὰς αὐτοῦ καταδύσεις] *Hic profectò deest verbum* ἁρπάσῃ. *Non enim Diabolus rapit mundum in suas latebras, vt Cacus boues in speluncã: nec* λαβεῖν *est rapere, sed deprehendere. Lysias,* ἐάν τις μοιχὸν λάβῃ. *Plato* 2. *de Rep.* ἐπιτυφόρῳ ἂν λάβοιμι ἂν τὸν δίκαιον τῷ ἀδίκῳ ὅπῃ ταὐτὸν ἰόντα. *Soph. Trach.* τοιαῦτα μὴν πρὸ πατρὸς βαλόντα ἐμοῦ καὶ δρᾶσαι ἐλπίσθης. καταδύσεις, *Ipecus serpentis,* serpens, Diabolus.

Pag. 62. 32. εἰ γὰρ τῶν μελλόντων ἐπιτρέχει] *Locus obscurus. forte delendum* τῶν, *vel pro* τῶν *ponendum* ἐπ.

Pag. 63. 17. *omnino retinendum* καὶ πυρὰ καίουσιν τοσοῦτα. *nam* ἡ πυρὰ *rogus est, non ignis nocturnus, qualem milites solent accendere. Vide notas Boisij.*

Pag. 64. 37. ποσοῦτον ἐμοὶ παρ' αὐτοῦ τὸ εἶλῆφθαι] *Fortè* περὶ αὐτόν. *non enim quantum Deus fuit dilectus, sed quantum dilexit Abel.*

Hom. 9.

Pag. 67. 6. *Lego,* καὶ μὴ ἀπογινώσκειν τῶν μελλόντων. *sic magis vsus loquendi fert.*

l. 36. *Lege* ἔχων μεγάλων συνήθειαν, τῶν διηνεκῶς ἀγαπῶν, *non* μεγάλων.

Pag. 68. 17. πᾶσαν τοῦ πολλοῦ ἀποκρύπτει τὸ γεγυμνασμένον. *Non dubitandum de hac lectione. hoc enim vult,* Omnia quæ summa sunt exuperant, *quæ iam accepimus. Est enim apud Rhetores* τοῦ πολλοῦ ἢ τῶν τοῦ πολλοῦ, *vt cum dicimus,* Iro pauperior, Liberide nudior. *Et modus amplificationis est Quintiliano, quæ vocatur* supra summam adiectio. *Quicquid eminens & præfulgidum est, obscurat absconditq; inferiora omnia, vt sol reliqua sydera.*

Pag. 70. 24. *Lege* καὶ μυεῖα πάσχοντες καὶ ἔχαιρον.

Hom. 10.

Pag. 71. 28. *Legendum omninò,* φασὶ, καὶ λέγοντα (*aliter oratio non cohæret*) *quam etiam lectionem sequutus est Interpres.*

l. 41. *Dele* τὸ πῶς ἐξαίλασαι; *nulla enim est responsio ad hanc quæstionem.*

Pag. 72 35. *Probo magis* εἰσπνεῦσαι.

Pag. 73. 8. *Fortè est melius,* τοσοῦτον ἐλάττωμα μόνον τῆς χάριτος, *deleto* ἐπ.

Pag. 75. 34. *Fortè* ἐπ' αὐτές. *dixit enim* ἀπιδάνομαι.

Hom. 11.

Pag. 79. 37. περὶ ἐκείνης] Sententia pendet imperfecta: cui malo medetur Interpres, addendo ex se, aut ex libris, σκόπει, sic: ἀλλὰ περὶ ἐκείνης, σκόπει. potest tamen, vt nihil subintelligatur, sententia consistere, mutata plena distinctione in semiplenam. nam γὰρ sæpe apud hunc nostrum παρέλκει, neq, semper inchoat sententiam.

Pag. 80. 9. ὅτω καὶ] Doctissimo adolescenti Halesio videntur hæc luxata, & in ijs aliqua loca sua deseruisse, & aliena occupâsse. Fortasse magis perspicuè sit, inquit, legemus: ὅτω καὶ τοῦ καλοῦ τῆς ἀνθρώπου ἐκείνου τοῦ ὑπὸ τῆς διαφόρων μερῶν πυρείας συγκειμένου, πάλιν σῶμα, subaudi, καλεῖ. vbi eleganter comparat totum in nobis τῆς πυρείας φύραμα ex heterogenijs quasi conflatum partibus, humano corpori è varijs organis constructo. Dounæus solummodo mutat πάλιν in πᾶσαν, reliqua stante sententia, vti est in excuso.

Pag. 81.

Pag. 81. 20. *censeo legendum*, ἐπιδὴ βαρὺ ἐδόκει τὸ σφᾶς ἡμῶν ἁμαρτίας, ὅσα πῶς ἂν κοῦφον ἔδειξε. *nam si reuera graue est superare peccatum, quomodo leue & facile esse demonstrat?*

Hom. 12.

Pag. 88. 9. τὸ γὰρ σύμμιξον τῇ περσονῇ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοῖ] *Dem. contra Midiam*, πολλὰ γὰρ πέφραται; τίς ἀνθρώπων ἂν μετρίᾳ σκῆψις; *Horatius epist. 2. lib. 2.*

Interualla vides humanè commoda *i.* non valdè commoda, vt sunt res humanæ.

Pag. 89. 7. *lego*, ἂν μὴ τῶν ἀπαλλαγῶν τῆς πονηρίας] *Vt paulo ante*, ὅπου γὰρ ἂν τῆς πονηρίας ἀπαλλαγῶσιν, τῆς αἰσχρᾶς ἀπαλλαγῶσιν οὐκ εἴχον. *Hic aliquid profectò deest.*

Pag. 90. 13. ἐν δὲ τῇ ἐπαγωγῇ, *pro* ζωαγωγῇ. *conclusionem Aristotelis Interpretes sic appellant, de quo diximus. sic lin. 23.* ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ ἐπαγωγῇ τοῦτο πιστεῖ: *pro* ζωαγωγῇ. Vide notas Boilij, cui magis hoc loco assentior.

Pag. 93. 43. *Sic legendum*: ἡ γὰρ ἁμαρτία αὐτὸ κατεργάσατο, ἀλλὰ διὰ τὸν νόμον· ἀλλ' ὃ τοῦτο τὸν νόμον κατασκάζοντος, ἀλλὰ τοὐναντίον. *figura est* τὸ καθ' ὑποφορὰν καὶ ἀνθυποφοράν.

Pag. 94. 9. *Sic legendum*, ὅτε γὰρ χωρὶς νόμου ἔζων, φησὶ, τοῦτό φησιν, οὐχ ὕστερον κατεδικαζόμην. *Verba enim Pauli interpretatur.*

Pag. 96. 18. *verissima lectio*: ὧδε οἱ πρὶν κακῶν εἰσιν, ὅσοι: *pro* ὧδε πρὶν. *Soph. Tyranno*,

σὺ καὶ δίδορκας κοὐ βλέπεις, ἵν' εἶ κακῶν

poni sæpe αὐτὸ τοῦ πού *ponitur.*

Pag. 98. 39. *Sic indubitanter legendum*, μεῖζον μὲ ἀπαλλάξεις σεαυτὸν δοὺς καὶ ταρχεῖς. εἶτα (μᾶλλον δὲ τοῦτο καὶ δὸς μεῖζον)

Hom. 13.

Pag. 102. 40. *Pone in textu*, ἐν ἐρημίᾳ πρὸς βοηθησάντων. *Agnosco hanc locutionem*: ἐν ἐρημίᾳ πρός, *alienum est, quod est* cessantibus auxiliatoribus. *sed illud multo melius (declarat enim nullos esse opitulatores) hoc autem præsto quidem esse, sed nullam opem. sic dicunt* ἔρημον κατεδικάζεσθαι, *subaudi*, δίκην, *cum vadimonium deseritur, & reus non se sistit iudicio.*

Pag. 103. 20. *lege*, κρεῖττον αὐτὸν χρόνον ἔχειν.

Pag. 104. 25. μηκέτι ὄντα αὐτά] *Quid hoc? lego* μηκέτι περιόντα αὐτά.

Pag. 105. 21. *lego* ἔχομεν ἁμαρτησόμενα λοιπὸν ἢ οὐχ ἁμαρτησόμενα, εὖ.

Pag. 108. 35. τὸ μὲν δικάσασθαι ἀρέσκει τοῖς ἐκείνου νόμοις] *Hic locus mendi manifestus: legendum* ἀρέσκεσθαι τοῖς ἐκ. νόμοις.

l. 36. *lego*, τὸ μὴ εἶναι ὡς χρεῖττον τὸν χρεῖττον. ὡς, *est* ἀληθῶς, ἄντως, *vt docet Interpres Thucydidis.*

l. 38. *fortè*, τὸ ἐπαίδα ἤδη τῆς αἰσθήσεως ἔχειν τὸ ὀπίσθιον, *vt opponatur*, τὸ ἐκεῖ, *quo significant vitam futuram.* ἐνταῦθον *pro* ἐπαίδα *frequens Chrysostomo.*

Pag. 109. 2. *Lego, vel* περὶ τὴν τῆς ἁμαρτίας ἐργασίαν, *vel* περὶ τὸν τῆς σώματος ἐνέργειαν.

Pag. 110 5. δύο ἢ τρεῖς.

l. 29. *lege* κατορωρυγμένῳ. vtrumuis rectum.

l. 33. κἂν ἡμέρας γενομένης ἐκ τῆς κωμῳδίας ἐκείνης ἀναστὰς δίξῃ νήφειν] *Non concoquo. Censeo legendum* ἐκ τῆς κώμης, καὶ τῆς παροινίας ἐκεί- *sic seruabitur antitheſis* τῆς νήφειν. *sæpe coniuncta hæc reperies: vel* ἐκ τῆς κώμης, καὶ τῆς ἀνυδρ ἐκείνης. *Nam & hæc Clemens in Pædagogo copulauit: vel* ἐκ τῆς κώματος τῆς παροινίας ἐκείνης, *propter illud quod sequitur*, ἐπ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ὑπὸ τῆ κεμῷδ τῆς μέθης περὶ ἧς ὀφθαλμῶν ἰσχνότης. *& verbum* ἀναστὰς *soporem indicat. nulla hic Comœdiæ similitudo. præterea quòd de barbara dixit ancilla*, ἀναλλοιότης καὶ ἐνυβρίζουσης *ingenuæ, plane est* παροινία, *quæ sæpe* τῇ ὕβρει *coniungitur.*

l. 37. πρὸ κατηγόρου ἰδεῖν] *Fortè* κατηγελῶντας, *propter ea quæ sequuntur.*

l. 40. καὶ δεῖλης] *Hic aliquid deest, nisi sic placet*, καὶ δεῖλης πάλιν τὰ αὐτὰ ἀχνυοῦσιν. *tempestiua enim conuiuia de die celebrari solita, in vitio veteres ponebant.* 1. *Theſſ. cap.* 5. Qui dormiunt, nocte dormiunt, quiq; ebrij sunt, nocte ebrij sunt. *Si quis igitur de luce inebriatur, magnũ est dedecus.* δεῖλης *hic est, quod Græci dicunt* ἐν ὥρᾳ. *Athen. lib.* 4. *de Cleomene rege Spartæ*, πολλῶν δὲ φερομένων παρὰ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὸν ἀδελφεὸν τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ συνῆλθον. *hinc* τὴν εὐχαριστίαν, σύναξιν *Græci veteres Theologi dicunt.* συνείστιον, *vel* συνεόστιον, *vel* συνεστιῆσον *est*. μᾶλλον ἐν ὥρᾳ. *Aristoph. vespis*: ὁ κυδεμὸς ἡμῖν ἐφοῖτ' ἐν ὥρᾳ ἡκιστ. *Theoc. Idyl.* 22.

---ἐπεὶ δειπνεῦντες ἐν ὥρᾳ,
Εἰ μέμνη τῆς χαρᾶς ἐφοιδέμεν' ---

Latini variè reddunt. M. Tullius, Maturè, *de conuiuio Verrie apud Rubrium*: Maturè veniunt, discumbitur. *quidam de tempore, Hirtius, siue Oppius de bello Hispan*: Ipse de tempore cœnauit. *Plautus*, Tempori, *Captiuei.* Nunquid vis Hegio? *Heg.* venias tempori. *Inde est* Temporius, *Glossæ veteres*, Temporius συνείστιος. *Quod Cicero* tempestiuum conuiuium *appellat, solitum de die inchoari, contra maiorum disciplinam, Græcis est* δεῖπνον ἑνωσιν: *quod vitio datum est, & pro* ἀσύντων *habebatur. Pro Murœna*, amœni loci, tempestiui conuiuij (*quidam codices male*, intempestiui) multarum deliciarũ comes est extrema saltatio. *Alcæus notauit hanc nequitiam*, πίνωμεν, δάκτυλε & ἡμέρα, *ac si diceret*, tempus est iam bibendi. parum enim diei superest. ἐν ὥρᾳ, de die. *in legibus* 12. *tabularum*, Sol occasus suprema tempestas esto. *de die cenare, magnum erat dedecus. hinc Chrysostomus*, interdiu deridentur propter ebrietatem, & ante noctem eadem repetunt. ἡ δεῖλη, *totum pomeridianum tempus. Eust.* περὶτα μὲ δεῖλη λέγεται, τὸ εὐθὺς μετὰ τὸ μεσημβρίαν μέρος ἡμέρας· ὀψία δὲ δεῖλη τὸ τελευταῖον μέρος τῆς δείλης, περὶ ἥλιου δυσμάς. *quod tempus hic indicari videtur*, καὶ δεῖλης πάλιν τὰ αὐτὰ ἀχνυοῦσιν. *de tempore enim, hoc est, die potare, vitiosum fuit. hinc Paulus*, Qui inebriantur, nocte inebriari solent. *legendum igitur haud dubiè*, καὶ δεῖλης πάλιν *sine* καί.

Pag. 111. 3. *Omnino legendum* καὶ παροινούντων, καὶ μεθυόντων

μεθύοντων ποιήσωμεν σήμερον σύγχυσιν. *Sequentia hoc poscunt.*

l. 28. *melius est* πας' ἀκοὰς ἀποτειχίζειν. *Livius lib.* 1. Quiritium quoque fossa haud parvum munimentum à planioribus aditu locis, Anci Regis opus est. *Expressit, vt sæpe, Græcum vocabulum,* ἀποτείχισμα.

Hom. 14.

Pag. 113. 7. ἵνα οἱ ζῶντες] Ab hoc loco Heidelbergenses codicibus suis manuscriptis valere iussis, nudam nobis exhibuerunt editionem Veronensem, eamq; plurimis in locis, vt fit, depravatam.

l. 24. *lego* καὶ τοῦτο προδήλως.

Pag. 115. 4. ὅτω καὶ ἡμεῖς ἐπιστρεφόμεθα] *Sic & nos plectimur: passiuè* ἐπιστρέφεσθαι, καὶ ἐπιστρέφω ποιῶ, animaduertere, punire, *actiuè,* ἐπιστρέφειν conuerti. hæc obseruatio cautè legenda: nam & ἐπιστρέφειν actiuum apud hunc nostrum etiè animaduertere, punire: quod aliàs à me obseruatum memini, & ἐπιστρεφόμεθα hoc loco non est necesse passiuè accipi. *H. S.*

Pag. 117. 16. *lego* ὥσπερ ἀραχνιάπται] ἀράχνης araneus, ἀράχνιον, tela aranearum. *vt Anacharsis dixit leges similes esse* τοῖς ἀραχνίοις. *pluralem numerum esse oportet, quia dicit* φιλοσόφων δόγματα καὶ παίδων ἀδύρματα. At qui in Chrysostomo versabitur, reperiet ἀράχνη vocabulum, αὐτὸ τὸ ἀράχνιον frequentiùs vsurpari, quàm vt librarij lapsui possit imputari. *Hal.*

Pag. 121. 33. ἀλλ' ἐντρέπω] ἐντρέπω *est* pudore afficere. Vide notas Boilij.

Pag. 124. 1. *Verum est,* καὶ τὸ τέκνα ὑποδεῖναι ἢ καταγρεῖς. ὑποδέσθαι pignus accipere, ὑποδεῖναι pignus dare. *Sic igitur* ὑποδέσθαι *retineamus, est* ἀκωλογία.

Pag. 125. 11. *Lego,* τὴν ἀπουσίαν ἅπασαν κατοδυρῶ, *i.* ἀναλίσκουσι, *sic sæpe noster loquitur, & multò melior est lectio.*

l. 27. *Omnino legendum* οὐκ αὐ τιμῶ σφόδρα σοι ὑπερεαίνεσαι.

Hom. 15.

Pag. 127. 44. *Lego* τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ ἐπηρεάζειν.

Pag. 128. 26. *Mallem* εἶναι *simplex. nam* αὐτοῦναι *regit datiuum sine præpositione.*

Pag. 129. 15. *Sic lego,* πρότερον εἰπὼν ὅτι ἔξιν ἐν δίξιᾳ, οὕτω τὴν ὁμοιότητα, τότε ἐπάγαγε, ὅτι ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λοιπὸν τὸ ἐντυγχάνειν οὐκ ἐλαττώσεως. *sic turbatum hunc locum restituimus, & legendum* οὐκ ἐλαττώσεως, ἀλλ' ἀγαπήσεως, *vt sint* πάντα. *Pag.* 130. 14. *Lego,* κἂν γὰρ τῇ φύσει συγκεκλεισμένον ᾖ. *Mors enim hominibus obuenit non sorte, sed necessitate naturæ. nec erit, nisi ita legas, vnde* τῇ φύσει *regatur. & sæpe vtitur hoc composito verbo.*

l. 30. *Lego, vel* μὴ τοσοῦτο τὸ πλῆθος ἦν π. *vel* μὴ τοσοῦτα τὸ πλῆθος εἶδη ἦν πειρασμῶν. Interpres, post tot tantaq; aduersa tentationum multitudinem exhortatus fuisset. *Vide notas Boisij.*

Hom. 16.

Pag. 134. 31. *Malo* καὶ περὶ Ἰεδιδίων, *quàm præcessit* ὑπὲρ. *ad Ephes. Orate* ὑπὲρ πάντων ἁγίων, καὶ περὶ ἐμοῦ. *sic solent variare. Arist. lib.* 1. *Magnorum moralium.* δεῖ ἄρα πρῶτον ὑπὲρ ἀρετῆς εἰπεῖν. *paulo post,* πρῶτος μὲν ὢν ἐπιχείρησε Πρωταγόρας περὶ ἀρετῆς εἰπεῖν. *sic etiam Latini loquuntur,* de imperio, de principatu contendere. *Virg. lib.* 12.

---Neq; enim leuia aut ludicra petuntur
Præmia, sed Turni de vita & corpore certant.

Hom. Ἀλλὰ περὶ ψυχῆς δίον ἔκτασις ἱπποδάμοιο.

Pag. 135. 41. καὶ νικάσας κινδύνων θεὶς] *Fortè* ὑποθεὶς, *melius.*

l. 44. καὶ παίτα τὰ αὖω πειδραμών] *Lego* πεδοδραμών.

Pag. 139. 34. *Lego* ὅπω σφόδρα.

Pag. 141. 9. *Legendum, vel* ἀργύρεας ἠπίμασε, *vel* ἠτίμωσε. ἄχρηστον *enim* τὸ ἀπιμάω, *si verus est Eustath.*

l. 18. ὁ τῷτῃ διαφαρμῷ *legendum, vt vel ad* καύσαν *referatur, quod proximum est, vel ad* προαίρεσιν.

Pag. 146. 2. *Lego,* ἐδὲν δεδοῖκε χαλεπωτέραν πεῖν.

l. 26. *Legendum,* τὸ ὃ θαυμαστὸν τὸ προφήτου, οὐχ ὅτι τοῖς π. *deleto priore* ὅτι: *vel* οὐχ ὅτι μόνον *dicitur* ἐκ παραλλήλου. *dicunt enim* οὐχ ὅτι, καὶ οὐχ ὅπως, *pro eo quod est,* οὐ μόνον. Vide notas Boilij, qui rectiùs hunc locum explicat.

l. 41. *Legendum,* ὥστε μὴ πάλιν ἐπισκοτῆσαι τῇ μάμμῃ. ἐπισκοτεῖν, tenebras offundere.

l. 42. *Sic legendum, & distinguendum:* ὥρα δὴ καταλῦσαι τὸν λόγον, εἰς τὸ προσῆκον τέλος καταγαγόντας, τῷ δοξολογίαν τοῦ. καταλῦσαι τὸν λόγον *sic dicitur, vt* καταλύειν τὸν πολέμον, bellandi finem facere, *&* καταλύειν τὴν διδασκαλίαν, *Herod.* desinere artem, *Suet.*

Hom. 17.

Pag. 147. 18. εἰ μὴ γὰρ δὴ ἀνθρώπων εἰσὶν ἀπειρημένοι] *Ego scio depravatum esse hunc locum, sed corrigere non possum (vide interpretem) nisi fortè sic sit legendum,* εἰ γὰρ δὴ ἀγνοίαν εἰσὶν ἀπειρημένοι· *aut,* εἰ μὴ γὰρ ἀλλ' ἢ δὴ ἀνθρώπινόν εἰσιν ἀπειρημένοι. *humanum est enim errare, nescire.* δὴ ἀνθρώπινον *verum, ni fallor. vel sic,* εἰ μὴ γὰρ εἰ μὴ δὴ ἀνθρώπινόν εἰσιν ἀπειρημένοι. Interpres, propter hominem Christum. Vide Boisium, qui hunc locum acutissimè explicat, retenta lectione codicis.

Pag. 149. 10. *legendum,* ἀλλ' αὐτὸς ἐφ' ἕτερον αὐτοῦ ἄγει.

Pag. 150. 11. *lego,* ἔχειν· συνεχῶς δὴ, *vel prorsus delendum* δὴ.

l. 34. πρὸς πτόησιν, *suspectum, fortè* προσπτόησις· *vel* προσεπιδείκνυσθαι: *omnino* πρὸς. *Vide notas B.*

Pag 151. 23. ἄξιοι] *Subaudi* ἐσμεν. *praecessit enim* ἐξουδω.

Pag. 152. 15. τότε δὲ μυείως ὑποσκελίζουσα] *Mendi manifestum. Interpres*, & mille opprobrijs exponens, *sed dubitans. apponit enim ad marginem*, Quamplurimos subuertens. *quid si legas* μυείως, *vt* διχῶς, τειχῶς, τετραχῶς, πολλαχῶς. *non possum aliquid melius.*

Hom. 18.

Pag. 154. 4. *lege*, παίτως γὰρ ἔχει πε.

Pag. 155. 2. *Pro certo legendum* πῶς αὐτὸ ἀνάγει. ἐνάγειν, *est* inducere, persuadere. ἀνάγειν, educere, altiùs erigere. *Est enim apud Theologos & ἀλληγορικὸς sensus*, & ἀναγωγικὸς .i. superior.

Pag. 156. 1. *lego* τὴν εἰκείαν σωτορώμενος σωτηρίαν] *Suæ prospiciens saluti: idem*, σωτηρούμενος σωτηρίας.

Pag. 157. 22. *Lege* ἐν τοῖς ἐμαυ.

Pag. 158. 37. *Lego* ἀλλ' ἐλύπουν ὑμᾶς; ἀλλὰ καὶ χρηστὰ ἔλεγον. ὑποφορεῖ, καὶ ἀνδυποφορά.

Pag. 161. 2. ὅπω τοῦ λογοθετίου ἐφέστηκεν ἡ ἡμέρα, dies redditionis rationum. *Clemens Alex.* γραμ. 1. τοῖς δ' ἄλλοις τὰ ὑπάρχοντα διανέμας, αὖθις ἐπανελθὼν, πεῖναι λόγον μετ' αὐτῆς.

l. 14. ἂν νέμης *Mihi videtur melius. Demosthenes suadet, apud quem pater dicitur* νέμειν τὴν οὐσίαν, *vel* μοίρας *filijs*, *filij* νέμεσθαι. *Unde est* κληρονόμος.

Pag. 162. 13. *Fortè*, ὡς μὴ ἀνέχεσθαι τούτου.

Hom. 19.

Pag. 163. 6. *Mihi videtur legendum*, ὃ δὲ ἵνα ἀνέλῃ τὸ αὐτεξούσιον, φησὶν, ἡ ἐκλογὴ ἐπίτυχεν. *nam consequi quod petebant, non tollit liberum arbitrium, sed electio videtur tollere.*

Pag. 165. 13. *Lego* Συροφοινίαν. *Sic in Euangel. Thrax, Thrassa*, Φοῖνιξ, Φοίνισσα: *quod Euripid. Phœnissæ docent.*

Pag. 166. 36. *Lego* παραμυθήμενον, *sine* μῦτον.

l. 41. *Lego* ἀλλ' ἐξεκλήθησαν μὲ διὰ τὴν ἄνοιαν, *vel* ἀπόνοιαν αὐτῆς, *vel* αὐτοῖ : *propter sequens membrum.*

Pag. 167. 40. *Legendum vel* καυχῶ, *vel* αὔχει, *quod melius & certè verum. inde enim* καυχῶμαι : *vt* αὐλὴ, *caula, cacumen, acumen.* καρπαλίμως, ἁρπαλίμως, raptim. ἰὼν, κιὼν· κέλδος, ἐλεύθω.

Pag. 172. 44. *Fortè*, ἢ δὲ τῷ Θεῷ κειμήλιον μισθῶν] *Synesius*, τοῦτο γὰρ καλῶς μοι δοκεῖ τῷ Θεῷ κεῖσεται, τὸ πλεονεκτεῖν μὲ πίνων, μᾶλλον ἢ τρυφᾶν.

Hom. 20.

Pag. 173. 40. *lego*, νεκρὸν ἀπόφησε. *Nihil enim hic opus præpositione; quod verbum synonymum continuò positum euincit.* ὑποφαίνειν *enim*, ἀποδεικνύειν, ἀναγράφεσθαι, ῥήματα τῆς αὐτῆς χρήσεως.

Pag. 174. 18. διὸ καὶ παντοχόθεν μωμοσκοπεῖσθαι τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον] *Hoc quid verbi sit, puto me posse ostendere. translatum à victimis, quas antè explorant, quàm immolant, nequid vitij sit in toto corpore. sic enim iubentur in lege agnum immolare* asher en bo mum. *hinc* μῶμος, *& Homeritum* ἀμύμων, *quod ab Hebræo vocabulo duci nemo dubitat. Sed quid sit* μωμοσκοπεῖσθαι, *M. Tullius nos docebit in libro de claris oratoribus ad Brutum.* Nunc quoniam totum me non næuo aliquo aut crepundijs, sed corpore toto videris velle cognoscere, complectar nonnulla, quæ videantur fortasse minus necessaria. *In fabulis agnitiones, i.* ἀναγνωρισμοὶ, *ferè sunt per næuos corporis, vel crepundia, quæ cum infantibus exponi solebant. Glossarium*, Crepundia, γνωρίσματα. *Persius*,

Ad populum phaleras: ego te intus & in cute noui,

Quasi diceret, siquam habes latentem maculam in cute & in corpore, non me fallit. *Sed hic Allegoricè dictum est de animi vitijs. Clemens Alex. Protreptico*, ἐθέλω δ' ὑμῖν ἐν χρῷ τοῦ Θεοῦ αὐτοὺς ἐπιδεῖξαι, ὁποῖοί τινες, καὶ οἵτινες, ἵν' ὅταν ποτὲ τὴν παιᾶνα λήξητε : Volo vobis in cute deos eorum ostendere, qui sint, & quales, *Quod Cicero dicit*, toto corpore, *est* ἐν τῷ χρῷ παντὶ, *Persius*, in cute, *Lucretius* summum corpus *appellat lib.* 4.

Dico etiam rerum effigies tenuésq; figuras
Mittier ab rebus summo de corpore earũ.

l. 32. καὶ τοῦ φθορεῖν αὐτοὺς πᾶσαν] *Mallem* αὐοῦσι, *vt supra sæpe* ἀναφέρειν *dixit.* αὐεῖν *enim non est* absoluere, *sed expedire rem, & agendo proficere: vt* αὐεῖν τοῦ ἔδου, *non est* τελεῖν. *Quod docet elegantissimum Epigramma Leonidæ* εἰς Τίμωνα τὸν μισάνθρωπον,

Τοῦ ἐπ' ἐμοὶ σκιλῷ παραμείβεο μήτ' ἐμὲ χαίρειν
εἰπὼν, μήθ' ὅστις, μὴ τίνα ἐξετάσας.
Ἡ μὴ γὰρ αὐύεις, τελέσας ὅ,τιν, ἢ παρέλθῃς
σιγῇ, μηδ' ὅτως, ἢ αὐύῃς, τελέσας.

Aristophanes in Vespis:

Ταῦτα μὲν οὖν ἀνδρὸς ἐστ' αὔοντος καὶ σωτηρίαν, *id est*, αὐοῦντος. Hæc viri sunt nitentis vel proficientis ad salutem. *est enim* ἄνω, ἀνίω, ἀνύτω. *Iliados* κ.

ἀλλ' ἴομεν. μάλα γὰρ νὺξ ἄνεται. ἐγγὺς δ' ἠὼς.

Non igitur nox absoluta erat. Virg.

Et iam nox humida cœlo
Præcipitat, suadentq; cadentia sydera somnum.

Sed rectius utrisq;, αὐξήσει πᾶσαν φθορεῖν. *Error ex eo, quòd sic scriptum erat per compendium* αὐσει, *vt supra*, λαμπὰς ἄνωθεν κατενεχθεῖσα πάντα αὐάλωσε. *Sed maximè confirmat prius membrum. Hæc enim bene cohærent*, καὶ τὶ βιωτικὸν ἐκεῖνο διαπαύσει, καὶ τοῦ φθορεῖν αὐξήσει πᾶσαν. *Hoc profectò verissimum.*

l. 34. *lego*, διακονήμενος καὶ ἱεράμενος. *& quod in margine*, οἷος αὖ ἐπὶ στέλλεται, *non ita improbandum, si referatur ad vestitum sacerdotis, qui dignitatem addit: itaq; subiungit*, καὶ σεμνότερος γίγνεται. Fort. rectum est ἱεράμενος, sine καὶ, i. ὅταν ἱερατεύῃ.

Pag. 175. 38. *Haud dubiè legendum*, καὶ τοῦ πέρνου, αὐτὴ τῆς σώφρονος γυναικὸς, ἑαυτῆς συγκαταλέγοντες.

τες. *Hic ſermo uſitatiſſimus, alter inſolens.*

l. 40. χρῆσιν διωρθωμένων. *multò melius. Nam* τὸ διηρθρωμένον *vel de compage corporis, vel de oratione articulis diſtinctâ dicitur.*

Pag. 176. 30. ὑδὲ σωφρονεῖν ἐνι, τυτέστι, καθεστηκέναι, bene compoſitum habere animum. τὸ κατάστημα τῆς ψυχῆς: *Perſius,*

Compoſitum ius faſq; animi--

Apud Ciceronem Tuſc. ſunt quædam ſedationes animorum contrariæ perturbationibus. *i.* καταστάσεις τῆς ψυχῆς ἐναντίαι ταῖς ταραχαῖς. *Ariſtoph. Equitibus.*

Ὥσπερ γὰρ οἱ τοὺς ἐγχέλεις θηρώμενοι, πέπονθας.
Ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν ὐδέν·
Ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν,
Αἱρεῖσι. καὶ σὺ λαμβάνεις, ὦ τὴν πόλιν ταράττων.

Vides τὸ καταστῆναι contrarium τὸ κυκᾶν καὶ ταράττειν. *Sed hic philoſophi locus inſignior 7. Phyſ. cap.* 3. Τῷ γὰρ καθίστασθαι τὸν ψυχὴν, ἐκ τῆς ἡδικῆς ἀρετῆς φύσιμόν τι γίνεται, καὶ ἐπιστῆμον. διὸ καὶ τὰ παιδία ὕτε μανθάνειν δύναται, ὕτε κατὰ τὰς αἰδόσεις ὁμοίως κρίνειν τοῖς πρεσβυτέροις. πολλὴ γὰρ ἡ ταραχὴ καὶ ἡ κίνησις καθίσταται καὶ ἠρεμίζει τῇ ἡλικίᾳ. *Hinc in Ethicis dicit adoleſcentem non eſſe idoneum auditorem moralis ſcientiæ.*

Pag. 177. 6. τὸ γὰ διὰ φρονήσεως ἡδέσθαι μωρὸν] *Videtur eſſe* ἀπαρέμφατον. *Qui poteſt enim quenquam ſtultum facere prudentia? Sed hic* φρόνησις *non prudentiam, ſed elationem animi declarat,* ἀπὸ τῦ μέγα φρονεῖν, *vnde &* φρόνημα, *non* δ' φρονεῖν. *Gemellus penè huic locus eſt apud Thucyd. lib.* 1. *in concione Corinthiorum.* ὃ γὰ δὴ πεφυλάχατε ταῦτα, ἐστὶ τῶ πλέοσις δὴ βλάψασι καταφρόνησιν χαλεπήκατε, ἢ ὲκ τῦ πολλὸς σφάλλειν, τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνῃ μετωνόμασαν. Non enim cum hæc vitia fugeritis, *viz. inſcitiam, mollitiem, negligentiam &c. Scholiaſtes* ὃ διὰδιά, φησιν, εἰπεῖν ὅτι ὃ διὰ τὸ ἔχειν τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, ὃ πολεμοῦμεν, ἀλλὰ διὰ καταφρόνησιν, ὅ ἐστι διὰ τὸ ἄγαν φρονεῖν, καὶ οὐ ὑποφρονεῖν. ἢ γὰ καὶ περίστασις ἐνταῦθα σημαίνει. *Sic quando contemptionem ſignificat, non caret ſuperbia.* καταφρονεῖν *enim eſt* ex alto deſpicere. *eſt igitur hic* φρόνησις *apud Chryſoſtomum, quod Thucydidi* καταφρόνησις, *id eſt, ſuperbia, quam ille* ἀπόνοιαν *vocat, Thucydides* ἀφροσύνην. *Hæc conſentiunt verbis Pauli, quæ tractat hoc loco,* μὴ ὑποφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν. σωφρονῶμεν, inquit, ἐπαίρεσθε τῶ ταπεινοφρονῶμεν. φρονεῖν *enim hic non eſt ſapere, ſed de ſe magna quædam ſentire. Dem.* φρονῶν δ' ἐφ' ἑαυτῷ πλεῖστον, οἷς εἰκός. *Sic illud accipiendum* 1. *Cor.* 4. ἵνα ἐν ὑμῖν μάθητε, μὴ ὑπὲρ ὃ γέγραπται φρονεῖν: *ſequitur* ἐξήγησις, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τῦ ἑνὸς φυσιῦσθε κατὰ τῦ ἑτέρυ. *Eſt igitur nunc* τὸ φρονεῖν, φυσιῦσθαι. *ac ſi diceret.* Nolite de quoquam nimis magnificè ſentire (vt fecerunt, cùm dicerent, Ego ſum Pauli, ego Apollo) aut ſupra quòd ſcriptum eſt, *nempe illud,* ἵνα μὴ ἡμᾶς λογίζηται ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας τῦ Θεοῦ, & neq; pluris faciat, neq; minoris. *Qui ſecus accipiunt, nihil vident. quanquam noſter in ambiguitate nominis ludere videtur, cùm dicit,* τὸ γὰ διὰ φρονήσεως ἡδέσθαι μωρὸν, καὶ συγγνώμης ἐστέρηται.

Pag. 178. 10. *Quamuis* πεπωκὲς *dicitur* ἀπὸ τῦ πεπῶσθαι, ἢ πεπίεσθαι, *tamen magis probo receptam lectionem,* καὶ πεπωκότ' δειλότερον ὄφει γινόμενον: Iacente & proſtrato timidiorem. *Strabo lib.* 13. ἐντεῦθεν ἡ μετωνύμησις Ἀγείπαις τὸν πεπωκότα λέοντα (Lion Couchant) Λισσαῖε ἄρχον. *Euripides in Oreſte,* πόσον χρόνον ἡ δεμνίοις πέπωκ' ὄδε; quàm diu decumbit in lecto.

Hom. 21.

l. 34. *lego,* τὴ τῆς ὁμονοίας χάριν εἰς σωτηρίαν τῆ ἀπονοίᾳ.

Pag. 179. 27. ἀπλότητα γὰ τῦτο οἶδε παντελῶς ἐπὶ] Interpres, ſimplicitatem enim iſtud eſſe nouit, vbicunq; fiat: quandoquidem &c. puto deeſſe χαλεῖν, aut ſimile quippiam: & legantur παρενθετικῶς. Vide notas Boiſij.

l. 41. *lego,* καὶ δείξῃς, ὅτι λαμβάνεις μᾶλλον, ἢ δίδως, κερδίσῃς μᾶλλον, ἢ ἀνέσησας τὸν λαμβάνοντα, *deleto* καί.

Pag. 179. 44. *rectum,* καίτοι ἐπ' ἀδήλοις πείρων. *Dem. Philippica* 1. ἐπ' ἀδήλοις ὅσι τοῖς ἀπὸ τύτων ἐμαυτῷ γνησιωμένοις λέγειν αἱρῆμαι.

Pag. 180. 2. *Fortè* σώσης *melius.* δῶς *ante poſitū eſt.*

l. 36. διακαίμενοι] Interpres, animo erga bonum appoſiti. Vide Boſſium.

Pag. 181. 14. *Sic cenſeo legendum:* καὶ γὰ τῦτο ἀγάντων πάντες, ὅταν μὴ τῆς τιμῆς, καὶ ἀσυδίας φειδόμενοι ἐπιδεικνύμεθα. *Deeſt aliquid profectò, & certè* ἀσυδίας *nihil conuenientius, tum quia in quibuſdam codicibus extat, tum propter illud, vel quod ſuprà dictum eſt,* ὁ φειδόμενος ἐν ἀσυδίᾳ, *vel quod* φειδομένως *poſitum* τῇ ἀσυδίᾳ μὴ ὀκνηροί. *niſi malimus,* μὴ τῆς τιμῆς καὶ φειδομένως ἐπιδεικνύμεθα.

Pag. 182. 18. *Retineo* τοῖς εἰκόσιν. καλῶ *regit Datiuum.*

l. 28. *Sic reſtituo locum mendi manifeſti compertum.* ὥσπερ ὖν καὶ ὁ Ἀλέξανδρος τότε, ὧν μὴ δι' ἀφιλεΐαν καὶ ῥᾳθυμίαν ἐπόησε, *vel* εἰργάσατο, *vel* ἐπιδείξατο: *ſupplendum ex priore membro,* ἑτέρα τὸν χαρίν. *nam quod editum eſt, nullum habet ſenſum.*

Pag. 183. 7. *Omnino retinendum,* αὐτὸν ἔφερε. *nam* ἐφερέσθη *non ita conuenit. Nam neq; curauit Iudam vnquam, nec cōluit vt potentem.*

Hom. 22.

Pag. 184. 31. ὁ καταῤῥώμενος] Fort. ὁ μὴ καταῤῥώμενος. lectionē tamen excusā ſequitur Interp.

Pag. 187. 4. *Lego,* ὁ γὰ ἠδικημένος, ὅταν εὐδενήσῃ, ὐκ ἔτω κατέχεται τοῖς οἰκείοις ἀγαθοῖς, ὡς τῇ. Qui iniuriâ affectus eſt, in rebus proſperis non ſic tenetur vel afficitur proprijs bonis: *vt Hor.* Tàm teneor dono, quàm ſi demittor onuſtus. *Si legas* ὅταν ἀδενήσῃ, *nullus eſt locus* τοῖς οἰκείοις ἀγαθοῖς, *& tamen ſic Interp.* ſi quādo debilitatus fuerit.

l. 17. *Legendum,* ἀλλ' ὅταν ἐξαιρᾶν αὐτόν. *ſic dicunt* ὑπεξαιρᾶν, excipiens, *&* ὑπεξαίρεσις, exceptio. ἐξαίρων, *non eſt* eximens, *ſed* extollens: *vt elationem poli, dicunt* ἔξαρμα, *Rhetores,* ſublimitatem orationis.

l. 20. *legendum,* ὑπὸ πάθους ἀνελαθέρα τῆ δυμῆ γινομένης. *præceſſit enim* ἠπάθης.

Pag 151. 23. ἄξιοι] *Subaudi* ἐσμεν. *praecessit enim* ἐξουδω.

Pag. 152. 15. τότε δ' μυείως ὑποσκελίζουσα] *Mendi manifestum. Interpres,* & mille opprobrijs exponens, *sed dubitans. apponit enim ad marginem,* Quamplurimos subuertens. *quid si legas* μυείως, *vt* διχῶς, τειχῶς, τετραχῶς, πολλαχῶς. *non possum aliquid melius.*

Hom. 18.

Pag. 154. 4. *lege,* παίτως γὰρ ἔχει πῆς.

Pag. 155. 2. *Pro certo legendum* πῶς αὐτὸ ἀνάγει. ἐνάγειν, *est* inducere, persuadere. ἀνάγειν, educere, altiùs erigere. *Est enim apud Theologos* & ἀλληγορικὸς *sensus*, & ἀναγωγικὸς .i. superior.

Pag. 156. 1. *lego* τὴν εἰκείαν σεσορώμενος σωτηρίαν] *Suae prospiciens saluti: idem*, σεσυόμενος σωτηρίας.

Pag. 157. 22. *Lege* ἐν τοῖς ἐμοῖς.

Pag. 158. 37. *Lego* ἀλλ' ἐλύπουν ὑμᾶς; ἀλλὰ καὶ χρησιμὰ ἔλεγον. ἀσυφορὰ, καὶ ἀνωφορά.

Pag. 161. 2. ὅπως τὸ λογοδοσίου ἐφέξηκεν ἡ ἡμέρα, dies redditionis rationum. *Clemens Alex.* γραμ. 1. τοῖς δ' ἄλλοις τὰ ὑπάρχοντα διανέιμας, αὖθις ἐπανελθὼν, πόσου λόγον μετ' αὐτῶν. *l.* 14. ἂν νέμῃς *Mihi videtur melius. Demosthenes suadet, apud quem pater dicitur* νέμειν τὴν οὐσίαν, *vel* μοίρας *filijs, filij* νέμεσθαι. *Unde est* κληρονόμος.

Pag. 162. 13. *Fortè,* ὡς μὴ ἀνέχεσθαι τότε.

Hom. 19.

Pag. 163. 6. *Mihi videtur legendum,* ὃ δὲ ἵνα ἀνέλῃ τὸ αὐτεξούσιον, φησιν, ἡ δ' ἐκλογὴ ἐπέτυχεν. *nam consequi quod petebant, non tollit liberum arbitrium, sed electio videtur tollere.*

Pag. 165. 13. *Lego* Συεσφοινίαν. *Sic in Euangel. Thrax, Thrassa,* φοῖνιξ, φοίνισσα: *quod Euripid. Phœnissæ docent.*

Pag. 166. 36. *Lego* παραμυθέμενον, *sine* μίνον.

l. 41. *Lego* ἀλλ' ἐξεκλήθησαν μὲ διὰ τὴν ἄνοιαν, *vel* κάνοσιαν αὐτῶν, *vel* αὐτοί: *propter sequens membrum.*

Pag. 167. 40. *Legendum vel* καυχῶ, *vel* αὔχει, *quod melius & certè verum. inde enim* καυχῶμαι: *vt* αὐλὴ, *caula, cacumen, acumen.* καρπαλίμως, ἁρπαλίμως, raptim. ἰὼν, κιὼν· κέλδος, ἐλεύθω.

Pag. 172. 44. *Fortè,* τῷ θεῷ τὴ θεῷ κειμένων μισῶν] *Synesius,* τῶτο γὰρ καλῶς μοι πρὸς τὴν Θεῷ κεῖσεται, τὸ πλεονεκτεῖν μὲ πόνων, μιμονεκτεῖν δὲ πμῶν.

Hom. 20.

Pag. 173. 40. *lego,* νεκρὸν ἀπίφηνε. *Nihil enim hic opus præpositione; quod verbum synonymum continuò positum eum insit.* ὑποφαίνειν *enim,* ἀποδεικνύειν, ἀφηγάσεθαι, ῥήματα τῆς αὐτῆς χρήσεως.

Pag. 174. 18. διὸ χρὴ παντὸς μᾶλλον μωμοσκοπῖσθαι τὸ σῶμα τὸ ἡμέτερον] *Hoc quid verbi sit, puto me posse ostendere. translatum à victimis, quas antè explorant, quàm immolant, nequid vitij sit in toto corpore. sic enim iubentur in lege agnum immolare* asher en bo mum. *hinc* μῶμος, *& Homeritum* ἀμύμων, *quod ab Hebræo vocabulo duci nemo dubitat. Sed quid sit* μωμοσκοπῖσθαι, *M. Tullius nos docebit in libro de claris oratoribus ad Brutum.* Nunc quoniam totum me non nævo aliquo aut crepundijs, sed corpore toto videris velle cognoscere, complectar nonnulla, quæ videantur fortasse minus necessaria. *In fabulis agnitiones, i.* ἀναγνωρισμοὶ, *ferè fiunt per nævos corporis, vel crepundia, quæ cum infantibus exponi solebant. Glossarium,* Crepundia, γνωρίσματα. *Persius,*

Ad populum phaleras: ego te intus & in cute noui,

Quasi diceret, siquam habes latentem maculam in cute & in corpore, non me fallit. *Sed hic Allegoricè dictum est de animi vitijs. Clemens Alex. Protreptico,* ἐθέλω δ' ὑμῖν ἐν χρῷ τοὺ Θεοὺς αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι, ὁποῖοί τινες, καὶ οἵτινες, ἵν' ὕδη ποτὲ τῆς πλάνης λήξητε: Volo vobis in cute deos eorum ostendere, qui sint, & quales, *Quod Cicero dicit,* toto corpore, *est* ἐν τῷ χρῷ παντὶ, *Persius,* in cute, *Lucretius* summum corpus *appellat lib.* 4.

Dico etiam rerum effigies tenuésq; figuras
Mittier ab rebus summo de corpore earũ.

l. 32. καὶ τὸν σεσφοφορὴν αὔξοσιν πᾶσαν] *Mallem* αὐξοῖσιν, *vt supra sæpe* ἀναφέρειν *dixit.* αὐξεῖν *enim non est* absoluere, *sed expedire rem, & agendo proficere: vt* αὐξεῖν τὸν ὁδὸν, *non est* τελεῖν. *Quod docet elegantissimum Epigramma Leonidæ* εἰς Τίμωνα τὸν μισάνθρωπον,

Τὸν ἐπ' ἐμοὶ σκιλὸν παραμείβεο μήτ' ἐμὲ χαίρειν
εἰπὼν, μήθ' ὅστις, μὴ τίνα ἐξεπάσας.
Ἢ μὴ γὰρ αὐξεις, τελέσας ὁδὸν· ἢν δὲ παρέλθῃς
σιγῇ, μηδ' ὅπως, ἢν αὐξῇς, τελέσας.

Aristophanes in Vespis:

Ταῦτα μὲν σοὶ αὐδῶ ἐς' αὐοντι σοὶ σωτηρίαν, *id est,* αὐξοντι. Hæc viri sunt nitentis vel proficientis ad salutem. *est enim* αὔω, αὐξω, αὐτω. *Iliados* χ.

ἀλλ' ἴομεν· μαλὰ γὰρ νὺξ ἄνεται· ἐγγὺς δ' ἠὼς·

Non igitur nox absoluta erat. Virg.

Et iam nox humida cœlo
Præcipitat, suadentq; cadentia sydera somnum.

Sed rectius vtrisq; αὐξῶσει πᾶσαν σεσφοφορὴν. *Error ex eo, quòd sic scriptum erat per compendium* αὐσει, *vt supra* λαμπὰς αὔωσιν κατενεχθεῖσα πάντα αὐάλωσε. *Sed maximè confirmat prius membrum. Hæc enim bene cohærent,* καὶ τὸ βιωτικὸν ἐκεῖνο διαπονῆσει, καὶ τὴν σεσφοφορὴν αὐξήσει πᾶσαν. *Hoc profectò verissimum.*

l. 34. *lego,* διακονήμων καὶ ἱεράμενος. *& quod in margine,* οἷος ἂν εἴη σέλλεται, *non ita improbandum, si referatur ad vestitum sacerdotis, qui dignitatem addit: itaq; subinngit,* καὶ σεμνότερος γίγνεται. Fort. rectum est ἱεράμενος, sine καὶ, i. ὅταν ἱερατεύῃ.

Pag. 175. 38. *Haud dubiè legendum,* καὶ τὴν πέρην, αὐτὴ τῆς σώφρονος γυναικὸς, ἑαυτὴν συγκαταλίνουσης.

τες. *Hic ſermo vſitatiſſimus, alter inſolens.*

l. 40. κρίσιν διαρθρωτικήν. *multò melius. Nam* τὸ διαρθρωτικόν *vel de compage corporis, vel de oratione articulis diſtincta dicitur.*

Pag. 176. 30. ὑδὲ σωφρονεῖν ἐνι, τυτέστι, καθεστηκέναι, bene compoſitum habere animum. τὸ κατάστημα τῆς ψυχῆς: *Perſius,*

Compoſitum ius faſq; animi--

Apud Ciceronem Tuſc. ſunt quædam ſedationes animorum contrariæ perturbationibus. *l.* κατασάσεις τῆς ψυχῆς ἐναντίαι ταῖς ταραχαῖς. *Ariſtoph. Equitibus.*

Ωσπερ γὰρ οἱ παῖδ' ἐγχέλεις ὀπρωΐμους, πέπονθας.
Ὅταν μὲν ἡ λίμνη κατασῇ, λαμβάνουσιν ὐδέν·
Ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν,
Αἱροῦσι. καὶ σὺ λαμβάνεις, ὦ τὴν πόλιν ταράττων.

Vides τὸ καταστῆναι contrarium τὸ κυκᾶν καὶ ταράττειν. *Sed hic philoſophi locus inſignior 7. Phyſ. cap. 3.* Τῷ γὰρ καθίστασθαι τὴν ψυχὴν, ὁκ τῆς ἠδικῆς ἀρετῆς φύσιμόν τι γίνεται, καὶ ὁπωσοῦν. διὸ καὶ τὰ παιδία ὔτε μανθάνειν δύναται, ὔτε καὶ τὰς αἰδήσεις ὁμοίως κρίνειν τοῖς πρεσβυτέροις. πολλὴ γὰρ ἡ ταραχὴ καὶ ἡ κίνησις καθίσταται καὶ ἠρεμίζει τῇ ἡλικίᾳ. *Hinc in Ethicis dicit adoleſcentem non eſſe idoneum auditorem moralis ſcientiæ.*

Pag. 177. 6. τὸ γὰρ διὰ φρονήσεως ψεύδεσθαι μωρὸν] *Videtur eſſe ἀπαράμυθον. Qui poteſt enim quenquam ſtultum facere prudentia? Sed hic* φρόνησις *non prudentiam, ſed elationem animi declarat,* ἀπὸ τῦ μέγα φρονεῖν, *vnde &* φρόνημα, *non dì* φρονεῖν. *Gemellus penè huic locus eſt apud Thucyd. lib. 1. in concione Corinthiorum.* ὃ γὰρ δὴ περιόντες ταῦτα, ἐπὶ τὸν πλείους δὴ βλάβας κατεφρόνησαν κεχωρήκατε, ἢ ὀκ τῦ πολλὸς σφάλλειν, τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετανόμασας. Non enim cum hæc vitia fugeritis, *viz. inſcitiam, mollitiem, negligentiam &c. Scholiaſtes* ὃ διώκαδε', φησὶν, εἰπεῖν ὅτι ὃ διὰ τὸ ἔχειν τὰ ἐκεῖα ταῦτα, ὃ πολεμῆσαι, ἀλλὰ διὰ καταφρόνησιν, ὅ ἐστι διὰ τὸ ἄγαν φρονεῖν, καὶ οὐ ὑφρονεῖν. ὁ γὰρ καὶ περίοντες ὀλίγωσιν ἐναῦθα σημαίνει. *Sic quando contemptionem ſignificat, non caret ſuperbia.* καταφρονεῖν *enim eſt* ex alto deſpicere. *eſt igitur hic* φρόνησις *apud Chryſoſtomum, quod Thucydidi* καταφρόνησις, *id eſt, ſuperbia, quam ille* ἀπόνοιαν *vocat, Thucydides* ἀφροσύλιν. *Hæc conſentiunt verbis Pauli, quæ tractat hoc loco,* μὴ ὑφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν. σωφροσύλιν, inquit, ἐκάλεσε τὴν ταπεινοφροσύλιν. φρονεῖν *enim hic non eſt ſapere, ſed de ſe magna quædam ſentire. Dem.* φρονῶν δ' ἐφ' ἑαυτῷ πλεῖστον, ὃς εἰκός. *Sic illud accipiendum 1. Cor. 4.* ἵνα ἐν ὑμῖν μάθητε, μὴ ὑπὲρ ὃ γέγραπται φρονεῖν: *ſequitur* ἐξήγησις, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τῦ ἑνὸς φυσιῦσθε κατὰ τῦ ἑτέρυ. *Eſt igitur nunc* τὸ φρονεῖν, φυσιῦσθαι. *ac ſi diceret.* Nolite de quoquam nimis magnificè ſentire (vt fecerunt, cùm dicerent, Ego ſum Pauli, ego Apollo) aut ſupra quod ſcriptum eſt, *nempe illud,* ἵνα μὴ ἡμᾶς λογίζηται ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας τῦ Θεοῦ, & neq; pluris faciat, neq; minoris. *Qui ſecus accipiunt, nihil vident. quanquam noſter in ambiguitate nominis ludere videtur, cùm dicit,* τὸ γὰρ διὰ φρονήσεως ψεύδεσθαι μωρὸν, καὶ συγγνώμης ὑστέρητας.

Pag. 178. 10. *Quamuis* πτωχὸς *dicatur* ἀπὸ τῦ πτῶσσειν, ἢ πτήσσειν, *tamen magis probo receptam lectionem,* καὶ πεπτωκότα δειλότερον ὅ ἐστι γινόμενον: Iacente & proſtrato timidiorem. *Strabo lib. 13.* ἐντεῦθεν ἡ μετωνύμιον Ἀγέπαος τὸν πεπτωκότα λέοντα (Lion Couchant) Λοιπὸν ἔργον. *Euripides in Oreſte,* πόσον χρόνον ἡ δειλοῖς πέπτωχ' ὅδε; quàm diu decumbit in lecto.

Hom. 21.

l. 34. *lego,* τὴ τῆς διανοίας ἀφέλειαν σωτὸν τῇ ἀπονοίᾳ.

Pag. 179. 27. ἁπλότητα γὰρ τῦτο οἶδε παντελῶς ἐπεὶ] Interpres, ſimplicitatem enim iſtud eſſe nouit, vbicunq; hat: quandoquidem &c. puto deeſſe χαλεῖν, aut ſimile quippiam: & legantur παρεδιατρικῶς. Vide notas Boſij.

l. 41. *lego,* καὶ δέξῃς, ὅτι λαμβάνεις μᾶλλον, ἢ δίδως, κερδίζεις μᾶλλον, ἢ ἀνέχησας τὸν λαμβάνοντα, *deleto* καὶ.

Pag. 179. 44. *rectum,* καίτοι ἐπ' ἀδήλοις πείρων. *Dem. Philippica 1.* ἐπ' ἀδήλοις ὄσι τοῖς ἀπὸ τύτων ἑαυτῷ ξυμβουλοῖς λέγειν αἱρῆσθαι.

Pag. 180. 2. *Fortè* δώσης *melius.* δῷς *antè poſitū eſt.*

l. 36. διακαίμενοι] Interpres, animo erga bonum appoſiti. Vide Boſſium.

Pag. 181. 14. *Sic cenſeo legendum:* καὶ γὰρ τῦτο ἀγάπλω πάντι, ὅταν μὴ τῆς τιμῆς, καὶ ἀνωδύνω φροντίδος ἐπιδεικώμεθα. *Deeſt aliquid profectò, & certè* ἀνωδύνῳ *nihil conuenientius, tum quia in quibuſdam codicibus extat, tum propter illud, vel quod ſuprà dictum eſt,* ὁ φροντίζομεν ἐν ἀνωδύνῃ, *vel quod* φροντιχῶς *poſitum* τῇ ἀνωδύνῃ μὴ ὀκνηρῷ. *niſi malimus,* μὴ τῆς τιμῆς καὶ φροντίδος ἐπιδεικώμεθα.

Pag. 182. 18. *Retineo* τοῖς εἰκάτοις. καλῶ *regit Dativum.*

l. 28. *Sic reſtituo locum mendi manifeſti compertum.* ὥσπερ ὖν καὶ ὁ Ἀλέξαμ τότε, ὧν μὴ δικαίως καὶ προδυμίας ἕνεκεν, *vel* εἰρήκασι, *vel* ἐπιδείξατο: *ſupplendum ex priore membro,* ἔτυχε τῦ χαρτίν. *nam quod editum eſt, nullum habet ſenſum.*

Pag. 183. 7. *Omnino retinendum,* αὐτὸν ἔφερε. *nam* διεφέρθη *non ita conuenit. Nam neq; curauit Indam vnquam, nec cōluit vt potentem.*

Hom. 22.

Pag. 184. 31. ὁ καταρώμενος] Fort. ὁ μὴ καταρώμενος. lectione tamen excusâ ſequitur Interp.

Pag. 187. 4. *Lego,* ὁ γὰρ ἠδικημένος, ὅταν εὐδενήσῃ, ὐχ ὕτω κατέχεται τοῖς οἰκείοις ἀγαθοῖς, ὡς τῇ. Qui iniuriâ affectus eſt, in rebus proſperis non ſic tenetur vel afficitur proprijs bonis: *vt Hor.* Tàm teneor dono, quàm ſi demittor onuſtus. *Si legas* ὅταν ἀδενήσῃ, *nullus eſt locus* τοῖς οἰκείοις ἀγαθοῖς, *& tamen ſic Interp.* ſi quādo debilitatus fuerit.

l. 17. *Legendum,* ἀλλ' ὅταν ἐξαιρῶν αὐτὸν. *ſic dicunt* ὑπεξαιρῶν, excipiens, *&* ὑπεξαίρεσις, exceptio. ἐξαίρων, *non eſt* eximens, *ſed* extollens: *vt elevationem poli, dicunt* ἔξαρμα, *Rhetores* ſublimitatem orationis.

l. 20. *legendum,* ὑπὸ πάθυς ἀνελκόμενος τῦ δυμῦ νικᾶσις. *præceſſit enim* ἡττήθης.

l. 30. τότε μᾶλλον ὄντες, ἢ τὸ φυλάξασθαί τι παθεῖν] *D most.* περὶ παροιν. ὕπως ὅλῳ ἰῷ τῷ λύμματι. *Egregiè vereq; descripsit natura am apri.* οὐς *enim*, ὥσπερ τὸ σύεσθαι, *quod est* ὁρμᾶν: ὀξυπνικὸς *enim est*, καὶ θυμικώτερον τῶν λέοντος ἀφειδοῦντως φιλοκινδύνου καὶ τῆς ἀφειδόντων, *inquit Eustath.*

l. 32. ἀπιστέρησας, *verbum suspectum. cur enim bis idem verbum poneret? Quid si legas* ἀπέρρηξας? *Est quidem apud Dem.* περὶ στεφαν. ταῦτ' ἀποῤῥῆξαι κἀγὼ γλῶσσαν, ἄγχειν, σιωπᾶν πιεῖν. *sed melius forsitan inducetur.* Puto ita distinguendum & legendum; mutato tantùm verborum ordine: ὑστερήσης αὖ πάντ', ἂν τοῦτ' ἀπιστέρησας, ἐξωτέλισας, εὐκαταφρόνητον εἶναι ἔδειξας, καὶ

Pag. 188. 23. *Legendum perspicuè ex præcedentibus,* καὶ τί λέγω κακηγορίαν καὶ ἀδικίαν. *de duobus enim agit generibus iniuriæ, dictis & factis.*

Hom. 23.

Pag. 190. 11. *Lego* ὅπου δ' ἦν.

l. 14. *Lego* τοῖς παρ' αὐτῷ πᾶσι: *hoc* Ελληνικώτερον. *mox eodem v.* καὶ τοὺς διαβαλλόντων ὡς νεωτεροποιοὺς *legendum*, qui scilicet accusant Christianos, vt rerum nouarum auctores. ἀποῤῥάψεις τὰ στόματα. *Aeschines* περὶ παραπρεσ. τοιαῦτα ἔφη ἐρεῖν, ὥστε ἀποῤῥάψειν τὸ φιλίππου στόμα.

l. 15. *Protinus legendum*, καὶ μὴ πλέον τῆς παῤῥησίας περὶ τῆς ἀληθείας διαλέξῃ δογμάτων. *nam præterquam quòd absonum est, bis eandem præpositionem è propinquo ponere, posteriori loco non quadrat.*

l. 40. *Fortè*, πῶς αὐτὸν ἐπισόμωσε, *vel* ἐσόμωσεν. *acies enim authoritatis, gladius.* σόμωμα, acies: *quia dixit, non enim frustra gladum gestat. mox* καὶ φοβεῖν. Philippus Montanus, vir doctus & diligens, ita legi asserit in codicibus emendatis, vt nos edidimus. sed & coniectura A. Dounæi peringeniosa est, & fortasse vera: & omninò addendum καὶ ante φοβεῖσθαι, quocunq; modo legas.

Pag. 193. 24. *Lego* μὴ περισπᾶσθαι μαχαίρας. περισπᾶσθαι *enim est* perstringere *aut* demulcere, *& sic noster persæpe vtitur.*

l. 40. *an* τῆς πρωτοτοκίων, *vt ad Heb.* 11. πρωτοτόκιον *est* ius primogeniti.

Pag. 194. 12. ἀναλωλοῦτας μιμούμενος] Interpres, imitatus eos, qui suorum casus & calamitates deplorant. aliquid certè in Græco codice deesse videtur.

l. 40. καὶ ἐξαρεθήσεται ὁ ζῆλός μου ἐν σοὶ] *Apud Ezechielem est cap.* 16. ἐξαρθήσεται. *Vide in Romana editione.*

l. 42. *Puto rectum esse*, καὶ πάλιν περικυμόμενος αὐτῆς, deperiens eam. *pro eo quod est*, ἐρασθεὶς αὐτῆς, *vt* Formosum pastor Corydon ardebat Alexin.

Hom. 24.

Pag. 195. 31. *An melius*, τῆς τῶν παρόντων αὐτοῦ ἀπολύων περιπαθείας; (συμπάσχουσι γὰρ τοῖς αὐθρώποις, ὁ τοῖς πράγμασι) *Cic. ad Att.* λίαν φροντίπουδας τῷ καλῷ. *i.* προσέτηκας.

Pag. 196. 1. διατείνεσθαι *est quod Aristoph.* σκορδινᾶσθαι, pandiculari, *i.* se distendere.

l. 24. τὰ γὰρ κάλεια τῶν παιδῶν σβέννυσι.] *Cupiditatem & iram, qua & vehementissima sunt, & ijs celerrimè capiuntur homines, vocat* τὰ κάλεια τῶν παιδῶν, *vt Xenophon* 8. παιδείας, *optimates & diuites,* ὀπηκμείους.

Pag. 198. 9. περικύψαι] *Verius & melius, & dele comma post* ἀφεὶς.

l. 20. ἐπειδὴ πάντες ἐσμεν] *Fort.* πάντες οὐκ ἐσμέν.

l. 28. *Legendum*, ὅτῳ καὶ ἐκκλησίαν ἐρᾶσῃ τὸν πότον. sic ecclesiam efficies conuiuium, *i.* in conuiuio quasi in Ecclesia versaberis. τὸ πότον, potus: ὁ πότος, sympolium: *Eust.*

l. 35. πρέχετε] *An* πρέπεσθε.

l. 43. ἅπαντα] *Lego*, σαυτὸν κατ.

Pag. 199. 7. καὶ πλέον ἀργύειον ἕλκη] *Si legas* ἕλῃ, *non deterius.*

l. 9. ὀπίχαεις] Nescio quàm rectè in plurali.

l. 12. ἔνθα καὶ πλείων ὁ φορυτὸς τῶν κακῶν] *Colluuio malorum. Nicander Theriacis de Ichneumone se parante ad pugnam cum aspide:*

--ἄφαρ δ' ἐφορύξατο γαῖαν,
Πηλῷ αἰλινδηθεὶς ὀλίγον δέμας.--

l. 27. *Lego* καὶ ὅτι περιεφηλαίου ἔχειτο τῆς πορείας. *Vide de Boisium.*

Hom. 25.

Pag. 200. 31. *Fortè* εἰς τὸν περὶ τούτων ἐμβάλλει λόγον. *sic aliàs loquitur.*

Pag. 203. 7. & 8. πλείονα αὐθρώπων καὶ δικαιώματα ἑαυτῷ κατασκαλίζων &c.] Locus est fortasse depravatus, obscurus certè: qui tamen, deleto καὶ, fluet melius, & inductis fortè καὶ χωεὶς τῶν ἄλλων ἁπάντων, hoc modo: πλείονα αὐθρώπων (i. quàm homines habent) δικαιώματα ἑαυτῷ κατασκαλίζων εἰς τὸ περιοσῖν ἡμῶν. Sed nihil affirmo. Interpres: Maiorem sibi ipse iurisdictionē, quā quod in homines tantùm sit, comparans, in hoc vt seorsim à reliquis omnibus nostri curam habeat. Rectè omnino, vt cùm ipse nihil intellexerit in Græco, nos nihil intelligeremus in ipsius versione.

l. 29. *Omnino legendum* δικῶν ἐκπλήττειν ἑαυτῷ: ἐκπλήττειν, *est* admiratione percellere, *quod hic non convenit, & dicendum fuisset* ἐκπλήττειν ἄτερον.

Pag. 205. 4. *Lego*, τοὺς δὲ μὴ βουλομένους με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς. *Sic est apud Lucam.*

l. 41. *Haud dubiè legendum*, καὶ οὐ' ἀναπεῖσαι δυνήσῃ. *posuit enim interrogationem*, ἆρα ἂν ἐξέλθῃ.

Pag. 206. 15. *Sic puto legendum*, ὅταν γὰρ λέγῃς, ὅτι φιλανθρωπός ὅστις, καὶ ὁ κολάζει, ἐὰν κολάσῃ, δύνηθήσῃ καθ' ὑμᾶς ὁ φιλάνθρωπος ὤν; ὁδαμῶς. ὁρᾷς. *vt enim legitur, est* ἀδιανόητον.

Pag. 207. 13. τοῦτο ἦν φιλανθρωπίας, εἰπέ μοι, τὸ πλὴν πονηρίαν ὀπτείλειν;] *Quid hoc est? certè, vt legitur,* improbitatem conterere, *vel* improbitati ceruices frangere, *sensu planè contrario, ac locus poscit. Lego* τὸ δὲ πονηρίαν παιδοτρίβειν, *vel* ἐπασκεῖν. improbitatem alere, augere, corroborare. *Plut.*

Plut. in Cicerone. ἔγεγφε δ' ὁ Βρᾶτος ἐγκαλῶν, ὡς μείζονα καὶ βαρυτέραν πεποιοῖτο τὴν κατηγορίαν τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταλυθείσης, *id est*, educanti & promouenti, *inquit Bud.* πεποιῆσθαι. *Synesius de matre Laidos meretrice iam emerita:* Επὶ δὲ τῷ ἐργασίαν ὑπὸ χαλαρᾷ τῇ ῥυπίδι καταλῦσαι, τὰς ἐν ἡλικίᾳ παιδοτριβεῖ, καὶ τοῖς ξένοις αἰτιᾶται. *Æschines* περὶ παραπρ. Καὶ τῷ μὴ βέλεσθαι δυνάμιν ἀνδρῶν ἀπίστων ἐπαυξῆσαι. *Quid si legas* utrumq;, τὸ τὴν πονηρίαν ἐπαυξεῖν καὶ παιδοτριβεῖν, ἀντὶ, τὸς πονηρὸς ὑσιατισσιμι permutatione, *ut*, vicit timorem audacia? *Iam* τὴν πονηρίαν παιδοτριβεῖν *sic dicitur, vt* νέκταρ ἐφυσοχόει: δῆμον πολιορκεῖν, *& similia, quale & illud Poetæ, Iliad. κ.*

Αμφὶ δ' οἱ κυνέην κεφαλῇφιν ἔθηκε
Ταυρείην. --

nam κυνῆ *proprie est* tegmen capitis e pelle canina, *non bubula. ponitur tamen* γενικῶς, ἀντὶ τῆς περικεφαλαίας *pro quauis galea. Habes Scr. 30. ad Heb.* ὁ δὲ μὴ χωλείας πέχων, ὀπτεύει τὸ κακόν. *quod quid sit, quære. nam Schol. Soph. Aiace* τὸ πίτυπτον κίναδος *exponit,* ἐξῶλες θηρίον καὶ παῦρον, *Vlysses.* Επτεύειν *rectũ est, h.e.* ἐπτέτηγε: quod miror doctissimum Dounæum non vidisse, cùm toties hoc sensu apud hunc nostrum occurrat, nunquam alio. Vide annotat. nostras in 2. Tomum.

Hom. 26.

l. 28. *legendum,* ὧδέ γε δὴ ἀξιόπιστος εἰ ἀνηκατασῆναι νόμῳ πεσούτω. *nullo modo sinendum* ἀνηκατασῆσαι.

l. 34. *legendum potiùs,* ἵνα μὴ ποιῆται κοινὸν, *indulto* αὐτέ. vt ne ducat, *siue* habeat pro communi. *sic dicimus,* ὡδέ σου λόγον ποιοῦμαι, nullam tui duco rationem. *& apud Herodotum,* συμφορὴν ποιούμενος τὸ πρῆγμα. *Vide lin.* 36. *&* 40.

l. 40. λύπη περιδεᾶν, *verum. Antipho,* καὶ μὴ ἀθλιωτάτῳ δόο, καὶ πατρὶ καὶ παῖδα, ἀφεῖναι συμφορᾶς περικάλπτε. *Simile est illud Æschinis,* ἐτίλμησε δ' εἰπεῖν, ὡς ἐγὼ τοῖς ἐμαυτοῦ λόγοις περιπίπτω.

Pag. 208. 8. *Fortè,* ταῦτα ἢ καὶ ἐκεῖνον ἱκανὰ ἐπιστρέψαι τὰ ῥήματα, *in se connertere.* ἐπιστύφει *est astringere. nihil affirmo. Vide Boisium.*

l. 30. τὰ δ' ἀναπρέποντα αὐτὰ εἰσάγει] *Obscurissimè dictum. sed sic mihi videtur explanandum: figura est* κατ' ἀναίρεσιν καὶ θέσιν. ὁ γὰρ ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρά. *hæc tria, quæ* κατὰ θέσιν, *ponuntur, sunt* τὰ ἀναπρέποντα, *& est vox artis. Vel sic legendum,* τὰ δ' ἀναπρέποντα, αὐτὰ εἰσάγει. *hæc, nequis mutandum censeret.*

Pag. 209. 17. καταλύεται] Interp. quasi definito bello aduersabitur tibi, nescio quam lectionem secutus.

Pag. 209. 30. *Non probo* τὸ καταφέρει. καταφέφειν *enim est* finire vitam.

Pag. 211. 26. *Lego* εὐδύνας ἀπιστεῖς ὢν ὁ μέλλεις παρέξειν εὐδυνάς, ἀδιαπρέπων ὧν μέλλεις δύνειν δίκλω, *vt seruetur antitheſis.*

Hom. 27.

Pag. 212. 18. Omnes, quos vidi codices, hos tres versiculos ponunt ad finem totius epistolæ. cap. 16. sed Chrysostomus alia, vt videtur, exemplaria secutus, hoc loco ad finem cap. 14. Et quidem ita illum legisse apparet ex p. 213. l. 27. & 28.

Pag. 215. 32. *Omnino legendum* πραπίζης ἠξίει τῆς αὐτῆς τελ. καὶ ἁμάρτ. *nam eadem dignari publicanos & peccatores quid habet eximij, nisi intelligas* τῆς αὐτῆς αὐτῷ. *mox profectò legendum* καὶ ὅσῳ αὐτὸς ἠτίμαζεν ἀτιμίαν ὁ τῶν Ιουδ. *Iudeis enim infames erant Publicani.*

Pag. 216. 25. *melius sic.* μηδὲ στεμνυνώμεθα ἐφ' οἷς ἐγκαλύπτεσθαι δεῖ; *vt illud,* τίνα ὦν καρπὸν εἴχετε τότε, ἐφ' οἷς νυν ἐπαισχύνεσθε; *melius dicitur* στεμνύεσθαι ὅτι τινὶ καὶ ἐγκαλύπτεσθαι, *vt* μίγα φρονεῖν. *Vide lin.* 27.

l. 26. καὶ στεμμάτων ἀνθρώπων] *Hoc verbum non est apud Suidam, neq; Hesychium, neq; vllum credo lexicographum.* ἀναστεμμάς, *est* impudens, obscœnus: *&* ἀναστεμμή, mulier quæ pudenda detegit veste collectâ. *hinc apud Lucianum* ἀναστεμμὴ κωμῳδία, *quam alij* φορτικὴν. *Theophrastus Ethicis Char.* ὁ δὲ βδελυρὸς τοιοῦτος οἷος ὑπαντήσας γυναιξὶν ἐλευθέραις, ἀναστεμμάς δεῖξαι τὸ αἰδοῖον. *videtur hoc verbum simile quiddam significare.*

Hom. 28.

Pag. 219. 13. *Lego,* καὶ μέχρι τοῦ τῷ οἴνῳ κεχρῆσθαι δεῖ. *i.* μέχρι τίνος

Hom. 29.

Pag. 222. 22. τὰ περὶ τοῦ Θεοῦ] *Lego,* τοῦτο γὰρ ὅτι τὸ πνεύματος Θεοῦ. *Probat enim gloriari* ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν *ex eo quod dixit,* ἐν δυνάμει πνεύματος Θεοῦ.

l. 37. *pro* μὴ γὰρ, *lego* καὶ μή.

Pag. 224. 5. *Vera lectio est,* μὴ πρότερον ἀπανίσασθαι, ἕως ἂν ἐμπλησθῇ· ἀφίσασθαι, deficere, desistere, ἀπανίσασθαι, discedere.

l. 30. *Apud Ezechielem est.* 34. ὑπὲρ τὰ πρόβατα βόσκειν οἱ ποιμένες.

Pag. 225. 1. *Lego,* τοιοῦτον ἡ κηδεμονία.

l. 42. *lego,* λύκοι ἐκείνων πολλῷ πικ. *sic poscit* τὸ ἀναλογον.

l. 20. *Lego* πάντως ἐπιτ. τ. α'.

Hom. 30.

l. 40. *Sic puto legendum,* ὅπως μᾶλλον ὠφείχετο, ἢ εἰ ἐν τάξει θεμιτόσως εἶπε.

l. 41. *Legendum* διὰ δὴ τοῦτο, ἐκείνης μὲν ὅπως προτρέπει λέγων. *quid enim opus est* τῷ, ἐκεῖ?

Pag. 227. 37. *Lege* ὡς αὖ εἰ εἶπεν.

Pag. 228. 6. *Proculdubiò legendum,* καὶ ὃν εἶπεν, ἵνα μὴ συμπλακῶ, ἀλλ', ἵνα ῥυσθῶ. *Non enim optauit aut speranit nullum habere conflictum cum Iudæis, sed vt ab eis liberaretur.*

l. 9.

l. 9. *Pro certo legas*, καὶ ἕτερον κατεσκεύασε, τὸ δεῖξαι. *mox pro* δικαίως, *aly dicerent* εἰκότως. *ſed nihil mutandum. Bene enim ſic etiam dicitur, pro eò quod eſt,* iure ac meritò.

l. 10. *Legendum*, ὡς καὶ ἐξ αὐτῆς εὔχεσθαι ῥυδῆναι.

l. 11. *Aut* ἐνομίζετο *eſt impersonale, aut aliquid deeſt.*

Pag. 229. 22. *Legò* κολακεύειν. *Vide Boiſium.*

l. 31. *Lego* καὶ ὑφ' τὸν ἥλιον αὐτοὺς ἔδειξε λαμπρούς. *Mallem etiam* συνέκρυψε. ἀποκρύπτει γὰρ τὸ λαμπρότερον *quod obſcurius eſt, vt ſol ſtellas. & ſic ſemper vtitur hoc verbo.* συγκρύπτειν *eſt* occultare aliquod dedecus. *Xenophon* 8. παιδ. φοβοῦ τε γὰρ εἶπε τοῦ Μηδικοῦ αὐτὸς τε φορεῖν, καὶ τοὺς κοινῶνας ταύτῃ ἔπεισιν ἐνδύεσθαι. αὐτὴ γὰρ ἀσπὶς συγκρύπτειν ἐδύνατο, εἴ τίς τι ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, καὶ κάλλιστος καὶ μάλιστος ὁπλισικοῦ τοὺς φορεῦντας. *Demoſt.* Δεινὸν γὰρ ἡ εὐτυχία συγκρύπτειν καὶ συσκιάζειν τὰ κακά. *bene igitur hæc cohærent:* σκυθρωποὶ γὰρ ἦσαν, ἀλλ' ὅμως ταῦτα συνέκρυψεν ἡ ἀρετή. *nam* ἀποκρύπτειν, *vt diximus, eſt* quum ſplendidius obſcurat minùs ſplendidum. *in quo autem eſt nihil ſplendoris,* ἐκ ἀποκρύπτεται κυείως λέγειν. *ſed hæ proprietates non vſq; quaq; ſeruantur. ſed propius eſt* ἐπικρύψε, *& ſic pone.*

Pag. 230. 41. πρὸς τοῦ μνήμου τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Hom. 31.

Pag. 232. 3. περιστώμεθα σήμερον τὸ αὐτὸ πάλιν τοῦτο μεταλλεύσαι τὸ χωρίον] *hoc eſt* ἐρευνῆσαι. *Hom.*

- - ἐρεύνειν ἤδη μεταλλᾷν. *Cuius verbi vim docet Ouidius* 1. *Metam.*

Nec tantùm ſegetes, alimentaq; debita diues
Poſcebatur humus, ſed itum eſt in viſcera terræ.
Effodiuntur opes irritamenta malorum.

Ire in viſcera terræ, *eſt* ἐρευνᾶν. ἔρα terra. *durior autem fuiſſet hæc tranſlatio, niſi illud præceſſiſſet,* οἱ μὲν σὺν χρυσοχόων παῖδες καὶ τὰ μικρὰ ψήγματα περιεργάζονται· ἔστι δ' καὶ μάζας χρυσοῦ τοσούτας παρεγχέισι περιεργάζεσθαι *eſt* πολυπραγμονεῖν, ἐρευνᾶν, μεταλλεύειν, ſcrutari. *Demoſt. Olynthiaca* 2. ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα εἰς μὲν ἄλλο παῖς, καὶ βέλτιον χρόνον αὐτὸ ἔχει, καὶ σφόδρα γε ἥνδανεν ὅτι ταῖς ἐλπίσιν, οὐ τύχῃ· τῷ χρόνῳ δ' φανεῖται, καὶ ταῦτ' καταῤῥεῖ. *Hermog.* ἐν τῷ περὶ δριμύτητος· λοιπὸν ἐκ & πεῖραν δριμύτητός ἐστιν, ᾧ καὶ αὐτῷ ὁ ῥήτωρ κέχρηται. γίνεται ἡ ὅταν ὑπῇ τινι χρηπάλωμοι μὴ σφόδρα αὐστηρᾷ, μηδὲ σκληρᾷ, ἀλλ' ἀκολουθίαν ἐκείνης ἔτέρων ἔπαι ἐγκωμίῳ ὑπὸ σκληροτέρων μὲν, ἀλλὰ μᾶλλον δοκούσαν δὲ τοιαύτῃ, διὰ τὸ ἀκόλουθον τῇ προαιρημένῳ. τὸ γὰρ λῶδησε (*loco citato*) ὑπτιον μὲν, ἀλλὰ μᾶλλον αὐστηρὸν, οὐδὲ σκληρόν· τὸ δὲ, καταῤῥεῖ, σκληρὸν ἰσχυρῶς.

l. 43. *Legendum* διαμωμῶνται, σημαινόμενα, *per totum.*

Pag. 233. 20. *Lego* καὶ τῷ Χριστῷ ἢ ἠκολούθουν. *niſi ſic accipias,* ὅτι τῷ Χριστῷ, *vt,* ὅτι Κύριε, ὅτι Καμβύσου, ὅτι Κρόνου, tempore Chriſti. *ſed durius.*

Pag. 235. 13. διὰ τῆς εἰρώνης ταύτης] *Vera lectio. ſic ſuprà Hom.* 22. *ad finem,* πῶς δίδως εἰρώνου πολλὰς γέμουσι τίμιαι, *hoc eſt, oſculum pacis.*

Hom. 32.

Pag. 239. 5. *Lege* σέλευδε γάρ, φησιν, ἀπὸ πάντες ἀδ. *ſic eſt* 2. *Theſſ.* 3. *non* συσέλευδε.

Pag. 241. 39. *Legendum* εἰς ἅπαντας ἐχορηγεῖτο.

Pag. 242. 24. σὺ ὁ παρόντων τὰ σὺ ὀφθαλμιώντων] *Egregia verò laus, ſi Paulus lippitudinem non paſſus eſt. ſed verbum hoc aliud ſignificat. Polybius lib.* 1. Μᾶλλον γὰρ ἐν πολλοῖς αὐτοῖς χρόνοις τῶν λεγομένων καμεῶν, Καμπανοὶ παρ' Ἀχαδοκλεῖ μᾶδοφορεῦντες, καὶ πάλαι περὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς πίλεως ὀφθαλμιῶντες, ἅμα τῷ λαβεῖν καιρὸν ἐπεχείρησαν.

l. 32. *Lego* τοῦτο τὸ σῶμα τειχίζει τὴν πόλιν ἐκείνην πάντος πύργω, καὶ μυείων περιόλων ἀσφαλέστερον, *deleto,* ὃ, *ſententiâ preſſiore. Quod enim editur, mimis ſolutum. Inde autem error, quod putárunt* ἀσφαλέστερον *non eſſe aduerbium.*

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN PRIMAM EPISTOLAM AD Corinthios.

IN priore ad Corinthios, editionem Veronenſem, vt Germanicâ minus deprauatam, emendauimus ex manuſcripto optimæ notæ in bibliotheca Collegij Noui Oxonij. Cæterùm habitæ ſunt, ſiue ſcriptæ orationes hæ Antiochiæ, vt apparet ex ipſius Chryſoſtomi verbis p. 379.7.

In Argumentum.

PAg. 244. 2. *Fort.* τὴν πλοῦτον καὶ τὴν σοφίαν τῆς οἰκουμένης.

l. 17. & 18. *Fortè* μᾶλλον τούτων δέ.

l. 32. *Lege,* φενακιλίσματα τὰ παῖδας ἐπιτόνους, τὸ τὰ πλεόνεκτα δοῦναι διδάσκειν, καὶ τὸ σφόδρα ἐστὶ ἄλλων εἶναι. *alioquin legendum eſſet* φενάκισμα.

Hom. 1.

Pag. 245. 41. *Fortè,* τίς δέ ἐστιν ὁ ἁγιασμός.

l. 42. *Lege,* ἧς ἀπηλλάχθαι, *vel* ἧς ἀπήλλαξεν ὁ Χριστός.

Pag. 246. 31. φρονήμασι] Doctiſſimus iuuenis Io. Haleſius legendum cenſet φρονήμασι per indicatiuum, vt φρονεῖς, & φυσᾷς ſupra.

Hom. 2.

Pag. 249. 40. *Lege* ὥστε μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ, ἐξεστιν.

Pag. 250. 8. *legendum,* ἢ ἵν', ὅσῳ ἔρχω, καὶ τῆς ἑαυτῆς ἀναμιμήσκει, ἢ καὶ φρὸς &c. *eſt enim illatiua diſiunctio complectens duas propoſitæ quæſtionis ſolutiones.*

Pag. 251. 27. *Rectiùs* ἐπαναγαγεῖν. *neq; mutandum.*

l. 40. *legendum potiùs,* ὥστε πολλὰς ὑ.

Pag. 252. 33. οὐκ ἐπῃδὴ ὁ φόβος ἠδύνησεν] *Vide notas Boiſſy.*

Pag. 253. 6. *Rectum eſſe,* τὸ φερέφερμῶ, *docuimus pluribus exemplis ad Epheſios.*

Hom. 3.

Pag. 254. 1. *Videnum legendum ſit,* ὃ μόνον πολλὰ γίνεται. Lectionem excuſam præferendam puto.

l. 7. ἔντινι ὃ διαχέων] *Hoc quid ſit, neſcio. Forſan* διαφέρων, *ſed* διαφερόμενος *dicendum fuit. quid ſi* διαχαίνων *legas,* dehiſcens. *conuenit* τῷ κατηρτισμένοι, coaptati, *vel* coagmentati.

l. 39. *Lego,* μᾶλλον ἀφροσύνης τίνων ἀπαγαγεῖν (*vel* ἀπάγειν) αὐτοὺς τῶν νοσήματος αὐτῶν, ταῦτα τίθησι τὰ ὀνόματα.

l. 40. *Fortè,* ἧς διατεμόντων τῶν ἐκ. *de re peracta loquitur.*

l. 44. *Puto rectum* ἀφαιρεῖσθαι ἐκείνης τῶν τιμῶν, *nempe Apollo & Petrum. verbum regit geminum accuſ.*

Pag. 255. 20. *fortè* φερόμεν.

l. 37. *Videtur legendum* ὑπὸ τούτου, *nempe* τῶ σωφρονῆναι.

Pag. 256. 10. *Quis non legendum videt,* φεὶδ ἐκείνῳ τοῦτο ἔλεγον; ὑδαμῶς. de Paulóne hoc dicebant, eum baptizâſſe in nomen ſuum? minimè. *proximè ſequentia hoc probant.*

Pag. 257. 10. *legendum,* τί τοίνυν μέγα φρονεῖς ἐφ' ᾧ ἐγκαλύπτεσθαι ἔδει? *Sic apud Æſchinem ſemper: vt de falſa legatione:* καὶ τάχα δὴ καταγέλασα παντελῶς φρονίδην, ἐφ' οἷς οἱ συμφράσβεις ἐνεκαλύψαντο, ὡς ἐξένισε τοὺ φρόσβεις τῶ Φιλίππε, ob quæ legati collegæ pudore affecti ſunt. *quos enim pudet, y faciem velant. ſic ad Rom.* 6. τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; *ſimile eſt quod mox ſequitur. l.* 11. οὐκ αὐχεῖν ἐστ' αὐτῆ, ἀλλὰ καταδύεσθαι ἔδει. *Hac tranſlatione vtitur Demoſthenes, vt ſuperiore Æſchines, contra Midiam,* τίς γὰρ ὄζει, ὅστις καταχειροτονηθέντος αὐτῶ, καὶ ταῦτα ἀσεβεῖν φεὶ τὴν ἑορτὴν, οὐ καὶ μηδεὶς ἄλλος ἐπιὸν κίνδυνος, μηδὲ ἀγὼν, ὃν αὖ ἐτ' αὐτῷ τέτῳ κατέδυ, καὶ μέτεστιν παρέχων ἑαυτὸν, τόν γε δὴ μέχρι τῆς κρίσεως χρόνον, οὐ καὶ μὴ παύτας; ὁρᾶις, ὅστις οὐκ ἂν. ἀλλ' ὁ Μειδίας. καταδῦναι ἢ καταδύεσθαι, est caput occulere præ pudore, & ſe quaſi in ſpecum condere. *Eſt & in Phædro Platonis,* ἐγκαλυψάμενος ἐρᾶ, ἵνα ὅτι τάχιστα διαδράμω τὸν λόγον, καὶ μὴ βλέπων φεὶς σε, ὑπ' αἰσχύνης διαπορῶμαι. *Noſter, ſermon.* 15. *huius epiſtolæ,* καὶ ὁ καταδύεται τῇ πενίᾳ, ὅσῳ πάσχουσιν

πάχιστον οἱ αὐλόπται, ὧδε ἐγκαλύπτεται. *Eant nunc, & Chrysostomum, Græcosq; elegantiores Theologos intelligant, si possunt, sine Demosthene & Græcis oratoribus.*

Pag. 258. 3. *Legendum* ἐπιδὼ ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς ἀγῶν ἢ. ἐπιδὼ *enim, compositum ex* ἐπὶ & ἄν, *non nisi subiunctivo cohæret. præterea non loquitur de re præterita, sed futura.*

l. 23, *Supplendum videtur ex* 3. *Petri, atq; ita legendum.* ἀλλ' ὥμην παρεσκευασμένοι πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ἡμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος. *nam imperfectum est, quod editur.*

Pag. 259. 5. *Mallem* κατακλῆξαντο τὸν διαύλιον.

Hom. 4.

Pag. 260. 9. *Legendum* ὥσπερ ὑπ' ἐκείνων οἱ ὑδεκζόμενοι. puto rectius ἐπ' ἐκείνων, in illis. H. S.

l. 25. σὺ δ' μωρίαν καλεῖς.] *Maneat* δ', *sic enim ponitur,* πλεονασικῶς *post* τὸ λόγ. *mihi crede infinita sunt exempla.* Tu verò stultitiam vocas.

Pag. 264. 12. *Legendum vel* πλὴν τῆς κεφαλῆς, *vel hæc vox melius tolletur.*

l. 17. *Rectè emendatur* παρεγνῶσι ἐπιδήμιοι. *sed priore versu proculdubiò legendum.* 16. οἱ μὲ τὰ ἀπόῤῥητα μὴ ἐξεπίοντες. *causa enim non erat, cur, qui commissa non proderent, necarentur. Et mihi videtur significare amicam Harmodij, vel Aristogitonis, in cuius honorem effigies leænæ linguâ resectâ posita est in arce propter taciturnitatem, ad summam mulieris constantiam & fortitudinem, quum tormentis in eam quàm acerrimis quæreretur, demonstrandam. mallem etiam, si meæ coniecturæ sit locus,* οἱ δ', ὡς τυράννοις ἐπιδήμιοι, *ipsumq; Harmodium atq; Aristogitonem intelligere, qui, Pisistrati filios tum tyrannos Athenensium occidere parabant, quos deinde tanquam Heroas propter cogitatum facinus neq; perfectum Athenienses honorabant. Illa enim facta commemorat, quæ tum illis egregia visa sunt, vt Socratis, qui mortem libens oppetebat. Regnum autem affectare, aut tyrannidem appetere, nullius est meriti, sed potius nefarium scelus. neq; impedit quod noster ait:* ὡς δ' ἀίχρα αὐτὰς ἀπώλοντο. *Thucydides enim Pisistratidarum imperium moderatum fuisse testatur. ornâsse enim eos ciuitatem, nec plus à ciuibus exegisse, quàm τῶν εἴκοσιν τὴν γενομένων, permisisse etiam vt suis legibus magistratibusq; vterentur. deniq; eos quodam modo defendere videtur, vt causa non esset, cur quisquam illis necem afferret.* Atqui τὰ ἀπόῤῥητα μὴ ἐξεπίοντι, non erat αἰχρὰ αἰτία. per me vtiq; stabit lectio codicis excusi. atq; eam confirmant verba quæ Dounæus ipse adijcit. causa enim non erat &c.

Pag. 264. 18. ἑαυτοὺς ἀπήγξαν] *Non capio. frequens est apud oratores* ἀποφέρειν δίκην ἢ γραφὴν κατά τινος, *sed hoc quid ad hunc locum? quid si legamus* ἑαυτοὺς κατήγξαν, *seipsos detulerunt? Sic quidem recentiores Græci loquuntur, more Latinorum, vt Plutarchus in Cimone:* ἐμαίνοντο Ῥωμαῖοι συκοφαντίαι. ὁ δ' ὥσπερ ἑνὸς ἀνθρώπου, τῆς πόλεως ὄνομα κατηγορῶν, ἐδίωκε φόνου τὸν Δάμωνος ἀπηρημένον, *cum velut vnius hominis, totius ciuitatis nomen detulisset: Sycophanta est delator.* Accederem coniecturæ doctiss. Halesij, cui magis placet ἑαυτὸν ἀπήγξαν, nisi vsitatius esset eo sensu ἀπήγξαντο, sine ἑαυτούς: & sic fortasse legendum.

l. 23. εἰς ἀγορὰν ἐμβεβληκότι, *rectum est.*

Pag. 265. 5. οἱ φύλακες τῶν τὸν ὕπνον ἔχοντων φύλακες] *Id est,* αὐτοὶ μὲ μηδὲν ἰδίᾳ κακημένοι, ἀλλ' ἄλλων ἐπιμελούμενοι, ὅπως μηδενὸς δέωνται. *Hanc enim conditionem Plato principum suæ ciuitatis voluit esse, quos appellat* Custodes. 4. *de Republica.*

l. 9. αὖθις & mox αὖ ἐρρίπτουν] Præponendum vtriq; αὖ (hoc enim postulat Hellenismi ratio, vt ante ἐπαίνοις) nisi fortè adhæsit vtriq; verbo particula, vt legatur ἂν ἦλθε, & ἂν ἐρρίπτουν. priorem coniecturam magis probo, quia in hoc sensu vsitatiora sunt composita quàm simplicia.

l. 10. Πρωταγόρας παρ' αὐτοῖς, ἐπιδὴ ἐπέλιμπεν ἐπὶν ὅπ ἂν εἶδα θεὸς, περὶ μὲν ἐκάστων ἐκινδύνευσε] *Cicero* 1. *de Natura Deorum.* Nam Abderites quidem Protagoras, cuius a te modo mentio facta est, sophistes temporibus illis vel maximus, quum in principio libri sui sic posuisset, de dijs neq; vt sint, neq; vt non sint, habeo dicere, Athenienſium iussu vrbe atq; agro est exterminatus, libriq; eius in concione combusti. Ex quo equidem existimo tardiores ad hanc sententiam profitendam multos esse factos, quippe cùm pœnam ne dubitatio quidem effugere potuisset. *Ex loco Ciceronis videtur hic legendum,* ἂν ἴδῃ θεὸς, ἢ δ' ὡς εἰσιν, ἢ δ' ὡς ἂν εἰσι'. *quæ media sunt inter hæc,* ὡς ὅπ τὸν εἰκαμμίλιον πρεῖον ἢ κυβέρνων, ἀλλ' ἐν μιᾷ πόλει, *rectissima sunt:* quòd ausus est dicere, non dico orbe terrarum peragrans, & prædicans, sed in vna ciuitate, *nempe Athenis.* ὡς ὅπ, *est* ὡς ὅπως. *Demosthenes* πρὸς Κάλλιππον. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ πάντων τούτων, ἢ πολλὰ ἕτερα ἢ δεινὰ, μὴ ὅπ δίκιον λαβεῖν, ἀλλὰ μὴ προσοφείλειν ἀγαπήσαιμ' ἄν. *Idem pro Phormione,* ἃ δ' ὕστερον, ὡς ἔστιν ἄξια, μὴ ὅπ δοῦναι ταλάντοιν προσόφλω, ἀλλ' ὀκτὼ καὶ εἴκοσι μνᾶν. *Plato commutauit in Phædro,* ἃ ἢ λόγῳ δεῖν ἀκούειν ὡς ἐυτερπὲς, μὴ ὅπ δὴ ἕργῳ: ne dum. *sic etiam Sophocles in Electra:* πεπαύμεθ' ἡμεῖς, ὡς ὅπως σε παύσομεν. *Triclinius,* ὅτως ἴσθι τὸ σαφὲς, ὡ μόνον ἃ παύσομέν σε, ἀλλὰ πεπαύμεθ' ἡμεῖς. *fateor, abesse potest,* τὸ ὅπ. *sed quia hæc elegantior est locutio, videtur retinenda.*

l. 12. ἢ Διαγόρας ὁ Μήλιος] *Legendum* Μήλιος. *Cic.* 1. *de Natura Deorum.* Nullos esse omnino Deos Diagoras Melius, & Theodorus Cyrenaicus putauerunt. *Stephanus,* Μῆλος, νῆσος μία πρὸς Κυκλάδων, ὁμώνυμον ἔχουσα πόλιν· ὁ πολίτης, Διαγόρας ὁ Μήλιος. *Alter est Olympionices Rhodius Diagoras.*

Pag. 265. 44. ἢ τὰ παρ' ἡμῖν ὧδε παρεχόμενα δ' πρὸς ἔργων τὰ τῶν βίᾳ κατορθώματα] *Hic nullum elicio commodum sensum, qui verbis conueniat. Boisius corrigenda putat exp.* 266. *l.* 12. & 13. *& p.* 270. *l.* 4. *&c.*

Pag. 266. 9. γνώσιν] *s.* Genethliacorum impostu-

ram.

ram. *sic sæpe aliàs hoc verbo vtitur.*

Pag. 266. 35. *Lege* συγκλινόμενοι, *pro quo dicunt etiam* συναναφύρεσθαι τῇ πόρνῃ.

l. 36. ἐπιστρέφουσιν] *i. ad mentem redeunt, respiscunt.*

Hom. 5.

Pag. 267. 32. *Vera lectio videtur,* εἰ μὴ ὀλίγα εἰδότες κακῶς, καὶ τῶν τῇ τέχνῃ κατέχειν φιλονεικοῦντες. *hæc rotunda sunt.* κατέχειν, *est,* κρατεῖν, obtinere, vincere, *Arist. lib. 7. Eth.* Vide notas Boisij.

l. 44. ἐμφερέσθω τὰ ὦτα τῷ πλήθει τῶν φροντίδων] *id est,* multitudine curarum aureis obturant, ne possint eæ quicquam τῆς ἀκριβοῦς διδασκαλίας admittere.

Pag. 268. 18. καὶ τὰ ἑξῆς, *non est inserendum. turbat enim sententiam, quæ perspicua est.*

l. 23. *lege* ἐκεῖ δὲ τότε.

l. 37. *Puto legendum,* καὶ τὸ νόσημα εὐκαπάτητον.

Pag. 269. 22. *Videtur legendum* σοφίαν δὲ αὐτόν.

l. 27. ὥστε αὐτῶν εἶδε, καὶ τῆς ὑποστάσεως τότε καὶ πίστεως] *Depravata sunt, nec possum emendare.* Vide Boisium.

Pag. 270. 21. *Haud dubiè* παρὰ λίμναις *legendum. Petrus piscator fuit, Paulus* σκηνοποιὸς, *Matthæus Publicanus.* portubus *hîc nullus locus.* παρὰ μὲν τῆς δοκησέως, *est* apud, *vt* παρὰ τὴν θάλατταν, παρὰ τὸ τέλος. *Plato,* ὥσπερ καὶ παρὰ ἀκρῳ ῥώμενοι.

l. 25. *Censeo legendum* οὐκ τὰ παρ' ἕλλησι λέγω (οἷμαι γὰρ ἐδὲν ἦσαν) ἀλλὰ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους αὐτοὺς ἐν τῷ αὐτῷ καιρῷ, οὐχὶ μὴ ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ μὴ πλήθους πολλοῦ τοῖς περὶ μασὶν ὄντι ὄχλοι καὶ Θευδᾶς καὶ Ἰούδας, συρίματα ἔχοντες μεγάλα ἀνθρώπων, μὴ τῶν μαθητῶν ἀπώλοντο.

Pag. 271. 44. *Lego* ἤλπισε ; τότε καὶ πολὺ ὁ ἔλεγχος ἦν τῆς ἀναιδείας, *de timiditate enim ignauiæ, Apostoli, non impudentia sermo est.* Vide notas Boisij.

Pag. 272. 10. *Lego* καὶ τίνα μᾶλλον ἀκούοντες ἐν δίκῃ δῶν ;

l. 18. *Haud dubiè legendum,* καὶ τῶν διαστραμμένων αὐτοὺς λόγων. *dicunt* ὑπαῦον εἶναι καὶ τῶν ἐχθρῶν.

l. 40. καταγόντων *rectum opinor.* κατάγειν εἰς δικαστήριον, est adducere in iudicium.

Pag. 273. 29. *legendum* βρυχωμένων, *vel* βρυκομένων. *nam* βρυγμὸς ὀδόντων, *ab horum est alterutro:* βρυχᾶσθαι *rugire, est proprium leonis, vt* ὠρύειν *luporum. Hesychius,* βρυγμὸς ὑπὸ τῶ βρύχειν, ὃ ὀξὺ τοὺ ὀδόντας πίζοντα, ὑφορ ἀποτελεῖν, ὡς ὁ ῥίζες συμβαίνει, ἢ τρισμὸς ὀδόντων. *apud Hesychium mendosum,* τοῖς ὀδοῦσι πίζοντα. *Idem* βρύχειν λαύρας (*i.* λάζεσθαι) ἐδίειν, ὑπὸ τῶ πείζειν τοὺ ὀδόντας.

l. 34. *Lego* σχολὴ ἄπασιν, *non* ἀσχολία. οἱ γὰρ ἀσχολούμενοι περί τι, *non possunt vacare aliis rebus. & Cicero dicit,* otium consumere : ἀσχολίαν καταναλῶσαι. *quod hic habes, nusquam opinor legitur.*

Hom. 6.

Pag. 275. 22. *Indubitanter legendum,* οὐκ ἀπὸ τῆς διὰ τῶ πνεύματος παρεχθείσης ἡμῖν δυναμέως ὑποδείξεως. *confirmant sequentia,* ἃ γὰρ ἁπλῶς δυνάμεως εἶπεν, ἀλλὰ μείζονος πνεύματος, καὶ τότε δυνάμεως.

l. 35. αὐχήσει] *Lego,* αὖ ἔπειδε. *& mox,* αὖτη δὲ σαφῶ.

Pag. 276. 22. καὶ αἰσχύνῃ πεισθῆναι ὁ ἄπιστος κἂν χιλίοις συνδρομὴν τοῖς λεγομένοις] χιλίοις συνδρομὴν *figura est apud Hermogenem, quam Orator* πρὸς τὴν αἴτησιν τῶ αἰτήσαι *dicit,* ὁμολογῶ, *aut* φαίλω αὖ ἔγωγε. *Latini* concessionem *vocant, cum aduersarij consentiunt, & quasi concurrunt. Vlpianus ad Demosthenē,* χιλίοις συγχώρησιν συνδρομὴν συγκρύει τοῖς δικασταῖς Λεπτίνου. committit, *siue* collidit iudicibus Leptinem. *hæc autem* παρενθέσει *sunt includenda sic,* ὑποδύομαι τούτῳ τῷ λόγῳ (καὶ αἰσχύνῃ πεισθῆναι ὁ ἄπιστος κἂν χιλίοις συνδρομὴν τοῖς λεγομένοις) ὅτι ὁ Χριστὸς ἦξει.

l. 37. *Videtur legendum* τὸ σῶμα ἃ λογιζόμεθα διὰ τὸ σκιαρὸν εἰς πίστιν, *vt supra v.* 17. ἃ ἐν λογιζόμεθα τῷ ἔνδιδι εἰς πίστιν ἢ προσκύνησις ἐκείνη.

Pag. 277. 28. *Propius est editioni,* si *pro* σβεδαῖσιν *aperte mendoso, legas* σκεδαῖσιν. Puto σβεδαῖσιν ferri posse.

Pag. 278. 17. *Lego,* καὶ πίσω βέλπον ἰῶ.

Hom. 7.

Pag. 279. 12. εἰ πνεύματι ἐλέχθη] *Hic multa desunt. Interpretes, qui alium codicem præter Veronensem non viderunt, nihil iuuant.*

l. 25. *Malleм* καὶ ὑφιέντες αὐτῷ, μηδὲν αὐτοῖς συμβάλλεσθαι πεπεισμένοι. *& certe multo melius.*

l. 42. *Totam complexionem sic ordino.* οἱ τὸ κήρυγμα ἐπαμπύοντες, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς ἐκφώνοντες, καὶ τοὺ μαρταίτας καὶ τὰ ἄλλα κυσὶ, καὶ χοίροις ῥιπτοῦντες, καὶ τὸ δόγμα λογισμοῖς πεπλοῖς καταστολάζοντες. *probant quæ sequuntur vltimam hanc vocem abesse :* τὸ δόγμα *autem non suo loco positum esse, verba Christi pröbant, Matth. 7.* μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ βάλητε τοὺ μαργαίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων. *Est autem* τὸ, πᾶσιν ἁπλῶς ἐκφαίνοντες, ἑρμηνευτικὸν τῶ ἐκπεμπύοντες. sic enim solent boni authores, quum verbum aliquod obscurum aut ambiguum posuerint, addere explanationem, *ait Seruius.*

Pag. 280. 1. ὅτε οὐχ ἅπαξ ὁρῶμεν, *non* ὅτι.

l. 3. ἐλλιπικώτερον *est* περὶ τοῦτο διαπίπτομεν.

l. 24. *Videtur legendum,* ἄλλως δὲ καὶ τὸ προδήλοον ἐμφαίνει τὸ κηρύγματος τὸ μυστήριον. *confirmat quod sequitur l.* 26. μυστήριόν μοι ἐμοὶ. *multis enim explicat quid vocetur* mysterium.

l. 41. *Legendum,* αὐτὸς πλῆσον ὧν ἀγαθῶν, καὶ ἑλκυσθῆναι εἰς τὸ γένεσθαι πλῆσον. *nam* ὧν *& sil) malè cohærent.*

Pag. 281. 17. ὁ μυελοὺς βαλὼν χρωμαδίοις τὸν ς. *unus enim homo non potest* μυελοὺς βαστάζειν χρωμάδιον *est* χειροπλήθης λίθος : *Eustathius apud Hom.* Nihil est necesse quicquam immutare. nam de lapidantium multitudine loquitur.

l. 38. ἢ εἰκὸς καὶ γεγεσθαι ἐν βίβλοις, καὶ ἠφανίδζ τὰ βιβλία] *Nihil opus fuit ad hoc confugere. hoc enim quod Paulus citat, scriptum extat Esaiæ 64. non quidem totidem verbis, sed eadem prorsus sententiâ.* ὑπὸ τῶ αἰῶν ὃν ἠκούσαμεν, ὄψει οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν εἶδον θεὸν, πλὴν σοῦ, καὶ τὰ ἔργα σου, ἃ ποιήσεις τοῖς ὑπομένουσιν ἔλεον. *Quid igitur ? ignarus Chry-*

ſoſtomus ſcripturæ? nemo diligentius in ſcripturis verſatus, ſed hoc virum doctiſſimum decepit, quòd hæc apud Græcos corrupta ſunt, ſic reſtituenda ex Hebræa veritate. ὑπὸ ὀφθαλμὸς σὸς, Θεὸς, τὰλιβ σου, ἃ πεπόθεις τοῖς ἀσωμάτοισιν ἔλεον. *Illud etiam cap. 1.* ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς, ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; *Eſt apud eundem Prophetam, non quidem iiſdem verbis, ſed omnino ſimile. 33. cap. vel potius, vt aliis placet, ad propheta locum alluſum eſt ab Apoſtolo.*

l. 40. *Fortè* ἐν τοῖς παραλειπομένοις.

Pag. 282. 25. *Rectius*, τὸ μαθεῖν μόνον.

Pag. 283. 1. *Rectius* οὗ ὅταν λέγω, ὅτι αὐτὸς ὁ Χριστὸς, ὅτι ἀπὸ παρθένου γέγονε, θεὸς ἦν.

l. 11. *Fortè* ὑπὸ καταικιδῶν.

l. 38. *Fortè* ἵνα αὐτοὺς ἐλέσῃ.

Pag. 284. 1. ἤλασεν αὐτοὺς ὁ διάβολος] *Vera hæc lectio videtur*, impulit illos diabolus, *aut*, ictum dedit. *Theocritus Dioſc.*

Μέσσης ῥινὸς ὕπερθε κατ' ὀφρύος ἤλασε πυγμῇ.

Sed haud dubiis legendum pro ἦν ἤλασε Συμήλασεν. *Act.* 7. 27. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ συνήλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην. Reconciliauit eos, *vel, vt alij*, Compulit eos in pacem. Philoſophi, *inquit*, in abſurdiſſimis inſtinctu Diaboli conſenſerunt: ἐν ᾗ τοῖς χρησίμοις ἑαυτοὺς ἐπολέμησαν. *ſic enim lego, non* ἑαυτοῖς. *verbum vtrumq; caſum recipit: & abſonum eſt*, ἐν τούτοις ἑαυτοῖς. *coniecturam noſtram de* Συμήλασεν *probant antecedentia & conſequentia. præceſſit enim p.* 283. 42. ἐν μὲ τοῖς σφόδρα ἀπόποις Συμωχθήσαν. συμφέρεσθαι *contrarium eſt* τῷ διαφέρεσθαι. *mox autem ſubſequitur, l.* 5. ὁμονοῆσαι παῦσαι ἐποίησε, *quod eſt* συνελάσαι. *ſic illud Act.* 7. Moſes viſus eſt illis διαπρεσμένοις, καὶ Συμήλασεν αὐτούς.

l. 13. ἀπὸ τούτου τοῦ νοσήματος τῆς ἀποδόσεως] Vide Boiſium.

l. 14. κάμπτων αὐτῷ] ſc. ψυχῷ.

l. 35. *quod Paulus ait*, ὁ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται, *ſimile eſt illud Philoſophi* 3. *Ethic. cap.* 4. ὁ σπουδαῖος γὰρ ἕκαστα κρίνει ὀρθῶς, καὶ ἐν ἑκάστοις τἀληθὲς αὐτῷ φαίνεται. καθ' ἑκάστην γὰρ ἕξιν, ἴδιά ἐστι καὶ τὰ καλὰ καὶ ἡδέα, καὶ διαφέρει πολὺ ἴσως ὁ σπουδαῖος, τῷ τἀληθὲς ἐν ἑκάστοις ὁρᾶν, ὥσπερ κανὼν καὶ μέτρον αὐτὸς ὤν. *Eſt igitur ſecundum Ariſtotelem*, vir bonus menſura omnium rerum, *non* quiuis homo, *quod Protagoras cenſuit, cuius hæc theſis erat*: πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος. *Quale enim quidq; cuiq; viſum eſt, tale eſſe aſſeuerauit. itaq; nullam eſſe contradictionem, quia nihil falſum eſt. Sed ſtudioſus ille Ariſtotelis rectius eſt æſtimator rerum duntaxat humanarum. in rebus enim ad Deum pertinentibus nihil cernit: & hoc eſt illi* πνευματικὸς, *quod ille hominibus cæteris. iudicat enim, non iudicatur.*

Pag. 285. 6. *Lego* περὶ τούτων πάντων.

l. 26 ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ παιδὸς, ἀπάγγελλα ὑμῖν, τυγχάνει, ἐδάρρησα ὑμῖν] *Quid opus fuit interpretari verbum ſatis notum, præſertim, per obſcurius? ſed* δαρρῆν, eſt narrare aliquod arcanum amico fidenter, in quo magnam habes taciturnitatis fiduciam. *ſic verſ. proximo. Suidas* ἐν τῷ Ἰππῦς. ἵνα ᾖ τὰς λόγες μὲ ἀληθεῖ, τῇ σῇ ἀγάπῃ παρασήσω, δαρρῶ σοι μυρίεσιν. *Deinde ad ſimem narrationis ſubiungitur*, ταῦτα ὡς γνησίῳ φίλῳ φησὶ πεπίστευκα τῇ σῇ ἀγάπῃ, *quæ docent quid ſit* τὸ δαρρεῖν. *Idemq; hoc interpretatur*, ἐλευθεροστομία.

l. 35. πολὺ καταγέλαστα ὑπὸ τῆς τῶν β. *diſcunt etiam* καταγέλων, *quod hic aptius.*

l. 40. *Lege* ἐκ αὖ καπόρδωσαν.

Pag. 286. 29. καὶ τὰ λέγω περὶ τῶν εὐεργεσιῶν] *Sane legendum*, αὐτῶν μὲ ἦν εὐεργεσιῶν. Imo verò ipſorum beneficiorum: *poniturq; ex* αὐξήσει, τὸ μὲ ἦν. μὴ *autem per ſe, de re quapiam minori, quaſi dicas*, beneficia quidem vicit, cætera non.

Pag. 287. 2. *Lege*, ἃ δὴ ἁπλῶς ὑπὸ συνηθείας εἰς ἀσυνήθειαν εἶλκον, ἀλλὰ ὑπὸ Συμηθείας ἀδείαν ἐχόντως ἦγον εἰς φεύγοντα κινδύνους ἀπειλοῦντα. *vt* ἕλκειν καὶ ἄγειν *Synonyma ſunt, ſic* ἄδεια, καὶ φεύγοντα κινδύνους ἀπειλοῦντα, *contraria. Hoc enim legendum eſſe, εἰς ἀσυνήθειαν. Nam in priore etiam membro ſeruanda eſt* ἐναντίωσις. *v.* 17. *confirmat primam* αὐτάρκειαν.

l. 8. περέχεσθαι *retinendum. nam* περιέχεσθαί τινι, *non eſt niſi* addici, *vel* deditum eſſe alicui rei, vel homini.

l. proxima, dele ταῦτα.

lin. 29. ἆρα ἂν εὐκολον ἦν ἔχειν καὶ ἕλκεσθαι τοῦ ἐναντιομένους] ἔχειν *hic eſt* ἄγειν, *vt ſupra coniunxit*, τὸ εἶλκον καὶ ἦγον. *Ariſtoteles Metaph. lib.* 4. *cap.* 23. τὸ ἔχειν λέγεται πολλαχῶς· ἕνα μὲ ἕξιν, τὸ ἄγειν τι καὶ τινὰ αὐτῆς φύσιν ἢ τινὶ καὶ τινὰ αὐτὸ ὁμοίως. διὸ λέγεται πυρετὸς τε ἔχειν τὸν ἄνθρωπον, καὶ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις, καὶ τὰ δεσμὰ οἱ συμπεχόμενοι. *Æſchylus in Agamemnone.* Τεσσαρ Ἀχαιοὶ τῶνδ' ἔχουσ' ἐν ἡμέρᾳ. *Ariſtophanes in Veſpis.* ὕπνος μ' ἔχει ἐκ παλαιοῦ. *Iliados* 2.

--ἀλλ' ἐκ Ἀγαμέμνονα δῖον

Ὕπνος ἔχε γλυκερὸς.

Ouidius Metamorph. lib 1.

Et cum fulminibus facientes frigora ventos,

His quoque non paſſim mundi fabricator habendum

Aera permiſit: vix nunc obſiſtitur illis.

Hinc habenæ, *quibus equi flectuntur & aguntur, quò volumus. Hom. Odyſ.* 3.

--αὐτὰρ Ἀχαιοὶ

Ἅψ ἀπὸ ξυναϊοῖο Πυλόνδ' ἔχον ὠκέας ἵππους.

id eſt, ἤλαυνον. *Quod de veſtitu atq; habitu dicit Philoſophus, eò pertinet, quod eſt apud Ciceronem* 1. *de Oratore.* Sed, vt ſi mihi, *inquit*, calceos Sicyonios attuliſſes, non vterer, quamuis eſſent habiles atq; apti ad pedem, quia non eſſent viriles. Habiles, *qui facile habentur, vnde eſt* habitus *pro cultu corporis. nam ſi laxiores ſunt, non facile habentur, neq; in his pes eſt expeditus. Ouidius,*

Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.

Habilis *eſt* agilis. *Idem* 1. *Metamorph.*

---Habili Saturnia curru

Ingreditur

Ingreditur liquidum pauonibus aera pictis.
De armis etiam dicitur. Tacitus e *Annalium* 2. Nec enim immensa Barbarorum scuta, enormeis hastas, inter truncos arborum, & enata humo virgulta, perinde haberi, vt pila, & gladios, & hærentia corpori tegmina. *hic* haberi, *vt vides, est* versari & agitari. Hærentia corpori tegmina, *sunt* habilia.

l. 36. *Puto legendum*, ἀλλ' ἐπαγγελίας ἐπῆρεν αὐτούς, φησι, καὶ ψ. ῥ. ἠπάτησεν, *quasi Christus discipulos suos vanis promissionibus inflasset.*

l. 44. ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς ἐπέδωκαν ὑπὲρ τοῦ σ. *legendum.* ἐπίδοσις *est non* εἰσφορὰ, tributum quod exigebatur, *sed* beneuola contributio ciuium ex mera voluntate. *Plutarchus in Phocione:* περὶς δ δυοῖν πιτὰ τῆς Ἀθηναίων αὐτόνομον ἐπιδόσεις, καὶ τῆς ἄλλων ἐπιδιδόντων, κλινθεὶς πολλάκις ἔφη, Αἰτεῖτε τοὺς πλουσίους. ἐγὼ γὰρ αἰσχυνοίμην ἄν, εἰ τούτῳ μὴ ἀποδιδοὺς, ὑμῖν ἐπιδίδου, δείξας Κεφισοδότου τὸν δημοσιῶν. *Est igitur* τὸ ἀποδιδόναι, *non* sponte aliquid largiri, *sed* debitum reddere. *quod Demosthenes docuit* ἐν τῷ περὶ ἀλοννήσου: *idemq; contra Midiã*: ἐγὼ ὑμῖν τειήρη ἐπέδωκα. *Nec obstat quod nos nostraq; omnia, ipsas quoq; animas Deo debemus. Paulus enim* 2. *Cor.* 8. *de simili re loquẽs ait*, Αλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν ἔδωκαν πρῶτον τῷ Κυρίῳ, *non* ἀπέδωκαν. *Luc.* 11. εἰ δ καὶ ἰχθὺν, μὴ αὐτὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ ἐὰν αὐτὸν ᾠὸν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον;

Pag. 288. 1. *Lego*, καὶ τὸ μηδέποτε μηδὲν τοιοῦτον ἀκέρατος ἀρρόνου πεῖσαι περὶ μεγάλων οὕτω πραγμάτων.

l. 15. πύτθαι *vox poetarum non est ferenda.*

l. 36. *Lego*, καὶ πῶς ἀληθείαν ἦν περὶ τούτων ἐκ ἦν μὴ ταῦτα, *vel*, καὶ ἦν μὴ ταῦτα.

Pag. 289. 24. *lego*, πολλῆ διαίματος ἄξιον.

Hom. 8.

Pag. 291. 8. *Dele* καὶ, *ante* τὸν τόφον αὐτῆς.

l. 37. ὁ δ Παῦλος τὸν ἐργαζόμενον δικαιοσύνην &c.] Haleſius, inductis verbis illis, τὸν ἐργαζόμ. δικαι. ita legit: ὁ δ Παῦλος ἑαυτὸν ὃν πᾶσιν ἀληθῆ φησι καὶ δ. τ. ε. τ. γ. ὑμόμενον. καὶ γὰρ λέγειν ἔχω, φησὶ, τῷ Θεῷ. Vide notas Boilij.

Pag. 292. 16. *legendum* δικόνησαν ὑμῖν. *probant verba Pauli*, διάκονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε.

Pag. 293. 28. αὖ δ πρᾶ, *quia Paulus ait*, δειμάλιον γὰρ ἄλλον ἐδεὶς δώματα θεῖναι.

l. 33. *Lego*, καὶ ὡς δειμαλίᾳ ἐχώμθα (*nam verbum hoc regit genitiuum*) ὡς κλήματ' ἀμπέλου.

l. 35. ἔλκει *verum est. sic v.* 36. μὴ τοίνυν ἁπλῶς ἐχώμθα τῆς χειτῆ.

Pag. 294. 1. ἕνωσιν *rectum, arctiorem enim coniunctionem quàm* κόλλησις *declarat.*

l. 32. *censeo legendum*, ἂν συγκάσῃ μόνον. Illo tamen modo loqꝫitur sæpè Chrysostomus. *H. S.*

Pag. 295. 15. ἐγκόπτουσι *legendum.* παροξύνουσι *non est* irritantes, *sed* acuentes & instigantes viros ad auaritiam & rapinam.

Hom. 9.

Pag. 297. 2. πεντακισχίλια ἔτη, καὶ πλείω παρῆλθεν] *At Iudei numerant hodiè non nisi quinq; millia annorum & circiter sexcentos ab origine mundi: ex quo autem Chrysostomus hæc scripsit ferè tredecim* ἑκατονταέτεις *fluxerunt. nec tamen subesse mendum suspicor. sed Noster non erat* ἀκριβὴς περὶ τὰ τοιαῦτα. Imo si sequimur Græcorum ὁπλοχισμὸν ex Septuag. ratio constabit. *H. S.*

Pag. 298. 11. *Legendum* ὀπτησῆ αὐτοῖς περὶ τῶ μὴ ἀναμίγνυσθαι ἑαυτὸς ἐν τοῖς ἀείστοις, in prandijs, *cap.* 11.

Pag. 299. 27. *Ad marginem totum hoc displicet*, πλὼ τῆς ῥηθησομένων σ. ἐ. *priora non improbo.*

l. 44. *Vide an non legendum sit*, ἄνω νεύει περὶς τὴν δ.

Pag. 300. 8. *Legendum* μᾶλλον δ ἐκποτε ἐμπίπλαται: *coheret enim* τῷ λαμβάνουσιν, *non* τῷ καταδαῦται. Vtrumq; in vsu, πίμπλαμαι & πιμπλάομαι.

l. 9. *Sic distinguo*, ἐπισθὼ λάζωσι χόρον τοῖς τοιαύτης ξυρῆς, ἀφίσαυται.

l. 12. *lego vel* χρῆσθαι, *vel* χρήσεσθαι. μέλλω nunquam *habet preterito.* μέλλοιμι *autem rectum est. præsens optatiuus* αὐτὶ τῶ ὁριστικῶ *indicatiui. & hæc inquit Eustathius*, μυελοπλήθης χρῆσις.

l. 19. *Lego* ῥήματα φθέγγονται μᾶλλον ἐκείνων ἧς ὀδόντων ἰὸν ἀφιέντων φόνον ἐργαζόμενα. *dicimus enim* φονᾶν ἀφιέναι. *Verba enim non dicuntur* ἀφιέναι τι, *ipsa enim* ἀφιέντα: *dentesq; serpentium* ἰὸν ἀφιέναι *dicimus.*

l. 31. τὸ πλέον ἧς ὀπιθενῶν ἧς καθ' ἡμᾶς αὐτοῖς ἀνήρπτο] *Rectum est, sed obscurorum.* ἔστιν πλέον ποιεῖν, est nihil agendo proficere. *Hoc igitur vult dicere*, nisi homines cum Dæmonibus facerent ad suam perniciem, nihil illi suis insidijs contra nos proficerent. ὀπιθενῶν *est à singulari* ὀπιθενή.

Hom. 10.

Pag. 301. 34. *Fortè* τῷ μέλλοντι διδάσκειν. *quippe de anima, non de charta loquitur.*

Pag. 302. 28. καὶ ἐνταῦθα δ' φησι] *Dele* καὶ.

l. 35. τὸ ἑαυτῆς ὄνομα καὶ τὸ Πέτρου ἐπωνυμίας] Lege cum Haleſio, τῷ ἑαυτῆς ὀνόματι τὸ τῆς Πέτρου ἐπωνυμίας, vel vt erat annotatum in orâ Ms. Oxonienſis, ſed recentiori manu, τὸ ἑαυτῆς ὄνομα μεταθέντων, καὶ τὸ Πέτρου ἐπωνυμίας.

l. 37. *Quis non videt legendum* πῶς ἧς μὲ διδασκάλων καθεῖλε τὸ φρόνημα, ἧς δ μαθητῆς ἐπῆρε? *hoc exuncunt sequentia. & qui vel mediocriter locum attenderit, assentietur: vel* ἧς μὲ μαθητῆς ἐπῆρε τὸ φρόνημα· ἧς δ διδασκάλων καθεῖλε.

Pag. 303. 6. *Lego*, διαχεῖς ὡς οὐχ ἅπασι τὰ αὐτὰ χρὴ διδόναι, & οἷς. Vide Boisium.

l. 13. *Fortè* ὅπ-ψηφίζεσθαι.

l. 44. καὶ σὺ ὦ αὐτὸς ὁ κατασκευάσας αὐτῷ] Ἑλληνικώτερον *est* κατασκευασάμενος. *vt architectus* οἰκοδομεῖ, *dominus* οἰκοδομεῖται τὴν οἰκίαν. *pater* διδάσκεται *filium, praeceptor* διδάσκει, *Bud.*

Pag. 304. 2. πρὸ αὐτοῖς γεγράφοντες] *Mallem* λογιζόμενοι, *aut aliquid tale.*

l. 8. *Sic distinguе,* ἀλλά τι ἐξέλιπε διὰ παντὸς ἔχειν;

l. 41. *Lego,* καὶ σύμαχον ἐυώδη διαπέμπουσι.

Pag. 305. 12. *Legendum,* ὅπη μαθημάτων.

l. 18. *Legendum* ὅτι ὁ δεῖνα τὸν δεῖνα ἀπήλλαξε πενίας. Si quid in hac sententia mutandum, libentiùs pro ἀπήλλαξε legerem ἀπήλλαξας, vt mox in secunda persona.

l. 21. *Lege* τὰ ῥήματα ταῦτα. ταῦτα ὑπερφέρει.

Hom. 11.

Pag. 306. 10. ἐνέχρινον διὰ τὴν εὐγλωττίαν] *Rectum est. Bud.* ἐγχρίνω, τὸ ἐντάττω, ἐγκαταλέγω: allegere, admittere, adoptare. *Aristides,* ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιλυθέντας θεοὺς μὴ τῆς ἄλλων ἐνέχριναν. *Demosthenes,* ἐπειδή τις εἰς τὴν κηρυκικὴν γερουσίαν ἐγκριθῇ, ἅπαντες δεῖ τῆς πολλῶν: *de Lacedæmoniis. apud Ciceronem* in collegium augurum adoptare, *est* ἐγκρίνειν. *& absolutè,* probare, *vt hic* 2. *ad Cor.* 10. *v.* 12. ὃ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρῖναι, ἢ συγκρῖναι ἑαυτούς τισι τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων. Non enim audemus inserere aut comparare nos quibusdam eorum, qui seipsos commendant. *Horat.*

Quod si me Lyricis vatibus inseres.

Εἰ δὲ μὲ τοῖς μελοποιοῖς ἐγκρίνεις. *eis contrarium,* ἀποκρίνειν, ἐκκρίνειν. *Plato legum* 12. ἀφελεῖν τὸ πλέον, ἀποκρίναντας νέοντα, τοὺς δὲ ἄλλως ἐγκρίναντας. *absolutè posuit, vt Noster. Cicero pro Cluentio:* Deinde Prætores vrbani, qui iurati debent optimum quemque in selectos iudices referre, nunquam sibi ad eam rem censoriam notam impedimento esse oportere duxerunt. *In selectos iudices referre, est* εἰς τοὺς ἐκκρίτους δικαστὰς ἐγκρίνειν. *Seneca lib.* 3. *de Beneficijs.* Non potest ad hæc sumi iudex è turba selectorum, quem census in album & equestris hæreditas misit. *In album mittere, est* ἐγκρίνειν. *Hesych.* ἔγκριτος, ἐκλελεγμένος, ἐξειλεγμένος.

l. 30. *Lego,* πρὸς αὐτῷ φέρων.

Pag. 307. 18. *Videtur legendum* ἐν τούτῳ δὲ ἔφησι διδιηγεῖσθαι.

l. 36. ἡμεῖς δὲ κατὰ τὸ εἰκὸς αὐτῷ τοῦτο ποιοῦμεν] Secundum id quod temerè in mentem venit. *Demosthenes Olynth.* 3. ἐγὼ γὰρ ταῦτα πολλάκις παρ' ἐμοὶ γιγνώσκειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅταν τε εἰς τὰ πράγματα ἀποβλέπω, καὶ ὅταν εἰς τοὺς λόγους, οὓς ἀκούω. ὃ πολλάκις μοι ταῦτα γιγνώσκειν. *Plato Phædone:* ὥστε μοι πολλάκις ἐκεῖνον μηδὲ εἰς ἅδου ἰόντα, ἄνευ θείας μοίρας ἰέναι. *subaudi δόξαν, quam vocem expressit Sophocles in Tyranno,*

χώρας ἄναντες, δόξα μοι παρεσάθη.

Pag. 309. 27. *Profectò legendum* παντοδαπῶν αὐτῷ ἀποτιμιζόντων. *nam* ἐπιτιμίζειν *adhæret datiuo. de hoc aliàs diximus, ad pag.* 60. *lin.* 40. *sic autem hoc loco dicitur* τὸ ἀποτιμίζειν τῷ διανοίαν, *vt l.* 32. ἀποφεύγουσι τῷ ἀκολούθῳ.

l. 41. πολλὴ ὁ σκότος κατέχει τοὺς διανοίας] *Sic legendum videtur. verbum enim semper coharet* ῥωμαϊκῇ. *Aristoph. Vespis,* πολλὴ νάρκη μου τῆς χειρὸς κατέχει τὰς.

Pag. 311. 32. ἤκασιν, *præteritum rectiùs.*

l. 42. *Lege,* ὠφελεῖ τὸ ζῆν δεῖ. *vel* ὠφελεῖ τῷ ζῆν.

Pag. 312. 23. *Lego* παρ' ἀνθρώπων. *mox enim sequitur* ὃ ἦν θεῷ τῷ Θεοῦ.

Hom. 12.

Pag. 314. 21. ἀχόρεστον γὰρ ἡ ἐυαλόζια] *Hoc quidem mendosum esse, non est dubium. Si reponas* ἀλαζονεία, *planè contrarium efficies Chrysostomi Paulià sententiæ. Erant enim Corinthij, quos notat, simul* ἀλαζόνες καὶ κεχορτασμένοι. *& Noster ait,* τὸ δὲ ἀπὸ ὀλίγων χορτάζεσθαι, ψυχῆς ἐστιν ἀδεοῦς. *Item* καὶ παιδικῆς διανοίας ἐστίν, ἀπὸ τῶν μηδέπω κεκτῆσθαι νομίζειν τὸ παῦ εἰληφέναι. *Cuiusmodi quidem sunt* ἀλαζόνες, *sed non* ἀχόρεστοι. *statim enim habere se putant, quod nondum adepti sunt. Vel igitur legendum* εὐχόρεστον γὰρ ἡ ἀλαζονεία (*quod equidem probo*) *vel* ἀχόρεστον γὰρ ἡ εὐμάθεια. παιδικῆς δὲ διανοίας, *propter illud v.* 16. ὀφείλομεν ἐν χρείᾳ καθεστηκέναι νομίζετε, ὅτε ἀποστέλλω, ὅτε διδασκάλων. *dociles enim inexplebiles sunt, & auidissimi multa discendi.*

l. 34. τὸ ἀσυνείδητον, *ne corruptum putes, non est* ἀπὸ τοῦ συνειδότος, *vel* συνειδήσεως, conscientia. *sed ab eo quod dicimus,* ῥᾴδιον ὧν συνιδεῖν, facile est videre. *hoc probat quod sequitur,* καὶ τὸ σφόδρα ἀνόητον. 315. 10. ἵνα καὶ ὁ σφόδρα ἀνόητος συνειδῇ τῆς ἐρημίας τὸ ἀπίδανον. *vbi forsan* συνίδῃ *rectiùs.*

Pag. 315. 25. *Legendum vel* πρὸς τὴν διαφοίαν ἐπέρχεται ἑαυτῷ, *de omnibus Apostolis (dixit enim* ἐξουθενημένοι διάξειν) *vel* ἐπέρχεται τῷ ἑαυτῷ.

Pag. 316. 32. *Lege,* ἐκ αὐτοὶ καταγινώσκοντες.

Pag. 317. 13. *Lego,* τὸν ἁπλῶς ἐπαινοῦντα.

Pag. 318. 4. *Lege,* ὃ δεινὸν τοῦ τῆς φύσεως ἀγν. *v.*

l. 15. *Lege* ἀνιλεῖν πνα ἔχῃ), *vel* ἀνιλεῖν πνα ἔχειν ψυχῶ.

Pag. 319. 25. *Lego,* καὶν μὲ εἰς τις ὑπὸ τῆς ἀγορᾶς, *vel,* ἐκ τῆς ἀγορᾶς. *quod probo.*

l. 44. καὶ τῆς ἑαυτῶν σωτείνεται σωτηρίας, *non intelligo. sine vllo detrimento possunt abesse.* Legendum fortasse, τῷ ἑαυτῶν σωτείνεται σωτηρίας.

Pag. 320. 11. ἀκόντες] *Refertur ad remotius,* πολέμια, *non ad propinquius,* ἀρχαῖ.

Hom. 13.

Pag. 322. 16. τῆς κηρύγματος μὴ ἀπαιτοῦντος διάτρεχε] *Rectè abest* τὸ μὴ. διάτρεχε *perquam erudite Chrys. dixit* τὰ χείρονα, μωρίαν, ἀδηφαγίαν, ἀπιμίαν, καὶ ἰδιοπαθοῦντα. *Demosthenes* καθ' Ἀνδροτίωνος, ὅσα τῇ πόλει γέγονεν, ἢ νῦν ἔστιν ἀγαθὰ, ἢ διάτρεχε, ἵνα μηδὲν εἴπω φλαῦρον. *Non dixit* ἀγαθὰ, ἢ καλὰ, *quod sensit. Sophocles in Philoctete.*

Ὡς παῦτα δεινὰ καπικινδύνως βροτοῖς
κεῖται, παθεῖν μὲ δ', παθεῖν ἢ διάτρεχε.

Gregorius Nazianzenus, δ' τε καὶ ὡς ἕτερος ἔχοντα. *Festus,* Alter & pro non bono ponitur, vt in

in augurijs, altera cùm appellatur auis, quæ est vtiq; non prospera. *sic* Alter *nonnunquam dicitur pro* Aduerso & Malo. *Quod Latini ita dixerunt, vt apparet, imitatione Græcorum. Nam quod Iosephus Scaliger in annot. ad Festum ait,* In augurijs puto Alterum significare non bonum, cum altera auis priori auspicio vitium faceret, vt cùm fulmen secundum priùs perimeret, quod propterea dicebatur peremptale: *est illud quidem acutè excogitatum, sed hoc loco probare non possum: rationem enim significationis ille oratoris & poetæ locus satis ostendit. Melius idem Iosephus, quando addit,* Augures verò sedentes in Templo, abstinebant vocibus malè nominatis: ideoq; alterã auem potiùs, quàm auersam dicebant. *Horat. Od. 10. lib. 11.*

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene præparatum
Pectus.

Abstinere autem vocibus malè nominatis, *est, quod ait Orator:* μὴ δὲν εἰπεῖν φλαδερον, *hoc est,* μὴ βλασφημεῖν. *Sic enim idem contra Leptinem,* τότε μὲ ἡ πόλις ἠμὴ καὶ γῆς ἐυπόρει, καὶ χρημάτων· νῦν δ' ἐυπορήσει. δεῖ γὰ ὅτω λέγειν, καὶ μὴ βλασφημεῖν. *non dixit,* nunc autem egentissima est, *hoc enim fuisset* δυσφημεῖν, *sed tamen hoc significauit, cum diceret,* Nunc autem abundabit. *sic dicimus* Vixit, *pro* Mortuus est: *&* fuimus Troes, fuit Ilium. *Audacter itaq; pone, vt in margine,* τῆς κηρύγματος ἀπαιτῆντος διάτεγα, *hoc est,* deteriora τῆς πεπλῆς συσκιάς. *Vide quæ sequuntur.*

Pag. 323. 1. χάειν ἔχω πολλὰ αὐτοῖς] Videtur Chrysostomus hanc particulam, tanquam Paulini clausulam contextus posuisse, quæ tamen in nostris codicibus non reperitur.

Pag. 324. 43. fortè καὶ ἡμῖν χαρισάμενος.

Pag. 325. 43. ὑποπέζω τὸ σῶμα] *Hoc quidem benè quadrat. sed est apud Paulum 9. cap. ad finem* ὑπωπάζω.

Pag. 327. 3. ὁ δὲ ἐλεήμων πάλιν, ὁ μετεμέσει ποτὲ] *Corruptum. lego,* ὁ πεινάσει ποτὲ, *vel* ὁ μὴ πεινάσῃ ποτέ.

l. 6. Legendum καὶ τὸν φόβον ἐξαιρεῖ σοι τῆς μελ. πεινᾶς. *hoc confirmat priorem emendationem.*

l. 10. καὶ χρεῶν ὄγκον ἀφόρητον ἐπαιωρεμένων] *Puto rectum est: nisi mauis* χρημάτων ὄγκον ἀφόρητον ἐπαίροντες. ὄγκος *enim tumor est.*

l. 13. ἢ δὲ κίνδυνον ἀφόρητον] *Quid si legas* ἀφόβητον? *sed mallem* ἀδόκητον. ἀφόρητον *non proprium* ὀλίγητον κινδύνου. *periculum enim non premit, sed impendet. &* αὐυπόπτατον *quidem dici potest, non* ἀφόρητον.

Hom. 14.

l. 41. ὀπισολὴ] *Fortè* ἀποστολή.

Pag. 328. 10. τοὺ κινδύνους] *Videtur hoc loco* ἐπεγγελῆς, *nec cum reliquis conuenire.*

l. 42. Puto veram lectionem esse, ὡς αὐ ἀπολιφθέντος, *quasi interclusus esset, hoc est prohibitus & detentus, quo minùs ad Corinthios accederet. hanc enim solam habuisset iustam defensionem. Plato Phædone,* ἐπειδὰν ἔν ἄρξωνται τῆς θειείας, νόμος ὅτιν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν πλὴν πόλιν, καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀπεκτονώκα, πρὶν αὖ εἰς Δῆλον ἀφίκηται τὸ πλοῖον, καὶ πάλιν δεῦρο. τοῦτο δ' ἐνίοτε ἐν πολλῷ χρόνῳ γίνεται, ὅταν τύχωσιν οἱ ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. *aliter dicendum esset,* ὡς ἂν ἀπολειφθησομένου: *sed ad hoc dici potest,* τὸ αὖ *(quod additum est ad oram in Ms. manu recenti) mutare aoristum in futurum, vt* ὂν αὖ ἀπολειφθέντ *sit idem at ad illud participium futurum passiuum: in quam sententiam nunc magis inclino. sed est quod huic quoq; sententiæ repugnare videatur. Nam qui dicit se venturum, non defensionem parat, sed pollicetur aduentum suum: at qui dicit se detentum fuisse,* ἀπολογίαν ποιεῖται. *videndum igitur an non legendum sit,* ἐπαγγελία μᾶλλον ἐγίνετο αὖ, ὡς ὂν αὖ ἀπολειφθέντος, καὶ ὂν ἀπιστή. *nam pollicitatio magis opponitur minationi, quam defensio. Tu, Lector, controuersiam hanc disceptabis. Ego quid mihi in mentem veniret, ostendi.*

Ibid. δεῦρ] Quid si, ὅτως?

Pag. 329. 32. Legendum, ἀλλ' ἐπιδὴ ὁ σφόδρα ἀγαπῶν αἰσθάνεται περὶς πίστεις. *sit enim oportet generalis sententia.*

Pag. 330. 18. Legendum, εἰ καὶ τὸν ἀρχὸν σοι προέθηκαν ἔπαθλον. *præmia enim proponuntur in medio certantibus, non huic, illinc adduntur.*

Pag. 331. 27. ἄπειρα δὲ τὰ τέλη] *sc. duratione.*

l. 30. Lego ὄχοῦ τοῦτο εὔκολον. ὂν εὔκολον. καὶ ὑποφορὰν καὶ αὐδυποφοράν.

Pag. 332. 36. Lego τῷ ξένῳ τούτῳ, καὶ χαίρω νόσον. οὐδεὶς γὰ ὂν ἔστι καινὴ νόσος.

Hom. 15.

Pag. 336. 13. Lego καὶ ὀβολῇ, *propter mulctam irrogatam. Aristophanes Vespis,* τούτης ὀβολῶ ψηφιεῖ, μίαν μόνω, *scilicet drachmam. Schol.* ὀπίμιον, ζημίαν. *vidi ego sæpe* ὀβολὸς *&* ὀβολῶ *permutata.*

Pag. 337. 41. Legendum, ὅπως ἂν ἐμπίσῃ, καὶ εἰς ὃ ἂν εἰκαίαν εἰσέλθῃ.

Pag. 338. 3. κἂν μὴ παρ' αὐτὰ πάθωσιν] *Hæc imperfecta est oratio. quid si legas,* κἂν μὴ δεδιυτήκα παθ. *hoc quidem sentit. sed puto legendum,* κἂν μὴ παρ' αὐτὰ παθήματα πάθωσιν, *ex Dem. contra Midiam,* ὡς εἴπερ ὧν τι τύτων ἀληθὲς προσέκλεπται μοι ἔδη, καὶ παρ' αὐτὰ παθήματα τῶν τιμωρίαν ποιεῖσθαι. *Idem contra Leptinem,* πάντες μὲ γάρ εἰσιν ἴσως ἄξιοι κακὸν ἀντιπολαμβάνειν οἱ προῦπάρχοντες, τοῦ ποιεῖν ὑμᾶς δ' μάλιστα δ' οἱ προῦπὰ τὰς κακίας, ὧν εἷς ἐστ αὐτὸς ὧν φαίνεται. παρ' αὐτὰ, vel παρευτὰ pro δεδιυτήκα, familiare Chrysostomo.

l. 16. Lege, καὶ ἐγγόνως ἔκγονον *enim est* παῖς, *Eustath.*

Hom. 16.

Pag. 341. 3. Legendum, ἕως ὃ ὅτε καταφρόνων.

l. 25. Legendum, τὰς τιμωρίας, καὶ μὴ πολὺν χρόνον ἐν ἑκατέρᾳ πολλάκις ποιούμενον.

Pag. 342. 41. Fortè ἐρώμεθα.

Pag. 344. 31. Haud dubiè legendum, καὶ δὲ μέχει τῆς ἀπαλλαγῆς τὴν αὐτὸν ἔδωκα. *quis enim non videt translatum esse a medicis, qui dicuntur* ἀπαλλάττειν τὸν

τίω᾽ νόσον? ἀντίδοσις *non est aliud quàm* remuneratio, *vel* permutatio. *Antidotum Latinis etiam usurpatur pro remedio contra venenum.* Puto ἀντίδοσιν stare posse. Halesius post ἀπαλλαγῆς addit μόνον.

Pag. 345. 13. *Lege*, εἰ γὰρ ἐθέλεις, *non*, ἐθέλοις. εἰ, *non iungitur optatiuo, nisi cum alteri verbo subiungitur.*

Pag. 347. 6. εἰς τὸν αὐτὸν χρὸν τελεῖν σε π. *legendum.*

Hom. 17.

Pag. 348. 10. *Videtur legendum*, ἀεὶ᾽ πεφυκὼ ἐπθύμει.

l. 14. ἀπελίπεσα] *Fortasse*, ἀπελίποντα.

l. 21. 1. *ad Timoth.* 6. *est*, ἔχοντες διαθήκας, καὶ σκετ.

Pag. 350. 44. *Lege*, ἢ τὴν ἄλλων τ᾽ ἐπιπόνων. *Causa enim hic non erat, cur diceret* λύπην, φονῆδας, πόνους ὀλίγους. *recte autem* ὀλίγους *dicuntur. sunt enim* λῆρες, *i.* pestes, *& hic de immortalitate agitur. Deinde* ὀλίγους *est* opportunus, *non* φέρεται ρ.

Pag. 351. 9. Glossema manifestum, quod in editionem Veronensem irrepserat, retentum etiam in Germanica, autore optimo codice nostro Ms. sustulimus. nam inter γυῆ γ. & ἀδύνατ. εἶ, interiecta erant hæc verba: ὀλίγιστον οὖτ τοῦτο τι ῥητὸν, ὅτι εἰ μὴ ἀνητὸν σῶμα ἔχων ὁ Ἀδὰμ ἥμαρτεν. ὅμοιον τῷ ἔξω τῷ Θεολόγῳ ἐρημώσῳ μέσον μεγέθος καὶ ταπινότητ. ὃ τῷ ὄντι γὰρ ἀδύνατ. ἐγεγένει. quod adnotatum fuisse ab aliquo studioso in orâ libri, & postea in contextum venisse, qui non videt, nihil videt. dein quam illud insolens huic nostro, vt Nazianzenum citet, qui neminem vnquam veterum patrum citat nominatim, idq; adiecto Theologi epitheto, quod non nisi posterioribus seculis obtinuit.

l. 40. *Legendum & distinguendum*, καὶ γὰρ ἐφ᾽ ἡμῖν ἡνίοχός ἐστιν ὁ λογισμός.

Hom. 18.

Pag. 353. 41. *Lege*, δεξάσθε δὲ ἔφη τὸν Θεόν.

Pag. 354. 5. *legendum*, ὅσα πῶς εἰς τὸν Χειρὸν τὸ παῦ ἀπάρτησε, *vel potius*, αὐάρτησεν. *Euripides in Phœnissis*,

ἀλλ᾽ εἰς δυὰς χρὴ παῦτ᾽ αὐαρτήσαντ᾽ ἔχειν.

nam ἀπαρτᾶν *est* disiungere, *& membra luxata dicuntur* ἀπαρτισμένα.

l. 30. *Legendum*, καὶ ταῦτα μαθήματ. ὀλίγα.

l. 32. ἀλλὰ τὰ μὲ περὶ τούτω τ. γ. *Attici dicunt* περὶ τοῦ.

l. 34. *Proculdubiò legendum*, ἢ οἶει. *negatio corrupit non solùm totius loci venustatem, sed etiam sensum. vel sic concinna totam complexionem*, ἢ οἶει τοῖς μὲ πλεονέκτας, καὶ πᾶσιν, οἷς ἔμφυτον ἀπαθήμονα, αὐτὸν τὸν διάβολον συγκαταλίνεσθαι τὰς᾽ γὰρ καλωπιζομένας περὶ ἀσέλγειαν γυναῖκας ἔχ ἥγῆ μετ᾽ ἐκείνω μίγνυσθαι; *hoc Oratorium est a comparatione minorum.* hoc putas? illud non existimas. *vel sic legendum*, ἢ οὐκ οἶει καὶ τοῖς πλ. *&c.* τί δαι; τὰς καλ. γυναῖκ ἡγῆ? *nam vt nunc est*, τὰς γ᾽, *nullius est* ἐπόδοσις. *sed illud multò melius.*

l. 44. *Lege* ὅταν γ᾽ ἢ ἀρχή.

Pag. 356. 5. *Lego fidenter*, ἀλλ᾽ ὥσπερ τούτων εἰσὶν, ἔτω καὶ τῆς παίδων ἐκ. ζ. εἶσι καὶ γυνῆ.

Hom. 19.

Pag. 358. 7. *Fortè*, κἂν πρὸς βέλτιω, *vt subaudiatur* χείρονα.

l. 28. *Lego*, μείζονα τῆς σωφροσύνης ἁμαρτίαν ἐργάζ. Mulier, *inquit*, quæ virum non patitur suo frui corpore, maius peccatum facit, quam quantum est in continentia boni. illum enim impellit ad scortationem. δικαιοσύνη *quidem opponitur propriè τῇ* ἀκρασίᾳ: *sed hic non est tam aptum. quid si legas* δικρεσούνης, *vt sit sensus*, Mulier, quæ virũ repellit, non solùm in eo peccat, quòd a viro dissidet, sed maius admittit flagitium? *hoc quidem egregiè confirmat, quod sequitur*, v. 30. δεῖ γ᾽ πάντων φροντίζειν τὴν ὁμόνοιαν, & v. 35. ὅταν γὰρ ἐν οἰκίᾳ αὐτὴ καὶ γυνὴ διεγκόντες ὦσιν.

Pag. 360. 13. *Lege*, ᾠκείωται γὰρ αὐτῇ. *lin.* 15. πρὸς γ᾽ τούτοις.

l. 24. *Lege* καὶ μὴ διαῤῥήγνυσθαι. Puto melius quod editur.

l. 29. *Legendum*, εἰ γὰρ ἀληθάρτ. μέλαν γλυκᾶ. *omnis enim superior sermo fuit de viro.*

l. 44. *Lego*, ἵνα γ᾽ μὴ πάλιν φορτικώτερον ἐργάσηται, ἢ ἄπαγ.

Pag. 361. 21. *Mihi videtur legendum*, πολὺ γὰρ᾽ ἀτ᾽ ἐναντίω τῷ ζήτω.

Pag. 362. 25. *Si quid affirmare possum, lege*, πολλὰ τῆς ἐυσεβείας ἀδύνεια κατηρρήσιον ἕλλωες, *vt respondeat proximo* v. θαυμάσονται τὸ κήρυγμα.

l. 39. *Verius est & vsitatius*, μὴ τι τῷ᾽ ἀναγκαίων ὑπολίπῃ σε. *sic enim dicimus*, me deficit pecunia. *Isocrates ad Demonicum*, ὀλίγοι δ᾽ ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάντα τὰ᾽ ἐκείνω θεάξεις καταειλημμένα εὑρήσομεν. *ad Heb.* 11. ὀλιγόψει γὰρ με διηγούμενον ὁ πᾶς χρόν.

Pag. 363. 32. *Lego*, ἃ περὶ τῆς παρθενίας ἐλομήνης λέγω.

Hom. 20.

Pag. 364. 33. *Legendum*, καὶ γὰρ εἰς εἰδωλεῖα εἰσίασι: *nisi Atticorum more dictum est*, εἰς ἔδωλα, *qui pro foro piscatorio, quod est* ἰχθυοπωλεῖον, *dicunt* ἐν τοῖς ἰχθύσιν, ἐν λαχανίοις εἰδωλεῖον *autem sic dicitur, vt* Ἡρακλεῖον, Ἀσκληπιεῖον, Διοσκουρεῖον, *fanũ* Herculis, Æsculapii, Castoris. πορνεῖον Lupanar.

Pag. 367. 32. *Lege*, ὅτι αὐτῇ μόνη ἰῶ γνωριστικὸν, τοῦτο δηλῶσαι.

Pag. 370. 15. *Lego*, καὶ εἰς τὰ μέλη τελ.

l. 40. *Lege*, ὡς τὸν ἐπ᾽ ὀνόματ. φερ. *vel*, ἐχ ἧττον ἢ τὸν.

l. 42. *Lego*, καὶ γὰρ ἀληθὲς εἰκότως ἂν λέγοιτο μᾶλλον, ὃ μᾶλλον ἐοικὸς ἐκείνοις.

l. 44. *Lego*, ἀλλὰ πάντων ἐστερωμένος.

Hom. 21.

Pag. 372. 15. ἐκ ἐπισδὴ σκανδαλίζεσθαι] *Vide num legendum,* ἐν ἐπισδὴ ὁ σκανδαλ.

l. 26. σφαγίζοντι] *i.* cruce lignanti.

l. 35. *Videtur legendum,* -τῆ, ὁρῶν εὐάγκλιτον ὄσον ἑαυτὴν ἐγκαμπύσαι. ὅτω γὰρ καὶ Κοίνθιοι διωρθώσατο, ἢ μ. β.

l. 43. *Legendum,* ἀλλ' ἔχουσί τι πλέον ἐκεῖνοι, τὸ μὴ χειρῶν ἡνέσθαι. ἀλλ' ὧδε τάττε ἐσέρημαι, *sine interrogatione. sic enim bis ponitur* τὸ, ἀλλὰ, ἐν τῇ διαφορᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πτώσει.

Pag. 378. 18. *Legerim pro* ὧδὴν ἄνησαι, *potiùs* ὧδὴν λῦσαι.

l. 26. τοῦτο δεῖ ζῆν; ἀναπνεῖν ἢ ὅλως; ἢ τὸν ἥλιον τοῦτον ὁρᾶν;] *Hæc mimesis sumpta est à Demosthene contra Midiam, cuius sunt hæc,* τὸν ἢ βάσκανον, τὸν ἢ ὄλεθρον; τοῦτον ἢ ὑβρίζειν; ἀναπνεῖν δέ; ὃν εἴ τις ἐᾷ ζῆν, ἀγαπᾶν ἔδει. *Verba sunt insolentium ditium contumeliosè pauperes appellantium. hîc planè cernimus, an Chrysostomus à teneris hac disciplina non imbutus fuerit.*

l. 44. καὶ ὑποσιωπῶν, φησιν, ἐλεοῦντες αὐτοὺς] *Hoc quid sit verbi, non intelligo, nec quicquam habeo præter tenuem coniecturam, si fortè legendum sit,* καὶ περισιῶμεν, φησιν, ἐλεοῦντες αὐτοὺς, circumsistamus, *inquit,* dum misereamur: *quia proximè dixerat,* καὶ πολλοὺς περισσῶν τοὺς θαυμάζοντας. *vel legendum,* περισήσωμεν, φ.

Pag. 380. 16. *Fortè,* κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς πάντα ἐπιτετελῶ νόμους.

l. 17. καὶ ἀνάλωτον θησαυρὸν] *Quid est,* ἀνάλωτον? *certè* τὸ μὴ ἅλωτον, *quod capi non potest (nam ab* ἀνδρίαντα *esset* ἀνάλωτον) *sic* τεῖχος ἀνάλωτον. *Soph.* πόνῳ γὰρ πᾶν ἅλωτον, ἐκτείνει δὲ πάμελεύθερον. *Semper quidem sic apud hunc autorem occurrit.*

l. 21. καὶπ' δεῖ ποιεῖν; ἀποφέρεσθαι τύτες ἅπαντας, καὶ τοσούτους περιχῶσαι λιμένας;] *Puto legendum* περιχῶσαι. *nam* τὰ περίχωσιν *fluviorum, &, quod Herodotus prodidit, Ægyptum esse* τῆ ποταμῆ δῶρον, διὰ τὰ τῆ Νείλυ περίχωσιν. *Sed alterius lectionis mihi author est Demosthenes contra Aristogitonem. ad quem oratoris locum hîc allusisse Nostrum non dubito.* εἶτα' σοι συγγνώμη; πόθεν; ἢ ὅτι τῆ; ἢ τοῖς σοῖς παιδίοις ἔλεος; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. σὺ δ' εἰς πᾶσι ἔλεον περιδώκας Λειτίγειτον· μᾶλλον δ' ἀφῆκας ὅλως. μὴ δὴ περὶς ὃς ἔχωσας λιμένας, καὶ προβόλων ἐνέπλησας τύτες πρόσρμίζω. *quid est* χῶσαι λιμένας? *ipse interpretatur,* προβόλων ἐμπλῆσαι: *hoc est,* προχῶσαι, *non* περιχῶσαι: *tametsi hæc duo verba ratione tantùm, non re differunt.* πρόβολοι *autem sunt* pilæ, *sine* obices, *quæ* nauibus in portum appellentibus obijciuntur. *Ita Aiacem, quem Homerus semper* ἔρκος Ἀχαιῶν, *Sophocles* πρόβολον *appellat in Lorario. Luius. lib.* 37. Se in animo habuisse totâ classe Ephesum petere, & onerarias ducere multâ saburrâ grauatas, atq; eas in faucibus portus supprimere: & eò minoris molimenti ea claustra esse, quod in fluminis modum longum & angustum & vadosum ostium portus sit. *Hæc pulchrè docent, quid sit* χῶσαι λιμένας, *nempè,* onerarias saburrâ grauatas in faucibus portus deprimere, eiùsq; ostium oppletre. *nonne hoc est* προχῶσαι? *deniq; noster hoc idem proximis verbis probat,* καὶ τίς αὖ τοῖς ῥυομένοις ναυαγίοις ἀρκέσει; *naufragia sunt, cùm moles ante portum iactuntur, quod est* περιχῶσαι, *non cum totus oppletur portus, quæ est* πρόχωσις. *& hinc allusum esse ad Demosthenis locum apparet.* ἀλληγορικῶς *enim* τὸ περιχῶσαι λιμένας, *est* viscera misericordiæ præcludere, quæ pauperibus erant aperienda, qui confugiunt ad diuites in suis miserijs; neque possunt habere aliud vllum perfugium: *quæ est eadem apud Demosthenem allegoria.*

Hom. 22.

Pag. 381. 29. ἀλλὰ καὶ τὰ ἑαυτῆ συγέλλει] Locum opinor esse minùs sanum. quam enim è duabus lectionem admittemus? si ἐπαίρει, quod in margine est, non cohæret cum præcedentibus, vbi inquit nolle ipsum τὰ ἑαυτῆ ἐπᾶραι. si συγέλλει, quod in textu, repugnant sequentia. ὑπὸ τῆ μεγέθυς τῆς ἁμαρτίας διδὲς τῷ ὑποπτεύειν. quî enim ὁ ὑποπτεύων διδῷς, dici potest συγέλλειν? Vide notas Boisij.

Pag. 382. 17. *Legendum videtur* ὅτι πιθῆς μὴ αὐτό.

Pag. 384. 35. ὧδε γὰρ καταπεσεῖν δεῖ τοῦτο, ἀλλὰ καταβῆναι] Hoc non est præcipitare, sed descendere. *Tull. de finibus.*

Pag. 385. 42. κατεχέτω τῆ ἔρωτος] *Rectum est hoc.* κατέχειν *enim &* κρατεῖν *sunt idem. Arist. Ethicorum* 7. κρατεῖν *autem regit genitiuum, ergo &* κατέχειν *per* μετάληψιν.

Pag. 387. 2. *Aristoph. dixit* ὧδ' ἐν ἑαυτῆ ὤν, *vt* ἐν ᾠδῇ, *quod elegantius, vt subaudiendum sit* ἐξουσίᾳ, in sui potestate. *Quemadmodum Cicero dicit* 3. *Tusc.* τοὺς μαινομένους exijsse de sua potestate.

Hom. 23.

Pag. 388. 17. *Lego* ἐσέρησαι, *præteritum.*

Pag. 392. 37. *An legendum,* ὧδε γὰρ ἄλλῃ τῆ τραυμάτων ἀφίσιν ἐπιῦναί τινι; neq; enim cicatricem vulnerum patitur obduci cuiquam. *mallem* φυλῶσαι *quàm* φαυλῶσαι. Mihi certè magis probatur φαυλῶσαι. *H. S.*

Pag. 393. 11. *Legendum,* αὐτοὺς δὲ τὰ αὐτὰ ἑαυτοὺς διαθέντας, *i.* πιθανῶτας, ἐρημαζομένους. *Vt sit præsens quod* τῷ. ἐντυγχάνοντας, *respondeat.* διαθέντας *est aoriſt. 1. passiu. de hoc verbo aliàs diximus.*

Pag. 394. 32. περισχῶσι τὸν λιμένα] *Lego rursus* περιχῶσι.

Pag. 395. 16. ὁ γὰρ τῷ μίσῳ τῆς ὑσίας, ἀλλὰ τῇ διαθέσει τῆς γνώμης ὁ πλῶτος καὶ ἡ πενία κρίνονται] *Simile est illud Platonis Legum* 7. τὸ πλουτεῖν *est, inquit,* ἃ τὰν οὐσίαν πλέω ποιεῖν, ἀλλὰ τὰν ἀπληστίαν ἐλάττω.

Hom. 24.

l. 38. τὸ γὰρ ἀνθρώπινον, ὅπῃ τὰ μικρὰ λέγει] *Horatius lib.* 2.

Interualla vides humanè commoda--

i. parum commoda, vt sunt res humanæ. *Demosthenes contra Midiam*, πόσα γὰρ σφάλματα ἡ πᾶς ἀνθρώπινη καὶ μετρία σκῆψις; *vt hic Noster*, παρεκτὸς ὑμᾶς οὐκ ἔλαθεν, εἰ μὴ ἀνθρώπινόν, τοῦτ' ἔστι, μικρόν, βραχύ, σύμφορον.

Pag. 397. 9. *Legendum*, ἐντυῦθα ἢ ἐπὶ τὸ π. φ. καὶ μ. *i.* καταστάσει.

Pag. 400. 13. *Lege*, καὶ τὸ σῶμα αἰτιάσεται τούτου, *vel* τούτων. *i.* αἰτίαν ἔχει φύσει τῶν ἁπάντων. *Philosophus*, ἀδεὴς τῷ τύχῳ αἰτιᾶται ἢ ὡς ὀλιγωρίαν.

Hom. 25.

Pag. 402. 31. οἰκοδομηθῇ: *ex Paulo cap.* 8. ὃς καὶ Ζωπύρου αὐτῷ ἀδεινῶς ὄντος οἰκοδομηθέντος εἰς τὸ τὰ ἀφροδίσια ἀδίειν;

l. 44. *Legendum*, εἰ δὲ περιεργάζῃ. Mutatâ plenâ distinctione post καθαρῶν in comma. malo tamen, εἰ δὲ περιεργάζῃ scilicet τοῦτο πρεῖς, familiari huic nostro ellipsi.

Pag. 404. 9. *Legendum* πρὸς ἑαυτὸν εἰς μίσον.

Pag. 405. 14. τὸν ὁμολογουμένον τῷ Χριστῷ. *est ad Heb.* 11.

l. 20. *Legendum*, συγκαταχεῖσθαι. *sic enim est ad Heb.* 11. *membrumq; oppositum euidenter ostendit*, καὶ αὐτὸν μόνον καταχρύσωσον: *& quod max sequitur*, *l.* 22. φέρει πνὰ ἐπιδημοῦντα τὸ κοινωνὸν ἔχειν τῆς ἀσυμφορίας.

Pag. 406. 31. *Melius* συγκαταχεῖσθαι.

Hom. 26.

Pag. 409. 23. καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἡμῶν] *Hebræa vox declarat cupidinem, quam Græci interpretantur* ἀποστροφὴν, *Gen.* 2.

Pag. 411. 33. εἶτα δὲ αἰτίαν τίθησιν, ὅταν ἔφην πολλαχοῦ, καθάπερ ἐλευθέροις διαλεγόμενος] *Quasi cum liberis agens hominibus. Liberis enim non omnia imperanda sunt, vt seruis: sed ratio reddenda est, cur quidq; faciendum: deniq; persuadendum illis, quid optimum factu.* ἐπιδημίας γὰρ καὶ παιδοὺς δίοντα μᾶλλον, ἢ ὑπατείας, inquit *Plato: Nosterq; his verbis spectâsse illum locum Platonis videtur Legum* 4. θείης αὖ ταῦτα λύρᾳ τῇ καλλιφώνου ἰατρῶν; πῶς γὰρ οὔ; Ἀρ' οὖν, καὶ ξυνοεῖς ὅτι ἐλεύθερον καὶ ἐλευθέρων ὄντων τῶν καμνόντων ἐν ταῖς πόλεσι, τοῦ μὲ ἰθέλειν οἱ δοῦλοι τὰ πολλὰ ἰατρεύοιεν περιτρέχοντες, καὶ ἐν τοῖς ἰατρείοις θεωμένοντες; καὶ ὅτε πνὰ λόγον ἐκέσιν περὶ νοσήματος ἑκάστου τῶν οἰκετῶν οὐδεὶς τῶν τοιούτων ἰατρῶν διδοῦσιν, οὐδ' ἀποδέχεται; περιτέλλας ὁ αὐτῷ τὰ δόξαντα ἐξ ἐμπειρίας, ὡς ἀκριβῶς εἰδώς, καθάπερ ὁ ἐλεύθερος αὐθαδῶς οἴχεται, ἀποπηδήσας πρὸς ἄλλον καμνοντα οἰκέτην. ὁ δ' ἐλεύθερος ὡς ὀλίγα τὸ πλεῖστον, τὰ τῶν ἐλευθέρων νοσήματα διαγνοὺς τε καὶ ὁδὸν σκοπῶν, καὶ ταῦτα ἐξετάζων ἀπ' ἀρχῆς καὶ κατὰ φύσιν, τῷ καμνοντι κοινούμενος αὐτῷ τε καὶ τοῖς φίλοις, ἅμα μὲ αὐτὸς μανθάνει τι τῶν τοιούτων· ἅμα δὲ, καὶ ὅταν οἷός τε ᾖ, διδάσκει τε ἀφιεὶς τὰ αὐτὸν, καὶ ὃ πρέπον ἐπιτάξει, πρὸς αὖ τὸ συμφέρον. *quæ causa est, cur Plato singulis legibus suis præfationem adhibendam censuerit? ad persuadendã legis, quam infert, vtilitatem, quo libentiùs quamq; legem ciues accipiant, eiq; ex animo, non metu pœnæ pareant. neq; vsquam tyrannorum more pro imperio dicit:*

Hoc volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.

tales enim leges omnes ingenui respuunt. Quod apostolus quoq; hic facit, rationem exponens cur mulieres velatis, viri apertis capitibus debeant esse in ecclesia. Quod in lege etiam Mosis fit interdum: vt, septimo die quiescas, neq; vllum opus facies: quia sex diebus mundi fabrica perfecta est. die autem septimo requieuit Dominus à cunctis operibus suis. Carnem cum sanguine non comedes, quia sanguis vita animalis est. Sed, vt Rabbini quoq; obseruant, hoc non sæpe fit. Cuius rei rationem illi quidem reddere conantur, sed veram explicare non possunt. Noster autem hoc sermone perquàm erudite posuit. Cum illis enim perinde vt seruis egit Deus. Acceperant enim spiritum seruitutis. Seruus autem non nouit Domini voluntatem. duo sunt enim Testamenta, vnum quidem in Monte Sina, in seruitutem generans, quæ est Agar, & seruit cum filijs suis. Illa autem quæ sursum est, Ierusalem, libera est, quæ est mater nostra. *Itaq; Euangelium* perfecta lex libertatis *dicitur à Iacobo. cap.* 3.

Pag. 413. 3. *Mallem* περιβόλαιον ἔτερον περιθεῖναι.

l. 12. *Legendum videtur*, τὰ δὲ κοινοπραγίας ἅπαντα ἔδωκε φύσιν, *sublato* δὲ *ante* ἔδωκε.

l. 19. ἔδει ἡ ἐκκλησία τῷ Θεῷ, *sic apud Paulum.*

l. 39. *Legas*, ὅπῃ τῶν γυναικῶν τῶν αἰτίαν αἴρεσθαι: *de quo verbo iam diximus. repetitio literarum, quæ sunt in fine præpositæ dictionis fefellit librarium.*

Pag. 415. 4. *Videtur legendum*, κἂν ᾖ π. τ. συγκληρωθῇς, ὦ γύναι, συνοίκῳ τοιούτῳ. Æschines περὶ τῆς παραπρεσβείας. τοιούτῳ γὰρ ἐγὼ σοὶ συνεκληρώθην ἐν τῇ πολιτείᾳ. *vel igitur sic, vel legendum*, ἀποκληρωθῇς.

l. 15. μητραλοίᾳ *rectum est* ἀπὸ τῆς ἀλοᾶν.

l. 17. *Legas* ἅτε ποθεινὸν τοῦτο, ὤστε.

l. 37. *vel legendum* λυπρόγαως, *quod Strabonis verbum est, vel* λεπτόγεως, *vt Thucydides.*

l. 39. καὶ γὰρ λιμοῦ ὄντι ἡ γυνὴ] *Sumptum hoc ex Oedipo Tyranno Sophoclis.* ὦ κλεινὸν Οἰδίπου κάρα, ᾧ μέγας λιμὸς αὐτὸς ἤρκασε ποσὶ καὶ πατρὶ θαλαμηπόλῳ πεσεῖν. *Camerarius*, Honestè dicit patrem & filium cum vnâ cõcubuisse. nam λιμὸς, locus accipiendus. *Psalmo* 107. Et deduxit eos in portum voluntatis eorum. *at Proverb.* 31. *vxor nauis dicitur: quia multa secum adportat commoda.* Facta est quasi nauis institoris, de longè portans panem suum. Portum in duodecim, *ait Festus*, pro domo posítum omnes consentiunt. *Vxor autem & domus simul habenda. Vnde Hesiodus*,

Οἶκον

Οἶκον εἶ θεσπεσιωσύνης τε-- *Maior autē vates,*
Οἴκου τε κτῆσίν τε γυναικός τε--
Non solùm enim paranda est domus, sed etiam instruenda ei qui vult vxorem ducere. Hinc Postliminium *dicitur cum domū redeunt qui periisse peregrè credebantur: quos Athenienses δευτεροπότμους, vel ὑστεροπότμους vocant. Nam Postliminij sus & religio ex Athenienſium fontibus derivatur, vt pleraq; Romanorum alia iura, quod Plutarchus docet in libello περὶ τῶν κεφαλαίων Ρωμαϊκῶν. Nam quod veteres Iurisconsulti prodidere, in hoc nomine spectari tantùm præpositionem, reliquum productionis esse caudam, nec magis inesse in Postliminio limē, quā in meditullio Tulliū, falsum est. Vt enim* eliminiū *est ἡ ἔξοδος, sic ἡ ἐπάνοδος &* postliminium. Limen *enim Græcè,* portus *est: Portus autem, auctore Festo, Latinorum vsu,* domus, *inde qui domū reuertebātur ab hostibus,* postliminio redijsse *dicebantur.*

Ib ἢ φάρμακον εὐδυμίας] *Videtur potiùs,* φάρμακον ἀδυμίας. *morbis enim adhibentur pharmaca: quod est ægritudo. si legas* εὐδυμίαι, *erit, quale illud, quod Helena conuiuis, cùm tristiores videret, paranit, quod Poeta* νηπενθὲς *appellat.*
εὐδυμίας] Forte legendum ἀδυμίαι, aut pro μίγιον legendum μεῖον. Vide notas Boisij.

Pag. 416. 1. *Rectius,* ὥσθ' ὅπως ὀδυνηρὸν ἐρεῖς.
l. 7. *Melius legeris,* αὖ ἢ πάλης, ἐπιτρίβεται τὸ νόσημα, ἢ διεκπίπτεται.
l. 24. *Lege,* ἢ μηδὲν τούτῳ προσηδόνιον. Vide Boisium.

Hom. 27.

Pag. 418. 4. ἀνάγκη ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα] *Hoc apud Matthæum c.* 18. *apud Lucam est cap.* 17. ἀνένδεκτόν ἐστι μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα. *quod valet* οὐκ ἐνδέχεται μὴ ἐλθεῖν. *hoc autem æquipollet τῷ,* ἀνάγκη ἐλθεῖν. ἀνάγκη γὰρ ἔστι, καὶ ἐνδέχεται μὴ ἔστι, *sunt* ἀποφάνσεις, *vt docet Philosophus ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας. negatio modificationi præpositā æquipollentiam efficit.* τὸ γὰρ ἐνδέχεσθαι, τῷ ἔστι, ὁμοίως τάττεται, *Priorum Analyt. lib.* 1. *cap.* 10. *modus enim in modificatis est vt copula in Categoricis, negatione addita ad efficiendam contradictionem vel æquipollentiam. Itaq; hæ propositiones,* ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν, *item* παντὶ ἐνδέχεται. καὶ ἐνδέχεται μηδενὶ, *cùm habeant* κατάφασιν τὸ ῥῆμα κατὰ τὸ αὐτὸ σημαινόμενον, *sunt* κατηγορικαὶ, καὶ ἡ στερητικαὶ, *id est, affirmativæ, non negativæ. Sed quod idem Aristot. eodem capite ait,* τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ὁμωνύμως ἐνδέχεσθαι λέγομεν, *sic accipiendum est, vt quod necessarium est, id etiam fieri posse dicamus, sed non contrà. alius est enim* ἑκατέρου λόγος. *Nam hoc quod dicimus* οὐκ ἐνδέχεται, *Latinè est* κατὰ τὸν ἐτυμολογίαν, Rei natura non patitur, neq; admittit, non in se recipit. *sic enim Noster, ser.* 31. οὐκ ἐνδέχεται, οὐδὲ ἔχει τὸ πρᾶγμα τῷ φύσιν, *quod* τῷ ἀναγκαίῳ *minimè convenit.* δέχεσθαι καὶ χωρεῖν *idem valent. Idem igitur* ἐνδέχεται καὶ ἐγχωρεῖ, *quibus vtitur Philosophus promiscuè. sic enim illo capite,* ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐνδεχόμενον οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον, τὸ δὲ μὴ ἀναγκαῖον ἐγχωρεῖ καὶ μὴ ὑπάρχειν, φανερὸν ὅτι εἰ ἐνδέχεται τὸ α τῷ β ὑπάρχειν, ἐνδέχεται καὶ μὴ ὑπάρχειν. *Tertullianus*

ἐλλιπίζων, *vtrumq; dicit,* non capit, *pro eo quod est,* fieri non potest. *sed Diodorus absurdus, qui quicquid possibile est, id etiam necessarium dixit. nullum enim esse futurum contingens, vt est apud Ciceronem fam. lib.* 9. *epist.* 4. Περὶ δυνατῶν me scito κατὰ Διόδωρον φρονεῖν. Quapropter si venturus es, scito necesse esse te venire: sin autem non es, τῷ ἀδυνάτων est te venire. *Sed ille hæc iocans, Verùm Aristot. melius distinguit* τὸ μέλλον, καὶ τὸ ἐσόμενον. *Hæc igitur omnia non frustrà traduntur ab Aristotele & Dialecticis. Sed illud hìc quoq; notandum,* δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, *quod ait Paulus: hoc Noster perinde atq; illud Christi, dictum affirmat,* ἀνάγκη ἐλθεῖν σκάνδαλα, *vel* οὐ ἐνδέχεται μὴ ἐλθεῖν. *Id quoq; verum esse ex Aristotele probamus lib.* 1. *cap.* 3. σοφισ. ἐλέγχων. καὶ πάλιν ὅτι τὰ κακὰ, ἀγαθά· τὰ γὰρ ἐναντία ἀγαθά· τὰ δὲ κακὰ ἐναντία. *Hæc, inquit Philosophus, male connexa sunt.* διὸ γὰρ τὸ δέον, τό τ' ἀναγκαῖον, ὃ συμβαίνει πολλάκις καὶ δεῖ τὰ κακά. ἔστι γὰρ κακόν τι ἀναγκαῖον (*vt sunt hæreses & multa alia, quæ vel vitijs hominum in mundo, vel naturæ necessitate contingunt*) καὶ τὰ ἀγαθὰ ἢ δέον τά φαμεν εἶναι. *vnde orator:* χρημάτων δεῖ, καὶ διὰ τούτων ὑβρὶν γίγνεται τῶν δέοντων. *hic* τὸ δέον, *est* τὸ, καθῆκον, *officium. At apud Herodotum est fati necessitas,* χρεὼν γὰρ Καμβύλῃ γενέσθαι κακῶς. *hoc est enim* ἔδει. *sic à Pausania* τὸ χρεὼν *de sorte suprema dicitur,* τὸ χρεὼν, *inquit,* ἐπιλαβεῖν ἢ δεῖνα. *sic Christus Matth.* 24. δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι· ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος. Oportet, inquit, nec aliter fieri potuit, hæc tot incommoda venire. *Sed vnum solatium est, quod hæc mala, quæ vel prauâ voluntate hominum fiunt, vel naturæ necessitate eueniunt, Electis conuertuntur in bonum.* Deus enim, *inquit Augustinus,* qui summè bonus est, nunquam tot mala pateretur esse, nisi tam potens etiam esset, vt posset de malis bonum facere. *quod hic locus ostēdit in primis:* Oportet hæreses esse. *quorsum?* vt qui probi sunt, manifesti fiant in vobis. Hæc autem dicit (*ait Noster* παρὰ δόξαν λογικῶς) οὐ τὴν ἐλευθερίαν τὴν προαιρέσεως λυμαινόμενος, οὐδ' αὐξάνων τινὰ, καὶ βίαν ἐφιεὶς τῷ βίῳ, ἀλλὰ τὸ πάντως ἐσόμενον ἐκ τῆς πονηρᾶς τῶν ἀνθρώπων γνώμης προλέγων. *Hic aliam necessitatem, quàm antè, intelligit, eam scilicet cui vis adiuncta est. de qua Philosophus, sicut & de superiore illa Metaph.* 11. *cap.* 7. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον, τοσοῦτον ἰσχύει. τὸ μὲ βίᾳ, ὅτι παρὰ τὴν ὁρμήν· τὸ δ', ὃ ἐκ ἀνάγκης τὸ εὖ· τὸ δ', μὴ ἐνδεχόμενον ἄλλως, ἀλλ' ἁπλῶς. ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ ἀρχὴ ἤρτηται ὁ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἡ φύσις. *primus & tertius modus conueniunt duobus illis locis superioribus, prior posteriori, priori posterior.* τὸ γὰρ παρὰ τὴν ὁρμὴν, *est,* παρὰ τὴν προαίρεσιν: & τὸ μὴ ἐνδεχόμενον ἄλλως, *est quod dicimus fieri non posse, quin scandala atq; hæreses veniant. hoc enim est, quod dicit Chrysostomus* τὸ πάντως ἐσόμενον, *quod distinguit aduersus alterū modū necessarij, quod violentū est, & tollit liberum arbitrium. Quale illud est apud Plutarch.* ὡς ἅπας κορυδαλὸς φύσει λόφον, καὶ Σαμωνίδιον, *Sic omnis respub. gignit luxuriā atq; auaritiā, duas rerūpublicarū pestes teterrimas. hoc est enim* τὸ πάντως ἐσόμενον ἐκ τῆς πονηρᾶς τῶν ἀνθρώπων γνώμης. *non enim aliter fieri potest, quin hæc vitia*

vbiq; nascantur, vt mala gramina inter segetes: nec tamen vitia non sunt voluntaria. Est enim quadam necessitas sine coactione, vt Scholæ docent, & nos ex Aristotele iam docuimus. Augustin. lib. 2. de ciuitate 3. Cladibus quibusdam per certa interualla locorum & temporum genus humanum oportet affligi.

l 10. χείω] sc. in Commentarijs in Matth.

Pag. 418. 26. τὸ γὰρ, ἵνα, τοῦτο ἐκ παντὸς ἀποδεικτικόν ἐστιν, ἀλλὰ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως] Quod autem ἵνα οἱ ἰδιῶται φασὶ τὸ γίνεται, alia subtilis est, alia popularis oratio: cuiusmodi sunt omnes Chrysostomi sermones, quos habuit ad populum. Hac tamen distinctione nulla vnquam ab vllo Scholastico subtilior inuenta est, aut vtilior, qua Scholæ nunc quoq; vtuntur. Et quemadmodum τὸ, ἵνα, non hic finalem causam, sed rei declarat euentum, sic Isaiæ 6. quod scribitur, Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, non Propheta aut Dei verbum ex ore eius causa erat efficiens excæcationis, aut aggrauationis, sed hæc illius euenta. Quod Græci Interpretes vt ostenderent, reddiderunt, ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν αὐτοῦ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκάμμυσαν: quod euidentius est in antecedentibus, ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. Quod Hieronymus ex Hebræa veritate vertit, Audite audientes, & nolite intelligere: & videte visionem, & nolite cognoscere. Hæc si vidisset Hieronymus, facile ei fuisset soluere hanc quæstionem, in qua tantopere desudat in Commentarijs ad hunc locum.

Pag. 419 2. melius καὶ ἑτέρως. καὶ τότως sine δὲ.

l. 27. pro ἀφεὶς Legendum potius ἀφιεὶς, vt respondeat τῷ ἀφίης.

Pag. 423. 8. εἰ ωμὸν retineatur. hoc enim præteritum augmento caret ἐυφωνίας χάριν.

Hom. 28.

Pag. 426. 23. Lege, τὸ μὴ τοσαύτην ζημίαν μηδὲν ἑαυτῷ ζωηδὸν ποιεῖν, μηδὲ ἐκείνοις ταῦτα παθεῖν.

l. 36. τὸ μνημόσυνον est nomen. nomine enim suo quisq; memoratur. vt in Exodo, τοῦτό μοι τὸ ὄνομα, καὶ τοῦτό μοι μνημόσυνον ἐκ γενεᾶς εἰς γενεάν. Prou. 10. μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, ὄνομα δὲ ἀσεβῶν σβέννυται nomen autem continuatur in posteris. οἱ υἱοί σου καὶ αἱ θυγατέρες σου, verba sunt vxoris Iobi paullum mutata, quæ cohærent cum superioribus. sic enim est contextus: ἰδοὺ γὰρ ἠφάνισαι σὺ τὸ μνημόσυνον ἀπὸ τῆς γῆς, υἱοί καὶ θυγατέρες, ἐμαῖς κοιλίαις ὠδῖνες καὶ πόνοι: ἐξηγητικῶς. Vide illud cap. v. 11.

Pag. 427. 39. καὶ γὰρ ἐκεῖ] Id est, sub veteri Testamento, μὴ πω φανείσης αὐτασώσεως.

Pag. 428. 44. ἄλλος quidem & ἕτερος, alterum pro altero ponitur, sed hic melius sonat, καὶ τοῦ ἑτέρου τῆς ἐυφημίας ταύτης ἀπολ. μισθ.

Hom. 29.

Pag. 429. 7. Lege indubitanter, ἡ τῶν πραγμάτων ἀγνοιά τε, καὶ ἔκλειψις πλεῖ, non ἔλλειψις. Hoc enim quod parum aut minus est, significat: illud, quod omnino defecit, neq; omnino est amplius. probant quæ sequuntur: ὅτε τότε μὲν συμβαίνοντων, νῦν δὲ γινομένων: & Plutarchi libellus inscribitur, περὶ τῆς ἐκλελοιπυίων χρησείων.

Pag. 430. 16. Legendum ἐν τοῖς εἰδωλείοις, in fanis. nisi sit Attici, mus, vt suprà diximus. illi enim αὐτὸ τὸ, ἐν ὀρνεοπωλείῳ, καὶ λαγωοπωλείῳ, dicunt, ἐν ὀρνέοις, ἐν λαγώοις. Sed in fanis Dæmonum arripiebantur impuro spiritu. Hinc fanatici dicuntur δημοτελεῖς, Ceriti. Quare haud dubia est illa lectio, quam emendamus. dicit enim ἐν τοῖς εἰδωλείοις εἴ ποτε καταχθὲν τις ὑπὸ πνεύματος ἀκ. Huic κάπηλοι, & καπηλεύοντες. Sed quia nomen hoc insolens, inde error.

l. 18. τοῦτο γὰρ πάντως ἴδιον, τὸ ἐξεστηκέναι, τὸ ἀνάγκῃ ὑποφωνῆν, τὸ ὠδεῖσθαι, τὸ ἕλκεσθαι, τὸ σύριγγι ὥσπερ μανόμενον] Egregia descriptio vaticinantium, quam Poeta confirmat non minùs luculenter, lib. 6. de Sibylla.

At Phœbi nondũ patiens immanis in antro
Bacchatur vates, magnum si pectore possit
Excussisse deum. tanto magis ille fatigat
Os rabidum, fera corda domans, fingitque premendo.

sic lin. 32. λύσατε λοιπὸν αὐχήματα, βροτοὶ θεὸν ἐκ χαρᾶς hæc dicit arreptitius, ἐνεγκεῖν τῷ δαίμονι ὁμοῦ ἡ δωδώμη.

l. 19. ὁ δὲ προφήτης οὐχ ὕτως, ἀλλὰ μετὰ διακρίσεως ἡφίησιν, καὶ σωφρονίσας καταστάσεως] Hoc ingens discrimen, quod appellat, τὸ μέσον τῆς μανίας, καὶ σωφρονίας, vel per se valet πᾶσι τοῖς ἀθέοις renuncindis. quis enim considerans vim & potestatem Dæmonum, quæ quondam mirabilis extitit, nunc nulla est, non Christianam amplectetur religionem, inæstimabile Christi beneficium agnoscet & prædicabit, qui genus humanum his furoribus & Diaboli tyrannide liberauit? Itaq; si nullus alius fructus perciperetur ex secularibus literis, vnus hic maximus est, quod ex comparatione intelligimus, quantum intersit inter ἐξουσίαν τῶν σκότους, & Regnum filij Dei. De quo literarum genere sic Gregorius Nazianzenus Sermone in Magnum Basilium, καὶ τούτων τὸ μὲ ἐξεταστικόν τε καὶ θεωρητικὸν ἐδεξόμεθα. ὅσον δὲ εἰς δαίμονας φέρει, καὶ πλάνην, καὶ ἀπωλείας ὑποθέσεις, διεξιόντες, ὅπη μὲν ἐκ τούτων ὁδὸς θεοσέβειαν ὠφελήθημεν. ἐν τῷ χρέους τὸ χρέος καταμαθόντες, καὶ πῶς ἀδέκαστον ἐκείνων ἐμοὶ τῶν καθ' ἡμᾶς λόγων πεπείρωμαι. ὅπη μὲν, ἐστὶ εἰ μὴ apud Herodotum & Pausaniam. nulla igitur via est εἰς τὴν ἀθεότητα procliuior, quàm, quod nonnulli moliuntur, delere illius seculi memoriam, & miseriam, quum homines captiui à Satana tenebantur. ἡ γὰρ τῶν ἐναντίων φανέρωσις illustriorem virtutis naturam facit. Itaq; vtilissima sunt, & Dei prouidentiæ nobis reseruata, quæ Tertullianus, Lactantius, Arnobius, Clemens Alexandrinus, Theodoretus, atq; alij de Dijs Gentium, & superstitionibus eorum prodiderunt. Quid in ijs dico prouidentiam? Mihi videtur Deus optimos Gentilium auctores ob hanc quoq; causam extare voluisse, præter innumerabiles alios fructus, quos

inde capimus. ἡ σωτηρίου δὲ καταστασις, *opponitur* τῇ ἧς μαντοσύνων ἐκστάσει. *quam Dæmones concitant, significatq; tranquillum animi statum, nullis turbidum motibus.* *Arist. Phys. 7. cap. 3.* τῷ γὰρ καθίστασθαι τὴν ψυχὴν ἐν τοῖς ἠθικοῖς ἀρεταῖς φέρειμόν πως καὶ ὀρθὸν. διὸ καὶ τὰ παιδία ὅτε μανθάνειν δύναται ἄτε τὰς αἰσθήσεις ὁμοίως κρίνειν τοῖς πρεσβυτέροις. πολλὴ γὰρ ἡ ταραχὴ τε καὶ κίνησις. καθίστασθαι δὲ καὶ ἡρεμίζειν, *addendum* ἡλικίαν. *vel* τῆς ἡλικίας προβεβηκυίας, ætatis progressu. *Hoc enim deest apud Philosophum. Hic vides opponi* ταραχὴν καὶ κατάστασιν. *Aristophanes Equitibus,*

Ὅταν γὰρ οἱ τὸν ἐν χέλεις δημόσιοι, πίπτουσας.
Ὅταν δὲ ἡ λίμνη κατασῇ, λαμβάνουσιν ἃ δεῖν.
Ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν,
Αἰρῶσι· καὶ σὺ λαμβάνεις, ὦ τὴν πόλιν ταράττων.

Hic propriè duo contraria verba ponuntur de sedatis turbatisq; aquis. Itaq; sedationes animorum Cicero perturbationibus opponit. Tusc. 4. τὰς καταστάσεις τῆς ψυχῆς ταῖς ταραχαῖς. *Idem in Oratore de Herodoto loquens,* Alter sine vllis salebris, quasi sedatus amnis fluit. *sedare à sedendo dicitur, cum aquâ turbatâ limus in imo sidit. sed quod ait Philosophus,* ἐν τῷ καθίστασθαι τὴν ψυχὴν ἐν τοῖς ἠθικοῖς ἀρεταῖς τὸ φέρειμον γίνεται, *duo nos docet, & virtutem sedare omnes animi perturbationes, & hinc mores* ἤθη *dici, quòd iam fixi sunt & constituti. Plutarchus de discernendis amicis ab adulatoribus:* ὁ γὰρ κόλαξ, ἅτε δὴ μίαν ἕξιν ἴδιον οὐκ ἔχων μόνιμον, ἀλλ' ἐκ παντὸς βίου ζητῶν αἱρετὸν, ἀλλ' ἄλλῳ, καὶ πρὸς ἕτερον πλάττων καὶ προσαρμόζων ἑαυτὸν, καὶ τὰ ἔξω. *nam* ἤθη *proprie* sedes, domicilia, *vel* loca, queis assueuimus. *Hom.*

- - αὖθι τ' ἤθεα
καὶ νόμον ἵππων.

Herodotus, ὅθεν τότε πρῶτον Σαρδίων, Κιμμέριοι ἐξ ἠθέων τῶν Σκυθέων ἅμα νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην. *Hinc nos vno vocabulo* mores villasq; *appellamus* à manendo, mannors. *bene igitur Plutarchus,* μίαν ἕξιν οὐκ ἔχων ἤθους μόνιμον. *bonos autem habitus animi significare* τὰ ἤθη, *declarat* ὁ ἠθικὸς λόγος *rhetorum. vitia enim vaga sunt · vna virtus stabilis. nam assentator, inquit Plutarchus,* παιδαπὸς *est, & Arist.* παιδαπῶς ἢ κακοί. *Eth. 2.*

Pag. 430. 32. λύσατε λοιπὸν ἄναντα] Versus istos apud poetarum aliquem frustra quæsieris. quamobrem cum Chrysostomum audias tâquam è poeta proferentem, intellige Phœbadem seu Pythiam. Sunt enim delphicorum Oraculorum conclusiones quædam, vocesq; Dæmonis sibi abeundi gratiam fieri postulantis. Primum horum habes apud Theodoretum cap. de oracul. & apud Eusebium l. 5. Εὐαγγ. προπαρ variante parum lectione, Λύετε λοιπὸν ἄναντα &c. Apud eundem etiam Eusebium habes posterius distichon, quod quoniam est obscurius, visum paucis interpretari. Vsurpabant olim superstitiones quasdam ridiculasq; cæremonias, quibus credebant dæmonas euocari, & vel ad priuata Colloquia, vel ad oracula edenda pellici. Cæremonijs istis tantam inesse vim, seu potiùs, vt mollius loquitur Porphyrius, παιδαριῶδες, opinabantur, vt non euocarent tantùm, sed & euocata Dæmonia detinerent, quamdiu vati magoue esset libitum. Sic enim apud Porphyrium Pythagoras Rhodius: ἐκ ἤθους τοὺς κλητιζομένους δεῖ τοῖς θυσίαις θεοὺς, ἀνάγκῃ δέ τινι ἀκολουθίας συμβαίνοντας παραγίνονται. Apollo ipse apud Theodoret.

Κλῦθί μευ ὦκα ἐθέλοντος, ἐπεὶ μ' ἐπέδησας ἀνάγκῃ.

Euocatus itaq; dæmon solui petit, amoveriq; postulat, quæ ipsum detinebant. Λύσατέ μοι στεφάνους Scholiastes Aristophanis ad vers. illum in Pluto,

Τί δῆτ' ὁ φοῖβος ἔλαχεν ἐκ τοῦ στεμάτων?

inquit, ἐστεφανηφόρει γὰρ ἡ Πυθία. ἐπεὶ πείθοιτε Δάφνῃ ἦσαν ἐστεμμένοι. Nec Pythia tantùm, sed & qui Pythiam consulebant, eorumq; serui, coronas itidem gestabant. sic enim seruus apud Aristoph. reuersus ab Oraculo,

Οὐ μὴ τυπεῖσις στέφανον ἔχοντά γε.

Quanquam quod sequitur apud Scholiasten, solitos qui Oracula petebãt vatem στεφανοῦσθαι circumstare, indeq; dici posse Apollinem è corona responsa dare, præterquam quòd satis durum est, etiam falsum puto. Plutarchus enim περὶ ἐκλελοιπότος χρησμοῦ esse meminit in Templo Delphico, οἶκον, cellam quandam, huic demum destinatam negotio, vt in eâ sederent ij, qui Oraculum consulebant, & Pythiam expectarent: de qua insuper obseruat, aduentante Dæmone, suauissimis repleri solitam odoribus. Iam verò quales hæ coronæ, aut cuius demum substantiæ, exponit, ni fallat augurium, Clem. Alexan. l. 1. στρωματ. vbi inquit eos, qui verum inquirunt Deum, non indigere Δάφνης πετάλων καὶ ταινιῶν πινων ἐσίῳ καὶ πορφύρᾳ πεποικιλμένων. καὶ μὰ πόδας ὕδατι λαμπρῷ ῥάναντι. De frequenti aquarum in sacrificijs & lustrationibus vsu, quippe res satis est nota, monere frustra esset. Quod verò in more fuerit positum Pythiæ pedes lauare, nusquam aliàs obseruatum memini. καὶ γραμμὰς ὑπολείψατε. Diuinabam olim morem hic exprimi, cuius meminit interpres Aristophanis: οἱ μαντόβριθοι, inquit, ἐγγεόφωνοι ἀκροινώσει πρὸς τὸν Θεὸν τὰς σπονδὰς ἐποιοῦντο, γράφοντες ἐν πυκτίῳ τὸ χρεωφείλημα αὐτοῖς κεκωλυμένον. Obsignatas autem tabulas vati dedere, quæ responsum dabat tabulis nunquam resignatis. Putabam itaque voces esse Phœbadis tabulas reddentis. Sed suboffendebat hæc τῆς ἀπαλείφεσθαι interpretatio duriuscula. Tandem verò hoc negotium expediebat Eusebius, apud quem Porphyrius in hoc ipsum hemistichion sic inquit: τὰς γραμμὰς τοίνυν παρακελεύεται ἀπαλείφειν, ἵνα ἀπίλθῃ. ταύτας γὰρ κρατεῖν, καὶ μᾶλλόν τοι καὶ τὰ ἄλλα τῆς ἐνδύσεως, διὰ τὸ φέρειν εἰκονίσματα τῶν κακοδαιμόνων θεῶν. per γραμμὰς ergo, quas hic deprecatur dæmon, intellige characteres magicos, & deorum imagunculas, quas sacerdotalibus inscribi vestimentis moris erat. De vsu autem characterum in rebus magicis, & vocum absonarum.

sonarum, sic postea Eusebius: Πῶς ἂν εἶεν θεοὶ, τοῖς μαγγανείαις τοῖς τοιῶδε ῥημάτων, καὶ γοητειῶν, καὶ τύπων, στρεπτοῖς τε καὶ τοῖς ὑπὸ γῆς ἀνδρᾶσι, καὶ πᾶσιν ἄλλοις ἀσήμοις καὶ βαρβάροις ἠχοῖς κηλούμενοι. Verba verò illa, quæ versu 36. habentur, κατεχόμενοι δεδιότων οἱ δαίμονες, καὶ τὴν βίαν, eruditus vir abesse oportere putat, à quo dissentire nullum esto piaculum. Vtcunq; enim ab aliquibus absint exemplaribus, genuina tamen esse non dubitârim asserere. duo enim sunt, quæ hinc colligit Chrysostomus: 1. Magicas illas superstitiones dæmonibus ipsis vim quandam inferre; 2. Dæmonoleptas ipsos incredibilem subijsse necessitatem, adeò vt prorsus insanire viderentur, cùm impuri spiritûs afflatu vrgerentur. Visum fortassis ineptum magno viro dæmonas vim aliquam subire: quod tamen si allatis testimonijs non sit satis confirmatum, accedat succedanea Theodoreti authoritas, qui Sermone de Orac. idem asserit, siue ex sua, siue ex aliorum opinione, fretus ipso hoc testimonio, quod apud Nostrum habetur, λύσατε λοιπὸν &c. Voces enim istæ dæmonis sunt, si non vim patientis, at certè se vim quandam subire fingentis, qua ratione magis & præstigiatoribus apertè illudit, atq; etiam, licèt occultiùs, illis, qui secretioris Musæ, & magis mysticæ disciplinæ candidati vsurpantur, dum characteribus nescio quibus, & inauditis nominum portentis vtuntur, imponit. *Halesius.*

Pag. 430. 35. ἀμφότερα ταῦτα ἡμῖν ἐνδείκνυται] *Hunc locum sic legi posse arbitror,* καὶ τὴν αἰκίαν, ἣν ἐπιφέρουσι τοῖς κατεχομένοις καὶ δεδιόσιν οἱ δαίμονες, καὶ τὴν βίαν, ἣν ὑπομένοντες οἱ ν. *si non verba, sensum profectò teneo.*

l. 41. λέγεται πίνων αὐτὴ ἡ Πυθία γυνή τις ἔσπασε σπασθῆναι τοῦ τείποδί ποτε τοῦ Ἀπόλλωνος, διαφθαῖσα τὰ σκέλη] *Eadem ferè Strabo scribit de Pythia, sed honestioribus verbis,* ὑφ' ὕπνου πίνουσι τὴν ἀναθυμίασιν, *lib.* 9. φασὶ δ' εἶδος τὸ μαντεῖον, αὔλειον κοῖλον καὶ βάθος, ἐφ' ὃ μάλα εὐρύστομον ἀναφέρεσθαι δ' ἐξ αὐτοῦ πνεῦμα ἐνθουσιαστικόν· ὑφεδρεύεσθαι δὲ τῷ στόμιον τρίποδα ὑψηλόν, ἐφ' ὃν τὴν Πυθίαν ἀναβαίνουσαν, δεχομένην τὸ πνεῦμα ἀποδιαπίζειν ἔμμετρά τε καὶ ἄμματα· ἐντείνειν δὲ καὶ ταῦτα εἰς μέθην ποιητάς τινας ὑπουργοῦντας τῷ ἱερῷ. Πρώτην δὲ Φημονόην φασὶ μαθεῖν Πυθίαν. καλεῖσθαι δὲ καὶ τὴν προφῆτιν ὕστερον, καὶ τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ πυθέσθαι, *quod est,* scisciari oracula, *Vrbem autem non* Πυθίαν, *sed* Πυθὼ *dicunt. Hoc probabilius, quàm quod Ouidius tradidit:*

Instituit sacros celebri certamine ludos
Pythia, perdomitæ serpentis nomine dictos.

Sed possunt τὰ Πύθια *ludi à serpente Pythone dici, quem Apollo multis sagittis confecit.* Πυθία, καὶ Πύθιος Ἀπόλλων, ἀφ' ὃ τὸ πυθέσθαι. *Hæc Geographus narrauit* σημαίνειν: *quod puduit rem, vt erat, pandere.*

Pag. 431. 9. *Lege* πῶς ἐκείνοις ἐκέχρητο. *Qui consulunt oraculu, dicuntur* χρᾶσθαι τῷ θεῷ. *nam apud Poetam Vlysses descendit ad Inferos, Odyss.* λ.

Ψυχῇ χρησόμενος Θηβαίου Τειρεσίαο.

Deus, cum responsum dat, χρᾷ, ἢ ἀναιρεῖν: *vnde* χρησμός.

l. 30. ἀλλὰ μαστιζόμενοι, ἀλλ' ἀναγκαζόμενοι] *Cyprianus aduersus Demetrianum.* O si audire eos velletis, & videre, quando à nobis adiurantur & torquentur spiritualibus flagris, & verborum tormentis de obsessis corporibus eijciuntur, quando eiulantes & gementes, voce humanâ, & potestate diuinâ flagella & verbera sentientes, venturum iudicium confitentur. *Similia Tertullianus in Apologetico:* Omnis hæc nostra in illos dominatio & potestas de nomine Christi valet, & de commemoratione eorum quæ sibi à Deo per arbitrum Christum imminentia expectant. Christum timentes in Deo, & Deum in Christo, subijciuntur seruis Dei & Christi. Ita de contactu deq; afflatu nostro contemplatione & repræsentatione ignis illius correpti, etiam de corporibus nostro imperio excedunt inuiti, & dolentes, & vobis præsentibus erubescentes. *Hæc potestas in dæmones tum fuit omnibus Christianis.*

l. 34. *Vel aliquid deest, vel legendum* ὅτι καὶ ὁ δαίμων, *aliter non est redditio causæ.*

Pag. 432. 5. *Videtur legendum* μὴ μόνον ἐκαλεῖτο. Negatio apud hunc Nostrum sæpe omittitur post μὴ μόνον, & ὐ μόνον. *H.S.*

Pag. 435. 24. *Lego* ἢ ἐφάπτω τίνομεν δίκην κολαζόμενοι, καὶ οὐδὲ ὅπως ἀπολογησόμενοι ἢ πιμωρίας.

l. 29. *Legendum,* τὸ παῦε ἐν τοῖς ἱματίοις πεδίμενος.

l. 36. *Legendum,* κἄλεγε. παρ' ὑμῖν δ' ἔνιοι οὐδὲ τ. *vt sit* ὑπόδησις τοῦ παρ' ἕλλησι μὲ, τῆς τῷ μετεσμοῦ σχετέσεως.

Pag. 436. 17. *Puto legendum,* τὰ γὰρ διαφέροντα ὑμῖν ἐνταῦθα, τὰ δ' ἀρετῆς.

l. 19. διάφορα *sunt res neq; vtiles neq; inutiles: non quæ Theologi in medijs numerant, quæ neq; peccata sunt, nec rectè facta.*

Hom. 30.

Pag. 437. 14. τὸ αὐτὸ καὶ ἓν, καὶ πολλὰ δέκιται] *Hoc apud Platonem habes in Philebo,* ἓν καὶ πολλὰ dici, totum & partes, speciem & individua, *vnde omnis diuidendi & definiendi methodus fluxit in disputando. primiq; generis sunt hæc,* ὅταν τις ἐκάστου τὰ μέλη τε καὶ ἅμα μέρη διελὼν τῷ λόγῳ, παῖσαι ταῦτα τὸ ἓν ἐκεῖνο εἶδος ὁμολογησάμενος, ἐλέγχῃ καταγελῶν, ὅτι τέρατα διὰ μαγγάνου φάναι, τό τε ἓν ὡς πολλὰ ὄντι καὶ ἄπειρα, καὶ τὰ πολλὰ ὡς ἓν μόνον. *Secundi, illa. Oportere nos semper* μίαν ἰδέαν περὶ παντὸς ἐκάστοτε διανοεῖν μάλιστα ἀεὶ ἂν τὸ καταρχὰς ἓν μὴ μόνον ὅτι ἓν καὶ πολλὰ καὶ ἄπειρα ὄντι μόνον ἴδῃ τις, ἀλλὰ καὶ ὁπόσα, πάντα τὸν ἀριθμὸν συλλαβόντας ἅ μεταξὺ τοῦ ἀπείρου τε καὶ τοῦ ἑνός. τὸ δ' ἄπειρον χαίρειν ἐᾶν. *i.* individua. *Hæc dicit exercuisse multos* ἀπείρους ἀπορίας, μὴ καλῶς ὁμολογηθέντα, καὶ εὐπορίας αὖ, καλῶς. *quæ Paulus simpliciter vulgo proposuit.*

Pag. 438. 34. & 37. τὸν μὲ, τὸν ἢ] Malim τὸ μὲ, τὸ δὲ. vtrobiq;.

Pag. 439.

Pag. 439. 6. ἀ τοῖς σφόδρα ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ τοῖς ὀλίγον αἰσθησιν φθονεῖν εἰώθαμεν] *Cicero 2. de Oratore.* Inuident autem homines maximè paribus, aut inferioribus, cum se relictos sentiunt, illos autem dolent euolâsse. Sed etiam superioribus inuidetur sæpe vehementer, & eò magis si intolerantius se iactant, & æquabilitatem iuris præstantiâ dignitatis aut fortunæ suæ transeunt.

l. 11. τὸ πολλὰς ἔχῃ, καὶ διαφόρους, τοῦτο μάλιστα ποιεῖ σῶμα ἓν] *Simile est illud Philosophi Polit. 2. cap. 1.* ἀ μέρος ἢ ἐκ πλειόνων ἀνθρώπων ὄχλον ἡ πόλις, ἀλλὰ καὶ ἐξ εἰδει διαφερόντων. ἀ γὰρ γίνεται πόλις ἐξ ὁμοίων. ἕτερον γὰρ συμμαχία καὶ πόλις. τὸ μὲ γὰρ τῷ ποσῷ χρήσιμον, κἂν ᾖ τὸ αὐτὸ τῷ εἴδει. βουλεῖας γὰρ χάριν ἡ συμμαχία πέφυκεν, ὥσπερ ἂν εἰ στάδιος πλεῖον ἰσχύοι. *alibi dicit ciuitatem non constare ex agricolis solum: sed agricolas & sutores, aliosq; opifices esse τὸ πλήρωμα τῆς πόλεως.*

l. 28. *lege*, καλῶς εἶπεν ἓν ἕκαστον.

Pag. 440. 30. *lege* ἴν' ἓν τοῦτο μὴ γένηται: *vt sit futurum subiunct.*

l. 34. *Est* & φατεία & φεγγεία: *vt* ῥύγκατος, *cancellus, vnde* τὸ φεγγεῖν.

Pag. 242. 34. ἀκ ἔχει τὸ πλῆξαι, *legendum, vel potius* πλῆξη. πλῆξαι *est infinit.* Puto syntaxim cum infinitiuo rectam esse. nam & alibi apud Chrysostomum video mihi legisse, ἀκ ἔχω, vel ἀκ ἔχεις ποῦ πλῆξαι, vbi hæc emendatio Dounæi locum habere non potest.

Hom. 31.

Pag. 444. 10. διὰ τοῦτο καὶ οἱ νομοθέται Ῥωμαίων, τοὺς ταῦτα ἀκριβολογίζοντας τὸ μέλλη, καὶ ποιοῦντας συνέχως κολάζουσιν] *Athenæus lib. 6.* ὑβρίνα δ' ὑμῖν ἀγορεῦσαι οἶμαι, ὡδὶ ὁ καλὸς Ἡρόδοτος ἱστόρησε περὶ Πλαταιέων τῶν χθὲς, καὶ ὧν ἐκεῖνος ἕνεκα δικαίως, ἐλευθέρων παίδων ἐκτομὰς ποιησάμενος, καὶ τέτας ἀπεδόμενος. *Vide locum Herodoti, si placet, in Thalia.*

Pag. 446. 18. *lego*, καὶ ὑπρέπ) φερσιόντες.

Pag. 447. 20. εἰ ἢ ζηλῶν ἐθέλεις, ὦ καλύω. ζήλωσον, ἵνα κατ' ἐκεῖνον γένῃ τὸν εὐδοκιμῆντα, μὴ ἵνα αὐτὸν καταισχύσῃς, ἀλλ' ἵνα πρὸς τὸν αὐτὸν φιλοσοφίας κορυφὴν, ἵνα τὸν αὐτὸν ἀρετὴν ἐπιδείξῃς. τοῦτο γὰρ ὅτι ζῆλος τὸ μιμεῖσθαι, μὴ πολεμεῖν] *Egregia descriptio, quam Aristoteles confirmat Rhetorices 2. cap. 10.* ἔστι δὲ ζῆλος, λύπη τις ἐπὶ φανερᾷ παρουσίᾳ ἀγαθῶν ἐπίσων καὶ ὁμοίων αὐτῷ λαμβεῖν πρὸς οὐκ οἰκείας τῇ φύσει, ἀ χ ὅτι ἄλλῳ, ἀλλ' ὅτι οὐχ ἡμῖν αὐτῷ. διὸ καὶ ἐπιεικές ἐστιν ὁ ζῆλος, καὶ ἐπιεικῶν. ὁ δὲ φθόνος φαῦλον καὶ φαύλων. ὁ μὲ αὐτὸν παρασκευάζει διὰ τὸν ζῆλον τυγχάνειν τῶν ἀγαθῶν· ὁ δὲ τὸν πλησίον μὴ ἔχειν διὰ τὸ φθόνον. ἀνάγκη δὴ ζηλωτικὸς εἶναι τοὺς ἀξιοῦντας ἑαυτοὺς ἀγαθῶν, ἂν μὴ ὑπάρχειν. *Hæc Philosophus.* ζηλωτοὺς *autem dicunt, οἷς ὑπάρχει τὰ ἔντιμα τῶν ἀγαθῶν: id est, τοὺς μακαρίους. mox enim addit,* εἰσὶ δὲ ζηλωτὰ τὰ ἔντιμα ἀγαθὰ, ἀνάγκη καὶ τὰς ἀρετὰς εἶναι τοιαύτας. *His Hesiodus consentit,*

---ζηλοῖ δέ τε νείτεα νείτων

Εἰς ἄφενον σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι

(*nam æmulatio est, sic enim Latini vocant* ζῆλον)

Ητις καὶ ἀπαλαμώντορα θῆκεν ὁμῶς ὀπὶ ἔργον ἐγείρει.

Aliud est ζηλοτυπία. *M. Tul. Tusc. 3.* Æmulatio est ægritudo, si eo, quod concupierit, alius potiatur, ipse careat. *Hoc est, quod Philosophus dicit,* ἀ χ ὅτι ἄλλῳ, ἀλλ' ὅτι ἐχὶ καὶ αὐτῷ. *Obtrectatio autem est, quam* ζηλοτυπίαν *intelligi volo, ægritudo ex eo, quod alter quoq; potiatur eo, quod ille ipse concupierit: vt cui suspectus alter est in uxore. Æschines contra Ctesiphontem:* τοιαύτης δ' ἐπιπλύσεως ταφείσης μὴ ὅτι συμφύτων νοσημάτων αὐτῷ ἤδη τὰ μὴ ταῦτα ἐβουλεύετο μὴ δικαίως καὶ τῆς πρὸς Φιλοκράτη ὑπὸ τῆς ἀνοσιότητος ζηλοτυπίας. *Vtrumq; enim vult Philocratem & Demosthenem à Philippo fuisse corruptos, alterumq; alterius in accipiendo æmulum. Notandum quod vocat timiditatem & obtrectationem* νοσήματα, *id est, morbos, & quidem insitos, vt Cicero desinit ægritudines. hanc inuidiam Hesiodus intelligit,*

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ φθονέει, καὶ τέκτονι τέκτων.

Liuius lib. 30. Non ergo Annibale vicit p. R. toties ab eo victus fugatusq;, sed Senatus Carthaginiensis obtrectatione atq; inuidiâ. *Hæc de se veterator ille. Quod Noster ait,* ζήλωσον, ἵνα κατ' ἐκεῖνον γένῃ τὸν εὐδοκιμῆντα, *illud Comici simile est in Vespis,* μὴ χρὴ τὸν νεανίαν τοῦτ' λέγειν. *Deinceps apud Nostrum sequitur,* μὴ ἀλγεῖν ὅτι τοῖς ἑτέροις ἀγαθοῖς, ἀλλὰ βούλεσθαι ὅτι τοῖς οἰκείοις γνωρίμοις ἕ τι ἐναντίον ὁ φθόνος ποιεῖ. πρὸς γὰρ οἰκείων κακῶν ἀμελῶν, ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις πάνυ καλοῖς. *Sapientiæ 7.* ὅτε μὲν φθόνῳ τετηκὸν συνοδεύω. *Vet.* Neq; cum inuidia tabescente iter habebo. *potest & tabefaciente verti. Hoc ἐτυμολογικῶς.* φθόνος *enim ἀπὸ τοῦ* φθίνειν, *&* φθονῆ, φθίσις *τὸ πάθημα medicis. Epigramma.*

Ο φθόνος δεῖ κάκιστον, ἔχει δέ τι καλὸν ἐν αὐτῷ.

Τήκει γὰρ φθονερῶν δύματα καὶ κραδίλν.

Isocrates in Euagora, ᾧ τοῦτο μόνον περισσὸν ἀγαθὸν, ὅτι μίγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστιν.

Ouidius Metam. 2.

Sed videt ingratos, intabescitq; videndo
Successus hominum, carpitq; & carpitur vnà.

p. 448. 16. ἄδατος ὁ ἀνὴρ οὗτος ἔχοντα τὸ τοιοῦτο πάθος. ζῆλος tamen nonnunquam in vitio ponitur αὐτὶ τοῦ φθόνου, vt, Μὴ παραζήλου ἐν πονηρευομένοις. *& Cyprianus de Zelo & liuore tractatum fecit. Itaq; noster addit* πρὸς τὸν διαστολὴν p. 447. 29. μεταβαλόντας εἰς ζῆλον τοῦ καλὸν (καὶ γὰρ ὅτι σφοδρὸν, καὶ πυρὸς παντὸς θερμότερον ὁ ζῆλος ὁ τοιοῦτος) *Hoc quoq; ἐτύμως.* ζῆλος *enim ἀπὸ τοῦ* ζεῖν. *Vnde Ennius* ζήλῳ πυρπολάμενος. *& ad Hebræ. 10.* πυρὸς ζῆλος κατεσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους.

Hom. 32.

Pag. 448. 31. *Legendum*, ὅλως ἀπὸ φύσεως ἐκείνου.

l. 41. τῷ σώματ☉ τῆ διὰ πασῶν συνεχομένου τῆ ἐκκλησιῶν] *i.* In omnibus ecclesijs. 2. *Petri.* 3. 5. καὶ ἡ γῆ ἐξ ὕδατ☉, καὶ δι' ὕδατ☉ συνεστῶσα. *his enim significat partem terrae latere in aquâ, partem extare.*

Pag. 450. 1. τί ὄφελος, αὐτὴν λῦσαι; ὥστε αὐτέχεσθαι τῆ ἀδενῶν] *Firmat hoc Paulus in illa ad Presbyteros Ephesiorum concione Act.* 20. ὑπόδειγμα ὑμῖν ὅτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῆ ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῆ λόγων τῆ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε, μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον, ἢ λαμβάνειν. *& in Psalmis* ὁ ἀντιλήπτωρ μου, adiutorium meum, ὁ περισκέπτης.

l. 30. ἐνταῦθα ᾧ καταφορικῶς καὶ ἐπιτηδευκῶς κέχρηται τῆ λόγῳ] *Multum utitur hoc verbo Chrysost. hic autem interpretatur. Translatum ab impetu gladij, qui deorsum tum pondere (uo, tum vi percutientis incumbit, vt τὸ τῆ μαχαιρῶν καταφορὰς ἐνδέχεσθαι*, gladiorum impetus excipere, *Plutarchus Camillo.* καταφορὰν *Virg. significat,*

--Incute vim ventis.

καταφέρεσθ☉, *est* inuehi in aliquem. *Secunda Philippica tota est* καταφορική. καταφορικὸς λόγ☉ *significat illam ideam orationis, quam Hermogenes appellat* σφοδρότητα, *quod Noster probat. paulò post enim l.* 32. σφοδρῶς λοιπὸν ἐπιπέσωμεν, λέγων. *exemplum huiusce orationis luculentum est illud Isaiae,* Cognouit bos possessorem suum, & asinus praesepe domini sui: Israel autem me non cognouit, & populus meus non intellexit. *Quid dici potuit ἐπιτηδευκότερον?*

Pag. 451. 1. *Legendum*, καὶ τῶν ἀγάπων οἰκονομῆ: *non*, οἰκοδομῆ. *Nam mox sequitur l.* 2. τότε καὶ ἐν ταῖς τέχναις ᾠκοδομοῦμεν.

l. 7. *Lege*, αὐτοὺς αὐτοῦ ὄντας.

l. 40. *Ne dubita germanam lectionem esse*, οἶδας ποῦ τὸ χάεισμα ἐπάγεις, ποῦ καθεῖλεν αὐτὸ καὶ κατέῤῥαξε; *Sic enim Psalm.* 101. ὅτι ἐπάγεις, *&c.* κατέῤῥαξάς με.

Pag. 452. 39. βαβαὶ τῆς ἀφροσύνης] *Hoc Graecis pervulgatum, vt* ὦ τῆς ἀνοίας, ὦ singularem amentiam. *Lucanus* ἑλληνίζων *lib.* 2.

O miserae sortis, quod non in Punica nati
Tempora Cannarum fuimus.

Pag. 453. 7. ὅθεν ὅλον, ὅτι καὶ ὀλὶ τῆ Θεοῦ τῆτο πάντων μείζον ἐστι. coram Deo: *vt*, ὀλὶ Ποντίῳ Πιλάτῳ. *Act.* 24. μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι ὀλὶ σοῦ σήμερον. *Lucianus*, γελῶμαί σε γεγραφὼ ὀλὶ τῆ Ραδαμάνθυος. *Vel*, ὀλὶ τῆ Θεοῦ, in Deo, *quia Christus hoc fecit, animam posuit pro nobis.*

l. 9. ἵνα καυθήσωμαι] *Vide ne* καυθήσομαι *sit verius, quia totius sic in libris ponitur. Nam* καυθήσωμαι *solœcismus est, vt omnes animaduertunt. nullum est enim in subiunctiuo passiuo futurum, sed aoristi supplent eius locum. dicendum igitur esset* ἐὰν καυθῶ. ἵνα *autem, vt docet Budaeus, saepe cum indicatiuo iungitur. Xenophon* 1. παιδείας *circa finem,* ἵνα ἐν τῆ σφύδρα φεύγειν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐμπέσῃ ἐνέδρᾳ, vt sese in retia indueret. *sic igitur semper putaui legendum hoc verbum, & sic apparet Chrysostomum legisse.*

l. 42. καὶ μὴ ἁπλῶς δίδοναι ἀνυμπαθῶς, ἀλλ' ἐλεοῦντας καὶ καταλαμπομένους] *Hic videmus quantum interfit inter Stoicorum disciplinam & Christianorum. Stoici iubent dare egentibus, sed vetant misericordiâ cõmoueri, quia sc. misericordia est πάθος quo sapiens vacare debet. atqui plus est in affectu, quam in ipso munere. Apage istam sapientiam, quae tollit omnem humanitatem, id est* φιλανθρωπίαν, *quo nomine Graeci misericordiam vocant, vt Hermogenes docet* ἐν τῆ περὶ ἰδιότητ☉. *sed quod pauperibus erogatur, significantius* ἐλεημοσύνην *vocant, quia ex misericordiae visceribus manare debet. quod vocabulum Callimachus nouit* ἐν τῆ εἰς Δῆλον ὕμνῳ. *sic enim Latona parturiens Insulam se offerentem alloquitur:*

Σῶσόν με, μὴ σύγ' ἐμεῖο πάθῃς κακὸν εἵνεκα, τῆσδε
Αντ' ἐλεημοσύνης.

Interminata enim Inno fuerat omnibus insulis terrisq́, quae Latonam reciperent. Ne me fingere haec putes, audi Cic. Tusc. 4. Cur misereare potiùs, quam feras opem, si id facere possis? an sine misericordia liberales esse non possumus? non enim suscipere ipsi aegritudines propter alios debemus, sed alios, si possumus, leuare aegritudine. *at Stoicorum est* ἡ ἀκριβεστάτη φιλοσοφία.

Pag. 455. 6. εἰ παῖδά τις εἶχεν ἀγαπητὸν] *Vnicum,* μονογενῆ. *Ieremiae* 6. πένθ☉ ἀγαπητὸν ποίησαι σεαυτῆ. *Sic apud Arist. in Rhetoricis:* ὀξυθαλεῖς ἀγαπητάς. *Dem. contra Timocratem de lege Zaleuci,* ἀπειλῆσαί τις λέγεται ἐχθρὸς ἐχθρῷ ἵνα ἔχοντι ὀφθαλμὸν, ὅπ αὐτῷ ἐκκόψει τὸν ἕτερον τὸν ἕτερα. *Vlpianus,* πάνυ εὔλογ☉ καὶ δικαι☉ λῶ ἔσται. ὄντος γὰρ τοῦ ἀγαπητοῦ ὀφθαλμοῦ τῆ ἔχοντι αὐτὸ δυοῖν, ὁ αὐτὸν ἀποβάλλων, δύο ἀποβάλλειν φαίνεται. *Hoc ex eo quod vnici plus amantur. Hom.*

Μέν☉ τηλύγετ☉ πολλοῖσιν δὲ τε κτεάτεσσιν.

Eust. τηλύγετος παῖς, ὁ πρὸ τῆς ἡλικίας γηγενὴς τῆς τοκέως, vt Isaac *Abrahamo, Beniamin Iacobo, qui propterea dicuntur ab Hebraeis,* filij senectutis. ἢ ὁ τῆλε ὄντι τῆ πατρὶ γηγενὴς: qui patre procul agenti natus est. Proculum *vtrunq́ dicunt Latini. Festus,* Proculum inter cognomina eũ dicũt, qui natus est patre peregrinante à patria procul. *Proculos sunt qui credunt ideò dictos, qui patribus senibus, quasi procul progressis aetate nati sunt.*

l. 37. πάλιν ὁ θυμὸς ἔχει τινὰ ἡδονὴν] *Arist.* 2. *Rhetorices cap.* 2. πάσῃ ἐργῷ ἕπεταί τινα ἡδονὴν [ἀνάγκη] τῶν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τὸ τιμωρήσασθαι. ἡδὺ γὰρ τὸ οἴεσθαι τεύξεσθαι, ὧν ἐφίεται· ὁ δ' ὀργιζόμενος ἐφίεται τιμωρίας. διὸ καλῶς εἴρηται περὶ θυμοῦ,

Ος τε πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο
Ανδρῶν ἐν στήθεσσιν αἴξει.

ἀχολεῖ γὰρ καὶ ἡδονή τις διά τε τῆτο, καὶ διότι διανοεῖται ἐν τῷ τιμωρεῖσθαι τῆ φαυλότητα. ἢ ἂν τότε ἐγγινομένη φαντασία ἡδονὴν ποιεῖ, ὥσπερ ἡ περὶ ἐνυπνίων. *At M. Tullius:* faciunt quod boni viri solent, irati dolent, lacessiti pugnant, laesi efferuntur: *&*, dolore elatus, longiùs progressus est, quàm constantis viri ratio postulabat. *Vtrunq́*

trumq; iræ comes est, scilicet & voluptas & dolor. Omnesq; adeò perturbationes adiunctum habent dolorem & voluptatem. & mox Noster, καὶ ἡ ὀδυνὴ αὐτὴ ἡδονὴν φέρει.

Pag. 457. 11. Puto delendum τὸ μετὰ.

l. 36. Fortè repetendum est verbum, ἐν τῷ σφόδρα συνηχεῖν τοῖς ἐπιρρεπεστέροις καυχᾶται.

Pag. 458. 5. † ᾧ μὲν τοῦτο καταρρᾴδιον λῆψιν, καὶ εἰς εὐπρόσδεκτον εἰσήγαγε] Chrysostomus eorum sententiam sequitur, qui putant vtrumq; latronem primò conuitia fecisse Christo, quia vnus Euangelista hoc dicere videtur: quod ego non existimo.

Hom. 33.

l. 25. μακρόθυμος αὐτὴρ πολὺς ἐν φρεσὶν ἦεν, ὁ δ' ὀλιγόψυχος ἰσχυρῶς ἄφρων] Notandum τὸν μακρόθυμον καὶ † ὀλιγόψυχον opponi. Itaq; eleganter Cyprianus de Patientia, pro, ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται habet: Charitas magnanima est, benigna est: quæ vetustior est versio quàm nunc habemus. Noster enim Interpres, Longanima est, sed illa amplior. Nihil est enim tam excelsi animi, quàm ferre aut contemnere iniuriam. τὶς μεγαλοψυχότερος Iulio Cæsare? quis patientior? Vnde Ouidius de Achille,

Vince animos iraq; tuam, qui cætera vincis.

At contrà impatientes & iracundi, fragiles & imbecilli sunt: quod Plutarchus docet ὠδὶς ἀοργησίας. Facta, inquit, & motus, gestusq; iratorum hominum, μικρότητα πολλὴν καὶ ἀδύνειαν καταμηρεῖ, pusillum animum, multamq; imbecillitatem arguunt. Itaq;, inquit, ὠδὶς ταῖς γυναικὶς μαιωφελίας τῷ σκεφῶ τὸ μικρόψυχον, καὶ τῷ δρῶντι τὸ πεπονθὸς ἐνορῶσθαι. Quare & mulieres viris sunt iracundiores, & ægri valentibus, & senes vigentibus ætate, & aduersa fortuna conflictantes beatis. Item Seneca, Irascuntur boni viri pro suorum iniurijs: sed idem faciunt, si calida non bene præbeatur, si vitrum fractum est, si calceus luto sparsus. Non pietas illam iram, sed infirmitas mouet: sicut pueri, qui tam parentibus amissis flebunt, quàm nucibus. Irasci pro suis, non est pij animi, sed infirmi.

l. 36. καὶ γὰρ μακρόθυμος διὰ τοῦτο λέγεται, ἐπειδὴ μαχὴν τινα καὶ μεγάλην ἔχει ψυχήν] Ad suam sententiam interpretatur, non ad rei veritatem. & hoc Cypriani Interpres sequutus videtur. τὸ γὰρ μακρὸν, καὶ μέγα λέγεται. Sic Eustathius exponit μακρὸν Ολυμπον, & κακὸν ὑραιμικὸς, & μεγαλόθυμον, μεγαλόψυχον. sed propriè tamen neq; μακρὸν magnum, neq;, θυμὸς animum, sed iram significat: nisi sic animum accipias, vt Horatius,

--Animum rege, qui nisi paret,
Imperat: hunc frænis, hunc tu compesce catenis.

Id Hebræum vocabulum ostendit, quod μακρόθυμος exprimit. Augustinus θυμὸν in finctibus carnis ad Gal. 5. vel, quem est sequutus, Interpres animositatem interpretatur: Cicero, excandescentiam.

l. 39. καὶ τοῖς ὑπολαύσει πολλὴν παρέχει ὠφέλειαν] Hic quoq; editū erat, vt sæpe, ἀπολέσει. sed accentus indicat vitiosam esse scripturam. contrà Xenophō in Sympos. ἐγὼ γοῦν ἥδιστ' ἂν ὑπολαύοιμι παρὰ Κριτοβούλου τοῦ ὑποφήτου, ἂν τι τὸ, ἀπολάβοιμι. Nam ὑπολαύειν genitiuum postulat, non accusatiuum. Recte autem quis dicitur ἀπολαμβάνειν τοῦ ὑποφήτου, vt debitum, qui proprius est vsus, vt docet Demosthenes, huiusce verbi. sic sæpe inuenies apud Pausaniam καλουσείαν pro κληδόνα; apud Strabonem λαυρὸς, pro λάρος. Error ex vna vtriusq; antiqua pronuntiatione.

Pag. 459. 8 ὃ περιπρεύεται τυτίσιν, ὃ περιτρέπεται] Id est, non præceps & effera est, sed in bono proposito constans & stabilis. sic enim proxima exponunt, vt opponatur charitas impuris amoribus, qui leues sunt, & effrænati ad potiundum desiderio feruntur. Vel, non agit perperam, quasi verbum esset Latinum: quod Beza etiam probat. sed magnus author olim verā huius verbi vim, ni fallor, nos docuit. Clem. Alex. Pædag. 3. c. 1. ὃ περιπρέεται, ὃ φυσᾶται. περιφρία ὁ καλλωπισμὸς, περιφρονητὴς καὶ ἀχρήστου ἔχων ἔμφασιν. Ex quibus verbis discimus hoc verbo significari superfluum atq; inutilem corporis cultum. perinde enim est, ac si diceret, ἔστιν ἡ περιφρία ὁ κληωπισμὸς περιττὸς καὶ ἀχρεῖος. vt perspicuum sit ex præpositione περὶ, quæ superabundantiam, vt in περιουσίᾳ significat, vnde & περιττὸς, factum esse & nomen & verbum. Geminatur autem ad vim significationis augendum, περιφρεία, περιφρία: περιφρεύεται, περιπρεύεται. Est enim nomen ex περὶ περὶ duplicato, vt Græci solent, vt περιπερικυλινδέμενος, Apollonius: Xenophon, ὄχλος μᾶλλον μᾶλλον ὑπερβάλλων. Hæc confirmant ampliùs quæ sequuntur, διὰ καὶ ὑπερφέρει, ὑπερχαμουνεῖ. ἄχμιον γὰρ τὸ ἀλλότριον, καὶ ὃ κατὰ φύσιν σῶμα. σῶμα habitus est, sine vestitus. vt ad Philip. 2. καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, & compertus habitu, vt homo. Addit etiam Clem. τὸ δ' ὑπόπλασον, ἀλλότριον. hoc est, quod affingitur ad decus naturæ. Itaq; quidam à Clemente interpretātur, Charitas non est fucata. sed potiùs simplicem cultum declarat hoc verbum, quem qui adulterant, ἀχμιονοῦσιν. vnde Propertius, quid iuuat hoc, & hoc, ad commendationem formæ facere:

Naturæq; decus mercato perdere cultu,
Nec sinere in proprijs membra nitere bonis?

Iam videamus an hæc aptari possint Ciceronis loco, qui sic habet ad Atticum lib. 1. epist. 13. Ego autem ipse, Dij boni, quomodo ἐνεφρόσυμαι nouo auditori Pompeio? id est, πῶς ἐνεκληωπσάμην τῷ Πομπήῳ; quomodo me Pompeio in dicendo venditauī, orationis ornatu captans admirationem? vt Propertius dixit,

Teq; peregrinis vendere muneribus.

Hoc probant quæ sequuntur apud Ciceronem, Si vnquam mihi ὑπερεισήματα suppeditauerunt, illo tempore. quid multa? Clamores (etenim hæc erat ὑπόθεσις de grauitate ordinis, de equestri concordia, de consensione Italiæ, de

intermortuis

intermortuis reliquijs coniurationis, de vtilitate, de otio. nosti iam in hac materia sonitus nostros) tanti fuerunt, vt ego cò breuior sim, quòd eos vsq; istic exauditos putem. *Quis iam non videt aptissimè conuenire cultum corporis, & ornatum orationis, omni varietate, & copia: atq; hæc Ciceronis confirmare Clementis sententiam? quid quod suprà dixerat,* Nosti illas ληκύθους? *vnde est apud Strabonem,* ληκυθίζειν τὴν διάνοιαν. *Sic autem dixit Cicero, ἐνεφορήσαμεν* nouo auditori, *vt Plato Phædro,* ὑποσὶ διανοεῖ ἐμοῦ, ὡς ἐγώ σε παύσω φιλῶ παρόντα· ἔστι Λυσίου, ἐμαυτόν σοι παρέχειν ἑκμελετᾶν τε πάνυ δέοντα. *Hæc Socrates, cui Phædrus,* ἐκκέκρουκάς με τῆς ἐλπίδος, ὦ Σώκρατες, ἣν εἶχον ἐν σοὶ ὡς ἐγγυμνασόμενος. *Nam* ἐμπορεύεσθαι *: sic dicitur, vt* ἐμμελετᾶν, ἐγγυμνάζεσθαι *: quod est, cum quis nactus aureis alicuius, illis abutitur* καταχόρως, *atq; in illo suam eloquentiam ostentat, vt* ἐμφιλοπαιεῖσθαι, ἐγκαθωπίζεσθαι, ἐναβρύνεσθαι, ἐναγάλλεσθαι, ἐκφορτίζεσθαι, ἐνδοξοκμεῖν, quæ verba, *inquit Budæus,* implicitam habent certi loci reiq; significationem cum actione vel passione. *sed melius dixisset,* certæ personæ vel rei signif. *Dem. pro Corona,* καίτοι ὅτῳ τὰ τῶν ἑλλήνων ἐνδοξοκμεῖν ἀπῆκεν, πολωλέναι μᾶλλον ἢ πὸς δεῖ δίκαιος, ἢ καταγορεῖν ἑτέρου. *id est,* ὡστε ἐνδοξοκμεῖν ἐν τοῖς ἀνυχίμασι. *Grego. Naz.* τοῖς τοιούτοις ἐνδοξοκμεῖν ὑποδίδοσιν, *vt nunc Cic. Etenim hæc erat* ὑποδόσις. ἐνδοξοκμεῖν *fere est idem quod* ἐμπορεύεσθαι, *quod Hesychius interpretatur* καταπίπρασθαι, *neq; id prorsus alienum est ab iis quæ iam diximus. qui enim ostentat, se extollit: nec* κατὰ *multum abest à significatione* τῆς ἐν *in illis compositionibus. &* πέρθω, *inquit,* μὴ βλακίας ἐπαιρόμενος. βλακία *est* τρυφὴ, μαλακία, *vt* ἐμπορεύεσθαι *sit* ἐντρυφᾶν. *sed quod addit ille Glossarum egregius auctor,* περὶ πολλοῦ ποιεῖται, πιμᾶ, διεγπύεται, *nos in diuersum trahit, vt aliam iam commiscamur huius verbi interpretationem apud Paulum. Nam quod dicit,* περὶ πολλοῦ ποιεῖται, *non est* magni facere, *ni fallor, sed* nimis amare & colere, *quod in* τοῖς ἐρωτικοῖς *vocant* deperire. *Hoc est enim* περὶ περὶ, *ex quo compositum illud verbum diximus, quod Paulus dicit* ὑπερεθιζομένους: *quæ vox nihil aliud est, quàm trium compositio præpositionum, vt significet* intemperantiam, atq; immoderationem amoris, *quæ multùm distat à charitate. M. Tullius in Lælio:* Rectè etiam præcipi potest in amicitijs, ne intemperata quædam benevolentia (quod persæpe fit) impediat magnas vtilitates amicorum. Nec enim (vt ad fabulas redeam) Troiam Neoptolemus capere potuisset, si Lycomedem, apud quem erat educatus, multis cum lachrymis iter suum impedientem audire voluisset. *Itaq; sustinendum monet impetum benevolentiæ, nec amandum priùs, quàm indicandum. Est enim* ἔρως, *non* ἐπίτασις, *sed* ὑπερβολὴ τῆς ἀγάπης. *Itaq; aiunt,* διὰ τοῦτο γυναῖκα στέργειν μᾶλλον, ἐρᾶν ἧττον, *quod in vitio est. Atq; hunc sensum videtur Noster secutus, nec non Syrus Interpres. vult enim hoc verbum significare petulantiam. Itaq; Erasmus vertit,* Non procax est: *alij* Non agit improbè. *Cic. 1. Offic.* Sed benevolentiam non adolescentulorum more ardore quodam amoris, sed stabilitate & constantia iudicemus. *sic Noster,* καὶ δὲ συνετὸν ἐρᾶζεται τὴν ἀγαπῶντα, καὶ φαυλὸν καὶ βδελυκτόν. *Amore autem nihil levius, nihil* ἀσυνετώτερον. *Videtur itaq; hoc verbo (nam hic etiam vitia quædam Corinthiorum perstringi non est dubium) studia partium tollere, & grauiter reprehendere eos, qui nimis erant addicti iurare in verba quorundam, & plus æquo, contemptis cæteris, quibusdam studere: quos initio monuit, cap. 4. ne vellent in ecclesia facere schismata eiusmodi, ἵνα μὴ εἷς, inquit, ὑπὲρ τὸν ἕνδε φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου. Itaq; hæc duo coniunxit,* ὑπερηφανεύεται, *& φυσιοῦται. Hic autem mos, & hoc vitium nimis vulgare est. extollendi aliquos sine ratione, alios deprimendi. quod addit,* οὐκ ἀσχημονεῖ, *eodem pertinet.* πολλὰ δὲ ἀσχημονοῦσιν οἱ ἐρῶντες, *non dico flagitium illud, quod appellant* ἰδίως ἀσχημοσύνην, *sed alias omnes ineptias. quod sequitur,* καὶ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, *Clemens legit* τὰ μὴ ἑαυτῆς. Nihilne est vsquam pulchrum & excellens, quod non continuò tuum oportet fieri propriumq; dicari? *Itaq; amor est & habetur tyrannus, non solùm quod indomitæ sunt amantium cupiditates, sed etiam quia volunt habere quicquid illis placet. Hæc igitur faminarum est impotentia, & virorum faminis similium.* Aut amat, aut odit mulier, nihil est tertium. *Imò est μίσους τῆς ἐρᾶν καὶ μισεῖν, τὸ στέργειν καὶ ἀγαπᾶν. Sed quanquam Chrysostomus atq; alij nonnulli videantur hoc verbum sic accipere, ego tamen Hesychij fretus auctoritate, illos eo notari magis existimo, qui plus æquo doctoribus suis, quos admirabantur præ cæteris, deferebant, pluris q; eos abundantiâ quadam amoris vel studij, quàm oportuit, faciebant. Itaq; apud Hesychium pro* πιμᾶ *legerim* ὑπερπιμᾶ. *Prior autem, quæ Clementis est, prout Cicero posuit, ad Doctores ipsos interpretatio magis pertinet, qui se populo venditabant.* πρὸς μὲν τοὺς λαϊκοὺς ἴσως τὰ βραχύτερα καὶ πεπιμᾶν. *At si cubi res postulat longiora, nec paucis explicari potest,* τὰ μακρότερ' αὖ ἐλοίμην, *inquit Plato Legum. 4. Unum his adde, Colophonem. Hesychius* ὑπερεύεται *postremo interpretatur,* διεγπύεται *passiuè. quid? illi doctores Corinthij nonne coli volebant à suis sectatoribus* καὶ θαυμάζεσθαι ? *Hæc tam multa de verbo quod Camerarius, vir cùm omnibus, tùm in his maximè literis doctissimus, ignotæ significationis esse ait.* Monuit me doctiss. iuuenis Ioh. Halesius illa apud Hesychium περὶ πολλοῦ ποιεῖται, πεπιμᾶ, διεγπύεται, *non videri interpretamenta* τοῦ ὑπερεύεσθαι : sed περὶ πολλοῦ ποιεῖται nouum esse vocabulum, quod τοῖς πεπιμᾶν & διεγπύεσθαι explanetur. & quidem ordo alphabeticus astipulatur. Iudicent Docti.

Pag. 459. 19. πάλιν ὁ χρηστὸς, πολλάκις εὔκολος γίνεται] *Suidas,* ὁ δὲ ἁπλοῦς ἰδίᾳ καὶ μάλα εὔκολος, συμπαιδεύων καὶ συμφοιτῶν (*sic enim lego, non* συμπαιχμάζων) *qualem describit Horatius:*

Nec

Nec cum venari volet ille, poemata panges. *nam qui facit hoc,* δύσκολός ἐστι, *nescions* συμπαθεῖν *sodalibus.* δύσκολος *est igitur, quem exponens* τὸ προπαθεῖν, μεταπεῖν *dixit, qui non à praxolando dicitur, vt* ἀπὸ ὑψηλῆς, *sed qui praeceps ruit, & procliuis ad lapsum est, à quo libido dicta est, teste Varrone.* ἐπιμελοκωμῶς *igitur Cic. Parad. 2.* Lapsa est libido in muliere ignota, dolor ad pauciores pertinet, quàm si petulans fuisset in aliqua generosa ac nobili virgine: peccauit tamen nihilominus. *Sic* εὐχερὴς γυνὴ *dicitur, quae facile perducitur, &* εὐχέρειαν *vocant* hanc facilitatem. πρωτὴς *enim,* χαυνωτὴς, ὑστεροπτὴς, δολωτὴς *à cadendo. Hoc vitium, inquit, emendat charitas.* ἡ γὰρ προπάθεια. *ergo* προπάθεια *est* εὔκολον ἔθος *&* εὐχερῆ, *secundum Chrysostomum.*

l. 21. *Legendum,* ἀλλὰ καὶ ταύτην ἀναιρεῖ τὴν κακίαν. ἡ γὰρ ἀμνημονεῖ: *vel* ἀμνημόνησα. οἱ γὰρ ἀλαζονευόμενοι ἀμνημονοῦσι *vel maximè. Nihil enim tam indecens, quam militem gloriosum imitari. deesse hoc verbum intelliges, si conferas cum superioribus. singulis enim vitijs singula apponit remedia.*

l. 35. *Legendum,* ὃ δ' ὁπωῦν. ὃ δὲν ὁπωῦν *non memini legisse.*

Pag. 460. 6. *Regum* 1. *cap.* 20. *est* κεχρυσῶσθαι αὐτομολοῦντων.

l. 16. ἀλλ' τοῦτο καὶ φιλοπιεῖται, ἐφ' οἷς ἕτερος ἐγκαλύπτεται] *Id est,* σεμνύεται, *gloriatur. Dem.* περὶ Εὐβουλίδου, καί μοι φιλοτιμίαν ἔφερε, ταῦτα ἀφανίζων. quae mihi honori fuerunt. *sic* αἰχμῶν φόρει, *Sophocles Trachinijs.*

l. 31. μὴ περιλαβὼν ὁ Ησαῦ ματαίαν αὐτῆς ποιήσῃ τὴν σοφίαν] *Id est,* παιγνίαν, *calliditatem. Herodotus,* ἐξ οὗ περιῆλθεν αὐτόν.

l. 37. καὶ γέλωτα ὤφλεν ὑπὸ ἀπάντων] *Derisui fuit. sic dicunt* μωρίαν, ἢ ἁμαρτίαν ὀφλισκάνειν. *Sophocles Antigona,*

ἀλλὸν τι μωρῷ μωρίαν ὀφλισκάνω.

stulto stultitiam debeo. *id est,* tu me stultitiæ condemnas, ego & te. *damnatos enim* ὀφλόντας *vocant. debent enim poenam tantisper dum exolnerint. vnde ancilla in Eunucho:* debeam ei, credo, aliquid, si id fecero. *derideri poena quaedam est, quam stultus ob stultitiam fert.*

Pag. 461. 9. *Legendũ,* εἴ τις χρείαν ἴδιον ἐν τ. ο. τ. π. καταφωραγμένον παρεπίσοιτο ἑλδὼν ἀκεῖ ζητεῖν. *quid enim opus bis poni* τὸ, εἰ.

l. 14. ὅταν οἴκοθεν μὴ βάλοιτο] A se, vel per se. παρ' αὐτῶ. οἴκοθεν τίσω dicuntur, qui versuram non faciunt. *Nec mirum est* ὅταν *optatiuo cohærere, quod valet* ὅτε ἄν. ἄν *autem tam opt. iungitur quã* ſnb. v. 19. ἵνα παρ' ἐμοῦ σὺ τοῦτο λάβῃς. *id est,* μὴ οἴκοθεν.

l. 34. ὑπὲρ ἡμῶν ὅπλα τίθενται] *Non* arma deponunt, *sed* induunt. *Scholiastes Thucid. exponit* θεμένους. Et sic semper boni auctores Helleniſmi loquuntur.

l. 42. λογίζεται κακὸν] *Vertunt,* non cogitat malum, *parum expresse. est enim* οὐδένα λόγον ποιεῖται κακοῦ, nihili facit iniuriam illatam. *quod Oratores dicunt* οὐκ εὐλογίζεσθαι, *vel* εὐλογον ποιεῖται: non omnia ad calculos reuocat, οὐκ ἀκριβολογεῖται.

Pag. 462. 10. *Fortè* καθορμίσαιτο. *sic dicunt* κατα-

πλεῖν, καταίρειν, κατάγεσθαι. in portum peruenire. *Thucydides:* εἰς τὸν Εφεσον καθορμισαμένου αὐτοῦ. *Hesychius:* ὡθορμίσασθαι, μεταγέσθαι ὑπὸ ὅρμου εἰς ὅρμον, *i.* mutatâ velificatione alium portum petere: *& hoc magis conuenit. Haec enim vita portus quidam est, sed neq; amœnus, neq; trãquillus. eleganter autẽ* ἀπάθειαν *portum vocat, propter animi tranquillitatẽ, qui vacat omni perturbatione.*

l. 28. στέργει γὰρ πάντα. ὁ γὰρ φιλῶν οὐδέποτε μισῆσαι δύναται] *Quidam apud Paulum legunt,* πάντα στέργει, *vt Cyprianus:* omnia diligit. *Quod Beza & hic magis probat, quia additur,* πάντα ὑπομένει. *& cap. 9. Isocrates ad Demonicum,* στοργὴ μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ βελτίω. acquiesce præsentibus. *sed noster ex ijs quae commentatus est, legisse supra videtur* στέγει. *sic enim,* καὶ τότε ἔστεγεν ὁ μακάριος ἐκεῖνος, καὶ οὐδὲ ὅπως ἰδεῖν ἤθελε μικρὸν ῥῆμα ἐκδοῆναι τοῦ παιγαλοίου. *translatum* ἀπὸ τῶν ἀγγείων στεγάνων, *à vasis quae liquorem continent, nec perfluunt. par est ambiguitas apud Sop. in Tyranno.* τίνες ἔστιν οἱ καθεστῶτες δείσαντες ἢ πέξαντες? *Triclinius melior Interpres legit,* στέρξαντες.

Pag. 464. 18. καὶ γὰρ διαβέβληνται] τίνες πρὸς τὸ δόγμα τὸ ἡμέτερον, καὶ πρὸς ἃ φαμὲν ἀπεχθῶς ἔχουσι] *Nempe* οἱ ἕλληνες. *Strabo lib.* 17. οἱ τῆς Αἰγυπτίων βασιλεῖς, διαβεβλημένοι πρὸς ἅπαντας τοὺς πλέοντας, οἱ μάλιστα τοὺς ἕλληνας. *Casaubonus, interdum* διαβάλλεσθαι, *est* ἀπεχθάνεσθαι, *odio habere. Philostratus epistolâ Apollonij ad Vespasianum,* διαβεβλημένους ἅπασι πρὸς ἕλληνας, ὥστε δικαίως αὐτοὺς ἐλευθέρους ὄντας, τί ἐμοῦ ξυνόντος δίκης *Plato Phædone,* οἱ φιλόσοφοι διαβέβληνται πρὸς τὰς αἰσθήσεις, alieni sunt à sensibus. οἱ πολλοὶ διαβέβληνται πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. *Siquis vniuersam Philosophiam vituperare vellet, secundo id populo facere posset.*

Hom. 34.

Pag. 466. 9. εἰς τὸ σῶμα τελεῖς] *Alibi dixit* τελεῖσθαι εἰς τὴν σάρκα τοῦ κρέως, sumus caro de carne eius. *Sophocles Oedypo Tyranno:*

Τισεις γὰρ ἀσὺς εἰς ἀσὺς τελῶ.

ab ijs, qui tributa pendunt vel conferunt, quod est Συντελεῖν: *Plutarchus in Vita Themistoclis,* τὴν ὁδὸν εἰς κυνόσαργες Συντελοῦντων, *quod est gymnasium Herculis extra portas, vbi exercebantur nothi. sic* τελεῖν εἰς ἄνδρας, è pueris excedere.

l. 19. ὑπὲρ φιλῶν] πρὸς τὰς διαπαθείας] *Hoc valde confirmat quod supra diximus, hoc verbo significari studia partium, cum alij alijs nimium fauerent, quod alieniſſimum est a charitate.*

l. 21. πρὸς τὰς ὑπ' ὀφείλοντας συγκαταβαίνειν] *Qui sunt qui non debent ad aliorum infirmitates condescendere? certè nullus. itaq; legendum est,* πρὸς τὰς ὀφείλοντας, *vel* τὰς δ' θέλοντας.

Pag. 467. 9. ὃν αἰνίγματι] *Quia pauci vim huius nominis intelligunt, dicam eius originem.* αἶνος *producit verbum* αἰνίσσομαι, *vnde* αἴνιγμα *dicitur.* αἶνος *autem est, inquit Eustathius,* λόγος συμβολικὸς ἢ μυθικὸς, ἀκριβούμενος ὑπὸ ἀλόγων ζώων ἢ φυτῶν πρὸς ἀνθρωπίνην παραίνεσιν. *Nam & Hesiodus fabulam suam de luscinia at q; accipitre αἶνον vocat.*

Νῦν αἶνον βασιλεῦσιν ἐρῶ φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.

Vt Archilochus, αἴνυς τις ἀνθρώπων ὁδὸν, ὡς ἄρ' ἀλώπηξ καὶ ἀετὸς ξωωνίων ἔμυξαν. i. κοινωνίαν. ξωὸς enim est κοινός. Vulpes atq; aquila fœdus inierunt. Item illud, Πιθηκὸς μὲν θηείων ἀποκρινθεὶς, μοῦνος ὀισάνθ' ἑταίρων· τῷ δ' ἄρ' ἀλώπηξ καὶ δολίη συνίντε πυκινὸν ἔχησα νοῦν. Simia ibat à feris segregata sola per solitudinem: cui vulpes astuta occurrebat, mentem habens callidam. Plato 2. de Repub. πείθεσθαι μὲ καὶ χάσκειν κύκλῳ πρὸς ἑαυτὸν, σκιαγραφίαν ἀρετῆς πρὸς γραπτέον· τῷ δὲ τῆς σοφωτάτης Ἀρχιλόχου ἀλώπεκα ἑλκτέον ἐστὶν ὁπόθεν καρδαλέαν καὶ ποικίλην. Vult faciem modo virtutis inducendam & præferendam esse, omnia autem intus agenda simulanter. cui simile est illud Sophoclis

Τὴν μὲ δικαίου τῷδ' ὁκνεῖν ἄρτυσον,
Τὰ δ' ἔργα τὴν παῦρον καρδαίνειν ἔα.

i. τὸ παύρου καρδαίνειν & κάρδος est ἀπὸ τῆς ἀλώπεκος, quæ est alio vocabulo καρδώ. Απὸ δὴ φυὴν habes Iudicum 9. Ierunt ligna vt vngerent super se regem, dixeruntq; oliuæ, Impera nobis. & Regum 4. cap. 14. Carduus Libani misit ad Cedrum, quæ est in Libano, dicens, da filiam tuam filio meo vxorem: transieruntq; bestiæ saltûs, quæ sunt in Libano, & conculcârunt carduum. Est igitur αἰνίττεσθαι, obscurè aliquid & per inuolucra significare, tantumq; ἔμφασιν dare, vt speculum ostendit τῷ ἐμφανεῖ τὸ ἀφανές. Itaq; Paulus hæc duo coniunxit. Cic. ad Lentulum Epist. 7. Illud vnum audeo, quòd antea tibi sæpe significaui, nunc quoq; re perspectâ & cognitâ, scribere. ὅσῳ φοβερώτερόν σοι πολλάκις γράφειν. significare per literas, est aliquid non apertè scribere, sed quod is ad quem scribitur, facilè possit intelligere, non possit alius, qui non est illius arcani conscius. Ænigmata dicuntur etiam problemata. Psal. 77. Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, φθέγξομαι προβλήματα ἀπ' ἀρχῆς. At qui in illo Psalmo nihil aliud quàm perpetua historia contexitur, vsq; ad Samuelis tempora, quum arcâ captâ Sacerdotisq; filiis interfectis, aliò translatus est Dei cultus. Repulit tabernaculum Silo, & tribum Ephraim non elegit, sed elegit tribum Iudæ, montem Sion quem dilexit. Sed hæc iam tum prænuntiabant, vt docet Augustinus, τὴν μετάθεσιν τῆς ἱερωσύνης, & constitutionem Ecclesiæ Christi, cuius figura erat mons Sion: nec Sacerdotij solùm translationem, sed etiam Regni, quum Saule reiecto Dauid electus est. Et elegit Dauid seruum suum, qui pasceret Israel hæreditatem suam. Itaq; Psalmus ille αἰνιγματώδης est, ἄλλα μὲ προτείνων, ἄλλα δ' ὑπαπτεύων. Aug. de Ciuitate lib. 17. cap. 4. Procursus igitur Ciuitatis Dei, vbi peruenit ad Regum tempora, quando Dauid, Saule reprobato, ita regnum primus obtinuit, vt eius deinde posteri in terrena Ierusalem diuturnâ successione regnarent, dedit figuram rei gestâ significans atq; prænuntians, quod non est prætereundum silentio, rerum mutationem futurarum: quod attinet ad duo Testamenta, Vetus & Nouum, vbi sacerdotium regnumq; mutatum est per sacerdotem, eundēq; regem nouum ac sempiternum, qui est Christus Iesus. Nam & Heli sacerdote reprobato, substitutus in Dei ministerium Samuel, simulque officio functus sacerdotis & Iudicis, & Saule abiecto Rex Dauid fundatus in regno, hoc quod dico figurauerunt. *Mendose legitur*, dedit figuram rei gestæ. *Hæc certe probabiliora sunt, quàm quod noui doctores parabolas*, exempla *interpretantur, quorum alia, inquiunt, sunt historica, & vera, vt in hoc Psalmo, alia ficta. Ficta quidem exempla Hebræi parabolas & ænigmata appellant. sed quomodo possunt parabolæ vel ænigmata esse in historicis narrationibus, nisi per figuram aliud significent, quàm quod est in litera, non video. Si igitur Veteris Testamenti omnia erant αἰνιγματώδη, Noui clariora: cur dicit*, etiamnum à nobis cognosci res spirituales non nisi per speculum, & in ænigmate? *Responsio in promptu est. Illustrior nunc quidem quam olim notitia nobis contigit: sed perobscura ad eam, quæ futura est in Regno Cœlorum. nam modo rerum imagines & simulacra tantùm videmus: tum*, vt inquit Plato, τὰ ὄντως ὄντα cernemus. *sed ad propositum reuertamur. Propriè quæ soluenda proponuntur in conuiuijs vel alibi*, γρῖφοι καὶ προβλήματα vocantur, vt Sampson *suum proposuit in nuptijs*, προβλημὰ ὑμῖν προβάλλομαι inquit Heb. hida, *quod ænigma vertunt. Clearchus sic apud Athenæum desinit*: γρῖφος, προβλημά ὅτι παιστὸν, προσαπτικὸν τῆς διὰ ζητήσεως διιέναι τῇ διανοίᾳ τὸ προβλητὸν, τιμῆς ἢ ἐπιζημίου χάριν εἰρημένον. *Clemens Alex. ait* 2 Στρωματέων, *Barbaram antiquiorem esse Græcorum philosophiâ, & magna ex parte inde deriuatam, quæ ferè omnis erat ænigmatis inuoluta, sic scribens*: ὡς τὰ μάλιστα τὸ ἐπικεκρυμμένον τῆς βαρβάρου φιλοσοφίας, τὸ συμβολικὸν τοῦτο καὶ αἰνιγματώδες εἶδος ἐζήλωσαν, οἱ πρὸ μικροῦ τὴν ἀρχαίαν φιλοσοφοῦσαντες, χρησιμώτατον, μᾶλλον δὲ ἀναγκαιότατον τῇ γνώσει τῆς ἀληθείας ὑπάρχον. Hinc Æsopi fabulæ, & symbola Pythagoræ, Τὸν λεωφόρον βαδίζειν· Μὴ δὴ χαλκὸν καθῆδαι, ignem gladio ne fodias, & similia. Pythagoras quidem inter Barbaros discendi causâ peregrinatus est, atque vt nonnulli tradiderunt, prophetam Ezechielem vidit. Hæc Chrysostomus ad populum disserere non potuit, nobis hoc loco visum est explicare, vt rudioribus innotescerent.

Pag. 469. 2. ἡ ἐξ ὑγρᾶς] Sc. mulier, & statim ὁ πονηρὸς, de Cain, vt opinor, dictum. *Vide notas Bois.*

l. 4. καὶ τοσοῦτον μάχιμον ὁ διάβολος καὶ βασκανίαν ἐνέσπειρεν] Hinc enim dicitur, ἐκ τοῦ διαβάλλειν, quod est μάχιμον καὶ ὑποψίαν τοῖς φίλοις ἐμποιεῖν, ex eo quod inter amicos serit suspiciones & simultates. ὕτω γὰρ Ἰὼβ τοὺς εὐδοκιμοῦντας καὶ ἀναπόκριτον τῷ Θεῷ, πρὸς τὸν Θεὸν διέβαλεν. *Aristot. 4. top. c. 3.* ὁρᾶν δὲ καὶ εἴ τι τῶν ψευκτῶν ἢ φαύλων εἰς δύναμιν ἢ τὸ δυνατὸν ἔθηκεν· οἷον τὸν σοφιστὴν, τὸν δυνάμενον ὑπὸ φαινομένης σοφίας χρηματίζεσθαι· ἢ διάβολον, τὸν δυνάμενον διαβάλλειν, καὶ ἐχθροὺς ποιεῖν τοὺς φίλους· ἢ κλέπτην, τὸν δυνάμενον τὰ ἀλλότρια λάθρα λαμβάνειν. ὑβρὶς δὲ τούτων οὐ τὸ δύνασθαι, ἀλλὰ τὸ προαιρεῖσθαι λέγεται. *Plato de Rep. 6.* μὴ διάβαλε, ἦν δ' ἐγὼ, ἐμὲ καὶ σαυτὸν ἀξιαμένους ἀπροφίλους γενέσθαι, οὐδὲ πρὸ τῆς ἐχθρὰς οὔσης.

l. 7.

l. 7. ἔστι γοῦν ἐν τάξει μὲ βασιλέως ὁ ἀνὴρ, ἐν τάξει δ' ὑπάρχει γυνὴ καὶ στρατηγῷ] *At Aristoteles vult inter maritum & vxorem esse ἀρχὴν πολιτικὴν, in qua vicissitudo est parendi & imperandi, non βασιλικὴν. ait enim, ἄρχειν δεῖ, γυναικὸς μὲ πολιτικῆς, τέκνων δ βασιλικῆς. cui suffragatur Poeta. Sic enim soror & coniux Ioui, Iliados 4.*

---ὑποείξομεν ἀλλήλοισι,

Σοὶ μὲ ἐγὼ, σὺ δ' ἐμοὶ, ἐπεὶ ἕψονται θεοὶ ἄλλοι.

Hoc vbi non sit, ibi non verè viuitur : v. 8. καὶ οἱ παῖδες δ ἀρχὴν κεκλήρωνται τέκνων] *Est quidem filii familias & liberorum omnium quoddam imperium in domo. sed ἀρχὴν, quàm pater imperat liberis, philosophus appellat βασιλικὴν καὶ πατρικὴν, quæ specie non differunt. Vnde idem poeta de rege optimo,* πατὴρ δ' ὡς ἦπιος. ἦεν *In familia est ἀρχὴ δεσποτικὴ, quam opponit τῇ πολιτικῇ. sed Noster alium ordinem ponit : vt viro subest vxor, sic vtrisq; liberi : qui tamen seruis imperant.* εἶτα ἀρχὴ τετάρτη τῶν οἰκετῶν. *bubulcis enim bubus, pastores ouibus imperant.*

l. 10. καὶ εἴς τις πολλαχοῦ [τῶν οἰκετῶν] τῶν πᾶσιν ἐφέστηκε, τὴν τοῦ δεσπότου τάξιν διαπραττόμενος] *Hic est villicus, quem illi vocant ἐπίτροπον. Aristoteles Politicorum. 1. cap. 4.* δεσποτικὴ δ' ἐπιστήμη ἐστὶν, ἡ χρηστικὴ τῶν δούλων. ὁ γὰρ δεσπότης οὐκ ἐν τῷ κτᾶσθαι τοὺς δούλους, ἀλλ' ἐν τῷ χρῆσθαι δούλοις. ἔστι δ' αὕτη ἡ ἐπιστήμη οὐδὲν μέγα ἔχουσα, οὐδὲ σεμνόν. ἃ γὰρ τὸν δοῦλον ἐπίστασθαι δεῖ ποιεῖν, ἐκεῖνον δεῖ ταῦτα ἐπίστασθαι ἐπιτάττειν. διὸ ὅσοις ἀξιοῦσι μὴ αὐτοὺς κακοπαθεῖν, ἐπίτροπον λαμβάνει τοιοῦτον πρὸ τιμιωτέρου, αὐτοὶ δὲ πολιτεύονται ἢ φιλοσοφοῦσιν. *Huic gemellus est alter locus eiusdem 1. Magnorum Moralium ad finem, vbi quærit, vtrum φρόνησις an σοφία sit præstantior : primásq; defert sapientiæ, cuius prudentia est tanquam villica. sic enim δεῖ τῆς φρονήσεως. φέρε πρὸς αὐτὴν πάντων ἀρχὴν οὖσαν τὴν ψυχὴν, ὥσπερ οἰκίᾳ καὶ ἀπεργάζεται, ἢ ὔ. οὐκ γὰρ βελτίονων ἂν ἄρχειν, οὔτε σοφίας ἂν ἄρχει. ἀλλὰ φησὶν, αὕτη ἐπιμελεῖται πάντων, καὶ κυρία δεῖ περιγίνεσθαι. ἀλλ' ἴσως ἄρχει, ὥσπερ ἐν οἰκίᾳ ὁ ἐπίτροπος. οὐκοῦν γὰρ πάντων κύριος, καὶ πάντα διοικεῖ. ἀλλ' ὅπως οὐκοῦν ἄρχει πάντων, ἀλλὰ φρονιμάζει τὰ δεσπότου χρεῶν, ὅπως ἂν ἐκεῖνος μὴ κωλύοιτο ὑπὸ τῆς ἀναγκαίων, ἐκλάβηται τῶν τῆς καλῶν τε καὶ σεμνῶν θεωρίαν. id est, vt in Politicis dicit, τῶν πολιτευομένων ἢ φιλοσοφούντων. M. Tullius in frumentaria contra Verrem.* Vt si quis villicus ex eo fundo, qui L L S. denarium meritâsset, exciſis arboribus ac venditis, demptis tegulis, instrumento, pecore abalienato, domo 20. millia nummûm pro 10. miserit, sibi alia præterea centum confecerit, primò dominus ignarus incommodi sui gaudeat, villicóq; delectetur, quòd tantum sibi plus mercedis ex fundo refectum sit : Deinde cùm audierit, eas res, quibus fundi fructus & cultura continetur, amotas & venditas, summo supplicio villicum afficiat, secum malè actum putet.

Pag. 470. 5. *Legas,* ἵνα δὲ καὶ τοῖς π.

l. 25. ἐστὶ γὰρ καὶ ἀλαζὼν τῆς γυναικὸς] *Hoc ex Homero. Sic enim Telemachus ad matrem Odyss. ι.*

Ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα, τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε,
Ἱστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
Ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεσσι μελήσει.

Hoc est quod Noster ait, καὶ τοῦτο διεῖλεν ἑκάστῳ, τῇ μὲ πρὸς οἶκον, πρὸς δὲ πρὸς ἀγορὰν ἐγχειρίσας.

Pag. 471. 3. *Lege,* μάλιστα δὲ ὅτι ἐλέγομεν.

l. 4. ὅτιον δοῦλον, ὅτι ἀδύνατον χρεὼς πενήτων συστῆσαι πόλιν] *Hunc locum tractat ex Aristophanis Pluto, quem propter sermonis elegantiam amâsse nostrum Sozomenus ait nimis. Cum enim Chremylus conaretur omnes bonos facere diuites,* Πενία docet, *si id faceret, rempub. euersurum.*

Εἰ γὰρ ὁ πλοῦτος βλέψειε πάλιν, διανείμαιτ' ἴσον ἑαυτὸν,
Οὔτε τέχνῃ ἂν τὴν ἀνθρώπων, οὔτε σοφίαν μελετῶμεν
ἀδεῖς. *& Theocritus :*

Α πενία, Διόραντε, μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει,
Αὐτὰ τῶ μοχθοῦντι διδάσκαλος-- --

l. 39. *Legendum,* καὶ γὰρ ἐν ἀλυρχίδι εἴ τις ἀλοίη χρόνῳ δέλτημον ἐμπλέκων, *subtemen adulterinum, vt apud Dem. pro Corona,* δέλτημα ῥήτωρ. *Nam* δέλτημον ἀργύρειον, τὸ κίβδηλον καὶ δεδιακεκομμένον, *quod verum quidem effigiem expressam habet, sed est* ὑπόχαλκον, *vt Hermogenes* ὑποξύλους ῥήτορας *appellat, quos Demosthenes* παραστήμους, *qualis est Dinarchus, quem idem Hermogenes vocat* κρίθινον Δημοσθένη. *Cic. 2. Legum,* Insignis ad deformitatem puer ex lege 12. tabularum exponendus est. *i.* δέλτημα πηρὸς, *aliquo membro mutilato insignitus. Plautus apud Festum,* Sin ea mihi inlignitos pueros pariat postea, aut varum, aut valgum, aut compernem, aut pætum. *At apud Plutarchum* τὰ τῆς ἡγεμονίας δέλτημα *sunt* insignia imperij, *nempe* fasces, secures, purpura. Multi, *inquit Cicero,* insignia virtutis sine virtute adepti sunt. *i.* honores. *Act.* 28. μὴ δ πρῶτος μιᾶς αὐτῆς νεὼς ἐν πλοίῳ, δέλτημα Διοσκούρειος, cuius insigne erat Castor & Pollux. *tutelam nauis appellant. Castor autem & Pollux nauigantes tuentur.*

l. 40. *Haud dubiè legendum,* ὡς γὰρ τὸ πυκνὸν ἐντεῦθεν ἁμάρτημα γίνεται δεῦρο θεραπόντων καὶ ἀφαίρεσιν. καὶ τί λέγω δεῦρο θεραπόντων καὶ ἀφ. *Sæpe errorem similem emendant MSS, sed non hic. Hoc autem dicit locum Aggæi notans, quem suprà posuit, v.* 25. ἐμὸν τὸ ἀργύρειον, ἐμὸν τὸ χρυσίον, καὶ φησὶν ἐὰν βούλωμαι, λέγω αὐτό. *sic enim legitur, non* βούλομαι. *Hoc autem extremum, inquit,* οὐκ οἶδα θεραπόντων δεῦρο τῶν θεραπόντων *v.* 30. Non leue peccatum est, inquit, quicquam addere Scripturæ, quod isti faciunt.

l. 41. δεῦρο στόμα μόνον, καὶ δεῦρο ὑπόκρισιν μόνον ἀναγώστου] *Multum enim est in pronunciatione. Arist. in Rhet. actionem vltimum & maximum Oratoris officium, cuius est præcipua pars pronuntiatio, vocat* ὑπόκρισιν : *translatum ab histrionibus, qui propriè sunt* ὑποκριταὶ, *docentq; oratores actionem. Martialis*

Quem recitas, meus est, ô Fidentine, libellus,
Sed malè dum recitas, incipit esse tuus.

sic autem dixit διὰ σημεῖον, καὶ διὰ τὴν ὑπόκρισιν, *causam notans, vt Arist.* captionem fieri διὰ πρόσωπον, διὰ τὸ ῥῆμα τῆς λέξεως, διὰ τὴν ἀγνοιαν τὸ ἐλέγχου, *vbi præpositio causam fallaciæ notat.*

l. 43. ἐραμβᾶν τοὺς ταῦτα ἡμῖν αὐθυποφέροντας] *Id est,* obijcientes, *vt supra* 23. & 24. καὶ εἰ μὴ χρήσιμος ὁ πλοῦτος, φησὶ, τίνος ἕνεκα δεῖται τῆς θεοῦ; *Sed hanc propriè Rhetores vocant* ἀντίφασιν, *non* αὐθυποφοράν. *Vlpianus enim ad Dem. hæc distinguit.*

Pag. 472. 40. εἰ γὰρ μηδὲν ἡμῖν χρήσιμοι οἱ πλουτοῦντες, διατί γιγνῶνται] *Hic apud Liuium audiamus Menenium Agrippam, qui plebem concitatam contra patres sedauit, hanc narrans fabulam:* Tempore, quo in homine non vt nunc omnia in vnum consentiebant, sed singulis membris suum cuiq; consilium, suus sermo fuerat, indignatas reliquas partes sua cura, suo labore & ministerio ventri omnia quæri: ventrem in medio quietum, nihil aliud, quam datis voluptatibus frui. Conspirâsse inde, ne manus ad oscibum ferrent, ne os acciperet datum, nec dentes conficerent: hac ira dum ventrem fame domare vellent, ipsa vnà membra, totumq; corpus ad extremam tabem venisse. Inde apparuisse ventris quoque haud segne ministerium esse: nec magis ali quàm alere, reddentem in omnes corporis partes hunc, quo viuimus, vigemusque, diuisum pariter in venas maturũ confecto cibo sanguinẽ. *Hinc apparet peruetustam esse illam, de qua diximus, symbolicam philosophiam: & hæc facere cum iis quæ Paulus supra disseruit de consensione membrorum in corpore. Atq; hic ventrem non magis ali, quam alere dixit, quod noster probat hospitalitate Abraham & Iob. Sed ille prisco illo atq; horrido dicendi modo seditionem compescuit. Demosthenes Philippica quarta disertius hanc causam egit, æquumq; se præbuit inter locupletes & inopes distribuendo, vt & tenuioribus satisfaceret, nec diuitum gratiam amitteret:* δεῖ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολιτείας κοινωνεῖν· τοὺς μὲν εὐπόρους, εἰς μὲν τὸν βίον τὸν ἑαυτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν νομίζοντας, καὶ σῴζειν τοῦτ' ἐπιδεδικότας· εἰς δὲ τοὺς κινδυνώδεις κοινὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὰ ὄντα τῇ πατρίδι παρέχοντας· τοὺς δὲ λοιποὺς, τὰ μὲν κοινὰ, κοινὰ νομίζοντας, καὶ μετέχοντας τὸ μέρος· τὰ δ' ἐκάστου, ἴδια τῆς κεκτημένου. ὅπου καὶ μικρὰ πόλις μεγάλη γίγνεται, καὶ μεγάλη σῴζεται. *Oportet enim liberam esse & non solicitam suæ rei cuiusq; custodiam. Hæc autem dixit orator contra largitiones publicæ & creditæ pecuniæ condonationes.*

Pag. 473. 28. *Legendum* ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ ἀποκαλύψεως τῆς δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ: *quanquam Complutensis sic habet, vt editum est.*

Hom. 35.

l. 42. *Lege* ὅταν αὐτοὶ μὴ φθάνωμεν εἰς τὸν ἀγῶνα, *vel,* ὡς, *vt linea sequente.*

Pag. 475. 22. *Lege* καὶ μὴ ῥυθμῷ, μηδὲ ὁρμονίᾳ τῇ αὐτῇ.

l. 44. *Fortè* ἀρκεῖν αὐτὸς ἑαυτῷ. Vide Boisium.

Pag. 476. 10. ἐὰν γὰρ μὴ ἴδῃ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἐπιμαν τῷ λαλοῦντι βάρβαρος] *Suidas optimus est huius Interpres loci,* Βάρβαρος, ἀντὶ τοῦ ἀφώνου, ἢ ἀνηκόου ἀνθρώπου. ἀκούειν *est intelligere, tam Græcorum quam Hebræorum sermone. Itaq; addit,* καὶ μὴ εἰδότας αὐτῶν τὴν φωνήν. *Ouid.*

Barbarus hic ego sum, quia non intelligor vlli.

Psal. 80. Cum exiret Israel de terra Ægypti, linguam, quam non nouerat, audiuit. *Igitur tantisper erant Ægyptijs* Barbari. *est apud Rabbinos,* Israel in Ægypto nec linguam mutârunt nec nomina. *Psal.* 113. In exitu Israel ex Ægypto, domus Iacob de populo barbaro. *Iam intelligimus è Suida, cur Israelitis Ægyptij fuerint barbari, quia videlicet linguam eorum non nouerant:* λαὸν βάρβαρον, *Heb.* am loez, *quod verbum irrisionem declarat. irridemus enim loquentes quæ non intelligimus. Hac credo de causâ Cares Poeta* βαρβαροφώνους *vocat, quòd Græcis permisti in* 12. *illis Ioniæ ciuitatibus, atq; insulis vnde expulsi sunt, illis erant, vt Ezechiel loquitur,* profundi sermonis, *id est, barbari. Thucydides autem in præfatione ait, Homeri temporibus μήπω λέγεσθαι βαρβάρους, διὰ τὸ μηδὲ τοὺς Ἕλληνας ἀντίπαλον εἰς ἓν ὄνομα ὑποκεῖσθαι. quod Strabo miratur, cùm Cares Poeta nominatim appellet barbaros. Itaq; quærit,* πῶς τοσοῦτα εἰδὼς ἔστιν βάρβαρα, μόνους εὑρὼν βαρβαροφώνους τοὺς Κᾶρας, βαρβάρους δ' οὐδένας. *Sed potest hoc non obstante verũ esse, quod magnus ille author tradidit, vt neq; hanc distinctionem Græcorum & Barbarorum Homerus nouerit, & tamen solos Cares hoc nomine insigniat propter illam βαρβαρίαν, quam diximus, & quia illorum voces erant absonæ,* καὶ ἀνόητοι, *quod cum sententia Pauli congruit, & Suidæ confirmat interpretationem. Quare Lycophron & Æschylus Barbaros appellant* Βαρκαίους. *Vnde nostrum verbum, quo latrare significamus, vt Cicero dicit quosdã insulsos oratores* latrare ad clepsydram, *qui dicunt, quod vix qui quam intelligat. Lucianus,* βάρβαρον ἢ φωνὴ ἔσται, καὶ ἀπηχὲς τὸ φθέγμα, καὶ ἀτεχνῶς ὅμοιον κυνί.

l. 14. καὶ ἐκεῖνος ἐμοὶ βάρβαρος (*sic enim legendum*) *id est,* ἄφωνος, *vt Suidas exponit, vt Cares Græcis, quos ita contemnebant, vt inde Prouerbium exierit,* ἐν Καρὶ ὁ κίνδυνος. *Cicero pro Flacco,* Nonne hoc vestrâ voce vulgatum est, siquid cum periculo experiri velis, in Care id potissimum esse faciendum? *Male in quibusdam, in Caria. Hoc autem ab Homero manauit prouerbium. sic enim Achilles Agamemnoni,*

---τίω δέ σε ἐν Καρὶ ἄσσον,

tanti te facio quanti Carem. *Iliados* 9. *iam enim Græci Cares insulis expulerant, quæ erant, Poeta teste, in ditione Agamemnonis. Aristoph. Auibus.*

Ἐγὼ γὰρ αὐτοὺς βαρβάρους ὄντας ποθὲν τοῦ
Ἐδίδαξα τὸν φωνὴν, ξυωὸν πολὺν χρόνον.

nempe τοὺς ὄρνιθας. Hæc autem loquitur Τηρεὺς ὁ Τάφιος, *qui cùm Thrax esset, in Græcia tamen habitabat, vt Thucydides docet, lib.* 2. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Δαυλίᾳ τῆς Φωκίδος νῦν καλουμένης γῆς ὁ Τηρεὺς ὤκει

καὶ, πότε ὑπὸ Θρᾳκῶν οἰκιμβώνης· ᾗ τὸ ἔργον τὸ περὶ τὴν Ἰπὼ αἱ γυναῖκες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐθεάσαν. *Vnde Catullus:*

Daulias absumpti fata gemens Ityli.

Similiter Herodotus Enterpe prodidit duas è Thebis Ægyptijs fatidicas mulieres, alteram in Libyam delatam esse, alteram in Thesprotiam: illam condidisse Oraculum Ammonis, hanc Dodonæum. Sed cum essent Barbaræ, neq; ab incolis regionum intelligeretur quid dicerent, πελειάδας appellatas esse, id est columbas: quarum etiamsi cætera laudentur, vox absurdissima est. de quibus sic autor: τὰ δ' Δωδωναίων φασὶν αἱ ἱερήαι πρῶτον μὲν πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων ἀπ' Αἰγυπτίων ἀναπτάμενας, ἔπειτα μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ Φοινίκης ἀπικέσθαι. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ὅτι τὸ πρῶτον αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν. ἐδόκεε δὲ σφι ὁμοίως ὄρνιθι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπίνῃ φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσιν, ἐπεί τε τὰ ζωϊτά σφι ἤκυρα ἦν γυνή. ἔως δὲ ἐβαρβάριζον, ἐδόκεέ σφι ὄρνιθος φθέγγεσθαι· ἐπεὶ δὲ σφέων πελειὰς ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθέγξατο. μέλλουσαν δὲ λέγοντες εὖ τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνή. *Hæc valde explicant Pauli locum, quæ Chrysostomus non attigit, quia ex interioribus literis deprompta auribus populi non conueniebant.*

Pag. 477. 16. σκόπει πῶς πάλιν ἐνταῦθα φησὶ τὸν ταὐτὸν τὸν λίθον ἄγει] *Est quidem* ταὐτὸν, *filum, linea, carpentarij rubrica. sed hic magis conueniret quod est apud Plutarchum:*

--φησὶ τὰ μὴ
Πέζῃ πίπτοντα, μή τι φησὶ τὰ μὴ πίπτοντα.

ταὐτὸν γὰρ οὐκ ἔστι τὴν οἰκοδόμων, ἀλλὰ τεκτόνων. *nec recte quis dicitur* φησὶ *τὸν ταὐτὸν τὸν λίθον ἄγειν, sed τὸ ξύλον. At Philoponus in præfatione ad 1. Analyticorum. Post.* ὥσπερ γὰρ ὁ τέκτων διαιρεῖ τὸ ὑπὸ ξύλον ὑπὸ τῆς καμπύλης, τῇ τὰ μὴ καχημένου· καὶ ὁ οἰκοδόμος τὸν ἴσον τοῖχον ὑπὸ τῆς κεκλικότος τῇ καθέτῳ· οὕτω καὶ ὁ φιλόσοφος τῇ ἀποδεικτικῇ κανόνι διακρίνων, κατὰ μὲν τὴν διανοίαν τὸ ἀληθὲς ὑπὸ τοῦ ψεύδους, κατὰ δὲ τὴν φράσιν τὸ ἀγαθὸν ὑπὸ κακοῦ *Sed tamen, si hæc vera sunt, neq; hæc conueniunt,* φησὶ τὸν τὰ μὴ πίπτοντα τὸν λίθον ἄγει. *Quod ad me quidem attinet, illud puto Plutarchi verius.* ἡ κάθετος, *est perpendiculum. Legendum igitur mea quidem sententia,* φησὶ τὸν τὰ μὴ πίπτοντα τ. λ. α. Vide Boisium.

Pag. 478. 8. τῇ διαζόλῳ τὴν οἰκίαν φερόπον σωτηρίαν] *Hoc etiam a Demosthene. Est enim in* τῇ περὶ τοῦ στεφάνου, Ἀνθρωποι μαροὶ, καὶ κόλακες, καὶ ἀλάστορες, ἠκρωτηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πατρίδας, τὴν ἐλευθερίαν φερεπωκότες, φύσεσιν μὲν Φιλίππῳ, νῦν δὲ Ἀλεξάνδρῳ, τῇ μὲν μισοῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν. *In illa autem* περὶ τῆς παραπρεσβείας, Σωσιστρατοῦτο, καὶ συνεπαινῶ τῷ Φιλίππῳ, καὶ φιλοτησίας φρόνιμον. *Ad quem locum Vlpianus, Hoc amat fieri in conuiuijs,* τὸ δεξιοῦσθαι ἀλλήλους τοῖς ποτηρίοις· πολλάκις δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ποτήρια χαρίζεσθαι ἢ βασιλέα χρυσᾶ ὄντα. τοῦτο δὲ νῦν τὸ φερόπον· *quod etiam nunc more regum fit. est igitur* τὸ φερόπον *per translationem generaliter* χαρίζεσθαι, donare & tradere alteri pro nihilo, quod simu est magni pretij, *vt qui gratis salutem suam tradunt diabolo. Quod etiam Pindari Scholiastes docet ad illud Olymp.* 7.

Φιάλαν ὡς εἴ τις ἀ-
-φρειᾷ ὑπὸ χειρὸς ἐλὼν,
ἔνδον ἀμπέλου καλλίζοι-
σαν δρόσῳ, δωρήσεται
ποσσὶ γομβῷ φερπίων,
οἰκοθεν οἴκαδε.

Schol. φερπίων ὅτι κυρίως, τὸ ἅμα τῷ κεφάλαιῳ τὸ ἀγγεῖον χαρίζεσθαι. Ἀνακρέων· Ἀλλὰ φέρπινε ῥᾳδίνους, ὦ φίλε, μηρούς, αὐτὴ τῆς χαρίζω. καὶ Δημοσθένης τοὺς προδιδόντας τοὺς πατρίδας τοῖς ἐχθροῖς, προπίνειν ἔφη. χαρίζεσθαι *verbum improbum est apud Aristophanem & Platonem in Phædro.*

l. 9. *Mallem* καὶ οἱ μὴ ἔξωθεν φιλόσοφοι ἐς τὸ κοινὸν δόγματα ἐκ ταύτης παροξυνθέντες ἐξώκλασαν τῆς μανίας. *Nam &* ἐξοκλάσειν *sapius est absolutum, & nemo stimulat alterum* κενὰ *gloriâ, sed ipse stimulatur. præterea si legas* παροξυνάντες, *deest accusatiuus. Hoc igitur considerandum. cum quarto casu verbum hoc habes Proverb.* 7. ἀπεπλάνησεν αὐτὴν πολλῇ ὁμιλίᾳ, κρίσεις τε τοῖς χείλεσιν αὐτῆς ἐξώκλασεν αὐτήν· *de mulsere extranea.*

l. 18. *Fortè* καὶ ὅτε μὲ χωλὸν διήρθρωσαν] *Huic enim verbo propiora sunt verba Lucæ* 3. *Act.* παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυδρά. *præterea dicendum potius esset* ἀνώρθωσαν, *non* διώρθωσαν. *erigebat enim Petrus, non corrigebat. non enim erat distortus, aut prauis fultus male talis, sed claudus.*

l. 24. ὁ μὲν γὰρ εἰς Θάλατταν κατεπήντλει αὐτῷ τὰ παντα] *Crates, opinor, aut Diogenes, cuius hæc est apud Lucianum,* ἐν βιοθήρᾳ, *suasio:* τὰ δὲ χρήματα, ὧν ἔχεις, ἐμοὶ παραδόμενος, εἰς τὴν Θάλατταν φέρων ἐμβαλεῖς.

l. 25. ὁ δὲ μηλόβοτον τὴν αὐτῆς χώραν πᾶσαν εἶναι] *Democritum, ni fallor, notat. Horatius Epist. lib. epist.* 12.

Miramur si Democriti pecus edit agellos
Cultaq;, dum peregre est animus sine corpore velox?

Quod ab Aristophane sumpsit, cuius est, ὁ νῦς ἀποδημεῖ. *Æschines Epist. ad Senatum P. Q. A.* Ἀλλὰ καὶ τούτων φθονοῦσι θεάσειν ἃ δεῖ βουλομένοις, ἕως ἂν τὸ Θηβαίων πολιτεύσωνται πολίτευμα, μηλόβοτον ὑμῶν ἡγούμενοι τὴν χώραν, καὶ κατοικαρῆναι καὶ πάλιν ἀναχάσαντες. *quorum vtrumq; Thebanis accideret ab Alexandro. Ibid.* ἕτω πάντα φησὶ φιλοτιμίαν ἐποίουν] *Vides hic* φιλοτιμίαν *esse* φιλοδοξίαν. *apud Æschinem legendum* ἢ πάλιν ἐθεασάμενοι.

Pag. 478. 27. καὶ δίκαιον τοῖς ἀνδράσι μὴ τοσαύτης ἐλευθερίας] *Sine controuersia legendum* ἐλευθεριότητος. ἐλεύθερος, liber, ἐλευθέριος, liberalis. *vt* καθαρὸς, καθάριος: purus, mundus: *illud ad animum, hoc ad corpus refertur.*

l. 33. καθάπερ ὁ Σινωπεὺς ἀνεῖνος] *Diogenes. lib.* 37. ζῶν ἀσυλίας, καὶ δημοσίᾳ ἀζημιονῶν] *Luc. in* βίων πράσει. ἔλεγε δὲ τὰ πολυανθρωπότατα τῆς χωρίων, καὶ ἐν ὄψει παντὸς ἂν μηδ' ἂν ἰδίᾳ ποιήσειεν ἄν τις, διαρ-

ρῶν

ῥῶν πάντων, ἢ τὴν ἀφροσύνην αἴρῃ τὰ γελοιότατα. *Hæc Diogenes. Præcipit autem aliis σωφρονῆν, quod facit ipse: quo magis superiorem locum de Diogene intelligendum arbitror.*

l. 43. *Sine vlla dubitatione ponendum*, ἀναρρήγνυσι τοῖς ὀδοῦσι. *Serpens enim non habet vngues, si nec manus, nec pedes.*

Pag. 479. 24. *Legendum*, ἔπειτα μνηστευσάμενον, ὅ δὴ ἐκάλουσι μέγα εἰπεῖν δεῖ αὐτῷ, καὶ λαμπρὸν τῇ παιδὶ, *scilicet Rebeccæ, vt fit, ad perducendum.*

l. 40. ἀλλὰ νῦν γε ἅπαντα βαπτίζει] Mergunt omnia, καταδύει. *Pindarus Pyth.* 2. ἐξαπίδιος εἰμι, φελλὸς ὥς. Ego sum immersabilis, vt suber. *Plutarchus in Theseo, Sibylla, inquit, hoc carmen cecinit de ciuitate Athenensium,*

Ἀσκοὶ βαπτίζονται, δοῦναι δὲ τοῦτ' ἐστὶν Ῥώμῃ δοκεῖ:

quod de Roma verius diceretur. dicitur hoc verbum etiam de madidis, hoc est, ebrijs.

Pag. 480. 14. *Cum κἂν sit* etiamsi, *vel* si, *ponendum est* συμβαίνῃ, *sub.* αὖ *cum optat. non est* si, *sed modum facit potentialem, quem primus Lanacer prodidit.*

l. 19. *Non dubito veram lectionem esse*, vtrâq; *extritâ negatione*, κἂν ὡς πολίαν καταπίνῃ, δοκεῖ αὐτὸν ἀπόσχεσιν ἔχειν. *probat hoc ver. proximus.* ἀλλ' οὐχ ἡ ἀρετὴ, ἀλλ' ἡδονὴ μόνον καὶ ἀσφάλειαν.

l. 26. πάνα γὰρ ὁ Λύδιχαν ὁ πλοῦτος] *Euripides*: ὅλλυ ὁ πλοῦτος καὶ φιλόψυχον κακόν.

l. 30. ὅτω περίγραμμα ἔπεσφραγὶς ὁ πλοῦτος] *Strabo lib.* 9. ὑπέρδυσθ' ὃν ὁ πλοῦτος, ὑπερφυλακτὶς ὄζει, κἂν ἱερὸς ᾖ. νυνί γέ τοι πανέσχατόν ὄζει τὸ ὂν Διελφοῖς ἱερόν, *post Philomeli scilicet & Phocensium compilationem, vnde constatum est bellum sacrum annos decem gestum. Et cum Ecclesia peperisset diuitias, matrem filia exedit. vsq; adeo nihil tam sanctum est atq; munitum, quod non scelus violet, auaritia expugnet.*

l. 36. *Legendum*, ὑδὲ τύτυ ἀπ'.

Pag. 481. 11. ὅταν τις ἰδίᾳ νικᾷ, κἂν ἐχθρὸν ἴδῃ, κἂν πολέμιον, μὴ τῷ φιλτάτῳ δακρύει] *Vt Vlysses interitum Aiacis apud Sophoclem in Lorario commiseratur ad hunc modum, qui fuit illi inimicissimus.*

Καὶ νῦν γε Τεύκρῳ τ' ὑπὸ τοῦδ' ἀγγέλλομαι,
i. ἀπαγγέλλομαι
ὅσον τότ' ἐχθρὸς ὢν, τόσον δ' ἔτι φίλος.
καὶ τὸν σαώσαντ' τὸν δὲ Ζωσάντ' οὐ θέλω,
καὶ ξυμπονοῦντ', καὶ μηδὲν ἐλλείποντ', ἴσον
ἔχειν τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι πονεῖν βροτούς.

Hoc natura fert, humanitas postulat.

Hom. 36.

Pag. 482. 11. ἀλλ' ἐπεὶ πόθεν καὶ ἀφελῶς, ἔνθα ἀδόλως] *Vnde hæc acceperit, scimus. est quadam forma dicendi, quam Hermogenes appellat* ἀφέλειαν. ἐν ᾗ τὰ μὲν τῆς ἀφελείας *sunt hæc*, ἴδιον δ' αὐλέγοντο ἀφελεῖς ἔννοιαι, αἱ τῷ ἁπλάστως ὑδῶν, καὶ τὸ πόθεν, ἵνα μὴ ἀζηλοτύπων λόγῳ τις: *vt de rebus quibusdam disserere ac dicere, cùm nihil necesse est, nemine interrogante, cuiusmodi pleraq; sunt Anacreontis, & Theocriti in Bucolicis, vt illud,*

Καμάσδω πόκα ταὶ Δαμοίλιδα. τὰ δέ μοι αἶγες
βόσκονται κατ' ὄρος καὶ Τίτυρος αὐτὰς ἐλαύνει.

& paulo post, λέγω δὴ ἐννοίας, αἳ καὶ παίδων γένοιντο ἂν νηπίων ὡς ἔλεγον, καὶ ἀνδρῶν ἐγγὺς ἥκόντων φρενῶν γε ἕνεκα τοῦ νηπίου, καὶ γυναικῶν ὠσπούτως, καὶ γεωργῶν ἀγροίκων, καὶ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀφελῶν τε καὶ ἀγροίκων ἀνθρώπων. *Nonne hæc proxima sunt Paulis verbis:* μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσὶν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε? *Exempla sunt apud Xenophontem plurima, vt primò illud Cyri puer*, ὡς καλός μοι ὁ πάππος, ὦ μῆτερ; *Item illud Cinisci*, ἀλλ' ὦν πονηρέ γε φαυλόμοιρος, καὶ δεῖ πονηρῶν ἱππέων ἐχόμενον. *hæc Cyrus de Assyrijs. facile enim pueri de quoq;, quod sentiunt loquuntur.*

l. 13. φρόνησις μὲν καινοτόμος οὐκ ἂν εἴη φρόνησις] *Plato Menexeno*, φρόνησις χωλοποιὸν δικαιοσύνης, πανοῦργος μᾶλλον, ἢ σοφία. Prudentia, remotâ iustitiâ, calliditas appellanda est. *Cic.* 1. *Offic.*

l. 17. *Leg.* ὥσπερ οἱ ὄφεις, *vt in Enang.*

Pag. 483. 2. *Melius est*, ὃν τοῦδον φαίνεται, *propter* ἐπιπροσθοῦν, φανῆται: exstat, *vel* exiſtit: *vel* ἐστῶδον ἀνακύπτει.

Pag. 484. 23. τοῦτο ᾗ αὐτῷ τὸ διώρημα Ῥώδιος] *Præcepta artis Hermogenes* διωρήματα *appellat: quorum hoc vnum est præcipuum, quo multũ vtitur Demosthenes, vt Vipianus docet*, ὅτε ἐνδέχεται ἢ λόγον ἐπεῖσαι, τότε τὸ σφόδρα δεῖ δέχεσθαι ἐπάγειν, *vt Noster ait. Non enim quiduis quolibet loco positum, eandem vim habet: nec dispositio, quã οἰκονομίαν vocant, minimũ est in officijs Oratoris. velut in ea* περὶ τῆς πρεσβείας, *cum hoc sibi obiectum iri videret*, Si tibi prima legatio displicebat, cur iterum ad Philippum cum ijsdem legatis ire voluisti? *hanc* ἀπόδοσιν *in locum idoneum differt, & tum ponit, cum solutio facilis est* καὶ εὐπρόσδεκτος. *nam vbi dixisset, se pro sua liberalitate captiuos à Philippo ciues redemisse, & in prima legatione illis pecuniam pollicitus esset, simulatq; tractâsset illum de captiuis locum, continùo subiungit illam obiectionem, & diluit.* Ego verò, *inquit*, εἰ μὲν διὰ τὸ τύτυς λύσεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπολοίμην, καὶ σφόδρα, εἰ καὶ προσλαζόν γ' ἂν ἀργύριον πάνυ πολὺ μὴ τύτων ἕνεκα πρίσοιτο. *Hæc est illa, quam Hermogenes vocat* μίσοδον δεινότητος, *& totus hic Nostri locus est ex Hermogenis* τεχνολογίᾳ. *Sed hic quæstio quædam subdifficilis existit: si tanto Paulus vsu est artificio* καὶ δεινότητι, *quantũ vult Chrysostomus, cur dicit* οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις? *respondeo*, τὸ πιθανὸν esse non tã docendi, quã delectandi causã comparatũ. *Quod euidenter ostendit illud Themistij*, καὶ ἐκ μορίων ἀθεραπεύτων τε καὶ ὑποπεφαγμένων μετεμορφοῦτο εἰς χλιδῶσαν καὶ γάνυσιν παιδοῖς, *cultum non virilem significans, sed effœminatum, qualis est in oratione* ἡ κομψότης, *quam non nouit Apostolus. Et Isocrates quidem suauitatem habuit, vim Demosthenes: vis autem vel maximè cernitur* ἐν τῷ εἰς τὐναντίον δεικτικὸν ἢ λόγον, *quod hic dicitur, quo nihil Paulo frequentius, nihil vsitatius Demosthenis. & nescio quomodo Chrysostomus insigniora Demosthenis*

Paulo

Paulo vindicat, qui se fatetur ἰδιώτῃ fuisse, in dicendo duntaxat, non etiam scribendo. αἱ μὲ γὰρ ἐπιστολαὶ βαρεῖαι καὶ ἰσχυραὶ, ὁ δὲ λόγος ἐξουθενημένος. 2. Cor. 10.

Pag. 484. l. 40. καὶ εἶπε] Puto καὶ delendum. Vide Boisium.

Pag. 485. 42. καὶ γὰρ ὁ προφήτης, ἑρμηνεὺς τίς ἐστιν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ] Recte. Propheta enim, non vt vulgò existimatur, à prædictione futurorum dicitur, sed quod Dei interpres est, & vice Dei fungitur, vt proconsul, proprætor. πρὸ valet ὑπὲρ: vt πρόμαχος est ὑπέρμαχος, προφήτης, ὑπερφήτης. Virgilius:

Quæ Phœbo Pater omnipotens, mihi Phœbus Apollo.

Nam vt Helenus Phœbi, sic ipse Phœbus Iouis interpres est. sic Pythia προμάντις & προφῆτις dicitur. Pindarus citante Eustathio μαντεῖα μοῖσα, προφατεύω δ' ἐγώ. Theocritus:

Μουσέων δὲ μάλιστα τίειν ἱερὸς ὑποφῆτας,

Poetæ sunt Musarum propheta. Permutantur enim hæ præpos. vt docet Bud. nam ὑπὲρ pro πρὸ non nunquam ponitur.

Pag. 486. 35. ἡ γὰρ ὄχλου ἀκαταστασία ὁ Θεὸς, ἀλλ' εἰρήνης] Supra ἀκαταστασίαν interpretatus est συγχυσιν, ταραχὴν, δοξυδοξον. Plutarchus in Pyrrho. Τῶν Αλεξάνδρου τὰ πραγμάτων ἤδη κατάστασιν ἐχόντων Dem. pro Ctesiphonte, αὐτὴ τοῦ πρώτου Φιλίππου ἐβούλετο πραγμάτων ἀρχὴ, καὶ κατάστασις πρώτη, sedatio prima turbarum. Idem ad Leptinem, ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις εἰς ἓν ἦλθε, καὶ τὰ πράγματα ταῦτα κατέστη, postquam ciuitas in vnum conuenit ex ciuili dissensione, & sedati sunt illi tumultus. apud eundem est κοινὰ ἀκατάστατον. Iacobi cap. 2. ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ὁδοῖς αὐτοῦ.

Pag. 489. 5. Vide an non potiùs legendum, κἂν πάντες ἐπιχῶσιν. ἐπιχεῖν, vt ὀλιγωρεῖν, ἐπιφημεῖν. ὑπηροδεῖν Tragicum. Vide Boisium.

Hom. 37.

l. 40. ὅπως αὖ μὴ ὑπορράπτει τὰ σίμματα] Æschinis verbum hoc ἐν τῷ περὶ τῆς παραπρεσβείας. πολὺς γὰρ ἦν λόγων ἀφθόνως ἔχειν ἐπαγγέλλετο, καὶ περὶ μὲν δικαίων μὴ ὑπὲρ Αμφιπόλεως, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πολέμου τοιαῦτα ἐρεῖν ἔδει, ὥστε ἀποῤῥάψειν τὸ Φιλίππου στόμα ὀλοχίνῳ ἀδόχῳ. haec obseruare non est inutile, vt saltem illos authores magis amemus.

Pag. 492. 12. πρὸς ἥδιον, εἰπέ μοι, τοῦ ἑρῶντος, τὸ καταφρονεῖσθαι ὑπὸ τῆς ἐρωμένης, ἢ τὸ πιᾶσθαι καὶ ὑποφέρειν, &c. Thucydides lib. 3. πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲ προκαθεῖδον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ κατέχον θαυμάζειν.

l. 25. καὶ σπουδὴν τὸ μὲ σπουδὴν ζῶον ἐν σκότῳ καταλείπας ἔχει, τὸ δὲ φεῦγον διώκει] Horatius Serm. lib. 1. Sat. 2.

--Leporem venatur vt alta
In nive sectetur, positum sic tangere nolit.

l. 32. πλείους ἔχοντα ἀναχωρὰς τῆς ἀδολίας τέκνον ζωῆς] Plures inducias, vel respirationes. Scholiastes Thucyd. ἀναχωρὴ desinit, εἰρήνην πόλεμον ἀδίνουσαν, pacem bellum parturientem. quæ & ἐκεχειρία dicitur.

l. 34. εὐθέως πάντῃ πόλεμος ἐπιταλαιπωρεῖται, ζήμματα] Horatius eadem Satyrâ:

Audire est operæ pretium procedere rectè
Qui mœchis non vultis, vt omni parte laborent:
Vtq; illis multo corrupta dolore voluptas,
Atq; hæc rara cadat, dura inter sæpe pericla.

l. 40. ἡ δύναμαι] Sc. ἔχειν τινα ἡδονήν.

Pag. 493. 6. Legendum, ἀλλ' ἐκεῖνος: deleto καὶ, quod sententiam deprauat. Temperans, inquit, si vim aliquam patiatur coercens cupiditatem: at incontinens ille vim patitur, συνεχὰς βιαζόμενος καὶ κεντούμενος. ¶ Καὶ, meo iudicio rectè stare potest. H. S.

Hom. 38.

Pag. 494. 23. Leg. κἂν μικρὸν αὖ αὐτοῦ ἔπιδε. & l. 24. εἰσῆλθον αὖ.

Pag. 495. 15. καὶ ἡ παρόντα ἐπίσησι χρόνον, ἐπὶν, ἐν ᾧ καὶ ἐσήκατε] At verbum est præteriti temporis. at τὸν παρακείμενον Stoici vocant τὸν τέλειον ἐνεστῶτα, perfectum præsens, multò quàm nos rectius, vt docet Caninius Grammaticorum eruditissimus. est enim reuera præsenti quàm præterito propius. tempus enim significat finitum & certum: ἀόριστος, infinitum & incertum. Latini vtrumq; suo præterito perfecto reddunt. At linguæ vulgares melius τὸν παρακείμενον, describunt verbo Habeo vel Sum & participio passiuo, Aoristum, Latino præterito perfecto. πεποίηκα, io ho fatto, i' ay faict, ἐποίησα io feci, ie fis. ἐλήλυθα. io son venuto, ie suis venu. Sic in perfectis passiuis omnibus. Quamobrem Græci subtiliùs præteritum perfectum vocant παρακείμενον, hoc est, iuxta positum: vt γέγραφα, quas expediui literas, mecum adhuc habeo, necdum misi: ἔγραψα, scripsi fortassis ante annum vel biennium. hoc, tempus indefinitum, illud minùs significat quam modo. sic ad Rom. 5. v. 1. δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει, εἰς τὴν χάριν ταύτην, ἐν ᾗ ἑστήκαμεν. Rectè vetus Interpres, Per quem habemus accessum in gratiam hanc, in qua nunc stamus. *At Beza,* Per quem adducti fuimus in hanc gratiam, per quam stamus: *tolerabilius esset, si vertisset:* Per quem adducti sumus in hanc gratiam: *sed nec illud quidem rectum fuisset. sic 1. ad Cor. 10. ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ,* Qui stat, videat ne cadat. *Sic enim contrahunt per Syncopen ἑστάναι. & sic Noster v. 18 τῶν τοὺ σαλδομβίους ἑστάναι. Hoc Athenæus docet lib. 10. Grammatici nostri non vident, ne Caninius quidem ille, quem modo laudauimus.*

l. 20. ἑτέρως μεθοδεύει τὸν λόγον λέγων] Methodus vnum est inter illa septem apud Hermogenem, quæ constituunt τὰς ἰδέας τοῦ λόγου: quæ sunt hæc, ἔννοια, λέξις, μέθοδος, σχήματα, συνθήκη, ῥυθμὸς, ἀπάπαυσις,

αὐάπαυτος. *hac sæpe vtitur Demosthenes, vt pro Corona.* Non errâstis, cùm libertatem patriæ defendistis, quicunq; euentus fuit, ὑμᾶς γὰρ τοὺς ἐν Μαραθῶνι κεκινδυνευκότας τ' προγόνων, καὶ τοὺς ἐν Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς τετελευτηκότας. *rectum fuisset addere, nisi vellet μεθαρμόσαι τ' λόγον,* idem enim quod maiores vestri, fecistis. *Sed hoc non mouisset animos audientium: nunc ἐμβοᾶσθαι τ' λόγον, deierans & obtestans animos eorum, qui Marathone, Salamine, & apud Artemisium pro libertate occubuêrunt. quod mirum quantum valuit ad permouendum erigendumq; audientes ad imitationem maiorum.*

l. 22. ἀλλὰ τὸ μέλλον ἐγγυᾶται] *Quia non dixit,* ὅτι ἐστὶν ἄλλο ἐφρόνησατε, *sed,* Confido de vobis, ὅτι ἐστὶν ἄλλο φρονήσετε, *bene sperans de reliquo, & quasi spondens futurum. Et hoc illa est* μέθοδος, *de qua Chrysostomus, quæ est* ἐξηλλαγμένη μετακόσμησις τοῦ αὐτοῦ λόγου. *nam qui dicit* φρονήσατε, *implicat* ὅτι ὔπω ἐφρόνησαν. *Sic Demosthenes contra Leptinem: τότε μὲν ἡ πόλις ἡμῶν καὶ γῆς εὐπόρων καὶ χρημάτων, νυνὶ δ' εὐπορήσει. dei γὰρ ἦν λέγειν, καὶ μὴ βλασφημεῖν, αὐτὴ τὸ, νυνὶ δ' ἀπορεῖ: quod directe verèq; dixisset,* εὐφήμως *dixit,* νυνὶ δ' εὐπορήσει. *quod tamen idem valet. nam qui dicit, Tu dives eris, si Deus voluerit, ait te nunc inopem esse. Laertius in vita Aristotelis, qui cùm valetudine affectâ testamentum faceret, sis exorsus est,* ὥσπερ μέλλοντα τελευτᾶν, τάδε διέθετο Ἀριστοτέλης. *vt cornix ante interitũ Domitiani in Capitolio cecinit,* ὥσπερ πάντα καλῶς· *nec defuit qui ostentum sic interpretaretur, inquit Suetonius:*

Nuper Tarpeio quæ sedit culmine cornix,
Est benè non potuit dicere: dixit, erit.

l. 29. Μὰ *fide legendum,* τοῦτο καὶ δὴ ποιῶν. *Plato in Phædro,* ἀκούσῃ γὰρ ἤδη, ὃ εἰ πρὸ ἀναγκάσω σε λέγειν. Σω. Μηδαμῶς πρὸ ἐμοῦ εἴπῃς. Φαι. Οὐκ ἀλλὰ καὶ δὴ λέγω. imò verò iamiam dicam: ecce iam dico. *Aristides in Panathen.* ἀλλ' ἵνα μὴ πολλὰ τοιαῦτα λέγων, πόρρω τοῦ καιροῦ γένωμαι, παρεὶς ἅπαντα τὰ μέσα. καὶ δὴ πρὸς αὐτὰ τὰ κύκλα τοῦ λόγου τρέψομαι. *Gregorius in Basilium,* ἣν δὴ καὶ δύο σφῶν ἐξαρχῆς ὑπερτρόφων αὐτῷ καὶ παῖδε οἰκεῖα πρὸ ἐκείνου βίᾳ ἐποῦν, ἐπ' αὐτὴν καὶ δὴ τρέψομαι. continuò ad eum me conuertam. *sic,* Atq; *particulam, Virgilius posuit pro* Statim *illis versibus, vt rectè censet Gellius lib.* 10. *cap.* 29.

Non aliter quam qui aduerso vix flumine lembum
Remigijs subigit, si brachia fortè remisit,
Atq; illum in præceps prono rapit alueus amni.

l. 32. φοβοῦμαι δὴ μὴ τὸ κεφάλαιον ἡ πληγὴ] *Putaret aliquis legendum,* μὴ περὶ τ' καρδίαν· *sed rectum illud, & retinendum.* accepta est plaga circa summã rei Christianæ. *hoc est enim* τὸ κεφάλαιον. *Nam caput Christianismi, resurrectio mortuorũ, vt caput cœnæ dicitur præcipuum ferculũ. Sic Tacitus dixit,* summæ rei periculum facere. *Idem,* ad maturandum summæ rei discrimen. *Terent.* Ad te summa solùm, Phormio, rerum redit. *nam &* Summa res, *&* Summa rerum *dicitur. Hoc ita esse, quæ sequuntur, docent.* ἃ γὰρ ὑμῖν ἤδη τυγχάνουσιν ὁ ἀγὼν, ἀλλ' ὑμῖν ὁλοκλήρου τῆς πίστεως.

Pag. 496. 12. καὶ πῶς τοῖς οἰκείοις ἀλίσκεται πτερυξίν] *Proverbium. Aristophanes Auibus.* τἀδ' οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὑτοῦ πτερυξίν· *quod ille ab Æschylo sumpsit, cuius ex* Προμηθεῖ λυομένῳ, *quæ nunc tragœdia non extat, profert hos versus Scholiastes Aristoph.*

Πληγὴν ἀτράκτῳ τοξικῷ τ' αἰετὸν
Εἰπεῖν ἰδοῦσα μηχανὴν πτερώματος,
Τἀδ' οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὑτοῦ πτερυξίν
Ἀνακόπτεται--

Hæc aquila, quæ Promethei iecur rodebat, quam sagittis Hercules confixit.

l. 14. *Omnino legendum,* εἰ γὰρ τοῦτο δεῖ τ' σῶμα καὶ οὐκ ἔλαβε καθ' ὑμᾶς ὁ κύριος, ὡς οὐ ἀνθρώπῳ ἐχρῆτο καθ' ὑμᾶς. *Nisi ita legas, Manichæi non tàm eorum πτερυξὶν ἁλίσκονται, quod suprà dixit. Nam & mors Christi secundum Manichæos est,* τὸ ἐν ἀνθρώπῳ φαίνεσθαι, *corpus autem non verum habuit, quod est alterum dogma eorum, quomodo potuit vel peccare, vel mori? non enim in peccato fuit, & corpus non habuit, sic* ἐαυτοῖς πρεπόντως, *quod probare conatur.* Vide lin. 12.

l. 21. ἀνθρώπων ἄλλων] Vel legendum ἀνθρωπίνων ἄλ. vel ἀνθρώπων τοῦ ἄλλου, vel ἀνθρώπων ἀλλοτρίων.

Pag. 498. 9. ὥσπερ ἑκτρώματι] Sicuti cuiquam abortiuo. *Si vera hæc est lectio, mendosi sunt omnes Græci codices, quos vidi. Et ego sanè probarem, nisi propter duas hasce rationes: primum, non memini Paulum alibi vsum τῳ vel τι sine accentu pro τινὸς & τινί: quod frequens est omnibus Græcis scriptoribus. deinde, postponi solent, non anteponi. ἄλλῳ τῳ, ἢ ἄλλι τι. Si ita scripsit & posuit Paulus, facile erat mutare in articulum prepositiuum, sed nihil hîc opus articulo. considerandum. Chrys. sic constanter legit.*

l. 19. παὶ αὐτοὶ βλέποντες] A se videntes, *id est,* ipsi. *quod dicunt etiam* οἰκόθεν. *Legendum haud dubiè,* μικρόν.

l. 24. διὰ τοῦτο ἢ φαίνεται σοφίτῳ μόνον. *sic legendum.*

Pag. 499. 12. καὶ σφενδόνη τοῖς ἀκόντιοις τὸ λεγόμενον, *Alhæsisset audientibus, tanquam ad scopulum. Dionysius Halicarn. in præfatione ait, nolle se scribere* χρονικὰς ἱστορίας. μονοειδεῖς γὰρ ἐκεῖναί γε, καὶ παχὺ σφηκῶδες ἔχουσι τοῖς ἀκούσι. *quæ nullam habeant varietatem, sed sunt vniusmodi, fastidio statim adhærescunt.*

Pag. 500. 4. *Legendum videtur* τῷ εἰς ὕδωρ ἀποβάλλειν.

l. 32. *Omnino ponendum,* καὶ τοῦ τοῦτο πίστιν, *quod docent sequentia,* ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα λοιπὸν πνεῦμα ἐστὶν; *nam* πεπνευματικὸν σῶμα καὶ λελουσμένον, *ferè sunt idem.*

l. 34. πολλοὶ γὰρ μὴ πνίγει καὶ λούσῃς] *Epigramma,*

Δῶρον Ἐπικτήτου γνώμην, καὶ σώματα πρὸς,
καὶ πνίγου ἵρον, καὶ φίλον ἀθανάτοις.

Pag. 502. 6. *Legendum,* ἀκούουσι ἰωάγχαδμον ἐνδιατρίβειν λόγοις.

Hom. 39.

l. 30. *Ponendum*, ὑδὲν διαφέρομαι. *Per me licet.* Æschines, ὑπὲρ τῆς συλλαζῶν διαφερόμενος. διαφέρω, differo, διατέρομαι, discordo. *ab utrisq; diaphoræ*, differentia, discordia.

Pag. 504. 4 *Legendum*, τὸ παῦ ἀπολωλέκαμεν. *aoristus hic non convenit.*

Pag. 505. 2. *Ex Paulo legendum videtur*, πάντες γὰρ φανερωθήσονται 2. *Cor.* 5. *nisi peccata & beneficia intelligit, quæ manifestanda sunt in iudicio.*

l. 9. ἵνα μὴ εἰς τὸ παρὸν νομίζωσι τὰ ἡμέτερα καταλύειν πάντα] *Verbum neutrum, vt* καταφέρειν, *finire vitam: à quo* κατάλυμα diuersorium. ἀνάλυειν, domum redire. *vnde* ἡ ἀνάλυσις, *qua reuocat res ad principia & causas, vnde exierunt.* καταλύειν *proprie de curribus dicitur, inquit Scholiastes Thucyd. quòd tum soluunt equos:* καταγὰς *de nauibus.*

Pag. 508. 8. *Lege*, λέγω γὰρ π.

Pag. 509. 2. *Legendum*, ὃ γὰρ εἶπεν ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος ἁπλῶς, ἀλλὰ διλογόπ. εἰ γὰρ μὴ ὦ. *Vide Textum, qui sic:* διλογόπ ἐκτὸς τοῦ ὑπ. α.

Pag. 510. 2. ὀπτημώμενον τὰ σάματα] ὀπτέμεσθαι depasci, *de igni, pecore, gangræna.*

l. 34. ἀλλ' ὕστερον δόξαν τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ] Cùm visum est Deo: *participium absolutè positum. Plato Protagoræ:* δόξαν ἡμῖν ταῦτα, ἐπορδούμεθα. *Xenophon* 4. τῆς ἀναβάσεως. δόξαν γὰ ταῦτα, ἐκήρυξαν ὅτῳ ποιῆσαι. *Virumq; sic dictum, quo modo neutrum plurale verbo singulari iungunt.*

l. 37. *Pone* Ζαπλήτων. τὸ ὀπταπλὸν *verbo non iungitur.*

Pag. 511. 19. *Hæc duo verba inducenda sunt*, τοσοῦτο ἢ πρώ, *quæ videntur Glossema falsum, & sic legendum*, εἰ γὰ μὴ ὄφελε τῶν ἀρχῶν, μὴ δυναμένης, *repetendum ex superiore versu* χρ' κοινοῦ, δεκόπτετο ὑπὸ ἀδυνάτας. *Probant quæ sequuntur. Quod cum imperitus non vidit, hic inseruit* τοσοῦτο ἢ πρώ, *ex margine, quod erat glossema illorum verborum* τοσοῦτο λῶ.

l. 27. σταπίντος αὐτῷ τὸ καρπού] *Vinum acidum est* οἶνος ἀκροτίας. *multi igitur citiùs vinum vendunt, ne fortè* acescat. *quid si legas*, σαπίντος? *hoc melius frumento conuenit: sed non nimis audendum. Vide l.* 30. *&* 34. ἀξίνλω γὰ χωρίον, *quem etiam vocant* ἀκροτίαν.

Pag. 513. 16. ἐν ἢ πρὶν διαῤῥ. *Melius est, quàm* ἐν ἢ πρὶν ἢ. *nam &* πρὶν *regit infinit. vt* ὥστε.

Hom. 40.

l. 35. ἐξ ὧν αὐτοὶ πεφύκασιν, *vt respondeat alteri membro,* ἐξ ὧν ὁ Θεὸς πέφυκε.

Pag. 514. 1. *Legendum videtur*, τοσοῦτον ἰσχύσιν ἐν ταῖς πρὸ ῥαδύμων ψυχαῖς ὁ δ'.

l. 24. καὶ ὅτι τῇ πίστει ταύτῃ βαπτιζόμεθα] Præpositio *finem vel conditionem significat.* Baptizandi, *inquit Chrysostomus*, ad extremum interrogabantur, si crederent resurrectionem mortuorum: deinde tingebantur. *Baptizari igitur* ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, *est*, ὅτι τῇ πρὸ νεκρῶν ἀναστάσει, *vel* ὅτι τῇ τῆς πρὸ νεκρῶν ἀναστάσεως ὁμολογία *baptizari.* τὸ ὅτι γὰ, *valet* ὑπὲρ'. *Dionysius Hal. l.* 2. *de Romulo*, ὅτι κοινωνίᾳ πυρὸς καὶ ὕδατος ἐγγυῶν τοὺς γάμους, *despondens nuptias.* ὅτι κοινωνίᾳ πυρὸς καὶ ὕδατος *valet* ὑπὲρ τὴ κοινωνεῖν, *vel* ἐφ' ᾧ κοινωνεῖν πυρὸς καὶ ὕδατος: *vt* βαπτίζεσθαι ὑπὲρ πρὸ νεκρῶν *nihil aliud est, quàm* ὅτι τῇ πρὸ τῶν νεκρῶν ἀναστάσει, *vel* ὅτι τῇ πίστει ταύτῃ βαπτίζεσθαι. *Isocrates* Τεγεατικῷ, Ni id non fecerit, *dixit se*, δίκαιον ὅτι ῥητοῖς ὅτι πρέψειν Σατύρῳ, ἐφ' ᾧ καταγνώσεται ἡμόλια αὐτῷ τὰ χρήματα. arbitrium dictis conditionibus compromissurum Satyro, vt condemnaret eum tantâ pecuniâ, atq; remisit. ἐφ' ᾧ, *est* ὑπὲρ τοῦ. *Xenophon Hellen.* 7. πολλῶν γὰ Ἀθηναίων λεγόντων, ὡς χρὴ ὅτι τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις τὴ ξυμαχίαν εἶναι. *Thucyd. lib.* 1. ἵππικὸν ἐκήρυσσον ἐς τὸν Ἐπίδαμνον, ὅτι τῇ ἴσῃ καὶ ἐμοίᾳ τὸν ἕκαστον ἰέναι. *Supple* μοίρᾳ. *Iulianus*, καθήκειν ὀρθῶς ἐπ' ἀναγκαίοις τοῖς πρόσθεν ἠξίει. Reducere exules postulabat hac lege, vt omnia, quæ priùs acta erât, integra essent & infecta. *Plautus Aululariâ*,

Sed his legibus, si quam dare vis, ducam,
Quæ cras veniat, perendiè foras feratur.

His legibus quam dare vis, cedo, nuptias adorna. *i.* ὅτι τούτοις. *vt supra Dionysius de nuptijs,* ὅτι κοινωνίᾳ πυρὸς καὶ ὕδατος. *Sed omnium euidentissimè* τὸ ὅτι, αὐτὶ τῆ ὑπὲρ *ponitur, cum finalem declarat causam. Plato Apologia:* ὁ γὰ ὅτι τούτῳ κάθηται ὁ δικαστὴς, ὅτι τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια. ἀλλ' ὅτι τῷ κρίνειν αὐτά. Non in hoc sedet iudex, vt iura condonet, sed vt dijudicet. *Seneca ad Lucilium*, Qui in solem venit, licet non in hoc venerit, colorabitur. *i.* ὅτι τούτῳ. *sic Noster lin.* 27. *&* 28. καὶ γὰ ὅτι τούτῳ βαπτίζη, *mortui corporis credens resurrectionem,* ὅτι σκέπ ωδεῖ νεκρόν. *i.* in hoc, *vel* hac lege, eâ conditione. *Thucyd. lib.* 4. αὐτός τ' ὢν ὅτι τῷ καιρῷ, ἐπ' ἐλάσσοσι γὰ ἢ πρὸ ἐλλιῶν παρελήλυθα. *Hæc Brasidas dux Lacedæmonius. & mox:* μάρτυρας μὲ θεὸς, καὶ ἥρωας ἐγχωρίους ποιούμαι, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ ἥκων, ὃ πάσχω. *Mirum est igitur hunc locum tam diu torsisse tot viros egregios, cum Chrysostomi expositionem ante oculos haberent. Sed nesciebatur nimirum communis vsus harum præpositionum, nec Chrysostomus satis suam sententiam explicat. Nos autem, vt spero, mentem eius indicauimus. Summa est, Baptismum sponsionem esse, vel pignus pro mortuis, resurrecturos. si non resurgunt,* τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ πρὸ νεκρῶν, *quid fiet illis, qui baptizantur in hanc fidem, certamq; spem resurrectionis mortuorum? id enim iam agitur, quod tum futurum est: quod Noster ostendit.*

l. 32. τὸ γὰ βαπτίζεσθαι καὶ καταδύεσθαι, εἶτα ἀναδύειν, τῆς εἰς ᾅδου καταβάσεώς ὅτι σύμβολον, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀνόδου. διὸ καὶ τρόπον τὸ βάπτισμα ὁ Παῦλος καλεῖ λέγων, συνετάφημεν μὲ ἓν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸ θάνατον. *Vides tesseram esse baptismum resurrectionis.*

Pag. 515. 1. κἂν εἰς ἀρχὰς ἀγάγωσι] *Nescio an sit hoc rectum, mallem tamen* προάγωσι. προάγεσθαι *dicuntur, qui* promouentur ad honores, *vt nos loquimur. Extat Epigramma lib.* 3. τῆ ἀνθολογίας, εἰς ἄρχοντα ἀνάξιον τῆ τοιαύτης προαγωγῆς.

Οὐκ ἐθέλουσα τύχη σε προήγαγε, ἀλλ' ἵνα δείξῃ
ὡς ὅπη κ μέχρι σου πάντα ποιεῖν δύνατα.

Non fortuna volens te prouexit, sed vt ad te
Omnia moſtraret, quod facere ipſa poteſt.

Sic dicimus eos procedere, *qui ad altiorem gradum aſcendunt. Seneca de tranquillitate animi:* Alit liuorem infelix inertia, & omnes deſtrui cupiunt, quia ſe non potuerunt prouehere. Eſt ex hac deinde auerſatione alienorum proceſſuum, & ſuorum deſperatione obiraſcens fortunæ animus, & de ſeculo querens. *Diodorus Siculus,* ἐκ ταπεινῆς τύχης εἰς τηλικαύτην προήχθη. *M. Tullius 3. de finibus:* Vt enim, inquit, nemo dicit in regia regem ipſum quaſi productum eſſe ad dignitatem (id eſt enim προηγμένον) ſed eos, qui in aliquo ſunt honore, quorum ordo proximè accedit, vt ſecundus ſit ad regium principatum: ſic in vita non ea quæ primario loco ſunt, ſed ea, quæ ſecundum locum obtinent, προηγμένα id eſt, producta nominentur. quæ vel ita appellemus *(id enim erit verbum è verbo)* vel promota, velut illa remota: vel, vt dudum diximus, præpoſita, vel præcipua, & illa, reiecta. re enim intellectâ, in verborum vſu faciles eſſe debemus. *Reiecta & remota Zeno dixit* ἀποπροηγμένα, *his duobus nominibus omnia externa bona & mala complectens, vt in Epiſtolis Cic.* Itaq; nullum eſt ἀπροηγμένον, quod non verear: *hoc eſt,* nullum incommodum. *Idem pro domo ſua,* Quem tu uon pro illius dignitate produxeras, ſed pro tuo ſcelere ſubduxeras. *De Catone, quem Clodius in Cyprum per ſpeciem honoris ſummouerat, & Regis Cyprij pecuniæ deportandæ præfecerat. Chryſoſtomus quoq;, vt Cicero, de Regibus loquitur. Reges autem ſolent* προάγειν εἰς ἀρχάς, *non ἄγειν: niſi fortè omnes, vt in Platonis Repub. magiſtratum inuiti capeſſunt. hoc enim* τὸ ἄγειν *proprie ſignificat, ducere invitum. Quod Donatus docet ad illud in Eunucho Comici,* Abduc, duc quantum potes. Abducimur, *inquit,* vnde volumus, ducimur quò nolumus. fures enim ducuntur ad ſupplicium, abducuntur diſcipuli à magiſtris. *Euripides in Heraclidis,*

ἄξω γὰρ αὐτοὺς τοὺς ἐμοὺς ἐγὼ λαοῦ.

Eurystheus enim Heraclidas ad ſe duci iuſſerat. & Demophon,

σοὺ δ' οὐκ ἄξεις ποτέ.

ἄγειν εἰς ἀρχὰς igitur non aliud ſonat, quàm ducere ad magiſtratus, *vt nocentem ſolemus.*

Pag. 516. 22. *Legendum* δοκοῦσι τῷ Θεῷ, ὡς καὶ ὅταν λέγῃ. Vide Boiſium.

l. 24. καταστέωσι τὴν ἐπὶ τῶν ἀπίστων] Labefactare eorum infidelitatem. *Terent.* Ita me video ab ea aſtutè labefactarier.

Pag. 517. 38. *Legedũ,* ὅτι τοῦτον κωλύω, *vel* ὅτι τούτῳ.

Pag. 518. 31. σὺ δέ, εἰ μὴ πολλὰς ἀφιεροῖς αὐδραπόδων ἀγέλας, αἰσχρὸν εἶ] νομίζεις] *Athen. lib. 6.* παραπλησίως δὲ καὶ Νικαίνετος ὁ τὴν Ἀετιτέλους ἐπῳδὸν γεγραφὼς οἰκέτου κτησάμενον θαυμάζων ἔφη τοῖς φωκεῦσι, τοσούτους μὲν πολίτας ἐπ' αἰσχίαν ἔφυλον ἀφῃρημένον: *Timæus auctor eſt. tot ciuibus neceſſarium victum abſtulit, quia ſerui non ſunt cives, nec capite cenſi.*

l. 33. κἀκεῖ γὰρ τὸ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ἐπισχεθὲν γένος] *Idem eodem libro verum hoc eſſe confirmat.* εἰθισται γὰρ ἐν τοῖς εἰκαιοτέροις διακονεῖν τοὺς νεωτέρους τοῖς πρεσβυτέροις. *Hinc eſt quod ſeruos tam Latini quàm Græci* pueros καὶ παῖδας *appellant, quòd olim puerorum & iuuenum hæc erant miniſteria. ſic etiam Hebræi. Idemq; Timæus ait,* ὡς ἐν τῷ πάνυ παλαιῷ τοῖς Ἕλλησιν ὑπ' ἀδιορθώτων τὸ παλαιὸν διακονεῖσθαι. *quod vel ex Homero diſci potuit, qui ipſos quoq; Heroas inducit* αὐτόεργους. *Ibidem eſt apud Athenæum, Philomeli Phocenſis vxorem, qui templum compilauit Delphicum, duas habuiſſe primam pediſſequas, cum antè Phocenſes nec ancillis vterentur, nec famulis.*

Pag. 519. 12. *Fortè,* ὑψηλότερος καθεδῇ.

Hom. 41.

Pag. 521. 8. *Puto legendum,* εἰ μὴ λαμπροτέρου ἔμελλεν αὐτοῦ οἰκοδομεῖν.

Ibid. Prorſus legendum, niſi me fallit animus, τοῦτο τοίνυν τοὺς τὰς νομίζοντας μὴ τῷ αὐτῷ εἶδος θορεῖν, εἰ καὶ. *potuit enim aliquis excipere, at ſemen iactum non corrumpitur, neq; prorſus interit, ſicuti corpus humanum: ſed viuiſcens adhuc radices agit interram. Imo verò, inquit Paulus, priùs interit: non enim id naſcitur, quod ſeritur, ſed aliud. ſed hoc conſiderandum amplius.* Vide Boiſium.

Pag. 522. 25. *Fortè* τῷ δὴ σωμάτων ἐχρήσατο ῥήματι. *Nam verbum non eſt nomen.*

l. 32. ὅπου γὰρ ἡμέραι πεπάλαυται, καὶ τὸ παῖς ἀπώλετο] *Virg. 2. Georg.*

-- nec longum tempus, & ingens
Exijt ad cœlum ramis felicibus arbos.

Præteritum tempus, *inquit Seruius,* ſignificat actionis celeritatem.

l. 42. νῦν μὲν γὰρ ἀφίεται τὰ πεπραγματευμένα πολλάκις ἐν πολλῇ χαρᾷ ἀμπαυόντων μεγάλα πνεῦν] *Itaq; Dauid non ſine cauſa poſt tam graue peccatum orat:* Et ſpiritum ſanctum tuum ne auferas à me. *Quod Cimchi quidem interpretatur ſpiritum Prophetiæ. Sed Sanctus Spiritus non eſt niſi in ſanctis: multi autem impij prophetârunt, vt Balaam Num. 22. & ſummus Sacerdos Iohan. 11. Nec non Virg. Ecloga 4. de Regno Chriſti, quod pacifico Salomonis regno figuratum eſt.*

Te duce, ſi qua manẽt ſceleris veſtigia noſtri,
Irrita perpetuâ ſoluent formidine terra.

Quid enim? nonne hoc illud eſt, quod Spiritus Sanctus per os Pauli de Chriſto teſtatur ad Heb. 2. vt liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxij erant ſeruituti? *Itaq; Auguſtinus de illo poemate confidenter ait,* Spiritus Sanctus per os inimicorum locutus eſt. *Euſebius autem lib. 1. de præparatione Euang. & Conſtantinus Magnus in Oratione illa, quæ extat inter Euſebij opera, ſic admiratus eſt, vt ferè totam illam Eclogam Græcis verſibus redderet.*

Pag. 523. 2. ἢ ὅπερ κυφότερον ἔσται, καὶ λεπτότερον, καὶ οὐ καὶ ἐπ' ἀέρος ὀχεῖσθαι] *Non idem ſentit quod Origenes* ἐν τῷ περὶ ἀρχῶν, *qui carnis quidem reſurrectionem negauit, corpus autem neſcio quod ſpirituale atq; aerium commentus eſt, ſine compagibus & lineamentis, cuiuſmodi corpora Dæmonibus quibuſdam affingit Apuleius, teſte Aug. de Ciuitate lib. 8. Sed hunc Origenis fanaticum*

errorem

errorem refellit Hieronymus ad Pammachium, & sæpe aliàs abunde.

l. 15. ἵνα μάθῃς ὅτι καὶ τῆς παρούσης ζωῆς καὶ τῆς μελλούσης τὰ σύμβολα ἤδη, καὶ τὰ ἐνέχυρα ἔφασεν] *Hæc mirificè explicant superiorem illum locum,* Quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si mortui non resurgunt ? *& confirmant ea quæ super eo tractauimus. Est enim Baptismus tessera & pignus resurrectionis.*

l. 21. *Lege* τὰ ψυχικὰ, καὶ ὁ μέλλει τῆς

l. 32. ἀρχὴ γὰρ τῆς μελλούσης ἀποφάσις, ἡ διάλυσις] *Nonne iuranerus legendum* φορᾶς ; ἀποφ. *sementis est, non messis.*

l. 44. *Lege* πρὸς σωτηρίαν.

Pag. 524. 1. καὶ τοῦτο τὸ κῦμα δυνήσῃ διαφυγεῖν] *Proverbium. Plato* 5. *de Repub.* τοῦτο οὖ τοίνυν ἐν ὥσπερ κῦμα φοβοῦ διαδύεσθαι, ὥστε μὴ παντὸ παπταίνειν καταχυδωθῆναι. *Cic. ad Quintum fratrem :* Neue te obrui tanquam fluctu, sic magnitudine negotij sinas.

Hom. 42.

Pag. 526. 10. φορέσωμεν. *sic habet Complutensis, & tres præterea codices, vt Beza testatur : ceteri* φορέσομεν, *quod verius : vetus,* portemus, *sic Noster Rom.* 5. δικαωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχωμεν πρὸς τὸν Θεὸν, *quod non ita probandum.*

Pag. 527. 42. ὁ δυνάμενος ἢ ὥστε καταδικάσαι] *perinde condemnare. Dem.* πρὸς Βοιωτὸν *de nomine, postquam pater inducere hos coactus est in Curias,* ἐμοῦ πρεσβυτέρου μαντεύεσθαι. ὥστε τοῦτον εἰσάγει Βοιωτόν. *Hor.* --Leporem venator vt alta
In niue sectetur, positum sic tollere nolit.

Pag. 528. 4. *Desunt quædam sic integranda :* ὅτι γὰρ οὐκ αὐτὸς τῷ ἁμαρτίαν ἐδωκάμωσε, δῆλον, δότι ὁ Χριστὸς αὐτὸν ἐπλήρωσεν ἅπαντα : *sic enim legendum,* Quod non ipsa lex peccatum roborauit, manifestum est, quia Christus eam impleuit vniuersam, & sine peccato fuit. *sic enim ad Iohannem cùm baptizatus est Matth.* 3. οὕτω πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην.

l. 7. *Legendum,* καὶ ἡμᾶς αὐτῆς.

l. 19. τί λέγεις ; πάλιν κόπος ; ἀλλὰ στεφάνοις ἔχων, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων] .i. ὅτι τῇ βαπτίσει τῶν ἀρχόντων, vt οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, *est* ὅτι τῇ τῶν νεκρῶν ἀναστάσει, *conditionem vel finem significans: Donatus,* Conditio est pactio certam legem in se continens. *Hoc etiam luculenter confirmat ea, quæ suprà in illum locum diximus. illud autem* ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων, *sic exponit v.* 22. ἵνα τῶν μελλόντων τύχωμεν ἀγαθῶν. *Itaq;* ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, *est tam pro morituris, quàm mortuis. Athen. lib.* 4. ἐν ᾗ τῇ πόλει κοπίδας ἄγουσι καὶ τοῖς παιδικοῖς χαλκοῦς ὑπὲρ τῶν παίδων *i.* vt pueri sint superstites, ὅπερ τῇ τῶν παίδων σωτηρίᾳ. κόπις, cænæ nomen Laconicæ : παιδικὰ, *festa nutricum.*

Pag. 529. 4. τῷ ἑαυτῶν πολιτείαν ὑφαίνωμεν] *Puto legendum,* ὑποφαίνωμεν, *vel potius* ἀποφαίνωμεν, *quod proprium & vsitatum est.*

Hom. 43.

l. 30. *Lego* πάντως ἔν ἔνεκεν ἐντεῦθα τῆς ἰδικῆς τοῦτο μόνον γυμνάζει τὸ μ. *deleto* ως.

Pag. 531. 9. *Leg.* ἀλλ' ὅτι, τι αὐξηθήσῃ, δείκνυσι ὅτι παρὰ τοῦ Θεοῦ ἡ χορηγία] *Recte explicat vim verbi, quod frequens est in Veteri Testamento. verbum autem Hebræum (pro quo ponitur) illius linguæ peritis notius est, quo prosperitas significatur, lætusq; rerum omnium successus. vt Psal:* 1. πάντα, ὅσα ἂν ποιῇ, κατευοδωθήσεται. *&* 44. ἔντεινον, καὶ κατεύοδου, καὶ βασίλευε, Intende & prosperè procede, & regna, *alij vertũt,* προκόπτε, profice. *Seruius, sæpe interpretans Virgilium, cùm aliorum sententiam profert, quæ minùs congrua videtur,* Sed hoc non procedit, *inquit. pro quo dicit Eustathius,* τοῦτο δ' οὐκ εὐοδοῦται. *verbum significat per translationem expeditum vitæ cursum sine offensiunculis. proprio loco posuit Dem.* πρὸς Κεμικλέα, *sed in alia coniugatione de aqua :* καὶ δὴ τοῦτο εἰωθὸς πολλάκις εἰς τὴν ὁδὸν, ἢ μὴ αὖ εὐοδῇ, φέρεται κάτω κατὰ τὴν ὁδὸν ἢ δ' αὖ ἐνέπῃ, τὴν γοῦν τοῦτ' εἰς χωρία ὑφαίρειν ἀναγκαῖον ἦδη. *qua viam expeditam inuenit, prona fertur : sicubi autem aliquid obstiterit, in agros effunditur alienos. Hunc Dem. locum posuimus, quia Paralip.* 1. *cap.* 28. *est* εὐοδηθῆναι *pro* εὐοδωθῆναι, *quod verbum Heb. declarat. sed* εὐοδοῦν *est* prosperum iter facere. εὐοδοῦσθαι *metaphoricè,* prosperum vitæ cursum habere. *Itaq;, inquit,* vsus est hoc verbo, δείκνυσι ὅτι ὅθεν τῷ Θεῷ ἡ χορηγία. *ac si diceret :* quicquid egenis erogaueritis, totum à Deo proficiscitur, à quo felicitas omnis. Non est enim hominis via eius. quapropter Dauid petit dirigi gressus suos. *vel* ὅθεν τῷ Θεῷ ἡ χορηγία, quod Deus vobis omnia suppeditat, vnde in alios benefici esse possitis, *vt Ædilis ludis scenicis, à quo transfertur hoc verbum, quem Athenæ* Choragum vocant.

l. 11. *Legendum indubitanter,* ῥᾳδίαν ποιεῖ τῷ συμβολῷ] ὅθεν τὸ συμβάλλεσθαι, *quod est* εἰσφέρειν, *vnde communiorũ symbolæ, quas modo coniectiones vocant. Dem. fulsi testimonij contra Stephanum,* τοσούτων γὰρ ὄντων τὸ πλῆθος τῶν Αἰσχινείων, σφόδρα πολὺ βέλτιον ἦ σε σῴζειν ὧν, τῷ ποτὲ εἰσήνεγκας, ἢ τίνι συμβάλλεσθαί πω ; ἢ τίνα δ' ποιήσας ; ὅθεν αὐ εἰπεῖν ἔχοις. *nempe* ἐρανὸν *intelligit, quam noster hic* συμβολὴν, *alias* συλλογὴν, *Paulus vocat* λογίαν. *Hanc lectionem probant quæ sequuntur,* τῷ γὰρ κατ' μικρὸν συλλέγεσθαι αὐτοὺς ἡ λειτουργία καὶ ἡ δαπάνη. *Et notandum quòd hanc* συμβολὴν *sive* εἰσφορὰν *vocat* λειτουργίαν, *id est* ministerium *vel* munus publicum. *nam* εἰσφορὰ, χορηγία, παραχορηγία *species sunt* τῆς λειτουργίας *apud Demost. contra Leptinem de immunitatibus. Paulus alibi vocat* διακονίαν. *vnde qui præficiebantur subsidijs pauperum,* Diaconi.

l. 36. ὡς δυνασθῆναι, καὶ αὐτὸν αἰσχῦναι *Legendum.* & ipsum excitare, vt sine pudore non posset legationem illam subterfugere. *Quomodo Plutarchus ait Periclem non sæpe interfuisse rebus publicis agendis, actum demum excitatum, cùm magna res aliqua in concione agebatur. quapropter Paralum & Salaminiam vocatum fuisse, quæ naues non nisi ad magna quædam negotia &*

perneceſſaria expediri ſolebant. Ait enim Apoſtolus, ἐαν̀ ἧ ἄξιον ἧ τὸ κἀμὲ πορεύεσθαι. δυσωπῆν, *eſt* verecundiam vrgere, *vt Cyprianus loquitur, vt quod non libenter concedit, negare vereatur: velut qui* δυσωπούμενος *mutuò dat pecuniam inuitus.*

Pag. 532. 32. ὁ γαρ̀ ὅτι μικρὰ κ̀ φαῦλα παρέξαντας παρέξωσαι τὸ πονηρὸν θεῖον ἐκεῖνο] *Nempe Diabolum. Dem. Olynthiaca* 3. ἔστι δ' ἀεί ποτ' οἶμαι μία κ̀ γενικὸν φρόνημα λαβεῖν μικρὰ κὰ φαῦλα παρέχοντας.

Pag. 533. 15. *Rectius eſt,* ὅτι τῷ πλήτει μὴ πέτω.

l. 29. *Cenſeo legendum,* ἀλλ' ὅσῳ εὐ ἐπίδῃ τὴν ἀδικήτων παρεγμάτων, *vel fortaſſis,* ὅσα παραγμάτων.

l. 39. βύλει κ̀ ταῖς ἀφορμαῖς, ὅσην δεῖ καταβάλλειν, εἶπω] *Artificia ſunt* ἀφορμαὶ τῆς βίυ, *quæ mox enumerat verſu proximo, ſutor, faber ferrarius, atq; eiuſmodi. Nazianzenus in Apologetico:* θλίβονταί τε κ̀ ὠδουῶται πρὸς τὴν ἀγίαν πράπεζαν, ὥσπερ ἐκ ἀρετῆς τύπον, ἀλλ' ἀφορμὴν βίυ τὴν τάξιν ταύτην εἰ νομίζοντες, ὑδὲ λειτυργίαν ὑπὲρ δώρων, ἀλλ' ἀρχὴν αἰσχίστην, *de ſacerdotibus. Xenophon Oeconomico:* ὁπόταν ὁρῶμέν τινας ὀλίγα μὲ ἔχοντας κ̀ ἀφορμὰς, ἀφ' ὧν δύνανται ἐργαζόμενοι αὔξειν τὰ οἰκεῖα. ἀφορμὴ *eſt* ſubſidium, & ratio vitæ tolerandæ, *quod* viuendi medium *vulgo dicitur. Apud Dem. pro Phormione, eſt* pecunia, *quæ datur ad menſam, vel à menſa accipitur: vt quæ pro orphanis apud Trapezitas deponi ſolet, cuius non ſolùm fœnore interim ſuſtententur, ſed etiam adulti ſortem integram, vnde poſſint deinceps negotiari, recipiunt. Cicero pro C. Rabirio Poſthumo,* Nec interea locupletare amicos vnquam ſuos deſtitit, mittere in negotium, dare partes, re augere, fide ſuſtentare. *hoc erat* ἀφορμὰς δίδυαι. *Prouerbiorum* 9. δίδε σοφῷ ἀφορμὴν, κ̀ σοφώτερος ἔσαι. *Hier.* Da ſapienti occaſionem, & addetur ei ſapientia. ἀφορμὴ, *eſt id, vnde impetus capitur, vt Seneca dicit,* quo notationem exprimit. *Xenophon* 1. παιδ. Παντων ἧ χαλεπώτατον σκαπανὴ ἀρχὴν σκάψαι. πλεῖσα γαρ̀ τὰ ἐδώδιμα ἐν σκαπάνῃ, κ̀ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα. *hinc dicimus,* a paruis initijs profectus ad magna peruenit.

Hom. 44.

Pag. 534. 20. *Ponendum* παρακεκλημένος. *Iliados,* 9. *Achilles.*

Ἀλλὰ τί μοι τόσσον τε πάλαι ἔπος ἀγκυλομήτη,
αἰὲν ἐμὸν ψυχὴν παρακαλέσσαμένω κ̀ πολεμίζειν.

Euſtathius quidem exponit, εἰς κινδύνους ἑαυτὸν παραρίπτειν: periculis ſe obijcere, *quod vno verbo dicunt,* ριψοκινδυνεῖν. *At Thucydides lib.* 2. ὁ γὰρ οἰόμενος ἴσον τι κ̀ δίκαιον βυλεύσεσθαι, οἷ ἐν μὴ τοῖς παθήμασι τὴν ὁμοίαν παρακινδυνεύσωσι. *Alibi.* πολίται ὄντες κ̀ πλέω παρακινδυνεύσοντες, qui maioris diſpendij aleam ſubibant. *Item,* vxor & liberi pignora ſunt, quæ tenet pro noſtra fide reſpub. *Gell. Ex his liquet eſſe hoc verbum ex illo Virgilij,*

— Tu dic mecum quo pignore certes.
De grege non auſim quicquam deponere tecum.

quod clarius oſtendit illud Poetæ, Odyſ. 3.

Οἷά τε λαῖτμηες ὑπείρ ἅλα, τοῖτ' ἀλόωντα
Ψυχὰς παρθέμενοι, κακὸν ἀλλοδαποῖσι φέροντες.

Ex comparatione horum poetæ locorum non dubium eſt, quin τὸ παρατίθεσθαι, deponere, & παρεκβάλλεσθαι *ſint idem, quibus ſi loca addas Thucydidis, luce clarius eſt, ſumptum eſſe hoc verbum ab ijs, qui pignus aliquod deponunt, aut præmium, de quo certetur. neq; his repugnat, quod Noſter ait,* ἀεὶ πρὸς κινδύνους ἰὼν παρεκβαλλόμενος, ad pericula excipienda expoſitus. Hinc παράβολος, audax, confidens, temerarius. *Plutarchus in Cæſare:* τὴν τολμήτων τὰ παράβολα κ̀ μεγάλα πρᾶξαι ἔφη δεῖν, ἀλλὰ μὴ βυλεύσασθαι. pro quibus deponenda eſt anima & offerenda in diſcrimen: *vt ipſe apud Suetonium quum tranſiret amnem,* ἀνερρίφθω κύβος, iacta eſt alea, *inquit, vt ab aleatoribus hoc verbum videatur eſſe tranſlatum. ſic Hebræi dicunt pereleganter,* Poſui animam meam in manu mea, *quia eiuſmodi diſcrimina nulla eſt via enadendi, niſi per virtutem & audaciam. Tum enim res manu gerenda eſt, & omnis in manu ſpes ſalutis, quum nullius iam conſilio locus relinquitur. Polybius,* τὴν γὰρ παράβολον κ̀ καλῶν ἔργων ἐρίσαντα μὲ πολλοὶ, τολμῶσι δ' ὀλίγοι φανῆναι. *His adde quod Euſtathius ait, eſſe ab hoc verbo nomen idioticum* παράβλημα, *quo non poteſt aliud declarari, quàm præmium illud, quod ponitur, certaminis.*

Pag. 535. 38. κ̀ νῦν ἁπαρχὴν αὐτὸν οὐχὶ τῆς Κορινθιακῆς μόνον, ἀλλὰ κ̀ ὅλης τῆς Ἑλλάδος φασὶν] *At Paulus dixerat,* ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας. *an igitur Achaia comprehendit totam Græciam? at ego Peloponneſum modo ſic appellatam noui, poſtquam omnes illius peninſulæ ciuitates conſenſiſſent εἰς τὴν τῶν Ἀχαιῶν συμπολιτείαν, cuius auctor & princeps conſtituendæ fuit Aratus Sicyonius, vt Polybius docet lib.* 2. *Et Dionyſius Hal. diſertiſſimè ſcribit lib.* 1. ὥσπερ τῆς Ἑλλάδος ἄλλη τε πολλαχῆ, κ̀ δὴ τὴν καλουμένην Πελοπόννησον ἐκ̀ύσατο. ὑπὸ γὰρ ἐνὸς τῶν ἐνοικούντων ἐν αὐτῇ ἐθνῶν τῶν Ἀχαϊκῶν, κ̀ ἡ σύμπασα χερρόνησος, ἐν ᾗ κ̀ τὸ Ἀργολικὸν, κ̀ τὸ Ἰωνικὸν, κ̀ ἄλλα συχνὰ ἔθνη ἐνῆσαν, Ἀχαΐα ὠνομάσθη. *Corinthus autem in Iſthmo ſita, tum caput erat illius* συστήματος Ἀχαϊκοῦ. *Quid igitur? Chryſoſtomus neſciuit hiſtoriam tam celebrem, & rem omnibus notiſſimam? non eſt veriſimile. Sed Suidas hîc nos adiuuat, & nodum hunc ſoluit. ſic enim ille:* Ἀχαΐα, ἡ Ἑλλας. *L. Mummius enim conſul aduerſus Corinthios miſſus, Metello victoriam è manibus eripuit. Quum ſuperueniſſet autem afflictis Achais, apud Iſthmum eos debellauit, Corinthumq; eodem impetu cepit. Tum Romani in gentem domitam, quæ Græcie præfuiſſet, mutato regionis nomine, venerunt. Sed hæc ætate Pauli longè ſunt antiquiora. Cur igitur Achaiam Græciam nominauit? Nam Polybius & Dionyſius ante excidium Corinthi fuerunt, quæ reſtituta eſt à Iulio Cæſare. Hic nos rurſus Pauſanias in Achaïcis extricabit, cuius hæc verba ſunt:* ἡγεμὼν ἔπ κ̀ εἰς ἐμὲ ἀπεστέλλετο. καλῶπ δ' οὐχ Ἑλλάδος, ἀλλ' Ἀχαΐας ἡγεμόνα οἱ Ῥωμαῖοι, δῆπ ἐχειρώσαντο ἅπασαν δὴ Ἀχαιῶν τότε τῶν ἐλλωικῶν πρωτεώντων. *Hæc nonnihil*

à Suida discrepant: sed in ipsa re non multum est discrepantiæ. Græcia omnis una erat prouincia. appellabant autem quem mittebant, non Græciæ, sed Achaiæ proconsulem, quia per Achæos, qui tum Græcorum principatum tenebant, Græcos subegerant. Est igitur nominis solùm diuersitas. Paulus autem vel Romana consuetudine locutus est, si totam hoc nomine Græciam comprehendit, vel si solam, quod magis credo, Peloponnesum significat, Græciæ morem est & omnium gentium appellationem sequutus. Sic enim tum omnes Peloponnesum appellabant. At noster Chrysostomus de his quidem, vtcunq; erant, minimè laborabat. id autem in honorem Stephanæ dixit, quod amplissimum esset.

Pag. 536. 4. ὅπ ϗ ϗ ἔργοις ἐκόμων ἀγαθοῖς] *Aristophanes in Pluto:*

Μίγας ϗ βασιλεὺς ἀϗ διὰ τῶτον κομᾷ·

Scholiastes, τετίφι, σεμνύεται τῇ ἀξιοῦσθαι τῆς ἀρχῆς. ὑπὸ ϗ μέγα φρονέντων ὅλη τῇ κόμῃ.

l. 5. ὃ γὰ εἶπε, διακονοῦσιν, ἀλλ', ἔταξαν ἑαυτοὺς εἰς διακονίαν τοῖς ἀγίοις, τῶτον τὸν βίον εἵλοντο διὰ παντὸς, παύτῳ μελετῶσι τὴν μελέτην] *Rectè explicat. Simile quiddam est apud Demosthenem pro Corona,* ἐνταῦθα γὰ τῆς πολιτείας ἔταξα ἐμαυτὸν ἐγὼ, ὅλη τᾷ λέγειν, ϗ γεάφειν, ϗ πρεσβεύειν ἀεὶ τὰ συμφέροντα τῇ πόλει. *Persius, Sat.* 3.

--Quem te Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.

Πῇ ποῦ ἀνθρωπίνων πεάγμάτων ἐτάχθης.

l. 19. ὅπ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα αὐτοὶ ἀναπλήρωσαν] *Multùm vtitur hoc nomine Paulus, verbo Æschines, Epist.* 2. ὥστε ἐγωγε ϗ ἐπίσκηψα ἐνίοις τῶν πεσπεμπόντων ἡμῖν, εἴ τι δέοιτο, πεσπέμπειν σοι, ϗ μηδενὸς ὑστερήσειν παρέχομαι αὐτοῖς, Mandaui meorum quibusdam necessariorum, si quid vellent, adire te, & nihil eis defuturum confirmaui: *id est,* μηδενὸς ἀπογράσειν.

Pag. 537. 4. *Proculdubiò legendum,* δείκνυσι μὴ πολλῆς σπουδῆς τῶν ὀπισθολιῶν ζωτεκδιδῶσα, *non* ζωτεκδιδῶσα. *de fine enim epistolæ, non de compositione agitur (hoc enim oratorium verbum est) de qua Paulus non erat solicitus. nunquam enim dicere et se composuisse epistolam.*

l. 43. *Legendum,* ἀλλ' ἔλεγξον αὐτὸν μᾶλλον σὺ ϗ αὐτὸς μόνος. *verbum supplenimus ex Matth.* 18.

Pag. 538. 6. ἐκ τῆ φιλεῖ, ϗ μὴ μισεῖ ἐκεῖ] *Hoc est,* Amicitias compara quas potueris: inimicitias sine causa noli suscipere. *cui non dissimile est illud Æschinis consilium in fine epistolæ, quam dedit ad Philocratem, cum pœnituisset eum lacessisse Demosthenem,* εὐτύχει, ϗ μὴ σεόσκρυε μήτε τοῖς πλέον σοῦ, μήτε τοῖς ἔλαττον δυναμένοις, *i.* nemini omnino. Collige, quam poteris, benevolentiam: caue cuiusquam offensionem incurras.

l. 19. ὁ τοίνυν ἔχει νῦν ὁ ἀμβρακιώτης· μᾶλλόν γὰ ϗ ἐσκότωται] *Consentit Philosophus Ethic.* 7. πῶς γὰ λύεται ἡ ἀγνοια, ϗ πάλιν γίνεται ὁπισήμων ὁ ἀκρατὴς, ὁ αὐτὸς λόγος ϗ σεὶ οἰνωμένου λ καθεύδοντος, καὶ ἐκ ἓ ΝΟ τότε τὰ πάθη, ὃν δεῖ φῶς ϗ φισιολόγων ἀκύειν.

l. 21. ὅπ πεπλανημένον ἰδὼν ἐκ ἀνέσωσας] *Hæc duo verba non cohærent, legendum,* ἀνέσωσας, *vel* ἀνέτρεψας.

l. 32. ἐκ εὐέω] *Melius puto,* ἔδην αὐέω. *Sic enim pagina sequente* ϗ τὸ ἤδειν αὐέω &c. *vbi prætextus, qui hîc habentur, eisdem verbis enumerat.*

l. 37. ϗ γὰ πολλάκις ὅπ χειρήσαντες ἰῶσαν πολλοί] *Prouerbium. Theocritus:* Τρεῖς πειρώμενοι εἷλον Ἀχαιοί. *sic enim legendum, non* ἦλθον *Idyl.* 15.

Pag. 539. 2. πῶς ἀ φείκης ἄξιον σκοπεῖν αὐτῆ σάρκα ὁρᾶν ϗ σεισρᾶν] *Quid hoc sit, Catullus docet,*

Quis hæc potest videre? quis potest pati?

l. 8. ϗ ὥσπερ ὕδατι θερμῷ σεικλύζων τοῖς ἐπαίνοις] *Hoc à Pindaro sumptum. Nem.* 4.

ἀ θερμὸν ὕδωρ πίσυν
γε μάλδακα τύχει
γῦα, πίσυν εὐλογία
φόρμιγγι ξυνάορος.

Nec absimile est quod dicit Plato, ποτίμῳ ὕδατι ἅλμυρὸς χλύζειν ἀκοάς: *quod est* ἀλληγορικῶς, laudibus vituperationes diluere.

Pag. 540. 7. *Lege,* ϗ ἡ σφόδρα σοι τότε μέλει] τῶτο *non est* ἑλληνικὸν. *verbum enim* μέλει *impersonale est.*

l. 16. αἱμοζόρος γνομένη] *Virg.*

---Lauit improba teter
Ora cruor,-- *De Leone,*

Hom. ὁ δ' ἔγκατα πάντα λαφύσσει.

l. 31. *Mihi videtur Legendum,* ἐκ ἐπείγῳ πᾶν ἀκούοντα ἅπερ κατηγορημένων. *Nam* ὁ κακῶς ἀκούων, *&* ὁ κατηγορούμενος *sunt idem.*

l. 37. πᾶν δυσῶδες ἐκ ἐξελωμεν ῥῆμα] *Pro quo Paulus ad Ephesios cap.* 4. *v.* 29. πᾶν σαπρὸν λόγον. *sequitur enim,* ἀλλ' εἴ πε ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομὴν. *apud Paulum est* πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας. σαπρὸς *autem* λόγος *translatum est à salsis & putidis piscibus, qui redolent.*

Pag. 541. 2. ἅτε ἑαυτὸν, *ipsum. nam sequitur,* ὠφελεῖς. *est enim omnium personarum, sed* κατηχητικῶς, *vt docet Scholiastes Apollonij.*

NOTÆ

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN SECVNDAM AD Corinthios.

IN secunda ad Corinthios Veronensem Editionem, quæ hîc solito incorruptior, castigauimus ex Ms. in Bibliotheca Medicea Lutetiæ. Notæ sunt pleræq; doctissimi Dounæi, præter pauculas, quas alijs characteribus excudi iussimus.

Hom. 1.

PAg. 542. *lin.* 26. *Vel legendum & distinguendum*, πλὴν ἀπὸ τῆς λόγου διώκειν ἔχοντες αὐτόθεν, quidam ibi dicendi facultatem habentes: *vel, quod magis probo*, τῆς λ. δ. ἔχοντες, αὐτόθεν σφόδρα ἐπήεσντο: inde, vel, indidem vehementer elati sunt. *Sic sæpe Augustinus loquitur*, Vnde tam multa diximus, *pro eo quod est*, de quibus, vel de quo. &, Illinc verò quis non intelligat, quis non videat? *(de ciuitate 2.) exeo, vel ex illo. aduerbium loci transfertur ad res.* ¶ Puto ex vsu autoris nostri ferri posse eo sensu quem sequitur Dounæus, αὐτόθεν. sic enim solet Chrysostomus aduerbijs à loco, & in loco vti promiscuè: ἐντεῦθεν pro ἐντοῦθα sæpissime, & aliquando fortè contra.

l. 42. Ἀπίλαβε τὸν διδάσκαλον] Rectè doctissimus meus Halesius hîc mendum deprehendit. De quo enim hæc dicerentur? Paulus enim dici nequit ἀπολαβεῖν τὸν διδάσκαλον. de Timotheo dici nequeunt: prohibet enim sententiæ ἀκολουθία, quæ tota de Paulo dicitur. Lege igitur, ἀπίλαβεν αὐτὸν ὁ διδάσκαλος, Paulus scilicet: postquam ipsum magister recepisset reuersum. ἀπολαμβάνειν reuersum recipere, recuperare. Chrysostomus in oratione de debitore decem millium talentorum, ἐπιδὴ πλὴν ἡμετέραν ἀπίλαβον ἀγάπην. & alibi: ἐπειδὴ διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν ἀλλήλους ἀπιλάβομεν, Orat. 45. Tom. 5. Idem Oratione tertia in Lazarum verissimè verbi huius vsum docet, cum dicat, ἀπολαμβάνει γάρ τις τὰ ὀφειλόμενα. Quo sensu apud alios autores vsurpatur. Libanius de Demosthene, qui pecunias, aliaque sibi à patre relicta recuperare nequit, ὃ μὴ δυνάμενον πάντα ἀπολαβεῖν.

Pag. 542. 8. ζωὴ τοῖς ἁγίοις πᾶσι, τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ] *Græciam ne intelligit totam, an solùm Peloponnesum Achaiæ nomine? De hoc satis diximus ad primam Epist. cap. 16. Et videtur ex eo quod scriptum est Act. 19. vniuersam significari Græciam, quod illic etiam ex Suida & Pausania Chrysostomi confirmantes sententiam docuimus. Sic enim Lucas:* ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι, διελθὼν τὴν Μακεδονίαν, καὶ Ἀχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ. *At è Macedonia proficiscens Hierosolyma, non necesse habebat Peloponnesum peragrare. E Cenchreis, qui portus est Corinthiorum, soluendum fuit*

l. 28. τὸν ἅπαντα] Halesius mauult τὸ ἅπαντα, vt respondeat clausulæ superiori, τὸ μὴ θορυβεῖσθαι. puto nihil solicitandum.

l. 36. ἐυλόγητος ὁ Θεὸς, οἷον με κινδύνων ἀπήλλαξας. *Legendum absq; interrogatione. Sophocles,* ὦ Νύμφαι Λίαι, οἷος ὢν οἷος ἔχεις. *Virg.*

Hei mihi, qualis erat, quantum mutatus ab illo Hectore:

οἷος ὦν, ὅσον ἀλλαγώς. *Terentius Andriâ:* miseram me, quod verbum audio. *Sophocles Tyranno:* ὦ δαῖμον, ἵν' ἐξῆλθε: O fortuna, quo exiluisti. ἵνα *non est* ποῦ, *sed* ὅ. & ποῖος & πόσος *sunt interrog.* οἷος & ὅσος *relatiua, vel indefinita, vt Linacer docet.*

l. 40. *Legendum omninò* ἐπαγωγὰ. *Syracides sæpè* ἐπαγωγὰς *vocat pericula, tentationes & calamitates: vt* ἐν καιρῷ τῆς ἐπαγωγῆς. *Hæc enim omnia non temere accidunt, sed pijs inferuntur à Deo, vel propter quædam peccata, vel ad experiundum quid in illis sit animi, quidue virtutis. Eccles. 23.* εἰ διαχυθῶσιν ὀμοσίαι, οὐ δικαιωθήσεται πολυθήσεται γὰρ ἐπαγωγὴν ὁ οἶκος αὐτοῦ. *Noster Hom. 29.* οἱ διωγμοὶ, αἱ ἐπιβουλαὶ, αἱ ἐπήρειαι, οἱ πειρασμοὶ, αἱ ἐπαγωγαί. *Deut. 32.* εἶδε δὲ παραλελυμένους αὐτοὺς, καὶ ὀλιγοποίητους ἐν ἐπαγωγῇ, καὶ παρειμένους. *præterea non sic copularet* ἐπαγωγὴ τε καὶ ἀπάλλαγὴ, *cum sint synonyma. sed quæ sic copulantur* κατὰ συμπλοκὴν, *diuersa sunt semper. Lege igitur incunctanter* ἐπαγωγὴ. *Eodem versu legendum* ἐπὶ καὶ ὁ Δαβὶδ ἤκ. Nam & Dauid non similiter

liter illum vbiq; vocat. *quid intereſt, inquis?* τὸ ἐπισδὴ, *facit* τὸ ὀπτέχον καλώδιον χρῶμα ἐκ τῆ παραγναπτικῆ, *& eſt* ἀφ' ἑλκομένων λευτέραν ἔννοιαν, *vt docet Hermogenes* ἐν τῷ περὶ μεθόδων & ἡ περιβολῆς, *ponit enim hoc exemplum ex Demoſthene:* ἐπισδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν οὐκ ἔτ' ἦν· ὑπόλοιπος ἦν δημία, διὰ τὸ προκατακεχρῆσθαι. Quoniam nulla erat reliqua concio, quia antè omnes abuſæ ſunt, id eſt conſumptæ. *vides adhuc pendere ſententiam, & expectari alterum nomen.* τὸ ἐπὶ *cum ſubiungitur, Latinis eſt* Nam, *vt* γὰρ, enim. *ſi manet* ἐπισδὴ, *lata culpa eſt. nihil tam mihi vſu cognitum eſt, quàm* ἐπεὶ *ſic poni, non* ἐπισδὴ. περὶ γὰρ τῆς ἐπαγωγῆς *vide pag.* 544. 33. *& pag.* 550. 7. Hæc quidem ingenioſiſſimè, & ex vſu linguæ Atticæ doctiſſimus Dounæus. ſed huic regulæ nego ſubijcere ſe noſtrum χρυσορρήμονα, apud quem ἐπισδὴ ſæpe vſurpatur pro ἐπὶ finali, vt mox. p. 648 16. & 32. & ſæpè aliâs.

Pag. 545. 34. ἡ μετασάσις ἐποίησεν] *i.* μέτοικον, *vt Philoſophus interpretatur Polit.* 3. *cap.* 3. *Eſt autem Homericum nomen.* λέγεται μάλιστα πολίτης, ὁ μετέχων τῆς πολιτείας, ὥσπερ ἡ Ὁμηρος ἐποίησεν, ὡσεί τιν' ἀτίμητον μετανάστην. ὥσπερ μέτοικος γάρ ἐστιν ὁ πολιτείας μὴ μετέχων. *à verbo* ναίειν *poetico, quod eſt* οἰκεῖν. μέτοικος *autem eſt* inquilinus. *ſic enim Latini vocant habitantem in alieno, vt Appianus docet* 2. τῆς ἐμφυλίων. *Itaq; Noſter* κατηγόρησε *ait de Patriarcha,* Καὶ ὅτι τῆς ἀλλοτρίας ἐλθὼν, ὧδε βῆμα οὐκ ἔχει πόδος.

Pag. 546. 2. ὅπλα παντὸς ἐπιφανέστερα ἡ κρίνειν Θεὸν ἡδονή] *Videt hoc Seneca de vita beata,* Nec magis turpes dedecus ſuum, quam honeſtos egregia delectant. Itaq; præceperunt veteres optimam ſequi vitam, non iucundiſſimam: vt rectæ ac bonæ voluntatis non dux, ſed comes voluptas ſit. *Sed certè legendum* ὅπλον *propter illud maximè, quod præceſſit v.* 1. ἀλλ' οὐχ ὁ καλῶς πάντοθεν περιφραγμένος, ἀλλ' ἀκόντιον ἅπαν διακρέεται. *Si legas* ὅπλα, ἀκόντιον *eſt* ὅπλον: *ſed* ἀκόντιον *eſt* βέλος, telum: ὅπλον *autem* σκεπαστικὸν *intelligitur, non* ἀμυντικὸν: *quod offendit pag.* 545. *lin.* 44 ἡ πάχει ταυτὶν, ὃς εἴ τις ὅπλα ἔχων σαθρὰ ὑπὸ τῆς τυχούσης πτερώσοιτο πληγῆς. *Virg. lib.* 10.

Ex acie Lauſum exanimem ſuper arma tulerunt.

Seruius clypeum interpretatur, quem Græci vocant ὅπλον. *Inquit Pſal.* 45. τόξον συντρίψει, καὶ συνθλάσει ὅπλον, καὶ θυρεὸς κατακαύσει ἐν πυρί. *Lat.* Arcum conteret, & confringet arma, & ſcuta confringet igni. *Liuius lib.* 1. *de Tarpeia, quæ Sabinis Capitolium prodidit,* Sunt qui eam ex pacto tradendi quod in ſiniſtris manibus eſſet decreto, arma petiſſe dicant, & fraude viſam agere, ſuâ ipſam peremptam mercede. *Proximè dixerat,* Eò ſcuta illi pro aureis donis congeſta: videbatur enim aureas armillas in brachio læuo, gemmatoſq; annulos poposciſſe. *Hinc nos nobilium inſignia, quæ geruntur in ſcuta, vocamus* arma. *ſic enim Liuius,* accepti *(in arcem)* obrutam armis necauere. *pone igitur ſidenter,* ἡ γὰρ ὅπλον παντὸς ἐπιφανέστερον, ἡ κρίνειν Θεὸν ἡδονή. ¶ Cauſam nullus video, cur non ὅπλα legi poſſit, vt demus ὅπλον δεῖ σκεπαστικῶν tantum dici. q. d. παντὸς ὅπλα σκεπαστικᾶ ἐπιφανέστερον ad repellendos ictus ἡ κρίνειν Θεὸν ἡδονή.

l. 9. καμμύλιον] Fort. ἐγκαμμύλιον.

Pag. 547. 9. τῆς νόμων] Fort. inducenda.

l. 16. ἔνδον ἑαυτῶν] Doctiſſ. Haleſio placet magis ἐνδοῦς ἑαυτῶν: vel pro φαντάστε, ἀθλητῆ, qui ſc. in ſcammate perpetuò verſatur.

l. 30. ἀλλὰ] Si ἀλλὰ vtrobiq; tollatur, & ante ὥστε, & ante καλεύσαντες, poſt ἑταῖραι ponenda ex vſu linguæ particula ν. alterutro ſtante non item.

Hom. 2.

Pag. 548. 35. *Proculdubio legendum,* ἢ τὸ ποιεῖν καλῶς, ἀλλὰ τὸ πάσχειν κακῶς. *hæc autem per comparationem accipienda ſunt. Salus noſtra tum magis operatur, cum patimur mala, quàm cum facimus bona. nullum enim maius meritum, quàm patienter ferre afflictiones. nunquam autem diceret ſalutis operationem non eſſe in malefactis: quod nemo dubitat.*

l. 39. *Imperfectam orationem ſic integra,* ὥστε δεῖ τοῖς ἡμετέροις διωγμοῖς, ὥστε δεῖ τοῖς ὑμετέροις. *Hanc lectionem confirmo primùm, quòd* ὥστε *nunquam vnum ponitur, ſed vel alteri, vel* τῷ καὶ συμπλέκεται. *deinde proxima euidenter hoc confirmant.*

Pag. 550. 34. *Fortè,* ὅσα μηδεὶς ἀνθρώπων.

Pag. 551. 1. *apud Paulum eſt* ἐν πλοίῳ δυσάτῳ.

l. 7. αὐάσασιν νεκρῶν ἐωρακὼς δεῖ τὸδε] prouerbialis locutio.

l. 9. *Pro* ἐν πολλῷ προσώπῳ, *legendum ex Paulo,* ἐκ πολλῶν προσώπων.

l. 28. ἐχαρίσατο *non poteſt eſſe rectum. Haud dubiè legendum,* ἔγε ταύτας Παῦλον Θεὸς ἐχαρίσατο: *vel certè ſubaudiendum* Θεός. *Act.* 27. *v.* 24. καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ Θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ. *v.* 29. *vel legendum rurſus* ἐκ πολλῶν προσώπων, *vt eſt apud Paulum: vel* ἐν πολλῷ προσώπῳ. *ſed illud confirmat auctor ipſe. v.* 34.

Pag. 552. 21. αὐτοὺ καταμελάξαι] Vide Boiſium.

Pag. 553. 15. *Videtur legendum,* προὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀμυήτων ἱκετεύειν.

l. 30. δυσωπῆσαι τὸν Θεὸν] i. vrgere Dei verecundiam. formula orationis eccleſiaſticis, vt opinor, ſcriptoribus peculiaris. Baſilius, οἱ Νινευῖται τῇ μεταμελείᾳ τὸν Θεὸν δυσωποῦντες. Noſter hic Homil. εἰς τὸν ἅλωσιν τῆς χαναναίας. Θεὸν ὑμνοῦντες ἐδυσώπησαν. & ſæpè aliâs.

l. 36. ὥστε γὰρ τὰ ταῦτά φησι τὰ ἔξωθεν, ἀλλὰ τὰ τῆς διανοίας] *Nam & animi ſunt aures, quia auditu doctrinæ percipiuntur. hic eſt enim diſciplinarum ſenſus, inquit Philoſophus. & Perſius Satyr.* 5.

Cultor enim iuuenum purgatas inſeris aures
Fruge Cleanthea - - &
Stoicus hîc aurem mordaci lotus aceto.

Vnde & Chriſtus, Qui habet aurem.

l. 43. *Apud Iſaiam eſt cap.* 50. ἔδωκέ μοι προσοῖ.

Pag. 554. 3. *Ponendum omni modo* καπηλεύειν. *ſunt enim*

enim verba Liturgiæ, & cohærent cum illo p. 553. l. 36. ἵνα διαοίξῃ, & cum ἵνα καταπίρῃ. sic pone l. 9. καὶ βεβαιώσῃ.

l. 20. ταῦτα ἡ ἀμφότερα &c.] Hanc sententiam immediatè subijciendam putat Halesius post εὐαγγέλιον. l. 18.

Pag. 555. 1. ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ καταγινώσθα] Legendum, inquit Doctiss. Halesius, ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ κατανίνεσθαι. sunt enim hæc pars superioris precationis, probabitq; correctionẽ, qui superiores particulas cũ hac comparârit. verbi gr. ἵνα αὐτοῖς δῷη νοῦ ἔνδεον, σώφρονα λογισμὸν καὶ ἀνάριτον πολιτείαν· διὰ παντὸς τὰ αὐτῷ νοεῖν, τὰ αὐτῷ φρονεῖν, τὰ αὐτῷ μελετᾷν, ἐν νόμῳ αὐτοῦ κατανίνεσθαι ἡμέρας καὶ νυκτός. & eadem forma paulò post, τοῦ ἐντολῶν αὐτοῦ μνημονεύειν, τὰ δικαιώματα αὐτοῦ φυλάσσειν.

l. 8. Pro certo legendum συγκαμψίλιν, vt referatur ad στρεβλὸν, non ad ἔκφυσον v. eodẽ. pars enim non componitur, sed totum.

l. 21. εὐαπόσπαστον] Quod facilè obsideat.

l. 39. ὑπὸ παντὸς ξύλου φαγῇ] Quamuis sic quoq; legatur Gen. 2. tamen secundùm grammaticam scribendum est φάγῃ. secunda enim futura sunt φάγομαι, πίομαι, vt docet Athen. lib. 10. non φαγοῦμαι, quæ falsa opinio, ni fallor, hunc errorem peperit.

Pag. 556. 26. καὶ ἀποστολὴ δι' ἀγγέλων πονηρῶν] Sic habetur in Psal. 77. at Symmachus secundùm Hebræam veritatem, ἀποστολὴ ἀγγέλων καπόντων. credo septuaginta scripsisse, ἐξαπίστειλεν εἰς αὐτοὺς ὀργὴν θυμὸν, θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλῖψιν, ἀποστολὴ δι' ἀγγέλων π. vel potiùs καὶ ἀποστολὴ δι'. deinde ineptum librarium ἐν τῷ δι' fecisse δι'. mendum igitur peruetustum est, & ante Chrysostomi tempus inoleuit. Eò magis autem in hanc sententiam adducor, quòd nunc editum est, θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ θλῖψιν. ἀποστολὴ δι' ἀγγέλων πονηρῶν sine coniunctione aliqua, quod planè videtur absurdum.

l. 28. ὁρμὴν] Hanc vocem delet Halesius.

l. 43. αὐτῷ προσάγουσι τῷ βασιλεῖ τὰς χαρδίας τῶν προφητῶν] Sic legendum. Est enim traiectio, προσάγει τῷ βασιλεῖ τῶν προφητῶν τὰς χαρδίας. οἱ προφῆται, sunt Episcopi & Presbyteri.

Hom. 3.

Pag. 558. 39. ὥστε μὴ ἐπισκῆψαι τοῦ ἀκούοντας ὡς μεγαληγορῆσαι] Verbum iuris, vt quod aiunt, Tutius est in rem, quàm in personam incumbere, ἀσφαλέστερόν ἐστιν εἰς τὸ πρᾶγμα, ἢ εἰς τὸ πρόσωπον ἐπισκήπτειν. hinc apud Oratores ἐπισκήπτεσθαι ψευδομαρτυριῶν, genus actionis.

Pag. 559. 5. ἐν ᾗ πάντα ἀναπληρωμένα] Deest verbum φανερωθήσεται, vel eiusmodi.

l. 34. πρὸ τοῦ non est articulus, sed ponitur pro πρὸ τούτου, vt sæpe. volebam antequam irem in Macedoniam, venire ad vos. *quod plus erat, quàm in primâ promiserat.*

Pag. 560. 15. ἀλλὰ τὸ τοῦ πνεύματος] Dele τὸ.

l. 26. πρὸ αὐτὸν] Fortè πρὸ αὐτοῦ.

Pag. 561. 30. Legendum προσεῖναι, καὶ πρὸς τοῦτο. diuus enim causas reddit, cur Deus, quæ promiserit, omnia sit præstiturus, καὶ διὰ τὸν φιλανθρωπίαν, & propter suam gloriam.

Pag. 562. 42. κίνησα κάτωθεν] Rectè omnino Halesius, κίνησα, ἃ κάτωθεν.

Pag. 563. 7. ὀπισθίξης] Fort. ὀπισθίξεις, vel ἀπὸ ὀπισθίξης.

l. 28. ὁ μὲν Σύρος φησὶν] Σύρος & Ἑβραΐς vocabulis intellige bibliorum codices Syra & Hebræa lingua conscriptos.

Pag. 563. 34. Pone in textu ἀφῆκε τὸν. τὸ δὲ αὐτῆς cum sit relatiuum, non habet antecedens.

Pag. 564. 9. αὐτὸ] Vocabulum sc. hoc, δηλ. ἐμέ.

Pag. 564. 23. Pro τὸ εὐθέως, lege καὶ εὐθέως.

l. 27. ἀπὸ τῆς ὁπλοδεξίας] Verbum insolens, sed pro significare armorum tractationem. Cic. Certabatur ijs armis, quæ ego tractare non didici.

l. 43. ἄτεκνὸν λοιπὸν ὢν ἡ σφαγὴ] si Abraham sc. hoc præmouisset, non interfectum iri filium, *vt opinor. nihil enim certi de hoc loco affirmauerim.*

Pag. 565. 4. Leg. καὶ τὰ ξύλα ἐπέδησαν. Videtur enim verbum aliquod desiderari.

l. 8. Lege, καὶ ἐδάκρυσαν αὖ.

l. 34. Legendum, ἢ εἰ ἐσίγησε.

Hom. 4.

Pag. 569. 23. ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπτημία αὕτη] Noster hoc nomen ὀπτίμησιν interpretatur, id est, increpationem, *vt Beza vertit. Item* obiurgationem, *vt vetus Int. sed potius significat pœnam, vt ex hoc Hermogenis loco probamus ἐν τῷ περὶ στάσεων cap. vlt. οὔ, εἰ καὶ ἑτέρα· ἀλλὰ ἰδίαν ἔχουσά γε τῆς προαιρέσεως ταύτης ἐπτημίαν, μὴ ὁμοίαν δὲ ταῖς ἑλευθέραις, μηδὲ τὴν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι. Etiamsi meretrix sit, at propriam & voluntariam habet huius propositi pœnam, quòd se palàm in quæstu meretricio collocauit, ab honestis mulieribus segregata. nam & pœnitentia a pœna dicitur. Sapientiæ 3.* οἱ δὲ ἀσεβεῖς κατὰ λογισμοὺς, ἔξουσιν ἐπτημίαν, *non* increpationem, *aut* obiurgationem, *sed* pœnam. *Dem. pro Ctesiphonte* τὴν ὀπτημίαν *posuit pro* statu dignitatis incolumi, *ab eo, quem Græci vocant* ἐπτήμονα: *cui contrarius est* ἄτιμος, ignominiâ notatus, *pœnam autem* τὴν ὀπτίμια. *primùm enim hæc habet,* ὡσὶ νόμοι περὶ πάντων καὶ ἀγῶνες, καὶ κέντρα, πικρὰ καὶ μεγάλα ἔχουσα τὰ ὀπτίμια. *deinde paulo post,* καὶ τὸ μὲ ἀγῶν ὅλα τὴν περὶ ἐμὲ πᾶσι ἔχθραν προὐσκαπτε, ἐδαμῶς δ' ὅπῃ ταύτην ἀπωτικὸς ἐμοὶ, τὴν ἑτέρου ζητῶν ὀπτημίαν ἀφελέσθαι φαίνεται. cum meus sit inimicus meum congressum fugiens, dignitate alterum spoliare conatur. *Hoc ex eo, quod* ὑ τιμὴ *tam honorem, quàm pœnam notat, & πινὴ Pindarus præmium dixit.*

Pag. 570 35. Videtur legendum, κἂν μὴ ἀφῶσιν αὐτήν.

Pag. 571. 13. μέχει τῆς ψήφου] Halesius mauult ἐ ἑαυτῆς ψήφου.

Pag. 572. 28. ὅτι γοῦν αὐτὸ ὁ Σεμνεῖ μνείοις ἔπλυνεν ὀνείδεσιν] Sic Demosthenes vtitur hoc verbo πρὸς Βοίωτον περὶ τοῦ ὀνόματος. Καὶ τὸ μὲ κοινῶ, καὶ ἴσον

ἴσου τῆ τὸν λαχόντ' ἀρχειν ἀποστερησόμεθα· ἀλλήλες ἢ πλωσῶμεν, καὶ ὁ τῷ λόγῳ κρατήσας ἀρξει. *Dio Cassius lib. 46. de Cicerone*, ἐν οἷς αὐτὸς γραφεὶς ὑκ ἀπεικότως τὸς χρείσονας ἀυτῆ καὶ πατεῖ καὶ πλωσεῖ λοιδορεῖσθαι ποιῶν ἐξ ἐργασηρίων καὶ τειόδων ἐπιτετηδευμένως χρώμενον: *quia, si Dioni credimus, Ciceronis pater fullo fuit, cuius est* πατεῖν καὶ πλώειν τὰ ἱμάτια. *Hæc Caienus vice Antonij respondens 2. Philippicæ. Aristophanes* ἐν Δαιταλεῦσιν, *vt refert Athenæus lib. 3.*

Οὐκ αἰσχυῦμαι τὸν τάειχον τετριβὶ
Πλωσῶν ἅπασιν, ὅσα σύνοιδ' αὐτῷ κακά.

In his versiculis maior est elegantia, quàm quis putaret. Nam & τάειχος salsamentum est, & homo vilissimus, quia nihil salsamento vilius. Vnde Proverbium, Οὐκ ἂν πάθοι τάειχος, ὧν γε ἄξιος: *quod vel de homine digno contumelijs omnibus accipi potest: vel simpliciter de salsamento, quod plagis contunditur, vt duritiem remittat. quo in genere principatum obtinet nostrum* Stockfish, salpa qui piscis, *aut Plinius*, nusquam percoqui potest, nisi ferulâ verberatus. & πλώειν *tam est* abluere, *quod salsamentis convenit, quam* conuitijs lacerare.

Pag. 573. 18. τὸ περίστασθαι τῆ ἀδικημένων] *Dem.* ἐν τῷ κατ' Ονήτορος ἐξόλης α. Περίστασθαι δ' ἐστ' ἀποστερήσει τῆ ἐμῆ Αφόβε. *hic* περίστασθαι *est* defendere, *nos dicimus*, maintenance: εἰσὶ γὰρ οἱ περιστάμενοι καὶ τῆ ἀδικούντων. *Proverb. 26.* ὥσπερ ὁ κρατῶν κέρκου κυνὸς, ὕπως ὁ περιστὰς ἀλλοτρίας κρίσεως.

Hom. 5.

Pag. 574. 15. *Videtur legendum*, ὑχ εὗρον, ἀπεπήδησα ταχέως.

Pag. 575. 18 *Videtur legendum ex* 2. *Luc. v.* 34. οἷς πῶσιν πολλῶν, καὶ αὐσασιν κἄτται, *vel*, κείμενός ὄζει.

Pag. 576. 13. ὄκρατον κιρνῶντες τὸν λόγον] *Si* merum, *quomodo dicit*, miscentes? κιρνᾶι καὶ κιρᾶν *non solùm* miscere *est, sed &* fundere, ἀπὸ τῆ κέρας, *vt docet Athenæus.*

l. 15. *Legendum*, ὅτ οἱ χαιρόντως, *vel*, ὡς οἱ χ. *vel* ὅτ ὡς *dici potest* ἐκ παραλλήλε.

l. 41. *pone* ἐκένε.

Pag. 577. 35. Pro τῶτον *vel* τῶτο legendum, vel potiùs cum Florilego inducendum.

Pag. 578. 11. ὅτι χρήματα] Rectiùs Halesius, ἃ τὰ χρήματα.

l. 16. *dele* καὶ *ante* σφάττεσθαι.

l. 19. *Pone* ἐυχήν. *proprium enim verbum est precationum apud Heb.*

l. 38. Pro ἐυέσης Apanthismatum auctor habet φθεγγομένης, quod est clarius.

Hom. 6.

Pag. 580. 17. *Ne permutetur* τὸ, περίστασις. *Literas enim commendatitias sæpissimè scribimus*, ὥστε περιστασίας τυχεῖν τὸν δεδωκότα.

l. 31. ἀκὸν πλαξὶ λιθίναις, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίας σαρκίναις] *Hanc Legis & Euangelij differentiam ab Ezechiele sumpsit Apostolus, cap.* 11. & 36. Et dabo eis cor vnum, & spiritum nouum in visceribus eorum: & auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum: *quod quia Chrysostomus omisit, nos notauimus.*

Pag. 581. 25. *Pro* κατισχυάζει *haud dubiè legendum* παρισχυάζει τὸν ὑπόδικον. *nam modò dixit* ἐργάζεται τὸν ἀλόντα ἐργάζεσθαι ποιεῖν, παρισχυάζειν *sunt idem. Strabo lib.* 9. *Achæus Xuthi filius cade per imprudentiam perpetratâ, Lacedæmona se contulit,* καὶ Αχαιὸς τὸν ἑαυτῆ κληδόνα παρεσχυάσατο.

Pag. 582. 12. πλὴν ἢ Λαπάσαν μηκέτι] Vide notas Boisij.

l. 16. μησιπαλῆς, ὡς αἱ κάμηλοι] Non memineram camelum esse animal *μησίπαχον*. Cum tamen apud Isidorum Peluſiotam Iohannis nostri *γνώιμον* lib. 2. epist. 135. locum hunc totidem penè verbis deprehenderim, quemadmodum & multa alia, quæ ille à magistro mutuatus est: quinetiam apud Nostrum hunc, vel saltē apud aliquē, qui Iohan. nostrum est imitatus in oratione εἰς τὸ, πάτερ ἡμῶν, Tom. 5. orat. 109. (neq; enim τῆ γνησιότητ& illius orationis satis liquet) non est cur de lectione dubitemus. Nam camelos memoriâ valere narrat Vegetius lib. 3. cap. 23. vbi Africanis hominibus esse auxilio narrat. cum enim, ventis agitantibus, arenâ viarum indicia obruantur, vt eorum nulla extent vestigia, cameli tamen semitas sine errore tenent nihilo secius. Chrysostomus tamen, hom. 3. in secundam ad Thessal. meminit inter physiologos esse aliquos, qui camelum omnium animalium maximè esse *μησίπαχον* prodidere. Illi verò autores mihi nondū conspecti. *Hal.*

Hom. 7.

Pag. 584. 1. Lege & distingue, καὶ ὅτι περιχυται αἵματι καὶ πνεύματι ὅσον ἐγγεγραμμένοις, delecto glossemate, αἱ καρδίαι ἢ τῆ ἀποστόλε. paulò antè, ὡς ὅτι, vt sæpe aliàs, ἐκ παραλλήλε.

l. 6. τὸ τῆς Μωϋσέως δόξης] Quid est quod hic asserit? An Mosis gloriam à nobis sub gratia corporeis oculis non conspici? illa certè nec animi, nec corporis obtutu conspicitur. Est enim, vt inquit Apostolus, καταργουμένη. Conferre videtur Mosis & spiritûs gloriam; illam corporis oculis conspici, hanc nequaquam. legendum itaque censeo, τὸ τῆς δόξης Μωϋσέως, καὶ τὸ τῆ πνεύματ&, ὅπερ ἐνταῦθα ὑδεὶς εἶδε τοῖς τῆ σώματ& ὀφθαλμοῖς, ἀλὰ καὶ ἐκείνη (scilicet Mosis gloria) μέχα ἐδοκει εἶ) &c. Halesius.

l. 9. *Forte*, ἀλλ' ἐκείνη μᾶλλον αὐτὸν ἤρεν, *magis eos cepit.*

l. 13. πλέκων αὐτὸν] *Scilicet*, λογισμός.

l. 32. ὃ βούλεται ἁ πὸς ὑπὲρ τῆ γεγραμμάτων] *Et Plato tantum interesse vult inter* λόγος γεγραμμένος καὶ ἐμψύχος, *quantum Paulus inter Legem & Euangelium, qui sic in Phædro: δεινὸν γάρ που, ὦ Φαῖδρε, τῆτ' ἔχει γραφή, καὶ ὡς ἀληθῶς ζωγραφία. καὶ γὰρ τὰ ἐκείνης ἔκγονα ἕστηκε μὲ ὡς ζῶντα· ἐὰν δ' αὖ ἔρη τι,*

σημᾶς παῦ σιγᾷ. ταὐτὸν ᾗ καὶ οἱ λόγοι. δόξαις μὲν αὖ ὧς τ φερνοῦντας αὐτοὺ λέγειν· ἐαν δέ τ ἔρῃ τῆν λεγομένων βυλόμενος μαθεῖν, ἓν τ σημαίνει ταὐτὸν μόνον ἀεί· ὅταν ᾗ ἅπαξ γεχρῇ, κυλινδεῖται μὲ παντοῦ πᾶς λόγος ὁμοίως μὲ ἔχων τῖς ἐπέλευσιν, ὡς δ' αὖτως παρ οἷς ὐδὲν ἐφέσηκει· καὶ ὐκ ὀθίσαται λέγειν εἷς δεῖ γε καὶ μή. πλημμελήματος ᾗ, καὶ ὐκ ἐν δίκῃ λοιδορηθεὶς, τῶ παῖς ἀεὶ δεῖται βοηθῶ. αὐτὸς γὰ ὅτε ἀμυνάσθαι, ὅτε βοηθῆσαι δυνατὸς αὐτῳ. *Est igitur lex, mortua litera: Euangelium, viua vox,* καὶ λόγος ἐν ψυχαῖς, ὐ μέλανι γεγραμμένος, ἀλλὰ τῶ πνεύματι. *Hinc est quod Iudæi tot peruersas commenti sunt legis interpretationes.*

Pag. 586. 40. ὅ, τι τὰλος] Maault Halesius ὅπ, vel ὅστις.

Pag. 587. 43. *Legendum fortè*, τοῦτο ᾗ ἠνίξατο λέγων, ὅτε &c.

Pag. 589. 23. ἐπεὶ ἡ εἰκὼν ὐ μένει] *Hæc verba hic nullum habẽt sensum: alieno enim loco posita sunt, restituenda in suum locum l.* 24. *sic:* τοῦτο μεταμορφοῖ, τοῦτο ὐκ ἐᾷ συγκαπίζεσθαι τῷ αἰῶνι τούτῳ. ἐπεὶ ἡ εἰκὼν τῶ αἰῶνος τούτου ὐ μένει: *aut si quis potest integrare alio modo. Huc certè pertinent illa verba quæ loco mota sunt. Cum autem dixisset* 1. *ad Cor. cap.* 7. *v.* 31. τὸ σχῆμα τῶ αἰῶνος τούτου παράγει, *hic dicit,* ὐ εἰκὼν τῶ αἰῶνος ὐ μένει, *quia Paulus dixerat,* τὼ αὐτὼ εἰκόνα μεταμορφώμενοι. 12. *ad Romanos habes v.* 2. καὶ μὴ συγκαπίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ.

l. 36. *Legendum,* ὀδὲ τὰ πλησίον, καὶ ἐκείνοις. *alioquin dicendum esset* ἐκείνῳ.

Pag. 590. 1. γέννας συνίσησι] *Metaphora à concretis nubibus. tum enim cœlum* συνίσαται. *Ouid. lib.* 1. *Metamorph.*

Illic & nebulas, illic consistere nubes
Iussit, & humanas motura tonitrua mentes.

Sic Plautus in Amphitryone, Ex spiritu atq; anhelitu nebula constat. *Sed illud apud Cic. hic maximè conuenit ex poeta quodam, Tusc.* 1. vbi rigida constat, crassa caligo inferûm. *i.* συνίσαται. *Hanc enim verbi vim esse, manifestum est eo, quod hyemis, pluuiæ, frigoris meminit. hinc Gehenna à Græcis* Tartarus *dicitur. Est enim, inquit Eustathius,* ταρταρίζειν, τὸ ὀδοντοτραμῶσαι ῥιγῶν. Illic est fletus & stridor dentium.

l. 9. *Legendum,* ὡς ὀδὲ θεραμάτων γὰ ὁρμεῖ σαθρῶν καὶ ἐυμεταβλήτων. *Dem. pro Ctesiphonte, Æschines* ὐκ ὀδὲ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τῇ πατρίδι, *sc.* ὁ ἀγαθὸς. non in eadem est naui. *prouerbium est de eo, cui cum aliis communia non sunt salus & periculum. Thucyd.* λαβόντες τὸ τῶ Ἀθηναίων ναυτικὸν, οἳ ὥρμουν ἐν τῇ Μηλίᾳ. ὁρμεῖν stationem habere. *Virg.*

---statio malefida carinis.

ἄφορμος ὐκ ἀσφαλὴς. *Hesiodus* λιμὴν εὔορμος. *Liuius,* τὸ ὁρμεῖν *simpliciter* stare *interpretatur lib.* 37. Ibi ex agrestibus cognito, hostium naues ad Athaliam stare, consilium habitum, vtrum extemplò decernerent, an Rhodiam expectarent classem. *Virg.* 6.

Stant sale Tyrrheno classes.

Est igitur τὸ ὁρμεῖν ἀπὸ τῆς ὅρμου, *quod verbũ quictẽ significat.* ὁρμᾶν, *quo motus significatur, vel conatus & impetus ad motum,* ἀπὸ τῆς ὁρμῆς.

l. 14. κἀκάτῳ δεσποίνη χαμεπῇ τῇ φιλαργυρίᾳ δηλῶν] *Sic Xenophon voluptates appellat* ἀπατηλὰς δεσποίνας, *blandissimas dominas, quæ meliores animi partes à virtute detorquent. Cic. Offic.* 3.

l. 26. *Legendũ,* οὗ αὖ εἵπερ π. κ. τ. ε. τ. λόγοι, *propter* αὖ.

l. 33. *ex insequentibus videtur legendum,* καὶ γὰ κἀκεῖνος ἔρως ἄπορος, καὶ ἄπιστος.

Pag. 591. 28. *Vel legendũ,* εἰ ᾗ Σωκράτους τὸ πίκρον αὐτῷ, *vel potiùs,* εἰ ᾗ Σωκράτεια τὸ πίκρον αὐτῷ. *sed* τὸ αὐτῷ *quò refertur? eò videlicet,* ἀδαιμόνιον γὰ ἑτέρωθεν ὕπου πίκρος ᾗ τὸ πονηρὸν νόσημα. *Sed quia vtrumq; dicitur* νόσος καὶ νόσημα, *ad vtrumq; fieri potest* ἡ ἀναφορά. *multa sunt apud poetam eiusmodi, vt*

ἐννῆμαρ μὲν πρῶτον ἐπώχετο κῆλα θεοῖο·
Deinde subiungit, τῇ δεκάτῃ δ'--
quia est & τὸ ἦμαρ, *&* ἡ ἡμέρα.

Pag. 591. 32. *Pone* ἡ τρυφή.

l. 33. πλανήτης. πλάνος *enim impostor, non vagus. Hor. lib.* 1. *Epist.* 18.

Nec semel irrisus triuijs attollere curat
Fracto crure planum. ---

Cic. Iste improbissimus planus.

Pag. 592. 12. ὅπου δὲν ἕτερόν ὀστι τὸ ὁρώμενον, ἢ φλέγμα καὶ αἷμα, καὶ ζωῆς διασεσηπυίας χυμὸς] *Melius Epictetus* ἐξ ἀμφοτέρων τὸ κάλλος. *Formosum corpus, inquit, quid est aliud, quàm* πηλὸς κομψῶς πεφυραμένος; *Est autem pulchritudo, mixtus rubore candor. ideo dicit* φλέγμα καὶ αἷμα.

l. 18. χωραὶ αἱ βλεφαρίδες] *Color iste in forma laudatissimus. Phidias interrogatus ad quod exẽplar effingere vellet Iouis Olympij simulachrum, ad hoc Homeri, inquit,*

Η καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων.

l. 22. ἀπὸ τούτων μεταλαμπτέον διανοίαν ὀδὲ τὸ κάλλος τὸ ἀληθινὸν] *Vnicum hunc esse fructum pij castiq; amoris in Phædro vult Plato, quum mens ab hisce formis, quas conspicimus, quotidianis transfertur ad contemplationem illius veræ summæq; pulchritudinis, quod appellat* τὸ ὄντως ὄν. *sic enim philosophus:* ὀδὲ δὴ ὧν ἁδρὸς ὁ πᾶς ἥκων λόγος ἀεὶ τῆς τετάρτης μανίας, ὅταν τὸ τῆδέ τις ὁρᾶν κάλλος, τῇ ἀληθοῦς αὖ ἀναμιμνησκόμενος αὐπτερωθεὶς τε, καὶ ἀναπτερώσας πτεροὺς ἐκεῖνο πεθύμος ἢ αὐάπτεσθαι, ὡς ἀεὶ αὖτη παρὰ θεοῖς ἐνθυπάρχων ἀείσου τε καὶ ἐξ ἀείσων πῶς τε ἔχοντι καὶ τῷ κοινωνοῦντι αὐτῆς γίγνεται.

Hom. 8.

Pag. 593. 29. ταῦτα γὰ καὶ κρυπτὰ] Halesius maault ταῦτα γὰ τὰ κρυπτά.

l. 30. *Puto legendum,* καὶ ὐκ ἐν τῷ βίῳ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μηρύγματι. *& hoc non in vita solùm, sed etiam in doctrina. in hac vita non dicitur, nisi comparatione alterius.*

Pag. 594. 10. *Legendum videtur,* ἀλλ' ἢ ἐκείνων ἧς ὑποκατακλινόντων ἑαυτοὺ, non est venter, neque Mammon Deus, nisi eorum qui &c. *hic enim aliquid profectò desideratur.*

l. 25. *Profectò legendum,* ὐ πρὸς τὰ ἀπιστῆσαι τῷ Θεῷ, ἀλλὰ πρὸς τῷ διὰ τὼ ἀπιστίαν μὴ ἰδεῖν τίνα ὀδὲ τὰ ἔνδον. *Nam* infidelitatem non videre quæ sunt intus, *durum est dicere.*

l. 29. ὥστε μὴ μᾶλλον ὀπτεύσαι τὸ νόσημα, *Ne magis augeant*

augeant morbum, *quod prior versus docet*, ἐπτείνει μᾶλλον αὐτῇ τὴν ἀδύνειαν. *Est igitur* τὸ ἐπτείσειν, ἐπτείνειν, *vt coniiciebam, verbum opinor Chrysostomo proprium.* ¶ Metaphora, nisi fallor, sumpta à vulneribus, quæ attrita fiunt deteriora. semper enim nociuâ quadam significatione vsurpatur ab hoc Nostro (quo etiam differt ab ἐπτείνειν, quod tam in bonam, quàm in malam partem sumitur) vt ἐπτείσειν νόσημα, πονηρίαν &c qua etiam significatione περιπτείσειν à Nostro vsurpatur Tom. 5. εἰς τὴν ἐπιγρ. τὴν πρὸς Ἑβρ. περιπτείσομεν αὐτὴν τὰ πρόγματα τῆς τὴν ἐγκλημάτων ἐπαγωγῆς.

l. 40. οἶμαι ὅπ ὁ ζητῶν] *Aliquid videtur in hac sententia desiderari.*

l. 43. ἡ λεληθυῖα] Interpres Billius, ea cognitio, quam diuinitus accepimus: ac si legisset, ἡ θεόθεν λεληθυῖα χάρις. vel minori mutatione pro ἡ λεληθυῖα legeris τὰ λεληθότα, hoc sensu: ea quæ nobis adhuc largitus est Deus, omnia sunt tanquam radius spiritus.

Pag. 595. 11. *Videtur legendum*, τῷ δὲ οὐχὶ ἐπερωτηματικῷ, *siue interrogatione, vt* τὸ μάχεσθε, καὶ πολεμεῖτε *sint imperatiua.* Non nobiscum vobis certamen est, sed cum illo, quẽ nos prædicamus. *Firmat hæc v.* 13. ὥστε ἐμοὶ πολεμῶσι, τὰ ἐκείνου κατασκάλλουσι. *præterea v.* 9. ἢ ἕτερόν τι βαρύτατον. τὸ δὲ οὕτω περιεργικῶς λεγόμενον, οὐκ ἀπήλλαττε βαρύτητος, *quamuis id Hermogenes non tradidit, quod equidem miror. Nam nisi hæc verba imperatiua sint, quæ sit* βαρύτης *hic non video. Est autem* βαρύτης *forma dicendi, quam ideam vocant, & pars quædam* τῆς ἡδυλῆς λόγου. *sed huius generis exemplo sit illud Theocriti (nam neq; exemplum, neq; præceptum est apud Hermogenem) Idyllio 1.*

Οὔ λέγεται τὼν Κύπριν ὁ βουκόλος, ἔρπε πρὸ Ἴδαν,
Ἕρπε πόθ' Ἀγχίσαν.

Obiecit Veneri probrum & stuprum, quod illi Anchises obtulit: βαρείας δὲ ἦν, πάντα ἀνειδιστικῶς ἐνοῦσαν *Hermogenes affirmat. sed modus imperatiuus facit hoc quod obiicitur* πολλῷ βαρύτερον. *Reticet autem verbum turpitudinis*, Abi, inquit, in mõtem Idam, *vbi fertur Venerem bubulcus, subaudi*, stuprâsse. *Præterea* μὴ *cum sit* Ne, *non potest Indicatiuo cohærere, nisi cum interrogatione legas. quod si placet, sic concinnabis hunc locum,* μὴ γὰρ ἡμῖν μάχεσθε, φησι, καὶ πολεμεῖτε, ἢ τῷ δι' ἡμῶν κηρυττομένῳ. *Sed quod prius diximus multò prægnantius. vel igitur sic legendum, vel* ἀλλὰ τῷ δι' ἡμῶν. *Sed interrogatio parum habet* βαρύτητος: *per imperatiuum autem* ἡ ἔννοια μᾶλλον δὲ θεῖα, *multũ.*

l. 12. *Legendum haud dubiè*, ἐγὼ διάκονός εἰμι καὶ τῶν κηρυττομένων, καὶ τὴν διδομένων τὸ κήρυγμα. *deesse enim alterum* καὶ *vel* τι *manifestum est.*

l. 20. τὸν ὑπερβάλλουσαν, τὸν τῆς Μωϋσέως λόγου, δηλοῖ] Hal. ita legendum & distinguendum censet, τὸν ὑπερβάλλοντ' ἢ τὴν Μωϋσέως δείκνυσι, hoc est, gloriam, quæ illam Mosis excedit.

l. 27. Hunc locum ita explicat & supplet doctiss. Hal. ὁ γὰρ εἶπεν (Apostolus) ὅτι καὶ νῦν εἶπε (Deus) φωνήσαντα φῶς, ἀλλ' αὐτὸς ἔλαμψε.

l. 36. ὅτι καὶ τῆς ἐκείνου δόξης ἀπεστερήθησαν] *Supplendum* οἱ μὲ μὴ δοξάζοντες τὸν Χριστὸν, *vel* οἱ μὴ Χριστὸν εἰδότες. *Nam hic aliquid eiusmodi desiderari, docet alterum, quod sequitur, membrum.* & *pag.* 595. *l.* 2. δείκνυσι, ὅτι οὐχὶ τῶν Χριστοῦ δίξαν ἀγνοοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς πίστεως, οἱ πατέρα οὐκ ἐπίστευτες. *Nam qui filium ignorant, & patrem nesciunt. est enim patris imago filius, in qua paterna maiestas relucet. quam ob causam ad Hebræos 1. dicitur* ἀπαύγασμα τῆς δόξης αὐτοῦ. *Sequitur l.* 37. ἐν προσώπῳ Χριστοῦ. *Sic in facie Christi relucet splendor patris, quemadmodum cum lex daretur Mosi, facies resplenduit. quod miror nostrum omisisse, qui tam diligenter hunc locum explicat.*

l. 40. ἀρρήτως *melius. Nam* ἄρρητον *est, quod dici non potest:* ἀπόρρητον, *quod dici non debet.*

Pag. 596. 28. *omnino legendum* πρῶτον αὐτὴ ἡ καινοτομία πρόσεστι. primum ipsa innouatio offensa erat. *& qualis innouatio, quarumue rerum, mox additur.*

l. 37. *Post* τὰ ἡμέτερα, *supplendum* ἠυξήθη, *aut simile, & legendum* τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος. *Sed iam dicendum est aliquid amplius de verbo* πρόσεστι, *quoniam hîc quoq; recurrit. l.* 28. *est apud Ciceronem* 3. *Offic. hoc prouerbium, sed aqua hæret, vt aiunt, i.* τὸ ὕδωρ πρόσεστι). *Nam quomodo dicas aliter, non habes, nisi velis dicere,* ἐνίστασθαι). *vt Dem.* πρὸς Κνηιχλέα: *translatum à clepsydra, vel ijs omnibus, qui placidè fluunt nullis obicibus interrupti: cui contrarium* ἐυοδεῖσθαι, *siue* ἐυοδεῖν, *inoffensum vitæ conficere cursum. Sed hoc posterius verbum apud Demosthenem in eadem, de lapsu dicitur aquarum. nauis, quæ cursum non tenet, ad scopulum siue arenam adhærescens, dicatur* προσίσασθαι. *Psal.* 95. πεπαρέχοντα ὅτι προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, quadraginta annis offensus fui generationi illi. προσοχθίζειν *est, quum iter quis faciens ad tumulum vel salebram offensu hæret:* ὄχθος enim tumulus. *idem est igitur, quod* προσίσασθαι. *Maximè autem huiusmodi impedimenta in via senibus molesta sunt, de quibus dicitur Ecclesiastæ* 12. *v.* 5. Excelsa quoq; timebunt, & formidabunt in via. *hom.* 11. ὅταν γὰρ ὕστερον προσίσασθαι τοῖς ἀκούσιν, ὡς τὸ πρὸς ἑαυτὸν πάντα λέγειν μεγάλα καὶ θαυμαστά. ¶ Sæpe occurrit vocabulum hoc in aoristo 2. in quo vulgò scribitur προσῆναι, quod a nobis sæpe in margine per coniecturã, aliquoties in ipso contextu corrigitur προσῆναι, quo distinguatur à προσῆναι, quod descendit à προΐσασθαι vocabulo contrariæ planè significationis. Atq; huic correctioni fauet Etymologus, qui ad vocabulum προσὼν monet diserte & προσὼν à προσέχω, & προσῆναι a προσίσασθαι geminato σ scribenda.

Hom. 9.

Pag. 599. 29. καὶ ἐννεότητα λαβῶν] Et infantiâ delirãs, *Vnum verbum est:* ἐννεότης *est* νηπότης. ἐννεὸς mutus, infans. *Act.* 9. *v.* 7. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἰστήκεισαν ἐννεοί, *constiterunt muti. apud Arist. litera non geminatur Problẽ. Sect.* 10. *c.* 33. Διὰ τί μόνον τῶν ἄλλων ζώων τὸ ἄνθρωπος γίνεται ἰχθρόφωνον; πρῶτον ὅτι καὶ ἐννεόν. ἡ δὲ ἰχθροφωνία, ἐννεότης ἐστίν. *Idem Prob. Sect.* 11. μὴ τὸ ἡμᾶς πολλὰ χρόνον ἐννεοὶ ὦμεν. εἶτα ὕστερον ποτὲ φθεγγόμεθα. In luce editi primũ muti sumus: deinde serò tãdẽ balbutimus.

l. 40. *Legendum*, ἐδὲ γὰρ ἀνθρωπος ἀν' τὸ τοῦτο πάθοι.

Pag. 600. 4. καὶ γὰρ προμνηστρίαις ἐπρέσβευτο πολλάκις] προμνήστορες & προμνηστρίαι sunt qui vel quæ conciliant nuptias, sequestres & interpretes nuptiarum. *Latini vocant* Auspices. *Cic. de Diuinat. lib.* 1. Nihil ferè quondam maioris rei nisi auspicatò, ne priuatim quidem gerebatur; quod etiam nunc nuptiarum auspices declarant, qui re omissa, nomen tantùm tenent. *Est igitur*, προμνώμενος, *qui mulierem ambit pro alio, non pro se.*

l. 5. αἱ παστάδες, *sunt* thalami. *Psalm.* 18. καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ. *Ioelis* 2. Ἐξελθέτω ὁ νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, καὶ ἡ νύμφη ἐκ τοῦ παστοῦ αὐτῆς. *Iam* ἐπλάκησαν αἱ παστάδες, *est*, constructi sunt thalami. *Nam quomodo dicunt* ὑφαίνειν οἰκοδόμημα, *sic*, πλέκειν: & οἰκίας πλινθυρεῖς.

l. 6. *Lego*, καὶ παρὸν αὐτοῖς γαμεῖν.

l. 43. *Vel delendum* τότε, *vel legendum sic*, καὶ μὴ τὸ τε παῖ χθὲς α. ε. τόσ τε.

Pag. 601. 34. *Legendum*, χάος μέγα μεταξὺ ὑμῶν, καὶ ἡμῶν. *Omissa est altera vox propter similitudinem initij, quod sæpe accidit. atq; hanc veram esse lectionem arbitror, quamuis in Euangelio legatur* χάσμα *Lucæ* 16. *Sic enim sæpenumero Noster illum locum citat, & vocis vtriusq; eadem vis atq; natura est: quod ex hoc Aristotelis loco probamus Physicorum* 4. *cap.* 1. δόξειε δ' ἂν καὶ Ἡσίοδος ὀρθῶς λέγειν, ποιήσας πρῶτον τὸ χάος. λέγει γοῦν,

Πάντων μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ' εὐρύστερνος. ---

ὡς δέον πρῶτον ὑπάρξαι χώραν τοῖς οὖσι διὰ τὸ νομίζειν, ὥσπερ οἱ πολλοί, πάντα ἔν' που καὶ ἐν τόπῳ. *Vides* τὸ χάος *philosophum interpretari* χώραν. *i.* locum & spatium. *Quo nomine appellauit Plato materiam, teste eodem Arist.* 2 *cap.* διὸ καὶ ὁ Πλάτων τὴν ὕλην καὶ τὴν χώραν τὸ αὐτό φησιν εἶναι ἐν τῷ Τιμαίῳ. *Refellit autem hic Philosophus illorum opinionem, qui locũ materiam esse voluerunt, quòd esset omnium formarũ capax: quam idcirco Plato dixit in Timæo* τὸ πανδεχές. *secundum enim* ἐτυμολογίαν, *hæc omnia sunt eiusdem originis* χάω, χῶ, χάζω, χάος, χάσμα, χάρξ, χῶρος, χωρῶ, *capio. significant ergo* χάος & χάσμα, *spatium* καὶ διάστημα, *quod nonnulli Physici locum putarunt. non igitur benè Ouidius, si voluit dicere,* ἐτυμολογικῶς,

---rudis indigestaq; moles,
Quam dixere Chaos.

quasi esset ἀπὸ τοῦ χεῖν, *quod vulgò, sed falsò, sentunt ferè omnes. sic quoq; Ouidium sensisse, manifestum est præter hunc locum ex eo quod dixit lib.* 2. κατὰ τὸν ὅρον ἐτυμολογικόν.

In Chaos antiquum confundimur.

Apud Hesiodum habemus in θεογονίᾳ *primum* χάσμα μέγα *de inferis, quod Lucas habet* 16. *deinde non ita multò post* χάος *pro eodem.*

l. 42. τῆς σώματος ἐκ ἀρχῆθεν καὶ εἰς σφοδρότητα, καὶ εἰς μῆκος κολάσεως] *Cic.* 2. *de finibus:* Dolor in longinquitate leuis, in grauitate breuis est, vt eius magnitudinem celeritas, diuturnitatem alleuatio consoletur, *quæ est Epicuri consolatio.*

l. 43. ἀλλ' ἀμφότερα ζωῆρκται, καὶ σφοδρότης καὶ χρονιότης] χρονιότης *vocat, quam superiore versu* σφοδρότητα. σφοδρότης *est* μῆκος, extensio, *seu* longitudo temporis. *Poterat hoc nomen significare* torturam, *si non additum esset* καὶ ἐν τοῖς χρηστοῖς, καὶ ἐν τοῖς λυπηροῖς, *& ego sic accepissem. nam* παρατείνειν *est etiam* torquere in equuleo, fidiculis distendere. *Sed propriè, vt diximus, extensionem id verbum significat. quia autem tormentis corpora extenduntur, solet accipi simpliciter pro torquere, aut quoquo modo cruciare. Sic accipiendum monet Casaubonus in suis ad Athenæum annotationibus, lib.* 4. *apud Xenophontem primo* παιδ. qui locus, *inquit*, multos cruciauit viros doctos, εἰ γὰρ καὶ πάνυ σπουδάζει φαγεῖν, εἴποιμι ἂν ὅτι σοὶ γε ταῖς γναυξὶν ὄντι, ἕως παρατείνωμι τοῦτον, ὥσπερ σοὶ ἐμὲ σφοδρότης ἀπὸ σοῦ κωλύων, donec hunc ego sic cruciem, vt ille me cruciat ab omni aditu ad te prohibens. *Sed huic etiam illa altera inest significatio. Sacas enim Cyrum cruciabat puerum differendo semper, & tempus producendo, ne statim ad auum accederet. Huc addendum illud Platonis in Lyside,* ἐὰν γὰρ ὀλίγον καὶ σμικρὸν χρόνον ζωοδοτεῖσθαί σοι, σφοδρότης ὑπὸ σοῦ ἀκούων δάκνομαι λέγοντος. *Seneca de Beneficijs,* Qui aut diutiùs torqueri patitur, quem protinus potest liberare, aut gaudere tardius, *i.* ὁ πολὺν χρόνον σφοδρότητα παρεχόμενος.

Pag. 602. 1. ἵνα τὰς ἀπειληφόρους ἐκείνας δυνάμεις διαφύγωμεν] Terrificas illas potestates, *quas nos Dæmones, Poetæ furias vocant, & armatas facibus inducunt. Virg. lib.* 6.

Continuò sontes vltrix accincta flagello
Tisiphone quatit insultans, tortosque sinistra
Intentans angues, vocat agmina sæua sororum.

l. 4. πῶς λαμπάδας ταῖς βασάνοις προσάψωσι] Vide Boisium.

l. 11. ὅτ' ἰαθῇ τὸ κάμνοντος ἀπειλοῦντες. ἀλλ' ἐρῶσι μὲ πολλάκις, ὅτι τὸ, καὶ τὸ ποιῆσαι ἐχθρὸν] *Dem. pro Ctesiphonte,* ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰατρὸς ἀπειλοῦσι μὲ τοῖς κάμνουσι μὴ λέγοι, ὡς δεινούς, εἰ ὧν ἀποδέξωνται τὴν νόσον· ἐπειδὴ δὲ τελευτήσειέ τις αὐτῶν, καὶ τὰ νομιζόμενα αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ὅτι τὸ μῆκος δεξίοι, εἰ τὸ, καὶ τὸ ἐπίπονον ἄνθρωπος ἔτοιμος, οὐκ ἂν ἀπέθανεν. ἐμβρόντητε, εἶτα νῦν λέγεις; *Hæc obseruare visum est quoties occurrunt, vt quanti Noster hunc oratorem fecerit, omnes videant.*

Hom. 10.

Pag. 603. 25. ἐνδυσάμενοι] Doctissimè obseruauit Halesius reponendum hoc loco, ἐκδυσάμενοι. nam illa lectio adducitur demum l. 27. quem locum sic distingue: πρὸς δέ φασιν (ὃ καὶ μάλιστα ἐγκριτέον) εἶτα καὶ ἐνδυσ.

Pag. 604. 29. Doctissimus Halesius hunc locum ita restituit: διὸ ἐδὲ εἶπεν, ὄντες ἐν τῷ σώματι, ἀλλ' ἐνδημοῦντες, ὡς ἐν ἀλλοτρίᾳ &c.

Pag. 605. 17. τὸν ἀκρωτῆρα τὸν πολιὸν] *Sic dicimus* ὁ πολιὸς λεώς, vulgus, ὁ πολιὸς ὄμιλος populus. *Quod nomen Lat. factum est,* ἀπὸ τῆς πολιᾶς

πολὺς κατ' ἀναδίπλωσιν.

Hom. 11.

Pag. 607. 40. *Vel legendum,* ἢ λόγον ἐμβάλλειν, *vel, quod magis probo,* πάλιν ἐμπίπτειν, *deleto* τὸν λόγον.

Pag. 608. 10. πρὸς φιλοτιμίαν πάντα πεῖθοντες] *i.* πρὸς ἐπίδειξιν, ad oſtentationem & gloriam, *vt l.* 9. *eſt enim illud huius interpretamentum. Horat.*

Conſtrictumq; tenet ventoſo gloria curru.

hanc gloriam veteres dixere adoream. *Plinius priſcis ita vocitatã gloriã inquit,* quòd qui farre, quod ador appellatur, ſuperfluebant, ij honorati erant, & glorioſi, *lib.* 18. *Imò quod plurimũ huius generis ſerere contendebant. hoc eſt enim,* φιλοτιμεῖσθαι: *vt ſuprà, διὰ καὶ φιλοτιμούμεθα εἴτε ἐνδημοῦντες, εἴτε ἀποδημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι). contendimus* Deo placere, & hoc nobis glorioſũ ducimus. *Claudianus,*

Hæc omnes veterum ſuperauit adorea laudes.

ἢ ἡ φιλοτιμία *gloriam eſſe, vel hic vnus oſtendit Demoſthenis locus contra Leptinem,* χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστά ποτε κτησάμενοι, πάντα ὑφ' φιλοτιμίας ἀνήλωσαν· ὑφ' ἡδονῆς δ' οὐδένα πώποτε κίνδυνον ἐξέστησαν, *maiores noſtri, inquit. Auſonius,*

Mox ador, atq; adoris cum polline pulti-ficum far.

Pag. 609. 40. In margine, lege cum Oecumenio, αὐτὴ γῆς ἐπαγγ.

Pag. 611. 30 ὃ γὰρ τῷ ἕξιν ἔθηκαν, ἀλλ' αὐτῷ ἢ ποιότητα] *Quid igitur? ἕξις non eſt* ποιότης? *conſule Ariſtotelem in Categorijs. Sed* ἕξιν *dicit &* δίκαιον καὶ ἁμάρτωλον, *ipſam qualitatem, inſtitiam atq; peccatum. In ſcholis* concretum *&* abſtractum *vocant. Ariſt.* concretum τὸ σύνολον. *i.e. formam cum materia complexam. vt Metaph. 2. cap. 1.* μάλιστα δ' ζητητέον καὶ θεωρητέον, πότερόν ὅτι τι παρὰ τὰ ὕλην αὐτὸν καθ' αὑτὸ, ἢ οὔ· καὶ τοῦτο χωριστὸν, ἢ οὔ· καὶ πότερόν ὅτι τι παρὰ τὸ σύνολον. λέγω δὲ τὸ σύνολον, ὅταν καταγορευθῇ τι τῆς ὕλης, οἷον τὸ λευκόν. *hoc videtur Chryſoſtomus* ἕξιν *dicere, eò quod habitus omnis alicuius ſubiecti eſt habitus. ſed Plato melius* μεθέξιν. *vt 1 Metaphyſ. cap. 6.* οἱ μὲν γὰρ Πυθαγόρειοι μίμησιν τὰ ὄντα φασὶν εἶναι τῶν ἀριθμῶν· Πλάτων δὲ μέθεξιν, τοὔνομα μεταβαλών. τί δὲ μέθεξιν ἢ τί μίμησιν, ἔστω αὖ ἐπισκοπεῖν καὶ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἀριθμῶν, ἀφεῖκαν ἐν κοινῷ ζητεῖν. *pro numeris enim Pythagoreis, ideas Plato ſeparatas ab omni concretione materie poſuit. Quid ſi igitur hîc legas* μέθεξιν? *melius conueniret. ſed fortaſſe ſubtilius eſt, quàm vt aures populi ferre poſſunt. Nam* αὐτὸ τὸ ποιότητα *Noſter ſeparatam intelligit qualitatem. vt Chriſtum dicit eſſe* αὐτοδικαιοσύνην *v.* 12. *ſic enim Plato ſuas ſignificauit ideas. illi enim* αὐτὸ τὸ κάλλος *eſt, cuius participatione,* τὰ τῇδε λέγεται καλὰ πάντα. *Ego fidenter* μέθεξιν *ponerem. nam* ἕξις *vocabulum eſt non minùs philoſophicum.*

l 33. *Lego* ἐν οἷς αὖ καὶ κηλίδα ἀνάγκη πνὰ εὑρεθῆναι. *nam quod editur, vitioſum eſt.*

Pag. 612. 2. ὁ γὰρ εἰς ἢ φίλτατον ἠδικηκὼς, τότε μάλιστα ἀναπαύεται, ὅταν ἑαυτὴ ἀπαιτήσῃ δίκην, καὶ πάθῃ κακῶς] *Veriſſimum, quod expreſſit egregie in Menedemo Comicus:*

Decreui tantiſper me minus iniuriæ,
Chreme, meo gnato facere, dum fiam miſer,
Nec fas eſſe vllâ me voluptate hîc frui:
Niſi vbi ille huc ſaluus redierit meus particeps.

ſic igitur concludit v. 17. ἐὰν πίνω φιλῶμαι τὸν χειρὸν, ὡς φιλεῖν δεῖ, ἑαυτοῦ πρωρησόμεθα. *Nonne Menandrum videtur (nam Terentium non credo vidiſſe) in manibus vel ante oculos habuiſſe, cum hæc ſcriberet?*

l. 13. *Haud dubiè legendum,* καὶ τὸ μὴ κολάζεσθαι, κόλασις. *vide quæ ſequuntur, v.* 15. *& mihi aſſentiet.*

l. 33. *Legendum,* καὶ ὅταν λοιδορηθεὶς, μὴ μόνον ἐκ ἀντιλοιδορήσῃ, ἀλλὰ καὶ εὐλογήσῃ. ¶ Omittitur ſæpe in hac conſtructione particula negatiua: & ὁ μόνον, *pro* ὁ μόνον ὁ, non eſt huic Noſtro nouum, credo, nec alijs bonis autoribus.

Hom. 12.

Pag. 614. 39. ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις] *Male interpretatur hoc poſterius Noſter: hoc eſt, inquit* θλῖψις θλίψεως, ὅταν ἄφυκτα ᾖ τὰ κακὰ καὶ ὥσπερ ἀνάγκη τις ἐπικέηται. *At Pſal.* 24. *v.* 17. ἐκ τῶν ἀναγκῶν μου ἐξάγαγέ με, de neceſſitatibus meis erue me. *i.* anguſtijs. *hoc enim ſignificat vocabulum Hebræum. Lucæ* 21. *v.* 23. ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ὀπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, *cum obſidenda eſſet Ieruſalem. & 1. ad Cor. cap.* 7. *v.* 26. νομίζω ἢ τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, propter hoc præſens tempus anguſtum. τὸ ἔτυμον *hoc probat,* ἀπὸ ἄγχειν, angere, *vnde* anguſtia.

Pag. 615. 1. ἐν ἀκαταστασίαις] *Vetus,* in ſeditionibus. *& ſic accipitur 1. ad Cor.* 14. ὁ γὰρ ὅστιν ἀκαταστασίας ὁ Θεὸς, ἀλλὰ εἰρήνης. *& Iacobi* 3. *v.* 16. ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα. *Prou.* 26. σὰκ ἢ ἄστεγον πιεῖ ἀκαταστασίας. *Hic tamen non audeo reprehendere Noſtri interpretationem, quam magnos viros amplecti video. Sed quid eſſet* κατάστασις, *diximus ad primam.*

l. 33. *Legendum,* ἠλίκης ἐστὶν ψυχῆς εἰκὸς ὄζει. *deeſt enim verbum.*

l. 43. *Vnum verbum abſurdè diuiditur. ſic lego,* ὅπ δ. α. μέγα τοῦτο πιθεῖς ἐστὶν; ναί, φησι. τί δύναται; *vel,* πίθης. θεὶς εἶ *pro* ἔθηκας, *perquam eſt inſolens. nemo, ni fallor, ſic loquutus eſt.*

Pag. 616. 19. πολλοὶ γοῦν ἀπὸ τούτων μόνον ἔπεσον] *Nempe probris. Cn. 'Pompeius cætera inuictus,* ἢ λυσφημίας ἡττήθη, *teſte Cicerone ad Atticum lib. 2. epiſt. 21.* Itaq; amicus ille noſter, inſolens infamiæ, ſemper in laude verſatus, circumfluens gloriâ, deformatus corpore, fractus animo, quò ſe conferat, neſcit, progreſſum præcipitem, inconſtantem reditum videt. Ac vide mollitiem animi: non tenui lachrymas, vt illum

illum vidi de edictis Bibuli concionantem. vt ille tum humilis, vt demissus erat? *Et paulo post*, Timeo, tam vehemens vir, tamq; acer in ferro, & tam insuetus contumeliæ, ne omni animi impetu, dolori & iracundiæ pareat. *ex hoc intelligimus quantum in Paulo fuerit roboris & constantiæ.*

l. 39. ὡς ἐν ἀδυμίᾳ ὄντες, *est* ἐλλιποψυχοῦντες.

Pag. 617. 8. κἂν ἀγνοῶσι] Malim, κἂν κατηγῶσι.

l. 13. ἠγήσατο αὐτὸν] Lego, ἡγήσατ' ἂν αὐτόν.

l. 22. *Videtur legendum*, ἢ ὑκ αὖ ὕτως, *vt sit aliqua connexio.*

l. 37. *Censeo legendum*, ἀλλ' ὅπ τοσούτῳ τὰ χρήματα τιμᾷ 2. *person. med.* τιμῶμαι, τιμᾷ, τιμᾶται. *Thucyd.* πολλῶν, οἶμαι, χρημάτων ὑμεῖς ἂν ἐπιμήσαισθε. *superius* τοσούτῳ τιμᾶται τὸ τῆς ἀνθρώπων γένους: Tanti æstimat genus humanum. τιμᾶν, *est*, honore vel pœna afficere. *Æschines*, θανάτῳ τιμῶμαι, quouis supplicio me dignum deputo.

Pag. 618. 2. *Manifestò legendum*, καὶ ὑχ ὕτω σι λυπεῖ παιδία πεινῶντα.

Pag. 619. 1. *Vel maneat* ἢ, *vel legatur*, εἰ γὰρ ἦ τι.

l. 3. *Lego*, πλείονας ζωάγων ταὶς πηγαῖς τ. α. *sine* καί. *Est enim causæ redditio. Quod sequitur*, τὰ μὲν γὰρ τῆς πίνητος καὶ φύσιν οἰκονομεῖται παῦτα. οἰκονομίαν *medici vocant, digestionem ciborum*, καὶ ἀνάδοσιν, καὶ διαφόρησιν: *oratores* dispositionem, *secundum dicendi officium.*

l. 9. *Sic distinguendum*, καὶ ἔλαττον. τί δῆτα; *& quæ sequuntur vsq; ad* εἰ ὁ μὲ *parenthesi includenda.*

Hom. 13.

Pag. 620. 11. καὶ ὅπλα αὐτὰ εἰπών] Quia hæc verba sequenti scripturæ particulæ non videntur congruere, Halesius hunc locum ita restituendum putat: καὶ ὅπλα αὐτὰ εἰπὼν (διὰ γὰρ ὅπλων, φησὶ, τῆς δικαιοσύνης τῆς δεξιᾶς καὶ τῆς ἀριστερᾶς) καὶ τὸ θεοῦ τέλος πολλῶν κηδεμονίαν διὰ τούτων ἐμφήνας (ὡς παιδάριόν τι γάρ φησι, καὶ μὴ δυνατόμενοι) καὶ τὸν διώκτην (ἵνα γὰρ ἡ ὑβρίζοντι &c.

l. 31. *Lego*, ὡς ἀγαπητοῖς, ὑδὲν ὄντες.

l. 34. καὶ γὰρ ἐκάστῳ τῆς ἀγαπωμένων συνεχῶς γινομένα τὰ ὀνόματα ἐπιφέρειν] *Maximè inter pocula & in conviviis. Theocritus* 7.

καὶ πόμαι μαλακῶς μεμνημένος Ἀγλαΐαστος.

Ouidius:

Et bene Messallam sua quisque ad pocula dicet.

Non possumus taciti præterire hasce ἐμφάσεις πολυμαθείας.

Pag 621. 9. φιλιππισ.] Locus est Thess. 2. 19. Similis etiam est locus Philipp. 4. 1. Boiss.

l. 36. *Locus est perturbatus & corruptus, quem sic facile restituo:* ὁ πάθημεν ἐνταῦθα περὶ κινδύνους τῆς ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τῆς πόνους καὶ τῆς θανάτους (ὃ μάλιστα προσῆκαν τῷ φιλανθρώπῳ πολλάκις, ὅταν τις αὐτῷ ταῖς εὐεργεσίας προσέρῃ. δοκεῖ γὰρ ὀνειδίζειν) κεῖται πολλὰ ἔχων ἐπιτεῖν (ὅπως ἀπρεπὲς ὄζειν) ἀλλὰ τὸ φιλεῖν. καὶ διὰ τοῦτο ἀξιοῖ φιλεῖσθαι, ὅτι πατὴρ ὑμῶν ὀνομάζω, φησὶν, ὅτι σφόδρα ὑμᾶς προσκείμαι. διὸ ὃ ποιεῖ ἐκεῖνο Παῦλος, ἀλλ' ὡς ἀ. *Hæc sic ordinanda esse nemo inficias ibit.* προῆκαν *legendum, non* προῖκαται: *de quo verbo satis diximus suprà. Hic nodus dignus erat vindice.*

l. 44. μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες τοῖς ἀπίστοις] *Quia verbum hoc non explanat Chrysostomus, nos explicabimus. Legem Mosis cæremonialem ad spiritualem, vt sæpe, sensum revocat. Leviticí* 19. Iumentum tuum non facies coire cum alterius generis animantibus: Agrum tuum non seres diuerso semine: veste, quæ ex duobus texta est, non induêris. *Græci*, τὰ κτήνη συν ὲ κατοχδύσεις ἑτεροζύγω. *sic alibi bouis atq; asini iunctio vetat arare. Iugum est* par: ἑτερόζυγον, par impar. *vt Cicero Dolabellam & Antonium appellat*, Iugum & nobile par gladiatorum. *Phil.* 12. Neq; *hic imparia solum coniugia Paulus fidelium cum infidelibus prohibet (non enim agitur hoc loco de Matrimoniis) sed spiritualem potiùs coniunctionem, vt Noster exponit. est autem* ἑτεροζυγία, *quam nos dicimus*, disparagement: *vt apud Linium lib.* 4. *plebeiorum & patriciorum, quæ tentabantur connubia.*

Pag. 622. 15. *Proculdubiò legendum*, ὅταν ᾖ μὴ μόνον πατέρα φαίνηται ψευδῆ, ἀλλὰ καὶ πατέρα πείθῃ. *Expende totum hunc locum, & non dubitabis. Nam quod editum est, nullo modo convenit, & vnde irrepsit illud* λυπῶν, *sanè nescio.*

l. 20. *Pone* προαγαγὼν, *quia l.* 19 *præcessit* προήκατε.

Pag. 623. 31. *Legendum*, ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς διαύλοις δίδωσιν, *ad ostentationem scilicet & palam.*

l. 41. καὶ τὸν μέλλοντα παρέχειν ἀνεχαίποις] *Id est*, ἐκκώλυσις. *vt lin.* 41. τοῦ ἐκλομβύου δῦναι κωλύεις. *quanquam* κωλύειν *est propriè* prohibere, ἀναχαιτίζειν, inhibere. *Dem. Olynth.* 2. ὅταν ᾖ ὑπὸ πλεονεξίας, καὶ πονηρίας, ὥσπερ νῦν, ἰσχύσῃ, ἡ τοῦτο φέρασα, καὶ μηδὲν παῦσαι, ἅπαντα ἀνεχαίποις καὶ δίλυσιν: *Vlpianus exponit*, ἀνέστροφε καὶ ἀνέκοφε. *Sic alicubi Lucianus dixit*, ἀναχαιτίζειν τὸν ναῦν τῷ ῥόμῳ, nauim inhibere cursu: *quod Thucydides* δεῖ φεύγειν κρύσταθαι. *In proxima Homilia Noster*, καὶ γὰρ ἵππον ἂν ἴδῃς καὶ χρημάτων φερόμενον, χαλινὸν ἐμβάλλεις, καὶ ἀναχαιτίζεις μὴ σφοδρότερον, frænum injicis, & refrænas.

Pag. 624. 39. *Lege*, μὴ τίνων τὰς πολλῶν δόξας προφέρωμεν, proferamus.

Hom. 14.

Pag. 625. 6. *Verba Apostoli sunt*, ἵνα ὑλικήσωμεν, ἵνα ἐφθειρώμεν] *Similiter Heraclitus in quadam ad Hermodorum epistola de suis civibus Ephesijs.* τίνι συμμιχθέω; τίνι συμμαφοῶ; τίνι συμεδύω; τίνι συμφθείρωμαι; ἢ φθείρω, ὑκ ἀδικῶ ἵνα πᾶς ἀπόλωνται. *Credo Paulum legisse illam Epistolam tanto magis, quòd ex eadem sumptum videtur, vt diximus, quod in prima, ca.* 15. *commemorauit* περὶ τῆς θηριομαχίας, *quam Ephesi sibi contigisse ait. Noster* ἐφθειρώμεν *interpretatur* ἠπατήσωμεν. *rectè quidem. Erant enim, qui dictitabant impostorem esse Apostolum pestemq; populorum: vt Athenienses Socratem condemnabant*, ὡς ἀπατεῶνα καὶ λυμεῶνα καὶ φθείρον

τας

τῆς νέων. *Hoc enim fuit præcipuum caput accusationis:* ἀδικεῖ Σωκράτης διαφθείρων τοὺς νέους. *in Apologia. Dem. contra Midiam.* ἀλλὰ δεινοί πινές ἐσιν, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, φθείρεσθαι πρὸς τὸν πλοῦτον, καὶ παρεῖναι καὶ ὑπηρετεῖν, cum pernicie se applicare ad diuites. *hi sunt enim pernicioſi aſſentatores. dicitur etiam* συμφθείρεσθαι πλουσίοις, *vt Heraclitus* συμφθείρεσθαι.

l. 25. ὐκ ἐπινοήσαιμι] Quid ſi intelligas ἁρπάσαι; ſed non placet. Billius Interpres, non inſidias ſtruximus.

Pag. 626. 39. *Verba ſunt Pauli,* ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι. *Dem.* ἐν τῇ περὶ παραπρεσβείας. Ἔξωθεν οἱ ἐπιβουλεύοντες, ἔνδοθεν οἱ συμφθείροντες. *Legit hæc Paulus, an ingenij ſimilitudine in eadem veſtigia incurrit?*

l. 43. *Legendum,* ἐπειδὴ γὰρ μεγάλα ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς εἰπών, *non bis* αὐτοῖς. *Sed quid de Corinthijs teſtificatus eſt Paulus? quidue dixit? Hic quidem non exprimitur, ſed ex verbis Pauli ſuperioribus petendum eſt, & ſic legendum,* ἐπειδὴ γὰρ μεγάλα ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς εἰπὼν, πολλή μοι καύχησις ὑμῶν· ἵνα μὴ δόξῃ κολακεύειν, μ. π. τ. *Hic enim aliquid deeſſe manifeſtum eſt.*

Pag. 628. 2. αἱ δὲ τοσοῦτοι ὀφθαλμοὶ ἐπεστέλλοντο *legendum, vt reſpondeat τῷ* φοβηθῆ. *nam & metũ declarat hoc verbum, vt ſimplex cap. 8. v. 20.* στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς μωμήσηται. *i.* εὐλαβούμενοι. *2. ad Theſſ. 3.* στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος.

l. 6. *Legendum videtur,* ὁ θεὸς τὸ καιρῷ παρακληθῶν αὐτόν. ¶ Fortè legendum, ὁ κολακεύων, aut tale aliquid.

l. 7. τίς γὰρ, εἰπέ μοι, ἡ πυρεταίνοντα καὶ φρενίτιδι κατεχόμενον ἐλαιᾷ; *Galenus ponit hanc differentiam inter τὴν φρενίτιδα καὶ τὴν μανίαν, quod ἡ φρενίτις ſemper eſt cum febre: μανία non ſemper. non igitur hæc ἁπλῶς. ſed perutè coniunxit.*

Pag. 629. 13. *Lege,* καὶ ἐπαινεῖν με.

Hom. 15.

Pag. 631. 13. μὴ ὅτι πλέον νεμηθῇ τὸ κακόν] Ne malum longiùs ſerperet. *Virg.*

--tres littore ceruos
Proſpicit errantes--

Seruius paſcentes, νεμομένους. *Idem in Bucolicis,*

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.

quod eſt apud Theocritum,

--ϐόσια χίλια ϐόσκων.

Paulus ad Titum: ὧν ὁ λόγος ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει. *Sic Saluſtius Numidas, quos Graci* νομάδας, *interpretatur vagos & incertis ſedibus errantes. ſic Seneca Tragœdus Scythas & Getas* vagos, *id eſt* νομάδας, *vocat.*

l. 19. αἰσθησιν αὐτὸν τῆς ἔννοιαν] *Quod eſt Ciceroni* complicatam animi notionem euoluere.

l. 23. εἶχον τὴν ἀγάπην ἐν ἑαυτῷ] *Rectiũ: eſt enim pronocabulum trium perſonarum.*

l. 43. ἕν τι καὶ τοῦτο ἡ ὀπτασία τοιοῦτον ἐποίησεν. *i.* ἄρχοντα καὶ δικαιοῦν. *Ex Platonis Politico, vult τὸν* οἰκονομικὸν, καὶ πολιτικὸν, καὶ βασιλικὸν, *nomina eſſe diuerſa eiuſdem ſcientiæ. Rex habendus eſt ſecundum Platonem & Stoicos, qui tenet τὴν βασιλικὴν, etiamſi quibus imperet, non habeat. Videmus ergo Chryſoſtomum ex his literis* ὠφελούμενον, *tametſi id minimè omnium oſtentet. Nam quæ ſequuntur, nonne hoc euidenter oſtendunt?* καὶ γὰρ τέχνη τὸ ἀρχιτεκτονεῖν, ὐκ ἀξίωμα μόνον, *quæ plane Platonis doctrina eſt. Quid illud, quod adiungitur,* καὶ τέχνη τεχνῶν ἁπασῶν αὐτοτέχνη? *non Ariſtotelis eſt, qui vult τὴν πολιτικὴν eſſe* ἀρχιτεκτονικὴν? *& quæ deinceps de ordine artium philoſophatur, ſunt è primo capite Ethicorum.*

Pag. 632. 28. καθ' ὧν ἕκαστόν τινα ἑαυτῷ κρατεῖν καὶ ἄρχειν δεῖ, τὰ μὴ αἰσθήσεα κολάζοντα πάθη] Perturbationes *perquam eleganter Plato* plebem animi *vocat 3. Legum.* ταύτην τὴν διαφορὰν ἴσην λύπης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὸν κατὰ λόγον δόξαν, ἀμαθίαν φημὶ δεῖν τὴν ἑκάτερα μείζω ὄντα τῆς πόλεως δόξης τε καὶ πλήθους δόξης τὸ γὰρ λυτέον τε καὶ ἡδύνον αὐτῆς, ὅπερ δῆμός τε καὶ πλῆθος πόλεως δόξα. *Quis igitur hæc cognouiſſe & legiſſe noſtrum negabit? paulò poſt addit de eccleſiaſtico imperio p. 632. l. 41.* ὐκ ὄπως γνώμωνα κολάσουσιν ἀμαρτήματα σκοπεῖ πρεσβυτικώτατα, ἀλλ' ὅπως μὴ γνώσεται ἡ ἀρχή. *Quæ planè ſunt ex Xenophontis primo παιδ. ſic enim ille de Perſarum veteri diſciplina. Alia imperia, inquit,* ὅπου τὰ πλεῖστα μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παρίεναι, μὴ πάσχειν δὲ μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἀρχουσι, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως. ὧν δέ τις τούτων τι παραβαίνοι, ζημίας αὐτοῖς ἐπίκειται· οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι, πρὸς ἃ παιδεύονται ἐπιμέλονται, ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ πεῖσοι ἔσονται οἱ πολῖται, ὥστε μηδεμιᾷ πώποτε ἐγνω ἡ αἰσχρᾷ ἐφέσθαι· *quod nullis vnquam legibus contigit. Eſt enim duntaxat, vt docet Ariſtoteles 3. Polit. cap. 6.* ὁ νόμος συνθήκη καὶ καθάπερ ἔφη Λυκόφρων ὁ σοφιστὴς, ἐγγυητὴς ἀλλήλοις τῶν δικαίων, ἀλλ' ὐχ οἵους ποιεῖν ἀγαθοὺς καὶ δικαίους τοὺς πολίτας. *Hoc enim ne Dei quidem lex data per Moſem præſtare valuit. fiunt enim, teſte Apoſtolo,* litera occidens. τοῦτο δὲ τὸ γέρας, *inquit Simonides,* τῷ ποιεῖν ἀγαθοὺς καὶ δικαίους *ſpiritui & gratiæ per Euangelium datæ reſeruatum eſt. Xenophon igitur τοὺ* Περσικοὺς νόμους, *non ſcriptas leges, ſed inſtituta Perſarum, & diſciplinã reip. voluit intelligi. Quod quæ ſequuntur apud Xenophontem euidentiſſimè declarant. ait enim,* ὅτι μέλονται δ' ὧδε. ἔστιν αὐτοῖς ἐλαύνειν ἀγορὰ κλεισμῶν· ἐντεῦθεν τὰ μὲ ἄνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αὐτῶν φωναὶ, καὶ ἀπειρηκόλαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον, ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. ὁ κόσμος τῆς πολιτείας, *eſt reip. diſciplina.*

l. 35. ἕτερον δ', καθ' ὃ ἑαυτῷ τις ἕκαστος ὁ νῦν ἔχων ἄρχει] *Hoc etiam Platonis eſt,* ἡ καλῶς μέλλοντα δεῖ ἄλλων ἄρξειν, αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ δεῖν ἀρχὴν πρῶτον κατασήσασθ' ἔχειν. ὁ δὲ ἰδίᾳ πονηρὸς, *inquit Æſchines,* ἅτε ποτ' ἂν ἡγοῖτο δημοσίᾳ χρηστός. *Et 3. Legum:* ὅταν δὲν ἐπιστήμας, ἢ δόξας, ἢ λόγοις ἐναντιῶται, τοῖς φύσει ἀρχικοῖς, ἡ ψυχῇ, τοῦτο ἀνοσίαν περιαιρῶ, πόλεώς τε, ὅταν ἄρχωσι καὶ νόμοις μὴ πίθηται τὸ πλῆθος· ταὐτὸν δὴ καὶ ἐνὸς ἀνδρὸς, ὁπόταν ἀλογὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐνόντες μηδὲν ποιῶσι πλέον. *Hic*

quod

quoq; imperia hæc vtraq; priuatum & publicum Noster posuit.

Pag. 633. 11. ἀρχὴν τίς δεῖ τῆ φυτῆ ὁ γεωργὸν, τὰ μὲν ἀγρίων καὶ κωλύων, τὰ δ' αὔξων] *Haud dubitanter legendum* καὶ κολέων. *Idem fuit error in veteribus libris, Politicorum* 3. *cap.* 9. *de eadem pene re, qui nunc in emendatis sublatus est. sic enim legebatur in editione Morelij Parisijs* 1566. ὁ δὲ ὀρθαγισμὸς τῶν αὐτῶν ἔχει δύναμιν ὅπερ πυρὰ τῆ κωλύειν τοὺς ὑφέχοντας καὶ φυγαδεύειν. *Nunc habent castigati codices* τῶ κολούειν, *vt est apud Herodotum in primo, referentem illud Periandri per ambages datum Thrasybulo consilium, cuius etiam Aristoteles ibidem meminit,* ὅτι δεῖ τοὺς ὑφέχοντας αὐδρας ἀναιρεῖν, *vt ipse arvum æquans, τοὺς ὑφεστηκότας τῆ σταχύων decusserat, quod est* κολούειν. *sic enim apud Liuium, lib.* 1. Inambulans tacitus summa paupeuerum capita dicitur baculo decussisse.

l. 22. ὅταν ἔτερος ἄνδρα ἄγαρπα καὶ ἀνήμερα εἰς ὕψος ἀναδραμόντα τῶν αὔξησιν τῆ ὑποκειμένων κωλύῃ] *Hic nonnihil videtur ostentâsse multiplicem suam lectionem* καὶ τῶν πολυμάθειαν. *Sic enim Maro Georg.* 2.

Nec non est sterilis quæ stirpibus exit ab imis,
Hoc faciet, vacuos cum sit digesta per agros.
Nunc altæ frondes & rami matris opacant,
Crescentique adimunt fœtus, vruntque ferentem.

Hæc nimirum plantaria sunt Plinio, quæ matris vmbrâ enecantur. Paucarum in hoc genere rami parcunt soboli, vt vlmorum palmarumq; nullis verò tales pulli proueniunt, nisi quarum radices amore solis atq; imbris in summa tellure spatiantur. *lib.* 17. *cap.* 10. *quanquam Chrysostomus loquitur de omnibus præcelsis arboribus, quæ humilioribus inumbrant.*

l. 28. καὶ δεῖ οὖ τῆ ἀρωδὸν τὸ ἐτῆσι, δεῖ δὲ τῆς ὡρῶν κράσεως, καὶ περὶ πάντων τῆς αὐτῆ περιοίκους] *Hæc sumpta sunt ex Theophrasti de plantis* 8. *cuius hæc sunt:* περὶ αὔξησιν δὲ καὶ τροφὴν μέγα μὲν ἡ τῆ ἄνεσις κράσις συμβάλλεται, καὶ ὅλως ἡ τῆ ἔτους κατάστασις (εὐκαίρων γὰρ ὑδάτων καὶ εὐδιῶν, καὶ χειμώνων μετρίων, ἅπαντα εὔφορα καὶ πολύκαρπα, κἂν ἐν ἀλμώδεσι καὶ λεπτογείοις ᾖ. διὸ καὶ παροιμιαζόμενοι λέγουσιν οὐκ ἄλλως, ὅτι ἔτος φέρει, οὐχὶ ἄρουρα) μία δὲ καὶ αἱ χῶραι διαφέρουσι. *id est,* Ad incrementum autem alimentumque plurimum quidem cœli temperies, & in totum anni ratio confert (etenim si imbres, serenitates, & hyemes accidant tempestiuæ, cuncta feliciùs atque vberiùs proueniunt, etiam in salsuginosis ac parum pinguibus agris. vnde non ab re est, quod prouerbio dicitur, Annum producere fructum, non agrum) verumtamen refert non parui, quæ sit natura regionum. *Deus autem est, qui temperat annum ad vsum agricolarum, atq; etiam quid opus facto sit in re rustica, docet eos, vt est apud Isaiam* 28. Erudiet illum in iudicio, Deus suus docebit illum. *iudicium dicit agri colendi rationem.*

l. 32. ὅταν ἡ ῥίζα ἐνέγκῃ καρπὸν, ὅταν τὸ σπέρμα φυῇ] *Hic etiam præse fert non mirorem rerum rusticarum peritiam. Sic enim Plinius lib.* 16. *capite tricesimo,* Arbores, quas naturæ debeamus, tribus modis nascuntur, sponte, aut semine, aut radice. *Quod etiam Virgilius tradidit:*

Principio arboribus varia est natura creandis.
Namque aliæ nullis hominum cogentibus, ipsæ
Sponte sua veniunt.
Pars etiam posito surgunt de semine, vt altæ
Castaneæ, nemorumque Ioui quæ maxima frondet
Æsculus, atq; habitæ Graijs oracula quercus.
Pullulat ab radice aliis densissima sylua;
Vt ceralis vlmisque, etiam Parnassia laurus
Parua sub ingenti matris se subijcit vmbra.

Pag. 634. 10. *Legendum,* ἐπιδεξαμένους.

l. 13. μέχρι τῆ διαγράψαι τὰ περιττὰ μόνον, ἔστιν ἡ ἀρχὴ] Hæc & hæc facies, illa ne feceris (*hoc est,* διαγορεύῃ) *quæ magistratûs est præscribere, & Legum. Dem. contra Leptinem,* μηδένα εἶναι πεπεραρχίας ἀτελῆ διείρηκεν ὁ νόμος. *Item,* ἐν τῶ νόμω διείρηται. *Vlpianus,* διείρηκε, διαῤῥήδην εἴρηκε, diserte dixit. *Paulo post in eadem Oratione,* διὰ τὸ γεγράφθαι ἐν τῶ νόμω διαῤῥήδην αὐτῆ, quia disertis in lege verbis scriptum est. *Id. mihi est* τὸ διαστέλλεσθαι: *vt apud Lucam Christus* διεστείλατο cuidam, *quem curauerat, ne cui diceret, mandauit,* διέπειν. *Est autem* accuratè & solicitè præcipere. *Athenæus lib.* 6. καὶ τούτω τῶ ὕβρει Μακεδόνιοί μὲ Ἡρακλεώτας ὑποτάττουσιν, διὰ τίλος ὑποχρόνιοι δυστυχεῖν παρέχουσιν αὐτοῖς τὰ δίοντα, περιδιαστελλόμενοι μηδενὸς αὐτῆ ἐξεῖναι πρόσω τῆς Ἡρακλεωτῆ χώρας. hâc priùs cautione adhibitâ, ne quenquam eorum extra suam regionem venderent. *Hinc dicimus, lege cautum est. Vides* τὸ διαστέλλεσθαι pactionem *significare. Et lex, est pactio ciuium inter se,* Ζωοθήκη τῆς πόλεως, *vt apud Platonem in Minoe, & Aristotelem, loco quem paulo antè memorauimus. Vnde Comicus:* Ea lege atque omine. *Lex est enim pactio; pactio, condicio.*

l. 41. *Legendum* φυγὼν, ἐρημίαν τῶν μ. *sine* καὶ.

Hom. 16.

Pag. 635. 32. καὶ οὐκ εἶπεν ἡ ἀγάπη αὐτῆ] *Deest hic,* ἀλλὰ τὰ σαλάγχια αὐτῆ. *cur enim illud diceret, si hoc non adderet? Erroresq; huius generis frequentes sunt. quod autem habetur* 635. 19. τὰ σαλάγχια αὐτῆ αὐαπέπαυται ὑπὸ πάντων ὑμῶν. *est quidem hoc apud Paulum alio loco: sed hic est* τὸ πνεῦμα αὐτῆ. *sed aut hic quoq; ita legit Chrysost. aut illum locum ante oculos habuit.*

Pag. 636. 7. εἴ τι αὐτῶ] Vide Boisium.

l. 40. ἵνα μὴ δόξῃ ἐπιτηδες τοῦτο πιεῖν, ἀλλ' ὑπὸ ἀναγκαίας ἑτέρας ἐπ' αὐτὸ ἐρχεσθαι] *Et hoc Demosthenicum*

ritum est. Cum enim in illa περὶ Leptinem Orator de immunitatibus disserens, de Chabriæ filio dicturus esset, & multis tum suspicionem moueret in gratiam illius dicere, quæ diceret, sic incipit. εἶεν. ἀλλ' νὴ Δία, τὸν παῖδα τὸν Χαβρίου φεισόμεθα ἀφαιρεθέντα τῶν ἀτελειῶν. Ad quem locum Vlpianus, αὐτὸ τοῦτο, ἀγαθὲ, λείπεται τῷ λόγῳ, ἵνα ἐξαναγκασθῇ ὑπὲρ Χαβρίου ἐρεῖν, καὶ μὴ ἐκ προαιρέσεως καὶ παρορμήσεως, ἀλλ' ἐπάνάγκους τῷ λόγῳ. Debemus enim honestos aditus ad quamque partem orationis facere, inquit Cicero. Qua de causa non cupidè præripuit illum locum, sed ita induxit, vt eò rerum serie ductus videretur ad vitandam illam suspicionem gratiæ. Quid hoc ad rem, inquis? multum, si Chrysostomus obseruationem dignum putauit. & certè vtilis est vel ad cognitionem, vel ad imitationem, quàm multa eorum, quæ Scholastici tradunt. At illa subtiliora sunt. Ego verò id pernego. Nam illa cum docentur, nemo tam obtusus est, qui non intelligat: hæc acutissimus quisq; vix percipit.

Pag. 637. 13. ὁ τῷ μέτρῳ τῷ ἡμετέρῳ, ἀφθονίᾳ τῇ γνώμῃ τῇ παρεχόντων ἡ φιλοπολία κρίνεται] Sic interpretatur ἁπλότητα. i. liberalitatem. vt Iacobi 1. εἴ τις λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος Θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς.

Pag. 639. 11. Legendum, ὃ μέλλον ἐνταῦθα δικάζεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖ τὰς εὐθύνας ὑφέξειν] Hic διδάζεσθαι non est iudicari, sed τὰ δίκαια λαμβάνειν, ius suum persequi, pecuniam debitam petere. Hic enim agitur de feneratoribus. Solent enim οἱ δανείζοντες διδάζεσθαι παρὰ τοὺς δανειζομένους: & εὐθύνας ὑπέχειν, est δίκης δίδοναι, iudicium pati. Cic. pro Quinctio. Demosth. τῷ λόγῳ μὲν τῷ νόμων τὰ δίκαια λαμβάνοντες παρ' ἀλλήλων, id est, διδάζόμενοι.

l. 27. Lege αὐτοῦ σκιᾶς.

Hom. 17.

l. 35. ponendum ὥσπερ ἀπειλοῦντες. sic est apud Paulum. & ὡς non regit indicatiuum.

l. 39. πίστει τῇ περὶ χρειττόνων] Sic distinguit περὶ τῆς δογμάτων.

Pag. 640. 11. Vel legendum πάντα κινεῖ καὶ μετὰ τὸν λόγον, vel πάντα κινεῖ καὶ μετὰ χειζεῖς λόγον.

l. 15. Legendum, ὅτι τὸ κεφάλαιον, καὶ τῶν χορωνίδα τῆς σ. ἴστε] ὡδὶ τὸ Ομηρικὸν, κλῦθι ἐπίδηκα χορώνῃ. Iliados 3.

l. 23. Videtur legendum, ὅτι πλουσίᾳ ἐπλήσατο. πλοῦτον γὰρ ἐπὶ φησὶ. nam ἐπλήσατο πλοῦτον, vel ἐπλήτησε, absonum est.

l. 29. καὶ γνώμην ὑμῖν ἐν τούτῳ δίδωμι] Consilium do. Dio Cassius, πλὴν τούτου καὶ γνώμην αὐτοῖς ἔδωκαν. 1. ad Cor. cap. 7. γνώμην δὲ δίδωμι, ὡς ἐλεημένος ὑπὸ Κυρίου πιστὸς εἶναι).

l. 40. Legendum, νῦν δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐσπ.

l. 44. Videtur legendum, εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, ex v. 6. & sic Beza, Si promptus animus adsit.

Pag. 642. 15. ὁ πλὴρ ἐλπὶς] Subaudi χρήζει. Illustre exemplum habes apud Athenæum huius rei lib. 6. Πωσιδώνιος φησὶν ὁ ὑπὸ τῆς σοᾶς, πολλὰς πένας ἐωυτῷ ὁ Διωτίμους περίεσθαι, διὰ τὸ τῆς διανοίας ἀδυνὲς, ὑπὸ δύναι ἑαυτοὺς εἰς τῶν Ρωμαίων ὑπηρεσίαν, ὅπως παρ' ἐκείνων τυγχάνοντες τῆς εἰς τὰ αὐαγκαῖα ὀλιγωρίας, αὐτοὶ πάλιν ὑποδιδῶσιν ἐκείνοις δι' αὐτῶν, ἅπερ ἂν ὦσιν ὑπηρετεῖν Διωτίμοι. Hoc exemplum docet verum esse illud Aristotelis lib. 1. Polit. cap. 2. Αρχον ἡ φύσει καὶ ἀρχόμενον διὰ τῶν σωτηρίαν. τὸ μὲν γὰρ Διωτίμον τῇ διανοίᾳ περορᾶν, ἄρχον φύσει καὶ δεσπόζον φύσει· τὸ δὲ Διωτίμῳ τῷ σώματι ταῦτα ποιεῖν, ἀρχόμενον καὶ φύσει δοῦλον. διὸ δεσπότῃ καὶ δούλῳ τὸ αὐτὸ συμφέρει.

l. 16. ὁ πλὴρ τῷ πένητ] Egere opibus pauperum diuites, Aristophanes in Plouto docet. sic enim pauertas ad diuites:

Καί τοι τί πλέον πλουτεῖν ὅτι, πρὸς τούτων τῶν ἀπορωτέρων;
Παρ' ἐμοῦ γὰρ ὅτι πρὸς τοῦτο ἔχεις ὧν δεῖσθον. ἐγὼ γὰρ
Τὸν χειμετόχειμῶνα περιῶν δεόμενον κάζεσα κάθημαι
Διὰ τὴν χρείαν καὶ τὴν πενίαν ζητεῖν ὁπόθεν βίον ἕξεις.

l. 23. φύσημα, obscœnum est vocabulum, mancat φθόημα.

Pag. 643. 13. Legendum, ἵνα σὺ μὲν ἐν πειρεφόροις μόνῃς, vel πειροφόροις. sic dicimus, ἰωνόμος, vel ὁμόρροος. Breuis enim vocalis in compositione producitur, vt ὁμαλὸς, αὐώμαλος, καταιρεφὴς, Ζωπυρεφὴς ὑπὸ τῶ ἐρέφω.

l. 29. ἃ μὴ δίλεσθε πάσχειν, μηδὲ ποιεῖτε] Demosthenes contra Midiam, σὺ δ' ἀπειλεῖς πᾶσιν, ἐλαύνεις πάντας· πρὸς ἄλλους ἀξιοῖς ἦ, σὺ βέλει σκοπεῖν· ἐκ αὐτὸς σκοπῶν ἦ, τι μὴ πρὸς ἄλλους λυπήσῃς ποιῶν. l. 32. ἐλεεῖσθαι βέλει; ἔχουσ' ἐλέου. ἃ γὰρ χρίσις αὐλεως τοῖς μὴ ποιοῦσιν ἔλεος Iacobi 2. v. 13. Hoc verò mirificè noster Demosthenes illustrauit in eadem, & quidem eâdem orationis figurâ. ἐγὼ νομίζω πάντας ἀνθρώπους ἐκείνως φέρειν τὸν βίον αὐτοῖς, ἐγὼ σύσ δ' μόνους, ὡς συλλόγοι τινες, καὶ ὧν πλουτοῦσι γίγνονται, ἀλλ' καὶ ἄλλως. ἀλλ', ὅτι τις μισεῖ καὶ φιλάνθρωπος ἦν, καὶ ἐλεῶν πολλούς; τοῦτο ταὐτὸ δίκαιον ὑπάρχειν ἅπασι πάντων, αὖ ποτε εἰς χρείαν καὶ ἀγῶνα ἀφίκηται. ἄλλος γοῦν τις αὐανδὴς καὶ πολλὰς ὑβρίζων, καὶ πολὺ μὲν κεκτημένος, τοὺς δὲ πλησίον, τοὺς δὲ μισθὸν ὑπολαμβάνων εἶ); τούτῳ τὰς αὐτὰς δίκαιον ὑπάρχειν τοῖς φοβεῖς, ἅπερ αὐτὸς οἰκτιρμὸς χρῆται τοῖς ἄλλοις. αὖ τοίνυν ὑμῖν ὀρθῶς ὅπερ σκοπεῖν, τοῦτο πληρωτῶ δίρησθε Μειδίαν ὄντα τῷ ἐρᾶν, ἐκ ἐκείνῳ. ἔρως est ἐλεημοσύνη, quam in hac Epistola vocat Apostolus εὐλογίαν, in altera λογίαν, collectam. Erat enim hic maximè laudabilis & verè pius Græcorum mos pauperes amicos subleuandi, vt cum aduersam fortunam passus esset aliquis, sodalium atq; amicorum facultatibus sublenaretur. Hoc illi vocabant ἐρανίζειν, καὶ ἔρανον φέρειν, quod hic etiam Paulus διακονεῖν τοῖς ἁγίοις, καὶ διακονίαν. Idcirco autem retulimus hic illum oratoris locum, non solùm quia Chrysostomum illustrat, & facit ad rem, quæ nunc agitur: sed etiam vt pudeat Christianos non facere id, quod Ethnici tam libenter & tantâ cum humanitate, ne dicam charitate, fecerunt. Huic consimilis est locus in prima contra Aristogitonem. εἶτά σου συγγνώμης πόθεν, ἢ πρὸς τῦ; ἢ τοῖς σοῖς πολίταις ἔλεος; πολ-

λῆ γε ϗ δεῖ. σὺ τὸν εἰς ταῦτα ἕλκον προσδέδωκας Αἰσχίνην· μᾶλλον γ' αὐθρηκας ὅλως. μὴ δὴ πρὸς ὃν αὐτὸς ἔχωσας λιμῷ, ϗ προβόλων ἐπέπλησας, πρὸς τούτους προσορμίζε. *Nonne hunc locum Noster intuebatur cum diceret*, ἐλεεῖσθαι θέλεις ; ὑκοῦν ἐλέει. συγγνώμης θέλεις τυχεῖν ; ὑκοῦν μεταδίδου. Vis misericordiam consequi ? fac aliorum miserearis. veniam impetrare vis ? tu igitur imperti veniam.

Hom. 18.

Pag. 645. 28. *Legendum*, ὑπὸ τῶν δοκίμων εἶ).

l. 30. ϗ οὗτω ἡ ἀδρότης, οὗτ' ἔστ τὸ πλῆθος χρημάτων] *Theophrastus* ἀδρὸν σῖτον *vocat* lætas segetes, *quas propriè dicimus* vberes, *&* ἀδρότης τῆ λόγω, vbertas & copia dicendi. *Isocrates in Panathenaico :* οἶδε γ' Λακεδαιμονίων ὁ δωδεκάμηνος σωτὰρ, ἀλλὰ προσδοκῶντες, ὧν ὑπερβάλλοντας τὸς ἐπαίνους τοὺς ἐκείνων ποιῶν ται, τὸν αὐτὸν λόγον δόξαν τοῖς ἀδροτέροις αὐτῆ, ϗ πολὺ βελτίοσιν εἶ) δοκοῦσι, ijs, qui se copiosiores sunt: *seipsum inuit.*

Pag. 647. 17. *Legendũ*, ταῦτα δέ μοι πάντα εἰρηται.

l. 21. *Legendum videtur*, τοῦτο γὰρ ϗ ὑμῖν ἀσφάλειαν πλείονα. ϗ ὑμῖν ὀπόδοσιν μείζονα κατασκάζει πρὸς ἀρετὴν, incrementum, *vel* profectum maiorẽ. *Pro* ταῦτα *Interpres Billius videtur legisse* παύτῃ, *vel* διὰ ταῦτα.

l. 28. ὡς μίαν οἰκίαν δεῖ τὴν ἐκκλησίαν οἰκεῖν] αὐτὴ τὴν διοικεῖν ϗ οἰκονομεῖν. *Isocrates*, οἱ βέλτιον οἰκοῦντες τας ἑαυτῆ πόλεις. *Item* τῆ πόλεως τὰς ἄμεινον οἰκεῖσθαι δοκούσας.

l. 36. *Legendum*, ὅτι αὐθρωπ ὢν.

l. 40. ὅσον ὁ κηδεστὴς τὸ μ.] *Hic quidem* socer, *propriè* gener, *vel* affinis. *sic* γαμβρὸς, gener *propriè*, *sed Exodi* 18. socer.

l. 43. ὡς ἐν σίλῃ τῷ βίῳ ταῦτα γελᾶς καταλιπὼν] *Non per appositionem :* sed hæc tanquam in columnâ descripta vitæ reliquit, *id est*, cunctis hominibus. εἰ *est*, *quem nos mundum dicimus. Cicero:* Solem è mundo tollere videntur qui amicitiam è vitâ. *Plinius :* Sed nos pergamus vitam excolere. *Sapient. Sal. cap.* 10. *de Sodomitis.* σοφίαν γὰρ παρῆλθον οὐ μόνον ἐν τῷ βλάπτεσθαι τὸ μὴ γνῶναι τὰ καλὰ, ἀλλὰ ϗ τῆς ἀφρεσύνης αὐτῆ ἀπόλιπον τῷ βίῳ μνημόσυνον. *nempe omnibus posteris.*

Pag. 648. 1. *Legendum*, ἅπερ ἂν ἡμεῖς ἐσηγησώμεθα, *propter* αἰ, *vt altero membro*, ἅπερ ἂν συμφέροντα φανῆ.

l. 11. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνο ὁ τὰ συμφέροντα εἰπὼν, σοφός· ὧδε ἡμεῖς οἱ κατανοοῦντες, ϗ αὐτὰ ξυνέσεως ϗ ξυνεσεως καρπωσόμεθα ἔπαινον] *Nota differentiam similium nominum.* σοφὸς *enim est qui per se prudenter intelligit :* συνετὸς, *qui nihil quidem ipse excogitat, sed alterum bene monentem audit. atq; hæc Hesiodi sententia est nota omnibus,* ἐσθλὸς μὲ παρ' ἐαυτῷ &c. ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος &c. *Quam Basilius Magnus ad Iuuenes eleganter expressit :* μιμνησθῆτε τοῦ Ησιόδου, ὃς φησιν ἄριστον μὲ εἶ), τὸν παρ' ἑαυτῷ τὰ δέοντα ξυνορῶντα, ἐσθλὸν δ' αὖ κἀκεῖνον, τὸν τοῖς παρ' ἑτέρων ὑποθεμένοις ἐπαινῶντα. τὸν δ' ὡς ἀδύνατον ὄντα νοῆσαι, ἀχρεῖον εἶ) πρὸς ἅπαντα. *Sophocles in Antigona,*

Φημὶ ἐγωγε πρεσβεύειν πολὺ
Φωῦσαι τὸν αὐδρα παύτ' ἐπισήμως πλέω·
Εἰ δ' ἦν (σιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ παύτῃ ῥέπειν)
Καὶ τῆ λεγόντων εὖ κλύειν τὸ μανθάνειν.

Liuius in Orat. Minutij lib. 22. Sæpe ego audiui milites, eum primum esse virum, qui ipse consultat, quid in rem sit. secundum eum, qui bene monenti obediat. qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, eum extremi esse ingenij.

Hom. 19.

l. 32. Περὶ τῆς παρρησίας] *Nullus dicendi magister melius vnquam rhetoricatus est. & hoc quidem primum* Θεώρημα· ὁ γὰρ διδασκὴς ὁρᾶν τὼν μεγαλοψυχίαν τῆ κατηγόρυ, ὑδὲ ὑποπτεύει λοιπὸν. λογίζεται γὰρ ὅτι ὁ, πολλὰ ἐξὸν εἰπεῖν, ὐκ εἰπὼν, πῶς ἂν ὐκόντα πιθέσειεν ; *apud nullum memini Rhetorem me legisse : sed tamen verissimum est, & Chrysostomus nobis horum diligentior. Exemplum autem hoc sæpe apud Demosthenem occurrit,* ϗ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πολλὰ δ' ἂν ἔχων εἰπεῖν. *Nam consectari minima quæq; atq; excutere omnia, est* μικροψυχεῖν, *& suspicionem affert accusatoris nimis intenti. Secundum illud,* ϗ δίδωμι μεῖζον ὑποπτεύειν, ἢ εἶπεν : *est apud Hermogenem* ἐν τῆ ῥόδῳ δεινότητ. *sic ille, vtimur, inquit, hoc Schemate,* ὅταν βουληθῶμεν τὼν ὑπόνοιαν μείζονα κατασκάσαι τῆ πράγματος ἐν τῆ γνώμη τῶν ἀκουόντων. *Sic Cornificius, ad Heren. lib.* 4. Vtilius est occultè fecisse suspicionem, quàm huiusmodi intendisse accusationem, quæ redarguatur. *Tertium est* τῆς χρυσοστόμυ θεωρίας· ϗ ἤδυς χρυσῆ ὑπόνοιαν ἀφεῖσθαι ἑαυτῷ. *Habet enim boni viri significationem, aliquid remittere, non acriùs, quàm necesse est, agere, non esse pugnacem. hæc Noster obseruauit & didicit videlicet ad vsum aliquem suum concionandi. Cur nobis itidem non licet ? Exemplum est* τῆς παρρησίας *apud Paulum,* πρὸς μὲν γὰρ τὴς διακονίας τῆς εἰς τὸς ἁγίους περισσόν μοί ὅτι τὸ γράφειν ὑμῖν. *apud Dem. contra Leptinem,* ἐγὼ δ' ὅτι μὲν τινων κατηγορῶ τα, παύτας ἀφαιρεῖσθαι τὼν δωρεὼν τῆ ἀδίκων ἔζὴν, ἐκόσω.

l. 34. *Legendum videtur*, διδωσι μεῖζον ὑποπτεύειν, ἢ εἶπεν.

l. 39. *An legendum*, εἰ δεῖς σύνεσιν *non* περιαίρεσιν, *sed* παραινέσεως ? *propter illud quod sequitur,* ὑπὸ ἄλλων τ.μ περιέρχεψε. *certè* περίνεσις *est* προτρεπτικὸς λόγ.

Pag. 649. 10. & 42. κολάζῃ reprimit, & κεκολασμένως μεθοδεύει orationem arte quadãm temperat, Billius.

l. 12. τὼ φιλοτιμίαν, *mox vocat* εἰσφορὰν. *At Paulo*, φιλοτιμίαν ἔφερε τὸ μηδὲν λαβεῖν. *hæc est enim, quam vocat* καύχησιν. 1. *ad Cor.* 9. v. 15. Emori mallem, inquit, quàm vt gloriam meam quis euacuet. *Sic vetus. Quam gloriam?* ἵνα εὐαγγελιζόμενος, φησιν, ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον. *hoc est*, vt gratis prædicem. *liberalitas autem versatur circa* λῆψιν ϗ δόσιν *Eth.* 4 *cap.* 1. *nec minùs interdum liberale ac splendidum non accipere, quàm magnificum dare.* φιλοτιμίαν *autem gloriam interpretatisumus.*

l. 39.

l. 39. ωσ ἅπαν τὸ πεῖ πεπληρωκότα] *Sic apud Dem.* πεπληκε τὸ ἐρέβινθ, καὶ πληροῦσα τὸν ὄρυγα: *quod est* εἰσυνεχεῖτ, *v.* 40 *Theophrastus*, φίλαφ δ' ὄρυγα καλέσαντα εἰσυνεχεῖν.

l. 42. καὶ καλέζει πάλιν λέγων] *Pro quo dici solet* ἀμυδῶτω, διεκπέφυκε, mitigat, mollit. *sic pag.* 649. 10. κεκολασμένως μᾶλλον δεῖν λέγειν. *Hermogeni* κεκολασμένον χάλλος *est* venustas orationis non admodum ornata, *sed* compressa, *ne nimis niteat: cui opponitur* ἀπερίμυδον, *vel* ἀμύδητον. *& hoc igitur artis verbum.*

Pag. 650. 1. σεσῆμθαι τοῦ ἀγῶνος] *Nostri Codices habent* πεπαιδεῦθαι τ. α.

l. 7. δεῖ αὐτῆ] Lege δεῖ αὐτῆς, fortè διακονίας.

l. 11. *Legendum*, ὃ μᾶλλον τὸ δικαίως πολὺ ὑπ ἐλύπησεν.

l. 21. καὶ εὐλογίας πεπληρωμένοις τοῦ παρέχοντος] εὐλογίαν *Hebræi vocant quodvis munus, vel beneficium, quod Noster nescivit. Sic enim Iacob ad fratrē suum Esau* Gen. 33. *cum illi de Mesopotamia rediens occurreret*, λάβε τὴν εὐλογίαν μου, ἃς ἔδωκά σοι: *paulo ante dixit* δέξαι τὰ δῶρα διὰ χειρός μου. *& sic fortasse legendum*, 1. Cor. c. 16. 1. περὶ δὲ τῆς εὐλογίας. *nam & λογία vix est Græcum* αὐτὴ τῆς συλλογῆς. *& cur eandem rem hic* εὐλογίαν *diceret, illic*, λογίαν?

l. 30. καὶ σπείρων τὸ σπέρμα ἐπάλξεσι] *Sic apud Isaïam cap.* 32. *v.* 20. Beati, qui seminatis secus omnes aquas. *& Ecclesiastæ cap.* 11. *v.* 1. Mitte panem tuum super aquas, quia post multa tempora inuenies illum. Da partem septem, nec non & octo. *panem enim dixit pro semine: vt Psalmo* 104. Qui panem educit è terra: *sic interpretatur Iunius.* seminare *autem* secus aquas, *est in locis irriguis, & proinde feracibus semen spargere. Sed & 6. cap. ad Gal. Eleemosynam seminis comparat, quoniam qui largiuntur pauperibus, videntur id perdere, vt qui seminant: sed multò plus recepturi sunt, quàm dederunt. Quâ ratione hoc bonum opus feneratio dicitur.*

l. 38. ἀλλὰ καὶ ὑπὸ γεγραπῆς προφήτου ἐπάγει λέγων, Ἰλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ Κύριος] *Citant Ecclesiast.* 35. *vbi sunt hæc*, ἐν πάσῃ δόσει ἱλάρωσον τὸ πρόσωπόν σου. *sed* 22. *Proverb. hæc eadem verba sunt*, εὐλόγα ἱλαρὸν δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός. *Seneca in secundo de Beneficijs*, Qui tam paratè facit, non est dubium, quin libenter faciat. Itaque lætus facit, & induit sibi animi sui vultum.

Pag. 651. 25. δικαιοσύνη ἐστὶν αὕτη τοῦ φιλανθρωπεύσασθαι ἐπάλξεσι] *Quod in Psal. dicitur*, Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in æternum. *Est autem* φιλανθρωπία misericordia, *auctore Hermogene*, ἐν τῷ περὶ τῆς ἰδριμύτητος, *his verbis*: Κυρίως μὲν ὃν σύνοιαν σημαίνει λέξις, ὅ κυρίως ἐστ' ἐπείνης ἴσον, ἡ τοιαύτη. ὧν ὁ Ξενοφῶν λέγων τὰς αἰτίας, δι' ἃς αἱ κυῖαι περὶ τῶν νέων αἰσχροῦσιν ἐκ τῆς διαγωγῆς, φησιν, ὅτι αἱ μὲν διὰ μαλακίαν, αἱ δὲ δι' ἀνδρείαν, αἱ δὲ διὰ τὸ καὶ τὸ, αἱ δὲ διὰ φιλανθρωπίαν αἰσχροῦσι, φησι. τοῦ γὰρ περὶ τοὺς ἀνθρώπους ζωώδεσιν, καὶ τὸ ζωώδεσιν ἀνθρώποις ἀσπάζεσθαι, φιλανθρωπίαν ὠνόμασεν, ὁ κυρίως μὲν ὄνομα τοῦ πράγματος ἴσως τῆς λέξεως (ἐπ' ἄλλοις δὲ τάττειν εἰώθασιν τοῦ φιλανθρωπίαν) κυρίως μὲν τοι πως σημαίνων τὸ πρᾶγμα, καὶ τάχα τούτου μᾶλλον ἂν εἴη κυριωτέρα ἡ λέξις, ἢ ὅτι τοῦ ἐλεεῖν καὶ οἰκτίρειν ὅτε πέφυκε, ἐφ' ὅσοις καὶ φύσει τέτρεται τὸ τῆς φιλανθρωπίας ὄνομα. *Sic Apostolus posuit ad Titum* 2. *v.* 4. ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία ἐπέφανε τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς. *Sic Noster accipit, concludens omnes ferè conciones* χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ. *Hic igitur* δικαιοσύνῃ *intelligere debemus*, ἐλεημοσύνην, *quæ est eadem* φιλανθρωπίᾳ. *Mat.* 6. προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν ἀνθρώπων, *vetus Interpres reddidit*, Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, *& nemo reprehendit. Timon autem ille, qui congressus hominum omnemq; consuetudinem refugiebat, dictus est* μισάνθρωπος, *vt canes illi Xenophontis* φιλάνθρωποι. *Sed* φιλανθρωπία καὶ φιλοτιμία *sic differunt (nam & φιλοτιμίαν diximus esse liberalitatis genus) vt apud Arist. liberalitas & magnificentia, quod Noster docet in hoc ipso sermone supra*: ἐναντία δὴ φιλοτιμία καὶ σφοδρότης καὶ ὁ πολλὰ δοὺς, πολλάκις ἀδυνατῖ. φιλόπλουτος est igitur qui multa & magna largitur.

l. 28. μὴ τοίνυν ἀκριβολογώμεθα, ἀλλὰ ἀδρὰ τῇ χειρὶ σπείρωμεν. *Cic. in Lælio*, Hoc quidem est nimis exiguè & exiliter ad calculos vocare amicitiam, vt par sit ratio acceptorum & datorum. *hoc est* ἀκριβολογεῖσθαι. *Quanquam & μικρολογίαν, quid sit, ostendit.*

l. 44. περὶ τῷ μὴ λαβεῖν] *Omittit Interpres.*

Pag. 652. 8. πνα αὖ εἰσαῦθις τρυφᾷν μᾶλλον, τὸν λαχάνοις τρεφόμενον, καὶ ὑγιαίνοντα, καὶ ὑδὸν πίνοντα ἀνδρὸς, ἢ τὸν Συβαρίτην ;] *Hesiodus*,

Νήπιοι οὐδὲ ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός,
Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

i. e. ἐν λιτῇ διαίτῃ, tenui victu.

Plato Legū 3. ἆρ' οὐκ ἀγροικήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις δεῖ πλέον ὀφθῆναι ἢ τὸ ὅλον καμεῖσθαι, ζημιώδεις, τὸ δὲ ἥμισυ, μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο, ἄμεινον δὲ τοῦ χείρονος.

l. 9. ἢ τὸν Συβαριτικὸν ἔχοντα τρόπον]εἰς τρυφὴν καὶ μαλακίαν οἱ Συβαρῖται διαβάλλονται. *De quibus multa Athenæus lib.* 12. *velut quod in luxum & voluptates penitus immersi legem tulerunt, τοὺς εἰς τὰς δυσίας καλοῦντας πρὸ ἑαυτοῦ τοὺς θεραπόντας τοῦ ποιεῖσθαι. εἰ δέ τις ὀφθείη ἢ μαγείρων ἰδίον εὖρος βρῶμα καὶ ἀστεῖον, τοῦ ἐξεῖναι μὴ εἶ) χρήσασθαι τούτῳ ἕτερον πρὸ ἑαυτοῦ. Herodotus autem in* 6. Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς αὐτὸν ἀφίκετο. εἶπον τοιῶν αὐτῷ γάλλοι μάγειροι καὶ ὀρνιθευταί. *Hic ille est, qui Solem in vitâ non vidit nec occidentem nec orientem. Hoc vitæ genus eodem lib. Legum Philosophus idem vocat Ionicum, vt* motus Ionicos *Horatius.*

l. 14. *Legendum*, ἀπέρξωσι.

l. 19. αὐθέντον, ὅταν δὲ τοῦ ἀ.

Hom. 20.

Pag. 653. 27. ὁ δ' ἐπιχορηγῶν ἀνέσεως τῷ ἀπείροντι, καὶ ἄρτιν εἰς βρῶσιν] *Ex Isaiæ* 55. ὡς γὰρ αὐ καταβαίνουσι τὸ ὑετὸς ἢ χιὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐ μὴ ὑποστρέψῃ ἕως αὐ μεθύσῃ τὴν γῆν, καὶ δῷ ἄνεσιμα τῷ ἀπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν.

Pag. 654. 10. καλάσῃ γὰρ ὁ σὸς καταδεδημόμενος κομῶντα τὰ λῆια δρέπεσιν] *Hoc est* molles: *quod alterum membrum oſtendit*, οὕτω καὶ ἡ ἐλεημοσύνη πολλὰ τὰ δράγματα τῆς δικαιοσύνης ἐργάζεται. τὸ γὰρ ἀποδικνύναι, καὶ ἀποφαίνειν, *idem valent quod* ἀποργάζεσθαι. *l.* 18. καὶ γὰρ ἡμεῖς κύκλοι τὰ λῆια ἡμᾶς δέξαι κοιλότατα. *Theocritus Idyllio* 7.

Αἴγειροι πέλεια τε ἐύσκιον ἄλσος ἔφαινον.

quod verbum Scholiaſtes quoq; explicat, ἀπέλιον.

Pag. 655. 8. εἴτα αὐτὰ μὲ ἐλευθέρωσαν, αὐτὸς γ' ἀνεκτήσατο] *Notanda differentia*, τὸ λειτουργεῖν καὶ τὸ δαπανεῖν. *Illi conferebant pecuniam, Paulus ad Sanctos perferebat. Eſt enim* ὁ εἰσφορὰ *ſpecies* τῆς λειτουργίας, *vt* τετραρχία & χρηία: *quarum immunitas eſt* ἀτέλεια. τελεῖν *enim* pendere, *Dem. contra Leptinem. hoc autem quod Corinthij faciebant pro Sanctis ſæpe Noſter vocat*, εἰσφέρειν, & *rem*, εἰσφοράν.

l. 30. ἵνα λειτουργήσῃς τῇ πονηρᾷ τῆς γαστριμαργίας πειθανίδι] Vt ſeruias improbo ventris imperio: *quomodo Saluſtius dixit*, veluti pecora, quæ natura prona atq; ventri obedientia finxit. *M. Tullius in Diuinatione*. Etenim ſi probabilis eſt eorum cauſa, qui iniurias ſuas perſequi volunt, qua in re dolori ſuo, non reip. commodis ſeruiunt. *Reip. commodis ſeruire eſt proprie* λειτουργεῖν, & λειτουργία, *publicum munus vel miniſterium. Vlpianus ad Dem.* λεῖτον γ' ἐκάλουν οἱ πάλαι τὸ δημόσιον· ὅθεν λειτουργεῖν, τὸ εἰς τὸ δημόσιον ἐργάζεσθαι ἔλεγον. *Heſych.* λῆιτον *Tul. de Senectute*, At illa quanta ſunt, animum tanquam emeritis ſtipendijs libidinis, ambitionis, contentionis, inimicitiarum, cupiditatum omnium, ſecum eſſe, ſecumq; (vt dicitur) viuere? *ſtipendia mereri, eſt militare. cuius muneris vacationem, qui propter ætatem habet, is emeritus dicitur. Gloſſarium*, *Emeritus*, ἀπολειτουργήσας, ἀποφραδισθείς. *Seneca in Thyeſte Solem occidentem, emeritum vocat.*

l. 36. διὰ τί τοῦτο εἰς τοῦτο ἀναμίσγεται ;] Vide Boiſium.

Ibid. Νῦν τοῖς ἑαυτῶν κρίνουν πλημμελήμασιν] Cum ſuorum delictorum acres animaduerſores eſſe deberent, ſi quod fieri oporteret, facere vellent, illi verò cum crapulam edormierint, rei familiaris & expenſorum rationes repetunt. *hoc eſt enim* διὰ τί τοῦτο εἰς τοῦτο ἀναμίσγεται; τὸ κρίνειν καὶ τῆς δικῆς *eſt* ius dicere, *ſeu* reddere. *vt Iſaiæ* 1. κρίνατε ὀρφανῷ, καὶ δικαιώσατε χήραν: iudicate pupillo, iuſtificate viduam. *Eſt igitur iudicare cum hoc caſu, iuſtificare, vel condemnare. ſed quæ ſequuntur hæc explicant meliùs.*

Pag. 656. 4. *Mallem* αὐτὰ γ' τὸ πάταγον φορεῖν. *Heſychius* πάταγος, τὸ ἀπὸ ἐρήμου φόρημα. *eadem verba habet Iulius Pollux.*

Hom. 21.

Pag. 657. 41. *Legendum* καὶ διὰ τὸ φιλόσοφος εἶ).

Pag. 658. 3. ἢ πίνων κατ' εἰρωνείαν φησὶ, πολλῷ ἐμφανέστερον βαρύτητα λέγων, ἐγὼ ὁ ταπεινὸς] *Hermog.* αἱ γὰρ εἰρώνειαι μάλιστά πως εἰσι, ποιοῦσι τὸν βαρύτητα: vt *Dem. pro Corona*, τίνι τρόπῳ Παιανιεὺς ἐγὼ Βάτλῳ, Οἰνομάῳ τῷ Καδωκίδῃ σου πλέον ἄξιος ὢν ἐφάνην τῇ πόλει. δι' ἀμφοτέρων γὰρ τῶν ὀνομάτων τῷ τε Βατάλῳ, καὶ τῷ Οἰνομάῳ τὰ ἐναντία τοῖς ὀνόμασιν αὐτοῖς δηλοῦται. *Oenomaus, eſt Heros, Batalus, mollis.* mea mollities, inquit, qui ſum Batalus, vt tu vis, plus tum patriæ profuit, quàm tua fortitudo, qui Oenomaum aliquando in tragœdia egiſti.

Pag. 658. 29. *Leg.* ὑφ' ἡδὺ διὰ τινὸς αἰθ.

Pag. 659. 1. διὰ μὲ τῆς ὑπῆς] *Et hoc Hermogenis eſt, quòd metaphoram appellat* ὑπῆλυε. *ſic enim ille*, καὶ τετραμμένῳ λέξιν, *modificatam dictionem.*

l. 5. *Legendum videtur*, ἰσάιωμα κατ' αὐτῆ.

l. 23. ὕπον] Quod aliàs dixit, τροπῶ, tropum.

l. 40. καὶ εἰς μυδίνα ἀφῆ τῷ ἐρίῳ] *Trãſlatum à Veſpis ſiue apibus, quæ, quos pupugerunt, in ijs relinquunt aculeos. Dem. hac locutione vſus eſt* κατ' Ανδροτίωνος. *Ariſtophanes proprie dixit de ſuis ſenibus, iracundis iudicibus, quos aculeatos induxit, veſpis ſimiles*, εἰς ὃν αὖ τύχωσι, τὸ κέντρον ἀφιέντες. *Cic. pro Celio*, Sed veſtræ ſapientiæ eſt, Iudices, non abduci ab reo, nec quos aculeos habeat ſeueritas grauitaſq; veſtra, cum eos accuſator erexerit in rem, in vitia, in mores, in tempora, emittere in hominem & in reum, cum is non ſuo crimine, ſed multorum vitio ſit in quoddam odium iniuſtum vocatus. *erigere aculeos eſt* ἐγείρειν, *emittere*, ἀφιέναι.

Pag. 660. 1. *Iniqua eſt permutatio. captiui enim homines non dicuntur* λεία, *ſed pecudes. nam apud Liuium, ſi quid memini, legimus:* In caſtra redîerunt, magno pecorum atq; hominum numero, non prædâ captâ. *certè* λεηλατεῖν, *eſt pecora & iumenta abigere, non homines. vnde* abactionem *dicimus* λεηλασίαν, & abactores. *Vlpianus addit loco ſuprà citato*, καὶ λεία λέγεται, ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἁρπαζόντων ἀφίλεια, ἀπὸ τοῦ λεῖτος, *quod eſt* δημόσιος. εἰς τὸ κοινὸν *non eſt in fiſcum: ſed quod Cicero dicit 3. Offic*, Ille autem qui archipirata dicitur, niſi æquabiliter prædam diſpertiat, aut occidetur à ſocijs, aut relinquetur.

l. 22. καὶ μέλος ὤν] Interpretatur Billius, diuulſus atq; in membra diſtractus. Vide Boiſium.

l. 35. ὡς αὖτ' νομίσαι θεόν,] *Balbus apud Ciceronem 2. de Nat. Deorum, oſtendit mundum ſentientem eſſe, intelligentem, ſapientem, Deumq; deniq; ſi dijs placeat. Velleius Epicureus hunc rotundum & volubilem Deum irridet. illa autem Stoicorum ſententia eſt. Cic.* Quocirca ſapientem eſſe mundum neceſſe eſt, naturamq; eam, quæ res omnes complexa teneat, perfectione rationis excellere, eóq; Deum eſſe mundum, omnemq;

nemq; vim mundi diuinâ naturâ contineri.

l. 36. ὕλην τινὰ πονηρὰ τὸ πλέον αὐτῶ ἀναδεῖναι] *Thales Milesius aquam, alij aerem, Heraclitus ignem, Democritus & Epicurus atomos principia esse dixerunt rerum omnium. hi omnes nullam aliam causam nisi materiam nouerunt. Anaxagoras mentem diuinam primus admonit mundi fabricæ, καὶ μηχανὴ χρῆται τοῦ νῶ πρὸς τὴν κοσμοποιΐαν, trahitq; illam machinam, cum, quam ob rem mundus de necessitate extiterit, quæritur, Arist. 1. Metaphysic. cap. 4. Iam duas habemus causas, sed efficiente hic Philosophus non vtitur, & plus materia defert. Tertia, quam Socrates in Phædone maximè requirebat, & cæteris omnibus prætulit, est finis, idcirco rē quamq; sic fieri, quia sic melius fuit. Cum enim incidisset in librum Anaxagoræ, quo docuit ὡς ἄρα ἐστὶν ὁ διακοσμῶν τε πάντα καὶ πάντων αἴτιος, valdè lætatus est, & spē magnā cepit, se causam hanc, quam impensè scire cupiebat, inuenturum: τὸν μὲν γὰρ διακοσμεῖντα, πάντα κοσμεῖν καὶ ἕκαστον τιθέναι ταύτῃ, ὅπῃ βέλτιστα ἔχειν: sed cum perlegisset, de sua spe decidisse, & despondisse animum. vidit enim virum τοῦ μὲν νοῦ ὑφὴν χρώμενον, οὐδὲ πηγὰς αἰτίας ἐπιπρώθουν εἰς τὸ διακοσμεῖν τὰ φαινόμενα, ἀέρας δὲ καὶ αἰθέρας καὶ ὕδατα αἰτιώμενον, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ ἄτοπα. hoc idem Aristotles Anaxagoræ vitio dedit. ait enim, ἐν δὲ ἄλλοις πάντα μᾶλλον αἰτιᾶται τὴν γινομένων, ἢ τὰ οὖν, eandēq; causā: quā Socrates admiratus est, celebrat, scilicet in 2. Physicorum, docens τοῦ φύσιν πάντα ποιεῖν ἕνεκά του, καὶ ὅπ ἄμεινον ἕτω, tum primo Metaph. cap. 3. post hæc enim principia, inquit, quasi non sufficerent ad gignendam rerum naturā, rursus ab ipsa veritate compulsi consequentem causam quærebant. τοῖς δὲ καὶ καλῶς τὰ μὲ ἔχειν, τὰ δὲ γίγνεσθαι τῶν ὄντων, ἴσως ἔστι λαβεῖν, ἔστι δὲ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν, οὔτε εἰκὸς ἄπορον εἶναι· ἀλλ' αὖ τῷ ἀπειράτῳ καὶ τύχῃ τοσοῦτον ἐπιγένεσθαι πρᾶγμα καλῶς ἔχει. νῦν δέ τις εἰπὼν ἦν καθάπερ ἐν τοῖς ζώοις, καὶ ἐν τῇ φύσει ὁ αἴτιος καὶ τοῦ κόσμου, καὶ τῆς τάξεως πάσης, ὃς νήφων ἐφάνη πρὸ ἑαυτῆ λέγοντας τοὺς πρότερον. Sed quod Noster ait, ὕλην τινὰ πονηρὰ τὸ πλέον αὐτῶ νέμαντες, erant qui dicerent in creatione mundi, materiæ quàm conditoris partes esse potiores. in quibus est Hermogenes hæreticus, qui materiam æqualem Deo finxit, id est coæternam: Deum autem huic appropinquando Mundum condidisse. contra quem Tertullianus subtilissimè disputat, libello quodam refellens illius rationes, quibus in hanc sententiā inductus videbatur, ac ostendens hoc esse præponere materiam Deo, Deum verò subycere, qui de materia cuncta produxerit. Quis enim alius, inquit, Dei census, quam æternitas? quis alius æternitatis status, quàm semper fuisse, & futurum esse, ex prærogatiua nullius initij, & nullius finis? aut quid erit vnicum & singulare, nisi cui nihil adæquabitur? adæquabitur autem Deo materia, cum æterna censetur. Ita Hermogenes duos Deos infert, materiam parem Deo faciens. Quæ Manichæorum insania est. Sed cur dixit πονηρὰν ὕλην; an ex illorum sententia, qui materiam mali causam dicunt? hæc enim quorundam opinio fuit non philosophorum solùm, sed etiam hæreticorum. Quippe Manichæi duo principia æterna ponebant, & quidem contraria. Unde Tertullianus in Libro, quem memorauimus, esse hæreticorum patriarchas ait Philosophos. Sed illam opinionem refutat Plutarchus, & Platonis non esse confirmat illo libro, cuius inscriptio est, περὶ τῆς ἐν τῷ Τιμαίῳ ψυχογονίας. Non enim Deum ex Platonis sententia creâsse animam mundi, multò minùs materiam: sed tantùm composuisse vtrumq;, & cùm huius ἀταξίαν, tùm illius εὐαρμοστίαν ad numeros quosdam redegisse. Accepisse enim omne quod est visibile, οὐ ἡσυχίαν ἄγον, ἀλλὰ κινούμενον πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως, vt in Timæo legitur. Nam materia, inquit, cum sit iners, & mera potentia æquè disposita ad bonum & malum, causa malorum esse non potest. Unde igitur tot mala emergunt, si neq; ex materia sunt, neq; à Deo? est quiddam, inquit, secundum Platonem, medium inter materiam & Deum, ἕξις καὶ διάθεσις κακὴ τῆς ὕλης, quam in 10. Legum ψυχὴν ἄτακτον καὶ κακοποιὸν appellat, in Philebo verò ἀπειρίαν. Hanc semper Deo repugnásse, ἐναντίαν ὖσαν καὶ αὐτόπαλον τῷ ἀγαθουργῷ. nam & æternam vnà cum materia fuisse, & ab æterno motus incompositos habuisse, quos Deus ad ordinem modumq; reuocauit, ὥσπερ ἁρμονικὸν αὐδρα καὶ ῥυθμικὸν ὁ φαυλῶ ποιεῖν καὶ κίνησιν, ἐμμελῆ δὲ φαυλῶ καὶ κίνησιν εὔρυθμον ἀξιοῦσθαι. Hæc Plutarchus. Mala autem omnia ex hoc fonte deriuat Philosophus, sic de Mundo loquens in Politico, Περὶ δὲ τῶ ξυνάντων πάντα τὰ καλὰ κάκτηται, τὰ δὲ τῆς ἐξωθεν ἕξεως ὅσα χθαπὰ καὶ ἄδικα ἐν ὑραν γίνεται, πάντα ἐξ ἐκείνης αὐτός τε ἔχει, καὶ τοῖς ζώοις ἐναπεργάζεται. Sed de loco Platonis in Timæo, qui multos fatigauit, quàm vera Plutarchi diuinatio sit, nescio. Certè Xenocrates, qui magistro successit in Academia, non sic Platonem audit, vt ipse etiam fatetur, nec verò Arist. 1. Meta. cap. 6. sic scribens: ὅτι δὲ τὰ μὲν καὶ τὰ κακὰς αἰτίαν τοῖς στοιχείοις ἀπέδωκαν ἑκατέροις ἑκατέραν. quibus elementis? aut quæ Plato nouit elementa & principia rerum? ipse nos docet eodem cap. exponens, in quibus differat à Pythagoreis Plato. τὸ δὲ αὐτὸ τῶ ἀπείρω ὡς ἑνὸς, δυάδα ποιοῦσι, τὸ δ' ἄπειρον ἐκ μεγάλου καὶ μικροῦ τοῦτ' ἴδιον. Pythagoras duo posuit principia, ἄπειρον καὶ πέρας, siue ἄρτιον καὶ περιττόν: Plato αὐτὸ τὸ πέρας & formam. forma enim determinat materiam: αὐτὸ τὸ ἀπείρον, magnum & parum, quia materia interminata est, & quæ contraria suscipiat, quæ duo sunt. idcirco etiam δυάδα nominat, à Pythagoræ verbis, non re dissentiens, nisi quod ideas posuit separatas. Illa igitur in Philebo ἀπειρία certè materia est, non illa anima in 10. Legum, quæcunq; est, malefica, vt Plutarchus censuit. Huic sententiæ doctissimus Hebræorum Aben Esra congruit, cuius hæc verba sunt in præfatione ad Ecclesiasten: shores hara hesron hamecabbel. Radix mali defectus subiecti. subiectum materiam vocat, vt Aristoteles ὑποκείμενον. Itaq; non abs re est, quod Augustinus ait causam mali deficientem potius, quàm efficientem esse quærendam: cui tum est aditus, inquit, cum

à Deo deſerimur, gratiâ deſtituti. Malum enim priuationem eſſe. *priuatio autem & materia ratione tantùm, non re differunt: vt docet Philoſophus in primo Phyſicorum.*

Hom. 22.

Pag 661. 24. καὶ μετεώζει, καὶ δεῖ ἑαυτῷ μέγα τι λέγειν] *Difficillimum hoc temperamentum, vt Noſter ait, quod tamen Paulus arte quadam eſt aſſequutus, vt Demoſthenes pro Corona, cùm neceſſitate compulſum & inuitum hoc ſe facere teſtatur,* κἂν μέ τις ἐυλαβούμενός τοῦτο μὴ λέγῃ τὰ πεπραγμένα ἑαυτῷ, ὡς ἔχειν ἀπολύσασθαι τὴν κατηγορημένην ἀξίαν, ὑπὲρ ὧν ἐφ' οἷς ἀξιῶ πεπαῦσθαι, δικαιοῦμαι. εἰ δ' ἐφ' ἃ καὶ πεποίηκα καὶ πεπολίτευμαι, βαδίζω, πολλαχοῦ λέγειν ἀναγκασθήσομαι δεῖ ἑαυτοῦ. *πειράσομαι δ' ὡς ἂν μετεώτατα τοῦτο ποιεῖν, ὅτι δ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζει, τοῦτο τῶν αἰτίαν ἔχειν δικαίως ἔχειν, ὁ τοσοῦτον ἀγῶνα ἐκκινήσας. Eſt enim hoc tempus* ἀδιαντολογίας *ab omnibus conceſſum, cùm reſpondemus malignis aliorum obtrectationibus, quod Paulo nunc vſui venit. Sic enim Plutarchus in libro, quo docet, quomodo quis poſſit ſeipſum laudare* ἀνεπαχθῶς: αὐτὸν δ' ἐπαινεῖν ἀμίμητόν τινα δεῖ, τρόπον μὲν ἂν ὑπολοίμην τοῦτο ποιῆς πρὸς διαβολὴν καὶ κατηγορίαν, *vt Pericles apud Thucydidem lib. 2.* καίτοι ἐμοὶ τοιούτῳ ἀνδρὶ ὀργίζεσθε, ὃς οὐδενὸς ἥσσων οἶμαι εἶναι γνῶναί τε τὰ δέοντα. καὶ ἑρμηνεῦσαι ταῦτα, φιλόπολίς τε καὶ χρημάτων κρείσσονα ἡγοῦμαι. *Et haec de ſe Paulus, ſed non tam magnificè praedicat, ei* καὶ ἰδιώτης λέγῳ, ἀλλ' ὃ τῇ γραφῇ, cap. 11. v. 6. *hic enim* μετεώζων, *alterum ſibi ſuo iudicio detrahit, vt alterum iure ſuo videatur aſſumere, ſicut Achilles apud Poetam:*

Τοῖσι δ' ἐὼν, οἵ τε πρὶν Ἀχαιῶν χέρηες ἔσαν
Ἐν πολέμῳ, ἀρρεῖ τ' ἀμείνονες ἦσι καὶ ἄλλοι.

In bello duntaxat, *inquit:* nam in foro fateor multò multos eſſe meliores. *Et in hoc gloriatur Paulus, ſe nihil accepiſſe à Corinthijs,* καὶ χρημάτων κρείσσονα ἡγοῦμαι. *Nam quid animum eius erga Corinthios cum Periclis erga ſuos ciues comparem? eiuſdem magnanimitatis eſt illud Iphicratis, quem cum Ariſtophon accuſaret nauium proditionis, interrogauit ipſum Ariſtophontem:* Tu verò, inquit, ſi naues illas habuiſſes in tua poteſtate, quid feciſſes? hoſtibuſne prodidiſſes? *cùm ille ſe proditurum negaret, tum Iphicrates:* ὅτι σὺ μὲν ὢν αὐτὸς πρόδοτης ὢν Λευτρῶν, Ἰφικράτης δ' οὐδέποτε; *haec multorumq; aliorum exempla Ariſtides colligit in* τῷ περὶ τῆς παραδείγματος. τὸ δ' ἀγωνίζεσθαι δικαίως καὶ θεοῦ κομίζειν μισθὸν ἀπροφάσιστον *ait Pindarus. & feſtine Xenophon,* αὐτῷ μὲ ὁ παρ' ἄλλων ἔπαινος ἥδιστον ἀκουσμάτων ἦν: ἐπίσης δ' ὁ παρὰ αὐτῷ λυπηρότατον. *Itaq; Olympionicae non ipſi proclamant ſuas coronas, ſed praeconem adhibent.*

l. 25. *Legendum,* τὸ καὶ πρόσωπον βλέπειν.

l. 29. ὡς ἂν ὄντες ἐγκλήματα ἀνδρῶν.

Pag. 663. 10. *Legendum ex Euangelio,* κακὰ τοὺς γεωργοὺς ἀπολέσας κακῶς. *Ridiculum eſt enim vitem vnam diuidere multis agricolis putandam. haec enim quae ſequuntur, oſtendunt.* ὅτων ὑμῖν ἀποφαίνειν. ἀφορίζειν enim eſt aſſignare ſuam cuiq; partem vineae vel agri colendam. *Hom.* 26. *pag.* 687. 32. οἱ δὲ, ὡς πάντοτε καὶ γέροντες, ἠγάπησαν τὴν αὐλείαν αὐτοῖς ἀφορισθῆναι δύραν.

Pag. 663. 43. οὐκ ἐπιδὴ Παῦλος ἐζήτει τὴν παρ' ἀνθρώπων δόξαν] *Suam quiſq; exiſtimationem, quamdiu primatus eſt, & ſua res agitur, negligere debet: ſed ſi, ſuâ perſonâ periclitante, publicum munus gerenti minuatur auctoritas, hoc quoties euenit, conſulendum eſt exiſtimationi, neq; vllâ ratione patiendum, vt à quoquam facile contemnatur.* ὥσπερ γὰρ τῆς κυβερνήσεως ἀδόξου καὶ ἀτίμου γινομένης καὶ τοῖς πολίταις, *inquit Plutarchus in Politicis,*

Ἀκραντα γὰρ μ' ἔθηκα διακρίνειν θεὸς
καὶ θεὸς παθόντων κἂν χαλοῖεν χαιμῶνα
σπεῦδ' ἐκπλῆσαι, πρὶν παθεῖν ἢ μάνθανω.

Sic niſi fides habeatur perſuadentibus, & opinio probitatis valeat, non admodum proficiunt. Itaq; laudatur illud Menandri, Τύπος ἐσθ' ὁ πίδων τὸν λέγοντος, ὁ λόγος. *Quamobrem etſi propter ſe non eſt expetenda* ἡ παρ' ἀνθρώπων δόξα, *quâ nihil leuius, tamen propter hoc* ἐπικαλούμενα *non eſt negligenda, imò aſſerenda ab omni ſiniſtrâ fama. Quae cauſa Paulum nunc impulit ad gloriandum liberiùs de rebus ſuis in eccleſiâ geſtis.*

l. 27. ὃ καὶ ὑποφαίνεται ἁπλῶς, τὸ οἰκεῖον εἶδος μιμούμενος] *Herm.* τὸ μὴ ὑποφαυλικῶς λέγειν, ἀλλ' ἐνδιαιτῶς, ἠδικὸν ποιεῖ τὸν λόγον: Non alleueranter dicere, ſed dubitanter, moratam facit Orationem.

Pag. 664. 15. καὶ τὸν ὀπίσω αὐτῆς στηλιτεύει βίον] *Solebant, quos infames ad omnem poſteritatis memoriam facere volebant, in columnâ proſcribere. Demoſth. Philippica* 3. πῶν λέγει τὰ γεγραμμένα, *quae maiores noſtri κατέθεντο, εἰς στήλην χαλκῆν γράψαντες, εἰς ἀκρόπολιν; Ardmuſ, φησιν, ὁ Πυδναῖος ὁ Ζηλείτης, ἄπιμος ἔστω καὶ πολέμιος τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, καὶ τοῖς συμμάχοις, αὐτὸς καὶ γένος. εἰσὶ δ' αἱ στῆλαι ἐν τῇ Μήδων εἰς Πραισίαν ἦλαι.* Poſtremò in eâdem columnâ ſcriptum eſt, vt cuiuis liceret impunè illum occidere. Hinc duo Gregorij Nazianzeni contra Iulianum λόγοι στηλιτευτικοὶ, quibus illius impia facta infamauit. Scindum autem eſt, & bonorum ciuium merita ad laudem eorum ſempiternam non minùs ſaepe inſcribi columnis ſolita. *Dem. contra Leptinem,* καὶ γὰρ τοι μόνῳ τῷ πάντων αὐτῷ τοῦτ' ἐν τῇ στήλῃ γεγράφθαι, ἐπιδὴ Κόνων, φασὶν, ἠλευθέρωσε τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους. ἔστι δ' τοῦτο τὸ γράμμα, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐκείνῳ μὲν φιλοτιμία πρὸς ὑμᾶς αὐτὸν, ὑμῖν δὲ πρὸς ἅπαντας ἕλληνας. *Eſt autem hic titulus. hoc enim vocabulum Latinum* ἀπὸ τοῦ πίειν, *quod eſt* πιεῖν, *deducitur, &* Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum, *quod Crucis inſcriptum fuit, Lucas appellat* τίτλον. *ſic enim Pilato placuit* στηλιτεῦσαι τὸν Κύριον.

l. 17. ἐπομπεύοντες &c.] Cum priorem vitam ſuam ei, non minùs quàm ſequentem exponeret. Billius.

Pag. 665. 2. *Legendum,* τί δήποτε; *& reliqua ſine interrogatione vſq; ad* οὐχ οἱ αὐτοί.

Hom. 23.

Hom. 23.

Pag. 666. 3. *Legendum,* ὥστε ἢ μὴ βλάψαι.

l. 12. ᾗ ἂν αὖ ἄλλως τεχθείη ζηλοτυπία ἢ ἀπὸ σφοδρᾶς φιλίας] *Cant.* 8. quia fortis est, vt mors, dilectio, dura, sicut infernus, æmulatio, *Proverb.* 6. Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ.

l. 18. *Legendum opinor,* διὰ τὸ πλήθους τ. φ.

l. 28. ἀλλ' ἰδοὺ τί φέρων ἡμᾶς ἁρμόσατε, ποῖα ἔδνα] Eustathius, ἔδνα κυρίως τὰ ἀπὸ τῶν ἀνδρὸς διδόμενα τῇ γυναικί: qualia erant quæ famulus Abrahami Rebeccæ attulit, ἅπερ τὸ ἧδυ ἔδανα, ἔδνα ἁρμοστὰς Lacedæmonij vocabant, quos in singulis ciuitatibus constituebant ad componendam remp. ἐκάλεν ἢ αὐτοὺς ἅτως, inquit Vlpianus ad Dem. διὰ τὸ ἁρμόζειν τὰ ἤθη τῶν πολιτῶν τοῖς Λακεδαιμονίων. Sunt enim, vt hominum, sic ciuitatum sui cuiusq; mores, vt Plutarchus docet in Politicis. Sic & Apostoli dicuntur ἁρμοσταὶ, quod mores Ecclesiæ studebant Christi moribus congruentes reddere. vnde hic Paulus παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. In carnalibus coniugijs sponsa non præparatur, sed eligitur, quæ sponso maxime congruat, & ij plerumq; quorum natura & mores sunt simillimi, copulantur. Plato contra sentit vtilissima reip. matrimonia inter eos contrahi, quorum ingenia non solùm dissimilia sunt, sed planè contraria. τὸ γὰρ ὁμοῖον ᾗ ξύμμετον ἀκράτῳ μυρίῳ διαφέρειν φησὶν ἀρετῇ κοσμίων τε παίρων χρὴ προθυμεῖσθαι γίνεσθαι κηδεστὴν ἑαυτῷ ξυνιόντα ἀπαμώτερον ἅμα ᾗ δαπον τῷ δέοντος πρὸς πάσας τὰς πράξεις φερόμενον. ἢ ᾗ ἐναντίως περυκότα, ὁπόταν τοιαῦτα χρὴ κηδεύματα πορίζεσθαι. πόλιν γὰρ εἶναι δεῖ λίκνῳ κεκτῆσθαι κεκραμένῳ. 6. *Legum.* Sic illi semper libitum est a vulgatis hominum moribus opinionibusq; discedere.

Pag. 667. 18. ὁκ τῷ μὴ πιστεύειν ὑμῖν] *Hoc est* ὁκ ἐπ' ἀπιστίᾳ ὑμῖν. *magis ex vsu,* ὁκ τῷ μὴ πιστεύειν ὑμᾶς.

Pag. 668. 1. *Legendum,* ὑδὲ πλέον π.

l. 28. *Lege,* τοῦτο γὰρ αὖ ἐδόκει.

l. 32. ὅπ τῷ γνώσει ἰδιῶται ἦσαν] *Hic aliquid deesse videtur.*

Pag. 669. 4. *Planè legendum,* ὁ ᾗ σφόδρα διαῤῥῆξις ἐκ. ἰῶ.

l. 7. βαρέως τὸ ἐξῆς ἐπάγει λέγων. ἢ ἁμῶς ἐπείπερ ἐμαυτὴ ταπεινῶν, ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε] *Hermogenes,* ἢ βιψύτης, ἐννοίας μὲ ἔχει τὰς ὀνειδιστικὰς ἀπάσας, ὅταν ὑπερβολάς τις ἑαυτοῦ λέγων, τὸ μηδενὸς ἢ ἐλαττόνων ἀξιοῦσθαι. ἢ ᾗ τοὐναντίον, ὅπ ᾗ τιμωρίας αὐτὸ τιμᾶς ἢ ἴσως ὁ ἐνδιάῤῥ.

l. 23. Lege & distingue ᾗ ἐν τούτῳ καλεῖνοι, οἱ δὲ ἐναντίας μέγα ἐφρόνουν] οἱ δ' ἐναντίας. *i.* οἱ ἐξ ἐναντίας aduersarij.

l. 30. ᾗ τὸ χαλεπώτερον &c.] Videtur Billius sic legisse & distinxisse. ᾗ τὸ χαλεπώτερον εἰς πλῆθος ὑμῶν διαφοιὰν ὑμῖν φησιν, ἐπήρυθρον ᾗ παρ' ὑμῶν ὁ. τ. π. ἐ τούτου ἀπήλαυον.

l. 40. πάλιν αὖπου μετρίως πλύθει, ὡς ὀκνηρῶς ἢ τοιαῦτα πάσχοντας φορᾶ, ᾗ βαρυνομένους] *Bene de hac Nazianzenus, aiebat* ταῦτα ᾗ ἡμᾶς ἀπαυτεῖν, ᾗ μὴ παρέχειν ὑμᾶς. *Sed ijs Noster illud verbum explicat,* ὃ καταναρκησα ἀδενὸς, *quod Hieronymus* 10. *quæstione ad Aglasiam verbum esse ait Cilicum, apud quos Paulus est educatus. quod fieri potest: nam vix apud alios inuenitur hoc sensu. significat autem torporem, quem omnes sentiunt, à quibus petitur:* & καταναρκᾶν τινος, *est* torporem inferre alicui, *quod fit rogando pecuniam. quod igitur Paulus negat,* ᾗ ὑστερηθεὶς ὁ καταναρκησα ἀδενὸς, *idem valet ac si diceret,* cùm egerē, nihil à quoquam petij vel accepi, ὁκ τῷ ἀναλγησίᾳ δοκεῖν. *Nam qui petunt, quasi torpore & frigore cum feriunt, vt inquit Horatius, quem petunt: vt pisces torporem transmittit per calamum & funiculum in manum piscatoris, quem ex eo Latini vocant torpedinem.* Ælianus ὁ ἰχθὺς ἡ ναρκὴ ὅτε αὖ περσάψηται, τὸ ἐξ αὐτῆς ὄνομα ἐδωκέ τε ᾗ ναρκᾶν ἐποίησεν. *bene igitur vetus Interpres,* Nemini onerosus fui i. grauis. *quod Noster significauit, cum dixit* ὀκνηρῶς πδίντας, ᾗ ὡς βαρυνομένους. *Seneca de beneficijs,* molestum verbum est & onerosum, Rogo. *i.* ἐπαχθὲς ᾗ φορτικόν. *Theocritus Idyllio* 7.

μηκέτι τις φερέσβιος ὀπὶ Δεσπολιῶνι Ἀέρτε,
μηδὲ πόδας ταυσᾶμες, ὁ δ' ὄρθριος ἄλλον ἀλέκτωρ
κοκκύσδων νέρκησιν ἀνηρήσι διδοίη.

Quidam amator vsq; ad diluculum pernox amicam expectauit, quæ cum nulla venisset, vt gallus sub lucem cecinit, frigore illum perculit. hoc est καταναρκᾶν, νάρκωσιν ἀνηρῆσι διδόναι. *Hesiodus.*

ὃς μὲ γὰρ κεν αὐτὴρ ἐθέλων, ὄγε κἀν μέγα δόμῳ,
χαίρῃ τῷ δώρῳ ᾗ τέρπηται ὸν κῆρ θυμόν.
ὃς δέ κεν αὖ τ' ὀδὲ ἔλπηται ἀναδείκνυσι πδήσας,
καί τε σμικρὸν ἰὸν, τόσ' ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ.

nonne hic τὸ παχῶσαι φίλον κῆρ, *est* καταναρκῆσαι? *nam qui ab inuito munus extorquet, videtur ipse non datum sumere* τῷ δυσωπεῖν.

Pag. 670. 15. ᾗ ὁκ πανὶ ἀξιῶ ὑμαυτὴ ἐπήρτα ᾗ πρήσω] *Hoc est* ὃ καταναρκᾶν ὀδενός. *ipse enim illud verbum explicat. Et Noster infrà* 18. δίκαιον ᾗ ὅπ καὶ βάρος ἐνόμιζον εἶναι τοῦτο. *bene igitur Vetus,* Nemini onerosus fui.

l. 24. ὅπ ἡ καύχησίς μὲ αὕτη ὁ φραγήσεται] Os meum non obstruetur, quò minus glorier. *sic Beza legit & interpretatur, opinor rectè. nam in omnibus modò codicibus est* ὃ φραγήσεται. *Sed* τὸ ὁ φραγήσεται *Noster interpretatur* ὑπὸ μεταφορᾶς πρὸς ποταμοὺς, αὐτοῦ φήμης παντὰχοῦ ῥεούσης.

l. 44 *Leg.* ᾗ εἰς ἀπωλείαν αὖ ἐνέζευξε.

Pag. 671. 1. πίαν ᾗ ταύτην.

l. 32. *Ponatur* ὀδεὶς ἀδιαφόρως, *vt* 33.

Pag. 672. 13. *Rectum est* λογίζεται γὰρ ἡμῖν εἰς ἁμαρτήματα. imputat nobis in summa peccatorum. *id est,* quantò plures contumelias æquo animo patimur, tantò magis diminuitur nobis summa delictorum. *supra v.* 3. λογίζεται γὰρ εἰς τὸ ὄφλημα ἡμῶν πῶν ἐπιφέρειν ὁ Θεός. *peccata enim ex vsu loquendi Chaldæorum, sunt* ὀφλήματα, *siue* ὀφειλήματα. *i.* debita. *quod pœna peccati tantisper debetur, donec exoluitur.*

l. 18. *Poscit consequentia membrorum, vt legatur* τὰ μέλιστα ἐβλάβη.

Pag. 673.

Pag. 673. 4. *Sine vlla dubitatione ponendum,* καὶ τοῦτο, *vel potiùs,* καὶ πᾶσα συμφώνως. *Nam* τούτῳ *visosum. Legendum autem* ὅτι τὸ αὐτὸ ζωώρχεσαν. 1. *Cor.* 7. *v.* 5.

l. 5. τοῦτο γὰρ ἐργῶδες εὐτονώτερον] *Contrà videtur sensisse Aristoteles, Ethic.* 7. *cap.* 6. πῶς φυσικῶς συγγώμη μᾶλλον ἀκολουθεῖν ὁρίζεται. ὁ δὲ δυμὸς φυσικώτερον καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ ὑπερβολῆς, καὶ τοῦ μὴ ἀναγκαίου. *sed illud addidit ἀσφαλῶς,* τοῦ δὲ ὑπερβολῆς.

Hom. 24.

Pag. 674. 32. ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως] In hac præfidentia gloriandi, vel firmitate. *Plautus Menechmis:*

Ingreſſum fluuium rapidum ab vrbe haud longulé
Rapidè raptorem pueri ſubduxit fides.

Id eſt, ſolum ſtabile, quod nullum inuenit. *Pſalm.* 68. ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. *vetus Interpres:* Infixus ſum in limo profundi, & non eſt ſubſtantia, *id eſt,* conſiſtendi locus, ſtabilitas. *Iam ex comparatione horum locorum intelligimus cur Paulus definierit fidem eſſe* ὑπόστασιν. *Rabbini fidem & veritatem interpretantur* kijjum. *apud Plautum* fides *eſt inſtabilitas* κατ' αἴτιορεσιν: *vt apud Cic.* vti ne propter te & fidem tuam. *i.* perfidiam. *ſic Homer.* ἀμβροσίοις ὕπνῳ *pro* inſomnia. *huic ſimile illud Archimedis,* da mihi extra terram, vbi conſiſtam: δός μοι ἔξω τῆς γῆς ὑποστῆναι, καὶ τὴν γῆν κινῆσαι. *Dicit igitur Paulus* ὑπόστασιν καυχήσεως, *eò quòd ſolidas laudes habebit, vnde gloriaretur, vt ad Heb.* ἀρχὴν ὑποστάσεως *ſolidum fundamentum. Hæc Lambinus cum non intelligeret, fecit apud Plautum,* Subduxit pedes, *mutatis caſibus.*

Pag. 675. 10. ἄρα οὐδὲν δύναται] Quæ nihili eſſe oſtendit.

l. 12. *Mallem* οὐδὲν καὶ ὄφελος.

l. 24. ἑαυτὸν ἐπιγνῶναι καὶ ἀφανίσαι φεύγοντες ὄντες] *Poteſt & ſeipſum comprehendere, non ſolùm pſeudapoſtolos, ſecus ac noſter exponit, quod magis credo. tum erit* εἰρωνεία πολλῆς βαρύτητος: *vt illud in prima cap.* 4. ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστὸν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ. *Hermog.* γίνονται βαρύτητες καὶ ἀπὸ ἀδυνάτων τινῶν ἢ ἀδυνάτων ἐνοησῶν μᾶλλον δυνατόν πως· ὅταν τινὲς μηδενὸς τῆς ἀκμῆς, ἢ συγχωρῇ πλουσιώτερον τοῦ ἐγκρεφῆ, ἢ καὶ τοῦ ἐναντίου ὑπὸ τοῦ λόγου φαίνηται ἢ ἑαυτὸ, ἢ τὸ ἐγκρῖνον ἀξιοῖ καὶ ὀνομάτων καὶ πραγμάτων.

l. 29. *Lege,* καὶ τὴν σύγχρισιν τῶν πολλῶν κ. τ. ε.

Pag. 676. 14. *Legendum,* ὡς ἐξ ὧν πάρεσ.

l. 21. *Legendum,* ὅτου τινὸς ὑμοῦ, cuius veſtrum, *non,* alicuius, *quod eſt* τινός.

l. 25. *Legendum,* ὅτι μὲ γὰρ ἀποστέρηκα αὐτοὺ οὐδέλετο.

l. 32. *Melius,* ὅτως ὑμῖν ἀγαθά. *& l.* 35. *mallem,* ὡς ὁ περιττῶς.

l. 38. *Lege,* οἰκονομὴν πίστεως καὶ δυνάμεως, *i.* præſtruens fidem, *vt Tertullianus loquitur.*

Pag. 677. 11. τοῦτο εἰπὼν] Hunc locum ſic legunt Mſs. noſtri, εἰ πὼν· μᾶλλον δὲ καὶ δόλον ἐστὶν ἄλλο ἐπίσευν, ἢ καυχῆξία. καυχῆξία ἐκεῖνος χαρὰς καὶ ῥίζα, τοῦτο δὲ δόλος. ὥσπερ ὃν τῷ Ἀδὰμ ἐφθόνησεν ὁ διάβολος, ἐπειδὴ εἶδεν ὑπὸ Θεοῦ τιμώμενα αὐτὸν, καὶ Αβὴλ Κάϊν, διὸτι κρεῖττον αὐτοῦ ἦγεν τοῦτον προσφέρον, οὕτω δὴ καὶ τότε ἐβάσκηνε τῷ Δαβὶδ ὁ Σαοὺλ, ἐπειδὴ εἶπον αἱ χορεύουσαι, ἐπάταξε Δαβὶδ ἐν μυριάσι, καὶ Σαοὺλ ἐν χιλιάσιν· ἔτι τί ἡμεῖς αὐ ἀλογώτερον;

l. 20. διὰ τοῦτο ἔν βασκαίνους, ὅτι ἐκ ἀγθοφορῆς;] *Reſtè gloriam onus appellat. Sic enim apud Heb.* cabod, *id eſt,* ὄγκον. *Euripides in Phœniſſis,*

Ἔχει τιν' ὄγκον Ἄργος ἐλλίων ἔδε. *hoc eſt* δόξαν.

l. 24. *Puto legendum,* μείζονα ἔχει τὸν φθόνον τῆς εὐφημίας, *ex v.* 26.

l. 41. *Legendum,* καὶ πανὸ ὅ,τι αὖ τις εἴπῃ φορ. ὁμοίως *non conuenit.*

Hom. 25.

Pag. 678. *Legendum,* ὑπὸς ἢ, ἐξεπάσεως ἂν ἴσως, quatenus duntaxat exanimatio eſt, *pro* γὰν. *ſic Noſter ſæpe vtitur hac particula. poſtea ſic diſtinguendum,* ἀλλὰ πρῶτον κρῖναι δεῖς (*ſcilicet* τὸν ἐξέπασιν) τὸν διὰ τῆς πραγμάτων αὐξησιν ὑπομένοντα τὸν καὶ. *confirmat hæc v.* 38.

Pag. 679. 23. οἶς, ὅτι τοσοῦτ.

Pag. 680. 3. ὁ δὲ πάντων μ.

l. 6. ὑπὲρ τῆς μειζόνων μὲ ἤλγει *legendum, quòd Paulus dixit* πυροῦσθαι. *Error ex eo, quod proximè l. ſequitur,* διὰ καὶ ἔλεγχε. *Hinc enim mutatum eſt illud verbum propter ſimilitudinem. Hæc lectio confirmatur l.* 9. καθάπαξ ὠδυνᾶτο μίλες.

l. 15. ἐξῆς ὑποζευκτὶς χαρακτὴρ] *Sic vocat, quam Dialectici* propriam notam & ſpecificam differentiam: *quos Rhetores proprios dicendi* χαρακτῆρες, *nos* figuras *dicimus.*

l. 32. *Profectò legendum,* καὶ καθάπερ οὔτις κτ. *verba enim,* βαρύνεται, καὶ πάλιν αἴτιορεῖται, *non poſſunt aliter conſtare.*

Pag. 681. 13. *Legendum,* καὶ καθάπερ λέων βρυχώμενος. *Hæc enim propria vox leonum, nam* ὠρύεσθαι *luporum eſt. improprium eſt igitur illud Petri cap.* 5. ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ, ζητῶν τινα καταπίῃ.

l. 31. ὑπερβολὴ ὄχλου] *Quam ſuprà dixit* ὑπόστασιν. *Hic enim breuiter percurrit omnes illos Pauli labores & pericula. ex præpoſitionibus autem eligunt* τὸν κατεπάλλω *vt* περιπάλλω *dicunt* τὸν ἐξεκατεπάλλω. *Legendum igitur l.* 32. ἵνα τῆς ὑπερβάσεως τῶν δυνάμεων ἀπαλλάγῃ, ἀντὶ τῆς ὑπερβάσεως, *vel* ἐπιφανείσεως. *ſic dicimus,* inſtat, vrget, reſpirare non ſinit. *Et Paulus ad Tim.* ἐπίστηθι εὐκαίρως, ἀκαίρως. *Sed vulgarius* ἡ ὑπεράπα præfectura *eſt,* magiſterium: ὁ ὑπεράπης præfectus, magiſter. *Quid ſit autem* ὑπερνίφας, *pulchrè Virgilius docuit Æn.* 8.

Aſpice qui coeant populi, quæ mœnia clauſis
Ferrum acuant portis, in me excidiumq; meorum.

Sæpe has præpoſitiones ὑπὲρ καὶ περὶ *mutatas inuenies. Quid eſt enim* τῆς περιράσεως δυμόνων; *quæue affinitas*

finitas inter ἐπιφάνειαν & ἀποκάλυψιν? Illa autem in ceteris collusio vocum, hic etiam requirenda.

l. 42. μᾶλλον δὲ καὶ ἐπίτασιν τὸν διωγμὸν ἐγγὺς τῆς βασιλείου ἡμέρας] διωγμὸν hic accipe non persequutionem, sed celerem eursum; vt fugam Latini Virg.

--Volucremq; fuga prævertitur Hebrum.

Sic Paulus dixit, δώκετε τὰ πεδιακά. Sciendum autem est Apostolum hoc toto capite undecimo, quo de periculis, laboribus, & munic; tentationibus suis gloriatur, nec non sequente, vbi de revelationibus agit, vti illâ ideâ, quam Hermogenes vocat λαμπρότητα. Sic enim Noster 682. 15. μᾶλλον μετεβαίνομεν οἷς ἔτυχεν ἐδόκει καυχήσεως, ὁ μηδὲν μὲν ἔχει τοσοῦτον, λαμπρότερον δὲ δοκεῖ διατιθέναι τοῖς πολλοῖς. Herm. γίνεται τοίνυν λόγος λαμπρὸς, ὅταν πεποίθησιν ἔχῃ περὶ ὁ λέγων ἐφ' οἷς αὐ λέγῃ, ἢ διὰ τὸ ἔνδοξα εἶναι, ἢ διὰ τὸ ἀκριβῶς πεπεῖχθαι αὐτῷ (sic dixit ὁ μὲν ταύτῃ τῇ ὑποτάσει καυχήσεως. ὑπόθεσις enim est πεποίθησις, vt diximus) ἴδιος τε δεῖ τοῖς διαφερόσι τοῦ ἔργου, καὶ ἐφ' οἷς δεῖ λαμπρύνεσθαι οὐκ ἀλαζόνας, ὅσα φησὶν Ἡρόδοτος ἐλλαμψάσθαι, δεῖ τούτοις δεῖν ἢ λαμπρότης, οὗ ἂ λίθοις ἐπίσχοι τὴν πόλιν, οὐδὲ πολίταις ἐγὼ, οὐδ' ἂν δεῖ τούτοις μίσγειν τοῦ ἐμαυτοῦ φρονεῖν· ἀλλ' ἐὰν βέλῃ τὸν ἐμὸν τρόπον, καὶ τὰ ἔργα. Dem. pro Corona. In illis autem est πραχύτης· αὐχεῖ γὰρ εἴ τις ὑμᾶς κατασκοπεῖ, εἴ τις κατεδίωκεν, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις οἷς πρέπον τοῦτο λέγει. Quid enim asperius dici potuit? est enim πραχὺς λόγος, πᾶς ὁ ἐπιτεθικὸς, qui pudorem affert, quo multum vtitur Paulus. λαμπρότης autem & πραχύτης faciunt ἀξιωματικὸν λόγον, id est, grandem orationem & dignitatis plenam, vt etiam σεμνότης, quæ etiam multa est in 15. cap. ad Corinth. 1. Est enim σεμνὸς λόγος, ὅταν τις περὶ θεῖον καὶ φυσικῶν πραγμάτων διήγηται, vt de resurrectione, & in Timæo Plato de rerum natura.

Hom. 26.

Pag. 682. 17. λαμπρότερον δὲ δοκεῖ διατιθέναι] Deesse videtur αὐτὸν ante διατιθέναι. Billius illustriorem eum plerisque ostendere videtur.

l. 41. οἱ χρύφιοι ἄδηλοι, πανταχῶς ὥστε μὴ δῆλοι εἶναι] Non obscuram significationem dare: Hoc est enim αἰνίττεσθαι, vt diximus ad primam, significare rem tantùm, non ἐκφέρειν. Denique vt noster Interpretatur v. 43. ὅτι σαφῶς εἰπεῖν, ὅτε σιγᾷν.

Pag. 684. 4. ἀφιστῶντος non est absistente, sed abducente: diceret ἀποσπῶντος.

l. 18. Legendum, ὑπόταγμα μόνον εἶναι αὐτῷ τῷ Παύλῳ. Nam si ipsi Paulo cessit Diabolus, non eius iussui cessit. aut si legas αὐτῷ τῷ Παύλῳ, duplex erit αὔξησις. ipsi Paulo cessit, non Deo, & verbo solùm, non viribus. geminum datiuum sæpe apud Auctores reperies. Cic. 2. Agrar. cui errato venia nulla. Terentius in Socru. Iam eâ ætate sum, vt non sit peccato mihi ignoscî æquum.

l. 32. Legendum, ὧδε κολάζοντες, ὧδε πεφειδόμενον. Discrimen horum verborum, quæ videntur idem significare, tradidit Philosophus primo Rhetorices cap. 40. διαφέρει δὲ πεφείσθαι καὶ κόλασις. ἡ μὲν γὰρ κόλασις τοῦ πάσχοντος ἕνεκά ἐστιν· ἡ δὲ πεφείσθαι τοῦ ποιοῦντος, ἵνα ἀπολαύσῃ. Itaq; alterum verbum actiuum est, alterum medium, quod, vt inquit Nazianzeni Scholiastes οἷς τοῦ φιλοτιμεῖσθαι, ἀναφορὰν ἔχουσι πρὸς τὸν ἐνεργοῦντα. Quare κόλασιν castigationem, πεφείσθαι vltionem interpretamur.

Pag. 685. 25. ἡ ὑποίησις] Halesius, εἴτη ἡ ὑποίησις.

l. 41. διωασεῖα χρημάτων] Rectius Billius διωασεία, χρημάτων ὥρως καὶ σωμάτων, ex libris, an ex coniectura?

Pag. 688. 4. Legendum, ὑπαῦθα μὲ ἐπίταξε, subaudi, ὁ βασιλεύς.

l. 12. πολλοὶ πολλάκις ἀπεδεδήμηκασι ταύτης ἕνεκεν τῆς θεωρίας] Qui Delphos mittebantur ad visendum Deum, & consulendum, appellabant θεωρούς. Sophocles in Oedipo Tyran.

Θεωρὸς (ὡς ἔφασκον) ἐνδημῶν, πάλαι
Πρὸς οἶκον ἔχει' ἴκατ' ὡς ἀπίσσεται.

Et illas igitur itiones ad Sanctorum memorias dicere possumus θεωρίας.

Hom. 27.

Pag. 689. 1. Legendum, ὃ μὲν οὐκ ἔστως ἀφίστατο τοῦ μέσου, οὐδὲ τοῦ εἰκοίου ἔθους. Quid hoc est? Quamuis ἀποφατικῶς dixerat illud, οὐδὲν γὰρ ὑγιὲς ἐστὶ καθόλου ἀπόφασις. τὸ δὲ ἀποφαίνεσθαι σεμνὸν ποιεῖ τὸν λόγον, ἅτε ἐν ὑδικὸν. Itaq; aut 688. v. 43. ὅσα πῶς πάλιν ἐνταῦθα ἀξιωματικώτερον φθέγγεται, maiore cum auctoritate pronuntiat. Quod Herm. dicit ἀξιωματικώτερον. est enim ὁ σεμνὸς λόγος in primis ἀξιωματικός. Sed quomodo nec sic quidem recedit à mediocritate, οὐδὲ τοῦ εἰκοίου ἔθους? illud subiungendo, οἱ καὶ ναὶ δίκην ὀμεῖ. Fac me nullo esse in numero: at signa ea inter vos edidi, quæ quinis alius Apostolus, αἱ γὰρ μετ' ἐνδιαθέτους ὑπερβάσεις, ἰδικαὶ, inquit Herm. concessiones autem eiusmodi sunt, ἐνδιάθετοι. Et hoc est ὑποκρίσεως, modicè loqui, nihil sibi arrogare, ac potiùs omnia detrahere, & quod Noster ait, ὡς ἀφίστατο τοῦ μέσου. sic quod suprà dixit, λογίζομαι μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων. Herm. τὸ γὰρ ἐνδιάθετον καὶ μὴ ἀποφαίνεσθαι, ὑφιέντος ἐστὶ τὸ ὑπερφυὲς καὶ σφοδρὸν, ἰδικὸν δὲ καὶ ὑποκρίσεως λόγον περιχωμένου. τὸ ὑπερφυὲς est, quod Noster sæpe dicit καταφυὲς. Hoc autem Herm. scribit ad illud Dem. pro Megalopolitanis, δικαίως μοι Λακεδαιμόνιοι δεινῶν ἔργων ἀνδρῶν ποιεῖν. si dixisset asseueranter, ὅτι δεινοὶ Λακεδαιμόνιοι, nimis aspera fuisset oratio καὶ καταφυής. nunc duas adhibuit μετριότητας, τό τε δικαίως μοι, καὶ τὸ δεινῶν ἔργων ἀνδρῶν ποιεῖν. Non est enim idem, quod est improbi facere, & improbum esse. Sed cur ante sic, nunc autem ἀποφατικῶς? quia licet,

licet, vt Noſter πάνυ ῥητορικῶς docet. μὴ τὰς ἀποδείξεις ἀποφαίνειν. Ipſis autem ideis formare orationē non tam operoſum eſt, quàm αἱ μίξεις τῶν ἰδεῶν, inquit Herm. hic enim labor, hoc opus: in quo Demoſthenes excellit. miſcet enim & temperat mirifice contrarias, vt σεμνότητα καὶ ἀπείκειαν, εὐχρίνειαν, ῥᾳδιότητα, καὶ ἀφελείαν. Paulus autem ſic eandem orationem moderatur, vt ſimul & morata ſit, & auctoritatem retineat. Eius autem ambitus productiores, dilucidi ſunt admodum (quod difficile ad aſſequendum videtur, vt eadem complexio ſit & longa & perſpicua) ſed illam concitationem non habent, nec habere debuerunt, quam appellant ῥαδιότητα, qua quouis torrente violentior & rapidior.

Pag. 689. 34. οἱ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ ὑμῖν] Noſter, μὴ πολλῆς ἁβρύτητος ἕνεκα τὴν ἀπιμησιν. Cur? Hermogenes huius generis nullum præceptum habet, neq; exemplum, ſed genus vniuerſum ſic notari poteſt. Cum quis ſibi in eo, quod ſummæ laudis eſt, veniam dari poſcit, vel ſibi ignoſci poſtulat id, quod maxima virtus eſt, in quo ſubeſt ironia. ὅταν δ' ἐφ' ἑαυτοῦ τις χρῶτο τῇ εἰρωνείᾳ, καθαρὸν πιεῖν τὸν βαρύτητα, ait Hermogenes. Itaq; addit Apoſtolus, καίτοιγε μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην. Dem. contra Midiam: ἐμοὶ δ' ὡς, εἴτε τις βέλτιον νομίσει μανίαν. μανίαν γὰρ ἴσως ἐρεῖ τὸ ὑφ' ὑμῶν παθεῖν. Herm. πάνυ βαρέως ἐνταῦθα τὴν φιλοτιμίαν ἑαυτοῦ, μανίαν ὠνόμασεν, & nos dicimus, πάνυ βαρέως ἐνταῦθα Παῦλος τὴν φιλοτιμίαν ἑαυτοῦ, ἀδικίαν λέγει. Valde enim gloriatur ſe nihil à quoquam accepiſſe: quod eſt καταρκῆσαι μηδενός. καύχησις autem eſt φιλοτιμία. Sed tamen hæc ironia non eſt pura & liquida, ſiquidem, vt ait Noſter, illorum eſt maxima laus, ſummique amoris indicium, ſi ſuam iniuriam exiſtimant, τὸ μὴ καταδέξασθαι τὸν ἀπόστολον λαβεῖν τι παρ' αὐτῶν. Non enim ait Paulus, falsò me inſimulatis, ſed μὴ πολλῆς γλυκύτητος, peccaui, fateor, erraui, veniam date.

Pag. 690. 2. Legendum, παντελοῦ γὰρ φέγει τὸ δεῖξαι, vt ſemel antè, non δεῖξαι. Sed iis quæ ſunt addita ad margines hic nullum locum reperio.

l. 4. ταῦτα δ' ἔλεγε, καὶ πλήττων, καὶ θεραπεύων] Ergo eſt εἰρωνεία, ſed θεραπευομένη, vt diximus.

l. 14. ἐπειδὴ πλήττεσθε] Hoc verbum quid ſit καταρκεῖν optime explicat. καταρκεῖν enim eſt παγοῦν. παγοῦν, frigore ferire, vt inquit Horatius. Terent. in Phorm. Porrò autem Geta ferietur alio munere, cum hera pepererit. Donatus: Significanter, non fungetur munere, ſed ferietur, dixit ex conſuetudine. Nam & damnum, plaga, & res, ſanguis dicitur: vena autem feritur, cùm ſanguis mittitur. ferietur igitur munere ſic dicitur, vt frigore ferire, & ferietur eſt πληγήσεται.

l. 19. ὁ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θεσμοθετίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις] Hoc idem Plutarchus affirmat, vt communem notionem omnibus inſitam: οἱ παῖδες χάριν ἀφειλίαν ἔχουσιν, ὧδε ἔτι καὶ τούτῳ θεραπεύοντι, ὧδε πρώτην, ὡς ὀφείλημα τὸν κλῆρον ἐκπορίζοντι. Eunuus, ἴδε ὅσα λύπη παῖς παρεὶ πάντα χρόνον· ἀλλ' ὅμως ἐκ παύονται παῖδας τρέφοντες.

l. 31. εἰ καὶ φιλοστέρως ὑμᾶς ἀγαπῶν, ἧττον ἀγαπῶμαι] Hoc quoq; naturale eſt omnibus ingenitum teſte Ariſtotele Ethic. lib. 9. cap. 7. Quærit enim cur beneficij magis diligant beneficijs obligatos, quàm contrà. Non, vt creditores, inquit, quo pecuniam recipiant, ſed altius à natura cauſam repetit. οἱ γὰρ δι' πεποιηκότες φιλοῦσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς δι' πεπονθότας, κἂν μηδὲν ὦσι χρήσιμοι, μηδ' εἰς ὕστερον γένοιτ' ἄν· ὅπερ καὶ ὀλίγοι ποιοῦσι τεχνίται συμβαίνει. πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον, ἢ ἀγαπᾶσθαι ἂν ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχου ἡγοῖτο. μάλιστα δ' ἴσως ἔπεται τὸ περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνειν. ὑφ' ἁπάντων γὰρ ἕπεται τὰ οἰκεῖα ποιήματα φίλτερα εἶναι τέκνα. τοιούτῳ δ' ἔοικε καὶ τὸ τῆς εὐεργεσίας. τὸ γὰρ δι' πεπονθέναι καὶ ἔργον ἐστὶν αὐτοῖς. τοῦτο δὴ ἀγαπᾶσι μᾶλλον, ἢ τὸ ἔργον ᾧ δι' πεποίηκε. τοῦτο δ' αἴτιον, ὅτι τὸ εἶναι πᾶσιν αἱρετὸν καὶ φιλητόν. ἐσμὲν δ' ἐνεργείᾳ τῷ ζῆν γὰρ καὶ πράττειν. ἐνεργείᾳ δ' ὁ ποιήσας τὸ ἔργον ἐστί πως. τέρπει δὴ τὸ ἔργον. διὸ καὶ τὸ εἶναι). τοῦτο δ' φυσικόν. ἃ γὰρ ἐστι δυνάμει, τούτων ἐνεργεία τὸ ἔργον μιμεῖται. haec præclare Philoſophus. has autem κοινὰς ἐννοίας apud Apoſtolum, viſum eſt, quoties incidunt, obſeruare.

l. 44. Videtur legendum. συμμεταβάλλοντες. neq; hæc mutatio leuis eſt. Oſtende, inquit Seneca, quàm ſacra res ſit menſa hoſpitalis: cuius religionem qui violant, ſcelus inexpiabile ſuſcepiſſe videntur. Hecuba enim apud Euripidem Polymneſtoris exaggerans facinus, hoſpitalis etiã menſæ facit mentionem, κοινῆς τραπέζης πολλάκις τυχὼν ἐμοί. Lycophron eorapinam Helenæ deteſtabiliorem facit, quod Paris hoſpes erat Menelai. Qui non reuerebitur, inquit, τὸν ξένιον ζωὸν πόμα ἀγοίτιν πόρον. id eſt, hoſpitum conuiuam purum ſalem, auſus es diuinum, ſceleſte, ius excedere,

Λάξας τραπέζας, κἀναχωρήσας δόμων,
Αρκτὸς πανώλης ἐκμεμαγμένος βίου.

Calcata menſa, fas omne abrumpens, vrſæ nutricis mores exprimens. Æſchines de ementita Legatione: πρὸ γὰρ τῆς, πόλεως ἅλας, καὶ τὴν δημοσίαν τράπεζαν ἦλθεν πλείσιν δή φησι ποιεῖσθαι. Cum enim Demoſthenes profectus eſſet Legatus cum alijs nouem ad Philippum, & domum reuerſus collegas ſuos accuſâſſet, illicq; hoc Æſchines, vt maximum crimen obiecisſet, reſpondit ſe pluris facere ciuitatis ſales, & menſam publicam, id eſt, ſalutem reip. quàm vllius hoſpitij priuati neceſſitudinem. Euſtathius in primum Iliados auctor eſt, Οτι φιλίας οἱ ἅλες σύμβολον· διὸ καὶ τοῖς ἐπιξενωμένοις παρετίθεντο περὶ τῆς ἄλλων βρωμάτων, ἢ διὰ τὸ τῆς φιλίας νόστιμον καὶ βέβαιον, aut quia amicitia dulcis eſt & permanens (παραμονῆς γὰρ αἴτιον πολλοῖς τῆς βρωμάτων ὁ ἅλς) ἢ καὶ εἰς σύμβολον τῆς κατὰ φιλίαν ἑνώσεως. ὡς γὰρ ἅλς ἐξ ὑδάτων πολλῶν ῥυτῶν καὶ χυτῶν παγεὶς, ἕν τι στερεὸν

γηρεὸν γίγονε σῶμα, ὅτου καὶ οἱ ζωελδόντες εἰς φιλίαν ἐκλεγῶτων εἰς ἓν τῷ τε τύπῳ καὶ τῇ φιλικῇ διαθέσει ζωήχθησαν. *Quod in Eucharistia magis significatur συμβολικῶς: ex multis enim granis vnus panis, ex vuis vinum conficitur. hinc Paulus,* εἷς ἄρτος ἐσμὲν οἱ πολλοί. *hæc origo prouerbij.*

Pag. 691. 10. ἀλλὰ καὶ συγκροτεῖν, καὶ αὔξειν] *Translatum est ab Architectis, vt verbum contrarium ostendit quod mox sequitur,* ἄστε καθαιρεῖν τὸ πλησίον. *Psal.* 28. destrues illos, & non ædificabis eos. συγκροτεῖν *est* συμβιβάζειν, compingere, *quod certe fabrorum est.*

l. 35. εἰ γὰρ πάντων οἰκοδομούντων ἀγαπητὸν εἰδῶσι καὶ διδασκομένους, ὅταν ἅπαντες καθαιρῶμεν, τί δεῖ τὸ πέρας] *Hic, vt vides,* οἰκοδομεῖν *est* docere, *vt semper apud Paulum* μεταφορικῶς. *sic etiam* συμβιβάζων καὶ συγκροτεῖν. Συγκροτεῖν *est* συμβιβάζειν, συμβιβάζειν *est* docere, *ergo per metalepsim* συγκροτεῖν *est* docere. 1. *Cor.* 2. τὶς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν. quis cognouit sensum Domini, qui instruat eum. *Dem. contra Midiam,* καὶ εἰ μὲν πλησφανὴς ὁ αὐλητὴς ἀνδρῶν ἐλάμπετο δεῖ ἐμὲ τότε ἐγνώετο καὶ τὸ πρᾶγμα ἀνδρωθῆναι, τὸν ἄνθρωπον ἀπελάσας, αὐτὸς συγκροτεῖν καὶ διδάσκειν ὥεχθ' δεῖν ἢ χορὸν, ὃν ἂν ἠγωνίσμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἀδιδακτον ἂν εἰσῆλθεν ὁ χορὸς, καὶ πρᾶγματα ἂν ἦν ἐπάδοντι. *Idem Olynthiaca* 2. οἱ δὲ δεῖ αὐτὸν ξένοι καὶ περιόντες δέξαι μὲ ἔχουσιν, ὡς εἰσὶ δαιμασταὶ, καὶ συγκεκροτημένοι τὰ τῶν πολέμων, condocefacti, *vel* exercitati in rebus bellicis.

Pag. 692. 17. *Videtur legendum,* ὁ δεῖνα εἰσῆλθεν εἰς οἰκίαν βαπτιστοῦ.

Hom. 28.

Pag. 693. 9. αὐτὸς μὲν οὐκ ἔλαβον] *Sic exponit* τὸ ἀπεστέρηκα ὑμᾶς, *quod Paulus subindicat addens,* ἄλλο δ' ὑμᾶς ἔλαβον. *ac si diceret,* οὐκ ἔλαβον παρ' ὑμῶν χρήματα, ἄλλο δ' ὑμᾶς ἔλαβον. *& vers.* 10. αὐτῆσαί τι παρ' ὑμῶν, *est* καταπαῦσαι.

l. 15. τῶν μὲν μόνον ἑαυτὴ καθαρὸν τηρεῖν τῶν λήμματος] *Dem.* δεῖ τῆς καθαρσιότητος, ὅτου δ' ὅλῳ ἰῶ φεύγειν τῶν λήμματ. *& liberalitas versatur* δοῦναι καὶ λαβεῖν. *vtrumque nomen est ex illo verbo Pauli,* ἵνα τι λαμβάνει. *Isocrates in Panathenaico* ἔδει γὰρ τοὺς ἄρχειν αἱρεθέντας, τῶν τε κτημάτων τῶν ἰδίων ἀμελεῖν, καὶ τῶν λημμάτων τῶν εἰθισμένων διδόσθαι τοῖς ἀρχαῖς ἀπέχεσθαι μηδὲν ἧττον ἢ τῶν ἱερῶν. *hæc enim vera lectio, non vt habetur,* καὶ τῶν πλημμελημάτων.

l. 18. *Legendum, ex* 14. *Gen.* πλὴν ὧν ἔφαγον οἱ νεανίσκοι. *ad finem cap.*

Pag. 694. 16. νῦν γὰρ καὶ ἐπὶ τὸ μεζόνως, καὶ ἡμερώτερον ἑαυτὴ ἰδεῖν] *Est igitur* τὸ πλαστικῶς λέγειν, *vtrique* τῇ τραχύτητι. *quod diligenter notandum, quia sæpe inueniuntur apud Chrysostomum* πλαστικῶς καὶ ὑποτυπωτικῶς.

l. 20. κατ' αὐτῶν γὰρ ἀπενοοῦντο] *Est igitur* ἡ ἀπόνοια *Nostro* φιλόσοφος: *sed alys aliud significat, vt diximus, nempe* proiectam & desperatam audaciam, *sive* amentiam.

l. 24. *Legendum* καὶ παρ' αὐτῶν ἠυξήθη μειζόνως, *& per eam omnia increuerunt, nempe* βασκανίαν, *id est,* maleuolentiam, *præpositio causam notat, vt sæpe demonstrauimus: quâ eloquentiâ multum vtitur Noster.*

l. 34. *Rectũ & verũ est* οὐκ ἀπεστράφην, οὐκ αὐ ἐφείμην ποτε. ὑποστροφὴ *est* ὑποστροφὴ ποιεῖσθαι, ὑποστροφὴ ὑπομένειν. *Xenophon* 5. τῶν ἑλληνικῶν. ἀκούσαι δὲ ταῦτα τοῖς ἐφόροις ἄξιον ἔδοξεν ὑποστροφῆς εἶναι. *paulò post in oratione Acanthiorum ad Lacedæmonios,* ἡμεῖς μὲν ἦν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοί τε καὶ ξύμμαχοι, ἐξαγγέλλομεν ὅτι τάχιστα ἕτως ἔχει. ὑμεῖς δὲ βουλεύεσθε, εἰ δοκεῖ ἄξια ὑπομένειν εἶναι. *Sophocles in Tyranno,*

Ἐπαξίως μὲν φῂς σὺ, ἀξίως δὲ σοῦ
Πρὸς τῶν θανόντων τλῶν ἔδειξ' ὑποστροφήν.

διδόναι ὑποστροφὴν, *est* ποιεῖσθαι ὅπως: *vt* διδόναι ἀπουδὴν, *est* ποιεῖσθαι ἀπουδήν.

Pag. 695. 29. *Legendum haud dubiè,* διὰ τὴν Ἰωάννου τὸ δεσμωτήριον οἰκεῖ. *hinc carcer,* οἴκημα κατ' εὐφημισμόν. *Plutar. in Solone. vt v.* 27. εἰς τὸ οἴκημα τίθεικεν.

l. 33. *Legendum,* τοιοῦτόν ὄντι ἡ ἀρετή.

l. 35. *Legendum,* μὴ γὰρ εἰς δικαίωσιν ἐμέλλεν ἔλκειν, *sine* αὐτόν. *quia in* 34. *est,* ἐπίσπειρεν αὐτόν. *melius est vt subaudiatur, quamuis non ad eandem personam referatur.*

Pag. 696. 1. ὦ μαρὲ καὶ παμμίαρε καὶ μιαρώτατε, *Aristophanis est.*

l. 6. ἐχθρὸν τῷ κλέπτῃ τὸ φῶς] *Plut. in vita Demosthenis. Sic enim orator excepit furem quendam, in lucubrationes eius nescio quid dicere conantem.* οἶδα μὲν ὅτι σε λυπῶ λύχνον κρίνων.

Ibid. ἐπαχθὴς ὁ δικαίος τοῖς ἁμαρτάνουσι] *Vt* 2. *Sapientiæ. sic enim peccatores:* ἐπαχθὲς ἡμῖν τὸν δίκαιον, ὅτι ἀνόμους ἡμῖν ἐστι.

l. 7. βαρὺς γὰρ ἡμῖν καὶ βλοσυρῶπης] *Hoc quoq; est eodem capite Sapientiæ. hic* βαρὺς *est gravis, iniucundus,* ἀφόρητος. *Isocrates inter* χαρακτῆρας τῶν πανηγυρικῶν *hæc habet in Panathenaico.* ἔστιν τοὺς φρονοῦντος καὶ δικαίως ὁμιλοῦντας τοῖς ἀεὶ πλησιάζουσι, καὶ τοὺς μὲν ἄλλων ἀνδρὶ καὶ βαρύτητας ἐυλόγως καὶ ῥᾳδίως φέροντας· σφᾶς δ' αὐτοὺς ὡς δυνατὸν ἐλαφροτάτους, καὶ μετριωτάτους τοῖς ζωῦσι παρέχοντας. ἐλαφροτάτους *dixit, inquit Harpocration,* ἀντὶ τοῦ ἀνεπιτηδειοτάτους καὶ βαρυτάτους καὶ φορτικωτάτους.

l. 10. ἡ θεραγωγὸς τῆς συγκλητικῆς] *Sic matrem saltatricis appellat, quia filiam de industria quæ placeret Herodæ produxerat: & quia Rex* ἐπαθέ τι θεῖον τὴν κόρην, *vt maximâ & subitâ munificentiâ declaratum est. Æschines contra Timarchum, Solonis legem explicans,* καὶ τοὺς θεραγωγοὺς γυμνάζεσθαι κελεύει καὶ ἁλῶσι, θανάτῳ ζημιοῦν. ὅτι τοὺς ἀμυδρότατον δηλουμένων ὀκνοῦντας καὶ αἰσχυνομένους ἀλλήλοις ἐντυγχάνειν, αὐτοὶ τὴν αὐτοῦ αἰδῶ παρέχοντες, ὅτι μαθῶ τὸ πρᾶγμα εἰς διάπειραν καὶ λόγον κατέστησαν. θεραγωγὸς *est* interpres, conciliator. *Virg.* 4.

Tuq; harum interpres curarum & conscia Iuno.

Iuno enim nuptias illas conciliauerat. Cic. de Natura Deorum. Natura est blanda quædam conciliatrix, & lena quodammodo sui.

l. 35. τὸ μιαρὸν τοῦτο, τὸ δὲ ἐνηλάτειρα] ἄγος est μίασμα, scelus, piaculum. *Sophocles Oedipo Tyr.* ἐναγὴς, sceleratus. vt vicus sceleratus *apud Liuium*, quo Tullia per patris corpus carpentum egisse fertur, partemq; sanguinis ac cædis paternæ, vehiculo cruento, contaminata ipsa respersaq; tulisse ad penates suos, virumq; sui.

l. 42. εἰδὼς τῆς οἰκίσεως τὰ δίκαια] *Cicero contra Pisonem*, Cum prouincia tibi illa manupretium fuerit euersæ per te & perditæ ciuitatis. *Æschylus in Prometheo*,

Τοιαῦτα μὲν τοι τῆς ἄγαν ὑψηλόφρων
Ἰλιὰς, Περσὶν δεῦρο, τὰ δίκαια γίνεται.

l. 44. *Legendum.* κὴ τῷ βαπλόως ἔχει τὸ ἔμπυον· *non* ἔχει, *quod absurdum.*

Pag. 697. 4. ὅτως ἀκμάζοντα εἶχε τὸν φθόον, καὶ ὅλως λῦσαι τὴν ἀγωνίαν] *Dem. pro Corona*: ὅτω γὰρ ὁ πυρετὸς ἐν φόβῳ καὶ πυκνῇ ἀγωνίᾳ.

l. 5. ἀλλ' ἔμπνουν ὁ διφθέρης ἐκεῖνος ὁ λίθος ἄγχων αὐτὸν] *Iuuenalis Satyra* 13.

--prima est hæc vltio, quòd se
Iudice nemo nocens absoluitur.

Harpocration, Δεκάζειν· Ἰσοκράτης ἀεὶ τὸ ἐφιλώτιδος. πολλαχοῦ δέ τινες, ὃ πᾶν ἄλογον (*sic enim legendum, non sine negatione vt editum est*) ἐκπλαγέντες ἐν τοῖς περὶ τῆς ἀρχαίας καταστάσεως, πόθεν τὸ ῥῆμα εἴρηται, διαπορεῖ, καὶ φησὶν· Λύκος δέ ἐστιν ῥήτωρ ἐν τοῖς ἐπὶ Ἀδριανοῦ διαγωνίοις, τῷ θεοῦ μαθητὴς ὤν· ἐν οἷς ἐπιτιμῶντος καὶ Λύκου κελεύοντος συνιέναι τοῦτο, ὅθεν εἴρηται Λύκος λύκος. *Videtur autem Eratosthenes hæc scripsisse ad hunc Aristophanis locum in Vespis. Hic enim est veteris Comœdiæ princeps.*

Ἐν ὅτι ποθεῖ τὸ δ' ἄλλ' ἀρίστου μοι. τὸ τοῦ
Θεμιστοκλέους εἴ πως ἐκκρούσεις τὸ τοῦ Λύκου.

Senex domi forum instruens requirit Heroum Lyci, quod erat ἐφ' ἑστίας τοῖς διαγωνίοις.

Hom. 29.

l. 43. *Lege*, περιχωμένῳ δ' ἀδύνατον.

Pag. 698. 2. *Lege* εἶδος διδασκαλίᾳ φρόνησιν ἀρετάν.

Pag. 699. 9. λέγεται πάλιν ἀδύνατα. *Deinde videtur legendum*, τὸ πεπηγέναι ἐν τῇ πίστει ἀπλῶς, καὶ μὴ τἀληθὲς εἶναι. *id est*, Vacillare in fide leuiter fixum. *Nam* τὸ μὲν πεπηγέναι ἐν τῇ πίστει ἁπλῶς, *significat robur, non infirmitatem. Sæpe enim dicit* ἁπλῶς καὶ εἰκῇ, *pro eo quod est leuiter & temerè. Vel igitur sic legendum, si positum est* ἁπλῶς, vt *solet*, αὐτὸ τὸ μὴ ἀληθῶς: *vel*, τὸ μὴ πεπηγέναι ἐν τῇ πίστει ἁπαξ. *Sed illud verius.*

l. 13. *Dele* ἐν *ante* ἀδυνείας.

Pag. 700. 9. Θεὸν ἐσταυρωμένον] *Apud Paulum est* Χριστὸν ἐσταυρ.

Pag. 702. 15. *Relinquendum* τὸ πιστὸν *suo loco, vt cohæreat* τῷ χαρίζεσθαι, *non* τῷ ἵνα μὴ λύπῃ. *Hoc enim absurdum.*

l. 36. *Legendum*, ἀλλὰ καὶ εὐχόμεθα.

Pag. 703. 20. *Videtur legendum*, ὅτι διαλλάττεται, *& deinceps* ὅτι φιλεῖν δεῖ) δοκεῖ, ὅτι αἰσχύνεται· *ni ita legas, oratio est* ἀνακόλουθος.

l. 31. *Legendum*, καὶ τὸ μὲν τὸ φρενῖτιν δὲ σωματικὸν πάθος. ὄργανον *autem inducendum. Vel legendum* ὀργάνου σωματικοῦ πάθος, *vel* ὀργανικοῦ σώματος φρενῖτις ἐστὶ φλεγμονή. αἱ φρένες *autem*, τὸ διάφραγμα, *vel* διάζωμα. *Quamuis enim* φρένες *sæpius significant animum, tamen propriè* σωματικαὶ *sunt, inquit Eustathius.*

l. 33. *Melius est meo iudicio*, τοῖς νοσοῦσιν ὕδωρ σιτοῦνται. *Nam* τὸ ὕδωρ *potest esse* μὴ τῆς δοκῆς, vt *Lucilius*,

Quàm lepidè lexeis compostæ, vt tessellula omnes
Endo pauimento, atque emblemate vermiculato.

Delectatur enim Lucilius Græcis dictionibus. Τὸ σιτοῦσιν *autem conuenit febribus, quod Eustathius exponit* πύρειν τῷ καπῷ. *& hoc ipsum* πύρειν *est* ardere sine flamma. *Virg. de apibus*,

--fumos prætendere fessas.

Hoc est πύρειν καὶ σιτοῦσιν, *cum flamma intus supprimitur.*

Hom. 30.

Pag. 705. 6 ἔστι γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν, καὶ μὴ ἐφιλοσοφηκέναι. ὅταν ἐν τοῖς δόγμασι συμβαίνωσί τινες, ἐν οἷς πρὸς ἀλλήλους διαστασιάζουσι] *Nemo melius quàm Aristoteles hanc distinctionem explicat. Ethic.* 9. *cap.* 6. φιλικὸν δὲ καὶ ἡ ὁμόνοια φαίνεται. διόπερ οὐκ ἔστιν ὁμοδοξία. τότε μὲν γὰρ καὶ ἀγροῦσιν ἀλλήλοις ὑπάρξειεν ἄν. ὡσὶ γοῦν ὅταυοῦν ὁμογνωμονοῦσιν ὁμονοεῖν φασιν, οἷς περὶ τοῦ συμφέροντος ἢ περὶ ἑαυτούς. ἢ γὰρ φιλικὸν τὸ περὶ τούτων ὁμονοεῖν. ἀλλὰ τὰς πόλεις ὁμονοεῖν φασιν, ὅταν περὶ τοῦ συμφέροντος ὁμογνωμονῶσι, καὶ τὰ αὐτὰ θεωρῶσι, καὶ βούλωνται τὰ κοινὰ δόξαντα. *Benè igitur Cicero definiens*, Amicitia est, *inquit*, studiorum ac sententiarum omnium voluntatumque consensus: *Et Salustius*, Nam idem velle, atque idem nolle, ea demum firma amicitia est. *Addit Philosophus*, ὅταν δ' ἐπάτεως ἑαυτὸν βούληται (*scilicet imperare, aut aliud commodum adipisci*) σταδιάζουσιν. *Hoc est quod Noster ait*, ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους διαστασιάζουσιν, *id est*, in ijs, quæ secum agunt inuicem, vt *in Ecclesiasticis historijs maximas sæpe contentiones legimus fuisse in consecratione Episcoporum. Sed hoc Philosophi præclarissimum est.* ἔστι δ' ἡ τοιαύτη ὁμόνοια ἐν τοῖς ἐπιεικέσιν. οὗτοι γὰρ καὶ ἑαυτοῖς ὁμονοοῦσι, καὶ ἀλλήλοις διὰ ταὐτὰ αὐτοῖς ὄντες, ὡς εἰπεῖν. περὶ τοιούτων γὰρ μένει τὰ βουλήματα, καὶ ἡ μεταβολὴ σπανία ἐνέστησε. τοῦ δὲ φαύλου οὐχ οἷόντε ὁμονοεῖν, πλὴν ὀλίγου καὶ μικροῦ. *Salustius in Bello Iugurthino*, Quos eadem cupere, eadem odisse, eadem metuere

in

in vnum coegit. *Sed hæc inter bonos amicitia, inter malos factio est. Est enim factio* στάσις, *contrarium* τῇ ὁμονοίᾳ. *Cæterùm non rectè sentit Chrysostomus, qui vult* τὸ αὐτὸ φρονεῖν, *idem esse* τῷ ἐν τοῖς δόγμασι συμβαίνειν, *id est,* τὸ ὁμοδοξεῖν, ἢ ὁμογνωμονεῖν. *Id verò si ita esset, parum erat, quod Paulus exegit à Corinthijs in prima, statim à principio,* τὸ αὐτὸ φρονεῖν καὶ λέγειν, *quod planè est* ἑνοεῖν, καὶ εἰρηνεύειν. *Hæc est enim apud Ciceronem concordia ordinum, cum omnes ordines idem de rep. sentiunt,* καὶ τὸ αὐτὸ φρονοῦσι.

l. 25. τύπτω τύπων καὶ ἡμεῖς ἀγαπήσωμεν] *Nempe* τὸν ἀγάπων. *Sic Cicero (ne mutandum censeas) in quadam epistola locutus est,* amaui amorem tuum.

l. 19. τὸ φίλημα δόδται, ἵνα ἐμπρήσωσι τὰς ἀγάπας ἡμῶν] *Id est,* fomes. *Hesychius,* ἐμπρήσματα, ἀρχὰς ἐμπρησμάτων. *deprauatum enim est quod legitur* ἐμπρήματα. *verbum nihili. Quid si legas* δόδται ; ἔνωσμα *autem est* ὑπόκαυμα *quo concipitur ignis.*

l. 23. ἐπιγνωσθῶσιν] Fortasse, ἐπιχωσθῶσιν : Billius, animis ad mutuum congressum accedentibus.

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI
IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Galatas.

IN hoc Commentario in Epistolam ad Galatas editionem Veronensem emendauimus ex Ms. in Bibliothecâ Regiâ Lutetiæ, adhibitis etiam ab Interprete (qui & ipse alium habuit codicem Ms.) coniecturis nostrisque, & amicorum nostrorum, in quibus præcipua laus, vt in cæteris epistolis, doctissimi Dounæi eruditissimis notis debetur.

Pag. 710. lin. 16. οὔτε γὰρ χθὲς καὶ σήμερον ἐφάνη] *Hoc dici potest de nouis hominibus, qui nullâ commendatione maiorum in notitiam veniunt. Noster autem illud in Antigona Sophoclis videtur imitari,*

Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθές, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.

Iura naturæ de mortuis sepeliendis nemo nouit vnde extiterint, vel ex quo tempore. sunt enim æterna. Idem αὐτὴ τῆς ἀληθείας, in Electra τὸ φιλεῖσθαι posuit. *Sic enim soror de Oreste, quem diu multumq; expectauerat,* ἀεὶ μὲν γὰρ ποθεῖ, πολὺν δ' ὢν ἀξίως φιλεῖται. *Item illud, sic enim ipsam Electram Chorus consolatur* Οὕτοι σοὶ μόνᾳ, τέκνον, ἄχος ἐφάνη βροτῶν. Haudquaquam tibi soli dolor venit mortalium. *Theocritus,* πόσσον ἐμ' εὐφρανας τὸ φαεινόν. *Apud Homerum sic Penelope filium excipit reducem,* ἦλθες πολέμαχε γλυκερὸν φάος; veniſti tandem mea lux? *hoc est,* ἐφάνης. *Maccab. 2. cap. 7. Egregia mater septem filiorum his verbis prosequitur natos ad mortem proficiscentes,* ἠπιστάμην ἐγὼ πῶς ἐν γαστρί μου ἐπλάσθητε, οὐκ ἐγὼ πνεῦμα καὶ ζωὴν ὑμῖν ἐχαρισάμην, καὶ τὸν ἑκάστου σύγκρισιν οὐκ ἐγὼ διεθέμην. Nescio quomodo veniſtis in vterum meum, neq; ego vobis spiritum ac vitam dedi, neque cuiusq; vestrum elementa formaui. Vnum hoc scio, mundi conditorem, qui finxit generationem hominis, vitam ac spiritum in resurrectione vobis redditurum.

l. 21. Lego, καὶ πνεῦν χάριτι καὶ τῇ τῶν Γαλατῶν ἀφορμῇ ἐπιπνεῦσαι ἐκκλησίας. *sic dicimus,* segeti flammam immittere, *aut ita legendum, aut* καὶ τὴν Γαλατῶν ἀφορμὴν ἐπιπνεῦσαι ἐκκλησίαν. *Sed hic duplex accusatiuus non bene concurrit.*

Pag. 711. 12. τοῖς μὲν γὰρ Μελησίων διαφερόμενος προσβυτέροις] *Act. 20. v. 17.* ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον, μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν, εἶπεν αὐτοῖς. *Videtur vtriusq; ecclesiæ presbyteris illum habuisse sermonem.*

l. 18. τὴν λέξιν ταύτην] Nempe particulam δὲ & linea proxima, μέσην ἡσύ, vel μέσην positum est pro μετὰξὺ, vel legendum εἰς μέσον.

Pag. 712. 5. haud dubiè legendum, ἔστιν δὲ τοῦτον εἰς τὸ πρὸν συμβάλλεται. *Sic videtur legisse Erasmus. Hanc lectionem, si locum attenderis diligenter, agnosces. Quam confirmat v. 7.* ἐὰν ἡ μικρὸν εἰς τὸ φυρᾶσαι ὅλον αὐτῷ συντείνει. τὸ δὲ συντελεῖν καὶ συμβάλλεσθαι sunt idem. ἡ ἀκολουθία τῷ δείκνυσι errorem peperit, *sed illa consequentia nullum habet sensum.*

l. 17. εἶτα οἱ μὲν εἰς αὐτὸν πεσόντες ἄνδρωποι ὅπου ποτὲ χρὴ ἤγειρον· αὐτὸς δὲ ἑαυτὸν ἀνέστησεν οὐκ ἴσχυσε;] *Videtur argumentum esse* ἀπὸ τοῦ ἐλαττόνος: *sed est enthymema Rhetoricum. Hermog. autem* ἐν τῷ περὶ ἰδέων 3. ἐνθύμημα *vult esse, non* ἐπιχείρημα, *sed* ἐπεξεργασίαν τοῦ ἐπιχειρήματος, *i.* exornationem argumenti. *Demosthen.* περὶ Λεπτίνου, εἶτ' ἀποκτεῖναι μὲν δικαίως ἂν τοῖς παρ' ὑμῖν νόμοις ἐξείη· χρῆναι δ' ἀπιστεῖν ὅτι δικαίως, οὐδ' ὁπωσοῦν; διὰ τὸν τούτου νόμον; *Pro Milone:* Eius igitur mortis sedetis vltores, cuius vitam si putetis per vos restitui posse, nolletis? *Item illa in eadem,* Quem igitur cum omnium gratiâ noluit, hunc voluit cum aliquorum querela? Quem iure, quem loco, quem tempore, quem impunè non est ausus, hunc iniuriâ, iniquo loco, alieno tempore, periculo capitis non dubitauit occidere? *Quin & Aristoteles 2. Polit. cap. 9. de ijs, qui pecuniâ magistratus emunt,* ἐοῦσι, φασὶ δ' εὔλογον κερδαίνειν τοὺς ὠνησαμένους, ὅταν ἀπαναύσωνται ἄρχοντες. ἄτοπον γὰρ εἰ πένης μὲν ὢν, ὀπηνικοῦν ἦν, βελτίστου καρδαίνειν· φαυλότερος δ' ὢν ἐβελτίστου ἀπαναύσας. *Cic. in Topicis,* Ex hoc illa Rhetorum sunt ex contrarijs conclusa, quæ ipsi enthymemata appellant, non quòd non omnis sententia proprio nomine enthymema dicatur, sed vt Homerus propter excellentiam

lentiam commune poetarum nomen efficit apud Græcos ſuum: ſic cum omnis ſententia enthymema dicatur, quia videtur ea, quæ ex contrarijs conficiatur, acutiſſima, ſola propriè nomen commune poſſidet. *Cuius generis hæc ſunt, 2. cap. huius epiſt.* εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθνικῶς ζῇς, καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις Ἰουδαΐζειν; *Idem Paulus Act. 23.* σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι; *non enim ait Hermog. enthymemata ſemper eſſe exornationes argumentorum. ex his videmus Paulum Rhetoricari potuiſſe, cum vellet. hæc illa ſunt fulmina Demoſthenis: nemo plus vtitur.*

l. 23. *Legendum,* καὶ εἰς ἃ πατέρα τιμᾶς ἕνεκεν ἤρτηται τοῦτο, *nempe excitare Chriſtum a mortuis. quamuis enim rectum ſit* εἰς ἃ πατέρα ἔφυγα, *vt Epheſ. 5.* ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν, *tamen illud videtur recidiſſe, quia, vt ſuprà dixit, quicquid agit filius,* ἐπαναφορὰν ἔχει πρὸς τὸν πατέρα. *Quod etiam Auguſtinus affirmat exponens illud Ioh. 5.* non poſſum à meipſo facere quicquam. *Euripides in Phœniſſis.*

Ἀλλ' εἰς θεὸν χρὴ ταῦτ' ἀναφέρειν ἔχειν.

At Philoſophus Metaph. lib. 11. cap. 7. ἐν τοιαύτης ἄρα ἀρχῆς ἤρτηται ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ φύσις. *nempe ex Deo. ſed vtrâq; loquendi ratio recta eſt.*

l. 30. ὀλέκλησον τὴν Γαλατίαν ἐθνῶν ταύτης τῆς πλάνης ἐπινέμεται ἡ πυρά] *Verbum hoc de flamma, gangræna, pecore dicitur, quod vltra fines paſcendo progreditur. ignis enim paſcitur & vorax eſt.* νομὴ paſtio, paſcuum. *verb. Heb. huic reſpondens de pecore & igni dicitur Exodi. 22.*

l. 40. *Leg.* ἀπεστάλλων νῦν.

Pag. 713. 41. *Leg.* καὶ ἄρσην ἢ θεοδεής.

l. 44. τί χρήσωνται] *Fortè,* τίς χρήσωνται.

Pag. 714. 15. ἑαυτοῖς ἐπιτίθεσι] *Quod ipſe exponit v.* 17. ἑαυτοῖς μαχόμενοι λέγουσιν. *Æſchines* περὶ παραπ. *auſus eſt dicere,* ὡς ἐγὼ τοῖς ἐμαυτοῦ λόγοις ἐπιτίθεμαι: *quod de ijs dici ſolet, qui ſuo gladio confodiuntur.*

l. 20. τοσούτῳ εἰσάγουσι λειτουργίαν ὅσοι οἱ καθ' ὑμᾶς θεοί] *Sol & luna. ſolem Hebræi vocant* ſhemeſh, *id eſt miniſtrum* καὶ λειτουργὸν: *Et ſolem occidentem Seneca emeritum vocat.*

Pag. 715. 1. ἐπειδὴ γὰρ οἰκουμένιος] Oecumenius ſic: ἐπειδὴ γὰρ ἔλεγον μὴ δεῖν ἐᾶν τὸν νόμον, ὡς ὑπὸ θεοῦ δεδόμενον.

l. 33. ἀλλ' ἐν πρώτῃ προσαγωγῇ] *Hoc rectum, vt ver.* 31. ἐν πρώτῃ προσβολῇ. *nominativus autem* τῇ ἀρχαίᾳ *eſt* τοῦτο *repetitum: quod cum Interpres non vidit, temerè mutauit caſum. rectè autem additum eſt* τὸ πρώτης. *nam apud Ariſtotelem quinto Politicorum* ἐν προσαγωγῇ, *non celeritatem, vt hic, ſignificat, ſed potiùs tarditatem.* ὅτε μὲν ἐν προσαγωγῇ καὶ κατὰ μικρὸν γινομένης τῆς μεταβολῆς καὶ λανθανούσης, ὅτε δὲ θᾶττον. aliquando ſenſim pedetentimq; mutatione factâ, nonnunquam citiùs. *Hic vides* τὸ ἐν προσαγωγῇ *planè contrariũ ſignificare* τῷ ἐν πρώτῃ προσαγωγῇ. *illud enim* καὶ κατὰ μικρὸν *additũ eſt* ἐξηγητικῶς. *Idẽ in ſeptimo,* πάντα γὰρ ὅσα δυνατὸν ἐνδίδωσιν εὐθὺς ἀρχομένῳ βέλτιον μὲν ἐνδίδωσιν, ἐν προσαγωγῇ δ' ἐνδίδωσιν. *Dem. contra Ariſtocratem,* εἶδ' ὃν ὁρᾶτε ἐν προσαγωγῇ ὑμῖν φίλον, καὶ ὅπως αὐξήσεται ὑμᾶς νομίσῃ, ὅτῳ πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας ἔχοντα, τοῦτον οἴεσθε δεῖν ἐκφέρον ποτὲ γενέσθαι; Itáne verò, quem videtis vobis amicum cunctanter & ſenſim fieri, & prout increſcere opes veſtras arbitratur, ita vos benevolentiâ complectentem, hiccine tutandus eſt? *tulit enim Ariſtocrates vt Athenienſes Charidemum lege quadam protegerẽt. Sed propiùs accedit ad Chryſoſtomi ſignificationem illud Plutarchi,* ἐδρυμένον ὅπῃ χωρίον δαμόθεν προσαγωγὴν ἐχόντων, cum loca caſtris cepiſſet vndiq; inacceſſa. *ſic Paulus,* ὅτι δι' αὐτοῦ προσαγωγὴν ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, per quem acceſſum habemus ad patrem. *Xenophon* παιδ. 7. ἐγὼ δὲ ἠξίουν τούτους, εἴ τις πέμπει δεόμενος, διαπράττειν ὑμᾶς τοῦ ἐμοῦ φίλους, δίκαιον καὶ προσαγωγῆς. *Cyrus hæc amicis. Eſt igitur* ἐν πρώτῃ προσαγωγῇ primo aditu, ſiue congreſſu: *vt* ἐν πρώτῃ προσβολῇ, primo impetu, vel aſſultu.

l. 43. καὶ οὐκ εἶπε μετιέναι, ἀλλὰ μεταδιώκειν] *Nullum aptius verbum ad hanc rem potuit vſurpare. Cic. primâ Tuſculanâ,* Homo ſanè leuis Heracleotes Dionyſius, cum à Zenone fortis eſſe didiciſſet, à dolore deiectus eſt. Nam cum ex renibus laboraret, ipſo in eiulatu clamitabat, falſa eſſe illa, quæ anteà de dolore ipſe ſenſiſſet. *Itaq; ex Stoico factus repentè Epicureus* μεταδιώκω dictus eſt, *inquit Plutarchus, vt Galatæ ſubitò facti fuerunt ex Chriſtianis penè Iudei. in hoc autem verſu ſic diſtinguendum,* ἔγκλημα καὶ εἰκῇ. *deinde ponit verbum contextûs, quod exponat. ſingula enim verba ordine exequitur: hafleuus autem expoſuit* τὸ σκυμάζω. *vel ſic forſitan,* εἰκῇ. ὅπου ὅπως ταχέως μεταδιώκειν. οὐκ εἶπε, μετιέναι, ἀλλὰ μ. *ſic 716. 2. poſt* φρονήσεται *plena diſtinctio. nam ponit verba textûs* ἀπὸ τῆς κ. τ. ε χάριτος.

Pag. 716. 7. οἱ γὰρ ἀπατᾶν αὐτοὺς βουλόμενοι, οὐκ ἀθρόως τοῦτο ἐποίουν, ἀλλ' ἠρέμα αὐτοὺς τῶν πραγμάτων μιθιστῶντες, τῶν ὀνομάτων οὐ μιθίστων] *Hoc eſt* ἐκ προσαγωγῆς, *quod Ariſtoteles habet & Demoſthenes.*

l. 17. τοῦτο καὶ Μαρκίωνες ἐνταῦθα ἔπαθον] *Quid igitur? pluresne erant hoc nomine eiuſdem* αἱρέσεως? *legendũ* Μαρκίων ἐνταῦθα ἔπαθεν, *ex eo quod ſequitur,* ἐπαλάσσετο γάρ. *vel figuratè Marciones dicuntur Marcionis ſimiles.*

l. 21. *Fortè legendum,* πολλῶν γλωττῶν ἄξια τὰ εἰρ. Non eſt neceſſe aliquid addere. H. S.

l. 39. *Quid eſt* ἐν τοῖς ὀρθρωμοῖς τῆς διανοίας τὸν καταφορικὸν κατασκάζοντα? *Profectò legendum,* τὸν διαφορικὸν κατασκ. *quod illud euincit. v.* 34. ἕως αὖ ὀρθὰ βλέπητε, καὶ μὴ διεστραμμένα.

l. 40. καὶ δίλοντες ἀλαφρύνειν τὸ ἐναγγέλ. *Apud Paulum eſt* μεταφρύνειν. *vel igitur ſic legendum, vel* ἀναφρύνειν *hic & 717. 1 & fortaſſe eodem verſu* μεταφορικὸν.

l. 44. *Legendum,* ὁ μικρὸν τῷ χαρακτῆρος παραλλάξας (*vt* Θρασύμαχος ῥήτωρ *apud Demoſthenem*) ὅλον τὸ νόμισμα κίβδηλον εἰργάσατο] *Etymolog.* κίβδηλον ἀπὸ ἰσοτιμίας. οἱ Αἰτωλοὶ τὸ πρὸς χάλκωμα μίσγειν ἀφανίζοντες, ὡς τοῖς ἀδοκίμοις ἑαυτοὺς νομίσματι ἐφ' ᾧ χ.

τύπον

πόνον ἐγχαράττοντες, ἀπίρρητον βλασφήμιας. Athenienſes odio Chiorum adulterinis ſuis nummis χ. figuram inſculpentes, in deteſtationem eorum obijciebant, quod perfidi fuiſſent ſocij. *Hinc forſitan Theognis,*

Χρυσὸ καθαρὸν καὶ ἀργύρου ἄχατον ἄπυ,
Κύρνε, καὶ ἐξαρῶν ῥᾴδιον αὐτὸ σαφῆ.
Εἰ δ' οἷόν τοὺς ἀνδρὸς ἐνὶ στήθεσσι λέληθε
Ψευδὴς ἐὼν, ἄδικον δ' ἐν φρεσὶν ἦτορ ἔχῃς
Τοῦτο θεὸς καθαλότατον ποίησε βροτοῖσι.
Καὶ γοῦναι πάντων τοῦτ' ἀνιηρότατον.

Dem. contra Leptinem, θαυμάζω δ' ὅπως, οἱ τοῖς μὲν τὸ νόμισμα διαθέσθαι ἐκέλευον παρ' ὑμῖν ὅτιν ἢ ζημίαν, τοῖς δ' ἄλλοις πᾶσι πᾶσιν ἀκίβδηλον καὶ ἄπρον ποιῆσαι λόγον δώσετε. *Etymolog.* καθαρὸς δὲ λέγεται ἀκίβδηλον, τὸ ἀστόχαστον χρυσίον. *Apud Etymol. perperam legitur* ἐν τοῖς ἀδικήμασι ἐκωμῆ ὀνόματι, *pro* νομίσματι.

Pag. 717. 15. γραμμάτων] Halefius, καμμάτων, vel γραμμάτων μικρῶν legi vult.

l. 30. καὶ τὰ πάσης ἀσεβείας γέμοντα γεγράμματα] *Videtur in his libellis fuiſſe deſcriptum, quæ fuiſſet aſtrorum poſitio, cùm pueri naſcerentur, vt hos codices haberent fati ſui quaſi commentarios.*

Pag. 719. 29. *Videtur legendum,* φοίνικα τὸν συγκρ.

Pag. 720. 5. *Legendum,* ὡς αὖ ἐπὶ τοσοῦτον δόξει ἢ φήμη.

l. 36. θαυμάζω καὶ ἐγὼ &c.] *Hæc clauſula videtur potiùs concioni apud populum habitæ, quàm ſcripto domi commentario congruere.*

Pag. 722. 11. ὧν ἀτιμίας ἐχάριν ἢ θεὸς θεῦ μαθόντα, ἀνθρώποις ἀναπόδεικτον λοιπὸν] *Huius verbi vim explicant quæ mox ſequuntur verſu proximo. eſt enim* τὸ ἀνθρώποις ἀναπόδεικτος, ἀνθρώπους λαμβάνειν κοινωνοὺς πάλιν. *hoc eſt vno verbo,* τοῖς ἀνθρώποις ἀνακοινοῦσθαι, communicare cum hominibus, aut homines in conſilium adhibere. *vt ex Chryſoſtomi ſententia* ἢ αὖθις ἐπίδοσις *ſignificet* re *Latinum, vt in* Redeo, Redintegro. *ſic enim videtur exponere* τὸ πάλιν. *Et ſic apud Platonem poſitum reperitur hoc verbum in Protagora.* ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀναπόδεικτος ἔξεστιν, εἴ τι ἔχετε ἄλλο τι φαίνεσθαι ἐν τῷ ἀγαθῷ, ἢ τῶν ἡδονῶν, ἢ κρεῖττον ἄλλο τι, ἢ τῶν λύπων. *quærebatur de bono & malo. ſtatuerat Protagoras voluptatẽ eſſe ſummũ bonũ, dolorem ſummum malũ. Qua de re cum aliquandiu diſputatum eſſet, & Sophiſtes egrè parteis ſuas tueretur, ait Socrates,* Si quid diſplicet eorum quæ dicta ſunt, & te ſententiæ tuæ pœnitet, res in integro per me ſit: ſi quid temerè dixiſti, licet retractare. *hoc eſt enim* ἀναπόδεικτος. *Sic Lucianus in Piſcatore,* ἀναπόδεικτα τὰ κατηγορήματα, retracto quæ obieci crimina. *ſed verior videtur Hieronymi ſententia, qui interpretatur hîc* ἀναπόδεικτος, in amici ſinu ponere. *Act.* 25. *v.* 14. ὁ Φῆστος ἀνέθετο τῷ βασιλεῖ τὰ κατὰ τὸν Παῦλον, vertunt, expoſuit, *ſed eſt potiùs quod vulgo dicimus,* Retulit. *Herodotus hoc dixit* ἀναπόδεικτος *lib.* 1. τούτῳ τῷ Πύῤῥῳ τὰ περιφανέστερα τῶν προγεγραμμένων ἀνεπόδεκτο ὁ Καμβύσης. *nam* ἀνὰ *ſecundum alteram ſignificationẽ & ἀπὸ ſint ſimillima poteſtatis, vt* ἐν τῷ ἀναβαίνειν καὶ καταβαίνειν. *Sed alijs* ἀναπόδεικτος *eſt* differre, *quo ſenſu Syneſius hoc verbum poſuit,* οἱ μήπω δοκεῖ, τοῦτο μὲ ἀναπόδεικτα ἀναδώμεθα. *Illud autem Apoſtoli ſupra,* καὶ ὁ προσανεβέβηκεν σαρκὶ καὶ αἵματι, *ſic dictum, vt Prouerb.* 8. *Sapientia ait* ἐγὼ ἤμην, ᾗ προσέχαιρεν, & προσπαίζουσα, προσελάλουμεν. *l.* 18. *Noſter exponit* ἀναδέκτας, κοινωνοὺς, & *ſemel atq; iterum* 2. *cap.*

l. 34. *Forte* καὶ ἄλλα ἐκείνων, *nempe* τὰ ἐν Ἱερουσαλήμοις.

Pag. 723. 18. *Legendum* ἐφ' αὖ ἐκεῖ αὐτὰ πίπτει ἔθνεν. *nunquam enim* αὖ *cum præterito perf. indicatiui ponitur: locus eſt autem, quem innuit,* 2. *Cor. cap.* 11. *v.* 33. καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους. *ſargaſſa eſt vas magnum viminibus contextum. ita Lucas eandem hiſtoriam referens, Act.* 9. λαβόντες δὲ αὐτὸ οἱ μαθηταὶ νυκτὸς, καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους χαλάσαντες ἐν σπυρίδι. *Lycophron de nece Agamemnonis,*

ὃ δ' ἀμφὶ κῶπαι τὰς δυσεξβόλους
ζυγοῦ κλῆθρους αἰχμησιφόρῳ βέβηκε,
ἐν ἀμφιελίσσῃ σωστεπαργανωμένῳ.

Agamẽnon enim in balneis occiſus eſt Tzetzes, ἢ παρ' ἡμῖν σαργάνη, ἤτοι σπυρίδιον, ὅθεν τοῖς Αἰτωλοῖς ταργάνη λέγεται. *Sed niſi me vehementer fallit animus, legendum apud poetam* Σωστεπαργανωμένος. ἀμφιέλισσον *enim, i.* euerriculum, *quod Agamẽnoni fuit iniectum, eſt* σαγήνη, *quæ* καὶ παρὰ τοῖς αὐτοῖς ἀθηναίοις *dicetur* ταγήνη. *vnde* σαγηνεύω, *vt Noſter v.* 2. πᾶσαν πάλιν ὁ ἐνδάρχης ἐφύλαττε, ἢ μαχέσειν σαγηνεύσειν βαλόμενος. *quod non refertur ad* σαργάνην, *in qua Paulus demiſſus eſt. in eodem poemate hoc verbum dicitur de textura ratis, quam Vlyſſes confecit Odyſſ.* 5.

Cλῖαι ταλάσσει καὶ κυκεριῶσι τάλας
αὐτηρύτδυκτον βάσιν εἰς μίσον ᾧπαν
ἐκκεῖαι γόμφοις προσεταργανωμένῳ.

l. 24. καὶ τῆς ἀποδημίας αὐτῷ τῆς ἐκεῖ γίνεται αἰτία, ἡ ἱστορία Πέτρου μόνη] *Sic dicunt* ἀποδημεῖν τὸν μὴ κατ' ἐμπορίαν, τὸν δὲ καθ' ἱστορίαν τῶν τόπων: ad viſenda loca, & cognoſcendos homines. *vt*

πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.

Sed hoc κατὰ σύλληψιν. *mores enim non videntur, ſed cognoſcuntur. Hieremiæ* 55. Diſcurrite per vicos Ieruſalem, & videte quæſo ac cognoſcite. *l.* 32. καὶ οὐκ εἶπεν, ἰδεῖν Πέτρον, ἀλλ', ἱστορῆσαι Πέτρον, ὅθεν οἱ τὰς μεγάλας πόλεις καὶ λαμπρὰς καταμανθάνοντες λέγουσιν. *Hinc auguſtum illud exordium librorum de Anima,* τῶν μὲ καλῶν καὶ τιμίων τὰ ἥδιον ὑπολαμβάνοντες, μᾶλλον δ' ἑτέραν ἑτέρας ἢ κατ' ἀκρίβειαν, ἢ τῷ ἐξηύρῆσθαι τε καὶ θαυμασιωτέραν εἶναι τὴν τῆς ψυχῆς ἱστορίαν εὐλόγως ἂν ἐν πρώτοις τιθείημεν. *Sic in principio Metaph.* ἅπαντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει. *non dixit,* γινώσκειν, ἢ θεάσασθαι, *ſed illud verbum, quod à viſu tractum eſt. deinde ſubiungit* σημεῖον δ' ἡ τῶν αἰσθήσεων ἀγάπησις, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων. ἄπτον δ' ὅτι μάλιστα ποιεῖ γνωρίζειν τι ἡμᾶς αὕτη τῶν αἰσθήσεων, καὶ πολλὰ δηλοῖ διαφορὰς. *Itaq; eam* mentem corpoream *quidam Philoſophi nuncupant, quia videtur maximã habere cum intellectu ſimilitudinem. mox ſubdit Paulus,* ὅτιγε ἡ τῶν στολῶν ἐκ εἴδους. *quaſi idem*

ſint

sint εἰδῆσαι καὶ ἱστορῆσαι. *Nam & inde hoc verbum dicitur,* εἴδημα, εἰδὸς, ἴσωρ, ἰσρεία (*vt* πίστις, πιστὸς) *non* ἀπὸ τῆ ἵστημι. *Hom.* ὥχετ' ἄπυς Θ', ἄϊστος: *duorum sensuum hæc sunt vocabula. Vnde apud poetas* τὸ ἀΐστωσαι, τὸ ἀφανῆ ποιῆσαι, delere, extinguere.

Pag. 724. 13. *Legendum ex Euangelio* τὸν τῆ Κλεοπᾶ.

l. 15. ὡς ἑαυτὸν ἐπαίρων.

l. 26. *Censeo legendum,* διὰ τὸ μὴ αὐ ἐλεῖδαι.

Cap. 2.

Pag. 725. 21. ἢ χ ὡς αἰρεῖ δαίρων, *vel* δίρων. *Vtrumq; rectum. Nam* αὐτὸ τῆ τί ἢ *sæpe Nazianzenus* τί δαί. *contrà Sophocles in Tyrann.*

Οὔ δῆτ' χρησαιλῶ τὸν γυναῖκ' ἐσειδόντι
Πλειστῆς ἐώρεις ἐμπλεγμὸν ἰλλω.

Nisi metri rationem habuisset, dixisset αἰώρεις. *Hoc enim vulgare, vt Eustathius quoq; obseruat.*

Pag. 726. 5. ὅταν ἢ λέγῃ τοῖς δικαίοις] *Paulus non contulit cum iis, qui doctrinæ pietatisq; inter Apostolos maximam opinionem habebant, vt Cæsar sæpe in Commentarijs more Græcorum loquitur. sic enim illi δόξαν ἔχει μεγάλων σοφίας. Et Noster sic explicat* 725. 31. ἐπειδὴ μείζονα περὶ Ιωάννου καὶ Πέτρου δόξαν εἶχον. *eam enim quis dicitur opinionem habere, quam alij de eo habent. Vnde & δόξα* gloria *est, quæ nihil est aliud, quàm opinio de nobis hominum. Vera autem gloria, opinio rectè iudicantium de virtute. Euripides in Hecuba sic absolutè vsurpauit hoc participium, vt Paulus,*

Τὸ δ' ἀξίωμα, κἂν κακῶς λέγῃ, τὸ σὸν
Πείσει. λόγῳ γὰρ ἔκτ' ἀνδρῶν ἀδόξων ἰὼν,
Καὶ τῶν δικαίων, αὐτὸς ἢ φαῦλον δέρει.

Paulò post dicit οἱ δοκοῦντες εἶναι στῦλοι, *plenius.*

l. 40. τὸν πόλεμον ἐκεῖνον] Halesius manuit, πολεμίους ἐκείνους.

Pag. 727. 1. *Videtur etiam legendum,* ἔτι ἢ παρεσκεύαζον.

Pag. 728. 4. ἀπὸ τούτου παρεσκεύασε *legendum quoq; videtur.*

l. 7. καὶ ζωπυρῆσαι. τὸ γὰρ δοξιὰς ἔδωκαν, τοῦτο ἔστι δοκοῦντος] *Xenoph.* 4. τῶν ἑλληνικῶν, Ἐκ τούτου δοξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἐπὶ τούτοις ἀπέπεμπον τὸν Οπων. τὸ, ἐπὶ τούτοις, *conditionem declarat. Agebatur enim de vxore ducenda.*

l. 10. *Locus, qui mutilus est, sic restituendus videtur,* καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι διὰ τοῦτο παρεγνώμεν, ὥστε αὐτοῖς κοινωσαι, καὶ κατ' ἀπολογίαν παρεγνώμεν· καὶ ὅτι Τίτον - *odiosa est enim illa repetitio.*

Pag. 730. 3. πολλοὶ νομίζοισι τὸ Πέτρου τὸν Παῦλον κατηγορεῖν ἀποφῆναι. ἀλλ' ἓν ἔστι ταῦτα, ἓν ἔστιν, ἀπαγε] *Post Chrysostomum hæc Hieronymi sententia est, Petrum hic nihil egisse, sed ex compositò sic inter Apostolos actum esse, vt Petrus se reprehendi facile pateretur; quod cum Iudæi vidissent, suâ sententiâ de Legis obseruatione desistèrent. Quæ dere grauis est inter Augustinum & Hieronymum non sine acerbitate contentio, cùm Augustinus reuera Petrum veritatem Euangelij dissimulâsse existimet metu, ne Iudæos offenderet, & minoris Apostoli cessisse iustæ reprehensioni. non est igitur tam absurda Hieronymi, quàm quibusdam videtur, sententia, cùm hoc ante eum Chrysostomus senserit: plures tamen iuerunt in Augustini sententiam, cui nos quoq; accedimus. Vide Orat.* 59. *Tom.* 5.

l. 11. ἵλεώς σοι] *Hoc apud Matthæum est,* 16. *cap. v.* 22. ἵλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι ταῦτα: *quod Beza vertit,* Propitius tibi esto, Domine. *Sed vetus Interp. verius,* absit à te. *Sic enim Septuaginta interpretantur Heb.* halila 2. *Regum* 23. ἵλεώς μοι, Κύριε, τοῦ ποιῆσαι τοῦτο, εἰ αἷμα τῶν ἀνδρῶν τῶν πορευθέντων ἐν τῇ ψυχαῖς αὐτῶν πίομαι. *Dixit hoc Dauid, cùm viri fortes aquam fontis Bethlehem, quam sitiebat, attulissent ei capitis periculo. Sic* 1. *Paralip. cap.* 11. ἵλεώς μοι ὁ Θεὸς τοῦ ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. *Cum igitur Petrus dixit,* ἵλεώς σοι, Κύριε, *plenum est,* ἵλεώς σοι Θεὸς, Κύριε. *non,* tu tibi propitius sis. *Maccab.* 1. *cap.* 2. ἀλλ' ἐγὼ καὶ οἱ υἱοί μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου πορευσόμεθα ἐν διαθήκῃ πατέρων ἡμῶν. ἵλεως ἡμῖν καταλιπεῖν νόμον καὶ δικαιώματα, propitius sit nobis Deus, i. absit a nobis, vt tale quid perpetremus. *Aliàs verbum illud Hebræum Septuaginta vertunt,* μηδαμῶς. *Sed* ἵλεως ἡμῖν *illud est propriè, quod est apud Eliam in Thisbe:* Parce, & pax, *pro eo quod vulgo dicere solemus,* Dij prohibete nefas, Quod Deus omen auertat.

Pag. 731. 2. *Legendum ex Paulo,* κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην. *sic* 729. 43.

l. 2. ὅτι κατεγνωσμένος ἦν] *i.* κατεγνωσὸς, condemnandus, *& hoc Hebræorum est idiomatis. vt in Psalm.* 47. 1. gadol Iehoua umehullal meod. Magnus est Dominus, & valdè laudabilis. *Sed & Græcorum. sic enim illud Homeri Priscianus interpretatur Iliados* 1.

Οὔ τις ἐμοὶ ζώοντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο,

Nullus me viuo & super terram videndo: *quo probat verbis quoq; passiuis apud Latinos participia esse præsentis. Quod Donatus etiam confirmat super illo Terentij,* Vix sum apud me, ita animus commotus est metu, spe, gaudio, mirando hoc tam subito & repentino bono. *vbi ait,* mirando *participium esse, & pro,* Dum miror, *accipi. Cic. ad fratrem:* Sed res multis querelis de rep. interponendis nulla transacta est. *Lucas Act.* 2. *v. vltimo.* ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ. Dominus adiecit ecclesiæ seruandos, i. prædestinatos & electos. *Vbi præsens particip. passiuus videtur habere futuri significationem. Ita Prisciani exemplum Homeri nihil probat.*

l. 4. καὶ τὸ κατὰ πρόσωπον ἢ αὐτέστην, σῶμα λῶ] χωματίζεσθαι *est* aliud præ se ferre, aliud clàm agere. *Vnde apud Rhetores* ἐσχηματισμένος λόγος, ὅταν τις ἄλλο προτείνων ἄλλο κατασκευάζῃ. *Sunt, inquit Dionysius,* οὐ κεκρυμμένων σχημάτων εἴδη τέτταρα. τὸ μὲν ὅτι σῶμα, λέγον μὲ ἃ βούλεται, δεύτερον ἢ εὐπρέπεια, ἢ δ' ἀξίωσιν οὐ προσώπων, πρὸς οὓς ὁ λόγος, ἢ δι' ἀσφάλειαν πρὸς τοὺς ἀκούοντας: *quod etiam vocant* χῶμα. *Quintilianus lib.* ix. Iam ad id genus quod & frequentissimum est, & expectari mi-

nimè credo, veniendum est, in quo per quandam suspicionem, quod dicimus accipi volumus: non vtique contrarium, vt in εἰρωνέᾳ, sed aliud latens & auditori quasi inueniendum. Quod iam ferè solum schema à nostris vocatur, & vnde controuersiæ figuratæ dicuntur. Eius triplex vsus est: Vnus, si dicere palam parum tutum est: alter, si non decet &c. *Exemplum orationis figuratæ Dionysius ponit illud Demosthenis pro Corona, vbi, inquit, ὅτι τῷ λόγῳ τὸ ὄνομα ἐπάγει τῆς τύχης: ἐπειδὴ ἔλθωσιν εἰ προσβεῖς εἰς Θήβας, πῶς χρήσασθαι τῷ πράγματι δέξιον, τοῦτο παύει μοι προσέχετε τὸν νοῦν. μὴ δεῖσθαι Θηβαίων μηδὲν (αἰσχρὸν γὰρ ὑμῖν) ἀλλ' ἐπαγγέλλεσθαι βοηθήσειν, ὡς ἐκείνων μὲν ὄντων ἐν ἐχθίστοις, ἡμῶν δ' ἄμεινον ἢ ἐκείνοις τὸ μέλλον προορωμένων· ἵνα ἐὰν μὲν δίξωνται ταῦτα, καὶ πιθῶσιν ἡμῖν, καὶ ἃ βουλόμεθα, ὧμῶν διοικηθήσει, καὶ μὴ χρήματος ἀξία τῆς πόλεως ταῦτα πεπραχώμεν. Hæc orator. Ad quæ Dionysius, vides, inquit, καὶ τὸ ἔργον τῆς διοικήσεως, καὶ τὸ ὄνομα ἐπιφερόμενον τῷ ἔργῳ, τὸ χρῆμα. Sic nunc Apostoli, καὶ ἃ ἐβούλοντο ἦσαν διωκημένοι, καὶ μὴ τοῦ φθόνου χρήματος, vt cùm Petrus maior Apostolus æquo animo se reprehendi sineret, per hanc speciem & simulationem Iudæos à cæremonijs abduceret. Quemadmodum Athenienses consequuti sunt Thebanorum societatem consilio Demosthenis honestâ specie, non opem humiliter implorando, sed vltrò eis pollicendo suum auxilium, quasi ipsi essent propiores periculo. Hoc enim vult Chrysostomus. Sed an Petro dignum fuerit, sic ὑποκρίνεσθαι, ipse viderit. Schema Demosthenis pertinet ad secundum Quintiliani locum, si non decet (Vix enim decorum fuit Athenienſibus tali tempore implorare opem Thebanorum, quibus semper inimici fuissent) Et hoc Dionysij, quam ipse etiam secundam speciem facit diuisionis sive, τὸ δέ τι χρῆμα ἄλλο ἐστὶν, ἕτερα μὲν λόγου, ἕτερα δ' ἐργαζόμενον ἐν λόγοις. sic etiam non minus ἐν ἔργοις. tam enim dictis quam factis possumus χρηματίζεσθαι. Ita & hanc totam actionem Chrysostomus appellat οἰκονομίαν, vt Demosthenes suam, διοίκησιν. Sed Apostoli quod egerunt, refertur ad primum Dionysij & Fabij locum. Parum enim tutum fuit cum Iudæis citra simulationem & palam de libertate agere Christiana.*

l. 15. μὴ θαυμάσῃς, εἰ τὸ πρᾶγμα ὑποκρισιν καλεῖ] *Hic Noster laborat, neq; expedire se commode potest, aut nodum hunc soluere. Vide orationem suprà citatam, Tom. 5.*

l. 42. προσχήματι γὰρ ἐπιπλήσεως τοῦ τὴν ἐνδειᾶν, ἐπικαλύπτει τῷ τῆς πίστεως ζεύγματι] *Planiùs nunc explicat, quod suprà de figura tractauimus. Videtur enim Paulus hac increpatione gentium causam agere: eâdem operâ autem obliquè & Petri sententiam exprimit, & Iudæos corrigit. Sic enim v. 44. νυνὶ δὲ οὐχ ὡς τῶν Ἰουδαίων μαθητῶν αὐτεγκώμων, ἀλλὰ τῶν ἐξ ἐθνῶν, ὅπως διορθώσηται Ἰουδαίους. vtitur hic Noster eisdem artificij verbis, quibus nos ex ipsis auctoribus vsi sumus, ne quis ea à nobis conficta existimet, 732. 10. δοκῶν γὰρ ἕτερον λέγειν, ἄλλο κατασκευάζει. & l. 18. τὰ τοῦ Ἰουδαίων κατασκευάσματα, ἄλλο δὲ ἄλλα κατασκευάζων.*

Ille autem Demosthenis locus in omnibus, qui nunc extant, libris legitur μὴ χρήματος.

Pag. 732. 4. καταδεξάμενος ὑποκρίσεως δίκην ὁ Πέτρος] *Quintilianus lib. 9. cap. 11. Quod non inseruissem, veritus opinionem iactantiæ, nisi probare voluissem in foro quoq; esse his figuris locum.* δεδιὼς τὴν δίκην ἀλαζονείας. *sic v. 2.* ὃ γὰρ πολλοῦ ἐδεῖ αὐτῷ δόξαν εἶχεν: *quam aliàs dicit* ὑπόληψιν.

l. 29. ἄρα χειρὸς ἁμαρτίας διάκονος] *Sic Noster legit, vt eius explanatio declarat. Sed omnes nunc codices habent,* ἄρα χειρὸς ἁμαρτίας διάκονος; *quod verius, propter id quod sequitur,* μὴ γένοιτο. *hoc enim apud Paulum non nisi interrogationibus subditur. vt Rom. 3. v. 6. & 6. v. 1. sed nihil est hîc mutandum, quia Chrys. fretus hac lectione, aliter hunc locum exponit quam cæteri.*

l. 36. *Vel legendum,* ὃ δεῖ κρίνειν ἄνθρωπον ἀκρόκυρον τὴν ἐν πειρατοῦ· αὐτὶ τοῦ πειρατμημένον: *vel,* ἐν πρ. αὐτὶ τοῦ ὅτι πειρατμῷ. *vt Col. 2. v. 16.* μή τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει, ἢ ἐν πόσει.

Pag. 733. 16. ἄλλως] Vide Boisium.

Pag. 734. 40. *Legendum* ἐπεὶ ἦ, *vel* ἐπειδὴ δέ. Hal. ἐπειδὴ πίνων καὶ.

Pag. 735. 12. ὃ γὰρ ἂν παρητήσατο καὶ ὑφ' ἑτέρου τοσαύτην οἰκονομίαν ἐπιδείξασθαι] *Græci patres Christi incarnationem & passionem* οἰκονομίαν, *Latini,* dispensationem *vocant, propter occultum Dei consilium, quo Satanam fallendo nostram salutem operatus est. Satanas enim Iudæos perpulit, vt Christum Pilato traderent, Pilatum vt occideret. Quo peremptο, quem liberatorem sperabant omnes, qui in eum crediderunt, actum esse de salute nostrâ videbatur. At hæc vna erat ratio, nec vlla alia, quâ salui esse possemus. Hoc mysterium Iudæi nesciebant, Diabolus minimè suspicabatur, ne sancti quidem Angeli satis intelligebant. Ea enim reuelata sunt per Christum,* in quæ desiderant Angeli prospicere, *inquit Petrus: & Paulus ait,* innotuisse nunc principibus potestatibusque in cœlestibus, per ecclesiam, mortiformem sapientiâ Dei. *Sic igitur Deus nostram redemptionem operatus est inscio Satanâ. Non enim sciens id commississet quo regnum suum everteretur. Aliud exemplum habemus huic simile, & quod huius præfiguratio quædam fuit. Fratres enim inuidiâ atq; odio concitati id solùm egerunt, vt Iosephum perderent. Vendiderunt alienigenis, ablegârunt ab se quàm longissimè. At nisi fecissent hoc, ipsi fame periissent. Imprudentes igitur Dei prouidentiæ seruiebant. Quod Iosephus ipse eos* ἐδίδαξεν αὐτοῖς ὑπομνήσεων *docet,* Nolite pauere: neque vobis durum esse videatur, quòd vendidistis me. Pro salute enim vestrâ misit me Deus ante vos in Ægyptum. *Hæc illa est* οἰκονομία τοῦ Θεοῦ, *qua Deus sæpe ex malis producit bona, vt Augustinus ait, & Iosephus alio loco confirmat, Gen. 50.* Vos cogitâstis in me malum, *sed Deus vertit illud in bonum. Deus est* ὁ πάντα τὰ ἡμέτερα διοικῶν, καὶ πολλάκις ἐξ ἐναντίας τὰ ἐναντία οἰκονομῶν, *inquit Nazianzenus. Hinc Paulus,* omnia cooperantur in bonum diligentibus Deum, *Chrysostomus* τὸ χρῆμα, *de*

qu

quo tam multa diximus, οἰκονομίαν τινὰ *vult esse, & est quidem. Sed hoc differunt, quòd in Schemate semper vnius est agens aut loquens. Tunc enim figura dicitur, cum aliud simulatum est, aliud actum* : ἐν οἰκονομίᾳ *sæpe plures. Deus enim dirigit nostras actiones prout vult ad suum finem. vnde illud euenire solet, quod Theognis ait,*

Οὐδέ τις ἀνθρώπων ἐργάζεται, ἐν φρεσὶν εἰδὼς
Ες τέλος, εἴτ' ἀγαθὸν γίγνεται, εἴτε κακόν.
Πολλάκι γὰρ δοκέων δύσειν κακὸν, ἐσθλὸν ἔδυκε,
καί τε δοκῶν δύσειν ἐσθλὸν, ἔδυκε κακόν.

Non est enim hominis via eius, nec viri est vt incedat & dirigat gressus suos. Hierm. 10.

l. 16. *Legendum,* ἀλλὰ τὸ ἄειρον τὸ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. *Nam* ἀλλ' ὅμως *est ex priore versu. absurdum est enim in duobus proximis versibus bis ponere* ἀλλ' ὅμως, *præterquam quòd sensum corrumpit.*

l. 17. ὁ Χωρὶς τὰ περιλοιπά] Χωρίζειν *hic est auferre & componere quæ posita sunt in mensa. Homer.*

οἱ δ' ἐπ' ὀνείατ' ἔπιμα περιλοιπὰ χεῖρας ἴαλλον.

l. 33. περῆται μᾶλλον, πατειάχαι δ' ἄμεινον] Aptius quod est in initio Orationis 72. tom. 5. πατειάχαι μὲν ἄμεινον, περῆται δ' ἄμεινον.

Cap. 3.

Pag. 736. 16. σκόπει πῶς ἂν ἀπὸ περιμείων τούτῳ χέχρηται τῇ σφοδρότητι, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἐλέγχους καὶ τὰς ἀποδείξεις] *Nempe vt diceret,* ὦ αὐδηποτοῦν. *Post demonstrationes enim & probationes, quas Aristoteles πίστεις vocat, licet obiurgare acriùs: antè si feceris, ridiculum est, vt nunc Paulus cùm suam vocationem probâsset: & se Apostolum esse docuisset, non ab hominibus constitutum, sed ἀμέσως à Deo designatum, vt reliqui duodecim, illorum lenitatem liberiùs & maiore cum auctoritate perstringit. Hermog.* ἐν τῷ περὶ περιόδου· τὸ δὲ κλητικὸν χώρια πάθημά τίς ὅτι μέρος, ὑποφωὼ ἑρμηνεύομεν, καὶ καταφοράν. *Quale est illud Demosthenis pro Ctesiphonte,* εἶτα ὦ τὶ ἂν εἰπών σέ τις ὀνειδίσῃ περσικόν; *quasi diceret,* si sceleratum, impium, nefarium dixero, leuius est tuis facinoribus & flagitijs. *Et hoc igitur Orator tanta cum vehementia dixit,* μὴ τοῦ ἐλέγχους καὶ τὰς ἀποδείξεις, *vt* τὸ εἶτα *declarat, quod probationibus finitis adhiberi solet. Est autem* ὑποφορὴ (*quæ figura est, cùm appellamus aliquem* κλητικῶς) χώρια σφοδρότητος, *vt Herm. docet, quam hic appellat* καταφοράν: *Vnde sæpe est apud Chrysostomum* καταφορικῶς λέγειν, *hoc est* κλητικῶς, ἐπιτιμητικῶς, καὶ μὴ σφοδρότητα.

l. 25. μὴ τοῦτο νομίσῃς, ὅτι ἡ τῆς ὀφθαλμῆς βολὴ τοὺς ὁρῶντας βλάπτειν πέφυκεν] *An non legendum,* τοὺς ὁρωμένους ? *mihi quidem videtur. Sed quod hic Noster negat, Physici fieri solere aiunt. Quàm multa apud Plinium de noxio visu? Quàm multa de fascinationum remedys legas? Apud Plutarchum autem problematum quinto, pluribus hæc quæstio disseritur.* μεγάλοι δέ, φησὶν, ἀνδρώσεως τῇ καταβλέπειν τὰ παιδία μάλιστα βλάπτοντας, ὑγεότητος ἕξεως, καὶ ἀδυνεία περιουσίας ὑπ' αὐτῆς, καὶ κινωδίας ὅτι τὸ χεῖρον ἧττον ἦν τῆς στερεᾶς καὶ πεπηγότος ἤδη τοῦτο πάσχοντος. *Vnde doctissimus Poeta,*

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

Quo in genere quædam veneficæ mulieres vetulæ plurimum infantibus nocere creduntur. Apud Plinium legimus, Extranei interuentu, aut si dormiens spectetur infans, à nutrice terna adspui. Theocritus Idyllio 6.

ὡς μὴ βασκαίνῃ γε, τεὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον.

Sed vt hæc vana sint, illud non est incredibile, si πάσχουσι τὴν ψυχὴν τὸ σῶμα διαπίπτειν: vt Plutarchus, Physici q; affirmant, quosdam veneficos homines, quorum animus maleuolentiæ liuore suffusus est, venenum suum intus inclusum foras effundere, & quidem maximè per oculos, quo tenerior atq; agilior est visus cæteris sensibus. ferrienim ab oculis ἀποῤῥοίας πινὰς καὶ ὑποφορὰς, declarat τὸ τῆς ὀφθαλμιώντων πάθος, *quos qui contuentur, statim* ἀναπιμπλανται. *His etymologia congruit. sic enim* τῆς ἐτυμολογίας *auctor,* βάσκανος, ὁ φθονερὸς καὶ βλαβερός. εἴρηται δ' ὡς φάσκανός τις ὤν, ὁ τοῖς φαέσι κάνων ἤγουν διαφθείρων διὰ τὸ βλέμματος. *Quod verbum sæpe apud Xenophontem legitur. Inde* ἀπὸ τοῦ βασκαίνω, *Latinum,* fascino, fascinum, *& fascinus, qui Romanis Deus quidam habetur. Plinius cap.* 4. *lib.* 28. Quanquam religione mutatur & Fascinus, imperatorum quoque non solùm infantium custos, qui Deus inter sacra Romana à Vestalibus colitur, & currus triumphantium sub his pendens defendit medicus inuidiæ, iubetque eosdem respicere, *scilicet rerum humanarum imbecillitatem, varietatemq; fortunæ. vt Paulus Æmilius, cum inter triumphandum duos amisisset filios, deos precatus est, sic defungeretur. Et Philippus Rex Macedonum,* πολλῶν καταρθωμάτων αὐτῷ καὶ κλεινῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ παραγγελθέντων, ὦ τύχη (εἶπε) μικρόν τι μοι κακὸν αὐτὴ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀγαθῶν πρόσου. *Sapientes enim semper in rebus ad voluntatem affluentibus metuebant* φθόνον καὶ νέμεσιν. *Vnde Hor.*

Fortis aduersis, metuens secundis
Alteram sortem--

Vt autem βασκαίνω, *fascino, sic* Φίλιππον *Macedones dicunt* βίλιππον, *auctore Eustathio, &* φάσκω, βάζω. *Quædam igitur malesica possunt sine Dæmone nocere, tanta vis mali illis insita est. Venificam fuisse Medeam quis ignorat? Quæ cum interficere vellet Talaum, cui propter eximiam roboris firmitatem cognomento fuit Æneus, pestes illa quidem infernas inuocat, sed quasi nulla esset ipsâ capitalior pestis, incendit iram, odium intendit, omne acerbitatis suæ virus in illum euomit. sic enim Apollonius Argon.* 4.

--Θυμὸν δ' ἀκαχὸν νοῦσε, ἐχθοδοποῖσιν
Ομμασι κηκείοο Τάλω ἐμίγνυτο πῶμα.
Λάγγαλέον δ' ὀπὶ οἱ ῥῖεν χολόν. ἐκ δ' ἀίδηλα
Δείκηλα θρεπτῆρος ἐπιζάφλυον κοτέοντα.

His habes invidiam, iram, odium, malam mentem, malum animum. μεγαίρειν enim est φθονεῖν. *& est egregia descriptio fascinationis.* τὸ δὲ ἐχθροποιὸς ὄμμασι μεγαίρειν ὀπωπάς, *est* βασκαίνειν, *infestis vel infensis oculis afficere alterius visum. per aspectum enim, vt amor, hoc venenum diffunditur.* φρίειν χόλον *est* οἰὸν iram frendere. κότος, *odium inueteratum.* ἀΐδηλα δείματα *sunt imagines, quæ fluunt, inquit Lucretius,* summo de corpore rerum, *quas Epicurei vocant* εἰδώλους ἀπορροίας, ἀπὸ τοῦ δείκνυσθαι. ἄϊδηλος *est* ἀόρατος. *Hæc omnia ex eo quod Paulus* αἰτ, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν; *Bene igitur Diabolica invidia dicitur, quæ per se id efficit quod Diabolus. Quanquam Noster aut* 736. 35. ἐχ ὡς τοῦ φθονεῖν καθ' ἑαυτὸν ἴσως ἔχοντες, ἀλλ' ὡς τῶν τοῦτο ἐλαττόντων. *Idem l.* 27. *significat vitium omne esse in animo,* ὀφθαλμῷ μὲν γὰρ τὸ ἁπλῶς ὁρᾶν μόνον· τὸ δὲ πονηρῶς ὁρᾶν, τῆς ἐνδον διεστραμμένης γνώμης: *a quo non videtur alienum illud Apollonij,* δειλὸν δ' κακὸν νοόν.

Pag. 737. 2. διὰ γὰρ τοῦ εἰπεῖν, πρεγεγράφη ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος, πᾶσα παθητικὴ ἐξήλωσις] *Quintilianus lib.* 9. *cap.* 2. Illa verò (vt ait Cicero) sub oculos subiectio tum fieri solet, cum res non gesta indicatur, sed vt sit gesta ostenditur, nec vniuersa, sed per partes, quem locum proximo libro subiecimus euidentiæ, & Celsus hoc nomen isti figuræ dedit. *Ab alijs* ὑποτύπωσις *dicitur, proposita quædam forma rerum ita expressa verbis, vt cerni potius videatur, quam audiri. Hoc enim significat Apostolus, cum ait,* οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς πρεγεγράφη ἐσταυρωμένος, *nempe euidentem & illustrem prædicationem, quâ passio Dominica luculentè descripta, ante oculos poni videbatur. sic enim Noster,* ὃν εἶδον ὑπὲρ αὐτῆς γεγενημένα, αὐτοκολοπισμούς, πρεσκλωμούς, ἐμπυρισμούς, χωμῳδούμενον, ποπ ζόμενον ὄξει, καταγελώμενον ὑπὸ λησῶν, λόγχῃ τυπτόμενον. *sic enim res gesta describitur non vniuersa, sed per partes, vt Fabius ait. Hermogenes eiusmodi descriptionem* διασκευὴν *vocat, quod genus quoddam narrationis est. sic ille lib.* 3. περὶ ἰδεῶν. Διασκευὴ ὄζιν ἐν πρεξιλιαπῇ ἢ διατύπωσις τῆς πράγματος καθ' ἑαυτὴν ἐν ποιητικῇ ἢ καθ' ἕκαστον τῶν γινομένων ἀφήγησις. *frequens enim est apud Homer. Multa enim narrat* διασκευαστικῶς, *vt dicit Eust. vel quum arma induuntur, vel paratur conuiuium. Aristoteles hoc dicit in* 3. *Rhetorices,* τὸ πρὸ ὀμμάτων ποιεῖν. *& Paulus potius dicerat: quibus* πρὸ ὀφθαλμῶν πρεγεγράφη, καὶ πλεονασμόν: *vt Cicero:* Fortitudo est virtus propugnans pro æquitate.

l. 21. ὅτως αὐδὲν πέπεισται, ἐνεργὲς ἄνθρωπος πνεῦμα, νῦν σαρκὶ ὁμοτελεῖται] *Herm. diærsewn* 4. ἢ δ' ἀληθινὴ πρεῖσσόν ἐστι τοῦ πνεύματος μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ νῦν συνάγει τὸ ὑποχείριον, ὃ πνες καὶ ἐνθύμημα καλοῦσιν. *Est enim, vt diximus,* ἐνθύμημα τὸ ὑποχειρίματος ἀποξερασία. *Primùm enim proponit argumentum:* τοῦτο μόνον δῆλον μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; *Deinde hæc conclusionis loco subdit. Est enim, inquit,* πρέπον καὶ κυρίως, ἢ τῆς ὅλης ὑποχειρήματος ἀναγκαία Ἰωσῆφος, ἣ κλεῖς ὅπου πικὲ (*vnde conclusionem dicimus*) τετέχνη, ἢ ἀπαρτίζουσα τὸ ἐπιχείρημα, καὶ συνάγουσα. *Conclusio quoq; apud Aristotelis interpretes* Ἰωαννὴ *dicitur. Hoc autem* τοῦτο μόνον δῆλον μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, *est quod Oratores aiunt,* ἥδέως αὐ πυθοίμην σου, *cum confidunt suis viribus. sic & Dem.* ἐν τῷ περὶ παραπ. ὑποκρίνεται γὰρ δεινῶς αὐτὰς μοι: *quod magna cum vehementia dictum est* κατ' ἀποφορὰν. 738. 1. *quum percontatur,* ὁ ὢν ὑποχορηγῶν τὸ πνεῦμα, καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου, ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; *versat idem argumentum* κατ' ἐπιμονὴν.

l. 30. τελεῖσθε, ἀλλὰ &c.] *Theophyl. legit,* τελεῖτε.

l. 38. ὅτω] Melius, ὅτοι, Hal.

Pag. 738. 8. ὑπὸ τῆς ἦν κατασκευασμένων τῇ ἀφορμῇ λαμβάνων] *Audaciores enim possumus esse* μὴ τὰς ἀποδείξεις, *vt suprà sæpe iam dixit Huius autem Græci sermonis vim egregiè Seneca expressit de beata vita cap.* 8. Erit vera ratio sensibus insita, & capiens inde principia. Nec enim habet aliud, vnde conetur, aut vnde ad verum impetum capiat, & in se reuertatur. *Omnis enim cognitio nostra à sensibus proficiscitur, vt præclarè Philosophus docet,* 2. *Posteriorum cap. vltimo. Et Cic.* 3. *de Finibus:* Cum verò illa, quæ officia esse dixi, proficiscantur ab initijs naturæ, ad ea hæc referri necesse est. *Subiungit Chrysostomus.* Τέως ἡ ὑπὸ τῆς παρῃδόντων τῇ ἀφορμῇ κατασκευάζει. *Quid hoc est? ἀφορμὴ id vocat, vnde illa conclusio profecta est ad extremum posita,* ὅσοι γὰρ τῷ νόμῳ διαμαχόμενοι, τῆς ζητήσεως ἐξεπίστη, *quam in initio ponere non est ausus: probato, quod voluit, non dubitauit inferre.* ἐπιλογικῶς *igitur* ἀφορμὴν *dicitur,* id vnde conamur, & vnde impetum capimus: & principia è quibus conclusio ducitur *sunt* ἀφορμαὶ, *omnia denique principia, vnde quid proficiscitur. Hoc est enim* ὁρμᾶσθαι. *Sed & argumentum orationis* ἀφορμὴ *dicitur. Eurip. in Bacchis,*

Οταν λάζῃ τις τῆς λόγων αὐτὴν σοφὸς
Κἀγὼ ἀφορμὰς, ἃ μέγ' ἔργον εὖ λέγειν.

Est itaq; Chrysostomo τῇ ἀφορμῇ κατασκευάζειν, *vno verbo* πρασυλλογίζεσθαι.

l. 32. διὰ ἡ τέτων *legend.*

Ibid. εἰσάγεται] *Fortasse* τὰ ἔθνη.

Pag. 739. 33. *Legendum*, *vel* παρίσησι, *vel* κατασκάσι.

l. 37. *Legendum*, ἀλλ' ὅτι μὲ ὁ ἐμμένων τῷ νόμῳ ὀπκατάρατος. *loci sententia hoc poscit.*

l. 43. ξένης] Interpres videtur legisse κενῆς: nisi quia τὰ κενὰ etiam ξένα sunt.

Pag. 740. 9. *Videtur legendum,* τάσσω ἐδέξατο.

l. 22. πρέπει] Interpres, denunciat, nescio quam lectionem sequutus. Vide Boisium.

l. 24. *Non dubito veram lectionem esse,* εἰς ἀχάριστον καὶ πρασκεκρυκότα. ἀχάριστος *est, qui beneficio accepto, gratiam non retulit:* ἀχάριστον, *in quo nihil est leporis, elegantiæ, gratiæ: cui opponitur* κεχαριτωμένῳ.

Pag. 741. 22. *Vel legendum,* εἰ γὰρ ἃ ἐπηγγείλατο μὲ ἐκείνη: *vel* ὃν ἐκείνη δίδωσι, *inducto* Ν.

l. 30. κἂν ἐν μιᾷς] *Interpres, certè aliquot præcepta.* Vide Boisium.

l. 38. Sententiam, quæ videtur imperfecta, sic supplet

ſupplet Haleſ. εἰ γὰρ, τὸ, μόνῳ ἀληθινὸς, οὐκ εἰ πα-ῶς λεχθὲν, ὐκ ἀφίησι.

Pag. 742. 6. *Legendum*, εἰ δ' ἀπὸ πίστεως σώζῃ *propter antecedens* ἔλεγες *& conſequens*, ὐδὲν ἐκλά-ῃς.

l. 7. ποίᾳ] Scilicet, ὁ νόμος.

l. 19. ἐξώκειλαν] Magis ex vſu legimus, ἐξώκειλαν αὐ. verùm ſic ahàs ſæpè ſolet hanc particulam omittere.

l. 34. ἔξει γένηται] i. εἰς τὸν ἄνδρας τελῆ.

Pag. 743. 11. *Legendum videtur*, ὅτι πολὺ φεικω-δέστερον ἀυτῆ πάθοι.

Cap. 4.

l. 35. νήπιον ἐνταῦθα ὁ τὴν ἡλικίαν φησὶν, ἀλλὰ τ' γνώ-μην] *Heſiodus*,

Νήπιοι οὐδ' ἴσασιν, ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός.

Hom. de Agamemnone Iliados 2.

Νήπιος οὐδὲ τὰ ἤδη, ἃ ῥα Ζεὺς μήδετο ἔργα.

Euſtathius, Νήπιος ἐπιφώνημα παρ' Ομήρῳ ἐπὶ τῶν κακῶς νοούντων, ἢ βλαδομένων, ἢ ἁπλῶς ἀσυχόντων τ' νόντος.

Pag. 744. 1. In codicibus eſt, ἵνα τὸν ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, non -σητε. ſic v. 12.

l. 25. *Legendum*, ὑπὸ παίδαγω.

l. 27. ἀδεκτῆ ἢ στοιχεῖα κοσμικὰ καὶ πτωχὰ] *Ebionitæ* dicti ſunt hæretici, *qui cæremonias legis obſervabant, Chriſti divinitatem negabant, ab Hebræo nomine* Ebijón, *quod eſt* πτωχός: *& ex hoc, credo, Pauli loco nomen iſtud illis inditum eſt. Euſeb. Hiſt. lib.* 3. *cap.* 27. Ἐβιωναίους τούτους οἰκείως ἐπεφύμισον οἱ θεῖοι πτωχοὺς καὶ ταπεινοὺς τὰς περὶ τὸν Χριστὸν δογματίζοντας. καὶ δοξάζοντες. Λιτὸν μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ κοινὸν ἡγοῦντο, κατὰ προκοπὴν ἴδιος αὐτὸ μόνον ἄνθρωπον δεδικαιωμένον, ἐξ ἀνδρός τε καὶ γυναικὸς καὶ τῆς Μαρίας γεγαμημένον. δεῖν δὲ πάντως αὐτοὺς τῆς νομικῆς θρησκείας, ὡς μὴ ἂν διὰ μόνης τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως, καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν βίου σωθησομένους. *Quod ad circumciſionem igitur, noviluniа, ſabbata, & reliquas legis cæremonias in eâdem erant hæreſi, quâ Galatæ. Paulo poſt addit,* ὅθεν καὶ τ' τοιαύτῃ ἐγχείρησιν, τῆς τοιᾶσδε λελόγχασι προσηγορείας τὸ ἐθνικὸν ὀνόματος τ' τῆς διανοίας πτωχείαν αὐτ' ὑποφαίνοντος. ταύτῃ γὰρ ὀπίκλην ὁ πτωχὸς παρ' Ἑβραίοις ὀνομάζεται. *vide Epiphanium & Auguſtinum ad Quodvultdeum. Sed cur ritus legales Paulus appellat* στοιχεῖα τοῦ κόσμου? *rationem reddit Noſter* 743. 37. τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, τουτέστι, συμβολικὰ καὶ σκιώδη. αὗται γὰρ ἡμῖν αἱ ἡμέραι ἀπὸ φθορᾶς σελήνης καὶ ἡλίου γίνονται. *At ſabbatum Iudæorum non eſt ſolis dies, ſed Saturni. Sic enim Dio Caſſius lib.* 38. *de Iudæis quum Pompeius templum obſideret,* ἅτινες ἐάλωσαν τῇ τ' Κρόνου ἡμέρᾳ μηδὲν ἀμυνόμενοι. *Deinde paulò poſt,* καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην τοῦ Κρόνου κληθῆναι αὐθεντικὸν, καὶ ἄλλα τε ἐν αὐτῇ ἰδιάτατα ἃ ποιῶσι, καὶ ἔργα ὐδενὸς προσάπτοντα. *Quid igitur dicemus? certè Chryſoſtomus hîc aut inſcitiâ, aut incogitantiâ lapſus eſt. Illud tamen rectè, quod illorum dierum religionem aſtris alligat. hinc enim facilis eſt in Idololatriâ prolapſio, quam dierum obſervationē conſequi Noſter docet ex his Pauli, quæ ſequuntur*, Nunc autem cum cognoueritis Deum, imò cogniti ſitis à Deo, quomodo conuertimini iterum ad infirma & egena elementa, quibus denuo ſeruire vultis? *at Galatæ non conuerſi ſunt à Iudaiſmo: dixit enim proximo verſu,* Sed tunc quidem ignorantes Deū, ijs, qui naturâ non ſunt Dij, ſeruiebatis. Nunc autē &c. *Quum igitur eodem relapſi ſint, neceſſe eſt accipiamus infirma & egena elementa mundi, ſolem, Lunam, & ſydera, atq; illa initia, quibus hic mundus conſtat, quomodo & Græca Scholia accipiunt, & Clem. Alex.* ſtrom. 3. *Græcorum enim fuit* θεοποιεῖν τὰ στοιχεῖα, *ut Theodoretus docet* περὶ τ' ἑλληνικῶν παθημάτων. *Nam quod plerq; elementa hæc, legis rudimenta intelligunt, quæ poſita ſunt in externis ritibus, id quidem bene Pædagogo conuenit, cui legem comparauit. ſed cur obſeruationes illas elementa mundi diceret? præterea quomodo Galatæ in priſtinam non ſuperſtitionē, ſed idololatriam hæc retinendo reuoluti ſunt, niſi quod anni, menſes, dies, & omnia eiuſmodi tempora ſyderibus apta ſunt, quæ pro Dijs colebantur? ἐμηνιαὶ Græci vocant, omnes ſuas feſtiuitates, non ſolùm* νεομηνίας, *in quibus quicquid erat religionis ducebatur à luna. Sabbata autem Chryſoſtomus ſoli tribuit, quod de noſtris quidem Sabbatis verum eſt. diem enim Dominicam ſolis dicimus. Sed hîc rurſus Dionem audiamus de dierum attributione ſtellis errantibus, quem morem ab Ægyptijs acceptū, non adeo fuiſſe inueteratum ſuis temporibus ait,* τὸ δὲ εἰς τοὺς ἀστέρας ἐπὶ τοῖς πλανήταις ἀνομασμένους, τὰς τ' ἡμέρας ἀνακεῖσθαι κατέστη μὲν ὑπ' Αἰγυπτίων, πάρεστι δὲ καὶ ὀλίγοις πάνυ ἀνθρώποις, ἀπὸ πάλαι ποτὲ, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀρξάμενον. οἱ γοῦν ἀρχαῖοι ἕλληνες ὐδαμοῦ αὐτὸ, ὅσον γε ἐμὲ εἰδέναι, ἠπίσαντο. *Cuius inſtituti rationem Mathematicam reddit duplicem, alteram ſubtiliorem è Muſicis, aſtronomicam alteram. Sed & in ornatu ſummi Sacerdotis atq; illo gemmarum ſplendore mundi ſimulacrum inerat. vt Rabbini docent: & 18. Sap. leguntur hæc,* ὅτι γὰρ πανδήμου ἐνδυματος ἐπὶ ὅλος ὁ κόσμος, καὶ πατέρων δόξαι ὅτι τετρασίχοις λίθοις γλυφῆς, καὶ μεγαλωσύνη σου ὅτι διαδήματος κεφαλῆς ἀυτῶ. *quod Clemens* ſtrom. 5. *Ioſephus, & Philo planiùs explicant. Bene igitur hæc Paulus addidit, eorum veritus relapſum, neue eodem illis recideret, vnde emerſerant.* Dies obſeruatis, & menſes, & tempora, & annos. Timeo vos, ne fortè fruſtra laborauerim in vobis. *Hæc enim omnia à cælo rationem habent,* τῷ περάτῳ στοιχείῳ τῆς φύσεως.

Pag. 745. 10. ἔστω τὸ Συνεσταλμένως ἀεὶ διαλέγεσθαι, πραγματευτέον ποιεῖ] *Vox artis.* Συνεσταλμένως λέγειν, *eſt* conuolutè & conglobatè dicere, argumenta, vibrare, torquere enthymemata. *Hermog.* ἐν τῷ περὶ δεινότητος. μάλιστα ἢ τῆς ἰδέας ταύτης, τὸ κατ' συστροφὴν ἦθος οἰκεῖον. δυνάμει γὰρ μεγάλη, φύσει τε ἰσχνῇ τοῦτο, καὶ φαίνεται χρωμένου. *Exempla hæc ponit, primum ex Dem. Phil.* 2. ὁ γὰρ Μενέλαον Λακεδαιμονίοις ἀφιέναι κελεύων, πῶς ἂν Ορχομενὸν καὶ Κορώνειαν τότε Θηβαίοις παρεδόθη, τοῦ δοκεῖν νομίζειν ταῦτ' εἶναι, πεποιηκέναι σκήψιν ἔστι δ' *argumentum*

gumentum est à repugnantibus. vtrag, enim hæc facere non erat eiusdem hominis. secundum ex Philip. 3. ὁ δὲ οἷς ἂν ἐγὼ λαμβάνω, ταῦτα περὶπλων καὶ καταγελάζομαι, οὓς ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω βάλλοι, μηδὲ τοξεύοι. Tertium ex Olynthiaca. 1. εἰ γὰρ δὴ ἤκουόν Εὐβοέων βεβουλευκότες, καὶ τὰ ἑξῆς. Sed quid apud Paulum simile? illud nimirum paulo ante positum, ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν, ἐδουλεύσατε τοῖς μὴ φύσει οὖσι θεοῖς· νυνὶ δὲ γνόντες Θεὸν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύειν θέλετε; hæc enim admodum rotundè. καὶ ἐνθυμηματικῶς dicta sunt. Hic habes etiam ambitum, sine complexionem. Herm. ἐν τῷ περιόδου. Καὶ μὲ καὶ τὸ κεῖ συστροφὴ καμπύλον σχῆμα, στρόβος ἐμπεφόλιον.

l. 33. καὶ γὰρ ἐν τάξει ἀπολογίας πάλιν αὐτοῦ ἐστέφθη] Hoc vocant σχῆμα καὶ ἐγκωμιαστικὸν λόγον, vt diximus: videtur se defendere, sed hoc agendo reuerentiam quoq, illis incutit, pro quibus tanta perpessus est.

Pag. 746. 10. ὃ δὴ καὶ αὐτοὶ νυνὶ ὑπειρῆσιν] Aliquis putaret legendum ᾧ. hoc enim verbum τῇ δοπλῇ ζωπύρου τοῦ. sed nihil mutandum. nam & Isocrates ita loquutus est.

l. 17. κρεῖττον γὰρ τὸ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ παντὸς] Refertur ad illud supra, τίς ἐν ὑμῖν ὁ μαιρεισμὸς ὑμῶν; Thucydides lib. 5. μαιρείσαντες ὑμῶν τὸ ἀπιεύχαιον, ἐζηλοῦμεν τὸ ἄριστον. hoc dicit, quia stultorum vsus magister. μαιρεῖος καὶ ζηλωτὸς valent idem. Beza verbum hoc sic interpretatur, vt sit actiuum, possitq, pro exhortatione accipi hoc sensu, At vos decet vestrum honestum in me amorem non tantùm præsentem, sed absentem etiam conseruare. quod si sequamur, τίς ὑμῖν ὁ μαιρεισμὸς ὑμῶν; ad Paulum referemus hoc modo. Quid est igitur quod vos tum quidem sic approbâstis meam prædicationem atq; doctrinam, vt beatum me diceretis ante alios omneis, cui Deus tantam & tam singularem dedisset gratiam? Vobis enim testimonium perhibeo, quòd si fieri posset, & opus esset, oculos vestros mihi effossos dedissetis, quod summæ beneuolentiæ, & eximij de me iudicij signum erat euidens. vnde igitur hæc tam subita mutatio? An factus sum vester inimicus, vera vobis annuntians (in quo magna inest παρρησία, etsi id Chrysostomus non notauit) veritasne odium parit, vt obsequium amicos? μαιρεισμὸς quidem melius Paulo conuenit, sed tamen meo iudicio prior sensus vero propior est.

l. 24. μητέρα μιμεῖται περιτέμνων τοὺς παιδίους] αὐτὴ τοῦ, περίμνων περὶ τοὺς παιδίων, ἢ ὑπὸ τ. π. & est Homerica figura. vt Odyss. ρ.

ὥς ποτ' ἀνὴρ περὶ οἷσι μαχειόμενος κτεάτεσσι
βλήεται, ἢ περὶ βουσὶν, ἢ ἀρνειῇσι ὀΐεσσιν.

& hoc fit διὰ τὴν συγγένειαν ψυχικὴν καὶ δοκικὴν, inquit Eust.

l. 26. διαφθείρατε τὴν εἰκόνα] Græci Theologi vocãt τὴν εἰκόνα mentem regeneratam, quæ renouata est secundum imaginem ac similitudinem Dei: Ex illo Pauli vid-licet, Ephes. 4 v. 23. renouamini autem spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitiâ & sanctitate veritatis. Saepenumero Nazianzenus opponit πηλὸν εἰκόνα καὶ πνεῦμα, id est corpoream substantiam, cuius fabrica est ex limo terræ. hoc Noster confirmat v. praximo. ἀναμνήσεως ἕνεκεν ὑμῖν δεῖ, καὶ οὐκ ἀπαλείψεως, & Paulus, ἀχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν.

l. 38. Deprauatus ac corruptus est locus, sic meo iudicio restituendus. τυτίσιν ὀλοφυρμὸν πιθανὸν (subaudi τὸν φωνὸν) καὶ δάκρυα, καὶ παντὸς εἰς ὄψιν ἐπασα. inducto τῷ ἀλλάξαι posteriore. quid est enim ἀλλάξαι τὸν ὀλοφυρμὸν; sic oratores solent vocem inflectere in commiserationibus, & flere etiam est vbi.

Pag. 747. 9. Ne dubita ponere vt in margine, ὁ ὀλοφυρμὸς, οὐκ ἐπιπλήξεως μόνον, ἀλλὰ καὶ κολακείας ὄζει: quod probant quæ sequuntur, in quibus δεήσεια ponitur αὐτὶ τῆς κολακείας.

l. 11. πάλιν εἰς τοὺ ἀγῶνας ἐμβαίνει] εἰς τοὺ ἀγῶνας ἐμβαίνειν est, cùm orator non τοῦ τὰ πάθη versatur, neq, in affectibus concitandis, sed argumentis agit cum aduersario. aliud est enim ἰδικῶς ἢ παθητικῶς τι λέγειν, aliud ἀγωνιστικῶς. sæpe apud Vlpianum in Demosthenis orationes legas, πάλιν ἀγῶνες, cùm à rerum gestarũ narratione, aut permotione animorum ad argumentandum reuertitur. sed & ipsæ causarum actiones, ἀγῶνες vocantur: vt orator, Deos deasq, omneis precor, ὅσων δύναμαι ἔχων ἐγὼ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν διατελῶ, τοσοῦτον ὑπάρχειν μοι παρ' ὑμῶν εἰς τυχὸν τὸν ἀγῶνα.

Cap. 5.

Pag. 749. 36. Mendi manifestus est, vel sic, opinor, legendus, ἀλλ' αὐτός ἐστιν ὁ ὑμᾶς ἐξηπατηκὼς, οὐκ ἄλλος· ἢ ὁ τῷ πρώτῳ δὸς ὑπὲρ ὑμῶν, vt sit ὑποθορὰ τῆς προτέρας ἀναπτοίας. vel, ἀλλος αὐτός ἐστιν ὁ ὑμᾶς ἐξηπατηκώς· ἄλλος ὁ πρὸ πρώτου δὸς ὑπὲρ ὑμῶν; vt sit nouæ ἀναπτοίας· quod si sequamur, deerit hæc ὑποθορὰ, vel tale aliquid, ἀλλ' ἑτέρων ἐστὶν ὅτι τούτων. sed illud mihi probabilius. Dem. ad Nicostratum, οἱ νόμοι κελεύουσι τὸν λυσιμῶνα ἐκ τῆς πολεμίων εἶναι τὸν λυθέντα, ἐὰν μὴ ἀποδῷ τὸ λύτρον. quò pertinet illud Apostoli 1. Cor. cap. 6. οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν· ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς. & nunc id agit, quoniam redempti fuerant, ne se conijciant in pristinam seruitutem. hoc enim esset tantum Christi beneficium contemnere, aut non perinde, vt valet, æstimare.

l. 36. ἄλλος] Fortasse αὐτός. Interpres retinet ἄλλος.

Pag. 750. 22. καὶ ἅπαξ ὁ ἀπογεγραμμένος ἦν δοῦλος ἐξ ἐλευθέρων (sic legendũ) qui se profitetur seruũ liberis prognatus. Terentius: In his poeta nomẽ profitetur suum, i. ἐν τούτοις ἀπογράφεται. est & ἀπογράφεσθαι nomen dare, vt qui milites conscribũtur. M. Varro. 2. de Re rustica cap. 1. Itaq; greges ouium longè abiguntur ex Appulia in Samnium æstiuatum, atq; ad publicanum profitentur, ne, si inscriptum pecus pauerint, lege Censoriâ committant. καὶ πρὸς τοῖς τελώναις ἀπογράφονται. Inscriptum autem pecus est, vt ita dicam, αὐαπόγραπτον. Hinc scriptura, vectigal

gal pecuariæ. Cic. pro lege Manlia, Nam cùm noſtrum copiæ non longè abſunt, etiamſi irruptio facta nulla ſit, tamen pecora relinquuntur, agricultura deſeritur, nauigatio conquieſcit. ita neq; ex portu, neq; ex decumis, neq; ex ſcriptura vectigal conſeruari poteſt. *Scripturam vocat τὴν ἐπὶ βοσκημάτων ἀπογεγραφὴν, illam pecudum profeſſionem, cuius meminit Varro. Martialis,*

Tu ſeruum ſcis te genitum, blandèq; fateris,
Cum dicis dominum Soſibiane, patrem.

hoc eſt, σὺ μὲ ὑπογέγραφαι δοῦλον εἶναι, τὸν πατέρα δεσπότην προσαγορεύων. quod Latini in gladiatoribus auctorare *dicunt. Gloſſæ veteres,* auctoratus, *αὐθαιρέτως εἰς δοῦλον ἑαυτὸν βάλλων, καὶ μονομάχος. Quintilianus,* Quidam vt patrem ſepeliret, auctorauit ſe. *Aſinius Pollio ad Ciceronem,* Fadium quendam, quia cùm depreſſus in ludum, bis gratis depugnâſſet, auctorari nolebat, viuum combuſſit. *Seneca,* nullum ſine auctoramento malum. *Cic.* merces ipſa in mercenarijs auctoramentum eſt ſeruitutis. *Hæc & multa alia de gladiatoribus collegit Lipſius lib. 2. Saturnalium. cap. 5. Noſter proxima pag. 181. v. 8.* ὅτου καὶ τὸν μέλλοντα ἀπογεγράφεσθαι εἰς τὴν καινὴν διαθήκην ἀδὴν βλάπτει τὸ σωσιπάτρα, qui nomen daturus in nouum Teſtamentum. Ἐν τῷ δεῖ παρθενίας· ἀλλ' οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' ἀναμάζω μᾶλλον εἰς τοῦτον ὑπογεγαμμένους τὸν ἀγῶνα, ἃ καταγορῶ ἐγὼ τῆς ἐλλήνων ὑβρίσεως. Admiror equidem eos qui in hoc certamen nomina dederunt. nec tamen accuſo, ſicut hæretici, ſi quis in hanc arenam non deſcenderit. *Nazianzenus contra Iulianum* 1. καὶ ὅτι μεγαλοψύχως τοῖς ἄλλοις δόκησιν ὁμοίως ὑπογέγραπται τὴν ἀσέβειαν, impietatem profitetur.

l. 27. *Legendum,* κἂν μὴ πάντα λάβῃ.

l. 34. *Legendum,* μὴ ἐν τῷ ἀειομένῳ ἢ τόπῳ. *nam τὰ νενομισμένα quod ſequitur pertinet εἰς τοὺς ἔθνης. vide ſuperiorem gradationem v. 5. Templum autem locus erat circumciſioni definitus.*

l. 35. *Ante,* μὴ τὰ νόμιμ. *repone,* ἢ ἐν τῷ ἀειομένῳ μὲ τόπῳ, μὴ τὰ *&c. quæ etiam in ſuo codice legerat Interpres. cauſam errori dederat, quòd eadem fermè verba proximè præceſſerant.*

l. 37. *Verum eſt quod Interpres ſupplet. deeſt enim* εἰ μὲ κύει *&* ὁ νόμος, *quod redditio declarat.*

l. 39. *Apud Paulum eſt* ἐξεπίπατε.

l. 40. *Vera lectio videtur,* τὸν δεῖ τῆς ἐμαυτῶν ὀπτιχρημωῶν κίνδυνον. *dicimus enim* impendere periculum aut metum. ὀπτιχρέματα, impendet, ὀπτιχρημάω, *eſt* ὀπτιχρεμάννυμι, *vel* ὀπτιχρεμάω, *quamuis apud Lexicographos non reperiatur. nam quid eſt* δεῖ τῆς ἐμαυτῶν χρημάτων? *hoc etiam confirmat v.* 43. αὐξήσας τίνων αὐτῆς τὸν φόβον, καταστήσας τῶν διώκειαν. *Sic enim hic quoq; legendum. Nam quid opus eſt* τὸ αὐτῆς *repeti?*

l. 44. παῦ inducit Haleſius.

Pag. 751. 23. ἐτρέχατε καλῶς, τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν;] *Hæc vera lectio videtur, quam vetus Interpres agnoſcit, & Complutenſis habet, non ea quam Beza ſequuntur eſt,* ἀνέκοψεν. *Vetus enim,* impediuit. *vt Bion,* ἡ οἴησις ἐγκοπὴ πολλοῖς. οἴησιν, *Seneca vertit,* nimiam æſtimationem ſui. *quam etiam ſignificat, cum ait,* Multi potuiſſent ad ſapientiam peruenire, ſi non putarent ſe peruenisſe. *ἀνακόπτειν eſt* inhibere, *vt Beza vertit, quod verbum propriè de nauibus dicitur, cum conuertuntur ad puppim. vt Cicero docet ad Atticum lib. 13. epiſt. 21. quod Thucydides dicit,* τὴν πρύμναν ἀνακρούσασθαι, *& Ariſtoph. in Veſpis. Niſi hic igitur curſum maritimum intelligas, non conueniet* τὸ ἀνέκοψεν, *ſicut Alcæus,* ἐν γᾷ χὴ καπιδεῖν πλόον. εἰ τις δώσαιτο, καὶ παλάμαν ἔχαι. ἐπεὶ δ' κἀν πόντῳ γίνηται, τῷ παρέοντι πρέχειν ἀνάγκη, *ſubaudi,* ἀνέμῳ. *Cæſar de bello Gallico lib. 5. cap. 2.* Cæſar ad portum Iccium cum legionibus peruenit. ibi cognoſcit 40 naues tempeſtate reiectas, tenere curſum non potuiſſe, atq; eodem, vnde erant profectæ, relatas. *hoc eſt* ἀνακόπτεσθαι, *cui plane par eſt Latinum,* Inhiberi, *verbum nauticum, in quo Cicero ſuum fatetur errorem.* Arbitrabar, inquit, ſuſtineri remos, cum eſſent inhibere remiges iuſſi. id non eſſe eiuſmodi didici heri, cum ad villam noſtram nauis appelleretur. Non enim ſuſtinent, ſed alio modo remigant. *id ab* ἐποχῇ *remotiſſimum eſt. Suſtinere autem recentiores Latini,* Sufflaminare *dicunt, vt Auguſtus,* Haterius noſter ſufflaminandus eſt. *vnde Iuuenalis Satyra 16.*

Nec rès atteritur longo ſufflamine litis.

l. 23. οὐκ ἐρωτῶντος δὲ τοῦτο, ἀλλ' ἀπορροῦντος καὶ ὀλοφυρομένου, πῶς ὁ τοιοῦτος ἐνεκόπη δρόμος. *Quintilianus lib. 9. cap. 2.* Interrogamus aut inuidiæ gratiâ, vt Medea apud Senecam,

Quas peti terras iubes?

Aut commiſerationis, vt Sinon apud Virgilium,

Heu quæ me tellus inquit, quæ me æquora poſſunt
Accipere?

Sic illud ſuprà, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν; *vt Noſter obſervat.*

Pag. 752. 11. *Non dubium eſt veram lectionem fuiſſe,* πῶς καθαρῶς ἀποδύσετο.

l. 15. παρασαλεύεται] Ferri poteſt hæc lectio, rotundius παρασαλεύοντο.

l. 30. ὑπὲρ τοῦ μηδενὸς θλίβεσθαι] *Quod v.* 28. *dixit,* οὐκὴ καὶ μάτην. *pſal.* Ἰσχυρὰ ἐν τοῖς ὀδοῖς μου οἱ ἐπορεύθη, ἐν τῷ μηδενὶ αὐ τοῦ ἐλθεῖν αὐτῆς ἐπαπίνωσαν. *id eſt,* ὑπὲρ τοῦ μηδενὸς, leuiſſimâ quaq; de cauſâ.

l. 41. καὶ καλῶς εἶπεν, ἀναστατοῦντες· τοῦ γὰρ οἰκείαν παιδεία, καὶ τοῦ ἐλευθερίαν, καὶ τοῦ συγγένειαν ἀφέντες τοῦ ἄνω, τοῦ ἀλλοτρίαν καὶ ξένην μεταδιώκειν ὑπέλαβον] *Sic quidem Beza interpretatur hoc verbũ non malè,* Qui vos quaſi ſedibus veſtris pellunt. *dicuntur enim* ἀναστατοῦντες, *qui ſuis ſedibus expulſi nouas quærere coguntur, vnde illud,*

Nos patriæ fines & dulcia linquimus arua.

& ἀνάστασις expulſio, migratio. *Nam quam ſacræ literæ* μετοικεσίαν, *Græci diſertiores vocant* ἀνάστασιν, *vt tranſmigrationem Babyloniam. Heb.* golah. *Sed ego hic magis probo, quod Vetus*

reddit,

reddit, Qui vos conturbant. *Cur autem id potiùs probem, altiùs repetendum. Poeta Iliados 1. de Achille ab Agamemnone commoto hæc dixit,*

Διειδήϊα μερμήριξεν,
ἢ ὄγε φάσγανον ὀξὺ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
τοὺς μὲν ἀνασήσειεν, ὁ δ' Ατρεΐδην ἐναρίξοι,
ἦε χόλον παύσειεν, ἐρητύσειέ τε θυμόν.

Eustathius τὸ ἀνασήσειεν, οἱ μὲν νοτέρων ἐδόκουν αὐτὸ τὸ, ταράξας ἐξενεγκεῖν· οἱ δὲ αὐτὸ τὸ, ἄνω κάτω ποιήσει, ἀνάστατους ποιήσει, *et sæpe, inquit, veteres* τὸ πόλιν ἀνασήσειν, ἀνάστατον ποιῆσαι φασίν. *Ego huic loco priorem interpretationem aptiorem arbitror, veteri consentientem Interpreti. Nam vt* καταστήσαι, *est* motos componere fluctus, *vt noster poeta ait, sic* ἀνασῆσαι *contrà* ταράξαι καὶ ἐξενεγκεῖν, *vt Eust. exponit. Itaq; illud Act. 17. v. 5.* οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες, ἔτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν: *Vetus*, Qui orbem concitant: *Beza*, Qui orbis terrarum statum subuerterunt, *vterq; diuersæ Eustathij duas interpretationes sequuti. Hic autem melius vertere Interpretem antiquum, hi loci declarant: primùm, hoc capite,* ὃ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρῖμα, ὅστις ἂν ᾖ. *Deinde capite primo,* ὃ ἐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μή τινές εἰσιν οἱ ταράσσοντες ὑμᾶς. *Denique Act. 15. v. 24. vbi de eâdem re agitur,* ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξελθόντες ἐξ ἡμῶν ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις. *Et hoc primitiuum verbum apud Homerum indicat. Achilles enim in dubio fuit, regem ne occideret, ex quo magnum in exercitu tumultum concitari necesse erat, an iram compesceret. Hæc autem ex contrario verbo significatio constat, vt dixi. sic enim Isocrates in Panegyrico,* εἰ γὰρ ἡμῖν ὁμονοοῦντων ἁπάντων αὐτὸς (*Rex Persarum*) ἐν ταραχαῖς ὢν, χαλεπὸς ἔσεσθαι τοῖς πολεμεῖν, ὅπου σφόδρα χρὴ δεδιέναι τὸν κοινὸν ἐκεῖνον, ὅταν τὰ μὲν ἡμῶν βαρβάρων κατασῇ, καὶ διὰ μιᾶς ψυχῆς γενώμεθα, ὑμεῖς δὲ πρὸς ἀλλήλους. ὥσπερ νῦν, πολεμικῶς ἔχομεν. *Vides hic* ταράττω καὶ κατέστασιν opponi. *Dem. pro Ctesiphonte,* Αὐτὴ δὲ δεῖ θάττω ἐλθεῖν τὸ πραγμάτων ἀρχὴ, καὶ κατάστασις πρώτη, τὰ περὶ τούτων, εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ἀπηγμένων ὑπὸ τούτων. *Cæsar de bello Gallico 7. lib.* Hic nihilominus clandestinis nuntijs, legationibusque Allobroges sollicitat: quorum mentes nondum à superiore bello resedisse sperabat. sollicitare *est* ταράττειν: resedisse *autem* κατασῆναι, *translatum ab aquis turbidis, quarum limus nondum resedit.*

Pag. 753. 2. εἰ βέλοντο, μὴ περιτεμέσθωσαν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποκοπέσθωσαν] *Illud*, vtinam abscinderetur, *Augustinus quoq; exponit*, vtinam castrarentur, *quod mirum est tanto viro potuisse in mentem venire. Sed nimirum alienum Apostolo putauit, cuiquam exitium optare. Rectè tamen Beza alludi putat ad præputium, quod in circumcisione præciditur. Quòd si sic intelligamus, qui volunt circumcidi vos, vtinam ipsi excinderentur, id est, genitalia amitterent,* ἀσχημοσύνῃ *erit minimè conueniens Apostolicæ grauitati, præsertim cùm ipse ad Ephes. 4. prohibet omnem* εὐτραπελίαν. *Nam Originis factum nemo pius vnquam probauit, nec imitatus est quisquam. Sed Manichæi probant, atq; adeò facere hortantur, quos Noster hiodamnat, & diabolicum esse pronuntiat. ait enim,* τοῦ γὰρ εἰσιν οἱ πολλοὶ τῆς ἀποκόπτειν ἑαυτοὺς, τῷ ἀεὶν ἀπαθεῖς, καὶ τῷ τοῦ Θεοῦ δημιουργίαν διαβάλλοντες; *Sensit igitur eum Augustino de sensu verborum.*

l. 14. *Censeo legendum,* ἀλλ' ἐκ τούτου τοῦτο δεῖ φυσίας, *propter illud quod sequitur,* καὶ Σατανικῆς παραπλησίας, *& sic ne dubita ponere. improprium hic verbum* παραινεῖ.

l. 37. καὶ γὰρ ἔστι ἐκείνῳ πάλιν ἔχεται ἐν τῇ πρὸς Manichæus μάχῃ] *Videtur alienum ab hoc loco: agnoscit tamen Interpres, & vertit. Nam hic sermo adhæret illi, illi inquam, quæ pugnat aduersum Manichæos.*

l. 42. καὶ καθέξεις ἀπαλλαγὴ] *Omnino adiciendum est* τῷ χάριν, *id poscit* αἰτήσεως. *Nam Lex non est* καθέξεως ἀπαλλαγὴ, *sed* ἐπαγωγή.

Pag. 755. 27. *Mallem,* εἰ μὴ ἔχεις δεῖξαι.

l. 29. *Mallem* ὥρα σοι.

l. 33. αὐτῆς] Fortasse σαρκός. Vide Boisium.

l. 42. κωλύει] Vide Boisium.

Pag. 756. 13. *Videtur sic distinguendum & legendum,* θαυμαστὸν, εἰ δὴ ἐν τάξει πν. & v. *sequenti* πρὸ τῆς τοῦ πνεύματος ἐπιφοιτήσεως. ὃ μὲν δ. *nam aliter non dicit quod sit illud legis Encomium, cuius mentio fit v. 13.*

. 15. *Legendum,* τότε μὲν γὰρ εἰκότως.

l. 16. ἵνα τοῦ δεῖν κολάζωμεν τὰς ἀκρασίας] *Hinc* ἀκόλαστος & *intemperans dicitur,* ὃ μὴ κολασμοῦ ἔχων τὰς ἐπιθυμίας. *Arist. Ethicorum 3. cap. vlt.* περὶ τῆς ἀκολασίας διῤῥεσις, ὅ κακῶς ἢ ἔοικε μετενεγκεῖν. κακολάζειν γὰρ δεῖ τὸ τὴν αἴσχρων ὀρεκτικὸν, καὶ πολλὼ αὔξειν ἔχον. τοιοῦτον δὲ μάλιστα ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ παῖς. *Cum autem dicit* πολλὼ αὔξειν ἔχον, *videtur significare eiusdem derivationis esse,* τὸ κολάζειν καὶ κολύειν, *quod est propriè* ἀκινητεῖν τὰ αὐξανόμενα. *sic autem augetur cupiditas, vt incendium.*

l. 29. ἔτω γὰρ ἡ μοιχεία καὶ ἡ πορνεία τῆς σαρκὸς καὶ ἡμᾶς· αἱ ἔχθραι, καὶ αἱ ἔριδες, καὶ οἱ ζῆλοι, καὶ αἱ αἱρέσεις πῶς ἂν εἶεν σαρκός;] *Digna est hæc observatio, quæ non latuit Augustinum etiam 14. de Ciuitate, 2. cap. Cum enim quæreret, quid in Scriptura carnis nomine intelligatur, & quot modis accipiatur hoc nomen, quid deniq; sit secundum carnem viuere, ad dissoluendam hanc quæstionem profert hunc locum ad Galatas, quem nunc tractamus:* Manifesta autem sunt opera carnis, quæ sunt adulteria, fornicationes, &c. *Deinde hæc subiungit,* In operibus carnis, quæ manifesta esse dixit, eaq; commemorata damnauit, non illa tantùm inuenimus, quæ ad voluptatem pertinent carnis, sicuti sunt fornicationes, immunditiæ, luxuriæ, ebrietates, comessationes: verumetiam ea, quibus animi vitia demonstrâtur à voluptate carnis aliena. Quis enim seruitutem, quæ idolis exhibetur, veneficia, inimicitias, contentiones, æmulationes, animositates, dissensiones, hæreses, inuidias, non potiùs intelligat animi vitia esse quàm carnis? Quandoquidem fieri potest vt propter idololatriam,

latriam, vel hæresis alicuius errorem à voluptatibus carnis temperetur : & tamen etiam tunc homo, quamuis carnis libidines continere atque cohibere videatur, secundum carnem viuere hâc Apostolicâ auctoritate conuincitur : & in eo quod abstinet à voluptatibus carnis, damnabilia opera carnis agere demonstratur. Quis inimicitias non in animo habet, aut quis ita loquitur, vt inimico suo, vel quem putat inimicum, dicat, malam carnem, ac non potiùs malum animum habes aduersum me? Postremò sicut carnalitates, vt ita dicam, si quis audîsset, non dubitaret carni tribuere, sic nemo dubitat animositates (*sic interpretatur* θυμὸς) ad animum pertinere. Cur igitur hæc omnia, & his similia, doctor gentium in fide & veritate, opera carnis appellat, nisi quia eo locutionis modo, quo totum significatur à parte, ipsum hominem vult nomine carnis intelligi, vt cum dicit ex operibus legis non iustificabitur omnis caro? *Vides duos summos doctores & Theologos in quæstione ad cognoscendas scripturas valde necessariâ mirificè consentire. Est igitur* secundum carnem, *interprete Augustino*, secundum hominem viuere. *Sic Noster*, ὁρᾷς ὅτι ὅφιν νῦν σάρκα ἐνταῦθα, ἀλλὰ τὸν γεώδη λογισμὸν, καὶ χαμαὶ συρόμενον.

l. 41. *Videtur legendum*, κἀκεῖθεν αὐτῆς ἐν μέσῳ καμόντες κακίας καὶ ἀρετῆς. ἂν μὲ εἰς δίον χρήσηται. *vel*, καὶ πρὸς αὐτῆς διαγέγραται, ὡς ἐν μέσῳ κ.

l. 42. ἑαυτῷ] Vel pro ἑαυτῷ, vel legendum αὐτὸ vt ad σῶμα referatur. Nam pro γεωδεστέρων αὐτῷ l. proximè sequente, sine dubio legendum, γεωδεστέρων αὐτό.

Pag. 757. 1. ὅτι τὰ μὲ πονηρὰ ἔργα ἐξ ἡμῶν γίνεται μόνον, διὸ καὶ ἔργα λέγει.] *At Poetæ* ἔργα *absolutè, bona sunt semper, vt docet Eustathius. Malum enim facinus significans, aliquid addit, vt* ἐκ ἀρετῆς κακὰ ἔργα, *&* ῥᾴξιν ἢ μόχθον ἔργων, *de Oedipo. sic Hesiodus* οὐδὲν ἔρδειν, ὀνεῖδος, *non fodere, non arare, non quidquis eiusmodi facere : quod homines flagitiosi prauè interpretati sunt, quasi diceret, non scortari, non adulterare, non furtum facere. Notandum hîc quod inter fructus spiritûs ponit* χαρὰν gaudium, *quæ non est perturbatio mentis, vt Cicero docet. & Augustinus eodem lib. cap.* 8. Non est gaudere impijs, dicit Dominus, *Esaiæ* 57. *tanquam impij lætari possint potiùs quàm gaudere de malis, quia gaudium proprium bonorum & piorum. At apud Prophetam legitur*, Non est pax impijs. *Pacem autem Hebræi* salutem *intelligunt. Itaq; hanc vocem epistolis præponunt, vt Latini salutem, Græci* χαίρειν καὶ δὲ προσεύχεσθαι. *vnde Horatius*,

Celso gaudere, & bene rem gerere Albinovano.

Hinc 70. *apud Isaiam*, οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν, εἶπεν ὁ Θεός. *Augustinus autem & veteres non aliam, quam ex Græco, translationem habuerunt, nondum Hieronymi versione in auctoritatem receptâ. Qui sic ibidem de* Stoicis : Sic ergo illi loquuntur, vt velle, gaudere, cauere, negent nisi sapientem : stultum enim non nisi cupere, lætari, metuere, contristari. Et illas tres, esse constantias : has autem quatuor, perturbationes secundum Ciceronem : secundum plurimos autem passiones. *Constantias Cicero vertit* κατασάσεις (*nam id vocabulum est apud Stoicos de quo diximus*) *alicubi* sedationes. *Non igitur propriè locuti sunt, sed abusiuè, nec Liuius, cùm de stupro suo sic dicentem Lucretia inducit*, Sex. est Tarquinius, qui hostis pro hospite priore nocte vi armatus, mihi sibique, si vos viri estis, pestiferum hinc abstulit gaudium. *Nec Ouidius cum diceret*,

--nec iam sua gaudia differt Barbarus.

Nam si gaudium vitium esset aut perturbatio, non potuit numerari inter fructus spiritûs. Nec idem ad Rom. scribens diceret, Regnum Dei non est esca aut potus, sed iustitia & pax & gaudium Spiritûs Sancti. *Bene igitur Synesius*, ἱλαρὸν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἱλαρύνει τὸν μετόχους ἑαυτοῦ. *Platonem tranquillum & quietum animi statum vocat* vacantem omni perturbatione, τῆς ψυχῆς ἱλαρὸν κατάστασιν.

l. 19. *apud Paulum legitur*, εἰ ζῶμεν ἐν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν, *& sic ponendum. Vbi*, Si, quandoquidem, *declarat. vt*, Si Deus est animus. στοιχεῖν *autem est* ordine incedere, *vt militare agmen, quod iter faciens ab ordine non discedit. Nam & Hesychius* στοιχεῖν *exponit*, καὶ τάττειν. *sic illud cap.* 4. συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ. *Agar enim mons Sina, Lex, terrena Ierusalem quæ pariunt filios ad seruitutem, sunt* τῆς αὐτῆς συστοιχίας. *Arist.* 3. *Physic. cap.* 2. αἴτιον δὲ τὸ εἰς ταῦτα πιθέσθαι αὐτοὺς, ὅτι ἀόριστόν τι δοκεῖ εἶναι ἡ κίνησις. τῆς δὲ ἑτέρας συστοιχίας αἱ ἀρχαὶ, διὰ τὸ στερητικὰ εἶναι, ἀόριστοι. δὲ ἑτέραν συστοιχίαν *vocat*, ἑτερότητα καὶ ἀνισότητα, καὶ τὸ μὴ ὄν, *quem in ordinem motum Pythagorici contulerunt, quasi sinistram dicas. Vt in Augurys altera* cùm *appellatur auis, quæ vtique prospera non est. Cic. ad Attic. lib.* 1. Quinctus frater affirmat nihil à se cuiquam de te secus esse dictũ: *id est*, ὡς ἑτέρως, *in malam partem. sic est* ἑτέρα συστοιχία *quam Paulus nouauit. Nam meliorem relinquit ex ea colligendam, Sara, mons Sion, Euangelium, Cælestis Ierusalem. Et coniugata Aristoteles vocat* σύστοιχα καὶ πρώσεις, *vt Sapiens, sapienter, sapientia.*

Cap. 6.

Pag. 758. 1. Λύτιτον τὸ &c.] Locum hunc Interpres Erasmus multò aliter legerat in suis codicibus. sic enim vertit : Deinde vox illa multam declarat infirmitatem. Tum vsurpat pronomen, Tu, ita loquens : ne & tu tenteris. Quod igitur dicit, tale est: Corrige fratrem, si præuentus fuerit, sed cum mansuetudine, dæmonis &c. Adeundi igitur alij Codices Mss.

l. 2. *Legendum*, τὸ τῆς ἀδυνείας ὄνομα ἀνθρωπ. *Est enim apud Paulum*, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος. *Hoc nomen supplemus, quia nusquam hic apud*

Chryſoſt. exprimitur. homine autẽ nihil infirmius. Hom.

ἐδὲν ἀνθρώπινον γαῖα τρέφει ἀνθρώπου.

& hominis eſt errare, peccare, labi, decipi: & *cum peccat, ἀνθρώπινόν τι πέπονθεν. quod ſequitur, legendum, εἶτα, μὴ καὶ σὺ πεισθῇς, vt eſt apud Paulum. nam ἵνα μὴ σὺ πεισθῇς, non eſt φοβοῦντος, ſed βουλομένου, & hoc finem ſignificat, illud euentum.*

l. 10. δάτερον] Scilicet μέλος, quod fortaſsè vitio librarij excideratꝰ.

l. 11. ὁ γὰρ ἐν τῷ κοινῷ ἡδυπαθῶν ἕρανος καὶ σῶμα καὶ αἰκισμὸν ξωίσκει] *Hoc nomen non ſic intelligendum, vt pagina priore 757. 42. ὥσπερ γὰρ οἱ πλουτοῦντες ἐράνους τοῖς δεομένοις εἰσφέρουσιν. Athenæus lib. 8.* ἔρανοί δέ εἰσιν αἱ ἐκ τοῦ ἐρᾶν συμβαλλομένων εἰσαγωγαί, ἀπὸ τοῦ ξωννύειν καὶ συμφέρειν ἔχοντος. καλεῖται δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἔρανος καὶ δίασος, καὶ οἱ ξωΐοντες ἐρανίζειν καὶ ξωδιασῶται. *fortaſsè legendum* συνόντες καὶ ξωαγωγαί. ξωάγειν *enim ad hoc conducere: vnde communicatio myſteriorum* σύναξις. *& Iuuenalis,* Vnâ ſimus ait. *ſic & Terentius,* Heri aliquot adoleſcentuli coijmus in Pyræo, in hunc diem vt vnâ eſſemus: *de ſymbolis. ſed hic Coire eſt conſtituere, condicere, non* ξωΐέναι. περὶ δὲ τῆς τοιαύτης ξωνοίας Heſiodus, πλοίῃ δὲ χάρις, ἀραπύῃ δ' ὀλιγίστη. *Eſt igitur hic* ἔρανος, *collatitia cœna, cùm ſuam quiſq; ſymbolã confert: ille δὴ πλουτούντων, cum locupletiores amicum inopem ſuis opibus ſuſtentant. hæc viſum eſt annotare, cum hæ diuerſæ ſignificationes eiuſdem nominis ex proximo concurrerent.*

l. 24. *Quid ſi legas* τῷ ὑποθέσει κατασκάπτει; *nam* κατασκοπῆ certè vitioſum eſt. *Heidelberg. legunt* κατακόπτει.

l. 25. εὐμάθειαν *videtur rectius* διὰ τὴν ἁδροπαρήγησιν τῆς εὐπλοΐας, & *poſitum eſſe* ἀντὶ τῆς φιλαυτίας. *prauus enim ille amor ſui cauſa eſt* πάσης τῆς ὑποψίας.

l. 25 εὐμάθειαν] Interpres, animi leuitatem, aliam fortaſſe lectionem ſequutus.

l. 35. ὡς ὁ φαεισπῦ] Hal. ex coniecturâ addit, ἀνὴρ ἐς ἑαυτὸν μάγον κωμῳδῶν.

l. 44. *Legendm* ὥστε μηδ' ἐφ' ἑαυτῷ μέγα φρονεῖν. *Dem. contra Midiam,* φρονεῖν δ' ἐφ' ἑαυτῷ πλεῖστον ὅσον εἰκός.

Pag. 759. 11. *Videtur legendum potiùs* πρὸς εὐπολίαν. *& v.* 12. εὐπολία. *Non enim benevolentiam modò poſtulauit erga magiſtros, ſed beneficentiam, cum dixit* κοινωνείτω ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. *Hoc arguit id etiam quod ſequitur, v.* 12. καὶ περὶ τοὺ ἄλλους ἀνθρώπους. *ſunt enim* ἀνήμεροι, *qui nihil cuiquam inopi largiuntur:* ἥμεροι, *qui non tantùm benevoli ſunt, ſed etiam benigni. præterea de charitate agit. exilis autem eſt charitas tantùm bene velle alteri, nihil iuuare. quid eſt enim* κοινωνείτω ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς? *v.* 20. τυτίσι, πᾶσιν ὀπηδεικνύσθω περὶ αὐτὸν δαψίλειαν.

l. 29. *Videtur melius* τῷ ἄμεζον.

l. 31. τὸ μέσον τῆς τοιαύτης καὶ τῆς ἐν τοῖς βιωτικοῖς φιλοτιμίας] *Recta hæc omnia videntur: eſt enim hîc* φιλοτιμία liberalitas copioſa. *Gregor. Nazianz. 1. contra Iulianum,* Χίμαιραι, Κύκλωπες, Γοργόνες, φιλοτιμία πάντες κακοῦ. *Scholiaſtes,* αὐτὴ τὴ ἀφθονία, δαψίλεια. πολυτέλεια. ὡς δὲ πολλάκις εἶπον, τέτε δῆλα τὰ σημαινόμενα τῷ ὀνόματος, φιλονεικία, κενοδοξία ἤτοι ἐπιθυμία, καὶ τέτων τὸ δαψιλὲς, ἢ φιλόδωρον. *hæc Noſter confirmat l.* 4. ἵνα δὲ μή τις νομίσῃ, ὅτι διδασκάλων μὲ ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, καὶ πρέπειν αὐτὸν, τῷ δὲ ἄλλων ἀμελεῖν, εἰς κοινὸν ἐξάγει τὸν λόγον, καὶ τῶν ὠφελειῶν τῆς τοιαύτης φιλοτιμίας.

Pag. 760. 1. τὸ δὲ κωλύοντες μὴ ἐπιτελεῖν] *Addit huius verbi interpretationem* μὴ ἐκλυόμενοι. Solent enim Auctores, *inquit Seruius,* cùm aliquid obſcurè vel ambiguè dixerint, explanationem addere. *eſt igitur* τὸ ἐπιτελεῖν defitiſci, deficere. *vt militare verbum apud Polybium,* ἐπιτελεῖν: *cui forenſe reſpondet* καταῤῥάπτειν, præuaricari.

l. 2. ὡς κωμῳδὸν ἔχοντα, ἐρασθῆναι ἀγαθόν. *Eloquar, an ſileam? nam mihi videntur omnes, quos vidi, Interpretes ignorâſſe hunc locum: & cur ita videantur, occaſionem nactus exponam. omnes enim interpretantur, Dum tempus habemus, i. dum viuitur. at non dixit* ἕως κωμῳδὸν ἔχομεν. *Igitur* ὡς κωμῳδὸν ἔχομεν, *ego interpretor* κατὰ τὸν δύναμιν, pro facultate. *Et ſic video Nazianzenum accepiſſe in* τῷ περὶ φιλοπτωχίας. τί δὲ μὴ βοηθοῦμεν τῇ φύσει κωμῳδὸν ἔχοντες; *ſi dicas,* tempus habentes, *facile eſt reſpondere,* occaſionem habemus, *ſed* non habemus facultatem. *at cui non deeſt facultas, nulla eſt excuſatio* τῷ μὴ βοηθεῖν. *hunc eſſe ſenſum docent, quæ ſequuntur apud Gregorium,* τί μὴ περιέλλομεν σάρκας ὄντες, τῆς σαρκὸς τὸν ταπεινωσιν ζητοῦντες, καί μοι γένοιτο μήτε πλουτεῖν, τύπον ὑπορυκτόμενον, μήτε εὐεκτεῖν, εἰ μὴ βοηθοίμεν τοῖς τέτων πεινῶσιν. *Eſt igitur* κωμῳδὸν ἔχειν, τὸ πλουτεῖν. *& paulò poſt habet* εἰς δύναμιν. *Quapropter ad hunc locum Apoſtoli vice explanationis poteſt eſſe illud Tobith. cap.* 4. ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σοι πρόσει ἐλεημοσύνη, καὶ μὴ φθονήσῃ σου ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ ποιεῖν σε ἐλεημοσύνη. *Thucydides lib.* 2. πλέτῳ τε ἔργων μᾶλλον κομῷ, ἢ λόγων κόσμῳ χρώμενα, *ait Pericles in Funebri de ſuis ciuibus. Hoc & Pauli locum illuſtrat, & Gregory confirmat. Nec his diſcrepat illud Pindari, Olym.* 2. ὁ μὰν πλοῦτος ἀρεταῖς δεδαιδαλμένος φέρει θνητοῖς τε καὶ κωμόν. rerum enim copia magnas opportunitates habet multa bene agendi. *Cic. de Amicitia,* Tales igitur inter viros amicitia tantas opportunitates habet, quãtas vix queo dicere. *Idem* 1. *de Nat. Deor.* Ne hoc quidem vos mouet conſiderantes quæ ſit vtilitas, quæq; opportunitas in homine membrorũ, vt iudicetis membris humanis Deos non egere. Quid enim pedibus opus eſt ſine ingreſſu? quid manibus, ſi nihil comprehendatur? κωμὸς *eſt opportunitas. Plutarchus in Regum Apophth. de Philippo patre Alexandri.* μέλλων δὲ καταστρατοπεδεύειν ἐν χωρίῳ κοίλῳ, καὶ πυθόμενος ὅτι χέρσος ἐκ ἔστι τοῖς ὑποζυγίοις, οἷος (εἶπεν) ἡμῖν ὁ βίος ὅδε, εἰ μὴ πρὸς τὸν θεῖον ὄνον κωμὸν ὀφείλομεν ζῆν, si viuendum ad id quod commodum eſt aſinis, ſiue iumentis, *vel,* ſi parendum vtilitatibus eorum. *Sic in epiſtolis dicunt,* Quod tuo commodo

modo fieri possit, ὁ ἐν καιρῷ αὖ σοι γένοιτο. *Quid quod Xenophontem eos, qui* in lauta & bene aucta parte sunt, *vt inquit Coicus,* ἐπικηρείους *nominat?* μᾶλλον δὲ τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως. οἰκεῖοι *eiusdem familiæ vel generis. Isaiæ* 58. καὶ τοῦ οἰκείου τοῦ σπέρματός σου οὐκ ἀπόστηθι. 1. *ad Timotheum* 5. εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων, τῶν πίστιν ἠρνήται.

l. 18. ἡμῖν] Hal. ἡμῶν.

l. 30. Halesius καὶ posterius mutat in ἢ.

Pag. 762. 6. σφαπόδιφον] Vide Boisium.

l. 29. ἀγωνιάζεται] *Lege* ἀγαλλιᾶται, *vel potius* ἀγαλλᾶται, *quo verbo sæpe vtitur, & sunt idem quod* ἀζρωᾶται, *hic præcedentis ver. positum.*

l. 39. ἵνα μὴ] Fortasse ἵνα ἢ μή.

Pag. 763. 10. τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ εὐχὴ] Locus depravatus. Interpres sic. Siquidem hæc ipsa precatio, consummata doctrina est eorum quæ dicta sunt, duplicis muri vicem illis exhibens. recognitor, vt puto, Philippus Montanus, in margine: quandoquidem istud, nempe precatio, & consummata doctrina, duplicis muri vicem exhibet. adi codices scriptos. Vide coniecturam Boisij.

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Epheſios.

HArum Homiliarum in Epiſtolam ad Epheſios editio adornata eſt ex Veronenſi excuſo, & Ms. Auguſtano. de Notis ſuprà monuimus aliquoties, eſſe maximam partem ab And. Dounæo, additis ad finem obſeruatiónibus ingeniofiſſimi Boiſij: neque tamen potuit omnium noſtrum induſtria in libro tam mendoſo præſtare quod voluimus.

Pag. 763. 36. ἐτελεῖτο ϗ τῇ Ἀρτέμιδι] Initiata, vel conſecrata erat Dianæ. τέλη ϗ τελεταὶ, *ſunt ſacra & cæremoniæ deorum*, ἀπὸ τοῦ τελεῖν, *quod eſt* δαπανᾶν, *inquit Athenæus*, unde εὐτελὴς ϗ πολυτελής. *Magnis enim impenſis res diuinas faciebant. Vnde illud Ciceronis* 2. *Legum*, Ad diuos adeunto caſtè, pietatem adhibento; opes amouento. *Euripides Hippolyto*,

Σεμνῶν εἰς ὄψιν ϗ τέλη μυστηρίων.

Latini contrario prorſus nomine initia *dicunt. Hinc* τετελεσμένοι ϗ μεμυημένοι, *quos* initiatos *alicui religioni dicimus. Pſal.* 105. ϗ ἐτελέσθησαν τῷ Βάαλ Φεγώρ. *Deut.* 23. οὐκ ἔστι τελεσφόρος ἀπὸ τῶν θυγατέρων Ισραὴλ, ϗ οὐκ ἔστι τελεσιόμενος ἀπὸ τῶν υἱῶν Ισραήλ. *Dem. pro Ctesiphonte*, ἐδίδαξεις γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων· ἐτέλεις, ἐγὼ δ' ἐτελούμην. ὁ τελεσφόρος eſt μυσταγωγὸς, ὁ τετελεσμένος, μύστης.

Pag. 763. 40. ποιῆσαι φανερόν. ἐνεφανίσθη γὰρ] Multò melius fluit oratio, ſi ſic legamus, ἐμαρήνατο (ἐνεφανίσθη γὰρ) ποιῆσαι φανερόν. Hal

l. 42. ϗ γὰρ ϗ ἐξοχείλη ἐκεῖ, ϗ ἐτελεύτησε] Iohannem Epheſi exulâſſe, non conſentit loco illi Apocal. primo, vbi legimus ipſum ad Pathmon inſulam relegatum. Cæterum cuius fuerit liber ille apud Iohannem noſtrum auctoritatis, non temerè dixerim. Si ab illo pro Canonico habitus fuerit, quî potuit illum tam celebre teſtimonium latere? Huc accedit ſuſpicioni huic fulciendæ non contemnendum columen, quòd in tanta rerum & orationum varietate nec mentionem libri fecerit, nec in γνησίοις operibus vnicam inde voculam mutuatus ſit: quod mihi per videtur mirum. Sed enim iſta obſeruationis ſunto, non cenſuræ. Hal.

Pag. 764. 3. ϗ Δημόκριτον] μνημονικὸν ἁμάρτημα. *Heraclitum voluit dicere, qui reuera fuit Epheſius. Nam Democritus eſt Abderites. niſi illum intelligat Democritum, de quo Athenæus lib.* 12. ϗ περὶ αὐτοῦ ϗ τῆς Ἐφεσίων Δημόκειτος Ἐφέσιος, ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τοῦ ἐν Ἐφέσῳ ναοῦ, διηγούμενος περὶ τῆς χλεύης αὐτοῦ, ϗ ὧν ἐφόρουν βασιλῶν ἱματίων, γεγράφει τάδε.

Hom. 1.

Pag. 765. 7. Εἰ ϗ μὴ βούλει, ἀλλὰ] *Clauſula illius,* εἰ ϗ μὴ βούλει, *vſum ego non video. oſtendit enim quomodo Deus Chriſti ſit Deus & pater: Deus ſcilicet τοῦ σαρκωθέντος, Chriſti ſcilicet incarnati: ſic enim creatura eſt: at* Θεοῦ λόγου, *ſecundæ videlicet perſonæ in Triade, cuius eſt proprium* λόγος *appellari, pater eſt. Legendum itaq́, omiſsâ illâ clauſulâ,* ἰδοὺ Θεὸς τοῦ σαρκωθέντος, ἀλλὰ ϗ Θεοῦ λόγου πατήρ *ſic Oecumenius ad cap.* 2. *huius epiſtolæ,* ϗ γὰρ αὐτὸν, τὸν ἀυτῶ ϗ Θεὸν ἐκάλεσε ϗ πατέρα Θεὸν μὲ ὡς ἀνθρώπου, πατέρα ϗ ὡς Θεοῦ. Hal.

Pag. 766. 17. *Lego,* οἱ τάφοις ἐοικότες κακονιαμβώοις. *ſic eſt apud Matth.* 23. *ſed Act.* 23. *Complutenſis,* τοῖς κακονιασμοῖς, ἀπὸ τοῦ κονιάζω.

Pag. 767. 1. τὸ πεῖσμα] τὰ πείσματα *ſunt apud Homerum* retinacula *ſeu* funes, quibus naues religantur. *hinc forſitan vehemens appetitus* πεῖσμα *dictus, quod nos alligat iis rebus, quas concupiſcimus. Vnde illud* 1. *Sam.* 18. Anima Ionathæ conglutinata eſt animæ Dauid. *Hebræum verbum eſt*, illigata eſt in anima Dauid, & dilexit eum Ionathas quaſi animam ſuam. *hoc eſt τὸ σφοδρὸν θέλημα,* ϗ τὸ μὴ ἐπιθυμίας θέλημα, *quod ait Noſter. Item illud Iſaiæ* 5. Væ qui trahitis iniquitatem funiculis vanitatis. *quid eſt enim* funiculus vanitatis, *quo trahitur iniquitas, niſi concupiſcentia? mox forſan legas melius* χοροτίρᾳ λέξει.

l. 19. *Lego,* ϗ λιμῷ ϗ νόσῳ διαφθ. *Nam aliequi diceret* λοιμώδει νόσῳ: *& cùm ſpeciem dixeris, non ſolet addi genus. ſed mox ſequitur,* ϗ πανίᾳ ϗ λιμῷ. *vel igitur delendum* ϗ λιμῷ, *vel legendum* ϗ λύμῃ ϗ νόσῳ, *vel* ϗ λοιδᾳ.

Pag. 768. 17. *Lego*, ϛωρᾷ. μακρὸς ἐνταῦθα δεῖξαι λόγ&, ποσης σοφίας ἰῶ τοῦτο, ϰ πῶϊ.

l. 35. ἀλλ' ὅτε ἐπειδὴ ὁ πατὴρ] *Sententiam hanc sic lege.* ἀλλ' ὅτε, ἐπειδὴ ὁ πατὴρ ἐβάλησε, τῆς ἐνεργείας ἐκτός ὄζιν · ὅτε ἐπειδὴ ὁ υἱὸς ἐνύρηση, τῷ θελήματ& ἀπιϛέρηται. *Vel si vocabula illa retineri placeat,* ὁ υἱὸς, ὁ πατὴρ, *sic lege :* ὅτε ἐπειδὴ ὁ πατὴρ ἐβάλησε, τῷ θελήματ& ἐκτός ὄζιν ὁ υἱός· ὅτε ἐπειδὴ ὁ υἱὸς ἐνήρηση, τῆς ἐνεργείας ἀπιϛέρηται ὁ πατήρ. *Aliàs enim non sequetur quod subinde concludit,* κοινὰ ἔϛὶ πάντα τοῦ παδὸς ϰ τοῦ υἱοῦ. Hal.

l. 44. *ante illud,* πλὴν ἀλλὰ ϖους. *ponendum* ἠδικόν.

Hom. 2.

Pag. 770. 26. *Puto legendum*, ὅτω ϰ ὁ Θεὸς, ἧς ἀφώϊσιν εἰς τὸ πιϛεῦσαι, ἐσφράγισεν εἰς τὸ κληρονομῆσαι.

l. 28. ἐπειδὴ ϒ ἐσφραγίδησαν, ἄλλοι γεγόνασιν, ἀλλ' ὐχ ὡς ἡμεῖς &c.] *Aut me sensus huius loci fugit, aut luxatus est & corruptus : transpositis igitur, paulatimque immutatis verbis, quid si sic legamus* --γεγόνασιν, ἢ ἔσονται μετ' ὀλίγον ἄλλοι. ἐσφραγίδησαν ϰ οἱ Ἰσραηλῖται, ἀλλ' ὐχ ὡς ἡμεῖς, ἀλλὰ τῇ ϖειτομῇ. Hal.

l. 42. *lego,* ἠγόρασε παὶ ἡ ἄλ τῶν σωτηρίαν ἡμ.

Pag. 771. 1. ὅταν ϒ τῶν πίϛιν.

l. 27. *Lego,* πάντα εἰκῇ ϰ μάτην γίγονεν.

Pag. 772. 3. *Legerem potiùs,* τί δέ ϒ ὅτι τὸ μοιχᾶϑ᾽ πρία αὐάγκη ἄγει;

l. 26. ὠδὲ βίαν, *Inducendum puto.* Hal.

Pag. 773. 2. *Lego*, ϰ τὸ ἐνδεὲς ἄλ ἀναγκαίων. *Aliter sic expones*, τὸ δ' & μὴ ὐχ ἕξομεν ταναγκαῖα.

l. 10. *Sic lego & distinguo,* ἐπὶ ὅταν γε αὖ ϰ οἱ τὰ σπειρὰ πωλοῦντες ἱμάτια, σύμβολον παρ' ἑτέρων λαμβάνοντες. *Docent quæ sequuntur, pag.* 773. 14. εἰ ϒ τὰ συμβολαῖα διδόμενα ὑ ποιεῖ πλουσίους, διὰ τὸ ταχέως ἡμᾶς αὐτῆ ἀείϛαδαι. *Lego* σύμβολα διδόμενα. *Negotiatores enim habebant tesseras quasdam, quas emptoribus dabant ad amicos in longinquis regionibus constitutos ferendas, vt res suas venderent, quas fortè apud eos reliquisset. Itaq́ sic diuites erant vt rapaces, qui duntaxat ad tempus alienam habebant pecuniam, quam continùo redderent. De hisce tesseris dicitur,* διὰ τὸ ταχέως ἡμᾶς αὐτῆ ἀφίϛαδαι. τῆ ϒ συμβολαίων ὑδὲις ἀφίϛατο. *Quæ enim legitimè contracta sunt, semper rata habetur:* & τὸ σύμβολα διδόμενα *confirmat veram lectionem.* σύμβολον παρ' ἑτέρων λαμβάνοντες. *Multa in Athenæum Casaubonus* ϖερὶ τῆ συμβόλων : *sed hoc genus non attigit. Neq́ hoc significat tesserarum genus in Cistellaria,*

Hic iam apud nos iam Alcesimarche confregisti tesseram :

Sed illud potiùs quod Euripides in Medea,

ὡς ἔτιμ& ἀρδόνῳ δῦσαι χρεὶ

ξένοις τε πέμπειν σύμβολ' οἷ δράσουσι σ' ἄν.

Inuenitur tamen aliquando, συμβολαῖον *pro* σύμβολον.

l. 18. *Legendum,* ἀλλὰ μικροῦ ϰ τῶν γίγνεσαι ἀπελθεῖν λαβόντες. μικροῦ ϰ ὀλίγου *sunt aduerbia pro* μικροῦ δεῖν, *ferè. Vel sic igitur legendum, vel* ϰ τὸ ἄλ κτημάτων μὴ ἀπολαῦσαι, ἀλλ' ἢ μικρὸν, ϰ εἰς τῶν γίγνεσαι ἀπελθεῖν λαβόντας. Halesius *pro* μικρὸν legit, μ& μικρόν.

l. 20. *Legendum, vel* ὑπὸ ἄλ φερομένων νόσους τεκμαιρ, *vel* νόσοις ϖεριπεσόντες, *quod melius. Æschines* ϖεδεσθαι. φησὶ ϒ ϰ ὡς ἐγὼ τοῖς ἐμαυτῆ ϖειπόμενος λόγοις.

l. 28. Dele ϰ in fine lineæ.

l. 30. *Censeo legendum,* ἢ γὰ ἐρημία ὐκ ἀφίσιν αὐτοὺς καταλθεῖν, domum redire : *scilicet,* τοὺ κίονας ϰ λίθους, *quos in longinquis regionibus parauerant, vastæ solitudines interiecta non sinunt ad se pernenire. sic* κάθ& reditus exulis in patriam, & καταγειν reducere exulem. Vide notas Boilij.

Hom. 3.

Pag. 774. 20. πῶς ἔν ὄζι τεία ; ϖερὶ ἄλ μελλόντων] *Locus proculdubio corruptus : sed sanari nequit sine ope codicis.* Hal.

l. 23. *lego,* τῷ τοὺ ὅδε ποσοῦτον χρόνον ἀλλοτ.

l. 27. *Legendum è textu,* ϰ παντὸς ὀνόματ& ὀνομαζομένου, ϗ μόνον ἐν αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ ϰ ἐν τῷ μέλλοντι.

l. 37. αὐτὰ θεραπῆσαι] *Lege* αὐτὴν παραϑῆσαι, ἀλλὰ παρακαθ-- Hal.

l. 42. *Lego*, αὐτὴ γὰ τὰ πάντα ἀποκαλύπτει, μυϛήρια μέλλει ἐξηγεῖδαι Θεοῦ. ἄλ γὰ μυϛηρίων.

Pag. 775. 39. ϰ τεῖτον βαβαὶ] *Opinor deesse textus particulam : Lege ergo* ϰ τεῖτον, ἀλλ' ὠφαίω φησὶ, βαβαί. *Heruetus pro* βαβαὶ *videtur legisse,* ἀλλ' ὠφαίω. Hal.

Pag. 778. 7. τῆς ἐνεργείας τῆς ἐμῆς] *Lego* τῆς τ& Χριϛ&. *Non enim hæc sunt Christi, sed Pauli verba.* Hal.

l. 37. *Lego* πᾶς γὰ ὁ μὴ μετέχων ἄλ μυϛηρίων αὐάμωτος ϰ ἀτιμὸς, ἰσηκὼς. *non* ἰατμῶς.

Pag. 779. 19. ἀπεχέτω τῆς ἐμῆς] *Legendum puto,* μετεχέτω. *Aliàs enim non quadrat similitudo.* Hal.

l. 25. λαβεῖν ἐν γαϛρὶ] *In Veronensi legebatur,* λαβεῖν ἐν γαϛρὶ ϖνεῦμα σωτηρίας, ϰ τεχαῖν ϖνεῦμα σωτηρίας. *Illud vero* τεχαῖν ϖνεῦμα σωτηρίας. *Heruetus non transtulit, codicesne suos secutus, an iudicium?* Hal.

Hom. 4.

Pag. 780. 31. *Lege* αὐτῷ τῷ ἐνεργοῦντ&.

l. 42. *Fortè* ὅτι ἐξήρπό τι. ἐξαιρῶ excipio, eximo, ἐξαίρω extollo. *Sæpe hæc verba commutantur.*

Pag. 781. 1. *Lego*, μηδὲ μὴ μίαν νομίσῃ τις εἶ τὸ πλ.

l. 12. *Lege* ϛωεζωοποίησε τῷ Χριϛῷ. *Sic est apud Paulum: alioqui vacat præpositio.*

l. 43. *Lego*, κἂν μυρίας ψυχὰς ἔχῃ.

Pag. 782. 9. πῶς ἠδυνάμδα] *Lego*, πῶς ἂν ἠδυνάμδα. Hal.

Pag. 783. 18. *Lego*, κἂν μοιχᾶϑ᾽ῃ, ϰ κλοπᾶς ἀλῷ. *Deest profecto nomen aliquod ante verbum* ἀλῷ, *quod sonat*, Si damnatus fuerit. *Reliqua autem facinora præter furtum commemorat.*

l. 35. *Hic contrà legendum* ἐξαίρει ἀνομίας. *sic* 37. ἐξαίρει

ἐξ ὅλου κλοιμάκος. *Deut.* 17. καὶ ἐξαρεῖς κακὸν ἐκ μέσου υἱῶν.

Pag. 784. 14. ἢ μέθη πάλιν---] *Hæc sententia non est huius loci. fortasse alibinde è superioribus excidit.* Hal.

Hom. 5.

Pag. 785. 11. τῷ ὀπίσθιξιν] *Ne muta.*

l. 32. τοῦτο δὲ ἡ πολιτεία] Vide Boisium.

Pag. 786. 1. *Lego*, ἀλλ' ἐκ ἦσαν θεοί.

Pag. 787. 8. ἢ τῷ εὐαγγελίων, καθὼς ἐλεγ--& c.] *Hæc non mihi sana videtur. nec enim aut inter se, aut cum contextu reliquo connexionẽ habẽt.* Hal.

l. 15. ἀλλ' ἵνα τοῦ δύο κτίσῃ.] *Lege*, τοῦ δύο εἰς ἵνα κτίσῃ. Hal.

l. 17. *Puto legendum* ὅτι εἰ καὶ ἀχ ὁρατὴν ἡ κτίσις, ἀλλ' ἐκείνης ἐκ ἐλάττων: *scilicet mundi creatione.* ὅτι ὡς ἐκ παραλλήλα ponuntur, vt πάλιν αὖ, τάχα ἴσως. *Dem. contra Midiam*, ἀλλ' ὡς ἵνα Μειδίας ἀδεῶς τὸ λοιπὸν ὑβρίζῃ: neq; vt Midias impunè de reliquo contumelias afficiat.

Pag. 788. 5. *Fortè* αὖθι ἡ ψυχῆς ἐργάσατο αὖ, *fecerit.* ἐργάσατο αὖ, *fecisset.*

l. 11. εἰ δὲ φυσικὰ ὧν τὰ κακά] Fort. εἰ δὲ τὰ φυσικὰ (*res naturales*) ὧν κακά.

l. 30. *Legendum*, ἐὰν γὰρ ἐθελήσω σφόδρα κατατεῖναι τὸν χαλινὸν, ἐπιστόμια ἡ ἵππον. *Eurip. Hippolyto*,

εὔλυτα δ' εἶδ' στέργηθρα φρενῶν,
ὑπό τ' ὤσπιδα, καὶ ξυνωρίναι.

Cicero, quàm laxissimas habere oportet habenas amicitiæ, quas vel adducas cum velis, vel remittas.

l. 33. *Lege*, ὅταν ἀφέληται τὸν νῦν τῷ ἀρχὴ τῆς ψυχῆς, *sine* καὶ. *Dem. contra Leptinem*, ἐὰν ἀφέλωνται τοὺς ἀτελείας τοὺ εὐεργέτας. *dicunt enim* ἀφαιρεῖσθαί σε χρήματα, σοὺ χρήματα, σὲ χρημάτων.

l. 34. *Lege* ἐπεὶ καὶ ἑαυτὸν, ὅτε κλῆρ, ὅτε καλὴ ἡ σάρξ. Hales. ἐπεὶ καὶ ἑαυτὸ ὅτε κλῆρ, ὅτε καλήν.

l. 39. *an leg.* ὅταν τὰ ὅσια κινήσῃς τὰ τῆς σ. *certè dicimur* terminos mouere, *nõ* vincere: *sed* ὑφελεῖσθαι & νικῆσαι *benè conueniunt.*

l. 41. ὥσπερ ὖν ἤθελον ὁ μολυβδὸς τῷ χρυσοῦ &c.] *Sensum hæc non habent, nisi legas*, ὥσπερ ὖν χρείττων ἢ μολύβδου ὁ χρυσὸς: *hoc enim certè vult author. vel immutatis eis quæ proximè sequuntur*, ἀλλ' ὅμως δεῖ τῷ χρυσῷ τὸ μολύβδου---- Hal.

Hom. 6.

Pag. 790. 33. *Lego*, Καὶ ὀφθὲν ὑδὲν πρὸς ἐκείνου.

Pag. 791. 27. ἔλεγον μὲ ὖν] *Puto melius* ἤδεισαν μὲ ὖν. Hal.

l. 35. ὁ δὲ ἁπλῶς] *Malim*, ὁ μὲν ἁπλῶς. *sed quid si præcedentem clausulam sic legamus*, τῷ τιμωρῆσθαι πρὸς αὐτοὺ τὸ εὐαγγέλιον, καὶ τῷ---*ita fortasse maior erit perspicuitas.* Hal.

Pag. 792. 6. ὁ βίος ἁλιπρὸς] *Lege* καὶ ὁ βίος ἁλ. Hal.

l. 18. τύπων γὰρ αὖ ὁ λόγος ἡμῖν] *Quorsum hæc? fortasse elapsum est fragmentum alicuius integræ sententiæ. fort. verbis his lin* 21. τύπος τὸ πλέον καταρδῆ, *subiungi debent hæc.* Hal.

l. 36. ὑφ' ἡμῖν] *Magis probarim* ἐφ' ἡμῖν. Hal.

Pag. 793. 20. λεωφώρους] *Solebant enim ante preces lauari: ad quem vsum sua in templis habebant baptisteria. huius autem moris meminit aliquoties Chrysost. Vide homiliam* 6. *in* 2. *ad Timoth. p.* 357. *l.* 9. *vol. quarti.* Hal.

l. 31. χαρμὶ λέγω] *Lege* Αχαρ. *Erat enim* χαρμὶ *pater Achan: Noster tamen vbicunq; historiæ illius mentionem facit*, τῷ χαρμὶ *factum assignat, nec* τῷ Αχαρ *meminit.* Hal.

l. 35. *Lege*, ὅπως μὲ δὲ καὶ αὐτοί.

l. 42. *Legendum*, ὃ δὲ ἔχει νῦν χωρὶς τὸ πρὸς χάριν ὁμιλεῖν. *confirmat quod sequitur* μᾶλλον ὐδέπω. *cur enim hoc diceret?* ἔχει χωρὶς *sic dicitur, vt* ἔχει λόγον, opportunum est, rationi consentaneũ. *& paulo antè multa dixit de tristitia temporum.*

Hom. 7.

Pag. 794. 32. ὐκ ἤδεισαν αὖ] τὸ αὖ *delendum.* Hal.

Pag. 795. 12. *Lego* προδιατυπώσω.

l. 13. καὶ φόβωσιν ἅμα αἰώνων] *Hæc omnino corrupta sunt. l. verò* 15. ὅπ δὲ διὰ--- *omnino expungendum sit.* Hal. *Vide Boisium.*

l. 22. *Lego*, καὶ τοὺ δύλους κακοῦ.

l. 34. ὑκέτι καὶ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ] *Ex loco Deut.* 32. ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν, καὶ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ. *Hebræa nescio an veritas habet, Secundum numerum filiorum Israel. Noster ad Col. hom.* 3. τὸ πρῶτον καὶ ἀριθμὸν ἐθνῶν ἦσαν οἱ ἄγγελοι· νῦν δὲ καὶ ἀριθμὸν ἐθνῶν, ἀλλὰ καὶ ἀριθμῶν πλῶν. *Sed quod sequitur v.* 35. *plus habet difficultatis.* Ἀπὸ καὶ πρὸς αὖ, καὶ πρὸς κάτω φυλὰς ἐποίησεν. *Hoc quid sit, Rabbini docent, à quibus multa Paulus mutuatur, quum ipse educatus esset ad pedes Gamalielis: velut hunc ipsum locum*, ἐξ ὃ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται. *Elias in Thisbi, In commentarys, inquit, Rabbinorum legitur* familia Shel maala, familia *superior*, qui sunt Angeli sancti. *Chaldæus Paraphrastes ad illud Cant.* 3. Vt malus inter arbores *syluæ*, ita est dilectus meus inter filios .i. *in familiâ Angelorum sanctorum. Baal Aruc. exponit* chaialoth, *copias, siue exercitus: Vt Cinchi, Dominus exercituum*, Shel maala shel mattá, *superiorum, inquit*, atq; inferiorum. *Itaq; Beza hic* πατριὰν *benè interpretatur* familiam. *Sed quod Elias ait*, familiam *(est enim Latina vox qua vtitur)* appellare Romanos domesticos hominis, *hoc est*, seruulos. *est quidem verum (sic enim dicunt*, In familia Cæsaris, quæ fuit gladiatorum. *vnde prouerbium*, familiam ducere, *pro eo quod est*, principem esse in aliqua re, *translatum à Lanistis: & Cic. quærit* 3. *Offic.* an boni viri sit in caritate annonæ familiam alere, *id est*, famulos) *licèt, inquam, hoc verum sit, quod Elias memorat, tamen certum est Rabbinos non hac notione vsurpâsse hoc nomen Latinum, sed potiùs pro cognatione eorum, qui sunt ex eadem genere, patremq; habent communem authorem generis. Vnde Patriarcha dictus* ὁ ἀρχηγὸς τῆς πατριᾶς. *sic enim Græci vertunt nomen Hebræum*, mistipachioth .i. cognationes. *sed* πατριὰς *vocant Athenienses immutatione literæ* φατρίας, *id est* Curias, *in quas tribus suas diuidebant*,

bant, & Curiales, φράτορας. *Nam plena vox est* φρατρία, *& sic interdum reperitur. Similiter Romulus cum initio tres tribus instituisset (vnde nomen &* Tribunus, *qui propriè* φύλαρχος, *sed tribunum plebis* δημάρχον *vocant) singulas deinde in triginta Curias distribuebat, quas Dionysius Halic. lib. 2. interpretatur* φατρίας. *Sed antiquissima vox & verissima est* πατρία, *quâ Paulus à Septuagint. sumptâ vtitur. Sic apud Poetam* ὁμὸν γένος ἠδ' ἴα πάτρη: Coniunctum genus atque vna cognatio. *Sed* πάτρην, *alibi* φρήτρην *vocat. Sic enim Nestor ad Agamemnonem, Iliad. 2.*

Κεῖν' ἄνδρας κατὰ φῦλα, κατὰ φρήτρας, Ἀγάμεμνον,
ὡς φρήτρη φήτρῃφιν ἀρήγῃ, φῦλα φύλοις.

Scholiastes κατὰ φατρίας. *Sed Pauli loco,* πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, *simile est illud eiusdem Poetæ,*

πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

φυλὰς *Noster vocat* τὰς πατρίας, *& sic* lxxij. *interdum vertunt Heb. vocabulum, quod posuimus. nonnunquam* δήμους, *vt Num. 4.*

l. 39. ὥστε μὴ διαφέρεσθαι] *Hesychius* διαφέρεται, πλανᾶται. *sic cap. 4. mox lege l.* 40. εἰς τὸν ἔσω ὑμῶν ἄνθρωπον κραταιωθῆναι καὶ κατοικῆσαι. *Vnum horum verborum omissum fuit propter similitudinem.*

Pag. 796. 10. τὸ κάτω, καὶ τὰ ἐκ πλαγίων.

l. 12. καὶ τὸ μὴ παραφέρεσθαι] *Ex hoc loco videtur legendum supra quoq;* 795. 39. ὥστε μὴ παραφέρεσθαι.

Pag. 797. 9. καίτοι ἢ δεινόν ἐστι] *Hæc fœdè sunt depravata, quibus restituendis par non sum.* Hal.

l. 27. καὶ τὴν οὐσίαν διασκεδάσει] Rem dissipant, profundunt. *Vtitur hac significatione Aristophanes in Nebulis, quanquam ludens ambiguitate verbi, de muliere quadam prodigâ rei familiaris:*

Οὐ μὰ τὸν ἥρω γ' ὡς ἀρχὴς ἔλῳ, ἀλλ' ἐκάθευδε.
ἐγὼ δ' ἂν αὐτῇ δοιμάτιον δεκτὸς τόδε
φέρασιν, ἔφασκον, ὦ γυναῖ, λίαν ἀπαθὴς.

Scholiastes annotat τὸ ἀπαθὴς *posse* ἐπ' ἀμφοτέρων τίθεσθαι: *nimirum* αὐτὸ τὸ ἀφειδῶς κατανηθήσειν, κατεδίειν· καὶ αὖτε τὸ ἄγαν κρύειν τὸν κροκόν. *lycium inculco* τῇ ἀπαθὴς, *quod fit dum vestimenta texuntur. Vtitur Demosthenes* ἐν τῇ περὶ παραπρεσβείας, *per translationem pro* struere: *nam propriè est* telam texere. ἀπαθὲς γὰρ ὑφαντικὸν ἐργαλεῖον, *textorium instrumentum, vt diximus. Dem.* διὰ ταῦτ' ἐκάθευδε τοῦτο, διὰ ταῦτ' ἐδημηγορεῖτο. *Vlpianus vtramq; significationem notans,* ἐφαίνετο, κατεκοιμίζετο, ἐπεδαψιλεύετο, *sic Poeta dixit,*

μὴπω ὑφαίνειν.

Ser. 12. ὅταν αὐτὰ τῇ κτενὶ ἀπαθῶσι, cùm ipsæ pectine telam percusserint.

Hom. 8.

Pag. 799. 23. μαίνεται καὶ θεομάχεται τῷ διαύτῳ] *Id est* ἐρᾷ: *vt,* ardebat Alexim. *Iam hoc obseruauimus ad Rom.*

l. 34. ἀλλ' ἀρεὶς] *Locus depravatus, aut sententia* ἀνακόλουθος (*vt passim in his homiliis ad Ephesios multa*) *nisi post* ἐκείνων *addas* τοῦτο φημι, *aut simile aliquid.*

Pag. 800. 4. τοὺς ἄνδρας ἐκείνους τῷ πάθει] *Id est,* τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τὸν πάθον. *Sic enim* ἀνάπαλιν *loquitur,* θαυμάζω σου τὴν ἀρετὴν, *&* θαυμάζω σε τῆς ἀρετῆς. ἄνδρας *vero intellige Petrum & Paulum.* Hal.

l. 16. ὀρθὴ γραφὴ ἄγει. *Verissima est lectio. sic enim dicunt* τὸν ὀρθῶς θανάτῳ *duci reos ad vltimum iudicium damnatos: & Thucydides sæpe,* ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

l. 19. ὃ τὸ ἐν] *Lege,* καὶ ὃ τὸ ἐν. Hal.

l. 29. Εἰ τῆς ἐκκλησιαστικῶν] *Videntur hæc scripta Constantinopoli, cum esset Episcopus.*

Pag. 801. 39. ἀδαμαίτου καὶ] *Lege,* καὶ ἀδάμαντος. Hal.

Pag. 802. 32. ἀπὸ τούτων φέροντες καὶ ὑδὲν] *Ms. totum hunc locum aliter legit, sed eodem planè sensu.*

Pag. 803. 34. *Lege,* καὶ πάντας ἀπολῦσαι τοὺς δεσμίους.

Pag. 804. 18. *Absq; interrogatione ponendum* οἷα ἀπίστευτα παθήματα. οἷα *enim est indefinitum, non interrogativum: est admiratio, non interrogatio.*

Pag. 805. 34. καὶ γὰρ ἑτέρου δεσμωτηρίου] *Locus corruptus errore vel librarij, vel ipsius Chrysostomi, vel, quod verius puto, vtriusq;. Sed priùs librarij errorem castigemus. Quærit Noster cur Iudæi illud non præstiterint in secunda Petri incarceratione, quod Herodes in prima, subditq; statim,* καὶ γὰρ ἑτέρου δεσμωτηρίου μέμνηται. *At verò quæ hic sensuum consequutio? Si quidem vlla sit, tamen hæc profectò multo melior, vt promittat se alterius carceris mentionem facturum, quod reuera facit. Lego itaq;,* καὶ γὰρ ἑτέρου δεσμωτηρίου μήσομαι. ἐμνήσθη ἐκείνου μὲν τοῦ πρώτου τοῦ ἐν Ῥώμῃ, *&c. At in designandis carcerum locis vereor vt se ab errore liberet Noster. Ait se meminisse prioris carceris, qui Romæ. Hic Petri carcer esse nequit. Petri enim Romæ incarcerati, in sacris saltem, nulla mentio. Nec verò eius meminit, quod tamen se fecisse videtur asserere. Erat ergo Pauli & Sylæ carcer. Hunc enim prolixâ commemoratione est prosequutus. Atqui ille non Romæ erat, sed Philippis. Vide Act.* 17. *An dicemus memoriâ lapsum Chrysostomum, an potiùs illud* τοῦ πρώτου τοῦ ἐν Ῥώμῃ *sic reddemus, prioris illo qui Romæ fuit, vt intelligat, cùm duæ fuerint incarcerationes Pauli, prior Philippis, posterior Romæ, se prioris meminisse? At hoc impendio est obscurum. In secundo carcere non satis fidelis nostro memoriæ: illa enim Petri incarceratio, quam proximè celebrârat, Ierosolymis erat, non Cæsareæ. Historiam Petri incarcerati excipit alia de profectione Herodis Cæsaream. An hoc Iohanni nostro fraudi fuit?* Hal. *Vide notas Boissy.*

l. 41. διὰ τοῦτο μετῆλθεν αὐτὸν ἡ δίκη ταχέως] *Restituantur hæc loco suo, vnde priùs exciderunt. superiùs enim linea* 34. *hæc habentur,* ὥστε τῆς ἀδικίας τοῦ δικαστοῦ γέγονεν ἡ κόλασις τῶν φυλάκων, *quibus hæc annecte. Cum illis enim optimè cohærent: huc nihil faciunt.* Hal.

Pag. 806. 28. 28. *Acĭ. est* ἕνεκεν τῆς ἐλπίδ& τῆ Ισραηλ τ. α. τ. π.

Pag. 807. 17. *Lege,* καὶ ἐν πιύτοις ὧν χῖ τὸ μ.

Pag. 808. 3. λυόντων] *Lege,* λυομένων. Hal.

l. 16. *Haud dubiè legendum,* ἤδει ῎το μάλιτα κολακεῦον αὐτές. *vel,* ἤδει τύτῳ μάλιτα κολακεύειν αὐτές.

l. 23. πεὶ τῶς τύτῳ πίσομὴ αὐτὸν] *Interpres videtur legisse* ῎το. *sic enim vertit: hoc omnino ijs persuadebimus: censeo verbum* ἐξελθεῖν *deesse, legendumq́;* πιύτως τύτῳ (*hac videlicet compellatione*) πίσομὴ αὐτὸν ἐξελθεῖν. *sic statim,* ὐκ αὐτεῖπον, ἀλλ' ἐξῆλθον. Hal.

l. 41. *Lego,* καὶ τί φησιν αὐτοῖς.

l. 43. ὅρα δὲ τὸ παῦ αὐτοῖς ὀπιτρέπει, ὐδὲν περιεργάζεται] *Videtur mihi verba hæc huc importunius sese ingerere. Nec enim præcedentibus connecti possunt, nec subsequentibus. Superiùs lineâ 35.* ἐξέλθετε καὶ λεῦτε &c. *significat regem tribus pueris potestatem è camino exeundi dare, at ipsum nihil agere quò possint egredi facilius. illuc renocentur & ista, locusq́; ille sic legatur --* νυ σκότ&. ἐξέλθετε καὶ λεῦτε. ὅρα δὲ τὸ παῦ αὐτοῖς ὀπιτρέπει, ὐδὲν περιεργάζεται. ὡς ἀκόλυτόν σε βάσαι &c. Hal.

Pag. 809. 19. ἀπόναντο γὰρ ἀμφότεροι] Vide Boiſium.

Hom. 9.

Pag. 811. 1. *Legendum,* πίμπει παρασήσοντας τὸν περφήτην, *vel* παρασῆσαι.

l. 24. *Legendum,* ᾗ ὡ ἰδεῖν μὴ πῶ δεσμῶν αὐτῶν διδάσκοντα. *Quod oi ἀπλικάτεροι discerent,* αὐτῆς δεσμοῖς.

l. 25. *Legendum,* εἶπο τι ματαξὺ νῶν ἐπελθὸν ια νόημα ; *cum interrogatione. & hoc Atticum. Hom.* πῶδε δέ σε χρέω ; *dicunt etiam* μοι.

l. 37. *Fortè,* ἀπ' ὀκτίνα μόνον.

l. 41. *Lego,* καὶ ὅτε τῆς δεσμοῖς ἐπαίρη.

Pag. 812. 1. ἀλλὰ καὶ ἐν χάσματι. *Est enim quædam superbia in gestu. Plato Gorgia* περὶ τῆς πολιτικῆς λόγους, καὶ αὖτη μὲ περισσαλεύη δεῖ καὶ κοσμία, καὶ ὐ σεμνύεται ἐχήματι σεμνύεται. *De gubernatore paulo post,* καὶ αὐτὸς ὁ ἔχων τὸν τίχλον, ὀκλὰς πρὸς τὸν θάλατταν καὶ τὸν ναῦν ἀφικνεῖται ἐν μετρίῳ χήματι. *i.* μὴ βρενθυόμ&, *ut Aristophanes de Socrate.*

l. 36. ὁ ἰχυὸς καὶ δεδομό&] *Omnino deleatur* καί. Hal.

Pag. 813. 28. ἡ σφόδρα φιλικὸν καὶ ἐρώμενον] *Suspecta vox ultima.* τὸ γὰρ ἐρώμ&, *quod sciam, nunquam dicitur, nisi de delicijs & amoribus, sine de eo qui amatur. Forsitan* φιλικὸν καὶ ἐρωτικὸν *verius.*

l. 39. *Legendum,* εἰ ὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔχομὴ μυς.

l. 44. *sic puto distinguendum,* οἱ δ' καὶ γένοιτο ἅπτ ὀπὶ κίρδει.

Pag. 814. 5. καὶ πλησῆς, φησι, δολίας] Locus parum syncerus. Particula hæc excerpitur ex cap. 23. vers. 24. Ecclesiastici: quid huc conferat, ego non video. *Hal.*

Hom. 10.

l. 42. τὸ σῶμα λαμβανόμὴ μιᾷ κεφαλῇ] Vide Boiſium.

Pag. 815. 9. ποδεῖν μὴ τοι ὑγιενῶν] *Non probo* τὸ ὑγιενῶν. Vide Boiſium.

Pag. 816. 31. ἔτως ὁ φόν& εἰς αὐτὸν κατωίχθη τῆς ἐκκλησίας τὸν ὄρφον. *Inde enim fluxit hæc imago:* ἀλλ' ὁρῶ ἡμῆς ἀπολαύον τα, καὶ εἰς ζηλοτυπίαν ἄρομεν. 816. 2. *& aliquid esse oportet quod in* ἀπαδόσει *respondeat* πῷ ἐμφρησμῷ καὶ σκιρτῷ.

Pag. 817. 5. *Magis probaverim,* καὶ ὅσα τοῖς πρόσθεν κατείργασο. *Sed neq́; hoc admodum arridet.*

l. 7. διέφυγεν ἡμᾶς] *Non probo illud* διέφυγεν: *etiamque proximè sequuntur suspecta. commodior erit sensus, si sic legas & distinguas,* ἡμᾶς πῶ τὸν ὄρομον ἀνεχόντων, καὶ πρόσθεν πάσαν συγκρατύντων πῶ εἰκοδομίαν ἐπιλάζετο πῦρ. *Illud verò* πρόσθεν *quid? Corruptum certè, nec tamen ansim immutare.* Hal.

Hom. 11.

Pag. 818. 33. ὐ γὰ τοσοῦτον] *Nescio an istam melius sic legas,* ὐ γὰ τοσοῦτον τὸ μίσον ἐν τοῖς ὐρανίοις, οἱ καὶ κάτω διεσήκαμεν. Hal.

Pag. 819. 11. χάεισμα, ἀλλὰ διὰ τῦτο] *Non videntur hæc esse sana. Non enim ideo væ illis dicitur, quòd apostolatum acceperit, sed quòd munus non impleverit. potiùs ergo legendum* χάεισμα, ἀλλ' ὃ διὰ τῦτο ἀυτῷ ἐαὶ, ἐπειδὴ ἔλαβε: *deinde supplendum,* ἀλλὰ διὰ τὸ πῶ χαείσματι μὴ κεχρῆσθαι, *vel tale quid.* Hal. Vide Boiſium.

Pag. 820. 22. ἀλλ' ὑπὸ ἑτέρας ὀπισθολῆς. *Aut obscuram admodum, aut corruptum.* Hal.

l. 23. ἢ ἐυαγγελισάς φησι, πεῦ τὸ ἐυαγγέλιον γεγράφται] *Imperfectum est alterius sententiæ comma: spectatq́;, ut puto, ad locum illum lineâ 18. ubi post* Ακύλας *subde,* ἢ ἐυαγγελισάς φησι πεῦ τὸ ἐυαγγέλιον γεγράφται. Hal.

l. 34. καὶ ὁ ὑπόσθ& θεὸς τύτῳ λῶ] *Hoc rectum. Dem.* ὅπως ὅλ& λῶ θεὸς πῷ λήμμασι.

Pag. 821. 33. τῇ ἀγάπῃ Ϛωσεβεμύοι] *Mss. nostri pauculà supplent, idq́; commodè, ni fallor. sic enim legunt,* Ϛωσεβεμύοι, τὸ πνεῦμα ὁ κάτεισι. ταῦτ. Hal.

l. 37. ὡς ἐαὶ τὸν τόπον ἐκβῇ &c.] *Perspicuum magis puto fore, si legamus,* ὡς ἐαὶ τὰ μέλη τὸν τόπον ἐκβῇ, ὐκέτι κεῖται. *Qualiter si membra sua liquerint loca, non disponitur, scilicet, corpus.* Hal.

Pag. 822. 6. ὅτω καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον] *Sic lego & distinguo,* ὅτω καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε, πεῦ ἀνθρώπες σφόδρα πμῶσι. Hal.

l. 18. εἰ δ' ἄλλες εἰς τὸ οἰκοδ.] *Lego,* εἰ γὰ καὶ εἰς τὸ ἄλλες οἰκοδομεῖν τετάγμεθα, ο. μ. οὐκ. α. κ. πρόσθεν φίζοντες. Hal.

l. 35. *Pro certo legendum,* τὰ πῶ ἐχθρῶν αὐτῶ διαπένειν, *quod est* πτεῖν : *ut docuimus ad Rom. in illum locum Hom.* 3. ἀλλ' ἄπε ἂν αὐτεῦ οἱ ἐχθροὶ δόξωσιν, ταῦτα ἑαυτοῖς κατειργάσαντο. *Hoseæ tamen* 11 *legitur,* πῶ σε διαδῶμαι, Εφραὶμ ; *sed mox sequitur,* πῶ σε διαδῶ, *pro eo quod est,* quid faciã tibi ?

Pag. 823.

Pag. 823. 20. *Rectum est* καὶ διαῤῥήσσομαι τὸ σπλάγχνα. *Huius verbi vim pulcherrimè expressit Persius Sat.* 3.

--turgescit vitrea bilis,
Findor, vt Arcadiæ pecuaria rudere dicas.

Act. 7. ἀκούοντες ἦ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, *i.* findebantur. *sic frendebant, ac si viscera eorum ferrâ dissecarentur.*

Hom. 12.

Pag. 827. 17. τῶν διαθοιαν. ἀλλὰ δεῖ] *Mss. aliter legunt* --νοιαν ἰδίωσι τύποις ὧν δεῖ αἰσχύνης ἢ εἶτε διαπεμβῶμεν ; καὶ πῶς ; οἷον ὑπὸ τῆ ἐσκοτῶθαι ἡμῖν τὰ ἀκόνον τοιαῦτα ἐν δυνάμει εἰσί. διὰ τῦτο παρέδοσαν. - - -

l. 36. *Lege,* ὄντες ἀεὶ παιδία.

l. 39. *Pone,* ἀδύνατα λόγον ἔχοντα.

Pag. 828. 9. *Lego* καὶ ὅταν ἐθέλω.

l. 19. *Profectò legendum,* μὴ αὐξῆς αὐαρκείαν τῆς παρακελεύσεως δωρεᾶς. *hoc & verbo edito propius est, & sententiæ Chrysostomi congruentius, qui quicquid ad vitam & mores pertinet, nostrum esse vult aliqua ex parte, non totum Dei. debemus enim inquit* τὰ παρ' ἡμῶν εἰσφέρειν. *Hoc tollitur, si legas* ἀποφυῖαν. *sed &* ἀπραγμοσύνην *non est improbandum, quamuis sit verbum insolentius.*

Hom. 13.

Pag. 829. 26. χαρίζεσθαι, καὶ τῷ ὄνθυμι] *Lego* χαρίζεσθαι, ἐξὸν καὶ τῷ --- ἀπολαύειν, ἐξὸν καὶ -- Hal.

l. 31. φθόνῳ] *Vel hoc delendum. quid enim habet invidia impuritatis? vel scribendum* φόνῳ. εἰ γὰρ ἀνθρωπόνοι καθαρὰς οὐκ ἔχουσι χεῖρας. *Dem.*

Pag. 831. 18. διὰ τῦτο τῶν ὁσίων ὄντων τῷ ἀπολλύντων φασὶν] *Sic summus vates,*

Οὐχ ὁσίη φθιμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν ἐυχετάασθαι.

Gregorius Naz. in fratris epitaphio, φέρε γὰρ μεσοῦσθαι ἤδη τῆς ἐγκωμίοις, τῶν ὀφειλομένων ὁσίων, ὥσπερ ἄλλο τι χρέος τῷ αὐαγκαιοτάτων, ἀποπληρωῦντες. *Recte igitur Noster interpretatur* ὅσιον, τὸ καθαρὸν, τὸ ὀφειλόμενον. *Dicit autem* τῶν ὁσίων τῷ ἀπολλύντων, *quia mortuis iusta exequiarum & parentalia debentur, quæ fortasse ideo iusta dicta sunt. Cic.* 2. *Legum.* Plato iusta funerum reijcit, τὰ νομιζόμενα. *Luuius,* Vt iusta funebria placandosq; manes doceret. *Tertullianus de resurrectione carnis,* Sed vulgus irridet, nihil existimans superesse post mortem. Et tamen defunctis parentant pro moribus eorum, pro temporibus esculentorum: vt quos negant sentire quicquam, etiam desiderare præsumant.

l. 35. *Legendum puto,* καὶ πεφύκει καὶ ἐπιθυμεῖν μᾶλλα : *vel* καὶ αὐαγκάζει μᾶλλα ἀκουσίων.

l. 9. ὁ τῷ σωμάτων ἔρως] *Fortassis leg.* ὡσαύτως καὶ ὁ τῷ σωμάτων ἔρως. Hal.

Pag. 832. 30. *Lego* καὶ ἐλαῖαι καὶ σῦκα. ἐλαῖα *arbor,* ἐλάα *fructus. sic apud Athenæum legimus,* ἐλάας ἁλυσάδας, oleas muria conditas, *quales nos edimus.*

l. 34. *Lege.* ἐπειδὴ βέλεσθε υὐ παρελαυνόμενοι τῶν γυναικῶν. *i.* non depelli de consortio mulierum. *vel potius,* παρελαυνόμενοι. *vel hoc exponendum ex his quæ sequuntur,* ἔνθα πόραι ἁπαλαὶ ἐν πολλοῦ διαστήματι ὑμᾶς παρελαύνουσι. molles puellæ nos longo interuallo prætereunt. *& p.* 833. 15. ἀλλ' ἐδιώξατε ἄνδρας παρήλασαν. *vt sit* μὴ παρελαύνεσθαι τῶν γυναικῶν, non superari a mulieribus.

l. 24. ἐκείνας] *Legendum* ἐκείνων, *videlicet* κόσμῳ. *asserit enim virum, non de vxore, sed de vxoris mundo, vt de ornamento suo superbire.* Hal.

Hom. 14.

Pag. 835. 4. ἕως μὲν γὰρ αὖ πολλὰ ἐκχρήσῃ. donec multa expellant iram, & vlciscendi occasionem auferant. *Dem. pro Phormione,* οὐχ ἵνα ἐκχέσωσιν χρήνης ἐμποιῶμεν.

l. 7. *Pone* κἂν τὸ πλέον ὑποτέμῃ, ὑπὸ τῆ ὑποτέμνομαι.

l. 34. *Haud dubiè legendum,* ὅτι τὸν ἐχθρὸν τὸν ἡμέτερον τὸν ὄντως ἐχθρὸν, δι' ὧν τὸ μέλος τὸ ἡμέτερον ἀδικῶμεν, αἰξόμεθα, per quæ, *vel* in quibus. *non enim propter Diabolum, vel vt Diabolo gratum faciamus, membrum nostrum lædimus, quamuis id inde sequatur.*

Pag. 836. 2. κλειθήτω, μᾶλλον γ' - - -] *Deest aliquid: nam vbi tandem respondet quæstioni facta?* Hal. Vide Boisium.

l. 9. ὥστε κοπᾶν] *Lege,* ἀλλὰ κοπᾶν. *nam quid est* ἐγκαίεσθαι ὥστε κοπᾶν ? Hal.

l. 15. *Lego,* καὶ τῷ μηκέτι τὰ αὐτὰ παθεῖν αὖ. Passuros esse. *nam* τὸ παθεῖν *per se, cùm sit præteriti temporis, non potest constare, propter* τὸ μηκέτι *vt* γένηται, factum esse : *at* αὖ γένηται factum iri.

l. 28. ἐπεὶ πολὺ τὸ χῶμα τῷ λόγων] *Explicat illud Hesiodi,*

ἐπέων γὰ πολὺς νόμος ἔνθα καὶ ἔνθα,

liberi sunt sermones, vagantur quâ volunt, effusi sunt, coerceri non possunt, νέμεσθαι, vagari.

l. 32. ἦλον αὐτῷ λῦς] *Latinè dicimus* scrupulum iniijcere. ἦλος *hic* clauus pedis, *quo nihil magis vrit.*

Pag. 837. 10. σῶμα πνευματικὸν] *Sententias istas sic dispono.* σήμαντρα· μὴ ἐπεὶ, ὅλον δὲν αὖ αἰσχρὸν εἶπω, αὖ τὸν δεῖνα ὑβρίζω. σῶμα πνευματικὸν ὅλον τοιοῦτον φθέγγεται. διὰ γὰ τῦτο -- Hal.

l. 36. *Lege,* τοιοῦτόν τί ἐστιν ἡ κατηγορία, *non* κατηγορεία.

Pag. 838. 18. *Legendũ,* φυλάξαι, τυγχάνω, *optatiua.*

Hom. 15.

l. 41. *Mihi videtur legendum,* καθάπερ πυρὸς σφόδρα ῥωμῦς διαφθείρ.

Pag. 839. 11. καὶ ὅτω παῦτα εἰς τῶν οἰκείων ἐνδεῖσα πτυείαν] *Non concoquo. Fortè* μεταθεῖσα *ponendum. hoc quidem non paulò melius. Sed sic profectò legendum,* καὶ ὅπως εἰς παῦτα τῶν οἰκείαν ἐνιεῖσα πτυείαν *suum immittens venenum. melius certè dicitur, suum in omnia membra immittere venenum, quàm, omnia membra in suum venenum imponere.*

l. 18. *Omnino ponendum*, καθαιρέδω, *non* καθαιρίδω.

l. 32. *Sic veram ordino, ni fallor, lectionem.* εἰ μὴ ἦν ὡς δαιμονῶντες καὶ μαινομένοις, χρὴ καὶ τοὺς πικροὺς φοβεῖσθαι, καὶ ὡς τοὺς μωρούς. *Δαίμονας non probo. colligit enim, qui similes sunt* ἧς πικρῶν *in hominibus. de his enim tantùm agit.*

Pag. 840. 16. *Haud dubiè legendum*, ἔχωσι γὰρ κοινὰς ἐλπίδας πάντα χῶ φειδόντες.

l. 29. *Pone*, ἀλλ' ἂν ἐν εὐχῇ. *Ac ne in oratione quidem.* ἔτε *vel alterum* ἔτε *sequitur, vel* καί.

l. 35. *Legendum*, ὅτως ἐκ ἔνι μὴ κράζοντα ὀργίζεσθαι. *Probat enim illud* τὰ περὶ τὰς ἀνεκτάσεις τῆς ὀργῆς, τῷ χραυγῶν φειδεσθαι. *Quid hic facit* τὸ συμποδίζεσθαι?

Pag. 841. 3 *Lege, me auctore, fidenter*: ἂν δ' ὑφ' ἧς σὺν, ἀνύπτατά σου πάντες καταγώσονται. *Cic.* Iam meipsum inertiæ nequitiæq; condemno: πολλῶ ἐμαυτὸ καταγνώσκω ῥᾳθυμίαν. *Præpositio regit genitivum. sic l.* 8. καὶ ἐκ αἰσχύνη, μή σου καταγῶ.

l. 9. Θεσσαλίδα, *veneficam. Tales enim olim Thessalæ lunam suis carminibus deducere valentes. Aristoph. Nebulis* περιστῶσαι *prostibulum. Prostant enim meretrices, vt copiam sui faciant omnibus.*

l. 10. *Legendum*, ἀφ' ἧς τῆς οἰκείας ἀφίησι σώματος φείδεσθαι *servi & ancillæ dicuntur* σώματα.

l. 18. *Lege*, τῆς σῆς ὠμότητος.

l. 28. μὴ συγχώρει ὑβριμαζῆν] *Hesychius*, ὑβριστυζᾶν. *Athenæus lib.* 14. τὸ πυφᾶν καὶ ὑβρίζολικὼ ὑβριμαζᾶν λέγεται. καταρχὰς μὲν ἦν τὰ δημοτικὰ καὶ κοινὰ παίγνια ῥοφῶ τῶν ἐξ ἀλφίτων, μάζαν ὠνόμαζον, καὶ μάττειν τὸ φυραδάζειν αὐτό. ὕστερον δὲ ποικίλλοντες τὴν αὐταρκείαν ῥοφῶ ἀκολάστως καὶ πανέργως, μικρὸν παραγόντες τὄνομα τῆς μάζης, μαλτύλιν ὠνόμαζον πᾶν τὸ πολυτελὲς ἔδεσμα.

Hom. 16.

Pag. 843. 20. *Fortè* τῆς τοιαύτης φιλανθρωπίας.

l. 41. τὸν μὲ ἐπερέτεχον. ἀλλὰ μηδὲ τὸν οὐκ ἐτεχον βλάπῃ μηδὲν] *Hæc non cohærent. Ratio sic legi posset*, μὴ λίνον τὸν ἐπερέτεχον, ἀλλὰ μηδὲ- *vel* ὐχ ὅπως τὸν ἐτ. *vel* μὴ ὅπ τὸν. ¶ Puto nihil mutandum. H. S.

Pag. 844. 43. *Lege*, καταγνώσεται γὰ αὐτῆ.

Pag. 845. 17. *Fortè* τοσούτως τοὺ ἀμωμομένους ἔχειν: *vt v. priore*, πάντες ἀμωῦνται αὐτόν. ἀμωΐειν *est* opitulari, *cum dativo, vt* πωρεῖν, *sed tamen vtrumq; cum accusativo valent idem, quod* ἀμωΐεσθαι, πωρεῖσθαι. *Quamvis hic varior sit vsus. vt* 845. 14. κἂν μὴ τότε ἀμώσωσι.

l. 19. *Legendum videtur*, αὐτὸν βαλεῖς, καὶ μᾶλλον ἀμωῦ: *quia futurum præcessit*, ἐκεῖνοι σιγήσονται.

l. 34. *Indubitanter legendum*, τὸν παθεῖν παρ' αὐτῆ κακὰς ἕτοιμον δυσωπουῦται.

Hom. 17.

Pag. 846. 23. *Legendum*, ἐκεῖνα μὲ τῆ Χριστοῦ μείζονα ἔχει τὸν ἰχνῶ. *Aut enim delendum*, τὸ ἔνεκεν, *aut aliquid deest.*

Pag. 847. 27. ὅτι γὰ ἧττον κακὸν ἡ ὀπθυμία τῆ δυμῆ] *Planè contrarium docet Arist. complurib. argumentis Ethicorum 7. cap. 6. cuius hæc sunt*: ἀδικώτεροι οἱ ὀπθυλότεροι. ὁ μὲ ἦν δυμώδης ὐκ ἀπόθελος, ἀλ' ὁ δυμὸς, ἀλλὰ φανερός· ἡ δ' ὀπθυμία καθάπ τῶ Ἡρεβίττω φασὶ, Δολοπλόκε καὶ κυνοραμῆς. *& naturales appetitus sequi, venià dignus est, inquit.* ὁ δ δυμὸς φισικώτερον, καὶ ἡ χλιαπότης ἧς ὀπθυμιῶν. *At idem Philosophus Ethicorum 2. cap. 3. de voluptate.* ἔτι δ ἐκ νηπίου πᾶσιν ἡμῖν ζωτίδραπται. διὸ καὶ χλιαπὸν ἀποτέλεσθαι τοῦτο τὸ πάθ ἐγκεχωμένον τῷ βίῳ. *Videtur tantus philosophus* τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις ἀντιπίπτειν. *Quid enim hoc aliud, ei* μὴ, ὅτι σύμφυτον ἡμῖν ἡ ἡδονή?

l. 37. τετέσι πάντες καθαροὶ γίνεσθε] Nescio vnde exciderit hæc clausula, certè non est huius loci. *Hal.*

l. 38. οἱ γὰ λόγοι ἧς παραμάπων εἰσὶν ὅδοι] *i.* Turpiloquium est aditus ad turpiter agendum. *Præclarè Philosophus 7. Politicorum, cap. vltimo.* ὅλως μὲ ἦν αἰσχρολογίαν ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ ἄλλο τι, δεῖ τὸν νομοθέτην ἐξορίζειν. ἐκ τοῦ γὰ εὐχερῶς λέγειν ὁποῖ ἧς αἰσχρῶν, γίνεται καὶ τὸ ποιεῖν ζώττγις.

l. 44. *Legendum*, μηδεὶς ἔτω λόγ ἀργός. ἀπὸ γὰ ἀργοῦ λόγ καὶ εἰς ἄπαντα καταπίπτομεν ὀπθυμίας. *Non dubium, quin ita legendum.*

Pag. 848. 16. ὀρχοῦς φοβερὸς, *per se, sine* γὰ παρ' αὐτοῖς, *melius.*

l. 19. *Legendum*, εἰ ἦ πρὸς αἰδοῖτές. *Non est enim* αἰπολογία, *sed* ἐπεξεργασία τοῦ ὀπιχειρήματος. *Deinceps legendum*, ἐχοντες πολεμίως τὸν ἀγῶνα. *Deest enim aliquid.*

Pag. 849. 12. κόρδακας] κόρδαξ, rei propriè, non personæ nomen. Notissimum enim cordacem esse saltationis genus quoddam αἰσχρῶς κινουμένου τῷ ὀσφῦ, vt docet Interpres Aristoph. At hîc saltantes ipsi vocari videntur Cordaces. *Hal.*

l. 37. *Puto legendum*, καὶ τὸ ἀκρατεῖς τῆς διανοίας, *non* ἀκριβεῖς.

Hom. 18.

Pag. 850. 11. δρακὶς κριθῶν] *Legendum è contextu*, ἔτυχεν δρακὸς κριθῶν. Hal.

Pag. 852. 40. τί ἦ νέκρωσις ψυχῆς; ὥσπερ γὰρ &c.] Malè responsum ab ὥσπερ γὰ auspicatur. nam cuius rei reddit rationem? Legendum puto, τί ἦ νέκρωσις τῆς ψυχῆς; τὸ τῆς ἐνεργείας & πνεύματος ἁγίου ὑπορράγλιῶσαι (vel tale quid supplendum) ὥσπερ γὰ-- vel si hæc non placeant, omitte illud, τί ἦ νέκρωσις τῆς ψυχῆς. Potest enim abesse. *Hal.*

l. 43. ἀ κορέννυνται, ἃ δὲ ἴσανται] Lege, ἃ κορέννυται, ἃ δὲ ἴσαται, *referq; non ad σφαγὰς superioris clausulæ, sed ad subsequens* βωμός. Hal.

Pag. 853. 2. καὶ ὅπω δύει, καὶ ὁ νεκρὸς δύει] Potiùs legendum, καὶ ὅπως ὁ νεκρὸς δύει τὸν.--*Hal.*

Ibid. ὅταν γὰ ἐπὶ βλάσφημα] Non satis sese explicat Noster. Ostenderat duabus animabus ad aram auaritiæ litari de anima sacrificantis modò;

dò: at de sacrificati animâ, vbi? Aut ergo deest sententia aliqua, aut legendum ὅταν ἡ δυσμωνος εἶτα βλάσφημα &c vbi per δυσμωνον intelligе πλεονεκτήμονον. auaro diras, quas animi morbos infrà appellat, impreçantem. *Hal.*

Pag. 854. 12. καίτοι κἂν ἔστιν εἰκῆ μισεῖσθαι τοῦτο] Lege, καίτοι κἂν ἔστιν εἰκῆ ἐλέγχειν τοῦτο, ἀλλὰ δικαίως. δικαίως ἐλέγχεις ἢ δεδικ-- sic vtroque in loco lego ἐλέγχειν, vt in posteriori legit exemplar Veronense. *Hal.*

l. 28. τὰ γὰρ κρυφῆ γινόμενα] Aut expungendum γὰρ (non enim hæc sunt ratio eorum quæ præcesserunt) aut aliquid deest, quod potiùs existimo. In sequenti enim clausulâ inquit, ὀκεῖ ἡ ὐχ ὅπως. Quo enim illud ὀκεῖ spectabit? dixerat, vt puto, de iudicio extremo, futuràque ibi omnium manifestatione, & quæ sequuntur illud spectant, sed hoc excidit. *Hal.*

l. 33. ἀλλὰ τοῦ βίου καὶ ἁμαρτημάτων] Quid tandem? An non εἰδωλολατρεία est ἁμάρτημα; Sed in his certè multa sunt, quæ sensuum ἀκολασίαν non habent. *Hal.*

l. 43. χάειτι καὶ φιλανθρωπία. *Est hæc quidem vsitata clausula sermonum Chrysostomi. Sed hic ita dici non potest, vt legitur. Puto legendum,* ἵνα διὰ πάντων δίξω αἰ ἀπόυφωσιν τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ, ὀπὶ τῇ χάειτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

Hom. 19.

Pag. 855. 1. βλέπετε οὖν ἀκριβῶς, πῶς περιπατεῖτε] *Videtur hæc melior lectio, neq; mutanda.* Videte igitur diligenter quemadmodum ambuletis. *si legas,* πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε. *vt est in omnibus, quos vidi, codicibus, erit,* τὸ πῶς αὐτὶ ἡ ὅπως. *sed non ita legisse Chrysost. apparet ex eo, quod subiungitur,* τί γάρ ὁπιν; βλέπετε ἀκριβῶς, πῶς περιπατεῖτε. *Huic autem gemellus est locus ad Col. 4.* ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. *quid sit* tempus redimere, *docemur in 2. Danielis,* ἐπ' ἀληθείας οἶδα ἐγὼ, ὅτι καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε, *loquendi formula Chaldæorum. Omnes enim tum Christiani in se habebant* ὑπόκριμα ἡ δικάτυ, *quod de se testatur Paulus. omne autem, quod viuebat interea temporis, in lucro deputabant. Similiter ferè Plutarchus loquutus est in Apoth. de Scipione,* ὀρῶν ἡ τὸν ὑπόνοιαν τὴν πολεμίων, ἔλεγεν ὠνεῖσθαι ἡ χρόνυ τὸν ἀσφάλειαν. *Vide infrà l. 21.*

Pag. 856. 11. *Legendum,* πολλῷ δὲ ἔτι μᾶλλον τὸν στρατηγὸν, *propter ea quæ sequuntur,* ὅταν καὶ ἑτέρωθεν ὁ δυμὸς διώκηται ὑπὸ τῆς ἐξυσίας, ὑπὸ τῆς δυνάσεως. *Quæ potestas in milite? Et priore v. legitur,* πολλῷ ἡ πλέον τὸν στρατώτην. *Cùm autem hæc duo nomina è regione ponerentur, facilis error librarij fuit alterum pro altero capere. tres igitur facit quasi gradus,* ἰδιώτην i. paganum, στρατώτην, στρατηγόν.

l. 14. τὸ γὰρ πρακτὸν καὶ σκυθρωπὸν οἶδε μαλάττειν, καὶ τὸ σωφρονεῖν] *Plato 2. Legum, Deus, inquit, τῆς ἡ γήρως αὐσηρότητα ἐδωρήσατο τὸν οἶνον, φάρμακον, ὡς ἀνηκῶν ἡμᾶς, καὶ δυσκίνητα λήθων γίγνεσθαι, μαλακώτερον ἐκ σκληροῦ τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρον ἐντιθέντα, μαλθάττων.*

Pag. 857. 43. *Lego,* πῦτό, φασιν, ὦ ἀγαθόπους.

Pag. 858. 15. *Lego* τίς ὁ τὸν καμάρων ταύτην θεὶς δύησας; ὅτι τῆς γῆς ἔστιν ἢ καὶ ὅτι ὑδάτων. *Absurdum enim est dicere, Deum statuisse cœlum vel super terram, vel super aquam. at qui cœlum torquet, super terram, an super aquam pedibus nixus stet, recte quæri potest.* ἔστιν *statuit,* ἕστηκε *stetit.*

l. 49. ὐ κυρτοῦσθαι, ἀλλὰ κοιλαίνεσθαι] Legendum videtur, ὐ κοιλαίν. ἀλλὰ κυρτοῦσθαι.

Pag. 860. 5. καὶ τοῦτο τῆς πρώτου κατέχεται. *Quid sit, non intelligo. Quid si legas,* καὶ τῆς πρωτέρω αὐτέχεται; αὐτέχεσθαι est αὐτιλαμβάνεσθαι. *Sensus autem dicuntur* αὐτιλαμβάνεσθαι τῆς ὑποκειμένων: *vel* καὶ τῆς πρώτερον ἐφικνεῖται: *vel etiam* καὶ τὰ πρώτερα κατέχει, *ex eo quod sequitur, v. 7.* ὅσον δυνήσεται ὁ ὀφθαλμὸς καταχεῖν. ¶ Fortè, ὐ κατέχεται.

l. 22. *Puto legendum,* αὐτὸς γὰρ ἔφην εἶναί τινα περίνοιαν; *per interrogationem. Sed v. proximo,* ἀλλ' ἔφην εἶναι περίνοιαν, *sine interrogatione.*

l. 36. *Legendum,* ὥστε ἡ φόβος καὶ δειλία. *& fortè* δουλεία.

Hom. 20.

Pag. 861. 33. γαμῆσαι αὐτὸν τὴν ἑαυτοῦ] *Lege,* γαμῆσαι Ἀδὰμ τῷ ἑαυτοῦ. *De eo enim sermo est, qui tamen nusquam exprimitur.* Hal.

l. 41. *Sic interpungendum,* ἡ μὴ διαπεῦσαι, καὶ χωεῖσθαι, καταστῆσαι εἰς αὐάγκλιν καὶ μᾶλλον φυτέλλων ἀκάνθας ἐπρίσειν ἀδηγὰς γαμεῖσθαι.

Pag. 862. 6. *Fortè,* καὶ γείτονες ἀπολαύειν τῆς εὐζωΐας. *Mihi non placet,* εὐωδίας, *neq;* ἀδείας.

l. 36. *Lege,* μὴ παρίτητι. *Si legas* παρῆτησε, *futurum est, pro imperativo, vt* ὐ φονεύσεις.

l. 39. περὶ τοὺ πόδας αὐτῆ τῇ πολλῇ ἠγαγε κηδεμονίᾳ] *Hoc quid sit, pauci, credo, norunt. Hesychius,* περὶ πόδα, ὅπως ἐκάλυν τὸ ἁρμόζον, μεταθέντες ἀπὸ τῆς συμμέτρων τῆς ποδῶν καταδημάτων. *Hoc vult igitur,* Christus ecclesiam auersam à se & alienam sibi aptauit, & arctissimo vinculo copulauit. *Lucianus de conscribenda historia,* ὁρᾷς ὡς ἐυμελὴς ἡ ἀρχὴ, καὶ περὶ πόδα τῇ ἱστορίᾳ, καὶ τῷ τοιύτῳ εἴδει τῆς λόγου πρέπουσα: vides quam concinnum sit exordium, & conueniens historiæ. *Sic enim legendum monet eruditissimus Casaubonus, non* περὶ πόδα. *Idem in Apologia* περὶ τῆς ἐπὶ μισθῷ σων. περὶ πόδα τίνων καὶ σὺ τὸν Σάλαυθον ἐκεῖνον φαίη τις ἄν. meritò te aliquis & conuenienter factis tuis Salæthum dixerit. *Est enim aduerbium Apud Dipnosophistas Plat. Comicus,* ὡς ἔστι μοι τὸ χρῆμα τοῦτο περὶ πόδα. *dixerunt & περίποδα pro eodem. Hesychius,* περὶ ποδὸς αὐτὶ τοῦ ἁρμόζοντος. *& Pollux lib. 7.* περίποδα ἡ ὑποδήματα, ἁρμόζοντα. *Dicunt & ὑπὲρ πόδα, quod modulum nostrum excedit. Unde Hor.*

Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est.

Aristophanes in Equitibus. ἐνεδὺ ἐν τοῖς ἔμβασιν. *Ouidius, 1. de Arte,*

Nec vagus in laxâ pes tibi pelle natet.

Cic. 1. de Oratore, Quinetiam cùm ei ſcriptam orationem diſertiſſimus orator Lyſias attuliſſet, quam, ſi ei videretur, ediſceret, vt ea pro ſe in iudicio vteretur, non inuitus legit, & commodè ſcriptam eſſe dixit: ſed vt ſi mihi, inquit, calceos Sicyonios attuliſſes, non vterer, quamuis eſſent habiles atq; ad pedem apti, quia non eſſent viriles: ſic illam orationem diſertam ſibi & oratoriam videri, forſem & virilem non videri. Eſt tua, *inquit Socrates*, oratio ſatis commodè ſcripta, ſed non eſt mihi πρὸς πόδα. *ſic enim παρομοιακῶς dicebant omnia, quæ apta erant & conueniebant. Et fortaſſe apud Chryſoſtomum legatur melius,* πρὸς πόδα αὐτῷ ἦν) πολλῇ ἤκαγε κηδεμονίᾳ. *ſequitur in redditione,* δικάσῃ αὐτῷ τὸν νοῦν πρὸς πόδας ἀγαγεῖν. *Huc pertinet illud 2. Cor. cap. 11.* ἁρμόσαμην γὰρ ὑμᾶς παρθένον ἁγνὴν τῷ ἑνὶ ἀνδρί. *ſed hæc ſubtiliora forſan. magis probo* πρὸς τὸν πόδας αὐτοῦ. *& ſic vel me iudice ponatur.*

Pag. 863. 11. πικρότερος μελαγχολώτερον] μελαγχολώτερον *verius.*

l. 23. *Melius legetur,* καὶ δικαιοσύνῃ αὐτῷ χρώμενον δημιουργία, *vel* δημίουργημα. *ſed ne hoc quidem perplacet. quod legitur certè vitioſum eſt. tale eſt illud,* αὐτῷ γὰρ ἐσμεν πλήμμα.

Pag. 864. 33. τῶν μαχαίρων τούτων λέγοντος] *Videtur deeſſe teſtimonium illud, quodcunq; tandem ſit.* Hal.

l. 40. χρῆμα ἀληθινὸν ὁμολογοῦσιν] *Veronenſe exemplar aliter legit.* ἀληθινὸν καὶ σῶμα. πῶς ἔν σοι τὸ σωμὸν αὐτῷ καὶ ὃν τὸ ὄντων αὐτῷ; τυτθὸν, ἐξ ὁλοκλήρου οὐσίας αὐτῷ ἐπλάσθη ὁ Ἀδάμ. ἐτέχθη ὁ Χριστός. πῶς; ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ ἔλαβεν. ἐν τῷ Χριστῷ αἱρέσεις ἐγένετο, καὶ ἡμεῖς τῆς οὐσίας αὐτοῦ. ἔχει θεὸν λόγον ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἡμεῖς. *In his lector vix ſyntaxin, ſenſum ne vix quidem reperiet. ne tamen quicquam deſideraretur, notanda putauimus. nam ne noſtra quidem ſatis ſana, quanquã his multò tolerabiliora.* Hal.

Pag. 865. 24. ὡς αὖ εἰ ἔλεγε, πολὺ ἀλλ'] *Ante τὸ, πολὺ ἀλλ', facilè crediderim deeſſe quippiam: Oecumenius tamen hunc eundem ſenſum habet. quanquam putârim paucula immutanda: hoc modo,--μυρίων ὄντι. 33.* Πολὺ καὶ ὑμῶν *&c.* ὡς αὖ οἱ ἔλεγεν, οὐχ ἡ ἀλλ' ἀληθεία. *ſic enim videtur legiſſe Oecumenius.* Hal.

l. 31. καὶ οἱ γονεῖς --ὑμῶν, *ad* ὄντως μέγα] *Quid iſta huc conferunt, ego non video. quinetiam illud τούτων, deeſſe aliquid arguit.* Hal.

Pag. 866. 5. τοῦτο δεῖγμα συνέσεως, καὶ φόβου θεοῦ] *Hoc vel penitus tollendum, vel alio loco ponendum. hîc enim ſupernacaneum eſt.*

l. 12. τῆς τῆς πυραμίδος ἀγάπης] *Legendum perſpicuè* τῆς τῆς ἀγάπης πυραμίδος. Hal.

l. 13. *Lego,* διὰ τοῦτο ἀσφαλείου τούτῳ πλέον, ὅπερ ὄντων ἐμπρόσθεν. τοῦτο δεῖγμα συνέσεως. *vel potiùs inſerendũ v.* 18. σὺ πίστιν τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ. τοῦτο δεῖγμα συνέσεως, καὶ φόβου θεοῦ.

l. 19. *Cenſeo legendum,* ἵνα μηδὲν ᾖ παρ' αὐτῇ γεγονὸς ἐλλιπές. *ſic enim oppoſito membro,* ἵνα μηδὲν αὐτὸς ὑστερῇ.

l. 23. *Legendum,* καὶ ὁ γάμος ὑπ' ὑπὸ πάθους, ὑδὲ σωμάτων συμπλοκῆς ἢ μίξεως. *profectò deeſt aliquod verbum eiuſmodi. declarans ſequentia,* ἀλλὰ πνεύματος ὅλου, ψυχῆς συναπτομένης πρὸς θεὸν συνάφειαν ἄῤῥηκτον.

Pag. 867. 4. *Lege* ἐργάσεται π.

Pag. 868. 1. *Legendum,* ὅτι ὁ αὐ ποιήσῃ ἔκφυος ἀγαθὸν. ἢ κακὸν. τοῦτο κομιεῖται π.

l. 2. *Lege,* μὴ δὲ ἐκείνῳ τίνων δεῖ τοσοῦτον, ὅσον δὲ τὸν Χριστὸν αὐτῷ ἀγαπᾷν.

l. 6. *Lege,* μηδὲ ἡ γυνὴ ἀνεργαζέσθω τας τῆ αὐξοὺς εἰσόδους καὶ ἐξόδους ἀπλῶς, μηδὲ μὴν ὁ ἀνήρ.

l. 8. *Legendum,* τί γὰρ, εἰπέ μοι, πᾶσαν τὴν ἡμέραν τοῖς φίλοις δίδως· τῇ γυναικὶ τὴν ἑσπέραν, *deleto* σαυτόν. *hoc mihi videtur melius.*

l. 17. *Legendum,* ὑδὲ ἐπῆλθεν αὐτῷ τῷ ἀνδρὶ, *nunquam venit in mentem viro.* Haleſius, *pro* ὑδὲ ἐπῆλθεν ὁ ἀνὴρ *legendum putat,* ὑδὲ ἐπεξῆλθεν ὁ ἀνήρ. Ac *recte* videlicet τῇ γυναικὶ, ἀπιθάνως ἔνεκα.

l. 20. *Fortè,* οὐκ αὖ χεῖρας ἐντείνειν. *ſic Dem. contra Midiam: & Cic. pro Seſtio:* Digitum intendit. *ſic* 869. 2. χεῖρας μηδέποτε ἐντεινάντων. *Dem.* ἐντεῖναι πληγάς. ἐκτείνειν χεῖρας λέγεται, *qui liberalis eſt, non qui pugnat.*

Pag. 869 7. καθάπερ ἄγαλμα λαβὼν, tanquam ſimulachrum expoliendum & ornandum ſuſceperis, ſic vxorem tuam cunctis virtutibus excolere debes. *alluſit, vt mihi videtur, ad hunc locum Demoſthenis pro Corona,* ἔπειτα τοιαῦτα ποιῶν λέγεις ἃ δεῖ πεποιῆσθαι τῷ δημοτικῷ, ὥσπερ ἀνδριάντα ἐκπεδωκὼς καὶ συγγεγραφὼς, εἶτα ἐκ ἔχοντα ἃ πεποιῆσθαι ὀφείλει τῆς συγγραφῆς κομιζόμενος. *Æſchines enim enumeranit quæ populari ineſſe homini debent. Ser. 21. ad finem.* εἰ γὰρ ἄνθρωποι ἀγάλματα ποιοῦντες βασιλέων καὶ εἰκόνας γεγράφοντες, τοσαύτης ἀπολαύουσι τιμῆς, ἡμεῖς τὸν βασιλικὸν εἰκόνα κεκτημένοι (εἰκὼν γὰρ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος) ἡμεῖον ἀπολαύσομεν πᾶσι ἀγαθῶν;

Pag. 870. 29. ὥστε ἢ βίον μετασκευὴν τοῦτον] *Ne reponatur* μετελθεῖν, *ſed* πεμφθεῖν, *vel potiùs* μεταπέσῃ, ἢ μετακλίξαι. μεταχρέμψαι γὰρ ἢ μέλλοντα βίον. *ſic dicimus* μετέπεσε τὴν ἀρετήν.

l. 34. δείπου ἢ καὶ σὺ ταῦτα ποιεῖν] *Videntur aliena hoc loco.*

Pag. 871. 10. *Lege,* πῶς καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν δίψει δέκα. *perlege totum complexum orationis, verum hoc reperies.*

Hom. 21.

Pag. 872. 40. *Lego,* τὸ γὰρ χλιαπότερον, τὸ ἢ δημάλιον δίδου, καὶ τὴν κρηπίδα ὑποδεῖν, λύσον. *deeſt enim verbum aliquod.*

Pag. 873. 6. *Haud dubiè legendum,* ἀναγαγὼν γὰρ τῇ πυρηνῶν πεῖξιν, καὶ μέλλων εἰς τὰ ἀγαθὰ ἐμβιβάζειν, *vt reſpondeat τῷ* ἀπαγαγών. ἐμβαίνειν nauim conſcendere, ἐμβιβάζειν imponere in nauim.

l. 8. *In margine multo melius legetur* ἢ δὲ ἡμετέραν ἀπολαύσει κληῶν. *quod verbum eſt in editione.*

l. 30. *Lege,* οἷ ὁ Ἀχιλλεὺς ὅταν μεταυοῦ, ὅτι ἀπέθανεν, ὅταν ὑπὸ πολ. *deeſt enim aliquod. Achillem enim pœnituit mortem oppetiſſe tam fortiter. ſic enim Heros ipſe in* τῇ νεκυίᾳ,

μὴ

μὴ δή μοι θνήτόν γε θεοῖσι φαίδιμ' Ὀδυσσεῦ,
βιβλώσκειν κ' ἀπάρυρε· ἐὼν θητὸς δέ τοι ἄλλῳ
ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ, ᾧ μὴ βιότος πολὺς εἴη,
ἢ πάσιν νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν.

Hanc mollitiem iure reprehendit Plato 2. de Rep. & cùm aliis de causis poetas prohibet sua ciuitate, tum quia mortis timorem iniiciunt maximè.

Pag. 874. 32. *Puto legendum*, τῶν δεῖ πᾶσι τοῖς μέλλουσιν εἰς τὸν βίον τοῦτον ἥκειν. *eodem v. lege* τὸν δεῖ τῷ πλοίῳ καταχεσθῆς.

Pag. 875. 14. πάλιν πίνης] *Inutilis clausula, ni fallor.* Hal. Vide Boisium.

l. 33. *Mox lege*, ἔνθα ἐμπόλεις εἰσὶ πόσις ἀπολαύσουσιν ἄξεις; *Hesychius*, ἔμπολις, ὁ παιδιὰ ἔχων, *cui contrarium* ἄπολις, extorris. *opponuntur ergo* πάροικος καὶ ἔμπολις. πόλις *sæpe* αὐτὴ τῆς χώρας *legitur, Eurip. Ione,*

Εὔβοιά θ' Ἁλῶσις ὄζοι τις γείτων πόλις.

Sophocles in Mυσοῖς,

Πόλις ἡ Μυσῶν Μίσια θεσσίγερος.

Pag. 876. 41. *Omnino legendum* τὸ τάλαντον ἐν μὴ καταζημιοῦσθαι. *i.* μὴ ἔνεργον ποιῶν. *vt Dem. loquitur pro Phorm. hoc est enim quod Mat. dicit cap.* 25. ἔδει σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις. *Dem. pro Phormione* ἀφορμὴν *vocat, quod sit initium ad maiora crescenda. aliud est igitur* καταβάλλειν χρήματα, καὶ καταβάλλεσθαι. *illud,* numerare pecuniam *vel* persoluere, *hoc, collocare.*

Hom. 22.

Pag. 877. 41. *Puto legendum*, ἀλλ' ὡς αὖ ἐξῇ, χαιρεκακεῖν. *deesse enim videtur aliquid, & sequentia hoc probant.* sed quâ datur facultas aliqua, improbè facere. *Hæc erudus viri coniectura confirmatur ex Oecumenio, qui cũ hunc locum verbatim describat, inquit*, ἀλλ' ὡς ἐξ εὐτολμίας, ἀλλὰ κακύργως. Hal.

Pag. 879. 42. *Videtur vera hæc lectio, neq; mouenda, &* τὴν διὰ συντόμου ἐλεῖν. *methodus est enim, via compendiaria ad inueniendum aliquid. & fortasse vtrumq; coniungendum* διὰ βραχυτόμου μηχανῆς. *Thucyd. lib.* 3. *Mitylenæi dicunt*, αὐτόνομοί τε ἐλεύθερόν θ' ὑμῶν, ἢ δι' ἄλλο τι, ἢ ὅσον αὐτοῖς εἰς τὴν ἀρχὴν εὐφροσύνης τε λόγῳ καὶ χαρᾶς μᾶλλον ἐρρόδῳ ἢ ἐχθρῷ, τὰ θεάγματα ἐφαίνετο καταλαμπρα. *Scholiastes* ἐρρόδῳ, μεθόδῳ. *nam* ὄδη *& μέθοδος sunt eiusdem valentiæ. Pindarus*, μὴ στέφανον ἰὼν, coronam petens, *vt* ὁ τῶν ὑπάτειαν μετιὼν, petens consulatum. *sic dicitur* μετιέναι τὴν φιλοσοφίαν, *qui philosophiæ studet, non* ἁπλῶς, *sed* τεχνικῶς. *hinc Philosophus* πᾶσα τέχνη καὶ μέθοδος. *ars interdũ est fraus & dolus. recte igitur Noster* μεθοδεύειν δεῖ τὸ ἀπατᾶσθαι. *sic cap.* 4. ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης. *sic Polybius dixit* ἐρρόδιον. *& notandum quod opponit astutiæ diaboli vim atq; virtutem Christianorum. munit enim eos, & armis tegit, non instruit fallacijs.*

Pag. 880. 2. *Planè legendum*, ἤδη δ' ἂν καὶ τοῦτο διηγεῖτο τοῦ στρατιώτου, καὶ νήφειν ἐπείσας, τὸ πίστευε καὶ διδάξαι. *non enim videtur de Paulo loqui, sed boni imperatoris exemplum proponere, excitantis milites hostium insultu vigilem, & ostendere ductores solere hoc facere, & multos sæpe fecisse.*

l. 5. *Censeo legendum*, καὶ τὸ πλῆθος τῆς δυνάμεως. *nam necesse est explicare quorum multitudo sit, & hæc vox* τὸ πλῆθος *ostendit*, τὸν ἀμέτρον πολεμικῶν *supra non intelligi diabolũ, quod totus hic tractus docet. delendum igitur* τοὺς μαθητὰς, *& reponendum quod diximus.*

Pag. 881. 10. *Puto legendum*, ὅταν δ' ὑγιὲς τοῦτο βίον καὶ εὐχάριστον ὀπτῆται. *i.* μάθωσιν.

Pag. 883. 1. *Legendum*, εἰ δὲ δεῖ τοῦτον γενέσθαι καιροί; *Probant & ostendunt quæ mox sequuntur, vel legendum* ἐγκρύπτεσθαι. *vt v.* 4. οἱ τῆς ὑποστολῆς μᾶλλον ἢ ἀνεγκρύπτεσθαι.

Hom. 23.

Pag. 885. 14. *Legas melius*, ἢ λόγον ποιῆσαι, *vel* ἢ διδάξειν.

Pag. 886. 14. *Lego*, πῶς ἂν μὴ τὰ αὐτὰ πάθωμεν; μὴ τὰ αὐτὰ δρῶν.

Hom. 24.

Pag. 887. 30. *Lego*, δικαιοσύνῃ ἢ ἐντεῦθεν, τὸν κακὸν φησὶ, καὶ τὸν ἐνάρετον βίον. *Theognis*,

ἐν δὲ δικαιοσύνῃ ξυλλήβδην πᾶσ' ἀρετὴ ἔνι.

Vide Philosophum Ethicorum 5. *cap.* 1. *vult enim* καθολικὴν τινα καὶ μεικτήν. *Quid autem ab ipsa virtute hæc vniuersalis iustitia, quæ perfecta virtus est, differat, manifestum est, inquit, ex ijs quæ diximus.* ἔστι μὲν γὰρ ἡ αὐτὴ· τὸ δ' εἶναι ἓν τὸ αὐτό. ἧ μὲν γὰρ πρὸς ἕτερον, δικαιοσύνη· ἧ δὲ τοιάδε ἕξις ἁπλῶς ἀρετή. *quam ob causam* ἀνδρειότερον ἀγαθὸν *dicitur. Thrasymachus addit* 2. *de Rep. Platonis*, οἰκεῖον κακόν: *quod sentire impium est. hinc Iustinianus* ἀδίκημα, culpam *interpretatur*: ἀδικοῦσι γὰρ καὶ οἱ ἀκολασταίνοντες. *& oi* ἀδικοῦντες, nocentes *sunt. absurdum est dicere, iustitiam esse* ἢ καθόλου ἕξιν. *vel sic igitur legendum, vt diximus, vel* ἢ καθόλου ἐνάρετον βίον.

Pag. 889. 11. ὅτῳ τῷ ἀεὶ προσίεναι] *i.* τῷ προσεύχεσθαι. προσδοκᾷ γὰρ, πρόσοδος καὶ προσιέναι *dicitur. Cic.* caste diuos adeunto.

l. 27. *Legendum*, ἑτοίμως ὀδὸν, *cum adiectiuum neq; sit compositum, neq; derivatum. Boisius retinet* ἕτοιμον. *Atticè enim, inquit*, ἕτοιμος *est communis generis. sic Budæus* ἀεὶ τῆς ἧς γλώσσης ἐναλλαγῆς *differens, post multa recitata exempla adiectiuorum in os, quæ cum aliàs sint masculini generis, apud Atticos pro femininis ponuntur, tandem hæc addit*: ἕτοιμος *etiam vtroq; genere enunciatur, vt apud Lucianum, δύο χιλιάδες ἕτοιμοι ἦσαν.*

l. 39. *Lego*, πεπυρωμένα φησὶ. πολλοὶ γάρ.

Pag. 890. 44. *Lege*, καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο, φησὶν, ἀγῶ.

Pag. 892. 14. *Melius leges*, ἢ ἄλλως ὠφέλιμοι. *Inueniesne* δεῖ *& ὀφεῖ sæpe communutari propter similitudinem abbreuiationum. & hoc verbo sæpe vsus est ante, non illo, de eadem re.*

l. 25. *Legendum* καθὼς ἔστι μὴ πίστεως. βέλτιον γάρ· μὴ ἀπ. *docent hoc sequentia.*

NOTÆ

NOTÆ IOHANNIS BOISII IN TOMVM TERTIVM.

Ad D. Henricum Sauilium.

ITA tardè absolui Notarum, quæ in tertium Tomum Chrysostomi ab amicis quibusdam tuis conscriptæ sunt, recensionem, vt non tam percurrisse eas, quàm perreptâsse videri queam. Causa tarditatis fuit, non segnities aliqua (Nam in nullâ re vnquam labori meo minùs peperci) nec infirmitas valetudinis (Deo sit laus) aut otij etiam inopia (Quæ duo tamen conatibus hominum, vt sæpissime, ita vehementissimè obstare solent) sed rei ipsius improuisa & inexpectata difficultas. Cùm enim primùm notas illas in manus sumebam meas, haud multò plus laboris mihi sustinendum credebam, quàm quantum legendis illis impertiri oporteret. Aliorum scilicet curam fuisse ac sollicitudinem, mihi nihil propemodum restare, nisi vt laboribus alienis fruerer, & viam ab alijs non sine molestiâ stratam, ipse sine molestiâ, imò summâ cum voluptate pertransirem. Hâc fiduciâ dedi me in viam. Cæterùm vbi tres, quatuorue passus confeceram, rem esse deprehendi spe meâ & opinione multò difficiliorem. Neque verò hoc dico, vt quicquam ijs derogem, qui maximâ suâ cum laude stadium istud ante me confecerunt (absit vt tali animo sim, tam minuto, tam maleuolo) sed vt quæ vera causa fuerit, cur ad metam tam serò peruenerim, bonâ fide, liquidóque tibi, nobilissime pariter ac doctissime Saulli, aperiam. Inter labores Herculis non minimus fuit, quòd Augeæ stabulum repurgauit, item, quòd excetram insuperabile penè monstrum cum rediuiuis suis capitibus debellauit. At, si quod res est dicatur, labores isti Herculei, à poetis & alijs non sine causâ tantopere decantati, leues fuerunt, valdeque tolerabiles, prout qui veterum scriptis nitori suo sanitatique restituendis consecrantur. Nihil enim facere aggrediebatur Hercules, nisi quod, tametsi difficulter, fieri tamen potuit, sicut euentus ipse ostendit, idque ab vno, qui licet inter cæteros omnes facilè eminuit, tamen, vel prouerbio testante, cum multis non fuit comparandus. At id quod illi agunt, qui libros veteres à mendis & erroribus repurgare studeant, ne à multis quidem, ijsque doctrinâ, ingenio & iudicio præstantibus, diuersis temporibus, vllo quantumuis improbo labore, ita perfici potest, quin aliquid saltem maneat, quod aut fugerit eos, aut fefellerit. Imò sæpissime accidit, vt, vno errore sublato, duo aut tres loco eius succrescant, vt vel hanc vnam ob causam non prorsus inepta sit mendosorum codicum cum Hydræ capitibus comparatio. Quòd si exemplum eius quod dixi modò, requiras, sume in manus libellulum illum, mole quidem exiguum, sed multis præclaris sententijs refertum, qui Catonis nomine vulgò nuncupatur. In eo emendando atque expoliendo laboratum est à multis, ab Erasmo inprimis. At liber iste tam parvus, toties excusus, toties emendatus, Latinè etiam primùm compositus, & in Græcam postea linguam à Planude versus, pueris præterea ipsis notus ac similiaris, mirum ni alicubi correctoris operâ indigeat. Quid igitur de maiorum gentium scriptoribus sentiemus? De Plinio, Senecâ, Cicerone, inter Ethnicos: inter Ecclesiasticos de Hieronymo, Augustino, Tertulliano? Et, vt Latinos mittam, quid de Græcis authoribus, mole prægrandibus, vsu perraris, qui, malo suo fato, dicam, an superiorum temporum insciliâ, non tam in correctores, quàm corruptores inciderunt, quorum exemplaria in Bibliothecis diu iacuerunt sepulta, necdum integra in lucem prodierunt, quos hinc blattæ & tineæ, illinc exscriptorum tum negligentia tum temeritas miserum in modum deformârunt? Quid de aureo tuo Iohanne? (Tuum enim quid ni appellem, cùm & vitam tibi magnâ ex parte, & omni pene ex parte sanitatem debeat) Nonne post tuam & amicorum tuorum haud defunctoriam operam, multa superfutura credis, quæ aut sanentur ab alijs, aut pro non sanis, tametsi secus sit, habeantur? Est enim mira in hoc genere iudiciorum diuersitas, & quæ tibi recta videantur, alius fortasse corrigenda putet, quæ tu corrigas, alius rursus defendat. Imò, quod multò maius est magisque mirandum, à nobismetipsis sæpenumerò, breui momento dissidemus, & quod modò placuit nobis, mox

mox reijcimus, quod modò cretâ, mox carbone notandum iudicamus. Id adeò verum esse si in quoquam alio, in meipso animaduerti potest, vt in cuius, vt scis, annotationibus, lituræ & maculæ cum lineis & literis paria propemodum faciant. Cùm igitur hæc ita sint (atque ita esse te opinor non iturum inficias) minimè certè mirum videri tibi debet, si post eruditissimos Andreæ Dounæi & Haleij tui labores, non omnia mihi ita prona & expedita fuerint, quin alicubi ad scopulos hæserim, & cursum minus aliquantò, quàm principio expectaui, secundum atque inoffensum tenuerim. Potuissem, si ita libitum esset, leui & tumultuariâ operâ omnia perstringere, & intra paucos dies concredito mihi munere defungi: sed, si ita fecissē, plus festinationis, quàm in re tantâ oportuerit, adhibuissem, & otij quàm fidei maiorem habuissem rationem. Nunc verò ita à me res acta est, vt morositate, siue curiositate, siue quo alio appellem nomine nescio, potiùs quàm nimia & præpropera festinatione peccâsse existimandus sim. Nihil enim non modò intactum, aut non lectum, sed etiam non excussum & examinatum præterij: nihil ἁπλῶς καὶ ἀδιαπύστως & ex fide aliorum recepi: αὐτὸς ἔφα, nullum apud me locum habuit: ne præceptoris quidem mei authoritas & eximia doctrina cohibere me potuit, quò minùs in illius eruditissimis annotationibus recensendis solitâ παῤῥησίᾳ vterer. Non nego interim errâsse me alicubi & perperam notâsse multa, sed simul hoc affirmo, me nihil astutè celâsse, nihil dissimulâsse subdole, nihil improbâsse contradicendi studio, nihil gratiæ cuiusquam tribuisse, nihil denique non apertè & simpliciter, & bonâ fide egisse. Si quid probatur mihi, partim silentio, nonnunquam testimonio & elogio meo id significo: si quid improbatur rursus, breuiter adijcio rationem, nisi res ita clara sit, vt satis per se ipsa liqueat. Atque hæc excusationis loco dicta sunto, quòd non maiore celeritate notas in tertium Tomum Chrysost. recognouerim. Iam orandus es, vt operam hanc meam qualemcunque boni consulas, cuius quidem tantum abest, vt me pœniteat, vt gratias me tibi debere potiùs existimem, quòd cùm tam parùm vtilis esset tibi futura, in tam illustri tamen & ad omnem credo posteritatem duraturo negotio, vti eâ non sis dedignatus. Magno æstimâssem iudicium tuum, si in alio quouis authore edendo me in societatem tuam asciuisses, & consilij tui fecisses participem: at verò quòd Chrysostomum editurus, scriptorem Græcum & Ecclesiasticum, scriptorem non minùs vtilem, quàm vberem, non minùs vberem, quàm dulcem & mellitum, quo nemo ex antiquis aut maiore dexteritate scripturas tractâuit, aut populum docuit salubriùs, aut hæreticos oppugnauit acriùs, quo nemo aut ad virtutis studia inflammauit vehementiùs, aut vitia sui temporis insectatus est liberiùs: quòd, inquam, tam aureum, tam politum, tam omni omnium amore dignum authorem luce donaturus, me inter alios, veluti optionem tibi sumpsisti, hoc si non pro summo & planè singulari beneficio haberem, insulsus certè essem, nulliusque iudicij, &, vt Chrysostomus sæpiusculè loquitur, homo ἀγνώμων καὶ ἀχάριστος. Summo igitur me beneficio affectum à te esse agnosco, nec agnosco solùm, sed profiteor & præ me fero, & vt meo nomine gratias tibi ex animo ago maximas, sic tuo, nostroque omnium, Deo optimo maximo, συνήθη αἰνέσεως offero, qui & nos voti damnârit, & tibi singulari suâ benignitate concesserit, vt opus longè omnium difficillimum, & vt impensæ, ita laboris maximi, ad vmbilicum tandem perduceres. Admirentur alij ædium magnificentiam ac nitorem, trophæa illustrissimorum ducum, colossorum maiestatem, pyramidum, quæ cœlum ipsum minentur, altitudinem: at mihi vnius Chrysostomi integra & accurata editio (qualem à te, aut à nemine habituri sumus) omnibus colossis, omnibus trophæis, omnibus denique quantumuis magnificis palatijs, aut prærltis pyramidibus, longè multùmque præferenda videtur. Dicent & sentient hoc idem mecum quibuscunque Græcæ literæ curæ ac cordi sunt, maximè verò Theologi, & in his præcipuè Ecclesiastæ, & Euangelij Christi præcones atque Interpretes, quibus peculiari quadam ratione ita vtilis & necessarius est Chrysostomus, vt semper illum oculis ferre, semper sinu gestare, nunquam de manibus deponere debeant. Post sacra enim Biblia, & Paulinas imprimis epistolas, nullum noui scriptum, in quo, qui concionatores sunt & Græcè non nesciunt, maiore cum fructu versentur, quàm in beati Chrysostomi homilijs, quas ita numerosas quidem reliquit, vt nemo plures, ita bonas, vt nemo meliores, ita disertas & dilucidas, vt nihil ne excogitari quidem possit disertum aut dilucidum magis. Ac ne quis temerè aut animi à me causâ dictum hoc putet, intelligat velim me bonam Chrysostomi partem legisse, nec indiligenter, quas dotes habeat, quas virtutes dicendi, obseruâsse. At næuos habet? Scio, nec possum differi. Sed hi næui adeò sunt conspicui, adeò repertu faciles, vt nullum periculum sit, ne lector paulò cordatior (quales concionatores omnes esse par est) aliquid inde detrimenti accipiat: illis verò detractis aut detectis (audacter loquor) non est in tantâ scriptorum Ecclesiasticorum multitudine, quem potius effingere & exprimere debeant concionatores, quàm aureum nostrum Iohannem. Quocircâ, si alicuius essem apud homines mei loci ac ordinis authoritatis, hortarer eos omnes, & quantum vox & latera permitterent, clamando instigarem, vt Chrysostomum tanquam concionatorum ducem ac Coryphæum, vel potiùs vt Christianum Ciceronem, aut Demosthenem intuerentur, vt vestigijs eius insisterent, vt pro absolutissimo Christianæ eloquentiæ exemplari, ad imitandum sibi proponerent: præterea vt quotidiana eum lectione familiarem sibi facerent, & opera eius omnia, quantumuis iniquo pretio, primo quoque tempore sibi compararent. Nullam enim in re tam eximij vsus impensam formidandam. Cæterùm hîc mirari subit hominum nostrorum præposteram parsimoniam, qui, si parandus sit equus, aut toga paulò elegantior, aut amici vocandi ad cœnam, non adeo magnam sumptuum habent rationem: at si liber sit emendus, præ quo cœnam vel lautissimam

etiam

etiam Ethnicus philosophus contemneret, præ quo togam conculcaret, & aspernaretur equum, hîc certè dici non potest quàm sint tenaces, quàm sordidi, quàm planè Euciones! Si pro iugo boum dependendæ sunt octo minæ, aut etiam decem, non metuis sumptum: at si pro Iohanne Chrysostomo soluendæ sunt minæ totidem, aut fortasse pauciores, pretij magnitudine deterreris? ô cor, ô cerebrum! Si tanti vitrum, quanti margaritum? Sed reprimo me. Neque enim est hîc declamandi locus. Statim à Festo Paschatis, hoc est, proximâ post festum septimanâ, si Deus volet, cogito te ipsum hîc videre, & Chrysostomo tuo, è parentis complexu in loca ignota discessuro, & varios casus quâ in Angliâ, quâ extra Angliam experturo fausta omnia ac felicia precari, & cum Poeta acclamare: I bone, quô tua te virtus vocat, I pede fausto.

NOTÆ

NOTÆ
IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Romanos.

Hom. 1.

PAg. 7. lin. 5. ἀγων] *Vel lego, αὐ ἀγων cum doctiss. Præceptore meo, vel* εἰς θυσίαν ἄγων : εἰς σφαγὴν ἄγων.

l. 24. τοῦτο δῆλον, &c.] *Cur recepta lectio cuiquam displiceat, nondum assequor. Hoc enim videtur dicere Chrysostomus :* Etiam sine probatione manifestum esse, quòd Christus ex semine Dauidis ortum habuerit : quòd autem Dei filius sit perspicuum quidem esse, non tamen per se, sed propter rationum, quibus id euincitur & demonstratur, certitudinem. *Quinq; igitur rationes afferuntur, quibus demonstretur, Christũ esse filium Dei. Prima sumitur à testimonio prophetarum : secunda, à modo generationis : tertia, à miraculis quæ fecit : quarta, à spiritu quẽ dedit credentibus in ipsum : & quinta à Christi resurrectione. Atq; his omnibus exponit quid sit,* τὸ ὁρισθέντος. *Expendamus autem verba ipsa :* ἀλλὰ τοῦτο δῆλον, *sc. per se, sine probatione,* αὐδὲ ἀποδείξεως. πόθεν γ, *sub.* δῆλόν ὅτι, &c. *Est enim & hoc perspicuum, sed propter* ἀποδείξεις *quasdam firmissimas, quæ id ita esse, plenissimè fidem faciunt. Hæc est mea de hoc loco sententia. Iam altera illa lectio non videtur distinguere, quæ Chrysost. distingui volunt. Dixit enim lin. 22.* Διὸ χρὴ αὐτὸ δηλοῦν αὐάγκη.

l. 36. δεικθέντος] *A.D.* ἀποδεικθέντος. *Sic Oecumenius :* τοῦ ὁρισθέντος ὑὸς θεοῦ, τοῦ ἀποδεικθέντος καὶ ἀποφανθέντος.

Hom. 2.

Pag. 11. 2. καὶ τὸ κήρυγμα ἁλιεῖς ἐνόμιζον] *Ergo Petrus fuit Romæ. Nego argumentum. Vox enim* ἁλιεῖς *non aliter sumi hic videtur, quàm vox* τελῶναι, *paulò supra pag. præced. lin. 39. hoc est,* αὐτὶ τῶ ἀγεράμματοι καὶ ἰδιῶται, *ut loquitur Lucas, Act. 4. 13. Quemadmodum igitur ex voce* τελῶναι, *non potest probari Matthæum fuisse Romæ, ita nec ex voce* ἁλιεῖς, *Petrum ibi fuisse aut Andream. scio alia esse loca apud Chrysost. quæ id* ἀναντιῤῥήτως *ostendant : at hinc probari id posse haud concedo. Vide Chrysost. hom. 1. in Matth. pag. 4. lin. 24. & 25. & hom. 2. in Iohan. pag. 560. l. 22 & 29.*

Pag. 13. 24. θεσπεσιολόγοι] *Fort. sic :* ὑπὸ τῶν ἀλιεῖς ἀγραμμάτων ἀνθρώπων, καὶ θεσπεσιολόγοι παῖς συμφορεῖσι. *Nam* θεσπεσιολογεῖσθαι ὑπό τινος, *nescio an rectè dicatur & è consuetudine Græci sermonis.*

Pag. 16. 2. ἀποτυμπανισθείς] *A.D.* τῷ κεφαλῷ ἀποτυμπανισθείς. *Rectissimè. Sic Hieronymus in Catalogo :* Hic [*i. Paulus*] 14. Neronis anno, eodem die quo Petrus, Romæ pro Christo capite truncatus est. *i.* τῷ κεφαλῷ ἀπετμήθη, *& uno verbo* ἀποκεφαλίθη.

Hom. 3.

Pag. 20. 14. θαλάττης ὑποταγησομένω] *Per* ὑποταγησομένω *maris intelligit, opinor, obedientiam & subiectionem maris, quòd nimirum Deo sit dicto audiens, quòd imperium eius agnoscat, quòd ad nutum eius quiescat & fluctus cohibeat, quòd limites ab eo præstitutos non egrediatur, &c.*

Hom. 4.

Pag. 26. 21. *Marginalem lectionem præferendam puto.*

Hom. 5.

Pag. 28. 26. ἢ ἵν χαλεπωτέραν &c.] *Totum periodum sic lego ex coniectura :* τῷ μὴ ἵν χαλεπωτέραν νόσον πρότερον θεὶς, καὶ ἀσύγγνωστον αὐτὸν ὄντα δείξας καὶ αἰτίατα τὰ ἔλκη ἔχοντα (καὶ γὰρ τὰ πλημμελήματος, ἢ ἀμαρτίαν ἐπαινῶν χαλεπώτερος πολὺ) τοῦτο ἵν, &c. *Post* χαλεπωτέραν, *desiderari videtur substantivum aliquod, nimirum* νόσον, *aut aliquid tale. Item post* ἀσύγγνωστον, *valdè probabile est deesse,* αὐτὸν, *quia sequitur :* ἢ πλημμελήματος, ἢ τῷ ἁμαρτίαν ἐπαινῶν, &c. & *lin. 28.* ἐν τῇς ἐξῆς αὐτὸν χειρῶται. *Quod si* αὐτὸν *deest, supplenda sunt & alia, ut cohæreat secum oratio. Iam quia,* ἵνα ἕλκη, *parùm huic loco convenire videbatur, non dubitavi eius loco substituere* αἰτίατα ἕλκη, *& nonnulla præterea sententiæ explendæ causâ addere. Al.* τῷ μὴ ἵν χαλεπωτέραν νοσοῦντα νόσον πρότερον θεὶς, καὶ ἀσύγγνωστον ὄντα δείξας, &c. *Oecum.* Ἐπεὶ τοίνυν διεφθαρμένης ὅτι γνώμης, καὶ ψυχῆς αἰτίατα νοσούσης αὐτῇ τὰ ἕλκη, εἰκότως τὸ πλημμελήματος ὁ τῷ ἁμαρτίαν ἐπαινῶν πολλῷ διδανομώτερος κέκριται.

Pag. 31. 17. *Non tam mutandum aliquid censeo,*

quàm post ἐμβαίνειν addendum aliquid, videlicet, δόξαι. videri. καθ' ὃν δόξαι ἐμβαίνειν, & ut videatur ingredi.

Hom. 7.

Pag. 52. 5. *Prorsus legendum*, ἐκεῖ σε διαλελυμένως, *sicut Præceptor meus optimè monuit, præcedit enim proximâ lineâ*: ἀλλὰ τέρπει σε αὐτὴ ἡ ὕλη;

l. 39. *Mihi non improbatur marginalis lectio*: εἰς τὴν εἰκίαν μεταποιῆσαι.

Hom. 8.

Pag. 57. 8. *Pro* παρεστῶτων, *legendum suspicor*, παρεισάκτων. ἐπεισάκτων. *sequitur enim lin.* 10 ἐπίσηλον. *Tum addo*: τοῦ Ἰουδαίου ὄντος, καὶ τούτου μᾶλλον ἢ τοῦ ἐν ἀκροβυστίᾳ καὶ τούτοις ἐκείνοις προσερχομένου; *Hoc modo petito è marginali lectione subsidio, aliquid efficitur, cùm è vulgatâ lectione nihil effici possit, me saltem iudice. Cæterùm dubito nonnihil de participio* προσερχομένου, *pro quo quid si legatur*, προσειλημμένους?

Pag. 59. 10. ζωοπαθῶν.] *Fort.* ζωάγων, *vel* ζωεισάγων, *ut paulò prius lin.* 7.

Pag. 60. 40. *Nescio an* τὸ ἀπετέμετο, *sumi possit* αὐτὸ τῷ ἀπέφηνεν, ἐνόμιζε. *vide infrà pag.* 309. *l.* 27. *& A. D. in illum locum annotationes.*

Pag 61. 34. εἰς τὰς αὐτῶν καταδύσεις]. *i. fort.* ἐν ταῖς αὐτῶν καταδύσεσι. *Arbitror enim huius enallages exempla nec apud Græcos, nec Latinos deesse.*

Pag. 62. 32. εἰ γὰρ ὑπὲρ μελλόντων ἐπιτρέπει,] *Fort. sic*: εἰ γὰρ ὑπὲρ μελλόντων τοιούτους γίνεσθαι, πάντα ποιεῖ, καὶ τὰ πρὸς ὀλίγον ἐπιτρέπει.

l. 33. τὸ ἐγκώμιον ὑφῆνεν] *Sc. quando dicebat*: ὅπου σεμνὸς & ἐπαινετὸς μοι δοκεῖ. *Act.* 8. 15.

Pag. 63. 17. καὶ πυρὰ &c.] *Negat A. D.* τὸν πυρὰν *aliud significare, quàm id quod* rogus *Latinis. Quod si ita sit, quomodo interpretabimur*, αὐτομάτην πυρὰν, *Sapientiæ cap.* 17. *v.* 6. *&* πυρὰν χαλεπὴν, *commentario Chrysost. in Galatas, p.* 710. *l.* 21. *Vide etiam commentarij ad Galatas pag.* 712. *l.* 30. *&* 31.

Hom. 9.

Pag. 67. 6. καὶ μὴ ὑπομένοντα τὰ μέλλοντα] *Verbum* ὑπομένω *neutrum casum respuit, nec genitivum, nec accusativum.*

Hom. 10.

Pag. 71. 41. πῶς ἐκάθισεν;] *Sciendum est hic, Chrysostomum aliter hunc locum distinguere, quam vulgò distingui soleat. Vulgò enim adscribitur distinctionis nota post* Μωϊσέως, *sublatâ distinctione post* ἁμαρτήσαντας, *atq; ita* τὸ ὅτι τῷ ὁμοιώματι, *sine* ἐν τῷ ὁμοιώματι &c. *non cum verbo* ἐκάθισε, *sed cum participio* ἁμαρτήσαντας *coniungitur. At aliter Chrysost. sicut liquet ex hâc quæstione, quâ non tam delendam censeo, quàm commodâ & Chrysostomi menti consentaneâ interpunctione adhibendam. Quomodo ergo interpungit Chrysost? In hunc modum*: Ἐκάθισεν γὰρ ὁ διάβολος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϊσέως καὶ ὅτι τοῦ μὴ ἁμαρτήσαντας, ἐν τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ. *Ex Chrysostomi mente est hic hyperbatum, cuius mentionem etiam faciunt Græca Scholia his verbis*: ἢ ὅτω ῥητέον, ἢ ἐν ὑπερβατῷ νοήσαντας, τὸ ὅτι τῷ ὁμοιώματι, καὶ συμπράσαντας τὸ ῥητὸν τὸν ξύπνον τοῦτον· ἀλλ' ἐκάθισεν ὁ διάβολος ἀπὸ Ἀδὰμ ὅτι τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ μέχρι Μωϊσέως καὶ ὅτι τοῦ μὴ ἁμαρτήσαντας. *Si communem distinctionem sequimur*, τὸ, πῶς ἐκάθισεν, *otiosa est quæstio, & sine responsione: at si, cum Chrysostomo*, τὸ ἐν τῷ ὁμοιώματι *cum* ἐκάθισεν *connectimus, non est profectò otiosa, saltem secundùm sensum & mentem Chrysostomi. Malim igitur emendari distinctionem, quàm tolli quæstionem, non certè quod distinctionem Chrys. probem, sed, ut quæ fuerit Chrysostomi sententia, tametsi minùs fortasse probanda, clarè liquidòq; appareat.*

Pag. 75. 34. ἐπ' αὐτὸν *i.* ὅτι ἀκροατὴν. *Nam non est opus, ut mutato numero* τὸν αὐτὸν *ad aliud antecedens referatur.*

Hom. 11.

Pag. 79. 37. τοῦ ἐκείνης] *Addo*, ὅσα τί λέγει. *vel*: αὐτὰ τὰ ῥήματά μοι ἐνδόησον.

Pag. 80. 9. ὅτω καὶ &c. *Halesij doctiss. adolescent. coniectura non displicet. Vide tamen, annon ordo ille verborũ qui in excusis libris est, ideò retineri debeat, quia, eo mutato, futurum est ut membra collationis non satis aptè inter se respondeant. collationis enim analogia hoc, ut mihi videtur, requirit, ut quem locum habet* παλαιὸς ἄνθρωπος ἐν προτάσει, *eundem etiam habeat* σῶμα ἐν ἀποδόσει. *At in priore parte collationis,* παλαιὸς ἄνθρωπος *locum habet prædicati: Ergo in posteriore parte* σῶμα *similiter collocari debet. Lego igitur sic*: ἅπερ γὰρ παλαιὸν ἄνθρωπον λέγει τὴν ὁλόκληρον κακίαν· ὅτω καὶ σῶμα (*Deleo articulum*) τὸ ἀνθρώπου ἐκείνου, τὴν ἀπὸ πολλῶν διαφόρων μερῶν πονηρίας συγκεφάλαιωσιν πᾶσαν κακίαν. *Lego enim cum Præceptore*, πᾶσαν κακίαν, *quia præcedit lin.* 8. τὴν πονηρίαν ἅπασαν. *Hic collatio est inter* σῶμα *&* παλαιὸν ἄνθρωπον, *inter* κακίαν συγκεφάλαιωσιν ἀπὸ πολλῶν μερῶν *&* κακίαν ὁλόκληρον. συγκεφάλαιωσιν πᾶσαν κακίαν, *sub.* λέγει.

Hom. 12.

Pag. 90. 13. ἐν ᾗ τῇ ἐπαγωγῇ] *i. in eo quod sequitur: in sequentibus. Sic enim* τὴν ἐπαγωγὴν *à Chrysostomo usurpari semel ac iterum docui annotationibus meis in Tomum* 2.

Pag. 96. 18. οἱ ἀφ' ἡμῶν κακῶν εἰσιν] *Sic de sacerdotio lib.* 2. *pag.* 41. *Hæsch. edit.* συνίημι καλῶς οἱ ἀφ' ἡμῶν κακῶν με ἤγαγες. *& lib.* 6. *pag.* 213. τῶν δημόσιος ἠδωνῆθεν συνιδεῖν, οἱ ἀφ' ἡμῶν κακῶν με ἤγαγες.

Hom. 13.

Pag. 108. 35. τὸ μὴ διώκεσθαι ἀρέσκει τοῖς ἐκείνου νόμοις.] *Arbitror Chrysostomum dixisse*, τὸ μὴ διώκεσθαι ἀρέσκειν αὐτῷ, καὶ τοῖς ἐκείνου νόμοις συνᾴδειν.

l. 38. ἐντεῦθεν *pro* ἐν ταῦθα.

Hom. 14.

Hom. 14.

Pag. 121. 33. ἀλλ' ἐντρέψαι.] *Lego*, ἀλλ' ἐντρέψαι ἐκείνους. *sic paulò superiùs*: ὑχὶ παῦται αὐτὴν θέλων ἀξιοῦντα, ἀλλ' ἐκείνους φοβῆσαι. *significatio* τῦ ἐντρέψαι, *si ad populum accommodetur, optimè conuenit.*

Hom. 15.

Pag. 130. 14. καπληρωμένον] *A. D.* συγκεκληρωμένον. *Recte, vt mihi videtur. sic enim passim loquitur Chrysost. & nominatim pag. sequentis. l.* 14.

l. 30. *Non dubito quin* τὸ πλῆθος *regatur à verbo* ἐδιδάσκει *prox. lineâ, ac proinde addendum aliquid puto, post* τοσαῦτα : *non autem* τὰ δεινὰ *cum Latino Interprete, sed aliud aliquid quod cum proposito Apostoli aptiùs conueniat, nimirùm*: τὰ παρακλήσεως ῥωμάλεα, *aut tale quid. secundum A. D. emendationem, verbum* ἐδιδάσκει *ponetur absolutè sine casu, quod fieri, opinor, non debet.*

Hom. 16.

Pag. 135. 41. ἢ νικᾶσθαι χαλεπώτερον δεῖ] *Ita placet* χαλεπώτερόν δεῖς *pro* δεῖ, *vt tamen aptius aliquid desiderem. fort.* χαλεπόν.

Pag. 141. 9. ἠμῆσθαι] *Legendum proculdubio*, ἠπίασθαι, *ab* ἀπιάζω. *sic lin.* 4. πολλάκις ἠπίασαν, τὸ δ' ἁμαρτεῖν ἐνέκειναν

l. 18. ὥσπερ ὁ παῖδα διδασκόμενος] *Fort.* ὥσπερ ὁ παιδὶ (*i.* τῷ παιδαγωγῷ) διδασκόμενος.

Pag. 146. 1. Ἐπειδὴ δὲ ἔχει ἐμοὶ λύπην ἐπαγαγεῖν,] ἔχει *i.* μέλλει. *Alius locus notandus propter hanc* τῦ ἔχω *significationem.*

l. 27. ὅτι ὐχ ὅτι, *&c.*] *Ordo*: τὸ δὲ θαυμαστὸν τῦ προφήτου, ὅτι εἶπεν ὐ μόνον ὅτι πιστεύσουσι, ἀλλ' ὅτι, *&c. prius* ὅτι *pertinet ad* εἶπεν, *& posterius ad* πιστεύσουσι. *Porrò vide annon desit* τῦτο, *post* προφήτου.

l. 42. *Vel lego cum Andreâ Donneo*: ὥρα δὴ λοιπὸν καταλῦσαι τὸν λόγον, εἰς τὸ προσῆκον τέλος καταλείσαντας τὸν λόγον εἰς τὴν δοξολογίαν *&c. vt* τὴν δοξολογίαν *addatur per appositionem: vel potiùs sic*, ὥρα δὴ λοιπὸν καταλῦσαι εἰς τὸ προσῆκον τέλος, καταλείσαντας τὸν λόγον εἰς τὴν δοξολογίαν τῦ θεῦ ὅλων Θεῦ. *Hæc lectio eò magis mihi placet, quia confirmatur simili loco infrà pag.* 715. *lin.* 12. *&* 16. *vbi est &* καταλύω *cum* εἰς, *sine* λόγος, *&* καταλείω εἰς δοξολογίαν. *Oecum. in Galat. cap.* 1. *v.* 5. ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐφυῶς δὲ καὶ εἰρηκώς τις ἀφάτως εὐφημίας τῷ Θεοῦ, εἰς δοξολογίαν κατέπαυσε τὸν λόγον. *Hom.* 7. *in epistolam ad Ephesios. pag.* 796. *lin.* 34. Καλῶς εἰς εὐχὴν ἡ δοξολογίαν τὸν λόγον κατέλειπεν. *Hîc* καταλῦω, καταλείω, *&* καταπαύω *sunt finitimæ significationis.*

Hom. 17.

Pag. 147. 18. εἰ μὴ γὰρ δι' ἄνθρωπον *&c.*] *Est hic locus vnus ex iis qui emendatione indigere videntur, nec tamen indigent.* διὰ ἄνθρωπον *aliquid facere &* διὰ ζῆλον *opponuntur, sicut* πίστευειν ἀνθρώπῳ, *&* πίστευειν Θεῷ, *Galat.* 1. 10. *Separantur à Christo*, διὰ ἄνθρωπον, *qui hominum studio, & vt hominibus placeant id faciunt*, διὰ τὸ κολακεῦσαι καὶ ἀρέσαι τοῖς ἀνθρώποις: διὰ ζῆλον *autem separantur, qui Dei, non hominum causa separantur. sic Iudei peccaturos se putabant, si Christo tanquã Seruatori adhærerent, ac propterea ab eo tanquam* ἀνθρώπῳ *& Dei hoste se subducebant. Hoc ita esse clarissimè liquet è Græcis Scholijs, vbi hæc eadem aliquantò vberiùs magisq; perspicuè in hunc modum proponuntur*: Μαρτυρῶ, φησιν, αὐτοῖς, ὅτι οὐ διὰ ἄνθρωπον εἰσιν ἀπηλλοτριωμένοι Χριστοῦ, ἀλλὰ διὰ ζῆλον δι' ὃν Θεοῦ.

Pag. 150. 34. ἀποκατθέσθαι] *Nihil mutandum censeo.* ἀποκατίθεσθαι, *i.* ante recondere. *Quid?* ἀσωτίαν πολλὴν, *i.* χρήματα πολλὰ, ingentem vim pecuniæ, *quam non ineleganter* ἀσωτίαν *vocat, propterea quòd per* ἀσωτίαν *temerè & inaniter effundatur. Vbi?* Ἐν ταφῇ, *ac si nimirùm eorum opinione sepulchrum non esset sepulchrum, sed gazophylacium aut* ταμεῖον. *Salsè his verbis deridet Chrysost. stultitiam seu insaniam potiùs eorum, qui post mortem mausoleis & monumentis sumptuosis nomini & gloriæ suæ consultum cupiunt. Sed cur dicit* ἀποκατθέσθαι? *Quia mandato antè reconditur pecunia, quam actu & renerâ: aut quia sepulchra etiamnum viuentibus construi solent.*

Pag. 152. 15. τότε μὲ μυείας ἐπισκήπτουσι] *Lego*, τότε μὲν [*i. ante mortem*] μυείας ἐπισκήπτειν πειρῶσι. *Inanis enim gloriæ cupiditas eò homines impellit, vt supplantent alios, & per obstantia viam sibi faciant.*

Hom. 18.

Pag. 156. 1. ὑφορώμενος] *Nescio an dici hoc possit, pro* δεδικὼς ὑπὲρ οἰκείας σωτηρίας. *i.* propriæ saluti metuens. *Alioqui malim*, διὰ πολλοῦ παύμενος *nam* τὸ ὑφορώμενος *pro* φεύγοντος, *vt non reijcio, ita cur amplectar, nondum intelligo.*

Pag. 157. 22. *Nihil vnto.*

Hom. 19.

Pag. 166. 35. *&* 36. *lego*, ἕως ἂν αὐτὸν ἡ ἐν οἷς χαίρετε, διὰ ῥημάτων αὐτοὺς παραμυθήσασθαι μόνον. Εἰ γὰρ ἦ ὀπτολὴ αὐτῷ, φησι, καταλαβεῖν κόσμου. Καὶ τί τῦτο πρὸς Ἰουδαίους ; *&c. Pono interrogationis notam post* Ἰουδαίους, *quia interrogatio hîc vim habet negationis. Verum enim ostendit esse, quod proximè dixerat, Paulum Iudæos* διὰ ῥημάτων παραμυθεῖσθαι μόνον. Μόνον *autem legendum docent Græca Scholia his verbis*: ἃ γὰρ ἅπαντα δοκεῖ λέγειν ὑπὲρ αὐτῷ, ψυχρὰν χάριν χαριζόμενος λέγει, ὡς ἡ ἐξὶ πολλάκις ποιῶν τοῖς κάμνουσι. ψυχρὰν χάριν χαρίζεσθαι, *est*, διὰ ῥημάτων παραμυθεῖσθαι μόνον, *verbis tenus consolari, id quod à medicis fieri solet, cùm aliter iuuare nequeunt.*

Hom. 20.

Pag. 174. 34. συστέλλεται] *i.* ad sobrietatem & grauitatem se componit, nihil præ se fert leuitatis, aut lasciuiæ.

Pag. 178. 10. ἡ πεπωκότος] *Quid si*, ἡ πεπωκὸς & lepore

lepore timidiorem videbis. *Prouerbiale enim quiddam verba hæc respiunt.*

Hom. 21.

Pag. 179. 27. ἁπλόστατα γὲ τοῦτο οἶδε παντελῶς] *Oratio est integra, nec opus est additione. Sic enim loqui solent Græci, præsertim Grammatici. Author Etymologici magni, in dictione,* ὄλχος· ἰστέον ὅτι ὄγκος καὶ ξίφος καὶ δόρυ τὸ αὐτὸ οἴδασιν Ὅμηρος. *i. vt Sylburgius rectè interpretatur*: pro eodem habet: pro eodem vsurpat.

Pag. 180. 36. διαχείμωροι] *Addendum videtur aduerbium aliquod, nimirùm,* οἰκείως, φιλικῶς *&c. Quid si sic?* ἀλλὰ καὶ οἰκείως πρὸς αὐτὸ διαχείμωροι. *i.* ἐγαπῶντες. *Tum lego eâdem lineâ*: τοῦτο γὲ (*sc.* ἀγαπᾶν τὸ ἀγαθὸν) τοῦ κελεύσαι *&c.*

Pag. 181. 14. *&* 15. *Legendum arbitror,* ὅταν μὴ τὴν τιμὴν καὶ φροσασίαν ἐπιδεικνύμεθα. φροσασίαν, *i.* σπουδὴν, *sine* πρόνοιαν, *vt proximus verbis loquitur. Videtur enim hic Chrysost.* φροσασίαν, πρόνοιαν *&* σπουδὴν *pro eodē ascipere.* τιμὴ *&* φροσασία *sine* πρόνοια *&* σπουδὴ, *si separentur, non perinde sunt grata: nec tanti sunt momenti ad conciliandum amorem, at si coniungantur simul, nihil illis gratius, nihil ad conciliandum amorem potentius.*

Pag. 182. 28. *Perplacet A. D. emendatio, sed ita tamē, vt pleniorem & clariorem eam fore putē, si addatur vox* μάλα *cum alijs nouem illis in hunc modum:* ὥσπερ ὖν καὶ ὁ Ἀβραὰμ πάντα ὧν μὴ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς φθορᾶς ἐπούσης, μάλα τὸν καρπὸν ἐδρέπετο.

Hom. 22.

Pag. 184. 31. *Affirmatiuam lectionem retinendam puto.*

Pag. 187. 5. ὅταν ἀδυνήσῃ] *Hoc est*, quando inualidior est, quàm vt iniuriam illatam possit propulsare, & seipsum defendere. ὅταν κατέχεται *i.* ὅταν ἥδηται, *ni sic potius legendum sit,* τοῖς οἰκείοις ἀγαθοῖς. *Non potest hinc colligi, pro* ἀδυνήσῃ, *legi debere* ἀδικήσῃ. *Qui enim iniuriâ afficitur, non necessariò omnibus statim bonis spoliatur, ita vt nihil reliquum sit.* οὐχ ὅταν κατέχεται, *sine,* ἥδηται τοῖς οἰκείοις ἀγαθοῖς, non sic delectatur proprijs bonis. *sc. vs, quibus etiam post acceptam iniuriam fruitur.*

l. 21. τὸ, κτηθεὶς, *deleri potest.*

Hom. 23.

Pag. 190. 40. παρίσησιν] *Fort.* ἐν ᾧ διατάξει κατίσησιν· *vel,* ὡς (*aut* ὥσπερ) ἐν παρατάξει.

Pag. 194. 12. καὶ τοὺς ἀναληθέντας μιμήμασι] *Fort.* καὶ τοὺς μορφοῦντας μιμήματος. *Sequitur enim l.* 15. ὥσπερ πνὰ μορφοῦσαν ἄγων (*Malim,* ἄδων) *vel sic:* καὶ ὅτω τοὺς μορφοῦντα, καὶ τοὺς τοῖς ἀναπτοῖς ἐγκαλοῦντας μιμήματος. *Al.* καὶ ταύτῃ τοὺς μορφοῦντας μιμήματος. μορφοῦντας *i.* μορφοῦντας, *qui soli & per se omnia planctibus & lamentis implent. Talis fuit illa quæ dixit:*

Vtinam ne in nemore Pelio, *&c.*

vide Theocr. Idyll. 13. *de Hercule & Hyla.*

l. 42. φειλήματος] *Iam penè pedibus eo in tuam sententiam de vsu huius participij in significatione amoris sine adiunctione nominis.*

Hom. 24.

Pag. 199. 27. *Lego,* καὶ ὡς ὅτι προσεφθέγξατο ἔκεινο ὅτι τὸ πεφίλας.

Hom. 25.

Pag. 203. 7. *&* 8. πλείονα ἀνθρώπων καὶ δικαιώματα *&c.*] χρεῖον ἀναφὲς καὶ δύσκατον, *nec aliter credo sanandum, quàm si manuscriptus aliquis codex nondum tibi visus suppetias tulerit. Interim non displicent, quæ illustrando huic loco attulisti.*

Pag. 205. 41. *Magis placet,* αὐαπεύσεως. *Hoc verbo enim innuitur, tantam fuisse calamitatum quas Iudei renerâ καὶ ὅτι πρὸς πρὸς μέτρον passi sint magnitudinem, vt animo quieto & sedato, ne legere quidem illas, sicut à Iosepho narrantur, liceat.* τὸ ἀναπεῦσαι *hoc loco multò minus est quàm* ἀναπεῦσαι, *nec potest sine sententiæ detrimento, vt mea quidem fert opinio, admitti.*

Pag. 206. 15. *Mihi vulgata lectio non displicet.*

Pag. 207. 13. ἐπιτείσειν] *Rectè in margine* δὲ πίνῃ. *De verbo* ἐπιτείω, *in hoc sensu annotatum est mihi aliquid in prioribus notis. Vide infrà pag.* 306. *lin.* 16. *&* pag. 594. *lin.* 29.

Hom. 26.

Pag. 208. 8. *&* 9. ἐπισῦσαι] *i.* ad maiorem moderationem, & ad sensum aliquem suæ culpæ redigere.

Pag. 209. 25. *&* 26. *sic lego:* Ἐνταῦθά μοι δοκεῖ ῥῆμα καὶ κατοδοξίαν αἰνίττεσθαι τοῦ τελειοτέρου: *deletâ præpositione,* εἰς, *ante* κατοδοξίαν.

Hom. 27.

Pag. 216. 26. σεσυρωμένων] *Fort.* ἀσυρῶν, *i.* ἀκαθάρτων. *Quid sit* ἀσυρὸς *notum est è Sirach. cap.* 23. *v.* 18. *Sic igitur lego, vel cum doctiss. præceptore meo* αἰασεσυρμένων, *quam lectionem meæ multum antepono, quia cùm* ἀσυρὸς *&* αἰασεσυρμένος *idem sint, hoc quàm illud ad excusam lectionem propius accedat. Porrò de differentiâ inter* αἰασεσυρμένος *&* αἰασυφήμος, *consulantur, si placet, eruditissimæ Is. Casaubonis notæ in Theophrasti charact. cap.* περὶ ἀπονοίας *&* περὶ βδελυρίας.

Hom. 29.

Pag. 225. 1. τοσοῦτον] *A. D.* τοιοῦτον, *quod non improbo. Cæterùm, si hic* τοιοῦτον *legendum, eodem etiam modo & vltimâ lineâ pag. præced. legere oportebit.*

Pag. 226. 9. μυρίοις ἀμιλλᾶται μάρτυσιν] *i.* cum innumeris martyribus comparandus est: vel, innumeris martyribus æquiparandus.

Ibid. δι' αὐτὸν] *i.* διὰ τὸν Χριστόν.

Hom. 30.

Hom. 30.

Pag. 228. 10. ὡς κ᾽ αὐτῷ] *A. D.* ἐξ αὐτῷ. *Ego malim*, ἀπ᾽ αὐτῷ.

l. 11. ἐνομίζετο] *Ante* ἐνομίζετο *addendum puto*, ταπεινὸν ἄν, *aut simile aliquid, sive verbum passivè accipiatur, sive non.*

Pag. 229. 22. *Fort.* ἵνα μὴ δίξῃ κολακεύων λέγειν τοῦτο.

Hom. 31.

Pag. 232. 43. αἰσχυνόμεθα] *Rectè, ut mihi videtur,* αἰσχυνώμεθα, *& sic deinceps.* Rursus nos viros pudeat. *Quare?* Quia tanto interuallo à mulieribus superamur.

Hom. 32.

Pag. 242. 24. τῷ ὀφθαλμιῶντων] *i.* φθονοῦντων, *teste Hesychio.*

NOTÆ
IOHANNIS BOISII IN
HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN
priorem ad Corinthios.

Pag. 243. *lin.* 34. *Lego*, ἀλλ᾽ ὅτι πρὸς τοῦ &c.
Pag. 244. 17. & 18. *Licet etiam legere:* μὴ ἢ τοῦτο.

Hom. 2.

Pag. 251. 40. ὡς πολλοὺς] *A. D.* ὥστε. *Sed, ni fallor,* ὡς retineri potest, & est rectius.

Pag. 252. 27. *sic lego:* αὐαπλῶσαι κ᾽ πρὸς τὸν ὑγιᾶ ἀρθῶσαι σῶμα ἔχοντα βαρὺ, ἅτε φύσιν πάντως καὶ ἀδυνάτου.

l. 33. *Lego*, ἀλλ᾽ ἐκ ἐπιεικὴ ἡ φύσις ἠδύνησεν, &c. *Suspicatus quis fortè fuerat scribendum esse,* ὁ φόβος ἠδύνησεν, *quia sequitur paulo post,* ἰσχυσεν αὖ ὁ φόβος. *Sed veram esse lectionem,* ἡ φύσις, *ipsius loci scopus ostendit. Docet enim hîc Chrysost.* Non infirmitatem & imbecillitatem naturæ, sed spem impunitatis causam esse, cur multi legibus bonis non obtemperent. *Addo autem* ἀλλὰ *in principio clausulæ, ut perspicuum fiat non ab eodem hæc dici, à quo proximè antecedentia. Quæ antecedunt enim veluti ab obyciente dicuntur: at hæc tanquam à respondente.*

Pag. 253. 6. προφέρομεν] *i.* obyicimus: probri loco obyicimus.

Hom. 3.

Pag. 254. 7. *pro* διαλέων, *quid si* διαλυθείς?

Pag. 259. 5. *Rectè, ut mihi videtur,* κατέπληξαν, *i.* ἐξέπληξαν: stupore & admiratione affecerunt. ἄτω, *i.* διὰ τῆς ζωῆς. *Nam non imperiti & rudes philosophos admirabantur propter scientiam quâ præditi erant, sed è contrario philosophi imperitos in summâ admiratione habebant, quòd vitâ tam sanctâ & inculpatâ essent.* φιλοσόφων κατέπληξαν τὴν διάνοιαν. *i.* etiam in Philosophorum animis incredibilem sui admirationem excitârunt. fecerunt insigni suâ virtute, vt etiam Philosophis ipsis stupori maximæque admirationi essent.

Hom. 4.

Pag. 260. 9. *Bene,* ἐπ᾽ ἐκείνων, *quia sequitur* ὅτι ἡμῖν Ἑλλήνων.

Pag. 264. 18. *pro* ἀπλήσιγχον, *valdè probabile est legendum esse,* ἀπίκτησαν.

Pag. 265. 9. *Malim, inuerso ordine,* Θεὸς ὁ ἐσωφρονιζόμεθα. *Ibidem: de addendâ particulâ* ἄν, *ante reliqua in hâc clausulâ verba, tecum sentio.*

l. 40. λέγομεν] *Lego,* λέγοιμεν ἄν.

l. 41. κἂν γὰρ ᾖ ἀδικ.] *Lego,* ὕστερον γοῦν ὅταν παρακ.

Hom. 5.

Pag. 266. 36. ἐπιφέρονται] *i.* φροντίζουσι, *curant.*

Pag. 267. 32. *Legendum censeo:* οἱ μὲ ὀλίγα εἰδότες, κ᾽ κακῶς κ᾽ ἐναντίως χρώμενοι τῇ τέχνῃ, &c. *Idem dicit hîc Chrysostomus, quod Bion, aut nescio quis philosophorum olim, breui istâ sententiâ enuntiauit:* ἐγκωπὴ πρόκοπος, ἡ οἴησις. *Nulli enim ineptiores*

ores ſunt ad diſcendum, quàm qui, cùm nihil rectè ſciant, nihil tamen ſe neſcire putant.

Pag. 269. 22. *Lego,* -ουσα, σοφίαν αὐτὸν λέγων ἡμῖν γεγονέναι καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἁγιασμὸν, καὶ ἀπολύτρωσιν, ἃ τὸ παῦ ἀνέθηκε τῷ ἑῷ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμε πάλιν *&c. vel deletis his verbis :* διὰ τὴν ἡμε πάλιν : ἀλλὰ τὸ παῦ ἀναπδεὶς, *&c.*

l. 27. & 28. καὶ τῆς ὑποστάσεως τύτυ, *&c.*] *Fortaſſe ſic:* διὰ τῆς οἰκειώσεως, καὶ τῆς πίστεως. *Oſtendit quomodo ſimus illius, videlicet non creatione,* καὶ διὰ τῆς εἰς τὸ ἓν παραγωγῆς, *vt ſuprà locutus eſt lin.* 12. *ſed ſpirituali cognatione & fide. Aliter :* ὥστε ἀυτῷ ἓν καὶ ἡ διὰ τῆς ὑποστάσεως [*i.* διὰ τῆς εἰς τὸ ἓν παραγωγῆς,] ἀλλὰ διὰ τῆς πίστεως. *Aliter :* ὥστε ἀυτῷ ἓν διὰ τῆς οἰκειότητος, καὶ τῆς οἰκειώσεως, καὶ τῆς πίστεως.

Pag. 270. 25. *Rectè in margine,* ἐξηγητὴς τῶν Ἑλλήνων.

Pag. 271. 43. & 44. *fort. ſic :* καὶ ἐνεδύσατο διὰ τύτου χρεὶς ἀυτῷ καὶ τῆ λοιπῶν μαθητῶν ὤν, τί ἂν δὴ ἄλλο πσεις; [*i.* πσεσιδόκησεν] Καὶ γὰ τότε πολὺς ὁ ἔλεγχος ἦν, καὶ τῆς ἀναισχυντίας αὐτῶν. *Aliter :* τί ἂν οὖ ἤλπισεν, ὅτε καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος ἦν, καὶ τῆς ἀναισχυντίας αὐτῶν; *per* ἔλεγχον, *intelligo vim & iniurias ac contumelias eorum qui ſe opponebant veritati, atq; ſic ſumi videtur hoc vocabulum, Sap.* 17. *eo loco, vbi de Magicis Ægyptiorum artibus ſermo habetur :* Μαγικῆς ἡ ἐμπαίγματα καταπατο τέχνης, καὶ ἡ δεδὶ φρονήσει ἀλαζονείας ἔλεγχος ἐφύετος. *Heſych. etiam* ἔλεγξιν *per* ὕβριν *exponit. Aliter :* τῆς ἀναισχυντίας, *i.* τῆ ἀναισχύντου, *abſtractum pro concreto, vt in loco citato è lib. Sap.* τῆς ἀλαζονείας, *pro* τῆ ἀλαζόνων. ὅτε πολὺς ὁ ἔλεγχος ἦν τῆς ἀναισχυντίας, *i.* ὅτε τῆ ἀναισχύντων πολλὴ ἦν ἡ ὕβρις.

Hom. 6.

Pag. 276. 36. *Deeſſe videtur* ἂν, *poſt* ὡς *in fine lineæ.*

Hom. 7.

Pag. 279. 12. ἔτυ καὶ ἡ ἔξωθεν σοφία] *Deeſſe videntur nonnulla, ſed non multa. Quid ſi ergo hiatus ſic expleatur ?* ἔτυ καὶ ἡ ἔξωθεν σοφία εἰ πνεῦμα ἦν ἐπίχυτο, ὡς αὖ ὕτως ἐμωράνθη· ἐπειδὴ ἦ, *&c.*

l. 25. *Lego,* καὶ ὑφηρέθητες αὐτῆ, καὶ ἔτι ων δὲ *&c.*

l. 42. πυκνότητες, καὶ πάσιν, *&c.*] *Vel hic vnus locus documẽto ſit (vt alios complures taceam) quàtâ facultate polleat doctiſſimus præceptor meus codices vitijs atq; vlceribus fœdatos emaculandi. Emendatione enim, quâ locum iſtum ſanauit, nihil poteſt eſſe doctius, nihil acutius, nihil verius, nihil ipſo denique contextu dignius, ſi modò fas eſſet cuiuſquam omninò gratiâ coniecturales lectiones in contextum recipere.*

Pag. 281. 40. *Lego,* καὶ τύτο δῆλον ἐντεῦθεν θεόξεσι, *ni forte Acta à Chryſoſt.* ἐξηγλειπμένα *appellentur.*

Pag. 283. 44. *fort.* καὶ τύτο μὲν πολλῆς τῆς σπουδῆς.

Pag. 284. 1. *Legendum ſuſpicor :* εἰς ἓν συνήλασεν.

l. 13. ἀπὸ τύτυ τῦ νοσήματ& τῆς ὑποδιέσεως] *Fort.* ἀπὸ τύτυ τῦ νοσήματ&, καὶ ταυτης ὑποδιέσεως : *vel,* τὸ, τῆς ὑποδιέσεως *deleatur.*

Pag. 287. 3. ζωηδέστερον] *Veriſimile eſt Chryſoſtomum dixiſſe,* χαυοτομίαν, *quia hoc loco vbiq; τῆ συνηθείᾳ ἡ χαυοτομία opponitur.*

l. 37. ἐπέρων] *ſc.* εἰ ἀπόστολοι.

Hom. 8.

Pag. 291. 37. ὁ δὲ Παῦλ& τὸν ἐργαζόμενον, *&c.*] *Haleſio tametſi non omni ex parte, aliquatenus tamen accedo. Delenda eſſe verba hæc :* τὸν ἐργαζόμενον δικαιοσύνην : *cum illo planè ſentio. Arbitror etiã mendoſa eſſe quæ mox ſequũtur & correctione aliquâ indigere. Caterùm de modo corrigendi non mihi prorſus cum illo conuenit. Ego igitur, ſenſu ſuadente, ſic locum iſtum emendandum cenſeo :* Ὁ δὲ Παῦλ& τύτων πάντων ἐκαδάρθυεν. ὃ γὰ μόνον ἑαυτὸν ἐν πᾶσιν ἄλλπτον φησι, καὶ πᾶν δικαιοσύνην ἢ ἐν νόμῳ γεγονέναι (γεγονέναι *dico, non* γεγενῆσθαι, *quia,* τῷ φησιν, ἀπαρέμφατον *rectiùs quàm participium ſubijcitur*) ἀλλὰ καὶ ὃν καδαρᾷ συνειδήσει τῷ Θεῷ λελατρδυκέναι. Χάειν γὰ ἔχω, φησὶ, τῷ Θεῷ, *&c. Al.* ὃ γὰ μόνον ἑαυτὸν ἐν πᾶσιν ἄλλπτον ἔδειξε καὶ πᾶν δικαιοσύνην τὴν ἐν τῷ νόμῳ γενομένην, ἀλλὰ καὶ ἐν καδαρᾷ συνειδήσει τῷ Θεῷ λελατρδυκότα. Χάειν γὰ *&c.*

Pag. 295. 15. *Malim,* ἐγκόπτων, & παρεξιώσιν, *quia præcedit* τρέχων.

Hom. 9.

Pag. 300. 31. τὸ πλέον] *i. maior pars.*

Hom. 10.

Pag. 303. 6. *Si hæc lin.* τὰ αὐτὰ, *legere oportet, tum lineâ ſequente,* ἀλλ' οἷα δεῖ, *pro,* ἀλλ' οἷς δεῖ. *Sed mihi recepta lectio ſolicitanda non videtur.*

Pag. 305. 18. *Rectè,* ἀπάλλαξας. *Sequitur enim lin.* 19. εἰ μὴ τῆς σῆς ἀπάλαυσε θεσπεσίας.

Hom. 11.

Pag. 306. 16. ἐπίτειλον] *Vide ſuprà pag.* 207. *l.* 13. & *infrà pag.* 394. 44.

Pag. 307. 36. καὶ τὸ παρασταῦ] *i.* ἐξ ὑπογυιοῦ, ἐκ τῆ παρεσκευῆς.

Hom. 12.

Pag. 314. 20. & 21. *Hæc omnia verba inducenda cenſeo,* τὸ ἀπὸ ὀλίγων νομίζειν πλυτεῖν, ναυπόρυς καὶ παλαιπώρυ. ἀλόγεσον γὰ ἡ σύλλεξις. *Manca enim videntur eſſe, & è margine transcripta. Aliter :* τὸ δὲ ἀπὸ ὀλίγων κορεσθῆναι, ψυχῆς ὄζιν ἀσθενοῦς καὶ παλαιπώρυ, μᾶλλον δὲ ναυπόρυς (*vel,* ψυχῆς ὄζιν ἀσθενοῦς, μᾶλλον δὲ ναυπόρυς καὶ παλαιπώρυ) ἀλόγεσον γὰ ἡ ἐπιθυμία. καὶ παιδικῆς *&c.*

l. 34. τὸ ἀσωμενίδητον] *i.* τὸ ἀσώμενον. *Græca Scholia,* καὶ θεσπέσιον μὲ τὸ ἀσωμενίδητον αὐτῆ ἐνδείκνυται, καὶ τὸ ἀὔητον. *Nota,* ἐνδείκνυται, *atq; ſic etiam hic legendum arbitror.*

Pag. 318. 15. & 16. *Lego,* ἀνηλεῆ τε ἓν καὶ ὠμὸν *&c.*

Pag. 319. 43. & 44. *Fort.* συμπαραγίνονται τύτοις, σῶμα ἀποδυσάμενοι αἰδῶ, καὶ πλὴ τῆς νυμφευομένης πιλῆ,

πμᾶν, μᾶλλον ἢ ὕβρεις, τῆς ἑαυτῶν ἀφροσύνης ὀφλισκάνειν.

Pag. 320. 1. & 2. *Lego,* ἀγανακτοῦσι, καὶ τοῖς ἀτάκτοις ἄσμασι, τοῖς αἰσχροῖς ῥήμασι, τῇ Σατανικῇ συμφωνίᾳ προσίχουσι.

Hom. 13.

Pag. 322. 13. ὃ μᾶλλον δίκη] *i.* ὃ μετανοεῖ μου.

l. 16. τὸ πρᾶγμα τοῦτο μὴ ἁπλοῦν ἦν, &c.] *Negatiua lectio mihi non displicet. Conuenit enim cum ijs quæ antecedũt lin.* 5. ὃ γὰρ ἐκωλύσαμεν, ἀλλὰ ταῦτα ἁπλοῦν τὸ πρᾶγμα.

l. 20. *Deesse puto* ἡμῖν, *post* μαθητάς.

Pag. 323. 1. χάριν ἔχω πολλὴν αὐτοῖς] *Non puto Chrysost. hæc addidisse tanquam verba Pauli, sed potiùs voluisse ijs illustrare, quæ proximè præcedunt, nimirùm,* πάντων περίψημα. *Sic Græca scholia,* πάντων περίψημα, ὡς εἰ εἶπε, χάριν ἔχω πᾶσι. Βαρυδυμοῦντος γὰρ λέγει ῥήματα, &c. *Hoc est,* Pro omnibus factus sum peripsema, atq; eo nomine multæ mihi illis debentur scilicet gratiæ. Nam absq; ijs fuissem non tam malè mecum ageretur. *Nescio an Chrysostomi mentem rectè expresserim. Nam in loco tam caliginoso facile est labi. Sed vt rectè exprimerem, dedi certè operam, & iam erit prudentiæ tuæ considerare, annon desiderẽtur post* πάσχω, *verba illa,* ὡς οἱ εἶπε, *quæ sunt in scholio Græco.*

Pag. 327. 10. *Lego,* διαπεσμάτων. καὶ εἰσὶν οἱ γραμματεῖα πλάττοντες, καὶ χρεῶν ὄγκον ἁφόρητον σκευωροῦντες ὡς ἐκ &c. πλάττειν, & σκευωρεῖν *idem valent. Pulchrè autem dicũtur,* χρεῶν ὄγκιν ἀφόρητον σκευωρεῖν, *qui prætextu æris alieni aliorum ad se bona rapiunt. Libenter sine prætextu omnia ad se traherent, sed quia hoc nimis inuidiosum esset, ad velandam rapacitatem colores quosdam & prætextus excogitant. Epithetum* ἀφόρητον *optimè huic loco conuenire videtur, sed non item l.* 13. *vbi dicitur,* κίνδυνον ἀφόρητον. *Ibi igitur pro,* ἀφόρητον, *rescribo,* ἄφυκτον. *Error autem natus videtur à vicinitate locorum, quia paulo superiùs est* ἀφόρητον.

Hom. 14.

Pag. 328. 10. τὸν κινδύνως] *Sic Græca scholia.* ὁδὸς φησὶ τὰς οἰκονομίας, τὸ κήρυγμα, τὸν κινδύνους, τὰ ἴδια τὰ ἀποστολικὰ, &c.

l. 42. *Lego sine negatione, vel* ὡς ἀπολειφθέντος, *vel,* ὡς ἀπολειφθέντος. *Sed prius malo,* ὡς ἀπολειφθέντος, *quòd scilicet non vnà cum Timotheo venerit. promissio autem & excusatio, non re interdum, sed respectu tantùm differunt, vt verbi causâ, promitto me venturum Ætonam circiter Calendas Iunij,* ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ. *Hoc, si aduentum meum respicias, est promissio, si absentiæ diuturnitatem, est excusatio. Nam amicum ab amico, quem plurimi facit & videre inprimis cupit, tamdiu sine graniore aliquâ causâ abesse posse non est verisimile.*

Hom. 16.

Pag. 344. 32. *Rectè mihi videtur Halesius,* μόνον *addere, post* ἀπαλλαγῆς. *Sic enim clariùs aliquanto liquebit, quid sibi velit hoc loco Chrysostom. Vult igitur Chrysost. non solum tanquam bonum medicum liberâsse eos à malis, quibus infestati fuerant, sed etiam vlteriùs benignitatem suam extendisse: puros namq; effecisse, hoc est, nouâ puritate donasse, sanctificâsse, & iustificâsse.*

Hom. 18.

Pag. 354. 30. καὶ μαθήματος] μίσθωμα, *Act.* 28. & 30. *est* μαθητὴ οἰκία, domus conductitia *Vide igitur annon rectiùs legatur,* μαθοῦ *pro* μαθήματος. *Sic l.* 32. τοῦτον ἐκαρποῦτο ὠνὸν τὸν μαθόν. *Porrò deesse* ταῦτα, *post* καὶ, *cum doctiss. Præceptore meo sentio.*

l. 34. ἢ οὐκ οἶδα] *Vel tollo negationem, Præceptorem meum in eo præeuntem sequens, vel lin.* 36. *sic lego,* κλίνεσθαι τέτους ἂν ἤγη μετ' ἐκείνης μιμουζ, τας καλλωπισμένας πρὸς ἀσέλγειαν γυναῖκας ὑπ' ἤγῆ;

l. 44. & *deinceps, sic legendum coniicio.* μηδὲ γνῶναι περὶ αὐτὴν ἢ, ἀλλὰ ἡ πᾶσα ἀρχὴ τῆς ψυχῆς ἢ καὶ τὸ σῶμα ἐστί, καὶ ὅτω δοξάζεται ὁ Θεός. ἁπλῶς τὸ σῶμα πρόκειται, *i. perinde est, ac si corpus non haberet.*

Hom. 19.

Pag. 358. 25. *Lego,* ἀποτέρπειν ἐνταῦθα κλαῖν, ἵν καὶ ὀφιλῶ αὐτίῳ.

l. 28. *Fort. sic,* μείζονα διὰ τῆς ἀκαίρου σωφροσύνης ἁμαρτίαν ἐργαζόμεθα. *Hic ex, si facio* διὰ, *ex* καὶ, ἀκαίρως, *ex* δικαιοσύνης, σωφροσύνης, & τῆς τῷ διὰ *postpono.*

Pag. 360. 44. *Nihil mutandum censeo.* φορτικώτερον ἐργάσηται] *sc.* τὸ πρᾶγμα, *i. ne rem molestiorem efficeret. sc.* & *ei quæ monet, & ei qui monetur.*

Hom. 21.

Pag. 372. 35. *Nihil muto.*

Pag. 378. 44. καὶ ἀποτῶμεν, φησιν, ἐλεοῦντες αὐτοὺς] *Legendum suspicor,* καὶ γὰρ μὴ ἀποτῶμεν, φησιν ἐλεοῦντες αὐτούς. *i.* Etenim ne tœdeat nos, inquis, illorum misereri. φησιν, *pro* φησί. Μὴ ἀποτῶμεν, *i.* ne deficiamus, ne tœdeat nos. *Alexis:* ἁπλοῦν τὰ ζητούμενον ἐξαρκέσει μοι, ἂν μὴ πρόαποσῇς, μηδὲ τὸν πόνον φύγῃς, *i.* nisi priùs defeceris, animumque desponderis. *Duo reprehendit Chrysost. in Antiochensibus suis. Primùm, quòd tam fastidiosi essent erga egentes, nec precibus eorum vel tantillum commouerentur: & deinde, quòd præstigiatoribus & id genus impostoribus vsq; adeò delectarentur, vt & plurimum illis argenti donarent ipsi, & alijs vt idem facerent, hortatores essent ac instigatores, dicentes:* Μὴ ἀποτῶμεν, &c. *Addit etiam eos hoc profusionis genus perperam misericordiæ nomine insignire. Quod hæc verba,* μὴ ἀποτῶμεν, &c. *verba sint hortantis & inbentis, apparet*

ex

ex proximè sequentibus: καὶ σὺ τοῦτο καλ. *Idem etiam colligi potest ex participio* συνειλῶν, *cogens, congregans, faciens* συγκαλέειν. *Quomodo enim congregauit, & coegit in vnum, nisi voce, hortatione, iussione, celeusmate?*

Pag. 380. 16. *pro* ἐπεκάπου, *legendum coniycio,* ἐπεκέπετο.

l. 22. περιχῶσαι] *Valde me iuuat legere quæ in hunc locum A. D. annotauit: cæterùm nondum aliquid causæ video, cur pro* περιχῶσαι, περιχῶσαι *scribi debeat. Nam quod ad Chrysostomi institutum attinet, parùm hercle refert, vtrùm* περὶς, *an* περὶ *legatur. hoc est, vtrùm intelligamus portus obstructos terrâ ingestâ, an molibus oppositis.* περιχῶσαι λιμένας, *quid sit propriè, satis notum est. Hic autem perquam elegantì allegoriâ portus obstruere dicuntur, qui benignitatem suam claudunt, & opem ferre recusant pauperibus. Hoc notauit A. D. in fine scholy huic loco appositi. Cum igitur idem futurus sit allegoriæ sensus, siue hoc, siue illo modo legatur, de modo obstruendi portum lites moueri nolim. Vide infrà pag.* 394. *lin.* 32.

Hom. 22.

Pag. 381. 30. *Sine dubio vera lectio est,* συνέλλει, *nec obstant sequentia. si rectè intelligantur. Cum enim dicit Chrysost.* ἀλλ' ἀπὸ τῆς μεγέθους τῆς δωρεᾶς δηλῶν τὸν ὑπερβολήν: *hoc vult: Paulum ea fuisse modestiâ, vt sibi ipsi, laboribusq; suis parùm aut nihil tribueret, nec aliter se Leuitis & sacerdotibus præferri postularet, quàm propter rerum quas afferebat & prædicabat magnitudinem. Quòd nisi ita esset, dicturum se fuisse:* εἰ ἐπιδιδοίην, ἢ ἐπιζημιώσω [*sic enim legendum puto, pro* παρεκαλοίμεθα] *non autem,* εἰ ἐπείγομαι. *Contra autem, de Sacerdotibus cùm loquitur, multum illis tribuit, & τὸ αὐτῶν ἐπαίρει, dicens,* ἐργαζόμενοι, προσεδρεύοντες, *quibus vtiq; vocabulis assiduitas eorum & sedulitas commendatur. Si officium & res administrandas spectes, superiorem se facit Paulus Sacerdotibus: at si laborem & sedulitatem in officio exequendo, inferiorem. Omnino,* ἐπαίρει, *lin.* 32. *requirit, vt lin.* 30. συνέλλει, *non* ἐπαίρει, *legatur.* Συνέλλει, *se ipsum. Quomodo? Suo labori parum (Quid est enim* ἐπείγομαι?) *rebus ipsis multum tribuendo.* Ἐπαίρει τὰ αὐτῶν ἱδρῶτα. *Quomodo? Dicendo,* ἐργαζόμενοι, & προσεδρεύοντες.

Hom. 23.

Pag. 392. 37. *Rectè,* φαιλῶναι.

Hom. 24.

Pag. 400. 11. *Deesse puto,* πόθεν, *ante* καὶ κό- *in fine lineæ.*

l. 13. τὸ σῶμα] *sc.* τὸ σωφρονεῖν, *si legamus,* τούτων. *Alioqui,* τοῦτο, *quod corpus intelligat, demonstrat.*

Hom. 25.

Pag. 402. 44. *Fortasse hæc verba:* ἵνα δείξῃς ὅτι ὁ διδοὺς τὰ προσκύνημα, *rectiùs legantur, pag.* 403. *lin.* 2. *post* οὐκ ἀξίνμί σε ἐρωτᾶν.

Hom. 26.

Pag. 411. 33. εἶτα καὶ αἰτίαν τίθησι, *&c.*] *Ad ea, quæ eruditissimè in hunc locum scripsit A. D. adiungi potest & dictum illud Aristotelis, cuius meminit Ælianus lib.* 9. Ἀριστοτέλης, *inquit,* ἐρόμενός τινα, προσέταξε καὶ αὐτῷ ὁ ἑταῖρος πρόσαγε μέτρι· καὶ ἐκεῖνος, μήτε ὡς βουλόμενος, ἔφη, θεράπων, μήτε ὡς σκαπανεύς, ἀλλὰ διδάξας πρότερον τὴν αἰτίαν, ἵνα εἰδὼς ἕτοιμον πρὸς τὸ πείθεσθαι.

Pag. 415. 5. κληρωδῆς] *A. D.* συγκληρωδῆς. *Rectè, vt mihi videtur. Lucianus Gallo:* ἀλλ' οὐκ ἤδεισθα, ὦ Μίκυλλε, καὶ μάλιστα, ἐπεὶ ξυγκληρώδης τῷ λύρῳ ἐκείνῳ γέροντι, *i. vt ex Gellio interpretemur:* quoniam fors ita tulit, vt cum deliro illo sene iunctim locareris.

l. 39. φάρμακον εὐδυμίας] *Rectè* εὐδυμίας, *i.* causa procreans, non expellens. *Laertius Anacharsi,* τὸ ἔλαιον μανίας φάρμακον ἔλεγε, *i.* μανίας ἐμποιητικὸν, *sicut verba sequentia declarant. Sic apud Philonem,* οἶνος ἀφροσύνης φάρμακον, *non quod expellat, sed efficiat.*

Pag. 416. 23. & 24. καὶ μηδὲν τούτων περιδίνειν] *Fort.* καὶ μηδὲν τούτων τῶν ἐνδότων γίνεσθαι περιδίνειν, *i.* non cædere, non eiycere ex ædibus, non protrudere foràs, *&c.*

Hom. 29.

Pag. 430. 36. & 37. *Nihil mutò, nisi quòd lin.* 37. *desiderari putem aliquid post* ἐνδίντες αὐτοῖς, *nimirùm,* σίγην τιν ὥσπερ μανθάνοντες. *Vel igitur sic lego, vel deleo* καὶ *ante* τῇ χρῇ φύσιν.

Hom. 32.

Pag. 448. 30. περιόντων] *Fort.* περισώζων.

Pag. 457. 11. & 12. μὴ δυνῇ *&c.*] *Non* μὴ *delendum puto, sed hæc, aut similia adijcienda post* πολλῷ φόνῳ (*fort.* φθόνῳ) *lin.* 12. ἐρημίᾳ δ' ῥήσει. *Præterea lin.* 10. *lego,* αὐτὸς μὲ αὐτῆς ἐκήδετο: *vel,* αὐτὸς μὲ ἐκείνης ἐκήδετο.

Hom. 34.

Pag. 469. 2. τὸν ἐξ ἧς γέγονε] *Quid velit hoc loco Chrysost. non est difficile intelligere. Cæterùm quia verba imperfecta videntur, non erit absre, si Lector tali aliqua additione adiuuetur:* ἐπειδὴ δὲ καὶ γάμου ἔδει εἰσαχθῆναι, οὐκ ἔστερόν πνα, ἀλλὰ τὸν ἐξ ἧς γέγονε, τοῦτον αὐδρα ἐποίησε τῇ γυναικὶ, καὶ τοῦτο πολὺ παῖδας αὐτῇ συνδῆσαι πρὸς ἀλλήλους βουλόμενος. πάντα γὰρ ἀνάγκης τῷ Θεῷ δοῦλα. Εἰ γὰρ ἔτω γνωμῶν αὐτοῖς παῖδων ὁ πρῶτος *&c.*

Pag. 471. 39. εἰ γὰρ] *A. D.* καὶ γάρ. *Mihi magis arridet* εἰ γὰρ. *Ordo,* εἰ γαρ' τις τῶν ἐκάτω δύσει δίκλω, εἰ ἀλοίη, *&c.* εἰ ἀλοίη, *i.* ἁλοῦς. *Posterius enim* εἰ, *cum verbo adiuncto circumloquitur participium.*

Hom. 35.

Pag. 475. 44. ἀρχεῖν αὐτὸ᾽ ἑαυτῷ] αὐτὸ᾽, *i.* χάεισμα, *& sic in sequentibus. Non debet igitur mutari.*

Pag. 477. 16. πρὸς τὴν ἀπάρτιν τὸν λίθον ἄγει] *Doricum est prouerbium, sicut docet Basil. magnus oratione* πρὸς τοὺς νέους *&c. pag.* 227. *his verbis:* Εὐθὺς ὃν ἐξ ἀρχῆς ἐπισκοπεῖν ἕκαστον τῶν μαθημάτων καὶ σωφρονίζειν τῷ τέλει προσήκει, κατὰ τὴν Δωρικὴν παροιμίαν, τὸν λίθον ποτὶ τὴν ἀπάρτιν [*fortasse* τὴν ἀπάρτιον, *vel potiùs,* τὰν ἀπάρταν, *Dorico modo,*] ἄγοντας. *i.* Statim igitur à principio vnamquamq; disciplinam dispicere, & ad finem accommodare conuenit, & secundùm Doricum prouerbium, lapidem ad amussim reuocare. *Hesych.* Ἀπάρτη πόλις, καὶ σαθμὴ τεκτονική. *Si Hesychio igitur credimus,* ἀπάρτη *&* σαθμὴ *idem sunt, nec opus est vt alterum altero commutemus.*

Pag. 478. 24. ὁρᾷ γὰρ εἰς θάλασσαν *&c.*] *Valdè hunc locum illustrant quæ leguntur apud Lactantium, lib. de falsâ sapientiâ, cap.* 23. Cum igitur, *inquit*, in tantâ vanitate ipsi philosophorum principes deprehendantur : quid illos minores putabimus, qui nunquam sibi tam sapientes videri solent, quàm cum pecuniæ contemptu gloriantur? Fortis animus. Sed expecto quid faciant, & quô ille contemptus euadat. Tradita sibi à parentibus patrimonia, tanquâ malum fugiunt ac deserunt. Et ne in tempestate naufragium faciant, in tranquillo se vltrò præcipitât: non virtute, sed peruerso metu fortes, sicut illi, qui cùm timent ne ab hoste iugulentur, ipsi se iugulant, vt mortem morte deuitent. Sic isti, vnde possent gloriam liberalitatis acquirere, sine honore, sine gratiâ perdunt. Laudatur Democritus quòd agros suos reliquerit, eosque pasci publicè passus sit. Probarem si donâsset. *Item paulò post :* Quid ille, qui patrimonium in nummos redactum effudit in mare? Ego dubito vtrumne sanus, an demens fuerit. Abite, inquit, in profundum malæ cupiditates : ego vos mergam, ne mergar à vobis. *De Democrito idem propemodum scribit Cic. de Finibus, 5. pag. Lamb.* 113. Cur hæc eadem Democritus, qui, verè falsóne quæreremus, dicitur oculis se priuâsse? certè vt quàm minimè animus à cogitationibus abduceretur. Patrimonium neglexit, agros deseruit incultos, quid quærens aliud, nisi beatam vitam? *Idem rursus Tusculanarum 5. pag. Lamb.* 194. Quid ergo aut Homero ad delectationem animi ac voluptatem, aut cuiquam docto defuisse vnquam arbitramur? aut, ni ita se res haberet, Anaxagoras, aut hic ipse Democritus agros & patrimonia sua reliquisset : huic discendi quærendique diuinæ delectationi toto se animo dedidisset? *Vides hic Anaxagoram coniungi cum Democrito, aeſi ambo philosophiæ amore agros suos deseruisset. Quòd autem Crates is fuerit, qui possessionum suarum precium in pelagus proiecit, testis est locupletissimus, beatus Hieronymus aduersus Iouinianum lib.* 2. *vbi sic scribit :* Vnde & Crates ille Thebanus, proiecto in mare non paruo auri pondere : Abite, inquit, pessum malæ cupiditates : ego vós mergam, ne ipse mergar à vobis.

l. 25. χώραν πᾶσαν αἰῶνιν] *Rectè in marg.* παῖν. *Lactant.* agros pasci publicè passus est.

l. 26. πάντα πρὸς φιλοτιμίαν ἐποίουν] *Hieronymus consolatione ad Iulianum :* Philosophus gloriæ animal, & popularis auræ vile mancipium, totam simul sarcinam deposuit, & tu te putas in virtutum culmine constitutum, si partem ex toto offeras?

Pag. 479. 25. τῷ παιδὶ] *Regitur fort. ab* ἐπέλθητε *præcedente lineâ, vt ordo sit :* ἃ δὴν ἐπέλθητε τῷ παιδὶ. [*i. seruo*] μέχρι ἂν αὐτῷ *&c. Genes.* 24. *in initio :* καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, *& posteà,* εἶπεν ὁ παῖς, *& sic deinceps. Sic autem poni videtur,* τῷ παιδὶ, *hoc loco, vt suprà pag.* 469. *lin.* 3. τῇ γυναικί : *nomen nimirùm pro relatiuo. Quemadmodum enim ibi ordinariâ structurâ debebat dici :* τὸν ἐξ ἧς ἐγέννησεν ἡ γυνὴ, τὸν αὐδρα ἐπαίνησεν αὐτῇ : *sic hoc loco :* καὶ ὡίκα ἢ ἔπεμπε τὸν παῖδα μηκέτι σώζεσθαι, ἃ δὴν ἐπέλθητε αὐτῷ μόχθον ἀεὶ αὐτῷ καὶ λαμπρὸν εἰπεῖν, ἀλλὰ *&c.*

Hom. 36.

Pag. 484. 40. καὶ εἴτε] *Deleantur modò notæ parentheticæ, nec erit opus, quantùm ego quidem video, vt τὸ καὶ, deleatur. Supplendum potiùs aliquid puto in hunc modum :* καὶ εἴτε π. καὶ μ. π. γ. εἴτε ὑγιῶς εἰσελήλυθε, *sub.* τοῦτο ἀκοῦται.

Pag. 489. 5. κἂν πάντες ὑπηχῶσιν] *Nondum intelligo cur cuiquam hoc verbum displiceat. Videtur enim huic loco aptissimum.* ὑπηχεῖν *est quod Iudith. 15.* ὑπαφωνεῖν, *& opponitur τῷ* ἐξάρχειν. Ἐξάρχειν *est coryphæi, &* ὑπηχεῖν, *eorum, qui coryphæum sequuntur. Igitur dicit hîc Chrysost.* ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος ἡ φωνὴ φέρεται.

Hom. 38.

Pag. 495. 16. ἐσήκατι] *Quod hîc de præterito perfecto A. D. annotauit, omnibus verbis præteriti perfecti temporis ex æquo congruit. Ego autem Grammaticos complures tum Græcos, tum Latinos secutus, existimo nonnullorum præteritorum peculiarem esse rationem ac à reliquis separatam. Docent igitur Grammatici non nisi verba quædam in voce præteriti, præsentis habere significationem, qualia sunt apud Latinos, Memini, odi, cæpi, &c. apud Græcos,* ὑπείληφα, ἔσηκα *& similia. Hæc autem non notâssent Grammatici, & quasi digito demonstrâssent, si in omnibus præteritis esset præsentis significatio. Erudita ergo sunt, & lectu dignissima quæ præceptor meus è Caninio sumpsit, atq; observationibus suis in hunc locum inseruit : sed tamen, vt dicam quod sentio, aliquantò magis generalia, quàm vt ad hunc locum peculiariter accommodari queant. De* ἐσήκει, *sic scribit Caninius : Perfectum & plusquamperfectum,* ἐσηκάνει, *Ion.* ἐσήκει. *Sic item Sylburgius, sed aliquanto fu-*

sius : quæ Ionicè extrito κ, ν vertunt in α, ἄένα Atticè contrahunt in ᾶα [Caninius dicit Ionicè, & ἄναι,] vt ἐσπέναι Ionica ellipsi & tropefactum è communi ἐσπένας, Atticâ crasi factum ἐσπᾶσι. Cùm igitur hæc in illorum libris legantur, miror quid præceptori meo in mentem venerit, vt diceret Grammaticos hoc non vidisse, ne Caninium quidem.

Pag. 496. 14. & 15. ἀπόθανε γὰρ ἐν ἁμαρτίᾳ ἐγένετο καθ' ὑμᾶς] vel lego cum præceptore meo, vel sic : ὁ Χριστὸς ἂν ἄρα ἀπόθανε καὶ ἐν ἁμαρτίᾳ ἐγένετο καθ' ὑμᾶς. *Al.* Εἰ γὰρ τοῦτο θάνατος, σῶμα ὃ ἔκλασε καθ' ὑμᾶς ὁ Χριστὸς, ἀπόθανε θραυτομίᾳ μόνον· καὶ θραυτομίᾳ μόνον ἐν ἁμαρτίᾳ ἐγένετο καθ' ὑμᾶς. Locus est aperte mendosus, sed non facile meâ sententiâ sanabilis. *A. D.* emendatio ita placet, vt meliorem tamen desiderem. Num quod aut qui corpus non habent, nec peccare posse nec mori, vereor vt defendi possit. Etsi enim τὰ ἀσώματα τοῖα non moriuntur, peccare tamen possunt, vt angelorum illorum exempla ostendunt, qui in primâ integritate non steterunt. Græca Scholia aliquanto aliter de Manichæorum errore loquuntur, quàm Chrysostomus. Dicunt enim Manichæos asseruisse, per Christi mortem intelligendam, τὴν ἀπαναγὴν τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν. At Chrysostomus aut eos intellexisse per mortem, τὸ ἐν ἁμαρτίᾳ θνήσκειν, & per resurrectionem, τὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἀπαλλαγῆναι. Est ergo pugna inter Chrysost. & Græca Scholia, ni mendosa sint exemplaria.

Pag. 499. 12. κἂν προσίσῃ,] i. offendisset.

Pag. 500. 4. *Fort.* Δεῖ τι εἰς ἕδαφος ἀπελθεῖν, καὶ τὸ πλεῖον τῆς οἰκουμένης μέρος ὑποδραμεῖν, τοῦτο εἰρηκέναι αὐτόν.

Hom. 39.

Pag. 509. 3. δῆλον ὅτι.] *A. D.* δηλονότι, & iubet textum consulere. Sed mei libri omnes (habeo autem tres minimùm, aut quatuor, idq; è diuersis officinis) habent, δῆλον ὅτι, diuisim.

Pag. 513. 16. πρὶν ἢ διαβραγῆναι,] Nihil muto.

Hom. 40.

Pag. 516. 20. &c. legendum videtur : καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πάσχειν, οὐδ' ἐπιδὴ αὐτὸς ὅτι μιᾷ ἔσχεν (ἀρκέσει γὰρ ἵνα αὐτῷ ἡ ἀπόδοσις, τὸ ποιῆσαι τὸ δοκοῦν τῷ θεῷ) ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν πολλῶν ἀδύνειαν, καὶ ὥστε αὐτοὺς εἰς τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως πείθειν λόγον. Ωσαύτως καὶ ὅταν λέγῃ, εἰ ἐν τῇ ζωῇ, &c.

Hom. 41.

Pag. 521. 9. τὸν αὐτὸν δὴ φθορέα] Hanc puto veram esse lectionem. Per τὸν αὐτὸν φθορέα, intelligo idem corpus quod ad corruptionem attinct. De corporibus enim piorum post resurrectionem duplex erat hominum error. Quidam putabant eadem resurrectura tam qualitatibus, quàm substantiâ. Alij rursus negabant eadem fore, siue qualitates, siue substantiam ipsam spectes. Inter has duas tam falsas tamq; inter se contrarias opiniones orthodoxa sententia media incedit, vt quæ neq; diuersa ea fore secundùm substantiam concedat, neq; eadem secundùm qualitates. Dicit ergo hîc Chrysost. priori errori opponi hæc verba Pauli : ὃ τὸ σῶμα τὸ γυμνόν σου σπείρεις· [Legendum enim ἰσοραυτικῶς,] i. non corpus quod futurum est seminas. Quomodo? sc. corruptionis, τῆς φθορᾶς, respectu. Est enim idem, & non idem. Idem τῇ οὐσίᾳ, non idem τῇ φθορᾷ. Atque hoc est, quod Græcorum Theologorum nonnulli haud inscitè dicunt : Corpus quod resurgit, τοῦτο erit, sed non τοῦτο. Hunc puto verborũ propositorum sensum esse, quæ interpretari & illustrare, quam interpolare multò satius esse duxi. Confer hæc cum proximè sequentibus, & affirmatiuam lectionem veram esse concedes.

Pag. 522. 25. ὀνόματι] Liquet ex iis quæ continuò sequuntur nomen ὀνόματος, hîc sumi aliquantò latiùs, αὐτὶ τῆς λέξεως καὶ πραγματείας in genere.

l. 32. ὅπου δὲ ἡμέραι πεπόνται] Græca Scholia, ὅτου δὲ ἡμέραι πέντε, καὶ ὄζει ἤδη καὶ σήπεσθαι πρὸς τὴν φθοράν. Diuersitas numerorum sic conciliari potest. Græca Scholia loquuntur de corporum putredine, vt Martha, Ioh. 11. 39. vbi dicit de Lazaro paulò antè defuncto, ἤδη ὄζει. τεταρταῖος γάρ ἐστι: Chrysostomus verò de corporum plenariâ abolitione & consumptione, vt cùm post aliquod temporis spatium conuertuntur in terram. Ne autem quis miretur à Chrysostomo tam breue spatium corporum abolitioni præfiniri, cùm apud nos vix hoc contingat post decem aut duodecim annos aut eo amplius, audiat, quid proditum memoriæ sit de cœmiterio quodam in agro Pisano in Italiâ, vbi solis ea est vis & voracitas, vt corpora iniecta 24. horarum spatio, penitùs absumat. Munsterus lib. 2. de Italiâ, pag. 196 : Est & baptisterium insigne, [sc. in urbe Pisa] sed illud insignius, cœmiterium sc. amplum, mœnibus & porticibus clausum, cuius terra intra 24. horas corpus humanum consumere, & in seipsam conuertere potest.

l. 33. οὐδὲ πρὸς μίαν ἀρκέσαι ἡμέραν] Sc. post expletum 30. dierum spatium.

Pag. 523. *l.* 21. τὰ ψυχικὰ] Hæc verba delenda puto, tanquam marginalem glossam, τὸ, τὰ ψ, ante, ὅλα ἐξέβη.

Hom. 44.

Pag. 540. 7. - τοῦτο μέλει] Græca syntaxis requirit, τούτῳ.

NOTÆ

NOTÆ
IOHANNIS BOISII IN
HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN
posteriorem ad Corinthios.

Hom. 1.

Pag. 546. 2. ὅλως πανταχοῦ ἰσχυέτερον, &c.] *Nihil muto.*

Pag. 547. 16. ἔνδον ἐστῶτος] *i. in cœlis: in conspectu Dei. Nam qui carent visione Dei, dicuntur esse in tenebris exterioribus, Matth. 8. 12. Οἱ ἔνδον, sunt Ecclesia, inprimis triumphans. οἱ ἔξω, sunt reprobi, inprimis damnati.*

l. 29. ἀλλὰ, *hâc lineâ pono, & sequente doleo.*

Hom. 2.

Pag. 551. 7. & 8. αὐάσασιν νεκρῶν εὐφράνθημεν ὅτι τῶν Λ] *Proverbium de inspirato gaudio, sine de liberatione à malis opinione hominũ immedicabilibus. Nonnihil cum hoc affinitatis habere videtur proverbium illud Paulinum, Rom. 11. 15: ζωὴ ἐκ νεκρῶν, αὐτὴ τῶν, ἄπιστα ἀγαθά.*

Pag. 552. 20. παύσωδεν πίνω αὐτοῦ καταμαλάξαι βέλεται] *Suspectum est mihi verbum, καταμαλάξαι, nec tamen suppetit aliud quod loco eius substituatur. Fort. verò nihil mutandum, sed addenda hæc post βέλεται: καὶ εἰς ὁμόνοιαν καὶ ἀρετὴν προτρέψαι. Sequitur enim, ὅταν καὶ ἀρετὴν ᾖ.*

Pag. 553. 30. λυσωπῆσαι] *i. flectere, persuadere. πεῖσαι, quod mox sequitur, & λυσωπῆσαι, ἰσοδυναμοῦσι.*

Pag. 555. 1. *Nihil muto: addo tantùm lineâ seq.* ἡμέρας καὶ νυκτὸς post καταγίνεσθαι. *Halesij correctionem probarem, si aut alia esset responsio ad quæstionem: πῶς ἂν τοῦτο αὖ γένοιτο; aut non continuò subijceretur: ἐν τῷ νόμῳ αὖτῷ καταγίνεσθαι.*

l. 8. συγκιλλοῦν] *Sic dixisse credo Chrysostomum, quia μαλάζεται ὁ λόγος, nec eundem tenorem servat. Recto enim tenore servato, sic processisset oratio: εἰ δὲς σπεύδειν ἀεὶς λοιδορεῖν, καὶ πάσης χρυσῆς ἀλύσεως ἀσφαλέστερόν τε καὶ εὐπρεπέστερον συγκαμπύλον.*

l. 39. ταγῆ] *De hâc voce quid sentirem, breuiter inducam initio notarum mearum in homil. in Genes.*

Pag. 556. 43. παρεσῶτων] *Mihi magis probatur,* παρεστώτων, *quàm* προεστώτων. *Non enim qui benedicunt καρδίας κλίνουσι, sed ij quibus benedicitur.*

Hom. 3.

Pag. 560. 15. ἀλλὰ τὸ τῶ πνεύματος &c.] *Fort. sic:* ἀλλὰ τῶν τῆ διαστολῆ τῶ πνεύματος ὑπολείπων ἐμὲ ἐκείνῳ πίστευσαι. *Aliter:* ἀλλὰ τῆς τῶ πνεύματος διαστολῆς, καὶ ὅτε ἐκεῖ ἐμὲ ὑπολείπων ἐκείνῳ πίστευσαι. *Hæc ita placent, vt requiram meliora. Al.* ἀλλὰ τῆς τῶ πνεύματος διαστολῆς. Καὶ δὲ ἐκεῖ ἐμὲ ἐκείνῳ πίστευσαι *deleto,* ὑπολείπων.

Pag. 564. 27. ὑπὸ τῆς ὁπλοδεξίας] *Quid si,* ὑπὸ τῆς ἧς ὅπλων δεξιᾶς μεταχειρήσεως?

Hom. 4.

Pag. 570. 35. & 36. *Nihil muto, nisi quòd lin. 36. pro* ἄγχει *legendum putem,* ἄγει. Deinde ne supinos faceret, tanquam penes quos esset dimittere, vel non dimittere, ac propterea non dimitterent, rursus eos ad hoc adducit. Ad hoc, *i. ad dimittendum.*

Hom. 5.

Pag. 576. 13. κιρνῶντες] *i.* οἰνοχοῦντες.

Pag. 577. 35. ἔστιν] *sc.* τὸν δικαιῶ.

Pag. 578. 11. ὅπ χρήματα] *Nihil erit in his verbis incommodi, si præponantur illis duntaxat extrema verba quæstionis præcedentis, in hunc modum:* ἢ τὸ πεισθῆναι κακῶς ἢ τὸν πεισθέντα κακῶς, ὅπ χρήματα κερδαίνας, &c.

Hom. 6.

Pag. 579. 19. ταύτῃ] *Ordo:* ὡς ταύτῃ τῇ αὐτάρκειαν αὐαλύσαι αὐτῷ ἐκ ἧς εἰρημένων. αὐτάρκειαν *intelligit, quam paulò superius dixit,* αὐδυποτρεπῆ, *lin. 12.* ὅσῳ ἔμελλεν αὐτῷ παρ' ἑτέρων αὐδυπρόσιτος, ὅπ ἐπαίρεις σεαυτόν.

Pag. 582. 12. πῶ ἧ διανάστασιν μηκέτι] *Fort.* διανάστασις *hic significat excelsum & erectum illum animi statum, quo maximè homo ab animalibus rationis expertibus discernitur, vel pro,* διανάστασιν, *legendum,* διανοίας κατάστασιν, *quod magis probo. Nam in examinandis vitiosis lectionibus, sæpè re-*

perio duas aut tres dictiones in vnam corruptas.

Hom. 7.

Pag. 589. 23. *Videndum an non verba hæc :* ἐπεὶ ἡ εἰκὼν ἐμένει : *rectius collocentur post*, οὔτε εἰκὸς ὑπὸ κυείου πνεύματος, *lin.* 17. *Dicit ibi* In talem nos gloriæ imaginem transformari, qualẽ à Domino spiritu insculpi par sit. *hoc est*, non in euanidam imaginem, sed in permanentem. *Tum addit :* Ἐπεὶ ἡ εἰκὼν ἐμένει : Alioquin imago non manet. Neque enim habet firmam ὑπόστασιν.

Pag. 591. 28. *Vel legendum*, σωηδείας (*quod maxime mihi placet*) *vel non solum* τὸ πίκτον, *sed etiam* τὸ σβεννυώ.

Hom. 8.

Pag. 594. 10. *Lego*, ἀλλ' ὕτω λέγονται ἀπ' ἐκείνων ἧς ὑποκ. *&c. Chrysost. hom.* 22. *in Matthæum :* Κύριον ἦ ἐνταῦθα τὸν μιμνεῦν ἐκέλευσεν, ἐ διὰ τ οἰκεῖν σύναν, ἀλλ' διὰ τὴν ὑποκλινομένων αὐτῷ παλαιπωρίαν. ὕτω κ τὴν κοιλίαν θεὸν καλεῖ, ὐκ ὑπὸ τ τῆς ἀκαθαίνης ἀξιώματος, ἀλλ' ὑπὸ τ τῆς τ ἀκαθάντων ἀθλιότητος.

l. 40. *Ego in hac sententia sine clausulâ nihil desidero. Explicatur enim his verbis, quid sit* φαντασιὰς *ille* τ εὐαγγελίου. οὗ *subaudiendum* εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι αὐτοῖς, ὅτι *&c.*

Pag. 595. 11. *Quid si sic ?* Μὴ γὰ ἡμῖν μάχεσθε, φησι, κ πολεμεῖτε, κ ὑ τ *&c.*

l. 20. *Hæc verba :* τὴν Μωϋσέως λέγω : *delenda esse suspicor, tanquam marginale glossema. Quòd si cum eruditiss. Halesio,* τὴν τ Μωϋσέως *legamus, deleto verbo* λέγω. *dubium erit vtrum* τὴν *addatur per appositionem, an regatur ab* ὑπερβάλλουσαν. *Ego igitur tollenda ambiguitatis gratiâ inducenda ea censeo. Nam è margine huc irrepsisse probabile est. Aliter : Deleatur subdistinctio post,* ὑπερβάλλουσαν, *& eò lubentiùs quidem lectionem Halesij amplectar. Aliter :* Εἴδες πῶς πάλιν τοῖς ζητοῦσι τ δόξαν ἐκείνην ἰδεῖν τὴν ὑπερβάλλουσαν δείκνυσιν αὐτὴν μὴ περιόντως ἀγαπᾶσαν ; ὑ γὰ καθάπερ εἰς τὸ πρόσωπον Μωϋσέως, ὕτως εἰς τὰ πρόσωπα ὑμέτερα, ἀλλ' εἰς τὰς ὑμετέρας καρδίας ἔλαμψε *&c.* Qui audit τὴν ὑπερβάλλουσαν, *satis intelligit de quâ gloriâ loquatur, etiamsi non addatur,* τὴν τ Μωϋσέως. *Porrò lin.* 21. *&* 22. *addenda mihi quædam videbantur sensus perficiendi causâ.*

l. 40. τῆς ἀποῤῥήτε] *Distinctio illa inter* ἄῤῥητον *&* ἀποῤῥήτον *maiori ex parte tenet, sed non semper. Nam & Hesych. interpretatur,* ἀπόῤῥητα, τὰ ῥηθήσας μὴ θυσάμενα.

Hom. 9.

Pag. 599. 29. ἐννεότητι λαῶν] *Malo legere :* ἐν νεότητι *divisim, quàm* ἐννεότητι *coniunctim.* Ἐννεότης *enim est* ἀφωνία *vel* ἰσχνοφωνία, *non autem* νηπιότης, *& dicitur de voce tantùm, non autem de moribus.* Ἐν νεότητι λαῶν, *est, qui in iuuenili ætate senes delirantes imitatur.*

Pag. 602. 4. πῶς λαμπάδας ταῖς βασάνοις προσάγουσι] *Fort.* τοῖς βασανιζομένοις. *Faces admouent. Cic. de Officijs lib.* 2. Et dolorum cùm admouentur faces, præter modum plerique exterrentur. *Idem Tusculanarum* 3. Lacerant, vexant, stimulos admouent, ignes adhibent, respirare non sinunt.

Hom. 10.

Pag. 603. 25. *Rectè omnino vidit Halesius, legendum esse priore loco,* ἐνδυσάμυοι. *Nam est duplex lectio,* ἐνδυσάμυοι, *&* ἐνδυσάωμοι : *& posteriorem lectionem præfert Chrysostomus. Quod autem lin.* 25. *legendum sit,* ἐνδυσάωμοι, *indicat interpretatio, quæ continuò subnectitur :* τετίσι, κὰν ὑποδυώμεθα. ὑποδύεσθαι *enim &* ἐνδύεσθαι, *idem propemodum sonant. Græca Scholia, pro* ἐνδυσάμυοι *posteriore loco, habent,* ἐπενδυσάμυοι.

Hom. 11.

Pag. 611. 30. ἔξιν ἔδωκεν] *Credibile est Chrysost. dixisse :* τὴν καθ' ἕξιν ἐδωκεν. *Aristot. Ethicorum* 4. Διαφέρει δ' ἀδὲν τὴν ἕξιν, ἢ τὸν χ τὴν ἕξιν σκοπῖν.

Hom. 12.

Pag. 615. 43. μέγα τοῦτο θεὶς εἶ ; ναί, φησι] *Præcepto. ri meo assentior sic legenti :* μέγα τοῦτο τίθης ἔμ ; ναί, φησι. *Aliter,* μέγα τοῦτο θέλεις ἔμ ; ναί, φησι. τὸ θέλεις *magis mihi probatur. Nam* θέλεις *compendiosè aut negligenter scriptum parùm differt à* θεὶς.

l. 44. *Deest interrogandi nota post* ψυχῆς · ὐ νεανικῆς δεῖται ψυχῆς ;

Pag. 617. 8. κὰν ἀγνοῶσι] i. κὰν ἐδὲ εἰδέναι με ἀξιᾶσι (*vide pag.* 616. *lin.* 30.) *Retinendum enim hoc verbum censeo, quia apud Paulum, post* πλείους *sequitur,* ἀγνοούμυοι.

l. 37. πιᾷς] *Haud temerè cyciendum hoc verbum puto. Nam vt Budæus docet, in significatione æstimationis tam actiuâ, quàm passiuâ, aut mediâ voce huius verbi vtuntur Græci.*

Pag. 619. 9. ἀλλὰ κ ἐλαττόν τι ἦ] *Hunc locum A. Dounæus ita perpurgauit, vt nihil possit esse suprà.*

Hom. 13.

Pag. 620. 11. κ ὅπλα αὐτὰ εἰπών] *Vidit hîc Halesius, quod res est, verba nonnulla suo loco emota esse, ac nonnulla præterea desiderari. Vtriq. igitur malo perquàm ingeniosè remedium adhibuit, nec habeo quod in eius emendatione requiram, nisi quòd deesse fortasse cuipiam videatur,* δικαιοσύνης, *post* εἰπών, *vt integra oratio sit :* κ ὅπλα αὐτὰ εἰπὼν δικαιοσύνης.

Pag. 622. 1. μὴ ἐκκλίνητε ἑαυτούς] *Fort. sic :* μὴ ὑπὸ ἧς πιστῶν ἐκκλίνατε πρὸς αὐτούς. *Hoc enim est* ἀδικεῖν τὸ δίκαιον, *non simpliciter consuetudinem habere cum infidelibus, sed ita vt fideles vnà relinquas. Possumus etiam legere :* μὴ ἐκκλίνατε πρὸς αὐτοὺς, *sine additione* τῶν, ὑπὸ τ τῶν πιστῶν. *Gra-*

ca Scholia: φησὶ γὰρ, τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀγαπᾶν με, τὸ μὴ ἐπικλίνειν πρὸς τοὺς ἀπίστους &c. *Notanda etiam verba quæ sequuntur, lin. 5. & 6.* ὡς αὖ εἴ τις παιδὶ τῶν γεγυμνικότων ὑποροῶντι, καὶ μαφοῖς ἑαυτὸν ἐνδιδόντι λέγοι, &c. *Faciunt enim ad intelligentiam* τοῦ ἐκκλίνειν.

l. 28. ὃ δὲ γὰρ εἶπε, &c. *Legendum videtur,* ὃ γὰρ εἶπε, διαβὰς καὶ αὐτὸς (πλανώμενος) ἀλλ' (ὁ πλέον λυπεῖ) δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ &c. *Sic legendum esse liquet ex sequentibus:* ὃ δὲ εἶπε τοῖς τὸ φῶς καὶ τοῖς τὸ σκότος, ἀλλ' αὐτὰ τὰ ἐναντία τίθησι, τὰ ἀδιάδεκτα τῶν ἐναντίων, φῶς καὶ σκότος. τὸ ἀδιάδεκτον τῶν ἐναντίων, *est abstractum:* τὸ δεκτικὸν τῶν ἐναντίων, *est subiectum, sive concretum. Vide And. D. annotationes in hom. 11. pag. 611. lin. 30.*

Hom. 14.

Pag. 625. 25. ἂν ἐπινοήσαιμι] *Deesse aliquid videtur. Quid si ergo sic legamus?* ἃ τότε ἕνεκά τι ἐπινοήσαιμι. *Non hanc ob causam astutè aliquid excogitamus.*

Pag. 626. 39. ἔξωθεν μάχαι &c.] *Certè hæc & alia eiusdem generis dixisse Paulum censuerim,* ὃ καὶ μίμησιν, ἀλλὰ καὶ ζωὴν ἔπαιρων.

Pag. 628. 2. αὖ ὃ τοσοῦτος ὀφθαλμὸς πεισθείλη)] *Fort.* αὖ ὃ τοσοῦτος ὀφθαλμὸς πεισθλέποντας ὑποστείληται, &c.

l. 6. καλῶν] *Propiùs accedit ad verum,* κολακόνων, *quàm* παρακαλῶν, *ut mea est sententia.*

Hom. 16.

Pag. 636. 7. εἴ τι αὐτῷ] *Verba sunt Pauli, v. 14. huius cap. Sententiam autem huius loci hanc arbitror esse: Dixerat Paulus v. 13.* περισσοτέρως μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου. *Iam ne suspicarentur Corinthij Paulum Tito, quàm ipsis, melius cupere, & de Titi, quam illorum rebus, magis gaudere, quæ nam gaudij sui causa esset, hoc loco exponit. Quemadmodum igitur paulo superiùs causam sui gaudij indicavit, dicendo:* ὅτι εἴ τι αὐτῷ &c. *sic hoc loco dicendo:* ὅτι ἐν παντὶ θαῤῥῶ ἐν ὑμῖν.

Hom. 17.

Pag. 639. 39. πίστει τῇ πρὸς χαρισμάτων] *Gr. Scholia,* πίστει τῇ εἰς Θεόν.

Pag. 640. 16. ἴστω] *Malo* ἔρχεται. *Scio* ἴστω *esse* προδιδ), &c. *sed an* λογογράφοις *conveniat, nondum intelligo.*

l. 44. φέρεται] *Beza legit* φέρεται, *etiamsi interpretetur,* adlit.

Hom. 19.

Pag. 649. 10. κεκολασμένως μᾶλλον δὲ εἰ] κεκολασμένως *i.* λιτῶς, *ut* κεκολασμένη δίαιτα, *est* λιτὴ, *hoc est,* tenuis & moderata diæta. *Nonnulli dicunt,* castigata.

Pag. 652. 14. ἀπίρξομαι] *Nihil muto, ut nec lin. 19. nisi quod cum præceptore meo addendum putem* ὃ *post* ὅταν.

Hom. 20.

Pag. 655. 36. διὰ τί τοῦτο &c.] *Videntur hæc verba esse hominũ non tam expensorũ rationes subducentiũ, quàm otiosè & impiè ac irreverenter de providentiâ Dei & mundi huius administratione garrientium. Huiusmodi enim ineptijs oblectare se solent ebrij, postquam aliquantùm resipuerint & redierint ad se. Priora verba possunt etiam accipi de ijs, qui irrident aliorum beneficentiam erga pauperes. Vide huius pag. lin. 40.*

Hom. 21.

Pag. 659. 23. Ἕπον] *i.* Ἕπου, *nisi malis sic legere.*

Pag. 660. 1. τῷ λείῳ] *Non inelegantèr hoc vocabulum transtulit ad homines, quia homines extra Christum non multùm à pecudibus differunt, imo deteriore, quàm pecudes, sunt conditione.*

l. 22. χρὴ μέλος ὂν] *Nescio an vitiosa sit lectio. Malit fortasse quispiam:* χρὴ μέλος πεκοσμῆσθαι, καὶ δεῖ πολλοῖς ὤν. *Al.* ἀλλ' ὅμως χρὴ μέρος δεῖ πολλοῖς ὤν.

Hom. 22.

Pag. 664. 17. ἐκπεμπύοντος &c.] *Secundum Billij versionem rectiùs legeretur:* ἐκπεμπύοντος αὐτὸ τὸν πρότερον εἶον, ἢ χεῖρον, ἢ τὸν μὴ ταῦτα. *vel,* ἐκπεμπύοντος αὐτῆς τὸν πρότερον, *ut datiuus subaudiatur. Vix autem reperiemus locum, vbi* τὸ αὐτὸς *ad idem relatum sæpius repetatur. Porrò, post* πολλὰ, *lin. 16. desidero,* τοιαῦτα.

Hom. 23.

Pag. 667. 17. & 18. ἅπερ ἐκ κακουργίας &c.] *Legendum suspicor:* ἅτε γὰρ ἐκ κακουργίας ἅπερ ἐκ τοῦ μὴ πεδεῖν, ὑμᾶς ἢ ἀπώλεια, ἀλλ' ἐξ ἀφελείας. *Docet vnde esset, quòd decisperentur: non vtiq, ex malitiâ, aut contumaciâ, sed ex merâ simplicitate. Beza notis suis in hunc locum negat in Græcis verbis vllam esse amphiboliam: sed in eo errauit, vt opinor. Quemadmodum enim à & ab apud Latinos, nunc motum alicunde, nunc causam efficientem denotant: sic etiam,* ἀπὸ *apud Græcos, quod ita perspicuum est, vt exemplis minimè sit opus. Arbitror igitur Chrysostomum ita Paulum hic intellexisse, ac si* ἀπὸ, *causam, non terminum à quo designaret. Id ita esse apparet ex v. 18. & 19. vbi veniam illis omnem adimit, tametsi propter meram simplicitatem, nec aliam aliquam ob causam decepti fuerint. v. 19. & 20.* εἰ γὰρ τῆς συγγνώμης ἐξ ἀξίου, πολλῷ μᾶλλον, ὅταν διὰ κακοδοξίαν τις τοῦτο πάθῃ. *Observa: διὰ κακοδοξίαν quod respondet,* τῇ ἀπὸ *prius. Addunt Græca scholia:* Sicut calliditas serpentis non excusauit Euam, sic calliditatem pseudapostolorum non exemisse culpæ Corinthios. *Amplius de hoc loco cogitandum censeo. Præterea lin. 16. omninò legendũ censeo,* ἐκεῖ, *pro* ἔτι. *Non enim insistit metaphoræ, sed ab eâ discedit sicut legenti locum patet.*

Pag. 668. 32. *Hiatum sic expleri posse suspicor, ne lector subsistere cogatur :* πολλὰ τοιαῦτα. ὅθεν δῆλον, ὅτι καὶ φάσκοντες εἶ σοφοὶ, τῇ γνώσει ἰδιῶται ἦσαν, ἢ καὶ, *&c.*

Pag. 672. 14. εἰς ἀνδρήματα] *Fort.* εἰς ἐυεργετήματα, *vel* κατορθώματα, *aut tale quid.*

Hom. 24.

Pag. 675. 10. *&* 11. ἄπερ ὑδύνατα δείκνυσι] *Fort.* Ἐκεῖνα μᾶλλον τίθησιν, ἅπερ ὑδὲν ὄντα δείκνυσι.

Pag. 676. 14. *Lego,* ὁρᾷς πανταχοῦ, πῶς ἐξ ὧν *&c.*

Hom. 25.

Pag. 678. 34. *&* 35. *fort. sic :* ὑδὲ ἐξ ἐπάσεως ἔπι ὕσης, ἁπλῶς ἀποφαίνεται. ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ σύγκρισιν τίθησι τοῦ ὑπερβολὴ δεῖς, τότε τίθησι διὰ τῆς παραγμάτων αἱρέσιν ἐπιδείκνυται *&c. Plena hæc sunt & perspicua. Adhæc non erit absre, si omnia verba ab* ἅπας, *lin.* 33. *ad* ἀλλὰ *lin.* 34. *notis parentheticis includantur.*

Pag. 681. 42. ἐπίτεινε τὸν δρομὸν] *i. cursum, ut rectissimè A. D. videtur autem Chrysost. respexisse ad Philipp.* 3. *v.* 14. τοῦ σκοπὸν δρόμῳ δὲ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ.

Hom. 26.

Pag. 682. 17. *Malim, mutato ordine,* τοῖς πολλοῖς τοῖς ὑκ ἀκριβῶς *&c.*

Pag. 684. 2. ἠλέγχθη] Victus fuit : fugatus fuit. *Locus notandus propter hanc* τοῦ ἐλέγχειν *significationem. Sic lin.* 4. ἐλεγχθῶσι πρὸς αὐθρωπίνην φύσιν, *i. ut victa succumberet. ibid.* ἀφιστῶντ *&*] *sub.* βοήθειαν. *auxilium subducente, subtrahente.*

Pag. 685. 41. δωρεὰ χαρισμάτων] *Quid si sic ?* ἐπιδημία δωρεᾶς, χαρισμάτων ἕνεκα *&* σωμάτων. δωρεὰ enim *per se posita non est* πάθος, *nec commune aliquid habet cum reliquis omnibus, quæ hîc enumerantur.*

Hom. 27.

Pag. 691. 10. συγκροτῆν] *Fort.* συγκρατεῖν.

Hom. 28.

Pag. 695. 18. καθάπερ ἀκτῖνα *&* ἀφεθείσης] *Ut sol mittens radios, dicitur* ἀκτῖνα ἀφιέναι : *sic, ni fallor, radius missus dici potest* ἀκτὶς ἀφεθεῖσα.

Pag. 696. 44. ἔσται] *A. D.* ἔστι. *Ego malim,* ἔστω, *actiuè.*

Hom. 29.

Pag. 699. 9. *&* 10. τὸ μὴ πεπηδύσθαι ἐν τῇ πίστει ἁπλῶς] *Recepta lectio non videtur solicitanda.* ἁπλῶς *hic non est* εἰκῇ, *sed simpliciter, penitus, & opponitur* τῷ κατὰ μ. *Optimè autem conuenit fidei, quia fides simplicem assensum requirit.*

Pag. 703. 20. ὅταν διαλλάττωσι *&c.*] *Nullâ opus erit mutatione, si addantur modò hæc, aut similia, ante* ὅταν : πῶς γὰρ ἐκεῖ σκιὰ *&c. Tum ponenda est interrogandi nota post,* αὐτῆς, *lin.* 22.

l. 33. *Mihi magis probatur lectio illa, quæ est in contextu, nimirùm,* τοῖς νῦν ἐνδιμυχοῦντες. *Marginalis multis fulcris & adminiculis indiget.*

Hom. 30.

Pag. 705. 23. ὑπογυμνούμενον] *Non displicet,* ἐπιγυμνούμενον, *sed propiùs tamen accedit ad vulgatam lectionem,* ἐπιγανυμένων. ἐπιγανυμένων εἰς τοῦ, *&c. vel,* ὑπὸ τῆς, *&c.*

NOTÆ
IOHANNIS BOISII IN
CHRYSOSTOMI EPMHNEIAN IN
Epistolam ad Galatas.

Cap. 1.

Pag. 710. lin. 16. οὐκ γὰρ᾽ χθὲς κ᾽ σήμερον ἐφάνη] *Theodoretus argumento huius epistolæ:* Ἐπῄδον δ᾽, λέγοντες [*sc. Iudæi*] μὴ δεῖν τῷ Παύλῳ πείθεσθαι, τῷ χθὲς κ᾽ σήμερον φανέντι, ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς ἀμφὶ Πέτρον κ᾽ Ἰάκωβον κ᾽ Ἰωάννην.

Pag. 711. 20. πλέον ἡμῶν κ᾽ παθῶν] *Plenior esset lectio, si sic conciperetur:* μηδὲ μέτρα θεότητος ἐπέχειν τῶν λέξεων, μηδὲ ὧν τέτων δεικνύειν τὸ μέτριον ἡμῶν κ᾽ παθῶν.

Pag. 720. 36. παραιτοῦμαι κ᾽ ἐγὼ] *Non dubito quin pro concione hæc primùm recitata fuerint: sed quia non habent adiuncta Ethica, nec quicquam in se continent præter nudam verborum Pauli enarrationem, non ὁμιλίαι, sed ἑρμηνεῖαι, siue Commentarij dicuntur.*

Cap. 2.

Pag. 726. 40. τὸν πόλεμον ἐκείνων] *Fort. rectiùs,* τὸ πολέμιον ἐκείνων.

Pag. 728. 10. *Si liceret mihi resingere quæ ab alio scripta sunt, ego sic legerem:* κ᾽ ταῦτα εἰδότες ὅτι κατ᾽ ἀποκάλυψιν διὰ τῦτο παρεγενόμεθα, ὥστε αὐτοῖς κοινωνῆσαι, κ᾽ ὅτι Τίτον ἀκρόδυστον εἶχον μὴ ἐαυτῦ᾽ ἀλλ᾽ ὁμῶς ὅτε &c. *Aliter:* κ᾽ τ. εἰ. ὅτι διὰ τῦτο π. ὥστε αὐ. κ. κ᾽ κατ᾽ ἀποκάλυψιν παρεγενόμεθα, κ᾽ Τίτον α. εἰ. μ. ἐ. ἀλλ᾽ ὅμως, ὅτε ἐμοί π, &c.

Pag. 733. 16. pro ἄλλως, reponendum puto: πολλῷ μᾶλλον.

Pag. 735. 17. ὃ ζωοῖλε] *Fort.* ὃν ἀφεῖλε.

Cap. 3.

Pag. 736. 25. & 26. ὅπῃ ἡ τῦ ὀφθαλμοῦ βολὴ τῦ ὁρῶντας βλάπτειν πέφυκε] *Fort.* βλαπτικὰς ποιεῖν πέφυκε: *vel,* βλαπτικὸς ἁπλῶς πέφυκε: *vel,* βλάπτειν ἐποίησε, *deleto* τῦ πέφυκε. *Hoc modo subaudiendus est accusatiuus in quem verbi actio feratur. Sed hæc tentandi duntaxat gratiâ. Nam A. D. coniecturam rectè se habere puto.*

Pag. 739. 37. ὁ μὴ ἐμμένων] *Arbitror negationem nullo modo tollendam. vbi enim dicit Scriptura τὸν ἐμμένοντα τῷ νόμῳ, ἐπικατάρατον esse? quasi contrarium dicit dissertis verbis Deut. 27. 26. & huius cap. v. 10. Hoc ergo vult Chrysostomus: Nullum à Lege expectandum præsidium, quia nemo illam implere potest,* κ᾽ ἐμμένειν αὐτῷ. Ἐμμένειν *hic non est* περισσεύειν, *Iudaicè adhærere,* τῷ νόμῳ ἔχεσθαι, *& in eâ salutem quærere, quod Iudæi faciebant: sed constanter sequi & obseruare. Vide huius pag. lin.* 31.

Pag. 740. 9. *Lego:* πῶς, εἶδες δ᾽ δίκαιος κατάραν, αὐτ᾽ ἐκείνης ταύτης ἐδίκαιο. κ᾽ διὰ ταύτης ἐκείνῃ ἔλυσε. *Sic legendum esse patet ex his verbis, lin.* 12. αἰεδίκαιο ὁ χειρὸς αὐτ᾽ ἐκείνης ταύτης: *& ex totius præteritæ orationis scopo.*

l. 12. & 13. ἵνα λύσῃ τῷ ἐκείνων] *Malim:* ἵνα λύσῃ ἐκείνῃ, *nisi* τῷ ἐκείνων, *sit* τῷ κατάρᾳ τῦ ξύλου. Σαινόντων, κ᾽ ἀκολούθων.

l. 22. περίεσιν] *Corruptè, vt puto, pro,* περισσότερον. κ᾽ ὅτω περισσότερόν τῷ τῆ πράγματος ἐπαγγελίαν *Sic enim legendum suspicor, mutato recto in accusatiuum.*

l. 24. - ἀχάριστον] *sub.* λαὸν. ἀχάριστον, *i.* ἀγνώμονα. *Nec est quod vereamur, ne non conueniat hoc epithetum Ethnicis. Etsi enim neq; tam multa, neq; tam magna beneficia acceperunt à Deo, atq; Iudæi, tamen non fuit, nec est tam parca erga eos Dei liberalitas, quin propter impietatem suam meritò inter ingratos censeantur.*

Pag. 741. 30. - κἂν ὀλίγας] *Lege:* κἂν ὀλίγας, *& sic legisse Interpretem non est absimile veri. Græca Scholia:* ὡς εἰκῇ ἐδίδου, ἀλλ᾽ ἵνα κἂν ὀλίγας πλημμελείας κωλύῃ.

l. 38. *Halesij emendatio multum lucis addit huic loco, tametsi non sit necessaria.*

Cap. 4.

Pag. 746. 38. - ἀλλάξαι τὸν ὀλοφυρμὸν, &c.] *Solitâ meâ audaciâ vsus, sic tento remedium adhibere loco insigniter corrupto:* ὥστε ἀλλάξαι τῷ φωνῷ μᾶ, φησι, τοιῦτον, αὐτὶ τῦ διδάξαι τὸν ὀλοφυρμὸν ἀκουσθῆναι ποιῆσαι, κ᾽ δάκρυα δεῖξαι, κ᾽ πάντα εἰς θρῆνον ὁπισπάσθαι. πάντα, *retineo, quia videtur ἐμφατικώτερον quàm* πάντας.

Cap. 5.

Cap. 5.

Pag. 749. 36. - ἄλλος ὁ τῶν πολλῶν] *Rem acu tetigit, qui pro, ἄλλος, legendum notauit, αὐτός. Frustrà sit per plura, quod fieri potest per pauciora.*

Pag. 750. 40. - καὶ τὸν ἀεὶ τῷ ἐκ πάντων χρημάτων κίνδυνον] *Rectè in margine :* ὀπιχρημνᾶν, *nisi quis malit verbum,* ὀπιχρημνᾷ. *Chrysost. hom. 46. in Matth. pag 296. lin. 40.* ὡς μικρὸν τοῖς ἄρχουσιν ἐπιέσθην ὀπιχρημνᾷ τὸν κίνδυνον. *i.* facit impendere, *vel* impendere dicit. *Est enim factum pro dicto, vt apud Virg.* Pasiphaen nuci solatur amore iuuenci, *i. amoris iuuenci solatio se oblectantem canit : & apud Arist.* οἱ γλυκάζοντες τὸν ἔρωτον, *i.* qui dicunt cœlum esse genitum. *Cùm scribebam notas in homilias Chrysostomi in Matthæum, de mendo suspectum fuisse mihi verbum illud memini, sed iam calculum reduco, & me tum in errore fuisse agnosco. Posterior dies priorem docet.*

Pag. 752. 11. - ὅρα πῶς, &c.] *Quid sisic ?* ὅρα πῶς καθαρὸν ἑαυτὸν ἀπὸ τούτου τοῦ ἐγκλήματος ἐνεδείξατο.

l. 42. ἀφέντες] *Malim* ἀφέντας, *vt conueniat cum* μεταδιώκειν.

Pag. 753. 38. *Delenda puto hæc verba :* ἐν τῇ πρὸς Μανιχαίους μάχῃ *videntur enim primùm in margine ad illum locum apposita fuisse, vbi sermo habetur de Manichæis, ac deinde, nescio quomodo, huc translata.*

Pag. 755. 33. *pro,* καλεῖν, *legendum arbitror,* καπδεῖν *Nam* τὸ καλεῖν *vero, optimè, sicut cuinis locum expendenti facilè liquere potest. Porro recurre ad lin.* 31. *vbi deesse aliquid suspicor. Sic itaq; lego :* πῶς ἡ τῆς σαρκὸς ὀνόμασε πάλιν καὶ τὰ μυστήρια καλεῖν εἰωθεν ἡ ἁφὴ, καὶ τὸν Χριστὸν σάρκα, καὶ τὴν ἐκκλησίαν, &c. *Al.* καὶ τὸν ἄρτον, ὃν κλῶμεν, κοινωνίαν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐκκλησίαν. *Adiunsum videtur ad 2. loca, videl. 1. Cor. 10. 16. & Ephes. 5. v. 30. & 31.*

l. 42. *pro,* κωλύω, *lego,* ὀλολύζει. *aut tale quid.*

Pag. 756. 41. παύπης, &c.] *Totum locum sic lego :* ὅτο παύπης, καὶ διὰ τοῦτο ἀεὶ αὐτῆς διαλέγεται ὡς ἐν μέσῳ κειμένης τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σώματος ὅπ αὖ μὲ εἰς θέον χρῆσιν τῷ σώματι, πνεῦματικὸν αὐτὸ κατεργάσατο· εὖ δ' ὑποσῇ μὲ τὸ πνεύματος, ἐνδῷ δ' ἑαυτὸν ταῖς πονηραῖς ἐπιθυμίαις, χωρὶς ἔρχεται ἑαυτὸν κατασκάπτων. Si anima corporis ministerio rectè vtitur, corpus ipsum efficit spirituale : quòd si spiritus abnuerit imperium, & malis cupiditatibus se dediderit, etiam quam habuit priùs amittit dignitatem, & ex purâ ac æthereâ, terrestris & fæculenta fit. De mediâ conditione animæ inter corpus & spiritum, memini me alibi legisse aliquid apud Chrysostomum, sed vbi id quærere oporteat, planè nescio. *vide Hom. 5. in Epistolam ad Ephesios, pag. 788. lin. 13. & deinceps.*

Cap. 6.

Pag. 758. *lin.* 1. & 2. - δι' ὅτερον τὸ, &c.] *Fort. sic :* δι' ὅτερον πάθοις τὸ τῆς πολλῆς ἀδηφαγίας ὄνομα, ἄνθρωπος, εἶτα, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς λέγων, καὶ δάιμονος, &c.

l. 10. - τοῦτο αὐτὸ ἴδοι τις ἄν] *Hic inserenda videntur quædam πρὸς ἀπαρτισμὸν τοῦ λόγου, nimirùm hæc aut similia :* ἀ γὰρ πάντα τὰ μέλη τοῦ αὐτοῦ ἔχει τάξιν, ἀλλ' ὅμως, &c. *Secundùm hanc lectionem ponenda est plena distinctio post* ἴδοι τις ἄν.

l. 24. *Pro* κατασκοπῶ, *nescio quid sit legendum :* κατασκάπτει *ne, an* κατασκώπτει, *an* καταχόπτῃ, *an nihil horum, sed* ἐξαρτελίζει, *aut tale quid, quia sequitur,* τῆς δ' τελέσεως αὐτὸ δεῖγμα. *Potest etiam orationis forma mutari in hunc modum :* πάλιν ἐνταῦθα τοῦ ἀπόνοιαν κατασκόπει. πῶς δ' τελές τι θεάγμα ὄζει. *Sed mera hæc sunt somnia, nec quicquam illis tribuendum puto.*

l. 25. *Pro* δ' ὡφέιαν, *nescio an legendum sit,* βλακέιαν, *sine* βλακέιν, *aut* εὐήθειαν, *aut aliquid eiusmodi.*

l. 35. - ὡς ὁ φαειτῶ Θ] *Halesij additio necessaria est, nec potest sine sententiæ detrimento omitti Non est tamen opus vt verbum exprimatur : aut si exprimitur, velim in secundâ personâ exprimi, quia præcedit* βάλει. Τί δ' ἄρα βάλει, μὴ χεῖ τῆ πάσιον, ὡς ὁ φαειτῶ Θ, ἀλλ' εἰς σαυτὸν μόνον. *Sui.* χωμ χῶ, *sive* χωμμα ἔχε.

Pag. 759. 11. - πρὸς δ' οιαν] ἡ δ' νοια *est tanquam fons, &* ἡ εὐπάλια *tanquam riuulus : sublato verò fonte, riuulus citò arescat necesse est. Oecumenius hæc tria distinctè ponit :* Ῥοφᾶς, δ' νοιαν, πμῶ : *& his tribus nominibus comprehendit quæcunq; debentur ab iis qui instituuntur, doctoribus & catechistis suis.*

Pag. 762. *l.* 6. - σραπόωψον] *Fort.* μονονυχὶ, *sive* ᾗδὸν σραπόωψον, *tum nimirùm cùm in itinere Damascum versus, luce cælitùs delapsâ repentè circumfusus, in terram propè exanimis cecidit, Act. 9. Ad quam enim aptiùs historiam hæc referam, non habeo.*

Pag. 763. 10. - τὸ δ' αὐτὸ κ' ἐυχὴ, &c.] *Fortasse sic :* τὸ δ' αὐτοῦ ἐν ἀσφαλείᾳ ἔῃ καὶ ἐυχῇ καὶ διδασκαλίᾳ παρασκάσε, καὶ ἁ ἐξ ἀμφοῖν ἰσχὺς ὁλόκληρος ὦ ἀσφάλεια αὐτὶ τείχους αὐτοῖς διπλᾶ μυοφύη. *Feci hic quod ij solent, qui res alioqui non coituras, glutine aut ferrumine, aut chrysocollâ coniungunt : sic ego verba diuulsa malèque cohærentia quasi glutine quodam copulaui, quò locus iste non sine causâ à te obeliscò notatus, & non inter depranatos modò, sed depranatissimos numerandus, vel speciem saltem aliquam integritatis reciperet. Cæterùm an gluten, quod adhibui, probum sit & luce dignum, tuæ erit prudentiæ iudicare.*

NOTÆ

NOTÆ IOHANNIS BOISII

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Ephesios.

Pag. 763. lin. 42. καὶ γὰρ καὶ ἐξωσίαν ἐκεῖ, καὶ ἐπελάβετο] *Iohannem Apostolum non fuisse Ephesum relegatum, tum ex Apocalypsi liquet, tum ratio ipsa euincit. Nam quæ pœna fuisset in vrbe tam celebri viuere? & Iohannem post finitum exilium, eó sponte suâ ventitâsse, ibiq; extremum diẽ suum obijsse, historiæ testantur, nec id Chrysostomum nescisse probabile est. Quid ergo? Sine dubio mendosa est lectio, sic fortasse corrigenda:* καὶ γὰρ ἐκ φυγῆς ἐπανελθὼν ἐπεχείρησεν ἐκεῖ καὶ ἐπελάβετο. *Eusebius lib. 3. cap. 33.* Ἐπὶ τούτοις καὶ πάλιν Ἀσίαν ἅπασαν βασιλεύσαντος αὖθις ἐκεῖσε, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἀπόστολος ὁμοῦ καὶ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, τὰς αὐτόθι διέπειν ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν νῆσον καὶ τὸν Δομετιανοῦ τελευτὴν ἐπανελθὼν φυγῆς *Sic Hieronymus in Catalogo:* Interfecto Domitiano, & actis eius [*inter quæ fuit exilium Iohannis*] Iob nimiam crudelitatem à senatu rescissis, sub Neruâ principe redit Ephesum, ibique vsque ad Traianum Principem perseuerans, totas Asiæ fundauit rexitque ecclesias, & confectus senio, sexagesimo octauo post passionem Domini anno mortuus, iuxta eandem vrbem sepultus est. *Theodoretus, fateor, in argumento huius epistolæ, lectionem quam habemus, confirmare videtur his verbis:* Ἐν αὐτῇ δὴ τῇ Ἐφέσῳ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἐξοικιζόμενος διέτριψε πολλὰ, ἐν ᾗ καὶ τελευτᾷ. *Sed & hæc si commodè exponuntur, lectionem illam nihil adiuuant.* Ἐξοικιζόμενος *enim est,* μετὰ τὸ ἐξοικισθῆναι, *hoc est, postquam ab exilio rediit. Quid si ergo sic legamus?* καὶ γὰρ καὶ ἐξοικισθεὶς [*i.* μετὰ τὸν ἐξοικισμὸν] ἐπεχείρησεν ἐκεῖ, καὶ ἐπελάβετο

Pag. 764. 3. καὶ Δημόκριτον] *Laërtius vitâ Democriti:* Γενόμενος δὲ Δημόκριτος ἐξ. πρεσβύτερος δὲ αὐτὸς ἦν Ἀναξαγόρου, καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον συνήκμασε τοιοῦτος. τέταρτος, φασὶ τῆς ἱερᾶς τῆς ἐν Ἐρέσῳ γενεαφῆς, καὶ τῆς πόλεως Σαμοθράκης. πέμπτος, ποικίλης ἐπιγεγραμμάτων, σαφὴς καὶ αἰσθητός. ἕκτος, Περσαμηνὸς, ἀπὸ ῥητορικῶν λόγων.

Hom. 1.

Pag. 765. 7. εἰ δὲ μὴ βούλει] *Lego,* Ἰδοὺ, Θεὸς τὸν σαρκωθέντα τοῦ πατρός. εἰ δὲ μὴ βούλει, ἀλλὰ &c. *Est* ἀποστροφὴ *ad hæreticos, qui Christi diuinitatem negabant.* Si nouis, inquit, incarnati patrem esse, at hoc ingratijs, ac velis nolis, concedas oportet, patrem esse verbi.

Pag. 767. 1. κοινοτέρᾳ] *Rectè. sequitur enim* σαφωνείας ἕνεκεν τῶν ἀφελεστέρων. *Trita enim & pernagata notiora sunt, quàm noua & inaudita. Sed ne quid dissimulem, ne sic quidem mihi satisfit. Sic itaq; lego:* σαφωνείας ἕνεκεν, καὶ ἐπ' ἀφελείᾳ τῶν ἀφελεστέρων.

Pag. 768. 44. Quæ sequentia cum antecedentibus pulchrè coherent, non puto opus esse, vt ἀδικῶν *ponatur in margine. Nihil enim erit ab vrdi, si aliquæ homiliæ Ethicis adiunctis careant.*

Hom. 2.

Pag. 770. 26. πρὸ λαχόντας αὐτῷ] *Nescio an legendum sit* λαδόντας, *pro* λαχόντας *Cæterùm neutra mihi lectio placet, tametsi pro* λαδόντας *faciat* ὕλας, *quod statim sequitur, & pro* λαχόντας πληρωθῶσι, *quod paulò antè præcedit. Quid est, quæso,* λαχόντας αὐτῷ? *Quid item* λαδόντας αὐτῷ? *Certè nihil, nisi addatur aliquid. Ego verò quid addendum sit, nondum inuenio, nisi sic velis legere:* πρὸ λαδόντας ἐν τῷ νοῒ αὐτῶ κληρονόμους, ὕλας ποιήσειεν. *vel,* πρὸ λαδόντας αὐτῷ κληρονόμους. *Coniecturæ de locis duobus proximè sequentibus eiusmodi sunt, vt meliores non desiderem.*

l. 42. ἠγέρασε τὰ παρ' ἡμῶν, &c.] *Fort.* ἠγέρασε τῆς Θεοῦ τῶν, &c.

Pag. 771. 2. Delenda subdistinctio post εἶναι, *& ponenda post* εἶναι *linea sequente.*

Pag. 772. 3. τί δὲ τὸ μοιχᾶσθαι,] *Nihil mutandum puto, duas ob causas. Primùm, quia hæc pendent ab his verbis præcedentis pag. lin. 41.* ὁ φονεύσεις: *& deinde, quia eâdem pene loquendi formâ vtitur posteà, huius nimirùm pag. lin. 17. & 25.*

Pag. 773. 2. καὶ τὸ λέγος τῆς ἀναγκαίων] *Fort.* καὶ τὸ λέγος τὸ ἀπορῶν τῆς ἀναγκαίων, *vel,* καὶ τὸ λέγος μὴ ἐν ἀνάγκῃ ποτὲ γίνωμαι τῆς ἀναγκαίων. *Genitiuum enim casum retinendum arbitror.*

l. 10. ἐπεὶ ὅπου γε αὖ καὶ οἱ τὰ σπειρὰ πωλοῦντες &c.]

Quoties de sensu constat, de verbis non multum laboro, nisi sponte, & ut primùm requisita sunt, venerint. A. D. coniectura admodum est probabilis, nimirùm, σύμζολον deesse ante, παρ' ἑτέρων. Sed quia lin. 14. est συμζόλαια, & ille incertus videtur, utra sit dictio præferenda, σύμζολον, an συμζόλαιον, ego utrobiq; idem vocabulum ponendum sentio, hoc est, vel legendum lin. 10. συμζόλαιον παρ' ἑτέρων, vel lin. 14. εἰ ἦ τὰ σύμζολα διδόναι.

l. 13. & 14. *ἀλλ' ὧδ' πλέτ@ οὐκ ἔστιν] Addo: οὐκ ἔστι μόνιμ@, vel πλυχρόνι@, quia mox sequitur: διὰ τὸ ταχέως ἀφίσασθαι.*

l. 18. & 19. *ἀλλὰ μικρὸν &c.] Fort. sic: καὶ τὸ μὴ κτημάτων μὴ μόνον οὐκ ἀπολαῦσαι, ἀλλὰ μὴ μικρὸν καὶ εἰς τὴν γέενναν ἀπελθεῖν, ὧν δὴν ἑαυτοὺς λαζόντας. vel, τὸ μὴ κτημάτων μὴ ἀπολαῦσαι μόνον &c. alterà negatione omissâ per ellipsin non inusitatam.*

l. 28. & *c. πολλοὶ πολλάκις εἰς τόπους, ὃς οὐδὲ εἰδέναι] Legendum suspicor: πολλοὶ πολλάκις εἰς τόπους, ὃς οὐδὲ ἰδεῖν ὀπτὴν δύνανται, κόσμ καὶ λίθους &c. εἰς τόπους, i. ἐν τόποις. Pingit nobis insignem eorum stultitiam, qui nescio cuius gloriolæ causâ splendidas ac magnificas ædes etiam in locis iis, quæ ne aspicere quidem aliquando propter solitudinem & inamœnam rerum faciem dignentur, ædificandas curant. Atq; hoc est quod dicit lin. 30. ἡ ἐρημία οὐκ ἀφίσιν αὐτοὺς ἀπελθεῖν. i.* solitudo & infrequentia loci non sinit eos migrare illuc habitandi causâ. *Ædificant, sed frustrà, nec alium ob finem, nisi ut nidulentur ibi corui & graculi. Huius amentiæ non desunt exempla nostris temporibus & apud nos. Confirmatur autem sensus, quem attuli, his verbis, lin.* 31. *ὁρᾷς ὅτι οὐδὲ κτῆμα πόσμου ἔτεκεν ταῦτα γένεται; ἀλλὰ παίντων τούτων αἴσια καὶ ἀλόγια, καὶ κενοδοξία αἰτία; Nihil enim stultius, quàm ingentes in rem talem facere sumptus, quæ nec tibi, nec tuis, nec alij cuipiam futura sit usui. Porrò coniungenda videntur hæc cum antecedentibus addendo causalem particulam γὰρ: πολλοὶ γὰρ πολλάκις &c. Rationem reddit cur dixerit: ἵνα γύπες καὶ κολοιοὶ κατοικῶσι.*

Hom. 3.

Pag. 774. 20. *πῶς ἔν ὀδὶ τείᾳ] Halesij de hoc loco censuræ acquiesco. Rectè enim iudicat, ut mihi videtur, non esse sanabilem sine ope Ms. alicuius codicis. Sed ut sit aliys, mihi certè non est.*

l. 37. *Vel ut Halesius, vel sic: οὐκ ἔχων ἐπ' ὀνόματος αὐτὸν παρεσπῆσαι παντα χοῦ δίξαν καλεῖ.*

l. 43. *Fort. αὐτὴ μυσήεια μέλλει διηγεῖσθαι, relativo bis posito. vel αὕτη, utrobiq;.*

Pag. 778. 8. *τῆς ἐμῆς] Fort. τῆς κυειακῆς.*

l. 37. *Malim, αὐαιχμώτως καὶ ἰταμῶς ἔσυκε, quia præcedit, νῦν αὐαιχμώτως καὶ ἰταμῶς ἐσῶτας.*

Hom. 4.

Pag. 780. 31. *ἀυτῷ ἐνεργουῦτ@] Suspectus est mihi de vendo non iste locus solùm, sed alij nonnulli in proximo positi, quibus omnibus unâ operâ mederi conabor. Primùm ergo post διωλύσεις lin.* 31. *lege, κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἐστὶν αὐτῷ. Ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ ῥυθμὸς ἀρχὴν τὴν κατὰ τὸν ἑρμηνέα μὴ μεταπεπλακέναι τῆς ἀρχῆς μὴ τὴν ἀπόδοσιν. Hæc è lin.* 37. & 38. *in locum multo commodiorem transtuli. Tum subiungo: τὰ νῦν ἐνεργουῦτες, φησὶ: quibus explicandis arcessenda sunt verba quædam è lin.* 28. *sed aliquanto pleniora facta in hunc modum: καὶ γὰρ ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ. Posteà progredior, ut est in extremâ lineâ* 31 *ὅτι γὰρ αἰώνιος αὐτῆς ἡ ἀρχὴ, &c. Verba, quæ è lin.* 28. *sumpsi, ubi, ubi leguntur, planè otiosa sunt: at hic explicant particulam νῦν, & viam faciunt ad sequentia, videlicet, ad ὅτι γὰρ αἰώνιος. Ἐνεργουῦτες etiam, ut ponitur in libris, nihil aliud quàm lectorem turbat: at si additio talis adhibeatur, qualem ego adhibui, nihil erit, quod quenquam malè habeat. Non est autem quòd displiceat nobis, τὰ ἐνεργουῦτες bis positum, primùm hìc, & posteà lin.* 38. *Nam posteriore loco, in alium finem ponitur, & præterea repetitionibus huiusmodi Chrysost. homilia abundant.*

l. 35. *Addo τούτῳ post αἰῶνες.*

Pag. 781. 1. *μηδὲ μέγα] A. D. addit μὴ, post μηδὲ: sed, ut opinor, non est necesse.*

Pag. 783. 35. *ἐξαιρεῖ] A. D. ἐξαίρει. Ego malo, αἴρει tam hìc, quàm lin.* 37. *quia, ni fallor, ἐξαίρειν πονηρὸν, sive κακὸν, non est tollere peccatum condonando, sed tollere è medio peccantem, & ultimo supplicio afficere.*

Pag. 784. 26. *ἐν σωτῆρι γὰρ ἔσῃ λοιπὸν] Est interrogatio, ac proinde non opus est, negatione addita. Interrogatio enim negationi æquipollet.*

Hom. 5.

Pag. 785. 32. *πολιτείαι] Fort. legendum, πολιτεία, ἑνικῶς, quia est apud Paulum, τῆς πολιτείας. τοῦτο γὰρ ἡ πολιτεία, i. τὸ ἐν κεφαλαίῳ ἦ, non est politia, non est summa & caput rei.*

Pag. 787. 8. *ἢ τῶν ἀγγελίων] Aut valdè fallor, aut nihil subest huic loco vitij, nisi quòd lineâ sequente paucula quædam inter ὅλως & τυτέσιν desiderentur. Hoc dicit Chrysostomus: per dogmata hìc intelligi, vel fidem, sive doctrinam fidei, vel præcepta illa ἐξαίρετα, quæ ultra legis mandata, Christus discipulis suis dedit observanda. Quòd hoc voluerit Chrysost. non sinunt nos dubitare Græca scholia, in quibus idem dicitur, tametsi aliys verbis, in hunc modum: ἐν δόγμασιν· ἢ τῇ πίστει· ἢ οἷς αὐτὸς εἶπεν· Ἐγὼ δέ, φησι, λέγω ὑμῖν. Hìc, οἷς αὐτὸς εἶπεν, idem est quod apud Chrysostomũ, τῇ ἀγγελίᾳ. Iam quia nihil est, quod hæc, quæ sine dubio sunt Chrysostomi, cum sequentibus connectat: ego istum, aut similia addenda censuerim: ἀλλὰ μᾶλλον τῶν πίστιν. καὶ γὰρ τὸ δόγμα, τοῦτ' ἔστιν. ἐὰν &c.*

l. 17. *καὶ ὅτι ὡς] Coniungi possunt hæ duæ particulæ, etiamsi non coniungantur ὀκ ἀγαλλιάσῃ.*

Pag. 788. 11. *εἰ γὰ φησὶ &c.] Pergnam acutè ex subiecto fecit Halesius prædicatum. Hoc namq; pacto fit ut tutiùs aliquantò καὶ ἀσφαλέστερον loquatur Chrysostomus.*

l. 30. & 31. *Ἐὰν γὰρ θελήσω &c.] Fort. σφοδρὸν καὶ δεῖναι τὸν χαλινὸν, est durum lupatum, sive fræ-*

num,

num, quod equum vehementer compescat, in os eius demittere.

l. 39. νικήσῃς] *Nihil muto, aut si quid mutandum, malim,* ὑποπτήσῃς.

Hom. 7.

Pag. 795. 13. τυτέστι, καὶ προγνώσιν &c.] *Vestigia quædam veræ huius loci lectionis in Græcis scholijs apparent. Sic enim illa:* καὶ πρόθεσιν τῶν αἰώνων, τυτέστι, καὶ πρόγνωσιν καὶ προέθηκεν καὶ προοικονομίαν. τοῦ δὲ προορισμὸς προθέσεως ἕπεται. *Quid ergo, si tali aliquo modo vulgata lectio interpoletur?* τυτέστι καὶ πρόγνωσιν ἤτοι προέθηκεν τῶν αἰώνων τῶν μελλόντων. αἰῶνας γὰρ λέγων, τοὺς μέλλοντας αἰῶνας ἐκφήνῃ, καὶ πρόθεσιν λέγων, πῶς προγνώσιν. ἤδει γὰρ τὰ ἐσόμενα, καὶ ὅπως ὤφειτο. *Tum expunctis his verbis,* καὶ προθέσιν τῶν αἰώνων, *quæ è superioribus sine causâ repetita sunt, sic progredior:* ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἴσως τούτων ὧν ἐποίησεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὅπ θεὸς, &c. *Græca Scholia:* ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Δι' αὐτοῦ γὰρ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε.

Pag. 795. 22. κακῶν] *Græca scholia post* κακῶν *addunt,* ὥσπερ τῶν ὑμᾶς σωθῆναι, *quod est* ἐξηγητικὸν τοῦ, ὥσπερ αὐτῶν, *apud Chrysost.*

l. 25. ἀλλὰ θλιβομένου] *i.* Paulo. ὁ νοῦς: Quomodo verò, siue quâ ratione deficiebant illi, cùm alius esset, qui pateretur?

Pag. 797. 9. καίπερ τί φέρουσιν ὅτι &c.] *Hæc verba vsq; ad* μεγάλα, *lin.* 10. *videntur ad alium locum pertinere, nimirum ad illum, vbi versus decimus sextus huius cap. exponitur.*

Hom. 8.

Pag. 805. 34. καὶ γὰρ ἑτέρως &c.] *Hæc verba & quæ sequuntur ad* ἀκούσαντες γὰρ, *lin.* 36. *marginem olent, nec est operæpretium, vt mea est sententia, in ijs emendandis temporis aliquid consumere. Aliter* (Καὶ γὰρ ἑτέρα διορθωτέον μερίδα δύλομαι) ἀκούσαντες γὰρ &c.

Pag. 808. 3. λυόντων] *Vel cum Halesio actiuum in passiu. muto, vel addo,* τῶν ἐμβλήντων.

Pag. 809. 19. ἀπώναντο γὰρ ἁμαρτεσι] *sub.* τῶν δεδεμένων. *Tum addo:* ἀλλ' ὅρα μοι, ὅσῳ ἔρχω &c.

Hom. 10.

Pag. 814. 42. τὸ σῶμα λαμβάνομεν μιᾷ κεφαλῇ] *Legendum videtur:* πῶς κεφαλῇ λαμβάνομεν, ὡς ὅταν λέγωμεν· μία κεφαλή. *Aliter:* ὅτω καὶ ὅτι τῆς ἑνώσεως τοῦ σώματος λαμβάνομεν μίαν κεφαλήν. *Al.* ὅτω καὶ ὅτι τῆς ἑνώσεως, τὸ σῶμα λαμβάνομεν μιᾷ κεφαλῇ ἰδιωτικόν.

Pag. 815. 9. ποδῶν μήποτε ὑγιαινῶν] *Mihi non displicet* ὑγιεινῶν. *Comparat enim eos qui in Ecclesiâ infimum locum tenent, non cum pede morbido, sed cum sano pede & valente. Quod enim corpori est sanitas, hoc animo est virtus.*

Pag. 817. 5. καὶ ὅσα τοῖς προέτεσιν ὁ κατεργάσατο] *Deesse videtur* καὶ *principio sententiæ, nimirùm lin.* 4. *ante* ὥσπερ, *nec id solùm, sed etiam verbum aliquod post* ἡμέρας, *videlicet,* ἀναλῆται, *aut tale quid.*

Sit ergo integra lectio in hunc modum: ἀλλὰ πάλιν μὴ δὺο καὶ τρεῖς ἡμέρας ἀναλῆται, καὶ ὥσπερ ὑπὸ πνος ἀποδιάς, σπουδὴν ἐντυφόμεθα ἀνέτρεψεν ἅπαντα, καὶ ὅσα τὸ πρότερον ὑπ ἀπλοΐδη, κατειργάσατο· ὕπνος, &c.

Pag. 817. 6. ὅτι τῆς πυρκαϊᾶς] *Addendum videtur,* ταύτης. *In allegorico isto incendio.*

l. 7. διέφυγον ἡμᾶς] *Totam sententiam sic interpolari posse arbitror:* τὸ δ' ἄπιον ὑπ ἔλαθεν ἡμᾶς. τοὺς γὰρ σύλους αὐτοὺς τοὺς τὸν ὄρφον ἀνέχοντας καὶ πᾶσαν περίτεχνον συγκρατοῦντας τὴν οἰκοδομίαν κατέβαλε. διὰ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς τοίχους εὐκόλως τὸ πῦρ ἐγένετο καὶ διαδρομή. καὶ γὰρ &c. *pro* διέφυγον ἡμᾶς, *lego,* ὑπ ἔλαθεν ἡμᾶς, *& ne desit verbo suppositum, coniungo illud cum* ἄπιον *lin. præcedente.* τῆς ἐκκλησίας τὰ ἐρείσματα, *deleo, tanquam glossema,* τοὺς σύλους. *pro* περίβαλε, *substituo,* κατέβαλε, *& posteriorem,* τὸ πῦρ, *aptiorem locum do post* εὐκόλως. κατέβαλε, *sc.* ἡ πυρκαϊά. *Al.* τὸ δ' ἄπιον, τῶν σύλων αὐτῶν τῆς ἐκκλησίας τὰ ἐρείσματα διέφυγον ὑμᾶς καὶ τοὺς τὸν ὄρφον, &c.

Hom. 11.

Pag. 818. 30. λαβὼν ὀνόματα δέκα] *i.* ἀνδρώπους δέκα. *Vide Act.* 1. 15. *& Num.* 26. *v.* 53.

Pag. 819. 9. πρὸς καταρτισμὸν &c.] *Non opus est, vt extra ordinem hîc legantur, quæ posteà lin.* 43. *suo ordine posita habemus. Quocirca recisis quæ in medio sunt, lectionem sic continuandam puto:* παραμυθεῖται τὸν ἀκούοντα. Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἔλεγεν &c. *Iam quod adsequentia attinet, sensus exigere mihi videtur, vt intacta & incorrecta relinquantur. Nam in* ἐμοί, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι, *emphasis est in* μοι. Væ mihi, nisi euangelizem: *mihi sc. qui sum Apostolus. Non enim idem ab omnibus, aut ab inferioris loci hominibus, quod ab Apostolis requiritur. Atq; huc spectat parabola de talentis paulo superiùs memorata. Quò enim quis plura accepit, eò maiorē summā debet reddere. qui decē talenta accepit, totidē debet rationem reddere: qui quinq;, non nisi quinq;, & ab eo qui duo dentaxat accepit, duo solùm reposcuntur. verba ipsa excutiamus:* οὐ ὑποστολῆς ἔλαβέ τις χάρισμα. ἀλλὰ διὰ τοῦτο αὐτῷ ἐμοί, ἐπεὶ δὲ ἔλαβε. σὺ δ', &c. *i. vt verbi causâ:* Apostolatus donum accepit aliquis. At propterea illi væ, quia accepit *(sc. si euangelizet)* Tu verò *(qui sc. donum hoc non accepisti)* extra es periculum. *Vno verbo: Paulo periculosum est non euangelizare. Quare? Quia est Apostolus: quia euangelizandi donum accepit. Priuato alicui periculosum idem non est. Quare? Quia non est Apostolus: quia χάρισμα non habet.*

Hom. 13.

Pag. 829. 31. φθόνῳ] *A. D.* φόνῳ, *quod melius huic loco conuenit quàm* φθόνος. *Sed tamen, quia reliqua omnia nomina ad septimum mandatum pertinent, ego vocabulum aliquod requiro, quod eiusdem sit cum illis συστοιχίας. Quid si ergo pro* φθόνος *legamus,* κῶμος? *Vide Rom.* 13. 13.

Pag. 832. 30. ἐλαΐαι] *Rectius fort.* ἔλαια.

Hom. 14.

Pag. 836. 2. ἀλλὰ ϖηκίπ κλεπτέπω;] *Fortaſſe hæc aut ſimilia reſponſionis loco addenda ſunt: ἵνα δείξῃ, ὅπ ὁ Θεὸς ἐχ ὕτω τῇ πιωείᾳ ϖῦ ἡμαρτημάτων, ὡς τῇ μετανοίᾳ ἥδεται.*

Hom. 15.

Pag. 838. 41. *fort.* ὑπὸ πυρὸς σφοδρῶ διαβρωθέν.

Pag. 839. 11. ἐνθεῖσα &c.] *Hypallage.*

Pag. 841. 10. σώματος] *Sic rectius quàm σώματος, vt mihi videtur. Sequitur enim κἂν ἑαυτὸν κατακρύψῃ. Nam dedecori eſt dominæ, ſi talem ancillam alat. Cùm igitur ancillæ maledicit, maledicit & ſibi, nec, dum expleat animum modò, quicquam penſi habet quid loquatur.*

Hom. 16.

Pag. 843. 41. - τὸν μὴ ἑτεροίτεχνον, &c.] *Si locus detur A. Dounæi emendationi, rectiùs legetur fortaſſe inuerſo ordine: μὴ μόνον τὸν ὁμότεχνον, ἀλλὰ μηδὲ τὸν ἑτεροίτεχνον, quia plus eſt parcere extraneo quàm domeſtico, inimico quàm fratri, nullâ neceſſitudine mecum coniuncto, quàm cognato & neceſſario. Nam quò plures mihi ſuppetunt amandi aliquem cauſæ, eò, ſi amem illum, minùs eſt mirandum: ſicut diligere eum, quem nullæ aut quàm pauciſſimæ amoris cauſæ mihi conciliant, maius eſt quiddam & excellentius. Vnde in Euangelio dicuntur nihil magni aut eximij facere, qui fratres complectuntur, aut diligentes diligunt, ſed qui diligunt inimicos, iis demum merces promittitur. Sed obyci poteſt, ὁμοτέχνοις plerumq; eſſe αὐτοτέχνοις, ſecundùm illud Heſiodi, - κὴ τέκτονι τέκτων. Dicta ergo hæc ſint diſputationis duntaxat gratiâ. Veruntamen vide an non ſic commodiùs ſententia enuntietur: αὐ ϖῦ δημιυργῶν ἕκαστος κὴ χειροτεχνῶν, μήτε τὸν ἑτεροίτεχνον, μήτε τὸν ὁμότεχνον βλάπτῃ μηδὲν, &c.*

Hom. 17.

Pag. 847. 37. - ϖάντες καθαροὶ, &c.] *His verbis locus dari poteſt, lin.* 36. *poſt*, φανέδω, *hoc modo:* τετέσι μηδαμῶ μηδὲ φανέδω, ἀλλὰ ϖάντες (*vel*, ϖάντως) καθαροὶ γίνεσθε. τῶτο κὴ Κορινθίοις κάφων, &c. *poſterius*, τετέσι, *deleo.*

Pag. 848. 16. *Nihil muto.*

Pag. 851. 6. - λύχνε καιομένε] *Fort.* καιομένε.

Hom. 18.

Pag. 854. 28. τὰ δὲ κρυφῆ μνόμενα, &c.] *Nec otij mei eſt, nec ingenij hunc locum emendare. Fragmenta ſanè videntur & fruſtula ſententiarum, non autem iuſtæ ſententiæ, quæ ab hoc loco, ad lin.* 34. *leguntur, & quòd ſimul connectantur, quaſi in vnâ veſte, hoc imperitis librarijs, tanquam malis ſarcinatoribus, debemus.*

Hom. 19.

Pag. 858. 29. - ἢ κυρτᾶσθαι, &c.] *Si κυρτᾶσθαι, ſit fornicari, & κολαίνεσθαι, pandari, loca certè mutare inuicem debent hæc duo verba.*

Pag. 860. 5. - κὴ ὑπὸ ϖῦ ϖρρωτέρω κατέχεται;] *Totam clauſulam ſic emendandam ſuſpicor:* Διὰ τὶ μείζονα ὀφθαλμὸς ἔχει τὼ ἰχνὼ τῆς διὰ γλώττης ἀποτελουμένης φωνῆς; Καὶ γὰρ ϖῦ ϖρρωτέρω ἡ φωνὴ ἐκφιπτεῖται. *Aliter* (Καὶ γὰρ ὑπὸ ϖῦ ϖρρωτέρω τῆς φωνῆς ἡ ἰσχὺς κατέχεται, &c.) Καὶ ὅτι τῆς ὁμοίως ἰδίοις αὐ γινόμενον. ἃ γὰρ ἂν τις ἄτε βοῆσαι δυνήσεται τοσοῦτον, ὅσε ἐμπλῆσαι τὸν ἀέρα, ἄτε ἀνέσεως ἐν διαστήματος ϖσάτε, ὅσον δυνήσεται ὁ ὀφθαλμὸς καταχεῖν. *Puto me ſenſum rectè aſſecutum, tametſi à verbis nimiùm quantum receſſerim.*

Hom. 20.

Pag. 861. 33. - χαιρῆσαι αὐτὸν τῶ ἀυτῦ] αὐτὸν, *i.* τὸν ἄνδρα, *i.* τὸν Adam. *Adamum enim intelligi nemo non videt. Sed pronomen plus habet elegantiæ & maieſtatis, vt in,* αὐτὸς ἔφα, *& ſimilibus locutionibus.*

Pag. 862. 6. - τῆς εὐωδίας] *Aliuſum videtur hoc vocabulo ad locum illum Pſalmi* 133, *vbi pax & concordia cum oleo fragrantiſſimo, opobalſamo putà, comparatur. Quemadmodum autem qui oleo fragrante inunguntur, ſuauem odorem etiam ad proximè aſtantes tranſmittunt: ſic ex concordiâ, quæ inter maritum & vxorem eſt, etiam vicini, & amici, ac cognati fructum aliquem atq; voluptatem percipiunt. Elegantiſſima eſt ſimilitudo, nec vocabulum, quod tacitè eam innuit, videtur expungendum.*

Pag. 862. 36. μὴ ϖροσκρουσῃς] *i.* ne recuſaueris. *Eſt aoriſtum primi ſubiunctiui modi.*

l. 39. - ϖρὸ τῶν ϖόδων ἀυτῦ] *Plena ſunt elegantiſſimæ eruditionis, quæ in hunc locum A. D. annotauit, ſed tamen (vt dicam liberè quod ſentio) ἀϖροσδίνυσα, nec huic loco ϖρὸ ϖόδα. Legendum puto:* ὑπὸ τῶν ϖόδων ἀυτῦ, *ſicut paulo poſt legitur, lin.* 41. ἀγαγεῖν ὑπὸ τῶν ϖόδων, *eſt, ſubijcere, ad ſubiectionem & obedientiam redigere, vt locus ipſe oſtendit.*

Pag. 863. *l.* 23. - κὴ δυνησόμθα ἀυτῦ χρύσθαι δημιυργοί.] ἀυτῦ, *i.* τῶ κάλλει, *vt rectè annotatum eſt ab Haleſio ad oram ſchedarum A. Dounæi.* κὴ δυνησόμθα ἀυτῦ χρύσθαι δημιυργοί, *i. & poterimus illius pulchritudinis eſſe opifices, nimirùm vt gratiæ diuinæ ϖωύργοι, & cooperarij. Nam non eſt opus vt ad τὸ αὐτεξέσιον, hæc referantur. Græca ſcholia:* ὥϖερ τίνων ὁ Χριςὸς ϖάντων ἄϖτθ ϖῦ ἀγαθῶν τῆ ἐκκλησίᾳ· ἔϖω καὶ σὺ χρῆσαμιν ἔσο τῆ σῆ γυναικί· κὴ ὥϖσϖερ αὐτὸς σώματος ἐκ ἐπιζητεῖ κάλλος, ἀλλὰ ψυχῆς, ἔϖω καὶ σύ. αὖ γὰρ ψυχῆς κάλλθ ἐπιζητῆς, καὶ εἰς τῶτο αὐτῶ ῥυθμίσῃς, κὴ τῶ Θεῶ κὴ σεαυτῶ κάλλω ἐργάσῃ.

l. 28. - τί ϖάθη ἡ γυνή;] *Lego:* τί, κακὴ ἡ γυνή;

Pag. 864. 33. - τῶ ϖαιδείᾳ τέτυλέχθαι,] *i. Paulo. vbi? Heb.* 2. *v.* 14. *Inde enim ſumpta ſunt verba iſta:* ἐϖεὶ οὖν τὰ ϖαιδία, &c. *Primùm citat teſtimonium*

monium, & deinde examinat, ac postremò quàm aptum sit ostendit. Nam vt Christus particeps fuit naturæ nostræ sive carnis nostræ & sanguinis, αἵματος σωματικοῦ, ἐκ πνεύματος ἁγίου: sic etiam nos in baptismo, per eundem spiritum regeneramur.

l. 39. - τὸ ἡμῶν τεχθὲν ἐξ ὕδατος.] Incertus sum, quò referendum sit, τὸ τεχθέν: vtrùm ad corpus Christi, an ad corpus regenerati. Si ad corpus Christi, malim legere: τὸ ἡμῶν τεχθὲν, ἐκ πνεύματος ὅ, τι πίστεται, &c. Si ad corpus regenerati, per ὕδατος intelligo, σπέρματος, quod est aquæ substantiæ. Sed hoc est palpare in tenebris.

Pag. 865. 31. - καὶ οἱ γονεῖς,] &c.] ὁ νεὸς: cùm iuuenis aliquis vxorem ducit, tantum abest vt parentes eius rem iniquo animo ferant, vt potiùs latentur, nec sumptibus vllis parcant, quò coniugium cum letitiâ & hilaritate omni peragatur. Nulla dant doloris ad eam rem indicia, sed contrà dolent & anguntur, si non rectè procedat, si aliquid sit quod disturbet, &c. τῶν μυουμένων,] i. iis omnibus quorum mentio modò facta est. Optimè enim cohærebunt hæc cum præcedentibus, si verba parentheticis notis inclusa deleantur, & pro plenâ distinctione post, πεσπμᾶ, subdistinctio substituatur. ordo: ὄντως μυστήριόν ὅτι καὶ μέγα μυστήριον, ὅπ τὸν φωτα, &c. ἀφεὶς, τῇ μὴ δὲ ὀφθείσῃ, &c. πεσσκολλᾶται, καὶ πάντων αὐτῷ πεσπμᾶ. καὶ (sub. ὅπ) οἱ γονεῖς, &c. Aliter, non deletis, quæ parenthesi includuntur, πεσπμᾶ, καὶ μυστήριον ὄντως ὅτιν, ὅπ οἱ γονεῖς, &c.

Pag. 866. 19. Fort. - ἵνα μὴ δέν τῷ μὴ δέόντων ἢ παρ αὐτῆς, &c.

Pag. 870. 29. pro, μετελθεῖν, scribendum puto, μεταλλάξειν.

l. 34. & 35. Addenda videntur hæc ante, δήσει, ταῦτα μέ, ἢ τέ πις παρακλήσεως, δήσει σε λέγειν· δήσει δὲ καὶ ταῦτα ποιεῖν.

Pag. 871. l. 10. Fort. καὶ δεῖξον πῶς καὶ ὁν λιμῷ, &c.

Hom. 21.

Pag. 872. 40. τὸ γὰρ χαλεπώτερον] Sub. τοῦτο ἔστι.

Pag. 875. 14. πάλιν πένης] Dixisse hæc videtur Chrysostomus aliquantò commotior. Quid, inquit, iterum mihi pauperem commemoras? semperne hoc subterfugio vteris? Lego igitur interrogativè, πάλιν πένης; Est oratio concisa, qualis esse solet eorum, qui vehementiùs concitantur. Hoc autem voluit dicere, πάλιν ὅτι πένης τίς δέι μοι λέγεις; Sæpius enim vbi nolumus aliquid facere, paupertas prætenditur.

l. 33. ἔνθα αἱ πόλεις εἰσί.] Rectè, vt mihi videtur. A.D. ἔνθα ἐμπόλεις εἰσί. Sed ἔμπολις quis potest esse, vt absit à patriâ, & in alio loco sit inquilinus. Verbi causâ. Diem hic in terrâ degimus, ἐμπόλεις sumus, hoc est, patriam habemus, in cœlis sc. at nondum in cœlis sumus. Aliud est patriam habere, aliud in patriâ esse. Qui peregrè degit, patriâ habet, sed non est in patriâ, aut, vt Chrysostomus loquitur, non est ibi vbi ciuitas & patria est. Quantum igitur ego video, si ἐμπόλεις dicimus, pro αἱ πόλεις, non id dicemus quod Chrysostomus voluit. Εμπολις & ἄπολις opponuntur, sed non item ἔμπολις & πάροικος.

Hom. 22.

Pag. 880. 25. Ægrè quis mihi persuaserit ad alium aliquem hæc accommodanda, quàm ad Paulum, tanquam imperatorem, & ad Christianos, tanquam milites, & ad diabolum, tanquam Christianorum omnium hostem. Primùm enim quod ad Paulum attinet, quod aliud erit suppositum verbi διήγειρε, si Paulus non sit? Nonne idem oportet huius verbi suppositum esse, quod suprà fuit pag. 879. l. 34. verbi καθοπλίζει & ἐξάγει, & l. 37. verbi ἐπίταξε, & l. 40. verbi εἶπε? Deinde quo referemus ἡμῖν pag. 880. 3. nisi ad Christianos? Postremò, quæ dicuntur de hostis astutiâ, & naturâ (Nonne enim omnes homines eiusdem sunt naturæ?) de nullo alio commodè mihi videntur intelligi posse, præterquàm de Diabolo. Quid igitur inquis, nihil mutas? Imò verò nonnulla muto, & nonnulla adycio. post κεχειμώθω, l. 2. vt mollior sit ad sequentia aditus, hæc aut non dissimilia inferenda puto, καὶ δέκα μοι ἐν ταῦτα τὰ ὁπτάξαντα ταῦτα τῷ σύνεσιν. Ηδη &c. Deinde l. 5. pro, τοὺ μαθητὰς ἐπαίρει, legendum existimo, φοβερὸν ποιεῖ.

Pag. 880. 5. τῶ πλήθυς] Sc. τῶ συμμαχοῦντι αὐτῷ, vel τῷ συμμαχόντων αὐτῷ. Intelligit κοσμοκράτορας.

l. 7. εἶπε τὰ σοφίσματα καὶ παρεσκεύασε νήφειν] Hæc videntur in margine annotata primùm fuisse ad illum locum l. 2. καὶ νήφειν ἐπίνησε, ac deinde per imperitiam librarij huc translata.

Pag. 881. 11. Fort. ὑγιὲν τὸν βίον μάτω καὶ εἰκῇ ἐπιζητῇ.

Pag. 883. 1. εἰ δὲ δεῖ τοῦτο &c.] Non improbatur mihi hæc lectio, nec quare improbanda sit, video.

NOTÆ

NOTÆ IN TOMVM Quartum.

IN hiſce ſermonibus in Epiſtolam ad Philippenſes, editionem Veronenſem primùm ex manuſcripto Cæſareo emendauimus: neque eo contenti, cùm videremus Flaminium Nobilium doctiſſimum interpretẽ alijs melioribus Romæ codicibus vſum, illuſtrium amicorum operâ apographum ex optimæ notæ Vaticano deſcribendum curauimus, ex quo & multas expleuimus lacunas, & integras non ſemel pagellas adiecimus. Notæ ſunt pleræque omnes (vt in cæteras Paulinas Epiſtolas) doctiſſimi Dounæi, præter paucas noſtras & Haleſij noſtri, quas diuerſis characteribus excudi iuſſimus. Neque tamen quod voluimus, plenè aſſecuti ſumus. Nam vt Ethica hîc demus eſſe bona, & tanto auctore digna, commentarij certè mediocres ſunt, & vt plurimum, quales illi in Epiſtolam ad Epheſios, concili, & αὐτοχεδιάζοντες (vt puto) vt, licet plurimum ex Vaticano codice & ingenioſis Dounæi coniecturis acceſſerit auxilij, multa tamen paſſim librariorum vitio luxata, multa deprauata ſuperſint emendanda. Porrò neque hoc neſciendum, argumentum epiſtolæ, & ſermonem proximè ſequentem, olim antè multos annos edita eſſe Baſileæ Græcè ab Eraſmo, & à nobis eorum in hâc noſtrâ editione habitam eſſe rationem.

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Philippenſes.

IN HYPOTHESIN.

Pag. 1. *lin.* 24. ἐπέστρεψεν, conuerſa eſt, *abſolutè. Quod inſolentius.*

l. 25. *Legendum*, ἐφρουρήσατο. Flaminius putat μεμονῶσθαι eſſe ἁμάρτημα.

Pag. 2. *l.* 12. *Legendum*, καὶ, *mutandum*, ὑπὲρ πάλης ἀπεφοείας. *Mittebant enim vt res Pauli cognoſcerent, atq; ab ipſo, quid ageret, certiores fierent: non quòd iam eſſent certi: hoc enim abſurdum. Quid enim mitterent, ſi iam certò ſciebant? Quanquam meliùs legeretur*, ὑπὲρ πάσης.

l. 23. *Legendum videtur*, καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν π. ἀποτείνεσθαι *eſt* arcum intendere ad ſcopum. In multis enim τὸ πρὸς valet ad. διατείνεσθαι eſſe contendere, pertendere. *Dem. pro Cor.* διὰ τί ταῦτα λέγω, διατεινόμενος ὅπως σφόδρα; cur hæc tantâ contentione dico? *aſperè quidem Iudaizantes increpans, canes nominat, & conciſionem, ſed non magna contentione vtitur, quæ nulla eſt ad de tàs ὀπωσοῦν ἧς. dicimur autem in illum ἀποτείνεσθαι, in quem dirigimus ſermonem, & quem apertè petimus, nihilq; hoc verbo vſitatius.*

l. 32. *Si quid mutandum, legerim* (ἴσως δὲ τὸ πρᾶγμα πόσης κρείας μισθὸν) *ni ſic legeris, melius eſt vt* πόσης *ſuo loco maneat, poſt* πρᾶγμα.

l. 35. ἀλλὰ καὶ αὐτοῖ] Ante hæc in Baſilienſi editione & Codice Cæſareo interſerebantur iſta, εἰ δὲ χρὴ εἰπεῖν Εὐωδίαν καὶ Συντύχην τὼ μὴ γναίσιε ἔδη τῆς διορθώσεως, πάλαι καὶ αὐτὴν τὴν αἵρεσιν. Sed huc omnino non ſpectant, nec habet interpres Flaminius, neque liber Vaticanus.

l. 38. *Non malè legeris*, οὐκ ὀκνῶ πίστεις μόνον, καὶ κινδύνους, ἀλλὰ καὶ εὐποιΐας. *ſed meliùs*, μᾶρτυρεῖ δ αὐτοῖς οὐ πίστιν μόνον, καὶ κινδύνους, ἀλλὰ καὶ εὐποιΐαν. *Virum horum poſueris, rectum eſt. nam quod editur, vitioſum.*

Pag. 3. 1. *Lege*, ἐν τοῖς διορθοῖς.

l. 8. *Omnino legendum*, ἐὰν ἐνδεκα δολίχους δραμὼν τὸν ὕστερον ἀφῇ. *Duodecies enim metam flectebant. Pindarus Olymp.* 3.

— τίδι κάνδρεα δαύμενος παιδείς,
πρὶν νιν γλυκὺς ἵμερος ἔχῃ
δωδεκάγναμπτον πόδα τέρμα δρόμου

ἵππων

ἵππων φυτεύσαι.
Et Olymp. 6.
--οἷς ποτε πρῶτον θεὸς ἔδωκεν
ἅρμον γ' ἐλαυνόντεσσιν αἰδοίαν πομπάν
χάρεις ἐυκλέα μορφᾶι.
l. 15. ὥσπερ τὰ τῆι εὐπίρων παιδία κόσμον ἔχει χρυσοῦν θεὸν τὸν τρέχηλον] *Bullam. Iuuen. Sat. 5.*
--quis enim tam nudus, vt illum
Bis ferat Hetruſcum puero ſi contigit aurum?
l. 31. Baſil. edit. ὥστε ἐὰν τύπτῃς, &c. Atque ita legendum, ποιήσωμεν.
l. 32. *Legendum*, μέγα ἐλεημοσύνη καλὸν, καὶ τίμιον δῶρον, μᾶλλον ἢ μέγα ἀγαθόν. *Non dubium eſt liberalitatem eſſe honeſtum obſeruatis obſeruandis. Sed an ſit etiam bonum, hoc eſt, vtile, quæritur. Vt iuſtitia, quo nomine interdum eleemoſyna vocatur, eſt haud dubiè καλὸν: ſed ἀγαθὸν ἀλλότριον, ἀλλ' οὐκ ἴδιον, vt Thraſymachus apud Platonem probare conatur de Rep. 2. Hanc lectionem veram eſſe confirmant quæ ſequuntur. Docet enim quid vtilitatum habeat largitio, continuóq; addit,* ὅσα γὰρ ἐντεῦθεν πόσα πίπτει ἀγαθά.
l. 40. *Legendum* ὅτι πάντα ταῦτα διὰ τ. χ. *quæ ſcilicet enumeravit verſu proximo.*
Pag. 4. 8. *Lege* αὐτῷ.

Hom. 1.

Pag. 5. 10. *Lege* ζωὴ ἐπισκόποις. *ſic pag.* 6. *v.* 7.
Pag. 6. 11. *Forte* ἐπίσειλαν.
Pag. 8. 40. *Legendum*, ἔστι κοινωνῆσαι καὶ ἑτέρῳ, *vel* ἑτέροις χάειτες. *vt l.* 34. *ſupra*, καὶ αὐτὸς ἐγὼ, φησὶν, ἑτέρῳ κοινωνῶ.
Pag. 9. 4. ἀναδεξιδίῳ] Admittatur in textum, quod in margine eſt, & locus erit magis perſpicuus. Baſilienſis editio legit, ἀλλ' ἐπεισὶ ἀναδεξάμενος τὸ κήρυγμα Παύλου. Hal.
l. 19. ἅτως ὁ τὸν] *Fort.* ἅτως ἓν τόν.

Hom. 2.

Pag. 10. 36. ἐκείνων] Ipſorum *ſc. Philippenſium.*
Pag. 11. 24. διαφέροντα, τουτέστι συμφέροντα] *Vera eſt hæc interpretatio, ſic Rom.* 2. *ſed ex his quæ ſequuntur videtur ponendum* διαφέροντα *tantùm. optat enim eis ſenſum atq; prudentiam, vt ſciant, quid inter ipſum atq; alios doctores interſit. ſic l.* 11. τί ὄφελος ἐν ἐπιγνώσει; τουτέστι μὴ κρίσεως καὶ λογισμοῦ. *non ſatis eſt diligere, ſed cum ratione & iudicio diligendum. hoc eſt* δοκιμάζειν τὰ διαφέροντα. *l. tamen* 30. *probat Flaminij lectionem.*
l. 35. *Videtur legendum*, αὐόνητον γάρ.
Pag. 12. 41. τὰς οὐδενὸς ἧττον παρασκευὰς ἔχοντες τὰς πρὸς Θεὸν, καὶ συνεπιλαμβανόμενοι] *Hoc quid ſit, qui minus intelligit (eſt enim obſcurum) diſcat ex Demoſthene*, πρὸς Λεωχάρη. Ἡμεῖς μὲν ταῖς ἀληθείαις πιστεύοντες εἰσεληλύθαμεν· ὅτοι δὲ τῇ παρασκευῇ καὶ τοῖς ἀδικήμασιν ἰσχυρίζόμενοι διατετελέκασι. Nos quidem iure & cauſæ fiduciâ ad iudicia affuimus, iſti autem coitione & opulentâ factione, non vllâ æquitate nitentes. *Item* Æſchine, *principio accuſationis ſuæ*, τῷ μὲ παρασκευῷ θεῖτε, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ τῷ παρατάξει, καὶ τοῖς ἐπὶ τῷ ἀγορᾷ δεήσεσι. *Tam enim Dem* εὐδαίμων ἐδόκει πᾶσι πρεσβευόντων αὐτῷ καὶ βεβοηθηκότων: *multiq; aderant ei, plures fouebant. multos enim amicos habuit, multos ſui cupidos. Eſt igitur* ταῖς εὐδαίμων παρασκευάζειν καὶ συναπολαμβάνειν, adiuuãdo ſubleuare rationes Pauli *Deo reddẽdas. quod faciebant qui euangeliũ ex animo prædicabant. Nec tamẽ interpretationem Chryſ. noſtri probo. Nou enim Paulus dicit, ni fallor, ſe poſitũ eſſe ad defenſionẽ Euangely apud Deum, ſed coram Nerone & cunctis hominibus.* Expoſitio hæc; præterquam quod non eſt neceſſaria (admiſsâ ſcilicet in textum lectiõe meliori) mihi inſuper eſt ſuſpecta. vt vt enim παρασκευὴ ſignificet apparatum, factionem, conatum, ambitum, quo ſæpe vtuntur multi cùm periclitantium amicorum cauſis fauent: tamen παρασκευάζειν εὐδαίμονας, opinor, nequit ſignificare rationes reddendas ſubleuare & leuiores reddere, nec exemplum puto proferri poſſe: ſed ſignificabit potiùs per factionem & coitionem intendere rationes & augere. Hal.
Pag. 14. 36. *Mallem* τὸ παλαίπωρον ἡμῶν γένος.
l. 33. ὥσπερ τινὶ καταγωγίῳ &c] Deeſt fortaſſe aliquid, quod, ſi exprimeretur, ſententiæ perſpicuitatem conciliaret. primo ſi poſt παρασκευάζειν exprimatur παραδιδοὺς, deinde ante ὥσπερ τινὶ exprimatur locus aliquis, vt πιδίῳ, aut tale aliquid, quod coniungatur cum τῷ, πολλὰς ἔχοντι πηγάς. Hal
l. 43. καὶ ἔδοικε] Dele, τὸ καὶ. Hal.
Pag. 15. 38. ὁ τούτων ἀπορήσας] ἀπορεῖν τινος, alicuius rei indigere. quo ſenſu autem dicetur quiſpiam τῆς δίψους καὶ λιμοῦ ἀπορεῖν? *Flaminius:* qui his de cauſis deſperauit. Ego ſyntaxin hanc ignoro. Hal.
Pag 16. 5. *Legendum*, ἀλλ' ἔστιν ὁ φοβερώτατος.
l. 15. καταφρονήσεις] Per ironiam dictum.

Hom. 3.

Pag. 18. 18. *Fort.* ὃν ἐν ζωῇ ταύτῃ τοῦτο ἔστιν. *&* 19. τὸ καλῶς λέγειν (*ſed nec ſic loco ſatisfit*) Locus eſt, vt puto, corruptiſſimus. Flaminius: quòd ſi dum hîc viuo, hoc mihi videtur, quid in altero ſeculo futurum eſt?
Pag. 19. 11. ὀφείλω διαπαιδίζοντας τὰ ὑπάρχοντα τοὺς παῖδας] *Tametſi alterum ſit vſitatius verbũ, tamen hoc non eſt repudiandum.* διαπαιδίζειν τὰ ὑπάρχοντα, *eſt* profundere, perdere rem familiarem: *à verbo* παιδᾶν *apud Ariſtophanem in Nebulis, quod Scholiaſtes interpretatur* ἀναλίσκειν. Ω γυνὴ, λίαν παιδᾶς. *Pollux* παιδῶν τὸν ὑσίαν. *hinc* παιτάλη, *luxus*, καὶ παιταλᾶν.
l. 43. τὸ δὲ αὐλύσαι, ὃ ζωὴ χειρῶ ἔτι), πολλῷ μᾶλλον κρεῖττον] *Verbum hoc Noſter* περιτρέχων *interpretatur*, ἀπαλλαγῆναι, *ex hâc vitâ diſcedere: vt* 2. *Timoth. cap.* 4. ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐνέστηκε. *proprie autem vt* καταλύειν *eſt, ad diuerſorium, vel quò tendimus, peruenire (tum enim equos ſoluimus) tranſlatum à curribus, vt docet Scholiaſtes Thucydidis. Ve-*

teres

Veteres enim vehiculis iter faciebant. sic ἀναζεύειν *domũ redire, vt Lucæ 12. v. 6.* καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν Κύριον ἑαυτῶν, πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν γάμων. *2. Macchab. cap. 9. v. 1.* ὡς ἦκε τὴν ταχεῖαν ἐκείνην ἐπύγχανεν Αντίοχος ἀναθυμικῶς ἀνιόμενος ἐκ τῆς Περσίδος τόπων. *Aptissimè autem hoc verbo vsus est Apostolus.* Cœlum enim æternum est domicilium fidelibus. *Et videtur alludere ad illud Ecclesiastæ, 12. v. 7.* Antequam reuertatur puluis in terram, vnde erat, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum. *Cùm enim homo dissoluitur, omnia ad initia sua redeunt. Hinc Aristotelis* posteriora analytica, *quæ docent methodum conclusiones ad sua principia primasq; causas reducendi, quæ sunt* ἀναπόδεικτα. *Quod pulchrè Iohannes Philoponus ostendit in principium 2. Posteriorum,* ἔστιν ἀνάλυσις, ἡ ἐκ γνωσῶν τινος εἰς τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰ ἄτοπα ἐπάγουσα, ἐξ ὧν τὸ εἶναι ἔχει καὶ τὸ γνωρίζεσθαι, *quâ significatione, inquit,* ἀπόδειξις *est* ἀνάλυσις. *Vt quùm in Theologiâ quæritur, quod sit fidei fundamentum, quo nititur, solùmne in Scripturam, an etiam in Ecclesiam sit resoluenda, quodq; eius medium, quo non fallimur. Idem,* ἀνάλυσίς ἐστι, καὶ ἡ ὁδὸς ἀπὸ τοῦ ἀτόπου (*sic enim legendum, non* αὐτοῦ) καὶ ὑστέρου αὐδρομὴ ὅθεν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἄτοπα, ἐξ ὧν τὰ ἀπορα τοῦ συστατοῦ ἔχει. ἐλλιπῶς δὲ ἡ λέξις μεταφορικῶς ὑπὸ τοῦ ὑποδήματος καὶ ἀναγραφέντων εἰς τὰ οἰκεῖα· καὶ ἡ εἰς τὰ οἰκεῖα ὑπὸ τοῦ ξένων ἐπάνοδος, ἀνάλυσις λέγεται. *Atq; hac ratio nominis est in* τοῖς ὑστέροις αὐδυπικοῖς. *Nam alia in* τοῖς πρότεροις. *In his enim medium causa tantummodo est conclusionis: in illis etiam rei. Quod Iohannes item eleganter docet his verbis:* ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις συλλογισμοῖς, ὁ μέσος, ἄτοπος ὢν τοῦ συμπεράσματος, ἁ μὲν ὑπ καὶ τοῦ πράγματος· ἐν δὲ τῷ ἀποδεικτικῷ καὶ τοῦ συμπεράσματος καὶ τοῦ πράγματος. *Quæ est igitur huius posteriorum ἀνάλυσις? videlicet, εἰς ὅρους καὶ γράμματα. Totum enim argumentatio resoluitur, primùm in propositiones, deinde in terminos. Ex dispositione autem medij figura intelligitur. Hinc de veritate argumenti iudicatur. Nam* ἀνάλυσις *est Aristotelis, quod* iudicium *Stoicis, secunda pars dialectices.*

Pag. 20. 13. *Nisi me fallit animus, legendum,* ἁ δὲ εὑρήκῃ, ἁ διὰ πίστεως, ἀλλὰ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, *ex duobus Pauli locis, quorum prior habetur, 1. ad Cor. cap. 13. v. 12.* βλέπομεν γὰρ ἄρτι διὰ ἐσόπτρου καὶ ἐν αἰνίγματι· τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. *Alter 2. ad Cor. cap. 5. v. 7.* διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, ἁ διὰ εἴδους. *In vtroq; autem allusum ad 12. Num.*

l. 24. *Legendum fortassis,* πολλαὶ γὰρ διὰ τέχνης τοῦτο ποιοῦσι. *Mulieres enim conducebantur ad ludum ciendum &* funera plangenda. *Festus,* Præficæ dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductæ, quæ dant cæteris modum plangendi, quasi ad hoc ipsum præfectæ. *Nauius:* Hæc quidem, meherculè, opinor, præfica est, quæ sic mortuum collaudat. *Ieremiæ 9.* Docete filias vestras lamentum, & vnaquæque proximam suam planctum. *Vel igitur sic legendum, vel potiùs,* πολλαὶ γὰρ τέχνῃ τοῦτο ποιοῦσι. *Dicendum enim fuisset,* διὰ τέχνης τοῦτο ποιοῦσι. *Lucianus,* ὥσπερ οἱ τέχνῃ τὸ πρᾶγμα ποιούμενοι. *Dem.* πρὸς Παντάινετον, Ἐγὼ δ' ἀδικεῖν μὲ ὑδένα φημὶ δικαιζόντων εἶναι· μισεῖσθαι μήν τοι πως εἰκότως ἂν ὑφ' ὑμῶν, οἳ τέχνῃ τὸ πρᾶγμα πεποιημένοι, μήτε συγγνώμης, μήτ' ἄλλου μηδενός εἰσιν, ἀλλ' ἢ τοῦ πλείονος.

l. 42. *Legendum,* ὅταν καὶ ἔρημα γένηται ὑφ' αὐτῶν. *Vide l.* 40. *bis, & pag.* 21. *l.* 2.

Pag. 21. 13. *Forte* προνοεῖτω, *vel* προνοεῖσθαι. *Ibidem lego* καταλίπω αὐτοῖς, *videlicet, fut.* 2. *sub. versu enim proximo* δῶ αὐτοῖς: *& mox duo futura indicatiui.*

l. 20. *Forte* ἴσον τῷ φοβουμένῳ.

Hom. 4.

Pag. 22. 32. ἤκουσά σε παῖτες ἄγγελοι ὁμοθυμαδὸν, ὅτε καὶ ἄσπρα εἰργάσω] *Iob. cap.* 38. *v.* 5. ὅτε ἐγκρήδνσαν ἄστρα, ἤκουσέ με φωνῇ μεγάλῃ πάντες ἄγγελοί μου.

l. 40. *Mallem,* ἐφ' ὕλοις.

Pag. 23. 7. *Lego,* πρὸς τὸν Χριστὸν εἶχεν ἀπολθεῖν ὁ Παῦλος, καὶ ὐκ ἠθέλησε τὸν Χριστὸν, ὃν ὅτως ἐπόθει, *sine parentheſi, vt sit* ἐπανάληψις. *Nolunt ire ad Christum Paulus. Ad quem Christum? Quem ita desiderauit &c.*

l. 8. *Legendum potiùs,* ἀλλ' ἔμεινεν, *vel* ἔμεν.

l. 9. ὅλως ἡ μεμῆδαι χρὴ Παῦλα, ὐχ ἁπλως Non oscitanter. *Sic enim Noster vti solet hoc aduerbio.*

l. 11. ἵνα τοίνυν ἀξιοπίστως αὐτοῦ ἐρᾶσητε] *Quid audio? ipsosne vt fide dignos faceret? Imò sic lego,* ἀξιόπιστον αὐτὸν, *vel* αὐτοῖς. *Nisi* ἀξιοπίστως, *positum sit, vt* τοῦ ἀξιόχρεως.

l. 12. πάντως ὅπ μόνῳ] In Græcis quandoque ὅπ cum elegantiâ quadam παρέλκει, vt hic. Sed hæc elegantia obscuritatem parit. Quamobrem, si abesset, non requirerem. *Hal.*

l. 27. ὅπερ καὶ καύχημα ἰῶ τὸ ἐγκείχθαι ἐν τῇ πίστει] Obscura, vt & id quod proximè sequitur, τὸ ἡμῶν καύχημα ἐν ἐμοὶ &c. *Hal.*

l. 32. τοῦτο ζητεῖτε] Sic enim alibi profitetur se quædam non explicare, sed auditoribus inuestiganda relinquere. *Hal.*

l. 44. ἀλλήλαις, τετάρτη] Quid? an expositio quæ sequitur, ad Christi verba spectat? nihil minùs. repetenda iterum textûs particula, ἐὰν ἀκούσω, τετάρτη. Sic clara est rerum connexio. *Hal.*

Pag. 24. 8. ζωαδλοῦντες] *Ostendere vult præpositionem* ζωὶ, *non hærere* τῇ πίστει, *sed ipsorum significare inter se in certamine conspirationem, vt docent sequentia.*

l. 13. *Lego,* μόνον πάρει. *Hesychius.* πάρεται, χραίνεται, σείεται, φοβεῖται, φέβεται. πάρμὸς, φείκη *significat repentinum equi pauorem. Ni sic legas, nullus est sensus. sic l.* 14. ὀκνηρὸς γὰρ ὑδὲν φυσᾷ, ἀλλὰ πάρεστι μόνον.

l. 14. *Legendum,* ἐπισὴ γαρ.

l. 21. *Legendum est vel* ὅπ τὰ αὐτῆς ἡ ψυχὴ, *vel* ὅπ τὰ ἐκείνων ἀλυᾷ. *Subest enim antitheſis.*

Pag. 25. 15. ὁ φόβος αὐτῶ. *Timorem enim legum atq; hominum mox subiungit. si igitur generalem metum intelligas, non procedit.*

l. 27.

l. 27. *Falsum est quod Flaminius legit*, ἀδεὴς φύσει ἐστὶν ἀνδρεῖος. *Si enim vlla virtus naturalis, hæc. Timidi sumus enim vel impauidi naturâ magis quam voluntate. De virtutibus autem loquitur, quæ nobis insitæ sunt. Itaq́ hic* τὸ ἀργὸν *reijciendum. Fortè* ἄοργος *legendum, si sit eiusmodi verbum, aut* ἀόργητος. *Sunt enim quibus vix vlla insit bilis.*

l. 32. *Deest aliquid, sic opinor implendum.* ὡς ἐλεημοσυνῶν ἐπώνυμος ἦν ἐλαίᾳ. *Cur enim mox oleum subiungeret? & nomen* ἔλαιον *anteà positum fuisse, arguit relatiuum τούτῳ, quod mox sequitur.* ἔλεον *autem & ἔλαιον pronuntiatione non differunt, alioqui quomodo deriuaret* ἐλεημοσύνη ἀπὸ τῆς ἐλαίας? *aut cur diceret*, τῆς γὰρ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας εἶχον σύμβολον, τὸ ἔλαιον, *nempe reges? Atq́ hic locus vel maximè tuetur Wintonienſem contra Iohannem Checum.* Sed quis tuebitur Iohannem Noſtrum frigidè ludentem in ambiguitate nominis?

l. 35. *Mallem*, δι' ἐλέου μελ. *& mox* ἐπισὴ γαρ'.

Pag. 26. 25. ὅδ' ἐλέου χρεῖττον. φωτός ἐστιν αἶπος, καὶ ἐκεῖ φωτὸς ἄπον] *Hic rursus luſit ambiguitate nominis ex eâdem pronuntiatione. Oleum lumen accendit, vnde est Hebræum nomen* jitſhar, *vt Aben Eſra docuit, &* ὁ ἔλεος τῆς ἐκεῖ φωτὸς ἄπον. πρόξενος γάρ ἐστιν αἰωνίου ζωῆς. *Hinc est quod oleum illud, quod Virgines quinq́ ſapientes ſibi parauerant, toties Noſter interpretatur eleemoſynam, & bona opera.* τὸ ἐκεῖ *ſignificat* alteram vitam. *Vide l.* 20.

l. 34. *ſuppleuerim* μᾶλλα ἄνθρωπος οἱ πρωΐ. *non enim conſentaneum eſt, vt homo procedat nudus.*

l. 41. *Retinendum est* τὸν ἔλεον τοῦτον *propter verſum ſequentem.* τὸ γὰρ ἔλαιον *non extinguit flammam. Prouerbium est*, τὸ ἔλαιον φυλάττειν, καὶ τοῦ ἅλατος. *Sed apud Ariſtotelem 2. Rhetorices, editione Andreæ Wechelì pag.* 106. *neſcio quomodo legitur*, τοῦτο δὲ ἔστι ταὐτὸ τῷ λεγομένῳ, τὸ ἔλεος φυλάττειν καὶ τοῦ ἅλατος. *In cuius expoſitione prouerbij falſus eſt Eraſmus, niſi me fallit animus. Quem vide, ſi placet, pag.* 739. *Edit. Henrici Stephani.*

Hom. 5.

Pag. 28. 11. *Legerim*, ἓν ἔσω τὸ φρόνημα, ὥσπερ μία ψυχὴ, *vel*, ἐν μιᾶς ψυχῆς.

l. 29. *Cenſeo legendum*, ὅταν γὰρ σὺ τίνος ἄξιον ἐκεῖνον πημῆς ἔχῃς, καὶ ἐκεῖνός σε, ὅπως.

l. 40. ὅταν ὁρῶμεν παιδία ἀπατεινόμενα] Cum videmus puerulos minitantes. ἀπάτησις comminatio. *Athenæus lib.* 4. *prout vir doctiſſimus emendauit*, διὸ πάντας ἐυλαβουμένους τὴν τῶν κυρίων ἀπάτησιν, φοβεῖσθαι τὸ ζῆν ἐκίνησαν ἀκολουθεῖν, propterea omnes, qui Deorum, in quorum poteſtate ſunt, minas verentur, timere vitâ exire ſuâ ſponte. vt non licitum eſt, *inquit Cicero*, de ſtatione diſcedere imperatoris iniuſſu *Polybius lib.* 5. *p.* 274. *A.* νομίζεις γὰρ ἡμῖν, ἔφη, σου μέλειν, ἢ τῆς σῆς ἀπατήσεως; *Caſaub.* Tune, inquit ſeris Babyrta, aut te aut tuas minas nos curare? *Sic quidam Dorimachum per contumeliam appellat, quod Babyrtæ cuidam homini impuro vultuſic erat ſimilis, vix vt quiſquam interno ſceret: vt Lentulus Spintheri gladiatori, vnde Lentulus Spinther dictus eſt. Quod Plato pluribus in Phædone declarat. Philo Iudæus, vbi docet, ſolum liberum eſſe ſapientem:* ἐπαπατεώντων ὑπ' ἀπειλῶν, ἃς σοφοῖς ἀνδράσιν ἐπαπατεύουσι καὶ ἀπειλοῦσί τινες, ἥκιστα φοβητέον. *Hic quoq́ in optima editione est* ἐπαπατήσιον, *Virg.*

Præſentemque viris intentant omnia mortem.

ἀπατίνεσθαι *propriè eſt* baculum attollere, quo cædas canem: ἐπαπατίνεσθαι intentare, *itaq́ Noſter addit*, ἢ καὶ λίθον ἄφοντα.

Pag. 29. 28. *Dan.* 2. *ad finem eſt*, καὶ μαγαὰ, καὶ ἐυωδίας εἶπε πρεῖσαι αὐτῷ, *Heb.* minchah, *quod alias transferunt* δῶρον.

l. 37. *Fortè* ὡς ἕτερον.

Pag. 30. 27. μεμριζοδὲ] Lapſus memoriæ. erat enim Isboſeth.

l. 28. *Lege* καὶ ἐν κεφῇ.

Hom. 6.

Pag. 32. 1. καὶ σάρκα] Lege, καὶ ὅτι σάρκα.

l. 22. *Legendum*, ἀλλὰ καὶ τὸ ἴσον ἔχει) αὐτῷ μᾶλλον.

Pag. 33. 17. *Incunctanter ponendum* τὸ μ. ſ. ὑψηλὰ φρονῆσαι. *l.* 16. *Vera humilitas est, inquit*, ὅταν τις δυνάμενος ὑψηλὰ φρονῆσαι, ταπεινοφρονῇ. *Memorabile est illud Propertij:*

Mæcenas eques Hetruſco de ſanguine regum,
Intra fortunam qui cupis eſſe tuam.

Mæcenas enim priuatum egit, neq́ equeſtrem ordinem exceſſit, cui licuit vrbem & prouincias regere, ſummos magiſtratus capeſſere.

Pag. 35. 6. οὐκ *non est tollendum. Aufert enim interrogatio vim negationis: & hoc Atticum. Exempla innumerabilia ſuppetunt. Ponitur autem* πόσῳ μᾶλλον οὐκ, ἐκ πεπεισμένοι. *Satis enim eſſet dixiſſe alterutrum.*

Pag. 37. 12. *Senſus non deſiderat* τὸ ἧ, *vndecunque sit.* κἂν ὀλίγον καθαρθοῦσα τοῦ πάθους ψυχὴ. Vel paulum modò vacuus perturbatione animus.

l. 14. οὐκ ἔχεις τὸ δικαστήριον ἀδιάφθορον] δικάζειν est corrumpere iudices. *Sed vnde, pauci norunt. Harpocration docet ex Eratoſthene*, Λύκου· ὅτι τις ἦρως περὶ τοῖς ἐν Ἀθήναις δικαστηρίοις, τὸ θεῖον μορφὴν ἔχων, περὶ ὃν οἱ δωροδοκοῦντες καὶ δίκας γραφόμενοι ἐφοβοῦντο, ὅθεν εἴρηται, Λύκου δίκας. Ἀριστοτέλης δ' ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ. Ἀνυτὸν φησὶ καταδικάζειν τὸ δικάζειν τὰ δικαστήρια. *Ariſtophanes in Veſpis agens de conſtituendo iudicio,*

Θήρειόν εἴ πως ἐκκομίσαιμι τὸ τοῦ Λύκου.

Quo ſignificat iudicia exerceri ſolita Athenis apud fanum huius herois. Apud Ciceronem & alios habemus Decurias iudicum. Vide Eraſmum in Proverbio, Lupi decas.

l. 26. *Mallem* ἔνδεν ἀπίδρα ὀλοὴν.

Hom. 7.

Pag. 38. 18. τὸ ἓν] *Ἴσα Θεῷ*] *Similem habes locutionem Iobi* 11. 10. *βεστὸς δ' ἀνηρ τὰς γυναικὰς, ἴσα ὄνῳ ἐρημίτῃ.*

Pag. 39. 12. *Videtur legendum*, οὐχ ὡς ἀρπάσας ἂν ἐπιτίθετο.

l. 15. *Mallem* ὅτι ἐπετάγη, quòd iussus est. *v. quidem.* 18. *manifesto sic legendum*, ἐπεὶ εἰ ἐπετάγη. *arguit v.* 19. εἰ μὴ οἰκοθεν τοῦτο εἵλετο, εἰ μὴ παρ' ἑαυτῆς. *Potuit enim ὑποταγῶναι, & nihilominus sua sponte hoc facere. Sed qui iussus est, à se non facit. sic v.* 21. *legendum*, τίνος ἕνεκεν ὁ πατὴρ ἐκέλευεν. *Habes v.* 20. π. τ. κ. τὸ προστάγματος.

l. 37. *Quis non videt legendum*, ἀρχὴ καὶ τὸ μορφὴ δ' ἄλλο λαβεῖν οὐκ ἔστι φύσιν δ. λ. *nam μορφὴ bis est tautologia. Vide priora & p.* 40. 3.

Pag. 42. 2. εἰ μὴ περὶ τῆς Θεοῦ λόγου] Fort. εἰ μὴ περὶ Θεοῦ λόγου. *Hal.*

l. 13. ἄκουε τοῦτο τὰ ὄντα ἐπίνοια, καὶ διὰ τοῦτο] Fort. ἄκουε τὰ ὄντα ἐπίνοια διὰ τοῦτο. *Hal.*

l. 15. ὁ Θεοῦ λόγος] Lege, ὁ Θεὸς λόγος. *Hal.*

l. 34. κατὰ τὴν ὑσίαν] *fc.* ἐχώρησεν, *ut puto.*

Pag. 43. 17. πῶς ἄν] Malo, πῶς ἂν. *Hal.*

l. 40. *Secundùm Hebræam veritatem legendum*, εἰ δὲς ἄνθρωπον *cum interrogatione.*

Pag. 45. 7. *Lege*, καὶ βάλλομαι αὐτά.

Hom. 8.

Pag. 46. 10. *Leg.* μᾶλλον ἀποστρέψαι φιλῶ μ. *vel potius* ἀποστρέψαι. *Aristi. Rhet.* 2. ἀλλὰ τοῖς ἀναστρέψασι ταὐτ' ἀλλοτρίας ναῦς. *sic quidem habet editio Morellij. Sed quis non videt legendum* ἀναστρέψασι? *frequens error.*

Pag 48. 3. πολῶν] Lege, πονῶν, vt suprà.

l. 14. *Legendum*, καὶ τὸν ἐμὸν ξένον. *Iob* ^. καὶ ἔλαβεν ὄχημον, ἵνα τὸν ἐμὸν ξένον, καὶ ἀνάβητε ἐπὶ τῆς κοφίνου ἐξω τῆς πόλεως. *l.* 16. *in eodem caput est*, ἐπὶ ἀναμίσω χ. τ μ. Sic Septuag. at Noster vbique ξένον. mutare itaq; constantem lectionem nolui. Hal.

l. 29. *Lego*, ἅμα συνεχισῶν με ὀδυνῶν] *Hoc verbum est eodem capite.*

l. 34. *Leg.* εἰς οἰκίαν εἰσιαν.

l. 40. *Poscit consequentia*, ἀλλ' ἐπὶ χρόνον πολύ.

l. 42. *Sic quidem Iob.* 6. βρύων δὲ ὀργὴ τὰ σῖτά μου ὥσπερ ὁσμὴ λέοντος. *sic Athen. lib.* 3. τεῖχος τίλεως, καὶ μὴ βρομώδης. *Sed Casaubonus docet veram lectionem esse*, καὶ μὴ βρωμώδης. *&* ἄβρωμος, *non* ἄβρυος. *ponendum igitur* βρῶμον, *quod est* virus: βρωμώδης, virosus.

Pag. 49. 26. *Legendum videtur*, ὅτι πολλοὶ ἅμα πλησίον αὐαγ.

l. 28. τοῦτο ἔστι τὸ θαυμαστὸν, τὸ καὶ θραυσίζομενον μηδὲν παθεῖν τοιοῦτον] θραυίζειν *est* pungere, perstringere. *Cic.* 2. *de Oratore.* Præco Granius multorum nobilium impunè perstringebat voluntates. *Amos* 7. 14. οὐκ ἤμην προφήτης ἐγὼ, οὐδὲ υἱὸς προφήτου, ἀλλ' ἢ αἰπόλος ἤμην, καὶ κνίζων συκάμινα, sed caprarius sum stringens aut vellicans sycamoros. *nam & vellicare hoc sensu dicitur per translationem.*

l. 29. *Legendum* ἐν οἷς φαίνεσθε, ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ. καὶ δὲ οἱ ἀστέρες ἐν νυκτὶ λάμπουσι. *Gen.* 1. 14. γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν ἐπὶ γῆς. *Sol & luna dicuntur κατ' ἐξοχὴν οἱ μεγάλοι φωστῆρες*, magna luminaria: *Ptolemæo* τὰ φῶτα: *vt* ἡ Σωσθ ἡ φώτων.

Pag. 50. 18. Lego, μὴ τῷ προτέρῳ ἢ δευτέραν ἡμέραν. Sed in istiusmodi locutionibus vocabulum ἡμέρα frequenter intelligitur. Hal.

Hom. 9.

Pag. 51. 16. νῦν δ' προσδεκῶντες λαμβάνειν, κἂν ἐπανορθώσωνται] Aliquid est quod in hac sententia displicet. sensus hic esse videtur. Si Philippenses sibi persuasissent Paulo omnia per spiritum innotuisse, fortasse impudentiores euasissent, hoc ipso videlicet, quòd aperta essent eorum peccata, ipsis omnem peccandi pudorem excutiente. nunc cùm se latere sperarent, non difficulter corrigi possent. Hal.

l. 25. ἀδένα ἰσόψυχον, τυτίσιν, ὁμοίως ἐμοὶ κηδόμενον ὑμῶν καὶ φροντίζοντα] *Sic nostri quoq; interpretantur. Sed apparet ex Psal.* 54. 14. *aliam subesse vim huic verbo.* σὺ δ', ἄνθρωπε ἰσόψυχε, ἡγεμών μου καὶ γνωστέ μου. *Vet.* Tu verò homo vnanimis. *Hoc iam cum Chrysostomi interpretatione non convenit. Sed verius Iunius*, par mihi. *Heb.* secundùm existimationem mei. *i.* quem ego tanti semper feceram, ac meipsum. *is erat Achitophel. igitur* τὸ ἰσόψυχον *valet*, ἴσον ἐμῇ ψυχῇ. *vt Achilles de Patroclo*, quem ego amabam, *inquit*, ἴσον ἐμῇ κεφαλῇ. *Non hoc igitur Paulus ostendit hoc verbo, quanti Timotheus fecerat Philippenses, quàue eos curâ complexus est, sed quanti ipse eum fecit, & quàm charus ipsi fuit.* Scitote, *inquit*, cùm hic ad vos venerit, alterum me venire. *Nomen hoc non est apud Hesychium, nec aliter accipiendum atq; in Psalmo. Non enim significat pariter animatum, aut eodem, quo fuit ipse erga Philippenses, animo. Nec mirum errasse Chrysostomum, cùm vnde sumptum esset, & vim Hebraei vocabuli nesciret. Sym.* ὁμόθυμος, *quod idem est*, eiusdem ingenij, *non* similis. *Hom.* ὅμοιον γὰρ, καὶ ἴσα πόνει. *sic Anacreon Bacchum vocat* τὸν ὁμόθυμον Ερωτα. *vide ne l.* 24. *legendum sit* τὸν ὁμοίως μοι μεμονῶντα. *sed* ἀδένα ἰσόψυχον *est*, neminem alium habeo tam charum mihi.

Pag. 52. 1. ὦ ἐν ἀγωνίᾳ] *Fort.* ἐν ἀγωνίᾳ.

l. 16. *Omnes nostri codices habent* θαναπλήσιον θανάτῳ. *sic emendandum l.* 25. *&* 29. *sed tamen apud Polybium est de nauali prælio*, παραπλήσιον γὰρ πεζομαχίας γινέσθαι τὸν κίνδυνον ἀποτελεῖσθαι. *vide codices Pauli, & statue quod placet.*

l. 34. *Leg.* εἰ τὸ ἀναλῦσαι, καὶ Χριστῷ εἶναι.

l. 35. *Apud Paulum est*, ὀπιμεῖναι δὲ ὑμᾶς *cap.* 1. 24.

l. 37. *Leg.* κἂν εἰ μὲν νῦν ἐγένετο. αὖ enim *significans* Si, *per se indicativo non iungitur.*

Pag. 53. 1. *Leg.* ἐπὶ (οὐκ αὖ ἀναδὲ ὧν)

l. 13.

l. 13. ὥσει ἔλεγλον] Puto aliquid intercidisse, seu textûs particulam, καίγὼ ἀλυπότερ@ ἄ, seu aliquid aliud. Hal.

l. 16. τετίσι μὴ πολλῆς τῆς ασυνδ῎ης] Et hîc repetendam puto illam textûs particulam, μὴ χαεῖς, deinde subiungendum, μὴ πολλῆς τῆς ασυν῎δ. Hal.

l. 17. Legendum, ὥσπερ τοὺ ἀγίοις προσήκει. *supple* προσδέχε῎θε. *sed fortè etiam melius*, τοῖς ἁγίοις προσήκει.

l. 30. Fort. τότε ἢ τοῖς ἐπιλοίοις. *sed Eustathius ait*, οἰκέτ@ν *interdum significare, non famulum, sed quemuis domesticum & familiarem.*

l. 35. Leg. ὡς ἂν εἰ ἡ πόλις, ἐκ ῎Αδριλήλε.

Pag. 56. 23. ἔνεστι γὰ κατ' ἐκεῖνον τὴν καιρὸν ἢ ἀνυπόδετον] *Hoc observationem ecclesiæ confirmat. Petrus enim vinculis solutus & carcere emissus est Cal. Augusti. cuius rei memoriam iam tum Ecclesia celebrauit, & hic festus dies dictus est S. Petri ad vincula: qui dies ante honori Cæsaris Augusti dicatus fuit. hoc igitur dicit,* tum Petrus sine sandaliis esse potuisset, cùm vinculis liberatus est: hyems si fuisset, commodè non potuit. *hæc cùm scriberem, fortè erant Calendæ Sextilis.*

Pag. 57. 6. ἢ ἢ ἐπάγωσε] *Congelauit*, ἀπὸ τῦ, πάγος, gelu. *verbum insolens.*

Hom. 10.

Pag. 58. 38. Videtur legendum, τὸ τῆς περιτομῆς ὄνομα.

l. 41. Videtur legendum μὴ παραληφθεῖσα, *vel* παραλειφθεῖσα *sine negatione. Intermissa est enim circumcisio in Mosi filys, & quamdiu fuerunt in deserto. dele ibidem comma post* διέσπετο, *& pone aliud post* ἀδιαπαυστέως.

Pag. 59. 4. Legendum, ἀλλὰ καίνης.

l. 22. ὃ λέγεται βασιλὸς] ὃ expungendum puto: hocq; ipsa comparationis ratio postulat. dixerat typum ante veritatis accessionem ipsius rei nomine vocari. hoc comparatione illustratur. Regis sciagraphia, rudis & prima picturæ obumbratio, etiam regis nomine insignitur. accedentibus verò floribus, viuisq; coloribus absconditur sciagraphia, & tum potiùs (scilicet quàm antea) regis nomine compellamus. & sic legisse videtur Flaminius, vtcunq; Vaticâus liber habeat, vt edidimus. Vel pro ὃ λέγωὠ βασιλὸς, legerem vt in Veronensi priùs erat, λέγωὠ, ἴδὲ ὁ βασιλ῎ς. Hal.

l. 39. In margine ἐπὶ ἐσώπων] *Flam. Alioqui tacuissem.*

Pag. 60. 3. ὅτι ἐκ γένους Ισραὴλ, ἐκ φῦλ῎ δὲκα φυλῶν, φησὶ] Id est: ne putes, cùm dicat se è genere Israel, fuisse ipsum ex aliquâ decem tribuum, inquit, E TRIBV BENIAMIN. Hal.

l. 12. μάλισα μ῎ ἢ ἐν τύτῳ] Puto legendum μάλισα μ῎ ἐκ ἐν τύτῳ. aliâs videtur destruere quod probare vult, non scilicet hæc esse præcipua, sed alia potiùs. nisi μάλισα μ῎ ἢ ἐν τύτῳ exponamus cum Flaminio, Maximè quidem in hoc excellebat. *Hal.*

l. 31. ἐκπεπειωμένον φορῶν] Exprimendum puto, ἰμάτιον. *Hal.*

Pag. 61. 2. Legendum, ἢ ἀπὸ τ῎ αὐτ῎ αἱ γυναῖκες βάλονται.

l. 19. *Fortè*, ἢ δεόμενος κηλῶσι. Imò fortassis, ἐυδαίμονες κἀγὼ νται. *Hal.*

l. 28. ἀλλ' ἐκ ἀφίησι τοῦτο ὁρᾷν ἡ κενοδοξία κωλύουσα] *Tolle* τὸ κωλύουσα. *Quid est enim*, ἐκ ἀφιέναι, *quam* κωλύει;

l. 30. Potiùs προσηλέμ῎θα, *vt mox* ἀναβλέπομεν.

l. 35. ἀποξύσαι *ponendum.* ἀποξέσαι *non est* abradere *simpliciter, sed* radendo polire.

Pag. 62. 31. ἔδωκέ σοι νοεῖν] *Ex his quæ sequuntur planè legendum*, ἔδωκέ σοι γλῶναν. *Deinde hic enumerat partes corporis, non animi: & cùm singula fere membra docuisset, quemadmodum moderanda sint, absurdum fuisset linguam praterire, cui summâ moderatione opus est: nisi malis* ἔδωκέ σοι ῥᾴν λόγων: flumen verborum.

Pag. 63. 1. τὸ συμβάλλεσιν *ad oram, vndecunq; sumptum est, ne se ostendat. hic enim nihili est, & non dignum vel ad marginem poni.*

l. 11. ὅταν αὐτὸ βάλληται ἐπαπάσα῎αι καὶ ἀπαγάγ῎αι] *Verbum hoc posterius fraudem & fallaciam declarat. Dem. in Philippicis:* ἕως τελέως ἀπήχθητε. *Terentius Andria:* Etiam ne me subducere istis dictis postulas?

l. 19. Fortè, ἀπ' τύτων.

Hom. 11.

l. 37. Omnino ponendum, ἐν τοῖς περὶ τ. ἁ. αγ.

Pag. 65. 4. καὶ τὸ ἀχυρὸν τῦ σίτ@ σκύβαλόν ἐστι, τὸ ἄχρηστον λέγω] Αχυρον, *est acus & palea, quæ de frugibus exteritur. Estne hoc igitur* τὸ ἀχυρὸν τῦ σίτ@? *si locus hic mendo caret, est allusio vocum* ἐτυμολογικῶς, *vt* ἄχυρον *dicatur, tanquam* ἐχυρὸν, *quod est idem* τῷ ἰσχυρὸν, *vt* ἔχω, ἰσχω. ἰσχυρὸν *autem atq;* ἐχυρὸν, *sive* ὀχυρὸν, *est* munimentum, firmamentum. *Sic enim dicuntur firmamenta oratorum, quibus causa, quam dicunt, nititur. Aiunt enim* τότῳ καὶ ἰσχυρίζ῎αι. *Quare* τὸ ἄχυρον *dicitur* τὸ ἰσχυρὸν τῦ σίτ@? *Quod eo quasi inuolucro tegitur. Cic.* Fundit frugem spicæ ordine structam, quæ contra morsus minorum auium munitur vallo aristarum. *Et hîc Noster negat* τὸ σκύβαλον, *rem esse vilissimam, sed vsum habere atq; vtilitatem maximam. Demus, inquit,* κατ' ἀντίφρασιν *contra Marcionem, Paulum æstimare legem in comparatione Euangelij, tanquam* σκύβαλον. *Sit* σκύβαλον *est res vtilis & pernecessaria. est enim* τὸ ἰσχυρὸν τῦ σίτ@, *sive* ἐχυρὸν. *Hoc igitur dictum est per concessionem. Præmisit enim* κατ' ἔνστασιν, σκύβαλα ἔστω εἰ τῷ δοκεῖ νόμ@ φησὶν. εἰκὸς γὰ αὐτὸν περὶ κοσμικῶν πρᾶ)μάτων λέγειν: *in eo quod ait,* ἀλλὰ μ῎ ἓν ἡγ῎μαι πάντα ζημίαν εἶν῎, καὶ σκύβαλα. Τὸ, κατ' ἔνστασιν, καὶ ἀντιδιάστασιν, *modus est apud Hermogenem inducendi* τὰ κεφάλαια. *Et multa sic apud oratores tractantur, vt tota Milonis causa. Non insidiatus est vitæ Clodij Milo:* ἔνστασις: *etiamsi insidiatus esset, iure fecisset. & hæc quidem*

Noſter. Alij etiam huius nominis notationem afferunt. σκύβαλον, *quaſi* κυσίβολον, *quod proijcitur canibus : quale eſt apud Ariſtophanem* ἡ ἀπομαγδαλιὰ, *quà tergebant manus vnctas, deinde obijciebant canibus. Sed vt mihi videtur, quemadmodum dicimus* ἐς κόρακας, *atq; inde* σκορακίζω, καὶ ἀποσκορακίζω : *ſic* ἀπὸ τῶν ἐς κύνας *factum eſt* σκύβαλον καὶ σκυβαλίζειν. *Quam rationem Phocylides confirmat.*

Μηδ' ἄλλα φάγε δαιτὸς ἑτοῖς σκυβάλισμα τραπέζης.

Monet enim non eſſe alienâ quadrâ viuendum. ſic in Epigram. μηδ' ἀπὸ δειπνίδιον γλισχρώνιος σκύβαλον, ἄλλως εἰς ἰλύας. *Heſychius tamen Chryſoſtomo ſuffragatur.* σκυβασμὸς ἐκφαύλισμα, καὶ τὸ ἀδόκιμον, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν σκυβάλων, τῶν ἀχύρων. *Cuius nominis Euſtathius aliam derivationem habet.* ἄχυρον, *inquit,* φασὶ τὸ μὴ ἔχεσθαι διὰ λεπτότητα. *Sed nec ille multum abit a nobis. Erat enim primùm* ἀέχυρον, *deinde* ἄχυρον.

l. 18. *Ad vitandam* ἀμφιζολίαν *melius eſt vt legamus,* ἢ ἀπὸ πίστεως τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνη.

l. 19. *Verius,* αὐτὴ ὁλόκληρος.

l. 28. *Legendum.* πίστει δεῖ καταλαμβάνειν, *vt mox l.* 29. καταλαμβάνεται.

l. 31. *Lege,* καὶ τὴν καινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ. *Tum interpretatio* ἀπὸ γὰρ. *deſunt enim hic verba Apoſtoli, vt ſæpe, ante verba Chryſoſt. niſi autem illa ponas, nulla eſt verborum Chryſ. conſequentia,* ἀπὸ γὰρ πίστεως καὶ ἡ κοινωνία τῶν παθ. *hæc ſunt ἀνακόλουθα.*

Pag. 66. 7. *Fortè* αὐτοῦ.

l. 25. *Legendum,* εἰ γὰρ μὴ ἀπέθανες, οὐκ ἂν ἔζησας ; *cum interrogatione.*

l. 34. *Fortè,* ὅθεν πρότερον ἔλεγον.

Pag. 67. 4. εἶτα δείκνυσιν ὅτι ἀφελῆς τὸ πρᾶγμά ἐστι, φησὶν, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην τοῦ Χριστοῦ] *Secundum hanc expoſitionem Chryſoſtomi, quam puto veriſſimam,* ἐφ' ᾧ *ſignificat antecedentem cauſam, non ſubſequentem, ſiue finalem : & vertendum eſt,* eò quòd, *vel.* pro eo quòd comprehenſus ſum à Chriſto: *Non vt Beza reddidit,* cuius rei causâ. *Sic quidam interpretantur illud ad Rom.* 5. *v.* 12. ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον, ideò quòd omnes peccârant.

Pag. 68. 5. *An* ἐκεῖνος προσφέρεσθαι *dicendum potiùs ſit, dubito.* Dicimus γὰρ σκληρύνεσθαί τινι, *ſed* προσαγορεύειν τινά. τοῦτ' ἀπαιτεῖ ὁ ῥυθμὸς προσέχειν.

l. 26. *Legendum vt in margine,* καὶ πε.

l. 29. *Legendum videtur* μόνον μὴ ὑποστῶμεν. *vt mox l.* 31. μέχρι τινὸς ἀφιστάμεθα. *Hic* ὑποστῆναι *contrarium eſt* τῷ ἐπαναλθεῖν, *deficere & refugere à Deo.*

Hom. 12.

Pag. 70. 3. αὐτῷ τῷ ποδὶ] Suſpectum mihi τῷ, αὐτῷ. Nam quid eſt πῶς ἐχὼν εὐσκελῆ τῷ ποδὶ ποιεῖν, aut quid ἔχω κύφλω σοχλίζεσθαι ; Flaminius cùm reddit, bonum crus fac tuo pedi, videtur legiſſe, εὐσκελῆ ποίησον πῶς κυήμιον τῷ ποδί. Quanquam mihi ſignificare videtur velle potiùs aliquod calcei genus. *Hal.*

l. 4. βαφύπη] In margine παχύπη, vtrumque ineptum. Legendum proculdubiò ταχύπη, & ſic Flaminius : celeritati pedum. *Hal.*

l. 7. *Lege, vel* καὶ ὁ καταπεσῇ, *v. l,* καὶ ὁ μὴ καταπέσῃς. πεσοῦμαι, πεσῇ.

l. 16. *Forſan,* πρὸς τὸ κάμνος ἐκεῖνο τῶν βραχέων.

l. 24. εἰς τὴν ἐφανὴν λαμβάνεις] *Forſitan melius,* ἐν τῷ ἐφανῷ, *niſi ſit enallage, qualem A. Gellius obſervat in Ciceronis oratione, quæ eſt de imperio Cn. Pompeij (quæ nunc inſcribitur pro lege Manilia)* Cùm veſtros portus, atq; eos portus, quibus vitam ac ſpiritum ducitis, in prædonum fuiſſe poteſtatem ſciatis. Neque eſt ſolœciſmus, inquit, vt vulgus ſemidoctum putat, ſed certâ ratione dictum, διὰ τὸν ῥυθμὸν, vt finis ſuauiùs caderet. *Plautus in Amphytrione :* Numero id mihi in mentem fuit. *Ambroſius :* Si poſuerit omnia pater in poteſtatem filij.

l. 32. *Prorſus videtur legendum,* ἃ τοῦτό φησιν, ὁ Θ. ὑ. δ' ἀκὶ διδάξει (εἰδίδαξε γὰρ ὁ Παῦλος) ἀλλ' ἐνάξῃ ὁ Θεὸς, τουτέστιν, ὁ Θεὸς ἡμᾶς πίσει. *Hoc enim verbum magis hâc interpretatione eget, quàm* τὸ διδάξει. *Aliud eſt enim docere, aliud perſuadere. Docemus enim aliquem, vt intelligat modò, non vt aſſentiat :* τὸ ἐνάγειν *autem eſt* πείθειν.

l. 39. τὸ δ' εἰρώνης. τοῦτο ἡμῖν κατώρθωται. εἰς ὃ ἐφ' τ. α. ς. κ. τὸ α. φρ. ε. ὃ. ἐφ τουτ. τ. η. κατ. ὁρᾷς ὅτι καν] Hæc omnia confuſa puto. Nam quorſum ingeminatur, τοῦτο ἡμῖν κατώρθωται ? & quomodo ἐᾷς ὅτι κανόνα (nam ſic ſcribendum, non vt in editione per errorem κανόνι) à reliquis perdet ? ſic puto reſtituenda. Cùm illam textûs particulam, πλὴν εἰς ὃ ἐφάσαμεν, expoſuerat, reliquas aggreditur parteis, hoc modo : τὸ τῆς εἰρώνης· τοῦτο ἡμῖν κατώρθωται. πῶς αὐτῷ στιχεῖν κανόνι. ὁρᾷς ὅτι κανόνα, omiſſis rerum aliarum otioſis repetitionibus. *Hal.*

l. 41. ὁρᾷς ὅτι κανόνα (*ſic enim corrigendum*) κάλεῖ τὰ ἐναγγέλματα. *At ſuprà dixit, l.* 35 *&* 39. τὸ πλὴν εἰς ὃ ἐφάσαμεν, *accipiendum eſſe,* ἃ οὐκ ἀγωνίσμεθα, ἀλλὰ οὐκ βίᾳ τελειότητος. *Hic videtur aliud dicere, atq; in Auguſtim ſententiam ire, qui quodam in loco, ſi memini, illud de doctrinâ atq; ſcientiâ exponit, vt quantum in doctrina profecimus, tantum oſtendamus in vita. Suus enim cuiuſq; eſt modulus. Et huc facit Iulius Pollux,* κανὼν, *inquit, eſt in ſaltu* τὸ μεταξὺ τῶν βαπέως καὶ τῶν σκιμμάτων. *Pollucis verba ſunt libro* 3. ὅθεν ἄλλεται βατὴρ, τὸ δὲ μέσον τῶν πηδήματος, κανών· ὁ δὲ ὄρχος τὰ ἐσκαμμένα. *Eſt enim vbi ſaltant, & vnde ſurgunt ſalientes, & eſt in quo decidunt calcemq; figunt, quod quia humo ſubactâ, leniterq; ſuſpenſa, mollius foſſum erat, vocatur* σκάμμα, *vt ſtatus,* βατὴρ. *medium illud ſpatium eſt,* κανών. *Hinc eſt quòd toties Noſter ait, nos qui ſub gratiâ ſumus, non ſub lege, ad maiora ſcammata vocatos, vt aliquantò plus efficiamus, quàm quod lege imperatum eſt. Non eſt enim idem canon legis atq; Euangelij, quod ad vitam attinet atq; πολιτείαν. ſuus autem cuiq; eſt canon, vt docet Apoſtolus* 2. *Cor. cap.* 10. *v.* 13. κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος, οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεός. *&* v. 17. ὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι, εἰς τὰ ἕτοιμα καυχήσασθαι. *Totus autem hic locus tractatur à cursoribus atq; athletis metaphoricè.*

taphoricῶς. *Inde enim sunt hæ translationes,* διώκω, καταλάζω, ἐπικτείνομαι. *Sed & Chrysostomus exponens* τῷ αὐτῷ καιρῷ τυπτήσει, τῇ αὐτῇ πίστει, *videtur in Augustini sententiam concedere.* πίστις *enim est* δογμάτων.

Pag. 71. 5. *Legendum,* διδυσθῆναι τῷ τάξιν.

l. 24. *Legendum,* τὸν διδάσκαλον εἰς τὸ μαθητὰς, *vel ea est* ἐναγωγὴ, *quam diximus.*

Hom. 13.

Pag. 74. 8. *Legendum,* τῆς δ' μελλούσης εὐδύνας διδόναι ψυχῆς, *quia priore lin. dixit* τυπτήσει, τὸ σῶμα.

l. 26. ὑδὲν ἐντεταμικώτερον τῆς λέξεως, ὑδὲν πληκτικώτερον, ὧν ὁ Θεὸς ἢ κοιλία] *Hoc enim multò acrius & vehementius est, quàm quod Demosthenes dixit,* τῇ γαστρὶ, καὶ τοῖς αἰδοίοις μεδωῶντες τὴν εὐδαιμονίαν. *Eupolidis fabula est* Κόλακες, *quæ memoratur passim ab antiquis. In eâ poeta eleganter appellat parasitos* κοιλιοδαίμονας. *Athen. libro 2. Clem. Alexand. 2. Pædag.* ἢ ἀμφὶ τὰς φλεγμαινούσας κυπαρίττων τραπέζας, τὰ σφίτεα πιδωσιέων πάση, δαίμων καθηγεῖται λιχνότατος, ὃν ἔγωγε οὐκ ἂν ἀφρωδέστω κοιλιοδαίμονα θεσπεσιῶν, καὶ δαιμόνων κάκιστον. *Est etiam in eiusdem Athenæi libris* ὀλιγοδάσως.

Pag. 76. 32. *Censeo* ἢ ἀπαιτῶν ἀφικομένων, ἢ ἐκλεκτῶν ἀγομένων εἰς μέσον. *Nullum alium huius loci video sensum commodum. Nam vt duo participia iungantur,* ἢ ἀπαιτούντων, ἀφικομένων, *absurdum est.*

Pag. 77. 24. *Fortè,* ἀλλὰ ἄπιεσε.

l. 27. *Fortè,* αὐύδομεν.

Hom. 14.

Pag. 79. 18. μήτε ὑπὸ ἀπάτης παραφέρεσθαι] *Hesychius,* παραφέρεται, πλανᾶται. *Homines enim dicuntur fraude non solùm seduci, sed etiam* circumduci. *Plautus in Pseudolo.* Quasi tu dicas me te velle argento circumducere, *hoc est,* fraudare, ὑποστερεῖν. *ad Ephes.* 4. μὴ παραφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας.

l. 25. *Post* εἰρῆνη, *legendum,* πάντα νοῦν ὑπερέχει. *Verbum hoc semel positum est, quod bis debuit.*

Pag. 80. 3. Post ἀνήγαγον sequebatur in præcedentibus editionibus, ὑδὲν γὰρ ὅπως ἐχθρὸν τῆς ἡμετέρας φύσεως, ὡς καλόν. Rectè autem Flaminius, Verba hæc non esse huius loci, sed ad initium Ethici spectare. Quod cum esset maximè perspicuum, libris licet reclamantibus, loco mouere & sedibus suis restituere non dubitaui. *Hal.*

l. 19. *Legendum potiùs,* ὑδὲν γὰρ πόρνων ἀσωτεώτερον. *cur enim magis fœminas quàm viros notaret? Euripides,* περὶ τῆς Ἀφροδίτης, καὶ τέκνου· ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεᾶς. *Arist. Rhet.* 2.

l. 36. ὅσα σεμνὰ] Addenda etiam alia textûs particula, ὅπα ἀγαθὰ, vt ex interpretatione patet. Hal.

Pag. 81. 12. *Prorsus videtur legendum,* ἀλλ' ὅπως αὖ ἴδῃ τις γεωμέτρου ἢ μάχου, ἢ φθόνου. *error ex eo, quod mox subsequitur* τὸ ὅλον.

l. 13. *Censeo legendum,* ἢ γὰρ πλεονεξίαν, ἢ φθόνον, ἢ κακοδοξίαν ἔχει ἀρχὴν ἡ μάχη. *Non rixa & pugna initium est horum vitiorum, sed hæc vitia initia sunt pugnæ.*

l. 29. *Videtur legendum,* ἐν τούτῳ, φησὶν, αὐτῷ διάγαγε τὴν καρδίαν. διάγειν, *est* ψυχαγωγεῖν, *& talis* διαγωγὴ ψυχαγωγία. *Theocritus Idyllio.* 9.

οὕτω γοῦν ἔφασκε διᾶξ' ὁ κίχλαν ὁ παρ' ἡμῖν.

Sic Philostratus dixit, διάγειν τὴν μελαγχολίαν. *Hoc igitur vult: si non possis animum inducere, vt suâ causâ benefacias inimico, saltem hoc tibi persuade, si feceris, hoc ei futurum vltioni. candentes enim carbones in caput eius congeruabis. Hic certè huius verbi sensus est. quem si verbũ* ἀνάγειν *ferre potest, non est mutandum. Theocritus eodem,*

ὅτω τι πλύσημα ἐπίμαινεν τὸν ἔρωτα
μυσσάων ῥᾴων ἢ διᾶγ', ἢ χρυσὸν ἔδωκε.

Hoc illi multò facilius fuit, carminibus oblectare animum, & ducere ac fallere amorem, quàm aurum amicæ dare, quod non habuit. ποιμαίνειν τὸν ἔρωτα καὶ διάγειν, *sunt idem: pro quo diceret Lucianus,* βοσκολεῖν, *quod est* inani spe pascere.

Hom. 15.

Pag. 82. 42. τοῦτο γάρ ἐστιν, ἡγεμονικὸς δέ. ὑπὸ τῆς κοινῆς αὐτὸ ζωνδείας ἔλαβεν ὅτω γὰρ οἱ πλείους λέγουσιν, ὅταν αὐτοῖς μὴ μετ' ἀφθονίας ὑπάρχῃ τὰ βιωτικὰ, ἀλλὰ ἐν στενοχωρίᾳ ᾖ] *Rectè arg, ordine interpretatur hoc verbum Polybius, libro* 10. *de regis Persarum Ecbatanis regia,* πλὴν ὅτι γε τὰ βασίλεια τῷ μὲν μεγέθει χιλίων ἐπὰ σταδίων ἔχοντα τὴν περιγραφήν· τῇ δ' τῶν μέρων κατασκευασμάτων πολυτελείᾳ, μεγάλως ἐμφαίνοντα τὴν τῶν ἐξαρχῆς καταζηλωθέντων εὐκαιρίαν. *Casaubonus.* verumenimverò Regia hæc eius amplitudinis est, vt stadia in circuitu habeat septem: operum & ornamentorum tantam in singulis partibus magnificentiam præ se fert, vt quanta rerum omnium copia abundarẽt, qui ab initio fundârunt, facile sit æstimatu. *si* εὐκαιρία *sit copia rerum omnium,* ἀκαιρία *profectò est inopia. Idem libro* 1. καὶ γὰρ τοὺς τῶν βίων εὐκαιρίας, καθ' ἕνα καὶ δύο καὶ τρεῖς ὑφίσαντο παρέξειν πάντων κατηρτισμένων. *Cas.* pro modo facultatũ singuli. *hoc est, quod Demosthenes dicit,* ζῶν δύο τεταρταρχεῖν: *quod ille suâ lege effecerat. Pindarus Olymp.*

-πλούτος ἀρεταῖς δεδαιδαλμένος φέρει τιν', καὶ τιν' κλέος.

Cui consentit Callimachus hymno Ionis.

χαῖρε πάτερ, χαῖρ' αἶδι. δίδυ δ' ἀρετὴν τ' ἄρεσθαί τε.
Οὔτ' ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσσεται ἀνδρας ἀέξει,
Οὔτ' ἀρετὴ ἀφένοιο. δίδυ δ' ἀρετὴν τε καὶ ὄλβον.

Nec non Ecclesiastes, Bonum est cum hæreditate sapientia. Altera enim sine altera debilis. *Vide quæ annotauimus, Gal.* 6. *ad illud.* ὡς καιρὸν ἔχωμεν, ἐργαζώμεθα.

Pag. 83. 2. *Legendum videtur,* πόθεν τοῦτο, ὅτι κουπίζοις

παῖζεις, ὦ Παῦλε. *ante autem hæc verba, vt sæpe, omissa sunt Pauli verba hactenus supplenda,* ἐγὼ γὰρ ἐμοὶ δοκῶν ἐν οἷς ἐμιμησάμην πάρεστι εἶδ. εἶδα καὶ ταπεινᾶσθαι καὶ περισσεύειν. *Deinde* πόθεν τοῦτο, ὅτι κομπάζεις; *sic legendum esse confirmatur* 83. 21. ἀλλ' ἐπειδὴ μεγαλοψυχία τὸ περίεργον ὦ, ὅσα πῶς ἐπιλαμβάνεται ταχέως.

l. 8. ἐν πᾶσι μεμίκται] *Desunt sequentia,* καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν. *nisi enim hæc interponantur, nulla est expositio, quæ sequitur,* τυτίσι, καὶ ὀλίγοις κεχρῆσθαι.

Pag. 84. 18. πῶς ἐκοινώνησαν; εἰς λόγον δόσεως ἦλθ σαρκικῶν καὶ λήψεως ἦλθ πνευματικῶν] *Xenocrates in Axiocho (non enim liber ille existimatur Platonis)* δός τι, καὶ λάβε τι. χεὶρ χεῖρα νίζει. *datum & acceptum, Hebræi vocant quoduis commercium. vt l.* 19.

Pag. 85. 8. *Videtur ex Flaminio legendum,* καὶ τὸ χρήζειν, *quod est* δεῖσθαι.

l. 14. ὅσα πῶς ὑπισχνίζεται] *Dem. in epistola quadam contra Theramenis conuicia,* καὶ ταῦτα οἶδα τὴν Δίαν τὸν Δωδωναῖον, καὶ τὸν Διώνυσον, καὶ τὸν Ἀπόλλω τὸν Πύθιον ἀεὶ λέγοντες ἐν πᾶσι μαντείοις, καὶ περιεπισφραγιζομένους ἀγαθὰ πόλει ἐν τῇ πόλει ἐν τῇ παρ' ἡμῖν, assensu suo comprobantes vestram ciuitatem esse felicem. *Psal.* 104. *cùm multa Dei mirabilia Psaltes enumerâsset, ad extremum addit hoc epiphonema:* Quàm magnifica sunt opera tua, Domine? omnia in sapientia fecisti: plena est terra diuitijs tuis. *quod Cimchi ait eum addere* ὑπισφραγίζοντα. *vtitur enim Heb. verbo, quod significat sigillum* apponere.

l. 17. ἀπέχω πάντα, καὶ περισσεύω, πεπλήρωμαι] *Hoc illud est* ὑπισχνίσμενα. *hæc autem tria prorsus idem declarant. Nam* ἀπέχω πάντα, non est accepi omnia, quæ misistis: *esset enim* ταυτολογία *quod subiungitur,* δεδόμενα παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν: *sed his verbis significat Paulus sibi abunde satisfactum esse.* habeo, *inquit,* iam omnia quæ velim, nihil amplius desidero, satis superq; est: quod est satiatus, expletus sum. *Pindarus Isthmiorum.* 5. *in his inquit duobus est summa felicitatis,* εἰ τις δ' ἄκρον, λόγον ἔσλον ἀκοῦσαι. *hæc si habes, mihi* μάτευε Ζεὺς γενέσθαι, πάντ' ἔχεις. *hoc planè idem est quod Paulus ait. sed &* ἔχει καὶ ἀπέχει *ponuntur impersonaliter pro eo quod est sufficit, vt Num.* 16. ἐκπαλαι ὑμῖν, sufficiat vobis. *nam mox addit,* ἱκανόν ἐστω ὑμῖν. *Hebræa vox vtrobiq; eadem est valens,* πολὺ ὑμῖν, *vt Symmachus & Theodotion reddiderunt. Marci* 14. 41. καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. ἀπέχει, ἦλθεν ἡ ὥρα. *Beza & vetus,* sufficit. *Anacreon in Cantilena, cuius initium,* Ἀγε ζωγράφων ἄριστε. *cùm multa pictori præcepisset, quæ fieri vellet, tandem imagine perfectâ subiecit,* ἀπέχει. βλέπω γὰρ αὐτόν. *Nec illud Matth.* 6. ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν, *verti debuit,* receperunt *mercedem suam,* sed habent.

l. 29. *Legendum videtur, vel* τύπις, *vel* ταύτῃ ἐδαφ- *Ad illud subaudiendum,* δόσεις, *vt lin.* 35.

l. 41. *Supplendum,* ἐπειδὴ εἶπεν ἱκανοῦσθε, ἐπάγει ἐνταῦθα, ὁ δὲ Θεὸς μὲν πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν. *Nisi enim hæc addantur, mutila est sententia. Et hoc rursus approbat, quod suprà notauimus de significatione huius verbi.*

Pag. 86. 10. *Legendum,* καὶ τὸν πλοῦτον αὐτῶν, τυτίσι, καὶ τῷ μεγαλοδωρεὰν αὐτῶ. *Nam si* καὶ τῷ δωρεὰν *legas, expositio non procedit: nam qui non sunt diuites, dare dona possunt: munifici esse non possunt, nisi diuites. Non solùm autem legitur* μεγαλοδωρεία, *sed etiam apud Herodianum & Lucianum* μεγαλοδωρεά. & ἡ δωρεὰ *donum est, vel quoddam genus gratuiti muneris, non ipsa liberalitas & munificentia.*

Pag. 87. 21. *Sic distinguendum,* τὰ δὲ ἦλθ ἦλθ οἰκείων ὄντα, ἦλθ ἀρχομένων λέγω.

Ibid. ἀμίλει συγγενικῶν αἱμάτων ἀεὶ γένει τὸ ἔθνος & τὸ βασιλικὸν] Τοῦτο γὰρ τὸ χαλεπώτατόν ἐστι βασιλείας, *inquit Isocrates, quod reges sæpe coguntur* ἐξαμαρτάνειν εἰς τοὺς οἰκειοτάτους. Dubia pro certis solent reges timere, *ait Seneca.*

l. 31. καὶ τὴν γυναῖκα εἶδεν ὑπὸ ποσῶν διαφθαρεῖσαν] *Verissima hæc lectio est. hæc enim in Hippocratis continentur iure iurando:* οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον, οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε. ὁμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ ποσὸν φθόριον δώσω. ἁγνῶς δὲ καὶ ὁσίως διατηρήσω βίον τὸν ἐμὸν, καὶ τέχνην τὴν ἐμήν. *Sed hic Hippocratis* ποσὸς φθόριος & *faminis, vti videtur, dari solitus est ad fœtum extinguendum, vel abigendum: apud Nostrum contrà, vt faceret steriles concipere. Continuò enim subiecit,* ὡς γὰρ ἂν ἔπικτε, γυνὴ τις ἀθλία καὶ παλαίπωρος, ποσοῖς δεῖται διέφθειρε τὴν βασιλίδα. *Sic igitur Paulus Ægineta lib.* 3. *cap.* 6. ποσὸς δέ ἐστιν ἕλιον διεξαμένου καὶ σφαιρωθέν, δακτύλου ἐγγὺς εἰλημένος, ἐν ᾧ ἐγκατέχεται τὸ φάρμακον. αὕτη μὲν οὖν ἡ διεγκτικὴ πλείστης ἤρκεσε πρὸς κάθαρσιν.

Pag. 88. 1. τὰ γὰρ πλείονα ἦλθ ἐν τοῖς μύθοις ὑπὸ ἦλθ γραμμάτων πλάττεται] Nulla est enim ferè μυθοποιία, quæ non conficta sit ex aliqua veritate, *inquit Strabo.* Quem vide si placet *lib.* 1. *pluribus de hac re disputantem: hæc igitur lectio verissima est.*

NOTÆ

NOTÆ
IOHANNIS BOISII IN
HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN
Epistolam ad Philippenses.

IN HYPOTHESIN.

PAg. 1. lin. 24. ἐπίσρεψεν] *Theodoretus argumento epistolæ ad Philippenses:* ἐνταῦθα ἡ περιφερόπολις· ἐνταῦθα ὁ ἀρχισωσάγωγος ὃς τὸν Σίλα ὁ Παῦλος ὑπὸ τῆς φρατηγῶν, οἱ ὀκ ζωαρπαγῆς αὐτὸν τυπήσαντες, τέλος ἀπολογήσατο· ἐνταῦθα ὁ δεσμοφύλαξ πεςὸς ζωὴ τῆς οἴκῳ αὐτοῦ ἐβαπίσθη. *Ergo, si Theodoreto credimus, non solùm* ὁ δεσμοφύλαξ (*cuius mētio fit Act.* 16. 27. *&c.*) *sed etiam* ἀρχισωσάγωγος *quidā Philippensis, audito Paulo, à Gentilismo ad Christum transiit. Sed de præfecto isto, quod sciam, nulla aut in historiâ, aut in scriptis Apostolicis mentio. Verbum* ἐπίσρεψεν, *aliquantulum mihi suspectum est, nec tamen inuenio aliud, quod eius loco ausim lectori commendare.*

Pag. 2. 38. ὐκ ἐν πίσει μόνον &c.] *Sentio cum præceptore meo vitiosam esse lectionem: sed tamen de emendatione eius non prorsus mihi cum illo conuenit. Neq; enim arbitror, aut* ἐν *in* διὰ *mutandum, aut pro datiuis substituendos accusatiuos, sed potius post* αὐτοῖς, *fine lin.* 37. *addendum* μεγάλα, *in hunc modum:* μάρτυρεῖ ἡ αὐτοῖς μεγάλα, ὐκ ἐν πίσει μόνον *&c. Sic pag.* 24. *lin.* 44. κ ἐν χρήμασι ἡ μεγάλα αὐτοῖς μάρτυρεῖ.

Pag. 3. 1. ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου] τὸ, τε *delendum non puto, quia extat apud Paulum, & sententia nondum absoluitur. Quæ sequuntur enim apud Paulum intelligenda sunt hic etiam, tametsi non exprimantur, perinde ac si nota illa clausula adhibita fuisset:* κ τὰ ἑφεξῆς ; *&c.*

l. 40. ὅτι πάντα τὰ καλὰ] *Edita lectio non displicet. Nam non solùm mala modo memorata, sed alia penè omnia ex pecuniæ cupiditate nascuntur. Dicit igitur alibi Paulus,* τὴν φιλαργυρίαν *non huius modò, aut illius, sed* πάντων τῶν καλῶν μητέρα εἶναι.

Hom. 1.

Pag. 6. 11. ἀπίσειλαν] *sc.* ἀποσολὰς, *scribe.* Vide 3. *Esdræ cap.* 9. *v.* 51.

Pag. 9. 18. πολλῷ μεγάλα ὄζι, κ μείζονα] *Rectius fort.* μεγάλα ἔζι κ πολλῷ μείζονα.

l. 19. & 20. ὅπως ὐ τὸν ὑμῶν ἐκείνων ποιῶμαι λόγον] *Addo:* ἀλλὰ τὸν ὑμῶν ὑμῶν. *Hoc est, Non illorum causam ago, qui accipiunt, sed vestram, qui datis.*

Hom. 2.

Pag. 10. 36. ὐκείνων] *Plenius esset,* αὐτῶν ἐκείνων.

Pag. 12. 41. τὰς ἐυδιμίας μοι ὑποτιμῶντες] *Præfero marginalem lectionem* παρασκευάζοντες, *sed ita vt* τῷ, παρασκευάζοντες *dictio* ἐυκολωτέρως *prafigatur. Idem etiam significare potest,* ὑποτέμνοντες, *i.* minuentes, mitigantes, *atq; ideo nihil muto.*

Pag. 14. 32. αὐπκλέψαι] *i.* resistere.

l. 33. 34. & 35. ἀκπῖνι κατατρυχόμενον, &c] *Recte Halesius vidit aliquid deesse. Sic igitur totum locum legendum censeo:* κ θερμοτέρα παρακαλῶσιν ἀκπῖνι, κ τῷ καύματι καταπρυχόμενον [*vel,* πρυχόμενον,] ὥσπερ τινὶ καταγωνίῳ, τῷ κήπῳ [*vel,* παραδείσῳ,] πολλὰς ἔχοντι πηγὰς κ τίνι ὑπὸ τῆς λεπῆς αὔρας παραμυθίαν παραδίδωμι· ἵνα ἡ νὺξ τῷ ὕπνῳ παραδῷ ἡμῶν τὴν ψυχὴν, κ ὁ ὕπνος αὐτίκα παραμυθῆται, *aut tale quid. Nam non magis quid somnus agat, quam quid nox, exprimendum esse declarant quæ sequuntur:* ὐχ ἡ νὺξ, ὐδὲ ὁ ὕπνος τοῦτο ἐργάζεται.

l. 36. τὸ παλαίπωρον τοῦτο γνῶθι] τὸ τοῦτο *hic* δεικτικῶς *videtur poni, vt huic, apud Terentium Heautontimorumeno:*

Tibi erunt parata verba, huic homini verbera.

Huic homini, *i.* mihi, *sic hoc loco:* τοῦτο γνῶθι, *i.* ἡμῶν.

Pag. 15.

Pag. 15. 38. ὁ τότων ἀπορήσας] *Vel legendum, arbitror : ὁ τότων ἔνεκεν ἀπολωλὼς ποτε. Sequitur enim lin.* 41. & 42. ὐδένα αὖ ἐχει τις ἡμῖν δεῖζαι ταχέως διὰ λιμὸν ἢ φύχος ἀπολωλότα. *vel,* ὁ πρὸ αὐαγκαίων ἀπορήσας ποτὲ, *quia paulo post legitur,* [*lin.* 43.] εἰ δὲ ὐπορεῖς πρὸ αὐαγκαίων. *At dicet aliquis, multos omnibus temporibus & fame & frigore periisse. Non nego, nec negaret, opinor, Chrysostomus, si viueret. Quid ergo? Ni fallor, hoc vult : Grauissimè errare eos, qui aut paupertatem ita horrent, ac si mortem acceleraret, aut diuitias ita venerantur, ac si plurimum in illis esset aduersus mortem præsidij. Neq; enim ex rerum abundantia pendere vitam cuiquam, sed ex Dei arbitrio & voluntate, qui vnicus est tam vitæ quã mortis dominus, quiq; solus & quos vult seruat, & quos vult rursus è medio tollit. Hoc modo non aliud dicit Chrysost. quàm quod Christus ipse, Luc.* 12. 15. ὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ὅστι.

Pag. 16. 15. μεγάλα τε καταρᾶσθε] *Deprauata lectio sic videtur corrigenda :* τὸ πένητα ἔῃ), τὸ μὴ δώσαδαί τι. τὸ μὴ ἔχειν ἰσχύ. πολλοὶ γὰρ οἱ λέγοντες πρὸς τὸν χρεπτύνοντα πρὸς αὐτόν · μεγάλα τε καὶ λαμπρὰ καταρᾶσθε, ἐὰν τὸν δεῖνα ἀνέλῃς, ἐὰν ἀποκτείνῃς ἕνα πένητα, πόσων ὐκ ἀπολαύσῃ μισθῶν; καὶ ὅπως αὐτὸ τὸν θυμὸν χαλᾷ. *Imitatur voces eorum, qui authores sunt alicui, vt tenuem nullius, q; pretij aduersarium contemnat potius quàm vlciscatur. Quid, inquiunt, sanus in miserum illum istum? Quid vltum is tam humilem, tam obscurum, tam ignobilem aduersarium? Facinus certè magnum & memorabile efficies, si miserum illum sustuleris : si vnum pauperem interfeceris, quibus non laureis, quibus non trophæis dignus eris? Atq; istiusmodi iranicis locutionibus solent homines potentiorum in pauperes iram mollire atq; mitigare.*

Hom. 3.

Pag. 18. 18. & 19. εἰ τοίνυν ὐδὲ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ τοῦτο ἔστιν &c.] *Sensus talem aliquam lectionem requirere videtur :* εἰ τοίνυν ὐδὲ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ τοῦτο ἔστι μὲ τὸ ζῆν, ὃ ἢ νῦν ζῶ ἐν σαρκὶ, ἐν πίστει ζῶ, πόσῳ μᾶλλον τοῦτο καλεῖ [*i. in vitâ futurâ*] λέξω · Ζῶ ἢ ὐκέτι ἐγὼ, ζῇ ἢ ἐμοὶ Χριστός; *Si ne in hâc quidem vitâ, vita mihi sine Christo est vitalis, quantò magis in vitâ illâ futurâ hoc dicã : Viuo haud ampliùs ego, viuit verò in me Christus? Apud Chrysostomum sæpissimè,* τὸ ὐκέτι *de futurâ vitâ dicitur, vt* ἐνταῦθα *de præsenti.*

Hom. 4.

Pag. 23. 27. &c. ὅταν καὶ τὸ καύχημα ὑμῶν &c.] *Legendum videtur :* τί δέ ὅτιν, ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ; τυτέστιν, ἵνα ἔχω καυχᾶδαι ἐν ὑμῖν μείζονως. Μείζονως γὰρ ἔχω καυχᾶδαι ὑμῶν ὅταν δι' ὑπομονὴν τῆ τε πίστει καὶ τῇ πολιτείᾳ. ὥσπερ γὰρ καύχημα ὑμῖν τὸ ἐσπεύχθαι ἐν τῇ πίστει, ὕτω καὶ τὸ ὀρθῶς βιοῦν. τοῦτο γὰρ ὅτι καύχημα ἐν Χριστῷ, τὸ ὀρθῶς βιοῦν. *Tum sequuntur verba Pauli.* τὸ ὑμῶν καύχημα ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς. *Quibus subsungo hæc :* ὕτω καὶ ἀλλαχοῦ φησι. τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς, ἢ χαρὰ, ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς; καὶ πάλιν · ὅτι καύχημα ὑμῶν ὑμεῖς ἐστε, καδάπερ καὶ ὑμεῖς ὑμῶν. *Postea repetuntur quæ damplanius explicanda.* Διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας &c. *Quod maximè hunc locum corrumpit, hoc est, quod verba fœdissimè luxentur, & locis non suis posita legãtur. Græca Scholia :* ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν. πῶς δ' ἂν αὐτῶν περισσεύσοι τὸ καύχημα; Διὰ τ' ἐσπεύχθαι ἐν τῇ πίστει, καὶ ὀρθῶς βιῶν ἁπλούστερον.

Hom. 7.

Pag. 39. 12. ὐχ ὡς ἁρπάσας ἦν ὐκ ἀποτίδετο] *Rectè, ὐκ ἀποτίδετο. Nam qui metuunt ne amittant aliquid, nolunt id deponere. Tyranni itaq; & qui iniustè opes aut honores possident, mordicus quæ habent, tenent, ne, si vel tantillum remiserint, elabantur ea è manibus, & ad alios dominos perueniant. Sic dixit suprà :* καὶ ὅλως οἱ ἐξ ἁρπαγῆς ἐχοντές τι, δεδοίκασιν ἀποδόδαι καὶ κρύπδειν &c. & ὁ τύραννος δέδοικεν ἀποδόδαι τῷ ἀληδεῖ. *Nota verò priore loco* ἀποδίδοσι & κρύπδειν *coniungi vt ἀποδώσιμα : vnde colligo legendum hic negatiuè,* ὐκ ἀποτίδετο. *Aliòquin enim posterior pars sententiæ non aduersabitur priori, si modo* ἀποτίδετο & ἔκρυψε *idem sunt.*

l. 15. ὑπεταγη] *Fort.* ὅτι βία ὑπετάγη.

Pag. 42. 2. εἰ πρὸς τὸν Θεὸν λόγον] *Fort.* εἰ πρὸς τὸν Θεοῦ λόγον μὴ σαρκωδέντος ταῦτα λέγεις, πῶς αὐτὸν ὑπερύψωσεν &c.

Pag. 45. 20. κρεῖττον ὧν] *Nihil muto, præsertim si,* ἦς & ἐγὼ, *vt est in contextu, legatur.*

Hom. 8.

Pag. 48. 42. Βρέμον γὰρ ὁρῶ &c.] *Indifferenter scribi videtur hæc vox, & per ο, & per ω. Hesychius :* Βρέμος, ἦχος καὶ ὁσμή. *Sap. cap.* 11. *v.* 15. ἢ βρόμος λιπμωκτίους κατοδ. *i. ni fallor :* βρώμους. *Casaub. si rectè illum intelligo, non damnat βρόμος, sed tantùm diuersitatem scripturæ ostendit. Sic enim ait :* Βρομώδης scriptum in membranis pro βρωμώδης. *Sic alibi* ἄβροτος pro ἄβρωτος. *quam scripturam etiam in lib. Dioscor. inuenias sæpe.*

Hom. 9.

Pag. 51. 17. ἐπίστρεψε] *Pro* ἐπίστρεψε, *nescio an rectiùs legatur :* ἐνίστρεψε. *Porrò, lin.* 16. *vide annõ legi possit :* νυνὶ δὲ, κἂν προσδοκῶντες λαμδάνειν, ἐπανορδώσατο *i.* Etsi latere se posse sperabant, tamen suâ sponte (quod laudabilius multò fuit, quàm si metu coacti id fecissent) bonos & faciles se præbebant.

Pag. 52. 1. ὦ ἐν ἀγνοίᾳ] *Rectè,* ἐν ἀγνοίᾳ, *quia præcedit* γνὺς τὰ πρὸ ὑμῶν.

Pag. 53. 13. ὡσπερ ἔλεγε] *Ad sententiam perficiendam addenda videntur hæc aut similia :* ἐπὶς ὧν; ὕτω γοῦν τὸ ἀλυπότερος ὦ ἐκλαδεῖν ἐνταῦδα χρὴ, ὡσπερ ἔλεγεν, ὅδ' ποτε τούτῳ ἀποδήμαι τὴν ἀδυμίαν *vel sic breuius :* ἐκτὸς ὧν; Καὶγὼ ἀλυπότερος ὦ. ὥσπερ ἔλεγεν, ὅδ' ποτε τούτῳ &c. *simile est compendium orationis infrà pag.* 66. *lin.* 3. & 4.

l. 17. ὥσπερ τοὺς ἀγίους προσδέχεδαι περισσῶς] *Cur velit A. D.* προσδέχεδαι *hic suppleri, nihil causæ video.*

Hom. 10.

Hom. 10.

Pag. 58. 38. τὸ τῆς ἐκτομῆς] *i.* ἡ ἐκτομὴ, *sicut sequentia declarant.*

Pag. 61. 14. προθήκαι χρυσοχόων] *i. fort. pergulæ, sine taberne aurificum, vt sensus sit, non ideò dicta κτήματα, quòd sic vti ijs oporteat quemadmodum taberne aurificum vtuntur, hoc est, ad speciem tantùm & ostentationem, sed quòd instrumenta esse debeant rei alicuius vtilis bonæq; efficiendæ.* προθήκη *hîc accipio pro loco vbi vasa aurea spectanda proponuntur, cui similes sunt admodum fœminæ illæ, quæ auro vndiq; radiant & collucent, de quibus idcircò non ineptè dicatur, quòd sint aurificum pergulæ quedam animata & ambulantes. Nec dissimiliter nos vulgò dicimus de supra modum annulatis, quòd aurificis officinam circumferant secum.* καὶ γὰρ αἱ προθήκαι τῶν χρυσοχόων *i.* καὶ γὰρ οἱ χρυσοχόοι ἐν ταῖς προθήκαις.

l. 28. *&* 29. ἀλλ' ἐκ ἀρίστη τῦτο ὁρᾶν ἡ καινοδοξία κωλύσει] *Vel tollo,* κωλύσει, *vel addo:* ὀρθῶς ἂν περὶ τῶν πραγμάτων κρίνειν.

Pag. 63. 1. *Pro,* συμβάλλονται, *malim,* συμβάλλωνται.

Hom. 11.

Pag. 66. 7. μνόμεθα ἑαυτῶν] *Deesse videtur,* σύμμορφοι.

Hom. 13.

Pag. 76. 32. ἁπάντων τῶν ἀφικομένων τὸν ἐκλεκτὸν ἄγειν εἰς μέσον] *Fort.* ἁπάντων τῶν ἀφικομένων *&c. sc.* τῶν χαρᾶς καὶ τῶν στεφάνων. *Nam, vt narratur Matth.* 24. 31. *nouissimo illo die Angeli apparitorum munere fungentur, & electos ex omnibus partibus congregabunt. Vide ergo annon eâ respexisse hîc videatur Chrysostomus. Ego enim nihil affirmo.*

Hom. 14.

Pag. 81. 13. ἢ τῶ πλεονεξίας, *&c.*] *Deesse videtur* ἐν, *ante* πλεονεξίας.

l. 29. ἐναγαγὴ] *i. aliquantulum moue, incita: vide supra, pag.* 70. *lin.* 34. Ἐνάγειν *est hîc idem propemodum quòd* πείθειν.

Hom. 15.

Pag. 85. 8. καὶ τὸ χρήζειν] *Post* χρήζειν *desiderari puto nonnulla.*

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI
IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Colossenses.

IOhannis nostri tractatus in Epistolam ad Colossenses, vtramque ad Thessalonicenses, ad Timotheum vtramque, ad Titum, & Philemonem, recensuimus, & castigauimus ex Manuscripto Augustano.

Hom. 1.

Pag. 89. 39. *Haud dubiè veraest lectio,* σφαγὰς μεταξὺ καὶ ἑστώσας, ἱστὰς, ἱστὰς *statuens.*

Pag. 90. 19. τοῦ τὸ πνεῦμα διαλλόντας, *legendum.*

l. 30. ἐκ οἱ δοῦλοι Ἰησοῦ Χριστοῦ (καὶ πῶς τὰ σύμβολα τῆς εὐεργεσίας) Corrupta puto: sensum enim habere non videntur. *Hal.*

l. 39. *Ponendum, vel* τὰ μεγάλα ἑαυτοῖς προξενεῖται, *vel* μεγάλα ἑαυτοῖς προξενεῖ τὰ ἐν τοῖς ο. *scilicet* ἡ ἀγάπη. ἑαυτοῖς *autem omnium personarum est.*

Pag. 92. 15. τὰ λιθάσαντος] Lege, ἡνοῦ λιθάσαντος. *Hal.*

l. 29. *Recta hæc omnia videntur, & nihil vulneris,* διὸ καὶ καταδεέστερον ταχύτερον, ἢ καὶ καιρῶν διαπίπτει φιλία, ijs quæ impenduntur citius, aut ipsis temporibus consumitur amicitia. *Proximè enim dixerat,* μᾶλλον δὲ ἑαυτοῖς ἢ χάριν. *Quod Aristotelis est apud Laertium* ἀποφθεγμα, Ἐρωτη-

δεῖς τὶ γνεφάσει ταχύ. χάρις ἔφη. καταβάλλειν est pendere, siue expendere. τοὺ καιρὸς intelligit solennitates, in quibus conuiuia celebrantur, nisi fortè legemus, ἢ τότων δαπανᾶται φιλία.

l. 33. *Lege*, καὶ ῥυπαρεῖς καὶ λύσον αὐτόν.

l. 35. καὶ σὺ ὑμᾶς τότε μικρολογῆ] *Hic* τὸ μικρολογεῖσθαι *est* ἀκριβολογεῖσθαι, καὶ ἀπὸ μικρῶν λόγον ποιεῖσθαι. *Nam* μικρολογίαν *Aristoteles ad disputationes Philosophorum aliquando transfert*, καὶ αὐτὴ τῆς ἀκριβολογίας, *vel* λεπτολογίας *usurpat, vt sub finem primi Metaphysicorum. Locum autem, quia pulcherrimus est, apponam*: οἱ μὲν ἓν, ἐαὶ μὴ καθηματικῶς λέγῃ τις, ὐκ ἀποδέχονται τὸ λεγόντων· οἱ δὲ, αἰ μὴ παγκάκως γεμετρικῶς, οἱ δὲ μάρτυρα ἀξιοῦσιν ἐπάγεσθαι τοιητὴν καὶ οἱ μὲ πάντα ἀκριβῶς, τοὺς δὲ λυπεῖ τὶ ἀκριβὲς, ἢ διὰ τὸ μὴ δυνασθαι συνίειν, ἢ διὰ τὸ μικρολογίαν. ἔχει γάρ τι τὸ ἀκριβὲς τοιοῦτον, ὥστε καθάπερ ἐπὶ τῶν συμβολαίων, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων, αἰ ἐλάττονος ἕνεκά τοι δεκτέον. *Vt hic perquam illiberale est pauperes à mensa sua repudiare, nullam aliam ob causam nisi quòd vestimenta eorum sordida sint, aut ipsi non bene olent. Hoc est enim* μικρολογεῖσθαι. *subiungit Philosophus*, τὸν δ' ἀκριβολογίαν τοὺ μαθηματικοὺ ὐκ ἐν ἅπασιν ἀπαιτητέον· ἀλλ' ἐν τοῖς μὴ ἔχουσιν ὕλην.

l. 42. In margine, ἡμικύκλιον] Mensa, sic vocata à forma antiqua literæ sigma C. *Hal.*

Pag. 93. 32. βέλομαι γὸ αὖ ἐγωγε ἄρτι μεταλαβεῖν μετ' ἐλαθείας ἢ μυείων ἐδισμάτων μὴ δωρεάς] *Videtur deesse* τὸ μᾶλλον. *Sed suppleri non est opus, quod facile intelligitur. Iliados* 1.

Βέλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι.

& Luc. 18. κατέβη δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνος. *Polybius lib.* 1. ὐ μόνον ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀπὸ πρεσβύτων ἀνδρῶν εἰς τὰ κοινὰ φιλοτιμίαν καὶ χρυσαύθητα προσφερόμενοι, ἢ θεοῖς τοὺς ζωντέλεσιν. *Casaubonus*: Sed ea tum erat generositas. & in remp. munificentia eorum à quibus administrabatur, vt amplius etiam, quàm opus esset, pecuniæ adinueniretur.

Pag. 94. 8. *Legendum*, βελτίων αὖτη ἐκείνης. *Nam si legas* ἀρα, *oratio est* ἀναπόδοτος. *Hæc enim pendent ab* εἰ γὸ ἢ τυφ.

l. 42. ἢ γὸ ὄψις ὐχ ἥδονὴ] Malo, ὐχ ἡδεῖα, vel τῆς ὄψεως ὐχ ἡδονή. *Hal.*

Pag. 95. 38. *Lege*, ὐδὲν ἀνθρώπων ψυχρότερον ἀπὸ τότων φίλων ἡμοιμένων ἀπὸ τραπέζης καὶ πλησμονῆς ἀπὸ παρασίτων. *Sic distinguendum. facit enim duo genera eorum qui parantur conuiuijs. Nam vel frigidi sunt amici, vel parasiti, quorum cibis acquiritur beneuolentia. Cic. de haruspicum responsis*, Quid enim hunc persequar pecudem ac belluam, pabulo inimicorum meorum ac glande corruptum?

Hom. 2.

Pag. 96. 30. *Legendum*, ἀλλὰ λείπειν αὐτοῖς παντα χῆ *Dere enim hoc verbum, non de persona dicitur. Polybius de victoria nauali, qua primum bellum Punicum finitum est*, ὐ γὸ πολὺ ἀπὸ μυείων ἔλαττ σωμάτων τὰ ληφθέντα ζωγρεία καὶ τὸν κίνδυνον. *Et fortè*: ἀλλά τι λείπειν αὐτοῖς. *Sed hoc etiamsi non exprimatur, subauditur. Sic l.* 34. ἀλλὰ τὸ λεῖπον ἵνα πληρωθῆτε: *subaudi* ὑμῖν, *non* ὑμᾶς. *vt l.* 37. λείπει ἢ ὑμῖν.

Pag. 97. 11. *Vt sæpe, desunt verba Pauli, quæ explicat. Sic igitur lego*: καὶ ἵνα πληρωθῆτε τὴν ὀπτασιαν· τότο γὸ δείκνυσιν, ὅτι ἔγνωστε μὲ, ἀλλὰ δεῖ τι καὶ ἐπιγνῶναι. τὸ ἔγνωστε *nullo modo conuenit. Hoc enim verbum non est in textu.*

l. 17. τότε καθίσαν εἰς κατηγορίαν] *Non probo hanc lectionem, quamuis sæpe recurrat. Melius dixeris*, τότε καθῆσαι τὴν κατηγορίαν. *vt Plut.* Ἀλκιβιάδης καθῆκεν εἰς Ολυμπίαδα ζεύγη ἵππων: *& Poetæ dicuntur* καθίέναι τὸ δρᾶμα, fabulam committere in theatrum. *Hoc non semel iam obseruauimus. Iudica quid sit verius. Sic enim habetur l.* 19. τότε καθῆσαν εἰς τὰ ἐγκλήματα. *Sed credo præpositionem additam ab imperito, qui putauit* τὸ καθῆσαι *significare* descendit, *non* demittit. *sic l.* 23. *tertio.* ¶ καθίέναι infinitis in locis apud hunc Nostrum accipitur neutraliter. *H. S.*

l. 31. *Quid si* ὡς δωσατὸς, *vt mox* δώσατε;

l 43. ἀλλ' ὐχ ὁ κοσμικὸς, *deleto* τοῦτ.

l. 44. *Dele* φησὶ, *deinde suo loco pone*, καὶ ὲν παντὶ ἐργῷ ἀγαθῷ, φησιν.

Pag. 98. 5. ὅδη παρεμυθήσατο τῷ ἐν ὀνείδει ὄντας, *nullo modo ferendum. Si legas* τὸν ἐν ὀνείδει ὄντα, *quisnam ille erat? si* τοὺς ἐν ὀνείδει ὄντας, *quando aut vbi consolatus est eos? aut in quo Colossenses erant probro? hæreo. quid si legamus* τοὺς ἐν ἐνδείᾳ ὄντας? *hoc certè congruit* τῷ ἵνα πληρωθῆτε τὼ θλίψεσιν τοῦ θλήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ. *& multum iam cognoscebant, sed non minus illis defuit. Vel potiùs lege* τοὺς ἐνδεεῖς ὄντας. *Nam* οἱ ἐν ἐνδείᾳ *propriè sunt egeni, non ignari. Vel sic totum concipe*, ὅδη παρεμυθήσατο τῷ ἵνα πληρωθῆτε τ. ε. τ. θ. α ε. π. σ. τοὺς ἐν ὀνείδει ὄντας *propter persecutiones. Tum enim probro fuit Christi religio.* ¶ Locum hunc desperatum videtur Heruetus sic legisse: ὅδη αὐτοὺς παρεμυθήσατο, τῷ ἐν ὀνείδει ὄντας πάλιν περιπατῆσαι ἀξίως τοῦ Κυρίου quòd cùm in dedecore essent, rursus ambularent dignè Domino.

Ib. Legendum, καὶ πάλιν τῷ περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως Κυρίου. *deinde l.* 6. καὶ τῷ χῆ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ. φεὶ γὸ ὑῶ τοῦτο ἔστι, τῷ παντα χῆ κρατεῖν αὐτὸν, καὶ ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐν γῇ, ὅπ ἡ δόξα ὡσὶ παντα χῆ βασιλεύει. *nam hic quoq; deesse manifestum verba Apostoli. sunt autem omnia hæc* θλίμματα καὶ πειρασμῶν καὶ ἐνεδρισμῶν. *Sed fortasse hæc melius inducentur*, ὅδη παρεμυθήσατο τῷ ἐν ὀνείδει ὄντας κ. πα. π. υ. α. τ. κ. *tum enim omnia constabunt: & cur tanto post interuallo inculcaret* τὸ περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Κυρίου? *coharet autem manifestò* φεὶ τοῦ ὑῶ τότο φησι, *cum illo l.* 4. παντα χῆ ἡ δόξα αὐτοῦ κρατεῖ.

l. 17. *Melius est, vt mihi videtur*, καὶ μᾶλλον αἴρει ἀ. ι. μετεωρίζει, erigit. *Seruius*, Sed Medusa erecta fauore Neptuni, ausa est crines suos Mineruæ capillis præferre. *i.* ἐπαρθεῖσα, μετεωριθεῖσα. αἴρει, capit, *quod, vt puto, melius est.*

l. 25. *Nostri codices habent omnes* τῷ ἐκφώσαντι ἡμᾶς.

l. 26. τοιαῦτα ὄζει τὰ δεδιγμένα, φησὶν, ὡς μὴ μόνον δοῦναι]

γαι] Corruptâ ſine dubio. Nam quo ſenſu δυδυμία dici poſſunt δυῶαι; Legendum τοιῦτό ὄζον ὁ δίδυμος, φησιν. de perſona dante. hoc ſequens illuſtrat comparatio: hoc ipſe inferius, cùm inquit, ὃ μόνον ἡμῖν ἔδωκα τὼ πιλῶ, ἀλλὰ ϗ ὑμεῖς πρὸς τὸ λαβεῖν ἑτοῖμοι. Hal

l. 28. ἀυτελὴς ϗ] Interpres non habet, & expungenda puto, niſi cui placuerit ſic legere. ἐαὶ τις βασιλεὺς ἡνίκα δῶρα τὸν ἀυτῷ ἑπαρχότητα δοῦναι, κἂν ἀυτελῆ. & quod ſtatim ſequitur, ϗ τοσοῦτον δῶρα μόνον τε, - - Sic lego & diſtinguo, ϗ τῦτο δῶρα μόνον, τὸ ἀξίωμα δωῶαι. Hal.

Pag. 100. 29. *Legendum*, ἢ εἰς γλῶ καταφορυγμένον.

l. 42. ἃ γὰ βέλεται τις, ταῦτα ϗ οἴεται] *Demoſthenes Olymth.* 3.

Pag. 101. 1. *Fortè*, ὅτε ὕσαι κρίσις.

l. 38. *Leg.* ἵνα γὰ μὴ μόνον ὑπὲρ ἡμῶν.

l. 39. Fort. τῷ ἑτέρως καταφέρειν. Vtrumlibet rectum.

Pag. 102. 8. *Legendum cenſeo, vel* ὅπη τοὺ συγγενέας μῦ, *vel* τοῖς συγγενέσι μῦ *ſine præpoſitione.*

l. 12. μόνῃ τῇ ψυχῇ διαλεγόμενος πρὸς τάυτην ἃ πίστεις] *Fortaſſis*, μόνῃ τῇ σῇ ψυχῇ διά--*poſitâ poſt* μάρτυρας *in fine ſententiæ interrogationis notâ: vt ſenſus ſit, ſi hæc intus & apud te tuamq; animam recolens, vix tibi perſuades, vix tibi ſatisfacis: an alios quæris huius veritatis teſtes efficere? ſtudes hæc aliis perſuadere?*

l. 15. *Verba Demoſthenis ſunt in Olynthiacis*, πρὶν ϗ τὴ ἀρχὴ καλῶς ὑποδιδάξαι, μάτην πρὸς τὴς τελευτὴς ὀνειδοῦς ποιεῖσθαι λόγον. *legendum igitur* τὼ ἀρχὼ ὑποδιδάξαι.

l. 17. *Vel legendum* πρὸς τὸ τέλος, *vel* πρὸ τὸ τέλος ἄρξασθαι. *f.* πρὸς τὸ τέλος ἐρχθῆς.

l. 40. *Fortè* καλενδόμυοι.

Hom. 3.

Pag. 103. 28. τὸ τῆς φύσεως ἀψῤῥωδὲς, *eſt. naturæ ſublimitas.*

l. 33. *Leg.* οὐ ὅτι τῆ χαρακτῆρων ϗ τῆς ὁ. *Non enim rectè diceret* εἰκόνα τῆ χαρακτῆρων. *ipſa enim* εἰκὼν *eſt* χαρακτὴρ. *itaq; pro eo quod hîc dicitur* εἰκὼν τῦ Θεοῦ τῦ ἀοράτυ, *ad Heb. c. 1. dicit* χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως.

l. 38. *Mallem*, ϗ ἀγγέλως εἰκόνας ἔχῃ. *nulli ſunt enim angelorum ordines.*

l. 39. *Legendum*, ϗ ἡ ψυχὴ ἀόρατος. ἀλλ' ὐκ ἑπεὶδὴ ἀόρατος, ἄλλως δὲ τῦτο εἰκών. εἰ γὰ μὴ ὐχ ὕτως ὥσπερ αὐτός. *hanc autem* ὁπολήρθωσιν *addit, propter illud Gen.* 1. Homo creatus eſt ad imaginem & ſimilitudinem Dei. εἰ γὰ μὴ *autem addatur poſt alteram negationem.*

Pag. 104. 14. *In margine nihil video non ſanum, aut quod meritò diſpliceat, niſi quod ita legendũ.*

l. 19. *in margine*, τὸ ὁρατὸ ϗ τὸ ἀόρατον] ἀόρατον, οὐ ψυχὴ ἐν ὑρανῷ γέγονεν· ὁρατὸ, ὃ οἱ ἄνθρωποι, ὁ Ηλίας, ὁ Παῦλος. *ſed nunquid anima in cœlo creata eſt, antequam in corpus humanum deſcenderet? Hoc quidem Platonis dogma erat, certum ab initio creatum eſſe animorum numerum, quæ peccando delabuntur in corpora. ſed abſit, vt quicquam eiuſmodi Chryſoſtomum ſenſiſſe credamus. profectò legendum eſt*, οὐ ψυχὴ ἐν ἀνθρώπῳ γέγονεν. *rectè enim Auguſtinus tractans hanc quæſtionem*, Vnde anima, *inquit*, aut infundendo creatur, aut creando infunditur. nam neque *Ariſtoteles ex traduce vult eſſe animam, cuius hæc verba ſunt 2. de generatione animalium cap. 3.* λείπεται γὰ τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισέναι, ϗ θεῖον εἶναι μόνον. *Error ortus ex abbreviationibus*, ὑρανῷ. ἀνθρώπῳ.

l. 19. τὸ γὰ πνεῦμα δηλωτὴς ὄζιν] Ego iſta non intelligo, neq; videntur huius loci.

l. 25. *Legendum*, ὅτι εἰς αὐτὸν ἔκτισεν. *nam* τὸ κρίμασι *gloſſema Chryſoſtomi eſt.*

l. 22. τυτέσιν, εἰς αὐτὸν κρίμασι ἢ παῦσαι ὑποζυγίς. *quod ſic dictum, vt illud Euripidis in Phœniſſis*,

ἀλλ' εἰς Θεὸν χρὴ ταῦτ' ἀναφέρουτ' ἔχειν.

l. 33. *Libentiùs legerim* εἰς αὐτὸν κρίματα.

l. 41. *Legendum cenſeo*, ἐν τῇ ἀνασάσει πρῶτος. πρωτότοκος γὰ ὁ ἐκ νεκρῶν. *prorſus enim hic quoq; ἀπολογία ſubinngenda eſt, vt ſuprà*, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτος. κεφαλὴ γάρ.

l. 42. *Legendum*, ἵνα ϗ ἡμεῖς] αὐτὸς ἐν πᾶσι πρωτεύων, *vt eſt apud Paulum.* quanquam Chryſoſt. vbi hunc textum profert, non habet ἐν πᾶσι.

Pag. 106. 6. ὅτι τῆς χειλαίδος τῦ κλαυθμῦ] *Hæc quidem verba habentur in Pſalmo 83. ſed nulla ibi mentio vindictæ quam angeli ſumerent. 2. Reg. cap. 5. legimus*, ὑπὸ τῦ ἀλλοις τῦ κλαυθμῶν, *vbi diuinitus cæſi ſunt hoſtes Dauidis. & hunc locum fortaſſe innuit Chryſoſtomus: ſed per μνημονικὸν ἁμάρτημα confundit cum altero Pſalm. tantò magis, quòd in eodem capite Regum eſt*, ϗ ζωώσουσιν εἰς τὼ χειλαίδα τῆ πατέρων.

Ibid. Videtur legendum ϗ ὅτι γῆς ἥδιον εἰρώλλυ, *ex* 2. *Luca, propter illud verbum Pauli* εἰρωνοποιήσας.

l. 12. κατ' ἀειδμὸν ἀστῶν ἦσαν οἱ ἄγγελοι] *Locus eſt Dent.* 32. ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ τὸν ἀειδμὸν τῆ ἀγγέλων Θεῦ. *Nunc in Heb: legitur*, Secundùm numerum filiorum Iſrael. *quod quomodo ſit intelligendum, capere non poſſum.*

Pag. 107. 8. *Multò melius dicit* τὼ παρωνομάσθαι *legitur*, ῥήματα γέγονε ϗ ῥήματα μόνον, ἀλλ' ὐκ ἀληθεία τις. σχηματίζεσθαι *eſt* ſimulare & fingere. *Vnde apud Rhetoras* ἐσχηματισμένος λόγος, *cum aliud ſimulatum eſt, aliud actum:* ὅταν τις ἄλλο μὲν εἰπεῖν, ἄλλο καταισχῦναι. *Dionyſius inquit: cuius inſigne eſt exemplum Iliados* 2. *vbi Agamẽnon videtur quidem ſuadere diſceſſionem, cùm reuera maximè diſſuadeat. quod genus Quintilianus appellat* figuram. *Sic illud accipiendũ eſt*, θεράπει γὰ τὸ χρῆμα τῦτο: *quam Ioannes*, ἀλαζονείαν τῦ βίυ. *nam* βίον *elegantiores autores, quem nos* mundum, *vt Cicero*, Solem è mundo tollere videntur, qui amicitiam è vitâ tollunt. *hinc Satyricus*,

-hîc viuimus ambitioſa paupertate omnes.

l. 15. *Legerim*, ὐκ ἀλλ' ὁ Χειστός.

l. 29. *Legendum*, ἐπὶ πάντα εὖ ἀπόλωλε. *ſubaudiendum* ἐαὶ μὴ ἐνεργῇ ἢ τῦ Θεοῦ χάρις. *vel*

ponendum quod in margine.

l. 41. ὅτι τῷ ῥόγῳ τούτῳ] Scripta, vt videtur, Constantinopoli. Sic pag. 108. 5. τοῦτο γὰρ ὅτι τὸ τῆ ἐπισκοπῆ ἀξίωμα.

Pag. 108. 6. ὅτι πολλ] Interp. quibusdam conditionibus.

l. 14. φείσαντες] Heidelbergenses legunt, ποιήσαντες: sic & interpres Heruetus. Corruptus locus.

Pag. 109. 22. ἐνταῦθα μὲ γὰρ διωκτὸν -- τὸ εὐαγγελίου. horum ego sensum & ἀκολουθίαν perspecta non habeo, puto corrupta.

Hom. 4.

Pag. 110. 1. *Videtur legendum* ὅπ διὰ τίνος ταῦτα πάσχω, *aliter similitudo non conuenit. Vide* 109. 42. *sed* 110. 8. ὅπ καὶ δι' αὐτὸν ταῦτα ποιεῖ. *ambigo.*

l. 15. *Lego,* εἶπεν. ἵνα δ' δέξῃ.

l. 16. καὶ μ. τ. δ. πάσχειν.

l. 35. *Censeo legendum,* καὶ δείκνυσιν ἐνταῦθα φανερῶς, ὅπ τοῦτο οἰκονομίας τὸ νῦν λεχθῆναι, ὅτε δυνάσθε ἀκούειν, ἀλλ' οὐκ ἀμαθείας, ἀλλ' ω. δ. γ. *Hoc enim dicit fuisse τῆς οἰκονομίας τὸ Θεοῦ, differre euangelij prædicationem vsq; eò dum possent audire & credere & suscipere Euangelium. Vide* 110. 44. *& totum deinceps sermonem.*

Pag. 111. 23. *Non est improbandum,* ὅταν ἀκμάζων γένηται, *subaudi τὸν. vsitatumq; est satis à plurali numero descendere ad singularem, & contrà. Vide pag.* 112. 27.

Pag. 112. 3. *Legendum,* ἀλλὰ ταῦτα τὰ γεγράμματα τὰς πληγὰς ἐδήλου. καὶ ὅπ πρὸ ἐχθρῶν κολάζει, διδασκαλεῖον αὐτοῖς ὧν ἀκριβές. *vt sit* αὐθυποφορὰ, καὶ ὑποφορά.

l. 27. *Mihi videtur vtrisq;* ἀναπείπειν *melius.*

l. 42. *Fortè* ἀκούσατε.

Hom. 5.

Pag. 114. 2. σεμνῶς εἶπε, καὶ ὄγκον ἐπέθηκε] σεμνότης *apud Hermogenem, prima est ex illis dicendi formulis, quæ faciunt* ὄγκον καὶ μέγεθος καὶ λόγου ἀξίωμα πικόν, *vt ille ait, qua plurimum vtitur Plato. Quod addit,* ὑπὸ πολλῆς διαθέσεως: *eiusmodi orationem vocat idem Rhetor,* ἐμψυχον καὶ ἐνδιάθετον.

l. 3. καὶ γὰ καὶ τοῦτο ἐπιτάσεως τὸ ἀοείσως εἰπεῖν] *Nempe τὸ πλοῦτος. Non enim dicit quis sit & quantus. Cic. Phil.* 2. Quæ ibi literis mandabantur? *Ille etiam plus relinquit ad cogitandum, quàm dicendo potuit exprimi. Sophocles Lorario,* ὦ δύσμορ Αἰᾶν, οἷ' ὢν οἷος ἔχεις. ὀπτασιν *vocat* αὔξησιν. *nam & hæc figura amplificationis est apud Fabium.*

l. 7. χωρὶς ἐργασίας πάσης] ἐργῶδες operosum, difficile factu: ἐργασία, operositas: *quod aliquando dicitur* ἔργον, *vt* ἔργον ὀδὶ τοῦτο ποιεῖν. *Contrà Latini,* nullo negotio, *dicunt, pro eo quod facile.*

l. 37. *Legendum,* φέροντες ἡμᾶς οὐκ ἀγ. *nos, inquam, non angeli, delendum* ὄν.

Pag. 115. 8. χρὴ τῷ ἐνέργειαν αὐτῆ τῷ ἐνεργεῖν ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει] *Hoc verbum apud Paulum, vt Beza obseruat, nunquam nisi actiuè ponitur. Confirmat Polybius lib.* 1. καθ' ὃν καιρὸν ὁ Κλεονικὸς ἐνηργεῖτο πόλεμος, qua tempestate bellum illud maximè ardebat. *Iacob.* 5. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη, deprecatio iusti non frigida.

l. 25. διὰ τοῦτο, φησιν, ἀγωνιῶ] *Recte igitur Vetus,* ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν, quantam habeo solicitudinem de vobis: *minus rectè Beza,* certamen. *Dem. contra Midiam,* ὅπως γὰρ ἐπάντος τῆ φύσει τούτου φαίνονταί τινες ὄφλον ἥπιον ὑφειμένοι, τί χρὴ προσδοκᾶν τοὺς τοιούτους αὖ πιεῖν, εἰ μηδ' εἰς ἐπιλῦσαι ἀγῶν, μηδὲ κίνδυνος; *Sic pro corona, connectit* φύσον καὶ ἀγωνίαν. *ne dubites, audi Nostrum, sermone in hanc epistolam* 12. *ad illa verba* ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς] οὐχ ἁπλῶς εἶπεν εὐχόμενος, ἀλλ' ἀγωνιζόμενος, πρέπων, δίδυμος.

l. 29. πλεονεξίαν γὰ εἶπε τὸν διὰ πίστεως] *Terentius in Hecyra act.* 5. *scen.* 1.

Eas ad mulieres huc intrò, atque istuc iusiurandum idem
Polliceare illis: exple animum his, teq; hoc crimine expedi.

Exple animum his, πλεονέκτησον αὐτὰς: *& sic fortasse erat apud Menandrum:* Plenam fac illis fidem: persuade hoc eis, quod mihi persuades. *Quanquam planè contrario modo Donatus interpretatur,* Explere *pro* exinanire, *ac si diceret.* Exime hanc illis solicitudinem: Animos earum curà omni libera: *Quod mihi non tam verisimile est. Vult enim senex vxori quoq; idem persuaderi iureiurando, quod sibi persuasum erat à Bacchide.*

l. 38. *Puto legendum,* ἄρα σαρῶς.

Pag. 116. 11. ὑπὸ τῆ σεσιώματος τὸ πεπυκνωμένον] Videtur esse glossema, vel legendum, τῆ πεπυκνωμένῃ.

l. 35. ἀλλὰ καὶ ἐκὼν ἔστιν ἀγνοῆς] Puto hîc quædam intercidisse, à quibus hæc pendere debebant.

l. 42. ἐπ' αὐτῆ] Si verba retineantur, mutetur saltem genus, legaturque ἐπ' αὐτῆς, scilicet, οὐσίας.

l. 43. ἐξ ἀκινησίας γὰ κινεῖται, ἀλλ' ὅμως κινεῖται καὶ ἐφέπεται ἵστατι] Perspicuitas illa, quæ Chrysostomum nostrum perorantem vbique comitatur, eundem disputantem frequentissimè deficit. Non hoc primum nunc sensi, sed in multis alijs, quibus vix quicquã legi inuolutius, obscurius. Factum hoc Iohanni nostro esse imputandum, breues concisosque sensus affectanti, angustisque gyris argumenta absoluenti, an vitio librariorum, ea quæ non satis caperent fideliter reponere non curantium, non temerè ausim statuere. Certè inuideo illi felicis nimium cerebri plebeculæ, apud quam ista Noster disserit, cui hæc audita tantum erant perspicua, quæ mihi lecta, perpensa, examinata licet, tamen non sunt peruia. *Hal.*

Ibid.

Ibid. ποίαν ϑ κίνησιν, εἰπέ μοι] Lege, ποίαν ϑ κίνησιν κινεῖται, εἰπέ μοι.

Pag. 117. l. αλλ' ἐλεμίαν τόπων κινεῖται. ἀλλ' εἶεν ὁ νῦς κινεῖται κίνησιν; ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο] Expungendum censeo prius illud κινεῖται, quod è Ms. reponebatur, legendumque sic puto, & distinguendum, ἀλλ' οὐδ ἐλεμίαν τόπων, ἀλλ' οἶεν ὁ νῦς κίνησιν κινεῖται. vt sit alicuius responsio asserentis Deum quidem nullo horum motuum moueri, sed eo quo mens mouetur. Contra quam statim insurgit Noster, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο. *Hal.*

l. 22. Ξυῆς ἀπολαύει οἷας ϰ ἡμεῖς; ϰ τί τὸ ϰωλύον ἐνταῦθα εἶ); ἀλλ' οὐϰ ἀπολαύει. ϰ διὰ τί μετ-] Luxata hæc puto. Quorsum enim illud, ἀλλ' οὐϰ ἀπολαύει; Sic restituo: Ξυῆς ἀπολαύει οἷας ϰ ἡμεῖς, ἢ οὐϰ ἀπολαύει; ϰ τί τὸ ϰωλύον ἐνταῦθα εἶ); ϰ διὰ τί μετ- *Hal.*

l. 41. ἔστ ϰ ἄλλη γλύπσις τῆς ἀληθείας τύπος, ἢ ἡμετέρα ἐϰ πνεύματος, &c. vsque ad αὕτη γλυπήσεως] Et in istis hæreo: nec enim ego aut sensum elicio, aut ἀϰολουθίαν video. Fortassis pro τῆς ἀληθείας, legendum τῆς θείας τύπος, vt regenerationem nostram per spiritum, quæ est impassibilis, diuinæ generationis typum esse doceat, qua filius à patre generatur. Et hoc fortassis vult illâ particulâ αὕτη τῆς αὖ γλυπήσεως. hæc nostra scilicet spiritualis, figura est illius supernæ generationis filij à Patre. Sed hæc aut perspicuè magis doceri debebant, aut omnino sileri. *Hal.*

Pag. 118. 2. τὸ αὐαϰεχωρηϰὸς.] Quòd videlicet humana natura, vt reliquis præstantior à reliquis loco separaretur.

l. 11. ϰολυμβήθρα] An intelligit vas æneum in templo, in quo lauabantur sacerdotes?

l. 12. τὸν μὴ ὑγιαίνοντα ϰαθαίρεσθαι] Ad leprosos opinor respicit. Atqui verò illi cum leprosi essent, non purgabantur, sed leprâ depositâ & sanitate recuperatâ. Legendum itaque puto, τὸν ὑγιαίνοντα, expunctâ negatione. Qui sanus à leprâ factus est, purgatur. *Hal.*

Hom. 6.

Pag. 119. 7. *Legendum,* ἀλλὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ ϰόσμου. *Nihil est enim præter elementa mundi, quod* τὸ ἐντελὲς *significat. Vide v. sequentem.*

l. 31. ὡς ἐν ϰεφαλῇ τὸ σῶμα] Obscurum per obscurius. Quomodo enim corpus est in capite?

l. 36. ἔπειτα τὸ σωματιϰῶς τί βούλεται λέγειν; ὡς ἐν ϰεφαλῇ] *Hoc mihi obscurissimum est, quid sibi velit.* σωματιϰῶς *est* personaliter. *Nec Beza aliter exponit. Vult enim significare non virtutis communicationem, sine* ἐνεργείαν *(quomodo Deitas habitauit in prophetis & sanctis hominibus) nec sacramentalem vnionẽ, quâ ratione dicitur petra Christus, sed substantialem, siue ipsarum naturarũ hypostaticam vnionem. Nam vt Hebræis anima, sic Græcis σῶμα, persona est.* vt lxx. animæ descenderunt in Ægyptum. *vt Polybius lib.* 1. ὃ ϰαὶ πολὺ ϰρεῖσσον ἔλεγε σωμάτων τὰ ληφθέντα ζωγρία ϰαὶ τὸν ϰίνδυνον. *Donatus ad illud in Adelphis,* Ipsa si cupiat salus, seruare prorsus non potest hanc familiam. σωματοποιία. *Plautus:* Lubentiorem te faciam, quàm ipsa lubentia est. *Idem in Pseudolo:* Nam ipsa mihi opportunitas non potuit opportunius aduenire. *Nomen illud, quo corpus Hebræi vocant, significat* ipsum, *vt hoc ipso die.* σωματοποιίαν *Grammatici vocant,* τὴν προσωποποιΐαν, *vt quum Ouidius Inuidiam famemq; describit, Virgilius famam. Sic Hom. Martis comites facit* δεινόν τε φόβον τε. Ἄτλω ϰαὶ Εεὶν σωματοποήσας, *inquit Eustathius, diuas facit. Sed quid est quod Noster* τὸ σωματιϰῶς *explicat,* ὡς ἐν ϰεφαλῇ? *Ego certè diuinare non possum, nisi hoc sit, quod iam diximus. Nempe etiam Caput personam significat, vt Liuius:* Tot ciuium capita censa sunt: *&,* Quot capita, tot sententiæ. *Sed an ita Græcè, nescio. Vel hanc igitur accipe interpretationem, vel aliquid hîc desideratur. Nam de re tanta nimis abruptè desinere videtur. sic l.* 31. τὸ ϑ σωματιϰῶς ἐνταῦθα ὡς ἐν ϰεφαλῇ σῶμα. *Profectò hic Delio natatore opus est. Sed melius, certè planius,* 1. *cap. explicans illud,* ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόϰησε πᾶν τὸ πλήρωμα ϰατοιϰῆσαι, ἐπεῖ ἔφησεν, *inquit,* οὐϰ ἐνέργειά τις, ἀλλ' οὐσία, *prorsus cum Beza consentiens, licet non tam explicatè. Nam per hoc, quod Noster ait, vera esse posset Eutychetis sententia, qui sic vnam personam amplectitur, vt naturam vtramq; confundat.*

l. 41. *Sic concipio.* ϰ αὐτός ἐστιν ἡ ϰεφαλὴ πάσης ἀρχῆς ϰ ἐξουσίας] εἶτα οὐϰ ὁμοίως, ὁ πάσης ἀρχῆς ϰ ἐξουσίας αὐώτερος. *Hæc dicit breuiter, vt sæpe,* εἰς τοὺς Ἀρειανοὺς ὑποτινόμενος. *Nec impedit alterum* εἶτα, *quod sequitur.* τὸ αὐτὸ *corruptum est,* ἐν τῷ εἶτα. *Nam hîc locum non habet.*

Pag. 120. 29. τοῖς δόγμασι, φησὶ, πίστεως δόγμασι; τῇ πίστει] *Hîc vir diuinus miserè fallitur. Putat enim hîc dogmata esse illa decreta, & fidei capita, quæ credenda sunt omnibus Christianis. sic enim vbiq; ait:* τὸν πίστιν εἶδ δογμάτων. *Sunt enim hîc dogmata, vt etiam ad Eph.* 2. 15. *ritus ceremoniæq; legales, quæ simul cum chirographo, quod erat contra nos, abolitæ sunt. Sed quod Beza & recentiores chirographum quoq; ad eosdem illos ritus, & ceremonias pertinere arbitrantur, non illis, sed Nostro potiùs assentior, qui chirographum hoc ad legem refert moralem, cuius transgressione obnoxij magis tenebamur: & illam vult esse sponsionem Exodi* 19. *quâ populus in se recepit omnia facturum, quæ Deus mandaret, aut illam interminationẽ Gen.* 2. Quacunque die manducaueris de hoc ligno, morte morieris: *quod cur Beza & alij repudiarent, non video. Certè reatus & debitum contrahitur magis violatione moralium. Sed Bezam & cæteros huc impulit, quod chirographum coniungitur* τοῖς δόγμασιν. *At nodum hunc optimè doctissimus Camerarius soluit. ait enim vsitatissimam esse* ἔλλειψιν *præpositionis* ζωὴ, *nec supplendam esse, vt Beza vult* ἐν. 2. *ad Ephesios: quod verum est. Dicunt enim* αὐτοῖς αὐδράσιν ἀπόλετο, *quod vno verbo dicitur,* αὐταυδρος. *Arrianus lib.* 3. *de rebus Alex.* τοὺ ϑ ζῶντας αὐτοῖς ἵπποις ἔλαϐον. *Sic hoc Pauli accipiendum,* ἐξαλείψας τὸ ϰαθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν. *Hîc æquum βεϐαιοτέρως egimus inter veteres nonoſ-*

que

noſque ſcriptores. Neq; enim temerè reijcienda veterum autoritates.

l. 44. τί ὄζιν ἐδεγμάτιον; *Hæc vera eſt lectio, ſed deeſt interpretamentum huius verbi, quod apud Paulum eſt* παῤῥησία θριαμϐεύσας. *Itaq; fortaſſe erat apud Chryſoſt. τ. ε.* ἐ μὴ παῤῥησίας ἐθριάμϐευσε, *vel* ἐπίμπλασιν. *Illa quidem optima interpretatio, quæ mox ſequitur,* ὑδέποτε γὰρ ὕπαρ ὁ διάϐολος ἠχμάλωτισε. *Sed aliud hîc verbum poſitum erat. ſic l.* 31. *huius pag. legendum* ὄλλα σις τὸ ἀφίεναι τὸ ἐξαλεῖφαι. πάλιν τὸ ἐξαλεῖφαι, τὸ μὴ αὐτὸ ἦρκαν ἐν μέσῳ. *Nonum non eſt, verba deſiderari. Hîc habemus veſtigia veræ lectionis.*

Pag. 121. 29. ὑποτάσσομαι & ζωστάσσομαι *magna cum fiducia ponenda ſunt.* ὑποτάσσειν, *non eſt* valedicere, *vt ex Euangelio conſtat.*

l. 31. χειρόγραφον γὰρ ὄζιν ὅταν τις ὀφλημάτων ἑαυτὸν ὑπεύθυνος κατίσχηται] *Confirmat hoc quæ ſuprà diximus. Hoc autem nomen, vt multa, apud Paulum ex Rabbinorum commentarijs ſumptum eſt, quod quid ſit, Elias Thiſbites egregiè docet. Vocant* Schetar chob, *i.* χειρόγραφον ὀφλήματος, cautionem debiti. Et verbum, *inquit*, Hebræum ſcripturam vel literas ſignificat, *quibus continetur poteſtas, quam alius aly in ſe tradit. Declarat enim propriè poteſtatem.*

l. 39. *Totus eſt transferendus ad v.* 2. *pag.* 122. Credo commodiùs annecti verbis immediatè ferè præcedentibus, ὥσπερ τὰ ἱμάτια. ἅμα γὰρ πίπτεται.

Pag. 122. 2. *Legendum,* καθάπερ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς παρθένου. ἅμα γὰρ πίπτεται καθάπερ ἐκεῖνος ὁ θεῶτος ὑ χρὸν μικρὸν, ἀλλ' ἐυθέως. *Hæc enim vera eſt lectio. Nonnum partum in baptiſmo, qualis ſit, oſtendit: ſcilicet qui non per tempora trahatur, ſed in momento fiat, & ſunt ex veteribus qui talem generationem Chriſto tribuant in vtero virginis, qui non per tempora & gradus procederet, ſed ſimul integra exiſteret: quibus non aſſentior. Anſam enim præbet hæreticis contra veram humanitatem. Hæc vides, vt benè congruunt hîc: & his remotis aptè omnia cohærent ad finem ſuperioris pag. quæ diuulſa ſunt his interpoſitis. Quæ ſequuntur* ὑκ ἔπιν, ἐν τῷ ϐαπτίσματι, *ſunt verba baptiſmi.*

Hom. 7.

Pag. 123. 10. *Perturbata ſunt omnia, ſic, vt mihi videtur, reſtituenda,* ὑκ ἔπιν, μὴ τοίνυν φυλάττετε, ἀλλὰ μή τις ὑμᾶς κρινέτω. *l.* 12. ἀλλα' μὴ αὐέχεσθε τῶν κενόδοξων, φησὶν; ἀλλ' ὐδὲ τῶτο. ἀλλ' ἐκείνοις [*iudicantibus*] διαλέγεται μόνον, ἐπισημίζων αὐτοὺ, ὅτι ὐκ ὀφείλετε αἰσχύνην; ἀλλ' ὐκ ἐν τούτων καθήκατο. *Duæ ſunt enim* εὐπροσωπίαι, *totidemq;* ἀπροσωπίαι. *Magna eſt autem elegantia ponere in omnibus* τὸ ἀλλὰ *in principio: vt innumerabilibus exẽplis doceri poteſt ex Demoſthene, & Noſtro. Sed hæc tam minuta pleriſq; incognita magnos errores vbiq; pariunt.* τὸ ἔχε *l.* 13. *tollendum eſt: turbat enim omnia, vt Dauus in Comœdia.*

l. 18. χειροῦ· ἢ ϐ ἀληθεία] *Deeſt vocabulum* τετίγε: *ſcilicet,* χειροῦ τετίγεν, ἢ δὲ ἀληθ.

l. 21. *Valdè probo coniecturam* τῷ ἐπρεάσθαι, *nec aliter legi poteſt. Nam ſi victor eſt* ἐπρεασὴς, *non penes alium eſt victoria, penes alterum victoria præmium. Sed ſæpe fit, vt quis victori præmium interuertat, non vt ipſe habeat, ſed vt ille ne habeat. Hoc eſt enim* ἐπρεάζειν, *vt docet Ariſtoteles lib.* 2. *Rhet. c.* 2. ἔτι γὰρ ὁ ἐπρεασμὸς ἐμποδισμὸς τῶν βυλήσεων, ὐχ ἵνα τί αὐτῷ, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκείνῳ.

l. 27. ἦσάν τινες οἱ λέγοντες, ὰ δεῖ ἡμᾶς διὰ Χριστοῦ θεραπάθαι, ἀλλα' διὰ τῶν ἀγγέλων] *De mediatione Angelorum Platonica doctrina eſt. De qua parte doctrinæ Platonis illud videtur intelligendum, quod ſuprà monet Apoſtolus,* ϐλέπετε μή τις ὑμᾶς συλαγωγῇ διὰ φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης. *ſic eſt autem apud Platonem in Sympoſio.* πᾶν τὸ δαιμόνιον (*notum eſt autem dæmonas illis eſſe, quod nobis Angeli*) μεταξύ ἐστι θεοῦ τε καὶ θνητῶ. τίνα, ἔφη, ἂν' ἐγὼ, διώαμιν ἔχον; ἑρμηνεύοντ καὶ διαπορθμεύον θεοῖς τὰ παῤ ἀνθρώπων, καὶ ἀνθρώποις τὰ παρὰ θεῶν· τῶν μὲ τὰς δεήσεις καὶ θυσίας· τῶν δὲ τὰς ἐπιτάξεις τε καὶ ἀμοιβὰς τῶν θυσιῶν. ἐν μέσῳ δ' ὂν ἀμφοτέρων συμπληροῖ, ὥστε τὸ πᾶν αὐτὸ αὑτῷ συνδεδέσθαι. & *mox:* θεὸς δ' ἀνθρώπῳ ὐ μίγνυται, ἀλλὰ διὰ τούτου πᾶσα ἔστιν ἡ ὁμιλία καὶ ἡ διάλεκτος θεοῖς πρὸς ἀνθρώπους καὶ ἐγρηγορόσιν καὶ καθεύδουσιν.

l. 39. *Videtur legendum* ὑκ ἀνθρωπίνης ἐννοίας τὸ εὕρημα] Non eſt humanæ mentis inuentum, *vt Chriſtus ſit caput eccleſiæ, mediator Dei atq; hominum: quemadmodum illud de interceſſione angelorum, quod non ſolum humanitùs inuentum eſt, vtpote à philoſophia profectum, ſed eſt etiam* κενοδοξίας πάθος, *eiuſmodi figmentum excogitare. Hanc exiſtimo ſententiam eſſe huius loci.*

Pag. 124. 6. ἃ δεῖ πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει] *Donatus in prologum Andriæ, vtimur fructibus rei, qui ab amantibus ſaluâ re nobis ſubminiſtrantur (ſic enim legendum,* non ſaluo vſu) abutimur quando deperdimus & rem & fructum: *Hoc εἰς φθορὰν, Cicero in Topicis:* Non debet, *inquit*, ea mulier, cui vir bonorum ſuorum vſum fructum legauit, cellis vinarijs & olearijs plenis relictis putare id ad ſe pertinere. Vſus enim, non abuſus legatus eſt. *Ea ſunt inter ſe contraria. Quomodo contraria? vſus conſeruat rem, abuſus (hæc eſt* κατάχρησις) *corrumpit. Plautus Aſinaria,* Vbi eſt illa pecunia, *inquit?* abuſa eſt, *i. conſumpta.*

l. 15. *Legendum,* ὅπως ὅταν δόμα ᾖ, οἷόν αὐτὸ τιμὴ κρεῖττον, *non* δίγμα] *Approbat verſus antecedens proximus,* ὁ θεὸς γὰρ τιμὴν ἔδωκαν, αὐτοῖ δ' ὐκ ἐν τιμῇ κέχρωται. Deus enim honorem indulſit corpori, illi nullo cum honore vſi ſunt. *Ariſtoteles* 1. *Rhetoricorum cap.* 5. *inter* μέρη τιμῆς *recenſet* δῶρα τὰ παρ' ἐκόντος τίμια. καὶ γὰρ τὸ δῶρον ὅτι κτήματός ἐστι, καὶ τιμῆς σημεῖον. διὸ καὶ οἱ φιλοχρήματοι καὶ οἱ φιλότιμοι ἐρῶσιν αὐτῆς. ἀμφοτέρως γὰρ ἔχει ὧν ἐρῶσιν. καὶ γὰρ κτῆμά ἐστιν, ὃ ἐρῶσιν οἱ φιλοχρήματοι, καὶ τιμὴ ἔχει, ὃ οἱ φιλότιμοι. *Sic illud intelligunt. 1. Tim.* 5. Honora viduas, quæ verè ſunt viduæ. &, Honora Patrem & Matrem, &, Honora medicum. *Hos enim omnes inbemur liberalitate noſtrâ proſequi.*

l. 17.

l. 17. Τὸ, οὐχὶ ἐκόντες κρατεῖν *quid sit, non capio. Sed pene affirmauerim legendum,* ἀπαιάζειν τὴν σάρκα φησὶν, ἀποστερῶντες αὐτὴν, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἀφαιρούμενοι τοῦ προσήκοντος κρατεῖν ἢ συγχωροῦντες. κρατεῖν *hic est* ἀπολαύειν, potiri, frui. *quibus si propter valitudinem id facerent, ignoscendum erat (qualis fuit Herodicus) quos, vt ait idem philosophus, eodem libro & cap.* ἀδεὲς αὖ εὐδαιμονίσειε τὴν ἐγκράτειαν, διὰ τὸ πάντων ἀπέχεσθαι τῶν ἀνθρωπίνων, ἢ τῶν πλείστων. *sed quum prauâ superstitione faciant, nullâ sunt veniâ digni. Nec tamen, cùm desinit* σώματος ἀρετὴ, ὑγίειαν, *eam autem virtutem esse, ὥστε αὐόνους εἶναι* χρωμένους τοῖς σώμασιν, *idè est* χρῆσθαι τῷ σώματι, καὶ τὸ σῶμα τιμᾶν. *Vide notas ad* 126. 29.

l. 31. *Puto legendum,* ἃ φαίνεται ἢ ὁ Χείσις. ἔκπωμα ἄρα ἢ ζωὴ ὑμῶν. ἀνυποφόρως καὶ ὑποφορά. μὴ *cum indicatiuo est interrogatiuum.*

l. 35. *Videtur legendum ex* 1. *Cor. cap.* 11, *ver.* 21. φθάνει τὸ προλαμβάνοντα τὰ δεῖπνα, *sine præpositione. Sic enim ibi,* ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν.

Pag. 125. 29. *Sic videtur legendum,* τίνι γὰρ οὐχ ὑπάρχειν τοῦτο οἱ ἐρῶντες αὐτῆς; τοῖς ἀι- *Ni sic legas, nullus erit nominatiuus huic verbo.* necesse est enim hic aliquam intelligi personam. ἀρχαὶ, ἢ καὶ δυνάμεις *non sunt personæ, sed res.*

Pag. 126. 3. καὶ ἀσθενείας μᾶλλον, ἢ δυνάμεως τεκμήριον. *Quanquam hic subaudiri potest* τὸ μᾶλλον. *sed tum* ἢ *erit ambiguum.*

l. 9. *Videtur legendum,* πολλῷ μᾶλλον διὰ ταῦτα, ἃ *vt sup. i.* δι' οἰκέτας.

l. 13. προσήκουσα τῷ ποτε κρατούσῃ ἢ πόλις ἢ ἡμετέρα] *Ego ne quærendum quidem censeo, quæ fuerit hæc ciuitas. nã de Antiochia manifestũ est: Constantinopolim regiam ciuitatem & imperialem, non est verisimile vllam contraxisse offensionem Imperatoris. præterea iam ante obseruauimus has conciones habuisse in epistolas Pauli Chrysostomum cùm Antiochenus esset presbyter.* De loco vbi habitæ fuerint istæ in epistolas cõciones, vide quæ disseruimus in prefatione ad notas in Tomum tertium. H. S.

l. 16. ἡ γείτων πόλις αὕτη ἡ ὅπου θαλάσσῃ, ἐλθοῦσα παρεκάλεσε τὸν βασιλέα ὑμῶν ἡμῖν. *Quænam est hæc finitima ciuitas maritima? an Chalcedon? quæ item, vt Constantinopolis, maritima vrbs est, & distat ab ea* 12. *millia. quam vicinitatem oraculum ostendit, quo Byzantij conditores iussi sunt* è regione cæcorum vrbi locum capere, *Apolline notante Megarenses, qui Chalcedonem condidêrunt,* ὅτι πρότερον πλάσαντες εἰς τοὺ τύφλους, ἀφέντες τὴν πέρην κατοικεῖν, τοσοῦτον πλοῦν ἔχουσαν, εἵλοντο τὴν λυσιτελεστέραν, *inquit Geographus lib.* 7. τοσοῦτον πλοῦν ἔχουσαν, est tantillâ nauigatione distantem, *quo vicinitas ciuitatum indicatur. Audi nunc contrà Strabonem lib* 16. πρὸς μὲν δύσιν θαλάττα ὑπόκειται τῇ Ἀντιοχείᾳ καὶ Σελευκείᾳ, πρὸς ἣ καὶ τὰς ἐκβολὰς ὁ Ὀρόντης ποιεῖται διεχούσῃ τῆς μὲν ἐκβολῶν σταδίους τεσσαράκοντα, τῆς δ' Ἀντιοχείας ἑκατὸν εἴκοσιν Ἀνάπλους δ' ἐν θαλάττῃ ὄντων εἰς Ἀντιόχειαν ἀδιάπαυστον. *Ex his constat Antiochiam abfuisse à mari viginti millia passuum, & verisimile est vicinam hanc ciuitatem Seleuceam fuisse. Hec enim pars Syriæ dicebatur* τετράπολις, *inquit Geographus,* καὶ τὰς ἐξεχούσας ἐν αὐτῇ πόλεις. ἐπεὶ πλείους γε ἦσαν· μεγίστη δ' τέτταρες, Ἀντιόχεια ἡ ὑπὸ Δάφνῃ, καὶ Σελευκεὶὰ ἡ ὑπὸ Πιερίᾳ, καὶ Ἀπαμεία, καὶ Λαοδικεία, αἵτινες καὶ ἐλέγοντο ἀλλήλων ἀδελφαὶ διὰ τὴν ὁμόνοιαν, Σελεύκου τοῦ Νικάτορος κτίσματα. *Si igitur hæc concordia permansit & perpetua erat, probabile est sororem pro sorore intercessisse. Sed quod Antiochia spreuit intercessionem, apparet tum fuisse aliquam inter eas simultatem. Illa autem* Σελευκεία ἡ ὑπὸ Πιερίᾳ *distabat à mari quidem millia quinq;, ab Antiochia quindecim millia, vt liquet ex superioribus Geographi verbis. dicebatur autem* ἡ ὑπὸ Πιερίᾳ πρὸς διαστολὴν Σελευκείας τῆς ὑπὸ τὴν Τίγριν: *& hæc sunt apud Geographum.* εἶτα ἡ Λαοδικεία ὑπὸ τῇ θαλάττῃ, κάλλιστα ὀκτισμένη καὶ εὐλίμενος πόλις. *Vide ne hæc sit* ἡ γείτων πόλις ἡ ὅπου θάλασσα. *Sed quod Noster ait,* προσεκρουσε τῷ ποτε κρατούσῃ ἡ πόλις: *ille imperator Theodosius esse non potest, qui aut tum in viuis erat, aut paulo antè defunctus. Credo igitur fuisse aliquem ex veteribus illis principibus Ethnicis, quod ostendit* τὸ ποτὲ olim, aliquando. *Nam si fuisset Theodosius, diceret* τῷ νεωστὶ, *vel* τῷ ἐναγχος κρατούσῃ. *præterea tum Antiocheni oratorem sibi parabant, quem ad Theodosium mitterent, Libanium.*

l. 21. καὶ ἐλειοὶ] *Iliados* σ.

Ἐν δ' ἐτίθει τέμενος βασιλήϊον, ἔνθα δ' ἐλειοὶ
ἦμων ὀξείας δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες.

Erant ergo messores. Sed Scholiastes, ἐλειοὶ, κυρίως μὲν ἐλειοδρόμοι, καταχρηστικῶς δὲ καὶ μαθητὰς ἐργαζομένους. *hic pro lanistis poni videtur, quod dicit* ὑφαντὰς καὶ ἐλειοὶ. *sed & agricolas sub his ipsis intelligere possumus.*

l. 29. τοῦτο γὰρ ὄντων ἐξουσία] 124. 17. καὶ τὴν ἐξουσίαν ἀφαιρούμενοι τοῦ προσήκοντος κρατεῖν ἢ συγχωροῦντες. *Sic nos quidem emendauimus. sed videndum an minore immutatione verior lectio sit,* ἂν ἧκοντος κρατεῖν συγχωροῦντες. τὸ ἧκον *est* iustum & debitum: *vt* τὸ ἰκνούμενον μέγεθος iusta statura & magnitudo. *Arist. Polit.* 4. *cap.* 1. ἐάν τις μὴ τὸ ἰκνούμενον ὑπερβάλλῃ μεγέθους, μήτ' ὀπτήσιμος ἀκριβὴς τὴν ἀγωνίαν. τὸ ἧκον γὰρ καὶ ἵκνω *sunt eiusdem significationis & originis, vt docet Eust. vnde* ἰκνούς. *vel sic igitur ibi legendum, vel potius,* τῷ εὖ ἧκοντι κρατεῖν ἢ συγχωροῦντες. τὸ εὖ ἧκον, quod satis est: *in victu* bene lautum: *vt* accepimus orationem tuam bene longam, ἀκηκόαμεν τὸν σὸν λόγον εὖ ἥκοντα τῆς μήκους. *Virg.* 8.

--quæ te cum læta veniret,
Inuidit fortuna mihi.

εὖ ἥκουσα. *sic enim Græci* εὖ ἥκει φρενῶν, bene prudens est, εὖ ἥκει παιδείας, bene doctus. *Lucian:* Πολλὰς αὖ σοι δείξαιμι μορφὰς μὲν εὖ ἥκούσας, τὰς δ' ἄλλας αἰσχυνούσας τὸ κάλλος. *vult igitur illos sic suum defraudare genium, vt ne quod satis est quidem ciborum, aut modicum sumant.* σῶμα γὰρ ἢ χαλεπὴς μετείλε μὲν ἕξεως κρατεῖ, ὑπερβαλόμενος δ' ἔ. *sed redeamus ad id quod nunc agitur:* ἐξουσία licētia est idemq; συγχώρησις, interdũ indulgentia.

l. 30.

l. 30. *Legendum*, αὖ τις θεσσὴν ἀπάγων. *Si retines illud, quod diximus esse glossam, quod nunc censeo, l.* 29. *legendum* τοιοῦτο γὸ ἡ ἔξωσία.

Pag. 127. 10. ὅτερ☉ πάλιν εἰς βοῶν ξύλινον ἐνέδησε τὸν ἀνδρώπους] *Dædalusne hic, an Phalaris? si Dædalus, legendum*, εἰς βοῶν ξυλίνῳ ἐνέδησε τὰς γυναῖκας: *sed Dædalus, utpote exul, non admodum erat dives, sicuti Plato quoq; testatur in Euthyphrone*, ὃς αὖ δόξης μοι περὶ τῆ Δαιδάλου σοφίᾳ τὰ Ταντάλου χρήματα. *Hic igitur ingenio nobilitatus est, non diuitijs. Hæc autem omnis in diuites oratio est & de regibus. si Phalaris, legendum*, βῶν χαλκῶν.

Ibid. τῶς γ' τὸν πρότερον ἐξ αὐθρὸς γυναῖκα ἐποίησε τὸν βασιλέα] *Sardanapalum, videlicet* ὁ μῦτ☉ ἐποίησε: priorem *autem vocat, quia regnauit multis seculis ante Xerxem. Quod sequitur*, τὸν τραπώτιν ὑπὸ γυναικὸς τί ἔπω; θεῖον ἄλογον; *Xerxem indicat: quem ideò* τὸν τραπώτιν, *i.* illum militem *appellat irridens, quòd immanem illum exercitum duxit in Græciam.* Hunc quem diuitiæ primùm effœminârunt, deinde qui factus est ex fœmina miles. quid dicam? feram immanem? imò quauis ferâ peiorem. *Nam feræ libenter sub arboribus requiescunt, vt à natura procreatæ sunt. Hic, si Dijs placet, misi sub aureâ platano, non potuit refrigerari, quasi aurea arbor opacior esset, aut vmbram meliorem faceret. Sic existimo recta esse omnia. Obscura autem ideò sunt quòd breuia: breuia idcirco, quia non amat Chrys. eiusmodi ineptijs immorari, notissimæq; sunt historiæ, & sanè similis ænigmatum est hic locus.*

l. 11. τὸν βασιλέα τὸν τραπώτιν ἀπὸ γυναικὸς] *Heruetus transfert, quasi legisset*, ὁ βασιλεὼς τραπώτιν, ὁκ γυναικὸς &c. *ineptè. Deteriùs enim fieri è viro fœminam, quàm è Rege militem. At crescere debuit oratio. Sic itaque distinguo*, τὸν βασιλέα τὸν τραπώτιν. ὑπὸ γυναικός. *vt* τραπώτιν *referatur ad* βασιλέα *per appositionem. Regem idque militem è viro mutauit in fœminam: è fœmina verò, quid dicam -- nec per* τὸν πρότερον *intelligendum puto Sardanapalum, sed Xerxem, quem priorem nominauit. Hal.*

l. 12. *Legendum, opinor*, ὑπὸ δένδρον. *Propter platanum. Vide superiora.*

l. 15. *Videtur legendum*, τῆ γλωτ☉ κοινωνοῦσιν ἐπ' αὐτῷ. *Non enim ipse se Xerxes deridebat.* ¶ Rectè, vt puto, vertit Interpres, fiunt itaque, sicut ipse, ridiculi.

l. 22. οἱ χαρίμια πιοῶντες χρυσᾶ] *Si fictilia, quomodo aurea? Nempe* ἀπὸ τῆς παλαιᾶς χρήσεως, *vt compluribus in locis docet Eustathius. Athenæus lib.* 6. μίχρι γὰρ Μακεδονικῶν χρόνων κεραμέοις σκύφοις εἰ δυνατοὶ τῆς δυναστείας, ὡς φησιν ὁ ἐμὸς Ἴβυκος· κατασκόπτων δ' ὅδε τι πολυτελέστερον τῆς Ῥωμαίων τῦν διαίτας, καὶ μιμησιν ἐπιδειξάμενος Κλεοπάτρας, ἣ τῶν Αἰγύπτου κατασύσασα βασιλείαν, τὸ νόμισμα ἐ χωνευθὲν ἀλλάξει, ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν ἀπεκάλ κέραμον αὐτὸ, κέραμά τ' ἀπεδίδοτο τὰ ὑποφέροντα τοῖς δειπνοῦσιν. *Unde quis suspicari potest legendum hic* κέραμα. *Nam* κεράμιον *fictile erat, quo vinum asservabatur, vel olcum. vt Dem.* περὶ Κακογκλέα: ἐλαίου δ' ἀποκλιδῶσαι μὲ κεράμιον φάσκειν· ἐ μὴν τοι παδεῖν γε ὀδίν. *Hinc Horatius:*

Quo semel est imbuta recens seruabit odorem
Testa diu.

Pyxis ὑπὸ τῆ πύξου *dicitur, quæ est* buxus. *Sed ita vocatur, quacunq; ex materia sit. Sic apud Hom.* χαλκοχίτωνες, *ex vetere vsu. Hesiodus*, 2.

χαλκῷ δ' εἰργάζοντο· μέλας δ' ἐκ ἔσκε σίδηρος.

Addit Noster καὶ λύγδας καὶ ἀλάβασρα. *At alabastrum lapis est: at vas est vitreum. Mar.* 14. καὶ ζωπυρίασα τὸ ἀλάβασρον, κατέχεεν αὐτῆ τῆς κεφαλῆς. *Sanè vitreum fuit, vt nunc aurea. Nam si lapis fuisset, quî potuit mulier tam facile frangere? Hunc locum Chrysostomi doctissimus Casaubonus ad illum Athenæi memorat: si non fecisset, ego nunc præterissem.*

l. 33. *Legendum*, ὃ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγόμεν☉.

l. 39. *Profectò legendum*, ὅταν ἀνθρώπων αὐτύχηταί τις ἀλλοίων. αὐτύχηται *est* imitari.

Pag. 127. 43. ἕκαστος δ' χρείας ἐσμὲν, ἀλλὰ πανταχῆ πῆ θεσπῶν *legendum, ex sermone* 10. *ad Philip. vbi sic habes*, πανταχοῦ πῆ αὐαγκαῖον δὴ χρὴ, καὶ πῆ ἐν χρείᾳ, ἐ πῆ θεσπῶν. τὸ δὴ *ponitur hic* αὐτὶ τῆ ἐχρῆν. *More Græcorum aliquis dicitur esse earum rerum queis totus est deditus. Dem. de fœneratoribus*, μήτε συγγνώμης, μήτ' ἄλλης μηδενὸς οἴσης, ἀλλ' ἢ τῆ πλείον☉. *Synesius*: ὅλ☉ ὢν τῆ πόθους, *de eo qui in amore erat. Idem*, ἤδη τῆ λογισμῆ γινόμεν☉, *iam ad se rediens. Pollux*, ὅλ☉ τῆς ἡμέρας ἡμέρας, *qui in diem vivit. at Arist.* 3. *top. contrà videtur*, καὶ τὰ ἐν θειουσίας πῆ αὐαγκαίων βελτίω, ἐνίοτε γ' καὶ αἱρετώτερα. βέλτιον γὸ τῦ ζῆν τὸ εὖ ζῆν. τὸ γ' εὖ ζῆν πῆ ἐν θειουσίας. *Sed multùm differunt* τὰ θεσπὰ πῆ ἐν θειουσίας. *Illa enim sunt quæ pertinent ad superfluum victum cultumque corporis: hæc sic definit philosophus*: τὸ δ' ἐν θειουσίας ἔξιν, ὅταν ὑπαρχόντων πῆ αὐαγκαίων, ἄλλα πνὰ θεσκατασκευάζηται πῆ χαλῶν πιν. τὰ γ' θεσπὰ *Chrysostomi non sunt* καλά.

Pag. 128. 6. ὁ πῆ Περσῶν βασιλεὺς χρυσοῦν ἄγει τὸ γόμενον] *Sic Pythagoras, si Luciano credimus, ad vanam ostentationem*, παρεγύμνωσε τὸν μηρὸν χρυσωμένον ἐν τῆ Ὀλυμπικῆ πανηγύρει. *Voluit enim videri* πῆ κρειττόνων πς. *Sed bene & facetè Dionysius* 3. *de Natura Deorum, Æsculapij Epidaurij barbam auream demi iussit*: Neq; enim conuenire barbatum esse filium, cùm in omnibus fanis pater imberbis esset.

l. 7. *Legendum*, καλάσῳ τῆ χρόᾳ, ὅτω καὶ ταῖς ἐκείνε θριξὶν ἐναγωνίοντων τὰ πέταλα τῆς χρυσοῦ, auri bracteas, *propriè* folia. ἡ κερκὶς trama, subtemen, cui aurum illinitur. *Virgilius*: Auro intertexta vestes. *Scitum est illud Euripidis* ἐν Αὐτολύκῳ Σαπειικῷ *de senibus*, ὅταν γ' θεσπίσῃ γῆρας πικρὸν, πείσωσιν ἐκδεδύντες οἴκοθεν κρόκας. *Venustissima translatio. Vestimenta enim habendo amittunt* κερκίδας, *& contrahunt sordes. Persius, Satyra* 6.

Mihi

--Mihi trama figuræ
Sit reliqua, aſt illi tremat omẽto popa venter?
Per indignationem videtur tramam pro ſtamine accipere, cui quicquid villoſum ex ſubtemine detritum eſt : quod Terentius depexum *vocat.*

l. 13. *Legendum,* τί γάρ μοι δεῖ πλήθους ροσοῦτων. δεῖ *enim eſt impersonale cum datiuo.*

Ibid. Legendum videtur, τί δ', εἰ παιδοτριβῶν ὑμᾶς κωλύω τὰ ἄθλιά ; Quid iniuriæ vobis facio, ſi vos tanquam athletas exercens detraho ſuperuacanea? *Deinceps* καίτοι γε ὃν Παῦλος ἐκώλυσε. *vel* καίτοι γε ὅτι.

l. 20. *Lege,* κρείττων οὗς ποιῶν τὸ θέλημα Κυρίου. *ſic eſt apud Eccleſiaſticum.*

l. 24. *Rurſus legendum,* ἂν αὐτίχρημα ἀφῆτε. *Confirmat v. antecedens proximus : dicit enim* ὁ βυλόμενος ἀποκτάνθω, qui vult reſiliat : neminem retineo. *Quia minabantur,* ἀλλ' εἰσὶ φησιν, αἱρέσεις ἕτεραι, καὶ μεταπίσονται. *Hoc etiam approbat ſuperiorem coniecturam pag.* 127. 39. *vbi legebatur,* ὅταν αὐτίχρημά τις ἐλλιμώνων, *pro* αὐτίχρημα, *vt Matth.* 6. ἢ ἑνὸς αὐθέξεται.

l. 25. *Fortè,* ἐπίζητε.

l. 26. *Sine dubio legendum,* ἵνα μὴ ἀπόληται, φησὶ, *Subaudi, cauendum. Sic dicunt,* ὅπως *cum fut. & ſubaudiunt* ἔσῃ.

l. 36. *Profectò legendum,* τοῦ ταῦτα μὴ ὀπτάνεσθαι.

Hom. 8.

Pag. 130. 3. *Puto* τόπῳ ἢ ἐξόν. ¶ Interpres legit ὄζων.

l. 23. ἀλλὰ καὶ τοῦδε οὗ ἕνεκεν] Ad quod tendit. *Lyſias,* ἐπειδὴ πρὸς ἑαυτὸν, cùm adueſperaſceret. *Thucyd.* ἐπειδὴ πρὸς ἦρ, cùm ver appeteret.

Pag. 131. 2. Παραμυθούμενοι *verum eſt,* prætermittentes, diſſimulantes alij aliorum iniurias. *Sed ex his quæ ſequuntur videtur legendum,* Παραμυθούμενοι, εἴ τις ἠδίκησε. *Nam ſequitur,* Vide enim vt ipſum rem nihili vocat, *nempe* τὸ ἀδικεῖσθαι. *Vide* 137. 5. *l.* 8. *confirmat hanc lectionem. Ait enim,* κἂν μὴ προσδεχόμενοι τὸ χωρίον.

l. 8. κἂν ὅπερ μεγάλα] In hac ſententia videtur mihi aliquid deeſſe.

Pag. 132. 12. *Legendum,* τὸν τὰ ἕκατον ταλάντων ἀναλώσαντα. *Non enim is, cui donata erant decem millia talenta, conſeruo quicquam debuit, ſed illi conſeruus decẽ denarios, quos inclementer admodum ſummâ vi repetebat.*

l. 20. *Legendum videtur,* καὶ τὸ νεκρὸν ὑ μῶν. δείκνυσιν αὐτὸ, τοῦτο ἐργαζόμενον ὅπερ ὁ Χ. αὐτὸ, nempe τὸ νεκρῶσαι τὰ μέλη. *Vide l.* 18.

l. 24. *Legendum,* ἐκείνη ἢ ἁπάντα, *niſi mauis* τὸ ἐκεῖνα *referre ad* τὰ μέλη.

l. 27. *Lege,* ταῦτα ἀπὸ γῆς.

l. 39. *Fortè,* τὸν πονηρόν.

Pag. 133. 6. *Quamuis illa ad marginem ſint apud Paulum, tamen videtur non incommodè legi poſſe,* καὶ ἐπαιδάσατε, *vel* καὶ ἐκ ἐπίδητε. *Vide lin. proximam.*

l. 36. *Lege* κἀκείνη, *lingua martyrum.*

Pag. 134. 20. *Lege,* καὶ ἐν μέλπε, *vel* ζωὴ μ. τ. δ. δ. *mox,* ἐπεὶ καὶ οἶδε.

l. 34. *Melius,* ἀθυμίαν καταχεῖν. Puto me legiſſe non ſemel apud Chryſoſtomum καταχεῖν cum genitiuo, vt κρατεῖν. Vide 138. 16. vbi doctiſſimo Dounæo alia mens, alius animus.

Pag. 135. 5. Ἰσαὰκ ὁ μονογενὴς ἐῶ κἀκεῖνον] Lego, Ἰσαὰκ ἀλλὰ μονογενὴς ἐῶ ; μονογενὴς ἐῶ κἀκ.

l. 27. *Melius videtur,* ὅσον αὖ φιλεῖς τὸ π.

l. 29. καὶ τοσοῦτος ὁ ἔρως ἐῶ, ὡς καὶ κατηγορεῖν αὐτὸ ὄν, βέλεσθαι ζῆν] *Quid hoc ſibi vult ? ſatis enim obſcurè.* Dauid, *inquit,* tanto flagrabat amore coniugis, vt puerum ex ea natum ſaluum vellet, quamuis ſuperſtes, iudex, teſtiſque adulterij futurus eſſet. *puer enim ille ſi vixiſſet, non accuſaturus erat patrem aliquando, ſed indicio futurus flagitij.* κατηγορεῖν *eſt* μηνύειν, arguere, indicium facere : *vt Sophocles in Lorario :*

Αὐτὸς σεαυτῷ δῆλον. ἐν γὰρ οἱ χθονὶ
Πικτὸν τόδ' ἔγχος πρέπτις κατηγορεῖ.

Æſchylus in Agamemnone, εὖ γὰρ φρονοῦσης ὄμμα σου κατηγορεῖ. *Plato Alcibiade primo,* ἀμαθία γὰρ ξυνοικοῦσα, ὦ βέλτιστε, τῇ αἰσχίστῃ, ὡς ὁ λόγος σου κατηγορεῖ, καὶ σὺ σεαυτῷ. *Xenophon* 1. παιδ. ὥσπερ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνεταί τι αὐτοῖς, ὃ κατηγορεῖ τῆς ὁλιγοπέδης· ὅτω καὶ Κύρῳ ἐν τῇ παιδείᾳ ἡ ὄρασις διεφαίνετο, ἀλλ' ἁπλότης καὶ φιλοσοφία. *Sed fortaſſe hic legendum,* ὡς καὶ κατήρεσεν αὐτῷ ὄν, *ſubaudi* τὸ παιδίον.

Hom. 9.

Pag. 137. 31. *Vera lectio, audeo dicere,* αὔριον οἱ παῖδες. *Sophocles in Tyranno :* ὅσον δ' ἀρεῖσθαι πίνδος. *Schol.* αὐτῇ τῇ λήψεσθαι. *illius futuri præſens eſt* αἴρομαι. *Ezechiel cap.* 19. *verſ.* 1. καὶ σὺ λάβε θρῆνον ἐπὶ τὸν ἄρχοντα τῆς Ἰσραήλ. *Et cantionibus hoc verbum conuenit, & ſaltationibus : tollunt enim vocem, & leuant pedes.*

Pag. 138. 8. *Planè legendum,* ἀσφαλίζεσθαι *poſt inf.* αἰσχυνώμεθα.

l. 16. *Rectè dicitur* κατέχειν χαρὰς, *vt* κρατεῖν. *Hæc enim verba ſunt ſynonyma.*

l. 18. δώρων κρατεῖν, *non eſt munera tenere, ſed abſtinere à muneribus accipiendis.*

Hom. 10.

Pag. 141. 4. *Legendum,* τῷ γὰρ ἀδιστάκτως ἐρᾶν αὐτὸν εἰκὸς ἦν] *Hoc infert ex eo quod proximè dixerat,* ἔχε καὶ τὸν λιμὸν τὸν ἀπὸ τῆς ἀγάπης. *Vir enim naturaliter amat atq; appetit mulierem : mulier ſoluta eſt. Ille amoris vinculo faciliùs aſtringitur : hæc liberior eſt. Vt pater filium naturali quodam inſtinctu plus dilsgit, quàm dilsgitur à filio : ſic maritus vxorem. Quod Baſilius, in* τῷ περὶ παρθενίας *egregiè docet. Fœmina, inquit, quamdiu ſola eſt,* καθ' ἑαυτὴν, *imperium habet in virum, illiq; dominatur. Vir enim eam ambit, aſſectatur, colit, obſequijs muneribus q; allicit : maritata autẽ ſubijcitur, atq; ad virum eſt conuerſio eius. Vim autem amoris ardentiorem eſſe in viris ſic oſtendit,* τῇ μὲν δυνάμει τὸ ἄρρεν ὑποτέτακται τὸ θῆλυ, τῇ τῆς θήλεως ἡδονῇ πιθανεύεται τὸ ἄρρεν· τὸ μὲν ὑπὸ τῆς πλευρᾶς τὸ ἄρρεν εἰλημμένον, ὡς αὖ μέρος ὅλῳ τῷ ἀφ' οὗ ἐλήφθη, καταπιθὲς ἦ) πρὸς τὴν ἀρχὴν δικαιώσας, τὸ δὲ ἄρρεν παθεῖν τὸ ἀπ' αὐτῆ ληφθὲν, καὶ τὴν

πρὸς αὐτὸ λῶιον συμβολὴν ἀπὸ τῆς μίξεως, τὸ οἰκεῖον μέλος ἀναλαμβάνειν, παῖς τῆς φύσεως ἀνάγκης μηχανησάμενος. *Deinde paulo post apertius, ὡς γὰρ ὁ μαγνὴς λίθος ἀρρήτῳ τινὰ δυνάμει καὶ τὸ σίδηρον ἐν τῇ φύσει λαβόντα, ἂν αὐτὴ ἄγῃ πρὸς τὸν σίδηρον, ἀλλὰ πόρρωθεν πρὸς ἑαυτὸν τὸν σίδηρον ἕλκει· ἅτε τοῦ τῆς θήλεως σῶμα, ἄῤῥητον καὶ τῷ ἄῤῥενος δυνάμει εἰληφὸς, καὶ μὴ εἰδήμας, ὡς ἂν εἰπόι τις, τῆς ἐν αὐτῷ ψυχῆς· τὸ τοῦ ἄῤῥενος σῶμα πρὸς μίξιν αἰσχυνόμενον καὶ αὐτόματον ἕλκει. Hoc est igitur quod Noster ait,* ἢ γὰρ ἀδυνησέφεγγον αὖετον εἶασεν. αὖετος *est* ἀλεύθερος.

l. 6. *Fortè,* καὶ μᾶλλον κατεδέλλων. *Sequitur enim* ἵνα καὶ μᾶλλον ἔχωμεν.

l. 37. *Puto legendum,* ἕτερον ἐν νῷ ἔχειν, ἕτερον ποιεῖν. *hoc enim non est simpliciuas, sed hypocrysis.*

Pag. 142. 14. *Legendum,* οἰόμενος ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανοῖς] τετέσιν, ὧν ᾧ ἀπέχω. *Desiderantur enim, vt sæpe, Pauli verba. Nam* τετέσιν *est expositio, & nusquam expositum est id quod reposuimus.* Potiùs illa repetit verba, ὁ ἢ ἀδικῶν κομιεῖται ὃ ἠδίκησε; eorum enim certè est sequens interpretatio.

l. 16. κεῖται ἢ ἐπ' ἐκείνων, ἵνα ἅτοι δέξωνται] *Dixit enim, cùm de fernis ageret,* Et non est personarum acceptio, *quæ magis ad dominos pertinet. Et hoc genus est apud Quintilianum orationis figuratæ. Nam hoc est, inquit Dionysius,* ἄλλο προτείνειν, ἄλλο καταδάζειν.

l. 23. διὰ βαρὺς ἔγκειται] *Demost. pro Cor.* ἐπεὶ ἢ πολὺς ἔγκειται τοῖς συμβεβηκόσι.

l. 38. καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐξαποστεῖλαι εἰς ἄφεσιν ἢμῖν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν] *Hæc prisca credidit Ecclesia per Spiritum Sanctum peccata dimitti. Hinc Basilius contra Eunomium probat diuinitatem spiritus, lib. 5.* εἰ τοίνυν ἀδένδρου ὄντος ἀρίστου ἀμπέλου, ὥσπερ ἂν ἔφην, εἰ μὴ ὑὸς θεοῦ, ἀρίστη ἢ τὸ πνεῦμα ἄγιον διὰ ἢν ὑποστόλων, θεὸς ἄρα τὸ πνεῦμα ἅγιον. *Minorem probat ex eo, quod Christus dixit Apostolis, cum eis insufflaret,* accipite spiritum sanctum, quorum dimiseritis peccata, dimissa sunt eis. *Et quorundam opinio fuit, vt scribit Augustinus,* hoc peccatum esse in spiritum sanctum, si quis putaret tam grauia esse peccata sua, vt non possent remitti: *in quo genere sunt omnes Nouatiani.*

l. 41. ὡς κορωνίδα τινὰ] *Prouerbium sumptum ex eo, quod est apud Hom. teste Eust. de fabrica arcûs Pandari.* καλῶ δ' ἐπίδυκα κορώνην.

Pag. 143. 16. *Videtur legendum,* διὰ τί ποτε οὐκ ἦλθεν ὁ Χριστὸς πρότερον, *vel* πρὸ τούτου, *vel* πρὸ τῶν. *videtur enim aliquid deesse.*

l. 31. *Fort.* τῷ παρ' ὑμῖν.

l. 44. τοῦ τῶν ἄλλων ἀνθρωπίνους πιθῶ] *Hic egregiam nobis operam nauauit Lipsius, vt morem Romanorum vinctos habendi doceret, in Commentario ad 3. Annalium, in hæc verba Taciti, pag.* 60. Seruos Lepidæ cùm militari custodia haberentur, transtulit ad consules. In vrbe, *inquit,* ipsa triplex ratio adseruandi captiuos. Aut enim in carcere habebantur locoq; concluso, sine ullo milite, vt ferè seruitia, & capita viliora: aut in custodiâ militari, aut in ædibus magistratuum. Custodia militaris frequentissima & Romæ, & in prouincijs, eiusq; modus, vt qui in noxâ esset, catenam manui dextræ alligatam haberet, quæ eadem militis sinistram vinciret custodiæ eius præfecti. *deinde hoc compluribus confirmat exemplis. Iosephus l.* 18. *cap.* 13. *de captiuo Rege Agrippa narrat, Centurionem illi benignum appositum, & militem, cum quo vniciretur, humanè. Seneca de Tranquillitate animi lib.* 1. *cap.* 10. Sed quid refert? Eadem custodia vniuersos circumdedit, alligatiq; sunt etiam qui alligauerunt: nisi tu fortè leuiorem in sinistra catenam putas. *Idem epist.* 5. Quemadmodum eadem catena & custodia *(sic emendat pro* custodem: custodia *custoditum significat, vt Virg.* tua cura Lycoris: *sic nos rem curæ commissam,* curam *dicimus)* & militem copulat: sic ista quæ dissimillima sunt pariter incedunt. *sed omnium euidentissimè lib.* 5. *Athenæus ad finem, vbi Athenio res Mithridatis extollit,* Ρωμαίων ἢ στρατηγὸς μὲ παχυλίας Κόϊντος Ὀπτ[illegible] ἀθλοθετεῖς ἀκολουθεῖ Νέμειος. Μαύλιος ἢ Ἀκύλλιος ὁ ὑπατικὸς, ὁ τὸν ὑπὸ Σικελίας καταγαγὼν δρίαμβον, Ζωνάρᾳ ἕπεται ἄλυσιν μακρᾷ Βασίρνιον πεντάπηχυν, πρὸς ὑπὸ ἱππέως ἔλκεται. *Hic Lipsius vertit* παραδοθεὶς, deditione acceptus, *quod non fecisset, si tum fuisset Græci sermonis, quàm Latini peritus.* παραδοθεὶς *enim est* custodiæ traditus, *sine* commissus. *vt Psal.* 87. παρεδόθην, καὶ οὐκ ἐξεπορευόμην. *Heb. verbum est,* incarceratus fui. *neq; illud vidit legendum esse* αὐτὸ ἢ συνδεῖται, Ζωσθέν. Ζωσθεὶς *enim* colligator, *non* colligatus. *Hæc cum ijs conueniunt, quæ sunt apud Lucam Actorum* 28. *v.* 16. πρὸς ἢ Παύλῳ ἐπετράπη μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ. *v.* 20. ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι.

Pag. 144. 8. *Legendum* profectò, ἀκωλῶν ἔδει κἂν ταῦτα φοβῆσαι αὐτούς] *Nempe* ἡ ἀπιστεία καὶ δεισοί. *hæc enim vtraq; affirmant fecisse* εἰς προκοπὴν τῆς εὐαγγελίου, *quæ videbantur multum impedituræ: vel hæc igitur illis metum iniecisse oportuit, & tardiores ad prædicandum fecisse. approbant sequentia.*

l. 10. *Profectò legendũ,* εἰ ἡ ἀπιστεία οὐκ ἠρίει ἐπαισχύνεσθαι, οἱ κίνδυνοι εἰς ἀναίσχυντον ὤφελον. Si hoc, quod erant illiterati, non sinebat eos pudore suffundi, certè pericula debuêrunt nonnullum timorem afferre.

l. 11. ἀλλ' οὐκ ἐποίουν] *Hic locus habet dilemma.* Si fecêrunt miracula, hoc testimonium est veritatis: si non fecerunt, maius miraculum est, quî potuerunt sine miraculis orbem terrarum ad se perducere. *hoc est enim* μεσάζειν, *verbum medium.*

l. 23. *Nullo modo probo,* κομιεῖ τῶν κεφαλῶν *(non enim procederet quod agit de vinculis)* sed δεσμοῖς, vt erat in prioribus editionibus. *Corona vincit caput, sed probro non afficit, illustrat potiùs: sic vincula non decorârunt Apostolum, sed honestiorẽ fecerunt. Mss. Augustanus,* κοσμεῖ.

Pag. 145. 28. ὃ λέγω] *Post hoc verbum deest aliquid. sic restitue,* ὃ λέγω τότε, ὅτε ὑμᾶς ἤπου ἄμφω, ἀλλ' ὅτε ἐν τοῖς β. *vel aliquid simile.*

l. 32.

l. 32. ἀπλότητα δὲ τὴν εὐκοσμίαν] *Non ornatum, sed modestiam. Æschines contra Ctesiphontem,* καὶ που νόμος, ὃς ἐκωμῴδησεν ὁ Σόλων οὐ τὰς ἡδυπαθείας εὐκοσμίας.

l. 36. *Haud dubiè legendum,* σκηνικῷ ἐνεδύτῳ. *Dicunt enim* σκηνικῶν συμβολικὸν καὶ πολεμικὸν, ornatum histrionicum & bellicum.

Pag. 146. 2. *Profectò legendum,* ὑποψίαι φανερά. *Potest enim esse quædam superbia occulta, quæ lateat in corde, neque se palam ostendat. Sed in cultu corporis est manifesta. Nulla autem est suspicio manifesta, vt nomen ipsum declarat. Præterea cætera, quæ hic enumerat, vitia sunt in ipso.* ὑποψίαν, *si legas, erit in altero.*

Hom. 11.

l. 42. Post ὄντα deest εἰδώς.

Pag. 148. 10. δηλῶν ὅτι τὸν διαπεδυκότα] *Hoc participium nunquam est passivum, sed sic dicitur,* διαπέδευκα τὸν κυβὸν, *vt* διαπέδυκε τὸν λόγον. *& quod dicimus,* bonas horas malè collocare, *est* καλὰς ὥρας κακῶς διαπέδευκα. *Passivum est* διακεκυβευμένος. *Est & διαπέδευκα, diuendere, distrahere merces, contrarium τῷ ἀγοράζειν, quo festiuius hic ponitur (Cum cæteris delendum quod τὸ ἑτέρως) ἐξαγοράζειν ἢ τὸν κυβὸν phrasis Chaldæorum. Daniel 2.* ἐπ' ἀληθείας οἶδα ἐγὼ, ὅτι κυβὸν ἐξαγοράζετε. *Quod interpretantur,* ὑπάρξεων διαπρᾶσθε. *Sed illud Pauli nemo melius potuit explicare quàm Plutarchus, minoris hoc referens Scipionis apophthegma,* ὁρῶν ἢ τὴν ὑπόνοιαν ἧν πολεμίων, ἔλεγεν ὠνεῖσθαι τὸ χρόνον τὴν ἀσφάλειαν. τὸν γὰρ ἀγαθὸν στρατηγὸν, ὥσπερ ἰατρὸν, ἐκπίπτειν δεῖσθαι τῆς διὰ τὸ σπάνιον θεραπείας. *Hic etiam* ἐξαγοράζειν τὸν κυβὸν, *nihil aliud est, quàm* ὠνεῖσθαι τὸ κυβερνᾶν τὴν ἀσφάλειαν: *& sic melius apud Plutarchum legeretur. Neq; aliter Noster explicat, quæ vera est expositio, sed nostros omnes, quos vidi, fefellit. Ex hoc enim fuit explicandus ille ad Eph. cap. 5. v. 15.* βλέπετε πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι. ἀλλ' ὡς σοφοὶ, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι. *Quod Nostri sic explicant, quasi dixisset,* ἐξαγοραζόμενοι τὸν χρόνον. *Sed ἡμέραι πονηραὶ continent interpretationem τοῦ καιροῦ. Est autem* ἐξαγοράζειν τὸν καιρὸν, *Interprete Chrysostomo,* πανδήμους θεωρεῖν καὶ κέρδος ἡγεῖσθαι μὴ ὑστερεῖν: *quæ Scipionis fuit sententia.*

l. 31. *Legendum,* ὅτι αἱ ἧττον πλουτούντων καὶ ἀρχόντων ψυχαὶ εὐδενέστεραι τυγχάνουσιν ὥστε μᾶλλον, φ. ἐγμαίνουσι μᾶλλον, καὶ διαῤῥήγνυσι] *Quasi diceret,* molliores, *molliùs tractandi sunt. Hæc quoq; oratoris prudentia est, non cum omnibus eodem modo agere, sed diligenter considerare naturas moresq; hominum, quod Plato præcepit in Phædro, & Aristoteles præclarè docuit* τὰ ἧττον πλουσίων ἤθη, 2. *Rhet. cap.* 15. ὥσπερ γὰρ ἔχοντες ἅπαντα τἀγαθὰ, ὥστο διάκεινται. καὶ ὡς ἐν κεφαλαίῳ, αὐτοὺς εὐδαίμονας ἤθους ὁ πλοῦτός δέδωκε. *Quare oportet, vt inquit Chrysostomus, eorum* εὐδενείᾳ συγκαταβαίνειν.

l. 39. *Lege,* ἕπεται σίγα.

l. 40. *Legendum,* τὸ χαῦνον, *vt lin.* 41. τὸ σκληρὸν, *vel* τῷ χαύνῳ *est substantiuum, vt* τῷ κάλλει,

ignauiam, τῷ θέρμῳ, calorem.

Pag. 149. 11. παύτα ἡμῖν, φησι] Probabile mihi videtur multa hîc intercidisse. Primò, quia tam abruptè desinit: secundò, quia horum quæ sequuntur ἀκολουθίας ratio nulla reddi potest. Quæ priùs interpretatus est, nunc iterum aggreditur, quod & in his commentarijs antea fecisse memini, & postea facit, & facit hom 12. in 1. ad Corinth. & hom. 33. ad Hebr. & in commentarijs in actus frequentissimè facit. Iam verò, cur tandem à versûs sexti interpretatione, ad finem versûs noni subitò abruptèque transit? Non dubito, quin & intermedia absoluerit, sed omnino puto periisse. *Hal.*

l. 14. καὶ μὴν πύτε ἐκ τῶν ἐγκαλούντων, καὶ μὴν σφόδρα ἐγκαλούντων] Aut corrupta, aut obscura.

l. 32. *Videtur legendum,* ὁ καθῆκας σεαυτὸν εἰς τὸν] ¶ Hoc est Chrysostomum cogere ἁπλούστερον loqui quàm velit; nam ipse vtitur hoc verbo neutraliter.

Pag. 150. 13. ἀπ' ἐκείνου, ἐξήλεγξά σε, καὶ κατέσκηψόν σε] Notat Interpres Latinus deesse hîc aliquid in exemplari Veronensi. Ego verò nihil deesse puto: sed esse hæc verba eorum qui amicorum suorum victorijs exultant, eaque sibi attribuunt quæ vincentis sunt. *Hal.*

l. 21. *Magis probo,* τὸ ὀπαδευκυῖαν. *Debet enim esse verbum, quod significet actionem.*

Pag. 151. 6. *Legendum,* καὶ διωνδωῦσι κοσμοπλέκεσθαι. Rectum puto quod editur. Vellet quis eum, qui ipsam adornat, non posse eum adornare. *Hal.*

Hom. 12.

Pag. 152. 17. *Legendum ex comparatione membrorum,* εἰ μὲν τις μέρος μὴ ἔχοι, ἰσήκη ἢ βραχέως (*sic enim ponendum, vt respondeat τῷ* ἔχει) *vel potiùs* ἰσήκη ἢ ὧν β. ἢ ὧν *est* γι ὧν. ¶ Puto melius τὸ ὧ omnino expungi. Aliàs enim sibi contradicet. *Hal.*

l. 26. καὶ Δημᾶς] Omitti debet, quantum video, hæc particula, & interpretatio sequens priori annectenda. *Hal.*

l. 43. ἴσως ἐκ ἐθέλω ἀλλ' ἢ ψιλῆς μ. ο. ἀλλὰ *sed,* ἀλλ' ἢ *nisi.*

Pag. 153. 17. πῶς μόνοι δὲ πολλῶν ἀπαιδεύτων αὐτὸν, ἀναπαύσει αὐτούς. τὸ γὰρ ἀπαιδεύτους *non est pass. & Paulus ipse eos salutabat à nullis: Paulus iterum magis sibi demiscetos reddidit.*

l. 20. *Puto legendum,* ὁπηνίκα αὐτοῖς. Vtrumq; legitur.

l. 28. *Profectò legendum,* πλωτικὸς κεχειμακὼς ἀπορῇ εἰς τὸν διακονίαν, ὧν παρέλαβες: *vel* εἰς ὧν παρέλ. διακονίαν.

Pag. 154. 14. *Malim,* ἧττόντων.

l. 20. καὶ τὸ ζωάγειν ἁπαιτεῖ] *Non est dubitandum de hoc verbo.* ζωάγειν *est convocare cœtus Ecclesiasticos, verbum prædicare, sacramentum ministrare. nam & τῷ εὐχαριστίαν, ζωάξιν vocabant: ductum opinor ab eâ verbi significatione, quam notat Athenæus lib.* 8. ἔλεγον ἢ ζωάγειν, τὸ

τὸ μετ' ἀλλήλων πίνειν, vnà esse, & epulari: καὶ συναγώγιον, τὸ συμπόσιον. *Menander*: καὶ νῦν ὑφ' ὑμῶν ξωσάγεσι καὶ μόνας. *Idem*, ἐπλήρωσαν τὸ συναγώγιον. *Act.* 20. *v.* 7. ξωπυρούντων ἡμῶν ἀθρόων τοῦ κλάσαι ἄρτον. ¶ Corruptum puto, tum ξωπάγειν, tum κινδυνεύειν. Nam quid? τὸ κινδυνεύειν minus quid est τοῦ σωπάγειν? Mihi persuasissimum est Chrysostomum sic scripsisse, ὥστε ἐκείνους μὲ καὶ τὸ σωπηγεῖν ἀπαιτεῖ, τόσους γε τὸ μυκτηρίσειν μόνον. Hal.

l. 27. *Legendum*, ἐγκαθήμενον ἡμᾶς, *neq; delendum. oculis enim nimis reconditis & fidentibus insignis est deformitas. Quod idem aduerbium sequenti quoq; adiungitur verbo, figura est elegans.*

l. 33. *Retinendum quoq;* τὸ ἐξίπτασθαι, *neq; sinendum vt euolet de contextu in marginem. cur enim per ambages & circumlocutionem potiùs diceret,* ποιεῖ ἐξίστασθαι, *quàm per vnum verbum* ἐξίστησι? ποιεῖν ἐξίπτασθαι τὴν ψυχὴν, *est* ἀναπηδᾶν τὴν ψυχὴν, *leuare animum, quasi quibusdam alis, vt Plato in Phædro loquitur: & Basilius* ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς. τῷ γὰρ ὄντως κλαυθμὸν ἡ ψυχὴ σαντασίαν λαβοῦσα, καθάπερ πτηνὸν πτερωτὸν πρὸς αὐτὸ τὴν ἀφθαρσίαν πτερωθεῖσα, τὰς ἐνοχλούσας αὐτῇ τὰς σώματος ἡδονὰς ὡς ποδῶν τάπω ἐλαύνει.

l. 37. *Legendum videtur, vel* καὶ ἀΐδιον καὶ σωματικὸν, *i. ἀόρατον, vel* καὶ αἰδιτὸν καὶ ἀσώματον. *ignis enim gehennæ est incorporeus, vt perhibent.*

Pag. 155. 15. *Fortè,* εἰς γέενναν ἔνεκεν.

l. 41. ἀναχρώμενα *non memini passiuum. Fortè* ὅταν ἀναχραίνῃ.

Pag. 156. 2. *Legas* καὶ τῆς ψυχῆς κατήρεσεν *forsitan. Oculi sunt enim indices animi, vt illud Æschyli,* σὺ γὰρ φρενώσας ὄμμα σου κατηρεῖ. *Certè aliquid deest. illa enim comparatiua sunt pro superlatiuis. quid enim? est ne oculus nobilius membrum, & speciosius ipsâ animâ? aut quis vnquam membrum animam dixit? nostram coniecturam approbat quod sequitur.*

l. 9. *Legendum arbitror,* καὶ μὴν ταῦτα οὐκ ἀνυβρεσύνης, ἀλλ' ἀφροσύνης. *aliter non tollitur quod oppositum est.*

l. 18. *Quid est* τὰ ὀθνεῖα μήματα? *certè non qui lætitiâ afferunt alys, sed de quorum malis alij lætantur. dubito. quid si legas* κηδήματα;

l. 24. οὐκ ἔχεις. *legendum.*

l. 36. *Legendum,* ἐξ ἀγκάλης γὰ, οὐκ ἐκ παλαίστρας ἐξῆλθεν. *alludere videtur ad morem tradendi virgines in nuptijs, quæ quasi quædam est emancipatio: nisi quòd mulier nunquam sui iuris est iure ciuili. Si legas* ἐξ ἀγκάλης γε, *de meretricibus complexuq; amatorũ accipiendum videtur* κατ' εἰρωνείαν. *Sed quid est quod sequitur? in palæstrâne exercebantur virgines, vt olim Lacænæ? hæreo. fort.* ἐξ ἀγκάλης γὰ, καὶ οὐκ ἐκ παλαίστρας ἐξῆλ. *sed vide pag.* 156. 27. *Forte ita legendum* εἰρωνικῶς: ἐξ ἀγκάλης γε, οὐκ ἐκ πατρὸς ἐξῆλθε, *quasi verò ex amatoris amplexu, non de cubiculo suo sit egressa.* παστὸς *est* ὁ νυμφών. *Psal.* 18. καὶ αὐτὸς ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ. *Ioel* 2. ἐξελθέτω νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, καὶ νύμφη ἐκ τοῦ παστοῦ αὐτῆς.

l. 31. καὶ μάχει ῥήματος-] Quæ ad marginẽ, quantum video, sensum non habent. nunc verò, nisi fallor, intelligit plurimos, cùm aliquid agerent, mali ominis putare, si vel verbum aliquod, quod rei agendæ contrarium quid sonaret, emitterent, vt inter vina curanda vappam nominari, erat religio. legendum itaq; puto, ὅταν μὲ βιωπικόν τι (exprimendum enim puto aliquod nomen) μάχει ῥήματος οἰωνίζεσθαι. τὸ οἰωνίζεσθαι enim non ominari solùm, sed & abominari significat. Hal.

l. 42. εἰ σὺ ἐρᾷδαι θέλεις, παντοπώλιδος] Obseruat Interpres locum hunc esse corruptum. ego post θέλεις deesse aliquid puto. nam quod sequitur, nullatenus à præcedentibus pendet, sed tantùm significat, istiusmodi nuptias non esse virginis honestæ, sed infimæ plebis, quam παντοπώλιδος, & λαχανοπώλιδος nominibus significat. Hal.

l. 42. παντοπώλιδος καὶ λαχανοπώλιδος ἡ δημιουργὸς ταῦτα] *Casaubonus noster ex Menandro docet, mulieres fuisse, quæ placentas & liba conficerent in sacris solennibus nuptijs, atq; conuiuijs.*

--πάντα γὰρ ταὐτὰ
Νῦν ὄζειν. ὁ μάγειρος γὰρ ἐγχύτους ποιεῖ,
Πλακοῦντας, ὀπτὰ, χόνδρον ἑψεῖ, καὶ φέρει
Μετὰ τὸ τέλειος. εἶτα θρῖον καὶ βότρις.
ἡ δημιοῦργος δ' αὐτὰ πυρετταγμένη
κρεάδι ὀπτᾷ, καὶ χύλας καὶ ταραγήματα.

Ostendit omnia peruersè agi (*inquit Casaubonus*) cùm coquus opera dulciaria effingat, cuius erat munus carnes coquere aut pisces, & condimenta condire. è contrariò coqui æmula ἡ δημιουργὸς illius officio fungatur, carnes curet assatas, turdos paret, quæ liba & placentas effingere debuit. *Hesychius* λάγανα καὶ γυνὴ δημιουργὸς, ἢ ἐν τοῖς γάμοις πέμματα πλάττει. *Sed & in sacris eadem opera mulierum vtebantur. Inter opera enim muliebria quinto de Rep. Platonis recensetur* ἡ τῶν ποπάνων τεχνικὴ. πόπανον *antè Diis offerebatur. Proclus enim Interpres doctissimus refert ad morem Athenienssium, qui soliti sunt in libis Deorum effingendis mulierũ vti industriâ, cuius hæc sunt verba, ὥνδα καὶ ἔθος ἐδίδαξε τὸ Ἀττικὸν, ὡς ἄρα γυναῖκας ἦσαν, οὐχ αἱ ἀλεκτρίδες μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ ποπανοποιοὶ μιμήσασθαι τὰς φύσεις τὰς πλαττούσας, ὅσα τοῖς Θεοῖς ἀνάθεν ζῶα καὶ φυτά. Theocritus Idyll.* 15. *describens reginæ Berenices* φιλοτιμίαν *in Adonidis pompæ ferculis.*

Εἴδετε δ' ὅσα γυναῖκες ὀλὰ πλαθάνᾳ πονέοντι,
Ἀνθεα μίσγοισαι λιβυκῷ παντοῖ' ἄλι' ἀλλήλῳ.

In illis autem operibus, vt poeta subiungit, exprimebant effigies cuiusq; generis animalium. πλαθάνη vas est ἀπὸ πλάττειν. *Hic autem Theocriti locus cum illo Procli vice commentarij potuit esse ad illud Ieremiæ cap.* 7. καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῆς πετοῦσι στέας, τὰ ποιῆσαι κυλλοὺς τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. *retinent Græci, quod tutissimum fuit, nomen Hebræum. Chrysostomus* κυλλοὺς, πόπανά φησιν ἄρτους. *Olympiodorus,* πέμματά τινα. *Lat.* vt faciant placentas reginæ cœli. *sic etiam Græci cap.* 44 τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ. *idem vtrobiq; est vocabulũ Heb. Iunius*, ad faciendum lucunculos rebus cœlestibus, *& vox Hebræa, inquit, significat liba, quæ quasdam*

quasdam formas expressas habebant pro ratione idolorum, quibus erant offerenda, quod genus liborum Romani appellabant lucuntes, *sive per diminutionem* lucunculos, *à Lucumonibus Hetruscis harum superstitionum maximis artificibus. Quas igitur Noster hic recenset δημιουργὸς in nuptys adhiberi solitas, mulieres fuisse certum est, vt ex Hesychio constat, & adiunctis nominibus. Sed videndum, an non melius ex Platone & Chrysostomo legatur,* ποπανοπώλιδ⊖, *vel* ἀρτοπώλιδ⊖. *Nam* παντοπώλιδος *mihi suspectum est.*

l. 44. *Legendum,* κἂν ὑλικὴ τὶς ᾖ παρθένος.

Pag. 157. 10. *Videtur legendum* , καὶ παρεῖπεις τοὺς σωθέντας.

l. 12. -λὰς ἕως αὖ δυο-] Dounæus in margine suppleuerat ἕνα hoc modo, ἐκ ἐργάζονται πολλὰς ἕνα, ἕως αὖ δυο- Ego verò in textum admittere non sum ausus.

l. 15. ἐκ ἀρῆκαν ἕνα ἀρχαῖν πρὸς τὴν γένεσιν] *Arist. de generatione animalium lib.* 2. *cap.* 5. Καίτοι τις ἀπορήσειε διὰ τὴν αἰτίαν, ἐπεὶ ἔχει τὸ θῆλυ τὴν αὐτὴν ψυχὴν, καὶ ἡ ὕλη τὸ περίττωμα ⊤ θηλεῖάς ἐστι, τί πρόσθεται ⊤ ἄρρενος. ἀλλ' ἐκ αὐτοῦ ἐξ αὐτῆς γίνεται ⊤ θῆλυ. *Cui quæstioni respondit philosophus,* αἰτίαν ⊤, ὅτι διαφέρει τὸ ζῷον ⊤ φυτοῦ αἰσθήσει. τὸ ⊤ ἄρρεν ἔχει τῆς αἰσθητικῆς πεπτικὸν ψυχῆς.

l. 16. ὃ γὰρ ἔστιν ἐᾶς ὁ ὑλέπω] ὃ in Ms. abest: at quomodocunque legas, locus hic sensum non habet, vtpote corruptus.

l. 17. ἐποίησεν ἐξ ἑνὸς ἕνα] Puto legendum, ἐποίησεν ἐξ ἑνὸς δύο.

l. 23. ὥσπερ τὰ ἡμίτομα δύο] *Plato vocat in Symposio* τεμάχια, καὶ ξύμβολα. *Et videtur festiuam illa Aristophanis fabula hinc orta, quæ narrat marem & fœminam à principio fuisse vnum, deinde à Ioue resectum esse à mare fœminam. Hanc enim fabulam videtur hoc verbo perstrinxisse Chrysostomus. Sic est apud Platonem,* ἔστι δὴ ὧν ἐκ τότε (*sic legendum non* ἐκ τόσου) ὁ ἔρως ἕμφυτος ἀλλήλων τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τῆς ἀρχαίας φύσεως συναγωγὸς, καὶ ἐπιχειρῶν ποιῆσαι ἓν ἐκ δυοῖν, καὶ ἰάσασθαι τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην. ἕκαστος οὖν ἡμῶν ἐστιν ἀνθρώπου ξύμβολον, ἅτε τετμημένῳ⊖ ὥσπερ αἱ ψῆτται ἐξ ἑνὸς δύο. ζητεῖ δὴ ἀεὶ τὸ ἑαυτῷ ἕκαστος ξύμβολον. ξύμβολα *sunt duæ partes vnius rei diuisæ, quæ denuo componantur. Vnde est apud Arist.* 3. *polit. cap.* 3. *ciuitatibus quibusdam* ἡ ὑπὸ τῶν ξυμβόλων κοινωνία.

l. 28. ἀτελὴς ἔστι πρὸς βίᾳ σύναπιν τῷ περέντος ἐκάστεος] *Hom. in Catalogo nauium de Protesilao.*

--φυλάκην δ' ἐλέλειπτο,
Καὶ δῆμος ἠμιτελής.

Eustathius, ὡς τῷ μὲν ἡμίσει, τῇ ἀλόχῳ δηλαδὴ συνεζῶντος τῷ δήμῳ, τῷ δὲ λοιπῷ μὴ ὄντος, ἤτοι τῷ Πρωτεσιλάῳ τῷ μηκέτ' ὄντι. *Coniux erat Laodamia Acasti filia. Itaq; cùm Geographus, inquit, ἀδίκως apud Homerum dixisset* τοὺ γὰρ γυναικῶν, ἐπάγει, ἡμιτελὴς δὲ ἔσεσθαι ἔοικε, ὡς καὶ ὁ οἶκος ὁ Πρωτεσιλάου διὰ τὸ ἔσεσθαι, ἢ ἡμίγαμος, ὡς τὸ ἕτερον τῶν οἰκούντων ἑστημμένος. τέλος δὲ ὁ γάμος. ὅθεν τελείως τοὺ γεγαμηκότας ἔλεγον. *Hinc Noster priori pag.* 157. 2. μὴ δὲ θέαθεὶν ἔστιν ὁ γάμος; μυστήριόν ἐστι, καὶ τύπος μεγάλου πράγματος. μυστήρια dicebant τὰλη καὶ τελετάς. *Euripides Hippolyto,*

Ἐλθόντα δ' εἰν Πετθέως ποτ' ἐκ δόμων
Σεμνῶν ἐς ὄψιν καὶ τέλη μυστήρια.

Sophocles Antigonâ,

Κεῖται δ' νεκρὸς πρὸς νεκρῷ, τὰ νυμφικὰ
Τέλη λαχὼν Ἅιδαισιν εἰν ᾄδου δόμοις.

Sed & sacra quædam, quæ fiebant ante nuptias, vocabant προτέλεια.

l. 31. πότερον τῆς ἡδονῆς χωνεύσης ἢ γυνὴ δεχομένη πήγνυσι καὶ θάλπει] τὸ σπέρμα *dicit: liquescit enim & mari & femina, quod sit vt neutrum congeleſcat:* ἔστι δὲ ὅτε γῆς, ἢ ὕδατος, ἀλλὰ τῆς πνεύματος τὸ λιπαρόν. ὁ δὲ ἀὴρ θερμὸν καὶ ἄπικτον. *hunc enim spiritum appellat. elegans translatio. Sed philosophus ait,* τὸ σπέρμα ὑπὸ τῆς θερμῆς παχύνεσθαι, ψυχόμενον δ' ὑγραίνεται. ἐξέρχεται δὲ ἐκ τῆς ζωὴ παχὺ καὶ λευκόν· ψυχθὲν δὲ γίνεται ὑγρόν. *At* πήγνυσθαι *non negat* ὑπὸ τῆς θερμοῦ. 2. *de generat. animalium cap.* 2. *Simili translatione vsus est Cicero Tuscul.* 4. Liquescimus voluptate, *inquit*, fluimusq; mollitiâ. & 5. Quos nullæ futiles lætitiæ exultantes languidis liquefaciant voluptatibus.

l. 40. καὶ ἀκεραίως εἶπεν] *Hoc Eustathio est* ἀσφαλῶς, *cùm ita circumspectè quid dicimus, vt nemo possit reprehendere.*

Pag. 158. 7. *Ex priore versu legendum videtur,* ἐπεὶ ὁ βόρβορον καθαίρων, *vel* καταχωννύων, *vel,* ὁ βορβόρου καταλέων ὕδωρ. *Nam* τὸ κατέχων *quid sit, non intelligo.*

l. 9. εἶπω πῶς καὶ μυστήριον τῆς ἐκλησίας ἐστίν; *cum interrogatione. Nam* τὰ ἀποφαντικὰ τῆς ῥήματος *sunt* ἀποτακτικά. *vt* ὦ μοι, ἐγὼ τί πάθω; *nonnam conclusionem proponit docendam.*

l. 11. *Lego,* καὶ αὐτὴ σωθήσεται σὺν π. τ. *vt Matth.* 1. πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς. εἰσελθεῖν *Hebraica dictio est de nacre: sed hoc non animaduertit Chrysostomus.*

l. 21. πραγμάτων *Melius retinebitur propter ea quæ sequuntur. Ebrietas enim, intemperantia, turpiloquium, negotia sunt Diaboli.*

l. 44. ζητοῦσι] Fortè, ζητῶ.

Pag. 159. 13. *Puto legendum,* καὶ ἁρμόσαι κιχρωμένῳ. κιχρᾶν *est commodare.* 1. *Sam. cap.* 1. κἀγὼ κιχρῶ αὐτὸν τῷ Κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς αὐ ζῇ αὐτὸς, χρῆσιν τῷ Κυρίῳ. *Vide v.* 15. & 16.

l. 32. ἐκεῖ δὲ πάντη] Mutat ordinem commatum. Vide notas in Genes.

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Thessal. prim.

Hom. 1.

PAg. 161. 27. Τί ἄνθρωπε Ἐφεσίοις] Egregiè hîc se fallit Chrysostomus. Eius enim quod de Ephesiis quærit, rationes ad Philippenses spectant. Ijs enim notum esse Timotheum, eorum res curâsse, Paulumque ipsum ad Philippenses missurum sequêtibus testimonijs confirmatur. De Ephesijs verò nihil: & in epistola ad ipsos de Timotheo planè siletur. Nec verò pro Ἐφεσίοις reponere possumus Φιλιππησίοις. Nam in Epistola ad Philippenses Paulus & Timotheus simul coniunguntur. *Hal.*

l. 34. ἐπέστελλεν] Quis ἐπέστελλε? Non Timotheus, sed Paulus. Aut itaque admodum improprie ἐπιστέλλειν sumitur, vt significet, nomen alicuius epistolæ adscribere, vel corruptè legitur pro ζωύστοξε, de Paulo intelligendo. *Hal.*

Pag. 162. 4. Θεὸς] Quod in margine est, magis probârim. sæpè de particulis ὁ & ἡ, &c. obseruat Noster, de Patre & Filio æqualiter dici. *Hal.*

l. 8. εἶδες εὐθὺς ἀπὸ ἐγκωμίων τὸ περοίμιον τῆς ἐπιστολῆς] Quid hæc ad præcedentem particulam? Hæc enim χάριν & εἰρωνίαν non explicant. Puto sic sententias istas disponendas (& sic est apud Oecumenium) εἰρωνίαν. εὐχαριστῶμεν τῷ Θεῷ π. τ. π. ν. μ. υ. π. ὑ. τ. π. η. Εἶδες εὐθὺς ἀπὸ ἐγκωμίων τὸ περοίμιον τῆς ἐπιστολῆς· τοῦτό εὐχαριστεῖν. Fortassis illius commatis, χάριν ὑμῖν καὶ εἰρήνην, interpretatio perijt. *Hal.*

l. 25. *Legendum diuisim* αὐ ἐλέσθαι, *electurum fuisse.*

Pag. 163. 42. *Pro* ἐκούσει, *vel* ἐξάγει, *videtur legendum* αὐτεισάγει τῷ ἀθροῦ. *Sic sæpe loquitur.*

Pag. 164. 29. ἐνεργὸς ὦ] Florilegus habet ἐναρεσῶ-

l. 35. *Puto legendum,* καὶ αὐτὸ αὐξόμθ.

Hom. 2.

Pag. 167. 6. *Legendum,* ἔχουῶ διασόβλα.

l. 42. ἀπὸ κινδύνων ὄντες] ὄντες, id est, ἀλλὰ σῳζόμθοι: fortassis abest vocabulum aliquod, quod cum ipso coniungatur.

l. 39. ἀλλὰ` *retinendum.*

Pag. 168. 18. *Quid sit* ἐν ἐπισάσει, *nescio: fortè legendum* ἐν ὑποσάσει τινὶ, in præfidentiâ, vel præsumptione aliqua, *vel* ἐπὶ στάσει, *vel* ἐν ἐπιστάσει, *in* magisterio, *i.* ἐξουσίᾳ.

Pag. 169. 27. *Sic legendum & distinguendum,* τὸ γὰρ πλῶ ψυχῶ αὐτῆς δῦναι, μᾶλλον ἀθυμοκαλίαν μεῖζον ἐκείνου.

Pag. 170. 1. αὐτῷ] Interpres legit αὐτόν. Melius, vt puto. Sic enim in sequentibus: quanquam sententiæ exordium abruptius est paulò. Vt verò perfecta fiat ἀκολουθία, sic erat exordiendum, ὁ φιλῶν γάννυται ὁρῶν τὸν φιλούμθον, καὶ διαχεῖται. *Hal.*

Pag. 171. 8. *Rectum est,* ἐπισκῆψαι, *subaudi* νοῦν, considerare, animaduertere, *& ponendum pro* ἐπισκῆναι.

l. 9. *Legendum videtur,* μᾶλλον ἵνα.

l. 10. *Lege,* ἢ πλῶ σεμνοῦ.

l. 20. αὔτει *ponendum. Sed illic aliquid mendi latet, nisi forte sic,* αὔτει, τὸ αὐτεῖν, ἀγαθόν. ἐφ` ᾧ. *Vult enim hoc ipsum orare vel petere, esse satis magnum præmium: vt diligere, ieiunare.*

l. 21. ὀφείλομεν ὅτι αἰτοῦμεν τὰ ἀγαθὰ] Interpres aliâs distinguit: pro quo mercedem debemus, quòd bona petimus. Pro eo quod petis, inquit, accipe mercedem.

Hom. 3.

Pag. 172. 39. Θλιβόμθοι ἀλλ᾽ οὐκ ἄρα] Licet interpretatio hæc æquè πῶς, Θλιβόμθοι, quadret, quam πῶς, παρεμυθούμθοι, malim tamen poni Θλιμυθούμθοι, tum quia Θλιβόμθοι priùs exposuerat, & παρεμυθούμθοι non attigerat, tum quia non est particula textûs vltimò repetiti. *Hal.*

Pag. 173. 17. *Videtur legendum,* ὅπου γὰρ καὶ οἱ πρὸ συμφυλέτας αὐτῆς ἐκεῖνοι, *nempe Indæi.*

l. 20.

l. 20. τῷ εἰπεῖν] Malo τό. quin & κἀκεῖνοι ἐν τῇ Ιουδαίᾳ ſuſpectum. *Hal.*

l. 31. διὰ τοῦτο δορυϕ.] Malo, διὰ τοῦτο μὴ δορ.

Pag. 174. 14. εἰπεῖν] Fortaſſis melius, ϕθάσειν.

l. 16. *Fortè*, ϕεῦς ὥραν ἀπολ.

Pag. 175. 14. ἐπειδὴ τῷ διδασκάλων] Sic in Ms. ſententiæ huic lucem, quam potuimus, dedimus, cùm priùs in Veronenſi eſſet perturbatiſſimâ. Nunc fortaſſis ſana ſunt omnia, excepto illo, lin. 18. εἰκὸς ἦ τοῦτο δορυϕ. pro quo fortaſſis melius leges, ἐπειδὴ ἦ εἰκὸς ὦ τοῦτο δορυϕ. ſed enim prior ſententiæ pars huc non videtur valdè ſpectare. Fatendum aliquando, quod diu apud me reputaui: Chryſoſtomo commentanti opus eſt lectore æquo: multa enim paſſim occurrunt, quæ ſcrupuloſi lectoris iudicio non ſatisfacient, & hinc fortaſſis eſt quod Eraſmus, alijque, æquo proniores in cenſuras, ſcripta in Acta, in ſecundam ad Corinth. &c. quæ tam ſunt Chryſoſtomi, quàm quicquid ipſius eſt, Chryſoſtomo noſtro abiudicârint: quia fortaſſis inibi ſunt plurima, quæ faſtidioſo lectori, & neſcio cùius eruditionis expectatione erecto, non placebunt. *Hal.*

l. 39. ἀλλ' ὑγεία. ἀλλ' ἀδένεια] ὑπὸ τῶν, ἄλλο, *non* ἀλλά. Aliud ſanitas, aliud infirmitas. *vt eadem l.* ἄλλοι ἐσμὲν χαίροντες, ἄλλοι ἀλγοῦντες.

Pag. 177. 15. *Melius*, σέναξαι, *vel* σέναξον, *vt quod ſequitur* ἐυχαείμεσον.

l. 21. *Lege*, καὶ μὴ ἀμφίζωμεν. πῶς καὶ τίνι, *deleto* καί.

Pag. 178. 33. *Legendum*, -ζει τάττει, οἶδε καὶ τί καὶ πῶ καταδέονται, ὐκ ἀγροεῖ.

Pag. 179. 22. *Lege*, μὴ κτήσῃ σκόλυ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ. Sed & alterum rectum.

Hom. 4.

Pag. 180. 23. *Legendum videtur*, εἰ γὰρ ἦσαν ἔτι καὶ ὕπω.

Pag. 181. 19. τετέχθαι, μετ' ἐπαίνων. Significat hæc in laudem ipſorum à Paulo porrigi, quaſi dicat, τοῦτο ἔστιν ἐπαινούντος. Nam ſic Oecum. καὶ ὑμεῖς ὑμᾶς. μὴ ἐγκωμίῳ. Hæc de Theſſalonicenſibus prædicare, non alterius erat, quàm ipſorum laudes decantantis. *Hal.*

Pag. 183. 25. *Vide ne melius legatur*, πλεονεξίαν μὲν ὖν, καὶ μοιχείαν, καὶ ϕθόνον, καὶ ἐπιβουλὰς, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἀπὸ τ. τῆς ϕθορᾶς πλησίον αὐαχόλαυ τις δυνήσεται. *Hoc confirmant ſequentia. Quanquam* αὐαχόπτειν *poteſt eſſe verbum medium*, vt ϕεγκόπτειν.

l. 41. *Planè videtur legendum*, ὐκ ἀπὸ τῆς ἀγάπης, τῆς περὶ τὸν ἀδελϕοῦν, καὶ τῆς περὶ τῶν ἰκετείαν ἢ ὑ. τ. σ. *Vtrumq;* enim *verbum* δια ϕεξάμενος, καὶ κατ' ϕεξατο, *vitioſum eſt. Non enim cùm orabat pro Sodomitis, voti compos factus eſt: & in ſubiectione repetendum*, τὸ ὐδυήθησε κατὰ καινοῦ.

Pag. 184. 29. εἰσελθὼν ἐνεκρατέσατο] Ioſephus ingreſſus fleuit, egreſſus verò ad fratres continuitſe. Reponendus itaque contextus è loco citato, Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ταμεῖον ἔκλαυσεν ἐκεῖ· καὶ μεταξὺ τὸ ϕρόσωπον ἐξελθὼν ἐνεκρατεύσατο. Lapſus feſtinantis librarij oculus ob vocum ſimilitudinem ab εἰσελθὼν tranſit ad ἐξελθών. *Hal.*

l. 39. ἧς ἑαυτοῦ πρωρείας καὶ καταδήλης κατὰ δυνάμεις καθιστῶσι] Ego huius ſyntaxeos rationem non video. Quid ſi legamus οἵας δὲ ἑαυτοῦ - - καθιστῶσιν? *Hal.*

l. 41. *Legendum* ἕως ἔτι ζεῖ τ. μ. τ' α. ἢ κ. *dum fervet animus. Euſtathius*, ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία. *Vide* 185. 1.

Pag 185. 7. *Fortè* ἐχθρῷ *legendum.*

l. 9. *Legendum*, κατὰ τοσούτους φιλοφ.

Hom. 5.

l. 40. *Videtur legendum* εἰκότως εἶπε ϕειδεύειν. *Hoc enim verbum eſt apud Paulum, non illud: aut lege*, εἰκότως εἶπεν ὑπερβάλλειν.

Pag. 186. 4. εἰκὸς ἦν, vſq; ad τῆς εὐλαβείας] Si hanc ſequamur lectionem, quorſum illud ἐκείνης αὐτοῦ τῆς εὐλαβείας? αὐαμιμήσκειν enim, ſi referatur ad priora (vt certè ſententiâ ſic ſtante debet) huc ſpectare non poteſt. aut igitur expungenda illa, aut ſequendus Codex Veronenſis, qui ſic habet, εἰκὸς ἦν αὐτῷ (malim αὐτὸν) μὴ πολὺ ϕόβῳ καὶ ὄχλῳ παρηγγελκέναι αὐτοῖς, καὶ αὐαμιμν. *Hal.*

l. 29. ταῦτα] *Lege* τοιαῦτα. *Hal.*

Pag. 188. 14. καὶ ἀλλήλοις εἴξουσιν ὅ τε νυμϕίος καὶ ἡ νύμϕη] *Lex matrimonij ſeruanda ante omnia: quod Homerus etiam docuit Iliados* 4. *ſic Iuno Ioui:*

- - ὑποείξομεν ἀλλήλοισι.

Σοὶ μὲν ἐγὼ, σὺ δ' ἐμοὶ, ὅτι δ' ἴϕθιμοι θεοὶ ἄλλοι.

Non enim ſemper maritus imperitare debet vxori, ſed interdum cedere. Sic Noſter ἀλλήλοις ὑποτάγήσονται. *Vide lin. prox.*

l. 23. *Videtur legendum*, τὰ τῆς πόρνης ῥήματα, *quod locus proverb. probat lin. proxima*, mel diſtillant labra meretricis.

l. 39. *Legendum*, ὡς ἐν τῷ ἡμετέρῳ στόματι. *Probat l.* 37.

Pag 189. 20. ὥσπερ σώματι τύπῳ] Corrupta puto.

l. 22. καὶ εἰς μητέρας τοὺς ἀπίστους ἔρωτας ἐκκυλισθέντας] Fortaſſis melius, καὶ μητρυιὰς εἰς τοὺς ἀπίστους. ἐρεκκυλισθείσας. Eſt enim illud in theatricis non infrequens. Quin etiam locanda potiùs verba ſic correcta poſt γυναῖκας ϕαινομένας lin. 20. *Hal.*

l. 43. *Lege*, ὃ γραϕὴ ϕησιν.

Pag. 190. 18. καὶ εἰ μὴ καπόρθωσαν, ἐνήγαγεν αὖ μᾶλλον] *Scilicet*, ϕεὸς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. *Hal.*

l. 37. ϕεὸς ταύτῃ] Puto melius, ὅπως ταύτῃ. Nam vt ϕεὸς ταύτῃ ſit idem quod διὰ τοῦτο, opinor ferri non poſſe. *Hal.*

Hom. 6.

Pag. 191. 15. *Lege*, ἢ διὰ τί ; ἐκ λῶ.

l. 26. *Fortè* κόπτεσθαι, *quod est plangere*, κατακόπτεσθαι, *occidi: sed iterum habetur hoc verbum, l.* 31. *sed vide lin.* 28. *&* 37.

l. 42. ἐυεργετῆται, *melius.*

Pag. 192. 2. ἢ τίνων ὄζειν ὁ θρῶν τῶν ῥημάτων] Aut mira est hypallage, aut legendum, ἢ ταῦτα ὄζει τὰ θρώου τὰ ῥήματα : sic enim loqui debuit. *Hal.*

l. 4. *Fortè* τῶν ἀπεσχαδίαν.

Hom. 7.

Pag. 194. 41. τίνος ἢ μετ' ἐκείνου vsque ad τοῦτο γὰρ ὑμῖν 195. lin. 31. In his multa sunt quæ vehementer displicent: interpretationes ipso cõtextu obscuriores, quale illud p. 19. 5. l. 29. vbi quærens cur fideles dicuntur in Christo dormire, respondet, ὑπνοῦσι χρεὼν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς. At quomodo tandem mortui Christũ habent in seipsis? Deinde p. 195. l. 6. sententiæ prorsus ἀνακόλουθοι. Illud enim διὰ τί, φησὶν ὥσπερ οἱ λοιποὶ &c. quomodo à reliquis dependet? Illud etiam 195. 8. προτέρους φησὶν, &c quomodo præcedentibus annectitur? Sed quod questus sum, aliquid est in Comment. Chrysostomi, quod frequenter offendit, siue fuerit Chrysostomi, siue Codicum. *Hal.*

Pag. 195. 12. *Fortè* χρειώτερον μὲν γὰρ. *Disputat enim quid cuiq; personæ fideli vel infideli sit aptius.*

l. 19. καθολικῶς ἀνάστασιν illam omnium ad iudicium intelligit, μερικῶς verò illam fidelium ad gloriam. *Hal.*

l. 22. τοὺς κοιμηθέντας] Repeti etiam debebant reliquæ textûs particulæ vsque ad finem capitis. Nam clausulæ illæ, οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ, &, σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα, &, ἐν νεφέλαις ἁρπαγησόμεθα, in sequentibus habentur. Quod verò spectat ad illud in margine quod variæ lectionis vicem subit, admittendum puto in contextum hoc modo, καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ, καὶ πάλιν, οἱ νεκροὶ (addendum etiam è contextu ἐν Χριστῷ) ἀναστήσονται. ἔπειτα - lineâ vero 23. pro λέγων, malim λέγει.

l. 35. *Legendum videtur*, ἐνταῦθα ἢ τὸ ἀξιόπιστον τῆς ἀναστάσεως καὶ τῷ ὕπνῳ παρέσχησεν. *Errorem peperit coniunctio, quæ videbatur copulatiua, sed non est.*

l. 36. Αὐτὸς, *superuacuum est.*

Ib. Videtur legendum, ὥσπερ ὄζειν εὔκολον τοὺς ζῶντας ἀφθῶσαι, ὕτω καὶ τοὺς ἀπολωλότας. *Hoc enim verbum vtriq; participio conuenit*, ἀφθῶσαι *non item: pertinet q; ad illud*, καὶ τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. *quasi diceret*, tam facile est Deo mortuos, quàm viuos adducere cum Christo. *Hoc probat apertè l.* 41. *huius pag.*

Pag. 196. 1. ἐδέξαντο] *Malo*, ἐδήξαντο, *modo sit in vsu.* Hal.

l. 12. εἰσὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς, οἱ τὰς ψυχὰς καὶ εἰς φυτὰ καὶ εἰς θαμνους ἄγοντες] *Empedocles apud Laertium:*

Καὶ γὰρ ἤπστ' ἐγὼ γβυόμλω κύρη τε κόρος τε,
Θάμνῳ τ' οἰωνός τε καὶ ἰχθὺς εἶν ἁλί.

l. 14. *Legendum*, ἄλλοι πάλιν φασὶν ὑπὸ πυρὸς αὐαλίζεσθαι τὸ σῶμα, καὶ ἰματίων αὐάσιν γίνεσθαι, καὶ ὑποδημάτων. *Videtur enim hîc aliquid desiderari. Hoc autem, ni fallor, intelligendum de Hercule, quem Philoctetes illatis tedis in Oeta cremauit. Qui deinde tot laboribus exantlatis Heben duxit, & in cœlo visus est eodem habitu, quo vtebatur in terris.*

l. 17. ὅτι πᾶσα ἡ ζωὴ ὑπὸ φθορᾶς γίνεται] *Hoc eodem argumento Socrates in Phædone vtitur*, Omnem generationem esse ex contrarijs: Et quemadmodum ex viuis mortui fiunt, sic rursus ex mortuis, versâ vice, rediuiuos creari.

l. 22. *Quid si legamus* ὑπὸ τοῦ εἰδεχθοῦς γίνεται ἀκίνυ. *Sed acinum ῥᾶγα dicunt. Vide Cicer. de Senectute, & Hesychium.*

l. 28. *Fortè* ἐκεῖ φυσικὸν, *vt cæteræ qualitatum proprietates, quas enumerat.*

l. 36. πῶς τὸ ὑγρὸν καὶ μαλακὸν εἰς σκληρὸν καὶ ψυχρὸν πήγνυται, τὸ ὀστοῦν] *Galenus, in* τῷ περὶ αὐτάρκους *refellens Aristotelem, ait*, πῶς γλισχρότητα καὶ αὐχμα *& transire in ossa, neruos, cartilagines, venas, & arterias : τὰ καταμήνια autem sanguinem & carnes gignere.*

Pag. 197. 5. *videtur legendum*, ἀχὴ ἀχανὲς γίγονεν, *quod spacium significat vastum, & immensum, quod intuentes* ἐλλιγιῶσιν. *Hebræi vocant abyssum.* ἀχανὴς *antè* θαύσια, *quomodo dicatur, non intelligo.*

l. 11. *&* 12. *Fortè* τῷ μὲν, τῷ δὲ.

l. 28. ἰδραίνεται] *Puto corruptum : quorsum enim quæreret vnde marcescat? melius fortassis* ῥαίνεται. Hal.

Pag. 198. 24. καὶ τὸ σιωπώμενον ἤκουσε] *Secreto audiuit, & per reuelationem.* Hal.

Hom. 8.

Pag. 199. 34. ὅτι ποιοῦσι τὰς ἡμετέρας ψυχὰς] Sic afficiunt animas nostras. *Vera enim hæc lectio. Sic contrà* τὸ διαπονέσθαι *sæpe inuenitur* ἀντὶ τοῦ ποιεῖν.

l. 40. *Apud autores legitur* πῶς ὄζει θανάτου. *vt Thucyd.* ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

Pag. 200. 11. ἐκεῖνο γὰρ αὐτῷ] Sic correximus, libris omnibus in errore consentientibus, pro ἐκείνῳ. nam in oratione περὶ τελείας ἀγάπης, cuius magna pars hinc sumitur, locus hic sic concipitur, τοῦτο γὰρ πρέπον αὐτῷ. *Hal.*

l. 21. ὑφεινομένων] In oratione prædictâ legitur, κατασκαλζομένων.

Pag. 201. 5. *Vel legendum*, ἀλλ' ὑδὲν αἰρῶ, ὑδὲ ὕδατος ἔχοντα, *vel* ὑδεμίαν καὶ ὕδατος ἀνάργειαν ἔχοντα.

l. 43. ἀλλ' ἔρημον ἦρχοντο] *Desertum peragrabant. potest vera esse lectio. Hom.* χαμαὶ ἐρχομένων ἀνθρώπων. *vel lege* διήρχοντο.

Pag. 202. 25. ἑτέρως] Malo cum Florilego ὑστέρως. Ibi enim citantur quædam ex hâc homil. tituluſque est in margine, ἐκ τῆς λόγου τοῦ εἰς τὸ ῥητὸν.

ρητὸν, ὅπ ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι. Vnde videre est vagari per bibliothecas partes aliorum integrorum Chrysostomi operum, habericq; pro orationibus distinctis, idq; dudum, non tantùm χθὲς καὶ πρώην. *Hal.*

l. 31. *est in* 7. *Iosuæ* ἀνάθεμα, *vt Rom.* 9.

Hom. 9.

Pag. 205. 42. *Videtur legendum ex ipso Paulo,* καὶ τῇ κύριον ἡμῶν, ἢ ὧδε, *vel* ἢ ἡμέτερ. ὃ ἐκ ε. α. *deest enim nominativus: & est* αὐτοπροσωπία, *cui mox subjicitur* σφόδρα μὲν οὖν ἀληθῶς.

Pag. 207. 5. *Legendum potiùs,* τί κωλύσει ἐκεῖνον? *nempe* τὸν διάβολον.

l. 11. *Rectè* τοὺ περιβεβλημένους αὐτῷ. *ad Ephesios enim* 6. *dicit,* τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως. *scutum autem* προβολὴ καὶ περίβλημα *dicunt, eò quòd obycitur hosti.*

l. 12. *Si* τὸν δὲ θώρακα *loricam intelligas. i.* ἀλισιδώτον, *rectum est,* ἀφανὲς τεῖχον τῷ σώματι: *sin quo pectus tegitur extrinsecus,* ἀβρὰγὲς, *quod est* ὀπίθετον *aptius muro.*

l. 14. περικατηλειμμένη, *alias,* περιβεβλημένη] *Virumq;* προβεβλημένη καὶ περικατηλειμμένη *rectum est. sed alterum videtur alterius glossema. nec minus probo* προβεβλημένη: cum verò munita est anima charitatis clypeo. *hoc est enim* ὅπλον *scutum, Servius. sic suprà* τοὺ βεβλημένους τὴν πίστιν.

l. 18. καθάπερ γὰρ ἡ περικεφαλαία τὸ κρανίον σώζει τὸν ἐν ἡμῖν]. *Cerebrum. hinc dicunt* κρανίον πληγὴν, *acceptam vel in capite, vel in corde, vel in pulmonibus, quæ sunt* τὰ κρύφια τῶ σώματος. *Cic. pro P. Sestio.* Accusa Lentidium, non percussit locum: χωρὸς enim locus: & hìc τὸ significat ὑποδεκτικὸν κατ' ἐξοχὴν, τὸ κρυπτότατον.

l. 30. *Legendum videtur,* ὥστε † ὑὸν αὐτῶ.

l. 31. *Legendum,* μὴ γὰρ ὑποψῆς σωτῆρα περὶ τοῦ Θεοῦ ἀσεβήσω.

l. 36. *Dubito num legendum sit,* τὸ γὰρ κεφάλαιον ἐλάβομεν εἰ π. *summam iam accepimus, si credimus: an distinguendum* τὸ γὰρ κεφάλαιον, ἐλάβομεν, εἰ π. *hæc summa est, accepimus, si credimus.*

Pag. 207. 37. εἴδομεν γὰρ τὸ ἀπόλειγμα · *fortè* λεῖγμα, *vidimus, vel gustauimus specimen futurorum bonorum. l.* 38. *vel legendum* τὸν ὕπο διατεθέντα περὶ ἡμᾶς, *sic animatum & affectum erga nos: vel* ὕπο διατεθέντα δι' ἡμᾶς, *sic acceptum propter nos.*

Pag. 209. 6. ὅπ σεμνὴ] Debuit dixisse, τί σεμνὴ ἡ ὁδός; Nam sic habet Mutilator Ecloga 42. Interrogatio enim θαυμαστικὸν habet: simplex assertio nequaquam. Sed quis sic tandem loquitur, aut vbi? Ego profectò non reperio. *Hal.*

Pag. 210. 15. αὐτοῖς] Sic constanter Noster: refertq; ad sacerdotes, cùm apud Paulum legatur ἑαυτοῖς. *Hal.*

Hom. 10.

Pag. 211. 7. *Omnino legendum* τὰ πρὸς ἀνθρώπων, *in rebus humanis. & mox eàdem lin.* τὰ πρὸς Θεόν. At Oecumenius sic legit, vt editur.

l. 13. *Vel legendum,* ἀλλ' ἢ περὶ τοὺς ἁ. στρέφεσθαι, *nisi circa ecclesiam versari. vel* ἀλλὰ π. τ. ε. στρέφεται.

Pag. 212. 5. *Fortè* ἐν προῦπάρξαντι καιρῷ.

l. 9 ἀμαύροῦται] Florileg. ἀμείβεται.

l. 10. ἔχουσι] Florileg φέρουσα.

l. 26. *Legendum videtur* καὶ ἐνταῦθα μόνον: etiam in viuis dum est, potest acquirere pecuniam & amittere, non solùm mortuus amittit. Puto sana: nam & sic Floril. *Hal.*

l. 36. μὴ ἀποθανεῖν] Legit Flo μὴ ἀποθανεῖν ποιῆσαι καλῶς.

Pag. 213. 5. *Vel delendum,* εἰ: *vel* καὶ *lineâ sequente.*

l. 23. *Fortè* σκήψεις.

l. 41. *Legendum,* καὶ ὧδε γνώμῃ ἀφαιρεθεὶς, *vel* ὑποστερηθείς.

Pag. 214. 4. *Videtur legendum.* διὸ γὰρ τέκνων τὸ κοινὸν ἀνθρώπων γένος ἔπεισε συνιστάναι, constituere: *noh* συνεστάναι, *quod neutrum est contractum* ἀπὸ συνεστηκέναι.

l. 8. *Verius* ἐγγόνων. ἔκγονος filius, ἔγγονος nepos, pronepos. *Eust. vide proœmium Siracidæ.*

l. 24. *Legendum,* ἢ στόδρα ὀλίγοις, *vel* ὀλίγα, *quod sequentia confirmant.*

l. 27. *Quonùs pignore certabo legendum* αὖ ὀλίγας ὑποδοὺς δραχμὰς, καὶ ταύτας ἧς μώλις, *id est,* γλιχρῶς.

l. 37. *Indubitanter legendum* τὰς θύρας ἐκβάλλει, fores deijcit, *vel* effringit: *sic loquuntur oratores, Lysias, Æschines, Demosthenes, & melius cohæret cum proximo membro.*

Pag. 215. 5. *Puto legendum* ἀπεμπολῶσι. *verbum est* ἀπεμπολᾶν, ὧδε τὴν ἐμπολὴν, mercem: legitur vtrunq; ἀπεμπολᾶν, & ἀπεμπολεῖν.

Pag. 216. 30. τυπτῆς, τὰς ὄντως προφητείας, τὸ ἧς καλὸν κατέχετε] *Locus perspicuè luxatus. Sic restituo --μὰ, ἔστε τὸ ἧς καλὸν κατέχετε. τυπτῆσι, τὰς ὄντως προφητείας. Illud enim* τὰς ὄντως προφητείας, *interpretatur* τὸ καλόν. Hal.

Hom. 11.

Pag. 217. 9. *Ponendum* βουλομένους. *i. nisi per vos steterit.* ἧς *Non puto. sic enim Oecumen.* πάντως ποιήσει καὶ τὸ δέλημα ἀμπᾶ, καὶ σώζει. *vnde concio legisse vt edidimus.* Hal.

l. 14. --εἶναι ἔχῃ τις --τοῦ, *ad* ἐκλήθη *Codex Ms. sic* --εἶναι τοῦτο ποιεῖν ἀναγκαῖον. καὶ ὅπως σκόπει ἐντεῦθεν. ἔχῃ τις ἐξ ὑμῶν παῖδα, τοῦτον αὐτὸν ὠφελῆσαι θέλει τὸν βίον ὅλον ἴσχυε. καὶ ὅμως ἐπεὶδὴ γέγονε τοῦτο πατὴρ, πολλάκις ἐν τῷ νυκτερεύειν ζωοχῶς τοῦτο φέρει πρὸς αὐτὸν λέγων, ἵνα καὶ ἐντρέψαι βουλόμενος μίαν ἡμέραν ἐκ ἐκλήθη σοῦ πατήρ;

l. 15. *Fort.* μίαν γοῦν ἡμέραν σοῦ ἐκλήθω πατὴρ: *etiamsi nihil tibi vnquam profui, at appellatus sum pater tuus, quo dis natus es.*

l. 17. εἰ γὰρ καὶ ἔνθεν ἐγχώμιον τῆς παντὸς ὑμῶν θεσσαλίας] *Ergo scripta sunt hæc Constantinopoli.*

l. 29. ἢ χάρις τοῦ Κυρίου] *Repetitur versiculus hìc dicis tantùm causà. Sequens enim interpretatio est prioris versiculi,* τὸ, ὁρκίζω. *& co refert Oecum.* H.

l. 40. αἴτιος, πολλὰ τῆ αἰρέσει] Hæc ſententia omnino pendet imperfecta.

Pag. 219. 23. ὅπως ὀφὶ ὑγείᾳ. Lege, vt in ſuperioribus, ἵνα ὅπως ὀφὶ ὑγείᾳ.

Pag. 220. 9. *Sine interrogatione legendus videtur locus.*

l. 10. *Legendum videtur,* πῷ τίτε πλεῖον.

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Theſſal. Secund.

Hom. 1.

PAg. 221. 38. *Haud dubiè legendũ.* καὶ κακοῖς ἀνθρώποις πνὰς λυμεῶνας. Summiſſis quibuſdam hominibus peſtiferis, quos emiſſarios vocant. *Sic apud Lucam* κακόηται *(Chriſto ſummittebant, qui caperent aliquid ex ore eius, vnde eum accuſarent.*

l. 41. *Fortè* αὐτὸν ψεύδει περιέλωσι.

Pag. 222. 19. *Legendum,* ὅπως ἔσῃ λαμπρὸς.

l. 31. *Lege,* καὶ ἀποδεικνύντε.

l. 39. ἐπιβάθρα *quid ſit neſcio.* ἐπιβάθρα *eſt tabula, per quam de littore tranſitur in nauim. ſic igitur cenſeo ponendum, vt* ἐπιβάθρα βασιλείας *apud Dionem: quæ tamen vox apud eum corrupta eſt. lib.* 1.

l. 44. *Legendum videtur,* ὥσπερ ῥίζα τίς ἐστιν ἀμπτίας.

Pag. 224. 4. *Lege, vel* λόγον ἂν ἔχεις, *vel,* λόγῳ ἂν ἔχῃ.

Hom. 2.

l. 37. *Vel legendum,* καὶ ποῖς διαύτῳ ἔχων ὅτω τοσοῦτον μοχθηρὸν, *vel* καὶ διαύτῳ ἔχων τοσοῦτον μοχθηρὸν, tam improbum, *vt lin.* 24. τοσοῦτον μέγα.

Pag. 225. 9. πολλῷ μᾶλλον καὶ ἡμεῖς *legendum. Vel deeſt* χρή.

l. 18. *Legendum,* καὶ ὑψηλοτέραν γνώσεως τὴν πίστιν, *vt lin.* 19.

l. 44. ἀλλοῦτο κακῶς] Interpres, *male audiente fratre.*

Pag. 226. 8. *Fortè* τῆς παρ' ὑμῶν.

l. 28. *Legendum* κακῶς διαπιόντων, *i.* πιόντων, *vt l.* 30. διαπιόντων *eſt aoriſt. paſſ.*

l. 32. *Lege,* ἅμα ἢ καὶ αὐτὸν φθάσαι.

Pag. 227. 41. *Videtur legendum,* τὸ λογίζεσθαι αὐτῷ.

Pag. 228. 11. *Videtur legendum,* εὐδωκῶν ἐκπεσεῖν τῆς; *Hic enim duplici negationi non eſt locus.* Mihi contrà, niſi admiſſo μὴ, ſenſus non videtur conſtare. fieri non poteſt, vt anima, quæ tremit, non pigra ſit ad peccandum.

l. 20. *Legendum videtur,* οἱ περιπίπτοντες αὐτοῖς. *Deeſt caſus.*

Pag. 229. 18. εὔτακτα βαδίζωσι, καὶ φθέγξεται] Ferri poſſunt; puto tamen non eſſe ſincera.

l. 25. *Lege,* ὅπου ἂν ἔχεις τοιαῦτε.

Pag. 230. 16. μὴ φροσφαῦ] Malim, μὴ ἄτω φροσφάν.

Hom. 3.

l. 34. *Omnino ponendum,* τῆς ἐνεργείας. *Verbum enim regit genitiuum.*

l. 44. *Legendum,* τίτε δοξάζεται ὁ Θεὸς, τότε δείκνυται.

Pag. 231. 14. ἵνα πίσμα τῷ Θεοῦ χάρηται] Vtid fiat, quo Deus acquieſcat, quod Deo ſatisfaciat. πίσμον *enim eſt ſatisfacere. Rectè igitur* εὐδοκίαν beneplacitum. *interpretatur* πίσμα, τετέσιν, ᾧ τις πίθεται: *item,* πληροφορίαν, *id eſt,* plenam ſatisfactionem: *nec non* ἀρέσκειαν. *Nam & apud Polybium idem eſt,* τὸ εὐδοκῆν, *quod* εὐαρεστεῖν: *quod verbum Inſtinus etiam Martyr poſuit pro eo quod eſt* bene placeri: *Hinc* τῷ εὐδοκίαν *vertunt* beneplacitum. *Alibi Noſter hac eadem notione vſus eſt hoc verbo.*

l. 20. *Melius legetur,* τῷ δόξαν ὀκεῖ, *vt reſpondeat,* τῷ ἐνταῦθα.

Pag. 232.

Pag. 232. 23. ἀλλὰ πειράσθω.] Fortassis melius legas ex Oecumenio, ἀλλα᾽ ἀποδεικνύτω, τυτέστι, πειράσθω. *Hal.*

l. 40. *Hæc omnia participia* ἀποσυλ. ἐκκοπ. πληρ. κωλ. ἀποτ. ἀναιρ. *melius sunt accusativi casus: quamvis antecedat* τῷ μέλλοντ. τ. κ. σ. *cuius innumerabilia exempla suppetunt.* ¶ Et sic etiam editio Veronensis. Nos ex Ms. Augustano mutauimus, cuius iam propè pœnitet.

Pag. 233. 1. τῇ μήμῃ] Interpres reddit, quasi legisset, τῆς μήμης. Quantum video, omnino abesse possunt.

l. 31. ὥστε μὴ σαπῆναι &c.] Sic commata locanda & interpungenda censeo: καὶ πάντα ἡ φρονῆς ταῦτ᾽ τύτε, ὥστε μὴ σαπῆναι τὰ ἱμάτια, ὥστε μὴ διαῤῥαγῆναι. *Hal.*

l. 44. νομίζυσι πρὸς ἡμᾶς εἰσιέναι, ὅταν εἰσίωσιν ἐνταῦθα] *Sumptum à consuetudine forensi. Apud Demosthenem, & oratores* λέγεται τις εἰσιέναι πρὸς τὸν αὐτίδικον εἰς τὸ δικαστήριον καὶ εἰσιέναι πρὸς διαμεμιγμένον ὕδωρ. *pag. igitur* 234. 1. πρὸς τὸν Θεὸν εἰσέρχεσθαι, *est* cum Deo negotium habere. *Ad Heb.* 4. πάντα γυμνὰ᾽ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγ Θ.

Pag. 234. 17. *Legendum,* τῦτο πάντα ἀπολώλεκε καὶ διέφθειρε.

Hom. 4.

Pag. 235. 13. *Legendum videtur,* οἷς ἔχωγε μάλιστα πρσέοικεμαι, *subaudi* ἦθος. *Vide finem* 2. *Legum Platonis, & initium* 3. *Topicorum Aristot.*

l. 20. *Melius est* ἐπὶ τύτῳ ζῶντας.

Pag. 237. 28. *Lege,* καὶ πῶ Θεῷ δοκῶ.

l. 33. πρόξεων ἕνεκεν] Malo πρόξεων δεῖ, aut tale quid. *Hal.*

Pag. 238. 7. *Malo,* οἷς ἐ δόξαι τὸ πιστεύειν: *non credere enim, quale donum est?*

l. 22. ἡγεμόνου] Scripta ergo & hæc Constantinopoli. sic statim, ἡμεῖς δὲ μετοίτε πρεσβῦται.

l. 33. *Rectum est,* πῶ γνώμῃ αὐξέθετο, sententiam mutauit. *Sic usurpatur hoc verbum apud Platonem in Protagora,* Si quid horum, quæ dicta sunt, *inquit,* displicet, res in integro est, *licet* ἀναδίδαι.

l. 34. *Fortè* τὸν πόλεμον.

Pag. 239. 34. *Puto legendum,* ὑμῖν μὲ ἓν συμφέρει.

Pag. 240. 10. *Rectius,* πῶ ἓν τὸ πλέον ἐμοί.

Hom. 5.

Pag. 241. 3. *Fortè* ἐδίδαξεν αὐτύς.

l. 15. *non opus est* καὶ.

Pag. 244. 10. *Legendum,* καὶ ἐυχῶ ὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ φιλίας συμ.

Pag. 245. 12. *Legendum,* ὅπ γὰ ὐκ ἐκείνοις ἐπήγγελται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς κατ᾽ ἴχν Θ αὐτῦ βαίνεσι, δῆλον ὐκ τὸ εἰπεῖν, ἕως ζωτελείας τὸ αἰῶν Θ. *Sic melius fluit sententia.*

l. 15. *Lege,* μὴ διδασκάλως ὄντας.

l. 21. *Fortè,* ὁ ἐί Θ ὁ ὑμέτερ Θ. *Hoc docent sequentia & antecedentia.*

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI
IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI
IN EPISTOLAM AD
Timoth. prim.

ARGVMENTVM.

PAg. 249. 24. *Videtur legendum* ἐλέσθαι μὴ μόνον τὸ ἐναντίον κηεύξαι, ἀλλὰ καὶ παθεῖν. *Nam si Timotheus se circumcidi passus est, quis non putauerit eum quoq; prædicâsse nullum nefas esse in circumcisione, sed posse hominem Christianum salutâ fide circumcisionem suscipere? Vide Interpretes.*

l. 37. τύτοις δ φανερῶς περὶ τύπους ἀφώεισι] Interpres, qui sine dubio aliud à Veronensi secutus est exemplar, non habet, & ijs possumus carere.

l. 43. *Fortè* εἰ συμβαίη ποτὲ ἀπὸ κοσμικῶν πρσγενέσθαι. πῶ δὲ προαγωγὴ promotionem *vocant. Quod vocabulum de dignitatibus Ecclesiasticis præcipuè ascitur. Epig.*

οὐκ ἐθέλετε τύχῃ τε προϊέναι, ἀλλ' ἵνα δείξῃ, ὡς ὅτι καὶ μέχει σοῦ πάντα ποιεῖν δύνασαι.

ἄγεσθαι *per se malum verbum est. Significat enim duci vel ad supplicium, vel in carcerem, nisi manus* μετάγεσθαι.

Pag 251. 7. τοῦτα τῶ παῖς] Lege πνεύματος. atq; ita legendum in sequentibus, vt lin. 10. τῶ πνεύματος πεπεμφθ. sic statim l. 13. ὁ ψαλμῳδὸς φησὶ τῶ πνεύματος: nisi fortassis placeat l. 8. initium sententiæ leuiter immutare, atq; vbi editur, ὥσπερ καὶ τὸ πνεύματος, τὸ ἁγιον, legamus, ὥσπερ καὶ τῶ πνεύματος, καὶ τῶ ἁγιου: mandata hæc esse tum Patris, tum Spiritus, tum Filij. Oecumen. ἀλλ' ὅτι ὁ υἱὸς, ἢ τὸ πνεῦμα ἐπιτάξει, ταῦτα τὸν πατέρα φησὶν ἐπιτετάχθαι. & sic quæ eduntur satis commodè stare possunt. *Hal.*

l. 16. ὑπομένειν] Mſ. legit cum interrogatione.

Hom. 1.

l. 25. *Fort.* χειστὸς γαρ ὄζιν. *vt* 250. 26. Ιησοῦ χειστοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν. *verba Apostoli, nam vt spem Christi dicamus, pro ea quæ est in Christo, durius sculpsit.* Putârim potius ante hæc verba inserendam illam textûs particulam: Ιησοῦ χειστοῦ. τῆς ἐλπίδος ἡμῶν: vt hæc inde tanquam corrollarium sequantur. *Hal.*

l. 28. ὅτα γὰρ αὖ παθωμὲν, φησὶν, ἀδὲν ὄζι τὰ ἐνταῦθα] *Hæc & imperfecta sunt, & suo loco emota. Cohærent enim cum l.* 25. *sic,* δύο γὰρ τούτοις φέρομεν τ.κ.ἡ.τ.α ἢ. χ. ε.τ. ὅτα γὰρ αὖ πάθωμεν, φησὶν, *quod sic explendum videtur,* ἀκ ἔστιν ἄξια πρὸς τὰ μέλλοντα ἀποκαλυφθῆναι δόξαν. *Rom.* 8. *v.* 18. *deinde adde,* καὶ ἀδὲν ὄζι τὰ ἐνταῦθα. *quo videtur spectare ille Apostoli locus.* 2. *Cor. cap.* 4. *v.* 17. τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως &c. *Rationem enim reddere videtur ὕστερον πρότερον duorum illorum, quibus patienter ferimus pericula. nisi sic legas* καὶ ὑπερβαλὸν, ὅτα γὰρ αὖ π. φ. ἀδὲν ὄζιν ἐνταῦθα, *deleto τά.*

l. 33. ἄλογον ἴῶ, *quid valeat hic, nescio. fortè* ἀλλοφυὴς ἴῶ, *vel* ἄλλα ῥύσις. *Paulus enim erat ἐκ γένους Ισραὴλ, φυλῆς Βενιαμὶν. Εβραῖος ἐξ Εβραίων. Phil.* 3. *v.* 5. *Timotheus μητρόπαρος, patre duntaxat Græco natus.*

l. 40. *Fortè melius legitur* τὸ κατ' ὀπτικὸν, τὸ, κλητὸς, εὐαρίστερον ὄζι.

Pag. 252. 13. *Haud dubiè pro verâ lectione ponendum* ἰκέτης. *& sic Interpres.*

l. 26. *Sinon probamus* τῇ τ' ἐλέγχου ὑπερηφανίᾳ. *quod mihi non admodum placet (quæ enim erat arrogantia vel superbia, si quorundam nomina quæ subticet, palam protulisset?) potiùs legendum* πρεπφανείᾳ, *quàm* ἐπιφανείᾳ. *Dem.* τοσαύτη γὰρ ἴῶ πρεπφανεία τῶ πράγματος. tanta erat claritudo rei. *vir quidem illustris est* ἐπιφανὴς, *sed* ἐπιφανὲς *repentinum, significat hostium aduentum, cum subitò se ostendunt.*

l. 27. *Fortè,* βουλόμενοι πάλιν ὑπὸ τὸν νόμον ἔλκειν πρὸς π.

l. 36. *Ante* εἶδες πῶς διαλλάττει τὴν ζήτησιν, *desunt hæc verba Pauli supplenda,* αἵτινες ζητήσεις παρέχουσι μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν Θεοῦ. *Sed in plerisq; libris nunc habemus* οἰκοδομίαν Θεοῦ. *sed quamuis Noster hanc lectionem sequatur, videtur illam quoq; probare* 253. 8. *sic scribens,* ἄτε γὰρ ἢ πίστις ἰῶσα, καὶ ἀνοικοδόμησε ταῦτα αὖτη κατασκέφει.

Pag. 253. 23. *Locus erit mutilus, nisi legamus* ἐκεῖνα γὰρ ἴῶ τὸ, αὐτὸς ἔφα· ἐκείνη ἢ ἔπαρσις σιγὴ καὶ ὀπὴ τ' ναῶν ἢ σιγὴ ἄνωθεν ἐγήγερται, καὶ κατεῖχε τῶ δακτύλω τὸ στόμα. *His autem postremis verbis videtur innuere Harpocratem Ægyptiorum numen, qui præterea, quòd omnibus silentium indiceret,* Sigalion *dictus est.*

l. 31. μαθεῖν παρ' ὃ μαθεῖν χρὴ] Leg. μαθεῖν, ἀλλ' ἐζητεῖν χρὴ, aut certè in hunc sensum. *Hal.*

Pag. 254. 31. *Videtur legendum* τὶ μέλλανα ὄζ, ἢ λαμβάνειν, *vt duplex sit antithesis.*

l. 44. πῶς ἔν καὶ τοὺ δικαίους] Interp. Quomodo igitur iustos ditari permittit? vt eos etiam per diuitias probet, atq; ex illorum largitate etiam cæteri ad misérationis provocentur exempla: melioribus subnixus codicibus.

Hom. 2.

Pag. 255. 25. καὶ τοῦτο ἐκεῖνων ἔχεται. *rectissimum est.* At quid ad illud quod præcedit? abesse certè potest, &, si quid video, debet. *Hal.*

l. 37. ὥστε ὑπὸ τοῦ πνευμ--] Lege ὥστε δεῖ, vel ἀναγκαῖον ὑπὸ τοῦ πνευμ--

Pag. 257. 27. *Legendum,* ὁ γὰρ ἅμα ἐγρυτάτη καὶ ἐπιγάζετο σημεῖα

Pag. 258. 19. *Ponendum* τοῦτο.

l. 25. *Fort.* αὐθίστεις.

l. 39. *Legendum,* ἀπέλθῃ ὁ τούτου ἀποπνέων, *vt l.* 36. *sed melior mihi lectio videtur,* ἢ τούτου ἀποπνέουσι, *& max* πάντες αὐτῆς ἐξαρτῶνται. *unguenta enim fœminæ magis redolent. Nec impedit quod l.* 38. *legitur,* οἱ ἀναπεχεωσμένοι ἢ εὐωδίαις. *hoc enim δηλοῦνται tam de viris, quàm fœminis audiendum.*

Pag. 259. 2. *Lege* τούτῳ καὶ χειρώμεθα, *vel* τούτῳ εἰ χειρώμεθα.

l. 8. *Legendum ad marginem,* εἰ ἢ μὴ αὐδαίᾳ ἐργαζόμεθα.

Hom. 3.

Pag. 260. 1. *Legendum,* ὅτι ποσοῦτον αὐτῶν τὸ μέσον: *legis & euangelij.*

l. 27. τὸ λεγόμενον τῇ Ρωμαϊκῇ λάθρον] Glossema proculdubiò, & abest à Mſ. est autem labarum insigne, quod ante Imperatorem ferebant. *Hal.*

l. 35. οἶδε] *Malo* εἰδέναι λέγει, vt in margine.

l. 38. πῶ] Fortassis πῶ, vt sit, χάειν ἔχει τὸ πιστευθῆναι.

Pag. 261. 21. ὁ γὰρ τῆς φρονήσεως ἢν πολλῶν ἔνεκεν, ἀλλὰ φιλαρχίας χάειν πάντα ἔπ--] At quid tandem interest inter τῆς φρονήσεως ἢν πολλῶν ἕνεκεν, & φιλαρχίας χάειν? ego nondum scio. pro φρονήσεως reponendum aut ὠφελείας, aut aliquid in hunc sensum: Interpres enim reddit, vtilitatis. *Hal.*

l. 33.

l. 33. ἡμῖν] Apud Paulum est ὑμῖν. *Hal.*

Pag. 262. 5. ἡ ὅτι δὲ τῷ χ-- vsq; ad γάμους] Pro istis habet Interpres: ipse enim se nobis tradidit.

l. 21. φοβάμβα ἢ μὴ χῦ πραγμάτων ἢ τὰ λεγόμενα] *Germanam esse hanc lectionem arbitror, & est proverbiale dictum, cui simile, rem acu tangere. quidq; hoc loquendi genus valeat, intelliget, qui novit quid sit apud Philosophum χῦ παντὸς, ἢ χῦ μηδενὸς καταγορεῦσαι. vera est enim enuntiatio, cùm verba rebus congruunt.*

l. 29. οἱ ἢ τίγρεσι καὶ μωρεῖς καὶ νάνοις. καὶ γὰρ τὰ τῆς φύσεως ἀνωδύνηματα παῦσα φέρουσιν εἰς τέρψιν] *At non Cæsar Augustus hoc animo fuit, de quo Suetonius:* Pumilios atq; distortos, cæteroſq; generis eiusdem, vt ludibria naturæ, maliq; ominis abhorrebat.

Hom. 4.

Pag 264. 5. τῷ νόμῳ συγχίνειν] Legendum conijciebam τῷ νόμῳ μὴ συγχίνειν. coniecturam confirmauit Interpres persuadet legi non intendere. Ms. pro πίστεως χωρὶς, reponit ὑπὲ πίστεως χωρὶς, vt & *Interpres videtur legisse.*

Pag. 265. 1. σφόδρα μέγα καὶ μὴν ὑπερβολῆς &c.] Totus hic locus in Ms. legitur sic: σφόδρα τοῦτο θαυμαστὸν καὶ ἄλλα ζῶν μὴν ὑπερβολῆς εὐτελῆ φθεγξάμενον (ἐγάπης γὰρ εὐτελείας τὸ λέγειν ἑαυτὸν πρῶτον τῶν ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐλάφημον καὶ διώκτην, καὶ ὑβριστὴν, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κακεῖσθαι ὑπερβολῆ) ὅμως οὐδὲν ἧττον ταπεινὸν εἴρηκεν. ὅτι ὑπερβεβηκὼς τοῦτο ποιῶν φανερόν. ἔγω πό'ις--

l. 6. αὖ τοίνυν λέγῃ πις--] Vsq; ad πιστὸς καῦ ὅς φησι alijs verbis in Ms. sed eâdem sententiâ.

l. 28. *Legendum,* πῖ ἢ, ἀεὶ μείζων καὶ ἥττων ἀ.

l. 38. *Scribendum* ἔκων, ὑφ' ἓν.

l. 39. τὸ ἢ τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων καὶ θεῖ.

l. 41. ἡ δημιεργία, λέγω, καὶ ἡ κτίσις] In ædificio extruendo inter δημιεργὸν & κτίσω, quid interſit, non intelligo. pro κτίσις lege κτίστις, huc enim ſpectant ea quæ ſequuntur ἕτερον ἢ κρατεῖ: & ἑτέρου ἡ ἀποστεία, ἑτέρου ἡ δημιεργία. *Hal.*

Pag. 266. 28. *Ponendum,* ὑποχειρεῖς.

l. 38. *An* αἱ τῆς ὑπερείσματοι κεχρισμέναι; *Eâdem l. legendum videtur vel* γῇ κατὰ πάντες σαυτῷ, *vel* γῶ κατὰ πάντες σαυτῇ.

l. 39. πῶ μὲ φοινικῶ, ὑπὸ τῶ φοινικοῦ: puniceam.

Pag. 267 6. βλακείας, διαχύσεως, ἀσωλγείας δίχα λαμβανέσης. *ſatis ſanus eſt hic locus. eum mollities atq; hilaritas opinionem affert impudicitiæ.*

l. 24. *Videtur legendum* ταχέως ἀπλαμβάνεται τῆς ὀσμῆς *vel* ἐνοδίας.

l. 30. *Legendum,* εὑρίσκω πάντα ὑμῖν καὶ καλὰ, ἐὰς ἂν ἐνεργῆ μὴ ἀπειθείας τὰ οἰκεῖα πρῶ μαλῶν ἐκβύσω.

l. 43. *Sic diſtinguendum,* ἃ γὰρ ἔστω κοσμικὴν, ταχέως ὑπὸ τῆς ἡμερικῆς μιγεῖσας ἐν τῇ ὄψει τῇ σῇ, ἁλίσκεται: *ſcilicet* ὁ αὐτὴρ.

Pag. 269. 28. ἔντιμοι λογισοῖς] *Interpres explet* τὰ θεῖα μυστήρια, *ex ſe, an e libris, neſcio, an ex paullo poſt ſequentibus.*

Pag. 270. 10. καὶ παρεδίδοντο ὅσοι] *Sic emendandi ex Ms. &* traiebâtur (Satanæ ſc.) qui arroganter ſeſe efferebant: *cùm priùs eſſet* ἐφεισχύοντο, *quod quid hic eſſet, ego non video.* Hal.

Pag. 271. 2. πάσχα λέγεται, ὅτι τότε ἔπαθεν ὁ Χριστὸς] *Nota falſum etymon ex ignoratione linguæ Hebraeæ.*

l. 6. τῦτο *malim abeſſe.* Hal.

Pag. 272. 30. δεῖζον αὐτῷ] *Corruptum puto* τὸ, δεῖζον, *ſed nec hæc verba,* ὅπω δεῖζον αὐτῷ *agnoſcit Interpres.*

Pag. 273. 7. κἂν ἐξέλθῃ] *Quis tandem?* τὰ παιδία: *nec enim alibi rectius alius. at ſic ſtare non poteſt,* λαβὼν, & μὴ λαζών. *Syntaxis itaq; eſt* αὐανάκλυδος. Hal.

l. 34. εἶτα ἀφέντες ὑπῖν τὰ λεχθέντα ταῦτα, ἃ γὰρ οἶδα τε μεμῆσθαι] *Non hæc mihi videntur integra: fortaſſis ſic legi poſſunt,* εἶτα ἀφέντες, εἰπεῖν τὰ λεχθέντα. ἃ γὰρ οἶδα τε', φασι, πάντων μεμῆσθαι. *Hal.*

Hom. 6.

Pag. 274. 21. *Legendum, vel* ἀποχωεῖ, *vel potius* ὑποχαίεται.

Hom. 7.

Pag. 275. 21. καὶ τὰς ἡδονὰς ὁπλίζῃ πρῶ σωμάτων, τῆς ὀργῆς, τῷ φθόνῳ] *Recta ſunt hæc omnia. Aut enim philoſophus Ethicorum 2. nullam eſſe animi perturbationem αὐτὸ ἡδονῆς καὶ λύπης. & θεῖ τῷ δυμοῦ 2. Rhetorices illud poetæ recitat:*

μιλιτ☞ γλυκίων καταλειομβρίοιο
Ανδρῶν ἐν σήθεσιν ἀέξεται.

Vide pag. 322. 39. At inuidia eſt dolor ex rebus aliorum proſperis. Inuidus ergo peræquè gaudeat neceſſe eſt rebus aduerſis proximi. Sunt enim τῆς αὐτῆς ἕξεως, *ait idem philoſophus,* ἡ ἐπιχαιρεκακία, καὶ φθόνος.

l. 36. *Legendum & diſtinguendum,* ἐπειδὴ ἔνεστιν ἥρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγειν, καὶ ἄλλως καὶ ἀσχολίας ἢ καὶ --- *niſi ſic diſtinguas, non cohærebit quod ſequitur lin. 37.* εὔροις ἄν.

Pag. 276. 26. *Magis probo quod in margine eſt.* σωτηλαν ἢ νῦν ταύτην λέγει, *i.* τὴν πίστιν, *cuius meminit lin. 24. ſic & mox,* ἐπειδὴ καὶ αὕτη ὄντως ὀρθὴ ἡ σωτηλία: *nempe* πίστις.

Pag. 277. 7. ὅσῳ ἢ ὑδὲ ὁ λογισμὸς ὑποδείκνυσιν] *Si quid video, quæ eduntur optimum habent ſenſum, nec opus coniecturâ in margine ad ſenſum Interpretis formatâ. Cùm dicitur unus, & unus, binarium numerum non colligis, licet ipſa ratione ſuggerente: illud verò colligis, quod ratio ipſa non ſuggerit, ſcil. ſi generauit, paſſus eſt.*

l. 12. μαρτύριον τὸ πάθος φησὶν] *Pro his Interpres, Dum pro eis in cruce penderet.*

l. 34. *Legendum,* οἷς ὁ διάλυε, *vel* διάλυον.

Pag. 278. 6. *Ratio poſcit vt legatur,* ὅτι πολλοὶ πρῶ πολλὰ κακοπαθήσαντες ὕδὲν ὄφελος αὐτοῖς ἀπώναντο. *Sed propter id quod ſequitur,* ὅτι μυρίοι κομπάσαντες ἐν αὐτῷ, *nempe* ἀργύρῳ: *videtur potiùs legendum,* αὐτῷ ἀπώναντο.

l. 7. πρῶ ἐν ὀστράκῳ καὶ ὑέλῳ] *Opera enim teſtacea & vitrea magno labore & ſudore conficiuntur.*

l. 24. πῶ' ἐδαμιλῶ] *Legendum, ſi quid video,* τὸ ἐδαμιάν.

ἀμινόν. *prius enim quò ſpectabit?* Hal.

Hom. 8.

Pag. 279. 16. δεῖ ἢ πρότερον εἰπεῖν] Hæc Ms. pluribus verbis, ſed eodem ſenſu.

Pag. 281. 3. ὥστε μήτε τὸν παρόντα ἐνέχειν πολύ] *Hic aliquid deeſt ſupplendum.* ¶ Interpres verba hæc non agnoſcit.

l. 5. *Legendum*, καὶ διατείνης κατὰ τὸ μετώπου.

l. 7. Νόσων] *Interpres legit*, Νέων.

l. 8. καὶ δὲ καὶ τοῦτο] Aliquid videtur interciditſſe: quo enim τοῦτο referetur? præcedentia enim erant in fœminino. Interpres, *Quid de ſtrophio quod mamillis conſtringendis apponitur?* quæ codices noſtri non habent.

l. 9. τὰς δὲ χείρας] *Forte* χειρίδας.

l. 15. ἑτέρων] *Interpres* ἑταιρῶν.

l. 44. *Forte* ὑμᾶς.

Pag. 283. 38. ἢ εὖ ἂν διατίθει] Videtur Interpres legiſſe, διὰ τέλους adverbialiter.

Hom. 9.

Pag. 284. 2. *Forte*, ἑαυτὰς ἐν ἀγάπῃ.

l. 7. *Legendum videtur*, τί ἂν ἄλλο αὐτὴ μᾶλλον ἢ μοχθηρὰ, μυρίων κακῶν γέμουσα, παῖδας δὲ χρηστὰς ἀφ' ἧς ἀπὸ τῆς παιδοτροφίας ὠφελήσεται; οὐκ οἰκὰς δὲ μᾶλλον τοιούτους αὐτὴν τρέφειν ὁμοίους αὑτῇ;

l. 36. *Forte*, καὶ ὅπως αὖ τοῦτο τῷ τοῦτο ἐγχειρίσωμεν, σκοπούμεθα. *Hoc enim melius, quam ut repetatur*, κατὰ κοινὸν, πάντα θεωρῶμεν.

Pag. 285. 4. *Omnino rectum eſt*, τὸ διαιρεῖσθαι, *quod ex Demoſthene olim didicimus: apud quem filij dicuntur διαιρεῖσθαι τὴν πατρῴαν οὐσίαν*, partiri inter ſe patrimonium. *Sic maritus & vxor διανέμονται τὴν οἰκίαν, familiam partiuntur, ut fœmina filias & ancillas, vir filios & famulos curat: quomodo duo ſenes apud Comicum binos filios:* Quando ego non curo tuum, nec cura meum. *Hoc igitur vult auctor αἱ μητέρες τὰς θυγατέρας μάλιστα διαιρεῖσθαι*, matres filiarum præcipuè curam ſuſcipite. *Non quòd parentibus liberorum non ſit cura communis, ſed quia filiæ magis ſunt in matris poteſtate. Fit tamen occulta quadam vi naturæ, teſte Ariſtotele, ut matres filios, filias patres plus diligant.*

Hom. 10.

l. 32. *Videtur potiùs legendum*, περιουσία γὰρ ἔργον δεῖ.

Pag. 286. 20. *Sic ponendum*, τὴν ἀπὸ γυναικὸς ἠνίξατο μόνον ἀλλ' ἄνευ. ἢ ἀπὸ γυναικὸς vxore orbatum *intelligit, quomodo dixit Herodotus* ἀπὸ δείπνου ῥιφθῆναι. 2. *Macchab.* 13. ἀπὸ τῆς χειρὸς ῥιφθέντα, *hoc eſt*, τῆς μάχης. *Et fortaſſe hic quoque legendum*, τὸν ἀπὸ γυναικὸς ῥιφθέντα. ἐλεύθερον cælibem *nuncupas, ut Cicer. de fratre ſuo 5. Fam. Epiſt.* 1. negauit libero lecto quidquam eſſe iucundius. 1. ad Cor. cap. 7. 27. δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει λύσιν. λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα.

l. 43. *Proculdubiò legendum*, καὶ γὰρ τοῦτο ἔστιν ἡ ἐκκλησία, ὥσπερεὶ μεγάλη οἰκία, *ſicuti Philoſophus*, 1. *Polit.* 1. parum intereſſe ait inter paruam ciuitatem & magnam domum. *Cur enim eccleſia non ſtet parua domus habere tur?*

Pag. 287. 38. κἀκεῖνοι] Κἀκεῖνος Interpres, idque melius. diabolus ſc.

l. 39. τὰ χέως αὐτὸν αὐαιρῦσιν ἐκεῖνοι] Hæc quò ſpectant, ego non video.

Pag. 288. 44. νομίσῃς] Videtur vocabulum hoc redundare.

Pag. 289. 13. *Prorſus edendum* τῷ αὐτῷ πηνύων δίκῃ, *non ſolùm propter* ὅτου, *ſed etiam quia* πήνυσθαι *eſt vlciſci*, πῆναι, πηνύειν *pendere.* πόσα *panas dare*, πόσα δοὺς *ſumere.*

l. 32. In marg. αὐθ'] Presbyterorum ſcilicet.

Hom 11.

Pag. 290. 32. οὐχ ὡς ἐκεῖνος] Oecumenius ſic: ὅτι οὐ κυρίως ἐκκλησία ὅτι θεοῦ ζῶντος. οὐχ ὡς ἐκεῖνος ὁ Ἰουδαϊκός.

Pag. 292. 17. *Sanè legendum*, πάντες δὲ παῖδικοί εἰσιν, καὶ ὁ κύριος τῆς οἰκίας τάχα μᾶλλον ἢ μαθητής· πολλάκις γὰρ, *doceant ſequentia.*

l. 26. λαμβεύοντα] Potiùs διδόντα.

l. 43. ἰαμὲς μου] In Pſalmo legitur ὀσφῦν μου. Vide annon leg. ἴαμαι μου. *Hal.*

Pag. 293. 13. *Puto legendum*, ἀλλὰ μόνοις τοῖς τὸν ὅσιον.

Hom. 12.

l. 27. ἐπ' ἀσφαλοῦς ἀγκύρας ὁρμίζοντα] *Neq; hoc verbum hîc probo, neq; τὸ ἐρείδοντα: ſed potiùs legerim* ε. α. α. ὁρμοῦσιν, *ut Demoſthenes de Æſchine* ἐν τῷ περὶ στεφάνου. οὐκ ὀλίγοι τῶν αὐτῶν ὁρμεῖ τῇ πατρίδι: *ſcilicet*, ἀγκύρας. ὁρμίζεσθαι *exponunt* ἀλλομόλιζεσθαι nauem in portum appellere, *ſine* applicare.

Pag. 295. 14. ὅτι καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐκεῖ] Oecumenius, ὅτι καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐκεῖ ζωοποιεῖ. Et certè aliquid deeſt. *Hal.*

l. 44. ἀπήγαγε] Deus, vel Moſes.

Pag. 296. 8. *Legendum*, μὴ τοῖς ἄλλοις μόνοις ὄφλῃς, *vel potiùs* παρέλθῃς.

l. 12. *Legendum*, μηδὲ εἰς γυμνασίαν ποτὲ καθῇς σεαυτὸν δ. π. ε. neue vnquam ad diſputandum te demiſeris cum eis. *Non ſemel hunc errorem notauimus ex ſimilitudine vocum.* γυμνασίαν *intelligit τὴν διάλεξιν vt l.* 15. *hinc diſputationes ſcholaſticas* exercitationes *vocamus: & Noſter ſæpe* γυμνάζωμεν τὸ ζήτημα, *Ariſt.* 1. *Topicorum*, ἐπίμενον δ' αὖ εἴη τοῖς εἰρημένοις εἰπεῖν πρὸς πόσα τε καὶ τίνα χρήσιμον ἡ πραγματεία. ἔστι δὲ πρὸς τρία, πρὸς γυμνασίαν, πρὸς τὰς ἐντεύξεις, πρὸς τὰς κατὰ φιλοσοφίαν ἐπιστήμας: *ipſam*, διαλεκτικὴν *appellat eodem libro* γυμναστικήν.

l. 32. *Videtur legendum*, ἢ καὶ πολλὰ ταλαιπωρηθέντες, *aut idem erit τῷ* πρὸς τοῦτο εἰρηκέναι.

l. 37. *Mallem*, ἢ συκοφαντηθῆναι ὑπὸ τῶν, *ſed ſemel hoc antea ſic inuenimus.*

Pag. 297. 6. *Legerim*, πάνυ γε ἐνί, φησιν. οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστι μὴ ἀδικοῦντα πλουτεῖν. *Hinc Plato diuinitus, vix*

vix reperietur, inquit, ὁ διαφερόντως ἀγαθὸς, καὶ διαφορώτατος πλούσιος.

l. 8. *Videtur ex Interprete legendum,* οἱ πρόγονοι ἐκείνου πλούσιοι ἦσαν. *& sic, vel sine Interprete, legissem.*

l. 32. *Videtur ex sequentibus legendum,* ὧδε τοῦτο ἀγαθὸς ὁ πλούσιος.

Hom. 13.

Pag. 299. 43. δείκνυσι ὅτι ἐνδιέτριβε αὐτῷ ἐπι. *Quid? Paulus egebat Timotheo? pro certo legendum,* ὅτι ἔδει τινὸς αὐτῷ ἐπι. *quamvis enim erat eximium Dei donum in Timotheo conspicuum, magnoque in Theologia progressus fecerat, tamen multa adhuc ei propter adolescentiam deerant. Itaque hortatus est ad assiduam lectionem,* vt profectus tuus, *inquit,* innotescat in omnibus.

Pag. 300. 15. *Mallem,* τὰς πρὸς αὐτὰς ὁμιλίας ποιεῖσθαι. *dicimus enim* λόγους ποιεῖσθαι πρός τινα, *non,* ποιεῖν, αὐτὸ τοῦτο δηλοῦντος.

Pag. 301. 1. *Legendum,* ὅταν μὴ μόνον τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀλλὰ.

l. 39. καθάπερ πυὰ σκόπελον ✝ ἐγκάθηται ἀπολαβόντες] ἀπολαμβάνειν *est* intercludere hostem, excludere, seducere. *puto rectius,* ἀπολαβόντες, καταλαβόντες. *Pausanias,* ἐπέλαβεν αὐτὸν τὸ χρεὼν, fatalem diem obijt.

Pag. 303. 6. *Censeo legendum* ἡ γαστὴρ τὸ παῖ κατεργάζεται. κατεργάζεσθαι πλὴν ψυχῇ, *est* cibum conficere, consumere. *M. Tullius* 2. *de Nat. Deorum.*

Hom. 14.

Pag. 304. 39. *Ponenda in textu censeo quæ sunt ad marginem.*

Pag. 305. 31. *Luxata sunt membra, sic restituenda,* ἵνα χολάζῃς τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ, ἵνα πλὴν διεγκλεῖσαι πάσαν δεῖ ξένους καὶ δεῖ ἀγίους ἐπιδεικνύῃς, καὶ χολάζῃς ἡμᾶς ἐπιδείκνυσαι, ὑδὲν σοι τοῦ πράγματος ὄφελος.

Pag. 306. 3. *Videtur legendum,* ὧν εἰκὸς καὶ διεγκαταλίδας εἶ πολλάς.

l. 29. *Legendum* ἵνα μὴ μόνον τὰ ἀ. ¶ Τοῦ μόνον, in locutionibus istiusmodi familiaris est ellipsis. & l. 30. οἰκείας χεροὶ λίας, deleta plena distinctione post μόνον.

l. 34. *Melius videtur* ἔνδειν ἀδεὶς.

Pag. 307. 7. *Opinor legendum,* εἰς ἢ πλὴν οἰκίαν τὴν πένθους ἐαὺ εἰσέλθῃς.

l. 11. *Legendum videtur,* ὥσπερ λαμπτῆρες εἰσὶν οἱ ἐκεῖ, *vel* οἱ μοναχοί. *Ante enim egit de monasteriis, nunc de monachis deinceps agit.*

l. 13. *Ex collatione eorum quæ sequuntur legendum,* τοὺ εἰς αὐτοὺ ὁρῶντας.

l. 20. *Ponendum* αὐτῷ: *vt habet Interpres.*

l. 23. *Videtur melius* αὐδρῶν ἀγίων. *nullum est enim monasterium vnius viri sancti.*

Ibid. ἅγιοί εἰσιν οἱ π---] *Melius* ἢ ἁγίων ἄγιοί εἰσιν.

l. 26. ἐκ ἔστιν ὥσπερ δὴ τῆς οἰκίας ῥέγχειν] *Lege,* ἐκ ἔστιν ὥσπερ δὴ τῆς οἰκίας ὅτε ῥέγχει--

Pag. 309. 10. *Videtur legendum,* ἀλλ' ἴσαν θάνατον, τὸν θανάτου τοῦ σώματος. ¶ Fortasse alterum verius.

l. 15. *Puto,* κἂν ἀρέσωσίν τις.

Hom. 15.

Pag. 311. 3. ἄρα καὶ χάρα] *Codex Ms. hunc locum alio ordine legit, iisdem fere verbis.*

l. 7. ἐνομαδῶσιν αὐτῷ] *Post quam earum nomina Christo data fuerint. Hoc enim vult, aut locus est male sanus.* Hal.

l. 36. *Puto legendum,* καὶ ἐκεῖνοι ἀφερμιλῶ ἁλ.

l. 40. μισθὸν αὖτη ἔχει] *Quæ tandem? an* πρὸ, *quæ in contextu? at hoc obscurum valde.*

Pag. 312. 14. *Legendum,* καὶ πρὸς πνῖγος, καὶ ἀκαύδας τὸν ζυγὸν ἕλκει. *Proverbium,* τὸν αὐτὸν ζυγὸν ἕλκεις ἐμοί. τὸ ζεῦγος *est* par boum, *aut* equorum: ξυώεις, bigas *vocant.*

Pag. 313. 3. ὅπως αὖ λέγεται, ὑδὲ ζωοδήκης] *Puto mendum subesse.*

l. 28. *Rursus legendum,* μηδ' ὅλως εἰς κρίσιν καθῆς. εἰς κρίσιν καθίέναι *est* demittere, *vel potius* committere in iudicium, *quod fit quum iudices eunt in consilium.*

l. 35. *Legendum,* μεγάλα ὑπὸ τοῦ φίλου χαρτωῖται πολλάκις τὰς ἐπιθυμίας ἐκκόπτοντος τὰς ἑαυτοῦ.

l. 43. μὴ δὴ ἀπωθείας, μηδὲ ὠμότητος.

Hom. 16.

Pag. 316. 26. κτῆ πρόσκλισιν *est apud Paulum: & sic lege lin.* 36. κτῆ πρόσκλισιν. *Sic etiam* 317. 1. κτῆ πρόσκλισιν. *Item,* 318. 10.

Pag. 317. 32. *Lege,* τί ἂν αὖ ἀγνοῶ, φησὶν ἐπάγει, πονῶν. *Deest enim aliquod verbum.*

Pag. 318. 5. πρόαγνοσί, φησι, vsque ad καταπροδόσιν, lin. 10. hæc omnia ex autoritate Ms. ponenda superiùs ante hæc verba, ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι &c. sed nihil muto.

Pag. 319. 6. *Legendum,* ἡμεῖς ὑπεδεικνυώμεθα, *vt respondeat,* τῷ δηλαδὴ σωμάτι. *omnino necesse est sic legamus, sed* τὸ μᾶλλον ὑπεροφωνικόν.

l. 13. ἡμᾶς *mollius est,* ὑμᾶς *asperius. Est enim Rhetoricum* καὶ τῆς ἐπιτιμίας, *cum aliquid in multis reprehendas, culpæ partem suscipere, & tecipsum aliis annumerare, vt Demosthenes: Philippo rapiente omnia, inquit,* ἡμεῖς καθήμεθα, *cum desidiam populi castigaret, et mox sequitur,* διὰ τί ἡμέτερον φόβον.

Pag. 319. 29. *Legendum,* ταῦτα πλημμῶν. *ib.* πρὸς ὀφθαλμοὺς ἐκείνοις.

Ib. μὴ ἀκούοντος] Subaudi, τοῦτο ποιεῖ, vel tale quid.

l. 38. *Lego,* τούτοις μὲ μὴ πάσης ἀκριβείας ὑποπτεύωμεν, præcipimus. *nisi interpretere* ὑπιπτεύωμεν, iniungimus. *Vulgarem enim hic non potest habere significationem.*

Pag. 320. 9. διαθεατεῖται] Apud Paulum est παραδιατεῖται.

Hom. 17.

l. 12. *Scribendum* αὐθεντίας *hic, & lin. seq. nec vsquam aliter legi.*

Pag. 321.

Pag. 321. 3. *Fortè* εἰκῆ ζητοῦν *melius.*

l. 6. *Lego,* διαπραγματεύεσθαι, τυτίσι, χολαῖς, διατριβαί. *Nam & Cicero ſuas diſputationes Tuſculanas, ſcholas vocat. Quod ſequitur lin. proximâ,* καθάπερ τὰ ψωμάτια τῆς περιόδου παρατιθέμενα, τόσου καὶ τὰ ὑγρὰ ἀνοντα ἐμπίπλησι, *recte quidem & verè dicitur. Sed cum* διαπραγματεύεσθαι *apud Polyb. lib. 5. vir doctiſſimus nuper interpretatus ſit offenſiones, non lenes autem ex eiuſmodi altercationibus offenſiuncula contrahi ſæpe ſoleant, videtur ſic potiùs hic quoq; interpretandum. Nam & inſulſum eſt dicere,* ἐκ τῶν λογομαχιῶν gigni peruerſas diſſertationes. Hinc inuidia naſcitur, *inquit,* lites, conuitia, prauæ ſuſpiciones. *Sic enim interpretor, non vt Noſter,* λέξαι καὶ δόγματα πονηρά. *Vix eſt enim, opinor, vt* ὑπόνοιαν *pro* opinione *vſquam legas, quæ eſt* ὑπόληψις.

Pag. 322. 37. Συκοφάντου] Malim, Συκοφάλθου. *Hal.*

Pag. 323. 17. *Fortè,* καὶ πάντα ἁπλῶς αὐθέντας ἔλαν. *Sic lin. 21.* ἐκ βάθρων αὐτὸ ἀνατρέπουσι, *quod euidentius eſt ita legendum, vt docent etiam quæ ſequuntur.* ¶ Sic lin. 23. ἀναιρέω *tamen ſignificat ſubuerto, euerto: Ioh. 2. 15.* καὶ τὰς τραπέζας ἀνέτρεψε. *Hal.*

Hom. 18.

Pag. 324. 15. ποῖα χρὴ θαυμάζειν] *Erat priùs* εἰ χρὴ: *erit autem melior ea lectio, ſi pro* εἰ *legamus* ἄ. *Hal.*

Pag. 325. 4. κἂν νῦν μὴ γένηται] *Etſi hoc non ſemper appareat. Interp.*

l. 29. *Legendum,* μηδὲ λάβοιμι.

l. 42. τυτίσι δόξα ἀυτῷ] *Repete textûs particulam, & lege* ᾧ τιμὴ, τυτίσι, δόξα ἀυτῷ, *& ſic legit Interpres.* Hal.

Pag. 326. 6. *Legendum,* πῶς ἂν δυνήσοιτο ὑψηλοφρονεῖν: *vel,* πῶς ὁ δυνήσοντο μὴ ὑψ. *poſito ſc. poſt* φησι, *commate.*

l. 24. γνωστικούς] *Gnoſticorum nomen hæreticos omnes vſurpaſſe aſſerit Epiphanius: præcipuè autē Nicolai diſcipulos eo nomine compellatos. fuiſſe ſtudiosos videntur ipſis Apoſtolorum temporibus.* Hal.

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Timoth. ſecund.

Hom. 1.

PAg. 329. *lin.* 28. διδασκάλων] *Puto melius* διδασκαλιῶν.

Pag. 330. 22. *Vide ne ſit legendum,* ὅταν καὶ κομᾷ τις τῇ φιλίᾳ ἐκ τοῦ σφόδρα φιλεῖν. κομᾶν *eſt* σεμνύεσθαι, gloriari. *Ariſtoph. in Pluto* πλούτῳ κομᾷ, *Noſter quoq; ſæpe vtitur.*

l. 23. ὅπ τὸ Συκοφάντου αὐτῆς *vſq; ad* ὅπ ἐθέλοιμον *l. 24.*] *Hunc locum aliis verbis repreſentat Ms. ſed eodem ſenſu.*

l. 35. *Ferri poteſt* εὐχῆς μοι ἔργον δεῖ, precibus mihi opus eſt, *ſic enim Græci quoq; loquuntur: ſed puto rectiùs,* εὐχή μοι ἔργον δεῖ, *quod eunicunt ſequentia* ἐξηγητικῶς.

l. 42. ἀπεσύρησα] *Interpres addit, ſponte.*

Pag. 331. 10. ὃ διὰ τὰ διάφορα μόνον] *Deeſt* φιλῶσι, *vel tale quid.*

l. 39. καὶ τῷ ἀγάπῳ *vſq; ad* ἀγαπῶμεν *l. 40.*] *Pro his codex Ms. hæc habet:* τοῦτο ἔστιν ἡ ἀγάπη. διὰ τοῦτο ἐν κοινῷ αὐτὸ λέγειν ἐδιδάχθημεν, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. ἀπὸ τούτων δεικνύεται καὶ πῶς εἰς Θεὸν ἀγάπῳ ὀφείλομεν διὰ καὶ εἰς τὸν πλησίον. *Interpres vulgarem ſequitur lectionem.*

Pag. 332. 11. *melius,* πῦ λυπεῖν.

l. 13. *Sine dubio legendum,* πολλὰς ἀφορμὰς ἀδυμιῶν ἔχει, *ex priore verſu proximo. niſi ſic legas, nulla eſt probatio: vide lin.* 19.

l. 21. *Mallem multò potiùs* ἢ ἐν βίῳ λύπης καθαρῷ.

l. 30. τὸ γὰρ οἰκεῖον μᾶλλον αὐτὸν λυπεῖ τὸ ἀλλοτρίου] *Sumptum à Pindaro, cuius hæc ſunt verba:* τὸ γὰρ οἰκεῖον πάσχει πᾶν. ἀπήμων γὰρ καρδία καὶ ἐμφ' ἀλλότριον.

Pag. 333. 1. *Fortè* ἀπεχθείας. *Miles enim multas ſimultates, multa hominum odia ſuſcipit.*

l. 3. *Legendum,* τῶ ἑτέρων ἐξουσία ὑπακοῦσαι. *ex l. 2.*

Pag. 334. 1. *Legendum,* εἰ σε προσελθὼν ὁ βασιλεύς.

l. 8. *Puto legendum* ὁ μὴ παῤῥησίαν ἔχων καὶ πολλὰ φθίγγεται. Ms. legit ὡς παῤῥησίαν ἔχοντα καὶ πολλὰ φθίγγεσθαι. ego neutrum intelligo. hæc verò verba Interpres videtur non legisse. fortasse legendum ὁ ἢ παῤῥησίαν ἔχει, καὶ πολλὰ φθέγγεται. *Hal.*

Hom. 2.

Pag. 334. 39. *Ponendum*, εἰ δῇ καλῶς, *si noverit bene, non, viderit.*

Pag. 335. 27. σωθῶσι] Suspectum. cùm enim nos hostes Christus per gratiam seruaret, non seruari, sed abijci potiùs merebamur. *Hal.*

Pag. 336. 10. παραπέπεμπα] Lego ἐβαπαπέπεμπα propter præcedentia, & lin. sequenti παραπαδύκης. alludere enim videtur ad illud ad Timoth. 1. 6. 20. ὦ Τιμόθεε, πῶ ἐβαπαδύκω φύλαξον &c. quanquam fatendum apud Chrysostomum sæpius reperiri ἐβαδύκω. *Hal.*

l. 29. Lege, τῆς ὑμετέρας. Ib. ἢ τοσοῦτον ὅσον πεδιλωίσεις ἔξεσιν. ἀλλὰ διὰ τὸ ὑμῖν συμφέρον] Malim sic legi & distingui, -τέρας, ἀλλ ἢ τοσοῦτον ὅσον πεδιλωίσεις ἔξειν, διὰ τὸ ὑμῖν συμφέρον. *Hal.*

l. 44 πῶ ἰσρεῖ] Adde καὶ ἡ μισθὸν ἔξει, vel tale quid. *Hal.*

Pag. 337. 36. *Videtur legendum*, πόθεν γὰρ οἶδας, ὅτι ὐκ ἔστι σοὶ βῆμα;

Pag. 338. 9. *Sic instituenda est tota complexio*, καὶ μόνον εὐθὺ εἶπε ὁ φαρισαῖος, ὅτι ὐκ εἰμὶ ὡς ὁ τελώνης, πάντα ἀπώλεσα, σὺ δὲ τὰ ἱερέως λέγεις, ὅτι ὐκ εἰμὶ ὡς οὗτος ἱερόσυλος, καὶ ἁ πάντα κινοῖς; ¶ Puto ἵνα retinendum. sic enim sexcenties loquitur Chrysostomus.

l. 21. Videtur legendũ ex iis quæ sequuntur, καὶ γὰρ ὁ ἰδιώτης διδασκάλου τάξιν πληροῖ μόνον: Aut fortassis ὁ διδάσκαλος ἰδιώτου. *Hal.*

l. 26. εἰ πατέρα ἔχεις, vsq; ad μὴ δοξάζε γάρ φησιν lin. 27] Ms. hæc sic legit, πατὴρ σοι γέγονεν ἀπ' αὐτῆς τῆς φυτίσεως. εἰ δὲ πατὴρ πεπαίδευκε δίκαιος αὖ εἶη, ἁ κατακρίνεσθαι καὶ τοῦτο μεγάλη. καὶ πατέρα μὲ ἔχων τις θελήματος σαρκὸς (fortè διὰ θελήμα--) μυελα κεκτημένον ἐλαπώματα, πάντα καλύπτει, καὶ συσκιάζει· σὺ ἢ τὰ τοῦτο γεγονότος τοῦ πνεύματος ἐκπομπεύεις. καίτοι μὴ δοξάζε, σοφὸς τὶς φησιν--

l. 33. μεγάλα ἀγαθά; Fortasse supplendum, μὴ ὄντος σοῦ πατρὸς, vel tale quid: nunc enim sententia videtur imperfecta. *Hal.*

l. 41. ἀλλ' ὅμως] Periodi huius clausulæ in Ms. paulò aliter locãtur, sed eodem sensu.

Pag. 339. 14. *Fortè* ὀπυγεφάλμῳ.

Hom. 3.

l. 35. *Vel, deleto* καὶ, *legendum* ἢ τῷ Θεῷ δοκύντων, *vel, si retineas* καὶ, *legendum*, κατίδιον εἰς τὸ σὸν ψυχικόν.

l. 40. τοσαῦτα ἐμπεδόντα] Melius conueniret τοσούτων ἐμπεδόντων. *Hal.*

l. 42. ὀπτήσεται] Malim ὀπτήσεται. *Hal.*

l. 44. παρέστω] Si abesset hoc vocabulum, non requirerem. *Hal.*

Pag. 340. 12. *Legendum* ἀλλὰ ἢ μὲ μὴ πεῖξοντα τοῦτο.

l. 21. *Lege* καὶ καθάπερ.

l. 25. σὺ ἢ ὕστερον.

Pag. 341. 1. *Legendum* τοῖς χρείαις δὴ ἀλλων κοινωνοῦντες.

Ibid. μειάις] Si legamus μειάις, locum istiusmodi non reperio. at videtur sic legendum: sic enim legit Interpres, & si χρείαις legamus, vt legit Doun. & habetur R ō. 8. 13. quomodo intelligi possit de sanctis defũctis, non video. Fortassis libuit Chrysostomo particulâ hâc abuti. *Hal.*

l. 9 καὶ πάλιν εἶπα τῷ κυβίῳ- vsq; ad initium ethici] hæc pro pauculis illis in margine ex Ms. reposuimus. nisi fortè sint ex scholio, quod non semel suspicatus sum in hoc exemplari, vt scriba non tam scribæ functus aliquando videatur munere, quam explanatoris.

l. 39. ἐκεῖνα παύτα] Oportuit aliquid exprimi, quò ἐκεῖνα relatiuum referatur. nunc enim videri potest aliquid deesse. *Hal.*

Pag. 342. 10. τοὺ σραπώτας] Lege τοῖς σραπώτοις, vt eodem casu vsurpetur, quo superiùs, quod insuper puto esse elegantius: & statim ὁ διδάσκαλος τοῦ μαθητοῦ, vbi intelligitur διδάζει. *Hal.*

l. 31. ἐξετάσει τις.

l. 44. ἀλλ' εἰ δεῖ τι καὶ θαυμαστὸν εἰπεῖν, μᾶλλον αὐτοῦ πλεονεκτεῖς. si quis paruum furtum fecerit, maior est iniustitia, quàm si magnum, ὅτι ὑπὸ μείζονος ἔξεως, *inquit Philosophus.*

Hom. 4.

Pag. 344. 7. ἢ ἐκεῖνον] *Interpres, quam si nihil passus fuisset. Codex Ms.* ἢ ἐκεῖνα αὖ εἶπον.

l. 28. πῶς μέγα τι ἢ νομίζουσιν εἰ ὑπ' αὐτοὺ σρατευόμενοι] *Si sensus huius loci sit,* Quam magnum quid existimãt esse si sub ipsis mereantur? *legendũ potiùs esset,* πῶς μέγα τι ἢ νομίζουσι τὸ ὑπ' αὐτοὺ σρατεύεσθαι? *at mihi nunc videtur aliquid deesse. quid enim est quod tanti aestimant ij, qui sub regibus militant? lege* πῶς μέγα τι νομίζουσιν οἱ ὑπ' αὐτοὺ σρατευόμενοι, ἐὰν κακοπαθῶσιν? *si illorum gratiâ aliquid mali patiantur. hoc enim intelligendum patet ex eo quod sequitur,* εἰ τοίνυν τὸ κακοπαθεῖν βασιλικῆ σραπώτῃ. Hal.

l. 35. τί ὄζιν ἐὰν μὴ νομίμως;] *Scholiastes Thucydidis lib.* 6. τὸ νομίμως *exponit* μεγάλως, σφοδρῶς, ἀμυρῶς. *vt Cic. in Verrem.* iustas inimicitias, *Luius*, iustum prælium, *Quintilianus*, legitimum studium, *pro magno.*

l. 40. τὸ ἢ καρτερικὸν] *Legendum fortè* τὸ ἢ ὥστε καρτερικὸν εἶ, *vt respondeat priori*, τὸ ἢ ὥστε ἕτοιμον εἶ.

Pag. 346. 13. ὑφ' τούτων ὧν πάσχομεν] *Lege* ὑφ' ὧν τούτων ἃ πάσχομεν. *nec enim relatiuum referri potest ad* τούτων. *Est enim* τούτων *personarum, fratrum sc. aut electorum, ob quos patimur, at relatiuum rerum est, quas patimur.* Hal.

Pag. 346. 24. *Legendum* εἰ ἢ βούλει δοξάζεσθαι, δι ἀτιμίας δοξάζῃ. *deest verbum.*

l. 29. *Legendum videtur*, ἐξῆει.

l. 44. τῆς ἔξωθεν σοφίας ἄπειρος; Ἐκεῖσε μόνον εἰδὼς] *Quomodo ergo Graecos poetas legerat, quos frequenter*

quenter autores laudat? Hal.

Pag. 347. 40. *Ἢ ἐν αὐτοῖς τοῖς δημοῖς πόσοι ἡ Καμπανία*] *Decaeus sic in notis ad Edit. Latin. Paris.* 1588. *εἰ δὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς δημοῖς πόσοι ἡ Καμπανία.* Rectius.

l. 42. *τῇ βασιλίδι*] *Lege τῇ πόλει τῇ βασιλ-*
¶ Potest opinor abesse. H. S.

Pag. 348. 33. *Videtur legendum, ἢ ἑαυτοῖς λογιεῖσθε.*

Hom. 5.

Pag. 349. 39. *εἰ δὲ ὅτου λόγου δοκεῖ --*] *Lectio vulg. in margine (quam sequitur Interpres) stare potest, si post αὐτόθεν ponatur interrogatio.* Hal.

Pag. 350. 3. *ἡμεῖς λέγωμεν, ὑσ. ad αἰτὸν χορῆσαι lin.* 4] *Locum hunc perturbatissimum Ms. sic concipit: ἡμεῖς καὶ λέγωμεν ὅπ οὐκ ἔστιν, εἰ μὴ σχῆμα ἔτους ἔχει (ὡς δὲ οἴδαμεν τί τῶν ὄντων ὄφελος οὐκ ἔχει φύσιν μὴ ἔτι) · τυτέστιν, ὃ δυνατὸν εἰς τὸ μὴ εἶναι χορῆσαι. Lectori haec comparanda relinquo: nec enim ego sensum aliquem elicio.* Hal.

Pag. 351. 4. *ὃ κολάζονται δὲ οἱ πον --*]*τὸ, ὃ, expungendum censeo, intelligendamq; sententiam hanc ironicè. mihi enim alias sensus non videtur constare.* Hal.

l. 14. *ὥσπερ γὰρ ὁ Ἀδὰμ σὺν τῇ ἐντολῇ βέβαιος ἦν*] *Interpres, sicut nec Adam ante insultum stabilis fuit. unde legendū, ὥσπερ γὰρ οὐδὲ ὁ Ἀδὰμ σὺν τῇ παρακολῇ βέβαιος ἦν. Appositè, ut puto, ad sensum Chrysostomi: ipsum enim alibi memini docere, lapsurum fuisse Adamum sponte, etiamsi diabolus ipsum non fuisset aggressus.* Hal.

l. 17. *ὑπὸ τῆς διαγνωμίας αὐτὸ ἐλαβε*] *Falsum habetur enim Num.* 16.

l. 21. *καθάπερ δημίλος ὑσ. ad πᾶς lin.* 23.] *Magis perspicua est lectio codicis manuscripti, ὁ τοιοῦτος, καθάπερ δημίλος τερὸς πάπυρον, ἔχων μὲν φορεγίδα ταύτην ἐμπεπυρωμένην. καλῶς εἶπε, σφραγίδα. ὥσπερ γὰρ εἴ τις ὀπὸ λίθον ὀπογράφεις, διὰ τοῦτο ὀπογράφει, ἵνα τὰ γεγραμμένα σημαίνητα ὅπως ὁ ὢν ἑαυτῷ ὀπογράφων ταῦτα τὰ γεγραμμένα, δι' ἔργων ἐπιδείκνυται καὶ πᾶς.*

l. 37. *νόει τὸ κριτήριον*] *Lege νοσεῖ. vt & Interp. legit.* Hal.

Pag. 352. 17. *ἀπολάζῃ μᾶζόνως*] *Hoc rectum. sed non minus rectè forsan ἀπολαύῃ. ἀπολαύειν εἰς χρήματα est* magnum detrimentum accipere. *tam enim de bono quàm malo dicitur.*

l. 29. *εἰ ἐντυχαί*] *Interpres, Quid augurum per singula cumulum. Puto admittenda in textum quae in margine, & reddendum, quid intercessiones postulationesq; aduersus illos?* Hal.

l. 40. *ὥσε καθόσους*] *Apud Siracidem est κάθωσε ὥσε.* Hal.

Pag. 353. 8. *Vel legendum σὺς τοὺς τὰ σώματα ἀπαγορεύοντας, vel, οἱ τὰ σώματα ἐπαγορεύοντες.* fessi corpora, non ætate, sed morbo.

Hom 6.

l. 35. *ἐνταῦθα δὲ ὁ Παῦλος σχῆμά φησιν ἐοικὸς*] *Pro his paucula codex Ms. hæc habet. καὶ γὰρ ὑπὸ τῆς χαριτεύεσθαι τὸν Θεὸν, καὶ ἐνεγκεῖν μακροθύμως αὐτοῦ ῥᾳδυμοῦντας, καὶ ὑπὸ τῆς μετανοίας αὐτοῖς χαρεῖν λιπεῖν εἰς τὸ αὐθις ἁμαρτεῖν, εἰ βουληθεῖεν, πολλοὶ καὶ ἀπὸν τοῦτο μετεζηλώκασι. καὶ πολλὰς εἰς τὴν σωτηρίαν ἐνίσχυσεν ἐν τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματος. ὁ δὲ Παῦλος καὶ τὸ ξένον εἰσάγει ὅτων ἐνταῦθα λέγων. ἐν μεγάλῃ δὲ --*

Pag. 354. 1. *ὅτι δὲ τοῦ κόσμου ὠφελοῦς*] Quid hoc sibi vult? quid enim interest inter ἐνταῦθα, & ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ? An Deus hîc improborum ministerio vtitur, in mundo non vtitur? prius erat in Veronensi, ὅτι δὲ τοῦ κόσμου τί; -- ego commodum sensum non elicio, nisi, omisso τῷ ὠφελοῦς, sic leg. & disting. πλησίον. ὅτι δὲ τοῦ κόσμου, εἰ δὲ μὴ πρὸς τοιαυτ --- Hal.

l. 2. *Videtur mihi legendum, πλλὰ οἰκονομεῖ.*

l. 17. *Fort. τὸ ὅραιον melius.*

l. 32. *κἂν ὅτου δύνωτε, non ὁτουοῦν δύνωτε.*

l. 41. *μόνον τὸ ἐξ αὐτοῦ*] *Puto sanum*, quantum in ipso est. *Cæterum hic Interpres quædam intermiscet, quæ in nostris codd. non habentur. Mansuetum esse oportet atq; pacificum. cæterùm ea mansuetudo ita seruanda est, vt non ex eâ pietas fidesq; ledatur, quam qui violare querunt, durius corripiendi sunt.* Hal.

Pag. 357. 9. *ῥᾳδίαις μὲν χορσὶν ἡ πλησίας εὔξασθαι*] *Non olim fas manibus illotis precari. Consuetudinis huius sæpius meminit Chrysostomus, ideoq; extra ecclesias baptisteria huius rei gratiâ habebãt. Noster orat.* 108. *vol.* 6. *Δὸ νιπτῆρές εἰσι πρὸ τῆς πυλῶν τῆς ἐκκλησίας, μία μὲ ὕδατος, &c. hanc consuetudinem statim pluribus prosequitur.* Hal.

Hom. 7.

Pag. 359. 32. *Melius ἅπαντας.*

Pag. 361. 10. *ὐκ ἐλεήσουσιν, ὐδὲ διακρύσουσι ὑσ. ad τοῦτο πάθος*] *Hæc in Ms. aliis verbis, eodem sensu habentur.*

l. 24. *ἀπολλυσθαι αὐτὸν lego: nempe τὸν ἠδικημένον. quia qui non propulsat iniuriam tam est in vitio, quam qui facit. καὶ ὁ μὴ κωλύων, inquit Thucydides, αἰτίαν ἔχει τῷ πεποιηκέναι.*

l. 25. *εἰκῇ φιλεῖν λέγοντες, εἰκῇ μὴ μισοῦ*] Quia inimicitias suscipere nolunt, quos tueri debent, desertos esse patiuntur, *inquit Cicero.*

Pag. 362. 4. *Legendum, ὐκ ἔστι φιλαυτία. cur enim bis diceret φιλαργυρίαν? hæc autem tria ordine apud Paulum posita sunt, φιλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες.*

l. 41. *Ponendum, ἀποστῆσαι τ' σὺ τέρου. ἀποστῆναι est* desinere amorem: *vt ἀπογίνεσθαι* denasci.

Pag. 363. 23. *ἐφαπτεῖ τῶν χεῖρα τῶν αὐτοῦ*] *Interpres, Suam tibi porriget manum, atq; te proteget.*

l. 28. *ὃ σὺνέφρασε αὐτὸν τὰ ἔσω καὶ τὰ ἔξω, secundũ Hebræam veritatem.*

l. 31. *ὅταν δὲ τῷ Ζωδηγεῖν μανθάνῃ*] *Videtur esse imperfectum comma alicuius clausulæ plenioris. & fortassè in integritatem non incommodè sic restitues, ὅταν δὲ τῷ τοῖς ἑτέρων κακοῖς Ζωδηγεῖν μανθάνῃ τὰ σαυτῆς πρᾴως φέρειν.* Hal.

Hom. 8.

Pag. 364. 16. *Legendum*, τοιοῦτοι γάρ εἰσι οἱ ἀπατεῶντες.

Pag. 365. 4. ἐκεῖ μέ] Viz. 2. ad Romanos, quem locum superiùs citauerât. *Hal.*

l. 11. *Fort.* ἡμῶν ζωόντων ζῇ.

l. 31. αὐτοῖς] Lege αὐταῖς.

Pag. 366. 12. οὐχὶ ἔλεγον μὲ ταῦτα, οὐκ ἐποίουν δέ; *Schema Demosthenicum*, οὐκ εἶπον μὲ ταῦτα, οὐκ ἔγεγραφα ἢ, κἂν ἔγραφα μέ, οὐκ ἐπρέσβευσα ἢ, *pro Corona.*

Pag. 367. 42. ὃ χρὴ συγχώρησιν λέγω, ἀλλ' ὅσῳ εἰσὶν οἱ ποταμοί] Verba, si quid video, vix sensûs alicuius, & nullius planè vsûs: Interpres aut non legit, aut neglexit. *Hal.*

Ibid. ὁ πάντες χρὴ βάθος ἴσοι- - vsq; ad τὸ ἓν μὴ θέλειν πᾶσιν lin. 44.] Locum hunc codex Ms. sic legit: ὥσπερ ἓν ἡμῖν ποταμῷ ὁ πάντες ἴσοι τυγχάνουσιν, ἀλλ' οἱ μὲ ὀλιγόπλαυτέρων τὸ ὕδατος ἔχοντες, οἱ ἢ ὅπω βαθὺ ὡς ἱκανὸν ἓξ) ἀπεπήξαι τὸν ἀγκωμῶτα, κἂν ἐνταῦθα ἰλιγγιοι, ἐπεὶ ἢ ἐκεῖ· ὅπω κἂν σοὶ ἡμῖν τῶ Θεοῦ ζητημάτων τὰ μὲ τοιαῦτά ὄζιν, ὡς αὐτόθεν ἢ λύειν πᾶσιν ἐν τοῖς ζητοῦσι, τὰ ἢ ὅσως ὑπόῤῥητα καὶ ὑπόκρυβα, ὡς κἂν ὑπολλῶσι πολεῖν τοῦ σειρυτέρων μαθεῖν τί φιλοτεκμαίρεσθαι. καθάπερ ἓν τὸ μὴ θέλειν.- - - atq; hæc lectio plenior certè est, & si meo standum arbitrio melior. *Hal.*

Pag. 368. 4. ἀφ' ἧς δηλοῖ τὸ μὴ βαθὺ] Interpres, Omissis locis plenioribus: quasi legisset, ἀφεὶς δηλοῦν τὸ μὴ βαθύ. Sed quod editur sensum habet satis commodum. *Perit, cum temeritate illâ profundiora tentat, quâ minus profunda trãsiit.*

l. 6. ὀλίγον ἢ ὀλιγίους κἂν βάθη] Leg. ὀλίγοι ἢ ὀλιγγιοι κἂν βάθη.

l. 19. ὁ ἡμῖν ἑξακισχίλιον ἀριθμὸν] Sex millium canonem mihi Arithmetica mea non suggerit. fortassis corrupti numeri; legendumq; ὁ ἡμῖν ἑξήκοντα ἀριθμὸς, vt intelligat logisticam illam sexagenariam, cuius in astronomia vsus infinitus, vnde canon sexagenarius. *Hal.*

l. 40. *Puto legendum*, τί ἓν ὅτι ἃ λέγουσί, φησι, κἂν ἐκβαίνει; *hæc est* ἀνθυποφορά. ἢ ἢ ἀστοχορεῖ, ἐπειδὴ σὺ πιστεύεις. εἶτε κἂν ἐκβαίνει. *Sic* Augustinus: Augu*ria* atq; omina plerumq; credentibus rata sunt, contemnentibus invalida. Si quando autem eueniunt, *est* ἐνέργεια τῆς πλάνης.

Ibid. ἀχμάλωτόν σε ἔλαβεν] *Supplendum* ὁ διάβολος, vt sequens similitudo docet.

Pag. 369. 3. *Legendum*, τὸ χρὴ πλέον.

l. 23. *Legendum*, κἂν τοῦτο τῶν ἀνελεῖν σαυτὸν ἐποίησας. *aut* τὸ ἅμα *interpretandum* simul ac.

l. 27. *Prorsus legendum*, εἰ ἢ τὰ μὴ μέλλοντα. *Hoc* euincit ἡ πρόταση τῦ μεσισμῦ. εἰ τόδε ἔσται. *debet enim esse antithesis.*

l. 33. *Videtur legendum*, ἐπεὶ ὅτι ὁ βασκαίνει, δῆλον. τοῖς χρὴ παλαιοῖς. *vel est compendium sermonis. vt Dem.* ὅτι ἢ ταῦτ' ἀληθῶς λέγω σὺ μαρτύρησόν μοι τὸν νόμον.

l. 34. *Videtur legendum*, κἂν πεὶ ὄνων. *Saul enim plures asinas quæsiit, quas pater amiserat.*

Hom. 9.

Pag. 370. 7. *Complutensis & meliores libri*; πρὸς παῦ ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτυμένον, *quæ vera est lectio. bis aut ter apud Thucydidem in præfatione habes* ἀρτύσασθαι τὸ ναυτικὸν, *instruere classem.*

l. 11. *Fortè* τοιαύτῃ παρ.

l. 13. κἂν ἐν ἕτερῳ τελευτῆς] *Vitiosus est hic locus: sic opinor corrigendus*, κἂν ὁ ἕτερῳ τελευτῆς, non communi modo moriendi: *aliter nulla erit antithesis ad* 370. 15. *nec comparatio minorum, vel* ὁ κοινῷ ἕτερῳ τῆς - -

l. 20. *Lego*, τὸ πρᾶγμα μᾶλλον ἤ.

l. 26. *Lege*, ἐξηρτυμένον. *& lin.* 33. ἐξηρτυμένον. *Idem est* ἐξηρτισμένον, *sed illud meliores habent codices.*

l. 30. κἂν ἐν ξένῳ] Interp. nouo ac peregrino more. Vnde puto legendum, κἂν νέῳ ἕτερῳ. *Hal.*

l. 43. μάρτυρα καλεῖ ἐκεῖνον, δεικνὺς ὅτι κἂ τούτῳ αὐτὴν ἀνέμηνσε] Veronense legit: μάρτυρα καλεῖ ἐκεῖνον ὅτι κἂ τούτῳ ἀνέμνησα. vbi si pro καλεῖ legamus καλῶ, vt interpres videtur legisse, lectionem illam multò magis probârim. *Hal.*

Pag. 371. 7. καθάπερ ὀλίγοι χρὴ ἐπιτῶν εἰπὼν τὸ πρᾶγμα] De syntaxi huius loci non vsquequaque mihi persuasum: antè εἰπὼν subintelligendum, ὁ ἰατρός, quin & videri potest redditio sententiæ deesse. significat autẽ inter medicos vsitatum esse, vt postquam vulnus indigitârit medicus, tum secet, & emplastrum adhibeat. vnde fortassis magis perspicuè legetur εἰπὼν τὸ πρᾶγμα. τότε ἔδωκε τῷ τομῷ, καὶ ἐπῆγε τὸ φάρμακον. *Hal.*

l. 9. *Melius*, κἂν ὑδρὸς αὐξάνει.

l. 16. *Lege*, τί ὄζιν ὅτι ἀσχρ. φησι.

l. 26. *Videtur legendum*, κἂν τὸ ὦδε χρὴ μαθητὴν χειροτονεῖσθαι. *Vel forsitan rectius est quod editur* διὰ τὸ ὦδε τ. *vt sit* ἐξήγησις τῦ, ἐπισωρεύουσιν. οἱ γὰρ ἐπισωρεύοντες αὐτοὶ χειροτονοῦσιν *Ergo seculo Chrysostomi populus non habebat ius eligendi presbyteros & episcopos. Absurdum enim est vt discipulus eligat præceptorem.*

Pag. 372. 6. Τίνα ἔνιοι ἄτω μεγαλήγορεῖ Παῦλος, λέγων, τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι] *Melius quàm Augustus, de quo iam moriente Tranquillus*: Amicos admissos percontatus, ecquid ijs videretur mimum vitæ commodè transegisse, adiecit & clausulam: δότε κρότον, κἂ πάντες ὑμεῖς μὲ χαρᾶς κτυπήσατε. *Est autem versus Euripidis.*

l. 26. ὐκ ἀπὸ κοπίνων ὄζι] *Notissimum est epigramma Græcum.*

Τέτταρές εἰσιν ἀγῶνες ἀν' Ἑλλάδα, τέτταρες ἱεροί,
Οἱ δύο μὲ ἀπήῤῥ, οἱ δύο δ' ἀθανάτων.
Ζωὸς, Λιπόξαο, Πμαίμωνος, Ἀρχεμόροιο,
Ἆθλα ἢ ἡμῖν κόπνος, μῆλα, σελινα, πίτυς.

Pag. 373. 14. εἰ δοκεῖ δέ.

Pag. 374. 16. *Legendum*, ἐὰν ἢ ἁπλῶς πεσεῖδῶμεν κἂ κοινὸν τῷ φόβῳ τῦ Θεοῦ, & *est* μείωσις τῦ καθηκόντος κἂ πεσκολλᾶν. *Apud Lysiam est* πεσεῖδεῖναι ἢ δύναν.

Hom. 10.

Pag. 375. 6. *Legendum*, τοῦτο γαρ' ἐστὶ τὸ τὸν παρόντα ἀγαπήσας αἰῶνα.

l. 11. *Legendum*, ἀποστολικὰς προάξεις.

Pag. 376. 3. ἢ κ) προφητεία ἔστὶ τὸ, ἀποδώσει αὐτῷ, ἢ ἀρα. *si legas* ἀποδώ, *vt omnia habent exemplaria, est imprecatio: sin* ἀποδώσει, *quod in nullo codice vidimus, prophetia.*

l. 24. τὸν εἰνοχόον αὐτῆ] An Narcissum intelligit?

l. 44. διὰ τῆς προσηγορείας ταύτης] *Non enim Onesiphorum salutabat, sed domum eius: ipse enim erat Romæ.*

Pag. 377. 27. ἀλλὰ ταπεινοφροσύνης - vsque ad ἢ κ) δωάμις] Hæc in Veronensi priùs sic legebantur: οὐκ ἔστι τοῦτο. ὃ κ) διὰ τοῦτο ἐδίδη αὐτῷ ὁ σόλος (ταπεινοφρονῶν γὰρ ἔφη τοῦτο) ἀλλα' διὰ πολλὰς αἰτίας. ὅρα γοῦν ὅτι ὁ Θεὸς ὃ τοῦτο φησιν αὐτῷ, ἵνα μὴ ὑφαίρηται, ἀλλα' ἵνα ἢ δωάμις.

Pag. 378. 1. τὸν λόγον vsque ad χεῖρον δοῦναι] Valdè hæc mihi suspecta tanquam glossema, quod à sciolo aliquo margini ascriptum inde in contextum venit. *Hal.*

l. 7. τὸ πῶ φύσιν ταύτην ἐν τοῖς βιωτικοῖς μόνον ἐμποδίζειν μᾶλλον ἢ ὅλῃ ἐκεῖ] Interp. *Quod hic etiam seculi curis minimè à virtutis proposito impediatur:* Aliam prorsus vt videtur secutus lectionem.

l. 8. *Mallem* τὸ εἰκῆ εἶν.

l. 39. ἐκείνῳ κρατεῖ] Leg. ἐκείνης κρατεῖ. *Hal.*

Pag. 379. 13. *Legendum*, ἀποπηδᾶν ἐκείνοις, *nempe* τῇ γυναικὶ, τῷ παιδίῳ.

Pag. 380. 19. ὁ μέλλων αἰὼν] Ms. legit, ὁ μέλλων αἰὼν, αὐξάνων. Et sic mihi videtur legendum. Aliâs sententia erit imperfecta. *Hal.*

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI
IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI
IN EPISTOLAM AD
Titum.

HArum homiliarum editionem adornauimus, Lector, ex Veronensi excuso, castigato ad Ms. Oxonienſem, & aliquot in locis ad Augustanum.

Hom. 1.

PAg. 381. *lin.* 27. *Melius & compendiosius legi potest,* δέκμ@ ἔστ' ἰῶ. ἢ ἐκ αὖ αὐτῷ. *Sic enim compendiosè loquuntur.*

l. 31. *Mallem*, φασὶ δ' κ) αὐτὴν νέον εἶ).

l. 32. ἐν ταῖς προάξεσιν] vbi tandem? an fortassis sub alterius nominis personâ? ego enim non reperio. *Hal.*

l. 34. *Fortè*, κ) δ' ἐναυτὸν τῷ αὐτηράπρ@ σωθῆναι: *vel* φάνεσθαι. *Deesse enim videtur eiusmodi verbum.* Testimonium perhibuit illis robustiores esse, vt coram principe sisterentur.

l. 36. *Legendum*, γεγράφειν ταῦτα. ἀπὸ κοινοῦ δοκεῖ.

Pag. 382. 3. *Videtur legendum*, τῆς πρὸς Τιμ. ἔβ) πρώτης δ' ταύτης ὑπολαῖς. *Nam neq; quæ subiicitur ratio probat hanc ad Titum antiquiorem esse illâ ad Timotheum primâ: tum enim Paulus non erat in vinculis, neq; iam moriturus: neq; admitti vox* νεωτέρα. *Nam si illam scripsit in vinculis mortem expectans quotidie: hanc autem liber & solutus, non est hac illa recentior, sed paulo vetustior.*

l. 10. κ) πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ ὅτι ὑπέσβασας, ἢ ὅτι πεσβεύσης *At neutrum verum. Vt enim dicunt ὑποδηλοῖ κατ' ἐμφασιν, ἢ κ) δ' ἰσοτιμίαν τῶν τύπων, cum causam significant peregrinationis: sic Paulus missus est Apostolus, vt fidem quasi minister daret electis Dei. Deus enim ipse auctor est fidei. Hoc ei negotium datum fuit, & propter hoc suâ legatione functus est. Et hîc quidem præpositio finalem causam notat: 4. Regum cap. 20. efficientem:* καὶ ἐπέβρεψεν ἐπ' αὐτὸν ἱμάτιον, κ) ὅτι εἶδε παῖτα τὸν ἐρχόμενον ἐπ' αὐτὸν ἐσκίρτα, *eò quòd videret. sic.* τὸ ὅτι *cum datiuo, modo finem, modo efficientem causam declarat, vt sæpe obseruauimus. Hunc sensum Noster probat apertè.*

l. 19.

l. 19. *Duo verba permutârunt sedes suas. sic legendum,* πρῶτερον κατηφθημεν, καὶ ὕστερον κατηάζουμεν· πρότερον ἐπεγράθημεν, καὶ τότε ἐπεγνωμεν. *vide l.* 18. Sic & Fronto Duc.

l. 24. *Melius est* ἀλλ' *quàm* καί.

l. 32. καὶ τοὺ μαθητδουμένους] In Veron. erat τοὺς μαθητδομένων. quod Fronto reddi vult, *ad labores exantlandos eorum causà qui docerentur.* duriusculum. fortassis τὸ μᾶλλον cò referendum ad τοὺς μαθ-- vt significet excitari magistrum ad labores ferendos, magis quàm discipulos: id est, oportere magistros maiores subire labores, quàm discipulum. *Hal.*

l. 33. εἰ γὰρ φίλε ἐυεργεσίας ἀναμνήσκοντες] *i.* ἀναμιμνήσκοντες, memoriam repetentes: *est enim* ἐυεργ. *genitiui singularis. vel* referentes, *id est,* narrantes, *si sit accusatiui pluralis.*

l. 37. πρὸς τὸν τύπον] Legem scilicet Mosaicam, quæ typica tantùm erant veritatisq; repræsentatiua. *Hal.*

l. 40. *Lego,* πῶς δύνηται τῷ νόμῳ καὶ τῆς χάριτος τὸ μέσον. *non est enim medium vnius: sed diceret* τῆς χάριτος τὸ διάφορον.

l. 12. κηρύττομεν ὥστε μηδὲν προσδεῖναι -] Putârim magis perspicuè legi, & distingui, κηρύττομεν· ὥστε μηδὲν προσδεῖναι δεῖ. ἀλλ' - *Hal.*

Pag. 383. 15. ὁδὲ κηρύσσειν ἄλλως δεῖ. *&* l. 16. *forsitan* τὸ γεγονὸν *pro* γεγονός. *Non enim Christus his verbis* κηρύξατε ὅτι τοῦ σωμάτων, *rem aliquam gestam repræsentat, sed vult palàm & clara voce euangelium prædicari.*

l. 9. τοῦτο γὰρ τὰ παῦτα -] Malim τὰ γὰρ παῦτα. *Hal.*

Pag. 385. 7. *Vel deest verbum, vel legendum,* συχαίνει, *deleto* καὶ. *sed ex v. sequente videtur deesse* ἀνεχεῖ *ante* καὶ. ¶ καὶ συχαίνει] Lege κἂν συχαίνει, saltem ægrè fert. *Hal.*

l. 16. *Videtur legendum,* τοῦτο δὲ ἐγκλὶς καὶ παῦτα ὑποπτεύει, καὶ ἀιτ. *nam hoc omnino ponendum.* οὐ *nullo modo quadrat interrogationi. nam apud Ciceronem & auctores valet* certè, quidem.

Ibid. ἀπαγχονίσθαι. *vel* ἀπαγχονῆσθαι.

l. 31. *Vera lectio est sine dubio,* καὶ πόσης παῦτα ἀσημοσύνης γέμει; *nam ignem accendere, aquam portare, ligna scindere, sunt hæc quidem indecora quæ faciat presbyter. sed si fecerit coactus egestate, nullum pudorem afferunt.* ἔργον γὰρ οὐδὲν ὀνείδος, *inquit Hesiodus.* ἀσημονεῖ μὲν ὃν ὁ ταῦτα ποιῶν· ἄλημμα δ' αἰσχύλον τὸ φέρειν. *aliter:* πόσης τοῦτο αἰσχύνης γίνεται *non est Græcum. certè Chrysostomus nunquam ita locutus. sed vel legendum,* πόσῃ τοῦτο αἰσχύνῃ γ. *in datiuo, vel* μὴ πόσης τ. αἰσχύνης γίνεται. *quod melius. Qualis est hic sermo,* quanto hoc dedecus fit? *diceret,* est. sed quanto cum dedecore fit, *rectum. Fronto,* καὶ ὁ σὺ τοῦτο αἰσχύν γλυ--

l. 38. τί ἓν ἧς ἀπὸ τοῦ ἥρωος ζῆν ὀφείλει;] *Et hunc* ἀστεισμὸν *à Demosthene suo mutuatus est. sic enim orator* ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν Χερρονήσῳ· πόθεν γὰρ οἴεσθε ἄλλοθεν ἢ μήτε λαβόντα παρ' ὑμῶν μηδὲν, μήτε αὐτὸν ἔχοντα ὁπόθεν μισθοδοτήσει, τοῦ γραπώσας τρέφειν ἢ ἐκ τοῦ ἕτερου; ἢ ἐκ τοῦ ἑτέρου; *Hic dux erat* Διοπείθης.

Pag. 386. 13. τί ἢ ὅλως καὶ γενέσθαι;] Interpres hæc verba omisit.

Hom. 2.

l. 37. *Fortè,* παῦτα διατρέχοντας.

Pag. 387. 1. ἆ ἢ πρῶτον μᾶλλον ἔσορεν ἢ ἔπαινον εἰ χρὴ] *Quid hoc est? omnino* τὸ ἢ *sumendum* συγκριτικῶς, *non* διαζευκτικῶς, *propter illud* μᾶλλον. *Deinde quæ laus est creare episcopos aut presbyteros? At honor magnus. Legendum igitur* ἢ πόνον εἰχεν. *Hoc arguunt antecedentia,* ἔνθα μὲ γὰρ ἦν κίνδυνος καὶ πολλὴ δυσκολία, *quæ periculosa erant & difficilia Paulus sibi sumpsit, quæ autem honorifica & minùs laboriosa mandauit Tito.*

Pag. 387. 22. ὑποκεῖσθαι τῇ ζωῇ, *melius mihi videtur, vt in Demosthenis orationibus,* ὑποκεῖσθαι τινι τοῦ φιλοδοξεῖν: *nisi in* τῇ ζωῇ *positum sit* αὐτὸ τὸ εἶναι τῷ ζῶντι· *vt iurisconsulti dicunt, tutius esse incumbere in rem quàm in personam. vel* ὑποκεῖσθαι ἐν τῇ ζωῇ *est* reperire aliquid in vitâ vitij quod accuset.

l. 29. *&* 30. *Lego,* οὐκ ὄφη τὸν ἐξ ἀρχῆς μὴ πολλῆς τραφέντα τῆς ὀλιγελείας, καὶ πολλῆς ἀπολαύσαντα σωτηρίας καὶ χρὸν γηράσαι.

l. 43. τυραννικώτερον μᾶλλον, ἢ δημοτικώτερον ἀρχὴν πεπίστευται] *Latini* ciuile imperium *appellant* moderatum. *Suetonius in Tiberio* 26. Verùm liberatus metu ciuilem se admodum inter initia & paulò minus quàm priuatum egit. *Idem in Caligula de Germanico,* Domi forisque ciuilis, liberata ac fœderata oppida sine lictoribus adibat. *Iosephus de eodem alijs verbis,* πρὸ αἰτίαν κτώμενος τὸ βούλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶναι, æquo iure cum reliquis ciuibus viuere, nunquam se alijs anteponere. *Idem etiam de Claudio,* Ac in semet augendo parcus atq; ciuilis, prænomine imperatoris abstinuit, nimios honores recusauit. *Sic Plinius,* Modicũ & ciuile cõiunxit *quodam in loco. Tacitus de Asinio Gallo,* Nec ideò iram eius leniuit, tanquam ducẽtâ in matrimonium Vipsaniâ M. Agrippæ filiâ, plus quam ciuilia agitaret, Pollionisque Asinij patris ferociam retineret. *Idem de Testamento Augusti:* Legata non vltra ciuilem modum. *Aristoteles Polit.* 2. ὅπου μὴ μικρὰ πόλις, πολιτικώτερον πλείονας μετέχειν τῆς ἀρχῆς καὶ δημοτικώτερον. *Idem valent hæc duo. M. Tullius ad Atticum lib.* 1. Sed interea πολιτικὸς ἀνὴρ οὐδ' ὅναρ quisquam inueniri potest: qui poterat, familiaris noster (sic enim est: volo te hoc scire) Pompeius togulã illam pictam silentio tuetur suam: Crassus verbum nullum contra gratiam. Cæteros iam nosti, qui ita sunt stulti, vt amissâ rep. piscinas suas fore saluas sperare videantur. *Respublica est res populi. Tyrannis ergo non est respublica.*

Pag. 388. 26. *Mallem,* μεῖζον ἰσχύοντα.

Pag. 389. 44. *Leg.* καὶ πολλὰ δ' ἕτερα κιρδαίνει, *expuncto* τῷ διά.

Pag. 390. 1. *Melius est* ἀλλ'.

Ib. εἰ ἑαυτῷ] Interpres, qui sine dubio vsus est melioribus codicibus, videtur legisse ἀλλά.

Ib. 15.

l. 15. τὸ, ᾧ φῂς *omnino ponendum: vt sic aliquid respondeat interrogationi.*

l. 23. *Fortè* καὶ τῷ προσωπίων ἀπαρδίντων: *mihi quidem non sit dubium.*

Ib. καὶ ἐν τοῖς] ἐν, deest in Ms.

Hom. 3.

Pag. 391. 21. προϊὼν πάλιν ἐπάγει] *Reliquum poematis quod attexit est apud Callimachum hymno Iouis,*

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι. καὶ γὰρ τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο
Κρῆτες ἐτεκτήναντο. σὺ δ' οὐ θάνες: ἔσσι γὰρ αἰεί.

Quid igitur? Hoc distichon Callimachus ab Epimenide furatus est? Non possum animũ inducere, vt credã. Carmẽ enim mollissimũ est, et verè Callimacheũ. Ergo Callimachũ innuit Paulus, non Epimenidem? At Callimachus non est Cres, sed Cyrenæus, Apostolus autem ait, εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης. *Porrò Epimenides non Poeta erat, sed* χρησμῳδὸς, *vel* χρησμολόγος. *Deinde vnde hemistichium,* καπὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί? *verisimile est, hoc ab Hesiodo sumpsisse Epimenidem, cuius hoc est in Theogonia:*

Ποιμένες ἄγραυλοι, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.

Callimachum autem ab Epimenide illud Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι *Chrysostomum, qui sic ista contexuit, memoriâ lapsum. hæc mea semper fuit opinio.*

l. 35. *Sic supplendum censeo, quod deest:* μᾶλλον γὰρ εἰκὸς καὶ τοῦτο ἐψεῦσθαι αὐτοὺς, ὅτι τὸν διὰ θεὸν ἐνόμιζον. *Nisi sic legas, nulla est consequentia eorum quæ sequuntur. Cretes autem non solùm ostendebant sepulchrum Iouis, sed eum, vt apud se genitum Deum immortalem inprimis ferebant. Cur enim minùs propter sepulturam Deus esset, quàm Hercules in Oeta crematus? aut Dioscuri, quos Homerus sepultos perhibet, Iliados* 3. τοὺς μὲ κατέχει φυσίζοος αἶα ? *Secunda hæc igitur melior est solutio quæstionis. Itaq; illud quod Chrysostomus affert de morte & sepultura Iouis ex Callimacho, prorsus alienum est huius loci. Hoc nostram superiorem coniecturam non mediocriter confirmat.*

l. 40. *Censeo legendum,* ἀλλὰ κεῖ χρόνους, καὶ ἄλλως πνὰς κατ' ἄλλους χρόνους. *illud enim* ἀλλὰ κεῖ χρόνους ἄλλως πνὰς, *nimis abruptum est.*

l. 41. *Mallem,* ὅτω στιχαζόμενοι.

Ibid. ὡς τὰ μικρὰ τὰ μεγάλα μυσήεια] *Sacra Cereris Eleusinia: vt notat Fronto, interpretaturq; è scholiaste Aristophanis in Plut.* μυσήεια δύο τελεῖται τῇ ἐνιαυτῷ τῇ Δημήτρι καὶ κόρῃ, τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα, καὶ ἔστι τὰ μικρὰ ἄπωθεν προκάθαρσις καὶ προάγνισις τῶν μεγάλων.

Pag. 392. 2. *Lege ex Arato,* μεσσὴ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲ ἀγυιαί.

l. 13. πάλιν ὀδὶ βοῶν, ὀδὶ τῆς κλοιτῦ] *Hæc Interpres largiùs. Rursus in arcâ Dei, cùm fuisset ab alienigenis capta, maximisq; plagis gens illa percussa esset, dum remittendi consilium inirent, si hanc, inquiunt &c.*

l. 21. καὶ οἱ διώκοντες ἢ ὑ προσκυνοῦντο. ἐκ τοῦ δὲ ἐναντίου τὸ φθεγγόμενον ἵνα κωλυθῇ] Horum ego sensum non capio.

l. 44. ἐν Δάφνῃ] Hinc apparet hæc scripta fuisse Antiochiæ.

Ib. τῆς Ματρώνης λεγόμενον σπήλαιον] Speluncam hanc in ipsa Daphne fuisse puto. Ipse enim Chrysostomus aduersus Iudæos Matronæ speluncæ in Daphne meminit.

Pag. 393. 7. *Mallem interrogationes tolli post* τὸ καταδικοῖς, *sine* τί.

l. 11. τοῖς δὲ μεμιαμμένοις] *Hoc quidem verum: tamen codices habent* μεμιασμένοις: *quod vsitatius. Unde apud Sophoclem,* ἄγος καὶ μίασμα, scelus, piaculum. *Verborum in* αίνω *duplex est perfectum pass.* φαίνω, πέφασμαι πέφαμμαι.

l. 19. διὰ τὸ ὄφεις εἶδεν] Ετυμολογικῶς *dicendum erat* διὰ τὸ ὄφεις ἐλεῖν.

l. 22. τί γὰρ, εἰπέ μοι, οἶνος ἀκαθαρτότερον ; & *mox,* ὁ οἶνος ὑκ ἀπὸ κόπρου τὴν σύστασιν ἔχει ; *at Apollonij Tyanensis contraria est sententia, de quo sic Philostratus,* τὰς μὲ ἀμυχὰς ἐρώσεις, ὡς ἔστι καθαρὰς, τόν τε νοῦν παχυνούσας, παρῃτήσατο· πραγήματα δὲ καὶ λάχανα ἐσιτεῖτο, καθαρὰ εἶ) φάσκων, ὁπόσα ἡ γῆ αὐτῷ δίδωσι. καὶ τὸν οἶνον καθαρὸν μὲ ἔφασκεν εἶ) πίνα, ἐκ φυτῶν ὕπνον ἡμέρου τοῖς ἀνθρώποις ἥκοντα, ἐναπορύδειν δὲ τῇ τῶ νῶ συστάσει, διαδολοῦντα τὸν ἐν τῇ ψυχῇ αὐθέκτα. *Sed Chrysostomus postea mentem suam explicat,* καὶ ὅλως εἰ βουλοίμεθα ἀκριβολογεῖσθαι, πάντα ἀκάθαρτα. ἀλλ' ἔστιν, εἰ βουλοίμεθα μὴ ἀκριβολογεῖσθαι, ἀκάθαρτον, ἀλλὰ πάντα καθαρά. *Hæc igitur non pugnant.*

l. 24. τὸ σφαζόμενον] *Sacrificium scilicet quod macta-batur.*

l. 31. *Interpres rectiùs legisse videtur,* πῶς γὰρ ἐν τοῖς ἀκαθάρτοις καθαρόν τι αὖ εἴη ; *mens enim impura, conscientiâ pollutâ, omnia attrectatione contaminat. Hinc est quod Plato Phædone, mentem antea purificandam esse admonet, quàm ad Deum accedimus.* τῷ γὰρ μὴ καθαρῷ καθαροῦ ἅπτεσθαι, μὴ ὐ δέμιτον ᾖ.

l. 38. *Inducendum* ἀκαθαρσία, *& legendum,* τοῦτο ἔστι, *vel,* τυτέσιν αὐτοί εἰσιν, *quasi diceret,* illi impuri sunt, *sed tu nihilominus idcirco tacueris.*

¶ Non puto inducendum, nam sic Oecumen: τοῦτο ὄντως ἀκάθαρτον, quod huic æquialet. *Hal.*

l. 42. *Lege,* ἐπειδὴ γὰρ ἅγαπί εἰσιν. *Et continuò mallem* συμφερέτω αὐτοῖς.

Pag. 394. 1 *Inducendum etiam* τὸ καθαρότητος. *hic enim poni non est opus.*

l. 12. *Melius est vt retineatur* πορνεία *propter testimonium prophetæ, quod sequitur Isaiæ* 1.

l. 31. *Prorsus legendum* ὑπὸ τούτων ἐνήγαγε, *nempe* τῷ σωματικῶν.

l. 40. In margine ἐναίστερα] In Veronensi legebatur ἐγειωτερα, pro quo Fronto reponit ex emendato codice, ἀγιώτερα : sed melius quod edidimus. *Hal.*

Hom. 4.

Pag. 395. 22. *Scribendum censeo,* καὶ ὐχ ἡ νεότης μόνον. *Deinde,* ἔχει γ' ἴδιον τὸ νωθρὸν, τό.

l. 26.

l. 26. *Lege*, πρὸ ἐν ἡλικίᾳ τούτῳ.

l. 28. σωφρονισμὸν γὰρ τοῦτο λέγεται, ἡ τοῦ φρονῶν σωτηρία] *Aristot. Ethicorum* 7. *cap.* 5. ἄνδρα καὶ τὸν σωφρονοῦντα τούτῳ προσαρμόζομεν τῷ ἀνόμασι, ὡς σῴζουσαν τὴν φρόνησιν.

Pag. 397. 5. τὸ ἀφθαρσίαν *non est inferendum : sunt enim qui putant è margine irrepsisse & esse gloſſema* τῆς ἀδιαφθορίας. *Chryſoſtomi potiſſimum auctoritate nitentes, qui recte ſentiunt.*

l. 12. δούλοις ἰδίοις] *Ms. Oxon. hic defecit : reliqua caſtigata ſunt ex Ms. Auguſtano.*

l. 15. *An non legendum*, καὶ ὁ δοῦλον δεσπότης ἀποστερῶν ? *certè* δοῦλος *eſt* δεσπότου κτῆμα : *non contrà. Ita*q; *ait Philoſophus*, Dominus eſt ſerui Dominus tantum : ſeruus autem non ſolùm domini ſeruus, ſed ἁπλῶς τοῦ δεσπότου.

l. 21. κἂν γὰρ τοῦ δεσπότου δικαίως μετ' ὀργῆς, ἀλλ' ἡ ἀφόρμησις ἀπὸ τοῦ φόβου τοῦ ἀρχικοῦ ἔχει. δεσπότης γὰρ ἀπὸ τοῦ δέους λέγεται, *ut Philo Iudæus docet. Vnde illud prophetæ* : Si ego ſum Dominus veſter, vbi timor meus? *Mal.* 1.

l. 27. δόγματος] Malim aliquid aliud, vt ῥημάτων, vel fortaſſis, ἀπὸ δογμάτων προστάγματα, vt ſit αὐτίπροσον illius quod ſubſequitur. *Hal.*

l. 29. καὶ γὰρ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῦτο διωμολόγηται, ὅτι τὸ τοῦ δόλου ἦθος ἰατρῶν πως δεῖ] *Plato Legum* 6. ὑγιὲς ἀνδρὸς ψυχῆς δοῦλος, ἀδὲ πισθὲν ἀδέποτ' ἀδὲν τοῦ ἤθους δεῖ τὸν νοῦν κακτησάμενον. *Sed idem paulo antè ait*, πολλοὶ καὶ ἀδελφῶν ἤδη δοῦλοι ἤθων ποσὶ χρήσιμοι πρὸς ἀρετὴν πᾶσιν ἡμῖν γεγόνασι, σπάνιοι δ' ἀποδοῦναι, καὶ κτήματα, τὰς τε εἰκόνας αὐτοῦ ὅλας.

Pag. 398. 42. *Lege*, καὶ ὁμοῦ τι μείζονα ἑαυτῶν. ὁμοῦ τι, ferme, ἐγγύς.

Pag. 399. 2. τὰς ἀλλοτρίας καρποῦται συμφορὰς] *Hippocratis dictum eſt*, ὁ ἰατρὸς ἐκ τοῦ ἀλλοτρίων συμφορῶν ἰδίας καρποῦται λύπας.

l. 4. *Legendum*, ἀπὸ τούτων αὐτὸν καρποῦται, *non* αὐτοὶ, *vt docet, quod iam diximus. eos enim* καρποῦσθαι *dicimur, ex quibus lucrum facimus.*

l. 7. Repone κἂν ἀλέσῃ. quamvis ſequatur ἄν.

l. 26. *Lege*, τὰ παρ' ἡμῖν.

Hom. 5.

Pag. 400. 18. *Fortè* μηδὲ τοῦ πυρόν, *vt neq; vllam dominis dent anſam reprehenſionis, neq; altericuilibet. Hoc enim profectò melius, quam ſi dicas*, Ne in re quidem qualibet. *Seruis enim Chriſtianis non ſolùm dominorum offenſiones erant vitandæ, ſed non minùs aliorum, qui videntes eorum nequitiam à fide potcrant auerti.*

l. 41. *Ponendum cenſeo*, μὴ τοσούτῳ, καὶ τὴν κακίαν αὐτῶν βέλτιον φεύγειν ; *alioqui ſermo claudicat : & hic diſtinguendum.*

Pag. 401. 18. *Omnia ſunt legenda ſic*, δεῖ γὰρ τοῦ παρόντος, φησὶν, ὅλου παγίου Κυρίου ὄντος ἔχειν. καὶ δεῖ γενομένων πάλιν, μὴ ἀπ. *Nam niſi ſic legas, nihil erit quod ex aduerſo reſpondeat ſuperiori membro*, τοῦτο μὲν ἓν ἐν ὑποτάγματος χώραν μέρει πίθοιτο. Hoc dicit, *inquit*, quaſi cum imperio, illud non pro imperio, ſed ſuadens.

l. 26. Τιμοθέῳ] Vox expungenda : locus enim eſt ad Hebræos. Interpres vocem aut non legit, aut neglexit : poſterior certè locus eſt è Timotheo. *Hal.*

l. 38. *Sic diſtinguendum*, ἐν τῷ νῦν αἰῶνι. καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τίς ἡ ἐλπὶς ; πάντως. *non enim profectò dicit, ſobriè, iuſtè piéq; viuendum, eſſe in futuro ſeculo.*

Ib. καὶ ἐν τῷ μέλλοντι] Interpres verba hæc non habet, & certè non videntur legenda.

l. 44. *Delendum* ὑπ.

Pag. 402. 27. τὸν αὐτὸν ἀγῶνα πέτρωμαι, *durum eſt. dicimus* ῥᾴδιον πέτρωμαι, ἡ δοκοῦν : *ſed ego nihil hic ſubaudiendum arbitror, ac legendum tantummodo* τὸν αὐτὸν πέτρωμαι : *ſubaudi* δρόμον, *vt in prouerbio* : τὸν θεὸν φοβοῦς πέτρωμαι. *Nam & hoc prouerbialiter dictum. Quod cùm imperitus quiſpiam non intelligeret, addidit* ἀγῶνα, *quod deinde corruptum eſt in Veronenſi editione in* αἰῶνα. ¶ Ἀγῶνα πέτρωμαι *vſurpatum ab Apoſtolo* 12. *ad Heb.* v. 1. πέτρωμαι τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα. *Hal.*

l. 44. *Lego*, πῶς πάντα κακίαν διεξῆλθεν. *De Paulo. plurima enim vitia enumerauit.*

Ib. ὅρα πῶς πᾶσιν vſque ad πλανώμενοι 403. 21.] Interpres videtur aliter legiſſe. *Vides quomodò omnem prorſus excluſit malitiam, omnem arrogantiæ ac præſumptionis aditum prorſus obſtruxit ? Nonne, inquit, innumera per prophetas ſanctoſq; omnes Deus nobis oſtendit beneuolentiæ ſigna, nec tamen audiuimus?*

Pag. 403. 1. διὰ προφητῶν πάντων, *vel* διὰ προφητῶν, δι' ὑποτύπων, διὰ πάντων. *Deinde* μὴ ὐκ ἠκούσαμεν ; *an non audiuimus ?*

l. 8. *Legendum*, ὡδὲ συρράπτει τὰς παλαιὰς οἰκοδομὰς *vel* τὰ παλαιὰ οἰκοδομῶν.

l. 18. *Ponendum*, πρὸ μηδὲν ἔχειν. *Nam quod editum eſt non coheret.*

l. 23. φησί πῃ τοῦ ἔξωθεν, ὅτι καὶ ἀρετῆς τὸ πρᾶγμα ἐδόκει εἶ] Nempe furtum facere. *Plutarchum opinor ſignificat, qui non vno loco de Lacedæmonijs ſcribit, illos ſolitos collaudare eos adoleſcentes, qui furtum occultè, ſolerter, callideq; feciſſent : ſed iidem deprehenſi pœnas dabant.*

l. 24. Θεὸν πιθὸν] Mercurium ſcilicet.

l. 28. *Legendum* τὴν μανίαν λύσαι ἀπολθὼν, ἵνα σε τὰς παῖδας ὐκ, *vel* ἀπόλλαξε. ¶ Puto receptam lectionem eſſe meliorem. *H. S.*

l. 29. ὅπ παρ' αὐτοῖς] Lege, ὅτε παρ' αὐτοῖς quamdiu apud ipſos error valuit.

l. 30. εἰ μὴ δικαίοις] Interpres legit quod in margine, & ante hæc verba iſta interſerit : *Quid enim non præſumerent homines, quid non iniquitatis admitterent, qui tam ſceleſtos inuenire ſeſe, malorum colerent Deos ?*

l. 33. *Legendum*, δοῦλον μὴ ἐξεῖναι μήτε πωλεῖσθαι, μήτε ξενηλατεῖσθαι.] *Ait Philoſophum legem hanc tuliſſe. Eſt autem Solonis lex, quem inter philoſophos Plato in Timæo numerat. Æſchines contra Timarchum* : δοῦλόν φησιν ὁ νόμος μήτ' γυμνάζεσθαι, μήτ' ξενηλατεῖν ἐν ταῖς παλαίστραις. *Paulo poſt*, πάλιν ὁ αὐτὸς οὗτος εἶπε νεμεσᾶτε δοῦλον ἐλευθέρου παιδὸς μὴ ἁρᾶν μήτ' ἐπακολουθεῖν. ἢ τύπτεσθαι τῇ δημοσίᾳ μάστιγι πεπόμφατε πάντας· ἀλλ' ὁ τὸν ἐλεύθερον ἐκώλυσεν ἁρᾶν, καὶ ὁμιλεῖν, καὶ ἀκολουθεῖν· οὐδὲ βλάβλου τοῦ παιδὸς, ἀλλὰ μὴ πονηρίαν συμφυ-

νης ἠγήσατο συμβαίνειν.

l. 41. ὁ δεῖνα τῆς μητρυιᾶς ἐρᾷσθη] *An Phœnicem Achillis magistrum indicat, quem pater Amyntor ob hanc causam expulit? Iliados 9.*

l. 42. καὶ ἡ δεῖνα τὸ θρηνύου. καὶ ἀπήγξατο] *Phædra Thesei coniux, Hippolytum Amazonis filium, primignum suum deperibat, & cùm potiri nequiret, dolorem laqueo finiuit.* θρήνυος *est primignus, id est filius ex priori vxore natus.*

Pag. 404. 7. εἶτα αὐτὸς ἐξὸν ὁ μανεὶς ἀπολῶν ἔσφαξε ἕτερον καὶ ἣν ἐκείνου γυναῖκα] *Quem Orestes furens occiderit, & cuius vxorem rapuerit, mihi incognitum.*

l. 15. *Melius puto.* ὅταν πάσας τὰς ψυχὰς ἐπαφῶμεν ταῖς ἡδοναῖς ἐπαίσι δὲ μᾶλλον ἢ κυσὶ τῷ θηρίῳ. *sed an ita dicitur, totas τῇ ψυχῇ ἐπαφίεσθαι ταῖς ἡδοναῖς? Quod si probamus, sic intelligendum erit,* immittere omnes voluptates, quæ miserum inuadant animum. *vt Virg.*

--classiq; immittit habenas. *Videndum an non rectiùs dicatur,* ὅταν πάσαις πλὴν ψυχλὸν ἐπαφῶμεν ταῖς ἡδοναῖς.

l. 16. ὅπου μὴ ἀρετῆς] *Interpres legit* ὅπ᾽ ἄν τις ἀρετῆς ἢ ἀγάπα ἡδεῖς. *Ms. sic,* ὅπ μετ᾽ ἀρετῆς ἢ ἀγάπα, ὅπ πίπ ἡδεῖς. ¶ Corrigendus hic locus ex margine.

l. 22. ἀλλά πε πάλιν παρ᾽ αὐτοῖς παρθένους γυμνὰς ἐκέλευε παλαίειν ἐπ᾽ ὄψεσιν ἀνδρῶν] *Hic opinor Lacurgus est, qui suis legibus instituit virgines vestibus positis luctari in arenâ. Cic. 2. Tuscul.* Itaq; illi qui Græciæ formam rerumpub. dederunt, corpora iuuenum firmari labore voluerunt. Quod Spartiatæ etiam in fœminas transtulerunt: quæ cæteris vrbibus mollissimo cultu parietum vmbris occuluntur: Illi autem voluerunt nihil horum similes esse apud Lacænas virgines: quibus magis palæstra, Eurotas, sol puluis, labor, militia studio est, quàm fertilitas barbara. *Scimus autem eos, qui in palæstra certabant, certâsse nudos: verissimumq; est illud Herodoti,* ἅμα παῖδάς τε ἐκδύσαντες καὶ τὸν αἰδῶ γυμνά. *Non absimile illud Lacenis cuiusdam, quod Plutarchus refert:* πυνθανομένου τινὸς διὰ τί παῖς μὲν κόρης ἀκλινέστερος τὰς ἢ γυναῖκας ἐγκεκαλυμμένας εἰς τέμφανὲς ἄγουσι, ὅπ (ἔφη) τὰς μὲν κόρας αἴδρας εὑρεῖν δεῖ τὰς δὲ γυναῖκας σώζειν τοὺς ἔχοντας. *Sed apud alios omnes velatæ sunt virgines, & maximè cùm nubunt, vnde dictum* nubere, *vt* caput obnubito. *Similiter Herodotus Græcos perstringere videtur, quod nudos in arenam producerent, & in hoc quidem Barbarorum verecundiam magis laudare.* Παρὰ δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ αἴσχιστόν ἐστι ἀνδρὶ ὀφθῆναι γυμνόν αἰσχίω μεγάλω φέρει.

l. 25. καὶ εἰς πολέμους αὐτὰς ἐξάγει] *Hoc etiam graviter in Platone reprehendit Clemens Alexandrinus. Sed maiorem illi inuidiam ex hac re conflat quàm meretur. Sic enim princeps philosophorum in 5. de Rep.* τὰς θηλείας τῶν φυλάκων κυνῶν πάντα ξυμφυλακεῖν οἰόμεθα δεῖν, ἄρσεσι δὲ καὶ θήρεσι φυλάττωσι, καὶ ξυνθηρεύειν, καὶ πᾶλλα κοινῇ πράττειν, καὶ τὰς μὲν οἰκουρεῖν ἀνθρωπίνως διὰ τὸν τοῦ σκύλακων τίκτον τε καὶ τροφὴν, τὸν δὲ πονεῖν τε καὶ πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἔχειν ἀφ᾽ ἑαυτῶν πλὴν ὅσῳ πολὺ ἀσθενέστερον χρησόμεθα, τοῖς ἢ ὡς ἰχνευτικοῖς. Οἶόν τ᾽ οὖν, ἔφη ἐγὼ, ἅπερ τὰ αὐτὰ χρῆσθαί τινι ζώῳ, ἐὰν μὴ τὴν αὐτὴν τροφήν τε καὶ παιδείαν ἀποδιδῷς; Οὐκ οἶόν τε. εἰ ἄρα τῶν γυναικῶν δεῖ ταύτην χρησόμεθα καὶ τοῖς ἀνδράσι, ταύτα καὶ διδακτέον αὐτάς. Ναί. Μουσικὴ μὲν ἐκείνοις τε καὶ γυμναστικὴ ἐδόθη; Ναί. Καὶ ἡ γυναικεία ἄρα τέχνη τοῦτο τὸ τίχνα, καὶ τὸ περὶ πόλεμον ἀποδοτέον καὶ χρηστέον κατὰ ταῦτά. *In 6. autem legum, non censet ad bellum educendas mulieres, sed si viri fortè omnes relictâ ciuitate exierint, interim autem hostes aduenerint, ciuitatem desertam per hanc occasionem oppressuri,* πολλή τις καμία τῆς πολιτείας, *inquit* ἔτως αἰσχρῶς τὰς γυναῖκας δεῖ τραφείσας, ὡς μηδ᾽ ὅπως ὄρνιθας δεῖ τὴν τίχνων μαχομένας θεὸς ὁποιῳοῦν ἢ ἰσχυροτέρων θεῶν, δίκην ἀποδοῦναι τε καὶ πάσας κινδύνους κινδυνεύειν. ἀλλ᾽ οὐδὲν θεὸς ἱερὰ φεισομένας παύσας τε καὶ ναὸς ἐμπλάσαι, καὶ δόξαν τὴν αὐτῶν γένους καταχεῖνῶς πάντων δηλότατον φύσει θηλέων ὄζῃ. *sed hæc vtcunq; sunt, illud quidem verum, quod idem in 5. de rep. dicit,* γυναῖκας πολλαὶ πολλῶν ἀνδρῶν βελτίους εἰς πολλά.

Hom. 6.

Pag. 405. 17. καὶ ἔριδες, καὶ μάχαι νομικαὶ θελίσαιεν] *Hoc quidem verbum Noster non explicat, sed Vetus benè interpretatur,* deuitâ: *Beza minus rectè,* cohibe: *Lucianus* ἐν τῷ περὶ αἱρέσεων *ad finem, verba vltima sunt,* φιλοσόφῳ ἢ ἐς τὸ λοιπὸν κρὰν ἄκων ποτὲ ἐν ἀγορᾷ βαδίζων ἐντύχω, ὥστε ἐκ τραπέσομαι καὶ φευξόμαι ὥσπερ τοὺς λυπηροὺς τῶν κυνῶν.

Pag. 406. 36. ἡ δὲ Νικόπολις τῆς Θρᾴκης ἐστὶ] *Nullam Stephanus nouit Nicopolin, nec Thraciæ, nec Macedoniæ. Sic enim ait,* Νικόπολις, πόλις Ἠπείρου: *& hanc esse credo, quò Paulus Titum vocat. Hæc olim Ambraciæ ducta est: sed post pugnam Actiacam non procul ab eâ commissam, Cæsar Augustus ad memoriam inclytæ, quam adeptus est, victoriæ, mutauit nomen & auxit, additis aliquot finitimis ciuitatibus. Strabo lib. 7* περὶ τῆς Ἀμβρακίας loquens, Μακεδόνες δ᾽ ἴσασιν καὶ Ῥωμαῖοι, καὶ τούτων καὶ τὰς ἄλλας κατεπόνησαν τοῖς συνεχέσι πολέμοις διὰ τὴν ἀπιθανίαν. ὥστε Ἠδυτάτου ὁ Σάβατος ὁρᾶν ἐκλελειμένας τελέως τὰς πόλεις, εἰς μίαν Ζωφύσιον τὴν ὑπὸ αὐτῷ καὶ δὲ Νικόπολιν ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ. ἐπάλασσε δ᾽ ἐπωνυμον ἡ νίκης ἐν ᾗ κατεναυμάχησεν Ἀντώνιον περὶ τὴν στόματος τὸ κόλπου καὶ τὴν Λευκαδίαν βασίλισσαν Κλεοπάτραν. *Vel in hac igitur vrbe erat Paulus, vt mihi videtur, cùm hæc scriberet, vel eò venturus erat paulo post. Itaq; huc Tito conducit. Propter celebritatem enim vrbis erat cur ibi vellet esse. Nam & locum Cæsar ornauerat, & Ambracia olim fuerat Pyrrhi regia. Nec moror, quod in fine est, hanc epistolam scriptam esse Nicopoli Macedoniæ. Nulla enim ibi fuit Nicopolis, aut si fuit, parùm aliquod atq; obscurum erat oppidum: & cur non Apostolus, si in Macedoniam cogitaret, vel Thessalonicam se contulit vel Philippos? hæ sunt enim Macedoniæ ciuitates nobilissimæ. Sunt etiam hoc nomine aliæ ciuitates duæ,*

quas

quas nouit Stephanus, altera in Bithynia, Armeniæ altera. Sed quis credat ibi fuisse Paulum, aut futurum fuisse? Est & in Ægypto Nicopolis, quam Strabo memorat lib. 17. item ab Augusto monumentum eiusdem victoriæ condita. Ibi enim fudit reliquias exercitûs Antonij & Cleopatræ, cùm se recepissent in Ægyptum: ibiq́ vterq́ in illius potestatem venerat. Vide quid de hoc loco statuendum sit. Ego enim vel corruptum esse arbitror, vel magnum esse errorem Chrysostomi. ¶ *Atqui sic etiam Theodoretus:* τῆς Θρᾴκης δέ ἐστι Νικόπολις, τὴν ἡ Μακεδονία πλάζει: *cui potiùs & Chrysostomo de re sibi comperta & vrbe vicina loquentibus assentior, quam vllis quantumuis speciosis in contrarium adductis argumentis. H. S.*

l. 43. μανθανέτωσαν οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι] *In hunc locum nihil hic Chrysostomus. Suprà interpretatus est* καλὰ ἔργα *de beneficentia atq́ eleemosynis, quæ κατ' ἐξοχὴν bona opera vocantur. Sed ego* τῶν καλῶν ἔργων *intelligo* καλῶν ἐπιτηδευμάτων, *honesta studia atq́ artes, quibus vita tolleratur, & nelle Apostolum, vt negotiosi sint, & ἀτάκτως ambulantes, vt 2. Thessal. 3. nec turpes quæstus faciant: idq́ ex singulis ordine contextûs verbis ostendimus.* ἔργον *sæpe est* opus illud, quod vnum agimus in vita, vitæ actio. *Vt M. Tullius 1. de Nat. Deorum.* Nam & de figuris Deorũ, & de locis atque sedibus, & de actione vitæ multa dicuntur. *Gen.* 47. καὶ εἶπε Φαραὼ τοῖς ἀδελφοῖς Ιωσὴφ, τί τὸ ἔργον ὑμῶν; οἱ δὲ εἶπαν τῷ Φαραὼ, ποιμένες προβάτων οἱ παῖδές σου. *Sophoc. Oedip. tyr.*

Οι. ἔργον μελισσῶν ποῖον, ἢ βίον τίνα;

Θε. Πείσμασι τὰ πλεῖστα τοῦ βίου ξυνεστόμωμαι.

Ionæ. 1. τίς σοὶ ἡ ἐργασία; *respondet,* ἀλιεύειν εἰμὶ ἐγώ. *Iam* προΐστασθαι τῆς τέχνης *dicitur, qui profitetur & factitat artem aliquam. Synesius epist. 2. de meretricula quadam:* καὶ παῦσαι τὴν ἐργασίαν τοῦτο χαμαιρᾳὰ ῥυπῶσα κατίλυστ, τὰς ἐν ἡλικίᾳ παιδοτριβεῖ, καὶ πῖς ξβιοις αὐτηκάθισται. *Ex Plutarcho Lexica proferunt,* τῆς ἐργασίας προϊστάμενος: *sic apud Cic. legas pro domo:* Qui sacerdotijs præfuerant. *Chrysostomus ad Romanos. Hom.* 31. εἰ γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς χειρῶν ζῶντες, καὶ ἐργασηρίου προεστηκότες τοσαύτην ἐπιδείξαντο φιλίαν, τίνα οὐκ ἔχειν συγγνώμην οἱ πλουτοῦντες, καὶ τοὺς πένητας περιῤῥῶντες; *Vix hoc verbum aptaueris bonis operibus. Sed quæ sequuntur euidentius, quod volumus, arguunt,* εἰς τὸ ἀναγκαίας χρείας, *id est,* vt non cogantur alienas opes expectare, quod miserrimum est, sed quæ necessaria sunt ad victum cultumque ipsi sibi comparent: nec sibi solùm, sed habeant etiam vnde alijs subueniant egentibus. *Quamobrem addit:* ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι. *sic ad Ephes. 4. v. 28.* ὁ κλέπτων, μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον κοπιάτω, ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς ἰδίαις χερσὶν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι. *Hoc enim* καρπὸν *vocat ad Philip. cap. 4. v. 27.* ἐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλ' ἐπιζητῶ καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν: & *cap. 1. v. 11.* πεπληρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης τοῦ ἐν Ιησοῦ Χριστῷ. *Miserant enim Philippenses Paulo subsidium, & releuârant eum in vinculis.*

Pag. 407. 3. *Legendum, vel* περιστάναι, *vel* περίστασθαι. *Sed hoc potius: est enim Pauli.*

l. 6. *Mallem* περιστάναι, *amouere, amoliri. Ad fugiendum enim nulla opus est fortitudine.*

l. 8. *Legendum,* ὑπὲρ ἕξι τὸν σπουδῶν ἔχοντα, βίον ὀρθὸν, μάχης αἰτιᾶσθαι, *vel* ἔχεσθαι.

l. 11. *Malo,* ὑ δὴ χῤ χῤ.

Pag. 408. 6. *Legendum,* πρὸ τὸν πονοῦντα ἴσα καὶ αὐτόν. *Castitas enim & ieiunium μέγας πόνος,*

l. 14. *Legendum,* μήπω γὰρ περὶ τῆς βασιλείας νοῦν κινήσωμεν. *Vide ad Philem. hom.* 3. *pag.* 423. *l.* 44. νοῦν *enim post* μήπω *supernacuum est. Vel, quod melius,* μήπω γὰρ τὸν περὶ τῆς βασιλείας λόγον κινήσωμεν. *Oportet enim verbum habere casum aliquem post se.*

l. 16. *Non video cur* διστάζοντα περὸς ἀλλήλους *repudiandum sit. Hoc enim verbum* stridere & frendere dentibus *significat, quod plus est, quàm* γογγυσμός. *Eustathius,* καὶ ὁ δυσκόλως ἔχων καὶ πάζειν ὀδόντας λέγεται, καὶ νυκτερίδες· πρύζειν ἢ λέγουσι καὶ τρυγόνες. *Elegans igitur est translatio.*

l. 38. εἰς στενὸν ὁδεύοντες ὁδὸν. *vt lin.* 39. εἰς πλατὺ εὐρύχωρον.

Pag. 409. 1. ὁ μὴ τοι ἀποφέρων χρυσίον καὶ ἀργύριον; *id est,* ἀποβάλλων, *vt* ἀποτέρπειν, *amorem deponere.*

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI
IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Philemonem.

IN ARGVMENTVM.

PAg. 411. *lin.* 37. ἀλλ' ἴδε γὰρ ἐνταῦθα] τὸ γὰρ *inducendum, auctore Ms.* Hal.

l. 41. διηγήσασθαι] *Ratio Grammat. postulat* διηγησαμένου, *vel* διηγημένου.

l. 44. ἐλέχθησαν] *Interpres,* ἐλέγοσαν: *sed Ms.* ἐλέχθησαν.

Pag. 412. 10. ὅτι τὸ ἀναγκαῖον ἡμῶν] *Si qua sit* ἀκολουθία *inter hæc & sententiam subsequentem, legendum omninò erit,* τὸ ἐναντίον ἡμῶν. *Nam quod argumento à maiori adminus sumpto probat sententiâ proximâ: Si de seruis desperandum non est, de liberis multò magis non desperandum, illud necessario infert.* H.

l. 12. καὶ γεγραφὼς ἔλεγεν] *Postulat* αὐθημερία, καὶ γεγραφότα λέγειν. *Putarim tamen potiùs legendum, cum parenthesi sic (*καὶ γὰρ γεγραφὼς ἔλεγεν ἵνα τάχα σοῦ διακονῇ μοι*)* H.

l. 37. πλείονα κερδανοῦμεν ὑπὸ τῆς ὑφῆς] *Hinc videntur Latini* τὸ ῥητὸν τῆς γεγραφῶν *appellâsse textum.*

Hom. 1.

Pag. 414. 8. *Fortè* ἀναφύλαν τὸν δεσπότην, *possunt dominum peruertere. Hoc probant sequentia.*

l. 12. *Fortè* ἐνυπόχειρον, *de seruis. Vide quæ sequuntur.*

l. 20. ἐπιτύχητε, *vsque ad* ὅταν ὀφειλήν τι χάρις l. 21.] Interpres sic: *dimittere ille debitoribus nostris in oratione nos docuit, si volumus ab ipso & nostra nobis dimitti,* aliam secutus lectionem.

l. 21. *Videtur potiùs legendum,* ἐπὶ κἀκείνῳ τῷ δίκῳ τῷ π. τ. σ. αὐτοῦ γενομένῳ.

l. 24. *Leg.* καὶ συγγνωμικόν.

Pag. 415. 31. *Legendum videtur,* ὃ δ. χ. κατασχεῖν. & ὃ δ. δ. τ. ο. τ. δεσμούς *sine interrogationibus, per modum concessionis, & est certè rectius.*

l. 37. *Melius delebitur* τὸ, διηνυσμένου: *nam & sensus sine hoc verbo constat, & verbum non propriè significat* soluere, impendere, *sed* transigere, *i.* finire controuersiam.

l. 42. *Potius legerim,* τὸ ὅτως ἐλαφρὸν φέροντες. *Nam* οἱ ἀποφυγόντες *sunt,* qui iam effugerunt, *vt rei cùm absoluuntur.* ἀποφέγειν *est* aufugere, *non* refugere.

Pag. 416. 2. *Puto legendum,* ὅτι, ὅτε λέγεις, *vel* ὅτι λέγεις ὅτι ὃ ἔδωσαν, & *sic distinq.* τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν, *extrito posteriore* ὀφείλουσιν.

Hom. 2.

l. 36. *Fortè* πολλοὶ ἀναπαύονται ἐκεῖ αὐτῷ.

Ibidem καὶ πᾶσιν ἀναπάυει] *Malo,* καὶ ἐν πᾶσιν.

Pag. 417. 2. *Fortè,* ἐκεῖθεν γάρ μοι δοκεῖ.

l. 15. *Omninò ponendum* ὠφέρειν, *quanquam sæpiùs* τὸ ὠφέρειν ἐνεργείαν *in malam partem accipitur,* αὐτὸ τοῦτο ὀνειδίζειν, *sed non ita nunc. Aliorum antè beneficia intelligo, quæ sunt aliis data: vt l.* 17.

l. 16. ἑτέρως δὲ αὐτὸ μᾶλλόν ἐστι σεμνότερον] Dulcius. *Magni enim refert, quomodo quidq; dicatur. Nam Hermogenes inter ea, quæ faciunt illas ideas,* methodum *ponit. Sunt enim* ἔννοια, λέξις, μέθοδος, σχήματα. *vt Demosthenes cùm dixisset,* Non est quòd vos pœniteat prælij Chæronensis, *non addidit,* Nihil enim a vobis peccatum est, nihil feciſtis aliud, nisi quod maiores vestri Salamine & Marathone fecerunt, *non sic dixit, vt quimis alius disceret,* ἀλλὰ πῶς δὲ μὰ τοὺς ἐν Μαραθῶνι σεσημειωμένους ἅπαντας θαυμάζουσι, *ad quod omnes stupebant.* ὄρκος, *est* μέθοδος.

l. 18. *Fortè melius,* μᾶλλον γὰρ ἡμᾶς.

l. 22. *Leg.* ὅτι τὸ καλὸν σχῆμα τῆς ἀξίωσεως αὐτοῦ ἔπαυσας. *Non est hæc formosa eclipsis, vt inquit Seruius. & lin.* 23. καὶ ὑπερέστε λόγον ποιούμενος.

l. 39. *Lege,* ἐπέταξε γὰρ αὖ.

Pag. 418. 15. *Lege & distinguo,* ἔφη. ἵνα γὰρ μή.

l. 25. καὶ Βαρναβᾶν] *Interpres hanc particulam non agnoscit.*

Pag. 419. 11. *Legendum,* οὐ τὸ πλωτικὸν. *Error ex fine antecedentis verbi.*

l. 17. ἵνα μὴ ὑπὸ τῆς δυλείας ὑπερωμώμεθα, καὶ κοινωνὸς αὐτοῦ ἐν πᾶσι λαμβάνει ὅταν ὦσιν ἀγαθοί] *Seneca ad Lucilium, epist.* 47. Libenter ex his qui à te veniunt, cognoui familiariter te cum seruis tuis

tuic viuere. hoc prudentiam tuam, hoc eruditionem decet. Serui sunt? imò homines. Serui sunt? imò contubernales. Serui sunt? imò humiles amici. Serui sunt? imò conserui. Itaq; rideo istos, qui turpe existimant cum seruo suo cœnare. Quare? nisi quia superbissima consuetudo cœnantem dominum stantium seruorum turba circundedit. & *mox: sic fit, vt isti de domino loquantur, quibus coram domino loqui non licet. Denique tota illa epistola est ἀφὲ τῶ πῶς δέλοις φερσφόρεδαι χρή.*

l. 22 τὸ παῦ ὠυκέτης ἐσόμδα] Aliter hunc locum legit Ms. sed eodem sensu. H.

l. 30. ἦλδέ πε ἀδελφὸς ἢ ἐιχάτης] *i consanguineus, εἰχάτης enim interdum est συγγενὴς, vt docet Eustathius,* οἰκεῖος.

Pag. 421. 10. *Legendum videtur,* ὅπ φιλεῖ ἡμᾶς ὁ βασιλεὺς, *aut* ὁ δικαότης. *est enim parabola.*

¶ Non puto necesse esse aliquid mutare.

l. 20 κἂν ταπεινὸς ἢ *vsq; ad* ϗ ὑ διανεκέμδα. *Heidelbergenses hac immutarunt paulo, aliterq; distinguunt, vt ad interpretis sensum, opinor, verba redigant. nec enim puto Ms. aliquem ipsis fuisse pra manibus.* Hal.

l. 21. *Lege.* ϗ εἰς τιμὴν αὐτὸ ἄγωμὲν σφοδρὸν, honori illud ducimus magno, quòd amamur. *eadem l. lege* ϗ ἡμεῖς φιλέμεθ ὑ σφοδρῶς, *vel* ψυχρῶς. *hoc postulat antithesis sequentis membri.*

Hom. 3.

l. 42. εἰ τὰ αὐτά μοι φρονεῖς] *Amicitia est enim omnium sententiarum, studiorum, voluntatumq; consensus. nam idem velle & idem nolle, ea demum vera est amicitia.*

Ibid. εἰ δὲ τοῖς αὐτοῖς πόκεις] Si petis idem fidei præmium. *Christiana enim vita est instar stadij cuiusdam, in quo δεῖ τὸ βραδεῖον τῆς ἀφωκλήσεως decurritur. ad Philip.* 3. *dici possunt etiam δεῖ τοῖς αὐτοῖς πόκειν, quibus omnia secũda & aduersa sunt communia, quales amici sunt, & socij, qui rerum omnium societatem cõierunt. Ne tamen apud Paulum* κοινωνὸν *sic accipias, vt socium apud Ciceronem pro P. Quintio. hic enim* κοινωνὸς *pro vero amico sumitur, παῖτα* γὰ ὄν φίλων κοινά. *Itaq; addit Chrysostomus lin.* 43. εἰ φίλον ἡγῆ. *Illa enim duo, quæ enarrauimus membra, definitionem amici continent.* Si frater est, *inquit*, atq; amicus ex animo, tanti illum facito, quanti nunc ego, postquam illum in fide genui.

Pag. 422. 4. ἐχ ὡς δύλε ἁμάρτημα] *Serui enim sunt furaces. Vnde apud Comicum, seruus per contumeliam dicitur trium literarum homo. Horatius:*

Exilis domus est vbi non & multa superflunt,
Quæ fallant dominos, & prosint furibus.

Sic Virg.

Quid facient domini, audent cum talia fures?

potuit dixisse serui. *Bene igitur Chrysostomus,* τῷ τῆς ἀδικίας μᾶλλον, ἢ τῷ τῆς κλοπῆς ὀνόματι χρησάμεν, *quod seruulorum est opprobrium.*

l. 5. πρὸς ἐμὲ ἔχα πίὼ ὁρκωλίὼ] *Verba iuris solennia,*

cum alter alterius nomen in se recipit, & commutantur debitores, quod per stipulationem aut sponsionem fieri solet. πρὸς ἐμὲ *autem est* apud me, *aut* penes me, *vel* mecum agas licet de nomine.

l. 6. εἴτε ϗ μὴ χάειτος τῆς πνευματικῆς] *Ms. legit* πνευματικῆς, φησὶν· εἶτα φερσίδησι τὸ πεμφὲν δυσπερικώτερον, Ἐγὼ Παῦλ-- -

l. 7. γραμματεῖον ἐκτελέσω, *est* cautionem, seu chirographum dare. *nam & in euangelio* λάδε σε τὸ γραμματεῖον: *vetus Interpres,* cautionem.

l. 9. ἡ τῆς ἐνοχλήσεως ἀπάλλαξε ἢ Ονήσιμον] *Et hæc duo verba sunt iuris, ne possit ei molestus esse vltra, vel negotium facessere. Nam iurisconsulti vocant* molestationem, *& Demosthenes* ὁ τῆς ἐγγραφῆς, ἐφ᾽ ὧν ἂν ἀφῇ πς ἢ ἀπαλλάξῃ, τύτων μὴ πάλιν ἔξ) δικάζεδαι.

l. 15. *Lege,* ϗ τὸ σφόδρα διαῤῥῆξαι.

Ibid. ϗ τῆ σφόδρα] *Intellige* ὑπό. H.

l. 24. τὰ καλάγκε τὰ ἐφὲ σὲ] *Interpres hæc non habet.*

l. 30. ἐπισφραγίσω πίὼ ἐπισολὼ, *non est* obsignare epistolam, *sed* claudere. *Clemens Alexandrinus* στρωματέων 5. ὀπισφραγίζεται ταῦτα ὁ σωτὴρ ἢ ἴδ αὐτὸς ὧδέ πως λέγων, confirmat, comprobat, summam manum addit reliquis testimonijs. *Iob.* 3. ὁ λαδὼν αὐτοῦ πίὼ μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθής ἐσὶν. *i.* quasi sigillum apposuit, atq; assensu suo comprobauit, *quod* subscribere *dicimus.*

l. 31. πεισόπιω δέξαδ᾽ ἔχων παρ᾽ αὐτῷ. *Sic dicitur, vt illud apud Comicum:*

At mihi fides est apud hunc, me nihil istius facturum.

Cum sciret Paulum hoc de se sentire, atq; hanc opinionem habere, vt plus etiam, quàm peteret, si opus esset, suo rogatu faceret. *Quid sit* opinionem habere, *ex Cæsare nouimus.*

l. 33 ἑπίμασόν μοι ξενίαν, *vel domi suæ, vel in vrbe vult cubiculum sibi parari, non domicilium, quale Elisæo Sunamitis instruxerat, quod propriè* ξενῶνα *Græci vocant. Euripides in Alceste,*

Ηρ. Αἰκτὸν δῶμα κλαίσπ θοινᾶδαι ξένυς.
Α. Ἀμ χωρεῖ ξενῶνές ἐσιν, οἷς σ᾽ εἰσύξομαι.

vt νυμφῶνα, *qui & thalamus* κοιτῶν, ἀνδρῶν ϗ γυναικῶν γυναικωνῖτις. *Sed vt Latinis* Hospitium *modo diuersorium declarat, aliàs officiũ & necessitudinem hospitum, sic* ξενία. *Act.* 28. 23. ἦκον πρὸς αὐτὸν εἰς ξενίαν πλείονες. *Sæpe apud auctores legimus,* καλεῖν ὀπὶ ξενίαν, *pro eo quod est* inuitare legatum, aliumue honoratum hospitem.

l. 37. *Fortè legendum,* Παῦλε μὴ ἡλικίαν φερσβυπικὼ. *Quid est enim sine hoc addito?*

Ibid. Ante hæc, πάλιν τῆς ἀγάπης αὐτοῦ τεκμήριον, *desunt verba Pauli, vt sæpe aliàs annotauimus, quæ sunt hæc,* ἐλπίζω γὰ ὅτι διὰ τῶν εὐχῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν. *Hæc enim quæ sequuntur, horum verborum expositio sunt, & fortè leg.* τὸ εὔχεδαι αὐτοῦ ὑπὲρ αὐτῶ.

l. 38. ϗ τοσοῦτον αὐτοῖς δοῦναι ὡς ε᾽ χεδαι ὑπὲρ αὐτῶ] Interpres, *vt orent ipsum sibi iterum dari:* aliam, vt videtur, secutus lectionem.

l. 42. *Mallem,* ὅτι ϗ Κολοσσαεὺς ἦν ὁ Φιλήμων. *Nam si dicas eum Colossis fuisse, hoc non probat fuisse civem Colossensem, aut illic habitásse.*

l. 43. *Legendum* , *vt sit sermo perfectus* , ἐν πολλῇ θλίψει ὄντα. *& mox p.* 423. 1. ἀκουδήσεσθαι.

Pag. 423. 10. *Hæc quidem verba,* Ἔρασος γάρ, φησιν, ἐμεινεν ἐν Κοείνθῳ, *sunt ex* 2. *ad Timoth. cap.* 4. *sed quorsum hic inseruntur, cùm de Dema agatur, non de Eraſto? Hæc igitur omninò tollenda, & ex eodem capite ad Timotheum, v.* 10. Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, *haud dubiè reponenda.*

l. 13. ἴσως μὲν ταῦτα χρονε ῥᾳδυμότερος] *Hinc manifeſtum eſt quod initio docuit, ſcriptam eſſe hanc epiſtolam ante illam ad Timotheum ſecundam. Adhuc enim Demas non dereliquerat Paulum, neq; ad ſeculum tranſierat, itaq; eum numerat Paulus inter pios. Neq; hæc παρέργως obſeruauit Chryſoſtomus. Multum enim refert ad intelligendum, ſcire quando, & vnde ſcripta ſit quæque epiſtola.*

l. 20. *Videtur legendum,* ἐλεήσοι σε ὁ Θεός. *Niſi ſic legas, non eſt* εὐχή. *Lege totum ab initio. mox tamen lin.* 22. εὐλογήσοι σε ὁ Θεός. *An hic etiam* εὐλογήσοι σε ?

l. 30. *Tollenda interrogatio poſt* τὸ ἐλεεῖν. ¶ *Videtur locus mancus abſque interrogatione. Interpres tamen poſitinè legit. Sed ſtatim addit,* διὰ τί ; *legi etiam poteſt ſine interrogatione, ſi pro* αὖ ἐλεήμων *verſu ſequenti legamus,* αὐ ἐλεήμων : *quæ lectio mihi videtur potior, & diſcurſui omnino quadrare.* Hal.

Pag. 424. 16. *Mallem,* ταῦτα, ἔφησεν αὖ. *Alioquin* λόγος *eſt* αὐτεπάδοτος.

l. 26. & 27. *Videtur ſic corrigendum :* ἀπὸ μιᾶς οἰκίας μόνης ἐγώ σε πεῖσαι πεφάσομαι ἐνὸς ὑμῶν τῶν ἐρωτώντων ϗ οἰκίας ἐχόντων. πῶς ; ἐὰν ἄλλον ποιήσω τούτοις. *Iam omnia leniter fluunt : antè erant confuſa, & non certè Chryſoſtomi.*

l. 27. ἐὰν ὑμῶν] *Fortaſſis legendum* , ἐάν τινες ὑμῶν, *& mox :* ἄλλον ποιήσωσι τούτοις, *& lin.* 29. οὐκ ἀπειλήσουσιν, ἢ κολάσουσιν, *in futuro, vt verba ſequentia.* Hal.

l. 29. ϗ τὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοὺς διαδῶσιν] *i.* δράσουσιν, *vt non ſemel ante obſeruauimus. Diodorus Siculus, lib.* 19. εἰ μὲ γὰ διὰ τὰς θεοῦ παρχούσας ἐχθρας, ἄλλας ἐπιρείας ἀπέχοντο ϗ τῶν μισουμένων ἐχοντες διαπόνται παῦ τὸ κεχαρισμένον τῇ θυμῷ· ἀλλὰ ϗ τοὺ μισουμένους. *i.* ποιεῖν παῦ τ. κ. τ. θ. τ. μ.

l. 35. *Potiùs legendum videtur,* ϗ ἑαυτοὺ ϗ ἄλλους θεσαπολέσαι. *Loquitur enim de patribus familiarum, qui nimia in ſeruos indulgentia ſeipſos cum coniugibus & liberis perdunt.*

l. 39. ὥστε ἐπειδὴ ἀγαθός ἐστι, διὰ τοῦτο γίνεται θεσπτόμασιν] *Hoc, vt ſæpe annotauimus, Demoſthenis eſt,* εἰς τὐναντίον τὸ θεῦγμα θειτρέπειν. *Itaq; ὁ βίαιος ῥήτωρ habitus eſt. Magnã enim hoc vim & facultatem in dicendo declarat. Illud quoq; enthymema proximè præcedens l.* 38. *Demoſthenis eſt in primis.* εἶτα ὅτι μὲ ἀνθρώπων, τὸ μὲ κολάζειν ἀγαθότητος, τὸ δ μὴ κολάζειν, ἀμύτητος, ὅτι δ Θεοῦ ἐκεῖνο ; Enthymema eſt, *inquit Fabius, lib.* 8. *c.* 5. omne quod mente concipimus : propriè tamen dicitur, quæ eſt ſententia ex contrarijs, propterea quòd eminere videtur inter cætera, vt Homerus poeta, vrbs Roma *(eadem ferè Cicero in Topicis)* quale eſt illud pro Ligario : Quorum igitur impunitas, Cæſar, tuæ clementiæ laus eſt, eorum te ipſorum ad crudelitatem acuet oratio ? *Hermogenes* ἐνθυμήματα *vult eſſe non* ἐπιχειρήματα, *ſed* ἐπεξεργασίας τῆ ἐπιχειρημάτων, *quæ ducuntur vel* ἀπὸ τῆ ὁμοίων, *vel* ἀπὸ τῆ μειζόνων, ἢ ἴσων, ἢ ἐλαττόνων, *vel* ἀπὸ τῆ ἐναντίων.

IN EPISTOLAM
Ad Hebræos.

Sermones Chryſoſtomi in Epiſtolam ad Hebræos fœdiſſimè deprauatos in vulgatis editionibus, nitori ſuo aliquâ ex parte (neque enim omnia menda ex codice mendoſiſſimo tollere potuimus, neq; poſt nos fortaſſe quiſquâ alius) reſtituimus ex tribus ſcriptis codicibus, duobus Auguſtanis, & tertio Craſhauij noſtri, adhibito in conſilium plurimis in locis vetere Interprete, quem libros veteres cum primis bonos tractâſſe conſtat. Nuperum enim Interpretẽ, qui ex editione Veronenſi, hoc eſt, Græcis non bonis Latina fecit peſſima, nihil moror. Et certè quiſquis poſthac futurus eſt, qui Chryſoſtomum Latinè velit edere, ei cum primis auctor fuerim,

vt

vt illius veteris docti & diligentis viri versionem sequatur, spretis recentioris putiditatibus & ineptijs. Obseruationes sunt, vt in cæteras Paulinas epistolas, pleræq; omnes doctissimi Dounæi, præter paucas, quæ diuersis characteribus excuduntur. Porro Constantinus, cuius operâ editi in commentarij, videtur is esse, ad quem scriptæ sunt epistolæ 145. & 146. tom. 7 p. 171. & 172. sic enim ibi legitur in pluribus codicibus, Κωνσταντίνῳ, non Κωνσταντίῳ. Atque vt quod sentio, malim & hic legi Κωνσταντίῳ, & illic Κωνσταντίνῳ. Neque enim circumstantiæ illarum epistolarum conueniunt Constantio, qui tum cum Chrysostomo vixit Cucusi, multòque probabilius est has Chrysostomi post mortem reliquias à Constantio assiduo Iohannis nostri comite, quàm ab vllo alio ed. potuisse. Ne quid tamen dissimulem iis, ad quem sunt illæ duæ epistolæ, magis est, vt fuerit presbyter Antiochenus, quàm Constantius, cuius sunt illæ quinque ad finem Chrysostomicarum. Cæterum hic siue Constantinus, siue Constantius, ὑπὸ σημείων, hoc est, vt opinor, notis quibusdam & scribendi compendijs, quibus verba concionantis Chrysostomi subsequutus est, hosce post ipsius mortem edidit sermones. Hanc enim artem compendiosè per notas scribendi illis temporibus fuisse in vsu nemo doctorum nescit: quod vel ipsa vox Notarij pro exceptore actuario indicat. Si tamen per notas ab ore Chrysostomi hæc excepta sunt à presbytero Antiocheno, quidni dicamus conciones hasce Antiochiæ habitas à Ioanne presbytero, & ante episcopatum? Sed χαρασμῶν ἅλις. Singulas lectiones variantes obseruare non libuit. Hoc enim in tantâ Mss. varietate egisse, nihil aliud erat, quàm inutile tædium lectori parare, & variarum volumen ipsis commentarijs penè par exarare. Vbi lectionis varietas aliquam sensus varietatem efficeret, aut in margine, aut in notis obseruaui: sin secius, iudicio meo, si quod habeo iudicium, vsus sum, & scripturam eam, quæ maximè placuit, reposui.

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM AD Hebræos.

IN ARGVMENTVM.

ΙΝ titulo μὴ πρὸ κολπων] Hinc, inquit Erasmus, titulum ipsum satis verecundè fateri opus hoc non esse Chrysostomi. Sed acumen Erasmianæ censuræ, & certitudinem; quam in Latinis præstitit, in Græcis prorsus desidero. *Hal.*

Pag. 428. 17. καταδεῖν *rectum est, idem quod* δυσωπεῖν. *Videntur vrgere eius verecundiam multitudine.*

l. 24. διὰ τοῦτο ἔλεγε, γινώσκετε] *Non intelligo quomodo hæc à præcedentibus pendeant. Ego puto quædam intercidisse, in quibus fortassis quædam dixerat de loco vbi Paulus est versatus, cùm hæc scriberet, & deinde hæc subintulisse.* Hal.

l. 28. ταύτης μὲν ἐν τῆς ἐπιστολῆς προσβυτέρα ἡ πρὸς Τιμόθεον] *Lege,* αὕτη μὲν ἐν ἡ ἐπιστολὴ προσβυτέρα τῆς πρὸς Τιμόθεον. *Secunda sc. quam temel iterumq; probat Chrysostomus postremam fuisse omnium Paulinarum, eisdem quibus hic fretus argumentis. Vide argumentum epistolæ ad Romanos.* Hal.

l. 30. καθὼς καὶ &c.] *Subita est transitio & duriuscula, vt mihi videtur, à Pauli certaminibus ad Iudæorum certamina & tribulationes.*

Pag. 429. 2. ἐκεῖ. *sc. Hierosolymis.*

l. 11. τῶν ἱερέων ἐχόντων] *Fort.* τῆς ἱερατείας ἐχόντων. *Nescio enim an* ἐχόντων *rectè dicatur de sacerdotibus.*

l. 18. καὶ γὰρ τεταιχδυμένοι λοιπὸν ἦσαν καὶ ἀπειρηκότες πολλαῖς θλίψεσι] *Hoc quid verbi sit, et quã vim habeat, pauci norunt. Demost. contra Aristocratem.* ἐ. νεηνὴς δὲ καὶ σφόδρα ὢν ἐκεῖνος, ἅτε μὴ πάλαι τεταιχδυμένου, καὶ πολὺν χρόνον ἐμπεφωκότος, *ille alacer vinctus cùm recens esset, facile in rixa vicit Aristogitonem, qui longo tempore in carcere fuisset, ob eamq; causam exsolutus & debilis factus esset, translatum à salitis piscibus.* τεταιχδυμένος *dici videtur, qui multum exercitatus est in re aliquâ, multùmq; iactatus, deniq; qui recens non est, aut nouitius. Opponuntur enim* νεηνὴς καὶ σφόδρα τῷ τεταιχδυμένῳ, *cum robustus ille & recens, qui paulo ante in carcerem coniectus est, alterum pulsant, qui diu fuerat incarcere, ob eamq; rem languidior factus est. Bene itaq; coniungitur,* καὶ ἀπειρηκότες πολλαῖς θλίψεσι, *quæ lectio melior mihi videtur, quò pertinent etiam quæ sequuntur,* διὰ τὰς παρῳδίας χεῖρας, καὶ τὰ παρειλυμένα γόνατα ἀνορθοῦσαι. *Hæc enim declarãt fractos fuisse & debilitatos malorum diuturnitate. Hæc scripseramus, cùm paulo pòst in hunc Xenophontis locum incidimus* πεδ. 8. σκεβάλμενος δὲ πόσῳ αὖ ὁδὸν ἵππος καταύτοι τῆς ἡμέρας ἐλαυνόμενος ὥστε διαρκεῖν, ἐποίησε τοὺς ἱππέας τοσοῦτο διενεγκεῖν, καὶ ἵππους ἐν αὐτοῖς κατίσχυσε, καὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας αὖ σῴζ. καὶ αὖθις ἐφ' ἑκάστῳ σῴζ τόπῳ τάξας τὴν ὀπτικὴν ὃν ἐδιδάχθης γράμματα, καὶ παραδίδου καὶ ἐδιδασκάλευε τοὺς ἀπειρηκότας ἵππους, καὶ ἄλλους πέμπειν ἐκέλευε. excipere

re defessos equos, & alios summittere recentes. Hæc & confirmant legendum ἀπειρηκότες ταῖς θλίψεσι, & locum Demosthenis illustrant. Chrysost. Hom. in Lazarum. ὅτου τετειχίσθητο τῇ ἀῤῥωσίᾳ. ὅτου διεδικάσατο τῷ πνεύματι.

l. 25. τίνος γὰρ ἀναγκαίως] Videtur legendum, τίνος γὰρ δίκαιον ὂν ἀναγκ--- H.

l. 31. καὶ μὴ δεῖ] καρδίαν πονηρὰν ἀπιστίας] Desiderari videtur, ἐν αὐτοῖς.

l. 35. ὅτι κἀκείνοις οὐδὲ πόλλα τὰ ἀγαθὰ ἐπηγγέλλετο, καὶ οὐδὲν ἔδωκα] Puto legendum ὅτι ἐκείνοις οὐδὲ πόλλα τὰ ἀγαθὰ ἐπηγγέλλετο, ἀλλ' ὅτου οὐδὲν ἔδωκα. nam Paulus nusquam docet præsentia esse fidelibus præmia. deinde τὸ οὐδὲν ἔδωκα non patitur. nam quomodo οὐδὲ πόλλα sunt, si nihil dum dederit. ¶ Puto nihil mutandum. nam ita dicebant (non à Paulo, sed) οὐδὲ τοῖς πατέρων: ἐπηγγέλλετο. sc. Deus. H.

Pag. 430. 3. *Illud* καὶ ἀνιαρὸν ὅτι ὁ ναὸς εἰσήκει &c. mihi non inferendum videtur in textum. est enim sententia abrupta. sed quod est in textu Veronensi (nimirum ὅτι γὰρ καὶ ὁ ναὸς ζωοποίει καὶ τὰ τῆς ψυχῆς. δύο φησὶ) κἀγὼ χώραν ἑαυτίον. videndum etiam annon sit melius sine loco manere, εἰς καιρὸν τὸν ἐπεισπόστα. *l.* 7. quod mox sequitur.

Hom. 1.

Pag. 431. 17. ἐχάτων] Codex Ms. vbiq; & hic & in sequentibus constanter legit ἐσχάτου. H.

l. 25. τεταλαιπωρημένους καὶ τεταυχωμένους] Hoc est quod in præfatione dixit τεταραχυμένους, & nostram confirmat sententiam.

l. 42. καταπαύζει, ὅταν μὲν τῆς ἀνθρωπότητος] Codex Crash. legit καταπαύζει. ὅταν γὰρ μὲν τῆς ἀνθρωπότητος λέγῃ, τοῦτο ἐπιτίθει θεὸς πάντα-- H.

Pag. 432. 11. Fort. καὶ τοῦ πάλαι, καὶ νῦν ἐστι-- H.

l. 18. ἐ πολλοῦ γὰ ταύτου ἐπιχωῶ ἔσται] Vet. eminentiam verò noui ad vetus non satis videmus ostensam, ut certo certius legendum sit, ἐ πολλοῦ γὰ ταύτης ἐπιχωῶ ἔσται.

l. 25. ἐντεῦθεν τοῦ σώματος φησὶ] Olim mihi hæc suspecta clausula. sed sic solet Noster sæpius: sensus suos breui nimium absoluit gyro, vnde lectori nihil fert subsidij. Hoc mecum fatebitur lector qui in Ephesys & Philippensibus versabitur. sed clausula hæc referenda ad ἔδωκα: ad quod vocabulum sic Oecumenius. ὅτι, φησὶ, πιστὸς τῇ κλοιμακλησρονομίαν ἐποίησε. τὸ γὰ ἐποίησεν ἀμφίβολον μὲ τοῦ ἐναῤῥώσαν. hæc autem huic clausulæ lumen dant. Hal.

l. 27. ὑδὲ κλῆρος αὐτῶ. Vet. neq; sors eius Israel.

Pag. 433. 38. Omnino legendum καὶ τοῦ οἰκονομίαν συζῆσαι βελόμενος. Vet. commendare. hoc igitur verbum retinendum in textu. sic Vetus supra, illa enim non facta est, sed nata.

Pag. 434. 2. οἱ γὰ μισθὸν κλαῦσ, ὃ δοκεῖ πάντων δεινότατον] καὶ πόλλων ὁμιλία subsequi debuit, aut antecedere: ὅτου κολάζεται. quod miror omnibus abesse exemplaribus. Vet. Si ergo sic punitur, qui fatuum vocat, quod videtur leuioris esse, vel potiùs infantilis iniuriæ, qui malorum morum cuiquam nomen imponit, & iniquum atq; inuidum dicit, & mille alijs non dubitat fratrem iaculari criminibus, qualia putas tormentorum patietur supplicia? Hæc eruditi Interpretis verba declarant, veram lectionem esse βάλλων ὀνείδεσι, non διαβάλλων (quod in quibusdam Mss. reperitur) διαβάλλει γὰ ἕτερόν τι ἀντὶ ἑτέρου. βάλλειν est petere, hoc est, ferire. & sic apud Homerum semper ponitur, ut docet Eustathius. Theoc. βάλλει με καλὰ εἰρεσία, Virg. Malo me Galatea petit. sic dicimus petere conuicijs, vel maledictis, & iugulum petere. Horat.

Dexterâ sacras iaculatus arces,
Terruit vrbem,

i. βαλὼν, vt eruditè vertit noster Interpres, non dubitans fratrem iaculari criminibus. hinc βλασφημία dicitur ἡ βάλλουσα φήμη (cui contrarium εὐφημία) & apud Poetam ἐπισβολία. ἐπίσβολος est ὁ ἕτερα βάλλων.

l. 7. πῶς οὖν καὶ δεῖ τὰ εὐφημίας, καὶ οὐδὲ τὰ κατηρείας τοιοῦτον ἔσται] Prorsus legendum κατηρείας, vt supra λοιδορία, ὕβρεσι. Vet. quomodo non & in benedictionibus & in maledictionibus similis sententia perseueret. docent hæc duo contraria verba geminandam esse priorem sententiam.

l. 12. Docet idem Interpres legendum esse, τί γὰ ἐκέρδανας ὃ καὶ σαυτὸν βλάψῃς βλάβῃς; quid ex hoc, rogo, lucratus es? nonne tibi ipsi maximè nocuisti? ita, in textu censeo ponendum.

l. 15. πανοῦργος καὶ φθισεμάνος] Videndum annon melior lectio sit φθινόμανος. inde enim φθόνος, quod indicat φθοὰ, tabes pulmonum apud medicos. suadet vetus Interpres, ipse primus illo malo consumitur, & tabido corde maceratur. Epigram.

Ο φθόνος ὀξὺ κέντρον. ἔχει δέ τι κλῆδον ἐν αὐτῷ.
Τύπτει γὰ φθονεροῦ ὄμματα καὶ κραδίην.

Isocr. Εμαὶ μὲν τοῦτο μόνον φαίνεται ἀγαθὸν, ὅτι μίκρον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστιν. Ouidius,

Sed videt ingratos, intabescitq; videndo
Successus hominum: carpitq; & carpitur vnà.

l. 17. πολλοῦ γὰ χρεὼν, δόξα χρημάτων, non χρείων] Cùm enim res, non sexus, significatur, vtuntur hoc genere. Arist. Rhet. 1. πλοῦτος, inquit, καὶ πᾶσα ὅσην ἂ ἐφίενται οἱ φιλοχρήματοι· καὶ πᾶσιν ἔχει· ἃ οἱ φιλόπλουτοι. Terent. Heaut. vel virtus tua me, vel vicinitas (quod ego in propinqua parte amicitiæ puto) facit, vt te audacter moneam. paulo post, hom. 2. ἡ μὲν τοῦ κακοῦ ἡδονὴ πλοῦτον, ἀλλὰ πανταχοῦ ἄχρηστον καὶ βλαβερόν. quod sequitur τοῦτο μὲν γὰ ῥᾴδιον κτήσασθαι, τὰ γὰ ῥᾴδια κτήσασθαι) non videtur hoc verbum permutandum, sed planè legendum, τοῦτο μὲν γὰ ὃ καλὸν ἔσται. docet hoc Vetus, multò melior est opinio bona pecunijs. illa enim, si mala fuerit, non facilè abluitur, pecunias autem non est laboris acquirere. ἀνακτήσασθαι χρήματα, est pecuniam amittere. cui verbo non est hic locus, sed alterius verbi similitudo fecit huic lectioni locum.

l. 27. ὕδωρ τε ἁλμυρὸν τότε πέπωκεν] Malim legere partim è margine, partim ex coniectura, ὕδωρ τό τε πηγαῖον, τό τε ποτάμιον, aqua siue è fonte, siue è flumine. Hal.

l. 29.

l. 29. ἕτω καὶ ἀρετὴ καὶ κακία, ὅθεν αὐξήσῃ, ἐκεῖνον εὐφραίνει καὶ ἀπόλλυσι. *Vet.* sic & nequitia, sic & virtus, vnde processerit illum procreatorem primitus illa lætificat, illa consumit. *Ex his manifestum est legendum*, ἐκεῖνον, *non* ἐκεῖνο, *& post* αὐξήσῃ *addendum*, ; *&* εὐφραίνει *non mutandum.*

Pag. 435. 7. ποιήσατε υἱοῖν φίλως, ὑφ᾽ ἁ *ad* ἵνα κατώσωμεν] *Pro his Veronenses sic legunt*, ποιήσωμεν τοίνυν ἡμῖν φίλως ἐκ τῆς μαυνᾶ τῆς ἀδικίας, τυτίσιν, ἐργασώμεθα τὴν ἐλεημοσύνην, κατώσωμεν εἰς τοὺς ἀποροῦντας τὰ χρήματα, ἵνα --

l. 27. ταύτῃ τίθεται τὰς ψήφους, καὶ τὰς κρίσεις] *Lego* προσίθετο. *Vet.* decretum suæ dignitatis apponit. *Est apud Platonẽ* 2. *Legum*, τότον ἐγὼ προστίθημαι τῇ ψήφῳ, his ego subscribo, *vel* assentior, *i.* συγκαταθήσομαι, *quod item à calculis ductũ est*, calculum addere *est* probare alicuius sententiam. καὶ τὰς κρίσεις] *probo* κρίνει *quod in margine adscriptum est, & idem valet* τῷ προσίθετο τῇ ψήφῳ, *quod sæpe apud autores obseruauimus. est* κρίνειν τινὰ, secundum aliquem iudicare, *vt in Psal.* Iudica me Deus, & discerne causam meam. *Xenophon*, πανδ. 8. ὁ μὲν νικῶν, τοῖς μὴ νικῶσιν ἐφδόνῃ, τοῦ δὲ ἑαυτὸν κρίνοντας ἐμίσει. *Aristot.* 1. *de anima cap.* 11. πάντα δὲ τὰ στοιχεῖα κριτῶν εἶναι φαμὲν πλὴν γῆς. ταύτην δ᾽ οὐδεὶς ἀποφαίνεται. *locus insignis*. Omnia, *inquit*, elementa, præter terram, aliquem è philosophis habuerunt, qui se probaret, & in principijs rerum poneret : terram autem nemo pronuntiauit. *Itaq; animum sunt qui dicant ignem esse, aut animam, aut aquam, nemo terram. Et bene adiunxit* ἀποφαίνεται. ἀπόφασις *enim est* iudicis sententia *quæ pronuntiatur. Sic in Philebo Platonis*: ἀλλ᾽ ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἀναίνεται αὖ ἡ τῶν διαλέγεσθαι δυνάμις, εἴ τινα πρὸ αὐτῆς ἄλλην κρίνομεν : liquam artem huic anteponamus. *Est enim hoc* κρίνειν, τὸ προκρίνειν. *i.* αἱρεῖσθαι, ἢ προσίθεσθαι. *Aristot. lib.* 3. *Topicorum*, ποτέρην δεῖ προσθεῖναι μᾶλλον, *subaudi* ψῆφον. *i.* πότερον αἱρετώτερον. *Sic Epicurus*, κρίνει τὴν ἡδονὴν, *Stoici* τὴν ἀρετήν. *Extat Epigramma elegans :*

Ἐκλήθην πρὸς σοῦ τῦ ῥήτορος· εἰ δ᾽ ἀπελείφθην.
Τὸν πολὺ ἀπέχω, καὶ πλέον εἰμὶ φίλος.
Οὐδὲ γὰρ ἡ ψυχὴ τὸ φαγεῖν κρίνουσα γέγηθεν·
Ἀλλ᾽ μόνον πρὸς αὐθαδίην πρόφασις.

Quidam vocatus ad cœnam non venit : tamen dicit se perinde æstimare honorem sibi habitum, ac si vsus esset. Non enim optimum iudicans aut omnibus rebus alijs præferens edendi delectationem lætatur animus, sed gratiam modò sentiens alitur. *Paulus ad Rom.* 14. ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ᾽ ἡμέραν· ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. *Ex his igitur* βεβαίως *statuendum est* τὸ προσίθεσθαι ψῆφον, καὶ κρίνειν *idem esse. Itaq;* τὸ κρίνει *restituatur in suum locum, i. in textum, auctore etiam vetere Interprete. Rectè enim Deus dicitur* κρίνειν τὴν προαίρεσιν, *i. probare hominum voluntatem, si res non suppetit. Plenum esset* ταύτῃ προσίθεται τὰς ψήφους, καὶ κρίνει ταύτῃ.

Hom. 2.

Pag. 436. 1. *Mallem*, ὑβρὶς φεύσει λύει.

l. 36. ἵνα μὴ ἑτέρως λυμήνηται] *Fortè* τῷ ἑτέρῳ. *Vet.* Deinde ne alij noceat parti.

l. 41. πρότερον εἰς τὰ ταπεινὰ] *Vet.* Primum ponens humilia cum summa cautela, *Confirmat deis, & interpungendum post* μὴ ἀσφαλείᾳ. *Vet.* Tunc in sublimia, quantum volet, ascendit, αἴρεται.

Pag. 437. 10. *Vet.* Quando verò altiora voluerit insonare, tam Marcellus, quàm Sabellius vulnerantur. *Videtur legisse* πλῆγα λαμβάνει. *Nam* λαβὴ λαμβάνει, *quamuis Atticum esse videatur, non est, vt mihi videtur*, ansam arripere, aut prehendere, *si propriè loquamur, sed* λαβῆς λαμβάνεσθαι, *vel* ἐπιλαμβάνεσθαι : plagam *autem* accipere rectè dicitur.

l. 16. 17. *Valdè probo illam lectionem*, ἕως ἂν ἐπισκήπτειν ὀφείλῃ καὶ τῷ ἐξῆς] *Verbum est forense, vt apud Demost.* ἐπισκήπτεσθαί τινι φόνου μαρτυρῶν. *pro quo Cic. dicit*, incumbere in causam. *Sed illud eiusdem huic loco similius ad Phormionem* : σὺ δ᾽ ἐπισκήπτῃ μάρτυσι αὐτῷ τῷ ζωὰ δικοῦντι, tu verò teste hoc vno nitere, in eoq; totam causæ fiduciam reponis, qui tibi socius est iniuriæ. *Cicero pro Cluentio* : Niti, & magnoperè confidere videtur inuidiâ inueteratâ iudicij Iuniani. *Hic igitur est sensus, vt mihi videtur* : Vterque & Arrius & Paulus Samosatensis tenent illud, *Posuit eum hæredem omnium* : Arrius quidem, vt infirmitatis indicium, Paulus autem eo nitens, vt probet Christum esse non φύσει, sed θέσει filium Dei. *Hæc enim eius fuit opinio.* τὸ ἐξῆς *vocat quod consequens est & posterius è duobus.* Primùm enim, cùm filium dixisset, confestim Paulus insurgit, dicens eum ita esse filium, sicut & plurimos. sed cùm addidisset, *Posuit hæredem*, illud etiam pro se tanquam validum argumentum arripuit, quo niteretur. *Hoc est quod dicit*, ἐπισκήπτειν. ἐπιχειρῶν καὶ τῷ ἐξῆς, *& est emphasis* τῦ καὶ. Hoc etiam in argumentis suis numerat. *Siquis dicat dicendum fuisse* ἐπισκήπτεσθαι (*sic enim Dem.*) *non magni refert. Vel sic licet exponere* ἐπισκήπτειν ἐπιχειρῶν καὶ τῷ ἐξῆς. Incumbere in causam aggrediens hoc quoq; argumento. *Quomodo Cicero dixit*, incumbere in perniciem alicuius, *vt* τῷ ἐξῆς, *significet non fundamentum, sed instrumentum. sic visum est hîc quoq; exponere verbum subobscurum. Sic bene procedent omnia, si in proximo legamus* εἰπὼν &c. *Quod confirmat Interpres*, Sed cum diceret, *non addito Pauli nomine.*

l. 35. ἀλλὰ καὶ εἰκόνα εἴρηται εἰκὼν ὁ ἄνθρωπος, φησὶ] *Hic locus mendi manifestus est : neq; Interpres noster quicquam nos adiuuat. Adeo mendum hoc inolenit. Haud dubiè legendum*, ἀλλὰ καὶ εἰκὼν εἴρηται, εἰκὼν δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπός, φησιν. *vt obiectio sit Arrianorum. Paulus appellat Christum* χαρακτῆρα καὶ μορφὴν τῦ Θεοῦ, *quæ duo significant, inquit Chrysostomus*, τὸ ἀπαράλλακτον καὶ τὸ ὅμοιον κατὰ πάντα. *At non solùm, inquiunt illi, figura & forma*

ma dicitur: sed etiam imago Dei (sic enim Paulus, ὃς ἐστιν εἰκὼν τοῦ ἀοράτου Θεοῦ) εἰκὼν ἢ καὶ ὁ ἄνθρωπος, qui creatus est ad Dei imaginem. Quid igitur, inquit Chrysostomus, sic imago est homo, vt filius? nequaquam, inquiunt, sed imago non declarat tantam similitudinem quæ susptionem vel paruæ dissimilitudinis omninò non recipiat. Quid ad hæc Chrysostomus? Docet quomodo dicatur homo Dei imago. Quod enim est Deus, inquit, in cœlo, hoc homo in terra: κατὰ τὸν ἀρχὼ λόγω: sic enim multi interpretantur. at Nazian. animam rationalem, ὁ πεποιηκὼς ἄνθρωπον, καὶ τὸν εἰκόνα τῆς καὶ συζύξας. Quomodo Christus sit imago Dei non docet, sed ostendendum fuit ex 5. Gen. ἔζησεν Ἀδὰμ ἑκατὸν καὶ διακόσια ἔτη, καὶ ἐγέννησε κατὰ τὸν ἰδέαν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σήθ. Christus sic dicitur imago Dei, vt Seth Adami. Idem, σφραγὶς καὶ εἰκὼν, ὅλον ἐαυτῷ δεικνὺς τὸν πατέρα. Basilius, τῷ ὅτι τῆς εἰκόνος ὅσα πάντα, ὅσα φύσει τῷ πρωτοτύπῳ μορφῇ.

Pag. 438 11. ὁ πατὴρ ἐπέταξεν, ὁ δὲ υἱὸς ἐπήκουσε] *Leg.* ὑπήκουσεν. *Vet.* filius obediuit.

l. 17. *Vet.* Ex metaphora eorum, qui sine vllo labore digito vel mouent aliquid, vel efficiunt. *Non legit* φερέφρεδαι, *nec* φέρεδαι *quæ superuacanea videntur.*

l. 37. πάντας ἔσωσε] *Vet.* omnes crediderunt, *vt in margine.*

Pag. 439. 3. τίνι γὰρ τῶν ἀγγέλων εἶπέ ποτε, κάθου ἐκ δεξιῶν μου] *Hæc textus particula, e versu* 13. *petita videtur mihi expungenda.* Hal.

l. 8. εἴ τις πλείονα φροντίσει εἰκῇ] *Vet.* quid? si quis per plurima quidem, sed superflua curas suas exerceat? *non est igitur* τὸ πλείονα *commutandum.*

l. 16. ἡ μὲν τοι ὑπόνοια ἀδαμοῦ κακὸν] *Vet.* Arrogantia nusquam bona est. *recte. tamen hoc obseruandum, peculiariter & proprio more vti Chrysostomum hoc nomine. hic enim non potest aliud significare, quàm* arrogantiam *& superbiam. de his enim agit hoc loco, de quibus solent homines μέγα φρονεῖν. Sed quid communiter sit* ὑπόνοια *Græce scientibus, vna Demosthenis oratio luculenter docet contra Aristogitonem. Sic enim ille,* οὐχ ὁρᾶτε, ὅτι τῆς φύσεως αὐτὸν, καὶ τῆς πολιτείας, ἃ λογισμὸς, ἐστὶ αἰδοῦς ἀμοιρία, ἀλλ' ὑπόνοια ἡγεῖται; μᾶλλον ἢ ὅλον ὄντα ὑπόνοια ἢ τοῦτο πολιτία· ἢ μέγιστον μὲν ὄντα αὐτῷ τῷ ἔχοντι κακὸν, δεινὸν δὲ καὶ χαλεπὸν πᾶσι· πολὺ δ' ἐστὶ αὐτῶν (*sic lego, non* αὐτῶν) ὁ μὲν ὑπονοούμενος ἅπας, αὐτὸν μὲν φορεῖται, καὶ τὸν ἐκ λογισμοῦ σωτηρίαν· ὁ δὲ τῷ θράσει καὶ τῇ παρρησίᾳ, ἐὰν ἄρα σωθῇ, σώζεται. *Et paulo post,* ἐκ ὑπονοίας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑπὲρ τῆς πατρίδος βουλευόμενος δεῖ ζητεῖν ὅτῳ κοινωνήσουσιν, ἀλλὰ τοῦ, καὶ φρενῶν ἀγαθῶν, καὶ τρόπου πολλῆς. *Est igitur, vt satis superq; hæc docent,* ἡ ὑπόνοια, *proiecta & præceps & inconsiderata audacia, & temeritas, siue amentia.* ὑπονοούμενος amens, *vt Virgilius,*

Arma amens capio, nec sat rationis in armis.

Et,

Rursus in arma feror, mortemq; miserrimus opto.

Cic. pro Milone, præceps amentiâ ferebatur. *Sic obseruauimus Gregorium Naz. & Basilium semper ponere hoc vocabulum: Chrysostomum autem suo more, vt diximus. sed vt Galenus scribit aduersus Erasistratum,* concedendum cuiq; vti nominibus, vt vult, modò semper idē verbum in eâdem re ponat.

l. 27. *Fortè delendum,* τοῦ.

l. 33. Fortè καταφρονοῦμεν, & lin. sequente παλαιζομεν.

l. 36. τούτῳ γίνεται] *Mallem* τοῦτο γίνεται.

l. 42. *Mallem* εὐκοπώτερον, *vt est in Euang.*

Pag. 441. 15. ὅσῳ ἂν πλείονά τις θεὸς ἀλλήλων, τοσούτῳ πλείονων ἐρᾷ. *Isocrates ad Nicoclem,* μὴ θαύμαζε τοὺς μείζω θεὸς δεομένους, ὧν οἴοιτ' εἶσι κατηκεῖν. *De Phil.* 1. ἀεί τι περιποιεῖ ἄλλο, καὶ θεὸς χρήζεται ὑμᾶς. *Plato Legum* 5. πενίαν ἄγνωτον ἔδ), μὴ τὸν τοῦ ὄσιαν ἐλπίδα ποιεῖν, ἀλλὰ τοῦ ἀπληστίαν μείζω. *Horatius,*

Crescentem sequitur cura pecuniam,
Maiorumq; fames.

Hom. 3.

l. 29. ἔξοδον λαβεῖ] *Hebræi vocant* οἰκονομίαν καὶ διοίκησιν. *i. administrationem alicuius muneris,* introitum, *atq;* exitum. *Act.* 1. in omni tempore, quo introiuit & exiuit inter nos Dominus Iesus. *i.* nobiscum versatus est, & munus suum exercuit. *Sic Dauid, dum vixit Saul,* eduxit & introduxit populum, *id est,* rexit.

l. 42. καὶ νομοῦ παραλαμβανόντων καὶ κτῆσιν πᾶσα] *Non improbanda est hæc lectio. Nam filij dicuntur, mortuo patre,* τοῦ πατρῴαν οὐσίαν νέμεσθαι, partiri inter se patrimonium: *quod Latini dicunt,* erciscifamiliam. 1. *de oratore. Hinc* κληρονόμος *est,* ὁ τὸν κλῆρον νεμόμενος: *sed* οἰκονόμος, ὁ τὸν οἶκον νέμων. *i.* διοικῶν. *Dem. pro Phormione,* καὶ ἐνόμιστο εἶναι τοῦτος τοῦ ἀδελφοῦ παῖδα ὄντα· *Ibidem,* νέμεσθαι τὰ ὄντα ἀπὸ τῆς παιδὸς ἤρξατο. *Item,* νέμονται τοῦ πράπιζαν, καὶ τὸ ἀπαδοπάγιον. *Scitum est illud Scipionis Nasicæ Tiberio Graccho legem Agrariam ferenti:* Nolim tibi licere, *inquit,* mea bona alijs diuidere, sed si facias, partem petam. ἐκ ἂν βουλοίμην ἐξεῖναί σοι τἀμὰ νέμειν ἄλλοις· ἐὰν δὲ νέμῃς, κἀγὼ νεμοίμην. *Plato* 5. *Legum, de dimitibus, vt remittant aliquid possessionum suarum tenuioribus,* τὰ μὲν ἀφιέντας· τὰ δὲ νεμομένους. νέμεσθαι, *inquit Bud. est* καρπεῦσθαι, frui, possidere. *est igitur* νομοῦ παραλαμβάνειν, *vt videtur,* partem accipere in erciscundâ familiâ, *aut* partem petere. *hoc autem recte collegit Chrysostomus ex his verbis,* ὅταν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τοῦ οἰκουμένου, *quasi in possessionem,* vt illi daret gentes hæreditatem suam, *sic enim in Psalmo legitur, vnde hoc testimonium sumitur:* adorate eum omnes angeli.

Pag. 442. 11. καὶ τῶν ἀπίστων] Pro his Interpres vetus habet, *quin & ipse Gabriel.*

l. 29. δύο τὸν αὐτὸν δεικνὺς, καὶ Θεὸν καὶ ἄνθρωπον] *Interpres vertit quasi legisset,* δύο πρόσωπα δεικνὺς, ἀλλ' ἕνα Θεὸν, *vt non de filio solo, sed de patre & filio dicatur. Quæ fortassis lectio sequenda est, propter ea quæ inferius lin* 33. *habentur,* ὅτι δύο ἐστὶ ταῦτα

τὰ πρόσωπα διαιρεμένα κατ' ἐνέργειαν, quæ si de Deo filio dicatur, omninò à Neſtorij hæreſi neque ipſe autor excuſari. Hal.

Ibid. Veronenſes. Νὸ προσωπα δεικνὺς, καὶ Θεὸν καὶ ἄνθρωπον. ſic etiam Vet. aduerſus Iudæos duas perſonas aſſerit, & filium non ſolum diſtinctam à patre perſonam, ſed eundem etiam Deum & hominem, vnam autem in ſe perſonam. Quare Νὸ προσωπα non eſt permutandum. Non enim dicit Deum & hominem duas eſſe perſonas, vt Neſtorius: ſed patrem & filium: filium autem Deum & hominem. Sic itaq; lege, Νὸ προσωπα δεικνὺς καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον. Quod ſequitur lin. 30. πρὸς ἄλλους, τοὺς Παύλε λέγω Σαμοσατέως, deeſſe videtur μαθητὰς, aut aliquid eiuſmodi. Vet. Pauli dico Samoſateni diſcipulos.

Pag. 443. 11. ὅπω καὶ ἐλίξει καὶ ἀλλάξει] Hoc poſterius cum Hebraica veritate conſentit: ſed prius verbum eſt in omnibus Græcis codicibus, à Sept. ſumptum.

Pag. 444. 42. ἀλίπη δὲ πάλιν αὐτὸν ἐν τῇ ἀνζητήσει, καὶ ἐκ τῶν συμβάσεων] Malim pro αὐτὸν ponere αὐτὸ, rem ſcilicet hanc, de qua diſputat. Significat autem apoſtolum de hac re quærere tantùm, non autem concludere. Atq; ab his optimâ conſequentiâ dependent ea, quæ ſequuntur. Quam ob rem hanc lectionem præferendâ duxi ei, quam in Mſs. prolixiorem habemus. Mſs. enim ſic legit· ἀφίνει δὲ καὶ καθ' ἑαυτὸν τίνες τοῦτο σκοπῶν ἐν τῇ ἀνζητήσει. πάλιν δὲ αὐτὸς ἐν τῷ συμβάσεων ποιεῖ αὐτὸ φανερώτερον. εἰκότως δὲ τὸν λόγον ὅτω κατασκευάζει. καὶ γὰρ --- Hal.

Pag. 446. 3. τί ἐστιν, ἐκεκαιώθη ; ὅπερ δ' ἐστὶ μᾶλλον ἐξέκη] Forte ἐπεκαιώθη, maximè propter illud quod ſequitur lin. 5. οἱ γὰρ τῷ Κυρίου ἀκούσαντες, ὑμᾶς ἐκεκαίωσαν. Non enim quia credita ſunt, ideo confirmata ſunt, ſed aliquâ confirmatione opus erat, vt crederentur.

l. 17. *Lego*, τί ἔτι ; καὶ γίνεται, *deleto* ὅπ·

Pag. 447. 8. δεῖξον ἐν τῷ μικρῷ οἷος ἦς] οἷος αὖ ἦς, *lego.*

l. 31. εὔδηλον ὅπ τοῦτο ἡμᾶς θαυμαστὶς ἀφελάζεται] Legendum, ὅδεν εὔδηλον, aliter ſententia non conſtat. Vet. Si igitur & in ipſo Deo illud eſt amplius mirandum, quantò magis in homine. Vnde clarum eſt, quia nos hoc facit magis eſſe mirabiles.

Hom. 4.

Pag. 449. 8. κἂν μηδεὶς] *Malim*, κἂν μηδεὶς.

l. 26. ὡς ὅλησον ἔχειν τὸν μήνιμον καὶ μὴ ἐξίτηλον] Sic apud Dioſcoridem, ἐξίτηλα φάρμακα dicuntur, quæ vim ſuam omnem exhalarunt. Herodot. ὡς μὴ τὰ ῥυόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται.

l. 29. ὁ δὲ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν] Sic Chriſtus apud Iſaiam, cap. 9. dicitur πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, i. rex. ad Heb. 10. σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Et hoc ſumptum eſt à Rabbinis, in quibus Paulus fuit exercitatus, qui dies vel tempus Meſſiæ vocant alterum ſeculum: tum enim fore πάντων ἀποκατάστασιν. Hoc Chryſoſt. parum explicat.

Pag. 450. 19. μηδὲ ὑποτύπεσθαι] Puto legendum, μηδὲ μέλλειν ὑποτύπεσθαι. vel ὑποταγήσεσθαι. Senſus eſt clariſſimus, & Vet. confirmat: Ne fortè quoniam nec dum ſubiecti ſunt, inquit, putes etiam non ſubiciendos.

Pag. 451. 22. & 452. 1. *Verius eſt*, ὁρᾷς πόσον τὸ μέσον, vt ſuprà docuimus. Hic mox dicit, ὁρᾷς πῶς, non ὡς. ¶ Illo tamen modo ſæpè loquitur Iohannes noſter.

Pag. 452. 21. *Hic locus ſic mihi videtur legendus, Vetere nonnihil adiuuante Interprete* ἕτερόν τι μεῖζον ἐνέφηνε τὸ ἀπαραλλάκτως προσῆκε· ἐ φαντασία, οὐδὲ εἰκὼν, ἀλλ' ἀλήθεια δεικνὺς πᾶν ἀφ' ἧς ἐστὶ τὸ παραπλησίως ἐ σώζεται. εἶτα καὶ Vet. *Sed aliquid amplius poſcit hoc proximius adiciens, non inquit fantaſia, non imago, aliquin quod dixit proximius, non ſtabit. deinde etiam & cauſam ponit diſpenſationis.*

l. 40. *Fort.* πιοῦσον. ¶ Vtrumuis ſtare poteſt.

Pag. 453. 8. *Confirmat Vetus expletionem lacunæ in editione Veronenſi.* Quando etiam iſtam quiſpiam ſtatuit contemnere. τὸ κρίνειν *hic aliam vim habet, atq; ea eſt, quam ſuprà docuimus. Idem enim valet, quod* τὸ γινώσκειν. 1. Cor. cap. 11. ἐ γὰρ εἶχεν τὸ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν, non ſtatui: ἐκ ἔγνωκα. ſic Beza vertit. ſed in hoc eiuſdem ad Roman 14. ſeruari non poteſt αὐτὸν ἀκλασις Latinè propter ambiguitatem verbi. μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ· ne iudicemus alij alios, ſed hoc potiùs ſtatuite, non ponere offendiculum fratri. *Sæpe hac ſignificatione inuenitur apud Polybium. duas item alias lacunas Veronenſis Vetus ſic explet, vt nos edidimus ex libris.*

l. 20. *Omninò legendum*, ἐ γὰρ ἐλάβομεν πνεῦμα δουλείας (*quod eſt apud Paulum ad Rom.* 8.) *ſic enim Vetus legit. & hoc melius conuenit cum loco ſuperiore, vnde hæc omnis oratio manauit.* καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ τῷ θανάτου διὰ τὸ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. *Idem paulo poſt l.* 36. *legit* ὅπ τῆς δουλείας ἐλεύθερον ἔχει παρ' ἑαυτῷ. *ſic enim Vet.* Quoniam à laboribus liberauit de ſeruitute educens, apud ſe habens, *quod mihi videtur verius, quamuis in nullo ſit Græco codice. Probarem* ἀδηλίας, vt incertos vitæ caſus *ſignificaret: ſed verbum* ἐκαλῶν *non tam quadrat.*

Pag. 454. 6. *Sic lego* διὰ τοιοῦτό μοι, ὅταν ἀποδημῇ, καὶ ἀποδημίαν ποιεῖν σέλληται, μὴ τὰ αὐτὰ ποιεῖς ; *deeſt enim profectio verbum aliquod. vel ſic,* ὅταν ἀποδημῇ πνα ἀποδ. ποιῇ.

l. 17. & 30. & 39. τὸ χρόνῳ &c.] Loqui videtur vt epiſcopus. vide 455. 3. & 18.

l. 21 *Probo*, καὶ μητέρας τοὺς θυγατέρων, καὶ ἐγγόνων καὶ μετεγγόνων] *Vet.* & matres à filiabus, & nepotibus, & pronepotibus. ἔλεγον, *inquit Euſt. eſt* filius, ἔγγονοι *remotior. ſed in proximo, quaſi* ἐγγύτερον: μετόγονοι, *remotiſſimi.*

l. 25. εἰ δὲ πικρὸς πε γίνεται θάνατος] Mors immatura, *vt cum pater filium ſepelit. quod* funus acerbum *dicitur, vt Seruius docet ad illud,*

Abſtulit atra dies, & funere merſit acerbo.

lib. Sapient. πένθος ἄωρον.

l. 31. *Fortè* ὀφῆ πρῶ, *melius est. Vet.* propter fidelem mortuum.

Pag. 455. 1. πεισάντας] *Hoc est,* præficas.

l. 10. *Forsan legendum,* ὡς τὸν οἰς ἑαυτὸν ἁμαρτάοντα καὶ τὸν Θεὸν, πῶς ἔχειν ὀφείλω; *tamet si non ineptè est quod legitur: vt apud Comicum,* si tu illam habueris secus ac dignum est liberam, *vt* ἔχειν *sit,* τὸ δικαίνειν. *Mox lin.* 11. *censeo legendum,* ὑμεῖς δ' ἡμᾶς κατακώσετ' ὅτω μαλακῶς προσφερομένων ὑμῖν, *quò me & ratio ducis & coniectura ex manuscripti lectione.* Vos meam clementiam contemnitis, qui tam leniter vobiscum agam. *Est enim* κατακωφόσιον, *hic* τὸ καταφρονεῖν, *vt sequentia ostendunt.* οἱ δέ τις καταφρονοῦσι τῶν δικαιῶν τῶν παρ' ἡμῖν: *& paulò post:* οἱ γὰρ ἡμεῖς ὑδαμινοὶ, καὶ καταφρονεῖσθαι ἄξιοι.

Hom. 5.

Pag. 456. 21. Ἀλλ' τί δ' οὐκ εἶπεν, αὐθαίρετον, ἀλλὰ ταύτῃ τῇ λέξει ἐχρήσατο τῷ, ὀπλαμεδαύσατο] ὀπλαμεδάεσθαι *Cic. contra Pisonem interpretatur,* retinere ad salutem, *vulgò,* reprehendere, *quod est* manu vel lacinià prehendere ac retinere eum, qui se it perditum.

Pag. 457. 3. τῆς διαβόλου τῆς τυραννίδος ἐξέδωκεν ἡμᾶς, δουλείας ἀπήλλαξεν. *Vet. confirmat lectionem in margine,* Diabolum tyrannide excluſit, nos seruitute eduxit & liberauit. *Sed hoc quod legitur non minùs mihi probatur: & sic sæpè vtitur* τῷ ἀπαλλάσσειν.

l. 23. Εἰ αὐτῆς τῆς πίστεως ὧν ἐπάδοιμι, ἤλθε] Εἰ αὐτῆς πίστεως ὧν ἔπαθε, *quod in margine est,* ἐδιδάσκετο. *Hoc enim necesse est omnibus vsu venire, vt experiantur, quod patiuntur. Videtur autè Chrys. in textu legisse,* πεισθείς, *sed vera lectio est,* ὧν ᾧ γὰρ πίστευσιν αὐτὸς πεισθεὶς, δώσει καὶ τοῖς πεισθεῖσι βοηθῆσαι. *Vnde illud:*

Non ignara mali miseris succurrere disco.

l. 25. *Fortè* ἐπισεῖσθαι.

l. 37. *Post hæc verba,* ἐδιατείνεσθαι λοιπὸν τῇ οἰκουμένῃ τῇ κατ' ἐκεῖνα, καὶ φησι, *non his, quæ ibi sunt.* τοῖς ἀμ. τῶ λαοῦ *locus est: sed suo loco pòst sequuntur. Itaq; hoc loco deleantur, & lin.* 40. *retineantur.*

Pag. 458. 31. ὁ δὲ πείσας αὐτὸν Θεὸς. τὸν Μωϋσέα φησὶ] *Non est permutandum cum eo quod est in marg. Durum enim videtur, Deum* κατασκευάσαι Μωϋσέα. *Supra autem dixit* πεῖσαι ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν *de Christo. sic Exodi* 12. Dominus, qui fecit Mosen & Aaronem, *i.* dedit illis suam potestatem & summum illum honorem. *& sic noster interpretatur* τί ποιήσαντι; ὑποστῆσαι καὶ ἀρχιερέα. *Sic Latini dicunt,* facere & creare consules: *& sic semper intelligendum putani locum Petri,* 1. cap. 2. ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει.

l. 3. πλέονα πρὸ ἔχει] Interpres vetus videtur legisse, καὶ οὐκ εἶπεν, ὅσῳ πλέονα πρὸ ἔχει τ.τ.λ. ἀλλὰ τοῦ οἴκου.

Pag. 461. 11. *Vel legendum,* ἀπ' μὴ ᾧ παίγνιον ὦμεν ἐξηρτημένοι: *vel* ἀπ' αὐτῶν ὦμεν ἀπηρτημένοι. ἀπαρτᾶν *enim est* disiungere. *Demosthen. Phil.* 1. πλησίον μὲ ὄντες, ἅπασιν ἐν τοῖς πεζίγμασι τεταγμένοις ὑπῆρχετε, ὅπως ἂν βούλωνθε διοικήσωσθε· ὡς ᾧ νῦν ἔχετε, ὑδὲ δίδοτον ὑμῖν ᾧ χωρῶν τὸν Ἀμφίπολιν, ἀξιοῦσθαι δικαίως ἀπ' ἀπηρτημένοι, καὶ τοῖς φίλοις ἀδικεῖν, καὶ τοῖς χρήμασι. *Quod opponitur* τῷ πλησίον ὄντες. ¶ Huius loci melior lectio, & manuscriptis congruentior est, φεισαμένοις, ἀπ' πάντων ὦμεν ἀπηρτημένοι.

l. 20. Τὸν καταχωμένον] *Non est improbandum.* καταίχειν *enim est* κρατεῖν. *Hinc dicunt* κράτος πολέμου. *Vetus,* hoc bellum vincamus. *Sic paulò post linea* 29. φεύγειν τὸ ἀνεγκλήτους καὶ καταχεῖν.

l. 34. εἰς ἀπαλὸν αὐτὸν ὄσον.

l. 36. τῇ ῥύμῃ τῶν αἱμάτων] *Lego* τῇ ῥύμῃ τῶν πυκνῶν ἁλμάτων. *Vet.* Impetu frequentium saltuum. ῥύμη *est* ὁρμή. *Dem.* πλὴν τοῦ Μειδίου ῥύμην ὑδεὶς φέρειν δύναται.

Hom. 6.

Pag. 463. 2. ἅτε ᾧ ὡς μηδενὸς ὄντος.] Interp. *Sed timore ex nullâ causâ facto obstupuerant:* immediatè verò sequentia codex Crash. sic legit: ὄντος, ὥστε καταπλαγῆναι, ὥστε παιδίαν πάλιν εἶναι.

l. 10. ὅσως πρὸς κατανύξεως] *Potiùs for.* ὅσως ἄλλως πρὸς κατανύσεως. *Sic enim* Statim, τίς ἂν εἴη ἄλλως κατανύξεως. Hal.

l. 35. εἶπον γὰρ. *Vetus Interpres retinet* εἶπε. *Nam vertit,* dixit enim.

Pag. 464. 2. *Valdè probanda est illa interpretatio Chrysostomi:* τί ἔστιν ἀρχὴ τῆς ὑποστάσεως; τοῦτο πίστιν λέγει. *Sic enim* 11. cap. πίστις ἐστὶν ὑπόστασις ἐλπιζομένων. *Sed quod sequitur,* εἰ δὲ ἐστὶν ὑπόστασις, καὶ μεμάθηκα, καὶ ὑπομένω, *alienum est.* ὑπόστασις *enim hic non magis substantiam sine essentiam significat, quàm cap. primo character* ὑποστάσεως. *Hic enim locus interpretandus fuit ex illo superiore:* διὰ τὴν παῤῥησίαν, καὶ τὸ κεκτῆσθαι ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατέχωμεν. 2. ad *Cor. cap.* 9. μήποτε καταισχυνθῶμεν ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τῆς καυχήσεως: In hac præsidentiâ gloriationis. *Beza. Ad Rom.* 5. ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει. *Nam* τὸ κεκτῆσθαι τῆς ἐλπίδος, *non est aliud quàm* ἐλπὶς, καὶ ὑπόστασις, καὶ πίστις. *Nam qui sperant & credunt in Deum, & bona expectant æterna, constantes sunt & firmi, neq; à spe suâ depelli possunt vllâ violentiâ, sed firmiter subsistunt in omnibus afflictionibus. Itaq;* πίστις ἐστὶν ὑπόστασις, *magis vertendum fuit,* fides est constantia, *quàm* substantia. *Esdræ* 4. *legimus,* substantia bonorum operum, *pro* fiducia bonorum operum: *vt apud Ciceronem,* Fides est dictorum conuentorumque constantia & veritas. *& sic Rabbini interpretantur Hebræum nomen quo fides significatur, nomine* Chaldæo, *quod plane significat constantiam & stabilitatem.*

Sæpe

Sæpè apud Diodorum Siculum reperiemus ὑπόστασιν *hac notatione. vt lib.* 16. ἐπῆρε δ' αὐτὸν πρὸς τὴν ὑπόστασιν ταύτην ὄνειρος, ἔμφασιν δὸς μεγάλης αὐξήσεώς τε καὶ δόξης. Somnium impulit eum ad hoc magnâ fiduciâ suscipiendum, *vel potiùs in eo quod cœptum est perseuerandum. Paulo ante,* εὐλόγως πρὸ φωκεῖς καὶ συμμάχους παρῳξωντο πρεῖν πρὸ ὑπόστασιν τῶν φιλομήλων. *Ibidem supra:* Ονίμορχος ἅπαντας παρεγκωμίων λόγον διδοὺς ὑπὲρ τῶν πρεῖν τὴν ἐξ ἀρχῆς προαίρεσιν. *Omnes enim constantes fuerunt in illo bello, quod decem durauit annos, nec tot cladibus affecti desistere voluerunt. Horatius Od.* 3. *lib.* 3. *car.*

Iustum & tenacem propositi virum,
Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus instantis tyranni,
Mente quatit solidâ:

Quod historicus vocat πρεῖν πρὸ προαίρεσιν, *vel* πρὸ ὑπόστασιν, *quod est* propositum, *sed in quo perseueratur. Iosephus de Essenis lib.* 2. *de Bello Iud. cap.* 12. ἐκκρούσῃ γὰρ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάλλακτον αὐτῶν δόξῃ τοιούτοις ὑποστάσεως, φραστέρω ἀνελαδεῖν παρέλιπον. *Latini patres votum virginitatis,* propositum *vocant. Itaq;*

Auius à vera longè ratione vagatur

Chrysostomus hàc interpretatione, δι' ἧς ὑπέσημηνε, *non minùs quàm Occumenius. Est, inquit,* πίστις αὕτη ἡ ὑπόστασις καὶ οὐσία τῶν ἐλπιζομένων πραγμάτων. ἐπειδὴ γὰρ τὰ ἐν ἐλπίσιν ὑπόστατά ἐστιν, ὡς τίνος μὴ παρόντα, ἡ πίστις οὐσίαν τινὰ αὐτῶν καὶ ὑπόστασιν γίνεται, ἵνα αὐτὰ καὶ παρεῖναι ἔχειν τινὰ παρασκευάζουσα. *Sed hæc omnia sunt* ἐλεκτὰ καὶ ἡδέα ὑμῖν: *quæ tamen docti probant. Equidem semper putaui difficillimum hoc vocabulum Noui Testamenti, nec sine causa, quod ipsi quoque Græci minus intelligunt.*

l. 3. *Deleatur,* ὡς ἄν τις εἴποι, *& omnia procedunt.*

l. 11. *In textu legitur* μὴ συγκεκραμένῳ. ¶ In Ms. quodam nostro συγκεκραμένως.

l. 20. εἰπὼν πάλιν τὴν μαρτυρίαν, καὶ τὴν ἐρώτησιν ἐπάγει ποιῶν τὸν λόγον σαφῆ] *Vet.* Dicens iterum hoc testimonium, & interrogationem infert, quod facit sermonem apertum. *Hermog.* ἐν τῷ περὶ σαφηνείας κεφ. ἁπλᾶ: εὐχρηστὸς γίνεται ὁ λόγος, ὅταν ὁ λέγων, ὡς ἑαυτὸν ἐρωτῶν, εἶτα ὑποκρίνεται, ὅτι, τίνος ἕνεκα ταῦτα λέγω; καὶ πῶς ἔχει;

l. 28. οὐκ εἶπεν, ἃ συνεγράψαμεν, ἀλλ' ἃ ζωσεκράθησαν] *Mirum est vnde hoc acceperit Chrys. nam neque hoc verbum est apud Paulum, neq; in libro Num.*

Pag. 466. 38. ἕκαστος ἕξομαι ἃ τιθέτω μὲ ὄν] *An melius* μόνον? *illud quidem corrigendum, quod mox sequitur, l.* 39. καὶ τὸν μετ' ἐκεῖνον πάντων τὸν αὐθέντην ὅρκον] *Legendum enim* μετ' ἐκεῖνο, *refertur enim ad* ἕκαστος. *Vet.* post illud, *nempe* solum.

Pag. 467. 2. φόρος *legit Vet. vertit enim* tributa.

l. 4. ὅπως καὶ τῆς εἰκόνος ἐφικόμεθα ἐκείνης] *Vet.* Nequaquam ad similitudinem illius regni perueni. *Videtur legendum* τῆς βασιλείας ἐκείνης: *vel* διὰ ταύτης τῆς εἰκόνος ἐφικόμεθα ἐκείνης. *Certè quod legitur non est integrum: non enim contendit ad aliquam imaginem peruenire, sed per expressam imaginem aliquam rei veritatem attingere.*

l. 7. *Videtur deesse* καὶ *ante* μὴ ἠρέμα.

Hom. 7.

Pag. 470. 9. *Fort.* ὅ, τι ποτέ ὅτι.

Pag. 471. 24. *Fortè,* εἰ γὰρ μηδὲν ἕτερον, *scil.* φόβον.

l. 26. τὸ διαπεφυὸς αὐτῆς μᾶλλον. *Legendum videtur, vel* αὐτῆ, *vel* ψυχῆς: *vel mox,* ἀλλὰ μᾶλλον ἡ λυπὴ παρατείνει. *Nam vt tanto repetatur interuallo, durum & obscurum est.*

Pag. 472. 33. ὅταν δέῃ χρημάτων κρατεῖν] *Insolenter hoc dictum. Sonat enim* pecuniam tenere, *vel* pecuniæ parcum ac tenacem esse. *Hoc autem sensu, quo positum est, magis dicimus* χρημάτων δεῖ χρείας. *Vet.* pecuniâ se abstinere. *Quid si legamus* χρημάτων ἐπιθυμίαν κρατεῖν? *Hoc quidem sentit, sed* pecuniam vincere, *est insolens.*

Pag. 473. 8. *Magis dicendum fuit,* ὁ ἐμποδίζων ὑμᾶς: *nisi sit* αὐτὴ τῶν ἐμποδὼν ὤν.

Hom. 8.

Pag. 473. 21. μετριοπαθεῖν δυναμένῳ τοῖς ἀγνοοῦσι, qui leuiter, vel modicè succensere posset per ignorationem peccantibus. *Plutarchus* ἐν τῷ περὶ ἀοργησίας: ὥσπερ ἂν εἰ φιλίππου τις ἔπιπτε κατασκάψαντος Ολυνθον, ἀλλ' ἐκ αὐτοῦ οἰκέσαι γε πόλιν ἐκεῖνος δυνάμενος τηλικαύτην· ὅπως οὖν εἰπεῖν καὶ πρὸς τὸν θυμὸν αὐτοῦ προσφέρωμεν μὲ δύναμιν, καὶ διαφθεῖραι, καὶ καταδαπεῖν· ἀναστῆσαι δ' καὶ σῶσαι, καὶ φείσασθαι, καὶ χαρίσασθαι, προαύτητός ἐστι καὶ συγγνώμης καὶ μετριοπαθείας. *Interpres:* mansuetudinis est, indulgentiæ, moderationis. *Appianus* Εμφυλ. 2. αὐτίκα πᾶσιν ὡπερ πρὸς τὴν μετριοπάθειαν ὁρμὴν τοσήδε ἐνέπιπτεν, ὡς εὐθὺς αὐτὸν ἄγειν ἀξιοῦν ὀλίγου τοὺς πολεμίους: *de Cæsare, cùm animaduertere nollet in milites ob graue delictum, nec decimare, vt mos militaris disciplinæ ferebat.*

l. 35. ὅτε ἐκ φυλῆς] *Retinendum* ὅτε *meo iudicio, nec permutandum cum* ὅδε *in marg. Est enim* οὐδὲ ne quidem, *vt antè,* οὐδὲ εὐγενὴς, ne nobilis quidem.

l. 44 ὅ, τι] Fort ὅτι.

Pag. 474. 38. *Valde probabilis est illa lectio recepta,* ἐνταῦθα ἦν τἀναντίον, ἃ μόνον οὐδὲν ἔπαθον, ἀλλὰ καὶ εὐδοκιμῆσαι, *Iudæorum scilicet sacerdotes, qui* ἐπιτιθέντες τῇ ῥωσωΐᾳ, *nihil passi sunt, vt Dathan & Core. Confirmat Vet.*

l. 21. *Illud mihi suspectum est,* τί ἦν πρὸς τὸν υἱὸν τοῦτο; *Nam,* Filius meus es tu, ego te genui, *omninò pertinet ad filium: neq; de filio quæritur. Legendum videtur,* τί πρὸς τὸν ἱερωσώλου τοῦτο, *vel* πρὸς τὸν ἱερέα, *quamuis Vet. Interpres habeat illam lectionem.*

Pag. 475. 28. *Legendum,* ἀλλὰ καὶ στέρεις τοῦτο γέγονεν ἐκ θείου σωτηρία. *Nam duo genitiui malè sonant, præsertim similiter definentes, & cùm mox sequatur* σωτηρίας.

l. 31. μέλλων καδιέναι τὸν λόγον] *Elegantissimum verbum. Poetæ cùm sua dramata committerent, dicuntur* καδιέναι. *Syrianus in Hermogenem: dicit Aristophanes (non poeta, sed Grammaticus).* ὡς ἴδος ἐν τοῖς Διονυσίοις καδιέναι τὰ δράματα. *Scholiastes Aristophanis,* ἔστιν δὲ δρᾶμα καδῆκα δὲ ἑαυτὸ, τοῦ ἐποίησε, *nempe Aristophanes poeta. Idem Schol. in Animum argumento,* δεῖ χαλεῦν τὸ δρᾶμα καδῆκαν εἰς ἄρη. *Plut. in Alcibiade,* καδῆκα ἔστης ἐπὶ πολεμίδ ἅρματα Ολυμπίασιν. *itaq; apud Athenæum lib.* 1. *legendum,* ὅτε τὴν Ναυσικάαν καδῆκε: *non vt habent Codd.* ἔδηκε.

l. 38. *Legerem,* ὅταν γάρ τις ἀνὴρ αὐτῷ ἔχῃ τὸν λόγον μὴ παρακολουδοῦντας. *nec Vet. abnuit.* Quando quis cum hominibus loquatur. *nam* ἔχειν τινὰ λόγον, *est* διαλέγεδαί τινι. *sic suprà,* τίς ὁ ἡμῖν ὁ λόγος, quicum nobis res est, *vel* negotium. *Idem enim sunt* μέτεσί μοι, καὶ μετέχω. Est mihi pecunia, &, ego habeo pecuniam. ℊ Puto rectum esse, ἔχειν τινὰ, sine λόγον H. S.

Pag. 476. 4. τοῦτο γὸ τῆς σοφίας τῷ Παύλῳ, τὸ συγχεῖν τοῖς χρηστοῖς ἀναμιγνύναι] *Male Interp.* Difficilia bonis intermiscere. τὰ συγχεῖ sunt iniucunda auditu. *Dem.* ἐ βέλομαι συγχέας τι λέγειν ἀρχόμενος τοῦ λόγου. *Idem* πρὸς Βοιωτὸν περὶ τοῦ ὀνόματος. πολλὰ γὰ συγχεῖ διὰ τὸ ὄνομα συμβάινειν ἡμῖν, *mox,* ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες, τὰ συμβαίνοντα, καὶ τὴν ἀηδίαν τὴν ἐκ τοῦ πράγματος διωρᾶτε. εἰ τοίνυν ταῦτ' ἀνδὲς ἐστὶν ἐν τούτων: & *Sophocles in Electrâ* ἡδὺς γὰρ οἶκος, ὠδ' ἀνάνδρου συγχέος. *ponit enim suo more contrarij negationem. Idem in Philoctetâ,* πολλὴ συγχέρεια τοῦδε τοῦ φορήματος. *Erat enim Philoctetes vlcerosus, ob eamq; causam agrè Neoptolemus adductus est eum asportare. Vide Theophrastum* περὶ συγχρείας: *quod Casaubonus interpretatur de fœditate: Theoph.* ἔστι γὰ ἡ συγχέρεια, ἀδιαφδορία σώματος, λύπης ποιδσα δεκτική. *Casaubonus,* Fœditas est corporis incuria & illuuies hominibus molesta. *Itaq; hic vertendum est,* molesta inucundis miscere: *vt antè dixit l.* 4. ὅσα πῶς μετ' ὀγκωμίου ποιεῖται τὴν ὑπόμνησιν. ὀγκώμιον est χρηστὸν, ἡ ὑπόμνησις, συγχρής. *Non enim hic* τὰ συγχρῆ *sunt* δυσχερῆ *ὐδὲ τὰ, vt fortasse sensit Interpres. Sic etiam,* χρηστὸς est suauis, *vt Psal.* 32. γεύσασδε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος. & 111. χρηστὸς ἀνὴρ ὁ οἰκτίρων καὶ κιχρῶν. *Vet.* Iucundus homo, qui miseretur & commodat. ὁ ζυγὸς ἡμῶν χρηστὸς, iugum meum suaue est. *hæc annotauimus quia multos errare in hoc vocabulo sensimus, ipsorum quoq; Græcorum.*

l. 13. ἐγένοντο ὡς χρηστοὶ] *Vet.* fuerunt etiam boni: καὶ χρηστοί. *Sed legi potest,* ὅτι ποτὲ γένοιντο ὡς χρηστοί: quàm, *vel,* perquàm boni. *Psal. lxxij.* ὡς ἀγαδὸς Θεὸς τῷ Ισραήλ. quàm bonus Deus Israel. *Scholiastes Thucydidis interpretatur* ὡς, ὅτως. vidimus gloriam eius, ὡς μονογενοῦς παρὰ Θεοῦ. *Ioh.* 3. ὡς ἀγαδὸς, valdè bonus. *sic dicimus* ὡς ἀληδῶς, ὡς μάλιστα, quàm maximè. *Hanc lectionem confirmat illud lin.* 12. ἐκ ἀφίσιν ὡς σφόδρα κατηγωσμένους ἀπαντεῖν. *Theoc.* ὡς χρόνῳ ἐνδοῖ. perdiu fum intus. *vt Cic.* peruesperi.

l. 22. ἡ αἰτία παρ' ὑμᾶς] *Hoc imperitiæ videatur esse vitiosum, & legendum* παρ' ὑμῖν, culpa est penes vos: *sed omninò rectum est. Hæc enim præpositio cum quarto casu sæpè causam notat. Noster ad pop. Antiochenum.* δίκαιον ἦμεν ἢ ἀρετὴ, ῥᾴδιόν τε καὶ ἐυκατόρδωτον, καὶ δι' ἐκείνην τὴν ἡμετέραν ὀλιγωρίαν ἐλάττων ἡ δικαίᾳ. *Idem in Epist: ad Rom. hom.* 13. πολλοὶ διεστράφησαν ὑπὸ τῆς δεινῶν, ἐ δι' αὐτὴν πεφυκόσιν φύσιν, ἀλλὰ δι' τὴν ἑαυτῆς ῥᾳδυμίαν. *Dem. Phil.* 1. ἐδὲ γὰρ ἔστ' δι' αὐτὴν ῥᾳδυμίαν τοσοῦτον ἐπιδεῖξαι τινα, ὅσον δι' τὴν ἀμετρίαν ἀμέλειαν. *Idem contra Midiam,* καὶ τοῦτο πάντων ὑπὸ Μειδίου, καὶ τῶν Μειδίου πάντα, καὶ ὑπερφανίας, δι' τὴν πονηρίαν καὶ ἀρυπίαν, καὶ τὸ τῆς πολλῶν ὀλιγωρίας. *ad Leptinem,* εἰ δὲ καὶ τις λογισμὸν ἐποίησε φανῆναι μείζω, τῆς γε τύχης ἕνεκα, ἢ δι' ταῦτα ἀγαδὴ κέχρηδε, δεῖ τούτων ἄξιον μεῖναι. *Loquitur de institutis Lacedæmoniorum, & moribus suæ ciuitatis,* etiamsi, *inquit,* illa meliora sint, tamen quia vos hactenus feliciores fuistis vestris legibus vtentes, vestri mores non sunt temerè mutandi. *Isocrates in Nicocle,* μηδενὸς ὀλιγωρῆτε τῶν ὑπαρχόντων, ὑπολαμβάνοντες ὡς ἃ δι' τοῦτ' ἐστιν, ἀλλ' ὡς παρ' ἔχεσιν τῶν μερῶν ἃ κλῶς, ἢ κακῶς ἕξον τὸ σύμπαν, οὕτω κινδυνεύσετε περὶ αὐτῶν. *Chrys. ad Rom. hom.* 12. ὃ παρ' ἔχεσιν ἁμάρτημα μαδὼν λέγειν, ὑδὲν δι' τοῦτο, καὶ μικρὸν πάντα ὑπολεῖ. *Arist.* 5. *polit. cap.* 8. ὥσπερ ἄλλο τι δεῖ τηρεῖν, ὅπως μηδὲν παρορωμένων, καὶ μᾶλιστα τὸ μικρὸν φυλάττειν. λανδάνει γὰ ἐπιδυόμενον ἡ δέξασα, ὥσπερ ταῖς οἰκίαις αἱ μικραὶ δαπάναι δαπανῶσι πολλάκις μεγέδη. *Luculentus locus ad explicandum* τὸ μὴ δι' τοῦτο. *Dem. pro coronâ.* πάντα γὰ δι' τοῦτο ἐκ ὀρδῶς γέγονε τὰ τῶν Ελλήνων. non in eo posita sunt fortunæ Græciæ. *Hoc igitur,* ὃ αἰτία παρ' ὑμᾶς, *vertendum,* stat per vos, vobis tribuendum est, atq; inertiæ vestræ. *Quod enim dicere solemus,* Per me non stetit, quò minus hoc fieret, *Græci sic dicerent,* ὃ παρ' ἐμὲ τοῦτο μὴ γέγονε.

l. 43. ὑπὸ ἡδυπδονίων ἀνίγκλιν] *Qui è graui distorno, & morbo recreantur & conualescunt, dicuntur* ἀνενίγκλιν & ἀναφέρειν. *Neq; tamen hanc veram lectionem puto, sed* ἐνενίγκλιν. *Vet.* non poterant sustinere.

Pag. 477. 5. τοῦτο γὰ ἐναντίον τοῖς τελειοτέροις] *i.* ὃ σφόδρα ἐκ ὀπτάδεσον, ἐκ ἀνατάλλιλον, *nempe lac. Quod sequitur lin.* 6. *sic lego.* καὶ βλαδερὸν τὸ ἐν τούτῳ γάλα. firmioribus lacte nutriri nocet.

l. 8. ὅσα πῶς ὑμῖν ταῦτα σφόδρα] Vide vt hæc nobis nauseæ sint atq; fastidio. ἀλλ' ἐκείνως τότε ἔσεσθαι, ὑδαμοῦ προσεχόμενα αὐτοῖς] *Sequentia confirmant. illa in cibis dicuntur* προσέχεδαι, *quæ vel hærent in faucibus & gulâ, vel sic in ventriculo remanent, vt non tray iantur in alium: denique sunt* ἀδιαφόρητα. *Paulus enim hic agit de lacte & solido cibo. Lac robustioribus* προσέχεται. fastidio est, *sic cæremoniæ legis imbutis fidei doctrinâ. Verbum frequens in libris medicorum. Charephon apud Athenæum lib.* 6. carnis paululum obsonans, cùm coquus ei carnem ossibus valde grauem excussisset,

εἶπεν, μάγειρε, μὴ προσέχα τοῦτό μοι
τοσοῦν· ὁ δ' εἶπεν, ἀλλὰ μιᾷ δεῖ γλαυκῷ.
καὶ μιᾷ τὸ πρὸς ὀκτὼ φασι χρέας εἶναι γλαυκῷ.
ὁ χαιρεφῶν δ', καὶ μάλιστ' ὦ βέλτιστ', ἔφη,

γλαυκῷ

γλυκὺ μὲν, προσιζάνων ἢ λυπῖ παντα χῆ. ις ἄν pendere, προσιζάνειν appendere, *vel* cumulum addere. *Carnes olim pondere vendebant, vt nunc etiam fieri solet. Emptor coquum rogabat, ne sibi ossa appenderet.* atqui (*inquit* coquus) caro suauissima est ossibus proxima. verum est, *inquit*, Chærephon, suauior est quidem, sed tamen adhærescens molesta est vbiq; vel in ore, vel in gutture, vel in stomacho. *nam ossa, & spinæ piscium faucibus sæpè inhærescunt. Ita lusum est ambiguitate verbi: simulq; hic Comicus ad illud Euripidis alludit in Iphigenia,* τὸ φιλότιμον γλυκὺ μέ, λυπεῖ ἢ προσιζάνων. *est enim* προσιζάνω, *quod Latini dicunt*, ad scopulum adhærescere, *de nauibus, quæ cursum non tenent. Ouid. Metam.* 3.

--- ne scopulis hærerem semper in ijsdem.

Sic decursus honorum raro est inoffensus. ambitione autem offensâ, aut impeditâ nihil acerbius. Simile est illud Ciceronis 3. *de Orat.* summæ voluptates celerrimè fastidijs adhærescunt, κόρῳ προσίσταται: *vnde factum est* προσοχθίς. *Hoc quoq; translatum à cibis. Contrarium* τῷ προσίσθαι τὸ προχωρεῖν καὶ εὐοδοῦσθαι. *Dem.* πρὸς Κόνωνα *de fundo,* τὸ καταῤῥέον ὕδωρ, τῇ μὲ εἰς τὴν ὁδὸν, τῇ ἢ εἰς τὰ χωρία συμβαίνει φέρεσθαι. καὶ ἢ καὶ τοῦτ' εἰσπῖπτον εἰς τὴν ὁδὸν, ἢ μὲ αὖ εὐοδῇ, φέρεται κάτω χῆ τὴν ὁδὸν· ἢ δ' αὖ ἐνσχῇ τι, τὴν ἀκαὶ εἰς τὰ χωρία ὑφαίρῃ αὐαγκαῖον ἦν. *idem foret, si dixisset,* ἢ δ' αὖ προσίσταταί τινι, *vel* προσσχῇ. *Dionysius Halic.* τὸ μονοειδὲς ταχὺ προσίσταται τοῖς ἀκούουσι.

Pag. 479. 15. ἄρα ἦν ἴσε τὸ ταῦτα ἔγκαιται] *Vlpianus semper illud in ore habebat* ποῦ κεῖται; *cùm, vbi insolens aliquod vocabulum legeretur, quæreret. Athenæus lib.* 3. *de eodem,* τὸν χείνον ἅπαντα ἀεὶ ταῦτα κατατείνες ζητῶν, κεῖται, ἢ κεῖται. *hoc legitur, illud non legitur. Volnit enim videri plurimæ lectionis, & quidem Criticus omnium peritissimus. nec tamen quod hic legitur mutandum censeo.*

l. 23. καὶ ταῦτα μὲ ἐν προδήκης εἶπε μέρει δοθήσεται] *Dem. Olynth.* 2. ὅλως μὲ γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχὴ, ἐν ὑμῖν προδήκης μέρει δεῖ τις ἢ σμικρά· αὐτὴ ἢ καθ' αὑτὴν ἀδυνὴς καὶ πολλῶν δεῖ μεσὴ κακῶν.

l. 22. *Pro* αἰτεῖτε τὴν βασιλείαν τῦ Θεοῦ, *quis dubitat legendum* ζητεῖτε?

Hom. 9.

Pag. 480. 16. εἰ μὲ ὀπδείξεως ὧν ἡμῖν ὁ λόγος καὶ φιλοτιμίας] *si de ostentatione ageretur & gloria nobis. sic magister omnium venustatum* 1. *Physicorum cap.* 2. ἐ ἀεὶ τῦ ἐν ἕν τὰ ὄντα ὁ λόγος ἔσται, ἀλλὰ ἀεὶ τῦ πλέν. non id agetur, vnum ne sint omnia, sed an nihil. *Greg. Naz.* ἐ ἀεὶ προσωσίας ἕν ποιεῖ ἢ λόγον. φιλοτιμίας *lin.* 17. *est* φιλοδοξίας. *Plutarchus de serâ deorum vltione.* ὁ φαῦλος τῇ πατρίδι μᾶλλον καὶ φιλοτιμίας ὀπδὲς καὶ ζωπυρεγκὼν, εὐδὺς ὄζιν ἐν μεταμελείᾳ. *Virg.*

Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.

ἡ φιλοτιμία. *Horat.*

Gloria quem supra vires & vestit, & vngit.

hæc breuiter obseruanda erant. multi sunt enim vsus.

Pag. 481. 9. ἐαν πε ἀεὶ ἀεὶ τὰ στοιχεῖα καταλύηται] *Quod est,* semper hærere in elementis. *Noster exponens illud in* 2. *Cor. hom.* 2. διαπτὶς τὰ ἀπῦ νοεῖν, τὰ ἀπῦ φαντεῖν, τὰ ἀπῦ μελετᾶν, *quod in Ecclesia pro Catechumenis orari solitum est, hæc addit,* πῶς ἦν τῦτο αὖ γένοιτο; *deinde illud subijcit,* ἐαν ἐν τῷ νόμῳ ἀπῦ καταμενώμεν ἡμέρας καὶ νυκτός: *quod est* μελετᾶν, meditari. *Psal.* 1. πῶς γὰ αὖ ἔχειν ἀπολογίαν οἱ δι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀκ ἁπλῶς ὁμιλεῖν τῷ νόμῳ, ἀλλὰ καταγινεσθαι καλῶμοι, τῦτέστι, πεσσαδολεχεῖν. *Clemens Alex. Strom.* 1. ἐ λέληθε δέ μὲ καὶ τὰ λεγόμενα πεῖς τινων ἀμαθῶς φοβεῖσθαι, χρῆσθαι λεγόντων ἀεὶ τὰ αὐαγκαιότατα καὶ ζωέχοντα τῇ πίστι καταγινεσθαι, τὰ ἢ ἔξωθεν καὶ περιττὰ ὑπερβαίνειν. *Erant qui nefas existimarent aliquid temporis impendere humanioribus literis. debere enim nos assiduè versari in ijs, quæ maximè necessaria sunt, & fidem contiuent: quos vir ille doctissimus stultè timidos vocat. sunt autem* φοβεῖς, *qui quicquid increpuit trepidant. Cic.* quicquid increpuit, metui Catilinam. *Dem. contra Midiam,* χρυσοχοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ καταγίνομαι καὶ ἐργάζομαι ἢ χρυσοχοϊκὴ τέχνη. officina, in qua sum assiduus, aurificium q; exerceo *Cic.* 1. *de orat.* fatebor equidem in his rebus magis assiduè versari nostram dictionem. ὁμολογῶ μὲ ἐν τύτοις μᾶλλον καταγίνεσθαι τὴν ἡμετέραν λέξιν. *Idem pro Sex. Roscio.* Cùm hic filius assiduus in prædijs esset. *item,* Cùm ruri assiduus semper vixerit. *in eadem,* Vtrum verisimilius sit ab eo esse occisum, qui assiduus eo tempore Romæ fuerit, an ab eo, qui multis annis Romam omninò non accesserit: ὑπὸ τῦ τὸν ἐν Ρώμῃ καταγιγνομένυ, ἢ ὑπὸ τῦ πολλῶν ἐτῶν μηδ' ὅλως εἰς Ρώμην ἐπιδημήσαντος ἢ ἀποδημήσαντος. *Sic verba hæc differunt, vt* τὸ καταίειν, *&* τὸ περιττεῖν.

l. 11. αὖ ἀεὶ ὅτι τὴν ἀρχὴν τῆς πίστεως μείνωμεν] *Ponendum* ἀεὶ τὴν ἀ.

l. 28. *Sic prorsùs legendum, & si aliter, magnus error.* Ο γὰ μέλλων ἀρετῆ μετέχειν, πρότερον τῆς καρδίας καταγνῶναι ὀφείλει, καὶ τότε αὐτὴν μετιέναι: *non ex* ἀρετὴν, *vt docet posterius membrum. Sic dicimus* μανθάνειν ἢ φιλοσοφίαν, *pro eo quod est,* studere philosophiæ: *&* μανθάνειν ἢ ἐκκλησίαν, petere consulatum, *quod est etiam* παραγγέλλειν. *Pindarus Olym.* 4. μὴ στέφανον ἰὼν, coronam petens. *hinc* methodus, *via expeditissima ad petendam artem aliquam, siue discendam. Iulianus,* Ελληνισμὸς ἔστω πρόβλημα καὶ λόγον, ἡμᾶς ἕνεκα τῆς μετόντων αὐτόν: Græcæ literæ, *vel* Græcorum religio, nondum est, vt ratio postulat, idq; inertiæ nostræ tribuamus, qui illis operam damus tam segniter. *Plato Parmenide:* ὥσπερ γε αἱ Λάκαιναι σκύλακας εὖ μαλακῆς τε καὶ ἰχνδίους τὰς λαγόνας. *sic Homerus,*

--- μετ' ἰχνια βαῖνε θεοῖο.

Illud igitur ὅλη *deleatur, Thucyd.* ἐυδὺς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται. *Hom.*

Αλλὰ σύγ' ἰμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο.

Pag. 484. 15. *Lege,* καὶ τὸ πεῖσθαι τῇ ἀδικουμένῳ,

&

& defendere oppressos iniuriâ : *quod est opus misericordiæ. Sumptum à militibus, qui protegunt alter alterum in prælio.* ὑπασπίστης enim, & ὑπασπάτης, & παρασπάτης, *sunt ordinum militiæ nomina : Xenophon. Kom.* 16. 2. ὑπάσπιζε αὐτὴν ἐν ᾧ ἂν ὑμᾶς χρήζῃ περίγματι. καὶ γὰρ αὐτὴ ὑπασπίστης πολλῶν ἐγένετο, καὶ αὐτὴ ἐμοῦ. *i.* multos iuuit suis facultatibus, ipsumq; adeo Paulum : *ob eamq; causam vocauit hanc Phœben* διάκονον τῆς ἐκκλησίας. *instituti sunt enim diaconi, qui iuuarent pauperes quamuis non ex suis bonis, sed ecclesiæ. Strabo,* ὅτι ψιλοῦς ὑπασπίζεται δόγματος : tuetur. *Demosth.* ἐν τῷ κατ' Ονήτορος ἐξούλης α : ἢ προϊσάμενον ἐπ' ἀποστερήσει τὴν ἐμὴν Ἀφόβου. qui tuebatur Aphobum vt me fraudaret, *quod lex vetat. vult enim satis cuiq; in legibus esse præsidij, non potentiorum opibus defendi causas tenuiorum. hoc enim est iuris ipsius iniuria.*

l. 23. ὑπότε παύσεται usq; ad ἄρξηται παύσας] Hæc codex Ms. sic legit, ἢ ἂν ὑπότε παύηται μὲ λέγων, ὑπότε ἢ φειδήσει τῆς διορθώσεως· ὑπὸν αὐτῷ πλέον ὄφελος· ἐὰν γὰρ ἄρχωμαι δηλαδὴ, παύσας.

Pag. 485. 10. Λίκα.] Scilicet ἑαυτάς.

Hom. 10.

l. 44. & 486. 1. ὡς Ζωπύρειον ὄντων πλεονεκτῆσαι καὶ χρησιμεύειν, καὶ ἀφοσιώσασθαι] ἀφοσιοῦν *est* liberare se religione, aliquid perfunctorie facere, & dicis causa. *Cornelius Nepos,* Neq; multò post superior esse cœpit Antonius, ita vt Brutus & Cassius prouinciarũ, quæ ijs dicis causâ datæ erãt à consulibus, desperatis rebus, in exilium proficiscerentur : *id est,* pro more & consuetudine, ne præteriti viderentur. *Cic. ad Atticum lib.* 1. Metellus est consul egregius, & nos amat, sed imminuit autoritatem suam, quod habet dicis causâ promulgatum illud idem de Clodio. *i.* δίκης ἕνεκα. δίκη *est* mos. *Hom.* ἢ γὰρ δίκη δὲ ἀνόντων, & Δμώων γὰρ δίκη δὲ, seruulorũ mos est. *Pindarus,* χρυσέα φορμίγξ, Ζωδίκου μαστὸν κτέανον. *Scholiastes,* σύνηθον. *Pro more Ecclesiam frequentare, aut concionibus interesse, est* ἀφοσιοῦσθαι. *item quotidianas preces matutinas aut vespertinas dicere : quod quoties omittimus, religione quadam obstricti videmur : quæ est* ὁσία, *nomen, vnde verbum. Sed & Socrates apud Platonem in Protagora probat,* τὸ ὅσιον εἶναι δίκαιόν τι : *quæ sic differunt, vt ius fasq;. Ius autem non minùs in moribus positum est, quam legibus. Hæc annotauimus, quia hic Chrysostomi locus pulchrè docet quid sit* ἀφοσιοῦσθαι, *nempe* Ζωπύρειον ποιεῖσθαι τὸν χειρισμόν.

Pag. 486. 42. καὶ ἔστιν ἀνδρὸς καὶ τὸ ἰδεῖν] *Sic legendum,* κατ' ἔκλειψιν *Atticam, pro* εἰς τὸ ἰδεῖν. *nam* τὸ ἰδεῖν *non est Græcum, quanquam Virg. dixit,*

--- vritq; videndo Fœmina,

Sed hoc verbum hic παιδαγωγῶς *sumitur, vt* γεωμετρικῶν παῖδες *docent.*

Pag. 487. 41. καὶ οὐκ εἶπεν usq; ad ὅσα πῶς προσλωβῶ] *Pro his Cod. Ms. sic,* οὐκ εἶπε φανερῶς, ὅτι παρόντων κατηγόρων ἐξελύσατο γὰρ ἀμύστεροι γεγόναμεν· ἀλλὰ ὅτι φοτέρων ἐμφανῶς, ἵνα μὴ σφόδρα πλήξῃ. καὶ ὅσα πῶς---

Pag. 488. 10. ἵνα μὴ ῥᾳθυμοὶ γένωνται, ἀκριβῶ γένωνται] *Præclara* ἐξήγησις, *quia suprà dixerat,* ἐπὶ ῥᾳθυμοὶ γεγόναμεν τοῖς ἀκοαῖς. ἀκριβῶ *est, quod Seneca dicit,* cum maximè. *velut in consolatione ad Polybium.* An hoc te mouet, quod videtur ingentibus, & cum maximè circumfusis bonis caruisse? *Polybius, lib.* 1. αὐτά τε τὰ πολιτεύματα, κατ' ἐκείνους τοὺς καιρούς, ἀκριβῶ ἀκέραια μᾶλλον ἐδιφθείρετο, μέγεθος τύχης. *frequens apud Polybium, quod Casaubonus vt plurimum,* Cùm maximè, *verterat, antequam nos eius editionem vidimus. Isocrates ad Dem.* καὶ σὺ μᾶλλον ἀκριβῶ φιλοσοφεῖς, & tu quidem nunc philosopharis cum maximè. *Dictum est ad discipulos apud Matth.* ἀκριβῶ καὶ ὑμεῖς εὑρήσετε. *Sic igitur hoc Chrys. interpretatur, vt* ne tardi fiatis, cum maximè, *ac si diceret,* noui tarditatem ingenij vestri, sed nolo vos in eâ perseuerare, sed illam tarditatem incitare.

Pag. 489. 5. εἰς φυλακὴν] Videtur legendum εἰς φυλακὴν ἐμβληθέντα, *vel tale quid.*

l. 29. ἔχει γὰρ δικαίωμα τῆς βοηθείας, τὸ κακῶς παθεῖν αὐτὸν] *Sic malim quàm* τὸ δικ. *i.* satis iustam habet causam, & satis idoneus est quem iuues, si modò calamitosus est. *Nam & Aristoteles apud Laertium, quum egenti cuidam dedisset indigno, ob eamq; causam reprehensus esset, non hominis, inquit, dedi, sed humanitati : videlicet* δικαίωμα ἢ βοηθεῖν *satis idoneum indicauit,* τῷ κοινῷ φύσει, καὶ τὸ κακῶς πάσχειν. *Thucyd. lib.* 1. δικαιώματα μὲν ἦν πάσῃ πρὸς ὑμᾶς ἔχοιμι ἐκεῖνα, καὶ παρὰ τοὺς ἑλληνικοὺς νόμους. *apud eundem* δικαίωσις *est* ἀξίωσις, *eodem lib.* ἢ γὰρ αὐτίκα δικαίωσις διάλυσιν ἢ τε μείζων, καὶ ἡ ἐλαχίστη δικαίωσις διὰ τῆς ὁμοίου πρὸς τῆς δίκης τοῖς πέλας ὁπωσοῦν. *Lacedæmonij postulauerant, atq; adeò satis pro imperio iusserant Athenienses à Potidea discedere,* καὶ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα κωλῦσαι ἐκεῖν : *quæ multi parua esse censebant, nec ob tam leues causas arma capienda. At Pericles, vir eloquentissimus, & qui plus cæteris saperet, non esse cedendũ aduersarijs, nec imperata eorum facienda contendit,* καὶ, ὅτι μεγάλῃ, καὶ, ὅτι βραχείᾳ προφάσει. *vtrumq; enim seruitutem valere. &* δικαιοῦν *ab eodem sæpè* αὐτὴ τῆ ἀξιοῦν *ponitur.* καὶ τοὺς αὐτεπαγγέλτους ὑμῖν δικαιοῦν τῆς χειρὸς δέξασθαι, ὡς ἄρα καί τι σφησὶ πόθεν, βοηθεῖν, ἢ μηδὲ καταφρονοῦντας τῆς ξυμφορᾶς μεταποιεῖσθαι. *Huc accedit, quòd eleemosynam in scripturis* iustitia *dicitur, quia debetur à nobis auxilium indigentibus, officiumq; est eos subleuare. hinc Plato de rep.* 7. *dixit ipsam* iustitiam, *quæ est idea, longè aliam esse ac forensem atq; vulgarem. Interdum* δικαίωμα pœna *est. Plato* 9. *legum :* ἢ μὴν βλάβην, ὡς ἂν τινα καταβλάψῃ, ἀπαλλῶν ἀποτινύτω, ὅτῳ ἢ ἄλλων δικαιωμάτων ἀφείδων : & τὸ δικαιοῦν, punire.

l. 32. εἰ μὲν γὰρ ἐξετάζειν καὶ κρίνειν ἐπιτρέπει σοι, καλῶς ταῦτα ἔλεγες] κρίνειν *hic est* dijudicare, & discernere. *Tale est illud Iacobi* 2. καὶ ἐκρίθητε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν, *distinguendo pauperes & diuites.*

l. 34. εἰ γὰρ ὑπαίνοντας παρεισρέζεσθαι χρὴ, ὡδὲ τὰ ἑτέρων πολυπραγμονεῖν, πολὺ μᾶλλον τοὺς κακῶς πάσχοντας·

χοντας· αὐτὴ τῦ. μήπως τοῦ κακ. nedum. *hoc enim subijcitur negationi, illud affirmationi. Sed repetenda est negatio:* πολὺ μᾶλλον οὐδὲ τοῦ κα. *Plutarchus,* ἡ πολυπραγμοσύνη, φιλομάθειά τίς ἐστιν ἀλλοτρίων κακῶν, ἢ τοῦ φύγειν δεινὰ καθαρεύειν πάθος, ἢ κακοηθείας. vitium, quo quis aliena mala atq; incommoda scitatur cupidè, & exquirit, inuidentiæ non expers, nec maleuolentiæ. *Sed hæc definitio parum huic loco conuenit. Alia est eiusdem melior,* ἔστιν ἡ πολυπραγμοσύνη περιεργία καὶ φιλοπυσία περὶ ἐν ἀποκρύφει λανθανόντων. curiositas est libido scitandi ea quæ latent in abscondito. πολυπράγμων *videtur esse, quem Petrus vocat* ἀλλοτριεπίσκοπον, *quod verbum à Rabbinis sumptum est.*

l. 35. & 36. *Sic lege cum Vetere Interprete,* ἄλλως γὰρ εἰ ἀπόλεις, εἰ οὖν δεῖς εὐδιωρθωτα αὐτὸν, καὶ εὐδοκιμοῦντα; ὅπη λέγεις ποιητὴς ὅτι καὶ φαῦλος, εἰ κακῶς πάσχει. εἰ δὲ κακῶς πάσχοντα ὁρᾷς, μὴ λέγε ὅπη πονηρός. *bene omnia cohærent, & fluunt. concurrentia effecit, vt omitteretur primum* εἰ: *quod sæpe obseruant Critici: secundum* εἰ *ponitur* αὖθις τῦ ὅτι, *vt cap.* 7. καὶ περισσότερον ἔτι καταδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος. *Act.* 26. ὤφελον ἐν τοῖς λέγων ὧν τε οἱ σωφρονοῦντα ἐλάλει μᾶλλον τῶν γινέσθαι, καὶ μοναχὸς εἰ παθητὸς ὁ Χριστὸς, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, εἰ φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν. *tria* εἰ, *& eorundem verborum iterationes conturbauerunt hunc locum.*

l. 39. ἀλλ' ὅμως ἐκόλασεν] Illud ἀλλ' ὅμως omninò inducendum.

l. 42. ἐκπορίζει κτήνη ὑμῶν, μὴ φείσῃ] *Proverb.* 24. *sic habetur in editione Romanâ,* ῥῦσαι ἀγόμενους εἰς θάνατον, καὶ ἐκπορίζει κτήνη ὑμῶν, μὴ φείσῃ. *in annotationibus est:* pleriq; libri habent ἐκπριοῦ τοῦ κτήνους μὴ φείσῃ. *sed hoc verbum meis quidem auribus peregrinum. magis probarem* ἐκπρίω, *si Vllius codicis autoritatem haberet* (vt habet, idq; in margine notatur) αὐτὴ τῦ ἐκπρίαστο, *per syncopen. vt* ὄθιζατο, ὀθίζω. ἐκπρίαμαι *verbum vsitatum, idem quod* ἐξωνέομαι, *quod est* λύομαι. *sed hîc libet adscribere Eustathij differentiam* τῦ ῥύεσθαι καὶ λύεσθαι. *sic ille in primum Iliad.* ὅτι ὅτι αἰχμαλώτων ἐξωνήσεως οἰκεῖον τὸ λύεσθαι· ὅθεν καὶ λύτρα, τὰ δῶρα λέγονται τὰ εἰς τοῦτο διδόμενα, τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ἄποινα, ὡς αὖ πάλιν ὅπου ἄφοινα, ἵνα ὧν τις φύγῃ λύεται. ὁμοίως μὴ ἐξωνούμενος, ἀλλὰ ζῶντος ἄλλον ἐκ τῆς πολεμίων ἐξαγαγὼν, ῥύεσθαι λέγεται, ἢ μὴν λύεσθαι καὶ τὸ ὑπὲρ τούτου διδόμενον, ἢ λύτρα. ἀλλὰ σῶσαι, ποτὲ δὲ καὶ ζωάγρια. τὸ δὲ λύεσθαι καὶ λύτρον πλείους ὅτι ἐξωνήσεως αἰχμαλώτου. ἢ ζῶντος ἢ τεθνεῶτος: *vt Hector mortuus redimitur. Hæc visum est hîc annotare, quia idem est* ἐκπρίασθαι, *quod* ἐξωνεῖσθαι, *& hoc quod* λύεσθαι. *In hoc autem versu Salomonis* ῥύεσθαι καὶ ἐκπρίασθαι *copulantur. Ter.* verberibus cæsum te in pistrinum, Daue, dedam, vsq; ad necem, ea lege atq; omine, vt si te inde exemerim, ego pro te molam. ¶ Imò rectum est ἐκπρίω *vel* ἐκπριοῦ. Hesychij auribus minimè peregrinum. ἐκπρίω, inquit ille, ἀγόρασον, ἐλευθέρωσον, fortasse ad hunc prouerbiorum locum respiciens. H. S.

Hom. 11.

Pag. 490. 24. δεύτερον δέ, ὃ καὶ ἰσχυρότερόν ἐστιν, ἐλπίδας αὐτοῖς περιαφίησι, τὸ πάντως] *Hanc lectionem valde probo.* Non solùm eos consolatur, sed etiam spem insuper illis relinquit, fore vt omni modo sperata obtineant. ἀφίημι *sæpè ponitur pro* relinquo. *sic dicimus,* ἐλπίδα ἀπολιμπάνω, *&,* nihil spei reliquum est. *Iesai.* 124. οὐκ ἀφήσει Κύριος τὸν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων. *Vet.* non relinquet dominus virgam peccatorum super sortem iustorum. *Lucretius,*

Est metus ille foràs præceps Acheruntis agendus:
Omnia suffundens tristi nigrore, neq; vllã
Esse voluptatem puram liquidáue relinquit,

i. ἀφίησι, sinit.

l. 32. μὴ ἀπαγορεύσαι πρὸς τοὺς κάματους. *Cic.* 3. *de Oratore.* Nunquam conquiescam, neq; defatigabor, antequam illorum ancipites vias rationesq; & pro omnibus, & contra omnia disputandi, percepero: ἃ μὴ περιαγορεύσω. *Quod verbũ Iulius Pollux de canibus vsurpari dicit segnioribus, qui citò defatigantur, atq; in medio cursu, prædâ relictâ, reuertuntur, quam generosiores vsq; eò persequuntur, dum faucibus comprehensam tenuerint. Sumptum esse aiunt à gladiatoribus, qui in arenâ succumbunt, & se victos fatentur. Tullius eodem libro.* Ipse ille Leontinus Gorgias, quo patrono (vt Plato voluit) philosopho succubuit orator. *Ad eundem modum Seneca,* Succumbunt vitia virtutibus, si illa non citò odisse properaueris. *Idem mox eodem libro,* Quod turpe existimas accidere bono viro non potest, vt vincatur. Nunquam enim succumbet, nunquam renuntiabit: ἀπαγορεύσει. *Mox,* Lacedæmonij vetant suos Pancratio aut cæstu decernere, vbi inferiorem ostendit victi confessio, *quæ est* ἀπαγόρευσις. ἀπαγορεύειν *est* ἀποκάμνειν.

Pag. 491. 38. ὡς ἀγκυραν ἔχομεν ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν] *Hac translatione nullam esse aptiorem Ethnici quoque viderunt. Æschylus in Persis.* πολλῶν ματαίων ἐλπίδων, μιᾶς τυχόν. *Hoc enim profectò, quod tot abruptas esse spes dicit, sumptum est à funibus anchorarijs, magneq; est elegantiæ (vt docet Aristoteles) quod translati proprium est, proprio tribuere: verumq; illud Ciceronis, 3. de Oratore.* Nihil est, inquit, in rerum natura, cuius nos non in alijs rebus possimus vti vocabulo & nomine. ἀγκύρα *verbum est proprium anchoræ: de spe bene vsus est Æschylus. Addit Tullius,* Vnde enim simile duci potest (*potest autem ex omnibus*) indidem verbũ vnũ, quod similitudinẽ continet, translatũ, lumen affert orationi. *Sed facilè est alias spes omnes, quæ rerum humanarum radicibus infirmis nituntur, abrumpi: Christianorum spes firma est stabilis, quam ad aliarum discretionem vocat Apostolus* ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν. *hæc sacra est anchora, cui summis in periculis adhærendum: vt Romani sacrum quoddam habebant ærarium, quod non ni-*

si

si in vltimo rerum discrimine monebant.

Pag. 492. 4. ἐν σάλῳ ὂν καὶ ὑ σφόδρα δοκοῦ ἐδρᾶδαι, ὅτι τῆς ὑγιοῦς, ὡς ὅτι γῆς ἔτυχε, καὶ σαλδ'εται, καὶ ὑ σαλδ'εται] Ms. locum sic legit : ἐν σάλῳ ὂν, καὶ ὅτι τῆς ὑγιοῦς ὑ σφόδρα δοκεῖ ἐδρᾶδαι, ὡδ' ἅπαν ὅτι τῆς γῆς ἔτυχε. καὶ γὰρ σαλδ'εται.

l. 17. ὅτι πεῖσομ] Lege è contextû ὅτε πεῖσο.

l. 42. ἐκεῖναι γὰ πλάτε καὶ πᾶσ ἐχόντων εἰσὶν, αὖται ἢ ἀρετῆς] οἱ ἔχοντες *absolutè, sunt diuites*, οἱ κεκτημένοι τὰς οὐσίας. 1. Cor. 11. καὶ καταισχύνετε τοὺ μὴ ἔχοντας. *Huc in illo quoq; alludens est*, Habenti dabitur. *Dantur enim diuitiæ non nisi diuitibus. Sophocles in Electra*, πρὸς τὸν ἔχοντ' ὁ φθόνο ἕρπει. *Eurip. Alcestide* πρὸς πᾶσ ἐχόντων, φοῖβε, τὸν νόμον τίθης. *à diuitibus, siue in gratiam diuitum. Dem. contra Stephanum* , ἔχοντας καὶ πλετοῦντας. *Ouidius :*

—Amor sceleratus habendi.

Pag. 493. 32. κροῦσ τοὺ ὀδόντας, *insolens verbum hoc dici solet de manuum cum lætitiâ complosione. Fortè* κρόων *verius, à quo τὸ* κρύο *Grammatici deducunt, & erit* παρήχησις, ἀποτριπτικῶς κρύει, κρόων τοὺ ὀδ.

l. 40. *Omnino legendum*, τὸ ἢ ἀλγοῦ καὶ κοπῶδυμον. *Nam* καταπόπτειν *est plane* occidere : *vt paulò antè hoc ipso sermone*, καταπονῶ τῇ μαχαίρᾳ τὸ πνεύματο. *Hom. 14.* ἔτεροι φροντίσι κοπῶδώμοι, curis angoribusque confecti. κόπτειν, delassare, obtundere. *Comicus quidem apud Athenæum lib. 9.* ἆρα σύ μα κόπτειν οἷο ὦ γε φίλτατ ; ergo tu loquacitate me paras enecare ? *Qui accingunt se ad faciendum aliquid, Græcis dicuntur* οἷοι ἔϊ ποιεῖν. *Idem lib. 7.* ἢ λέγων φαίνᾳ τί μοι χαυὸν ὦδε τοὺ ἄμαχθαι, ἢ μὴ κόπτε με, ne obtunde me. *Horat. lib. 1. Sat. 1.*

Cætera de genere hoc adeò sunt multa, loquacem
Delassare valent Fabium :

οἷα' τ' ὄζι κόπτειν τὸν ἀδολέσχην Φάϊλον : *quod plus est aliquantò, quam* κόπος παρέχειν. *Sed apud eundem Anthippus eodem libro cum* ἐμφατικώτερον *loqui vellet, ait :* Ἐμὲ καταπόψοις, ὑχ ὃ δύνη μέλλουσ. me cædere vis pro victima. *Neq; hoc tamen confirmat editam lectionem. Hoc enim verbum alio loco non posuisset hoc sensu. Quod sequitur,* καταπινόμενον ὑπὸ τῆ λιμῆ, *sumptum est à fidiculis, siue equuleo : quod etiam* ὑποπίνεσθαι *dicitur apud Platonem & Xenophontem 1. mem.* καπόπο, *planè* cassus & labore confectus.

Pag. 494. 7. καὶ κομῶντ] *Aliàs hoc verbum de nitidis ac delicatis hominibus dici solet : hîc contrà squalentem atq; horridum denotat, si vera sit lectio.*

l. 8. τὸν εἴρωνα] *Non dissimulatorem modo declarat, qualis erat Socrates : sed quemuis hypocritam. Vide Theophr. Ethicis charact. cap. 1. quod sequentia verba ostendunt,* ἀλλ' ἔχει καὶ χρυσοῦ ἔτυχε, dissimulat bonam copiam, & se pauperem fingit : *Quod mox dicitur* χρῆμα πεπεῖσθαι ἑαυτῷ ἐλαττόπερον.

Ib. ὐκ αἰσχύῃ τίνα ὀπιθέτλιον καλεῖς ;] Videtur legendum, ὐκ αἰσχύῃ τινὰ ὀπιθέτλιον καλῶν ;

l. 10. οἶδε πρὸς ὠμὸς ἔχων. *Quid hoc est ? Mendum manifestum. Tu verò lege fidenter,* οἶδε πρὸς ὠμὸς, nouit se crudeles accedere. *Sic enim Græci loquuntur. Lucian.* ὡς εἰδῶσιν ἄνθρωποι ὄντες, vt sciant se esse mortales. ¶ Puto rectum esse πρὸς ὠμὸς ἔχων, *i.* cum hominibus crudelibus sibi rem esse. Exempla sunt passim apud Chrysostomum. *H. S.*

l. 23. τοὺ ἢ παῖδας πολλάκις ἀπαιτοῦντας ἀπάγεις] *An* ἀπαιτοῦντας *melius ? Nihil affirmo. Nam & alimentum & cætera omnia liberis debentur à parentibus.* ἀπαιτεῖν *autem est* poscere debitum. *Neque verbum* ἀπάγειν *satis arridet, quod est proprie,* ducere ad supplicium : *vt* ἀπάγειν πλὼ δίκ θανάτ. *Quod quis parens de filio poscente panem decerneret ? nisi* ἀπάγεις, *hîc sit* apage dicis.

l. 29. *Pro* χρυσοῦς, *non fero* πλὼ αἰτίδοσιν. *Nam & Latinè* centum aureos *dicimus.* χρύσινος *adulterinum est.* ¶ Sæpè tamen in vsu recentioribus Græcis, etiam ipsi Chrysostomo. *H. S.*

Pag. 495. 4. καὶ ἐν αἰάγκ ἢ, βούδοι. νῦν ἢ] Codex Crash. legit, καὶ ἐν αἰάγκ βοῦδεῖν, μᾶλ τοῦτο ὠφελησόμεθα. νῦν ἢ &c.

l. 19. ἀπὸ τῆς θεωρόσεως] *Ante hæc deesse videtur* ὐκ ἀλλ' *propter interrog.* ἀπὸ τῆς φιλοπμίας) φιλοπμία quoduis rectè factum, ex quo quis non aliam sperat mercedem, quàm honestam existimationem, & bonam famam, siue honorem, *vt ita dicam. hîc autem* liberalitas *est, non ostentationis causa coram hominibus, sed* quâ Deo nos probamus. *Dicit Aristot. Ethic. 4. ex promendam esse magnificentiam in ijs quæ sunt* ἀριλοπίμα πρὸς πολλούς. *Sunt ergo quædam, & quidem multò magis,* καὶ πρὸς τὸν Θεὸν, *vt* quicquid propter Deum *pauperibus erogatur.*

Hom. 12.

l. 34. διακωδωνίζει τὰς ἀκοὰς πᾶσ ἀκροωμέν] Pulsat aures auditorum. *Ita Gregorius Magnus sæpè loquitur.* explorat tintinnabulis. *Dem. contra Æschinem vtitur,* αὐτῇ τῇ διπλίγοσι καὶ ἐξίπτασθ. *translatum, inquit Harpocration,* ὅτοι ἀπὸ τῶν πολιόντων (ωὶ κώδωσι νυκτὸς τὰς φυλακὰς, ab ijs qui noctu cum tintinnabulis obeunt vigilias ad explorandum vigilentne, an dormiant : ἢ ἀπὸ τῆ δοκιμαζόντων τὰς μαχίμους ὀρτυγας τῷ ἠχῷ τῶ κώδων, sonitu tintinnabuli. *Quidam ab equis malunt. Posterius confirmat Plutarchus in Arato.*

l. 43. ὁ γὰ ἀναπεπωκὼς, qui languet, & refrixit, & supinus est. *Hoc est enim* ἀναπέπθαι, *cui quodam modo contrarium est* ἀναλτῆσαι, *quod præcessit, sive* ἀναλαβεῖν, recreare & recuperare.

Pag. 496. 2. *Legerim potiùs* τότε λοιπὸν καθίσιν εἰς τὸ τῆς διαφορᾶς τὸν λόγον, *de quo verba suprà diximus. vt quidem legitur, vel est intransitivum, vel subaudiendum* ἑαυτὸν, *quorum vtrumq; durum. sed Poetæ dicuntur* καθίναι τὰ δράματα, committere fabulas : *hoc est in scenam.* ¶ Καθίναι significatione intransitiuâ Chrysostomo perquam familiare. *H. S.*

l. 30.

l. 30. ὥσπερ γὰρ καὶ ἐν τοῖς ὀνόμασιν, *usq;* ad ἀρξάμενον ἀπ' ἀρχῆς] *Ms.* sic legit: ὥσπερ γοῦν καὶ ἐν τοῖς ὀνόμασι περισσεία μόνον ἦσαν, ἃ πράγματων ἀλήθεια· ἕτω καὶ ἐνταῦθα περισσεία μόνον εἰσὶν, ἀλλ' ἔχει πράγματων ἀλήθεια. *Neutra lectio proba.*

l. 32. *Forsitan melius legitur,* πῶς ἔν ἀρχῇ ὢν ἔχει;

l. 37. ἔτω καὶ ἐν ταῖς σκιαγρ. *usq;* ad τὸ αὐτόμοιον] *Veronenses legunt:* ὥσπερ ἔν καὶ ἐν ταῖς εἰκόσίν ἐστι μόνον ὅμοιον, ὅτι ἡ καὶ αὐτόμοιον· τὰ μὲν γὰρ γραμμῶν ὁμοιότης τίς ἐστι τῶν χαρακτήρων, τῶν γραμμάτων ἢ ἐπιτηδευτῶν, τότε φανερῶς δείκνυται ἡ διαφορὰ, καὶ τὸ μὲν ὅμοιον, τὸ δὲ αὐτόμοιον.

l. 43. λοιπὸν δείκνυσιν αὐτὸν τῶν ἀληθινῶν πραγμάτων τῶν παρὰ Ιουδαίοις λαμπρότερον]. *Quid audio? Melchisedec erat rebus apud Iudæos illustribus illustrior? imò personis vel hominibus, vt docet quæ sequuntur? Itaq; posset videri legendum,* ὀνομαστῶν προσώπων, *vel* ἀνδρῶν. *Quid est enim,* Melchisedec fuit illustrior τῶν ἀληθινῶν πραγμάτων παρ' Ιουδαίοις; *nisi hoc vult dicere:* Melchisedec cùm tantummodo typus & figura esset, tamen quia Christi præferebat expressam imaginem, nulla res vera in cultu Iudæorum illo fuit illustrior. *Sed nostram emendationem sequentia confirmant.*

Pag. 497. 3. ἀχροδίνια γὰρ τὰ λάφυρα λέγεται] Manubiæ, res captæ. *Nunc quidem sic accipi necesse est. Sed* ἀχροδίνια *vel* ἀκροθίνια *sunt* ἀπαρχαὶ, *vt Euripidis Scholiastes in Phœnissas docet, & Pindarus Olymp.* 2. *fusis enim hostibus prædam captam in vnum congerebant: deinde de summo eximebant acervo, quæ dijs offerrent, aut sacerdotibus nomine Deorum. Tanta erat in veteribus religio. quem morem Moses cæsis Madianitis tenuit. Num.* 31. *Mox autem ipse Chrysostomus interpretatur* ἀπαρχὰς, *i.* decimas. εἰκὸς γὰρ ἐκεῖνόν, φησι, καὶ τῶν αὐτῷ πεπονημένων τὰς ἀπαρχὰς ἔδωκεν. *i. vt Apostolus dicit,* πλὴν δικαίως τῶν ἀκροθινίων. *Itaq;* ἀκροθίνια *non sunt apud Paulum* ἀπαρχαὶ, *sed* κατ' ἀκωλολογίαν, λάφυρα. *Pars enim pro toto ponitur.* ¶ *Halesius putat hoc totum,* ἀκροθίνια γὰρ τὰ λάτυρα λέγεται, *esse glossema.*

l. 30. καὶ καλῶς αὐτὸ ἐκόλασεν] *Hoc est quod dicit Cic.* 3. *de Oratore:* Atque etiam si vereare ne paulò durior translatio esse videatur, mollienda est. vt si olim M. Catone mortuo, pupillum senatum quis relictum dixerit, paulò durius: sin, vt ita dicam, pupillum, aliquantò fit mollius. *Quod Ciceroni* mollire, *Nostro est* κολάζειν, castigare. *Hermogenes* περιφραστείαν *vocat. Sed quænam illa est* mollitio, *vel* κόλασις; ὡς ἔπος εἰπεῖν. *Hoc enim præmittit, quia durius dictum videbatur,* per Abraham Leui, qui decimas accipit, decimatus est: quia tum cùm Abraham decimas dedit, in eius lumbis fuit. ὡς ἔπος εἰπεῖν *autem de ijs dicitur, quæ non vsq;quaq; vera sunt.*

l. 35. *Hanc veram existimo lectionem:* Λέγει τὸ μεῖζον ὡς ἤδη καὶ τοῦτον ὑπερβολῇ *deleto* εἰς. *concludit excellentiam. Diligens enim ille Aristotelis Interpres Philoponus, fere syllogismi conclusionem vocat* συναγωγὴν, *quam alij* συμπέρασμα, *&* concludere aliquid, συνάγειν *pro* συμπεραίνειν. *Est enim conclusio quasi summa quæ colligitur sive efficitur ἐκ τῆς προτάσεως καὶ λήμματος: & vt* ὅροι καὶ χάραγμα, *verba sunt Geometrica (inde enim mutuatus est Arist.) sic* ὁ συλλογισμὸς, ἀπόδειξις ἢ λογικὴ. *Cic. Tusc.* 4. Summa ea fit, quæ sustineri non potest. *Quid hoc mirum? Nonne fundamentum omnium syllogismorum est Euclidis illud* ἀξίωμα? Quæ in eodem tertio conueniunt, inter se quoque conueniunt, & contrà. *Itaq; etiam conclusio dicitur* συμβαίνειν ἐκ τῶν προκειμένων. *Aristides,* προσέχει δὲ πάνυ ὥσπερ ἐν χρημάτων λογισμῷ τὸ συμβαῖνον δεῖ λαβεῖν. *Videsne hoc verum esse quod diximus de Arithmetica?*

l. 37. *Vide an non legendum sit,* δεκάτην, ἢ ὅτι ἱερεύς, *non* ὅτι. *Non est enim sacerdotis dare decimas, sed accipere. vel* ὅτι ἐκ ἔστιν ἱερεύς.

l. 39. δευμασῶν καὶ ἐνεργούντων] *Id est,* ἐκ πολλῆς περιουσίας. περιγίνεσθαι γὰρ καὶ περεῖναι *sunt eiusdem significationis, vt* παρεγίνεσθαι καὶ παρεῖναι.

l. 40. *Videtur legendum, vel* ἐπειδὴ ταῦτα προκατάλλεσθαι ἐβούλετο, *propter illud quod mox sequitur,* προκατασκευάζων πρῶτον, ὅτως εὐκόλως εἰς ἃ βούλεται: *vel potius* προσβάλλεσθαι, *quasi iumentis lasciuioribus vincula inijcere.*

Pag. 498. 4. *Legendum ex Psal.* 120. μὴ δῴη εἰς σάλον τὸν πόδα σου. *Vel si retines* δῷς, *dicendum* πόδα μου. *Hæc quidem vera lectio: sed Chrysostomus falsam sequitur, vt sequentia declarant.*

l. 33. ἵνα μὴ εἰς ὑπόνοιαν ἐμπέσωμεν] In elationem animi, *vel* superbiam. *Sic enim Chrysostomus* ἰδίως *vtitur hoc nomine, vt suprà diximus. Thucydides aliter lib.* 1. εἰδέναι χρὴ ὡς ὅτι πλεῖστον, καὶ μὴ εἰς ὑπόνοιαν καταστήσαντας αὐτοὺς, ἀλλ' ἀσφαλείᾳ ἔχειν: Non ad desperationem adigentes eos, *id est,* ὑπόνοιαν: *vel potius* perditam audaciam. *At Noster sum* ὑπόνοιαν *mox ipse interpretatur* ἀλαζονείαν.

Pag. 499. 1. ἀλλὰ ταῦτα μάτην, καὶ τῆς σκληρότητος ἡμῶν ὑδὲν κωλυούσης] *Verbum hoc prætermittere non possum: est enim elegantissimum, & loco positum. Lucianus in somnio:* ἐγκοπέα γάρ τινα μοι δοκεῖ ὁ θεὸς, ἐπιλαβόμενος ἡμῶν ἡρέμα κωλύειν παῖδα ὄντα μέσῳ χειμῶνι σκληρότερον ἢ κατενεγκόντος τοῦ ἀνεμείας, καταγῆναι· ἢ πλάξ· ὁ δὲ ἀγανακτήσας σκυτάλῃ τινὰ καὶ μόλις πανὸν λαβὼν, ἠρέμα, καὶ προσηνῶς μου κατῆρξατο. *Potuit hic quoque dixisse,* μὴ κωλύειν: *vt cùm dicimus,* ὁ διδάσκαλος ῥάδδον λαβὼν, σφοδρότερον κωλύσει τὸν παῖδα. *Lucianus puer, auctoratus erat patruo, si dijs placet, vt statuarius fieret. Hoc enim ille artificio fuit: patruus dat illi cælum siue celtem: iubet lapideam tabulam in medio positam leuiter stringere. ille autem omnem vim suam adhibens, cùm grauiorem ictum intulisset, lapidem fregit: tum patruus irâ percitus baculum è proximo corripuit, puerum non patrio, neque hortatorio more libauit.*

Hinc ille flens domum ad matrem rediens factus est Rhetor, & vir quidem doctus, sed non æquè bonus. Sed audiamus facetissimum senem alio loco. Icaromenippus cùm in cœlum ad Ionis solium perueniſſet, Iupiter illum cùm alia multa interrogat, tum hæc in primis, Quanti nunc est, inquit, triticum in Græcia? καὶ εἰ σφόδρα ὑμᾶς ὁ πάγιος χειμὼν κατέλαβε, an vos annotina hyems tetigit (*hoc enim verbum affine est significationi & formæ τοῦ κατέλαβε*) καὶ εἰ τὰ λάχανα διὰ τοῦτο ἀκόρεω καὶ ἀπομέλειας, & an plus imbrium opus sit oleribus? *Ptolemæus* 1. *Tetrabibl.* ἔτι δὲ καὶ λοιπὸν ὅκτω διαστήματος ὄντων, τέσσαρα μὲν ἀγόμενα σφόδρα στενοῦται δὲ καὶ ὄγκωμα, καὶ σφόδρα μᾶλλον εἶναι τὰ ἐπίκαιρα τοῖς ζωικοῖς καὶ ἰσημερινοῖς, οἷον ἥλιος ἐὰν γένηται ἐν Ταύρῳ, Λέοντι, Σκορπίῳ, Ὑδροχόῳ. *quibus insignis ait vtriusque*, καὶ ξηρότητος, καὶ ὑγρότητος, καὶ ψυχρότητος καὶ θερμότητος μᾶλλόν εἰσι, καὶ τροπώτερον ἡμῖν καθικνοῦνται. ἃ δὴ κατασκάπτων φύσει ἡμιμόρων τύπτ' ἀκρατοτέρων, ἀλλ' ἡμῖν ἐγκαρσιοκόπων αὐτοῖς ἤδη, καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἐκεῖ αὐτῶν εὐδιατύπτου ἀπλαμβανομένων. *quæ duo postrema verba optimè declarant, quid sit* καθικνεῖσθαι. *Alister Polybius dixit* καθικνεῖσθαι τῆς θεσσαλῆς, *pro eo quod est* propositum assequi.

Pag. 499. 9. τοῦ ἀπὸ ἐμπεσόντι ἕως τοῦ ἀρχῇ εἰς ὀπίσω τὸ τέλειον] *Deleatur* ἕως.

Hom 13.

Pag. 500. 20. *Legendum arbitror,* ἀπελθεῖν τοῦ ἱερεῖς τῆς ἱερωσύνης.

l. 25. πρείω] Fortè, πρεῖττον, aut πρέσσεσον.

Pag. 501. 16. *Malim,* ὑδὲν τῆς ἱερωσύνης μετεῖχεν αὕτη ἡ φυλή. *pro quo idem esset dicere, & melius,* ὑδὲν τῆς ἱερωσύνης μετῆν ταύτῃ τῇ φυλῇ.

Pag. 502. 40. *Prorsus retinendum* ἀπὸ τῆ χειρῶ τῆ μετόντος, à Christo qui vtitur, *vel* fungitur illo sacerdotio.

Pag. 503. 27. πεπιεσμένον κατὰ πόδα] *Beza edidit* πεπιεσμένον. *Hæc multùm differunt. sed si exemplaria consentiunt, nihil mutandum.*

lin. 37. περιαχρέτω] *Translatum à Musicis. Homer.*

- αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀείδετο κηδὲν ἀοιδήν:

exponunt ἀεκρύετο.

Ibid: τοῦτο ποιῶν -- vſq; ad ὅπου τὸ τῆ ἱερέως -] Ms. sic τοῦτο, τοῦον; τὸ ὑπὲρ τῆ λαῆ αἰσυήκαι ἑαυτὸν θυσίαν. ὅπου τὸ μέσον τε --

l. 39. περιαχρέτω] λοιπὸν καὶ αὐτῷ τῷ θυσίαν] Ms. λοιπὸν ἀεὶ τῆς θυσίας διηγήται, καὶ δείκνυσιν αὐτῆς τῷ ὑπερβολῷ. μὴ --

l. 43. ὑ γὰρ λειτουργῆ τὸ κατθάνειν, ἀλλὰ τὸ ἑστάναι] *Deut.* 10. eo tempore separauit tribum Leui, vt portaret arcam fœderis, & staret coram eo in ministerio. *Rectè igitur Paulus ait,* Christum peracto munere suo consedisse in cœlis ad dextram Dei.

Pag. 504. 38. κρὶν μισθῆ ὑδένεσον αὐτῷ χρώσθαι] *Sic enim è margine potiùs quàm quod in textu* μισθῷ. *id est,* ὑπὲρ μισθοῦ. *Hæc eclipsis frequentissima est, præsertim apud Homerum, vt* χρέων ὄχω σε τῆς γεγωνυίης ἀεὶ ἐμὲ κουσέμεν· μαχέομαι σε τῆς τύχης ἢ φύσεως. μισθῷ *Græcorum aures respuunt, & tamen paulò ante,* ὄφρα μισθῷ αὐτὸ ποιῆς.

Pag. 505. 20. βασιλεία λέγεται] *Hoc rectum.* βασιλεία, *regnum,* τὰ βασίλεια, *regia. & sæpè Noster* regnum *dicit absolutè pro* regno cœlorum.

l. 38. τῶτο φορτικὸν] δόκιλον *retinendum censeo, non permutandum, quia proximo versu præcessit* φορτικόν.

Pag. 506. 6. μὴ ὅπως αὐτὸ ἀπαγχάλισης, ὡς τῆς ψυχῆς ἀφελέσθαι τὸν ἀρχὸν] nec sic efferas corpus tuum, vt suum animo imperium adimas. *Sapiùs quidē hoc verbum dicitur de equis calidioribus, aut delicatiùs pastis, qui sessores excutiunt & præcipitant. sed exponunt etiam* efferre, extollere se. *Hesychio quidem,* ἀπαγχάλιξαι, ἐστὶ ὑφωῦ τὸν αὐχένα, *quod equi feroces aut meliùs saginati faciunt. Itaq; hîc quoq; videtur,* τὸ σῶμα ἀπαγχάλιζειν, *non aliud esse quàm* saginare corpus, *aut* sic curare, vt animi imperium aspernetur. *Hoc vt existimem, me locus quidam Platonis inducit,* ἐν τοῖς ἑξῆς, *qui sic habet:* ἢ οὐκ οἶσθα αὐτὸν, ὅτι πραγχαλίζομές, καὶ ἐμπλάδομεν, καὶ κακόδοξον πάντα τὸν βίον διατείλαντα, ὅστις τί ποτ' οἴεται αὐτὸν ἀπαλλάσσεσθαι ἄλλο, ἢ ὅτι αἰσχρὸν ἡ φιλοσοφία; *Interrogaturus erat Socrates Athletam quendam, quid sentiret de philosophiâ.* quid illum interroges, *inquit quidam Musicus?* nihil enim est huic homini cum illo studio: non nosti eum qui vir sit? obesus est, repletus cibis & potionibus, totos dies stertit. *sic enim interpretari possumus* πραγχαλίζομεν *propter ea, quibus iungitur. Tales enim fere sunt athletæ, Galeno teste: & crassities in cervicibus maximè cernitur: nisi manus reddere oscitans & supinus.* πραγχαλίζειν *enim est* resupinare, & victimam per dorsi spinam diffindere: *unde apud Fauorinum,* τετραχαλισμένος *sunt* ἀνακεκλιμένοι, aperti, retecti: *vt cap.* 4. πάντα γὰρ καὶ τετραχαλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐστῶ. *Aut fortasse* πραγχαλίζομεν *est* superbus, tumens, *qui nihil respondeat, ex eo quod Hesychius interpretatur. Nam* τὸ μεγαλαυχῶν, *à cervicibus duci perspicuum est. Hoc quidem sensu posuit Hermogenes verbum compositum* ἐν τῷ περὶ στιμύτητος, *de Sophistis, qui durissimis tumidisq; vtuntur metaphoris, quos* ἀπεξύλους *vocat.* ἀπαγχαλίζειν δ' αὐτοὺς ἂν τις πραγῳδίας πολλὰ τύτων ὑποδείγματα ἔχοιμι. καὶ ἴσως γὰρ ποιητὴ πραγικώτερόν πως πεπαιδευῶται γεγόνει, ὥσπερ Πίνδαρος, illos ad hoc tumidum dicendi genus efferunt tragœdiæ. Nam si, *inquit,* vltra modū transfeendo processerint, πλήττειν ποιοῦσι τὸν λόγον

λέγον, quod à Platonis sensu non abhorret. Forsitan huc spectat illud Ciceronis in Verrem. 3. Tametsi qui erunt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in prouinciâ, cùm prætor adsit, non solum contra voluntatem eius, sed etiam contra fortunas iudicare? quis erit tam audax? *Est igitur* ἐκπαχυλίζειν τὸ σῶμα. corpus efferum atq; indomitum reddere, & quod animi imperio nō pareat. *Ex hoc verbo fortassis etiã illud apud Comicũ Heautõtim.* Inuersa verba euersas ceruices: *id est, ni fallor,* erectas: *quo reprehendit contumaciam adolescentis erga patrem. cui simile,* αὖ ἰρύειν *apud Poetam, quod est* ἀναχλᾶν, refringere, *sine* erigere ceruicem pecudis, quæ Dijs superis immolabatur: *nam de victimis inferorum* κάτω τρέπειν *dixit Sophocles.*

l. 12. μὴ ὄκνει σὺ δὲ ἕπου &c.] Vide Interpretem veterem.

l. 37. - χρό. ἄγε τοῦτο vsq; ad ὄφις l. 39.] Veronenses legunt, πῶς ἂν λειτουργὸς ἐνταῦθα εἴρηται, καὶ λειτουργὸς τῷ ἀγίων; τὸν γὰρ σωτῆρα ἐνταῦθά φησιν. ὄφις.

Hom. 14.

Pag. 507. 1. οἱ λέγοντες κινεῖσθαι τὸν οὐρανόν] Hæc est enim nostri Iohannis opinio, cœlum non moueri, sed luminaria & stellas per cœlum discurrere.

l. 10. διὰ τοῦτο αὖ τὸ λιπαίνειν, καὶ τούτῳ πλέον ἐνδιατείνει] *Posterius prioris est* ἐξηγητικόν. *Seruius in 1. Æneid.* sciendum est omnium auctorum esse consuetudinem, res dubiè positas in sequentibus explanare & planiùs dicere, vt, Prodimur, atq; Italis longè disiungimur oris. Multa quidem sermo *(prodimur)* significat, sed modò porrò damur: Hîc de loco: de tempore, cùm dicimus, memoriæ vel posteritati prodere. *Est igitur* τὸ λιπαίνειν, *non semel quid dicere, non leuiter aut strictim attingere, sed* iterare, variare, multis modis expolire, quod pinguem quodammodo minimeq; ieiunam, non adipatam tamen orationem facit. *vt Dem. pro corona: ἀλλὰ τί ἐχρῆν, Αἰσχίνη, ποιεῖν τὴν πόλιν, ἀρχὴ καὶ πυραυνίδα τῆς Ἑλλήνων ὁρῶσαν αὐτῇ κατασκευάζουσαν Φίλιππον; πότερον τὸ ψήφισμα ἀφεῖσαν. καὶ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτῆς, ἐν τῇ Θετταλῶν καὶ Δολόπων τάξει, καὶ τὰ ἐξῆς. Exultat enim hoc loco,* λαμπρόν τε ἦν λόγον καὶ λιπαρὲν λίαν ποιεῖ κατ' ἐπιμονὴν, καὶ πέντε λέγων με πεῖν, *ter aut quater repetit.*

l. 20. ἐκ ἐπαναστάσεως λῶ] *Hoc breuiter, sed obscurè dictum.* Christus dum in terris fuit, non insurgebat, *inquit,* in Leuiticos sacerdotes. eius enim erat cœleste, atq; ex ordine alio sacerdotium: nihil ei fuit cum illis commune.

Pag. 509. 8. ἡ πολίτιν ἀυτῆς] *Cane mutes. est enim* ὁ πολίτης μου, meus popularis, conterraneus, *quem etiam* ἐπιχώριον *vocant, vt Strabo quendam philosophũ Milesium vocat* Θαλῆν πολίτην. 70. *nonnunquam vertunt* Proximum tuum, ἡ πολίτην. vulgata exemplaria noui testamenti habent ferè πλησίον. Rob. tamen Stephanus in 4. codd. testatur reperiri πολίτην.

l. 15. *Sic haud dubiè legendum,* εἴ τις οἰκίαν παλαιὰν μέλλουσι καταπίπτειν ὀφείλει τὸ πᾶν θεμέλιον ὑποῤῥάπτειν. *idem est enim fundamentum Veteris ac Noui Testamenti, & rectè quis dicitur* ὑποῤῥάπτειν *vetus adificium, vt vestimentum.*

l. 37. ὀνόματι *rectius.* ὀνόμασι *nonnisi de proprijs nominibus dicitur.*

Pag. 510. 1. εἰ ἦν περὶ τῆς ἀμεταμελήτου] Si prius testamentum fuisset non pœnitendum: *vel, vt Beza reddit,* in quo nihil posset requiri. *sic Noster interpretatur,* ἀμεταμέλητος, τυτίσι, χρήσιμος, οὐχ ὡς ἐγκλήματος ὑποδιδοὺς, ἀλλ' ὡς οὐκ ἀρχῆθεν. *Plato Legum 4.* σκοπῶ παρέχειν πρὸς ἅμα καὶ πολλοῖς ποιεῖν ἔδοξεν ἄν. πε. μὴ χρόνον ἡ πολὺν ὑποχὼν τιμωρίαν ἀμεταμέλητον τῇ δίκῃ, ἑαυτὸν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησεν: Paulò pòst pœnam dedit non pœnitendam, j. non paruam. *de paruis enim querimur, vel, vt Noster dicit.* ἀρκοῦσαν, *quâ pars læsa contenta sit. Xenophon* Ἑλλην. 5. εἰ δέ τις μὴ ἀκολουθοίη, περιεῖπε μὴ μέμφεσθαι τὴν δίκην. si quis non sequeretur, edixit dux Ephicrates eâ pœnâ affectum iri, de qua non possit conquer. j. grauissimâ: *Contrà videtur, sed ita res habet. Sed distat inter Platonic* δίκην, *atq; Xenophontis. Pollux.* δίκη ἥ τε δικὰ καὶ τὸ πρᾶγμα, ἔστι περίεσκεν ὁ δικάζων, καὶ ἡ δικαιοσύνη, iudicium, καὶ ἡ τιμωρία. *Virg. lib. 1.*

- - officio nec te certâsse priorem
Pœniteat - -

Seruius. ne tibi parum videatur prima beneficia præstitisse. *Cic.* Tam diu velle debebis, quoad te quantum proficias non pœnitebit. j. quàm parum proficias. ἕως ἂν ἐμέμφῃ ἑαυτῷ περὶτοῦ. *Ter. Heauton.* at me quidem quantum hîc operis fiat pœnitet. j. quam parum. *Idem in Adelph.* An pœnitebat flagitij te auctore quod fecisset adolescens, ni miserum insuper etiam patri indicares? s. an paruum putabas flagitium? *Hæc egregiè consentiunt cum his Chrysostomi, iquæ sequuntur,* ἰδιωτικώτερον ἐφθέγξατο. ὡς ἂν τις εἴποι, οὐκ ἔστιν ἀμεταμέλητος ἡ οἰκία, τυτίσιν, ἔχει ἐλάττωμα, καὶ σαθρά ἐστιν. οὐκ ἔστιν ἀμεταμέλητον τὸ ἱμάτιον, τυτίσι. λοιπὸν διαῤῥεῖ. *Sed nos probamus ex Platone & Xenophonte Paulum non* ἰδιωτικῶς *loquutum, quamuis se fateatur* ἰδιώτην, 2. Cor. 10.

l. 23. ὁρᾷς πρὸ πόσων ἀποτειχίσεων ἡμᾶς ὁδὸν] *Translatum ab hys, qui hostes è longinquo venientes multis interiudunt munitionibus, vt si vnam aut alteram superauerint, in reliquis saltem hæreant.* ἀποτειχίζειν *enim est* munitionem facere arcendis hostibus. *iam* πρὸ πολλῶν ὁδῶν, *est* ante multorum dierum itinera *nam* ἀποτειχίσματα *sunt* περιβλήματα: *vnde dicunt* περιβάλλεσθαι παῤῥᾳ. *Plutarchus in Artaxerxe.* καὶ ταχὺν εὗρος ὀργυιῶν δέκα. καὶ βάθος ἴσον. ὃν τάφρον διὰ τῶν πεδίων τετραχοῦς ἐνέβαλε· καὶ ταύτης τε ἔστιν ἡ Κῦρος ἐντὸς παρελθόντα, καὶ Βαβυλῶνος αὐτὴ μακρὰν ἡμέραν. *Rex erat Babylonis, fossa hac longè a Babylone distabat. Hoc est igitur* πρὸ πολλῶν ὁδῶν ἀποτειχίζειν. *Cyrus*

enim contra fratrem è remotissimis regionibus venerat.

l. 26. μηκέτι μηκυνεύωμεν ἀρώμενοι] *Rectum est* μεμνώμεθα. μέμνημαι, *opt.* μεμναίμην, μεμνῴμην. *Sub.* μεμνάσθαι μεμνᾶσθαι. *Sic in prima coniug.* πεποίημαι. *opt.* πεποιήμην. ᾖο, ᾖτο. *Sub.* πεποιῶμαι *At verba Barytona in optatiuis dipthongum non capiunt. Itaq; necessaria circumlocutione vtimur,* τετυμμαι, τετυμμένος, & εἶμι. *Aristides* ἐν τῷ Ροδιακῷ: μηδὲ ὅτι ὀρθῷ μέμνηνται τῆς πόλεως, ἀλλ' ὅτι ζήλῳ τῷ λειφθέντων.

Pag. 511. 5. *Sic distinguo*, ἐκεῖνοι γὰρ οἱ παρακαθήμενοι, τῇ σαλπιγκτῇ παρεγγυῶσι μηδὲ φθέγγεσθαι] παρεγγυᾶν ducum est, qui milites ad dimicandum confirmant & hortantur. παρακηγεῖν, ἢ παραινεῖν, *est* ad studium virtutis hortari, *aut* rem aliquam honestam: παρεγγυᾶν, metum demere, *ad* periculum confirmare: θαμυδεῖσθαι καὶ παρηορεῖν, iacentem erigere, & miseros consolari. *Et bene Noster* θαρακαθημένους παρεγγυῶσι. *assident enim, qui consolantur, hortantur, & labantes sustinent. Hinc Tacitus*, Alloqui, *posuit, pro* Consolari. *Xenophon* 8. παιδ. καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Κῦρος ὁρόμῳ ἠγεῖτο, καὶ ἅμα ἐφθέγγετο, τίς ἐφέπεται; τίς ἀγαθός; τίς πρῶτος ἀνδρα καταβήσει; οἱ δ' ἀκούοντες τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐφθέγγοντο, καὶ διὰ πάντων ἦν ὥσπερ παρηγύα ἅπας ἐχώρει, τίς ἐφέπεται; τίς ἀγαθός; *sic illi assidentes tubicinem confirmant, & quæ facere oportet præcipiunt.*

l. 6. ὥστε μὴ γέλωτα ὀφλεῖν] γέλωτα ὀφλεῖν, *vel* ὀφλισκάνειν, *est* deridẽdum se propinare: *sic dicunt* ἁμαθίαν ἢ μωρίαν ὀφλισκάνειν, *quæ omnia ducuntur* ἀπὸ τῆς δίκης ὀφλόντων. *i.* dãnatis. *Nam qui deridetur, hanc quasi stultitiæ suæ pœnam luit. Sic dicimus*, καταμηνύσω σου πολλὴν ἁμαθίαν ἢ μωρίαν. *Horatius*,

Tu nisi ventis
Debes ludibrium, caue:

alludit ad hoc γέλωτα ὀφλεῖν. *Ab* ὀφείλω, καὶ συγκοπῇ fit ὄφλω: *hinc* καὶ παραγωγῇ ὀφλίσκω, ὀφλισκάνω.

Ibid. ὁ ἐπ' ἀνθρώπων ἀγωνίζεσθαι μέλλων] Coram hominibus, *vel* hominibus spectantibus. *Hom.* 15. αἰ ὅτι μὴ τῆς ἀνθρώπων ἡ τιμωσι τοῦτο ποιεῖν ταχέως. *i.* ἧττον. *Act.* 23. θέλεις εἰς Ιερουσάλυμα ἀναβαι, ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ, coram me iudice. *sic Paulus dicit* bonum testimonium perhibuisse Christum ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου. *Plutarchus in vita Pompeij.* Ποσειδώνιος δὲ καὶ τὸν ἀκρόασιν ἔγραψε τὸν ἐπ' αὐτοῦ, præsente Pompeio. *Mendose legitur hic locus*, ἔγραψεν ἐπ' αὐτῷ: *hoc falsum est. Scripsit enim postea, atq; edidit dissertationem illam Pompeio præsente habitam*, τὸν ὅτι Πομπηίου γυμνάζοντος.

Hom. 15.

Pag. 512. 30. δείκνυσιν ὅτι ἔστι θυσία, ὁ πυρὶ ἀναιμάκτῳ, ἀλλὰ δι' αἵματος μᾶλλον δεικνυμένῃ] *At Eusebius* 1. *de præparatione Euang. ex Porphyrio, qui citat porrò Theophrastum, docet illud sacrificium, quod per ignem fit, propriè* θυσίαν *dici. Unde est* θυμᾶν, & θυμίαμα, suffimentum & Thus *Latinum: Iliados* 9.

Θεοῖσι δ' ὄνομα αἰῶσει
Πάγχλον ὃν ἑταῖρον. ὁ δ' ἐνιπυρὶ βάλλε θυηλάς:

& hoc fuisse antiquissimum sacrificandi genus. Nefas enim putâsse illos veteres victimam cædere, & sanguinem in sacris fundere. Et Cic de naturâ Deorum testatur, detestabilem fuisse, qui primus immolauit bouem aratorem. *Unde* ῥέζειν *Græci dixerunt, pro* Rem diuinam facere, *quod qui mactâsset animal, facinus fecisse videbatur. hoc est enim* ῥέζειν κακῶς, *vt docet Eustathius. Homer.*

ῥέξειν γὰρ μέγα ἔργον.

Pag. 513. 44. ὡς διὰ πνεύματος ἁγίου ἑαυτὸ φησίν] *Apud Paulum omnes habent codices* διὰ πνεύματος αἰωνίου. *Sed sic Chrysostomum legisse apparet ex duobus locis quæ sequuntur. Bis enim repetit* διὰ πνεύματος ἁγίου.

Pag. 514. 13. οὐχ ὁρᾷς τοὺς λοιμώττοντας] *Elegans verbum, ad similitudinem* τοῦ λιμώττειν, fame confici, τυφλώττειν, excutire. *quod nusquam alibi legisse me memini.*

l. 35 ἑστίκασιν ὅτι οἰκήματος αἱ πόρναι] *Dem.* κατ' Ανδροτίωνος *dixit*, ὅτι τίγνος. οἴκημα cella *est, aut* cubiculum.

l. 30. Post ἔνεκεν ponendum censerem notam interrogationis.

Pag. 515. 34. ὑπωπασμοῦ καὶ δυλαγωγίας] *Respicit illum Pauli locum* 1. *Cor.* 9. *v. vlt.* ὑπωπάζω μου τὸ σῶμα. καὶ δυλαγωγῶ. ὑπώπια *sunt* vibices & liuores in vultu sub oculis ex contusionibus: fugillationes *vocant*, & ὑπωπάζειν fugillare.

l. 39. τοιαύτην ὄντων ἢ παραφορὰ, τοιαύτη ἢ παραπληξία] mentis alienationem & stuporem *hæc vocabula declarant. Plutarchus in Artaxerxe*, ἀλλὰ καὶ Κτησίαν, εἰ καὶ τἄλλα μύθων ἀπιθάνων καὶ διαφόρων ἐμπέπληκεν εἰς τὰ βιβλία παντοδαπῶν πυλαίαν, οὐκ εἰκὸς ὄντα ἀγοητεῖν τοσοῦτον βασιλέως, παρ' ᾧ διήτησε. πυλαία, triuialis loquacitas, *quod ad Thermopylas hominum cœtus confluere: quo loco consilium celebrari solitum est Amphictyonicum, quod* πυλαία *dicitur. Æsch. contra Ctes. Plut. in Pyrrho*, ταῦτα μὲν ὅτι πυλαϊκῆς ὀχλαγωγίας, hæc Thermopylarum ineptias redolent. *Ad horum nominum similitudinem* θαρακόπτειν, & παραπαίειν *verba dicuntur, pro* insanire, mente motum esse.

Pag. 516. 16. οἶδα ὅτι πολλοὶ διαμωκῶνται ἡμᾶς, scio multos irridere nos. *verbum hoc significat* irridere vultu, non verbis. *Ælianus Var. lib.* 3. *cap.* 19. *de Aristotele*, μωκᾶται δέ τις ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ περὶ τὸ πρόσωπον: *quo capite narrat sic Aristotelem se gessisse contra Platonem, vt non est credibile.*

l. 17. καὶ οἰωνίζονται] Vice ominis accipiunt. οἴωνον ποιοῦνται ἢ τίθενται. *Plut. in Æmylio*, ἔχομαι τοῦ οἴωνος, accipio omen, *cum filiola dixisset*, Perseus mortuus est, *quod nomen erat catuli, & pater iturus esset contra regem hoc nomine. hoc vult dicere*,

Oderunt hilarem tristes, tristemq; iocosi.

si quis deliciis affluentes & luxu perditos vetat ridere, pro malo omine accipiunt.

Hom. 16.

Hom. 16.

Pag. 517. 20. μεσίτης γάμου γίνεται, ἐχ ὁ γαμῶν, ἀλλ' ὁ περὶ μέλλοντα ἀγγέλου συμβεβηκότων] *Latini vocant*, Auſpicē. *Cic. lib.* 1. *de Diuin.* Nihil ferè quondam maioris rei, niſi auſpicato, ne priuatim quidem gerebatur: quod etiam nunc nuptiarum auſpices declarant, qui re omiſſa nomen tantum tenent. Nam vt nunc extis (quanquam id ipſum aliquanto minus quàm olim) ſic tum auibus magnæ res impertiri ſolebant. μεσίτου *Tertullianus elegantèr* ſequeſtrem *vocat. Cic. pro Cluentio*: Sequeſter & confirmator pecuniæ deſiderabatur, *Quem Graeci* μεσέγγυον. *pro Plancio dicit*: Sequeſtres & interpretes corrumpendi iudicij. *Virg.*

Tuque harum interpres curarum & conſcia Iuno.

Interpres eſt, qui inter duos intercedit. *Pronuba enim Iuno conciliatrix erat & auſpex nuptiarum Didûs & Æneæ per Venerem & filium. Hæc omnia confirmant illa Chryſoſtomi*, ὁ μεσίτης οὐκ ἔστι κύριος τοῦ πράγματος, ἕως ἂν μεσίτης, ἀλλ' ἕτερον μὲν τὸ πρᾶγμα, ἕτερος δὲ ὁ μεσίτης. *Planè legendum*: ἀλλ' ἑτέρου μὲν τὸ πρᾶγμα. *ſit enim comparatio perſonarum.*

l. 24 λόγως ἀπήγαγε, καὶ ἦγαγε, τὰ θεῖα τοῖς πολλοῖς ἡμῶν διαπραττόμενον] *Hæc ſignificant interceſſorem, ſiue internuntium.* ἀπάγειν *eſt* adducere, *vt* ἀποβλέπειν adſpicere.

l. 27. θᾶσσον μὲν ἓν τῷ ἀγγέλῳ] *Forſan melius* χεῖρον μὲν τῷ ἀγγ. *Sic dicimus vno verbo*, καταρχάς.

l. 35. ἐγκεκαίνισται, τετίμηται, βεβαία γέγονεν, ἐκυρώθη] *Ad verbum dedicatum eſt. Auguſtinus ad illa Iohannis cap.* 10. Facta ſunt autem Encænia in Hieroſolymis. Encænia, feſtiuitas erat dedicationis templi. Græcè enim καινὸν dicitur nouum. Quandocunque nouum aliquid fuerit dedicatum, Encænia vocantur. Iam & vſus habet hoc verbum. Si quis noua tunica induatur, Encæniari dicitur: *ſic lego, non encæniare. Horat.*

-- Eutrapelus cuicunque nocere volebat,
Veſtimenta dabat precioſa. Beatus enim iam
Cum pulchris tunicis ſumet noua conſilia, & ſpes.
Dormiet in lucem &c.

Pag. 518. 3. *Sic diſtinguo*: δείκνυσιν ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ ὂν καὶ αἷμα καὶ ὕδωρ. τὸ δὲ βάπτισμα, αὐτῦ τὸ πάθους ὄζει. *Nec vllo pacto commutationem fero. Vim enim ſermonis elidit. Hinc quod legitur decimo cap.* ἐκείνους δὲ ἁμαρτανόντων ἡμῶν, μὴ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία. θυσίαν *exponunt elegantiores Theologi* Baptiſmum. *Simile eſt illud cap.* 6. ἀδύνατον τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν. ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ. *Nam* ἀνακαινίζειν *eſt* βαπτίζειν, *vt Noſter exponit cap.* 6. Si poſt baptiſmum lapſus fueris, nullus eſt tibi baptiſmus ſecundus, quo peccata tollantur. Hoc enim eſſet iterum Dei filium crucifigere. τὸ δὲ βάπτισμα, αὐτὸ τὸ πάθος ὄζει. Erras igitur, ſi id credis, ὅτι κἂν νῦν τῆς πίστεως ἐκπέσωμεν, πάλιν δυνησόμεθα βαπτίζεσθαι τὰ ἁμαρτήματα ἀπολέσασθαι καὶ οὐκ οὖν τυχεῖν, οὐκ ἂν καὶ χεῖρον. *Adde, quod Græci patres baptiſmum*, φωτισμὸν *vocârint: & initio capitis Pauli, inter principia ſermonum Chriſti numerat* βαπτισμῶν διδαχὴν, *de qua ſe nolle agere dicit, nec opus eſſe. Hæc quidem Chryſoſtomi ſententia eſt, quid quid alij ſentiant. Et hæc eius verba*, δείκνυσι τὸ αὐτὸ ὂν καὶ αἷμα καὶ ὕδωρ, *egregiè exponunt illud Iohannis*: Hic eſt qui venit per aquam & ſanguinem Ieſus Chriſtus, non in aquâ ſolùm, ſed aquâ & ſanguine. *Eodem pertinet quod Auguſtinus ait*: Fontem Sacramentorum noſtrorum fluxiſſe è latere Chriſti, cùm aqua & ſanguis flueret.

l. 8. διὰ τὴ ἐκόλαυσε] *Dicendo* χεῖρον, *quod eſt idem* τῷ, ὡς ἐπὶ ἐκείνου, *de quo diximus.*

l. 11. αὐτοὶ ἦσαν ἄρχ βιβλία τῆς καινῆς διαθήκης] *Quia ſupra dixit ex Hieremiâ*: Scribam leges meas in cordibus eorum.

l. 15. ἀλλὰ σώματος ὑπὸ πνεύματος κατασκευαζόντος] *Conceptus eſt enim per Spiritum Sanctum. Malem* ὑπὸ πνεύματος.

l. 21. ἃ *ſine* ἴσασιν οἱ μεμυημένοι τὰ λεγόμενα] *Ad Rom. Hom.* 2. ἴσασι οἱ μύσται τὸ λεγόμενον. *Sermo tranſlatus a ſacris Eleuſiniæ Cereris, quibus qui initiati erant, ea ſciebant arcana, quæ alij neſciebant, quæ ſciebantur tamen, non fas erat, vel inter ſe eloqui: ſed ita dicebant.* Tu noſti hæc: μεμύησαι γάρ. *Hinc præclarè Baſilius*, Deus, *inquit*, non eſt paſſus ſummum ſacerdotem, niſi ſemel in anno ſancta ſanctorum ingredi, οὐ εἰκῇ ὑπὸ σοφίας, τῷ μὲ παπαπαπῷ καὶ αὐθενλαπῷ προχειρον ἅπαν τῶν καταφρονησιν· τῷ δὲ ἀναχωρητὸν, καὶ ἀνατίῳ φυσικῶς πως παρεζευγμένον τὸ θεμιτοῦ διαστον. κατ' τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ οἱ περὶ τὰς ἐκκλησίας ἐξαρχῆς διατεθεσπισαντες, ὑπόσιοι καὶ πατέρες, ἐν τῷ κεκρυμμένῳ καὶ ἀφθέγκτῳ τὸ σεμνὸν τοῖς μυστηρίοις ἐφύλαττον. ὅθεν δὲ ὅπως μυστήριον, τὶ εἰς ἡμᾶς δημιῶδη καὶ εἰκαίαν ἀχολὴν ἐκφορεῖν. *Eſt myſterij nomen ſumptum à ſacris Eleuſinijs, quæ tradidit Eumolpus accepta ab Orpheo.*

Pag. 519. 8. *Sic lego*: εἶπον ὡς ἔξεστι γενέσθαι ὕστερον.

l. 15. ὕστερος πρότερός ὅτι καὶ ὑπὸ τῶν χειμώνων] *Odyſſ.* 6.

Οὐλυμπόνδ' ὅθι φασὶ θεῶν ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἔμμεναι, οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται, οὔτε ποτ' ὄμβρῳ
Δεύεται, οὐδὲ χιὼν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
Πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδρόμος αἴγλη.

Ouid. Metam. 1.

Illîc & nebulas, illîc conſiſtere nubes
Iuſſit, & humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.

l. 29.

l. 29. καὶ τῆ ἄλλη ἐφεξῆς] *Fortè* τῆ τρίτη. 2. *Cor.* 12.

Pag. 520. 6. Legendum fort. ὀπτανίοι.

Hom. 17.

l. 39. ὁ γὰρ διατάξάμενος Θεὸς ἐκέλευσεν αὐτὴν μὲν φιλοτιμίας χάριν δεῖναι πολλῆς] *Deus templum extrui quam magnificentissimè voluit, & iussit, vt esset sibi, genti q., quam elegerat, honori. Hoc est enim* μὲν φιλοτιμίας τί ποιεῖν, aliquid studiosè facere gloriæ atq; honoris sui causà: *De quo iam antea diximus. Plutarch. in Publicola,* ὃ γὰρ ἂν εἶχε ζῆλον τοσοῦτον, ἐπὶ φιλοτιμίαν εἰς ὕστερα πάμπολλα διαμιλλώμενοι. *& Iudæi propter templi sui structuram erant* πᾶσι ζηλωτοί. *Sed apud Nostrum hoc nomen* sumptum *potiùs significat. Dem. contra Midiam:* ἀλλ' οἶμαι τὸ πάντας ποιεῖν καὶ φιλοτιμεῖσθαι καὶ αὐδήσεσθαι ἐθέλειν, ἐκεῖνό ἐστι. *Salmst. bel. Inf.* Denique omnibus modis pro alieno scelere & flagitio, quasi pro sua gloria nitebantur. quasi pro sua gloria niti, *est* φιλοτιμεῖσθαι.

Pag. 521. 5. οἱ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ὄντες, ἐκεῖ συνῆσαν] *Fortè melius legitur,* συνήεσαν, conuenerant. *Nam* ἐκεῖ *pro* ἐκεῖσε *frequens. Athen. lib.* 1. οἰκουμένης δῆμον τὸν Ῥώμυλο φησί. λέγει δὲ καὶ ὅτι ἂν τις σκοπῷ πόρρω τοξεύοι, λέγων τὸν Ρωμαίων πόλιν, ἐπιτρέχουν τὴν οἰκουμένης: *quod undiq; certatim eò confluebant. Hoc ferè tum eodem iure de Ierusalem dici potuit. de qua Lucas, Act.* 2. Erant ibi habitantes Iudæi, viri religiosi, de omni natione, quæ sub cœlo est: Parthi & Medi, & Elamitæ, & qui incolunt Mesopotamiam, Cappadociam, Pontum & Asiam, Phrygiam & Pamphyliam &c.

l. 16. ὁ ναὸς ὅτι κατεσκεύασαν, ὥσπερ ὁ ἐφεξῆς τῆ ἐφεξῆ] *Doctores quoq; Hebræorum hoc fatentur, compositum fuisse adytum Templi, quod* Sancta Sanctorum *dicitur, ad imaginem Throni gloriæ. Sic enim Chimchi, qui eorum doctissimus habetur, in Psalmum* 24. Keneged kisse hakka, vod Beth hamicdash. Domus Sanctuarij comparata est, quasi è regione ipsius Throni gloriæ. *Nonne hoc idem est, quod Paulus ait,* ὁ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς, αὐτίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν ἐφεξῆς? *Pro* αὐτίτυπον *Chimchi dicit* Keneged. *Psalmum eum composuit Dauid, qui caneretur, cùm Arca fœderis introducenda esset in Sancta Sanctorum. Arca autem typus erat Diuinitatis in Christo, quæ celabatur humanitate, vt Arca velo Tabernaculi sive Templi: quod innuit Apostolus his verbis:* Dedicauit nobis viam nouam per velum, *id est*, carnem suam. *Quin ipsum Tabernaculum & Templum corpus humanum adumbrabant.* Christus enim venit summus sacerdos, per maius & perfectius tabernaculum, non manu factum. *Et ipse Iudæis non dubitauit dicere,* Soluite vos templũ hoc, & ego intra triduum resuscitabo. *Iam Arcam Deitatem signare, declarat, quod in eodem Psalmo dicitur,* Rex gloriæ, & Dominus exercituum. *Et sic quidam Hebræorum quoq; accipiunt illud Iosuæ* 3. Liphne aron Iehoua adon col haaretz. *Arcam dicit* Dominum totius terræ. *In Hebraicis vocibus agnominatio est literarum immutatione, quæ tamen similem habent figuram. Hæc omnia confirmat illud Sapientiæ* 9. Iussisti ædificare templum, μίμημα σκηνῆς ἁγίας, ἣν προητοίμασας ἀπ' ἀρχῆς. *sic Apostolus:* Quemadmodum est admonitus Moses perfecturus Tabernaculum: Vide, inquit, feceris omnia secundum formam, quæ monstrata est tibi in monte. *Oculis enim eius repræsentauit Deus in monte imaginem cœlestis habitaculi, ad quod suum in terris domicilium fingi voluit, non ad exemplar mente conceptum, vt solent architecti. Quid mirum igitur si Septuaginta sic Psalmum illum reddiderunt, paucis quibusdam immutatis, vt non posset aliter quàm de Christi in cœlos ascensione intelligi? (Patres quidem sic acceperunt omnes ad vnum) num in eo sunt vituperandi, quòd, relictâ figurâ, veritatem sequuti sunt? Illud quidem,* ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, *non prorsus cum Hebraea conuenit veritate. Sed an idcirco minus verum est, si illis Christum intuebantur & cælum? Dauid ita loquutus est, vt nihil nisi de Templo & Arca cogitâsse videatur. An in typo veritas erit, in re non erit? Atq; hoc in multis Septuaginta fecerunt, vt multa de Christo typicè dicta planè dicerent sine figura. Quo fit, vt multa habeant (ausim dicere)* εὐαγγελικώτερον, *quàm ipsa Hebræa veritas. Quod* οἰκονομικῶς *Diuinâ prouidentiâ factum videtur, iam aduentante Christo, vt via Gentibus ad accipiendum euangelium paratior muniretur.*

Pag. 522. 19. τετέχθαι, ἕως vsque ad τὴν αὐταῖς θυσίαν lin. 23. Codex Ms. ista sic legit: τί ὄφελον ὁ λέγει; τῶν τὸν νόμον ἀθέτησαν διὰ τῆς σκιᾶς καὶ τῆς εἰκόνος ἐνταῦθα παίζουσιν. ὥσπερ γὰρ ὅλη τῆς εἰκόνος, ἕως μὲν αὐ τῇ γραφῇ ὑπετυπώθη τὰ χρώματα, σκιὰ μόνον ὀφὶν· ὅταν δὲ τὸ αὖθις ἀπολάβῃ, καὶ ἐπιτεθῇ τὰ χρώματα, τότε εἰκὼν γίνεται· τοιοῦτόν τι καὶ ὁ νόμος. διὸ καὶ ὅτως εἶπε, σκιαὶ ἔχων τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὰ τὰ εἰκόνα τῶν πραγμάτων· τετέχθαι, οὐκ αὐτὰ τὰ ἀλήθειαν. πῶς γὰρ μὴ τελειοῦν δυνάμενος, μηδὲ δυνηθεὶς διὰ τῆς θυσίας ἄφεσιν ἁμαρτιῶν; διὸ τοῦτο αὐτὸ δηλῶν καὶ ἐπήγαγε, Κατ' ἐνιαυτὸν τὰς αὐτὰς. Sed magis propria videtur, magisque arridet Veronensis breuitas.

l. 40 ὥσπερ γὰρ φάρμακον] Locus (vt mihi videtur) Pharmaco indiget. Distinctiùs legitur, distinguiturque sic: τὸ γὰρ φάρμακον ὅταν ᾖ ἰσχυρὸν καὶ ὑγιείας ποιητικὸν καὶ δυνατὸν πᾶσαν ἀπαλλάξαι τὸν νόσον, ἅπαξ ὀπτεδὲν τὸ παῦ ποιεῖ. ὥσπερ ἢν ἐαὐ ἅπαξ ὀπτεδὲν τὸ παῦ ἐργάσηται.

Pag. 523. 4. κατηγορεῖν ἀδυνατίας, καὶ οὐκ ἰσχύος ὀνειδιζεις. *Hic non possumus dicere* accusatio imbecillitatis, *sed* quod imbecillitatem arguat, non vires ostentet. κατηγορεῖν *enim est arguere. Hinc Ramus Categorias Aristotelis argumenta dici voluit. Absurdè quidem. Sed tamen hanc verbi significationem secutus videtur:* ¶ Nisi quòd illum Græcæ linguæ ignarum fuisse multis argumentis constet. *Æschylus Agamemnone:*

εὖ γὰρ φρονεῖσαι ὄμματ' οὐ κατηγορεῖ.
vel oculus indicat tesapere. *Vultus enim animi index. Elianus lib. 3. de Aristotele, cum quarto casu,* ἡ ἀκαιρος γαμυλία λαλιὰ τὸν ὄπον ἀπῆ : Intempestiua loquacitas eius, ingenium moresque arguebat. *Plato secus in Alcibiade primo,* ἀμαθία ζώντα κακῶς, ἢ βέλτιστε, τῇ αἰσχύνῃ, ἃς ὁ λόγος σου κατηγορεῖ, καὶ οὐ σαυτὸν. *Sed videtur semper cum genitiuo personæ poni, accusatiuo rei. Virg.*

Degeneres animos timor arguit :

ψυχὰς ἀγεννεῖς ὁ φόβος κατηγορεῖ.

l. 9. τύπον ἔχει τὸ ἀνθρώπινον εἰκὼν, ἐκ τοῦ ἐοικώ] *Alibi distinguit,* τοῦ εἰκόνα καὶ τὸν τύπον : *vt illa sit expressa imago, τύπος umbra & lineamentum. Aristot. Eth. 1. cap. 7.* διαγεγράφθω μὲν οὖν τὸ ἀγαθὸν τοιοῦτον, ἐν δ' ὑστέρῳ ἀναγράφειν. ὑποτυπῶται, delineare, adumbrare, ἀναγράφειν, coloribus explere. *Sic Noster paulo ante,* ἵνα μὲ τῇ γραφῇ ὁ θεατὴς τὰ χρώματα, σκιὰ μόνον ὄφῃ· ὅταν δὲ τὸ αὐτὸ ἀπολάβῃ, καὶ τὰ χρώματα ἐπιθῇ, τότε εἰκὼν γίνεται. *Iam scimus quid sit apud Aristotelem* ἐν τύπῳ, *& illud Pauli,* ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων : *quæ non est propriè forma sinteris, vt quidam stultè crediderunt, sed translatum à pictoribus.*

l. 16. μὴ ἔν ἑπομένῃ ὁ ἱερεὺς, vsque ad διὰ τοῦτο προσέταξε] Sic ex Ms. edidimus, vt intelligantur omnia de sacerdote Iudaico oblationes quotidie faciente. Veronenses legunt, μὴ γὰρ ἑπομένῃ ὁ ἱερεὺς καθ' ἡμέραν τοῦτο ποιεῖ τῷ ἐνιαυτῷ. ὥστε εἰκῇ λοιπὸν γίνεται, εἰ μὴ γίνεται. τί γὰρ ἔδει φαρμάκων, ὃ μὴ ὄντων προσμάτων διὰ τοῦτο-

l. 29. τῷ ἀναλώτῳ, *puto rectius :* inconsumptilem. *Nam* ἀνάλωτός *est,* inuictus, inexpugnabilis : *nisi sit syncope.*

l. 42. καὶ κόλασις καὶ τιμωρία] *Posterius videtur esse grauius. Aristoteles sic distinguit, Rhet. cap. 10.* ἡ μὲ κόλασις τοῦ πάσχοντος ἕνεκά ἐστιν ἡ δὲ τιμωρία τοῦ ποιοῦντος, ἵνα ἀπολαμβάνῃ. *Sed Deus neminem hoc sine vlciscitur, vt iram suam explet.*

l. 43. ἐπὶ εἰς κακόσπονδα ἐμέσῃ] *Eusmeds vocat Philosophus* κυδηλιῶντας. *Problem. sect. 1. cap. 4.* διὰ τί καὶ οἱ κυδηλιῶντες, καὶ οἱ ὑπὸ λιμοῦ, τοὺς πόδας οἰδοῦσιν ; ἢ διὰ τὸν ζωμὸν ἀμφοτέροις. ζωμοῦνται δὲ οἱ μὲ διὰ λιμὸν, διὰ τὸ μὴ ὅλως λαμβάνειν βρῶσιν· οἱ δὲ κυδηλιῶντες, διὰ τὸ μηδὲν ἀπολαύειν ἧς ἀπολαμβάνουσι βρώσεως. *His sunt quos ex multo cibo pallentes videmus.* ἀφορμὴ νόσου γίνεται, occasio, non causa. *Mallem* πάθη ὑπάλλοι.

Pag. 524. 13. ἐπιφωνεῖ τότε τοῦ ἁγίοις κεκλῆσθαι] Videtur deesse vox illa, quâ sacerdos populum ad eucharistiam percipiendam vocauit : siue fuerit, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις, siue aliud quid. Quod enim sequitur πιστεύω, videtur expressum aliquid innuere.

l. 14. πάντας μωμοσκοπῶν] μωμοσκοπῶν *pastorum est singularum ouium vitia explorantium. Quid si legamus,* πάντας μεμύθευκεν ?

l. 15. ῥᾳθυμίας ἀναπλήσῃ] *Proprium in hac re verbum. Arist. Probl. Sect. 41. cap. 7.* διὰ τί ποτε οἱ λοιμοὶ μᾶλλον ἢ τὸν νόσον μᾶλλον τοὺς πλησιάζοντας τοῖς ἀναπλήσασιν ῥᾳθυμίας ; *Rationem reddit, quia communis morbus est omnibus.*

l. 39. ὁμοῦ τῆς κεφαλῆς τῆς ἔνδον κατέχων] Interpres vet. Capita omnium interiora continens.

Pag. 525. 11. τοῦ εὐνούχους μάλιστα δεῖ παρεῖναι τῷ βασιλεῖ] *Hoc de more Regum maximè Persarum, qui semper Eunuchos habebant sibi adstantes : idq; ex institutione magni illius Cyri, vt docet Xenophon 7. παιδ. vbi post multa alia hæc habet :* περὶ δὲ τούτων ἄνδρες ὄντες οἱ εὐνοῦχοι δοῦλοι τοῖς ἄλλοις αὐθρώποις, καὶ διὰ τοῦτο δικαίως ὑπερέχουσιν ἀρχόντων. ὑδεὶς γὰρ ἂν λάθοι, ὅστις μὴ ἂν ἀξιώσειεν εὐνοῦχος εἶναι ἐλεύθερος ἐκ παντὸς, οὐ μὰ τι ἂν χρεῖττον ἀπείργοι. *Quam ob causam fortasse Noster ait Eunuchis opus esse imprimis astare Regi domino propter infirmitatem suam atq; contemptum. Nam qui coniuges habent & liberos, his præsidia & solatia non desunt. Quanquam hoc intelligendum videtur de optimo Eunuchorum genere, qui se castrant amore regni cœlorum : de quibus Isaias cap. 56. sic dicit :* Dominus Eunuchis, qui custodierint sabbata mea & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum, dabo eis in domo meâ, & in muris meis locum, & nomen melius filijs & filiabus. *Filius enim & genus & nomen propagatur. Vide 3. Sap. Sed hi quoq; in eandem contemptionem incidunt propter solitudinem.*

l. 12. ὑγιὲς τῇ διανοίᾳ] *Xenophon affirmat æquè strennuos & fortes esse atq; alios homines :* ὃ γὰρ μάλιστά τις οἰηθείη ἂν, ἀνάλγητος τοῦ εὐνούχους γίνεσθαι, ὧδε τοῦτο ἐφαίνετο αὐτῷ. *Idq; aliorum animalium exemplo docet. Arist. multò melior philosophus negat lib. 5. de generatione animalium cap. 7.* διὰ μὲ οὖν ταύτην τὴν αἰτίαν οὐκ ἐπιμένουσιν μετα-βάλλειν εἰς τὸ θῆλυ τὴν τε φωνὴν, καὶ τὴν ἄλλην μορφὴν, διὰ τὸ συμβαίνειν αἰεὶ τὴν ἀρχὴν, ἐξ ἧς ὑπάρχει τὸ σῶμα ἡ ζωτικὸν, αἰεὶ ἐλαττουμένην ὥσπερ μικρὰν, τῇ δυνάμει μεγάλην εἶναι· τοῦτο γὰρ ἔστι τὸ ἀρχὴν εἶναι. *Principium est in corde, non testibus, qui tamen efficiunt illam contentionem & vim de qua loquitur. Sed potest aliquis infirmo corpore* τῆς διανοίας ὑγιὲς τι *retinere.*

Hom. 18.

Pag. 526. 32. πῶν τοῦτο ἕως τὸ vsque ad ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ ἕως. l. 34.] Ms hæc sic legit : καὶ τοῦτο θῆλυ ὑπὸ τῆς πολλάκις ἐσθίειν. ὥστε ὁ μόνον, φησὶν, ἀδυνατῖς ἐλλιγχοῦται ὑπὸ τῆς μὴ δύνασθαι, ἀλλὰ καὶ

Pag. 527. 17. ὑπὸ τῆς γεγραῦν] sic edidimus è codice Chrash. Veronenses pro γεγραῦν legunt ἀγεγράφων : è duobus Mss. Augustanis, alter legit, συνελογίσατο τοῦτο ὑπὸ τῆς ἐγγεγράφων μορφῶν, alter ὑπὸ τῆς ἐγγεγράφων, ὑπὸ τῆς ἀγεγράφων, quam postremam lectionem secutus est Vetus.

l. 31. πόθεν ἔν ὅπλον ὅτι τιθ—] Fort. πόθεν ἔν θῆλυ ὅτι τιθ.

Pag. 528. 26. ὁ πένης οὐκ ἔχει ὅθεν ἀλλικηθῇ, ἢ πέσῃ κακῶς] *Aristides :* οἱ δὲ πένητες οὐκ ἔχουσιν ὅθεν πέσωσι :

Qui iacet in terrâ, non habet vnde cadat.

Pag. 529. 6. ὡς μηδὲ μόχθοι ῥημάτων τὴν δέησιν αὐτῆς φέρειν, ἀλλὰ καὶ οἰονεί τινα παίστλω] παραιτεῖσθαι, *est* deprecari veniam petere, excusare. *Est autem* προσωποποιία, *ac si paupertas diceret:* Quæso ne me spernas paternam amicam tuam atq; hospitem: Maiores tui me coluêrunt, & bene illis fuit, tu me fastidis. *sed insignissima est* δέησις τῆς πενίας σωματικῶς *apud Aristoph. in Pluto. Paupertas enim sua bona prædicat, & sine se Rempub. stare non posse confirmat. Artes enim, inquit, iacebunt, agri non colentur, si omnes fiant diuites. Non est igitur, quòd homines me exhorrescant, aut refugiant. Theocritus.*

ἃ πενία, Διόφαντε, μόνα τοὺς τέχνας ἐγείρει,
αὐτά τοι μόχθοιο διδάσκαλος.

Οἰονίζεσθαι *est quod Plato dicit in legibus,* ἀποδοκιμάζειν, abominari. *confirmant hæc quæ sequuntur,* ὧδε γὰρ πλουσιώτερον τὴν πενίαν αἱρεμένου ἐκόντα καὶ μὴ προθυμίας.

l. 14. παῤῥησίαν γὰρ ἡ ἀφετὴ δίδωσι, καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος] *Hoc dicit, quia pauperes non habent* παῤῥησίαν. πεῖναισι γάρ. *Theog.*

πᾶς γὰρ αὖῆς πενίη δεδμημένος, ὥστε τ' οἰκτῖν,
ὥστ' ἔρξαι δύσατον. γλῶσσα δ' οἱ κέκαστο.

Euripides etiam in Phœnissis ait hoc miserrimum esse exsulibus, quod non habent παῤῥησίαν.

Hom. 19.

Pag. 530. 17. ἵνα ἐνεκαίνισεν ἡμῖν, τυτέστι, κτίσειε] *Rectè videtur interpretari.* Nouare *enim Hebræis, est* creare, *aut* facere, *vnde illud,* cor mundum crea in me, Domine, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. *sic etiam illud accipiendum Sap. 7.* καὶ καινίζουσα ἐν αὐτῇ τὰ πάντα χωρίζει. *Sapientia enim creatrix est omnium. Psal.* 104 Emittes spiritum tuum, & creabuntur, & renouabis faciē terræ. *Rabbinis quidē* chadasch in piel *est* moliri, fabricare, *quia quod fit, nouum est. Ad illud Isaiæ* 65. Gaudebitis & exultabitis in sempiternum in his quæ ego creo, *Chimchi,* kihaddauar ha akadasch jtacarè Beriah: *quia res nouæ vocatur creatura. Hinc hominem regeneratum dicimus* nouam creaturam. *& hoc quidem est* καινίζειν: *sed* ἐνεκαίνισεν, *propter præpositionem, benè exponit,* ἦρξατο: ἐγκαινισμὸς γὰρ λέγεται ἀρχὴ χρήσεως.

l. 22. καὶ οὐκ οἶδα ζωῆς, ἀλλὰ ζῶσαν αὐτῷ ἐπάλεσε, τῷ μόνῳ ὄντῳ θνητῶν] *Mirum quis hoc Chrysostomum docuit, aut vnde ei tam commodè venit in mentem. Chaldæis enim viuus dicitur* cajjam: *id est* manens, *vel* stans. *vt Deut.* 29. viuitis, vel viui estis omnes vos hodie. *Targum,* cajjamin chullekem joma din. *hinc illud Psalmi* 38. καὶ ἡ ὑπόστασίς μου ὡσεὶ οὐδὲν ἐνώπιόν σου. *Et substantia mea quasi nihil coram te.* Quanquam ibi est aliud nomen Heb. *sed* 70. *qui Chaldæum sermonem melius quàm Hebræum nouerant, vt qui tum omnibus familiarior esset, multa Hebræorum Chaldaicè reddunt.*

Pag. 531. 18. καὶ ὑμεῖς διδασκάλους ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ ἔμοὶ ἔργον τοῦτο ποιοῦντας] Cod. Crasb. καὶ μείζονας ὑμεῖς διδάσκοντες --- ἐν τῇ πόλει, ἀλλ' ἐμοὶ ἔργον τοῦτο ποιεῖτε.

l. 39. *Legerem* ἐνοικοδόμησε τις αὐτὸς ἑαυτ. *vel* ἐνίδρυσεν.

l. 44 κοινὰ πάντα κτησάμενα καὶ ἡ παῤῥησία ζωάγοντες ἑαυτοῖς] *Lego* καὶ παῤῥησίᾳ ζωάγοντες ἑαυτοῖς. *nisi ad illud referas quod suprà dixit:* μὴ ἐγκαταλιπόντες τὸν ὀπισωαγωγὸν ἑαυτῶν.

Pag. 532. 14. τοῦς βίους τῆς ζωῆς] *Sic erat in Veronensi, & fortasse melius quam* τοῦ Θεοῦ.

l. 20. *Omninò legendum,* ὅτως ἢ καὶ ἄλαλον, *sine articulo.*

l. 35. μὴ τίνων μικροψυχῶμεν ἐκείς ἀλλήλους] *Aliud est* μικρόψυχος, *aliud* ὀλιγόψυχος. *Psal.* 104. προσλιχόμην τὸν Θεὸν τὸν σώζοντά με ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ καταιγίδος. *illud enim vitium est, hoc imbecillitas animi vel ex naturâ, vel erumnarum multitudine. deniq; μικρόψυχος dicitur, vt Noster ait,* ἀπὸ τοῦ μικρὰν ψυχὴν ἔχειν. *sed aliud est* ὀλίγην ψυχὴν ἔχειν: *quod de agris dicitur, aut laborantibus. Nemo dixerit Vlissem pusillanimum fuisse: atqui de eo Poeta cùm emersit è fluctibus,*

Κεῖτ' ὀλιγηπελίων. κάματος δέ μιν αἰνὸς ἵκανε.

ὀλιγηπελία, *est* ὀλιγοψυχία. *Rectè tamen Chrysostomus hæc duo confundit. illud enim Salomonis,* ὁ δὲ ὀλιγόψυχος, ἐχυρὸς ἔφρων, *idem valet quod* ὁ δὲ μικρόψυχος: *opponitur enim* τῷ αὐθαδεστέρῳ πολὺ ἐν φρονήσει. *Nihil autem est tam pusilli animi, quàm vlcisci iniuriam, nihil tam excelsi, quàm condonare & remittere. Hom.* 21. *manifestò distinguit,* τοῦ ὀλιγοψύχου φησὶ τοῦ μικροψύχου.

l. 41. ἐκεῖνο γὰρ ἀμύητον] Ante hæc Cod. Ms. hæc interserit (ὅτι ἀγαθὸν ἔργον σοφία ἡμῖν δεῖ, καὶ πλουσίων τίνα ἐνεκεν δεῖ, οὐδὲν ἐπέγει)

Hom. 20.

Pag 533. 17. δεῖ δὲ θέσιν ἑαυτὸν ἀπορίψης] *Hoc verbum melius, neq; mutandum censeo.* ἀπορίπτειν, *est* redire eandem viam quam iueras: ἀπορίφειν, eôdem reuerti, *vel* reuolui.

l. 28. *Pone,* ὁ τῶν βυλόμενον.

Pag. 534. 19. ἐκεῖνο γὰρ καὶ τοῦτο ἀπορίψαι] *Hic τὸ* ἀπορίφειν, *non est* redire, *vt paulo antè in hoc sermone, sed* facere vt quis ad sanam mentem, atq; ad se redeat, conuertere curam & cogitationem alicuius in semetipsum, *vel* ad rem aliquam attentiùs considerandam. *Noster Ser.* 44. *in Acta Apost.* πάλιν ἄλλοθεν αὐτὸν ἀπορίφει ἐκ τῆς ἀσωμίας, formidine rerum futurarum. *hic τὸ* ἀπορίπτειν *est* ἀκροᾶσθαι.

l. 21. καὶ τοῦ κρίνειν αὐτοῖς ἀφίησι] *Neq; hoc probo, & multò minus* ἀφίεσθαι. *haud dubie reponendum* ἐφίησι, iudicium ipsis permittit. *Dem.* ἀπὸ τῆς διαιτητῶν ὅτι τὸ διαιτᾶσθαι ἐφῆκε, prouocauit. *Luc.* ἡ ὄρεξις ἕως ὅτι τὸν Δία. *sed* ὄρεξις appetitus, ἀπὸ τοῦ ὀρέγεσθαι.

l. 26. *Pro* ἐμπεσόμεθα *ponendum* ἐμπίπτωμεν *ex margine.*

l. 40. ὁ λέγω δὲ τοῦ πλεονεξίαν, ἀλλὰ τῇ προσπαθείᾳ αὐτῆς] *Sic malo, deletâ præpositione. distinguit inter* πλεονεξίαν *&* προσπάθειαν χρημάτων: *illa est* auaritia, *&* plus habendi cupiditas, *hæc* amor

mor pecuniæ, cùm diuitijs adhæret affectus. *Potest autem aliquis diuitias sic amare, vt nemini faciat iniuriam.* Cic. ad Atticum, λίαν περιώπουδας τῷ πλήθει. Hor.

Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,

Vltra quàm satis est virtutem si petat ipsam.

Pag. 535. 2. ὄντως περιλύπους εἰσὶν αἱ λύπαι, καὶ αἱ ἀυφροσύναι] συμβαίνει *Stoicorum dogmati, qui dicebant perturbationes esse opinionis mala, non vitia naturæ. Cæsar lib.* 7. Cæsar biduum in ijs locis moratus, quòd hæc de Vercingetorige vsu ventura opinione præceperat.

l. 19. τοσούτῳ φροντὶς μωλώπων] Hæc apud Veronenses fine sensu sunt : Vetus omninò non legit. legendum puto τοσούτῳ φροντὶς μωλώπων βαρυτέρα. significat enim curam animi corporis pœnis tanto esse grauiorem, quanto animus præstat corpori. Iam verò opinor ineptè quis dixerit, πρείττων φροντὶς μωλώπων, pro eo quod reddi debet, *grauior acerbiorq;*.

Pag. 536. 25. ὁρᾷς τῇ ἔπνοι (nam sic erat in Veronensi) *hoc mihi suspectum. Quid si legas,* τῇ ἔτι νοι, quò tendebat? *error fortè ortus est ex similitudine literarum* τ. & π.

Hom. 21.

Pag. 537. 19. τῷ δὲ δεῖσαι (τοιμῶ) φαρμάκοις περιλύσει, καὶ τὸ πολὺ τῆς ὀδύνης ἰκανοῖς ἀφανίσει, παραμυθοῦνται] mitigant, molliunt: *Cic.* lenitate verbi mitigante tristitiam rei, τῆς φράσεως τῷ ῥήματος παραμυθουμένους τὸ σκυθρωπὸν τοῦ πράγματος. *sic medici dicuntur* παρηγορεῖν τὰ φλεγμαίνοντα τῶν παθημάτων.

l. 24. καὶ μαρτυρίαν ἑτέραν ὑπογράψωμεν] *Hinc discere illud exponere Ioh.* 3. ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθὴς ἐστι. Qui accepit testimonium eius, signauit quia Deus verax est. *Translatum ab obsignatoribus: ij enim quodammodo dicuntur obsignare testamentum, aliudue pactum, qui testes sunt obsignationis. Ad illud Psal.* 104. Quam magnificata sunt opera tua, Domine. *Chimchi.* obsignauit hoc versu dei opera, *hoc est*, perquam magnifica esse opera diuina testimonio suo comprobauit. ὑπομνηματικῶς. *est enim* ὑπόμνημα, *quasi* τὸ περιλοίπον ὑπογράμμα.

l. 35. μέγα γὰρ ὀνειδισμὸς καρδίαν καρδίας] *Hinc Poeta* καρδάπεδον κερτομίοις ἐπέεσσιν. verbis perstringere cor scindentibus. *Sed quod sequitur,* καὶ ἰσχνὸν διαρρῆξαι ψυχὴν, *legendum haud dubiè,* διαπτῆξαι. *quod verbum consternationem animi declarat ex pudore vel formidine. Suetonius Calig. cap.* 29. Nihil magis in naturâ suâ laudare ac probare dicebat, quam (*vt ipsius verbo vtar*) ἀδιαντείαν, *hoc est*, inverecundiam. *Sed apud Polybium sæpissime reperies* διαπτῆξαι *pro* consternatione ex metu. *Sic enim ille de victoria Annibalis ad Thrasymenum*, simulatq; prætor pro rostris, ὅτι λοιπὸν μεγάλη μάχη, πολιτικῷ τινὶ χρήσασθαι διαπτῆξαι, ὥστε. καὶ τὸ ἔξης. *Idem de clade Cannensi. Cùm tantæ calamitatis fama Romam perlata esset,* ὡς μόνον τοῦ πλήθους, ἀλλὰ καὶ τοῦ σύγκλητον αὐτῶν σωθῆναι διαπτῆξαι. *Sed apud hunc Nostrum* διαπτῆξαι τὴν ψυχὴν, *est* pudore animum afficere. *probrum enim, de quo loquitur, pudorem incutit. Sic vsus est Herodianus. Cùm hæc atq; eiusce modi Pompeianum adolescentem cohortatus esset, vt impetum eius ad meliora conuerteret,* διέτρεψε πρὸς ὀλίγον τὸ μειρακιῶδες. *i. inquit Budæus,* conatus adolescentis repressit præ pudore, & impetus ad voluptates consectandas aliò deflexit. *Plut. de consule Fabio, qui patrem obuiam sibi venientem ex equo descendere iussit,* πάμφαντος ἦν ῥαδιοῦχον τῷ παιδὶ, καὶ καταθῦσαι καλὸν ὄντος, οἱ μὲν ἄλλοι διαπτᾶσθαι, αὐτὸς ἦν μεγαλόψυχος. alij quidem præ pudore faciem deflexerunt, rubore suffusi sunt, *quasi imperiosi tas impia atq; ingrata patri videretur. Idem Bud.* διαπτῆσθαι, τὸ αἰσχύνομαι, *quod etiam* ἀναπτέρωσις *dicitur, vnde Paulus* πρὸς ὑμᾶς ὑμῖν λέγω: *& in euang.* ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου, reuerebuntur filium meum. διαπτήσσω, ἐνυδρίᾳ πεσὼν, pudore iniecto deterreo. *Item*, confundo, perturbo, *Iuuenalis*, Et qualis Rutilum confundat Erinnys. συγχεῖν *enim & διαπτήσσειν ferè sunt idem. & hic quidem verbum hoc de formidine vel terrore: in Psal. de pudore dicitur.* Domine, in te speraui, non confundar in æternum. *nec mirum. Pudor enim timor quidam est, vnde illud Plato rectè reprehendit:* ἴνα γὰρ αἰδὼς, ἔνδα καὶ φόβος. *contrà enim dici debuit:* vbi pudor, ibi timor.

l. 43. καὶ, *non interponendum censeo ante* ὑπ' αὐτῆς φόβ. *nam, si interponas, adhuc pendebis sententia.*

Pag. 539. 12. καὶ ἐὰν ὑποστείληται] *Verbum hoc significat,* metu refugere, se subducere: *Sap. cap.* 6. ἀγρὸ ὑποστελεῖται πρόσωπον ὁ παύτων δυνάστης, οὐδ' ὑπερασπίσεται μέγεθος. *hic vides timorem reuerentiamq; coniunctam.*

l. 15. &c. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς. ἔστι δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις] Rerum sperandarum præfidentia. *Opponi vides* ὑποστολὴ *&* πίστιν, *quæ est* ὑπόστασις. *Si igitur* ὑποστολὴ, *quam etiam licet* ἀποδειλίασιν *dicere, tergiuersatio est, siue* quædam vacillatio: *nimirum* ὑπόστασις *est constantia, vt suprà memorauimus. Theodoretus libro* 5. *cap.* 9. τὸ μὲν ἓν χρὴ τῷ πίστιν χρὴ παρ' ἡμῶν ἀνυποστόλως κηρυττομένην, ὡς ἐν καρδίαις τοιαύτα. *Rectè: ipsa enim πίστις est* ἀνυπόστολος, *non latebras quærit, aut vllâ formidine se subtrahit, nihil molitur occultè, sed vnlt, vt inquit Iohannes, esse* ἐν παῤῥησίᾳ. *Quid sit autem* ἀνυποστόλως κηρύττειν, *optimè Paulus docet.* ὃ καὶ ὑποστειλάμην τοῦ μὴ ἀπαγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ. *est igitur* ἀνυπόστολος, ὑποστατικὸς, *vel* ἀνυπτὸς, *qui propositum vrget, neq; ab incepto facilè deterretur.*

Pag. 540. 23. ὅταν βουληθῇ τις ὀρύξαι τῷ τοῦ πλησίον ὑπόληψιν] Cùm quis voluerit perfodere proximi bonam existimationem, vel opinionem.

Cæsar lib. 7. Altera ex parte Bellouaci, quæ ciuitas in Gallia maximam habet opinionem virtutis, instabant, *id est*, de cuius virtute omnes bene existimant. *Gregorius Mag.* Quid namq; vnguento, nisi bonus odor opinionis exprimitur? *vnde Apostolus*, Christi bonus odor sumus Deo in omnibus locis, j. omnes boni vbiq; de nobis benè & sentiunt, & loquuntur, *alludens ad illud Ecclesiastæ*, Nomen bonum præstantius vnguento. *Hoc adeò ex eo, quòd δόξα apud Græcos & opinionem significat, & gloriam: neq; aliud est gloria, quàm hominum opinio de nobis.*

l. 24. ἀκοῆς λόγον ὀφείλω] j reus sum, quòd aliquid audiuerim, *quo fama proximi læderetur, vel* nihil præter auditum habeo, τῆς ἀκοῆς λόγον ἢ ἐυδωίας δίδωμι. *dicit enim* συγχώρησόν μοι Θεὸς, μή με ἐξετάσῃς.

Ibid. τί ἂν λέγοις ἄλως, εἰ μὴ πεδίῃς;] *Simile huic vitium notat Horatius:*

--mentio siqua
De Capitolini furtis iniecta Petilli
Te coram fuerit, defendas, vt tuus est mos.
Me Capitolinus conuictore vsus, amicoque
A puero est, causâque meâ permulta rogatus
Fecit, & incolumis lætor quòd viuit in vrbe.
Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
Fugerit. Hic succus nigræ lolignis, hæc est
Ærugo mera.

addit enim, τί γὰρ λέγεις; τὸ πεσὸν αὐτὸ ἐργάζῃ τῇ πολλῇ φήμῃ, quid celebras crebrâ mentione? si non credis? vis quidem credi, quod toties iteras. *Vulgare hoc vitium, vt quum dicimus*, Hoc ego audiui de quodam, sed non possum credere.

l. 36. λέον συσκιάζειν καὶ συγκρύπτειν τὰ ἐλαττώματα ἢ πλησίον] *Demosthenicum. sic ille Olynth. 2.* δεινὸν γὰρ ἡ εὐτυχία συσκιάζειν, καὶ συγκρύπτειν τὰ σαφῆ ἢ πεπραγμένα. *eiusdem est & proximum*, ἀπομπύειν προφάσεις φιλαργίας, i. μισοπονηρίας. *eiusdem enim est ἔζεως, odisse malos, & bonis studere. sed sic vertendum*, Neq; traducere prætextu studij bonorum. *Nam apud Demosthenem pro corona*, πομπύειν, *est* palam conuiciari, *quasi de plaustro.*

l. 40. περὶ λίτρων γυναικῶν] *Minimè commutandum. Paulus enim ad Tim. non de viduis solùm, sed & de cæteris mulieribus hæc scripsit.* λῆρος γυνὴ, *sic dicitur, vt apud Dem* ὄλεθρος γεγραμματοφόρος. *item alibi*, τόνδε βάσανον, τόνδ' ὄλεθρον. anus delira.

Pag. 541. 2. τοῦτο ὑμᾶς ἀπολέσαι ἔχει] *i.* ἱκανὸν ὄζι. *Num.* 16. ἐχέτω ὑμῖν: *pro quo mox dicit* ἱκανόω ὑμῖν, sufficiat vobis filij Leui. *Heb.* rab lachē. *Pindarus Isthmiorum 5.* μὴ μέτδε Ζεὺς ἡμέων. παῖτ' ἔχεις, εἴ σε τούτων οἷῆρ ἐφίκοιτο καλῶν.

l. 10. ἀλλὰ λάλος εἶ, καὶ ἐλάττωμα ἔχεις] *Diogenes Laertius in vita Pyrrhonis*, τότε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ μανικὸς γέγονα· ἐλλόμοι, ὦν Ἡρύλεχος· ἔ ῥέρε τοι ἐλάττωμα τόδε. φασὶ γὰρ ὡς ὅτω παρεῳδῶν πεπε[illegible]σε ἢ ὀβελίσκον ὅσας μὴ ἦν κρεῶν ἕως τῆς ἀγορᾶς ἐδίωκε ἢ μάχεσθον. *hæc magna erat impotentia in Philosopho. simile est illud Pauli 1. Cor. cap. 6* ἤδη μὲν οὖν ἥττημα ὑμῖν ὄζι. *Beza*: iam enim omnino defectus in vobis est. *recte. erant enim* χρημάτων ἥττονες. *nam sequitur*, διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖδε; διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖδε;

Hom. 22.

Pag. 541. 35. ἐκ ἔστιν ἄλλως ἡδέως πεσὸν, ἂν μή τις ἑαυτὸν τῆς ζωῆς ἀφαναγάγῃ τῆς κοινῆς] *Cic. Tusc.* 1. Nihil est difficilius, quàm mentem & cogitationem abducere à consuetudine.

Pag. 542. 4. περὶ τούτου] *Ne permutentur. male enim incidunt* τὸ τούτου, ᾧ, *cùm ad diuersa referantur.*

l. 13. 14. *Lego*, οὗ ὅτι ὁ Θεὸς ἄναρχος καὶ ἀγ.

l. 26. ἐπειδὴ γὰρ ὑπὸ περισπῶν αὐτὸ ἐκτείνῃ ἢ δικαίοις αὐτίσῃσι] contrà librauit: *transfertum à lancibus.* ἴσημι γὰρ, examinio trutina, pondero, σταθμὸς, pondus. *Mat.* 26. *ver.* 15. οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. *Beza*: Appendêrunt ei triginta argenteos, *Verius quàm Vetus*: constituerunt. *Pro eodem hoc verbo dici potuit* ἀντισήκωσιν. *Eurip*: Hecuba,

αὐτοσκόπους δ' σε
φθείρει θεῶν τις τῆς πάροιθ' εὐδαξίας.

σηκὸς enim σταθμὸς stabulum. *sed quia* σταθμὸς *est etiam* pondus, σηκὸς *quoq; hoc significat per* ἀνταλλαγὴν, *ab eodem verbo, quasi* σηκός. *Confirmat hæc quod præcessit*: καὶ γὰρ τῆς οἰκουμένης ὄζιν αἱ τάξεῖ, ἐνδεξῖ αὐτὴν. ἄξιῖ *enim* ἀπὸ τοῦ ἄγειν, appendere. *Hom.*

γωῖ δ' ὡδ' ἐνὸς ἄξιοί ἐσμεν

Ἔκτορος. *Theognis*,

Πίσσὸς αὐὴρ χρυσοῦ τε καὶ αἰγύρου αὐτερύσασδ
ἄξιῖ.---

ἐρ' ἑην *est* ὕλκειν: *quod est etiam* appendere. *Plautus*: Hic aurum contra carus non est.

l. 30. ἀλλὰ διὰ τὸν Θεὸν φθονηδέντος] *Videri posset legendum* φθονηδέντα. *de Abel enim hoc dicitur vt cohæreat* τῷ παδόντα. *sed rectum est* φθονηδέντος. *multi enim eiusmodi sunt absoluti* πλεκτανισμοί: *& duo accusatiui malè coïnciderent* διὰ Θεὸν φθονηδέντα.

Pag. 543. 3. ὁ Σύρῖ] *Intelligit Syriacum aliquem contextum. Sic etiam Theodotion legit.*

l. 12. *Lego*, τοῦτο γὰρ τῶ ζῆν σημεῖόν ὄζι, καὶ τὸ ἀδῆλ πάντων φίλεδαι, καὶ δ.

l. 23. πῶς; προῄδει--*vsq; ad* ἢ πιμελεία τῆς τῶ ἀδίγτῶ] *Hæc Ms. also ordine.* πῶς; ὅτι ἐκ ἔπε θεὸς ἑαυτῷ, ἅπερ πολλοί· τίς χρεία μοι πόνων καὶ καμάτων; προῄδει ὁ Θεὸς ὅτι αἱρεδήσεται Ἀβελ πιμηδεὶς παρ' αὐτῷ· ὅπε γὰρ τῷ Καΐν, πάντες, καὶ μὴ προσδῇς ἔτι. ἐτίμησεν αὐτὸν, καὶ ἐκ ἠμέλησεν αὐτῷ. τί τοίνυν ὄφελῖ τῷ ἀπολδόντι--

l. 35. ὄφελε μηδὲν ἐστωῦδα ὑπολαμβάνοντας ὑμᾶς μὴ δορυφορεῖδε] *Ms. legit*, ὀφῶντες ἑαυτοὺ μηδὲν ὑπολαμβάνοντας, μὴ δορυ-- *In qua lectione aliquid mihi videtur deesse.*

Pag. 544. 23. ἐννόησον-- vsq; ad ἐχὶ τὸν, lin. vlt.] Hæc Ms. habet prolixiùs. ἐννοήσωμεν, ὅπως εὖ-

ρειν αὐτὸν ὁ Δαβὶδ φησὶν ἀκριβῶν ἐκζητῆσαι, μᾶλλον συναγωνιῶν. καὶ ὅπως ἔτυχεν, ἄκνως αὐτῷ λέγοντος. Εγὼ ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν Θεὸν ἐξεζήτησα ταῖς χερσί μου, νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠπατήθην. αὐ καταμάθωμεν πῶς τὰ ῥήματα, πῶς τὸ ἀπολωλὸς ζητοῦμεν ὥσπερ τὸ ἀπολωλὸς, οὕτω τὸν Θεὸν ζητήσωμεν. εἰπὲ γάρ μοι, οὐχί - sed nescio quomodo magis arridet Veronensis bretitas. quin & videtur illud, αὐ καταμάθωμεν πῶς τὰ ῥήματα· πῶς τὸ ἀπολωλὸς ζητοῦμεν. imperfectum esse comma, & aliquid præsupponere, vt, τὸν Κύριον ζητῶν μάθωμεν, vel tale quid.

Pag. 545. 22. αὖ ἢ τὸν βαβυλῶνιον μὴ πλήξῃ] Si petitum non percusserit, βάλλειν igitur non est semper ferire, *vt docet Eustathius, sed petere.*

l. 26. καὶ ὅταν μὲ δὲ πλήξῃ] *Videtur legendum,* καὶ ὅταν μὲ δὲ μὴ πλήξῃ, *vt sit resumptio illius, quod modo asserit.*

l. 31. ὀργὴ εἰς τὸν μακροθυμ. ε. τ. υ.] *Ms. Augustanus* ὀργίλος εἰς μακροθυμίαν ἐμπεσών. ὃ δὲν δὲ τὸν - - *Codex Crash.* ὀργίλος εἰς τὸν μακρόθυμον - -

l. 32. μακροθυμίας] *Malim* μακροθύμου.

Hom. 23.

Pag. 546. 17. ὥσπερ γὰρ ὁ Θεὸς χρᾷ] *Hæc lectio retinenda est, neq; in marginem conferēda.* χρᾶν *enim Dei, vel Pythiæ est responsum dantis sciscitantibus:* χρῆσθαι, consulere. *Apud Poetam enim Ulysses ad inferos descendit,*

Ψυχῇ χρησόμενος Θηβαίου Τειρεσίαο.

Sed χρηματίζειν, agere cum populo, responsa legatis dare, publicis actibus vacare, *vt Suetonius loquitur: Dem. contra Midiam,* Εν γὰρ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ ὁ νόμος καλεῖ, ἐπειδὴ χρηματίσωσιν οἱ πρόεδροι περὶ ὧν διῴκηκεν ὁ ἄρχων, χρηματίζειν καὶ περὶ ὧν ἄν τις ἰδίᾳ βούληται ἢ περὶ τῶν ἱερῶν, referre ad populum de eo, quod quis improbè fecit in festo. ὅταν μὲν οὖν ὁ Θεὸς διαλέγηται τοῖς ἀνθρώποις περί τινος, *hoc quoq; est* χρηματίζειν. χρηματίζεσθαι *verò is dicitur, quem Deus suo sermone & colloquio dignatur. & hic* χρηματισθεὶς *Oecumenius exponit,* ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀκούσας. *Hæc mea sententia semper fuit, ab hac significatione esse, quoties hoc verbum in sacris literis, aut Theologis ponitur. Sophocles Antigonâ,*

Ετεοκλέα μὲ, ὡς λέγουσι, Ζεὺς δίκῃ
Χρησθεὶς δικαίᾳ, καὶ νόμῳ, κρύπτει χθονὸς
Εκρυψε, τοῖς νέρθεν ἔντιμον θεοῖς.

Triclinius, οἱ λέγοντες χρησθεὶς αὐτὸ τῷ χρησάμενος, καὶ διὰ τοῦτο τὸ Ζεὺς ἀρχὸν λαμβάνοντες ἁμαρτεῖς. τόδ' ὄζει τοιοῦτο· Ετεοκλῆς ὅτε θεὸς πολεμῶν ἐξῆλθε, παρήγγειλε Κρέοντι αὐτὸν μὴ θάπτειν. Πολυνείκη δ' ὤ, εἰ τελοῦσι σφᾶς κατοικτίσαι. ἔστιν ὧν χρησθεὶς αὐτὸ τῷ παραγγελθεὶς. καὶ μὴ εἰδὼς ὅτι τὸ χρησθεὶς αὐτὸ τῷ χρησμὸν δηλοῦσθαι λέγεται. ὥσπερ γὰρ ὅτι τὸ ἐθίσασθαι, ἀ μόνον ὅτι Θεοῦ, ἀλλα καὶ ὅτι βασιλέως, ὅταν καὶ τοῦτο. βασιλεὺς γὰρ ὢν ὁ παραγγείλας. σωφρόνως δ' ὅτω, τὸν Ετεοκλέα μὲ ἔθαψε χθονὸς σωθέντα δίκῃ δικαίᾳ, δηλονότι χρησθεὶς καὶ παραγγελθεὶς παρ' αὐτοῦ. Ζεὺς δίκῃ δικαίᾳ, ἐπειδὴ τὸν ὑπὸ τῆς πατρίδος τετελευτηκότα καὶ ταφῆς ἠξιῶσθαι δίκαιον. *Hæc eruditissimus Scholiastes, quæ mirificè faciunt*

huic verbo explicando. hoc enim Sophocleum χρησθεὶς, *est haud dubiè* χρηματισθεὶς, ἢ παραγγελθεὶς, *iussus, vt & Mat.* 2. χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας. *Beza,* diuinitus admonitus. χρηματίζειν *igitur, vt* θεσπίζειν, *auctore Triclinio, de Deo dicitur pariter ac regibus, seu magistratibus, penes quos est summa rerum potestas,* ἀπὸ τοῦ χρῆμα, res, negotium: *& est* diuina vel ciuilia negotia tractare pro potestate atq; imperio. *sed* χρηματίζεσθαι quæstum facere, ἀπὸ τοῦ πολυτίμου χρήματος. *Hinc* χρηματισμὸς, πρόσοδος, quæstus. *&* χρηματιστικὴ, via quærendæ pecuniæ. *At illud Pauli Rom.* 2. τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμὸς, *longè diuersum,* ἀπὸ τοῦ χρηματίζειν. *Beza, & Vetus interpres,* Quid ei diuinum responsum. *Tum autem Deus egit cum Elia, & familiariter locutus est. Bud.* χρηματίζειν *est, in Deo, quod in hominibus* διαλέγεσθαι. *Quod verò habet Veronensis editio Chrysostomi* κεχρᾷ, *non est huius loci. legendum enim vel* χρᾷ, *vel* χρηματίζει. *est enim* κεχρῶ καὶ κίχρημι commodo, *vel* vtendum do. 1. *Sam. cap.* 1. κἀγὼ κεχρῶ αὐτὸν τῷ Κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ζῇ αὐτός. *Illud autem quod Noster ait,* ἢ προφητεία λέγει· χρηματισμὸς, *vel* ὁ χρηματισμὸς προφητεία ἔοικε, *videtur innuere* χρησμῶν εἶναι τὸν χρηματισμόν. Απόλλων γὰρ καὶ Πυθία χρᾷ (*quod etiam dicunt* αἰωρεῖν) *sed vtrāq;, vt summi Iouis interpres. vnde illud.*

Quæ Phœbo pater omnipotens, mihi Phœbus Apollo.

& Pindarus, μαντεῖον μοῦσα, προφατεύσω γ' ἐγώ, *quod est apud Eustathium.*

l. 38. τὸ αὐτήριον αὐτῶν ὅτω κατοίκησις] *Fortè* παροίκησις. *nam* κατοικία *perpetuam habitationem stabilemq; declarat. Psal.* 104. ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἀριθμῷ βραχεῖς, ὀλίγους λίαν, καὶ παροίκους ἐν αὐτῇ.

l. 39. εἶδε τὸν υἱὸν ἐκεῖ κατοικοῦντα· καὶ ὁ ἐκεῖνον - - -] *Sic malui quàm quod Ms. Aug.* εἶδε τὸν υἱὸν ἐκεῖ ἐθέλοντα κατοικοῦντα, καὶ ὃν ἐδουλώθη. *vidit enim Abraham filium suum in Chanaan habitantem, licet vt peregrinū, magis quàm incolam.*

Pag. 547. 8. *Legendum* εἰληφέναι μᾶλλον, τὸ σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

l. 32. διήρωτ. τὰς γὰρ ἐπαγγελίας τούτας ἐποίν. ἢ τοῦτο ὅρ φησιν, ἢ ὅπ] *Ms. sic,* διήρυζεν. ἢ τοίνυν ἐπαγγελίας ταύτας λέγοι, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ἐκεῖνο ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι -

l. 36. ὡς καὶ ἀπάσασθαι αὐτὰς, ἀπὸ μεταφορᾶς πλεόντων] *Recte: nihil enim tàm gratum cuiquam, quod magis amplectatur, quàm terra iactatis in pelago. Hom.*

τοῦ δ' ἀσπάσιος ἦλθεν ἰδεῖν.

l. 39. ἐξεδέχοντο γὰρ τοῦ τὰς ἐμελίους ἔχουσαν πόλιν] *Quid? vlla ne est ciuitas, quæ non habet fundamenta? ac ne domus quidem. sed hoc accipiendum* κατ' ἐξοχήν. *Quicquid enim in terra fundatur, fluxum est & instabile, & quasi super arenam adificatum. Fundamentum Hebræi vocant, quod firmum & stabile est. Prou.* 10. quasi tempestas transiens non erit impius: iustus autem fundamentum sempiternum: petræ enim innititur. 1. *Tim. cap.* 6. ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον. *quod faciunt qui suas*

diuitias in cœlum conferunt largiendo pauperibus, vt Christus monet. Præmissum est enim ἀναπαύεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα δόξης, 2. *Tim. cap.* 2. Sed firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc, cognouit Dominus qui sunt eius. *Fundamentum Dei vocat electos.*

l. 40. ὁρᾷς ὅτι τὸ ἔλαττον τὸ ἤδη δίκαιον ὂν καὶ διαμένον ὑφ' αὑτῷ] *Locum hunc in integritatem suam, partim è Codice, partim coniecturâ sic restitue:* ὁρᾷς ὅτι τούτῳ ἔλαττον, τῷ ἤδη δικαίῳ καὶ διαμένοντι ὑφ' αὑτῷ. *Vetus: Contemplare quod hac re acceperunt repromissiones, hoc est expectando atq; confidendo, quod acciperent. In præcedente linea legit Noster* ἐξεδέχετο, *pro quo editiones nostræ habent* ἐξεδέχατο: *sed hoc accidit, quod versum decimum tertium ante decimum explicuit. An quod volvit? sic videtur. Nam & suo loco idem versum repetitur.*

l. 43. *Puto legendum* ἐπαγγελιῶν αὐτοῖς ἦν ἐν τῇ γῇ. ἐπαγγέλλομαι, polliceor. *Non est passivum.*

Pag. 548. 25. *sic lege,* μιᾶς μὲν γὰρ οἰκίας λιμὸν ὄζει τοὺς ἀπογόνους ἐξεδιαιτῶσαι, ᾗ, ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος, καὶ ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος (hîc enim agitur de multitudine nepotum & posterorum) ὧν ἡ τὸ ἡμίσεος τῆς πλήθει ἦν ἄκρων παρεκτείνεται, οὐκ ἔστι. *vel sic enim legendum, vel in fine* ἀδιάστατον, *vt* ἀπόφασις *constet.* ἔστιν· οὐκ ἔστιν· διαστὰν, ἀδιάστατον.

l. 28. ὕπω μεγαλόδωρος] *Recte, tam magnifica. Nam* μεγάλα δῶρα *non coharet cum* ὕπω δαιμοσιὰ, ὕπω φιλόξενα. *Et vt vir magnificus est* μεγαλόδωρος, *sic munera eius.*

Pag. 549. 44. τοῖς ἀπεστερημένοις] *Hesychius* ἀπεφέρεσθαι· πλανᾶται *pro quo Plautus* circumduci. *Eph.* 4. ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας. *Quod sequitur non intelligo, si sic legatur,* μηδεὶς, φιλαυτῶ, χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ φίλου σφετιάτω. *rectiùs igitur est,* μηδεὶς δ' σωτηρίας τοῦ φίλου φροντιάτω. *vt erat in Veron. vel potiùs* μηδέν.

Pag. 550. 2. ὅταν γὰρ ἐκεῖνος μὲ διακόπτῃ] *Hoc non improbandum, & rectius iudico. Cùm enim ille incubuerit instando seruis, vt furiosi solent. Malè multare enim omnes solent, ipsum quoq; nonnunquam medicum. Quod sequitur magis probauerim,* πλὴν ψυχὴ συγχαίρουσα.

l. 3. ἑδεὶς ἐπιγινώσκει] *Ms. Augustanus,* ἑδὲν ἐκεῖ, ἑδὲ ὁπίν. *Alias* εἰκῇ εἰς ἑδὲν δέον, ἑδὲ ὁπίν. *Floril. in* ἀπαιδ. 40. ἑδενὶ εἴκει, ἑδὲ ὁπίν. *quam lectionem secutus est Vetus, & fortassis reliquis, etiam receptâ, est præstantior.*

l. 5. παίτοδεν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἡμᾶς περισοχάζει] *Dem. Phal.* 1. κίκλῳ πανταχῆ μέλοντας ὑμᾶς καὶ καθημένους περισοχάζεται, *translatum à venatoribus, qui saltus indagine cingunt.*

l. 19. ἀ τὸ ὅπλον ἀπὸ βρότειον] *Passiuè. Sed* Ἀπόλλων ἀπότροπος, auerruncus: *Qui mala depellit, vt* Ἡρακλῆς ἀλεξίκακος. *Lycophron.* κεκραμένης.

l. 28. ἑδεὶς ἔργον πάντα ποιεῖται ἀρίσκειν τῷ Θεῷ] *Nemo hoc opus suum ducit quod agat per omnem vitam, Deo placere. Sophocles Tyranno.* ἔργον μεριμνῶν πόνον, ἢ βίον πόνα; *Sic nautæ Ionam percunctantur, quod esset opus suum, i. quam artem factitaret. Iam* ἔργον πάντα, *est quod dicunt,* πόκλον τὸ πρᾶγμα ποιεῖται. *Dem.* πρὸς Παντάινετον *de fœneratoribus,* ἐγὼ δ' ἀδικεῖν μὲν ἑδένα φημὶ δανειζόντων οἴομαι μισεῖσθαι μᾶλλον πάντας εἰκότως ἂν ὑφ' ὑμῶν, οἳ τίχοιμι τὸ πρᾶγμα πεποιημένοι, μήτε συγγνώμης, μήτ' ἄλλε μηδενός ἐστιν, ἀλλ' ἢ τῶν πλείονος. τὸ ποιεῖσθαι καὶ τὸ πάσθαι *sunt idem: vt* ποιητὸς υἱὸς, καὶ θετὸς υἱὸς, filius adoptiuus, factus, non natus. *Sophocles Antigona,*

ὅτ' αὖ φίλον ποτ' ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς
θέλοιμι θάψαι τῷδε, τοῦτο μηνύσων ὅτι
ἦδ' ὀρθὸν ἢ σώζεσθαι, καὶ ταύτης ἔπι
πλέοντες ὀρθῆς. τοῦ φίλου ποιούμεθα.

Vides idem esse τὸ φίλον θέσθαι καὶ τὸ φίλον ποιήσασθαι. *Dionys. Halic.* ἄρχε ἑλπὶς ἕκαστον τοῦτο πάσχειν. *Paulo antè dixerat* τὸν κρατοῦντα παιδεία ἐποιοῦντο.

Hom. 24.

Pag. 551. 19. ὡς πολίτην *delendum,* καὶ ὅταν ἦσαν *legendum, sine* μὲ.

l. 30. *sic distinguendum,* καὶ τὸν κάμνον τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀπουσίας, τοῦτον, κάμνον πονήμασι ὕπνου. *Persius Satyra* 3.

Nempe hoc assiduè? iam clarum mane fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Stertimus indomitum quod despumare falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur vmbrâ.

Hoc est νύξ, *ad horam vndecimam. potuitne illud melius exprimi, quod Noster ait,* καὶ λαμπρᾶς ἡμέρας ἡμᾶς κάλυπτα ὀλίγη κάλυξις? *quod verbum etiam de mortuis dici solet. Dicimus enim* οἱ ἐν τοῖς μνήμασι κείμενοι, *vt Plato Menexeno. rectè igitur Poeta,*

Inuadunt vrbem somno vinoque sepultam.

Ennius de Africano 3. *de Orat.* Hic est ille situs. οἱ γλυκεῖ κατεχόμενοι ὕπνῳ, *de iis qui profundo sopore demersi iacent. Iliados decimo:*

Ἄλλοι μὲν ῥα θεοὶ νηλειῆς ἄεισαν Ἀχαιῶν
Εὕδειν παννύχιοι, μαλακῷ δεδμημένοι ὕπνῳ·
Αὐτὰρ ὐκ Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα ποιμένα λαῶν
Ὕπνος ἔχε γλυκερός.

Signanter dictum. Aristophanes Vespis,

οὐκ ἀλλ' ὕπνος μ' ἔχει πολὺς σαβαΐτης.

Aristoteles 4. *Metaph. cap.* 23. τὸ ἔχειν λέγεται πολλαχῶς. ἕνα μὲν τρόπον, τὸ ἄγειν καὶ πῶν αὐτὸ φύσιν, ἢ καὶ πῶν αὐτὸ ὁρμώ. διὸ λέγεται πυρετὸς τε ἔχειν τὸν ἄνθρωπον, καὶ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις, καὶ πῶν ἑδέτα οἱ ἀμπεχόμενοι. *Vestis enim συμπεριφέρεται τῇ ὁρμῇ τῶν φορούντων. Vnde amictum habitum dicimus, & Categoriam τοῦ ἔχειν Seneca lib.* 1. *de Ira,* Hæc arma, quæ Aristoteles virtuti dat, ipsa per se pugnant, non expectant manum: habent, non habentur. *Quale est illud Aristippi de Laide,* ἔχω, οὐκ ἔχομαι, *quod illam habuit magis in sua, quàm erat in illius potestate: vel quòd uteretur illa prout volvit, sed non erat totus illi deditus. Æschylus Agamemnone:*

Τόδ' Ἀχαιοὶ τῇδ' ἔχουσ' ἐν ἡμέρᾳ.

Benè

Bene enim Sophocles in Antigonâ:

τὴν γὰ κρατοῦντων ἡ πόλις νομίζεται.

κρατεῖν est κατέχειν, *Arist. Ethic. 7. Ouidius Metam. 1.*

Et cum fulminibus facientes frigora ventos.

His quoque non passim mundi fabricator habendum
Aera permisit.

Rerum naturæ creator Deus non permisit ventis ἄγειν καὶ φέρειν τὸν ἀέρα. & ἔχειν apud Homerum est ἐλαύνειν, agere ac flectere equum aut nauim. Odysseæ 9.

Οἱ δ' ὑπὸ βωμοῖσι πόλον δ' ἔχον ἀκέες.

Vnde λῖαν habenam dicimus, bene agitur Noster, & aptissima translatione:

Classique immittit habenas.

l. 42. ἡμῖν ἐνέδειξεν ὁ Θεὸς ἀξίωσιν χριτῶν, ὑπὲρ τὸ διαφθειρόμενον] *Iuuenalis Sat.* 13.

-- prima est hæc vltio, quòd se
Iudice nemo nocens absoluitur: improba quamuis
Gratia fallacis prætoris vicerit vrnam.

Virgilius,

Quæsitor Minos vrnam mouet.

Ex Græcorum consuetudine, qui solebant δίκας λαγχάνειν. Bud. item illud eiusdem:

--- Cur tamen hos tu
Euasisse putes, quos diri conscia facti
Mens habet attonitos; & surdo verbere cædit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multò sæuior illis,
Quas & Cæditius grauis inuenit, & Rhadamanthus,
Noctes atque dies gestare in pectore testem.

Hic quoq; Habet, *eodem modo positum vides, quem notauimus.*

Pag. 552. 4. *Lego,* τοιοῦτον δ' ἐστὶν ἡ ἀρετή.

l. 9. πολλοὶ γὰ καὶ θεληθέντες] *Vera hæc lectio. Gal.* 6. ἐὰν γὰ καὶ θεληφθῇ τις ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι. *Fortasse hoc spectauit Chrysostomus. lm.* 10. καὶ ἀπέξαντο, se suspenderunt. *Theoc.* ἀπάγξασθαί με ποιήσεις; *Virg.*

--mori me denique cogis.

Prou. ἐν δένδρου καλῷ κὰν ἀπαγξάιμην.

l. 17. ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης πάσης [ἐστίοι]. *Contrà Diogenes se dicebat* κοσμοπολίτην. *Itaq; apud Lucianum interrogatus* ποδαπὸς εἶη, cuias esset? *respondit,* παντοδαπός: Ego sum, *inquit*, non solùm omnium horarum, sed etiam terrarum homo.

l. 28. ἀλλὰ πάντα τὰ τῆς ἐκεῖ πόλεως ἀπολιτεύσατο] *Rectum sine* καὶ. *Nam mox sequitur:* τὰ δ' αὖ πάντα ἐπολιτεύσατο.

l. 35. οἱ πάντες ἕνεκα τούτου ἐποίουν, ἀλλ' ὑπηρετοῦντες τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ] *Sic Plato 7. dicit eos qui liberis operam dant,* ἐξυπηρετεῖν τῇ φύσει, καὶ τῆς ἀθανάτου φύσεως αὐτέχεσθαι. *Phocylides:*

Δὸς τῇ φύσει καὶ σῶσον, τέκνα δ' ἐμπάλιν, ὡς ἔλαχες.

Pag. 553. 20. ἄλλος γάρ ὁ κ. *deleto* γὰ.

l. 21. κλησθείη Θεὸς οὐκ ἐπὶ τῷ δοῦναι τὰ μείζονα] *Ms. sic,* κλησθείη, πολλῷ μᾶλλον· ἅτε γὰ τούτων αἴτιος ὁ Θεὸς καὶ ἐκ ἀνάγκης ὤν. ἐνθυμητέον τοίνυν ὅσον τὸ μεῖζον ἢ ὅσον κρείττων ἐστὶν, ὅσον τὰ μέγιστα.

l. 25. διὰ τοῦ ξύλου ἔλεγον οἱ ξένοι] *Nihil deest: subauditur* γλῶ. *sic dicunt in re* πολεμίᾳ, in hostico.

Pag. 554. 12. *Haud dubiè legendum,* ὁ κυβερνήτης οὐ ἅπτω τὸ πηδάλιον διαβαίνει, ἀλλὰ καταπρὸ ἀσ; *non* ῥᾴξῃ. διαβαίνειν *hic non quadrat,* διαβαλλεῖν *de transfretatione Græci dicunt, vt Latini* traijcere. *Glossarium vetus,* διαβάλλω, διαφέρω, transmitto, trajicio.

Pag. 555. 10. *hîc quoq; legendum,* ἐὰν δὲ πέλαγος διαβαλεῖν ἔπλευσεν. *i.* διαπεράσαι.

l. 12. & 13. *Lege* τῷ τρυφῶντι, τῷ πολυτέλειαν, τῷ ὑπερβολὴν τῶν χρημάτων ἐκβαλόντι ὑπὸ τῆς φ. ἡ.

Hom. 25.

l. 2. *Quamuis omnes, quos vidi, codices habeant* αὐ ἀδελφὸς, *tamen verius existimo* τὰς ἐπαγγελίας δεξάμενοι. *Nam* αὐ λαβεῖν, *non est promissionem accipere, sed promittere per se, vt Latinis recipere: Tullius, spondeo, promitto, recipio. Quod si Paulus ipse sic scripsit, vt nunc est in Græcis codicibus, non seruauit Græci sermonis proprietatem.*

Pag. 556. 5. *Legendum,* ὑπὸ τῆς αὐτῆς καὶ νεκρὰν ἐγεῖραι καὶ ὅτι σωζομένους αὐτοὺς ἐπιπεμψε.

l. 11. ὅτι μὴ θανάτου] *Lege* ὅτι εἰ μὴ θανάτου.

l. 31. ὁ τὰς ἐπαγγελίας δεξάμενος] *Hoc verius propter ea, quæ diximus.*

Pag. 557. 22. αὐτὸν] *Fortassis* αὐτὸ. *refertur enim ad* πνεῦμα.

l. 35 παρέχει] *Fort.* παρέχειν.

Pag. 558. 17. *Legendum vel* ἢ τὸ πολλοστὸν μέρος, *vel* ἢ λίαν ὡς τὸ πολλοστὸν μέρος.

l. 40. *Legendum,* ὅτα πάντας ἐξ ἀργύρου παρ.

Pag. 559. 1. *Lege* οὐχὶ τὰς χεῖρας ὁρᾷς ἐμπεπλησμένας μύρου, ἀλλὰ καί.

l. 4. *Puto legendum* καὶ ποιεῖ χιλίους δυσκόλους, *Vet.* ἐμποιεῖ. *ipsa enim anima dici non potest* δυσκόλυτος, *sed macula animæ.*

l. 7. *Fortè,* ὡς δὲ πανδεὶς αὐάκειαν: *agitur enim de discubitu.*

l. 19. μαθόντες παρ' αὐτοῦ, *melius quàm* ἀπ' αὐτοῦ, *sed vera lectio est,* παρ' αὐτοῦ. *Lucas Euangelio,* ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν. *ad Thess.* 3. *ad.* οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομέν τινος, nec panem alicuius gratis comedimus. *ad Philip.* πεπλήρωμαι δεξάμενος παρ' Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν. *Aristoteles in Oeconomicis de Dionysio Tyranno,* ἐξενέγκας ἤδη σκεύη τὰ παρ' αὐτῷ ἐπώλει, ὡς δὴ ἐνδειαν τούτου ποιῶν, prolata sua vasa vendebat, tanquam egestate hoc faceret. *Dem. ad Polyclem,* καὶ τὰ μὲ παρ' ἐμοῦ ἐξανηλωμένα ἤδη ὁρῶντες, τὰ μὲν τῆς πόλεως ἀναλῶν, τὰ δὲ τῶν συμμάχων ἄποδα, τὰ δὲ τῆς στρατιᾶς ἔπισα, cùm mea iam consumpta essent, *quod in esse vertendum*

dum tria deinceps membra declarant, de personis etiam sic loquuntur. Marc. cap. 3. ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν. ἔλεγον γάρ ὅτι ἐξέστηκεν. i. οἰκεῖοι, καὶ οἱ θεοφορητοὶ, quibus furiosos tradere solemus. Phocylides,

Μηδ' ἄλλῳ θεῷ δωτὸν ἄθρει σκυδάλημα τραπέζης.

Quod conuenit enim Pauli ad Thess. loco.

Hom. 26.

Pag. 560. 35. Lege αὐτὸ quod in margine. Sic etiam Oecumen. apud quem quæ hinc verbatim ferè sunt, tanquam è Photio desumpta ponuntur.

Pag. 561. 11. ἐγὼ ἐζέλετο -- ψυχῇ ad ἐπάσκηψεν l. 12] Ms. sic. ἐγὼ μὲν ἐζέλετο ἐπισκολεῖν ὁ τὸν ἄπιστα χεύνον ἐν Αἰγύπτῳ διαπείρας, μηδὲ ὁπωσοῦν παρὰ τάυτα μηδὲ ἐντέλλεσθαι. ἀλλὰ πυθὸς ἔνεκεν, φησὶ, καὶ τῆς πατέρων καταγελᾶν ἐκεῖ, καὶ τὰ ἑαυτῆ ὀφλᾶν ζωμαγωγεῖν ἐκείνην ἐπάσκηψεν;

l. 22. Legendum ex Ms. ὅπως εἰ μὴ μὴ θανάτου γένεται τοῦτα ἐκείνοις, ὧν οὐκ ἔτυχον ζῶντες, οὐ τὰ μὴ θανάτου ὀφείλοντα.

Ibid. μὴ θανάτου γένεται τοῦτα ἐκείνοις, ὧν οὐκ ἔτυχον ζῶντες, οὐδὲ μὴ θανάτου ὀφείλοντα] Cod. Cr. ὅπως εἰ μὴ μὴ θαν-- Mihi verò, vt hæc intelligam, non ita felix ingenium, quamuis Dounæo probari videam. nam quid est, οὐ μὴ θανάτου ὀφείλοντα; retinendam puto Veronensem lectionem in initio, in fine verò leg. ζῶντες, καὶ μὴ θανάτου γλυκύνεσθαι ὀφείλοντα. nam hoc videtur velle: illa post mortem facta, quæ nec viuentes obtinuerant: nec post mortem futura crediderant. statimq; lege, καὶ γὰρ οὐκ εἶπεν ὁ Ἰωσὴφ, propter connexionem sententiarum. hæc enim sunt instantia, quâ, quæ prius obyciebantur, sunt refutata. Hal.

l. 36. Legendum potiùs προσδέχεσθαι. est enim ταυτολογίαν dicere, πόθεν ὀφείλεται; ἀπὸ πίστεως.

Pag. 562. 17. Videtur legendum, καὶ βλέπε τί διανοεῖται ὁ Παῦλος.

l. 28. τοιαῦτα οἷα ὑμεῖς τὸν ὀνειδισμὸν, ὃν ὁ Χριστὸς ὑπέμεινεν, ἢ ὅπ] Ms. Aug. sic, ὑμεῖς τὸ ἄτοπον ὀνειδίζεσθαι. ὀνειδισμὸν τοίνυν Χριστοῦ φησιν, ἢ ὃν ὁ Χριστὸς ὑπέμεινεν, ἢ ὅπ -- sed Oecumenius melius, τοιαῦτα διανοεῖται τὸν ὀνειδισμὸν -- sequentia etiam ὅτε γὰρ τῆς mut. --- correximus ex Ms. Sunt tamen lectionis Veronensis, quæ in margine retinetur, vestigia quædam apud Oecumen. quem omnino adeat lector: ea autem quæ hic verbatim habentur, iterum citantur è Photio apud Oecum.

l. 39. Pro τοιαῦτα, ταῦτα potiùs legendum videtur, ταῦτα ἐπαθον.

Pag. 563. 5. πάλιν] Fortè πρότερον.

l. 25. Legendum censeo, μέγα μὲν γὰρ τὸ καὶ ἡμᾶς ἐν μνήμῃ ποιεῖσθαι τοῦ Θεόν. magnum est, vt Deus nos habeat in memoria. hoc & proximo membro conuenit, & tractui totius sermonis congruum est.

l. 44. αὐτοῦ melius: certè ὑμᾶς.

Pag. 564. 17. Desunt verba quædam. sic lego, καὶ ἡ ἐυχὴ αὐτῶ, ὅτε πάλιν ὅσους τὰ πεπονθότα ὁμοίως γράμει. φησὶ γὰρ, ἡμᾶς τοιοῦτον, ἢ δικήσεσθαι, διὸ μὴ πάθωμεν. καὶ πάλιν οἱ τρεῖς. absurdum enim est proponere, quantum humilitatis in oratione Danielis fuerit, ipsam autem orationem non ponere. Tria illa verba supplemus ex c. 9. Danielis.

l. 21. Legendum, -σε. ὃτι ὅτι τύπος δ' ἦλτο μόνον.

l. 39. ἐν ταῦτα αὐαγκαῖον] Videtur legendum, ἐν ταῦτα τὸ ἄπτον αὐαγ-- vel ἐν ταῦτα ἄλλο ταναγκ.

Hom. 27.

Pag. 567. 23. ἕτερος δ' ἐτυμπανίσθη τὸν] Nostro ἀποτυμπανισμὸς est ἀποκεφαλισμὸς, quod an ita sit, exquiramus. Dem. Philip. 4. ὡς ὅν ὑμῖν τὴν ἐχάτων ἀσωμύαν τὰ ἀγῶν & ὑμῖν, ὅταν προσικῆ κρεμάσκειν, καὶ τὸν πεφαλότας αὐτοῦ ἐκείνῳ φανερῶς μισεῖν καὶ ἀποτυμπανίσαι. Eodem verbo vtitur ἐν τῷ περὶ τῆς παρεπ. sed quod hoc genus supplicij fuerit, nondum liquet. 2. Macchabæorum, cap. 6. legitur de Eleazaro sene, quem carnes suillas gustare cogebant, ὁ δὲ τὸν μετ' εὐκλείας θάνατον μᾶλλον, ἢ τὸν μετὰ μύσους βίον αἱρεσάμενος, αὐθαιρέτως ὅτι τὸ τύμπανον προσῆλθε, sponte ad tympanum accessit. & mox eodem cap. τοιαῦτα δὲ εἰπὼν, ὅτι τὸ τύμπανον εὐθέως ἦλθεν. Ex his supplicium fuisse capitale constat. Eustathius ἀποτυμπανισθῆναι, τῷ περιελθῆναι ἀποκεφαλισθῆναι. Epigram. ἄξιοί εἰσι τυχεῖν πάντες ἐνὸς τυπάνου. Omnes vnâ cruce digni sunt. Athenæus lib. 4. Εὐφορίων ὁ Χαλκιδεὺς ἐν ἰσχειοῖς ὑπομνήμασιν ὕτω γράφει· ἔδοξε τοῖς Ρωμαίοις προπέμπειν πάντας τοῖς ὑποφύγοις βυλομένοις τὴν χαρακὴν ἀποκτιννῦναι πλέκας, ὥστε τοὺς κληρονόμους κομίσασθαι τὸ ἄθλον, καὶ πολλάκις ὑπογεγραμμένους πλείους δικαιολογεῖσθαι, καὶ δικαιότατον ἕκαστος αὐτὸς ἀποτυμπανισθῆναι. Hæc probant veram esse Eustathij, Nostriq; interpretationem. Eustathius, si satis memini, tradit, τύμπανον fuisse truncum, in quo capita amputabantur. quod cap. 6. 2. Macchabæorum confirmat. at Hesychius, τυμπανίζεται, πλήττεται, ἐκδέρεται, ἐχυρᾶς τύπτεται. quod quidam interpretantur fustibus cædi. Horatius lib. 1. Serm. Sat. 5.

-- donec cerebrosus prosilit vnus,
Ac mulæ nautæq; caput lumbosq; saligno
Fuste dolat.

Hæc retuli, quia Interpretes hîc hallucinantur. reddunt enim alij distenti sunt, quasi in equuleo torqueri significet hoc verbum, & à Berecynthiæ matris tympano deducatur, in quo pellis distenditur. Rectè tamen Beza existimat acerbissimam illam persecutionem designari, quam Antiochus exercuit, quod Macchabæorum locus declarat.

l. 30. ἐλέγξαι] De Elia & Iohanne Baptista dictum, vt puto.

l. 32. ἕτεροι ἐμπαγμῷ, καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλαβον] Hæc quoq; de eadem Antiochi persecutione accipienda. 1. Macchabæorum cap. 9. καὶ ἐξεζήτουν καὶ ἐξεδίωκον τοὺς φίλους Ἰούδα, καὶ ἤγον αὐτοὺς ἐπὶ βασιλέα, καὶ ἐξεθήκων ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐνέπαιζεν αὐτοῖς. & morte eos afficiebat, & vltra mortem sæuiebat ludibrijs. 2. Macchab. cap. 7. μεταλλάξαντος δὲ τοῦτον τὸν βίον, τὸν δ' ἕτερον ἦγον ὅτι τὸν ἐμπαγμόν: quæ qualis fuerit illustrio, quæ

quæ subjiciuntur, docent. καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς δέρμα ζωὴ ταῖς θριξὶ περισύρυτες ἐπρόπιον, εἰ σόγε του, περὶ τὸ τιμωρεῖσθαι τὸ σῶμα καὶ μέλη. *Hoc est, ut Homerus loquitur :* μελεϊστὶ, membratim. 1. *Reg. sive Sam. cap.* 31. καὶ εἶπε Σαὰλ πρὸς τὸν αἴροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου, καὶ ἐκκέντησόν με ἐν αὐτῇ, μὴ ἔλθωσιν οἱ ἀπερίτμητοι οὗτοι, καὶ ἐκκεντήσωσί με, καὶ ἐμπαίξωσιν ἐμοί. *Chimchi :* Ne fecerint, cùm interfecerint me, confossiones vltionis. 1. *Paralip. cap.* 10. *eadem habes totidem ferè verbis. Est igitur* ἐμπαίζειν, *ut Sophocles ait in Antigona,* τὸν θανόντ' ἐπεκτανεῖν, καὶ ἐναλλεῖδαι τῷ κεκμηκότι, καὶ ἐφυβρίζειν.

Pag. 568. 7. *Lego,* ἢ τῷ κτῆσιν αὐτῷ, ἢ ἀμφότερα. ἀμφότ.

l. 26. μᾶλλον δὲ τῷ κυρίῳ τῆς κτήσεως μέρει] *Nihil permutandum. Solenim rectiùs dicitur* κύριον τῆς κτήσεως μέρος, *quàm* κύριον. *Sumptumq; est* ἀπὸ κυρίων τῶν σώματος μερῶν: *ut sunt cor, iecur, pulmones, cerebrum. Unde dicunt* πληγὴν κυρίαν λαβεῖν, lethalem plagam accipere in aliqua partium illarum. *Cic. pro Sestio :* Accusa Lentidium; non percussit locum. *Locus est* κυρίως. *ut* pecuniam in loco negligere, quæstus est maximus, τὸ περὶ χρημάτων καὶ κυρίων ὑφορᾶσθαι, μέγας πρόσοδος. *sic illi dicunt,* καὶ κυρίως εἰρῆσεται, *quod nos,* suo loco dicetur. *Et illud,* Laudas, qui dominos fallunt? in loco verò laudo. καὶ κυρίως δὲ ἐπαινῶ.

l. 38. *Legendum videtur,* ἐκ δὲ ἄλλου σήσειν, ἐκ δὲ σελίνου, ἐξ ἧς ἀπαρθμοῦσιν ἡλίκος πεπόνηκεν· ἀλλά τι.

l. 44. τί δαί; ὁ δαιμόνιον, εἶτα οὐ θρασὺς τοῦτο ὁπωστιοῦν ἂν καὶ ὁ Χριστός;] *Veron.* τί δ' δαιμόνιον, εἶτα οὐ θρασὺς ἄνθρωπος ὁπωστιοῦν, φησὶ, ταῦτα καὶ ὁ Χριστός;

Pag. 569. 4. *Videtur legendum,* ἃ δὲ δὴ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐλέσθαι ἐκ δὲ ὁ Χριστὸς, τὸ μὴ δικαίως διδάσκειν ὑμᾶς, καὶ χωρὶς ἐυχῆς, *pro* οἷς τὸ μὴ δ. *quæ sermo est Atticorum: vel* τοῦ μὴ δ. *vel* ὥστε μὴ δ. *tollenda est* περίφρασις. *Ego nullum alium sensum elicere possum.*

l. 9 τοιούτου ποιῆ] *Sic dicunt,* λόγον ποιοῦμαι, ἐυχὴν ποιοῦμαι, *vel* ποιεῖν ποιοῦμαι, *pro* διαλέγομαι, εὔχομαι, μέμνημαι. *sic supra,* περὶ τῆς ἐυχῆς ἧς ποιῇ τοῦ.

l. 13. πρόσεσι, *quod in Veronensi, minimè mutandum in* πρόσιν. *pendet enim ἐν τῷ ὅτι, non ὅταν. & computandum est cum verbo* παρεσήκασι.

l. 36. *ponendum & legendum,* ὅταν δὲ καὶ ἁπλῶς πάντα συμφορῆται, *uti erat prius in Veronensi, ut seruetur ἀπόδοσις τοῦ τόπου δὲ ἕκαστον.* συμφορεῖν, comportare, *ut* ἐκφορεῖν, exportare: ἐκφέρειν, efferre, συμφέρειν, conducere, prodesse. συμφέρεσθαι, συμβαίνειν, accidere. *Vnde* συμφορὰ, μείζον λέξις. φέρειν, ferre: φορεῖν, gestare: *quamuis Poeta dicat :*

συμφέρτη δ' ἀρετὴ πέλει ἀνδρῶν καὶ μελάθρων.

Pag. 570. 6. *Haud dubiè legendum,* αὖ δὲ ἕτερός τις ἡμῶν ἐν τόπῳ περισπάσῃ, χλευπαίνομεν. *non πρός. Antè enim dixit,* τὸ ἕτερον ἐνεδίζουσι φέρειν. *Dem. ant. Aristog.* καὶ τοῦτο οἶδα, ὅτι χρήματα εἰσπεφάλειν πολλὰ ἐχειροτονήκατε ὑμεῖς, ἐκ τοὺς ἰδίας συμφορὰς ἐνεδίζειν καὶ προσέχειν ἑκάστῳ. *Idem pro Corona :* Ἐγὼ δ' ὅλως ὅστις ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπῳ πρὸς τὸ ζῆν προσφέρει, πολλοῖς αἰῶνος ὑγιαίνομαι. εἰ γὰρ ὁ τὰ βέλτιστα περαίνειν νομίζων, καὶ ἀεὶς ἐν ἔχειν οἰόμενος, οὐδὲν οἶδεν εἰ μὴ ἐν τοιούτῳ μέχρι τῆς ἐπιούσης, πῶς χρὴ ταῦτα λέγειν; ἢ πῶς ἐνεδίζειν ἑτέρῳ; Ego autem omnino, qui homo cùm sit, homini fortunam obijcit, prorsus amentem iudico. Nam si is, qui res suas optimè constitutas arbitratur, fortunâque vti videtur benignissimâ, non exploratum habet, hoc statu mansuram vsq; ad vesperam, quomodo de hac licet dicere, aut exprobrare alteri? *Theognis :*

Μηδενί κε πονίην δυμόφθορον αὐδρὶ χαλεπθείς,
Μηδ' ἀχεμοσύνῃ, Κύρνε, κακὴν φορέειν.

Dio Cassius lib. 46. *refutans sub persona Calvi secundam Ciceronis Philippicam,* πόσῳ σοι κρεῖττον ἦν, αὐτὴ μὲν τῆς δεκάτης, ἣν Ἀντωνίῳ ἐνεδίζεις, αὐτὸν μαλακίαν καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀποδέδυσθαι; αὐτὴ δὲ τῆς ἀπιστίας, ἣν ἐμοὶ νῦν προφέρεις, αὐτὸν μήτ' ἄπιστόν τι πιστεῖν, μήτ' αὐτοπολεῖν. *Aut hoc satis est testium, aut nescio quid sit satis. Vides in his omnibus exemplis* ἐνεδίζειν καὶ προσφέρειν, *ut paria iungas : sicuti Noster, cum primo dixisset,* αὖ δὲ ἕτερός τις ἡμῶν ἐν τούτῳ περιστάσῃ, χλευπαίνομεν: *subdit* ὅπου σοὶ τὰ ἁμαρτήματα κρίζεται, ὅταν ἕτερόν τι ἐνεδίδωσι φέρειν, *est in lucem proferre aliquid absconditum: ut*

Quicquid sub terra est, in apricum proferet ætas.

Nolumus autem vitia atq; peccata nostra proferri palam.

l. 7 *quod sequitur lego,* χλευπαίνομεν, ἀγειρόμεθα, *ut seruetur,* ἢ παίσωσις. *Et paulo post habes l.* 14. ἐὰν μὴ ἐγκώμια παρ' ἑτέρων ἀλλᾶς, ἀγειρόμενος, *quod cùm sit verbum neutrum, non passivum (non enim dicimus* χαίρω, χαίρομαι, *quod Aristophanes ridet in Datide Persarum Satrapa, cùm voluit* ἑλλιβανίζειν) χλευπὸς χλευπαίνω, ἄγειρος ἀγειρόμαι, συχρὴς συχρεύομαι, αὐτοπαθῆ sunt omnia.

Hom. 28.

l. 38. ὅσα δὲ ἰματ.] *Ms. ista sic legit :* ἅπερ ἦσαν ἀπείροι. ὅτι δὲ ἰμάτιον εἶχόν, φησι, περικαλύπτεσθαι ὅταν δέῃ ὑποκολπίζεσθαι.

l. 44. *Lege,* καὶ πεπραγμάτων τῆς ἐπεῖγ.

Pag. 571. 9. *Forte* ὧδ' ὅτι ὁ ἐρημίας.

l. 37. *Videtur Chrysost. legisse* πεπαίδευκεν ὑμῖν νόμος, ὃς οὐκ ἐμβρύοις, πάντα ἐπόδ. *ut in margine est annotatum. exponit enim* πάντα τίνα; ὕπνον, ἀλαζονείαν, τὸν λογισμὸν εὐτελῆ. *Sed hoc probari non potest. Distinguendum est igitur, ut omnes habent codices,* ὃς οὐκ ἀποδέδωκε πάντα. ὄγκον *autem interpretor, non pondus, sed quod Iohannes vocat* τὸν ἀλαζονείαν τοῦ βίου, *quam opponere videtur* τῇ εὐτελείᾳ. ἣν πεπελεσένων ἐν μηλωτῇς &c. *quæ quasi moles, aut pondus deprimens, nostrum in stadio vitæ cursum impedit. Euripides Phœnissis :*

ὄχει τὸν ὄγκον Ἄργος Ἑλλήνων ἔδρᾳ.

Paulus 2. *Cor.* 5. βάρος δόξης.

Virg. lib. 1. --Ingenti mole Latinus
Quadrijugo vehitur curru.

Sermus, pompa, ambitione. *Vult igitur Christianos, non opes, non potentiam, non gloriam, nihil denique affectare terrenum, aut* περισπᾶσθαι, *quæ cursum eorum ad cœlestia retardent, sed hæc om-*

nia

nia abijeere, vt sint expediti ad stadium hoc decurrendum.

Pag. 572. 5. τῶν ἐυπεῖσαιτον ἀμῦπίαν] *Noster exponit,* ἐυπεῖσαιτον, *ἤτοι τῶν ἐυκόλως πεῖσαμβόλων ἡμᾶς (vt Nostri fere vertunt) ἢ τῶν ἐυκόλως πεῖσαιτον δυναμβόλων παθεῖν. μᾶλλον ἢ τοῦτο. Quas expositiones quia pauci videntur intelligere, explicandæ sunt. Superiùs docuimus* πεῖσαθαι *esse vitare,* ἐυαχώπαθαι. *Nam qui volunt, vt inquit Horatius,*

--puteum vitare patentem,

aut salebras in via declinare, circuitu quodam de recto itinere deflectunt: vnde verbum Latinum vitare, est quasi itare & cedere de via, vt Grammatici docent. Iosephus de Essenis, τὸ ἢ ὀμνύειν διαφορίντως αὐτοῖς πεῖσαιτο. *Iam redeamus ad Chrysostomum. Dicit* ἐυπεῖσαιτον ἀμῦπίαν *ἢ), τῶν ἐυκόλως πεῖσαιτον δυναμβόλων παθεῖν. i. vt ego interpretor, τῶ εὔκολόν ἔϛι πεῖσαθαι,* quod facile est euitare, *si vigilantes & attenti sumus: vel τῶ ῥᾴδιόν ἔϛι πεῖσαιτο,* quod nihil negotij est amoliri, *ἢ διακρύσαθαι,* dispellere. *Horat.*

-tu pelles omne quod obstat.

Qualis est apud Aristotelem αὐτοπείσαιτος, *cùm contrarium contrario pellitur. Synesius,* ἐκ ἰδίλει ἄδραμβόνα ἀλλὰ τὸ φῶς ἢ τὸ σκότος, ἀλλὰ νόμῳ φύσεως αὐτοπείσαιτα, *sed lege naturæ cedunt alterum alteri. Ad priorem interpretationem pertinet hoc Arist. 4. Phys. cap. 5.* τῶν ἢ κινεῖται τὸ ῥητόμβρα, τῶ ὥσαιτος μὴ ἀδραμβύου, ἢ δ' αὐτοπείσαιτον, ὥσαιρ ἔνιοί φασιν· ἢ διὰ τὸ ἀδύνατον τὸν ἀδύνατα ἔχειν δάπλω κινεῖσθαι τῶ ἀδύνατος φορᾶς. *Lucretius lib.* 1.

Cedere squamigeris latices nitentibus aiunt,
Et liquidas aperire vias, quia post loca pisces
Linquant, quò possint cedentes confluere vndæ.

Hoc confluere, *est* αὐτοπείσαιτος *philosophi.*

Pag. 573. 7. *Post* τὸ κατηγόρημα, *deerant* ξένον τοῦτο, *supplenda ex Ms. Crashawij nostri.*

Ib. Ϛωϊκῶς κατηγόρημα] *Si hîc suppleamus* ξένον τοῦτο *è eod. Crashawij, vt vult Dounæus, locus aliter est legendus, distinguendusq;. omissis enim iis, πολὺ ἀνθρωπολωβώτερος ἂν ἔχει, quæ ex Ms. Augustano supplenimus, legendum,* χρὴ ἐλέγετο (ταῦτα ἢ αὐτῷ Ϛωϊκῶς κατηγόρημα) ξένον τοῦτο. *Sed alterum magis placuit.*

Pag. 574. 1. καὶ τὸ τοιαύτῳ περιδεῖναι.

l. 41. *Lego,* γένοιτο ἐν τοῖς ἐμοῖς, *deleto τό. Mox enim sequitur* ἐκεῖ, *pro quo lego,* τὰ ἐκεῖ.

Pag. 576. 2. ὅπ χρεὼν ἡμῖν ὁ δεῖ] *Melius legitur* χρεὼν πάντων *ex Ms.*

Pag. 577. 41. τῶ ἢ φόβου καὶ τῆς βασιλέως ὁ πεισελεῖται. *i.* si enim pro reuerẽtia tui vir tuus hoc vt modestus non dixerit, at tacitus te condemnabit: inuidiam autem & malcuolentiam non dissimulabit. πεισέλλειν *est* contegere, celare, occultare aliquam turpitudinem. *Hîc sensus liquidus est.*

Pag. 578. 18. *Melius est* ἀπόθεσιν.

Pag. 579. 1. καὶ βασιλέα μὲ τὸν ὄπ γῆς ὑσᾷ, *ad* ἀλλὰ καὶ ἢ σκηνοῦσθαι *lin.* 3.] *Hæc ex Ms. Aug. substituimus. in quibus si expunges* ὥσε *ibi,* ὥσε μὴ μόνον κατεξ- ορᾶν, *melius feceris. Veronenses sic habent hunc locum.* βασιλέα τὸν ὄπ γῆς ὁρᾶμβν, καὶ θαυμάζομβν. ὅταν ἢ καὶ βασιλέα καὶ νυμφίον ἴδῃς, καὶ βασιλέα καὶ νυμφίον ἀμφότερα, πολλῷ μᾶλλον σεμνύμως κατανήχεσθαι ἐχρῆν. ὅντως ταῦτα μὲν σοὶ, ἐκεῖνα ἢ ἀληθῆ. ὅταν ἢ καὶ βασιλέα καὶ νυμφίον ἐν ὀργαῖς καὶ κατεξουδῶσι καὶ σκηνᾷ. *inde fortassis in iis quæ edidimus leg. in princ.* καὶ βασιλέα μὲν καὶ νυμφίον τὸν ὄπ γῆς &c. *sic enim melius curret comparatio, vt* βασιλεῖ καὶ νυμφίῳ *ἐν τῇ γῇ opponatur* βασιλεῖ καὶ νυμφίῳ ἐν ὀργαῖς. *Reliqua verò Veronensia confusiora sunt, quàm vt facilè emendentur.*

l. 3. *Dele* ὥσε.

Hom 29.

l. 26. πάντα] *Fort.* πάντη.

l. 33. πεῖρασθε ὑμᾶς ἐκ ἔλαφον, εἰ μὴ ἀνθρώπος, τυτί ἐϛι, μικρὸς. *Rectè. Dem. contra Midiam,* πόσα καὶ φέρασις ; τίς ἀνθρωπίνη καὶ μετρία σκῆψις, *i.* quam saltem hominis sit obtendere. *Horat. lib.* 2. *epist.* 2.

Interualla vides humanè commoda.

i. parum commoda, vt sunt res humanæ. *Greg. Nazianz.* ὧν μὲν ὄπ πάντα καὶ πάντων, θεὸς ἢ θεῖος, καὶ μακρᾶς ὑπερόχους. ᾧ ἢ ἔοικεν, ἀνθρωπίνης τε καὶ ἐλαφρᾶς. *Sic Hebræi quoq; excellentiam cuiusq; rei notant Dei nomine adiuncto.* Montes enim Dei, & cedros Dei, *dicunt, i.* præaltas, atque præcelsos. *Nos quoq;* diuinum *dicimus quicquid excellit, & nostrum modum excedit. vt Cic.* diuinum ingenium, diuinam eloquentiam. *Plut. in Cesare,* ὧν ἀμοιρίπως ἀνθρώπου τῶ τὸ μέγα. *Pollux* ἐν τοῖς συνωνύμοις, δίφορον, ἀνθρώπινον, ἐυφόρως, ἀνθρωπίνως.

l. 38. *Malleni,* οἷς κινδυνίως ἐκίνητε.

Pag. 580. 2. *Puto legendum* τῶ θεοῦ ἄρχον ὄπ τοιαῦτα δυνᾶσθαι τὸν διάβολον, ἢ τὸν ἀπιπαιόμενον, θεοῦ συγχωροῦντος. *Sequentia confirmant. Vide Interpretem.*

Ibid. δυνᾶσθαι, ἐκείνου συγχωροῦντος] *Vetus,* Dei opus est posse eos talia sustinere. Ipso namq; permittente, iusti pressuras varias patiuntur. *Vnde fortassis leg.* τοιαῦτα φέρειν δυνᾶσθαι. ἐκείνου γὰρ συγχωροῦντος, οἱ δίκαιοι πολλὰς θλίψεις ὑπομένουσι.

l. 18. μαστιγοῦται. ἀλλ' ἐκ αὖ] *Ms. Aug.* μαστιγοῦται. πάντα γὰρ τὸν υἱὸν μαστιγοῖ. τὸ ἔν ζητούμενον, δεῖξαι εἴ τις υἱὸς ὁ μαστιγούμενος. ἀλλ' ἐκ.

Pag. 581. 26. καὶ ἑτέρως μοχθῶν *legendum.*

l. 44. *Legendum,* σὺ δ' ἄλλων κεχυκινημάτων. *Sic enim Erasmus producens & emendans hunc versum trochaicum,*

μήτε δὴ Λύδων κεράνκας, μήτε μαστίγων φόρους.

Hesychius : κεράνκλων, βρῶμα λύδιον ἐξ ἁμάτος, καὶ ἄλλων ὑδυσμάτων συγκείμενον: *& quicquid compositum ex variis speciebus, hoc nomine dicitur.*

Pag. 582. 1. χρὴ κρυπτὸν ἐνεχθέντες *melius.*

l. 2. ἐκ κακῶς κατέρχεται, *absolutè melius, aut si quid addendum*

addendum est, τὸν βίον potiùs, quàm τὸν ζωλύ.

l. 35. *αὐ κατηγόρω*] *Disputârat aduersus eos, qui corpus tanquam absolutè malum arguebant, ostenderat ǵ magnam è corpore vtilitatem accedere: hic ergo ad hunc sensum concludit: etsi μυελώδους ventri maledixeris, oportuit te tamen non ventri, sed cupediarum immoderato vsui maledixisse.*

l. 37. *Quod editum, mutari non est melius.* ὥσπερ αὖ εἴ τις εἰς ἀμάραν λαζῶν τὸ στόμα ἐμεδάλλοι, ἔπου χ' ὁ εἰς γαστέρα ἐμεδάλλων· μᾶλλον ἢ οὐχ ὕπους, ἀλλὰ πολλῷ χείρων. *Ms.* εἰς ὑδροῤῥοῶν ἀμάραν. *quod glossema arbitror τῶ εἰς ἀμάραν. sic enim Eustathius interpretatur. Strabo* cloacam ῥινῶχον *vocat, quia propter graueolentiam praetereuntes ἐπιλαμδάνομαι τὸν ῥῖνα. Iliados φ.*

ὡς δ' ὅτ' αὐηρὸς ὀχετὸς ὑπὸ κρημνῶν μελανύδρου
ἄμφυτα χ' ὑπνους ὕδατος ῥόον ἡγεμονεύῃ,
χερσὶ μάχλλαν ἔχων, ἀμάρης δ' ἐξ ἔγματα ἕλλῃ.

ἔγματα *sunt* obices *quæ cursum aquæ morantur. Noster pro* cloaca *posuisse hoc nomen videtur. Apud Poetam est,* riuulus, *vel* aquæductus, ὑδραγωγός

l. 42. *τῆς ἐν σωφδεῖ φολήψεως*] *Vulgari præiudicio.*

Pag. 583. 23. *Legendum* ἄφρ μὴ αὐτὰ ἐκκλύσαι τῇ πυρᾷ· ὑπὸ τοῦ κλύζειν. *probant sequentia,* ὥπω χ' ὑ ἄμφυτος ἐπιθυμία, ἐὰν αὐτὰν ὑπέρωλζον διαῤῥύῃς. ὑπέρωλζον διαῤῥύηναι, *est* ἐκκλύζειν.

l. 24. *διασπάντα*] *Addit codex Crasb.* χερποφορήσωμεν προσηκόντως. *quæ si admittamus, locus aliter legendus, & distinguendus: εἰ μὴ τοῖτον (sic etiam prius Veronensis) ἀχ. τ. σ. κατασκεδάσωμεν μ. α. μ. ε. α. φ. χ. κ. χ. φ. κ. - - (χ' γὰ ἐκεῖνος σώλοκας αὐτὰ χαρ. εκ. διασπάντα) χερποφορήσωμεν προσηκόντως.* H.

Hom. 30.

l. 43. *Lege ὅτε συμδαίνῃ.*

Pag. 585. 4. *Censeo legendum, ἀγαδὸς μὴ εἶτα, ἢ γαμεῖτα.*

l. 8. *ἢ τὸ κωλύειν τοῦτον ὑπὸ τῆς πίστεως δεδεῖσθαι μὴ κωλύειν*] *Mutata iam sententia, retinuo è margine τῆς κωλ. sensus est: Nuptiæ non alias nobis sanctitatem conciliant, quàm prohibendo nos eam, quæ à fide est, sanctitatem contaminare.*

l. 43. *Legendum, ἐκ ἐχρῶ τε πρὸς τὸ λύσ ὁρᾶν.*

Pag. 586. 12. *Lege δι ὁ, πδή ποτε.*

l. 21. *αὐαχαίτισον*, cohibe, retrahe. *Dem. Olynth.* 2. ὅταν ἢ ἐκ πλεονεξίας χ' πονηρίας τις, ὥσπερ ἵππος ἐρύσῃ, ἢ πρὸς τοῦτο φέρασις, χ' μιχρὰν παῖσμα ἅπαντα τὸ ἁρπαστ. χ' ἀλλυσι. *translatum ab equis, quos inbis prehensos reflectimus.*

Hom. 31.

Pag. 587. 13. ἐν *Cωνοδίᾳ πολλῇ*] In magno comitatu. *Luca* 2. νομίσαντες ἢ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι,

ἦλδον ἡμέρας ὁδόν. *sed ibidem est* ἐν τῇ ὑποφέρειν αὐτοὺς, ὑπέμεινεν Ιησοῦς ὁ πεῖς ἐν Ιερουσαλὴμ: *vt videndum sit, annon hic etiam melius sit legi,* ἐλόμενος μή τις ὑπέμεινε. *sed nihil statuo. Geographus sæpe vtitur eodem vocabulo. Sic autem Noster interpretatur,* μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. *i.* μή τις ἀπολειφθῇ τῆς χ. τ. θ.

l. 41. τοῦτο οἰκείως πρὸς αὐτοὺς] Corrupta, vt puto.

Pag. 589. 6. *Fort.* παρέδλεψε.

Pag. 590. 8. *Videtur legendum,* χ' *Cωσεγῶς αὐτὰ προσφέρῃς τῷ Θεῷ. sic & lin. vlt.* ἐξομοίωσεις αὐτό.

l. 15. *Pro certo legendum,* δῆλ τύτων αὐτῷ λόγους δίκλω. *probant quæ mox sequuntur,* ἐλέγξω σε ὑπὸ τοῖς ἀπάντων ὀφθαλμοῖς πδεὶς ἀμφιτήματα: *vsitatum loquendi genus vt l.* 10. *huius pag.* δῆλ τῆς οἰκουμένης ἀπόσης ἐς μέσον φερομένων αὐτῷ, χ' ὑπομνδομένων δῆλ πάντων, χ' φίλων χ' ἐχθρῶν, χ' ἀγγέλων: coram omnibus amicis & inimicis Angelisq;. *sic pag.* 589. 42. ὁμ' τοῦ Θεοῦ ὁμολόγησον, δῆλ τοῦ Δικαστοῦ, coram Deo confitere, coram judice. *sed de hoc suprà dictum.*

l. 18. *Fort.* ἢ ὠμότης χ' ἀπειρία. ὠμὸς χ' ἀπλωὺς *sæpè vt paria apud Plutarchum copulantur. at lin.* 24. *habes* ὠμὸς χ' ἀπαθρώπους.

l. 20. ἄρα ἐν γαμίᾳ γάρα ἐν παιχνίοις] *Fuit hoc nomine* Δικαστήριον *Athenis latens & abstrusum. Hesychius.* Φδεῖον, λάθρα γινόμενον, ἐπίκρυφον. *Philosophus* ἐν τῇ πεδάδῳ τῆς ῥητορικῆς, 8. *Top.* πολλῶν γ' ὄντων ἄδηλον ἐν ὁπόσῳ τὸ ψεῦδος. διὸ χ' λανθάνουσιν ἐνίοτε οἱ ἐρωτῶντες, ἐν φδαδύτῳ προτείνοντες, ἃ χρὴ αὐτὰ προτεινόμενα, ὃν αὖ τρόπον. quare fallunt interdum qui interrogant, inculcantes propositiones, quas per se propositas nemo concederet. *Harpocration,* χ' μεταφορᾶ ὑπὸ τῆς ἐν τοῖς φορτίοις παρεμδολῆς, τετῆσι, παρεμπλοκῆς.

l. 27. *Lege,* ἐλέγξει αὐτούς.

Hom 32.

Pag. 591. 43. *Legendum,* ἢ θαυμαστὸν ὁμ' τοῦ καῦ, ὅτι χ' αὐτὸς ὁ εἰς τὸν. *inductis cæteris.*

Pag. 592. 2. Καὶ τινὲς μᾶλλον δικαίων τετελειωμένων] *Sunt alijs alij perfectiores in hâc vitâ: sed omnium perfectissimi, qui vitam finierunt vel martyrio, vel multis afflictionibus propter iustitiam. τέλειος γὰρ θανάτου τὸ μαρτύριον, ait Epiphanius. hinc Christus nuntium hunc Herodi remisit,* περιδόντες ὅπερ τῇ ἀληθείᾳ τοῦτο, ἰδοὺ, ἐκδάλλω δαιμόνια, χ' ἰάσεις ἐπιτελῶ σήμερον χ' αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι, *passionem innuens. sic ad Heb.* 2. ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ δι' ὃν τὰ πάντα, χ' δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. *non sunt igitur reformidandæ vel afflictiones, vel mors ipsa, quæ perficiunt nos atq; consummant. Clemens Alex.* στρωματέων 4. αὐτίκα τελείωσιν τὸ μαρτύριον καλοῦμεν, ἐχ ὅτι τέλος τοῦ βίου ὁ ἄνθρωπος ἔλαδεν, ὡς οἱ λοιποὶ, ἀλλ' ὅτι τέλειον ἔργον ἀγάπης ἐπεδείξατο. χ' οἱ παλαιοὶ ἢ τὴν παρ' ἄλλοις, τὴν ἐν πολέμῳ ἀποθανόντων τὴν τελευτὴν ἐπαινοῦσιν, ἢ τὸ βιαίως ἀποθνήσκειν συμδαλλόντως,

τος, ἀλλ' ὅτι ὁ χθὲς πόλεμον τελευτᾷ, ἀδικὸς τῷ δανεῖν ἀπάλλαττει, ἀποτιμᾶσθαι τῷ σώματι, καὶ προκαμὼν τῇ ψυχῇ, ὑπὸ καταμελαγχολίας, οἷα πρὸς τὰς νόσους πάσχουσιν οἱ ἄνθρωποι. ἀπαλλάττονται γὰρ δηλονότι μόνοι, καὶ ἀμεταβλήτοι τῷ ζῆν. διὰ ταῦτα ὑπὸ καθαρᾶς ἀπολύσεως τοῦ ψυχροῦ, ἀλλ' ὥσπερ μολυβδίδας ταῖς ὀπωρίμοις βδ' ἑαυτῆς φερομένοις, εἰ μή πως τέτων ἐλλόκμοι κατ' ἀρετὴν γένοιντο. *Hæc Platonis opinio est, opinor, 5. Legum. Turcarum etiam* ψυχοπόλος *beatitudinem illis pollicetur æternam, qui fortiter in bello mortem oppetunt, & bellum appellat* viam cœli.

l. 24. ἄλλως γ' ἴσως.] *Veronenses sic:* ἄλλως γ' ὁ νομοθέτης ἐν πνεῖ φαίνεται φοβερὸς καὶ κολ.

l. 32. σαλπίσει γὰρ φησι *vsq; ad* φοβερὸν ἐμφαίνει *l.* 36.] *Veronenses sic:* ἐν τῇ ἑβδόμῃ σάλπιγγι πάντες ἀναγκάζεσθαι δεῖ. ἢ γ' τῆς φωνῆς σάλπιγξ τοῦτο ποιεῖ· πάντα τοίνυν τότε αἰσθητὰ, καὶ ὄψεις, καὶ φωναὶ· πάντα νεκρὰ καὶ ὁράματα νῦν, καὶ κτήνη, φησι, πολιὰ λῶ. ἐπεὶ καὶ γὰρ ὁ Θεὸς λέγεται πῦρ εἶναι, καὶ ἐν τῷ βάτῳ ὅτως ὀφθῆναι, καὶ διὰ τοῦ κτενοῦ τὸ πῦρ δίκτυον (*ubi videtur redditio deesse: quid enim est quod respondeat τῷ,* ἐπειδή;) τί γ' ὁ χόφος, καὶ τὸ αὐτὸς; πάλιν τὸ φοβερὸν ἐμφαίνει.

l. 37. τὸ ἀνθρώπινον λῶ. ἔδει τοίνυν αὐτὸ διαίσεσθαι τέτοις] *Ms sic:* τῷ Ιουδαίων, καὶ ὡς δεῖ τὸ πλεῖστον ἀγνωμοσύνῃ βιοῦσι (*mauult Donnæus* συμβιοῦσι) ὑπὲρ τοίνυν τοιούτοις ἦσαν ἀεὶ, καὶ ἔδει διαίσεσθαι, τοῖς τοιούτοις αὐτοὺς διαίσεσθαι. *Mihi verò magis placuit illud Veronense.*

l. 41. τί ἦν; ἀποκρίνεται] *Hæc ex Ms. reposui, quia intelligebam. Quæ enim Veronenses habent, ego earum capax non sum. sunt autem hæc:* τί ἔν; ὁ Θεὸς ἀποκρίνατο φωνῇ ἀμυχρᾷ ἔν. ἀλλ' ὅτομα αὐτῷ κελεύσω παρεῖναι τοῦτο, μὴ σφυδλῶσαι αὐτοῖς λέγον ἀνωθεν.

Pag. 593. 1. ἄρα αὐτοὶ γένονται] *Quomodo hæc sequuntur, non video.* H.

l. 3. δείξωσιν, ἐγὼ γ' κἀκεῖνα *vsq; ad* ἡμερώτερα *li.* 5.] *Veronenses sic,* δείξωσι, καὶ ταῦτα χρείττονα καὶ θαυμασιώτερα καὶ ἡμερώτερα (*Interponit hic cod. Crash.* τὰ ἡμέτερα) ἀλλὰ γὰρ μεγάλα, ὅτι ἀκμαιοὶ ὄντα, καὶ μείζονα, οὐ σεμνότητα μᾶλλον δεῖ.

Pag. 594. 8. *Mallem* ὡς εἶσιν αὐτῆς ὑπολαβοῦσα καθαρᾶς, liquidò. *Lucretius, lib.* 2.

--neque vllam
Esse voluptatem puram liquidamue relinquit.

Pag. 595. 19. *Legendum,* οἱοὶ γὰρ ἑλκόωντες, ὀλίγα γ' δάκνοντες, *& sic ferè Veronenses.*

Hom. 33.

Pag. 597. 15. *Legendum* διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ προφέρεσθε. *vt ad Ephes.* 4. περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας [*Et tamen* περιφ. *apud Iohan. nostrum aliquoties hoc in loco*] *Omnes quos vidimus Græci codices Noui Testamenti habent* περιφ. *quanquam non male legisse Noster videtur* βραφ.

l. 17. ἐνταῦθα τὸ χθὲς] *Ms. sic:* τί ἔστιν ὁ φησιν ἐνταῦθα ; Ιησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὸν αἰῶνας. τὸ χθὲς, τὸν παρελθόντα σημαίνει χρόνον, τὸ, σήμερον, τὸν ἐνεστῶτα, ὁ αἰὼν, τὸ ἄπειρον, καὶ λήξιν οὐκ ἔχον.

l. 32. *Reperies aliquid deesse. sic legimus:* μὴ γὰρ ἄ παρ. φησιν ; παραπρεσβύω καὶ σφοδρότερον, ἐκεῖνος δὲ καὶ τοῖς ἱερ. μετεῖδ. αὐτῷ. *vt pag. priore,* ὡς μηδ' ἀρχιερεῖ δίκην ἔδ) μετέχειν αὐτῷ. *Vel sic potiùs,* παραπρεσβύω μὴν, ἀλλ' ἐκεῖνος σφοδρότερον ἢ καὶ αὐτοῖς. *Prohibet observationes ciborum & cæremoniarum.* Et nos, *inquit,* quædam obseruamus circa altare nostrum, sed non tam districtè, quàm illi. illorum enim ne sacerdoti quidem licet vesci victimâ.

Pag. 599. 10. *Videtur legisse Chrys.* παραφέρεσθε, *sed* περιφέρεσθε, *receptum.*

l. 12. μάλιστα γ' τὸ πᾶν βρωμ.] *Veronenses sic:* πολύπλοκον γὰρ τὸ πᾶν βρωμάτων μάλιστα. καλ.

l. 33. δείκνυσι γὰρ ὅτι] *Veronenses sic,* δηλοῖ, δηλονὸς ὅτι οὐκ ἐκεῖνα ἀπλῶς λῶ, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἃ εἰκονομία ἔξω πάντως λῶ. ἔξω ἀλλ'. *Crash. codex postrema verba aliàs legis, λῶ. οἱ γὰρ καὶ ἔξω, ἀλλ.*

Pag. 600. 13. *Legendum vel* ἅ, π χρὴ, *vel* καθὸ χρὴ, *vel* ὡς χρή.

l. 15. *Multò melius legitur in Veron.* ἐν πνίφ ἐσμὲν ; ἐυχαριστῶμεν. ἐν νάφῳ ἐσμὲν ; οὐχ. συκοφαντίμβλα ; εὐχαρ. *figura est enim* τὸ καθ' ὑποφορὰν, καὶ ἀνθυποφορά. *Elegantior est autem figurata oratio, quàm recta.*

Hom. 34.

Pag. 601. 26. *Lege* καὶ φάλαγγος, ἢ στρατόπεδα.

Pag. 603. 19. *pro* ἐκ τῆς γῆς *est apud Paulum* ἐκ τῶν νεκρῶν.

Pag. 604. 29. μετὰ τῶν κάνθων] *Hoc rectum videtur. Dicunt enim nauigatores,* ἀνέμων κρατοῦντες.

l. 31. ἡ αὐτῆς π. δρόμον.

Pag. 605. 11. ὑπεναντιώτερα, *verius, cum sequatur* ὧν τάχιον.

NOTÆ

NOTÆ
IN CHRYSOSTOMVM IN ACTA APOSTOLORVM.

DE auctore harum in Acta Homiliarum magnam esse inter doctos video controuersiam. Erasmus in Epistola quadam ad Constallum, magnum suo tempore ornamentũ Angliæ, in volumine floridarum: *Ex Chrysost.* inquit, *in Acta verteram Homilias treis: cuius operæ me pœnituit, cum nihil hic viderem Chrysostomi: Tuo tamen hortatu recepi codicem in manum: sed nihil vnquam legi indoctius. Ebrius ac stertens scriberem meliora. habet frigidos sensiculos, nec eos satis commodè potest explicare.* Hæc ille, seueritate plusquam censoriâ vsus. Idem tamen in præfatione huic libro Latinè verso præfixâ haud paulò mitiùs, *subdubitare se, quòd stylus haberet concisum quiddam & abruptum, id quod à phrasi Chrysostomi videbatur alienum. si docti tamen, inquit, censebunt opus Chrysostomo dignum, se libenter hoc, quicquid est, suspicionis positurum,* quam tamen haud temerè concepisse sibi visus est. Atque vt Erasmi suspicionem augeam, addo perplexa & inuoluta hîc reperiri complurima, pleraque aspera & salebrosa, ἀσυνδέτους multa, ab alio argumento in aliud saltum potius quàm transitum, textum bis percursum magis quàm explicatum, solennẽ illam cantilenã, Ἰδω δὴ ἄνωθεν τὰ εἰρημένα, vel τὰ αὐξησμένα, sexcenties ad nauseam vsq; inculcatam. In summa, destituta ferè omnia ijs luminibus, ijs orationis ornamentis, quibus disertissimus vir CHRYSOSTOMI nomen apud posteritatem inuenerit. Tantum abest, vt Iacobo Billio assentiar, qui, siue odio Erasmi stimulatus, seu quo alio partium studio abreptus, *Græco codice nihil aut fingi posse elegantius, nihil quod Chrysostomi phrasin melius referat.* Quanto rectiùs doctissimus vir Flaminius Nobilius: *Omnino* (inquit) *hi commentarij in Acta parum explere animum lectori possunt. scatent enim mendis, suntq; ex varijs, vt puto, librariorum scriptis, Chrysostomi orantis sententius, quoquo modo potérant, excipientium male congmentata.* His accedat Photij auctoritas, qui Chrysostomum quidem in Acta commentatum esse prodit, sed Homilias numerat non plures quinquaginta, easque multò elegantius scriptas censet, quàm sunt illæ in Genesin: πλέπλωται ὁ ὅμως (scilicet, phralis Homiliarum in Genesin) τῆς ἐν ταῖς πράξεσι φράσεως, ὅτι τὸ ταπεινότερον ἀπηλλαγμένη: quod apertè, vt mihi quidem videtur, si de hisce accipias, secus est. Atque hæc ferè sunt, quæ in eam partem afferantur. Quæ tamen omnia eam vim non habent, vt mihi vel tantillum persuadeant γνήσιον hunc fœtum, etsi minus fortasse ὡραῖον, à γνησίῳ patre abiudicare. Ac primò, ramenta quædam passim apparent, quæ nonnisi ab aurea illa vena manare potuerunt. At multa sunt, inquis, plumbea. respondeo, procliuius esse χρυσορρήμονι nostro alicubi humi repere, adeòque iacere, quàm alij ad eius altitudinem assurgere: vt propter aliqua admirabiliter scripta malim Chrysostomum inscribere auctorem, quàm alium propter nonnulla humiliùs. Deinde quis nescit, non eosdem esse omneis omni tempore? aliter eloquentiæ Latinæ princeps dixit adolescentior, aliter iam consularis. Et de Chrysostomo nostro verissimè Photius, ipsum Antiochiæ, semotũ a publicis curis, multò accuratiùs limatiúsque scripsisse, quàm eundem Constantinopoli διεχρίνοντα: in quod tempus hæc, quæ in manibus habemus, incidisse luce clarius est. De numero Photiano respondeo, idem obijci posse de homilijs in Genesin, quæ sine dubio germanæ sunt, & non plures Photio vnâ et sexaginta, cùm tamen omnes nostri codices septem & sexaginta præferant, vt vel Photium hîc & ibi memoria lapsum esse necesse sit, vel in codices incidisse minùs integros, vel oscitantes librarios hîc pro vi facili lapsu scripsisse v'. Has enim esse, quas iam manibus terimus, non alias in Acta homilias à Photio intelligi, verba ipsius apertè declarant. αἱ γὰρ εἰς τὰς πράξεις ὁμιλίαι πεντήκοντα μέν εἰσι, ἀριθὸν δὲ ὅλας αὐτὰς τὰς ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα παρέσχον. ἀ γὰρ καὶ ἡμεῖς νῦν τυπτόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πέντε (malim, τρεῖς: respexit enim ad locum in Hom. 44. ἀπὸ τριῶν πολλάκις ἡμερῶν ἢ ἑπτὰ τοῦτο ποιοῦντες) καὶ ἀπὸ ἑπτὰ, καὶ πλείω (fort. πλείας: nam de diebus loquitur) καθωμίλει· ὡς δῆλον αὐτὸς ποιεῖ, ὅτι ἀφ' ἑτέρου καὶ τὸ τέτον ἔτος ὡμίλησε. Locus, ad quem respexit Photius, est in Homil. 44. pag. 856. lin. 39. vbi arreptâ occasione ex Pauli verbis,

verbis, μηκυνδύοντες ὅπ πειρᾶν νύκλα καὶ ἡμέραν ἐκ ἐπαυσάμλω, Actorum 20. Chryſoſtomus de ſe, ἐδὲ τῇ χάριτι τῦ Θεοῦ καὶ ἡμεῖς λοιπὸν πειρᾶν ἔχομεν. Atque vt non alium eſſe huius libri auctorem, quàm Iohannem noſtrum, liquidiùs appareat, hæc pauca adieciſſe non abs re fuerit. Omitto multas loquendi formulas huic Noſtro peculiares, interrogatiunculas, dialogiſmos, digreſſiones moraleis, leges contra iuramenta latas, Sixto Senenſi, atque ipſi Eraſmo notata. Quòd in Hom. 1. inuehitur in eos, qui baptiſmum reijciunt vſque ad extremas ἀναπνοάς: quòd in Hom. 30. legem ſtatuit in eos, qui Epiſcopo concionanti plauſus cient: quòd contra Platonem & philoſophos toties ac tam vehementer diſputat, an non ſatis indicant antiquum eſſe ſcriptorem, qui in vitia multis iam inde ſeculis antiquata tam acriter inuehatur? Quid quod Homil. 11. ἤκουσά ποτε πατέρων τῶν ἡμετέρων, inquit, λεγόντων, ὅτι χρὴ τὸν ἀναγνῶν τὸν παλαιὸν νῦν ἰδεῖν ὄντως χριστιανὸς ἄνδρας, &c? ex quibus apparet huius libri auctorem ſtatim poſt tempora perſecutionis vixiſſe, qui hæc à patribus ſuis audire potuerit. Quid quod Homil. 22. legitur, ἀπεῖρας, ὁ κληδὼν νῦν γέγονεν? & quod Homil. 46. ὁ παρ' ἡμῖν λέγουσι χρὶ τὸν Ρωμαϊκὸν Ζωπύρειον, ἐν τοῖς σήμεροις αὐτὸν ἔμεσεν, nonne ſatis hæc per ſe antiquitatem produnt? Sed quid coniecturas conſector, cùm ipſe apertè Hom. 41. contemporaneum ſe profiteatur Iuliano? locus eſt pag. 839. 7. ἐδὲ γὰρ ὀλίγῳ πρὸ ἡμῶν τῶν ἡμετέρων τὸ χρὶ τὸ μαχαίριον βασίλειον γέγονε, τὰ χρὶ τὸ ἱερόσυλον, τὸ χρὶ τὸν καθαίρεσιν τῶν ἱερῶν: quorum duo priora ſub Iuliano contigerunt, tertium ſub Theodoſio. Iam illud Hom. 38. de libro magico inuento in flumine, cùm adhuc μαιρέμιον eſſet Chryſoſtomus, Cardinalis Baronius rectè, vt opinor, ad tempora Valentis refert. Ex his liquet ſcriptorem fuiſſe temporum illorum æqualem. Sed & Epiſcopum fuiſſe ſatis conſtabit. Homil. 3. loquitur de ſeipſo, vt Epiſcopo. Hom. 9. apertè ſeipſum Epiſcopum vocat, ἀλλὰ σύ, φησιν, ἄρχων εἶ καὶ ὁπίσκοπος. Homil. 8. de ſeipſo loquitur, vt Epiſcopo in ciuitate βασιλεύσῃ (quod nomen, præterquam Romæ & Conſtantinopoli, nulli alij conueniebat ciuitati) ſuſpitioſè quædam aſpergens de ſua expulſione, περὶ τῆς ἑαυτῦ καθαιρέσεως: qualia ſunt pag. 655. 24. ἢ καθέλετέ με ταύτης τῆς ἀρχῆς, ἢ λοιδορεῖτε μεμὴ θεμιτὰ λέγετε κινδύνοις. Et pag. ſequente, lin. 12. ἕως ἂν ἐν τῷ θρόνῳ καθίζωμαι τούτῳ, ἕδὲν ποιήσω τῶν ἀπὸ διαβολῆς. ἂν μέ τις καταβιβάσῃ, λοιπὸν ἀνάξιός εἰμι. & Hom. 11. loquitur, vt in ciuitate, quæ præter Iudæos & Gentileis, Chriſtianorum habeat pluſquam centum millia. Homil. 42. pag. 848. 12. ἐδὲ ἡλίκη πόλις ἡμῖν ὄζει ἡ μεγάλη αὕτη. Et quod nuſquam, vt opinor, alibi in eius operibus reperitur, Hom. 52. pag. 902. 40. nomen ſuum directè ponit. εἰμὶ τῦ μακαρίου μὲν ἐκείνου (Ἰωάννου) ὁμώνυμος, ἡ μὲν συνώνυμος. ἐκ εἰμὶ Ἰωάννης, ἀλλὰ καλοῦμαι. Poſtremò accedunt & veterum ſcriptorum de huius libri auctore teſtimonia. De Photio ſuprà diximus. Damaſcenus lib. 3. cap. 15. de fide Orthodoxa locum citat ex 2. Hom. in Acta: qui tamen auctoris an librarij lapſu, non in 2. reperitur Homil. ſed in prima, p. 610. 18. Deinde Catenarum ſcriptores, Nicetas, Oecumenius, &c. non ex alijs quàm ex hoc horto depromptis floſculis ſuas contexuere corollas: vt iam ſtultum ſit deinceps, vt mihi quidem videtur, de huius libri auctore dubitare.

HArum editionem Homiliarum in Acta concinnauimus, Lector, ex tribus codicibus: vno manuſcripto ex Bibliotheca Collegij Noui Oxonij: altero itidem manuſcripto, quem mihi pro inſigni ſua humanitate & in bonas literas amore communicauit, magnum huius ſeculi ornamentum, IACOBVS AVGVSTVS THVANVS: tertio non ita pridem excuſo in Germania. Ex his, quantum licuit, in codice & à librarijs negligenter deſcripto, & duas iam inde ab antiquis temporibus (vt mihi quidem videtur veteres libros inſpicienti) ἐκδόσεις ſortito, & ab ipſo auctore, vt minimum dicam, non adeò accuratè limato, præſtitimus quod potuimus. errores certè infinitos codicis excuſi ſuſtulimus, aut incommodiùs dicta ex libris mutauimus in melius. Nam coniecturas omneis reiecimus ferè in notas. Neque tamen ſubſidium aſpernati ſumus à catenis Græcorum patrum, & ab Interprete, quem codicem habuiſſe ab his tribus diuerſum, pluſquàm probabile eſt.

NOTÆ ANDREÆ DOVNÆI

IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN ACTA APOSTOLORVM.

Hom. 1.

Pag. 608. 24. καὶ παῤ αὐτῷ ἀφῖκτο] *Aptius huic loco* παῤ ὃ καὶ ἀφῖκτο, *& sic Interpres videtur legisse.*

l. 25. ἔδοξεν] *Videtur deesse* αὖ. *Hellenismi certè ratio videtur exigere, quem Noster hic author non semper accuratè seruat: vt hâc eâdem paginâ l.* 34. πῶς αὖ ἄνθρωποι *&c. pro* πῶς οὖν ἄνθρωποι: *& tamen lin.* 40. ὃν οὐ μέλιτα, *rectè & ex vsu linguæ, præcedente etiam in eadem periodo lin.* 37. *altero* οὖν πλεοναστικῶς *ex more linguæ, & optimorum authorum exemplo.* H.

l. 30. *Censeo legendum,* καὶ ταῦτα τοῦ σωτῆρος προσχωρήσαντος, *præsertim cùm crux accederet. Quanquam Commelinus quoq; legit* προσχωρήσαντος, *& vertit, Cùm crux præcessisset. Sed* προσχωρεῖν, *ni fallor, nunquam significat* præcedere, *sed tantùm* procedere.

Pag. 609. 1. *Inducendum videtur* τινὶ, *vt Commelinus fecit: vel enim* τοῦτο, *vel* τινὶ *superfluum est.* Rectum est, vt puto, vtrumq;.

l. 44. περὶ πάντων λέγει τῶν ζωσεχόντων καὶ κατεπειγόντων] De rebus necessarijs & vrgentibus. τὸ συνέχον *est* præcipuum caput, in quo cardo rei vertitur. *Clem. Alex.* χρὴ περὶ τὰ αὐταρκέστατα καὶ ζωσέχοντα τῶν πίστιν καταλινέσθαι· τὰ δ' ἔξωθεν καὶ περιττὰ ὑφορᾶσθαι.

Pag. 610. 40. *Puto legendum potiùs,* μὴ νομίσῃς ἀφ' ἑτέρων αὐτὸν αἰτιᾶσθαι. τὸ, ὑπὸ, γὰρ σημαίνει τὸ ὅθεν ἢ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, *i. efficientem causam. Apostoli autem non assumserunt Christum, sed segregatus ab illis assumptus est. Nisi dicas* τὸ ὑπὸ *poni* αὐτὶ τῦ ὑπό, *sicut hoc vicissim loco illius. Hom.* ϑʹ πέμπων ὑπὸ θυμοῤῥοϊσέων τόνων ἐχώρησαν Τρῶες. *sic* καὶ ἀληθεὶς ἀφ' ὑμῶν *p.* 619. 1.

Pag. 611. 8. *Legendum,* τί τοὺς πολλοὺς εἰκὸς αὖ παθεῖν ἢ; Quid vulgares istos censemus passuros fuisse? *Arist. rhet.* 2. *c.* 8. *misericordiam definiens,* ὃ καὶ αὐτὸς προσδοκήσειεν αὖ παθεῖν, ἢ τῶν αὐτῷ τινα.

Pag. 612. 8. εἰ γὰρ ἄγγελον μᾶλλον ὁρᾷν ὁ Δανιὴλ ἐλύετο] *Mallem* ἐξελύετο. ἐκλύεσθαι *est* fatiscere.

l. 41. αὐτὸς] *sc.* ὁ ἕτερος παράκλητος.

Pag. 613. 9. *Legendum,* ἐν ἐπαγγελίαις ἀεὶ τὸ πρᾶγμα ἔχει.

l. 35. *Legendum,* τίνος αὖ ἕνεκεν ἡμεῖς συγγνώμης ἀξιοι μὴ τοιαύτης ῥᾳδυμίας;] *Sic enim Noster passim loquitur. vel igitur hoc verbum deest, vel* πρωείδης, *quamuis nec Commelinus habeat.*

Pag. 614. 14. *Legendum,* τάχα πολλὰς ἀπιστέλλειν ὑμῖν τῦ λαβεῖν τὸ βάπτισμα. *hoc enim est* ὑποσόλοικον.

Hom. 2.

Pag. 616. 31. εἰγε ὄντως ἦσαν πεπεισμένοι] *Christum sc. ignorâsse illum diem.*

l. 33. ϖρὸς ἀπαλλαγὴν] *Interpres,* ad libertatis spem.

Pag. 617. 27. *Planè legendum fuit,* εἰ καὶ σφόδρα ἀναγκαῖον ἦν αὐτοῖς μὴ μαθεῖν. *fatebitur qui diligenter locum attendet.*

l. 30. *Videtur legendum* ἀλλ' αἰσχύνομαι σωφρονῶν ἀεὶ τούτων λέγων, ὡς ἀεὶ πράγματός τινος διαφόρου· *quasi de re aliqua magni momenti, quam nos scire permagni interest. Nam si scire momenta & tempora, res est ἀδιάφορος, quam vel scire vel nescire impunè possimus, stultum erat de re non necessaria tam multa dixisse. Hoc excusat Chrysostomus: quæ nulla erat excusatio, si tot verba fecisset* περὶ πράγματός τινος ἀδιαφόρου.

l. 41. θαυμάζοντες ἐκεῖνο αὐτὶ τούτου] *Fortassis* θαυμάζειν ἐκεῖνο, *sc. volentes, puerulum illud potiùs, quod ipsi exhibemus, admirari, quàm illud quod priùs petiit.*

Pag. 618. 20. παρεῖλκε] *i.* supernacaneum erat: *sed aliter vertit Interpres. Dounæus legit* παρεῖλκε γὰρ ἐκείνου μᾶλλον τὶ τῶν ἀρχῶν ἰδεῖν.

l. 29. πόῤῥωθεν γὰρ οὐκ ἐνῆν ἰδόντας γνῶναι] *Interpres rectè, vt opinor, collocat post* οἱ ἄγγελοι *l.* 30.

Pag. 619. 13. λοιπὸν ἐδόκουν ἐκείνοις *&c. vsq; ad* εἰ μὴ τοῦτο ἦν;] *Ms. alias,* ἦσαν ἐκεῖνοι ἐν τ. ε. α. γ. τοῦτο γὰρ ἦν τὸν παιδικὸν μαθεῖν. *Interpres quomodo legerit, non conijcio: Sic enim reddit, Itaq; velut dignitate præeminentes, è loci vocabulo compellant eos. quid enim alioqui opus erat eos audire cuius essent patriæ, quod id nequaquam ignorarent? In quibus sensum maiorem video, quàm in Græcis.*

l. 17.

l. 17 κολακεύοντων] *Interpres videtur legisse* κολαζόντων, *castigantium. Sed nostri libri nihil variant. minore mutatione legemus* κωλυόντων.

l. 22. *Comèlinius melius, ἀλλ' ἐν ᾧ διαλέγονται, φδάσῃ. coharet enim verbo* νομίσωσι.

l. 32. καὶ ἔνθα ἠρώτησεν καὶ περὶ αὐτὸ ἀπεκρίνατο] *Interpres aliam, vt videtur, lectionem secutus:* Itaque hoc percontantibus, non respondit ad percontationem, verùm alium sermonem injcit. *Sed quid facias libro tam confusè, tam inconcinnè scripto?*

Pag. 620. 1. εἰ καὶ οἱ περῶνται] *Ex Codd. nostris Ms. vnus ita legit:* εἰ δ οἱ περῶνται ὁ πολλαχοῦ ταῦτα περῶντον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἀναστάσεως, μὴ θαυμάσῃς. μᾶλλον δὲ τῆς ἀναστάσεως ταῦτα γίνονται. *Quam lectionem secutus videtur Interpres.*

l. 34. *Videtur legendum,* τὸ φύσει καλὸν ποιῆσαι καλὸν, *vt probant quæ sequuntur: & simul, nisi ita legatur, imperfectus est sermo. Nam nec malum, nec quicquam aliud naturam suam, antequam productum est, habet. & hoc est quod ait Augustinus in Enchiridio:* Deus est adeò bonus, ut mala esse nunquam sineret, nisi idem etiam esset tam potens, vt ex malo posset bonum facere.

Pag. 621. 11. μετενσωμάτωσις] *Inter nomina quibus Christi incarnatio apud Græcos Patres appellatur, est* ἐνσωμάτωσις *&* μετενσωμάτωσις: *quo sensu statim Chrysostomus vsurpat. Hic autem significat illud Manichæorum, quo diuinam naturam rebus singulis misceri asserebant.*

l. 12. *Melius legas,* ἢ τῆ Θεοῦ οὐσία εἰς σκώληκες εἶσι *statim,* κἂν μὴ εἴπωσιν ὅτι πεδία ἄκρον ναὸν ἐπλασεν ἐν παραδείσῳ, κατεγέλασον· αὐτοὶ γὰρ εἰς σκώληκες, καὶ πόντους, καὶ μίασμας, καὶ κόπρους, καὶ ὄνους τῆ Θεοῦ τὴν οὐσίαν καταγόντες οὐκ αἰσχύνονται.] *Manichæos indicat, de quibus gemellus est Augustini locus contra Faustum Manichæum lib.* 3. Vos autem cùm carnem Christi virginali vtero mittere horretis, ipsam diuinitatem Dei non tantùm hominum, sed & canum & porcorum vteris commisistis. Semel conceptam in vtero Virginis Christi carnem non vultis credere, in quo non solùm non ligatus, sed nec mutatus est Deus: ijdem ipsi Dei partem diuinamq; naturam in omnium hominum ac bestiarum masculinis seminibus & fœmininis vteris, in omnibus conceptibus, per omnes terras, & per omnes horas, ligari, opprimi, coinquinari, nec totam postea liberari posse prædicatis. *Item l.* 2. Vnde & ista sacrilega deliramenta vos cogunt non solùm in cœlo atq; in omnibus stellis, sed etiam in terra, atq; in omnibus quæ nascuntur in ea confixum & colligatum atq; concretum Christum dicere, non iam Saluatorem vestrum, sed à vobis saluandum, cùm eum manducatis atq; ructatis.

l. 28. ἄλλως γὰρ ὁ Θεὸς ὁ δυνάμενος περιχωρεῖσθαι τῆς ὕλης, οὐ μὴ συμπλακῆ] συμπλέκεσθαι *vocat, quod Augustinus,* ligari. *Contraria est Anaxagoræ sententia & multò melior hâc Manichæorum, quam Philosophus probat Phys.* 8. c. 5. Διὸ καὶ ὁ Ἀναξαγόρας ὀρθῶς λέγει, τὸν νοῦν ἀπαθῆ φάσκων καὶ ἀμιγῆ εἶναι· ἐπειδὴ κινήσεως ἀρχὴν αὐτὸν ποιεῖ. ὅπως δὲ μόνος κινοίη ἀκίνητος ὤν, καὶ κρατοίη ἀμιγὴς ὤν. κρατεῖν *est* περιχωρεῖσθαι. *Manichæus autem voluit Dei naturam non solùm esse permistam materiæ, sed etiam coinquinatam. Cuius sententiam plenius explicat Augustinus l.* 13. *contra Faustum cap.* 18. *Credidistis lucem pugnâsse cum tenebris, quæ lux ipse Deus erat: & vt posset ligare lux tenebras, priùs esse lucem à tenebris deuoratam, & ligatam, & inquinatam, & dilaniatam, quam vos manducando recreatis & soluitis, & purgatis, & sanatis, vt vobis merces tribuatur, nec cum illa, quæ liberari non potuerit, in globo æterno damnemini. Globum hunc Anaxagoras* περιχώρησιν *vocabat: cui tamen* τὸν νοῦν, *i. Deum eximit. Sic enim exorsus est suum librum:* Ὁμοῦ ἦν πάντα χρήματα, ὁ δὲ νοῦς διάκοσμον ἐποίησε. *Confusa erant omnia, mens autem segregauit* τὰ ὁμοιομερῆ. *Itaq; planè contraria est Aristotelis atq; Anaxagoræ sententia, vt Thomas bene obseruauit. Hic enim actu res inclusas esse in materia censet, ille autem potentiâ. Hæc philosophus. quid hæreticus? Audi Augustinum l.* 2. *Christum principibus tenebrarum commistum esse creditis in illo bello, quo ipse primus homo vester, cum tenebrarum gente pugnauit, vt de ipsis principibus tenebrarum tali commistione captis mundus fabricaretur.*

Hom. 5.

Pag. 622. 28. ἀλλὰ Ζωαγαγὼν πάλιν] *Solœcismus tanto scriptore indignus. Codex Noui Collegij ita legit hunc locum:* τότε πάλιν ὁ αὐτὸς Ζωαγαγὼν, ἕτερον καταλαβὼν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἀυτῶ, *solœcismo nihilo tolerabiliori. Donæo videtur nominativus esse absolutè positus, aut aliquid deesse.* H.

l. 37. τοῦτο πίνων δοῦναι εἰ πῶν θέλει τοῦτο] *Ms. hunc locum sic legit:* καὶ τὸ περὶτόμε ζητήματος ἡ λύσις αὕτη· ὁ δὲ τέρας, ἀλλὰ τί μὲ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἐκ θείας παραγλύφεως τὸν κλῆρον τῆς διανοίας ἀκούσας καὶ ἀποστολῆς λαβεῖν πνα ἤθελον, διαλῦσαι αὐτον. περῶτον μὲ γὰρ θέλει ἀ. ἡ. διὰ τερον ὁ τυ. π. α. τ.

Pag. 625. 24. *Cur non legitur,* ἀδικία ἐν τῶ περῶσμα, ἐμφατικῶς? οὐκ ἄδικον, *sed ipsa iniustitia.*

Pag. 627. 1. *Legendum fuit,* τί ἕν; αὐτοὺ οὐκ ὁμοσυμίζει; *quod editum est planè contrarium habet sensum.*

l. 29. τί χρὴ βκλδσαδαι *&c.*] *Interpres videtur legisse,* τί χρὴ βκλδσαδαι ἀπορεῖ (*nam etiam sic prius erat in editione Heidelberg.*) ὅτι ἀμῶτήμασι περιλαμβανόμενοι, *vel* περιληφθείς. *Locus totus, vsq; ad* χαλεπώτερον *l.* 34. *perplexus satis est & confusus.* H.

l. 41. ἵνα ἓν ἁμάρτη] *Hoc est* ὅτε ἓν ἥμαρτε. *Sic sæpe loquitur Chrysostomus. vel* ἵνα *ponitur* αὐτὶ τοῦ, ὡς, ἢ ὅταν *vt Ioh.* 8. *v.* 56. Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, *cùm videret diem meum.* H.

l. 44. *Maluissem* ἀλλ' ὁ φανερῶς καὶ ἀλ'.

Pag. 628. 7. *Vna ex Catenis nostris sic habet:* γλυκὺς ὁ πέλεκος ἀπίλεγεις, φησί. μᾶλλον δὲ καὶ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν νῦν ἡμεῖς: ὁ καὶ φεὶν εἰς τὸν πόλεμον ἐλθεῖν τοῦτο λέγομεν· μᾶ δὲ τὸ ὀκλῶσαι ἁδὲ τοῖς πολλοῖς δικοῖ.

ὁ γαρ' ὄζιν ἡμῖν πόλεμος πρὸς τοὺς τὴν πανήγυριν ἀρπάζοντας, καὶ ἐνοχλοῦντας ἢ λαὸν ἢ καταδικάζοντας, ὑπὲρ τῶν Χριστοῦ σφαγίων παιμαίνοντες ἀνεχόμεθα, ἀλλὰ καὶ παινοῦμεν &c.

l. 8. *Leg.* μᾶλλον ἢ ἢ λέγουσιν.

l. 24. φιλοτιμίᾳ ἀνθρωπίνῃ] *Latini dicunt*, ambitione, *vel* ambitu.

Hom. 4.

Pag. 629. 20. τίς ὄζιν αὕτη ἡ πεντηκοστή; ὅτε τὸ θρέπτιον] *At tam in Ægypto, quam Iudæa messem potiùs incidisse in festum paschatis certum est. Aristoph. Anibus:*

χὠπόταν ὁ κόκκυξ εἴπῃ, κόκκυ, τότ' οἱ φοίνικας ἅπαντες
τοὺ πυρὸς αὖ καὶ τὰς κρίθας ἐν τοῖς πεδίοις ἐθέριζον.
ἐπ. τοῦτ' ἄρ' ἐκεῖν' ἦν τὸ τέρας ἀληθῶς, κόκκυ ψωλοὶ πεδίον λᾶ

Scholiastes, ἔστι δὲ παροιμία, κόκκυ ψωλοὶ πεδίονδε, αὐτὴ τῶ κόκκυ & κράζοντ & θερίζομεν. ψωλοὶ sunt οἱ περιτετμημένοι, verpi, recutiti. *Nam & circumcisos fuisse Ægyptios Herodotus testatur Euterpe, & Schol. Aristoph.* ὅτι ὅτι ἡ Αἰγυπτίων ἦσαν ψωλοὶ πολλοί. *Vere autem incunte, non desinente hæc avis canere incipit. Plinius lib.* 18. *c.* 26. *In hoc temporis intervallo quindecim diebus primis agricolæ rapienda sunt ea, quibus peragendis antè aquinoctium non sufficerit, dum sciat inde natam exprobrationem fœdam putantium vites per imitationem alitis temporarij, quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur opprobriumq; meritum falcem ab illa volucri in vite deprehendi, unde id petulantium sales etiam cum primo vere ludantur. Tum enim primùm vox illius alitis audiatur: Vites autem putare incipiunt aliquanto antè mensem Februarium, cùm nondum nouus succus in ramos & palmites arborum exijt. Hæc ita esse, vt diximus, ex lege manifestum. Deut.* 16. 9. *Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris, & celebrabis diem festum hebdomadarum Domino Deo tuo. Hæc est Pentecoste, in qua panes primitiarum duos offerebant, Leuit.* 24. 17. *In paschate autem manipulos primitiarum v.* 15. *Ex his deprehenditur hoc loco magnus error Chrysostomi, qui, quòd in Græcia messis hoc tempore veniret, vbiq; idem accidere putauit.*

l. 27. *Legendum videtur*, ὡς τὴν ἀπαρχὴν ἐκείνην ἀνενεγκὼν τῶν ἡμῶν φυσικῶν *ipse naturæ nostræ primitias, quam assumpsit, in cœlum extulit. Nam prout editum est sic accipi potest, quasi aliud assumpsisset, aliud in cœlum extulisset. Nihil autem tum sive quòd apud Patres quàm Christum cœlis intulisse naturæ nostræ primitias, atq; adeò super omnes angelorum ordines extulisse. Et hùc Noster propius accedit ad veritatem. Hæc enim festiuitas oblationis primitiarum vocatur, vt supra memminimus.*

Pag. 630. 10. *Legissem potiùs*, ὥκουν ἢ ὅτι ἐπ' ἀμφοτέρους] *Ergo nominis super eum, qui præteritus est, insuper Ioseph qui cognominatus est Iustus, qui cum Matthia designatus est: vt apud Matth.* 24. 40. τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραλαμβάνεται, καὶ ὁ εἷς ἀφίεται. *vt* παραλαμβάνειν *est assumere, sic* παραλείπειν *præterire, omittere: non* καταλείπειν. *Et maxime de petitionibus hoc verbum dicitur. Cic. pro Plancio. Sed hoc totum agetur alio loco: nunc tantùm disputo de iure populi, qui & potest & solet nonnunquam dignos præterire. Nec si à populo præteritus est, quem non oportuit, a iudicibus condemnandus est qui præteritus non est. Hoc præterire certè non est* καταλείπειν. *sed* παραλείπειν.

l. 14. *Legendum fuit* αὐτοὺ πεφυσιωμένων. *Sed tota clausula videtur corruptior.* H.

l. 44. ἀλλ' ἰδωμὲν αὖθις τὰ εἰρημένα] *Carmen huius auctoris solenne, cùm iterum verba textûs resumit.* H.

Pag. 631. 7. πρὸς ἓν ἔθνος εἶχον ἐκεῖνοι] *i. Cum vna gente negotium illis erat. Sic sæpe loquitur hic Nostier.* H.

l. 15. ὡς ὥσπερ] *in* παραλλήλῳ, *vt sæpe aliàs.* H.

Ib. Codex Collegy Noui breuiùs: ἀλλ' ὥσπερ τὸ πῦρ ὅσους δέλεαρ λυχνοὺς ἀνάπτει, ὅταν μὴ τότε τὸ ἀναψὰν τοῦ πνεύματος ἐδέησεν, ὅτι πολὺ &c.

Pag. 633. 4. *Ab illis verbis*, εἰπὲ γάρ μοι ὑσᾷ, *ad illa* τί δὲ *l.* 9. *in Mss. Collegy Noui ponuntur post illa verba l.* 12. τῶ ἀνθρώπου τούτου. H.

l. 13. παρετάξοντο πρὸς] *Ms. Noui Collegij*, πρὸς πάντας παρετάξοντο καὶ ἀπελαυνόμενος, ἢν παύσων κατ' αὐτὴν ἐξουσίαν ἐχόντων.

l. 40. γένεται] *Leg.* γίνεται.

l. 41. Πλάτωνος] *sc.* σώματα.

Pag. 634. 2. & 3. πολὺ γὰρ διαφέρει ταῦτα ἀποτειχίσαι ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνου τοιαῦτα] *Ms. Noui Collegij:* τίς γὰρ μανία, εἰ μὴ αὕτη; τίς γὰρ τοσαύτη, τίς μὴ θεμένου αὕτη; ἢ ὅτω μὲν ἐκεῖνος ἐνομοθέτησεν, ὅτως ἐβάδισεν. ἐστωσάν.

l. 5. τὸν ὄντα εἰσάγωσι] *Repone*, τὸν ἐν ὄντα εἰσάγω. H.

l. 13. ὡς εἰπεῖν, ὅτι ἢ τὰ ἄλογα λογικὰ συγχαίει] *Vt Plutarch. in libello* πότερα ἢ ζώων φρονιμώτερα. *Verùm hoc obstat, inquit, huic opinioni, quòd animalia non licet, si rationalia sunt, occidere. Iniustitia est enim & iuris inter se communio eiusdis rationalibus, vt Dijs hominibusq;.*

Hom. 5.

Pag. 635. 18. ἐκείνου] *Hoc est, fortassis*, ἀποδοχῆς.

l. 35. βασιλείαν ἐπεῖν] *Legendum puto*, βασιλεῖαν ἂν ὀφθεὶς, *quod fortè propter aliud ad proxime præcedens exciderit. & tamen ita loquitur infrà l.* 44. ἢ ἢ ἰδίωμα πανταχοῦ ἢ: *vt nihil sit tam certum, quam omnia esse in hoc commentario incerta, & confusionum, anomaliarum, & perplexitatum plena.* H. S.

Ibid. Cur non legatur, τοῦτο τὸν φόβον ἔσχε.

Pag. 636. 23. *Mallem*, ὡς πρὸς γεωργίαν ἢ χλιαζόντως ἴσχειν λόγον (*sic sæpe Noster, p.* 635. *l.* 22. ἐκ ἐπὶ πρὸς τοῦτο ἔδει πολύ) ἢ οὐ σχολάζειν: *quod verbum frequens apud Polybium. Vel fortassis* ἐσχάτως.

l. 35. & 36. *Pro* ἐφάνη *scribe* πάντα, *vt prius erat*

sm

in Editione Germanica.

Ibid. *Polybius diceret* περὶ ἔργα γίνονται οἱ ἀνθ. *vel forsan legendum,* ὅτι ἔργα ἔχει. *Nam* περὶ ἔργα ἔχειν *quid sit, nescio, nisi subaudias* τῷ διατείνω. *Quod mox sequitur versu prox.* ὅτε πάντες οἱον ἐπ' ἀγορᾶς, *hoc tempus vocant* πληθύουσαν ἀγορᾶς, *quod est horâ nonâ, vt nos loquimur : alii tertiam numerabant ab ortu solis.*

l. 39. καὶ τὸ ἐν ταῖς ἐκφάνσεσιν ἀμέσοις, ἔχει πνα᾽ ἄμφαμον] *Obseruant Rabbini non dici hos in Prophetis, nisi cùm designant Messiæ tempora.*

Pag. 637. 15. ὅτι περιοδικώτερος τῇ λόγῳ *legend. Sic plana est sententia, quam nunc mutata vna vocula perturbauit.*

l. 35. τὸ γὰρ σφόδρα ἀγαθὸν, τοῦτο Θεοῦ μάλιστα ἴδιον] *Plato 6. de rep. Deum appellat* τὸ τῆς ἀγαθοῦ ἔκγονον : *Augustinus summum atque incommutabile bonum. Sed Platonis insignior est locus (de sole autem loquitur)* τοῦτον τοίνυν (λέγω δὲ ἐγὼ) φάναι με λέγειν τὸν τῆς ἀγαθοῦ ἔκγονον, ὃν τ' ἀγαθὸν ἐγέννησεν αὐτάλογον ἑαυτῷ. ὅτιπερ αὐτὸ ἐν τῇ νοητῇ τόπῳ πρὸς τε νοῦν καὶ τὰ νοούμενα, τοῦτο τοῦτον ἐν τῇ ὁρατῇ πρός τε ὄψιν καὶ τὰ ὁρώμενα. *Hinc credo Manichæus Christum esse hunc solem docuit, sicuti Augustinus ait, eò quòd Plato hîc vocat* τὸν τῆς ἀγαθοῦ ἔκγονον (ἔκγονον autem est filius, vt docet Eustathius) *verumque illud est quod scitè docet Hieronymus, philosophos patriarchas esse hæreticorum. Augustinus tract. 34. in Iohan. explicans illud, Ego sum lux mundi : Et fortè, inquit, non defit qui dicat apud semetipsum, numquid fortè Dominus Christus est sol iste, qui ortu & occasu suo peragit diem? Non enim defuerunt hæretici qui ista sentirent. Manichæi solem istum oculis carnis visibilem, expositum et publicum non solùm hominibus, sed etiam pecoribus ad videndum, Christum Dominum esse putauerunt. Sed Catholicæ ecclesiæ recta fides improbat tale commentum, & diabolicum esse cognoscit : nec solùm agnoscit credendo, sed in quibus potest, comincit disputando. Paulò post : Non est Dominus Christus sol factus, sed per quem sol factus est. Omnia enim per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.*

Pag. 638. 2. αὐτῷ βασιλεύσω] *Ms. Noui Collegij :* βασιλεύσω ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ὑπομένοντες, ὁ βελτίωδέ σι βασιλεύειν. Δίλοις δὲ ἀκοῦσαι τὰ γεγραμμένα ἄλλως. *& statim,* γίγνεσθαι ἀπὸ ψυχῆς *ad* ἀλλὰ τοῦτῆς γυναικὸς] *Idem,* γίγνεσθαι, ἀγαπητοὶ, ἀπὸ τότε ἀφιγμένων κ. α. ἀπ. τί γὰρ βύλει τοῦτον βαρ. ἰδιῶν ; ὁ Ἰβκασε α. δ. τί δεινότερον τούτου τοῦ διάματος ; ἀλλὰ τὸ *& statim :* ὅ τις πᾶσιν ἀπόκρυφος συμφορὰν] *Idem,* ὃ καὶ πᾶσιν ἀπόκρυφος συμφορὰν τὰ γεγραμμένα ; ἀλλὰ τ. λεπτομὺς ; ἀκριβεῖα αὖ τις ἔστω χρήσιμος ἀγαθόν.

l. 34. πλὴν ὅταν κρείττονος εἰς ἐπόπτου μετεχῇ τῆς πόλεως] *His aut alterius codicis auxilio, aut interpretis acumine opus est.*

Pag. 639. 4. πᾶσιν ἀποτείχειν] *Fortassis* τῷ ὄντι πᾶσιν ἀποτείχειν, *viam omnibus obstruxit qua nocere possint.*

l. 15. τίνος γὰρ ἕνεκεν *usque ad* ἰδίαν *l.* 18.] *Perplexa, confusa : quibus restituendis pares non sumus. Nec enim Codices quicquam iuuant.* H.

l. 25. τοῦ μὴ ἀκούειν ἐξηγουμένους παρὰ νόμου] *Puto leg.* ἐξηγουμένους : *loquitur enim de legumlatoribus, vt l.* 24. τὸ, τοῦ Διὸς. ἐξηγεῖσθαι νόμων, *suadere legem.* ἐξηγηταὶ γὰρ νόμων *sunt interpretes Legum : sed hoc vocabulum proprie de sacris & religionum arcanis dicitur. Est enim apud Iohan. proprie positum.* Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

l. 36. καὶ ὡς εἰς ἄξονας, οὓς εἰς κύρβεις τοῦ νόμου κατέθετο] *Vt Solonis suas leges. Plutarch. in vita Solonis :* ὁ δὲ πρῶτος Κλείτιος ἄξονι τῷ Σόλωνος τὸν ὄγδοον ἔχει τὸν νόμον ὅπως αὐτοῖς ὀνθμιεῖν. *Harpocration :* οἱ Σόλωνος νόμοι ξυλίνοις ἦσαν ἄξοσι γεγραμμένοι. *Demosth. contra Aristocratem,* ὡς ἐν τῷ ἄξονι εἴρηται. *Harpocration,* κύρβεις φησὶν Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς περὶ θεῶν ἔχειν ἐγγεγραμμένας τοὺς νόμους· εἰσὶ δὲ αὐτοὺς λίθους ἐρθοὺς ἑστῶτας· ὡς ὑπὸ μὲν τῶν στοῶν εἶναι, ὑπὸ δὲ τῆς εἰς ὕψος αἰθαιρίσεως, ἀπὸ τοῦ κεκορυφῶσθαι, κύρβεις ἐκάλουν, ὥσπερ καὶ κυρβασίαν τὴν ὀθνὴ τῶν κεφαλῶν περιαίνειν. *Hunc allusum arbitror à 70. proverb. 2.* καὶ κατορθώσεις πάντας ἄξονας ἀγαθούς. *Heb. vias, siue orbitas. Leges Dei viæ sunt, in quibus ambulemus. Beati immaculati in viâ.*

Pag. 640. 1. ὅταν δὲ ὁ σκοπὸς κάθηται] *Ezechiel* 3. υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ισραήλ. *i. speculatorem.*

l. 33. καὶ πιθήσας ἀξιοπίστους] *Videtur de Apostolis dictum, & tamen* αὐτοῦ.

l. 32. *Manifestè de authoribus dicitur. Nam quod Interpres vertit,* καὶ πιστ. ἀξιόν. *fecisset & credulos, non ego credulus illis. Donnæus legit,* καὶ ἑαυτὸν πιθανὸς ἀξιόπιστον. H.

l. 34. ἢ ἵνα ὁ Θεὸς] *Ms. Noui Collegij sic :* ἢ ἵνα ὁ Θεὸς ὁ μόνος υἱὸς· αὐτοῦ κλῆσι μάρτυρες τοὺς ἀκούοντας. Ἀνδρα, φησὶν, ἀπ.

l. 44. ὧν ἀπέστειλεν] *Ms. idem :* ἀπέστειλεν· ὀνταῦθα τοῦ Θεοῦ τὸ ἔργον γίγνε. τί ἔτι ; καὶ κλῆσι ἀπατήσαι μὴ, φασιν ; ἵνα μὴ τοῦτο ὕπνος, ἀλλὰ τοῦτο ὄψις.

Pag. 641. 6. *Profectò legendum,* καὶ διὰ πᾶς πιστεύῃ ἀναδείξω, *vt sit* πάσιν τῷ, τίνες συναιδίζει, *quod mox sequitur.*

l. 7. τοῦ γὰρ τῆς αἰσχύνης] *Ms.* ὃν ὁ Θεὸς αἰσχυνῆ, φησι. τοῦτο λῶ τὸ μέγα. καὶ ὄψις πᾶς μέσον αὐτὸ πάντων. ὅπ.

l. 12. καὶ αὐτὸν δόξητε] *Legendum,* καὶ αὐτὸν δόξητε.

l. 26. ἔνθα οὐκ ἔλαττον] *Ms.* ἔνθα οὐκ ἔλαττον, οὐδ' αὖ ὠχυρώσατο. ὁ γὰρ εἶπε, ταῦτα ὁ περὶ Δαβὶδ εἴρητο, ἀλλὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ἑτέρως τῇ κλῇ περὶ † μακέμενον Δαβὶδ πιῇ ἀνέῳγεν αὐτοῦ περὶ ἧ ὁμολογημένου ὡς πολιτικοῦ φθεγγόμενος, καὶ ἀθρανίζων αὐτοῦ. καὶ ὀνταῦθα ὑπὲρ περὶ τοῦ.

Pag. 642. 12. δόκιμον ὃν ἀφάγκλω ἔχω ὁ σοφίτης] *Obscurus sermo. Fortassis intellexit, prophetæ necessarium fuisse sic loqui, propter ea quæ statim sequuntur.*

l. 32. ἑαυτὸν] *Lege* αὐτὴν. *Nam reciprocum* ἑαυτὸν *ferri non potest.*

l. 38. *Certè legendum,* μέγαν λαμβάνοντας αὐτὸν ἐρμαζόμενος. *Nempe Christum : ex eo quòd promissione spiritûs accepit à Patre, quem ipse misit Apostolis. Non enim nunc verbis auget donum spiritûs, quod non erat opus.* ἁρμάζεσθαι *hac significatione verbum*

verbum est rhetorum, quibus rem aliquam κοσμίζοντας καὶ ἐπιχειρίζοντας, *ornant & exornant. Hanc emendationem confirmat lin. proxima.*

Pag. 643. 30. *μηδὲ περιγματείαν καὶ κατηλείαν ἡγεῖσθαι*] *Deest verbum. forte* τὸ περῆγμα, *ἢ τὸν λόγον, ἢ τὸ κήρυγμα.*

Pag. 644. 18. *τοῖς μέσοις πάλιν ἢ πόλεων*] *Puto legendum* τοῖς μέσοις. *rectè quidem dicitur* πολλῶν γῆς Σικυωνίας κατημιόν. *Sed hoc aliud est. Non enim vt quæq; pars terræ terra est, sic vrbis vrbs. Dicimus enim* ἐν κοιλῷ τῆς πέλεως οἰκεῖν, *non* ἐν κοιλῇ.

l. 23. *Legendum planè,* καὶ κατερρύτων ὕδατι. *sic Strabo,* τῷ Καλπιλῷ συμβαίνει πολλοῖς κατερρύτοις ἢ ποταμοῖς. *Nec minùs l.* 26. *manifestè legendum,* ἢ ζέφυρος ἡρέμα τοῖς πετάλοις ἢ ὕδασι περιπίπτων.

l. 31. τῷ σώματι αὐτῶν] *Sequebatur in Germanica,* τῶν περὶ τὸν λειμῶνα ὁρῶντος, *quæ videntur vocabula nullius vsus: & quia in Ms. Noni. Col. expungebantur, hîc etiam expungenda censui.*

l. 34. ὀπτοφοῶν] *Ms.* ὀπτηφῆ ἢ κτ. γὰρ οὕτως ὁ τ. μ. λὰ ἢ ἡδονῶν, ὥστε παχ. τὸν λιστιλῆ--

l. 39. *Legendum,* ὅτι μᾶλλον αὐδρί.

l. 40. *Pone plenam distinctionem post* χωρίοις.

Pag. 645. 3. *Planissimè vera lectio est* ἀφίστατο.

l. 8. αὐτὸ τὸ ὀπτέγματα ἰχναὶ ὧν ἡμᾶς ἀποκόπου. πῦρ, ἢ πνῶν; *Non dubito legendum* ὀπτεῦσθαι, *quod est* animaduertere, diligenter consideranda. Ipsa per se præcepta, *inquit*, etiamsi nihil inde sequeretur commodi vel incommodi, tamen deberent nos ad attentam harum rerum cogitationem adducere. *Integrum est* ὁπισῖσαι τὸν νῶν, mentem sistere, *vt seriò cogitet de aliquare, quod nisi sit, parum intelligimus. Hinc Hebræi dicunt* τὸ νοεῖν stare super re aliquâ. *Latinis intelligere, est inter legendum attendere. Sed sæpiùs absolutè ponitur, vt* περισχεῖν αὐδὲ τῷ νῶν: *frequens apud Aristotelem in physicis. Sophocles Antigonâ.* πολλαὶ γὰρ ἔχει φροντίδων ὑπηνάσεις, cogitationum moras. *Iob.* 27. 14. Ausculta hæc, Iob: sta & considera mirabilia Dei. *Symmachus,* στῶθι, μεταφόμενον. *Illud vncinis inclusum v.* 14. ἔτερα ἀλλήλων εἰσὶν, *nimis languidum est. Dies enim serenus & nubilus, non diuersa sunt, sed planè contraria.*

Hom. 7.

Homilia demum digna Chrysostomo. superiores Chrysostomi fuerint, sed dormitantis, aut potiùs à scribis et παχυγεώροις malè habitæ.

Pag. 646. 28. *Legendum potiùs,* καὶ τοσοῦτον ἑαυτοῖς πειστίζοντες: *id quod probant quæ mox sequuntur.*

Pag. 647. 11. *Sic distinguendum:* πῶς οὖν ἢ τὸ τῶν ἐπουρανίων ἀνακτήσασθαι; *Quomodo putas hoc recreâsse Apostolos, quòd tam multi vno sermone conuersi sint? sanè plusquam signum illud. signum autem iam appellauit* τὴν ἐπιφάνειαν ἢ πνεύματος.

l. 30. πανταχοῦ γὰρ ἐπανύδατος διέζολος ἀεὶ ἢ Θεοῦ τὰ κτίσματα διαζάλλειν] *Res Dei Tertullianus appellat in libro de Corona militis: quarum, inquit, interpolator est diabolus. Vel hoc potiùs ad Marcionem pertinet.*

Pag. 648. 10. καὶ μὲ ἐτέρως ἔχει ἢ ὅλη ὑπόθεσις διηρημένον ὁ νόμος] *Hîc totum membrum abest. Sic enim integranda est oratio. Diuersa est lex ista à foris ciuilibus. illic enim qui confitetur peccatum, continò plectitur: at in prædicatione euangelij, cùm qui peccauit confessus fuerit, saluus est.*

l. 21. φίλοι. οἱ πικ--] *Ms.* φίλοις, ὁπόσ. καὶ ἢ πᾶς ἀνάγκην ἄλλον ὅτι, τοσαύτῳ ἀ. μ. ἰδόντων, καὶ ὑπὸ ἢ σημείων. ὑκ ἐμοῦ, ἀλλ' ὁμοδυμαδὸν ἅπαν. καὶ ἡμέρᾳ τί φησι, προσκαρτεροῦντες ὁμοδυμαδὸν τῇ ἱερᾷ τοῦτο, μιᾷ ψυχῇ. καὶ παρακάλει λέγων, καὶ ὅλῃ ἐπαύδα λέγει τ. ἅ. ἅτε γὰρ--

Ibid. legendum, εἰκὸς γὰρ αὐ τοὺ παθεῖν τι τοσαύτῳ ἀνδρὶ μεταζολὴ ἰδόντας: *vel* παθεῖν ἢ τὸ.

l. 25. ἅτε ὡς] ὡς ἀδιαλήλυ, *vt sæpè alias.*

l. 27. *Ms.* ὅπι ἢ τὸ, ὅπι τὸ πᾶσι μεταδοῦναι.

l. 28. αὐτὸ ἅπλουν] *Ms.* αὐτὸ. ὅρα τὸ μὴ ἢ τον. πάντες.

l. 34. *Legendum* καὶ προσήδιον τῇ ἱερᾷ: *vt p.* 647. l. 35. *sic,* προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ.

Pag. 649. 9. *Profectò legendum:* καὶ ταῦτα ἐν μέσοις κινδύνοις ἐμζεζηκότων αὐτῶν: *Nec Latinus Interpres probauit verbum quod editum est etiam à Commelino: sed totam sententiam benè expressit.* Non erat timor, idq; in medijs periculis. *verbum omisit. Sed ex nostra coniectura supplendum est,* ipsis versantibus, *vel* consistentibus.

l. 13. τὸ γὰρ ἔχειν χάριν πρὸς τὸν λαὸν, ἢ τὸ ἔστιν, ὅτι πολλοί τινες ἦσαν καὶ ἐπίφθονοι] *Sic Eustathius scribit in catalogo nauium, Æneam habitum esse filium Veneris non aliâ de causâ, nisi quod omnibus esset iucundus atq; amabilis:* ἐπίφθονος καὶ ὁ παρέχοντος. ἔχειν χάριν πρὸς τὸν λαὸν *sic dictum, vt illud Comici,* At mihi fides est apud hunc, me nihil istorũ facturum: πίστις ἔστί μοι πρὸς ἢ τον: *& hoc Pauli Rom.* 4. ἔχει καύχημα, ἀλλ' ὐ πρὸς τὸν Θεόν.

l. 28. ὐ γὰρ δεῖ φυλακῆς καὶ φοφυλακῆς, ὅπι λησμῶν καὶ ζωμῆσαι δεῖ ἢ τοῦτο. *Contrà describit Horatius πωῦργον. Serm.* 2. *Sat.* 3.

Scribe decem à Nerio: non est satis: adde cicutæ
Nodosi tabulas centum: mille adde catenas:
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.

l. 44. μάχαι γ παρ' αὐτοῖς καὶ ἔχθραι καὶ ἀπιδίαι] *Quid sit ἀπιδία, discendum à Demosthene,* ἐν τῷ περὶ παραπρεσβ. ἐστὶ γὰρ Πυθοκλέα τινὰ τὴν Ποθοδώρου. τοῦτῳ πάνυ φιλανθρώπως διαλεγόμενον ἐγὼ καὶ ἀπιδὴς ἐμοὶ καὶ τούτῳ γέγονεν εἰς τοῦτο ἡμέρας τούτου ὑδέν. *vt enim amici sibi inimicem iucundi sunt (vnde* ἐπιτήδειοι *vocantur* ἀπὸ τοῦ ἥδειν, *teste Etymologo: & Euripides,* οἷς ὁμιλεῖ δ' ἡδὺ φωνὴ ἐμζαλέσθαι γλυκύ) *sic aduersi atq; alieni sunt inimici.*

Pag. 650. 3. πονηρὸν ἀπὸ τοῦ πονεῖν ἔρημα] πόνηρος laborioſus ἀπὸ τοῦ πόνον ἔχειν: *vnde de agroto vel malè affecto* πονήρως ἔχει. πονηρὸς improbus ἀπὸ τοῦ παρέχειν πόνον. *vel sic:* ὁ πονηρὸς αὐτὸς πονεῖ· ὁ πονηρὸς ἑτέρους κατιπονεῖ. *vt de Lot, Petri* 2. *cap.* 2. κατεπονεῖτο γὰρ τῇ ἐξ ἀθέσμων ἐν ἀναγνείᾳ ἀναστροφῇ.

l. 27. ὥσπερ αὖ ἤ τις ἄνδρα ἀθλητὴν κακοπαθοῦντα] *Legend.* κακοπαθοῦν. *Lucianus in Gymnasio sive Anacharside*, οἱ ἢ ὀρθοστάδην κακοπαθοῦσι, καὶ αὐτοὶ πάσχειν ἀλλήλους παρασκευάζοντες, καὶ λακτίζειν. *Et paulo ante*: ἐν τῷ ὀρύγματι παίσπουσί τι ἀλλήλοις, καὶ αὐτοὶ ἐκόντες πέπλῳ τὸν κόνιν ἀλεκτρυόνων δίκην. *At* κονιᾶν *est* dealbare, obducere tectorio *Dem. Olynth.* 3. καὶ τί αὖ τις εἰπεῖν ἔχοι τὰς ἐπάλξεις, ἃς κονιῶσθε; *Unde est* τοῖχος κεκονιαμένος, *Act.* 24. *&* τάφοι κεκονιαμένοι *Matth.* 23. ἀπὸ τῆς κονίας. *Quamquam apud Homerum* κονία *est* κόνις.

--ὁ δ' ἐν σφαίλῃσι κονίης
κεῖτο μέγας-- Hic in turbine pulueris iacebat ingens. μέγας *a quod sequitur*, ἀλείφασθαι *intelligo.*

l. 28. πολλοὶ ἀπὸ τῆς ἄμμου καὶ τὸ ἀλεῖφαι πολὺ ἔχοντα] *Quomodo sal cum arena lutum efficit? arena enim & ficca est per se, & sole adusta fit siccior. Lego* πολλοὶ ἀπὸ τῆς ἄμμου καὶ τὸ ἀλαίου πολὺ ἔχ. *Oleum enim atq; arena συμπηγνυμένα luti similitudinem efficiunt. In luctationibus autem arena atq; oleum contrarium vim habebant. Ungebant enim se, quo facilius elaberentur*, ὥσπερ ἐγχέλυες ἐκ χειρῶν διολισθάνοντες, *inquit Lucianus: Cinere conspergebant vt tenerentur. Luc.* ὡς ἀμφότερον εἶεν ἐν τοῖς συμπλοκαῖς, οἶμαι, τῆς ψάμμου τὸν ὄλισθον ἀφαιρούσης, καὶ βεβαιούσης ἐν ξηρῷ παρεχούσης τὸν ἀγῶνα. *Nec obstat quod apud Nostrum mox sequitur v.* 29. καὶ ἀναχεομένου τοῦ ἐλαίου, καὶ τοῦ ἱδρῶτος, καὶ τοῦ πηλοῦ. *Cur non enim tam olei quam luti mentionem repeteret? & fortassis hic legendum* ἀναχεομένου τοῦ ἀλείφ. *Horum etiam omnium meminit Lucianus, arenæ, luti, sudoris, olei.*

l. 32 καὶ πάσσων τὴν φορυτίδα φεύγει τὸ μὴ μαλακίαν, μηδὲ διαφθείρειν τοῦ χρῶτα ἔχων] *Pompeius in acie Pharsalica complures in exercitu suo formosos adolescentes habuit. Horum Cæsar iussit Veteranos suos ora vultusq; conuulnerare. Delicatos enim homines non laturos deformari speciem suam.*

Pag. 651. 6. ἐκεῖνα ὄντως τὰ διαβόλου τὰ παλαίσματα] *Nempe* οἱ ἐν τοῖς ὄρεσι, *quos eremitas vocant. Hæc enim verba liataxes notant, quam personas: vt* πάθασμα *dicatur qui victus est ab aliquo, vel quicum alsquis luctatur. Euripides Hippolyto.* Ἱππόλυτος ἀγοὸς Πιτθέως παθήματα. *Hippolytum vocat discipulum siue alumnum castæ Pitthei disciplinæ Sophocles Oedypo Tyr.*

Ἀναξ. ἐμὸν κάθαγμα, παῖ Μενοικέως.

Sic Oedypus Creontem affatur sicum affinem. Idem Antigonæ: ὡς λάβρημα σῆλον ἐκπνεύεις σθένει. *Scholiastes*: σθένειμι ἀγορεύω, locutuleius. *In Aiace Vlyssem vocat* ἄλημα, *propter peregrinationes, opinor, & inde acquisitam astutiam.*

l. 8. *Legendum* ὑπὸ δρυφάκτου καταπεδίζοντα βύρσοσιν: *vel* ὑπὸ δρυφάκτου τινὸς ἐκπεδίζοντα *&* δρύφακτον *vas est ligneum. Hoc verum esse arguit proxima linea duobus verbis*, τῷ, καταχώμενος, καὶ τῷ, λιχμώμενος τῇ κεφαλῇ. καταχώμενος *est in cuius caput cœnum e vase effundatur. Sic Dem.* καὶ κόνεως ἔτυπτον, καὶ τὰς ἀμίδας κατεκεδάννυον, matulas diffundebant. *Sic emendandum v.* 13. κατασπεδίζοντα συρφετός. *Mox enim l.* 14. *sequitur* γυμῇ τῇ κεφαλῇ λιχόμενος τὸν ἀγοραῖον ἐκ ἐνοείς. παρρητὸς *est* ἀγοραῖος.

l. 21. *Legendum*, ἄφθονος ὢν ὧν ἀπειρίας. *Magna enim peritia est nosse aurum bonum, nosse pretiosos lapides: in delectu autem auri præ plumbo nulla est* ἀπειρία.

Hom. 8.

Pag. 652. 1. & 2. *Utrobiq; retinenda lectio marginis, quæ etiam fuit in editione German. nescio quo errore hic in oram reiecta.*

l. 5. τοσοῦτον ὧν τὸ δυνὸν] *Ms.* πολλὰ ὧν ἡ συμφορὰ, ὥστε ὑπὸ τῆς ἀναγκαίας ἕψης ὑπορῥεῖσθαι λιπαρὸν ὧν αὐτῷ.

l. 16. καὶ δοῦναι ἀπαγορεύοντας ἐπιμένειν ἀναγκάζοι] *Edit. German.* καὶ δοῦναι ἀπαγ. ἐπιμένοι καὶ ἀναγκάζοι. *Fortassis rectum est*, καὶ ἐκεῖνον τοὺς ἀπαγορεύοντας δοῦναι, ἐπιμένειν ἀναγκάζοι.

l. 17. πῶς ἔδυξε π.] *Ms.* τοῦ Πάξου. εἶπε γάρ, φησι, βλ.

l. 29. μὴ ἄρα ἀπλῶς--ἠρώτει θεραπαινίν] *Prius membrum interrogatiuè legendum videtur: de posteriore parum liquet.*

l. 35. τάχα κατ' τὸν κυνῆν] *Ms.* ἐκαχάζετο ὁ ἄνθρωπος κατ' τὸν κυνῆν ἐκεῖνον αὐτὸν βαχάζοντας ἀπεύγεσθαι ὅτι.

Pag. 653. 15. ἄλλεσθαι αὐτὸν] *Ms.* ἥλατο.

l. 41. αὐτὸ [πυ] ἐργάζεσθαι ἢ καὶ λανθ.] *Ms.* αὐτῷ ἐργαζομένων καὶ λανθ.

Pag. 654. 2. Κορυφαῖος. ἀλλὰ] *Ms.* -λος ἐποίει. πύγατα καὶ ἐνίσθου.

l. 5. τῶ δυγήματος] *Vocabulum hoc non videtur huc spectare.* καταδύματος *potius, vel aliud quid huius sensus melius quadrabit.*

l. 38. *Forte*, ἢ εἰς μέταλλα ἐπύγχανον καταδικασθείς, ad metalla damnatus.

Pag. 655. 29. ἀλλὰ μέγα ἦν] *Vel legendum interrogatiuè: vel*, ἀλλ' μεῖζόν ἔστ τοῦ ἡδέσθαι.

Hom. 9.

Pag. 658. 12. *Legendum*, ἔσα ἐν λαλέσῃ.

Pag. 659. 13. ὑπ ἐξητάσασθαι τὸν ἄληπτον] *i.* τὸν ἀναπόληπτον, irreprehensibilem, innocentem: *sic enim apud Nostrum sæpe accipitur hoc vocabulum. Apud Nazianz.* ἄληπτον *est* incomprehensibile, *i.* ἀκατάληπτον, *vel* ἀκατάληπτον. *vnde est illud eiusdem*: τὸ γὰρ εὔληπτον εὐκαταφρόνητον: *cui non dissimile est hoc Thucydidis l.* 1. οἱ νησιῶται καὶ ὑπερωκεανῖται ἀληπτότεροι. *Chrysost. hom.* 20. ἄληπτον παρεχόμενος βίον.

l. 15. ἐπίδοσιν] *Interpres videtur legisse*, ἐπίδοσιν.

l. 28. καὶ μὴν οὐ] *Ms. locum hunc sic legit.* καὶ μὴν ἡ οὐσ. ἀ. π. ἀ. τ. ἐργ. ὑ. γὰ ὅσον δεῖ τ. ὀ. ἀ. ἀ. καὶ οἷς αὐτὴν ὅτις δυνον, ἀλλ' ὅπου.

Pag. 660. 28. ἀκμὴν λέξαι] *Hoc vult dicere*: Non semel susceptisse, sed nunc cùm maximè suscipere. *Aoristus enim infinitus præsenti interdum futuri significationem habet, vt docet Seruius.*

l. 29. *Lege*, τοῦτο ὡς σεῖ δεῖ αὖ χρόνον αὖ διαγράμενος εἶπεν, *videlicet, si dixisset*, ὃν ἐραστὴς ἐλέξατο. *quod ostendit* τὸ λέξασθαι *præsentis esse vel futuri temporis.*

l. 37.

l. 37. ὥστε ἀδύνατον γενέσθαι] *Nec quæ in margine, nec quæ in contextu capio. Interp.* Dicta autem sunt hæc clarius nuperrimè.

Pag. 661. 6. *Expungendum Petri nomen, & legendum,* ἵνα γὰρ μὴ δόξωσιν ὡς ὑπὸ χάους τινὸς χειρῶν ταῦτα λαμβάνειν. *Hoc igitur vult Petrus.* Nolite existimare me nouam vobis proponere gratiam, sed eam ipsam cuius hæredes fuistis iam à principio destinati. *Hoc ita esse manifestè connincit l.* 10. ἵνα γὰρ μὴ νομίσωσιν ὅτι αὐτὸς μὲ ταῦτα ἐχαρίζετο, ὁ τὴ πατὴρ ὑμῶ.

l. 11. πῶς χρὴ τὸ ῥ.] Quomodo sunt hæc promissio? & quod sequitur, τυτέστι τοῦ. cuius demum rei est interpretatio? ὥσὴν ἐπαύδα ὑμῖν.

l. 21. τοῦτ' ἦ δόκησιν] *Aliter in Ms.* τοῦτ' ἐδὴ, τέτε, φησὶ, καὶ ὁ Μωϋσῆς τὸ αὐτὸ λέγει. πόσα ἀπολαῦσαι ἔμελλε χρόνον ἀποκαταστάσεως, καὶ ἐπαγγελίαι Μωϋσέα λέγοντα, ὅτι.

l. 22. ἃ ἐρεῖ ὁ Χριστὸς] *Ms.* ἃ εἶπεν ὁ Κύριος. εἶτα καὶ ἐπήγαγεν μετ' ἐγκωμίου· ὥστε καὶ διὰ τέτο πεῖθεσθαι ὀφείλετέ, φησιν, ὑμᾶς τὴ προφήτη κ. τ. λ. τί δέ ἐν, φοβῆ τετέστι, κλαυσόμενοι. τί ἔν ὡς.

Pag. 662. 1. *Aliter legitur in Ms.* ἕτω τὸ πεῖ ἰῶσθαι. αὖ γὰρ μὴ ὀκνήσητε ὁμοιῶται, ὅλως ὐκ ἴστε εἰς ὁποίας ἀτοπίας ἑαυτοὺς ἐμελλήσετε, αὐάγκη πνὶ καὶ λιμῷ ἑαυτοὺς ἀπολλύοντες, καὶ μηχανὰς πάσχοντες, ἅτε καθάπερ ἐξ ἀφύκτε πνὸς καὶ τῶ ῥηχλῶ ἐξηγώσης κατουδάζοντες, ἢ μᾶ δωσιδίντας λοιπὸν ἐν ὀδύνῃ διάγειν, κα- *Ex hac lectione pro* ὥστε, *l.* 4. *lego,* ἅτε (ἅτε καθάπερ ἐν Θερμοπύλαις) *& post* καιῷ *pono comma, deinde pro* διάγειν *&* ἀφῆδαι *lego* διάγοντ *&* ἀφῆδαι, *quia præcesserat* δωσιδίντες. *l.* 3. *Dounemus reponit è Commelino* ἐμελλήσετε; αὐάγκη γὰρ διαμῆ ἑαυτούς. *Addit insuper legendum* ἀπολλύοντες, κατουδάζοντες, δωσιδίντες: διάγειν *autem &* ἀφῆδαι *pendere* ἀπὸ τῆ αὐάγκη, *quod est in initio.*

l. 16. τοῦτο γὰρ ὅρκος ὀφείλει, ἔστιν ἀπιστεμένων ἐγγύη] Hoc enim est iusiurandum, cum moribus non creditur sponsio. *Isocrates ad Nicoclem:* διὰ παντὸς χρόνε πᾶ ἀληθεύειν ἄπασι φαίνε σεσπεδῆ, ὥστε πιστύειν ἐπὶ πᾶ σοὶ λόγοις ἢ πᾶ ἄλλων ὅρκοις. *Hoc regium est.*

l. 39. τὸ διδόμενον] *Non liquet.*

Pag. 663. 2. *Videtur legendum, vt Commelinus,* ἕνεκα τοῦ κατέχειν τὸν Θεὸν. *quod arguunt l.* 3. 4.

l. 5. ὅμοιον καὶ τῶ παιδὸς τῶ σοῦ] *i.* Precare exitium filio tuo, qui tibi charissimus est, si sciens fallis. *Vt Vlysses apud Homerum per Telemachum iurat. Hoc Latini dicunt deierare. Mox:* ἕτω μὴ ἡμῖν δώσῃ πᾶς πολεμῆς πᾶς ἐμαῖς: sic ne tortor instet lateribus meis. *Formula iurandi, qua nunc etiam vtimur:* Sic me Deus adiuuet in Christo. *Horat. l.* 1. *Car. od.* 28.

At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
ossibus & capiti inhumato
Particulam dare: sic quodcunq; minabitur
plectantur Syluæ, te sospite. (Eurus,

Virg. Eclog. 10.

Sic tibi, cùm fluctus subterlabere Sicanos,
Doris amara suam non intermisceat vndam.

sic lin. 7. ἕτω μὴ πραωδῶ.

l. 14. ἐργασάμενοι] *Lego* ἐργασόμενοι.

l. 19. εἰ γὰρ πάντα ῥίψαι ἐχρῆν, ὐκ ἔδει προθύμως ἔχειν] Obscura: neq; vertit Interpres.

l. 24. μέχρις ὑμῶν ἐρυθριᾶν δεῖ - - - μανθάνειν] *Interp.* quoniam & hæc oportet coram nobis agi, quasi pueri essetis. Proh pudor! confusio enim est, quòd de quibusdam adhuc opus habetis erudiri.

l. 28. καὶ τὺ μὴν πῆς τῆ παιδὸς κεφαλῆς ὐκ ἂν ἅλοι.] *Quod modo dictum Iuuenal,*

- - Nondum Græcis iurare paratis
Per caput alterius - -

quod sequitur ἀπελθὸν *abesse potest.*

l. 39. πῶ μυείοις καὶ τελουμένοις ὅρκος] καταθησκόντων. *Sic enim opinor dicitur, vt* κατεδίειν τὸν πατρῷον ὐσίαν *consumere patrimonium.*

Pag. 664. 7. *Halesius legit* καθάπερ οἱ ἑλληνισταὶ εἰώθασι, τέτοις πῶ βαρβάρων διαφέρειν.

l. 11. ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκέλευσε] sc. μὴ ὀμνύειν.

Hom. 10.

Pag. 665. 1. ὑπολαμβάνοντες. οἱ χορυφαῖοι - - κοινῆ εἶπον] Nec libri iuuant, nec Interpres sensum commodum elicit.

l. 9. ἐφοβήθη ὐδὲ τέτους] sc. τὸν ἱερέα.

l. 17. ὐκέτι γὰρ μόνον πῶ ἄλλων κακῶν τὰ τῶ νόμε ἐφυλάττετο] *i.* Nam præter alia mala, etiam leges non vltra seruabant.

l. 2. Oecumenius post πλῆθος addit φοβηθέντας: rectè. H.

l. 35. καὶ διεκωδώνισεν] *Harpocration,* διεκωδώνισε. Δημοσθένης ἐν τῷ περὶ παραπρεσβείας, αὐτὶ τῆ διεπέμψατο, ἐξήτησεν. ἢ ἦ μετφορὰ ἦτοι ἀπὸ πῶ θεσπεσιολογύτων ζώων κώδωνι νυκτὸς τὰς φυλακὰς, ὡς Εὐριπίδης Παμφιδεῖ ἢ ἀπὸ τῶ δοκιμαζόντων τὰς μαχίμους ὄρνιθας πῶ ἤχῳ τῶ κώδωνος. ὡς Αἰσχίνης *Verba Demosthenis sunt hæc:* τί ὖν ἐῶ τετο; κοινῆ τὴν Φίλιππον χρόμενοι ἡμῖν διδόναι. ἵνα γὰρ μὴ δῶ τετο ἀναφανῆτε, ἐκεῖνο ἡμᾶς διεκωδώνισεν ἅπαντας. ἐκάστῳ πνὰ ἕτερον θεσπεσιμῶν ἰδίᾳ. καὶ πὸ ὑ ἄ, ὦ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδιὼς χρύσιον.

l. 39. *Legendum* καὶ πολλῆς βαρύτητος ἡ ἐπαγγελία γάμε] ἀπαγγελία *est* ἐρμηνεία *quam Aristoteles* λέξιν *vocat:* elocutio: Βαρύτης *est forma dicendi apud Hermogenem & pars* τῆ ἰδικῆ λόγε. *Sic enim orditur Demosthenes illam ad Atheniënses epistolam pro suo reditu:* ὡδμωζον μὲ ἐφ' ὧν ἐπολιτδόμην, ὐχ ὅπως μὴν ἀδικῶν τοιᾶτα πεῖσεσθαι, ἀλλὰ καὶ μέγεια αὖ ἐξημῦσθαι ὑπὸ συγγνώμης τέτυχεσθαι *Nonne huic simile est exordium Petri? ac si diceret:* Putabam nos laude ac præmio dignos visum iri, pro eo quòd homini misero boni fecimus: sed si in iudicium vocamur pro tanto beneficio, notum sit &c. ἀλλὰ τὸ τῶ Πέτρε πολλῆς βαρύτητος τῆ ῥήσεως. *Vide Chrysostomi quæ antecedunt.*

Pag. 666. 5. ποίας οἴει πλυνὰς αὐτὸν λαμβάνειν ἐκ τέτων πῶ ῥημάτων;] *Eiusdem* λόγον *Rhetores vocant* πλυντικὸν καὶ καταιθειλύν. *Hermogenes hanc ideam orationis* ψυχρότητα *appellat.*

l. 6. *Legendum* ὐδὲν γὰρ ὄνομα ἔτ- -

l. 10. Lege ἐᾶτε ἡμᾶς μίνθ' οὕτω διώκειν. H.

l. 13. Puto legendum καὶ αὐτὴν τὴν ἀρχιερέων.

l. 20. *Legendum*, καὶ τὸν τόξον τὸν ἀνθρώπινον ὄντ' ἐργαζόμενον, *vt docent quæ sequuntur*, nihil agentem, *aut* proficientem. *Nam* & τὸ ἐργάζεσθαι *non tam* operari *significat*, *quàm* aliquid efficere & expedire operando.

Pag. 667. 4. Puto legendum, ὡς ἐπηρεαζόμενοι γὰρ καὶ ἠπατ. & sic Interp.

l. 8. *Legendum cum Comelino*, τί πιεῖν αὐτοῖς βαλλόμενοι: *vel potius meo iudicio*, τί ποιήσειαν αὐτοῖς βαλλόμενοι: *vel* τί χρὴ ποιεῖν αὐτοῖς β.

l. 13. ὥστε μᾶλλον ἑαυτοὺς ἐκάλιζον ὑφ' ἡμῶν τῷ αὐτῷ ἐνδείξειν] *Quare potius suam culpam fatebantur quòd distulissent eorum accusationem, ac non statim in consistorium adduxissent.* ὑφ' ἡμῶν *est* ἀναβάλλεσθαι, *quod verbum mox sequitur l.* 14. ἔνδειξις *est* accusatio, *sine* delatio nominis: *vnde* indictare *in foris nostris dicitur*, *teste Budæo. Harpocration*: ἔνδειξις ἔδος δίκης δημοσίας, ὑφ' ἣν τοὺς ἁλόντας ἐνεγράφοντο ἢ τόπον ἢ πρᾶξεων, εἰ μὴ ἀπέχοιτο αὐτῆς, ἢ γραν. *cuius modi sunt Demosthenis orationes contra Aristogitonem. Itaq; in hac re vsus est Noster valde proprio nomine. Accusare enim debebant Apostolos, quod a ceptis Christi non destitissent, & quod suum imperium non vererentur. Sacerdotes enim interminati fuerant, ne prædicarent in nomine Christi. Interp. hic hallucinatur, atq; sta sese ipsos magis accommodarunt, imminuentes suam existimationem & sanctimoniæ nomen, quasi* τὸ κακίζειν *esset* κακῶν, & ἔνδειξις ὀνείδειξις. *Sed quid sit* κακίζειν ἑαυτὸν, *docent hæc verba l.* 16. αἰσχυνόμενοι, καὶ ἐρυθριῶντες τὸ πρᾶγμα.

l. 20. ὅθεν τοῦτο ἠρνήσατο, ἕτερα καταψεύδεται] *Corrupta, nisi quòd pro* ἕτερα *legere possimus non incommode*, τῷ σωτῆρι, *vel* τῷ Χριστῷ, *tum cùm Christus apud ipsos detineretur: vt designet tempus, quo Petrus Christum abnegauit.* H.

l. 37. ὁ φύσει τίμιος] *Ms.* ὅτι σφόδρα δίκαιός ἐστι, πολλὴν ἔχων ἀπὸ τῶν σημείων τὴν παῤῥησίαν λοιπὸν. σὺ γ--

l. 39. *Est apud Lucam*, ὕδωρ γὰρ ὄνομα, *vt suprà diximus.*

Pag. 668. 5. ἀλλ' ἵνα δηλ-] *Ms.* ἀλλ' ὅτι ἐπιγίνωσκον αὐτὸς, φησιν, ὅτι σωὴρ Ιησοῦ ἦσαν ἐν τῷ πάθει. Quæ lectio mihi magis placet.

l. 8. τοῖς ῥήμασι μόνον] *Ms.* τὰ ῥήματα μόνον ἐδείκνυ τὸ ἀφροντίστως ἔχειν ἀεὶ πιστῶν χειρωθῆναι.

l. 10. ἀλλὰ καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῇ φωνῇ, καὶ τῷ βλέμματι, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τῇ παῤῥησίᾳ ὑπέφαινον ὅτι τοῦ λαοῦ] *Demost. contra Midiam*: πολλὰ γὰρ ἂν ποιήσειεν ὁ τύπτων, ὦ Ανδρες Αθηναῖοι, ὧν ὁ παθὼν ἔνια ἔδ' ἂν ἀπαγγεῖλαι δύναιτ' ἄλλῳ τῷ σχήματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ. *Hic videmus* τὸ ἀπαγγεῖλαι *non* simplicem *significare narrationem, sed* disertam elocutionem, *quasi dicat*: nulla cuiusq; est tanta dicendi vis, tantaq; copia, quæ possit exprimere indignitatem huius iniuriæ. *Hoc confirmat nostram emendationem p.* 665. 39. *sed & quod hàc pag. mox sequitur*, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπαγγελίας καὶ τῆς Χρυσόστομου τῆς παῤῥησίας δηλοῖ. *Multum in dicendo valet structura verborum, quæ* Χρυσόστομος *dicitur. Tria sunt enim apud Hermogenem, quæ disertam & accuratam orationem faciunt*: Χρυσόστομος, ῥυθμὸς, καὶ ἀπαγγελία: compositio, numerus, clausula. *Sed hic etiam bonus Interpres* ἀπαγγελίαν *vertit* annuntiationem. *Apud Arist. 3. rhet. 31.* ἀπαγγελία *est simplex narratio: sed non sic aly vsurpant.*

l. 15. ὁ ἄνθρωπος] *sc.* qui modò sanatus fuerat.

l. 21. ἦσαν. ὅτι γνωστὸν] *Ms.* ἦσαν. εἰ δίκαιόν ἐστι, φησι. καὶ ὑ διωαμ.

Pag. 669. 1. *Lege*, μὴ μέχρι τέρψεως τὰ λεχθέντα ᾖτω, *vel* ἰσάζων. *hæc locutio familiaris Chrysostomo.*

l. 4. ἀλλ' ὅμως ἄπιστον] Meliùs quadraret, ἄπιστα γάρ.

l. 5. λύμης] Interpres legerat, ῥύμης, malè.

l. 23. τὸ καθ' ἕκαστον στοιχεῖον] Sensus perspicuus: sed aliquod fortè mendum latet in verbis.

l. 24. εὐνόητόν μοι ὅσον ἐστὶν αἰχμὴν ἀνθρώπου πρᾳότητι ὑπηνθισμένην βαδίζειν ἔχοντα] *Hæc insignia sunt philosophorum*, πώγων βαθὺς, βακτηρία ἐξωμὶς *quam* Caputium *interpretor, quod ad magisteria nostra videtur à prisco more translatum. Quanquam Lucianus in habitu philosophorum nusquam, quod memini, memorat* τὴν ἐξωμίδα, *sed barbam promissam, baculum* καὶ τριβώνιον, *hoc est*, tritum pallium. *At Iulius Pollux.* κωμικὴ δὲ ἐσθὴς, ἐξωμὶς· ἔστι δὲ χιτὼν λιτὸς, ἄσημος· καθ' ἣν τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν ῥαφὴν οὐκ ἔχων: *& vult esse* servilis vestimenti genus: *sed dicti, quòd latere aperto dextrum humerum exerebant. In vestimentis Aaron est* ἐπωμὶς *Exod. 45.*

Pag. 670. 2. ἀλλ' οὐχ ὁρᾷς. *Lego sine interrogatione, vt sit* ἀδυποφορέ. *arguit quod subinungitur.*

l. 35. μᾶλλον μὲν ἐν αἰχμῇ] *Ms.* ἀλλ' αἰχμὴν μᾶλλον τοῦτο, τὸν καταψευσάμενον ἀπωθεῖν, καὶ τοῦτο μὲ εἰς τῆς σωτηρίας τὸν κίνδυνον.

Pag. 671. 1. *Legendum*, οὐδὲν πρᾶγμά ἐστι, nihil erit negotij, *vt* πράγματα παρέχειν, negotium facessere, & ἔργον ἐστὶ, difficile *est.*

Hom. 11.

l. 13. Εἰ γὰρ παρῆσχ.] *Ms.* εἰκὸς γὰρ παρελθεῖν. τοῦτ' ἀκείνους θαρσαλεωτέρους ἐποίει. τί ἂν ἔτοις ἔπαλιν.

l. 36. ῥᾴξον αὐτοὺ, καταῤῥάκτην αὐτοὺ] *Hanc veram esse lectionem ostendit verbum synonymum. Demost.* κατὰ Κόνωνος: εἶτ' ἐπανελίσσοντες καὶ ῥᾴξαντες εἰς τὸν βόρβορον, ὥστε μηδένα ἐναντίον καὶ ὑπεξιόντες, ὥστε καὶ τὰ ἑξ- cum supplantâssent ac deturbâssent in cœnum. καταβάλλειν deijcere. *Idem contra Aristocratem*, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε τῇ ἀπ' αὐτῆς, κατέῤῥαξε δὲ εἰς τὴν θάλασσαν ἅπαντας: in mare præcipitauit omnes.

Pag. 672. 29. Ιωσῆς] Superiùs Ιωσὴφ, & sic in contextu proximæ hom. præfixo.

Pag. 673. 5. λαλῶ] *Ms.* ἐκβάλλω διωμίνια. Ad hunc enim locum certè respexit. Puto tamen Iohannem nostrum locutum vt edidimus propter sequentia, ἴδε καὶ ὁ σωτὴρ ἐν πνεύματι φθέγγεται. Permittendum Chrysostomo, vt quandoq; sic ludat: nam & sic aliàs fecisse memini me alio loco monuisse. H.

l. 27. καὶ πάλιν] *Ms.* ὅτι γὰρ πάρεστι τοῖς ἐυχαῖς αὐτοῦ ἐδήλωσε.

ἐδήλωσεν. καὶ πάλιν ἕτερος σοφήτης φησὶν, ἐσωλ- καὶ ἔνθμος ἐγλυπῆσθαι ἡ γῆ α. π. τ. κ. ἐποίει.

l. 35. *Legendum*, νυνὶ ἢ ὑκ ὀρθῶς] *Hoc planè demonstrat. l.* 38. ἄλλως ἢ καὶ ὀργῆς τῆς κατ' ἐκείνων ὧν. *alioqui nulla erit* αὐτάρκεια.

l. 42. *Fortè*, ὅπως γε καὶ ἐκείνοις ταὐτὸς ἔδει.

l. 44. τί δῆθ' ὑπαρχόντων αὐτῶν.

Pag. 674. 21. ἀνδράποδα γὰρ ὑκ αὖ εἰποιμι. ὧδε γὰρ τότε τῶν ὧν] *Neq; apud veteres Græcos. Theopompus l.* 7. Χῖοι πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων μὴ Θετταλοὶ καὶ Λακεδαιμόνιοι ἐχρήσαντο δούλοις· νῦν μέντοι κτῶσιν αἱ δοῦλ ὑ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκείνοις παπαίμενοι. *Illi enim de Græcis, quos bello vicissent, sua seruitia comparabant, qui priùs regiones illas incolebant.* Χῖοι δὲ βαρβάρους κτίπωται τοὺς οἰκέτας, καὶ πρὶν αὐτῶν καταδάλλοντες. *Hæc sunt apud Athenæum lib.* 6.

l. 24. ἢ πόλις ἡμῖν εἰς πόσον μεγάδων ἀειδμὸν νῦν τελεῖ] *Ego non possum hæc concoquere, vt tota ciuitas dicatur* εἰς μέρος τελεῖν, *ac ne partem quidem. Illud enim collusio, quam* μεγάδας *appellat, id est*, conuenas, *non sunt pars ciuitatis. Elegantiùs certè diceretur*, εἰς νῦν πόλιν ἡμῖν (*vel* ἡμῶν) ὅσ☉ μεγάδων ἀειδμὸς νῦν τελεῖ. *Sophoc. Oedypo Tyr.* ὕστε☉ γὰρ ἐσ☉ εἰς ἐσ☉ τελῶ.

l. 32. πόσῳ μᾶλλον ἐν τοσούτῳ πλήθει] *Immo multò minùs. In paucis enim illa communitas vt cunq; ferri potuit: in pollois ἢ πολλῷ ἔχει δυχέρειαν τὸ πρᾶγμα: quam Aristot. satis refellit* 2. *Polit.* ἥκιστα γὰρ σύμπαντες τυγχάνει τὸ πλείστων κοινόν. ἀλλ γὰρ ἴδιον μάλιστα φροντίζει, ἧττ ἢ κοινῶν ἧττον, ἢ ὅσον ἑκάστῳ ἐπιβάλλει. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ὄντες, ὡς ἑτέρῳ φροντίζοντ☉, ὀλιγωρῦσι μᾶλλον, ὥσπερ ἐν ταῖς οἰκετικαῖς διακονίαις οἱ πολλοὶ διαπονοῦντες ἐνίοτε χεῖρον ὑπηρετοῦσι ἢ ὀλιγόνων. Ac nevoluptas quidem vlla, *inquit*, percipitur ex ijs rebus, quæ non cuiquam priuatim sibi habentur. λύει γὰρ δῆλον ὅ μάλιστα ποιεῖ κήδεσθαι τοῦ ἀνθρώπου καὶ φιλεῖν, τό τε ἴδιον, καὶ τὸ ἀγαπητὸν, ὃν ἐνίστασον οἴονταί τινα ὑπάρχειν τοῖς ὑπὸ πολιτευομένοις. *Vnde illud,*

Connubio iungam stabili, propriamque dicabo.

Nihil enim vehementer amari potest, nisi quod proprium.

Hom. 12.

Pag. 678. 9. ἐπωρώθη] πωρῶσθαι duo significat, *obdurari* & *excæcari*: prius frequentius: sed posterius huic loco magis conuenit.

l. 36. *Antè hæc, desunt* πῶς ὑκ ἐκέλευσεν αὐτὴν ὁπλίτης, *desunt verba textûs:* ἐφίετο ἢ ὡς ὥραν ποιῶν διάπνοια, καὶ εἰ γυνὴ αὐτῇ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς εἰσῆλθε.

l. 39. ἐκκλὸν ὧν ἐξηγγελθῆναι] *Interp.* ad diuulgandum fat temporis erat.

l. 41. *Legendum*, ἢ δῆλον, ὅτι ὡς εἰδὼς.

l. 44. *Lego*, καὶ τὸ δεινὸν τοῦτο, *vel* τὸ δεινὸν ἢ τοῦτο.

Pag. 679. 10. μᾶλλον δέ, φησι, προσέτεθ..] *Mal.* ἀλλ' ἐμεγαλύνθη αὐτὸς, φησὶν, ὁ κύριος. καὶ ἐπειδὴ εἶπον, ἐν τῇ σοῦ Σολομῶντ☉, ἵνα μὴ θαυμάζῃς πῶς Ἕλλην χώρων οἰκήτορας, φησὶν, ἐκάλεσεν αὐτοῖς ἐπιλαμῶν. ὧδε γάρ, φησὶν, ἐτόλμησε πολεμῆσαι αὐτοῖς πολλὴ ἢ πίστις, καὶ μείζων ἢ ὅση τῶ Χριστῶ. πόθεν ἢ τοῦτο γέγονεν; ὅτε (*leg.* ὅπ) ὁ Χριστὸς ἀπῳλύσατο, Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πῆς.

l. 17. πρὸς ἐκείνους] A libertate, quâ erga Iudæos vti sunt.

l. 31. τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτῇ τύτε] *Ms.* τοῦτο ποσῶτα ποιεῖ. καὶ ὅση τῆς γυναικὸς φοβερὸν ὧν τὸ δικαστήριον. ὅρα ἢ πίστις καὶ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας γίνεται· πλουσίαν, καταφρόνητ☉ Θεοῦ, ἀσέβειαν. καὶ ὅση τέτοις ἢ ὑπολογεῖται τῇ κλήσει, τῇ μὴ εὐδέως ὅτι πιστείαν ἐλθεῖν, ἀλλὰ --

l. 37. & 38. ἡμῖν πολεμῶ] *Ms.* πόλεμ☉ χαλεπός. τὸ ἢ δυνὸν τοῦτο αὖ εἶν, τὸ διαχωρεῖσθαι καὶ διηγῦσθ. ὅση τῆς ἀγορᾶς λοιπὸν φείσεται, καὶ μῆ.

Pag. 680. 6. ὑκ αὖ κατ' ἑαυτὸ αὐξηθὲν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑποτεμνομένης τῆς καρδίας] Expungendum illud, ἀλλὰ καὶ ὑποτεμνομένης τῆς καρδίας. existimo enim vitiosam ortam esse lectionem, ex eo quòd aliquis imperitè vtramque lectionem coniunxerat. Nam si retineamus, necessariò illud de ceruice in textum è margine sumendum.

Hom. 13.

Pag. 681. 32. ὅπ ὅτω μᾶλλον, vsque ad αὐτοὶ δῶσιν] Confusiora hæc sunt, quàm vt ijs restituendis par esse possem.

l. 39. *Legendum è textu* μῆ πάσης τῆς ἀσφαλείας.

Pag. 683. 6. ἐξαγαγὼν, ὑκ αὐτὸς] *Ms.* ἐξαγ. ὑκ ἀπήγαγεν αὐτὸν, ὡστε αὐτὸν ὠφελῆσαι διὰ τύτ. ἀλλὰ σταθέντας, φησὶ, λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ.

l. 8. *Sane legendum*, ἐγὼ πίστωτας ἐξῆλθον, *subaudi*, χρήματα τοὺ φύλακας.

l. 13. φυσικῶς λοιπὸν βέλονται] *Legendum* βέλεται, *& intelligendum de Luca.*

l. 15. κρίτοι τίς ὑκ αὖ πλὴν πόλιν ἅπασαν αἰρησάμη☉] *Interp.* Si ciuitatem totam reparâsset. *absurde. Videtur legisse* αἱρησάμη☉. *Sed verum esse quod editum est, hic locus Xenophontis ostendit.* 1. παιδ. αἰσχύνεται ἢ παιδὸς φίλα, ὅτα καὶ διελθεῖν ἄρτον ὄφιν. Cyrus tot populos sibi deuinxit, quot vel dicere magnum opus est. αὐαρτᾶν *est* ἀναπήσειν, religare.

l. 22. ὅπαὐπὸρ] Puto leg. καὶ ὅπ γὲ πὸρ.

Pag. 685. 12. Post τόπους deest verbum aliquod explendæ sententiæ.

l. 38. *Haud dubiè legendum*, χαλεπῶ πολεμικῶν πίρι: *cui apponitur l.* 37. πλὶς ἀτείχισ☉. *Sic legit Interpres*: Paupertas verò securum castellum ærcis muris.

Pag. 686. 11. ἡμᾶς ἀγαγόμενοι τύτ. εἰς τὸ φιλοσοφίας μεσὸν τίπτον, καὶ ἕνα τὶς αὐτῶν μᾶλλον δίξεται τὰ τῆς διαιτολογίας] *Nempe debiles, valetudinarios, paupertes: & diuites atq; robustos. Chrysostomus, qui semper Platonem iniquior est, hoc à Platone sumptum vsurpat: cuius hæc sunt* 6. *de Rep.* ἐπὶ πίνων πρὸς πόσις τὰ λεγόμενα κεφάλαι, σπίτι φθείρει καὶ ἀπαιδᾶ φιλοσοφίας, κόλλ☉, καὶ αὖτ☉, καὶ ἰσχὺς σώματ☉, καὶ συγγένεια ἐρρωμένη ἐν τῇ πόλει, καὶ πάντα τὰ τύτων οἰκεῖα. *Eodemq; in libro*: ἐὰν δ' αὖ καὶ ὁ τῦ ἡμαθέως ἑταῖρε Θεαγῆς χλιανὸς, οἷος κατορθῶν. καὶ δὴ Θεάγες, τὰ μὲ ἄλλα πάντα παρεσκεύασαι πρὸς τὸ ἐκπονεῖν τῆς φιλοσοφίας· ἡ ἢ τῦ σώματος

νοσοῦσαν ἀπέργασαι αὐτὸν πρὸς πολιτικῶν, κατέχει. *Noster nonne hoc idem affirmat l. 7 ? τίς ἂν διατρίβοις σχολὴν τοῦ μανθάνειν τί πρὸς χρυσίων καὶ λάμπειν ἐν φιλοσοφίᾳ ; Hieronymus l. 2. contra Iouinianum :* Sed & ipse Plato cùm esset diues, & toros eius Diogenes lutatis pedibus conculcaret, vt posset vacare philosophiæ, elegit Academicam villam ab vrbe procul, non solùm desertam, sed & pestilentem, vt curâ & assiduitate morborum libidinis impetus frangeretur : discipuliq; sui nullam aliam sentirent voluptatem, nisi earum rerum quas discerent.

l. 19. *Lego*, δοῦλος Ἐπίκτητος. Ἐπίγραμμα sic habet:

Δοῦλος Ἐπίκτητος γεγόμην, καὶ σώματι πηρός,
καὶ πενίην Ἰρὼς, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Pag. 688. 40. ἀλλ' ὁ βούλεται] *Ms.* ἤκουσαν πάντες οἱ ἅγιοι, ἤκουσαν Ἰουδαῖοι. ἐὰν ἡ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ αὕτη, ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται. ἀκουσὸν ἐπισὴ τοῦτο ὁ ἡ. ὁ. ἰ. α'. τῷ ἀδυνάτῳ καὶ ἀνωμφόρῳ πάλιν αὐτὸν καταξέλλει λέγων, μήποτε.

Hom. 14.

Pag. 689. 1. ἀλλὰ τῷ μέλλοντι καιρῷ πάντα κρίνει ἐπιτρέψατε] *Pindarus*, ἡμέραι γὰρ ὀλίγοισιν μάρτυρες σοφέσσαται.

l. 20. ἐπείδησαν γὰρ αὐτῷ] *Ms.* καὶ οὐκ εἶπεν, ἐὰν γὰρ μὴ καταλύσατε αὐτὸ, οὐκ Θεοῦ ἔσται, ἀλλ' ἐὰν ἐκ Θεοῦ ᾖ, οὐ καταλυθήσεται. ἡ Δ.

l. 36. *Legendum* καὶ ἐᾶν διακονίαν κλῆσι, καὶ οὐ τέλος ἐλεημοσύνῃ] *Sic Apostolus 2. Cor. 8. 9. beneficentiam Macedonum & Corinthiorum erga Iudæos inopes* διακονίαν *appellat*, ἅμα καὶ τοὺ διδόντας καὶ τοὺ λαμβάνοντας διὰ τοῦτο ἐπαίρων, *vt hîc Noster loquitur. Nomen enim ministerij siue officij tam dantibus honorificum est, quàm accipientibus. vt*, οὐκεῖ γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺ ἁγίους περισσόν μοί ἐστι γράφειν ὑμῖν· & ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα. *Sed & χάριν vocat, i. beneficium, c. 8. v. 4.* δεόμενοι ἡμῶν τοὺ χάριτος καὶ τοὺ κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους δέξασθαι ἡμᾶς. *Nusquam autem illis capitibus* ἐλεημοσύνῃ. *Hoc enim Iudeis humile & sordidum fuisset, quibus Graeci debitores erant, teste Apostolo. Arist. 2. Rhet. c. 7.* Ἐγὼ γὰρ χάριν, καθ' ὃν ἔχων λέγεται χάριν ὑπουργεῖν τῷ δεομένῳ, μὴ αὐτοῦ ἕνεκα, μηδ' ἵνα τι αὐτῷ τῷ ὑπουργοῦντι, ἀλλ' ἐκείνῳ τ. ὑπουργῶν ἐστὶ διακονεῖν, ὑπηρετεῖν (*quo verbo mox vtitur eodem capite*) & ὑπουργία, διακονία : *quod rectè, ni fallor, dixeris officium. Proximo capite eiusdem libri Philosophus misericordiam tractat. Gratia enim & misericordia valde finitima sunt. Unde illud,* miserere nobis, Domine, *quidam Interp. vertunt, veritatem Hebraei sermonis secuti,* Gratiam fac nobis, Domine. *Sed Gratia est ὅτι πλέον. Omnis enim misericordia est gratia, non contrà. Callimachus in Δῆλον*

Σάλπιγξ μὲν σύγ' ἐμεῖο πάντα κανὸν εἴνεκα, τῆς Ἀρτ' ἐλεημοσύνης. χάριτι δ' οἱ ἔστ' ἀμοιβή.

Verba sunt Latonæ parturientis, cùm Delos insula illam exceptura erat contra Iunonis vetitum. Vides idem esse ἐλεημοσύνην καὶ χάριν.

l. 38. ἵνα τὰ χρέα διορθωθῇ] *Translatum est è foro & hominum contractibus verbum ait Casaubonus ad Athenæum. Unde est apud Philosophum* διορθωτικὴ δικαιοσύνη. *5. Nicom. Hic autem Hellenistæ querebantur sibi iniuriam fieri, quæ corrigenda erat.*

Pag. 690. 8. ὅτε πάλιν διω-] *Ms.* κρίνει ἐδώκατο αὐτὸ ἐκλέξασθαι π. κ. ἀλλ' ὅμως καὶ τὴν μαρτυρίαν βούλονται τὴν παρ' αὐτῶν. ἀλλ' --

l. 22. καὶ αὐτοὶ ἔλαχον, ἐχ οἱ ὑπόλοιποι ἄγιοι] Legendum fortassis, καὶ ἐκ αὐτοὶ ἦσαν, ἀλλ' οἱ ὑπόλοιποι ἄγιοι. in quibus eorum, qui diaconi eligebantur, modestiam notat, quod non ambitiosè sese offerebant, sed ab Apostolis producti, sic tandem rebus præficiebantur. & hoc fortassis est illud προσῆγον τότε *l.* 43.

l. 38. τοσούτων] Lege τοσοῦτον.

l. 40. ὅτου τὰ ἐνδεικτικὰ ἐπαλέγοντο]

Pag. 691. 7. καὶ μόνον ἐκ ἔσχαν.] *Ms.* ἐ μόνον γὰρ ἐκ ἔσχαν διαλείψουσί πνες ἐπ' Ἀναρὶς τότε, ἀλλὰ καὶ πλείων γέγονεν ὁ φόβος· πρὸ μὲν μαχομένων, πρὸ δ' ἀπιλουμένων, πρὸ δ' πυρεζόντων τὸ πνεῦμα, πρὸ δ' γογγυζόντων. ὅρα --

l. 17. παράλογωμεν] *Suspectum.*

l. 19. *Legendum*, καὶ μέζονα διαλῦσαι παθεῖν, ἢ βούλεται.

l. 39. *Legendum*, μάλιστα μὲν ἐν διανοίᾳ μὴ ἔπηται, ἀλλὰ μήγε πρὸς ἄλλον] Maximè quidem in animo ne dixeris cuiquam malè : at si id non poteris, saltem ne coram alijs. *Si legas*, ἀλλὰ μηδὲ πρὸς ἄλλον, at ne coram alio quidem, *minus erit quam tacita cogitatione de aliquo malè sentire, quod absurdè diceretur. Vide quantula vox quantam mutationem faciat.* αὐτὶ τοῦ ἀλλὰ, *dici potuit melius, οὐ δὲ μὴ, nisi propter aliud μὴ sequens.*

Pag. 692. 3. τὸ μηδὲ κινοῦντος πάππεδα, πόσης αἰσίας] Lege, τὸ μηδὲς κινοῦντος πάππ- -

l. 14. *Lego*, καὶ πάντα λιμένα φερόντων] *i.* τὸ σῶμα τοῦ λιμένος ἔχοντα. φερόντων γὰρ † λιμένα *non homo quisquam, sed mare* πάππους *habuit.*

l. 21. τὰ ἐξωθεν λεγόμενα] *Nam quod suprà dixit,* οὐ τοσαῦτα ἤδει, ὡς αὖ τοσαῦτα εἶπε μόνον. *Epicteti apophthegma est.* H.

l. 27. ἀλλὰ θέλομεν βουλόμεθα πάντας μαθεῖν, ὅτι ὡς ἀπιμωρητὶ παρῆλθον] *Hæc iracundiæ natura est. Nec hoc alios solùm, sed ipsum ante alios volumus sentire, quem vlciscimur. Nulla enim est alter vltio, vt docet philosophus 2. Rhet. c. 3.*

l. 28. ὡς ὅτε μάχομαι ἐξ ἑνὸς συζητοῦμεν μέρους] *Hoc illud est, opinor, quod nostri dicunt Iurisconsulti,* secundum ictum facere pugnam.

Ibid. τὸν μανομένους] *Democritum ferunt, quum eum inuiseret Hippocrates, in insaniæ naturâ, cansisq; inuestigandis occupatum. Illum, opinor, modò prosperè ei cesserit negotium, implorare oportet huius loci interpretem. nos enim nec libri, nec Interpres, nec ingenium quicquam iuuant.* H.

l. 34. ὅτι δὲ ὁ τιμῶν ἑαυτὸν τιμᾷ] *Qui reuerentiam atq; honorem alteri defert, seipsum non minùs honore afficit : vt Christus cùm quos curauerat leprosos*

ad

ad sacerdotes remitteret, deferendo sacerdotibus, inquit Hieronymus, sibi honorem peperit, qui illis non imminueret suam dignitatem. simile est illud Ciceronis 2. de Oratore, vbi de salibus atq; facetijs agit. Parcebat enim aduersary dignitati, ne ipse ipse seruabat suam: quod est hominibus facetis & dicacibus difficillimum. habere hominum rationem & temporum, & ea quæ occurrunt, cùm salsissimè dicis posse tenere. Hoc etiam quod Antonius eodem lib. ait, Ex quo illud assequor, vt si quis mihi maledicat, petulans, aut plane insanus esse videatur. sæpe habes apud Chrysostomum, velut in hoc sermone, Qui virum bonum, inquit, & modestum læserit, ἑαυτὸν ἀγνώμονα, καὶ ἄπειρον.

l. 35. ἐδεὶς ἡμᾶς ἀδικήσει δυνήσεται, ἐὰν μὴ ἡμεῖς ἑαυτοὺς.] *Egregius est Senecæ liber, cui titulus, In sapientem non cadere iniuriam, in quo sunt hæc cap. 4. Quid igitur? non erit aliquis, qui sapienti facere tentet iniuriam? tentabit: sed non perueniet ad eum scito. Maiore enim interuallo à contactu inferiorum abducitur est, quàm vt vlla vis noxia vires suas vsq; ad illum perferat. Etiam cùm potentes & imperio editi, & consensu seruientium valida nocere ei tentent, tam cuta sapientem omnes eorum impetus deficient, quàm quæ neruis tormentisue in altum exprimuntur, cùm extra visum exilierunt, extra cælum tamen flectuntur. Quid? tu putas, cùm Solidus ille rex multitudine telorum diem obscurâsset, vllam sagittam in solem incidisse? aut demissis in profundum catenis Neptunum potuisse contingi? vt cœlestia humanas manus effugiunt, & ab his, qui templa diruunt & simulachra conflant, nihil diuitatis nocetur, ita quicquid sit in sapientem proteruè, petulanter, superbè, frustra tentatur.*

Pag. 693. 2. πρὸς μικρὸν παρέλκειν πάντα παιδίον] *Subaudi χρόνον, vt Paulus ad Timotheum, ἡ δὲ σωματικὴ γυμναστία πρὸς ὀλίγον ὠφέλιμός ἐστι: ad breue tempus.*

l. 5. ἀλλὰ τί, ἔφη; δικαίως ἤθελες;] *Hæc Socratis ad vxorem, vt refert Laertius, cuius hæc sunt in vita Socratis:* τῆς γυναικὸς εἰπούσης, ἀδίκως ἀποθνήσκεις, οὐ γάρ, ἔφη, δικαίως ἐζήλας; *Xenophon autem in apologiâ Socratis sic habet.* παρών δέ τις Ἀπολλόδωρος, ὀπαδυμητὴς μέν ἰδιώτης αὐτῷ, ἄλλως δ' εὐήθης, εἶπεν, ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐγώγε, ὦ Σώκρατες, χαλεπώτατα φέρω, ὅτι ἐφῶσί σε ἀδίκως ἀποθνήσκοντα. τὸν δὲ λέγεται κατανεύσαντα αὐτῷ τῇ κεφαλῇ, εἰπεῖν, οὐ γάρ, ὦ φίλτατε, μᾶλλον αὖ δίκαιόν με ἐφῆν δικαίως ἢ ἀδίκως τελευτῶντα? *& hunc magis videtur Chrysostomus significare.*

l. 7. Legendum, τί οὖν ἠδίκησεν ἄνθρωπος, ἀ. ἀ. τ. θ. κ. μ. κ. ὑ. μ. ὑδλν βλάβεις; *cum interrogatione in fine.*

Hom. 15.

l. 31. Μαθὼν γὰρ ἐκεῖνα ἐγκαλεῖν] Videtur legendum ex Occumenio, μαθὼν ἐκείνων ἐγκλ- sic enim is, κωλυθέντες γὰρ ὑπὸ Γαμαλιὴλ καὶ τῆς ὑποτέλων ὀπῆς χειρῶν, καὶ μηδὲν ἔχοντες κατ' ἐκείνων ἐγκαλεῖν &c.

l. 42. Λιβερτῖνοι δὲ οἱ Ῥωμαίων ἀπελεύθεροι] *At* ἀπελεύθερος *Romanis libertus est: Libertinus liberto prognatus: cui contrarius Gentilis, cuius maiorum nemo seruitutem seruiuit. Horat.*

Nunc ad me redeo libertino patre natum,
Quem rodunt omnes libertino patre natum.

sed & Horatij filius, si quem habuit, libertino patre natus erat, & omnes deinceps posteri. Pater autem Horatij salsamentarius fuit: vnde illud in eum mordacuter dictum, Pater tuus se cubito emunxit.

Pag. 694. 1. κἀκεῖνοι πάλιν] *Ms.* τὰ σημεῖα πάλιν εἰς φθόνον ἄγαγε· ἐπειδὴ δὲ καὶ λόγῳ ἐκράτει, ἀρίδηλος ἦν αὐτοῖς. παντάχοῦ ἡ φιλοδοξία.

l. 4. Lege ἔχοντες, vt prius erat in editione Germanica.

l. 8. Legendum, ἔργον αὐτὸ πεύθῳ. *Sic Dem.* ἔργον πεποιημένον τὸ πεζεῦμα.

l. 15. Puto legendum, ἅτε γὰ διὰ τὸν ναὸν μετοικεῖν βουλομένοις. *Propter religionem enim Templi commigrabant Hierosolyma Alexandrini, Cyrenæi, multiq; alij. Nisi enim his verbis docet magnam fuisse reuerentiam Templi, nihil prorsus docet. Vel leg.* ἅτε γὰ δὴ αὐτὸν μ. c.

l. 27. καὶ ἐστὶν τίνος φορητὸν ἔχουσα] *Ms.* ἵνα τί μέγα κακὸν ἐργάσηται.

l. 38. περῶνες Πέρσας ἔλεγον] *At Chaldæi, quibus ortus est Abraham, Persæ non erant.* ¶ Docuimus alibi quàm largâ significatione Persarum nomen apud Nostrum vsurpetur. *Sic pag. 696. l. 15. Iudæi vocantur Persæ.*

l. 43. περὶ τὸ παθεῖν Ἀβραάμ;] Lege περὶ τοῦ παθεῖν τοῦ Ἀβραάμ; de Abrahami patre, & pro λέγει, Interpres *legisse* videtur ὁ λέγει. D. legit, καὶ πῶς, φησι, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρρᾶν; ἢ γεγραπται δὲ τοῦτο λέγει περὶ τοῦ παθεῖν Ἀβραάμ. Sic enim Genesis 11. v. 21. *tulit itaq; Thare Abram filium suum, & Lot filium Aran filij sui, & Sarai nurum suam vxorem Abram filij sui, & eduxit eos de Vr Chaldæorum.* Princeps igitur huius migrationis fuit pater eius. His responsio subiungitur.

Pag. 695. 15. Legendum ex contextu, καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν, καὶ τῷ.

l. 26. ὅπερ διεκπίνοντο] Hiatum sic expleo, ἐνταῦθα καὶ τὸ Στεφάνου ἐνεκάλουν, ὅτι διεκπίνοντο: nam certè aliquid deest. H.

l. 31. Mallem ἐπόρευσε δὲ τὸ πεζεῦμα. *Sic dicimus:* ὕδεις ὧν τὸ πεζεῦμα.

l. 34. Melius puto, καὶ φιλοσοφοῦντες αὐτοῦ.

l. 35. Puto, ὅτω καὶ κράτος αὐτοῦ εἶλον. *Cur enim à plurali repente descendit ad singularem?*

l. 42. ἀλλοιωτικώτερον *est,* τοῦ θεοῦ ὁ σφόδρα αὐτοῖς ἔωλε. *Verbum enim est impersonale.*

Pag. 696. 3. καὶ καὶ τὸ νόμιμ] *Multa hic desunt supplenda de textu.* ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη, ἃ παρεδ.

l. 10. περὶ τοῦ τόπου] *Fortassis intelligit, priusquam hic locus (id est Templum) diuino cultu destinaretur, quanquam locutio est duriuscula.* τόπος *autem inquit, quia vocabulum hoc in contextu*

contextu habetur. Si hoc non placeat, pro τύπτω, lege νόμω.

l. 13. καὶ ὅπη τύπτω] Locus perturbatissimus. Deesse enim nonnihil, illud ὅπη demonstrat. Deinde quid illud lineâ 14. ὁ θεὸς τὸν νόμον. Omnino remedium adhibere non opis est nostræ. H.

Pag. 697. 5. *Legendum*, ὁ μὲν ἑαυτῷ ζωωδὴς μόνος, πῶς ἀδικήσεται;

l. 14. ὅτι] *Lege*, ὅτε.

l. 29. ὁ δὲ πᾶν παίδων [μαίνεσθαι.] αὖ ἔγωιδ' αὐτὼ γυμνώσω, πολλάκις καὶ ὑπ' ὀργῆ κεφαλὴν ἀφελόμενοι ἀπ' αὐτῆς] θεὸς τὸ Ομηρικὸν,

- - αὐτὸν δὲ ἐφίλησαν αὔδρα δίδηες.

Imò non Græcorum est (ait Thucydides in præfatione) sed barbarorum τὸ ἀνδροφορεῖν. quanquam, inquit, antiquitus, πᾶσα ἡ Ελλὰς ἀνδροφόρου διὰ τὰς ἁρπαγὰς τῶν οἰκήσεως, καὶ ὑπ' ἀσφαλείας παρ' ἀλλήλους ἐφόδους. ὅμως δὲ Αθηναῖοι τὸν τρόπον κατέδαντο, qui sunt omnium humanissimi. *Illud autem Homericum est proverbiale.*

l. 37. ἀλλὰ γὰρ ἔστ' ἂν ἀκαὶ τὰ ῥήματα τῆς φιλοσοφίας] *i.* aniles fabulæ. *Anus enim plerunq; sunt viduæ. Vel ipsa philosophia est tanquam vidua, quod deserta sit, & parum multos habeat cultores.*

¶ Hal. λῦρος. Sed receptam lectionem melius probarem.

l. 40. αὖ μὰ θεὸς σωτῆρ τὸ νικητήριον ἴδῃς &c.] *Imperfecta oratio, qualis est asseverantium: cujusmodi multa sunt apud Hebræos, ut*, Quibus iuraui in ira mea, si introibunt in requiem meam.

Pag. 698. 12. ὁ Μεμφιβάαλ υἱὸς τοῦ Σαὺλ κατηχημένος] *At tam* 16. *cap.* 2. *Sam. quàm*, 19. *vers.* 25. *appellatur à Græcis* Μεμφιβοσθὲ *Saulis filius: Hieronymo*, Mephiboset. *Sed mutatio nominis est, αἰσχρολογία. Baal Phegor enim in Scriptura sæpè vocatur* Bosheth: *quod Hebræis significat pudorẽ vel pudendum*: αἰδῖον. *Hoc enim Idolum Hebræorum doctissimi volunt esse Priapum. Hinc* Μεμφιβοσθὲ *per αἰσχρολογίαν est* Μεμφιβάαλ: *& sic fortassis in suis exemplaribus Chrysostomus legerat. Nam & Gedeon, qui cognominatus est Serubbaal Iudicum sexto, Ieroboshetb nominatur* 2. *Sam. c.* 13. *Sic apud Ieremiam Baal non semel vocatur Bosheth, quod* Pudendum Idolum *vertit Iunius. ut c.* 3. Bosheth deuorauit laborem patrum nostrorum, *ut quem locum Chimchi scribit sic vocari Baal. Sed hîc ad marginem non appositè notatur, C. Bas. C. Videtur enim potiùs innuere* 2. *Sam.* 19. 27. *vbi hec habes*: insuper accusauit me seruum tuum ad te Dominum meum regem: *Ast enim Noster l.* 13. ὑπ' ὀδὲ τῷ βασιλεῖ αὐτῷ, ne coram quidem rege ipso: *at Mephiboshet.* 2. *Sam.* 16. *cap. non apparuit regi.*

l. 24. ὅσα σοι παλαίσμα καὶ γυμνάσιον ἡ γυνὴ] *Vt Socrati Xanthippa, quæ aliquando in caput eius malleum effudit. Atheneus l.* 5. ἀλλὰ μὴν ὑπ' ὧν ὁ Πλάτων εἴρηκε περὶ Σωκράτους, ἡμῖν κωμικῶν τις μέμνηται (*sic lego, non bis εἴρηκε, quod incongruum est*) ὑπ' ὀργῆς βλοσυρῶς ὑὸς λῦ, ὑπ' ὀργῆς ὑὸς λῦ, ὑπ' ὀργῆς ἀνδρὶ χαλεπὴ λῦ' γυνὴ, ἥτις καὶ τετύφηκε κεράμῳ ἀνδρὸς τῆς παροινίας.

l. 26. ὑβρίζει ἡ γυνὴ μὴ ἡμῖν σὺ γυνὴ] *Sic Interpretor S. Petri locum* 1. *ep. c.* 3. *v.* 7. *vbi sic præcipit*: οἱ ἄνδρες ὁμοίως συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν πιστῶν. *Variæ sunt explicationes huius loci, sed mihi videtur iubere Apostolus nosse naturam mulebrem, ferre infirmitatem sexûs.* Εἰ γὰρ ἔστι, ni fallor, συνοικεῖν τῇ γυναικὶ. *Illud verò v.* 31. αὐθρῶν ὅτι τὸ φέρειν τὰς ἀσθενείας τῶν ἀδυνάτων ἐνδέον ἀπονέμων τιμὴν πιστῶν: *& sic hoc versu legendum, non* τῶν ἀδυνάτων. *agitur enim de mulieribus, & priora hoc vincunt.*

l. 30. ἀλλ' εἴτε καὶ συμβαίη κατ' ἀνάγκην ἀδίκημα] πρόσκαιρος *est* necessitas. *multas enim necesse est euenire eiusmodi dõestticas impulsu Satanæ* συμφορὰς. *Diogenes Laert. in vita Zenonis ait*, sapientis esse γνῶναι τὸν αὐθρώπινον καιρὸν καὶ ἀδίκημα, *si* necessitas temporis cogit. *i. in summa fame: & quam Paulus vocat* 1. *Cor.* 7. τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην. *est* ἀδίκημα.

l. 34. ὥσπερ ὑπὸ πλαγῶν -] *Locus hic in Ms. verbis paulo aliis, sensu eodem legitur.*

l. 41. *Legendum videtur*, ἐγγὺς χοὴς καὶ ἀνωμῶν πολὺ: *hoc enim plenius.*

Pag. 699. 2. μὴ δολώσῃς τὸν νοῦν] *Eleganter Philostratus in vita Apollonij*, καὶ τὸν οἶνον ἡδέως μὲν ἔφασκεν ὑπὸ πάντα, ἐκ φυτῶν ὄντως ἡμέρων τοῖς ἀνθρώποις ἥκοντα· ἐναπῶδαι δὲ τῇ τοῦ νοῦ εὐφορίᾳ, διαδιδοῦντα τὸν λόγον τῇ ψυχῇ αὐδίᾳ. Δόλος *est atramentum sepiæ piscis, quod diffundit ad turbandam aquam, ne ferrè capiatur.*

l. 3. τί τὸν διδάσκαλον -] *Vt sensum habeas idoneum, sic legere poteris*, τί τὸν διδάσκαλον ἐπὶ τῷ ὄρνιν κατασκόπας, ἕτω δικαίων αἰσχύνεσθαι χρεὼν πάσχειν, *ut ab his demum comparationem incipiat, quam statim proximis verbis prosequitur.* H.

l. 8. τὸ δὲ σῶμα ἄδιον] Quod verò caput est. *Sic dicimus* σωματικῶς, principaliter.

l. 21. ἐρᾷς;] *Ms.* Ἴνα δὲ μὴ τοῦτο νομίζωσιν ὑποκρίνεσθαι αὐτὸν. Διὰ τὸ λέγειν, πάντων ὧν ἐπὶ Κύριον βούλεσθαι αὐτὸν, ὁ ἐπαγγ.

l. 25. 26. ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς] *Ms.* ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐν σωτῆρι ὄντες, φησὶ, μείζονι. ὑπομνῆσαι αὐτοὺς ἀναμιμνήσκει.

Hom. 16.

Pag. 700. 3. καὶ αὐτὸς κατέλαγε] *Nempe ad se in Ægyptum.*

l. 13. *Lego*, τὸ ἀναιρεῖσθαι ὑπὸν δεδιῶσι θεὸς τοῦ βασιλέως.

l. 27. ἢ ὧν ὄντως μὴ Θεοῦ] *Sensum aliquem habent hec verba, eumq; non obscurum. an mendum subsit, iudicent docti.*

l. 29. οὐ γὰρ τοὺς ὑπὸ-] *Ms.* ἔλεγε τοὺς ὑπὸ. τ. ὑπ. ἀ. σ. γενομένους, ἀ λαὸν ὑπόκωφον ἔοντα ἑαυτῷ, καὶ θεὸς ἦν ἀλλων ὁπόσα δεδιώμενον. καὶ ὅτω συζώμενον. λιμ-

l. 34. ὅτι ἐκεῖνος ἀπέθανεν ὁ ἐκδικῶν αὐτὸς] *Verbum significat, non* notse *solùm, sed etiam* fauere, tueri, probare: *vt*, Nouit Dominus viam iustorum: *&*, Discedite à me, non noui vos.

l. 37. ὅπ καὶ ὁ πνεύματος ἄνοξατο τὸ ὑδωρ] *Hoc mirum fuit, quod enim aversus & alienus ab illis esset*

esset Regis animus, tamen magis magisq; in dies crescerent. Quid si legas, ἐν τῇ ὑποψορᾷ ? *Non solum enim alienatus erat rex, sed etiam intentus illorum exitio. Sic dicimus,* hoc est animaduersione dignum : Ἄξιον ὑποψίας ἐστί. *Cùm enim invalescerent quotidie magis, rex eam rem sibi animaduertendam putauit, &* animaduersio, *punitio est.*

l. 39. ἢ ὀλίγον χρόνον ὅτι τῆς ἀλλοτρίας ἦσαν. ἀλλὰ τετρακόσια ἔτη] *Videtur Chrysostomus sensisse quadringentos annos fuisse eos in Ægypto, quod falsum est. Nostri enim Chronologi numerant hos 400. annos ex eo tempore quo natus est Isaac. tum enim Abraham cœpit habere semen. Vix autem dimidium huius temporis egerunt in Ægypto.*

Pag. 701. 3. 4. οἱ δὲ μέγιστον] *Ms.* ἢ ὅτι αὐτὸν ζωὴ θεσπέσιον τοῖς μυσαρόροις, οἱ βελτίωσι αὐτὰς διατήσειν. *quanquam in impressis malim* τοῖς θέλουσιν *pro* τοῖς ἀλλοῖσιν, *propter sequens* αὐτάς.

l. 44. διηγήσατο δὲ πῶς] *Ms.* διηγήσατο ὁ δεξιὰς ἐν θυμῷ ἐ. ἐ. δ. τ. ἐ. αὐτῷ ἐφ' ἑαυτῷ.

Pag. 702. 7. ἀπὸ τῆς αὐτῆς γνώμης] *Ms.* θεῷ τὰ αὐτὰ βήματα, ἃ πρὸς τὸν Χριστὸν ἔλεγον· πῶς σε κατέσχηκεν ἄρχοντα καὶ δικαιοῦν ἐφ' ἡμᾶς ; ἄτοπος ἔθος.

Pag. 703. 38. ὅθεν καὶ εἰς χρηστὸν ἀπαντᾷ τέλος] *Polybius diceret,* εἰς χρηστὸν καταντᾷ τέλος. *Arist. polit. 5. c. 1.* ἀδύνατον δὲ ἀπὸ ἀρχῆς, καὶ ἐν ἀρχῇ ἡμαρτημένου, μὴ ἀπαντᾷν εἰς τέλος κακὸν μέγα. Impossibile est quod primo atq; initio peccatum est, non euadere tandem in magnum malum.

Pag. 704. 9. *Manifesto legendum,* ἀλλ' ἀγαπᾷ ὅτι ἐπιμέλειαν, non ambit honorem, sed bene secum actum putat, si nullâ affectus est ignominiâ. *Sic planè legendum esse demonstrat quod sequitur,* μάλιστα δ' αὐτὸν ἔδει ἀπιμέλειαν.

l. 20. ἴσπερ ὑγιείας ἐν ἑτέρῳ μετείη] *Latinus Interp. habet. Ecclesiastici* 31. *v.* 24. Sõnus sanitatis in homine parco. *Unde conijcimus legendum* ἐν ἑταίρῳ μετείη, *i.* conuiua non multi cibi. *Nam & Latini* τὰ συσσίτια *sodalitates vocant.*

l. 30. *Legendum,* ἐνδόσιμον ὄσον ἐν τῇ ψυχῇ.

l. 33. ὅπως μὴ τὸ ῥιφλῶσι, ἀλλ' ὅπως ὁ σάλος παύσεται] *Translatum ab ijs, qui in tempestate iacturam faciunt. Quanta sit autem in ebrijs mentis fluctuatio, illi apud Athenæum temulenti iuuenes documento sunt, qui domum, in qua bibebant, triremem putabant, quam vt leuarent, pocula & vestes stragulas in publicum, quasi in mare projiciebant. Sed verba autoris referam :* l. 2. Τιμᾶν ὁ παιδοτρίβης ἐν Ἀκεδήμῃ οἰκίαν τινὰ φησὶ δεῖσθαι πείρην ἐξ αὐτῆς τοιαύτης. πεπίσκως τινας ἐν αὐτῇ μυστρομένους ἐς τοσοῦτον ἐλθεῖν μανίας ἐκβαλλόντας ὑπὸ τῆς μέθης, ὡς νομίζειν μὴ ὅτι πείρας πλεῖν, χειμάζεσθαι δὲ καὶ ἐκπίπτειν καὶ πλοῦν διαλαμβάνειν. καὶ τοσοῦτον ἐκφέρεσθαι ἡδέως, ὥστε τὰ ὑπὸ τῆς οἰκίας παίεται σκεύη καὶ στρώματα ῥίπτειν. *Visus est enim gubernator illos insistisse* τῷ ναυῒ ὑποφορτίζεσθαι διὰ τὴν χειμῶνα. *Unde hanc iactationem imaginabantur, nisi ex salomentis ? Nonne hoc significat Noster l.* 30. καὶ δὲ ἐκεῖ πάντα γόητος, πάντα δύσελπις, πάντα σκότος : *& hoc versu* καὶ δὲ καὶ ἔνδον ἀπορρεῖ θαλάττη κύματα ?

Pag. 705. 3. τὸ μὴ ἓν σύμπτωμα δὲς τέλεον καταγαδῆ] *Hoc membrum est* ἀκατάνοητον. *Lego* αὖ μὲν ἓν σύμπτωμα λοιδόρησιν τ. κ. *& mox* τότε γίνεται καὶ ἑκάτερον τῷ οἰκείῳ ἕ αὖ χώρᾳ, *vel* ἕκαστον.

l. 11. ἢ ὃν αὖ ποτε ταχέως ἐκπτόητον] Vinum fugiens *Cicero vocat* 3. *Offic. Dioscorides,* ἐκπτόιαν.

Hom. 17.

l. 36. *Puto legendum.* ἐν χειρὶ *vt in textu.*

Pag. 707. 18. ἔνθα μὲν αὐτοῦ εὐχαριστεῖν ὧν] *Perplexa.*

l. 21. ὅπως αὐτὸς.] *Ms.* ἢ μᾶλλον τοῦτο ἄξιον θαυμάσαι, τὸ μηδὲ εἰδέναι.

l. 32. τὸ μὴ εἶδ.] *Prius erat in omnibus Codd.* τῷ μὴ εἶδ. *secutus Oecumenium, pro* τῷ, *reposui* τί.

l. 36. ἀκέχατε εἰπεῖν νῦν, *ad* ὑφειστήκει] *Confusa omnia, nec sanatu facilia.*

l. 43. *Fortè,* ἆρα ἢ τὸν τύπον αὐτῆς.

Pag. 709. 34. ὑζεζοῦντας] Interpres legisse videtur ὑζεζωμένους.

l. 33. μάλιστα δὲ τοῦ μαχομένου θυμοῦσθαι ἐχρὴ] *Seneca l.* 1. *de Ira, c.* 16. Aristoteles ait affectus quosdam, si quis illis benè vtatur, pro armis esse. quod verum foret, si velut bellica instrumenta sumi deponique possent, induentis arbitrio. Hæc arma, quæ Aristoteles virtuti dat, ipsa per se pugnant, non expectant manum. Habent, non habentur. Nil alijs instrumentis opus est; satis nos instruxit ratione natura. Hæc dedit telum firmum, perpetuum, obsequens, nec anceps, nec quod in dominum remitti possit. *Plutarchus* ἐν τῷ περὶ ἀοργησίας τὸν μὲν δίκαιον ἔντοι ἧττον ἁρπάζεσθαι παραινοῦσιν· ἢ δὲ ἀνδρία χρῆσις ἐκ δεῖται. βέλτιον δὲ ὑπὸ τοῦ λόγου *Cicer. Tusc.* 4. *Non igitur desiderat fortitudo aduocatam iracundiam : satis est instructa, armata, parata per se se. An verò vir fortis, nisi stomachari coperit, non potest esse fortis ? gladiatorum id quidem est. Quanquam in ijs ipsis videmus sæpe constantiam : colloquuntur, congrediuntur, aliquid postulant, vt magis placati quàm irati esse videantur. Quod verò sequitur,* μάλιστα τοὺς ὑζεζοῦντας θυμοῦσθαι ἐχρὴ, *puto legendum,* τοὺς ἐζεζοῦντας. *id est,* causas in foro agentes *aut* in schola disputantes.

Pag. 710. 2. ἀλλ' ἐὰν ἀπορῇ τις ἢ πρεσβύτου, ἀρχήσεσθαι καὶ κατηφεῖν. *Dem. contra Aristogitonem primâ :* ἀλλὰ μὴν γε δημόσιος κύων ἢ πρεσβύτου κατακοπτόμενος φανεῖ δεῖν. ὥστε ἂν αὖ τραχὺς κατακοπτόμενος. *Talis erat Aristogiton, qui nullum accusare oratorum ausus est, qui plurimum ciuitati nocebant : imperitos homines, qui nihil nocebant, infectabatur. Hunc Demosthenis locum imitatur Cicero pro S. Roscio Am. Quod si luce quoque canes latrent, cùm Dens salutatum aliqui venerint, opinor ijs cruce suffringantur, quod acres sunt etiam tum, cùm suspicio nulla sit. Sed quod Noster ait l.* 1. μὴ ἢ πρεσβύτου νέμεται. *cum ouibus pascitur, quomodo dicitur, cùm canis sit* φυλακάγος, *non herbis vescatur ? Sed hic* νέμεσθαι *non est pasci, sed vagari : contrà Virg.*

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ,
& --Tres littore ceruos
Prospicit errantes--

i. pascentes, inquit Seruius. Numer. 14. οἱ δὲ υἱοὶ ὑμῶν ἔσονται ποιμαίνοντες ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη. *non pascentes pecora, hoc enim est νέμοντες, sed* ipsi vagantes.

l. 16. διαμασᾶσθαι] *Interpres videtur legisse* διαμασᾶσθαι.

Ib. ὅτι μὴ ὁ κύων] *Lego,* ὅτι μὴ, *&c.*

Hom. 18.

Pag. 711. 12. ἕτερον δὲ καὶ ἕτερος διαφόρου τινὸς] *Mirar Chrysostomum non exponere hoc verbum, quod mihi videtur Persius exprimere hoc versu,*

Findor vt Arcadiæ pecuaria rudere dicas.

Significat quidem frendorem dentium: sed ex intimo cordis affectu, cùm acri dolore dissinditur, & quasi serrâ dissecatur: summam denique indignationem fremitumq́ declarat.

Pag. 711. 18. ἢ ἐκόντες] *Ms. sic:* καὶ ἅμα οὐκ ἄθελον δεχεῖν, ἀλλὰ τὰ. *Quæ fortassis lectio accipienda est: eam enim admisit Oecumenius.*

l. 20. τοῦτο δὲ συνεῖδεν ἵνα τὸ ῥῆμα] *Non video quò spectent hæc.*

l. 24. *Melius esset,* καὶ μάρτυρες τοῦ ὄχλου ἐποιοῦντο.

l. 35. ἕτερον δὲ αὐτῷ] *Perspicuitatis gratiâ repetendam puto illam textûs particulam,* καὶ εἶπεν, ἴδε θεωρῶ ὑμᾶς *ad* τῷ Θεοῦ: *deinde inferendum,* ἕτερον δὲ αὐτῷ *&c. tum vocabula illa,* ὡς τινὲς λέγουσιν *expungenda puto, vt in marg. & statim pro,* ὡς, ἐπὶ τὸ εἰπεῖν, *legendum censeo ex Oecumenio,* ἀλλωστε δὲ ἐπεί. Hal.

Pag. 712. 5. *Profectò legendum* καὶ τῷ ὀρθῷ τοῦ φέρειν. *quinis cordatus assentietur.*

l. 14. κατέσκαπται δὲ τὰ χωρῶν, ἴνα δείξῃ ὁ λόγος] *Suspectum mihi illud* κατέσκαπται δὲ τὰ χωρῶν, *nec quicquam iuuat* τὸ χωρῶν. *Putârim magis è contextu leg.* διεσπάρησαν καὶ τοῖς χώραις, *dispersi sunt per regiones, sermo tamen creuit nihilominùs.* Hal.

l. 15. ἀκὴ ὁ τυχὼν] *Alij sic:* τυχὸν. ἐφοβοῦντο γὰρ ἀ. γ. ἅμα δείκνυται ὅτι.

l. 25. ἐντάφιον εἶπεν] *Heidelbergenses sic legunt:* ἐντάφιον διέξηλθεν ὁ εὐαγγελιστὴς, καὶ θεὶς τὸ γόνατα εἶπων, καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ, καὶ ἐποίησεν κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ.

l. 38. ὅθεν θεῖος] *Ms.* ὅρα θεῖον αὐτοῦ τὸν διάπονον.

Ibid. ζωοτροφῆσαι τῷ ψυχῷ] Si retineamus eam, quæ in marg. est, lectionē, supplenda est illa textûs particula, Κύριε Ιησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. Hoc enim exinde infertur. Atque hanc existimo veram esse lectionem. Sic enim Oecumenius: Κύριε Ιησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. ἐντεῦθεν δείκνυται ὡς ἐκ τῆς ἀληθείας ἀπέναι ψυχὰς καὶ σωμάτων ἀπαλλαττομένας, καὶ μὴ καὶ πεσόντα: ex hoc Chrysostomi loco proculdubio. Nec enim χθὲς καὶ πεσόντα exorta, sed peruetus est existimatio, ante Christum iustorum animas fuisse ἐν ᾅδου.

Pag. 713. 16. *Legendum, vt in textu,* τοῖς μαγείαις ἐξέσαχεν αὐτοὺς, quòd magicis artibus dementâsset eos. ἐξέσαχεν, insaniuit, mente alienatus est. 1. *Sam.* 15. ἦκεν Σαμουὴλ εἰς Καρμηλον, καὶ ἀνέστησεν ἑαυτῷ χεῖρα. *B. Hieron.* & sibi erexit fornicem triumphalem. *i. trophæum: Saul sc. At Marc.* 13. αὐξήσουσιν, οὐκ ἔστιν ὧδε, surrexit, non est hîc. *Xenocrates Axiocho (non enim Platonis est hic liber)* οἷς τὸ σωματεῖον με τῷ λόγῳ ἀπέστησας.

l. 34. ἅμως ὁ Θεὸς] *Ms.* ἀλλὰ τότε μάλιστα σοφιστικῶς ἐξοίλατο. ἐπιτείχεσι γὰρ αὐτοῖς.

Ibid. ἐπιτειχίσας αὐτοῖς τὰ σημεῖα] *Non Apostolis, sed persecutoribus. Dem. pro Corona de Philippo,* τὸν Εὔβοιαν ἐπιτειχίσας τῇ Ἀττικῇ. *Sic Lacedæmonij bello Peloponnesiaco* Δεκέλειαν ἐπετείχισαν τοῖς Ἀθηναίοις: *vnde hoc bellum Oratoribus dicitur* Δεκελεικὸς πόλεμος. *Deus signis muniebat Apostolos contra aduersarios, & signa illis erant quasi propugnacula. Strabo lib.* 4. ἐπιτείχισμα γὰρ τὰ κτήσματα ταῦτα τοῖς ἐφεστηκόσι βαρβάροις οἱ Μασσαλιῶται. *Nam* ἐπὶ *cum Dat. significat,* contra. *Hom.*

Οἱ δ' ἐπὶ ἓν χωρὸν ἦσαν ἐπ' ἀλλήλοισιν ἰόντες.

nisi ponatur αὐτοῖς, αὐτὰ τὰ, ὑφ' αὑτὰ, *quia durum videtur* αὐτοὺς *&* αὐτοῖς *ad diuersas referri personas.*

l. 36. ὥστε πλείονα ἡνώδουν τὸν μαθητείαν] Discipulorum gregem, *vt* διεκτείνα *famulorum numerum. Interp.* Vt doctrina amplius propagetur.

l. 41. ἵνα θεωρῶν σημ.] *Ms.* καὶ θεωρῶν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει, ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι οὐκ ἔλαβον τὰ σημεῖα, οὐκ ἐπίστευον αὐτῷσιν. πῶς ἔν.

Pag. 714. 6. ἡ δὲ τῆ συνόχῃ τῆς ἀκροάσεως λῦ] Non reperiuntur in Editione Germanica, & puto falsa esse. Vide pag. 719. l. 15.

l. 25. ὁ δ' ἀφοσιώσει μόνον τοῦτο ποιεῖ] Perfunctoriè solùm facit & dicis causâ, vt religione se liberet. *De vocabulo isto alibi monuimus.*

l. 28. *Vel legendum* πῶς, *vel lin.* 29. ἕτερον καὶ ἐπαῦδα;

Pag. 715. 41. οἱ γοῦν σοφισταὶ] *Ms.* οἱ δὲ ὑπ' ἀσθενείας ἠμύνετο, κἂν ἀπεδέξατο αὐτοῦ τὸν σοφισμὸν. ὁρᾷς.

Pag. 716. 11. *Legendum,* αὖ ἀκούσας κατὰ τὸν ἄρχοντα ἦλθε.

Pag. 717. 1. καὶ μὴ τὸν αἰώρᾳ σωματικῶ] Glossarium, αἰώρα gestatio.

l. 10. τῇ ἀγορᾷ] Aut legendum τοῖς ἀγορᾶς, aut inter ἐκείνου & καὶ ἐκείνων aliquid intercidit. ἐκείνων enim & αὐτοὺ in sequenti clausula quo spectabunt?

l. 26. αὖ νόσος παρακολουθήσῃ, τῷ διάπτοις] *Id est,* καταλάβῃ. παρακολουθεῖν *est* assequi, comprehendere, intelligere.

l. 29. *Legendum,* πάντων ἀκούεις ὅτι *&c.*

l. 41. *Videtur legendum* ἕτερον νοεῖς. *Arguunt verba sequentia.* νομίζεις, διάκουσον.

Hom. 19.

Pag. 719. 23. εἰ ἠπίσατο] Interpres, si neſciuiſſet. εἰ οὐκ ἠπίσατο.

l. 27. καὶ γὰρ γυναῖκες ἐκεφάτουν τὸ παλαιὸν, καθὼς καὶ νόμος παρ' αὐτοῖς] *Strabo l. 17. Candaces Æthiopum Regine ſub Auguſto meminit, quam hanc eſſe non exiſtimo, ſed aliam ὁμώνυμον. Reges enim Reginæq; eiuſdem regionis iiſdem nominibus uti ſolent. Tacitus in vita Agricolæ de Britannis,* His atq; talibus inuicē inſtincti, Boadicâ generis Regij fœminâ duce (neq; enim ſexum in imperijs diſcernunt) ſumpſere vniuerſi bellū. *Hæc Boadica eſt, opinor, quam Xiphilinus* Βοαδίκλιαν *indigitat.* Oecumenius ad hunc locum, Ἰσέον ὅτι Κανδάκλιν Αἰθίοπες πᾶσιν τοῖς βασιλέως μητέρα καλοῦσιν, ἐπειδὴ πατέρα Αἰθίοπες οὐκ ἀναφέρουσιν, ἀλλ' ὡς ὄντας ὑὸς ἁλὸς παραδίδασιν.

l. 20. ὅτι μὲ ἃ Φίλιππος ἐκδιδάσκεται, μανθάνει] *Sine ſenſu, vt videtur.*

Pag. 720. 19. ἅμα εἶπε, καὶ ἐπέταξε πρὶν ἢ ἀκύσῃ] Interpres hæc poſtrema verba non videtur legiſſe.

Pag. 721. 3. δεῖξαι ἐβούλετο] Interpres, oſtendere ſpiritus voluit.

l. 12. πάσχει γάρ· ὁ ψόφος, διότι ἡ ὑφορολὴ τῶν φωτός - - -] *Philoſophus lib. 2. de anima. c. 12* φανερὸν γὰρ ἐκ τούτων διὰ τί ποτε τῆς αἰσθητῆς αἱ ὑφορολαὶ φθείρουσι τὰ αἰσθητήρια. αὐτὸ δὴ ἰσχυρότερόν τὸ αἰσθητικὸν ἡ κίνησις, λέγεται ὁ λόγος. τοῦτο γὰρ ἕν ἡ αἴσθησις· ὥσπερ ἡ συμφωνία καὶ ὁ τόνος, χρωμάτων σφόδρα τῆς χορδῆς. καὶ διὰ τί ποτε τὰ φυτὰ οὐκ αἰσθάνεται, ἔχοντά τι μόριον ψυχικὸν, καὶ πάσχοντά τι ὑπὸ τῆς ἁφῆς. καὶ γὰρ ψύχεται καὶ θερμαίνεται. ἅπαν γὰρ τὸ μὴ ἔχειν μεσότητα, μηδὲ τοιαύτην ἀρχὴν, οἷον ἔχεται τὰ εἴδη τῆς αἰσθητῶν, ἀλλὰ πάσχειν μᾶλλον τῆς ὕλης. λόγος, μεσότης, μέσον in ſenſibus ſunt idem.

l. 27. ἀκούοντες μὲ τῆς φωνῆς] *Nempe Pauli: vt l. 20. Sic Beza conciliat hunc locum cum verſu nono capitis 22. quod Chryſoſtomus confirmat. audierunt enim vocem Pauli, vocem Chriſti non audierunt.*

l. 34. εὐπρόσπορος τῆς ὅλης Στεφάνου ἀδυμίας ἐδείκνυτο ἡ Παύλου μεταγωγὴ γίνεται] Pauli ad Chriſtianiſmum adductio: ὑπὸ τοῦ μεταγάγεσθαι, *quod eſt,* ad ſe, *vel* in partes perducere. *vt mox l. 36.* καὶ Σαμάρειαν ἡ κώμη μεταχθεῖσα μᾶλλον παρέσχον ἐδράκλησιν. *& p. 729. v. 41.* τὸ Παύλου μεταγαγέσθαι, αὐτῆ σημεῖον λῶ. *Cæſar lib. 1. de bello Gallico:* Sequani Germanos atq; Arioviſtum ſibi adiunxerant, eoſq; ad ſe magnis iacturis pollicitationibuſq; perduxerant. μεταγάγοντο, καὶ μεταγάγοντο. *Illud autem,* διὰ τοῦ μεταγωγὴν ἔχειν τὸν Θεὸν *Epheſ. 2.* per quem aditum, *vel* acceſſū habemus ad Deum, *eſt* ὑπὸ τῆς προσάγειν. *Quod mox ſequitur, legendum videtur,* ἠκούσας μὲ καὶ αὐτόθεν ἐδημιδίαν, τὸ ἕτως αὐτὸν ἀπελθεῖν, μεταλαβόσης ἡ καὶ ταύτην. *Egebat enim conſolatione ἡ* ὅτι Στεφάνου ἀδυμία, *non Pauli* conuerſio.

Pag. 722. 5. *Mallem,* ὅπου καὶ ἐκεῖνος.

l. 14. *Legendum,* ὅτι γὰρ ἠλήθευε, δῆλον λῶ.

Pag. 724. 13. οὐκ ἔστιν ἐξαντλῆσθαι τὸν νῦν πρὸς γεγραφῶν. *Cicero ad Atticum:* Exhauſi hunc laborem. *Virg.*

- - quæ bella exhauſta canebat?

l. 14. ὅπου, ἐσοφίσθω, φησὶ, καὶ πότε ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ] *Verba hæc non videntur eſſe huius loci. Nec enim hîc eorum ſenſum video commodum.* H.

Hom. 20.

Pag. 726. 17. ὅσα ἔπαθεν ὅτι τῷ νόμῳ] *Interpres ſic diſtinguit,* ἔλεγεν ὅσα ἐπ- - *Locus minus ſincerus. Nec enim video quo ſpectet illud,* ἕως ὄνομα ἐπετέθη τῷ Ἰησοῦ. *fortaſſis pro* ἐπετέθη, *legendum* ἐπικλήθη, donec nomen Ieſu inuocatum eſt. *at quàm rectè, neſcio.* H.

Pag. 727. 13. εἰ ἐκεῖνα δὲ πάντα πιστεύειν παραδίδωσι] *Codices mendoſiſſimi multa cogunt nos ſuſpecta & corrupta indicare tantùm, cùm nihil occurrat, quod de ijs aptè poſſit dici. Inter hæc autem hic locus eſt. Lectorem itaq; illud admonitum volumus, quod olim lectorem Thucydidis admonitum voluit Halicarnaſſus. Multa hîc quidem eſſe obſcura, quibus fortaſſis magno labore lumen aliquod addi poſſet: hoc tamen ſæpiſſime non eſſe operæ pretium, quia ſenſus non eſt tanti. In iſtis itaq; lector poteſt & ſuo & noſtro labori ſine damno fauere.* H.

l. 16. *Leg.* ἵνα πάλιν δύσῃ *cum* η. *quamuis perfecta ſint* δέδεκα, *&* δέδεκαι.

Pag. 729. 2. ὑπὸ βαγκίδος αὐτῆς ἐδείκνυτο ὁ χαρακτὴρ Παύλου] *Suum eſt enim, q; ingenium, ſui cuiq; mores, quibus noſcitur: deniq; oratorum ſuus cuiuſq; dicendi character, quam figuram dicimus: & cùm omnes ſint inter ſe diſſimiles, tamen vnuſquiſq; eſt in ſuo genere laudabilis. Cic. de Orat. Sed ethici Characteres Theophraſti ſunt vitioſorum hominum, atq; aliquâ turpitudine inſigni notabilium.*

l. 4. διεπέφθη *videtur* παρέλκειν. *Interpres omittit.*

l. 36. *Legendum,* ἐὰν ζύμη ἀναφυρεῖσα ἀλεύρῳ μὴ μεταδώσειεν εἰς ὅλῳ αὐτῆς ἕξιν τὸ παῦ. *Eſt* ἀναφυρᾶν *&* ἀναύρειν. *vel,* ἐὰν ζύμῳ ἀναφυρῶσα, *ſubaudi* γυνή.

l. 39. ὥσπερ γὰρ τὰ ἐν τῇ φύσει ἀναπόρρητά ἐστιν] *Hoc eſt quod Philoſophus ait Eth. 2.* ἔστιν γὰρ τῆς φύσει ὄντων ἄλλως ἐδίζεται· οἷς ὁ λίθος κάτω φερόμενος, οὐκ ἂν ἐδιδοίη ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐδίζῃ τις ἄνω βίπτων· οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω.

Pag. 730. 6. *Leg.* καὶ μηδὲν ἐκείνου ἀμυνέσθω, *vel* μηδὲ ἓν, *vel ſtet* μηδέ.

Hom. 21.

l. 25. ὅτε οὐκ ἀπλοῦν ὥστε αὐαδέσθαι] *Verbum hoc quod obſcurum habetur apud Paulum ad Gal. 2. quomodo ſit accipiendum docet hic prophetæ locus. Mich. 7.* καὶ ὑπὸ τῆς συγκοίτου σου φύλαξαι τοῦ αὐαδίσαι τὰ αὐτῆ.

l. 29. ἅτε ὁ διδάσκαλος ὤν] *Oecumenius & alij Codices Mss. legunt,* ἅτε διδάσκαλος ὤν, ἀλλ' ὁ μαθητής. *Sed malè, vt puto.*

l. 34. καὶ τότε διὰ δεκαπέντε.] *Hunc locum sic lege ex Oecumenio,* καισαρείαν. καὶ τότε διὰ δεκαπενταέτους ἐκεῖσε αὖθις πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἵνα ὅτε.

Pag. 731. *l.* 12. οἱ βαθεῖς Ἑβραῖοι] *Qui penitus imbiberant Hebræorum dogmata, legiq; erant prorsus addicti: vt si τοὺς περὶ τὸν Ἡσαΐαν καὶ Λείσωνα, quorum delectum mediarum tollebant, & nihil interesse inter optimam valetudinem & summam ægrotationem asserebant, βαθεῖς Στωϊκοὺς dixeris. Atq; hic locus mirificè confirmat Iosephi Scaligeri sententiam in Eusebij Chronicis, qui τοὺς Ἑλληνιστὰς hic & Act. 6. vult esse non solùm illos Iudæorum, qui Græcè sciebant & loquebantur, prout exponit Chrysostomus, sed etiam qui Græcis vtebantur Bibliis. Nam post editionem illam τῶν ο', Philadelphi operà curatam, elegantiores Iudei illam in manibus habebant: Patry Sermonis incuriosiores erant, vt vel Iosephi & Philonis exemplum docet, quos in Græcis eruditissimos fuisse constat. Sed non perinde credo in Hebraïs. Atq; hi βαθεῖς Ἑβραῖοι Paulo semper infesti erant, propterea quòd ille erat τῶν ἑλληνιστῶν, quamuis ad pedes Gamalielis educatus, linguæq; Hebreæ peritissimus: id quod necesse fuit, cùm esset doctor Gentium. Itaq; isti, qui sectam Hebræorum sequebantur, Act. 21. cùm Paulum discerpere voluissent, posteaquam senserunt velle eum Hebraïcè loqui, quieuerunt & placati sunt: quibus placandis etiam destinauit suam ad Hebræos epistolam. Hi sunt enim qui τοῖς ἑλληνιστῶν opponuntur: & hæc causa cur nomen suum initio contra morem reticuit, quod illis esse odio sciret. Horum igitur omnium hæc summa est: continuò post Bibliorum editionem Græcam schisma inter Iudæos extitisse, cùm qui Græcè scirent illam amplecterentur, ὡς κοινοτέραν, quos Ἑλληνιστὰς non solùm Lucas in Actis, sed Iohannes etiam in Euangelio nominat. Ἑλληνισταὶ sunt enim οἱ Ἑλληνιστὶ φθεγγόμενοι, vt Noster hic & c. 6. interpretatur: & ἑλληνίζειν quid est nisi Græcè loqui? Alij retinebant exemplaria Hebræa, qui linguam sanctam in alium sermonem traduci nefas arbitrarentur.* Ἑλληνιστὰς autem & Ἑλληνιστὰς *sic differunt, vt* Hispani, Hispanienses: Romani, Romanenses *apud Gellium. Sed Apostoli, maximè Petrus & Paulus, quum iussi sunt se conuertere ad Gentes, εἰκότως καὶ οἰκονομικῶς semper vsi sunt Græca translatione vulgari. Quo magis irridendi sunt, qui nunc etiã, si Diis placet, nihil nisi Hebræa sapiunt, ad Hebræos fontes in omnibus redeundũ censent: alias versiones omnes, quamuis vetustissimas, nihili faciunt. Vel hoc igitur est quod Noster ait: vel sic dicit, quod minus ille tum sermo intelligeretur: vt illud secundum Heb. Ezech. 3.* Non ad populum profundum labij mitto te, *pro quo Innius,* ignoti sermonis.

l. 20. *Puto legendum,* πολλῷ μᾶλλον ἐπ' ἄλλων, *vel* ἐφ' ἡμῶν.

l. 28. καὶ πρῶτον δεινὸς ἦσαν] *Demosthenes & Strabo dicerent* ἐξεταζόμενον: *vt contra Timocratem:* ἵνα γὰρ ὑμῶν μηδεὶς θαυμάσῃ τί δήποτ' ἐγὼ μετείμι, ὡς γ' ἐμαυτὸν πείθω, τὸν ἄλλον χρόνον βεβιωκὼς, νυνὶ δὲν ἀγῶσι καὶ γραφαῖς δημοσίαις ἐξετάζομαι: *Et Geographus l.* 3. *de Turditanis Hispaniæ populo loquens:* σοφώτατοι γὰρ ἐξετάζονται τῶν Ἰβήρων ἔτοι καὶ γραμματικῇ χρῶνται.

l. 29. ὅπ αὐτοὺς ἡδύνατο] Fortassis legendum, ὅτι αὐτὸν ἡδύνατο- & παρεχώρησε, & θαυμαδέντα, de Petro intelligendo.

Pag. 732. 7. καὶ τὸν Λουκάρωνα] *Sic esse in quibusdam Codd. Beza testatur. Vulgares habent,* τὸν Σαρωνᾶν, *ipse edidit* τὸν Σάρωνα.

l. 10. ὅπου γὰρ ἦσαν τεκμήρια] *Quæ viz. Æneas hic conspexerat. nondum is signa potestatis Apostolorum viderat: fidem itaq; eius Petrus non sollicitat. Sanum autem esse locum testatur Oecumenius, qui verbatim locum descripsit: apud quem pro* πάσχοντες *ex hoc loco lege* παρεχόντες. H.

l. 25. *Sic legendum censemus:* ἀνάξιον ἡγοῦντο λοιπὸν φιλοσοφοῦντες ὑπὲρ τοιούτων τοὺς μαθητὰς σκύλλειν τοὺ διδασκάλου, καὶ τὸ κηρύγματος παρεμποδῶν: *quod argutè versus sequens.*

l. 38. *Legend.* ὧ ταῦτα. *vt & pag.* 734. 1.

Pag. 734. 7. *Legendum* πῶς πολὺ, *vel* ὡς πολύ.

Pag. 736. 2. ὑπὲρ τῆς πληρώματος] *Hæc fortassis ad illam liturgiæ diuinæ particulam spectant,* εἰς βασιλείας ἁγιῶν πλήρωμα (*vide Liturg. tom.* 6. *p.* 998. *l.* 34.) *vt intelligat oblationem sacram fieri inter reliqua* ὑπὲρ τῆς τῆς βασιλείας ἁγιῶν πληρώματος. *Sic etiam legit mutilator apanth.* 45. H.

l. 4. *Vnam puto veram lectionem ex vtriq; conflandam:* τῆς μιᾶς τῆ ἁπάντε ἐπιτελουμένης ἐκείνου: *quanquam quod ad rem ipsam parum interest. Sed hoc expressius.*

l. 8. *Pro certo legendum,* μὴ τῆ δύματος ἐκείνου.

l. 13. *Puto legendum,* ἐκ ἄλλως ἢ μαρτύρων μαρτύρια, καὶ τοῦτο εἰς πίστιν, ὅπ τέθνηκαν ὁ Κύριος. *Non frustra martyrum meminimus. In sacris enim martyrum fit mentio, vt l.* 2. *quod prætermissum est, & sic legendum: τί οὖν ἢ καὶ ὑπὲρ τῶν μαρτύρων παραφέρεται τῆ κλησίᾳ τοὺ μάρτυρες ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ; quod probant quæ sequuntur: & mox hoc versu:* καὶ τοῦτο τῆ τεθναπότι τὸν θανάτου σημεῖον, τὸ νεκρὸν αὐτὸν γεγυμνῶσθαι.

Hom. 22.

l. 33. τὸν ἀπὸ τῆς Γάζης] *Gaza ciuitas erat Palæstinæ: at Eunuchus ille erat Æthiops. Lego* τὸν ὁδὸν τῆς γάζης. *c.* 8. *v.* 27. ὃς ἦλθε ὁδὸν πάσης τῆς γάζης αὐτῆς.

l. 43. σπεῖρα ὄρτιν, ὃ κλῆσιν νυνὶ τάγμα] *Spira & cohors apud Polybium differunt. Græci cohortem* λόχον *dicunt: cuius doctor* λοχαγὸς: *& sunt fortasse quingenti milites. Polyb. l.* 6. καὶ τὶ μὲ μέγος ἕκαστον ἐπάλεσαν καὶ τάγμα, καὶ σπεῖραν, καὶ σημαίαν· τοὺ δὲ ἡγεμόνας, λοχαγοὺς καὶ ταξιάρχας. *Casaub.* Ac singulas quidem partes apellant ordinem, manipulum, signum. *Militares etiam ordines frequenter appellantur* numeri, *vt sæpe apud Tacitum.*

Pag. 739. 16. *Legendum,* καὶ μεταπεμψαι Σίμωνα.

l. 18. *Legen.* ἔτως ἐδὲ Πέτρῳ λέγει τὸ παῦ.

l. 25. τὸ δὲ καὶ φων.] *Ms.* καὶ τὸ φων. ἐν ἐνεχ. καὶ τὸ παῖς ὁμολογῆσαι ὅτι ἀκάθαρτα ἰῶ ἐκεῖ, καὶ τὶ ἐκεῖθεν ἦκαι τὸ ἐκεῖ αἰκατάδηκαι, μέγα δόγμα καθαρίσαντες ἆλα τί - -

Pag. 740. 30. αὕτη τῆ πυρὸς τὸν πεταμὸν σβέννυται ὡς ἀπνθῆσαι] *Siracides c. 3.* πῦρ φλογιζόμενον ἀποσβέσει ὕδωρ, καὶ ἐλεημοσύνη ἐξιλάσεται ἁμαρτίας.

l. 44. ἀλλὰ καὶ ἀπόλλυσι τὰ καρπὸν] *Ad arbores alludit infrugiferas. l. enim 43. dixerat* μὴ φύτευε αἰγείρους ἐνεῦ. *Hom. Odyſ. κ.*

μακραὶτ' αἴγειροι, καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι.

Quanquam hoc Euſtathius interpretatur, non quòd ſalices infrugiferæ ſunt (qui enim poſſunt fructum amittere, quem non habent?) ſed quòd οἱ πίνοντες τὸ κατ' αὐτὰς ὕδωρ, ὄλλυσι τὸ καρπὸν, ἤτοι ἄγονοι γίνονται, ὡς καὶ Θεόφραστος ἱστορεῖ. Salicem enim Theophraſtus ſcribit vim habere perimendi ſeminis, & libidinis extinguendæ. Itaq; matronæ in Theſmophoriis Athenienſium, caſtitatem cuſtodientes, iis foliis cubitus ſibi ſternunt, inquit Plinius. Sed alium hic Chryſoſtomus fructum, quàm ventris, intelligit, ſcilicet bona opera, quæ luxuria extinguit, quaſi infructuoſa arbor.

Pag. 741. 3. αἰκαλυνδράδων πλήρωσον] αἰκαλίνδρας, vitis arbuſtiua, *Pſal. 71. de vite quam Deus ex Ægypto tranſtulit,* ἐκάλυψεν ὄρη ἡ σκιὰ αὐτῆς, καὶ αἱ αἰκαλυνδράδες αὐτῆς τὰς κέδρους τῆ Θεοῦ. *Virgilius:*

Non eadem arboribus pendet vindemia noſtris.

Maritationem *vocat Seruius.*

l. 7. οἱ φυτεύεις δένδρα, ὧν οὐκ ἀπολαύσῃς] *At hoc boni & ſapientes viri faciunt ruſtici, quos Cicero laudat.* Serunt arbores agricolæ, quæ alteri ſeculo proſint, quarum baccam aſpicient ipſi nunquam.

l. 12. οὐχ ὁρᾶς ὅτι τὰ ποπζόμενα τῆ δένδρων ἀμέτρως ἀπὸ τῆς ῥίζης σήπεται ;] *Xenophon Symposio:* ἀσκεῖ μού τοι μοι καὶ τὰ τῆ ἀνδρῶν συμπόσια, ταῦτα πάσχειν, ἄσσα καὶ τὰ τῆ ἐν τῆ γῆ φυομένων. καὶ γὰρ ἐκεῖνα, ὅταν μὲ ὁ Θεὸς αὐτὰ ἄγαν ἀδρόως ποτίζῃ, οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι· ὅταν δ' ὅσῳ ἥδιστα, τοσοῦτον πίνῃ, καὶ μάλα ὀρθά τε αὔξεται, καὶ θάλλοντα ἀφικνεῖται εἰς τὸ καρποφορεῖν. *Hoc Noſter ait l. 14.* πεπζὸν τὸ δένδρον, ἵνα καρπὸν ἐνέγκῃ· τὰ συμμέτρως ποπζόμενα καὶ σώζεται ὁ ἥλιος· τὰ δὲ ἀμέτρως, σήπει. τοιαῦτα γὰρ ἡ τῆ ἡλίου φύσις. *Conſentit his Philoſophus Meteor. 4. c. 1.* διὸ ὑγρὰ πεπτὸν, εἶτα ξηρὸν τέλος γίνεται, τὰ σπερώματα. *& mox:* σῆψις δ' ὅτι φθορά τις ἐν ἑκάστῳ ὑγρῷ, οἰκείας καὶ τῆ φύσιν διαμύσεως, ἐπ' ἀλλοτρίας διαμύσεως. *Hæc omnia Iohannes, phyſicæ rationis non neſcius.*

l. 17. ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις χωρίοις αἱ πηγαὶ λέγονται πίπτειν] *Ex Alpibus Rhodanus & Rhenus aliiq; labuntur amnes quamplurimi. Hom. Iliad. ξ.*

Ἰδμὼν δ' ἐκέλευε πολυτίδακα, μητέρα θηρῶν· πίδαξ ἐστ' πηγὴ, ἀπὸ τῆ πίνειν.

Hom. 23.

Pag. 742. 2. ἅτε ἀπὸ καμάτου ὄντας αὐτοῦ] Finito labore itineris, *vt 2. Macchab.* χιλίαρχοι ἢ ἀπὸ τῆς μάχης, facto prælio. *Sic apud Herodotum:* ἀπὸ τῆ δείπνου χιλιάρχου poſt cœnã, *vel,* à cœna.

l. 17. *Puto legendum,* ὅτι εἰ καὶ δ' ἐκελεύσθη αὐτοῦ, *vel* μεταπέμψασθαι. *Deeſt enim verbum aliquod.*

l. 43. ὅτε ἐπίδωκαν εἰς τὸ] *Oecumenius,* ὅτε ἐπέδωκαν αὐτὸν εἰς τὸ.

Pag. 743. 1. τῆ τετάρτη ἐφάνη] *Quid eſt illud* ἐφάνη ? *certè ſenſus videtur requirere,* καὶ τῆ τετάρτη ἐπαρῆλθον. *i. qui à Cornelio miſſi ſunt, quarto demum poſt die (ab apparitione angeli ſc.) Cæſaream reuerſi ſunt. aliàs enim nec ſenſus loci, nec dierum numerus quaternarius conſtabit. primo die apparet angelus: ſecundo die mutuntur milites Ioppen: tertio die Cæſaream verſus Petrus comiteſq; proficiſcuntur: quarto demum die ingrediuntur Corneliumq; conueniunt. Quod ſequitur,* ὡς δὲ δευτέραν ὥραν ἐν τῆ προσηύξατο, *Legit Oecum:* ὡσεὶ τετάρτην ὥραν μόνην τῆ προσηύξατο. *Ego neutrum perſpectum habeo.* H.

l. 37. διαφοβῶ] Lege διαφοβᾶ.

Pag. 744. 15. ἢ ὑπὸ ἐπαγγελίας μόνον τῆς τοῦ προφήτου] Videntur emota ſuis ſedibus: neq; agnoſcit Interpres.

l. 17. παρουσίαν] Interpres legit παῤῥησίαν.

l. 21. ὅπως ἐν πόῤῥω καινοῦ] *Ms.* ἐκεῖ τοῦ καινοῦ.

l. 34. *Legendum,* ἄλλως δὲ τὸν ὀπαικὴν ἐνταῦθα, ὃ τὸν φαῦλον λέγω, ἀλλὰ τὸν δικαιοσύνῃ ἐργαζόμενον. *Non enim Petrus vſquam appellat Cornelium* ὀπαικῆ. *Eſt autem* τὸ ὀπαικὲς *proprie dictum* τὸ ἁδρὰ τετραυσμένον δίκαιον, *vt Plato loquitur, ſummum ius infractum, & reſpondet* τῆ κατὰ μέρος δικαιοσύνῃ. *Sed nunc ὁ* ὀπαικὴς, *quem Chryſoſt. interpretatur,* τῆ καθόλου δικαιοσύνῃ *cõparatur. exponit enim* τὸν ὀπαικῆ, ἤτοι δικαιοσύνῃ ἐργαζόμενον, τὸν ἐν πᾶσιν εὐάρεστον, *deniq; qui Dei timorem habet ſicut oportet. Sic pag. 743. 22. Petri verba explicans* δικαιοσύνῃ τῷ πᾶσιν ἀρετῇ χαλεῖ: *vt Theognis,*

Ἐν δὲ δικαιοσύνῃ ξυλλήβδην πᾶσ' ἀρετῆ ἐστιν.

Quo verſu doctiſſimi poetæ Philoſophus Eth. 5. generalem ſuam iuſtitiam confirmat. Itaq; apud Ariſtotelem, Platonem, omneſq; adeò ſcriptores Atticos ὁ ὀπαικὸς *eſt* ὁ καθολικὸς *in genere: vt vniverſali iuſtitiæ reſpondeat: non ſolùm modeſtus, modicus, æquus, facilis, non pugnax, quiq; in multis de ſuo iure decedit, quem affinem particularis iuſtitiæ volumus eſſe.*

l. 41. ἐπειδὴ καὶ ψυχὴν εἶχεν *legendum: vel,* ἐπειδὴ καὶ πρὸς ψυχὴν εἶχεν ὑπηλίκῳ ἤδη γυμνάσιον διαγέγραπται καὶ παίτα δ'. Puto editam lectionem veram eſſe, εἶχε. *rem habuit, negotium habuit.* Sic ſæpe Noſter.

l. 42. τὰ ὑπ' αὐτῆ παρηγυμνώμενα] *Ms.* ἃ μὲν ἤδη ἔστιν ἐφείσατο.

Pag. 745. 15. ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προκεχειροτονημένοις] *Animadvertendum, ſic exponi* τοῖς προκεχειρισμένοις, *quo verbo Lucas ſæpe vtitur de eadem re aliàs. Budeus,* προχειρίζεσθαι, deligere, deſignare ad aliquid, ad aliquid faciendum ſumere & eligere. *Polybius de captiuis loquens,* τοὺς δὲ προχειροτονηθέντων δέκα τὸν ἐμφανισάντας: *& paulò poſt,* εἷς τοὺς προχειρισθέντων ἀποτρυσόμενος ἐκ τοῦ χάους πάλιν ἀνέκαμψεν. *Philoſophus 1. Top. c. 12.* τὰς μὲν προτάσεις ἐκλεκτέον ὅταν ὦσι δοκοῦσι τοῖς προτάσεως, ἢ τὰς πάντων δόξας προχειρίζωμεν,

κώλον ἢ πας' ἡμῖν πλείονων, ἢ ἡμῖν τοφῶν. *Act.* 3. 20. καὶ ἀποστείλῃ τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν Ιησοῦν Χριστον.

l. 32. ὑδαμῶς καὶ πῶς] *Ms.* ὅρα τοίνυν πῶς ἐκδιδάσκει τὸν Θεὸν ταῖς ἡμῶν ἀνόμοις γλώτταις. τί γὰρ ἐκ--

Ibid. διδόντες est ἐρίντες, ἢ συγχωροῦντες, *vel sic legendum.*

l. 36. *Legendum cum interrogatione* τοιοῦτος αὐτοῦ ἀπορᾷ ἔτι; *quod sequentia ostendunt.*

l. 37. μηδεὶς τοῦτο τὸ ἡμῶν ἀφῇ τῷ φωνῷ] Fortassis, μηδεὶς ἡμῶν τοῦτο τὸ Θεοῦ ἀφῇ τῷ φωνῷ. H.

l. 44. ὅτου γὰρ μεγάλη ἡ βαπτίσματος ἡ δύναμις ἄλλοις αὖτ' ἄλλων ποιεῖ τοῦ μὴ τυγόντας τῆς δωρεᾶς. ἵνα ἀφίκηται ἕν] ἀνθρώπου τοῦ ἀνθρώπου.] *Baptismatis vim & ἐνέργειαν egregiè his verbis Nazianzenus explicat.* ὁ τῆς θεότητος γνήσιος ὀπαδὸς τυγχάνον, καινὸς αὐτὶ παλαιῶν, καὶ θνητοειδὴς αὐτὶ ἡμῶν τῶν ὄντων ἐραζέται. χωρὶς πυρὸς ἀναχωνευθῆναι, καὶ ἀνακτίζεσθαι δίχα ζωοτεψίας. εἰ γὰρ δεῖ ζωοτόμως εἰπεῖν. ζωοδόκας πρὸς Θεὸν δύο τέρυα εἰσὶ, καὶ πολιτείας καθαρωτέρας, ὑπολειπόμενον τῷ τὸ βαπτίσματος δύναμιν. *Hinc* 1. *Pet.* 3. 21. ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς τὸν Θεὸν, bonæ conscientiæ stipulatio, *siue* interrogatio in Deum: *quod Erasmus vertit*, quo fit vt bona conscientia respondeat in Deum, *& sine causa Beza reprehendit. Est enim* ἐπερώτημα *non* interrogatio, *seu* stipulatio, *sed id quod interrogatur. Interrogatum autem & responsum non re, sed ratione differunt tantùm. Idem est enim quod interrogatur & respondetur. Tertullianus de resurrectione carnis*, Anima non lauatione, sed responsione sancitur. *Vetus autem baptismi stipulatio*, Credis? Credo. Abrenuntias? Abrenuntio. *Dem.* πρὸς Σπουδίαν. μάρτυρες ὦ οἱ τῆς γυναικὸς ἀδελφοὶ, παόντες ἅπαντα, καὶ καθ' ἕκαστον ἐπερωτῶντες, ἵνα μηδὲν δυσχερὲς ἡμῖν εἴη πρὸς ἀλλήλους. *Fratres, qui uxoris suæ, stipulatione illi cauebant, quæ vim habet nostrarum obligationum. Unde respondere propriè est* ὁμολογεῖν *&* despondere, *ac* desponsare, *&* inde sponsi sponsæq; nomen *in nuptys contrahendis. Sed & Basilius his verbis dignitatem baptismi mirificè declarat, de Sancto Spiritu c.* 14 *facta nouorum sacramentorum cum veteribus comparatione.* τί οὖν συγκρίνεις τὰ βαπτίσματα, ὧν ἡ μεσιτεία μία καὶ κοινὴ, ἢ ὦ ἡμῖν τὰ γράμματα διαφορὰ τοσαύτη, ὅση αἱ γλῶσσαι τῶν ὀνείρων πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καὶ σκιᾶς καὶ εἰκόνων πρὸς τὰ κατ' οὐσίαν ὑφεστηκότα; *Nostrum videlicet baptismum cum illo maris nubisq; confert.*

Pag. 746. 3. τί τὰς ἐλπίδας ἀναπνοὰς ἀναβύεις, ὡς δραπέτης; ὡς κακοῦργος, ὡς οὐκ ὀφείλων τῷ Θεῷ ζῆσαι;] *Multi veterum Christianorum baptismum vsq; ad extremum vitæ diem differebant, quos etiam Gregorius grauiter insectatur.* ἐὰν δὲι τὸ σήμερον παρέλθῃς, ὀπτηρᾶς τὸ εἰς αὔριον, ταῖς κατ' μικρὸν ἀναβολαῖς ὑπὸ τὸ πονηρὸν κλεπτόμενος, ὥσπερ ἐκείνου ἔθος· ἐμοὶ δὸς τὸ παρὸν, Θεῷ τὸ μέλλον· ἐμοὶ τὴν νεότητα, Θεῷ τὸ γῆρας· ἐμοὶ τὰς ἡδονὰς, ἐκείνῳ τὴν ἀχρηστίαν· ὅσους ὁ ὧδε σὲ κίνδυνος; *Deinde multos enumerat casus repentinos, quibus hac vita intercipi soleat. Postremò refellit eos, qui in eiusmodi ne-cessitatibus deprehensi, votum desiderium q; baptismi, pro baptismo valere apud Deum falso sibi opinionis errore persuaserant.* αἰνίγματα λέγεις ὅμοιον, εἰ πεφωτισμένος δῶρον Θεῷ διὰ τὸ φιλάνθρωπον ὁ ἀφώτιστος, ἢ καὶ τῆς βασιλείας τῆς ἀρρώστων ἐντὸς, ὁ ταύτης τυχεῖν σπουδάζων, δίχα τῶ θέλειν τὰ τῆς βασιλείας.

l. 5. τὸ φώτισμα] *Sic nominant baptismum, propter illuminationem spiritus, quæ sequitur. Basil. de Sancto spiritu, c.* 18. ἐπειδὴ διὰ δωρεᾶς φωτισμοῦ τὴν κλῆσιν τῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου εἰκόνος ἐνατενίζομεν, καὶ δι' αὐτῆς ἀναβαίνομεν ὅπου τὸ ὑπέρκαλλον τῆς ἀρχετύπου θέαμα, αὐτῆς πως πάρεστιν ἀχωρίστως τὸ τῆς χάριτος πνεῦμα, τὴν ἐποπτικὴν τῆς εἰκόνος δύναμιν ἐφ' ἑαυτὸ παρεχόμενον τοῖς τῆς ἀληθείας φιλοθεάμοσιν. *Hinc Clemens Alexandrinus pleniùs, illuminatos vocat* γνωστικούς. *Sed si locus Basilij videtur obscurus & mysticus, ipse explanabit auctor: hæc enim continuo sequuntur.* οὐκ ἔξωθεν ἡ δεῖξις ποιήσομαι, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ προτάξω τοῖς τῶν ὀπτικῶν. ὡς γὰρ ὑμεῖς οἶδα τὸν πατέρα, εἰ μὴ ὁ υἱὸς, ἅτινα ὑμεῖς δύνασθαι εἰπεῖν Κύριον ἢ Ιησοῦν, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. *Tria enim posuit,* τὸ ἀρχέτυπον, τὴν εἰκόνα, τὸ πνεῦμα. *Christus, inquit Apostolus, est* εἰκὼν τοῦ ἀοράτου Θεοῦ. *Iam reliqua per se nota. Baptismus autem per spiritum operatur: & Christum adesse dixit Iohannes, qui spiritu baptizaret.*

l. 12. 13. ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ σπουδάζεις, ἵνα μὴ ἀμείψῃ τὸν εὐεργέτην δύο τοσούτων δωρεῶν] Ego, quomodo hæc antapodosis protasi respondeat, non video. Opinor locum corrumpi. H.

l. 15. ἔχουσι τὰ ἀδύνατα ἐπιτάξει ὁ Θεός;] *D. Hieronymus execratur eos, qui dicunt Deum impossibilia præcepisse. Augustinus autem, tametsi nemo vnquam mortalium legem impleuerit, tamen fieri posse non negat, vt quis accipiat tantam abundantiam gratiæ, quâ legis præcepta impleat.*

l. 17. τοῦτο σπουδάζοντες] Verba hæc expungenda puto. Nec enim hîc videntur esse alicuius vsus. H.

l. 21. *Malim,* διατιθέντες θερμῶς.

l. 24. ὀλίγα ἐκ τῆς ἑνόητων δύναται τοῖς δεομένοις] Pauca egentibus dare, quæ sine detrimento tuo poteris. *Sic Lucæ* 11. πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνας, καὶ πάντα καθαρά· *Hoc est* τὰ ἐνόντα, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον, qua per facultates licet. *Nam quod dicimus,* ὡς ἐν μάλιστα, *non est aliud, quam* ὡς ἐνδέχεται. *Sic Noster mox l.* 31. ἃ γὰρ ὑπὸ τῆς ἑνόητων ἀπαιτῆσαι.

l. 29. *Malim,* ἐνδεᾶ πενιᾷ σύμμετρος, *non* τοφῷ.

l. 39. καὶ ἐκεῖνο μὴ δεῖ] *Ms.* καὶ ὅτι πολλάκις μείζων, ἃ πεπιστευμένως ἐκεῖνο.

Pag. 747. 14. πόσοις ὀφθαλμοῖς ἐν ἡλικίᾳ πάσῃ ἐν ἐλέφαντι διάγοντας] Ελέφας *morbus est lepræ similis. Medici vocant* ἐλεφαντίασιν.

l. 23. *Legendum videtur potiùs,* ὥστε μαθεῖν μᾶλλον μὴ ζητεῖν, ἢ τὰ ζητηθέντα λύειν. *quod ex sequentibus planum est.*

l. 32. *Planè legendum,* ἐξὸν ἀπονητὶ πάντα κτήσασθαι. *Sic l.* 33. ἃ μόνον ἀπονητὶ μὴ κτήσασθαι. *Nunc enim ad eos, qui Baptismum differebant, reuertitur.* 1. *Cor.* 6. 11. καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλ' ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε. *Hoc quidem euidentissimum, sed*

ſed ſi non probatur, malim ἀπολύσασθαι. *Exuuntur enim peccata & abluuntur in baptiſmo: crimina in iudicio diluuntur, quod eſt* ἀπολύσασθαι.

l. 33. συμβαίνει γὰρ ὃ μόνον] ἔνιοτε. πλὴν εἰ μὴ τοῦτο δεῖ λέγειν] αὐτοδιδάσασθαι.

l. 38. ἄλλως ἐφ' ἵππων ὀχυμβόας] *Cenſeo potiùs legendum* ὀχυμβώας: *quanquam quod legitur ferri poteſt: vt Liuius Hannibalem ait* ſedecim annos Italiam perſultâſſe, *quod de equis intelligendum.*

Hom. 24.

Pag. 749. 38. ὑπὸ πάντας] Interpres, *ad hoc.* δεῖ ἓν τῷ, vel τύτῳ.

Pag. 750. 1. φεύσῃ] Legendum φεύσοιμι cum duplici σ, ἀ φεύσωμαι, *ne illos offenderet*, malè Interpres, *ne illis tribuat.*

l. 3. ἐφθὸν] Interpres ὄφλον.

l. 7. καὶ διὰ τί, φησιν, &c. Hic locus ab Interprete ſic diſtinguitur, καὶ διὰ τί φησι; μὴ τοῦτο γέγονε μόνον ἐκ προνοίας &c.

l. 34. οὐδὲν ἔπαθον· ἀλλ' ὅτι ὁ] *Ms.* ἐξέστησαν. ὅτε γὰρ ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα ἐχαρίσατο, τότε ὁ Πέτρος ὑστέρει ἐξίστατο· καὶ διὰ τοῦτό φησιν, ὁ Θεὸς ἐφ'-.

l. 41. πῶς οὐκ οἰκείως] Lege πῶς οἰκείως, inductâ negatione.

Pag. 751. 43. *Melius forſan,* ὕπνον κατέχει τῆς ψυχῆς.

Pag. 752. 5. πιεῖν] Malo πιεῖ, vel ſubaudiendum δεῖ.

l. 25. *Legendum videtur,* οἱ γὰρ μύειοι πρὸς τὸν ἵνα ἀκήκοα ὕφασαν.

Pag. 753. 16. φροβίτης] Interpres hîc interijcit, & ſtupenda vides.

l. 19. ἐγκαλοῦσι ὑπὸ τινῶν, κἀκείνης ἐγκαλημένης] Potiùs legerē ἐγκαλέμενον ὑπὸ τινῶν, κἀκείνης ἐγκαλοῦσας.

l. 27. Μὴ πάλαι ἄλεγον ὅτι πλῆθός ἐσμεν χάρτα] *Proverbium. Cic.* 2. *de Oratore.* Dixit Antonius, cùm Craſſum audiebat, fænum reliquos oratores eſſe oportere. Nos numerus ſumus. *Horat.* ἀειθμὸς ἄλλως *Ariſtoph.* ὄχλος ἄλλως *Dem.*

l. 30. ἐπεκίνησεν] Non video quo ſenſu vſurpetur hîc vocabulum hoc. vult enim, ſi quid video, *adhuc improbiores* ſignificare. vel itaq; intelligendus eſt ironicè loqui, legendumq;, ἐπεκίνησεν δῆθεν αὐτῷ, vel alias leg. αὐτεπεκίνησεν αὐτῷ.

l. 32. παιδιὰ] Vide an non intelligat ſpectaculum aliquod ludicrum.

l. 33. ὡς ὅτ' ἐν λύρᾳ] *Ms.* ἀλλ' ὥσπερ ἐν ποικιλίᾳ καὶ ζωγραφίᾳ συγκειμένων, ἐκ τῆς καθ' ἕκαστον εὐταξίας πολλή τις ἐξαίφνης ἀναλήκυτος ἁρμονία καὶ συμφωνία· ὅτου γὰρ καὶ ἐνταῦθα μίαν ἀοιδὰ, μίαν κεφαλὴ ἔχουσι ἅπαντες, καὶ τὸ τυχὸν ἐαν ἀμελησῇ, τὸ πᾶν ἠμέλητται.

l. 36. μιᾶς κεφαλῆς ζωγραφολογούσης μέλη πελάσῃ] *Hunc ego non agnoſco dicendi modum. potiùs* εἰς μίαν κεφαλὴν σ. μ. τ. *Sic alibi dicit,* τρόμῳ εἰς σῶμα κέχυται: & τρέπειν εἰς αὐτὸς *apud Sophoclem, pro eo quod eſt,* eſſe in albo ciuium.

Pag. 754. 6. ἀῤῥύθμως] Lego καὶ ἀῤῥύθμως.

Hom. 25.

l. 34. χειροῦ.] *Legendum puto* Πέτρου. *Sepiùs enim ante, quæ facta ſunt erga Cornelium,* οἰκονομικῶς *facta aſſerit, vt Petro eſſent pro apologia.* H.

Pag. 755. 6. πάλαι ὑ μικρὸν] *Quæ hic de Paulo dicuntur, videntur ſeſe importunius offerre. quod ſi ſint huius loci, intelligenda ſunt cum relatione ad illud quod poſtea narratur, Barnabam ſc. Paulum ſecum comitem ſumpſiſſe.* H.

l. 7. αὐτὸν ὑποφέροντας] *Subaudi* οἱ Ἰουδαῖοι, *quod mihi videtur neceſſario exprimendum. Referenda ſunt autem hæc ad illa quæ de Petro narrantur retro, c.* 9. *v.* 29. H.

l. 25. *Fortè* τύτῳ πρὸς ἅπαντας. *Vel fortaſſis pro* ἅπαντας *legendum* ἅπασται. H.

l. 29. ἀλλ' ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μόνον ἦν] *Reſpicit ad illud c.* 9. *v.* 2. ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας: *ad quem locum Noſter,* ὁδὸν τοὺ πεπιστευκότας καλεῖ, *Hom.* 19. *Eſt igitur hic* ἦκουον, ἐχρημάτουν, audiebant j. dicebantur. *Bene igitur Interpres,* ſed tantùm de via eſſe dicebantur.

l. 34 Κυρίως γὰρ ἔχον καὶ κυριωτέρους. καὶ Παῦλον] *Quid igitur? non erat Paulus* πρὸς πεπιστευκότας? *Lego,* καὶ Βαρνάβαν. *Sed idem de hoc etiam dici poteſt, nonne Barnabas inter celebriores erat? Erat ille quidem egregius, ſed nequaquam cum Paulo & cæteris Apoſtolis conferendus. Itaq; hoc ipſum anticipans, cùm eum nominâſſet, ſubiecit,* εἰ καὶ ἐλάττων ἐφαίνετο αὐτός. *Barnabas enim, quanquam inferior eſſet Apoſtolis, tamen longè ſuperabat Cyprios & Cyrenæos. At Paulus Antiochiam venit accitus à Barnaba Tarſo. venit ille quidem, ſed ante eius aduentum Barnabas cum Cypriis & Cyreneis ad fidem Antiochenos adduxerant. Hoc autem totum includendum vſſdem parentheſeos notis.* ὥσπερ Παῦλος β. κ. Α. *vide pag.* 756. *l.* 39.

l. 35. ὥσπερ Παῦλος] *Ms.* ἐπὶ καὶ Παῦλος Ἀναίαν καὶ Βαρνάβαν ἔχει διδασκάλους.

l. 36. ἀλλ' ὅμως δῆλον τοῦτο ἐποίησαν] *Nempe Antiocheni, quod non habuerant inclytos doctores. & mox* ἔχον γὰρ ὅμως κ. τ. χ. *vt l.* 34. *neq; hîc opus fuit ſupernacua lectionis notis. Hæc enim abeſſe non poſſunt.*

l. 40. ἵνα γὰρ μὴ νομίσωσί τινες διὰ τοῦτο τὸν λιμὸν γεγονέναι, ὅτι χριστιανισμὸς εἰσῆλθε, καὶ δαίμονες ἀπέστη] *Quicquid enim publicæ calamitatis euenit, Chriſtianis imputabant, quorum nouitatem religionis Deorum iram concitâſſe arbitrabantur. Sed hanc improbiſſimam calumniam præclarè refellit Tertullianus in Apologetico, Cyprianus contra Demetrianum, Auguſtinus* 2. *de Ciuitate Dei.*

l. 42. ὥσπερ καὶ χθ.] *Ms.* ἀλλὰ τοῦτο ὑμῖν θαυμαστὸν· καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς πρεσβύτην. ὑμῖν τοῦτο.

Pag. 756. 5. ἀλλ' εἰ διὰ τὰ κακά, φησιν] *Pertinet ad l.* 43. *pag.* 755. *alioqui legendum videretur,* διὰ τοὺ κακούς.

l. 8. ὡς καὶ ὑμῖν γέγονεν αὖ] Apoſtrophe ad auditores. Innuit autem Conſtantinopoli famem fuiſſe paulò ante habitas has homilias. Huius

ius autem famis meminit inferiùs in principio Ethici.

l. 18. Post μεγάλῳ pone notam interrogationis.

l. 35. γῆ λιθώδης] *Terra pinguis opponitur τῇ λυπρᾷ γῇ: quod sæpe apud Strabonem habes. Alij vocant, vt Thucydides, χώραν λεπτόγεων, qualis erat Terra Attica.*

l. 39. ὅτε ἡ θεὶφανὲς γίγνοιτο] Cùm negocium gliscere t. *Si legas, ὅτε ἡ δύσκολον γένοιτο, tùm Βαρυάδαν πέμπτεσιν, est quod Horat. ait,*

Nec Deus interfit, nisi dignus vindice nodus.

l. 40. πολλῷ δή καθ' ἑαυτόν] *Ms.* διόπερ δεῖ τὰ Ιεροσόλυμα ἐχόλωτο, πάλιν Ιουδαίοις ἀπολογοῦντο, ὅτε θεσσαλάδαντε τε τὴν ἔδνη, καὶ ὃ τοσαύτης ἀπολαύοντα δημαλείας. καὶ ὅπ μέλλει γίνεσθαι ἀμφισβήτησις, διὰ τῆτο τὰ καὶ Κορυπλ.

Pag. 757. 1. πλὴν θεὸς τοῦ ἐν Ιεροσολύμοις] *Ms.* πλὴν ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης. λέγονται δὲ τὰ παρ αὐτῆς, καὶ ὃ καθάπερ ὑμεῖς ἐν δρλίοις καὶ δίκαιοι διάκεισθε ἐν τοῖς συμφοραῖς, ἀλλὰ -

l. 2. τὰς συμφορὰς διάγειν] *Sic dixit Plutarchus,* διάγειν πλὴν μελαγχολίαν, *quod est* θεραπεύειν.

l. 9. Ἴσως διὰ τὸ μὴ εἰδέναι ΕΣεγίσι Ἕλληνας αὐτοὺς ἐκάλεν] Legendum ἑλληνιστάς. *Sic enim appellat Lucas. Erant autem Indei. Ait enim ex contextu v. 5.* διὸτι ἡ τὴν λόγον, οἱ μὴ Ιουδαίους ἑλάλων: *quod nostram super hac re confirmat annotationem in Hom. 21.*

l. 17. καὶ θαυμάζειν ἄξιον] *Ms.* οἱ ἡ Αποχεῖς ὐκ ἠγαπάκησαν, ὅπ μὴ τοὺ ἀποστόλους ἔπεμψαν, ἀλλ' ἀρκ--

Pag. 758. 22. ἐλεημοσύη ὐκ ἐν χρύσει γίνεται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν θεήμασι] *Cic. 2. Offic.* Duo sunt liberalitatis & beneficentiæ genera. Nam aut operâ benignè fit indigentibus, aut pecuniâ. facilior est hæc posterior, locupleti præsertim: sed illa lautior & splendidior & viro forti claroque dignior. Quanquam enim in vtroq; inest gratificandi liberalis voluntas, tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur. *His Noster consentiens l. 23.* πολλάκις, *inquit,* καὶ χρημάτων μείζονας ἔσωσεν ἡ διὰ θεημάτων θεησία, *quam ille* operam *vocat. & Cicero quidem argumentatur ab vtriusq; natura, Noster ab vtilitate & effectu: atq; in sequentibus* πλὴν θεησίαν *anteponit τῇ δή χρημάτων βοηθείᾳ, vt Tullius.*

l. 30. *Lego,* ταύτης καὶ οἱ ὑπόσολοι.

l. 32. αὐτοὶ πλὴν διὰ δὴ λόγων ὑποδεικνύμενοι, *vt referatur ad* πλὴν διανομὴν *l. proximâ: vel* εἰς πλὴν συμβολὴν *remotiùs.*

Pag. 760. 15. διδὲς αὐτοῖς] Non satis explicatè. Intelligit enim Iudæos: nunc verò ambiguum quo spectet. Legerim itaque Ιουδαίοις.

l. 38. διὰ τί, φησὶν, ὐκ ἀφῆκαν] Malim, διὰ τί ἀεῆκαν. Nam quid opus erat liberatione, si in Herodæ manus nunquam incidisset?

Hom. 26.

Pag. 761. 9. ὅτε ἀπίση ὁ ἄγγελος, τότε ἐνόησεν ὁ Πέτρος] *Hæc non videntur esse huius loci: nec enim conueniunt cum eo quod præcessit. Puto subiungenda statim versibus sequentibus, & ab hisce verbis eorum versuum expositionem ordiendam.*

l. 41. καὶ πλὴν ἀπολείαν *dicendum* Πέτρῳ καὶ Ιακώβῳ.

Pag. 762. 19. μεταξὺ γὲ δύο τραπεζῶν καιμώμενον λίθου, ἀλλήλων ἀλύσεσι δυοὶν] *Obseruauimus ad 2. ad Tim. morem vinciendi Romanum ex Lipsio. Illum itaq; locum adeat Lector, si placet.*

Pag. 763. 4. *Malim* πλὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῆς πάντων. ¶ Puto πάντως melius stare.

Pag. 764. 38. ὡς ὁ χαλκοτύπος σφύραν ὅτω βαρεῖαν καταφέρων ὑπὸ πολλοῦ τῆ ὕλης ὀλὶ τοῦ ἀπνθήκης] *Absurda lectio. Vel præpositio ὀλὶ delenda est, & interpungendum post* τῆ πολλῆ τῆ ὕλης: *vel legendum* ὀλὶ τὸν λέβητα, *vel* τὸ χαλκίον, ahenum, *vel* τὸ σκεῦος. *Nam quò minus legamus* ὀλὶ τὸν ἄκμονα, *vel* μύδρον, ἢ σίδηρον, *facit vocabulum* χαλκοτύπος, *qui non est faber ferrarius, vt vertunt Interpretes. sed ærarius: quod hic locus Xenophontis manifestò docet. 3.* δή Ελλωικ. ἀξίαν ἡ ὅλως πλὴν πόλιν, ἐν ᾗ λῶ, πλὴν Εφεσον, δίας ἐποίησεν. ἥ τε γὲ ἀγορὰ μεσὴ λῶ καὶ ἵππων καὶ ὅπλων ὠνίων· οἵ τε χαλκοῦπος καὶ οἱ τέκτονες, καὶ οἱ χαλκῆς, καὶ οἱ σκυτοτόμοι, καὶ οἱ ζωγράφοι, πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατασκεύαζον, ὥστε πλὴν πόλιν ὄντως οἴεσθαι πολέμιν ἐργασήριον εἶ). *Vbi* οἱ χαλκεῖς *sunt fabri ferrary. Si dubites, repetita hæc res in vita Agesilai penè iisdem verbis coniuncet.* ἀξίαν ἡ καὶ ὅλως πλὴν πόλιν, ἐν ᾗ λῶ, δίας ἐποίησεν. ἥ τε γὲ ἀγορὰ λῶ μεσὴ παντοδαπῶν καὶ ἵππων καὶ ὅπλων ὠνίων· οἵ τε χαλκοῦποι καὶ οἱ τέκτονες, καὶ οἱ σιδηρεῖς, καὶ σκυτεῖς, καὶ γραφεῖς, πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατασκεύαζον, ὥστε πλὴν πόλιν ὄντως αὖ ἡγήσω πολέμιν ἐργασήριον εἶ). *Et multa deinceps totidem fere verbis Xenophon. Hic vides, vt sunt idem* σκυτοτόμοι καὶ σκυτεῖς, *sic eosdem esse,* χαλκοῖς καὶ σιδηρεῖς. *sed quod euidentius ostenditur è l. 41.* σοὶ πίνυν ἡ οἰκία χαλκεῖον ἔχει πνεύματικὸν, ὐχ ὥστε χύτρας, ἢ λέβητας, ἀλλὰ πλὴν ψυχὴν κατασκευάσαι πλὴν σὴν. *Sic enim emendo ex superioribus l. 24.* ἔχει ἐκκλησία ἡ οἰκία. χαλκεῖον *autem officina est vtriusq; artificy. Nam Hesiodus,*

Πάρ δ' ἴδε χαλκεῖον δῶκον, καὶ ἐπ' ἀλέα λέσχην

Ὥραν χειμερίην.

Idem alio versu docet vnde factum est vt as vsurparetur pro ferro.

χαλκῷ δ' εἰρύαζον. μέλας δ' ὐκ ἔσκε σίδηρος.

Quomodo nunc etiam as pro argento sumitur, quia ara primi erant nummi. Nam mille æra centum valent denarios. Non est igitur ad Timotheum Αλέξανδρος ὁ χαλκεὺς, *meâ quidem sententiâ, faber ærarius, vt vetus quoq; Interpres reddidit: hîc enim est* χαλκοῦπος.

l. 42. *Legendum,* ἢ καὶ τῆς χαλκοῦπος, καὶ χρυσοχόου πολλῷ βελτίων· *vel* ἢ καὶ χαλκοτυπίᾳ καὶ χρυσοκοΐᾳ π. β. *hoc manifestè declarat legendum esse, vt monuimus l. 41.* σοὶ πίνυν ἡ οἰκία χαλκεῖον ἔχει πνεύματικόν. εἰ δὴ μὴ, *quo referas* τὸ, ἢ καὶ, *non habebis.*

l. 44. σφύραν κατένεγκαι, *vel* κατένεγκον: *vt l. 32.* καταφέρειν *est cæsim ferire,* κατεῖν *punctim.*

Lucianus

Lucianus in somnio, κατηνεγκέντ' ἐς μυ σφοδρότερον ἢ πρὸς κατάγκ. *Polybius,* τὸ κέντρον, *Mucronem vocat lib.* 6. ἅμα ἢ τῷ δυρεῖ μάχαιραν παρῆν ἢ περὶ τὸν δεξιὸν φέρει μηρόν. καλεῖται δ' αὐτῶν, Ἰσπανικόν. ἔχει ἢ αὕτη κέντρον διάφορον, καὶ καταφορὰν ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μηροῖν κίνδυνον, διὰ τὸ τινὰ δεδιέναι αὐτῆς ἰσχυρὰν καὶ ὠκίμορον πληγήν. *Casaub.* Est hic gladius & ad punctim cædendum excellens, & ad cæsim ex vtraque parte feriendum vehemens. Constat enim lamina validâ & firmâ. *Livius l.* 22. Gallis Hispanisque scuta eiusdem formæ erant, gladij dispares & dissimiles: Gallis prælongi & sine mucronibus: Hispano punctim magis quàm cæsim assueto petere hostem, breuitate habiles & cum mucronibus.

Pag. 755. l. 1. ὁ χρυσᾶ σκέλη ῥυθμίζεις] *Isaias cap.* 44. ἐκλεξάμενος τέκτων ξύλον, ἔσκυρεν αὐτὸ ἐν μέτρῳ, καὶ ἐν πολλῷ ἐρρύθμισεν αὐτό. figurauit illud. *Arist.* 1. *Metaph. c.* 4. *de Democriteis,* διαφέρειν γάρ φασι τὸ ὂν ῥυσμῷ καὶ διαθιγῇ μόνον. τούτων ἢ ὁ μὲν ῥυσμὸς, σχῆμά ἐστι &c. ῥυσμὸς est ῥυθμός: *vt* βασμὸς, βαθμός.

l. 2. καὶ διὰ τοῦ ὁ χαλκεὺς τὸ σκεῦος] *Hic* χαλκεὺς *est, quem supra dixit* χαλκοτύπον, *contra Xenophontis distinctionem: & confirmat coniecturam nostram legendum esse* ὀρᾷ τὸ σκεῦος, *lineâ* 38. *p.* 764. *Sed quis vsus aris apud Xenophontem in re armaria? Puto* χαλκοτύπους *illum intelligere eos, qui Chalybem tractant. Est enim* χαλκὸς *hoc tam Græcis, quàm Hebræis, vt Psal.* 18. *v.* 35. & posuisti vt arcum æreum brachia mea: *vertunt alij* chalybeum. *Est autem* Chalybs *ferrum bis fusum.*

l. 5. αὖ ἰδίᾳ ἰσχυροὺς ἔχουσιν, ἐξάγαγε] *Vel* educ ex igne, *vel* ἐξέλαυνε, *verbum huic artis proprium: vnde* σφυρήλατον, malleabile, ductile, & ἔλασμα lamina.

l. 12. ἐκεῖνο] Sana sunt omnia, quantum video. Sin corrigenda sint, emendari malim ἐκεῖνο, subaudi φεύγασι.

l. 15. μάλιστα μᾶλλον] Aut expungi velim μάλιστα, aut legendum, μάλιστα, καὶ μᾶλλον ἐκ- -

l. 19. ὑπόκαυμα τῆς πυρὸς] Fomes, arida sarmenta. *Arist.* 1. *Meteor. Cic.* 3. *de Or.* nulla materies tam facilis ad exardescendum est, quæ, nisi admoto igne, ignem concipere possit.

Hom. 27.

Pag. 766. l. 1. Ζωέκρυφεν] Videtur corruptum.

l. 4. ὥστε διδάξαι ἡμᾶς] *Mss.* -ρίας. εἶπέ μοι, τί περὶ τὸ εὐαγγέλιον αὐτὴ μαθεῖν, ὅτι δυμομαχεῖ Ἰουδαίοις, καὶ Σιδωνίοις; ἵνα δὲ φησιν, ὁ Ηρ- -

l. 44. αὐάρτησος ὁ ἀνδρωπος γέγονεν] *Eadem hæc varia lectio est Philippica* 4. *apud Dem.* ἐπεὶ δ' ὁ περίπλους καὶ Ζωιπείθους παῖς ὅσα Φίλιππος ἐπὶ βασιλέως ἐφρασκάζετο, οὕτω αὐάρτησος γέγονεν: *ad oram Paris. libri est* αὐάπαυσος.

Pag. 767. 12. λοιπὸν ἐν ἀφασίᾳ ἦν] *An post concionem habitam, ab Angelo percussus obmutuit, quam Apollonius & Homerus* ἀμφασίην *vocant, vt* εἶχετο δ' ἀμφασίη, *quod est apud Comicum,* censen me verbum vnum proloqui potuisse, ὑπὸ τῆς φιμοῖ? *vel, quod verius, præ pudore se abdidit, non comparuit,* ἐκ τοῦ ἀφανὴς: *quod ostendit l.* 22. καὶ δεῖ φάνεται λοιπὸν, *quomodo Pindarus ait, victos Olympicis certaminibus vitare hominum congressus, & obliquas semitas quærere, quâ domum redeant. Sed quod addit* ἀγρυξία δέδυκε, *est* ἀπαγορία: *Sic* κατ' ἀνδρολίαν, ὑπὸ τοῦ ὑπτιάζειν, ὑπφασία, repentinus & illustris aduentus, *cùm aliquis subito cum exercitu se ostendit: quod est apud Polyb & 2. Macch.*

l. 13. *Puto legendum* ἐκεῖνος ἐπαγωγὴν βέλομένος, illos allicere volens.

l. 23. καὶ παντοῖος δόλου πρὸς δόμους, καὶ δὴν ἐλεύθερον ἔχοντα] *Hoc rex regum Agamemnon apud Euripidem in Iphigenia de se confessus est, inuitus filiam occidere coactus. Et hoc illi Hecuba exprobrauit, cùm metu suorum populariam vlciscì Polymnestorem recusauit.*

Θεοὺς μὲν οὐδεὶς θνητῶν ὄντως ἐσ' ἐλεύθερος.
Ἢ πρᾶγμάτων γὰρ δοῦλος ὤφυ, ἢ τύχης·
Ἢ πλῆθος αὐτὸν πόλεως, ἢ νόμων γραφαὶ
Εἴργουσι χρῆσθαι μὴ κατ' γνώμην ἔφυσεν.

l. 44. αὖ μὴ ποῖς ἕτερον αὐτησωμεν τὸ πάθος] *Vt Lacedæmonij serui suos mebriabant, quos uberis ostenderent quo deformitatem vitij in illis intuentes, vino facilius abstinerent. Sic Noster in mulieribus potissimùm ostendit ebrietatis turpitudinem, in quibus est insignior & fœdior. Sed censeo legendum* μεταιτησωμεν, *vt* ποῖς ἕτερον *sit masc. gen. Nam ad mulieres transferens aliam personam induxit. id arguit illud* τὸ πάθος. *Non enim dicimus* ποῖς ἕτερον τὸ πάθος: & ἀντιποιεῖται *non est aliud, quam* compensare. *vt apud Hermogenem* αἰτίασις *est secunda species qualitatis assumptiuæ: cuius exemplum est hoc Ciceronis in Verrem:* Est fur, est adulter: sed est etiam bonus Imperator. *Quanquam Noster pag.* 772. 34. *eodem modo loquitur.* ἐννόησον τῶν ἀνωθεν δόξαν αὐτίσηον αὐτῇ τὰ παρόντα, καὶ ταχέως ταύτης ὑπομνήσεις.

Pag. 768. 7 χάσμης γέμοντα, καὶ ἀχλύος πολλῆς] *Hæc duo non bene conueniunt, lego* καὶ ἀλύος, *id est,* ἀδημονίας *Cic.* 1. *de Nat. Deorum.* Ista enim à vobis quasi dictata redduntur, quæ Epicurus oscitans hallucinatus est. Hallucinor *est* ὑπὸ τῆς ἀλύος; *vnde* elucus, *Crapula apud Tertullianum. Idem* 2. *de Orat.* vt istam oscitantem & dormitantem sapientiam. Sæcularum & cæterorum beatorum otio concedamus. τῷ χασμωδεῖν καὶ νυστάζειν σοφίαν ἀλλὰ πορρὼ *quid sit, idem ex Ennio docet* 3. *Tusc.* animus æger semper errat, neq; pati neq; perpeti potest, cupere nunquam desinit. *est enim* ὑπὸ τῆς ἄλης *quanquam ferri potest* τὸ ἀχλύος. *Crapula enim est quædam nubecula circa cerebrum consistens. vide p.* 769. 22.

l. 20. *Ex sequentibus videtur legendum,* ἐν μοχλὸν ἐν ἡμῖν μέσαν ἔχον ἐνέργειαν.

l. 22. καρπὸν καὶ τῷ πεζέλιν] Videtur deesse ἐγκέφαλον, aut tale quid.

Pag. 769. 28. *Legendum,* μὴ διαιτᾶσ', *subiunctiuum.*

Hom. 28.

Pag. 770. *Legendum* πρὸ αὐθυπάτου θεσπέσιον.

l. 29. θεσπίσματα σωτηρίας ἀπολλωῦτα τὸν αὐθύπατον] Non videntur sana, fortassis pro ἀπολλωῦτα legendum ἀπολλώτος, vt conueniat cum præcedente αὐτῷ: aliàs non erit à quo regatur.

l. 32. καὶ μετ' ἐγκωμίου] Videtur imperfectum esse comma sententiæ alicuius quæ excidit. Potest, si quid video, abesse sine damno.

Pag. 771. 12. εἰδότες ὅτι ἀπὸ τῆς γείτονος πόλεως ἐκαρπώσαντο αὐ πολλῶ τῶ ὠφελείαν] *Vicina hæc ciuitas Seleucia est Antiochia* ἡ ὅτι Διάφορα, *cuius meminit l.* 10. *vbi Paulus & Barnabas annũ commorati sunt: vt vndecimo capite demonstratur. Strabo lib.* 16. *Quatuor sunt, inquit, Syriæ partes,* ἡ μὲν Σελευκὶς ἀεί ἐστιν ὡν ὅτι τῶ λεχθεισῶν μερίδων, καλεῖται δὲ Τετράπολις, καὶ ἔστι καθ' ἑτέρους ἐξεχούσας ἐν αὐτῇ πόλεις, ἐπὶ πλεύς γ' εἰσι, μέχρι τῆς τέταρτες· Ἀντόχεια ἡ ὅτι Διάφορα, καὶ Σελεύκεια ἡ ἐν Πιερίᾳ, καὶ Ἀπάμεια, καὶ Λαοδίκεια· αὗται δὲ καὶ ἐλέγοντο ἀλλήλων ἀδελφαὶ διὰ τῶ ὁμώνυμον. Σελεύκεια τὴν Νικάτορες κτίσμα. ἡ μὲν οὖν μικρὸν τὸ παρὸς αὐτῆ ὑπώνυμος, ἡ δὲ ἑρμηνεύεται αὐτῆ· αἱ δὲ ἄλλαι, ἡ μὲν Ἀπάμεια τῆς γυναικὸς αὐτῶ Ἀπάμης, ἡ δὲ Λαοδίκεια τῆς μητρός. *Dicit autem ad discretionem* Σελεύκεια ἐν τῇ Πιερίᾳ, *quia aliq est hoc nomine eodem condituræ, vt ibi ad Tigrim.*

l. 16. 17. ὀπτασιάζεσθαι τῇ πίστει ἐμμένειν] *Lege, & distingue* ὀπτασιάζεσθαι ὥστε τῇ πίστει ἐμμένειν.

l. 35. Κυρίου, ὃ πλέον ἰῶ] *Ms. Thuani,* τῶ Κυρίου τὰς ἐυθείας· ὅσῳ καὶ δυνατώτερον, ἵνα μὴ κολακεύειν καὶ πρὸς χάριν διηγήσεσθαι νομισθῇ. πῶ - -

l. 42. ξένους] Melius, vt puto, ξένοις, & sic Interpres. H.

Pag. 772. 3. 4. ὃ δὲ τούτω ἰῶ] *Id est,* Non iræ deditus esse: ὐκ ἰῶ τῶ ὀργίζεσθαι.

l. 5. ἀρκεῖ καὶ τοῦτο μόνον] Malim ἀρκεῖ δὲ τοῦτο μόνον. Videntur enim hæc esse ratio eorũ quæ præcesserunt. Insuper putârim aliquid deesse. ἀρκεῖ δὲ τοῦτο μόνον &c. i. *Ad invidiam Paulo conflandam apud Iudæos hoc satis erat, quod crederet Christo.* Malim certè, si libri addicerent, expleri aliquid in hac sententia quàm subintelligi. H.

l. 12. εἰ τοῦτο ἐβέλεσθε, μᾶλλον ἔδει παρακαλέσαι] Non video quò spectent ista. videntur certè & imperfecta esse & sensum non habere.

l. 26. *Legendum,* πολλὰ καὶ καταβῶῶν, καὶ ὐχ ἁμαρτάνουσι ἀνθρώποι ἀνθρώποι] *Aliud est enim non peccare, aliud recte facere. Nec peccare homines solent hominum reuerentiâ, sed peccandi libidinem refrænare: multiq fortes fuerunt, vt docet Philosophus, propter verecundiam, vt ipse Hector. Eth.* 3. c. 8.

Πολυδάμας μοι θεσπέσιος ἐλεγχείη ἀνδάνει.

Hæc autem similima est, inquit, veræ fortitudini, ὅτι δὶ ἀρετὴν γίνεται. δὶ αἰδῶ γὰρ, καὶ διὰ λύπῃ ὄρεξιν, καὶ φυγὴν ὀνείδους αἰσχρὸν ὄντος, &c.

Pag. 773. 4. ὃ γὰρ ἔχει κρίσεως ὁρᾶς ὁ δῆμος] *Magnus enim erroris magister est populus: & non est consilium in vulgo, non ratio, non iudicium. Præclarè Cicero Tusc.* 3. Vt nobis optimam naturam inuidisse videantur, qui nihil melius homini, nihil magis expetendum, nihil præstantius honoribus, imperijs, populari gloriâ iudicauerunt: ad quam fertur optimus quisque, veramque illam honestatem expetens, quam vnam natura maximè inquirit, &c.

l. 16. κεχηνότας] *Vel lege* κεχηνότες, *vel ante* ὡς μὲν *lineâ præcedente pone* γὰρ.

Hom. 29.

Pag. 774. 3. ἐξοπτοφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ] *Sic est in omnibus Græcis exemplaribus, atq ita Chrysostomus his legit. Sed cum certum sit Paulum his aliquem legis locum respicere, & Deut.* 1. *legatur,* ὡς ἐβαστάσεν ὁ Κύριος ὁ Θεός σου, ὡς εἴ τις βαστάσει ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτῶ, *videtur hic quoq ita legendum. Quomodo enim Deus mores eorum in eremo pertulit, quos prater vnum atq alterum omnes prostrauit in eremo?* κατεστράθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ, 1. *Cor.* 10. 5. *Ad hoc præterquam quòd* ἐξοπτοφορεῖν *est verbum inusitatum, quod nusquam alibi me legisse memini, si interpretemur, pranos aliorũ mores ferre ac pati, non est κατ' ἀναλογίαν.* φορεῖν *enim non est* perpeti, *sed* portare, gestare, vt ἐκφορεῖν, συμφορεῖν exportare, comportare, & ἀναφορεῖν, ἀχθοφορεῖν, καταφορεῖν. *Illud certè melius historiæ conuenit. Quid enim? cum illis manna de cœlo pluit, coturnices attulit, nonne ἐξοφόρησεν, & cibum quasi prægustum in os quodammodo inserit: velut anus illa Homerica Iliad.* 9.

ὡς δ' ὅτις ἀνδρὶ φίλῳ γεγωνῖσι φορέῃσι
μάσσων ἐπίκλα λάζηται. κακὴ δέ οἱ ἔπλετο μήτηρ.

Sic 2. *Maschab.* 7. *mater illa egregia septem filiorum, minimum, ne blanditijs tyranni flecteretur, confirmat:* ἡ δὲ, ἐλέησόν με τῶν ἐν γαστρὶ ἐνεγκαμένων σε μηδὲ ἐνέτεινα, καὶ θηλάσασά σε ἔτη τρία, καὶ ἐκθρέψασα, καὶ ἀναγαγοῦσα εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην, καὶ ἐξοφορήσασα. *Vel igitur sic legendum, vel* ἐξοπτοφορεῖν *dicitur,* αὐτὴ τῆς ἐξοφορεῖν *per euphoniam.*

l. 23. ἀλλὰ μετὰ τοσαύτης εὐσεβείας] *Modo vocabulum hoc videtur reuerentiam significare, aliàs timorẽ, vt Heb.* 10. 39. ἡμεῖς δὲ ὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς, *cui mox opponitur* ὑπόστασις, præsidens constantia.

Pag. 775. 15. ἐπαγγελίαν. ἀλλ' ἰδωμὲν αὖθις τὰ εἰρημένα, καὶ ἀκριβῶς ἐξετάσωμεν *l.* 21. *pagine sequentis*] *In Mss. duobus, tum illo Thuani, tum illo Collegij Nouiocus hic totus aliàs legitur.* ἐπαγγελίαν. εἶτα τὸν Ἰωαὴλ ἐπάγει πάλιν, λέγων, τάδε ὁ Θεὸς διὰ τῆς ἀπίρματος κατ' ἐπαγγελίαν ὤγειρε τὸν Ἰησοῦν Ἰωσοῦ, προκηρύξαντος Ἰωαὴλ περὶ τούτου ἐκ τῶν Ἰησοῦ, Ἰησοῦ, προκηρύξαντος Ἰωαὴλ περὶ τούτου ἐκ τῶν βασιλέων μετανοίας· εἶτα μάρτυρας τοὺς ἀποστόλους τῆς ἀναστάσεως, Οἵτινές εἰσι μάρτυρες αὐτῆ περὶ τὸν λαὸν· εἶτα τὸν Δαβὶδ μάρτυρα τῶν ἀδόντων τὸν ἀγῶν σε ἰδεῖν διαφθοράν. ὅτε γὰρ τὰ παλαιὰ ἰσχυρὰ καὶ ἑαυτὰ ἐδόκει ἦ; ὅπως ὅτε ταῦτα ἔγραφεν ἐκείνων (*fortassis in initio sententiæ legendum* ὥσπερ γὰρ ὅτε τὰ παλ - -) ὥστε δὲ ἑκατέρων πεῖται τὸν λόγον. ἐπειδὴ γὰρ πρὸ δίκης κατέσχεν το, ὡς ἀγρικότες αὐτὸν,

αὐτὸν, καὶ τὸ σωτηρίας αὐτοῦ ἡλικοτείνειν, ἐκ ὡς περὶ Χριστοκτόνης διαλέγονται, ἐδὲ ὡς ἀλλότριον ἀγαθὸν αὐτοῖς ἐγχειρίζων, ἀλλὰ τὸ οἰκεῖον. παύου ποθεινὸν ὢν αὐτοῖς ὄνομα τῷ Δαβίδ. ἐκοινῶ γὰρ τῷ παιδὶ αὐτῷ βασιλεύειν φησὶ καὶ πάλιν τοῦτον ἀγωνίσαντες, καὶ τὰς φωνὰς ἅς προφητῶν τὰς καὶ παῦ σάλπιγγον ἀναγνωσκομένας. μεγάλη ἡ κατηγορία, εἰ σωτῆρος ἀκούοντες ἐ προσέχομεν. καὶ ὑδὲν θαυμαστόν. τὰ γὰρ εἰρημένα ἐκείνα τὰ κατ' Αἴγυπτον καὶ τὸν ἔρημον ἐκεῖνα δεῖξαι αὐτῷ τῷ ἀγωνοθετοῦντι (alius codex habet συναγωνοθετοῦντι) καὶ ὅσα καὶ τοῦτον ἄτε ἀπ' αὐτῆς κακουμένου τῆς πνεύματος, οὕτω καὶ κάτω τὸ πλῆθος, τὸν τύφον κυρύττοντα. ὃς ὥφθη, φησὶν, ὀπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλήμ· αὐτοὶ δὲ, οἱ ἄνδρες οἱ συναναβάντες αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὸν Ἰουδαίαν. εἶτα καὶ τὸν Δαβὶδ, καὶ τὴν Ἡσαΐαν ὧδέφησι μαρτυρεῖν τὰ περὶ, τὰ βέβαια, τὰ ὑδέποτε ἀπολλύμενα. καὶ ἐκ ἐγκρυβίζει τούτοις, ἅτε τῷ λόγῳ λοιπὸν πεδὸν ὄντος, ἀλλ' ἐπιτείνει τὸν κόλασιν, καὶ μετέρχεται τὸ αὐτοῖς ποθεινὸν, ὁπόθεικνὺς τὸν νόμον ἐκδεδόμενον, καὶ τῷ συμφέροντι ἐνδιατείνει, ὅπ τε μεγάλα ἀγαθὰ ὑπακήκοε καὶ ὅπ μεγάλα κακὰ ὧδακύσιν ἔσχε. τὸν μὲ ὖν ἐπαγγελίαν οἱ πατέρες, φησὶν, ἐδέξαντο, τὸ δ' ἔργον ὑμεῖς. καθελόντες αὐτὸν, φησὶν, ἀπὸ τοῦ ξύλου. ὅρα πῶς αὐτοῖς περιπάδαυσον τὸν ζῆπον εἶπε (f. εἶπῶν) τὸ θανάτου καὶ Πιλάτου εἰς τὸ μέσον φέρησιν· ἅμα δὲ, ἵνα δῆλον τὸ πάθος ᾖδοιτο ὑπὸ τῆ κατηγορίας, ἅμα δ', ἵνα ἐκεῖνος μειζόνως κατηγορῶντας, αὐδρὶ παραδόντες ἀλλοφύλῳ. καὶ ἐκ εἶπεν, ἐνέπυχον, ἀλλ', ἠτήσαντο· Μηδμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες [ἠτήσαντο τὸν Πιλάτον] ἀναιρεθῆναι αὐτόν. χάριν ἐλαδόν, φησὶν, ὡς ἐκείνα μὴ δίλοντος· ὅθεν συφέστερον ὁ Πέτρος λέγει, Κείνοντος ἐκείνα κατὰλυειν (Πραξ. γ. ιγ.) παύ ἐφίλει αὐτοὺ ὁ Παῦλος. καὶ ὅρα· ἐκ ἐνδιατείζει τῇ ἀγωμοσυνῇ τῆ πατέρων, ἀλλ' αὐτοῖς ἐφίσησι τὸν φόνον. ὁ μὲ γὰ Στέφανος εἰκότως τοῦτο ποιεῖ, ἅτε αἰωνεῖσθαι μέλλων, καὶ ἐκ ἐγκαλοῦσιν, καὶ δικαίως ὅπ εἰκότως ὁ νόμος καταλύεται· ἐδὲ γὰ κεῖνο, ἀλλ' ἀπιλεῖ καὶ φόνον μόνον. καὶ ὅρα· μετ' ἐγκωμίου τῆ Δαβὶδ μέμνηται. Δαβὶδ μὲ γάρ, φησιν, ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ, προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶ· καὶ ὅτι ἄτε ἀρχῆς ὕσης, περὶ αὐτῆς μεμονόδιον, ἔλεγλο· ἐξὸν εἰπεῖν μὴ παρῤῥησίας περὶ τοῦ πατριάρχου Δαβὶδ (Πραξ. β. κθ.) καὶ ὑλέγει, ὅπ ἐτελεύτησεν, ἀλλα προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶ· καὶ ὅρα πῶς ὧδαμῶ τὰ κατορθώματα αὐτῆς πῆσιν, ἀλλ' ἐυεργεσίας τοῦ Θεοῦ. ἐξελέξατο, ὕψωσεν, ἐξεποφόρησε. ταῦτα γὰκ ἐκείνων ἐγκώμια ἠτήσαντο, ἔδωκαν. ἀλλα τὸν Δαβὶδ ἐγκωμιάζει μόνον, ἐπειδὴ ἐξ αὐτοῦ ὁ Χριστός. προκηρύξαντές, φησιν, Ἰωάννου, πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ. εἰσοδον τῶν σάρκωσιν λέγει. ὅτου γὰ Ἰωάννης τὸ εὐαγγέλιον γεγόασιν λέγει, ὅπ τοῦ κατηδύγει Χριστός. ὄνομα γὰ ᾖ αὐτῷ πολὺ κατὰ τῶν οἶκον Δαβὶδ ἅπασιν. καὶ ὅρα· ὑδὲ λέγει αὐτὸ ἐξ ἑαυτοῦ, ἀλλα τῶν ἐκείνου φέρει μαρτυρίαν. Ἄνδρες ἀδελφοὶ, υἱοὶ γένους Ἀβραάμ. καὶ ὑπὸ τοῦ παῦλος αὐτοῦ καλεῖ· ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη. ἐντεῦθα τὸ, ὑμῖν, ἐκ Ἰουδαίοις, ἀλλα δίδωσιν αὐτοῖς ἐξουσίαν ὑποδιδάσκειν τὸν φόνον τετολμηκότων. καὶ τὸ ἑπαρόντων δίλον· Οἱ γὰ κατοικοῦντες, φησιν, Ἱερουσαλὴμ τοῦ ἀγνοήσαντες καὶ πῶς ἠγνόησαν, φησιν, Ἰωάννου λέγοντος ἢ θαυμαστὸν, ὅτι γε καὶ τῶν προφητῶν Χριστὸν βοώντων ἔπειτα καὶ ἄλλη κατηγορία. Καὶ μηδμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες ὅτι τῷ καὶ τοῦ Χριστὸν αὐτὸν εἶχον, πρὸ ἔργων καὶ λόγων ἢ πάσης τοῦ φησι, Πιλάτου ἀναιρεθῆναι αὐτὸν· ὡς ἢ ἐπλήρωσαν πάντα περὶ αὐτῆ γεγραμμένα. Οὐκ πῶς ἀπροσδόκως ἔδειξεν οἰκονομίαν τοῦ -vide p. 776. l. 21.

Pag. 776. 11. *Sic distinguendum* ἐδέᾳ γὰρ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ, προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῆ. *Reges sunt enim* λειτουργοὶ καὶ ὑπηρέται τοῦ Θεοῦ. *Glossarium:* defunctus, ὑπολειτουργήσας τελευτήσας. defuncto, ὑπηρετήσαντι. *Perinde est igitur ac si diceret,* Dauid vitâ defunctus, patribus suis appositus est.

l. 27. ἔδεν γὰ ὅρα τοῦ ἐκείνων, ἐὰ μή τις ἐυεργεσίαν ᾖ] *Tum hæc, tum quæ præcedunt, omninò luxata sunt.*

Pag. 777. 9. *Supplendum videtur ex* 1. *Cor.* 11. 17. νυῦ δ' καὶ ὅπ τὸ χεῖρον συνέρχεσθε.

l. 17. ἢ τοῦτο νομίζετε ὑπολείπειν τὸ συνεχῶς παρεκάλειν τῇ συνάξει] παρακάλειν est accedere, appropinquare, ad rem aliquam se applicare. *Basilius:* ὅτε γὰ, ἂν πε ἀκυβερνήτε πλοῖα σφοδρῶν ἐπιπέσῃ, ἐκ ἐκκλησίᾳ παρεκάλουν, ἢ κλύδωνα καὶ ζάλλω αὐτοὶ οἱ ὅπ τῆ οἰκείων κακοζήλωσι ἐμπεσόντες. *Aristot. Eth.* 7. ἀλλ' εἰλήφασι τῷ τοῦ ὀνόματος κληρονομίαν αἱ σωματικαὶ ἡδοναὶ, διὰ τὸ πλεῖστός τε παρεκάλλειν εἰς αὐτὰς καὶ πάντας μετέχειν αὐτῆς. Verum huius nominis hæreditatem nactæ sunt voluptates corporis, licèt ad alias quoque honestiores pertineat, quòd homines sæpiùs se ad eas applicant, nec vllus est earum non particeps.

l. 21. νόμος ἁπλῶς καὶ ἀφοσίωσις ὅτι τὰ ἡμέτερα] *Apud Athenæum* νόμος χάριν est dicis causâ. ἀφοσιοῦσθαι est aliquid perfunctorie facere, ac tantummodo vt religione animum liberes, vt suprà *l.* 6. εἰ μὴ νόμον ἁπλῶς πιστεύοντες καὶ ἀφοσιούμενοι: *quod sequentia declarant,* συνήθεια τὸ παρεῖναι λοιπὸν ὅτι.

l. 30. *Legendum* μείζων μὲ ἦν ἡ βλάβη, immo verò maius damnum.

Pag. 778. 5. *Videtur legendum,* εἴμι γὰρ τούτων ὠφέλεια πε ὑμῖν προσγένετο.

l. 17. *Planè legendum,* ἔσῃ γὰρ καὶ ψυχῶ αὐτῆ ἔκπαγτον ποιεῖ. *Dem.* ὑπὲ τῆ δωρεῶν τὰ τῆς πόλεως ἐκπέπρακται.

l. 19. πλοῦτος ἐὰ ῥέῃ] *Callimachus Hymno Iouis,*

Ἐν δ' ῥυηεσίλω ἔδωκες σοίσιν, ἐν δ' ἄλις ὄλβος.

ὧδὲ τὸ ῥυῆσαι τὸν ἄφθονον, τυτίσει, τὸν πλοῦτον.

Pag. 779. 1. ὀπτεδέντα] *Fort.* ἐπτηδέντα.

l. 10. εἰ ἐλέφαντες καὶ ἵππους ἀγέλης ἀγχόμου καταδαζόντες] *Psal.* 31. ἐν χαλινῷ καὶ κημῷ τὰς σιαγόνας αὐτῆ ἄγξαι. *Dem.* ταῦτ' ὑποτρέχει τῷ γλῶσσαν, ἄλγει, σιωπᾶν ποιεῖ.

l. 22. ἕως αὖ ἐδυνήθημεν τὸ θηρίον] Fertur Prometheus insani leonis vim stomacho apposuisse nostro: *quod Horatius à Platone sumptum habet.*

Hom. 30.

l. 42. ἀπαρτῆσαι] Malè credo, pro ἀπαρτῆσαι: Sed loco meliùs conuenit ἐξαρτῆσαι.

Pag. 780. 6. *In textu est* ὀπωρύειν τῇ χάειπ τῆ Θεῦ.

l. 22. *Puto legendum*, ὡς ἐκ τῆς αὐτῆς κουφότης μὴ συγχεῖσθαι τῆ ἀγαθῶν. *Nam* ἐκείνων *alio referri non potest, quam ad Indæos.*

l. 32. *Videtur legendum*, πῶς διώκοντες ἕτερα κατασκάζοισι μεγάλα. *Nam si legas* διωκόμενοι, *& de Apostolis accipias, dicendum erat* διὰ τὸ ζῆλος τῆς Ἰουδαίων. *Nam Iudæi persequentes Apostolos, vt habetur in textu, & impedire conantes Euangelium, inscy promouebant. Hoc enim modo causam Apostolis iustissimam præbuerunt ad gentes transeundi, neq; locum sibi de ea re conquerendi reliquerunt.*

Pag. 781. 11. Post δειλότεροι pone plenam distinctionem, & post ἐστι lin. sequenti, comma.

l. 12. *Videtur planè legendum*, εὐαρέσειν αὐτῆς τῶ χειροτονίαν, *vel* αὐτῆς. *Cum enim vbiq; Apostoli primùm ad Iudæos accederent, sibi quærebant* εὐλογίαν *: cùm ab illis repudiati se ad gentes conuerterent, Iudæis præcidebant* πᾶσαν χειροτονίαν.

l. 13. ὡς γὰρ ἔφης ἔλλ.] Videtur τὸ ὡς inducendum.

l. 31. μὴ τὸ αὐξηθῆναι πάλιν αὐτοῦ ἐξάγειν.]

Pag. 782. 9. ἀλλ' ἐκ ὧν τῆτο ἐδέπω δῆλον. τῇ γὰρ οἰκείᾳ &c.] Quasi verò Apostoli non intelligerent Lycaonicam linguam.

l. 35. *Censeo legendum*, τὸ περὶ τέτων ὑμῖν ὀφειλόμενον, *vel* ὀφεῖλον, *subaudi* γενέσθαι. *Interpres videtur legisse* τὸ παρ' ὑμῶν.

l. 38. *Legendum potiùs*, αὐτοὺς περιελθεῖν. *Nam* τὸ περιελθεῖν *non potest habere passiuam significationem.*

l. 44. φορερώτερον] Vocabulum fortassis rectum, sed tamen rei, de qua agitur, non satis aptum. Melius δαιμονιώτερον, vel tale aliquid.

Pag. 783. 6. -σωτῆ φησὶν] Expungendum illud φησὶν.

l. 31. *Fortè*, μᾶλλον δὲ νομίσῃς σαυτόν.

l. 39. *Lege*, ἐὰ γὰρ ὅπως ἐκοῦσιν ὑδεὶς ἐπιθεῖναι.

Pag. 784. 9. *Forte*, οὗ αὖ εἴ τις πιπὰρ ὑγρὸν καὶ πίεσι τῆ λίαν μαλθακῆ πυελον. ὑγρὸς est tener, mollis: *vnde apud Nostrum* ὑγρὸς βίος.

l. 35. *Vsus Græci sermonis postulat*, μὴ μὲ τις ἀγροικίας γεγράφθαι. *Accusatores enim* ἐγεγράφατο Σωκράτους ἀσεβείας. *Hinc apud rhetoras* γεγράφθαι Δαρδάνιον: *qualis est Æschinis actio contra Ctesiphontem, de* τὸ γεγράφθαι αὐτὸν ψήφισμα στέφανον, *de corona Demosthenis.* γεγράφθαι, ferre ad populum: γεγράφθαι, nomen in iudicio deferre.

Pag. 785. 13. ἐκ δ' ὅλον τὸ πρ--μεμαθηκέναι] *Error præcipuus est in illo,* ἐκ εὔκολον, *pro quo vnum aliquod vocabulum reponendum esset: deinde interrogationis nota expungenda, vt locus hunc habeat sensum*: res quidem hæc grauis est, atqui verò non suâ naturâ, sed ex eo potiùs quòd vos eam ex tantâ consuetudine corrigere nondum

l. 3 didiceritis.

5. Pag. præced. lineâ 7. ζωθῆναι dixit, magis, vt puto, ex usu linguæ. Sed ζωθῆναι etiam hoc sensu Chrysostomo frequens.

l. 43. προφητῶν] Inferiùs vbi hanc iterum tractat particulam, legit περὶ ἀορίστων.

Hom. 31.

Pag. 786. 12. ἀλλὰ γὰρ Ἰεροσολύμων ἦν τῶν δημιουργίαν προέτιμα. εἶτα τῶν προφητῶν ἦν διὰ τῆς ὑετῆς, φησὶν] *Recte Chrysostomus hoc obseruat. Verba autem Prophetæ sunt hæc capite quinto, quæ Noster non posuit:* καὶ οὐκ εἶπαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, φοβηθῶμεν δὴ Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν διδόντα ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον, καὶ κατὰ πληρώσεις πρόσταγμα θερισμοῦ ἐφύλαξεν ἡμῖν. *Sic enim ex Hebræa veritate emendatiùs puto legendum.*

l. 44 ὥστε ἐκείνων μᾶλλον ἦσαν, μᾶλλον δὲ προσετίθεντο] Recta omnia, ni fallor. hoc enim vult, *duduma erant discipuli confirmati: hi verò insuper aliquid maius addunt, & amplius adhuc confirmare volunt.* Notat hoc ad verbum ὀπωσοῦν. est enim ὀπωσοῦν rem aliquatenus firmatam vlteriùs adhuc roborare. H.

Pag. 788. 1. μάρτυρας αὐτοὺς λέγει, τοὺς ἐναντὶς] Hæc fortassis dicuntur cum relatione ad illud quod dixerant Apostoli, ὁρᾶτόδεν ἡμῖν ὑετὸς δίδοται, καὶ καιροὺς καρποφόρους. ad hoc ergo inquit Chrysostomus: *vide vt annos ipsos, & tempora, testes appellet.* aut fortassis pro ἐναντὶς legendum ἐναντίους, *aduersarios.* H.

l. 8. αὕτη γὰρ τῆς Ἀντιοχείας καὶ ὁ λόγος ἐκφέρει] Corruptè. nam quo spectabit αὕτη? Lege ex Oecumenio, καὶ ἐν αὐτῇ γὰρ τῇ Ἀντιοχείᾳ ὁ λόγος ἐκφέρει: nisi cui placeat lineâ 5. pro Ἀντιοχείᾳ legere Σαμαρείᾳ, quod in margine, vt intelligat Samariam Antiochiæ vicinam esse. Sed hoc non placet. H.

l. 14. *Legendum*, πίστει μᾶλλον τὸν δόξασαν, καὶ ὑδεὶς ἕτερος ἔλαμψε. *de Paulo cuius meminit lineâ nonâ. Est enim alicuius personæ comparatio.*

l. 24. *Malim* τῆς μείζονος ἐαδυμίας: *& mox*, ἀπὸ τοσούτων κυκλούμενοι πολεμίων.

l. 27 συρεμένων αὐτὸν] Legerim potiùs αὐτῆς. H.

Pag. 789. 2. *Commodiùs legeretur* ἐν τῇ αὐθαδοφορᾷ. ἀλλ' ἄρχησος γίνομαι, φησὶν, *vt linea 6. Item in* ὑποφορᾷ, ἕτερός σοι ἄρχησος γίνῃ, αὖ ἀμωύῃ, 2. *personâ subiunctiui* ῇ ἀμωύωμαι, *prout quæ sequuntur ostendunt. deinde l.* 3. *non video qui non necessariò legendum sit*, ὅτι διὰ τῆ μὴ ἀμωύεσθαι ἄρχηται ἐγίγνοντο οἱ δίκαιοι. *quippe iniusti non ferunt iniurias, sed inferunt.*

l. 6. *Lego*, σὺ ὧν μᾶλλον σαυτῆ φροντίζεις; *vel*, σὺ ὧν σαυτῆ, μᾶλλον ἀυτῶ φ.

l. 26. τὸν ὀπωσοῦν &c.] Sententia videtur imperfecta.

l. 42. *Dele comma ante* πάντα.

Pag. 790. 5. ἐκ ὧν κατ' ἐκεῖνον] *Nempe* τὸν κύνα. non esset vt canis ad vomitum rediens, sed paulò melior. *Dem.* εὐεργέτηκε Φίλιππος μείζονα ἢ κατ' Ἀμφίπολιν ὑμᾶς εὖ ποιήσων. Pollicetur vobis Philippus maiora beneficia, quàm quanti est Amphipolis.

l. 33. Legendum videtur, ἐ διώκομαι ἐνεγκεῖν τῶν γλωσσῶν σε, φησι.

l. 40. *Legendum videtur*, ὅτι καὶ ἐγκαυχῶνται πολλοὶ τῷ πράγματι. *deest profectò aliquod eiusmodi verbum.*

Hom. 32.

Hom. 32.

Pag. 791. 16. Legendum videtur ὅτι ἀλλὰ θεότητος (vel ἐκείνης) ἐστὶ σωθῆναι δύνασθαι. Et sic vertit Interpres.

l. 19. ἀλλ' ἐπίδη δὴ ἐκείνους]

l. 20. *Videtur legendum,* μανθάνοισι λοιπὸν πάντες τὰ εἰς ἔθνη μεγαλεῖα καὶ Σαμαρίτας, καὶ ἔχωμεν, *ex illo Matth.* 10. 5. εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλεις Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε.

l. 36. κεχωρισμένον τ̃ πράγματος] Fortassis corruptum. vnde vel interpretari debemus, *qui rem non ansus est attingere,* vel legendum, ὃ κεχωρισμένον τ. π. *à circumcisione non auersum.* H.

Pag. 792. 10. *Melius videtur,* τὸ παῦ δεῖ τὸν νόμον πρέπει, totam rei culpam in legem confert: *quomodo dicunt* εἰς καθαρὸν σοι τρέψειαν οἱ Θεοὶ: *nisi interpreteris,* totum in legem detorquet.

l. 16. *Legendum,* ἴσως αὖ ὑπὸ τῶ, *& inducendum* τὸ ὑδαμῶς.

l. 21. ὃ μικρὸν γ̃] *Corrupta proculdubio, nec adiuuant ea quæ ad marginem.*

l. 38. τ̃το γὰρ] *Ms. alias* (τὸ γὰρ χ̃ μικρὸν τ̃το ἰσχυρότερον ἡδυσμένον τ̃ῦ ἐθνῶν. τ̃το γὰρ πιεῖζον τίς ὅστις εἰ δύναται καὶ μὴ νόμον (ἄλλ. νόμε) σῶσαι.

Pag. 793. 1. καὶ βουλόμενοι θεὸς αὐτοῦ ἔχειν τοῦ ἐξ ἐθνῶν] *Supple* τὸν νοῦν. θεὸς αὐτοῦ ἔχειν *idem quod* θεοσέχειν αὐτῆς.

l. 6. πολλὴ ἡ ὀπτεί(ὴ τ̃ῦ φαρισαίων] *Interpres:* magnâ pertinaciâ Pharisæorum: *quasi hoc vocabulum significaret* ἐπιμονὴν, perseuerantiam. τὸ γὰρ ἐπιμένειν est ἐνδιατείνειν. *quam interpretationem quod sequitur confirmat,* καὶ μὴ τῷ πίστει ἔτι νομοθετόντων: qui lege liberati, legem tamen retinebant. *Sed* ὀπτείνειν *est etiam* καταπονεῖν fatigare: *vnde videtur duci posse commodior sensus, ex eo quod in contextu dicitur,* τί πιεζέτε τὸν Θεὸν ἐπιθεῖναι ζυγὸν ὃν τὸν πρόγονον τ̃ῦ μαθητ̃ῦ, ὃν ὅτε οἱ πατέρες ἡμῶν, ὅτε ἡμεῖς ἰσχύσωμεν βαστάσαι; *Valebant enim adhuc Pharisæi iugo legis* τοῦ μαθητὸς ὀπτείνειν, *& hanc eorum duritiem, inuidiosè vocat* ὀπτεύειν, *vt tyranni solent iniustis oneribus* τοῦ ἀρχομένους ὀπτείνειν.

l. 35. μὴ προσκοπὴς ὁ λόγ& γινέσθω] Ne fastidijs adhæresçat oratio, *pro quo Noster solet dicere,* μὴ προσκόπτω.

l. 36. μηδὲ τοῖς ἄλλοις δημιεργοῖς θεὸ τ̃ῦ οἰκείων τεχνῶν λέγουσι] δημιεργοὶ sunt qui factitant artem aliquam aut profitentur, quibus opponuntur ἰδιῶται, & δημοσιεύειν atq; ἰδιωτεύειν contraria sunt, vt docet Plato in Gorgia. Nam & τὸν ἰατρὸν hic δημιεργὸν appellat.

l. 41. τοῖς γ̃. ἵνα τῶ ὑγιείαν διαφυλάττωσιν] *Quam* ὑγιεινὴν θεραπείαν *mox nominat. Est etiam pars quædam medicinæ* θεραπευτικὴ nominata: *quæ docet venienti occurrere morbo. Pars tertia dicitur* θεραπευτικὴ μέθοδ&, *de qua Galenus libros aliquot edidit egregios.*

l. 44. *Legendum,* ἐκοῦ θεραπευτικῇ μεθόδῳ διαλεγώμεθα, ἐχ ὑγιεινῇ θεραπείᾳ, *vt sequentia euincunt,* καὶ συγχώρησιν.

Pag. 794. 4. παιρθέντος γὰρ αἰτίου τοῦ αἰτίου, καὶ ζωοποιηθῆναι τὸ νόσημα] *Sublatâ enim causâ, tollitur effectus: medicig, causâ morbi inuentâ, curationem quoq; inuentam putant.*

l. 6. ὅπως κάτωθεν καὶ θεμέλιον ἀναπαθῇ τὸ κακὸν] *Cic. Tusc.* 3. Nos autem audeamus non solùm ramos amputare miseriarum, sed omnes radicum fibras euellere.

l. 14. καθάπερ γὰρ δεῖ ὕλης πρὸς, ὅπως καὶ δεῖ ἀνθρώπ] *Aristoteles hominem appellat* τὸ εἶδος, καὶ τὸ ζῶον, *quod ex animo & corpore constet, hoc est, ex materiâ & formâ: Chrysostomus* ὕλην, *quia est in vtrumq; paratus, ad beatè vel miserè viuendũ: quod plenius sequentia explicant,* τὸ μὲ ἀσυγκρίτου ἀνθρώπου δύνασθαι καὶ ἄγγελος καὶ θεῖον. *Nam & philosophus materiam vocat* τὸ ζωοποιούμενον, καὶ δύναμιν διαπλῶ τ̃ῦ ἐναντίων. *Sed hoc superat omnem Aristotelis rationem, quòd Theologis perfectio naturæ, quam ille* ἐντελέχειαν *vocat, potentia est gratiæ.*

l. 19. *Legendum ex instituto sermonis,* λοιπὸν ὃ θεὸς τοῦ χωρισθῆναι τὸ παῦ. δύναται γὰρ καὶ ἄγγελος ἄνθρωπος.

Hom. 33.

Pag. 795. 6. δὲ καὶ ὕστερον λέγει] Verba hæc Interpres non agnoscit: nec certè videntur aptè locari. Nam quòd episcopus esset, ideo prior loqui debuit, non posterior. *H.*

Pag. 796. 36. *Legendum* ἐκ αἰσχύνεται τὸ ὄνομα αὐτῆς τ̃ῦ προσλήψει τ̃ῦ ἐθνῶν. *Nam & Interpres:* Non confunditur nomen illius, dum assumptionem gentium, gloriam vocat: *vt legisse videatur* τῷ πρόσληψιν. *Sed sive ita legas, sive vt Græca se habent, tota sententia est* ἀσταλλήλως. *Nam si* τὸ ὄνομα αὐτῆς *sit accusatiuus, id quod necesse est, si legas* δόξαν κλῆν: *primùm, nusquam assumptionem gentium Dei gloriam Iacobus vocat: deinde, etiamsi ita vocâsset,* τ̃ῦ προσλήψει *datiuus non quadrat. Vel igitur legendum,* ἐκ αἰσχύνει τὸ ὄνομα αὐτῆς τῷ προσλήψιν τ̃ῦ ἐθνῶν δόξαν κλῆν, *quod tamen in oratione Iacobi non inuenies: vel, quod potiùs censeo, delendum* τὸ δόξαν κλῆν, *atq; ita legendum,* ἐκ αἰσχύνεται τὸ ὄνομα αὐτῆς τ̃ῦ προσλήψει τ̃ῦ ἐθνῶν. *Non dedecoratur nomen eius assumptione gentium: vt* τὸ ὄνομα *sit nominatiuus, verbumq; passiuum.*

l. 37. θεὸ πάντων ἔπι] Quid hoc sit nescio, & nescire se fatetur Dounæus.

Pag. 797. 1. *Legendum,* εἰ τόγνυν διὰ τῆτον ἐξανέξη ἡ πόλις, διὰ τὸν ἐξ αὐτ̃ῦ, *id est, propter Christum ex Iudæis oriturum.* Salus enim ex Iudæis, *ait Dominus Samaritanæ Ioh.* 4. *& Isaiæ* 2. Egredietur lex è Sion, & verbum Domini de Ierusalem. *Sion autem dicebatur Ciuitas Dauid. Excitata est igitur ciuitas, vt esset vbi Christus nasceretur, & vnde Euangelium prodiret. Nam si Ierusalem non fuisset, nec Bethleem. Aut forsitan legendum* διὰ τὸν ἐξ αὐτὸ, *Dauid scilicet. Quicquid est, certè legendum,* διὰ τῆτον, *cuius* τὸ διὰ τὸν *est exegeticum.*

l. 40. ἐντεῦθα γ̃ καταρθωθέντος ὑπὲρ χρέα ὧν] Fortassis

tassis legendum, ἐνταῦθα ἡ κατοδωῶτος μόνον χρ'αλῶ. quasi dicat, *erranisse istos ideo tantùm, quia instructore, monitore, correctore opus erat.* itaq; non erat opus λόγῳ illo καπφοειπῷ & obiurgatorio vti. H.

Pag. 798. 30. μὴ δὴ] *Deest ad marg.* HOIKON.

Pag. 799. 3. *Legendum videtur,* ὃ φύλλον ἀμώμι. *Plin. l.* 12. *c.* 13. Amomi vua in vsu est, Indicâ vite labrusca, vt alij existimauere, frutice Myrtuoso, palmi altitudine, carpiturq; cum radice, manipulatim leniter componitur, protinus fragile. laudatur quàm maximè Punici mali folijs simile. Adulteratur folijs Punici & gummi liquido, vt cohæreat conuoluatq; se in vuæ modum. Vuam appellat racemum. *Sic enim Dioscorides l.* 1. *c.* 14. Ἀμωμὸν ἔστι δαμίσκῳ οἱονεὶ βότρυς. *Virg. Georg.* 4. *de apibus,*

Immensasq; trahi nubes, iamq; arbore summa
Confluere & lentis vuam dimittere ramis.

Iliad. 2.

Βότρυδον ἡ πίπτουσι ἐπ' αὐδῆσιν ἐαρινῇσιν.

Magni pretij fuisse ostendit illud Virgilij,

-- Assyrium vulgò nascetur amomum.

l. 8. *Leg.* πῖον ἔλαιον δίγμα.

l. 19. εὔδηλον ὅτι ἐρεῖ, δια' τὸ κτίσματα ἡ, καὶ μὴ ἡ ἄκτιστον Θεὸν] *Mutilum esse hunc locum nemo negabit: Sic in integrum restituetur sensus, etiamsi verba non consequamur.* δια' τὸ κτίσματα ἡ τὸς Θεὸς αὐτῆς, καὶ μὴ ἡ παρ' αὐτοῖς ἄκτιστον Θεόν.

¶ Pro καὶ μὴ ἡ fortassis rectiùs καὶ ἡ.

l. 24. *Legendum,* εἰ ἰαδὲς ἡ μύλοις μανθάνειν.

Pag. 800. 8. *Ipse ordo sermonis ostendit legendum,* εἰ καὶ ἰδιοῖς περιηρέαν πρὸς ἔχειν, ἀλλ' ἐ ἡ τῆς αἰρέσεως ἀρξαντ@. ἀλλα' ἡ περιόντος ἡμῶν, καὶ κωδρυόσαντος τὸν ἐκκλησίαν. *vt p.* 799. *l.* 28. ἐκεῖνοι ἔχουσί πνας ἀφ' ὧν καλοῦνται, αὐτὸς ἡ αἱρεσιάρχα δηλονότι τὸ ὄνομα, καὶ ἐκείνου αἵρεσις ὁμοίως.

l. 12. ἐδεὶς ἀκολύθη σφ' σὺν' ὀρθῶ αἵρεσιν ἐχόντων.]

Hom. 34.

Pag. 801. 29. *Videtur legendum ex sequentibus,* πίνας ἡ ἐυηγελίζοντο.

l. 27. *Legendum* ὁρᾷ γὰ μὴ ἡ τὸ Βαρνάβαν πολλῶν ἐγκωμίων ὑπολαύοντα ἀφ' Παύλε ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. *Videtur innuere hunc locum* 2. *Cor.* 8. 18. Συνεπέμψαμεν ἡ μετ' αὐτὸν τὸν ἀδελφὸν, ὃ ἔπαινο@ ἐν τῷ ἐυαγγελίῳ δια' πασῶν σφ' ἐκκλησιῶν: *ad quem Noster,* καὶ τίς ὅδιν ἐκεῖ ὁ ἀδελφός; πνὲς μὲ τὸν Λουκᾶν. καὶ φασι δια' τὸν ἰσορείαν, ἥνπερ ἔγραψεν (*in quibus est B. Hieronymus*) πνὲς ἡ τὸν Βαρνάβαν. καὶ γὰ καὶ τὸ ἄγραφον κήρυγμα ἐυαγγέλιον καλεῖ. *quorum opinioni Noster accedit. paulo post enim ait,* ὅδιν μοι δοκεῖ Βαρνάβαν αἰνίτ@αδαι.

l. 34. λιστῆς] *Fort.* ἁλιστῆς, *aut mendum est in sequentibus.*

Pag. 802. 2. τὸ θαυμασὸν ἔστι, ὅτι καὶ ἐπῆνεν αὐτόν.]

Pag. 803. 13. ἀξίωμά ἔστι πόλεως ἡ καινωνία] *Quæ fuerit hæc dignitas, Chrysostomus non dicit. Gellius explicat l.* 16. *c.* 13. Sed & coloniarum alia necessitudo est. Non enim veniunt extrinsecus in ciuitatẽ, nec suis radicibus nituntur, sed ex ciuitate quasi propagatæ sunt, & iura institutaq; omnia Populi Romani non sui arbitrij habent. Quæ tamen condicio cùm sit magis obnoxia & minùs libera, potior tamen & præstabilior existimatur, propter amplitudinem maiestatemq; Populi Romani, cuius istæ coloniæ quasi effigies paruæ, simulachraq; esse quædam videntur. Itaq; diuus Hadrianus in oratione quadam, quam in senatu habuit, mirari se ostendit, quòd ipsi Italicenses, & quædam item alia municipia antiqua, cum suis moribus legibusq; vti possent, in ius coloniarum mutare gestiuerint. Municipes enim sunt ciues R. ex municipijs, legibus suis & suo iure vtentes, muneris tantùm cum Populo Rom. honorarij participes: à quo munere capessendo appellati videntur, nullis alijs necessitatibus neq; vllâ populi R. lege astricti. *Hinc municipale ius dictum proprium ciuisq; Regni, præter ius Ciuile, quod omnibus fere commune est. Erant autem Philippenses Romani, vt dicetur c.* 16. *v.* 21.

Pag. 804. 9. ὅπε ἡ κηρύξαι ἐκ ὠδείχετο.]

l. 16. ἀπὸ τέτων ἀπόντων ταῦτα Συνῆγον] *i.* Συνεβάλλοντο, Συνελογίζοντο, concludebant, colligebant. *Interpretes enim Aristotelis conclusionem argumenti vocant* Συναγωγὴ, *quam ipse* τὸ συμπέρασμα.

l. 23. *Pro notis parentheseos reponantur plenæ distinctiones.*

l. 32. καὶ ἱπποκόμους] *Veterinarios appellant: qua de re scripsit Aspyrtius.*

Ibid. καὶ οἰκίας ἐπιμελέμεθα] *Cùm l.* 28. *de structura domus & curatione dixisset, deinde transit ad animalia l.* 31. *quibus diligentiorem curam impendimus: ridiculum est verum de domo disserere. præterea quæ sequuntur ostendunt* αὐτὴ τῆς, οἰκίας, *alicuius inanimi nomen reponendum, sed cuius, si similitudinem vocabuli sequamur, non facile est diuinare. Ex verbis, quæ subijciuntur,* μηδὲ ὡς ἔτυχεν ἐλαύνειν, μηδὲ βάρ@ ὑπιφέρειν, certè pecoribus non conuenit, quia hoc illis fieri non solet. *Quid si legamus hic* μηδὲ βάρ@ ὑπιφέρον ἢ ὑποζυγίοις ὑποδῆναι? *in principio autem,* καὶ οἴων, καὶ ὄνων, ἢ ὁρέων ἐπιμελέμεθα. *Quanquam Xenophon* 3. τῆς ἀναβάσεως *auctor est, ὅτι ἐν Βαβυλῶνι οἱ ὑποζύγιοι ἐλάττω μείζω ἢ πλησιαίτατοι τὸ μέγεθ@ γίνονται· εἰ ἡ μεζόνων ὑπὸ βάρους ἄκρα κυρτοῦνται ὥσπερ ὄνοι καὶ ἵπποι. Sed tamen inimicum omnino ipsis quoq; asinis imponi potest. In huiusmodi nodis nihil est nisi diuinare sapientis. Certè quod additur,* μηδὲ ἀνεῖ σφ' νυκτὸς ἐξάγειν, *commodè nisi de onibus intelligi non potest.*

l. 41. *Legendum,* ὅσε σκότος.

Pag. 805. 4. *Lege* αὐαυδύη τὸν ἑαυτῶν.

l. 22. τῦτο λέγονται καὶ ἱέρακας ποιεῖν] *Hinc apparet ante Chrysostomi tempora accipitres animi causâ liberos homines habuisse captandis auibus.*

l. 31. ἐυγλωττίαν] *Aliquod verbum commodum subaudiendum,*

audiendum: nam ἀκμάζειν non cõuenit: quod magnis auctoribus non infrequens.

Pag. 806. 11. ὁ δὲ ἐπικαθήμενος τῇ χωλῇ μᾶλλον ἀσωλιάζῃ] *Aristoph. in Plato.* Ἀσωλίαζ' ἐνταῦθα πρὸς τὴν ἀθρίαν *Scholiastes*, ἑορτὴν Ἀθηναίοις ἦγον ἀσωλία, ἐν ᾗ ἤλουτο ἐπ' ἀσκοῖς αἰγείοις εἰς τιμὴν τοῦ Διονύσου. δοκεῖ δὲ ἐχθρὸν εἶδ) ἀμπέλῳ τὸ ζῶον. Unde extat epigramma hoc vitis ad caprum,

κεῖν με φάγῃς ὀδὰξ βίζαν, ὅμως δέ τι καρποφορήσω,
δοῦναι θυσιεῖσί σοι, τράγε, δυομένῳ.

Item ἀσωλιάζειν, αὐτὴ τοῦ, ἄλλα. κυρίως δὲ ἀσωλιάζειν ἔλεγον, τὸ ὀπὶ τῇ ἀσκῶν ἅλλεσθαι ἕνεκα τοῦ γέλωτα ποιεῖν. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ θεάτρου ἐπίδεντο ἀσκὸς πεφυσημένους καὶ ἀλλεομένους, εἰς οὓς ἀνηλάμενοι ἐνωλίσθαινον. Eubulus:

--καὶ πρόσγε τούτῳ ἀσκὸν εἰς μέσον
καταθέντες ἐπάλλεσθε, καὶ κεγχάζετε
ἅμα τοῖς καταῤῥέουσι.

Virg. Georg. 2.

Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris
Cæditur, & veteres ineunt proscenia ludi,
Præmiaque ingentes pagos & compita circum
Thesidæ posuere, atque inter pocula læti
Mollibus in pratis vnctos saliere per vtres.

Hoc igitur vult dicere Chrysostomus: Quid prodest, cùm equus compositè quidem incedit, sessor autem non magis ei potest insidere, quàm illi in bacchanalibus vnctis vtribus insistere? *vel* ἀσωλιάζειν *hîc est* καταῤῥεῖν, καὶ καταλιθαίνειν, *ab equo defluere atq; delabi a consequente. Alij* τὸ ἀσωλιάζειν *exponunt*, τὸ δὴ ἐνὸς ποδὸς τῷ ἀσκῷ ἐνάλλεσθαι. ἀσκὸν γὰρ οἶνον πανηγυρίζοντες ἐνὶ ποδὶ τοῦτον ἐπεπήδων (*sic enim legendum*) *quod claudorum est, & melius huic loco conuenit,* ὁ δὲ ὀπικαθήμενος τῇ χωλῇ μᾶλλον ἀσωλιάζῃ. *Ad bacchanaliorum autem ludicrum illud illusum esse declarant hæc quæ sequuntur,* καὶ τῇ μεθυόντων καὶ τῇ μαινομένῳ μᾶλλον διαφαμίζῃ ἢ καὶ χέζεσι καὶ πίδαις. *Difficile erat temulentis hominibus tam lubrico vasi insistere.*

Hom. 35.

Pag. 807. 29. καθοσίωσιν τὸ ἀδίκημα ἤκουον] *Benè Interpres*, Læsæ Maiestatis crimine accusabant. *Glossarium vetus* καθοσιῶ, dedico, deuoueo, vouco: καθοσίωσις, deuotio, dicatio, Maiestas. *Veram esse hanc Interpretationem ostendit manifestiùs l.* 41. 42. *Maiestatis enim læsa reos habebant pro deuotis & sacris hominibus, quos Dionysius Halicar. l.* 2. *vocat* κατηγουμένους: *qualis erat Decius, qui cùm esset Consul bello Latinorum se pro exercitu Dijs Manibus solenni modo deuouebat. Liu. l.* 8. τὸ καθοσιοῦν *igitur videtur idem esse quod in Concilijs* ἀναθεματίζειν: *&* καθοσιωμένῳ, *quem Sacra litera vocant* ἀνάθεμα. *Non multo minore enim facinore Maiestas principum, quàm diuinitas laeditur.*

Pag. 808. 15. *Lege*, εἰ τῷ Κυρίῳ, πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν, μὴ ἀμφιβάλλεσθε, ne dubitate.

l. 18. Θεὸς, φησὶ, Πύθωνα ἀπὸ τοῦ τόπου ἔπαλλόμενον] *Ethnici Pythium Apollinem indigitabant* ἀπὸ τοῦ πυνθάνεσθαι, *quod oracula eius sciscitabantur. Strabo l.* 9. μεταξὺ δὲ Φωκεύσιν φασὶ κεῖσθαι Πυθίαν· καλεῖσθαι δὲ καὶ τὴν αὐτὴν ἔτι, καὶ τὸν πάλαι ὑπὸ τοῦ πυνθάνεσθαι. *Ciuitas* Πύθων, *non* Πυθία *dicitur.*

Ib. ὁρᾷς ὅτι καὶ ὁ Ἀπόλλων δαίμων ἐστίν;] *Ex eo quod præmisit,* τίς οὖν ἐστὶν ὁ δαίμων; Θεὸς, φησὶ, Πύθων. *At Plutarchus lib. de Oraculorum defectu:* ἔνιοι γὰρ ὀρθῶς καὶ πιθανὸν κομιδῇ, τὸ οἴεσθαι τὸν Θεὸν αὐτὸν, ὥσπερ τοὺς ἐγγαστριμύθους, ἐνυπάλειας πάλαι, νυνὶ Πύθωνας προσαγορευομένους, ἐνδυόμενον εἰς τὸ σῶμα τῆς προφητοῦ ὑποδέγεσθαι, τοῖς ἐκείνου σώμασι καὶ φωναῖς χρώμενον ὀργάνοις. *Non igitur videtur sensisse Plutarchus Pythonem fuisse Apollinem.*

l. 40. εἰς τὸν νέρσον] *Nervus* apud Latinos inter vincula quibus, vinctis ceruices aut pedes vinciebantur. *Plautus,*

Neruos, catenas, numellos, pedicas, boias. H.

l. 43. *Legendum* τούτων ζωηχῶν ἀναμιμνήσκωμαι ἑαυτούς.

Pag. 809. 10. πρόπειρος γάρ ἐστι τὸ τρυφᾶν] *Cic. 3. de Orat.* Maximæ voluptates celerrimè fastidijs adhærescunt.

l. 11. ἀλλὰ πάντα ἐξίτηλα γίνεται καὶ ἀῤῥῆ] *Dioscorides:* αἱ τῶν φαρμάκων δυνάμεις ἐξίτηλοι γίνονται χρόνῳ: euanescunt & vim suam amittunt tempore, *Iuuenalis,*

--voluptates commendat rarior usus.

assiduitate enim vilescunt.

l. 24. φῶκαι δίκην ὀσμῆς] *Phocæ, præterquam quòd propinguæ sunt, etiam tetrum habent odorem. Odyss.* 4.

l. 33. τὴν ἥλιον τῶν ὡρῶν ἐμπεπαυκυῖαν] *Hoc tempus diei vocant* πλησίστιος ὥρας, *& est horâ decimâ.*

l. 36. ἢ παλαίποτε φυγὴ πεδάσῃ τὴν κλίνης βεβηκυῖαν ὑφ' ἧς ἀμέτρως ἐγχεομένης ἰωλοκασίας] *Dem. pro Corona:* αὖθις δὲ ὥσπερ ἰωλοκασίαν πιεῖν μοι τῆς πονηρίας τῆς ἐμαυτοῦ, καὶ τῆς ἀδικημάτων κατασκεδάσαι· ἀναγκαῖον ἦν σοὶ τοῦ νεωτερισμοῦ τῆς παρεληλυθυίας ἀπολύσασθαι. *eò quòd Æschines πρέγματα ἴωλα καὶ ἀρχαῖα συγκεράσας, κατηγόρει, inquit Didymus. Sed Harpocration,* ἔστι γὰρ καὶ παρ' ἄλλοις πράγματα, τιμωρίαν μοι καταλεῖ, καὶ ἐμὲ παθεῖν φησι. *Suidas translatum ab eo scribit, quòd mos esset iuuenibus δειπνεῖσι καὶ νυκτερεύσι κατακεῖν τῆς καθειμαρμένης τῆς ὥρας δεῖπνον τοὺς ζωμοὺς πρὸς τοιαύτην πανδαισίαν καλουμένους. Sed Ulpianus hanc vocem commodiùs explicat.* In festiuitatibus, *inquit*, coierant multi ad bibendum adolescentes, & perseuerabant sæpe potantes vsq; ad lucem. Quod si quis eorum obdormîsset inebriatus, neq; poculum sibi appositum exhausisset, quod reliquum erat postridie sodales in caput eius defundebant. ἴωλος *est* χθεσινὸς, hesternus. *Orator igitur*

translatitiè

transtatitiè posuit hoc nomen, Noster propriè. Videtur enim hic non aliud significare quam crapulam.

l. 41. *Legend.* αὖ δεινὰ ἐπαγγέλλῃ.

Pag. 810. 6. *Legendum,* τίς ἡ ὑμῶν ἐρῶ.

l. 12. ἢ γὰρ ψυχὴ φύσιν ἔχουσα τὸ κινεῖσθαι διὰ παντὸς οὐκ ἀνέχεται ἡρεμεῖν] Animam *Plato* τὸ αὐτοκίνητον, *Aristoteles* ἐντελέχειαν *vocat aptiùs quàm Iohannes Grammaticus.*

l. 20. πεσεῖν αὐτὸς αἰωνίζων] *Hieremiæ* 38. οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα, καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἠμωδίασαν, *pro quo Ezech.* 18. *est* ἐχρημάτισαν. *Hier. stupuerunt.*

Hom. 36.

Pag. 811. 44. Πέτρος] *Interpres legit* Παῦλος. *Opinor tamen ad Petri superiùs incarcerati historiam respicere. Petrum enim dormnisse in carcere legimus, Paulum verò non item.*

Pag. 813. 3. *Post* δόξης δοῦναι *pone notam interrogationis.*

l. 24. ὅτι γὰρ χρημάτων ἡ δεῖ καταφρονεῖν, Πλάτων ἔπεισε τοσούτῳ πλείονας καὶ πλῆθος χρημάτων ἀφελησομένους] *Non præditum fuisse hunc philosophum, vel illud unum ostendit Diodori Sic. l.* 15. *quòd cum à Dionysio venundatus esset, à discipulis paruâ pecuniâ redemptus est. De quo sic historicus:* Μεταμεμφόμενος τὸν ἀνδρα τοῦτον, τὸ μὲν πρῶτον ἀποδοχῆς ἠξίωσε τῆς μείζονος, ὁρῶν αὐτὸν παῤῥησίαν ἔχοντα ἀξίαν φιλοσοφίας. ὕστερον δὲ ἐκ πολλῶν λύτρων πρασάμενος αὐτὸν παντῇ ἀπολογεῖσθαι καὶ προσαγαγὼν εἰς τὸ θεατήριον, ὡς ἀνδράποδον ὀπίσθοτονοῦντα εἶχεν. ἀλλὰ τοῦτον μὲν οἱ φιλόσοφοι συνελθόντες ἐξηγόρασαν, καὶ ἐξαπέστειλαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, φιλικὴν πυθόμενοι διάθεσιν ὑπάρξαι αὐτῷ, διὸ δεῖ τὸν φιλόσοφον τοῖς τυράννοις ἢ ὡς ἥκιστα, ἢ ὡς ἥδιστα ὁμιλεῖν. *Viginti minæ valent fortasse nostras sexagenta libras, aut paulò plus.*

Hom. 37.

Pag. 816. 17. ὥστε μᾶλλα ἐφεύρουν ὡς αὐτοὶ κρατελοῦντες] *Supple* τοὺς ἐναντίους. *Thucydides,* καὶ Ἀθηναίους ῥᾴον κρατήσεσθε. 2. *Cor.* 10. πρὸς κρατοῦσαν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς καθαιροῦντες. *In epistola quadam Plinij Regulus ille omnium bipedum ne quissimus propter nimiam potentiam Græcè dicitur* ὑπερδυνάστης. *Dem. contra Aristocratem ex lege quadam* τῶν φονικῶν, ἐάν τις ἀποκτείνῃ ἐν ἄθλοις ἄκων, ἢ ἐν ὁδῷ παθὼν, ἢ ἐν πολέμῳ ἀγνοῶν, *quam de cædibus lex lata sit non voluntarijs, aut non nefarijs.* τὸ ἐν ὁδῷ καθὼν, *de insidiatore intelligendum est, ut Eustathius exponit ad illud Iliad.* 1. ἢ ὅδιον ἐλόχησεν, *qualis erat Clodius, si Ciceroni credimus, ὃν* ὁ Μίλων ἐν ὁδῷ κατέλεξε. *Videtur Interpres aut hoc verbum non intellexisse, aut aliud nescio quid legisse. Vertit enim,* quòd quasi depositi non superbiebant.

Pag. 817. 21. καὶ ἐξερ.] *Necessariò, ut puto, retinenda sunt verba, quæ uncinis includuntur. Ortæ seditiones Paulum egredi cogunt. Sic factum, ut ij, qui Paulo necessitatem fecerunt, & suæ & aliorum perditionis pœnas subeant.*

l. 32. ἀλλὰ τῷ ὑποχωρεῖν καὶ ἐπίνευε ταῦτα ἐποίουν] ἐκ προσαγωγῆς *modo miracula edebant: modò supersedebant miraculis. Aristot. Polit.* 5. ὅτι μὲν ἐκ προσαγωγῆς καὶ κατὰ μικρὸν γινομένης τῆς μεταβολῆς καὶ λανθανούσης, ὅτε δ' ἧττον. *Idem l.* 7. Πάντα γὰρ ὅσα δυνατὸν ἐθίζειν, εὐθὺς ἀρχομένῳ βέλτιον μὲν ἐθίζειν, ἐκ προσαγωγῆς δ' ἐθίζειν. *Budæus:* ἐκ προσαγωγῆς aliquid fieri dicitur, cum accessione fit sensim crescente. *Quæ explanatio priori loco benè fortasse quadrabit. Sed qui condocefaciunt aliquem, aut assuefaciunt, non semper instant & urgent incude assiduâ semperque ardente camino, sed intermissiones nonnunquam interponunt, accedendo & recedendo, ut Chrysostomus loquitur. Itaque ego potiùs Interpretor,* ἐκ προσαγωγῆς τι ποιεῖν *esse aliquid pedetentim facere, cùm accessione sensim & intermissione, ut in pueris videmus nostrisque studijs: unde illud,* Multique dantur ad studium reditus: *hoc est enim* ἐκ προσαγωγῆς συνεθίζειν, τῷ ὑποχωρεῖν καὶ ἐπίνευε. *Hæc interpretatio certè loco septimi Politic. melius convenit. Nulla enim assidua est assuefactio sine intermissione: quod evidentiùs declarat hoc Dem. contra Aristocratem,* εἶδ' ὃν ἔφατε ἐκ προσαγωγῆς ὑμῖν φίλον, καὶ ὅπως ἂν διάκεισθαι ὑμᾶς νομίσῃ, ὥστε πρὸς ὑμᾶς διοίσειν ἔχοντα, τοῦτον οὐδεὶς πώποτε φυλάξαι; *Charidemus enim tum amicior fuit Atheniensibus, cùm valere eorum opes videbat, tum alienior, cùm aliquid illis adversi contigit, ut qui temporis causâ colunt amicitias. Illud enim,* ὅπως ἂν διάκεισθαι ὑμᾶς νομίσῃ, *est exegeticum* τοῦ ἐκ προσαγωγῆς. *Hoc unde igitur Noster dicere, Apostolos semper intentos fuisse doctrinæ: miracula fecisse tantùm per occasionem,* καὶ ἐκ προσαγωγῆς. ὀπίνευε *est* προσίνευε. *Sic visum est semper loca obscura explanare, ut possimus. si quis quid in hunc locum melius afferat, libenter audiam. Sed nostram expositionem validissimè confirmat l.* 30. πῶς ἡ ταχὺς ὀπτὴρ χολὴ τοῖς σημείοις;

l. 43. ὅταν λέγωσιν, αἱ χρεῖαι, φιλίαι] *Proverbium quale est illud in Ethicis l.* 7. *c.* 2. *ad Eudemum.* Γλαῦξ' ὀπίσω ἕπου· αἰεὶ φίλος, ἐς κε μάχηται. *Sic enim emendat l. Casaubonus.* &,

Οὐκέτι μισθώσεσιν Ἀθηναῖοι Μεγαρῆας.

Communis enim utilitas firmissimum vinculum societatis.

Pag. 818. 33. τούτους κατενέγκωμεν τοὺς ἐχθρούς] *Quod paulò antè dixit* καθέλωμεν.

l. 35. ἀλλὰ ξενηλασίαν ποιήσωμεν] *Ut Lacedæmonij, qui peregrinos omnes prohibebant suâ civitate: quod Daniel facere debuit, cùm hospes ille ad se domum venerat: quam Ambrosius interpretatur malam concupiscentiam, ut Noster φεύγωμα σαρκικὸν, l.* 37.

Pag. 819. 4. *legendum* φέρε ἀποδύσωμεν, *deleto* ἵνα.

l. 12. ἀποδύσωμεν φησὶ τῇ ψυχῇ τὴν ἁμαρτίαν τῶν]

Hom. 38.

l. 40. οἱ μὲν σῶμα τὸν Θεὸν λέγοντες] *Stoici nempe, qui mundum hunc universum deum esse dicebant, sentientem & intelligentem: item solem ac sidera, ut Cicero*

Cicero docet, 2. de Nat. Deor. multas Stoicorum cuiusmodi conclusiunculas colligens, Quod sapit, atq; intelligit, et ratione vtitur, melius est quâ quod non vtitur. Nihil autem est mundo melius : Mundus est igitur ratione præditus. Quod si sapiens sit, et ratione vtens, deum esse mundum necesse est. *Vide pag. seq. l. 33.*

Pag. 820. l. 5. ἔνθα αἱ φονικαὶ δίκαι] *Dem. contra Aristocratem :* ἐν μὲν γὰρ τούτῳ τῷ δικαστηρίῳ θεοὶ δίκας φόνου καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἠξίωσαν, καὶ δικάσαι γενέσθαι διατελοῦσιν ἀκάλλιοις, ὡς λόγος, λαβεῖν μὲ Ποσειδῶν ὑπὲρ Αλιρροθίου τοῦ υἱοῦ πρὸς Αρεως· δικάσαι δ' Εὐμενίδων καὶ Ορέστῃ οἱ δώδεκα θεοί. τὰ μὲν δὴ παλαιὰ τοιαῦτα· τὸ δ' ὕστερον, τοῦτο μόνον τὸ δικαστήριον ἐκ πύργου, ἐκ ὀλιγαρχίας, ὑπὸ δημοκρατίας τὰς φονικὰς δίκας ἀφειλόμενον. *Indicabant autem Areopagitæ de grauissimis in rebus, de quibus aliis eausis gravioribus.*

l. 7. Αδιωαῖοι δὲ πάντες εἰς ἕτερον ἢ ἐν ἀκαίρῳ, ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον] *Dem. Philip. 1.* ἢ βέλεσθε, εἴ τι μοι, φείδοντι αὐτῶν πυνθάνεσθαι καὶ τῶν ἀμφοῖν, λέγεταί τι καινόν; ἠγοῖτο γὰρ ἄν τι καινότερον ἢ ἀνὴρ Μακεδὼν Αθηναίους καταπολεμῶν, καὶ τὰ τῶν Ελλήνων διοικῶν; Τιθορέα Φίλιππος; ὑμᾶ Δῖ, ἀλλ' ἀθηνεῖ. τί δ' ὑμῖν διαφέρει; *id quod etiam Plutarchus affirmat in Cimilibus præceptis, vbi mores atq; ingenium huius populi qui fuerint docet.*

l. 24. εὐθέως οὖν αὐ αιρεῖ αὐτῷ τὸν ὑπόλημψιν] *Exordium ex ὑπολήψεως frequentissimum est, vt docet Hermogenes, & maximè laudatur. vt in Milonis defensione statim à principio contendit orator præsidia illa Pompeij non contra Milonem opposita esse, sed pro Milone. Hæc enim remouenda erat in primis opinio & Iudicum animis penitus eximenda. Idem nunc facit Paulus. Occurrit primùm opinioni nouitatis, quam sibi obstare intelligebat, dum ait se non nouos cultus prædicare, sed quem ipsi agnoscerent ἐν τῷ ἀγαθῷ φ.*

Pag. 821. l. 24. διωθέντα τὸν θεὸν αὐτῷ ἐκάλων] *Platonici distinguunt diligenter,* θεὸν καὶ δαίμονας, καὶ ἥρωας. *Deos enim in summo gradu ponunt, quos Cicero vernisse* maiorum gentium appellat : *Dæmones sunt illis, qui nobis angeli : promiscuè tamen vsurpantur hæc vocabula, vt apud Poetam Iupiter proficiscitur* μὴ δαίμονας ἄλλους : *quod Augustinus quoq; affirmat de Ciuitate lib. 8.* ξένον δαιμονίων δικῶν καταγνῶσι εἰκῆ. *Hoc idem obiectum est Socrati, vt est apud Platonem in Apologia,* ὅτι ἄλλους εἰσάγει, καὶ ἐκ ὧν οἱ Αθηναῖοι, θεούς. *Quod verò ad præcedens spectat, Plutarchus de Oraculorum defectu sic habet.* Ελλήνων Ομηρος μὲ φαίνεται πρῶτος ἀμφοτέροις χρώμενος τοῖς ὀνόμασι, καὶ τοὺς θεοὺς ὅταν ὅτι δαίμονας προσαγορεύων. Ησίοδος δὲ καθαρῶς καὶ διωρισμένως ἐξέθηκε τὸ λογικὸν τοιοῦτον γένος, θεοὺς, εἶτα δαίμονας πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, εἶτα ἥρωας, εἶτα ἀνθρώπους, σὺν ἡμιθέοις εἰς ἥρωας ἀποχωροῦντων.

l. 37. οἱ δὲ Στωϊκοὶ σῶμα καὶ ἐκπύρωσιν] *Hæc enim illorum opinio fuit, vt ad extremum cùm mundus conflagraret, absumptis, quibus sol & astra aluntur, humoribus, omnia igneſcerent.*

l. 42. ὅρα πῶσι δοκοῦσι εἶναι γνώρισμα τὸ δημιουργικόν] *Hinc Hieremias cap. 10.* Dij, qui non fecerunt cœlum & terram, pereant de sub cœlo & terra. *Atq; hoc suos cives captiuos instit Babylonijs canere illorum vocibus. Est igitur Deus rerum opifex, & hoc illi proprium, quem idcirco Pindarus* ἀειγοτέχνᾳ *vocat.*

l. 42. Puto legendum ἀγῶνα.

Ib. ἄλλον μὲ εἶ) τὸν πεπτῶ, ἀ κρεῖον ἢ] *Nam in Timæo Plato molitionem mundi dijs inferioribus tribuit, indignam summo deo iudicans : quod hæretici quidam dogma tenuerunt.*

Pag. 822. l. 13. ἐν παῖδα δείκνυσιν ὅπ ἐκ ἔστι μόριόν ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἢ αὐθρώπου] *Quod olim nescio quis de Persio, li non vis intelligi, debes negligi, illud ego de hoc loco : idq; merito. Nam præter quam quod aut obscurus est, aut corruptus, etiam non videtur esse huius loci. abesse itaq; potest, & fortasse debet.* H.

l. 27. Fortè, ἀλλὰ προστεταγμένοις καιροῖς.

l. 40. ὅσα πῶς καθαιρεῖ τοὺς μορικοὺς] *Deos particulares quibusdam locis assignatos, vt Apollinem Delphicum, Ionem Dodonæum. Virg. l. 5.*

Incertus geniumve loci famulumve parentis
Esse putet.

Pag. 823. l. 11. γλῶς καὶ Θεοῦ εἶπεν ὑμᾶς εἶ), τυτέσιν, εἰκαίους] *Hom.*

-- ἢ καὶ γλῶς εὔχομαι εἶ).

Virg.

Nos tua progenies, cœli quibus annuis arcem.

l. 24. ἢ καὶ τέχνη, ἢ διαί- -] *Ms.* τῷ καὶ τέχνῳ ἢ διάνοια εὕρει. ὥσπ ἐν τέχνῃ αὐθρώπινη ἡ διάνοια εὗρε, ἢ τὸ θεῖος; καὶ ἐν λίθῳ ὕσια θεοῦ;

Pag. 824. 20. εἰ ποτε ἐξηθῶν εἰς ὀδὸν ἀωρίαν] Nocte intempestâ. τὸ καὶ ἐν ὥρᾳ, de die, vt Casaubonus ad Athenæum docet. Hesychius interpretatur τὸ ἀωρί. 1. *Esdræ c. 1.* εἰ καὶ ἱερεῖς αὐθρεσον τὰ σφαγὰ ἕως ἀωρίας, vel anni seu cœli tempestate incommodâ.

l. 39. ὁ ἢ παῖς ἢν ἱκετῶν ὑσῷ ad ὥστε ἢ ἐπίσω] *Ms.* ὁ δὲ παῖς ἢν ἱκετῶν ἐκεῖ κελεύοντων τῶ πυρετῶ χαύοντος αὐαχοχυλάζειν ἤρξατο, ὡς δὴ δεῖν οὕω φιλοσοφῶν, καὶ μᾶλλον σβεννύναι τὸ πῦρ διὰ τότε διωκόμενον· εἰ μηδὲν ὅπ δ' ἐλάζοι τοῦ φιλονεικίας ἀκμῆς, καὶ ἅτε δὴ ὡς παῖς ἡ θερσήκατο. - *Sunt hæc tantum fragmenta lectionis alterius.*

l. 40. ἀναχοχυλίζειν ἤρξατο δεῖν φιλοσοφῶν] *Pollux. l. 6.* διὸ τοι αἰναγραφεῖσαδε κωὶ λέγουσιν, αὐαχοχυλίσαδε ἔλεγον· τὸ αὐαχλύσαδε τὸν φάρυγγα, colluere fauces aquâ, *quod medici gargarizari dicunt. Sic etiam Hesychius exponit & Suidas. apud Platonem in Symposio monet Aristophanem Eryximachus medicus, vt singultum compesceret, hoc facere.* εἰ δὲ μὴ (παύσεται ἡ λύγξ) ὕδατι αὐαχοχυλίσον (vtrum? enim verbum legitur) εἰσαῦθι τὸν φάρυγγα. *Athenæus lib. 5.* τὸν ὑπὸ τῆς λύγγος ὀχλούμενον καὶ βεβομβυθμένον αὐαχοχυλιασμοῖς ὕδατος. *addstur* τὸ φιλόσοφον, *quia philosophorum est sitim atq; inediam pati, interdum per inediam è vita discedere, quod* ἀποχωρεῖν *dicitur. Hic enim puer, vt videtur, quamuis summo febris ardore flagrans, os quidem aqua colluebat, sed aquam per gulam non transmittebat, cùm sic febrem restingui putaret.*

l. 41. ὁ πεφύκατο] τοῦτο μὲν δὴ ὁποῖόν ἐστιν, *ne potum quidem, quod proximo versu dicitur. est enim* τὸ σιτοφορεῖσθαι, cibum sumere.

l. 44. ἁπλῶς δὲ καὶ ἄσημα] Verba hæc, quæ huc obtorto collo venerant, suis sedibus sic restituo. ἀλλ' ἀνεγίνωσκε μέν, ἁπλῶς δὲ καὶ ἄσημα· καὶ εἰς δ. π. κρόγον. πάντα ἦν αὐτῷ.

Pag. 825. 4. πρὸ τοῦ ῥῖνα παίδος ἔχει, ὃ καλοῦσι πολύπους] *Horatius* 1. *Ser. Satyr.* 3.

Illuc præuertamur, amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, atq; etiam ipsa hæc
Delectant, veluti Balbinum polypus Agnæ.

Acron, Agna nomen meretricis putidis naribus: Polypus autem vitium narium, quod adolescentem nobilem delectabat.

l. 6. ὁ δὲ ἀνδρώδης βύξας, ἀπὸ μύγματος τὸ θηλύτερον ἐκεῖνο τῇ ῥίνῃ τῆς πνεύματος ἐξώσειεν ἀπὸ τῶν ῥινῶν] *Interpres*, Et ille statim vnguibus fricans à foramine narium, bestiolam illam impetu spiritus è naribus erasit. *Esine*, *obsecro*, τὸ βῆξαι, vnguibus confricare, *aut* μύγμα foramen narium? *Apud Æschylum Clytemnestra ad chorum Eumenidum*,

Ἀγαν ἀπωθεῖσθε, κἀκ μυχμοῦ τινος πάσης.

ante quem versum μυγμὸς *vncinis inclusum scribitur, quo de Scholiastes*, παρεπιγεγραφή· τοῦτο δέ ἐστιν ὅμοιον ὁ ποιητὴς --αἱ δ' ἐπέμυξαν. *adscriptum est enim vt significaretur furias stertere (quas Clytemnestra excitabat in Orestem) quod sonitu quodam fit exeunte per nares, qui* μυγμὸς *dicitur, pro quo Virgilius*,

-- multam profflabat pectore noctem.

de furijs enim supra dixerat

Ῥέγχουσι δ' ὑπνῷ θυμοβόρῳ ἀδάμαντες.

Illud autem poeta est Iliados 4. *de Iunone & Minerua Ioui irascentibus*,

ὡς ἔφατ' αἶψ' ἐπέμυξαν Ἀθηναίη τε καὶ Ἥρη.

quamuis enim iram supprimebant, tamen ad orationem Ionis prædolore, vt fit, exsufflabant naribus. hoc est enim ἐπέμυξαν. *Ira enim in naribus existit maximè. Vnde illud Plauti*, fames & mora bilem in narem conciunt, *& hoc Theocriti*,

καὶ οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ περὶ ῥινὶ κάθηται.

Vnde apud Hebræos iræ nomen à naribus. Iuno autem impatientior est, de qua paulo pòst, Ἥρη δ' ὦκα ἔχασε φῶτος κόλον-- *sic igitur vertendum fuit*, Ille autem statim tussiens sonore narium belluam illam vi spiritus naribus expulit. *Polypum morbum eleganter belluam appellat*, κατ' ὀμωνυμίαν *polypi pisces marini propter magnitudinem.*

l. 8. τοιαύτης ἐποίει τὰς λήμας καὶ ὕπνου παχείας] *Hesychius*, λῆμα, λαλιὰν ὑγρὰν ἐν ὀφθαλμοῖς σωιζόμενον, ἢ δεῖ που καθὰς φησὶ ὀφθαλμῶν πτῶσις σύραγξ, ἢ ἐκρέουσα φησὶ ὀφθαλμῶν ἀκαθαρσία. *Pericles apud Arist. lib.* 3. *Rhet. audaci translatione dixit*, Ἀργύραν, λήμην δὴ τὴν Περσικήν. *Latini* gramiam *vocant, &* gramiosos *ac* lippientes, λημώδεις καὶ λημῶντας. *Lucianus* Διὸ κατηχρημένῳ, λημᾷς γὰρ καὶ ἀμβλυώττεις, καὶ ἐκκεκώφωται τὰ ὦτα. *Idem*, γέγονα λημῶντα καὶ περιτὶν κορυζῶντα. λήμη *fit* γλήμη, *Dorice* γλάμα, *vnde Latinum vocabulum*, gramia.

l. 9. καὶ τὸ δεινὸν πάθος ἐμιμήσατο] *Tanta vis erat lippitudinis, vt cæcitatem meditaretur. perelegantes res quoq; inanima dicitur id meditari* κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς γλυκύπικρου, *quod iam iam futura est: vt declamator assiduus tandem fiet orator.* μιμεῖσθαι *enim est* declamare. *Latini dicerent*, Tanta vis erat mali, vt cæcitatem minaretur, quomodo dicunt, minari ruinam.

l. 13. *Melius legetur*, τυχὸν ἀπλήστως βιβλία ἐζήτουν, *i.* nullum quærendi finem faciebant. ἀπλάστως *est* non fictè, simpliciter.

l. 19. ἐγὼ δ' ἐφιλοτιμούμην, ὥστε κατὰ τὴν παροιμίαν] *Proverbium est* κατὰ Ἑρμῆν, *quod ab eo dici solet, qui particeps esse vult rei inuentæ cum timoris socio. vnde est* ἑρμαῖον, κἀκ τοῦ εὑρηκέναι. *Mercurius est enim præses viarum, dicturq; ἐνόδιος. Plato Phædone*, ἑρμαῖον αὖ εἶναι τοῖς ἀδίκοις καὶ πονηροῖς, *si simul animus cum corpore extinguitur.*

l. 21. εἶτα ἐνέδυσεν λαθὼν ἑαυτόν] Cum abscondisset in sinu librum, abijt. *quod additur* καὶ ὑποπτήξας, metu diriguit, *sic dicitur, vt illud Æschinis* περὶ τῆς παραπρεσβείας *de Demosthene, cùm illi coram Philippo dicendum erat*, καὶ περιόμενον αὐτὸν ἅμα πάντας. *pro eodem dicunt* ὑποκρούειν.

Hom. 39.

Pag. 826. 19. ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἀποκρίνεσθαι ὑπέμενον.

l. 20. *Fortè* οἱ δὲ τὸ ἰδεῖν αὐτοῖς ἦδυ.

l. 25. *Fortè* ὡς ἀνικανὸς ἦν.

l. 27. ὑπὸ τῆς τύξεως περίπλεων.]

Pag. 828. 72. εἶδε καθίσαντα ἑαυτὸν ὁ ἄρχων.]

Pag. 829. 6. αὐτῷ] Lego αὐτόν.

Pag. 830. 10. *Planè legendum*, ὡς ἦν δὲ ἄτεχνος ὢν ὑβρίζειν, *quod præcedentia ostendunt. & infrà* 12. *& sic Græci loquuntur. quod editur, falsum est.*

l. 11. ὁ λέγεται ἐν ταῖς μάχαις] *In iurgijs.*

l. 19. πόνοι οὐκ ἄξιοι] Fortassis, πόνοι ἄξιοι inductâ negatione.

l. 23. *Malim* ἔτι ὑβρίζειν χρῆν.

l. 37. *Haud dubiè legendum* οὐκ ἐν τῷ ὑφαρπάζεται ἔχειν τι τοῦτον, ὅσον αὐτὸς ἑαυτόν. non eum, cui surrepta sunt vasa, tantum dedecorauit, quantum ipse se. *confer reddituonem l.* 38.

Hom. 40.

Pag. 832. 1. ἐπεὶ καὶ ἁπλῶς ἐτέθειτο ἔθνικον ἀμφοτέρως ὁ συγγραφεύς] *Hoc nomine auctorem libri semper appellat. est enim* ὁ συγγραφεὺς *non quiuis scriptor, sed rerum auctor, i. historicus, vt Thucydides, Herodotus, Polybius.*

l. 31. Τὸ γὰρ ἔθος τὸ κατεπλέγχειν] *Ad verbum* κατέπλεγχεν ἐν τῷ ἀναγνῶναι. *quod non memini me legisse alias. eodem v.* ἔτι δὲ καὶ πρὸς τὴν πίστιν *secundum loquendi consuetudinem Chrysostomi, est* fidei resistere, *vt* ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἡδονὴν, καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, καὶ πονηρὰ δόγματα. *dicendum potius*

fuit

fuit ἴσασιν περὶ τῆς πίστεως, ſtare à fide.

l. 40. *Legendum* καὶ ἐν τῇς ἐνεργείας, καὶ ἀφ' ὧν γλώσσαις ἐλάλουν, ℞ τὸ ἐνέφαινον. *deleto* τά.

Pag. 833. 2. ὅτι ἐξέπεμψεν ὁ τὴν Νέρωνος] *Legendum* ὁ τὴν Κλαυδίου, *ex v.* 2. *cap.* 18. Inuento quodam Iudæo nomine Aquila Pontico natione, qui nuper venerat ex Italia cum Priſcilla vxore eius (eò quòd edixiſſet Claudius, vt omnes Iudæi Româ excederent) venit ad eos.

l. 6. *legendum*, ὅρα καὶ πῶς εἰς αὐτοὺς ἐπίγει), *vel* ὡς αὐτούς.

l. 24. ἀπῆλθον] *lege ex Oecumenio*, καὶ ἀπῆλθον περὶ Ἰωάννου, καὶ ἐβάπ.

l. 29. ἀπ' αὐτῶ τῦ βαπτίσματος] *Ms. aliter*: ἀπ' αὐτῦ βαπτίσματος περφητδίει, καὶ ἐκάγει αὐτοὺ ὅπ τῦτο βούλεται τὸ βάπτισμα Ἰωάννου διπλῦν τὸ χάρισμα, γλῶσσαι καὶ περφητεῖαι. ἐνταῦθα δείκνυ τι δόγμα μέγα, ὅπ ἀτελὲς τὸ βάπτισμα Ἰωάννου εἰς μετάνοιαν. τί ἦν, ἔτοι πνεῦμα ἁγ ἔιχον; ἁγ ἦσαν ἔτω ζῶντες, ὑδὲ κατηχημένοι. πῶς ἦ ἁγ ἔλαβον βάπτισμα; ἐμοὶ ℞ τὸ δικαῖ πολλὰ λῶ ἡ παῤῥησία ℞ ἀνδρὸς, ἀκριβῶς ἐλάλει τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ· ἀλλ' ἐδίδ̄το ἀκριβείας ἑτέρες διδασκαλίας.

Ib. ἀπ' αὐτῶ τῦ βαπτίσματος περφητεύουσιν] *contrà nò poſt baptiſmum prophetabant, vt Siracide* 31. Βαπτιζόμενος ἀπὸ νεκρῦ, καὶ πάλιν ἁπτόμενος αὐτῦ, τί ὠφέλησε τὸ λυτρῶ αὐτῦ. Qui lauatur à contactu cadaueris, i. poſtquam tetigerit, qui immundus erat ex lege. plenum eſt ἀπὸ νεκρῦ χωμένος. *Quare Cyprianus, qui locum hunc contra Baptiſmum hæreticorum vſurpat, fallitur.*

l. 35. *lege* ἐνάγων αὐτοὺ καὶ πλίθων. *quæ verba ſunt ſynonyma, vt pag.* 834. *l.* 24. ἐκ ἀπὸ τύτων ὑμᾶς ἐνάγομεν.

Pag. 834. 20. μηδεὶς ἔτω βάσκανος, μηδεὶς χαιρέκακος] Apud philoſophum 4. Ethicorum ὁ ἐπιχαιρέκακος, qui malis aliorum atq; incommodis gaudet, quod vitium eſt ἐκ αὐτῆς ἕξεως τῦ φθόνῳ, *cuius proprium angi aliorum commodis. Pſal.* 37. μὴ παρὰ τοῖς ἐπιχαίρουσί μοι οἱ ἐχθροί μου.

l. 26. ἔτω πλῆτος, ἔτω πυρὴ φίλων χωρεῖς. ἀλλὰ τί τὸ χάρδ] *hoc Achilles apud poetam fatetur Iliad.* σ. ἀλλά μ' ἐμοὶ σῦλ̄ ἦνδε, ἐπὶ φίλατ' ὤλεθ' ἑτᾶῖρος.

l. 30. *legendum* τί ἦν φησι νῦν, ὅτι θλῖψις ἁγ ἔστι.

l. 35. ταῦτα δίκαιον ὄντα ἐκ δικαιώματα ℞ φιλεῖν] Hæc ea ſunt propter quæ iure ac meritò debemus inuicem diligere. *ſic dixit Hom.* 10. *ad Heb.* ἔχει γὰρ δικαίωμα τῆς βουλήσεως, τὸ κακῶς παθεῖν αὐτόν. *vide quæ notauimus ad illum locum.*

Pag. 835. 1. *legendum* καὶ γλῶτταν ἀυχένιος, lingua lepida. ſic *p.* 836. 7.

l. 44. ὑδεὶς ὅτιν, ὅστις φιλάνθρωπος θελήσει μισεῖν] *Hoc Xenophon pluribus docuit* 6. παιδ. Nemo tam ferus eſt, inquit, qui poſſit illos odiſſe, à quibus amatur.

Hom. 41.

Pag. 836. 18. ἅτινες ἐξιόντα] Mallem, ſi libri addicerent, ἅτινα διδάσκοντα.

l. 21. μετανοεῖν. -συνάγεται] fortaſſis hæc corrupta ſunt.

l. 33. ὀρᾷς ὅσον ἦνυσεν ἡ ὑπόστασία] *Inſtantia. Interpres*: vide quantū profuit continenter vrgere. *ad Tim.* 2. ὑπόστηθι, κήρυξον τὸν λόγον ἐυκαίρως, ἀκαίρως. *Ser.* 29. ὥστε μὴ φοβηθῆναι τὴν Ἰουδαίων τῶν ὑπόστασιν, vt non metueret Iudæorum inſectationem. *ab alia verbi ſignificatione eſt illud in Axiocho*, Συνάπτεις, ὦ Ἀξίοχε, τῷ τῶν ἀνεπισκέπτων ἀνεπιλογίστως ἀναβαίνειν αὐθαδίᾳ. *per incogitantiam* (*ſequens enim verbum hoc interpretatur*) τῷ ὑπόστασιν, *attentam conſiderationem. Ficinus, propter imperitiam, vt ſit priuatio* τῆς ἐπιστήμης. *at inſcientia eſt* ἀνεπιστημοσύνη. *Polybius l.* 1. παντελῶς ἀνόητον ἐστὶ τὸ μὴ παραλιπεῖν, μηδ' ἑκάστου ἀνεπισκέπτως τὸ κάλλιστον ἅμα καὶ ὠφελιμώτατον ὑποπίπτημα τῆς τύχης. *Caſaub.* neq; transmitteremus inobſeruatum.

l. 37. *legendum*, ἐκχὶ φορωῦντες ἤκουον τύτων.

Pag. 837. 10. *quis non videt legendum*, ἐπειδὴ γὰρ ἐ τοσαῦτα ἐφθέγξατο, ὥστε διὰ τῆς διαιρέσεως τοιαῦτα ποιεῖν; *rationem enim reddit, cur à dæmonibus ad Deum ſe converterent, quia videlicet, nihil tale dæmones, qualia apoſtoli, facere potuerunt: ſic l.* 16. *ſupplenda negatio videtur*, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ δαίμονες ἁ ταῦτα ποιῦσι *vel* ταυτί.

l. 16. videntur hæc non eſſe huius loci. non enim habent cum precedentibus cohærentiam. Inferiùs verò lineâ 18. pro τῦτο lege τύτῳ. Quæ autem ſequuntur, videntur mihi admodum perturbata, vt locus mihi ſit de inſigni luxatione ſuſpectus.

l. 36. καὶ ἀκύσας] lege καὶ πρὸ ἀκύσας: ſubintellige χαλεπῶς. Huius autem lectionis veſtigium eſt τὸ τοι quod in margine.

l. 37. *legendum*, ἐπειδὴ ὁ ὑπὸ τῆς ἔξωθεν περιεσμὸς ἐπαύσατο, ὁ ὑπὸ τῆς διαιώνων ἤρξατο. *binas enim tentationes notat: & concurſus eiuſdem vocalis mendum procreauit.*

l. 40. ἕτω τοῦ ἐξ αὐτῆς - - vſq; ad διαθουμένοις τῶν σωτηρίαν] locum hunc deploratum plane. Ms. ſic legit: οἱ κακολογοῦντες ἠδίωται, αὐτὸ τὸ δόγμα δόξαλλον, ὡς μήτε τοὺ μαθητὰς εἰς θυμὸν ἐγεῖραι, μήτε ἐκείνοις αὖ χωρῆσαι, δεινὸς παραγοὺ διαθουμένοις ἡ σωτηρίαν. Sed hinc nihil medicinæ.

Pag. 838. 2. lego ἐμμιξόντων τῇ ἀπ. vel ἐμμίγντων ἐν τῇ ἀπ.

l. 9. ὑπὸ τῶ ὀνόματος χρηματίζειν ἤθελον] αὐτῶ τῶ χρηματίζεσθαι. *quid hæc verba differunt, diximus ad Heb. Ser.* 23. *eſt enim* τὸ χρηματίζεσθαι, *non* χρηματίζειν, *propriè quæſtum aut pecuniam facere, vt Cic. loquitur lib.* 2. *in Verrem*, Quærere ipſe ſecum & cum ſuis agitare cæpit, quibuſnā rebus in ea prouincia maximā vno anno pecuniam facere poſſet.

l. 34. *cenſeo legendum*, ἢ τῆς ἔργων ὁμολόγησις, *ex illo quod ſupra dictum eſt* ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῆς. *vel potiùs* ἢ διὰ τῆς τῆς ἔργων ἐξομολογήσεως.

l. 43. *legendum* ὁπόταγε καὶ ἢ εἰκόνων διωκεχῶς μνημονεῦον, τὸ αὐτὸ γίγνεται, *vt ſequentia euincunt. Quamuis enim monimentum aternum ſupplicij Sodomitarum extaret euidens, vicini tamen nihilo meliores eorum exemplo facti ſunt.*

Pag. 839. 19. *legendum* τῆς γὰρ τῆ φύσιν καὶ ἀνάγκλω ὑδὲν διωάμεθα μεθίσασθαι] *Quidam Philoſophi cenſent, in quibus eſt*, opinor, *Syneſius*, φύσιν, ἀνάγκλω, ἐμμιμνήμλω,

ἐμοὶ δοκῶ, τύχοι idem esse.

l. 23. τὸν ἕτερον ἐκβεβιάσθαι] Dem. contra Aristog. quod est, inquit, quod facit τοὺς ἐναντίους ἀρχὰς ἐκβεβιάσθαι τοῖς νέοις, superioris anni magistratus novis decedere? nempe lex.

l. 24. τί γὰρ αὖ καὶ ἡ σωφροσύνη φησὶ, καὶ μὴ φύσιν ἦ, ὁ τῆς φόβος κρατήσας ταύτην ἐκβάλῃ; τί δ' ἂν δείξω πνὰς ἐκ τῆς σωφρονιζομένους; quid? an metus expellit temperantiam, ac non potius conservat, aut magis sobrios non facit metus? non possum aliter statuere, quàm vt aut τὴν σωφροσύνην ponatur ἡ ἀκολασίαν, vel aliquid eiusmodi. Hoc certè conuenit scopo Chrysostomi. Vult enim docere vitia non esse naturalia, vt proposuit l. 18. εἰ δὲ φυσικὰ ἦν τὰ κακὰ, οὐδ' ἂν αὐτὰ γένοιτο. hæc autem, quæ posuimus, dicuntur κατ' ἀνθυποφορὰν καὶ ἀποφοράν, per obiectionem & responsionem. deinde quod addit, ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτου τοὺς ἑαυτοῦ ὄντας ἐπαινῶν, nostram coniectu. à confirmat. ἐκ μέθης enim non est σωφροσύνη, sed vitium contrarium. Cæterum in eo quod subiicitur, ἡ φυσικὸν τοῦτο ἐστιν, ἐὰν τῇ προσπίπτῃ, si interrogatiuè legas.

Pag. 841. 14. καὶ ante ἀ videtur delendum.

Pag. 842. 29 μαθὼν ὁ ἀποστόλος] Ms. sic, καὶ ἀνεμνήσθη τῶν πολιτῶν. χρεῖον γὰρ ἔλεγον ἀντὶ προσκόπτειν, ἢ ὀνειδισμοῦ. πάλιν ἐκείνους διαθεῖτο τὸ δεῖνα λέγων, τὸ χρεῖον πάσχουσι καὶ ἀναλόγων ἔχω ὑπὲρ τούτου. εἰς ἀμφιβόλους ὁ μὲ δοῦναι βουλομ. ὁ φιλονεικῶν μὴ λαβεῖν. καὶ ἐπτ.

Hom. 42.

Pag. 843. 11. *Melius* ἐξαρχῆς σεσιλόμος. *nam* ἐλόμος, *nisi me fallit animus, nunquam absolutè ponitur.*

l. 32. ἴσως ὡς κιβώτια μικρά] *Poculi species apud Athenæum lib.* 11. *ad similitudinem facta foliorum fabæ Ægyptiæ, quæ* ciboria *vocantur. Horat. Car. lib.* 2. *Ode.* 7.

Obliuioso læuia Massico
--Ciboria exple.

Athenæi sunt hæc, τὰ δὲ κώθωνες εὖ μάλα σεσεσηκότος, λαβὼν ἔν τι τῶν κιβωτίων, ὡς ἐξοινῶν καὶ μέθυον ἐνόρνυσι. Δίδυμος δέ φησι, κατὰ εἶδος δὲ καὶ τάχα οὐκ εἶναι τὸ λεγόμενον σκυφία διὰ τὸ καὶ πόδιον εἰς στενὸν συνῆχθαι, ὡς τὰ Αἰγύπτια κιβώτια, cùm potu liberaliore, *quem* κώθωνα *Græci vocant*, longiùs procederent &c. *Casaubonus emendat,* ὡς ἐξοινος ὢν καὶ μ. *quia in notis etiam ait.* Ecclesia vsu fecit suum hoc nomen, quòd vsitatum quodam in sacris vtitur eodem nomine. *cui forsan Chrysostomus hasce discolas Dianæ similes dicit, vulgatissimum hoc poculi genus in Ægypto. Sic enim Strabo.* καὶ δὴ καὶ Ἀλεξάνδρεια μεστὴ τούτων ὅτι καὶ τὰ ἐργαστήρια. *lib.* 17.

l. 34 ὡς τὴν ἐκκοπήσαντα κελεύειν μηδὲ ὄνομα λέγεσθαι] *Et tamen celari non potuit nomen, quod hodie ἀ. famosissimum est: Ipse enim templum illud incendit, vt famam tanti facinoris sibi acquireret, quam nobilitari virtute non posset. Strabo lib.* 14. τὴν δὲ νεὼν τῆς Ἀρτέμιδος, περίπυς μὲ χρησίφορα ἱερατεύοντο· ἐπὶ τοῦτο δὲ καὶ ἐπίνοια μείζων ὡς ἔτυχεν Ἡροστράτου τινὸς ἐνθάρσησεν, ἄλλου ἀμείνω κατασκάψαι, συνενέγκαντες τὴν τῶν γυναικῶν κόσμον, καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας, διαδιδόντες δὲ καὶ τὰς πρώτας λίθους. *Ex quo apparet quàm dediti fuerint huius Deæ cultui. Id quod etiam ex eo manifestius est, quòd templo iam instaurato, cùm Alexander illis pollicitus esset, & quos fecissent, quosq; fact. erant sumptus, eâ lege. vt sibi inscriptionem concederent, valdè recusabant. & quidam eorum facetè admodum* ἀ πρέπει θεῷ θεοῖς δὲ ἀδήματα κατασκάζειν.

Pag. 844. 10. ἐκεῖ μὲν ἕτερον] Ms. ὅπου καὶ ἦρεν αὐτῷ τὰ πεσήματα, ἐκεῖ στέμματα καὶ πώσης προσέτερον· ἐν ταῦθά φασιν, ὅτι κινδυνεύει τοῦτο τὸ μέρος ἐξαλλεγμένον ἐλθεῖν. ἐνταῦθα τοῦτο φησι τὰ παντὰχ τῆς διδασκαλίας μᾶν. ὅτου καὶ Ἰουδαῖοι ὅτι τὸ Χεὶς ἐλεγον. Οὕτως ὅτι ὁ κόσμος ὅπου αὐτὸν ἀπάγει· καὶ ἐλθόντα οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἀφοῦσιν ἡμῶν τὴν πόλιν· καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· οἱ τὸν οἶκον δόντα ἀπασαπώσαντες, ὅπου καὶ ἐνταῦθα πάλιν. ἀκε-

l. 14. καὶ ἀφοῦσιν ἡμῶν τὴν πόλιν] *Bene interpretatur, quod est apud Euangelistam,* ἡμῶν τὸν τόπον. *Græci enim vrbes naturæ loci munitas,* τόπους καὶ χωρία *nominant.*

l. 18. ὡς πᾶσι σεσκεῦθαι]

l. 43. *Videtur legendum* ἱερὸν ἕτερον ἕτερος ἐκλεῖσαι τῆς Διονύσου. *Absurdum est enim putare templum à Ioue cœlum decidisse. confirmat l.* 1. *p.* 845. ἦν δὲ τοιοῦτον ἄγαλμα παρ' αὐτοῖς ὅπερ ἐλέγετο, *vt Palladium Troianis, Ancile Romanis. Lucius l.* 1. *autè eadem lineâ legendum videtur,* ὡς ἐν ὅτῳ ἄλλῳ τῶν σεσημασμένων, *ex eo quod dixit,* Quis est homo, qui accidit?

Pag. 845. 12. ἔννομον ἐκκλησίαν φησὶ, διότι πρὸς ἐκκλησίαν ἐγίνοντο καὶ νόμον καθ' ἑκάστην μίαν] *Ex more Atheniensium, vt Pollux docet. Extraordinarias autem contiones appellabant* αὐτοσχεδίους *quòd ad illas sua sponte veniebant. dies enim erant noti. ad has voce præconis conuocabantur.*

l. 27. *Planè legendum* ἐν ὁ μὲν ἀνθρώπου πεφυκὸς ἰσχύει, *vel* ἐν μόνῳ, *si legas quod inclusum est,* εἰ πεφυκὸς ἰσχύει. non tanta vis fuit in vno homine, aut fuit, illi sine vlla cunctatione parendum.

l. 29. ὧν τοῖς παῖδες ἐλλιπεῖς] *Ex Timæo Platonis,* ὦ Σόλων, Σόλων, ἀεὶ παῖδες ἐστε Ἕλληνες. γέρων δ' Ἕλλην οὐκ ἔστιν, οὐδὲ πολιὸν αὐτοῖς οὐδὲν χρόνῳ μαθήμα. *quod de Græcis dictum à sacerdotibus Ægyptiorum abijt in prouerbium.*

l. 39. *Legendum* ἐξέκλινεν εἰσιόντων ἀπωτέρω.

Pag. 846. 27. *Legendum puto,* καὶ ὅτι ἐκείνους πολλὰ ἡ θλῖψις ἔλαβεν. *Iudæi enim assiduis affecti sunt cladibus. de quibus Apostolus ad Thess.* οἷς ἔφθασεν ἡ ὀργὴ εἰς τέλος. *Hanc lectionem probant quæ sequuntur.*

l. 29. *Videtur potius legendum,* αἱ θλίψεις ἀπορίαν ἡμῖν ἢ σφαλερὰς τῆς πρὸς τὸν παρόντα κόσμον. *quo vocabulo sæpe vtitur.* ἡ γὰρ συμπάθεια, misericordia *est: vt* συμπάθειαν ἐκκαλέσασθαι, misericordiam commouere.

Pag. 847. 2 ἐκβακχεύεται τοῦτο ἡ φύσις] *Pro quo Iacobus ait* ὁ ζῆλος τῆς γλώττης φλογίζεται.

l. 9. *Videtur legendum* οὐκ ἀνδρες μόνον, ἀλλὰ καὶ οἰκέται

καὶ

καὶ γνωρίμους. *nam* οἰκεῖοι *non sunt famuli, sed cognati, vel affines.*

l. 13. τῆς φύσεως ἐξέτασις τῆς ἡμετέρας] *Plutarchus & Seneca in Consolationibus suis ad Apollodorum & Polybium, hinc maxima solatia deducunt, a communis naturæ fragilitate,* ἐξέτασιν ποιούμενοι τ. ἡμετέρας φύσεως. *Item Euripides in Iphigenia,* Ἀνθρώπους ἔρις. δεῖ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι.

l. 33. *Puto legendum* τοῦ τύπου τῆς ἐκεῖ, animo impressas rerum illarum figuras.

Pag. 848. 4. ὅταν εὐπαθῇ, ταχέως ἔχει πρὸς νόσον μετάπτωσιν] *notissimum illud Hippocratis.* ἀκραι δὲ σωμάτων εὐεξίαι, ἀκρόσφαλεῖς. *Natura enim semper in motu versatur, & cùm ad summum pervenerit, continuò præceps ruit.*

l. 12. αἱ ταχιαὶ] Legendum τερατωδεῖαι, vel κακώσεις, vel aliquid in hunc sensum.

Hom. 43.

Pag. 849. 13. ἐμοὶ] *Nec hoc stare potest, si quid video, nec quod in margine — nisi* ἐμὸν *significare* ὅσον *velimus, quod mihi est inauditum.* H.

Pag. 850. 14. εὐαγγελίσασθαι λόγον καθεῖναι] *Interp.* sermonem annunciare. H.

l. 24. ᾧ ἐνεδείκνυτο πιστὸν] *Puto aliquid deesse.* H.

Pag. 852. 11. *Legendum* τὸν υἱὸν ἐπιμελεῖσθαι σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν. *Sic Geographus lib.* 9. ἐπολαμβάνουσι καταδικάσαι τὸ μαντεῖον Ἀπόλλωνα καὶ Θέμιδες, ὡφεληθῆναι βουλόμενον τὸν βίον ἡμῶν.

Hom. 44.

Pag. 853. 19. μισοῦντας, φησιν ὑπερηφανίαν] *Habetur Exodi* 18. *ubi alii interpretes* πλεονεξίαν.

l. 31. *Post* πῶς γὰρ *pone commu : est enim obiectio aduersarij.* Quid enim inquiet aliquis. *quo sensu* φησὶν *apud hunc Nostrum infinitis in locis usurpatur.* H.

Pag. 854. 22. Si ἀπήγηται non placeat, lege ἐπείγεται.

l. 30. ἐφ' ᾧ ἐμαυτῷ πρὸ πάντων] Non attingo.

Pag. 855. 14. πολὺ δείκνυσι] Lege, δείκνυσι δὲ ἂν εἴπε πολὺ πλείονα.

l. 34. ἀκμὴ πολλοὺς εἶδε, τότε ἐφείσατο] Legendum fortassis ἀκμὴ, εἰ μὴ πολλοὺς ἦδε, τότε ἐφ. Ad ἕνα ἔλεγον hoc notat: *neq; enim si mnitos esse non nouisset, labori sibi pepercisset:* id est, neq; enim si vel pauculi vel vnus fuisset, minùs laborâsset: sed censuit vel vnius animæ gratiâ omnia esse facienda.

l. 39. σπὴς] Genitiuus partis.

Pag. 857. 19. *Fort.* τὰ καθ' ἡμᾶς πάντα.

l. 32. *Leg.* ἰμειρόμενα. *Tamen Hesych.* ὁμείρομαι exponit ἐπιθυμῶ.

Hom. 45.

Pag. 860. 7. ἵνα μὴ δόξῃ ἐκείνων εἶναι τὸ μὴ δοῦναι] Fortasse legendum, ἵνα μὴ δόξῃ ἐκείνων ἦναι κλῆμα τὸ μὴ δοῦναι.

l. 35. καπηλεύοντες τὰς Συνάγας] *Luc.* οὐδὲ τὰς Ελλάδος συλλαμβάνω. καπηλεύω *non memini me legisse alias, & forte* κατ' ἐνδύ.

Pag. 861. 29. ἐξ ἀξίωμα ἀπήτουν, neq; ius suum postulabant. *i. δικαίωμα. vide quæ notauimus ad Hom.* 10. *in Heb.*

l. 30. καὶ ἀπεδέξαντο οἱ ἀλλοφοὶ] *Textus habet* ἐδέξαντο. ἀποδέχεσθαι *non est* suscipere, *sed* approbare alicuius factum vel consilium. *hinc toties apud Diod. Sic.* ἀπεδοχῆς τυγχάνειν. *forte leg.* ὡσεδέξαντο. *vt l.* 41.

l. 41. καὶ ὁ χειρὸν ἀγαθὸν &c.] Sanum puto. Nec enim in posteriori membro dicere potuit μᾶλλον χειρόν: quod comparationis ratio videtur requirere. dicit ergo, *qui Christum recipit mercedem eam habebit, quæ reposita est Christum hospitio excipientibus.*

Pag. 862. 41. *Opinor legendum,* τί ἂν ὁ βανδεὶς τῇ μητρὶ; *mater enim omnium est ecclesia. Cùm ærarium Ecclesiæ quotidianis sumptibus exhauriatur, cur non subleuas eam, sed onerasinsuper pauperes ad eam reiciendo?* τῇ μητρὶ *non potest esse substantiuum.* & *Fortassis intercidit aliquid substantiuum, vt* πρεσβύτῃ, *vel tale aliquid.*

l. 42. *pro* ποιήσει *melius puto* πλήσον.

Pag. 863. 15. βασιλείοις] Interp. Curribus.

l. 20. ἐπιδίται] Interp. impostores. vocabulum familiare Chrysostomo.

Hom. 46.

Pag. 864. 44. πάλιν τὸ ἐδιδ.] Præferenda est lectio marginis: illa enim sensum habet: quæ in textu, non item.

Pag. 866. 4. κατὰ Ῥωμαϊκὸν συνήθειαν, ἐν τοῖς σήμοις αὐτὸν ἐμοῦμαι] Doctissimo Casaubono videtur SIGNA hîc pro Castris Prætorianis accipi, in quæ licentiâ militari miseri plerumq; ciues è medio foro raperentur ad necem.

Pag. 867. 1. Puto legendum, καὶ ἔτοι κρατῶν.

l. 4. τοῦ δ' εὐκλείας οὐμὸν ἦλθος λαχών] *Iosephus lib.* 2. *de Bello Iudaico cap.* 23. καθαρεύουσης δὲ τῆς χώρας, ἕτερον εἶδος λῃστῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνεφύετο, οἱ καλούμενοι σικάριοι, μικρὸν ἥμενον καὶ ἐκ μέσης τῆς πόλεως φονεύοντες ἀνθρώπους. μάλιστα δ' ἐν ταῖς ἑορταῖς μιγνύμενοι τῷ πλήθει, καὶ ταῖς ἐφόδοις ἀνόπλοις χρώμενοι μικραῖς ξιφίδια, τόποις ἐνυπόπτοις τοὺς διαφόρους, ἔπιπτε πολύντων, μέχρις ἐξ ἴσου τὸ ἐπιχείρημα τῶν προνοουμένων οἱ προσδοκίτης. διὸ πανταχόθεν ἀπιστίας ἦν ἀνάπλεα. *Cic.* 2. *Cat.* non iam inter latera nostra sica illa versabitur. *Item,* sica tua deprehensa est. *pro Milone.* frequentissimo senatu nuper in Capitolio senator inuentus, qui Milonem cum telo esse diceret. nudauit se in sanctissimo templo. *hoc telum est sica: cum telo,* ξιφήρης.

l. 7. καὶ Εσσηνοὶ, οἱ καθ' ἡμᾶς λέγονται] *Hos enim trium sectarum apud Iudæos fuisse optimos Iosephus ait: de quorum accuratissima disciplina multa idem auctor, sed hæc in primis lib.* 2. *de Bello Iud. cap.* 12. *De eo, quem in suum gregem ascisciunt,* ὅρκοις αὐτοῖς ὁμνῦσι φρικώδεσι, πρῶτον μὲν σεβήσεσθαι τὸ θεῖον· ἔπειτα τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια φυλάξειν, καὶ μήτε κατ' ἰδίαν βλάψειν τινὰ, μήτε ἐξ ἐπιτάγματος μισήσειν δ' ἀεὶ τοὺς ἀδίκους καὶ συναγωνιεῖσθαι τοῖς δικαίοις· τὸ πιστὸν ἀεὶ παρέξειν πᾶσι, μάλιστα δ' τοῖς κρατοῦσιν. ὑπὸ

δίκαι

λίχα θεοῦ ἀπεχέσθαι πρὸ τῶν ἀρχῶν. ὅσιος autem est δίκαιος, vt Plato docet in Euthyphrone & Protagora. Quod autem Noster addit τοῦτο γὰρ δὴ τὸ Ἐσσηνοὶ ὄνομα, quum hasidim Græci vertant ὅσιοι, videtur inde nomen ductum. Iosephus quoque affirmat ἀπὸ τῆς ὁσιότητος nomen illis inditum. Sed quid hoc est, quod mox sequitur, οἱ δ' αὐτοὶ καὶ σικάριοι, διὰ τὸ δὴ ζηλωτικὸ; videtur enim alienissimum hoc nomen ab illis Essenorum institutis, quæ suprà retulimus, neq; ydem appellari potuerunt ὅσιοι καὶ σικάριοι. difficilis hic nodus & mihi insolubilis. Erat quidem inter Iudæos in obsidione vrbis impia factio sicariorum, qui se cognominabant Zelotas, de quibus hæc Iosephus lib. 4. cap. 12. οἱ δ' ἀκμιώτατοι τῶν ἀρχιερέων, Γαμαλᾶ μὲν τοῦ Ἰησοῦ, Ἀνάνου δ' Ἀναεος, πολλὰ τὸν δῆμον εἰς νεωτερίαν καταναγκάζοντες ἐν ταῖς συνόδοις, ἐπήειραν τοῖς Ζηλωταῖς. τοῦτο γὰρ αὐτοὺς ἐκάλεσαν, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς ἐπιτηδεύμασι, καὶ ὑπερζηλώσαντες τὰ κάκιστα τῶν ἔργων, καὶ ἀσεβεστάτους πονηρίας. sic enim legimus, vocabulo ad fine addito, quod defuit. hos eosdem Ζηλωτὰς appellat, αὐθάδεις καὶ μαχητάς, quod planè contrarium est Essenorum studijs, quos appellatos esse ὁσίους Noster ait, et Iosephus affirmat. An quum Esseni quoq; Zelotæ dicerentur, quòd erant itidem vt Paulus & Pharisæi, ζηλωτὰ τῶν νόμων καὶ τῶν πατρικῶν ἐθισμάτων, hoc illi scelerati, vt fit, cognomen sibi vendicabant, quo similes eorum viderentur? Nam & Apostolorum vnus cognominatus est Simon Zelotes apud Lucam: quem Matthæus nomine Hebræo Cananitē vocat, quem quidam ex Essenorum ordine fuisse arbitrantur, & inde natū esse hoc cognomentum. Sed cùm Noster affirmet, sicarios à quibusdam haberi sectæ cuiusdam apud Hebræos appellationem, eosdemq; Essenos perhiberi, nisi me fallit animus, aut ignorantia Latini sermonis, aut oscitantia lapsus est. Quid si legas, οἱ δ' αὐτοὶ σικάριοι καὶ Ζηλωταὶ, διὰ τὸ ζηλωτὰς εἶναι κακῶν ἔργων, vt est apud Iosephum? certè διὰ τὸ ζηλωταὶ εἶναι, non est ratio, cur ὅσιοι sicarij dicerentur. an veri Esseni erant ὅσιοι, qui nomen illud falsò sibi sumebant, sicarij? mihi hic aqua hæret. diligentiùs hac perquirant, quibus est animus atq; otium.

l. 18. ὅταν κοινωνῶσιν αὐτοῖς τῆς δίξης ἢ περὶ ἡμᾶς, ἀλλὰ ἀφ' ἑαυτοῦ ἔχοντας κρίσιν] Mera ænigmata.

l. 41. forsitan melius ἀπεσπάσατο. vt l. 40. sed & ferri potest ἐπεσπάσατο, pertraxit ad se.

Pag. 868. 3. Legendum videtur, ὡς ἔχ ἕξεσι μὲν δὲ τοῖς ἀμυήτοις συγχωρεῖν παρεῖναι. vt sit ὡς, αὐτὸ τὸ, ὅπ.

l. 20. ἀποτάξασθαι] Nihil solicitandum. Docet, vt puto, in rebus tantùm minoribus rationem habendam eius qui offenditur, in maioribus non item. hoc exemplis illustrat. *Si quis esu carnium offendatur, à carnibus abstinebo: at si quis offendatur quòd se culo renunciem, relictisq; omnibus* (hoc enim est ἀποτάξασθαι) *vnica curem divina, illius ratio non est habenda.* Quid sit ἀποταγὴ & ὑποταγὴ docet Isidorus Pelusiota Epist. l. 1. ep. 1. H.

l. 24. ἵνα μὴ τῇ ἀδροτ-] *Legendum è Pauli contextu,* μή τι ἡμᾶς μωμήσηται ἐν τῇ ἀδροτ. *aliàs enim sententia est imperfecta.* H.

l. 29. ἀκεῖνο μὲ ἐφείσατο, αὐτὸς δ' ἀκεῖν] *i.* Petrus ideo abstinuit: *at* Paulus (*is enim est* αὐτὸς) non item. *spectat illud Petri in Antiochia, vbi Paulus ipsum, quòd gentibus sese subduxerat, reprehendit.* H.

Pag. 869. 8. λέγει τὴν θρησκείαν] *Dicendum videtur,* λέγει τὴν παιδείαν. H.

l. 15. πεπαγμένον ἄνδρα] *Mendum est in* πεπαγμένον.

Hom. 47.

l. 22. ὅθεν ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ ἐποίησεν, τοῦτο δὲ ἐνταῦθα πρόσωπον τῇ συγγενείᾳ τῆς φωνῆς αὐτὸς ἐπιτιθεῖ] *Ergo Chrysostomi sententia est, Paulum Hebraicè scripsisse ad Hebræos. Contrà Calvinus affert validissimum argumentum ex v. 6. noni cap. eiusdem epistolæ,* ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου. Nomen, *inquit*, Hebræum non significat testamentum, sed fœdus aut pactum. διαθήκη Græca vox, vtrumq; declarat. Si igitur, *inquit*, scripsisset Hebraicè, nullus fuisset huic argumentationi locus à notatione nominis. *Sed non minus validum est argumentum Chrysostomi. Nam si Hebræi non ferebant hic Paulum nisi Hebraicè disserentem, multò minus tulissent alio sermone scribentem.*

l. 38. ἵνα μὴ πάλιν ἐπάγαγω]

l. 44. καταχωμένων] quid si καταχωμένους.

Pag. 870. 4. Puto legendum φθὰ Γαμαλιήλου, vt respondeat τῷ φθὰ πόδας.

Pag. 871. 43. τοῦτο] legendum τοῦτο.

Pag. 872. 6. Legendum vtrobiq;, vt puto, ὅ, τι

l. 22. *Videtur expleudum* ἵνα δι' ἀπορρήτων μυστήρια κρίνεται.

l. 32. ἀδικῶ καὶ ἡμεῖς τῷ ἐνεχείρουν.]

l. 36. Legendum καὶ μὴ ἀπώμοσα: vel lin. præced. pro καλδωμόσα, legendum καλδιόντες.

l. 44. *Planè legendum* κἂν φανερῶς ἐμοῦ κατεγνώκατε διὰ τὸ δίγμα, ἀλλὰ ἀπόδειξιν, vt hoc verbis subsequentibus respondeat. *nisi enim sublatâ negatione nulla est antithesis.* κἂν autem, etiamsi, *est adversativa particula. Sic pag.* 873. *l.* 6. ἄλλοι δ' οὐ κατεγνώκοντες αὐτοῦ διὰ τὸ δίγμα, ἐδίδοσαν διὰ τὸν βίον. *Et verbum* κατεγνώκειν *nunquam fere ponitur absq; genitivo.*

Pag. 873. 18. τοῦτο, κακὸν ἄναρχον καὶ ὕλικὸν ὑποπίπτει] *Hæc Hermogenis hæretici fuit opinio, qui materiam fecit Deo coæternam, & principium malorum omnium: quem inculentè refutat Tertullianus. At Plato non ipsam materiam, quamvis æternam, mali causam facit, sed pravam quandam* τῆς ὕλης διάθεσιν πλημμελῶς κινουμένης, *quam* 10. *Legum, animam maleficam,* τ. ψυχὴν κακόποιον, *appellat, vt Plutarchus docet,* περὶ τῆς ἐν τῷ Τιμαίῳ ψυχογονίας. *Verum idem de Oraculorum defectu,* πολλὰ ποιοῦσι ἡμῖν θεοῦ καὶ διδασκάλου ἔργα, ἐπάγει φθορὰν ἐνίοις καὶ σήψιν ἡ φύσις, μᾶλλον δ' ἡ ὕλη σήψιν ἔσα, εἰσφέρει πολλοῖς καὶ ἀνάγει τὸ γινόμενον ὑπὸ κρείττονος αἰτίας. *Videtur sensisse idem quod Augustinus, malum esse privationem, itaq; eius deficientem causam potiùs quam efficientem esse quærendam. Quod verò ait materiam privationem esse,* ἔστι μὲν ὡς ἀληθὲς, ἔστι δ' ὡς

ὡς ἔ. vt docet Philosophus 1. Phys. c. 7. ἔστι γὰρ τὸ ὑποκείμενον, ἀειδιμὲν μὴν ἓν, ἔδει γὰρ δύο· ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος, καὶ ὁ χρυσὸς, καὶ ὅλως ἡ ὕλη, ἀειδιμητόν· δὲ γὰρ τι μᾶλλον, καὶ ἁ κατὰ συμβεβηκὸς, ἐξ αὐτῆς γίνεται τὸ γινόμενον· ἡ δὲ στέρησις, καὶ ἡ ἐναντίωσις, συμβεβηκός. Eodem capite: τὸ γὰρ εἶδος λέγω καὶ λόγῳ ταὐτόν. ὃ γὰρ πᾶσιν ἀνθρώπῳ καὶ τῷ ἀμέσῳ εἶναι· καὶ τὸ μὴ ὑποκείμενον, τὸ δὲ οὐκ ὑποκείμενον. Quamobrem inquit, ἔστι μὲν ὡς δύο λεκτέον εἶναι τὰς ἀρχάς, ἔστι δὲ ὡς τρεῖς. Illud etiam ad hunc locum pertinet, quod idem Plutarchus ait eodem lib. εὖ μὲν οὖν λέγουσιν οἱ λέγοντες, ὅτι Πλάτων τὸ παῖς γνησιώτατον πάντων ὑποκείμενον τοιχεῖον ἐξεῦρεν, ὃ νῦν ὕλην καὶ φύσιν καλοῦσι, πολλῶν ἀπόλλυσι καὶ μεγάλων ἁμαρτιῶν τὴν φιλοσοφίαν. Quibus? hac maxime, quod nesciebant unde originem mali ducerent. Hac autem inuenta, mali simul apparuit origo. Qua ratio Epicurum impulit, vt mundum, quem tot incommodis refertum videbat, opus esse Deorum negaret, atq; ex atomis constatum diceret: de causis enim ille solam materiam amplectitur, vt erat ἀναίτιος. Ex quo sectatore eius Lucretius ait:

Nequaquam nobis diuinitus esse creatam
Naturam mundi, quæ tanta est prædita culpa.

Sed Plato reuera primus materiam primam in rerum natura vidit, quam in Timæo tum πανδεχὲς, tum πλάνον, tum χώραν nuncupat. Matricem Tertullianus appellat. Nam ante eum, quos Aristoteles Physicos vocat, quatuor elementa statuebant principia rerum, vt Thales aquam, ignem alius, Empedocles omnia quatuor, τὸ ἄναρχον Deo coæternum, quæ Manichæorum est prauitas. ὕλαν, materiæ concretum.

l. 12. Legendum, οὐχὶ γὰρ βασιλεῖον μελέτης χρεῖος, ἀνὴρ πρὸς ἀθρασύβουλα τούτων ὑπονοεῖν ἑαυτῷ παρέχεται, ἵνα μὴ λυπῆται λογιζόμενος ὅτι κρίσις. Sed hunc locum plenius tractat in illis de Fato sermonibus, demonstrans eos, qui male viuunt, non libenter credere iudicium vltimum & resurrectionem, sed voluntaria quadam oblitione delere hæc omnia ex animo. ὃ γάρ τις βούλεται, τοῦτο καὶ οἴεται. ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἔστιν ἀνιαρῶν ἑαυτὸν ἐξαπατᾶν, inquit Orator Olymbiaca 3.

l. 21. Pro certo legendum, μὴ μέλλα Σαμιακὸν βυλόμενον, ὅτι ἡδέως ἔσται, ὅτι ἀκλῶς τὰ πεφυγμένα ἄχθεται, non βυλόμενον. Deliberamus enim & statuimus non de præteritis aut præsentibus, sed de futuris: neq; verò de ijs, quæ non sunt in nostra potestate nunc de necessarijs & aeternis, καὶ μὴ ἐν ἀδυνάτοις ἄλλοις ἔχειν, vt Philosophus docet Ethicorum 3. περὶ γὰρ τῶν ἀϊδίων οὐδεὶς βυλεύεται· ἀλλ' οὐδὲ περὶ ὧν ἀνάγκη μόνον, οὐδὲ περὶ ὧν ἐνδέχεται ἄλλως πως ἔχειν, οὔτε περὶ ὅσων ἢ φύσει ἢ αὐτομάτων. Hæc nostram emendationem comprobant.

l. 29. Lege, πάντα ἂν αὐτὰ οἷς Σωκράτην ἑαυτῆς ἀν ἔλαβε.

Hom. 48.

Pag. 875. 3. ὡς δὲ περίτεμον αὐτὴν ἡμᾶς] Beza non bene hoc verbum reddidit, quum distendissent eum loris. At ipsa tenduntur lora, non vincitus, vnde apud Poetam πέτον est funis nauticus. Iliad. 1.

ἰσὸν δ' ἰσοδέκη πίλασεν πέτον ὑφήνασα.

Virgil.

-- Et stuppea vincula collo
Intendunt. --

περτίνειν igitur ex antecedente est ligare, vt vetus Interpres reddidit, quod ligando tenduntur vincula.

Pag. 875. 8. περιοικίαν] Oecumenius, φείσεσθαι: corrupte, vt puto. Nec enim φείσεσθαι pro priuilegio & honore sumitur. Hesychius περιοικία interpretatur τὸ φροντίδημα τῆς ἀξιώματος· ἢ ἡ ἐπὶ τοῖς νόμοις ἐξουσία. Varinus περιόμων exponit διαιτῶν, διαιωμάτων. atq; hinc nomen περιοικία, honos, priuilegium, προεδρία δικάζειν. Suidas, περιοικία, σκέλεσις· περιοικία ἡ τιμῆς πλείστου. H.

Pag. 876. 2. κληρονομίας] Interpres legit κατηγορίας.

l. 19. ἀπολογεῖται] Mss. nostri hæc statim subinferunt. Διὰ τί Ἰωσήφ οὐκ ἀπῆλθε καὶ ἀπῆγε τοὺς ἀδελφοὺς, ἐπὶ ἐκεῖ ἔμειναν, ἀλλ' ἐκεῖ διέτριβεν, εἰ μὴ μυεῖα κατ' αὐτοῦ κατασκευάσαι ἤθελε, πάντα γοῦν καὶ δεῦρο πρὸς φυγὰς κατέφυγον;

l. 37. τοῦτο μάλιστα ἀπέρησαν οἱ Ἰουδαῖοι.

Pag. 877. 1. ξυναπῶν τι] Suspectum. malim ξεῖρον τι, vt ad Paulum παρρησιάζονται referatur.

l. 25. Melius, ἀνυπόλογος ἐστὶ γὰρ ἀμωσεῖ τις, deleta negatione, sed hic vsitatius erat ἀμωσεῖ.

l. 30. καὶ ὃν αὖ τις ἁμάρτοι τῶν κυδωνίαν τῶν ἑαυτοῦ ἢ πατρῴων, ἀνδρίαν εἶπον] Cic. 1. Offic. Qui autem non defendit, nec obstitit, si potuit, iniuriæ, tam est in vitio, quam si parentes, aut amicos, aut socios deserat. Et non sim multò post, Prætermittendæ autem defensionis, deserendiq; officij plures solent esse causæ. Nam aut inimicitias & laborem, aut sumptus suscipere nolunt: aut etiam negligentia, pigritia, inertia, aut suis studijs occupationibusq; sic impediuntur, vt quos tutari debeant, desertos esse patiantur. Et mox, Est autem difficilis cura rerum alienarum. Quanquam Terentianus ille Chremes, humani nihil a se alienum putat.

l. 38. πάλιν, ὅτι μεγαλοψυχία ἀρετὴ, καὶ πεφυσίσται αὐτῇ ἡ ἀσωτία] At apud Philosophum Ethicorum 4. ἡ ἐναντιόλη τῆς μεγαλοψυχίας est ἡ χαυνότης. sed Noster magnanimitatem hic pro liberalitate & munificentia posuit. nihil est enim tam angusti animi tamq; parui, quam amare diuitias. καὶ ἥττων δὲ χρημάτων. vt pag. 878. l. 1. ἡ δὲ εἰς ἴσον αἰμήσεων τὰ χρήματα, ὅτι μεγαλόψυχος.

l. 38. Forte legend. καὶ τὸ οἰκονομικὸν δὲ πεφυσίσται &c.

Pag. 878. 5. τῆς ἀσίας melius delebitur.

Hom. 49.

Pag. 879. 25. Legendum φὴν ἀπελογήσατο.

Pag. 880. 2. Legendum καὶ ἀμωσποὶ φόβα τῶν κρίσεων, videlicet ἑαυτῆς. de quo genere dicendi diximus ad Hebræos.

l. 39.

l. 39. τὸ ἐνδοτικὸν ἐστὶ τὸ ἐκδεκτικὸν, ut docuimus.

Pag. 881. 9. Videtur τοιοῦτον. nam si rei magnitudinem significare voluit, τηλικοῦτον diceret, non τοσοῦτον.

l. 33. κατ' ἐκείνων ἢ κατ' αὐτῶν] Vel subaudiendum μᾶλλον. ut

βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι.

vel legendum, ὃ κατ' αὐτῶν.

l. 42. παρεῖς τινες ὄντες] Elias Thisbites ex translatione Pauli Phagij. Duos discipulos habuit Antigonus vir Sochæus, quorum vni Zadok, alteri verò Baiethos nomen fuit, qui deficientes à præceptore ad homines malos, cæperunt negare legem oretenus traditam, neq; fidem habuerunt, nisi ei quod in lege scriptum erat. Qua de causa *Keraim*, quasi dicat, Bibliaci siue Textuales appellati sunt. Et in lingua Romana vocant eos Sadducæos: qui vocati sunt ab Hebræis etiam Baiesothim. *Dicit eos defecisse ad cetum impiorum, quòd erant Epicurei, negantes tum immortalitatem animæ, tum resurrectionem. Itaq; eos pingues & crassos Noster appellat, qui nihil credebant nisi quod viderent tenerentq;.*

Pag. 882. 2. Lege καὶ αὐτὰ ἃ τὰ εἰρημένα Παύλῳ.

l. 29. ἕτως ἑαυτὸν ἀφίησιν] Hoc quid sit, non intelligo. Emendo quod est ad marginem, εἰ μὲν ἐξ αὐτῆς σωτείαν, proijciens se in Deum, habuit ex eo salutem. *& veram hanc existimo lectionem.*

l. 41. οὐκ ἐμεμήνθεσαν αὐτῷ οἱ εὐνοῦχοι] *Atqui non erant Eunuchi, sed alter στρατιώτης, alter ὀψοποιός. Gen. 40. At Eunuchos Hebræi vocant omneis, qui fidem habebant apud regem, & erant de regis familia, abijs, quibus committebant coniuges, qui necessitate erant, non voluntate omnium fidelissimi, vt Chimchi docet, et Iunius aulicos vertit illud vocabulum, quod* Eunuchos *proprie significat.*

Pag. 883. 1. *Legendum* ἐπιλανθάνεται αὐτῆς εὐνοῦχος, ἵνα λάθῃ Αἰγύπτιον. λανθάνω latco, λανθάνομαι, obliuiscor.

l. 21. *Videtur legendum*, οὐκ ἂν μᾶλλον φοβεῖσθαι ἐξ αὐτῆς αἱ γυναῖκες ex v. 23.

l. 30. *Legendum*, ἵνα μὴ τὸ ῥῆγμα διαφορᾶς ἄπιον ᾖ, vt ne magni spiritus vxoris discordiam in impari coniugio pariant. *si legas* διαφθορᾶς, *adulterium declarat.*

l. 36. *Melius* ἕτω βελομένῃ κτεῖναι.

Hom. 50.

Pag. 884. 15. *Lege* φοβούμενοι τὴν ὀργὴν τῆς ἁγίας τοῦ ὁρμοῦ.

Pag. 885. 3. *Lege* τῆς ἀπὸ Ναζαραίων αἱρέσεως.

l. 7. *Post* ὑβρίζειν *ponatur colon.*

l. 16. ὄντα σε κριτὴν τοῦ ἔθνους τούτου, *legendum, vt est in textu.*

l. 28. *Lege* ὅτι καὶ αὐτοὺς οἶδε μηδὲν ὧν κατηγορεῖται πεποιηκότας.

l. 30. *Legendum videtur* ἐν Ιερουσολύμοις πεπτωκότα, *vel* εἰργασμένον.

Pag. 886. 3. καὶ ἐκβάλλει αὐτὴν τὸ πρόσωπον] In ἐκβάλλει mendum est.

l. 12. ταῦτα γὰρ παρ' ἐκείνων] Imperfecta hæc, nec facilè inuenio quod substituam, nisi quòd pro κινδυνεύοντος, mallem κινδυνεύοντος.

l. 17. κακείνῳ συείλεκτον]

l. 18. ἐπειδὴ περὶ τούτου μακρὸς ἐδημηγόρησεν ὁ Τέρτυλλος] *Primum hoc falsum est. Tertullus enim concionem habuit* ζωπυοῦσαν, *veritus prolixitatis offensionem. deinde quæ subsequuntur, non cohærent. aut igitur legendum* ἐπειδὴ περὶ τούτου μακρὸς ἐδημηγόρησεν, ὁ Τέρτυλλος· εἰδὼς ὅτι ἐγκόπτεται, *vel* κόπτεται, *quod melius.* μακρὸς ἐδημηγόρησεν, *nempe summus sacerdos & seniorum aliquis, de quibus dicitur l. 1.* οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. Qui declarabant, *vt nostri iurisconsulti loquuntur*, præsidi contra Paulum. *Non possum enim probare Bezæ versionem*, Qui comparuerunt coram præside contra Paulum. *Cùm igitur ille in sua declaratione prolixiores fuissent, Tertullus, cui δυσεντερία contigit, videns Præsidem tædio affectum, breuiter peroranit. Sed Beza deceptus videtur à veteri Interprete, qui vertit,* τὸ ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι, Præsidē adierunt. *at nemo præsidem aut iudicem sine aliqua oratione adit, vt Virg.*

Regem adit, & regi memorat nomenq; genusq;.

si legas δεικνὺς ὅτι ἐγκόπτεται, *de Tertullo, non de præside intelligendum est.*

Pag. 887. 14. *Legendum*, ἐν τούτῳ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν. *sic Græci codices habent, & vetus Interp. In hoc & ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere. Sic verbo hoc vtitur in Plutō Comicus,* ἀσκεῖν τὸν ἀληθείαν ἔθος, & σφόδρ' ὀρθῶς συμφέρον, τὸ μηδὲν ἀσκεῖν ὑγιὲς ἐν τῷ νῷ χρόνῳ. *Recte vetus hoc verbum reddidit. nam & Noster v. 16.* καὶ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον.

l. 17. ὥσανεὶ ἁλῶν οὐκ ἔχων σύνεσιν] *Non videtur hæc inter se cohærere. Nec enim οὐκ ἔχων σύνεσιν interpretatur* ἀνόητος. *Absume hæc à Codd. Mss. sed cum insignori sententiæ damno.*

l. 26. *Legendum*, πῶς οὐ σὺ μᾶλλον ἡμῖν συνήδεσθαι ἔμελλες, λοιδορίᾳ καὶ ὕβρει ἐπιδεικνύμενος; *præpositionem delevi.*

Pag. 888. 20. *Lege* καὶ ἑαυτὸς ὄντως τὸ ἐπιτρεφῶτατον.

l. 21. *Censeo legendum*, μὴ πατρικὰ καὶ διαφόρως καὶ ἡμετέρων λογισμῶν, ἀλλὰ ἐν βάσει τῆς διαθέσεως ἐγκαρδίως. ὥσπερ &c. *vt p.* 888. 28. ἐν πίστει φυλάξωμεν. ἐν τοῖς λογισμοῖς τοῖς ταπεινοῖς καὶ ἀληθῶς αὐτῶν. τῷ δὲ ἐναντίας ἐστὶ, τῷ δὲ ἐναντίας, *adversarij.* εὐκόλως ἐρεῖδαι, *videlicet* τῷ δυμῷ ἐν τῇ βάσει διαθέσεως ἐκκρουόμενος. ὁ δὲ ἐναντίας ἐστὶ, *qui nobiscum rixatur. Vt ne vanæ verborum admixtura facile penetret ad iracundiam, intimis in profundo mentis recessibus.*

l. 22. *Legendum* ἀλλὰ παρ' ἡμῶν μᾶλλον τὸν αἴτιον, ἢ ἐκβάλλειν συμβήσεται αὐτὸν κινεῖν ἢ ἀσφαλῶς. *nempe* τὸν δυμὸν, ὥστε ὀργίζεσθαι, καὶ εἰς δεῖ, καὶ ἐφ' οἷς δεῖ, καὶ ὡς, καὶ ὅτε δεῖ, *vt inquit Philosophus.* τὸν παρ' ἡμῶν αἴτιον *vocat*, τὸν ὀρθολόγον, *qui tum habenas iræ relaxat, tum contrahit.*

l. 23. αὖ ἐξωθεῖν αἰσχρὰν μνήμην, *nempe* τὸ πάθος. *vel potius opprobrium iræ commonens. Miriscè*

continuauit

continuauit translationem, & vult unumquemq; nostrum ταῦλαν ἔχ τῆ Θυμῆ. mens enim & ratio cuiusq;, is est quisq;. præclarè enim philosophus Ethic. 9. cap. 8. ὁ σπουδαῖ☉ χαίρεται ἑαυτῷ πᾶ τῷ κυριώτατ☉, κ πάντα τοῦτ☉ πέπεται. ὥσπερ ἡ κ πόλις τὸ κυριώτατον μάλισ' ἔχ δοκεῖ, κ παῦ ἄλλο σύστημα, ὅ τω κ ἄνθρωπος. κ φίλαυτος ἡ μάλισα ὁ τοῦτο ἀγαπῶν, κ τοῦτ☉ χαιρόμεν☉. κ ἐγκρατὴς δὴ κ ἀκρατὴς λέγεται, πᾶ κρατεῖν τὸν νοῦν ὑμῖν. ἢ μὴ κρατεῖν, ὡς τοῦτο ἐκάστ☉ ὄντος. κ πανταχ☉ δοκοῦσιν αὐτοῖ, κ ἐκυσίως τὰ μὴ λόγ☉ μάλισα.

l. 30. *Fortè ex antecedentibus legendum,* ὅταν ἡ ψυχῆς τὸ σεῤῥὸν καταγνώσι, *cum animi duruties frangenda est. quod ostendit* τὸ περιεχῶς εἰρημένον, ὅταν πόρωσιν μαλάξαι δέῃ. *vel leg.* ὅταν ἡ ψυχὴ καταγνώσι. *quid est enim hic* condemnare animam?

l. 42. ἐκεῖν☉ γὰ ἐν σκότῳ ὄζιν.] *Hoc verum est, teste Plutarcho. sic enim* ἐν τῷ περὶ ἀοργησίας· ὁ ἡ Δυμὸς ὤχ, ἧ φησιν ὁ Μ☧άνδρ☉, τὰ δεινα· περάσεις τὰς φρενὰς μετοικίσας, ἀλλ' ἐξοικίσας τελέως κ ἀποκλείσας, ὥσπερ οἱ ζωεμπορεύντες ἑαυτοῦ παῖς οἰκίας, πάντα παρεχῆς κ καπνοῦ κ φόρ☉ μεσὰ ποιεῖ τὰ ὀντὰς, ὥστε μήτ' ἰδεῖν, μήτ' ἀκοῦσα ἧ ὠφελέντων.

Pag. 889. 4. *legendum* ἐνόησον ὡ' ὅτι πυρετὸν ἔχειν κ οἴδημα.

l. 42. *Legendum,* μηδὲ τὰς ἀπ' ἐντολὰς παραβώμεθα.

Hom. 51.

Pag. 890. 33. καίτοι εἰ κατεγνώκει - πονηρᾶ] *Pro* ἀλ' ἂ ἠθέλησεν ἀκοῦσαι, *legen.* ἀλ' ἂ ἠθέλησε τοιαῦτα ἀκοῦσαι, *vt totius periodi sensus sit:* Atqui si Paulū condemnâsset, non hoc fecisset *(i. non pecunias expectâsset)* neq; talia *(qualia sc. disceptabat Paulus)* audire voluisset ab homine condemnato & malefico. H.

l. 40. ὡς πάλιν ἐντυχεῖν] sc. τῷ Φήσῳ περὶ Παύλ☉, vt puto.

Pag. 891. 39. ἀλλὰ κ περὶ ἐκείνης ἔχειν ἀπολογίαν τίν' ἔφεσιν] *Sensus est,* vt Festus se posset Iudæis excusare, quòd Paulus ad Cæsarem prouocâsset. ἔφεσις *est* prouocatio. *Dem.* κ παρὼν αὐτὸς ὅτε ἀπεδίητσέ με ὁ διαιτητὴς, ὅτε ἐρῆκεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐνέμεινέ τε τῇ διαιτῇ. *Et quum præsens esset, sententia secundum me dicta, non prouocauit ab arbitro ad iudices, acquieuitq;. plenum est* δίκῃ ἐρῆκεν ὀδὲ τοὺ δικασάς. *Lucianus,* ἡ δ' ἔφεσις ὅδε τὸν Δία ἔχω. ad Iouem prouocatio sit. *Idem,* εἰ δέ πς ἄδικον οἴοιτο ψῆφ☉ ἢ κρίσιν, ἐξεῖναι ἐρένᾳ ἐπ' ἐμὲ δικάζεσθαι. ad me litem permittat deferendam.

Pag. 893. 10. εἰπεῖν· ἄνδρες οἱ συμ.] Ms. magis concisè, εἰπεῖν αὐτόμοι κατ' αὐτὸ δίκῃ, ἤδη ἐζόλοντο αὐτὸν εἰς ὕδωρ. vbi fortè inter δίκῃ & ἤδη, interponendum τετέχι, vt illud quod sequitur, sit præcedentis expositio.

l. 25. *Puto legendum* πῶς αὐτὸς συλλογίζεται, *vel* αὐτοῖς. ¶ Puto rectum esse αὐτός.

l. 41. εἰς τὰ Ιεροσόλυμα] Nullus video, quorsum hîc de abductione ad Hierosolyma ageretur. Legendum puto εἰς τὴν Ῥώμην. Nam Iudæorum insidiæ & appellatio Pauli ad Cæsarem hoc effecerunt, vt & verbi diuini prædicatio augeretur, & Paulus saluus Romam (non Hierosolyma) perueniret. Et(quod statim sequitur) hac causa Romam venisse celebriorem Paulum fecit, quàm si occultò, sponteque venisset: resq; hæc Iudæos Romæ tum versantes magis conuocauit. Deinde quod sequitur, ἐν Ιερουσολύμοις αὐτῷ Ιεροσολύμοις, glossema omnino est errantis scioli, qui ad illa verba, εἶτα πάλιν χρόν☉ γίνεται, illa expositionis causâ falsò notârat. Nam quod dicitur, εἶτα πάλιν χρόν☉ γίνε), apertè spectat ad illud in contextu v. 13. ἡμερῶν ἡ διαγενομένων τινῶν. Nam hinc infert Chrysostomus, insidias in Paulum Deo non fortunante, nullâ temporis diuturnitate corroborari. quin etiam inferius, ante ὄεχ πάλιν, exprimendam puto illam textûs particulam, v. 13. legendumq;, ἡμερῶν ἡ διαγενομένων τινῶν. ὄεχ πάλιν -- Sic enim omnia, vti puto, fient magis perspicua.

l. 44. Fortè αὐτοῖς ἰχύει.

Pag. 894. 1. ἡ ὥσ expungenda puto.

Pag. 895. 25. ἀπεδυσπότητον] Leg. cum interrogatione.

Pag. 896. 9. τί ἡ ἐν τῇ ψυχῇ ὁ Θυμὸς, ἢ ἐπιθυμία, κ τὰ ἄλλα πάντα, ἐὰ ἀφῇς τὸ μέζον;] *Nullam Chrysostomus huic quæstioni responsionem subjecit. Nos vice responsionis subjiciemus hoc Oraculum Aristotelis Ethicorum 4. c. 11.* τὸ γὰ καλὸν κ αὐτὸ ἀπόλλισι, κἂν ὁλόκληρον ᾖ, ἀφόρητον γίνεται.

l. 22. ἕτοιμοι γὰ αὐτῷ πρὸς καταφορὰν ἀπὸ τῆ πλούτ☉ μᾶλισα γίνονται] κατενεγκεῖν *est* καθελεῖν. *vt Hom. 36. pag. 818. 33.* τέτυς κατενέγκωμεν τοὺ ἐχθρούς. *Inde est hæc* καταφορὰ, *ad quam suis opibus diuites exposîti sunt Diabolo.*

Hom. 52.

l. 35. ὅρα οὖ συλλέγεται ἀκροατήριον τῷ Παύλῳ] *Festus ergo produxit Apostolum, quem animi causa cum Agrippa rege, tanquam festivum aliquod acroama perorantem audirent. Acroamata sunt, quos* πρὸς ψυχαγωγίαν *audiebant, vt ῥήτορας ἐπιδεικνυμένους, poetas recitantes, symphoniacos in conuiuijs. Cic. pro Archia:* Themistoclem illum, summum Athenis virum dixisse aiunt, cùm ex eo quæreretur, quod acroama, aut cuius vocem libentissimè audiret, Eius, inquit, à quo sua virtus optimè prædicaretur. *Item pro Sestio de P. Clodio:* Ipse ille maximè ludius, non solùm spectator, sed actor & acroama. *de personis enim hoc nomen dicitur. Nec non Æschines & Demosthenes in illis* αὐτοπάλοις λόγοις *pro & contra Ctesiphontem,* ἀκροάματα τῆς Ελλάδ☉ γράπται. *Magna enim frequentia mortalium undiq; consluentium, & totius Græciæ concursu iudicium illud, teste Cicerone, celebratum est, cùm ad famam tantæ causæ tantorumq; ingeniorum omnes vbiq; excitarentur.*

Pag. 897. 16. περὶ τῆ ἀκοῦσται] Ferri potest, vt puto, constructio. Si non placet, expungi poterit περὶ sine detrimento.

l. 36. ἴσως πῶς τὸ ὑφορμεῖν διεφθάρκει] *Rhetores dicuntur* διεφθάρκειν τὸ λυποῦν, *quum quod illis molestum est, & opponi potest, per occupationem sanant: quod nunc dicitur* τὸ ὑφορμεῖν, *eò quod latet in abscondito, repentè exoriens. Itaq; hoc idem dicunt* λύειν αἰχμὴν ἁλόντα αὐτὸν θεῖν. *translatum à prædonibus, qui in stationibus suis, quas Strabo vocat* ὑφορμοὺς, *insidiantur nauigantibus. & quod Poeta ait,* latet anguis in herba, *est* ὑφορμεῖ. *Vnde illud Gen.* 2. αὐτὸς σου τηρήσει κεφαλήν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. τηρεῖν *est* ὑφορμεῖν, δολεύειν. *Budæus:* ὑφορμεῖν *dicitur ἡ λῃστικὴ ναῦς. Synesius:* καὶ ὑφώρμει δέος οὐκ ἔλαττον, εἰ καὶ διαφοίμεθα ἐκ τοῦ κλύδωνος, ὅτων ἔχοντας πλάζειν τὴν γῆν, *suspectum nobis erat periculum non minus. Ser* 55. διὰ τῆς ἐπαγωγῆς διορθοῦται τὸ ὑφορμεῖν. *Hoc vocant* λύσιν αἰτιῶνται.

Pag. 899. 10. Post ἀγέγετο pone comma, & posterior perentheseos nota ponatur post ἀποκλείσειν.

l. 11. *Legendum,* ὡσπερεὶ ἔπαθε τί, φησι.

Pag. 900. 8. *Lege,* ἃ δεῖ ἅπαξ μὲ, ἅπαξ δ' ἄ. *vt pag.* 899. *v.* 36. ἔχ οἱ μὲ, οἱ δ' ἄ. *Non opus est enim repeti præpositionem.*

Pag. 901. 3. καὶ διὰ τοὺ φαπώτας ὅτως εἶπεν] *Fortassis inter quos vinctus stabat, vt de Petro dictum est cap.* 12. *v.* 6. ὧ ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο φαπωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσι δυσί. *De quo vinculi genere ex Lipsio satis diximus.*

l. 12. οὐκ ἐνόησεν ὁ Παῦλος, τί ἐστιν ἐν ὀλίγῳ, ἀλλ' ἐνόμισεν ὅπ ἐξ ὀλίγου. ὅτως ἰδιώτης ὧ] *At ego non existimo Paulum tam imperitum fuisse, vt hoc nesciret: aut si fuit, non magna erat inscitia. Ille enim sermo, quo Rex vtitur, ambiguus est.* τὸ γὰρ ἐν ὀλίγῳ *significare potest, vel* τὸ ἧττον μικρὸν, *vt Noster exponit pag.* 899. *v.* 28. *vel* τὸ ἐξ ὀλίγου, *quorum hoc, aliqua ex parte, vel paruo tenus declarat: illud paulo minus, vt Psal.* 93. ἧττον βραχὺ παρῴκησε τοὺ ψυχή μου. *Et Prouerbiorum* 5. παρὰ ὀλίγον ἐγλυθόμην ἐν παντὶ κακῷ ἐν μέσῳ ἐκκλησίας καὶ συναγωγῆς.

l. 13. ἃ βέλομαι] Puto ὃ delendum.

l. 25. τοιοῦτον ἡ ψυχὴ πέπονθε τοῦ ἐρανίου ἔρωτος] *De Phædro Platonis & Symposio: vbi distinguit* ἀπὸ τοῦ παιδικοῦ τὸ ἐράσιον ἔρωτος.

l. 27. καὶ τοῦτο]

l. 28. τὰ ὀπτήματα *sunt apud Demosthenem multa. Forsan legendum,* τὰ ὄπτιμα, *vt sit idem quod* τὰ ἄπτημα *v.* 27. *vt* ἐπιχώριος, ἐγχώριος.

l. 36. *Fortè* ὅσον χρυσὸς πυρούμενος καὶ καθαρὸς αὖ ἀπόσοι κηλίδος, *vt v.* 35. *nam* ἀποχάδειν *est abstinere, non distare.*

Pag. 902. 2. Lege per interrogationem, πίσις ἔχεις ὀρθαλμούς;

l. 6. ματίωσει] Translatio fortassis audacior. ex intenta nonnullarum rerum contemplatione, aliarum sensum habemus sæpe nullum. *elati sumus ab--id est remoti sumus.*

l. 18. *Lego,* πρεῖττον μὴν ὑδεὶς ἄνθρωπον πτοείδω. δ' πρεῖττον ἢ τὸ καὶ πτουμένους ἡμᾶς δεῖ μὴ μέγα νομίζεδαι. *Sunt enim, qui volunt esse alijs formidini, pulchrumq; id putant. Hoc antecedentibus congruit.*

l. 44. *Ex his quæ sequuntur, videtur legendum,* τὸν τάραχον γάρ ὅτι, ψυχὴ, οἰκία, πόλις, οἰκουμένη.

Pag. 903. 1. *Legendum,* καλῶς αὐτὴν οἰκονομήσειν. *sic v.* 3. πῶς τοὺ ἄλλους οἰκονομήσει.

l. 5. ὅτος καὶ οἰκίαν δωμήτατο, ὁ ἢ οἰκίαν, καὶ πόλιν, ὁ ἢ πόλιν, καὶ οἰκουμένην] *Hoc Platonis est in Politico: quod Aristoteles redarguit,* 1. *Polit. c.* 1. ὅσοι μὲν οἴονται πολιτικὸν, καὶ βασιλικὸν, καὶ οἰκονομικὸν, καὶ δεσποτικὸν εἶναι τὸν αὐτὸν, ἃ καλῶς λέγουσι. πλήθει γὰρ καὶ ὀλιγότητι νομίζουσι διαφέρειν, ἀλλ' ὐκ εἴδει. *Sed Plato ratione vtitur eadem, qua Chrysostomus.*

l. 10. ὁ μυείας ἔχων τυραννίδας ἐν τῇ ψυχῇ ἅμα παδῶν] *Et hoc Platonicum est* 7. *de Repub.* τυραννικὸν γὰρ ἓν ψυχῇ, *in qua perturbationes imperant,* βασιλικὸν, *quæ rationi obedientes habet affectus.* ὁ νόμος γὰρ, φησι, καὶ λόγος βασιλεύς. *Denique oportere omnes, qui vel familiam vult regere, vel ciuitatem,* πρότερον τὸν ψυχὸν τὸν ἑαυτοῦ ῥυθμίζειν. *In Legibus autem pereleganter* τὰ παιδία, τὸν ὄχλον τῆς ψυχῆς *vocat, quia sæpe, vt populus, tumultuantur, & tranquillum animi statum perturbant.*

Hom. 53.

Pag. 904. 7. ὐκ ἐκοινώνησε τῆς δόξης] Pro τῆς δόξης fortassis legendum τῆς κακίας.

l. 21. αὐτὸν ἀπὸ πολλῆς κακ-] Nescio annon melius, αὐτὸν τῆς κακώσεως δεῖ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Pag. 907. 10. καὶ πόθεν ὄλον ὅπ] Locus hic in alijs Codd. aliàs concipitur. Διακόσιαι ἐκδημήκοντα ἐξ ψυχαὶ ἦσαν οἱ ἅπαντες. ὁ μικρὸν καὶ τοῦτο, ἵνα ὁπῆς δοκῶ. ἄκμων ὁ πῶς γέγονεν, ἀλλ' ὐκ ἐν αὐτοῖς φέρεται ῥᾳδῆς, ἅτε δεῖ τῆς ψυχῶν ὄντος τοῦ λόγου. εἰκὸς ἦν αὐτοὺ ἐρωτᾶν τὸν αἴτιον δι' ὃν πλέυσι, καὶ μαδεῖν πάντα. ὐχ ἁπλῶς ὐδὲ ὁ παῦλος τὸ πλῦ, ὐδὲ τὸ ὑπισφδᾶς, ἀλλα παρέρχε τοῦ Παύλου τῆς διδασκαλίας χάριν. μὴ δωκάμενοι ἢ αὐτοδιδάκτειν τοῦ αὐθέμου, ἐρώτων τὸ ἁπλῶς. ἀλλ' ἐδόμην ἀνῶδεν τὸ εἰρημένον. καί φησιν ὁ Παῦλος, θεωρῶ --

l. 24. *Mss.* αὐδὲ δέτε ἢ ὄντος χειμῶνος πρὸς παραχείμασίαν καὶ ὁ τόπος ταῦτα παραινεῖ αὐδ' ἕτερος ὤν· καὶ οἱ πλόους ἀπὸ σχασμοῦ μᾶλλον ἐφαίνοντο λέγοντες. οὗτα χαλεπὸς ὁ χειμὼν, πολὺ τὸ σκότος. Καὶ ἵνα μὴ ὑπολάβωσι, καὶ τὸ πλοῖον διαμένει, καὶ ὁ σῖτος ῥίπτεται, καὶ πάντα, ἵνα μὴ ἔχωσι μᾶ ταῦτα αὐαιρωτεῖν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸ πλοῖον διαμένει, καὶ ἐπιφέρουσι αὐτῇ αἱ ψυχαί. ὁ μικρὸν ἢ πρὸς τὸν ἀκρόασιν --

Pag. 908. 5. *Legendum,* ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς ἁδημίας ἔσω ἐξ ὑμῶν.

l. 13. τῇ βελήματος κωλυθέντες] *Nominativus absolutus. Respicit autem ad illud* ἐκώλυσε τὸ βελήματος, *versu* 43. *capitis vigesimi octavi.* H.

Hom. 54.

Pag. 911. 31. καὶ μὴ προσπέσαι αὐτοῖς τὰ λεχθέντα] *Scribi debuit* προσπῆναι. *Lucretius de corpusculis,*

Quapropter

Quapropter simul inter se retrahuntur, & extrà
Officiuntur, vti cogantur tardiùs ire.

ὑ. τοῖς ἔξωθεν προσέχωμεν, ἵνα μὴ ἐξ ἀνάγκης βραδύτερον πορεύωμεν.

l. 36. αὐτοὶ μὲν γὰρ οὐκ ἀφιᾶσι σχολῆς ἀπολαύειν τὰ ὑπὸ τῆ σκηνῆ] *Aristotelem ainisse* [ainisse] *: eius enim hec opinio fuit, vt ex* 10. *Metaphysicorum patet.*

Pag. 912. 6. *Vel dele* τὸ *ante* ξενίσαι, *vel pone anet* διακοσίας *lin. precedente.*

l. 23. *Legendum*, ὅπου ὑποδεδύντες τὸν κίνδυνον ἐξῆλθον.

l. 23. ὅπου ὑποδεδύντες τὸν κινδ-- πεφώκασι]

Hom. 55.

Pag. 915. 30. πλὴν ἄλλοι τοῦτο πεποιήκασι] *De catena Pauli vide que annotauimus ad Epheſios.*

Pag. 916. 8. *Leg.* καὶ εἰπὲ ἀκοῆ ἀκ.

Pag. 917. 19. τοῦτο *fortaſſe rectum eſt, ſine commate, ſed euidentius eſſet*, οἱ δ', *videlicet Iudæi Romæ conſtituti.*

l. 22. *Lege*, ὅμως καὶ πεπαύεται πάντα χρόνῳ.

l. 28. ἃ καὶ οὐχ ὑπεῖζον Θ-] *Ms.* τί ἦν ἐκεῖνο; ὥσπερ πλὴν πεφροντίκαν ὅπως δυσωπήσω τὸν λαὸν τοῦτον τὸν ἀπιστοῦντα, φησὶ. οὐχ ὑπεῖζοντος ταῦτα ἰῶ, α. τ. ὅ. α. αὐτί, φησι, καὶ ἀκούσονται.

l. 42. ἀλλὰ τῷ Θεοῦ] Ms. ἀλλὰ ταῖς ἐλπίσιν αὐτὸς ἔπρεσεν, οὐκ ἔχων ἀποδεῖξαι ἀπὸ τῶν καθ' ἑαυτόν. τὰ δὲ μὴ πλὴν διαπίαν τί λέγομεν; εἰς Σπανίαν ἐλθεῖν ἐπιζήμια, καὶ ἐλπίζω, φησὶ, διαπεφώνηκε, θαάσαντας ὑμᾶς.

l. 44. τοῦτο καὶ οἱ ἔξω πιθοῦσι] *Thucydides in primis, qui cùm bellum ſcriberet Peloponneſiacum, & vitam vltra finem illius belli produxiſſet, conſultò tamen, vt putant, illam hiſtoriam inchoatam reliquit, quam deinceps exſequutus eſt Xenophon.*

Pag. 919. 5. εἶδ Θ- σωμάτων] Hîc mihi aqua hæret. Atque ſic ſcriptum vitioſiſſimum, vt potuimus, integritati ſuæ reſtituimus. Ferunt à Diis immiſſam terris Aten, vt mortalibus incommoda inferret: immiſſas ſimul tres Beneficas, quæ longo interuallo illata damna reſarcirent. Nos in hoc ſcripto Aten ferè ſumus imitati: errata enim, licèt non fecimus, indicauimus tamen multa: atq; indicauimus tantùm. Erit verò Lectorum, Beneficas imitari, &, ſi quid ampliùs aut ingenio poſſunt, aut codicibus, malè ſanis & luxatis remedia adhibere. Hal.

l. 8. Poſt λέξαιτο expunge colon.

NOTÆ IN TOMVM QVINTVM.

ABsolutis iam integris S. Iohannis Chrysostomi in S. Scripturam commentarijs, reliquum est vt ad opuscula ipsius accedamus. Inter quæ cùm multa ferantur in bibliothecis passim spuria, primo nobis id loco faciendum videbatur, vt catalogum quendam manuscriptum ex Augustana bibliotheca numero 8. ad me ab eruditissimo, amicissimoq; D. D. Hœschelio missum, qui se τῶν γνησίων, καὶ τῶν μὴ τοιούτων iudicem fert, lectoribus repræsentarem. Cui tamen catalogo eatenus assentior, vt putem omnia esse germana, quæ ipse recenseat, non tamen vt ea sola, quod in operis progressu patebit. Porrò catalogi huius auctori, quisquis ille fuerit (qui certè vir doctus fuit & acutus, vt qui ex omnibus optima ferè & lectissima quæq; sine controuersia decerpserit) ea fuit mens, is animus, non vt de integris commentarijs, non vt de tractatibus πολυστίχοις sententiam ferret, quales sunt, de sacerdotio, contrà Iudæos, περὶ ἀνακλήτου, Andriantes, &c. (quæ cùm sint γνησιώτατα, ab eo tamen non commemorantur) sed de tractatibus ferè & Homilijs singularibus, vt ex ipso, quem hic subijcimus, catalogo liquebit.

ΟΙ ΑΛΗΘΩΣ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΓΝΗΣΙΟΙ ΛΟΓΟΙ· ⓐ Ὃ ΤΙΝΩΝ ἘΞΩΘΕΙ, ΨΕΥΔΕΙΣ.

α'. Εἰς μάρτυρας. Ὅτι καλὸν, Αἱ τῶν μαρτύρων ἑορταί. tom. 5. p. 618

β'. Εἰς μάρτυρας, καὶ περὶ ἐλέους. Χρὴς μαρτύρων ἡμέρᾳ ἀλ- Desideratur.

γ'. Εἰς Ὃ, Ὀφελον ἀνέχεσθε. Ἀπαντᾷς μοι φιλῶ σου ἀγάπας. 5. 391

δ'. Εἰς τὸν διὰ τῆς σχοίνης χαλασθέντα. Ἐπαλυτ. Περιτυχόντες περιῶμεν ὦ παραλυτ. Desideratur.

ε'. Εἰς Ὃ δεῖν καὶ ἐν τῇ πεντηκοστῇ νηστείας μεμνῆσθαι. Ἐπειδὴ ξένον πνά. 5. 50

ϛ'. Εἰς τὴν πίστιν τῆς Ἄννης, καὶ ὅτι δεῖ εὔχεσθαι. Οὐδὲν ἄρα εὐχῆς ἴσον, ἀγαπητοί. 5. 59

ζ'. Περὶ Ἄννης, καὶ τοῦ μὴ ἀμελεῖν τῶν παίδων. Εἰ μὴ δοκῶ περισκορής τις εἶ). 5. 66

η'. Πρὸς τοὺς ἀπολιμπανομένους, καὶ εἰς ὃ δεῖν ἀεὶ εὔχεσθαι. Οὐκ οἶδα. 5. 72

θ'. Πρὸς τοὺς ἑορτῇ σπουδαιοτέρους, καὶ εἰς τὸν Ἄννου. Μάτην ὡς ἔοικε. 8. 8

ι'. Εἰς τὸ παραβολὴν τοῦ τὰ μύρια ὀφείλοντος πάλαντα. Ὡς ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας. 5. 196

ια'. Εἰς τὰ κατὰ Δαβὶδ καὶ Σαοὺλ, καὶ περὶ ἀνεξικακίας. Ὅταν σάλπιγξ τις καὶ σκληρά. 8. 10

ιβ'. Ὅτι μέγα ἀγαθὸν ἄσκησις, καὶ εἰς τὰ πρότερον ἐξαμαρτήματα. Ὑμεῖς μὲν καὶ περιῶμεν. 5. 83

ιγ'. Ὅτι ὑπόσοφοι ὃ εἰς θέατρον ἀναβαίνων. Πολλοὺς οἶμαι τῶν περιόντων. 5. 89

ιδ'. Εἰς Ὃ, Οὐ μόνον ὅ, ἀλλὰ καὶ χαυνούμεθα. Ἐπίσκοπον μὴ γένοιτο. 5. 292

ιε'. Ὅτι πρεσβύτερος περιεχάρη. Ἀεὶ ἀληθῆ

ἀληθῆ τὰ σύμβολα; 6.443

ις'. Εἰς ὃ, Ἀπασάσθω Ἀχιλλεὺς καὶ Πείσιστρατος. Πολλὰς ὑμῖν οἶμαι θαυμάζειν. 5.314

ιζ'. Εἰς ὃ αὖθ' ῥητόν. Ἀεὶ ἐπαγθύνθητι μηδὲν εἰ). 5.321

ιη'. Εἰς ὃ, Ἐχοντες δὲ αὐτὸ πνεῦμα. Οἱ σοφώτατοι τῶν ἰατρῶν. 5.368

ιθ'. Εἰς ὃ αὖθ', καὶ πρὸς Μαιναίους. Ἀποστολικῆς ὑμῖν δεήσεως. 5.375

κ'. Εἰς ὃ αὐτό, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης. Τῇ πρεσβείᾳ σου ἀξίᾳ. 5.381

κα'. Πρὸς τοὺς Εἰς τὰς ἱπποδρομίας καὶ τὰ (*ἴσ. λείπει θέατρα*) εἰσελθόντας. Βλάπτομαι (ἄλλ. βλάπτομαι) τῆς συνήθους ἄνεσιν διδασκαλίας. 5.175

κβ'. Μετὰ τὰς καλάνδας, καὶ κατὰ μεθυόντων, καὶ Εἰς τὸν Λάζαρον. Τὸν χθὲς ἡμέραν ἑορτὴν ὄσαν δραχολικόν. 5.220

κγ'. Εἰς τὸν Λάζαρον, καὶ περὶ κρίσεως καὶ ἐλεημοσύνης. Ἐθαύμασα τὸν ἀγάπτιον ὑμῶν. 5.234

κδ'. Εἰς τὸν Λάζ. ☩ Εἰς τὸ, Ἀπέλαβες. Οὐ τὰ τυχόντα ἡμᾶς. 5.242

κε'. Εἰς τὸν Λάζ. καὶ περὶ κρίσεως, καὶ Εἰς τὸν Ἰωσήφ. Τῆς τοῦ Λαζάρου παῤῥησίας. 5.253

κς'. Εἰς ὃ, Περὶ τῶν κεκοιμημένων. Ἡμέρας τέσσαρας ἀναλώσαι θέλω. 5.418

κζ'. Εἰς ὃ, Χάρις κατηγορέσθω, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης. Εἰς χεῖρα ἡ τοῦ πτύσματος ἀκολούθησις. 5.425

κη'. Πρὸς τοὺς ζητοῦντας, Διὰ τί τὸν ἐκ μέσου γέγονεν ὁ Διάβολος. Ὁ μὲν Ἰσαὰκ ὑπεθυμίασας. 6.690

κθ'. Ὅτι οὐκ ῥᾳθυμίας ἡ κακία, ἀλλὰ πονηρᾶς ἕξεως. Ἡμεῖς μὲν περὶ τὰ χθὲς ἡμάρτομεν. 6.844

λ'. Ἔπαινος τῶν ἀπομνησάντων, καὶ περὶ διαταξίας. Πολλὴν ὁρῶ τὴν σπουδήν. 5.127

λα'. Εἰς ὃ, Καὶ ἐλθόντο τὸν οἰκίαν ἀπῆλθαν. Χαίρω σπουδὴν ἐχούσας ὑμᾶς ὁρῶν. 5.134

λβ'. Εἰς ὃ περὶ τῶν παῤῥησιαζομένων, καὶ περὶ ἀπροσωπολήπτου. Εὐλογητὸς ὁ Θεός. 5.138

λγ'. Εἰς ὃ, Εἶδον τὸν Κύριον καθήμενον, καὶ ὅτι δικαίως ὠργίσθη ὁ Ὀζίας. Φέρε σήμερον τὴν τοῦ Ὀζίου. 5.151

λδ'. Εἰς τὰ σεραφίμ. Μόλις ποτὲ τὸ τοῦ Ὀζίου. 5.155

λε'. Εἰς τὸ, Ὅτι ἦλθε Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν. Μίαν ὑμῶν ἀπαλείφθην. 5. 398

λς'. Εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἱερεμίου, Κύριε, μὴ τοῦ αἰῶνος ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. Τῆς ὀλιγοψυχίας ταύτης τῆς. 5.168

λζ'. Ὅτι "Σατρηίων καὶ Αὐρηίων ὀξυτέρα ἐθήκε. Πολλὴν ἐσίγησα χρόνον. Latinè 7.936

Ἴσ. Σατυρίνος καὶ Αὐρηλιανός

λη'. Τὰς καλάνδας, μὴ πρεσβυτέρους τοῦ ὀπισθόπου. Καθάπερ χρεὼν τὸν κορυφαῖον. 5.355

λθ'. Εἰς τὸν σταυρόν, λεχθεὶς ἐν τῷ κοιμητηρίῳ. Πολλάκις ἐζήτησα. 5.563

μ'. Ἀπόδειξις τοῦ χρησίμως τὰς προφητείας ἀσαφεῖς εἶναι). Προφητικὴν ἡμῖν σήμερον. 6.649

μα'. Εἰς τὴν ἀσάφειαν τῶν παλαιῶν, καὶ περὶ τοῦ μὴ κακηγορεῖν. Χαίρει μὲν βουκόλος. 6.658

μβ'. Πρὸς τοὺς λέγοντας, Ὅτι δαίμονες τὰ θεῖα προφήτια διδιχοῦσιν. Ἐγὼ μὲν ἤλπιζον. 6.680

μγ'. Περὶ τοῦ μὴ δημοσιεύειν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἀδελφῶν. Μακαρίζω τὴν πρᾶξιν. 6.695

μδ'. Περὶ οὗ μὴ ἀπογινώσκειν ἑαυτούς. Πολλὰς ὑμῖν ἔχω χάριτας. 8.75

με'. Ὅτι ἐπακούσεται ὁ θεὸς χαρᾶς δημιουργεῖν. Ἱκανῶς ὑμῶν οἶμαι. 8.93

μς'. Περὶ διαστάσεως, καὶ εἰς ὃ, Οἶδα μὲν ὅτι, ἐὰν ἡ ὀπτάσια. Περὶ δαιμόνων ὑμῖν ἔμπροσθεν. 6.703

μζ'. Περὶ ἐλεημοσύνης. Πρεσβεύω πατρί. 6.816

μη'. Πρὸς τοὺς καταλυπουμένους τὴν σύναξιν, καὶ

καὶ τοῦ νεοφύτους. Τί τοῦτο; ὅσον τροίασιν ἡμῖν. 6.722

μθ'. Εἰς τὸν ὑπαγαφὴν τῶν τεσσάρων. Διὰ χρόνον τοὺς τὸν μητέρα ὑμῶν. 5.274

ν'. Οτι χρήσιμος ἡ τῶν γραφῶν ἀνάγνωσις. Οτὰν μὴ εἰς τὸ πλωχεῖον. 8.111

να'. Οτι οὐκ ἀκίνδυνον ὃ σιγᾷν. Τὸ μὴ πλέοντος χρέος. Desideratur.

νβ'. Εἰς ὃ, Σαῦλος ὁ ἐπ' ἐμπνέων. Αρα ταῦτα φορητά; 8.60

νγ'. Πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας ὑπὸ τὴν μάχης τῶν τεθνηκότων. Τί ποτε ἄρα χρὴ ἡμᾶς ποιῆσαι; Desideratur.

νδ'. Οτι βυγαμικοὶ εἰσὶ χρὴ, καὶ μὴ τί ὁ Αβραάμ. Εἰ μὴ ἐν δυνατὸν ἡμῖν εἰδέναι. 5.31

νε'. Επιτίμησις τῶν ἀπολειφθέντων, καὶ εἰς τὸν Παῦλον κλπ. Οταν εἰς τὴν ὀλιγότητα ἀπίδω. 8.102

νς'. Πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας, καὶ μὴ τί βύτεως πᾶς θύσαι οὐ μετανοήσωμεν Παῦλος. Ενεκάλεσαν ἡμῖν τινες. 5.282

νζ'. Πρὸς τὸν μὴ ἀπαρτισάντας, καὶ εἰς ὃ, Εἰ μὴ πιεῖν ὁ ἐχθρός σου. Οὐδέν, ὡς ἔοικεν, ὠφέλησα. 5.304

νη'. Εἰς τοὺς Μακκαβαίους. Ως φαιδρὰ καὶ πρόχαρης. 5.635

νθ'. Εἰς Μελέτιον Αντιοχέα. Παντοῖον τῆς ἱερᾶς ταύτης. 5.537

ξ'. Εἰς Εὐσάθιον Αντιοχέα. Σοφὸς ἦν ἀνὴρ καὶ φιλόσοφος. 5.628

ξα'. Εἰς Βερνίκιαν καὶ Δόμνιναν. Οὔπω εἴκοσι ἡμέρας. 5.473

ξβ'. Εἰς Πελαγίαν μάρτυρα. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, καὶ μυριάκις. 5.482

ξγ'. Εἰς Αἰγυπτίους μάρτυρας. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, καὶ δι' Αἰγύπτου. 5.519

ξδ'. Εἰς τὸν ἅγιον Βαβύλαν. Ο Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστός. 5.442

ξε'. Εἰς τοὺς Ιουδαίους καὶ Μάξιμον. Ο μακάριος Βαβύλας. 5.533

ξς'. Πρὸς τοὺς Ιουδαίους καὶ Ελλήνας ἀπόδειξις, ὅτι Θεὸς ὁ Ιησοῦς. Επειδὴ πολλοὶ τῶν δυσθεράπευτων. 6.622

ξζ'. Πρὸς τοὺς σκανδαλιζομένους ὅτι τὰ δυσνημερήσαντα. Ιατρῶν μὲν παῖδες. 7.1

ξη'. Εξ ἀρχῆς δεῖ καὶ χρόνου ἐλθόντος, καὶ πρὸς μετανοίας. Αρα ἐμέμνησθε ἡμῶν. 6.763

ξθ'. Εἰς τὸν μάρτυρα Βαρλαάμ. Σωσικάλεσεν ἡμᾶς. 5.493

ο'. Εἰς τὸν μάρτυρα Ρωμανόν. Πάλιν μάρτυρα μνήμη. 5.488

οα'. Εἰς τὸν μάρτυρα Λουκιανόν. Οπερ χθὲς ἐδεδοίκειν. 5.529

οβ'. Εἰς τὸν ἱερομάρτυρα Ιγνάτιον. Οἱ πολυτελεῖς καὶ φιλότιμοι. 5.498

ογ'. Εἰς τὸν μάρτυρα Ιουλιανόν. Εἰ καὶ τῇ γῇ τοιαῦται. 5.621

οδ'. Οτι τὸν ἑαυτὸν οὐκ ἀδικεῖται οὐδείς. Οἶδα μὲν ὅτι τοῖς παχυτέροις. 7.36

οε'. Πρὸς Δημήτριον περὶ κατανύξεως. Εγώ σε ὁρῶ, ὦ μακ. 6.138

ος'. Πρὸς τὸν Σπιλέχιον περὶ κατανύξεως. Καὶ πῶς ἐνι γένοιτο τοῦτο; 6.151

οζ'. Πρὸς τοὺς πολεμοῦντας τοῖς ὅπλοις μανάζειν σε. Οτι τὸν σὲ Ιεροσολύμοις νεῶ. 6.161

οη'. Πρὸς ἀπίστους πατέρα. Ικθυάς μὲν οὖν καὶ ταῦτα. 6.170

οθ'. Πρὸς πιστὸν πατέρα. Φέρε δὴ καὶ πρὸς τὸν πιστόν. 6.184

π'. Πρὸς Θεόδωρον σκληρόνοτα. Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ. 6.60

πα'. Πρὸς τὸν αὐτὸν Θεόδωρον. Εἰ καὶ δάκρυα καὶ στεναγμοί. 6.55

πβ. Πρὸς Ολυμπιάδα λόγοι ε'.

πγ'. Πρὸς Σταγιρίτιον. Εδει μὲν ἡμᾶς, ὦ φίλτατε. 6.84

πδ'. Πρὸς τὸν αὐτὸν. Ικανά μοι ταῦτα καὶ τὰ εἰρημένα. 6.120

πε'. Πρὸς τὸν αὐτὸν. Ταῦτα μὲν ὑμῖν ὑπὲρ τῆς τῦ. 6.192

πς'. Πρὸς νεωτέραν χηρεύουσαν. Οτι μὲν χαλεπὴν ἔλαβες. 6.296

πζ'. Πρὸς τὸν αὐτὸν περὶ μοιχωδρίας. Τὰ μὲν τὰς ἀπειθείας ὁμιλίας. 6.304

πη'. Πρὸς τὰς ἐχούσας σεσυνεισάκτους. Επὶ μὲν

μὼ τ̃ πρ̃ηγόνων τ̃ῶ ἡμετέρων. 6.214

πθ'. Περὶ τ̃ῦ μὴ ζ̃ᾶ χθονικὰς στεφανοις̃ῆν δώδρασιν. Οἴμοι, οἴμοι ψυχή. 6.230

ζ'. Περὶ πρ̃ηθείας. Τ̀ο τ̃ῆς πρ̃ηθείας καλὸν. 6.244

ζα'. Εἰς τὸν μακάριον Φιλογόνιον, πρ̃ὸ ἑ. ἡμερῶν τ̃ῆς Χριστ̃οῦ γεννήσεως. Ἐγὼ μὼ χ̀ σήμερον. 5.505

ζβ'. Εἰς τ̀ὴν Χριστ̃οῦ γέννησιν. Ἀ πάλαι μ̃ὲν πατέρες. 5.511

ζγ'. Εἰς τ̃ὸ, Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ὅτι οἱ πατέρες. Οἱ ναῦται τ̃ᾶ τ̃ο μάλιστα. 5.343

ζδ'. Εἰς τ̀α φῶτα. Πάντες ὑμεῖς. 5.523

ζε. Εἰς τ̀ὴν Ἐ̃ισοδον τ̃ῶν ἁγίων πατέρων. Φαιδρὰ σήμερον ἡμῖν. 6.824

ζ̀ς'. Τ̃ῇ μεγάλῃ ε'. Ὀλίγα δ̀ὰ ἀγκη. 5.547

ζζ'. Τ̃ῇ μεγάλῃ πρ̃οσκυν̃ῇ. Σήμερον ὁ Κύριος ἡμ̃ῶν. 5.565

ζη'. Εἰς τ̃ὸ πάσχα. Ἀπεθέμεθα τ̃ῆς νηστείας. 5.581

ζθ'. Εἰς τ̃ὸ πρ̃οφητικὸν τ̀ὸν λη'. ἐτ̃ῶν. Εὐλογητ̀ὸς ὁ Θεὸς καθ̀ ἑκάστ̃ην ἡμέραν. 5.264

ρ'. Εἰς τ̀ὴν ἀνάληψιν. Καὶ ὅτε σαφεστ̃έραν μυείαν. 5.595

ρα'. Εἰς τ̀ὴν πεντηκοστ̀ήν. Πάλιν ἑορτ̀ή. 5.602

ρβ'. Εἰς τ̃ὸν ἁγίοις πολ̃ίτας. Ἐξ ὧ τ̀ὴν ἱερ̀ὰν πανήγυριν. 5.614

EX his itaque centum & duabus orationibus, lector, in manibus nostris sunt septem & nonaginta, hoc est, præter 2. 4. 37. 51. & 53. (nam de 82 certi quicquam statuere non possum) cæteræ omnes, suis quæque locis exhibendæ. Porro quod λόγους γνησίους à dubijs & ἀμφισβητουμένοις (de quibus neutram in partem pronuncio) & hos rursus à spurijs & apertè, vt mihi videtur, νοθευομένοις, sciat Lector, me non tantum mihi arrogare, vt solus sedeam arbiter in discernendis huius Patris scriptis. Quin potiùs hanc meam qualemcunque opinionem, non temerè tamen, vt spero vbique conceptam doctissimorum per totam Europam Theologorum iudicio censuræque libens, volens subijcio.

Hom. 1. HAnc Orationem descriptam ex Ms. Regio Lutetiæ emendauimus ex optimæ notæ Augustano. Habita est Antiochiæ, præsente, vt apparet ad finem, Episcopo Flauiano. Habent autem hæ octo orationes in principium Geneseos multa tam ῥήματα quàm νοήματα communia cum Homilijs eiusdem Patris in Genesin. Ac ne longè abeamus, pleraque quæ in hac prima oratione continentur, ijsdem ferè verbis perscripta reperiuntur in secunda Homilia in Genesin. Tertia huius tomi oratio conuenit cum nonâ in Genesin: & sic fermè in cæteris. Extat Latinè hæc oratio to. 1. col. 439. edit. Paris. 1588. reperitur autem hæc oratio gr. vnà cum quinque sequentibus, eo ordine quo nos hîc digessimus, in codice Ms. Cæsareo Numero 26.

Pag. 1. 29. κυβιστ̃ώντων] *Vsitatius, vt opinor,* κυβιστώντων.

l. 37. τ̃ῶ ὑμετέρων ἀκοῶν τ̃ῶ ἡμετ̃έρᾳ] *Huius Orationis interpres latinus, quisquis is fuit (quem vide tom. 1. col. 439. edit. 1588.) mirâ certè cùm in hoc loco, tum alibi, vsus est in vertendo libertate, quod in interpretibus paulo antiquioribus obseruatus sapius fieri.*

Pag. 2. 3. περιεργίαις] *Magis ex vsu* περιεργίας.

l. 28. δ̃ὲ μ̃ὲν τ̃ῷ ἀρχ̃ῷ] *Transitio est hoc loco aliquantulum durinscula: multo certè mollior, quæ pag. 6. l. 42. Tom. 1. legitur.*

Pag. 3. 1. ἐπέδωκαν] *Malim* ἐπέδωκα, *hoc est, vt opinor,* μικρὰν ἐπίδοσιν ἔλαβον οἱ Ἰουδαῖοι ἐν τ̃οῖς παιδαπκοῖς.

l. 10. Φιλιππησίους] μνημονικὸν ἁμάρτημα. *locus est Coloss.* 1. 16.

l. 17. παρ̀ ἑτέρου λαζ̃ῶν διδασκάλου] *Rectius* παρ̀ ἐκείνου λαζ̃ῶν *&c. hoc sensu:* qui ab illo acceperit præceptore, qui prima docuit elementa. *Sic enim in Hom. 2. in Genesin Tom. 1. p. 8. l. 21. vbi hic idem sensus, mutatâ parum verborum formulâ, legitur,* οἱ παρ̀ ἐκείνων ταῦτα πάλιν τὰ παιδία λαμβάνοντες. *Sic Halesius meus, cuius notas adscripto ad finem H. deinceps signabo, quid si legamus,* ὃ ἕτερ̃ον παρ̀ ἐκείνου λαζ̃ῶν;

Hanc orationem & tres sequentes, melioris notæ ac γνησίας omnes, damus ex Bibliotheca Augustana descriptas, & ex Cæsarea accuratè emendatas. Hom. 1.

Pag. 6. 11. ἀποδυόμεθα] *Metaphora est ab athletis sumpta, qui certaturi vestimenta deponunt.*

l. 30. ἃ τότε στενοχωρεῖα] *Fortasse legendum,* ἃ τ̃ῷ τότε στενοχωρεῖα, *vt superioribus respondeat, vel,* ἃ τότε, ἀλλὰ χρόνου στενοχ.

l. 40. ἕως αὐτ̃ὸν] *Lege,* ἕως αὖ αὐτ̃ὸν. *H.*

l. 14. περιφέρεσι] *Fort.* περιφέρει.

l. 31. κατ̀ εἰκόνα ἡμετέραν χ̀ μίαν *&c.*] *H. legit* κατ̀ εἰκόνα ἡμετέραν, μίαν εἰκόνα χ̀ μίαν τ̃ῶ ὁμοίωσιν ἀγγέλων.

Hæc oratio, quod suprà diximus, eadem ferè tam sensu, Hom. 3.

sensu quàm verbis cum 9. in Genesin.

Hom. 4. *pag.* 12. 24. Κοειν δίοις ὀπιτέλλων] σφάλμα μνημοτικόν. *repone* Εφεσίοις.

pag. 13. 20. ἐπιτρέψαι αὐτῷ τὴν ῥᾳθ.] *i.* corrigere seu animaduertere in ipsorum socordiam.

l. 41. τὸν τὰς λαμπάδας ἅπτοντα] *Verisimile est hæc dicta esse, dum ab aduituo vesperi accenderentur lucernæ.*

Hom. 5. *pag.* 17. 44. πηρόσει] *Peculiaris vsus τῆ πηρεῖν pro τείρειν, apud Septuaginta tantùm occurrens.*

Hom. 6. *pag.* 18. 44. ἢ ἀργύρεον ὀλίγον] *Fort.* ἀργυρέου ὀλίγου. *H.* Codicem excusum Lutetiæ à Morellio castigauimus ex Ms. in Bibliothèca Bauarica: extat etiam hæc oratio in Bibliotheca Cæsarea numero 26. idem argumentum tractatur Hom. 16. in Gen. & similis huic ac planè germanæ conclusionis alibi in hoc Nostro videor meminisse. γενεσίαν esse non dubito: sed vtrum ita ab ipso auctore scripta, an ex pluribus hinc inde particulis in vnum corpus ab aliquo studioso coagmentata fuerit, id verò est, quod summam difficultatem parit in discernendis huius auctoris germanis operibus.

Hom. 7. Descripta ex Regia Bibliotheca Lutetiæ, emendata ex Ms. Augustano. Non est, opinor, opus id denuò monere, quod sæpenumero antea fecimus, multa hîc esse, quæ ijsdem propè verbis reperiuntur in Homilijs in Genesin.

Pag. 23. 20. ὅπως ἡ τούτῳ τῆς αὐτῆς ἠξίωσε τιμῆς] *H. peringeniosè ita legendum censet:* εἶτα ἡ τούτω *(in duali, cuius tamen infrequens apud hunc Nostrũ vsus)* τῆς αὐ. ἠ. τ. μ. *adiectâ fortasse proximæ textus particulæ,* εἰσιλθε γάρ, φησιν, εἰς τὸν χαρὸν τῆ χωείου σου. *Sic ille. Mihi vel illis deletis sententia videtur posse constare.*

l. 33. παὺ] *H. vtcunq; putat in contextum recipiendum,* παὺ σφόδρα. *sic familiaris huic Nostro Aristophanes,* δ' νυς ἡ ὧν σοι πωδαθομαι παὺ σφόδρα. *Eadem ratione Noster oratione 9.* ἀλλὰ τάχα ἴσως εἴποι τις ἄν.

Pag. 26. 14. ἀπεπέσατο;] *Fort. vestimenta discidit: vt in luctu fit.* Vide Boisium.

Pag. 27. 43. εἰ ἡ βιαιοτέρα ἡ λύσις αὕτη] *Nec satis aptè hæc cum superioribus copulantur, nec satis idoneam Manichæorum interpretationi responsionem adhibet. Quamobrem aut intercidisse puto priorem aliquam responsionem, quod vocabulum* αὕτη *videtur subinnuere, aut corrupta est hæc sententia. H.*

Pag. 28. 10. τίδυηκα ἡ] *Expungatur illud* ἡ, *quod totam corrumpit sententiam.*

l. 20. ἡ τοὺ *** ἀκηκοότας] *Lege deletis asteriscis,* ἡ τοὺ ὐκ ἀκηκοότας, *ex Epilogo proximè sequentis orationis, qui ad verbum idem est cum hoc. Vide pag.* 31. *l.* 4.

Hom. 8. Hanc Orationem ex Bibliotheca Cæsarea descriptam emendauimus ex Bibliotheca Regia Lutetiæ.

Pag. 30. 10. *Vel lege* τὸν νόμον λαϐ. *vel* τὸ δικαίωμα.

Pag. 31. 3. ἀλλ' ἐπειδὴ] *Epilogus idem verbatim cum proximè præcedentis orationis epilogo.*

Hom. 9. Hanc Orationem γενεσίαν omninò, & à Catalogo agnitam Augustano, excusam ante annos 80. Basileæ, castigauimus ex cod. Ms. in Bibliotheca Bauarica.

Pag. 32. 15. διαμὴ πύεσθαι] *Alij* διαμὴ πυρῆσθαι *in futuro. Rom. editio,* διαμὴ πύρωσθαι.

Pag. 33. 23. ἐυπρέπειαν] *Interpres,* vtilitatem: *recte ad sensum, sed verbum aliud sonat.*

Pag. 34. 32. τί ὁ Πέτρος] *H. legendum putat,* τί ὁ θεὸ τότε Σίμων, Πέτρος ἐκλήθη.

Pag. 35. 16. τῆς ἐν νόμῳ] *H. legit* τῆς ἐν νόμῳ.

Pag. 37. 34. ὅτι ἀσεϐεῖς ὄντες] *H. legendum censet,* ἐι καὶ ἀσεϐεῖς ὄντες.

Pag. 38. 36. εἰπόντες] *Huic loco non quadrat: rectiùs,* εἰπεῖν παρακληθέντες. *Interpres vertit per secundam personam,* retinete, dicite, *ad sensum certè melius, sed prohibet illud quod mox sequitur in prima persona,* καταλύσωμεν: *nisi dicas (quod mihi quidem verisimile sit) à Iohanne nostro hoc loco neglectam nimis Grammaticæ rationem.*

Hom. 10. Orationis huius præfationem Chrysostomi esse res ipsa dicit. Est enim sumpta tota ad verbum ex oratione tertia in Dauidem et Saul, quam vide p. 89. ipsa verò oratio Chrys. non est, quamuis per omneis penè Bibl. sub eius nomine descripta reperiatur. Nec enim stylus tumidũ quiddam & inflatum sonans, nec inuentionis ratio frigida satis & inepta Chrys. omnino refert. longissimus in periochis, audacis. in metaphoris (quæ debẽt esse verecundæ) est, quisquis eam habuit: & humano capiti ceruicem planè equinam iunxit, quicunq; proœmium hoc operi suo præposuit. Itaq; poterat rectiùs inter ἀμφιϐολόλογα reijci, aut etiam ad νοσϐόθρα detrudi. Hîc enim per errorem locum inter γενεσίας occupauit. Eam verò, qualis qualis est, ex Bibl. Collegij Noui Oxonij descriptam emendauimus, ex Ms. membranaceo in Bibliotheca Palatina. Adiectæ sunt etiam castigationes post excusam editionem, ex libro Ms. Constantinop. quĩ signatur litera C.

Pag. 39. 40. ἡ ἢ ὑπὸ φδαπάντων] *Locus est in Codd. Mss. vt puto, corruptus. Erasmus, qui hoc proœmium latinè vertit,* Tum ab ijs, qui spectaculis interfuerant, tum ab illis, qui quæ viderunt in spectaculis, post alijs enarrant, *coniecturam potiùs suam, vt opinor, secutus, quàm codices nactus emendatiores. Fortasse* τὰ φδάποντα proœmia *quædam erant lasciuia & obscenitatis plena, antequam* ἀκέσματα *inducerentur: sed nescio. Doctissimo Harmavo placet* ἀσμάτων: *sed libri nostri non variant.* vide Boisium.

Pag. 39. 43. δι αὐτῆ διασῶσα τὰ χειρῶ] *Etiam isto requiro aliquid melius. Erasmus vel non legit hæc verba, vel vertere neglexit.*

Pag. 41. 10. ἡ τῆς ζωγεφοις] *In Cod. C. hîc incipit Oratio in Abraham.* *l.* 12. φδαχδίσειν] *Rectiùs C.* παραχδίσειν. *l.* 16. δέον] *Fortè* δεῖ· *quamuis* δέον *pro* δέον ὅτι *non damno. Sed* δέον *per se ferè absolutè ponitur, pro* cum oporteat. *Porro huius complexionis hæc pars aliter legitur in oratione in Dauidem & Saul. p.* 91. 37.

l. 30. ὡς καὶ σῶμα καὶ σῶμα λαμβάνοντος αὐτῷ τῆς Θεοῦ] *Cod. C.* καὶ σῶμα θεὸς σῶμα λαμβάνας τῷ Θεῷ. *l.* 41. *pro* τὸν ξίον *lege cum C.* βίον.

Pag. 42. 2. τῷ θρεσβυτάτῳ τῶν ὄντων] *Epithetum neq; satis aptum Deo, neq; quadrat huic loco.*

l. 4. *Lege cum C.* τὸν θεῖον τοῦ δοξ- γενητοῦ θεοῦ. *l.* 8. *lege cum C.* δικαίῳ & γενητῷ. *l.* 19. *C.* εὐφήμησε. *l.* 21. *Pone cum C.* ὑφ' ἓν ποῖ κατορθωμάτων. *l.* 38. *C.* τῆς & μισανθρωπίας.

l. 43. ἀφετηρίῳ] *Hoc est* janua, *vt opinor : metaphorâ sumptâ fortassis à loco, vnde equi incertamen emittuntur. Vide Suidam.*

Pag. 43. 4. *C. post* ὀπισθομίας *inserit* πέρρωθεν διὰ τ῀ χάματος. *l.* 6. τὸν ἐν μέσῳ δύο ζώων] *Hoc est Bouis & Asini. Sic enim habet Vetus* ἑρμήνευσις. *Fortassis respexit ad locum 3. Habbacuc.*

l. 14. Θεὸς] *C.* ὁσιος. *l.* 28. *C.* τὸν ὑψηλόν.

Pag. 44. 29. κλῶν] *Rectiùs C.* λαγῶν. *l.* 39. ταῦτα] *C.* τοιαῦτα.

Pag. 45. 8. γνωμόν, *C.* *l.* 12. ἀπόλυται] *C.* ἀποκαλύπτει. *Ib.* θυσίαις πολυρρύμβα] *Durum, vt alia multa.* *l.* 16. *Post* ἀνθρώπου *Codex C. addit,* Θεὸς ἐδέησε καὶ ἀνθρώπου. *l.* 26. *C.* τὸ γένημα.

Pag. 46. 4. *C.* τέκνον ἐγώ, & *paulò post,* ἀφεὶς πότε τινά. *l.* 5. ἄφες καὶ νῦν. *l.* 11. ὀφλίσοντα] ἀναύδητα, *C.* *l.* 22. τοσαῦτα] *C.* τοιαῦτα.

l. 34. ἀλῶσαι] *Lege cum C.* ἀκῦσαι.

Pag. 47. 2. *Pro* ἐξάλλετο *in marg. lege cum C.* εἰς νῦν ἐξάλλετο. *l.* 7. φόβῳ] *Lege* φόρτῳ *C.* *l.* 37. ἔπι πα &c.] *C.* ἐστι τι τις, ὡς ὁ θεοπάτωρ, νόμῳ φιλοδοξίας τὰ πάθη νικήσας. *l.* 40. *Lege cum C.* δεῖς αὐτόν. *l.* 41. *C.* νῶτον τινὰ χεῖρας πελείλε. *l.* 44. τόν῀] *C.* τῆς.

Pag. 48 4. *Lege cum C.* τῇ σφαγῇ τῆς παιδὸς τῆ δεσπότου. *l.* 13. ἐστι παιδὸς καὶ δεσπ. *l.* 34. *Lege* γόμῳ *cum C. & marg.* *l.* 42. *Post* ῥητὸς *C. addit* τίς διὰ σωτηρίας ἀπώλειαν θεσγμοθέτησε τινα;

Pag. 49. 38. καθωσιώθη τῷ ϝ δεσπότῃ θεσπάγματι] *Supra p.* 43. 29. ἢ θεὸς τὸν Θεὸν σε καθοσίωσε.

Hom. 11. Homiliam hanc, nec Græcè, quod sciam, nec Latinè adhuc vulgatam agnoscit vt γενεσίαν catalogus Augustanus numero 5. Eam nos exhibemus ex manuscripto in bibliotheca Collegij Noui Oxonij, emendatam & varijs lectionibus illustratam ex codice manuscripto ab eruditissimo Ducæo nostris librarijs liberaliter communicato ante aliquot annos Lutetiæ. Titulus est in Ducæi codice, Περὶ τ῀ Αννης λόγος α', καὶ εἰς τὴν γενέσιας καὶ θεοτόκου. Nos eũ retinuimus, quem in manuscripto Oxoniensi reperimus, haud ignari quantâ licentiâ ludunt librarij in orationum titulis. Habita est Antiochiæ, cùm in hac oratione patris. i. vt opinor, Flauiani mentionem faciat, vbi etiam reliquas in Annam dictas procliue est credere

Pag. 51. 36. διὰ τῆς μακρᾶς ἀποδημίας] *Legationem, opinor, intelligit, à Flauiano pro statuarum euersione susceptam ad Theodos. imperatoris aulam, quam* πρεσβείαν *vsitato illis temporibus nomine notat.*

Pag. 52. 32. καὶ ὅπ φθαρτὰ] *Lege,* καὶ ὅπ μὲν φθαρτά.

Pag. 54. 12. τῇ πονηρᾷ] *Videtur* πλεονάζειν, *vel aliquod aliud aptius vocabulum huic loco meo iudicio substituendum : & quod statim sequitur,* ἐλεγχόσης, *non nimium videtur hic quadrare. fortassè* ἐλεγχομένης, καὶ μὴ διαμιμνήσης.

l. 44. πολὺ ἐνόσησεν ἀποδίας χρόνον] *Ferri potest, ita tamen vt desiderem melius. quid si legamus,* πολὺ ἐνόσησεν ἀποδίαν χρόνον ? *sic enim infrà loquitur orat. 3. in Annam, pag.* 66. 36. καὶν ἀποδίαν νοσῶσι.

Pag. 57. 11. ἐφ' ἡμισείᾳ] *Vt semissem fructum reddant : sic hac eadem pagina l.* 13. ὃ γὰρ ἐφ' ἡμισείᾳ τὸν ὑὸν λαμβάνει τ῀ Θεοῦ.

Pag. 58. 1. ϝ τὸ γὰρ μάλιστα τὸ πάθος ἐκείνους ἐνοχλεῖ τοῦς ἡλικίας] *Manifestè aliquid deest. qui enim σωφρονῶν dici poterit πάθος, aut ἐκείνους ἡλικίας ἐνοχλεῖν ; hanc lacunam peringeniosè explet doctiss. Halesius ex consimili loco in oratione proximè sequente p.* 65. *l.* 26. *ad hunc modum.* σεμνότητ῀ καὶ πάσης μὲ ταχίας ἀπέχομαι τοῦ νέους μάλιστα ϝ ἀσελγείας. ϝ τὸ γὰρ &c. Hom. 12.

Hanc etiam Homiliam agnoscit catalogus Augustanus numero 6. vertit Erasmus ex codice mutilato in medio, vt postea notabimus. nos eam damus ex optimo Ms. in Collegio Nouo Oxonij, castigatam ex alio Ms. Gabrielis archiepiscopi Philadelphiæ, qui Venetijs iam viuit, eamq; nobis liberalissimo animo communicauit, quamuis fine truncatam.

Pag. 59. 1. πίστεως] *Repone ex margine,* ἴσμεν ὅτι).

l. 30. ὅπ ἡνέῳξε ἐγένετο] *Halesius legendum censet,* ὅπ σπέρμα ἦν ἐγένετο, *sc. mater.*

Pag. 62. 27. τὸν Σαοὺλ οὗτος διπλοῦ τυγχάνει λαοῦ.] *H. ex historia, & vestigijs veteris Ms. legit* ϝ Σαοὺλ εἷς ἀπλοῦς, τῆς διπλοΐδος ϝ πορφύρας λαοῦν.

l. 29. τὸ πολλὰ πάσαν θίνει δοκεῖ] *Ab hoc loco lacuna est in Lat. versione, vsq; ad illa verba pag.* 63. *l.* 14. καὶ γὰ ἐκεῖνον οὐκ οἶδα θαυμάζω, *quam noster Ms. explevit. l.* 32. καὶ ἀδεὲς ἕτερος πληῶ] *Atqui hoc neq; cum historia congruit, neq; cum proximè præcedentibus, Davidem ibi fuisse solum.*

Pag. 63. 13. καὶ ὅπ τὸ φίρειν] *H. delet* καὶ.

Hanc etiam orationem agnoscit catalogus Augustanus numero 7. vertit Erasmus. vide to. 1. col. 484. editionis Parisiensis 1588. Eam damus ex Ms. in bibliotheca collegij Noui Oxonij, neq; aliud nobis præterea suppetebat exemplar. Extat tamen aliud in biblioth. Vaticana, mensâ 8. codice 26. vti olim erant disposiri libri. Hom. 13.

Pag. 66. 14. αἰαπτέχειν θαυμαδάζουσιν] *Florilegus, quisquis fuit, qui ἀποσπάσματα collegit, sic legit :* αἰαπτέχειν ποιοῦσι, καὶ ἐνώπιον κυρίου τὴν ἐυχὴν ὑμῶν ἴσα θεῷ παραπεδάζουσι.

l. 28. τοσοῦτον ἢ τὰ πράγματος χάεις] *Addit Interpres Erasmus,* ne defatigemur, μὴ ἀποκάμωμεν, *aut,* μὴ ἀπαγορεύωμεν.

Pag. 67. 7. ὃδὲ τῆς ἰσοτέας μετ' ἀκριβείας ἀπάσης ;] *Vel, deleto* ὃδὲ, *legendum,* τὸ φέρεσθαι τῆς ἰσοτέας ἀπάσης, *vel retento* ὃδὲ, *post* ἀπάσης *deest* ἀκόσαι, *aut simile quippiam.* H.

Pag. 68. 35. μεταμορφώσεσι] *Hesychius,* μεταφυτεύσεσι.

Apparet

Hom. 14.

Apparet ex verbis Chrysostomi tum in hac oratione, p. 74. 26. tum in proxime sequenti, p. 79 7. aliam prius ab ipso habitam orationem in prima Cantici verba, Εστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κυρίῳ, *quæ nusquam reperio. Codex etiam Vaticanus, cuius suprà meminimus; & catalogia Augustanus non plures agnoscunt in Annam, quàm quinque, eadem plane cum nostris, & eodem ordine dispositas. Florilegus hanc quintam memorat, & nos hanc quintam memorauimus, quòd à nostro Iohanne constaret aliam ante hanc esse habitam, vt dixi, in prima verba Cantici. Porro hanc orationẽ, vt & sequentẽ, agnoscit catalogus Augustanus numero 8. & 9. huius vnicum nobis obtigit exemplar ex biblioth. collegij Noui Oxon.*

Pag. 72. 5. βύλομαι] *H.* ἐβυλόμην, *vel* ἐβυλόμην ἄν.

l. 27. τὸν κύριον τῆς ἐκκλησίας τόπον] *Intelligit procul dubio aliquem in Ecclesia locum præcipuum, qui, cùm cõmodius in eo potuisset vox concionantis excipi, solebat inprimis occupari. H.*

Pag. 73. 23. πρῦφα διωκτῶς ἀπ' ἐκείνων ῥημάτων] *Syntaxic insoleus cum genitiuo.*

l. 30. ἕτερῳ δὲ πάσης ἡμέρας ἐπρύφα] *Hæc emota videntur suis sedibus, neq; huic loco quadrare: quamuis non nesciam de pio paulò ante dici,* δὲ πάσης τῆς ἡμέρας ἕξεις πρυφάν. *H. reponit l. 33. post* τὰναντίον, *immutatâ paululum lectione, ad hunc modum:* ἐβεωδὲς τι αὐτελοῦρησον· ἕτερῳ δὲ πάσης ἡμέρας ἐπρύφα. *Sed de hac emendatione ἐπίσχω.*

Pag. 74. 1. φαινομένων] *Vel legendum,* φαινόμενον, *vel potiùs* φαινομένων φαινόμενον.

l. 10. μελετῶντας] *In ocilis* μελετᾷ *quid sit, quærendum.* Vide Boisium.

Pag. 77. 21. εὐξάσθαι διωκτῶν] ἀπὸ ῥημάτων *auctor, quisquis ille fuit, sive Theodorus Magister, sive quis alius, sententias has aliter disponit.*

l. 32. καὶ ἀπ' εἰκαίων ἀμῦρημάτων] *H. addit* συγχώρησιν ἔλαβε.

Hom. 15.

Huic Orationi in nostra editione ἀκεφάλῳ *(sic enim accepimus ex codice Ms. non admodum veteri in bibliotheca Serenissimi Bauariæ Ducis, & ita vertit Latinè Bernardus Brixianus ex Ms. itidem capite truncato, vt apparet in editione Paris. tom. 1. col. 490.) huic igitur Orationi* ἀκεφάλῳ *caput suum Tomo octauo, paginâ octauâ restituimus ex Ms. in Bibliotheca Collegij Noui Oxon. & transmisso ad nos à doctissimo Duceo apographo ex biblioth. Illustrissimi Cardinalis Perronij. Itaq; Tomum octauum, si placet, adi, priusquam ad huius orationis lectionem accedas, gratiamq; huius* τελεώσεως *tantis te auctoribus debere scito. Porro Bauaricum apographum emendatum damus ex duobus codicibus, Oxoniensi & Cardinalis, cuius librum signamus nota C.*

Pag. 78. 37. αὐορύπλοντες] *C.* ἀείοντες. *l.* 43. ἕως φαίνοντα] *C. melius,* ἕως αὖ φαίνοντα.

Pag. 79. 44. λαμβάνει] *C.* λαμβάνειν ἔωνδε.

Pag. 80. 29. πεπονημένῃ διανοίᾳ] *Ita legitur in omnibus nostris codicibus. l.* 38. ὧν ἐγκλήσει] *C.* ὧν ἀεὶ περιοίας ἐγκλῆν.

Pag. 81. 15. παύτως] *C. melius* παυτός. *l.* 43. ἐν τοῖς πονδεσι] *C.* ἐ τοῖς ποιῦσι, *sicut nos ex coniectura restitueramus.*

Pag. 82. 16. ἢ τῶτο, κἀκεῖνο] *Halesio magis placet* ἢ τύτῳ, κἀκείνῳ : *& quidem mihi, si libri addicerent. l.* 22. τὸν τελωτὴν πατα] *C.* τῷ τελωτήσαντα. *l.* 37. ἀπ' αὐ ῷ] *C. melius,* ἀπ' αὐτῆς.

Pag. 83. 1. ἀξεται] *Erratum operarum: lege* ἀξεται, *& sic C.*

Hom. 16.

Primam εἰς τὰ χαὶ Δαὶδ καὶ Σαοὺλ, *cuius initium,* Ο τῆς ἐναντίας τις ἡ ἐκκλησίας, *quam & Erasmus Latinè vertit, nobis in orbe Christiano irrepertam, descripsit Petræ Constantinopol. Samuel Sladius, quam in principio 8. Tomi pag. 10. vide. Descripta est autem hæc 2. oratio in Dauid et Saul ex manuscripto Gabrielis Archiepiscopi Philadelphiæ Venetijs, bono cum primis & emendato, quo solo nixi sumus. Versa ab Erasmo extat Tom. 1. col. 503. edit. Paris. 1588. hanc orationem & sequentem agnoscit Catalogus Augustanus, numero 12. & 13. post excusam hanc orationẽ accessit aliud apographum à Sam. Sladio d scriptum Petræ Constantinop. ex quo excerpta quædam, in his notis litera P signauimus.*

l. 13. θεὶ τὸν Δαὶδ.] θεὸς τὸν Δ. *P. l.* 17. φέρει πνὰ χλαῖναν. *P. l.* 19. ἢ ὅτι τῦτο ἔστιν ἀληθ. *&c.*] *P. breuius,* τῦτο γὰρ ὁ Παῦλος ἐνδείκνυται μᾶλλον, ἐπεὶ καὶ. *l.* 22. πεῖσαι δὲ *&c.*] *P. breuius,* φείσασθαι, δείκνυσι τῦτο ἐκείνου χαλεπώτερον ὄν. *l.* 26. *Ante* κατακρούσειν *P. ponit* ἢ, *& ante* αὐακτήσασθαι *inducit, fortasse rectè. l.* 27. διώκοντα ἢ νῦν κτήσασθαι] *Apud Florilegum & cod. P.* ἢ *deest. l.* 28. ἀπόδειξιν] *P.* ἐδομοδέπησεν. *l.* 32. περὶ γὰρ τὸν Αἰρ. *&c.*] *P.* περὶ γοῦν τὸν Αἰρὰμ ὁ Θεὸς ἔλεγεν ἔυλογ. *l.* 36. ἐλίγον ἐκ *&c.*] *Codex P.* ἐλίγον τῆς ἐυφ. ὀκ κερπο τα τ μέρ ἢ τῆς ἡδονῆς. *l.* 43. πολλοὶ ἢ ἐχθρῶν] *Quid si,* πολλοὶ πνὰ ἐχθρύς? *Interpres Erasmus neutrum videtur agnoscere. cod. P.* πολλοὶ ἢ ἐχθρῶν, *vt in editione.*

Pag. 84. 2. *Codex P. ante* ὑ *addit,* ἅτως, *rectè. Ib. P. post* κυδωῖφ *addit* τύτε, *rectè. l.* 7. *P.* ἢ τῶ διαιοῦ τινὰ τοιαύτῳ. *l.* 8. *P. delet* γὰρ. *l.* 11. δῶσι] *P.* δῶσαι. *l.* 17 ὐκ ἀρν]*p.* ὐκ ἀρν. *l.* 24. *p.* τῷ ἕνὶ, *omnino rectè. l.* 30. *p.* κατώρθωτο. *l.* 36. *p.* κατακυντήτας.

Pag. 85. 22. λέοντες ἀγρ. *&c.*] *p.* λεόντων ἀπάντων ἀγριώτερος πάντ ἢ διωκτώτερος ἐπιπ.

Pag. 86. 13. *p.* ἐμαπέλασε μ τ *l.* 19. *p.* ἐν ὀφθαλμοῖς, *rectè. l.* 24. ἤυξατο] *Lege* ἠύξετο. *l.* 27. *p. delet* ἐκείνων. *l.* 33. *p* θεὶ ωπῦ.

Pag. 87. 7. *p. delet* ἀπωτερώδα *&* γὰ. *l.* 16. περὶ ὑμῶν. *l.* 26. κινδυνῦαι θεὸς τὸν ἀρχὼ] *Halesio magis probatur,* κινδυνῦαι περὶ τὸν ἀρχὼ. *cod. p. receptam lectionem tuetur. l.* 27. *p.* ϛὲ : τῦ αὐδρὸς, ἀλλ' ἐξ αὐαιδείας μᾶλλον ἢ φιλοσοφίας ἐπ. αὐ π ἡ. φ ῥηδαι, ἐπ' αὐ.

Pag. 88. 26. *pro* ἀφῆκεν, ὑμῖν ὦ. εἰκ ἢ π. πονηδεῖται. διὰ χ. *codex p. legit* ἀφῆκέ τ ὑμῖ ἢ σῶον. χ. *l.* 35. διωκτῶν] *p.* διωκτῶν. *l.* 38. βεβχεῖτε] *p.* βεβχείτε. *l.* 41. *Codex p. ante* παέντα *delet* μὴ. *& quidem vtrâq; lectione stare potest.*

Pag. 89. 4. *Cod. p. ante* ἐκείνοις *inserit* φησὶν, *& post* ὁμῶ *delet* γὰ.

Hom. 17. *De proœmio huius orationis satis dictum est supra ad eam quæ est in Abrahamum. porro eam damus ex vnico Ms. in Biblioth. Collegij Noui Oxon. quem tamen ita accuratè scriptum offendimus, vt alio vix opus esse videatur exemplari, raràq; certè librariorum felicitate.*

Pag. 93. 25. ἐκζάλωσιν ὑπὸ πονηρᾶ ἕνοια] *Apud Lucam in nostris codd. legitur* ἐκζάλωσιν τὸ νόημα ὑπὸ ὡς πονηρᾶς.

Pag. 95. 25. αὐτὰ] vide Boisium.

Hom. 18. *Hanc Orationi ante annos fere 60. Lutetiæ mendosissimè editæ, tantum prope attulimus ex cod. Ms. in Bibliotheca Regia ibidem. porrò Eutropius hic Arcady Imperatoris eunuchus, & Iohannis nostro in adipiscenda sede Constantinopolitana suffragator maximus, cum impio consulatus sui anno in imperatoris iram incidisset, ad Ecclesiam confugit: in quem sub altari adolescentem Chrysostomus orationem, statim habuit, quam. Vide Tomi Octa. Pagin. 76. quod plerisq; visum est inhumanum, hominis calamitosi & olim amici miseriis insultare. Colligitur autem ex proœmio huius orationis Eutropium ab Imperatore repetitum, à Iohanne nequiquam deditum: sed postea extra ecclesiam forte repertum, ad supplicium fuisse abreptum. Quæ tamen circumstantia aliquo modo pugnare videntur cum iis quæ in historia ecclesiastica narrantur. Sed Iohanni nostro, qui rebus gerendis interfuit, etiam contra omnes historicos fides adhibenda.*

Pag. 104. 33. ζωὴν] *Lege* ζωπυρῶ.

l. 41. τὸ ἐπιτάδειον] vide Boisium.

Pag. 105. 26. πᾶν μὲν ἐξ ἐρήμου] *Lege ex Nahum* 1. *vnde hic locus sumptus est,* πανταχοῦ ἐξερημεῖν.

Pag. 107. 9. διακτύλιον] *Iam inde ab illis vsq; temporibus annulus, vt videtur, in matrimonijs contrahendis vsurpatus. l* 43. νεκρῶν] *Lege* νεκρῷ.

Pag. 108. 30. αἰσθησιν ἐν ἀσθαρσίᾳ] *Deesse videtur verbum, à quo regantur hi accusativi.* δίκην *aut tale aliquid, vel* ὑπὸ κοινοῦ, ἔχει· ἢ μᾶλλον ἐν τῇ σεμνῇ.

l. 39 ἐπίσκολα] *f.* σκαμμωνίας δυρεάς.

Pag. 109. 41. ἔδωκε δ' ἀρραβῶνα] *Videtur aliquid deesse explendæ sententiæ.* vide Boisium.

Pag. 110. 28. διὰ τί ἀφείδιον] *Non cohærent hæc cum superioribus.* vide Boisium.

Pag. 111. 14. ἡ ἄκρα] *Halesius legendum putat* βλέπει τὶ ἐδυκα *sublata plena distinctione: & mox pro* βλέπει τὶ ἐπηγ. *legit* ἄκρα τὶ ἐπηγγέλ. *omnino recte.*

l. 21. ἐπιλαίσει] *Lege* ἐλαΐῃ. *vide supra l.* 13.

l. 39 εὐχυρα ταῦτα ἐκείνων ἀμείνω] *Non intelligo, inquit Halesius, quomodo* εὐχυρα *dicantur ijs, quorum sunt* εὐχερα. *præstantiora.*

Pag. 112. 3. εἰ καταλέλοιφ & ἁμοσούμεθα] *H. legit,* ἐγκαταλέλοιφ, & ἁμόσουνται.

l. 23. ἢ δῆλα ὡς πρὸς τὸν &c.] *Malim sic:* πρὸ δήλου ὡς πρὸς τὸν δ' ἀντιναν, ὡς πρὸς τὸν λυχνὸν ἀγωνῶν.

Hom. 19. 20. *Huius orationis & proximè sequentis apographa ex bibliotheca Noui Collegij Oxon. descripta. Priorem emendauimus ex duobus manuscriptis in biblioth. Regia Lutetiæ, vno Cæsareo Viennæ, & codice excuso Lutetiæ 1554. Nam ne nescias, lector, eadem est hæc nostra cum illa excusa (quamuis initia sint diuersa) pauculis duntaxat exceptis. In posteriore oratione plana sunt omnia: in priore non pauca hiulca & aspera: præstitimus quod potuimus, vt loca, quæ minus placerent, notaremus, ingeniosis & industrijs lectoribus vel interpretanda, vel emendanda. Vtrumq; genus & habita, vt opinor, Constantinopoli. & quidem posterior videtur à Iohanne nostro habita post aliam alicuius presbytero fortasse suo dictam.*

Pag. 114. 7. αἰσθῆσθαι] *pro* αἰσθῆσθαι, *vt* ἀ *circumflexo* ἀναβαίνω.

l. 27 πᾶς ἢ ἀλόγων] *H.* πᾶς ἢ πλειόνων ἀλόγων καὶ εἰς μίαν πίαν ἐσωθεσ.

Pag. 115. 1. διὰ τοῦτο πλείονα & οὐ πεῖς τὸ αὐτὸ ταῦτα] Vide Boisium.

l. 3. δεύτερον τῆς ἑβδομάδος] *i. bis in septimana.*

l. 14. πολλάκις] *Non probatur Halesio.*

l. 44. δικαιοσύνη ἢ ἁπάντων] *H.* δικαιοσύνη ἁπάντων.

Pag. 116. 13. ὅτι ἢ τοῦτο τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον] *Sc.* ἐν τούτῳ δῆλον. *ellipsi Chrysostomo non infrequenti.*

l. 19. ἀπορωμένῳ τῇ διανοίᾳ] Vide Boisium.

Pag. 117. 8. λύπης] *Mutu interrogationis notam in plenam distinctionem, vel dele præcedens.*

Pag. 118. 7. ὁ χάρματα πεδηθέντος] *l.* 13. ἐκ τοῦ] *H. expunge* τοῦ. *l.* 18. ἐν τῇ δικαιοσύνῃ] *Supplendum* ἐδεῖ, *vel* ἑορτῇ, *vel tale aliquid. l.* 32. διὰ τὸν φθαρτὸν ζ.] *Forte* δικαιοσύνην φθαρτὸν ζ. *l.* 42. ῥᾳδιουργίαν] *Lege* εὐδιαίαν. *sc.* cœdium ex mora.

Pag 119 8. πολιορκίαν] *Corruptum: nec* πλεονεξίαν *substituo, quia proximè sequitur.*

l. 31. πῶς ἢ] *sc.* εἶδον. *nam* ἤκουσα ἀπὸ κοινοῦ *minus quadrat.*

l. 44. λόγου] *f.* λόγων, *quia sequitur,* οἱ Ν.

Pag. 120. 2. ἀπορῶ πῶς] *H. mauult* ἀπόδειξις.

Pag. 122. 36. δῶκεν] *H. legit* διαδοῦσι.

l. 41. ἐξαρτῶλω] vide Boisium.

Pag. 125. 6. τοῦ λίθου] *Intellige columnas inauratis capitibus.* H.

Hom. 21. Ex his quinq; orationibus in Oziam catalogus Augustanus numero 30. 31. 32. 33. agnoscit quatuor, hoc est, dempta 4. cæteras omneis. & sunt proculdubio omnes γνήσια. Primam hanc bis editam Romæ emendauimus ex quatuor scriptis codicibus (quorum primus fuit interpretis Erasmi, & nunc est in bibliotheca Vniuersitatis Oxoniensis: secundus ex bibliotheca Collegij Noui Oxon. promptus: Tertius ex biblioth. Vniuersitatis Cantabrigiensis: Quartus mihi à doctiss. Crosshauio commodatus) adhibitis etiam Q. Septimij Florentis Christiani, viri multis nominibus orbi christiano noti, ingeniosis & doctis coniecturis. nam libris Mss. vt videtur, prorsus destituebatur. Porrò sciat lector in omnibus ferè illustriorib. bibliothecis Italiæ, & in Regia Lutetiæ reperiri inter Chrysostomi manuscripta librum inscriptum χρυσοστόμου μαργαρίτου: qui codex nihil aliud continet, quam συναγωγὴν quandam lectissimarũ(vt ipsi ζωσαγωγεῖ visum est, non magni iudicij viro, vt qui pleraq; collegerit, inter sua margarita, subfusca ac liuentia) orationum Chrysostomi:

quo

quo in numero sunt hæ 5. in Oziam. sex contra Iudæos, & aliæ ad 70. vel 80 numero: quas omneis suis locis repræsentabimus. quod monuisse operæ pretium fuit, ne quis in illam τῶν γραφῶν incidens, aliquid se noui putet reperisse.

Pag. 129. 32. ἀπολαύοντα] *Verbum nullum habet, quod regat: nisi referatur, ad* διατροφὴν *versu* 36. *quæ puto verum esse.*

Pag. 130. 14. ἄτυπον] *i.* ἀόρατον, ἀδιάκριτον. *Hesych.*

Pag. 132. 4. πολείτας] *Florens mauult* πολίτας.

l. 23. πλειόνων] *Plures libri,* πλειστόνων.

Pag. 133. 39. σολῶ, ψιλῶ, ποικίλῳ] *Florens retinet lectionem Romanam,* ψιλῷ, ποικίλῳ, *inducto* σολῷ, *vertitq; ex veteri Glossario,* Tenue Babylonicum.

Hiuius orationis apographum ex bibliotheca Collegij Noui Oxon. sumptum emendauimus ex 2. scriptis codicib: altero Erasmi in Bibliotheca Vniuersitatis Oxon. altero in bibliot. Vniuersitatis Cantabrig. Antiochiæ habita, vti & reliquæ in Oziam.

Pag. 135. 20. ἀναπεπταμένοις] *Erasmus codicem suum sequutus, qui habet* ἀναπεπταμένοις, *vertit* aperiunt, *male.*

l. 29. τὰ σώματος] *Fortè* ἀπὸ τὰ σώματος, *id est,* ὀφθαλμῶν.

Pag. 136. 4. θεῶν] *Doctiss. Harmarus legendum putat* θεὸν ἀπὸ. *fort. recte.*

l. 25. ἐκεῖνοι] *Iudæi illi videlicet, quos Hieremias citato tacitat loco. H.*

l. 44. ὁρῶντες ἴσασι] *Fort.* ὁρῶντες ὡς ἴσασι.

Pag. 138. 16. τῷ Ἰδουμαίῳ] *Flauiano Episcopo.*

Hanc orationem ante annos bene multos edidam Basileæ castigauimus ex lib. Ms. in Vniuersitate Ox. bibliotheca, altero in Collegio Nouo, & tertio Cantabrigiensi, qui ab illo loco in editione nostra p. 143. 40. ἀλλὰ φέρε λοιπὸν, *aliam prorsus habet clausulam, ab hac nostra diuersissimam, ipsâ penè longiorem oratione: quam tamen postea deprehendit diligentissimus Halesius, nihil esse aliud, quam* ἰδιωτικὴν *orationis* 39. *in priorem ad Corinth. ab imperito librario huic assutum.*

Pag. 139. 20. εἶπε μὴ φοβ.] *Fort.* εἶπε, *& iungendum cum præcedente sententia.*

l. 24. ὁ Σολομῶ] *Sic alias solet citare Siracidem sub nomine Salomonis.*

Pag. 142. 6. ἐξαγορεύοντα] *i. exceptione summouebunt. vocabulum est forense.*

Hanc Homiliam, & proximè sequentem ex codice Erasmi descriptas, ex tribus aliis manuscriptis castigatas damus, Regio Lutetiæ, Cantabrigiensi, & tertio Crashawij nostri.

Pag. 144. 36. λόγον ῥέοντα, καὶ πόδον ἀδιάπτωτον κορεννύμενον] *Durinsculum videri possit* ῥευστὸν λόγον, *diutius* ῥευστὸν πόδον: *sed puto* πόδον *non à* ῥευστὸν *regi, sed à* κορεννύμενον. *hoc est in oratione delitiari fluente, & desiderium nunquam satiante.*

l. 43. ἐν τοῖς κτίσμασι τῶν θεοφορείων] vide Boisium.

l. 44. ὑπὸ θεαγμάτων καταλυομένων] *Fort.* καταλυομένων.

Pag. 146. 42. μυρίων] *sc.* ἐντεῦθεν ἄλλον. *ellipsi à nobis prius notata.*

Pag. 149. 13. ἐκεῖνο καὶ ἀνάγκη ἐστὶ γνῶναι] *Absit hæc sententia ad Florilego, &, quantum video, abesse potest*

l. 17 προσθῆναι ἐπιχείρησι καὶ] *Absunt hæc verba à Florilego: & quidem ijs carere possumus.*

l. 30. ἐκλύωμαι δὲ] *Sententia pendet imperfecta, nisi continuando sententiam, post* συμφῶ. 32 *inseratur* φησὶ, *ita enim plana erunt omnia.*

l. 32. αὐτῷ] *Videtur Erasmus legisse* αὐτὰ. *i.* ἐεσωσμένη.

l. 41. νόμοι ἀληθοῦς τοῦ] *Melius Florilegus,* ἧς γὰρ οἱ νόμοι ἀληθοῦς τοῦ καὶ οἱ ἔθεσι αὐτῆς.

Pag. 150. 35. καὶ ὡς ἐν ῥήμασι] *Lege,* καὶ ἐν ῥήμασι, *inducto* ἐν.

Pag. 153. 24. καμόντων] *plures libri* πεφυκότων. *vt in margine: melius tamen respondet* τὸ καμόντων τῷ ἐμβρυωθέντων, *quod sequitur.* Hom. 25.

Pag. 154. 12. εἴτε δεῖ ὑμᾶς, εἴτε δεῖ χρώσεως τοῦτο ἦ] *Sic habent cæteri codices præter codicem Croshamy nostri, qui pro his verbis substituit,* ἀλλ' αὐτὸ ὑπομνήσεως διὰ τῆς ἑτέρας τοῖς πᾶσιν δεῖ χρῶσον αὐτὸν ποιεῖ

Pag. 155. 18. εἰ γάρ τις] *Codex Erasmi pro* τις *habet* θεὸς: *quomodo etiam ipse Erasmus vertit, minus commodè, vt mihi videtur, sui codicis lectionem secutus.*

Hanc Homiliam ex biblioth. Collegij Noui Oxon. descriptam emendauimus ex quatuor aliis scriptis codicibus. vno Regio Lutetiæ, altero doctissimi Ducæi, tertio Cantabrig. & 4. Croshamij nostri. agnoscit eam pro legitima, vt est, catalogus Augustanus numero 34. Hom. 26.

Pag. 156. 32. καὶ ἀπὸ πλήθους ἀνθρώπων] *Hoc in omnibus Mss. repertum, quid sit, fateor me nescire.* vide Boisium.

Pag. 159. 38 λαλῶν ἐκεῖνος] *Fortè* λαλῶν ἐκεῖνο, *vt referatur ad* Ζωὴν δός.

l. 39. μείνῃ καὶ ἕν τινι τόπῳ λοιπὸν εἰς τὰς ἀπὸ χεῖρας ἐμπίπτει, ὡς ἀχθέντος καὶ ἀγομένων. ὅσον ἦν τὸ εἶναι, ἄκρας Παύλειον τοῦ. φοβερὸν ἐμπ] *In lib. Cantabrig. sic:* μένῃ, καλεῖ πρὸς τὰς ἀπὸ χεῖρας τὸν ἀγόμενον καὶ ἀναίσχυντον. φοβερὸν ἦ τὸ ἐμπ. *In lib Croshamij sic:* μένῃ, καλεῖ πρὸς τὰς ἀπὸ χεῖρας καὶ πόδας τὸν ἀγόμενον καὶ ἀναίσχυντον. φοβερὸν ἦ τὸ ἐμπ.

Hanc Orationem sanè perquam elegantem & nitidam debemus bibliothecæ Serenissimi Bauariæ Ducis: quo dolendum magis vnicum eius nobis obtigisse exemplar, quod tamen tale fuit, vt pauca admodum supersint emendanda præter vnam aut alteram lacunulam. Hom. 27.

Pag. 160. 39. ἀλλ' ἁπλῇ ἁπλῶς τῇ] *Vide Boisium.*

Pag. 161. 20. ταῦτα ὄργανα] *H.* ταύτῃ ὄργανα.

l. 30. Ἑλλάδι διερωτῶμαι γλώσσῃ αὖ] *H. sic legit:* Ἑλλάδι διερωτῶμαι γλώσσῃ· αὖ ἴσ.

Pag. 163. 3 διὰ τῆς γλώσσης] *Fort.* διὰ τῶν γλώττης: *sic paulo post:* τῇ σῇ γλώσσῃ χρησάμενοι. *H.*

l. 10. καὶ βάρβαροι] *H.* ἀλλὰ καὶ βάρβ. *l.* 14. ἔστι] *H. legit,* ὁ ἐστὼς. *l.* 29 παρεμποδίζων] *Legendum, vt opinor,* ἐπαρεμποδίζων.

Pag. 163. 9. χρείας] *H. mauult* χρείας.

Pag. 164.

Pag. 164. 25. τὸ οἰκεῖα] *s.* ἐπῴδηκε, καὶ λειψθεὶς ἑαυτὸν τοῖς ξένοις, *aut tale aliquid ad explendam lacunam.*

Pag. 165. 24. δικὴ] *Sententiam hoc loco imperfectam sic explet Hales.* δικὴ· καὶ κακὸς, κἂν χρηστὸς ᾖ δικῇ, ὅπερ τὸν κύριον. *recte omnino & acute, librario scilicet solenni vitio à priore* δικῇ *transeunte ad posterius.*

l. 36. ἐκ αὖ πάντα γένοιτο κακὰ] *Videtur hic desiderari series rerum omnino bonarum, vt in sequentibus seriem contexuit rerum penitus malarum.*

Pag. 166. 14. ἐρεῖς ὅτι ὁ κακὸν] *H. sic restituit hunc locum.* ἐρεῖς ὅτι εἰ κακὸν ἡ πενία, ἵνα αὐ *& c.*

Pag. 167. 20. ὡς ἅπαντα κρατοῦν] *Locus corruptus. Vide Boisium.*

Hom. 28. *Hanc Homiliam γνησίαν & melioris notæ, quam etiam agnoscit Catalog. Augustanus numero 36. ex Bibliotheca Regia Lutetia descriptam emendauimus ex alio manuscripto in Bibliotheca Bau.*

Pag. 168. 27. ὕβρεις καὶ λοιδορίαι] *Hic vt synonyma copulantur* ὕβρεων καὶ λοιδόρων *: mox* ὑβρίζειν *&* στυγεῖ *l.* 31. *opponuntur* τῷ γελᾶν καὶ ἱλαρύνεσθαι, *non diuerso, sed plane, vt mihi videtur, contrario sensu, sic pag.* 169. 4. ὕβρεων *&* πρᾳοῦ *ponuntur vt synonyma. At qui, pag.* 169. 27. ἰσότιμα *&* λεῖα *&* ὕβρεις *ponuntur vt synonyma. Quod si verum est* ὕβρεις *&* ἀμαλὰ *esse synonyma, vt vult Suidas, illa* ὑβρίζειν *&* στυγεῖ *l.* 31. *&* ὕβρεων *&* πρᾳοῦ *p.* 169. 4. *loco stare non possunt.*

pag. 169. 42. ἐσμὲν κρείττους. πάντα οἶχ.] *Manifestè mẽbrũ aliquod deest. Sequens enim sententia à priore nullatenus pendet. Locum ergo totum sic lege:* ἀλλ' ἢ ὅτι ἀλλοῖς ἐσμεν κρείττους. εἰ δὲ ἀλλοῖς ἐσμεν κρείττους, πάντα οἴχεται. *Clausularum similitudo librarium, vt sæpe alias, fefellit.*

Hom. 29. *Homiliam hanc melioris notæ ex Biblioth. Noui Collegij Oxoniensis descriptam emendauimus ex alio Ms. in eadem Bibliotheca, & alio Cantabrigiensi. agnoscit eam Catalogus Augustanus numero 21.*

Pag. 178. 22. *Lib. Cantabr.* τῶν τοῦ χρημάτων ἀπελαυνόντων, τῶν ἐν τῇ ἐδέᾳ βλαπτόντων.

Pag. 181. 4. αὐάξει] *Quid sit hoc nescio: fort.* ἀποδιάξει, *vel* διάξει. *H.* *l.* 36. κατατρεγούσῃ] *Non conuenit huic loco.* *l.* 43. ἐπειδὴ τοίνυν] *Sententia pendet imperfecta. Vide Boisium.*

Pag. 182. 2. ἀέτιον] *Sententia claudicat: vel dele* καὶ *ante* σὺ *pr., p.* 181. *l.* 44.

Hom. 30. *De auctore huius orationis nihil pro certo affirmauerim. censet doctiss. Halesius inuentionem quidem esse Chrysostomi, stylum verò multo humiliorem: esse tamen alicuius, qui Chrysostomi studiosus fuerit: quem licet sensibus sit imitatus, stylo tamen certè non est consecutus, nisi vbi eum verbatim compilauit. pleraq; enim particulæ huius orationis inueniuntur alibi apud Chrysost. Porrò sciendum est Florilegum multa ex hac Oratione, quisquis auctor fuerit, citare: quod nemo γνησίου τοῦ Χρυσοστόμου εἶναι credat, cùm ipsi mos sit ne à spuriis quidem, nedum dubijs manum abstinere. neq; enim heri aut nudiustertius inuecta sunt in mundum istæ bonorum auctorum ὑποβολιμαῖα.*

Pag. 183. 19. αὐτοῦ ἢ τέτοις] *Hoc est, vti reor,* τοῦ κήρυττε τοῖς θεραπαινίσιν.

Pag. 184. 1. τῶν ἀδιάφθορον] *s.* ψυχῶν, *vel lege* τὸ ἀδιάφθορον. *H.*

Pag. 187. 18. ψυχῶν *&c.*] *Deest alterum membrũ, quod sic potest restitui,* τὸν δὲ μισθὸν ἡ παρθενία; *H.*

l. 43. ἢ περιφανῶς ἐπιβουλεύοντων] *Recte vidit Hales. hoc loco aliud membrum deesse. Deinde quid est* περιφανῶς ἐπιβουλεύειν *? insidiæ solent locari in occulto, non in propatulo. Quid si sic restituamus,* ἢ περιφανῶς ἐπιπηδώντων, ἢ κρύφα ἐπιβουλευόντων. *Vacillans librarij oculus facile ab* ἐπιπηδώντων *ad* ἐπιβουλευόντων *potuit transire.*

Hom. 31. *Orationis huius apographum ex Biblioth. Palatina descriptũ emendauimus ex duobus Mss. in Biblioth. Ducis Bauaria. Multa habet communia cum Hom. 52. in Matthæum, neq; agnoscit catalogus Augustanus. puto tamen germanam esse, quamuis languidiusculè scriptam, vt sunt multa huius Nostri Constantinopolitana.*

pag. 188. 38. τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ὑβρίζειν.] *H. sic legit & distinguit:* τὸν φθόνον, τῶν ἀνθρώπων ἁπάντων, ὑβρίζειν.

pag. 189. 39. καὶ διαιδόμενον βυλόμενον] *Lego,* καὶ διαιδόμενον καὶ βυλόμενον. *f.* διαιδόμενόν (*s.* διεγκεῖν) τὸν βυλόμενον (*s.* διεγκεῖν.)

pag. 191. 21. ἔμπροσθεν ἡμῶν] *Apud quem Euangelistam hoc reperitur?*

pag. 193. 26. πρὸς τὸν ἐκείνων ἀξίαν] *Deest aliud commodum participium: nam* συγκατανεύσαντων *non quadrat.*

pag. 195. 24. ἀρχὴ ἔστω] *Sic Codices omnes, sic Florilegus. Eitzelius verò Apanthismatum editor, corrigit* τέτοις, *qua ratione ipse viderit.*

pag. 196. 7. ἀπογράψασθαι σου τὸ πάθος.]

l. 42. μάγοι] *Magi ex vsu* παράγραφον.

Hom. 32. *Hanc optimæ notæ homiliam ex Augustano Ms. descriptam castigauimus ex Banarico. Agnoscit eam catalogus Augustanus. Numero 10.*

pag. 198. 6. ὑμῖν] *Mauult Boisius* ὑμῶν, *& male.*

Hom. 33. *Hanc Orationẽ ex codice Palatino descriptã (vbi minus rectè octaua inscribitur* ἐκ τῆς ἀναπαύσεως *) castigauimus ex altero codice Palatino & tertio Oxoniensi in Biblioth. Collegij Noui damus. Edidit eam nuper inter alias Fronto Ducæus Lutetiæ ex Regio manuscripto.* γνησίαν *omnino & germanam puto, quamuis in catalogo Augustano minimè reperiatur: reperitur tamen in alijs omnibus ferè, quos vidi, catalogis, Vaticano, Cæsareo, Regio, Palatino, Oxoniensibus, & attestante doctissimo Frontone, etiam in Mediolanensi, descripsit itidem eam in vsum meum Samuel Sladius in Chalce insula Chalcedonis in Bosporo Thracio: ex quo apographo varietates quasdam decerptas hic signamus literis* Ch.

Pag. 207. 1. Deest, τοῦ Θεοῦ. *Ch.* *l.* 23. Deest τῶν βοώντων. *Ch.* *l.* 36. ἀλλ' ἢ κακὸ. *Ch.*

Pag. 208. 16. διηγεμένη] *Lego,* διηγήματα. *Illo tamen modo Ch.*

l. 18. σφόδρα] *ch.* σφοδρᾶς.

Pag. 209. 10. ἅπ] *ch.* ἁμοῦ. *l.* 23. βασιλέως] *ch.* βασιλέων. *l.* 35. ἔχεται] *Lege cum ch.* ἐκπέπαυται.

l. 38. τί ἂν ὄφελον ὁ αὐτὸν στεφανοῦν; *ch.*

l. 41.

l. 41. ὁ πατὴρ ἀκείνου ἀδίνα, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν κρίσιν ἔδωκε τῷ υἱῷ] *Hæc, vt videtur, hic importunius sese ingerunt, & meo iudicio delenda. H. retinet cod. Ch.*

Pag. 210. 6. τὸν ἀπαύστων ἀμείνω]

Pag. 211. 37. αὐτὸ] *Lege* αὐτὸν, *s.* ἀδίαπον.

pag. 212. 6. *ch.* βεβεδία, *melius.* *l.* 8. τοῦτο δὲ καὶ ὁ Χριστὸς φησι] *Ducæus,* τοῦτο δὲ καὶ ὁ Χριστὸς ποιεῖ· οὐκ ἐξαίρων, φησὶ, τοὺς ἐκ τοῦ κόσμου ἵνα εἶεν, ἀλλὰ τοῦτο. *l.* 22. τῶν ἰδρώτων, *ch.* *l.* 29. τούτῳ] *Lege* τούτοις *cum ch.* *l.* 32. μικῆς] *Fronto ex Memmiano codice sic:* μικῆς διὰ τοῦτο (*malim* τούτου) δηλοῖ, τὸ δὲ σχολέων ὅπου χεῖν, τὸ ἀν. π. ἡνύχθη τίνων καθίσα. *Sed omnes nostri codices, et Regius consentiunt in ea lectione, quam secuti sumus: quæ minus dura erit, inducto vel* δέ, *vel* φησι *versu sequenti.*

Huius Orationis germanæ & elegantis cum primis apographũ ex Regia Bibliotheca nacti, ex alio Ms. in eadem Bibliotheca accuratè castigatum damus.

Pag. 214. 22. εἰ γὰρ τῇ εἰ] *Lege,* ἡ γὰρ τῇ εἰ.

pag. 218. 15. ἡ ἑτέρα] *H.* ἕτερος. *Idem enim Esaias vtrumq; asserit.*

Homiliæ quatuor hæc in Lazarum (quas agnoscit Catalogus Augustanus numero 22. 23. 24. & 25.) ex quatuor codicũ manuscriptorũ fide eduntur, quorum vnus fuit Interpretis Erasmi, & iam Oxonij in Bibliotheca Vniuersitatis asseruatur. Ahj duo in bibliotheca Collegij Noui reperiuntur ibidem, & quartus in Bibliotheca Vniuersitatis Cantabrigiensis. Habita est autem prima hæc proximo die post illam κατ' ἀναπήρων τὰς νεομηνίας, quam vide suo loco pagin. 355. huius Tomi.

pag. 224. 36. ἔμφυον ὁ] *Lego,* ἔμφυον αὖ ὁ.

pag. 226. 24. ἐν τούτῳ] *f.* τούτῳ. *l.* 26. τὸν ἐν τούτῳ &c.] *Absunt hæc vncinis inclusa à codice qui fuit interpretis Erasmi, & à Cantabrigiensi.* *l.* 42. φαντασμένος) *H. legit* φαντασμένοις, *recte.*

pag. 229. 44. μυρίας ἐννέας] *Numerus definitus pro indefinito.*

pag. 237. 4. κεγχαλίου] *i.* δικαστηρίου ἀκρῶν. *Interpres Aristophanis.*

pag. 242. 10. ἄκρατον] ἔρρῶ *non nimis idonea infanti.*

pag. 251. 38. τοῦ τῆς γυναικὸς] *f. Verbum aliquod aptius deest. nam* πολλοὺς ἡ σφαγὰς *durum est.*

pag. 253. 26. ἀγάπτου] *Erratum Typographicum pro* ἀπάτου.

pag. 254. 5. ὡς ὅτι] ἐκ παραλλήλου, *vt infrà p.* 268. 23. ὅτι *&* ὡς. *l.* 28. τῷ ἐξωθεν] *Lege,* ὅπῃ τῷ ἔξωθεν.

pag. 255. 7. πάντῃ τοῦ θεραπευτοῦ] *Hunc locum aliter legit editio doctissimi Hermari.*

pag. 256. 28. πῶς τῷ ἀπαραλήπτων διανοίας] *sc.* infundere, *aut tale aliquid videtur deesse. Fortassis* ἐκχεῖν.

Omitti potuit hæc oratio, imò debuit. Est enim ex quinta oratione τοῦ ἀπαραλήπτου decerpta particula, vide Tom. 6. p. 421. 34. fraudi nobis fuit non tam editio Parisiensis 1554. quàm manuscriptus Palatinus, vbi etiam pro integra oratione reperiri scias.

Hanc Homiliam veram & germanam, Romæ 1581. excusam, ex Ms. in bibliotheca Collegij Noui emendatam damus. Agnoscit Catalogus Augustanus numero 99. nonnulla habet communia cum Homilijs 35. & 36. in Iohannem. Hom. 40.

pag. 264 28. ἐπιτιδείων] *H. legit* ἐπιτηδὲς *vel* ἐπιτηδείως. *Quid si pro* ἐργάζεται *legamus* ἠγεῖται?

pag. 265. 9. αἰνᾶτο] *Imperfectum ab inusitato* ἀνῶ, *à quo tempora sumit* ἀνῆπτω. *l.* 37. ὧν ἔχει] *Q. Septimius Florens Christianus vir doctissimus, & linguæ Græcæ apprime peritus, qui* 10. *illas orationes Romæ* 1581. *excusas, vt videtur, Latinè vertit, & notis, quas in manibus habeo, illustrauit, pro* ὧν *legit* ἦν. *Ego nihil muto.*

pag. 266. 28. ἐκκαιδεκάμηνον] *Non videtur huic loco quadrare. Quid si* ἑκκαιδεκάμηνον?

l. 43. ὡς τῆς αὐτῆσεως ἀφισάμενα, ἐκλυόμενα τῷ ἀποστόλῳ] *Vide Boisium.*

pag. 267. 14 δεύτερον] *Malim* δευτέρᾳ, *vt respondeat superiori* ἐνδεῖ ἢ ἡσσᾶται.

pag. 269. 33. ἐν τοῖς παροιμίαις] *Locus etiam Florenti suspectus de mendo. Vide Boisium.*

pag. 270. 27. τῆς ἀνθρώπου τῇ φύσει] *H.* τὰ φυτά. *Fortasse sine his sensus rectius constabit.*

Orationem hanc ex bibliotheca Regia Lutetiæ descriptam emendauimus ex Ms. in bibl. Augustana. Haleſio non videtur γνησία. Stylus certè (inquit ille) non abhorret multum: at tractandi ratio, simul et inuẽtionis modus Iohannem nostrum non sapiunt. Ratio quam reddit cur Christus Lazarum nominatim cõpellârit, apostrophe ad infernum & eiusdem prosopopœia νεανικοτέρα olent audaciâ alicuius ingenij recentioris monetæ, non autem illam Iohannis nostri soliditatẽ. referri certè debuit inter ἀμφιβαλλόμενα, aut etiam νοθευόμενα. Sed nescio quomodo factum est, vt nobis aliud agentibus, in numerum irrepserit τῆς γνησίου καὶ ἀκριβοῦς. Hæc Haleſ. Hom. 41.

pag. 271. 38. ὅταν μὲν παῤῥησίας ἀμείνω τῷ Θεῷ ὁ Ἀδὰμ] *Vide Boisium.*

pag. 272. 25. ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις] *Atqui locus erat in vico Bethaniæ.* *l.* 27. ἀδιαιρέτῃ γνώμῃ] *f.* ἀδιαίρετος, *vel* ἀδιαιρέτως.

pag. 273. 15. κωλύσας ἐξ ἀειπνεῖν. *Vide Boisium.*

Hanc orationem & sequentem, vtramq; vt γνησίαν *& melioris notæ agnouit catalogus Augustanus numero* 49. *& 53. porro hanc debemus Serenissimi Bauariæ Ducis instructissimæ Bibliothecæ. Habita est Antiochiæ, Episcopatum tenente Flauiano, quem ad finem orationis Petrum vocat,* διὰ τὴν τῆς πολιτείας καὶ τῆς δογμάτων συμφωνίαν τε καὶ κοινωνίαν *cum Petro Apostolo, qui Antiochenam ecclesiam princeps, vt ipse ait, fundauit. pauca subsunt suspecta de mendo, quod necesse est vsu venire vnico mixtis exemplari manuscripto, sed valde illa quidem leuia, aut nullius propè momenti. Est hæc oratio vna ex illis quatuor, quas habuit hic Noster Antiochiæ præsente Flauiano in principium Actorum. primam habes tom. 6. p. 272. secundam nondum reperire potuimus. tertia est hæc, quæ in* Hom. 42.

manibus.

manibus, quartam habes Tom. 8 p. 111.

Pag. 276. 29. τῲ χῳ̃] *Vel deest aliquid quod respondeat huic* τῲ, *vel pro* τῲ χῳ̃, *lege* τὰ χῳ̃.

Pag. 277. 11. χ̀ τὸ σημεῖον] *Sententiæ* ἀκολουθεῖ *a pro* τὸ σημεῖον *videtur postulare* τῲ φαῦξιν.

l. 25. τὸ, ἀκ] *Ante* τὸ *videtur deesse* ὅπ. *l.* 40. χ̀ πρῃῆρε] χ̀ *potest abesse.*

Pag. 278. 38. ἀλλ' ὅταν φανῶμεν] *Hal.* ἢ ὅταν, *vel* ἀλλ' ἢ ὅταν.

Pag. 279. 41. ἐν αὐτῇ τὸ φῶς ἔλαμψε &c.] *Quod* φῶς νοητὸν *splenduisse dicit, dicitur cum oppositione, τῇ, σκότ@ ἐλύθη, commate præcedente. Horâ enim nonâ mortuus est Christus in cruce: solutæ itaq́ tum erant tenebrarum potestates & potentia divina resplenduit. Sed quid est illud* φῶς αἰσθητὸν? *Marcus Euang. c.* 15. *v.* 33. tenebras inquit fuisse ab hora sexta, vsq; ad horam nonam. *Verisimile est itaq́ ad horam nonam, solis lucem, quæ fugerat, reclaruisse. Ad horam itaq́ nonam,* φῶς αἰσθητὸν, *solis lux sensibilis mortalibus illuxit. &* φῶς νοητὸν, *potentia divina mortui Christi ipsa tenebrarum regna penetrauit. H.*

Pag. 281. 42. κατέχομεν ὡς πέσῃ] *Hales.* κατ. ὡς πέσῃαι.

Hom. 43. Hanc orationem ante aliquot annos excusam Basilex castigauimus ex codice Ms. in bibliotheca Bauarica.

Pag. 283. 15. εἰ γένοιτο @δ@ πάντων] *Vide Boisium.*

Pag. 285. 25. *Posterius* ἔπειτ@ *videtur delendum.*

l. 36. ἅπαξ τῆς] *Videtur legendum* ἅπαξ μόνον τῆς.

Pag. 290. 12. ἀμάρυξε] *Quis? pater, ὡς οἶμαι.*

Pag. 292. 2. βέλονται χ̀ διακόζειν, ὑκ ἔῳ] *Lego,* βέλοντες διακόζειν, χ̀ ὐ, *sublato prorsus* ἔῳ, *quod sententiam turbat.* *l.* 7. *Delendum, vt opinor,* ὦ *post* εἰδότες: *post* προσήλωσιν *explendum* διακόζῃ, *aut tale quodpiam: & post* ἄκοντες *explendum* δι. *nam ex hac, quam habemus, lectione nihil sani elicitur.*

Hom. 44. Agnoscit Catalogus Augustanus hanc Orationem numero 14. excudi curauit doctissimus Fronto Ducæus Burdigalæ 1604. quam editionem perpaucis in locis emendatam sequuti sumus.

Pag. 293. 13. ἐκείνῳ χ̀ διαιωνίζουσι ζωὴ] *Deest aliquid: vel lege* ἐκείνῳ διαιωνιζούσας ζωήν. *l.* 27. δίκαιοι] *Fort. pro* δίκαιοι *legendum* δικαῖ. *l.* 44. χ̀ μόνοι ἠγαάκτουν] *Frontoni meritò suspectus locus: neq́ nos quicquam expedimus. Hales. ex coniectura,* χ̀ δίμονες ἦσαν.

Pag. 294. 1. *Illud* ὥσπερ *inducendum putat Hales. & quidem sine eo melius fluit sententia.*

Pag. 295. 33. χ̀ τῆς φύσεως] *Lege,* ὃς χ̀ τῆς φύσεως: *alioqui sententia claudicabit.*

Pag. 297. 33. τῆς ἐπιστολῆς] *Lege cum Ducæo* τῆς ἀποστολῆς.

Pag. 298. 1. πάντως ὅτι χ̀] *Dele* ὅτι.

Hom. 45. Proœmium huius orationis idem sensu, & verbis etiam propemodum cum illo orationis 32. fortasse non dubitauit Iohannes noster ex consimili occasione valetudinis eodem proœmio sæpius vti. oratio perelegans certè, proœmium tamen videtur imitatorem aliquem sapere. Hæc Hal. Descripta est ex bibl. Augustana: habita, vt opinor, Constantinop. locum etiam illum de δημοφύλαξι in actis videor mihi alibi apud Iohannem nostrum legisse.

Pag. 299. 12. μὴ τῲ ἀπαλλαχθῲ τῆς ἀῤῥωστίας] *Prodit hic sese imitator, quisquis ille fuit. Non enim homines à morbis releuati, sed in ἀκμῇ febrium maximè potionem frigidæ cupiunt. Quanto rectius Iohan. noster orat.* 32. *p.* 197. 2. χ̀ καθάῤῥ οἰκεῖοι (πυρέτ@λοντες) φιάλας &c. H. *l.* 42. εἰς ἀπαγωγὰς] *Impropriè dictum, sine ad* ἐμὲ ἀλλοῦντες *referatur, sine ad* καθέλκοντες.

Pag. 301. 26. τῷ ὕπνῳ καθέλκεσθαι] *Vide Boisium.*

pag. 301. 42. 302. 8. & 9. *et* 27. δημίων *et* δημίοις, *vt puto,* κατακρησικῶς. δήμιοι πᾶς, *publici sunt iustitiæ ministri, carnifices &c. videri posset auctor huius orationis abusus hoc vocabulo pro* δεσμίοις, *nisi quòd* 302. 27. δεσμωτῆ & δημίων *in eadem iungantur periodo.*

Elegans hæc oratio, & auctore Chrysostomo dignissima ex biblioth. Collegij Noui descripta, et alterius ope codicis destituta, aliquot in locis non satis emendata, quod dolendum est, editur. Loca nobis maximè suspecta deinceps ordine subijcientur. Hom. 46.

Pag. 304. 7. πᾶν' ἐμῶν κτημάτων] *Boisius vult* χρημάτων.

Pag. 305. 14. πολάγη διαλάπτης μιμεῖται] *Vtrumq́ apud Græcos dici putat Boisius, &* πίλαγος *per se, &* πίλαγος διαλάπτης.

Pag. 307. 37. ἴσκιον] *Fort.* ἴσατιν.

Pag. 308. 21. χρὴ] *H. legit* ὃ χρή. *vtrumuis stare potest.*

Pag. 309. 43. τύτυ] *Videtur inducendum.*

Pag. 311. 2. ἐν τῇ προσδ.] *Dele* ἐν.

Pag. 314. 14. ζωάγαγε] *vide Boisium.*

Has orationes (quas ambas recipit catalog. August. numero 16. & 17) damus ex fide duorũ codicum manuscriptorum (quorum vnus Archiepiscopi Philadelphiæ Venetijs, alter Bauaricus) quàm emendatissimas. Hom. 47. 48.

Pag. 316. 17. τῲ φιλίαν] *Magis ex vsu linguæ,* πᾶν φίλων.

Pag. 318. 38. χ̀ ἐν οἰκίᾳ] *Deest fortasse* ἐυτελεῖ, *vel* ἀλλοτρίᾳ. *quid enim est Christum in ædibus natum & nutritum?*

Pag. 327. 5. Ἐπαφρᾶν] σφάλμα μνημονικόν. *non enim hæc de Epaphra Colossis agente, sed Epaphrodito Philippis versante dicuntur. H.*

l. 10. μακαριώτερον] *Desunt* τῆς ἐκείνων ἀθλιότητος, *vt melius fluat sententia.* Hal. *l.* 19. διώκατ' αὖ] *H.* ὅτω διώκατ' αὖ.

Hoc argumentum eodem ferè modo tractatum mihi videor alibi apud Chrysostomum meminisse. quicquid sit, non dubito, quin γνήσιον sit. sed videndum num ἀπώδισμα sit, aut ex Ethicis consutũ. Nos tamen ita, vti in codice Augustano reperimus, bonâ fide repræsentamus. Hom. 49. 50.

Pag. 330. 37. μὴ καταφρήσεις τῷ πλησίον] durum.

Pag. 332. 31. ἐν τοῖς συμποσίοις] *In conuiuijs. sc. quæ post certamina illa agi solebant.*

Pag. 333. 23. ἐν τῇ φίλων] *Hal. ex coniectura,* φιλῶν.

λῶν. i. à poculis. vide Boisium.

Pag. 334. 41. αὐαγκάιε] *Lege* ἐκ ἀναγκαίε.

Pag. 335. 3. αὖνο αν] *Malo* ϖοήσειεν.

Pag. 338. 27. τὼ γαῖ ἀτίαν *&c.*] vide Boisium.

Pag. 339. 44. ὑϖόθεσις] *sc.* ἀχάτης, *vel* εὐνοίας, *vel* καταλλαγῆς. *Videtur enim deesse vocabulum.*

Hanc orationem recipit catalog. August. numero 93. *quam ex codice in bibliotheca Collegy Noui Oxon. descriptam, ex manuscripto Bauarico emendauimus, estq́; melioris notæ homilia.*

Pag. 347. 29. πρὸ ὅλων] *Suspectum.* vide Boisium.

Pag. 348. 37. τολυω] *Corruptum: fort. pro* τὼ ἀκρίβειαν.

Pag. 349. 16. ὁ πλέων] *sc.* μετέχει, *vel tale quid deest.*

Suspicor ex Ethicis locis Chrysostomi alicunde desumptã esse hanc orationem. si alibi occurrat, non celabimus lectorem, quem nobis fauere æquum est, si in opere tam longo idem per errorem bis impressum detur. Tot enim passim per omneis bibliothecas occurrunt in Mss. Iohannis nostri orationum & homiliarum fragmenta, quandoq́; etiam integri tractatus, sæpe repetita, vt hoc incõmodũ euitare propemodũ fuerit πρὸ ἀδυνάτων. *Verè certè ac probum hos quicquid est, ex bibliotheca Regia Lutetiæ descriptum, ex Bauarica emendatum. Postquam hæc scripsissem, monuit me clariss. Theodorus Canterus hanc Homiliam ijsdem verbis legi Hom* 26. *in Matth. vide tom.* 2. *pag.* 185. *l.* 26. *nostræ editionis.*

Pag. 352. 13. *Lege ex hom.* 26. *in Matth.* ἐπιχειρῶντες φεύδει, *deleto eo quod in margine.*

Pag. 353. 37. νύκτα τὼ ἡμέραν ὁρῶν] *Sic etiam est in* 26. *hom. in Matth.*

Hanc orationem melioris notæ, & in August. catalogo memoratum numero 38. *bis in Anglia editam Græcè (semel ante annos* 70. *Londini ab illustriss. Checo, iterum Oxonij ab eruditissimo Harmaro) tertiùm nuper Lutetiæ ex impresso Oxoniensi expressam, ex tribus his, quantum fieri potuit, emendatissimam damus, aditis etiam & inspectis Mss. Cantabrigiensi, & alio manuscripto Collegy Noui Oxon. ex quibus Checus & Harmarus editiones suas concinnârunt. Porrò sciat Lector, nos in hac editione ferè Checi codicem, vt cæteris multo accuratiorem, secutos.*

Pag. 355. 14. πλήρωμα] *Quid sit in re nautica* πλήρωμα, *omnibus obuium, vt monere non sit necesse.*

l. 29. ἑμαυτὸν καθεῖναι] *Oxon. & Duc.* κατακλιθῆναι *sine* ἑμαυτόν. *sed illud elegantius.* *l.* 30. ὥρμηνται] *Melius quàm Oxon. & Duc. in quibus* εἴρηται. *& sic fere in cæteris.*

Pag. 357. 18. τῆς μελλούσης ἡμέρας ἀναμιμνήσκωμεθα] vide Boisium.

Pag. 358. 31. ὁρῶν] *Rescribe* ὁρῶ. *erratum est operarium. illo quidem modo legit Ms. Oxon. sed malè: namq́; ita solœcophanes erit.*

Hanc orationem ex Augustana bibliotheca descriptam emendauimus ex Ms. in bibliotheca Bauarica. Multa habet communia cum Homilia 28. Chrysost. in priorẽ ad Corinthios, vt ab eodem fonte profectas ambas dubium non sit.

pag. 362. 40. δεῖ συμπλοκάδας γινέσθαι τύτες, καὶ φυλακίζεσθαι] *Lego,* δεῖ καὶ τύτες φυλακίζεσθαι. *in carcerem conjici. Illud enim* δεῖ συμπλοκάδας γινέσθαι, *sanum est.* oportet, necesse est tumultus & conflictationes pugnasq; hinc nasci. Sic sexcenties *loquuntur Biographi nostri tom.* 8 *Sic Socrates Scholasticus l.* 6. καὶ γενομένης συμπλοκάδος, πολλοὶ τραύματα ἔλαβον. H.

Tres hasce orationes pro germanis, vt sunt, agnoscit catalogus Augustanus numero 18. 19. & 20. Porrò eas ex biblioth. Collegij Noui Oxon. descriptas castigauimus ex codice Augustano. Hom. 55. &c.

pag. 369. 7. διανεμοιβήν] *Malo* διανεύσμα. *l.* 35. ἃ μὲ δικ. ἃ ϑ σωτ.] *Codex Bauaricus,* οἱ μὲ, οἱ δὲ. *rectum est,* ἃ μὲ, οἱ δὲ.

pag. 373. 44. ὀκρ] *Hom.* 13. *in epist. ad Ephes. vbi locus huic consimilis,* οἰκίσκῳ μικρῷ.

pag. 374. 15. τὸ ὑμῶν πρόσωπον *&c.*] *Apud Paulum aliter:* τὸ ἐκείνου πρόσωπον γίνηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα: *quæ lectio potest etiam sensui huius loci quadrare.* *l.* 24 τῇ ἐκδήμῳ] vide Boisium.

pag. 383. 11. ἀποκαίμενον] *H. manult,* ἐναποκείμενον.

Pag. 384. 3. καὶ πάντα τὰ εἰς διάνοιαν] *Deest aliquod verbum: sensus est,* quæcunq; poterant excogitari. H. *l.* 34. τῆς ἀτελείας] *Fort.* ἀτιμίας. *l.* 42. τῦτο μὲ] *Deest alia sententia, quæ huic respondeat.*

Pag. 390. 29. καλύσης αἰτώμενον] vide Boisium.

Recipit hanc orationẽ catalog. Aug. numero. 3. descriptam ex Augustana bibliotheca emendauimus ex Bauarica. Hom. 58.

pag. 393. 1 καλεῖ] *Imperfecta pendet sententia. resumitur autem l* 4. ἐπὶ δὲ.

Pag. 395. 39. ἴσασιν] οἱ ἅγιοι, *aut simile aliquid deesse videtur. Interpres legit in numero singulari* (Nouit) *ad Dauidem referens. a Ms. Bauarico tota sententia aberat.*

Pag. 397. 9. μετ' ἐκείνες] *Quos?*

l. 11. περιδόντες] *In Ms* παραδόντες. *neutrum fortasse satis grammatice. sed illud tolerabilius.*

l. 12. τὸν Γεδεών] *Dele. est enim ortum ex glossemate marginali ad* Ιεροβάαλ. *idem enim erat Gedeon & Ierobaal.*

Hanc orationem inter præcipuas Chrysostomi facilè numerandam, ab Augustano catalogo numero 35. agnitam in codice Bauarico ἀνέκφωνον deprehensam expleuimus & accuratè castigauimus ex manuscripto doctissimi Frontonis Ducæi. accessit post excusum librum, à Sam. Sladio meo descriptum Constantinop. ex quo quædam excerpsimus, non contemnendum apographum. quod in his notis literâ C signauimus. Vide epistolas aduersarias Hieronymi & Augustini, qui de hoc Petri facto, ex hac, vt videtur, Iohannis nostri oratione materiam litigandi sumpserunt. Hom. 59.

Pag. 398. 2. ὑμῶν] *Deest in C.* *l.* 4. ὧν καὶ ὑμεῖς *C.* *l.* 10. γενομένων ὑμῖν ἀπείργ. *C.* *l.* 16. τύτε] *C.* αὐτῶ. *l.* 17. χρεῖον καὶ πρὸ οἰκῶν κατ. τ. λ. ἡμῶν] *C. sic,* χειρῶν καὶ πρὸ οἰκῶν τῶν χρημάτων κατ. τ. λ. ἡμῶν.

l. 18. πρὸς τύπους *C.* *l.* 19. ἔγνωμεν καὶ τοῦτο] *C.* ἐγὼ μὲν οἶδα τοῦτο, *ponendo post* πίστεως *lin. seq.* ἀπήλαυσα. *l.* 22. ὑμᾶς. *C.* *l.* 23. ἑτέρωθι] *C.* ἑτέρῳ. *l.* 26. βαδύνει &] *C.* δ' γὰρ &. *& ibidem pro* καὶ πάντα εἰς τοῦτο οἶκ. κολ. πολυπλασιάζει, *legit codex C.* ὥστε τοῦτο ἐκεῖθεν καὶ πολυπλασιάζειν. *l.* 29. ἀφ' ἧς] *C.* ἀφ' οὗ. *l.* 31. ἐπηκροᾶτο. *C.* *l.* 34. ἄρα ἢν ὁ Δορ. *C.* *l.* 38. καὶ ἀφείδολοι] *Deest in C.* *l.* 39. *Lege cum margine & cod. C.* ἐρίζεσθαι. *l.* 40. *post* πλείων *pone ex C.* ἡμῶν.

Pag. 399. 4. λέγει ὅτι χρὴ. *C.* *l.* 5. *C.* τοῦτο. τί δ' ἐστὶν ἡμεροδρόμων πάντων; *l.* 6. *C. post* τί *ponit* καὶ. *l.* 9 *Lege. cum C.* ἀφεδρεύει. *l.* 15. τῷ λόγῳ, διακελεύεσθαι τὸν δεμάλιον τοῦ τοῦ, ἵνα. *C.* *l.* 16. *pro* ἀλλὰ *legendum potius cum cod. C.* ἄλλα. *l.* 20. ἀφείσοι] *C.* ὀπίσω. *l.* 24. τίνος ἕνεκεν καὶ φέρουσιν] *Desunt in C.* *l.* 42. τοσαῦτα Ἰουδαίων ἦσαν. *C.*

Pag. 400. 6. *pro* ἔστι *lege cum C.* ἔστιν. *l.* 21. φόνον] *Lege cum C.* φόνου. *sic enim loqui amat Chrysostomus.* *l.* 24. ὅτι φιλοῦσιν *C.* *l.* 32. *post* αὐτῆς *C. ponit* ἔτι, *delet* ἅ *vlla quæ sequuntur* ὡμολόγησεν μὴ παῤῥησίας.

Pag. 401. 20. τὸ μὲ, *& lin. seq.* τὸ δ] *Rectius C.* τῷ μὲ *&* τῷ δὲ. *l.* 21. φοβεῖσθαι] *C.* φοβεῖσθε.

Pag. 402. 11. ἡμαρτηκὼς] *C.* ἡμαρτηκώς. *l.* 17. ἢ εἰ χανοῖ. *C.* *l.* 31 τὸ Πέζον ἰδεῖν, *C. fortassis rectius.* *l.* 42. ἐπικειμένης καὶ *desunt in C.*

Pag. 403. 17. *pro* διαφορᾷ *codex C.* διαφθορά. *rectè* *omninò.* *l.* 25. ἐγείρας τὸν Πέζον] *C.* ἐνεργήσας Πέτρῳ.

Pag. 404. 32. *In C. deest prius* ἄ.

Pag. 405. 19. *Lege* αὐξηθῇ. *l.* 22. τὰ αὐτὰ] *C.* ταῦτα.

Pag. 406. 9. αὐόδυτον *pro* αὐόδυτον, *errore operarum* *l.* 25. *C delet* τυτέσι. *l.* 33. *C. rectè delet* ὁ *ante* Πέζος, *& lin. sequente* ὅτι *ante* ὁ τόπος.

Pag 407. 7 αὐέδυκα] *C.* αὐτέδυκα, *probo magis* αὖ ἔδυκα, *duplicatione non insuta particulæ* αὖ. *l.* 18. ἔτι] *C.* ὅτι.

Pag. 408. 13. *C. post* εἶπεν *addit* αὐτῷ. *l.* 29. Ἰουδαΐζειν] *C. rectè hoc loco interserit,* καὶ μὴν ἐκεῖνο εἰπεῖν, τὸ τοὺς Ἰουδαίους ἀναγκάζειν Ἰουδαΐζειν; *transitus sc. factus est ab imprudente librario errore solenni ab eodem verbo ad idem.* *l.* 39. νομικῶν] *C.* νομίμων. *l.* 41. ὅτι *loco motum sedi suæ restituit post* νομίσῃ *cod. C.* *l.* 42. ἐρεῖται. *C.* *l.* 43. ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ διδάσκαλοι, ἡμεῖς οἱ ἀπὸς. *C.*

Pag. 409. 2. νῦν τι δύνασιν] *C. ut puto, melius* Ζωπύρου σιν. *l.* 11. *Legendum omninò cum cod. C.* ἐπέστρεψε. *l.* 16. *C. ante* ἔχεσθαι *inserit* ἐδῶν. *l.* 19. *Lege* ἄρα *sine interrogatione.* *l.* 37. ἔχ' ὅτου δ' ἔχων *C.*

Pag. 410. 1. ὁμόνοιαν] *C.* ἀγάπην. *l.* 16. *post* δόξα *C. inseru.* κρίτ&.

Hom. 60. Hanc orationem melioris notæ, quamvis in catalogo Auguſt. non memoratam, ex Auguſt. bibliothe. deſcriptam, & ex cod. Bauarico emendatam damus.

Pag. 410. 23. μνημονεύσαντες φησὶν] *Vide orat.* 39. *huius Tom, &* 5. περὶ ἀναπαύσεως *tom.* 6.

Pag. 411. 25. μὴ παύσης τ. οἰκοδομῶν] *H. ex coniectura,* δὴ παύσης τ. ἐποικοδ.

Pag. 414. 34. αὐηλᾶτο] *Ab inuſitato formatum* αὐαλόω, *vt etiam alibi apud hunc Noſtrum.*

Pag. 416. 23. μεταζολιῶ καὶ εἰς γαλιῶν παρηρεῖας μεταζηδῆ. ἔκοιῶ] *Interpres emendatius ſecutus exemplar, legit:* μεταζολιῶ. ἐν γαλιᾷ εἶ; ἔκοιῶ. *rectius haud dubiè. nam paulo post ſequitur* χειμῶνα εἶδες ἐπισταίτα; (*vel* ὀπισταίτα;)

Hom. 61. *Hanc orationem catalogus Auguſt. agnoſcit numero* 26. *edidit Londini ante annos* 70. *illuſtriſſ. noſter Checus, & Oxonij nuper doctiſſ. Harmarus. ex his, & duob. MSS. in bibliot. Cantabr. & in bibli. oth. Collegij Nouj Oxon. (ex quibus duæ illæ editiones fluxerunt) hanc nos adornauimus editionem, Checi codicem etiam hîc ferè ſecuti.*

Pag. 418. 21. τῇ συνεχείᾳ] *Corruptum, vt puto.*

Hom. 62. *Etiam hanc orationem agnoſcit catalogus Auguſtanus numero* 27. *habita eſt Antiochiæ poſt eam quæ proximè collocata eſt. Eam ex biblioth. collegij Nouj Oxon. deſcriptam, ex codice Ms. in bibliotheca Bauarica emendauimus.*

Pag. 425. 20. φησὶ τὰ εἰρηνεύειν] *Lege,* φησὶ τὰ φιλεῖν εἰρηνεύειν. *H.*

l. 23. τὴν ἡγυαίαν] *Lego* καὶ τὴν ἡγυαίαν.

Pag. 426. 32 ἢ] *Videtur abundare, aut mutandum in* Νοι. *l.* 34. αὐτοῖς ἁπλῶς] *Fort.* πάσας ἁπλ.

Pag. 427. 18. καὶ ταῦτα ἀκουσίαν τὴν ἀσχ.] *Haleſ. hunc locum proculomni dubio corruptum ſic reſtituendum putat:* ἀκουσίαν τὴν ἀχθοφορίαν, βέλτιον τοι γαμῆσαι πάλιν, βέλτιον φησὶν δεῖ τοῦτο ἐλθεῖν τὸ γάμου ἔχεσθαι. ἢ τοι φησὶν τὸν Χειρὸν κατὰ πᾶσαν συνδήκας. ὡς εἰ μὴ - -

Pag. 429. 9 ζωὴν] *Non quadrat huic loco.* *l.* 31. κατόψιον] *Aptius* σωφρόνιον.

Pag. 431. 35. λιμῷ τραχεῖς] *Fort.* λίαν τραχεῖς.

Pag. 436. 29. δυσωπῆσαι] *pro* δυσωπῇ, *terminatione verborum in* μι, *vt* καυχᾶσαι *pro* καυχᾷ.

Hom. 63. Hanc orationem ex eodem manuſcripto Sereniſſimi Bauariæ Ducis codice, ex quo doctiſſimus Fronto ſuam adornauit editionem Pariſienſem, damus, ipſius & noſtris coniecturis multis in locis emendatiorem. Habita eſt Antiochiæ.

Pag. 439. 24. ἡμᾶς ὠνόμαζεν, εἰ κ. τ. ἑ.] *Fronto Ducæus,* ἡμᾶς, ἀλλ' ὀνόματι ξένῳ κατασχύνειν ἐπιθύμει: *cùm tamen ex eodem fonte vterq; noſtrûm hauſerimus apographa.*

Pag. 440. 6. ἐπλεπόθυμεν] *Fort.* ἐπέλιπον, *vel* ἦσαν ἐπλεπόθυμοι. *l.* 10. καὶ ὅτως αὐτὸς ὢν] *Hoc eſt,* etiamſi hoc ego cupiam, non minùs quàm vos, *ſc.* ἐκπεμπύειν ταῖς ἄλλαι. ἀκουσιάσας. *ſenſus planus, ſed duriuſcula ſyntaxis. Durum eſt etiam* ἐκπομπεύω *cum dativo, cùm vſus poſtulet accuſat.* ταῖς ἀλλοτρίαις ἐκπομπεύειν συμφορᾶς. *Itaq; vel mutandus dativus in accuſativus, vel pro* ἐκπομπεύειν *lege* ἐμπομπεύειν, *aut* ἐπιπομπεύειν.

Pag. 441. 31. ἐωὔδοπον] *Aliquem ex ſucceſſoribus eius intelligit poſt tranſlationem oſſium ſub Iuliano factam, fort. Meletium, aut Paulinum.*

Hom. 64. Orationem hanc ex Regia biblioth. Lutetiæ deſcriptam ex cod. Ms. in bibliotheca Bauarica, et excuſa Baſilienſi emendatam damus. Nam Frontonis

Frontonis editio Parisiensis scriptis, vt opinor, libris destituti, exiguo aut propè nulli nobis vsui fuit.

Pag. 443. 17. λῶ] λῶ *videtur abundare. rectiùs enim sine eo fluit sententia.*

Pag. 444. 8. ὁ θαυμαδέντα] *Lego,* οὐκ ἂν θαυμαδέντα. *l.* 37. τὰ φάρμακα τῆ ἐχθρῶν] vide Boisium.

Pag. 445. 28. ἀλλὰ τῆς] *Vnde regitur hic genitivus? l.* 38. καὶ πολλοὶ ὕστως ἀδεσπότως καὶ αὐθεντάσως] *Hæc verba, vt opinor, luxata, & suis emota sedibus sic restituì posse censeo (nihil enim affirmo) vt* καὶ πολλοὶ *ponatur ante* οἱ διαπεῦσι, *l.* 37. & ὕστως ἀδεσπότως καὶ αὐθεντάσως *ante* ταύτῃ αὖ τῷ πίσιν, *l.* 39.

Pag. 446. 37. ἐβούετό τις βασιλὰς] *Quæ sit hæc historia, aut qui fuerint hi duo reges, in tantis temporũ illorum tenebris, parum liquet. Decium fuisse Imperatorem & Persarum regem Saporẽ, siue quem alium, ratio temporum suadet. Dein qui verisimile fiat Imperatorem nomini Christiano infensiss. hostem, aut voluisse ingredi in Templum Christianorum, aut ingressu prohibitum ab Episcopo ob perpetratam cædem (quod posteà de Theodosio pio Imperatore & Ambrosio verum fuit) adeò exarsisse, vt mortẽ ex eo episcopo intulerit? Sed nimirum Iohanni nostro, & vicino illorum temporum, & viro, si quis alius, φιλαληθεστάτῳ, contra omneis non coniecturas modò, sed etiam historias credendum.*

Pag. 448. 5. λείπειν ἢ αὐτῆς ὀμικρὸν] *Boisius vel delendum censet* αὐτῆς, *vel pro eo legendum* αὖ, *vel* αὖδις.

Pag. 450. 4. ἐναπομεῖναι] *Interpres, incurat a relinqueretur. Rectè ad sensum: sed verba vix ferunt, nisi aliquid subintelligatur.*

Pag. 451. 13. καὶ αὐτὸ τὸ κρατῆντος &c.] vide Boisium. *l.* 28. ἀπάδειξε] *sc. Babylas, vt apparet p. sequente, l.* 21.

Pag. 453. 42. καὶ τῶν] *Delendum fort.* καὶ.

Pag. 456. 44. καὶ τῶν μητέρα] *Hales.* καὶ τῶν γῶν μητέρα.

Pag. 459. 6. τῶ βασιλέως] *De Gallo intellige Iuliani fratre natu maiore. l.* 7. ὁ καὶ] *Constantius.*

Pag. 461. 38. ἀλλ' ὃ δὲ τοῦτο ἤθελες] *Sensum fecit perturbatum clausula huius λειποταξία. Sequi enim debet finitam parenthesin sic.* τέχνης ἀεὶ τῆς σῆς) ἀλλ' ὃ δὲ τοῦτο ἤθελες. *& pro* ἀλλὰ, *quod statim sequitur, lege* καὶ γὰ αὖ ἐπικ. H. *l.* 40. *Pro* πάντες, *fort. legendum,* αὖ, *vel ante* πάντες. *l.* 43. ὧν ἦτω δὲ ἑλλιῶν, *&c. vsq; ad* ἀφοδῶ *lin.* 44.] *Sententia est suis, vt videtur, sedibus emota. sensus apertus, de Christianis hæc dici, qui plus hic viderunt, quàm sapientissimi gentilium. sed huic loco non quadrat, quin potius sententiæ ἀκολουθίαν impediunt.*

Pag. 462. 34. θεῖος ὁ περὶ παῖδος] *De Iuliano intelligo, qui Iuliani Imperatoris θεῖος περὶ μητρὸς fuit, non περὶ πατρός.*

Pag. 463. 28. ἐκδυσῶσαι] Edere ad supplicium. *sic postea. l.* 32. πεπίβαλε] *pro* πεπίβαλεν αὖ.

Pag. 464. 8. μονῳδίας, ὧν ὁ τῆς πόλεως σοφιστὴς] *sc. Libanius, cuius integra extat in Bibliotheca Vaticana* μονῳδία ὅτι πρὸ ἐν τῇ Δάφνῃ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος : *ex qua viri docti, qui Romæ viuunt, orandi sunt, vt si quid hic per inscitiam librariorum peccatum est, velint corrigere, aut potiùs totam in publicum illam monodiam edere, huic loco Chrysostomi illustrando perquam futuram idoneam. l.* 30. μεμνημῶνος] *Corruptum, sed aliud non substituo.*

l. 38. ὁ δεῖλων] *Videtur vel inducendum, vel fide Threnodo intelligas, legendum* ὁ κακοδαίμων, *aut tale aliquid.*

Pag. 465. 2. ἀπάλασε] *sc. tum cùm maximis afficeretur honoribus. Tale enim quid subintelligendum sensus postulat.*

Pag. 468. 5. ἐν λίθῳ καὶ ταῦτα] vide Boisium.

l. 18. μετῶν εἰκτῶν] *Boisius legit* οἰκτρῶν, *miserabilium, propter calamitatem præsentem.*

Pag. 469. 37. εἰκοστὸν ἔτος] *Anno ita q. Christi* 382. *habita vel scripta hæc oratio, dum adhuc presbyter esset Antiochiæ Iohannes noster.*

Hanc Homiliam in Catalogo Augustano numero 61. *memoratam, à Frontone bis editam damus ex Bauarico Ms. accuratè castigatam, ex quo etiam codice varias lectiones habuit in posteriori editione idem Fronto.* Hom. 65.

pag. 478. 28. τί γὰ ἐκείνης τῆς πόλεως] *Frontoni locus videtur mutilus, & rectè. Halesius leui immutatione sic legi posse putat:* τί γὰ τὸ ἐκείνῳ τῷ πόλιν ἴσον ἦν; *&c. Duro nimis hyperbato.*

pag. 481. 3. ἐκείνων ἴσασι καὶ ὠδίνων] vide Boisium.

Orationem hanc recipit Catalogus August. Numero 62. *Eam nos damus ex Regia Biblioth. Lutetiæ descriptam, & ex codice Ms. Bauarico castigatam. Edidit quoq; eam doctiss. Fronto Lutetiæ* 1609. *ex eodem, vt videtur, Regio codice.* Hom. 66.

pag. 483. 39. καταστιλαζομένῳ) *Quid si* καταστιλαζομένῳ? *Vide l.* 44.

pag. 484. 42. ἐπιπόμπευσι] Ad funus ducunt.

Orationem hanc editam Burdigalæ à Frontone Ducæo, accuratè emẽdauimus ex cod. Bauarico. Quòminùs autem credam duabus synodis. sc. Lateranensi & 6. Vniuersali Constantinopolitanæ, Chrysostomo hanc orationem asserentibus, facit totius Homiliæ textura & stylus à Chrysostomico, meo iudicio, diuerssissimus. Est enim oratio tota fere dramatica, & ex prosopopœis constata. Neq;, vt aliàs monui, nouum est aut nuper natum, fœtus ἀποτόκους claris parentibus subdere. Hom. 67.

pag. 488. 20. ἀπόλαυε] *Ita restituimus ex coniectura propè certa, probabiliori certè, quàm fuit coniectura Frontonis, qui cùm in libro suo reperisset* ἀπόλαβε, *substituit* ἀπόλαλε. *nisi fallor, & mala & vsu & sensu repugnante & syntaxi.*

l. 25. ἀκέσω τὸν λησὴν ὡς τὸν πύργον ἀκροπίπτα] Vide Boisium.

Panegyricum hunc notæ cum primis bonæ, & ab August. catalogo receptum Numero 70. *damus ex Regio codice Ms. Lutetiæ descriptum, & ex Bauarico Ms. accuratè castigatum: quem mirum est inter panegyricos suos non edidisse Frontonem.* Hom. 68.

Agnoscit hanc orationem pro germana, vt est, catalogus Hom. 69.

gus Augustanus Numero 69. Nos editionem Ducæi Burdigalensem valde mendosã olim ex Bauarico Ms. a nobis emendatam, hic damus, à posteriori eiusdē Ducæi editione Parisiensi parum admodum discrepantem: vterq; enim ab eodem hausimus fonte, Medicæo sc. & Bauarico codicibus: hoc ille amplius, quod Regium etiam adhibuit, quem library mei non inspexerunt.

Pag. 496. 4. ὁ δὲν γαρ' τι τῦ ἑαυτῦς χρ τῦτο ἐδείκνυ] *Regius codex sic:* ὅτε αὐτὸ τὰ ἑαυτῦς ἔπαθε χρ τῦτο, ἀλλ'.

Pag. 498. 6. ὑπολάβις] *Pro* ὑπολήψη.

Hom. 70. Panegyricum hunc ex Regio Lutetiæ descriptum castigauimus ex Bauarico. agnoscit Catalog. Augustanus numero 72.

Pag. 501. 7. κώφων] ζωάγχη, angina.

Hom. 71. Hanc orationem edimus ex fide quatuor codicum scriptorum, quorum duo sunt in bibliotheca Collegij Noui Oxonij, tertius in biblioth. Vniuersitatis Oxoniensis, quartus in bibliotheca mea: quibus accessit demũ Frontonis editio nupera Parisiensis, ex duobus Regijs adornata. Agnoscit Catalog. August. numero 91.

Pag. 507. 30. ἀπὸ βήματ@ ὀπὶ βῆμα] *Al.* ἀπὸ βήματ@ δικαστικῦ ὀπὶ βῆμα ἤγετο ἰσεύν· *alicuius, vt puto, glossatoris.* *l.* 40. ἀλλα᾽ χ τῆς φιλίας, ὡ πρὸ τὰ πρόβατα ὑπεδείκνυτο, ἤδη τῦτο τῆς] *Locus parũ sanus, cui tamen nullum ex libris scriptis medicamentum. Halesius ex coniectura sensu non incommodo sic legi posse putat.* ἀλλὰ χ τῶ φιλίαν, ὡ πρὸ τὰ πρόβατα ὑπεδείκνυτα᾽ τς, ἤδη τῆς εἰς αὐτ.

Hom. 72. Orationem hanc à doctissimo Petro Pantino Tiletano editam ante aliquot annos Antuerpiæ damus emendatiorem ex alio Ms. in bibliotheca nostra. Recipit eam Catalogus Augustanus numero 92. habita est Antiochiæ. Porro mensium nomina, quæ hîc reperiuntur, scias esse Macedonica (vt ex Epistolis Philippi apud Demosthenem apparet) quibus inde vsque ab Alexandri temporibus, vti reor, vsus Oriens: Romanis autem sic respondent.

Gorpiæus.	September.
Hyperberetæus.	October.
Dius.	Nouember.
Apellæus.	December.
Audonæus.	Ianuarius.
Peritius.	Februarius.
Dystrus.	Martius.
Xanthus *al.* Xanthius.	Aprilis.
Artemisius.	Maius.
Desius.	Iunius.
Panemus.	Iulius.
Loius *al.* Lous.	Augustus.

Pag. 513. 1. *Iosephus Scaliger in libris de emendatione temporum, vbi agit de die Natali Domini, pro* ἀρχαίοις τοῖς δημοσίᾳ, *legendum contendit,* ἀρχείοις, χ τοῖς δημ. *H.*

Pag. 515. 24. πίδεν ἓν εἰσύμβα] *Ex præmissis Chrysostomi nulla potest colligi conclusio, nisi prius probetur Zachariam fuisse summum Pontificem, quod tamen verum non fuit: quamuis hanc eandem opinionem foueat etiam alijs in locis noster Iohannes, quo probabilis saltem argumento dictius, nescio.*

Pag. 516. 35. τῦ πολλὰς χ μαχρὰς] *Intelligit, opinor, orationes illas quinq; à se habitas contra Iudæos: quas vide Tom.* 6.

Pag. 517. 17. τῷ κοινῷ διδασκάλῳ] *Flaviano Episcopo.*

Pag. 519. 1. ἐσίασιν] *Assentior doctissimo Pantino, qui deesse putat* ἀλλών.

Hom. 73. *Hanc orationem bis editam à Frontone, cum Ms. Bauarico comparatam damus, ab Augustano catalogo receptam numero* 63.

pag. 520. 8. ἀδιάμαρτ@] *Fronto manuit* ἀδιαμαρτίνω, *vel* ἐξ ἀδιάμαρτ@.

Hom. 74. *Orationem hanc à Frontone Ducæo anno* 1595. *editam Ingolstadij ex Ms. in Collegio Nouo Oxonij, & editione eiusdem Ducæi posteriore Parisiensi recensuimus. agnoscit Catalogus Augustanus numero* 94.

Hom. 75. *Orationem hanc anno* 1601. *editam Burdigalæ à doctiss. Frontone, nos ex cod. Ms. Bauarico castigauimus: ex quo etiam codice nuperam suam editionem Parisiensem, vt videtur, emendauit idem Ducæus. Agnoscit tractatum hunc Catalogus Augustanus numero* 71.

Hom. 76. *Panegyricum hunc tractatum ex Regio codice Lutetiæ descriptum, ex Bauarico castigauimus manuscripto. Nuper edidit ex Regio doctiss. Fronto Lutetiæ. Agnoscit Catalogus Augustanus numero* 65.

pag. 533. 2. *In marg.* μλω. Ianuar] *Rectius fortasse alij codices, qui Octobri hanc Orationem assignant, habita est enim, vt ex principio apparet, statim post aliam in Babylam dictam.* *l.* 21. διηγωνίσω μαι] *Rectè Fronto censet legendum,* διηγωνίσ μαι. *tamen codices nostri nihil mutant.* *l.* 30. κατίλυτω] *Frontoni magis placet,* κατέλυσω.

Hom. 77. *Ex Regio itidem descriptam castigauimus ex Bauarico. Reperitur in Catalogo Augustano numero* 59.

Hom. 78. *Descripta ex Biblioth. Regia Lutetiæ hæc oratio, multis in locis plenior est effectu & emendatior ex cod. Ms. in Biblioth. Bauarica.*

pag. 541. 4. ὅταν δὲ τῦ πρφάνους] *Fort.* ὅταν δὲ τῦ πρφάνους, *vel* ὅταν τοῖς πρφάνοις: *vel pro* πλανήσεως *lege* παλαίωσιν. *sic mox,* τὰ δὲ τῦ πρφάνους παλαίσματα.

pag. 542. 44. τὸν τειχίτην περῶτον διηγήσει] *Vide huius loci pleniorem illustrationem pagina sequente, lin.* 25.

pag. 545. 4. παρέδωκεν αὐτῷ χ τῶ σφυκλῶ] *Atqui non δεσμοφύλακι Paulus, sed Paulo δεσμοφύλαξ mensam apposuit.*

Hom. 79. *Hanc orationem & sequentem excudi curauimus ex* Θεσσαλίκης, *quia nec eadem prorsus sunt, nec prorsus diuersæ, vt ex collatione patebit. agnoscit catalogus Augustanus hanc nonam & septuagesimam numero* 96. *multa habet, vt dixi, cum sequente communia, tam verba quàm sententias, vt propemodum eadem oratio esse videatur. Cæterũ nos hanc* 79. *excusam Augustæ anno* 1587. *infinitis pene locis emendatam ex Ms. proprio hîc lectori damus.*

Pag. 551. 36. τὸν γεώμετρον ἐξήγαγε ταύτην] vide Boisium.

Hom. 80. *Huius octogesimæ meminit, vt opinor, Chrysostomus ipse in exordio Homil.* 33. *in Genesin, ex quo apparet habitam eam esse Constantinopoli. Nos ex codice Oxoniensi mutilato, et Bauarico non nimis bono concinnauimus, vt potuimus, hanc editionem: quæ tamen alterius ope codicis Ms. non obscurè eget: id quod lectorem φιλόπονον non duximus celandum.*

Pag. 549. 13. ὀχὲ ὄ] *Hæc omnia vncinis inclusa vsq; ad* πλεονομῶσι *l.* 28. *aberant à codice Bauarico: meritò: negq; enim solet noster* χρυσορρήμων *in eodem loco bis idem dicere. & omnino quæcunq; in hac oratione vncinis inclusa reperiuntur, vel aberant penitus ab altero Ms. vel aliter ibi legebantur.*

pag. 553. 2. τοῦτο μὲ ἀπι.] *Lege* τοῦτο μὲν δὴ ἀπι-

pag. 559. 42. ἠλέγυσα] *Locus, vt opinor, parum sanus. Vide Boisium.*

pag. 560. 17. ἑαυτῷ σωρ-] *Vel lege,* πνευματικῆς ὑφῆς μετέχει τις, *vel* ἐν τῇ πνευματικῇ ὑφῇ μ. τις, *vel dele* ἑαυτῷ, *vel post* ἑαυτῷ *lege vel intellige* ὁ μετέχων.

Hom. 81. Huius orationis apographum ex biblioth. Augustana descriptum ex alio Ms. in biblioth. Gabrielis Archiepiscopi Philadelphiæ accuratissimè castigatam damus. Edita est etiam inter cæteras hæc oratio à Gretzero. agnoscit hanc orationem catalogus Augustanus numero 39.

Pag. 565. 44. εἰ γὰρ μόνον τοῦτος] *Hales. legendum censet,* εἰκῇ γὰρ μάτην τοῦτος.

Hom. 82. *Octogesimam secundam & octogesimam tertiam ex* Θεμιστίου *excudi iussimus, vt suprà* 79. *&* 80. *& ob easdem causas. Est autem hæc* 82 *descripta ex libro Ms. in bibliotheca Regia Lutetiæ, castigata ex Ms. semimutilato in biblioth. Bauarica. Agnoscit catalogus Augustanus numero* 97. *cum hoc titulo,* Τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ.

Pag. 576. 31. οἱ τῆς τάξεως] *In Ms. Bau.* οἱ τὴν τάξεως αὐτῆς.

Pag. 578. 1. αὐτῆς] ταύτης, *vel* τῆς αὐτῆς.

Hom. 83. *Hanc orationem descriptam ex Augustana biblioth. emendauimus ex Bauarica.*

Hom. 84. *Hanc orationem editam anno* 1595. *à doctissimo Frontone Ingolstadij castiganimus ex Ms. codice in bibliotheca Collegij Noui Oxonij. Agnoscit eam catalogus Augustanus cum hoc titulo,* Εἰς τὸ πάσχα.

Pag. 585. 21. καὶ οἱ πλὴν τῶν βαπτισμάτων ἢ νῦν ἑαυτῶν καταξιωθέντες] *H. legit,* καὶ νῦν ἢ οἱ χθὲς πλὴν χθὲς ἑαυτῶν τὸ βαπτισμα πις καταξιωθέντες, *meliori certè syntaxi.*

Hom. 85. *Oratio ex Regys membranis Lutetiæ descripta, ex codice Bauarico accuratè castigata: estq; notæ melioris. multa habet communia cum oratione* 81. *& proximè præcedenti* 84.

Hom. 86. *Hanc orationem Antuerpiæ* 1598. *editam à doctiss. Pantino, ex Ms. in biblioth. Regia Lutetiæ castiganimus. Titulus est in Ms.* Εἰς τὴν τεσσαρακοστὴν ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν: *concionatur is autem penè omnes doctissimi illius viri à Ms. reperi firmatas.*

Pag. 592. 9. βοῆσωμεν] *Vide Boisium.*

Pag. 595. 2. ὅτι αὐτῷ] *Cod. Ms. hac clausula finit homiliam,* καὶ ἐπὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ μεθ' ἁγίας δόξης, τιμῆς καὶ προσκυνήσεως τῷ πατρὶ καὶ ἁγαθῷ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. *sunt enim homiliarum clausulæ pleræq; pro arbitrio librarij adiectæ, quod meminisse in notis in Genesin monuisse.*

Hom. 87. *Orationem hanc à catalogo Augustano receptam numero* 100. *descripsimus ex codice Ms. in bibliotheca Collegij Noui Oxon. emendauimus ex Bauarico. Habita est Antiochiæ.*

Pag. 595. 28. ἀπὸ τῶν τόπων] *Melius quàm vt in Ms.* τόπων: *ita tamen vt requiram tertium aliquid vtroq; aptius.*

Pag. 597. 27. δεῖ τῶν παιδίων τῶν σαχυπόρων] *Vide Boisium.*

Pag. 600. 35. ἵνα μὴ νομίσωσιν ὅτι, ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέβη] *Halesius verba illa quæ sequuntur l.* 37. Ηλίας μὲ ἦν ὡς εἰς τὸν οὐρανὸν, *legendum putat,* Ηλίας μὲν οὐκ εἰς τὸν οὐρανὸν. *eam enim fuisse antiquorum opinionem Enoch & Eliam non in cœlum propriè dictum ascendisse, sed in Paradisum. quæ correctio si vera est, etiam hic legendum erit,* ἵνα μὴ νομίσωσιν ὅτι εἰς τὸν παράδεισον ἀνέβη. *sed in lubrico consistimus loco: itaq; coniecturis valere iussis, libros alios Mss. censeo lectoribus adeundos. Locus enim vterq; in nostris, vt puto, parum sanus.*

Hom. 88. 89. *Priorem vt genuinam & melioris notæ agnoscit catalogus Augustanus numero* 101. *quam ex* 4. *codicib. Mss. à doctissimo Ducæo editam ante aliquot annos Burdigalæ perpaucis in locis ex Regio codice Lutetiæ emendauimus, qui tamen videtur vnus ex iis esse quibus etiam vsus est Ducæus, quem ille Mediceum, vt opinor, indigitat. neq; tamen non aliquid attulit diuersum ab editione Ducæi minimè spernendum. habita est Antiochiæ, præsente Flauiano. Posteriorem debemus Frontoni Ducæo, qui eam ex Ms. Medicæo, & excuso Romano edidit.*

pag. 604. 27. ἕτερος κύριος δαιμόνων] *Vide Boisium.*

pag. 605. 20. ὅταν ἴδῃς] *plenius,* ὅταν ὦν (*vel* ἄρα) ἴδῃς.

Pag. 608. 5. ὡς τῆς] *Hal.* ὡς τὸ τῆς: *vel simplicius, pro* ὡς, *quod mox sequitur, lege* ὅν.

l. 22. φειδωλῆς. διὰ τοῦτο] *Fort.* φειδωλῆς, διὰ τὸ αἰσχυνόμενος.

Pag. 609. 2. *Ante* ὥσπερ *puto vel subintelligendum* ἀλλ'; *vel perscribendum vel fortasse, quod verius, locus est parum sanus.*

Pag. 613. 42. καὶ ὅσα] *Delendum videtur* καὶ, *vt constet sententia.*

Pag. 614. 12. οἱ τὸ λαμπρὸν τοῦτο θεοδόλειον εὐδυσάμβροι] *Photius,* οἱ φανδέντες ἐπὶ δηλέσεις λαμπρὸν ἐνδύσασθαι.

Hom. 90. 91. *Duas hasce orationes descripsimus ex bibliotheca Collegij Noui Oxonij. Priorem emendauimus ex edito codice doctiss. Frontonis: posteriorem damus ex fide vnius tantùm exemplaris, Iatis tamen emendatè scripti. Vtramq; recipit catalogus Augustanus,*

gustanus, priorem numero 102. posteriorem numero 1.

Pag. 620. 22. παχράπον αὐδρώτε] *Corruptum, ut arbitror.*

Hom. 92. *Orationem hanc receptam à catalogo Augustano numero 73. damus, Lector, ex editione Frontonis Burdigalensi anno 1601. emendatam ex codice Ms. Bauarico, quem etiam consuluerat, vt videtur, idem Fronto in editione nupera Parisiensi 1609. Antiochiæ habita.*

Hom. 93. *Ex editione Frontonis Burdigalensi 1601. emendata ex Ms. Bauarico. agnoscit catalogus Augustanus numero 60.*

Pag. 630. 37. ἄρεται] *Hal. manuit ἄρχεται.*

Hom. 94. &c. *Prima descripta est ex cod. Ms. Regio, & emendata ex Bauarico, recepta à catalogo August. numero 58. Secunda ex editione Burdigalensi Frontonis Ducæi emendata ex Ms. Bauarico: Tertia ex editione Frontonis Ducæi Burdig. emendata ex Ms. in bibliotheca Cæsarea Vienna: quam tamen cum Frontone ἀποσπασμάτιον esse alterius Homiliæ reor: nec verò partes eius videntur inter se optimè cohærere. Hal. Primam in Macchabæos descripsit iterum in vsum nostrum Samuel Sladius ex monasterio in monte Atho: ex quo apographo excerptæ notæ litera A signantur.*

Pag. 633. 32. Codex A. post φανότεροι addit λαμπρότεροι. *l. 42. Cod. A. post ὃ ponit* γάρ.

Pag. 634. 5. κλαυσιζόμενος] *Codex A.* κλαυσθλιμμένος. *l. 19.* πεύσομαι] *C. A.* πύθωμαι. *l. 31.* ἰσχρᾶς] *Cod. A. rectiùs* ἰσχυρᾶς.

Pag. 635. 5. post τί δ' τοῦτο ἔστι; Cod. A. addit, τὸ μὴ τῶν δι' παίδων τελευτῶν ἐκπλῆν τὸ τάλαν δραμεῖν. *l. 23. Lege cum A.* ἀλλὰ καὶ μήτης.

Pag. 636. 13. post ἐτεκνοβόρησεν *Cod. A. addit,* ὅτω τὸ πρᾶγμα ἦδει μέγα καὶ θαυμαστόν. *l. 22. pro* ἡμεῖς ἂν & κἀκαίνη *cod. A. habet,* ἐγὼ ὕτως ἡμεῖς & ὡς ἐκείνη. *l. 29. Cod. A. post* οἴκῳ τῷ Θεοῦ *orationem claudit.*

Pag. 640. 36. τῶτον βιασαμένης] *Corruptum. l. 41.* μιᾷ γόνων ἀδ.] *Lege* μιᾷ γονίων ἀδ. & *pro* ὕπῳ *quod sequitur, fortasse legendum* ὕπων.

Hom. 97 98. *Duas orationes hasce primus edidit, quod sciam, Lutetiæ ante aliquot annos ex bibliotheca Medicæa, quæ nunc Regiæ pars est, Federicus Morellius: neq; aliud exemplar mihi videre contigit. quò fit, vt cùm nihil aliud habuerimus præter coniecturas, multa supersint emendanda: quod hisce cum reliquis dubys & ἀμφισβητουμένοις Chrysostomi scriptis commune est.*

Pag. 642. 33. διὰ τὸ εἰκόνα] *Lege* διὰ τὸ εἰς εἰκόνα. *sic enim loquitur infrà l. 36. l. 41.* ὑγιάζει τῷ θεῷ] *Corruptum, quod sanare nequeo.*

Pag. 643. 18. ὀπτημένητα τὰ τέκνα] *At qui* τὸ ὀπτημᾶν *assari non solet nisi cum dativo personæ.*

pag. 644. 2. ἀδικότατη] *Vocabulum suspectum, nec dignum Chrysostomo.*

pag. 645. 8. ὧν ὃ ἔχει καλὸν] *Hal. legendum putat,* ἐν ὃ ἔχει μέλι καλόν. *l. 15.* τομίζειν] *Vox hoc loco suspecta.*

pag. 646. 17. ἐπάγγελμα] *Ne hoc quidem hoc sensu placet. vide p. 648. 37. in margine. l. 26.* τὸ αὔξημα, εἰ μὴ εἰς θεωείαν] *Hal. legit,* εἰς τὸ τῶν θεωείαν. *l. 33.* φεὶν] *Lege* φεὶν ἤ. *vide paginam sequentem, lin. 6.*

Pag. 647. 13. κατέλαβέ σε] *Rectiùs,* κατέλαβεν αὐτούς. *l. 18.* ἐν τῆς εὐσεβείας] *pro* εἰς εὐσεβείας λόγον, *vel* εἰς τῶν εὐσέβειαν. *Cogimur enim, cùm codicibus destituamur, coniecturas consectari. l. 28.* κατέπαυσεν] *Halesius manuit* κατεπάτησεν. *l. 29.* ἀλλὰ τῶν φιλανθρωπίαν δείζων.] *Pro* δείζων *legit Boissius* ἐμφανίζων.

Pag. 648. In margine, ex alio Ms.] *sc. in bibliotheca Cæsarea, numero 247.* Hom. 99

Pag. 651. 43. πόθεν δέ σοι τὸ ἡμυτὴν φεῦ; τὸ ἀχύμητον] *Locus corruptus, nisi pro* φεῦς *legamus* καί *sed & sequentia corrupta.*

Fragmentum & capite & caudâ mutilatum, neq; Hom. *Iohannis nostri, vt opinor, quamuis Halesio meo aliter videatur.*

Pag. 653. 32. ἐλχύσαι] *Deest* ῥώματι, *aut tale aliquid.*

Pag. 654. 9. ὁ γὰρ ἐν σώμ.] *Halesius sic:* ὃ γὰρ ἐν ψυχῇ ὄζειν ἡ πολιά, ἀλλ' ἐν σώμασι. *l. 42.* προχωρῶντος] *Fronto sic corrigit :* προχωρεῶντος (*sc.* προέσματος) πρὸ τῆς ὁδοῦ, *vt paulo ante.*

Pag. 655. 33. αὐτος τῆ κακῆ] αὐτος *alliuè :* mederi non potest malo. *barbarum planè. nunquam sic loqueretur Iohannes noster. l. 41.* ζῶντα] *Fronto addit* καὶ ὁ ζῶντα, *vt paulò post* ἀποθανόντα καὶ οὐκ ἀποθανόντα. *l. 43.* ἐχεσίμενον δὲ ὁ τύπος, καὶ ἐκλάμπει τῶν ἀλήθειαν] *Fronto vertit,* euenit ergo figura, et eam veritas subsecuta est: *quis sensus ex verbis Græcis elici non potest.*

Pag. 656. 14. ὥσπερ κέρμιά τινα] *Vide Boissium.* Hom. 101. *l. 25.* ποικάζων] *Legi manuit Fronto* πυκάζων, *vel* πυκάζων.

Huius orationis partes sunt 3. Prima de cruce, Secunda contra Arrianos, Tertia contra Macedonianos. Hom. 102. *Aut fœtus est Chrysostomus genuinus, vel, quod potiùs reor, alterius alicuius ex illâ eruditâ antiquitate.*

Pag. 659. In margine, ex Mss.] *Hoc est, uno non integro in Bibliotheca Cæsarea Vienna, & alio in Regia integro, ex quibus non pauca emendauimus in editione Romana. Accesserunt Florentis Christiani in eandem coniecturæ, qui in recensendis & vertendis decem illis orationibus Roma 1581. excusis operam nauant non pœnitendam, quamuis libris scriptis destitutus.*

Pag. 659. 44. τῶν σωτῆειον] *Corrector Romanus addit* ἀνύπαυτας, *Florens etiam* φωτὸς ἀνύσαντας καὶ ἡμᾶς. *ambo, vt opinor, recte :* τῶν σωτῆειον φωτὸς ἀνύσαντας καὶ ἡμᾶς.

Pag. 660. 28. ὅτε μὲ εὐσεβείας λόγος, ἐκεῖ καὶ αὐξάνει] *Codex Cæsareus & Regius,* ὅτε μὲ ἀληθείας λόγος, ἐκεῖ καὶ εὐσεβείας αὐξάνει.

Pag. 661. 9. τὸ δικαιοτέρα] *Lege vt in margine, vel pro* δικαιοτέρα *lege* τὸν δικαιότερον.

Pag. 662. 42. καρπὸς ἐκ ὧν] *In Regio codice deest* ἐκ.

pag. 663. 15. εὐσεβείας &c.] *Codex Cæsareus,* εὐσεβείας ἢ εἰκὼν ἐπιμένει καὶ ὁ τύπος τῆς εἰκονομίας. *l. 28.* ἔχετε διανοίας] *Post hæc verba orationem claudit*

claudit codex Cæsareus his verbis: ὑπὲρ ἧς τύπων ἁπάντων εὐχαριστήσωμεν τῷ κυρίῳ, ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Relicto autem superiore argumento, transitum nunc facit ad θεολογίαν confirmandam.

l. 42. πῶς ἡ γεφυρὰ] Deesse videtur ἂν ad sustinendam sententiam: πῶς ἂν ἡ γεφ.

Pag. 664. 38. καὶ τὸ ἱερατικὸν χρῖσμα] sc. ὅσα, si tamen locus est integer.

Pag. 665. 12. ἐν τοῖς δυοκαίδεκα] sc. in 12. minoribus prophetis. At certè ad hanc formam non solet ex illis citare Chrysostomus: & sanè puto ex margine aut aliunde irrepsisse in textum. Scio tamen illos 12. pro unico libro apud Hebræos numerari, quod fortasse causam dedit huic loquendi generi.

l. 26. ἐνδεικνύμενος] Sententia fœdè corrupta. Abundat enim vel ἐνδεικνύμενος, vel quod proximè sequitur l. 27. βελόμενος δεῖξαι. Neq; illud τύποις quicquam habet, quò commodè referatur, & sine eo melius, vt puto, stat sententia. Sed nobis sine libris quicquam mutare religio fuerit.

pag. 666. 12. ὕδειν] Hanc emendationem Florenti debent doceri: neq; dubitauimus nos in textum recipere pro ὑμῖν, quod est in editione Romana. Assentientur omnes, qui β & μ eodem ferè modo pingi in libris scriptis notârunt.

pag. 667. 3. ταῦτα δὴ πάντα] Verba sunt Apostoli, quæ hîc interrupta, l. 6. resumuntur. l. 31. ὁ γὰρ φησὶ] Quæro commodum aliquod verbum, quod hîc ἀπὸ κοινοῦ repetatur.

pag. 668. 16. λέγων] post λεγων videtur deesse explenda sententiæ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. l. 26. εἰ ἄρα] Hoc est, si hoc perpetuò retinendum est.

l. 30. & 31. εἷς Κύριος, καὶ Κύριος] Non vertit Interpres: & quidem possunt abesse, nisi sic expleamus, εἷς Κύριος, καὶ Κύριος τὸ πνεῦμα ἁγ

l. 40. εὐπειθῶ φημὶ τῷ σωτῆρος λόγῳ] Assentior etiam hîc Florenti sic legenti & distinguenti: εὐπειθῶ, φημὶ τῷ σωτῆρος ὁ λόγος, hoc sensu: Fortasse dicet aduersarius, de seruatore sermo est, in loco Dauidis suprà citato.

pag. 669. 39. ἑαυτὸν] Florens ἑαυτῷ, non malè. nam ἑαυτὸ, quod est in edit. Rom. apertè in vitio.

pag. 670. 5. ὃ ἤμελλε] Sic enim excudi iussi, non ὃν ἔμελλεν: vt contrà in margine, ὃν ἤμελλεν, non ὃ ἐμελλ. Illo enim, non hoc modo legitur in Regio codice, ex quo est illa marginalis lectio. Iam illud ὃ ἤμελλε, quod est in Rom. edit. putasti παρέλκειν, aut esse corrupta: saltem quid hoc loco sibi velint, me nescire fateor. l. 6. ἐξεταζομένῳ] Ne hoc quidem quid sibi velit assequor, nisi pro ἐξεταζομένῳ legas ἐξέτασις.

pag. 671. 21. pro ὑπολαβὼν νομίζῃ codex Reg. habet ὡς οἶδε καὶ νομίζει. l. 33. δειχνύουσι] Delendum, vt opinor, vnà cum subdistinctione sequenti.

pag. 672. 18. νομίσας] Aptiùs quadrat νομίσῃ: aut loco emota sic restitue: ἀποβλέψας εἰς τὰ ἀνθ. ῥήμ. καὶ νομίσους πτ. εἶ. τὸ ῥῆμα, ξενιεῖ δὴ τὰ θεύγματα, θεατρίζει.

l. 21. ἀλλὰ puto delendum.

Sixtus Senensis pag. 260. col. 2. Dispungit hanc Homiliam è numero γνησίων: & quidem non puto esse germanam. Hom. 103.

Hæc Homilia magnam partem (nisi quòd aliquanto plenior est) conuenit cum ea quam legimus Latinè Tom. 1. col. 583. edit. Paris. 1588. quam Sixtus Senensis vt γνησίαν probauit. Quam rectè, ipse viderit. Hæc certè, quam in manibus habemus, mutilator aliquis è Chrysostomi locis ethicis excerpsit. propemodum enim omnia habentur in hom. 28. in ep. ad Romanos. Huius generis etiam sunt oratio 120. & 123. quas in amphiballomenis numeramus, non quòd Chrysostomi non sint (nam quicquid in illis est, apud Chrysostomum sparsim habetur) sed quia à rhapsodo aliquo hanc in formam sunt digestæ. Locum suum habere debebant in apanthismatis, in quibus orationes bene multas istis ἀλλοδαὰς habes. Sed cùm hæc ageremus, consilium de apanthismatis eâ, quâ nunc disponuntur, ratione ordinandis nondum venerat in mentem. Hom. 104.

Pag. 676. 8. Ante οὖν Halesius ponenda putat hæc, aut similia: ἀεὶ γὰρ πασῶν ἀρετῶν διαλέγονται· οὖν &c.

Pag. 677. 4. ἐπ' αὐτά. sic enim legit cod. Ms. non ἐπ' αὐτάς. Halesius ἐπ' αὐτὰ coniungit cum ἐννοοῦσιν l. 3. hoc modo: ἐννοοῦσιν ἐπ' αὐτά· deinde διὰ τί ἐν ἑρμηνείαις αἱ πταί; responsum è psalmo dandum, quod hîc desiit. Sic tamen (vt edidimus) legitur hom. 28. in ep. ad Rom.

Pag. 678. 10. ἀλλ' ἐπιδὴ] Hucusq; ex Homil. 28. in ep. ad Rom.

Huius orationis apographum ex bibliotheca Regia Lutetiæ exscriptum ex alio codice in eadem bibliotheca aliquammultis in locis emendaui: ita tamen vt plura supersint emendanda, quorum aliquot asteriscis in margine editionis signauimus. Hom. 105.

Pag. 680. 16. ἐκ τῶν μύθων περιφερομένων] Vide Boisium.

Pag. 681. 2. χαλᾷς ἔφη, ὁ κύριος ἔλεγε.] Vide Boisium.

pag. 684. 21. καὶ τῇ ἐυχῇ τῇ ἀληθινῇ] Halesius ex coniectura, τῇ εἰκόνι τῷ ἀληθείας.

pag. 685. 30. pro διὰ lege δῆ.

pag. 686. 1. μὴ ἐπιβάλλειν ἑαυτὸν] Vide Boisium.

pag. 687. 38. τῷ ἁγιωτέραν πόλιν] Constantinopolim, vt puto.

Huius orationis, & proximè præcedentis, & eundem esse auctorem censet Halesius. Scripti codices, ex quibus emendationes, Regius Lutetiæ, & alter Croshauij nostri: quibus acceserunt coniecturæ Florentis: neque tamen hæc omnia stabulum hoc perpurgare potuerunt. Hom. 106.

pag. 690. 42. τῷ δρυφοείδει] Sic etiam habet liber Crosh. syntaxis postulat τῇ δρυφοείᾳ τῇ. Regius etiam auget errorem: legit enim τὸν δρύινον τὸν βασιλικὸν, τοῖς δωρεάς. Sed totus locus meo iudicio parum sanus. quid enim illud, τοῖς φαιομένοις χρυσῷ πολλῷ; Utrum iis qui multo auro collucent, vel ἀνωφθοῖς, τοῖς φαιομένοις, apparentibus, scilicet

χρυσῷ

χυσῷ πολλῷ &c. *Dein qua sint illa* αὖθι πλύτη, *non assequor. Interpres etiam illud* ἀσωμάτων, variorum florum, diuitiarum. *Atq; ita* ἐστάσει *in vna & eadem sententia reget datiuum* τοῖς φαινομένοις &c. *genitiuum* πλύτου, *& accusatiuum* δορυφορίαν. *Ms. Crosl. pro* μαργάρους *habet* μαργάρους, *hoc est, margaritis, & fortasse rectius.*

l. 44. πολεῖς] *Florens ex coniectura,* ἐπίδεις.

Pag. 691. 12. ἡ καὶ φησι] *Florens videtur legisse,* ὃς ἔφη φησι δύσις. *l.* 24. καὶ ἡ σοφία καινοί] *Quod si legamus partim ex Ms. partim ex coniectura,* καινὴ σοφία, καινῆς *l.* 27. ἀμελωίσει] *Iusseram excudi* ἀμελωίσεις *contra libros, sequutus coniecturam doctiss. Frontonis (cuius sunt, vt opinor, notæ adscriptæ in edit. Paris. 1588. Tom. 5. col. 1521.) & Florentis Christiani, atq; ita omnino legendum, sublata præsedente subdistinctione.*

Pag. 693. 24. ἀγνοεῖν] *Locus in editione Rom. corruptus: ne in nostro quidem cod. satis integer. sic enim habet:* ἐπαγ. ἀγ. μί, ἵνα. *Interpres pro* ἀγνοεῖν *videtur legisse,* γνώσειν.

l. 35. ἀπιστῆ] *Interp.* ἀπιστῶ, *vel* ἀπιστῶμεν. *sed in imperatiuo stare potest. l.* 41. ἐνφαίδη] *Nota marginalis in edit. Parisien. 1558. habet* ἐφαίδη, *quod verius est.*

Pag. 694. 25. ὡς βιβλίον ἐνδεχόμενον] *Ab hoc loco Esaiæ totu homilia videtur nomen sumpsisse,* εἰς τὸν σφραγίδας τῆς βιβλίων, *non bono sanè iudicio, quisquis huius tituli auctor fuit. Verùm sic solent ludere in titulis homiliarum pro libito librarij.*

Pag. 695. 8. ἢ ἐκ τὸν λόγον] *Crosl. Ms. sic:* ἀπιστεῖ παρ' ἡμῖν ὁ ἀκροατὴς, ἢ ἐκ τῆς λόγον. *Ex neutra lectione sensum elicio satis commodum & huic loco aptum. l.* 15. ἐκχωρῶσι] *Fort.* οὐκ ἐρῶσι. *l.* 43. καιρὰν ἡμῖν οἱ ἐναγ.] Vide Boisium.

Pag. 697. 3. καταφέρει τὴν φύσιν] *Locus corruptus, sensus est, vt puto, num per* ῥιζώδους καταφέρει mutationem intelligis & conuersionē naturæ Christi in naturam καταφερῆς?

Hom. 107. Hanc Homiliam (quæ nihil est ferè aliud, quàm explicatio Cantici 3. puerorum, & veteris alicuius auctoris potest esse, quamuis, vt puto, non Chrysostomi) ex codicibus Ms. Cryptæ ferratæ erutam, & à Frontone Ducæo editam, castigationibus & varijs lectionibus ex Ms. Regio, quem Lutetiæ nacti sumus, auctiorem damus.

Pag. 698. 40. εὐρυθμον] *Cod. Reg* ἐυτείθμον, *mendosè, vti reor.*

Pag. 702. 18. εἰπόν τις] *Nullum habet substantiuum, cum quo conueniat. Et quod mox sequitur:* ἄλλῳ ἄλλοι καρπὸ, *lego* ἄλλων ἄλλος καρπός.

Pag. 703. 6. τῷ τελευταίῳ αὐτοῦ ὀνόματι] *Legendum puto,* τὸ τελευταῖον αὐτοῦ ὀνόματι.

Hom. 108. *l.* 30. *In margine, ex Ms.*] *In Bibliotheca Cæsarea Vienn.*

Pag. 704. 38. ἐτέρῳ] *Lege cum Frontone* ἑταίρῳ.

Hom. 110. *Pag.* 708. 24. πλείονα θεσπίζειν] *Vel deest* ἀρχάσιτα, *vel legendum in nominatiuo* πλείων θεσπίζει.

Pag. 709. 8. ὁ θεὸς τῆς ἐμῆς ἐπαλῶν] *Omnino huic orationi opus est pluribus codicibus. Loca corrupta, in quibus planè victi sumus, satis habnimus indicare tantùm. l.* 36. τὸν ἐξὸν μόνον ὑπαύλιον γεωργεῖν.] *l.* 37. *In margine,* σὲ τὸ μαλοψύχυς πείσμα] *Depranata.*

Pag. 710. 30. ἑτέρους ὑμᾶς] *Lege* ἑταίρους ὑμᾶς.

Pag. 711. 2. διαβέβηκε μυχίσιον.] *l.* 15. ἀποφλοίσεως] *Hoc est, sub montem se absondente. l.* 21. τὸν τυφαννήσαντα τῶν πόσιν]

Pag. 712. 4. ὁ διαύπης τῷ λόγῳ παρήγαγω] *l.* 14. ἐφελέχθημεν ταῖς ἡδοναῖς, ἀλλ' ἐκ ἐσβέσθημεν ταῖς ἀρεταῖς.] *l.* 18. & 21. & 23. ἵνα μίαν ὥραν] ἵνα *cum subiunctiuo pro* ἐν *cum indicatiuo: quomodo non aliàs memini locutum Chrysostomum.*

Pag. 716. 36. ἐκεῖ ἦν ἡμέτερα] vide Boisium. Hom. 111.

Pag. 718. 33. βασιλείας] *Puto hic supplendum,* ὡς ἐν τοῖς θείοις. *H.*

Pag. 719. 8. ἄρα γὲ &c. *Lege* ἆρα γὲ αὐτοῖς στοιώπτα τοῖς σεσφήκασι;

Pag. 724. 7. μοι τῷ λόγῳ] *Lege* μετὰ τῷ λόγῳ. Hom. 112.

Pag. 726. 1. σύνγυμβλω] Vide Boisium.

l. 16. λέγει, εἰ ἀπαγ.] *Lege,* λέγει γὲ ἀπαγγέλλει σοι, ἄνθρωπε.

Hanc orationem vnico nixi exemplari damus, per paucis in locis, quos hìc subijcimus, inemendatam, aut saltem de mendis mihi suspectam. Hom. 114.

Pag. 731. 9. ἀπελήλυθα] *Fort. Legendum* ἐξήλυθα, *vel* παρήλυθα. ἀπὸ *enim &* ἐκ *in scriptis libris sæpissimè confunduntur.*

Pag. 733. 28. τὸ ὄργανον τῆ ἐνεργεῖν ὀφθαλμῶν κάρυκα τῆ σώματος. Vide Boisium.

Pag. 736. 11. ἐὰν ὑπερέλθῃς χαμαιάφ] *Conijcit Boisius legendum,* ἐὰν ὑπερίχθῃς.

pag. 737. 1. οὐχ ὅτι καθ' ἕκαστον χειρὸς μορφοῦται] *Videtur aliquid deesse, quod his verbis respondeat. l.* 16. χρεία σώπης καταλαμβάνει] *Fort. legendum,* χρεία σώπης, ὅταν καταλαμβάνῃ. *H.*

pag. 739. 10. ἀγγέλως κινυμένους] *Fort.* ἀρχαγγέλους. *l.* 18. διεπόρθμευσι] *Vide Boisium.*

Homilia eruditè quidem illa, & acutè contexta: sed nullo modo Iohannis nostri, aut in dubijs saltem & ἀμφισβητουμένοις relinquenda. Adde quòd quibusdam in locis sibi ipsa pugnare videtur, in alijs veritati. Hom. 115.

pag. 740. 39. θεοτόκε] *In Matthæi 28. i. est,* ἡ ἄλλη Μαρία. *Quod si de beata virgine intelligi debet, mirum est nec primo loco nominatam, nec præcipuâ aliquâ insignitam nota.*

l. 42. ἀμέλει πρὸ &c. *vsq; ad* κειμένῳ, *l.* 43. *olent glossema.*

Pag. 741. 2. ἡ ἢ χιλιαχὴ ὑπὸ ἑσπέρας ὥρας τῆς νυκτὸς ἀρχεται] *More quidem Romano, sed de Iudaico considerandum. l.* 6. τῦτο φαίνεται] *Dele* τῦτο, *vt* φαίνεται *referatur ad* ἥλιος. *l.* 33. ὑδὲ ἀκόδεως αὐτῆς ἐμέμνητο] *Atqui hoc ex Matthæo non liquet, qui primam Christi apparitionem describit, sed ex Marci 16. 11. & Luce 24. 9. hoc est, post secundam & quartam apparitionem Christi Mariæ Magdalenæ factam, si huius orationis auctor ipse sibi constare voluerit. l.* 42. Μαρίαν ἄλλην] *Atqui Luce 24. 10. disertis verbis exprimitur Maria Iacobi, hoc est, secundùm hunc auctorem p.* 740. 39. *beata virgo.*

Pag. 742. 10. ἀκυσαιῶν &c.] *Fort. hic locus ita legendus,*

gendus : ἢ ἀκουσάντων παρ' αὐτῆς πλὴν ἧς μαθητῶν ἐκείνων, ἢ μὴ τινος. *l.* 11. ἦσαν γὰρ ἢ ἄνδρες τινὲς] *Malacollectio. Nam Lucæ 24. 1. legimus* καί τινες ζωὴ αὐτῶν, *quod pleriq; docti interpretantur,* γυναῖκές τινες. *deinde in vulgata versione, & pleriſq; vetuſtis codicib. hæc verba omnino non habentur, & verſu 10.* αἱ λοιπαί. *itaq; concluſio, quam facit hic Noſter, non ſolùm incerta, ſed etiam falſa eſt. l.* 34. τῶν ὀρθρινῶν λοιπὸν ἀφανισθέντων] *Vide Boiſſium. l.* 40. τῶν ἀποκλεῖσαι] *vt iret, ſic quidem loqui ſolent οἱ ὁ, & Noui Teſtamenti ſcriptores: non tamen, ſi bene memini, Iohannes noſter.*

Pag. 743. 28. *Ante* ὅτι, *duo in codice Ceſ. erat* ὅτι, *quod mutatum in* ἔτι *ferri poteſt,* ἔτι ὅτις δοκεῖ. *l.* 42. γραφεῖσα ἐν τῷ τοῦ ἀγγέλους] *Quis hoc dixit auctori noſtro Mariam reſpexiſſe, cùm videret angelos in honorem Domini aſſurgentes?*

Pag. 744. 17. κάθοδος ἡ τῆς ὑπουργίας] κάθοδος *in aliis locis huic Noſtro profectio eſt, ſiue deſcenſus ad ſepulchrum. l.* 31. Ἰωάννης ὁ Θεολόγος] *Nuſquam, vt opinor, Chryſoſtomus in germanis operibus Iohannem euangeliſtam appellat Theologum, neq; beatam virginem* Θεοτόκον, *quam appellationem non niſi poſt Concilium Epheſinum credo inualuiſſe.*

Pag. 745. 13. ὅτι ἐν πρώτοις ἐλαλήθησαν] *Hoc eſt, tum primùm venerant: atqui illæ eædem ſunt in ſecunda* κάθοδῳ *apud Lucam. l.* 15. τὸ γλυκύφωνον] *Fort.* διὰ τὸ γλυκύφωνον.

Pag. 746. 42. ὄντως] *Hæc particula quater aut quinquies hic repetita, nullis, vt opinor, vſui. Summa huius orationis eſt, Mariam Magdalenam quatuor feciſſe* κατόδους *ad ſepulchrum: quarum 3. in Matthæo. 2. in Luca, 3. in Iohanne. 4. in Marco.*

Hom. 117. Oratio miſerè corrupta, in quibus loca plurima deplorata planè, ſatis habeat Lector ſi indicemus tantùm, & ijs relinquamus, qui aliquid poſſunt amplius aut ingenio, aut codicibus.

Pag. 752. 41. τὰ ἑξῆς] *Dele* τὰ: *neq; tamen adhuc locus fortaſſe ſatis integer.*

Pag. 753. 34. εἶπα ὅτι ἐκείνῳ &c.] *Locus depravatus.*

Pag. 755. 9. τοῦτο γὰρ ἐν ἑτέρῳ ποιεῖ ὁ σωτήρ. ὥσπερ γὰρ ἐνταῦθα &c.] *Locus depravatus, vt ireor. l.* 33. ἔξεια τῆς παῤῥησίας]

Pag. 756. 22. πλὴν γνόμενα ἀσφαλῶς] *ſc.* ἐπεδείξατο, *vel tale aliquid deeſt. l.* 43. πλὴ γλῶ πεδίωσαν] *Vide Boiſſium.*

Pag. 758. 16. ἐπακολουθοῦντα] *l.* 19. ἧς βεβαίαν τῆς γλώσσης &c.] *l.* 38. ὅτε ὅλη ἧς περιστερᾶς πλὴν πτέρυξιν]

Pag. 759. 7. ἢν εἰδέναι ἀπειλῆται] *Locus ſine libris ſanatus.*

Pag. 760. 9. ἀρχὴν τὸ ὄνομα, ἄλλη κατατομή] *l.* 30. ἕτοιμα ξένα δόρυ] *Locus ſine libris inſanabilis.*

Hom. 118. In hac oratione edenda tribus vſi ſumus codicibus, excuſo Frontonis Ducæi (quem ex Medicæo deſcriptum profitetur) manuſcripto in bibliotheca Regia Lutetiæ (ex quo multas in procœmio ſuppleuimus lacunas Medicæi codicis) & tertiò manuſcripto in bibliotheca Collegij Noui Oxon: non integro, vt qui ab interpretatione verborum Euangeliſtæ incipiat, toto deſiderato procœmio: cuius tamen deinceps ſecuti ſumus veſtigia potiùs quàm Medicæi, vt Regio magis congruentis.

Pag. 761. 41. νύκτα] *Recte obſeruauit doctiſſ. Ducæus non* νύκτα, *ſed* μυτέρα *huic locò conuenire.*

Pag. 763. 21. τί ὠφέλησε τὰ εἴδωλα καὶ ἢ &c.] *Mutilum eſſe locum notauit doctiſſ. Fronto: neq; aliquid opis noſter Regius hic adfert. quod ſi, inductis ijs quæ ſententiam perturbant, & verbo λέγω, ita legas? τί ὠφέλησε τὰ εἴδωλα τὰ ἧς νεᾶν μεγίστη; τί ἦ ὄλαλε. l.* 33. ἐκωλύθη ὧδε τῆς ὁδοῦ &c.] *Dura ſyntaxis, vt etiam lineâ ſequente, κρίνεται ὁ Ἀδὰμ τὸν Θεόν.*

Pag. 764. 18. μεγάλη πομπὴ &c. *l.* 25. δαιμονίου παῖδες] *De Flauiano dicta, ſi tamen Chryſoſtomi hæc, quod vix credo. l.* 38. τὸ πλὴν ἀμυδρίαν ἐξηγεῖται] *ex vſu 70. interpretum, & ſcriptorũ Noui Teſtamenti, pro* ἔτνα ἐξηγεῖται.

Pag. 765. 7. ὁ ὀπὴ γῆς κατέχων τῆς ἐπ' αὐτὸν οἰκουμένης] *Vide Boiſſium.*

Pag. 768. 24. πεδίεις σοι λέγοντι τῷ π. ῥ.] *Deplorata.*

Pag. 770. 21. πεῳώσαντα -- φωτίσαντα] *Lege* πεῳώξῃ, φωτίσῃ, *vt conueniant cum* φῶς. *l.* 24. ὀφείλετε] *Hal. manuit* ἠδύλετε.

Pag. 771. 19. πεσόντι &c.] *Fronto legit* πεσόντι &c.

Hom. 119. Hanc orationem ex fide cod. Ms. in biblioth. Collegij Noui Oxon. damus, neq; aliud præterea ſuppeſebat exemplar, quo fit vt plura ſuperſint emendanda. & dogmata & doctrinam agnoſco hîc Chryſoſtomica: ſed in ſtylo magna eſt diſparitas. itaq; inter ἀμφιζητούμενα relinquo. oratio (inquit Haleſius meus) perelegans certè, & quæ diſparitatem ſtyli, ingenij & doctrinæ paritate compenſet.

Pag. 772. 20. ἆρα] *Vel* ἆρα οὐχ *per interrogationem.*

Pag. 773. 8. χῦνα] *Fort.* χῦνα ὀνομάζων, δεινὰ. *l.* 13. *poſt* εὐδίως *videtur deeſſe* ὄψει. *l.* 20. οὐχ ἑορτὴν ὁμῶν] *De loco hoc, vt & de ſequentibus conſule Boiſſium. l.* 39. τῷ σεσωσμένῳ] *l.* 41. τῇ ἀκολουθίᾳ] *l.* 43. αἰωνοβούλῳ &c.]

Pag. 774. 1. ἐπ' ἐκείνῳ μ. ὁ. α. ἡ. τ. ἀξίαν.]

Pag. 775. 13. ὁ Ἰσμαὴλ] *Senſus poſtulat* ὁ Ἡσαῦ. *l.* 18. ἀπεῤῥύθμον -- πεδιόωμον) *l.* 25. ἐκ τ' αὐτ' ἐλευθερίας]

Pag. 776. 8. αὐδημαίνει] *Fort.* αὐδημαίνει, *& per parentheſin legendum* (αὐδημαίνει πάλιν πλὴ μάχῃ τῆς αὐδησαμένου) ὅσ.

Pag. 778. 33. σεὸς ἦ πλὴν ἄλλοδεναν παίπλω παρέλκων]

Pag. 779. 34. τὴν ὄρεγν] *l.* 39. κατώτερόν ἐστιν εἰρημένον.

Pag. 780. 19. καταοκοδάζει τὸ ῥῆμα.]

Pag. 781. 38. ὥσπερ γὰρ οὐ &c.] *Locus mutilus.*

Pag. 782. 9. καταδάλλειν)

Hom. 120. Orationẽ hanc in Bibliothecis paſſim margaritis annumeratam, & ab ἀπαιδεύτοις collectoribus pro germana citatam obſeruauit doctiſ. Fronto

Fronto ex duobus consutam locis ethicis ad Homil. 25. & 31. in Epistolam ad Romanos.

Hom. 121. Allegorijs plenior oratio, quàm pro more συνῤῥήμου & nostri. Cæterum aut ipsius esse iudico, aut alicuius ex antiquis patribus. Loca aliquot, vt in vnico exemplari, mendosa vel de mendo suspecta subiecimus, vt studiosi ea facilius ex alijs codicibus corrigant.

pag. 789. 13. ἀπροπόλεως]

pag. 790. 7. ἰκανὸς γὰ αὖ] *Fort.* ἱκανὸς γὰ εἶ. *l.* 24. τί σὲ ς ἐμὲ]

pag. 792. 34. τὸν ἀειπομὸν ἐπαγγελλομὸν.) *l.* 40. οἱ δὲ ἐναντίοι]

pag. 793. 22. παρεπιδύνου &] *l.* 38. τῇ ἀχολεδία πρόχυσιν διὰ τὸ χρόνε]

pag. 794. 24. εἰ τοῦτο ἔχεις ἐν ἑαυτῷ τὸν ἐκκλησίαν εἰκόνα τῆς παλαιᾶς ἱστορίας] *Sensum requirit* (*inquit Halesius*) *vt legamus*, τοῦτον τὸν ὕπνον ἔχει ἐν ἑαυτῷ τῆς ἐκκλησίας εἰκόνα ἢ παλαιὰ ἱστορία.

pag. 796. 28. ἡ φύσις καὶ ἡ ἀνθρώπων] *Locus mutilatus.* *l.* 34. ὅτε εἶπε] *Sententiam aliquam textus hîc subintulisse videtur, quæ excidit.* *l.* 38. τίς ἤρχατο.]

pag. 797. 35. εἰσαγῆται] *In Ms. erat* εἰσαγῆται, *neutrum fort. rectè.*

Hom. 122. pag. 799. 40. καλάμῃ παρδίνος]

pag. 800. 29. ὕπατος] *Florens Christianus legit* αὐθύπατος. *Rectè ad historiam.* *l.* 40. ἐροῦνδον] *Aptius ad Grammatica rationem* φοιτῶντες, *vel ante* αὐάγκλω ἐπισυμίλω *linea sequente deesse videtur* ζωὸ λόμος *orationis. Ad hunc locum Septimius Florens coniecturæ meæ assentiens hæc addit:* In concionante, & non semper meditatos sermones promente non requirenda est tã compta oratio. Sanè hæ homiliæ (decem excusæ Romæ 1581.) multas habent ἀφελείας, multas παιπολογίας, vt putem exceptas esse ab aliquo studioso Chrysostomi tempore, qui mella ista ab ore aureo concionantis sublecta in tabularum ceris nobis conseruauit. Nam sic scripsisse, aut manũ his extremã imposuisse Chrysostomum, vix est vt credam.

pag. 801. 22. ἡμεῖς ἄνθρωπος) *Sensus requirit vt legamus* ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος. *l.* 25. τί κέλλισα εἶπεν;) *Fort.* τί *inducendum, & legendum sine interrogatione.* *l.* 35. ὁ τοσοῦτον ἔχων ἐξουσίαν) *Resumitur sententia, quæ hîc pendet imperfecta, pagina demum sequente, linea* 20. *mirabilis planè epanalepsi.* *l.* 39. τῷ Ἰὼς) ἐν τῷ Ἰὼς, *inquit Florens. Non enim Iobo hæc dicta sunt, sed diabolo. fort.* αὐτῷ (*i.* διαβόλῳ) περὶ τοῦ Ἰὼς. *l.* 42. σὲ Παῦλον ἴσχυσιν) *H.* καὶ Παῦλον; αὖ.

pag. 802. 11. βασιδιανὸν) *Lucas* τὸν δυσὸν *dixit.*

l. 35. τί ἂν; σαφῶς παρέξομεν) *H. sic distinguit:* τί ἂν σαφῶς παρέξομεν;

pag. 803. 7. ἵνα ἐξελδὼν &c.) *Cod. Coll. Noui:* ἵνα ἐξελδόντα φεύγῃς σε βιωτικὴ μὴ λάβῃ: *vterq*, *vt opinor, mendose. fort.* ἵνα ἐξελδὼν φεύγῃς βιωτικὴ μὴ λάβῃ. ἐὰν μὲ. *l.* 32. ἔδωκα δ' αὐτῷ) *l.* 41. ὁρωμένων) *Florens* ὁρμωμένων.

pag. 804. 30. προσβδομὴν *de Paulo, & l. sequente* προσβδοτὴς *de Christo.*

pag. 805. 15. ἡ ὠδῖνες παιδίων, ἡ ἃ φεγόνων ἀσίδεια ὁδὸν ἡδονῆς ἔχιστε) *l.* 23. ἐνδίδαλε) *pro* χεῖρας ἐνδίδωσε.

pag. 806. 2. εἰς δάλασσαν ἄνεμον, μὴ ταῦτα εἰς πάλαγος) *Dicam, inquit Florens, de Chrysostomo, quod magnus Chrysostomi familiaris* (*Aristophanes*) *dixit de Æschylo,* δὶς ταὐτὸν ἡμῖν εἶπας, ὦ Χρυσόστομε. *l.* 7. δύτυχον παιπῶν) *Corrupta, distracta, manca, confusa, superflua. Florens.* *l.* 8. γὰρ) *Inducendum, vel pro* ἔχων *lege* ἔχει. *l.* 23. τύτῳ φεσόμχμαι) *l.* 44. κατήχθην καὶ ἐξήγαγε.)

pag. 807. 4. ὡς ἐξελήλυθεν ὑσᾷ *ad* φεσόδυκεν *l.* 6. *omnia corrupta.*

Apanthisma consarcinatum ex hom. 20. 15. & 14. in epistolam ad Hebræos, alijsque locis Ethicis Chrys. variantem lectionem notare non visum est tanti: quia fortassis non placuit mutilatori, verba Chrys. religiosè vbiq; obseruare. si quid sit lectori suspectum, facile ipsi erit remedia ab ipsis fontibus petere. Hom. 123.

Principium indictionis siue anni noui à mense Septembri iam inde a temporib. Constantini sumebant Græci, idque eò fortasse magis, quia ab eodem ferè tempore initium ceperat annus Ægyptiorum, seu potiùs Alexandrinus, qui nomina habet communia cum anno Ægyptio, & intercalarem diem cum anno Romano, vt ex Theonis Commentarijs in φεγχείρις χανόνας Ptolemæi constat. orationes plenæ mendis, & planè spuriæ. Loca autem sequentia, quibus impares fuimus, lectorum aut codicibus aut ingenijs emendanda commendamus. Hom. 124. 125.

pag. 816. 7. ὅτι μὲ ὁρωμένων τὰ δίκτυα) *l.* 13 ἄλεγξας ζωδύλους)

pag. 817. 19. βιαδῦσαι ἀεὶ γοῦν) *l.* 25. ἐχὶ ἡ ἓν δύλεις) *Fort.* ἐχὶ ἢ μόνον ἔτη. *l.* 27. ἃ τὰ ὑκ ὑσᾷ *ad* πολέμιον *linea sequente corrupta omnia.*

pag. 818. 2. ἡμιδύους)

pag. 819. 7. ὠφέλη) *fort.* ὀπιδίαν.

Alicuius recentioris fœtus post secundum concilium Nicenum, vt ex fine apparet. Hom. 126.

Pag. 820. 15. ἐν τύποις ἡ φεὶς τύποις] *l.* 24. πίντε] *Nota auctoris huius ætate quinq; dierum iejunium ad festum exaltationis S. Crucis.*

l. 43. τῆς ἐν τῷ χρυσῷ νυσίας]

Pag. 821. 11. ὀλιγοδύων] *l.* 16. διανδιδῷ] *l.* 18. παιδοτόκοι παιρῷοι.]

Pag. 822. 15. συμμαχία] *Aptius verbum requiro.* *l.* 43. οὐ γὰρ εὑρεῖν &c.] *Locus est totus depravatus. quin hæc & quæ sequuntur vsq; ad finem nullam cum argumento huius orationis habent affinitatem.*

Pag. 823. 24. μὴ τοῖς παδοῦσιν) *l.* 44. ὅτι κελεπωτίρων ὀλιγοτῷ ὅτι βγπόνων μεταζολῇ) Hom. 127.

Pag. 824. 4. ἀλλὰ παδείας) *Legendum fort.* ἀλλ' ἢ δι παδείας. *l.* 8. ἀπεῖσαντες) *Sententia pendet imperfecta.*

Hunc tractatum & centesimum tricesimum bis excudit Fronto, semel Burdigalæ 1601. iterum Lutetiæ 1609. qui tamen non docet, vnde eos habuerit. nos exemplar Ms. nullum harum Hom. 128. 130

harum orationum vidimus. vterq; in dubijs relinquendus, posterior verò me iudice etiam in spurijs.

Pag. 827. 24. ἐρίεμν τὸ πλοῖον]

pag. 832. 19. τῷ πνεύματι συγχρώμενος) *Hales. quid si mutatis verbis legamus,* πρέπει τοι ἐν ἁρμονίᾳ ἀσκεῖν συγχρώμενος, συγκλῄει τῷ πνεύματι συναγόμενος.

pag. 833. 22. ἔοικε γὰρ τῆς τοιαύτης τεχνολογίας τὸ δεῦμα] *Videtur haec clausula non esse huius loci.*

pag. 834. 14 ἐντυγχάνον] l. 38. ὡς ἔοικεν πολὺ καταγελάσαι δικάσας]

In hoc tractatu amplificationes & dialogismi magis tument, quàm pro more Iohannis nostri. Huic orationi consimilem habes tom. 7. p. 575. ex Oriente allatam : ita tamen in multis dissimilem, vt pro planè diuersâ imprimere non piguerit.

pag. 838. 25. ἅπας γὰρ &c.) *pro his quae vncinis hic inclusa, editio Rom. haec verba habet.* ἐμοὶγὼ τὸ δάκτυλόν μοι εἰς τὸ στῆθος ἅλαιον κοιλώματος, καὶ τότε πεδίσω τῷ φωνῇ (al. τῷ δεύματι) πολυπραγμονήσω ταύτῃ μου τῇ χειρὶ τὴν δι' ἐμοῦ καντηδεῖσαν πλευρὰν, καὶ τότε περιωπήσω τὸν ἐκ τοῦ θανάτου σοὺς ἡμᾶς ἐπιστρέψαντα [μᾶλλον καλῶς] ἥδιον γὰρ περσέχω τοῖς σοφίσμασιν, ὅτε δεῖ μὴ μόνον δαρῆναι τοῖς ῥώμασι.

pag. 840. 13. *pro his, quae vncinis hic inclusa, editio Rom. habet :* ἤδειν ὡς ταῦτα ζητήσεις, καὶ δελήσεις ἐρεῖν. καὶ διὸ τοῦτο τὸ πλευρὸν μου ταύτῃ ὕπω κατέλιπον, ἵνα σὺ ζητήσῃς καὶ εὑρήσῃς καὶ ψηλαφήσῃς καὶ πεδήσῃς, καὶ πεδήσας σωθῇς· ἵνα ὅταν περιχώσαι μετὰ ζώντων καὶ νεκρῶν, ὑποδύξῃ τοῖς ἐλθοῦσι τὸν πλοῦν, καὶ κατακείσῃ.

l. 32. ἀφέμην) *Editio Rom. pro his quae inclusa vncinis, sic habet.* καὶ ἀποκρίνεται Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ, ὦ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου, πεδῶ τῇ ἀναστάσει σου, δέσποτα· πεδῶ τῇ νίκῃ σου, βασιλεῦ τῶν βασιλευόντων· καὶ πεδῶν ἀκέπ ἐπιζητῶ. ἀνὰ εὕρω, πεδῶ, Κύριε, ἀκέπ τὸν ἐμὸν δεσπότην πολυπραγμονῶ καὶ πεδῶν ἀκέπ σοὶ τῆς βασιλείας σου λογομαχῶ. οἶδα τίνα κατεφάτνωσε, καὶ ἃ συγχαίνω, οἶδα· πῦρ ἄναδυσι κατηξιώθην· οἶδα τίνα κατέχει· Θεὸν, οὐκ οἶδα αὐτὸς ὁ δεσπότης ἰσχυρὸν κατοικεῖν· οἶδα τίνα σίδηρον δρέπανα λοιπόν.

Pag. 842. 32. διμασπόσαι]

Pag. 843. 10. ὡς πλοῦς] l. 40. ἄσαχνα αὐέδειξα)

Pag. 844. 16. ἢ μὲ ὃν περιφανὴ &c.) *Rectè monet doctiss. Ducaeus hoc videri alterius orationis initium, aut fragmentũ aliquod superioribus attextũ.*

pag. 845. 26. τὸ ξίφος τὸ σὸν] *Deesse videtur Frontoni μαγμένον aut φασιανὸν ἄμον.*

In meo manuscripto & Ms. Col. Noui sic incipit haec oratio : πῖ τῶτο σημεῖον αὐπλεγόμενον ὁρῶ, καὶ μυσήριον ξένον &c. & quidem nisi memoriâ fallor, tota haec oratio alterius est orationis particula, quam mihi videor alibi inter Chrysostomi opera legisse. Accessit post orationem impressam auxilium è codice in Chalce insulâ sanè optimo. quicquid enim ferè nobis erat suspectum, sanauit : cum prius plurima essent hiulca, manca, confusa. Codex autem hic insignitur literâ O.

Pag. 846. 16. ζωύφομα τὰ παῦτα τῷ Θεῷ. O. l. 17. ἐκπεσὼν) O. ἐκπας'. l. 18. ὅτε ζῇ) O. ὅσε πάλιν κατά. l. 22. O. αὐτὴν ὑπολύσῃ, σήμερον γὰρ παῦτα. l. 25. Lege ex O. ὁ ζωύφμενος, ὃν ἐξεθάλας, ἀλλά. l. 28. -λέα τῆς δίξης ἥλθ. O. l. 30. μαζῶν δημιεργὸς, οὗ.) O. πηγὰς μαζῶν αὐτοματὰ ῥεῖ- l. 31. ζῶλω λαμβάνει) O. παιδίον ζῶλω ἔλαβε. l. 32. τὸν ὡς νήπιον) O. delet ὡς: & post γθόνιον statim addit: ἵνα ὁπτόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων καταρτίσηται αἶνον· οἱ παῖδες παῖδα μάρτυρα διὰ τὴν Ηρώδου μανίαν ἐργασάμενον· οἱ ἱερ. l. 35. φορίσαντα) O. λαβόντα. l. 37. τὸν τοῖς πρεγικοῖς. O. l. 39. ἅ κόσμε] *post haec verba meus Ms. addit,* μάγοι δεῦρο φοῦντες, ποιμένες εὐλογοῦντες, τῦναι εὐαγγελίζομενοι, πέρναι μυεσφορέσαι, Χαμψέπης πηλὸ διϊζωσαμένης, χαναναία πίστιν αἰνεδίαστον ἔχεσα. l. 40. O. χρεύσαι βάλομαι, παπηγείσαι Θεῷ. *Ib.* O. pro αὐλὸν χρύσῳ habet αὐλὸς ὤχων. l. 44. Lege ex O. ἰκμὼ λόγων λαβών.

Pag. 847. 2. ἀλλὰ τότε μέ, &c.] O. *Haec legit paulò aliter, sed eodem sensu.* l. 6. ἐκ μόνης μονογμένης] Lege ex O. μόνῳ ἐκ παρθένου μόνης μονογμένης ὁ αὐτός. l. 10. αὐτῷ ὅτι ἐξήγησιν ἔλαβεν] O. αὐτῷ ἐξήγησιν ἔχει. l. 11. πολυπραγμονεῖσθαι αὐέχεται] O. παιδιὰ γέγονεν. *Ib.* χαμαιὶς] O. ἀῤῥενικοῖς δεσμοῖς. l. 18. νεύματι] O. ἀπογεύματι μοι συγγνώμιν, θεραπεύω ἐκπο- *Ib.* pro κατευνάσου lege κατα παῦσαι. l. 19. εἴπως ὅπως πρέχει ἓν λόγων τὰ σπάλια] *Expunge haec, & asteriscos tolle è margine, & repone ex O.* πῶς, ἢ τῆς πρέπω ἓν λόγων τὰ σπάλια ὐκ ἔχω. l. 21. O. νικᾶται γὰρ φύσις. *Ib.* δρόμῳ] O. ὄρῳ. l. 22. Pro φύσις πρῶτος Ἅιτο· repone ex O. τὸ δεῦμα πρῶτος γὰρ ἡ φύσις, καὶ ἐνήρτηται Ἅιτο. l. 26. ἔχει καὶ ὁ βλέπεσι] Lege ex O. πιοῦσιν, ὅδε μὴ βλ. *Ib.* pro ὠιέχετο καὶ ὁ ἁγιάλμενος] Lege cum O. ὠιέχετο ὀρθημοῖς. l. 27. τῆς ἀμφιβολίας τὴν ἀπιστίαν] O. τὴν ἀμφισβήτησιν. l. 28. ἀλλὰ παῦ'νε] O. melius ex παῦθ. *Ib.* ὅτε ζωπύρησεν, ὅτε ζωσεβάλλετό τι ὠείς O. l. 30. Post Ἅιτο in fin. lineae addit O. ὅπου ὦδρα ὁ γνώσεως; l. 31. πῶς ἔστω Ἅιτο;] O. καὶ φησι Ἅιτο βέλει μαθεῖν; l. 32. τὸ δὲ πῶς λῖ μετ' αὐτῆς; &c.] O. πῶς λῖ μετ' αὐτῆς, καὶ μικρὸν ὕστερον ἐξ αὐτῆς; ὥσπερ τεχ- l. 35. -μῷ τὸ δυσωδὲς] -μῷ ἑαυτὸν σήμερον θεσπλάσεν, ὐκ αἰδεσθεὶς τὸ δυσωδὲς τῆς ζύσε-- O. l. 36. σῶμα] O. πλάσμα δέ. l. 37. γινόμενον] O. φερόμενον. *Ib.* ἀρχῶ] O. θεσπίσω πλάσιν. l. 38. αὐτῷ τὸ ἑαυτ--] *Scribe ex O.* αὐτῷ ἐλθεῖν, ὅτω καὶ τὸ σῶμα ἐν σκεῦ· ἀδωῖ· l. 39. αὐτῷ] *Abest ab O.* l. 41. *post* ἀγαθὸς *addit O.* καὶ ἁπλοῦς καὶ ἀσύνθετος. l. 41. διαῤῥήσσων] O. διακοσῶν. l. 44. λόγον ἀρετῆς διδάξαι] O. ὅσον ἀρετῆς δεῖξαι.

Pag. 848. 1. ἀναχωρήσω αὐτῷ ἐγὼ] *Repone ex O.* ἵνα ἐγὼ χωρήσω. l. 3. αὐτῷ] O. με· *Ib.* καὶ δίδωσί μοι] καὶ *abest ab O. & ib. post* πνεῦμα *addit O.* ἁγιον. l. 4. ἔχ ὅπλεγε] *Scribe ex O.* ἐκέπλεγε. l. 5. μὴ πλάσητε) O. ἐπιθεμένο. *Ib.* θεὸς ὁ τῶ ἐκτὸν) O. ὑπὸ ὁ ἡμῶν πε-- l. 9 ἔλαβεν) O. ὑπέδεξατο. l. 14. φυλάσσε) O. συλάσσε. l. 19. τὸν Ἅιτο τῶ]O. τίνα; τὸν Ἅιτο. l. 20.

ἐπιτρέπτε, ἵνα--ἀλλ' ὡς ἦκατ] O. ἐτρέπετο, ἀλλ' ὡς ἦκατ- l. 21. εἰσήγετο] O. εἰσηγύμην. l. 22. Θεὸς γήνατο] O. Θεὸς ἄνθρωπος γίνεται. Ib. τοίνυν σεσῶλδ.] O. τοίνυν σήμερον σεσῶλ- l. 23. νικήσας] O. νικησάσης, & ſtatim ἁγιάσθης. l. 24. παράδων] O. τέκων. l. 25. Ἀδὰμ γυναῖκα] O. Ἀδὰμ ἀδὰ γυναικὸς γυναῖκα. l. 26. O. ἔτω καὶ σήμερον. l. 29. φεγγὴ ὁ αἰὴρ] O. φεγγήσει ὁ Ἀδάμ.

Pag. 849. 1. ἐρήνητὴς] O. εὑρετής. l. 5. Lege ex O. μὴ ἔν ἐγὼ τὸν τύπ. l. 6. Lege ex O. Ἡσαΐας ὡς Θεόν. l. 12. ἀπαντέκμοι] O. ἐρωτώμενοι. l. 17. Poſt κτίζεται addit O. ἢ γίνεται. l. 18. ὡς Θεὸς] O. ἀληθῶς Θεός. l. 20. αὐτοὶ τὸν ἐν βηθ--) Scribe ex O. οἱ τὸν ἐν Βηθλεὲμ τεχθέντα Θεὸν ἔδειξαν· οἱ τὸν- l. 21. O. οἱ τὸν ἐν σιλωὰμ, κ. ἔδειξαν. l. 22. συνεργέτησαν μὴ βουλόμενοι) O. καὶ συνεργ- μὴ θέλοντες· ἀπεκάλυψαν καὶ ἐβουλόμενοι. l. 25. O. σήμερον γὰρ ὁ χρόνος. l. 31. -νῷ· ὅλως ἢ) O. -νῷ· Θεὸς γὰρ οὐκ ἐγένετο, ἀλλ' ἦν. ὅλως. l. 36. O. σήμερον γὰρ καὶ μαγ- l. 37. καὶ ἐκραυὲς καυχ. l. 41. ἵνα ἡ ὕλη. Κύριος σωσάτω O. l. 44. O. -κος Ισραὴλ ὑπερ- Ib. φερτάσαντα] O. φέρτοι ἔσονται.

Pag. 850. 5. ἁπλῶς, ἐπειδ') Scribe ex O. ἁπλῶς, ἀλλ' ἐπειδ- l. 8. φερτότερον, καὶ ἐσαρκάσθη, καὶ αἰκελ- O. l. 11. Νείλε) O. ποταμῶ. Ib. παιδίων) O. νηπίν. l. 15. πληρώσας, παρέχων αὐτὸν τὸν Νεῖλον μύρ-) O. ἐπλήρωσε, τῷ ποταμῷ χέειν ἢ παρέχε ὕδρ. l. 17. -γος, ὅτι πῶς λόγος ὢν ἀπαθὴς σάρξ-) O. -νος· ὥδε ἢ καταπαύσω τὸν λόγον πληρώσας, ὅτι πῶς λόγος ὢν ἀπ' ἀρχῆς, σὰρξ- l. 18. τί γὰρ εἴπω &c.) Videtur hoc loco aſſutum ex alia homilia fragmentum. l. 19. βρέφος καὶ σπάργανον λόγον ὄντ' χρεῶν ἔρημον, ὅλ. O. l. 29. παρεμβάλει] Lege ex O παρεῖν. l. 30. ἀκειβῶς] O. καλῶς. l. 32. γλαφύτης] φωνῆς. Ib. τὸ γὰρ ἡμύαμα.] O. ὅτι τὸ ἡμυαμα. ἐξ. α. ἄγιον, καὶ δήσεται ὑὸς Θεοῦ. πνεῦμα. l. 35. Lege ex O ἀπατηθεῖσα ἡ μὴν Εὐα ῥῆμα ἔτεκε θ. αἴπιον, ἐυαγγ. ἢ Μαρ- l. 37. ἐξύγαγο] Potiùs ex O ἐξέωσεν. l. 41. Lege ex O. ἀπαθὲς τὸ παθητόν.

Hom. 134. Pag. 851. 1. O. Θεῦ λόγος Θεὸς ὢν ἐν μορφ. l. 2. O. τῷ δόξαν ἀπαίμφιβλητον. l. 12. ἐν ὑμῖν] Quid ſi legamus ὑμᾶς? l. 28. In margine lege λείπ-

Pag. 855. 22. ἦσαν ἔν οἱ ἄγγελοι] Hic quædam videntur intercidiſſe. eſt enim ſaltus potiùs quàm tranſitus ad aliud argumentum. ex Photio etiam tale aliquid licet coniicere.

Pag. 856. 35. τὸν αἰῶνα) Fortè melius ſine his ſtabit ſententia.

Pag. 859. 32. ἐπαγγεῖλαι) Fort. ἀπαγγεῖλαι. l. 33. ἄπαρ γὰρ &c.) Sententia imperfecta, niſi tollas γὰρ, & fortaſſe depravata.

Pag. 861. 6. εἰ πρὸς σύγκειται Παῦλε &c.) Locus, ut opinor, male ſanus.

Pag. 862. 7. βία σεφήτη)

Pag. 864. 2. ἀναθεωρεῖ)

Hom. 135. Pag. 865. 12. μὴ τέλος) Hal. δὲν τέλος, vel εἰς τὸ τέλος.

Pag. 866. 24. Παῦλος κράζει) Non rectè ſunt hæc ab hoc auctore, quisquis is fuit, temporibus diviſa, ut in proſopopœia Stephani citaretur Paulus. l. 32. ἀπεκρέμασαν) l. 39. εὐχαριστῆσαι) Duceus mauult, εὐαρεστῆσαι, vel εὐκηρύξασι.

Pag. 867. 25. καὶ τί τὸ, εἰς Μωϋσῆν πειρατεύω τὸν λόγον; καὶ τὸν Θεὸν) l. 40. ἐδιαλαίθη)

Pag. 868. 11. διαδέχεσθαι)

Pag. 869. 4. τὸν καρπὸν) in hoſtiam vel ſacrificium, inquit doctiſſ. Fronto

Pag. 870. 27. ἀπολύσω τοὺς πόδας] Hal. mauult καρπούς

Hom. 137. Hanc orationem ἀκέφαλον edidit Fronto cum alio titulo, in circumciſionem domini.

Pag. 872. 37. ἐυδιαχύτῳ τῷ αὔξησιν τῆ ὀργάνῳ]

Hom. 139. pag. 879. 3. τὸ αἷμα ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς σεσφάγητες] l. 12. ὡς ἐκεῖνο ὁ βασάζων &c. Luxata, ut videtur, aut corrupta.

Hom. 140. Pag. 882. 35. μηδεὶς ἀγωνιανέτω τῷ ὑπαύτησιν τούτῳ] non placet ſyntaxis.

Pag. 883. 15. φησὶ] Vel pro φησὶ lege, φασὶ. ſc. οἱ νῆπιοι, ut ſæpe aliàs. l. 25. τὸ σὺ ἀλογίσων ἐδιῶν τὸ πρὶν ἄλογον ἐξεμαλάειον.)

Pag. 885. 26. μὴ τῆς σεγλύφεως] Fort. συλλήφεως: Haleſius. l. 33. δεῖναι] Regitur ab ἐρχόμενος, vel aliquid deeſt.

Hom. 141. pag. 887. 4. τῷ μνήμῳ) Id eſt, τῇ μνήμῃ, memoriâ ſuâ. H. l. 36. τὸ φιλανθρωπον τόκος)

l. 37. τόκῳ ἢ ἐναυθρώπησις)

Pag. 888. 5. πυλωρεῖ) De vigilibus ad ſepulchrum intellige. l. 28. ἔχ ἢ φάμενος) l. 32. ἐνώθησεν) ἐθήλωσεν, vel tale quid.

Hom. 142. Pag. 889. 8. ἀλαζονείας ὑπαθήμενος νόσον)

l. 19. τελείως) l. 32. ἐγκυνήθη, ἀληθῶς &c.) Hal. ſic legendum cenſet: ἐγκυνήθη καὶ ἡ κάτω γένησις ἀνθρώπης· ἀληθῶς γὰρ ἐν τῆς παθ.

Pag. 890. 30. τῷ ἐν τῇ Ηρώδε) l. 38. βεβηλότερον ἀναπλάσσων θεὸς)

pag. 891. 12. ὑφαίας) Fort. ὕφανε.

Hom. 143. Pag. 893. 23. τίμιοντες, ἵνα γάματα &c.) l. 28. τὸ σεσπαρασμὸν ἁζόμενα γνῶναι) Hal. τὸ σεσπαρασμὸν ἀθετοῦντες. l. 32. ὑπὸ τῆς πάθης) Aliquid deeſt.

Pag. 895. 26. μονότον Θ) l. 28. ἔμφιλον ΘΘ.]

Pag. 896. 28. τούτων ἔτω γεμομένων] Aſſumentum videtur ex alia oratione. Nec enim pedum lotionem præparatio Paſchæ ſtatim ſecuta eſt. l. 33. τὰ δύο παρεῖ] Fort. πατεῖ.

Pag. 897. 25 ἀληθῶς παραπόρχη αὔξειον] l. 27. μᾶλλον ἔχε ζωήρεον τῷ ζωοειδοσιν] l. 28. ἃ θέλει τῆς γυναῖκας τὸν δρόμον.]

Hom. 144. Multa ſunt hic mendoſa, quod neceſſe fuit nobis contingere, vnicum nactis exemplar, idq; valde mendoſum.

Pag. 898. 11. ὑποπίθετω] l. 24. σῶμα σῶμα] eadem lin. fort. ſic diſtinguendum μα χόμῳ Ιε-ῆσῦ Θ.

Pag. 899. 1. ὑπὲν τῇ ζύσει &c.] Sententiæ ἀκολουθία contrariùm poſtulat, ut ἐν τῇ γρ. φθαλησόμενον, ἀλλ' ἐν τῇ φ. θεωρέμενον. l. 30. δωσάμενος] Adde καλεῖ, & explebuntur ſententiæ. H.

Pag. 902. 25. ἀποδάλλει καὶ σεσκαμεν ἔχει] l. 29. ὅπως ἔδειξε δύνδρα &c.] l. 30. καὶ εἰκότως &c.] Non videntur inter ſe cohærere. l. 36. ἐρωτήσωμεν) l. 41. καὶ τὸ θαυμασὸν φθαλαῶ.]

Pag. 903. 27. ἄχρι σεφήτη) 32. ἐρμηνεύέτω ὁ σεφήτης

φεφόητης τὸν σωτῆρα]

Pag. 904. 7. ἀπεχῆ ἡμῖν &c.] *Hal.* ὑπορρήτων φρ. τ. ἐ. τ. βίῳ τὸν ξύπνον ἐξετάζῃ. *l.* 29. εἰ ἢ ὁ ἐρχόμθ. & ἥξει &c.] *Depravata omnia.* *l.* 38. ἐπλαμζαίων] *Fort.* ἐπλαμβάνει.

Pag. 905. 42. διεκπυνθάνω τὰ γεγραμμένα ἡμῖν ἀδιαφώτων.

Pag. 907. 5. τῆς ὠδρωπίνης] *De loco hoc, vt & de sequentibus, consule Boisium.*

Hom. 145.

Pag. 908. 3. φεύζατο τὸ φεύζατον λύοντες] *l.* 5. πλάσας καὶ κρινόμθ.]

Pag. 909. 4. θελήσουσιν.]

Hom. 146.

Hæc oratio, vt nos edidimus, certè tolerabilis. at Romæ impressa à Zaneto ex Mss. Alani Copi tũ principio caret (incipit enim ab illis verbis p. 911. 11. ὦ ἡμῖν ξένων &c.) tum post illa verba p. 912. 22. σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ, attexitur conclusio futilissima, quam cum in alijs Codicibus orationi 71. notheuom. tom. 7. attextam deprehenderemus, ibi imprimendam curauimus, quam, cùm ridere voles, lector, adi pag. 460. 10. ὅτε ἦν εἶδεν ὁ λῃςὴς &c. vsque ad finem orationis.

Pag. 911. 20. καὶ ἀναλόμω] *Hinc apparet multa prius dicta fuisse, neq; integram esse hanc quam habemus orationem, ne cum illa quidem* φεφόητη *ex lib. Cæsareo.*

Hom. 147.

Hanc Orationem excerpsit concionator aliquis ex Homilia 89. in Matthæum. Nam ab illis verbis p. 912. 44. τῇ ἢ ἐπαύριον vsque ad illa p. 915. 23. εἶδετε πῶς διὰ παντὸς &c. omnia conueniunt. etiam quæ sequuntur vsque ad finem, alicubi (inquit Halelius meus) apud Chrysostomum habentur, licèt locus non occurrat. Nec enim fieri potest, vt omnium meminerimus, præsertim in opere tam longo varioque.

Pag. 912. 36. *In marg. ex* Ms. Oxon.] *Adde, emendato ex codice Banarico.*

Hom. 148.

Pag. 916. 34. ἔσβεσεν αὐτὸν ἐπ' αὐτῷ κατακόμθ.] *Fort.* ἔσβεσεν αὐτὸν ὁ ἐπ' αὐτῷ μὴ κατακόμθ. *l.* 35. ἐπήρανεν αὐτὸν γλυκάμθος &c.] *Codex Constantinop.* γλυκάμθον. *l.* 40. *Post* ἄγγελοι *cod. Constantinop. addit,* αἵτινες Χριστὸς, καὶ ζωὴ πολιτεύεται.

Pag. 917. 10. ὅς ἐν ἅπασιν ὅτι ζωογονύμθος ὑσῷ, *ad* σκιαγραφύμθα] *Corrupta, depravata omnia.* *l.* 26. διὰ τὸ πνθμαπικῦ τὸ σωματικὸν] *Sensus postulare videtur* διὰ τὸ σωματικῦ τὸ πνθμαπικόν.

Pag. 918. 36. καθάπερ εἰ μὴ ὀρ. τ. χ. ὑ. π. τυθλῶται] *Locus, vt opinor, manens.* à *codice Episcopi Philadelphiæ abest* εἰ.

Pag. 921. 10. κλῆσιν ἢ τοῖς λογισμοῖς ἐπιτεῖν]

pag. 922. 4. αἰσθησόμεθα] *l.* 15. καὶ διὰ τῆς ἀναμίξεως &c.) *Locus luxatus.*

pag. 923. 8. ἀπείρηται] *Fort. non male* ἀπελαύνεται.

Hom. 151.

Hanc orationem & quatuor sequenteis ex codice mendosissimo Gabrielis Archiepiscopi Philadelphiæ Venetijs descriptas damus, multis in locis mutilatas. Quatuor priores allegorias ferè continent in 12. cap. Exodi: vltima tota λογικὴ est & ad constituendũ cyclum paschalem pertinet: ex qua fortasse non difficile fuerit de auctore, quando vixerit, statuere.

Pag. 923. 26. ἀμωτάτῳ] *Deesse videtur* δυσίαν, *aut tale aliquid.*

Pag. 924. 13. τίλλονται] *l.* 30. ἔσται] *l.* 44. κοινωνήτη] *Fort. legendum* κοινότητα.

Pag. 925. 14 συγκάπτεσθαι] *ib.* συγκόπτεσθαι.

Pag. 926 14. ἐδιόμθαι τέ) *Lege, vt opinor, & distingue:* ἐδιόμθαι, τίτε (*vel* τας) θλίψεις ἐδήλων. *l.* 38. εἰς **) *Locus mancus.*

pag. 927. 30 ἐ. δ. διεξῆ διὰ κτίσεως)

pag. 928. 8. πόλιν) *Depravatum.* *l.* 16. ὑφηλὸν ἢ ἀνθρώπων καὶ δυσβάτων)

pag 929. 10. κατὰ πίστις τῆς ζωαγωγῆ) *l.* 22. ἐξυδαρῶν ὑσῷ, *ad* ξένων *l. sequente*) *Corrupta.*

pag. 930. 9. κατὰ σπουδῆς) *Fortasse dictum pro festinanter.* *l.* 14. ἀναζ ἐπῶτις)

Hom. 154.

Hæc oratio notatur in superiore margine p. 937. & sequentibus numero 155. & 7. in Pascha, errore typographorum. quo fit vt reliquarum numerus vsque ad finem voluminis sit vnitate maior iusto, & vltima in Pascha inscribatur 8. in Pascha, quæ non est nisi septima.

l. 30. συσιάζειν) *Vel lege* συσιάσαι, *vel dicendum est aliquid deesse.* *l.* 32. καὶ πολὺς μέγας ἐπαυδεῖ Χριστὸς τοῖς ὅλοις) *l.* 36. νεότητος) *Fort.* νεκρότητος *vel* νεκρώσεως.

pag. 931. 1. λόγος) *Otiosa particula.*) *l.* 11. ἅπαξ κίσμιον) *l.* 16. ὠμὸν ἦν &c.) *Mutilata.* *l.* 17. τῆ λόγῳ τὰ γήϊνα) *l.* 21. τί τὸ παῦ καὶ πεπὶ παντὸς τὸ πέρα μυσήριον.) *l.* 35. *Lege,* καταλείψετε & ζωπείψετε, & *sic pag. sequente bis, l.* 18. & 24.

pag. 932. 9. τῷ κάτω) *Lege* τὸ κάτω. *l.* 17. ἢ τί) *Fort.* καὶ τί, *vel* διὰ τί, *vt in præced.* *l.* 44. τημήματα) *Rectius* μιμήματα, *vel* τμήματα, *vel etiam* χάσματα.

pag. 933. 3. ἄλλως γὰρ ὁ ὑψηλὸς βεκχέων ἐπιρῖπε) *Doctissimus Allenius ex coniectura:* ἐκ ἄλλως γὰρ ὁ ὑψηλὸς βεκχέων ἐδιωρεῖτο. *l.* 6. αἰαγκαίων) *Fort. inquit Allenius,* αἰαγκαῖον (& *sic quidem ante erat in Ms.*) πᾶσι γ. *l.* 40. τὸ ἐμὸν μυσήριον) *Sanguinem agni Paschalis suum videtur dicere mysterium, nempe quo erudiretur ad intellectum & meditationem crucis Christi, qui suum in ea pro nobis sanguinem fudit. All.*

pag. 934. 5. ὅπη τῆ παντὸς καὶ π.] *All. legit,* ἀπὸ τῆ σκοτῆ παύτως καὶ π. *l.* 10. κτὶ νῦ) *All.* κτὶ νῶῳ, *i.* κτὶ γνώμῳ. *l.* 11. τεκμηρύμθον) *All.* διατεκμαιρόμθον, *quasi dicat, cœlum per decorum constantemq; syderum motum, tanquam per signa demonstrare res quàm plurimas scitu dignas.* *l.* 17. αὐδησομῆ] *All.* αὖθις κομᾷ: *& quod mox sequitur,* ἐξεπνόνες *legit,* ἐξ ἑαυτῆ ὀπνόνες. *l.* 14. μιωίως] *l.* 19. συγχωμοσύνιαν] *Fort.* συγχωμοσωίλιν. *l.* 30. φεροδῳ φεφορᾷ.) *Puto posterius esse ex glossemate.* *l.* 34. αἰνιπόμθον ὑσῷ, *ad* γείτων ἐγὼ *l.* 36.) *Corrupta omnia.*

pag. 935. 3. ἔννυσε τὰ κρέα &c.) *Corrupta.* *l.* 12. ὕψει καὶ βάθει καὶ πλάτει καὶ ἐῆς καταῤῥιζώματα) *l.* 13. νόμῳ καὶ λόγος ὡς βυλή.) *l.* 24. *Allenius post* σκλωθῆ *ablata distinctione addit sic,* ἐκείνου ἀλθόντος

l. 32.

l. 32. περιτύπωμα) *All. mauult* περιτύπωμα.
l. 41. ἐγὼ μὲ γὰρ ὑσ$_{\text{g}}$ *ad* σιωπᾶλιος l. 42.) *Depranata.*
Pag. 936. 10. πῶς γὰρ πόση) *Deesse videtur aliquid.*
l. 13: λυομένης] l. 14: λαζὼν τὸ περὶτε πλάσματος &c.] l. 17: ἀπεσοίτε γὰρ ὄντος ὑσ$_{\text{g}}$ *ad* ἐμβολαῖς l. 18:] l. 22: ἵνα οἱ περῖται ὑσ$_{\text{g}}$ *ad* Ζωαειδμίτας; l. 23:] l. 34: τὸν κύριον] *pro* τῷ κυρίῳτα, *vt videtur.* & *lin. sequente* τὰ δὲ τὸ κυρίου τὸν κύριον]
pag. 937: 3: ἐν περιόντων] l. 27: γὰρ ἀρρώστημι.) *Lego,* ἀπὸ γὰρ ἀρρώστημι.
pag. 938: 3: Ζωπύρῳ) *Insitatum in hac voce.*
l. 14: γημίσας γὰρ δι ἑαυτῆ) l. 23: ὀπτρέπειν διαπτῆφόρον] l. 35: ἐν μυθοείων ὅλων ὑσ$_{\text{g}}$ *ad* ὀπτεμόνης l. 36:) l. 38: νόμοι) l. 42: ἀκολυθήσας)
pag. 939: 3. ὕπον ψυχάμιον ὑσ$_{\text{g}}$ *ad* ὅλαι l. 5:)
l. 15: ὡς γὰρ πολλοὶ ὑσ$_{\text{g}}$ *ad* νεκρᾶν l. 16) l. 21: αἰαζάσεως γὰρ τοῖς ἀπεῦσι) l. 24: συγκραμψύη)
Hom. 156. *pag.* 940: 27: ἀλλα᾽ πολλῶν περιθεσμιᾶν &c. l. 43: ἐξέχοντα.
pag. 941: 2: διὰ τὸν ἡ. π. μ. ἐφελαμβάνει) l. 7: ἐκεῖνοι) *fort.* ἐκείνοις. l. 15: δεσμὸν) *Lege* δεσμόν. l. 24: δὲ τῦτο) l. 31: ἐξεχορεῖσαντο) l. 35: ὑσῶν ἐυδοκίμων)
Pag. 942: 17: εἰς τὸ ἐνεσ) l. 18: παρεβάτα χείσματος) *Fort.* παρεβάτα τόμα τῦ περὶ χείσματος.
Pag. 943: 9: περῖ ὑσ$_{\text{g}}$ *ad* λόγον l. 11:) l. 20: αἴθησιν) l. 27: δὲς) *Fort.* ἐπαδές. l. 38. περὶς ἐκείνου) *fort.* περὶς ἐκεῖνον, *vel* περὶ ἐκείνω.
pag. 944: 24: γὰρ περίων ἀγγέλων &c.)
pag. 945: 11: τὸ γὰρ σάββατον) *Doctiss. All. ita legit:* τὸ γὰρ σάββατόν φησιν ἡ γραφὴ περὶς αἰάπαυσιν γενέσθαι ἐτῶσι. l. 16: καὶ ὅτι κύριος κ. τ. λ. π. τ. ἔργων) l. 18: ὃν ἔσωσε) l. 22: αὖτη γὰρ ὑσ$_{\text{g}}$ *ad* περιεῖπατο l. 24:) l. 30: ὥρθη) *fort.* ὀρθῶσαι.
Pag. 946. 2. τῦ πάχα ὡς αὖ σωτερχόμενοι] l. 14. ὁ δεῖ ὁ νόμος] l. 22. ἐν ἄλλῃ] l. 38. ἢ πλησιαζὲς &c.] *All. legit:* ἢ σελλὼν πλησιαζὲς καὶ τὸ πάσος ὠείσθη.
Pag. 948. 18. περὶς) *Fortè* περῖ. l. 22. *pro* ἐπισὴ *All. legit* ἧ. l. 26. εἰ δέ τις ὑσ$_{\text{g}}$ *ad* καταλαμβάνει l. 31.) l. 32. ἔπειτα τὰ ὑστέρητε.)
l. 40. κόνδοι, οἱ γὰρ κοσδότεροι)
Pag. 949. 12. ὑπάρχειν τὸ σφάλμα ἐρχόντα)
Hom. 157. &c. Hisce 4. in Iobum orationibus perineptis, quæ tamen per omneis ferè biblioth. descriptæ reperiuntur, Lælius Tifernas Interpres quintam addit, quæ nihil est aliud, quàm ἀπαίδισμα περὶ νόμου τῆς, suo demum loco repræsentandum.
Pag. 951. 41. καὶ ὃν ἐκνεύσθη τῆς ἀλγηδόνος) *Fortè* ὃν ἐκανήθη (*vel* ἐνικήθη) διὰ τῆς ἀλγ.
Pag. 953. 3. Ζωπυρᾶς περὶ γὰρ ἀδοκήτων)
Pag. 954. 6. λέγει γὰρ τὸν Ἰωὲ ἡ γραφὴ) *Opinionem hanc reiecit doctiss. Mercerus in præfatione sua in librum Iob, nataq; existimat ex similitudine nominis Iobab vel* Ἰωβὰν, *qui fuit è posteris Esau, cuius hæc traditur genealogia Gen.* 36. 33

Ad finem 2. orationis in Iobum Samuel Sladius meus, qui magno meo cum dolore in reditu ab Oriente (vbi, me auctore, omneis perrimatus est bibliothecas, vt aliquid Chrysostomi γνήσιον hîc irrepertum huc adueheret, neq; spe suâ falsus est, vt ex hac editione plerisq; in locis apparebit) mortuus est Zacynthi, de auctore harum in Iobum Homiliarum hanc censuram apponit. Μονα χός τις ἰῶν, (ipsius verbis vtor) ὐχ ὅτω πάλαι, ὡς ὑπείλη φε, γεγυμνωμένος, ὄνομα μὲν Χαλκίδεμος, ὃς μεγαλοφρονῶν ὅτι τῶν πολλὰ πεπαιδεῦται ἐν τῶν Ισοκράτης εἰς Δημονικὸν ἐγκωμίασιον, τετονὶ τὸν λόγον ὁμοιόπλωτον καὶ ὁμοιοτέλευτον, ἀῦξατον, ἀσώτακτον, χαῦνον, ἐξίτηλον, ἐνευδοκιμέντα, ὑλίστον συνεγράψατο· τῶν γὰρ μέγα ὄρκον περομόκαν, ὅτι Ιωάννου Χρυσόστομον, ὃν ὡς διδάσκαλον ἐμιμεῖτο, διὰ πολλῶν ἐν τῷ λέγειν παραπαγῶν ὑπερηκόντισατο. Hæc ille: & tamen 1. in Iobum in ecclesijs Græcorum 6 Maij legitur: atq;, vt verum fatear, posteriores sunt prioribus tolerabiliores.
Pag. 957. 4. ἰδιοπειῆται δαίμων)
Pag. 961. 16. τὸ μὴ πείρεσθαι) *Delendum videtur* μή. l. 39. ἑαυτῆς) *Lege* ἑαυτῶ.
Pag. 968. 12. Ζωὴ τῷ Ησαΐα) *Locus est apud Siracidem.*

Notæ ex apographo in Monte Atho descripto literâ A. signantur. Hom. 161.

Pag. 970. 4. Χειρῶ) Κυρίω. l. 13. παρεγένετο εἰς γῶν Χειρὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν χλίναι.) l. 28. ταύτη) *A rectius* αὕτη. l. 30. *Codex A* ante ἡμέρα *addit* καὶ ὀπηλίκιος. l. 33. καταβεβλῆσθαι) *Videtur sumptum pro* ἐκβεβλῆσθαι.
Pag. 971. 31. *pro* ἐζήτησαν *codex A cum margine legit* ἐξέτησαν. l. 37. *Codex A legit vt in margine.*
Pag. 972. 5. *codex A.* τετέρτη, πλὴν τῆς πνεύματος ἐπισημίαν ὑπέρχ. l. 17. αἰαπίμπτην) *A* τὰ χρεσίμα αἰαπίμπα. l. 30. ἔπεμπον) *Rectius A* ἐπέπεμπον. *Ib.* ἐκβοῶντες) *Grammaticè magis* ἐκβοῶσαι. l. 32. ὦ αἱρετικὲ &c.) *Egregiè codex A hunc locum restituit:* ὦ αἱρετικὲ, περὶς πόλαν φύσιν εἶπεν ὁ Κύριος, κάθε ἐκ δεξιῶν μου, ἢ παίτας &c. *posità interrogationis notâ post* παρδίνω. l. 36. αἰαδείξῃ) *Melius A* αἰαδεῖξοι.
Pag. 973. 29. τὸν περφήτην τῆς Σαμ.] *Fort.* πλὴν προφητίαν τῆς Σαμ. Hom. 162.
l. 31. ὁ τῦ περφήτης] *Fort.* ὁ τοῖς περ.
Pag. 975: 2: ἐπειδὴ δαίτης &c.] *Locus vsendo sus, non nisi meliorum codicum fide sanandus.*
l. 20. ὀρέξῃ αὐτῆ] *fort.* ἀρκέσῃ αὐτῆ.
Pag. 977. 6. ἠδέλησας] *fort.* ἠδέλησας αὐδρὶ ῥυέσθαι ἢ ἐλύετ᾽ σοι &c. l. 16: ῥοδῶνα] *vel* ῥοδωνιαῖ. Hom. 163.
pag. 978. 4. *post* ἐυχαῖῆ *deesse videntur hæc verba, aut alia in hanc sententiam:* ἀφωρεῖται σε πὶ τὰ χρήματα; *Allennes.* l. 9. *post* δυνατώτερα *deesse videntur quædam.* l. 26: ἀρχόντων] *f.* ἀστεῖῆ, *vel tale quid deest.* l. 40. σῶμα ὃν αὖ ἐλαβον]

pag. 979.

Pag. 979. 40. Θεοδοσίε υἱὸς] *Theodosij filius, & Theodosij pater, Arcadius imperator.*

Pag. 981. 21. τοῖς ὀδῦσι θερμοτάτοις] *All. videtur de lingua dictum, non autem de ebrietate quæ hoc efficit. ergo nonnihil deesse putarim, & hoc modo præcedentia resarcienda, καὶ δὴ τοῦτο ἡ γλῶσσα ηδιστον ἐν πᾶσι τ. σ. β. τ. ο. θερμοτάτοις. & statuam pro κἀγὼ lege καυλὸν, vel καυλόν.*

l. 24. πανώλεθρος] *Fort.* πανδήμους.

Pag. 982. 20. αὖραις] *Fortè* αὐγαῖς. *l.* 26. δέαν] *Fort. rectè, vt sit idem quod* θεόσωπον. *Hal.*

l. 44. ὅτε τῷ τάχει, *vsq; ad* πάσσυδον *p.* 983. *l.* 1.] *Hom.* 165.

Pag. 983. 12. καὶ εἰ ἐγκλήρωσιν *vsq; ad* κατασῶσαν *l.* 14] *l.* 17. ὁ δὲ τίτος Μαϋσέα *vsq; ad* σωτηρίαν *l.* 18] *l.* 26. τὰ σώματα] *l.* 36. κοσμοῦντας] *Fort.* κομῶντας. *Ib.* ἀφίεσι] *l.* 41. τοὺς παρόντας ἀπροσδέκτους] *l.* 44. ἄκεφον] *Hom.* 166.

Hanc homiliam editam Romæ anno 1581 castigauimus ex Ms. in bibliotheca Regia Lutetiæ, adhibitis etiam Florentis Christiani coniecturis. ac primùm sublato titulo Romani codicis (quem rectissimè damnat Florens, cùm de Acacio nullum in hoc toto sermone verbum) substituimus alium ex Regio commodiorem. Florens pro Ἀκάκιον ex ingenio ἄκακον, vt de Christo intelligatur.

Pag. 985. 3. διὰ τὸ πάθος τῆς οἰκονομίας] *Florens manuit, διὰ τῆ πάθους τῷ οἰκονομίαν.*

Pag. 986. 5. τῆς τούτων θεοσεφείας] *Florens & correctior Rom : τῷ τούτων θεοσεφεία. doctiss. Allenus pro* διὰ *substituit* δεῖ, *vel* δεῖται. *l.* 8. ἠργμένους] *Stare potest* εἰργμένους, *& melius* ἠρτημένους. *l.* 13. κατ' εἰκόνα] *Florens* καὶ εἰκόνα. *l.* 38. ὁ ἱερεὺς) *Florens* ἀρχιερεύς.

Pag. 987. 18. ὃ νῦν) *All.* ὃ μέλω. *l.* 22. ὥσπερ ἐπιμαχοῦν) *All.* μὴ ἐπιμαχοῦσι. *l.* 31. καλιὰν) *Ærumnam, vt,* ἀρκτὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ καλία αὐτῆς. *Florens.*

Pag. 988. 7. *Deesse videtur aliquid post* ἐστὲ εἰ λοι. *l.* 38. καὶ ἵνα ὅμως εἴπῃ) *Locus videtur corruptus.*

pag. 989. 21. ἄρα εἰ ἐφαίη) *Verba mutila, sensus perspicuus : viz, si aliquis apparuisset, aut veterum aliquem, aut recentiorum non notorum, aut notorum fuisse necesse est.*

pag. 990. 37. ἀποκλείει πᾶσαν γνῶσιν) *Obscurè dictum, vel aliquid deest.*

pag. 991. 2. ἀγγέλοις) *Florens* ἀγγέλοις. *l.* 12. ἢ τῷ λόγῳ) *All.* ἀλλ' ἢ τῷ λόγῳ. *l.* 27. καὶ ὥσπερ προσβεῶν τὸ πάθος)

pag. 994. 37. Νέρωνος) *pro conclusione ista in codice Palatino habetur hæc quæ sequitur.* Νέρωνος βασιλέως Ῥώμης. ἄξιον ἡγησάμενα καὶ πιστεῖς ταῖς ἁγίαις θεοπνεύστοις καὶ διδασκαλίαις ἐμμένειν αὐτῷ, ἵνα λάβωμεν καὶ τῶν ἀγίων εὐχῶν αὐτῷ ἄλεος ἐμπορεύσιν τὸ βήματος τοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἡ δόξα -- *&c.* Hom. 167.

pag. 995. 5. ἐπὶ φορτίσει) *Lege vnico verbo* ἐπιφορτίσει. Hom. 168.

pag. 996. 16. καὶ μετ' ἐμοῦ καὶ τούτων καὶ παρόντων πάντων σιγήσει)

Huius orationis, aut fort. fragmenti, apographũ ex biblioth. Palatina descriptum, neq; aliud suppetebat exemplar. Hom. 169.

pag. 997. 9. πρὸς ἣν τὸν ἀρχέτυπα τῆς Περσῶν) *Respexit ad locum Danielis* 10, 13. *l.* 18. τετρακισχιλίους) *Lege vt in margine, vel* τετρακισμυρίους.

l. 27. φυγὼν ἐπαύσατο) *Doctiss : Allenus sic restituit :* φυγὼν, καὶ μὴ ταῦτα ἐπαύσατο ἂν.

pag. 998. 5. ὠσιωμένος) *Fort :* ὠσιωμένον.

NOTÆ
IOHANNIS BOISII IN QVINTVM TOMVM OPERVM CHRYSOSTOMI.

PAg. 1. *lin.* 36. & 37. ἀπὸ λιμένος εἰς λιμένα παραπέμποντες τῆς ὑμετέρων ἀκοῶν τῷ ἡσυχότητι] *Basil. hom.* εἰς τὸ, πρόσεχε σεαυτῷ· Ἐπειδή ποτε λάθρα φωνῆς σημαντικῆς ἡ ἔννοια ἡμῖν, ὥσπερ πρυμνείῳ τινὶ τῷ λόγῳ ἐπορχουμένη, διαφέρουσα τὸν ἀέρα, ἐπὶ τὸ φθεγγομένου μεταβαίνει πρὸς τὸν ἀκούοντα, κἂν μὲ σύρῃ γαληνίῳ βαδίζειν καὶ ἡσυχίαν, ὥσπερ λιμέσιν εὐκόλοις καὶ ἀκλυδώνοις ταῖς ἀκοαῖς τῆς μανθανόντων ὁ λόγος ἐγκαθορμίζεται. ἐὰν δὲ τῆς ζάλης τις ταραχθῇ ὁ φθὰς τῆς ἀκοὴν τῶν δόρυβος αὐτοπτίδιος, ἐν μέσῳ τῷ πλεῖ διδασκόμενος ἐναυάγησε. *Vide ergo an non hic legendum sit :* ἀπὸ λιμένος εἰς λιμένα ἀποπέμποντες, ἀπὸ τῆς ἡμετέρας σώματος εἰς τὴν ὑμετέρων *&c. Nam vt nauis à portu ad portum fertur : sic oratio ab ore loquentis ad aures auditorum.* *l.* 40. & 41. αὐτάλογος] *Rectè in margine,* αὐθάλογος, *& sic legitur.*

gitur Sapientiæ cap. 13. v. 10. unde hæc verba desumpta sunt. Vide operum Chrysost. tomi primi, pag. 21: lin. 8. l. 41: τῇ μελίδει τῆς κληρονῆς] Malim, τῇ μελίδει καὶ τῇ κληρονῇ, quia eodem modo dicitur superiore lineâ: ἐπὶ μελίδος καὶ κληρονῆς.

Pag. 6. 31. τὰ ἄμματα λύσωσιν] Nescio an legere oporteat: τὰ ἄμματα λύσωτιν, ut prius lin. 27: tum verò alium his verbis locum tribuerim, nimirum post φέρε lin. 30. in hunc modum: τὸν λόγον λῦσάγκασε, φέρε τὰ ἄμματα λύσωτιν, καὶ θεὸς τὸν τόπον τῆς ἀγωνίας ἐπιτελοῦντες, ἀνῳμόδα τῇ τήμερον εὐαγωνιζόντων ἡμῖν.

Pag. 7: 31: κατ' εἰκόνα ἡμετέραν) Eò magis mihi placeret doctiss. Hales. emendatio, si inter εἰκόνα & ἡμετέραν poneretur, καὶ καθ' ὁμοίωσιν.

Pag. 23: 20: ὅπου καὶ τότε &c.] Vel delenda hæc videntur, vel adyciendum aliquid in hunc modum: ἢ θεσπέσιε ἐκ ἦ αὐτὰ, καὶ ὁ μαθὸς ὁ αὐτὸς, καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος, ὅπου καὶ τότον τῆς αὐτῆς ἠξίωσε τιμῆς.

Pag. 26: 14: θεσεκόπτος] Corrupte fort. pro θεσύλυξατο; vel θέλυπος ἐγένετο;

Pag. 27: 29: καταπεσόντος) Ante καταπεσόντος addenda puto hæc: Νικοδήμου γὰρ τὰ ἄρχοντος τῆς Ιουδαίων διὰ τὴν ὕψος τῆς λεχθέντων καταπεσόντος &c. Quæ Christus enim de regenerationis mysterio dixit, sublimiora multò fuere, quàm ut à Nicodemo adhuc τὰ ταπεινὰ ταῦτα καὶ ἀθήλεια ἐλυσιτελοῦντα caperentur. Chrysostomus igitur notans rudatem atq; imbecillitatem Nicodemi, dicit illum decidisse de altitudine eorũ quæ Christus docuit: hoc est, captus & ingenij fuisse imbecillioris, quàm ut ad mysteria tam sublimia aspiraret.

pag. 28. 10. Lege, τὸ ἅπαξ παρὰ τοῖς. l. 30. Lege, ὁμονοίᾳ καὶ φιλίᾳ.

Pag. 33: 23: ὑπερφυΐαν) Arbitror interpretem legisse, ὠφέλειαν.

Pag. 34: 32: ἢ ὁ Πέτρος) Vel, ut Halesius, vel ἢ ὁ θεὸ τότε Σίμων λεχθέντος, Πέτρος ἐκαλεῖτο.

Pag. 36: 12: ὁ ὑπὸ φιλουμένου ὑποσωρῷ) pro ὑπὸ lego, ἀσύλῳ.

Pag. 37: 34: ὅτι ἀσεβεῖς ὄντες &c.) Legendum puto: ἀλλ' ὅφ ἔλεγον, πῶς ἀσεβεῖς ὄντες οἱ γονεῖς τὸ Α-βραὰμ τὸ ὄνομα ἐθετο &c. Eandem enim quæstionem moverat paulò superius, huius nimirùm pag. lin. 6 ἀλλὰ τύχα ἴσως ἔπαυε τις αὐ &c.

Pag. 38: 36: ὑπόντες) Totam periodum sic refingo: ἀλλὰ τῶν ὑμῶν μὲ οἴκαδε ἀπέλθητε, τάῦτα τῇ μνήμῃ τῆς ὑμετέρας διανοίας ἐναποθέλθοις, καὶ θεὸς τοὺ ἡμετέρους ἀδελφοὺς τοὺ ἀποληφθέντας εἴπατε ἃ ἠύξατο, ἵνα μὴ πάλιν ἀναγκαζώμεθα μακρότερα ποιεῖν τὰ θορύβια, τῆ εἰρημένον τῶν ἀκολθίαν αὐξανόντες· ἡμεῖς ἢ εἰς εὐχὰς τὸν λόγον καταλύσωμεν. Non dubito, quin hæc emendatio ex aliis Chrys. homiliis defendi posset, si loca modo succurrerent.

Pag. 39: 40: καὶ ἢ τῆ φθαπάντων &c.) Nisi φθαπάντων legatur, peribit diuisio τῆ ἀκουσμάτων. Diuiduntur enim hic ἀκούσματα in φθάσαντα, i. antecedentia, & τὰ μὲ ταῦτα, i. consequentia. τὰ φθάσαντα autem videntur dici, quæ præcedunt actus scenicos, ut τὰ μὲ ταῦτα, quæ sequuntur. per ἀκούσματα intelligo musicorum instrumentorum concentus, qui sunt scenicarum fabularum appendices, & velut αὐαδήματα quædam, ut Homer. vocabulo vtur. ἢ διὰ τῆ συέγγων enim & quæ sequuntur, adduntur per ἐπεξήγησιν, siue appositionem.

l. 43: ἢ αὐτῆ διασῶσαι τὸ χειρὸ) Fort. καὶ τῆ διδασκάλων ἀποσῶσαι τὸ χειρὸ;

pag. 42: 2: τῆ γὸ πρεσβυτάτῳ τῆ ὄντων) Nescio an Chrysost. dixerit, τῷ πρεσβυτάτῳ τῆ ἡμερῶν, è Daniele. Mihi tamen non omnino displicet, τῆ ὄντων. Nonne enim sic dici potest Deus πρεσβύτατος τῆ ὄντως, quemadmodum dicitur primum ens, & πρωτότυπον, non solùm apud philosophos, sed etiam apud Theologos?

Pag. 45. 12. ὁ θυσίας πολεμεμένα) i. Non minùs nobis metuendum est à sacrificio isto, quàm si obsideremur ab hostibus, & omnia præsentem mortem intenterent.

Pag. 54: 12: τῇ πονηρία) Lego, τῇ τὸ φίλτρου ἀμετρίᾳ. Hoc est, Ne nimiâ indulgentiâ deteriores eos reddant, cùm hîc etiam natura imperiosa sit possitque cogere vt liberos quantumuis malos nutriant, & molliter benignèque habeant, τῆς φύσεως πάλιν ἐλεγχούσης: i, cùm natura hîc rursus vincat. Nam si parentes natura tantùm, dilectum sequerentur, nec in mores intuerentur liberorum suorum, non minùs essent erga improbos & contumaces, quàm erga bonos & morigeros benigni, quia naturâ tam sunt malorum quàm bonorum parentes, eodemq; vinculo cum omnibus copulantur.

pag. 59: 30: ὅπ ὐκ ἴσα ἐγένετο) fort. ὅπ ὐκ ἴσα, φραστέα ἐγένετο, vel ὅπ ὐκ ἴσα ὕτω φράσε λῶσχ καὶ χρηταίως: vel ὅπ ὐκ ἴσα ἐφιλοσόφησε.

pag. 72: 27: ἢ κύριον τῆς ἐκκλησίας τόπον) i. Locum destinatum. Nam vt ἐπιθέατρους locus est destinatus spectaculis, οἰκίαι autem alium vsum habent: sic ecclesia est locus sacris conuentibus propriè & peculiariter destinatus. l: 39: μετεωρίζων) Malim, μεταδιώκων, vel μαγαίζων. l: 43: σωφρονεῖν) Scribendum puto σωφρονίζειν.

pag. 73: 23: τρύφα διωκεχᾶς τῆ διὰν ῥημάτων) Nescio an legi possit: καταστρύφα. l. 30: ἅτινες δὲ πάσης ἡμέρας ἐστρύφα) Ubi hæc verba rectè collocentur, non reperio, ac proinde vel delenda, vel vncis saltem includenda censeo. De lectione lin. 33: Halesio prorsùs assentior.

pag. 74: 10: διὰ παντὸς μεγεθῶντας) fort διὰ παντὸς μειλίχους ὄντας. τὸ μείλιχον enim τῆ ὀφθαλμῆ, pro modestiæ & sobrietatis signo habebatur.

pag. 75: 13: καταφθείρειν τοῖς σπηλαίοις) Legendum videtur, καταπτύειν. & tum addo: καὶ ἐκεῖθεν δῆξαν ζητεῖν, quia proximâ lineâ sequitur: ἀλλ' ὅταν &c.

pag. 80: 29: πεπονυένη διανοίᾳ) Nisi libri consentirent, legi posse putarem, πεπυμένη διανοίᾳ, i. mente prudente & perspicace. Nam & λογογράφοις non est inutilis vox, πεπυμένος, αὐτὸ τῦ, ζωστός.

pag. 83: 43: κράτιστα πολλοὶ τῆ ἐχθρῶν) Vel pro τῆ ἐχθρῶν legendum τοὺ ἐχθρούς, vel subaudiendum, addendumue aliquid post αὐλεῖν, lin. 44. nimirùm, τοὺ πολεμίους.

pag. 95: 25: ἢ πολλὰ καὶ μεγάλα αὐτὸν ἐργασαμένη καλὰ) pro αὐτὸν repono ἑαυτόν.

pag. 103: 38: ἱμάτιον κατεφθαρμένον) Lego, σκευὴν ἐκλελυμένον ἱμάτιον, εἰς ὕφος αἰωρούμενον &c.

pag. 104.

Pag. 104. 41. τὸ ὀπτάδειον] *Verisimile est Chrysostomum scripsisse,* ἐμπτάδιον, *i.* βάδιον, ἀμεταπόνητον.

Pag. 109. 26. ὁ γὰρ λύς] *Totam lineam sic lego:* πῶς ἀπῆρκεσεν, ἐπλούτησε, γυμνὸς αὐτοῦ ὑποδύντος; ἀπὸ τῆς τοῦ πράγματος χάριτος. φησὶ γὰρ, ὁ γὰρ λύς &c. *l.* 41. ἔδωκε γὰρ τὸν ἀῤῥαβῶνα τῆς ἀναπλάσεως] *Addenda videntur hæc aut similia:* ἔδωκε γὰρ ὁ Θεὸς τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῆς τὸν ἀῤῥαβῶνα, &c. *Addo:* τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ, *quia proximâ lineâ subiunguntur:* διὰ τοῦτο λέγει αὐτῇ, *i.* τῇ ἐκκλησίᾳ.

pag. 110. 11. πολλοὶ ἔχουσιν ὀκνῆσαι) *i.* μέλλουσι.

l. 28. διὰ τί παράδεισος;) *pendet hæc quæstio à mentione aliquâ paradisi priùs factâ. ut igitur posteriora cum prioribus nexu idoneo cohæreant, talia quædam adijciantur necesse est:* αὖ γὰρ χῆραι, αὖ γὰρ παρθένοι αὐθωσοῦν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τούτων πάντων εἷς ὁ παράδεισος. *Tum sequitur:* διὰ τί παράδεισος; *hoc est, Quare vocas ecclesiam paradisum? Continenter verò subijcitur similitudinis explanatio.*

pag. 111. 39. ἐνέχυρα ταῦτα ἐκείνων ἀμείνω) *petenda est interpretatio horum verborum è lin.* 29 *& sequentibus aliquot, vbi docet Chrysost. quo sensu* τὰ ἐνέχυρα, *maiora meliorâq; sint ijs quorum sunt ἐνέχυρα. Non enim sunt nuda pignora, sed fundamenta & causæ eorum quæ promittuntur.*

pag. 112. 23. *Quid si sic?* ἄγωμεν ἔσω εἰς τὸν ψυχὸν. τὸ γὰρ σῶμα πρὸς τὸν ψυχὸν, ὥσπερ ἡ ὕλη πρὸς τὸν δημιουργὸν. πρὸς τὸν ψυχὸν ἄρα ἄγωμεν. *l.* 35 ὅτι τὸν οἰκεῖαν ἔδωκα γνώμην;) *Fort.* ὅτι τὰ οἰκεῖα ἔδωκα, καὶ τὴν γνώμην μετέδωκα; *De Zachæo enim opinor intelligenda hæc sunt: vide infrà notas in pag.* 164. 25.

pag. 115. 1. πλείονος εὐπρεπείας τὰ σὰ πάντα διατυπῶται) *Fortè* μὴ πλείονος εὐπρεπείας τὰ σὰ πάντα διοικῆσαι, *vel* διακοσμῆσαι. *l.* 8. σαλδῶν) *Fort.* ἀσάλδιν ἔχων.

pag. 116. 5. ἐκλήγει τὸν ζωλὸν) *Malim:* ἐκκλίνει τὸν ζωλὸν αὐτοῦ. *l.* 19. καὶ ἀπορλυόμην τῇ διανοίᾳ) *Fort.* καὶ ἀπορλυόμην τὰ τῇ διανοίᾳ ἐγκεκρυμμένα.

pag. 118. 7. ὁ χρήματα πειθόμενος) *pro* πειθόμενος, *nescio an legere liceat,* πειθεσθλιμμένος. *Al.* ὁ χρημάτων πλεονεξίαν κεκτημένος.

pag. 119. 8. πολιορκίαν) *Absunt fortassè,* αὐτὴ τῆς, ἀδικίαν, ἀπανθρωπίαν.

Pag. 122. 29. 30: ὑποφέρεται μόνος,] *Malim:* ἀπέρχεται *&c.* *l.* 36: διώκειν] *i.* ὑπὸ διώκειν. *l.* 38: ἐπειδὴ τὰ ἑαυτῆς λαμβάνει] *Fort:* ἐπειδὴ τὰ αὐτῆς μᾶλλον ἑαυτῆς λαμβάνει. *i.* quia quæ sua sunt secum hinc auferunt. *l.* 41: ἐξάρξωμεν] *i.* ἀποτινώμεν, *cantemus.*

Pag. 127. 34: φθειρομένῳ ἀκολουθίαν] *Fort:* φθειρομένῳ τῇ τοῦ χρόνου ἀκολουθίᾳ.

Pag. 130. 14: ἄσεκτον] *i.* importabilem. *Manasse oratio:* quia importabilis est magnificentia gloriæ tuæ: *i. Græcè:* [*ut habetur in Rob: Stephani editione Latinorum Bibliorum, fol:* 127] ὅτι ἄσεκτος ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς δόξης σου.

Pag. 139. 20: εἰπὲ, μὴ φοβηθῇς] *Malim sic:* ὅπως ἀρχηγοὶ ἐσμεν, καὶ εἰπεῖν μὴ φοβηθῇς [*Mutatio numeri, ut mox in* εἴπωμεν] ὅτι ἐκ τῶν, *&c.* *l.* 24. ὁ Σολομῶν] *i. Siracides, nisi μνημονικὸν sit ἁμάρτημα. At passim alibi Siracidem circumloquitur pro eo*

cos ne, ut paulò infrà pag. 142: *lin:* 42.

Pag. 143: 1: ἀφθαρμίας] *Malè pro* διαφθαρμίας. *& sic lin.* 5. ἐκκλῆς, *malè, pro* ἐκκλῆς.

Pag. 144. 29: *Delendus videtur articulus, ante* καρπός. *l.* 36: λόγον ῥέοντα, *&c.*] *Fort:* καθ' ἑκάστην ἡμέραν διὰ σύλλογον συῤῥέοντα, καὶ πόθον ἔδοξε ποτὲ κορεννύμενον, ἢ διὰ τὰς οἰκοδομάς. *Aliter:* καὶ ἡ ἐκκλησία μᾶλλον πηγὴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοσοῦτον σύλλογον ἐκῤῥέοντα, καὶ πόθον ἔδοξε ποτὲ κορεννύμενον ἔδοξα, ἢ ὅτι λαμπρὰς ὕτως ἔχει τὰς οἰκοδομάς. *l.* 38: plenius, καὶ μή μοι λέγε *&c.*

l. 43: ἐν τοῖς κτίσμασιν ἡ ἀσεφτεία] *Totam lineam sic lego:* ὧν ἀσεφωτεύεται· τί δήποτε; ὅτι ἐκ τῶν κτισμάτων (*i.* οἰκοδομημάτων) ἡ ἀσεφώτεια, ἀλλ' ἐν τῇ συνηθεμοσύνῃ τῆς ἀνθρώπων.

Pag. 149: 32: proculdubio, *ut dicis, addendum,* φησὶ *post* δυμᾶν. *At hæc:* ἀλλ' ἐκ ἤπιθεν, *&c. vsq;* ad ἠμιώατο, *mendo vacare non videntur.*

Pag. 156: 32: καθάπερ πλῆθος ἀνθρώπων, *&c.*] *Mutato verborum ordine dilucidior fiat sententia in hunc modum:* καθάπερ πλῆθος ἀνθρώπων πολλῶν τῇ φύσει ἀπάντων, διαλύσων ὁ λόγος τῆς νοημάτων τὸ πλῆθος, *&c. Est comparatio rerum cum hominibus, ut apud Cic:* Aliquid tanquam ignotum hominem præterire.

Pag. 160: 39: ἀλλ' ἁπλῆ μοὶ αὐτὴ] *Videndum annon Lector tale aliquid additione adimuerit:* ἀλλ' εἰ καὶ ἁπλῆ μοὶ αὐτὴ, διακονεῖται ἡ ὅμως ταῖς, *&c. Anima enim tametsi simplicis ipsa naturæ sit, tamen corporis necessitatibus subuenire, ac quomodo illi bene iucundè q; sit, prospicere non dedignatur. Tanta est inter animâ & corpus coniunctio atq; societas.*

Pag. 162: 10: *Nihil muto.*

Pag. 167: 20: ὡς ἅπαντα κρατεῖν] *Fort:* ὡς πάντα κρεῖττον ἔχθραι τοῖς θεοφήτας πρὸς τοὺς ψευδοπροφήτας ἐχθίοντας, ἐκλύοντας *&c. Al:* ὡς ἀπέχθεσθαι τοῖς. *l.* 36: πάροιθεν] *pro* πάροιθεν, *legendum puto,* ἐπέλθοντι.

Pag. 168: 27: ὕπλια καὶ λεῖα] *Vel tribuendæ sunt* τοῖς ὑπλίοις *contrariæ significationes, vel pag.* 168. *lin:* 31. *& pag.* 169. 4. τὰ ὑπλία *loco alius aliquid reponendum: quod certè faciendum puto; atq; idcirco vtrobiq; pro* ὑπλία, *legendum suspicor,* ὑγιαλῶ, *aut tale aliquid.*

pag. 171. 17. ἐπαγγελομένας] *Fort:* ἐπαγγελλομένας, *i.* ὑποχομένας, *vt paulò infrà loquitur, mirum huius pag. lin.* 24.

Pag. 178. 22. τῆς τῆς χρημάτων, *&c.*) *Malim:* τῶν τῆς τῆς χρημάτων, *& sic lin. seq.* τῶν τῆς ἐν τῇ ἐδνῆτι βραχείας.

Pag. 181. 4. αἰάξαι] *Fort.* αἰαδιάξαι. *l.* 28. τῆς στενῆς πύλης] *Sensus patet, licet syntaxis sit implicatior. l.* 35. *&* 36. καταφρονήσῃ] *Quid si* καταδοῦσῃ, *vel* ὑποφορήσῃ? *Retineri tamen potest* καταφρονήσῃ, *si addantur modò hæc aut similia:* καταφρονήσῃ, ὧν δέ τις διὰ πενίαν ἐωυτὸ ταλανίζῃ. *Mutato participium in verbum, & in priore membro genitiui reguntur à* καταφρονήσῃ, *non à particulâ partitiuâ, vt sensus sit: Chrysostomum subindè hæc inculcare, ne aut ex opulentioribus aliquis pauperes contemnat, aut qui pauper est, propter pauperatem seipsum miserum existimet.*

l. 43. Επειδὴ πίνων, *&c.*] *Ad perficiendam*

ſcientiam addi poſſunt hæc poſt ἄνεπν *l.* 2. *p. ſeq.* ῥᾴων δὲ ἕκαστον ἐν οἷς ἔλαχε· καὶ γὰρ ὀλίγοι πᾶσι τούτοις *&c.*

Pag. 183. 19. αὐτοὺ ἢ τούτοις οἰκεῖα θεραπεύοντα] *Fort.* αὐτοὺ ἢ τούτοις εἰκῆ μεταπέμπον). *i. medicos domum ad ſe accerſunt.*

Pag. 187. 20. διαδώτα : *malè, pro* διαπλαδίντα.

Pag. 190. 42 & 43. ὑφαίνοντά μοι τὸ πραῦμα] *Fort.* ἐναντίωτα, *vel* ἀναιρούντε. *Al.* χαλεπώτερον ἀποφαίνοντά μοι τὸ πραῦμα. ἀποφαίνοντα, *i.* ἐργαζόμενον.

Pag. 193. 26. πρὸς τὸν οἰκίαν ἀξίαν] *Addo* βλέπων, *aut* ἀφορῶν.

Pag. 195. 24. ἀλλ' ἀρχὴ ὅπτω] *Neſcio an legere liceat:* ἀλλὰ βασιλίσσα ὅπω. *Al.* ὃ ζητεῖται τόπος, ἀρίσκοντος τῷ ὅπτω.

Pag. 196. 6. ῥιζωμύλω, *malè, pro* ῥιζομύλω.

l. 7. ἀπηρήμοσά σε τὸ πάθος] *Fort.* ἀπαρηρόρηται ἐμαυτὸν σε τὸ πάθος. *i. reliqui te ab omni ſolatio deſertam.*

Pag. 208. 16. διλογοδώη] *ſub.* ταῦτά φησι, *vel eſt participium pro verbo, vel etiam, ut tu vis, verbum pro participio reponendum.*

Pag. 209. 41. ὁ πατὴρ ὃ κρίνει *&c.*] *Lego,* ὁ πατὴρ γὰρ ὃ κρίνει *&c. Deeſſe enim videtur cauſalis particula. Chriſtus eſt κριτής. Quare?* Ὁ πατὴρ γὰρ *&c.*

Pag. 210. 6. τὸν ἀπαύτων ἀμείνω] *i. Paulum Apoſtolum. vide ſupra ad pag.* 209. *lin.* 25. 26. & 27.

Pag. 212. 8. ὐκ ἐξαίρων τὰ τῆς ὑσίας] *Rectiùs fortaſſe,* ὐκ ἀναιρῶν τὰ τῆς ἐξουσίας.

Pag. 214. 22. Pro εἰ γὰρ τῷ, ἢ, lege εἰ γὰρ τῷ, εἰ.

Pag. 218. 15. καὶ ἑτέρω] *Fort.* κὴ ἑτέρωθι.

Pag. 226. 24. κὴ γενικῷ] *Hæc delenda videntur, ut gloſſema τῷ ἀμφοῖν.*

Pag. 242. 20. ἄκρατον] *Sinceram eſſe puto lectionem, tametſi de ratione iſtâ ablactandis infantes non perinde mihi liqueat. Imò iam mihi videor intelligere quid rei ſit. Talem enim credo uſum fuiſſe vini in ablactandis infantibus apud Græcos, qualis eſt zythi aut ceruiſiæ apud nos. Quemadmodum igitur apud nos infanti à mammâ recens depulſo zythus datur ſubinde potandus è poculo quodam exiguo, ſugentibuſq́ apto, quod ideò ſugentium poculum appellatur: ſic Græcorum infantibus, poſt denegatam illis mammam, è vaſculo aliquo conſimili datum fuiſſe vinum, eò eſt probabilius, quia quod nobis eſt zythus, id Græcis fuit vinum, & ut nobis zythus in quotidiano eſt uſu, ſic vinum illis. Rurſus, ut noſtris infantibus ſalutaris eſt & ſine noxâ à lacte ad zythum tranſitus: ſic pari ratione Græcorum infantes ſine diſpendio valetudinis à lacte ad vinum progreſſos non eſt à vero alienum.*

Pag. 251 38. πρὸ τῆς γυναικὸς] *Lego:* πρὸ τῆ γυναικὸς ἔτεκε. κυνδυνους.

Pag. 264. 28. ἐπιτήδειον] *Malim,* ἐπιμελέστερον.

Pag 266. 28. ἀκρεμάμενον] *Rectè,* ἐκκρεμάμενον, *ut mihi videtur. l.* 43. ὡς τῆς αὐτόσεως, *&c.*) *Neſcio an deſit* ἐπιτυχόντες, *ſive* ἀπαντυχόντες, *vel* ἐκπίπτοντες. *Porro lin.* 42. *pro* ὁπῶν, *legendum cenſeo* ὁτῶν.

Pag. 268. 25. Lege, αὐτὸν ὅ ποτε θεότερον ἰδ.

pag. 269. 14. ἐδικαίωσος τῷ νόμῳ) *Non malè fortaſsè tota linea ſic interpoletur:* τετιμημένος. ἢ αὐθεντίαν ἐπιδέικνυται, ὡς διακόσης καὶ ἐξουσίαν ἔχων, καὶ ὑπαίθιος καὶ ἔμφορος τῷ νόμῳ *&c. lin.* 33. ἐν ταῖς παροιμίαις) *Legendum proculdubio,* ἐν ταῖς παροιμίαις.

Pag. 271. 1. τὸν οἰκεῖον] *Malim,* τὸν τῆς οἰκειότητος διαστάσιν, *vel* βασιλέα. *l.* 38. ὅταν μὲν παῤῥησίας ὁμιλεῖ τῷ Θεῷ ὁ Ἀδάμ;] *Vt locus iſte ſanitati ſuæ reſtituatur, duplici opus eſt remedio. Primùm enim in ipſis verbis mutanda quædam ſunt, & deinde in verborum ordine adycienda etiam nonnulla hoc modo:* πῦ ἐμαύτης; Διὰ τί ὐκ οἶδε τὸν τόπον, ὅπου τὸ θεότερον μὲν παῤῥησίας ὁμιλεῖ τῷ Θεῷ ὁ Ἀδάμ, ἀλλὰ λάγει, Ἀδὰμ πῦ εἶ;

Pag. 273. 15. κωλύσας ἐξ ἐκείνης] *Neſcio an legendum ſit:* κωλύσας ἰῶ ὁ Κύριος εἰσελθεῖν δι ἐκείνης τῆς θυρίδος. *l.* 42. λίμιβς εἰμι] *Fort.* δῶλός εἰμι, *vel* δεσμοφύλαξ εἰμὶ, *vel* δήμιβς εἰμι.

pag. 275. 38. διὰ τῆς συγγενείας αὐτῆς] *Fort.* κὴ τῆς συγγενείας αὐτῆς. *i.* aduerſus ipſos conſanguineos. *Abſtractum pro concreto.*

Pag. 276. 29. τῶ κὴ τῶ κοινῶ φιλοσοφίαν ἐνεγκεῖν] *fort.* ὥστε δυνηθῆναι καὶ ταύτην τῶ κοινῶ φιλοσοφίαν ἐνεγκεῖν.

pag. 277. 11. καὶ τὸ σημεῖον] *Totum locum ſic emendandum cenſeo:* ὥστε μαθεῖν, κὴ τί διαφέρει τὸ δαῦμα τῆ θεᾶξεως. *vel,* ὥστε μαθεῖν, ὅπῦ τὸ αὐτὸ, τὸ δαῦμα καὶ ἡ θεᾶξις.

pag. 278. 38. & 39. φιλεῖς με πλέον τούτων, φησί; τοῦτο δὲ *&c.*] *Deleo,* φησὶ *poſt* τούτων, *&* ἀλλ' *poſt* ἐκείνων, *& tum lego:* φιλεῖς με πλέον τούτων; (τοῦτο δὲ ἴσον ἐστὶν εἰς τὸ τυχεῖν βασιλείας ἐκείνων, ὅταν φανερῶς ἐκείνου φιλοῦντας, ὡς φιλεῖν δεῖ) καὶ τὸ γνώσιμον εἶπε.

pag. 279. 41. ἐν αὐτῷ τὸ φῶς ἔλαμψε *&c.*) *Nondum ſuccurrit aliquid quod ad huius loci explanationem faciat.*

Pag. 283. 15. εἰ γένοιτο θεῷ παύτων] *Arbitror deſiderari,* τυτέστι *poſt* παύτων, *ut ſequentia explicent, quid intelligendum ſit per* Τοῦτο, *quod paulo antè præcedit.* Hoc vitæ noſtræ multum conducit. *quid?* εἰ καὶ ἐλέγχοιμι, *&c. l.* 16. *pro* φέρομαι, *lego* φέρομαι.

Pag. 292 7. εἰδότες ᾧ θορυβάδωμι *&c.*] *Prorſus tibi aſſentior in loci iſtius lectione, niſi quod poſt* θορυβάδωμι, ἀποδέχεται *potiùs quàm* διακόζει, *inſerendum putem. l.* 8. αὐτὸ τοῦτο] *Fort.* αὐτῷ τούτῳ.

Pag. 293. 27. *Vel delendum puto* εἰπεῖν, *vel legendum,* τῷ εἰπεῖν, ὃ μόνον, ἡμῖν πολλὰ καὶ ἕτερα δείκνυσι *&c. l.* 44. καὶ μόνοι ὑγιαίνουσιν] *Hæc collocanda puto poſt* ἐταράττοντο, *lin.* 42. & *pro* μόνοι *lego vel* σοφοὶ (*i.* μᾶλλον) *vel* δώμενες *cum* Haleſio.

Pag. 294. 1. *pro* ὥσπερ, *ſubſtituo,* τότε, *aut tale aliquid.*

Pag. 295. 33. τῦ πατέρα] *Fort.* τὸ πατέρα.

Pag. 299. 42. εἰς ἀπαγωγὰς] *Deeſſe videtur commodum aliquod participium.*

Pag. 301. 26. τῦ ὕπνυ καθέλκεσθαι] *Neſcio an legendum ſit,* ὀφείλεσθαι *pro* καθέλκεσθαι. *Præterea tota hæc clauſula,*

clausula, ἃ μάλιστα ἀ, ad καθέλκειν, notis parentheticis includenda videtur.

Pag. 306. 40. μᾶ τῶ μέλος] *sub.* αὐτῶ, *cum membro suo, id est, cum filio suo. Sunt enim filij quasi membra parentum.*

Pag. 307. 37. ἴσασιν] *Malim,* ὡς ἴσασιν. εἰ γὰ- *sub.* ἤλγει.

Pag. 314. 14. Ϛωπάγας] *Lego,* ὕπαγε. ἐκ εἶπεν ὕπαγε *&c.*

l. 42. Pro ὀνομάτων lege, ῥημάτων.

Pag. 319. 23. *Lego,* πᾶσιν μὲ ἓν τὸ γὼ ἐκέλευσεν, *&c.*

Pag. 326. 14. Pro ἐπαχθείας lege ἀπεχθείας.

Pag. 327. 5. Ἐπαφρᾶν] *Fateor Chrys. locum pro loco posuisse, sed an item personã pro personam, nequeo in præsentia desinire. Est enim* Ἐπαφρᾶς *diminutivum ab* Ἐπαφρόδιτος, *sicut* Ἀρτεμᾶς *ab* Ἀρτεμίδωρος, *&* Ζηνᾶς *à* Ζηνόδωρος, *&* Θεοδᾶς *à* Θεοδόσιος, *&* Σίλας *à* Σιλουανός. *Quemadmodum igitur, vt docti sentiunt, Silas & Siluanus, eiusdem hominis diuersa sunt nomina, seu potiùs eadem nomina sub diuersa terminatione, sic etiam fortasse Epaphras, & Epaphroditus.* l. 10. μακεδονιώτερον] *Halesij supplementum placet, nisi quòd pro* ἐκείνων, *malim,* ἡμῶν. *Sequitur enim lin.* 11. ἡμεῖς δέ.

Pag. 330. 37. μὴ καταῤῥήσης τὸ πλησίον] *Fort.* μὴ ἀμᾷσης, μὴ καταφαγήσης τὸ πλησίον.

Pag. 333. 23. ἐκ τῶν φίλων] *Nescio an legere oporteat:* ἐκ τῶν φιλημάτων. *Malim tamen:* ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας τῶν γάμων, *delet à particulâ* ἐκ: *vel,* ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῶν γάμων.

Pag. 336. 17. καὶ πάντας τοὺς περιόντας τοῖς θηρίοις. *Sic est apud Sirachidem:* τίς ἐλεήσει ἐπαοιδὸν ὀφιόδηκτον, καὶ πάντας τοὺς προσιόντας θηρίοις? *Sensus è loco, vnde hæc desumpta sunt, petatur.*

Pag. 338. 27. τὸν γοῦν αἰτίαν] *Locus obscurus, nec satis mihi adhuc intellectus: Arbitror tamen talem aliquem sensum ex eo elici posse: quòd nimirùm etiam apud Ethnicos non permittitur nisi diuitibus vxores dimittere, idq; postquam eo nomine bonam pecuniæ summã dependerint.* Pauperes, *inquit,* si libellum repudij petunt, ejiciuntur foràs, & re infectâ discedunt, etiam apud Ethnicos: diuitibus verò haud aliter conceditur potestas dimittendi vxores suas, quàm si illam grandi pecuniæ summâ redemerint. *Vnde intelligere licet, ne Ethnicis quidem, simpliciter & per se, licentiam illam vxores dimittendi probatam fuisse.*

Pag. 345. 17. αἰδέσθω ἢ καὶ ἀγνώμων] *Fort.* ἀπειθὴς ἦ *&c. vel* ἀναίδητος ἦ, *&c. Infrà pag. 557. lin. 19. & 20.* ὅταν ἦσαν ἀναίδητοι καὶ ἀγνώμονες.

Pag. 347. 24. ἧς ὅλων] *pro* ἧς ὅλων, *quid si,* τίτε *reponatur?*

Pag. 357. 28. τῶς μελλούσης ἡμέρας ἀνθρωπίζωμεν] *Deest* τὴν παροῦσαν, *aut nescio quid aliud.*

pag. 374. 24. τῆ ἐνδήκη) *i.* φορτίω, mercibus naui impositis. *De hoc vocabulo consulenda nota mea in tomum septimum.*

Pag. 384. 3. καὶ πάντα τὰ εἰς ὀλιγωρίαν] *Deesse videntur hæc,* ἐλθεῖν δυνάμενα. l. 34. τῆς ἀτεχνίας] *Malim,* τῆς ἀπλαγχνίας. l. 42. τοῦτο δὲ] *Addendum ex epistolâ ad Hebræos, cap. 10. v. 33.* τοῦτο δὲ κοινωνοὶ ἧς ὅπως ἀναστρεφομένων γινόμενοι.

Pag. 390. 29. καλέσης αὐτάνδρου] *Lego,* καλέσης, *siue* ἐπικλέσης, *siue* αὐτάνδρου. *Al.* ἵνα μὴ παῤῥησίας καλέσης εἰσερχώμεθα *&c.*

Pag. 397. 9. μετ' ἐκεῖνες] *Fort.* μετ' ἐκεῖνα, *i.* τὰ χθὲς τῶν Αἰγυπτίων. l. 11. ἐδαδδέντας] *Nihil mouo. Malit tamen quispiam fortasse* ἐδεδδέντων. l. 12. τὸν Ἰεδεὼν] *Quid si,* τὸν καὶ Ἰεδεὼν, *vel* τὸν καὶ Ἰεδεὼν λεγόμενον?

Pag. 414. 34. αὐηλεῖτο] *Vide suprà pag. 265. lin. 9.*

Pag. 418. 21. τῆ Ϛωεχείᾳ] *Quid si,* τῆ ἀσωνδείᾳ?

Pag. 425. 23. τὸ ἰουναίως] *Vel lego tecum,* καὶ σοὶ τὸ, *vel* σοὶς τὸ *&c.*

Pag. 427. 18. & 19. *Lego,* καὶ παύσω πᾶσαν ὑπομεῖναι τὴν ἀρμοσώλω βάλοντα γαμῆσαι πάλιν, βέλτιον οὖν ἔχειν τὴ τοιαύτης ἀρμοσωίης. καὶ τὰς σοὺς τὸν Χειὸν καταπαῦσαι Ϛωδήκας, ὅτι τοῦτο [*i.* ὅτι τὸ γαμῆσαι,] ἐλθεῖν.

Pag. 429. 9. ζωλὼ] *Malim,* τοιοῦτον, *aut tale quid.*

Pag. 436. 29. δυσωπεῖσαι] *Magis mihi placet marginis lectio,* δυσωπεῖσε.

Pag. 444. 37. τὰ φάρμακα ἧς ἐχθρῶν ἔχοντες] *Id est,* Venena inimicorum habentes: *hoc est,* libros prauis opinionibus tanquam veneno refertos.

Pag. 445. 38. καὶ πολλοὶ ὅπως ἀδιαπτώτως καὶ ἀνεξετάστως *&c.*] *Rectissimè monet de perturbato hic verborum ordine, nec displicet omnino, vt eo quotus vis modo verba disponantur: vide tamen annon aliquanto rectius* πολλοὶ, *sine* καὶ *ante* πιστεῦσι, *initio lineæ* 37. *collocetur.* ὅμως εἰσὶ πολλοὶ πιστεῦσι μ. τ. τ. καὶ τ. οἱ. ὡς εἰ. ἀ. τ. μ. οἱ διαπεσοῦσι τοῖς γεγυμνιδίοις, πῶς ἂν π. τ. ἀ. μ. π. δ. μ. μ. ἀ. τ. ε. ὅπως ἀδιαπτώτως καὶ ἀνεξετάστως ταύτῃ ἂν τὴν πίστιν, *&c.*

Pag. 450. 4. τῶν νοσημάτων ἐναπομεῖναι] *Malim,* τὰ νοσήματα.

Pag. 451. 13. καὶ αὐτὸ τὸ κρατοῦντος *&c.*] *Lego,* καὶ αὐτὸ τὸ κρατοῦντος, τοῦ ἐυπορωτέρους ἧς τὴν πόλιν οἰκούντων ἔχουσι *&c. i. Etiamsi reges parui faciant idola, tamen opulentiores ciues plurimi ea facere, atq; inde existere vt cultus idolorum in nonnullis adhuc ciuitatibus vigeat. Nam vt priùs regum causam, & vt illis placerent, multi simulabant se saxa & stipites venerari: sic nunc in quibusdam adhuc ciuitatibus idem fieri, ciuium opulentiorum causâ, qui etsi reges non sunt, tamen regum loco sunt iis, qui tanquam famelici canes, ad nutu illorum pendent. Lucem aliquam mutuetur locus iste à verbis hisce, lin.* 18. *&c.* οἱ γὰ ἐυπορώτεροι τοῦ διὰ τὸ ἀργίαν, *&c. Docet enim illis verbis, vulgus hominũ non aliam ferè habere causam colendi idola, quàm quòd regibus virisq; claris & prepotentibus gratum id fore intelligant. Aliter:* τοῦ τὴν πόλιν διοικοῦντας ἔχωσι, *sc.* τὰ εἴδωλα. αὐτοῖς. *nimirum,* τοῖς εἰδώλοις.

Pag. 452. 23. Lege πεισπήσει pro πεισπήσει *sine interrog. vt sit 2 pers. præs. imperat. formâ Atticâ.*

Pag. 457. 41. τῆ ἐρωμένῃ χρησομένους λοιπὸν] *Nescio an legendum sit:* ὅπως ἀφῶσιν, ὡς ἐχ ὑβριστικῶς, ἀλλὰ σεμνῶς *&c. i.* tanquã qui deneeps non contumeliosè, sed grauiter & honestè amicæ cõsue-

tudine vsuri sunt. *Quid sit,* ἐν ἀλείᾳ, *lin.* 39. *nondum intelligo.*

pag. 461. 32. ᾗ δείξας αὐτὸν ὅτι ἡ πυρᾶς] *i.* & ostendens illum in rogo. *Tum enim liquebat flexiloquum illud oraculum non de hostium clade, sed Cræsi ipsius ruina intelligendum. Dicit autem dæmonem ostendisse Cræsum in rogo, siue pyra, quia dæmonis fraude in eum locum deductus fuit.*

l. 38. ἀλλ' οὐκ τοῦτο ἤθελες] *Fort.* ἀλλ' οὐκ τοῦτο ἤθελες φανερὸν εἶῃ ;

pag. 462. 34. δεῖ δ' ὁ περὶ παῖδος] *Quod addam tuis in hunc locum annotationibus nihil habeo: Certè* παῖδος *pro* ὠφελος *facile poni potuit.*

Pag. 465. 2. ἀπόλαστε] *Deleo* πως τὸς *ante* ἀπόλαστον, *vel pro* πωτὲ, *lego* πάντως. *Non est autem opus, quantum ego quidem video, vt subintelligatur aliquid. Nam id quod tu subintelligi vis, exprimitur lin.* 4. *his verbis:* ᾗ ἐν τούτῳ ᾗ τῇ καιρῷ, ἐν ᾧ *&c. Chrysostomi enim hæc sunt, non Libany: &* τοῦτο περιλαβὼν, *lin.* 3. *referendum est ad ea quæ proximè antecedũt, non ad ea quæ sequuntur. Duplex est emphasis hoc loco, nimirum & in* ἐκ τοῦ χωρίου τούτου, *lin.* 2. *&* ἐν τούτῳ τῇ καιρῷ, *lin.* 4. *Et ex hoc loco abegit, omnium tibi charissimo, & hoc tempore, quo ara tua victimis abundabant.*

Pag. 468. 5. ἐν λίθῳ, ᾗ ταῦτα] *Lego, inuerso ordine,* ἀπαλόπτα δ' ἐρρῆς (ᾗ ταῦτα ἐν λίθῳ) *Additur autem hoc: ᾗ ταῦτα ἐν λίθῳ, vel à Libanio ipso ad maiorem excutandam admirationem, vel à Chrysostomo per irrisionem.* *l.* 18. Μυσῶν οἰκιῶν) *Fort.* οἰκτίστων, *i. miserabilium, propter præsentem nimirùm calamitatem.*

Pag. 478. 28. τί γὰρ ἐκείνης τῆς πόλεως *&c.*] *Lego ex merâ, & fortasse nimis audaci coniecturâ,* τί γὰρ ἴσον εἰς εὐσεβείας λόγον, τὸ παῖ' ἀρίας ἐκείνῳ ἢ πόλιν ἐν τοσούτῳ κλυδωνίῳ *&c. Aliter, quàm minimâ mutatione,* τί γὰρ ἐκείνης τῆς πόλεως ἴσον. ἵνα ἐνθυμίσω ἐν τοσούτῳ *&c. Hæc lectio maximè mihi arridet.*

Pag. 481. 3. ἐκείνων ἴσως ἧττ ὠδίνων] *Desiderari quædam videntur. Lego itaq;:* ἐκείνων ἴσως ἧττ ὠδίνων πάνυ πικρότητα, ὅσας μητέρες ἐγίνοντο. οἵας ᾗ αἱ ὠδῖνες δυνατέρας ἐλθεῖν ἐνδυσώπους, τοῦτο ἐκ ἴσων.

Pag. 488. 25. ἀκούω ᾗ τὸν λῃστὴν *&c.*] *Malim:* ἀκούομεν, *i.* Vt tyrannum occisum audiimus: sic etiam τὸν λῃστὴν [*i.* Arium] sublatum esse è medio audiamus.

Pag. 492. 25. Lege αὐλῶν τῆς γλωσσ-

Pag. 496. 34. Fortassis pro ἐπαγάδω leg. ἐπαγάδω.

Pag. 501. 7. κύφων] *Magis probo, vt* κύφων *hic pro vinculo ligneo, ferreove capiatur, quam pro anginâ. Est enim* κύφων, *vinculum aut iugum è ligno aut ferro, tanti quidem ponderis, vt sontium ceruicibus impositum, deprimat eos & incuruet, nec caput attollere sinat.* Ἀτᾷ *de tali vinculo intelligo hæc verba Manassæ in oratione sua:* incuruatus sum multo vinculo ferreo, vt non possim attollere caput meum. *i. Græcè,* κατακέκυμμαι πολλῷ κλοιῷ σιδηρῷ, *vel,* πολλῷ κύφωνι σιδηρῷ. *In Græcâ Manassæ oratione editâ, est* πολλῷ δεσμῷ σιδηρῷ, *sed malim* κλοιῷ, *aut* κύφωνι.

Pag. 507. 40. ἀλλὰ ᾗ τῆς φιλίας, ἵνα μὲν τὰ μεγάλα *&c.*] *Halesij lectio eò magis mihi probaretur, si conciperetur in hunc modum:* ἀλλὰ ᾗ ἐπὶ τῷ φιλίαν, ἵνα μὲν τὰ πρόδηλα ὅπως δίκαιον τί πως, ἄδηλα ταύτῃ τῆς εἰς αὐτὸν *&c.*

Pag. 510. 38. ἑορτῆς παραγένοις] *Rectiùs* παραγένοις, *i. accedente, appropinquante, nisi malis:* προσεγγιζούσης, προσφαινούσης.

Pag. 545. 4. παρέδηκαν αὐτῷ ᾗ τῷ σαρκικῷ] παρέδηκαν, *sc.* ὁ δεσμοφύλαξ. αὐτῷ, *sc.* τῷ Παύλῳ. *Est subita mutatio suppositi. Aliter:* παρέδηκαν αὐτὸς [*i.* ὁ δεσμοφύλαξ] ᾗ ἡ σαρκικὴ, *sc.* τοῦ Παύλου. *Hanc lectionem genuinam esse puto, quia Act.* 16. 34. *est* παρέθηκε τράπεζαν, *sine additione datiui.*

Pag. 551. 36. τῷ γνώμῃ ἐξήγαγε ταύτῃ] *Pro* ἐξήγαγε, *legendum arbitror:* ἐξύφηνε, *i.* κατεσκεύασε.

Pag. 556. 25. ἡ ἑσπέρα αὕτη ἵνα] *Fort.* ἡ πρώτη ᾗ τῆ ἀζύμων ἵνα, *vel* ἡ πρώτη ᾗ τῆ ἀζύμων, αὐτὴ ἡ ἡμέρα ἵνα καὶ ἵνα, *&c. vide Matth. cap.* 26. 17. *Aliter:* ἡ πρώτη ᾗ τῆ ἀζύμων, αὕτη ἡ ἡμέρα ἵνα, καὶ ἵνα οἱ μαθηταὶ ταῦτα ἔλεγον· τῷ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα ; τί δὲ, τῷ θέλεις *&c. Hæc ex merâ coniecturâ, cui ideo minùs tribuendum censeo, quia in oratione huic ἐν παρεμβολῇ adiunctâ legitur etiam:* ἡ ἑσπέρα αὕτη ἵνα τότε. *Aliter:* ᾗ τῆ ἀγαθῶν γίνεται. Πῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα ; ἡ ἑσπέρα αὕτη ἵνα, καὶ ἵνα *&c. vt in libris. Hæc verba enim* ἡ ἑσπέρα *&c. subintelligenda videntur* τῇ, τῷ θέλεις *&c. quia idem est ordo in oratione collaterali.*

Pag. 559. 42. ἡ λέγουσα] *Addo:* τοῦτό μοι δοκεῖ τὸ σῶμα.

Pag. 560. 16. *&* 17. *Lego:* ὅπου ᾗ ἡ ἐνδιαιτικὴ ζωὴ, ὅπου αἰσχίων μετέχῃ τις αὐτῆς, πλέον κρίμα ἐδέξατο τῆς σωφρ/ου. ἡ ἐνδιαιτικὴ ζωὴ *est nominatiuus pro genitiuo per antiptosin bonis authoribus non insuetam. Ratio autem antiptoseos est, quia nominatiuus præcessit in* προτάσει. *Alioquin enim dixisset:* ὅπου ᾗ ὅπου αἰσχίων μετέχῃ τις τῆς ἐνδιαιτικῆς ζωῆς, πλέον κρίμα ἔσται τῆς σωφρ/ου. *sed genitiuus, qui latet in antecedente* ἐνδιαιτικὴ ζωὴ, *exprimitur, aut saltem exprimi debet in relatiuo* αὐτῆ. *Similis antiptoseos exemplum obseruaui, Sirach,* 48. *v.* 12. *vbi est:* Ηλίας, ὃς ἐν λαίλαπι ἐσκεπάσθη, ᾗ Ελισαῖε ἐνεπλήσθη πν/ματος αὐτοῦ : *pro* ᾗ Ελισαῖε ἐνεπλήσθη πν/ματος Ηλίου, ὃς ἐν λαίλαπι ἐσκεπάσθη.

Pag. 566. 4. Pro ἐπίσησεν legendum videtur ἠπόησεν.

Pag. 582. 1. Pro χυμὸς, leg. δυμὸς.

Pag. 585. 21. ᾗ οἱ πῶς τ βαπτίσματος *&c.*] *Marginalis huius loci lectio non displicet.*

Pag 587. 4 Lege μεγαλύναι τ δὲ τ βαπτ-

Pag. 592. 9. βοήσωμεν,] *Vel est,* βοήσωμεν, *pro* κηρύξωμεν, *vel delendum* βοήσωμεν, *& repetendum* κηρύξωμεν.

Pag. 595. 28. ἀπὸ τῆ τόπου] *Fort.* ἀπὸ τῆ ἰδίου τόπου, *vel* ἀπὸ τῆ τόπου ἑαυτ, *i. domo suâ. Nam in Græcis Bibliis,* εἰς τὸν τόπον ἑαυτ, *est domum suam,* οἰκαδε : *&* ἐν τῇ τόπῳ ἑαυτ, *domi: &* ἀπὸ τ τόπου ἑαυτ, *domo suâ.* πρέχειν *igitur* ἀπὸ τῆ τόπου,

vel

vel ἀπὸ τῆς τόπου ἐαυτῆς, est domo discedere, peregrè ire.

Pag. 597. 27. ὅτι τῆς παιδίων τῆς ψαλτηρίων] Legendum sine dubio: ὅτι τῆς παιδίων τῆς ψαλτηρίων, quod vel epithetum ipsum, ψαλτηρίων, eiunct. Non dissimili errore 1. Maccab. 3. 41. pro πόλεις, legitur παῖδας, sicut ex Iosepho colligere promptum est.

Pag. 600. 35. ἵνα μὴ νομίσωσιν ὅπ, ὡς εἰς τὸν ἀέρα ἀνῆλθε, ὡς Ηλίας &c.] Nihil muto. Dicit enim Eliam, tanquam in cœlum ascendisse, sine χτ δόκησιν, non autem reuersâ: Christum verò, non tanquam in cœlum ascendisse, sed prorsus & reuersâ. Atq; haec interpretatio non malè conuenit cum sensu illo, quem tua emendatio exhibet.

Pag. 604. 9. ἐνδέξως] Corruptè, vt puto, pro ἔνδον διασωθῶν. l. 27. ἕτερ Κύε διαέμων] Vel deleo διαέμων, vel pro καπνώγια, lego κατέλε.

Pag. 609. 2. & 3. ἐγγεάφεται ϗ etc.] Locus est, vt dicis, parùm sanus, quem haud scio annon sic integritati suae aliquâ ex parte restituere liceat: ἐσγεάφεται ϗ, ἐκ ἐπιδὴ ὁ Θεὸς αὐαμήσιως χρείαν ἕξει, χτ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀλλ' ἵνα σι φανερῶς καταδικάσῃ, ὥσπερ ἔλεγχον &c. Suprà pag. praeced. lin. 43. et 44. malè legitur μείζον, pro μᾶζον.

Pag. 620. 22. παγκεάπον αὐθρώπε] Deesse videtur aliquid, nimirùm, πρὸς τας ἀρχὰς, ϗ τας ἐξουσίας, vel πρὸς τας ἀοράτους δυνάμεις, aut aliquid tale.

Pag. 636. 34. ὅπ ἐν πενθήκη μιᾶς μάρτυρ μόνον, ἀλλ' ἐν πολλῷ πλειόνων] Deleo ἐν ante πολλῷ πλειόνων. Quid autem velint sibi haec verba, proximè sequentia declarant.

Pag. 638. 26. ἐκ ϖ ὁρατῶν] Sensus perspicuus est: Non solùm Angelos spectatores habebat, sed etiam fratres suos à cœlis, quò iam post martyrij coronam migrârant.

Pag. 640. 36. ϖ τὸν βιασαμένους] Legendum videtur, πρὸ ϗ τὸν τύραννον τὴν αὐτῆς δυναμένους βιασαμένους. Tali enim supplemento aliquo opus esse puto.

Pag. 642. 41. ὑβρίζει τὴν θεὸν] Non possunt haec verba emendari, nisi emendentur etiam aliqua ex ijs quae praecedunt. Sic itaq; lego, initio facto à linea priore: ἀλλ' ἡ τοῖς ἀλόγοις φύσεσι καπασεισις, ἐπιδὴ ἔλθῃ εἰς τὴν λογικὴν φύσιν, ὑβρίζει ϗ καπαιχώσι τὴν λογικὴν ἐλευθερίαν. Aliter: ὑβρίζει τὴν θείαν εἰκόνα ϗ καπαιχώσι &c. Sic paulò post: ὑβρίζεται ϗ καπαιχώσεται.

Pag. 644. 2. ἀδικότητ] Malim, ἠπότητ.

pag. 645. 15. νομίζειν] Fort. τὰ νόμιμα ζητεῖν. Tum progredior: πρὸ τ φύσεως ὄρυς ἐπιγινώσκειν, τιμᾶν τὴν ἀλήθειαν, sine τι, &c.

Pag. 646. 17. ἐπάγγελμα] i. ni fallor, scopum, institutum, propositum. l. 26. ϗ μὴ ἀποκάλεσης τὸ αἴνιγμα &c.) fort. ϗ μὴ ἀποκάλεσης αὐτὸ ἁπλῶς λαμβάνειν, ἀλλ' εἰς θεωρίαν ἕκλασις. Al. ἁπλῶς εἰρῆσθαι, ἀλλ' &c. εἰς θεωρίαν ἐκλαμβάνειν, est in alio sensu accipere quàm verba prae se ferant.

pag. 651. 43. πόθεν δέ σοι τὸ ἡμύνητον πρὸς τὸ ἀχθόμενον;) Rectissimè mutâsti πρὸς in ϗ. Quod autem ad sequentia attinet, non ita puto corrupta, quin facilè sanari queant. Nam si sequentis paginae lineâ primâ legamus: ἀλ' οὐ πάμαι & τῆ τῆ πρωτοκλείᾳ ταύτῃ κεχρημένου: vel τῆ τὴν πρωτοκλείαν ταύτην ἐπάγοντας: non video quid amplius ad sensum perficiendum desideretur.

pag. 655. 18. πῶς τὴν διανοιαν ἐκπεσῇ;] fort. ἐκ ἐξαπλάγη; l. 33. αἵματ & χαλκοῦ] Quid si sic? ϗ ὁ πᾶς αὐτῷ κόσμ & ὕδωρ, ἵνα τὸ αἷματον & χαλκοῦ. Non enim possum adduci, vt putem authorem huius orationis, quicunq; is fuerit, adeò sui dissimilem fuisse, non modò Chrysostomi, vt αἷματον actiuè usurparet. l. 34. ζητῶσι διώαμιν, ἵνα συμμερίσηται] i. ζητῶσι πῶς συμμερίσηται &c. l. 41. ζῶντα] Non erat causa cur Fronto Ducaeus ὰ ζῶντα adderet. Nam id latet in voce μάρτυρα. Quid est enim μάρτυρ ζῶν, nisi ὑπὲρ διανῶν, ϗ ἐκ ὑπὲρ διανῶν, vt proximis verbis sequitur? l. 43. ἐκχρησιμώσει ϗ ὁ τύπ &, ϗ ἐκλίπῃται τὴν ἀλήθειαν) Quid de his verbis sentiendum sit, nescio. Certè Frontonis interpretatio nihil cum illis commune habere videtur.

pag. 656. 14. ὥσπερ κόσμιά τινα] Fort. ὥσπερ κοινά τινα παραδείγματα, vel ὥσπερ κοινά τινα τ κεκοσμημένα παραδείγματα.

pag. 659. 43. post φωνὴ addo, τ τοῦ ἐδήλωσε, aut tale quid.

pag. 664. 38. ϗ τὸ ἱερατικὸν χάραγμα] De hoc loco quid statuendum sit, nondum mihi liquet.

pag. 665. 26. & 27. Lego, πᾶς ἐρχόμενον. διὰ τ ϗ ὁ Κύε &, βιαζόμ & δέξαι, ὅτι αἱ σκιαὶ ἐκείναι αἱ προπαίδες τύπ & ἦσαν πᾶς μελλόντων σκιῶν, ἔλεγε &c. Sic legendum esse docent sequentia. Videtur autem imperitus aliquis librarius, duas hìc lectiones commiscendo, tenebras lectori offudisse.

pag. 667. 25. τὴν ὁμολογίαν] Malim, τὴν ὁμοπαθειαν vt infrà aliquoties. l. 31. ὁ γὰ πρῶτος &c.) sub. λόγος, i. prima verborum recitatio. primùm enim verba Moysis recitantur concisè: deinde plenius continuatâq; serie, ita vt quae sit illorum hypothesis, quod argumentum, appareat.

pag. 668. 26. ἔχελῶ γὰ εἰ ἄρχ) Addo ἀπ τῆς τὸ, Κύε &.

pag. 670. 5. & 6. ὁ ἤμελλε Κύειον κλῆσιν &c.) Huic loco corrigendo imparem me esse fateor, neq; consultum puto, vt aut huic aut alijs eiusdem farinae difficilius immorer.

pag. 671. 33. τὸ δεκτικὸν ὄνυσα, retinendum puto, quòs alioquin accusatiui praecedentes non habebunt à quo regantur: tum lego, in hunc modum: τὸ πεδυμά τ' ἄγιον πᾶς ἐρατηγικά των αὐτῷ περιπέμει. πλὴν γάρ, φησιν, ἀλλοφύλοι &c.

pag. 672. 21. ἀλλα' πάλιν) τ' ἄλλα', hìc addere videtur orationi reliquae quandam emphasin.

pag. 676. 8. δῆ &c.) Non dubito quin ex Chrysostomo aut Basilio in psalmos peti aliquid possit, quod hiatum istum expleat. Interim non est Halesij coniectura reijcienda, vt quae & ingeniosa sit, & praecedentia cum sequentibus aptè connectat.

pag. 677. 4. Halesij in hunc locum coniectura valdè mihi placet. Quod autem ad responsum attinet huic quaestioni adhibendum, διὰ τί ἐν ἑρμηνείᾳ αὐτῇ; arbitror è psalmo illud sic concipi posse: πατί-

ζεσθη

ζωσι παίπα τὰ ἀνεῖα ἀγεσῦ.

pag. 680. 16. ἐχ ὑπὸ μύδων φερομένη) Fort. μυδοπιῶν.

pag. 681. 2. κλῶς ἔφη, ὁ κύριος &c.) Lego, λέον, εἰ ἀρα βασιλείαν ὑμεῖν ἤθελε, τὸ αἰώνιον αὐτὸς ὑμεῖν. πῶς δ', κλῶς ἔφη, &c. Ei smo di enim quædam desiderari videntur. l. 15. χ ὥσπερ τυφλῶν τὴν ἐνθάδε βασιλείαν) Nescio an totus locus sic legi possit: χ ὥσπερ τυφλοὶς ἐν τάτων [ἢ τάτων] βασιλεία, ἐκ ἐκφύσεως κρατοῦσα ἀλλὰ βεβιασμένη, χ φθαρομένη τῇ κτίσει ἐπελθοῦσα. χ γὰ ἐβασίλευον &c. l. 40. εἰ ἀναγκαία ἢ συνεχῶς φθαρῆναι) Quid si sic? ἐδὲ γὰ δεῖ τὸν λέροντα ἅπαξ μόνον κεχρῆσθαι τῇ ῥήσει, ἀλλ' ἐὰν ἀναγκαῖον ᾖ, αἰδὶς λέγειν, χ συνεχῶς φθείρειν, χ ὥσπ θεραπεύειν τὸ τραῦμα τ ἀμῦτίας. ἐπειδὴ τοίνυν &c.

pag. 686. 1. μὴ ἐπιβάλλειν ἑαυτὸν) Fort. μὴ ἐμβάλλειν ἑαυτὸν εἰς τὸ σκέμμα τοῦτο, χ ἐρευνᾶν τὰς γεφυράς; Alter: μὴ ὀκνήσαιμι χ ἐρευνᾶν τὰς γεφυράς; Alter: μὴ κατὰ τὸ ἐπιβάλλον ἑαυτῷ μέρος γνώσεσθαι χ ἐρευνᾶν τὰς γεφυράς; Sed nonne præstitisset initio dicere, me nescire quid de loco isto pronunciandum sit, quàm incertis & improbabilibus coniecturis & meipsum & lectorem fatigare?

Pag. 689. 30. ἑρμηνεία τὸ σχήματος] Fort. ἑρμηνεία τ πιθανοτάτη σχήματος: vel, τ πιθανοτάτη χ ἀληθεστάτη σχήματος.

Pag. 690. 42. τὸ πορφυρίαν] Recte, τῇ πορφυρίᾳ τῇ περὶ τὸν βασιλέα. τοῖς φαινομένοις, i. exteriore splendore, videlicet, χρυσῷ πολλῷ &c. τοῖς ποικίλοις αὐθεσι τ πλάτε. i. variis illis ornamentis, quibus, tanquam floribus, opulentorum ædes pinguntur & decorantur. μυρμήκεις. i. μυρμηκιαῖς.

Pag. 691. 12. χ ναί, φησι] Fort. χ γὰ δή, φησιν, ἑαυτ δύναι &c. l. 24. καινὴ σοφία καινοῦ &c.] Lego, Καινὴν δὲ μὴ ἐχούσης ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, &c. deletis iis omnibus quæ intercedunt, ut quæ nihil aliud nisi sensum obscurent.

Pag. 693. 24. ἀγνοεῖν] Fort. ἐπαγγέλλεται τὰ ἄῤῥητα γνώσεσθαι &c. Hæreticorum enim mos est, trita relinquere, noua autem & invsitata sectari, et nescio cuius arcanæ sapientiæ cognitionem profiteri, quo nomen sibi magnum apud imperitos parent, et quamplurimos post se abducant discipulos.

Pag. 695. 8. χ ὅλως τὸν λόγον] Vitiosa procul dubio lectio, pro quâ substituendam puto hanc: ἀκριτεῖ παῤ ἡμῖν ὁ ἀκροατὴς χ τὸν περὶ τ ὅλου σύνδεσμον λόγον. Τὸ δ' ἅπαν &c. l. 43. μαθεῖν ἡμῖν, &c.] Forte esse sic: διὰ ταῦτα τοῦ αἰτίου, ὅτε ἤρξαντο ἡμῖν τὸ κηρύγματος εἰ εὐαγγελισαί, Ματθαῖος, Μάρκος χ Λουκᾶς, ἐκ ἰουδὺς &c. Nomen Iohannis delendum hoc loco videtur, quia ille ex quatuor Euangelistis solus Deitatem Christi ne in principio quidem Euangelij sui celatam à nobis voluit.

Pag. 696. 23. ἀφώνως τὸ ἓν] Malim, ἀφώνιος τὸν ἓν αὐτὸν λόγον, vel τὸ θείου λόγου, ut lin. 19.

pag. 697. 3. καταφυγεῖς φύσιν] Deleo, καταφυγ. εἰς φύσιν χ ματαβυτικὴ καταφυγὴ ἐκλαμβάνεις τοῦ λέξιν; i. Ita accipis dictionem, ῥυάσιος, ac si significaret naturam maledictionis, & conuersionem, siue transmutationem in eam? l. 22. τύτῳ τῷ λόγῳ τὸ ἡμέτερον] Locus est, ut puto, mendosus, sed ita tamen, vt non sit difficile sensum satis commodum etiam ex vitiata lectione eruere. Quocircà, cùm sensus non prorsus lateat, de verbis & veritate lectionis minus laborandum censeo, præsertim in his angustijs.

Pag. 702. 18. εἰπόντες] sc. οἱ ἄνθρωποι, quod etsi non exprimitur, delitescit tamen in verbis proximè antecedentibus. Finge ergo sic scriptum fuisse: περισκώψαντ οἱ ἄνθρωποι τοῦ λοιοῦ, χ τοὺ ταύτης καρποὺς διαφόρους διάφοροι περισκλήρωσαν, τοῦ μὲ ἄμπελον εἰπόντες &c. χ ἄλλῳ ἄλλοι καρποί. Addo, vel intelligo, περισκληρώσαν. Est implicata structura.

Pag. 709. 8. ὁ φθάσεως πῶ ἐμῶ ἐνταῦθα] Nec quod reprehendam, nec quod probem hic habeo. l. 36. τὸν ἔξω μόνον ὀκνοῦμεν γεωργεῖν] Fateor me victum huius loci difficultate, neq; vero in promptu mihi est, proferre aliquid in medium, quo marginalis lectio fiat melior & emendatior.

Pag. 711. 2. διαῤῥεῖται μυστήριον] Hic etiam hæreo.

l. 21. τὸν τεχνήσαντα τοῦ πίστιν] Malim, τοῦ φύσιν, nisi scribendum sit potius, τῆς φύσεως.

Pag. 712. 4. ὁ διαφόρως τῷ λόγῳ παρήχθη] Locus corruptior, quàm vt à me possit emendari, at ego idem dico de loco sequente.

Pag. 716. 36. ἐκεῖ ἂν γένοιτο] Danielem non fuisse natum Babylone inde liqueat, quia inter captivos recensetur, & quia iussu Regis præceptorem habuit ex quo linguam Chaldaicam disceret. Vernacula enim & natiua lingua vsu ac consuetudine sine præceptore discitur. Consulatur Sulpitius Seuerus.

Pag. 726. 1. εἰσηγεμόνα] Fort. ὥσπερ ξένιον τινὰ φύσιν πονηρίας, εἰσηγούμενον, sine χ ante ὥσπερ. Vides, vt scriptura illum serpentem & draconem vocauerit, tanquam qui introduxerit nouam naturam improbitatis, siue nequitiæ. l. 36. ἀποπίσωσι] Fort. ἐκφύσωσι, seu potius, κομίσωσι. Κομίζειν enim καρπὸς, pro, ferre fructus, vsitatè dicitur.

Pag. 733. 28. τὸ ὄργανον τῆς ἐνεργεῖν δύντος &c.) Deesse videtur τῆς λόγου post ὄργανον. αὐτὸ τὸ ὄργανον τ λόγου. i. linguam Dæmoniaci.

Pag. 737. 1. ἔχ ὅτι καθ' ἕκαστον χειρὸς μορφοῦται] Addo: ἀλλὰ διὰ τὸν λόγον τ ἐυσεβείας. l. 17. πεπαλλόθειον] i. τὸ ἀσεβὲς, τὸ ἀλλόφυλον τῆς χειρὸς, vt ex sequentibus colligere promptum est.

Pag. 739. 18. διεπιρρεύσῃ] Donec aptius aliquid occurrerit, legamus licet, ἕως ἐκῶς ἐξίπτηται. Aliter: ἕως εἰς μὴ τοῦ βασιλέως διαπορευθῶσι ἐπιθύμιον.

pag. 742. 10. & 11. χ ἀκούσασιν &c.] Nondum assequor quid hæc sibi velint. l. 34. μηδ' ὅρθρου λοιπὸν ἐξαφανιζόντος] Videntur desiderari negandi particula ante αὐγάσασης & ἐξαφανιζόντος, quia tenebris adhuc manentibus (vt in diluculo fit) nec dici potest ἡ ἡμέρα αὐγάζειν, nec ὁ ὄρθρος ἐξαφανίζεσθαι. Ὁ ὄρθρος enim, definiente Eustathio, est tempus illud quod solis exortum proximè antecedit. Vt igitur secum consentiat oratio, sic legendum arbitror: τυτέστι μήπω αὐγασάσης ἡ ἡμέρας, χ μηδ' ὄρθρου λοιπὸν μὴ ἐξαφανιζόντος, σκοτίας ἧ &c.

Pag. 743. 31. ὅμως χ τὸν τηλικαῦτον Μαρίαν] Malim, ὁμοῦ χ τ Μαρίαν τηλικαῦτα, καίπερ τοσαῦτα &c.

Pag. 745. 14. ἐκδυάζουσα] Fort. pro ἐκδιαίζουσα.

Pag. 752. 41. τὰ φῶς] Quid si sic? καὶ ταῦτα ἀπ' ἐκείνου. προηγεῖται πάντως τὸ φῶς τῆς θεοῦ, καὶ τότε ἕπεται &c. προηγεῖσθαι & ἕπεσθαι opponuntur.

Pag. 753. 34. εἶτα ὑπὲ ἐκείνων &c.) Relinquo hæc aliis emendanda, vt & ea quæ sequuntur pag. 755. lin. 9. Non est enim meæ opis tam insigniter depranata corrigere, & iam tandem non solùm tædet me, sed etiam pœnitet, tam longi & laboriosi cum locis supra modum malignis & corrigi recusantibus certaminis.

pag. 755. 33. ἰδία τῆ παθῆς] Fort. διδάσκων τὰ τῆς παθῆς.

pag. 756. 36. τύραννος ἀληθῶς] Legendum suspicor: ἢ οἱ ἐχθροὶ τότε τῆς τυράννου ἐν κινδύνῳ, τύραννος ἀληθῶς ὁ βασιλεύς. Hoc est, Christus non est rex, sed reuerà tyrannus, si modò post discessum eius inimici eius vigent & florent, amici verò periclitantur. l. 43. τὴν γῆν περιέσουσιν) Rectius fort. πᾶσαν τὴν γῆν, vel τὴν οἰκουμένην, quia mox subiungitur, μέχρι πάσης τῆς οἰκουμένης.

pag. 757. 27. ὡς ὕδωρ πολὺ καταπαλύναι θαλάσσης) Verba sunt Isaiæ prophetæ, cap. 11. v. 9. Sic enim Isaias: καὶ ἔσται ἐπίστασιν, ὑπὲ μὴ ἀδικῶσιν οὐδὲ ἀπολέσουσιν ὑπὲν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου· ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα γῆ τῆς γνώσεως τοῦ Κυρίου, ὡς ὕδωρ πολὺ καταπαλύναι θαλάσσης. Vide infrà pag. 834. lin. 38.

pag. 758. 16. ἀποκριθήσονται) Melius huic loco conueniat, ἀποκρυφθήσονται. l. 19. ἐπὶ βασιλέων τῆς γῆς) De hoc loco, vt & de alijs duobus [pag. 759. lin. 7. & 760. lin. 30.] eadem est mea sententia, quæ tua, nimirùm insanabiles esse omnes sine auxilio mānuscripti alicuius cod. Igitur vt insanabiles prætereantur. Tribus autem locis modò memoratis adiungendum puto quartum etiam, nimirum pag. 758. lin. 38.

pag. 760. 9. ἀρχὴν τὸ ὄνομα· ἄλλη κατατομή.) Legendum suspicor: ἀρχὴν τὸ ὄνομα τῆς περιτομῆς. ἐκεῖ περιτομὴ ἡ Ἰωαχαγωγή, ἀλλὰ κατατομή. Κατατέμνεται γὰρ τῇ ἀπιστίᾳ· ὅτω καὶ ὁ Παῦλος κατατεμὼν καλεῖ τὴν Ἰωαχαγὼν, λέγων· βλέπετε &c. Sciendum porrò hæc verba: [pag. 760. lin. 7.] λύσον αὐχμὸς ὁ ἶλος πλάτος, sumpta esse è versu 8. cap. 13. prouerbiorum, vbi tamen vox ψυχῆς additur, in hunc modum: Λύσον αὐχμὸς ψυχῆς ὁ ἶλος πλάτος.

Pag. 763. 33. ἐκκαλύπτη φῶς ἢ παρακαύτ&] Dura, vt dicis, syntaxis, neq; quomodo emollienda sit, intelligo, ni fortè liceat τὸ πνευματικὸν inserere inter ἐκκαλύπτη et φῶς. Sed ne id quidem placet.

l. 34. et 35. κρύπτεται ὁ Ἀδὰμ τὸν Θεὸν] Deleo τὸν Θεόν. Sic paulo infrà lin. 38. et 39. ἐκεῖνος κρύπτεται ἐν φωτοειδείσῳ, sine Θεόν.

Pag. 765. 7. ὁ ὀπὶ γῆς κατέχων τῆς ὑπ' αὐτὸν οἰκουμένης] Pro ὁ ὀπὶ γῆς κατέχων, nescio an legendum sit, ὁ οἰακας κατέχων. i. qui gubernacula tenet.

Pag. 768. 24. πεπίστευκας σοι λέγοντι τῷ πνῷ] Non intelligo.

Pag. 770. 23. ὅλοι εἶδον] Fort. ὑπόδικοι εἶδον ἐν δόξῃ, si post resurrectionem et tum cùm ascendebat gloriosè in cœlum.

Pag. 773. 8. κύνα] Malim, καὶ κύνα ὀνομάζων ἔδειξε τὸ etc. l. 9. Repono ὅταν, pro ὅτε. l. 20. ὑπεξομόνη.] Rectius fortasse, ὑπεξομόνη. Καὶ Ἅγιος ὁ ἀποστολικὸς ἀναγνώστης μανθάνει ὅταν μαρτῇ, 2. Aorist. subiunct. passiui.

l. 39. τῷ προφητεύοντι τὸ βοᾷν] Vt rectè emendentur hæc, emendanda sunt priùs nonnulla lin. 37. vbi sic legendum puto, οἷς βοήθειαν, Ἅγιος προφήτης ὑὸν αὐτὸν ὀνομάζοντες καὶ λέγοντες· ὑὲ Δαυὶδ etc. Hic addo, Ἅγιος προφήτης ὑὸν et λέγοντες, pro τῷ προφητεύοντι, et λέγοντι, l. 39. vbi otiosa sunt et depravata. Tum pergo lin. 39. ὅλως τὸ βοᾷν τούτοις, ὑὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με, καὶ τὸν Χαναναίαν τ. λ. οἱ. ὑὲ Δαυὶδ ἐλέησόν με; Sub vnâ enim interrogatione comprehendi possunt hæc omnia. l. 41. Lego: ὅτι Δαυὶδ τὸν ἀγίαν αὐαχρυσόμενον λύραν τῆ ἁρμονίᾳ ἀπόλαυε &c. l. 43. αὐαχρυσόμενον] Fort. καὶ γὰρ ἀγίου πνεύματος αὐαχρυσόμενος. τὸ αὐαχρύσομαι enim & actiuè & passiuè potest significare.

Pag. 774. 1. ὑπ' ἐκείνων μᾶλλον &c.] Fort. ὑπ' ἐκείνης. ἀναγκαῖον δὲ τὸν ἀξίαν] sub. φωνὴν. i. subuehi ad dignam vocem, hoc est, ad illam quæ nihil non potest efficere. Cæterùm lin. vltimâ pag. præcedentis non plenè assequor, quid hæc sibi velint: πλὴν ὑπὲ ἐστιχεῖν ταύτῃ τῇ φωνῇ.

Pag. 775. 18. τὸν ἀπεκύμονον λεχθέντα &c.] Sensum requirit: τὸν ἐλάσσονα, λεχθέντα, τὸν ἧττον μείζονα, ὅ ἐστιν. l. 25. ἐκ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐλαιοφορίας;] Lego, vel ἐκ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐλαιοφόρας; vel, ἐκ τῆς αὐτῆς ἐλαιοφορίας; sine ἐκ.

Pag. 778. 33. περὶ τῆς ἀληθείαν ταύτην παρέλαβον] Non intelligo.

Pag. 779. 34. τὸν ὄφιν] Fort. τὸν ὀφιομὸν, vel τὸν φοβερισμὸν. l. 39. & 40. κατὰ τρόπον ὅσον ὑπερμεμύημαι ὑπὸ Ἅγιος ἀποστόλου] Ne hoc quidem intelligo.

pag. 780. 19. καταπαύζει τὸ ῥῆμα;] Nihil mutandum censeo.

Pag. 781. 38. ὕδατος γὰρ οὐ οἶδας &c.] Καὶ Ἅγιον τὸ χωρίον δυσάτων ἔχει, me quidem iudice.

pag. 782. 9. καταβάλλειν] Legendum videtur potiùs, καταβάλλων. ἐν τοῖς οἰκείοις σκάφεσι καταβάλλων, i. proprijs armis, siue proprijs telis deijciens, prosternens. Sic dicitur Latinè: proprijs telis confodere: suo iugulare gladio, &c. τὸ, ἐν, redundat.

pag. 789. 13. ἀκροπόλεως] Nescio an pro ἀκροπόλεως substituendum sit ἀκροάσεως. Laudat enim quòd tanto studio, tantâq; alacritate ad audiendum verbum Dei conuenirent. Videndum tamen an non ἀκρόπολις hîc pro loco sine basilicâ, in quam conueniebant, accipi possit.

Pag. 790. 7. ἱκανὸς γὰρ αὖ &c.] Verba paulo aliter legenda ac disponenda censeo. Sic igitur lego illa & dispono, incipiens à lineâ septimâ prope finem: τοῖς ἔξωθεν ῥᾳσμασιν. ἐκ εἰ δοῦλος, ἀλλ' ἐλεύθερος, ἐκ ἄκων αἰχμαλωτίζῃ, ἀλλ' ἑκὼν ἑαυτὸν παραδόσεις τῇ αὐθεντίᾳ. Ἱκανὸς γὰρ εἶ κρατεῖν τὸ λογισμοῦ, καὶν ὑπὸ συνηθείας ἴδῃς ἀπαρόμενόν σε τὸν νῦν μὴ ὀφλαισεῖν τῆς ἀπιστολικῆς τοιοῦτος. μὴ ὅταν, &c.

l. 24. τί περὶ ἐμὲ] Fort. τί περισκέπει ἐμὲ ποιεῖν &c.

Pag. 792. 34. τῷ περιτομῇ ἐπαγγελλομένῳ] Nescio an legi debeat, τῇ περιτομῇ ἐπαγγελλομένῳ. i. σεμνυνομένῳ. Alio qui τῷ περιτμηθῆναι ἐπαγγελλόμενος, fuerit religionem illam, cuius circumcisio nota ac symbolum

bolum fuit, profuteri. *l.* 40. *Si ἐναντίας*] *Fort.* ἀναντίας. οἱ ἀναντίας. *i.* qui contrarium sentiunt: qui ab alterâ parte stant.

pag. 793. 22. παρεκπιδύω Θ] *Fort.* παρεκπιδύω Θ, *i.* obiter exponens. Nihil tamen statuo.

l. 38. τῇ ἀχολιδίᾳ πρίχεται, *&c. Malim*: τῇ ἀχολιδίᾳ τὸ χρόνε συνδιατρίχεται τῷ ἐκκλησιαστικῷ ἐυκοσμίᾳ, λέγει, Νόμ Θ ℨ *&c.* Delendum enim videtur, νόμ Θ διέκωλε.

pag. 796. 28. χ᾽ ἡ φύσις χ᾽ τῆ᾽ ἀνθρώπων] *Legendum fortasse*: κατακρατεῖ τῆ᾽ ἀνθρώπων. *i.* imperium in homines habet. *l.* 34. ὅτε εἶπε,] *Hæc verba ponenda puto, post* τιχμήεια ἐπάγαγε, *lineâ sequente. l.* 38. τὶς ἄρχεται *deleantur.*

pag. 797. 35. εἰσυγῆ] *Fort.* ἀσύγητος.

pag. 799. 40. χ᾽ καδάπερ παρδίν Θ,] *Deesse videtur aliquid, sed quid illud sit, nequeo divinare.*

pag. 801. 39. ὅπερ ὁ Θεὸς λέγει τῷ Ἰώβ] *Malim*, ὅπερ ὁ Θεὸς λέγει τῷ Σατανᾶ· ἀεὶ Ἰώβ. *Non dissimulabo tamen Florentis conjecturam. Hæc scripseram nondum lectâ aut visâ tuâ in hunc locum annotatione. l.* 42. ἀεὶ Παῦλον ὁρῶσιν] *Rectius fort.* ὃν αὖ ὁρῶσί π. *In annotationibus autem tuis mallem dicere*, χ᾽ Πῶλλε, *quam* χ᾽ Παῦλον.

pag. 803. 32. ὅλωκα δίκλω] *Totum locum sic legendum puto*: ἄλλην ὁδὸν Σόδομα πῦρ, ὁ λαὸς Γομόῤῥας ὅλωκα δίκλω. *Præterea lin.* 30. *pro* ἀεὶ ϝ Ἀζεχὰμ, *&* ὑπὸ Λὼτ, *malim*, ὑπ᾽ ϝ Ἀζεχάμ, *&* ὑπὸ Λώτ. *l.* 41. καταφρονῶν πάλων, κατοξανισάμθ Θ τῆ᾽ ὁραμάτων] *Quid si sic?* καταφρονῶν τῆ᾽ ὁραμάτων, κατοξανισάμθος τῆ᾽ πλημμυρημάτων.

pag. 805. 15. χ᾽ ὡδῖνες πατέρων *&c.*] *Si hæc verba delerentur, quæ statim sequuntur, multò, ut mea est sententia, procederent.*

pag. 806. 23. *&* 24. τοῦτο προσέρχομαι, τοῦτο θεραπεύω] *Fort.* διὰ τοῦτο ἀυτῷ προσέρχομαι, διὰ τοῦτο παραλῶ. *l.* 44. κατήχθοσι χ᾽ ἐξήγαγε] *Mendum video: medicinam non video.*

pag. 816. 7. τῆ᾽ μὴ ὁραμάτων τὰ δίκτυα] *Pro* δίκτυα *quid reponendum sit haud intelligo, ni fortè libeat eius loco* ἔρπετα *substituere. l.* 13. ἄλεγξας ζωοδίλης] *Malim*, ἐλέγξω, *ut paulò infrà lin.* 20.

pag. 817. 19. βιαδῆσαι ἀεὶ γνῶναι] *Deleri hæc possunt sine sententiæ detrimento. Sic etiam lin.* 27 *&* 28 *his verbis*, ὦ, τὶ ὠφεῖσεν, αὐταγωνιᾶσθαι ἔχει ἡ γυνὴ τὸν ϝ πάθες πολέμιον, *facilè & sine gravi aliquo incommodo carere possumus.*

pag. 818. 2. δημόσιες] *Legendum fort.* ἀλγηδόνες ἀνόνητοι, δημόσιες χρημάτων. Δημόσιοι *autem* χρημάτων *non inelegantèr vocari videntur, sumptus illi in medicos facti, quibus haud secus mulier ista exhauriebatur, quàm si bona ipsius omnia publicata fuissent & in fiscum redacta.*

Pag. 820. 15. Ἐν τούτοις χ᾽ ἐπὶ τούτοις] *Fort.* Ἐπὶ τούτοις χ᾽ ἐπὶ ταῦτα. *l.* 43. τῆς ἐν τῷ κρυπτῷ νηστείας] *i.* ab illo ieiunio, *quod interiorem hominem,* [τὸν ἔσω, χ᾽ τὸν ἐν κρυπτῷ ἄνθρωπον] *macilentum & exanguem facit. hoc est, à ieiunio verbi Dei, quod interiorem hominem necat & destruit.*

Pag. 821. 11. τῆ᾽ πιμελάτων ὀπτηδόνων] *Fort.* ϝ πιδυματικῶν ὀπτηδυμάτων. *l.* 16. διαπιδῶ ϝ] *i.* ut *fallor*, διαχανῶ ϝ, exhaustus & exinanitus fuerit. *Repletio enim corpus densat & stipat: at inanitione fit rarius, magisq; perspirabile. Sic Basilius hom.* 1. περὶ νηστείας: ὅταν ἐμπλανθῇ, περὶ ἐγκρατείας φιλοσοφεῖ· ὅταν διαπιδῶ ϝ, ὀπλανθείτω *&c. Hæc propono, non ut certa, sed ut censuræ aliorum subjicienda. l.* 18. πιδοτόκοι παιχῶσι] *Dele*, πιδ, *in* πιδοτόκοι, *& consule Basilium* περὶ νηστείας *homil.* 1. *pag.* 132. *lin.* 34. *&* 35. *ubi inquit*, ὃν ἄγχουσιν ὀφανὸν νηστεύοντα τῆ᾽ παῖδα τόκοι παιχῶσι, ὥσπερ ὄφεις ἀπελαύνομοι. *l.* 26. ὧν ἡ σπουδὴ ἡ χρῆσις *&c.*] *Eadem planè habet Basilius Magnus* 1. περὶ νηστείας. *pag.* 132.

Pag. 822. 14. *pro* ὃν αἴτιος, *legendum fort.* ὃν αἰτίᾳ. *l.* 15. συμμαχία] *Nescio an aptius vocabulum requirendum sit. Sensus enim videtur esse*: τοῦ τῆ σώματ Θ συμμάχου, πολεμίου ϝ τῆς ψυχῆς, *& vice versâ.*

Pag. 823. 24. μᾶ τοῖς πολλοῖσιν] *Deleo* μᾶ, *ut sensus sit*: Iucundissimè ea agi, ad quæ cum desiderio accedimus. *Aliter*: ὅπου ὀφελ Θ τῇ μεταβολῇ τοῖς πολλοῖσιν αὐτῶν ἀφελίζηται. *i.* quando mutatione vtilitatem affert, *&c.* τὸ, μᾶ, *corruptè legi pro* μεταβολῇ, *eò est probabilius, quia* ϝ μεταβολὴς *in toto hoc loco frequentissima fit mentio. l.* 44. τῆ᾽ χαμαιπετίρων ὀπ᾽ τῇ τῆ᾽ βυπόνων μεταβολῇ] *Lego*: ἐπὶ τούτων ἢ ὑπὸ ϝ χαμαιπετέρων ὀδὶ τὰ βυπόνα μεταβολὴ τοιαύτῳ *&c.*

Pag. 824. 4. ἀλλὰ παδείας] *Vitiosè, ut credo, pro* ἐυπαδείας. *Nam* ϝ ἀδυπαδείας *significationem, bellè admodum huic loco quadrare non arbitror.*

l. 8. ὃ διὰ τὸν σωρὸν, *&c.*] *Vt sententia perficiatur, hæc aut similia addenda puto*, ἀφιέμθ Θ, ἀλλ᾽ ἴσως ὃ διὰ τὸν σωρὸν, ἀλλὰ διὰ τοῦ σωρώσαντας, χ᾽ ἀπησώσαντας τῆτο γίνεται.

Pag. 827. 24 ἰφιεμθ] *Fort.* εἰς πίλαγος ἀφιῶμθ.

Pag. 834. 14 ἐυπυχαίον] *Fort.* τὸ αἷμα τῶ Ἀζῦ χ᾽ ϝ Καὶν ἐυπυχαίον διὰ ϝ αὐαίρεσιν. *hoc est*, ὅτι ὁ Καὶν αὐεῖλε τὸν Ἀζῦ. *l.* 38. ὡς ὕδωρ πολὺ καταλήψαι δαλάσσας] *Lege*, δαλάσσης, *pro* δαλάσσας. *Reliqua integra sunt, desumpta nimirùm è v.* 9. *cap.* 11. *prophetæ Isaiæ, sicut suprà admonui, ad pag.* 757. *lin.* 27.

pag. 842. 31. δημοσιδ᾽νται] *Rectè*, δημοσιδ᾽νται, *sc.* αἱ μνῆμαι ϝ μὐρτύρων. *Nam in solennitatibus martyrum athleticum eorum robur, & constans cum cruciatibus acerbissimis luctu celebratur atq; prædicatur, & in publicum profertur: publicatione autem illa excitantur alij ad eiusdem fortitudinis ac constantiæ imitationem.* τὸν ἀθλητικὸν τόνον] *sc.* ϝ μὐρτύρων. τῶ ἐυσεβείαν] *i.* τοῦ ἐυσεβεῖς. *Abstractum pro concreto.*

pag. 843. 10. ὡς πλευρὰς] *Videtur deesse aliquid ante* πλευρὰς, *nimirùm* λησῶν, *aut tale aliquid.*

l. 40. ἄσαχων *&c.*] *Nihil mutandum censeo. Dicit enim martyris linguam, tanquam* ἄσαχων, *abscissam fuisse.*

pag. 859. 33. ὥσπερ γὰρ, *&c.*] *Deest* ἀπόδοσις, *l.* 35. *Quæ sic tamen suppleri vtcunq; potest*: ὥσπερ ὁ κόσμος ὁ πολυᾷ τῷ Θεῷ θεσπίζεσθαι, μᾶλλον μὴ ἔχων. *Quemadmodum inquit, si vir aliquis præpotens magnæq; authoritatis,* [θεσπέσιον ἀξιόχρεον] *subdito suo promiserit aliquid, non audet

det subditus promissum reposcere, nisi mediatorem habuerit : sic &c.

Pag. 861. 6. εἰ πρὸς σύγκρισιν Παύλου &c.] *Vt cohæreat secum oratio, addenda puto quædam in hunc modum :* ἐν ᾧ τοῖς καθ' ἡμᾶς, εἰ πρὸς σ. Π. π. Χ. εἰ π. σ. Π. ἡ κενὴ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν, ἡ ματαία ἡ πίστις ἡμῶν, ὥσπερ κενὴ καὶ ματαία ἡ πίστις, εἰ τούτων προτιθεὶς ὁ Χριστὸς ἐν θέσει. *Negat Christum proponere in re* καὶ θέσει. *Tum enim inanis esset spes nostra, inanis fides. Quare ? Quia hoc esset Christum in ordinem cogere, & infirmiorem facere, quàm vt posset nobis opitulari, & à morte liberare.*

Pag. 862. 7. & 8. βία προφήτης] *Fort.* προσβία προφήτης.

pag. 864. 2. Ψαθυριανοὶ] *Sic dicebantur hæretici quidam è secta Arianorum, qui tenebant patrem esse patrem, non existente filio,* [μὴ ὑφεστῶτος υἱοῦ.] *Vide Suidam in* Ἀριανοί.

pag. 866. 32. ἀπεκράτησαν] *Nescio an legendum sit,* Συνεκράτησαν. *l.* 39. ἐγχωρεῖσθαι) *Fort.* ἐν τοῖς ἑαυτοῦ θεράπουσιν ὁ Χριστὸς, *vel* ἐν τοῖς θεράπουσιν *sine* ἑαυτοῦ.

pag. 867. 25. καὶ τί τὸ, εἰς Μωϋσῆν παρατείνω τὸν λόγον ;) *Sensui consuleretur aliquantùm, si sic legeretur :* καὶ οὐκ εἰς Μωϋσῆν μόνον παρέτεινε τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἄγγελον, &c. *l.* 40. *pro* ἐδειλαίνθη, *lego* ἐδειλίασε.

pag. 868. 11. διαδίκεσθαι) *Fort.* διαπύειν, καὶ ἀποσφάττεσθαι, *vel* οὐκ ἀποδίκεσθαι.

pag. 869. 4. τὸν καρπὸν) *i.* τῷ κάρπωσιν, τὸ κάρπωμα, *ni sic potiùs legendum sit.*

pag. 872. 37. ἐνδεχόμενος πλὴν αὔξησιν τῆς ὀργῆς) *Nullâ religione prohibemur, quò minùs in locis hoc genus tenebricosis liberius aliquanto coniecturis indulgeamus. Lego igitur ex coniecturâ satis audaci :* ἐνδεχόμενος πλὴν ἀπαύστου τῆς ἱερέως μετὰ τῆς ὀργάνου, *i. cum cultro quo præputium absinditur, quod mox vocat* σιδήριον. *Lineâ etiam* 39. *pro* ὁ ἱερεὺς, *reponendum puto,* ὁ ἱερεύς. *Et tamen in hoc. Nam etsi nunc à sacerdotibus, vt aiunt, Iudaicis præputium infantium amputatur, tamen olim & priscis illis temporibus à medicis aut chirurgis id facilitatum, non est cur inficiemur. Priore igitur loco pro* τῆς ἱερέως, τοῦ ἑαυτοῦ *rescribo.*

pag. 879. 3. τὸ αἷμα ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς φερόμενοι) *Mendosa sit lectio hæc, an sine mendo, nequeo statuere. puto tamen esse potiùs sine mendo, atq; proverbialiter id significari his verbis, quod verbis proximè & antecedentibus & subsequentibus apertiùs exprimitur. prouerbiali enim quadam figurâ videntur dici* τὸ αἷμα αἴρειν ἐν ταῖς ψυχαῖς φερόμενον, *qui ad omnes casus parati sunt & qui de morte quotidie cogitant, eiusq; aduentum omnibus & locis & temporibus expectant. l.* 12. ὡς ἐκεῖνος ὁ βαστάζων ὀλίγα τῷ ὤμῳ) *scil.* τὸν σταυρὸν, *hoc est,* Ità paratus sit ad cædem, ad lanienam, ad supplicium crucis, vt ille qui crucem humeris baiulans, iam ad mortem proficiscitur.

Pag. 882. 35. μηδεὶς ἀγνωμονείτω τῷ ὑπερόπτου τῆς βασιλέως] *Suspecta est mihi hæc syntaxis, & propter syntaxin veritas etiam lectionis. Quid si ergo sic legamus ?* μηδεὶς ἀγνωμόνως ἐξυβριστὴς τῷ ὑπερόπτου &c. *i.* Nemo stolidè contemnat. *vel,* μηδεὶς ἀγνωμονείτω φρὶ τῷ ὑπερόπτου, *i.* Nemo immemor sit officij sui, quando regi aduenienti obuiam eundum est.

Pag. 883. 25 τὸ μὴν ἀλογίστων ἐθνῶν τὸ πρὶν ἄλογον ἐξεμπλάσειον] *Nescio an sic potiùs verba ordinanda sint :* τὸ μὴν τὸ πρὶν ἀλογίστων ἐθνῶν ἄλογον ἐξεμπλάσειον : *vt* ἄλογον ἐξεμπλάσειον *coniungatur cum* πῶλῳ *per appositionem.*

Pag. 885. 26. καὶ μὴ τῆς σωτηρίας] *Aliquid puto deesse, nec ausim præstare sana esse omnia, quæ hic habemus. l.* 33. θεῖναι] *Addo, ante* θεῖναι, ὁ ταπεινοῦντα.

Pag. 887. 4. τῷ μηνὶ τούτῳ] *Ad perficiendam sententiam hæc aut similia adycienda puto :* τὴν μαρτύρων διαφυλάξαντα. *Ideo enim admirabiles fuerunt solennitates illæ, quod martyrum, qui instar stellarum fulgebant, memoriam conseruarent. l.* 36. & 37. *Vide annon lectio duarum istarum linearum sic interpolanda sit :* οὐκ ἐμαυτὸν, τίνος γὰρ ἂν ἐλαττωσιν τόκος τὸν ἀναργυρον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον δόξαν φέρει τῷ βασιλεῖ τῷ φιλανθρώπῳ ἡ εὐανθρώπησις ; ἀλλὰ μεταβολὴν, &c. *Præterea, lin.* 34. *quid sit,* ὕλικον παθεῖν, *non satis intelligo.*

Pag. 888. 28. οὐχ ἡ ψαμμος] *Ita displicet hoc, vt tamen quod magis placeat non reperiam.*

Pag 889. 6. τοσοῦτος γόσον] *Quod dixi suprà de* οὐχ ἡ ψαμμος. *idem & de hoc loco dictum puto. l.* 19 τελείως] *Fort.* ἀρτίως.

Pag. 890. 10. τῷ ἐν τῇ Ηρώδῃ] *Fort.* τῷ ἐπὶ τῇ Ηρώδῃ, *vel* ἐν τῇ Ηρώδῃ βασιλείᾳ. *Sed prius magis placet. l.* 38. βραχύτιγον αὐαπλάτων θεὸς] *Mera mihi hic tenebræ. Fort.* ὁ μικρολογῶν, καὶ θρασύτιγον πολλὰς αὐαπλάτων θεὸς.

Pag. 891. 23. τίμιον τις ἵνα γένηται] *Locus mutilus & obscurus. l.* 32. τῶν τῆς πάθους] *Addo :* σκανδαλισθῶσιν οἱ μαθηταὶ, περιλαζὼν ἐδίδαξεν αὐτοὺς, ὅτι δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ τοῦτο οὐχ ἅπαξ μόνον, ἀλλὰ πολλάκις, ὡς τὸν σωτῆρα &c.

Pag 895. 26. μωροτίνος] *Non memini me alibi legere hoc vocabulum. Hesychius interpretatur* μῶνος ὤν, ἀπάρχων, αὐτομάχος, & *est ibi* αὐνδτονος *dictio antepenacuta, cùm hic sit penacuta. Dicitur mi fallor.* μωροτόνος *hic, qui sententiæ suæ nimis addictus est. & quem ab adamatâ semel sententiâ ægrè auellas. Idem etiam dicitur paulo post.* ἄτοπον ἦθος ἔχειν *i. vt suspicor,* φίλαυτον. αὐτὸ τε μωροτόνος, *elegantiores, ni fallor, Græci dicerent* ἰδιοφρονῶμεν.

Pag. 897. 25. 26. 27. 28. 29. & 30. πολὺ παῤῥησίᾳ θεσσάρχεται &c.] *Hoc loco reprehendere videtur eos, qui sub prætextu* μυσταγωγίας *ieiunium ante pascha aut prorsùs negligebant, aut non ita accuratè, vt par erat, observabant. Ad hunc igitur sensum sic lego :* πολὺ παῤῥησίᾳ θεσσάρχεται τῇ μυσταγωγίᾳ ὁ κλέψας τὴν νηστείαν ; [*i. qui furtim se ieiunio subtraxit.*] ἀληθῶς (*vel* φανερῶς *vt antithesis sit inter* φανερᾶς & κλέψας) θεσσάρχει αἰσίον τῇ τῆς ἀναστάσεως εὐφροσύνῃ, καὶ μηδενὸς σου καταμορφοῦντος ἡ ζωώδησίς σου καταμορφήσει. [*sc. propter neglectum ieiunium. Indigne enim venit ad festum, quem non prius præparauit ieiunium :*] εἰδὲς δὲ πνα ποτε μὴ ἑαυτοῦ καταμόρφου φέρονται, ἕτερος δέ τις μᾶλλον ἔχει σωμόρφου τῷ σωτῆρι τῷ σωτῆρι. ἡ σήμερον ἡμέρα, τουτέστιν ἡ ἀγία

ὁ ἀγὼν αὖτε μυσταγωγία ὁ δὲ λύσις τῆς νυσείας τὸν δρόμον λύσει. [*sic supra lin. 16.* μὴ φερόμενος δ' ἄμφω λύσης τῆς νυσείας τὸν δρόμον.] ἀλλ' ἡ νυσεία τῷ ἐν τῷ ἀγῶνι παχὺ μυσταγωγίαν. ἀλλ' ἐπειδὴ δεῖ μὲ ἐν αὐτῇ δ' πάνδους ἡ φιλάθλους, ἐν ἑαυτῇ ἡ τῆς ἀναστάσεως ἡ ὑπάλλαξις, ἡμῶμεθα κοινωνοὶ δ' πάνδους [*sc. seiunando,*] ἡ τῆς ἀναστάσεως μέτοχοι. [*sc. festum diem celebrando.*]

Pag. 898. 11. ὑπονόητα] *Quæ in hac pag. emendari vis, aut non indigent emendatione omninò, aut meam opem spernunt.*

Pag. 902. 25. ἀπολλεῖσι ἡ φέρεσθαι ἔχει, &c.] *Nequeo commodum aliquem sensum aut ex his verbis, aut ex ijs quæ sequuntur lin.* 29. *eruere.*

l. 36. ἐρωτήσωμεν] *Addo:* ἡ φερομένη πνεῦμα. λέγει τοίνυν ὁ φερόμενος, &c. *l.* 41. ἡ τὸ δυνάμενον ἀφελεῖν) *Deesse videtur aliquid, fortasse,* τοῦτο ὑπολαμβάνοντες ὑμᾶς ἀκοῦσαι.

Pag. 903. 27. ἄχθ φερόμενος) *Corrigat hæc qui corrigere potest. l.* 32. ἐμπλεκόντων ὁ φερόμενος τὸν σωτῆρα) *Locus mutilus & imperfectus, ni fallor.*

Pag. 905. 42. & 43. διεκπεσόντα τὰ πεπαίσματα ἡ ἀδυνάτων) *Non videntur huius esse loci.*

Pag. 907. 5. τῆς ἀνθρώπους) *Nescio an desit* φύσεως.

Pag. 908. 3. & 4. φεύγατο τὸ φεύγατον λύοντες) *Quid hoc sit comminisci nequeo. Faciem habet proverbij, sed faciem duntaxat. Alioquin enim nihil proverbiale video. l.* 5. πλάσας ἡ κρινόμενος) *Fort.* πλάσας ὁ αὐτὸς ἡ κεινόμενος, *sub.* ἑῶ.

Pag. 909. 4. δεκάτιον) *Rectum puto:* δέκατον στυφελίττει. *Sed & pro* ὑφαίροντες *legendum fort.* ὑφεῶντες, *i.* infestis oculis intuentur, *& pro* οἱ γὰρ ἐμέσοντο πνεύσαντοι, *malim* ὅτ' ἡ *&c. Præterea pag. præced. lin.* 43. *pro* ἐναλλὸς τὸν Ἰουδαίων δυμὸν, *malim,* ἐναλλὸς τῇ Ἰουδαίων δυμῷ.

Pag. 918. 36. & 37. κεδάσθ' εἰ θεὸ ὀφθαλμὸν τὸν Χριστὸν ὑπ' πάντων τυπτόμενον) *Fort.* τῇ κεδάσθ' θεὸ ὀφθαλμῷ *&c. Christi enim sacrificium ita clarè delineabant victima pecudum, ut oculis illud penè subijceret.*

Pag. 921. 10. κλῦθι ἡ τοῖς λογισμοῖς εἰπεῖν *&c.) Quid si sic? κλῦθι ἡ τοῖς λογισμοῖς πολλὰ ἐρρῶσθαι εἰπεῖν, χρῖσμα ἡ ἐπίδυμα ἔχοντας. Σοφία γὰ ἀληθινὴ, ἡ μὴ σαρκικὴ, &c.*

Pag. 922. 4. εἰ ἐπιπλήττει] *Rectius fort.* εἰ ἐπιπλήξει.

Pag. 924. 13. τίλλονται] *fort.* ἐντίλλονται ἢ, *ut* τὸ, ἐντίλλονται, *passivè capiatur. l.* 30. ἔσεσθαι] *Lego,* σωλ' ἐσθαι.

Pag. 926. 37. & 38. μηδεὶς δεῖ κόσμον μεταφερόμενος *&c.) Malim,* μηδεὶς δεῖ κόσμον μεταφορίζων, ἀλλὰ ἀναβάλλων ἅπαντας εἰς. *Tum addo ad lacunam explendam,* τῷ διαλέκτῳ τῷ Χριστῷ.

Pag. 927. 30. ἐλθ' διεξῆ διὰ κτίσεως] *Hic etiam addenda & interpolanda quædam sunt, quo lectio dilucidior atq; emendatior fiat. Sic itaq; lego:* ἐπὶ ὧν Ἰσραὴλ ἐπανῆλθον τῶν εἰς αὐτὸν, ἡ ὑπ' θεοῦ διὰ χειρὸς Μωϋσέως. *Addo:* ἐπανελθόντων εἰς αὐτὸν, *quia quæ proximè sequuntur talem aliquam additionem requirunt.*

Pag. 928. 8. πάλιν] *Fort.* πικρίαν. *l.* 16. ὑφηλῶν ἡ ἀνθρώπων ἡ δυσβάτων ἵνα ἔχοντες] *Legendum sine dubio:* ὑφηλὸν ἡ ἀνθρώπῳ, ἡ δύσβατον ἵνα ἔχοντος.

Pag. 929. 10. ὑπὸ πάσης τῆς συναγωγῆς] *Delenda hæc arbitror, nec dissimile veri est, transumpta ea fuisse è lin.* 6. *& 7. ubi eadem verba habentur, nisi quòd ibi pro* πάσης *sit* Ἰουδαίων. *Alter, quod verius puto,* δύνται ἡ φῆς ἀπίεναι ὑπὸ πάσης τῆς συναγωγῆς, ὅτι ἐπ' ἐμάτῳ *&c. Respondet hic,* τῷ φῆς ἀπίεναι, τὸ ἐπ' ἐμάτῳ τῷ αἰῶνι, *&* τῷ, ὑπὸ πάσης τῆς συναγωγῆς, τὸ συνεφώνησεν ὁ Ἰσραὴλ, *atq; ita declaratur convenientia typi cum veritate.*

l. 22. ἐξυδατῶν *&c.) Deest tertium membrum, sicut liquet è v.* 9. *cap.* 12. *Exodi, ubi sic legitur:* ὑπὲρ ἅλατος ἀπ' αὐτῆς ὠμὸν, ἐφ' ἡφεψόμενον ἐν ὕδατι, ἀλλ' ὀπτὰ πυρὶ, *&c. Post* ἔργον *ita atq; lin.* 22. *medium distinctionem pono, itidem ut ponitur, lin.* 21. *post* ἀρχὴ. *Tum pergo in hunc modum:* ἀπὸ πυρὶ ὁ τῆς πίστεως ἔργον ὁπτιτέον ἐν πεφίμαι *&c.* ὠμὸν φορφόρετον τῷ ἀρίστῳ ζέφυρον. *i.* ἁδιεῖ. *Luculentus locus, huic tũ,* φορφόρεμα, *significationi asserendæ.*

Pag. 930. 14. ἀναλεπόις] *Malim,* ἀναλεπίνης, *seu potiùs* ἀναλέπους, *quia mutationem illam* ῆ μι *in* ω, *locum habere non puto, nisi in verbis contractis sive circumflexis. Sed ut lectio emaculetur, opus est adhuc nobilissimâ illâ virtute Iustitiâ, quæ, ut omnium optimè nosti, virtus est summi cuiq; tribuens, primùm igitur l.* 13. τῷ καθαλυμένῳ *redde præpositionem* ἀπὸ, *cui ex iure debetur, & deinde non iam amplius pro* ἀναλεπόις *lego,* ἀναλεπίνης, *vel* ἀναλέπους, *quæ huic loco non conueniunt: sed* ἀμελυωπόις, *vel* ἀμελυωπὸς ἦτε, *vel* ἀμελυώπης, *i.* ἀμυδρῶς ὁρῶντες.

pag. 930. 30. συνεωδεῖς) *Vel lego,* συνεπιάδα, *vel addo,* ἠφανίδα, *aut tale quid. l.* 32. ἡ πολὺς μίγας *&c. Nescio an sic legi possit:* ὁ φῆς ἐωσφόρος ἡνυσθεὶς Χριστὸς, ὁ ἀδιάφατος ἡ πολὺς τὸ ἕλεος δεκάμενος τοῖς ἔλεος ὑπ' ἥλιον.

Pag. 931. 11. & 12. δεῖ κόσμον) *Desiderari videtur* ἀνάδηξις, *aut* ἀνάδυξις, *aut tale quid. l.* 17. ἡ λόγῳ τὸ γῆινα. *Fort.* τῇ λόγῳ, ὃ τὰ γῆινα, *&c. l.* 21. *pro* πατὸς, *lego* πνὸς.

Pag. 934. 5. ἐὰν ἄρα σαι τῶ παντὸς] *Lego:* ἐὰν ἁμάρτωμεν τῶ παντὸς: *vel* ἐὰν ἁφαμάρτωμεν τῶ παντὸς. *l.* 10. *Pro* χρὶ τῶ, *malim* χαταφύσας. *l.* 11. τετυμμένων] *perperam, ut puto, pro* τετυμευόμενον. τετυμεῖν *autem & &* τετυπεῖσθαι *arbitror apud bonos authores idem valere, quod* notare, certas ac distinctas notas exhibere: *atq; sic, ni valdè fallor, accipitur hoc verbum apud Theodoretum, in* τὸν θεογνόσιον. *l.* 17. μιαίνος] *Fort.* ὅτε ἡ μίλτος ποιεῖ τὸν γλυκὺν καρπὸν, ἐν ἁμιάνοις, [*i.* σύμβλοις,] πλάτανον κυρίου.

Pag. 935. 3. ἔνυδ' τὰ κρέα ἐδίετο] *Fort.* ἰωὸν τὰ κρέα ἐδίου. *Quæ sequuntur proximâ lineâ, non intelligo. l.* 12. ὕλη ἡ βάδει ἡ πάστοι *&c.] Hæc puto nec syncerè, nec suo loco legi. Sic lin.* 13. *hæc verba:* νόμως ἡ λόγος ὡς βελὴ, *non benè mihi cohærere videntur cum ijs quibus adiungnntur.*

Pag. 936. 11. *post* δεῖ γιῶ, *addo* ἐλάδερία.

l. 13. λυομένους ὁμῶ ἡ διαμιμένους] τὸ, λυομένους, *i.* διαμυομένους, *respicit* φθορᾶς, *ut* τὸ διαμιμένους, διαφθορᾶς. *Sic proximis verbis,* τὸ ῥέοντας, *refertur ad* φθορὰν, *&* ἀναγκαία ἡ αἰυπόστροφ ὁδὸς, *ad* τὸ τῆς

φθορᾶς

φθορᾶς ἄμοιρον. *l.* 14. *Deesse videtur,* πλὴν σώματος ποιότητος. *Quæ sequuntur hac pag. plane me fugiunt.*

Pag. 937. 3. ἐκ φθορᾶς &c.] *Malim,* ἐκ φθορᾶς, *i.* ἐκ φθορείας. αὐτῷ γὰρ τὴν ἀρχικὴν αἰώνιον *i.* ἀρχικωτάτην αἰώνιον. *Concretum pro abstracto, vt hæc ipsa linea à,* τῆς βασιλέως, αὐτῆς τῆς βασιλείας. *&* τὸν Κύριον, αὐτῆς, τῆς κυριότητα. *& sic suprà aliquoties.*

Pag. 938. 14. χωρίσας ἢ δι' ἑαυτοῦ] *Fort.* χωρήσας ἢ ἐαυτόν. *l.* 23. ἐπιχεῖν διαπρόσω] *Nescio an desit* ἀμαρτίαν *post* ῥᾴδιον, *vt sensus sit: Christum sacrum suum latus aperuisse, vt reprimeret cursum peccati, quod à primâ matre humani generis è latere Adami factâ, tanquam à fonte manauit. Quomodo emendanda sint, quæ sequuntur lin.* 35. *&* 38. *omninò non intelligo. l.* 42. ἀκολουθήσας] *Malim:* ἀκολουθήσης, *quemadmodum legitur* 1. *Cor.* 10. 4. ἔπινον ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθήσης πέτρας.

Pag. 939. 3. 4 *&* 5. ἕστον ψυχόμενον &c.] *Hic etiam quam hebes sim, & ad ænigmata dissoluenda ineptus, intelligo. l.* 15. ὡς ἢ καὶ πολλοὶ &c.] *Ne hic quidem plus video. Pertæsus itaq; huius orationis incredibilem morositatem, pergo ad sequentem, si fortè ibi inueniam viam aliquanto amœniorem, minùsq; salebrosam.*

Pag. 940. 25. τεσσαρεσκαιδεκατίτας τετάρτους μηνὸς τοῦ Ἀσιανοῦς] *Asiani olim dicti fuere Montani hæresiarchæ sectatores quidam in Asiâ, qui in eâ sententiâ fuerunt, vt putarent nefas esse alio tempore quàm Iudæorum more, decimâ quartâ lunâ, Pascha celebrare. vide pag.* 941. *lin.* 14. *De his, vt opinor, intelligendus hic locus. Cæterùm de die & mense, quorum hîc mentio fit, Kalendaria siue Fastos Græcorum consulendos existimo.*

l. 27 *&* 28. ἀλλὰ πολλῶν περιόδων &c.] *Ex collatione horum verborum cum ijs quæ sequuntur l.* 36. *&* 37. *legendum colligo:* ἀλλὰ πολλῶν περιόδων, ἃς ζωναγάγοντες περὶ τὸ μυστήριον τὸ πάσχα παραλαμβάνομεν διὰ τέλους &c. *l.* 43. ἐξέχοντα] *Addo,* οὐδὲ ἰδιάζων. Ἐξέχοντα, *i.* διαφέροντα. *Præterea lin.* 41. *desiderari puto,* οὐδὲ αἱρετικῶν *inter* συνήθειαν, *&* καὶ.

Pag. 941. 3. ἡλίακον περσὸν μιᾶς παραλαμβάνει] *Nescio an desit* ὃν *ante* ἐκ τῶν παραλαμβάνοντι. *l.* 21. *pro* τῆς περιτομῆς, *malim,* τοῦ περιτομίας. *l.* 24. μὲ τοῦτο] *Delendum videtur* τοῦτο. *l.* 31. ἐξεχωρίσαντο] *Fort.* ἐξορίζουσι, *aut* ἐξεχωρίσαντο, *ab* ἐκχωρίζομαι, *si tale modo verbum legitur, aut nescio quid præterea. l.* 35. ὧν ἐνδοκίμων] *Fortasse pro* ΕΛΛΗΝΙΚΟΙΣ *χαρακτῆρσιν, legendum* ΕΛΛΗΝΙΚΟΙΣ *χαρ. Nam vt quæ proximè subijciuntur docent, ante aduentum & passionem Christi, Scripturæ de Hebræo in Græcum sermonem conuersæ, & Græcis characteribus veluti vestitæ, etiam apud Iudæos ipsos in summo honore fuerunt.*

Pag. 942. 17. εἰς τὸ ἐνεργὸς] *Non intelligo.*

Pag. 943. 9 *&* 10. πλεῖ δὴ γὰρ τούτων τηλικούτων &c.] *Delio natatore opus est. l.* 20. αἴδησιν] *Deesse videtur,* οὐδὲ χαρίτων. καὶ τὸν οὐδὲ χαρίτων αὐτῷ αἴδησιν, &c. *i. iure requirebat, vt beneficiorum, quæ in ipsum contulisset, sensum aliquem haberet.*

Hoc pro tempore. Nam non ita satisfaciunt mihi coniecturæ meæ tum in hunc locum, tum in alios complures, quin meliora adhuc desiderem, imò & expectem.

Pag. 944. 24. οὐ ἀρχαίων ἀγγέλων] *i. bonorum angelorum. Pro* ἐκπλώσεως ἢ, *l.* 23. *malim,* ἐκπλώσεως γὰρ. *Tum lin.* 24. *post* ἀγγέλων *subdistinguo, & fine lineæ, pro* πλὴν ἔρωσιν, *lego* πλὴν ἕνωσιν.

Pag. 945. 16. καὶ ὅπη κύριος κατασκευάσει νῦν &c.] *Locus mutilus, nec facilè credo sanabilis, nisi fortè effici possit vt sensus perficiatur tali aliqua additione:* ὅρα πῶς ἐγένετο, *vel* ὅρα πῶς ποτε ἐγένετο. *l.* 18. ὃν ἔσωσε] *Deleo hæc, & lego initio lineæ,* -γειν, καὶ σῴζειν αὐτόν. *l.* 22. 23. *&* 24. *ab* αὖτη γὰρ ὧν, *ad* περιεσκότατο] *Nihil nisi tenebræ.*

Pag. 946. 2. ἡ πάχα ὡς ἂν συνερχόμενοι) *Locus, vt videtur, imperfectus. l.* 14. ὁ νῦν ὁ νόμος) *Nihil planè hîc video, nihil intelligo. l.* 22. ἐν ἄλλῃ) *Nec cum his, nec sine his commodum sensum elicio.*

Pag. 948. 26. 27. 28. 29. 30 *et* 31. *Abei* δέ τις, *ad* καταλαμβάνει) *His, et reliquis huius pag. scrupulosissimis lectionibus,* πολλὰ ἐῤῥῶσθαι φράζω, *nec mediocriter gaudeo, quòd tandem è pelago isto Paschali, syrtibus et scopulis infestissimo, iam pene enauigauerim.*

Pag. 949. 12. ὑπάρχειν τὸ σφάλμα ἐργάζονται) *i. vt conijcio:* faciunt falsum Pascha celebrari, *non* 14. *sed* 15. *Innâ.*

Pag. 951. 41. καὶ ἂν ἐκεινόθη) *Quid si?* καὶ ἐχιπόθη, *vel* ἂν ἐσεινόθη ὑπὸ τ' ἀλλ ηκίνης.

Pag. 953. 3. ζωταγὰς περὶ τοῦ ἀδυνήτων) *Vel vncis includenda hæc existimo, vel eorum loco reponenda hæc:* χειμῶνι χιφωνῇ ὡς περὶ τοῦ ἀδυνήτων ἀκύρου τίς τι ζωπάθεσι.

Pag. 957. 4 ἡ ποιεῖται δαῦμα) *Fort. pro* δαῦμα, *legendum* δαμὰ, *i,* crebrò, frequenter. *Nam qui hortatur aliquem ad animosè et fortiter agendum aliquid, crebrò solet dicere, et subinde repetere:* ὡς ἄνθρωπος ἄγαθος τῆς δὲ τ' περιέχεως.

Pag. 975. 2. ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ἃ ἠρξάτο etc.) *Fortasse sic:* Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ἃ ὁ Θεὸς ἠρξάτο ἡμῖν, ἡμεῖς ἢ καὶ ὅπως ἂν ἀνεχόμεθα πιθαρχεῖν αὐτῷ, μέσον ἐστὶ τῶν ἐναντίων ὁ διαπότης ὁ Χριστὸς πλὴν etc.

pag. 978. 40. σῶμα ὃν αὖ ἐνήλατον) *Fort.* σῶμα αὐήλατον) *i.* corpus sursum euexi supra cœlos. *Corpus enim Christi euectum supra cœlos indicat ecclesiam, quæ corpus Christi est mysticum, ipsis cœlis esse præstantiorem. Licet etiam legere:* σῶμά μου αὐήλατον. *Porrò lin.* 38. *deesse suspicor,* διωκτὸς *inter* καὶ *et* τοιαύτῳ.

pag. 981. 21. τοῖς ὁδοῖσι περιπαίει) *Vel vt Allenus, vel sic:* καὶ καθάπερ πίτρωσι τῷ σκότῳ βαδίζων τις, ὅπου καὶ ὁ λόγος τῶν μεθυόντων τοῖς ὁδοῖσι προσπαίει. *Sc.* ὁ λόγος, *cui δρόμος proximis verbis tribuitur. Aliter:* τὸν δρόμον (Καὶ γὰρ καθάπερ πίτρωσι τῷ σκότῳ βαδίζων τις, ὅπου καὶ ὁ λόγος τῶν μεθυόντων τοῖς ὁδοῖσι προσπαίει) *Tum lego:* καὶ δολερὸν πτεῖ πλὴν διείσειαν, *et extremâ parte lin.* 22. *addo,* πλείστας *post* περιτέμνει.

l. 24. πεινώμενος) *Non omninò dissplicet* πινόμενος, *quia ab editâ lectione non multùm discrepat. sed tamen malim* τ' πίνειν ὅλον μινόμενος, *quia ine-*

certus sum, an vllum legatur vspiam in altiori significatione.

pag. 982. 44. ὅτε τῷ τάχει, ὑσῷ ad πάσχον pag. seq. lin. 1.) Locus obscurus, vt mihi videtur, & emendatu perquàm difficilis.

pag. 983. 12. 13. et 14. ab εἰ ἐγγίζει ad καταφῦσιν) primùm deleo plenam distinctionem post μαρτυρῆται, & tum lego: καὶ οἱ ἐγγίζει χείσσον ἀπὸ ἡσυχίας, ἐξ ὑγιαινῶν ὑγιῶν ἁψεῖς, καὶ ἀναπεμπώφοι οἱ πνεύματον σφεγγίζοντες, τ' ἐσχάτου διαμάτων &c.

l. 17 & 18. ὁ γὰρ τότε Μωϋσέα &c) Legendum videtur: ὁ γὰρ τότε Μωϋσέα διδάσκων τοῖς εἰς Ελεφάντους νομαδείαις ἀσκητεῖν, αὐτὸς δὴ καὶ κινήσας τοῦτο ἐς τὸν &c. Meliora non habeo. l. 26. τὰ φύματα) Lego, γλώσσας, εἰς τὰ φύματα καὶ τὸν ἐνδὸς, &c. l. 36. ἀφίπτ) Deest aliquid.

l. 41. τοὺ παίντας ἀπροδίγγοντο) Fort. τοὺ παντὸς ἀποδιγγόμενοι ἐξεπλαγῆσαν. l. 44. ἄχεστον) Fort. ἐν ἀκαφεῖ χρόνῳ.

pag. 986. 8. ἐρχομένοις) Non dissimile ἐρχομένους. Sed eos qui sic inceperunt, sc. colere illum: διεσπάσειν αὐτόν.

pag. 987. 31. κακίαν) Ego accipio κακίαν in notâ et vsitatâ malitiæ significatione, et refero non ad Christum (absit) sed ad hæreticum, vt ordo sit: σὺ δὲ τὸν κακίαν ἀνυδρίζεις δοξάζειν etc. i. Tu, quâ es malitiâ, & peruersitate, etc.

pag. 988. 38. καὶ ἵνα ὅμως εἴπῃ) Nescio an legendum sit: καὶ ἵνα μὴ ἀμφισβάλλῃς ὅτι εἶπε· Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς, καὶ οὐκ ἤδειμεν· σὲ δὲ Θεὸν ὁ Ισραὴλ πάντων σωτῆρος ἄκουε etc. Al. καὶ ἵνα γνῷς ὅτι εἶπόν· Σὺ γὰρ εἶ ὁ Θεὸς, καὶ οὐκ ἤδειμεν, Θεὸν ὁ Ισραὴλ πάντων σωτῆρα νενόμικε, ἄκουε etc.

pag. 991. 37. et 38. καὶ οὐδὲ τ' φρονίμων τ' παίδες) Hæreo.

pag. 996. 16. καὶ μετ' αὐτῶ καὶ παύτων, καὶ παρεῶν τῶν Συχέμ,) Hic etiam hæreo.

NOTÆ IN TOMVM Sextum.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΤΝΗΣ] Doctissimi Hœschelij editionem duobus subnixam codicibus manuscriptis (præter treis vulgatos) Palatino sc. & Augustano, emendauimus aliquot in locis ex duobus alijs scriptis Oxonienſibus, vno in Biblioth. Collegij Corporis Christi, altero in Biblioth. Collegij Noui: quorum in posteriori titulus est, Περὶ τοῦ εἰσελθόντος ὅτι τῷ διαφυγεῖν ἡ ἱεροσυλίαν &c. in vulgatis, Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ὅτι πολλῷ μᾶλλον ἀξιώματος ἕνεκεν ὁ σχολὴν ἢ ἐπισκοπὴν &c. Indicem τῶν κεφαλαίων in Augustana editione repræsentatũ, aliumq; planè diuersum nostrorum manuscriptorum, neutrum bono iudicio collectum, in hac editione negleximus.

PAg. 1. lin. 22. κατόπιν] *Amicus meus doctiss. Rich. Montacutus addit* ἑαυτῆ *post* κατόπιν: *sed sine libris: & non est necesse.* l. 31. ὅτι γὰρ ὅτι παιδὸς & μειράκιον] *Non rectè, vt opinor, ex hoc loco colligit Card. Baronius Basilium hunc fuisse Antiochenum, vt nec ex verbis sequentibus,* ἐκεῖνον & ἡ ἐκάτερα ζωὴ πενία, *eundem fuisse facultatibus pauperem, cùm contrà potiùs affirmet Chrysostomus facultatibus æqualem fuisse sibi, quem constat prædinitibus ortum parentibus.*

Pag. 3. 1. μὴ δὴ] *Doctiss. Allenus maluit* μὴ δῆτα. l. 3. φερυπτίζειν] *Doctiss. Montacutus ex lectione marginis & textus vnam facit peringeniosè.* ἡ δὲ περιμάτων ἀναγκάζω φερυπτίσαι δὲ σὺν, ἡ περιῆναι δὲ ἐμοῦ.

Pag. 4. 16. βασίλειον] *Assentior planè Cardinali Baronio, alium esse hunc Basilium, tam à Cæsarienſi, quàm à Seleucienſi, vtriuſq; ætati interiectum medium: quamuis vtraq; opinio non spernendos habeat patronos.*

Pag. 7. 20. ἐπιτέλλων] *Montacutus ex vtraq; lectione vnam facit sic:* ὁ Γαλάτας ἀπειλῶν, ὑπτείλας ὅπ. l. 35. ἡ πολλάκις ἀπατῆσαι δοκῶν] *Huic loco rectè est, quod sexcentis ex Chrysostomo locis confirmari potest, vbi post* δοκῶν *sequitur in redditione sententiæ* ὁ δὲ, & ὁ δὲ: *id quod aliàs à me obseruatum memini.*

Pag. 8. 17. *Doctissimus Montacutus post* ὅπως δείξει *collocat* ἡμῖν, *translatum ex lin. sequente.* l. 22. *pro* ἐκεῖνον *idem legit* ἐκείνῳ.

Pag. 9. 34. ἅπαντας] *Suspectum hoc loco, & puto delendum. Interpres pro eo videtur legisse* ἀρρωστοῦντας. l. 36. ἀλλ' ἡ ἐξουσία] *Montac. rectè,* ἀλλ' ἐκεῖ ἡ ἐξουσία: & *sic Interpres.*

Pag. 10. 41. αὐανήψωσι] *Montacutus maluit* αὐαχύψωσιν.

Pag. 11. 5. ἡ φιλῶ] *Montac. magis probat* Ναὶ φιλῶ. l. 17. παίζων λέγεις ταῦτα, φησιν. ἢ σπουδάζων; *legit ingeniosiss. Mont.* l. 24. ἐπίτροπα] *In vno ex nostris manuscriptis,* μὴ ὅτι ἡ πᾶσιν τοῖς ὑφ' ὑμῶν τούτου θεῖναι σπουδὴν, *sensu huic loco non inepto. Sed a recepta lectione non discedendum. Eodem enim planè modo loquitur p. 14. 16.* μὴ ὅτι ἡ πολλὰ &c. *sensus est,* quantò magis cùm totam de hac re deliberationem tibi permiserim?

Pag. 13. 27. ψηφίσασθαι τοῖς κατηγόροις τὰ μάλιστα ἠδικηκότων αὐτὸν εἶναι] *Hæc verba,* ψηφίσασθαι τοῖς κατηγόροις *absunt à quibusdam codicibus Mss. sed ijs retentis (& quidem in pluribus retinentur manu exaratis & omnibus quod sciam excusis) A. Dounæus hunc sensum elicit:* Vt fatear esse verum, quod arguunt accusatores, in maxima sim culpa (*vel,* iniustissimus sim) *ante verbum* ψηφίσασθαι *subaudiendo* ὥστε, vel potiùs, vt ego puto, ὡς, quæ ellipsis, ante εἰπεῖν, φάναι, & eorum synonyma satis vsitata, ante ψηφίσασθαι, dura nimis. Nã quin ψηφίσασθαι τοῖς κατηγόροις sit idem quod ψῆφον τιθέναι τοῖς κατηγόροις *apud Platonem 2. Legum ad finem, hoc est,* sententiam ferre pro accusatoribus, *dubium non est. Isaacus Casaubonus ex coniectura sic locum suo iudicio vitiosum, minimâ mutatione refingi posse putat:* δῆτα τοῦτο ἦλθον ἐγὼ, δεῖ ψηφίσασθαι τοῖς κατηγόροις, ὡς τὰ μάλιστα ἠδικηκότων αὐτὸν εἶναι.

Pag. 15. 29. ταύτῃ τῳ μὴ σὺν τύλμαν] *Sc. vt sacerdotium præ superbia despiciant.* l. 31. τεγμάτων] *al.* περιμάτων. *quam lectionem probat doctiss. Allenus.*

Pag. 17. 7. τὸ σὺν ἱερέων] *Mont. ex coniectura addit* ἀξίωμα. l. 32. ἀπονοίας χρίνειν) *Doctiss. Montacutus, qui nihil ingenio lectoris relinquit explendum,*

dum, addit ex coniectura, ταύτῃ τῷ πηλῷ διαφύγοντας;

Pag. 22. 1. ὀρᾷν] *Montac. magis placet* ἐφορᾷν. *l.* 42. συγχωρῶν] *Vel legendum*, συγχωροῦντα, *aut* συγχωρεῖν, *vel ut est in vno è nostris Mss.* ἐκεῖνο *pro* ἐκείνου τὰ συγγράματα.

Pag. 29. 4. τῇ ἀγορᾷ] *Mont. addit* πάνυ.

Pag. 30. 38. βασιλδίσαντ&] *Hoc est*, βασιλέα καταστῆναι &, *actiuè. sic Patres loquuti sunt, Nazianzenus, alij, & sic Septuaginta.*

Pag. 34. 24. ἀυτῆ] *Hoc est*, τῆς ἡμετέρας σαρκὸς: *ad sensum*, ἡμετέρῳ σώματι &, *non ad verba. l.* 36. ἕτερ&] *fort.* ἑτέρᾳ.

Pag. 37. 28. ἕτοι] *Id est* ἤ, *quorum in superioribus sæpius meminit, qui Paulinam* ἀμάθειαν *suæ inertiæ præexebant. l.* 36. ἀπαγγελίας] vide notas Boissij.

Pag. 41. 25. ἐκκλησιεῖν] *Corruptum.*

Pag. 43. 36. σφυμίας] *Mont. more suo ex lectione textus & marginis vnam faciens, ita legit:* μακροθυμοῦντες μὴ σφυμίας ἀνύσωσι.

Pag. 45. 37. ἐπισπουδοῦ, ὅσῳ ὐ μικρὸν] *Mont. ita legit*, ἐπισπουδοῦ· ἔστι δ' ὐ μικρὸν &c. *& quidem ita syntaxis erit expeditior.*

Pag. 48. 37. μᾶλλον] *sc. optarim.*

Pag. 52. 31. πρὸς αὐτὸν] *Doctiss. Mont. addit ex coniectura*, ἐρωτικόν.

Hom. 8. In hac editione errore nescio quo transpositæ sunt istæ duæ πρὸς Θεόδωρον ἐπιστόλα orationes, & quæ prior esse debuit, posteriore loco collocatur, & quæ posterior, priore, correctore nostro auctoritatẽ, vt puto, sequuto editionis Moguntinæ τῆς ἀποδημάτων, vbi sic citantur. Porrò huius orationis, quæ in nostra editione octaua est, meminit magnificis cum præconijs Sozomenus lib. 8 cap. 2. cuius verba à me quà à codd. Mss. quà à coniecturis emẽdatiora facta visum est adscribere. Οὐ μόνος (Chrysostomus) δὲ τότοις (Carterio & Diodoro) ἐφοίτα· ἔπεισε δ' ἀυτὸ (al. αὐτῆς) γνώμης εἶναι ἑπόμενος ἀυτῷ χρομένοις ἐν τῆς Λιβανίου διατριβῆς, Θεόδωρόν τινα, καὶ Μάξιμον. ὧν ὁ μὲ (Maximus) ὕστερον ὀλίγον ἐκύρησε Σελευκείας τῆς Ισαύρων, Μόψου δ' ἐσίας τῆς Κιλικίας Θεόδωρ& [πρὸς ὃν πιστότατα γεγράφει ὁ θεῖ& Χρυσόστομος ἐπιστολὰ δευτέραν,] ὃς ἰῶ καὶ τ' ἱερῶν βίβλων, καὶ τῆς ἄλλης παιδείας, ῥητόρων τε, καὶ φιλοσόφων ἱκανὸς (f. ἱκανῶς) ὀφθῆναι. ἀλλ' ὅδε μὲν (Theodorus) ἰώβικε τῷ ἀρχῷ ἐνέτυχε τοῖς θείοις νόμοις, καὶ ἱεροῖς ἀνδράσιν ὡμίλησεν, ἐπήνεσε ταύτῃ τῇ ἀγωγῇ, καὶ κατέγνω τ' ἀσκῶν· ὐ διήρκεσε δ' τ' αὐτῇ προθυμίαν ἔχων· μεταμεληθεὶς δ' πρὸς τ' πρότερον βίον εἵλκετο. οἷα δ' εἰκὸς, ἐναντίοις λόγοις χρωμένους τὸ σπουδαζόμενον ἐκ παλαιῶν ὑποδειγμάτων (ἰῶ δὲ πολυΐστωρ) εἰς τῆν πόλιν ἐπανῆλθεν, ἄμεινον ὡς ἐνόμισε τῦτο κρίνας ἔτ' ἐπιδύμει τυχεῖν. μαθὼν δ' Ιωάννης (Chrysostomus) ἐν πράγμασιν αὐτὸν ἔδη, καὶ θεὶ γάμου σπουδάζειν, θειοτέραν ἢ κτ' νοῦν ἀνδρώπε θέσθαι καὶ βούλεται σωτάξας ἐπιστολῶ (sic enim 8 hanc orationem appellat, quæ in nostris Mss. λόγε titulum habet) πρὸς αὐτὸν διετύμωσε. ὁ δ' ταύτῃ ἐντυχὼν, μετεμελήθη, αἰδῆ τε τῆν' ἀπίαν καταλιπὼν, ἀπιστόν τε τῇ γάμῳ, ταῖς Ιωαύνε συμβολαῖς ἐσώζετο, καὶ πρὸς τὸν φιλόσοφον ἐπανῆει βίον. vide p. 121. vol. 8. ex vaticana bibliotheca depromptum Θεοδώρε ἐπισκόπ& αὐτήγεσμα πρὸς Ιωάνλω τὸν Χρυσόστομον, quod tamen αὐτήγεσμα (si legitimum est, & non spurium) planè diuersum est à paulò supra à Sozomeno memorata oratione, quam videtur Theodorus à Chrysostomo minimè prouocatus, vel ante reditum, vel in ipso reditu ab Eremo in sui excusationem adornâsse. Vtcumq; certum est ipsum postea factum episcopum, neq; in fide orthodoxa perstitisse. Postremò ex ipso Chrysostomo p. 58. 36. obseruatu dignum, Theodorũ, cum nondũ annũ ætatis suæ vicesimũ attigisset, ἐκπεφωκέναι.

Pag. 60. 39. κὴ ἀκόων] *Corruptum, vt puto. quid si pro* κὴ ἀκόων *legas* ἀκόοντ&, *vel* ὡς ἀκόων? *l.* 41. ἱερατικὸν ἄγιον] *Videtur legendum*, τὸ ἱερατικὸν ἄγιον (*i. virgam Aaronis, per quam dignitas sacerdotalis vindicata est*) κὴ τὸ μαθνα, *vt significetur arcam fœderis hæc omnia habuisse.*

Pag. 61. 1. ἑαυτῇ] *Fort.* ἐν ἑαυτῇ. *l.* 24. ἀυτῷ] *Quid si* αὐτό.

Pag. 63. 35. μαγαὰ αὐτοῦσα κὴ θεῖον] *Daniel* 2. 46. *pro* θεῖον *legitur in nostris bibliis* ἐνωδίαν.

Pag. 68. 9. ἐπήγαγε]

Pag. 70. 11. κὴ δ' ὅταν] *Sententia pendet imperfecta, nisi, inducto* κὴ δ', *ita iungas cum præcedentibus* αἱ ἐσεν ψυχὰς, ὅταν ἐνοήσωσι.

pag. 73. 10. ὅλα τότων] *Hæc verba importunè huc ex l.* 8. *& 9. proximè præcedentibus traducta, eradenda censeo.*

pag. 74. 14. γεγραῦς] *f.* ἀναγεγραῦς.

pag. 75. 17. Ερμιόνης] *Mulierem, vt opinor, notat, cuius amore ductus eremum deseruerat Theodorus, & ad nuptias fortasse animum adiecerat. vide Sozom. loco paulo suprà citato.*

pag. 76. 3. μηδ'] *probo magis* μὴ δή.

Pag. 76. 27. καὶ αὖ &] *Alter Ms. sic:* καὶ μὴν ὅς ἐκ' ἐυθείας αὐξεν, κὴ πάλιν παρεστάζατο πρὸς τὸν ἐκθρὸν ὁ ἐυθηλον ὅτι αὐξεν, κὴ ἀπεδύσατο, κὴ ὅπως αὐτὸν καταπάλαισεν, ὡς δωπεδῆναι κὴ τ' δυτήσαντα προσῆναι &c.

Pag. 77. 41. τότε] *puto legendum* τῦτο.

Pag. 78. 16. ἐπηγγείλατο] *Malim* ἐπηγγείλατο. *sc. filij Israel, vel* ἐπηγγείλατο. *sc.* ὁ λαὸς Ισραὴλ.

Pag. 80. 9. τῶς ἐν τοῖς μυσείοις διατριβαῖς] *Et pag.* 58. 43. λέ'ικα σοι πολλὰ παρήνουν εἰς μυσεῖα φοιτῶντα. *Loca fuerunt Antiochiæ ita cognominata, voluptatibus & fortè lasciuiæ dicata, vt ex horum locorum collatione patet.*

pag 81. 6. ὀπηδυμων] *Fort.* ἐπηδύνει.

Pag. 82. 11. τότῳ] *Vide num* τῦτο.

Pag. 83. 33. ὃ τοσοῦτον] *Floril. & Ms. Paris. omittunt* ὃ, *fortasse melius, vt significet* malefacta, cùm ijs bona præponderant, cœlo quidem nequaquã, at primo tamen loco excludere. *H.*

l. 40. τοσοῦτον] *Lege*, τοσούτῳ.

Hanc orationem, seu potius epistolam (vt tam ex principio licet videre, quàm ex fine) ex Ms. Palatino descriptam, emendauimus ex alio Ms. in bibliotheca Bauarica: ex quibus etiam & illa altera, Τίς ἀώτει τῇ κεφαλῇ μὺ ὕδωρ, sumpta est & castigata. **Hom. 7.**

Pag. 56. 16. ἅμα πρὸς ἑσπέραν] *Non videtur huic loco*

loco quadrare ἀποσιῶπαι. l. 40. τ πυρρησίας] Vide notas Boisy.

Pag. 58. 27. τὸν πάππε αὐτῷ αὐ ἡρὸν] Vide notas Boisy.

Pag. 60. 1. αἱ βίβλοι] Hoc loco aliquammulta sunt apud Interpretem col. 864. vol. 5. edit. Parisi. 1588. quæ in nullo codicum nostrorum MSS. reperiuntur. fides penes ipsum esto. nam hæc nostra integra videntur.

Hasce ad Stagirium orationes tres damus, Lector, è Bibliotheca Palatina descriptas, & ex Bauarica castigatas.

Pag. 87. 33. τὸ τίνος αὐώτερον ἀποφαῖνε τῆς ὑποφάσεως] Fortassis quòd non statim & eo ipse die moreretur. Nam ὑπόφασις erat, ἢ δ' αὐ ἡμέρᾳ &c.

Pag. 89. 5. κέχρηται τῷ πεπαιμελημένῳ] Hoc est, ἐπεμφήσατο τὸν παλαιμελικόν.

Pag. 90. 13. οἱ ἢ λέγοι τις] Ab hinc vsq; ad orationis finem correximus ex Ms. Archiepiscopi Philadelphiæ Venetijs: & collectæ inde varietates literâ p. in sequentibus signantur.

l. 14. post ἀφαίρεσι p. addit, ἐκεῖνο αὖ ἐπαμῦναι ὅτι. reliqua. l. 17. ἐξαιρεῖς) Melissus p. αἰρεῖς. l. 20. ἡμᾶς] p. ἡμῖν. Ib. τὸ κρατεῖν] Malo τὸ κρατεῖν, posito post νικᾷν commate. l. 27. ἡμιαίως] p. διχῶς. l. 35. παρ' αὐτῷ] p. ἀπ' αὐτοῦ.

Pag. 91. 9. ἢ τῆς τοῦ Θεοῦ] p. μᾶλλον ἢ τῆς. l. 19. p. ὁ Πέτρος ἢ πάλιν ἀλλαχοῦ λέγει· Νῆφατε, γρηγορᾶτε.

Pag. 92. 7. p. ὁ μὲ γὰ Κάϊν ἤδη τῆς τ. α. δ. ἐκπεσὼν ἰῶ. ἐκεῖνον. l. 9. ἐξηκολούθησαι] p. melius ἐξακολούθησαι. l. 12. ζωιδῶν ἔλεγεν] p. αἰνιττόμενος ἔλεγε· φθόνῳ ἢ διαβόλου θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν· ὥστε θανάτου ὁ Θεὸς ἐκ. melius. Ibid. ζώντων] p. ἀνθρώπων. l. 15. p. ἡμεῖς αὐτοὶ καθ' ἑαυτ. l. 20. ἀφανισθέντες] p. ἐξαρθέντες ἐκ μέσου ἢ ἀφανισθέντες μᾶ. l. 29. post κτίζει ποτὲ, p. hæc addit: τί λέγεις; οὐ ἤθελεν, ὃν αὖ παρελθεῖν. ἐκ αὖ ἦκεν· νῦν ἢ ἐκύσας δικαίως κολάζεται. αὖ τοίνυν ἁμάρτων μὴ δίκαιο τῆς ἀθανασίας ἐλπίκα, πότε τῆς ἀπονοίας ἐκείνης ἀπέστη; ὁ γὰ. l. 36. ὃ γε ἐξ ἀρχῆς παρελθ.] p. ἀπὸ τῆς γενέσεως ὅτι μαθεῖν. ἄκυε γὰ τί φησι· ἢ εἶδεν. l. 40. γὰ] γοῦν p.

Pag. 93. 4. ἀπὸ τῆς αἰῶνος] p. ἐκ αὖ ἀπὸ τῆς αἰῶνος ταύτης ὅτι τὸ χεῖρον σημαίνει; πωτὶ στα. l. 5. ὅτι] p. ἢ γὰ σεῖς. l. 12. post ῥήματα ἢ p. addit ἐγὼ ἢ ἢ τοιοῦτον σχεδιάζω. ἀπὸ τῆ τέλος ἐρῶ, ὅτι οἱ ἢ μὲ δόξαμ. l. 27. post Σολωὶ p. addit ἀπογεύσασα. l. 32. καταφάξας] p. φάς. l. 36. διὰ ταῦτα ἢ αὐτὸς φησι] Pro his p. habet ταῦτα γὰρ ἀναδύεται ἢ αὐτὸς ὁ Χριστὸς πλείοσιν διὰ τῆ προφήτου φησί.

Pag. 94. 9. ἢ γὰ ἡ σωτηρία] p. Θεοῦ γὰ ἄκατος ἡ σωτηρία ἀπείρω, ὅτω ἢ ἡ φιλανθρωπία. εἰ ἢ. l. 31. ἔχει ἀπουδὴ] p. ἔξει σεσοφ. ἢ ὅτι ἐκ πλείονι ἔχει δείκνυσιν ὅταν λέγῃ Ῥωμ. l. 36. ἐπηγγείλατο ἢ] p. εἰπὼ γὰρ μοι ἐπηγγείλατο τοις. Ib. αἰώνιον. καὶ ἔλιπις] p. αἰώνιον; εὔδηλον ὅτι. ὑκοῦ ἐπεὶ κατέλιπις ἢ σὺ ποιῶ, κ. δ. τὸ κωλύον ὑμῖν δεῖ λοιπὸν διαῤῥεῖν ὑμᾶ· τ. ὑ. τί γὰ ἢ κωλύσει; ὁ κατεχ.

Pag. 95. 8. p. διωάμεως ὀργὴν δεῖ. l. 10. p. Παῦλος ἢ διαμάχεται ὅταν διέξεισι λόγων. l. 15. p. ἀπόγνω αὖ. l. 23. ὑποδέδοται] p. ἀπέδοτο.

l. 43. post Χριστὸς addit p. ὅταν πρὸς τοὺ μαθητὰς διελέγετο πρὸς τοὺ χωρῆ τὸ πάθος ἔκυε ἢ ἢ τί φησί.

Pag. 96. 4. μαχόμ.] p. ἀγχίμ. l. 11. ἢ πάλιν ἀλλαχοῦ λέγει] Melius p. ἢ ὁ Σολομὼν ἀλλαχοῦ συμφέρει τοῦτο διηγόμ. l. 20. post ἐπνευκαῖν addit p. ἢ μάλα ἐκόντως. l. 37. ταῖς αὐταῖς νόσοις] Melius p. ταῖς αὐταῖς νόσοις.

Pag. 97. 3. ἔρισμα ἀσφαλὲς] p. ἀσφάλεια. Ibid. μηκέτ' ἐκόντας ἁμαρτεῖν] p. μήτε ἐκόντας μήτε ἄκοντας ἁμαρτεῖν. l. 4. p. ἢ γὰ ἢ τυφ. l. 22. συμφέρεται) p. συμφέρειν. l. 25. p. τὸν ἢ Θεὸν, εἰπέ μοι, τὸν τοσ. l. 41. ἢ εἰς τοῦτο) Lege ut in margine, vel pro ἢ legendum ἀλλά.

Pag. 98. 1. p. ποσοῖτος κλῳῶς ὁ μισάρ. l. 14. p. ἢ ἔτοι, καθάπερ ἔφθασε εἰπὼν, ἢ ἐξέβαλεν ἔλεγε) Dele cum p. τὸ ἔλεγε, & pone lin. 20. post ὀθὼν αὐτῷ. l. 23. ἐκείνοις ἀλλ') p. ἐκείνοις ὑδαμῶς, τί λέγω; οὐδὲ ἀπορίσεως. l. 29. post ἐκείνων addit p. ἢ ζητῶν μαθεῖν.

Pag. 99. 17. τῷ Λουκείῳ) Lege cum p. τῷ Λουκείων: & cum eodem lineâ sequente lege ἐναρέτου. l. 19. Lege ὁ λόγ., ἀλλ' αὐτῷ. l. 30. οἱ ἢ τελ.) p. πτως τὼ τελ. l. 23. τοιαῦτα) p. πασῶτα. l. 33. p. δεύτερον πάλιν ὅτι. l. 35. p. γίνεται τοῦτο, μὴ διαμάζῃς· ὅπω γὰ τῆς l. 41. ἐπ' ἐρημίας) p. ἐφ' ἐρημίαν. Dele vero comma post ἀπολαβόντες, & pone post ἐρημίας.

Pag. 100. 5. p. ἢ πολλὰ τούτων. l. 10. φέρον χρεία τῷ πνευμάτων) Locum hunc p. alter legit, φέρον δὲ ὅτω ἢ τῷ Θεῷ ἡ πάντων τῷ μαχόμενων χρεία ἐστὶ κόλασις, ὅταν ἡμᾶς σωφρονίσαι βέλτιον, ἀλλ'. l. 26. p. βίῳ, ἐπ' ἐσίαν. l. 30. ἐγκαλυπτόμενος) p. ἐκκαλυπτόμ. l. 35. p. δῆλον τοὺ ὄντως βιοῦντας ὀρθῶς. l. 42. p. συγχωρηθεὶς, ἵνα ἢ μεταπαίσῃ μαθὼν ὑπὸ τῆ πλάσματος, ἢ. Melius.

Pag. 101. 8. p. πεφασμοῖς. l. 13. οἰκεῖῳ ἐνεργουμένου δεῖ.

Pag. 102. 14. διὰ τῆς ῥαδιμίας. p. l. 15. καλῶς in fine lineæ abest à p. vt & διενόησεν in fine sententiæ, vtrumq; rectè. l. 18. τοσοῦτο) p. αὖτα.

Pag. 105. 34. κακὴ) Lege καλὴ.

Pag. 106. 3. ἢ ἤδειν ἢ ἠδίκησαι τῷ γεγονότι) Illud ἢ ἤδειν omnino expungendum. H.

Pag. 110. 4. τῷ ἢ εἰς τὼ ἐξωτέραν χώραν ἀφικομένων ἐνηνεγκόμενοί τινι) Interpres: Vnum ex his, qui ex citeriori prouincia aduenerunt nactis ad sensum per accommodè: sed verba non quadrant huic sensui, nisi si alios secutus est codices meliores. fortasse, si tamen vera est hæc lectio, per ἐξωτέραν (vel ἐξωτέρω) χώραν intelligit Antiochiam, quæ respectu Palæstinæ vlterior est ijs qui è Perside veniunt.

Pag. 113. 9. τῆ παιδὸς) Num Ismael? l. 12. ὑπὸ τῆς ἀξίας) Interp. Ex ea indignitate: rectè omnino, si verba addicerent. fortasse legerat αὐαξίας, quod indignitatem significare quidam scribunt, sed vt puto sine exemplo, nisi hoc, quod exemplis tueri non possumus, inter exempla erit.

Pag. 120. 20. ὃ ἐκ ἐλέγχῃ, ἢ ἐκ ἐπήκοος τὺ νῦ) Corruptum est illud ἐπήκοος, pro quo reponendum erat verbum aliquod eiusdem cum ἀνεπαίσχυντος significationis. H.

pag. 121. 26. ὠδίνα) Interp. videtur legisse ὀδύνα.

pag. 123. 9. ἐ ποτε συμβαί] vide Boisium.

Pag. 124. 37. ἐπειδὴ γὰρ μὴ τὸ τοῦ κατασκόπτειν ἀνελεῖν ἐπιχείρωμεν &c.) *l.* 41. *post* ἀκμάζοντ& *dele coma. sensus enim est, vt opinor, cùm nondum praeteriisset tempus τῆς ἀκμῆς τῆ πίνδυς: vel non intelligo, quorsum illud,* ἐ ἅπαν παρελθόντ& χρόνου.

Pag. 127. 1. πείοντας ἐν πολέμοις] *Fort.* πεσόντας.

Pag. 129. 16. *Fort. legendum* εἰς τὸν ἐδωνεῖν βίον, *sin tamen vt aliud quaeram melius* ὑτερόξ. *l.* 20. κουφαλίζόντων.]

Pag. 131. 24. ἐμπεσόντες] *Vel* ἐμπεσόντας *lege, vel est solœcophanes, aut sententia pendet imperfecta.*

Pag. 133. 1. ὡς μικροῦ]

Pag. 134. 43. οἰκήτων ἀῤῥώστους ἔχοντες] *Puto legendum* οἰκήτων οἱ ἀῤῥώστους ἔχοντες.

pag. 137. 5. ὅπως] *Malim* ὡς. *l.* 28. ἐπιδεξαμένων] *Quid si* ἐπιδειξαμένων?

Hom. 12. 13. 14. 15. 16. Hanc orationem & quatuor sequenteis ex fide duorum codicum Mss. edimus, Bauarici, & alterius, quem nobis vtendũ Venetijs dedit Reuerendiss. Philadelphiæ Archiepiscopus Gabriel. Has omneis agnoscit Catalogus Augustanus: εἰκότως. ἐδὴν γὰρ τούτων γνησιώτερον. Scriptas esse Antiochiæ, vel dum in eremo esset, ex verbis ipsius liquet. Interpres, vt hoc obiter moneam, in duabus prioribus vertendis magna est vsus libertate: quo fit vt veterum putem magis, quàm recentiorum aliquem extitisse.

pag. 138. 35. ἐρχομένων] *Fort. aptius* ἐρωμένων: *sed nihil muto sine libris.* ϑ χαμαὶ ἐρχόμενα *sexcenties apud Chrysost.*

pag. 139. 43. ἐυχερῶ.)

pag. 140. 16. ϗ *videtur expungendum.*

pag. 147. 9. βασιλεία] *Malo* βασίλεια.

pag. 151. 8. ὡς τὸ παράδειγμα& αὐτὸ τοῦτο &c.) *Ambo codices in hac lectione quamuis durinscula consentiunt: neq; plenè satisfacit coniectura ad marginem. legendum fortasse,* ὡς τὸ παράδειγμα αὐτὸν τοῦτο ζῶν ζῶν ἀφορᾶτε τῇ ψυχῇ, εἰς ὀλιγωρίαν ἐμπεσῆ ϗ

pag. 153. 4. πλὴν ἀσεφεμμένου] *sc.* αὐαιδησίαν.

Pag. 154. 35. ϗ γὰρ οἷς ἂν γνώσεως] *Sumpta ex praecedente oratione, vsq; ad* ἀλλὰ πειθοῦς *lin.* 44.

pag. 155. 7. μηδὲν ἔχε] *Fort.* μηδεμίαν μηδὲν (*vel* ν) ἔχε.

pag. 156. 35. ἀπαλλόντες] *Libri consentiunt: sed rectius fortasse* ἀποκόπτες.

pag. 160. 38. αὐθήτους ζωῆ] *Fort.* ἐκ αὐάλωτον ζωῆ, *sitamen vllum est tale verbum in vsu ab* αὐθήσκω. *neq; enim* αὐάλωτον *alio sensu legere memini, nisi vt priuatiuum ab* ἁλίσκω: *hanc tamen lectionem secutus videtur Interpres,* effecti cibus inextricabilibus & immortalibus flammis. *Vide notas Boisij, & in ijs, locum ex Basilio Magno.*

Pag. 162. 26. ἀπαντήσαι γὰρ]*sc.* φησιν.

Pag. 163. 2. τοῦτον] *sc.* αἰσχυνθῆ&. *Aliquid enim deesse videtur ἐxplendæ sententiæ.*

Pag. 164. 14. ἐπὶ ὄπλα] *Interp.* Nempe quòd: *atq; ita* ἐπὶ *abundabit: (sensus etiam constabit, deleto* ὄπλα, *& retento* ἐπὶ, *vt infrà lin.* 41. *vel si vtrumq; retinemus, deerit* δέξουμι, *aut* παρὰ τὰ δῶλον, *aut tale aliquid post* παῤῥησίᾳ, *in fine sententiæ.*

Pag. 168. 23. *Pro* αὐτῷ᾽ *&* αὐτῇ *videtur legendum*, αὐτὰς᾽ *&* αὐτᾶς, *numero plurali.*

Pag. 171. 18. τότε καταγορεῖν, τότε διαλλαγῆναι] *Infinitiui pro imperatiuis,* καταγορεύσατε *&* διαλλάγητε: *vel subintelligendum* χρὴ, *alioquin syntaxis vlandicabit.*

Pag. 172. 10. ζωοπαδίσαμεν] *Interp.* armauimus, ζωοπαδισμῷ, *aliam forte à nostris codicibus lectionem secutus, vel pro solita sua in vertendo libertate.* *l.* 24. ϗ μὴ μᾶλλον πυίας τῆς ἑαυτῆς &c.] *Melius fluet sententia, si ita legas:* ϗ μὴ πίνον πυίαν τὴν ἑαυτῆν, ἀλλὰ ϗ σωτῆρα τὸν ἔλεον τὸν ϗ ἀπώλειαν δ& μὴ τῇ τῆς &c. *lectionem enim codicum nostrorum non concoquo.*

Pag. 178. 7. ὑπολάβοι λεγόντων ἡμῶν] *prò* ὑπολάβοι λέγειν ἡμᾶς, *nouè dictum videtur.*

Pag. 180. 34. τότε] *Libentiùs legerim* τωῦ.

Pag. 182. 32. αὕτη ἡ ἡδονὴ] *Elliptica locutio. Videtur enim deesse,* ἐν τούτου δῆλον, *aut tale aliquid.*

Pag. 192. 6. τοσούτοις ἀπίχεσθαι] *Vsitatius cum genitiuo.*

Pag. 194. 34. καχλάζῃ] καχλάζειν *Hesychio* βράττειν, ebullire aquæ feruentis in morem.

pag. 195. 33. οἱ μισεῖσθαι ζῶντες, ἢ οἱ χαίρειν &c.] *Hoc dicendi σχῆμα cùm vndecies hic repetatur, in membro* 1. 4. 5. 10. *melior pars priore loco stat, deterior posteriore: in* 2. 3. 6. 7. 8. 9. *&* 11. *contrà. nimirùm sic solet sæpè Iohannes noster* τεταραγμένως *loqui. Vide ad finem vlt. Hom. in epist. ad Colossenses.*

pag. 196. 26. αὐτοῦ ἐπιθεῖναι τοῦ δικάζοντας] *Magis ex more linguæ, vti reor,* αὐτοῖς ἐπ. τοῖς δικάζουσι. *Interp.* ipsosq; iudices infecerit.

pag. 197. 21. ϗ τῶν ταραχῶν, ὧν ἔ. δ. μ. π. ἐργάζονται] *In cod. Archiep. Philadelph. hic locus sic legitur,* ϗ τῶν ταραχῶν τῆς βίβ· τὸν ϗ χειμῶνα ϗ τὰ ταραχῶν ἔτοι δὴ μάλιστα πάντων ἐργάζονται.

pag. 198. 3. ἀκεκλῶσι ἡρμοσμένων &c.] *In cod. Arch. Philad. sic:* ἀκεκλῶσι ἡρμοσμένων λυμαίνεσθαι τῇ μικρᾷ λέγει· τῶν ϗ ἀδέρμεσιν ϗ διερρηγμένων, ϗ ὀπτάσει &c. *diuersis verbis, sed eodem sensu.*

pag. 199. 40. μικρὸν ἔρωσιν ἐαυτοῦ λείπεσθαι χρόνον ἐν τούτῳ] *Interp.* cùm se parum continuisset, *minùs rectè. fortasse sensus est,* non diu se hoc officio functurum.

pag. 201. 18. τοῦτο ζωεῖσθαι] *sc.* vt in vrbe viueret & communi vita.

l. 29. ἀκούσεσθαι πάντας αὐτὸν τῆς ἀπονοίας)

pag. 202. 5. τὰ μὴ ἐναντίων) *Mihi videtur hæc verba sensum impedire, & posse rectiùs abesse, repetitis ἀπὸ κοινοῦ, τὰ μὴ χρηστῶν ἐλπίδων, quem sensum secutus etiam videtur Interpres. Nam si pro* τὰ μὴ ἐναντίων *intelligimus* τὰ μὴ ἐλπίδων μὴ χρηστῶν, *quod tamen necessariò faciendum; nullus constabit sensus. Sic enim paulò post,* αἱ μὴ ἀγαθῶν ἐλπίδες, & αἱ μὴ ἐναντίων. *sc.* ἐκ ἀγαθῶν, *opponuntur inter se, rectè, sed hîc, vt opinor, perfimè. Ne illa quidem quæ proximè sequuntur,* σαφέστερα ϗ μᾶλλον πλέονα *placent. fatis enim esset,* εἰς ϗ τὰ τῶ δυχερῶν μᾶλλον διαρεῖν. *Lector iudicet.*

pag. 204. 12. πορνείαν) *Halesius mauult* πονηρίαν.

pag. 207. 35. ὡς δυνατὸν ἐστὶν τὸ σχῆμα τοῦτο, μείζονα

ζονα τὰ κωλύματα παρεὶς) *Interp.* difficillimæq; rei maiora impedimenta proponat: *quasi legisset,* ὡς δυσκατορθώτῳ τῷ πράγματι τούτῳ μείζονα τὰ κωλ- παρεὶς. *Hæc certè lectio vix stare loco potest, nisi ὡς intelligamus pro* ὡσεὶ *attice, quod huic Nostro insolens.*

Sex orationum χρὶ συνεστώτων habitarum Constantinopoli à nostro Iohanne meminit Georgius Alexandrinus, eumq; secuti βιογράφοι alij. Nos non plureis duabus damus, & quidem, vt puto, Antiochenas, ex bibliotheca Bauarica descriptas, & ex Cæsarea emendatas.

pag. 214. 42. τῶς διαλαμβανούσας) *Interp.* iam elocandis.

pag. 217. 21. καθαρότητος) *Interp.* παχυνθητος, *quod melius quadrat huic loco.*

pag. 218. 35. λαζλῶ) *Quid si* βλάζλω? *sed prius fortasse rectum.*

pag. 219. 32. πλω᾽ ἀρχλῶ)

pag. 220. 42. ἀπορήσαι) *Omninò legendum,* ἀπορῆσαι.

pag. 223. 23. αὐάθημα ἤυξατο) *Videtur deesse* ἢν.

pag. 226. 30. δερματέρεις) *Suspectum hoc loco.*

pag. 230. 29. τοῖς ὁρῶσιν ἐγγλοσω) *Corruptum, vt puto.* ☞ *Quid si pro* ὁρῶσιν, *legamus* ἐρῶσιν, *amatoribus. H.*

pag. 232. 31. μιχαίας) *prior locus est Amos* 6. 6.

pag. 234. 36. καπηρείᾳ) *Fort.* καχηξείᾳ. *hæc enim verba sepissimè à librarijs permutantur.*

pag. 235. 25. ἀδιαφαμῆν) *Non videtur huic loco conuenire.*

pag. 236. 27. † ἀδυνάτως ἡμῖν) *Fort.* † ἀδ. αὐτῷ. *& sic Interpres.*

pag. 237. 4. ἕτερον ἄλλο, ἰχνδν) *Lego,* ἕτερον, ἀλλ᾽ ἰχνδν.

pag. 239. 3. αὐτῶ᾽ αὐχεῖν) *Vide Boisium.*

pag. 241. 1. τύτε) *At qui de virgine loquitur.*

pag. 242. 11. γυμνοῖς τοῖς χρόνοις) *Etiamne hoc illis temporibus in vitio?*

pag. 243. 3. ὑπαπόσω) *Lege* ὑπαπῶσω, *vt* καωχᾶσω. *l.* 17. *Sic distingue,* ὀφθαλμῶντας, ἀγαπῶσω ἐκείνη διακόνω καὶ τάξιν ἐπέχειν. χὴ τ.

Editionem doctissimi Liuineij anno 1575 Antuerpiæ emendauimus ex duobus codicibus Mſſ. in bibliotheca Cæsarea, vno in membrana, altero in papyro, & tertio κατ᾽ ὀπτομῶ in Augustana. Verterat ante Liuineium hunc libellum Pogianus non malè, & ex melioribus libris, quàm erant ij, quibus vsus est Liuineius, quamuis Liuineio secus videatur. Ea enim ferè omnia, quæ à Pogiano assuta putat, nos in libris nostris διαρρήδην scripta deprehendimus, suisq; repræsentauimus quæq; locis. Meminit huius tractatus Chrysostomus ipse Hom. 19. in priorem ad Corinthios, vt catalogum Augustanum γνησιότητος assertorem adducere ineptum sit ac putidum.

Pag. 272. 40. ᾽αυτῷ] *Rectè Liuineius expunxit.*

Pag. 281. 40. παείμι ὑμῶν] *Imperfecta sententia.*

Pag. 286. 28. μετακειρίζουσιν, διαγορμῶσιν, ὁρῶσιν] *Pro tribus his accusatiuis omnes nostri Mſſ. habent tres nominatiuos,* μετακειρίζουσι *&c.*

Pag. 289. 6. 296. & 11. κυρίας] *sc.* ἡμέρας : *dies obeundi vadimonij. vocabulum est forense.*

Pag. 296. 24. *Librarius in Augustano codice hoc loco de suo largitus est nobis clausulam solennem,* ὅτι πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ κράτος. *&c. satis importune.*

Harum orationum priorem ex bibliotheca Palatina descriptam, ex Augustana emendatam damus: posteriorem ex Augustana descriptam & ex Bauarica emendatam. Hom. 20. 21.

l. 32. χὴ αὐτῶν] *Flaminius interp. legisse videtur* ἀνῶν *sine* χὴ.

Pag. 297. 30. σφίγγῃ τῷ ψυχῷ] *p.* 300. 14. συφίφει σε τῷ ψυχῷ. *sic etiam locutus est p.* 303. 32.

Pag. 298. 7. τὸν σοφιςὴν τὸν ἐμὸν] *Libanium.*

Pag. 299. 33. εἰς τὸν αὐτὸν αὐτῷ κόλπος ἦγ] *Interp. simplicius,* in sinum illius adduxit. *v.* 35. *Lege cum margine & interprete,* χὴ, τότε ἢ ἐκ ἐν τύτῳ *&c.*

Pag. 303. 2. ἐπιδείξασθαι] *Malo* ἐπιδείξεσθαι *propter sequentia.*

pag. 304. 1. ἐξίςασθε & ἐξίπτασθε *pro* ἐκκαίνειν ἔμελλε χὴ ἐκπίπτειν. *l.* 11. ἐχάτως ἀπήνδυσεν] *Interp.* perpetuum obdormîsset somnum. *legerat fortasse in suis codicibus* ἀπήνυσεν. *Hæc lectio certè ferri non potest.*

pag. 366. 21. σφόδρα γε] *Interp.* valde quidem cõmoueatur nec esse est, *nescio quam lectionem secutus. l.* 17. ἀζουλύτης] *Florileg.* ἀμαζονομύτης. *l.* 31. σφοδρὸν τὸ] τὸ *videtur abundare. l.* 36. παρητήσατο) *Quid si* παρεῖλετο. *vel* παρείλοντο? (*nam* παρητήσατο, *quod propius est, vix vt opinor in vsu*) *vel* παύτα ἐν τῷ δευτέρῳ γάμῳ τὰ φ. παρητήσατο.

pag. 308. 38. φιλίας ἐαυτῶσιν *&c.*) *Nota miram casuum* ἐνδιαζυγῶ *in eodem membro. sed* ἐπλανδάνομαι *constructionem admittit vtramq;.*

pag. 310. 25. πολύ γε ὑμεῖς) *Sensus clarus, vtcunq; aliquid desit,* multò minùs nos. *l.* 27. τίνος ἔνεκεν ; τῆς εἰκοσὸν *&c.*) *Interp. sic.* imò verò si in tam tenera ætate viduitatem seruet, habet, vnde ei, quæ viginti, trigintave annos in matrimonio vixit, præferatur, pluſq; honoris reportet. Non hoc meum est, sed B. Pauli. *Hunc sensum ex hoc loco non elicio, neq; alium sanè commodum ex his verbis: nec ausim corrigere sine libris. Sensus erit aliquis, si legas,* τίνος ἔνεκεν ἐ † *&c. l.* 36. ὡς ἢν αὐτῇ πυζομένη, ἢ ἴσων ἄλεκτα πάλιν) *Malim,* ὡς ἢ ἴσων τιθεμένη, ἢν αὐτῇ ἄλεκτα πάλιν. *l.* 40. *Ante* ἀγαπῶσι *deest* δεῖ, *aut simile aliquid sustinendæ sententiæ: vel pro* εἰκότως *l.* 39. *lege* εἰκῆς.

In his quinq; orationibus editionem Hæscheliana è tribus conflatam manuscriptis, Marguniano, Palatino & Augustano, castigauimus ex alijs tribus Oxonienſibus: quorum vnus est in bibliotheca Collegij Corporis Christi, alter in bibliot. Coll. Noui, Tertius, qui etiam olim fuit, vt ex certis constat indicijs, interpretis Erasmi, & iam in bibliotheca vniuersitatis Oxon. asseruatur. Illam contra Iudaizantes, quæ in editione Hæscheliana, & multis codicibus scriptis, etiam duobus è nostris prima nuncupatur contra Iudæos, auctoritate Hom. 22. &c.

ritate codicis Eraſmi & aliorum Mſſ. & argumenti diſſimilitudine è numero orationum contra Iudæos expunximus, ſuâ tamen ſede ipſi relictâ in ſequentibus. De tempore quo ſcriptæ ſunt, vel habitæ hæ orationes, ἀπορον. μὴ ἐχέτω omnes primas aut cum primis à Chryſoſtomi verbis, annis poſt Iulianum viginti, & alibi præſente Flauiano, & alibi poſt ἀνδριάντας: quæ omnia vix eſt vt ſimul vera eſſe poſſint, niſi denus diuerſis temporibus ab ipſo fuiſſe auctore interpolatas.

Pag. 313. 24. περιῤῥήδην λέγων] *i. vt vinceret dicendo, fortaſſe* περιῤῥήδην λέγειν, *i. vt obueniret dicere. Interpres, vt & ipſi contingeret poteſtas dicendi quæ volebat, & regis confeſſionem extorqueret. Legerat enim in ſuo codice,* λέγων ἐν οἷς ἐζέλεγε, καὶ ἐκεῖνον σ. λαβεῖν.

Pag. 322. 16. τὸ μὲν γὰρ περὶ ἡμᾶς &c.] *Fronto,* τὸ μὲν γὰρ τι ἡμᾶς ὑπὲρ αὐτῶν ῥυομένων.

Pag. 326. 39. φησίν ἵνα μὴ ἀνάγῃ] *Codex Eraſmi,* φησὶν εἰρων ἀνάγῃ.

Pag. 330. 27. *poſt* αὐτοῖς *codex Ms. quem ſecutus eſt in vertendo Eraſmus, hæc interponit.* ωμὲν πολλοὺς οἶδα εἰκὸς τοῦ ἀκριβεστέρους ἐν καιρῷ ἀγώνων καὶ δοκιμασίας καθῆκε τε καὶ πρέποντας, ἀλεβαίους τῆς καλοδ καὶ χρόνῳ φίλους δείκνυσθαι. *Sunt tamen, vt opinor, ſpuria, in reliquis Mss. noſtris & Hæſchelianis reperta. l.* 32 ἰώσηπον] *Locus eſt* ἀρχαιολογίας *lib.* 10. *cap. vlt. p.* 316. *Frobenianæ editionis.*

Pag. 332. 40. ἐπωνύμοις] *Non videtur huic loco quadrare.*

Pag. 333. 29. ὅσα χειρήσαντας καὶ φαγόντας καθάρ] *Aliam lectionem adfert huius loci Hæſchelius:* ὁπόσα χειρήσαντες αὐτοῖς ἄπασιν, καθάρ.

Pag. 334. 4 πρὸ ἐτῶν ἐξ] *Habita ergo hæ orationes anno quarto Theodoſij, cùm nondum eſſet preſbyter Iohannes noſter, qui, teſte Palladio, duodecim tantùm annos vixit in preſbyteratu.*

Pag. 337. 13. τῆς πόλεως] *ſc. Flauiani, in cuius, vt videtur, præſentia habitæ hæ orationes à Iohanne, cum eſſet Diaconus.*

Pag. 338. 8. πενταχοσιοστῷ] *A Veſpaſiano fluxerunt anni paulo plures trecentis, à Pompeio anni plures quadringentis, cum habitæ ſunt hæ Orationes.*

Pag. 340. 36. τὸ ἔλαιον αὐτοῦ πίδα] vide notas Boiſij.

Pag. 343. 43. τοὺς ἀνδριάντας] *Ergóne hæ orationes habitæ poſt ſtatuarum euerſionem, quæ annos 25. poſt Iuliani mortem accidit? an varijs temporibus interpolatæ?*

Pag. 357. 34. πρὸ οἰκουμένου ἐγκεκλεισθῶσι πάσαις] *p.* 364. 7. *de Timotheo,* πρὸ τῆς οἰκουμένης περιφασίας ἐγκεκλεισμένου.

Pag. 363. 34. περιεκρύβη &c.] *In codice qui fuit Eraſmi, ſic legitur hic locus:* περιεκρύβη εἰς πρὸ ἐμοῦ ἀγαθότητα, πάντας τοὺς ὑπεροχουμένους αὐτὸν περιφθόνων ἐκείνῳ τῷ ἔτει, διώσατο καὶ ἤπίωσε, καὶ ἔλεπο.

Pag. 364. 13. τὸ ὁποῦν φυλάττοντα] *Eraſmi codex ſic:* ἀλλὰ καὶ τὸ οἱονοῦν φυλάττοντα, καὶ δυναμένου διὰ τὸν θεὸν διάτον ὑπαπάσαθαι, ὡρτύειον. *fortaſſe locus non eſt ſanus.*

pag. 365. 22. ὅπ ἀδειῶσι. περὶ πρὸ πίστιν ὄτως] *In cod. Eraſmi ſic:* ὅπ περὶς τὸ ὠφέλιμον ἐκεῖνο διάζον, καὶ πρὸ ἄδειον ἐκείνῳ πλανῶντα ζωναγωγῶ· ὅτω καὶ ὑμῖν.

In hac Oratione editionem Hœſchelianam emendauimus ex fide duorum codicum Mſſ. quorum alter eſt in Collegio Corporis Chriſti Oxonij: alter in Collegio Nouo. Cur hanc à præcedentibus contra Iudæos ſecreuerimus, cauſa ſuperiùs dicta. Porrò habita eſt, vt ex proœmio conſtat, proximè poſt primam περὶ ἀνάπαλήψεως. Hom. 27.

pag. 367. 35 *Legit Montacutius ex editione Frontonis,* μὴ δ δαιμόνιε.

pag. 368. 4. *Idem poſt* διδασκάλους *putat deeſſe* αὐτῶν. *l.* 36. ἕπερ δ αὐτῷ] *Idem legi mauult, pro* αὐτῷ αὐτὸν, *vel* αὐτές.

pag. 369. 32. *pro* περιελθόντα *Idem legit* περιελθόντα. *fortè enim accedentem aduocabat Chryſoſtomum. Rectè.*

pag. 370. 38. *Lectionem illam magis probat Mont. quam ex vnico codice notat Ducæus:* ὁ γὰρ περὶ ὀπίδειξιν ἢ δὲ κρίτις χάριν λέγομεν ἃ λέγομεν νῦν.

pag. 371. 3. *Mauult idem,* κἂν φιλονεικῆσαι, κἂν ὑβρίσαι, *quia minus eſt* φιλονεικῆσαι, *quam* ὑβρίσαι.

l. 20. *Locum totum Montacut. ſic refingit:* πάντως οὐχ ὁρᾶτε ὅτι ἡ μυσηρὸν ὁ διάκονος τί ἐοῦ ὑπηρετήσειε ἀλλήλοις σωφρόνως; τοῦτο ὑμῖν ἔχας ὁ λοιδέσθω πῶς ὑμῖν ἐγχειρίζει τὴν ἀκριβῆ τῆς ἀδελφῶν ὑμῶν ἐξέτασιν. καὶ παράγραν ἡ χείδω τὸ περὶ μα ἡ. *l.* 34. *pro* δίκλω *mauult idem* κατηγόρλω.

pag. 372. 19. *Dele inciſum poſt* ὑβρίσοντες *& poſt* ἔλαττον.

pag. 373. 11. μαντεύονται] *Locus eſt in Daphne ſuburbano Antiochiæ, Iudaicæ ſuperſtitioni deſtinatus. Vide Hom. 3. Chryſoſt. in Epiſtolam ad Titum. l.* 15. *Deeſt, inquit Mont. ad explendam ſententiam* ἐκεῖ. *& legit cum nota interrogationis, & poſt* χάριν *addit* ὑμᾶς δικαίως οἰκεῖον ἐκεῖ; *l.* 17. μᾶλλον δ καὶ αὐτῷ &c.] *Haleſius meus ſic locum hunc legit: μᾶλλον ἐκεῖ αὐτῷ ὄντων δικαίων, ἃ μεῖζον ἐνδέχεται ἢ ἑλάδε, ſine interrogatione, cui lectioni ſequens ratio magis mihi videtur (inquit ille) congruere: peringeniosè, & fortaſſe rectè. l.* 35. *Mont vult* τοὺς ψυχάς.

pag. 375. 1. *poſt* αὐτῶν *Mont. videtur deeſſe* ἰωάννου. *l.* 18 *Idem pro* δ αὐτῆς *legit* διὰ τῆ.

pag. 376. 2. πρωτόλια] *Scribendum putat Mont.* πρωταθλήματα. *Sunt autem, vel vt Heſych.* τὰ κατὰ λεπτὸν ἐδίσματα: *vel vt rectiùs Athenæus,* ἡδέα βρώματα. *Nam & vox (inquit) & res vocis valdè conuenit menti Chryſoſtomi. l.* 4. *pro* ὅλλω *legit idem* ὅλης. *l.* 36 φίλον μανικὸν] Amicum ardentiſſimum, qui amore inſaniat. *Hunc inſenſum locutum memini Chryſoſtomum aliquoties in epiſtolis. H.*

Hanc orationem debemus bibliothecæ Colleg. Noui Oxon. in qua extat emendatè ſanè ſcripta: eſtque proculdubio γνησία, quamuis in Auguſtano Catalogo non reperiatur. Hom. 28

pag. 377. 27. τοὺς αἱρετικοὺς] *Scilicet Eunomianos, pluſquam*

plusquam Arianos. Mont. l. 32. Videtur Mont. τὴμερον redundare, è priore periodo repetitum. l. 43. Locus est Pron. 18. 19. legitur autem ibi, ὡς ὀχυρὰ καὶ ὑψηλὰ, ἐχθρὸς ὢν ὡς τὸ θεμελιωμένον βασίλειον. Sch. tamen legit μεμοχλευμένα βασ.

pag. 378. 35. ἀπόνοιαν] prius de hac re (inquit Montacut.) eos accusauit: quorsum igitur secundo loco repetitur? putat idem substituendum φιλοτιμίαν.

pag. 379. 17. pro ῥήγματα substituendum putat Montacut. φλέγματα, hoc est τὸ φλέγμαινον, vt exponit Galenus in Lexico Hippocratis, quæ vulneribus semper adhæret comes. Sed rectum est quod editur. sic enim Demosthenes Olynthica secunda, ἐπὰν ἢ ἀῤῥώστημά τι συμβῇ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα, κἂν πρᾶγμα, κἂν ἄλλο τι τῶν καταρχόντων σαθρὸν ᾖ. Hal. l. 19. pro τούτων] Mont. vult πρὸς τούτοις. Ad Corinth. Paulus hac de re verba facit.

Pag. 379. 37. παρεδόθησαν χαλεπὴν] Mont. legendum videtur, π. γὰρ ἐπ. τὸν περιτομήν. Id enim metuebant Galatæ, ne, si non circumciderentur, maledictioni subiacerēt illi, Omnis anima quæ octauâ die non fuerit circumcisa, è populo eradicābitur. Vide Boisium.

Pag. 380. 29. ὃν ἐν ὀπιλανθῇ] Locus è textu emendandus. Sic legunt εἰ οἷ'. ὃν αὖ ἐκλέξηται ὁ Κύριος Θεός σου, ὀπιλανθάνεσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Pag. 381. 6. Vult Mont. ταῦτα ἐποίησεν, nempe pascha obseruauit, comedit &c. & pro ὀπτεδῶναι vult ἐπεσπάσατο. l. 16. Κύριον ἐποίησε] Deesse opinatur Mont. τὸ καιρόν. l. 41. Legit Mont. ἢ καὶ ἑλλιῶν.

Pag. 383. 37. ὅτι τὸν θρόνον] Hinc apparet habitum hanc orationem, cum esset presbyter, Antiochiæ. l. 41. αἰτεῖν τὸν ἄγγελον τῆς εἰρήνης] Verba sunt Liturgiæ. Nam sic in precatione pro Catechumenis, quam profert Chrysostomus ipse in Comm. ad 2. ad Cor. & quæ in liturgia ad huius vol. finem sita non habetur, τὸν ἄγγελον τῆς εἰρήνης αἰτήσατε οἱ κατηχούμενοι, εἰρηνικὴ εἰμὶν πάντα τὰ φρονήματα. Hal.

Descripta ex Bauarica, in media mutilata, quod dolendum. Est enim γνησία.

Pag. 385. 21. περιλαμβάνοντες] Rectè monuit Montac. deesse ἰατρῶν παῖδες. Idem paulo post sic legit & distinguit, περὶ τ πίστεως, περὶ τῆς ἐτόδυ ἁγ. l. 25. post διόρθωσιν deest ἐπαγαγεῖν, aut λαβεῖν, aut tale quid. l. 29. Pone colon post πίστιν.

Pag. 387. 7. Melius ὑφέξῃ λόγον. l. 8. Distingue cum Mont. ποσοῦτος, καὶ εἰ μὴ πάρεσιν, ἀλλὰ δι ὑμᾶς. l. 14. Voces Mont. aptius ponit hic. κἂν ὁ τὰς ἐάλω &c. κατίχεται σῶμα. l. 42. σίγυλον] De loco hoc & sequente consule Boisium.

Pag. 388. 30 θεομισέστερος μαχητέος] Eunomiani, qui & Aetiani, ἀνόμοιοι dicti, quòd æternum Dei filium non modò non ὁμοούσιον Patri (quod Orthodoxorũ fuit) sed nec ὁμοιούσιον quidem (quod Arianorum fuit) esse passi sunt, Arium ipsum impietate superantes. Præter hanc Arianismi ὀπίτασιν (se etiam Deũ ipsũ tam nosse affirmabant, quàm esset ipse sibi notus. Vide Epiphan. & Socratem,

apud quem ipsius hæc Eunomij verba citantur lib. 4. c. 7. φησὶν (Eunomius) κατὰ λέξιν τάδε· ὁ Θεὸς οὐδεὶς τῆς ἐνυπαρξίας οἶδεν πλέον ἡμῶν (fort. ἢ μᾶλλον) ἐπίσταται ἢ ὅτιν αὐτὸν (fort. αὐτὸ) μᾶλλον μὲ ἐκεῖνο ἥττον ἢ ἡμῖν γνωσιμώτερον· ἀλλ' ὅσῳ αὐ εἰδείημεν ἡμεῖς ἀεὶ αὐτὸν, τοῦτο πάντως κἀκεῖνο οἶδεν· ὃ δ' αὖ πάλιν ἐκεῖνο, τοῦτο ἀπεραλάκτως ἡμεῖς ἐν ἡμῖν. Contra hanc posteriorem ipsorum opinionem scriptæ sunt hæ quinq; orationes, quæ propriè sunt ἀναπαλήσεις, quas itidem solas Gaza vertit Latinè. De reliquis duabus posteà videbimus. Porro has orationes damus ex fide duorum codicum scriptorum in biblioth. Collegij Noui Oxoniæ: adhibita doctissimi Frontonis editione, quam ipse, vt videtur, ex quatuor mss. in Biblioth. Regis Galliæ concinnauit.

Pag. 389. 8. τὸ ποιμνίῳ καὶ τοῦτο τὸ κατήρθωται] Addit Interp. τὸ ποιμνίος τὸ κλῆ ἐκείνῳ καὶ τοῦτο τό. l. 10. ἐπιδείκνυσθαι] Addit Gaza quod non est in Græco, ne quid temerè agatur. l. 16. Gaza cum Ducæo legit ἡμῖν. l. 23. μαίζεται μετ' αὐτοῦ] Facile, inquit Montac. intelligi potest quos velit: nempe gregem. Ob perspicuitatem tamen legi mallet, μετ' αὐτοῦ προβάτων. l. 25. Pone incisum post γνῶ, non post ἢ: redundat enim γνῶ in secundo loco.

Pag. 390. 6. τὸν λόγον] Hal. addit τ εὐσεβείας. l. 8. τὸ γνῶσιν παιδαγωγοῦντος] Obseruat Mont. videri Gazam aliam secutum lectionem. vertit enim, At li scientia cesset, ambigendum quærendumq; est, an quicquam hominis restat. Et videri potest aliquid hic deesse, quod in suis inuenit Gaza. Aut enim Noster, ἀπὸ γὰρ ταύτης καὶ τὸ εἶναι ἄνθρωπον παντὸς ὡς ἁπλοῦ μᾶλλον. l. 14. Montacuto redundare videtur τότε. l. 16. Legit Mont. τούτῳ γὰρ ἑνὶ, vel ἑνὶ γὰρ τούτῳ. Nam & in Frontone habetur ἐν τούτῳ. Sensus enim requirit, inquit, vt scribamus, vno hoc & vnico. l. 44. Leg. vult Mont. cum Frontone ἀναλογείας.

Pag. 391. 20. Multa hic sunt, quæ nec apud Frontonem sunt, nec apud Interpretem. l. 43. ἐπεὶ ὁ θεὸς] Interpres videtur legisse, τί φησι Δαβὶδ ὁ θαυμασὸς ὁ προφ.

Pag. 392. 1 ἄδην σωμάτων] Montacuto magis arridet ἄδην χρωμάτων. l. 39. Mont. legit ὁρθῶμεν γὰρ φασὶν οὐκ εἰδέναι: extrito αὐτά.

Pag. 396. 14. ὁ μὴ δεῖ πλ.] Mont. legit ὃ μὴ δεῖ π. πάσχει ᾗ π.

pag. 397. 26. Legit Mont. τ' ὀνόματα τ' σὰ ψιλὰ μόνα: Nomina quibus tute appellāris. quæ autem sunt, statim docet.

pag. 401. 10 Montacuto lectio Frontonis stare posse videtur: εἰ γὰρ ἁπλῶς αἰσθάνεσθαι δύο τῶν θεσπεσίων λογισμῶν. & certe si sequentia vsq; ad ἀκολουθεῖν parenthesi includamus, stare potest optimè.

pag. 402. 32. Legit M. δεσπότου ἄκαρπον. ἢ καὶ αὐτὴν. & sequens παρὰ τοῦτο suspectum habet. l. 35. M. sic legit & distinguit: τοιοῦτος τῇ κ. τ. δικ. προσωπεῖον, καὶ.

pag. 403. 3. καὶ δεῖ τ τῶν πάθους] Mont. videntur hæc esse imperfecta. & certè transitus videtur abruptior, sana tamen esse omnia nos valde ab-

nuerim. l. 30. Omnino retinenda est lectio ἐρχόμῳ. Sic enim ipse Chrysost. frequentissimè. l. 41. Legit M. ψυχῆς ἐκείνης ἐυλάζεται.

pag. 404. 38. In Esaia sequitur post ἐπιφωνῶ, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ. l. 42. Montacuto melius videtur, ἐκλάμπουσαν.

pag. 405. 40. ἐπ' ὄψιν] Præcipites feruntur.

pag. 406. 23. ὄρθρος εἰσὶ] Mont. legit cum Interp. ὄρθρον παρέχεται. aliàs enim Noster sibi contradicit. Potiore enim loco habentur quibus quasi Deus insidet, quàm ij qui eum circumstant.

Pag. 407. 9. pro αὐτὸν, vt euitetur amphibologia, legit Mont. Θεόν. l. 23. καὶ ὅλῃ ὀφθῇ] M. οὐ καὶ ὅλῃ ὀφθῇ. l. 24. ἐκείνῳ μὲ δὲ] Quæ tandem? M. censet aliquid deesse, & pro precedente τῷ δώμονι, legendum censet τὸ τῦ δώμονος ἐνεργείας. l. 42. M. legit ὁμιλίας ἢ ἀκούσει καὶ διδασκαλίας μεταχεῖν, δεῖ δ' οἰκίας ὃ δώσαμεν.

Pag. 408. 11. ἐυχὴ μόνη] M. ἐυχὴ ἐνὸς μόνου: & pro ἄμεινον mauult δώσαμεν, quod in marg.

Pag. 409. 28. Melius ἀπεθώμεθα, & προάγωμεν.

pag. 410. 12. Mauult M. τῇ ωμηρείᾳ ἐκείνῃ φύσει. Naus sic Nazian. ἐμβατεύειν τοῖς τοῦ Θεοῦ βάθεσιν. l. 17. pro σοφοὶ M. vult σοφότεροι, & lineâ sequente, τῦ Θεῦ τὸ ἀκριβὲς. l. 31. M. legit, καταμαθεῖν μετ' ἀκ. ὑμᾶς. l. 37. M. mauult cum Frontone τὸ, εἰ, expungi. l. 39. pro τοῦ δόλου mauult M. τοῦ δόλου.

pag. 411. 9. Lege ex Apostolo, ἐγκωμιάζη τοῖς ὑφ' ἡμῶν ἀνθρώποις.

pag. 412. 20. M. τοῦ ποτε ἐφημῶ.

pag. 415. 37. M. εἰς ἁμαρτίαν καὶ ψυχῆς ἀπώλειαν ἐμβάλῃ.

pag. 417. 7. Montac. legit, εἰ μὴ ὁ υἱὸς ὁ μονογενὴς. rectè. l. 32. pro αὐτὸ, M. vult αὐτῷ. sc. δυότητα.

pag. 418. 43. ἐνταῦθα] Vbi? nempe 1. Cor. 8. quem locum nondum produxit.

pag. 419. 4. M. legit αὐάγωμεν αὐτῷ τὸ χωρίον. l. 21. M. legit τί τοίνυν ἀκριβεστέρων τῶν γεγῶσιν ἡμῶν.

pag. 421. 2. M. legit ἃ νῦν ἀγορεύομεν, τότε δ' εἰσόμεθα. l. 18. φιλονεικούντων εἰσὶ Νυσ.] Insane (inquit Mont.) hoc non asserebat vterq́, sed alter. fortè φιλονεικούντων ἀεὶ τῦ, τῦ ἑτέρου μέν. l. 19. pro λέγει lege λέγει.

pag. 426. 23. M. mauult πίστις καταγνώσεως. l. 28. μόνον] M. μόνῳ.

pag. 427. 8. M. ἐυτέλειαν ἑαυτοῖς. ad eandem cum ipsis vilitatem.

pag. 428. 5. παραφέροντα) Apud Iohannem, πιντήκοντα. l. 23. Mont. vult vocem ἄνωθεν deleri.

pag. 430. 8. Post ἔωλλεν addit M. ὁ σωτὴρ. l. 17. M. vtramq́ coniungit lectionem, καὶ ἀπολέγοντος, καὶ ἀπτιένοντος. καὶ λέγοντος. Hæc enim omnia de Petro vera sunt.

pag. 433. 10. ἐκεῖνος ὁ προρρηθεὶς) M. putat verba hæc, quia Euangelistæ non sunt, non esse necessaria. l. 12: M. ὃς ἐστὶ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεῦ δτι.

pag. 432: 41: M. delet τὸ ante παπαγῶς.

pag. 433: 25: In edit. 70 est Ϣαχθήσονται. Symmachus habet ὑπογωρήσουσι.

pag. 434: 2: M. legit ἐυχῇ ἀποκλείσωσιν, quod loci sententia videtur postulare.

pag. 436: 3: δυλικὸν) M. mauult λατρικὸν. sed quod editur retineri potest. l. 4: M. locum corruptum sic restituit, ἵνα δὲ τοῦ χάματος τῦ ῥιμάτων, τὸ ὁμοτ. asserit́q illud τὸ συμβολῆς glossema esse ad illa verba, χάματος τῦ ῥιμ.

pag 437: 23: pro Ϝτο M. mauult τύπων.

Has duas orationes, quæ in codicibus nostris inter orationes περὶ ἀκαταλήπτου reperiuntur, Gaza non vertit, vt ab hoc περὶ ἀκαταλήπτου argumento alienas. Contra Anomœos quidè dictæ videri queant. Nos tamen omisso ἀκαταλήπτου vocabulo, quod hic non attingitur, inscripsimus περὶ ὁμοουσίου, auctoritatem secuti Frontonis Ducæi, quem vide. Damus autem eas ex fide duorum codicum scriptorum Oxoniensium, quorum suprà mentionem fecimus, adhibita editione doctiss. Frontonis. Hom. 35. 36.

Pag. 433. 19. ἐδὲν ἔχει] Hoc est, nihil habet commercij. Sic aliàs loquitur Chrysost.

Pag. 435. 42. ὑπδιακρύπτω ἐπαίνου] Grammatice ratio postulat ὑπδιακρύπτω & ἐπαίνου.

Orationem hanc, cuius manuscriptum exemplar usquã inuenimus, edidere Erasmus, secutusq́ Erasmum Fronto. Chrysostomi sit, an non, haud temerè asseruerim. exordium, in quo sermonem περὶ ἀκαταλήπτου meminit, videtur Chrysostomum arguere auctorem. si quis tamen singula accuratiùs examinârit, veri fortasse magis videbitur simile, potuisse alium aliquem, qui de Acatalepto disputârit, orationem hanc habuisse, quàm Chrysostomianis adeo dissimilem orationem ab ipso Chrysostomo prodire potuisse. Non ignoro, Iuris Græco-Romani parte primâ p. 289. Philotheum Patriarcham è Theodoro Balsamone proferre quædam, inq́ ijs vnam aut alteram orationis huius particulam, idq́ sub Chrysostomi nomine. Sed multis abhinc seculis cœpere adulterina patrum scripta circumferri. quæ res doctissimis etiam imposuit, dum rei magis sensuiq́ quàm stylo, & auctorum characteribus dignoscendis adnerterent animum. Quamobrem παλαιτέρους τῶν χρόνων, vt inquit Nazianz. eo tumen inclino, vt putem Chrysostomi non esse. Hales. Hom. 37.

Pag. 439. 31. ὅτι καὶ ἐχάτους ἔχοντες ἀγορεύομεν τὰ χείρονα ὑφ' ἡδῶν μὴ ὑποβαίνοντες]

pag. 440. 2. ἐκπαίζομεν] fort. ἐμπαίζομεν. l. 36. τί ὃν λέγεις] Citantur hæc in Iure Græco-Romano part. 1. p. 289. l. 37. καὶ τίς εἶ σύ;] In loco citato hæc sic leguntur: καὶ τίς εἶ σύ; ταῦτα τὰ ἐξ π. τ. μ. δωάμεως. Et statim pro υἱὸς τῦ Θεοῦ ibidem legitur βασιλεύς.

pag. 440. 38. τίτε καθίσαι &c.) Hæc sententia parum videtur cum præcedentibus & subsequentibus cohærere. Et tamen sic habentur in loco Iuris Græco-Rom. citato.

pag. 441. 6. ὃ, & lin. sequente τῦτο, Hebraismus est Chrysostomo insolens. In loco citato hæc secius leguntur, ἃ μηδεὶς π. ε. τ. ἐξ. πιπίωκεν, εἰ μὴ μόνῳ ὃς ἔλαβε. οὐ πλω. Et statim hac eâdem lineâ sic legit patriarcha: ἐναντίως τῷ διανοηθῷ ἐγκλήματι. καὶ θεολαμβάνωμεν τὸ βασιλέως τῶν κρίνειν; & omissis omnibus, quæ sequuntur vsq́ ad κατα-

κότατα πρᾶ, l. 15. statim subiungit, τὸ γὰρ αὐάδημα τῆς Χερσοῦ ἀποκόπτει: iterumque omissis quæ sequuntur usq; ad χρατηδεῖσαν l. 20. subinfert, δῆλον ἐκ τοῦ φράσαι. Unde fortassis non obscurè colligitur, Chrysostomum quidem de hac re orationem habuisse, in eam verò posteriùs plurima irrepsisse à Nostro prorsus aliena. H.

l. 13. αὐάδειαν τῆς ἐκκλησίας ποιούμενος ἄνδρωπον] l. 19. ἢ δια᾽] Hales. ingeniosè, ἢ δῆθεν.

l. 20. ὁ λόγος τοῖς πλείοσι &c.] Locus est, ut opinor, corruptus.

pag. 442. 17. ἐ γὰρ ὅτι κακοῖς κτίζει ὁ Θεὸς, ἀλ᾽ ἕτερον ἦν κακῶν ἠξίωσεν ἀγαθῶν] Interpres aliter videtur legisse: Neq; enim propter malos creationem intermisit, sed etiam illos communibus bonis locupletauit. clausulam verò, πάντας μιμεῖται᾽ αὐτῦ βελόμενος εἶναι, non agnoscit. l. 19. τὸν ἐν τραπέζῃ ἄρτον] Locutio hæc Chrysostomum non sapit.

Homil. 38

Huius orationis meminerunt βιογράφοι, Georgius Alexandrinus, alij: memini Catalogus Augustanus. nos eam ex vnico Archiepiscopi Philadelphensis codice, eoq; minus integro edidimus, vt potuimus. Sed postea aliud nacti apographum ex monasterio S. Lauræ ἐν χώρᾳ νήσῳ τῆς Χαλκήτου, quod desit, & in appendice initio 8. Tomi adiecimus, & editionis nostræ menda in his notis sustulimus.

pag. 443. 23. ἀπορούντες] Lege ex Ms. εὐπορούντες. l. 28. θεωρεῖτε, ταῦτα] Ms. sic distinguit & legit, θεωρεῖτε. ταῦτα δὴ, ταῦτα γὰρ ὄν. ἀπόρουσα, ὅτι πόλις ἔτω μεγ. rectè, vt opinor. l. 31. ἔρρεον ποταμὸς, ἢ μηδὲ] Ms. ῥέοντας ποταμὸς μηδὲ. l. 35. ταὐτὸν, ὃ] Ms. ταὐτὰ, ἃ. l. 39. Ms. τὸ πόνῳ. l. 40. οἴκησιν.

pag. 444. 9. Ms. ἀφωνότερος, vt in margine, rectè. l. 12. Ms. pro δραγμάτων, ἢ γὰρ ἢ distinguit & legit, δ᾽ ἐγκημάτων, ὅσῳ ἢ. Interpres legisse videtur, pro δ᾽ ἐγκημάτων, δ᾽ ἐγκλημάτων, minùs rectè. l. 15. & 16. Ms. ὕδῳ & τοσούτῳ. l. 16. φορὰ] Interp. oblatio, i. προσφορά. l. 18. περαίνει λόγων· φύρετε μᾶ. l. 21. ἢ τίς ταῦτα φησιν; l. 26. κατασφάξαι] Interp. mactare.

pag. 445. 5. pro γὰρ Ms. legit ἢ. l. 15. τὴν τῶν λοιπῶν μᾶζαν ἀνελεῖν ἀλλαχοῦ] cod. Ms. τῆ τῶν λοιπῶν μελῶν ἀνελεῖν ἀλλ᾽ ἀρκεῖν. l. 17. τοῦτων] Ms. ἕν. l. 28. παιδεύδε, ἢ τῆς Ms. l. 30. ἴσασθαι Ms. l. 33. γὰρ] Ms. τοιγαροῦν. l. 38. ἐν ἀφθίτῳ Ms. l. 41. μεγάλη] Ms. πολυτελεῖ. l. 42. πνίαν τὸ φορτίον] Plenius Ms. πνίαν ζωώδεστέραν ἢ σωματικώτερον, ἢ τὸ φορτῖον. l. 44. τῶν νοσημ. Ms.

pag. 446. 1. ψυχὴ δὲ &c.) Ms. sic distinguit & legit: ψυχὴ, ἢ νόσος παθημάτων βαρὺ ἢ ζοφώδης τὰς᾽ τῆς ῥ. l. 4. ἢ ὡς ἐμ. ὑ. ὁ. λ. ἀλλ᾽ ἐξ αὐτῶν ἡ νόσος κατασβέσαι. εὐκολώτερον. l. 11. μᾶλλον abest à Ms. l. 15. ἢ abest à Ms. l. 28. ὅσα ἐβούλετο ὁ Μωϋσῆς, ταῦτα Ms. l. 31. πρὸς ὃν ἔδει ἰδεῖν. Ms. l. 39. ἀλλα᾽] Ms. ἢ. l. 42. μᾶτοι φειδῆς. Ms.

Pag. 447. 2. ἢ τῶν πρόνοιαν. Ms. l. 7. σαλδουδίαν. Ms. l. 9. πάλιν ἀῤῥ. Ms. l. 13. τὸ φαρίσαιον. Ms. l. 18. Ms. λέξεδαι, vtin margine. l. 24. Legendum omnino, ἡμῶν τῆ νεότητι. Reliqua vide Tomo octauo p. 100.

Pag. 447. 30. In titulo lege, Χρυσοστόμου Ἀντιοχείας. Ὁμιλία λεχθεῖσα &c. Hunc enim titulum agnoscunt omnes omnium, vt puto, bibliothecarum codices manuscripti. Et quidem eucrsarũ Theodosij & Placillæ statuarum meminerunt omnes penè illorum temporum scriptores, Theodoretus, Sozomenus, Zosimus, Libanius in oratione περὶ εἰδώλων, cæteri. De numero, constat in bibliothecis non plures reperiri vnâ & viginti Homilijs ἀνδριαντων: rectèq; vidit, & primus, quòd sciam, notauit Frontο Ducæus, cæteras omneis præter vnam & viginti priores ad populum Antiochenum, centones esse ex aliis operibus Chrysostomi, præsertim ethicis locis consarcinatos. Porrò hanc ἀνδριάντων editionem adornauimus ex optimo meo manuscripto, & duobus Oxoniensibus, vno in Collegio Nouo (quem expressit in editione sua doctiss. Iohannes Harmarus) altero in Bibliotheca Vniuersitatis, cui accessit quartus Crosbanij nostri: adhibitis etiam ex ollo Regys Lutetiæ variantibus lectionibus & castigationibus à doctiss. Frontone in notis suis repræsentatis. Hom. 39.

Pag. 448. 5. Ὅτι πλὴν ἐξαίσιον] Hoc latissimè persequitur Isidorus Pelusiota in iis epistolis quas varias scripsit, ad Eusebium, quo ordinationes sacerdotum pecuniâ dabat venales. sed non reticebo coniecturam meam de hoc loco. pro ἔτι legerem αὐτὸς. ipse nempe οἱ χειροτονοῦντες. malim etiam παρέχοντο. l. 11. Ἀναγκάσεως τὸ αὐτὸ Basil. Seleucia, dixit τὸ ὀπτίλαιον ἀναγκάσεως: & iterum τὸ βάδος λογισμῶν. Sed hæc ipsa similitudine vtitur Basil. Seleuc. pag. 300. adscribam locum, vt conferantur. Οἱ θεοὶ λειμῶνα πολυανθῆ τοῦ ὀφθαλμοὺς ἐφέντες, πολλαχόθεν τῷ κάλλει: ἢ αὐδένας τὸ ὄψις τεθέλοντας, πλανωμένη δ᾽ ἀ τὸ θαῦμα συλλέγοντες, καὶ τί μὲν θεῖον, ἢ ἀλλοτρίαν ἀπανθίσασιν ἐκ δόξαντες. καὶ γὰρ τὸ θεῖον θαυμάζων ὀφθαλμὸς ὑπὸ ἢ λυπήρᾳ κληῖται θεὸν ἐκπλήξιν. καὶ τοῦτον ἁρπάζων τὸν ὄψιν, ἐπιδεικνύει τὸ κάλλος, καὶ τῶν ἀλλήλων αἰσχρὰ κρύπτων, ἀμαυρώσει τῇ θέᾳ τὸν ὀφθαλμὸν, ἵνδυη ἢ ἀρμαλέων πλανώμενον. Tum sequitur ἐπόδυσις. Sed in hac edita lectione videtur mihi ἀνακολουθία. tentabam hoc modo restituere καὶ τοῦτον ἁρπάζει ἢ ὄψιν ἐπιδεικνύον τὸ ἐκκλῖον κάλλος· καὶ πάντα τῶν ἀλλήλων &c. M.

l. 23. Brix. legit καὶ τοὺ ἀκριβεστὰς, non ῥᾳδιουργίας ἢ ἀκριβ. pro τὸ, idem Brix habet ταύτας. Quid si hoc modo, ὡς ἀσφαλὲς τὸ ὀλιγωρεῖν ταύτας ἢ δὲ ἀκίνδυνον. παραῤῥεῖν est negligenter & strictim percurrere. vt παραπεπλωκότες τὴν ἀλήθειαν apud Irenæum, citante Epiphanio: & ὠλιγωρηδέντα apud Nazianz. M.

l. 35. Καθιέντες. Hanc lectionem confirmat quod posteà sequitur pag. 449. 1. σφὸς πολὺ βάδος καθεῖναι τὸν λόγον παρεκβάζουσι. l. 38. Ἀλλ᾽ ἐν τῷ κάλλει ἢ φύσεως τὴν εὐπρέπειαν] Non memini εὐπρέπειαν hoc sensu alibi legisse, pro pretio & valore. & exemplum desidero. M.

l. 42. φιλοσοφίαν ἐνέπιπτον, melius πολλῶ, seu δὲ φιλῶ φιλοσ. M.

Pag. 449. 4. Εἶτα ὁ διδάσκαλος] Interp. sic: τί γὰρ ὁ διδάσκαλος;

ακμος] *l.* 17. μακρᾷ] *melius cum Interp.* μακρᾷ. Timotheus vir talis, tantus, tam diuturna, continua infirmitate non elanguit: at sunt qui modicè vel febricitantes non ferunt, impatienter ferunt. M. *l.* 20. Καὶ ὅτι ἀνεφέγγυστα] *Deest in margine,* τὸν *pro* ὅτι, *nam aliter non potest ferri varietas illa* τούτων.

Pag 450 15. Τὶς ἐκ ἀν.] *Sic Interpres. sed fortè rectius,* τὶς ὃν ἐκ ἀν ὀκνήσειεν; *quod autem* πλὼ ἀκρίβειαν *vertit Interp.* diligentiam, *languidum est, & ambiguum. Est* φιλοσοφία *apud patres sæpè austera, & ut tum erat Monastica vita:* ἀκρίβεια, *exacta illius regula & vitæ observatio, & propositum obduratum in* τῇ σκληραγωγίᾳ. *habet igitur duo in se* σκληραγωγία, φιλοσοφία, *& ἀκρίβειαν rem, modum rei. M.* *l.* 24: Παντοχοῦ ἡ γῆς. *Hoc explicat pag* 451: 26. *l.* 34. *Ponendum est inciſum post* ἑαυτοῦ *cum Ducæo. Opinor hic* ἅπαντα καταλύειν *idem esse quod apud Ciceronem de Cleombroto Lacedem* quē dicit *Cicero,* postquam multa gessisset egregiè, vertisse omnia ad extremum. M.

l. 17. *post* ὁπλομαχουμένη *quid si addatur* ἀπαύστως, *atq; ita plenior fluat oratio? M.* *l.* 22. *Quid si pro* κὰ μὰ, *vtrobiq; legamus* ἵνα μὴ; *ideo enim subigitur corpus. M.* *l.* 38. *Distingue potiùs sic:* τῆς π. κὴ τῆς συμβολῆς, ἀλλ' ἐπιδὴ ἡμῖν δόμβδα. *& sic Fr. cum Interprete.*

l. 40. *post* ἑτέραν, *addere lubens* κὲ πωτέρων, *aut simile quid. M.* *l.* 43. κὴ πλαδαρώτερον. *fluidum & laxum, nec compactum satis. Schol. Nicand.* πλαδαρὲν σῶμα, τὸ ὑγρὸν φαυλῶ, κὴ μὴ αὐτόπυκνον· ὁ δὲ λαλὸς πλάμωνος τοῦ δακτύλου εὐδιάδοτός τε κὴ κοιλαίνεται, πάλιν δ' εὐθέως ἀναδίδωσι καὶ γεμίζῃ τὸ κοίλωμα. *M.*

Pag. 452. 3. *Legend.* τὰ δ' σκιρτήματα. *M.*

l. 25. *Post* ἀνδρῶν, *puto deesse verbum* εἰσὶ. *Deinde pono colon post* συγγινωσθῶσι, *& deleo* ὅτι. *Ita enim mihi fluere oratio maximè videtur. M.* *l.* 39. *pro* δεῖ δ' αὐτὼ ἐπαγαγεῖν πλὼ λύσιν, *malim* αὐτοῖς αὐτεπαγαγεῖν. *nempe* τοῖς ζητήμασι. *Quæ sequuntur sunt obscuriora. Reddam magis aperta legendo, primū l. sequente,* ἀλλ' εἰ καί πνες: *deinde post* δικαιοσυνὴ *non* ἀπὸ τῆς κοινῆς *subintelligo,* ἀποστάσεως, *sed ipsum illud verbū* αὐτολεξεὶ *admitterē in contextū: Deinde deleo* κὴ *ante* ἐπ' ἐκείνων. *atq; ita plana erit sententia, quæ alias est obscurior. M.*

Pag. 453. 9. ὑμῖν ἔσαι συλλοίπια, *non* ἡμῖν. *Negq; enim Chry. hinc scandalum passus est, & auditores suos in præcedentibus alloquutus est: quanquam & interpres legit* ἡμῖν. *M.* *l.* 15 *Omissa est* κὴ *ante* διὰ τῆς ἀσπιμ. *l.* 22. τοὺς ποιῦντα πονηροὺς] *Fortassis addendum* ἐκεῖ ἐωτῦ. *M.*

pag. 454. 14. *Rectè in edit. Ducæi additur* νομίζεται, *sed male ibidem* ὅτι, *& locus perturbatus est. lego,* ὡς κὴ οἱ ἄπιστοι νομίζουσι. *M.* *l.* 18. *De Angelis Satanæ diuersa patres. Quidam ingentem capitis dolorem & cephalalgiam intelligunt apud Theophylactum. Lyra interpretatur Iliacam passionem, vel carnis concupiscentiam. Chrys. ipse in commentario ad locum per Angelum Satanæ intelligit Alexandrum, Hymeneum & Phyletam, ac denique omnes qui fidei doctrinæ aduersantur. alibi in Epistolis, vincula, & carceres; & catenas: Theodoret: ex sequentibus, afflictionum infirmitates: rectè quidem, nec à Chrysost. mente hoc in loco. nam* πιεσμοὶ *generaliadmodum notione sumitur, &* αὐπρέπειαι τοῖς διωγμοῖς. *M.*

pag. 455: 7: Ἐκ τούτων οὐγκιτα. *An potiùs* ἐκ τοιούτων οὐγκιτα ἢ ἀνθρώπων? *M.* *l.* 29. *Addendum puto* παρέδωκε τῇ ἐξάτῃ. *Non enim satis est dixisse de Iobo* πνίγα παρέδωκα. *M.*

l. 38. ἐπιδὴ τὸ διάζεγχον] *Non memini me legisse Luctatores hosce aut athletas vestimenta habuisse oleo perfusa, sed corpora vestibus cooperta, donec in arenam descenderent. Quid si ergo locum sic reformemus,* ἐπιδὴ ἱμάτιον ὧν ἔτυχε. ἀλλ' ὅταν αὐτὸ ῥίψαντες, κὴ διάζεγχον ἐλαίῳ παντοδαπῷ τὸ σῶμα ἔχοντες ἔρχ τὸ σκ. *vel minimâ mutatione,* ἐπιδὴ τὸ σῶμα διαζ. *&c. M.*

Pag. 456. 2. οὐχ ὕτως ἐφάνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅσῃς ἰῶ, πάντα *&. ita lego. ieiunium est enim,* οὐχ ὕτως ἐφαίνετο. *M.*

Pag. 457. 2. πολιτείαν] *Rectius quàm* ἀρετὴν. *nam* πολιτεία, *quæ vox in doctiss. Harmari edit. erat, magis est Chrysostomica quàm* ἀρετὴ. *est enim* ἡ καθ' ἀρετὴν ἀναστροφὴ, *quod magis est quam* ἀρετὴ.

l. 16. *pro* πλατείας *quidam codd.* ἐπαύλεσιν.

l. 43. *quandoq;* ἐπαλλήλως *connungit Chrys.* ἀχάλλην κὴ ἀδιαλείπτως. *ita hic M.*

Pag. 458. 21. *lego* ταύτης ἀπολαῦσαι τῆς ὑπερβολῆς. *M.*

l. 38 ἐδεῖς ἐδὲν οἶδεν] *prouerbialiter, vt videtur, dictū.*

Pag. 460. 25. *Non* ἐγνώστο: *nihil enim adhuc dixit: sed* κινεῖτο *legendum. ita enim sæpe loquitur, & est locutio valde accommodata. M.*

l. 32. *fortè inverso ordine verborum rectius* τοὺ ὑπερβαίνοντας κολάζεσθαι χρὴ *&c.* τοὺ ὁμοίνον βλασφημοῦντας. *M.*

l. 39. *Utramq; lectionem admisit interpres,* ἄνδρωπον τύραννον δὲν *&c. M.*

Pag. 461. 33. *In titulo.* ὅτι τῇ ἀταξίᾳ τῆς καταφορᾶς τῶν αὐθαιρέτων Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως] *Certissimum rebellionis initium, statuarum Imperatoris dejectio aut violatio. Tac:* 1 *Historiarum,* quidam saxa in Galbæ imagines iecerunt: *& mox,* dirumpunt imagines Galbæ: *& statim,* proiectis Galbæ imaginibus. *Idem lib.* 3. *Histor.* Nox proditioni electa. Trierarchi magno tumultu imagines Vitellij iuuadunt. *& paulò post,* simuł imagines Vitellij direptæ: *& mox.* proiectas Vitellij imagines. *Et eodē libro, cùm peniteret eos facti,* Repositis Vitellij imaginibus. *Negq; Theodosius solus, vt de Imperatoribus illius ævi loquar, hanc perpessus est contumeliam ab Antiochenis, sed ante eum Constantinus Magnus. Auctores, Chrysostomus* 20. αἰδ. *pag.* 599. 37. *& Eusebius lib.* 3. *de vita Constantini fol.* 137. 4. ὥστε ἴδοι φρενῶν ἐκτὸς τοὺ ἀπεγνωσμένους (Ægyptios quosdam) αὐθαδίᾳ ἐγχειρεῖν, κὴ τῆ βασιλέως τολμᾷ ἐναντιοῦσθαι εἰκόνι. *& post Constantinum, Constantij statuas deiecerunt Edesseni, & verberibus affecerunt. Auctor Libanius in oratione* περὶ τάσεως.

Pag. 462. 2. *pro simplici vsus est, non dubito, Chrys. composito, nempe* καταρρήσατο. *M.*

l. 29. *lego* ἀπελαυνόμενοι. *M.* *l.* 41. περὶ] *An*

Hom. 40.

An sub Traiano ? certè sæpenumero Antiochia terræmotibus quassata.

Pag. 463. 5. *fortè* κύκλῳ θεατῶν. *M.*

l. 26. *Lege,* συσκ. ἐν ἡμέρᾳ τοφῶς. *M.* *l.* 34. & 35. *malim* παῦτα. *non enim homines, sed & cætera ab hostibus de medio tolluntur.*

Pag. 464. 19. *malim* ἐπαύλιδητε, *& sic in sequentibus, &* 21 ἀμῖν. *l.* 25. κ) τῇ ἧβ *&c. dele* κ) *hoc modo,* ἅπαντα τῇ ἧβ μελλόντων *&c. l.* 27. *magis ampliectior lect. margines. Nam* ἐμβολὴ ποταμοῦ *propria magis locutio quam* περιβολή. *Tum in textu exangel. est* ἁπλῶν οἱ ποταμοί. *& lineâ prox. lego* περιβολῆς. *M.* *l.* 31. μ) ταῦτα] *Imò* τοῦτο, *nempe post infusam animam.* *l.* 38. *Lego* ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὰ μ. περιόντα. *&c. & sic videtur Interp. legisse. M.*

Pag. 465. 9. *Cur hic* θεατῆς, *cùm cætera omnia in prima personâ loquatur ?* *l.* 35. πολὺ πλησίον ἀκοσμοῦντας ἧβ πονηρῶν]

Pag. 466. 14. *mallem* κατέλειπεν, *aut* ἐνέκλεισε. *ædibus enim suis divites includunt & captivum detinent.* *l.* 25. ὅτι τὰ πλούτου ῥίζα *&c.*] *Lege,* ὅτι ὁ πλοῦτος ῥίζα κ) ὑποθήκη τοῦ μὴ φρονεῖν. *Non enim homines direscunt quia superbiunt, sed è contra. Hales.*

Pag. 467. 24. Ἰδὲ γὰρ, τοῦτος κατέβαινεν ἡμᾶς κίνδυνος. παρ. *l.* 27. διδοικότες αὐτὰς. *ita enim oportet.* *l.* 37. τὰ ἐνθάδε μένοντα *Verum est cùm nobis hinc abeundum sit. non abibunt una & divitiæ, sed ad alios & alios commeant. Putotamen velle Chrysost. omnimodam earum incertitudinem declarare etiam hic præcipuè, cùm sequatur* ἀσφαλερώτερον πλοῦτον. *lego* κ) μὴ δ' ἐνθάδε μένοντα. *aut si manis* κ) τὰ ἐνθάδε μὴ ὄντα. *l.* 41: *pro* γὰρ *malim* γάρ. *Rationem enim reddit illius quod priùs dixit.* *l.* 43. *Superfluum est* τὸ, ζητοῦντας *in secundo loco.*

Pag. 468. 33. περιστιβώδια *non satis explicat quid vult. lego* περιστηβώδια. *l.* 41. *Duo sunt in divitiis,* χῆσις, κτῆσις. *post* ἑτέρεις *addarem* τὴν κτῆσιν. *nam de possessione dejicimur in obitu. postea pa.* 469. *hæc tria coniungit,* χῆσιν, κτῆσιν, διαστολὴν, *tanquam priùs commemorata.* M.

Pag. 470. 29. *Lego,* αὐτῆς, *non* αὐτῆς, *nempe* τῆς οἴνου. *Mont.*

Pag. 471. 28 *Propter Interp: & codd. quosdam in biblioth: Regis Galliæ ad* ἑστιωμένων *annotari debuit varia lectio* ἐδιδασκόντων. M.

Pag. 472. 36. κεἰδὼν Ϝ διδασκάλου] *Prater Flavianum pro Antiochenis adiyt Theodosium Constantinopoli Libanius pronuncta iam ætate vir, eique obtulit eam, quæ extat* περὶ τάσεως, *orationem. Zosimus hanc ereptæ periculo Antiochiæ gratiam Libanio sophistæ, & Hilario cuidam philosopho datam ait, de Flaviano ne verbum quidem. Nostri contrà totum attribuunt Flaviano, nullà ne minimâ quidem Libanij facta mentione. Neutri, ut opinor, rectè. Nam Flaviani profectionis testes sunt hæ Chrysostomi orationes omni exceptione maiores, & Libanij, illa quæ extat de hoc argumento ipsius oratio* περὶ τάσεως.

Pag. 473. 39. πιόντων, ἢ τολμᾷ *&c.*] *Fort. legendum* πιόντων, ἀλλ' ἢ τολμᾷ. *Interpres proculdubio legerat* πιόντων ἢ τόλμα κ) παρανομία πᾶσα.

pag. 474. 13. χρησὸς] M *mauult quod in marg.*

pag. 477. 12. *Non est Ioelis* 2. *sed primo. post* νομὴ *rectè in textu additur* αὐτοῖς.

pag. 478. 5. ἀλλ' ἐνέπηξας *&c.*] *Fronto Ducæus interpretem secutus, hunc locum sic legit,* ἀλλ' ἐνέπηξας τῇ ψυχῇ τὴν παρηγορίαν, τὴν πονηρὰν ἀπολαμψιν, ἔτρωσας *&c. lectione ex diuersis mss. conflata.*

pag. 479. 9. τοῖς εἰρηκόσι] *Quibus ? Non illis quibus dixerat, sed sibi ipsi. Legendum itaq; censet* M. τῷ εἰρηκότι, *c. sibi ipsi qui dixerat.* *l.* 14. ἀποκτεῖνον] *Vox Montacuto suspecta.* *l.* 20. ἁπλαῶδιν γὰ] M. *cum Frontone delet* γὰρ. *l.* 29. ὅλον] M. *mauult* ὅλως.

Pag. 482. 5. Ἐπὶ τεία κ) δίκα. *Calculus exactissimus. erat enim annorum* 17. *cum venderetur, annorum* 30 *cum Dominus Ægypti statueretur, vt è libro Genes. apparet. Cap.* 37. 2. *&* 41. 46. *M.*

Pag. 483. 18. ἀπρεπομένου τῷ Θεῷ χορὸν, *Ita malim,* Hom. 42. *licet neq; Interpres dissentiat à vulgata lectione.*

Pag. 484. 15. *potiùs distinguerem plenè post* πλόν, *post* καταφερομένας *ponerem colon.*

Pag. 486. 5. *pro* ὡς *legendum,* ἕως. *excidit ε operarij incuriâ.* *l.* 21. *sit incisum post* ἀπυσθωστερίαν, *& post* κυκλόμενοι.

Pag. 488 5. τὰ πρόσωπα ἧβ τοσούτων ἰδόντες τυράννων]

Pag 489. 17 Ετερος δέπας] *malim idem Psalmographus. anigatur ἑτέρωθι Νῶε* περὶ *&c.* 22. *si deleatur* ὃ *vncis inclusum, nihil deest.* 23. *sic potiùs* τὸ ὃ τὸ αὐτῷ. *M.*

Pag. 490. 40. *Fronto* ὑπὸ μ' γὰ τὸν θρόνον ἰδεῖν.] *vera lectio* ὑπὸμ γ. τὸν θρόνον. *nam statim* ὑπὸ ἧβ τὴν κορυφὴν. *M.*

Pag. 491. 4. *malim* ἀποσίλεον κ) ἀκ ἀλλοτείῳ. *& post* αἵματι *ponerem colon.* 26. ἔχει δ' ἂν ὅμως διαλλαγὴν κ) εἰρήνην. *ita enim lego. M.*

Pag. 492. 8. *ambiguè nunc scriptum. lego* αἱ ἔνδοθεν ἀκτῖνες

Pag 493. 8 Πρὸς Μαείαν. *Imò non* πρὸς Μαείαν, *sed* Μάρδων. *Lectio ergo marginis debuerat esse in textu.*

Pag. 494. 21. Λαβὲ τὸ τὴν ὑσίαν. *Rectiùs in Front. sine* κ) M.

Pag. 496. 21. *& Fr. & Interp. & ratio sequentium postulant,* ἐργάσεται. M.

Pag. 498. 2 ἀπιστῶν.] *potior scriptura, ἡμφισβήτουν. quam solam lectionem videtur Interp. agnouisse.* M. *pro* ὧν ἐῖ *fortè* μ ἔσαι. M. *l.* 17. ἐκεῖνοι, *scio quos vult, sed nemo intellexerit è præcedentibus. nam nisi Niniuitas nullos commemorauit. Lego* οἱ ναυτικοί. M. *l.* 23. κ) ναῦται κ. τ. π.] *Quid tum si aderant ? eorum scil. præsentia ad salutem nauigij pertinebat. Nam ait Paulus Act.* 28. *nisi isti remanserint, non poterimus saluari. hæc* M. *puto* παρῆσαν *corruptum. Sed in tanta exemplarium concordia nihil temerè mutandum. H.* *l.* 43. *Non video quid huc faciat* ἵνα φίλος. *quicquid est, interrogatiuè lege propter* μή.

pag. 500. 30. *Fort.* τὴν τῆς ἀρετῆς κορυφὴν. *Nam ita sæpè loquutus est.* M.

pag. 501. 2. *Fort.* φησεῖται κἀγὼ περικείμενον ἢ τ. σ.

pag. 503. 20. *Legendum* ἐκείνῳ, *nempe* κώλυμα ἐγένετο. *est erratum Typographi.*

Hom. 45. *Pag.* 514. 34. ἢ ὑπόληψις ἀγαθὴ] *Deest* ἐστὶ δῆλον, *vel tale aliquid. Hal.*

Hom. 46. *Pag.* 518. 31. λοιπὸν ὑμῖν ζωτάξασθαι βέλομαι, ὡς ἀφισάμενος, ἵνα ἀσφαλίζηται] *Hoc est, vt opinor, valedicam vobis, vt is qui discedit (ab amicis) quò cautiores sitis. nam* ζωτάξασθαι *est valedicere. vide quæ docti viri annotárint ad Nazianzeni* λόγον συντακτήριον.

Hom. 48. *Pag.* 527. 25. μέχει παντὸς] *Aliàs,* μέρη παντός. *Interpres videtur legisse* μέρος τοῦ παντός.

Pag. 532. 37. ἐκ τοῦ κραπιδίου] *Hoc est,* ex aula: *quasi Imperator semper in procinctu staret. quo etiam sensu vtuntur posteriores Graci vocabulo latino* κομίτατος. *Imperator Constant: apud Socratem, & alij.*

Hom. 50. *Pag.* 539. 21. τὰ ἡμέτερα πάθη;] *Interpres,* nostris casibus *similia?*

Hom. 51. *Pag.* 546. 19. χθὲς τῷ ὑμέτερῳ ταύτῃ] *Boisius pro* ταύτῃ *legit* ἐκείνῳ.

Hom. 52. *Pag.* 552. 38. ἢ δὲ παρεκάλεσα περῶ] *Videtur illa oratio intercidisse.*

Hom. 53. *Pag.* 561. 9. τῆς βασιλέων] *sc. Theodosij & Placillæ vxoris eius, non solius Placiliæ, vt vult Theodoretus.*

Hom. 54. *pag.* 569. 10. ὁ τῆς Παύλου χρηματισμός] *Hoc est,* ἵνα δίκαιος ἢ χρηματίσῃ.

Hom. 57. *pag.* 588. *In titulo.* τῇ μεταξὺ τῆς ὀγδόης ἑορτῆς] *Hoc est, Dominica proxima post paschæ, dominica in albis.*

Hom. 58. *pag.* 598: 14: εἰς τὸν ἀπρηθέντως] *Rectè obseruauit doctiss. Fronto hæc de Placilla, quæ iam decesserat, dicta.*

pag. 602: 42: *pro his verbis,* ὡς ἢ ἐπίκλητος ὑμᾶς, *ad* τὴν ὑμῖν φιλοσοφίαν *pag.* 603. *l.* 4. *inclusimè, manuscriptus ex bibliotheca Bauarica habet hæc verba:* ὥτω μὲ ἀκέσας ὁ ἐυλαβέστατος αὐτὴρ, καὶ πάλιν λύσιν τῆς πόλεως ἐγγεάφως ἔδωκε τῆς βασιλέως δεξιᾶς, ὅλως (*fort.* ὅλος) ἔχαιρε, καὶ ἐυχαριστήσας τὰ μέγιστα ἐξῆλθε τῆς πόλεως.

Hom. 60. Habita est hæc oratio Antiochiæ non multò post euersionem statuarum, fortasse in fine eius quadragesimæ, quæ euersionem illam secuta est. eoq; fit, vt in multis codicibus manuscriptis τοῖς περὶ ἀνδριάντων λόγοις accenseatur. Porrò hanc editionem damus ex fide trium codd. mss. duorũ in biblioth. coll. Noui Oxon. & tertij Croshauij nostri, adhibita etiam doctiss. Frontonis editione, quam ipse ex quinq; mss. concinnauerat.

pag. 612. 6. *In margine* αἰσιμάκτου] *Quidam codices addunt,* καὶ ἀναστάσεως.

Hom. 61. *Hanc orationem, quam agnoscit catalogus Augustanus numero* 66. *descriptam ex bibliotheca Cæsarea damus, sed miseris modis truncatam. explenimus autem in appendice ad Tom.* 8. *Pag.* 101. *ex cod Ms. in bibliotheca S. Marci Venetijs: ex quo etiam in reliqua oratione quædam emendauimus: neq; enim maculas omneis ἐπισημήνειν ἠδυνάμεθα. Codicem Venetum in his notis literâ V signamus.*

Pag. 622. 21. πολλῆς] *V.* ἐχάτης. *l.* 32. ὡς τὰ ἄλλα πάντα] *accusatiuus absolutus. l.* 33. πανσόμεθα] *V.* παρεξόμεθα.

Pag. 623. 1. ἔτω] *videtur expungendum. l.* 10. ἀπαγαγόντα] *Ex grammatica ratione legendum,* ἀπαγαγὼν, *& lin. proximè sequente legendum,* vt opinor, πολεμάρχου δὲ πάντων καὶ χλιαζόμενος, καὶ σταυὸν ὑπομαυνικὸς καὶ δάκρυον ἐπυρέθησεν. *l.* 35. *pro* φησὶν *V. habet,* τοῦτο παίσιον ὁ Ησαΐας λέγων. *l.* 37. ἐπήγαγε λέγων] ἐπάγει καὶ λέγει *V. l.* 44. *post* αὐτὸν, *codex Venetus addit,* ὅρα πῶς κἀντεῦθεν φαναφωνεῖ ταῦτα, καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς Ιουδαίας, καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς φυλῆς ἐκείνης ἔρχεται ὁ Χριστός.

Pag. 624. 2. *pro his verbis* καὶ τοῦτο περιφώνησεν, αὐτῶν· Ἐξελάσεται γάρ, φησι, βάκδος, *codex V. habet,* ζωαποδείκνυται τῷ εἰπεῖν, ἐξελάσεται βάκδος. *l.* 10. ὁ μὲ γὰρ] *V.* ἀλλ' ὁ μέ. *l.* 12. *ante* ἀκουσον *cod. V. addit,* μὴ πᾶς ἄλλων. *l.* 19. ἀφ' ἧς ἀρξάμενος εἰπεῖν] *melius & concisius V.* ἀφ' ἧς αὐτὸν ἤρχετο μέλλων περὶ τοῦ μαθητοῦ εἶπεν. *l.* 21. ὑμῖν. ἢ μὴν γὰρ πᾶς αὐτ.] *V. plenius* ὑμῖν. τί δήποτε γὰρ ἔτως εἶπεν ὁ Χριστὸς; ὅτι ἢ μὲ πᾶς αὐτ.

Pag. 625. 2. *pro* τοίνυν *cod. V. habet.* γὰρ ἐξ ἐκείνου, *planiùs. l.* 11. λέγουσι] *V.* δηλοῦσι. *l.* 15. ἔμελλεν Ηρῳδης] *lacuna huius supplementum vide Tom.* 8. *Pag.* 101. *l.* 17. *post* ἐγκαλεῖν, *delet a plena distinctione, repone comma.*

Pag. 626. 10. τί χέρδος ἐστὶ] *V.* τὸ χέρδος οἷον ἐστί.

Pag. 627. 4. τῆς χρηστοτης] *Ibid.* 10. ταύτῃ.]

Pag. 627. 13. *ante* ἀρχόντων *pone comma.*

l. 24. πᾶς] *Fort.* πλὴν. *l.* 34. χορίας] *V.* χορείου.

Pag. 628. 14. οἷόν τι] *V.* οἷόν τινες. *l.* 21. ἄγητε] *V.* ἔχετε. *l.* 25. *Lege* ἐκβάλλεσθαι. *l.* 27. καί τινες] *lege,* καὶ τίνες. *l.* 34. *ante* σὺ *deest* μὲ, *V.* 36. *post* Ιουδαίους *addit. cod. V.* ἄκουε πῶς δείκνυσιν ὁ προφήτης λέγων, *posito commate ante* ἄκουε. *l.* 42. αὐτηγοράσαιμι αὐτῷ] *locus hic apud* ο΄. *aliis verbis legitur, sed eodem sensu: sequens verò particula* ὡς βίζα ἐν γῇ διψώσῃ, *ex Esaie,* 53. 2. *petita, nescio quo modo huc obtorto collo venit. Nam non est huius loci, & syntaxin corrumpit: Interpres tamen videtur sic legisse.* H.

Pag. 629. 13. *Lege* περιχόντες *cum duplici sigma. l.* 22. *post* λέγω *addit V.* ἀλλ' ἄνωθεν καὶ αὐτὸ περιαρθέν τις προφήτης ἔτω φησί. *l.* 40. *post* ἔθνη *pone plenam distinctionem.*

Pag. 630. 12. *post* ἀτιμία *videtur deesse* ἐστί.

Pag. 631. 7. *post* ἀνακρίνομαι *pone comma, & l.* 8. *post* γῆν *pone colon. l.* 20. ἐν τῇ τελευτῇ] *Putauerim legendum* ἐν τῇ εὐτελείᾳ, *eorum vilitate.* H. *l.* 38. ἡλικίαις] *Corruptum: lege* cũ *cod. V.* κλίναις.

Pag: 632. 2. *post* ἐπίφθονος *codex V. addit,* καὶ φθονούμενος. *l.* 18. πλησίον γὰρ ἔδει ἦν] *l.* 19: *post* κατεδίκη: *V. addit,* σύμβολον. *l.* 39: τοιαύτῃ] *sc.* πάλιν εἰκουμένῃ. *l.* 41: *lege cum cod. Veneto,* διαδήκλω κανλῶ, ἐ χτὶ πάλιν διαδήκλω, λῶ.

Pag. 633: 8: ἐυλογίαν] *corruptum: lege cum cod. V.* ἐυκολίαν.

Pag. 634: 27: καὶ διατίθεμαι πάλιν διατίθεμαι. *V.*

Pag. 635: 8: συντεθραμμένων κειμήλιον] *V.* τεθραμμένων ἐπικειμήλιον, *quod hic non quadrat: vt verisimile sit aliud vicus latere. & quidem pro* συντ. κειμ. *marginalis*

ginalis cōiectura συγκρ. non improbanda. at q; post hac nos destituit codex Venetus. l. 18. ὡς προφέντας] mallē ἐπιφέροντας, vel μετιέναι προφέντας. l. 25, ἀπὸ γνώσεως μετιέναι.]

Pag. 637: 24: οἱ δή τινες αὐτῶν ἢ ἠσυχάζειν τῆς ἐκκλησίας πολέμ.] hunc locum sic vertit Interpres, quisquis is fuit (nam peruetterem fuisse puto) ἐυσύνοχως admodū, nisi si meliora habuit exemplaria: Quòd siqui ipsorū visi sunt māsueti, hoc ipsum quòd reges manifestè in impietate erant, materia aliqua bellorū erat, cùm alij eis adularentur, alij satagerēt, vt aduersus ecclesiā bella susciperēt.

Pag. 637. 29: ἀφέντες] requiro vocabulum aliud aptius huic loco. Interpres, reliquerunt. Sed neq; quod sequitur, ὑπὲρ ζῶντες μόνον, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντες (que verba quomodo persecutoribus ecclesiæ conueniant, non video) satis videtur aptum: ferri posse vtrumq; fortasse non negauerim. l. 38: ἐναγῶν] scilicet, ὑπ' ἐχθρῶν, ὑ διεγκόντα, ex lin. 34. l. 39. πίστις ἔχειν] Hellenismus ratio postulat, πίστις αὐ ἔχειν.

Pag. 639. 21. πεπραγμένων ὅτος ἀφίξει] & hic & in orationibus contra Iudeos non semel numeria apud hunc Nostrum iusto maiores.

Pag. 640. 18. ὡΐνα αὖ περὶ Ιουδαίους λέγωμεν] Ergo verisimile est multa hîc periisse, multaq; à Chrysostomo scripta, præter ea que vel in Græcis MSS. vel apud Latinum Interpretem reperiuntur.

m. 62. Hanc orationem damus ex editione Romana, castigatam & aliquot pagellis ex Ms. Cæsareo auctam. quæ sanè, absq; Photio esset, inter ἀμφιεσβολόμενα (quamuis alicuius ex veteribus fuisse videatur) locari debuisset. Neq; verò tanti est apud me auctoritas Photij, qui alia quædam non optimæ notæ recepit, vt inter γνήσιας αὐαμφισβόλως annumerandam censeam. Nam primò, stylus est à Chrysostomi charactere alienus. Secundò, tota scatet allegorijs, quas Noster ferè, nisi veniam præfatus, non solet admiscere. Tertiò, quòd Ignatius nominatim citetur, quod huic Nostro insolens. Postremò, tota inuentionis ratio & saltus potiùs quàm transitus ab vna re in aliam, nostrum χρυσορρήμονα non sapiunt. Et certè in decem his homilijs à viris doctis Romæ editis, vix duæ sunt, summùm tres γνήσιαι: paulò tamen illi feliciùs, quàm alij fecerunt, ijq; viri doctissimi, qui nobis ex 10 vel 12 vix vnam dederunt γνησίαν. Hoc idem tamen de vnico legislatore argumētū in germanis eius scriptis sæpè egregiè γνωσθὲν reperitur, hîc certè vix, idque frigidè, attingitur. Scripta videtur hæc oratio, vt ex epilogo patet, difficillimis reip. temporibus, & imminentibus exitio Orientalis Imperij barbaris nationibus, quod in tempora Chrysostomi vix quadrare videtur.

Pag. 640. 39. τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας] Doctissimus Florens, qui in his 10 orationibus ingenium fatiganit, libris destitutus, manuit, ordine verso, ἀπὸ λόγου τινὸς διδασκαλίας.

pag. 641. 10. τοῖς βίβλοις] Fort. τῶν βίβλων, vel τοῖς βιβλίοις. l. 41: Non assentior Florenti ita distinguenti, ὁσάκις γὰρ ἂν θεὸν &c. & mox pro ὁ δὲ legenti ὁ δ' ἵνα. & lin. seq. fortasse καὶ ante τὸ δίκαιον, παρέλκει.

pag. 642: 23. ἐπιεικέστερος] malim ἐπιεικέστερος.

l. 36. ἀσκόρπιστοι] Non videtur huic loco quadrare.

pag. 643: 21: δι' ὀπτασίαν θεοπρεπεστέραν) l. 30: ζωωχόρησεν τὰ ἁμαρτίαν) i. ignouit peccato. Florens mauult ζωωχώρησεν.

pag. 644. 44. χρυσοῦν. τί ἄρα τυτέστι, χαρακτῆρα) Hunc locum sine dubio corruptum, felicissimè ex ingenio restituit ingeniosissimus Florens: χρυσοῦν, πάρεργον, τυτέστι, κυρίαν.

pag. 645: 10. Pro ἢ πάρεργα rectè Florens, ἢ πάρεργα: reliqua deinde vsq; ad ἐπειδὴ lin: sequente delet vt glossema. l. 15. ἵνα μάθῃ ἢ καφλὴ) Hîc incipit παρεμβολὴ ex libro Cæsareo, quam etiam agnoscit Photius. l. 22: ἐπεξελθεῖν) Lege ἐπ' ἐξουσίαν. l. 25: καὶ πρέπον δείκνυσιν ὅτι ἐξουσία θεοῦ ὄνομα θεοῦ.) l. 32: ἐν τοῖς ὥμοις) Photius ἐπ' ὤμων legit.

pag 646: 16: post ἀφανῶν adde γῆν.

pag. 647: 27: αὐτὴ ἡ ἐυχὴ ἀγγέλε) Hæc verba, inquit doctissimus Florens, non sunt, vt opinor, Chrysostomi, sed irrepserunt in contextū cùm ad marginem adnotasset aliquis studiosus: vt appareat in his orationibus, quod & antea monui, multa esse distracta, malè disposita, & temerè inculcata à librarijs. Florens.

pag. 648: 1: ἐνδυμασία) l. 14: κοιμήσῃ) Legè κοιμίσῃ. l. 19: ὁδὸν διατέμνων) l. 29: ἀλλ' ἐπὶ τῶ Αβιμελὲχ) Quia alius fuit Abimelec rex Gerar, propterea dixit ἄλλος. l. 35: συναποθανοῦσαν) Ex sequentib: colligo legendum ὑπ' ἀποθανοῦσαν. l. 40: καταχωνεῖ) Flor: καταχωνεῖν in futuro. l. 41: μνήματι ἀπῆλθεν)

Agnoscit catalogus Augustanus has duas orationes, vt γνησίας numero 40 & 41. descriptæ sunt ex bibliotheca Regia Lutetiæ, neq; aliud præterea suppetebat exemplar: quod sanè dolendum, nisi quod Regium sanè non incommodè scriptum. Hom. 63. 64.

pag. 651: 20: Assentior doctissimo Halesio legenti, οἱ δ' οὐκ οἶδας πῶς ἐγκώνησι, τὸ, ἐγκώνησιν, ὁμολόγησον. de patre enim est sermo, qui genuit.

pag. 656: 18: αὐτὴν συνεσκίασεν) l. 26: αἱ μυήσεις) Legendum omnino αἱ μυήσεις τὰ.

pag. 657: 30: αὖ, ἀλλ' ἢ) Fort: αὖ ἄλλο, ἢ.

pag. 660: 12: ὥσπερ εἰς πνὰς) Lego, ὡσπερεί πνας. sed in sequentibus ἐκόδυς καὶ ὀδὺς mendum latere videtur. sensus postulat, ὡσπερεί πνας ὀδὺς ἐμπεφυγμένας. aut tale aliquid. l. 33. ποιῶν] Ad sensum, non ad verba. præcesserat enim non ὁ θεὸς, sed ἢ τοῦ θεοῦ χάρις.

pag. 663: 11: τῶν πολλῶν ὑμῶν] Videtur deesse τινι. l. 14: καὶ τὸν γήρως καὶ τῆς ἀνηλικίας]

pag. 664. 10: ἵνα καὶ μὴ ἀναπολογήτους &c.] Subesse videtur hîc vlcus aliquod, quod sine libris ἰᾶται-τον.

pag. 666: 31: ὃ δὲ τὸ ζητούμενον ἔτι, ἢ θεὶ τοῦτο ὁ λόγος.

pag. 667: 8: θεοῦ θεῖν] Deesse videtur, μὴ ἀδόκητος, vel simile quippiam. l. 30: ὁ καπηλεῦων] l. 33: ὁ καπηλεῶν: quod vbiq; reponendum puto in hac oratione. infinitis enim in locis hæc duo verba

verba confunduntur ab oscitantibus librariis.

Hom. 65. Hanc orationem ex Bibliotheca Regia Lutetiæ descriptam damus, edidit eam quoq; inter suas Burdegalenses, sed ex eodem hausta fonte (nempe Medicæo manuscripto, qui iam est inter Regios) vt ex communi vtriq; apographo lacunà liquet, Frõto Ducæus, cuius doctissimas notas adirete, lector, non pigeat. Nobis tantùm animus fuit veram ex codicibus. Mss. quatenus fieri potuerit, lectionem constabilire. Agnoscit Photius Biblioth. suæ p. 856. Vera est ac γνησία, quamuis in catalogo Augustano minimè recenseatur.

Pag. 670. 41. καὶ δὲ εἶσεται, δυνάμεως, καὶ τὸ εἶναι σωτῆρας φιλανθρωπίας] putàrim legendum, καὶ δὲ τὸ εἶναι, δυνάμεως, καὶ τὸ εἶναι, φιλανθρωπίας. Nam vt verba iam sunt, nihil aliud hic dicit, quam quod in prima sententia, δύναμιν, ὅτι ἐν ἀγαθῷ πῶς οἰκονομῶν, φιλανθρωπίαν, ὅτι ἔσται.

Pag. 672. 20. σαυτὸν τε, πόθεν; ὁ καιρὸς δὴ ἐκ δὴ λόγων] pro his, in quibus sensus non est, legit Photius, παῦτε, ἀναγὴ δοξάσεως.

Pag. 673. 9. διεφορά ὠμον] non convenit huic loco vocabulum hoc, nisi addas, κόλαξιν (ἢ θεραπαίνοις) δορυφορούμενον. l. 29. ἐν ταῦτα διαλύοντα. καὶ ἐκεῖ κρίνοντα] διαμύον) meo iudicio expungendum, & pro κρίνοντα fortasse legendum, κολάζοντα. Ita enim procliuius fluet sententia.

Pag 676. 37. δὲ περον] Fronto rectè, vt opinor, δ' φερον rescribit, vt paulo antè.

Pag. 679. 27. νόσον] Fronto vertit, terminum, ac si legendum putàsset (edidit enim, vt nos) ὅρον, vel νόμον.

Hom. 66. 67. Harum orationum priorem ex Mss. Oxon. descriptã emendauimus ex Ms. Bauarico. In posteriore editionẽ Ducæi Burdegalensem secuti sumus, castigatam ex Ms. Oxon. & alio Ms. in Bibliotheca Regia Lutetiæ, vtraq; proba ac γνησία, agnita à catalogo Augustano numero 42 & 28. Prior habita, vt opinor, Constantinopoli, Posterior Antiochiæ, præsente Flauiano.

Pag. 681. 7. ζωώζοντας &c.] Participia hæc Oxoniensis codex legit in feminino συναγούσας, πηγυμένας, & ἐφιππαμένας. Locus totus mihi de mendo suspectus. H.

Pag. 690. 31. καὶ τὸν πόνον] Regius καὶ τὸν πόνον. l. 34 πόλει] R. πολιαὶ, melius. l: 36: R. ἐπετύχθη, & ἐπετέχθω. l. 42: ἔστιν αὐτὴ λείψανα] rectiùs R. ὄζειν; αὐτὰ τὰ λείψανα. omnino enim ante λείψανα deest τά. Ibid. περόω] R. περότερον.

Pag. 691: 2: τότε] R. τῶ διαβόλε. l. 12. ἀπάτη καὶ δὲ τὸ τὸ ἐλάττον ἰδὲ αὐτὸν] R. ἀπάτη καὶ ὅτως ἐκλῶ αὐτὸν, melius. 22: ῥαδυμίας] R. ῥαδυμωτέρως. 36: R. σίζεται ἰῶς τὸν Κύειον. Ibid R. ἅψαι πάντων ὧν. l. 37. βλασφημήσει] R. εὐλογήσει.

Pag. 692: 7: R. plenius ἐπεχθύετο. διὸ καὶ ἀποστάτης λέγεται. τίνος γὲ ἔχων πονηρὸς λέγεται; καίπερ πολλῶν ἀνθρώπων ὄντων πονηρῶν. μόνος ἐκεῖνος κατ' ἐξοχὴν λέγεται τοῦτο τί δήποτε &c. l. 16. καταβάλλει] R. melius ἐμβάλλει. l. 18. πολλοῖς] R. πολλά. l. 21. δαυιτικῆς] R. δαυιτικάς. Sic & lineâ 31. l. 28. αὐτῆς] deest in Regio.

31: αὐτῶ] delet Halesius. l. 35: δαίμων] R. δαίμονες. rectè. l. 42. περίξει &] R. αἴπος.

Pag: 693: 6: κτίσιν καὶ ὑλὴν; τί τῶ σωτερδ. Reg. l: 13: γωιδωνῶ, R. l: 16: R. melius, τί τ παρουσίας Χριστοῦ χρησιμώτερον; τί τ σωτηρίας ἐκείνης ἴσον. l: 18: ὅπ ἀδενὴς] R. πῶς ὁ ἀδενὴς. l: 21: R. pro πολλοστὸν habet μ, rectè. l: 25: R. ἰαχῆσὶ ποιῆσι τὰς ἐχ. l: 37: R. τῆ σαρκῶν.

Pag: 694: 3: τυχόντες, R. l. 17: R. ἡμέραν ἐξ ἡμέρας: rectè. l: 23: R. φέρσαι. l: 28: δῆ] R. ἔσαι. Ibid: τὸ σὸν συνειδὸς] R. τὸ ζωειδὲς λέγω, ἵνα. l: 29: ὅπ τὸ ῥήματος τὸ κυρίου] omittit cod: R. l: 39: posì ὁ δόντι addit R. καὶ πᾶσαν ἀνάζειαν ἐπελθόντι. l: 42: rectissimè R: εἰ θεὸς τὸν ὁμολέλες φιλανθρωπεύεται τοῖς ἑαυτῶ.

Pag: 695: 6: R: πλωχότερος ἦς: l: 8. ὅτου γε ὁδὲ R: l: 9: πῶ ἐλεημοσύνῳ] R: ἐν ἐλεημοσύνη.

Hom. 68 Hanc orationem ex Bibliotheca Augustana descriptam damus, quam etiam pro vera & germana agnoscit sæpiùs à nobis nominatus catalogus Augustanus, numero 43: iure merito.

Pag: 696: 2: τωῦτα] sc: πίστις καὶ θεμαίρεσις.

Pag: 699: 34: διαστιμοτίζεις] ἐδὲ, aut tale aliquid deesse videtur.

Pag: 701: 26: φησὶ] diabolus s: & lin. sequente τί ἵνα ἵνα γένηται; phrasis huic Nostro, & aliis ecclesiasticis scriptoribus non insolens. Quid igitur fiet? quid ergo faciam? l. 31: ῥαδυμίας] Halesio non probatur hoc loco vocabulum ῥαδυμία: manult διὰ σπουδῆς. ἐπέχω.

Hom. 69. Agnoscit catalogus Augustanus numero 46. hanc orationem pro vero & legitimo Iohannis nostri fœtu. Eam nobis exhibuit Bibliotheca Augustana.

Pag 703: 36: πνεῦ] Videtur hoc loco παρέλκειν. nam suprà lin. 30. habuimus, ὀρῶντές πνες. Et quidem non repetit à hac particulâ, melius fluit sententia. & l: 32. νοήμασι non arridet: ne νοσήμασι quidem, quia statim præcesserat νόσῳ. & lin. 40. mallem σκάπτεται, voce mediâ.

Pag. 704. 31: ἐπαίνωσαν] Corruptum proculdubio. fort. pro ἐπαίνασαν, ita tamen vt aliud requiram aptius vtroq;.

Hom. Pag: 705: 40: ὅπ πίνων ἃ πρὸς αὐτὸν ἐπόγοντο] Locus, vti reor, mutilus: quem lectori pluribus abundanti exemplaribus relinquo corrigendũ. nec enim paucis sanari poterit. Sensus postulat, ὅτε τοίνων τὰ πάθη ἑαυτῆς ἐπεῖλθε, aut aliquid simile.

Pag: 711: 10: κάτω] Quid hic sibi velit κάτω, fateor me nescire. fort. καλὰ, ad sensum certè non ineptè. l: 32: σὺ τὸν ποιῆσαι] pro ποιῆσαι legendũ, vt puto, ποιεῖς: & pro σὺ τὸν, vel σὺ τῶ, vel αὐτῆς, sc. αἰσθήσεως.

Edita ex Ms. Augustano: est γνησία, quamuis in catalogo illo Augustano à me sæpiùs commemorato non reperta. Hom. 70.

Pag: 718: 27: ἐκέρδανε τὸ] fort. ἐκέρδανεν ἐκ τῶ.

pag: 721: 29: φθεγγώμθα] corruptum. quid si legamus, θλεγμαίνομεν?

Descripta ex Bauarico codice. Agnoscit catalogus Augustanus numero 48. γνησία cum primis. vnico nixi exemplari, vt etiam in tribus proximè præcedentibus, multa necessariò Hom. 71.

manca

manca relinquimus ab ijs emendanda, quibus codicum aliorum Mſſ. copia ſuppetet.

pag 723: 3: ὁρῶ μὴ φησι) *l.* 38: ἐκείνων δ' ἧς ἱστόμως) *Malo,* τῶν ὧν ἧς ἱστ. *vt* τούτων *ad* ὁμοφύλων *referatur, & prius* ἐκείνων *ad* παθῶν.

Pag. 724: 2: ἀπαθαιμψύχω) *Puto legendum* ἀπαθαιμψύχων, *vt ad* χρημάτων *referatur, non ad* χρῆσιν. *l.* 11: τῶν πλουσίων τούτων) *Deeſt ſubſtantiuum, quo ſuſtentetur.* *l.* 19: καταχρίνως) *ſc.* εἰσὶν ἄξιοι. *nam cum* ἀπολαύσει *male cohæret. quanquam non eſt negandum* ἀπολαύειν *quandoq; tam de malo dici, quam de bono. H.*

pag. 725: 14: ὅτι τῆς ἀκολουθίας δεῖ τὴν ξένην γεγραφῶν) *Ibid:* διὰ τὸ) *Grammatica ratio exigit potius,* διότι. *l.* 19: ἐυγῆς) *Verbum nihili hoc loco.* *l.* 30: χὴ ἢ ὄψις αὖ ωδεν ὀπκειμψύη *&c.* *l.* 37: τὸν πίμψαντα) *Ergóne mos illius ætatis, vt nomen etiam τοῦ πέμψαντος τῷ ἐπιστολῷ exterius inſcriberetur?*

pag. 727: 4: συμβαίνει ἀγνοούμψον) συμβαίνει ἔνθ' τινα ἀγνοούμψον.

pag. 728: 30: αὐτῷ καταλείψεται) *Malo* αὖ τὴν καταλήψεται

pag. 729: 1: τὰς ἐνταῦθα) *Fortaſſe hanc orationem habuit 30 dies ante ludos Olympicos: &* τὰς *fort.* παρέλκει.

Hanc Homiliam agnoſcit Photius bibliothecæ pag. 841. deſcripta eſt ex bibliotheca Regia Lutetiæ, emendata ex Palatina. vel Chryſoſtomi eſt, vel quod potiùs reor, alterius alicuius ex illa erudita antiquitate. ſtylus enim magis conciſus, & frequentes loquendi formulæ Iohanni noſtro non vſitatæ.

pag. 730: 12: τῷ Θεῷ) *Fort.* τῷ Θεῶ.

pag. 731: 11: χὴ μὴ τοῦ αἴρεσις.

pag. 736: 21: εἰ τίνων ἢ σαρξ *&c.*) *Vſq; ad* τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος, *l.* 25, *Confuſa aut corrupta ſunt.*

pag. 737. 13. ἐξ ἐμοῦ, τίνος; ἐκ) *Pro his Haleſius ex ſenſu ſubſtituit,* χὴ ὑκ εἶπεν, ἐκ.

pag. 738. 3. κἀτοι λέγοντες) *Non conſtat ratio ſyntaxeos.* *l.* 27. ὅπως ἔθος) *Fortaſſis* ὅπως ἐνταῦθα.

Homilia eſt melioris notæ, & Chryſoſtomo digna, quamuis in catalogo Auguſtano minimè reperiatur. Deſcripſimus eam ex optimo manuſcripto in bibliotheca Auguſtana: neq; aliud præterea ſuppetebat exemplar. Porrò illud monendum duximus, multa reperiri in homilia octaua in primam ad Theſſalonicenſes affinia his, quæ hàc in oratione habentur, tam verbis quàm ſenſu. Neq; tamen ἀπόδοσιμα eſſe puto, ſed eundē de iiſdem rebus eodem penè modo diuerſis temporibus dixiſſe.

pag. 745: 23: ποῖος ἄρα) *Ex homilia prædicta tom.* 4. *p.* 199. *l.* 29.

pag. 747. 5. εὐαχθέντες) *Vel lege,* εὐαχθέντας, *& mox* λαζεῖν: *quorum illud eſt in Mſſ.*

pag, 748. 38. ἐπεδύσησέ τις) *Hæc totidem verbis habentur, hom.* 8 *in* 1 *ad Theſſ. tom.* 4. *pag.* 200. *lin.* 34.

pag. 750: 18: *Poſt* πνεύματι *deſunt illa ſolennia ver-*

ba, δόξα, κράτος, τιμὴ χὴ προσκυνήσις, *neſcio quomodo à negligente librario prætermiſſa.*

Hanc orationem damus ex editione Baſileenſi, perpaucis in locis à nobis ex coniectura emendatam. nam aliud exemplar mihi meisve librarijs videre non contigit. Putaui aliquando ἀπαύθισμα eſſe: ſed muto. Hom. 74.

pag. 752. 11. ἦχαι) *Legendum omnino* εἶχαι: *& lin. ſequente,* ἰφυχία, *vocabulum non alias, quod ſciam, vſitatum hisce Noſtro.*

pag. 754. 2. μίγα μὲ εἰς ἐυφημίαν) *Videtur aliquid deeſſe.*

Harum orationum πρεσβυτέρᾳ priorem ex editione Romana, & Ms. in Collegio Nouo damus: Poſteriorem ex editionibus Romana & Ingolſtadienſi, & manuſcripto Bauarico. Hom. 75. 76.

pag: 755: 34, ψυχῆς μὴ κινέσης] *malo,* ψυχὴ μὴ κινῆσα: *Haleſius.*

pag: 755: 39: σκοπέωψος δ'ρεῖν] *Corrupta, tota autem periodus deſideratur in manuſcripto Collegij Noui. Haleſius pro* σκοπέωψος δ'ρεῖν, *ex coniectura, ſenſu poſtulante, legit,* μὴ περισυχόμψον μένειν.

Ex decem Homilijs de pœnitentia, quas nobis latinè dedit vir doctiſſimus Lælius Tiſernas, duas, hoc eſt 6. *&* 7. *non reperimus Græce: nec fortaſſe quiſquam alius reperturus eſt. videntur enim mihi ab aliquo ex Latinis patribus ſcriptæ. Sed nihil auſim affirmare. doctiſſ. Fronto centones eſſe putat ex Chryſoſt. operibus hinc inde collectos. octo reliquæ ſuis locis exhibentur. alias etiam* 7. *vel* 8. *de eodem argumento dat hæc noſtra editio, partim ὑποσίας, partim ſuſpectas, de quibus ſuo loco. Iam primam hanc ex Bibliotheca Regia Lutetiæ deſcriptam caſtigauimus ex Ms. in bibliotheca Cæſarea Viennæ, & editione Pariſ. Frontonis Ducæi. habita eſt, vt opinor, Conſtantinopoli.* Hom. 77.

Pag. 763. 30. λωίχαπ τύτυ. *Fr.* *l.* 33. συμζυλδ'ουσιν] *Lege cum Frontone ex libris,* συμζυλδοσα, *vel* ζωσζύλδοσι, *vt in margine.* *l.* 37. ἰδίας] *Lege cum libris,* ἰδίας.

Pag. 764. 7. ἢ γωὴ *Fr.* *l.* 13. γνησίου] πατρίου. *l.* 29. χὴ] *Deeſt in edit. Frontonis.* *l.* 33. *Lege* ἀδιάλειπτος.

Pag. 765. 32. γεγράφων γὰ κορ. *Fr.*

Pag. 767. 17. τῷ φάρ. *Fr.* *l.* 24. μετ'ὀργῆς. εἶτα ἢ] *Deleto* εἶτα, *legit Fronto,* μετ'ὀργῆς τῷ. *quomodo antè hæc verba Chryſoſtomi conuenant circumſtantijs in textu poſitis, nullus video.*

Pag. 768. 10. πιωείαν. *Fr.*

Deſcriptæ ex Ms. Regio, & emendatæ ex Palatino. Hom. 78. 79.

pag. 769. 19. κατοπὸ.] *Al.* ἀποπὸ. *l.* 30 σκοτὸς τῷ Θεῷ *&c.*] *Verba ſunt ſine dubio corrupta, ſenſu vtcunq; inter has tenebras interlucente.*

pag. 771. 23. τῶν διάλω] *Interpres videtur legiſſe* τὴν διαλῳ: *& eſt ſanè aptius.*

pag. 772. 11. ἀπονοίᾳ] *Lege cum Ms.* ἀπιείᾳ. *l.* 19. ὀρφανῶν] *Mſſ. addunt* χὴ χρίτὸς τῆ χηρῶν.

pag. 773. 15. τῶν ἀπειλῶ] *Al.* τῇ ἀπειλῇ. *l.* 43. τὸ τεῖχ*&*.

pag. 774. 35. ἐκ γῆς Αἰγύπτυ. *Fr.*

pag. 775. 27. ὁ δεξόμψα] ὁ *videtur expungendum,*

vel pro ὃ δ' ἔξω. *legendum* ἐκδ' ἔξω εἶδε.

pag. 776. 21. ἢ πατὴ δίνει θεαι.] *l.* 31 γίνοντας] *Al.* συνέχοντας.

pag. 777. 36. τῷ ἀπιστίαν] *Lege cum libris,* τῷ ἀπιστίαν.

pag. 778. 28. ἀκαρπίαν] *Ducæus legi vult* ἀπωδρωπίαν. *l.* 39. ὦ Νίκανορ.

pag. 779. 9. διμαρδωνίσης] *Mss.* διὰ λαοδικείσης. *rectè.*

pag. 781. 33. ἐξαπίλωσε] *Corruptum, sed aliud non substituo.*

Hom. 80. 81. 82. Tres orationes hasce descripsimus ex cod. Ms. in Bibliotheca Collegij Noui Oxon. primam (quam agnoscit Photius biblioth. pag. 853.) emendauimus ex Ms. Regio Lutetiæ, duas sequentes ex manuscripto Bauarico. Vltimâ etiam ex edit. Paris. Frontonis. puto esse Chrysostomi, quamuis multa ab his non abludentia alibi in eius operibus reperiantur. Credibile enim est de eodem argumento sæpius eum eadem dixisse.

pag. 784. 29. ἄξιον ἡγησόμην] *Operæprecium duxi.*

pag. 786. 20. ἐπὶ τῶν ψυχῶν τῶν ἁμαρτημάτων] *Corrupta.* *l.* 30. ὀπτημένα.)

pag. 791. 19. ἢ ταῦτα] *Malim* ταύτῃ, *vt referatur ad* μίαν ἢ μόνῃ ὥφειν.

Pag. 792. 32. κατέλυξε] *Fr.* κατέλυσε. *l.* 34 ὀπλιζόμενοι, τῷ ἡμῖν ὁ λόγος κατέπαυσεν, ἐγὼ δ'. *Fr. l.* 37. οἶκε] ἢ τῶν ἀεὶ τὸν οἶκον οἰκοῦντες παίδων. *Fr. Ib.* φατρίας] *Fr. melius* φατρίαις. *l.* 40 ἡμέρων τῆς ἐκκλησίας ἀπολαμπόντα] ἡμᾶς κυκλικῶ καταλαμπόντα. *l.* 42. *Post* ἀφέδρια *Frontonis codices addunt,* ὃ χρυσὸν, ὃ δὲ χρυσοφόρους οἴκους ἢ ἀργυλίνους. *l.* 44. λύδρων ὀμόζωτα ὦμα, ἀλλ' ἐν τῷ χαρτῷ] *Fr.* λύδρα, ἀλλ' ἐν τῷ χαρτῶν.

Pag. 793. 4 & 5. ἐρᾷ & ἔχει] *Fronto melius in secunda persona* ἐρᾷς & ἔχεις. *l.* 6. λογίων] *Fr.* λόγων. *l.* 10. θεὸς] *Fr.* εἰς. *l.* 12. *Fr.* διώκτας. *& in sequente lineâ,* αὐ ἀχώρησεν & ἀναλλόδη. *l.* 26. *Sic distingue,* ἀλέγω, ὦ, πῶς κάματος ἔσῃ; *l.* 30. δυμὴν μι, ὃν εἶπον. *l.* 34. ἔδωκα] ἔδωκε. *Fr. l.* 36. *Fr.* ταχέως αὐάγεται εἰς τὸ ἀ. τ. ὁ τὸν αὐθρώπου. *l.* 39. τὰ πρεσ. *Fr.*

Pag. 794. 4. *Fr.* ἀπιστεῖ, ἴδιον ἔχει χειρόγραφον μὴ χεῖρας βασίζεσα. αὐτῆ. *l.* 13. κρίσεσα ἀναμίσεται] *Fr.* κάματον πεῦσα. *l.* 15. θεᾷ, μα deest *Fr. l.* 18. ὄρχεδαι. ἔχον δ' αὐταὶ (*fort.* πᾶσαι) λαμπάδας· ἀλλ' ἐκείνων μὲ ἔχον ἔλαιον, αὐτὴ δ' οὐκ εἶχον. *l.* 20. ἡ παρθενία ἢ ἡ σωφροσύνη. *Fr. l.* 25. *Fronto* ἢ πίσυς; (*sc.* ἀγαθείαν) ὅσυ δίλεις. πιμλὼ &c. *l.* 26. ὅσων ἐ. ὁ. ἀ. τ. ὑρ] *Frontonis codices* ὅσυ ἔχεις, τοσύτε ἀγάθεσον. ἔχεις ὁζολόν; ἀγάθεσον τὸν ἔχοντα. *l.* 43. τῆς πιτίας] *Fr.* πυδμήν.

Pag. 795. 5. δείπνε] δίμν. *l.* 6. ἀρυθροριάσατε τοῦτον] ἐυχαειάσατε τότῳ πολλὰ, αὐτί. *Ib.* δίδρυλε ἢ ἐξένισεν. *l.* 7. ἐπιλοφέρουσι θεὸς τὸν πίνητα;]ἐπιφέρλε; πῶς ἂν αὖ τὰ χήματα αὐτῆ ὅλα θεὸς ἐκεῖνον ἀνήλωσεν, ᾧ ὁ βασιλὸς ἐυχαέιτο, πῶς ἂν αὖ ἀπελοίσατο; *l.* 8. *Post* φιλοσοφῆσαι *addunt codices Frontonis,* εἰδέτε τῶν δώμην τὰ λόγους; *l.* 11. τῶν παρῆς. *Fr. l.* 16. τοιαῦτα] *Fr.* τοσαῦτα. *l.* 21. πίνες ἢ ὑσᾷ, *ad* ἐπιόντες *desunt in edit. Front. l.* 27. *Fronto post* κῆμα *addit* ἐνδύσον μὴ τοσύτες χιμάτας ἐξελήθησαν. *l.* 36. ἐν τοῖς θεοφόροις, ἢ ἐν τοῖς ἀρχαίοις. *Ib.* τί] *Fronto rectius,* τίνα. *l.* 42. κῆμα] ἐπάγγελμα. *l.* 43. *Front.* ἐξ ὅτε τὸ ἀ. τ. π. ἐξελείσθεν. ὑδεὶς.

Pag. 796. 1. αὐαμήδικα] αὐαζωγεόφησον τῷ λόγῳ, *melius. l.* 2. *Deest Fr.* αὐτῆς. *l.* 11. πόλεμος] *Lege* πολέμιος. *l.* 20. κατεπαλάιτασι ἢ νικήσασι, *& mox* κατεφερήνησε, *& statim* ἐρᾷς; *rectius, vt puto. l.* 23. ἢ ἀπ-] *Fr.* κακῶς ἀπ. *l.* 31. ἐμψυχ & ἔπ ἀπὸ τῆς ὀδῆς τῆς μεταιολίας] *Locus, vt puto, depravatus. l.* 41. δικήσεως) *Fr.* χρείας.

Pag. 797. 10. θεμιδίειν *Fr. Ib. post* λάζῃς *Fr. addit,* ἢ πολλὰς ἄλλας ὁδὰς μεταιολίας εἰρήσεις ἐν τῇ γεγραφῇ. *l.* 14. *Fr.* ὁδὸν μόνῳ μετας. *l.* 21. ἢ δικαίειον ἐκ) *Fronto* ὃ δικαίειον· ἐκεῖνο. *l.* 27. δι αὑτὸ χειρῶ) *Fronto* παῖδες *Front. rectè. & pro* αὐτὸς, *legit* αὐτῷ. *Ibid.* ὁ χειρὸς λόγων) *l.* 35. Πάζης εἶπε, κἀν- *l.* 44. αὐτὶ τῶ) τυτέσ. *Fr.*

Pag. 798. 18. ἔστ') *Fr.* ἔτω. *rectè. Ibid.* μὴ ἂν ἀμῦ. *l.* 20. καιέας) ἀμαρτίας. *Fr. l.* 26. φονὰ δεὶς, ὁ τυφλὸς δεὶς, ὁ πάντα. *Fr. l.* 30. εἰσαχθέντα) *Fr.* εἰσενεχθέντα. *l.* 33. *post* δώμαν *plenam pone distinctionem.*

Hom. 83. Hanc orationem ex Ms. Cæsareo descriptam emendauimus accuratè in his notis ex doctissimi Frontonis editione, quam in excudenda nostra editione nescio quo modo adire negleximus.

pag. 798 24. ζῆτον] *Fort.* τίτον. *Idem video placuisse doctiss. Casaubono.*

pag. 799. 11. *Lege,* πεφαλμένων αὐτὸν μὴ θεοῦ τ. π. *l.* 26. *Lege cum Frontone* ἀμαρτωτάτων, ἢ μεταιοπαύτων, ἢ σωδὲν τῶν. *l.* 32. τὰ αὐτὰ *Fronto, vt in margine. l.* 38. & 39. *pro* ἐχ ἔπ *lege cum Frontone,* ὀχῇ.

pag. 800. 1. παδόντων] *Frontonis editio* παδῶν. *l.* 7. ὀδὲ τῆς αὐτῆς] *Deesse videtur* ἀπουδῆς. *l.* 10. τὸ λυπεῖσθαι] *Halesius putat esse glossema, rectè. l.* 11. *Frontonis editio post* ἐχύσης *addit* διωκτῶς. *l.* 23. *Front.* φόζει δὲ ὀπτειμένου. *l.* 31. *Front.* ὁ δ' μισόπαμος. *l.* 37. ἐξεκάλεσε. *Front. l.* 42. τῶτον (*s.* τὸν Θεὸν) θεμιδάζει (ὁ ἁμαρτάνων) ὥστε ἢ μὴ βελόμενον (τὸν Θεὸν) ἀ. τ. π. *Forte rectius Front. qui* ὥστε *delet cum praecedente commate.*

pag. 801. 2. μὴ τῆς πόλεως] *Non videtur quadrare historiæ Pharaonis. l.* 3. ἀλλ' ὁ] *Fronto,* ἀλλ' ἢ. *l.* 5. ἢ ὅτε] *Fronto rectè,* ὅτι ὅτε. *l.* 10. *Fronto.* ἐυχαειεῖσθαι, *vt in margine.*

pag. 802. 5 τῆς παρθενίας μίξις] *Fronto rectè ex libris,* ἡ τῆ φθόνε μίξις. *l.* 19. τὸν τῶν ψυχῶν. *l.* 26. *Fronto rectè,* τὸν ἢ βελόμενον ἢ δωκόμενον λόσαι. *l.* 34. ἐκαυμήσαι] *Rectius Fronto ex libris,* ἐκαυπεύσαι ἐνι. *l.* 39 μάρτυρας] *Lege cum Frontone,* μάρτυρα. *l.* 44. *Fronto in optatiuo,* βοηδήσαι.

Pag. 803. 2. ἄμυνον] *Front.* ἀμωύου. *l.* 17. ἠδύνατο βίον] *Lege cum Frontone,* ἠδωάτο ὁ Θεὸς θεῦ τῆς

τῆς αἰτήσεως δίδοναι ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ, μὴ βίον ἡμῖν ἀνώδυνον χαρίσασθαι καὶ πάσης θλίψ. *l.* 22. ἀποείκω] *Lege* ἀφοείκω. *l.* 23. ἐγκρεμάσθαι] *Fronto*, ἐκκρεμώσθαι. *l.* 37. ἀνθρώπους τὸ ἥμισυ τον. *Fronto.* *l.* 41. ὅπ ἔχον] *Fronto*, πἔχον, *vt in margine ex coniectura.*

Pag. 804. 6. ἀγνώμονας δέλεις γογγύζ. *Front.*

Hom. 84 *Oratio ex Ms. Cæsareo miseris modis, quod dolendũ, truncato descripta, doctissimi Alleni coniecturis multis in locis emendatior facta.*

l. 39. κινδυνεύσει πρὶν ἢ καταγελᾶναι.]

Pag. 805. 2. ἐπιδὴ αὐτὴκεστα πολλάκις πρὸς ὑπόθεσιν] *l.* 14. πρ] *Delendum puto.* *l.* 22. ὁ δὲ λέγομεν τῷ λόγῳ τὸν ἀσώματον;) *l.* 35. αἰακαλεῖν] *puto legendum*, αἰακαλεῖ.

Pag. 806. 1. καὶ καλάπαξ καὶ πρὸς τοὺ φιλοπεραγμοσύνης ἐρῶντας] *l.* 7. ἀνεσφίγγηται μιδαρνίφ] *l.* 9. πλάδικον] *l.* 18. ἔχειν τὸ αἴτιον] *l.* 20. ἀπὸ αἰαιδήτων] *l.* 29. ἐκίντος καὶ ἄκοντ] *Magis ex Grammatica ratione*, ἐκίνη καὶ ἄκονη.

Pag. 807. 3: ἀποδύν] *Corruptum.* *l.* 4: γεδεπόσωμεν] *l.* 43: τὸ τάλ]

Pag. 808. 2: τῆ τοίνυν συνοικούσου, &c.] *l.* 30: ἢ χρίνειν] *Hoc est*, μᾶλλον ἢ χρίνειν. *Locus est sanus.*

Pag. 809. 20: ἀπόλας] *l.* 35: παραδίδοης αὐτὸν] *Lege* παραδίδοης σεαυτὸν.

Pag. 810. 3: καταστελλόπω] *l.* 14: πρὸ δεγμάτων περιτάτων] *l.* 31: *Malo*, πλὴ ἔμ᾽υχον πηλύ. *l.* 31: ἐκ τῆ σώματ τῆς σαρκὸς]

Pag. 811. 7: χαρμᾶ] *Hoc est, truncorum.*

Hom. 85. *Descripta ex bibliotheca Regia Lutetiæ, & castigata ex alio Ms. in bibliotheca Cæsarea Viennæ.*

Pag. 811. 30. τὸ πρὸ χειρῶν) *Fort.* τὸ πρὸ χερῶν.

Pag. 814. 7. προσδέχηται) *Sc.* αἱ προσδοκαὶ καὶ αἱ ἐλεημοσύναι. *l.* 40. ἐλεημοσύναι καὶ πίστις εἰσὶν. ἀναδυόμενοι ἁμαρτίας) *Corrupta hæc, quæ tamen neque restituere. in priore parte exprimere volebat illud Proverb.* 3. 3. ἐλεημοσύναι καὶ πίστις μὴ ἐκλειπέτωσάν σε. *at illud*, ἀναδυόμενοι ἁμαρτίας, *vnde tandem hæc irrepsit? Halesius.*

Pag. 815. 17: δίδωσι) *Melius* δίδοσι.

Hom. 86. *Ex bibliotheca Regia Lutetiæ descripta, & emendata auctáq; ex Ms. multo pleniore in bibliotheca Augustana: habita Antiochiæ. agnoscit catalogus Augustanus numero* 47.

Pag. 817: 30: τῇ τῆς ἐντολῆς δόσει)

Pag. 818. 6: ἐπιδὴ τὰ) *Resumptionem huius sententiæ vide lin.* 23.

Pag. 819: 24: γλυκάλις) *Lege* γλυκάλισς.
l. 30: *Fortè* ἐγχόντας.

Pag. 820. 9: σωτηεία) *Halesio vox nihili, & delenda.* *l.* 11: λέγωσι) *Lege* συλλέγωσι. *l.* 20: συμβάλω) *Lege* συμβάλω. *l.* 22: *post* δέη *pone colon.* *l.* 44. ἀλλ᾽ ἢ) *Lege*, ἀλλ᾽ ἤ.

Pag. 821. 9. ἕ δομον ἕτερον ὅπον ἑαυτῶν) *Expungendum fortè* τὸ ἕτερον.

Hom. 87. *Hanc orationem ex bibliotheca Regia Lutetiæ descriptam emendauimus ex Ms. Palatino. habita est Antiochiæ, estq; notæ melioris. agnoscit eam catalogus Augustanus numero* 95.

Pag. 829. 19. ὁπ περίπης εὐδαίας) *Aliquid intercidit.*

Descripta est hæc oratio ex Ms. Regio Lutetiæ, ex quo, vt opinor, fonte etiam Fronto Ducæus eam hausit. Hom. 88

Pag. 831. 4. πατέρα*) *Expletur hæc lacuna in Læliana versione, vt qui in libros inciderit minus mutilatos: nos, quod potuimus, ex vnico exemplari repræsentauimus.*

Pag. 835. 16. καὶ τὶ μέλλαν) *Fort:* καὶ πρὸς τὸ μέλλον.

Pag. 836. 14. τότε) *Deest fortè* ἔτερα.

Hanc orationem descriptam ex Ms. in bibliotheca Regia Lutetiæ, castigauimus ex Ms. Augustano, Hom. 89. *duabus quasi paginis pleniore. puto inter* ἀμφισβητήσεα *reponendam. est quidem opus eruditi alicuius viri, sed fortasse non Chrysostomi.*

Pag. 837. 30. ἀπειπάζεται)

Pag. 838. 12. ἐχ ὅπ ἢ ἐλλείπη πρὸς τὰ ἔργα) *Interpres:* non quòd desint bona opera.

Pag. 839. 10 ἐρημωδίαι) *l.* 34: ἐνδυόμθ εἰς τὸ σῶμα ἐνυβρίζει τὰ θεῖα)

pag. 842. 41. σφεγίδα τοῖς ἐρημίοις ἐπάγει.

Hanc orationem damus ex editione Romana accuratè Hom. 90. *castigatam tũ ex notis doctiss: Florentis Christiani, quam ex codice scripto in bibliotheca Noui Collegij Oxonij. agnoscit eam catalogus Augustanus numero* 29.

pag. 845. 7. ὃ δὲν ἐμπόρδημα λῶ ἀρετῆς) *l.* 8. ἕπω γῶν καὶ δένδρα) *Nota hæc similitudo vel ex veteri epigrammate Crinagoræ, quod est in Anthologia lib.* 1

ἕπω καὶ ἱεραὶ Διῦ δρύες ἔμπεδα ῥίζαις
ἑσᾶσιν, φύλλων δ᾽ αὖα χέεσ᾽ ἀέμοις,

Id est,

Sic firmis, quæ sacra Ioui, radicibus hærent
Robora, sed ventis sicca cadunt folia.
Flor. Christianus.

Pag. 845. 34. σάτα τρία] σάτα, *inquit Suidas*, μέτρον ἑβραϊκόν. δικοῖ δ μόδιον ὑπερπεπαρμένον.

Pag. 846. 15. ἵνα μὴ ἄρξηται λέγειν] *i.* ἵνα μὴ λέγῃ. *& etiam sic Latini. Catullus*, quem tu diligere inciperes? *& Terentius*, quem tu fallere incipias dolis, *i.* fallas dolosè. *Florens.*

Pag. 847. 20. ἐχὲ ἔτως *&c.*] *Florens ita distinguit, vt ponat plenam distinctionem post* ἔχῃ *& aliam post* ἐγένετο.

pag. 849: 8. ὑπόχησιν] *Florens*, ὑπόθεσιν, *nescio an rectè.*

pag. 850. 30. *post* τούτων *pone comma.*

Hanc orationem ex Bauarica Bibliotheca descriptam Hom. 91. *aliquot in locis emendauimus ex editione Parisiensi Frontonis Ducæi.*

pag. 854: 7: ἐστιδεῖται] *Mallem* ἐπιδεῖσαι, *vt referatur ad* ἀκαδαρσίαν. *l.* 27. ἢ] *Halesius delendum censet.*

pag. 857. 16. τῶτο *post* ὃν *potest abesse.*

Descripta ex Bibliotheca Bauarica. Hom. 92.

pag. 858: 36: καὶδὲ γὰρ *&c.*] *Videtur deesse huius similitudinis* ἡ ἀντιπόδοσις.

pag. 859: 21: τὸ γὰρ λέγειν, ὅπ ζωμάζονται] *Imperfecta. pro* παντελῶς *verò, quod mox sequitur, Halesius legit* ἀπὸ τῆ θεοῦ, *quã coniecturã sequentia confirmant.*

pag. 860. 12. ἀλλὰ φιλάνθρωπος ὁ Θεὸς *&c.*] *Hæc oratio*

oratio ab hoc loco ferè eadem est tam verbis quàm sententijs cum illa περὶ τελείας ἀγάπης, *paulo antè excusa: quemadmodum & superiorum nonnulla alibi habentur. Quo fit vt suspectum quis non immeritò pro Apanthismate hanc habeat.*

pag. 862. 1. ἤρχοντο] *suspectum hoc loco sensus postulat* ὤκουν, *aut tale aliquid.* neq; *satisfacit* ἐπικουρίαν (*s.* ἐδέοντο) ἤρχοντο. *l.* 14. αὖ ἄγε] *Dele* αὖ, *vt ex fine proximè præcedentis vocabuli ab imperito librario geminatum: & pro* ἄγε *lege* ἄγε· *vel retento vtroq; ante* αὖ *pone comma, & post* γένναν *plenam distinctionem. l.* 42. συλλαγῆναι.

Hom. 93 &c. *Non assentior Frontoni Duceo has* περὶ προνοίας *orationes* ἀπαυδίσματα *esse.* neq; *enim memini me ea quæ hîc afferuntur alibi apud hunc Nostrum legisse eodem modo dicta. Aliud tamen exemplar præterexcusum Basileense, & ex eodem fonte derivatum Frontonis editionem, mihi, meisue libraryis plurimas, easq; illustriores orbis Christiani bibliothecas perlustrantibus, videre non contigit.*

pag. 863. 35. μιμοῦντες] *Malo* μιμοῦντας, *vt ad* δορύζους *referatur.*

pag. 864. 1. ἴδῃς] *Fronto mauult* ἴδωμεν. *l.* 7. καθευδήσουσι] *Verbum nihili. rescribe* καθεδοῦνται, *sedebunt. l.* 15. αὐτῷ ἀκατέργαστον] *Basil. editio,* αὐτὸ ἀκατέργαστον. *Sed quomodo erit* ἀκατέργαστον, *si stomachus illud poterit* πρὸς καθαρὸν μεταχωνεύειν χυμόν? *aptius ergo huic loco* συνακατέργαστον, *quàm* ἀκατέργαστον. *l.* 25. & 27. *vtrobiq; ante* τῆς *mihi videtur deesse* ὁμ. *l.* 29. εἴδῃ] *Malo* ἴδῃ. *l.* 41. δῆτ] *s.* τὸ συγχωρεῖν. *Nam de Paulo dici non potest, eum fuisse in numero* τῶν ἥκιστα τοιαῦτα παθόντων δεινά: *rectèq; vidit Halesius meus mox, pro* τῶν τῇ ἀρετῇ *legendum potiùs* τῶν τῇ ἡδονῇ, *vt sibi constet sententia. Sed & illud queri potest, vtrum* ἀεὶ καὶ βελτιοῦσθαι, *rectiùs* περὶ τῶν ἐν συμμερίαις ζώντων, *an* περὶ τῶν ἐν ἀρετῇ *dicatur. Hanc itaq; sententiam illis relinquo emendandam, quibus veterum erit librorum copia. l.* 43. τῶν) *stare potest,* ἐδεῖς τῶν πάντων ἀνθρώπων, ἐξ ὧν γεγόνασιν ἄνθρωποι. *Halesius delendum putat, vel mutandum in* πᾶς. *l.* 44. εὐδυμιῶν, *&* p. *seq. lin.* 2. εὐδυμιῶμεν) *Front.* εὐδωκιῶν, *&* εὐδωκιῶμεν, *vt opinor, rectius.*

pag. 865. 6. ἀπάδειν) *Altinè, vt videtur, nonè.* l. 8, νόσῳ κατεμένων) *l.* 11. ἐξουσίαν.

l. 34 ὡς περὶ ὄντων τῶν ἀνθρώπων) *Sequentia videtur postulare* ὡς περὶ ἀλόγων, τῶν ἀνθρ. *dixit.*

pag. 866. 22, εἰσαγωγὴ τοῦ θείου) *l.* 38, τὸν λογισμόν.

pag. 867, 6, τὸ πλέθειν) *Vel expungendum* τὸ, *vel lege* τῷ πλέθειν ὑπαχθείσῃ. *l.* 9, νομίσας) *Fort.* νομίσω, *vel quod potiùs reor, locus est parum sanus. non enim potest* νομίσας *cum* ὥστε *cohærere.*

l. 17, τὸ μὲν δικαῖον) *Lege* τῷ μὲν δικ. *vt statim* τῇ δ' ἀληθείᾳ. *l.* 29, ὑπολογεῖσθαι) *Non quadrat huic loco. l.* 36, συγχωρεῖν πρὸς τὸ ἀληθείαν.

pag. 868, 3, πρὸς) *puto delendum. l.* 4, ἐκεῖνο) *Lege* ἐκείνῳ, *vt lin.* 6, αὐτὸ. *l.* 26 πρὸς κακίαν καὶ πονηρίαν) *Deest* κεῖσθαι, *ex superiore membro repetendum.*

pag. 869, 15, καὶ διδασκαλίαν μίνον &c.) *Totus locus, vt puto, parum sanus.*

Pag. 870. 25. & 26. τῶν ἀρχόντων.) *l.* 43. ἕτερον)

pag. 871, 3, ἁπάντων τῶν κτίσαν ἀναπέμπειν τῷ Θεῷ) *Hæc verba suis emota locis pone post* προσῳμαπ, *lineâ sequente. l.* 10, *Ante* ἐκλύει, *& post* ἐφ' ἡμῖν *lin.* 12, *item lin.* 12, *ante* ὅταν, *& post* φερόμενον *& lin.* 14. *pone notas parentheseos.*

l. 12. πονηρίαν) *Legendum fort.* πονηρίας)

l. 14. συκοφάντης) *Malim,* συκοφαντεῖ.

l. 25. ἐν τῷ πληρώματι] *Halesius meus,* εἰς τὸ πλήρωμα. *l.* 28. ἀκυσμίδα] *Delendum. l.* 32. ὡς μέλλων κινδυνεύειν &c.] *Vt puto, subest vlcus huic sententiæ, nisi post* κυρίοις *lineâ sequente addatur imperativum aliquod verbum.*

Pag. 872. 14. ὑποπίπ.] *Malim* ἀποπίπ. *l.* 30. ἀλλὰ τὸ συμπεσεῖν ἀπόλαυσιν] *l.* 33. εἰδικῶς]

Pag. 873. 6. ὅταν ἴδῃς &c.] *Halesius meus hunc locum corruptissimum & perturbatissimum ita restituendum & ordinandum censet.* ὅταν ἴδῃς ἄκραν κακίαν (τί γὰρ ὠμότερον τῆς τὸν ἐν συμφορᾷ τοιαύτῃ παρατρέχοντος;) ὅταν ἴδῃς ἄκραν τρυφὴν καὶ εὐπορίαν (τί γὰρ εὐπορώτερον γένοιτ' ἂν τῆς πραπίζοντος ἐκείνης καὶ τὰ ἀμφιάσεως;) πάλιν ὅταν ἴδῃς ἄκραν δικαιοσύνην (τί γὰρ ἂν γένοιτο σοφιστέρεον ψυχῆς τοιαῦτα πεπονθυίας, καὶ φρονούσης γενναίως;) ὅταν ἴδῃς τὴν αὐτὴν [*sc.* δικαιοσύνη] σωιζομένην ἄκραν παλαιπωρίαν (τί γὰρ ἂν γένοιτο ἀθλιώτερον λιμοῦ καὶ νοσήματος ὅτου αἰτίατος;) ποίαν ἔχεις, εἰπέ μοι, συγγνώμην &c.

Pag. 874. 12. ἀναγκαίως] *Fort.* ἀναγκαῖον.

l. 16. ἑτέρως] *Fortè* εἰς ἑτέρους: *& ibidem post* ζητοῦντας *pone plenam distinctionem, & post* κακίαν *lineâ sequente, comma. l.* 23. ἔδωκεν) *i.* ὡμολόγησεν. *l.* 30. *Alterum* ὅτι παρέλκει.

l. 36. μὴ ἔσαι) μὴ *videtur delendum. l.* 37. ἢ) *delendum, vel deest post* γὰρ *alterum disjunctiua membrum, sc.* ἢ μὴ ἦν τὸ δίκαιον, *vel tale aliquid.*

pag. 875. 37. διαζῶντας) *Fortè* διαίροντας.

Pag. 876. 11. ὄντως) *Lege* ὕπως. *l.* 36. αὐξηθῆναι) *Lege* αὐξηθῶ. *l.* 37. πρὸς διαμετρημένον τὸ ἔτος) *i.* ad integrum annũ, omnibus suis constantẽ dimensionibus. *sic Æschines in Timarch.* πρὸς διαμετρημένῳ ἡμέραν λέγειν.

Pag. 877. 8. *Legendum, vt puto,* κατακλίνῃ, *& lineâ sequente* προσίσχῃ. *l.* 17. ὅπως δῇ) *sc.* ἐμαρώθη. *l.* 25. ἀπαρώμεθα) *Lege* ἐπαρώμεθα. *l.* 33. ὠδιαδέντες) *probârim magis,* ὠδίσαντες.

Pag. 878. 16. ἢ τῆς ἐμαρώσης ῥᾳδυμίας.

Pag. 879. 1. καὶ φιλότιμος) *Expungendum, vt credo: neq; enim huic quadrat loco.*

In hac oratione neq; περὶ προνοίας, *nec* περὶ ἐμαρώσης *verbum vllum. nihil est enim aliud, nisi inanissima contra* καταμαρτίαν. *itaq; prior tituli pars inducenda.* Hom. 98.

l. 39. ἕτερα καίσια δίκαια)

Pag. 880. 11. τας' ἐκεῖ) *Deesse videtur* μόνον.

l. 23. καθάρσιον γὰρ τὸ σῶμα &c.) *Locus mutilus: quæ tamen aliquo modo sanari potest, ponendo* σὸν *post* τρυφῆς, *& pro* γὰρ *legendo* καὶ, *& pro* πλεῖον, πλέονα.

Pag. 881. l. ὀσμ?ζόμεθα) *Dixisse debuit* ὀρμ?ζόμενοι, *vt supra* ἐλεύθεντες. l. 5. διὰ μέσων ξιφῶν) l. 7. συκοφαντίαις, ζημίαις) *Deest aliquod participium, à quo regantur,* αὐα, καθέντες, *vel* ἐνηχθέντες. *nam* ἐλπίσαντες *non conuenit.* l. 28 οὐσιν αἱμάτων) l. 40. ὄντως) *Fortè* ὅτως. *sed & alterum stare potest.*

Pag 882. 24. ἀλλ' ἐχὲ τὼ σύμπαντων ἢ μετεῖναι ὅταν ἡλίν) τεράπ?ων, *vt opinor, intelligit.* ὅτως εὑρίσεις τεράπ?ων. *sc.* vt aliud alio peius sit. l. 31. ἐκεῖναι) l. 35. ἢ) *Malim* ὅτι.

Hom. 99. *Orationem hanc descriptam ex Ms. Bauarico castigauimus ex Ms. Cæsareo Viennæ, & editione Ducæi.*

Pag. 884. 30. χαινί?όμενον) *Lege* χαινί?όμενον, *funibus tractoriis tortus. de torturis loquitur, quæ illis adhibentur, qui impositum tributum soluere recusant. notatum anted Frontoni Ducæo.*

Hom. 100. *Sequuntur hic orationes quatuor, quæ fortassis nihil aliud sunt, quàm operum aliorum* ἀποσπασμάτια. *in his erunt, quæ eundem cum aliquibus superiorũ habent titulum. consultius enim visum est vnum in agmen cogere, quàm per reliquum opus dispergere. erat in animo omnia illa orationum fragmenta & ethica penitus omisisse, & in nonnullis præstitimus. erant enim in schedis nostris perquam multa. Sed enim in tanta rerum varietate aliqua nostram fugisse memoriam, nulli certè humaniori per uidebitur mirũ. Satius interim visum est idem bis excudi, quàm fortassis omnino omitti. Porrò hæ duæ descriptæ sunt ex bibliotheca Ducis Bauariæ.*

pag. 890. 2. πεπαρρησιασμένος) *Deest aliquid,* αὐ ἀλίσκειν *fortasse, aut* ἐξαπέπεσθαι, *vt mox, aut aliud simile.* l. 40. ἢ ἐχὲ τῆς αὐτῆς *&c.*) *Quæ sequuntur ferè omnia,* ἀπομνημόνευτα *sunt ex orationibus de laudibus Pauli.*

Hom. 102. 103. *Descriptæ ex bibliotheca Regia Lutetiæ. fragmenta sunt aliunde sumpta.*

pag. 893. 11. μηδέποτε] *Malo* μηδέν ποτε.

pag. 894. 8. ἐνδύμασι, *& mox* ἐλευθερώνυμον] *Nota casuum enallagen. ratio in promptu, quia* φείδεσθαι *cum vtroq; casu construitur.* l. 24. αἰάσητε] ἐ. διεγέρθητε. l. 25. φειδόντα] *Lege* φειδόντα.

pag. 895. 29. τοιοῦτον ὄντα πονηρὸν] *Fort.* τοσοῦτον ὄντ- π.

pag. 896. 9. *post* ὁ *lege pone comma, & lineâ sequen. post* πεφύκαν *dele comma.* l. 15. τῶν τούτων] *Possunt abesse.* l. 40. μελλόντων] *Lege* μελλόσων. *cætera pinget corrigere, quæ emendatiora legere poteris, si voles, in ethico 9. in epist. ad Philippenses.*

pag. 900. 3. ὅσῳ δὲ μέγα) *Cætera vsq; ad finem, ex ethico homiliæ primæ in Titum sumuntur. Ibi igitur ista lege.* l. 9. μᾶλλον) *Lege* μόνον l. 35. τίνι πειθοῖσι ἂν ἔνι;) *lege* τίνος ἂν ἀκούσαι χρὴ, τίνι πειθοῖμι ἂν ἐγώ. l. 37. ἀλογήσῃς) *fort.* ἀλογήσεις.

pag. 901. 1. *lege* τὸ καλάγχνον.

Hom. 104. pag. 903, 37, μεταβάλλει δὲ *&c*) *Corrupta, vt opinor.*

pag. 905. 29. ὅτε δὲ σίκερον πάχει χειρὸς *&c.*)

Hom. 105. *Huius orationis non nisi vnicum nacti exemplar ex Bibliotheca Regia Lutetiæ, eam qualem potuimus dimus, et lacunis nonnullis & mendis, quod necesse fuit, deformatam. Chrysostomi non puto esse, sed alterius (fortasse ex veteribus) mediocriter docti. putabam aliquam versionem esse ex aliquo è Latinis Patribus.*

l. 38, *Alterum* αὖ *abundat.*

pag. 907, 2, καταύγεται καὶ ὀδύρεται) *fort.* καταυ?ῆται (*quanquam & hoc parum Grammaticè*) καὶ ὀδυρηται. l. 26, ἤκουσα *&c.*] *Citat auctor huius orationis locũ ex Apocalypsi, id quod Iohannes noster in veris eius & germanis operibus nusquam, vt opinor, facit. citat etiam pag. 914. 8, historiam mulieris adulteræ 8. Iohan. quam Noster hic nequaquam agnoscit pro germana, vt ex Homilys in Iohannem liquet.*

pag 909. 30, καταφα?όσης) *Ibidem* ἀκόρεστον) l. 38. ἢ καταδέχεται;)

pag. 910. 16, αὐ κάσε) *Legendum omnino* ἀνεικάτε, *non* ἀνιλήτε, *vt in margine.*

pag. 912, 2, μὴ ὄντα) *pro* μὲ ὄντ*α*. l. 16, ἢ ἐνδεδωκὼν οἱ εὔφορεν) *Quid si pro* εὔφορεν *legamus* ἐφορεῖ; l. 17 οἱ ἐξαμοναίειοι) *Vomen alicuius muneris ecclesiastici. Vide epistolam Gennadij in Iure Græco Rom. parte prima p. 188. H.* l. 37 καταικὼ ἀμὼς;) *fort* κατεχουμὼς; *vtrumuis stare potest.* l. 38 σκοτεινὰ) *Non quadrat huic loco.*

pag. 913. 3, ἐγκλημάτων *&c*) *Fortasse sic legenda & distinguenda hæc corrupta.* ἐγκλημάτων ἀπὸ τῶ νῦν καιρῶς. ἐμὲ ἂν ἐμνημονέ*σατε &c.* l. 23, *Lege* τῆς παῤῥησίας, *& vnctiæ & ἀγρυπνίας in genitiuo casu, vt ab* ἐγέρσιν *sequente regantur omnia.* l. 32. ταύτης ἢ θ. τ. ἀ. τ ἢ π. θ. θ. πεπλήρωκε) *Corrupta omnia, neq; conor sanare.* l. 34. ἐνθωά' ἀσοχά *&c.*) *Corrupta.*

pag. 914. 2: *Multa hic desunt: finis tractatus* περὶ ἀσωλαγχίας. *& alterius* περὶ λαγνείας *initium.* l. 32. διὰ πατρὸς ὑμῶν)

pag 916 2 τῶ ἄρχ;) *Fort.* πῶ ἄρχ; *vel* πῶ ἄρχει; l. 18. βαρέζων ξύλα) l. 22 διακόνως) *Vocabulum ab hoc loco alienum: nec est in contextu.*

Hom. 106. 107. *Descriptæ ex bibliotheca Cæsarea, emendatæ coniecturis tantùm doctissimi Allatij & nostris.*

pag. 917. 29. & 30, *Fortè* εἴδετε & εἴδετε *& sic alibi in hac oratione. nihil enim est hoc errore frequentius in libris Mss.* l. 32, *Ante* ἀπερήσωσι *dele virgulas, & post* ἀπορήσωσι *pone comma.* l. 40. *post* τόκον *pone colon, & lege deinde,* καὶ ἄλλον πρὸς ζῆλον καὶ *&c.*

pag. 918, 33, κλαυθμὸν τὸν ὑπὲρ θανάτου)

pag. 919, 39, τὸν κόπον) *Malo* τῶν κόπων.

pag. 921. 20, *Forte* οἱ ἐν παρθ. l. 39, *legendum fortè* μεγεθῆ καὶ τῶν ἀπ'.

pag. 922, 4. ἐν τῇ σκέπα) *pro,* εἰς τὼ σκέπω.

pag. 924, 27, τὸ ἀτόπωμα) l. 30, ὡς ἀγαπῶ *&c.*

Pag: 925. 3. *Fort.* ὑπὸ δεῖς αὐτῶ ἑαυτῶ. l: 32. πίναστε) *for.* ἀποπίναστε.

Pag. 926: 10: παύσημον ἂν μέγιστον τῶ διαβόλω)

pag. 927.

Pag. 927. 8. ἐλύθη] fort. ἠλλοιώθη. sed vtrocunq; modo legas, stabit ὑποταίνας absolutè sine regimine.

Pag. 928. 14. ἀπῆλθε πρὸς Arabiam, καὶ ἐπέβ.] fort. καὶ ἐπῆλθεν Arabias, καὶ ἐπ. congruentius certè historiæ.

Pag. 929. 2: ἐκβάλλων ἡμᾶς] l. 4. ὡς χρυσέου] l. 32. καὶ ἐκλήρωται καρπὸν φανερὸν, ἕως &c.]

Hom. 109. &c. Pag. 930. 11. πρὸ εἰς Θεὸν] sc. φιλίαν, vt opinor, vel ἀγάπην. l. 18. τὸ ἡδύ] Deesse videtur ἡμᾶς, vel αὐθάρτον: & tamen eodem modo præcisè loquitur paginâ sequente lin. 18. l. 33. πάντως] Verbum nihili.

Pag. 931. 18. ἄγνον καὶ ὑγιᾶ &c.] Imperfecta hæc & interpolata.

Pag. 932. 19. αἰδηρεῖοι] Fortè αἰδρεῖοι.

Pag. 934. 14. δρόνῳ, δρομῷ &c.] Nota περιφραστικὰς Chrysostomo insuetas. l. 20. ἐπαχθὴς] Non videtur hic quadrare.

Pag. 935. 35. τῶ περιλαζόντ&] l. 36. καὶ γὰ καὶ τοῦτο &c.]

Hom. 113. &c. Pag. 936. 35. pro ὡς hic & lineâ sequente lege vtrobiq; ἢ, & pro ἴλαιον ἀλείφειν, ἀλείφεται absq; ἔλαιον.

Pag. 937. 25. καθ'ἕαυ] fort. καθ'ἕαυτ.

Pag. 939. 20. ἥσαν] Legendum fort. ἦσαν αὖ.

Pag. 940. 10. Dele ἢ. l. 25. αὐτῷ] Magis ambigue dictum, quàm pro more Chrysostomi. l. 40. ᾧ δὲ τοῦτο &c.]

Pag. 941. 4. δικαῖν ὁ] lege δικαῖν ἕ. l. 29. πολὺς ὁ ἄνθρωπος]

Pag. 942. 35. πρὸ αἰτίαν ταύτην]

Hom. 116. De hac oratione non possum liquidò pronuntiare. propius est, vt non sit Chrysostomi.

Pag. 943. 6. περὶ τῶν δικαι. μετ] hoc est, vt puto, mortuos. l. 25. ὥ δὲ πάλιν αὐτοπέφυκεν]

pag. 944. 6. ἢ ἄλλος πάρα] l. 40. αὐτοῦ ζωοδοτοῦμεν.]

Pag. 945. 32. πρόμοις] Lege πρόμοις.

Pag. 946. 34. & 949 4. ἀπαίτους]

pag. 948. 8. εἰς μῆμα γῆς] l. 10. τῇ] Puto delendum. l. 34. ἐν ἀρετῇ τῆς ἡλικίας χρόνον τὸν βίον χαρ.] vt his corruptis aliquis constet sensus, pro ἀρετῇ lege ἀρχῇ, dele χρόνον, & pro τὸν βίον lege τῷ βίου.

Hom. 117. pag. 949. 42. ἔξω τῆς χαρᾶς] Halesius manuscr ἔξω τῶν χαμμῶν. q. d. extra rem.

pag. 949. 44. τὸ ἄρπ) fort. ὁ ἄρπ.

pag. 950. 4. in marg. ἐν μοι τὸν μ. l. 26. ἀφορεία] κατὰ χρηστικῶς, ni fallor. l. 42. ἐνύγητε] vt à themate νύγημι. sic sæpè aliàs in his dubijs & notis scriptis.

Pag. 951. 31. διυμασὸν ὕστερον) Lege, διυμασύτερον. l. 39. τῇ αὖθει) sc. τῆς ἡλικίας.

Pag. 952. 32. καὶ τότε τῶ ὕτως ἀθλήσαντος ὕτως ἐπολεμῆτο ὑπὸ τῆς Σαὰλ) Ibid. ἐνεργοῦσ' αὐτὴν) Fort. ἐνεργήτης ὢν αὐτῇ, posito commate ante καὶτοι. l. 35. περὶ τὸν Θεὸν τὸ πᾶν ἐδίδου) l. 38. διὰ τὰ ἀνείρητα) sententia imperfecta. l. 40. πῶς) puto παρίλκειν.

Pag. 953. 1. αὐτῇ) fort. αὐτήν. l. 11. pro πρὸ εἰς τὸν Θεὸν αὐέρηρε legendum fort. πρὸ εἰς τὸν Θεὸν ἐκ ἀπέβετο, ἀλλ' εἰς Θεὸν αὐέρηρεν. l. 25. περιτίθη αὐτῷ) l. 41. ἀμείλικτος)

Pag. 954. 1. ὅτι) Lege, ὅ, τι l. 12. & 13. deesse videtur aliquod verbũ, quod respondeat nominatiuis ἐπανάστασις & κατάκλασις. l. 38. περιελαμβάνοι πῶς) fort. περιελάποντες, πῶς.

Oratio erudita sanè, & quam Chrysostomi esse non multũ abnuerim. nam quòd nudior videatur, & inornatior, fortasse inde est, quòd floridam & elaboratam elocutionem spinosa & disputatrix oratio non admittat, Halesius. Puto tamen rectè inter ἀμφισβητούμενα relinqui. Hom. 118.

pag. 955. 19: διὰ τῆς ἑαυτῆς ἀξίων.) l. 23. μανίαν] f. μανίᾳ. l. 31. ἐπαναλθὸν) magis propriè, περιχθέν.

pag. 956. 36. fortasse post μὴ deest τοῖς. l. 41. post συμβεβλημένοις pone notam interrogationis. l. 42. κατὰ γάλα τῆ παιδὸς, τὸ ἀμαύρωμα φέρων)

pag. 957. 28. ἀρα ἔν ὁ πατὴρ &c) non videtur hæc conclusio sequi ex præcedentibus.

pag. 958. 20. ἑαυτῷ) fort. αὐτῇ. 29. ante γὰρ pone comma.

pag. 959. 2. post τῇ Θεῷ pone colon. nam sententia adhuc pendet. l. 8. τί ἔν ἔστιν ὁ σωτὴρ κρὸ' ὁ ἐκ ἐσαρκώθη ;] l. 11. πρὸ κτησὶν φέρεσθαι) Ibid. 15. ἀποδιασείλας) l. 31. ante διὰ, deleta plena distinctione, pone colon.

pag. 960. 3. fort. γὰ ante διαλίαν expungendum.

pag. 961. 30. ἀ πρόδηλον)

Pag. 962. 22. post Θεὸν pone notam interrogationis.

Oratio valdè mutila, vt in vnico exemplari: eiusdem aliqua ex parte argumenti cum orationibus κατ' ζωοποιούντων. In qua materia sex orationes à nostro Iohanne habitas superius è βιοχάροις monuimus. Nos duas tantùm habemus, quibus non ausim hanc tertio loco accensere. Hom. 119.

Pag. 963. 27. τούτοις γὰ ἀκολουθεῖ &c.] l. 42. αὐδὲν γὰ διὰ &c.]

Pag. 964. 5 Lege, φερονίζειν γὰ καὶ διδοὺς. l. 6. ἀπόλλυσι, τοσούτων καὶ τηλικούτων &c.) locus Luxatus. l. 38. διὰ χρυσᾶ] non convenit huic loco: magis, γλυκαῖα. l. 42. σεαυτῷ]

Pag. 965. 7. τῇ προσονομίᾳ] l. 33. ἐκῦν ἔπ διασωζόμενος διηνεκῶς] l. 44. εἰ καὶ παρρησιάζεσθαι &c.) ex his verbis vsq; ad παρρησιάζεσθαι p. 966. l. 1. sensum non eliscio commodum.

Pag. 966. 2. τοῦτο ὁ νόμος πέφευται] l. 9. περιεβάλοντο] lege περιέβαλοντο. l. 10. ὕστε ἐξ ἴσου) Halesius καὶ ταῦτα ἐξ ἴσου. l. 16. ἀγγελλόμενοι] fort. ἀγγαρεύόμενοι, prouocatæ. Halesius. l. 22. διακωλύει] transitus à plurali ad singulare: quam rectè, nescio. l. 26. καλδίου.]

Pag. 967. 7. ὡς πικρὰν) Lege, εἰς πικρὰν. & lin. seq. ἀκρίδεναι, ἅπερ γλυκύτ. l. 29. περὶ γὰ τοιοῦτον, διῶν πνεῦμα) l. 33. ἀρήσουσι)

Oratio satis tolerabilis, & sunt in ea, quæ Chrysostomi stylum sapiant: vereor tamen ne sit ἀπόσπασμα, aut fragmentum aliquod ethicum. Hom. 120.

Pag. 971. 25. κοινὸν γὰ πᾶσι περιέθεικε. l. 35. διαλύεται) l. 42. in margine lege πλουσῖναι. Hom. 121.

Pag. 972. 4. πηγὰ) fort. πηγήν. l. 14. μετρότερας

χροτέ γε) *fort.* μαχροτέ γε *&* *lin. ſeq.* σεροῦ ἐνομί-σαντο. *fort.* σοφῶς, ὡς ἐνομίς.

l. 17. ἀναγκάιν] *l.* 28, ὡς ἠμελν ἀπαγωνιᾶν ἐπ μ.] *l.* 29 *lege* ὅτι τῇ ἡ σαρκὸς γ.

Oratio nec Chryſoſtomi, nec alicuius docti: ei tamen in gratiam doctiſſimi Bullengeri (cui de ea optimè perſuaſum eſt) locum inter ἀμφιζαλλόμενα *dedimus, quæ vix inter* νοθευόμενα *extremo loco conſiſtere debuiſſet. certe cruciis, quiſquis eſt, crucem fixiſſe videri queat.* m. 122.

Pag. 974, 8, αὐτῷγε] παθητικῶς, *ut ſæpe aliàs.*

l. 19, σφενδόνα μιλιοδρομῶν] *Putat Bullengerus legendum* σφενδόνῃσιν. *quicquid eſt, hîc metam videtur ſignificare.* μιλιοδρομῶν, *hoc eſt,* in milio (*ſic enim circi ſpatium appellabatur*) decurrens. *Hal.* *l.* 36, μισαφῶτας] *Editores, qui emittunt è carceribus.* *l.* 39. φλήνων] *Bullen.* φληνᾶς. *i. fautores.* 18.

Pag. 975, 1, διωρίῳ] *l.* 2, ἐξίππιον κομιζόμενα] *Interp. Bulleng.* proluſio paribus equis. *Euſtathius Iuriſconſultus de temporum interuallo inquit,* τὰς χιλιάδας τὰς ἀπὸ τῆς ἐπάρχων ἀφορώσας ζώνη δρομικῶν ἡμιολίας appellari ſolitas κομιζας, τυτίσι, ζωνάρια. *Locus eſt in Iure Græco-Rom. parte* 2. *p.* 211. *H.*

l. 8, καθυπολαμπᾶς] *Mendoſum verbum. reponi poſſe putat Bullengerus* ὑποκλαπᾶς. *i. qui lenitatem imperent, de cuius vocabuli compoſitione videat ipſe.* *l.* 13, ναυσιασμῷ] *l.* 19, μαμπάεσι] *Mapparius, qui mappam emittit: emiſſa autem mappa, incipiendi certaminis ſignum, ſeu potius aperiendi carceres.* *l.* 24, ἀλλὰ] *Abundare videtur.* *l.* 34, ἐν τῷ παραδείσῳ] *Haleſius ex coniectura,* ἐν τῇ καρδίᾳ σου. *l.* 41, πάσῃ] *fort.* πάσῃ. *l.* 43, σκίαμφον] 19.

Pag. 976, 2, διὰ τὸ κολοκύνθης *&c.*) *Corrupta, neq; ſine libris emendanda.* *l.* 6, καταχέμφας μοῦσαν) *l.* 11, *poſt* λέγειν *pone comma.*

Deſcripta ex bibliotheca Regia Lutetiæ, caſtigata ad exemplar aliud Ms. doctiſſimi Frontonis Ducæi multis tamen adhuc mendis deformata. Haleſius meus alterius operis eſſe ἀπαπαιμάπον *putat: rectè, ut opinor.* m. 123.

l 32, ὀπλίζωσιν) *fort.* ὀπλίζόμενοι. *l.* 34, ἐρχάζωσιν) *lege* ἐρχάζωσι. *l.* 37, γεγραμμένοις ἐν τῷ *&c.*) *locus corruptus, cæterum pro* νομίμῳ *lego* νομίμως. *l.* 39, ἐκ ὕμνων ἀφ-ὑπνους) *Fortaſſis ferri poterit hæc conſtructio.* *l.* 40, ἑαυτῶν) *lege* ἑαυτ. 120.

Pag. 977, 1, ἴσχυεν) *Senſus poſtulat* ἰσῶν, *aut aliud ſimile.* *l.* 3, τῶ διαύτῳ) *lege* τῷ διαύτῃ. *l.* 12, ὑφηναν) *lege* ὑφηνάνει, *i.* ὑφήνει. 121

Pag. 978, 6, πῶν κορυφαίων καὶ ἐκεφάτων;) *l.* 40, κιλωσιοῦμένον ἐν τῷ ἄρρενι καὶ ταῖς θηλείαις) 126

Pag. 979, 8, τίνια παίτα, τὰ) *fort. ita diſtinguendum:* τίνια, παίτα τὰ.

Eruditi ſcriptoris, neſcio an Chryſ. opus, coniecturis tantùm noſtris emendatum. neq; enim aliud, præter Regium, ſuppetebat exemplar. Hom. 124.

l. 24, ἄχρηστος ἡκαὶ ἐπαινῆται σωθῆναι) *lege* δεῖ, κἂν ἐπαινῆται, ζωῇ. *l.* 28, ἀγαθῶν ἔργων.) *l.* 29, ἐχθρῶν) *Syntaxis poſtulat* ἐχθροῖς. *Ibid:* μὴ κεχρημένοις) *Corruptum, & fortaſſe delendum, vel* τοῖς κεχρ. *l.* 42, Θεὸν κάμνει τις μῶν ὑσᾷ ad τὰ μείζονα lin. 44. *deplorata omnia abſq; ope Mſſ.*

Pag. 980, 9, ἀ σίζει) *fort.* ἃ σίζει. *l.* 13, γνώμιλω) *fort.* γνῶμαι: *vel poſt* γνώμιλω *deeſt* ζωντῶντες, *aut aliud ſimile.* *l.* 22, σὺ δὲ ἢ παῖδες ἐάτταπε τῇ θαλάσσῃ) *l.* 27. ἐστεφάουν) *fort.* ἐστεφάνε. *l.* 42. γυναικείᾳ γὰ εἰσημάπον πίστεως) *Depravata.* Vide Boiſium.

Pag. 981. 2. *poſt* ἐχθρῶ *pone comma.*

In Liturgiam, pag. 983.

De Liturgia integram Theologis diſceptationem relinquo: hæc tantùm admonuiſſe contentus, miram eſſe in ſcriptis codicibus inconſtantiam. quid enim habent ferè ſimile verſio Eraſmi, & editio Morelliana? Deinde, multa paſſim in operibus Chryſoſtomi ex Liturgia, quatum vtebatur Eccleſia Orientalis, recitari, quæ hîc non reperiâtur: multa hîc reperiri, quæ vix illorum temporum eſſe videantur.

In Chryſoſtomi precationes. p. 1005.

Has duas εὐχὰς debemus Bibliothecæ Palatinæ. δεῖ γοῦν πάντως non facilè dixerim prior extat totidem verbis in oratione δεῖ ὑπομονῆς inter νοθευόμενα pag. 437 lin. 28. de poſteriore non liquet.

Pag. 1006. 21. ἡ τιμῆς]

Pag. 1008. 4 θεσμίους] *l.* 21. χρίμασιν οἷς ὑπίσχου *&c.*]

NOTÆ

IOHANNIS BOISII IN SEXTVM TOMVM OPERVM CHRYSOSTOMI.

Pag. 5. 11. Ἐν μίσῳ παῤῥησίαν &c.] *Verba sunt Sirachidæ. cap. 9. v. 18.* *l. 15.* καὶ ὡς μιμοχαλκμήνη βασιλεία] *Rectiùs fort.* καὶ ὡς μιμοχαλκμήνα βασίλεια, *vel* μιμοχαλκμήνιον βασίλειον. *70. enim Interpretes habent* μιμοχαλκμήνιον [*al.* τεθειμιωμένον] βασίλειον, *& Hebræus contextus habet* armon.

Pag. 7. 35. καὶ πολλάκις ἀπαῤῥησίαν δέον] *Fuit tempus cum legendum putarem:* καὶ πολλάκις τὸν ἀπαῤῥησίαν διωκόμενον εἰς δέον: *Sed notæ tuæ in hunc locum scrupulum mihi omnem exemerunt. Huc accedit quòd in recèns impresso tuo codice, μᾶλλον ὑπὸ δεξιᾶς emittitur, quod in Hæscheliano tamen exprimitur. Nemo enim non videt, illis verbis omissis, lectionem, quam defendis, fieri meliorem, cùm aliquis necessariò addendus esset accusativus aliquis, qui transitum verbi ἀποδεξιᾶς acciperet.*

Pag. 8. 19. 20. 21. & 22. Διὰ τί γὰρ &c.] *In Hæscheliano cod. interrogandi notæ subjecimus nor verbis* ἐξέδωκεν [*lin.* 20] & ἐξέχειν [*lin.* 22] *quod magis mihi probatur.*

Pag. 9. 34. ἅπαντας] *Malim* κἀμοῦντας, *at quæ sic Latinum Interpretem legisse credo.*

Pag. 10. 41. αὐαπόφωτα) *Nihil muto, quia apud Paulum est,* αὐαπόφωτα.

Pag. 11. 5. καὶ φιλῶ) *Peracuta est Montacutii in hunc locum coniectura, sed tamen, ut mihi videtur, non admodum necessaria, atque idem dico de proximâ annotatione.*

Pag. 13. 27. 28. ψηφίσαιμι τοῖς κατηγόροις) *Abesse hæc possunt sine sententiæ detrimento, imò, quemadmodum nunc leguntur, plus officiunt sensui quàm conducunt. Duorum summorum virorum in hunc locũ coniecturæ ita mihi placent, ut tamen malim nouam lectionem sequi, & pro* ψηφίσαιμι, ψηφισαίμην *substituere, additâ copulandi particulâ post* κατηγόροις· ψηφισαίμην τοῖς κατηγόροις καὶ ἐμοὶ &c. *i. suffragarer accusatoribus meis.*

Pag. 16. 18. πεπλεγμένον) *Fort.* πεπεδημένον.

Pag. 17. 43. ἄνθρωπο) *Ante* ἄνθρωπος, *desiderari videntur h. c aut similia:* Καὶ ταῦτα μὲ λέγει. *vel,* Καὶ τίς ταῦτα λέγει; *Interpres legisse videtur,* καὶ ταῦτα μὲ λέγει ἄνθρωπος, &c. *ni fortè de suo hæc addidit perspicuitatis causâ.*

Pag. 19. 3. ὑπὲ διαῤῥαί τις τὰ χείλη τολμᾷ) *i labra dividere: ut Hieronymus loquitur epistolâ de vitando suspecto contubernio.* *l. 9.* τοῦτο δὲ τὸ ἐκ παροιμίας λεγόμενον, ὅπερ ἐστὶν ἐδεῖν γιγνόμενα) *Malim,* τοῦτο δὲ τὸ τῆς παροιμίας, ὅπερ ἐστὶν ἐδεῖν γιγνόμενα: *ut ordo sit,* ἔστιν ἐδεῖν τὰ ἄνω κάτω γιγνόμενα, τοῦτο δὲ &c. *Saltùm etiam sententiâ utrumq; participium expungi potest.*

Pag. 20. 17. *Post* ἀρχῆς *vel repetendum* δεῖ ἀπὸ τῆ κοινῆ, *vel addendum* χρὴ *aut tale quid.*

Pag. 23. 9. πλὴν εἴ πε &c.] *Fortasse sic:* ὥστε εἴ πε πλὴν εἰ μὴ ἐυλαβείᾳ πολλῇ ἐπὶ καχεμιᾷ & c. ἐ. ἐ. ἐ. ἐ. ἐ. ἐ.

Pag. 24. 40. *Deesse videtur* ἀξίως *post* πῶς ἂν πε.

Pag. 29. 41. ἐκ ἔστιν εἰπεῖν] *Interpres legisse videtur,* ἐκ ἔστιν εἰπεῖν πόσος.

Pag. 32. 32. *post* πλὴν ἔγωγε *deesse videtur* ὁμολογεῖν, *aut tale quid.* *l. 40.* ἀληθείας] *Fort.* ἐν ἀληθείᾳ. *l. 44.* ὑπὲ ἀνεπιδέκτως ἐκ ἀπέφυγον] *Fort.* ὑπὲ φρονίδος ἐπ χαρτερήσεως· ἐκπὲ ἀπέφυγον.

Pag. 33. 22. δι ὧν ἐκπεπληγμένους παύσει] *Deesse videtur* καὶ *ante* ἐκπεπληγμένους.

Pag. 34. 35. *Fort.* βίᾳ & ἐτέρᾳ συντελοῖη καὶ εἰς τὸν ἴσον &c.

Pag. 36. 28. τὸν ἀρχιερέα τε] *Rectiùs hoc legatur post* Ἰωάννου, *lin. præcedente.*

Pag. 37. 36. ὑπὲ ἀπαγγελίας μέλει] *Fort.* ὑπὲ λέγων ἐμμελείας μέλει.

Pag. 39. 6. *Deesse videtur* φησὶ *inter* κλαίως & φροντιστῶντες. *l. 34.* καθ' ἕκαστον ἡμῶν ἐπολυμιῶν τέτων] *Post* τέτων *desiderari videntur hæc,* ἐυδύνας ἐκέχαρτο. *Vide infrà pag. 44. lin 9. & 10.*

Pag. 41. 25. ἐκκλίνειν] *Fort.* ἐκλύεσθαι. *Vide infrà pag. 43. lin. 4.*

Pag. 44. 40 καὶ ᾧ μείζονος δεῖται, τοῦτο] *Fort.* καὶ ὥσπερ μείζονος δεῖται καθαρότητος, οὕτω πλείονος &c.

Pag. 48. 37 & 38 μᾶλλον ἢ μεμονωμένων ἐκείνων] *Lego,* ἐᾶν μᾶλλον ἢ μεμονωμένων ἐκείνων θαυμάζεσθαι [*vel* ἐπαινεῖσθαι] ἄξιος.

Pag. 52. 40. πλήθη) *Quid si* πλάτη?

pag. 60. 39. *pro* καὶ ἀλέων, *legendum suspicor,* καὶ κωκύων.

pag. 61. 1. *Vel* ἐν ἑαυτῷ, *vel* ἐγκαθημένων, *pro* ἐδρυμένων.

pag. 68. 9. ἐπήγαγε) *Marginalis coniectura non displicet.*

pag. 70. 11. καὶ γὰρ ὅταν &c.) *Vel deleo tecum,* καὶ γάρ. *vel lin.* 13. *post* κακοῖς, *addo hæc è Sap.* 5. *v.* 3. διὰ τυραννίδα καὶ ἀδίκματα τυπτόμενοι.

pag. 56. 16. ἅμα τῇ ὑποκλίσει) *Pro* ὑποκλίσει *legendum potius videtur:* ἐπικλίσει, *i.* simulac resistere cæpisti, & ad certamen te comparare. *Infrà pag.* 445 *lin.* 30. ὑφ' ἧς ἀληθείας ἐκίνδυνευε.

l. 40. τῆς παῤῥησίας) *Vel deleo hæc, vel pro* παῤῥησίας, ἀπαῤῥήσιας *substituo.* Στόμαχοι *enim & ἀναῤῥῆσις sæpè coniunguntur apud Chrysostomum.*

pag. 58. 27. τὸν πάντα αὐτῷ ἀδελφὸν) *Videtur ἀδελφὸς hîc dici, non de eo qui naturâ frater fuit, sed morum duntaxat & virtutis similitudine. Sic Latinè* germani *dicuntur & fratres qui moribus simillimis sunt, tametsi è stirpe plane diuersa generis sui originem traxerint. Legendum itaq; hîc puto:* τὸν πάντα (*i.* κατὰ πάντα) αὐτῷ ὅμοιον, καὶ ἀδελφόν. *Alioquin si de fratre natura intelligendus sit locus, legendum putârim:* τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ φλαρίστον.

pag. 89. 5. ἔλαττον πολλῷ τῆς ἀξίας, ἠξιώσατε τῷ παλαμναίῳ) *Fort.* ὑφίστατο πολὺ τῆς ἐξουσίας, καὶ φιλανθρωπότερον κέχρηται τῷ &c.

pag. 90. 20. παῤ ἡμᾶς ἐγένετο τοῦ κρατεῖν &c.) *Lego,* παῤ ἡμῖν ἐγένετο τὸ κρατεῖν ἐκεῖνον, καὶ νικᾶν καὶ βιαζομένους &c. *i.* Nos in causâ essemus, cur vinceret ille & superaret, non compulsos, sed sponte se illi subijcientes.

pag. 106. 3. καὶ ἥδιον καὶ ἡδίω τῆ γνώμῃ) *Malim,* καὶ χαίρειν &c. *Linea autem precedente, nescio an legendum sit* αὐαίδητα, *pro* αὐάιδητον. *Vide pag.* 105. *l.* 40.

pag. 110. 4. *Nescio an legendum sit:* ἧς ἢ ὧν τῆς ἐξωτέρας χώρας ἐστιῶντα ἀφειμένων &c. *Talem enim lectionem sensus videtur requirere, nec ab ea multum abludit versio Latini Interpretis.*

pag. 113. 9. τῷ πυθοῖ) *Deleo hæc tanquam è lin. sequente transumpta. Esset præterea lectio dilucidior, si sic scriberetur:* μᾶ ἢ ταῦτα ὀμῶ καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς οἰκίας &c. *l.* 12. ἀπὸ τῆς αἰτίας) *Fort.* ἀπὸ ταύτης τῆς αἰτίας.

pag. 120. 20. ὅτε ἀπέδρᾳ, καὶ ὅταν ἀπόκλισιν &c.) *Fœdè corrupta hæc sunt, & quantum video, aliena ab hoc loco.*

pag. 123. 9. εἰ ποτε συμβαίη) *Totam sententiam sic lego:* καὶ ταὐτὸν ἔπαθον, οἵ εἰ δραπέται πιθοὶ ὄπη τῆς ἀλλοτριότητος ὄντες, ἄφνω τοῖς ἧς δεσποτικῆς ἐφίστασιν ὀφθαλμοῖς, ἢ εἰ καθ' ὕπνον αὐτοὶ δι' ἑαυτοὶ, εἰ ποτε συμβαίη, χρηστοῖς ἐνυπνίοις ἐντρυφήσαντες &c. *Vide infrà pag.* 443. *lin.* 22. &c. *i.* vel secundùm quietem hi ipsi, si quando acciderit, [*sc.* somniare. Nam multæ noctes sine insomnijs transigûtur:] lætis insomnijs se oblectantes, &c.

Pag. 124. 23. ἃ δὴ, πλὴν εἰς τὸ μάνια εἰ ἐτεθνήκει ἡμῖν] *In Græcis Bibliis est* ἃ δὴν *pro* ἃ δὴ: *reliqua sunt eadem.* *l.* 37. ἐπειδὴ γὰρ μὴ τὸ τοῦ κατασκόπους αὐχεῖν ἐπεχείρουν &c.] *Fortasse sic:* ἐπειδὴ γὰρ μὴ τὸ τοῦ κατασκόπους δυνήσασθαι ἃ εἶδον, αὐχεῖν ἐπεχείρουν &c. [*Vide Num.* 14. 10.] *vel* ἀνέχειν ἐπεχείρουν αὐτὸν, καὶ λίθοις βάλλειν. *Quòd autem,* τὸ αὐχεῖν *coniungendum sit cum* αὐτὸν, *non cum* κατασκόπους, *patet & ex historiâ ipsa, & ex ijs quæ sequuntur lin.* 39. *l.* 40. ἧς πίνων κατασκόπων ὑποδυόντων] *Vide Num* 14. 37. *Scire porrò oportet mortem* ἧς κατασκόπων, *tempore & serie historiæ posteriorem fuisse seditione illâ populi aduersus Mosen, quâ de lapidando eo consultabant. Atq; hoc nonnihil conducit ad lin.* 37. *veram lectionem confirmandam.* *l.* 41 ὀλίγῳ παρελθόντος χρόνου) *Addo* πολὺ, *& prætereà nihil mouto:* ὀλίγῳ πολλοῦ παρελθόντος &c. *sc. post τὸν θάνατον* ἧς κατασκόπων.

Pag. 127. 1. καὶ πλείονας ἐν πολέμοις] *Fort.* ἧς πλείον τάξ.

Pag. 128. 43. ἐφθάγαγε] *Sic est in Græcis Bibliis, cum Hebraica veritas habeat:* cinpol liphné benè avla naphalta. *i.* Sicut corruit quispiam coram filijs iniquitatis, sic corruisti.

Pag. 129. 16. εἰς τὸν ἧς ὀλιγωρῶν βίον &c.] *Quid si sic?* εἰς τὸν ἧς ὀλιγωρῶν βίον ἀεὶ ὢν, κατηξίας &c. *l.* 20. ἀπομαζόντων] *Deesse videtur,* ἧς ὑῶν αὐτῶ.

Pag. 131. 24. ἐμπεσόντες] *Desiderari puto nonnulla. Sic itaq; lego,* ἀλλ' ὅμως καὶ ἐπὶ τοσούτῳ κινδύνου ἐμπεσόντες, ἀλλὰ τῷ ὑφ' ἑαυτοὺς ἧς καταγόντων αὐτοὺς καὶ πάντων μᾶλλον ἡμῖν ἄξιος.

Pag. 133. 1. ἐκ μικροῦ] *Legendum fort. pro* ἐκ μικροῦ, ἐκ μικρόν. *Tum addo:* τῷ ἐγκρατοῦ πολίτης, *ut integra lectio sit,* τότε γοῦν ἡμῖν ἐκ μικρὸν τῷ ἐγκρατοῦ πολίτης ὁ μακάριος Παῦλος παρεδείκνυς &c. *Vide infrà pag.* 723, *lin.* 1. 2. & 3.

Pag. 139. 43. καὶ ἐυχορῶ] *Lego:* καὶ ἐυάδω, *sedita, ut alius his verbis locus detur, nimirùm post τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ lineâ precedente.*

Pag. 160. 38. αὐάλωτος ἕφλῳ] *Marginalem lectionem* αὐάλωτον ἕφλῳ, *veram puto.* αὐάλωτον ἕφλῳ πάμφαγα γινομένους φλογί. *i.* & voraci flammæ haud consumendum vnquam pabulum esse. *hoc est, inge perenne, perpetuum. Basil.* ἐκ νηστείας λογ. *d.* Ἐστι τις φύσις σώματος, ὃν καθ' ἑαυτὸν ἀμίαντον, αὐάλωτος πυρὶ &c.

Pag. 163. 1 & 2. ἄλλον μὲ ὑλίνα τοσοῦτον &c.] *Fortasse sic rectiùs:* καὶ ἄλλον μὲ ὑλίνα τοσοῦτον, ἀλλ' ὡς ἅπαντας, τύς τι ὄντας, τύς τε ὀστρυνομένους δεδικα, ἢς &c.

Pag. 171. 14. *Lego,* καὶ ἃ τοῦτο ἅπω δικαιοσύν. *Deinde lin.* 18. *post* δικαίλειν *desiderari existimo,* ἐᾶν, *aut tale quid.*

pag. 201. 29. ἐκείσεσθαι πάντως αὐτὸν τῆς κοινωνίας] *Malim,* τῇ κοινωνίᾳ. ἐκείσεσθαι, *sc.* πάντων ἧς κωλυμάτων.

pag. 202. 5. τὰ ἧς ἑαυτῶν] *Corruptè, pro* τὰ ἑαυτῶν. *l.* 6. εἰς ἢ τὰ τῆ δυσχερῶς φέρεσθαι, καὶ μᾶλλον πλείονα δακρύειν) *Superflua hæc puto & eradenda.*

pag. 207. 35. ὡς δυσκατόρθωτον τὸ πρᾶγμα τοῦτο &c.) *f.* εἰς δυσκατόρθωτον, &c. *i.* τῷ δυσκατορθώτῳ πράγματι τούτῳ μείζονα τὰ κωλύματα ἐμποδὼν, *vel* ἐφεστῶτα.

pag. 214. 42. ταῖς θαλαμευομέναις) *i.* in thalamo plurimum degentibus: *thalamum rarò egredientibus. Notum est enim quàm arctâ olim & accuratâ seruatæ fuerint virgines custodiâ, & vt illis quàm rarissimè pedem extra limen ponere permissum fuerit. Hinc est, vt apud bonos authores,*

& Chrysostomum inprimis, τὸ ἁγιωσύνην, epitheti vice virginibus tribuatur. Chrysost. in primum ad Romanos: εἰ παρθένον τις καταδίκασε διαμένειν, ἀλλήλοις μιγῆναι ζώσης.

pag. 219. 32. τῷ ἀρχῷ) Malim, τῷ αὐάγκῃ. Dixit enim suprà, ταῦτας χωρὶς τῆς αὐάγκης.

pag. 226. 30. θερμοτέρης) sc. πρὸς Συνουσίαν. vel legendum fort. δυμικωτέρης, aut θλυμανεστέρης, aut nescio quid præterea.

pag. 230. 29. τοῖς ὁρῶσιν ἐγγίσω) Quid si? τοῖς ὁρῶσιν ἐν ὑδρῇ εἶδ). Si habuissem melius aliquid, melius certè attulissem.

pag. 235. 25. παραδραμεῖν) Vel est παραδραμεῖν, pro μεταδιδεῖν, vel μεταδεῖν reponendum. Sic certè mihi videtur.

pag. 239. 3. αὐτῷ αὐγεῖν) Sensus postulare videtur potiùs, αἰσχ' ἁπαλάνειν. Hoc est, Non solùm celibes, & qui modestè extra coniugium viuunt, illam laudabunt, sed etiam illi ipsi, qui nihil non fecerunt, vt connubio eius potirentur, & deinde fuerunt repulsi.

Pag. 281. 40. παίσμα νῦν] vel hæc deleo, vel addo, ἄλλα πλὰ τοιαῦτα.

Pag. 304. 11. ἐρώτως ἀπόδοσε.] Quid si sic? ἐρώτως τῆς βασιλείας θεοῦ ὑφεωρῶν ἀπεκλείσθη. Hæc lectio optimè congruit cum ijs quæ sequuntur, & sensum habet percommodum, cùm ex alterâ illâ nihil sani elici possit. Quod autem hìc dicit Chrysostomus de mortis præmaturæ vtilitate, magnam habet cognationem cum celeberrimâ illâ sententia, ab authore primùm libri sapientiæ proditâ, & deinde ab Augustino & alijs crebrò recitatâ: Raptus est, ne malitia mutaret intellectum.

Pag. 306. 21. σφόδρα γε] Interpres legisse videtur: γυναῖκα; σφόδρα γε, πεπεσγμόλω αὐτὸν ἔχειν τῷ ψυχῷ αὐάγκη. Rectius, vt puto. Nam, σφόδρα γε, non rectè videtur interrogationem claudere.

l. 36. τῇ δευτέρου γάμῳ τὰ φαιδρὰ παρεσκευάσατο,] Malim: τῇ δευτέρᾳ γάμῳ, sc. ἐν δευτέρῳ. i. Noluerunt, vt secundæ nuptiæ pari festiuitate celebrarentur atq; primæ.

Pag. 310. 25. πολύ γε ἡμεῖς] Quod deest, à Græcæ linguæ perito aliquo non difficulter fortè suppleri potest. l. 27. πίνος ἕνεκεν; τῆς εἰκοσιν &c.] Malim sic: πίνος ἕνεκεν, τῷ εἰκοσιν ἔτος καὶ πεντακοσιοστῷ ἀπλακήμα ἐν γάμῳ πεσεῖσθαι αὐτῆς; Nam, vt ex sequentibus liquet, ea fuit mens Chrysostomo, vt putaret potiorem esse conditionem vxoris vnius mariti, quamuis multos cum eo annos vixisset, quàm viduæ alteri marito nubentis, tametsi cum priore maruto non nisi annum vnum transegisset, hoc est vno verbo, præferendam esse vetulam vnius tantùm coniugium expertam, viduæ quantumuis iuueni, si alteras nuptias attigerit.

Pag. 313. 24. ὥστε καὶ θεμελιοῦσθαι λέγων] Interpres videtur legisse: ὥστε καὶ θεμελιοῦσθαι αὐτῷ λέγειν ἃ ἐζήλωτο, καὶ ἐκεῖνον, &c. Atq; sic ego legerem, si liceret mihi è multis lectionibus eam, quæ maximè placeret, eligere.

Pag. 332. 40. ἐπαυήλθε,] Nescio an legendum sit: μὴ γὸν κύσεν, ἦρξε (i. τὰ ἡγεμονίαν ἔλαζε) Καμβύσης &c.

Pag. 333. 29. ὅπ χειρώσαντας, καὶ ῥαγῶντας, καθάπερ,) Pro, ῥαγῶντας, quid si ἀναπαύοντας ex Hæscheliana lectione? possumus etiam substituere, καταῤῥαχθέντας, i. καταζλασθέντας.

Pag. 340. 36. & 37. καὶ τὸ ἔλαιον αὐαπόδα,) Interpres videtur legisse: καὶ τὸ ἔλαιον εἰσαπόδα: vt ἔλαιον sit quarti casus, et εἰσαπόδα, cum supposito, χάεις cohæreat. Planius fuisset ὀγίαζε. Sed nescio, an τῷ ἀναπόδα, significare voluerit (Chrysostomus oleum, tametsi sinà natura sensûs & motûs expers sit, ad spiritus præsentiam miraculosè subsiluisse.

Pag. 364. 13. τὸ ὑπομονῶν φυλάττοντα &c.) Sensum magis quàm verba respiciens, sic lego: ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπομονῶν διωάμενον δύναται ὀπαυίσασθαι διὰ τὴν εἰς Θεὸν εὔνοιαν ὑπομένειν μᾶλλον &c. vel, διὰ τὸ φυλάττειν τὴν εἰς Θεὸν εὔνοιαν, ὑπομένειν.

Pag. 373. 17. μᾶλλον δὲ καὶ περὶ &c.) pro αὐτῶν ὄντων δαιμόνων legendum suspicor, αὐτῶν ὄντων Ιουδαίων. δαιμόνων enim depravatè legi pro Ιυδαίων penè extra dubium pono, priorsibus nimirum duabus syllabis elisis, & δαίων in δαιμόνων mutato. Sed quid tum postea? vt sensus sit integer, addenda puto hæc, post χάεις; ἀλλ' οὐχ Ελλησὶς εἰσιν, ἀλλὰ Ιουδαῖοι. Excipit enim quispiam eo minùs hæc improbanda, quia Iudæos habent authores, populum sc. sanctum Dei. Respondet Chrysost. plus metuendum esse à Iudæis quàm ab Ethnicis, quia horum aperta est impietas, illorum tecta & ad fallendos atq; inescandos homines magis opportuna. Imò verò, inquit Chrysost. cùm & ipsi Iudæi sint, nonne plus hinc damni, plus incommodi? Tum probat quæ dixit. ἐκεῖ μὲν γὰρ &c. i. apud gentiles. ἐνταῦθα δὲ, i. Iudæi, & postremò concludit, his verbis l. 22. ὥστε τὰ μὲν τῆς ἀσεβείας ἴσα αὐτοῖς καὶ Ελλησι. Ex hac conclusione apertissimè liquet, necessionem aliquam Græcorum & Iudæorum præmittendam esse. Vbi autem rectiùs præmittetur, quàm liu. 17. vbi sine tali aliquo supplemento claudicet oratio necesse est?

Pag. 379. 37. βλαβέσεως χάριν,) Quid si sic? παραβάσεως χάριν, ὀργὴν ὑπομένουσι καὶ τιμωρίαν.

Pag. 387. 42. σύμπλεον,) fort. ὁπόπλεων, vel, πλήρωσιν, aut tale quid.

Pag. 388. 29. & 30. τὰ μὲν παρανέσεως μακροτέρας, &c.) Lego, πρὰ μὲ παρανέσεως μακροτέρας χρείαν ἔχουσι, πρὰ δὲ, &c. Al. τὰ μὲν δὴ παρανέσεως ἀπιστέρας χρέαν ἔχοντα &c.

Pag. 418. 43. ἐνταῦθα] Delendum puto, tanquam è proximâ lineâ transumptum, & loco eius scribendum, ἐπτέλλων τοῖς Κορινθίοις.

pag. 422. 8. ὑ δ' ἐχὴ Ms. l. 38. ἐκείνων] ἐκείνης, & statim ἐκκεκωδῇ, & διαπεδδῇ Ms. l. 40. ἀφεδείσης] ἀναφδείσης Ms.

pag. 423. 3. ἑαυτοῦ] σεαυτοῦ. Ib. ἐυχῆς Ms. σωτείας. l. 6. νομίζειν δεῖ ἁμ.] Ms. λέγειν ἑαυτὸν ἁμάρτ. l. 7. Ms. post ἑαυτοῦ addit καταρθώματα. l. 14. φαντάζεσθαι ἅρματα δύο &c.] In alijs libris locus hic sic legitur: φαντάζεσθαι, ὡσὶ ὄχες μοι δύο πίπτον τοῦ λόγου ὀπὶ τὸ φάδιον ἐλαθέντας καὶ ἅρματα ζδξαντας· τὴν μὲ δικαιοσυνίαν καὶ ἐφημαυίαν, τὴν δ' ἑτέρην ἀλαζόναν καὶ ταπινοφροσυνίαν· καὶ ὄφει. l. 21. κουφοτάτης) Ms. κορυφαιοτάτης. l. 26. & 27. ἀπεκράσατο Ms. l. 42. -μένῳ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς παρ' ἐκείνου. Ms.

pag. 424. 1. δρῶν) Ms. ἰδών. l. 5. Ms. μηδὲν

ἡ μέγα, melius. l. 7. Ms. ἐξομολογεῖσθε.
l. 9. δείξον τὰ θεμέλιατα καὶ τὰ τεκμήρια. Ms.
l. 17. καὶ δι αὐτὸ τοῦτο τὸν θεὸν Ms. l. 19. ἀνεῖλε) Ms. ἐκρέμνυε. l. 22. Ms. ὁ τῶν ἀπλῶν διὰ τὸ σῶμα & περιφερομένων. l. 23. διαβολεὺς) Ms. καρδίας; & sic l. 26. l. 27. Ms. ἀναπεπτωκότα. l. 36. Ms. αὐτὸς. l. 40. post μεταβολαν addit Ms. κλῆσιν τοῦ ἐξ ὅλης καρδίας λέγοντας, ὁ Θεὸς ἱλάσθητι μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.
l. 41. Θεὸς γὰρ παρακλ. λ. καὶ θεοσέβειαν.

pag. 435. 42. ἐπιδεικνύμενα) Fort. ἐπιδεικνύμενοι, ut referatur ad ὄφεσιν. potest etiam ἐπιδεικνύμενα referri ad ὄφεια per solœcophanes.

pag. 439. 31. ὅτι καὶ ἐχάπτοντες ἐχοντες ἀγροικίαν τὰ χείρονα ἢ παιδῶν μὴ ἐπαισχύνοντες) Arbitror Chrysostomum tale quid dixisse: ὅτι καὶ ἐχάπτως ἔχοντες, ἀγροικίαν τὰ χείρονα ἢ παιδῶν, καὶ πάντας τὴ κακίᾳ ἐπαισχύνοντες (vel ἐπαίσχυντοι) ἡ νόσος ἐκαλλωπίσθη. Al. ὅτι καὶ ἐχάπτως ἔχοντες ἀγροικίαν καὶ τὰ χείρονα ἢ παιδῶν καταμιμούμενοι μὴ ἐπαισχύνθητε. Hanc lectionem admittamus nonnihil verba hæc, lin. 34. ἢ ἀπὸ τῆς ἀλόγου ἀπαιδευσίας, καὶ ἐκ ἐπαιδεύσεως ὑμῶν.

pag. 440. 38. πότε γὰρ χαίρουσι &c.) Vt habeant hæc verba quibuscum cohæreant, addenda videntur quædam in hunc modum: καὶ τῆς εἰ οὖ ὁ πλοῦτος τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς μεγάλης δυνάμεως καὶ τῆς ἐχάπτης χρίσεως (τῆς ἡμέρας τῆς κρίσεως) ἐπιλαμβανούσης; πότε γὰρ &c.

pag. 441. 7. ἐξουσίαν τοῦτο) Malim, ἐξουσίαν ταύτην.
l. 13. καὶ ἀδελφὰ τῆς ἐκκλησίας ποιήσητε ἄνθρωπον) i. ni fallor, separantes ab ecclesia: ex ecclesiæ communione ejicientes. ἀδελφὰ enim esse, significat χωριζομένους καὶ ἀλλοτριουμένους, ut Chrysost. in 9. caput epistolæ ad Romanos docet. Sic hac ipsa homilia: τὸ ἀνάθεμα παντὸς ἦν χριστιανοῦ.
l. 16. ἀλλὰ τί λέγουσιν οἱ πάντα δοῦναι τῶν κακιῶν;) pro πάντα malim, συσκεύους. l. 20. ὁ λόγος τοῖς πλείοσι &c.) De his verbis quod pronuntiem non habeo. Nec sana videntur esse, nec ad hunc locum pertinere. Quòd si huius loci sunt, mallẽ, ut parentheticis notis discluderentur à reliquis, quàm ut eadem cum reliquis legerentur serie. Fortasse hoc voluit homiliæ author: ita clarè conuictos fuisse suprà memoratos hæreseis, ut nullus amplius καινοτομίᾳ & dubitationi locus relinqueretur. Sed finge, si placet, hæc omnia delenda esse, sc. ἀ θεὶ γὰρ lin. 20. ad κεχωρισμένοι lin. 22. & tum lege: ἀλλὰ τί λέγει ὁ Παῦλος; διδαξόν, φησιν, ἐν ἐκστάσει &c. Opponit Pauli præceptum eorum tum praxi, tum defensioni.

pag. 442. 17. ὃ γὰρ ὅτι κακοῖς κτίζει ὁ Θεὸς &c.] Quid si sic? ὃ γὰρ διὰ τοὺς κακοὺς τῶν κτίσιν ἐνεφάγκωσε παύσεται ὁ Θεὸς, ἀλλὰ καὶ τούτους ἢ κοινῶν ἠξίωσεν ἀγαθῶν &c.

pag. 465. 35. τοὺς πλησίον ἀκοσμοῦντας ἢ πονηρῶν) Fort. τοὺς πλέον ἀκοσμοῦντας ἢ πονηρῶν, i. τοὺς ἢ πονηρῶν πλέον ἀκοσμοῦντας. Aliter: ὃ διώρθωσε τοὺς πλησίον, ὃ κατεῖχε τοὺς ἀκοσμοῦντας, sine πονηρῶν.

pag. 466. 25. ὅτι τὴν πίστιν ῥίζαν &c.) Veram esse hanc lectionem declarant quæ proximè sequuntur: & si quis nollet paruo contentus esse, non magnopere diuitijs cumulándis studeret: vel, si quis nollet intra suos se fines continere, intra suam pelliculam &c. Exempla superbia nascitur studium diuitiarum, & diuitijs rursus alitur & fouetur superbia, atq; hanc ob causam non inelegantèr ab Augustino Superbia appellatur diuitiarum vermis. Multa (unius rei & causa & effectus. Superbia primùm excitatur ad corradendas opes, & deinde ex affluentia opum nascitur superbia. Non ergo hæ propositiones colliduntur inter se, si rectè intelligantur: Superbia est mater diuitiarum, & diuitiæ sunt causa superbiæ, nihilo certè magis quam hæc duæ: vinum immodicè sumptum est causa aquæ intercutis, & aqua intercutis causa est cur vinum immodicè sumatur.

pag. 488. 5. τὰ σώματα ἢ ποσάκις ἰδόντες τυφόμενα] Fort. τ. σ. τ. τ. ἰδόντες τοσούτων πυθόμενοι. vel plenius: καὶ ὅτι τὰ σώματα &c. i. Tametsi viderent tam multorum hominum tyrannorum obtemperantium prostrata coram idolo corpora.

pag. 518. 31. λοιπὸν ὑμῖν ἐκκλησιάσαι ἐκέλευεν, ὡς ἀφισάμενοι, ἵνα ἀσφαλῶς ἦτε] Locum mendosum esse suspicor. Valedicere, vt opinor, non est ἐκκλησιάζειν, sed ἀποτάσσεσθαι. Quare tali aliquo modo legendum hic censuerim: λοιπὸν ὑμῖν συνέσεως ἐκλεῖψαι, ταύτης τῆς ἀκλήξεως [in excusis lib. ἐκκλείεται videtur esse extrema syllaba ἀκλήξεως, ἀποκοπθεῖσα] ἐσόμενον, τὸ τὰ ἐν ποσὶν ὑμῖν ἐρεῖσθαι σωφρόνως τῇ μόνῃ αὐταπλοῦν (vel, ὅτι τῆς μόνης κατέχειν) ἵνα ἀσφαλῶς ἦτε.

pag. 527, 25. μέχρι παντὸς] Lego, κἂν τι ἔτερον σαπρὸν μέρος, πᾶν τὸ σῶμα &c.

pag. 539. 21. τὰ ἡμέτερα πάθη] Interpres legisse videtur: τοιαῦτα οἷα τὰ ἡμέτερα πάθη.

pag. 622. 30. καρδίαν] Addo ante καρδίαν, πολλῷ πλεῖον ὠφέλειαν, vel lego, πολὺ καρδίαν ἀπ' αὐτῆς.
l. 32. ὡς τὰ ἄλλα πάντα] Deesse puto nonnulla, viz. hæc: φυσερὰ γὰρ ἦν ἐκεῖνα: vel ἐυκολώτερα (aut μᾶλλον ἢ ἐυκολίας) ἀποδεικνῦσι, aut tale quid.

pag. 623. 1. & 2. καὶ ὅτι τοιούτοις κλεῖν πεφύκαμεν ὄντες, &c. Fort. καὶ ὅτι τοιούτοις κλεῖν πεφύκαμεν τοσούτους τὸ πᾶν ἀνθρώπους, καὶ πάντα ἀπὸ ἀπίστου συνηθείας περιπεπλεγμένους, μᾶλλον ἢ &c.

pag. 640. 39. τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας] Fiorens Christianus: τῷ λόγῳ τῶν διδασκαλίων: quæ lectio nihil firmamenti accipit ab his verbis lin. 41. & 42. μὴ διδόντας τῷ λόγου πίστιν διδασκαλίαν.

pag. 642. 36. ἐκόπτει] Melius huic loco conueniret hoc verbum, si superiore linea pro ἔριδας, συστάσεις [i. cortiones, conspirationes] legeretur. Ideo autem malim συστάσεις, quia proximis verbis sequitur: ἀνθρώπων μὴ συμφωνούντων πρὸς εὐσέβειαν: i. ἀνθρώπων συμφωνούντων μὴ, ἀλλὰ μὴ πρὸς εὐσέβειαν.

pag. 643. 21. & 22. δι' ὀπτασίαν δεσποτικῶν] Quid si δ' ἐπτασίλλων χαρῶν πλεόνων? Inde enim tritum illud apud Latinos, Publij mimi, ni fallor, Dotem accepi, imperium vendidi. l. 30. συνεχώρησε τῷ ἀλλοτίαν] Malim sic: καὶ ἐκέτευσε χάριτα τῷ ἀλλοτίαν χωρεῖσθαι. Desiderari enim videntur quædam.

pag. 645. 25. καὶ πρῶτον δείκνυσιν ὅτι ἐξουσία Θεοῦ ὄνομα Θεοῦ] Arbitror locum mendosum esse, sed quemadmodum

admodum sit emendandus, nondum perspicio. Etsi autem non habeo, quod de hoc loco statuam, tamen videor mihi videre quid indicandum sit de linea 23. desiderari nimirum in ea post ἐξουσίας, hæc verba sumpta è 1. Cor. 11. 10. ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Alioquin enim pendebit sententia.

pag. 648. 1. ἐνόμισέ τις] *Vide an non sic legi possit:* ἐνομίζετο τις ἐν τοῖς ἀρχαίοις γραπτὰ τινὰ ἔχειν Θ, καὶ ὁ Σισόη ὄνομα αὐτῷ (λέγω δὲ κεῖσθαι ὄνομα, ἵνα πᾶσι κατάδηλον γένηται) μέμνηται ἢ αὐτῆς καὶ Δαλίδ &c. *Pro* ἐνόμισε *lego,* ἐνομίζετο, *sensu, ut mihi videtur, sic flagitante. Deinde inter* ἔχειν Θ, *&* λέγω δὲ *interpone hæc:* καὶ ὁ Σισόη ὄνομα αὐτῷ: *quia verbis proximè subsequentibus frustrà diceretur,* λέγω δὲ κεῖσθαι ὄνομα, *nisi mentio nominis Sisaræ præcessisset. Præterea pro* κοινῷ ὀνόματι, *malim,* κυρίῳ, *quia additur:* ἵνα πᾶσι κατάδηλον γένηται. *Non enim homo ab homine discernitur communi appellatione aliqua, sed propria & peculiari. Postremò deleo hæc:* ἐνόμισέ τις γραπτὰς τοῦ ἀλλοφύλου ὁ Σισόη, *tanquam transsumpta partim è lin. 1 partim è lin. 4. & 5.* l. 19. οὐδὲν δὲ τοιοῦτον] *Quid si,* πλὴν ὑπῆρχεν? l. 29. ἀλλ' Θ τις τῶν ΑΒιμελὲχ] *Lego,* βασιλέως τοῦ ΑΒιμελὲχ ὄνομα· δεῖ αὐχὼν &c. *Cùm enim nulla prius mentio facta fuerit alterius Abimelechi, superuacuum esset hìc dicere:* ἄλλος τις τῶν ΑΒιμελὲχ. τὸ, ἄλλος *namq; ad præcedens aliquid refertur.* l. 41. ὡς ἐνόμισε μνήματα ἀπῆδεν) *Fort.* ἐνόμισε μνήματ' Θ ἄπεδεν, *delet à negandi particula.*

pag. 651. 20. εἰ γὰρ μὴ ἴσθας, πῶς ἐγνώσθη, &c.] *Nihil mouto.* πῶς ἐγνώσθη *sc.* ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ ὁ υἱὸς, *ut proximè lineæ sequitur. Hæc duo enim* ἐπαλλαμβάνει, πῶς ἐγνώσθη ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ ὁ υἱὸς, & πῶς ἐγνώσθη τὸν υἱὸν ὁ πατήρ.

pag. 656. 18. αὐτὸν σωτηρίαν) *Lego,* τὸ σωτήριον αὐτῷ σωτηρίαν μόνον.

pag. 660. 12. ὥσπερ οἱ πρὸς ἑσπέρας καὶ ὀψὲ] *Rectissimè,* ὥσπερ οἱ, *in* ὥσπερεὶ *mutâsti. Ego verò præterea quæ reliqua sunt, corrigenda sic puto:* πρὸς δυσμὰς καὶ ἀποκρυμνίους ὀφθείς. *vel,* καὶ ἐμπορευομένους.

pag. 663. 14. καὶ τῆ γήρᾳ καὶ τῆς ἀπλήψεως] *In Liturgijs quæ feruntur, preces sæpe fiunt ob episcopum, sed non in hunc morem, nec ità vt inde huic loco medicina petatur. Interim verò hanc tibi lectionem propono:* καὶ τῆ κλίνῃ, καὶ τῆς τῆ ἀνδίματος ἀπλήψεως.

pag. 666. 31. ἰδὲ τὸ ζητούμενον ἔπ &c.] *Deesse videntur quædam. Præterea lin. 29. post* ἀπορίας, *desiderari arbitror nomen aliquod, quod τῷ ἔγκλημα priore membro respondeat, vt integra lectio sit:* ἡ φύσεως ἔγκλημα τὰ ἐρημία, ἀλλ' ἀπορίας κατηγορία, τὰ λεγόμενα.

pag. 679. 27. νοῦν] *Ne Frontonis quidem huius loci interpretatio mihi satisfacit. Quid velit Chrysost. dicere non est obscurum, quid dicat autem non assequor. Fortasse, vt sensum consulatur, sic verba interpolanda sunt,* ἐφάνησαν τῆ δικαίου τῆ τιμωρίᾳ παρόντα βίον, καὶ τὸν μέλλοντα αὖθις τῆ τῶν ἀμαρτωλῶν. *Iusti enim ex doctrina Chrysostomi delictorum suorum pœnas luunt in hac vitâ, impij verò reservantur ad gehennam, vbi futurum est, vt post hanc vitam sempiternis nec dicendis cruciatibus torqueantur.*

pag. 690. 31. καὶ τὸν τόνον] *Rectè* τόνον, *vt mihi videtur, quia melius dicitur,* καταβάλλειν τόνον, *quàm* πόνον, *& illud quàm hoc est Chrysostomi scopo accommodatius. Dicit enim ex summâ contentione loquendi, quâ in priore concione vsus fuerat, adeò infirmatâ fuisse vocem sibi & latera, vt nullo modo tam citò iterum suggestum conscendere potuisset, nisi Flaviani præsentia mirificè fuisset recreatus, & viribus suis de integro veluti restitutus. Porrò totum locum sic legendum censeo,* διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς κράτος τὸν τόνον τῆς φωνῆς, καὶ τὴν δύναμιν τῆ πλευρῶν καταβάλλοντες &c. *pro* πολλῶν, *reposui,* πλευρῶν, *quia contentio dicendi non minùs latera, quàm vocem labefactat.*

pag. 692. 31. *pro* αὐτὸν, *scribendum puto,* κἀκεῖνον.

pag. 701. 31. ῥᾳδυμίας] *Legendum* proclividbio, δεξιομίας, *sicut & ex antecedentibus & consequentibus colligere licet.*

pag. 703. 32. νοήματα] *Fort.* ἐρρασήματα. *De reliquis, lin. 36. & 40. tibi assentior.*

pag. 704. 31. ἐπίτασιν] *Malim,* ἐπήρτησιν, *vel* ἐπαφόρδασιν, *vel (vt tempore conueniat, cum verbis vicinis)* ἐπανύσιν, προσβάσιν, πτῶσιν, ἐπαίρεσιν.

pag. 711. 10. εἰ ἢ καὶ κάτω ταῦτα] *Fort.* εἰ ἢ ἄπωθεν ταῦτα.

pag. 718. 27. ἐπίρδυτε τῆ] *Deest* ὑπὸ, *vel* ἐν *ante* τῆ.

pag. 721. 29. φθεγγόμεθα] *Malim* φλεγόμεθα, *& lin.* 27. πυρωμένων.

pag. 722. 3. ὁρῶ μὲν φησι) *Lego,* ὁρῶμεν ἐκεῖνον ψυχαῖς, φησι, καὶ &c. l. 4. *Pro* νομισμάτων *non dubito quin reponendum sit* κτημάτων. l. 6. μᾶλλον καταγωγὴν] *i.* præponderant, *forma loquendi à libra & ponderibus sumpta. Pondus enim maius lancem cui imponitur* καταγει *& deprimit.*

pag. 724. 11. *post* τῶν πλουσίων ταύτῶν, *addo,* ἐμπορεῖαν. l. 19. *Lego,* καταχρίστως μείζονος εἰσιν ἄξιοι.

pag. 725. 14. τῆς ἀκολουθίας ὀφείλω τὸν ξένον γεγραῦν] *i. Fort.* τῆς τάξεως· *quòd eiusdem sit cum illis ordinis. linea seq. pro* ἀνάγκης &c. *malim,* ἀνάγκη ὑμῶν τῶν ἀκολουθεῖν τῆ θεῷ &c. *Tu alia ratione medicinam huic loco facis, & pro* διὰ τὸ, *legis* διότι, *quod non improbo.* l. 19. εὐνοῦς] *Fortasse* διτιμήσεως, *quod ideò præfero, quia principio & fine cum* εὐνοῦς *conuenit, & compendiosè scriptum pro* εὐνοῦς *facile à non nimis attento librario capi potuit. Aliqui legissent,* μαθήσεως, *aut* διδασκαλίας. l. 30. καὶ ἡ ὕλης αὐτὸν ὑπεκειμένη &c.] *Locus est lacunosus. Addenda ergo puto hæc aut similia,* τίς ὄζιν ἔχει Θ κηρύττει· ὥστε καταφανέστερον ἡμῖν ποιεῖ τὸ λοιπὸν βιβλίον ἢ τὸ βιβλίον ὑπογεγραφῆ. τὸ τῆς ὑπογεγραφῆς *deleo, & præterea lin.* 20. [*quod pene omiseram,*] *pro* δεδραστίμεθα, *malim,* διακεκυσώμεθα, *vel* ἀποκεκυσώμεθα.

pag. 729. 25. τῷ οἰκείῳ μὴ πιθάνων] *i.* domestico, familiari. *Nihil deesse arbitror. Cæcum enim quotidie videbant, & familiariter notum habebant.*

pag. 731. 11. καὶ μὴ τοῦτο αἵρεσις] *Hæc non capio.*

pag. 752. 12. ἰσοψυχὰν] *Quid si ἡσυχὰν?*

pag. 754. 2. & 3. μέγα μὲ εἰς εὐφημίαν &c.] *Fort.* μέγα μὲ εἰς εὐφημίαν τε καὶ δόξαν λαμπρὸν καὶ θεῖφανές.

pag. 767. 24. μετίσι, εἶτα] *Aliqua desiderari certissimum est. Puto autem lacunas sic expleri posse haud omnino incommodè:* εἰς τὸν ἐκφοβίαν ἀπῆλθε, κἀκεῖ κινδύνῳ & εἰς τὸν ἐχθρὸν πτῶσιν μετέπεσεν, εἶτα τὸν ἀπὸ πτώσεως ἀφέρων αὐχμὸν, οἰκαδε ἐπανῆλθε.

pag. 769. 30. σκοτὸς τῷ Θεῷ] *Locus, vt dicis, corruptissimus, quem tamen, prout potui, ad speciem saltem aliquam sanitatis sic tentani redigere:* σκοτὸς τῷ Θεῷ τὸ μακροθυμεῖν διπλοῦς ὄζει. καὶ γὰρ ἀγνοεῖ ὄζει, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἁμαρτάνουσι τὸν ἐκ μετανοίας σωτηρίαν μηκύνῳ & καὶ τοῖς &c. *Florilegus tamen & cod. Ms. habent vt edidimus.*

pag. 775. 27. *Proculdubio expungendum* ὃ *ante* δεξόμενα.

pag. 776. 22. *Deesse videtur* πάθωμεν *post* ἀλλ' ὃ χρήσωμεν, *sine* δυσωπήσωμεν.

pag. 781. 33. ἐξαπλοῦς] *Quid si sic?* μετωλίδησεν ἐξ ἐις καρδ. ὑπὸ ἰσχάδος τῆς γωνιακὸς αὐτῷ θεραχθεὶς, *vel* ἀλεαδεὶς, *aut tale quid.*

Pag. 785. 4. Locum hunc malè acceptum Florilegus sic explet, apanth. 21. θεμένου. διὰ γ τοῦτο σωσεχῶς τὸν θεὸν παύσης κινῶ λόγον, ἵνα μήτε ὁ ἁμαρτάνων ἀπογνώσκῃ, μήτε ὁ κατορθῶν μέγα φρονῇ. ὁ δοκῶν γὰρ ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ· ὥσπερ καὶ τὸ ἀκρ. l. 8. Lege ἐν Flor. ἐν ταῖς παλαιαῖς οἰκήσαι. l. 11. σαυτὸν αἰεὶ ὑπὸ τῆς μετανοίας. Fl. l. 24. κατασίσω] Fl. ἀποκλείσωμαι. l. 32. ἀλλ' ἕως μίχρι τότε] Fl. melius, ἀλλὰ μὴ ἕως μίχρι τότε. l. 31. ὀπτίδει] ὀπτίδως. l. 4. ἀνδρῶν] Fl. melius καλῶν.

Pag. 786. 20. Floril. ὅλη τῆς τῆς ψυχῆς ἁμαρτιμάτων. Boisius corrigit, ἐλαφρὰν λοιπὸν ὅλη τὴ τῆς ψυχῆς πεδίμα καὶ φάρμακον, τὸν ἁμαρτίαν λέγω καὶ τὸν μετάνοιαν. l. 41. Lege ἵνα μὴ κολασθῆς.

Pag. 787. 16. δίδωσι) Lege cum Flor. ὀπτίδωσι.

Collata est oratio hæc quarta de pœnitentia cum alio eiusdem exemplari in Bibliotheca Bauarica: Varietates verò suo in loco omissas visum est hisce viri doctissimi notis intermiscere.

Pag. 790. 37. Lege cum Ms. τῆς τῆς ἐντολῶν ἐργασίας. l. 43. Ms. φησι, δυνατὸν ἐν κόσμῳ καὶ ἐν μέσῳ τῆς ἀνθρώπων θεσπεσιφόιτου σωθῆναι; l. 44. βέλει σωτόμως] Ms. εἰ βέλει σωθῆναι, σωτόμως ἀν δείξω· μὴ -- θεραίρεσιν.

Pag. 791. 1. Ms. παραδείσῳ ὧν ὡς. Ita & linea 2. Σοδόμοις ὧν ὥσπερ. l. 4. ὃ δυνάμει &c.] Ms. ὃ δυνατὸν ἐν μέσῳ τῆς θεραμάτων ὄντα σωθῆναι· ἀλλὰ ταῦτα τὰ δεινὰ πάσχομεν ἐκ τῆ μὴ ἐν ταῖς θείαις συνάξεσι συχάζειν ἡμᾶς. ἢ ὑχ. l. 11. φοβῆ] Ms. ἔβησας. l. 13. Ms. post σφαλαζομένε addit, ἢ ἱερέως ὑπὸ σοῦ ἀγωνιζομένου. l. 15. & 16. θεσβδυσῶν. Ms. l. 17. ὃ φοβῆ &c.] Ms. ὑκ αἰσχύνῃ, ὅτι ἐντρέπῃ καὶ ἐρυθριᾷς, μηδὲ κᾶν ὑπὸ σεαυτοῦ τὸν Θεὸν ἐξιλεούμενον, ὅτι τὸ συνειδὸς σου κατακείνει σε, ὦ ἄνθρωπε; ἐκπτὸν --

l. 19. Pro ταῦτα lege cum Ms. τοῦτο. l. 21. & 22. θεσσεγίσαι τῷ κρεασσόνῳ. Ms. l. 23. ἀπαγε, μὴ &c.] Ms. hunc locum integrum aliter legit, μὴ ἐννοήσῃς ὅτας ἐξ. ἄτδοτα γὰρ τὰ τοῦ Θεοῦ μυστήρια. ὥσπερ γὰρ κηρὸς πυρὶ ὁμιλῆσα ὁ δύνατος, ἢ πλησιάσας ὅτω καὶ ὥστε νόμιζε σωματικῶς ἢ τοῦ σώματος ἰσία ὑπὸ τοῦ θείων. Corrupta est posterior lectionis huius pars: non tamen celandam putauimus. l. 27. τοῦ θείου σώματος νομίζεται) Pro his habet Ms. μετὰ αἰσθήσεως λογισμοῦ. l. 29. τοιγαροῦν, ἀδ.] Ms. διὸ, ἀδ. δίομαι ὑμᾶς καὶ αὐτὸς ἐγὼ, τὴν ἐκπτοσιν τοῦ Θεοῦ μὴ ὑπολιπ. l. 31. σεσάζοντες &c.] σεσάζοντες ἀφόβως, ἀλλαλάζωμεν τῇ καρδίᾳ. l. 34. Ms. κατηφεῖς ἴσαμεν. l. 36. Post πολλάκις λέγω, adde ex Ms. καὶ λέγων ὃ παύσομαι. l. 37. melius Ms ὁ Θεὸς φέπει εἰσέλθωμεν. l. 42. Ms post ἁμαρτήματα addit, εἰ μὴ ἀφῆκα, μὴ ἀφεῖς εἰ ἐκράτησα κράτει καὶ σύ. Quamobrem linea 41. delet illa verba, εἰ ἐκράτησα κράτησον.

Pag 791. 1. κόσμε] ms. κόσε. l. 2. τῆς κόσε] ms. τῆς παιηγύρεως. l. 5. θεσδύμως ἀκύσωμεν] ms. ἡδέως ἀκύσωμεν καὶ θεσδύμως θεσέλθωμεν. l. 9. Post μεγαλαυχεῖς ms. delet σαυτὸν· rectè. l. 10. ms. διαπαρμένω. l. 11. ἐυχωὴς] Lege ex ms. ἐυχωὴς, καὶ τίς ὁ ἀδίξ, τίς ὁ διαστὴς, καὶ τίς ὁ δῶλ. l. 13. πεῖζοντα] ms. πυρράζ ντα. melius. l. 15. σκώληξ,] ms. melius, σκώληξ· ὃ πάντα βρῶμ καὶ δυσωδία. l. 19. ms. ὁ κεντὴς ἄγεται εἰς κεῖσιν· ἢ ζωὴ -- l. 23. ἐπειδὴ γὰ-] ms. melius. ἕτερον γάρ ὅτιν αἶσα δεσποτικὸν, καὶ ἕτερον αἷμα. l. 24. μεταπία τὴν ἐξ-] ms. ὀπτροφὴ τῆς ψυχῆς σου τὸ αἰσχυνῶν τ ζωῆς. l. 25. μετανοίας] ψυχῆς.

pag. 795. 5. ὅλη τὸ δείπνου] *Fronto, δίμυ. Sed ne sic quidem lectio videtur satis sana. Quid si ergo in hunc modum legamus?* εἰ βαπλᾶς ἕνα πνα τὸ δίμυ ἐκάλεσεν ὅλη τὸ δεῖπνον καὶ &c. *l. 7. & 8. Legendum censeo:* πῶς ὐκ αὖ ἔχῃς & αὐτὸν ἐφιλοφρόνησε; πῶς οὐχὶ ἔχῃς & ἐκαυύδασεν αὐτῷ θεσχυδῆναι, &c. *Hæc verba,* θεῖς τὸν πίνακα, *expungenda videntur.*

pag. 796. 31. ἔμψυχ & ἐπὶ τὸ ὁδὸ τ μετανοίας] *Nescio an legendum sit:* ἀλλ' ὁ λόγ & ἡμῖν ἐπαγγέλλεται θεῖς τὸν θεσπίσιν καὶ μεγάλην ὁδὸν τ μετανοίας. *Al.* ἀλλ' ὁ λόγ & ἡμῖν ἀπέδωκε πάλιν τ θεσπίσιν καὶ μεγάλης ὁδὸ τ μετανοίας. *Al.* ἀλλ' ὁ λόγ & ἡμῖν ἐπιλέγεται θεῖς ἄλλας ὁδὸς τῆς μετανοίας. *Hanc emendationem præfero, tametsi nulla valde placeat.*

pag. 804. 39. κινδυνεύσαι φθὶν ἢ κατενεχθῆναι] *i.* κινδυνεύσαι κατενεχθῆναι φθὶν ἢ κατενεχθῆναι. *Hoc est,* In periculo esse ruinæ siue euersionis, priusquam ruat & euertatur. *Minus est* σαλευθῆναι, *plus* σαλευθῆναι, *adhuc plus* κινδυνεύσαι πεσεῖν, *sine* κατενεχθῆναι, *omnium maximum* κατενεχθῆναι. Sed tamen ne hunc quidem, *i.* τὸν κατενεχθέντα, Deus negligit.

pag. 805. 2. ἐπειδὴ αὐτίκειται πολλάκις θεῖς ὑπόνοιαν] *Loci sententia tale aliquid postulare videtur:* ἐπειδὴ αὐτίκειται πολλάκις τῇ ἀληθείᾳ τοιαύτη ἡ ὑπόνοια. *l. 22.* ὃ διέγεφε τῷ λόγῳ τὸν ἀσώματον;] *Aliquanto lucidior esset oratio, si sic legeretur:* ὃ διέγεφε τῷ λόγῳ, ὡς φοβερὸν κεῖσθαι (*vel* ἄνδρα πολεμεῖν) τὸν ἀσώματον Θεόν; *Aliter:* ὃ διέγεφε τῷ λόγῳ καὶ ὅτι ὑπ' ὄφιν ἤγαγε τὸν ἀσώματον; *sic paulo infrà:*

πῶ δὲ ὁ

καὶ ὧν τις γενηθεὶς, ὥσ' ὅλην ἤγαγε τὴν κεφαλήν. *l.* 27. *pro* κεφαλὴν εὐσχεπὴς, *vide an non legi potiùs debeat* κεφαλὴς εὐσχεπὴς, *i.* ἢ τοιμασμένος, ἕτοιμος. *Nam vt telum paratum fuit, ita et iudex ad telum mittendum.*

pag. 806. 1. & 2. καὶ καλὴ ταξις καὶ θεὸς, &c.) *Malim,* καλὸν μὲν ἦν κατεπαγγέλλεται καλὴ ταξις καὶ θεὸς τοῦ &c. *Vide infrà lin.* 15. *Dicit expedire, vt ne iudicio certemus cum iis qui lucrum cupidi sunt, tametsi, vt fit, minùs iustas & legitimas litigandi causas habeant.* *l.* 7. θεσπίζηται μισθαρνίας. *Quid si,* ἵνα πλουσιώτερος γένηται μισθαρνίας, *i.* lucro, acceptione mercedis. *l.* 9. *pro* διάδικον, *legendum puto,* αὐτάδικον. *l.* 18. ἔχειν τὸ ἄπον] *Fort.* ἐκ τὸ χρημάτων, *vel* ἐκ τὸ χρημάτων ἔχειν, &c. *l.* 20. περὶ αὐαιδήτων] *Fort.* περὶ αὐτάδικων. *Sequitur enim* τὸν δ' αὐτάδικον αὐτάδικῳ &c.

pag. 807. 3. ἀποδύω, &c.] *Consultissimum putauí, vt non hunc solùm locum, sed alios omnes eiusdem generis, hoc est, deprauatiores multò quàm vt à me curari possint, silentio præterirem. Ab hac ergo paginâ ad sequentem pergo.*

pag. 808. 2. Ζωστικοῦ] *i. fort.* totâ familiâ. *Sed hîc, vt alibi, haret mihi aqua.*

pag. 809. 20. ἀχόλας] *Nihil muto, nisi quòd pro* τούτῳ μὲ, τούτῳ με, *legendum censeam:* τούτῳ, *i.* Ηρώδῃ. τούτῳ μὲν ἀχόλας ἢ τὸ μισθοῦ φέρεται, *i.* ἐκεῖ μὲν ἀχολάσας τὸν μισθὸν φέρεται, *vel,* φερέτω.

pag. 810. 3. κατασελλίτου] *Non habeo aptius aliquid, quod reponam.* *l.* 14. περὶ δογμάτων φερόμενον] *Quid hæc sibi velint, nescio.* *l.* 31. & 32. ἐκ τῆ σώματος] *Fort.* ἐκ τὸ γόμαος τῆ σκάφους κατέχει μέρος, ἵνα σβέσῃ τὴν τ' ἀσελγείας τ' σαρκὸς δυσωδίαν.

pag. 811. 30. τὸ τ' χειρῶν] *Valde placet* τὸ τ' χερῶν, *sed videndũ an non legi etiam possit:* τὸ τ' ὲν χείρ' ὄντων.

pag. 814. 40. ἐλεημοσώνας καὶ πιστὰ εἶσιν. ἀκαθαίρων] ἀιδρίας] *Veram huius loci lectionem petendam arbitror è Tobiti cap.* 12. *v.* 9. *vbi sententia hæc habetur cum Chrysostomi instituto longè coniunctissima:* Ελεημοσωνὴ ἐκ δικαίου ῥύεται, καὶ αὐτὸ ἀποκαθαίρει πᾶσαν ἁμαρτίαν. *Putaret quis primo aspectu hæc verba,* ἐλεημοσώνας καὶ πιστὰ εἶσιν, *depravatè legi pro his Solomonis, prov.* 3. *v.* 3. ἐλεημοσώνας καὶ πίστεις μὴ ἐκλειπέτωσαν σε. *Cæterùm cùm in eum finem Scripturæ verba adducantur, vt confirmetur hæc propositio, haud secus eleemosyna quàm baptismo peccata hominum purgari: cumq; apud Solomonem nulla fiat mentio purgationis peccatorum, apud Tobitum autem clarissima: rectius arbitror vt è Tobito, quàm è Solomone desumpta hæc esse affirmemus. Nam in Chrysostomi homiliis Tobiti librum sacræ Scripturæ titulo sæpiusculè decorari, non est ignotum iis, quibus intus & in cute notus Chrysostomus.*

Pag. 817. 30. τῇ τ' ἐντολῆς δόσει] *Lego,* τῇ τ' ἐλεημοσώνης δόσει.

Pag. 821. 9. ἔοικεν ὅτι ἐγὼ ὑπὸν, εἰπὼν] *Quid his verbis difficultatis aut incommodi subsit, non video.*

Pag. 829. 19. ἐκ τροπῆς οὐδέως &c.] *Non male forsasse totam sententiam in hunc modum legamus:* ἵνα πᾶσα ἡ φαρμάκων ἡ δύναμις ἐκ τροπῆς εὐδέως ὀπτοληῆς, τοῖς νοσοῦσι τὴν τεκτονικῶν θεραπαλαίαν χωροῖς.

Pag. 837. 30. ἀπειλεῖται] *Malim,* ὀλιγωρεῖται καὶ ὀλιγωρεῖται. *Duo enim hæc verba sæpe, tanquam eiusdem significationis, coniunguntur.*

Pag. 838. 12. οὐχ ὅτι ἢ ἐλλείπει τροὶς τὰ ἔργα] *Fortasse sic:* οὐχ ὅτι ἢ ἐλλείπει τροὶς τὰ ἔργα ἡ πίστις, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὴν πλήρης ἐστὶν ἔργων ἀγαθῶν. *Hoc est,* Non solùm verò non destituitur viribus fides ad opera efficienda, sed etiam ipsa per se bonorum operum plena est. *vel,* Tantùm abest, vt deficiatur viribus ad opera facienda, vt etiam per se bonis operibus abundet. οὐχ ὅτι, *videtur hic esse,* non solùm non, *non autẽ,* non quòd. *l.* 14. *Pro* τὸν ὑπερφιάμενον, *legendum censeo,* ἢ ὅτι γῆς περιφιάμενον, *vel* τὸν ὅτι γῆς αὐαπερφιάμενον.

Pag. 839. 9. τῇ ἀπιστίᾳ] *Malim,* διὰ τὴν ἀπιστίαν, *vel* δι' ἀπιστίαν, *vt priore membro:* δι' ἀκρασίαν. *l.* 10. ἐμιλωδίαι καὶ τὰ ἔργα] *Deleo* καὶ, & *pro* ἐμιλωδίαι *lego,* μιλωδίαι, *siue* κατιμιλωδίαι, *i.* δηλοῖ, δίκαιον, σημαίνει. *l.* 34. εἰς τὸ σῶμα ἐνυβρίζει τὰ θεῖα] *Locus corruptissimus, nec aliâ ratione sanandus, vt opinor, quàm aut ope libri melioris, aut audaciſſimâ aliquâ coniecturâ. Quàm mihi nulla religio sit etiam locis penè desperatis (contra Hippocratis præceptum) manum nonnunquam admouere, testes sunt singulæ annotationum mearum paginæ, in quibus nihil frequentius, quàm coniecturæ, haud alio fundamento, quàm audaciâ nixæ. His itaq; ne aut mei sim dissimilis, aut lectoris studioſi cursus retardetur, summa libertate vsus, pro edita lectione hæc substituo:* ἐνδυόμενος, εἰς τὸν οἶκον, [*vel* εἰς τὸ δῶμα] εἰσέρχεται, καὶ τῷ γάμῳ ἐνυβρίζει τὰ θεῖα θεραπεύματα καταπατῶν. *Præterea lin.* 32. *pro* θεραπεύματι, *sensus tale aliquid requirere videtur,* τούτῳ τῷ ὀνόματι ἀκολούθει τὴν πονηρίαν. *vel* τούτῳ τῷ θεοκλεΐμματι συνεπάγεται τὴν πονηρίαν.

pag. 842. 41. ἐπειδὴ δὲ θεραπεύειν τοῖς εἰρημένοις ἐπάγει] *Desiderari videntur hæc aut similia post* ἐπειδὴ δὲ, ἤκουσι τὰ ἀπαγγελθέντα αὐτῷ· δεῖ τὸ περὶ παιδίων τελευτῆς, ταῦτα τὴν. *Tum inter* ἐπάγει *&* πάντων *addo è margine copulandi particulam* καὶ. τοῖς εἰρημένοις] *i.* τοῖς ἀπαγγελθέντοις. συμπέρασμα] *i. conclusionem.*

Pag. 845. 7. ὅτε οὐδὲν ἐμπόδιμα τῶν ἀρετῶν) *i. fort.* Nullum studium virtutis: *sumpta videlicet translatione à mercatoribus, qui summo studio pauperiem fugiunt, & ne vitam quidem suam mille periculis obijcere recusant, quo lucelli aliquid consequantur. Quod autem mercatori est lucrum, id viro bono ac studioso est virtus, & vt ille omni contentione lucrum sectatur: sic hic virtutem.*

Pag. 849. 8. τὴν τοῦ χρόνου] *Florens,* τοῦδεινον. *Rectè, vt mihi videtur, si modò sequente linea, pro* ἐπάγωμεν *legatur,* γυμνάζωμεν. *Sic enim loqui amat Chrysost.*

Pag. 858. 36. καθάπερ γὰρ &c.) *Lego:* τί ἢ βάλεται ἡ φωνὴ τῆ ἀρχαγγέλου ἢ πνεῦμα τοῦτο, φησὶν, ὅτι μεγάλη τότε κραυγὴ ἠκούσθη) (καθάπερ γὰρ ὅτι περὶ παρθένων ἔλεγεν· Ἐγείρεται, ἦλθεν ὁ νυμφίος· ἕτερα κελεύει τότε) ἢ ὅτι καθάπερ ὅτι βασιλέως, ἕτερα &c.

Pag. 859. 20. *Pro* ὑμεῖς ἢ ἐκεῖ, *legendum puto,* ἐκεῖς

μεῖς ϗ &c. *l.* 21. τὸ ϗ λέγειν, ὅτι συνάγονται &c.] *Quid si sic?* τῷ ϗ λέγειν ὅτι σωάγον), ϯ οὐ ἀγγέλων ὑπηρεσίαν δηλοῖ. αἰτίαν τινὰ μὲ γὰρ παντα χοῦ, ϯ Θεοῦ καλδιοντ Θ, [*vel* τῇ ϯ Θεῷ δωάμει] σωάγονται ϗ &c. *An sic dici possit, αἰτίαν δεῖν ὑπό τινος, quemadmodum* ζωάγεδαι ὑπό τινος, *incertus sum.*

Pag. 862. 42. συλλογιῶαι] *Fort.* συμπιεδιῶαι.

Pag. 863. 35. μὴ ὄντες] *Hanc vocem non tam corrigendam, quàm inducendam puto.*

Pag. 864. 15. κἂν αὐτῷ ἀντέργασον] *Malim,* κἂν ἄγαν δυσεργάσιον. *l.* 41 & 42. οὐ ἦκισα τοσαῦτα παδόντων δεινά.] *Lege* οὐ ἧκισα ἀξίων τοσαῦτα παδεῖν δεινὰ, *& nihil erit, opinor, difficultatis. Innuitur enim hoc modo, Paulum quantumuis virtute ac meritis clarum in maximis miseriis vixisse. Atq; idem confirmatur verbis proximè sequentibus. Quocirca post ἀδικῆς lin.* 42 *addo* γὰρ, *& tamen non nego omitti posse. Porrò lin.* 43 *cum Halesio,* οὐ *delendum puto. l.* 44. εὐδωμωμένοις] *Tàm hîc, quam pag. seq. lin.* 2. *vel lego cum Frontone,* εὐδωκιμένοις, *&* εὐδωκίμηον, *vel pro passiuâ terminatione actiuam substituo.*

Pag. 865. 6. αἰδεῖδι] *Malit fortasse quispiam,* αἰδεῖσασον. *l.* 8. κὴ νόσῳ κινέμενον] *Fort.* κὴ νόμῳ πειδόμενον. *l.* 11. ἐξορύπηται] *Melius fort.* ἐξορίζηται. *Nihil tamen statuo. l.* 34. ὡς πρὶ ὄντων] *Probabile est, pro* ὄντων, *scribendum* ὄνων. *Parùm enim interest inter hæc duo vocabula, quod ad sonum & scriptionem attinet. & sensu idem est, siue* ὄνων, *siue* ἀλόγων, *legamus. Præterea lin.* 37 *habemus,* ὄνοι κὴ ἵπποι.

Pag. 866. 22. εἰσαγωγὴ τῇ δείᾳ] *Fort.* εἰσαγωγὴ τῇ γνησίᾳ. *l.* 38. τὸν λοιμὸν] *Inutilia hæc sunt, & delenda existimo.*

Pag. 867. 4. ἀποδιῶαι] *Malè, pro* ἀποδεῖσαι. *vide lin.* 8. *l.* 5. λυμήνηται] *Vel* λυμαίνεται *scribendum puto, vel addendum aliquid à quo* λυμήνηται *regatur. l.* 9. νομίσας] *Legendum conjicio:* κὴ ἀδήλοις ὑπάρχοντας, δηλωθέντος κὴ αἰχμαλώτους λαδεῖν. *l.* 29. ἀποδοκεῖδαι] *Pro* λέγων ἀποδοκεῖδαι, *lectione fadissimè depravata, non dubito quin substituendum sit:* λέγειν ἄκρᾳ ἔλεγμ. *l.* 36. συγχωρῶν πρὸς τὴν ἀλήδειαν] *Desideratur commodum aliquod verbum post* ἀλήδειαν, *nimirùm* πρέχειν, *aut tale aliquod. l.* 37. *Pro* αὐτὸς ἐξαιρεῖ, *malim* ὑμᾶς ἐξαιρεῖ.

Pag. 868. 25. τὸ ϗ ὄντως κὴ δυμουνικὸν] *Lego,* τὸ ϗ ὀλέθριον &c.

Pag. 869. 15. ὐχὶ διδασκαλίαν μόνον &c.] *Quid si sic?* κεφᾶϯ, ὁ ὐχὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ μόνον, ἀλλὰ κὴ ἐν τῇ χϯ οὐ ἀλλοτείων μάχῃ πολλῶ σοφίαν ὑπδεικνύμενο, πρὸ μαδητῆ Τιμοδέᾳ τὰς λογομαχίας, κὴ τὰς κενοφωνίας φεύγεδαι παραινεῖ. *Sumpta sunt hæc ex duobus locis Pauli, nimirùm* 1 *Tim.* 6. 4 *&* 2 *Tim.* 2. 16. *maximè verò è secundo. Vult autem, vt secundùm Pauli ad Timotheum consilium, rixosis & inutilibus disputationibus abstineamus.*

Pag. 870. 25 & 26. πολλοί τε ϯ ἀρχόντων [κἀπειγε εἰ &c.] *Sensus aliquantò expeditior esset, si pro* κἀπειγε, κὴ γὰ, *legeretur. Aliôqui nihil muto. l.* 43. ὕπεγον αὐτοῖς πρεσπδίαν πάλιν] *Addo:* τῷ

αὐτὸν αὐτ τῷ Θεῷ ἀναπδέντες. ἕτεροι) *Subaudi* ἁμάρτημα. *Prioribus peccatis aliud peccatum addunt. Quodnam illud est? In Deum culpam reijciunt, illum accusant, illum scelerum suorum authorem faciunt, atq; ita peccatum peccato cumulant, & plus peccant excusando peccatum, quàm peccatum ipsum perpetrando.*

Pag 871. 12. ἐνέμπεσον τοῦ περὶ πονηρίαν ἔ γὰν] *Suspicor aliquid deesse. Interim emendatio tua non displicet. l.* 31 & 32. ὡς μέλλων κινδυνεύειν] *Lego,* ὅμως ὡς μέλλων κινδυνεύειν, κώλυσον αὐτόν. Εἰ παρίδοις &c. *vel,* Εἰ γὰ παρίδοις &c.

Pag. 872. 30. κὴ ὁ μὲ πλῶ τῆς χρείας ἔχει, ὁ ϗ ὑδὲ τ συμπεριείας ἀπέλαυεν] *Lego,* κὴ ὁ μὲ πλέω τῆς χρείας ἔχει, ὁ ϗ ὑδὲ τῆς συμπείρᾳ κὴ αὐτ χρείας ζοφῆς ἀπέλαυεν. *Aliter,* κὴ ὁ μὲ ὁ μόνον ὐχ ἥπλω, ἀλλὰ κὴ πολὺ πλέω τῆς χρείας &c. *l.* 33. εἰδικῶς] *Fort.* ἀδικήσας ἕνα.

Pag. 873. 6. ὅταν ὃν ἴδῃς &c.] *Halesij in hunc locum conjectura perplacet. Videtur enim rem acu, quod dicitur, tetigisse.*

Pag. 876. 11. ὄντως] *Non tam puto* ὄντως, *in* ἕτερον *mutandum, quàm addendum hoc post illud.*

Pag. 878. 16. ἡ τ ὀμοιότητος ῥᾳδυμία] *Malim:* ἡ τῆς ὀμοιότητος δυσαμία. *Nam error iste natus videtur, non ex similitudine vocum, vt sæpè fit, sed ex eo quod* ῥᾳδυμία *proximè præcessit.*

Pag. 879. 39. ἕτερα κείσεται δίκαια] *Fort.* ἕτερα ἴσως καιά. *Præterea lin.* 38 *pro* παρηγορήσω, *legendum suspicor,* τὰ παρόντα ἀπολώσωμεν.

Pag. 881. 1. ὀργιζόμδα] *Melius* ὀργιζώμενοι. *l.* 5. διὰ μέσων ξιφῶν] *Deleo* μέσων. *l* 28. φύσιν αἱμάτων] *Fortasse* φύσιν ἅπασαν. *Hanc lectionem confirmant quæ sequuntur.*

Pag. 882. 28. ἐν *ante* ὀφείλεις *delendum videtur. l.* 31. ὀφεῖναι] *Rectiùs hæc vox collocetur ante* ἔχουσι *lin* 29, *vbi pro* ἔχουσι *legendum arbitror,* ἔχοντι. *l.* 30. κὴ τοὺς ἄλλους &c.] *Lego* καὶ τούτους ἄλλοις, κὴ πλῆδος ϯ δὴ λύμη τοῦ βίου ζώντων &c. *Tum deleo* κὴ *ante* λῃστῶν. *Al.* ὀφεῖναι ἔχειν ὁρμᾶσας, κὴ ἄλλους τοὺ τούτους, πλῆδος ϯ δὴ λύμη τοῦ βίου ζώντων, λῃστῶν κὴ &c. *Hæc postrema lectio maximè mihi probatur.*

Pag. 894. 7. σκεῦσαι] *Rectum est* σκεῦσαν. *l.* 24. *pro* αὐάσκητε, *quid si* αὐαπεύδητε.

pag. 903. 37. μεταζάλλει γὰ &c.] *Sc.* ὁ Χριστὸς, *suprà l.* 30. ὀκ ϯ ἀλλοτριούντων τοῦ ζωοῦ ἰωμὲ ἐκ τῆς ὁμοιώσεως τοῦ Θεοῦ] *i.* deducit, *vel* traducit nos (μεταζάλλει *enim hic est pro* μεταγει) ab ijs rebus quæ vitam nostram alienam faciunt à similitudine Dei. *l.* 38. μὴ τὸ σκανδαλισθὲν) *Addendum puto tale aliquid,* ἡμῖν ἀγῶνα παρδοῦναι. *Sequitur enim lin.* 40. σὲ πλευσόντων ἀγωνίζεδαι, *& lin.* 43. καταλίπωμεν τὸν ἀγῶνα.

pag. 905. 29. ὅτε γὰ σήμερον πάσχει Χριστὸς) *Lego,* ὅτι γὰ &c. *vt sensus sit: Christum iniuriarum nostrarum participem esse, atq; ideò æquum esse, vt propter Christum iniurias patienter feramus, nec pigeat nos eandem cum Christo conditionem subire.*

pag. 907. 2. ἐ καταύγατε, κὴ ὀδύρεται κὴ ζωτείνῃ) *Nescio an* καταύγομαι *vspiam legatur (vide infra pag.* 950 *lin.* 42) *Aliôqui malim,* ἐ καταύσε-

ται καὶ ἐδύρεται, καὶ σωτείσει, *vel* ὡς αὖ καταυγῇ καὶ ἐδύρηται καὶ σωτείσει.

pag. 909. 30. καταδαζόσης) *Corruptè, vt opinor, pro* καταφθαπάσης, *à* καταφθάνω. τῆς ὥρας καταφθαπάσης *i.* cùm hora aduenisset. *Ibid.* τὸν ἀκροᾶσεν. *i.* cuius audiendi nulla est satietas: *vel* quem audire vsq; iuuat: quem audire licet sine tædio & fastidio. *l.* 38. ἢ καταδέχεται) *Deest* εἰ). κατα δέχεται εἰ), *i.* βάλεται εἰ).

Pag. 912. 38. σκοτιναὶ] *i* indigna luce: *digna quæ in tenebris sepulta iaceant. Nihil mutandum censeo propter antithesin quæ sequitur, his verbis:* ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἐκλάμψει ὡς ὁ ἥλιος. *Tenebris enim ac squaloris corporis lux & splendor animæ opponitur.*

Pag. 913. 32. 33. & 34 ταύτης ἡ θεράπαινα *&c.*] *Vide annon locus corruptissimus sic vtcunq; sanari possit:* ταύτης ἡ ἐμπειρία τὸ ἀμεταδότον, ταύτης ἡ παιγνιεως τῆ φιλοδεων δαλύψεως πεπλήρωται, ταύτης ἡ ὑπηδονὴ ἀπλοείας μεσὴ ἐν τῇ ταύτης ἀγορᾷ ἀπαιδρωτία ἐυδωσεῖ, ἀπιεία δὲ ὅτι καὶ λιμὸς ἐλέους. *&c.*

Pag 914. 32. δακατοπονύμον] *Fort.* δακαπαύειν ἢ κατοπονύμον, *vel* δικαίᾳ κρίσει τὸν κατοπονύμον πεφυκέναι, *aut tale quid.*

Pag. 916. 2. πῆ ἄρα;] *Malim,* πῆ ἄρα; *i* Quò tandem? *subaudi* ὑπάγειν μέλλει, *sine* πορεύεται.

l. 18. ἀποδημήσει βαζάλων ξύλα ὁ τοιοῦτος] *Quid si sic?* ἀμελήσει τῶ βαζαλοῦντος ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας καὶ ὅλη τὸ ξύλον αὐενεχόντος, φειδώτω ὁ τοιοῦτος. *l.* 22. δακίνος] *Legendum proculdubio è contextu Paulino:* μὴ διαζόλους, πᾶς *&c. Omissa enim fuit negandi particula, &* διαζόλοις *in* διακίνοις *mutatur parùm attentus librarius.*

pag. 918. 33. κλαυθμὸν τὸν ὅλη διάπονον] *Hæc verba,* τὸν ὅλη διάπονον, *ex alio aliquo loco huc irrepsisse videntur. Quocirca delenda censeo.*

pag. 924. 27. τὸ ἀτίμημα) *Lego,* ἵνα τὴν ἀθρωπίνην φύσιν ἐλθεθερώσῃ τ' ἀπωλείας, *vel* τῆς ἀτιμίας τ', *i.* τῆς ἁμαρτίας. *Sed prius magis placet propter antithesin quæ esse debet inter prius & posterius membrum.* *l.* 30. ὡς ἀφαιρεῖσθαι ὅτι τὸ τ' γῆς χωρίον τὸν διάζολον κατέπαυσεν) *Pro* κατέπαυσεν *malim* κατεποίησεν ἐπίσην.

pag. 926. 10. παιδίων ἂν πεφύκειν τῶ διαζόλω) *De hoc loco nondum scio quid statuendum sit.*

pag. 929. 2. ἐκβάλλουσι δ' ὅπην *&c.*) *Totum locum sic legendum suspicor:* Ενιοτέ τινες ἐκτενῶς αἰτοῦσι, (*vel* δέλουσι) δ' ὅπην τῷ δὲ τῆς βασιλέως τῆ ἐπιγείᾳ ὑποταγεσφιῶαι, καὶ αὐθήσουσι διακοσίοις χρυσίνοις. καὶ πολλάκις ἐδὲν αὐτοῖς πεζωρεῖ, ἀλλ' ὡς χαλάζιον κατέχουσιν αὐτῶ. *hoc est,* Interdum quidam obnixè petunt, vt supplicatio, quam literis consignatam ad Regem terrestrem afferunt, subscriptione nominis ipsius rata fiat, atq; confirmetur, & quò facilius id quod volunt consequantur, non dubitant sumptum facere ducentorum aureorum, nec tamen ita res illis ex sententiâ succedit, sed supplicationem, tanquam chartam aliquam vulgarem, sine Regij nominis subscriptione retinent. αὐτῶ. *i.* δίνειν. *Locum tenebricosum illustrani, vt potui.*

l. 32. κακὸν φανερὸν) *Sensus postulat* ὄφελιμον, *aut* ὄτι πάθιον, *aut tale quid.*

pag. 930. 33. πάσσις) *Corruptè opinor, pro* κατεσκλμόδας.

pag. 931. 18. ἄχθος καὶ ὑγιῆ *&c.*) *Nec omninò displicent hæc, nec omninò satisfaciunt.*

pag. 934. 20. ἐπαχθὴς) *Fort.* ἐπέφορος.

pag. 935. 31. νάμα τ' δίψης) *Malim,* ἴαμα τ' δίψης. *vide infrà pag.* 949 *lin.* 34. *l.* 35. Ϝ προσκαζόντ@) *pro* προσκαζόντ@ *nescio an legendum sit,* πνεύματ@, *vt oppositio sit inter* πνεῦμα τῆς πηγῆς *&* πνεῦμα τοῦ ὕδατος. *l.* 36. καὶ δὲ καὶ τοῦτο) *sc.* τὸ πνεῦμα. *Atq; hoc nonnihil coniecturam meam de superioris loci emendatione confirmat.*

pag. 936. 35. *Rectè vtrobiq;* ὡς *in* ἡ μυτᾶσθι: *Sed vide tamen porrò, annon* ὡς *secundo loco retineri debeat, hoc est ita, vt ponatur ante* ἔλαιον, *quod si fiat, non erit opus vt alterutra vox expungatur.* Περὶ πνευματικὴς ἡμᾶς ἀγῶνας, ὡς ἔλαιον, ἀλείφουσα. *Nam & aliptes* ἀλείφει, *&* oleum etiam.

pag. 937. 25. τὸ κυνίζειν) *Non displicet* Ϝ κνίζειν, *malim tamen* Ϝ παίζειν, *quia ludendi significatio melius huic loco conuenire videtur.*

pag. 940. 40. ᾧ δὴ Ϝ το) *Fort.* δὴ αὐτὸ δὴ Ϝ το. γένος, *sc.* ὁ λόγος.

pag. 941. 29 & 30. κωλύως ὁ ἄνθρωπος *&c.*) *Vide annon sic legi possit,* καὶ ὅπως ὁ ἄνθρωπος ὁ σωθῆτος ἐγίνετο. Λέγει γὰρ ἡ γραφὴ, ὅτι ἐνεφύσησεν *etc.* ὅπως, *sc.* διὰ Ϝ ἐμφυσήματος τὸ πνεύματος.

pag. 942. 35. τῶν αὐτὸν ταύτῳ) *Fort.* τῶν ὑπὸν ταύτῳ.

Pag 943. 25. ἀδὲ πάλιν αὐποφόσωπον] *Fort.* ἀδὲ πάλιν ἀπαιζει πρὸς φόσωπον. λαμζάνειν enim φόσωπον, & ἀπαιζειν opponuntur, & vt τὸ Ϝ πνεύματος καὶ Ϝ ἀπερρυμένου φόσωπον ἀπαιζειν solemne, sic τὸ Ϝ πλουσίων καὶ ἐντίμων λαμζάνειν καὶ δουλεύειν.

pag. 944. 6. ἡ ἄνθ@ κόρη] *Fort.* ἡ ἐυδοκέρατ@ δόκη. *Iuuenes enim quibusuis illecebris facile capiuntur.* *l.* 7. *Pro* Ϛωνδόκια, *legendum fort.* Ϛωνόχεια, *atq; ita non malè conueniet textui cum margine.*

l. 40. αὐτοῦ Ϛωνδέομαι] *i. fort.* ἐφεπόμεθα: prosequimur.

Pag. 946. 34. & 949. 4. ἀσαίτως] *Vera sit hæc dictio an suppositicia non habeo dicere. Non memini enim, alibi vsquam lectam eam mihi præter quam hic & altero illo loco quem designaui. Quòd si vera sit, poni videtur* αὐτὸ τῶ ἀσφαλῶς, ἀκινδύνως, *vel etiam* ἀσινῶς. *Nisi bis occurrisset, putâssem corruptè positam, vel pro* ἀσφαλῶς, *vel pro* ἀσινῶς.

pag. 948. 8. εἰς μῆκος γῆς) *Fort.* εἰς γαστρὸς γῆς.

l. 10. Ϝ) *Non multum refert vtrum deleatur, annon.* *l.* 34. Ϝ ἐν ἀρετῇ *etc.*) *Optimè à te emendatus est hic locus, atq; ita planè, vt eruditorum neminem aliter sensurum putem. Sed tamen Grammatica præterea syntaxis requirere videtur, vt pro* Ϝ χωρίζουσῶν, *vel* μὴ Ϝ, *vel* τοῖς χωρίζουσίοις *legatur.*

pag. 950. 27 *et* 28. ἀφορία) *Nescio an scribendum sit,* εὐφορία, *i.* copia, vbertas. *l.* 42. ἐνύγετο) *Vide suprà pag.* 907. *lin.* 2.

pag. 952. 30. 31. 32. *et* 33. Ϝ ἀδηφῶν αὐτ' *etc.*)

Tota

Tota sententia non malè, vt mea fert opinio, sic interpoletur : πρὸ αὐτῶν. οὕτω γὰρ τὸν τηλικοῦτον πολέμιον λίθῳ κατέβαλε, καὶ τὰ φάλαγγα αὐτῶν κατέτρεψε, καὶ τὰ δυνάμεις αὐτῶν, ὡς ἀρχηγὸν, διέφθειρε, καὶ τοιούτους ἀθλήσας, ὅμως ἐπολεμεῖτο ὑπὸ τοῦ Σαὺλ, καίτοι εὐεργετῶν αὐτὸν ἀδιάλειπτα. Καὶ γὰρ ἀλλοντος αὐτοῦ etc. *l.* 35. τὸ παῖ ἐδίδε) *i.* ἐπίσχεπε, *ni sic potiùs scribendum sit.* *l.* 39. *post* νείκατα *initio lineæ, addendum puto ad explendam sententiam,* ὐκ ἐπαλδ'ση, *aut tale quid.*

l. 40. *Vel delendum* πῶς, *vt dicis, ante* ἐχὶ, *vel eius loco ponendum* ὥςε.

pag. 953. 25 *et* 26. προσετέθη αὐτῷ) *Malim* ἐπετέθη αὐτῷ, *i.* ἐπεβάλοντο. *l.* 41. ἀμείλικτις) *pro* ἀμείλικτος, *probabile est legendum esse* ἀποκήρυκτες.

pag. 954. 13. *post* καταλλειψις *addo* προσετέθη.

Pag. 955. 19 & 20. διὰ τῆν ἑαυτῶ ἀξίων] *Pendet horum verborum emendatio à præcedentibus. Sic igitur lego ab initio lin.* 18 λόγω τῶ μόνον κηρύξαντος τὰ ἑαυτὸ ἔνσαρκον παρουσίαν τὰ δι' ὑμᾶς ἐκ παρθένου ἁγίας γλωμένην, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄφραστόν τε καὶ ἀνθρώπινον θεότητα (οὐσίαν) διὰ τῆν ἑαυτῶ θεοξίαν θαυμαστότατον φανερωτάτων ἐποίησεν.

Pag. 956. 42. & 43. καταγέλει παῖδες, τὰ ὀμοῦσα φόβων] *Rectè in margine, vt mihi videtur,* καταγγέλεις. *Nec enim aptius aliquid occurrit. Monendus est prætereà Lector, lin.* 40 & 41. *pro* συμπεριλαμβάνεται, *scribendum potiùs,* συμπεριλαμβάνεται. *Sic ego quidem sentio.*

Pag. 957. 8. & 9. πῶ πατρὶ τὸ Θεὸς ἀλλοτρίους, πῶ ὑμῶν τὸ Θεός.] *Vtrobiq; malim* τῶ, *pro* τό. *Nam vt* πῶ πατρὶ *eiusdem est casus cum* ἀλλοίοις, *sic sequens articulus debet eiusdem esse casus cum* ὀνομάτων.

l. 28. ἄρα ἓν καὶ ὁ πατὴρ] *Conclusio rectiùs sequeretur sic :* ἄρα ἓν εἰ καὶ ὁ πατὴρ ἀεὶ ὢν πατὴρ, καὶ ὁ υἱὸς ὐκ ἀεὶ ὢν υἱὸς, ὢν χρὸς ὅτε καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ὢν πατὴρ ἑτέρου υἱοῦ. *Nam si dicunt patrem fuisse ab æterno, necesse est simul concedant, aut filium fuisse ab æterno, aut patrem fuisse alterius filij patrem. Nam pater, quatenùs est pater, sine filio ne cogitari quidem potest. Aliter :* γινώσκεται. Εἰ δ' ἀρχὼ ἔχει πῶ πατὴρ, ἄρα ἓν ὢν χρὸς ὅτε καὶ αὐτὸς ὢν υἱὸς ἑτέρου υἱοῦ. *Rectè. Nam qui ab æterno non sunt patres, priùs sunt filij, & deinde patres.*

Pag. 959. 8. τί οὖν ὄζιν ὁ σωτὴρ καθ' ὃ ὐκ ἐσαρκώθη ;] *Lego,* τί οὖν; Ἐστιν ὁ σωτὴρ, καθ' ὃ ὐκ ἐσαρκώθη ; *i.* Quid igitur? Estne Seruator alio aliquo respectu, quàm quatenùs incarnatus fuit ? *Dicuntur hæc ex persona aduersariorum. Tum addenda responsio in hunc modum :* παύγε. ἄνθρωπος δὲ ἐβούετο διὰ τὰ ἰδίαν εὐδοκίαν, καὶ διὰ τῆς σαρκὸς ἡμῶν προσλήψεως, καὶ διὰ τῦτο ἀποδιασέλλων ἑαυτὸν ἡμῶν πολλάκις εὑρίσκεται. ὅταν ἐκλαπτέον τὸ, πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου, καὶ Θεὸν ὑμῶν. ἄλλως γὰ αὐτῶ ὄζι πατὴρ κατ' φύσιν, καὶ ἄλλως ἡμῶν κατὰ χάριν καὶ θέσιν· ἄλλως αὐτῶ ὡς κτίσω, καὶ ἄλλως ἡμῶν ὡς δημιυργημάτων. εἰ δ' ἀμφιβάλλεις ἐν τύτοις, ἔχεν εἰπεῖν πατέρα ἡμῶν, ὐχὶ δ' πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν. *Quæ loca correxerim, quibusq; de causis, ex collatione notarum mearum cum contextu facilè apparebit. Pluri-*

mũ mihi permisi, nec sine causâ. In locis enim huiusmodi, aut audendum plurimum, aut agendũ nihil. *l.* 15 καὶ ἀποδιασείλας ὢν ἡμῶν] *i* & hîc distinguens se à nobis. *Nam priora verba arguunt hominem, posteriora plusquam hominem ostendunt. Sic fortasse exponi hic locus potest.*

Pag. 961. 30. αὐτοπροσδεκτον] *Hoc quid sit nescio.*

Pag. 963. 27 & 28. τίνος δ' ἀκολυθεῖ &c.] *Deesse videtur negandi particula ante* ἀκολυθεῖ. *Præterea haud intelligo, annon pro* τὰ πινοδοσὰ, *sine lineæ, rectiùs legatur,* καταχώσα, *vel* ἀπελαύσουσα. *Sequitur enim lin.* 30. γέλως ἀπωθεῖται σεμνότητα. *l.* 42. αἰδὴπ καὶ διὰ &c.] *Nequeunt, vt ego quidem existimo, hæc corrigi, nisi corrigantur simul aliqua ex iis quæ proximè antecedunt. Sic lego itaq;, incipiens à* πρὸς τί. *lin.* 41. πρὸς τί δ' συμφέρει τὸ πάνυ φαιδρὸν καὶ ἱλαρόν ; Εἰς τὸ σοφὸν, ἡσύχιον καὶ σεμνόν ; Ἡκιστά γ', καὶ διὰ τῦτο προσήκει διὰ φόβυ καὶ μετρίμνης ὀφθῆναι θεῷ πρεσπεῖν τὸ ἀγαν ἱλαρόν.

Pag. 964. 6. ἀπίλθοι, τοσῶτων &c.] *Primùm, vt est in margine, pro* ἀπίλθοι, *lego* ἐπίλθοι, *& deinde, pro* ἀπειλημμένῳ, ἀπειλημμένης, *vel* ἀπειλημμένα *per solœcophanes.* *l.* 42. σαυτῶ] *Delendum puto.*

Pag. 965. 4. Pro μὴ τῶ παίδα *legendum* μήτε &c. *l.* 6 & 7. σὺ δ' εἰς τοσῦτον ἐμαίνης &c.] *Lego,* σὺ δ' εἰς τοσῦτον ἐμαίνης, ὅστε ὐ μόνον ἐμοιχᾶσθαι γυναικὶ, ἀλλὰ καὶ ζωοδιαφθεῖν, καὶ πλαστὰ ὀνόματα ὀπτεῖς τῶ πρέγματι, πρόφασιν ἀγάπης καὶ χρησότητος ἐαυτῆς σύνοικον ἐπιφέρων, ὡς ἡ Εὐα τὸν ὄφιν. *l.* 33. ἔχω ἔτι ἀνασωρίζεις ἀκριβολογῶ] *Malim,* ἔχω ὐκέτι ἀνασωρίζεις &c. *vt sensus sit : Haud amplius illum opera supererogationis facere & plusquam ex debito facere teneatur. Hoc est enim* ἀνασωρίζειν ἀκριβολογῶ, *ni fallor : plus facere quàm teneatur facere, & sponte suâ, nullâq; legis necessitate coactum vlteriùs ire quàm lex iubeat. Opinio enim fuit Chrysostomi, & aliorum eiusdem temporis,* τῦ ἀσκητὰς supererogare, *& iustitiam ac merita vltra legis præscriptum accumulare. Dicitur igitur hîc, quod monachus qui mulierem sibi contubernalem habeat, non iam amplius thesaurizet iustitiam, sed ea duntaxat præstet, sine quibus periculum sit ne in flagitium incidat & adulterio se commaculet.* *l.* 44. εἰ καὶ παῤῥησιάζεται] *Rectiùs fort.* εἰ γὰ &c.

Pag. 966. 1. Pro προσιόντος] *Quid si,* προσιόντος ? *paulo post etiam malim,* μᾶλλον ἢ παῤῥησιάζεσθε. ὁ νῦς : *Si ne mulieribus quidem coniugatis permittitur, vt sine summâ reuerentiâ proprios maritos adeant & alloquantur, quanto minus conuenit virginibus sacris, vt virorum cœtibus & colloquijs audacter se immisceant ? Si ab vxoribus requiritur, vt modestè se gerant erga maritos proprios : quanto magis à virginibus consecratis & secessis à virorum consortio, ne immodestiùs cum viris conuersentur ?* *l.* 2. ἅπτε ὁ νόμος προσκειται] *Rectiùs, vt arbitror,* τύτε ὁ νόμος &c. τύτε] *i.* μὴ παῤῥησιάζεσθαι. *l.* 16. ἀγγελλόμεθα] *Corruptè, vt opinor, pro* ἀγόμεθα. *Halesius* ἀγγαρεύόμεθα, *quod Persicum est vocabulum, & significationem habet imperij, atq; coactionis.* *l.* 26. κελεύει] *Malim,* φύσις.

pag. 967. 29. & 30. πρὸς γὰρ τοιοῦτον, θεῖον πνεῦμα] deesse videtur πρόσεστιν aut tale quid post πνεῦμα. Adhæc lin. 27. puto articulum τὴν delendum ante πρός. τὸ γὰρ σῶμα enim aduerbialiter poni videtur, & opponi τῇ ὀλιγῃρᾶς lin. sequente. Ordo: Καλὸν ἐν σώματι πρόσεστιν πρὸς τὸν τοιοῦτον ἐφεστῶτα, καὶ μὴ ὀλιγῃρᾶς ἔχειν πρὸς &c. l. 26 Malim, πληθὸς, φησὶν, ἐν πόλεσι, ἅδοντες &c. Sic enim apud Paulum legitur. l. 33. εὑρήσεται] Totum locum sic lego: καὶ ἐν παῖδα δὴ μάλιστα τὸν πρὸς τὸν Θεὸν φόβον ἔχοντας, ἵνα τῷ σώματι τὸ ἱλαρὸν καὶ εὐσχήμονα εὑρεθῇ, τῇ μὲν πρὸς Θεὸν φόβῳ &c.

Pag. 971. 25. κοινὸν γὰρ πᾶσι προσέθηκε] Ab hoc loco ad Δεῦτε proximâ lineâ sic lego: Κοινὸν γὰρ πᾶσι προσέθηκεν (ὡς ἁρπάσῃ ἡκέτωσαν) γάμου ἁπάντων διάταγμα, μεγαλοφώνως βοῶν. l. 35. διηγέσεται] Fort. θερμῶς διάκειται.

Pag. 972. 17. ἀναγκαίων] Fort. ἀγαθῶν. Marginalem notam ad superiorem lineam adscriptam delendam puto. Porrò, pro ἀναγκαίων, nescio an ἡδονῶν, scribendum sit. l. 28. Sensus requirit, ὡς ἰσχυρὸν αὐτανωτιεῖσθαι αὐτοπάθειαι μοι;

Pag. 974. 19. σφενδόνα μιλιοδρομῶν] Suidas in dictione σφένδον: Σπένδον, ὁ τόπος ἢ ἀγῶνος, καὶ μέτρος τι τῶν λεπτομύρου μιλίου. Ἔπειτα γὰρ ἦσαν σφένδα ποιοῦσι μίλιον. Item in μίλιον: Μίλιον, μέδιμνος. & paulò post. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν μιλίου σφένδα ἵστανται Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ἔνθα καὶ σταυρός. Addendi ponì hic videtur, αὐτὴ τῆς βαγκίδος, & σφενδὼν, αὐτὴ τὸ νίσσης, ἤτοι καμπῆρος.

pag. 975. 1. θεωρῷ] Barbarè, vt puto, pro theatro. l. 8. καθυποτακτικὸς] Mendosum ais hoc verbum esse, atq; fortasse est. Cæterùm in hac oratione, quæ adeò scatet monstrosis verbis, vt ne ab homine quidem in mediâ Græciâ nato illisq; temporibus æquali, in quibus Græca lingua vigebat, possit intelligi, quid mendosum sit, quid non, ignorare me profiteor. l. 13. ναυσεσμῷ] Hoc vocabulum, vt & multa alia in hac oratione, illi etati debemus, in quâ Græca lingua suis multum dissimilis esse cepit, & ad Latinæ linguæ imitationem se studiosè accommodare. ναυσεσμῷ] i. nauseâ, tædio. Significatione non multùm discrepat à verbo, ἀκηδιάσεις, quod mox sequitur. l. 43 ἔκκλιμον] i. Aliò te verte, & secede ab illo.

pag. 976. 37. προῖξ καὶ γεγαμετεῖα ἀλλὰ τῷ νομίμῳ &c.) Legendum videtur, προῖξ καὶ γεγαμετεῖα ἀλλὰ τῷ νομίμῳ καὶ ἐν ἀφθορείᾳ ἔτι ὔσῃ αὐτῇ ζωσαμένῳ αὐδρὶ, τῷ ἐπουρανίῳ νυμφίῳ Χριστῷ &c. i. dos & tabulæ apud legitimum maritum asseruantur, cœlestem sc. sponsum Christum, qui cum eâ adhuc integrâ & illibatâ coniunctus fuit. *Per dotem & tabulas, intelligit opinor, votum illud perpetuæ virginitatis, quo virgines sacræ se Christo dicant atq; consecrant.* l. 39. ἐκ ἠμέλω προθέσεως) Fort. ἐκ τοῦ ἐμοῦ προθέτου. i. non erat mei propositi.

pag. 978. 6. τὸ κοιμᾶσθαι μὲ ὀκνήσῃς;) Nihil hìc mutare audeo sine libris. l. 40. κεχωρισμένον ἐν τῷ ἄρρενος καὶ τῷ θηλείας) Hoc vult credo: Non separatam & diuersam, sed eandem esse, quod ad hoc mandatum attinet, tam fœminarum quàm virorum rationem. *hoc est, Non minùs peccare fœminas, cùm viros libidinosè intuentur, quàm viros, cùm procacem oculum in fœminas coniciunt. Verba rectè se habere non ausim præstare: sed tamen à sententiæ authoris non multùm aberrâsse me existimo.*

pag. 979. 28. & 29. ἀγαθῶν) Fort ἀδραγαθημάτων. l. 29. Vel deleo tecum, ὦ κεχηνότες, vel lego ἐκθρωσθῶς τῷ βασιλεῖ κεχρημένοις ἅπαν &c.

pag. 980. 9. Lego, ἀρεῖος ἢ ὅσιόν ἐστι θεὸν τὴν εὐφημίαν &c. deletâ subdistinctione post σέβῃ.

l. 22. σὺ δὲ καὶ τὰ παῖδες &c.) Fort. ὑμεῖς δὲ καὶ τὰ παῖδες (vel καὶ τὰ παῖδες αὐτῶν) ἐπεταῖρε τῇ θαλάττῃ πάντα, πεῖσμασσι. Tum addo: ὑμεῖς δὲ εἶπε τοῖς μαθηταῖς· ὑμεῖς &c. l. 42. & 43. γυναικὶ γὰρ εἰσημάτιον &c.) pro εἰσημάτιον, voce spuriâ & nihili, legendum credo, εἰς ἱμάτιον. Deinde ad perficiendam sententiam addo τῆς ante εἰς hoc modo: γυναικὶ γὰρ τὸ εἰς ἱμάτιον πίστεως σωτηρίαν (sc. πίστιν) ὁ θεσπέσιος &c. hoc est, non minorem fidem habeo destati Christi, quàm mulier olim illa habuit vestimento Christi. Dixit enim illa (Matth. 9. 21.) ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι.

In Chrysostomi precationes.

pag. 1006. 21. τὸ τομῆς) Malim τὸ τελωνῆς.

pag. 1008. 4. θεσπίσεις) Fort. ἄξιον κατασίσεις. Hoc est enim ὑπὸ βορβόρου μηχανίτου ποιεῖν.

l. 21. κρίμασιν οἷς ὁδήσασθε &c.) Deesse videtur καὶ δίκαιος post ὁδήσασθε.

NOTÆ IN TOMVM

Septimum.

HVius orationis inter primas nobilis cùm omnes ferè alij βιογράφοι meminerunt, tum Leo Imperator his verbis: Ἆρα τὸ φερώνυμος τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἐνίκησε τῷ παντὶ θεὸς τὴν πολίχνην Κικυαζῶ διαπρέψαντος, καὶ τοῦτο τοῦ λιμῶ καὶ δίψει Κυρίου λόγων λιμώξαντας διαθρέψαντος, λιμὸς ἄρτι καὶ τῷ ἀναγκαίων κατεχρῆτο τῷ γλώ, καὶ τῷ βασιλδίουτων. τοιούτῳ ἐκλίπουσαν διαγνὸς ὁ ποιμὴν ὁ κηδὸς, ὅπως ἐλῶν παρηγορεῖ καὶ λόγων τοῖς βοηθήμασι. καὶ θεοῦ τοῦ μὴ τὸν δι' ὑπερβολῆς λόγον, θαυμασίως τρέφοντα τὰς ψυχὰς τῆς ἀκροωμένων ὁ τὰ λόγια σπουδῆς σπεδοτεῖ· ἐν κεφαλαίοις εἴκοσι καὶ πέντε ἀειθυμήθυον. θεὸς τοῦ σκανδαλιζομένους ἐν ταῖς τῆς βίας ἀθεμίαις ὁ λόγος ἔχων (fort. ἔχει) τοῦτο ἐστιν. ἀρχὴ τῷ λόγῳ τῆς; Ἰακὼβ μὲν παῖδες, καὶ τὰ ἑξῆς. Porrò hanc orationem damus, ex cod. ms. in Bibliotheca Collegij Noui Oxonij vsq; ad cap. 10. & inde ad finem ex optimo & vetustissimo ms. Augustano descriptam, emendatam vero ex duobus Palatinis, & in posterioribus capitibus ex illo Oxoniensi. Hom. 1.

Pag. 2. *lin.* 16. θεαγμάτων] *Cod. Oxon.* γεαφῶν. *sed huic lectioni (quæ alioqui probabilis esset) sequentia congruere non possunt. Mihi certè videtur ab illis verbis lin.* 15. καὶ τοῦ θείου *vsq; ad* ἀποδείξεως *l.* 16. *vlcus aliquod latere, quod sanare non possum, indicâsse contentus.*

Pag. 13. 11. σκάμμαπ] *Halesius mauult* σῶμαπ.

Pag. 16. 12. τὰ χρηστὰ αὐτοῖς ἐξέβαινε] *Aptius iudicio meo quadraret* αὐτοῖς ἐκ ἐξέβαινε, *vt intelligatur loqui eum de veteribus patriarchis, quibus* τὰ χρηστὰ *in hac vita non obtigerunt, quod manifestè facit in sequentibus,* τούτων μὴ ἀπολελαυκότες.

Pag. 26. 17. καπηρεῖ] *Ferri potest, ita tamen, vt aptius aliquod huic loco desiderem. Halesius ex coniectura substituit,* κατεφέρει.

Hom. 2. *Hanc orationem ante omneis alias Chrysostomi notissimam Occidenti, & per omnes fere bibliothecas Latinè descriptam ediderunt Græcè, quod sciam, primi, viri docti Romæ: & post eos Fronto Ducæus Ingolstadij. Nos priores editiones aliquãmultis locis emendauimus ex Ms. Barocio. In Latina versione deprehendet Lector verissimum illud esse, quod aliquoties memini monuisse, summâ in vertendo libertate vsos esse antiquos illos interpretes, & rem, non verba spectâsse. Huius orationis meminit Chrysostomus ipse ep.* 16. *ad Olympiadem. pag.* 102. *lin.* 25. *& pag.* 27. 42. *præcedentis.*

Pag. 40. 18. *& 19. Mallem* μαστιχθεὶς *&* ἀφαιρεθείς. *l.* 23. ποτερότερον *&* πρότερον *aduerbialiter accipio, non vt vetus Interpres adiectiuè. Nam ita deerit* τι, *aut tale aliquid,* ποτερότερον αὖ τί νυι.

Pag. 41. 6. κἀκείνων καὶ τέκνων] *Hoc est fortasse,* τῆς βιωτικῶν καὶ τῆς περὶ ψυχῆς ἐπιμέλειαν αὐηκόντων. *Sed hoc est sensum ex suo verbis affingere, non ex verbis sensum elicere. Et est certe totus, ni fallor, locus ab* οἱ μὲ ὀπτικώτεροι *vsq; ad* σφόδρα *corruptus.*

Pag. 41. 38. *Halesius verba ita disponenda censet:* ἀπαυθρώπως διανίψης τοῦ τῆς ἀλόντων ἀπάντων κατηγ. *& lin. seq. post* ἀπαύθρωπ *delet* τούτων.

Pag. 42. 28. καπηρεωδῶν αὐτῆς ὀμμὰ καὶ ἐλεγχωδῶν] *Delenda puto, vt otiosa, aut ab hoc certe loco aliena.*

l. 33. πρὸς διαπυρσηκιδίου τοῦ πύρου] *De hac loquendi formula alius diximus ex Demosthen.*

Ibid. 36. τῆ σώματ] *Vide notas ingeniosiss. Boisij.*

Pag. 44. 2. ὑπογραφαὶ] *Assentior Halesio legenti* ὑπογραταὶ, *quod est huius rei proprium.*

Pag. 48. 31. εἰκία] *Quid si* εἰκέα?

IN EPISTOLAS AD OLYMPIADEM.

OLympias, ad quam sunt hæ μέλιτος καταλειπομένου dulciores epistolæ, neptis fuit Ablabij, qui sub Constantino Magno præfectus Prætorio fuit, Anysij Secundi Comitis filia. Vtrum verò Ablabij neptis fuerit ex filia Olympiade, quæ primùm Constanti nupsit Augusto, tum Arsaci Armeniæ regi, quam tertiùm putat Cardinalis Baronius Anysio nupsisse, ex eoque hãc nostram

noſtram Olympiadem iuniorem matri ὁμώνυμον ſuſcepiſſe, pro certo non dixerim. Veri mihi ſimile videtur auctores illorum temporum in huius noſtræ laudes ſatis effuſos, de tanta gloria non fuiſſe tacituros, ſi Auguſtæ, eiuſdemq; Reginæ filia extitiſſet. Alteram ſororē habuit Olympias (vt ex Nazianzeni epiſtola ad Anyſium patrem patet, cuius initium, Ἰδοὺ σὺ Λεύτερός σοι γαμβρὸς &c.) & in tenera ætate rectricem & formatricem morū Theoſdoſim magni Amphilochij ſororem germanâ. Iamq; nubilis collocata eſt à patre in matrimonium Nebridio ex præfectis. Ad quas nuptias inuitatus Nazianzenus, Anyſio per epiſtolam, cuius initium, Αἰδοῦμαι τὴν ἐγκλημάτων &c. ſe ipſum excuſat, podagricum nuptijs intereſſe neq; commodè poſſe, neq; etiam decere : Carmen tamen egregium, quod extat Tom. 2. Pag. 132. Pariſ. editionis, Epithalamium, ſeu potiùs Paræneticum ad nouam ſponſam miſit. Ex quo apparet nuptias haſce celebratas fuiſſe ante finitum Concilium Conſtantinopolitanum, quo tempore relicto Epiſcopatu in Cappadociam ſeceſſit Gregorius : & fortaſſe ipſo concilij tempore, hoc eſt, anno 381. conſulibus Syagrio & Eucherio, quòd nuptijs illis interfuiſſe ſcribat Gregorius magnum Epiſcoporum numerū (καὶ παρὼν ἱκανὸν ὅμιλος) quos per occaſionem Concilij in Regiam vrbem confluxiſſe par erat. In hoc matrimonio vixit menſes viginti, id eſt, vſq; ad annum 383. quo vitâ functus eſt Nebridius. In ipſo itaq; ætatis flore, in magna omnium rerum copia & affluentia marito viduata, in eodem perpetuæ viduitatis propoſito vſq; ad mortem conſtantiſſimè perſeuerauit : Neq; precibus aut minis Theodoſij Magni Imperatoris dimoueri potuit, qui eam formâ, opibus, omnium virtutum decoratam coronâ, Elpidio cognato ſuo, homini Hiſpano, ſummâ vi deſpondere ambiebat. Quâ repulſâ offenſus Imperator, antequam contra Maximum tyrannum proficiſceretur (quod anno 388. contigit) Præfecto vrbis mandauit, vt quæſito aliquo legis colore, omnem eius ſubſtantiam cuſtodiret, quo vſq; trigeſimum ætatis implêſſet annū. Quam illa fortunarum ſuarū direptionē adeò excelſo & ſupra ſexum virili animo tuliſſe perhibetur, vt etiam ſibi illam ab Imperatore illatam iniuriā gratam habuiſſe videretur, in eodem, vt dixi, viduitatis tenore ſtrenuè permanens. Nam de virginitate perpetuò conſeruata fabuloſum eſſe cū Baronio fatebitur, quiſquis cum iudicio legerit illā epiſtolæ ſecundæ Iohannis noſtri ad eam ſcriptæ partem, Tom. 8 p. 58. l. 38. editionis noſtræ. Poſt reditum à bello contra Maximum geſto (hoc eſt, anno 391.) Theodoſius intellectâ Olympiadis conſtantia, res ſuas ſibi habere iuſſit. Quæ ex eo tempore commune aperuit domi ſuæ diuerſorium omnibus Epiſcopis, monachis, ſacerdotibus, & viris eccleſiaſticis eò venientibus. Inter cæteros, magno Amphilochio, Optimo Epiſcopo, Petro Baſilij fratri, Epiphanio Cypri Epiſcopo pecunias donauit & villas : illos etiam διοσημίαις, Theophilū, Antiochum, Acacium, Seuerianum omni liberalitatis & munificentiæ genere complexa. Itaq; ab ipſo Nectario Conſtantinopolitano epiſcopo facta eſt Diaconiſſa : cuius etiam morientis, vt & Optimi Epiſcopi, oculos ſuis manibus clauſit. Poſt Nectarium quàm fuerit chara Iohanni, quàm ipſi charus Iohannes, declarant hæ Epiſtolæ. Et quidem poſt exilium Iohannis rapta in iudicium, & incendij Templi S. Sophiæ inter cæteros Iohannis fautores rea, cùm conſtantiſſimè quæſitoribus reſpondiſſet, auri tamen non mediocri ſummâ mulctata, relictâ Conſtantinopoli, conceſſit Cyzicum, tempora expectatura mitiora. Hæc & multo his plura inueniet lector de hac diuina fœmina literis prodita a Gregorio Nazianzeno, Palladio, Sozomeno, Ammiano, Menologijs, Georgio Alexandrino, cæteriſq, βιογράφοις.

Epiſtolas ad Olympiadem ex Regio Ms. Lutetiæ deſcriptas, ex cod. Palatino & alio Ms. eruditiſſimi Iani Douzæ nuper allato Conſtantinopoli accuratè caſtiganimus.

Epiſt. 1.

Pag. 51. 24. τῇ Δεσπίνῃ] *In Palatino titulus eſt.* Ὀλυμπιάδι τῇ σοφῇ καὶ κοσμίᾳ γεγράφει τὸ χρυσοῦν καὶ πολύρρημον τίμα, νέφη σκεδάζων χλιαρᾶς ἀδυμίας : *vt ſunt hs tituli pro arbitrio librariorum.*

l. 29. ζωώχει] *Ms.* συγχεῖ. *l.* 40. ὁλοφυρομένους, ἂν ὑφαντὸν μόνον, ὑ] *omnino legendum cum cod. Conſtantinopolitano,* ὁλοφυρομένους μόνον, ἂν ὑφαντὸν, ὑ.

Pag. 53. 17. ἐπ' ὄψεσι κάπτει] *Sic locutus eſt infrà* 84. 12. παίσων ἐπ' ὄψιν καμμύων. *Quare lectionem margini retinendam cenſeo.*

Pag. 54. 21. πρεσβυτεροδιδασκάλων.]

Pag. 55. 9. αὐτὸς οἱ Θ ; ὑ βίαι Θ, ὑ κατὰ. *Ms. l.* 13. παῤῥησίας καὶ σωτηρίας. *Ms. l.* 20. καὶ ἀπαῤῥήτῳ. *Ms. l.* 29. *Lib. Conſtantinop. ſic :* ἤκουσεν. ἢ ὅτι (*hoc eſt, vt opinor,* μᾶλλον ἢ ὅτι) ἡ. δ. τ. σ. ο. φ. ἐ. π ἐφαίνετο. καὶ ὁ μὲ *&c. Interpres Billius videtur aliam lectionem ſecutus. Sic enim iſta reddit :* Ac ſic quoque tandem Eccleſiæ res ſemper augebantur, ac per miracula vigebant : quæq; minùs læta principia habuerunt, iucundos exitus habuerunt.

l. 36. *Poſt* ἐτίμων *puto deeſſe* ὑπὸ δεσπόταις : *& ſic videtur Billius legiſſe.*

Pag. 56. 21. τοῦ & ἐκκλίνοντι. *& lin. ſeq. pro* ἀπ. δικ. *Ms.* ἐπάγει πλὴ κύμασι. Epiſt. 2.

Pag. 57. 39. ἐγκύλαι. *Ms. l.* 44. κέρσις. *Ms.*

Pag. 58. 13. ἅπαν τῆς. *Ms. l.* 20. *Lege cum Ms.* καταδικάζουσιν.

Pag. 59. 31. ὅτε] ὅτι. *Ms.*

Pag. 60. 7. *Dele* ὑπίσχνεται. *l.* 12. *Sladius meus locū hunc iudicio ſuo mancū ita explet :* πάλιν· κἂν τῇ ὑποσυνῇ μόνον ἐνίσχεσιν αὖ (*quæ particula etiam deeſt l.* 10. *poſt* ἥδεως, *ex vſu linguæ)* κἂν τῇ πάσειν. *Billius,* ſiue de patientia mihi fermo eſſet, ſiue de animi ſubmiſſione.

l. 24 μήπω] *Sladius mauult* μείω.

Pag. 65. 35. ἀλίαν] *Billius reddit,* aream, *vt videatur legiſſe* ἄλωνα : *aut ſi hîc piſcationem intelligit, verius vt in margine,* ἀλεία *pro* ἀλιεία, *vt* ὑγεία *pro* ὑγίεια. *Nam vt* ἀλία *pro regione marina ſumatur, quamuis hoc de Troade verum eſt, durum nimis*

nimis & ἀφροσύνου.

Pag. 67 16 Al ὁμωνεότερον.

Epist. 3. Pag. 68. 8. ἐξ ἐκείνης] ſ. ἀδυμίας, vti reor.

Pag. 70. 27. αὐτῆς] Haleſius emendat αὐτοῖς, illis ſ. vxris celeberrimus prius nominatis: ſed vt plenè conſtet ſententia, ante αὐτόπρωτον addendum videtur ὅτι.

Pag. 71. 34. Pro αὐτὸν Haleſius vult ἀνάτον diſertè perſcribi.

Pag. 72. 10. τὰ ἀυτῦ παύτα ἐκέκτητο] Hæc abſunt a codice Douzæ, & quidem poſſumus ijs carere.

Pag. 75. 12. τῷ φαεισιώρ] Pro τῷω τῶ φαεισιώου.

Pag. 76. 9. ἀυτῷ] ſ. ὡς ἡτιμημένοι, cum in Hebræo nihil tale habeatur. Vide infrà pag. 78. lin. 35. Cyrillus Alexandrinus: οἱ ἀπὸ Ζέλφας τε καὶ Βάλλας φόλον πονηρὸν κατάγαγον ὅτι τὸν Ιωσήφ.

Epist. 4. Pag. 82. 8. Slad. legendum cenſet, τῶ ἀφάτω δεσπότῃ & ἐκείνῳ. Billius excuſatam lectionem retinens vertit munificentiam.

Epist. 5. Pag. 83. 43. τῦτο] ſ. τὸ τιμαῖς καὶ δόξαις ἐπαίρεσθαι.

Epist. 6. Pag. 85. 40. τετολμημύων] De hac conſtructione ἐπίχω. & quidem codices plures habent τετολμημένων: mihi magis placeret τετολμημένα.

Pag 87. 34. ἐμφρησμὸν] Magnæ ſ. eccleſiæ. Vide hiſtoriam apud Socratem & biographos.

Epist. 7. Pag. 88. 37. τῆς ἐλεθερίας αὐτῦ,] For. τὴν ἐλεθερίας αὐτῦ, vt p. 94. 16. Billius vtrobiq; vertit, vxor.

Pag. 89. Ex his duabus epiſtolis apparet ordinem temporis non fuiſſe ſeruatum in his epiſtolis digerendis. prius enim fuit Niceæ, quàm Cæſareæ.

Epist. 12. Pag. 91. 1. ἐκῶσι τῇ] Billius, nos videre.

Epist. 13. Pag. 92. 35. ἡ ἐρημία σε λυπεῖ τὴν ἐντεῦθε]

pag. 93. 34. δρύγγα] Billius, torrens, vocabulum eſt militare. Vide notas Boiſij.

Pag. 94. 28. ἐδὲν τύτων εἰδὼς] Sententia imperfecta, vel nominativus eſt abſolutus. l. 41. βύρδων] Billius, equus, adſcripto in margine, βόρδων. Vide notas Boiſij.

Pag. 95. 7. οἱ ἀπὸ Βενεδίας, οἱ ἀπὸ ἡγεμονιῶν] Vide Boiſium. l. 24. Sive ἐλαττον legas, ſive ἐλάττων, ante αὐποχείας videtur deeſſe, τῶ τῆς. l. 44. poſt ὀδυνηρὸς dele comma, & repone poſt αὐαπαύουσα, lin. 1. ſeq. pag.

Pag. 96. 4. δῦναι ἔκπυσιν] Billius, dare inſtantiam. l. 21. κεφαλωνίαν] Sladius ὁ μακεδὼν mauult καὶ κεφαλῆς. l. 33. Billius legit, τὸν πεσῶντα κακῶς ἐρχαζόμενον. vtrumuis ſtare poteſt: ſed rectius, vt puto, vt eſt in excuſo.

Epist. 15. Pag. 98. 40. τῷ καὶ τῶω διαλύσιν] Suſpecta. videtur Billius non legiſſe.

Epist. 16. Pag. 101. 26. ἀπαλλαγὼ ἐπάγαγόν σε] Haleſius peringeniosè, &, vt opinor, rectè, ἀπαλλαγὴ, ἐπάγαγόν τε &c.

Pag. 102. 43. ἡμᾶς] Billius ὑμᾶς. Ibid. ζωοδίων] Catum. ſic ſæpe in epiſtolis περὶ διαφόρων.

In Epiſtolas ad diuerſos.

Hæc editio epiſtolarum ad diuerſos conſtata eſt ex mſſ. in Palatina, Auguſtana, Bauarica & Viennenſi bibliothecis: quibus acceſſerunt Mſſ. Reuerendiſſimi Gabrielis Archiepiſcopi Philadelph. & doctiſſimi clariſſimiq; Iacobi Bongarſy.

Epist. 9. Pag. 107. 39. ὡς βύλει] Billius non habet, & poteſt abeſſe.

Epist. 22. Pag. 112. 35. καὶ ταῦτα μὴ συγγινόμενος ἡμῖν ἐλπὶς γενέσθαι] Corrupta. legendum certe, καὶ ταῦτα μὴ συγγινόμενος ἡμῖν. ἐπειδὴ δ' τῦτο ἐκ ἐλπὶς ἦν γένεσθαι, διορθῶμαι τῇ τῆς γεγραμμάτων ὁμοιότητι, χάριν ἑαυτ- Hal.

Epist. 24. Pag. 113. 18. περὶ τὸν Αντιοχέα] Fort. Αντίοχον, Ptolemaidis epiſcopum, qui vnus fuit ex præcipuis inimicis Iohannis noſtri. l. 24. ἐ μή τι ἕτερα αἰδὼς ὅλα συκοφαντίας καὶ ὀδηγήσει] Vide Boiſium. l. 25. ἐδικαιώθητε ὅτως] Vide Boiſium. l. 28. πείθομαι περὶ πάσων ὑποδύεσθαι τιμωρίαν] Vide notas Boiſij. In hac epiſtola codex Bongarſij nos deſtituit: quo fit vt plura ſupereſſint emendanda.

Epist. 42. pag. 120. 34. ὑπόσιον ἐξόδιον] Videtur eſſe ſcholion alicuius ad vocabulum ὑπόρτυλα, mere Græcis parum intellectum.

Epist. 49. pag. 123. 9. τὴν ἐλευθέρας σε] Pro vxore, vt puto. & ſic vertit vbiq; Billius. Vide notas noſtras in epiſt. 7. ad Olymp.

Epist. 79. pag. 136. 15. δεξάμενοι] Nominativus abſolutus: vel lege δεξαμένους. l. 35. ὑμᾶς] Legendum, vt in margine, ἡμᾶς: alioquin τὸ ὑπτυχεῖν non ſatis aptum erit huic loco.

Epist. 117. pag. 152. 23. ῥαδυμίαν Σηλευσίου] Vide epiſtolam 198. l. 25. πυρρὸς ἄλλοιος]

Epist. 143. De hac Epiſtola Haleſius ad hunc modum. Hæc ad Cyriacum epiſtola ſemper mihi vehementer, vt ſuppoſititia, eſt ſuſpecta. Primò enim epiſtolarem illum characterem, qui in reliquis, omnino non video. Deinde procœmium idẽ ferè habet cum epiſtola prima ad Olympiadem, quinetiam integras ſententias ex alijs Chryſoſtomi operibus decerptas, quæ videntur imitatorem aliquem ſapere: & alióquin certè, niſi vbi Chryſoſtomus planè compilatur, ſtylus Chryſoſtomum non refert. Quinetiam quædam ſunt à Iohannis noſtri moribus & ingenio aliena. Nam quod ad adulterij crimen reſpondet, ὑποδύσατέ με τὸ σῶμα &c. & popularis vocis commemoratio, σωφρονεῖν ἵνα ὁ ἥλιος μὴ ἴδῃ τὴν ἀκτῖνας αὐτῦ, ἢ ἵνα τὸ σῶμα Ιωάννε ἐσπώσῃς: quòdq; in Arſacium paulò quàm par eſt acerbius inuehitur, hæc, inquam, omnino non placent. primum enim habet aliquid in ſe turpiculi, ſecundum iactantiæ, poſtremum ſtomachi. Atq; certè horum vltimum dudum à Photio obſeruatum memini, cui & medelam conatur adhibere, ſed non ſatis dextro Aſculapio. Poſtremò quòd ait ὑπὸ τῆς Κωνσταντ., nuſquam Noſter hoc numero loquitur, ſed ſemper in ſingulari. Atq; hæc ferè ſunt, quæ in hac epiſtola (*inquit Haleſius meus*) obſeruaui, integrum de re tota iudicium erudito permittens Lectori.

Epist. 145. Pag. 172. 15. Poſt ἔνεκεν dele comma. articulus enim τῆς ad χωρίου refertur, non ad Σηλευσίῳ, quod femininum eſt.

Pag. 184. 19. Poſt hæc verba, περὶ τῆς ὑμετέρας τῆς σῆς, inducib. Mſſ. alia eſt huius epiſtolæ concluſio: καὶ ὑπομιμνῄσκω γε ἐδεῖν καὶ φειδεσθαι τῦ φίλου ἡμῖν καθόλυ. ἀλλ' ἐπειδὴ τῦτο ποιῶ ἐκ ἔνι, παρακαλῶ σε ἡ εὐχῇσιαν, αὐτόν τε ἡμῖν σωτηρίως ὑπισέλλειν τὰ περὶ τ ῥώσεως τῆς σῆς, καὶ τοῖς σοφίσμασι ἡμᾶς ἀγαπῶσι πολλῶ

εἰς

εἰς τοῦτο παρακαλέσειν ἡμῖν τὴν εὐκολίαν.

Epist. 176. *pag.* 185. 2. ὑπὲρ αἰῶνα, ὡς ἔγνω, καὶ ὁ ταρσὸς μετ' ἐκείνων τέθηνται]

Epist. 180. *pag.* 187. 3. φόνον βλέπουσιν] *Hales. mauult*, φόνον (*vel* φόνῳ) πόνων.

l. 10. τῶν ἐκκλησίας] *Legendum sine dubio*, τῆς ἐκκλησίας.

Epist. 184. *pag.* 189. 23. *Posterius* ἔνι *pro* ὄτι *positum videri queat.*

Epist. 220. *pag.* 203. 40. καὶ *videtur delendum.*

pag. 205. 6. τῆς θερμῆς &c.] *Tota hæc epistola* 224. *abolenda. est enim eadem cum proximè præcedenti, nisi quod hìc* ἀκεφάλως, *ibi integra.*

In Epistolas Constantij. p. 205.

In has Epistolas ex vnico editas exemplari Bongarsiano, ideoq; multis, vt fit, locis mendosas, castigationes cum primis necessarias post librum excusum misit ad me doctiss. Fronto Ducæus ex Ms. Cuiaciano: quas hìc subtexere visum est.

Epist. 1. *pag.* 205. 37. *post* λέγῃ *fortè ponendum comma, & post* λόγων *delendum.*

pag. 206. 14. *Sublatis asteriscis sic exple lacunam.* ὑμῖν καὶ σῶον. ὐδὲν γὰρ τούτων. *l.* 22. *Sublatis asteriscis exple*, καὶ ἀνυσέλων. *l.* 29. *Lectio Ms. conuenit cum coniectura marginali.*

l. 36. *Omnino legendum cum Ms.* ἀειρρεῖ *pro* ἀπερεῖ *verbo nihili.* *l.* 37. *Codex Cuiac. ante* δικαῖ *interponit* καί.

pag. 207. 10. *Cod. Cuiac. sic:* ὅτι ὀδὸς τὰ ἀσύγματα. Epist. 2.

l. 13. *Cuiac.* ὀδὸ δ' ὅσων. *l.* 30. *Lege cum Ms.* καὶ τὸ θεῷ δοκοῦν. *l.* 39. ἓν, *Otiosum est.*

l. 43. *pro* οἰκεῖα, *portento verbi, lege cum Ms.* οἰκία.

pag. 208. 6. *Lege* φιλονεικεῖ νικᾷν τοῦ &c. Epist. 3.

l. 13. *post* πολιορκούμενον *pone comma, & lin. seq. post* ἐμοῦ, *dele. porrò totum hunc locum sic legit cod. Cuiacianus.* μηδὲ καὶ ἀδίκως κακουργουμένους, παιδεύσῃ ἐκπαιδοκόπους, ἐρημίαν οἰκοῦντας, πολιορκουμένους, μὴ σοῦ ἐμοῦ καὶ τ. κ. ἐ. η. ἀκύω κακά.

l. 27. & 28. *Coniecturas marginales confirmat Ms.* *l.* 33. σοῦ] *Ms.* ὑμῶν.

pag. 209. 7. τοῦ ζητεῖν καθόδου] *Ms.* τοῦ ζητεῖν καθ' ὁδοῦ. *neutrum placet.*

IN SCRIPTA SVPPOSITITIA CHRYSOSTOMI.

Τῶν νοθευομένων ingens passim in omnibus ferè bibliothecis tam priuatis quàm publicis numerus: quæ tam cupidè exquiri, tâ ambitiosè edìà viris doctis miror. Gerardus Voissius, vir, vt audio, doctrinâ excellenti, ex Bibliotheca *Strozziana*, nouem orationes in Ascensionem Domini Latinè versas vulgauit, easque ἀνέδην in 9. annos episcopatus Iohannis nostri tribuit, in quibus οὐδὲν ὑγιές. Possem idem de alijs, sed contineo me. Nobis certè venia, vt spero dabitur, post tot egregia opera edentibus hæc pauca κἀξηλα. & tamen sciat Lector nos multa reiecisse, vt luce prorsus indigna, quæ à librarijs meis in meum vsum descripta fuerant, qualia sunt μὴ καὶ ἄλλων καὶ τοιῶν.

1. Εἰς τὸ, ὑδρίαι ἦσαν κεῖμαι κειμένου ἐκλθόντος. *Initium*: Φασί τινες ὅτι μύρμηκες καὶ λέοντες. *Extat in Bibliotheca Cæsarea, Vaticana, & Veneta.*

2. Περὶ τῆς Γαλιλαίων, οὓς ὁ Πιλάτος τὸ αἷμα &c. *in Bibliothecis Italiæ & Oxoniensi.*

3. Εἰς τὸ τῆς Χειρὸς ξηρὰν λίθον. *Initium*: Οπόταν τὸ ἅγιον ἐπάλθῃ.

4. Περὶ τῆς σωτηρίας. Ὅταν ἄρξωμαι.

5. Περὶ τῆς ψυχικῆς ὠφελείας. *Al.* περὶ ὄρθρου παρακελευσμός. *Initium*: Ωμοιώθη ἡ ζωὴ ἡμῶν. *In Cæsarea, & Orientalibus.*

6. Εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον. *Init.* Ἰωάννης σήμερον ὁ εὐαγγελιστὴς. *In Orientalibus.*

7. Εἰς τὸν ἐκ γενετῆς τυφλόν. *Init.* Εἰ καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις.

8. Εἰς τὸ γαργαρηνὸν τοῦ ἁγίου Μακαρίου. Ἀκούσατε, ἀγαποί.

9. Εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ θεοφόρου Διονυσίου, καὶ περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. καὶ περὶ ἀναχύσεως. *Init.* Ἀκουσον, ὦ ἔρημε, μετ' ἀκροάσεως. *Ex Bibliot. Palatina.*

10. Εἰς τὸν Ἡρῴδην καὶ τὸ πάσχα. *Init.* Ωσπερ ὁ πλανητὴς ἥλιος πάλιν.

11. Περὶ ὀργῆς καὶ κακοδοξίας, καὶ περὶ μετανοίας καὶ ἐλεημοσύνης. *Initium*: Οὐδὲν τῆς ἀληθείας φανερώτερον.

12. Εἰς τὸν πόρνον. *Initium*: Ἐν παντὶ καιρῷ.

13. Οτι ὀφείλει τὸν Χριστιανὸν φοβεῖσθαι τὸν διάβολον, καὶ περὶ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως. *Initium*: Εἰς διάβολος, ἡ ἀμαρτία.

14. Εἰς τὸν εὐαγγελισμόν. *Init.* τῆς παρούσης τιμίας καὶ βασιλικῆς.

15. Περὶ καταλιμπανόντων ἐν τῇ διαίτῃ σωμάτων. *Initium*: Διηγήσατο ἡμῖν τις γέρων πάνυ ἀνάρετος.

16. Περὶ ἀκτημοσύνης. *Initium*: Τινὲς καὶ ἀγαπητοί.

17. Περὶ τοῦ μὴ θορυβεῖσθαι τοῖς βιωτικοῖς. *Initium*: Φέρε δὴ καὶ σήμερον τὸ περὶ κατανύξεως ἀναμίξαι λόγον. *In Biblioth. Regia Lut. Apanthisma est varie mutilatum.*

In hac homilia coniecturæ ad marginem ferè sunt ab Alleno nostro, peringeniosæ & probabiles omnes, sed coniecturæ tamen. post absolutam editionem misit ad me doctiss. Fronto Ducæus castigationes ex apographo Romano. P. Iacobi Sirmondi, quod cum alio codice Vaticano contulerat, quibus tamen non alijs ferè vtor, nisi cùm à coniecturis nostris dissentiunt, quod rarò fit, vel aliquid adferunt noui. porrò apographum ipsius Sirmondi signo in his notis literæ S. & Vaticanum literæ V. Hom. 1. in νοθευομένων.

pag. 211. 71. *post* Σωτηρίας *addit S.* τοῦ αἰῶνος τούτου. *l.* 18.

l. 18. post αἵματος V. addit, καὶ ἐνδιαφόρου τῶν καλῶν ὄντων ἐν παιδίοις. v. 24. ὡς τὸ αὐλή] S. melius, ὡς τῇ αὐλῇ. l. 30. μιμνήσκῃ] S. τοῦ μνησθῆναι addit V. ὁμοίως ποιήσω καὶ σοί. Ibid. ἐπιτελεῖν τὸ παίζειν. Ib. αἰσχύνεσθαι. l. 34. ἐν τῷ κόλπῳ μου γεγόνῃς] S. τὸν λόγον μου τηρεῖ· ὁ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου· ἐγὼ παιδὸς αἰσχρὸν οὐδὲν ὁρῶ. l. 40. ἐξέλιπεν, & mox προσῆλθε] ἐγγὺς ἦλθε S.

pag. 212. 6. Ἰωάννης ὁ ἅγιος τὸν αὐτὸν ἐπιστολῇ λέγει] S. l. 9. πῶς παῤῥησίαν] πόσην παῤῥησίαν. l. 17. σωσιπάτρου. S. l. 23. post ἔτη S. addit σάμσων. l. 26. μηδὲν ἐν] ἀλλὰ μηδείς S. l. 27. πάντες] πάντοτε. Ib. ψυχὰς δικαίων.

pag. 213. 12. γυμνάζεται] Lege cum S. γυμνάσιον. l. 15. ἐλαυνομένους καὶ] Desunt in S. l. 17. καὶ λαμπὰς] Desunt in S. l. 24. θεσπέσιος θεὸς τάττων] S. θεὸς πάντα θεσπίσων. l. 26. ἀγῶνα. l. 30. ἐν παντί. l. 31. πᾶς μὲν δεῖ. l. 34. τὰ ὅμοια λέγων ἐλάττων μὴ κακαλύνητε ἀπεργάσασθε.

pag. 214. 6. ἵνα ἐντρεπῇ ὑμᾶς &c.] Mallem ἐμφανῶ, & in margine γένωμαι pro γένηται. l. 7. ἀρξόμεθα γὰρ πόθεν. l. 8. ὀπίσω &c.] S. rectissime, ὀπίσω τῆς ἑκάστου τῶν ἁμαρτιῶν ἀποθνῄσκει. l. 12. S. ἀπὸ addit ἀλλά. l. 13. ἀφ' ἑαυτοῦ ἀναγκαστικῶς. l. 22. post νίψω S. addit, ἐλάφητε τοῦ κύνας. l. 30. κατηγορεῖσθαι. S. l. 31. post πολλῶν addit S. ἐπόνων. l. 34. αὐτοῖς λαλεῖ. l. 37. S. delet καὶ ante ἡμῖν. l. 41. ἐπὶ τίνων πίστις εἶπε. l. 44. post ὄνος addit S. πολλὰς τῆς, & mox pro αὐτοῦ, ἡμᾶς.

pag. 215. 4. καὶ κύκλῳ. l. 5. ῥίψας] S. ῥῆξας. l. 6. ὁ δὲ Ἰωάννης εἶπε, φανερὸν ὅτι τὰ ἔργα τῆς διαβολῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς. l. 28. ἔφερε λοιπὸν Παῦλον) S. rectè, λέγει λοιπὸν Παῦλε, τό. l. 36. φανερὰς) συμφορίας.

pag. 216. 1. αἱ τύπων &c.) αἱ ἀγάπαι κατὰ τύπον πάντες, ὅπως φύγητε ἐκ τῆς ὀργῆς τὰ ἐπερχόμενα ἐπ' αὐτούς, omnia rectè. l. 2. τοῖς θεοῖς καὶ φοβεῖσθαι μυστ. τ. Θεοῦ ἢ ἐκ πάσης. l. 6. post θέλοντας S. addit καὶ σπουδάζοντας. l. 7. ἀποκαλύπτω) S. ἀποκτείνω. l. 8. ἐκέκραξεν ἐν, καὶ μὴ γίν. l. 14. καὶ ἀπέκτειναν. l. 16. ἀγαγεῖν. l. 19. ὅτι δυνατεῖται ἐστ. ἐυσ.) Locus hic corruptissimus à Mss. aberat. l. 20. post αὐτῆς S addit καὶ. l. 23. τὰ ὅμοια. l. 29. οἱ πεπλυμένοι. l. 30: μὴ δόξητε δόξαν τοῖς λύκοις) S. μὴ δόξαν εἶναι τόπον τοῦ διαβόλου. l. 33: καταδείξας. Ib ῥίψας) S. ῥῆξας, ut supra. l. 40: πῶς αὐτ &c.) πῶς οὖν τοιούτων π. μ κατέζημε. l. 41: ἐντυγχάνων, καὶ τὸν λέγοντα) Lege cum S & distingue, ἐντυγχάνων κατ' αὐτῶν, λέγων. l. 42: διασκόρπιον.

pag. 217. 6: Dele posterius θέλων cum S. l. 7: μέλλοντες) S θέλοντες. fortasse totus hic locus non male legeretur, θέλων δεῖξαι θέλειν, ἵνα οἱ μέλλοντες. l. 9: ἐπαύσατο. l. 12: δῆλον ὅτι τοῖς, τὰ ἐν. φρ. λέγων) l. 23: μάχης ὁ θεσπέσιος ἐν αἰρ. l. 29: post Νεῶσει & addit S. καὶ οἱ καθεξῆς ἀπεκάρχαι; l. 30: ἐκκλησίᾳ) S ἀλησίᾳ. l. 32: S post λύκοι addit ἁρπαγες.

pag: 218. 2: post prius πῦ S delet ὁ, & post ἐπόλυτος addit ὁ. l. 3: μικρᾶ δεῖ. Ibid: post posterius πυῖ dele ὁ. l. 10: Lege cum S ἔτι ἐν κτίνει, καὶ ἐν τοῖς καὶ ἡμιόνοις, καὶ ἱππάρεσις, καὶ λαμπρότης ἀπάζει. l. 15: Lege βιβλία κτησ. l. 16. ἐκλησίας) Lege cum S ἐκκλησία Ib: post βαλαντία S addit, καὶ πηρίδας.

pag: 219. 7: καταδείξει καὶ παρ. ἐμοῦ ἐν ἁγίῳ γεσφ. l. 9: φρενατῶν &c.) φρενατῶν τῶν ὀπὴ τῇ ψιλῇ ἀσωτεία· τοῦ μόν. l. 11: post ἐυσεβεῖς S addit, καὶ ἐυσολαγχνοι, & mox post ἀσεβεῖς addit, καὶ ἀθεμίστους. l. 21: ὀπιζανίσει) l. 24: περδέσθω δὲ. l. 27: τοῦτον κ. χ.) S τὸ καταβιβάσαι ὡς τὸν Χεῖσ. Ibid: σωθῆτε ὑπ' αὐτοῦ.

l: 28: ἅπαντα ἐκείνα. l. 29: εἶπες, πᾶσι τοῖς ἔρχομαι ἐν Χ. βλέπ τοίνυν, ὦ ἀδελφοί, πῶς σωθῆσθε. ὡς ἀγγέλῳ ἐκ δεξασθε με ὡς βασιλεῖ &c. l: 32: post ἀναγνῶν addit S ὅπως ἐρυθρὸν σὺ τὸ γεγραμμένον, τὰ ῥήματα τῆς σωτηρίας σου, ἵνα αἰσχυνθῇ ὁ διάβολος καὶ οἱ δράκοντες. rectè. l: 38: ὁ χαρὰς τοῖς ἰδίοις ὑπηρέταις προσγενέσθαι)

pag: 220. 5: καὶ τοῦτον μηκέτι διαλεχθεὶς κατακόσω τὸν λόγον. ὅταν ἡ ἀξιωμα χαλεῖν τοῦ τὸ σωτῆρίας εἶπεν &c. l: 7: καὶ πάντα μὲ τὰ ἔνδοξον δαιμ. l: 15: τὸν χαρὸν εἶπε ἡμῖν, ἀγαθὸν εἶπε ἡμῖν καρδ. l: 20: διδάξωμεν.

l: 27: ὁρῶντες τοῦ ὁ σώμ l: 32: post πρεσβυτέρων; addit S. καὶ λαϊκοὶ καὶ λαϊκῶν.

Pag. 221. 19. Lege πολλὴ χαδίωτις l. 39. λαβόντας τὸν λόγον.

Pag. 222. 5. ὅπου ἔδης & statum, σπουδῆσαι. l. 7 post πινάσατε addit S. καὶ οὐ γελῶντες νυῦ, ὅτι κλαύσατε. Ibid: χορευλίται] S χορεύοντας. l: 10: τὰ σίκερα. l. 20. πόλεις ἱερᾶς γενέσθαι. l. 38. ἔχων ἐρχόμενον ὁ Χριστὸς. λοιπὸν ὑπὸ βύλλ ψυσαδαι αὐτῷ; l. 41: πῶ λοιπὸν φύγῃς καὶ κρυβῆς ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ; ἐαν-

Pag. 223. 7. pro ἔννοια lege ὁδύνια. Ib. ὑπὸ φ. τ οἰκουμένης ἔνεκεν ἡδεῖα. l. 13: lege cum S. ὑποκρίνεται ὁ ἀγροικὸς λέγων, ὅτι πάντως καθ' ἡμῶν ἡμῖν δὲ τὸ λέγειν, καὶ τὰ σκυθρωπά· l. 16. ἕκαστος ἡμῶν δεῖ ἑαυτῷ λόγον ἀποδώσει. l. 22. post δικαίοις, addit S. καὶ ἁγιοσύνῃ. l. 23. σωθῶ; πρὸς τίνα καταφεύξομαι; ἐγώ σοι λέγω πρὸς τίνα καταφεύξῃ.

l. 32. αἰθράπτει ὀπὴ γῆς ἀ- l. 38. καταγελῶς σεαυτὸν ἐκ σωτηρίας φάρμακα. l. 39. ἐυσεύξεις] σεσεύξεις;

Pag. 224. 1. ἔκκυσον &c.] ὦ φιλανθρωπίας δεσπότα ὁ γὰρ μόνος. l. 3: γελοῖα, ἀλλ' εἰς μετάνοιαν καὶ δάκρυα. l. 5. Lege κιθαρισμὸς, κατὰ ἐγματα. l. 9: Lege, οἵῳ ὄντῳ θέλεις σώσῃ· μόνον σώσῃ ἐαν. l. 11: post ἰμάτιον adde, ὃ ἐχεις ἱμάτιον; l. 15. ἵνα μὴ εἰς ὄνητα τρέχῃς. καὶ εἰς κενὸν κοπιᾷς. l. 17. Lege κατὰ πῦ, καὶ ὁ κύπρος σε εἰς κενὸν γλύφῃ. l. 18. ἐρχαζόμενοι. l. 20. ἐαν ἂν θεσπίζῃ πῦ Θεῷ. & mox. καὶ ὁ χλαδάζων, πέρνον ὑπὸ ἐντολὴν ταύτην καὶ ἄφιξ, εἴπ ἔχεις κατὰ πῦ· ἐαν βύλῃ. l. 27. θεσπέλθης. l. 29. καὶ ὅτε μηνυσθῆς] Lege cum S. μὴ νοθεύσῃς. l. 39 τύπων διαφορὰν, & sic lin. 41. l. 42. πλὴ ἑαυτῶ ψυχῶν.

Pag. 225. 5. ἄρχοντες ὧσι] sc. ζωσεσαλμένοι, ut puto. l. 7. μνήσθητε μου. l. 14. καὶ γὰ ἀποδείξω ὑμῖν τῆς

τῆς μετανοίας πλοῦτον. ἐπιδὴ. *l.* 18. ὁ ἐν ἑαυτῷ. *l.* 21. *Lege cum S.* ὀξυπονήσωμεν εἰσὶν.

Hom. 2. Opus prorsus ineptum, nisi vbi quædam ex orationibus in Annam auctor scriptioni suæ intexuit. Halesius.

Pag. 225. 39. ἐυποιΐας] Vide notas Boisij.

Pag. 226. 40. διὰ Πειλᾶτ.] *Ubi?* vide Boisium.

Pag. 229. 10. τὰ πατούμενα μὲ ἔξω κατεβάλλεις]

Hom. 3. Hæc oratio nescio quo errore huc detrusa, inter ἀμφιεσβητούμενα saltem locum tueri potuisset. Nam & in multis describitur bibliothecis, & à Florilego citatur, & quod caput est, multa habet tam sensu quàm phrasi à Chrysostomicis non abhorrentia.

pag. 231. 42. ἐν τῇ παιδίσκῃ] Vide Boisium.

pag. 233. 19. χρὴ τὸν ἡγεμόνα] *Interpres*, exemplo ducis: *melius ad sensum*, quasi ducem, ὡς ἡγεμόνα. *l.* 21. *Pro* ἐσιν *vel legendum* ἐξισάζεται, *vel aliquid deesse videtur*, μέτοχος, *aut* κοινωνὸς, *aut simile quidpiam. Nam vt verba sunt, syntaxis est duriuscula.*

Hom 4. *pag.* 234. 29. ἐπιεικὴς γίγνεται καὶ ὁ φιλάνθρωπος, ἀνθρωπος] *Locus parum sanus.*

pag. 236. 20. *In margine lege* πιπόρωμαι. *Nam* πιπόρωμαι *verbum est nihili.*

Hom. 5. Oratio plena ineptiarum, plena solœcismis & vulneribus, quæ omnia sanâ se non est meum, ne operæ quidem precium fortasse: conati sumus tamen in non paucis aliquid; quàm dextro successu, nescio. Porrò huius orationis 3. sunt partes, 1. encomium ieiunij: 2. interpretatio breuis in tria priora capita Geneseos: 3. inuectiua satis frigida, conuitijs è triuio petitis, contra improbas mulieres.

pag. 239. 17. σεσιδήρωται &c.] *Fortasse locus est sanus. Sed quod mox sequitur*, πλήρεις αὐτοῦ, *non satis asse quor.*

pag. 242. 39. ἧς σεσάγει διὰ δολίων ῥημάτων τῷ γυναίῳ] Vide Boisium.

pag. 243. 28. ἄμα *mutandum in aliquod verbum, quod regat*, τὸν οἷς ἦλιον &c. *l.* 37. ὥσπερ γάρ τις &c.] *Falsa, perturbata, obscura: sensus tamen inter has verborum tenebras aliquis interlucet, si deleas* ἑαυτῷ *lin.* 39.

pag. 244. 1. ἐν τοῖς *non videtur huic loco quadrare. l.* 30. καὶ σὺ τῷ διαβόλῳ σύμβουλος γίγνεσαι] *Non conuenit huic loco.*

pag. 246. 33. κἀκεῖνο μέχρι τούτου] *Hic Bauaricus codex orationem claudit his verbis:* κἀκεῖνο μέχρι τούτου τὸν λόγον, τὰ ἑξῆς ἐν ἑτέρᾳ διηγήσει ταμιευσάμενοι, ὑμνοῦντες θεὸν πατέρα παντοκράτορα, καὶ ὑὸν μονογενῆ σὺν ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμὴν. *& sunt sane reliqua in libro Regio deplorata, quæ piget attingere.*

Hom. 6. *Hanc orationem, quamuis quatuor manuscriptis codicibus subnixam, iusseram abijci, vt luce penitus indignã: quam idcirco mihi tibiq;, Lector, vnâ litur à emendandam censeo.*

Hom. 8. *In hac 8. pleraq; sunt, quæ in proximè præcedenti leguntur. Vnde fortasse idem fuit vtriusq; auctor: vt certè in hisce tam ἀμφισβητουμένοις quam νοθευομένοις multa sunt, quæ cùm à Chrysostomi charactere plurimum abhorreant, vnum tamen & eundem habere videntur auctorem: inter quos regnum facilè obtinet is, quisquis est, qui tot nobis dedit in mimetico genere dialogismos, quales in hac & præcedente & in multis alijs videre licet.*

pag. 258. 12. καλὸν γὰρ ἀποτίσαι τῆς ἐπιτῆς &c.) *l.* 29. μιανῶν] *Halesius substituit*, ἀκαλῶν, *ad sensum rectè. l.* 33. ἐξ ἑαυτῆ τὸ αὐτὸ, καὶ ἐν ἑαυτῇ τὸ ἑαυτὸν δι' ἑαυτῆς αὐτῷ σεσάγων]

pag. 259. 2. *Fortasse verius* ἐνοσδίζων, *& sic erat in Regio cod. diserte perscriptum. l.* 14. ἡ ἀκτὶς] *Fortasse rectius est* ὡσπερεὶ ἀκτὶς. ἀκτὶς *pro seruulo. Vide Hesychium. l.* 23. πατάξω] *Rescribe* πατάξω, *hoc est*, Tribulam. *l.* 27. ἀποδιῶναί με τὸ ἐγκλημα, οἱ δίλεσιν ὑποδέξασθαι]

pag. 260. 5. καθολικὸς ὁ λόγος &c. *vsq; ad* ἐυτρεπίζοντες *lin.* 7.]

pag. 261. 34. Μωϋσῆς γὰρ ὁ μακάριος] *Sententia longa, perplexa, inconsequens, & non Grammatica.* Hom. 9.
l. 39. σκοτεινὸς λαὸς]

pag. 262. 10. ἀρρυμοφωνιῶν &c.] *Monstra verborum à monstro hominis.*

Pag. 263. 32. τὰ σὰ λαλήθρια] *Nonè dictum & barbarè, pro* τὰ σὰ σοῦ λαλήθρια.

Pag. 264. 33. πατάξει]

Pag. 267. 37. ὁ ἐπὶ ἀγίων χορὸς] *Conclusio perridicula, & imitatur q; absurdiss. aliud opus, quod cœna Cypriani nominatur, & nescio an non inde sumpta fuerit. Halesius.* Hom. 10.

pag. 268. 14. *Dele* μὴ. *l.* 16. κυκλοφόρων] Hom. 11.
Verbum nihili: potius ἀχθοφόρων.

Pag. 272. 14. ἑπτὰ] *Aliqui non plura quàm quinq; numerantur.*

pag. 273. 2. ἐν ἀφορέτῳ γλυκάσματος μεταποιήσωσι] Hom. 12.
Fortasse αὐτοφορέτῳ γλυκάσματι μεταπ.

pag. 274. 7. αἰάφαι] *Halesius.* αὐξήσω. *l.* 8. τῶ] *Legendum videtur* τὸ, *vel* ἀεὶ τῶ.

Pag. 275. 15. *Halesius pro* δίξα σοφίᾳ -- *legit*, ὅτε σοφίᾳ -- *& mox pro* ἀλλότριος *legit* μιαρός. Hom. 13.
l. 19. ἐρήμοις ὑποδικτύοις]

pag. 276. 8. ἡ τῆς πλουσίας τῶν πλουσίων δώμασι.]

pag. 277. 4. ἀλληγορίσας &c.] *Pro* παραδίδωμι *probo* ἐξηγοῦμαι δείδω *in margine. De reliquis nescio, nisi quod pro* ἐσοπτρήσατο *sibi reponendum putẽ,* ἐσοπτρίσατο. *l.* 36. ἀπεκδύσας τῆς μήνης τῶν παρρησίαν]

pag. 278. 14. τὸν δὲ τῆς] *Ethicon hoc* διὰ ἐλεημοσύνης *omnino est Chrysostomi.*

pag. 279. 15. διὰ τῆς ἐλεημοσύνης] *Dele, vt verba superflua.*

pag. 280. 28. καὶ ἄλλων τῶν ἡμέρων ἐν τῆς λαμπρότητος τῶ μήνα χόρας] *Vide Bois.* Hom. 14

pag. 282. 7. σεσαχθέντας &c.] *Præfationem huius orationis in Ms. Regio tam fœdè depravatam sanare non possum, ne conor quidem. Halesius meus coniecturis suis strenuam nauauit operam.* Hom. 15.
l. 38. ἐν ἑνὶ τῶ αὐθρώπῳ ἡμόμβος]

pag. 283. 44. σὲ οἱ νεανίσκοι ἀργυρέγλωσοι ἄνδρες &c.]

pag. 288. 22. νοσήσειαν] Hom. 16.

pag. 288. 43. ὑπὸ τῆς ψυχῆς] Hom. 17.

pag. 289. 32. καὶ Αβραὰμ, καὶ ξανθὸς, καὶ ἀκκληδία, καὶ πάρμα ἀνδρῶπων] *Halesius pro* πάρμα *legi posse putat*, σωτηρία. *l.* 44. τῆς μονογλώσσης ἐν τῷ φ-

σὴ)

ᾠδὴ) *Locus mutilatus, vt opinor: nisi magis placeat delere illa verba proximè præcedentia,* Ιωνᾶς, ᾗ τὸ κῆτος, *vt hoc loco importuna.*

pag. 290. 18. εἰσπαξ ᾗ τῷ πίστιν ὑσᾷ, ad ἐσήλωσα, *Corrupta omnia.*

pag. 291. 14. ἐκχαραδεῖσα) *Halesius mauult* ἐκδεδαυδεῖσα, *vel* ἀποδεδαυδεῖσα.

pag. 293. 30. κοχλάδων) *l.* 41. ἐφάπτει]

pag. 295. 7. τοῦ κώας &c.) *l.* 16. τευθῆς) *l.* 17. δίγματα) *l.* 21. ἴσριον) *In Ms. erat* ἰέρειον. *neutrum intelligo.* Hom. 18.

pag. 296. 24. κακτεῖδαι) Hom. 19.

pag. 297. 3. γελῶντας) Hom. 20.

pag. 298. 43. τῷ ᾠδακαταδήκτῳ) *Legendum, vt puto,* ᾗ παρακαταδήκη. *Hæc, inquit Halesius, & 18. eandem habuerunt auctorem.*

pag. 299. 20. τοῖς ὑπ' αὐτῷ γλυκυμυθίοις ᾗ συγκεκαμμύοις) Hom. 21.

pag. 300. 20. τὸ μὲν διαδόλῳ πένθος, δάκρυόν λειμματήριον) *l.* 33. ἄλλως τῷ τιμῷ ὑσᾷ, ad συγχύνεσθαι) *Omnia fœdè depravata.*

Hæc oratio in quibusdam codicibus manuscriptis sanctum Ephraim auctorem præfert. Hom. 22.

pag. 302. 12. τῷ ἐκ ξύλα τὸ πεζὸν πεποιῆσθαι ὑπεδέδετο, νυῦ ὑπὸ τῶν ὁρᾶν) *Locus sine dubio mutilus, sed aliquantò erit tolerabilior, si legamus,* τῆς ἐκ ξύλα τὸ πεζὸν, δι' ἧς πεποίηται ὑπέχετο &c. *l.* 30. ὅτι ᾗ πρὸς τὸν Θεὸν &c.) *Fort.* ἐπεὶ ᾗ &c. *l.* 39. μὴ ὢν φόδα πινώντος &c.)

pag. 303. 1. πρασάλυπον) *l.* 34. ὅπ πολλαχοῦ, ἄχων ὁ πῆχεις)

pag. 304. 18. πᾶσιν ὑμῖν ἄπιστο τὸ χεῖρος χεκύγραφον) *Halesius.* ᾗ πᾶν ἡμῖν ἄπιστο τὸ χεῖρος χεκύγραφον: deletum est nobis totum debeti chirographum. *l.* 20. εἰς λοιπάδα δ' μοι πρέπει τὸ χεῖρος, τὸ παντὸς οἶμαι δ' αὖ δυσφορώτερον] *Halesius ex coniectura:* εἰς λοιπάδας δ' μοι πρέπει τὸ χεῖρος, τὸ παντὸς, ὡς οἶμαι, δυσφορώτερον: *quasi dicat,* quæ debiti mihi pars reliqua est, multò est, vt puto, grauissima.

Pag. 305, 33, ἤδη τὰ διὰ τῆ θεοδότη πορδίη μοι σύμφωνα] *Halesius ex coniectura:* ἤδη τοῖς τῆ θεοδότη ἐμπρέπει μοι σύμφωνα.

pag. 306, 38, ὁ κατ' ἐμὲ &c.] *l.* 43, λέγειν, κἂν μὴ δίλω &c.]

pag. 307, 17, ἐπέλιπεν] *Videtur aliquid deesse.* *l.* 18, τοῦ παρεστῶτος] *Quid si* τοῖς παρεστῶσι? Hom. 23.

pag. 308, 17, ἐδειγμάτισε] *Hoc est,* quali digito ostendit. *l.* 39, ἐπαργαίωσεν)

pag. 309, 17, ἐκπίζεσθαι ἀλλ' ὅλι τειῶν &c. ὑσᾷ, ad πρακτέω) *Locum signauimus asteriscis vt pote deploratum. Est autem* πρακτέω, *quod vocabulum in istis aliàs occurrit, verbum forense, vnde tractentæ appellantur Scriniarij, qui annonas publicas computant & tractant. Videtur hic reddi posse* moror, *quasi dicat,* Ego verò tres testes nihil moror. *Inferius pag.* 314, 27, πέως πρακτέον ἐπεχείρεων, *quasi dicat,* Illi interim moram trahere volebant. *Hal.*

l. 25, ζωέρωμαι)

pag. 310, 1, ἐκσκύπτων) *l.* 13, εἰς ἕνα φωσῆρα ζωεχόμενος πρὸ τῆς ἐρωτικείας &c.)

pag. 311, 4, δαδδαῖος ἐπύγχανε. τοίνυν ὁ θεοπτεύσας τὸν Αζαρεν) *l.* 17, Ιησοῦς ὁ τῆ Ιωσ.) *Credidêrim excidisse multa. nec enim alios duos enumerat, cùm de tribus sermo sit. Halesius.*

l. 30, πήγνυται) *l.* 33, ἐμπεζέζετο) *Fort.* ἐνεπεζώζετο *ab* ἐμπεζὸς. *Hal. l.* 43, τὰ πέρατα ἀγῆς *legit Halesius.*

pag. 312, 15, παρωρόδη) *l.* 24, ἔγκυψα) *l.* 32, κοσμοφυσῶσα &c.) *Monstra verborum, nec emendatione, nec consideratione digna. nisi quod pro* χολεδὲς *omninò rescribendum* χλοεδὲς, *&* δυσωδοχυτε.

Pag. 313, 3, ἐπαναπλάσατε) *l.* 24. ὅπ ὑπονοήτω σωφρονήσας] *l.* 31. δίξαν κἀκείνοις ὑσίερον]

Pag. 314. 16 μαίνεσθαι ψυχαὶ] *l.* 18 ὀσμῆς] *Suspectum hoc loco.* *l.* 27. πρακτέον] *Hoc vocabulo superiùs vsus est auctor huius Homiliæ, habere videtur vtrobiq; moræ significationem.*

Pag. 315. 2. ᾗ δικαίων] *l.* 14. *Pro* ἐδ' ὅτι, *sensus requirit,* διὰ τί. *l.* 17. ἐχώρησεν] *l.* 23. *Recta ratio syntaxeos requirit* τὰ πλημμυρήματα.

Pag. 317. 15. κωφίσαντα] *i.* αὐδήσαντα: *Hesychius.* *Suidas* κωφιάζοντα. *l.* 17. μιμάσῃ] Hom. 25.
l. 19. μήπω πρὸ ἐμὲς ὁρᾶ] *l.* 39. ᾗ τῶτον] *f.* τοῦτο. *l.* 41. τῆ σώματ Θ]

Pag. 318. 24. μάλιστα χρεάσης &c. -- χειμαιρῆς] *Hic videntur quædam intercidisse: neq; enim cum præcedentibus conuenunt, & nihil est quod respondeat particulæ* μέ *lin.* 22.
l. 29. ἐνδοχῶ]

Pag. 319. 30. δίζη] *Sine* δίζει *vel* δίζη. πλεκτὸν τι *(inquit Hesych.)* κιζωτικὸν λίθ, ὡς γλωσσοκομεῖον.

Pag. 322. 31. σκληρία] *l.* 35. ὀλιγωρεῖν] σκληρύνειν, *aut tale quippiam. illud enim non connenit huic loco.* Hom. 27.

Pag. 326. 6. ᾠείμησεν] *Barbarum vocabulum ab* ᾠεμαι Θ. Hom. 28.

Pag. 327. 29. ἐνδήκλω] *l.* 33. ᾠδακρύπω] Hom. 29.

Pag. 328. 44. φιλησίων Θ] *Quis hic auctor? Vide Boissium.*

Pag. 329. 40. αὐδρογυνῶν] *Hoc est,* αὐδρῶν ᾗ γυναικῶν, *eadem compositione qua* νυχθήμερον *&* αὐξομειώσεως *apud mathematicos. Sic & alias in his vocibus.*

Pag. 331. 41. ἐκ ἰδήκλω] Hom. 30.

Pag. 332. 31. παρ' ἐκείνοις - δαπανήσας] Hom. 31.

Pag. 333. 2. πρὸ τὸ μύθου αὐταπῶς βασκ.] *Imperfecte, vt videtur, sententia.* *l.* 6. μορφοῦσας τὸ θαῦμα] *l.* 16. ασηλαίῳ αὐθρωπίνῳ]

Pag. 334. 29. ᾠδαλαίνοντες]
l. 37. αὐλὰ νύμφις] Hom. 32.

Pag. 335. 22. pro ἰδόντες ᾗ ὑσᾷ, ad ὄδειν *parti lin.* 29. *Ms. Cantabrigiensis habet,* ῥημάτων, ᾗ τῆς ἁρμοδίου εὐφημίας. εἰ μὴ γάρ πνας λυπεῖ *(vocabulum suspectum)* φωνὰς ἔσωθεν, οἶκοθεν ἐπαίνετο πρὸ εὐφημίαν. εἰ ᾗ ᾗ σωτῆρα ᾗ βασιλέα ᾗ κύριον πρεσβήτερον, παντί πω δῆλον &c.

Pag. 336. 7. δηδυσμένον]

Pag. 337. 29. δι' ἁπάντων τοῦ ἀγαθῶν ἀρχῆ]

Pag. 341. 26. ἀχρίδας βοτανῶν] *Lege* ἀχρίδας ἐκ βοτανῶν. Hom. 34.

βοτανῶν. *Nam sic Chrysostomum ipsum memini locutum.* H.

Hom. 35. *Pag.* 342. 38. ἀχ ὅπ] *Lego* ἀχέ. *l.* 39. πδμα-τικῶν πατέρων]

Pag. 343. 13. τὸ ὅπλον τῆ ἀσιδῶν, ἡ ὄντως -- ἀποφυγὴ] *Pro* ἀσιδῶν *lego* ἐυσιδῶν: *reliqua sanare nescio.* *l.* 17. τ ἀρχαίας] *l.* 22. ἀναπτύξωμεν] *Opinor ea quæ sequuntur alterius esse orationis fragmentum.* *l.* 24. ἐκ τῆ παῖδς ἐκπορέυεται] *Sunt hæc posterioris alicuius Græculi, spiritum à patre tantùm emanâsse docentis.*

Hom. 36. *Pag.* 344. 9. ἐπαισάσπ.)
l. 29. τ μεσιτίας)

Hom. 37. *Pag.* 345. 39. τ ὑπ πάντων τίως θεῶ τον ὀπιδεδικότα]
Pag. 346. 7. τὰ δὰ τὰ ἁπάντε χεις ὢ συνδεδικότα]
l. 29. θεὸς ἡμᾶς θεραπευομένη ἐλεάσυσι (ωσδρομὴ πδεάμβα] *Ibid. pro* ἀμετείων *lege* ἀμέτρων.

Hom. 38. *Pag.* 349. 21. ἄωρον κήεαν] *l.* 24. πεμπύοις] *f.* ἐκπεμπδυόμενον.

Hom 39. *Pag.* 350. 19. ἐκ τῆ ἐκατέρων]
Pag. 351, 1, διαζαίνεις) *l.* 37, ὑποτοῦεί σε διὰ τὸ ὕποπτον, ὡς ἴδ θεόδρομον) *Fort. sensus est,* Te suspectum habent, quod suspicentur te præcursorem esse.

Hom. 40. *Pag.* 353, 3, ὑπεπάλωσις) *l.* 31, ἐπισίφεισι)
Pag. 354, 13, θεολωμβα)

Hom. 42. *pag.* 357, 13, λέγει ἡ φωνὴ) *l.* 19, ἀγαθῶ)
Putat Halesius integrum deesse membrum, quod respondeat illi, καὶ ὑμῖν *&c.* *l.* 33, ὡς) *Aptius* ἵνα.
pag. 359, 5, ἐν ἐυτυχίᾳ σωτελδοῦσα) *l.* 9, καὶ ῥώμαι) *l.* 11. καδάπερ πάλιν ὑπὸ πολλῶν ἐυωχυμένων ἔχουσα μορφὼ)
pag. 360, 38. ἔδεήσεις) *l.* 41. οἱ οἰκέται) *Aut potiùs,* οἱ ἐυωχέμενοι.
pag. 361, 14. ὡς ὑπερδ'ὸν αὐτὸς ἐκ τῆς ἀποκρίσεως) *Non videntur esse hujus loci.*
pag. 362, 14. ἱκᾶν) *Videtur abundare.* *l.* 28. ὁμαλῶς)
pag. 363, 19, σεαυτῶ) *Fort.* σεαυτῇ. *l* 22, σώματος)

Hom. 43. Potuit hæc oratio, opinor, inter ἀμφιδεβαλόμενα collocari.

Hom. 44. *pag.* 367, 40, χ βαρέζων τίω ἄπιεσν) *l.* 43, πίπτοντα)
pag. 368, 13, λαμπαδηφόρε) *l.* 25. χ ἵν τὸ φόζῳ ἐσπέσον) *Hunc locum ita legit Halesius ex coniectura:* χ ἵν τῇ φόζῳ ἐρυδρὸν τῆς παρδένε προελδοίσης τὸ θεῖσον, λεγόμενς ἐν ἑαυτῇ. *l.* 29, ἀχίων)
pag. 369, 4, θεσυβόλαν πισεῖται) *Depravatum, ut illud quod mox sequitur,* τὴν ἐν παρεῖ χ ἐν σαρκί.
l. 21. γαίαι) *Fort.* γαίαν.

Hom. 45. *pag.* 371, 10, ἀνδρώπε διάκρισις) *l.* 12, τῆ ἀνοφόρ.) *l.* 13, τα χεῖον ὑποκρίσι)

Hom. 46. *pag.* 374. 4. θεέδηκεν) *l.* 32. θεὸς καρπὸν ὡς ἐν ἀγρῷ δωρεῖαν)

Hom. 47.

Hom. 48. *pag.* 376, 39, τὰ ὕρυς) *Fortasse rectum, pro textura.*
pag. 377, 18, γωὴ, ἡ ** τὸ θεῖπεν) *Fort. locus integer est, delecta particula* ἡ, *repetita ex fine* γωή.
l. 43, ταῖς ἄνωδεν βαφαῖς) *l.* 44. ὑπισυρεν) *Fortasse locus est integer.*
pag. 378, 4, ἀμίμπλως) *Sensus postulat potiùs contrarium.* *l.* 39, γινόμνα εἰ * * ὡς παντα.
pag. 379. 26. ὀπὶ τῆς ἱερείας ἴσαδαι ϝ σωρῆ)
pag. 380. 40. καλῶν ** ἀρχὴ) *Fort. locus est integer,* καλῶν ἀρχή. *cum plena distinctione.* *l.* 43. ἑαυτῇ τῆς σωτηρίας ἐμποδίζετο) *l.* 44. σκοπῆτε) *Halesius* σκωπήδω.
pag. 381. 15. εἰ ϗ ἄνδρωπος θεὸν πολεῖ) *Rescribe* πωλεῖ. *Sed locus est nihilominus corruptus.*
l. 37. γεάφον) *Halesius manuit* ἔχον. *l.* 39. λαβαίνων.)
pag. 383. 12. νοσῶσαι) *Hoc est,* γλυκᾶναι, ἡδῦναι. Hom. 49. *sic statim* νόσιμον *pro* γλυκὺ, ἡδύ. *auctores Eustathius & Suidas.*
pag. 386. 38. χρεμάσει τὸν κόκκον)
pag. 388. 37. θεολιδεὶς) *Fort.* πδυδεὶς, *vel ut in margine.* Hom. 50.
pag. 389. 19. θεοδία πεοδίαν) Hom. 51.
pag. 390. 39. *Hal. legit,* παιδαγωγίας μοι πεῖραν ἀναζήεις. *Sed ne sic quidem integer est locus.*
l. 41. ὅπαφ ταβειλ)
pag. 392. 24. ὀπαδημήσας) *Mallem,* ὐπαδημήσας, *si tamen locus est sanus. Sed & alterum ferri potest.*
pag. 394. 23. ἐνήεκπ) *l.* 24. *In margine lege,* τῷ γήρᾳ. Hom. 52.
pag. 396. 44. τρέμει) *potius* ἄδημος μένει.
pag. 397. 14. ἐνεργῶς μοι τῆς τίχνης ὑπ' ὄψιν ἀναγάσης τῇ ἰσοείᾳ ταύτῃ σαφῆ καταύησιν.
pag. 401. 32. τὸ γεγμῆδαι τὸν ἄνδρωπον)
pag. 402. 11. τὸ ὀπὶ τῇ γῇ) Hom. 54.
pag. 403. 15. τῆς δεότητος)
Coniecturæ marginales in hanc orationem & sequenteis sunt ferè omnes doctissimi Alleni familiaris mei. Hom. 55.
pag. 406. 41. θεραλεῖν) Hom. 56.
pag. 407. 7. ζηλοτυπῶν) *l.* 18. νόμον) *Hic fortasse aliqua desunt.* *l.* 37. ὁ βεχὼς ἐν ἀπειροῖς φαγέδαι) *Contrarium dici debuit.*
pag. 408. 4. θεμεταχδάζυσι) *i.* Priùs aliò transferunt.
Emendata est hæc oratio ex alio Ms. in Biblioth. Cæsarea. Hom. 58.
Pag. 412. 38. *pro* ἀλλαγύσυσπ *&c.* υϛ ad βοηδήσπ θεάπρος *in alio cod. leguntur,* χ ὁ ἱερανὸς ἀφανὴς γινήσπ, ὁ πλοῦτος ὐδαμοῦ, ἡ ὀπίγειος ῥίζα ἐκλείπει, οἱ ἀστέρες, ὡς φύλλα, πεσοῦνται ἐκ τῆ ἱερανοῦ, πάντα παρέρχεται, ὡς σκιά.
pag. 416. 10. ἐνδηλῶ) *Hoc vocabulum ipse in sensu in his orationibus sæpius usurpatur.* Hom. 59.
pag. 417. 38. ἔρχομαι πάντες λαμβάνει)
pag. 418. 12. τίω ὀγδοάδα)
pag. 421. 7. *In titulo,* δεὶ πεοσβυτέρε) Hom. 61.
Oratio miseris modis mutilata, alioqui non mala. Hom. 62.
pag. 423. 30. εἰς ἄκμεσν) *l.* 39. τ λόγους) *Aliquid deest.* *l.* 40. ὑπανίγω) *Hal. manuit* ἀναγράδη.
pag. 424. 11. ἐκμαχέδη) *l.* 16. χ συμβαλδομένου τίω ἄφιξιν υϛ ad πεπάτε *lin.* 19. *Depravata*

prauata omnia, & tenebris plena: vtcunq; aliquis interluceat sensus. *l.* 21. *Malo* τῶ ὄντ☉ κυείω *hoc est*, postellsoris. *l.* 28. τεισι τοιχείοις] *Sc.* μ. ο *vel.* 33. τιώτης] *Malo* τίτων. *l.* 36. ἀκαὲι] *Dele* ὰκ.

Pag. 425. 16. τῆς ψυχίας ἕτερ☉, *vel* ἑταῖρ☉] *l.* 24. πνευτῶν] *Lego* πνευλῶ, *vel* πνευφῆς.

Pag. 426. 6. *Post* πλῆ τιν *pone comma.*

Pag. 428. 37. ῥεῖ]

Pag. 429. 5. ἐξανίζει] *Hal.* ἐξαντλεῖ.

Pag. 430. 7. ὀδήσατας ϗ νεότης νησεία ἀμλω] *l.* 17. ὥωτερ νῦῖ ἀπὶ χ ιβρωμάτων ἀλλαοὐθμίος.)

Pag. 431. 21. χαχῶς βλέπει] *Fort.* χαχῶς. βλέπει (*vel* πῶς ϑ, βλέπει.

Pag. 435. 2. ὡς ὀδηδόκα ξ.νια]

Pag. 437. 28. Κύειε Ιησοῦ] *Hæc oratio antea excusa ad finem liturgiæ. Tom.* 6.

Pag. 438. 24. αὐτὸς] *l.* 39. παρακαλῶ ἔν -- *& quæ sequuntur, videntur alterius esse loci.*

In hac homilia nihil est Chrysostomo dignum, præter Epilogum, pag. 447. 42. qui totus ferè sumptus est ex 31 Chrysostomi homilia in Iohannem. Codex Oxoniensis, Cæsareus & Ducæi Romanus inter se consentiunt: Medicæus plenior: sed illorum breuitas magis placet.

Pag. 443. 11. ὑπόλη ψιν) *Ducam ex ingenio,* ὑπόλειψιν, *vel* ὑπόλισιν. *Nostri codices perpetuò habent* ὑπόλη ψιν.

Pag. 448. 33. ὁμματῶσα]

Pag. 450. 26. *Post* χαιρὸν *si addas,* τί ὀπτικὰς ἀφεὶς φέροντα χαιρὸν, *sensus erit perfectus. & certe huiusmodi lapsus librariorum frequentissimi.*

Pag. 452. 26. πάχων] *Videtur* ἀποδόσεις *sententia deesse.*

Pag. 453. 44. ἠρώτησιν ἐλθεῖν. ἠρώτησεν αὐτὸν] *Sine libris desperata.*

Pag. 454. 5. πη ῆς] *Deest epithetum aliquod.*

Pag. 455. 36. ϖερὶ τῦ ϛωμεγὸ μιδὲν ἔλαζε]

Pag. 456. 24. τῇ χάειτι] *Fort.* τ χάειτος, *nisi si mendum in* τυχῦσι.

Pag. 458. 1. ὅ ψιν ἀλὰ ϗ ϖρόσωπον ἔχουσι ☥ ὑποδίσεσι]

Pag. 459. 22. εἰς ἃ] *Fort.* εφ' ὃ. *ut proxime supra.*

l. 26. αὐτ) *Hal. maulit* αὐτῦ. *l.* 33. πίνων ὁ Κύει☉ ὑιὸς ☥ κόσμε σωτηρίαν) *Imperfectum membrum alicuius sententiæ, quæ intercidit.*

pag. 460. 10. ὅτι ὃν εἶδεν ὁ δεδεολ☉] *Cætera vsq; ad finẽ in editione Romana* orationi de Christi descensu ab inferos *attexebãtur. sed quia Mss. nostri aliam omnino illius orationis conclusionem habuerunt, eamq; multo magis tolerabilem, hanc ridiculam & absurdã cùm hic reperiremus, inter νοθεύομενα excudi iussimus.*

l. 23. αὐταρσίαι) *l.* 30. εἰ ἴστε ὑπερφέρετε)

Pag. 461. 10. ὑπήκουσεν) *Sic antea vsurpatur* ὑπακοὴ *in Psalm.* 41, *quem sermonem vide.*

Pag. 462. 17. *pro* ἐν αὐτῇ, *Lego* ἑαυτῇ.

l. 21. ὅτι ἐπλαγύργησε) *Videtur aliquid deesse.*

l. 32. πλοίων) *Fort.* ποταμίων, *vel* θαλασσίων.

l. 37. ἐσπαυδῶν) *Corruptum, vt in hac oratione pleraq;.* *l.* 38. ἐφ' ἑαυ☥) *Lego* ἀφ' ἑαυ☥ : *à seipso pessum datum. de morbo superbiæ.*

l. 40. *post* ἐρῆς *Halesius addit,* ὀπεῖν☉ ϑ ἄλλον; μὴ σεῦ ὁ ἴλλ☉ θάλπει. *l.* 44. μετρεῖσθε ἐπαρχεῖ)

pag. 463. 18. ἑαυτὸν) *Lego,* ἑαυτῦ.

l. 28. αὐτηλέεσε τῶ ϖεόθεσιν)

pag. 464. 41. βαδεῖζοντα) *Quid si,* βαδίζοντα? *sed durum est.*

Pag. 465. 7. ἐστείρωσε) *Aptius* ἐξήρανε. *& statim pro* πλάσμαση *legendum videtur,* πλάσατο.

l. 21. ἀμφοτέρεις ὁ ὕπος -- ὀλίθινα) αὐτάτως *depravata.*

Pag. 466. 19. ἀκαταιοσία ζωοτειθήσεται) Hom. 73.

pag. 467. 37. τὸ νῦ διωρέμφιον, ἀλλὰ διδάξον τῶ ἐκκλ) Hom. 74. *l.* 38. ψλαφῶσαν)

pag. 469. 14 ἴδε ϗ ☥ -- χωρίον) *Corrupta, depravata.* Hom. 75. *l.* 26. ὑπὸ δροσοῦ φῶτι) *Mendosa, neq; corrigo.* *l.* 35. ἐν κώλυμα) *l.* 36. πολυπτώδης βυλὴ)

pag. 470. 8. ὃ δὲ ἐκ λύπης) *Aliquid deest.*

l. 10. ἄδικ☉) *l.* 11. αὐτεύτω ϗ λέγοντι) *l.* 24. ☥ κτίσματος)

pag. 471. 5. τί χρεῖττον ἐν ἡμῖν -- ϖλουσίας)

l. 8. σωματικῶν) *Non quadrat huic loco. quæ sunt enim ῥήματα σωματικά; vel quis vnquam sic locutus est?* Hom. 76. *l.* 33. εἰς δώαμιν νησείας ἔχειν τῶ θεῶ) *l.* 44. δυνάμει)

pag. 472. 2. ὁ ἐκτείνας τῶ χεῖρα) *l.* 38. ζωπάλει)

pag. 473. 6. *Ante* Ιεδαϊκῶ *pono* ὡς, *hoc sensu,* ὡς Ιεδαϊκῶ (*sc.* νησείαν) ὁ πάσχ. *l.* 8. οἱ ϑ πιγοδσιν) *l.* 19. ὤφελεν αὐτὸν ἀπαγαγεῖν ☥ πίστεως) *l.* 31. ϖεφεύπης) *Fort.* ψδοϖεφύπης. *l.* 38. *Pro* ἐφαγῶ, ἐζράδη, *Halesius legit,* ὁ φάγῃ ἀλλ' ὅμως ἐφαγῶ, ἐζράδη.

pag. 474. 5. ϖῶ μετείων) *l.* 7. τί ὖν ἐγκαλέσεται;) *l.* 35. ὅπω ὅσον ὁ χρὸν) *Halef.* ὅπω ἔγνως ὅσ. ὁ. χ.

pag. 475. 10. σωπᾶς) *Halef. maulit* ὅτις δ' ὅς, *& est certè huic loco aptius.* *l.* 22. ὁ ζητῶ νόμον νόμε λαζεῖν) *l.* 31. ὥωτερ ἀξίαν ϖεϖῶμα) *l.* 42. ὥωτερ ϗ ἄλλαξεν) *Deest redditio huius membri.*

pag. 476. 18. διατεθᾶμε καλῶς -- τοῖς λόγοις ☥ Κυείε) *Luxata, depravata omnia.*

l. 27. δία ☥ ἐλθόντ☉ τὸν ἀποστείλαντα) *Fort.* τῦ ἀποστείλαντ.

Mutilatoris alicuius opus, inquit Halesius, qui aurum Chrysostomi purum aliquando compilat, & suâ scoriâ corrumpit. Hom. 77.

pag. 476. 43. ὁλόψυχον) *Fort.* ὁλιγόψυχον.

l. 44. ἀλλὰ τίς ὁ ψυχρὸς &c.) *Hæc Chrysostomi sunt, non tamen omnia. itaq; vt aurum à scoriâ discernamus, quærendi apud Chrysostomum fontes.*

pag. 480. 5. ἐνεμόνω) *l.* 8. κλινοφρὲς) Hom. 78. *l.* 13. ἀσύρχατα ὧν) *Videtur esse alterius cuiusdam orationis fragmentum, puta de Pharisæo.*

pag. 481. 14. τὰς ϖνευτερὰς ἐξυφαίνει) *l.* 38. ὁ σῶμαπ , ὁ ψυχῆ] *Sententia imperfecta* Hom. 79.

Pag. 482. 36. παῖδας ζῶντας ϗ ϖεφάγοντάς σου) *Sic enim legitur in Ms. non* παῖδάς σοῦ ζῶντας, *vt in excuso: neq; tamen sensum commodum video.*

Hom. 80. *Pag.* 484. 7. οἱ ϑεοὶ τῆς ἐκλησίας] *l.* 8. μηνύει]
Pag. 485. 19. ἀπατήσης λογισμὸν ἀποείᾳ.]

Hom. 81. *Pag.* 487. 9. εἰδὼν ἀφ' ὧν ἐπαγγέλεται καθηξιωμένος --τε Θεοῦ] *l.* 11. τῆς ἐν ἐπιμονῇ] *Fort.* τῇ ἐλεημοσύνῃ, *vt supra* 486. 44.
Pag. 488. 10. δόσιν τῆν πλουσίων] *l.* 20. καὶ ἀπαγγέλειν αὐτοῦ]
Pag. 489. 17. ἅπαξ γὰρ --ὁπότε δ' ἐκαυθη] *l.* 29. τὸ βασιλικὸν ὁπλίκιον ἀναζωσκόμενον] *l.* 37. ὁπόθηκαν]

Hom. 82. *Pag.* 492. 42. πλήρης] *Probo magis quod est in margine.*

Hom. 83. Oratio barbara, incondita, insulsa, verborum portentis scatens, luce penitus indigna.
Pag. 494. 7. δήμιος καπῆλε] *vsq;* ad ἀμβρᾶν *l.* 19. *versus sunt Iambici prope omnia.*
Pag. 495. 24. βασιλεῖ Ρωμαίων] *Fort. Heraclio imperatori aduersus Chosroen Persarum Regem.*
l. 40. ϑυφῶσαι] *Melius* βρύουσαι.
Pag. 496. 37. ποῖον πλοῖον &c.] *Hæc omnia habentur in aliqua superiorum orationum.*
Pag. 497. 33. μίσγα λημᾶ τῆν ὀπηθεῖν]

Hom. 84. *Pag.* 501. 3. τῆν δυλῶν ἀνδρείων τὸ φρόνημα] *Hal. peringeniose,* τ' ἀηλεῶν ἀνδρεῖον τὸ φρόνημα, *ita tamen vt non displiceat coniectura marginalis.*

Hom. 85. *Pag.* 503. 18. ὅτω δεῖ νοεῖν ϑεὸν) *Ab hoc loco vsq;* ad χειρὸν πεινάσαντα *l.* 23. *sic legitur in editione Gretzeri:* Θεὸν ἢ ἐκ' ἀκύσης, μὴ αἶνον λογίζω, ἀλλα' ἢ τὸν χειρὸν λόγον, ἢ πλὼ ἔσαρκον αὐτῆ οἰκονομίαν. διὰ τί ἢ χειρὸς εἴρηται; ἐπειδὴ σάρκα ἐνεδύσατο. Ἰησοῦς εἴρηται, ὄνομα τῆς σαρκός· ὑὸς, ἐπειδὴ ἐκ παῖδος· λόγος, ἐπειδὴ ὧν ἐν ἀρχῇ· μονογενὴς, ἐπειδὴ μόνος ἐκ μόνου, ἐπειδὴ πάντης. πάντα γὰρ δι' αὐτῆ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτῆ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. εἰ ἢ δόλεις γνῶναι, οἶδα χειρὸν πεινάσαντα &c.
Pag. 504. 38. ὁρᾶς ὅτι εἶπε] *Quæ sequuntur propè omnia habentur iterum in hac editione.*

Hom. 86. *Pag.* 506. 26. ἀπεκυμβίας αὐτῷ] *Quid enim? non certè τῷ διαβόλῳ, sed vel homini, vel Deo: vel delectum αὐτῷ. Nam δωσέμυς ἀπεκύμβιαν per se significat dæmonas.*
Pag. 507. 36. τῆ γὰρ αἵματος τῆ κυρίου φάξαντες) *Halesius maiult in recto,* τὸ γὰρ αἷμα τῆ Κυρίου φάξαν. *l.* 43. κατασβόλους) *Madefactus,* πολυπλώτερον, *neq; fortasse huius loci.*
Pag. 508. 10. *pro* λίδον *Halesius legit* δίκλιν.
l. 39. φεῦε τὸ ἄγκλιν ταῖς χεῖρσιν ἀγωνίαν φερχθέντας ἀρεταῖς ἤτοι κακίαις)

Hom. 88. *pag.* 510. 22. ἐπίλυδε ψάλλειν) *l.* 29. πάζων ὑμβίσατε)
Pag. 511. 27. οἱ καθαροὶ τῆ καθαρωτέρων)
Pag. 513. 4. ῥύεδαι ;) *Videtur* παῤῥίλκειν.
Pag. 514. 23. ἔκαμπε)

Hom. 89. Hæc oratio quando, & à quo habita, incertum: Chrysostomi non esse, certissimum.
Pag. 515. 31. παραπόμενος) *Lege* παραπλόμ. *vel* ἐπαραπλόμ.

Hom. 90. *Pag.* 520. 40. λέγων λέγει, καὶ ἐλάπτων πολλοῖ) *l.* 41. τὰ σύμφορα)
Pag. 521. 7. λέγων *Videtur abundare.* *l.* 33. πλὼ ξενίαν αὐτῆς)
Pag. 522. 4. καὶ ὁσία ἔρπουτα, πλῆδος σκωλήκων) *l.* 21. -εἶαν τὰ εἴτε)
l. 43. τῆ λογισμὲς καταπατῆς, καὶ συγχάρησιν ϑεοστάσεως ;

Hom. 91. *Pag.* 523. 4. ἐκ ὀυδεκαῖ ἐν αὐτῷ] *Vel lege,* ἐν αὐτοῖς, *vel dele* ἐν.
Pag. 526. 38. ἀφορμάζεις] *Lege* ἀφαρμίζεις. *Vide pag. seq. l.* 5.
Pag. 527. 16. εὔχη μὲ παῦτα καὶ φύσιν ὡς ὑὸς] *l.* 42. καὶ Θεὸς δέξεται]

Hom. 93. *Pag.* 530. 2. ὡς ἑαυτὸν καὶ ὀξυδρομία τῆ τάφε ϑεραγαγῦσα]

Hom. 94. *Pag.* 531. 1. τὸ δὸν κήρυγμα ϑεοδεὶς τοῖς νεκροῖς ἐπαυόδε]

Hom. 95. *Pag.* 532. 20. *Hal. delet,* τ' ἀγελίας.
Pag. 533. 32. ἔϑεμξε] *Hal. maiult* ἔταξε.
Ib. κατέζαμε]

Hom. 96. *Pag.* 535. 13. ἐκ εἶδε τὸ φῶς]
Pag. 536. 9. ὄψΘ γὰρ ἀληδὲς ὁ σημαίνει ϑεάξις ὀπτικαῖς]

Hom. 98. *Pag.* 543. 18. *Lege* ἱερουργίας μιμημάτων *sine* καὶ. *l.* 22. μή τε μὴ δωσάμΘ] *l.* 13. εἶτα καὶ τῆ ἀγγέλων] *sc.* ὁπόταδε τῷ ὑποφαυσίῳ *ex l.* 16.

Hom. 99. Cùm græculus quispiam ineptus & indoctus orationem cum huiusmodi principio à Iohanne nostro habitam esse apud ecclesiasticæ scriptores historiæ reperisset, affinxit homo impudentissimus humano capiti corpus planè belluinum, nobisq; pro vero hunc spurium & falsissimum fœtum supposuit, vix lectione, nedum emendatione dignum.
Pag. 548. 37. ἀλλα' τὸ τ' εὐπρεπίας ἀνυδρῶν) *Interpres addit,* doceri illam voluit. *l.* 44. ὃς ἢ τὸν καρπὸν ἐγκρυφίαν πλόσιον διασάμΘ &c.) *Depravata, corrupta.*

Hom. 100. *Pag.* 549. 17. φρᾶον ἦχε τὸ φρόνημα, πᾶσι τοιούτοις ὁ τοιῆτος ἀρόκει) *l.* 30. ἐφ' οἷφ δήποτε ὁ φόνΘ μάρτυρεῖ ἑαυτῷ)
Pag. 550. 2. χωροπλύματα) μιξοβάρβαρον *ex Latino & Græco.*
pag. 551. 2. ζωογραῶντες) *l.* 9. ἀμβρᾶν) *Hales. ex coniectura,* παῤῥησίαν.
pag. 553. 24. δίκλω πλοῖς)
pag. 554. 12. ἐπειδὴ καὶ ὁ φοβοῦτες) *Ante hæc verba videtur aliquid deesse.* *l.* 20. πολύσκυλτον]
pag. 555. 23. *Hales. delet* ὁ *ante* λέγω, *rectè.*
pag. 556. 32. ὁ ἐμὸς ὃν νυμφὼν πτοιαμβίων ἐ ἐυπρεπίας τὸ ἔλαιον)
pag. 557. 8. ϑεὸς τεδῶσιν οἱ δρόνοι) *Similis constructio supra,* ϑεὸς κλεισδῶσιν αἱ δύραι, *utraq; figuratè, hoc est, per solœcismum.* *l.* 14. δ' ἐ αὐτῆ τῆς καταδίκοις τὸ δίκαιον) *l.* 18. εἰ καὶ ὁπνίκα τελευταῖα διαπορῆς)
pag. 558. 42. ἐμπλέκεται) *Hales. rectè,* ἐμπέπλεγε.
pag. 559. 7. σκυδάζεται) *l.* 27. αὐτῆ) *Fort.* αὐτός.
pag. 560. 34. *Post* ἀπωδρωπίαν *videtur deesse* ὁ δανείζοντα, *vel tale aliquid. Halesius.*

Orationem 104. omnibus sui partibus mutilam & imperfectam, neq; vllis sanabilem coniecturis sine libris satius nobis visum est non attingere, qualem reperimus in Ms. Cæsareo, edidisse contentis.

Hom. 105. Orationes hasce sex, quæ inter ἀμφισβητούμενα locum tueri potuissent, huc reiecimus, quia seri-

rius pleræq; præter primã omnes ad manus noſtras ex Oriente perueneruntIn hac autem prima ſtylus conciſus, ſpinoſa diſputatio liberum illud Chryſoſtomianæ el cutionis flumen non ſapiunt. vtcunq;, certè eruditum eſt opus & antiquitatem ſapit.

pag. 565. 31. σωτῆρ Θ) *Haleſius manuit*, σὺ ῥμα τ Θ.

Pag. 569. 7. δρόμῳ] *Malo* πόνῳ. *l.* 13. χῶ χλοηρᾶδων χευσὸν] *l.* 16. ἐυμόνων] *l.* 25. [illegible] *Sensum videtur requirere*, πόθεν ἐμοὶ δα[illegible] *l.* 33. ὅμως ἢ θεὸν ἐκπέσω, συγχορῆ] *Quid ſi legeretur, inquit Haleſius*, ὅμως ἢ πολλὰ [illegible] συγχορῆ; *l.* 36. μορφὴν μιμουμένη φύσιν Θεὸν ἀρχαζομένη] *fort*, ἢ τίχνη μιμουμένη [illegible] Θεὸν ἀρχαζομένη: *vel*, μιμουμένη φύσις αἰ θρώπου φύσιν ἀρχαζομένη. *l.* 39. ἢ μὴ βλέποντα ἀφορμᾶται] *Fort. melius*, αἰ ορμᾶσθαι, ἀλλὰ μὴ βλέποντα.

pag. 570. 12. ἢ θείᾳ τ Θ] *Apoteleſmatica ſc.* *l.* 31. παραπίμπων] *Fort.* παραπέμποντας, *vt referatur ad* ἀνθρώπους. *Hal.* *l.* 43. ὡσὲι δύο ἀλέγετο ἀπ' ἀρχῆς, ὐκ ἰῶ βέβηλα] *Obſcura, fortaſſe quia corrupta.*

pag. 571. 43. πόθεν ὁ ὑὸς -- πόθεν εἶδας] *Obſcura, fortaſſe quia corrupta.*

pag. 572. 5. κατὰ θεσμάτων ἀληθείας] *Legendum, vt puto*, κατὰ θεσμάτων ἀληθείας. *l.* 10. μὴ πολὺν τὸν αὐτὸν ἔχειν δύναμιν] *l.* 13. δύναται τὰ ἀποτελέσματα ὡς μίαν θεωρίαν δεῖξαι] *l.* 27. ἢ ἐκκλησία αἱρετικὸν ἔχει διδασκάλων. εἰπὲ τὸν ἠγαπημένον χριθῆναι τῷ θεοσεβεῖ] *Depravata, quæ ne quo corrigere.*

pag. 573. 21. ἔστι, φησὶν, ἢ δύναμις, ὡς αὐτὴ ἔχουσα ἐπαγγελίαν) *l.* 25. ὥστε ἔν δῶρον &c.) *Hæc & ſequens ſententia mihi videtur perturbata.*

Multa habet hæc oratio communia cum 131. Tomi quinti, quam vide.

pag. 578. 33. πᾶς ἐμοῦ ἀρχῆς.

Ex his tribus orationibus duæ priores ſatis tolerabiles: vltima planè rudis.

pag. 580. 1. ἀνήκαγον)

pag. 581. 32. ἢ τὸν αὐθρωπον ἴδιον εἶκον εἶχεν ἢ χάρις)

pag. 582. 8. τότε ὅλῃ ἢ φωνᾶν τῇ σωτερῇ σωτηρίᾳ)

pag. 582. 10. ἐδιδάσκοσι γὰ αὐτὸν ἢ βασιλὶς ἢ παρθένΘ ἐξ ἀρχῆς τέραΘ. τὸν γὰ Ϝ ξενοδοχήσαντΘ πᾶσι βασιλέως πεποίηκα πατέρα) *Hæc & ſequentia videntur ex apocrypho aliquo ſcripto prolata. Nihil enim tale reperitur in Actis Apoſtolorum.*

pag. 583. 23. μεριζόμενον ὑ τῷ φύσιν) *Ante hæc puto aliquid intercidiſſe.*

pag. 585. 32. οἰδὲ) *Legendum fort.* ἴδε.

pag. 586. 9. οὐ χρὴ Ϝ ἰκανῶ] *l.* 23. τῇ λέξει (*al.* λήξει) τῷ ματαιότητα) *l.* 28. ἐυαγγελιζόμενοι ἤξουσιν, ὡς κύριΘ θεραπεύσαντα.)

In 6. Orationes Seueriani περὶ κοσμοποιΐας.

Haſce nouem orationes ſequenteis ideo adieci, quia in Bibliothecis paſſim reperiantur ſub nomine Chryſoſtomi, cùm tamen ipſius non ſint, & in alijs correctioribus libris alijs auctoribus, idque verè, adſcribantur. De his ſex orationibus alia etiam ratio fuit, quòd non abs re putarem extare publicè monumentum eloquentiæ ferreæ illius ætatis, quæ tamen cum noſtro aureo flumine iudicio aurium eius ſeculi comparanda videretur. Nota enim Iohannis noſtri & Seueriani riualitas ex hiſtoria Eccleſiaſtica, nota imperatricis Eudoxiæ pro Seueriano contra Iohannem ſtudia. Porrò has Seueriani damus ex cod. Ms. Cæſareo, emendatas ex alio Ms. ibidem, & coniecturis doctiſſimi Alleni noſtri: ita tamen, vt aliquæ, etſi non multæ, ſuperſint, quæ opem alterius codicis deſiderare videantur.

pag. 589. 16. θεὶ ἢ οἰκίτα ἔτι ἐκύρξε τὸν ὄντα]

pag. 590. 30. ζητῶμεν ἢ. ἵνα τὸ μὲ ἀβίωντα) *ſic eſſe vtrobique, Ms.*

pag. 597. 20. ὁ ἢ κοσμίως δὲ τοῖς καλλιόσι)

pag. 598. 29. ἐκ ὁ θρόνος) *Hoc eſt, Cathedra Epiſcopalis, in qua concionem hanc habuit.*

pag. 599. 15. ἤρωσεν τῷ νόσῳ)

pag. 603. 20. ὧδε τὸν τοιῶ) *Eadem ellipſis paulò poſt.*

pag. 613. 43. μᾶλλον ἢ χ χείρων) *Hæc ſententia reſumitur pag. ſeq. linea* 6. *ad* ὑ τολμᾷ &c.

pag. 614. 5. τοῦτο) *Videtur abundare.*

pag. 618. 30 τῇ μὲ γὰ ὄψει σκορπιζομένη, τῇ ἢ ἀληθείᾳ ζωώσει τῇ γὰ γῇ θυσείᾳ, ἀφ' ἧς ἐκδέχεται σπέρματα) *Deeſt aliquid, ſed libri non variant.*

pag. 919. 24. λάζῃ) *Allenus legit* βάλῃ: & *l.* 26. πάλιν *pro* πανεῖν. *l.* 27. *vel pro* ὠδῖα *lege*, χειμῶν: *vel potiùs locum totum ſic reſtitue*: ἐὰν γένηται, φησὶν, ὁ θεσπὸς ὀφίας θυμὸς πυρρὸς, λέγετε, ὠδῖα· ἐὰν ἢ ὑπὸ τὸν ὄρθρον, λέγετε, σπέρον χειμών. συγχάζει.

pag. 621. 22. λέγει ὁ Θεὸς) *Deeſt hoc loco teſtimonium ſcripturæ, ex quo colligit hominem non eſſe Deo ſimilem, ὅσον πρὸς τὸ σωματικὸν ὕφος.*

pag. 624. 22. ὁ κοσμοκράτωρ ἐν τέλει ἡλικίας] *Sententia pendet imperfecta.*

In orationem Iohannis Ieiunatoris. pag. 641.

Orationem hanc à doctiſſ. Ducæo ſatis mendoſè, quippe libris deſtituto editam, nos ex alijs codicibus, ſcilicet Regio & Cæſareo, damus multò emendatiorem. Neque tamen plenè nobis ſatisfaceere potuimus, cùm aliquando mulierem videatur alloqui, aliquando virum, idque tanta & tam inſigni inconſtantia, vt nihil certi liceat de hac re pronuntiare.

pag. 647. 13. προσδεχωμένων;] *Deeſſe videtur*, πρὸς τὰ παρόντα.

In Orationem Gregorij Thaumaturgi in S. Theophania, p. 657.

Hanc orationem, vt eſt, Gregorio Neocæſarienſi adſcriptam in editione Romana noſtri codices Mſs. & editio Auguſtana Chryſoſtomo attribuunt.

pag. 660. 7. *Vncinis inclusa abſunt à noſtro Ms. & ab editione Auguſtana.*

In

In Orat. Pantoleontis, in exaltationem S. Crucis.

Ms. Palatinus hanc orationem tribuit Chrysostomo, quam manuscripti Cæsareus, Regius, & tertiùs in Bibliotheca mea Pantoleonti rectè vindicant.

NOTÆ

IOHANNIS BOISII IN SEPTIMVM TOMVM OPERVM CHRYSOSTOMI.

Pag. 1. l. 24. καὶ αὐτὴ) *Malim*, καὶ τοιαύτη.

l. 41. ἐπιτείνει) *i.* auget, intendit, ἐπιτείνει, & sic passim accipitur hoc verbum apud Chrysost. sicut suprà aliquoties annotatum est. *Infra pag.* 37. *l.* 9. ἐπιτείνω & ἐπιτείνομαι coniunguntur, tanquam eiusdem significationis: αὐτὸ τὸ χεῖρόν ἐστιν ἐπιτείνεται, καὶ τῷ νόσῳ ἐπιτείνεται. *Vide pag* 100. *lin.* 21.

Pag. 2. l. 13. 14. 15 & 16 ὥστε καὶ τοῖς μὴ θεσπίζουσι γεφυρᾶς κοινὸν ῥεῖθρον &c.] *Quid si sic?* ὥστε καὶ τοῖς θεσπίζουσι καὶ τοῖς μὴ θεσπίζουσι γεφυρᾶς κοινὸν ῥεῖθρον τῷ δόρατι παρασχεῖν, εἰ βουληθείη. ἃ δὲ παύσασθαι τὸν σωτῆρος ἐπέλεγον. αὐάγκη δὲ καὶ βία ἀκάνθαι παντὶ τῷ θεραπεύεσθαι τὸ ἰατρεῖον. καὶ μὴ βουλομένῳ ἀλλ' ὀφθῆναι ὑπὸ τοῦ γεφυροῦ, ἅπερ καὶ τοὺς δήμους μὴ καταδεχομένῳ χρησμὸς ἀδημίῳ κατάδηλον βλάπτει, εἰ τοῖς θεσπίσμασιν ἑκὼν προσέχειν βούλεται. κοινὸν δὲ τῷ θεσπίσαι ποιῆσαι καὶ ὑπὸ τοῦ θεσπίσματος, καὶ ἐντεῦθεν, μᾶλλον δὲ πάλιν &c. *Est haec emendatio satis audax: sed tantisper tamen locus ei esse potest, dum melior desideratur.*

l. 18. τούτοις μοῦσι πρωεῖα μὴ διορθμοῖς] *Graeca syntaxis exigere videtur, vt pro τούτοις & διορθμοῖς, τούτους & διορθμοὺς, legatur.*

Pag. 3. 5 & 6. καὶ δὲ καταλαβεῖν τινας &c.] *Fort.* καὶ δὲ ὁ μόνον καταλαβεῖν &c. *vel,* ὡς δὲ ὁ μόνον. *Aliter,* καὶ δὲ ὁ μόνον καταλαβεῖν τις ὁ δύναται, ἀλλ' ὁ δὲ ἀρχὴν ἐρήνης ποιήσασθαι, καὶ ὡς τοῦτ' ὁ δύναται, ἅπας ὁ μόνον &c. l. 29. ὑπὸ τῶν ζήτησιν] *Fort.* ὑφ' ὧν ζήτησιν, *vel potiùs* τῆς ὑφαιρέσεως τῶν ζήτησιν &c.

Pag. 5. 21. ἐπειδὴ] *Videndum annon huic loco rectius conueniat* ἐπεί.

Pag. 6. 1. διὰ τῶν αἰτίαν, ὧν εἶπεν] *sc. praced. pag. l.* 37. l. 14. Pro ἐμβαλῶν, *quid si* ἐμβαλεῖς? *vel* ἐμβαλὼν μόνον ἔσῃ, εἶτα ὠφ. *Propter similitudinem enim quae inter haec duo verba est, alterum eorum facilè potuit excidere.*

Pag. 7. 32. ὁ μὲ προφήτης φησὶ &c.] *Haec est,* Etiamsi propheta non nisi nudè dicat: κύριος ὀλιγοπαιδίαν ποιεῖται &c. tamen prophetarum dominus longius progreditur, & Dei amorem amore parentum erga liberos multis partibus maiorem esse ostendit. *Aut hunc esse sensum arbitror, aut locum mendosum.*

Pag. 9. 19. τὸν οἰκοδόμον τῆς ἡμερωμένων] *Desiderari videtur participium* θεμελιοῦντα, *aut tale quid.*

Pag. 11. 33. ἵνα τὰ ἀπρίματα τρέφωσιν ἵνα τὰ φυτὰ αὔξωσιν] *Catullus:*

Vt flos in septis secretus nascitur hortis,
Ignotus pecori, nullo contusus aratro,
Quem mulcent aurae, firmat sol, educat imber. *&c.*

l. 40. καὶ ἀέρος] *Rectiùs fort.* καὶ ἔαρος: *atq; ita sine dubio legendum.*

Pag. 12. 10. κολάζειν] *Fort.* τῆς τῶν ἐν αὐτῇ κολάζειν. *Minùs enim dones sunt ad diurnos labores, qui quiete nocturnâ carent.* l. 13. ἃ μὲν ἡμέραν ἐργασίας ἄπρακτα] *Malim sic:* ἃ μὲν ἡμέραν ἐργασίας καὶ νύκτωρ ἄπρακτα διάζοιτο. *Addatur etiam* καὶ *lin.* 12. *ante* ἀκμαζούσῃ· καὶ ἀκμαζούσῃ τῇ δουλείᾳ ἃ μὲν ἡμέραν ἐργασίας καὶ νύκτωρ ἄπρακτα διάζοιτο, [καλόν, *aut tale quid,*] ἄχθεσιν &c. *Rectè intelligantur haec de saeuo domino, qui eadem exigat operas à seruo suo noctu, quas interdiu. Talem enim seruum diu durare posse, ἐν ὅσῃ τῇ ἀδυνάτου.*

l. 14. ἢ καὶ ἀγρῶν] *Hoc est,* Noctes insomnes ducere pernicioſum est, siue quis operetur, siue non.

Pag. 13. 11. ἐν τῷ σκάμματι ὢν) *Hoc est,* in certamine, in stadio, in cursu. Vita enim *haec est quasi stadium, & finis vitae, veluti meta, ad quam citiùs aliy, aliy seriùs perueniunt. Nihil igitur muto. Quod si mutare aliquid liberet, vel legerem cum Haleſio,* ἐν τῷ σώματι, *vel ex propriâ coniectura* ἐν τῷ σκιαμάτι, *sumpto nimirùm vocabulo*

cabulo è 2. Pet. 1. 13. vide infrà pag. 32. l. 31. &c. & pag. 82. lin 4. & pag. 166. lin. 40.

Pag. 15. 11. λέγω δ') Iro his legendum censuerim, καὶ ἐν τῷ λόγῳ. l. 17. σῶσαι) τῷ, ἀπολέσθαι, σωθῆναι quam σῶσαι rectius subjiceretur.

l. 28. κείμενον) Fort. προκείμενον. l. 44. δίκαιον ἂν εἴη καὶ ἀκριβῶς τὸ τέλος) Hoc est quod dicunt Theologi nostri: De operibus diuinis non esse ante cataſtrophen iudicandum, siue ante quintum actum.

Pag. 16. 12. τὰ χρηστὰ αὐτοῖς ἐξέβαινε) Distingue tempora, & quæ pugnare videntur facile conciliabis. Dixit suprà, in Veteri Testamento, quando non perinde liquida erat & certa de resurrectione fides, etiam ante mortem Deum liberare suos à malis fuisse solitum, & luctum eorum in lætitiam conuertere: at in Nouo Testamento idem non feciſſe semper, propter fidei de resurrectione claritatem ac certitudinem. Quid ergo hinc colligit Chryſoſtomus? Admirabilem planè fuisse fidelium veteris Testamenti constantiam, qui cùm parùm aut nihil scirent de resurrectione, & malis nonnunquam ita obruti iacerent, vt nulla aut perexigua spes melioris in hac vitâ conditionis restaret, tamen in Deo fiduciam collocare, & omnia ab eo expectare non desiterint. Minùs enim mirandum hoc esse in nouo Testamento, vbi etiam vltra mortem spes extenditur. Iam verba ipsa examinemus. τὰ χρηστὰ αὐτοῖς ἐξέβαινε) i. serius vel citiùs Deus liberauit eos etiam in hac vita, vt videre licet in Abrahamo, Isaaco, Iacobo, Ioſepho & aliis. Sed quomodo hæc conueniunt, inquis, cum iis quæ sequuntur: οἱ τύπων μὲν ἀπολαυκότες? Optimè, si distinguantur tempora. Verba enim hæc οἱ μὲν ἀπολαυκότες, referenda sunt ad tempus perpeſſionis malorum, sicut priora illa, ad tempus liberationis. Ex Dei decreto atq; promiſſo futurum erat vt triſtibus læta succederent, etiam in hac vita: ſed cum tot vndiq; malis circumfuſi eſſent, tot periculis expoſiti, mirum eſt eos non ſtatim animis concidiſſe. Hanc puto esse genuinam huius loci sententiam. l. 17 & 18. τὸ τέλος αὐξόμενον] sc. in hac vitâ. Sic Abrahamus, licèt ſero & in ipſo quaſi mortis limine, tandem tamen & ante exceſſum ex hac vitâ factus fuit pater.

Pag. 17. 44. ἔτυχε] Perperam, pro αἴτησις κτλ.

Pag. 20. 39. καὶ ἀλύσεσι πεδήκειμαι] Malim, καὶ ἁλύσεις πεδήκειμαι. Solet enim hoc verbum cum quarto caſu coniungi. vide infrà pag. 25. l. 24. & pag. 29. lin. 42. & pag. 40. lin. 27.

pag. 21. 5. ἐκλογαπίζετο] Chryſoſtomo in his loquendi generibus vſitatius eſt compoſitum, ἐγκλωπίζομαι, quod melius etiam conuenit cum ἐναβρύνομαι: nihil tamen muto. l. 18 & 19. Rectius f. καὶ εἰς βάραθρον ἀπενεχθεὶς χάρυβδιν, ἢ αἰσχρὰν κύλικα ἀποῤῥῶγα ἔφρης.

Pag. 23. 8. αὐτῷ] Fort. αἰτῷ. l. 17. τὸ ἀπέρματος] Vt hæc verba deleantur, nihil de sententia peribit, quantum ego quidem video.

Pag. 24. 6. ὅπ μόνος] Omnino legendum videtur, ὅτε μόνος. l. 17. ἐπεδείξατο] Puto Chryſoſt. ſcripſiſſe ἐπιδείξασθαι.

Pag. 25. 37. τοσαύτῳ ἐκλιπόντων ὠφελῶν] Fort. τοσαῦτα &c.

Pag. 26. 17. καταγροεῖ] Hoc eſt, non voce, ſed facto, ſeu exemplo. Haud diſſimiliter Matth. 12. 41. de Nineuitis dicitur quod ſurrecturi ſint in iudicio, & Phariſæos damnaturi non vtiq; voce, ſed praxi & exemplo. Sic paulo ſuperiùs Chryſoſt. ipſe, pag. nimirùm 23. lin. 8. καὶ καταγροεῖν αὐ αὐτῶν οἱ μὴ μόνον μὴ σκανδαλιζόμενοι, ἀλλὰ καὶ φιλοτέρως καὶ ἐμφρονέστερον ταύτην μετάθωμεν. vide etiam pag. 82 lin. 1 & 2. Nihil igitur mutandum cenſeo. ἧς τούτων, eſt maſculini generis, non neutri.

pag. 27. 27. ὁμοῦ ἐν θανάτῳ] 2. Cor. 2. 16. eſt ὁμοῦ θανάτου, ſine ὁμ. l. 42. ἐν τῷ εὐαγγελίῳ εἰπόν λόγῳ] Videndum ergo annon conſentaneum ſit, vt hæc oratio ſequenti ſubjiciatur.

pag. 28. 6. ἐν τῇ οἰκίᾳ) Legendum potiùs videtur, ἐν τῇ οἰκίᾳ, quia mox ſequitur, ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ. οἰκεῖος enim & ἀλλότριος opponuntur. Vide infra pag. 39. 15 & 16. ὅτι ἡ οἰκεία καὶ ὅτι ἡ ἀλλοτρία.

Pag. 29. 39. κρείττων εἰς πειρῶν τὸ θέλημα κυρίε, &c.] Vide Sirach. 16. 4.

Pag. 32. 14. ὥσπερ ὧν &c.) i. Vt verbi causâ, exempli causâ. Sic autem interpretor, ne quis expectet ἀπόδοσιν, aut deeſse aliquid ſuſpicetur.

Pag. 33. 1. αὐλὴ γάρ, φησιν, ἀπίστος, ἀδικία] Vide Sirac. 31. 10. & Hæſchely in illum locum notas. l. 3. διακωδωνίζεσθαι] i. δοκιμάζεσθαι, πειράζεσθαι, ἐξετάζεσθαι. l. 22. ἐνδιδύντα τῇ παῤῥησίᾳ] Quid ſi ſic? ἐνδιδύντε, ἀλλὰ τῇ παῤῥησίᾳ ὁμοίως χρώμενον, καὶ αἰδῶ ὄντα &c. Nam ſuſpecta eſt mihi ſyntaxis illa: ἐνδιδύντα τῇ παῤῥησίᾳ.

Pag. 35. 26. σίγησι) i. κατασιώπησι l. 42. καὶ πολλῶν πλείων] Lego, καὶ πολλῷ πλείων.

Pag. 36. 41. & 42. αὐθαφαν τῷ ἀκολὼ καὶ τῷ ἀλυτίρῳ παρόντι] Baſil ad Athanaſium, Athanaſij Epiſcopi Antyrenſis patrem: ἀκούοντες μὲν πάντως, εἰ μή τι ἄλλο, τό γοῦν τοῦ Ἀλεξανδρείου φήσομεν· τῷ ἑτέρων μὲν ἀχθῶν ἀκριβείαν ταμιδύμεθα τῷ διαλαλομένῳ.

Pag. 37. 33. Deeſse videtur λύσιν, poſt ἀρεταῖς: τῷ ὄντως λυμαινομένῳ ὑμῖν ταῖς ἀρεταῖς λύσιν εἰς μέσον ἀγαγεῖν. Nam non poteſt participium ad δόξαν referri. ¶ Puto receptam lectionem eſſe retinendam. H. S. l. 41. ἐσόντων ἰατρῶν] Rectè, εἰσόντων, vt in illo: πολλῶν ἰατρῶν εἰσοδος μὲ ἀπώλεσε.

Pag. 39. 37. & 38. καθ' ὑμᾶς ὄνομα πονηρόν] Apud Lucam eſt: τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρόν.

Pag. 40. 3. οὔτε αὐτὸ] Rectius fort. οὔτε αὐτός.

l. 10. Fort. ὃ δὲ μόνον οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἂν ἐν τυχόσαν, &c.

Pag. 41. 6 ἀλλ' ὅτι μὲ ἐπεκτείνεις &c.] Eſt Locus ſine dubio corruptus, nec iniuria multum fieret lectori, ſi delerentur verba omnia à te notata. Cæterùm quia ſubodorari mihi videor ex verbo αὐέχοντας (quod in eadem clauſula non bene ſubiungitur τῷ αὐέχοντο, paulo ante præcedenti) orationem eſſe imperfectam, & ſupplemento aliquo indigere, quid ſi vitioſa lectio tali aliquo modo interpoletur? (τοιαῦτα δὲ τὰ βίᾳ τὰ φαιδρὰ τάττο) μᾶλλον δ' ὡς σκιὰ ἐμοὶ ἀλλοτρίων αὐδῶν. ἀλλ' ὅμως ἐδὲ τὰς σκιὰς ἀφεῖναι

ὀρεῖναι αὐέχονται οἱ πολλοί. ἀλλ' οἱ μὲ ὀπεικίσεσι κακείνων [i. umbras] ἢ τέτων [i. res ipsas, flores ipsos] αὐτέχονται, οἱ ἢ ἐλαεινότεροι ἢ ἀδιαώτεροι ἐκ πλείονος μὲ ἐκείνων μοίρας, τότων ἢ ἐξ ἐλάττονος σφόδρα. φέρε δή, &c.

Pag. 41. 25. ἅπ̃ν νεκυκώτων τιμιώτερον πολλοῖς ἔδοξεν εἶ] *Ordo* : ἅπ̃ν νεκυκώτων πολλοῖς τιμιώτερον [*sc.* ὑγείας ἢ ζωῆς &c.] ἐδόξεν εἶ). *l.* 38. ἢ ἀπαυθρώπε ἅπ̃ν ἀλόντων δεσποίνης, &c. *Deleo hanc lineâ* ἅπ̃ν ἀλόντων (*nam* ἅπ̃ν ἀλόντων ἀπάντων, *nimis angustum est, & tautologiæ speciem habet*) *nec magis probatur,* ἅπ̃ν ἀλόντων δεσποίνης : *& lineâ sequente, cum acutiss. Halesio deleo* τότων, *& praterea lin.* 37. *pro* ὃ τί *lego,* ὧν τί. τὸς ἁπάντων κατειλεγύσης ψυχάς] *sic suprà lin.* 35. τὰς πάντων κατέχει ψυχάς. *Quid autem interest inter hæc duo:* πάντ̃ τ̃ῇ νόσῳ ἁλίσκονται πάντες, *&* αὕτη ἢ νόσος κρίνει πάντας? *Aliter, pro receptâ lectione lin.* 38. ἅπ̃ν ἀλόντων δεσποίνης] *Chrysost. ita de diuitijs hic loqui videtur, ac si omnibus esset* αὐτεξούσιος, *haud tamen omnibus imperarent. Sic enim innuere videtur his verbis pag.* 41. *lin.* 27. *&* 28. οἱ ἢ ἀκαίροντες, ἅπαντες, αὐτόί τε οἱ ἁλόντες ἤδη, οἵ τε μηδ' ὅπω ἁλόντες, ἵνα ἁλῶσι : *Item his pag. seq. lin.* 3. τοῖς τε ἑαλωκόσιν αὐτοῖς, τοῖς τε ὀπιθυμοῦσιν ἁλῶναι· omnes, *inquit*, de diuitijs præclarè sentiunt, tametsi non omnes illis ita addicti ac mancipati sint, vt dici possint sub earum imperio & potestate esse. *Si huic ergo distributioni locus concedatur (vt certè concedi debet) non erit necesse vt* ἅπ̃ν ἀλόντων *aut inducatur, aut cum* ἁπάντων *coniungatur. Hoc enim dicere videtur Chrysost.* Postquam sæua ista & immitis seruorum suorum [ἅπ̃ν ἀλόντων] hera omnium animos occupauit, *&c. Pro* ἀλόντων *dicit paulo post* τοῦ ἁλῶναι αὐτ̃ῇ, *quod omnibus vtiq; non competit.*

Pag 42. 28. καπηλευομένων αὐτ̃ῇ ὁμοῦ ἢ ἐλεγχομένων] *Quid si sic?* καπηλευομένων αὐτ̃ῇ ὁμοῦ ἢ ἐλεγχομένων ἀκούειν? *hoc est*, Qui morbo isto laborant, haudquaquam sustinuerint de virtute & vitio audientes, cùm voluptati toti sint dediti, ac propterea in seruitutem eius venerint, suam ipsorum simul accusationem & reprehensionem audire, *vel*, seipsos accusatos & refutatos audire. *Qui vitijs dediti sunt, impatienter ferunt omnem de vitijs & virtutibus disputationem, quia quoties de vijs sermo habetur, totiesipsi tacitè velut accusantur & redarguuntur, conscientiâ intus eos refellente. Hanc ob causam ad omnem virtutis & vitiorum mentionem horrescunt.*

Porrò lin. 27. *legendum videtur:* ἀλλα᾽ ὁ μὴ εἴπω ἀεὶ τότων. *l.* 36. τοῦ τῆ σώματος] *Nihil erit incommodi si hæc verba deleantur, & certè marginem olent.*

pag. 43. 13. εἰδότων] *Malè, pro* ἐνδότων.

l. 14. ἥδονὴ ἢ γίνεται τότε, ὅταν ὀπιθυμίας ἡγκυμόνης &c.] *Sic fere Cicero. Tuscul lib.* 5. Adde licitatem, quæ consequitur hanc continentiam in victu, adde integritatem valetudinis. Conser sudantes, ructantes, refertos epulis tanquam opimos boues. Tum intelliges, qui voluptatem maximè sequantur, eos minimè consequi, iucunditatémque victûs esse in desiderio, non in satietate. *l.* 44. ὧν αὐτ̃ῆς ἀπαιθρίους] *Malim*, ὧν αὐ ἅπ̃ν, *sc.* ἅπ̃ν κακῶν, *vel* ἅπ̃ν ἐπιεζομένων γυναικῶν, *nisi quis ferendum putet ad* ὄψιν, *quod rectum puto. Ibid.* ὅπω δὴ ἢ ὁ πλοῦτος] *Deesse videtur verbum aliquod, aut potiùs bona pars clausulæ. Quocirca sic legendum censeo:* ὅπω δὴ ἢ ὁ πλοῦτος τὼν κολαχαίαν βιαζόμενος πιμὼ δειπνώσαι, ἢ πιμᾶσθαι, ἀλλα᾽ κολακεύεσθαι ἀβροδιαίζει. *vel,* ἢ πιμᾶσθαι, ἀλλα᾽ μισεῖσθαι πεγακαδάζει.

Pag. 44. 2. ὄπαγεσθαι] *Pro* ὀπαγεσθαι, *optimè Halesius substituit* ὑπαγεσθαι, *& sic paulo ante Chrysost. ipse :* ὀπτείμασι ἢ ὑπαγεσθαῖς συγκύψας. *Vide infrà pag.* 77. *lin.* 8. *&* pag. 78. *lin.* 4. *&* 124. *lin.* 19.

Pag. 46. 39. ὐκ ἀργύριον καταπάντες] *Delendam puto particulam* ὐκ.

Pag. 48. 31. ἀλλα᾽ ἢ πολλα᾽ τ̃ῆς λαμπρείας ὀντεῦθεν εἶδε] *Aut fallor, aut aliquid hic ad perficiendam sententiam desideratur. fortasse* ὐκ ἔχον.

Pag. 49. 23. ὀπτεκλίζων] *Rectiùs fort.* ὀπτείνων, *i.* ὀμφοζῶν.

Pag. 50. 41 σκυλδόντες] *Pro* σκυλδόντες, *nescio an legendum sit è Deut.* 6. 8. οἷς σημεῖον ἄπτοντες. *Nam vt* τὸ, σκυλδω, *huic loco quadret, nondum perspicio.*

NOTAE IN EPISTOLAS AD OLYMPIADEM.

Pag. 51. *lin.* 29. ἢ λυπ̃ῇ] *sub.* ἐφ' ᾧ. καὶ ἐφ' ᾧ λυπ̃ῇ.

Pag. 52. 2. *Subdistinguo post* εὐδέως, *vt integra oratio sit :* εἰ ἢ μὴ ἐκ θεοπιίων, ωσ δ' εὐδέως, ἴσθι ὅτι ἔδος ἀυτ̃ῷ τοιοῦτον. *Non aio aliquid deesse, sed perspicuitatis duntaxat causà addo quædam de meo. Vide infrà huius pag. lin.* 27. *&* 28. *vbi eadem denuo repetuntur.*

Pag. 53. 17. κᾆν πάντα ἐπ' ὄψεσι κέηται] *Malim,* κᾆν πάντα τὰ δεινά, κᾆν πάντα τὰ φοβερά, *aut tale quid.* *l.* 28. ἐξητεῖτο] *i. ad preces populi liberabatur, dimittebatur. Hoc docent quæ sequuntur. Vide etiam infrà pag.* 54. *lin.* 43.

Pag. 55. 9. ὐκ ἐ, *malè pro* ὐχ ὁ.

Pag. 56. 2. -λαμβάν] *Fort.* -λαμβάνω. *l.* 3. παρακλήθητι] *i.* rogata esto : rogatam te volo : rogo te. *Sirach. prologo* 2. παρακάλησε ἔν τισ᾽ εὐνοίας καὶ προσοχῆς τὼν ἀναγνωσιν ποιεῖσθαι. *i.* Rogati estote. *Verba enim quæ sequuntur, rogantis sunt, non monentis.*

pag. 58. 7. κεχαλάζοντας] *Mendosè opinor, pro* καχαλάζοντας, *i.* παφλάζοντας, ἠχοῦντας. Καχαλάζειν enim dicuntur vndæ, cum saxis allisæ aut vehementiùs decurrentes strepitum magnum & sonitum edunt.

dunt. Rectè autem dixit, κεχαλάζοντας, quia præcedit ποταμός. l. 22. κὴ ὑπτιοχίσασα] i. opponens tanquam murum.

Pag. 60. 5. κὴ γὰρ μόνον, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, τῶν κὴ &c.] Subdistinguendũ puto post τέκνων, non post ἐμοὶ δοκῶ. l. 8. Deleo sub distinctionem post ἐκπνοῆν. l. 12. κἀν τῇ ἑπομένῃ] Rectè omnino monuit Sladius tuus deesse hic nonnulla, Sladius inquam tuus, vir de Chrysostomo, Chrysostomiq; amicis optimè meritus, & longiore multò vitâ dignissimus, si Deo Opt. Maximo ita visum fuisset. Cæterùm quod ad emendationem huius loci attinet, vide an non Græci sermonis consuetudo requirat, vt particulæ κὲν, significantisiue (quemadmodum hic significare videtur) verbum subiunctius modi subyciatur.

Pag. 61. 29. & 30. κὴ ἐπ' αὐτῷ σκελδὸν μόνῳ] Non malè huc adscribuntur verba Etymologi magnin ἐσάλδευε: ἐσάλδε, inquit; λέγεται κὴ ὅτὰν νεῶν, κὴ ὅτὰν ἀνθρώπων· ὅτὰν μὲ πλοίων, ὡς Δίων ἐν Ρωμαϊκῇ ἱστορίᾳ. ὀλίγα μὲ γὰ κὴ τὰ κουφότατα τῶν πλοίων θεὶς τῇ γῇ ὥρμει· τὰ ἢ δὴ πλοῖα κὴ μᾶλλον, μετέωρα δια· τὰ τινάγη ἀπεσάλδευεν. ὅτὰν ἢ ἀνθρώπων, ὡς τὸ 'ἐφ' ἑνὶ ἢ ἦν παίδων ἀπεσάλδευεν. Non multum dissimilis metaphora Hecuba apud Eurip. Polydorum suum vocat familiæ suæ ancoram: ὃς μόνος, inquiens, οἰκων ἄγκυρά τ' ἐμὴ. i. Qui generis superest solus nunc ancora nostri.

Pag. 62. 13. κὴ τῆς ὅδὶ τῆ θεστέρᾳ &c.] Vel vt in marg. vel sic: κὴ τὴ ὅδὶ τῆ θεστέρᾳ τελευτῆ πάνυ λύξαντος. l. 42. κὴ θεὶ αἰκαιώσεως ὅπερ ἀμυδρῶς εἶπεν] Quomodo ergo interpretabimur verba Iobi, cap. 19. v. 25. Scio redemptorem meum viuere, &c? Vulgo enim ita accipiuntur, as si clarissimum essent de resurrectione testimonium, & Beza, capitis illius argumento & summâ, negat vllum in sacris literis locum extare, qui ad corporum nostrorum resurrectionem confirmandam aptior, illustriorue sit. Non est tamen dissimulandum Ioh. Mercerum, virum singularis in Hebræis literis iudicij, commentarijs suis in illum Iobi locum aliam interpretationem à recepta multùm discrepantem sequi. Verba eius sunt hæc: Nostri ferè omnes tàm veteres quàm recentiores hunc versiculum [sc. v. 25.] cum duobus sequentibus ad resurrectionem referunt. Sed ego cum Hebræis totum hunc locum aliter accipio, &c. l. 43. & 44. κὴ τὴν σκωλήκων &c.] Ordo & sensus: κὴ ὑπὸ τῆς ἀπωλείας ταύτης τὴν σκωλήκων κὴ τὴν ὀδωδῶν μᾶλλον [i. μᾶλλον ἢ ὑπὸ τὴν σκωλήκων κὴ τὴν ὀδωδῶν] κατάπτωσις. βεκχυλοσία.

Pag. 63. 7. πορρωτέρω τῆς ὑποδέσεως] i. πορρωτέρω ὑπὸ τῆς ὑποδέσεως. longius à proposito.

l. 43. νεανιδομὴν] Pro νεανιδομὴν (quod huic loco non admodum conuenire videtur) quid si νεανικῶς σπατδομὴν? vel sic, ἐχ ὡσεῖζομὴν, ἀνεανιδομὴν, ἀ κεκμηκοζομὴν, ἀλλ' ὁλιζομὴν. vel ita, ἐχ ὡσεῖζομὴν, ἀλλὰ ταπεινυμὴν, &c.

Pag. 65. 16. τίς ταῦτα φησιν;] Quis vsus sit interrogationis istius, nondum intelligo. Malim ergo legere sine interrogatione, χρειοτέρον. κὴ εἰ τις οἶδε &c. l. 35. τὴν ἀλίαν] Pro τὴν ἀλίαν, legendum fortasse, mutato duntaxat accentu, τὴν ἁλιαν, i. ἐκκλησίαν. Est enim ἁλιὰ, Ionicè ἐκκλησία, & ἁλιὰ πεπληρωμένη, est concio referta & plena. Sed quia incertus sum an vspiam alibi sic locutus fuerit Chrysost. ἐπέχω, & ad te lectorem remitto.

Pag. 67. 14. ποιωδείσης] Vel sic, vel, μεταποιηθείσης.

Pag. 69. 26. & 27. Fort. τὸ φοβερὸν μάλιστα κὴ ἀφόρητον, &c.

Pag. 70. 27 κὴ αὐτηρέσπων αὐτῆς] Lege tecum, κὴ ὅτι αὐτήρεπον. αὐτῆς] i. δίκης. Vide infra, pag. 71. lin. 39. & 40.

Pag. 73. 11, ὅσον χαλεπώτερον] Fort. ὅσῳ χαλεπώτερον. l. 14. πρωσάπτωμι, κὴ εἰς τέλος με ἀνελέτω] Græca Biblia Romana habent, πρωσάπτω μοι εἰς τέλος ἢ μήμε ἀνελέτω.

Pag. 74. 20. & 21. Græca Biblia Romana sic distinguunt: εἰρὴν ὑμῖν. πλησθῆναι τὰ σημεῖα κὴ τὰ τέρατα, ἃ ἐποίησε μετ' ἐμοῦ ὁ Θεὸς ὁ ὑψίστος κρησον ἐναντίον ἐμοῦ, &c.

Pag. 75. 34. ἢ ὅτε] Vel deest hic μᾶλλον ante ἢ, vel paulo ante, pro φαιδρὸν, scribendum φαιδρότερον.

Pag. 76. 39. αὕτη ἢ ἐρῶσα, κὴ θεκκαιομὴν τῆς νεανίσκης] Rursus θεκκαίομαι cum genitivo sine substantivo πάθος aut ἔρωτι. Hic igitur locus aliis complurib. adte diligenter notatis adiungatur.

Pag. 77. 32. ἴσως αὖ θεστέπαιμι] Fort. ἴσα αὖ &c. l. 33. Deesse videtur ἐκεῖνο post χαλεπώτερον.

Pag. 78. 21. Subdistinguo post αἰδροφόνος, necnon post πολλῆς, lin. 22. delet à ibi plenè distinctione. Ibid. pro δικαίων, rescribo, δικαιῶ. Vide seq. pagin. lin. 17. l. 42. pro δι ἑκατέρων, lego, δι ἑκάτερον.

Pag. 81. 11. ἐπ' ὀψινχαίνοντοι] i. vt arbitror, proni, & prostrati iacentes. Vide suprà pag. 53. lin. 17. & infrà pag. 84. lin. 13. l. 24. αὐίση] Rectè, αὐίσα: sed magis Atticè opinor, αὐίση. Nam vt Aristophanis scholiastes & Etymologus testantur, Æolicè & Atticè in secunda singulari est η pro αδι, vt ἴση pro ἴσαδι. Etymologus in ἔξει: ὥσπερ ἀπὸ τῆς εἰς ω γίνεται θεσπικὸν ἐν τῷ τέτυφθεσώπτης τῷ φθατάπικῷ· οὕτω κὴ ἀπὸ τῶ εἰς μεμμα τος, κιολικὸν κὴ ἀπλικόν· οἷον, ἴση νῦν τῆ ἴσαδι, κὴ ἐμπίπλη, αὐτὴ τῆς, ἐμπίπλαδι. Infrà pag. 168. lin. 30. κὴ καδίση γνώσιμον αὐτὸν κὴ τοῖς ἐν τέλει. l. 35. ὃν θεραπεύεται] Fort. καθ' ὃν. vt linea proximè antecedente, & paulò post lin. 37.

Pag. 82. 8. ὅθεν τῆς ἀφάτου δωρεᾶς ἐκείνης δηλοῖ] Rectè δωρεᾶς, vt mihi videtur, quia, ni malè obseruani, τὸ ἄφατος epithetum est rerũ potiùs quàm personarum. Quod autem ad sensum spectat, nihil interest, quandoquidem ex dono donis author non sine elegantia intelligitur. l. 9. θεφανηφορῆσα, πομπεύουσα] Vide Sap. 4. 2. vnde hæc mutuata videntur. l. 12. θεὶ τῆς ῥώσεως τῆς σῆς] i. de valetudine tua.

Pag. 83. 6. ἑκάτερον τὸ γένος] i. vtrumque sexum. l. 43. Deesse videtur nota interrogandi post ἐπυρομαῖνε. Ibid. τὸ γνώμενον, pro ἐγένετο.

Pag. 85. 14. αὐθέντας] i. authores. l. 40. τετολμημένων αὐτά] Fort. ὅτι τετολμημένα ἰὼ αὐτῷ.

Pag. 86. 7. ἐπύρωσεν] i. ἐμηχανᾶτο, κατεσκεύαζε.

Pag. 87. 18. μάθε πῶς κὴ ἐν τῇ ἀρετῇ &c.] Malim,

lim, μάλιστα καὶ ἐν τῇ ἀρετῇ, πῶς καὶ θεοῦ, &c.

l. 43. *ταῦτα σαυτῷ διαπόνει*] *i.* ἀφάν, ἐργάζεσθαι: *i.* his teipsam malis afficere.

Pag. 88. 37. *τῆς ἀλαζονείας αὐτῆς*] *Accedo tibi pro* ἀλαζονείας, ἀλαζόνες. *rescribenti: nec dubito, quin vox* ἀλαζόνες, *tam hic quàm pag.* 94. *lin.* 16. *& pag.* 123. *lin.* 9. *pro vxore accipiatur, etiamsi nulla mihi suppetant exempla, quibus significatio ista confirmetur.* *l.* 39. *Fort.* ὡς ἡ πολλάκις διαλέγομαι.

Pag. 90. 8. *Inter* τίς *&* εἶδε *interponendum puto* ; πεῖσόν π. τίς τοιοῦτον π εἶδε ; τίς ἤκουσε ; *&c.*

Pag. 92. 35. ἀλλ' ἡ ἐρημία σε λυπεῖ *vel* ἐν παύδαις ;] *sub.* διαγόντων, διαφερόντων, διατρεχόντων, ποιουμένων. ἡ ἐρημία] *i. solitudo, vita solitaria. Etsi enim locus ille in quo tum degebat Chrysost. vrbis appellationem habebat, tamen qualis vrbs fuerit, quàmq; infrequens, ex eo intelligere licet, quòd (vt mox sequitur) nec forum ibi esset, nec res venales. Infrà pag.* 105. *lin.* 5. ὃ πῶς τυγχάνων καὶ ἐν ἐρημίᾳ διατρίβοντες καρποῦνται πῶς ἐδείκνυον. *Item pag.* 108. *lin.* 9. εἰ γὰρ καὶ ἐν ἐρημίᾳ διατρίβω πολλῷ. *& pag.* 122. *lin.* 29 *&* 30.

Pag. 93. 28. καὶ μικρὸν αὖ ἀπαύσασθαι *vel &c.*] *Fort.* ἀπὸ *vel.* *l.* 34 *&* 35. δρῦγγα *&* μαγάζοντων] *i.* globus, cætus. *Vegetius de re militari lib.* 3. *c.* 16. Scire dux debet contra quos drungos [vulgò, grumos] *hoc est*, globos hostiũ, quos equites oporteat poni. *Curopalates de officialibus palatij Constantinopolit. pag. Iuniana editionis* 83. Καὶ τὸ τῆς δρυγγαρίου ὠσαύτως, ὃ σημαίνει δηλοῖ. Δρύγγαι, ποσότης τινῶν ἐρωμένων ἐστί, ἧς ἡ ἀρχὴ ὁ τοιοῦτος Δρυγγάριος. *Ad quem locum Iunius:* Pro δρυγγὰς, malim δρυγγὲς, prout, drungus apud Vegetium, & Vopiscum legitur in Probo. Est autem δρυγὲς, Orientale nomen, cætum hominum vnâ commeantium significans. *Hæc Iunius, cuius verba non indigna putaui, quæ huic loco illustrando adducerentur. Rectè autem, à te annotatum est, esse hoc vocabulum, vocabulum militare, atq; hanc ob causam dicit Chrysost.* ὥστε γὰρ δεῖ εἰπεῖν, καὶ τῇ λέξει τὴν μανίαν αὐτῶν ἐνδείξασθαι. Ædes enim tam hostiliter inuadere, non monachorum fuit, sed furiosorũ militum, omnia depopulantium, nulli ætati, nulli hominum generi parcentium. *Quod si requiras verba Vopisci de Drungis, habebis ea in triumpho Probi de Germanis & Blemyis:* Triumphauit, *inquit*, de Germanis & Blemyis: omnium gentium Drungos, vsq; ad quinquagenos homines ante triumphum duxit.

pag. 94. 28. ὧν τούτων εἰδὼς) *Deesse videtur,* ἐξαίρομαι ἐκεῖθεν, *aut tale aliquid. Tum lego sine parenthesi:* πολὺ γὰρ ἐπῆκτο ὁ Φαρέτριος ἀπειλῶν ἐπέρχεσθαι, καθὼς φασι, καταναγκάζων, ὥστε ἡμᾶς ἐκκαλεῖν καὶ τὸ θεραπεύειν, καὶ ἃ φέρομεν ἢ γυνὴ τὸ ἀπάθειαν αὐτοῦ [*i. importunitatem eius,*] ἐκ εἰδότες ἡμοῦ, [*sc. quid Pharetrius in nos moliretur,*] ἐδήλωσεν αὐτὸ δι *&c. i. simulauit nobis Barbaros adesse, de Pharetrio conatibusq; eius tacens.* *l.* 41 ὁ Βέρδων) *i.* burdo. *Est autem burdo de genere equorum, & respondet Hebræo* pered: *quod à vetere Latino interprete Bibliorum, nunc mulus, nunc burdo vertitur. Vide* 2. *Reg.* 5. 17. onus duorum burdonum.

Pag. 95. 7 *&* 8. οἱ ἀπὸ Βικαρείας *&c.*] *Nescio an legendum sit,* ἐν Καισαρείᾳ, οἱ σοφισταὶ, οἱ ἐν ἀξιώμασιν, οἱ ἀπὸ Βικαρείας, οἱ ἀπὸ ἡγεμονιῶν, οἱ ἀπὸ τειβούνων, *&c.* οἱ ἀπὸ βικαρείας *&c. sunt species vel* ἐν ἀξιώμασιν. *Intelligo autem per* τοὺς ἀπὸ βικαρείας, *vicarios siue locum tenentes absentis principis: per* τοὺς ἀπὸ ἡγεμονιῶν, *duces: per* τοὺς ἀπὸ τειβούνων, *tribunos, siue* χειλιάρχους. *vide inscriptionem epistolæ* 98. *&* 102. *Chrysostomi enim ætate propter sedis imperialis ad vrbem Constantini ἐπώνυμον translationem in multis dictionibus, loquendiq; generibus, Græca ad Latinorum consuetudinem se accommodabant: atq; id planissimè docet Curopalatæ liber suprà memoratus, necnon alij libri quidam, non multùm dissimilis argumenti, aut circa idem tempus conscripti.* *l.* 41. ἐπάρχου] *i.* ἔπαρχου, legc. *l.* 42. δηλώσας] *Fort.* δηλώσεις.

Pag. 96. 1. *Addenda videtur particula* καὶ *ante* ἀράξειν. *l.* 4. *pro* ἤκουσαν, *Billius legisse videtur,* ἔγνωσαν. *Ego adhuc tamen hæreo. In epistolis familiaribus multa obscura esse nosti, eóq; magis, quia magnam partem de rebus priuatis sunt, quæ satis putantur perspicuæ, si ab ijs modo percipi queant, quorum scire eas interest, tametsi alijs æquè ignotæ sint, ac Sibyllæ folia.* *l.* 13. *f.* ὑδὲν ἕτερον λέγεις, ἢ τὸ χάσκειν ἄλλως, καὶ πολλὰς πάλαι ὀφᾷν. *l.* 21. καταπέρδομαι] *Haud scio annon sic dici possit,* καταπέρδομαι, *vt* κατωτέρω.

l. 27. τὰ ῥηγὸς *vel* Γότθων] *i. Regis Gothorum. Hoc confirmat quod dixi de mixturâ Latinæ linguæ cum Græcâ illis temporibus & posteâ.*

pag. 97. 32. εὖ οἶδ', ὅτι] *Malim,* εὖ οἶδ' ὅτι, *subdistinctione posita post* ὅτι. *l.* 33. ἐσίγησας) *Nescio an sensus exigat,* ἐσίγησα. *Non enim Olympiadis silentium in causâ fuit, cur nesciret illa quo in loco res Chrysostomi essent, sed silentium ipsius Chrysostomi. Iam facile potuit addi sigma ad finem huius verbi, quia proxima dictio ab eadem literâ incipit.* *l.* 34. καὶ ἀσηκῶν ἢ ἀπολαύομεν ἀείσω) *Fort.* σε, εἰ καὶ ἀσηκῶν ἀπολαύομέν σε ἀείσω.

l. 37. *Quid si sic?* καὶ ταῦτα λοιπὸν οὐδένα τὰ κοινὰ αἰ ζωοτρόφοι *vel* λειφθεῖσαν ἐφόδων, αἱ μέχρι *&c.*

l. 38. τὰς παντοδαπὰς τετιμωρίας) *i.* quaquâ versus.

pag. 98. 24 καὶ πολὺ πλείους τοὺς εὐπλούτους ταῦτα *&c.*) *Fort.* καὶ ὡς πολὺ πλείους τοὺς εὐπλούτους ταῦτα *&c. Vide infrà Pag.* 103. 23.

l. 40. πρὸς κύριον τὸν διάκονον) *Addo,* φαρμάκῳ κεχρισμένῃ, καὶ, *vt integra lectio sit:* ὅταν πρὸς θεάματα τὸν ἐπίδηκες, πρὸς κύριον τὸν διάκονον φαρμάκῳ κεχρισμένῃ, καὶ ὅτε *&c. Est enim* ἡ διάκρισις, *i. moderata & pacata controuersiæ decisio, quasi mediâ quadam via inter rigidam iuris nostri persequutionem & summam negligentiam. Dicit igitur paulo post,* ἀλλὰ μέσῳ τρόπῳ διώκουσα τὸν δίκην.

Pag. 99. 13. προσριζόμεθα) *i.* accipimus.

Pag. 100. 20. (συμποσίου μέθην, ἀλλὰ ἀγάπην βρύοντος) *Fort.* μέθην, ἀλλὰ ἀγάπην βρύοντος.

pag. 102. 20. *Fort.* καθάπερ ἐν λεμωνιῷ, ἐν ἑνὶ οἴκῳ κάμπτ *&c.* *l.* 44. πρὸς Ζωοδόκον σε) *Nisi tu aliter docuisses, Ego putâssem,* πρὸς Ζωοδόκον, κώμιον

κώλειον esse, non ἀσυνειδήτως.

Pag. 103. 16. χαίρωμεν] Malim, χαίρομεν.

l. 21. 22 & 23. pro τι, malim τινι. pro ζημία. ζημία, pro ἐκολή, ἐκολῇ. l. 36. ἢ ἐκεῖνοι παρασκάζοντες] Deesse videtur ἐρᾷ ἕκαστα, aut tale quid. l. 39. κερπύσας] ἀρχαϊκῶς, pro κερπᾶν.

In epistolas ad diuersos.

Pag. 105. 15. ἐγκολάψαντες ἔχομεν τῷ σωφρόνι] i. ἐκσκολάψαμεν. potuisset etiam dicere ἐγκεκολαμμένον ἔχομεν, sicut infrà pag. 108. lin. 6. ἀλλὰ διὰ τοιαύτας ἐπὶ πλείονας ἀφορμὰς καὶ ἔχομεν ἐγκεκολαμμένον ἡμῖν τῷ σωφρόνι.

Pag. 106. 36. κὴ ψυχῆς) Rectius fort. κὴ ψυχῶν.

Pag. 107. 3. ἐκ ἂν ἐκοπιᾶ σε τὴν ὁδὸν) i. non te fatigâssem tam molesto itinere: non passus fuissem vt molestiæ tibi aliquid crearetur, tam difficili itinere suscipiendo. *Tot enim opus est vocabulis, vt vnum Græcum verbum plenè & genuinè exprimatur.* Σκύλλω enim proprie significat, vexo, fatigo, nec quouis id modo, sed longitudine & difficultate itineris, Matth. 9. 36. pro ἐσκυλμένοι, multi codices habent, ἐσκυλμένοι. & sic sine dubio legit vulgatus Interpres. Reddidit enim vexati, Optimè sanè, nec Beza id dissimulauit. Sic Marc. 5. 35. τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; i. Quid vltrà vexas magistrum? sc. itinere isto conficiendo. Martialis:

Quid frustra nemorum dominum, regemq; fatigas?

i. Ios. Scaligero interprete: τίνα μάτην σκύλλεις θηρῶν φύσιν καὶ ἄλκην; Herodianus lib. 4. p. 105. Ζωὴ ἐστιν ἐν ὀλίγοις (ἵνα δὲ μὴ πάντα τὸν φαῦλον σκύλῃ) πρὸς ὁδοιπορίαν ἐπιτήδειον. i. ex interpretatione marginali H. Stephani (*Nam Politianus notis parentheticis inclusa omittit*) Cum paucis igitur equitibus (ne totum exercitum vexaret) iter faciebat. *Idem lib. 7. pag. 149.* σκύλας δὲ καὶ ὑβρίσας, φυγὴν ἢ διάπρασιν ἐζημίου. i. postquam verò fatigâsset (*sc. longis & molestis itineribus*) & contumelijs affecisset, exilio vel morte multabat. *Male ibi Politianus, σκύλας interpretatus est, spoliatos, cùm debuisset potiùs, fatigatos, sicut eruditissimè annotatum est ab H. Stephano, præfatione Herodiani à se editi.*

Pag. 108. 35 & 36. ἰδὼν πίνων αὐτὸν &c.) *Haud scio annon desiderentur quædam, vt integra lectio sic se habeat:* ἰδὼν πίνων αὐτὸν, καὶ μετ' εὐνοίας καὶ φιλάνθρ. κ. τ. π. φ. ὡς μάλ' ἡμέτερον, ἀπολαβόμενος: ξενίσας. *Potest etiam* ἰδεῖν *esse pro colloqui, Attico more, & tum non erit cur addatur aliquid. Vide infrà pag. 175 lin. 22 & 23.*

Pag. 109. 3. μειζόνων] Rectius fort. μείζονος.

Pag. 110. 12. -σειδαι] Lege, -ζειδαι.

l. 37. & 38. τὸ φερόμενον τοῖς πρὸς ἡμᾶς ὀπτασίαις γεφύραι] *Vide suprà epistolam 13. pag. 108. lin. 41.*

Pag. 111. 5. ἀμαρύλλα δακόνῳ] *Suprà pag. 110. l. 34.* ἀμαρύλλῃ, atq; *sic etiam hoc loco legendum videtur.*

Pag. 112. 6. κεκρεμάσθαι] *Suspectum est mihi hoc verbum, pro quo quid si legatur,* γλίχεσθαι, *vel* ἐρᾶν καὶ γλίχεσθαι; l. 11. ὑμῖν] *Rectius fortasse* ὑμῶν.

Pag. 113. 8. ἐδὲν ἐπιτηδεύσω] *Malim fort.* ἐδὲν περισπάσω. l. 14. εἰς ἔμπαν κλυδωνίου καταπεσεῖν] *Deesse videtur* ἐρᾷ ἕκαστα, *aut tale quid.* l. 39. κερπύσας] ἀρχαϊκῶς, *pro* κερπᾶν.

Pag. 113. 24. εἰ μή τις ἕτερα οἶδεν ὅπλα συκοφαντίας μοι ὀπτεύσει] *Fort. pro* ὀπτεύσει, *non male legatur* ὀπτεύσειν. i. nisi quis nouis me sycophantijs appetet; nisi quis nouas sycophantias excogitabit, quibus, velut telis quibusdã, me opprimat. *vel* ὀπτεύσειν. ὅπλα *enim hîc est id quod* βέλη, *lin. 26.* l. 25 ἐδικασθέντες ὕπως] i. Tam temerè me, & velut indictâ causâ puniuistis, vel puniendum iudicâstis. *Si enim legitimo res iudicio ageretur, nec sycophantijs & mendacijs quàm veritati plus tribueretur, nullum omnino tribunal reformidarê. Si satis sit accusâsse, nemo erit insons: si satis negâsse, nemo erit reus. atq; hoc ipsum est, quod dicit paulò post:* ἐν μέσῳ τῷ λιμένος ὄντα με ναυάγιον ὑπομεῖναι ἐποήσατε, *hoc est,* innocentissimus cùm essem, tamẽ auxilio vestro orbũme reliquistis, & aliorũ libidini tradi permisistis. l. 28. & 29. πάσομαι πρὸς πᾶσι ἀποδύσασθαι πανοπλίαν] i. si nihil mihi præsidij sit in legibus, volo dehinc ad omne me suppliciũ, ad omne certaminis genus parare & accingere. *Est epistola ista de genere expostulatorio, ac proinde plusquam verisimile est, vel rectè se habere epistolæ inscriptionem, vel hunc Antiochum alium fuisse ab eo, cui proxima epistola inscribitur.*

Pag. 114. 38. ὑμῶν] σφάλμα τυπογραφικὸν, pro ὑμῖν.

Pag. 116. 11. εἰ φανείη] i. si veniret.

Ibid. πανάλλως] i. μάτην, ματαίως. l. 13. νομίζῃ] *Fort.* νομίζῃς, *vel* νομίσῃς αἰτεῖν.

l. 26. ἐδιαιτήσω) *pro* παρεπιδήμουν, *lego,* ἐπιτηδήσω.

l. 28. ὅσα) *Fort.* ὅσῳ.

Pag. 117. 40. πλὴν σοῦ αὐτὸν ἀπάγουσιν) *Legendum fort.* πλὴν σοῦ αὐτὸν τὸν ἐμὸν ἀπάγουσιν.

Pag. 118. 7. αὐτὸν) i. ἐνὶ τῆς ἀλιτηρίου καὶ ἐδαφομιαρᾶς ἀμιῶνος, *vbi fortè potiùs legendum sit.*

Pag. 120. 34. & 35. ἐπὶ τούτῳ σοι διμυρίδα) *Malim,* τοῦτ' σοι διμυρίδα, *sine* εἰς (τοῦτο) *sc.* τὸ χρέος (διαλυθῆναι) i. ἀφεθῆναι. *Al.* ἀλλ' ὑμῶς ἐκείνων ἕνεκεν καὶ τοῦτ' σοι διμυρίδα.

Pag. 121. 24. *Subdistingue post,* Κωνσταντινουπόλει.

l. 26. ζωσδιμύρια' σου) *Fort. pro* σου *legendum* σοι. l. 27. τοσοῦσδε, *male pro* τοσοῦτος, *vt & lin. 29.* γεφύρεις *pro* γεφύρειν.

Pag. 121. 38. ἐπεὶ καὶ κυβερνήτῃ ὁ χειμὼν μάλιστα δήλωσιν τῆς ἀκαλέσσης, &c.) *Basil. hom.* ἐν λιμῷ καὶ αὐχμῷ κυβερνήτῃ ὁ χειμὼν, καὶ τὸν φρονοῦντα ἡ ἀθάραξις δοκιμάζει καὶ βασανίζει. *Seneca,* Quare bonis viris &c. Gubernatorem in tempestate, in acie militem intelligas. l. 39. Τὸν εὐλαβείᾳ ζῆν ἑαυτὸν ἀκόντα] *Deesse puto præp.* ἐν *ante* εὐλαβείᾳ, *vel pro* ζῆν, *legendum* συζῆν.

Pag. 122. 12. ἀπιδείκνυσαι) *fort.* ἐπιδείκνυσο.

l. 33. ὑμᾶς) *Lego* ἡμᾶς.

Pag. 124. 4. διὰ τῆς ἡμετέρας βεκχύτητος) i. δι' ἡμῶν. *Periphrasis.* l. 15. ὁ τῆτο πεποιηδὼς) *Præcedentia videntur requirere,* πεπιηκὼς, *vel est* πεποιηδὼς, *pro* πεπιηκὼς. *Vide infrà pag. 143. lin. 21.*

&

& pag. 191. l. 21. l. 38. Deesse videtur participium ἁπλῶν ante τὰ τε.

Pag. 126. 2. ἀλλὰ ῥᾳδίως) i. sed postquàm conualueris, vel quandoquidem autem conualuisti. Alioqui credidissem legendum πανύσας pro ῥᾳδίως. Cæterùm nihil muto. Videtur enim Chrysostomus hortari Gerontium iam ægrotum, vt post valetudinem statim receptam, iter istud suscipiat, vel, vt quandoquidem iam vires morbo labefactas recuperauit, ad iter se primo quoq; tempore accingat. Pro ὃν initio lineæ scribendum ὃν cum ἰώτα subscripto. l. 6. Deesse videtur εἰδὼς post θεὸ πάντων.

l. 18. Pro ὑμῖν legendum puto ὑμῖν.

Pag. 127. 11. & 12. ἐπίδοκε τύπον τῷ θεάγματι &c.) i. indidiformâ rei &c. hoc est, vt coniicio, Ea quæ ad me misisti, talibus & tam pijs vsibus destinasti, vt licet apud me non hæreant, sed alio à me ablegentur, te factum meum tamen boni consulturum credam, simulatq; intellexeris, quomodo de illis statuerim, & quàm pijs illa vsibus consecrârim. l. 20. ἀμῆτι) Scribe, ἀμελητί. Vide infrà pag. 192. lin. 40. l. 32. λίχνος) Malit quis fort. πίμπλην. Sed quia πίμπλην & λίχνος mutuo se respiciunt, & τὸ λίχνος τὸ πίμπλην præsupponit, satis vtiq; fuerit, si dimtaxat τὸ ἐμὲ, subaudiatur, vel ἐμὲ θεός σου. l. 38. Vel τύπῳ oportet legere, vel διὰ τοῦτο, sed rectiùs, τύπῳ, quia sequitur τῷ.

Pag. 130. 20. διαπέλοντα] Fort. ἀκηπέλοντα.

Pag. 132. 38. λόγων ὑφαντούσης] Male, pro λόγον.

Pag. 133. 41. μὴ ἀναχάνδε) i. Non aliò cursum flectitis, non discedite, non retrocedite. Translatum à nautis, qui inhibito nauigio cursum in contrariam partem vertunt.

Pag. 134. 12. αὐηρτήσθε] i. deuinxistis, adiunxistis. Vide infrà pag. 138. lin. 28.

Pag. 136. 5. ῥᾳδιμίαν] Lego, εὐδιμίαν.

l. 15. δεξάμενοι] Sine dubio deest aliquid, nimirùm, ὅτι ἐσχυρῶσαι ὑμᾶς τῇ διαθέσει, aut non dissimile. Vide suprà pag. 135. lin. 36. & 37. & infrà pag. 138. lin. 21. & 22.

Pag. 136. 27. τὰ ἀναπλῶσαι ἔχομεν ὑμᾶς οἴκαδε] i. domo migrare. l. 30. ὅσοι ἐσμὲν] Deesse videtur participium εἰδότες ante ὅσοι, quemadmodum, εἰδότες ὅσοι, &c. l. 35. παρεκαλέσαμεν] sub. ἀφικνεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς.

Pag. 138. 20. καταλαβεῖν] i. iread, proficisci ad. Vide infrà pag. 192. lin. 41. l. 27. Deleo subdistinctionem post ἀνδρίσεως, & post ὑμεῖς colloco, sententiâ sic postulante. l. 28. πῶσαν αὐηρτήσθε &c.) Vide suprà pag. 134. lin. 12.

l. 37. εἰ μὴ φανερῶς] Addo: ἀλλὰ λάθρα γε καὶ κρυφῇ. l. 41. pro καταειδομένη, lego, καταειδομεῖσθε.

Pag. 139. 14. ὁ μακάριος Παῦλος] Delenda hæc videntur, tanquam transsumpta è lin. 12.

Pag. 140. 38. ἀναλέγωσται) i. refertæ, vel respersæ, conditæ fuerunt vero minimeq; fucato amore: translatione sumptâ à pictura varijs coloribus refertâ atq; exornata. Haud secus ac pictura coloribus, referta fuerunt litera tuæ multis verissimi amoris indicijs à syncero & incorrupto pectore profectis. Syntaxis & significatio obseruanda, firem modò attingo. Vide infrà pag. 143 lin. 31. & pag. 161. lin. 42 & 43. Vide etiam pag. 200. lin. 13.

Pag. 141. 29. ἐξαλοίζεται) i. ἐξαφύρεται, παραπέπαται. παραλέλυται. l. 34. ὅπως αὐτὸς) Rectius fort. αὐτός.

pag. 142. 37. οἶδα γὰρ ἀλίγῳ δεῖν ἐμοὶ &c.) Addenda puto nonnulla in hunc modum: τοῖς τῶν ἐναλυσίων πονημάτων χαίρειν ἐπιμόνοις &c. l. 41. παραγενήσεται) Fort. ἐπιγενήσεται. Vide suprà p. 116. lin. 26. & infrà pag. 158. lin. 32.

Pag. 143. 35. πλὴν σὺν ὑγιείαις] πλὴν σὺν vel hic redundat, vel paulo post hac eâdem lineâ.

Pag. 145. 12. πλὴν μὲ ὃν ἡμῖν &c.] Vide suprà pag. 126. lin. 41.

Pag. 146. 1. ἀλλὰ τὰ γεγράμματα] Videtur igitur in priore epistola operâ amanuensis vsus fuisse, posteriorem verò propriâ exaràsse manu.

l. 38. ὑγιοῦς αὐτῷ μετὰν] αὐτῷ, i. πλὴν φιλοσοφίαν.

Pag. 147. 31. ἔστι ὑπόνοιαν] sub. ἐστὶν. l. 39. ἀφ' ἂν ἐκεῖνο] Si ἀφ' deleretur, procliuior fortasse sententia esset, minusq; Lectorem offenderet.

Pag. 148. 17 & 18. τὸ σῶμα ὑμῖν] ἀναπαύσιον. Nihil est enim infrà, quod verbis hisce respondeat, tametsi sententia vtcunq; absoluatur.

Pag. 149. 10. ἀλλ' ἵνα τι ἀνυσιμώτερον ποιήσωμεν &c.) Quid si sic? ἀλλ' ἵνα τι ἀνυσιμώτερον ποιήσωμεν, καὶ μᾶλλον πρὸς &c. vel, ἵνα τι σφοδρότερον &c. l. 18. διὰ τοῦτο μὲ ὃν οὗτο] Fort. Sì αὐτὸ μὲ ὃν οὕτω. preterea vel ad χαίρειν & σκιρτᾶν assumendum est δεῖ, vel ἀπαίρματα sunt αὐτὸ δεῖ πρεσβυτικῶν. Sed prius magis placet. l. 21. πολλὰ τὰ βέλτια) Pro πλείω, vel πλείονα τὰ βέλτια. l. 33. ἐδίσαμεν) Legendum videtur, καὶ διὰ τοῦτο ἐδίσαμεν: subdistinctione positâ post ἐπαχθῆς.

Pag. 150. 16. τῆς φιλανθρώπου Θεοῦ] Rectius fort. τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ: & tamen ἐπίκειται. Vide infrà pag. 158. lin. 39.

Pag. 151. 38. φιλοσόφως τὸν θυμὸν ἀνενέγκατε· τὸ θυσίαν τῷ Θεῷ) Lego, φιλοσόφως τὸν θυμὸν κατέστειλον· ἀνένεγκε ταύτην θυσίαν τῷ Θεῷ. Infrà pag. 206. l. 23. θυσίαν ἀνένεγκε τῷ Θεῷ.

Pag. 152. 25. ἃ παρελλύει) i. non accedunt. Vide infrà pag. 154. lin. 4 & 5.

l. 40. Delendum videtur, τὸ δεῖν, vel legendum, δεῖν τούτων σοι, deleto τῷ δεῖσθαι.

Pag. 153. 3. πεφράσωμεν) i. obstruamus.

pag. 154. 8. μάλιστα ἐν τῷ παρόντι καιρῷ) Hæc referenda videntur, non ad μισθὸς, acsi nimirùm ampliorem mercedem habituri essent in hâc vitâ quàm in futurâ: sed ad ἐπιδεικνυμένοις, hoc sensu: Maxima vobis reposita est merces, si eam quam oportet fortitudinem hoc præsertim tempore ostendatis. Ordo: ὥσπερ γὰρ μέγιστος ὑμῖν ὅδε ὁ μισθὸς, πλὴν προσήκουσαν ἀνδρείαν μάλιστα ἐν τῷ παρόντι καιρῷ ἐπιδεικνυμένοις &c. Tollo igitur subdistinctionem inter καιρῷ & πλὴν προσήκουσαν.

l. 13. συγκροτεῖται). i. confirmatis, constabilitis.

pag. 155. 5. διεσκέδασε) i. vt puto, tumultibus impleuit. l. 7. Fort. τὸ κατ' ἀυτῶ.

l. 43. ἐπαπηύετο) i. ἐπηγωνίζετο, vt ipsius Chrysostomi verbo vtar.

pag. 157. 3. κρεμαμιδάκτορας) i. Campiductores. Rerum latinizat Chrysost. vt supra in dictione drungus, & aliis nonnullis. οὓς ὐκ ἠσχύνοντο &c. i. Quos non pudebat diaconorum loco campiductores præeuntes sibi habere.

l. 21. περίλοιπται) pro περίεστιν. Malim tamen, ἢ κατ' ἐξουσίαν ἰδίαν περίλειν ἄνθρ' αὖ ἐδίλωσιν &c.

l. 31. διηκεκέως καθίστατο ἀνάγκη) Malit fortasse quispiam διηκεκῶς. Ego tamen nihil muto.

l. 38. Inter καὶ & τῆς οἰκουμένης, deesse videtur, βουλομένου, vel ἀπολιμπάνοντος, aut tale quid.

l. vltimâ, ἐρρωμένῳ ὑπερδέχεται] Fort. ἐρρωμένως ὑπερέχειμι.

Pag. 158. 23. ἀπεκρύψατε] i. vicistis, obscurastis.

l. 31. & 32. αὐτοὺ διεκπύσαι ταῦτα ἀλοιμένους, μὴ φείκακῆσαι] i. Ne vos, qui hæc sanare in animum induxistis, fatiscatis, &c. Quocirca delendam censeo subdistinctionem post διεκπύσαι. Alioquin enim quo ordine connectenda sint vocabula, non liquebit. l. 34. εἰς γόνυ κατευχθέντων] i. euersis, inclinatis. Non enim hæc intelligo de genu flexione adorantium, aut supplicantium.

Pag. 159. 1. μυείων ἀγαθῶν] Alibi, ni fallor, additur, γέμων. l. 7. ὥσπερ τῇ φύσει] i. vt sexu, ὅπως καὶ τῇ μὲν ἡλικίᾳ καὶ τῇ μετὰ χεῖρας διήρηται ταῦτα τὰ γένη, αὐὴρ λέγω καὶ γυνή· τῇ μὲν γὰρ οἰκουρεῖν &c. Hector ad Andromachum, Iliad. ζ.

ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα, τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε,
Ἱστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
Ἔργον ἐποίχεσθαι. πόλεμος δ' ἀνδράσι μέλήσει.

Ad quem locum Eustathius: Ἐνταῦθα δὲ καὶ οἰκεῖον ἦθος γυναικὶ τὸ οἰκεῖαν γνωματεύειν ὁ ποιητὴς. ταὐτὸν γὰρ τὸ, εἰς οἶκον ἔργα κομίζειν, καὶ τὸ οἰκουρεῖν. Eadem propemodum dicit ad matrem suam Telemachus, Odyss. α. At Plato Polit. 5. δεῖ κοινῇ πάντα ὑπηρετεῖν τοὺς τε φύλακας καὶ τὰς φυλακίδας.

l. 18. & 19. Pro τοῖς & αἱρεμιδίοις, legendum videtur τῆς & αἱρεμιδίας, quia sermo est de mulieribus. Nihil tamen muto, quia proximâ epistolâ ad mulieres item scribens, similiter dicit, ὑμῖν τοῖς &c. Credo esse Atticismum, aut masculino genere, masculum eorum factum fuisse, & viris planè dignum voluit significare.

Pag. 160. 16. σκυλεῖσαι ἕως ἡμῶν) i. tam laboriosum iter ad nos suscipere: perquàm molesto itinere ad nos vsque venire: sustinere vt ad nos vsque veniendo vexeris atque fatigeris: verbum è verbo: ad nos vsque vexari, fatigari: i. ad nos vsq; venire, quod sine vexatione & fatigatione fieri non potest. Vide supra pag. 107. lin. 3. Al. σκυλεῖσαι ἕως ἡμῶν] i. tantùm fatigari, quantùm necesse est eos, qui ad nos vsque veniunt. l. 20. σοφίζεσθαι) i. vt suspicor: repræsentare: scitè repræsentare. ¶ Puto hoc verbo significari, cum aliud pro alio substituitur: vel μεθοδεύσαι, aut παραπατεύσασθαι. H. S. l. 35. καὶ ante ὅτι inducendum videtur. Porrò lin. 26. & 27. verba sic disponenda censeo: κατάδρομαι λιτῶν, καὶ ὅτι ἐξ ἑτεροχωείας, ἢ τῆς σώματος ἀῤῥωστίας.

Pag. 161. 11. τὸ πολυάρχιον] Rectius in margine, τὸ πολυάνθρακον. Est autem πολυάρχιον, sicut docet Coræus ex Galeno & Paulo Ægineta, malagmatis nomen, cuius descriptionem petamus licet è Galeni lib. 8. περὶ κατ' τόπους. Est etiam nomen cataplasmatis, sicut idem ex Aetio docet. l. 12. τότε νάρδινον καὶ τὸ γλεύκινον ἔλαιον) i. nardinũ & mustеum oleum. γλεύκος mustum, γλεύκινον ἔλαιον, musteum oleum. γλεύκινον enim veram lectionem puto. l. 14. καὶ μὴ τῆς ταχύτητος ἡδέως, ἀλλὰ τῆς ἡδέως ἀσυδέτου αὐτὸ) i. nec tam curâsse, vt citò fieret malagma illud, quàm vt bene. Hoc est, ita vt plurimum in se haberet virtutis & efficaciæ. Commendat sedulitatem eius ac fidem, dicitq; nihil eam æquè curâsse, atq; vt malagma illud quod misit, esset ἀσυδέτον, hoc est, potens & salutare. τῆς ταχυτῆτος γίνεσθαι, sic dicitur, vt τάχυνε γίνομαι, & ὅλος τάχυνε γίνομαι, & significat celeritati studere: in eo totum esse vt res celeriter fiat: genere loquendi Chrysostomo nostro perquam vsitato.

l. 31. ἐξ αὐτῆς] Fort. ἐκ αὐτῆς: vel ἐξ αὐτῆς i. παρεγυμνά.

Pag. 162. 11. διαῤῥήσουσιν &c.] Magis mihi probatur marginalis lectio.

Pag. 164. 18. τὸ ὃ σφόδρα] Malim, διὰ ὃ τὸ σφόδρα &c. l. 23. ὑμᾶς βλάψαι) Fort. ὑμᾶς. l. 31. Deleo subdistinctionem post εἰσόντας, in fine lineæ.

Pag. 164. 44. καὶ μειζόνως χαίρω, ἢ ἐκεῖνος ἀλγῶ] Probabile est Chrysostomum scripsisse: καὶ μειζόνως διὰ τοῦτο χαίρω, ἢ ὅτι ἐκεῖνο ἀλγῶ.

Pag. 165. 4. & 5. παύσατε οὖν τῶν ἡδέως παρακαλοῦντι] i. sinite vos exorem, vt nullâ ei in re desitis. l. 6. αἰσχύνειν] i. sustentare, tutari. l. 33. τοιούτας] Malim, τοιαύτας.

Pag. 167. 17. ἢ καὶ πάλαι ἄ] Marginalis annotatio, ἴσως, ἢ καταπίνασα, Verius an verecundius nescio.

Pag. 168. 16. χαρίζεσθε ταῦτα ὑμῖν ἀπαγγέλλοντες] Rectius fortasse, χαρίζεσθε ὑμῖν ταῦτα ἀπαγγέλλοντες.

Pag. 168. 28. ὅτι λόγων κτῆσιν] i. literas comparandi causâ. ὅτι enim etiam cum accusatiuo, causam finalẽ significat. Id non ex hoc solùm loco confirmari potest, sed ex aliis permultis. Chrysost. hom. 45. in Matthæum: ἐξέρχεται γὰρ ὁ ἀπείρων πολλάκις καὶ ἐφ' ἕτερον πρᾶγμα, ἢ ὥστε νεῶσαι. Xenophon παιδ. 1. πρὸς σε ἦλθον ἐπ' ἀργύριον, i. pecuniæ causâ. l. 30. καὶ καθίσῃ] ἀπὸ τοῦ, καθίσω, καθίσασθαι. Sed καθίσῃ, opinor, ἀθικώτερον. Vide supra pag. 81. lin. 24.

Ex omnibus illis rationibus, quæ contra Epistolæ istius authoritatem afferuntur, nulla mihi magis placet, potiórue videtur, quàm quæ à styli dissimilitudine ducitur. Hæc enim nota rarò fallit, cùm reliqua quæ adduntur, non adeo sint infallibilis certitudinis, vt propterea necessariò sit epistola ista Chrysostomo abiudicanda. Communia habet multa epistolæ huius exordium cum prima ad Olympiadem. Fateor. Sed non ideo statim negandum, esse Epist. 143.

eam

eam Chrysostomi. Quoties enim eadem Chrysost. repetit, idque ἀδιαλείπτως ferè, tum in Epistolis, tum in homilijs? Quæ semel enim benè dicta sunt, ea aliter dicere velle, nisi causa aliqua iustior impulerit, non tam diserti est, quàm curiosi & copiam ostentantis. Nō reprehenditur igitur Homerus quòd à seipso sæpiusculè mutuatur, & de ijsdē eadem subinde dicit: sed inter reliquas eius virtutes, hoc etiam numeratur, quod vtilissimo frugalitatis exemplo posteris relicto, non necessariā vbique varietate consultò abstinet. Quod ad πάντων illud attinet, ἀποδύσασί μι τὸ σῶμα &c. videndum an non summa eius innocentia, cum incredibili dolore coniuncta, & impudentia rursus aduersariorum homini misero ac dejecto sine modo insultantium, talem illi vocem exprimere potuerint. Popularis acclamationis commemorationem tempus fortasse ipsum defendat. Verba, si per se spectentur, videantur ab homine inani & iactabundo profecta: sed si tempus quo prolata fuerint respiciatur, nemo est, opinor, paulò æquior, qui Chrysostomo exuli, ejecto, iniurijs non dicendis fatigato, indignissimis calumnijs oppresso, μεγαλορρήμοσυνίαν istiusmodi non condonet. Iuuat enim animum perpetuo mœrore prostratum, talibus velut adminiculis se erigere atque eleuare. Sed Arsacium, paulò quàm par esset, acerbius tractauit. Sit hoc Chrysostomi culpa, non autem argumentum quòd Epistola sit supposititia. Imò hinc colligerem potiùs genuinum eius esse fœtum. Quis enim nescit quàm ingētes fuerint Chrysostomo spiritus: quâ ἀλαζονεία, quâ παῤῥησίᾳ in omnes vsus fuerit, etiam in Eudoxium Augustam. Si igitur Eudoxiæ non peperçit, Arsacio cum parcere voluisse estne verisimile? Restat vltimum argumentum à voce κυκισῶν petitum, quod etsi non negligendum videtur, tamen nisi aliunde corroboretur, ex se parùm firmitatis habet. Potuit enim vel librarij, vel typographi culpâ accidere, vt pro κυκιζῶ, κυκισῶν scriberetur. Præterea, ni fallor, & κυκισὸς & κυκισὰ legitur. Sed instar omnium est illud de stylo & charactere, quod solum tantùm apud me valet, vt non dubitem cum Halesio tuo, optimo & eruditissimo iuuene pronuntiare, epistolæ huius authorem non Chrysostomum fuisse, sed alium aliquem, cum Chrysostomo nec ingenio nec eloquentiâ comparandum. Atq; hactenus de argumentis, quibus Epistolæ istius authoritas infirmatur.

Pag. 168. 37. ἀπωτάτω] *i.* ἐπικυφῶ, *allevabo, vel auferam, removebo.*

Pag. 170. 10. τῇ διὰ φλεγμάτων] *Addenda puto hæc: μὴ δυνάται ἡ πλὴν δι' ἄκρων καταῤῥάσσει. Nam vt paulò post ante ὡς κωλύσωμεν, præcedit ὡς μὴ δυνάμενον: si hic τὸ, μὴ δυνάται ἡ πλὴν δι' ἄκρων καταῤῥάσσει, ponendum videtur ante, διὰ τὸν ἡ δυνατώτερον καλύπτει. Præterea lin. 9. lego, ἰώνιος ἔχῃ μέν.*

Pag. 170. 10. *Deesse videtur* ἰώνιος, *ante* διαπάντων. *Nam* ἀπὸ τοῦ κοινοῦ *commodè repeti non potest.*

Pag. 171. 1. μοιχὸς ἡ πορνεύων] *Sententia imperfecta pendet.* *l.* 31. ἔχεις] *i.* αἴρεις. *l.* 36. τῶν πολλῶν μιλησίων] *i.* Iulij. *Vide notas in vol. 5. orat. in Christi Natiu.*

Pag. 172. 5. & 6. διατείνοντες] *Sub.* τὸ ἐκκλησιαστικὸν. *l.* 15. τῶν *ante* Σκαμάνδρου, *delendum puto.*

Pag. 175. 33. ἐχρῆν γάρ σε ἀπιέναι ἐκ Διονύσου &c.) *Quid si sic? (Nam deesse aliquid videtur)* ἐκεῖθεν γάρ σε ἀπιέναι ἐκ Διονύσου ἢ ἔχοντες ἐγκαλεῖν &c. *Vide supra pag. 108. 5. & 6.*

Pag. 176. 15. ἀσυγχωρήτου] *sub.* ἁμαρτίας. *l.* 35. ἐμπλάττει] *Futurum Atticum pro* ἐμπλάσσει *ab* ἐμπλάω. *Dicitur autem tanquam pro* ἐμπλάττει. *Nam Attici, quod sciam, non mutant* ττ, *sed* σσ, *in* ἄττω, *atq; eò diligentius hunc locum notandum puto.*

Pag. 177. 10. & 11. *Magis mihi placet marginalis lectio, quàm ea quæ habetur in contextu.* *l.* 19. διὰ τῆς κοσμιότητος ὑμῶν ἐν] *Deesse videtur* γνώμην *inter* ὑμῶν & ἐν. *l.* 22. δεξώμεθα] *Malim,* δεξόμεθα.

Pag. 178. 12. ὀφθαλμοῖς περιστάντων] *Nonne malis,* ἐφεστώτων?

Pag. 179. 31. ἀποδιδαμεν] αὐτὴ τῇ, ἀποδώσομεν.

Pag. 180. 4. χειμῶνα τοσοῦτον] *i.* πυρὸν τοσοῦτον. *l.* 39. ἡ αὐτὴ) *Restius fortasse,* ἡ αὕτη.

Pag. 181. 12. αὐτὴ) *Vel lego,* αὕτη, *vt est in marg. vel* σαὐτῇ, *vt paulo post, lin.* 14. *l.* 19. ὡ γυνὴ) *Male, pro* ὡς γυνῶ. *l.* 40. & 41. περιστάσεως ἡμῶν τῆς σωτηρίας) *i. vt conijcio,* de salute nostra sollicitum esse, anxium esse. Λαμπίζει ἡ φρέσις. *l.* 42. διατείνομεν) *Pro præsenti malim imperfectum* διετείνομεν.

Pag. 182. 42. εἰδῶμεν) *Syntaxis requirit accusativum,* εἰδῶμεν.

Pag. 183. 3. ἐπὶ τὸ παραὶ ἐκεῖνο νῦν περίεργα προσλαβεῖν) *i. vt puto,* eò quòd recenti adhuc priori vulneri succedit. *His verbis innuitur, fœminam hanc paulo ante filia obitum, ex alio etiam funere graue vulnus accepisse: aut si non ex alio funere, ex aliâ aliquâ calamitate, ex alio aliquo infortunio.*

Pag. 184. 1. *Subdistinguo post* μηδεὶς, *non post* φορτικός. *l.* 13. πλάττοντες) *Fort.* περάττοντες.

Pag. 185. 2. ἀλλ' αἰγὼν &c.) *Pro* αἰγὼν, *scribendum fort.* αἴγων, *vt apud Theocritum, Idyll. 4. videtur enim proprium viri alicuius esse nomē, vt &* ὁ ταρσός, *quod mox sequitur, quasi ducat.* Tarsi filius. ὡς ἔγνω) *i. vt* resciuit, *sc. Ægon, quid Palæstini & Phœnices fecissent: vel legendum,* ὡς ἔγνων, *vt intellexi, vt intelligo. Ægon & Tarsi filius credebantur in aduersariorum castra facile transituri: at quòd hi nondum transissent, audiisse se cum latitia narrat Chrysostomus.*

Pag. 187. 3. κἂν φόνον βλέπωσιν) *Sic dictum fort. vt* δεινὰ βλέπειν, & torua tueri, & hominem fonare. *l.* 5. & 6. βέλος πικρὸν ἐγκοίλωσας &c.

Pag. 188. 9. βουλεύει) *Atticè pro* βουλεύῃ, *mendum sit.*

l. 22.

l. 22. ἢ παύτιμα αὐ ἑλκης) *Vitiosè, opinor, pro* ἀ'ελης *ab* ἀναιρέω, ὥ.

Pag. 189. 38. ἢ χρ. &c.) πρ̃ ἢ, *præfigenda videtur prior parenthesi nota, sicut posterior subdenda videtur,* πρ̃ ὑποδυσιν, *lin. sequente.* ἐδὲ μαχεῖν) *Malè pro* μαχεσαι. *Genuino autem hæc in eadem clausula cum* καταδύσοι, *lin.* 36.

Pag. 190. 7. ἵνα μή τις ὑμᾶς ἀπατήσῃ] *i.* ne quis callidè vobis persuadeat, ne callidus quispiam vobis persuadeat. *Est enim* ἀπατᾶν *hoc loco aliquanto amplius, quam simpliciter seducere, sine decipere.* *l.* 20. ἔχει λεῖψαι] *i.* μέλλει.

Pag. 191. 4 ἢ περὶ ὧν ἂν γράφῃ &c.] *i.* & de iis quibus opus vobis fuerit, vel certiores nos facite per literas, vel &c.

l. 17. ποσοῦ τὸν διοικισμένους ὀδὸν μῆκος] *Alibi iungitur* διοικίζομαι *cum dativo, vt huius pag. lin.* 32. *Non est tamen dissimulandum pag.* 204. *lin.* 35. *verbum* ἀποικίζομαι, *eiusdem ferè cum* διοικίζομαι *significationis, cum accusativo coniecti.*

l. 26. εἰς ὃν ἦτε ἀφιγμένοι] *i.* quam suscepistis, quam ingressi estis, in quam deuenistis.

Pag. 192. 23. *Deesse videtur* ἢ *ante* τῷ μ' φιλεῖν.

l. 40 & 41. ἀμελλητὶ τὰ αὐτόθι καταλαβεῖν σπούδασον] *i.* cura vt eò incunctanter proficiscaris.

Pag. 194. 7. χειρόδοσιν] ἀρχαϊκῶς, *pro* χειρῶν.

l. 44. *Lego,* ἢ σεσημμένων, διὰ τοιαῦτ' ἐμὲ ἐν ταῖς ἁγίαις σου μαρτύραις εὐχαῖς παρακάθησο. *vel,* διὰ τοιαῦτα ἐν ταῖς ἁγίαις σου μνημόσυνα ἐν εὐχαῖς. *i.* esto memor: *vt Pron.* 3. ἴσθι πεποιθὼς ὅτι Θεῷ: confide Deo. *vel,* μεμνημένος μὴ παύσῃ εὐχαῖς.

Pag. 195. 9. μάθω] *Rectius fort.* μαθεῖν.

l. 37. ἀκριβεστέρα] *i.* ἀκριβεῖ ἢ ῥᾳδίως γεγένηται. *Ibid.* αὐτὸ ὁμιλίας ὅτι τοῦ Ομπρεῖν] *Deesse videtur* μόλις *ante* πίπτει, *sicut colligere promptum est ex collatione huius epistolæ cum epistolâ* 117. *ad Theodorum, pag.* 152. *lin.* 24. *Porrò de desidiâ Salustij & Theophili legatur etiam epistola* 121. *pag.* 154. *lin.* 4 &c. *l.* 41. ἔχετε λυπῆσαι] *i.* μέλλετε. *Aptissimum huius τοῦ ἔχω vsus ac significationis exemplum.*

Pag. 197. 5 & 6. ἐξυλόῦθα] *Malim:* βυλόμεθα.

l. 7. μεμνημένοι] *Deesse videtur* σε. *l.* 19. τὰ πεύγματα] *sub.* τὰ ἐν ταῦδα.

Pag. 200. 12. χαείζεδαι] *Hoc est, vt alibi sæpè loquitur,* σοφίζεδαι. *l.* 13. αἰαχρωννὺς]condiens, replens, respergens.

Pag. 204. 34. ἢ διωλύμιον] *i.* χεγονὸς, ἐξάκυστον. *Vide tomi primi pag.* 589. *lin.* 18.

Pag. 205. 2. εὐαγγελιζόμενοι] *i. passiuè: nuntium accipientes de: cùm alias activè ferè accipiatur.*

Pag. 208. 9. αὐοῦ] *Perperam, pro* ἐμοῦ.

l. 20. *pro* τῦτο, *legendum videtur,* τότε.

Pag. 209. 7. ἢ ὅλας ὐδὲν ἐπιλείψει τῷ ζητεῖν καθόδιν] *Mss.* τῷ ζητεῖν καθ' ὁδῦ. *Diuisim. Neutram dicis lectionem tibi placere, nec sanè immeritò. Mihi verò pro tempore non malè sic legi posse videbatur:* ἐρήσεις ἢ εὐπερήσεις πρ̃ ἐν ταῦδα καθόδου ποιεμένων, ἢ ὅλως ὐδὲν ὄπλείψει τῷ ζητεῖν. *vel sic,* παὐ ὀλίγον ἢ χείρας ἐλθας ἐν ταῦδα ἀριθμένους ἐρήσεις, ἢ ὅλως ὐδὲν ὑπλείψει τῷ ζητεῖν. *Vox enim* καθόδιν, *inducenda videtur.*

In Notheuomena.

Pag. 211. 31. πρ̃ χθὲς] *Deesse videtur* ἢ πρ̃ψλω. *Nam non est verisimile de vnâ eum duntaxat die loqui.* *l.* 33. ἐωλήθη] *Malim:* κλη θεῖν.

Pag. 212. 1. φερφορῶσι] *Fort.* φερφορῶς φωνῆσι, *vel* ὐκ μὴ φερφορῶῃ *sine* φωνοῦσι. φερφωνοῦσι *enim corruptè scriptum videtur pro* φερφορῶς.

Pag. 213. 37. ἐπιχωρίων] *Fort.* ἐπιχειρούντων.

Pag. 215. 9. λέγοντες] *Malim,* λέγουσιν.

l. 44. ἀκούσατε πάλιν &c.] *Hæc verba, & quæ sequuntur proxima pag. lin.* 1. *vsq; ad* πῶς, *videntur è proprijs suis sedibus translata. Vbi ergo reponis, inquis? pag.* 216. 8. *post* πάλιν τὰ αὐτῶ ἐρῶ, *hoc modo:* ἀκούσατε οἱ τὸ πον ἀγαπᾶς περὶ πολλοῦ ποιούμενοι, ἢ ἀμελοῦντες τῆς ἐκ χῆς τῆς ἐφ' ἡμᾶς ἐπ' αὐτόν.

Pag. 216. 1. *post* πῶς, *addo* ὖν. *l.* 9. 10 & 11. *sic lego:* φαῦλ ποιεῖς σάτος; Καὶ ὁ αὐτὸς πάλιν· ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια. (*Hæc enim verba omitti non debent, quia dixit paulo superiùs:* ἢ ἀμελοῦντες τῆς ἐργῆς &c.) ὧν ὁ Θεὸς ἡμ. ἢ ἡ ἐν τ αἰ. αὐ. οἱ τὰ ἐ. φερνοῦντες. Ποῦ εἰσι νῦν οἱ δραύσαμοι ἢ κ. δ. αἰλ. μὴ εἰ. τ. ἐν τ. δ. γεγραῖς; πῶτα ὁ Παῦλος &c. *l.* 26. *Vel* ἐν αὐτοῖς, *vel* ἐγκαχρυμένων. *Rectiùs* ἐν αὐτοῖς, *quia sic legitur paulo post, pag.* 220. *lin.* 24.

Pag. 217. 12. διλον ὅτι &c.) *Lego,* εἰπὲ ἐκδιδῶν ἔξω πάντας, διλονότι τοῖς τὰ ἐναντία φερονοῦσι λέγων· ἰδοὺ, φησι, ἀφίεται &c. *vel,* διλονότι τοῖς τὰ ἐναντία φερονοῦσι λέγει, ἰδοὺ ἀφίεται &c. *Ostendit quos alloqueretur Christus, cùm diceret:* ἰδοὺ ἀφίεται, *nimirùm τοὺ τὰ ἐναντία φερονῦντας Iudæos.*

l. 29. πρὸ Νεστορίου.) *Quæris an non vixerit Nestorius post Chrysostomi tempora. Respondeo valdè vicinum fuisse Nestorium temporibus Chrysostomi, atq; ita etiam vicinum, vt ante Chrysostomum mortuum natum illum fuisse non sit à vero alienum. Sed si quæris an Nestorius notus fuerit Chrysostomo, item an notus illi fuerit tanquam hæresiarcha, de eo quid sentiam breuiter exponam. Dico igitur non fuisse notum, atq; vt sic existimem, rationibus quibusdam adducor haud sanè contemnendis. Primùm enim Chrysostomi mors incidit in annum Christi septimum quadringentesimum: at Nestorij hæresis non capit esse celebris vulgoq; nota ante annum Christi quadringentesimum tricesimum secundum. Deinde, Innocentio sedente, in exilium actus fuit Chrysostomus, ac non ita multò post mortuus: at Nestorius nonnisi Cælestino sedente pro authore hæreseos notatus ac damnatus fuit, hoc est, annis minimùm viginti tribus post discessum Chrysostomi. Huc accedit, quòd Nestorius iam episcopus Constantinopolitanus, hæresim illam de duabus in Christo personis disseminauit: at inter episcopatum Iohannis nostri & Nestorij anni minimum viginti duo interfuerunt. Vnde facilè quis colligat Nestorij damnationem Chrysostomi morte multis annis posteriorem fuisse, si modo verum sit quod traditur*

traditur Chrysostomum tres tantùm annos, & quod excurrit, in exilio vixisse.

l. 35. Recte in marg. ἐξ τοῦ νῦν. Nam sic etiam habetur paulo post pag. seq. l. 8.

l. 44. Fort. τύτες ἀγαγεῖν, εἰ μὴ πάντας, ἀλλ' ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγους;

Pag. 218. 5. ὁ πολὺς) ὁ πάνυ. l. 9. πρὸς τὸ παρὸν τίως) Fort. πρὸς τὸ παρὸν τύτοις ἀπειθῆσαι. Nam τίως & πρὸς τὸ παρὸν idem sunt.

l. 16. ἐγχειρίδια) Non video quomodo huic loco conueniat. Quocirca, quid si pro ἐγχειρίδια, χειριδωτὰ legatur? vt A. Gellius noct. Attic. lib. 7. cap. 12. Tunicis vti virum prolixis vltrà brachia & vsq; in primores manus, ac propè in digitos Romæ atq; omni in Latio indecorum fuit. Eas tunicas Græco vocabulo nostri chiridotas appellauerunt. χειριδωτὰ, sub. ἱμάτια.

Pag. 218. 16. βλαύτια ἀδρὰ] Addo αὐτοῖς.

l. 17. παρφοίτων ταύρων] Vel lego, στρυφνῶν ταύρων: vel παρφοίτων μᾶλλον ἢ κὶ ταύρων. Tum progredior: ἐ χαίρουσι μαθηταῖς πλὴν ὑποτρέχουσι, ἀλλὰ μαγείρων, τινὰ ποιοῦντες ἃ μὴ &c. Al. ἀλλὰ διεφθαρμένων, μᾶλλον ἢ κὶ μαγείρων &c.

l. 22. Post διεσταλμένα, addo, ῥᾳδίως ἀπατᾷ πολλούς. l. 33. Deleo ὑμῖν post ἕκαστος. l. 35. Lego, δεῖται γὰρ πάντων τῶν λόγων ὑποδύσεως. φερσίχετε ἐν ἑαυτοῖς, κὶ πιστὴ τῷ ποιμένι, vt τῷ λαῷ sit glossema τοῦ, τῷ ποιμένι. Vel sic: φερσίχετε ἐν ἑαυτοῖς, κὶ πιστὴ τῷ λαῷ, τῷ ποιμένι τοῦ Θεοῦ, per appositionem.

Pag. 219. 17. pro ὀρνεοπάτακτα nescio an legendum sit, ὀρνεόρραπτα, i. rapta & occisa ab auibus rapacibus, quales sunt aquilæ, & vultures. vel ὀρνεοπάτακτα, i. percussa ab auibus grandioribus. Malim tamen, ὀρνεοπατάκτων, vt conueniat cum θηριώδων. l. 37. Legendum puto, πολλοὶ γὰρ οἶσι τῆς ὁδοῦ τῆς ἀπωλείας μαθηταί.

l. 38. κὶ ὁ κυρὸς τοῖς ἰδίοις, &c.) Fortasse sic: κὶ ὁ κυρὸς σωτηρίαμ ἴνος, κὶ ὁ ὁδηγὸς τῆς ἀπωλείας, καὶ ἰδίοις ὑπηρέτας φερκειρίζεται. id est, designat pastores.

Pag. 220. 4. Pro ὃν παρῳδεῖτε, legendum suspicor, ὥσπερ ἐλάβετε. Vide infrà pag. 221. lin. 18.

l. 5. & 6. Malim, καταλύσιμον τὸν λόγον.

l. 33. Deleo ὑ fine lineæ.

Pag. 221. 13. Ζωοπλανδε &c.) Fort. Ζωοπλανδε αὐτοῖς μετέχοντες τῆς, &c. l. 36. φερκειζομένους) Videtur passiuè accipi, vt paulo suprà, pag. præced. lin. 42. l. 41. ὑποσωτρέχοντας] In marg. ἐπείγοντας κὶ σωτρέχοντας. Malim, ἐπειγομένους, quia ἐπείγομαι est festino, σπεύδω, vrgeo, festinare facio.

Pag. 222. 28. Sic lego & interpungo: ὧν εἰρήκειμεν; ἀλλ' οἶδα ὅτι ὑδεὶς διώκαται παρεῖναι μηδεὶς τοίνυν πλανάτω, &c. l. 32. Fort. κὶ ἵνα ὁμολογήσωμεν &c.

Pag. 223. 1. φανὰ ἡμῖν παντοχόθεν] Vide 2. Sam. 24. 14. vbi est πάντοθεν pro παντοχόθεν, vt & infrà huius pag. lin. 13. l. 14. τοῦ κολάσεως] Rectius fort. τῆς κολάσεως. l. 17. ἐπαγγέλω) fort. ἀπαγγέλω. l. 22. κὶ διάνοιαν] Deesse videtur, κὶ ante κὶ, vel legendum, κὶ ἐν διανοίᾳ.

pag. 224. 18. Deleo κὶ ante πρῶτος. l. 25. Probabile est aliquid desiderari post. καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Addo igitur, κὶ σφόδρα κὶ vel σφοδρότατον.

Pag. 225. 5. ἀρχόντες ὠφὴν] Pro ὠφὴν legendum fort. μετανοῶσιν. temporis ita contractum est, vt pœnitentiæ dilatione principibus quidem tuta sit. l. 36. ἀλλ' ὅλος διάβολός ὅστιν, ἵνα μὴ εἴπω ἢ διαβόλου ὅστιν] dixisset potius, ἀλλ' ὅλως ἢ διαβόλου ὅστιν, ἵνα μὴ εἴπω ὅτι ὅλος διάβολός ὅστιν. Plus est enim Diabolo esse, quam esse ex Diabolo. l. 39. κὶ ἐντολὰς κὶ ὑποθέσεις ὑπαγορεύει] i. noua commiscitur mandata, & notios benefaciendi modos longè ab ijs diuersos, quos Lex Dei nobis commendat. Loquitur de candido Diabolo, non de atro, siue de Diabolo, vt Apostolus Paulus loquitur, transformante se in Angelum lucis. Hoc ita esse, liquet ex eo quod sequitur: κὶ ἄλλας πνὰς ἐυλόγους ἐννοίας, quæ scilicet habeant speciem quandam & laruatam sanctitatis. Nunquam autem Diabolus magis est Diabolus, quàm cum venenum suum sub specie honestà occultat.

pag. 226. 40. Lego, λόγους, ἀλλὰ Ζωοχῶς εὐχέσθαι ἐυχὰς, ὡς ὁ Χριστὸς διὰ Παύλε ἐκέλευσεν, κὶ ἐξ ὀλίγων &c. Notanda est hic oppositio inter hæc duo, μαχρὰς ἀποτείνειν λόγους, & Ζωοχῶς εὔχεσθαι ἐυχὰς, hoc est, inter preces sine intersitio, sine pausa continuatas, & preces crebris intersitijs siue pausis distinctas. μαχρὰς ἀποτείνειν λόγους dicuntur, qui inter precandum longâ & perpetuâ vtuntur oratione, nec antè finem faciunt, quàm bona pars diei aut noctis consumpta fuerit: at, Ζωοχῶς εὔχεσθαι ἐυχὰς, siue, vt paulò post loquitur [lin. 43.] Ζωοχεῖς κὶ πυκνὰς ποιεῖν τὰς ἐυχὰς, est preces habere numero quidem densas & frequentes, verbis autem concisas & breues. Atq; hoc precandi genus authori huius epistolæ maximè probatur, vt intentioni animi amicum magis, et tentationibus Satanæ minus obnoxium. Nam cùm ea sit natura mentis humanæ, vt vni rei diu intentæ esse non possit, agrè fieri posse, vt in prolixis & sine pausa continuatis precibus aliena subinde et forenses cogitationes non intercurrant. Quapropter satius esse, vt crebræ sint preces et ardentes, quàm prolixæ et frigidæ. Iam si quaris, vbi Christus per Paulum inbeat nos συνεχῶς εὔχεσθαι ἐυχὰς, κὶ ἐξ ὀλίγων διαλειμμάτων: respondeo ex interpretatione & mente huius scriptoris, locum illum Pauli, qui citatur initio huius epistolæ, et habetur 1. Thess 5. 17. ita intelligendum esse. ἀδιαλείπτως φερσύχεσθε, i. crebrò, frequenter, Ζωοχῶς, non ita vt nunquam intermittantur preces (Nam id non cadit in naturæ humanæ imbecillitatem) sed ita, vt crebrò repetantur: sed ita vt ad preces, quæ simul ardentes & prolixæ esse nequeunt, creber fiat reditus. Vt autem hoc loco est oppositio inter μαχρὰς ἀποτείνειν λόγους & Ζωοχῶς εὔχεσθαι ἐυχὰς κὶ ἐξ ὀλίγων διαλειμμάτων: ita paulò post eadem est oppositio inter εἰς μῆκος ἐκτείνειν τὸν λόγον, & Ζωοχεῖς κὶ πυκνὰς ποιεῖν τὰς ἐυχάς.

Pag. 227. 3. post καθημένῳ deesse puto ἐυχὰς ποιουμένῳ, aut tale quid. l. 4. βαρεῖσθε] vel lego, βαρεμένῳ, vel præced. lineâ pro ἐυχὰς ποιουμένῳ, scribo

scribo, σεσιτύχασι, *vt tempore conueniat, cum* χαρείσης. *l.* 23. χρινόμενος] *Deesse videtur ante* χρινόμενος, αἰτίους ἢ, *aut tale aliquid.*

Pag. 228. 6. *Lego,* ὅτε μήποτε, *vel* ἢ μήποτε.

l. 9. *pro* ἀπελίνετω, *legendum arbitror,* ἀπαγέτω.

l. 20. *Fort. sic.* - πότε αὖ πε ἐν τοιούτῳ πλήθει ὢν πληρώσει συνηθείη. *l.* 22. & 23. *Quid si sic?* Εαὐ δέ πινα ἐπολέπωδα ἑαυτοῖς μύθους γοητεύειν δοκῇ τινὶ φθαρτῷ ἀρρενωπώτερα, ἐνταῦθα &c.

l. 24. ἀδιάτον εἰ Θεῷ] *Fort.* Θεοῦ. *l.* 44. *Nescio an legendum sit:* ἢ λέγομεν, ὅτι τὸ μὲν ἐνδον ἀληθῶς ἐσμεν ἄνθρωποι &c.

pag. 229. 11. *pro* καταβάλλειν, *legendum censuerim,* καταβάλλον ἢ ἀνυβρίζεις. *l.* 15. & 16. ἑαυτὸν,) *Rectius fort.* ἑαυτῇ.

pag. 230. 2. Σύγκρισις &c.] *Si Chrysostomus iam in vinis esset, non esset cur talis eum prolis, tam culta, tam elegantis, tam nitida, addo etiam formosa, puderet. Cæterùm si minùs ipse pro genuino suo fœtu agnosceret, nescio an Theodoretus in suam familiam ac tutelam reciperet, scriptor, vt omnium optimè nosti, politissimus, & Chrysostomo tam verborũ delectu, quàm sententiarum concinnitate quàm similimus.* l. 11. τὰ μὲν ὡς ἄξια ἀνυβρίζ καὶ σωτηείας,] *vel pro,* σωτηείας *lego* ὀπωπελείας, *vel deleo* ἢ σωτηείας, *vel post* σωτηείας, *addo* ἄπτα, *aut tale quid.*

Pag. 231. 12. & 13. *Lego,* ἢ χρημάτων ἀρπαλέντων, πλεονεξίας ἢ ἔρωτος ἀρχῆς ἀδίκου, ἁλισκομένους &c. *posteriora verba loquuntur de causa efficiente: priora de causâ materiali.* πλεονεξίας igitur et ἔρωτος ἀρχῆς ἀδίκου *non reguntur à præpositione* ὑπὸ, *sed pendent absolutè cum participio* ἁλισκομένους.

l. 30. τὸν μοιχὸν] *Hæc verba* πλεονάζει, *et delenda videntur.* *l.* 42. ἐν τῷ πλοίῳ] *Rectius fort. hæc collocentur superiore lineâ inter* ἢ *et* τῆς τραπέζης, *hoc modo:* ἢ ἐν τῷ πλοίῳ τῆς τραπέζης παρόντων &c. *hoc est. Dum in cathedrâ regali sublimis sedet militibus potestatem faciens &c.*

pag. 232. 3. *post* πιπτόντων *deesse aliquid suspicor, ni-mirum* ἄλλων λόγων διαμ. (*vel* τοιούτων λόγων διαμ.) ἐγένετο, ἢ, *vt integra oratio sit:* πλείονα δὲ τοιούτων ἄλλων διαμ. ἐγένετο, ἢ χρεὼν, [*vel* χρεών] πνὰ παρίζων &c. *præfero tamen* χρεών.

pag. 233. 19. χρὴ τὸν ἀγχίνοια etc.] *Intelligit, opinor, Apostolum Paulum, 2. Cor. 12. v. 2. et 4. perbelle enim convenit ei hæc descriptio, et raptum eum fuisse in cælos locus citatus testatur.*

Postquam notæ meæ ad finem vsq; peruenissent elegantissimæ illius declamationis, quæ inscribitur, Σύγκρισις βασιλικῆς δυναστείας &c. cœpi mecum cogitare, an operæpretium foret pari curâ ac diligentiâ reliqua omnia obire. Quocirca recordatus literarum tuarum, quibus confirmâsti mihi viam fore non inamœnam vsq; ad τὰ νοσηλήμματα, at postea non item, simulq; re ipsâ ex lectione paucarum paginarum, verissimum esse, quod dixisti, comperiens, ad hæc etiam temporis angustijs deterritus (Superarant enim, cùm hæc scribebam, dies duntaxat duodecim, nec eæ omnes curis alijs ac molestijs vacuæ) exiitimaui me & rationibus meis non malè consulturũ, & tibi facturum rem non ingratam, si dehinc remitterem aliquid de priore in singulis examinandis diligentiâ, & notas meas non ad contextum ipsum ampliùs (quod longum esset, & non necessarium) sed ad notas tuas & summa rerum capita accómodarem, atq; ita è longâ viâ tædijq; plenâ breuem viribusq; meis æqualem facerem. Ab hoc ergo loco, vsq; ad finem libri (si modò eousq; peruenire mihi dabitur) noli expectare, vt annotetur à me aliquid, præterquam ad ea quæ in notis tuis designantur, nisi fortè obiter inciderint nonnulla, quæ veluti vocent & attrahant ad se.

Pag. 234. 5. πᾶσιν) *Fort.* πᾶσιν. *l.* 29. ἄτρεπτος γέγονε &c.) *Legendum videtur,* τί πολεῖς, φαεσσῦδε, μὴ τῷ κοινῷ τῆς φύσεως ὀνόματι σεμνύεσθαι; ἢ ὁ ἄτρεπτος ἢ φιλάνθρωπος Θεοῦ υἱὸς γέγονεν ἄνθρωπος. *Aliter:* ὁ ἄτρεπτος γέγονε σπουδῆς, ἢ ὁ φιλάνθρωπος, ἄνθρωπος.

Pag. 239. 17. *Et deinceps sic lego:* ἐγὼ δὲ ὡς τῷ Θεῷ ἀποδεδομένῳ αὐτὴν πίστιν ἢ πίστιν ἢ τὰς σεμνολογίας ἢ τὰ σύσσιτα, πάντα λέγει, ἀλλ' ὅτι πλήρους αὐτοῦ ἀνομῶν, διὰ τῆς σεαίξεων &c.

Pag. 242. 39. *Fort.* τῆς ἀπιμίας εἰς ἣν σεσάγει διὰ &c.

Pag. 243. 28. *Lego:* τὸν ὡς ἥλιον λάμποντα, τὸν φοβερὸν τοῖς δαίμοσιν ὄντα ἰζορωμένον ἅμα ἢ ὡς πλείονα τῷ διαβόλῳ σεκαλυμμένον *Vel si non exprimitur* τῷ διαβόλῳ, *subaudiri debet. Porrò deesse videtur præpositio* χρὴ, *aut tale aliquid l.* 25. *ante* φιλεῖν ζωντυχίαν. *Videinfrà pag.* 258. *lin.* 40.

l. 37. ὥσπερ γάρ πε &c.) *Quoniam huius loci sensus satis apertus est, de verbis non multùm laboro. Soloecæ sunt, vt dicis, nec est operæpretium emendare.*

Pag. 244. 1. ὀστοῦ χρώματος) *l. Fort.* ὄγκου λαβόν. *In lineâ sequente nihil mutes.* *l.* 3. *Fort.* ἢ ἅπτεται τῆς σωφροσύνης. *Sic corrigerem, si negotium mihi esset cum scriptore puro & canonum grammaticorum obseruante: sed quia author ipsius orationis, quicunq; is fuerit, non semel in leges grammaticas peccat, per me sedeant omnes solœcismos suos obtinent licet. Inuitum qui seruat, idem facit occidenti.* l. 25. ἢ ἀπαθὴς καὶ ἀνδρεῖα, καὶ γενναία &c.) ὀνοδε: *Mala conscientia, res est suspiciosa, & solliciti timoris plena. Id adeò liquet ex hoc exemplo. Si quis post stuprum aut adulterium commissum è lupanari exiens, viderit fortè aliquos colloquentes inter se, is sua statim narrari flagitia putabit, tametsi sermo illis sit de rebus priuatis, aut alijs rebus quibuscunq;.* Ζωντυχίαι ἰδίας αὐτῆς, *est, propriis ipsorum res, proprios casus. At* σωντυχία *l.* 16. *est* colloquium, conuentus, *aut tale quid.* *l.* 30. & 31. ἢ σὺ τῷ διαβόλῳ σύμβολα γέγονας;) *Pro* σύμβολα, *legendum coniicio,* δοῦλος, *vel sic:* ἢ σὺ τῷ διαβόλῳ συμβόλῳ δοῦλος γέγονας;

Pag. 252. 41. τεῖνον τῷ διάνοιαν αὐατείνει) *Deleo* τεῖνον, *vel lego:* σεὸς διάνοιαν τείνει ἑαυτὸν ἢ διάνοιαν αὐατείνει.

Pag. 255. 30 & 31. δόγματον ἀμβάσεις) *Fort.* δόγ-

μαν ἀσεβῆ καὶ ἀνοσίαν. l. 36. ἐκ ἑτέρου) *Per quam ingeniosa est marginalis coniectura, quam adiumendam puto duabus notis parentheticis, ita ut prior ponatur ante* οἷδε, *lin* 35. *& posterior post* προφήτας *l.* 36.

pag. 257. 24. ἐπειδὴ αὐθρώπου δὲ τοῦ ἔξω, ὅπερ ἦν Δαυΐδου] *Locus, ut mihi videtur, haud agre sanabilis, si nimirum particula* καὶ *inter* Δαυΐδου *&* ὡς *interponatur, hoc sensu: ut verò paululum progressus est (quoniam ingenio erat humano, i. mobili) subito mutatus [, Græcè, mutationi seruiens,] & vt homo commotus, &c. Hæc verba,* ἐπειδὴ αὐθρώπου τοῦ τῷ ἔξω, *notis parentheticis includenda videntur. præterea lin.* 25 *&* 26. κατ' ἐρώτησιν *lego,* πῶς θάλασσαν πεζὸν ὑγρὸν καὶ ἀβέβαιον; *Verba enim sunt τῶν διαζόντων.*

pag. 258. 12. &c. κελεύσθ &c.] *lego:* κελεύσθ' ὑπεῖπον τὸ χθὲς τὸν ἀπ' ἐμοῦ τὴν ἡμέραν τοῦ Θεοῦ ἀμυρᾶς ἀφειλόμην ὑμῖν, ἐν ᾗ &c. (*vide infra p.* 275. *l.* 8.) *Parenthetica sunt hoc sensu: Iam enim tempus est, vt soluam debitum illud, quod debetur vobis à die vsq; vltimi opificij diuini, [hoc est, à die concionis illius, siue orationis quam de vltimo Dei opificio, i. creatione hominis, apud vos habebam,] in quâ nos dicturos de hac re aliquid polliciti sumus. Polliciti fuerat, vt videtur, in oratione aliquâ, quam de creatione hominis paulo antè habuit, dicturum se aliquid de Dei erga hominem ministerio. Iam ergo nactus idoneam occasionem, fidem suam liberat. Non est improbabile, eundem fuisse & huius & quintæ orationis authorem. Non multum à scopo aberrare mihi videor. Cæterum nondum ita mihi persanatus est iste locus, vt non aliquid adhuc putem vitij in eo residere. Imò residet, & residebit credo, tametsi me doctior multi, medicina manus admouerit,* ἢ *l.* 14. *&* 15. διωκομένων] *Scribe* διωκόντων. *Noluit enim sine dubio author iste à creatura creatorem efficere.* l. 29. μᾶλλον) *Vel lego,* Δαυΐδου, *cum eruditiss. Halesio, vel adde,* τοῦ Δαυΐδου ἀλλ' οὐ τοῦ Οἰδίποδος: *aut tale aliquid post* μᾶλλον τοῦ. l. 33. ἐγὼ εἰμὶ τὸ αὐτὸ &c.) *Dauus sum, non Oedipus:* ἐγὼ εἰμὶ Δαυὸς οὐκ Οἰδίπους. *Lepidum est œnigma, soluat qui potest.*

pag. 259. 1. τὸ ἀκριβὲς *non displiceret, vt in hoc scriptore.* l. 14. ἀπορῶ ὑ ἀκτὶς) *Tu emendas:* ἀπορῶ αὐτὸς, τὸ ἀκτὶς ἴσ' ἂν τι τὸ οἰκέτου *ex Hesychio. Optimè sane. Videtamen quæso, annon rectius sit legere:* ἀκτὶς ἀκτίμων τις. *Nam* ἀκτὶς *apud Hesychium videtur potius esse proprium certi alicuius serui nomen (vt* Dauus, Parmeno) *quàm nomen appellativum, vt seruus, famulus,* οἰκέτης. *Articulus ὁ, additus videtur ab eo, qui primum, pro* ἀκτίμων τις, *corruptè legit, vnâ dictione,* ἀκτὶς.

pag. 260. 5. κελεύσθ &c.) *Magis mihi probatur affirmativa lectio, quia præcedit* πάντα γινώσκω. *&* ὅσου γνῶναι. l. 6. Interfero καὶ *inter* ἄνεγνω *et* μή. l. 7. Fort. ἐπισκάπτως διανοίας ἡμῖν ἐνεργαζόμενος.

Pag. 261. 39. σκοτεινὸς λαὸς] *Vel propter multitudinem, vel propter infidelitatem, & veri Dei ignorationem.* l. 42 & 43. Rectè, vt puto, ἐκπλήσσεται: Adeò vt desperabundi [*sc. Israelitæ*] propter metus magnitudinem ad Mosen dicerent: ἐρεῖς ὅσον &c. ὅσον, i. πῶς.

l. 44. ἐλυσπᾶτο) i. irrepit: rependo penetrat. καὶ ὥσπερ ὅρις εἰς κατάδυσιν εἰς τὸ ψυχρὸν ἡμῶν ἐλυσπᾶτο ὁ φόβος;

pag. 262. 1. *Subdistingue post* γηράσαι.

pag. 264. 33. πατάζειν) *Fort.* πίπτειν (*siue* ἐπιπεσεῖν) δεδώκασιν.

pag. 268. 16. κυκλοφόρων θηρίων) *Nihil muto, quia vox* θηρία *dicitur nonnunquam de serpentibus. Serpentes autem ideò fortasse* κυκλοφορεῖσθαι *dici possunt (passim sc.) quia inter rependum in circulos & orbes siue spiras se colligunt.* κυκλοφόρων *est à* κυκλόφορος, *non à* κυκλοδρόμος.

pag. 272. 14. ἐπὶ τὸ) *Ponitur fort.* ἀορίστως, *pro multis.*

Pag. 274. 8. *Lego, mutato verborum ordine,* καὶ ἐπορεύθην ἡμᾶς τοῦ δεικνύειν, i. *non posse nos ostendere.* ὅτι ὀρφανὸς ἐκλήθη, i. quod orphanus dictus fuerit. ἐκεῖνο, αὐτὸ τοῦτο, λέγουσι.

pag. 275. 15. *pro* ἀδξα, *legendum fortasse* δόξας, *&* pro ἀλλθεῖς, ἀληθεῖς. l. 19. *Lego* καὶ ἐρήμου, καὶ ἄπουσιν αὐτὸν ἀποδεικνύουσι: *deletâ dictione* ἐρήμοις.

pag. 276. 8. ἢ τῆς πλοκῆς πῶ πλοκὴν ἰώμοι) *Tot am lineam vitijs & mendis scatentem sic vtcunq; emaculari posse arbitror:* σφαγὴ, ἢ τῆς πλευρᾶς τῆς πῶ πλοκὴν ἰώμοι κατάνυξις. *i.* κέρδος (*Nam nisi hoc addatur, deerit responsioni ad penultimam quæstionem*) ἢ περὶ ἐκφρῶν βλασφημία. σφαγὴ καὶ χαρά, οἱ Σαδδουκαῖοι ἐστι. *deleta interrogatione post* χαρά, *et articulo* οἱ τῶν Σαδδουκαίων *præposito, quod forma orationis omnino requirit.* πῶ πλοκήν. i. *Eam, siue Eue peccatum:* πῶ τῆς ἐκ τῆς πλοκῆς ψυχῆς ἀμαρτίαν. l. 6. *pro* καὶ τὸ μυρεψικὸν *scribendum* οἱ τὸ *etc.*

Pag. 277. 4. *pro* ἀλλ' ἐρεῖς, *malim,* ἀλλ' ἴσως, *quod propiùs accedit ad* ἀλλ' ἐρεῖς, *& loco huic optimè convenit* ἀλλ' ἴσως. *Quare?* ὡς, [*i.* ἵνα] αὐτὸν δῆλον ποιήσῃ, *quod vult ipsum etiam adjicere, reliquis apponere & veluti in ordinem cogere.*

In compendiosâ & abbreuiatâ scripturâ (quales olim fuere manuexaratorum codd.) à parùm intelligente librario ἀλλ' ἴσως *facilè capi potest pro* ἀλλ' ἐρεῖς, *constructè & compendiosè scripto. Atq; hæc quæ est, quam admodum mihi persuadeo, vitiosa huius loci lectio, vt & aliorum innumerabilium.* l. 6. Ἐγὼ. μᾶλλον γὰρ φιλοδιδασκαλώτερος ἐμοῦ ἐπιδείκνυται ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ &c. l. 9. δαιμόνων] *Male pro* δαιμόνων. *Fort.* ἐκ τῆς ἀποβάσεως τῆς μανίας τοῦ πατρὸς αὐτῶν. *Fort.* τοῦ μνημονεύειν τῆς παρρησίας. *i. abuti à omni memoriâ prioris fiduciæ, siue confidentiæ.*

Pag. 280. 28. ἐκεῖνο δὲ λέγω τῶν ἡμέραν ἐκ τῆς λαμπρότητος τοῦ Μανὴ χιόνος.] *Fort.* ἐκεῖνο τῶν ἡμέραν ἐκ τοῦ λαμπρότητος τοῦ χέρνιβα νιπτόντες δοὺς αὐτοῖς φαγεῖν: *vel* ἐκεῖνο δὲ λέγω ἐκ τῆς ἡμέραν ἐκ τοῦ λαμπρότητος τοῦ Μανὲ ἐκ χόνος διαφόρους αὐτοὺς. *Ex splendidissimâ, siue candidissimâ Mannæ niue. i. ex Manna, Periphrasis. Sic Sapientiæ cap.* 16. *v.* 22. *Manna videtur* χιὼν *&* κρύσταλλος *appellari:* χιὼν *propter candorem, liquabilemq; naturam,*

ram, & quod nimis ritu à cælo descenderat: χρύσια λος, propter τὸ πῦρ. item & quia glaciei speciem habebat. Philo Iudæus de vitâ Mosis lib. 1. p. 319. Διὸ πωθαίνονται τὸ ὄδωρ τοῦτο, ὃ μέλιτος γλυκύτερον, χόνος ἡλικότερον ἔδει πίρυκα ἢ καλεῖται εἰς ἄερσον] sic etiam legendum paulo superiùs, lin. nimirùm 25. l. 30. pro μαθητῶν, legendum suspicor, μαθημάτων.

Pag. 282. 7. Deesse videtur ἐυχόμενα post θεσπεσίνητας. l. 39. pro χωμένος, legendum arbitror χωμένῳ.

Pag. 283. 44. τοὶ νεμώνιοι &c.] planè quid hic sibi velit author, non assequor.

Pag. 288. 22. νοσήσειαν] Ego lego aliquantùm inuerso ordine, verbisq; paululum immutatis: πικρὸν τὸ νόσιμον νομίζουσι: vel, marginali lectione in cõtextum recepta: νομίζουσι πικρίαν νοσήσειας, i. γλυκάνειας: existimãt amaritudinem dulcem effici. Sed huic lectioni, vt mihi videtur, sensus aduersatur. Quocirca vel lego, vt priùs, vel hoc modo: νομίζουσι πικρίαν, ἢ ὑγίσιμον λέγειας. Hoc enim vult orationis ipsius author: Amarũ illis videri, quod reuerâ dulce sit. Licet et sic legere: νομίζουσι τὸ νόσιμον [i. γλυκὺ] πικρὸν εἶναι.

Pag. 288. 43. ὑπὸ τῆς ψυχῆς) addo ἰατρῶν.

Pag. 289. 32. ἢ ΑΒεραὰμ, ἢ σαυὲὸς, ἢ εἰκλησία, καὶ σπέρμα ἀνθρώπων,] Ex collatione huius lineæ cum lineâ 42. legendum suspicor: ἢ ΑΒεραὰμ, τειὰς καὶ σαυὲὸς &c. hoc est, τρεῖς ἢ ἄγγελοι, τειὰς, ἢ ὁμὸς, σαυὲὸς, ἢ σαλωὴ, εἰκλησία, ἢ ΑΒεραὰμ, σπέρμα ἀνθρώπων: vt σύσχημα sunt τρεῖς ἄγγελοι & τειὰς, sic ὁμὸς & σαυὲὸς, at q, ita deinceps. Est ergo in hac sententia, vt in aliis nonnullis, occulta quædã συσχία: quæ tamen claudicare necesse est, nisi inseratur τειὰς inter ΑΒεραὰμ & ἢ σαυὲὸς. l. 44. τῇ μονογωνῦς ἐν τῇ ᾴδῃ] Hîc etiam συσχία videtur esse, sic tamen corrigenda: τρεῖς ἢ ἡμέραι ἢ νύκτες, ἰσοπλεύρου ἢ τὸ κῆπος, τειὰς, ἢ μονογωνὺς ἐν τῇ ᾴδῃ. Tribus diebus &c. συσχεῖν τειὰς: ἰσόπλευρον & ἔσσο, ὁ μονογωνὺς ἐν τῇ ᾴδῃ, sicut paulo superiùs [lin. 34. & 40.] tribus satis farinæ similaginea συσχεῖν sine respondet, τειπλοκεσίμῳ, Sara verò et panibus subcinericijs, ecclesia in corde hominum clam conseruata.

Pag. 290. 18. & 19. εἰσάπαξ ἢ πλὴν πίστιν τῆς τειάδος &c.] Nihil muto, nisi quòd lin. 19. pro πλὴν ψυχὴν legendum putem, εἰς πλὴν πίστιν. Verba sunt quouis silice duriora, sed tamen authoris istius eloquentiâ non indigna. Nifallor, hoc vult: vt faber malleo vel lapide tria in vnum contundit: sic Paulus veluti lapide confessionis fidem de Trinitate ad vnitatem redegit animorũ suo infixit.

Pag. 291. 14. ἐχθεσανθεῖσα] Legendum procul dubio χεσανθεῖσα, i. μυσανθεῖσα, μολυνθεῖσα, à χεσάνω, μολύνω. Sequitur enim ἐδείδη καθάρσιος.

Pag. 293. 30. τὸ κοχλάδιον, delendum videtur. Lego κοχλαδὸν, dicitur autem κοχλαδὸν, vt κρυπτδὸν etc. l. 41. ἑρπάται) Nescio an legere oporteat ῥατάσσεται, vel ῥεφανοῦται.

Pag. 295. 7. πνὺ κυβας πνὺ ὑπὸ τῆ ποτμίου] Lego: πνὺ κυβας πνὺ ὑπνῦντες ἢ τῆ ποτμίου ἐλιχεσσῶντας (ὃ δ ὑπνῦντας, ἀλλ' ὑλακτῶντας ἢ λαεσφωνῦντας, εἰς τὸ διαπύτιον τὸ πίμνιον εἰς ἅγιαδυ χρὴ) τότυς ἀπόλαυσις.

Pag. 295. 16. εἰς πλὼ μαθραν τῆς ψυχῆς) Addo: σοφίνης, aut tale quid. l. 17. Σύγματα] fort. δράγματα. l. 21. ἰσριον] Nescio an legendum sit, τὸν ἀλιχρόνιον τῆς πενίας οἶσρον. Sed ne sic quidem mihi satisfit. Videtur autem ισριον caudæ esse truncatæ alicuius dictionis.

Pag. 296. 24. pro κακτοῦς, legendum puto, κατμῦν. quod aptè respondet, τῷ ἔχεται, membro præcedente.

Pag. 297. 3. χαλῶντας] Lego χαλῶντος. i. περιχαλῶντος, arridentis. l. 4. Deest εἰσέχεδς, aut tale quid post ἀξιώσεις.

Pag. 298. 43. πλὼ δ ἐφαπταδάκλω] Nihil hic muto, sed extremâ parte lineæ post ἐπιγειλάβῃ plenam pono distinctionem, et tum lego: ἐχέτη δ &c. præterea addendum videtur ἐποδοῦναι post ἐπιγειλάβα.

Pag. 299. 1. Deleo ἢ ante ἵνα.

l. 20. Fort. legendum χιμωνόις pro χιμασμόις. l. 21. propter ὄντες et νεανικότες in contextu, malim in margine, φδόγγοι: ὥσπερ δ οἱ ἐν τῇ λύρᾳ, [vel ἐν τῷ ψαλτηρίῳ,] φδόγγοι πλείους μὲ etc.

Pag. 300. 10. Deesse videtur participium aliquod ante vel post πίεσις, nimirùm ἐποτρέπων, aut aliud non dissimile. l. 20. τῷ δὲ διαβόλῳ πόνος, δαιμόνων λιχμητήριον,] Arena sine calce. Quid si ergo calcis & cementi loco addantur cruditates, in hunc modum? ὀπυντεῦθεν φαίνεται ὑμῖν (vel πλὴν τῷ συσήματι) ἐνθαυτωλύπη, τῷ μὲ διαβόλῳ πόνος φέρουσα ὡς δαιμόνων ὅσα λιχμητήριον, τοῖς δ ἀγγέλοις χαρᾶν. Dicit: Deinceps, i. postquam mutuâ concordiâ coaluerunt animi, futuri illius seculi lætitiam Diabolo quidem luctum, vt quæ Dæmonas tanquam vãnas paleas expellat, angelis verò gaudium afferentem, videri inter nos versari & quasi domicilium habere. δαιμόνων λιχμητήριον. Sic pag. 386. δαιμόνων φυγαδευτήριον, ἀιδρῶν λιχμητήριον. l. 21. Lego, Συνεισήκαμεν ἀλλήλοις ἀπορωνῦντες, ἢ ἐν μιᾷ ψυχῇ ἢ μιᾷ γνώμῃ περὶ ἰησοῦ ἀναλλήλοις περιδιδόμενοι, vel παρακαλοῦντο. πλὼ &c. l. 25. Ante δαῖμα præpono hæc: ὅτε χρὼς συνεσήκαμεν, δαῖμα &c. Tum lego post ἐξέτειν, δίκαια ἐπιθυμητὸν &c. l. 33. ἄλλοις πλὼ πιλὼ ὧδε χωρεῖσθαι etc.] Fort. ἄλλοις πλὼ πιλὼ παρὰ χώρειν [sub κειδεῖ] περὶ τῷ πλησίον τοῦ δεῦ.

Pag. 302. 11. ὑοδεσίας] malim ὑότητος, quia Christus est filius Dei φύσει, non θέσει. defendi tamen potest ὑοδεσίας, quia dicit præced. lineâ: ὡς περὶ ἀνθρώπων φθέγγεται. l. 12. πλὼ ἐκ ξύλου ἐπεσκότου θεοποιεῖν ἐπάστατο] i. primos parentes monuit, fore vt Dij essent, si ex ligno vetito comederent. Tum progredior in hunc modum: ἢ ναῦ πλὼ ὑπὸ λιμὲ πλὼ ὄρεξιν σφόδρα ἐγκεφαλίου ἔχοντι δεινύει πλὼ ἔρημον πλὼ λίθων ὑδὲν ἔχουσα etc. l. 30. ὅτι ὃ περὶ τὸν Θεὸν ψδσάμενος] fort. ἐπειδὴ ψδσάμενος αὐτὸν εἶπεν ὅτις ὅτιν etc. Nam verba, περὶ τὸν Θεὸν, secundo loco redundant. l. 39. μὴ ἂν φέσθαι πεινῶντος etc] Rectius fort. μὴ ἂν κήδεσθαι πεινῶντος, πλὼ ἔρημον εἰς πόλωσιν δεικνύων. hoc est. Vis videri

deri

deri curâ mei affici, & de rebus meis sollicitus esse, sed reuera id agis, vt ad desperationem me adducas. Quocirca mitte me curare. *Vel sic*: Μὴ ὧν φείδῃ πειρῶντος, καὶ πῶν ἅρμασιν εἰς ὑπόμνησιν δεικνύων μὴ πείσου. *hoc est*. age vt lubet, omnes machinas adhibe, omnes vias aggredere: mihi tamen certum est Deo confidere, eiusq; auxilium placidè expectare. *l.* 40. *De esse videtur aliquid post* ἄρτοι, *nimirùm*, δαρήσου, *vel*, ὑ μὴ φοβηθῶ, *aut tale quid*. *l.* 41. *Lego* εἰ ζῇν, *pro* ἢ ζῇν.

Pag. 303. 1. προσωλυπεῖν] *Lego*: πεπαρῦν αὐτοφορεῖσθαι λοιπὸν ὑφίστα πῦλεμον ὁ διάολος. *Sic legendum esse clarissimè demonstrant quæ proximè sequuntur*. *l.* 3. *Marginalis lectio aliquantò expeditior esset, si* καὶ *præponeretur* τῷ, *si* Ηρώδῃ. *l.* 34. ὅτι πεφειλῶν *&c.*] *Addo*, Ϝτο πιεῖν. *hoc est*, quòd precibus, non vi hoc agis, vel hortando, non vim adhibendo.

Pag. 304. 18. *Legendum conijcio*: ἐπαίνου, ὧν ἐαὶ ὑποδῶσι, καὶ πᾶν ἐμοῦ ἅπτεσι τὸ χεῖρος τῦ χειρογράφου. *Promissa, quasi chirographo, obligârat se, vt de tribus tentationibus apud auditores verba faceret. Finitis igitur duabus tentationibus, superat tertia, quam si absoluisset, futurum erat vt totum debitum expungeret.* *l.* 20. Δύο καταβολαὶ] *i.* duas solutiones. *Ibid.* εἰς λωπόδυα *&c.*] *Legendum sine dubio*, εἰς λοιπὰ ϗ *&c.* Dicit postremam solutionē multò molestissimam esse, plurimumq; habere difficultatis, & *sic etiam Halesius*.

Pag. 305. 33. ἤδη τὰ διὰ προσῆτο *&c.*] *Vel vt Halesius, vel sic*: ἤδη τὰ διὰ προσῆτο προσαπίζοις μοι συμβαίνειν μέλλοντα.

Pag. 306. 38. ὁ κατ' ἐμῦ] *Fort.* ὁ μετ' ἐμοῦ. *l.* 43. κᾆν μὴ δίλω *&c.*] *Lego & hîc & lineâ superiore*: ἄκων ὑποδικεῖν αὐτὸν, καὶ ὡς τῦ ἁρμαῖος λέγειν τὶς ὅτιν ὁ δίλος. ὀνομάζων, φησὶ, ὁ δίλος, καὶ τὸ ὄνομα κεκτῆσθαι (*i. suppressisse*) τίνος ὑπ' ἐμῦ *&c.*

pag. 307. 17. ἐτόλμησεν] *Addo*, ἐκ τῦ ὁ πόλεμ@ κατελύθη.

pag. 308. 39. ἐκαταγράφοις] *i.* veluti fascijs inuoluit. *hoc est, prædixit futurum, vt virgo pareret, & infantem fascijs inuoluendum in lucem ederet. Factum pro dicto, si rectè modò hariolor.*

pag. 309. 20. *Lego*, ἃ Ϝτο ὑπόδηξον, ἢ ὑπερίδας *&c.* *l.* 25. Ζωύραμαι] *Fort.* Ζωγράσομαι.

pag. 310. 1. ἐπακτῶρ] *Quid hoc sit vocabuli, adhuc quæro.*

pag. 311. *Huius pag. menda & sequentis talia omnino sunt, vt à me sanari recusent.*

pag. 313. 3 & 4. ὑπερπαθάσατε] *Addo post* ὑπερπαθάσατε, καὶ βλέπετε. *l.* 25. *Pro* σωφρονίσεις, *malim* σωφρονίσας *hoc modo*: ὅτι ὑπανάγκη ϗ γῆς ἔρχεται ὁ τὰ ὑπανάγκη τῇ ὑγρᾷ σωφρονίσας. *i.* κοσμήσας: *qui ea quæ sub cœlo sunt, ad sobrietatem & moderationem redegit.*

pag. 314. 16. *Hæc verba*, μαστιγωῦτες ψυχὰς, *translata hûc videntur è lineâ* 12. *vbi pro* πασδόντας τὰς ἀπ' ἀνθρώπων ψυχὰς, *legendum arbitror*, μαστιγωῦτας τὰς *&c.* *l.* 18. *Pro* ὀσμῆς, *quid reponendum sit nescio.*

pag. 315. 2. ἀπ' ἀκείων] *Fort.* ἀπ' ἀλεγμάτων. *l.* 17. ἐκφόρησιν] *Fort.* ἐκφόρησιν.

pag. 317. 17 & 18. μιμιάσῃ] *Fort.* μαμιάσῃ, *i.* σφύζοι. *l.* 19 & 20. *Lego*, ὑπαιθρίω. Διὰ ϗ ἐν φάτνῃ χρυσοβύθιον λόγον πρὸ ἐμὲ βόσκυας μή πω φρικόζοντας, ἤδη ἠφανισμένους ἐφ' ὧν. *Delenda enim puto illa*, ἀπ' αἰδήσεων πρὸ ῥώμας, *tanquam superflua*. *l.* 41. τὸ λίκνον τῦ σώματος] *Hunc locum illustrant verba ista Damasceni orthodoxæ fidei lib.* 3. φύσεσι τοιαῦτα ὁ δημιοῦργ@, καὶ καταπὼν τὸ τῦ σώματ@ λίκνον, τῷ τ' ὑδάτος ἀγνίσῃ πνεύματι *&c.*

pag. 318. 29. ἐνδιαχῶ] *Fort.* ἀλλὰ τὸν λογισμὸν παρακαλῶ. *vel*, εἰς δοκὼ ἐξαιτῶ. *i.* hortor, vel rogo, vt recipiatis quæ dicturus sum.

pag. 322. 31 σκληρία] Σκληρία à σκληρὸς, *vt* πονηρία à πονηρὸς. *Desunt tamen exempla, at sensus apertus est, apertior tamen futurus, si addantur hæc post* τῷ λόγῳ *lin.* 32. ἀλλ' οὐ περιέλεσεν. *l.* 35. ὁλοχρῶν) *Nescio an reponendum sit* ὠχρῶν. *i.* λειποψυχῶν, ἐκλύοντα.

pag. 326. 6 & 7. ὠείμασεν) *i.* ὤειμεν ἐπόησεν, *nisi sit legendum potiùs.* ὤειμεν ἐπόησεν. *i.* maturauit, ad maturitatem perduxit.

pag. 327. 29. ἐνδιάλω) *i.* φίρτον. *vide infrà p.* 416. *lin.* 10. *l.* 33. περιχαίτης) *De hac voce quid statuam nondum habeo.*

pag. 328. 44. φιλησίων@) *Lego.* φιλιστίωνος. *Erat autem Philistio Mimus, vel, vt Suidas è Philene, comicus. Verba Suidæ sunt hæc*: φιλησίων κωμικὸς, ὃ ὡς οἴλων, Σαρδιανὸς κωμικός. τελευτᾷ ϗ ὃν Σωκράτης, ὡς ἐγκωμιάζων κωμῳδίας βασιλικάς. τελευτᾷ ϗ κατὰ γήλωτος ἀπόρου. δράματα ϗ αὐτῦ, μεσοφορεῖα. εἰσὶ δὲ τῶν ὁ γεγράφας τὸν φιλόγελων, ὃν ἐγὼ τὸ βιβλίον τὸ φερόμενον εἰς τὸν κυρίαν. Negat se magnopere curare, vtrum hæc Philistionis an alterius sint. Nec ego magnopere curo, vtrum hæc Philistionis an alterius sint. *Nescio* ϗ μᾶλλον ὧδε πᾶσι δόξει, ὡς μεμῆσθαι τὸ διήγεσμα *Anthol. l.* 3. *cap.* 9.

Ὁ τὸν πολυσίκαιπον ἀνθρώπων βίον
Γήλωτι καρόσας Νικάδος φιλησίων,
Ἐγὼ παῦδα κεῖμαι λοίσθιον σοφῆς βίβ.
Πολλῶν ἀποδρανὼν, ὧν δ' ἐλπίσατο.

At Cassiodorus Variarum lib. 4. *cap.* 51. *facit eum, ni fallor, Mimi auctorem, his verbis*: Mimus etiam, qui nunc tantummodò derisui habetur, tantâ Philistionis cautelâ repertus est, vt eius actus poneretur in literis, quatenùs mundum curis edacibus æstuantem lætissimis sententijs temperaret. *Cassiodori testimonio addamus licet Iuly Africani verba hæc ex epistola quam scripsit ad Originem*, ὡς τῆς χρ Σωσάνν@ ἱστορίας: ἔπιστα μὲν τὸ δραματικὸς πως, ὅτως ὑποδείξασθαι, καὶ φιλοξενώτατά πως αὐτὴς ἀπολύσει, ὡς ἂν φιλησίωνος μίμου.

pag. 331. 41. ὡς ἐδιήλω) *Extendo parenthesin ad* ἀλλ' αὐτίω *exclusiuè, & tum lego* (ὡς βασιλείαν γὰ αὐτὸν ὁ Χερξὴς ὁ τοιοῦτον ὑδιῦ] *etc.* *l.* 42. *Fort.* τὰς διαθήκας πεπιθῶν, καὶ ὑπὸ ταῦσαν.

pag. 332. 31. παρ' ἐκείνοις) *Lego*, ὃν ᾧ Ηλίας ὁ παρ' ἐκείνοις, *etc. i.* παρ' Ἑβραίοις, 1. *Reg.* 18. *l.* 32. τὸν δὲ ὕδατος θυσίαν *etc.*] *Lego*, καὶ τὸν *etc. i.* & qui victimam aquâ circumfusam igne consumpsit. *Vide* 1. *Reg.* 18. *v.* 38.

pag. 333.

Pag. 333. 2. καὶ πλὴν τῶν μύρων etc.) Lego, ὁ καὶ τὴν μύρων δαπάνην αἰωνίως βασκαίνων, καὶ τὴν διδάσκαλον νοῦς ἐχθροῖς πολεμικῶς ἀναδιδύς. l. 6. ὑπολυμπιάσας etc.) Legendum videtur: ὑπολυμήνας τὸ δεῦμα, ὑ etc. Tum li. seq. lego: τὸν ἔρημον τόπον, καὶ σκηνοποιὸς ἐξ ἁλιέως ἀναδεικνύμενος. i. non multùm curans miraculum, non considerans ſtupendum illum fulgorem, pulchrum vocabat deſertum, & proficiendo, ex piſcatore, tabernaculorum opifex fiebat. πολυωρῶν verbum eſt non inuſitatum 70. interpretibus, et ſignificat, valdè curare, multùm curare, ἀφροντίδα πολλὴν ποιεῖν. Senſus totius locieſt: Petrum mentem ſuam à mirabili illo fulgore ad locum ipſum convertiſſe, et loci amœnitatem prædicâſſe, cùm debuiſſet potiùs mentem in miraculi contemplatione defixam habere. l. 16 ἀπλῶ αὐδρωπίνῳ) Senſus requirit: ψιλῷ ἀναθύγματι, aut tale quid. Fortaſſe legendum, ψιλῷ λόγῳ ἀνθρωπίνῳ.

pag. 334. 29 παραβαίνοντες) Fort. παραλαμβάνοντες. l. 30. ἀναδιδάσκει βοᾷ) Lego, ἀναδιδάσκειν ἤχθαι βοᾷ etc.

pag. 334. 37. τῆς αὐλῆς συμφυΐας) Fort. τῆς ἀειμνήστου συμφυΐας.

pag. 336 7. διδυσμένον) Fort. διδυσμένον, à διδύω, dirigo, guberno. βασιλικοῖς ὄχεσι διδυσμένον. i. aureis temonibus & aureis loris & alijs id genus inſtrumentis curulibus. Σχῆμα dicitur de ipſis equis currum trahentibus, ut apud Virgilium,

--nec audit currus habenas.

proximâ itaq; lineâ dicitur: ὄχημα κατέμενε.

pag. 337. 29. ἡ ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν ἀρχὴ) Fort. καὶ ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν ἀρχηγὸς ὄντι, vel, ἀρχηγῷ.

Pag. 342. 38. ἐκ ὄπ] Pro ἐκ ὄπ, reſtè mones legendum, ἐκ. Per πνευματικῶν πατέρων, intelligo ſanctos patres donis & dotibus ſpiritualibus cumulatos.

Pag. 343. 13 & 14. Lego, ὁμολογία. Καὶ γὰρ πάντων κακῶν ἀποφυγὴ ἡ θεία Θεοῦ καταφυγή.

l. 17. τῆς ἀρχαίας] Apparet librum, quo tum utebantur, vetuſtum fuiſſe, non nouum, non recentem.

Pag. 344. 9. ἐπαπάσατο] Fort. ἀνεπίτασε.

l. 29. τῆς μυστικῆς] Fort. τῆς μυσταγωγίας ἀνάπλεων: vel delendum τ μυστικῆς.

pag 345. 39. & 40. τ ὑπὸ πάντων τῶν τοῦτον ὑπεξελθόντα] Aliunde hæc irrepſiſſe probabile eſt: ego ita lego: Ἐγὼ γὰρ Πέτρον μακαρίζω ἐκεῖνον τ ἀληθῆ ἔνεκεν ὁμολογίας ταύτης· Σὺ δὲ ἡ Χριστὸς &c. deletis omnibus quæ inter ὁμολογίας ταύτης (ſic enim lego, pro πῆς) & σὺ δὲ ὁ Χριστὸς interſeruntur, ut quæ ad locum hunc nihil omninò pertinere videantur

Pag. 346. 7. Neſcio an legendum ſit: τὰ δὲ ἡμᾶς τῷ ἑαυτῆ Χριστῷ συμβεβηκότα γεγράψηκε.

l. 29. Legendum proculdubio, τοῖς ἡμᾶς ἀθλοφορηθεῖσι ἐλέσθαι Σωφροσύνῃ τεθέσθαι.

l. 30. Deeſſe videtur, ναρκᾷ, aut ſimile aliquod verbum, poſt πεφωλεύῃ.

Pag. 349. 21. χάρας] Fort. χαρὰν, ut ſit, χαρὰ pro capillitio quod tondendum ſit. Al. καὶ ἄωρον χαρὰν τ μόλυβδον.

Pag. 350. 17 ηκουσεν] dicta fuit. l. 19. ἐκ τῆς ἑκατέρων] ἐκ τῆς θεότητος καὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως vide vero annon legendum ſit lin. præcedente, Νὸς, pro ὅς.

Pag. 351. 1 διαζώσειν] i. ἐρχέσθαι. Sic enim ſumitur hic, ut paulo poſt lin. 4. Poſt ἢ addendam puto particulam καὶ, ἢ καὶ φαντασία. Dubitabant enim utrùm regnum eſſet reuerâ, an regni duntaxat ſpecies, atq; φαντασία l. 37. Lego, ὑποτοπήσει, ἀλλὰ τὸ ὑποπῖπτον ἔβη, ὡς προέρομεν. Atq; hæc lectio cum interpretatione tuâ optimè conuenit.

Pag. 353. 3 & 4. ἀναπέλωσις] Fort. ἡ πετάλωσις. Barbarè, pro τὰ πέταλα, τὰ φύλλα.

l. 31. ἐπισίφεισε] Scribendum videtur, ἐπισίφρησι, ab ἐπισιφρέω decompoſ. ἀφρέω. φρέω, fero, σιφρέω, infero, ἐπισιφρέω idem, & nonnunquam ἀμεταζάτως, intro: χοινὸς ὁλόφρων ἐπισίφησι. i. communis interitus mox ſequutus eſt.

pag. 354 13 & 14. προλημφώμεθα Fort. προσλημφώμεθα i. aſſumamus, adhibeamus.

pag 357 13. λέγει ἡ φωνὴ] Legendum puto, μᾶλλον γὰρ οὐχὶ λέγει ἀφιεὶς φωνὴν. λέγει, ſc. ὁ παρὼν χαμόσοφος ἐστι] i. φοσόφηται, ab ἦμι, non ab ἵημι.

l. 18 & 19. Lego, αὐτὰ γὰρ τὰ τῆς πίστεως, ἢ χάρις καὶ ἡμῖν τοῖς προτυχοῦσι, καὶ ὑμῖν τοῖς ἀπολωλεκόσι μᾶλλον αὐτὴ ἀγαθῶν· ἡμεῖς μὲ &c. ſub. περιόντων ἐαυτούς. Plenior tamen eſſet oratio, ſi hæc adderentur poſt ἀγαθῶν, περιόντων ἂν ἑαυτοὺς, ὡς ἔφην.

pag. 359. 5. ἐν ἐντυχίᾳ εἰσελθοῦσα] i. poſtquàm intrâſſet, ut intercederet pro filiâ contra diabolum &c. αὐτεπάγελος. reuerſa eſt. l. 9. καὶ γένωμαι] Fort. καὶ γνώμαι ἐν ἐντυχίᾳ, [i. ἐντυγχάνωμαι. Periph.] καὶ φθονερὸν τὸν παντὰ χαιρόμενον καὶ βασκάνιον, καὶ ἐλεεῖν ὀπισθόμενον l. 11. καὶ ἀνθρώπων &c.] Lego, καὶ ἀνθρώπων πολλῶν ὅτι πολλῶν ἐναγχομένων ἔξεσι μορφῶν.

pag 360. 38. φιλάνθρωπε] Quid ſi, φιλόδωρε, vel φιλοπάντων τῶν ἐίων ἡ παρρησίᾳ ἦ;

Pag. 362. 28. ὁμαλῆ] i. Fortaſſe, conſtantem, ſui ſemper ſimilem, æquabilem.

Pag. 362. 22. παρέκυψας διὰ τοῦ σώματος] i. proſpexiſti per corpus: hoc eſt, corporis voluptatibus abdicatis, conuertiſti te ad me, qui lux & ſol ſum animarũ. παρακύπτειν διὰ τοῦ σώματος, ſic dicitur, ut παρακύπτειν διὰ τῆς θυρίδος. Nam ut feneſtra clauſa excludit radios ſolis, aperta admittit: ſic voluptatum corporis cura ineptos facit homines ad recipiendum Chriſtum: incuria autem aptiſſimos. Quamdiu ergo mulier iſta corpori ſolùm intenta fuit, tamdiu clauſa fuit feneſtra, tamdiu cum luce nihil habuit commercij: at poſtquam capit eam tædere vitæ anteactæ, tum aperta fuit feneſtra, tum caput extra feneſtram exeruit, & ad lucem aſpiciendam ſe comparauit. Subeſt itaq; huic loco elegantiæ aliquid, ſi vera modo ſunt quæ affero.

Pag. 367. 40. καὶ βαρεῖαν πλὴν ἀπιέσαν] Fort. καὶ ἀγγέλων φρατὰν πλὴν ἀπιέσαν. l. 43. πάθοντα] Fort. ὑποπλέοντα.

Pag. 368. 13. λαμπαδηφόρε] i. victrix: multis virtutibus

tutibus ornata victrix. *Nam in* λαμπαδήχῳ *certamine* ὁ νικήσας, *teste Hesychio, dicebatur* λαμπαδηφόρος. *l.* 25. *Vel lego cum eruditiss. Halesio tuo,* ᾗ λῷ τῷ φόβῳ ἐρυθρὸν, *&c. vel,* ᾗ λῷ τῷ φόβῳ εἰσδεῖν ὄχλον τῆς παρδίνης *&c. ut legit Halesius. l.* 28. *Deesse videtur* ἐρχόμενον *inter* ζητεῖ *&* θεός. *l.* 29. ἀγῶν] *Fort.* ἐξ ἀσωμάτου λάρυγγος. *Est enim* λάρυγξ *præcipuum vocis organum.*

Pag. 369. 4. εἰς σὲ ὃ θεσμὸν ἁμαρτίαν ποιεῖται] *Lego,* εἰς σὲ ὃ θεσπεσιώτατον ποιεῖται. *Aliter:* ὡς σὲ ὃ βλέπων, θεὸς μᾶλλον τὸν ὄλον σου ποιεῖται. *Antithesis vero superioris membri tale aliquid requirere videtur:* ἐκ δέ σου ἡ ζωὴ τὸν κόσμον διασώζεται.

l. 6. *Deleo hæc verba:* τὸν ἐν πατρὶ καὶ ἐν σαρκί.

l. 21. ᾗ γάλα ποτιζόμενον] *Legendum sine dubio:* ᾗ γάλα ποτιζόμενον. *Hoc enim fuit humanæ infirmitatis, ut prius divinæ potentiæ, atq; talis est collatio in reliquis huius periodi membris, si minus in omnibus, at certè in plurimis.*

Pag. 371. 10. ὅσον αὐθρώπου διάκρισις;] *Sensu suadente lego:* ὅσον αὐθρώπου φρονίμου ὁ διακρίνειν τὰ ἐκ διὸς γένη; *l.* 12. τῆς αἱμορροΐ] *i.* τὰς αἱμορροΐσας ᾗ αἱμορροῦσι τύπος. *l.* 13. ταχεῖον ἀπεκείσῃ] *Fort.* τάχιον [*vel* ταχέως] ἀπεκάθηρε.

Pag. 374. 4. θεράπευκεν] *Fort.* κατέπιεν, *vel potiùs* θεράφαγεν.

Pag. 374. 32. θεὸς καρπὸν *&c.*] *Lego,* θεὸς καρπὸν, ὡς ἐν ἀγρῷ, θεωρίαν ἰσαμοῦς, πολλάκις, *&c. deleta nimirùm subdistinctione post* θεωρίαν, *ut quæ rectiùs collocetur post* ἐπαγωμένη *eâdem lineâ. Describit mulierem lentè progredientem, & inter eundum subinde restitantem, & ad proxima quæq; vertentem oculos, sicut solent, quos ad festinandum nulla necessitas irritat.*

Pag. 376. 39. τῆς ὕφεως] *Lectio sincera est, ut puto, nec sollicitanda videtur.*

Pag. 377. 43. πῶς ἂν δὲν βαφαῖς] *Fort.* πῶς τὸ αὐθεντικὸν βαφαῖς, *i.* purpurissi tinctura. *Purpurissum enim olim utebantur ad consiliandum rubore, sicut cerussâ ad candorem inducendum. Propono & aliam lectionem,* πῶς ἧς αἰδὼς βαφαῖς.

Pag. 378. 4. ἀμ' ἀμπώτεως] *Propono negationem:* ἐκ ἀμ' ἀμπώτεως, *i.* αἰχρῶς· ἔλλειψις *est, μείωσις, vel* λιτότης, *ut* ἐκ ἀδυνὴς τῇ πίστει, *i.* ἰσχυρός. *l.* 39. *Lacunam sic opinor non male expleri posse:* εἰδῶμεν ὅπως πάντα οἶδε *&c.*

Pag. 379. 26. ὃν τῆς ἱερείας ἴσασθαι τὸ σῶμα] *Pro* ἱερείας *valdè probabile est legendum,* ἰκείας. *Infrà pag.* 494. *lin.* 8. Χειρὸν βλέπουσαν ἰκείῳ πεπαρμένον.

Pag. 380. 40. *Fort.* δοῖαν μελετᾷς, κακῶν ἀρχηγέ; *vel,* κακῶν ἀρχὲ; *i. uno verbo,* ἀρχέκακε.

l. 43. *Lego* μηδεὶς αὐτῷ τὴν σωτηρίαν ἐμποδίζέτω.

l. 44. *pro* σκεπέτω, *vel lego cum Halesio,* σκοπέτω, *vel* ἐγκοπέτω.

Pag. 381. 15. εἰ ὃ ἄνθρωπος θεὸν πωλεῖ; *&c.*] *Locus hic satis mihi sanus videtur, nisi quòd laboret aliquatenus ab interpunctione. Sic igitur interpungo:* Εἰ ὃ ἄνθρωπος θεὸν πωλεῖ (δεδοικὼς ὃ ὅτι πωλεῖ) τίς ὁ ὠνούμενος; *Addit parenthetikῶς,* δεδοικὼς ὃ *&c. quia, ut hoc detur, quod tamen concedi non debet, ne sic quidem habebit Iudas quò confugiat.*

l. 39. -λαλαίνων] *Fort.* ἀπαλείφων, *vel* ἀφανίζων.

Pag. 383. 12. νοσώσαν] *i.* νόσημα ποιήσαν. *Vide supra pag.* 288. *lin.* 22.

Pag. 386. 38. κρεμάσει τὸν κόκκον τῆς σίτου] *Legendum suspicor:* μασήσεται τὸν κόκκον τῆς σίτου, *i.* mandet, [*sc. Diabolus*] granum frumenti, [*i. Corpus meum,*] & postquam me deuorauerit, videbis illū de funiculo è fetis contexto pendentem, nec aliter cruciatum, quàm si laqueo suffocaretur. *Ioh.* 12. *v.* 24. *Christus corpus suum κόκκον σίτου vocat, atq; eò proculdubio respexit orationis istius author. Iam reliqua verba tacitam habent comparationem Deitatis Christi cum hamo & funiculo piscatorio: humanitatis verò cum esca qua pisces capitur. Atq; de hac comparatione dictum est aliquid superiùs, nimirùm in pag.* 317. *lin.* 41. *vide pag. præced. lin.* 15. ὡς σαρὸς ἀλιάδος, *&c. & lin.* 7. τοῦτο τὸ ῥῆμα δηλαδὴ ὅτι τῷ διαβόλῳ *&c.*

l. 39. ἐνειτὸν] *Rectius in margine,* ἐνπεῖχυ, *i.* è fetis siue pilis confecto.

Pag. 389. 19. περιοδείαν περιοδεύων διῆλθε] *i.* circuitio circuitionem excepit. *Hoc est, ut circumibat anteà ægros sanans, ita nunc res gestas Christi oratione suâ obit & complectitur. Ni hic sit sensus, quis sit nescio. Aptior adhuc quærenda interpretatio. Vide infrà pag.* 512. *lin.* 26. *&* 28. *ubi* περιοδία *poni videtur pro curatione, &* περιοδάω, *pro curo, medelam adhibeo.*

Pag. 390. 39. *Fort.* ᾗ παιδαγωγίας με πεῖραν λαβεῖν ἀξιοῖς, ὅτε *&c. Al.* ᾗ παιδαγωγίας μοι μισθὸν ἀπαιτοῖς, ὅτε *&c. l.* 41. *&* 42. *Hæc verba,* ὅπερ ἰαβεὰλ, ὅτε ἄνθρωπος ἐρυθριᾷ τι, *delenda videntur.*

Pag. 394. 23. ἐνήεατο] *Fort.* ἐξενδρῦτο, *vel* ἐξενδεέζετο, *i.* eneruabatur. *Cic.* Non me planè senectus eneruauit.

Pag. 397. 14. *Lego,* ἐναργῶς μοι τῆς τέχνης ὡσ' ὄψιν ἀναγούσης τῆς ἱστορίας ταύτης σαφῆ καταύησιν. Ita graphicè in tabulâ quadam hæc depicta fuerunt, vt rem ipsam penè oculis spectantium pictura subijceret.

Pag. 401. 32. τὸ γεγωνῶσθαι τὴν ἀνθρωπον] *Lectionem non vno modo vitiosam sic emendandam arbitror. Recurro igitur ad lin.* 31. *& sic lego:* ᾗ τὸν χόνον ἀκαιζάζων, ᾗ μυσήριον μέχρι τοῦ ἀκαλύπτων γάρ τὸ ἐμφανὲς, δηλαδὴ τὸ ἄφανες ὡσεφάνων. Λέγει γὰρ περὶτου ᾗ βιαίαν ἀπαγωγὴν γεγωνῶσθαι, διὰ τὸ τῆς ἀνθρώπων ὀνόματα ἐν τοῖς θεσαυροῖς τότε ἀναγεγράφθαι. Χεσῦ γὰρ *&c. l.* 39. εἰδῶμεν, *male, pro* εἰδωμεν.

Pag. 402. 11. *Fort.* -ρώθη τότε ὅτι ὁ γῆς τὸ γεγεσμμένον. ἀληθεια *&c.*

Pag. 403. 15. *Delendum puto* τῆς θεότητος.

Pag. 406. 41. προσελθεῖν] i. accedere.

Pag. 407. 7. ζηλοτυπεῖν] *Quid si sic?* ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀσυνδῆς ἄξιον ἡγεῖσθαι ἐκεῖνο. *vel,* ἀλλὰ διὰ τοῦτο ζηλωτὴν ᾗ ἀσυνδῆς ἄξιον *&c. lin. seq. pro* ἀλλὰ *initio lineæ, lego,* ᾗ. *l.* 18. *post* νόμον *addo* πλησίον.

Pag. 416. 10. ὀνθήκλω) *Vide supra, pag. 327. lin. 29.*

Pag. 417. 38. ὄρκον μα πάντες λαμβανοι] *Fort.* ὡς νεκρὸν με πάντες ἀπολαμβάνοιεν.

Pag. 418. 12. πλὼ ὀγδόδα] *Satis audaci coniecturâ locum hunc sic emendare conor : τῆς ἐμῆς πηγῆς μᾶ πειάκοντα ϗ ὀκτὼ ἔτη ἀπόλαυε : vel, μᾶ ὀκτὼ καὶ πειάκοντα ἔτη &c. Nam, ὀγδόδα ἔχε, corruptam esse scripturam, pro ὀκτὼ ϗ πειάκοντα ἔτη, non est improbabile.*

Pag. 423. 30. εἰς ἀκμεῖον &c.] *Fort.* ϗ ἀφιξ αὐτὴν ἐχθρία. *l.* 39. *Legendum videtur sine interrogatione in hunc modum : πόθεν ἦν εἰς ταύτλω πλὼ ἀρχλὼ τῆ λόγκ ἤλθομεν, τάχα γνώειμον τυγχάνει τοῖς νοωῖ ἔχουσι ϗ φιλολόγοις. vel sic, πόθεν ἦν εἰς ταύτλω πλὼ ἀρχλὼ τῆ λόγκ ἤλθομεν ; τάχα γνώειμον &c. sine interrogatione.*

Pag. 424. 11. ὀκμαχθῆ] *Aut valdè me fallit augurium, aut legendum hoc loco,* ἐκ μηχανῆς τινος, *i.* subitò, improuiso, *vt* Θεὸς ἀπὸ μηχανῆς, Θεὸς ἐκ μηχανῆς : *Deus ex improuiso apparens. At vtinam locis sequentibus non minus certa coniecturâ mederi possem. Digna est enim haec oratio, quae in manus hominum quàm emendatissima veniat, sine verba spectemus, sive res ipsas : cùm de multis aliis huius classis non perinde laborandum sit, vt quae nihil ferè habeant, nisi puerilis cuiusdam sive declamatoriae eloquentiae ostentationem, & ῥήματα nescio quae, ad nauseam vsq; inculcata.*

l. 16. *Nescio an legendum sit,* ἐπ. δὴ ϗ ἴδει πάλιν ἀπεῖσι, ϗ τῆ καιρῆ συμπλοκῆ τὼ ἀφιξιν, [*nota* ἄφιξιν *pro discessu, quod & alibi, credo, obseruaui,*] ἐτίθει ὁδοιπορίαν ἐφάλλω, ἐπίση &c.

l. 17. ἐφόρτυς] *Verbum hoc de mendo mihi suspectum est. Putaram legendum,* ἐφόρτυς, *tanquam à φορτίω, sed ne id quidem placet. Quid si* ἐφόρεις ? *Sensus, opinor, est, & tu quidem sarcinas colligebas, humerisque imponebas, &c.*

l. 18. οἰχέτω] *Malim,* ᾤχετο τῆς αὐλίσεως] *sub.* ἔνεκα. *l.* 21. τῆ ὄντως κυέ ου] *i.* τῆ Θεῆ, *vt proximâ lineâ,* αὐτῳ τῷ Θεῷ &c. *l.* 35. ἀμβλύουσιν] *Fort.* ἀποσχλύουσιν.

Pag. 425. 15. & 16. ἐ ϗ τῆς καλιᾶς ἑτερ☉ &c. *Fort.* οἱ ϗ ἕτερ☉ τῆς καλιᾶς διδάσκ☉, λοιπὸν ϗ φόρδις &c. *l.* 17. *pro* αὐτὼ, *malim* αὐτὸν.

Pag. 428. 37. ἐκεῖ] *Fort.* προσαγίζει αὐτὼ πρὸς &c. *vel* προσαγγίζει αὐτὼ τῆ ἀδυάτῳ σύσει.

Pag. 429. 3. ὀνυπομυχθίουσιν] *Melius fort.* ἐνυβρυχθίουσιν. *l.* 5. ἐξανίζει] *Fort.* ἐξοείζει. *Praeterea lin.* 1. *malim in marg.* πῶτον ἀσέβειαν, *ni legendum potius sit,* ἀλεῖφον πρὸς ἐυσέβειαν.

Pag. 430. 7. *Lego,* ϗ τὸν πλέονον ἐυφραίνειν, ἡδέως ποιοῦσα φῦλ ἀδιαπαιδεύτων ὑπολύειν. ὀθίζεται ϗ νεότητα νηπία παιδαγωγεῖν. *Basil.* πρὸς νηπίας λόγ. *a.* νηπία οἰκῶν αὔξησις, ὑγιείας μήτηρ, νεότητος παιδαγωγός. *l.* 14. τῆς σωματικῆς &c.] *Malim* τὼ σωματικὼ ἐϗ κράτειαν τῆς ψυχῆς ἐπιμελείας.

l. 14 & 15. ἀπέχει] *Rectius fort.* ἀπέχεται.

l. 15. ἔτὼ ϗ φῦ &c.] *Addendum videtur,* ἀπέχεται, *post* ϗ. *l.* 17. *Lego,* ὥσπερ νῦν ἀπέχ☉ βρωμάτων, ἔτω ϗ ἀπέχε ἁμαρτημάτων. *Sic paulo post, pag.* 470. *lin.* 33 & 34. ἀλλα᾽ νηςεύσωμεν ἀπὸ βρωμάτων ϗ πόντε ἐσν ἀπὸ ἁμαρτημάτων.

Pag. 435. 2. ὡς ὀπιδόκε ξένια] *Quid pro* ὀπιδόκε *substituendum sit, adhuc incertus sum. Fort.* ὀπιδίξε.

Pag. 438. 24. ὅπ αὐτός ὄζι] *Fort.* ὅπ ἀγαθός ὄζι, καὶ ἐπαινεῖ πλὼ κεκωφότα αὐτὼ ὁ δεσπότης &c.

Pag. 448. 33. ὀμματώσαι] *i.* vt oculatas & perspicaces efficiat mentes.

Pag. 452. 26. *Post* πάλιν *addo* ἔτι ϗ ἐνταῦθα, ἄλλοι ἥμαρτον, ϗ ἄλλθ ἐσωρώθη, *vel* ἔπαθε. *Al.* ἄλλοι ἦ οἱ ἁμαρτάνοντες, ϗ ἄλλθ ὁ σωρεύων θ , *vel* πάσχων.

Pag. 453. 32. πλὼ λόγεσιν] *sc.* σοφίαν. *Proverb.* 1. 28.

Pag. 454. 5. πηγῆς νάματα] *Fort.* πηγῆς πολυκαπνῆς νάματα, *vel* τῆς πηγῆς τ σοφίας.

Pag. 455. 36. περὶ τῆ σωρεοῦ μιᾶδν ἔλαζεν &c.] *Lego,* ὅτι τῆς σωρεοῦ μιᾶδν τὸ τὸν ἐλαζεν : *& coniungo haec cum iis quae praecedunt lin.* 34. *& 35. in hunc modum :* μὴ νοοῦντες τὸ ἀποτολικόν. λέγεσιν ὧν (*Hoc addo claritatis causâ*) ὅτι ἐπειδὴ ἑ παθε, δ. τ α. ὁ. Θ. ὑ ϗ ἰ. α ὁ. τὸ. ὑ. τ ὁ. ἰ ἐν τ ὁ Ι. π γ. κ. ἑ. ϗ ἐ. ϗ, κατα χθονίων, ϗ ὅτι τῆς σωρεοῦ μιᾶδν τὸ τὸν ἐλαζεν. *Tum progredior :* Εἰ μὲ ἦν περὶ τῆς σωρεῦ &c.

l. 38. *Addo* ϗ *ante* ὧν ἐκ ἔχε. *Vt verò quae sit huius loci vera lectio teneatur, diligenter obseruandum est, ex cuius personâ quaeq; dicantur, ex authoris ne, an ex aduersariorum.*

pag. 456. 24. ὡς μὴ πυχοῦσι τῆ χάειτι &c.] *Fort.* ὡς μὴ προσίχεσι τῆ χάειτι τῆ εὐαγγελίε.

pag. 458. 1. ὅψιν μὲ ϗ &c.] *Vide annon legendum sit :* ὅψιν μὲ δισσόπον ἔχεσα, ϗ τὰς προγεγενῆσας ὑποδύσεσι τὰς ἐπιγενῆσας σωνάπτουσα. ἐυκλεὴς ϗ &c. *Dicit* ἀκολουθίαν, ὅψιν δισσόπον *habere. hoc est, bifrontem esse, quia veluti Ianus alter, & quae ante & quae ponè sunt, vno obtutu intuetur, hoc est, tum antecedentia, tum consequentia. Priora enim cum posterioribus connectit, & ita meminis sequentium, vt non sinat praterita effluere, quod quidem lucem non exiguam orationi affert, & memoriae audientium plurimum conducit.*

l. 4 & 5. ἀλλὰ κὲν &c.] *Vel lego,* ἀλλὰ εἰ ἀναγκάσεις τὸν ἴδιον αὐύετωσαν δρόμον : *vel* ἀλλὰ κὲν εἰ ἀναγκάσεις τὸν ἴδιον αὐύεσιν δρόμον, ὥσπερ τῆς &c. *sine* ν.

Pag 460. 23. τὸν ἐκ τ αὐταρκίας] *i.* τὸν αὐτάρκιον, τὸν αὐτάπαλον, *Dubolum sc. periphrasis.*

l. 30. ἐνίοτε ἀποτρέφεται] *Haec verba ad alienum proculdubio locum pertinent.*

pag. 461. 10. ϗ πάντες ὑπήκουσαν] *Fort.* ϗ πάντες ὑπήχησαν, *i.* ὑπερώνησαν.

pag. 462. 21. *Ante* ὅπ ἁπλας ὀργήσαν, *deesse videtur,* ἔφυεν γᾶ, *aut tale quid. l.* 37. εἰσπεπλῶν] *Vera, vt opinor, lectio est,* εἰσπεπλῶτες, *hoc modo :* προσηρέχσαν, τ ϗ ὑβρισμανίας εἰσπεπλώτες, τ ἀφίσιως ςρεφόμενοι. ὑβρισμανία, δυσθεράπευτον νόσημα &c. *Dicit paenitenti omne peccatum veniale esse, superbo & impaenitenti nullum. Tum addit superbiae descriptionem. lin.* 44. τὸ, πεςὸν ςῆναι, *non displicet : at pro* ὅσα ὁ ἐν ἡμῖς μισηρεῖσαι ἐ παρκεῖ. *legendum arbitror :* ὅσα τῆ πάντος τὼ ἔνδικον ᾤχεσθαι ἐ παρκεῖ.

pag. 463. 28. *Lego*, ἐχαρίσατο (*sc.* ὁ Χριστὸς) τῷ πεπληρωμένων αὐτα, [*sc. Publicano,*] τῷ ἄφεσιν, καὶ ἀπολέξατο τῷ φόβῳ.

pag. 464. 41. καὶ βαδεῖζον τὰ δάκρυα] *Fort.* καὶ καταλοίνοντα τὰ δάκρυα. *Nam vt* σταγμὸς αἰ ἀπίμπιδαι *dicitur, ita* τὰ δάκρυα καταλοίνειν. *Sirach.* 32. 15. ὑγρὰ δάκρυα χήρας ὅτι σταλίνα καταλοίνει; καὶ ἡ καταλόησις ἕως τῆς καταγόντι αὐτά.

pag 465. 7. ἐστίρωσε) *Vel tecum* ἐξίρανε *substitue, vel* ἔσπι. *l.* 21. ἀμφοτίρεσις ὁ Ἔπος *&c.*) *Donec melior lectio excogitetur, licebit hac vti:* ἀμφοτίρεσις ὁ Ἔπος τῷ ἐναντίων ἄπος. τῷ μὲ γὰρ ὑπόθεσις πενίας ὁ πλοῦτος· τῷ ἢ τῶ πλούτῳ ἡ πενία, καὶ τῷ μὲ ἐκ πλούτῳ εἰς πενίαν ῥᾴδιον τὸ ὀλίθημα, τῷ ἢ ἐκ πενίας εἰς πλοῦτον.

pag. 466. 19. ἀκατασασία σωκεισήσιται) *Fort.* ἀκατασασία καὶ σωπεῖ· ἡ δ' ρεθήσεται.

pag. 467. 37 & 38. τὸ νῦν διαφέρωμον *&c.*) *Penuriâ melioris hanc tibi propono lectionem:* τὸ νῦν διαφέρωμον, ἀλλὰ διδάξον τῷ ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν, τῷ αἰτίαν, δι' ἣν πρεσβυτέρῳ πρόσῳ ψηλαφῶν ὀδηγοῦσιν τὸ χίρισμα, ἢ ὁ Θωμᾶς τῷ τῆς Χριστῦ πλευρᾶν. *hoc est,* Non sine causa permissum tibi fuit vt mulieribus primùm te ostenderes, illisq; mandares, vt nuntium de Christi resurrectione ad discipulos perferrent. Ecclesiam igitur, quæ est è Gentibus, tutiore vtiq; desiderio mandatum hoc tuum scrutari cupientem, quàm Thomas Christi latus, quæ sit huius rei causa, edoce. *Tum respondet Angelus:* Ναὶ, προλαμβάνω τὸν Παῦλον *&c. Quærit orationis istius author ab Angelo, cur fœminas viris in hac legatione anteposuerit, & quærit non minùs cupidè, quàm Thomas, quando cupiebat Christi resuscitati latus scrutari, atq; contrectare: respondet autem Angelus verbis Pauli anticipatis:* οὐκ ἔστι προσωπολημψία παρὰ τῷ Θεῷ *&c.*

pag. 469. 14. ἰδὲ καὶ πῶς *&c.*) *Quantum ut deplorata deseris, ea opis à me aliquid expectent nolo, & certè locus hoc genus multum temporis impendere, non est eius qui temporis & otij iacturam metuit. Pergo igitur à lineâ 14. huius pag. ad lin. 35. pag. eiusdem.* ἐν κώλυμα] *Delendum videtur* ἔν. *l.* 36. παλαιτόδης βυλὴ] *Fort.* παραχώδης βυλὴ, *vel* παραχώδης ἡ βυλή.

Pag. 470. 8 & 9. *Quid si sic?* καὶ Θεὸν σίδειν. ἢ γὰρ ἐν λύπῃ, ἀλ' ἐξ ἀνάγκης δίλει σίδεσθαι *(vide infrà pag. 548. lin. 37 & 38.)* Ιλαρὸν γὰρ δίτιν ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς. τὸ ἢ ἐξ ἀνάγκης οὐκ ἔστιν ἱλαρόν.

l. 10. ἄδικος] *Pro* ἄδικος, *legendum fortasse,* τῆς δίκης. *l.* 11. *Addo post* αὐτοῦτο, καὶ ὁ ῥύστης· πῶς δὲ τῷ *&c. l.* 24. τὸ κτίσματος] *Fort.* τῷ κτίσαντος.

Pag. 471. 5 & 6. *Sensus talem aliquam lectionem requirere videtur:* τί κρεῖττον ἐν ἡμῖν, ψυχὴ ἢ σῶμα; ἢ ἐγὼ δῆλον ὅτι ἡ ψυχὴ, ὕτις σωματικῶς μὲ πρέφεσθαι ἀνάγκαν οὐκ ἔχει, πρέφεται δὲ *&c.* Illud *vero* τὸ μὴ ἀλγεῖν ἔλαβε, *aliunde huc venisse probabile est.* *l.* 8. σωματικῶν] *Non arridet,* ῥημάτων σωματικῶν, *& tamen quæ aptior vox loco* τῶ σωματικῶν *reponenda sit, nondum reperio. l.* 33. εἰς δύναμιν νησείας ἔχειν τῷ Ἰησοῦ] *Fort.* εἰς δύναμιν νησείας θεσπιχειν, καὶ τῷ Ἰησοῦ θεραπεύειν.

l. 44. *Verba sic disponenda videntur:* ὁ ἐλεγχόμενος· ἁπλῶσε τῷ χείρας, ἵνα δυνάμει αὐτῆς αἰ ἀσρίαι *&c.*

Pag. 472. 2. ὁ ὑπτίνας τῷ χείρας *&c.*] *Puto hæc verba non esse sollicitanda, quæ sequuntur verò sic emendanda censeo:* κρατήσατε τὸν σεφάτιν, καὶ ἅμα πρὸ βοῆσαι ἐξηραίνθη ἡ χείρ, προσδρόμων ἢ ἰᾶται ἡ χείρ ὁ σροφήτης *&c. l.* 38. συνδαμεῖ] *f.* συσέλλει, *vel* δαμάζει.

Pag. 473. 8. οἱ ἢ πενῶσιν *&c.*] *Malo sic,* οἱ δὲ, [*i.* οἱ χειμαινοὶ,] πενῶσι, τὰς ἐπιθυμίας ἀεὶ χαλινθέντες, καὶ ἐ σρὸς τὸν κυρίον. *Et similiter lin. 9. interponendam puto particulam* ἀεὶ, *inter* ὧν & νησείαι. *Aliòqui quid habebit Christianum ieiunium typico et veteri ieiunio præstantius?*

l. 19. *Fort.* ὠφιλεν αὐτοῦ ἀπαγαγῶν ἀπὸ τῆς ἀπιδίας εἰς τῷ πίσιν.

Pag. 474. 5. ἢ μετείων] *Possunt hæc abesse sine sensus detrimento. l.* 7. *Fort.* τί ἂν ἐκ ἐσέχοιμεν; *vel* τί ἂν ἐκ ἐσώσατε; *l.* 35. ἀηδὴς ἡ ἔρρη, μία ἡ νησεία. ὅπω ὅσον *etc.*] *Lego,* ἀηδὴς ἡ ἔρρη. ὅπω ὅπω μία ἡ νησεία, ὅσον ἡ χολὴ, *etc. Præterea lin. 35. Lego,* μὴ χολᾶς, *pro* μὴ χολοῦ. *Sic enim legitur Matth. 27. v. 34. Adhæc lin. 34. pro* ἀποδιδόμῳ, *lego* ἀποδιδόαμῳ. *Reliqua, quæ in oratione ista adhuc emendanda supersunt, me peritiorem multò medicum desiderant. Transeo itaq; ad orationem sequentem.*

Pag. 476. 43. τὸν ὀλόψυχον] *Malim,* καὶ τὸν ὀλοψύχως καθ' ἑκάσλω ἡμέραν εὐχόμενον *etc. Non enim quemuis qui precatur,* μείζονα ἀγγέλων ἐρράζεται ἡ εὐχὴ, *sed* τὸν ὀλοψύχως, *et ex toto animo precantem, idq; assiduè,* καὶ κατ' ἑκάσλω ἡμέραν.

l. 41. *Deesse videtur* καὶ *inter* εὐχὴ *et* ψαλμῳδία.

Pag. 480. 5. ἐκπέρω] *Fort.* ἐκπείρω.

l. 8. κατηφορεῖ] *Melius fortasse huic loco congrueret,* πλημμυρεῖ. *Sed nihil statuo.*

Pag. 481. 14. καὶ τὰς πυφερὰς ἐξυφαίνει] *Nescio an legere oporteat,* καὶ πυφερὰς ἐκφαίνει, *sine* ἐκφαίνῃ.

Pag 481. 38. *Ad perficiendam sententiam, post* ψυχὴ, *addendum puto,* λιπτελύσει, *aut tale quid.*

Pag. 482. 36. πῶδὰς σὺ ζῶντας *etc.*] *Ex hac lectione (quam alteri antepono) talem sensum elicio:* Sit tibi, *inquit,* pro sponsa virtus in genere, & pro liberis duæ hæ virtutis species, ἐγκράτεια, καὶ σωφροσύνη: quæ nec interituræ vnquam sunt, & viam tibi parabunt in regnum cœlorum.

Pag 484. 3. *Pro* λειμῆνες, *lego* λιμένες. *Vere enim recluduntur portus, quos hyems clauserat, et sic legendum esse euincit prorsus allegoria quæ subiungitur.* l. 4. δεσοὶ] *Fort.* δῆσοι. *Sequitur enim* φεὶς τῷ θεάτρον ἐκπορεία.

l. 8. μιμνύει] *Fort.* ἐκδιώκει.

Pag. 485. 20. ἀπατήσης λογισμὸν ἐκπορεία] *Fort.* ἀπαγορεύσεις λογισμῶν ἐκπορεία. *l.* 21. *Lego,* καὶ σενάξεις κατ' ψυχὴν, ἀφεὶς φωνὴν τοιαύτην.

Pag. 487. 9. εἰδὲν αἰ ὧν ἐπαινέσειεν ἀπὸ ἐξαίνου *etc.*] *Fateor me nescire quomodo hic locus emendandus sit, ni fortè sic libeat legere:* εἰδὲν αἰ ὧν, *i.* eò quòd laudem consequentur: *sive propter laudem quam inde adipiscentur, hanc (i. eleemosynam)*

eleemosynam) approbaturos, quoniam, &c.) ἐπαινέσονται, παύτῳ ἀποδέξωνται, ὡς ἕτοιμος ὢν ἔκγ. Θ', καὶ ἀφ' φυτὸν εὐθαλές, πρὸς τὸ θαλλῶαι, τὴν ἐλεημοσύνην ποιεῖν (Ἐγὼ δέ, φησιν, ὥσπερ ἐλαία κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ) διὰ τοῦτο ἦν &c. *Dicit homines diligere magis nomen & famam benignitatis, quàm rem ipsam: & vt planta fœcunda opes suas ostentat, & viatoribus conspiciendas præbet: sic homines ferè eo esse animo, vt periisse benignitatem suam putent, nisi oculis omnium, tanquam arborum fructus, exponatur. Sententiam illam notis parentheticis inclusam, & è psalmis, opinor, sumptã, tametsi non videam, quomodo huic loco aptè admodum quadret, nolui tamen omittere.*

Pag. 488. 10. δέον τοῦ πλωχῶν] *Deleo,* τοῦ πλωχῶν. *Abesse enim potest salua sententiâ. Quod si retinere libuerit, addendum certè est aliquid.*

l. 20. καὶ ἀναστέπειν αὐτοὺς] *Sensu dirigente lego:* ὡς καὶ ἀναστέπειν ὑμᾶς μέλλοντας: *sed potiùs tales auersamini, tanquam qui euersuri vos sunt: vel,* tanquam qui exitij vobis causa futuri sunt.

Pag. 489. 17. ἅπαξ γὰρ τοῦ εὐαγγελικῶν &c.] *Quæ sequuntur, ab hoc loco ad finc vsq; orationis, fœdissimis mendis scatent, nec cum præcedentibus bene cohærent, atq; idcirco indigna ea puto, quibus corrigendis temporis aliquid impendatur.*

Pag. 495. 40. πευφῶσαι] *Rectiùs, opinor,* πευγῶσαι, *vt suprà huius pag. lin.* 30. & 31. αὐτὴ ξύλε τῆς γνώσεως τὸ ξύλον τῆς ζωῆς πευγῶσα.

Pag. 497. 33. ζύγια καὶ μέτρα λαλᾶ τοῦ ὀπαθοῦς μὴ ποιήσητε] *Lego,* ζύγια καὶ μέτρα δίκαια τοῦ ὀδοῦς μὴ ποιήσητε. *Prou.* 20. *v.* 10. στάθμιον μέγα καὶ μικρὸν, καὶ μέτρα δίκαια, ἀκάθαρτα ἐνώπιον Κυρίου. *Item eiusdem cap. v.* 23. Βδέλυγμα κυρίῳ δίκαιον στάθμιον. *Prou.* 11. *v.* 1. 70. *interpretes habent:* ζυγοὶ δόλιοι βδέλυγμα ἐνώπιον Κυρίου. *pro* ζυγοὶ autem δόλιοι, *apud Aquilam & Symmachum, est,* ζύγια ὀδοδίσεως. ζύγια ὀδοδέπως, *&* ζύγια τοῦ ἐπιθοῦ, *idem sunt, i.* stateræ impostura, *siue* impostorum. *Nota autem in Græcis Bibliis stateram dici, &* ζυγὸν, *masculi. genere, &* ζυγὸν *&* ζύγιον *genere neutro.*

Pag. 501. 3. τοῦ δήλων &c.] *Est, vt dicis, Hulesij in hunc locum peringeniosa emendatio, quam cùm legebam, veniebat mihi in mentem loci non dissimilis* 2. *Maccab.* 7. *de matre sc. septem illorum fratrum, qui quosuis cruciatus subire, quàm religionem cui innutriti fuerant, deserere, maluerunt. Refert enim historia matrem eorum, non modò non reuocâsse eos à morte crudelissima, sed etiam oratione animosâ, & supra sexum vehementi ac virili etiam atq; etiam incitâsse, vt cruciatus omnes contemnerent, & tyranni minas flocci facerent. Verba historiæ sunt hæc:* Ἕκαστον δὲ αὐτῶν παρεκάλει τῇ πατρίῳ φωνῇ, γυναῖκα πεπληρωμένη φρονήματι, καὶ τὸν θῆλυ λογισμὸν ἄρσενι θυμῷ διεγείρασα &c.

Pag. 506. 26. αὐτικα μάλα αὐτῷ &c.] *Nescio an legendum sit,* αὐαχιμάλας. *Alioquin enim redundat* αὐτῷ.

Pag. 507. 42. καταδαδόμενοι Θ'] *Corruptè, opinor, pro* καὶ δεομένοις. *Tum addo explendæ sententiæ causa,* ἐλέγξεως ὠφέλιμον. στρέφειν δὲ καὶ δεομένοις ἐλέγξεως ὠφέλιμον. *Si minùs rem tetigi, at viam aperui ad meliorem coniecturam.*

Pag. 508. 10. *Rectissimè mihi videtur Halesius* λίθον *in* δίλιν *mutâsse. Sic enim paulò inferiùs, pag. istius lin.* 30. καὶ πάλιν διεκπαίει διὰ παραλήσεως, δίλιν ἐλαίου, ἀλείψων τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

l. 20. *Male scribitur* ἐνδεπανήσωμεν *pro* ἐνδεπανησόμεθα. *l.* 29. πρὸς τὸ ἀγωνίαν παρεχθείσας ἀρετὰς, ἤτοι κακίας] *Lego,* πρὸς τὸ ἀχθεῖς δ' καὶ ἄγνοιαν παρεχθείσας αὐ μίας [ἀναξαρσίας] τὸ, ἤτοι κακίας, *glossematis loco e margine additum videtur. Aliter:* πρὸς τὸ ἀνθρ. εἰς μετάνοιαν ἢ ὅλη ταῖς κ' ἄγνοιαν παρεχθείσας ἐπιδάπτις παράξεσιν, ἤτοι κακίας.

Pag. 510. 22 ἐπῶλθε φάλλειν] *Nihil hîc muto: sed linea antecedente, pro* καταγραδῶν *legendum censeo,* καταγραδόντος τὸ ἁγίου πνεύματος. ὁ μακάριος Δαβὶδ ἐπῶλθε φάλλειν: *i.* Beatus Dauid venit canere, *siue ad canendum nobis, &c.*

l. 29. παίζων ἢ μαθίσαι τι] *Fort.* ὀνειδίζων ἢ ἀβίσαι).

Pag. 511. 27. οἱ καθαροὶ, τοῦ καθαρωτέρων &c.] *Legendum coniicio:* οἱ καθαροὶ τῶν καθάρων αὐτῶν καὶ πάσης, &c. οἱ καθαροὶ, *i. Nouatiani, qui &* καθαροὶ *dicti fuere, teste Augustino de Hæresibus. ad Quoduult-Deum. De Nouato autem mentio fit tum in titulo huius orationis, tum in oratione ipsa. Pro* τοῦ καθαρωτέρων *legendum suspicor,* τῶν καθάρων αὐτῶν, *quia scarabeus fœtidum & impurum animalculum est, ac proinde huic loco, qui de Nouati impuritate loquitur, aptissimum, & deinde quia elegans est inter* καθαρὸν *&* καθαρὸν παρονομασία, *quam an alibi legerim (legisse autem me credo) iam non succurrit.* καθάρα ἀκαθαρτότερος, *habet in se prouerbiale quiddam, nec indignum est, quod reliquis proverbijs annumeretur.*

Pag. 513. 4. ῥωθὸς] *Vel* παρέλκει *hoc verbum, vel addendum* ἐπίσολος, *aut tale aliquid.*

Pag. 514. 23. ἔκαμπε] *Fort.* αὖ ἔκαμπε, *i. in contrariam se partem flectebat: retrocedebat.*

Pag. 520. 40. λέγων λέγει, καὶ ἐλάπλων πολλοῖ] *Vt locus longè corruptissimus, vel ad speciem aliquam sanitatis reducatur, non solùm mutanda, sed & addenda puto multa in hunc modum:* λέγων ' Εὖ δ' ἴσθε ἀγαθὲ. ὅτι ὀλίγα (*vel* ἐλάπλονα) ἦς πρὸς, ὅτι πολλῶν σε κατασήσω. ἰδὲ ὀλίγα δ' ἦς, πολλὰ λαμβάνεις. ὁμοίως καὶ ὁ ἀγοράζων, &c. *l.* 41. καὶ ἅπως, &c.] *Lego,* καὶ ἅπως ἐς μέσον τιμῶ τε καὶ σύμφορα στήσαντες πραγματεύονται, *i.* & sic in medio tum pretium, tum res venales [*ad verbum,* vtiles, τὰ σύμφορα] statuentes negotiantur. ὁ ἀγοράζων *in medio statuit* τὴν τιμὴν, ὁ πωλῶν, τὰ σύμφορα, *i.* τὰ συμφέροντα: *res ad vsum vitæ necessarias. Quemadmodum autem venditor mercium pro ingenti mercium mole non nisi parum pecuniæ accipit, & quod crumena non ita laxa facilè capiatur: sic Deus pro minimis quibusq; beneficijs in pauperes collatis amplissimum & copiosissimum se præbet remuneratorem. Huc enim spectare arbitror illam de emptore et venditore similitudinem, vt emptori sc. similis esse dicatur* ὁ ἐλεήμων, *venditori verò Deus. Sed quid faciemus iis quæ sequuntur lin.* 42? *Certè mendosa sunt. Quocirca vide*

an non sic possint emendari, πραγματεύονται. ἀλλὰ σὺ ὁ δανείζων αὐθρώπῳ μὴ πολλῷ μᾶλλον κόπτε ζητεῖς ἀπολαβεῖν τὸ δάνειον, καὶ ὅτε μὴ [deleo ὁ ante μὴ] τοιούτῳ κόπτε κτήσῃ, &c. l. 43. ἢ ἀπίδανεν &c.] Melius fortasse: ἢ ἀπίδανες σὺ, ἢ ἀπώλετο τὸ δάνειον, ἢ ἀδύκιμον εὑρέθη. Al. ἢ ἀπίδανεν ὁ κομίζων τὸ δάνειον, ἢ ἀπώλετο αὐτό, &c. Nondum missam facio paginam hanc. Recurro igitur ad lin. 36. ubi pro χεῖρα τῷ δεδωκότι, legendum arbitror, χεῖρα τῷ δεχομένῳ (vide infra pag. 557. lin. 15.) & ad lin. 37. ubi etiam pro δίδοις, lego, δίδως, vel δίδοῖς ἀ δίδω.

Pag. 521. 33. τῷ ξενίαν αὐτῆς] Magis placet, πρὸς ξενίαν. Sed tamen ne sic quidem acquiesco.

Pag. 522. 4. & 5. καὶ ὀσία ἔρποντα, πλῆθος σκωλήκων] Videntur hæc collocanda potiùs lin. 2. in hunc modum: βλέπε δὲ τοῦ τάφου τὸ γογγυσμῶδες ὀσᾶ, καὶ πλῆθος ἐρπόντων σκωλήκων. Muto tantùm vocabulorum ordinem, nisi quòd deleto ὀσία, pro ἔρποντα, ἑρπόντων lego, quod nemo, opinor, me rectè fecisse negauerit. l. 21. -είαν τῆς σίτυ] Expecto opem manuscripti alicuius codicis.

l. 43. τοὺ λογισμοὺς καταπατεῖς, καὶ συγχώρησιν προτάσεως;] Quid si sic? ἄλλοις τοὺ λογισμοὺς καταπατεῖν, καὶ συγχωρεῖν προτάσεως; vel, συγχωρεῖν τὰ παραπώματα προτάσεως; τοὺ λογισμοὺς καταπατεῖν. i. quæ ratio dictat & suggerit conculcare. Ratio enim humana hortatur ad vindictam, & vindictæ nihil esse dulcius pronunciat. Quocirca si volumus redire in gratiam cum amicis, & simultatem omnem deponere, non est in consilium adhibenda ratio: non est auscultandum rationi. Hoc ergo dicit: Tu qui author es aliis, vt rationem ad vindictam incitantem spernant, inimicisq; condonent, me dominum tuum idem te facere inbentem non audis?

Pag. 527. 16. εὔχῃ μὲ χρὴ φύσιν ὡς ὑὸς] Fort. εὔχῃ μὲ πάντα κατεργάζεσθαί, φησιν, ὡς ὑὸς, ἐμεμόνθοσε δὲ τῆς εὐχαρεσίας, ταὐτῳ τῷ πυλῷ τῷ παρεὶ αὐ απύπων, ἵνα &c. l. 42. καὶ Θεὸς λίξεται[Malim, καὶ Θεὸς ἡμᾶς ὑ λήσεται; interrogatione nimirum huc vsq; extensâ.

Pag. 530. 2. ὡς ἑαυτὸν καὶ ἐξυδρομέα τῆ τάφου προσαγῦσα] Substituatur modò pro ἑαυτὸν, εὐκίνητον, [i. agilem, expeditum, ad currendum aptum,] & nihil erit difficultatis.

Pag. 531. 1. Lego, ὁ κατοζανίσθαι ἐμὲ τολμήσας, καὶ τοῦτο οὕτ κήρυγμα προθεὶς τοῖς νεκροῖς ἐπιὼδῆς; i. & mortuis hoc modo veluti prædicans & denuntians futurum, vt ab inferis reuertantur: hoc veluti præconium proponens mortuis, reditus sui ab inferis. Lazari enim resurrectio, tantùm non φωνῷ ἀρεῖσα, mortuis prædicabat, fore olim, vt & ipsi resuscitarentur.

Pag. 533. 32. ἐ προξε] Lego cum Halesio. ἔταξε, & addo post χρόνον, τὸν ὀπτηδειότατον. Ibid. ὡς αὔθεσι] Quid si ὡς αὔθρωπ? pro κατέβλε autem legendum puto, κατεβάλετο. κατεβάλλεθαι enim ἀφορμὰς, sic dicitur, vt κατεβάλλεθαι θειλίον· κατεβάλλεθαι ἀρχήν· κατεβάλλεθαι τὴν προγμάτων τὰς ὑποθέσεις. l. 35. πειάκοντα προδότος ἐνιαυτὴν εἶδε] Fort. πειάκοντα προδότος ἐνιαυτὴν εἶδε, vel ἐτίλεσε. Deest enim verbum, & casus mutandus videtur.

Pag. 535. 13. ὐκ εἶδε τὸ φῶς] Desideratur proculdubio verbum aliquod, nimirùm, καθαίρειν, aut non dissimile.

Pag. 536. 9. ὕψος γὲ ἀληθὲς ὐ σημεώσει πρέξεις ὀπεικεῖς] τὸ, σημεώσει, huic loco non conuenit, nec dissimile veri est è superiore linea per incogitantiam librarij huc translatum fuisse. Pro ὐ σημεώσει igitur legendum suspicor, ὐκ ἐπιεικώτατα, vel sic: ὕψος γὲ ἀληθὲς ὐκ αἰσχύνεται πρέξεις ὀπεικεῖς ὀπιτελῶν. Aliter: ὕψος γὲ ἀληθὲς πολὺ σεμνότερον πρέξεις ὀπεικεῖς. Hæc emendatio reliquis præferenda videtur, quia & minùs recedit ab edita lectione, et cum præcedentibus melius congruit.

Pag. 543. 22. & 23. μή τις μὴ δωκάδι ἀναδάρτοις &c. Fort. pro ἀναδάρτοις legendum καθαρεῖς.

Pag. 548. 37. ἀλλὰ τὸ τῆς εὐπρεπείας ἀπουδαῖον, &c.] Tota sententia non male fortasse sic legatur: ἀλλὰ τὸ τῆς εὐποιείας [i. τῷ εὐποιεῖν] ἀπουδαῖον καὶ ἀναθὸν καὶ θερμὸν εἶ ἐδέλησε, καὶ μὴ μὴ λύπης, ἢ μὴ ἀνάγκης γένεθαι. l. 44. ὃς δὲ τὸν καρπὸν ἐγκρυφίαν, &c. Pro ὃς, ponatur ὅσῳ, nec tam impedita erit lectio.

Pag. 549. 17. Pro κυλινδόμῳ & legendum conijcio, κηλύθμῳ, vel καπνηλύθμῳ, i. θηρόμῳ: & post φρόνημα, addo καὶ. l. 30. ὅπῃ οἱῳδήποτε φόνῳ ὁ αὐτὸς μαρτυρεῖ ἑαυτῷ;] Notæ tuæ, ἐφ' οἱῳδήποτε ὁ φόνῳ μαρτυρεῖ ἑαυτῷ, sine interrogatione. Mihi hæc omnia delenda videntur, vt & ὦ Ζωσιδήσεως καιρῷς, priore loco.

Pag. 551. 2. Ζωωχοῦντες] Lego, ἐυωχοῦντες. i. ἐυφραίνοντες, oblectantes, vel Ζωιδωλοχοῦντες. Licet etiam legere συνηλοῦντες, i. συφέροντες, atq; hoc fortasse rectiùs, quia præcedit, πολυσφόροις. Oculi enim eorum qui saltantes spectant, vnà cum saltantibus mouentur, & hùc illùcq; se vertunt.

l. 8. τὸν ἔλεγχον] Fort. τὸν ἐλέγχοντα.

Pag. 553. 24. δίκλω γλοιῷ] Legendum arbitror, δίκλω γλοιῶ. i. Leprosorum tubercula, tanquam strigmenta & fordes corporis, verbo seu sermone abrasit. γλοιὸς, est ῥύπος, hoc est, sordes quæ in balneis abraduntur, aut abluuntur. Dicit ergo Christum haud aliter leprosorum tubercula nudo verbo sustuliſſe, quàm sordes & strigmenta abraduntur in balneis: hoc est, facilè nulloq; negotio. δίκλω γλοιῷ, refertur ad χαλάζωμα, non ad τῷ λόγῳ. Non enim λόγῳ tanquam γλοιῷ abrasit χαλάζωματα, sed λόγῳ abrasit χαλάζωματα, tanquam γλοιόν.

Pag. 554. 11. ἐπειδὴ καὶ ὁ προδότης] Inter προσκυνεῖτο, & ἐπειδὴ, hæc non incommode interijciantur: ἔτω καὶ ὁ Χειστὸς ὑπὸ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων. Verba proximè sequentia rationem reddunt, cur ab undecim duntaxat Apostolis adoratus Christus fuerit.

l. 20. πολύσκυλτον] i. πολυμέριμνον, curarum & rerumnarum plenam, a σκύλλω, vexo, fatigo. πολύσκυλτος vox est inusitata, & vulgo ignota, non tamen mendosa, aut de vitio mihi suspecta. Vide annotationes meas in pag. 107. huius tomi, & lin. 3.

Pag. 556. 32. ὁ ἐμὸς δὲ τῶν μυμφῶν κτησαμένων τὴν εὐπρέπειαν τὸ ἔλεον] i. meus thalamus patet ijs tantùm qui beneficentiæ

beneficentiæ oleum habent, reliquis clauditur. ὁ ἐμὸς νυμφὼν ὅτι κτησαμένων &c. *i.* est illorũ qui parârunt tibi oleum &c. illis patet, illos recipit &c.

Pag. 557. 14. δι' αὐτῆ πόλει &c.] *Vide an non pro* πόλει, πωλεῖ *legendum sit, vt nominativus eius sit* ὁ κριτὴς, *hoc videlicet sensu: Versus superiore hortatus fuerat ad beneficentiam erga pauperes, istiusmodi orationis formâ vsus:* Per pauperem, *inquit,* iudicem tibi tanquam muneribus datis concilia: illi soli tale arcanum commitie, illum interpretem, illum sequestrem adhibe. *Nunc verò cur index ad hunc modum aggrediendus sit ostendit:* quia nimirùm per pauperem, siue pauperis causâ, iudex vendit hominibus damnatione dignis misericordiam. *Hoc est, quia non alia expeditior ratio est impetrandi fauorem Dei, quàm si erga inopes ipsi nos faciles ac misericordes præbuerimus. Lego igitur* πωλεῖ, *non* πόλει, *tum propter causam modo allatam, tum quia* τὸ πωλεῖν, *iudicis personæ potiùs quàm rei conuenit, & eius est vendere, qui accipit munera, non qui dat: cui pretium numerat, non qui pretium numerat. Quemadmodum enim qui vendit aliquid, pecuniam accipit vt merces tradat: sic iudices corrumpuntur muneribus, vt sontes absoluant, & iustitiam peruertant. Rursus, vt index corrumpitur muneribus, sic Deus, non quidem corrumpitur, sed conciliatur, & propitius reddtur placatur q, ijs quæ in pauperes erogantur. Iam, quò hæc sententia clarior sit, receptam lectionem muto in hunc modum:* δι' αὐτῆ γὰρ πωλεῖ [*sc.* ὁ κριτὴς] τοῖς κατεδίκοις τὸν ἔλεον. τὸ δ' ἴσως *enim huic loco non admodum quadrare mihi videtur. Porrò coniecturam meam de* πωλεῖ *confirmant nonnihil quæ leguntur suprà pag.* 520. *lin.* 41. *&c.*

l. 18. εἰ γὰρ ὀπωϊκὰ τηδὲ ταῦτα διανοῇς] *Primùm subdistinguo post* δυσωπήσωμεν, *& tum lego,* γὰρ εἰ μὴ πρότερον, ἀλλ' ὀπωϊκὰ τηδὲ ταῦτα διανοῇς γεγράπται, γεγόνοι *&c. i.* & si non priùs, at saltem, quando vltimum testamentum condis, migrantem hinc animam scribito hæredem cum cognatis vel amicis. *hoc est, Non solùm cognatos & amicos facito tibi hæredes, sed etiam bonam opum tuarum partem inter pauperes dividendam relinque, quò melius sit anima tua post mortem. Qui pauperes enim curat, simul curat animam suam: qui pauperes negligit, & animam suam negligit. Hoc ita esse docent quæ mox sequuntur:* μήπως πλουτῶν μὴ ἀμοιρείτω ὁ χάρητος.

Pag. 559. 7. σκυλάζεται] *Fort.* ἀποσκυλάζεται. *i.* necatur, interficitur, de medio tollitur. *Quò sunt enim homines potentiores, opibusq, & dignitate florentiores, eò pluribus insidijs appetuntur, minusq, sunt de vita securi.*

Ad generum Cereris sine cæde & sanguine pauci
Descendunt reges, & siccâ morte tyranni.

Pag. 569. 13. γλῶ χωρυξῶσαι χρυσὸν] *f.* γλῶ ἀδίνουσαν χρυσόν. *Sic Basilius dicit hom.* 7. εἰς τὸν ἐξαήμερον, τὸν δάλασσαν τὸ πανταδαπὸν γόνιμον τῶν πλωτῶν ὠδίνειν. *Al.* γλῶ χωρύσσαι χρυσὸν, *i.* terram aurum continentem. *l.* 16. εὐωφέπιαν] *Hunc loco melius conuenerit,* εὐωφέπιαν, *vel* εὐρρυθμίαν, *aut tale quid. l.* 36. μιμνήμην φύσιν Θεὸν ἐργαζόμενον] *Vel vt in notis tuis, vel sic:* καὶ μιμνήμην Θεὸν ἐργαζόμενον ποιεῖ σώματος εἰκόνα. *Vox enim* φύσιν, *è lineâ seq. per errorem huc irrepsisse videtur. l.* 39. ῥίζαι] *sc. herbarum illarum, ex quarum succo colores conficiuntur.*

Ibid. καὶ μὴ βλέποντα ἀνεργαλεῖον] *Malim,* καὶ μισεῖ τὸν ὀλέθριον ἀνεργαλεῖον, ἀλλὰ μὴ βλέποντα, ἀ-ὴν πολιὸ *&c.* τὸ, βλέποντα, *enim priore loco expungendum videtur, atq, hoc modo sic, vt eadem sit forma huius incisi cum proximè sequentibus.*

Pag. 570. 31. ὠθεῖ πέπων] *Lego,* σωλωσθεχῖον τὸ πνεῦμάτος εἰ ἀπὸ τύτε εἰς πόντες τὸν καλάμες ὠθεῖ-πίπτει [*sc.* ἡ τέχνη] τὸ πνεῦμα. *Vide Organi descriptionem huic non multùm dissimilem apud Theodoretum de prouidentia lib.* 3. *p.* 46

l. 43. ὡσὰν θεῖα ἐλέγετο ἀπ' ἀρχῆς, ἀκ ὧν βέλτιον ἦν τὰ ἀσώματα, ἀλλὰ θεῖα. *Alv* ὄργανον τότε φαῦλον δοκεῖ, ὡς εἰ θεῖα ἐλέγετο [*sc.* ἀσώματα] ὥσπερ ἀπ' ἀρχῆς ἀκ ὧν βέλτιον [*sc.* τὸ ὄργανον.] εἰ δὲ καὶ τῇ ἀκαιρείᾳ τῆς ὀπδυμίας, [τῆς ὀπδυμίας *iddo è praeced. pagina lin.* 35] ἐπινοήσει τις τυχὸν, ἀλλ' ὅμως Θεῷ κατιέρωτο τὸ πρόσωπον. Διὸ καὶ ὁ Δαβὶδ, *&c.*

Pag. 571. 43. πόθεν ὁ ὑὸς *&c. vsq, ad* πόθεν οἶδας, *pag. seq. lin.* 3.] *Locus est vt dicis, obscurus, nec caret probabilitate, obscuritatem è depravatione natam. Sed quemadmodum aut sananda depravatio, aut illustranda sit obscuritas, nondum mihi suppetit.*

Pag. 572. 10. Pro μὴ κλῶν, *quid si,* μὴ λεπτὸν? *Reliqua duo loca huius pag. vt & duo illa pag. sequentis, vel altiora sunt, quàm vt à me possint intelligi, vel depravatiora, quàm vt à me possint emendari.*

Pag. 578. 33. τῆς ἐμῆς ἀρχῆς] *f.* τῆς ἐμῆς σαρκός. *Nazianz.* τὸ ἀσυγκλητον, ἀδιαίρετον. *Al.* τ ἐμῆς ψυχῆς.

pag. 580. 1. ὑ σείηγον) *i. vt suspicor,* non de loco dimouerunt, non tremere aut vacillare fecerunt.

pag. 581. 32. καὶ τὸν ἀνδρωπον, ἴδιον οἶκον εἶχεν ἡ χάρις) *i.* breuius: καὶ τῷ ἀνδρώπῳ (*i. Stephano*) ἐνοίκησεν ἡ χάρις. *Al.* καὶ τὸν ἄνδρωπον ὡς ἴδιον *&c. Sic enim sententia erit apertior.*

pag. 582. 8. τότε ὅτι τῆ φωτῶν τὸ σωτῆρ σωπᾷ) *Hæc non capio.*

pag. 583. 23. μεριζόμενον, ὑ τῷ φύσιν) *Lego,* καὶ συνέσεσι τὸν εἶλον, καὶ ἐπάδησεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῆ, ὑ μεμεριζόμενον τῷ φύσιν, ἀλλὰ ταῖς ἐνεργείαις μεριζόμενον. *Negationem participio præponendam esse, sensus ipse docet, & deesse aliqua rectissimè tu mones. Vtriq, ergo malo remedium est à me adhibitum, & quod ad defectum attinet, non aliunde melius supplerì potuisse putaui, quàm ex contextu ipso.*

pag. 585. 32. εἰ δὲ) *Optimè mutasti* εἰ δὲ, *in* ἴσως. *Ego autem præterea addendam existimo particulam* καὶ, *ante* ὁ ἀπόστολος *& eâdem lineâ.*

pag. 586.

Pag. 586. 9. σὺ χτ τῶ ἰχνευσ] *Hæc quæ Iobi amicis tribuuntur, ex variis locis sumpta sunt, veluti ex initio cap.* 8. *& cap.* 11. *v.* 6. *maximè verò è v.* 11. *cap.* 15. *in quibus locis omnibus eadem propè dicitur, quod hic, tametsi non iisdem planè verbis. Fortasse author huius orationis non 70. interpretum versione usus est, sed alia aliqua, vel, si illos est sequutus, non ita quidem accuratè & religiosè, quin libertatem sibi sumpserit & verba, & verborum ordinem mutandi, si vera modo sit librorum nostrorum lectio. Iobi enim* 8. *sic legitur:* ἢ ὁ τὰ παίτα ποιήσας τα ἀζεσ τὸ δίκαιον ; *At hic:* κὴ ὁ Θεὸς μὴ παρέλθει τὸ δίκαιον. *Rursus Iobi* 11. *hæc verba habentur:* ἀξιά σοι ἀπίζει ὑπὸ Κυρίε, ὧν ἡμάρτηκας : *Pro quibus hic habemus:* χτ τας ἁμαρτίας σε ἐπίγνω. *Postremò Iobi* 15. *Eliphaz dicit ad Iobum:* ἀλλὰ σὺν ἡμάρτηκας μεμισήμενοι, μεγάλως ἐξεζαλλόντως ἀσελάνεις. *At hic legimus:* μεγάλως ἐλάλησας, ὑπερβαλλόντως ἐλάλησας σὺ χτ τα ἰχνευσ : *& paulo post:* ὡς μη πολλαὶ σε ἦσαν αἱ ἁμαρτίαι, ὑκ ἂν μεμάθηκας χτ τὸ ἰχνευσ. *i.* χτ τῶ παντοκράτορος, *pro quo Hebraicè dicitur* schaddai, *i.* ἱκανὸς. *l.* 23. τὸν λειῦντας ἄξω τῆ λήξει πλὴν ματαιότητα] *Malim sic:* τὸν λειῦντας ἐξεσμένη τῆ λέξει τὴν ματαιότητα. *i. politâ & limatâ oratione. Unica enim cura est hæreticis, ut placeant & vincant, cùm fideles verbi præcones pro scopo præcipuo hoc sibi proponant, ut auditores meliores faciant, & Deo propriùs adiungant.* ἐξεσμένη τῆ λέξει] *Plutarch. libello,* πότερον Ἀθηναῖοι χτ πόλεμον ἢ χτ σοφίαν ἐυδοξότεροι, *de Isocrate:* ἐν δὲ ἀκμῆ ξίφος, ἐν λόγχη χαλκῆν, ἀλλ' ἀμφώων κράτος, ἀλλ' στρατόπεδα, ἀλλ' ἀκροάσεων, ἀλλ' ἀντίθετα καὶ πάντα κὴ ὁμοιόπτωτα καλλῶν κὴ σωπδεῖς, κὴ μονονὺ κολαπῆρη κὴ ξυσῆρη τας ἀεὶ δῆλος ὑπολαμβάνων κὴ ρυθμίζων ἐγκρατῶς. *Persius satyrâ* 1.

Fur es, ait Pedio. Pedius quid? crimina ralis
Librat in antithetis.

l. 28. εὐαγγελιζόμενοι ἡξιωσ &c.] *Apud Ioëlem est:* εὐαγγελιζόμενος ἐς Κύριον θεοσκλητα, *sine* ἡξιωσ.

NOTÆ IN SEX ORATIONES SEVERIANI

θεὶ κοσμοποιίας.

Pag. 589. 16. θεὶ δὲ οἰκάτε ὅτι ἀκάρυξε τὸν ὄντα] *Nescio an legi possit,* τὸν θεράποντα.

Pag. 590. 30. ζητεῖται δὲ, ὅτι τὸ μὲ σβένυται] *Locus est mutilus, nec aliter, credo, quam beneficio libri alicuius, ad sanitatem reducendus.*

Pag. 597. 20. ὁ δὲ κόσμος ἐν τοῖς λημμένοις] *Rectiùs f.* ἐν τοῖς φανουμένοις.

Pag. 599. 15. ἥρμοσεν τῶ κόσμῳ] *i.* applicatum est mundo. *hoc est, ad gentes deducetur & aptabitur.* ἥρμοσεν, *pro* ἁρμοδήσεται. *Enallage temporis.* τῶ κόσμῳ, *i.* τοῖς ἔθνεσι. *vt Rom.* 11. 12.

pag. 618. 30. τῆ μὲ γὰρ ὄψει σκορπίζομένη &c.] *Quid si sic?* τῆ μὲ γὰρ ὄψει σκορπίζεται, τῆ δὲ ἀληθείᾳ συνάγει, κὴ ὥσπερ ὁ σπείρων τῆ γῆ δωρεῖται, ἀφ' ἧς ἐλήφθη τὰ σπέρματα· ἕτως ἡ ἀληθωσύνη &c. *Aliter:* κὴ ὥσπερ ὁ σπείρων δοκεῖ μὲ φθείρειν τὰ ἑαυτῶ, τῶ δὲ ὄντι ἐπὶ τόκῳ δωρεῖται (τῆ γὰρ γῆ δωρεῖται ἀφ' ἧς ἐλήφθη τὰ σπέρματα) ἕτως &c. *Eleemosyna, sine distributio eleemosynæ cum dispersione seminis in terram, magnam habet cognationem. Nam vt qui serit, specie rem suam minuit, reuerâ auget & amplificat: sic qui dat eleemosynam, videtur quidem rebus suis pessimè consulere, cùm reuerâ optimè & prudentissimè illis prospiciat. Salomon Prou.* 11. *v.* 24 *&* 25. *Est qui dispergit rem, & addatur ei amplius, & est qui parcit rei suæ plus æquo, sed ad inopiam.* Anima quæ bene dicit impinguabitur, & qui satiat, etiam ipse satiabitur. *Sunt porrò qui putent,* seminare iustitiam *Prou.* 11. 18. *idem esse, quod dare eleemosynam, & beneficentiâ pauperes sublenare.*

Pag. 621. 22. λέγει δὲ ὁ Θεὸς] *Lego,* λέγει γὰρ ὁ Θεὸς· τὴν ὑεγνὸν κὴ τὼ γλῶτταν πληρῶ, ἵνα μάθῃς &c. *Deinde lin.* 25. *lego,* -κόνα λέγει ὁ Θεὸς. πάλιν ὁ αἰτὸς· ὁ ὑεγνός μοι &c. *deletis quæ intermedia sunt. Testimonium enim sive dictum Dei, quod requiritur, non deest, sed extra locum suum ponitur: verba autem hæc,* λέγει Κύριος, *lin.* 25. *redundare videntur.*

Pag. 624. 22. ὁ κοπάσας ὀκνείας πλικίας &c.] *Desiderantur sine dubio nonnulla: mihi autem sæpiùs hunc locum animo meo pertractanti, non incommodè hæc aut similia ad lacunam explendam adijci posse videbantur. Sic itaq; lego, sumpto initio ab his verbis lin.* 21. εἰ γὰρ τὰ λησῆ. ἐὰν δὲ [*, pro* γὰρ *enim legendum puto* δὲ,] τὰ λησῆ ἐν μὲ ὥρᾳ ὁμολογήσωσιν τὸν ἐξάδελφον ὁ σωτὴρ ἐπηγγείλατο, λέγων· Σήμερον μετ' ἐμῦ ἔσῃ ἐν τῶ ἐξαδέλφῳ, μὴ θαυμάσῃς. πως δ'ὅσας γὰρ, τὼ ἀληθῆ λῃσὴν εὗρεν, ἵνα ὁ κοπάσας ἐκ νέας ἡλικίας Ἀβραὰμ, κὴ ὁ Ἰσαὰκ, κὴ ὁ Ἰακὼβ, κὴ οἱ ἐκ τέτε παρεῖχαι ὐχ εὗρεν, κὴ διὰ τῦτο θεὸς τῶν παίδων κληρονομεῖ ὁ λῃσὴς τὸν ἐξάδελφον. *Conferatur hic locus cum iis quæ paulo inferiùs sequuntur, huius nimirùm pag. lin.* 38. 39 *&* 40. *Dicit, ni fallor, duas esse vias ad paradisum, vnam per fidem, per opera alteram, et hac illam multò magis breuem et compendiariam esse: latronem verò idcirco ὁ ocyùs ad paradisum peruenisse, quòd viam fidei ingressus fuerat: patriarchas tardiùs, quòd secuti fuerant viam operum.*

NOTÆ
IN APANTHISMATA.

APanthiſmatum numerus in Mss. ferè 32. 33. vel 34. & quidem ex noſtris 38. prioribus (nam cæteræ, quæ ſequuntur, alterius generis ſunt) ſi demas 9. 11. & 28. ſuperſunt tantùm capita 35. eclogarum nomine iure cenſenda. Cæterum & hîc eclogam de virginitate, quæ in Ms. Auguſtano reperitur (ſi verus eſt Titulus in libro XXXIV.) deſiderari ſciat Lector. Auctor. ſeu verius conſarcinator harum eclogarum in codice Vaticano & Palatino fertur Theodorus Magiſter. alij ferè nihil ei tribuunt præter 27. quæ D. Pauli continet encomium. Porro in hac editione Moguntinam editionem caſtigauimus & multis in locis locupletauimus è tribus Mss. (nam in omnibus ferè Bibliothecis extant deſcriptæ) 1. Oxonienſi, 2. Londinenſi, & 3. in Bibliotheca mea. Titulos particularum ſiue ſectionum, qui vt plurimùm in Moguntina corrupti erant, è Mss. alijs, præſertim Oxonienſi, cuius nobis fides exploratior, & ſæpiſſimè conſultis fontibus emendauimus. De Oxonienſi codice obſeruandum, illum à reliquis, quos vidimus, omnibus plurimum diſcrepâſſe. in illo enim capita eadem, eædemque particulæ collectæ, at nullo ordine, nullâ methodo. Vnde omnes particulæ illatiuæ, πόνου, καὶ θεραπεύων, aliæque, quæ quaſi cæmenti vice ſunt, aberant: vt in hoc demum codice congeſta materia, in reliquis digeſta videatur. Quæ ſequuntur 38. è Bibliotheca Regis Galliorum ſunt, exceptis duabus vltimis, quæ (vt & 28.) ex Sladij mei chartis Orientalibus. Non ſum neſcius plura in his eclogis emendari poſſe è fontibus, ſi quis venas omnes perſcrutetur, quin & fontes ipſos ex his riuulis nonnunquam purgari potuiſſe, ſi quis otium & integram ætatem afferret: quam palmam aliorum, qui poſt nos erunt, induſtriæ, diligentiæque relinquimus, in harum emendatione, quatenus à nobis commodè fieri potuit, operam non mediocrem poſuiſſe contenti. Grammatica ſphalmata vbique ſuſtuliſſe non erat curæ, ne videamur illam in edendis fragmentis iſtis diligentiam præſtare, quam autor ipſe in colligendis non videtur præſtitiſſe. Nec enim edimus qualia formauit Chryſoſtomus, ſed qualia deformauit ſupinus & oſcitans mutilator. Soloecismi enim occurrunt non pauci, ijque tanto Codicum conſenſu confirmati, vt non librariorum, ſed ipſius autoris vitio merito videantur contigiſſe. Nota eſt enim poſteriorîs ætatis Graminatica qualis fuerit: aut ſi cui nondum ſit exploratâ, adeat Georgium Alexandrinum & biographos noſtros, aut apanthiſma illud quod in hoc voluminis vltimi eſt tum loci tum pretij. Quamobrem ne expectet Lector, vt opus hoc à nobis correctius prodeat, quam eſt ab ipſo authore profectum. Neque miretur Lector citari hîc orationes & tractatus aliquot à nobis inter ἀμφιλεγόμενα, ſeu etiam νοθευόμενα reiectos, cùm, vt aliquoties admonuimus, non heri aut nudiuſtertius ſiue ectæ ſint in Bibliothecas hæ bonorum auctorum corruptelæ.

Eclog. 1. PAg. 666. lin. 8. *Sic omnes Codd. Mſſ. legendum tamen ἀδιάλυτα: hoc eſt, & quemadmodum membrorum ſic dicere non poſſis &c. ex ſide eſt in Eth. hom. 15. in Iohan. vnde hic locus deſumitur.* l. 38. *pro* οὐκ ἀλλήλων ζώντων ἡδονῶν] *Verior nouatio* ζώντων ἡδονῶν *dicatur,* ζωντανήδων καὶ ἀλλ. *pro* ἀντιπαθῶν. *Deinde illud quod mox ſequitur,* διδάσκαλοι ἡμῖν ἐδόθησαν, *quorſum? ſed difficile eſt* ἐ*ορτάσῃ* ἀδάπανον, *de his fruſtra à toto diuulſis corpore ſane et ſolide niſi inſpectis fontibus iudicare.*

Pag. 667. 3. *Poſt* μανεὶν *pone meliùs diſtinctionem, tranſluta poſteriorè non parentheſeos poſt* πλῆτος.

l. 6. & 7. παλαιοῖς ὁμωνύμοις & πάλοις, *datiui pro genitiuis contra morem linguæ. Sic tamen eſt homilia octaua in Iohannem, vnde hæc ſumuntur.*

l. 13. ἐγκλῆ δορυφόρῳ] *Meloſime. Atqui certe tanta eſt codicũ concordia, etiam vbi erratur, vt ſubuerear vel ex ipſis fontibus medelam petere. Quæ enim hîc habes, Lector, nonſam ſunt Chryſoſtomi habenda, quàm mutilatoris, nec ſenſum nec verba ſideliter recenſentis. Hunc verò locum corrige ex Or. 43. tomi quinti, lege* ἐγκλῆ καὶ δορυφόρῳ. *Hal.* *l. 16. Probo magis lectionem maronis.* *l. 25. Lege* εἰκοσι, *non* εἰκοσι, *vtrobique. Sunt autem hæc ex hom. 78. in Iohannem.*

l. 38.

l. 38. *Sic distingue,* ἀρραγὴς ἁρμονία εὐ. ὠχρωμένου, ὑπόρθιον γ. τ. τ. ἰ. ἐρόδοις, ὡς -- *deletis parentheseos notis.*

Pag. 669. 20. *post* γεύμασι *pone comma, & post* σοφίαν *dele.* l. 29. *post* ψυχῶ *dele comma.* l. 33. *post* αἰτηθέντα *pone comma.*

Pag. 671. 16. ὕστερος] *Malim* ὕστατος. *Sic tamen habetur in Oratione ad marg. citata.* l. 37. ὅσα] *fc.* μάζολος.

Pag. 672. 18. *Post* ἀγάπης *dele comma. & lin. seq. delendum puto* οἱ *ante* γελῶντες. *Sic tamen ipse Chryſoſt.* l. 41. ἐν ἀπορίᾳ] *Hoc non eſt apud Chryſoſtomum.*

Eclog. 2. *Pag.* 675. 2. συγχωρήσαί μοι] *Lego,* συγχωρήσαι μοι, *in optativo. & ſic Chryſoſt.* l. 26. *Lego* ὑτρεβιᾷ, ἑτέρων. *illud enim* ᾗ *repetit verbum ſuperius poſitum. Sic & Chryſoſt. ipſe.* l. 29. *poſt* ἔχειτο *pone colon.*

Pag. 676. 5. ἄρας] *Fort.* ἄρας.

Pag. 677. 9. ὅτι πολλὰς] *Sententia abſolvitur demum* l. 20. ἀλλ' ὅλην τὴν ὄψιν. ἵνα, *ut ſenſus dilucidior eſſet, non abs re fortè notam parentheſeos ponere* l. 10. *ante* ᾗ γὰρ ἐδυνάτο, *& aliam poſt* μείζονα *lin.* 20. *Hæc autem apud ipſum Chryſoſt. diſtinctè perſpicuèque habentur, quæ mutilator ſi placuit confuſius ponere. Vide Or.* 16 *vol.* 5.

Pag. 678. 1. ἐν τῇ ῥάζδῳ] *Hebraiſmus, quales paſſim apud hunc Noſtrum reperies.*

Pag. 679. 3. *poſt* ὁμοίαν μοι *videtur deeſſe* ἵνα. *Vide pag. præced. l.* 43. l. 43. ἔτι ζώσης τῆς πίστεως τῆς Παύλου] *Obſcura videntur, quia egregius mutilator ſententiam quandam omiſit unde iſta pendent. Chryſoſtomus enim oratione pathetica populũ ad mœrorem & lachrymas concitârat. unde ſtatim hæc ſubinfert, ſimulque,* ὡς *iam ſe ipſa paſſionis ἀλγηδὼ de ſuis cogitarẽt inimicis, eademque, quæ Dauid, præſtarent, ne fortaſſis ex mora affectus refrigeſcant. H. Vide vol.* 5. *p.* 89. *l.* 6.

Pag. 680. 1. ὅτινος δὲ ἕνεκα ἔτι καὶ] *Lego,* ὅτινος δὲ, ὅτινος ἕνεκα ἔτι καὶ. l. 16. *Dele comma poſt* ταχὺ. *& pone poſt* συντείνας. l. 32. ἵνα ἐννοῶν] *Hæc omnia uſq; ad finem l.* 30. *p. ſequentis adiecta ſunt Moguntinæ editioni ex Codice Ms.*

Pag. 682. 2. πεζῇ] *Fortaſſis rectum. Sed difficile eſt, loco non occurrente, iudicium ferre.*

Eclog. 3. *Pag.* 683. 13. *pro* ἔτι *poſteriore legendum puto* ἔτη. *Atq; ita eſt hom.* 16. *in Ioh. unde hæc corradiuntur.* l. 14. εἰς τὸν παρόντας] *Sic etiam eſt in homilia prædicta.* l. 28. τίνας] l. 44. ἀλλ' ὅτι γ. ε. τ. ἀ. βλάσφημίαν *includantur parentheſi.*

Pag. 684. 1. *poſt* ἀκουσθησομένων *dele comma.* l. 14. τῆς μιᾶς] *ſ.* δόξης.

Pag. 685. 13. *poſt* παρφυείδια *pone notam interrogationis.* l. 33. *& 34. lege* ὅ τι *ſeiunctim utroque loco.* l. 40. *Ante* εἰ μὴ *videtur deeſſe* ᾗ. *At Chryſoſtomus ipſe in mutilo huius fragmenti pro* ᾗ ὅτι τὸ *legit,* εἰ γὰρ ὅτι τὸ. *& ita ſana ſunt omnia.*

Eclog. 4. *Pag.* 687. 4. ἀλλ' ὅμως] *Durum eſt, pro* νὶξ *enim.* l. 38. ἀδιάφορον ἔχει τὸν περὶ τὰ κακὰ λόγον) *Rectè. Nam ſic eſt apud Chryſoſt. ipſum. Oratio autem, quæ in margine audit* περὶ τῆς εὐταξίας ἐν ταῖς ἀκολουθίαις, *prima eſt in Oziam. Vide Orat.* 21. *vol* 5. *p.* 132. *l.* 7.

Pag. 688. 26. μὴ μόνον] *pro* μὴ μόνον μὴ, *vſitata ellipſi.*

Pag. 689. 9. *Lego,* λέγεις. l. 38. *Lege,* ᾗ πῶς ἐρῶ.

Pag. 691. 6. ἐναπου.] *Malim* ἄπορ. *Sed enim verba hæc, οἷα τῷ τῆς ἀμβλύτητος φύσιν ἐναπομήχειν δύνασθαι, Chryſoſtomus omnino non agnoſcit: ſed pro ſolita ſua liberalitate hæc de ſuo nobis donauit mutilator. Vide Or.* 50. *vol.* 5. *p.* 342. *l.* 39. l. 14. -παιγνιώδια. l. 43. *Legendum, ut puto,* οἱ μὲ γὰρ μὴ ἤδεως κακὸν -

Dele titulum in margine ad initium orationis, & repone: ἐκ τῆς ὁμιλ. ιε εἰς τὸν Ιωάν. Eclog. 5.

Pag. 694. 34. κεφαλῆς ἐκρεμᾶτο] *Apud Chryſoſt. in loco citato eſt* ἐκρέματο. *Vide Tom.* 2. *p.* 871. *l.* 4.

Pag. 695. 18. ἐρισμὸν] *Lege* ἐρεσμὸν. l. 27. τῇ ἐφεδρίᾳ ἐξακοντίους] *Rectè. nam ſic eſt apud Chryſoſt. hom.* 46. *in Geneſin, unde hæc hauriuntur.*

Pag. 696. 14. τῷ τῷ πνεύματος] *Chryſoſtomus ipſe* τῷ ἀρετῷ τοῦ πνεύματος, *nec agnoſcit illud* δὴ τὸ πλεῖον ἐξέμαυε. *Vide Orat.* 24. *vol.* 5. *lin.* 44.

Pag. 697. 7. ἔστι] *Lege,* ἔστιν. *Nam ſic Chryſoſt. hom.* 21. *in* 2. *ad Cor.* l. 12. εἰσαλδὼν *ſequeme* γλῶσσα] *Sic enim eſt in loco citato. Vide tom.* 3. *p.* 660. 7. l. 15. ἐπανῆγεν *poſt* μόνος] *Lege* ἐπανῆγον. *Quamvis autem in impreſſo alias legatur in contextu, hæc tamen mutilatoris lectio in margine notatur.* l. 19. πολυρρημόνητος] *Non conſonans. Sic tamen Chryſoſtomus ipſe in loco citato.*

Pag. 699. 23. παυμάθιον] *Rectum: nec mutandum, licet locus non occurrat. Sic enim iterum, hæc fragmentum legitur Ecloga* 1. *de Laudibus Pauli,* τὸ παυμάθιον *illud ſignificat, quod facile occurrit, quod cuilibet eſt obuium. Sic dicimus* ἐκ τῆς παυσχεδιάζειν, *ex tempore loqui.* l. 37. ἐν νάγῳ) *Legendum f.* αἰνίγειν.

Pag. 700. 36. ὑποδύεσθαι ᾗ ἀποδύεσθαι) *Rectum.* Eclog. 6. *Sic enim homilia* 16. *ad Hebræos.* l. 42. *Lege* τοῦ διαβόλου.

Pag. 701. 1. *Lege* αὖ ᾗ.

Pag. 702. 3. πρὸς ἐπίδειξιν ;) *ſ.* τῶν παῖδων, *aut tale aliquid.* l. 25. *Lege ut in marg.* ἀναπόντες.

Pag. 704. 43. παραμύθιον ἐν τῷ ὑμῖν τὴν ἐγκωμίων) π' ἐν, *delendum. Vide Tom.* 8. *pag.* 33. *lin.* 12.

Pag. 705. 17. *Lege* ἐπαγαθύμους. l. 31. *Fort.* ἐν ταῖς ἐργασίαις. l. 32. *Dele comma poſt* ἐργασίας, *& pone poſt* κατορθώσεις *lin. præcedente.* l. 35 αἰσχρολογίαν)

Pag. 706. 6. ὑδὲν βλαπτόμενος εἰς τὸ ἴδιον πλοῦτος, γίνεται)

Pag. 709. 10. τὸ σῶμα ᾗ μικρὸν διαρύμενον) *pro* διαρύμενον *Chryſoſt. habet* εὐρυθμούμενον. *Vide orat.* 9. *vol.* 6. *pag.* 849. *lin.* 37. l. 43. *Pro* πόνον *lege* πῦον. Eclog. 7.

Pag. 710.

Pag. 710. 24. αὐτοῦ) *lege* αὖτα. *l.* 38. πυρετῷ] *lege* πυρεκῷ.

Pag. 711. 22. *dele* ὑποψιώντες, *vt otiosum vocabulum. Ipse Chrysostomus legit* ὁ μόνον ἐξ ἐείων φερόμενοι, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔλαττον ὑποψιώντες κίνδυνον. *Vide Orat.* 30. *vol.* 5.

Eclog. 8. *Pag.* 714. 43. *Lege ex edit. Parisiensi,* ὅπλα ἔχει αὐτά.

Pag. 715. 30. *edit. Parisiensis sic distinguit,* ἐξελθεῖν, κατ' αὐτῶ εἰσήκει καὶ λ. *l.* 35. δεῖ τίνα] *melius edit. Paris.* δεῖ τινι.

Pag. 716. 4. *Paris. edit.* βασάνου. *l.* 5. τῶν κατορθωμάτων] *Sic etiam est apud Chrys. Vide Tom.* 1. 696. *l.* 31. *l.* 12. κἀκεῖνα καὶ ταῦτα] *procul dubio aliquid pro more suo omisit mutilator, quo hæc spectarent, quæ nunc per se posita sensum non videntur habere. l.* 21. *ante* ὥστε *videtur deesse* ἢ.

Eclog. 9. *Hanc ex duobus duarum homiliarum in Iohannem fragmentis consutam eclogam præbuit nobis Ms. Regius Lutetiæ: qua sine dispendio, vt & aliis nonnullis inde descriptis, quæ in fine repræsentantur, carere potuisset hæc editio: sed maluerim, vt videtur, ij, quibus hoc negotij dederam, superesse multa, quam deesse aliquid.*

Eclog. 10. *pag.* 721. 2. καθάπερ ἐν νεανίᾳ τῷ σώματι & καταπονηρεύονται αὐτῷ] *Apud Chrysost. legitur,* τῷ τοῦ σώματος κατακλύζοντες αὐτῷ. *l.* 18. ὅτι] *Lege,* ὅτε. *l.* 23. εἰργασα] *Sic est oratione* 6. *de Providentia, quæ propriè est de ingluvie. Vnde videre est olim orationem illam inter eas de providentia habitam fuisse, vtcunq; de illo argumento planè nihil habeat.*

pag. 722, 29. τῇ πλημμύρᾳ] *Est hæc lectio codicis Veronensis. Vide to.* 4. *p.* 538. *l.* 10. *in marg.*

Pag. 723. 41. *Lege,* σκοτοδίνῳ.

Eclog. 11. Etiam hæc ex Ms. Regio Lutetiæ: neq; aliud præterea suppetebat exemplar, cùm in bibliothecis inter ἀνεκδίσματα non reperiatur.

pag. 725. 27. πατέρα αὐτῶ] *f.* παῖδα αὐτῶ. *Sed tamen edita lectio satis erit sana, si intelligamus de Ioseph o Patre Christi putaticio. Sed enim magnam huius orationis partem apud Chrysostomum nondum reperi.*

l. 43. *post* θεῖον *pone plenam distinctionem.*

pag. 726. 31. ὅρα λοιπὸν πῶς καὶ τὸν τύραννον, οἷα βασιλέα &c.] *l.* 43. ἢ πρὸς ἑαυτὸν ἐπωνύμως φέρει] *f.* ἢ πρὸς ἑαυτὸ ἐπ-

pag. 727. 6. *Lege,* ψιλός. *l.* 13. ἡλιακῶν ἐγκρίτων] *Solœcophanes. l.* 28. ἥλιον τὸν τῷ σώματι αἰδῆ τὸν] *Hoc est, solem hunc quem organo sentimus corporeo. l.* 37. ἐν λίθῳ καὶ ξύλῳ] *Solue* ἐναρθρωτέρου *lin. præced. in,* ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ξύλῳ), *& perspicua erit constructio.*

pag. 728. 17. *pro* ὅτι *lege* ὅτε. *l.* 25. ἔνδον ἢ κατέχειν.

pag. 729. 1. ἀλλ' οἱ] *Lege,* ἀλλ' εἴτε. *l.* 11. τῷ τιμᾶσθαι] *Corrige ex Ms.* τῷ τιμίῳ, *& post* ἀπόδειξιν *adde* ἀποκρίσεως. *l.* 21. *lege* διελέχθη.

pag. 730. 2. ὥστε] *f.* ἄλλως δέ.

pag. 731. 17. *Fort. ita distinguendum,* Οὐ λεγτέον διὰ τῶν οἰκονομίαν.

Eclog. 12. *Hanc eclogam, cuius non nisi fragmentum extat in edit. Moguntina, descriptam ex Ms. Orientali emendauimus ex Ms. Regio Lutetiæ.*

pag. 735. 11. πολυπραγμονῶμεν τοὺς πονηροὺς ἢ κατασκάλλω &c.] *Apud Chrys. sic:* ἐμπορεύεται κτησαμένους, αὐτὴν οὖν πονηρόν, οὖν ἵν τῶν κατασκ-- *Vide tom.* 8. 81. *l.* 40. *l.* 19. *Ante* μόνον *deest* διάπτ.

pag. 736. 24. *Lege ex edit. Mogunt.* ἐκεῖνο τοῖς ἀχυλάστοις ἐλάττων ἢ.

pag. 737. 6. *Post* παλαίστραν *deest* ἔχειν, *aut simile quippiam. l.* 33. *Lege* προσίχνου.

pag. 740. 22. τῶν δυλείαν ἢ οἰκείας γνώμης] *Pro* δυλείαν *lege è contextu Chrysost.* διαφθοράν.

pag. 741. 4. γλῶ] *f.* πηλῶ. *& sic restituendum è contextu.*

pag. 742. 29. *Lege* φυτοσκαφῶ.

pag. 743. 29. *Subdistingue post* ῥᾳδιουργοῦντα. Eclog. 13.

pag. 744. 3. *Post* ἀπολαύων *pone comma.*

l. 4. παρ' ἐαυτοῦ] *Sic codd. omnes, quare locum.*

l. 31. *f. legendum,* μετέχῃ.

pag. 745. 30. *Post* ἀκηκοῆν *pone notam interrogationis. l.* 42. *Lege* αὔξειον πίσεις.

pag. 746. 26. μὴ τοίνυν παιόντες λέγωμεν, τίνες ἦμεν πρότερον] *Variè immutauit ista mutilator. vide vol.* 6. 359. *l.* 8.

pag. 747. 23. *Lege,* ἄλλῳ ἀνεγίνωσκεν, *vno verbo.*

l. 37. ἀφίεμεν ῥήματα] *Apud Chrysost.* ἀφίεμεν, ὥστε ὑμᾶς δὲ *&c. Vide tom.* 8. 64. *l.* 33.

pag. 749. 3. *Lege è contextu Chrys.* πότε εἰσὶ καὶ θεῖαι νόμ-- *l.* 25. καὶ μεταπίδεντω] *i.* transfugient ad aliorum hæreticorum conuenticula à te seuerius habiti.

l. 44. ἀποσίσεται]

pag. 751. 36. *Sic distingue,* τὰ τοῦ γάμου· ἔστω καὶ τὰ. Eclog. 14.

l. 37. ἐλαχον) *Apud Chrysost. est* ἐνυμφεύθη σοι, *vel* ἐγαμήθη. *Vide Orat.* 19. *vol.* 5. *p.* 118. *l.* 44.

l. 41. αὐτῆς) *f.* αὐτῇ. *Sic quidem loqui debuit, sed vt sæpè alias facit, cùm sensu immutarit, verba tamen voluit retineri. Apud Chrys. enim sunt in singulari.*

pag. 752. 3. *Lege,* ἐπινυθάρωτο, *vel simplex,* ἐνυθάρωτο. *l.* 18. *f.* μετὰ τὸ λαβεῖν, *vt pag. seq. lin.* 21.

pag. 753. 3. *post* ἀπορθῶς *pone notam interrogationis.*

l. 12. ἐν ᾗ ἐξῆν] *Hebraismus.*

l. 35. *Lege,* ψυχρῶ. *sic pag. seq. lin.* 5.

pag. 754. 10. *Lege,* βυλόμενον. *l.* 30. *f.* τῆς ἐνεργείας τῆς. *Nam de muliere loquitur.*

pag. 755. 27. *pro* τὸ τί, *lege,* καὶ τί.

l. 29. *puto* ἐξ *delendum ante* αὐάγκης.

pag. 756. 22. *Lege,* καλοῖς.

pag. 757. 5. *Lege* κρύπτεται. *l.* 8. *Legendum fort.* ἀπιστεῖτε: *& mox,* πιστεύσητε, *vel* πιστεῦτε.

l. 22. ἐκολάζομεν)

pag. 758. 5. ἵνα καλαύτιγον βασίσῃ) *pro* ἐαὶ καλ. βασίσῃ. *l.* 21. *post* ὧν *pone comma.*

l. 44. πρὸς ὑμᾶς ἔχων) *Hoc est, sibi negotium esse cum crudelibus. Suprà obseruatus huius verbi ἔχειν vsus hoc sensu. Vide tom.* 6. *pag.* 435. *lin.* 19.

pag. 760. 33. τοῖς ὁμοδούλοις) *f.* τοῦ ὁμοδούλου.

l. 37. ὅμοιος) *f.* ὁμοίως.

pag. 761. 27. εἰ μὴ τῆς ἐξ ἐκείνων διδυμόητε ἐσθίο-μεθ. hrysost. εἰ χ μὴ τ. ἐ. δόξαμ. ἐνδύναμθ. t. 2. .861. l. 44.

pag. 763. 6. ἵνα ἴδῃς διδυμόον δὲ σὺ) δὲ σὺ, f. tu inde lucrum reportes.

Eclog. 15. Pag. 763. 41. λέγοντες] pro λεγόντων. l. 42. ἀπολωλώλειν τῇ διαβολῇ.]

Pag. 764. 22. pro ὅτι lege ὅτε. l. 24. ὡς ἠπατῆσθη τὸν πῦρ) Sic est Athan. t. Tom. 6. p. 486. l. 37. l. 44. τί γ ὁ Πέτρος &c.] Fragmentum ex oratione petuum, quam opinor non exture, meq; hoc sanè ægrè ferendum. Hinc enim, tanquam ex ungula asinum, auctorem huius orationis eiusmodi ληρωδῆ estimare licet: esse videlicet alicuius græculi dialogismis ineptientis, & ingenium inuenuster ostentatis: ne castigatione quidem aut emendatione dignam, quamuis alioqui in hoc fragmento multa insint vitiosa. Hal.

Pag. 766. 14. Lege, πεῖν τιν. l. 35. Lege τὸν λάζ. l. 38. ἀξιοῦσιν] Fort. ἀξιώσειν.

Eclog. 16. Pag. 767. 16. διαδειχνύμθα] Subinctum est, pro ἐπιδειχνύμθα. & sic infinitis in locis vtitur Chrysostomus noster.

Pag. 768. 10. Lege ναυδρῶν.

Pag. 769. 7. Dele comma post ἀμοιβὴν, & pone post πίνον. l. 18. Dele comma post εἰ δὲς, & pone linea seq. post ὑμῖν.

pag. 770. 32. βίον) Malo δεῖ. Locus est t. 5. p. 64. l. 16. Sed inde nihil remedij.

pag. 771. 11. post μᾶλλον pone comma, & post ἀμελῶν hn. seq. dele.

pag. 772. 4 post βοᾶν pone plenam distinctionem. l. 5. ἀρχὴ ἔστε] Sic etiam est in contextu Chrysost. Vide Tom. 5. 195. l. 24. l. 23. αὐτοῖς αὐτῶς (πῶς χρεὼν) ὡς ὀλοφύρεσθε εἰς οὐρανὸν] post ἐυχὴν adde e Chrysostomo ἀναφέρειν. Vide Tom. 1. pag. 858. l. 4.

pag. 774. 4. χ ὅλως φθεγγόμθα &c.) Apud Chrysost. πᾶν φθεγγόμθα. Vide locum prius citatum l. 25. probarim tamen magis lectionem Florilegi, si interrogatiuè legantur.

l. 9. ἐαν γὰ &c.) Sententia pendet imperfecta, & alia mox &c. resumitur autem l. 17. ἐαν τοῦτο μόνον &c. vt fortasse non absre esset omnia à φίλος l. 12. ad ἐαν τοῦτο l. 17. parenthetic is includere notis: & post μάτην l. 16. ponere plenam distinctionem. l. 20. ἀνδρεπάτε) l. 38. post γλώτης pone colon.

pag. 776. 20. ὑπαγορεῦσι δὲ τῷ νόμῳ) Apud Chrysost. ὑπαγορεύει τῷ νομογράφῳ τὰ ῥη.) Vide Tom. 6. p. 841. l. 35.

pag. 777. 16. Lege ἀνθρωποκ.

pag. 783. 41. Fort. συμπαρεκτείνεται.

pag. 784. 21. τὸ γ δάρσει τῷ ἀδικεμένῳ) Quære locum.

Eclog. 18. pag. 785. 39. post λόγως pone colon. l. 41. puto τὸν delendum.

pag. 787. 11. ἢ) ἢ certè. vel pro ἢ lege χ.

Eclog. 19. l. 36. φιλανθρωπίαν εἶχεν] Fort. φιλανθρωπίαν αὖ εἶχεν.

pag. 790. 7. χ μὴ ἐπὶ τῶν ὑσίαν ἀναπίζοντα) l. 16. Lege θεοῦτα. l. 43. post θεάτρων pone comma.

pag. 795. 1. διαζῆν) l. 2. post ἄνι pone posteriorem notam interrogationis, & comma post πάντων.

pag. 796. 4. πάντες &c.) Deest aliquod verbum. ibidem lege, κτησῆς.

pag. 797. 19. ὀπὶ τῆς ψυχῆς ἧς ἁμαρτημάτων) Lege, vt eclog. sequent. p. 803. 20. ὀπὶ ἧς τῆς ψυχῆς ἁμαρτήματος. Eclog. 20.

pag. 798. 33. διαλῦσ ὅταν εἰς σωτηρίαν ἴλεως] Sic apud Chrysost. & in quatuor codd. Mss.

pag. 799. 44. Fort ἐπαγγείλωνται.

pag. 800. 16. ἢ σωτηρίαν μεταποιᾷ)

pag. 801. 1. Lege τὶς γὰρ. l. 12. τὸ ἀμείωτον ἐπιδείξασθαι καλεῖ) l. 16. Fort. φέρε τὰς αὖθ. l. 25. Dele comma post πίλιν. l. 31. Lege, ἡμῶν.

pag. 802. 4 διατὶ χ φοβερὰ τῷ ἀνθρώπῳ) l. 11. ὥσπερ χ τὸ διαβρεῖν ποιεῖ ὑποκαλίζειν) Deest aliquid. l. 28. πολὺ πλέον] Sensus postulat πολὺ ἔλαττον. l. 30. Fort. ἀναγράφωμεν. Eclog. 21.

pag. 803. 11. ἐχ ἀνθρωπίνων) Intercidérunt nonnulla, quæ ex oratione citata supplere patest Lector. l. 30. ὑπομίαν) l. 32. Lege, vt in margine animaduertitur εἰκότως, ὃν ἐτόρνδιος, l. 34. δημοσιεύεται) l. 37. ὑπόπτοις) quis? fort. ὑπόπτοις. l. 43. ἵνα εἴπω) Eo quod dixerit, syntaxi Chrysostomo nostro familiari, ducta, vt opinor, ex consuetudine τῆς ἐ.

pag. 805. 33. ἐδορύζειν αὐτῷ) l. 35. ἐσώθη αὖ) Fort. σωθῆναι ἐδύνατ' αὖ.

pag. 806. 24. post ἐδίκησεν pone plenam distinctionem. Eclog. 22.

pag. 807. 10. ἐυχάριστος. l. 12. Lege, ἐδόκουν. l. 26. ἡμερήσιον.

pag. 808. 41. Ante ἐυδίας deesse videtur χ.

pag. 809. 14. Lege, ὁμιλήματα. l. 23. εἰ παῖδες &c.) l. 29. Lege δίδως.

pag. 810. 6. Fort. παιδὸς, & eadem linea, ἑτέρως cum δόξῃ, magis ex vsu linguæ.

Pag. 811. 5. οἱ βίοι. l. 21. Videtur deesse χ ante πλείονα. Eclog. 23.

Pag. 812. 2. τῇ παρεῖσ εἰσιέναι] l. 42. Fort. ἐμβάσεται. & sic apud Chrys.

pag. 814. 23. ὁ δῦνά μοι ὕδειον, ὃ σὺ] Hæc ita sunt in Eth. hom. 4. in Ioban. l. 31. νικῶν] Verbum, vt videtur, otiosum. Habet tamen Chrysost. loco citato. Eclog. 24.

Pag. 816. 1. post ἐντυγχάνοντες pone notam interrog. itemq; lin. 3. post ἐξακοντίζοντες. l. 34. Lege, τῷ μὴ δυνάσθαι.

Pag. 818. 19. ψυχὰς ὀρέγειν] Corruptum. Sed enim quærendus locus, qui nunc non occurrit. l. 44 Lege, ἔχοντας. Eclog. 25.

Pag. 819. 9. Ante ὡς αὖ dele χ.

Pag. 821. 7. τῦτον ὄρκον πιεῖς;] hoc est, per eam iuras? l. 9. Malim κῆδοι. l. 32. Lege, μᾶλλον. l. 34. post ἡμᾶς pone plenam distinctionem.

pag. 823. 11. εἰς τὸν αἰῶνας.

pag. 824. 8. φοβερὰ] Sic est apud Chrysost. tom. 5. p. 432. l. 15. l. 22. κατήκησά σοι] Lege è Chrysost. κατώκησα. Eclog. 26.

pag. 826.

Pag. 826. 4. ὠφέλησε. *l.* 9. *Fort.* αἰ τοῦ ὑπ ἐτι. *l.* 13. *Post* διεκπυδῶσαι *pone comma.*

pag. 827. 9. *Fort.* ἀλλ' πεδεῖ.

Eclog. 27. Initio capitis titulum, qui in codd. deerat, repone: Ἐκ τῶν λόγ. εἰς τὸ, Σαῦλος ἐπ ἐμπνέων.

pag. 830. 38. καταδύσαντες] *Sic apud Chryſoſt. Vide hom.* 21. *in* 2. *ad Cor.*

pag. 831. 12. ἐνίστησι] *Fort.* αὐίστησι.

l. 36. ζωώσει φε, *& mox iterum atq; iterum fortaſſe pro* ζωώσφυφε.

pag. 833. 36. τὸ γαρ ϗ] *Fort.* ϗ ϗ. *deleto* τὸ.

pag. 834. 40. *Fort.* εἰ ὐ σφόδρα αὖ ἀναμ πὺ σφόδρα αὐειμβίους *dormire non eſt mirum.*

pag. 835. 40. μὴ ἐνι φυγεῖν τὰ πεῖ μαται] *pag.* 836. 9. *Lege,* αὐτῦ πεῖς- *l.* 15. ἔνδον) *Fort.* τὰ ἔνδον.

pag. 837. 6. *Lege* ὡς, οἱ *diſiunctim. l.* 17. ἐκ τῦ μαλάδυς τ. ἐγ) p. 842. 11. ἐκ *inducitur, relle. l.* 18. *Lege* ζωνελεχτ Θ, *à* συλλέγω. *l.* 43. *Lege,* αὐτοῖς.

pag. 838. 2. πεῖς νεκρὸν] *Sic infrà p.* 844. 2. *l.* 21. *Fort* πεῖ *delendum. ſic tamen loquitur p.* 841. 33.

Eclog. 28. Hanc eclogam Conſtantinopoli meo iuſſu deſcriptam, & ad me ſub ſpecioſo nomine octauæ de laudibus Pauli miſſam, quum merum ſit ἀπάδισμα, in hunc locum reieci. multa habet communia cum proximè præcedenti.

Pag. 840. 28. ἤρεν) *l.* 31. *poſt* λεξά ϗ Θ *pone comma.*

pag. 844. 3. ὑδεὶν ὐδίποτε πεῖς ἀνθρώπιον πάνδος ἔπεσε) p. 838. 3. *melius,* ὑδεὶν ὐδίποτε πεῖς ὑδεὶν ἀνθρώπιον ἔπεσε.

pag. 845. 23. πὺ ἱερέως ἀγγέλως) *pag.* 837. 38. τὸν Ἰωάνιλω ἄγγελον. *l.* 29. τὸν λόγον αὐτῦ ἀπεί- πεσι)

pag. 846. 11. βασάπατος) *Reſtè, non, vt ſuprà aliquoties,* βασάξαντος.

Eclog. 29. *pag.* 848, 32, Ο ϗ ἀρετῆς ϗ κακίας *&c.*) *Etzelius interpres videtur legiſſe,* ἀρετῆς ϗ κακίας διαφορέων. *Expunge illud* Ο ϗ ἀρετῆς ϗ κακίας, *& ſententia ſana erit.*

pag. 849. 7. *Fort.* μ τῦ. *l,* 8, *Legendum omnino* κατατείνει. *l,* 30, *Poſt* ἡμᾶς *pone notam interrogationis.*

pag, 850, 7, αἰῶδειν. *l,* 36, *Fort.* πεῖ φύσιν πεῖς τὸ διελῶδες ἑαυτοῦ ἐξάγειν β. *l,* 38, *poſt* ἀφιέντα *pone comma.*

pag, 851, 17, *Fort.* μόνον πϕ.

Eclog. 30. *pag,* 852, 40, *Lege,* διά π τύτων.

pag, 853, 1, *poſt* πάδη *pone comma. l,* 8, πλὼ ϗ αἰϗαν' ὅψι-- ϗ) δοκεῖ) *Fort.* ἢ ϗ αἰϗαὶ ὄψις ϗ δυσεδὴς, κλμή τε ϗ ευεδὴς *&c. Pro* δοκεῖ *habet Chryſ.* πιεῖ. *l,* 24, *Lege,* πεῖ ἄλλα.

pag, 854, 32, *Dele* ϗ *ante* μόνον.

pag, 856, 32, *Dele* ϗ *ante* κιϹώπιον. *l,* 38, *puto legendum,* ἐκπολεμοῖ.

pag. 857, 14, αὖ ϗ κτησώμθα τὰ πάντων, ϕ πάντων ἀπεσεμάθα) *Quere locum. l.* 23, ὧν) *Fort.* λῶ.

Eclog. 31. *pag,* 862, δεσπόια) *l,* 6, τῆς ἐυταξίας, & 8, τ ἀκτῖν Θ, *utrobiq;, vt opinor, deeſt particula* ἐκ. *l,* 18, μ τ' ἐκεῖνο πάλιν τὸ μετὰ τῶν γλῶ) *l,* 31, τιὰ τον πονηρὸν ὄντα)

pag, 863, 8, *poſt* ἡμῶν *pone notam interrogationis. l,* 28, *Fort.* καθάπαξ ον, & διόμθ. ον.

Pag 864. 8. τῶν. Eclog. 32.

Eclog. 33. Hanc eclogam valdè mutilatam edidit Etzelius, quòd editionem Perionij ante annos 70. excuſam Lutetiæ, vt opinor, non vidiſſet.

Pag. 865. 4 *Dele* ϗ. *l.* 35: *Dele* αὐτῦ.

Pag. 866. 8. *Ante* ἵνα *pone comma. l.* 31: ἀπολυσάμθοι] *Malim hoc loco,* ἀπολυσάμθοι.

Rag. 867. 1. *Ante* ἄρα *pone comma. l.* 7: πεῖς ελθεῖν. *l.* 42. αὖ ϗ λοιδορημάτων ἐκείνων] *Sententia* αἱ ἀκόλαθ Θ ϗ ἀτελὴς.

Pag. 870. 17: *poſt* πρᾶ Θ *pone comma. l.* 35: ϕ ἐνδὲν δε] *Fort.* καρπῶν, *aut* κλῶν.

Pag. 871. 3: *Fort.* ὐδὲν μικρόν. *l.* 37: φθέγμασι] *At qui ſupra dixit,* μὴ ἐν ῥήμασι.

Eclog. 35. Hanc eclogam, quæ in omnibus ferè Bibliothecis reperitur, quidam interpretes per errorem nobis pro quinta oratione in Iobum exhibuerunt: cuius ne minimo quidem fragmento αὐτόξοι quatuor illæ totæ orationes, κίΖλοι καὶ ὑπερχμκοὶ ὅσοι.

Pag. 874. 26: *Legendum ſine dubio,* ϗ ὐκ ἐλάττους ἢ τῆς καπεδώκασιν. *Omnino enim deeſt* ἤ.

pag. 876. 2: *Abundat* ὡς.

pag. 877. 16: πεϕμυθίας ἄτας] *i. quibus villa par* (ἱπόῤῥοπος) *conſolatio poſſit adferri.*

pag. 878. 3: *Lege,* ὑποπλήσοντα.

pag 882. 29: οἱ σφόδρα αἰ ἀνῶ. οἱ καθ' ὅδιον] *Quærat locum cui otium eſt.*

Eclog. 36. *pag.* 885. 24 δ' αὐτῆς] *Fort.* διὰ τῆς. *l.* 35: κακῶς ἀκόων φθονῆ]

pag. 886. 3: *Fort.* πεϕαπωτῶσα. *l.* 8: *poſt* κόσμφ *pone comma.*

Eclog. 37. *pag.* 888. 14. μὴ γαρ' μοι τῆς σωτηρίας] *Non aſſequor vim huius ſententiæ. l.* 34. χήματα] *Fort.* ἕτερα χήματα.

pag. 890. 4. *Lege* αὐθρώπων. *l.* 9: αὐτοῖς] *fort.* ἑαυτοῖς.

Eclog. 38. *pag.* 891: 34: ϕ ὁμϕτημάτων ταύτη μειζόνως] *Pro* ἢ διὰ ϕ ἁμϕτημάτων.

pag. 894. 39. φέρεις βορβόρῳ] *Videtur deeſſe accuſativus. Fort.* σῦμα *vel* ϛῖμα.

pag. 896: 14: *Fort.* κωλύειν.

Eclog. 39. Decem orationculas ſequenteis, in alijs ἑκλογῶν ζωαγωγαῖς ferè non repertas, exhibuit nobis bibliotheca Regia Lutetiæ: quibus ipſis ſine magno incommodo carere potuiſſet reſp. literaria, cùm alibi totidem verbis, etſi non vno contextu, reperiantur apud hunc Noſtrũ. Sed maluimus in partem peccare tutiorem. In iſtis, ſi quâ in re erratum eſt, notare non eſt viſum tanti. Si quid enim in iſtis ſit quod lectorem alliciat, conſulat modò titulos in margine, ad illa editionis noſtræ loca ſtatim remittetur, vbi hæc eadem habiturus eſt correctiora.

Eclog. 38. Hanc eclogam (vti & proximè præcedentem) ex ſchedis Orientalibus deſcriptam damus, deprauatam

depravatam valdè, nec emendatione ferè dignam. Nos tamen pro more nostro loca magis corrupta indicabimus.

Pag. 934. l. ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν] *Melius conveniret sequentibus,* ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν φυλάσσων *&c. Absolvitur autem sententia pag. seq. l.* 25. *in his verbis:* ὅτως ἀδέρατος περιπλανᾶται πλεονεκτῶν *&c. pagina tamen seq. quædam efferuntur per infinitum, ut l.* 7. *&* 8. *&c.* l. 14. *puto* γὰρ *delendum ante* δικ. l. 18. δηλῶν] *Potest ferri, ut puto: vel* μὴ δηλῶν τῇ ἑαυτῦ γνώμῃ τὸ. *H.* l. 23: ἵνα ὅρον] *Lego,* ἵνα ὅρκον. *H.* l. 28: ὑπὲρ αὐτῆς περιφέρων τὰς αἰτίας τῇ Θεῷ] *Fortassis post* ἃ ἁμάρτιν *aliquid intercidit, ut* ἃ ὁ Θεὸς αὐτὴν εὖ ποιῆσαι, *aut tale quid, quæ sequens* ὑπὲρ αὐτῆς *referatur. H.* l. 29. μὴ ὑπομένων αὐτάς.] *Eodem modo infrà l.* 38. l. 38. μὴ ὑπομένων ἢ ὑπόδικον ἐξ αὐτῦ] *Corrupta.*

pag. 935. 7. *&* 8. κρίνειν, καταχρίνειν *&c. ut* ἀγαπᾷν, φυλάσσειν *&c. in principio orationis. Sed quæ sequuntur,* ἑαυτὸν δικαιοῦν *&c. perturbatiora videntur.* l. 13. ἵνα] *Expungendum.* l. 14. ἐυσεβὲς ἡδύμενον] *Referenda hæc ad superiora,* τὸ ἢ εἶναι *&c. Indicare verò &c. pium est & justum, modo fiat cum debita admonitione & exhortatione.* l. 25. μὴ λογιζόμενος τῦτο] *Videtur esse imperfecta clausula.*

NOTÆ IN TOMVM

Octavum

HAnc expositionem tertij Psalmi ab illo φιλοθέῳ & φιλοχρίστῳ viro, qui τῆς συναγωγῆς in Psalmos, quam ex Collegio Corporis Christi Oxonij sumpsimus, autor fuit, vel non visam vel repudiatam, misit ad me doctissimus Fronto Ducæus, ex Vaticana, vt ipse aiebat, descriptã: quæ extat etiam, teste in notis ad Chrysostomũ Flaminio Nobilio, in Biblioth. Clericorum Regularium Romæ. Huius principium. & quidem non inelegans aut indignum Chrysostomo citat Damascenus Orat. 3 de Imaginibus: Vertit Latinè vetus Interpres, vti & nos quoque Græcè damus, sine truncatam. Quæ tamen omnia non eam apùd me vim habeat, vt non planè acquiescam Halesij mei θεοδιδάκτου iudicio: qui de expositione ista sic ad verbum censuit. Psalm. 3.

De fragmenti huius authore non facile statuerim: certissimum tamen habeo Chrysostomi non esse. Primò enim stylus est à Chrysostomo omnino alienus, vtpote affectatior, & frequentibus agnominationculis & homœoptotis interstinctus: qualia sunt: τοὺ δραπέτας γεγράμμαιν ἐξ δ'οισιν, οὐκ ἐπιγεγράμμαι δυναι?οισιν: &, ὅθεν ἡ πηγὴ τῆς ἁμαρτίας ἐκπέφανε πᾶσιν ἡ πηγὴ τῆ πικρίας: &, χρεῖττον τὸ τὸν πολέμου ἐξηγήσεως, ἢ ἀπὸ τὸ πολέμου καταδήσεως, & alia his cognata vsq; ad vitium affectata. Secundo, Totum inuentionis filum iuuenilius est. Atque hunc belli illi de Absolone in quercu suspenso sensiculi: καὶ ὅπου φεύγων κατέσχετο ὁ τῆ ῥίζη μαχόμενος, καὶ ὁ κλάδος κατὰ τὴ κλάδου ἐδίδετο, &c. Deinde perbellæ ratiunculæ illæ, cur Absolonem & cœlum respuerit & terra, aliaq; huius generis, quorum immensa vis in Ἀμφίσβητα & νοθεύοντα. Postremò prosopopœia illa, in qua desinit, cui, vti puto, plura attexuit auctor, sed ea nobis tempora felicitèr inuiderunt. Quòd si quæ hîc de Absolone dicuntur, cum ijs quæ Chrysostomo de argumento isto sexcenties disputat, conferantur, omnino nihil simile aut par habere reperientur. Huc accedunt locutiones paulo duriores, τοῖς γεγράμμαιν ἐξ δ'οισιν (locum modò sit sincerus) & ἡ γυνὴ πονηρὰ ἀμαρτιῶν ὅτι κόνδυλος, & αὐτάρτη nomen sapiusculè vsurpatum, quod licet fortassis satis sit probum, apud Chrysostomum tamen nunquam reperitur. Deinde particularis illa Psalmi cœmeterij quæstiuncula: hoc verò Chrysostomo nunquam in more positum, contento verba tantùm repetere, locum verò indicare nunquam sollicito. Hæc pluribus egi propter Damascenum, ne quis me arbitretur à tanti viri autoritate temerè velle discedere. Dicendum enim necessario, aut tanti viri iudicium à vero deflexisse, aut Chrysostomum sibi dissimillima scripsisse, aut expositionis huius caput, quod à Chrysostomo multum abludere non contenderim, recentiorem aliquem corpus & membra attexuisse.

PAg. 1. lin. 36. ἐξδ'οισι] *Nescio an metaphoræ inuerecundia mendi faciat suspicionem. Malim* γεγράμμαι σίζοισιν. *Profugis enim cæteris, eius furfuris literam aliquam infamem inurebant.* H.

Pag. 2. 28. *post* νεθτιν *addo* τί, *omissum, vt puto, à librario, propter geminationem eiusdem syllabæ.*

l. 42. τὸ τῆς ἁμαρτίας μεσότοιχον] *Dicit* ἁμαρτίας μεσότοιχον, *quia peccatum, vt interiectus paries, à Deo separat. Corrigendum verò puto* διὰ τὰς ἁμαρτίας, *legendumq;* διὰ τῆς ἁμαρτίας, *hoc est,* per peccatum ipsum peccatum tollit. per peccatum, *id est,* per fratrum dissidium & bella, *quod hac eadem linea autor innuit.*

Pag. 4. 5, οὐς γδ) *Lege* οὐ γδ, *vel pro* ἐλαύνων *lege* ἐλαύνει. H. l. 9. αὐτάρτω] αὐτάρτης, τύφανος, αὐτοβαίνων βασιλεῖ. *Hesychius.* l. 23. *Ante* ὥσπερ *& linea 29. post* τῷ Θεῷ, *ponantur notæ parentheseos. Pendet enim sententia, quæ in sequentibus,* ἐπειδὴ ταῦτα *&c. resumitur.*

Pag. 6. 17. τὸ τῆς σῆς ἀσφαλείας σαλεύω] *Interp.* Assecuritate tuâ emotus fuero. Psalm. 12.
l. 39. πάντα τὰ ῥᾳθυμηθέντα διαφεύγεται] *Suspecta.*

Pag. 7. 8. ἐκείνων] *Melius quadraret* ἐκείνῳ.

Pag. 8. 9. Hoc prooemium, quod à Ms. Bauarico, ex quo desumpsimus 6. in Annam, t. 5. p. 78. aberat, neq; repererat in suis codicibus Interpres. suppleuimus ex Ms. in bibliotheca Collegij Noui Oxon. & alio Ms. Illustrissimi Cardinalis Perronij, cuius ad me apographum misit doctissimus Fronto Ducæus.

Hanc orationem ab Erasino cum cæteris eiusdem argumenti Latinè versam reperire non fuimus quiti Græcè in hisce Europæ partibus. In 1. de Dauid & Saul.

Descripta

Descripta est autem ex Ms. Peræ Constant. à Samuele Sladio πρὸ μακρείτῃ, & emendata ex alio Ms. ἐν χωρᾷ νήσῳ τῆς Χαλκηδόνος invento. Reperitur in catalogo Augustano, numero 11.

Pag. 11, 19, *Dele comma post* πεῖσαι, *& repone post* τοῦτο. *l.* 33. *&* 34. *Legendum videri queat,* ἐαυτὸν, *&* αὐτῆς, *singulari numero.*

Pag. 12, 33. αὐτὴ] *Legendum sine dubio,* αὐτῷ.

Pag. 14, 8. εἰ] *Interpres videtur legisse,* ἐσο.

Pag. 16, 11, συγχωρήσαι *optativè, ut statim* ἐπιτρέψειε. Non Deus, si ego velim, hoc permittat.

l. 15, ἀλλ' ἐκ αὖ ἀάρατοι οἱ θεῖοι νόμοι] *Sanum puto, licet sit obscurum.*

Orat. in Petrum & Eliam.

Descripta ex Ms. in bibliotheca Regia Lutetiæ, castigata ex alio ms. in bibliotheca Palatina. χρησία, vt opinor, sed non melioris notæ: habitaq; vt videtur, Constantinopoli.

Pag. 18, 13. αὐτὸ χρὴ τοῦτο] *Legendum* δὴ αὐτὸ χρῆτο, *vel* αὐτῷ χρὴ τούτῳ.

l. 30, διδασκάλων] *Regius,* διδασκαλίας, *fort. melius.*

Pag. 19, 16, ἀρρῶσαι] *Ab* ἀρρίομαι, *vt* καυχᾶσαι *à* καυχάομαι. *H.*

Pag. 20, 18, προσέλαιτο] *Regius,* προσέλθοι, *non minus rectè.* *l.* 19. ἀλίᾳ] *Lege,* ἀλία. *Videtur autem tota sententia,* κἂν δέξαι προῖον ἀλία, *huc importunè exlin.* 13. *traducta.*

Pag. 21, 6. ἐπείχετο *&c.*] *Lectio marginalis, quæ codicis est Palatini, magis perspicua.* *l.* 9: κεδίοντας] *Neutrum placet, nec quod in textu, nec quod in margine.* *l.* 18: ὅπως] *Malo* αὐτὸς, *vel* ἐμὲ.

Pag. 22: 29: *Malo* πεύσεσθαι.

l. 42. διχόθυον] *Passiuè, quod rarum est, nisi aliud potiùs vocabulum substituendum.*

Pag. 23: 10: ἢ αὐτὸς ἐπὶ τῆς οἰκείας χρώμενος ἐξετασθεὶς] *Ferri possunt, si quid video, vsque quo codex alius meliorem suppeditet lectionem.* *l.* 21: τῆς Βασιλ.) *Sic postea,* ἡ Θεὸς ὑμᾶς. *semper in fœminino genere.* *l.* 36: [ἀλλ' ὁ] μᾶλλον. *Sublatis vncinis lege,* ἀλλ' ὃ μᾶλλον λέγειν δυνατὸς αὐτὸς γέγονα. *Hal.*

Pag. 24: 26: *Sine dubio legendum* ἠδύνησεν.

Pag. 25: 14: στοιβῶν) *Malim* σφοδρῶς.

Orat. in Eliam & viduam.

Oratio hæc bonæ cum primis notæ descripta est ex ms. ἐν χωρᾷ νήσῳ Χαλκηδόνος. neq; aliud præterea suppetebat exemplar, vt mirum non sit aliqua superesse emendanda, quamuis pauca, eaq; non magna momenti.

Pag. 26: 6: ἵνα μὴ χρὴ τὴν ἐκκλησίαν διαρρῆξαι ἡμῶν)

Pag. 27: 20: *Post* αὐτὸ *dele comma.*

Pag. 28: 1: σκιρτῶντες) *Fort.* σκιρτῶντες.

l. 12: *post* δεῖξει *dele comma.*

Pag. 29: 13: ὅπ ὠλιμὸς) *Sensus erit perfectus, si pro* λιμὸς, (*substituas* ὀργὴ, *vel* μνησικακία, *quasi dicat,* nõ erat iracundia, aut acceptæ alicuius iniuriæ recordatio, sed diuini honoris zelus, qui Eliam ad faciendam rem istam impulit: *vel fortassis* ὠμότης. *Nam sic infrà pag.* 32. 14. ἵνα μὴ νομίσῃς ὠμότητ' εἶ τὸ προφήτου τὴν εὐχὴν, καὶ τὴν τῆς πανοικίας ἀθέμιτον, ἀλλὰ ζῆλον θεῖον καὶ κηδεμονίας. *H.*

l. 23. ἐνδικῶς] *Rectum est, vt puto.*

Pag. 32. 6. εἶδε *cum infinitiuo, puto, non sine exemplo.*

l. 8. μακρείζῃς] *Melius conueniret,* παλαιίζῃς.

l. 19. ἐκ τῆς Ιουδαϊκῶν φρονημάτων] *Rectum, vt puto, licet obscurum. Sensus est,* nihil asperius aut dixit, aut egit aduersus Prophetam, vt verisimile erat eam facturum fuisse: quòd autem verisimile erat eam facturam, probaui è moribus Iudæorum. *Probat autem hoc Chrysost. p.* 30. *l.* 10. 11. 12 *& seq. quæ vide. H.*

l. 28. προφητείας μετεχούσης]

Orat. 7. de laud. Pauli.

Constantinopoli descriptæ sunt hæ septem orationes (neq; enim plures sunt χρήσιμαι) *operâ & diligentiâ mihi sæpiùs memoratæ, semperq; memorandi, Samuelis Sladij* τοῦ μακρείτου: *castigatæ autem & meliores factæ ex alio Ms. in monasterio S. Lauræ in monte Sancto, olim Atho appellato.*

Pag. 34. 14. *post* χεῖρ τοῦ *dele comma.*

l. 34. εἰσιὼν] *Sic et Anthologius oratione* 2. *in Paulum. Interpres omittit.* εἰσιὼν *hîc significat* προσιὼν, adiens, aggressus. *Visit autem Paulum non cessisse solùm (quod fecit aliquando prudenter) sed & aduersarios suos quandoq; excepisse, cumq; iis congredi ausum. Hal.*

Pag. 36. 36. ζωοπλοκότου] *Putaret aliquis legendum,* ζωοπλεκτοῦ, *vel* ζωοπλεκτοῦντος, *à* συλλέγω, *potiùs quàm per n.* ἀ λαγχάνω.

Pag. 37. 9. ἀρετῇ] *Fort.* ἀρετεῖ.

Pag. 38. 36. παρῳδοῦσι] *Interpres videtur legisse* παρῴκασι. *l.* 39. κεδίλλουσι] *i.* Præponderantem.

Pag. 39. 7. ἔλαττον] *Quid si* ἀλάστων ?

Pag. 40, 21, ὅπου κρίνοιτο τῇ τοῦ διωγμοῦ ὑφοζολῇ (*al.* ὑποζολῇ) τοῦ πάντα ὑπομένοντος αὐτῷ τὸν νοῦν σχιζόμενος] *Interpres, aliam planè lectionem secutus, sic:* Ita Paulus, qui de ipsa magnitudine passionum, eorum, à quibus affligebatur, existimaret furorem. *Græcè fortasse sic:* ὅπου κρίνοιτο τῇ τοῦ παθῶν ὑφοζολῇ, τοῦ τοιαῦτα ὑπομένοντος αὐτῷ τὸν μανίαν σχιζόμενος. *l.* 39, ἡμετέρῳ] *Intextu Rom.* 11. 31. ἐστ ὑμετέρῳ. *Interp.* illorum, *conflictâ sibi tertiâ lectione.*

Pag. 41. 1. *post* διωγμῶς *pone comma.* *l.* 43: εἰ δὲ περιπόθητος, ὅπου σπουδῶς ἐξέπεμπε] *Interp.* Qui commendans aliquos, tam studiosè scripsit atque sollicitè.

Pag. 42. 21: ταύτῃ] *Fort.* ἐν ταύτῃ, *& sic Interp.* in ipsa. *l.* 43: ταῦτα πάντα οἰκοθεν ἀποζηλοῦντα] *Interpres:* priora studia penitùs excludere.

Pag. 43, 22, τῶν σκανδάλων ἀρθέντων ἐκ μέσου] *Interp.* Cum iam scandala vbique cremissent. *Qui sensus melius quidem quadrat huic loco: sed* ἀρθῆναι ἐκ μέσου (*quamuis* αἴρεσθαι *per se significet* αὐξάνεσθαι. *Vide l.* 41: *huius pag.*) *cum illa adiunctione aliud sonat.*

Pag. 44: 2: ἐν Ιεροσολύμοις) *Hæc omnia fusiùs narrantur in Orat.* 2: *in Martyrem Babylam.*

l. 12: αἱ πηγαὶ αἱ παρ' ὑμῖν] *Ergo orationes hæ in Paulum habitæ sunt Antiochiæ. Aquarum autem penuria ista narratur ab Ammiano Marcellino, l.* 22, Eo anno (*quo sc. Apollinis Daphnæi templum conflagrauit*) sydere etiam tum instante.

te brumali, aquarum inceſſit inopia metuenda, vt & riui ceſſarent quidam, & fontes, antehæc aquarum copiosis pulſibus abundantes: ſed in integrum poſtea reſtituti ſunt. *H.*

l. 38. Τυαίων] *Apollonius Tyanæus.*

Pag. 46: 24. κατ' ἐκείνω φέρε τὸν ψόφον] *Interpres aut non legit, aut non vertit.* *l.* 25: πόλεις καταστάζοντα] *Non videtur huic loco quadrare: agnoſcit tamen Interpres.* *l.* 36: περὶ τῆς αὐτῆς ὑμῖν διαχειρίσαντες μὴ καὶ ἑτέρων πολλῶν τῆς συμβάντων] *Hæc verba, ex quibus vix commodum elicias ſenſum, ſic reddit Interpres:* Qui cùm ijſdem ferè, quibus etiam Chriſtus, temporibus extitiſſent, & veritatem per quædam etiam ſigna impugnare tentâſſent.

Pag. 48: 20: Κτησιάς] *f. Zeno Stoicorum pater.* *l.* 33: ἐν αὐτῷ] *Dele* ἐν.

Pag. 49: 31: ἐπιδόσιν) *Interpres:* Plena fuerunt atque perfecta. *l.* 34. περὶ τῆς χάριτος) *Ait, baptizatus erat. Num ergo Sacramenta non conferunt gratiam? Vide p.* 58: *l.* 39.

Pag. 50: 7: αὐτῷ) *ſc.* τῷ πατρὶ ὄντι ζωῇ, *ex linea* 4. *l.* 32: περιέλλοντα πάντοθεν) Cooperientem vndique, & vndique conſequentem. *Interp.*

Pag. 51: 30: τῆς περὶ τὰ μάθια ἀναδίας ἐλαττον ἐν τούτοις] *Nota βραχυλογίαν. Plenum eſt,* ἀναδίας ἐλαττον ἐν τῇ περὶ τὰ μάθια, ἢ ἐν τούτοις, *&c.*

Pag. 52: 5: αἰσχαλίζοντα] *Neutraliter pro* αἰσχαλιζόμενα. *l.* 43: τῆς τοῦ Θεοῦ ἀμελουμένων καὶ καταφρονουμένης διαφορᾶς] *Puto* ἀμελουμένων *paſſivè accipi,* negligentiarum in rebus diuinis, *non vt Interp.* vt neglectores voluntatis Dei nequaquam curâ leuiore tractemus: *actiuè.*

Pag. 53: 14: κατηγορίαν τινα] *Interp.* ſuſpicionem reprehenſionis *l.* 17: περιέτειναν] *Interpres:* Loris tetuderunt milites, *l.* 24: ἀποδεινούμενον] *Interp.* extentum ad plagas.

Pag. 56: 7: τὸν Ἰωάννην] *ſc.* eius cognomen *Marcus.* *Ib.* ἀπίστιαν] *Interp.* à conſortio ſeparauit. *fortaſſis magis proprium* ἀπίστησιν, *quod infrà ponitur.* *l.* 21: καὶ τὸ ἅπαν σφαλῆναι ἢ περὶ τῆς τυχόντων] *Interpres:* & non vnum quoddam mortis genus incumbit, nec vſquam prorſus ſimili condicione certatur: *neſcio quam ſecutus lectionem ſenſu certè non incommodo.* *l.* 28: τὸν τόνον αὐτῆς τὸν δρόμον ἐκκόψαι] *Interpres videtur legiſſe,* τὸν τόνον τῆς ἄλλων ἐκκόψαι, *vel* ἐγκόψαι, *locus certè in Græco videtur mutilus.*

Pag. 57: 33: ὑμῖν] *Interp.* ὑμῖν, *ſic & in contextu Apoſtoli. Sed ſi legamus* ὑμῖν, *non videtur teſtimonium illud huc ſpectare. Afferendum enim erat Paulinæ virtutis teſtimonium, non verò alterius alicuius. H.*

Pag. 58: 10: ἐπιδὴ γὰρ] *Sententia pendet imperfecta. Interp. ſenſum vtcunq; elicuit. Omnia ſibi optimè reſpondebunt, modò pro* ἐπιδὴ ἀπὸ τοῦ, *legas* ἀπὸ γὰρ τοῦ, *prog; notis parentheticis plenas diſtinctiones ſubſtituas, & infrà in initio ſententiæ expungas* ἐπί. *Sed & poſt* κατ' αὐτὸν χρόνον, *Interpres addit.* Violentiſſimum enim perſecutorem Chriſtus in ardentiſſimum repente prædicatorem mutauerat: *quæ à noſtris codd. abſunt. H.*

Pag. 59: 10: δι' αὐτὸν) *Fortaſſis ſanum, propter ipſum, Chriſtum ſc.* *l.* 18: αὐτῆ] *Lege* ἑαυτῆ, *vel* αἱ τε.

Pag. 60: 25. καὶ ὅσα ἐνόμιζον εἶναι κωλύματα, ταῦτα ἐγὼ τὰ βουλήματα τῆς χάριτος) *Hæc verba puto ponenda poſt* ἄφατον *l.* 28: *Nam hoc loco videntur aliena.*

Prater haſce ſeptem in Paulum orationes Latina editio octauam habet, quin & codd. noſtri octauam exhibuerunt. Sed erat illa tantùm eclogè e ſeptem prioribus, ideoq; in eclogis locum illi ſuum dedimus. Quæ autem in Latinis octaua, mihi non videtur Chryſoſtomum referre. Licet enim Græcanuſquam appareat, cenſuram tamen de ea ferre non eſt difficile. Quæ enim ſunt Chryſoſtomi, habent ſigna quædam non obſcura, & vim, & energiam, quæ nulla poſſint alterius idiomatis proprietate occultari. Hal.

Huius orationis apographum ad me miſſum eſt à do- Orat. p. 60.
ctiſſimo Fronione, ſed à librarijs quidem male acceptum, ſed à me magna ex parte in his notis ſanitati reſtitutum. Eſt quidem oratio notæ melioris. Titulum in Ducæi codice corruptum ſic reſtitue: Χρυσοστόμου λόγος εἰς τὸ Σαὶλ ἐπιμένειν ἀπειλῆς καὶ φόνου, πάντων περισσοτέρων εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς πεσούσης τὸν ὁμολογίαν λειβήτως, καὶ ὅτι αὐθαιρέτως Χριστοῦ ὑπῆρξε ὁ Παῦλος κλῆσις. *Meminit huius vt genuinæ Catalogus Auguſtanus num.* 52.

Pag. 61. 10. ἐκεῖνα) *Deeſſe videtur, inquit Fronto,* ἀκροατής. τὸ μέλος autem *intelligit* πειθήνιον ἄμος, ἄμος, ἄμος. *l.* 20. ὥσπ) *Lege* εἰσί. *l.* 31. ἀκουσθέων) *Mallem,* ἀκουόντων, *vel* ἀκουσομένων.

Pag. 62. 17. ἐπαινῶμεν) *Suſpectum.* *l.* 19: *Lege* πίστε. *l.* 30. ✻ *Ante* ἐστασθέων *deeſt* τῆς. *Vide l.* 33: *Corrige numerum paginarum pag. ſequente, & pro* 49. *repone* 63. *l.* 36. ὁ τῆς οἰκείας εὐποιΐας &c.) *Aut deeſt ſubſtantivum quod* τῇ *reſpondeat, aut legendum,* ὁ τῇ οἰκείᾳ εὐποιΐᾳ πᾶσ. ἀλλὰ τὸ ὑμετέρα ἀπεδόσει δαίμ.

Pag. 63: 12: ἐπιπυλ.) *Lege* ἀπτυλ. *vt linea præcedente.* *l.* 41: & 42: περιεδράμη) *Fortaſſis aptius* περιεδράμη. *Nam ſic infra p.* 64. 3. περιεξέδραμεν δὲ τῆς ἑωσφόρου γλώττης τὸ βιβλίον. *l.* 42. καθάπερ καφαλῆς) *Aut verbum aliquod deeſt: vel pro* κατίχων *leg.* κατεῖχεν, *vel pro* κελεύσας ἐκέλευσε.

Pag. 64. 8. ὧν ἐξ αὐτῆ] *pro* ὧν *lege* ἧς. *aliàs enim negat ſe actorem quod agit.* *l.* 20. *poſt* εἶπεν *deeſt tale aliquid,* ἐνταῦθα ἦ, ὦ Θεόφιλε. *ſc. ſine vlla additione.*

l. 34. *Fort.* αὐαλέξαθαι, *vt ſupra lin.* 31.

Pag. 65. 2. *Malim* πεπόνωκεν. *l.* 8. ὧν ἐπιδὴ ἐπολέμησε τοῦ ἀπ.] *Hiatum euidentem pro tempore ſic reſtituo.* ὧν ἐπιδὴ ἐπολέμησε τοῦ ἀποστόλου, ἀλλ' ἐπιδὴ πολεμήσας αὐτοῦ ὕστερον αὐτὸς ἑαυτὸν ἔθαψεν· ὧν ἐπ-- *H.*

l. 18. ὧν ἀμώσεται] *Requirat fortè quis aliud verbum huic loco aptius.* *l.* 21 μαθητῶν. καὶ πῶς] αἰσχύνεται. *l.* 24. αὐτῷ] *Lege* αὐτῆς. *H.*

Pag. 66 5. *Lege,* ἐκπεπολεμωμένον.

l. 19. *Lege,* ἐγχειρεῖσαι. *& ante* σεσῶ *proximè ſequens & poſt* βασιλέων *lin. ſeq. pone notas parentheſeos.* *l.* 22. *Lego,* ἐπαισάσατο.

l. 43.

l. 43. *Lege*, ὥστε αὐτὴ (*vel* αὐτὴ) ἡ ἀδρὰ μεταβολὴ καὶ μετάστασις, καὶ τό.

Pag. 67. 1. *Lege*, μεγίστη, *& lin. seq.* μετατεθῆναι.

l. 25. *Lege & distingue*, τῷ καθαρᾷ ταύτῃ, καὶ πόσιμον καὶ γλυκὺ νᾶμα *&c.* *l.* 26. τῆς νεοσσῆς] *Fortassis* τὴ πνευματικῆς: *vt alludat ad verba Pauli. H.* *l.* 27. ἀρύσασθαι *&c.*] *Hic aliquid deest, aut locus est corruptus.*

In Eutropium. Meminerunt huius orationis Socrates historiæ ecclesiasticæ lib. 7. cap. 5. fol. 255. b. edit. Rob. Stephani, & Sozomenus lib. 8. c. 7. fol. 108. a. quos vide, quia huic sermoni multum lucis adferunt. vide etiam Or. 18. Tom. 5. multa huc pertinentia. Porrò apographum huius orationis misit ad me Fronto Ducæus mihi sæpè memoratus.

Pag. 68. 23. ἰκέσια] *Sic edidimus è contextu, cùm tamen & exemplar & Floril. legant* ἀκέσια. *& sic fortassis legit Chrysost. Nec enim sensum habet incommodum. H.* *l.* 36. ἐφέρετο βιαίων. *Floril. p.* 854. *statim post hæc addit*: διὰ τῶν τῶν πόνων ἔχειν τὸν διὰ τῆς ῥημάτων, διὰ τῆς πραγμάτων ὑπάρξαι. *sed nec codd. agnoscunt, nec Interpres.*

Pag. 69. 8. καὶ ταπεῖ τεκραδίντ& ἄπαξ] *Fortassis ferri possunt. Si verò quid sit mendi, est in* ταπεῖ. *l.* 42. τῆς ἀνυδρίας] *Interpres* τῇ ἀνυδρίᾳ καὶ τῇ Ζωδρομῇ.

Pag. 70. 3. τὴν πορνικὴν] *Interp.* Illamq; in rep. versantium faciem. *Fortè legit* τὴν πολιτικὴν: *sed illud melius. l.* 16. πρὸς τὴν ὄψιν τούτου ἰδεῖν] *Fortassis rectum.* cùm faciem illam intueatur. H. *l.* 33. *Pro* τοῦ *in fine lineæ lege* τούτου.

Περὶ τῶν μελλόντων ἀπολαύσεως, &c. Descripta in nostrum vsum Peræ Constantinop. γνησία procul dubio, nisi si fragmentum est alterius orationis, quod nescio.

Pag. 71. 33. *Quid si pro* ἅδα᾽ *legamus* πάντων?

Pag. 72: 25. ἀδιῶς ὀπόντα]

pag. 73: 32. ἐξίδη ἀφαιτέρω τὴν φιλοσοφίαν] *Fortassis* τῇ φιλοσοφίᾳ.

pag. 74: 14. ἐπ᾽ ὄψιν] *Suprà*, ὑπ᾽ ὄψιν.

l. 42. πεφάγει] *Quid si* πεφύκει?

pag. 75: 1. *Fortè legendum*, ἑτέρως πάλιν (*sc.* τὴν διδασκαλίαν ἐπιδείκνυτο, *ex lin.* 38 *superioris pag*) τῷ τὰ βοσκήσια δεικνύναι ἄκυον ὑπάρχον.

l. 9: καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἧς παρόμοιόν ἐστι] *Aut expungenda sunt hæc, aut supplenda reliqua è contextu citato.* *l.* 10. *Fortè* ὁμοῦ τῷ αὐτῷ φυσήματι.

Περὶ τῶν μὴ ἀπογινώσκειν &c. Ex bibliotheca monasterij S. Trinitatis in insula Chalce super Bosp. Thrac. descripta: ipsamq; vt γνησίαν agnoscit catalogus Augustanus numero 44.

pag. 76: 3: ἵνα] *Nota vsum τοῦ ἵνα pro ὅταν, Chrysostomo non infrequentem.*

pag. 77: 23: καθάπερ καὶ ἐκεῖνον] *Ab hac similitudine, sine vlla apodosi, & pendente sententia, ad aliam transit, lin.* 26.

pag. 78: 18: ἐὰν λάβωμεν] *Quid velit, non difficile est diuinare. de verbo itaq; minùs sum sollicitus. Hal.*

pag. 79: 16: *Lege*, ὡς τὸν ἑαυτῆς φιλεῖς κεφαλὴν, ὧ γύναι, καὶ τιμᾷς, ἵνα *&c. H.*

pag. 80: 11: ἵνα ἔχω εὐχὴν] *pro* εὐχὴν *aliquid aliud substituendum.*

Oratio γνησιωτάτη, *quamuis in catalogo Augustano non reperiatur: descripta ex eadem bibliotheca, qua proximè superior, in Oriente. Vide Homiliam* 48 *in Genesim, vbi nonnulla sunt iys, quæ hic ad finem dicuntur, similia.* Περὶ τῆς, πόσα δεῖ ἀκοῦσαι γυναῖκας.

pag. 81: 17: *Lege*, τὴν ὡς ὑπὲρ τ.

pag. 82: 10: τοῦ παντὸς, μηδένα] *Vel ante* μηδένα *deest* ὥστε: *vel legendum*, τοῦ παύτως μηδένα *&c.*

l. 38: *Malim*, τῆς γυναικός.

pag. 83: 38: ἐκφοβήσαιμι] *Fortassis sanum.*

pag. 85: 25: ζωτεῖν] *Sensum habet: malim tamen aptius aliquid.*

pag. 87: 7: αὐτὸν] *Fortè* αὐτὰς'. *l.* 10: ἔννοιαν] *Fortè* εὔνοιαν, *vel* εὐνοίαν. *l.* 23: τοσοῦτῳ ὀδὸν κατοκνίας μεγίστης] *Fortassis* ἀποδημίας *redundat. H.*

pag. 88: 27: ὥστε πᾶσαν ἐξαρκεῖν ἀπόδειξιν] *Fortè* πᾶσαν παραρρεῖν διαφορὰν ἀπόδειξιν. *H.*

pag. 90: 7: ἐστεφάνωτο τῷ ἀγωνιῶ] *Fortassis* ἐστεφάνωτο τῷ *&c. H.* *l.* 19: ἀπώλιναν] *Malo* ἐπώλιναν.

pag. 93: 21: καὶ μετὰ τῆς οἰκε-- *&c.*) *Locum hunc sic restituendum censeo*: καὶ τῆς οἰκίας, ἣ ἑαυτῇ γυναικὸς λέγω, καὶ παίδων, καὶ οἰκετῶν, ἕκαστος δυνήσεται καὶ τὸν ἐνταῦθα *&c.* expunctio omnino, ὅτως. *H.*

Ex eodem fonte cum duabus superioribus hausta hæc elegans & melle dulcior oratio, nempe ex Ms. in bibliotheca S. Trinitatis in Chalce. agnoscit catalogus Augustanus numero 45. Οπ ἐπαίνου, &c. p. 93.

pag. 100: *Supplementum orationis*, ὅτε πρωϊαίτερος περιχαιρέδη, *debemus Monasterio S. Lauræ in* Χηνῇ νήσῳ τῆς Χαλκηδόνος: *Supplementa duo orationis*, ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς, *instructissima bibliotheca Bessarionis Venetijs.*

pag. 101: 13: ἐν τύποις) *Lege*, ἐν τόποις.

l. 36. *Lege*, ἐπαινεῖ κ. *l.* 39. *Sic lege & distingue*, τῆς διαφθορᾶς, ὑμῖν μικρὸν, ὑμῖν μέγα ἐξαμαρτόντες. ἀλλ᾽ ἐν μὲ τοῖς-

pag. 102. 2. καταβάθμια) *Interpres non vertit, & potest abesse, nisi alius ei locus dandus sic*, φύσιν, καὶ ἃ θεῖ μόνῳ ὧν, καταβάθμια, ταῦτα ἐ. μ. ἤ.

l. 14. καὶ στρατηγὸς καὶ μυείους ἐλάσαντες) *Interpres*, Totq; milites & fossores haberent, *aliam planè secutus lectionem.*

Hanc orationem perquàm sanè elegantem, & γνησίαν debemus monasterio D. Iohannis præcursoris in Monte Atho, communiter dicto, Sancto, *in Cherroneso Thraciæ. Agnoscit catalogus Augustanus numero* 55. Ἐπιμανῆναι, &c. p. 102.

pag. 104. 22. *Pro* ἅδα᾽ *legendum fort.* γαρ'.

l. 26. ἑτέρως) *Non placet hoc loco.*

Pag. 105: 40: τῆτο] *Lege* ἔτω. *H.*

Pag. 106: 44: *post* διαφθορὰν *pone colon.*

Pag. 107: 43: ἀπηρέγνωσαν *construitur cum genitivo, adiecta aliquando præpositione*: ἀπερέγνωσαν *ab* ἀπαείρω, *cum dativo.*

Pag. 108. 24: καὶ ἀσιζῶν] *Fortè glossema est. Videtur certè nullum hic locum habere: Vel si sic legas & distinguas* ἰδιωτῶν, ἀσιζῶν ῥητο-- *extrito* καὶ, *locus, opinor, sanus erit.* *l.* 28: τὸ, ὅτι, *Fortasse* παρέλκει.

Pag. 109: 22: ἐκεῖ᾽ ἐνδὲ μή] *Dele* μή. *l.* 23: ἐπαίρεσιν] *Corruptum: sed quid substituemus? fort.* ἔπαρσιν, *vel potiùs* ἐπαίρεσθαι. *l.* 33: παὶ ἐμοί] *An non* παὶ ἐμοῦ? παὶ ἐμοὶ, *apud me,* παὶ ἐμοῦ, *a me, quod huius est loci. H. l.* 38: καὶ μαστεύειν] *Ponenda, vt opinor, post* κατεσκάλθαι.

Pag. 110: 13: ταπεινοφροσυνῆς] *Malim,* ταπεινοφροσυνῶν, *vt seq. lin.* ἐυγωμοσυνῶν. *Ibid. Ante* ὐχ ἁπλῶς *lin.* 26. *& post* διώκεται *lin.* 28, *pone notas parentheseos.*

Hanc orationem, γενοσίαν cum primis, & Catalogo Augustano memoratam numero 50, debere se sciat Lector doctissimo Frontoni Ducæo, qui eam ex Vaticana, vt opinor, descriptam mihi pro sua humanitate liberaliter communicauit. mendosa aut suspecta inesse aliqua, non est mirandum, vt in vnico exemplari. Vide quæ de orationibus, quarũ infrà p. 113. l. 30. meminit, notauimus ad orat. 42, vol. 5. Ibi enim erat orationis huius locus, vt etiam septuagesimæ primæ tomi sexti. Sed ante lectam hanc orationem consilium nobis Chrysostomi non innotuit.

pag. 111: 3: δηλεία) *Non conuenit huic loco: sed aliud commodum vocabulum non occurrit.*

l. 36. ἐφίησι) *Mallem* ἀφίησι. *l.* 39. *post* ἀδύνατοι *deest* εἰσίν. *l.* 43. *pro* τοσοῦτα *lege indubitanter* τοιαῦτα.

Pag. 112. 14. *post* ἀπκειμένου *dele comma.*

pag. 113. 41. περὶ τὰ γεγραμμένα) *Oratio hæc periit.*

pag. 114. 4. ἀπ᾽ ἀρχῆς) *Dele* ἀπ᾽, *& post* παρασκευείας *pone comma.* *l.* 17: *Fortassis* ὁ πολυαπληΐς μόνον ἐμπέδημεν. *l.* 26: *post* ὅτι *pone comma.* *l.* 39. *post* ἀπόστολος *dele comma.*

pag. 115: 7: *Fort.* ἔφη γὰρ ὁ μέγας. *l.* 12, *post* ἀλλὰ καὶ *deest* μή. *l.* 16: τοῦτο γινώσκετε) *Corrupta. Quorsum enim idem testimonium bis in eadem causâ proferret? H. l.* 38. κύριός ἐστιν) *Inducenda puto.*

pag. 116: 4: *Lege* καὶ τῷ ἀληθῶς ἐγκύπτων τὰς ἀρχὰς, εἰ βούλεσθε: *deleto* καὶ. *H.*

pag. 117, 13, πολλοῦντες) *Non videtur* ὁμοψύχους *cæteris. l.* 14: *pro* οἱ σῶμ. *scribe* οἱ.

l. 27: *Fort. locus hic ita legendus & distinguendus,* λαμπρότερον ἀφιεὶς φανῶ, ἅπερ αὐτοῖς (*vel* αὖθις) πάντως καὶ περισσοποίει.

pag. 118: 20: *Lege* φίλημα εἰρήνης. *H. l.* 23 ἐκτείνωμεν)

In responsum Theodori lapsi.

Extat Tom. 6: *p.* 60: *ad Theodorum* ἐπισκοπὸν τοῦ ἀναρίτου βίου *oratio, seu mauis, epistola Iohannis nostri,* θειοτέρα, *inquit Sozomenus, idq; merito, ἢ κατ᾽ οὐσίαν ἀνθρώπου φέρουσι καὶ νόμιμον. Ad illam epistolam respondere voluisse videtur huius ἀπογεγραμμένης auctor, quisquis ille fuerit. neq; enim Theodori esse potest frigidum hoc, ineptum, & pene ridiculum* Συντάγμα, *quem Sozomenus* πολυΐστορα *fuisse, & liberalibus disciplinis excultum scribit, neq; cuius-quam, vt opinor, illius ætatis, cùm & tum & aliquot post seculis Chrysostomi cognomen ignotum fuisse videatur, vt ex Georgio Alexandrino, qui post ducentos minimùm annos vixit, constare potest. Qualis, qualis autem est hæc oratio, ex Vaticana Bibliotheca descripta, & ad me missa est à doctissimo Ducæo, multis illa mendis scatens, multis vulneribus ex deformi facta deformissima, quæ ne attingere quidem animus, cùm nequeam curare, nec operæpretium putem.*

Pag. 121. 25. παύτως διὰ τὸ τοιαύτης ἐπιφανῆναι] *l.* 26. ἀδύνατον γὰρ &c.] *Fortassis hoc vult,* nunquam nos aliquid potuimus: nonnullis tamen potuisse visi sumus. H. *l.* 31. ἀπογεγραμμένα τῆς ῥοιζ- &c.) *Fortassis sanum,* cohibent medicamina. *Sic inferiùs l.* 35. ἀπεκρέμασε μὲν ὠδάκλησιν. *per ὁρμίσκον τα vero line à sequenti intelige moribundum, quem naui portum subingredienti (hoc enim est* ὁρμεῖν) *comparat. H.*

l. 36. ἐυσεβίαν] *sub.* γῆν. regionem quam incolimus. *l.* 41. πατέρες τίμιοι) *Missa videtur ergo hæc epistola sine excusatio ad totam ecclesiam, &* ἀδιόρθωτα, *vt ipse loquitur: vix tandem ad finem ipsum nominatim compellat Chrysostomum,* πάτερ Χρυσόστομε, *cùm tamen, nisi fallor, iuuenis Chrysostomus ad ipsum sine dubio iuuenem (vt qui nondum attigerat annum ætatis suæ vicesimum) scripserit illam excellentiss. orationem.*

Pag. 122, 10, τῶτον) *Fort.* διασωσόν *& pro* διακωλύοντας *mallem* διακωλύσοντας. *l.* 11. ἡμῖν συμβαινομένων) *l.* 13, *Fortassis* καὶ τὸ ἐκβῆναι. *l.* 17, ἐτόλμησα) *Mallem,* κατετόλμησα, *vt pag. præced. l.* 44. κατεδάρρησα. *l.* 34. *Lege,* καταφλέξαντα.

Pag. 123, 6, ἐφ᾽ ἑαυτοῦ περὶ πλανῆς) *l.* 8, καταῤῥῆξαι) *Fort.* καταρέξαι. *Ibid.* τῇ καρδίᾳ) *Rectiùs* πρὸ καρδίας. *l.* 13. *Lege* πρὸ τοῦ μοι. *l.* 18. εὔχεσθαι) *Fort.* εὔχεσθε. *l.* 38. ὅπερ πάντα πάσχον) πάσχον *& femininum est. Vide locum Ezech. l.* 42. ἐμζωῶντος) *Eadem syntaxi qua suprà lin.* 25. ἐπονειδίζοντος.

Pag. 124. 1. λόγοις) *Erratum operarum: lege* λόγοις. *l.* 6, φῶς) *Certè legendum,* πως. *l.* 8, *Dele* μή. *l.* 12, ὄπτεσθαι) *Lege,* ὄπτεσθαι.

pag. 124. *hanc oratione Libanij ante multos annos excusa in Italia ediderunt nuper Lutetiæ pro noua: sequente* περὶ τῶν διωγμῶν *dederunt primi, quod sciã Parisienses. pertinet vtraq; ad argumentum* Ἀνδριάντων, *quos sermones vide Tom.* 6. *& ex vtraque liquet & Libanium tempore euersarum Antiochiæ statuarum superstitem fuisse, & legatione functũ pro ciuibus suis apud Imperatorem Theodosium, vt à Zosimo perscriptum est, voluntariâ, vt opinor. Harum orationum ignoratio magno viro in Annalibus suis magnæ fraudi fuit. In priore menda quædam sustulimus ex veteri editione, in posteriore præter pauculas coniecturas nihil admodum præstare potuit nostra & amicorum nostrorum cura.*

Pag. 137. *In hunc locum coniecimus excerpta quædam ex Photio & Isidoro Pelusiota, ad Chrysostomum spectantia, non indigna lectu, & quæ lucem adferant non contemnendam multis huius auctoris*

auctoris locis & sermonibus. Porrò orationum in hâc appendicis parte memoratarum pleraq; adhuc extant (& inter eas nonnullæ, fidenter dico, ſpuriæ) non paucæ temporum iniuria perierunt: inter quas, quod dolendum, panegyricus ille in Imperatores dictus, cuius meminit in Epiſtola Libanius.

DE SCRIPTORIBVS VITAE CHRYSOSTOMI.

EX hiſce βιοχαίροις, auctorem Dialogi, in quo colloquuntur Palladius Helenopolitanus Epiſcopus, & Theodorus Eccleſiæ Romanæ Diaconus, facilè primo loco ſtatuo, qui ſolus, vt mihi quidem videtur, ad dicendam Chryſoſtomi vitam ſobrius acceſſit: cùm cæteri poſt eum omnes candorem Hiſtoriæ & ſinceritatem fabuloſis miraculorum aſſumentis polluerint & contaminârint. Quid ni enim fabuloſa dicam, cùm ipſe Chryſoſtomus ſexcentis in locis ſanationum χάρισμα & ſuâ ætate & aliquot antè ſeculis deſijſſe teſtetur. Huius libelli græcum exemplar, quamuis diligentiſſimè à me quæſitum in Italia, Germania, Hiſpania, Gallia, & vltimo Oriente, videre nunquam contigit: quod tamen alicubi in Italia extare pluſquàm probabile eſt, cùm Latinam eius verſionem habeamus ante annos 60. primò editam Venetijs, Ambroſio monacho Camaldulenſi interprete. Rogandi itaque ſunt omnes per orbem Chriſtianum φιλοχρυσορρήμονες, vt libellum hunc ad pauciſſima, vt videtur, redactum exemplaria ab interitu vindicent, eumq; alicunde erutum vel ipſi edant, vel ad me mittant edendum, gratiſſimum huic operi futurum corollarium. Sed de auctore huius dialogi non immeritò inter doctos video diſputari. Photius p. 138. auctorem diſertè facit Palladium Epiſcopum, & huic conſentiens Anonymus, Palladium Epiſcopum Helenopolitanum: Quod mihi non magis probabile fit, quàm Socratis eſſe dialogos Platonis: Cùm in eo dialogo ea dicantur de Palladio Helenopolitano Epiſcopo, quæ nemo ſaluo pudore de ſeipſo ſcriberet. Doctiſſimus Haleſius, & nota marginalis in edit. pariſ. 1588. colum. 30. A. in eam videntur propendere ſententiam, vt à Theodoro Diacono putent conſcriptum. Nam & ibi tale quiddam de ſe videtur polliceri. Cardinalis Baronius & alij Palladium quendam E. R. diaconum, à Papa Cæleſtino paulò poſt hæc tempora factum Epiſcopum, miſſumq; ad euangelium Scotis annuntiandũ, inſcribunt auctorem, quo argumento nixi, neſcio: ego rem in medio relinquo. Atq; hæc de Palladio. Proximus huic, longo ſed proximus intervallo, Georgius, cui Photius & linguæ puritatem adimit, & Hiſtoriæ veritatem. Hunc damus ex duobus Mss. Palatino & Bauarico. Porrò quis fuerit hic Georgius, ſi Photio, qui ante annos ferè octingentos vixit, & infinita volumina peruolutauit, quæ nunc perierunt, ignotum fuit, næ ſtultum videatur iam velle diſquirere. Neq; tamen abſiſtendum, cùm & Photius ipſe Epiſcopum fuiſſe teſtetur Alexandriæ: & Anonymus noſter Georgium hunc Papam Alexandriæ in S. Cyrilli de vita Chryſoſtomi commentarios incidiſſe, ex ijſq; ſuum concinnâſſe libellum, diſerte ſcribat his verbis: μετ' τότους (τοὺ εἰς τὸν βίον τῦ Χρυσοστόμε συγγραφαμένους) ὁ ὢν ἁγίοις Κύριλλος Αλεξανδρείας, μετ' πλεῖ ὀπαδείαν ἐκείνω, ὧν δὲ ὑπὸ (Χρυσοστόμε) ἐδιδάσκετο. ἔτε γὰρ μετὰ πολλὰ ὕστερον ὁ Πάπα Αλεξανδρείας Θεόφιλος, καὶ ἕτερον συλλεξάμενος συγγραφέων πονήματα, τὸ δια πλάτυς ἀπετέλεσε βιβλίον. Et quidem apud Georgiũ ipſum, qui Cyrilli, vt videtur, ſcrinia compilauit, de Cyrillo ſilentium, cùm tamen in proœmio auctores laudet nominatim, ex quibus hanc hiſtoriam ſumpſerit, dialogum Palladij & Theodori, Socratem, alios ſcriptores, & præterea, quorundam fidelium clericorum & piorum laicorum traditionem. Ex Theodoreto præterea multa hîc reperiuntur ad verbum deſcripta, nonnulla ex Sozomeno. Iam quo tempore vixerit Georgius noſter, non eſt difficile colligere. Cùm Alexandriæ fuerit Epiſcopus, & multis annis poſterior Cyrillo, vt ſcribit Anonymus, & iam inde à ſexta Synodo & aliquot retro annis patriarchas Alexandrinos creari deſitum ſit, Saracenis ſcilicet Ægypto & Palæſtina potitis teſte" Zomara Tom. 3. p. 74. Inter quintam Synodum anno 553. & ſextam anno 680. celebratã tempora Georgij noſtri incidiſſe probabile eſt. In quibus etiam temporibus obſeruatu non indignum Chryſ. cognomen ignotum fuiſſe, vt ex tota libelli ſerie patet. Sed quid coniecturas conſector, cùm poſt Cyrillum vſq; ad Apollinarium Alexandriæ Epiſcopum in Synodo quinta nemo fuerit Epiſcopus Alexandriæ eo nomine, & poſt Apollinariũ Nicephori Patriarchæ Chronicon nobis ſuggerat Epiſcopos Alexandriæ, Iohannẽ, qui ſedit annos vndecẽ, Eulogium, qui annos 27. Theodorum Scribonem, qui biennium, & Iohannem Cyprium, qui annos decem, cui proximè ſucceſſerit Georgius. Itaq; cùm ab Apollinario, qui interfuit, vt diximus, Synodo quintæ anno 553. ad Georgium anni fluxerint 50. paulò poſt annum Domini ſexcenteſimum Georgium noſtrũ vixiſſe liquet. Qui certè, vt de ἀνισορροπίᾳ Photio notata nihil dicam, omnibus certè ſuis æqualibus, etiam poſteris (vt de veteſtioribus taceam) infantiæ in dicendo palmam præripuiſſe meritò iudicetur.

Οστις δ' ἐστὶν ὗτος, οὐκ ἔχω σαφὲς π λέγειν.

Αλεξανδρείας μὲν ἦν πατριάρχης, ἀφ' ἧς Ιεροσολύμων (in Synodo ſexta) ὅτι ὑπὸ τοὺ Σαρακηνοὺς αἱ πόλεις αὐτῶν ἐτύγχανον.

tur. Ex huius tamen fœcibus hauserunt Leo Imperator, Auctor incertus, & Symeon Metaphrastes, quos vnà damus. Præter hos quatuor sciat lector, nobis esse in manibus Græcè, siue βιοχάροις maiùs, siue Panegyricorum scriptores, quinq; alios Iohannem Damascenum Cosmam Vestitorem ab Anonymo in catalogo p. 293. recensitos, Iohannē Euchaitam, Philotheū Patriarcham, & Matthæum Camariotem: quos omneis vt luce indignos premendos putauimus, adscriptis hîc tantùm titulis, & pauculis ab initio verbis singulorum, ne quis fortè in eos incidens aliquid se credat nactum singulare, quod nostram diligentiam fugerit.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, οὗ ἡ ἀρχή, Εἰ μὲ, ἔδει, ὦ Ἰωάννη πάγχρυσε, τοὺς τῶν ἐγκωμίων πειρωμένους ἐφάπτεσθαι, γλώσσης χρυσέης δεῖσθαι, καὶ τὰ ἑξῆς. 5

Τοῦ μακαρίου Κοσμᾶ τοῦ Βεστήτορος εἰς τὴν ἐπῳδὸν τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Initium. Ἠκουσαι πάντως ὑμῶν, ὦ φιλόχριστος πομπὴ καὶ φιλάγιον ἄθροισμα, τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺ λίθους αὐδεῖς, καὶ τὰ ἑξῆς. 6

Τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Εὐχαΐτων, Ἰωάννου λόγος εἰς τὸν θεηγόρους καὶ θεοειδεῖς ἱεράρχας, τὸν Βασίλειον, τὸν Γρηγόριον, καὶ τὸν χρυσῆν Ἰωάννην. Πάλιν Ἰωάννης ὁ τὴν γλῶτταν χρυσῆς, καὶ πάλιν ἡμῖν ἐπιφανὴς ἑορτή. 7

Φιλοθέου πατριάρχου λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τοὺς μεγάλους ἱεράρχας καὶ οἰκουμενικοὺς διδασκάλους, Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. Τοὺς διδασκάλους ἡμῶν ἐπαινέσωμεν, τοὺς πατέρας τὰ παῖδες καὶ ξένος ἡμᾶς ὑμνήσωμεν. 8

Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυροῦ Ματθαίου τοῦ Καμαριώτου ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους τρεῖς ἱεράρχας, Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. Εἴπερ ἄλλο τι τοῖς τοῦ λόγου θεραπόντων καὶ λόγος ἐγκωμίων προσήκει. ὧν γὰρ τῆς ὠφελείας αὐτοὶ προέσησαν, καὶ τὰ ἑξῆς. 9

Extat etiam præter hos nouem in bibliothecis Romanis, Κωνσταντίνου τοῦ Χριστῷ τῷ ἀληθείᾳ βασιλεῖ βασιλέως, υἱοῦ Λέοντος τοῦ σοφωτάτου βασιλέως λόγος, νίκης τῆς σοφοῦ Χρυσοστόμου ἱερὸν καὶ ἅγιον σκῆνος ἐκ τῆς ἐπαρχίας ἀναχθέντος, ὥσπερ τις πολιοῦχος καὶ προστάτης ἐναπετέθη θησαυρὸς τῇ βασιλίδι ταύτῃ καὶ ὑπερλάμπρᾳ τῶν πόλεων. Τί τερπνότερον τοῦ τῶν ἐρωμένου θεάματος, ἢ τί λαμπρότερον τῆς παρούσης ἡμέρας; ἰδοὺ λαὸς ἔκκριτος, Θεῷ μόνῳ καὶ ἀρετῇ ἀταχείμενος. 10

NOTAE IN GEORGIVM ALEXANDRINVM.

Pag. 158. 6. παρημίας] *Lege* παρημιῶν. *H.* l. 33. ἐγγεγραφὼς ἑστῶτας] Ἑστῶτας *stare potest, si quid video.* omnino certiores nos fecerunt semet inuenisse: *participium pro infinitiuo: cuius rei exempla nonnulla inueniri posse non dubito. Sed suspectum mihi* ἐγγεγραφὼς. *Quid enim iuramento opus, si hæc scripto mandarentur? Tilmannus Interpres nescio quid addit:* Qui de his rebus compertissima fidei iureiurando certiores nos reddiderint. Cùm enim res ab ipso gestas deprehendissent scripto esse proditas, eas nobis edisserverunt. Erat enim iste placidis moribus *&c. H.*

Pag. 159. 10. καταλαμβάνω ἐν ἐπιστήμῃ] *Prius legebatur,* καταλαμβάνον ἐν ἐπιστήμῃ *&c. l.* 11. Μέγεθος δὲ τὸ Ἀρμενίας] Ὁ δὲ Ἀρμενίας Μέγεθος; *inquit Chrysost. om.* 8. *Photius. Sebastiæ in Armenia episcopus fuerat Meletius, & deinde a Constantio Imperatore ad regendam ecclesiam Antiochenam accitus, anno* 360. *Porrò notandum est discedere hoc loco Georgium ab autore suo Palladio, qui non nisi annos minimùm* 20. *natum Iohannem à Meletio baptizatum tradit.*

pag. 160. 13. πρὸς τὸ φρεπ] *Expunge* πρὸς. *H. l.* 20. ἐκσημῆναι. ἀλ. ἐκσημῦναι] *Hoc vocabulo sæpiùs vtitur. Significat autem* memoriter enunciare, *ad verbum,* expectorare. *Vide p.* 169. 8. *&* 170. 27. *&* 179. 16.

pag. 161. 28. ἐσαῦ] *Solœcis. pro* ἦ. *l.* 37. ὀψίκιον] *Corruptum ex Lat.* obsequium.

pag. 162. 23. ἀξιέχθητον ὧν πρὸς ἡμᾶς καχηδόνων] *Hoc vult,* Vt veniam nobis des, qui nobis de-

diti sunt. *De Grammatica Georgiana nunc est cur sollicitus simus, modò de sensu constet. H.*

l. 28. Δαιμόνων ὑφάσματα] *Quasi dicat,* Dæmonum telas.

Pag. 164. 29. Οἱ σεβάσμιοι ἡμῶν βασιλῆς] *sc. Valens, Valentinianus & Gratianus. Hæc enim circa annũ ætatis Chrys.* 18. *acciderunt secundũ Georgiũ.*

Pag. 166. 31. ἀκυλάδη χειροτονῆσαι] *Incredibile de eo, qui vix annum ætatis expleverat* 18. *adde quòd & contra canones huiusmodi χειροτονία.* *l.* 37. χαμαιλὼ] *Lege ex Socrate (ex cuius lib.* 7. *fol.* 255. *edit. Græc. totus hic locus desumptus est)* δικαιυλῶ.

Pag. 167. 4. Θεόδωρον] *Is est ad quem sunt duæ illæ eximiæ Orationes, tomo* 6. πρὸς Θεόδωρον ἐπισκόπους. *l.* 7. ἐκπαιδευτῶν καταφρόνησις] *An hoc rectè negat Symeon Metaphrastes. In hac autem totâ de Basilio Cappadoce historia (quam etiam à Socrate mutuatur Georgius) manifestissimus est* αὐαχρονισμὸς. *Vide Annot. nostras ad lib. Chrysost. de Sacerdotio.* *l.* 9. κἂν γὰρ εἷλκε πολλὰς] *Principium librorum Chrysost. de Sacerdotio compilat, quem admodum & in sequentibus.*

l. 12. νεοσαγεῖν] *Lege ex ipso Chrysost. l.* 1. *de Sacerd.* ἀπισοσαγεῖν, *ex quo etiam sequentia corrigere licebit.* *l.* 44. Ζήνωνα δὲ] *Hoc factum Palladius attribuit Meletio: Georgius & Socrates Zenoni: quorum tamen neuter Zenonem episcopum fuisse Hierosolymorum asserit, sed in* Ἱεροσολύμων αἱρεσιάρχαις: *vt mirari satis non possim, quid Cardinali Baronio venerit in mentem* 382. 72. *impingenti hunc errorem Socrati, nisi quòd ipsi, vt & Sozomeno, Cardinalis est perpetuò plus iusto iniquus. Et quidem Zeno, de quo hic mentio, Episcopus fuit Maiumæ in Palæstina, quæ olim à Constantio Constantia apellata esset, sub Iuliano nomen antiquum, quasi postliminio recepit. Marcellinus Comes ait Iohannem lectorem ordinatum à Meletio indictione vndecimâ, quod non potest congruere.*

Pag. 168. 1. Κατὰ Ἰουδαίων ξ λόγους] *Et tamen has orationes, quantùm ex ipsis verbis colligitur, videtur habuisse apud Populum Antiochenum pro concione, quod animosiùs, credo, illicitum: Nam alioqui si domi scripsit, quorsum rancedinis mentio ex sermone paulò longiore contracta, sermone* 3 *contrà Iudæos p.* 336. *tomi sexti.* *l.* 33. καὶ τὴν μυσὶ δικαι] *Fortassis expungendum* καὶ. *H.*

l. 43. πᾶσι τοῖς ἀπιστοῦσιν] *Dixisse debuit, πιστοῖς τοῦ ἀπιστοῦντας. H.*

Pag. 170. 42. ὃ χρὴ πρὸ τῶν ἐξουσία] *De hisce miraculis mirum est Palladio, Socrati, Theodoreto, Sozomeno, & alijs res Chrysostomi sobriè scribentibus silentium: qui tamen omnes aut eodem, aut proximo post Chrysost. sæculo vixerunt.*

Pag. 171. 31. εὐξαδαί σι] *Pro* ἐξαδαί σι.

Pag. 172. 38. αὐτὸν] *Neq; Interpres in exemplari suo hoc vocabuli quid esset intellexit. Puto esse aoristum* 2. *passivum Georgianum ab* αὐατυόμαι *detortum.*

Pag. 173. 5. πρὸ τῆς ἀποστολικοῦ] *Ego de syntaxi huius loci nihil explico: vt sensum habeas, sic lege,* ἀποστολικοῦ τῆς μακίνα κολούσης τὸ σωτηρίας. *H.*

l. 8. Ἰωάννα] *Vel legendum* Ἰωάννης, *vel subaudiendum.*

Pag. 174. 9. τοῦ πωλεῖσθαι] *Interpres:* expressè statutos.

l. 18. ἰδιάτην] *Barbarum, ab* αἰδιάτομαι.

Pag. 176. 2. δύο σχεδὸν τοῖς ἐμοὶ ἔτεσιν] *Annos quinq;. Palladius.*

l. 15. τῷ λαχόντι μακαρίου Φλαβιανοῦ] *Ab Euagrio Paulini successore factum esse Iohannem episcopum narrat Socrates, omnino male: Cùm ipse Chrysostomus se vbiq; Flauiani (qui aliarum partium Antiochiæ episcopus fuit) lectitorem esse profiteatur, neq; viuente Flauiano, schisma cessauerit secundùm Theodoretum.*

Pag. 177. 21. αὐαλάλαι] *Barbarè. aor.* 1. *infinit. quasi ab* ἄλαλα. *Sed enim scatet author hic fœdissimis barbarismis. Vsurpat iterum hoc vocabulum p.* 195. 26.

Pag. 178. 22. τοῦ ὀπτηρίου τῆ ἀγίων μυστηρίων] *In alio Codice Ms. sic legitur.* τοῦ ὀπτηρίου ἀφορίσας τῆ ἁγίων μυστηρίων, κατέδυσεν (*fortè* κατέδυσεν) αὐτὸν τοῦ παραβύστου. *Interp.* Vinculo interdicti (siue excommunicationis sententia) eos astrinxit, & vt minùs obsequentes præcepto à Sacramentorum sanctâ communione separauit.

Pag. 179. 3. τὰ περὶ οἰκουμενίου αὐτῷ) *Totus hic locus ad verbum sumptus ex Socrate, l.* 6. *fol.* 255. *B.*

l. 7. *Lege* ὁ τοῦτο ἂν τὸ λόγος. *l.* 12. ἐν τῷ σκηνίτῃ] *Interp.* in vestiario. *l.* 33. *Fortassis sic legendus & distinguendus hic locus:* ἐκκλησίᾳ. τὸ ἀμφιβόλου αὐτοῦ, ᾧ δὲ οὐκ ἦν. ἐπ. δ. αὐτὸ, ζυμίου, *&c.*

Pag. 180. 16. ἀπέλοιτος] *Interpres legit,* πλημμύρας.

Pag. 181. 7. ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ] de die in diem: *& paulò post,* ἀμεταβλήτως τε καὶ ἀπαθῶς: *& p.* 182. 35. θαυμασίως, *elegantiæ Georgianæ.*

Pag. 182. 9. τοίνυν μεταλλον &c.] *In Ms. Bauarico* τοίνυν ἔλαβον τινὰ ὑφυφείαν, μετερχόμενος αὐτοῦ ἀρχὴ τῆς λόγου. ἐυσεβεῖ τινα ἀγαθὸν τὸ μὴ ἐπιτρέπειν τὸ τῆς γυναικὸς μου πίνειν. πλεῖν, δίψαντά με, ἀγγεῖον. *Quam lectionem secutus est Interpres, vt fere aliàs cum Bauarico codice magis ei conuenit, quàm cum Palatino, quem nos ferè expressimus, nisi sicubi alterius lectio perspicuè melior.*

l. 16. πλανωμένου] *Cod Bauaricus,* πλανώμενος, ὃν ἀγαπανωμένου· ἀγαπῶν ἐπιτρέποντας οὐ τοῦ ἀληθείαν ἀλοφύγου. *l.* 27. ζωὴν πᾶσι τοῖς υἱοῖς, *ad* τεύξονται λόγους, *l.* 36. *Alius Codex sic:* ζωὴν πᾶσι τοῖς περιδοῦσι, ὑπὲρ ἐμοῦ ἢ τὸν οἶκον αὐτῶν μὴ ἀφεῖς, ἀπώσασθαι ἢ καὶ τοὺς Μαρκίωνος αἱρέσεως, ἢ συνήγοντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, χαλάζοντες τῇ αὐαγνώσει ἢ ἀχρειόσει τῶν θείων γραφῶν. Λαμπάτης ἢ τεταχυτ.

l. 32. ὅπη] *Lege* ὅτι, *& pro* ἀποδιῶαι, *fortè* ἀπο-σπᾶται.

Pag. 183. 16. εἰς τὸ πᾶσιν] *Fortassè xenodochium intelligit, aut nosocomium.* *l.* 29. ἐπιζητοῦσιν] *Lege* ἐπιζητῶν, *& omnia recta.*

l. 32. Εὐξύμιος ὁ κοιλδων] *Quem quidam scribunt religione fuisse gentilem, quod mihi non sit verisimile, cùm summo loco fuisset apud principes Christianos. Huc adde Zosimum in eo vituperando modum non tenuisse, qui non solet, nisi in Christianos homines,*

homines, linguas sua virulenta aciem stringere. Sed neq; Iohānes noster toties oblata occasione, neq; cæteri historici quicquam tale innuere videntur.

l. 33. ἑαυτὸν παραδίδου τῇ πόλει] *i.* se commēdare, *vel* venditare ciuitati.

Pag. 184. 27. φεσγλιτῶν] 2. *Iohan.* φεσγλίωσον ἐκ χριστιανῶν, *corruptum ex Latino* flagellum, *ex quo fonte puto etiam hoc esse, nisi si quis alius aliud magis probabile adferat.* *l.* 30. οἱ δὲ ἐξελθόντες] ὡς τὰ ἥδη ἀφ' ἑαυτῶν *dictum absolutè, cùm verbum* ἐπῄνουν, *de populo dicatur. Talibus vtiq; elegantiis scatet noster Georgius.*

Pag. 185. 21. & 22. εἴτ' & εἴτε, *pro* εἴτ' & εἴτε, *siue sic, siue etiam quòd.* *l.* 22. ἀσυχήσει] *Interp.* nisi si qua in re à decoro virtutis & scopo aberrâssent. *Interp. Palladij:* qui defectu aliquo insignes essent. *E Palladio autem hæc omnia sumuntur, vt & quæ statim sequuntur, è Socrate.*

Pag. 186. 40. ἐκκλησίαν] *Fortè,* ἐκκλησίᾳ, *vt de legatis ecclesiæ opibus intelligatur. Interpres,* Quisquis ecclesiæ curam deserit: *quod huic loco, vt opinor, non quadrat.*

Pag. 187. 16. καταζητεῖν ἑαυτούς] *Suspectum,* καταζητεῖν. *Vult, nisi fallor,* quotidiana inquisitione in nos ipsos vti: *nisi* καταζητεῖν *vsurpet pro* κατανυκτάζειν. *l.* 36. ὁπλαδίμους] *Hæc quæ sequuntur è Palladio sunt verbatim.*

Pag. 188. 6. τῶν δαδίχων] *Tillman.* fumum haurientes tædam præferentem: *quasi legisset,* τὸν δαδοῦχον. *Interp. Palladij:* fumum hujusce insequentem. *Locum puto tum hic, tum apud Palladium corrumpi. H.*

l. 8. συγκλωδίοντες] *Fortassis ferri potest. Interpres Palladij reddit* coniungant: *quasi legisset* συγκλωδίοντες. *Sed & postea eodem vocabulo vtitur è Palladio. Quanquam non satis assequor, quid sit in hoc loco,* συγκλωδίοντες τῇσ συφιτῶν τῆς κατηφείας. *Fortassis* delatoribus sese conjungentes, *vel* consentientes: *sumptâ metaphorâ à graculis concrocitantibus.*

l. 12. τὰ ἴδια βύλομαι] *i.* propria jura, *vt puto.*

l. 37. ἡ ὕπνος ἔχειν] *Interpres.* Perinde ac si Christum ipsum essent excepturi.

Pag. 189. 3. ἐπειδὴ ἦ] *Fortè* ἔπειτα ἦ. *Sed quid facias hominis omnes grammaticorum regulas conculcanti? Ibid.* ἀλλὰ ἡ τῆς Θεοδώρας] *Hæc ex Theodoreti libro quinto.* *l.* 12. Κελαπὸν] *Theodoretus,* Σκυδικόν. *l.* 28. μετὰ ἦ τιὼ τ'] *Nunc vsq; è Theodoreto: quæ sequuntur sunt è Palladio.* *Ibid.* Δείσκου] *Lege* Δείσκων *propter sequens* παρεσάλευε, *vel expunge* ἡ, *vel post* παρεσάλευε *adde* ἦν. *Ibid.* τὰ βρέβια] Breuia. rationes dati & accepti. *Interp.*

l. 43. μαστιοφορουμένας] *Fortè* ἡ μαστιοφορουμένη.

Pag. 190. 2. ὑπεδιάκρινε ἑαυτῷ] *Ad verbum,* erat decernens, decreuerat *sibi.* *l.* 14. μᾶλλον ὑπομεῖναι τὸ δεινὸν γεγραῦν] *Doctissimus Allenus putat illud* δεινὸν *addititium esse. Nam videtur dicere Chrysostomum curâsse, vt omnes expensæ signarentur scripto, vel vt codex omnium acceptorum & expensorum conficeretur. Puto locum esse corruptum. fortè* μὴ ἀπορεῖν μὴ γεγραῦν, *i.* non esse opus libro expensorum. *l.* 30. ἡ ὡς παρεγενόμην] *Interp. ad sufflaminandam sententiam, quæ in nostris codicibus est imperfecta, addit ex suo,* propensissimus. *l.* 36. ἐνῆγε ἦ] *E Socrate sumpta.*

Pag. 191. 9. τὸν βασιλεύσαντα μετὰ Ἀρκάδιον] τὸν νῦν βασιλεύοντα εὐτυχῶς, *inquit Socrates, de suis temporibus locutus. Quæ verba non assecutus diligentissimus noster Christophorsonius vertit:* Theodosium filium suum jam tum imperij statum, quanquam admodum adolescens erat, prosperè & feliciter gubernantem. *Ad quem etiam scopulum impegit Cardinalis Baronius,* 401. 63. *l.* 11. καπηλίσαντα] *Potiùs* καδηρισε. *Socrates* καδορθώσαντα. *l.* 15. *Fortè,* ἡ ἀλλοίως ἐπιδείξει. *l.* 20. οἱ ἦ περὶς Ἰωαννίνω) *E Socrate fol.* 255. *b.* *l.* 28. ὑπεδιαχειρίζετο.] *Puto* ὑπεδιαχειρίζε. *De Innocentio, vt opinor, dictum, quamvis contra Grammaticæ leges, quod huic Nostro solenne.* *l.* 31. ἐυχαρὶς παύν) *Socrates, ex quo sumptus hic locus, non habet ea verba, & quidē πλεονάζειν videntur.*

Ibid. ἐξέπεσεν) *Quid si* ἐξήγαγεν. *l.* 32. καλῶς φέρειν) *l.* 41. οἵπερ τῆς ὑπ.) *Interpres quomodo legerit, non assequor: certè non ad sensum, quem habes in impresso.* *l.* 42. τυγχάνοντες) *Fortè* ἐντυγχάνοντες.

Pag. 192. 43. Πέπλον πρὸ) *Episcopum postea Constantinopolitanum, sexto post Chrysostomum loco.*

Pag. 193. 7. Ελισσάα) *Interp.* forma eius præferebat Elizæum. *l.* 34. & 43. τὸ ξύλον τῆς ἐκκλησίας) Quod, *vt opinor, inquit doctissimus Allenus, eâ tempestate habebat nola sive campana vsum.*

pag. 194. 15. ὁ δηλώσας ὑμῖν ἐφ' ᾧ παρεμβάλλω) *Syntaxin nullam video. videtur legendum,* ὃν ἐδήλωσας ὑμῖν παρεμβάλλω περὶ -- *l.* 23. βλέπων μεταίοιεν τῷ ἰωάννῃ) *Quid scripserit Georgius nescio: hoc certe vult,* veniam Iohannem precatus. *l.* 40. τοὺς ὑπολοίπους ὑποτολὰς) *Atq; constat ex ipsis Chrysostomi verbis, pleraq; eius in Apostolum scripta Antiochiæ elucubrata fuisse: Id quod toti huic historiæ fidem detrahit. Vide præfationem nostram in homil. Chrysost. in epistolam ad Rom. & l hoty verba p.* 152. *l.* 42. *huius tomi.*

Pag. 195. 12. ῥώγας) *Puto vestimenta militaria hoc verbo significari.* *l.* 16. ἐκνεπιμόπτως) *Fortasse pro* integrè, sine vlla deductione. *l.* 20. πρὸς *videtur* παρέλκειν.

Pag. 196. 35. *Fortè* τὸ ὀπῶν.

Pag. 197. 5. ἵνας μὲ ὦν) *E Socrate.* *l.* 9. διὰ τὸ μὴ ὀπτ.) *Videtur sumptum è Palladio: Sic enim eius Interpres:* quia profligatorem inuidiæ dominum non inuocabat. *l.* 10. εἰς ὕδλας) *Interp.* quasi ad certamen prouocâsset: *quasi legisset,* ἄθλους: *male.* *l.* 12. προδήλως ἦ) *E Socrate.* *l.* 30. τῆς ὀπλαγωμένης φώτων) *Ad indicandum festum Epiphaniæ. Nam alioqui Theophaniorum nomen festo Natiuitatis non minùs quàm Epiphaniæ commune.*

pag. 198. 12. *Fortè delendum* ἡ *ante* τῆς ὑμ. γαλ.

l. 28.

l. 28. ἀνίκα γὰρ ἐκάστη) *E Socrate fol.* 258. *a.*

l. 33. *Hellenismi ratio postulat*, κατὰ τὴν τῶ ὁ. φρονούντων. *l.* 40. ἐπανεστήλωτο γὰρ τοιοῦτος ἀρχιερεῖς) *Melitius apud Socratem* ἐπανεστήλωτο γὰρ παρ' αὐτῶ τοιούτοις ἀρχιερεῖσι φέροντες.

pag. 199. 9. Ταῦτα δ' ἦν) *Hæc historia pene ad verbum descripta, vt & alia multa, ex Theodoreti Hist. Ecclesiast. l.* 5. *c.* 33. *&* 34. *Quem tamen authorem Georgius noster imitio non laudat. Pro* Κέλτῳ *autem legit Theodoretus* Σκύθῃ.

l. 24. κατ' αὐτὴν) *Lego* κὴ αὐτήν.

pag. 200. 7. ὀλὴ ἡ τετρα. ὀπτεμβρίους.) *hoc est, indictione decimatertia, qui et annus Christi* 400. *coss. Stilichone & Aureliano. Sunt autẽ hæc è Palladio. l.* 8. *Ex Palladio videtur hic locus ita distinguendus & explendus:* διάφορον ἐν αὐτῆ. παρόντων δὲ καὶ ἄλλων ὀπτεμβρίων ζωῆ Θεοτίμῳ *&c. l.* 20. τοῦ βασιλέως) *Fortassis quia Imperatoriæ domui enupsit. Nam maritus ipsius Constantius Constantini Magni frater fuit* ὁμοπάτωρ. *l.* 24. ἔχω) *Fortassis* ἔχων, *vt referatur ad* λαβών. *Nam sic Interpres Palladij:* Et ipse qui accepit, eorumque omnium probationes se habere asserebat. *l.* 31. τὴν ζωὴν τῆς εἰρήνης φερουσαι) *Chrysost. homil.* 8. *ad Coloss.* ὅταν ἴδῃ ὁ τῆς ἐκκλησίας προεστὼς, εὐθέως λέγει, εἰρήνη πᾶσιν· ὅταν ὁμιλῇ, εἰρήνη πᾶσιν· ὅταν ἀναβῇ, εἰρήνη πᾶσιν· ὅταν ἡ ἀναφορὰ τελεσθῇ, εἰρήνη πᾶσι· καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη.

Pag. 201. 1. ἀξυλληπόνα] *i.* Veniam pro peccatis inconsultè admissis. *Verbum, vt opinor, nunquam antea auditum. &* Pallady interpres, absolutionem. *Fortassis nomen Latinum retinuit in Græcis* ἀξωνλατώνα. *H. l.* 5. ἐν τῷ ἑνὸς καρδιακοῦ λυσιζ.] *Pallady Interp.* Etsi vnũquodque capitulum per se impium est. *Fort.* καθ' ἓν ἕκαστον καρδιακὸν λυσις. *l.* 7. ἀπολελυκόσι] *Fortè* ἀπολελοιπόσι. *l.* 15. ὀλὴ τύποις] *Fortè sic distinguendum,* κἀκεῖνοι. ὀλὴ τύποις ὀπτιμαλῶς ἦν, *&c. l.* 17 χρεία γίνεται] *Videtur aliquid deesse. l.* 19. ἀφεσδῶν τῶν μαρτύρων] *Interp. Palladij, vt testes faciliùs adhiberentur. l.* 21. συμφραιῶσαι] *Fortè pro* συμφραίαι. *Vide pag.* 220. 37. *Ib.* ὡς ἄτε] *in Hellenismo, etiam bonis autoribus non infrequens. l.* 23. καταφθάσαι τὸν Ιωαννῆλιν] *sc.* petijt, *aut tale aliquid deest.*

Pag. 202. 8. πεπόνθατα] *Interp. Palladij,* πεπαρέσπαται. *l.* 14. εἴ τι διαμοὶ] *Deest aliquod verbum,* violati sunt: *nec enim quadrat* ὑπομάρδαται. *l.* 22. *Lege* ὑπομίναντες. *l.* 42. τῆ βουλητείου ἐπιδιεγδόχ] *Vide pag.* 203 2. *&* 8.

Pag. 203. 8. ἐνδίκων διωκόντων φερεγμάτων] *l.* 9. ἀπὸ παῖδός] *Interp. Pallady, virtute clari. l.* 12. πῶς ἀφέγκης ἐγένετο] *Hæc è Palladio, versus finem. l.* 13. κυπρίῳ, *restitue ex Palladio* γυπρίῳ. *l.* 14. *Lege* ὑπ' ἐπιλήψ *dimisso. Ib.* καὶ τῶν φερτέρων] *Possunt abesse. l.* 15. καὶ ὧν εἰσπ. κ. τ. υ. *scil. loco videntur emota. l.* 17. παρωσούντων] *Legendum puto,* φαωσούντων. *Vide* 201. 21. *& ante* κρίσει *dele comma.*

l. 19. ἀσυγκρίτως] *Suspectum: vt &* κατέκεινε *li-*

neâ proximâ. l. 28. παρελθὸν δὲ καὶ ἀπὸ] *Videri potest aliquid intercidisse de expulsione illorum Episcoporum, quos Iohannes in Asia ordinauerat. Narrat enim Photius tanquam è Georgio, episcopos hos, exulante Iohanne, depositos iterum fuisse, priores q; restitutos, quod nunc apud Georgium non habetur. Ib.* ὁ Σεβηριανὸς) *Cui Chrysostomus noster in Asiam profecturus ecclesiæ suæ curam demandârat. Sozom. l.* 8. *c.* 10. *l.* 34. Αντίοχος ὁ ὅπτ. Πτολ.] *Sozom. l.* 8. *c.* 10. *eisdem pene verbis.*

Pag. 204. 2. ὡς εὐπόρως αὐτῆς ἔσης] *Pro* ὡς εὐπορεῖς ἔσα. *l.* 11. ἐκβιβάσαι] *De hoc non facilè statuerim. In initio verò lineæ expunge* τὰ, *quod nescio quomodo huc venit. l.* 12. δίκαιος τὸ χειρ.] *Suspectum illud* δίκαιος. *l.* 20. ἐχθίουσι] *Verbum nihili. Interp. consulsi. l.* 23. τὰ ἀρχέγονα] *Quid rei? l.* 38. ὀπτιώμενος] *Debuit, opinor, dixisse* ὀπτιμιζόμενος. *Sed tam frequentes sunt istiusmodi flosculi in scriptis pure Georgianis (nam quæ paginatim è Socrate, Theodoreto, Palladio excerpsit, satis sunt proba) vt ijs colligendis operam vlterius abuti meam non sit visum. H.*

Pag. 205. 12. κατηνάγκαν] *Quod suprà dixit,* ἐκατὸν λίτρας. *l.* 14. ἀπολειπαίων] *Legatorum, vel nunciorum. ad verb. qui sunt à responsis. l.* 27. πίσμαν] *Rescribe* πίσμαν. *i.* φιλονεικίαν. *Etymologus.*

Pag. 206. 12. τὸ) *pro* τοῦτο. *l.* 26. ἀλλὰ τούτων ἕνα) *Hæc è Palladio vsq; ad* πυνθάνος *l.* 32. *l.* 29. τῶν ὑπ' αὐτῶ πραττομ.) *De his indicabit, qui in Palladium Græcum inciderit. l.* 37. οἱ γὰρ τῆς αἰτίας φερόμενοι) *Hæc iterum è Palladio p.* 6. *Edit. Par.* 1588. (*ol* 2. *B. l.* 43. φερὶ τῶν φημιζομένων) *Videtur legendum,* φερὶ τοῖς (*pro* φερὶ τούτοις, *vt superiùs monuimus* τὸ *pro* τοῦτο *vsurpari*) φημιζομένοις χρεῖς *&c. l.* 44. παραξαίνειαι κὴ αἰσεισμίαι) *Palladij Interp.* Quæ virorum quoque constantiam perturbare possent, atque concutere. *Libuit fortasse Palladio in compositionibus indere. pro* παραξαίνειαι *lege* παραξαίρειαι. *H.*

Pag. 207. 4. ζωῆς κὴ) *Iterum è Pallad. p.* 9. *col.* 1. *A. Sed pro* κατ' ἐνιαύτιον χρόνῳ, *annõ leg.* κατ' ἐνιαύτιον χρεὼν? *vel* κατ' ἐνιαύτιον χρεῶν? *l.* 14 τὰ τῆς Ναυσίας αὐτῆ βιβλία) *Int. Palladij,* literas iuxta cor suũ. *l.* 17. ὡῶ τῆς ἐν Αλεξ.) *Ex eodem Palladio, loco citato. Ibid.* Ισίδωρος) *Vtrum ipse sit, quem volebat Theophilus episcopum facere Constantinopol. vt vult Sozom. fateor me subdubitare. l.* 20. Πίστις δέ τις) *E Socrate fol.* 285. *b. vsq; ad* φερὶ ὀργῆς. *l.* 33. *l.* 29. οἱ Μελετίῳ προκείμενοι) *Non Meletiani, sed Eustathiani cum Flauiano disceptabant. porro iurisiurandi huius meminit Sozomenus lib.* 7. *c.* 3. *l.* 35. Νίδωνι χιλίας χρυσίνας) *Hæc è Palladio p.* 9. *col.* 1. *D.*

Pag. 208. 17. διυπότευον ἐνοῶν τῶ αἰτεῖν] *Non quadrant hæc sensui aut Palladij, aut Tilmanni Interpretis. l.* 25. πλειόνων ἢ] *i.* cùm tam teneris essent annis, vel exiguæ ætatis, qui Romanum imperium obtinerent.

l. 28. ὡῶ γὰρ μικρὸν ἐμπ.) *Tota hæc narratio ad verbum*

verbum sumpta est ex Socrate fol. 257. a. ex quo nos quædam hîc luxata restituimus.

pag. 209. 42. πάμπυ γεγώμασι] Hæc è Pallad. p. 9. col. 2. d. l. 44. πρὸ ὀλίγης μοναχός.

pag. 210. 4. ἡλικιώτῃ] i. coætaneo: & mox ὠμοφόριον, pro cucullo. l. 9. ἐξώσαντες] Corruptum. l. 16. πρὸ] Pro τύπος. l. 20. ἄλλ' Παλλαδίου] Non agnoscit Palladius. l. 21. τὸ αὐλάπιον ἔχοντες ἀπὸ τῆς παπείλης αὐχένων] Vide Palladium. l. 24. Αυγουσάλιον] Sic iam inde ab Augusti temporibus nominabatur Rector Ægypti, Præfectus Augustalis, non Proconsul, aut Prætor, Legatusue Consularis. l. 25. ἐντυχίαν] puto sanum esse. l. 28. πλημμελῶν ἐυκόλως] Lege πλημμελούντων ἐυκόλ. Interp. Palladij, qui facilè contra dignitates insurgerent. l. 35. ἐνδιαθέτως τε ἀμφοδίους ὄσας] Tilman. quorum lectioni intimo affectu ac studio acquiescebant. Interpres Palladij, intus reconditi, singularis meriti ac pretij.

pag. 211. 2. ἐπ' ὄψιν) Tilmann. ne a quoquam conspiceretur. l. 7. οἱ ἀμικρὸν ἐνυχάσαντες ὅμοσε) Ex Atticissimis Georgianis vnus. l. 13. τὰ μέρη) Sensum habet non incommodum, & fortassis sanum. H. l. 16. οἷς Ζωοξένδον) Hæc è Palladio p. 10. col. 1. d. l. 18. τῷ ἰδιοφυεῖν) Palladij Interp. Non tulit horum consilium tortuosus coluber: mouet contra illos Theophili zelum. l. 26. φατόμδον & κομήτου aliquoties apud hunc autorem, & alios melioris notæ scriptores, pro Aula Principis. l. 39. μικὸν ἀ) paucula hæc vsq; ad μεταδίδουν αὐτῷ è Socrate fol. 258. b. l. 42. Lege πρὸς πάντας. l. 44. Λυαξασίῳ) A Gregorio Nazianzeno instituta hæc Ecclesia, cùm cæteras omnes occupâssent Ariani.

pag. 212. 13. σπουδαζόντων ἐν τῇ Αἰγυπ-) Interp. Palladij: Magistratuum, qui ad Ægypti prouinciam mittendi erant, beneuolentiam Theophilo comparantes. Tilmannus ex proprio ingenio aliquid supplet, nihil ad hunc sensum. l. 11. φιλονεμυθίας εἰς λογικὰς ἀμαλείας) Interp. Palladij, ad huiusmodi certamina exercitatos. Tilmannus, per dialecticen ad ignauiã distractas. pessimè. l. 16. ἐ μόνον αὐτὸν διορθοῦται, ἐξιώσας αὐτῷ) Palladij Interpres: vbi aduertunt se nihil profecisse, verùm & in maioris iræ præcipitium illum declinâsse. Tilmannus facetè accersit in hunc contextum Axiotas, gentem nescio quam è Troade.

pag. 214. 30. Varia è Socrate fol. 258. b. & 259. a. scriptis suis admiscet Georgius: ita tamen, vt quæ hîc habentur corrupta, ex illo corrigi non possint. l. 35. χματάεν) Fortassis ignominiosum est vocabulum aliquod derivatum ἀπὸ χματος, quo insignire vult eundem, quem appellant ἀνθρωπόμορφον: hæreticum sc. qui Deo figuram attribuit humanam. H.

pag. 215. 11. ἀπονηλάτας) pro ἀπονηλάσματα, solenni huic Nostro solœcismo. l. 19. Legendum fortè πρὸς πάντας. l. 34. νόμος ὁ βασιλικὸς) In quo demum codice scripta hæc lex? p. 217. l. 3. ὡσὸ ἀπὸ ἀπήσων ἐκτεθεὶς dicitur: Ergo debuit esse in codice Theodosiano, præsertim cùm iam non fuerit abrogata. l. 37. τὸν αὐτ' ὠπῆ τόπον) Adde, ὅπου δ' αὖ θέλῃ, vt postea l. 36. H.

pag. 216. 31. τῷ ἐπιρωτῆσαι) Constructio non infrequens. Sic Paulus 1. Cor. 11. ὃ γὰρ ἔκεινο τὸ οἰδασι τι ἐν ὑμῖν. H. l. 37. φερωσαι) Ferri potest, præsertim in hac libertate Georgiana.

pag. 217. 2. ἀφορμάζω) Prætende. l. 22. κοτζύλων) Forte κυκύλλων. puto nomen esse vestimenti alicuius communis.

pag. 218. 4. λατῆρα τῆς ἐκκλησίας) Solebant enim ante preces lauari, ideoq; publica habebant baptisteria. De hoc autem more sæpiùs monuimus ad Chrysost. l. 16. ὃ πολὺ) E Socrate fol. 259. b. 260. a. l. 19. ἑπτὰ σημεῖα) Hoc est, septimo ab vrbe lapide. l. 20. Δαλχονον χειροτονήσας) Quod in aliena dioecesi per canones facere non potuit.

pag. 219. 7. ἀνεχώρει μὲ τῆς ἐκκλησίας) propter illud μὲ, quod necessariò requirit ἡ, reliquam sententiæ partem è Socrate supplendam puto: πολλὰ ἢ πρὸ Ιωαύνη μεμφόμενος, ἀπαίρειν ὁπῆ τῷ Κύριον ἐσέλαστο. H. l. 11. ἕ. π) pro ὅ. π, vt sæpe alias apud hunc autorem. l. 13. παίζειν) Suspectum. Sed stare potest, i. existimans illudere. In tanta enim autoris audacia non facile est de locis obscuris, an vitiosa sint, an secus, statuere. Tilmannus ad hunc locum in marg inquit, pro πίζω lego πίξιν, sine sensu, fortassis errore Typographi. H. l. 43. καθαίρω) Quasi καθαίρω & καθαιρῶ idem essent. Sic iterum p. 216. 9. & 15 & 228. 2.

pag. 220. 3. ὑποπλέοντος) E Socrate f. 260. b. l. 14 Ζωὴ ἁγὴ) Elegantiæ Georgianæ. l. 22. ἀγόνατον) i. qui genu flectere nescit. Vide posteà de supplicio Cyrino ἀγελάτου immisso. l. 29. καταχρώμενα τοῖς σέβεσι ἁγὴ ἐπαίνων) Quid velit non difficile est conijcere. Verba verò hæc Socrates non habet. H.

pag. 221. 3. δέξαν) γυναῖκα legendum censet Interpres. Tamen illo modo vterq; noster codex. l. 4. ἁγὴ τὰ ἴσα) Exemplaria. Sic enim τὸ ἴσον sæpiusculè vsurpatur. ἁγὴ verò omnino expungendum. H. l. 14. διατείλας) E Palladio p. 11. Col. 1. D. vsq; ad cap. 46. l. 20. συμφύναις ἁγὴ κληρικῶν) Interpres Palladij: fallaces ex clericis. l. 31. πρὸ λιζέλλης) Vide capita huius accusationis suprà p. 153. l. 29. &c. & de pastillo, 154. 23. & in Epistola ad Innocentium tom. 7.

Pag. 222. 29. ἐχ ἁρέδη] Rectè. Docet enim diuina prouidentia fieri, vt pereuntibus alijs, alij ipsis succedant, quasi dicat, Cùm obijt Moses, nonne inuentus est Iesus? Cùm mortuus est Samuel, non vnctus est Dauid? &c. l. 38. ἐν θεραπείῳ] Paucula è Socrate fol. 261. A. l. 41. παρὰ χωμάτων è Palladio p. 12.

Pag. 223. 1. πρὸ ὑπαγορείαν] Hoc vocabulum Palladius non videtur agnoscere. l. 22. ἢ τὰς θεὸς αὐτὸν θεσπόζει] l. 30. κομήτατον] Pro Aula: corruptum ex Latino, Comitatus. vtratum aliis scriptoribus & Imperatori Constant: in epistola

stola quadam ad Athanasium, si bene memini.

Pag. 224. 2. καταξέλλε] Fortasse pro καταξέλοντες. l. 13. ἀναφορὰν] vt sc. ratum haberent iudicium, relationem. l. 14. post ἀδίλητι pone comma. l. 15. καθοσιώσεως] læsæ maiestatis. l. 27. τοῦτο ἀπαγγελθὲν] Huc vsq; è Palladio. Quæ sequuntur sunt è Socrate, fol. 261. a.

pag. 225. 3. ἐν οἷς σφοδρ.] E Palladio p. 2. col. 2. B. Ibid. αὐτοχράτ.] Tilman. parum abfuit, quin interruperit eas. Palladij Interp. exhorruit temeritatem. l. 14. συμφωνοῦντας τοῖς ἀπαιδεύτου δορ.] Fort. συμφωνοῦσας τοῖς ἀπαιδεύτου δορ. Interp. Palladij: omnes indisciplinatum tumultum, & seditionem pariter significantes. l. 15. σοῖς τότοις αὐτ.] Palladius p. 4. col. 2. C. l. 35. γενομένῳ Ζωσιμῷ] Palladij Interpres, ad Synodum proximè in Christo celebrandam. l. 36. αὐαπόρητον] Videtur aliquid deesse. Consulat Lector Interpretem Palladij. l. 39. αἰαζητεῖν τὰ χρ.] E Socrate fol. 261. B.

pag. 226. 2. Ante τοῦτον adde καὶ ὅταν, vt constet sententia. l. 28. καταπροθεῖται] præsens vel futurum ex aor. καταπρόθω, mirâ analogiâ.

Ib. ὅθεν ταχείαν] E Socrate fol. 261. a.

l. 39. καὶ τάχ.) Socrates, καὶ ἢ τάχ.

pag. 227. 10. αὖτη ὀρφανὴ) E Palladio p. 25. col. 2. C. l. 16. αὐθεκτῶς) Interp. Palladij, constanti voluntate. l. 17. διλατορεδιλῶαι) Corruptum ex Latino delatum esse.

pag. 228. 3. διαφέρως) l. 6. δεισιδαιμονίας) Non conuenit. l. 13: τότων) Fortasse τοτον.

Ib. καὶ πολλὰς ἀπὸ κακίας) Hæc sparsim è Palladio.

l. 34. ποῆς) Corruptum: fortasse ἐνοῆς.

pag. 229. 1. Lege, μαχαρ. l. 19. ἀζαρὴς γὰρ ὤν, ἀζαρὴς ἐφυλάχθη)

l. 24. ἐλεεινοὺς) Rectè. Miseros illos homuncione, quis statim nominantur. l. 28. καθημερινῆς μάζης) l. 32. ὀλιτελῶν δύο) Nos 17. habemus, easq; certè omnes γοναίας. l. 36. τῆς Αυγούστης) E Socrate fol. 261. b.

pag. 230. 7. καταναπαύσωντες) E Palladio p. 13. col. 1. a. l. 15. ἑαυτῆς) Fortè ἑαυτῇ. Illo tamen modo loquitur l. 34. & sæpe alias. Adeat lector Interp. Palladij. Locus enim hic totus variè mutilatus videtur, & non nisi inde corrigendus.

l. 22. Καισαρείας τῆς πρὸς τῷ Αργαίῳ) Sic correximus, cùm prius esset τῇ. Significat autem Cæsaream Cappadociæ. Est enim Argæum mons in Cappadocia. Vide Straboneml. 12. l. 28. εἰσφέρουσι γνώμην) Dele plenam distinctionem post κρατῆσαι, & integra fortassis, postpositis coniectnris marginalibus, erit sententia. l. 31: εἴ τις ὀλίσχοτο) Locus est apud Sozom. l. 8. c 20. de hac eadem re. καθεῖλον αὐτὸν (Iohannem) ἑτεροδόξων ἐνισάντων τὸν νόμον. Omnino legendum ἐνισάντων, vt ad Chrysostomum referatur. Quod diligentissimo Interpreti Christophorsono & alijs non animadnersum fraudi fuit. l. 37. παέντος) Videtur corruptum.

pag. 231. 9. γενομένῳ) Suspecta vox: Quemadmodum & quod sequitur, σεσοφισμένοι ἑταιρῶς, &c.

l. 28. οἱ πάντες ὀλίσχοποι) Inscitè & negligenter planè fecit Georgius. Cùm enim hic & Socratem & Palladium compilârit, sententias, quas ex vtrisque excerpsit, neglexit scitè inter se componere. Quod hic perspicuè fecit. Nam cum abinde 231. 21. τῆς γ ἑορτῆς ἧς γρ. mutilârit Socratē f. 262. a. vsq; ad hæc verba οἱ πάντες ὀλίσχοποι: subitò in mediâ sententiâ, neglectâ tum ἀκολουθίας, tum syntaxeos; ratione, ad Palladij verba transit. Nec licet in Georgij excusationem addere, omissam per negligentiam librarij alteram è Socrate sententiæ particulam. Sequentia enim apud Socratem verba eadem propemodum negligentia Palladij verbis attexuit, pag. 230. l. 32. ἄλλο μὲν δὴν ἐρανῶντες &c. H. l. 31. ταῦτα πάντες ἔχ.) Sententiola hæc è Socrate: reliqua è Palladio. Iterum è Socrate, l. 34. διλοῖ τῷ Ιωάνῃ: è Palladio verò, l. 55. ὅπ ἐγὼ ὑπὸ τῆ Θεοῦ. l. 38. οἵπνες) Videtur legendum, ὅτω. Sic enim videtur Interpres Palladij legisse. l. 40. ὅπ) pro ἵνα.

l. 42. ἤρχει ἓν ὁ Ιωάν.) E Socrate fol. 262. lineâ verò 43. ἐν τότοις ἐπίσκ &c. è Palladio. p. 232. 5. τότε ἰὰ μὴ προσδόξ. E Socrate: Lineâ verò 7. οἱ Ζωσῶντες ὀλίσχοποι, è Palladio.

pag. 232. 2. δέοι) Lege δέοι. l. 10: Lege ὑπολαύουσιν, solenni errore. l. 11. ὁ ὑπὸ κερτείας) Palladius, Episcopus. l. 33. παῦσαι τῷ ἑορτῷ τὸ Ζωναγωγεῖν) Fort. pro παῦσαι τὸ Ζωναγωγεῖν τῷ ἑορτῷ. l. 39. ἧς μὲ διακόνων θράσεις ἐπιχθεὶς) Palladius, ac diacono quidem procaciter imminens. lege ergo τῆ διακόνῳ.

Pag. 233. 8. ἐξ ἐκείνου) E Socrate, vsq; ad principium capitis sequentis, vbi iterum è Palladio.

l. 11. πίμπτον) Ad quintum lapidem: Palladius. l. 25. αὐδρῶν) Interpres Palladij, ancillæ. l. 23. μαφόριον) τῆς καρδίας περίζωμα: vt Tilman. è Phanorino. l. 27. ἐυφυῆ) Fortassis ἐυφυΐᾳ. l. 31. ὁ μὲ Ιωάννης) E Socrate. l. verò 32. τῆς γ πεντηκοστῆς, è Palladio.

Pag. 234. 17: καὶ μὴ ἀμφισβητήσας τὸ προχείρημα καθ' σύνεσιν ἧς πάντων] Tilmannius: Eiusque creatio fuerit suffragante sententia omnium incontrouersa, nec vlla de eius electione intercesserit ambiguitas: Ex libris, an ex coniectura? Palladij Interp. neque id vllo quæsuerit ambitu.

l. 22: ἔδοξεν αὐτῷ συγχωρεῖν] Aptiùs ἔδωκεν αὐτῷ ἀπολυθεῖν, vel ἀποχωρεῖν. l. 23: ἐδὲν γὰρ παρ' αὐτῷ δυνηκὸν] Sic & Palladius. l. 25: Ante Ζωσιμᾶ. deesse videtur ἐξῆλθε.

l. 27. διαξέναμον) l. 28. καταχωμωμυθῶν] Fortassis καταμωκωμυθῶν. & sic Leo Imperator, c. 27: Interpres Palladij videtur legisse καταμωμωμυθῶν. Si verò καταχωμωμυθῶν, vt vult Hesych. significet καταγελώντων, locus est integer.

l. 31. ἔνθα γὰ ἀμφιτημάτων ἄρεσις] Dele vt aliena ab hoc loco. Vide pag. 263. l. 26. l. 34. φλὸξ] Factum hoc ab ijs, qui Iohanni studiosi erant, narrat Socrates. l. 36. σκιδωσίαν, δενδρωθεῖσα] Quid sit illud σκιδωσία, non facile assequor. δενδρωθεῖσα verò significat, in morē arboris sursū elata. Sic Leo Imperator, ἀποδενδροῦται τοῖς ὕ-ψεσι, c. 27.

l. 39.

l. 39. ἀποδιδόντες] *Fortè* ἀποδιδόσα, *vt ad* φλόγα *referatur.*

pag. 235. 13: ἡμερινᾶις] *Palladij Interpres non agnoscit verbum: retinent tamen Anonymus & Metaphrastes. Si verò hoc dictum est amplificationis gratiâ, vt videtur, subfrigidum certè, cum eo anni tempore ὥρᾳ ἡμεριναὶ, quas etiam κυειρὰς vocant Mathematici, sint longissimæ. Hoc loco defecit nos codex Palatinus: reliqua Vaticano & Parisiensi debentur. Ib.* τὸ τοῦτο γένος) *Sic Socrates, vsq; ad* τοὺ μὲ γὰ λοιπὸς, *vbi iterum è Palladio. l.* 14. πίνες] *Sic tamen apertè Socrates.*

pag. 236. 31: οἱ τὸ μέρος) *E Palladio p.* 30: *col.* 1. *C. & plerasq; aliàs* ἀκολουθίας *& sine iudicio hic inserta. l.* 36. Λεσβωνιοτερῶν] *Corruptum: Palladij Interpres,* Arabum: *Tilmannus,* Arabiæ inferioris. *l.* 37: *post* φευγεῖσθαι *dele comma. l.* 40. *Fortè* καὶ ὥμοτ. δικας. *l.* 42. μὴ πληγὰς τὸ κληρου] *Palladij Interp.* Post plagas non à judicibus sibi, sed ab Acro impositas. *l.* 43, κολλύβων] *Interpres Palladij,* legumina.

pag. 237. 13. αὖ ἀτεν ταιρὸν] *lege ex Palladio* αὖ τὸν Ταῦρον, in Taurum dimisere. *& ibid. lege ex Palladio* Σαλυσίωνα φασιν ἐν. *l.* 16. *legendum forte* οἰκονομεῖσθ. *Interp. Palladij,* dispensatoris adjutor. *l.* 22, εἰς ἅπαντας] *Tilmannus,* in vniuersum: *Palladij Interp.* nimiâ crudelitate. *l.* 25: ξεσμὸς ἀτειδεῖς, *si volunt Græcè loqui. l.* 38. ὡς ἡ ζιζώφη *vsq; ad* ποιῆσαι *l.* 40) *emendâdis his necesse habet lector Palladium ipsum, si fieri posset, adire. l.* 43. μάλιστα ἀπὸ τάρσε καὶ ἐκεῖ] *Hæc, quæ puto plane corrupta, omnino apud Palladium non habentur. l.* 44. *Expungendum puto* τὸ πρῶτον.

pag. 238. 3: ἀλλὰ Θεοῦ) *Pallad.* ἢ Θεοῦ. *l.* 5: αὐανεῦσαι] *Pallad.* αὐαπνεῦσαι. *l.* 21. οἱ δὲ σωζέντες) *E Palladio p.* 5, *col.* 1, *B. l.* 26, *puto* ὡς *delendum. l.* 39. ἵνα ὡς ξυμενὴς νοηθῇ ὅλως (*fortè* ὅλῳ) δὶ ὅλου συσχημένῳ) *l.* 42. καὶ ὡς δὲ τοῦτο -- Ζωσίμῳ) *Fortassis hoc vult,* Paternus Iohanni ecclesiæ objecit incendium: addiditque ideo Iohannem in synodo causam suam agere non fuisse ausum! *Syntaxis est Georgiana. l.* 43. *pro* ὃς *lege* ὡς. *l.* 44. *fortè* αὐπηγέρειν.

pag. 239. 1. ἰχθύῳ μὲ ἀρωνύτερῳ) *At Socrates non mediocriter laudat. Hæc autem quæ sequuntur, è Socrate & Palladio sparsim corraduntur. l.* 6, *fortè* κυεροσκοπεῖν, *vel* κυεροσκοπωῦτα. *l.* 14. πεισθεῖαι) *Malim* πεισθεῖαι. *l.* 17, *pro* αὐτὰγων. *lege* ἀγωνισμ. *l.* 28. οἵδε ἐν Ἐφέσῳ) *E Pallad. p.* 22, *col.* 1, *B. l.* 33. μιμάδων) μίμων. *sic l.* 44. μίμας ἐν πεζομαι μυδικὲ Διονύσου. *l.* 41. καὶ εἰ μὴ κακὸν τὸ κακὸν ὦ) *Obscura. Ib.* γησίντερον) *Palladij Interp.* terræ intestinum, *quasi divisim legisset,* γῆς ἔντερον. *l.* 41. *post* βασάσαν *pone comma, & ante* κίνῳ *dele comma. l.* 44. οἰνοχοὴ, μίμας) *pro* οἰνοχοὴ, *fortè legendum,* οἰνοχόῳ, *aut legendum* οἰνοχοὺν φέρον *trullam ferens.*

pag. 240. 5. αὐήμεροι) *Sic & Palladius. l.* 12. αἰεμορδόξους] *Fortassis pro* ψυχροδόξους. *Sic enim* χειροτονίας *istiusmodi illicitas appellare potest propter ea quæ ipsas consequuntur. l.* 14. ὡς κρατεῖ αὐτῆ φήμη] *Forte legendum,* ὥστε κρατεῖν αὐτῆ φήμην. *l.* 17. πλὴ ἀνδρογύνων, καὶ πλὴ γυναικογύνων) *i.* Viros & mulieres. *Sic inferiùs,* πᾶσα ἡ δήσιμος γυναικογύνης. *l.* 19: ἀμφοτερῶν ἕξις) *Vide Palladij Interpretem. l.* 30: δήμων) *Fortassè* δήμων. *l.* 35. γυναικῶν αἱ νομάδες ζωὴ τοῖς δημίοις) *Interpres Palladij.* mulieres quoq; cum turbis populorũ. *Fortassis mulieres quasdam erraticas intelligit, vt Scythas appellamus* νομάδας. *l.* 39 τοιαῦτα γὰ τῆς μοιχείας τὰ πάθεια καὶ γλυκῶσα, καὶ δρῶσα) *Fortassis* τοιαύτη γὰ τῆς μοιχείας ἡ εὐσις, τὸ πρ. *Nam sic Palladij Interpres:* Hujusmodi quippe adulterij natura, spuria & gignit & facit.

pag. 241: 4 ζωαγωνι δυθροι τῇ ἐκκλησίᾳ) *Fortassis rectè. l.* 5, ζωὴ τῷ ζῆν ἕξιν) *Non assequor. l.* 6. *Lego* κεκρυμμένος. *l.* 10. Ἁπλικὸς γὰ) *Pallad. pag.* 15: *col.* 2, *C. l.* 15. τῆς ἢ ἐσίας αὐτῆ ἐπὶ πεζυμάτων) *Id est,* Facultatibus ejus.

pag. 242. 31. ἐπειδὴ ἢ Ζωσέᾳ] *E Socrate fol.* 262. *b. l.* 37. Κυειακὸς ὁ Σωμάδων] *E Palladio p.* 5. *col.* 1. *d. Palladius autem vocabulum* Σωμάδων *non agnoscit. l.* 41. πνα] *Fortè* πς.

pag. 243. 4. ἐγκεντρότέρως] *Palladij Interp.* signantius, expressius. *l.* 18. ἐνέγκαντες] *Alius codex* ἐξενέγκαντες *Aptior certè ad grammaticæ rationem accusativus* ἐνέγκαντας, *vel* ἐξενέγκαντας. *Sed hoc fortasse fuerit bono viro vim afferre, nihil minus quam de Grammaticæ regulis cogitanti. l.* 43. γεσφεισῶν] *Deest aliquid è Palladio supplendum. Videat Lector epistolam hanc apud eundem p.* 5 *&* 6. *fortassis si post* γεσφεισῶν *suppleamus* ἔξι νοῆσαι, *perfecta erunt omnia.*

pag. 244. 2. μηδὲν εἴη] *Si expungamus* εἴη, *& pro* ἐμποδίσασα *legamus quod in margine* ἐμποδιδεῖσα, *nullo alio mutato, sensus erit melior: Sic enim melius Palladio quadrabit. l.* 15. μὴ δεῖν εἰσελθεῖν αὐτοὺ εἰς χρίσιν] *Iuris, sc. & æquitatis ratione id exigente, vt spoliatus ante omnia restituatur. l.* 26. γρεζλωδέντες] *Deest verbum, à quo hæc participia regantur. l.* 31. ἀειδμᾶ) *i.* numeri, hoc est, manus militaris. *l.* 33. ὡς εἰπεῖν, *vsq; ad* ἀζυλίτων] *Verba hæc, præterquam quod corrupta videntur, non sunt apud Palladium. l.* 38. πεσσοχώμοι πρὸς τὸ &c.] *Aliquantò proclivior erit lectio, si sic legamus, & distinguamus.* πεσσοχώμοι, πρὸς τῷ μηδὲν εἰρηνικὸν ἀχθεν, μηδὲ ἀκινδύνως &c. *Sed vt perfecta hæc sint, expectandus est Palladius. l.* 44. *Legendum videtur,* πλὴ τε.

pag. 245. 13. ὁ ἢ μακάριος Ἰωάννης] *Hæc è Palladio, p.* 16. *col.* 1. *A. Quod verò addit* ἐν τῷ οἴκῳ Ἀσιφίᾳ ὅπος ἦν, *pro sua liberalitate nobis largitur Georgius, sed importunè. Est enim falsum. Ipse enim Chrysost. testatur se Cucusi à Dioscoro hospitio susceptũ, cùm multi alij hoc cuperent, Epistolâ* 13. *ad Olymp. sed idem peccant biographi omnes. H. l.* 15. πικρῶς ἢ παιδαγωγῆσα, καθάπερ λόγῳ πλὴ πόλιν Κωνσταντίνου] *Corrupta hæc, & apud Palladium non*

non sunt. Ut tamen sensum habeas, locum totum sic lege. ἐφασκε γὰρ κατ' ἐκεῖνον καιρὸν λιμὸς ἄγρις μέχρις τ. χ. ἐ. πυρῶν, καθάπερ (deleto καὶ πυθαγωνῶσα) λόγος (repete ὑπὸ κοινῆς λιμοῦς) τὴν π. κ. &c. H. l. 20. Ἰαπετῶν παῖδες] *Oratio prima vol. 7.* l. 25. καὶ τὰ σώματα σφοδροῖς], *Hæc epistola periit. Idem initium habet tertia ad Olympiadem: sed testatur Photius scripsisse Chrysostomum Epistolam ad Cyriacum, quæ hoc principium haberet.* l. 28. φαιροσῶντες -μιμητὴς γλώμενος] *Hellenismi Georgiani specimen egregium.*

pag. 246. 2. ἐνημένοι. l. 6. ἢ τζαίων] *Nec Interpres, nec Palladius habet.* l. 27. πάσει] Affectione. l. 33. οἱ δὲ διάγοντες] *E Palladio, p. 16. col. 1. D.* l. 36. πως] *Rectè*: aliquantulam beneuolentiam clàm ostendit, mediocriter, leuiter.

pag. 247. 21. Σεβαστείᾳ] *Socrates (è quo pauca hic excerpuntur) habet* Νικομηδείᾳ. l. 32. εἰς τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν ἤχθη] *Diuinet Lector, quid velit: nec enim puto corruptum.*

pag. 248. 3. *Lege* ἀπὸ τῆς χώρας. l. 13. *post* αὐτῆς *pone comma.* l. 24. *pro* ἐκείνης *Interpres videtur legisse* γυῶ. l. 26. φωνὴ αἵματος -] *Epistola hæc, vt & sequentes, seciùs habetur apud Anonymum, cap. 130. & sequentibus. In Iure Græco-Rom. parte 1. p. 559. eodem modo habentur, quo apud Anonymum.*

pag. 249. 6. ἐκείνων δὲ] *Hæc sententia apud Interpretem non legitur.* l. 8. καθαιρεθῆναι] *pro* καθαιρεῖσθαι, *vt sæpè alias.* l. 13. *pro* ἀπεκειμένη *legitur* διαμονιώδης, *apud Anon.*

pag. 250. 26. χρήσεται αὐτοὺς, ὡς καλόσει]

pag. 251. 34 ὑπὸ παίδων ἐυχαριστικούς]

l. 42. τῆς αὐτοῦ ὑπομονῆς] l. 43. *Dele comma post* ζωόδωρ, *& pone post* ἀρεθλῶσα.

pag. 252. 1. ἀσπαίτως) *Recentiorum auctorum vocabulum æquipollens* πᾶ, ἀσπασῶς. l. 10. διωρείας) διωρεία, αἰ ἀκωχὴ, dilatio. *Suidas.* l. 8. ἐγκολπώσεται) Reuertetur in sinum tuum. *Til.*

pag. 253. 1. ἀφροπτάσεις τὸ βίῳ) *E Pallad. p. 24. col. 2. D.* l. 8. διερμὸν, ψυχρὸν) Modò calidum, modò frigidum. *Syntaxis non vsitata.* l. 14. ἀλλὰ τῆς φωνῆς ἐπιεικάνετο] *sine sensu. Palladij Interp.* alius amissa voce octo mensibus jam marcescit. *Quasi legisset,* ἀλλὰ τῆς φωνῆς ἀπολωλείας, ὀκτωμηνιαῖος ἐπιεικάνετο. l. 22. *Legendum, si quid video,* τοῖς νομιζομένοις φαρμάκων: *i.* Cùm ea quæ medicinæ haberentur, dolori, non remedio essent. *Ibid.* Κνεῖν δὲ] *Hanc historiam totidem verbis habes apud Socratem: fol. 262. a. b.* l. 24. *Fortè verba sic disponenda:* ποιῆσαι, ὥστε ἐν αὐάγκῃ ἀπορεῖσθαι. l. 31. ἐξαγαγ.] *Fortè* εἰσαγ-

Pag. 255. 5. ἐπαρθῶσι] *Pro* auferri. *sic suprà aliquoties.* l. 9. ὁ πρὸς ὅμιλον ὡς ἱππέα] *E Theodoreto, p. 348.* l. 32. ἔδοξε ὁ βίος] *Hunc epilogum in codice Bauarico mendosum & mutilatum ex duobus codd. in Regia bibliotheca restituimus. Porrò sciendum in codicibus Regijs aliam huius operis Georgiani extare conclusionem, eius antè initiū hoc:* Οὗτος ὁ βίος τῶ μακαρίτη πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου, καὶ τὸ αὐτῶ τὸ τέλος, καθὼς προέγεγραπται, καὶ αὐτὰ εἰσιν αἱ κατ' αὐτὸν γεγονῖαι σκωμμαῖαι, ἃ δὴ εἰς τὸν αὐτὸν λῆξιν μεταχωρήσας, ἵστατο καλλιτὰς ὑπὲρ ἡμῶν προσάγων θυσίας τῇ παναγίῳ τριάδι. Ἐγὼ δὲ πάλιν πρὸς τοὺς ἀρίστας -- *Sed enim cùm de conclusione, quam edidimus, nusquam dubitaremus, te hæc nobis suspecta esse, vt supposititia (quod vel appositum* CHRYSOSTOMI *nomen arguit, cuius nusquam in reliquo opere meminit Georgius, non omissurus certè, si suâ ætate inualuisset) indignam luce censuimus, nec voluimus lectori inutile lectionis tœdium parare.* l. 34. πᾶ ἢ ἱερωσύνη] *E Palladio p. 33. col. 1. C.* l. 41. ἄμωτον τὸ χρῶμα[*Quæ sunt apud interpretem Palladij, non videntur istis similia.*

pag. 256. 10. προπαθῶμοι] *Corrupta, vt & pleraq; in sequentibus, quæ nisi ex Palladij Græco codice corrigere ἀδύνατον.* l. 36. ὁ ἐπ' αὐτῆς] *Interpres Palladij*: Hoc & in beato Iohanne feciſtis, dum clausum diutius odium in flammam repente excitantes. l. 40. ποῖοι δὲ καὶ] *E Palladio, p. 34. col. 1. B.*

Pag. 257. 2. οἱ πλείονες γὰρ τὸν ἕνα συμαίνουσιν] *Interpres Palladij*: Illi enim plures quàm vnum colunt: *vnde videtur legendum:* αὐτὶ γὰρ πλείονας θεοὺς τὸν ἕνα σέβουσιν. l. 18. ἀπαδύσω δὲ] *Pallad.* Superâsti namq; procellam Mosaicarum legum. *Vnde fortassis legendum,* ἀπαδύσω γὰρ πρὸς τὸν πελ. l. 32. καὶ τί γὰρ] *Vide Pallad. 31. col. 2. C.* l. 38. προεδόκησε] *Suspectum.* l. 42. τύπῳ τοῦ ἔπτω] *E Palladio p. 28. col. 1. d.* l. 43. ἐξωσείζει] eliminauit, *non vt vult Tilman.* ἐξοσείζει, ossa remouens.

Pag. 258. 6. τοῦ ὁ δὲς τῆς μοναστηρίοις ἴσους] *Debuit dixisse* τοὺς *&* ἴσους, *si sincerum sit* ὁ δὲς, *quod non puto. immutare itaq; nolui.*

Pag. 259. 7. Hanc orationem Chrysostomi alibi non repertam conseruauit libellus hic Georgij. Versam Latinè vide tom. 7. p. 941. Est autem γενοία. l. 14. *Lege* ἐκκομιμήσκω. l. 21. *Fortè* τῇ προὶς ἐμὲ μάχῃ. l. 30, *Interpres plenius*: Fortior enim ecclesia multò quàm terra, immo & fortior cœlo.

Pag. 260. 6. καὶ οἶδας] *Interpres videtur legisse,* ὡς οἶδας. l. 25. *Interpres rectè pro* ἢ ὅπως *legit* καὶ ὅπως. l. 28. *pro* τῆς δήμου *Interpres videtur legisse* ὑμῶν. l. 30. *post* ζωὴ *deest* καὶ, *& pro* ζωὴ *videtur Interpres legisse* σέφανος. l. 38. *Lege cum Interprete* πολῖται. l. 39. *post* ἐμοὶ *adde,* φῶς, μᾶλλον δὲ καὶ.

pag. 261. 4. ἀδιαφασίας ὑπόθεσις] *Hic nos defecit Latinus Interpres, & in iis quæ sequuntur pleraq; sine aliis libris* ἀδιόρθωτα. *Neq; inuiserim sequentia esse* γνήσια, *Interpretis, qui certè vetus fuit, & cui hæc desunt, autoritate commotus.* Ib. ὁρῶ τοῦ] *Lector, si placeat, adeat Interp. Tilman. qui per fas & nefas aliquid sensûs elicit.* l. 9. μάτων] *Sic correximus, licet magis Atticum in affirmando* νὴ τώ. *Sed has Atticismi leges nequaquam obseruat Chrysostomus noster.* l. 18. εἰκόνα) *Corruptum vocabulum.* l. 26. ἢ ὁμώνυμον τῶ ὀνόματος ὑσᾷ, *ad* ἀρχαιολογίαν] *Deplorata, vt & illa inferiùs* l. 34. ζητῆσαι πάλιν ἄρχησαν.

l. 40.

l. 40. διέταξεν] *Fortè* διέλαμπεν. *l.* 41. *Nonne potius,* ὡς ἐμοῦ αὐτῷ φέροντος. *l.* 42. γυναικὸς συγκατάθεσιν.

Pag. 262. 1. ἀλλαχοῦ] *Imperfecta sententia.*

l. 20. *post* παίσιμα *pone comma.* *l.* 24. ὅτε τῷ Σαββατίῳ] *Ne hæc quidem nobis alibi reperta, nec Græcè, nec Latinè.* (*Memmit ut* γνησίας *Sozomenus l.* 8. *c.* 18. *hisce verbis:* Ἀναγκαῖος δὲ (*sc.* τῷ εἰρηνεύειν τοῖς λαοῖς θεσπισθεὶς) καὶ χρόνον τινὰ διεξῆλθε λόγον. ἐπεὶ γνησιώτατος εἰκότως τοῖς ἀφορμὰς λαβοῦσι, κἀπενθῆναι θέμις μὴ ἐνυβρίσαι τῷ ἐπ' αὐτὴν ἐκλησίαν ἐπιχειρῆσαι, ὡς τὸν Λίγυπτίων βασιλέα τῷ Ἀσσυρίων τὰ Παπειάσχυ γαμετῷ, ὡς αἱ τῆς Ἐσθὴρ ἱστοροῦσι βίβλοι, τὸν δὲ λαὸν, ὡς εἰκὸς, ἐπανιέναι τῆς θεομισίας, καὶ τὸν κρατοῦντας τῆς θείας μίτρας ἐυνοίας, εἰς πᾶσιν κρίνειν καὶ ἐυφημίαν τὸ βασιλέως καὶ τῆς αὐτῆς γαμετῆς τὸ πλῆθος ἐπίνησεν, ὡς καὶ ἡμεῖς τελοῦμεν καταλιπόντες τὸν λόγον. *Hactenus Sozomenus. Sed insignis, ut videtur, est* ἀναχρονισμὸς, *& qui in Chrysostomum cadere non potuit, nisi omnes fallunt historiæ. Nam ea hic à Chrysostomo narrari videntur, quæ non nisi in posteriori exilio contigere. Vide p.* 263. 26. *& seq. Quæ enim ibi narrantur de tumultu ad baptisteria, unanimi historiarum consensu ante secundum exilium, non verò primum, facta referuntur.* *l.* 36. ἧς τῆς ἐκλίας] *Corruptum: nec multum inuat coniectura marginalis.*

Pag. 263. 26. ὅπου ἀμέτρητα &c.] *Vide suprà, p.* 234. 31. *l.* 28. ζωοθήματα. *l.* 34. *Lege* παιδοτρίβου.

Pag. 264. 7. βασιλίδα] *Observa hoc loco magna Eudoxiæ encomia.* *l.* 25. ἧς ἀπορῶ ὅ τι ἔχει] *Et hæc, & quæ sequuntur perturbatiora sunt, quæ tamen possent facilè sine codice alio corrigi.*

l. 27. *post* διαπαρῳώου *pone comma.* *l.* 29. φερόντων] *l.* 39. ὑμᾶς] *Fort.* ἡμᾶς.

l. 42. *Fortè* θεσπέσιον.

Pag. 265. 1. ἀτήτησα τὸ κατ' ἐμαυτὸν] *l.* 15. βραχέα ἔξω - - ἐκλησ.φ] *Reliquiæ tantùm, ut puto, sententiæ integræ.* *l.* 28. *Forte* κατωφθώσατε.

NOTAE IN LEONEM IMPERATOREM.

LEo, cognominatus Sapiens, huius auctor libelli, cæpit imperare in Oriente anno Christi 886. regnauitq; annos circiter 24. & liber quidem hic fortassè rectiùs potuit omitti, cùm nihil sit aliud, quàm breuiarium Georgij non bono iudicio collectum, & penè barbarè scriptum.

Pag. 267. 10. *In marg.* μιᾷ τοιουτέῳ ιγ'.] *sc.* λεχθεὶς, *qui dies sacer est Iohanni nostro in calendario Græcorum.* *l.* 19. καλόμενος &] A patre sc. *Sic enim infrà,* τῶν δὲ πατρῴας καλέσεως φροντίσεν. *l.* 24. κατασάσαν] *Interp.* quæ præbuit: *nouo afficto huic verbo sensu, sed huic loco peraccommodo.* *l.* 25. δοκοῦντ& τὰ θεσπίσματος] *Ne hoc quidem satis sanum. Interp.* cùm res videatur eiusmodi, *quasi legeret,* τοιούτε (*aut* τηλικούτε) δοκοῦντος τὰ θεσπίσματ&.

¶ *Fortassis locum obscurum fecit peruersa verborum dispositio. Verba sic colloca:* ὅτω δὲ θεσπίσματος δοκοῦντός μοι τῶν πλ. ἐ. τ. ἐ. παύτη τὰ τῆς ὑπαυ. *H.* *l.* 27. τί δ', ὅπ κινδυνίων] *Tota claudicat sententia. fortassè pro* κινδυνίων ἃ μὴ ἦν *legendum* κινδυνεύοντα: *sed ne sic quidem constant sequentia, nisi post* τολμήσαντα *addas* δεῖ, *aut* χρὴ, *aut tale aliquid.* *l.* 31. λίθους] *Fortè* λίθοις. *Sensus est,* & creditur (*Chrysost. sc.*) lapidibus quoq; vocem dare. *H.* *l.* 36. ἀναθεὶς] *Et quo modo nominatiuus hic conuenit cum* φερομένοις? *vt nescio quo infortunio disertissimum scriptorem infantissimos iure dixeris nactum laudum suarum præcones.* *l.* 36. τὸ ἱερολογούμενον] *Interp.* vt sacris scribitur literis: *rectè.*

l. 40. *Lege* μεταναστῶσι. *Sic enim postulat Grammatices ratio. H.* *l.* 41. εὐδοκίμησιν] *Vt regatur à* λέγω, *non ab* ἐδόκουν. ¶ *An non legi debit* εὐδοκιμήσεων? *H.* *l.* 42. πλεοίων] *Grammaticæ ratio postularet* πλοίοις.

Pag. 268. 3. καί μοι τῶν ἀπ' ἀρ-] *Sententia perplexa, ἀνακόλουθος, non grammatica.*

l. 8. παιδιὰν ὄντως] *Interpres videtur ita legisse:* παιδιὰ ὄντως τις· ἧς ἤλιχων παιδιᾶς ἀποφαινόμενος, καὶ ἧς ἄλλων ῥυπασμάτων καὶ τοῦ τῆς θείας λυτρωτοῦ καθαίρεως καθαιρόμενος. *Nam vt noster codex habet, deest aliquid quod regat genitiuum* ῥυπασμάτων. *l.* 15. ἐντολῶν τήρησιν.] *Ex his verbis nullum elicias commodum sensum. Quid si,* τηρήσει, καθαίρει, ἐλλάμψει, *vt ad ἐκείνοις referatur? Aut si* τήρησιν &c. *retinemus,* τέλος *erit* κατὰ τέλος, in fine. *Nam illud* τὸ θεολογούμενον *interpositum simile illi,* τὸ ἱερολογούμενον *superiùs posito. Interpres nihilo meliores nactus codices, planè nihil ad rem dicit.* *l.* 22. δι' αὐτῆς] *Stare potest, vt referatur ad* ταπείνωσιν: *Sed pro* ὡς *malim* ὅπ, *vt mox.* *l.* 23. ἡ μάθησις] *sc.* κατωρθωθη αὐτῷ διὰ τῆς ταπεινώσεως.

l. 34. τοῖς δ'] *Legendum omnino,* τὸ δ', *& mox pro* ἀποδιαπεμπόμενος *lege* ἀποδιοπεμπόμενος.

l. 42. σωέλκυσαν] *Vel* Ἀθωνιάδων πόλις, *vel legendum* σωέλκυσαν.

Pag. 269. 19. τῇ ἐπιλάμψει &c.] *Vel legendum* τῷ ἐπιλάμψαι τὰ ἀχλὺς σωσζασπάσαν πνεύματος, *vel post* Ἰωάννε *inserendum* τὸ ὄμματα, *aut tale aliquid, quomodo videtur legisse Interpres, vel demum pro* ἧς λόγων, *legendum* τὸν λόγον.

l. 28. *Lege,* προσκυνουμένης. *l.* 33. ὑφ' αὐτῶν)

τε) ὑπὲρ videtur abundare. l. 36. καὶ εἰς τὸ δεῖγμα) Interp. & in hunc locum deductus sum, meliorem fortasse codicem secutus. Neq; enim ex his sensus elicitur vllus.

Pag. 270. 3. Ante αὐαιδιπότητον deesse videtur τῶ, vel καὶ τῶ. l. 20. περσῶν) A περσίζω. grammaticæ ratio postulat περσῶν, vt ἀπὸ περσίζω, περσισμὸς: scribendum autem vtrumq; vocabulum cum ss geminato, aliàs monuimus ex Etymologo.

l. 23. τῷ μεγάλῳ βασιλείῳ) Error communis, qui post Socratem in plerasq; recentiorum Græcorum scripta irrepsit, manifesto ἀναχρονισμῷ.

l. 25. ὦπερ γὰρ) Ecquid ab eo expectes magnum, qui quinq; imaginibus adeo infelicibus polissimi scriptoris vitam conspurcauerit? l. 29. τῶ λόγῳ) Sic etiam Interpres. fortasse tamen τὸν λόγον legendum, nisi fortasse nos operam ludimus in tali auctore emaculando. l. 32. οἷός τις εἰπεῖν) Hæc verba ne attingit quidem Interpres, non hercle male. l. 40. Pro Θεῶ lege Θεῷ. l. 43. ὑσίαν] Interpres legisse videtur κηδείαν, multò rectius.

¶ Fortassis legendum τὰ ὅσια. i. iusta: funebria.

Pag. 271. 11. ἐνεγκοιμώσας] Suas patrias, Interpres. ἡ ἐνεγκοῦσα, patriã significat, subintelligitur autẽ γῆ. l. 22 ἐν ᾗ τὸν] Legendum conjicio ἐν δεῖ τι αὐτὸν, & in fine sententiæ ἐποφάσιον: vel ἐν δεῖ τι αὐτὸς, retinendo ἐποφάσιον.

Pag. 272. 3. ἄξιον ᾗ τῆς θεᾶς τὸν] Legendum, vt opinor, ἄξιον ᾗ θεᾶς τῆς τὸν l. 34. ὁπόσοις τῶν ἀνθρώπων προσεπινοήσατο] Rectiùs ὁπόσα τῷ ἀνθρώπῳ, vel pro προσεπινοήσατο aliud substituendum vocabulum.

Pag. 273. 6. γένων ὁρώντων θεὸν] Hoc est, Israelitarum. Nam auctoribus Græcis prioribus (inquit doctiss. Hæschelius) Philone, Clemente Alex: Gregorio Nysseno, Cyrillo Alexandrino, Isidoro Pelusiota, & Macario, ὁ Ισραὴλ idem est. quod ὁ θεὸν ὁρῶν: quamuis diuersum sit ἔνυων Hebraicum. l. 13. θεᾶ σωτειρίων ἓξ] Extant tantùm, quod sciam, duæ. l. 20. λέγων] Ratio grammaticæ postularet λέγοντα. refertur enim ad Angelũ. mox contrà, εἰπόντα habemus pro εἰπών. l. 21. εἰπόντα] Pro εἰπὼν, si ad Angelum referatur. Interpres tamen pro εἰπόντα videtur legisse εἰπὼ μέλλοντα. l. 24. ἐμοὶ] Cui vsui hæc particula hoc loco? ¶ Lege ἐμῶ. Sic enim paulò inferiùs, ὁπὶ τῶ ἐμῶ Ιησοῦ καὶ Θεοῦ. H. l. 38. ὁ δὲ δέξαν ἀνδρῶν] Vel deprauatum, vel aliquid deest. Interpres videtur legisse, ὁ δὲ δόξα πολῶν, vel iunctim, παρὰ δόξαν πολλῶν. claudicat tamen, vt verè dicam, tota sententia. ¶ Videat Lector, an ex hac perturbatissima sententia sensum possit aliquẽ elicere, si verba solùm alio ordine locentur, sic: ἐν μέσῳ δὲ εἰρηνῶν ἡ συζυγὴ δὲ περγμάτων ἀπόδειξις, ἐφ' οἷς ὁ κρείσσων βασιλεὺς πᾶς τὸν οἰκεῖον λειτουργὸν παρὰ δόξαν ἀνθρώπων, εἰς πολὺ καὶ δόξαν δὲ αὐτῷ θεραπόντων. Non dubito quin peruersissima dispositio præcipuè fuerit sententiæ obscurandæ. Hal.

Pag. 274. 2. διαφερόμενον] Suspectum.

l. 12. φειδομαζόμενον] None, pro φειδομένῳ.

l. 13. βραχεῖ λόγῳ παρελείφθη τῶ λόγῳ μακρ.] Interp. breui oratione attiumatur, ac si legisset, βραχεῖ λόγῳ παρειλήφθω μακ - omnino rectius.

l. 27. οἰκονομῶς] Ingens hic lacuna paginæ vnius aut folij, in quo commemoratur sanatio vxoris Præfecti dysenteriâ laborantis, historia de Marcionitis ruina oppressis, mors Nectarij, & initium tractatus de subrogando Iohanne: quæ apud alios βιογεγράφους vide, vel codicem alium quære non truncatum: Interpres integro vsus est.

l. 38. Θεόφιλος] sc. ὁ. l. 42. χειρωσάμενος] None, pro ἐν χερσὶν ἔχων.

pag. 275: 30: ἔτι γὰρ ἐκεῖνον εἰπεῖν] f. fertur, aut tale aliquid: Interpres, sic enim conuenit dicere, ἔτι γὰρ ὧδε εἰπεῖν. l. 40: τῶ ἰαβῶ] Deest λόγῳ, aut tale aliquid. l. 44. ὡς παίτων τῶν ἀγαθῶν &c. vsq; ad φειδομένου] Locus depravatus, quem nisi aliorum ope codicum sanare credo non facile sit.

pag. 276, 4. οἱ τῶτον κωμῶντες] Structuræ ratio exigit, vt opinor, τοὺ τῶτῳ κωμῶντας, & ὑπορητόρως. clarius aliquanto, τοὺ τῶτῳ ποτὲ κωμῶντας.

l. 5. τέλειον] Malo τελείως. l. 13: ὅσοις ὁ βίος τὸ ἀνθρώπινον ἐκδιάζεται] Interp. ad quæ hæc vita cogit homines. l. 16. τῶ σωτειρίαν] f. δῶναι, aut tale aliquid. l. 37. τῆς τῶ λόγου διεξπ.] f. ἢ ὀλιγωρὸς ὠλέτα καὶ μείμνα. quod mox sequitur in fine sententiæ. l. 41: τοῖς ἐν τῶ δήμῳ] f. παρεγινῶν πίδες, ex superioribus.

Pag. 277: 3: διαίτης ἐκείνης] Deest ὑπολαύοντα, aut aliud simile ab interprete expressum. l. 15. ἤπνι ἢ ἄλλων ὅσα ἡμέρας διαγοῦσιν] Depravatum, vt opinor. Interp. Aut aliquid eorũ dicens quæ dicuntur quotidie. l. 20. ἐχθεὸν] Rectiùs ὡς ἐχθεόν. l. 23: μιθῶσαι] Corruptum. Interp. dimittere, μισθῶσαι. quod tamen cum dativo τῷ ἀπαγγέλματι male cohæret. l. 29. ὃ διαγοῦσι] Imò διαγοῦσι, & dele ὃ.

pag. 278. 3. θεὶ τὸν ὑπόμνησον ὁ Πρόκλος ἀπολογεῖται] Interpres: Vt eum admoneat, dat operam Proclus. Fortasse pro ἀπολογεῖται legerat ἀχολεῖται. l. 29. ἐκ ἢ διαφ.] Alludit ad carmen Lycophronis. Διαφηνάων φοίβαζεν ἐκ λαμπῆ ὄπα. H. l. 33: κύκνων] Quid si κιόκων? Interpres, κύων. l. 34: καὶ ἢ λοιπῶν] Interpres ita videtur hunc locum legisse, καὶ ἢ λοιπῶν ὧδε διαφόρων ζώων μελῶν σοι καὶ ὁδῶν καὶ νεκύων μήσεις τε καὶ.

pag. 279: 11: ταῖς ἢ διαβολαὶ] f. ἐπόντα, aut simile aliquod deest ad inflammandæ sententiæ. l. 13. ἐξλωεγλώας, malo ἐξλωεγλώας, vt ad ὕδλας referatur. l. 36. ἢ καὶ σαφὴς ἀφορμὴς] Imperfecta sententia. Deest fortasse ἔδοξε. lũ.

pag. 280: 1: ἔγκλητος] sc. δίκη, quæ fit per prouocationem, seu appellationem. Hic videtur accipi simpliciter pro ἔγκλημα. l. 3. καὶ τοῖς ὁμοίοις] Corruptum videtur. l. 29. ὑποβυπασμὸν) Anstare potest, ὑποβυπασμὸν?

pag. 281: 5: τί τε ἄλλα] f. ποιήσαιεν, aut tale aliquid deesse videtur. l. 14: διακαταλαβεῖν] Fortasse διακαταλαλεῖν, deijcere, euertere. Sed annon melius quadrabit διακαταλαλᾶν? Hal.

l. 33: ἔχοντα] Fort. ἔχουσι. Loquitur enim de Im-

peratrice. Deinde pro ἀφορμῆς malo ἀφορμήν.

l. 40: παύσῃ) Et hoc loco pro αὔτη, vt videtur, & paulò ſuprà ante δεκελδετο. *l.* 42. καὶ τὸ νοσωῖ) Melius quadraret, εἰ μὴ τὸ νοσωῖ.

pag. 282. 3. πάλαι ἀρχῆς) Interp. παλαιᾶς.

l. 33: ἐπαχθείας) Videtur poſitum pro ἐπαγωγῆς. *l.* 39: εἷς) Legendum fortè αὖτε.

pag. 283. 4. ἡ αὐτὴ) Deeſt δίκαιον, aut aliquid ſimile. *l.* 30: ταῖς καλήσεις) Interp. ad inclinandum rationes: legerat fortè κλίσεις.

pag. 284. 15. ἐπαλείφονται) Ad Grammaticæ rationem rectius, ἐπαλείφοιτο.

pag. 285. 36: ἧς ἀπνλωεγμένων) Fort. τῆς ἐπνλωεσμένης. καὶ expungendum puto. *l.* 41. γεγραῆς τῆ Διώκτη) Corruptum, vt opinor: interpres, γεγραφὼς ὁ Διώκτης.

pag. 286. 6. ἐξῆ δ' ῥώμης) ſ. ὀπτικότατα. *l.* 23. μαθητῶν) Interpres μαθημάτων videtur legiſſe.

pag. 287: 25: κηρύξαι) Vocabulum huic loco alienum.

pag. 288. 11. κατα χθεῖσι) Interp. καταχθεῖσι. Quid ſi καταγθεῖσι?

pag. 290. 2. σοφὴ τὰ κακοῦτ') Callida in malis mulier, Interp. *l.* 11. τῷ χαλκῷ τῷ ἀγχιβρότῳ.] *l.* 20. ἔχων ἴσον.) Fort. ἔχει τὸν ἴσον. *l.* 35. τὸν δὲ δαπάτε πολλὰ παρ' αὐτῆς ἐπιζήτησιν ἔδοξεν ὅτι μὴ παραλιπαίοισι τῷ ὑστέρων εἰς ἀναδίδαξιν) Locus depravatus, quem ſine aliorum ope codicum nequeo ſanare.

NOTAE IN INCERTVM AVCTOREM.

HVjus libelli vnicum inuenimus exemplar in Bibliotheca Cæſarea Viennæ, tranſcriptum ex Codice vetuſtiſſimo Michaelis Sophiani operâ Sambuci, anno 1557, Patauij. Itaque nihil hic à nobis lector expectet, præter conjecturas vel domi natas, vel ex Georgij & Symeonis comparatione collectas. De auctore nihil habeo certi quod dicam, niſi eum Conſtantino Porphyrogenneta Imperatore, hoc eſt, anno Dom. 950, poſteriorem fuiſſe: vt ex præfixo auctorum indice ſtatim patet. Multa certè habet communia cùm Metaphraſte, non dico, in re ipſa & argumento operis (hoc enim neceſſe eſt, cùm vtrique eadem ſit ſubjecta materia) ſed etiam in verbis. Auctor certè quiſquis eſt, non aſpernandus; Metaphraſte vberior & copioſior, Georgio certè multo γεωμετρικώτερος.

PAg. 293. *lin.* 17. μὴ τὴν ὀπτασίαν ἐκείνην) *Hanc viſionem ex Codice Regio (qui fuit Reginæ matris) Lutetiæ deſcriptam his verbis accipe. Fides penes autorem eſto:* Περὶ ἧς Κυείλλε τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπε γεγονότ Ἀλεξανδρείας, ἀνδρώπινόν τι παθόντ διὰ Θεόφιλον τὸν Πάπαν τῆς αὐτῆς Ἀλεξανδρίων ἐκκλησίας, ὡς θείου ἀυτῷ καὶ σάρκα ἀπαρέχοντ. ὅθεν ὁ Κυείλλ κρατήσας τοῦ θρόνε τ Ἀλεξανδρείας, ἐκκήρυκτον ἐποίησε τὸν Χρυσόστομον Ἰωάννην· καὶ μετ' ὀ πολλὰς ἡμέρας ὤφθη κατ' ὄναρ τῷ ἀνδρὶ ὁ Θεοφόρ Ἰωάννης, καὶ ζωὴ αὐτῷ ἡ παναγία Θεοτόκ καὶ μήτηρ τ Κυείου ἡμῶν Ἰησοῦ Χειςοῦ, ἐν τόπῳ φωτεινῷ καὶ μεγάλῃ δόξῃ. τ δὲ Κυείλλε εἰσελθεῖν ἐκεῖσε ὀπιθύμως ἔχοντ, ἐκώλυσε τ τὸν ὁ Χρυσόστομος, ἐπαγγελλῶν τῇ Θεοτόκῳ δι' αὐτὸν καὶ λέγων· Ναὶ Θεοφίλῳ δῶμεν ὅπ ἔπαισεν, ὡς ἐν ζωῖς ὢν τῷ ἔτι ζῶντι πρεσβύτῃ· Κυείλλῳ δ, μηδὲν ἡμάρτηκώς, διὰ τί παρ' αὐτὸ μὴ δικαίως μᾶλλον ἐκφαίνομαι, ὃν ἐδέησε τεθέαμαι καὶ τὸν πρόκριτον ζωῶν, ἢ τε μὲν ὠφέλιμον ἐξ αὐτοῦ ; ὅτι πολὺ δ κατεβοῶντος αὐτῶ, μεσιτεύσαι ἀμφοτέροις τὸν Θεοτόκον ἐπῆσαν τῷ Χρυσοστόμῳ· μὴ λυπῆ πρὸς Κύειλλον δι' ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ χαρίζη φιλέσωμος Κυείλλ, ὅτι πολλὰ ἐκοπίασε δι' ἐμὲ, τὴν ὑβεισμὸν μὲ καταφρόνας Νεςόριον. τῶν δεισάιμος τὸν ἔνδοξον ὀπασίαν ὁ ἐν ἁγίοις Κύειλλος, ἀνασὰς παρευδὺς συγκοινωνεῖ κατὰ ψυχὴν τῇ Χρυσοςόμῳ πρεσβ, ἐν ὅλαις πᾶσι τὰ αὐτὴν ἁγίαις ἐκκλησίαις τάξας τὸ τύπε ὄνομα ζωὴ τοῖς ἁγίοις παρέσι καὶ διδασκάλοις ἐν τοῖς ἱεροῖς δπθύχοις. *Vide cap.* ρκη. *hujus libelli, p.* 365. *Porrò inter cæteros rerum Chryſoſtomi ſcriptores mirum eſt non commemoratum ab hoc autore Sozomenum, quo nemo veterum in hoc argumento plenior.*

pag. 294. 18. μᾶλλον ἡμῶν ἐν δυνάμει) Deeſt vocabulum, ſic fortaſſis reſtituendum, μᾶλλον ἡμῶν ἐκλάμπυτες ἐν δυνάμει. *l.* 41. παρεχοντις) Malo corrigi προπεμπόμενοι præcedens, vt legatur προπεμπόμενοις, & παρέχοντες retineatur. *Exhibet enim hoc, quicquid eſt, now lector, ſed ſcriptor: ad illum itaq; referendum puto. H.* *l.* 43: ἐπ' αὐτ καὶ δὴ τῷ πραγμάτων) Expunge καὶ δὴ vt inutilia. *Quod verò ſequitur,* τὸ τοσοῦτον ἔργον, *epiphonema eſt,* tantum opus, tantæ molis, opis.

Pag. 295. 2. τότε δ' ἄτιεσον] *i.* hoc enim ſecundo in loco agendum. *l.* 19. τὰ τῆ φωτὸς] *Ellipſis, pro* ὅμως τὰ τῆ φωτός. *l.* 35. γεαφικῶς] *Id eſt,* ad modum ſcripturæ.

l. 36. ἄκρα φρενήματα πεπινότητ] *Deplorata.*

Pag. 296. 31. καὶ μὴ ἐξεῖναι] *Factum improbatum non Chriſtianis modo, ſed & ipſis Ethnicis. Ammianus Marcellinus l.* 22. inclemens & perenni ſilentio obruendum appellat. *H.*

l. 41. ἐκφαυτείας] *Verbum probum à Dionyſio Areopagita*

Areopagita sapius usurpatum : idemq; significat, ut vult Scholiastes in eundem, quod ἐκφανσις, ἐπφανίρασις. *H.*

Pag. 297. 11. παρ' ἑαυτοῖς] *Annon potius* παρ' ἑαυτῇ ?

Pag. 299. 34. Ἐγώ φησι] *Hæc Oratio è primo* περὶ Ἱερωσύνης *desumitur.*

Pag. 301. 41. Παχώμιος] *Vide Sozomenum l.* 3. *c.* 13. *fol.* 41.

Pag. 302. 30. ὑπελάμβανον] *Lege* ὑπελάμβανε.

Pag. 303. 32. ὡς εἰς ἔφεσον] *Annon melius,* ἤτοι εἰς ἔφεσον ;

Pag. 305. 3. τότε εἶδεν ὁ ἀρχ-) *Expungendum* εἶδεν. *l.* 33. τῶ) *Rectum: de hâc loquendi formulâ monuimus aliquid ad Georgium.* *l.* 40. βαλοῦσα) *Fort.* λαβοῦσα.

Pag. 306. 5. οἷα) *Lege* πῶ· τῆς γω- οἷά ὄζει, πίσιν.

pag. 307. 32. *Præcedens* ὅτε *stare fortassis potest, malim tamen* τότε. *Nam* ὅτε *hoc sensu solitarium reperiri non puto. H.*

Pag. 309. 42. ὀχλήσεων ἀπαχθώδεις) ἀπαχθομαι *nova constructione cum genitivo.*

Pag. 310. 5. ἀγαπτὸς) *i.* μονογενής. *Ita enim apud bonos autores accipitur.*

Pag. 312. 23. ὑπαλινδῆ) *l.* 41. Ἀρχάδιος) *Hujus Epistolæ exemplar ponitur etiam à Georgio, verbis sæpè diversis (nam solœcismos Georgij Ἀνώνυμος ferè sustulit) sensu eodem. Nos alteram ex alterâ, quantum licuit, emendavimus : id quod in reliquo etiam opere præstare conabimur.*

Pag. 313. 11. ἀλλ' ὥσπερ τῷ ἐνὸς Θεῷ] *Tota hæc sententia, quæ tamen pulchrè huic loco quadrat, à Georgio exstitit.*

Pag. 314. 4. ὡς φοβερόν μοι) *Hæc* δημηγορεία *eodem sensu, sed alijs verbis apud Georgium, cap.* 21.

Pag. 315. 27. πολλῷ μᾶλλον) *Videtur aliquid tale deesse : εἰ δὲ τότε ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, πολλῷ μᾶλλον. Repetitio fortassis eiusdem commatis scribæ fraudi fuit.* *l.* 43. Οπὸ τοῦ ἰδίου) *Ante* ὅπ *videtur deesse* οἰόμενος, *aut* ὁμολογῶμεν, *aut tale aliquid ad explendam sententiam.*

Pag. 316. 1, & 2. *Legendum puto* τῆς ἰδίας ψυχῆς τὰ λογικὰ πεφυτευμένον.

Pag. 318. 26. αὐδριάσι) *Manifestius* αὐαχεσιασμός. *Gregorius enim desijt esse episcopus multò antequam vel Chrysostomus presbyter esset, quo tempore dicti sunt* αὐδριάντες, *vel statuæ illæ dejectæ, ut planè appareat totam hanc narrationem recentiorum Græculorum esse commentum.*

Pag. 320. 4. εἰ δ' ἦ τι πίστις -- παθεῖν] *Desperata sine ope codicis.*

Pag. 321. 1. ἔτεσι πέντε καὶ μησὶν ἓξ] *Consecratus Episcopus 26. Feb. Honorio quartùm & Eutychiano coss. pulsus 20 Iunij Honorio sextùm cos. anni intercedunt 6, menses 4.* *l.* 5. τὰ ἄνεκα τῆς οἰκουμένης] ταῖς νήσοις ταῖς ὠκεανικαῖς. *Sic enim fragmentum Ms. ad me missum Lutetia : Quod in illo codice Georgio Alexand. inscribitur ; quam verè nescio : Cuius partem describere huc spectantem non pigebit.* πνὲς γὰρ δὴ φιλοδίων μὴ τῶν περὶ Κύειον ἐκδημίαν, τετρακισχιλίοις ὀκτακοσίοις ζωαγαζόντες λόγους ἐν τοῖς αὐτοῦ βιβλίοις, περὶ δὴ λοιπῶν ἀπογράφουσιν, ὡς πᾶσιν κωλῶσι τὸν ἐπ' ὠκεανὸν · οἱ λόγοι αὐτὸ ἐποίησαν τὸν κόσμον ἅπαντα, ὡς καί πνες κληρικοὶ δὴ ὠκεανικῶν νήσων ἀπάρχοντες οἰκήτορες, περιόδοις πνῶν ὁσιακῶν ἀξιοδόσεων καὶ τῆς τοῦ ἁγίου πάπα ἀνειδεῶς μεταλήψεως τῶν βασιλέα κατακλύσαντα πλάνη, καὶ τὰ τότε τῶν ἐκφανιζόντες πατριάρχη, πόθεν τε καὶ πῶς χάειν ἤρξαν ἐρωτηθέντες, τὸν ὠκεανικὸν ἔφησαν τῆς ἐρημίας οἰκεῖν κόλπον, καὶ τῶν αἰτίαν, δι' ἣν παρεχώρουν, σαφῶς διεξῆλθον. τῶ δ' πατριάρχη αὐτὸς περισσοφρονήσαντες, πλοίοις τῆς γενομένοις δὴ ἐκείσε ἀγαλάζουσι βιβλίοις ; τῶ ἐναγγελίῳ, καὶ τῶ ἀποστόλῳ χεῖδαι μόνοις ἀπολογήσαντο. αὖθις δ' πάλιν ὁ πατριάρχης, καὶ ποίας πατέρων ἢ διδασκάλων ἐκδόσεις κεκτῆσθαι ; ἐν καὶ οἶνον βιβλίον εἶ] παρ' αὐτοῖς ἀπεκρίνοντο ἰωάννου τοῦ λεγομένου πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Χρυσοστόμε, δι' ἃ πολλῆς ὠφελείας ἐξ αὐτῶ καθ' ἡμέραν μετέχειν εἰρήκασι.

l. 7. Μεδόδιος] *Circa annum Domini* 850. *Atqui aliquot ante ea tempora seculis sopita erat prorsus in Britannicis Insulis (de quibus sine dubio est hæc narratio) teste Bedâ, de paschate dissensio.* *l.* 35. βρεύια] *Georg.* βρέσια. *tabulæ sunt, ut opinor, acceptorum & expensorum Ecclesiæ.*

Pag. 322. 17. σκέπειν μόνον] *sc.* περίχον. *Nam* σκέπειν *per se stare non potest.*

Pag. 324. 22. καὶ γαρ' πως αὐτῷ ἡ ψυχὴ τὸ χρηματιζόμενον] *Aliter interpungendum puto, & leg.* ἡμῶν (αἰσχύνει γαρ' πως αὐτῷ ἡ ψυχὴ χρηματ.) πίς. *Quanquam ne sic quidem capio.*

Pag. 325. 21. ὡς καὶ πολλῶν] *Videntur imperfecta.* *l.* 28. ὁμοίων ὁμοίοις) *l.* 39. ἐπεύδειν δὲ) *Deest* φανῆναι, *vel* οἶδε, *vel* ἐπιτρέπειν, *vel tale quid.*

Pag. 326. 13. διαδηπκὰς ἐκπεπτώκοντα] *l.* 24. ἐμφίλους.

Pag. 327. 6. αὐτῷ δ' ἡ πόλεως ἐκ τοῦ ὀφείλ] *Videntur hæc esse reliquiæ alicuius clausulæ : nunc verò omnino expungenda sunt, nisi aliquid aliud ex Ms. suppleatur.* *l.* 14. 15. διατελεῖς μετ' αἰσχύνης ἐκχωρησάντων] *l.* 26. ἡμέρα καὶ ἡμέρα] Quotidie, *è Georgio. In rectò autem usurpatur, quemadmodum* ὅσα ἡμέρα. *l.* 35. μᾶλλον] *Legendum fortassis* ἀλλω.

Pag. 328. 15. *Legendum fortassis* τῶν ἡμετέραν ἐκπληρῶσαι ἀξίωσιν τάνυδι.

Pag. 329. 5. βαρύκλυ) *Legendum vel* βαρυηκόε, *vel* βαρυκτύπτε.

Pag. 331. 15. ζωωχθέντα) *Sic erat in exemplari. aor.* 1. *pass. insuetus, mihi certè prius non lectus à* ζωώχομαι. *l.* 33. *Lege si* ἀποσίας ἐκ εἴχεν.

Pag. 332. 32. καθυφαλλαν] *Si hos non placeat, reponi potest* καθυσείζον.

Pag. 333. 16. *Fortassis* συγγενῶν τε, καὶ συωίκων. *l.* 37. φωτεινῇ] *Deesse videtur verbum aliquod, fortassis* τῇ φωτεινῇ δυνάμει.

Pag. 336. 8. *Forte legendum* πολιὶς ἰῶ τῶν ἀκείσεων εἰς τὸ θεῖ τῶν.

Pag. 337. 6. τόπον τινα] *In margine codicis nostri hæc adnotabantur :* Εἰς Καλαφάτας λέγει, αὐαμεταξὺ τῆς μοναχαλάου καὶ Γδαχερινῶν. *Pro* Γδαχερινῶν *fortassis ponendum* Βλαχερνικῶν. *l.* 8. ὃν ἐξωνησάμενος]

σάμβνος] ὃν pro τοῦτον. *relativum pro antecedente.*

Pag. 338. 27. κὴ ναῦ τύπον] *Hæc quæ sequuntur,* σοὶ ναῦ κὴ τύπτω, *ego non assequor. H.* *l.* 33. ῥᾳδιῶν) *Corruptum, ut puto.*

Pag. 339. 16. ἐπερυθμον] *De fluctu mirè dictum, si tamen codex est integer. fortasse* ἐπιωρύθμον. *l.* 29. ὑπὸ ἀπάτης κὴ θαλάσσης διακρατούσης] *Melius quadrat, si immediatè post* αὐενδιὰς *collocetur. Nam hoc loco durius culum est.* *l.* 31. καταλύφω] *Depravatum.*

Pag. 342. 5. ὑεία] *Vel corruptum, vel ignotum loci alicuius nomen.* *l.* 19. αὐδρὸς ἐξ αὐαυδείας] *Rectè, uti puto.* κατὰ περ θεῖσα αὐδρὸς ἐκ τ' αὐαυδείας, *pro* ἅπερ θεῖσα κατὰ τ' αὐδρὸς, *syntaxi familiari. aut si hoc non placeat, expunge* αὐδρός.

Pag. 343. 34. ὑπομαχὼν) *Aliquid explendæ sententiæ deest.*

Pag. 344. 39. Πηλουσιώτου Ισιδ.] *Hunc Isidorum alium fuisse ab Isidoro Pelusiota (Chrysostomi discipulo, cuius extant pietatis & eloquentiæ plenæ epistolæ, plusquam probabile est. Alium etiam esse ab eo, cui contra Iohannem nostrum suffragari voluit Theophylus, aliquando suspicatus sum. Sed consensus scriptorum non patitur. Huic certè Isidoro à reliquis Pelusiotæ cognomen tributum non memini.*

Pag. 345. 14. & 15. ἀπασδίων -- ἐπιτάξαι] *Ferri potest utrumvis, quantum video.*
l. 44. τῶ ὡς αἱρετικὼς ἀπιλαδῶσαι] *pro* ἵνα ὡς αἱρετικοὶ ἀπιλαδῶσι. *Sic loquuntur sæpe* lxx. *sic alij.*

Pag. 346. 36. οἶμαι) *Transitus ab obliquâ narratione ad directam, exemplo non carens.*

Pag. 347. 40. ἐνεστῆναι) *Rectum: instare.*

Pag. 353. 17. τοῖς δυνηθεῖσι] *Deest aliquod participium, seu adiectivum.* *l.* 23. τῶ ἀνθίτῳ] *Et hìc aliquid intercidit: ad tempus sic supple,* ὡσοδέδε καθ' ὃν αἰτιᾶχθε τῶ ἀνθίτῳ, *vel* ἐσερμένε τῶ ἀνθίτω. *l.* 30. 31. τοῦ καλῶς ἄγειν] *Puto sanum:* ὡσοι πάντες οἴκοθεν μᾶτειείας τῶ καλῶς ἄγειν : *subaudi* αὐτοὺς. *l.* 32. ἐρήμη δίκη] Indicâ causâ. *l.* 37. ἑαυτῶ] *Pro* ἐφ' ἑαυτὸ. *Sic memini & alios locutos viros.* *l.* 39. ἵστις] *Inducendum.*

Pag. 354. 19. βελῶ] Secundum consilium diuinum. μεγάλω. *i. forte* Θεῶ. *l.* 36. τῆ Εὐδοξίᾳ] *Errante, ut opinor, calamo, pro* τῶ ἁγίῳ *scriptum est* τῆ Εὐδοξίᾳ.

Pag. 360, 15, ὡς ἐν πύλαις ἐλ. ὑσῷ ad βελευσομένοις] *Ego non capio: nisi quod fortassis pro* βελευσ. *legendum* βελομένοις.

Pag. 361. 8. τὸ διμαὶς αὐεχομένης τῆς δίκης] *Fort.* Et adhuc durabat improborum potentia, permittente iustitiâ &c. *l.* 35. μόνα]

Pag. 362, 7, ἔχατα] *Sub.* ὄεια.

Pag. 363. 10. σεῖχ) *Subaudi* σοφία, *vel* πεῖρα, *aut tale quid.* *l.* 23. & 24. ὡς ἔγλωσε] *Puto sanum. quos gustare fecit, quibus gustandum præbuit: sic enim usurpatur* γεύω.

Pag. 364. 31. ὧν κὴ τοῖς ἀκειβεστέροις] *pro* οἷς κὴ ἧσ ἀκειβεστέρων.

Pag. 365. 3. τὸ τῆς λόγυ &c.) *Sic legit etiam fragmentum quoddam Ms. ex Oriente missum, in quo multa habebantur eadem tum sensu, tum verbis cum his Anonymi.*
l. 5. κὴ ὥδε τὸ] *Corrupta hæc possunt sic in commodum sensum redigi,* κὴ δὴ κὴ τὸν τῆς Κύπρε Επιφάνιον ὧδε δ' ὡτῶ φανέντ' ἐν καὶ τῶ ἔκτασιν δόξαντα ἀκύσαι ἄφρ. *Quamquam fragmentum prædictum sic omnino legit, ut imprimitur.*

Pag. 366. 37. αὐταρκὴ] *Vocabulum probum ab* αὐτάρκης.

Pag. 368. 19. ἓν ὃν εἰς καὶ τῆ συσλ.] *In fragmento Orientali* ἓν εἰς καὶ. *Ego neutrum capio.*

Pag. 370. 15. ὡσοι τάκη] *sic & habet fragmentum Orientale.*

Pag. 371. 20. τῶ ὧδασάτη) *Non capio, nisi legamus* ὁ ὧδασάτης, *& ne sic quidem.* *l.* 22. τὸ Πα'] *Expunge* τὸ. *l. seq.* ἀγωνιζομένοις] *Malo* ἀγωνιζομένοις.

NOTAE IN SYMEONEM METAPHRASTEM.

HVnc Symeonis libellum ex Regio codice Lutetiæ descriptum, & ex altero item Regio, qui fuit Reginæ Matris, emendatum aliquovsq; (nam in fine omnia erant diuersissima) exhibemus, Lector, qualem potuimus.

Pag. 374. 4. τῶ θρόνῳ τῆς ἀρετῆς] *i.* Excelsus throno Antiochiæ, virtutis throno excelsior.

Pag. 376. 21. πῶ ἢ ταῦτα θήσεις] *Interpres,* quomodo verò statues hæc esse & huic maximo communia, quæ sunt maximè diuersa ?

Pag. 377. 35. χειροτονίαν] *Multa hic addita è codice Reginæ Matris, quæ Latinus Interpres non agnoscit.*

Pag. 378. 5. θεοῖσεβάδως] *i.* declinans.
l. 10. Μήτε ωσῆς χρείαν] *Atqui ipsa iampridem mortua erat. agnoscit tamen Latinus Interpres. Auctor incertus, cùm reliqua penè eadem habeat, hanc particulam iure omisit.*

Pag. 379. 35. οἱ ἢ] *Incertus autor,* εἶδε, *quod est sine dubio mendosum: fortasse* ἰδέ.

Pag. 380. 2. τὸν πολλῶ ἐκεῖνον] Vir ille insignis, *Interp. Sic in oratione* σοὶ ψυδὸ σοφῶ πᾶν, *quæ prima*

prima est προδόμ. *dicitur* Εφεσία ὁ πολίς.

l. 3. τοῦ μοναχοῦς) *Aptiùs ad Hellenismi rationem* τῆς μοναχοῖς, *vt & sequentia,* δεωμένοις, διαπυνθανομένοις. *l.* 13. ἐν ᾗ τὸν μέγαν διατελεῖν ὦ) *Nomen dictum, pro* ἐν ᾗ ὁ μέγας διατέλει.

l. 40. ἥλω) *Atticum* ἑάλω *vsitatius. Videtur autem deesse* ὑπό. *l.* 41. ἢ εἰς ἀναζολάς) *Sententia, indirecto* εἰς, *melius fuit.*

Pag. 381. 25. τὸ φῶς δίον) *Interp. vel ex coniectura, vel correctiorem nactus codicem,* à sancto reprehenditur, quòd non fecerit, vt erat consentaneum, & quòd ignorauerit, quod sibi futurum erat conducibile: *ac si scriptum esset:* ὡς παρὰ τὸ δίον ποιήσας ὑπομένητε, διὰ τὴν τοῦ ζωοποιοῦντος ἄγνοιαν.

Pag. 385 7. οἷς μέγα ἢ τὸ πρὸ) *Interp.* quod quidem planè satis ostendit, quòd illius cultores convocaueritis.

Pag. 386. 16. ἡ πολις ἣ ᾤχετο χρόνος) *Ab hoc loco ope codicis, qui fuit Reginæ Matris, destituti, nihil præter coniecturas nostras afferre potuimus. Tanta enim deinceps erat duorum illorum exemplarium dissimilitudo, vt an vnius eiusdemq; esset autoris vtrumq; bonoiure aliquis dubitaret, inquit Sladius meus, quem ad inspiciendum vtrumq; codicem Lutetiã ablegaui. Et certè, quantum ex paucis verbis diuinare licet, sequentia in codice Reginæ magis cum* Αρωνύμῳ *meo conuenire videntur, quàm cum ea, quam nos ex Regio damus, quamq;, vt opinor, Interpres Latinus secutus est, Metaphrastæ vitâ.*

Pag. 388. 25. ἐδὲ ἡμέρας) *Subest, vt opinor, aliquod vlcus, quod Interpres, qui eodem nobiscum codice vsus videtur, sanare non potuit. Fortassis pro* ἡμέρας *legendum* ὑμᾶς, *vt sensus sit,* neminem veriti, nec ipsum te, ô Rex. *Iam quod sequitur,* τοῦτο δὲ τὸ τῶ ἱερωτάτω Δαυὶδ, *intellige quasi dixisset,* Nam & hoc etiam ad sanctissimi Dauidis exemplum facimus: *vt videatur tacita quædam esse relatio ad illud Dauidis Psalmo* 118. Locutus sum de statutis tuis etiam apud Reges, nec confundebar. *H.*

Pag. 390. 4. πότερα τοὺ ἐπιόντος πλείως ἀναρχειν) *Noua constructio cum infinitiuo, nisi intelligamus* λέγωμεν, *aut tale aliquid.*

Pag. 392. 24. ἀλλπα) *Fort.* ἢ ἀλλπα ποιῆσαι. *l.* 33. ὡς ἀλλαχῦ μὲ) *Verba corrigere non est tanti: sensus enim satis est perspicuus.*

Pag. 393. 17. ἐν χῷ) *An significat,* propè? vt, ἐν χῷ καίρεδαι *l.* 27. λέγων) *Interpres,* qui loquebatur, ὁ λέγων.

Pag. 395. 39. αὐτῆς) *Legendum fortassis* αἱ τῆς τῆς ἐκκλησίας. *Nam vt referatur ad præcedens* φιλανθρωπίας, *non tam rectum videtur.*

Pag. 397. 29. μυδόεντος) *Grammaticæ ratio postulat* μύει, *vt supra* παροχλει.

Pag. 398. 44. πως αὖ εἴποις) *i.* quàm moderatè dixeris.

pag. 401. 5. ἔχατον) *Aut corruptus est hic locus, aut noua & non vulgata est locutio.*

pag. 402. 22. εἰς γνῶσιν καῖδαί σοι) *Interp.* Tenen ignorare.

pag. 407. 4 ὅπὶ κεφαλῶ τῦ ὄρους) *Georg. Alexand.* τοῦ ὁπὶ κεφαλῆς μοναχοῦς, *p.* 209. 44.

pag. 408. 10. ταχέσων χ τομ.] *l.* 31. καχολασμόνες) *Putorectum:* oculis castigatis, non proteruis, demissis. *l.* 39. πάχα λεπῶτατα) *Lege* τὰ χαλεπώτατα.

pag. 409. 40. ἐπιτευχεῖν) *Deesse videtur* παρακαλασμένος, *vel tale quid.*

pag. 410. 15. πόλιν τελδιῶν) τέλεδς *pro* proficisci *cum præpositionibus* πρὸς, εἰς, ὁπί. *Nam sine præpositione nonum est hoc loco, nisi codex fortasse mendosus. l.* 33. 34. *Lego* τὸ διώκειν αὐτῇ παρεῖναι ἄλλως δηλοῦσ μὴ διωκμόν.

pag. 411. 39. τὸ μὴ καταφρονεῖδε) *Hoc est,* ἵνα μὴ καταφρονηθῇ. *De hâc loquendi formulâ sæpius monitum.*

pag. 417. 20. ἄπορον) *Quasi dicat,* non tamen omnino inutile videbatur: non omnino sterile & sine fructu.

pag. 418. 30. ἦν) *Annon melius* ἢ ?

pag. 419. 7. χ ὁλοιγαὶ) *Aliter hic locus legendus est ex epistola, quam vide tom.* 7. *p.* 156. *l.* 40. *l.* 31. τῷ κρατεῖν) *Fortassis rectè. si non placeant, expungi poterunt sine damno.*

pag. 421. 3. ἀφιεμόνες)

pag. 424. 14. πάσχοιεν) *Videtur aliquid deesse explendæ sententiæ Interp.* Quis dixerit ? τίς αὖ εἴποι ; τίς αὖ διεξιέναι δύναιτο ;

pag. 427. 20. *Lege* καθάπερ ἐν πυρὶ χρυσίον. *Sed quod statim sequitur non attingo. l.* 43. 44. ἐπειδὴ ὅσον- ἀχρύσιον) *Videntur corrupta.*

pag. 428. 3. ἐπεὶδεν μακαριότητα) *Sententia est imperfecta, nisi fortassis gubernetur* τῶν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγῶν *à verbo* σωτηρίζειν, *quod certè mihi videtur.*

CASTIGATIONES

ET VARIANTES LECTIONES IN HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN GENESIN,

& in Epist. ad Romanos, ex manuscriptis Augustanis,
post absolutam editionem ad me a D. D.
Hœschelio missæ.

PAg. 1. lin. 30. ἀσταζομένων, *sine solœcismo, ut referatur ad* ὑμᾶς, *quam tamen lectionem non ita probo.*

pag. 2. 30. πολλῆς] *Ms.* ποικίλης.

pag. 4. 25. κῦρον. *l.* 31. ἀλλὰ καὶ κατά.

pag. 5. 8. ἐδὲ πρὸς μικρὸν ὄφελμ. *l.* 14. συμπαρεκτεινόμενα, *melius. l.* 17. ταῦτα δὴ π.

pag. 7. ἢ τὰ κατ' αὐτὴν &c.) *Hunc locum, de quo etiam in Notis dubitavimus, ita legit Ms. Aug.* ἢ τὰ συμβαίνειν ἐυδὺς μέλλοντα.

pag. 9. 25. *post* ἄλλως τε *Ms. addit* ἢ, *rectè. l.* 41, φειδομένη τινος. *l.* 43. δέξηται.

pag. 10. 9. *Ms. post* γὰρ *addit aliud* καὶν. *l.* 24 *ms.* καὶν βεβαίαν τινὲ αὐτῷ πεποίηκεν.

pag. 11. 39. ταύτην) *Ms.* ταύτης. *Non malè.*

pag. 12. 12, παρήχθη) ἐκχύσει. *l.* 16. *Lege,* διὰ τὸ τῷ αὐτῷ. *l.* 23, ἐπεχώρησε.

pag. 13, 9. *post* παρεχθῆναι *addit Ms.* τὸ φῶς. *l.* 12. κὴ φρὴν μενόμενον) *Ms.* νοῦ τὸ οὗ ἡμῆσεται. *l.* 26. ἐργασάμενον. *Ibid. Lege cum Ms.* τοῦ ἀγαμενοῦν βουλομένους, *quod nos prius ex cōiectura restituere annus.*

Pag. 15. 7. *Lege cum Ms.* ἐυάγοντες. *l.* 23. *Lege,* παρκήσατε. *l.* 34. δικαιοσώνης) πίστεως.

Pag. 16. 32. *Lege cum Ms.* παρ' αὐτῆ.

Pag. 17. 2. *Post* ἀπάντων *Ms. addit* εἰωθῆναι.

Pag. 18. 35. *post* ἀκολουθ. *Ms. addit,* τάξιν κὴ

Pag. 19. 31. *post* γλῶ *Ms. addit* ἢ ἢ γῆ ὡὸ ἀόρατος κὴ ἀκατασκέυαστος.

Pag. 20. 39. δικαίου) δημιργῶ. *Ms.*

Pag. 21. 7. χρείαν) *Ms.* χρειαί. *l.* 36. ἐλαπ. τόγε κ ὑ) τόγε καθ' ὑμᾶς, καθαιρῦντες;

Pag. 22. 22. ἡνῶται.

Pag. 25. 6. ἡμῆν. *rectè.*

Pag. 26. 19. σωτηρίαμιμνημόνευε. *l.* 24. *Post* μιμούντες *Ms. addit* αὐτῶν.

Pag. 28. 14. σωτερίας.

Pag. 32. 21. δι' αὐτό.

Pag. 34. 41. ἀφίσται.

Pag. 35. 4. διὰ τῆς τῶ στιχ. τ. λαμπρύνετε φαιδ.

Pag. 36. 6. τοῖς πλέυσι

pag. 40. 26. τὰ προσάγμ. *l.* 42. ὅπηχειρωῦντες δημιυρ. *omissis medys.*

pag. 41. 15. ὕστω. πῶς; ὡς ἐκ. *l.* 35. ἄπλετον. *l.* 42. φιλοτιμίαν] φιλανθρωπίαν. *l.* 43. κηρύτῃ.

Pag. 42. 10. ἅπασιν. *l.* 22. *Post* ἰδὲ *Ms.* γαρ' κὴ.

Pag. 43. 16. ἡῦ πίντε ἡμερῶν τὸν ἀειθμόν.

Pag. 44. 13. *Lege cum Ms.* λαβιὼ.

pag. 45. 40. *Ms.* μὴ δαψ. τῖς ἀρύεδς βυλομὴνοις ἐξῆ.

Pag. 48. 1. ποῖον λόγον. *l.* 34. *Lege* αὐτὸν τίν.

Pag. 49. 38 ἥμερον] *Ms.* ἤρεμον.

Pag. 51. 12. καταπόσῃ.

pag. 57. 3. ὑδὲ διὰ τῦτο. pag. 59. 8. ἐγκεκρυμμένος δησ.

pag. 61. 19. αὐτὸς μανίας. pag. 64. 14. ἵνα μή.

pag. 66. 35. φαινόμεθα. pag. 67. 14. *lege* καρπωσώμεθα.

pag. 69. 38. δέα μοι ἐντ.

pag. 79. 26. *Ms. post* μόνον *delet* ἐαν.

pag. 82. 13. τέσσαρας] *Ms.* ἑπτέρας.

pag. 92. 22. καταπῆδίσωτας.

pag. 96. 43. *Ms. delet* κὴ *post* ἀλλα'.

pag. 97. 17. μικρά πς ψὴ ματα λαβ. δω.

pag. 100. 27. διμοχσμόν. pag. 102. 25. ἐδίντες ὅπ.

pag. 104. 24. *Post* γὰ *Ms. addit* φησιν.

Pag. 105. 3. πρὸς τὸ μὴ λυμ. *l.* 8. ἡ δόξα κὴ τὸ κράτος σὺν.

Pag. 106. 42. *post* γὰ *Ms. addit* λοιπὸν.

Pag. 107. 3. *Post* ἀυτῷ *addit Ms.* ὧδε Θεῦ. *l.* 12. γυμνώσαντες ἑαυτὸν τ ἀφάτε δόξ. *l.* 31. *lege* διὰ τύτε.

Pag. 108. 3. ὅπ κὴ δι ἑαυτ.

pag. 109. 17. ἀξιώσεις. *l.* 20. ἀγαθὼ] *Ms.* ἀγαθεῖς. *l.* 34. *Post* πολλῆς *Ms.* αὐτῆ.

pag. 111. 9. κὴ τ συμε. *l.* 15. *lege,* ἵνα ἢ πάν.

pag. 113. 18. ὁ ἐνεργ.

pag. 114. 9. σοι παρ. *l.* 20. ὁδωῶν. *l.* 35. γωνῆ κὴ γὰ αὐτη. *l.* 40. *Post* λέγω *adde* τ τω.

pag. 115. 12. *post* ἄνδρα σου *Ms. addit,* φησιν.

pag. 117. 21. κὴ ὄνπερ γε.

pag. 119. 4. κὴ οἱ μὴ τ νόμ. *l.* 40. *Ante* κύριος *addit Ms.* φησι.

pag. 123. 9. ἢ κὴ πολλ. *l.* 38. *Post* γὰ *Ms. addit* αὖ.

pag. 125. 34. ἐφαύη] γένοντο.

pag. 126. 4. ω ἄλλοτε, *rectè. l.* 23. ἐννοήσας. *l.* 30. μεγάλα ἤμωρτε. pag. 127. ἐπόντας, *melius.*

pag. 128. 8. *lege* δωάᾳ & βύλᾳ. *l.* 14 δέιμυᾳ κὴ τ. *l.* 18. ἀλλ' ὅσα μ. *l.* 39. βύλοις] *Ms.* βυλδὶν; & *l.* 42. βύλει.

pag. 129. 2. *post* κοινῦ *Ms. addit* πάντων. *l.* 33. ὁ ἡῦ ὅλων Θεὸς. *l.* 36. ἐρασμένον τ αὐτ ἀποκρ.

pag. 130. 12. *Ms. delet* ἴσως. *l.* 38. καταγορῦντα.

Pag. 133. 17. αὐτῶς ἡῦ.

VARIÆ LECTIONES

Pag. 134. 1. εἰρημόν] ἐρμῶν δόμον. l. 39 καὶ τότε μόν.
Pag. 136. 19. πῶς καὶ εἶτ.
l. 21. *Ms.* τετολμημένων, δι' ὧν τῷ τ. τ. ἐσυλλέξατο μηδὲ τ.
Pag. 137. 6. ἐπιμενδεῖς.
Pag. 138. 6 ἡμῖν τυγχ.
Pag. 139. 9. περιβλεῖται.
Pag. 140. 2. παρδίας] διανοίας. l. 42. τῇ πολλῇ περισκοπείᾳ.
Pag. 141. 18. διὰ ταύτης.
Pag. 146. 43. κατέπεσεν] κατεπάδη.
Pag. 147. 12. διωκόμφ] βουλομένῳ. l. 26. καὶ ἀλλεγ.
Pag. 148. 16. θεῷ. ἔζησεν ἡ Εὐνχ. *rectè.*
Pag. 150. 3. *Dele prius* τὸ.
Pag. 151. 3. ἐκ αὖ πάντες. *rectè.*
l. 42. *Ms. post* τυχὸν *addit* ἢ', *deleto* αμιζῇ, *bonè.*
Pag. 153. 28. *Ms. ante* προπέζει *addit* ταύτης.
Pag. 154. 1. *Ms. post* τὸν *addit* δίκαιον.
l. 7. ὑπακουσθέν. l. 25. ἐκκόπῃ.
l. 28. τοσούτῳ.
Pag. 155. 4 *Lege,* ὑπὸ ἑτέρου ἀμβρτ.
Pag. 156. 36. περιαγρεδ'σαντος.
Pag. 157. 4. ὀλεθρον] ὄλεδον.
Pag. 158. 15. περιδ.] ἀπολέσειν. l. 23. *Lege* ὑπονίψασθαι.
Pag. 159. 28. πρὸ ἢ δέτ.
Pag. 160. 18. *Pro* τῷ ἀπιλιῷ *Ms. habet* ταύτῃ, *sc.* τῷ ἀγαπᾶτην.
Pag. 162. 14. *Dele* ὁν.
Pag. 164. 14. τῆς ἀρετῆς.
Pag. 165. 21. μεταξὺ ὧν τοσούτων.
Pag. 166. 3. *dele* καὶ *ante* λοι.
Pag. 167. 35. αὐ ἀπιφύσαι, *melius.*
Pag. 169. 5. ἀλλ' ἄλλων ἀ παῶν.
Pag. 170. 16. καὶ βασιλ.
Pag. 171. 23. ἀφ πάσαι, ὀφυλμ. l. 27. *Lege,* αὐ ὁ ἐαυτῷ. l. 39. μήτε τῆς β. ὑποχωρεῖν.
Pag. 173. 16. φιλοτ.] *Ms.* φιλαίδρωτον.
l. 20. *Lege* ὑποδέξασθαι.
Pag. 179. 43. *Lege* χορηγησθεῖσα.
Pag. 180. 15. ἡ ἀειδμόν.
Pag. 182. 20. ἀγορμόνοις.
Pag. 190. 34. ὕπω] *Ms.* αὐτῷ.
Pag. 191. 18. διανύστως ἡμῖν κλ.
Pag. 192. 9. *Lege* ἐξηλείφθη.
l. 37. ἐνεργάζετο.
Pag. 193. 16. ἐκλείπ. l. 18. —γεῖν αὐτῷ σεσεγ.
pag. 194. 39. ἀλλ' ἢ κηδ.
pag. 195. 8 *post* ἀγαθὰ *adde ex Ms.* τὸ, τοιαῦ ἀλλοῖαι τοῖς αὐτοῖς, καὶ τὸ ἐκ τούτων ἦν γεγονυῖων σωφρονίστεροι γεγονῆσθαι. l. 37. ἀγαπᾶτην] πιμεῖαν.
pag. 196. 26. ζωντίνου π, τότε.
pag. 197. 4. σουδῆς] σφοδρότητος. l. 11. *post* διαπερᾶ. *addit Ms.* ὁ Θεὸς.
pag. 198. 43. ἐδόμη.
pag 203. 7. ὕπω τοίν.] αὐτῷ τοίν. l. 20. *post* ἐυεργετικώτατος *adde ex Ms.* αἰαρέτως, καὶ
pag. 206. 18. ῥημάτων]ἐιρηνῶν. l. 41. αὐτὸς] αὐτά.
pag. 207. 3. ταῦτα] ταύτας. l. 9. ἢ ἢ ἐν.
pag. 213. 6. αὐπλοὺς. l. 38. τυγχαίνειν]λέγειν.
pag. 214. 9. ἐκ ὑμᾶς διαπ. l. 11. τὸ φορτίον.
pag. 215. 29. πάντη.
pag. 217. 5. ἐκκόψαι.
pag. 219. 17. ὑπερφαίνεται.
pag. 221. 28. δόξης.
pag. 222. 3. σφαγὰς] μάστιγας.
pag. 223. 21. καὶ ἔκρις Θ τὸ ἐνοχλεῖν ἡμῖν πάθ Θ δι-
Pag. 224. 35. τὰ καθ' μοι.
Pag. 225. 29 πάντα] πάντως.
Pag. 226. 20. αὐτῇ] αὐτῷ. l. 25. ὑπὸ τῆ σωτείᾳ.
Pag. 229. 11. ἀλλ' καὶ τὸ μηδὲ αὐαρέσθαι ἑδίᾳ, l. 29. ὕλλω] ἀλλὰ *ex coniect. Hæschel.*
l. 37. μείζον Θ ὑπὸ τούτου ὀυλογ.
Pag. 234. 3. μηδὲ τοῦτο.
Pag. 237. 18. μανίαν] καλίαν.
Pag. 238. 17. ἐκόντες] ἔκρις Θ. l. 19. ὅλως] ἀλλως. l. 24. ἡ Ἕωθεν καὶ ἡ χορηγὸν, *rectè.*
Pag. 239. 40. ἀφ' αὐτ.
Pag. 240. 29. ὅλη περίσσιον πάσ.
pag. 242. 32. ἐκκλη.]ὅτι παιδεύθε.
pag. 245. 22. *post* ὑπολύσει *adde* σοι.
pag. 246. 10. ἃ δὲ περὶ τὸ πολλοσὸν, *& lin. seq.* τὸ προσωλιγκαιθ.
pag. 247. 8. τῆ παρειμέγκαιθ.
pag. 249. 23. κατακρίσομαι. l. 25. ὀυλογ.
l. 38. ἐδὲ Θεοῦ ῥηθ.
pag. 250. 35. καὶ τοῦτο τοίνυν.
pag. 251. 40. εἶπε περὶ ἑαυτόν. l. 41. χαῖρε.
pag. 252. 21. ἡ χαρὰς ταύτης ὅλης.
pag. 253. 2. ὑποσιάξασθε.
pag. 255. 32. ἐγκατάλειμμ, *rectè, ut puto.*
pag. 257. 18. αὖτα.
pag. 260. 17. ἀνδράσι Θ. l. 34. ὀυσίας καὶ πομπῆς.
pag. 261. 19. ἐκπόμπεια & ἐκποδῶτα.
pag. 264. 9. *pro* καὶ γίγνεται καὶ περιελευσῖαν *Ms. habet* περιελευσόμενα. l. 23. *post* ἐυχαρίστεια *adde ex Ms.* εἶδες ἐν ταῖς θλίψεσι χαίρεται· l. 31. *post* ἦν *adde* λοιπὸν, *ex Ms.*
pag. 265. 31. διαλεκτὸς. l. 34. τότων] τούτων.
pag. 266. 5. καταβάλωμεν.
pag. 267. 5. τὸ δεῖον.
pag. 268. 23. ἐξ ὧν] *Lege* ἔξω. l. 27. *Ms.* ἐτέρων & αὐτὸς ἐκοινώνησας. l. 34. πλείονα ἡμῖν.
pag. 270. 11. καὶ καὶ αὐτ.
pag. 271. 12. τὰ ἀλλότ. l. 32. τὰ ἡ τιμ.] *Ms.* τιμῶ.
pag. 273. 40. ὀφθαλμοῖς σου.
pag. 276. 19. πλάτ Θ αὐτῆς.
pag. 277. 2. μεταμάσασιν. l. 4. μεταμίσασθαι, *fort. rectius.* l. 34. διὰ τὸ οἰκίαν.
pag. 278. 30. ἀραώδυα πάντα παρ. l. 35. περὶ ἡ Θεοῦ πόδον. l. 39. *Lege cum Ms.* ἔχων. l. 41. *Lege* πόσον τ. ὀυγκαιροῦ ἢ ὑφ'.
pag. 279. 31 ἦλθ' ἐπαῦδα.
pag. 283. 33 ἐπανίασιν.
pag. 284. 13 ὅτι τῷ ἀπὸ. l. 18 τῆς τῆ ὀυμ.
pag. 285. 10 -σας, καὶ ἐλθὴ καὶ δόρ. καὶ πίξα τοίνας. l. 25 ἐπαγόμθ Θ.

Pag. 286. 28 ἐπιγεγράπται] ἐπέφλωσεν.
pag. 287. 27 πλὴν παρ' αὐτῷ. l. 35 διδυμίᾳ. l. 37 τὸ τῆς μερίδος.
pag. 288. 22 διδυμ. l. 42 χρίματ] κειμήλ.
pag. 289. 3 ὀδηγητὴς;
pag. 292. 40 τὸν Λωὶτ ἀπ' αὐτῶν.
pag. 293. 30 ἐξηγῶν.
pag. 295. 16 ἐν ἀνηνεκεῖ] ms. ἀνηνεκῆ l. 30 αἰῶνα πρὸ μι.
pag. 296. 5 ἰωΐκης] Lege ἐολικῆς. l. 37. τεσσαρακοντα. ὁ δὲ χ.
pag. 297. 18 ἀπόλωσιν] ἀπώλωσιν.
pag. 298. 38 χ' χθὲς, ὡς ἔπος φησὶ.
pag. 299. 37 Ms. post λεγομένοις addit πόδας.
pag. 300. 3 ἀπ' ἀρχῆς. l. 19 ὅπως π ὑποχ. l. 43 τὴν ἀπόφασιν ἰδεῖν.
pag. 302. 15 τὸν ἀεὶ.
pag. 304. 12 χ' τῶ λογ.
pag. 305. 1 Lege cum Ms. προδοχεῖζοισιν.
pag. 308. 8 Ms. inducis διά.
pag. 310. 20 πάλιν καπά.
pag. 311. 36 εἰξῆν] Ms. πάξιν.
pag. 312. 2. διὰ τότε. rectè. l. 3 Ante ἐδὲ, adde, εἶπε γ' Αβραὰμ πρὸς Σάρραν.
pag. 314. 2 pro τοιαύτης Ms. τοιούτης.
pag. 315. 23 ἐὰν γὰρ ἡ κοσμ.
pag. 316. 4. post ἐγαθῶν addit Ms. ὧν ἠνύστησ πάντας ἡμᾶς ὀπτυχεῖν. l. 25 ὀπτιῶδα.
pag. 317. 10 ἀλλα' χ' Σαρρ.
pag. 318. 23 χ' ὁ Θεὸς Ισαὰκ, χ' ὁ Θεὸς Ιακ. l. 33 Ms. ante πάντα addit τοῦτον.
pag. 320. 18 ἀνέκλειπτον.
pag. 321. 7. Post πάντας addit Ms. ἀπαξαπλῶς, ὡς ὀπτῶν. l. 9 μυ δηση.
pag. 322. 41 τὸ ἐξ αὐτῶ μέλλ.
pag. 323. 32 πάντα.
pag. 324. 13 Ms. Post ἐπαγγελ. δ addit σι.
pag. 325. 8 ὁ φιλαίδ. l. 19 τὸ πολὺ γένεσθ.
pag. 326. 3 διωήσεται. l. 7 ὁ ἀσωσυὴ. l. 15 Post πολλῶ addit Ms. πλὴ ἀναπλῶ ἐπεδέιξασθαι χ'.
pag. 329. 23 ἐπιπαιδεύοντες] ἀπαιδεύσαντες.
pag. 330. 41 χρημάτων τύπων γῆ.
pag. 331. 26 ὀπτιάνης.
pag. 332. 17 ἐπὶ τ' δύσεις τ' σκιᾶς. l. 42 Λαπίτη.
pag. 333. 2 ἵν' ἴδῃς.
pag. 334. 33 μὴ πολλῆς ἀσυλ.
pag. 335. 23 ἀφὲ τῶν γυναικῶν.
pag. 336. 15 αὐτὸς] Ms. αὐτοῖς.
pag. 338. 7 ἴσον αὖ ἐσ. ἐπὶ τότων γῆ. l. 9 Ms. delet ἐᾶν. l. 16 διωάμεθα. l. 26 παῦτος]ἀυτῶ.
pag. 339. 2 Ms. Aug. ἐνδιάσει per v. unde ὁ ἐνδιασμὸς apud Epiphanium. visitatius tamen per οι apud Philonem & Lucianum. Vnde ὁ ἐνδιάζων apud illum, ἐνδιάσιμος apud hunc: & compositum ἀπενδιάζειν apud Athanas. & Lucianum: & ἀπενδιάσεως apud Nazianz. D. Hæschelius.
Pag. 340. 4 παρῆλυδε. & mox, ἐξῆ ὁ πατ. l. 27 πατήτη τῆ ἐνσωμ. ὅδ' τῇ πνσ. χρ. l. 34 ἐπίζλεψεν. l. 44 διαγερώμενος.
Pag. 341. 10 ἐπάγει χ' λέγει τὸ χ. l. 30 ἐ διανοίας.
Pag. 344. 7 post ἀξίαν Ms. addit ἡμῖν.
Pag. 345. 15 ἀκολουθ] ἀπαλλ' πτ. l. 21 ἀρετὰ χ' παρ. l. 43 πεπεσελαμένον.
Pag. 346. 1 πεπεσελ. κατηρτισμένω. l. 10 πολλῆς τ' θερμ. l. 36 ἡμέλησιν. l. 43 ἄλογα] τὰ ἀνθρώπινα.
Ibid. pro μέγα lege cum Ms. μῦ.
Pag. 347. 7 σπουδαίων. l. 8 αὐτῆ] αὐτῆς.
Pag. 348. 9 ἐλεημ. παύτης συλλ.
Pag. 349. 30 μεταμ. κ. τ. ὑ. δ. ὁ.] λαῶν μεταποιουμένη τίνι, ὃ ἡμῖν ὄνειδος.
Pag. 350. 3 ἐπαναλήψεσθ. l. 5 μέγα ῥρ. l. 28 αὐτ.
Pag. 351. 13 οὐ τ' ἐᾶν. l. 23 ὕπνος. l. 25 Post ἐπῖσιν addit Ms. οἱ ἄγγελοι.
Pag. 352. 4 ὑδωνὴδ τ' ἀδρανομίαν αὐτῆ, πατ. l. 15 & 17 ἀρεσβυτέρω. l. 24 -τις σε ὁ νύκτα; ἐξαγ. αὐ. σὲ ἡμᾶς, ἵνα συγγενώμεθα αὐτοῖς. l. 34 & 37 & p. seq. l. 42 ἀρσανώξιν.
Pag. 353. 18 αὐτὰς] παῦτας. l. 31 ἔχω μεῖ' αὐτῦ. π
Pag. 354. 24 ἀκάλας ☩] ἢ ἀλλάσσ ☩.
Pag. 355. 28 φησὶν, ὃν ἐν τῇ π. l. 39 αὐτῶ] ὠπτῶ.
Pag. 356. 16 ἀρσανώξασιν. l. 19 ὄρος. l. 32 fort. διὰ πλὴ ἀποκλώ. D. Hæsch.
Pag. 357. 8 ἐπισδὴ εὖρ. l. 23 τῦτο ποιῆσαι.
Pag. 358. 33 χ' τ' ὑαρ. l. 36. lege cum Ms. ὕπως οἰκεῖ.
Pag. 359. 4 ὀδηγήσ.] ἐπηχεῖμες.
Pag. 360. 27 χαόνας.
Pag. 361. 1 -λείαν γῆ ἀρχιῶν ἄπ. l. 34 λαδεῖν ἡμᾶς, χ'. l. 35 διδύσκαλος.
Pag. 362. 3 κεδίκατο. l. 4 κεκρυμμ. l. 10 ποιεῖται] δίδυσι. l. 22 χ' πρότερον μ' ἐ- δέ. plenius. l. 36 ἰδόντες.
Pag. 363. 4 γῆ δύο δυν. l. 6 -πρὸς πρὸς πλὴ πατέρων, ὁ π. l. 7 ἐπάσης. l. 11 καιρῶν ῥημάτων ὑδ. l. 40 -κύπτει ζήτημα, τὸ τῆς μ.
Pag. 364. 6 ἡμῖδμι. l. 8 χ' οὐ ἐσπλάδαπα. l. 15 μεγάλε ἄδατρ ὅπη τ' πρωτοπλάστ. καδάπερ γὰρ ἐκεῖ. l. 16 πλδιρᾶς αὐτῦ. l. 25 αὐτ' Αμμών.
Pag. 365. 16. οἱ ἐνάρετοι. l. 18 χ' τὸν δίκ.
Pag. 366. 30 ἴσως, πρσβ. Hæsch. l. 41 ἐπεσλωνιώδης.
Pag. 367. 23. Ms. Post χθὲ addit λοίπη, deleto χ' ante ἀρθρον lin. seq.
Pag. 368. 28 Ms. sic legit & distinguit: φιλοσοφίαν, ἵνα τ'- ἐξαρπάσῃ. ἐξιῶ χθ- ὕσειν' ἀλλ'.
Pag. 369. 10. Λεμέλεχ ἐν ὑπερ πλὴ γ. l. 34 Ms. ante τ' addit, ὁ τ' ἄλλων ἡμετέρ. l. 40 Ms. melius, ὅπερ τὶ πνα -ῦ ἐστιν τ διαδῆ. l. 43 -δυσις, χ' τὰ. Ibid. αὐτὸν δὲ ζῆσ.
Pag. 370. 4 αὐτῆ] αὐτῦ. l. 12 παρεσκ. l. 15 χ' τ' κάλλας] ὑπὸ τ' κάλ. τ' Σ. ἐλαπῆσ. l. 27 ἐξῦ ὁ δίκαιος. l. 34 ἄχῃ.
Pag. 371. 14 ποιῆσαι] ὀπτιῆναι. l. 27 τ' πεῦξ. l. 40 δίδραχμα, & sic in sequentibus legendum.
Pag. 372. 3 λήθλω αὐτῆ. l. 4 τῇ γῆ ἀγ. l. 14 δίδαχή, φησι, τῇ ἀδελφῇ σου, σοὶ ἔσῃ εἰς.
Pag. 373. 27 αὐαγγελεῖ τῷ Κεδρὰμ. l. 38. πάντα ὅπως χ' παρεχ.
Pag. 374. 25. διέρρηξεν] ἔπεσεν.
Pag. 375. 1. τ' χαρ. τῆχ. πῦδα. l. 4 ἐπ' ἰσχ. l. 9 post εὐλογεῖν Ms. addit, τ' τ' Λίγυπτίας. l. 10 τ' ἅλατ. l. 14 ἐπεισῆτο λόγον πρὸ αὐῶ, ἀλλα'. l. 19 τῇ Σάρρᾳ. l. 26 σοι νῦν διδ. l. 27 κατὰ δέξαι. 34 σο.
Pag. 376. 2 τὸ περιαχθὲν, χ' ἐπλαγιάσθη τ' φυσικῆς φιλοσοφίας ὅταν. l. 39 τὰ πάντα.
Pag. 377. 5 ἐπόμβια] ἐπαμβῶν ☩. l. 14. ἐκάλεν τότε τ' ἀρετῶ φανερῶ ἡμῖν, περσ. l. 26 ἀλλόφυλ ☩ ῶν, l. 30 ῥημάτων τότων.
pag. 378. 2 μόνον. l. 10 ἐν τῷ ὀνόμ. l. 17 διὰ τί τ' πς l. 23 τὰ περὶ αὐτ ῥηδ. l. 30 σκοπιᾶς. l. 41 τότε τ' πάδ.

Pag. 379. 10. θρωπος διαπύης διά. l. 12. τῆς ἡμᾶς αὐτ. l. 15. Dele αὐτά.
Pag. 380. 20. ἐπεδείκνυτο. καὶ ἤδεπλώ. l. 24. σοι διάδ.
Pag. 381. 1. ἠγάπησας. l. 6. ὁρίων. ὧν αὖ σοι εἶπο. l. 8. ἑαυτὸν, τί τοῦτο; l. 41. ἔσαν ὃ ἔπαθ.
Pag. 382. 11. ἐνθένδε φλόγα καὶ μ. ἀ. καὶ φλέγουσαν. l. 24. πυελολίσαθαι.
Pag. 383. 20. ἐγκαίεισα σι, ὅτ. l. 31. σεβόμενον τὸ εἰς ὁλοκάρπωσιν. l. 34. ὀφθαλμοῖς αὐτῶ.
Pag. 384. 5. φησὶν, ἐν ᾧ ἐυδόκησα. τόδ' l. 7. αὐτὸν, πῶς ἐγὼ καὶ σωὶ αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσονται; μάχει- l. 21. ἐπιστοπλώ. l. 26. Lege cum Ms. ἐπιδαψιλεύεται. καὶ νῦν τὸν ἀμαθ. τῶ δικαίω, φησὶ- l. 37 ἔχης. l. 38 αὐτὸ] ἐμῶ.
Pag. 385. 2 λίρρας] λίρρεως, Ms. ἴσως, λίρεως, ἢ λίρης. D. Hæsch. l. 3 Lege, ἐξευχθείσης.
Pag. 386. 1 πανῦσι] πολλοί. l. 14. λαζεὺ) καὶ ἔτω λάζω. l. 25. μειζόνων ἀγαθῶν. l. 33 ἆρ' ἔπως· ἀλλ'.
Pag. 387 πονεῖσθαι] φερνεῖσθαι.
Pag. 388. 19 σφοδρότητος] τῆς φερνῆδος. l. 38 Lege, ἐχμυήδων.
Pag. 389. 20 Ιαχὼς & Αβεραὰμ permutârunt loca. l. 22 βέλκ σε AC. l. 23 Αβεραὰμ. τί ὅτι, ποίπσον ἔλεος τῷ ὀπῆ. rectè. l. 25 ἐκπορεύσονται. l. 34 ἐπ' ὑδρὰ σομαι.
Pag. 390. ἐδραιώθη ἐπ ὀδῆ. l. 33. τῦτον. l. 40 Pro πατέρα lege πατριάρχῶν.
Pag. 391. 36 λαμπρὸς καὶ ἐκάστου ἡμέραν οἰκ.
pag. 392. 39 ὑ δωτησόμβά σοι αὐτεπιπῖν κελδν, ἢ κακόν.
pag. 394. 18 πευδεύην. l. 30. ἀγαγεῖν.
pag. 395. 12 λαζεὺ τῦ Σύρ.
pag. 396. 9 ἄπευδας] καὶ πευδὰ μὴ κακημόνους, μὴ νεμ. l. 13 μνομόνων.
pag. 397. 6 χάοισμά. l. 14. συγγενῶδος. l. 29 Lege ἐπέλθωμεν. l. 31 ὅσος λιῦ.
pag. 398. 23 ἐπίκυσιν. l. 28 ἐκπαῦδε. l. 30 Ante ὀπὶ adde, ἐκ. l. 34 διαύτης πεσεδέξατο μ. ἀ. διλοδέξε, καὶ τὸν ἄγγελον αὐτῆς χαστέα ἀθ. ἔ. γον. δ' ἐυχῆς ἀπερράσατο· ἐώρα ὃ καὶ ἔ γαρ. τ. ὄ. μ. πνὰ ἐγγυώμβυον. l. 38 Lege ὀδῆ ἐτῶ Θεῶ διεκτ. αὐύσασα δ' αὐτῶ τῆ λαυδα. l. 42 ταῦτα] ταύτη.
pag. 399. 11 post Ησαῦ adde, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτ Ιακώβ. l. 24 ἐκ τῶ πυδὶν ἐκλείπων. l. 25 ὑπόδυς.
pag. 400. 17 ἀπαύων, ὁ ἡμιεργὸς, ὁ δὲ ἀπαύων χορηγὸς φησιν. l. 19 διεύερχεται. l. 27 ὑσ. τῳ ἡμέραν ἡμῶν τῆς τελῶτῆς. l. 28. σεμπαρακαλάζη. l. 38 Lege, ἐναγαγεῖν.
pag. 401. 42 κεχρησμοδοτημένα. l. 43 περιστερμὸς] Philoni περιστερὶς. Hæsch.
pag. 402. 21 λιμῶ τῶ ὀδὸ τῶ πατ. l. 42 αὐαδείξ.
pag. 403. 15 διαζεβαίωσιν. l. 28. τῳ αὐτῷ ἐκείνῳ ὁδόν. l. 33 & 34 καταλειπ & διωκα.
pag. 404. 5 ὅτε διατα-
pag. 406. 37 φησιν, ἐγίνετο ἕως ἔ μέγας ἐγλύετε σφόδρα.
pag. 407. 3 ὑπηχνεῖτο. l. 9 ἐνέφερεζαν ταῦτα, κ. ἐν. αὐτὰ γῆς. l. 22 Ms. delet ἔχων. l. 27 δίκαιον] αὖδρα. l. 38. post αὖδρα dele καὶ
pag. 408. 2 ὑμᾶς ἐντεῦθεν, φεύγ. l. 6 ἀλλ' ὅρα αὐτὸν πολλῷ τῆς ὀπτεικαίας ἢ ὀπίπαιν πάλιν ἐπδεκνύμβον. ἐδί. l. 9. φυλίσσομι μετὰ τὸ ἀποθανεῖν Αβεραὰμ τὸν πατέρα αὐτῦ, καὶ ἐπθ. l. 33 σκόπει μοι πᾶν. l. 35 ὁρᾶντες] ἰδόντες. l. 36 κατίση ἐν αὐτῷ. l. 39 ἀπεστέρημ.
Pag. 409. 12 ἀκοντας, καὶ εἰδότας καὶ ἀγν. l. 20 αὖωδιν] ἐκεῖθεν. l. 22 ἐυλόγηκά σι.
pag. 410. 19 ἐλαθόντα. l. 30 ἰδόντες, φησὶν, ἐκεῖνοι ὅτι. l. 35 αὐτοῖς ἐνθένδε. l. 42 μαθόντες) πιθόντες.
pag. 411. 11 Lege ὅτι κἀν αὐτίς. l. 13 ἐξομολογίζονται.
pag. 412. 28 ἰυδεῖν. l. 36 χαπλᾶν εἰς γυναῖκα, καὶ
pag. 413. 26. καὶ γὰ ἐκεῖνο μὲ καὶ ἀπὸ σῦ) ὁ γὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἡλικίας, καὶ ἀπὸ σῦ.
pag. 414. 19. δείσης) δειλιάζης.
pag. 415. 3 φάγε πῖθι. l. 25 ὅτι) ὃ. l. 28 δι' αὐσῦ) διὰ τῦ ὄργων. l. 30 τοῦτο ἢ ἀγ.
pag. 416. 2. εἶπε πάλιν, ὡσεὶ- l. 16 πλήρης. l. 20 τῳ τε μέλλ. l. 24 καὶ γὰ ἄν. l. 32 Lege, ἀλλὰ καὶ τὸ καὶ ἐκείνοις ἀρᾶσθαι τοῖς ἐπ.
pag. 417. 18 περιπεπόνων. l. 28 τῦτο γάγ. l. 29 ἐκλήθη. l. 39 σε, καὶ πάντων τῦ ἀδ. φῶν αὐτῦ, καὶ.
pag. 418. 5 εἰδέτη. l. 24 ὁ ἔτω φοβερός. l. 42 κρημνῶν ἐλεεινῶς ὀπηφέροντα.
pag. 419. 13 ταραχῆς ἐλαθόμενος ἂν. l. 20 εἶπεν αὐτῷ, ἐδὲ Ησαῦ ὁ ἀδελφός σε. l. 39. ἀπολαύσ.
pag. 420. 13 πολέμιος. l. 14 Lege τὸν βίον ἅπαντα. παρατρέχομεν, τῆς μὲ ψ. ὁ. πολεμίους, τῳ Κ. l. 16. καὶ τοῦτο μ. l. 20 Lege ex Ms. ἐφῳῶ ἡμεῖς ὃ ἐκ. l. 25 καταπίπτειν. Ibid. τῦτ' αὐτὸ νῳῦ] τῦτο τοίνυν. l. 26 ἐυσαναπαύθα. l. 35 ἀποδύεται. & διασώθα.
pag. 421. 6 ἐνταῦθα] μάχει τῦτο. l. 28 τὰ λυστελῆ. l. 30 τῦ πλησίον πάνδ. l. 41 ὀργιῶ.
pag. 422. 11. post συμελιῶν addit Ms. μὴ ὀπρόβλητον ἑαυτὸν τοῖς κυσὶ. l. 24 τῇ ζωῇ μ. l. 42. ἑαυτῦ. l. 43 Συναγωγάς.
pag. 423. 34 πάσης φαρ. διωμάσης] πάσης σοφίας ἐπληρώθη, καὶ τῆς ὑψους ἐπείνης ἀξιοῦται τῆς Θεοῦ. l. 41 Αζεραὰμ, καὶ ὁ Θεὸς Ισαὰκ τῦ παῖδός σου· μὴ φ.
Pag. 424. 14 παντοχῦ] πολλαχῦ. l. 16 σεμνύει. τῦτο γὰ ἐ. τ. τ. ὄ. δημιεργῷ καὶ δεσ. l. 21 εἰς αὐτὸν ἐπ. l. 25 post ἕξεις addit Ms. Συνοδοιπόρων, ἐμὲ ἕξεις. l. 28 post δείσης Ms. addit, αὐτὸ τὸ μὴ φοβηθῆς. l. 38 απυδιάσωμεν.
pag. 425. 7 ὃν ἐδωκα σοὶ κ. l. 20 σώματος ζωφῶ, τὸ ἢ εἰς θεοσολλύ. σκόπει.
pag. 426. 20. βυλώμβα. l. 33. καταφρονοῦντες] θεωρῶντες.
pag. 427. 20. καὶ ὁ Θεὸς Ισαάκ. l. 42 ὁδῷ πάση.
pag. 428. 8 pro σῦ lege αὐτός.
pag. 429. 18. Lege βυλόμβα cum Ms: aliogui ἔχοντες nihil habebit à quoregatur. l. 30 ἀλλὰ γενοχωρέα; ὃδὲ τῦτο. ἀλλὰ διαγωμός;
pag. 430. 30 παρέξει] παρξενεῖ.
pag. 431. 22 Ms. παρόντης; τί γὰ omissis medijs.
l. 34 τὰ ὄντα] τὰ χρήματα. l. 42. πολυπλασιάσας.
pag. 432. 21. ἵνα καὶ π. ἢ. τ. λέγηται, ὅτι. l. 27 ποιῶμβα & ἐξοείζωμεν.
pag. 434. 35 ἐκκοπῆ.

pag. 435. 6 γλυκάδαι. l. 17 πληρῶται.
pag. 436. 7 Lege, ἡμῖν ὁ ν. l. 15 ἀρετῆς] χάριτος.
pag. 437. 5 σημα] εὐτοίας. l. 35 ἀπὸ ἀνέμου. l. 39 Λεὶ ιν τῳ αδ.
pag. 438. 11 χαρπὸν ἐκ κοιλίας. l. 35 μοι ὁ θ.
pag. 439. 19 συναύτησιν αὐτῷ ἡ.
pag. 440. 17 ἔν ικ αὖ ἐπ. l. 20 ἀποστερήσωμεν. l. 33 ἐκάστοτε] ἐφ' ἑκάστης.
pag. 441. 24 τῆς σῆς παρουσίας.
pag. 444. 6. Θεὸς πάντα τὰ κτίσμ. l. 30 ἐν τῷ τόπῳ.
pag. 445. 9 ἐπ] Lege, ὀξύ. l. 19 αὐτῷ. l. 27 τοῦτο. l. 34 ὑπίσχεσε.
pag. 446. 11 παραμυθίαν. l. 34 ἀντιπαρεξάγω] ἀντιπαραζεύγω.
pag. 448. 3 ἀφέλης.
pag. 449. 16 πάντα. l. 19 πολλοῖς, rectè.
pag. 450. 20 ἰῶ μετ' ἐμοῦ] ἰῶ μοι βοηθός. l. 19 εἶδεν. l. 30 παιδοῦμαι.
pag. 453. 22 ἰκανῶται, & lin. seq. ἀρκεῖ μοι. l. 26. Ms. delet ταύτῃ. l. 32 σὺ εἶπ. καλῶς, εὖ σπ. l. 36 ἀπορριμμένον] ἐρημον.
pag. 454. 25 τῷ πλάτει.
pag. 455. 26 ὑποφέρῃ.
pag. 456. 3 αὐτοῖς. l. 17 ἕως ἔτι γγ.
pag. 457. 35 προσγίνεται. l. 40 μνόμιον.
pag. 458. 34 δὴ κ] ἀεί.
pag. 459. 14 & 16 ὠνείδος.
pag. 460. 2 τὴν λογισμόν. l. 38 post ἄφεδη Ms. addit σφόδρα.
pag. 461. 16 κ τὰ παρ' ἑαυτ. l. 42 προστιθεῖσιν. l. 43. ἠμέλητε.
pag. 462. 4 συνεζύλδοαν πάσι τῶν π. l. 24 εἰδὼς, & 26 εἰδότες. l. 29. δωμάμοι.
pag. 463. 17 ἀνάπιμπτιν. l. 21 διμοχαμύς.
pag. 464. 18 ἵνα μὴ κ ἦν ὑπ' ἐκ. φρ. αὐτοί. l. 20 Lege τοῦτο καταυνήσει διεκπαδεῖν.
pag. 466. 30 φησιν, αὐτῷ. l. 36 ἐφαύη] ἐλογίζη. l. 39 τῇ ημερ. l. 40 τὸν τοῦτον, rectè.
pag. 468. 14 Lege εὐσωμάτων. l. 24 καλοδίκαιον.
pag. 469. 12 μεταμοιμῶμ] ὑπτιδυζώμεθα.
pag. 470. ὑπειδὲ ἡμῶν.
pag. 472. 35 ἐν τῇ πόλ.] ἐν τῇ ὁδῷ.
pag. 473. 7 μάδωμεν.
pag. 475. 12 ἐπίδηκα. l. 34 τοῦτο γὰρ τὸν] κ γαρ' ὅτι χαλῶς πάσχειν, ὅταν τὸν.
pag. 476. 38. Lege βελδίστα.
pag. 477. 25 ἀδώσω ταύτῃ αὐαδείξει. l. 30 τοῦτ' ἔστιν, ἐκ μ. αὐ.] Ms. τί ὅτι, λέδικάω τις αὖτη, ἢ ἐγώ. ἐκείνη μὲν, φησιν, αὐδίκως.
pag. 478. 16 ἠδώατο] ἰῶ δωατήν. l. 24 ὁ Αβελ τῆς θεᾶς] ὁ Νῶε, κ ὁ Αβραὰμ, μᾶλλον δὲ θεᾶς Νῶε ὁ Αβελ κ ὁ Ενὼχ τῆς θεᾶς.
pag. 481. 7 ἀμβρτῆσαι. l. 13 Lege διαθεαλτόμιον. l. 32 συγκαλέσασα.
pag. 482. 17 ἥμεθα, & mox τότε δή.
pag. 483. 23 πορρώτερω.
pag. 484. 5 εὐύπια.
pag. 485. 42 πς ἰῶ, deleto εἷς.
pag. 486. 23 παρασκάζῃ. φερυρεῖδς] σκέπεδς.
pag. 487. 26 ὑπηρετῖτο. l. 27 διέκεινεν.
pag. 488. 15 φαμδὲμ, φαήλ.
pag. 489. 7 ὑπομένατεν. l. 37. ἐπιξέλδωμεν.
pag. 490. 4 ὑπὸ τῦ δεσμ. l. 42 φδαλάζωσιν. l. 43 αὐτοῖς. Hæsch.
pag. 491. 25 τῇ γεώμῃ.
pag. 492. 4 παρεχθύη ται. l. 17 καταξαίνον.
pag. 493. 13 αὐτῇ. l. 37 τὸ δ' Ιωσήφ.
pag. 494. 21 Post ἡμᾶς adde ex Ms. ὁ ἄνθρωπ.
pag. 495. 8 δῴη. l. 40 φρεσβ. περ.
pag. 496. 12 ὑποεία πολλῇ. l. 13 πιν παλαίσοντα. l. 34 Lege ἐπευεγκ. l. 39 ἐγω μι.
pag. 498. 5 αὐτόν. l. 32 τὸ κνδώμον. l. 34 λοιπά. l. 37 μὴ αὐτοῖς αὐτὴν ὑπογ.
pag. 499. 22 οἴκῳ αὐτῦ. l. 25 παραλαδόντες. l. 37 παρήνει.
pag. 500. 2 ὁμοπειλᾶς. l. 9 τῆς πρὸς τὸν ἀγάπην δαψιλείας. l. 11 ἀδέξητε. Ibid. ἄστε τὸ ἐν δλίψεσιν ἢ πειρασμοῖς χδαίνειν, κηδεμονίας ὄξιν, ἐκ νήφωμεν, κ πολλῆς τῆς περὶ ἡμᾶς προνοίας. μὴ τοίνυν.
Pag. 501. 29 ἀληθεύσει. l. 42. ἐκ χειρός.
Pag. 502. 17 ὄπόδης. l. 34. ἐδίναι.
Pag. 503. 16 αἰλιυόχασιν. l. 21 ἐξετελίζοντο. l. 23 προβάλλεδαι.
Pag. 504. 11 Αἰγύπτῳ. l. 15 ἐπεμέτρει. l. 43 κατεδαλλύτο.
Pag. 505. 24 ἐγκεχ. κ τῇ ἰσραηλίτῃ πεπιπηδύοις.
Pag. 506. 1 εἰκεκμηύων θεας. l. 8 εἰσάζειν. l. 14 κ τῆ μαρῶν προς τὸς. l. 18 στ ἐκεῖ εἰς.
Pag. 507. 34 Lege, ἐφαν τίζετο.
Pag. 508. 6 Dele μὴ ante ἐκχ. l. 11 ἀχολέδησον.
Pag. 509. 16 πρέπειν. l. 38 Lege, προνόητε ον ὐκ.
Pag. 510. 21 γνῶσιν] μνήμιν. l. 41 ποιήσω σοι ὁ.
Pag. 511. 27 πεφαίεται; Ibid. ἐργασίας. l. 38 αἱ ἄξιφοι ἡδοναὶ.
Pag. 512. 2 γδ αὐτῦ λέγοντος.
Pag. 513. 12 ὁ μετὰ ταῦτα μ.
Pag. 514. 21. ἀνθρωπον. l. 36 διεσαρκάζα.
Pag. 515. 2 οἱ μὲν γδ τὰ πεινωσώτων σε, κ μὲ δ' παρ. l. 6 ἐκοιμήδη. l. 27 νυδεσῶν. l. 34 χαροπιοί.
Pag. 516. 7 προεμίνυε. l. 16 αὐτῇ. l. 34 ἐξαίρουσας ἐκ εὐλογίαν ὀρέων.
Pag. 517. 37 τὸν καρπὸν ἐυροῶν, κ τ' χαιρὸν, καθ' ὄν.
Pag. 518. 7 ἐπιδεξάμεθα. l. 26. φησὶν ὁ Ιωσήφ.
Pag. 519 δεύτερον δέ. l. 19 Ms. delet τῆς.

CASTIGATIONES
ET VARIANTES LECTIONES IN
HOMILIAS CHRYSOSTOMI IN EPISTOLAM
ad Romanos, ex manuscripto Augustano, inter
leniculas pleraſq́, quædam non
ſpernendæ.

Pag. 2. 42 τῦτον γ̀ Κολασεν.
pag. 3. 1 ἐν τοῖς βιβλίοις. l. 3 βίβλων.
l. 11 λογισμῶν.
Pag. 5. 41 ὑπὸ τῦ ζυγῦ τ̀ ἁμ. l. 43 διὰ πολλ̀ οἰκ.
l. 44 σεσίδωσι.
Pag. 6. 7 κατασκδ́ πω τῦ ἐλαίυ τ̀ χρίσεως ἰῦ.
l. 44 αὐτίῳ τίῳ σάρκ.
Pag. 7. 19 σεσήτω.
pag. 8. 9 πας̀ χαρδίας. l. 12 ὑποφαίνεται.
l. 28 πῶς γ̀ καλ. ἀπ. l. 34 ἀλλήλυς.
l. 35 διὰ γ̀ ἐπήγ.
pag. 9. 20 αὐτ̀] τ̀ Θεῦ. l. 30 ὑπόδικν.
l. 38 ἔσῃ deleto τ.
pag. 10. 11 ὅ̀ ἔ γ̀ μὴ ἔ. l. 14 σεσῆτον μ̀ εὐχ.
pag. 11. 17 γ̀ Πέτρ☉. l. 32 ὑπόδικν.
l. 40 μετακινείζειν.
pag. 12. 1 ἐκάλεσε. μετὰ γ̀ τῦτο.
pag. 13. 2 μ̀ ὁ λόγος τῦτο ὁ βέλτ. l. 9 τῦ ὑπὸ τῆς σαρ. l. 44 συμβαίν.
pag. 14. πλερωθήσοις. l. 18 σεσεθήμεν.
l. 19 τῦ λόγ. l. 20 μ̀ γὰ εἰκν.
l. 21 κρίτοις γ̀.
pag. 15. 1 κρίτοι γ̀ αὖ.
pag. 16. 39. κρὸν μυείαι. l. 43 πῶς ὕν ἐστ.
pag. 17. 23 βεβιωκὼς, fort. rectè. l. 26 ἀλλ᾽ ἢ διά.
pag. 19. 3 αἰχμάζει.
pag. 20. 5 αὐτοῖς ἄνωθεν ἀφῆκεν. l. 32 ὑπηκροίτ.
l. 42 ἠλλάξατο.
pag. 21. 3 τίν᾽ πληγ̀. l. 9. Lege, γ̀ γὰ τοι. π. τὰ ἄλλ. l. 24 πιότων. l. 44 διαμαρτάνω αὖ τὸ.
pag. 22. 1 ὁ περιλάβοι. l. 10 ἐλεήθησαν.
l. 20. μιμεῖ ἐυλόγ. l. 25 χ̀ τῦτο. l. 30 διακινδύνα. l. 31. μὴ δ̀.
pag. 23. 3 ἐκεῖνον μ̀ γὰ.
pag. 24. 34 ἑαυτές.
pag. 25. 9 αἰχμάλω. l. 20 σωφίσεται.
l. 24 ☧ ☧ δ̀. l. 28 ἔγκλ ἠδαν.
l. 36. ἐπαγγέλατο.
pag. 26. 15 ἰῦ γ̀ ἡ. l. 25 ὥσπερ ὕν ὑδ̀.
l. 28 ἀπολαυσόμεθα.
pag. 27. 18 ὑπολαυσώμεθα. l. 26 λοιπὸν γ̀ ἐφ̀.
pag. 28. 4 φυσιόμθ☉. l. 11 ὅτω λέγων.
l. 13 τὸ ὑπὸ τῆς φ. l. 17 γεγυμνάμθω.
l. 33 -νης μ̀ τὸν. l. 34 σεσδικίζη.
pag. 29. 8 αὐτομολῆσαι, κρίτοι περὶ φύσιν ὕσαι: rectè.
l. 10 ἑαυτοῖς. l. 31 προσέχυσι.
pag. 30. 7 μώροις. l. 29 Dele γὰ. l. 35 δυνμὶς γ̀ ὀργ̀ ἡ γ̀ θλίψ. l. 36 αὐτὶς ὁ βασιλ.
pag. 31. 7 αὐωτέρω. l. 11 κατα δ̀ξ.
l. 27 τὸ πονηρία. l. 34 ἀειδμ.
pag. 32. 38 μέγα κομπ.
pag. 33. 6 ἀλλὰ γ̀ ☧. l. 29 γ̀ ὁ λογ.
l. 35 Dele, ἐν. l. 40. φησὶ δ̀ κατορθύντων μόνον, ἀλλά.
pag. 34. 7. διὰ δ̀ αὐτ̀ δ̀. l. 13 Lege, εἰσιλθόν.
l. 19 Lege cum Ms. ἰωὶχθη. l. 26 ἀπαγόμ.
pag. 35. 12 -λῶν γ̀ μετὰ τὸ. l. 18. αὐτῷ.
l. 22 ἐπ᾽ ἐπὶ μισθῦ. l. 27 σεσηχθίω.
l. 30 Dele σεί.
pag. 36. 2 Lege, ἐκείνυ. l. 6 ἡμῶν δ̀.
l. 25. ὁ σφόδρα. Ibid. ὁ χαμαιρός. l. 40 διὰ γ̀ σεῖς.
pag. 37. 28 ταύτίω μιμοῖντο. l. 39 τὸν σφ. αὐτ̀ ἐπήγ. κρτήγ.
pag. 38. 19 ὅτι γ̀ ἐσ. l. 35 -κλῖνος μ̀ γὰ.
l. 37 ὅ τι ὑπὸ δ̀ χ. l. 39 γεγραῦ] πεδμαπχῦ.
l. 42 σωρὸς.
Pag. 39. 3 κρλόν. l. 13 ἡ σεσιτ. ἀκρ. γεγ.
l. 32. χρίνηται. l. 39 ἑαυτ̀.
Pag. 40. 16 Dele τό. l. 34. τοσύτων ἀξίους ἢ ἐνόμισεν. l. 42 γ̀ αὐτό. l. 43 κατεργεῖ̀
Pag. 41. 1 ἱερεῖ τις. l. 20 Lege, ἀληθῶς.
l. 31 πῶν ὄντ᾽ ὃ φησὶ γίνετ. l. 42 φδίσματα.
Pag. 42. 3 ἄγειν τὰ νικ- l. 12 δ̀ ἀγαθ.
l. 14 φησὶ, εἴρηκε. Ibid. πεπώδα.
Pag. 43. 14 κατασφάλοις. l. 16 ἐνοπλίσασθε.
Pag. 44. 9 τὰ αὐτὰ λέγ. l. 25 πάλιν ὁ λόγος.
l. 32 καινώσαντος.
Pag. 45. 2 Fort. αὐσπουδάζω. Ibid. πόνκαν.
l. 12 δ̀ σι. l. 15 τὸν Ἰουδαῖον. l. 27. κρινῶν. l. 31 ὡς κρινὸν γ̀ ξένον. l. 43 ὅπα ἵνα μή τις.
Pag. 46. 10 ἀπιστέρησαι. l. 33 πῶς ὕσιν ὀδ.
Pag. 47. 7 ὅτι πᾶς ἰατρὸς ἐξεχύθη ☉πος.
l. 17 ἐξανεχθ. l. 42 ὥστε αὐτόν.
Pag. 48. 15 ἐπειδὴ γ̀ εἶπ. l. 20 σεσεσῦ.
l. 22 ἐκεῖ ἡ γ̀. l. 30 ὅσῳ ὕν γ̀.
l. 42 γ̀ διὰ τοῦτ᾽ ἀεὶ ὕσ.
Pag. 49. 7 σεράσησι. l. 8 ἀμαύσαν.
l. 2 τί τὰ ἄνω κάτω ποιεῖς l. 31 εὐδιάμοις
Pag. 51. 16 ἐκείνε αἷμα ἐκχ. l. 18 ἐπὶ γ̀ ὀκ.
l. 25 Lege, αὖ τὰ πιότα δῶμεν.
l. 42 μη δ̀ μετὰ τ. ὑ. αὖ.
Pag. 52. 27 γ̀ γ̀ ὀπί. l. 39 ἐπήγγελτο.
Pag. 54. 2 γ̀ ὀφείλων γ̀ κατ. l. 5 Θεός.
l. 35 ἀλλ᾽ ἢ διά.
Pag. 55. 7 τὸ θαυμ. l. 24 διὰ τοῖς ἔργοις.
Pag. 56. 1 τῷ γὰ. l. 3 λογισθόπα.
l. 23 κερέθησαν. l. 27 γ̀ μισθὸν γ̀ δίξης ὁ μ.
l. 31 ὁρωλῶ.
Pag. 57. 3 Lege, σεφαλαιωσάμεις. l. 11 διὰ τῆς πόλ.
l. 22 ἐζήλωσαν πολλοὶ, μᾶλλ. l. 27 τότε ἔχ᾽ αὐτόν.
l. 32 γ̀ γὰ γ̀ ὀκ. l. 35 ἔγγονος.
Pag. 58. 1. συζεύξω. Ibid. πῶν ἐστ.
l. 31. ἐνδιλογεῖσθαι. l. 36. πῶν χάειν.
Pag. 59. 13 ἐγγόνων. l. 26 κρὸν πιότ.

l. 36 ὐκ ὄντα ὡς ὄντα· ἀλλὰ. l. 40 ἀκρεμπὶὼ δέ.
Pag. 60. 18 Lege, ὐκ ὑπίδυσεν. l. 38 αὐτ' δια-
λύσω. l. 40 ἐπιτείχ. l. 43 ἀλλ' ἰδὲ τέτ.
Pag. 61. 13 δημοσ.] μεγαλωσυίλω. l. 27 Lege,
εἰ κ) ἧδ ἄλ. l. 33 & 38 πλω ἐκείνω.
l. 41 Lege, μέγα.
Pag. 62. 11 εἰ ἧ κ) πολ. l. 17 ἦν αὖ εἰπεῖν.
l. 21 ἐνέπνδσεν. l. 28 τέτε ἧ γ.
l. 32. ὀδὶ ἧδ μελλόντ. l. 33 ἀπερπσμένλω.
Ibid. αὖ σε. l. 34 ἐπιπλήσετω.
Pag. 63. 12 κρίνετω, rectè. l. 19 διὰ τοι τῦτο.
l. 20 αὖ εἴη αἰκ. l. 26 -κα νῶ δια-.
l. 28 Post ἀλγῶ. adde πλω κοιλίαν μᾶ ἀλγῶ.
l. 33 τίνα & ὀπτοήσω.
Pag. 64. 9 ὐκοῦν ταύτη σοι μεί?. l. 15 χεῖρα ἀρέ-
ξεις ἑτέρῳ;
Pag. 65. 12 εἰργασμένον. l. 28 Dele τῆς.
l. 33 πνὸς μὼ φασιν.
Pag. 66. 3 πίσει, κ) πλω χάειν ταύτίω. εἰ.
l. 16 ἐν ἧ κ) ἐς.
Pag. 67. 1 Lege, αὐτὰ, & mox εἰσι. l. 27 ὕτω
λέγ. l. 36 Lege μεγάλω.
Pag. 68. 3 πολλῷ ἦν μ. l. 10 ὃ παρελάδομεν.
l. 16 μείζνς. l. 25 Lege cum Ms. ὑδὲ ᾖ τὸν
παῖδα ὑπδ. l. 27 κ) διώα- l. 28 κω-
λίον ὄπτυχεῖν. l. 35 σώσαντος. l. 37 ἀλλὰ
κ) διὰ τ. l. 41 μακρείζει.
Pag. 69. 7 ἐγκοπῆ.
Pag. 70. 6 καὶν γὰ ὁ. l. 11 ἀποδυπ. κ) ἀλγῶν κ)
βλασφημῶδ. l. 22 ἐκδιηγεῖς. l. 32 τῦτον
κακτ. l. 34 Lege, διάκαπαν, ἀλλὰ πρὸς ἓν μό-
νον κάλλθ. l. 43 ταῦτα ἀμφ-
Pag. 71. 16 διὰ τοσύτων. Ibid. Cωισᾷ.
l. 33 διώατ' αὖ. l. 34 αὐτὸ. l. 37 Lege,
ὐχ αὕτη.
Pag. 72. 2 Cωεχῶς τὸ αὐτὸ. l. 3 κ), εἰ τῷ.
Pag. 73. 20 ἀλλὰ κ) μυρ. l. 29 πρτέρῳ.
l. 41 ποίαν αὖ ἀκ.
Pag. 74. 18 πρὸς τ' ἧμ- l. 39 Lege, νόσκ.
Pag. 75. 15 ἠδικώτερον. l. 19 ἐᾶδαι.
Pag. 76. 26 ὑπὸ ἀμβρτ- l, 40 παχὺν ὄντα.
Pag. 77. 12 μὴ ἔλδῃς πορρωτέρω. l. 16 Lege, εὐκο-
λωτέραν. l. 17 κ) ἐπ' αὐτ. l. 32 δυσπά-
σαι. l. 33 σφοδρῶς.
Pag. 78. 22 ἀλλὰ κ) μειζ.
Pag. 79. 7 τὸν μ ορ. & τὸν ᾗ λυτέρον.
l. 10 ᾗ φησ. l. 11 ἡδύδαι. l. 13 ᾗ) ρεκρ.
l. 36 ἡμᾶδ.
Pag. 80. 6 ἀγαγών. l. 11 αὐτῆ τῆ Π. τῆτε διὰ τ.
ἐ. ἐρωω- l. 16 τῆ λοιπ. ἀμβρτ. l. 17 ὕ πω
κ) τὸν αὐαςώτα ὑπὸ τῆ β. (ἐπειδήπερ ἅπαξ ἀπίδανεν
ἐκεῖ ντχρὸν.
Pag. 81. 14 δορδωσαδαι. l. 25 θνάτῳ.
l. 30 ὅταν ᾗ ἄ.
Pag. 82. 9 τύτω. l. 21 παρεγγυᾷς.
l. 44 ἐπειδὴ τοίνυν τύτ.
Pag. 83. 14 αὐτῇ. l. 30 τὰ παρελθ.
Pag. 84. 6 ταύτίω ζητῦντες. l. 17 γαλάτ. γεώ-
φων, ὅπ.
Pag. 85. 15 ἢ οἰκ. κ) ἢ ἀοίκ.
Pag. 86. 8 ὑραγῶν. l. 27 ὀπιδεικν.
Pag. 87. 10 κοσμήσης. l. 17 ἐφωμῦίας.
l. 24 ὅταν μ, τύς. l. 37 ἐργάσηται.
l. 42 ἀπμίᾳ εἰς πλὼ ἀπμίαν.
Pag. 88. 9 κνομ. ἢ γὰ τῦτο, ἢ τὸ σύμμ. rectὲ.
l. 31 ὑποδείξωδε. l. 33 πίσι μ τύτε.
Pag. 89. 1 ἀπιλλαγωμένοι. l. 10 -μᾶ πλὼ χάειν; ἴν.
l. 14 αἰωνίν.
Pag. 90. 12 τῦτο γὰ ἀχολ. l. 19 ἀλλὰ κ)
l. 26 αὐτῷ χαρ. l. 38 βυλήμαπ γῶ.
Pag. 91. 44 ἐργαζομένων.
Pag. 92. 5 ἐμαπσε. l. 24 ὑπὸ τῆς διαθ.
l. 29 ὅτε μ γαρ'. l. 32 μᾶ ἑαυτ.
Pag. 93 20 ὑπαδα. l. 39 λαζεῖν.
pag. 94. 4 μᾷ πλὼ τᾶ. l. 11 ἔζησεν.
l. 37 ἀκριδῶς. l. 39 ἄτε κ).
pag. 95. 12 τ' ἄν. l. 27 στεραυοῖ & φοπκωδῖ.
l. 40 διὰ τῦτο.
pag. 97. 1 ἐκεκδάλετο. l. 3 δ φῶντες, rectius.
l. 16 ἰλίγγοις. l. 36 μήτε εἰς τό.
pag. 98. 7 ἔσχ. l. 19 πλείονα. l. 26 ἐπίστευας.
l. 37 παρέχει.
pag. 99. 34 ὑπογεάφων νῶ.
pag. 100. 1 Lege παρεισίαν. l. 9 ἢ ἀμβρτ.
l. 33 ἀλλὰ κ)
pag. 101. 7 τὰ ὄργανα διδδ. rectὲ. l. 8 Dele δ
τέχνης. l. 38 & 39 πλείων & μείζων.
pag. 102. 29 ὐνυπόκιθμα ἀλλ. l. 40 βοηδησόντων,
rectὲ. l. 43 ἀπιμαχ.
pag. 103. 13 ἀμβρτόντες. l. 19 ἐκδάλλειν.
l. 31 δικαίω νόμῳ Θεῦ, τ.
pag. 104. 23 μᾶ γὰ κά. l. 25 πρσεκειμ.
l. 28 διὰ δὴ τῦτο. l. 29 τὸ δὴ μεί?.
l. 34 τύτῳ ᾗ αὐτῷ. l. 35 θαυμαζόπατον.
l. 39 ἔπειτον δέ.
pag. 105. 3 ὑπὸ τ. l. 31 Dele τά
pag. 106. 43. πίσωαν.
pag. 107. 15 Lege λαμπρότερον. l. 18 ἐγκυ-
λισθ. l. 24 Dele τὸν ante ὅλον.
l. 26 ἡδυαῖς. l. 35 κ) τυραν. l. 44 ψυχὼ δέ.
Ibid. φύσετ.
pag. 108. 21 καλῶς κ). l. 31 γὰ αὖ μία.
l. 40 Lege, τῇ ἀμβπία. l. 41 χωεὶς γαρ'.
l. 44 τ]τό.
pag. 109. 9 ἡ ζωὴ. l. 11 -εσον ἡμᾶ, ζω.
l. 12 κ) αὖτω. l. 13 συμδαύτων.
l. 26 ἀποδυήσ. l. 29 ἐσαυρώδη, κ) ἀπίδαυε.
l. 30 αὖτ. l. 34 τὸν μύελον. l. 42 ὁ ζῶν.
l. 43 δικαιοσώνης.
pag. 110. 10 Lege, κ) σῳῖς. l. 15 ἦν αὖ ἐπ.
l. 19 φιλοσοφῦντ. l. 20 ᾗδ τεδν.
l. 28 σίαλον. l. 29 Lege, τῷ τοιύ. & κατ-
ρορυγ. l. 34 ἐυφρεσωνης. l. 44 παδύν-
τ.
pag. 111. 10 τοσύτῳ πλέον ἀ. l. 23 ὐκοῦν φέρε κ)
τ. π. εἰς μέσ. l. 41 κ) καδάπ.
pag. 112. 8 σῶμα] αἷμα. l. 15 ἀπαντλ.
l. 20 ἡνοιτ' αὖ χαλ. l. 43 πλικπκώτερον.
pag. 113. 4 ὅπ ὐκ ἐς. l. 24 πρσδέμν.
l. 25 ᾗδ φοδερῶν λυπῶ. l. 42 -φότες ἡμᾶς
κατσ.
pag. 114. 15 καπρδωμάτων. l. 20 Cωπαλγτο.
l. 39 Θεῦ.
pag. 115. 10 ὅπ κρείζ. l. 19 ἐκεῖνοι.
l. 21 καδ' ὃ κ) οἱ. l. 26 ὁ δή.
pag. 116. 10 κλησιόμοι, & συγκλησιόμοι.

l. 27

l. 27 ἀποκαλύπτεσθαι. l. 40 ὕφηνεν ἱστ.
Pag. 117. 5 καὶ ἅφαπτος. l. 21 αὐτὸ.
l. 26 αὐτῷ καὶ. l. 29 τότως δὲ καὶ.
l. 36 μεταλάσσεται. l. 39 ταὐτό.
Pag. 118. 13 *Distingue* καταίρθωμα τοῦτο. εἰπὸ.
l. 38 ἢ φησιν, ἰα. l. 40 ἀσθμῶα.
l. 43 λόγε.
Pag. 119. 36 φεύσεται.
pag. 120. 28 *Lege* πεπαῦσθαι. l. 41 ἴστησι.
pag. 121 πὶ ὕστερ.
pag. 122. 1 παρακελ- l. 20 παρελῶς.
pag. 123. 3 παῖτος. l. 4 *Lege* ἀπερκεῖς.
l. 10 σεβαστὸν. l. 20 τῦτο δὲ. l. 23 ποιῆσαι.
l. 24 τῶν ἀκμῶ. l. 36 *Lege*, φανοτάτη.
l. 38 νωῖ ἢ οἱ μὴ. l. 41 *Sic lege & distinge*, καὶ τῆς ἀποχήτε ἕξεως ἀπολαύειν ἐκείνης· ἀμφισβάλλεις εἰ δεῖ περὶ ἕδνα χρήματα; λέγε, οἱ καὶ αὐτῷ ἢ ζωλῶ ἀποδόσθαι ἕδνα, σαρτῶν καὶ ἀγώλλεσθαι.
pag. 124 τὰ αὖω] τὰ γᾶτα. l. 22 αὐοίγατα μὴ ἄπας ὁ ὑρ. l. 30 οἷον ἰξετ. l. 31 ἀπαλλοτριώσεθα. l. 33 καὶ μυείων.
pag. 125. 25 καὶ οἷς ὠφελ- *Ibid.* ἀλλαφ.
l. 29 ἱερατῶν αὐτῆ.
pag. 126. 38 *Lege*, πὶ δικέν. l. 39 πολλᾷ μᾶζ.
pag. 127. 3 ἔν τότως. l. 12 γαρ' φησιν.
l. 13 ἐπάλεσιν, ἢ μησί. l. 28 ἆ καὶ.
l. 29 διήκεστό, φησιν. ὡς δὲ. l. 34 *Lege*, λέγε μοι. l. 37 καὶ καὶ ταῦτα. l. 41 ἐφ' οἷς αὐτός.
pag. 128. 6 σφόδρα μίγα. l. 9 ἀλλ' ἐδίν.
l. 28 χαείσπαις; l. 34 ὑφ' ἧβ' ἄλλ.
l. 36 τὸ ἔλαττον. l. 41 *Lege*, ἐκλέξασθαι.
pag. 129. 4 ὅπ καὶ διά. l. 7 χεκὸς καὶ φ.
Ibid. ὃς καὶ ἔσιν. l. 10 ὑδὲ γαρ'.
l. 16. ὅτι τῶ ἔμ. l. 25 ὀπτιδίξασθαι.
l. 30 τῦτο δὲ. l. 35 *Lege*, ἀπὸ τῆς ἀφ.
l. 21 τὰ τῇ παρ.
pag. 131. 9 ὕλος. l. 25 *Lege*, ὑδὲν αὖ μὲ.
l. 27. ἀεὶ τὸν χρ.
pag. 132. 16 πῶῖον ἔν ἐκ. l. 41 *Lege*, πεισφάθμος.
pag. 133. 20 *lege*, ἐπιλόσθη. l. 22 ἅπτ καὶ.
l. 44 ἐκείνῳ.
pag. 134. 39 φεγπάτορες.
pag. 135. 6 πρὸς τὸν Ας. l. 26 καὶ ἄλλοις.
l. 39 αὐτοῦ νομ.
pag. 136 φὴς] ὃ. l. 7 *Lege*, φασὶν, ἠνίξατο, ἀλλά.
l. 8 αὐάθημα, *rectè*. l. 11 ἐὰς αὐτῶ - ἐπαρέλ[ ] αὐτῶ ἐπέλθ. l. 12 ἐαυτῷ. l. 14 αὐτὸ ἰῶ.
l. 25 ἀγαγών.
pag. 137. 13 κατόρμα ἄυτῦ εἰσι, *malim*, πῶῖον τὸ κατόρμα αὐτῦ φασι. l. 14 ἤτοι Ισραηλῖται.
pag. 138. 26 πὶ δεῖν ὁ.
pag. 139. 2 *Lege*, τότοις. l. 14 γεγυνῆσθαι.
l. 20 ἐρρέθη. l. 44 ταῦτ.
pag. 142. 9 *Lege*, ἠπίματα. l. 16 *Lege*, ἀπὸ πεισάσ. l. 17 *Lege*, τα χῶς αὐαστ.
l. 26 τὸ πῶῖον;
pag. 142. 2 βυλήματι ἀυτῦ. l. 9 *Lege*, λεαύτ.
l. 28 ὃ καὶ δή.
pag. 144. 6 τοῦ ἀπὸ ἰωσ. l. 18 ἄν καὶ ὁ θ.
l. 34 λόγον, καὶ τοῦ. l. 40 *Lege*, τῆς ἡ ἐκ.
pag. 145. 8 ὡς ἢ ἄμμ. l. 37 πάντες, φασὶν, εἰ.
pag. 146. 3 καὶ περὶ τ. l. 29 κατάλοιπμα.
pag. 147. 33 καὶ φιλογεκ.
pag. 148. 9 ὅταν δὲ. l. 15 ὅτι, καὶ πᾶθ.
l. 37 καὶ ἐκλισις, *desunt in Ms.*
pag. 149. 20 βυληθείης. l. 21 καρδίᾳ σε.
l. 26 ὅταν δὲ καὶ μεῖζον ἢ ἡ δίκ. l. 39 εἰς πάντας τ.
pag. 150. 9 ἐπειδὴ γαρ'. l. 19 μάθης σαφῶς.
l. 26 εἰς τας ἀλλ ἄλλων ὑσίας. l. 32 *Lege*, ἢ ἑαυτῆς. l. 33 ἀπεκάλεσεν, *At q. hic, inquit doctiss. Hæschelius, desideratur verbum à quo* τὸ βάλλειν *regatur, sive* ἀπώλεσεν, *seu aliud simile.*
pag. 151. 19 οἱ αὐτός. l. 27 πάντων αὐτῶ ἐνδύν. l. 36 ὑπατάγματ.
pag. 152. 6 πολλαχῦ καὶ καπν. l. 13 μόνος;
l. 38 καπνῦ. l. 43 *Lege cum Ms.* φωτίζειν.
pag. 154. 8 πότε δὲ. l. 10 παντα χῦ.
l. 36 τοῦ ἢ πς.
pag. 155. 9 εἶπεν. l. 39 φεῦτος.
pag. 156. 6 ἐκ εὔδηλος; *interrogative.*
l. 42 παθῶν.
pag. 157. 23 *Lege*, ἐξεπίτασα τας χεῖρές μκ φεῖς.
l. 25 ἀλλὰ καὶ κ. l. 31 ἄφρ ἓν ἄπ.
pag. 159. 42 διεκπ.
pag. 160. 22 ἐξελαμψε. l. 41 *Ms. delet* πν.
pag. 161. 30 συγχωρήσεως. l. 41 *Lege*, διαλάττεται.
pag. 162. 38 *Lege*, ἐισφέρειν. l. 4 πὶ ὖν ὀδμ. Ισρ. τῦτο, ἓ ἐκ ἐπίσ.
pag. 163. 28 ταῦτα.
pag. 164. 2 ἐπιδείξω. l. 43 ἐαυτὸν δικαιν.
pag. 166. 24 τὸ αὐτό. l. 31 ἔτοι ἢ ἐδὲν τ. ἓ. κ. ὠφελήθ.
pag. 167. 16 ὅταν, & μιμῶνται.
pag. 169. 3 καὶ καὶ καὶ. l. 5 ὅφρ. l. 15 ἔτοι οἱ κατ φύσιν ἐγκατεσκιάσουσι.
pag. 171. 9 ἐξορδιν. l. 20 συγχρονεῖ.
l. 26 ἅπορον. l. 37 διαθήκης.
pag. 172. 16 καὶ ὁ Παῦλ.
pag. 173. 15 ἀπολαύειν] κερδαίνειν. l. 29 καὶ πάλιν ἀλλ. l. 31 κελδίες ἀδρασῶσι.
l. 40 ἀπόφυσιν. l. 43 *Lege*, ζεῖ.
pag. 174. 3 πῶς καὶ ἐκ. l. 28 καὶ τὸ θν. ἢ ἡμῖν.
l. 34 ἡ ἱερόπ. l. 40 ἱερέα τῆς.
pag. 175. 13 διηγύεται. l. 37 αὐτ' αὐτῆς.
pag. 176. 24 πῶς καὶ πῶ.
pag 177. 8 *Lege*, ἐκπέφοντες. l. 11 τῇ ἐραπῇ.
l. 16 ἕτερός τε. l. 19 πεῦτὶς τὶς ὄθ.
l. 24 τῦτο ἢ τὸ μὴ εἰδέναι. l. 30 *Lege* πνα ἀδυνῇ.
l. 38 εἰσὶν ἐστερημένοι.
pag. 178. 25 πέξιν.
pag. 179. 36 φεγδίδως. l. 41 *Dele* καὶ *post* δίδως.
pag. 180. 3 γὰ ἰῶ π- l. 29 αὐτὸς γὰ καὶ.
pag. 181. 15 φεγσασθαι. l. 17 διαθερμ.
l. 18 φιλῦντες, ἐκ ὀρ- ἢ χεῖρες.
pag. 182. 40 ἐφυμίξε. l. 43 ἀκαιδής.
pag. 183. 40 *Lege*, φεσαράξαι. l. 42 τοσαῦτῶ.
pag. 184. 8 τίνα δώσει.
pag. 185. 7 καταφάσθαι. l. 16 καὶ τῆς συμπ.
l. 41 ὄρεσι. l. 43 ὡς *Cuperus.*
pag. 186. 37 ἀμωὴ, φησὶν, ὁ.
pag. 187. 5 ἀδικὰς ἢ. l. 11 *Lege*, ὁ γὰ εἶπε, πμ. l. 21 *Hæsch. mavult*, διαθεὶς.
l. 25 διαθερμανθείς. l. 34 ἀλλ' οἱ βάλλ.
pag. 188. τῦτο καὶ ἐν τῆς ὁ.

l. 14

l. 43 ὄντα νίκης. παῦτα ἤπιας.
Pag. 190. 12 ὁλίγος. l. 44 πιῶν] πιωρᾶν.
Pag. 191. 12 ἀνεχόντων.
Pag. 192. 2 ὃ καὶ αὖ. l. 6 Lege παειόντος.
l. 24 μὴ χ'ρ τοι μη δὲ τ. χ. ἓξ νέμ.
Pag. 193. 12 ἢ καὶ ἀξ. l. 19 καὶ ὅτε ἀδ ἀ-ομ.
l. 42 τῶτό με μαλ. ἐυφραίνει. l. 4 ὅτω καὶ.
Pag. 194. 3 ἰμᾶν] μα ἡῶν. l. 4 διὰ δὴ τῶτο.
l. 15 μυνφδίαν ᾄδων.
Pag. 195. 39 Lege, ἀκουῶ εἰ αὐτὴ, posito commate post πλησάζει. l. 40 καὶ γὰ καὶ
Pag. 196. Lege, αἰδωτῆς. l. 14 δὲ καὶ ϛρ.
l. 37 καπεικίσαι.
Pag. 197. 11 ὅτω δή.
Pag. 198. 5 καὶ γὰ καὶ ἐπ. l. 26 Scribe εὐχῆ.
l. 44. ἐκτόμια.
Pag. 199. 13 καὶ γὰ καὶ φαρμ. l. 16 ἔειπ.
Pag. 200. 9 διορθώσασθαι.
Pag 201. 17 ὅταν γὰ ε πη. l. 38 ἐξέλυσεν.
l. 41. ἐπεὶ καὶ Κολ.
Pag. 202. 2 ἕκας ϴ ἐν τῷ ἰδ. l. 6. ὁ ὄρ.
l. 34 ὑκ αὖ αὐ. σχ. l. 35 ἀλλα καὶ.
Pag 264. 7. αὖ ἐ ἢ δ'και ϴ δεῖδαι τὸ πίστα.
Pag. 205. 7 ἤχυ δαλ. l. 25 δ'ξασεν.
Pag. 207. 28 αὐτικατα-ῶσαι. l. 29 καὶ παρ αὐτ.
Pag. 208. 8 καίτοι ὁ μ̃, δ.
Pag. 209. 23 κρίας. l. 39 ὃ ἢ διακριν.
Pag. 210. 28 εἰδ'ναι σαφῶς.
Pag. 211. 12 Θεὸς τὸ παρ' ἐ. l. 16 ἐγγόνων
l. 21 μὴ δὴ τ. l. 31 ὅταν ἢ ἰδ.
l. 38 αὐτῷ τῆς σ. l. 41 διορθῶ.
Pag. 212 2 ἔ γε μή.
pag. 213. 6 ᾳδὲ γὰ. l. 13 ἄλλως γὰ ὐκ. & mox, καὶ καλῶς. l. 32 εἰ μ̃ γαρ'. l. 33 ἢ καὶ ϖ.
pag. 214. 7 Lege ἐς μέσον ἄγει. l. 30 ἔσ. καὶ ἐξ.
l. 34 τρέπει.
pag. 215. 12 ἐαὺ ἢ μὼ φ. l. 13 παῦτα τ' ῥ.
l. 22 τύτων ἢ. l. 41 πᾶσαν ψύχιν ἐξέβαλες ἢ γ.
pag. 216. 12 τύτων]. Lege τύτυ. l. 25 ἐφ' οἷς. l. 29 ἐχθρὸν] αἰσχρόν. l. 34 αὔθρωπε, παῦσαι.
pag. 217. 26 ϔ ἐκείνου κατέρχε. l. 39 pro Θεῷ lege Θεοῦ.
Pag. 218. 8 ὅτα. l. 11 ἀλλ'] καὶ. l. 24 ὑπὸ] ἐπ. l. 42 βαλη λὴς π.
Pag. 219. 16 πίς τῆς σιλ.
pag. 220 4 καὶ ὅπ ὲ συγ. αὐτῷ ἡ δ. l. 6 ἐυτελές. l. 20 ὑπὸ δὴ τ. l. 36 ὅπ καὶ αὐτὸ μεσί.
pag. 221. 21 καὶ μάλ. l. 35 ἐγκαλέσεις. βωμὸς] ἓς.
Pag. 222. 2. καθαίρ γὰ ὁ ἰ. l. 26 ὁρᾷς. l. 37 μόνος. l. 40 βαρβάρων] ἀπαίτως. l. 44 καὶ ταῦτα ϔ. Ibid. ἐν ἑαυτοις.
Pag. 223. 36. ὁ γὰ. l. 40 αὐτά. l. 44 ϖρῶτ ϴ.
Pag. 224. 5 αἰδέσιτα. l. 24 σφόδρα φιλόσο. l. 28 ὀφθαλμὸς ἡμ̃ν.
pag. 225. 4 ἤλπ ζ.] πεσεδόκησεν. l 42 π καὶ ἀγ.
pag. 226. 4 τὰ ϖρός. l. 41 παρήσαν. l. 44 ζῆλός, φησιν, ἀρ.
Pag. 227. 35 καὶ μὴ ὡς. l. 37 ὡσαυεὶ εἶπ.
Pag. 228. 9 καπισκιάζε. l. 24. Lege καίπερ αὐτὸς ὢν ὁ. l. 27 Lege πεσεῖσθαι. l. 42 καὶ γὰ καὶ αὐτή.
Pag. 229. 22 Lege κολακεύειν λέγων. l. 41 ἀφειδῶν.
Pag. 230. 40 ἀσφάλειαν.
Pag. 231. 20 δόγμα. l. 31 ἐυθεκμεῖν. l. 39 pro ἐντολῆς lege ὀπτολῆς.
Pag 232. 6 ἰσοείας. l. 9 μικραί. l. 18 ἔγκαψε πολύμαπκὰ γὰ ἄφ ἔγκαψε. l. 36 Lege αὐτήν.
Pag. 233. 13 καπέχεις l. 27. ἀλλα καὶ λ. l. 33 ἐρρίφετο.
Pag. 234. 13 ὸν Κυείῳ.
Pag. 235. 4 σφόδρα, ἐ ἔοικε, κατ. l. 6. Lege μετ' αὐτῶ. l. 9 ἀφάτυ.
Pag. 236. 6 Lege μείζονα ζῆλον ἀπ. l. 43 ὥσε καὶ κ.
Pag. 237. 7 πειδήσονται. l. 23. Lege -σῦνται. τυδὲ καὶ ταῦτα.
Pag. 238. 16 αὐτα πέδοπς. l. 33 καὶ γαρ' καί.
Pag. 239. 11 καὶ γὰ καὶ. l. 26. ἀλλα καὶ ἢ.
Pag. 240. 1 ἐυχῶ. l. 42 πολέμις.
Pag. 241. 43 sic distinguе ὑμῖν. ταύτῳ καὶ.
Pag. 242. 16 Ζωδρύπουτός μα. l. 40 παρδῶλῳ.

CASTIGATIONES

ET VARIAE LECTIONES IN HOMILIAS QVASDAM IN GENESIN, EX TRIBVS

Mss. Gallicis, Franciſci Primi, Henrici Secundi Regum Galliæ, & Franciſci Oliuarij *excerptæ opera Frontonis Ducæi, & ad me poſt abſolutam editionem miſſæ: in quibus, poſt plurima reiecta, multa ſupereſſe leuiscula non diffiteor, quædam certè inſunt non contemnenda.*

Pag. 244. 3 Ἀρὸν, ὑδν ϔ ὑὲ αὐτῶ] *Hanc lectionem habet etiam editio Romana* ϔ δ. *Sed Mſſ. Galliæ* Λεὰν ϔ ὑοῦ αὐτῶ. *quod eodem recidit.*

l. 5. γλῶ ϔ χαναναῖων] *Vel legendum puto cum editione Rom.* γλῶ χαναν', *vel cum Mſſ.* ϔ γλῶ ϔ χαναναίων.

VARIÆ LECTIONES

l. 13. *Dele cum Mſſ.* καὶ *poſt* ἄρουραν.
l. 16. τοὺς πίνας. *l.* 23. *Lege* ὕπνῳ δὲ καὶ.
l. 28. αἰξῆται.

Pag. 245. 7 *Lege*, ὁμοῦ μὲν τὸ πᾶν τῶν (*vel* τοῦ πάντων) δημιουργὸν, *partim ex coniectura, partim ex libris.* *l.* 17. *Lege*, ὁ βλέπων ἐν τῷ κρ. *ex Matth.* 6. *l.* 19. ἔστω ἡ φιλοτιμία μετ' ὀ ποθοῦ ὡς] *Ms.* ἔστω τότε ἡ φιλοτιμία, ὡς.
l. 21. & 22. *Mſſ.* αὐχμηρίζαι, & στεφανῶσαι, & ἀπτεδωῶσαι. *l.* 24. τὸ αὖω τιμῆς. *al.* τὸ αἰωνίε τιμῆς. *l.* 25. αὖ ἔργον πᾶσιν ἐπιμελῶς, ὅστο. *l.* 34. *Pro* φερυῆς *omninò legendum*, φερνῆ, *ex Mſſ.* *l.* 36. μίγα φερν. *al.* μιγαλοτερν. *l.* 43. γίνεσθαι.

Pag. 246. 2. εἰ δὲ τὰ τοιαῦτα μίγα φερνήσουσι.
l. 19. Χειρεδ] Θεῦ *Mſſ.* *l.* 27. ἀπεισρέφουσαι] *Mſſ.* ἀπεφέρουσαι. *l.* 30. τοῦτο γίνεται. *l.* 33. ἄκυσον.
l. 37. τὸ ἀνδρὸς] *Mſſ.* τὸ δικαίω. *l.* 38. *Mſſ. poſt* Ναχὼρ *delent* τοῦ.

pag. 247. 16. εἰς τὸν γλῶ, λῶ. *l.* 31. ὑφηλῆς] *Mſſ.* μεγάλης. *l.* 33. ἕλοιντο] *Mſſ.* ἑλέσθαι. *l.* 39. τίνα ἔν ὑκ αὖ ἐδοξ.

Pag. 248. 5. ἐπιπαίδευτο. *l.* 11. *Vnus ex Mſſ. poſt* ἀλλοτρία *addit* χῆ. *l.* 12. ἀπουδάσω.
l. 14. ὑποδέδαι] ἀπαμελῶται, *melius.*
l. 25. *Mſſ. poſt* καταλύσω *delent* μέ.
l. 27. ὑπολογισ.] *Mſſ.* λογισ. & ἐπιλογισ.
l. 36. ἐπαγγελ.] *Mſſ.* ἐπηγγελ. *fortaſſe rectiùs.*
l. 38. ὀλιγώμαπ] *Mſſ* κελεύοντο.
Ibid. πολυπραγμονῶν. πολυπραγμοσύνῃ & χῆ ἐπύγχανε.

Pag. 249. 2. *Mſſ. rectè* συμπαρεκτείνεσθαι.
l. 3. εἰσαχθῶσι αὐτὸν] *Mſſ.* εἰσωθεῖν ἑαυτὸν, & *ſic l.* 7. *l.* 12. φυγεῖν. *l.* 21. *Mſſ.* ἐπιδείξαδαι & *mox vnus Ms. delet* τὸ, *alter pro* τὸ *legit* χῆ. *l.* 26. *Mſſ.* καταῆσουσιν.
l. 27. νόμον ἐγνωκότες. *l.* 32. *Pro* κλαδὶ, *Mſſ. & edit. Rom.* κλάδῳ. *l.* 36. εἶκον, ἀφῆκεν. *Mſſ.*

Pag. 250. 4. *Mſſ. delent* τὸ. *l.* 16. ἐγλύετο. *l.* 35. καὶ τὸ τίνων ἱκανόν.

pag. 251. 13. ὠθίσατο. *l.* 18. κατοικῆσαι] *Mſſ.* καταῆσαι. *l.* 40. *Mſſ. poſt* εἶπε *addunt* πρὸς ἑαυτόν.

pag. 252. 8. *Mſſ.* καταπαύσομαι & μιμεῖσθαι.
l. 20. *Lege cum Mſſ.* μεμήναδε.
l. 21. *Poſt* χάριτος *Mſſ. addunt* τούτῳ.
l. 26. πειδάλωται. *l.* 39. *Poſt* πειαπούδασον *addunt Mſſ.* ὥστε μηδὲν τῶν ὄντων αὐτῆς προτιθέναι. *l.* 41. ἄλλοτε ἢ] *Mſſ.* τοῦ δὲ.

pag. 253. 1. *Pro* ὑπικειμένης *legendum cum Mſſ.* ἀποκειμένης. *l.* 3. *Mſſ. delent* φλογιζόμενον. *l.* 22. διαφέρῃ, ὥστε πολλὰ τὰ ἀγρυπνίαν ἐπιδεικνύμενα, ἕτω τὰ ἐξ αὐτῆς ὠφέλειαν ῥέπειδαι. ἑαυτὸ. *Mſſ.* *l.* 28. *Mſſ. ut puto, rectè, ante* ἰατρεῖον *addunt* μέγιστον.
l. 30. *Pro* ὑπικειμένοις *lege cum Mſſ.* ὑπεκειμένοις. *Pharmaca enim, non morbi*, ὑπίκειντο. *l.* 31. λαμβάνοντας.
Ibid. ὃ χδ] *Mſſ.* μὴ γὰρ, *interrogativè, ut puto.*
l. 33. *Ante* ἵνα *mſſ. inſerunt*, διὰ τὸ τὰς σωτηλύσεις ποιεῖσθαι.

pag. 254. 1. καὶ μὴ ἀκρ. μὴ προσίχωσι] μηδὲ μετ' ἀκρ. προσίχωσι τοῖς λεγομένοις. *l.* 14. χδ] χ.
l. 30. *mſſ. planius:* νῦν τὸ προτον ὑς. ἐν τ. γ. εἰρημένον, ὅτι. *l.* 37. φύσει -δείκνυσι] *mſſ. ſic:* φύσει τοῖς ἀξίως προπαρεσκευασμένοις ἑαυτὸν ἐμφανίζει· καὶ τὸ δείκνυσι.

pag. 255. 24. παύσομαι. *l.* 30. *mſſ. poſt* νομίζειν *delent* ἔχειν, *rectè.* *l.* 35. ἐκάστῳ) *mſſ.* ἑκάστῳ. *l.* 36 φιλότεκνοι) *ms.* φιλόπονοι.
l. 41. αὐτῆ) ἑαυτὸ, *mſſ.*

pag. 256. 1. ἐν μέσῳ γινομένης δυσκολίας.
l. 2. *poſt* ὥσθη *mſſ. addunt* φησι.
l. 6. αἰσχύλετο. *Ibid.* ὀλιγώπουν.
l. 18. *mſſ. delent* τὸ. *l.* 26. δευμένοι) *mſſ.* βουλόμενοι, *retentâ lectione marginis.*
l. 28. μᾶλλον) *mſſ.* μόνον. *& lin.* 29. ἄμεινον τε καὶ πρεπέστερον.

pag 257. 1. ὑπὸ τοῦ ἤδη ὑπηργ. *l.* 8. ἐρημίαν] ἔρημον. *l.* 13. τοσοῦτον. *mſſ.*
l. 15. θαυμάζειν. *l.* 26. *Pro* τὸ ἢ *lege* τόδε, *cum mſſ.* *l.* 38. χδ) *melius mſſ.* μοῦ. *l.* 42. *poſt* ἀφικέσθαι *ms. addit* ἐπιδεικνύειν.

pag. 258. 1. Αἴγυπτον τότε βιαίως μεθεῖλκε. *mſſ.*
l. 5. τῇ ἰδίᾳ γυναικί. *l.* 12. *Poſt* ἐνεγθεὶς *addit ms.* πρὸς ἑαυτόν. *l.* 13. κατέλιπε.
l. 22. *pro* τόπον *lege cum mſſ.* τόπες.
l. 37. πλῦξαι. *mſſ. fort. melius.*
l. 40. συμβέβλδε. *l.* 41. *pro* εἰς τὸ κρὴν εἰς, *lege*, τὸ κρὴν εἰς.

pag. 259. 1. αὐτίκα. *l.* 7. καὶ ἑαυτὸν) *Lege cum mſſ.* καὶ αὐτὸς. *l.* 16. *Poſt* πολλῇ *ms. addit* ὄντες. *l.* 19. ἐπιφαμῶντες.
l. 21. *ms.* διρεῖν, δι' ὧς δυνηθεῖη, *omiſſis mediis.* *l.* 20. πάλιν ἢ αἰαλ.
l. 24. κατέπηξε) *mſſ.* ἀπελυσίπησε. *l.* 39. *ms. omittit* μὲ.

pag. 260. 2 σβ δὲν) ἀμελανθέν. *al.* κλαδέν.
l. 7. *poſt* ὕπω *adde* τῷ *ex ms.*
l. 8. τῇ τοῦ δικαίου ἀρετῇ. *l.* 10. αὐόνητα.
l. 28. τίς γὰρ αὖ κατ' ἀξίαν ταύτῃ ἐπανέσειεν, ἢπις) *Vnus ex mſſ.* τίνα ἔν τὸ ταύτης καταπιθὲς λογιζόμενον ὐκ ἐκπέσει, ὅτι.
l. 35. ὧδε τοῦ ἀπαύτων διαύτε. *l.* 39 ἐγλύετο) ἐγλύοντο.

Pag. 261. 2. ἐπιχείρησεν) *mſſ.* ἐδιάσατο.
l. 4. ἐγλύετο
l. 6. *pro* διαδοθῶσι *lege cum mſſ.* διαδοθῇ.
l. 9. ἐνδείκνυται.
l. 19. *Vnus ex mſſ.* ἐννοουῶται.
l. 29. ἐπειδὴ χδ τὸ τίλμ.

Pag. 262. 5. *Poſt* πιωείᾳ *adde ex ms.* αἴδησιν.
l. 11. ἀφείλου.
l. 12. *Lege* ὅλος *cum mſſ.*
l. 18. *Deſunt ex textu reſtituenda*, καὶ ἵνα τί εἶπας, ὅτι ἀδελφή μοῦ ἐστι;
l. 35. ἐδὲ χδ ἐλυμωάμλω τι τῆ σωφρείας, *al.* τῆ συγγενείας.
l. 42. τίνα ἄμαχον ἐν ἄπ. δων.) *Vnus ex mſs.* αὐτῷ τὸ ἐυμήχανον.

Pag. 263. 1 *Lege cum MSS.* προσοικοδόμημον. l. 8 καὶ νῦν, φησιν, ἰδέ. l. 16. ἐμὲ μὴν ἀποκτ. l. 19. καταλύοντα. *MSS.* l. 28 προσοδόμησε. l. 31 *Ante* πάλιν *adde ex Ms.* ἡ.

Pag. 264. 23 ὥστε] *Lege* εἰς ὃ *cum MSS.* l. 24 ὅτι τῆς ἄλλων] *MSS.* τοῦ ἄλλως. l. 31 *Post* ἦν *addit ms.* λοιπόν.

pag. 265. 17 ὀφείλω. l. 33 ὀπισθόμισθοι.

pag. 266. 1 ὀφείλετε. l. 18 *Lege cum Ms.* διδασκαλίαν αὐτὸν μετηγάγομεν, *omisso prorsus* καταπαύσαντες. l. 34. *Ante* διώκομεν, *Ms. addit,* τι καὶ ἄπιεσον. l. 39 προσαλόμενος.

Pag. 268. 16 πάντας τοὺς, εἰς τὸ ἑξῆς. *Ms.*

pag. 268. 21 ἐμπέπειν. *Ms.* l. 23 ἐξ ὧν] *Ms.* ἔξω. atq; ita repone. l. 27 *MSS.* ἀλλ' αὐτὸς ἐκοινώνησας. l. 37 *Lege* βουλοίμεθα, *vel* βιλόμεθα, *cum MSS.*

pag. 269. 9 ὀλίτασιν] ὑπερολμ. *MSS.* l. 30 κατασβέσαι δυνηθῇ. *MSS.* l. 34 αὐτὸν] *Lege cum MSS.* αὐτῆς.

pag. 270. 11 *post* ἐλαπίζεσθαι *addunt MSS.* μηδὲ ἐνδίδοναι αὐτοῖς. l. 14 διαρρήμνυσι] *Ms.* διορδινώμνυσι. l. 15 καθάπερ τοσοῖς καὶ ὑπὸ] *mss. melius,* οἷα νέος, καὶ ὑπό. l. 42 ὅσα] *ms.* ὁρᾷς. *& mox,* καὶ μὴ σκοπεῖτε.

pag. 271. 9 πόσον ὀφὶ κακόν. l. 11 ἐκλεξάμενον, ἐδημίαν ὁπ. ὄν. προσλαμβάνοντα. l. 31 ἢ εἰς τοὺς ἴσους ἡμῶν. *ms.* l. 38. λοίσονται.

pag. 272. 15 ἐυπεργ. l. 40 ἡσύχιον. l. 43 διὰ ῥᾳθυμίαν.

Pag. 273. 4. *mss. omittunt* ὥστε. l. 10 προῶτον] προόλως. l. 34 ἐπιτευξεται. *ms.*

pag. 274. 8 *Lege cum ms.* τοσαύτην. l. 10 γαρ᾽] *ms.* φησι. l. 27. βραχὺ] μικρόν.

pag. 275. 2 ὑπιδεικνύμενος. l. 4. ὑπο᾽] ὑπό. l. 17 *Post* ἐκείνων *adde ex mss.* ἀγαθῶν.

pag. 276. 9 πῶς *abest à ms.* l. 12 παρεμπίπτῃ. l. 21 διὰ πάντων ὧν προγμάτων. l. 25 τὴν ἐλάπονα γὴν ἐλ. l. 26 εἶσῃ γὰ μετ᾽. l. 29 ἧς ἀεὶ τὴν ἀδελφιδῆν ἐπιδ. l. 33 πολὺ τῆς ἐπαγγελίας *&c.*] *mss. plenius.* πολὺ τῆς ἐπαγγελίας τὸ Θεοῦ τὸ μέγαθος· πολλὴ τῆς φιλοπμίας τὸ πάντων δεσπότου ἡ δαψίλεια· πολλὴ τῆς ἀμοιβῆς ἡ φιλανδρώπου καὶ πανοικεσίου ἡ ὑπερβολή, ἣν ἀεὶ τὸν μακάριον τοῦτον ἐποιήσατο, καὶ τῷ μέλλοντι ἐξ αὐτοῦ τίκτεσθαι σπέρματι. ταῦτα ἀκ.

pag. 277. 2. προκατειλῆφθαι. l. 3 εἶπε] *mss.* ὥτων. l. 4 μεταίσεται. l. 14 εὐγνωμοσ. γενοίτω ὑπόδειξ. ὕτω ἀεὶ τὴν ὑκπ. l. 32 τὴν ἡμετέραν. l. 34 διὰ τὴν εἰκαίαν.

pag. 278. 2 *Lege cum ms.* ἔχομεν. l. 7 γὰ] ἔν. l. 24. *Lege cum ms.* τῷ παόντι βίῳ. l. 30 τηρεῖν] *Lege ex ms.* φύρειν. l. 39 αὐτὸν] ἐκεῖνον. l. 25 *mss. omittunt* ειλοπμήσασθαι. l. 30 καταγελασόμεθα. εἰκήσωμεν. l. 33 ἐκκληθησόμεθα, καὶ ὕτε πρὸς τὰ παόντα, ὕτε πρὸς αὐτὸν τὸν μέλλ.

pag. 280. 3 ἀφηγάζεται· τοῦτο πρὸς τὸν ὑραῖον μέθοδον τὴν διαθοιαν, ἣν τὸ εὐχ. l. 9 ἧς ἀμοιβῶν ἐκείνων τὸ μέγ. l. 22 παῖδες] *Lege cum mss.* πνεύματος. l. 27 πονηρὸν πρὸς τὸν ἀνάγ. *ms.* l. 28 *Post* πονηρὸν *ms. addit* τὴν πρόνοιαν. l. 33 ιπδὲ προσήκειν.

pag. 281. 17 ὑποφέρων] ὑπέρεψε. l. 24 ἐυσεβείας. l. 43 καὶ τοῖς ἐν πέτρᾳ.

pag. 282. 28 ἐγχειρεῖν τοῖς τ ἀρετῆ πόνοις. *ms.* l. 36 Σηγώς.

pag. 283. 2 ἀέναον] καρναίμ, *edit. Rom.* l. 9 δηγεῖται.

Pag. 284. 10 οἱ] *Lege* οὗ. l. 28 λοιπὸν καὶ ἧς ἑξῆς. l. 31 καὶ ταῦτην *abest à ms.* l. 34 δεῦτοι.

pag. 285. 11 προσδόμ.

pag. 286. 15 λέγεται] προσηρέθη. l. 34 ὅπ καὶ] *Lege cum ms.* καὶ ὅτι. l. 38 ἐν τ δεκαπλασίας] *ms.* ἐν ἧς λαφύρων, ὧν.

Pag. 287. 16 ἐκδίκησιν. l. 30 ἵνα μάθῃ λοιπὸν ὅτι. l. 40 γαρ᾽, φησι, σωσωσόται.

Pag. 288. 23. φιλότεχνοι] *melius ms.* φιλόπονοι.

Pag. 289. 8 τὰ γὰ βλεπόμενα προσκαιρα. καὶν. l. 12 παρέχοντα.

Pag. 290. 1 ἧν πνευματικῶν ἀπόλαυσιν, *malè, ut puto.* l. 4 κομίσασθε. l. 19 ἔχοντ] ἐμπεπλέχοντ, *ms.* l. 18 προδόντες] προπδόντες. l. 26 ἀπαρύονται. *Ib.* ἀλλα᾽ καὶ ὅπ πλεῖον. l. 27 σπερά τινα χρυσᾶν. l. 30 φῶς τοῦ Θεοῦ. l. 38 *ms. hunc locum sic legit & distinguit,* ἐκ προοιμίων, ἐπειδὴ - πεφρόνηκος, τ θεία ἀπόλαυσιν ὑπφανείας. ἐπειδὴ γὰμὴ καὶ προέτ.

Pag. 291. 12 οἴκησιν] σκιωλώ. l. 38 ἀπαγαγέσθαι αὐτόν.

pag. 292. 12 ἡμῖν] μκ. l. 24 φανερᾶς οἰκονομῶν αὐτῷ δείκνυσθαι] *ms. breuius.* αὐτῷ δεικνύ.

Pag. 293. 19 *post* βασιλέως *ms. addit* τότε. l. 22 διδάσκω. l. 33 *mss. ut puto, melius,* πανδέξας λαμβάνειν τῷ ὅτι πάντων Θεῷ, τῷ ἧς ὅλων δημιουργῷ, τῇ πηγῇ.

Pag. 294. 2 ὑπιδεικνύμενον. l. 21 καταπαύσομεν.

pag. 295. 15 ἐκφαίνων. l. 24 τότε. l. 25 *Post* ὑὸς *adde ex contextu* Μασὲκ. l. 30 δῶρα.

pag. 296. 5 αὐτοῖς] *Lege cum mss.* αὐτῷ. l. 8 αἰσθησέως ἀφορῶν τ. ὁ δ. ἔχῃ ὡς ἐκδησύμενον. l. 9 αὐάζλεφον δὲ εἰς. l. 17 καὶ εἶπεν αὐτῷ. l. 21 *Ante* εἶπεν, *adde ex ms.* γαρ᾽. l. 23 ὑὸς Μασὲκ τ. l. 28 αὐτὸν τότε ἐλπίδας. *mss.*

Pag. 297. 10 ἐπαγγ. ἀγαθῶν ὑπαπύχ. l. 11 πάντα λογισμόν. l. 15 *ms. post* δεξῃ *addit,* κατεσήσειν, *rectè.* l. 25 ὁρῶμεν. l. 26 ἀλλα᾽ καὶ τ ἐνθένδε ὑπαγομένων, *al.* γομομένων. l. 35 κἂν σωφρονίσωσιν ἐλέσθαι βουληθῶμεν. l. 37 τ διαδεχομένων ἡμᾶς λῆξιν ἐννοεῖν, καὶ ταύτην ἀεὶ ἀνεπιτάμενοι, τ ἐπ.

pag. 298. 8 *Lege cum ms.* καὶ ἡμέρας ἓξ καὶ σφόδρα καὶ ὑπερεκχεῖς. l. 9 *ante* δόξης *adde* τ. l. 12 κύριον] Χεισὸν. l. 32 ὅπως] *ms.* πῶς. l. 33 *in ms. deest* λέγω.

pag. 299. 5 *Post* θείων *adde* γεγραῦν. l. 20 *Pro* ποιῆσαι *mss.* πῖσαι. l. 22 καὶ τὴν παρειάγχω] *mss.* τῷ παρειάγχη.

pag. 300. 7. *Post* ἐσώμεθον *pone comma, & dele* ὅτι *&* φησι *lin. seq. cum mss. & post* μετασκευάζοντ& *posui a plena distinctione lege cum margine & Mss.* ὁ πρίνων ἀπὸ.

pag. 301. 21. θεὸς ὁλ. ἐτ. ἀρ.] *Mss.* δι' ὀλίγων ἐσῆλ. *l.* 43. πλάτ᾽ κευτ. κακίαν] *Mss.* πλᾶτον κακῆσθαι.

pag. 302. 9. πῶς] *Mss. collocant ante* εἰ μὴ *lin. praecedente. l.* 22. ἐξαειδμῆσαι.

l. 25. ἐκδίκησιν. *l.* 28. *Mss. ante* αἰ ακλῆϊδαι *addunt* δωνάμθα, *quod non est necesse.*

l. 31. φιλότεχνοι] *Mss.* φιλόπονοι, *ut semel antea.*

l. 32. ἐσὲ *abest a Mss. l.* 36. ἐξωδῆναι. *Mss. melius. l.* 40. ἐπάγεται.

pag. 303. 2. ὥστε] ὅτι. *l.* 6. κ᾽ ἀλλ.] *Mss.* αὖ ἀλλ. *& sic edit. Rom. l.* 14. *Lege ex textu & Mss.* κ᾽ τοῦ χαναναίας, κ᾽ τοῦ ἐναίας, κ᾽ τοῦ γεργ. κ᾽ τοῦ ἰεβουσαίου. *l.* 23. ἐμπαρέξειν. *l.* 29. καταπαύσουσθ. *l.* 32. ἠξίωτο.

pag. 304. 8. *Lege cum Mss.* ἔρημον ἀπ᾽ τῆς ἀρετῆς ἐνδυμάτων. *l.* 11. κ᾽ ᾽ πλὴ] *Mss.* ὥστε κ᾽ πλὴ *l.* 13. ὑπὸ τῆς ἀμ. *l.* 17. ᾽ πλείον&] *Mss.* πλεῖον. *l.* 43. τὸ μέσον] *Mss.* π μέσ&.

pag. 305. 16. τὰ πτες] τοῖς τοιούτοις. *& l.* 18. τὰ τοιαῦτα *pro* ταῦτα. *Mss. l.* 29. βαρούσα.

pag. 306. 19. ὃν *abest a Ms. Ib. Lege* ἐδδαχαζόντες *cum Ms. l.* 34. *post* βασάζειν *Ms. addit* ἐκατέρως δαμυλλᾶσθαι. *l.* 41. Θεοῦ ὅτι πῦ κούσματ᾽ αὐτῦ (*al.* σοῦ) δώσει.

pag. 307. 1. τυχ χανόντα] *Ms.* μιώντα. *l.* 5 ἐκ ἤχαλεν, ἐκ εσεδείασεν. *l.* 12. *Lege* παρεχώρει *cum mss. Ib. ms.* ὀπίσθε. *l.* 33. τὸ μὴ ἄπυσθας. *l.* 39. *mss.* κατάθεσις τὸ ἐναντίον, σφόδρα *&c. omisso* ποιοῦντα. *l.* 41. κ᾽ ὅτ ἔτε ἡ σ. *& mox ante* ζωντελέσω *adde* π *ex ms.*

pag. 308. 5. *Ante* ἀλλὰ κ᾽ *mss. addunt,* ὁ μιώ. *Ibid.* κατεδίξατο · ἐπειδή, φησιν, ἐγὼ. *l.* 28. ἔδωκεν αὐτῷ Λεβεκὰμ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς εἰς γυναῖκα. *al.* αὐτῷ γυναῖκα, *& sic edit. Rom. l.* 33. ἡ θεία γεχθή. *l.* 37. πόσοις *absq;* ἐσ. ἐγνώεισεν] θελαμβάνει.

pag. 309. 8. *mss.* ποιεῖν *absq;* γ᾽νεδζ. *l.* 13. ὁ πατειάρχης] *mss. addunt* ἐυδέως τὰ τῆς ἐπαγγελίας κατελαμβάνων : *rectè sanè. l.* 18. αὐτῇ] *ms.* ἐκείνης. *l.* 19. ἀφοράσητε. *l.* 21. ἀξιοῖ. *l.* 29. πληρῶσα] *ms.* πληρῶσω. *al.* ὀπῤῥᾶσω, *neutrum quadrat. l.* 42. μεγαδρία] *ms.* μακροδυμία.

pag. 310. 2 κ᾽ πολλῷ πλῷ θεῖ *l.* 21. πλᾶτον] *ms.* πίςιν. *l.* 22. τῆς σῆς αὐτῆσεως. *l.* 24. αὐεβάλετο. *l.* 28. αὐτοῦ] *ms.* αὐτήν.

pag. 311. 4 ἔτε ᾽ -ετε ᾽. *l.* 12. ἐπαδείκνυτο. *l.* 27. ρεγήματ& πολλᾶ ἐμπ. *l.* 33. ἀφορῶν] ἀπαθῶν. *l.* 34. συγγνώμλυ.

pag. 312. 19. κ᾽ ἀτάραχον. *l.* 25. *Lege* ἀδενεσέρου σκάνδαλος. *l.* 42. πάλιν ἐντεῦθεν. *Ib. pro* ῥοπῆς *ms.* ῥεγνοίας.

Pag. 313. 16. δέκοινιαν. *ms. l.* 31. ᾽δὲ δυχερές τι ἐστ.

Pag. 314. 23. ἐπαύεις, *rectiùs. l.* 25. ἰκετηείας. *al.* ἰκεσίας. *Ibid.* ὑπήκουσε. *l.* 37. βαεάδ.

Pag. 315. 11. ὑπήκουσε, *Rectè, ut puto, l.* 23. ἐαὐ γδ᾽ ᾽. *mss. rectè. l.* 26. λυπρῶν] δυχερῶν. *l.* 35. αὐτοῦ ἄξει.

Pag. 316. 1. εἰσαχθεῖν. *l.* 4. ᾽ ἐπαγγελμένων ἀγαθῶν. *l.* 12 ἀγαζόντες. *l.* 17 εἶναι. *l.* 38. ἐναντία πνα᾽. *Ib.* ᾽χθύντων, *al.* συμβῆ᾽ χθῆναι.

Pag. 317. 3 *post* ὀπτιδξώμεθα *addit ms.* πεύσεως. *l.* 11 μεταδόμεν. *l.* 12 ὅτι ᾽ ᾽ ὅλων ὑπήκοα] *ms.* ὅτι ᾽ Θεοῦ ὀφείλομεν αὐτῷ διαρρεῖν τῇ ἐπαγγελίᾳ, κ᾽ ἐν τῷ μέσῳ πολὺς χθύντων χρόν&. *l.* 13 *ms. post* ἀλλ᾽ ἵνα *addit* εἰδέναι ἐκωλῶ, *sublatis notis parentheseos, & posita plena distinctione post* ἐπιδείκνυται, *l.* 18, *inductisq; sequentibus usq; ad* εἰσόμεθα. *est q; fortasse ea lectio melior. l.* 36 δικαιεῖν. *l.* 39, *ms. delet* κ᾽ *ante* λαμπεστέραν, *rectè, ut puto.*

Pag. 318. 10, καί φησι πρὸς αὐτήν. *l.* 24, συγκλείοντες. *l.* 35, *ms.* ante ὁ νωῖ.

Pag. 319. 17. *ms.* ἀφᾶν. *l.* 19. *ms.* ἐκαλεῖ ὑπὸ ᾽ οἰκίας πατεί& ἀφᾶν, κ᾽ εἰς τὸν χαν *l.* 20, τὸ ὄνομα ᾽ τὸ ὀπτ. *l.* 25 ἐπιδὴ καὶ οἱ γονεῖς, ἀλλά. *l.* 32, *ms. post* ἡμᾶς *addit* ὑπὸ τῆ᾽ ἔργων ἡμῆ᾽, κ᾽. *l.* 34, *post* τὸ Νᾶε *addit ms.* ᾽ ὄνομα.

Pag. 320. 1, μεταπαύσεται κ᾽] *ms.* μεταπαύσης ἔσαι, κ᾽. *l.* 16, σφόδρα, σφόδρα. *l.* 29, κ᾽ ἔσομαι αὐτῆ᾽ Θεός. αὐτῆ᾽ Θεός. τί οὖν, κ᾽ ἔσομαι αὐτῆ᾽ Θεός ; διὰ τὶ σὺ, φησιν, ἀρετὴν *ms. plenius.*

pag. 321, 32, ᾽ τοῦτο σημεῖον. *l.* 39 διὰ τὸ καταφανῆ γνώσ& τὸν λαὸν ᾽ πατειάρχην τὸ σημεῖον. *l.* 43, ἐπιπαρέχειν.

pag. 322, 6, γνῶται. *l.* 12, παιδαγωγῶν. *l.* 25, θεοτομῶς. *l.* 26, κατεξίξατο. *l.* 34, κ᾽ ᾧ ᾽ μὲ τῷ ὀνόματι αὐτῆ᾽ στοιχεῖον ᾽ εἶτα τῷ θεοτ.

pag. 323. 4, Παύλῳ] τότῳ. *l.* 29, *in ms. deest* εἰσί. *l.* 37, κ᾽ ὑμεῖς ᾽] *ms.* ὡς αὖ τῆς. *& mox* ἐμφορηθῆτε. *l.* 41, εἰς μέσον γνῶς παρηγάγομεν.

pag. 324. 2, πρὸ πλήθει ᾽ λεγομένων. *l.* 6, οὐκαδὲ παῖτες αὖ. *l.* 9, ὑκέτι κληθήσεται. *l.* 15, & 21, *pro* αὐτὸν *lege* αὐτό. *l.* 24, ὧν] *ms.* λῶ. *Ibid.* παντχῶς ἄλγεις&. *l.* 29, *Lege cum ms.* νωῖ ᾽ ὑκέων. *l.* 37, κ᾽ τοῖς ᾽ διανοίας λογισμοῖς ἐνενδεεῖ, πῶς. *l.* 40. γνήσεται ὑδὸς, κ᾽ θῖ, *omisso* παιδίον.

pag 325. 8. ὁ φιλαν᾽. *l.* 9, *post* ἐδασαύτου *adde cum ms.* κ᾽ ᾽ σάρκας τῷ πίςιν. *l.* 10, *ms. sic distinguit,* φησὶ νωῖ ἐπειδή. *l.* 18, παρ᾽ ἐμοὶ σοι λεγομ. *l.* 26, *ms.* εἶτα ὁ φιλανθρωπ& λαοῦτης φιλόπτωχ& ὤν, ἀεὶ ταῖς ἀρεταῖς. *l.* 30, *ms.* κ᾽ χ᾽ τούτων κ᾽ τῷ πεδὲ ᾽ Ισμαὴλ ἐδράχλησιν ἐσδέξομαί σου. *l.* 31, κ᾽ ᾽δὲ εὐλόγηκα αὐτὸν, κ᾽ αὐξήσω. *l.* 32, σφόδρα, σφόδρα.

pag. 326, 21, ἐκάτοσε] *ms.* μάλισα. *l.* 31, ἀτραχάσητε. *l.* 32, περατέθητε] *ms.* παρακαπίθητε. *l.* 34, ἕτε κ᾽ ἐνερ.] *ms.* ἵνα εἴτε ἐνερ. *& mox* ὅπως σώσωνται *&* ἀποθῶνται.

pag. 327, 20. ᾽ ζωὴ᾽ τῦ μνημείων τὸν λόγον. *l.* 30, δικαιεῖν. *l.* 33, οἰκογενεῖς θεοτίμονται.

Ibid.

Ibid. τὸ τυχὸν] *ms.* ἴσον, & *post* καταμεῖναι *l. seq. addit ms.* καὶ καλῶς ἔχοντα. *l.* 36, καταστερνίσαι πλευρὰ καταμένοντα. *Ib: post* προσβύτης *ms: addit* ἐψυχαγωγεῖτο μετεμόρφωσε, & *ante* φράσει, 37. *addit* καὶ. *l.* 39 *ms.* ἀλλὰ μὴ ὑπὸ πάσης ὑπολήψεως τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσταγμα.

Pag. 328. 2 *Ms.* ἐκείνη μὲν γὰρ ἡ μετοικία καὶ πόνον εἶχε καὶ ὀδυνίαν, καὶ οὐδὲν ἕτερον. *l.* 13 αὐ ἀγόμενοι] *Ms.* ἀναγόμενοι. *l.* 15 ἀγωνιῶντα καὶ ἀναδάτων. *l.* 16 τῶν Ἰουδαίων λέγω.

l. 27 *Ante* ἵνα *addit Ms.* ἑαυτὸν μὲν, διὰ τοῦτο καὶ ἑαυτοὺς (*fort.* τὰ καθ' ἑαυτοὺς) ὥσπερ οἰκονομῶν (*fort.* οἰκονομοῦντες) ὡς δεῖ τῷ Θεῷ τὴν γνώμην.

l. 32 & 33 μίσους & ἐφελκόμεθα. *l.* 36 εὐδωρεῖν.

Pag. 329. 16 ποιήσομαι. *l.* 20 ἐράπεται, *Ms. rectè.* *l.* 26 καταλιμπάνει. *l.* 34 αὐτῇ] αὐτῆς. *l.* 37 ἀπολλάττεσθαι. *l.* 38 *Legè cum Ms.* δεχώμεθα, *vel* δοξάζωμεν.

Pag. 330. 7 *Ms. rectè:* ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τὸ πρᾶγμα.

l. 18 *Lege,* ἐνίκων ὁ Νῶε. *l.* 19 εὐχαριστίας ;] *Ms.* πιμῆς. *l.* 22. διὰ τοῦτο καὶ τῆς αὐτῆς τιμῆς ἀπέλαυσε. *l.* 26 *Ms.* ὁ μόνον γὰρ καθαρεύσας ἐστὶν ἐργάσατο, & *sequendo hanc lectionem delendum est alterum etiam* ὅτι *post* ἀλλ'.

l. 28 *Ms. post* ταῦτα *addit* δέ. *l.* 32. *Ms. post* μετὰ *addit.* τότε.

Pag. 331. 18 *Ms.* ἀμελεῖτε & σκοπεῖτε.

l. 20 *Ms. rectè,* δεικνύτης. *l.* 22 ποιεῖτε.

l. 26 σὺ] *Ms.* σοι.

Pag. 332. 8 ἐλθεῖν] *Ms.* ἄγειν. *l.* 14 ἤρξατο] εἴρηκα. *l.* 21 ἐγένετο. *l.* 32 *Ms.* ἐ εἰλοξενίας γὰρ τὸ ταῦτα ποιεῖν. *l.* 33 μεταδιδόναι.

l. 35 *Ms. post* ἀγγέλων *addit* αὐτῷ. *l. Mss. post* μηδέποτε *addunt* τοῦτο, & *ante* ὡς ξένοις *addunt* ξενίζειν μέλλοντες, *omninò rectè,* & *sic Interpres.*

l. 40 *Ms.* πόθεν δῆλον ; πῶς δ' αὖ ὥστε ποιῶν ἐθαυμάσθη ; ἐγὼ δ' ὅτι θαυμαστὸς ὢν τὰ τῆς φιλοξενίας περιεργασάμενος, ὡς νυνί.

Pag. 333. 1 περιμένει] ἡδονῆς. *l.* 3 *Ms.* τὸν γέροντα ὥσπερ ἀκμάζοντα. *l.* 6 *Ms. ante* εἰδὼς *addit* αὐτὸ. *l.* 12 ὁ θαυμαστὸς, μεγάλη ἡ περίμ. δι' ἐμαυτοῦ τ. *l.* 16 ξενιζόμεθα] *Ms.* περιέχομεν. *l.* 19 *Ms.* πλείονα, *rectè.*

l. 25 *Ms.* ὑπερέβαλε, τοσοῦτον ὅσον θαῦμα, ὅσον ὑπὲρ μετὰ περιουσίας καὶ τοσαύτης ἀπουδῆς. *rectè.*

l. 37 τοὺς πλείονας] *Ms. melius,* τῶν ἐν παρεγχρονότων. *l.* 38 λόγων] *Ms.* ῥημάτων.

Pag. 334. 2 εἶπεν] *Ms* ἐπαινέσεως. τὸ θεοδόξον] *Ms.* θαυμαστόν. *l.* 6 ὑποτεμνόμενος, *indulto mox* καὶ. *l.* 9 τὸ γὰρ λέγειν, κύριε, ἴσως διὰ &c.] *Mss. plenius sic.* μὴ θαυμάσῃς καὶ, εἰ τοιῶν ὄντων τῶν ὑποδεχομένων (*passive, nam, ut opinor*) ὡς θεὸς ἐνὰ περιενόμην & (*melius* ἀπὸτ. *ut in excuso*) ὁ δίκαιος λέγει, κύριε· ἴσως γὰρ ὀνηθέστερός τις τῶν παρόντων ἐφάνη, θεὸς ὢν ποιεῖται τὴν φιλόκλησιν εἶτα προῖών κοινοποιεῖ.

l. 16 *Ms.* & *Interpres post* εὐτέλειαν *legunt* μᾶλλον ἢ τὴν πολυτέλειαν. *l.* 21 μὴ νομ. ἐπὶ, πολ. *l.* 24 ῥημάτων] πραγμάτων. *l.* 31 πρὸς πεῖσιν τοῦ. *l.* 43 εἰδὲ] *Ms.* εἶπε, *omninò rectè,* cèpit.

Pag. 335. 4 ὅπου] *Ms.* ὅτως. *l.* 10 ἀπεδύσατο.

l. 19 καὶ μὴ ἐπιτρέπῃ &c.] *Ms.* καὶ μὴ αἰσχυνέσθωσάν τινες ξένους ὅσα διὰ χειρὸς τῶν προσηκόντων αὐτοῖς θεραπείαν προσφέρειν δι' ἑαυτῶν, ἀλλὰ μιμείσθωσαν.

l. 22 *Ms.* ὑπιτελῶσαν. *l.* 23 περὶ ταῖς γυν.

l. 24 πρὸς] *Lege cum Ms.* πρὸ. *l.* 29 οἶδεν] ᾔδει. *l.* 36 καὶ τὰ πλήθ. *l.* 37 εὐκόλως, *Ms. rectius.*

Pag. 336. 21 αὐτῆς] *Ms.* αὐτοῖς. *l.* 22 ἡ φιλοξ. *l.* 24 κἂν] ἄν. *l.* 26 *Ms.* τῷ πνα πλῆν τὸν συναγαλόντα καὶ πρεφέροντα, ὃν τῶν χειρῶν &c. *plenius & melius.* *l.* 30 *Ms. post* ἔπειρε *addit* τότε. *l.* 31 θαψιλῆ τὰ δράγματα. *l.* 38 παρήνιξε] *Ms.* παρέδειξεν. *l.* 39 ὀλίγα τα.

Pag. 337. 5 πρεσβύτης] πρεσβύτερος. *l.* 8 προσεδεκόντες ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. *l.* 12 καθ' ἑαυτόν. *l.* 22 ἀδυνατὸν τι παρὰ Θεῷ] *Ms.* ἆρα παρὰ Θεῷ ῥῆμα ; *l.* 28 αὐτὸ] *Ms.* αὐτῆ. *l.* 38 διαλέξεται] *Ms.* ἐξομιλ. γινομένης] *Ms.* γεγυμνωμένης.

Pag. 338. 8 μὴ δὲ θαυμ. &c.] *Ms.* μὴ τίνων ἕνεκα τῆς φιλοξενίας τοσοῦτος χαρὰς ὅτι ψυχὴν καταφρονήσωμεν, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐμπορεύεσθαι τὸν κλῆρον τοῦτον ἐμπειρίαν κτησάζωμεν, εἰδότες ὅτι ὁ δεσπότης ὁ ἡμέτερος &c. *l.* 13 post ταῦτα *Ms. addit,* ὧν. *l.* 21 τύχειν. *l.* 24 καμηζόμενοι] *Ms.* προσδοκῶντες κομίσασθαι.

l. 25 προϊέμεθα &c.] *Ms. plenius,* προϊέμεθα. εἶτα γὰρ ἀπ' αὐτῆς ζημιούμεθα, καὶ ὅσον κέρδος ἐν τῇ ἡμετέρων χειρῶν προϊέναι καταδεχόμεθα, καὶ τῶν τοιῶν.

l. 26 ἢ ἐννοοῦντες &c.] *Ms.* ὅτε ἐντοῦ δν, ὅτε μὲν λογιζόμεθα ὅτε τῇ διδ. τὸ ἐυτ. ὅτε τὸ.

l. 30 ἀφίεμεν, καὶ ἐκ &c.] *Ms.* ἀφίεμεν. διὸ θαρκαλῶ ταύτης ἀποσαύτες τῆς ὀμῆείας, πολλῶ ποιούμεθα ἀπουδῶ τὰ ἁπλῶς κείμενα δεόντως οἰκονομεῖσθαι, ἵνα πάλιν &c. *l.* 31 *Ms.* διαφυλάττηται, καὶ διὰ τούτων τῇ ὑπερ.

CASTIGATIONES

QVAEDAM IN COMMENTARIOS CHRYSOSTOMI IN ESAIAM EX MANVSCRIPTO BAVARICO ad me post absolutam editionem missæ, Lectori φιλοχρυσορρήμονι

pernecessaria, & quæ omnes omniũ coniecturas longo post se intervallo relinquunt.

PAg. 1017. 19. δι' ὅλων τέτο.

Pag. 1018. 3 τῶτο τῷ μὴν ἱερεμίᾳ, & *lin. seq.* τῷ γὰρ ἱερ. *melius, ut puto* l. 7 *Post* βάρβαρον *repone* ἀρεὶς *ex Ms. & coniecturis nostris & amicorum*

micorum χαίρειν ἐάσον. *l.* 10 *Post* ἰῶ *repone* αὐτὸν, *&* *ibidem post* δὲ, *repone* δή. *l.* 11 *Ms.* ἐνεπλήδλω. *l.* 24 *Lege ex Ms.* ὧσιν οἱ θεός. *l.* 29 *Cod. Ms. firmat noſtram conjecturam ad marginem.*

Pag. 1019. 2 *Lege ex Ms.* ἢ γὰδ αὖ ἅπαν ὑμῶν πάλαι θεσαι. *l.* 9 *Poſt* ἐυμαθεσίεχ *addit Ms.* τε ἔσχε καὶ σαφεσίεχε. *l.* 13 *Pro* αὐτοχεφλε *lege ex mss.* ἐτχεφλε. *l.* 17 *Lege* Ιεροδοάμ. *l.* 22 *Lege ex Ms.* τὸ ὑὲς χω. *l.* 26 *Pro* ὐχὶ ἃ μόνον *lege ex Ms.* ὐχὶ μόνον ἃ δεῖν.

Pag. 1020. 4 *Poſt prius* γωῖ *adde ex Ms.* μὴ.

Pag. 1021. 1 *Lege cum Ms.* ὡς τὸ γοσῦντα. *l.* 2 *Pro* ἰμφαπκῶς *lege cum Ms.* ἰμφαπτικόν. *l.* 15 *Poſt* μάλιςα *adde* αἰ *ex Ms.* *l.* 31 ἐπιπλεόπεςον ἢ ὁ φ. *ms.*

Pag. 1022. 11 *Ante* σαωεχῶς *adde ex ms.* ὡς. *l.* 26 *Pro* μαχαίας *lege cum ms.* Αμώς. *l.* 35 *Lege* ἐπιτελῦντο, μὴ θεσὶ- *l.* 36 *Poſt* αὐδεις *ms. addit*, τῦτο δ' ἔν φησι νῶῖ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἔτο λῶι εχέμλω, ἵκ αὐτὸς τύ των ἐλέμλω. *l.* 38 *Lege cum ms.* ἢ ἀναχορδόει τῦτο αὐτοῖς ἐπεισὴ. *l.* 42 *Poſt* ἵνα *dele* τὰ.

Pag. 1023. 9 *Pro* ἐυσίαν *lege* ἐσίαν, *&* *paulo poſt*, θεσσαιεόντων. *l.* 17 *Pro* αὐτὸν *lege* αὐτός. *&* *lin. ſeq.* ἔφησί πτές. *l.* 37 *Poſt* πλήρεις *adde ex ms.* ὕματ*G*.

Pag. 1024. 1 *Lege* ὅλη μὰ τοι ἀδὶ Νιν. *l.* 8 *Lege cum ms.* ἢ λέίζω αὐτοῖς (*vel* ἀυτῷ) τὸ σωτ. *l.* 20 *Pro* τῦτ' ἔστ χ, *lege* τῦτ' ἔστι τὸ. *l.* 31 *Pro* λέγων *ms. habet* λεχόντων. *l.* 42 *ms.* μετασήσειν αὐτός· ἐαὶ γ ὥσιν ὡς κοκ-

Pag. 1025. 8 αὐτὸν] *ms.* αὐτί. *l.* 14 *Pro* αἰαχαλκμένυ *ms. habet* -γον τεὺ ἐγκαλκμένος. *l.* 15 ἐγκωμίων ἀναμίμητα] *ms. rectius*, ἐγκώμιον αἰαμίμητα, *ſicuti prius ex conjectura reſtituerat acutiſſ. Boiſſon.* *l.* 28 τῇ πίςει) *ms.* τὴν πίςιν. *l.* 43 *ms. poſt* πυὸς *addit* ὐ.

Pag. 1026. 14 *Poſt* πας *adde* ἀδὶ *ex ms.* *l.* 19 *Poſt* γὰ *adde* τῦ. *l.* 27 φιλοχειοίας] *ms.* φιλοχεμαπίας.

Pag. 1027. 2 *Poſt* ἐπεισὴ *adde ex ms.* γὰ πολλὰ χ. *l.* 10 *ms. delet* κατ' αὐτός. *l.* 16 ὅλη δηλῶ χ τὸ] *ms. rectè* ὅλη κακῶ χ τῷ : *&* *lin ſeq.* ὅλη τῷ *pro* ὅλη τῦ. *planè uti doctiſſ. Allenus prius ex conjectura reſtituerat.* *l.* 20 καδαμεῖν ;] καδαμεῖν ; *ms.* *l.* 29 ἐνδείξαδαι] *ms.* δίξαδαι. *l.* 34 *ms.* ante Σιὼν *addit* πίσὴ. *l.* 35 *Ante* ὅτι *adde ex ms.* τὴν αὖ εἰποιμὶ ; *l.* 36 *ms. rectius*, συμζηθῆται.

Pag. 1028. 14 μίσνις] μίσνις. *l.* 19 *ms. poſt* γὰ *addit* φησι. *l.* 23 *Ante* ἢ αὐτὸ *adde ex ms.* ἤτοι τὰ εἴδωλα. *l.* 25 *Poſt* λίκα *ms. addit* αὖ: *rectè.*

Pag. 1029. 6 *Poſt* μόνον *adde* τῦτο *ex ms.* *l.* 11 *Ante* λόγω *adde* παρὸντ*G* *ex ms.* *l.* 22 *ms. ſic legit hunc locum.* χ ὁ Ιακὼδ γ, ἵνα τῦτο, ἃ μέλλει νῶῖ ὁ Ησαΐας λέγειν, χ πλείονα τύτων φοιτεφώνει (μᾶ γὰ *&c.*) ὐδὲ ἐκεῖν*G* ἀπαγωγ. *omnino rectè.* *l.* 28 *Poſt* καταρδοῦ *adde ex ms.* ὁ Χριςός. *l.* 32 αὐαπληρώσας] *Lege cum ms.* ἐξαπλώσας. *l.* 37 *Poſt* μίαν *adde* ἢ.

Pag. 1030. 7 *Poſt* αὐτὸν *adde* χ. *l.* 9 τὰ ὑρ' ἑτέρων ἐκζηθούμλα, ἑτέρων *&c.* *l.* 13 *Poſt* τοῦτων *ms. addit* τίνων. *l.* 23 *poſt* πολλῇ γε *adde* αὖ. *l.* 33 *ms.* τείνοντα, *&* *l.* 34 ἀφιέντα *&* φεσάγοντα. *&* *l.* 35 καταλύσαντα, *aptius ad grammaticæ rationem.* *l.* 38 ὥσπερ] *ms.* ὅσῳ.

Pag. 1031. 6 *Repudiatis conjecturis ſic legendus hic locus ex ms.* ἀλλὰ δῦ τὰ ὑ. π. σ. λεχομένους ὕτω ποικίλλειν τῆ γνωμάτων τῶν ἀκολυδίαν. *l.* 15 *Sic diſtingue* : Εμφανὴς. τῦτο ὐδὲ- *l.* 38 *Exple ex ms.* εἰσήνας. χ τί λέγω εἰς τὸν ναὸν εἰσήνας ; ὅπως-

Pag. 1032. 16 *Ex ms. lacunam ſic exple.* λυμαινόμενον τὸν καρπὸν ; ὅδὶ μὲ *&c.* *l.* 19 *Lege cum ms.* ἐλμᾶ τοιαύτη λιδ. αὐάγκη. *l.* 24 *Ante* πάντας *adde* χ *ex ms.* *l.* 41 *Poſt* ἐρήμῳ *ms. addit* αὐτός.

Pag. 1033. 10 *Poſt* ἠχλδη *adde ex ms.* τάτῳ. *l.* 43 *Poſt* γὰ *adde* οἱ.

Pag. 1034. 15 *pro* ἢ *lege* χ.

Pag. 1035. 15. *ms. firmat conjecturam marginalem, ut ferè vbiq.* *l.* 42 τῦτο] *ms.* τέτων.

Pag. 1036. 7 γεώτως] *Lege cum ms.* γεώμης. *l.* 15 αὐαγώμοι] *ms.* ἀγώμοι. *l.* 30 *Ante* ἑτέρῳ *ms. addit* ἐν. *l.* 35 *pro* πληλιὼ *lege cum ms.* πηλιώ.

Pag. 1037. 4 Καὶ θεσσιν. *ſunt verba contextus, & ſequentib. iungenda.* *l.* 35 *poſt* ὁ Θεὸς *adde ex ms.* χ διασορπιδότωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῦ χ πάλιν, Ανάςα ὁ Θεὸς-

Pag. 1038. 21 μεταφοεικῶς. *ms.* *l.* 23 ὃ γ βέλεται ἐνπεῖν, τῦτο ἔστιν. *ms.* *l.* 25 *pro* αὐτᾶ *lege cum ms.* αὐτῆ.

Pag. 1039. 33 ἐκ πλειόνων ἅπαντα διηγεῖν] *Lege cum ms.* ἐκ πηγῶν ἅπαντα διηρῆσιν.

Pag. 1040. 8 ἐπεισλύδη] *Lege cum ms.* ἐπεισλύδη. *l.* 27 *Ms. poſt* ἀλλα᾽ *delet* χ. *l.* 39 πολεμίοις] *Lege ex ms.* πολέμης. *&* *ibidem* ἐυρώστις *ſcribe cum unico* ρ.

Pag. 1042. 37 ταύτῳ] *Lege ex ms.* ταῦτα.

Pag. 1043. 24 *Lege* ἐνδεικνύμενοι.

Pag. 1044. 6 *Lege ex ms.* ὡς ὅτε τῶν μ. ὃ. παρηγέμεν. *l.* 15 *poſt* αὐήρπασιν *ms. addit*, ὡς ἐκ βάδρων τῶν πόλιν αὐέπασαν. *l.* 21 ἐπεισὴ γὰ τὰ μὲ κατα- *in Ms.*

pag. 1045. 4 *Lege ex ms.* ἔχει· ὃ χ ἐστ. *l.* 23 *poſt* τεὺ *adde ex ms.* σφόδρα. *l.* 41 *Lege cum ms.* χ μηδὲν ὅλως δεῖ τῆς ἀρέσας ἀφιέναι.

pag. 1046. 12 ἀλγῦσι] *Lege ex ms.* ἀδικῦσι.

pag. 1047. 9 *Ms* ἐνεπνείκατε. *l.* 28 *poſt* γόσημα *adde ex ms.* τῦτο.

pag. 1048. 3 *Lege* κίσμω. *l.* 37 *Ante* βῆμα *adde* χ. *l.* 43 *Ms.* καταταλείσω, τῦ γοσήματ*G* ἀπαγαγ ύσοντα.

pag. 1049. 4 *poſt* ἱματίων *addit ms.* γὰ γυναικᾶν ἐκείνων. *l.* 11 χ τὸ κάθεμα. τάχα τὸ θερ. *l.* 26 *ms.* τύχειν. *l.* 35 *ms.* παρεμδύντες.

pag. 1050. 30 Σαπφείρας.

pag. 1051. 2 *lege* γινόμ*G* *cum ms.*

pag. 1052. 7 πλείεσιν] *lege cum ms.* πλείσιν. *l.* 11 *poſt* ὄνειδ*G* *adde* τῦτο *ex ms.* *l.* 14 μεταλαμδάνει] *ms.* μεταδάλλει. *l.* 28 *poſt* δεκαμαδέντες *addit ms.* οἱ τυπωδέντες : *rectè.*

l. 43 *Lege* παριώμεν.

Pag. 1053. 3 *post* καθαρῶν *ms. addit,* ἵνα πυρωθῶσιν. *l.* 25 *post* καὶμαι *pone comma.*

pag. 1054. 4 *post* τὰ ἐγκλήματα *adde* πεποίηκε *ex ms.* *l.* 14 *post* μεμηνιῶσι *ms. addit,* καὶ μεμηνιῶσι. *l.* 22 *post* τοῦτο *adde* γδ. *l.* 31 τὴν βεελφ- *l.* 33 ἐγαπησαμεν] *ms.* ἠγησαμεν.

Pag. 1055. 4 *Ante* εἰάσατε *ms. addit* τοῦτο. *l.* 32 *post* πληρῶτε *in ms. Banarico hæc habentur:* Διότι ἐμεινα, ἵνα ποιήσῃ σαφυλιῶ, ἐποίησε δὲ ἀχρίδας. ἡ Ζωοδόκη δοκεῖ ἀσαρεσέφ εἶναι· δύσφορ αὐτῷ σαφεστέραν αἰάγκην πιεῖσαι· ὁ γδ λέγει, τοῦτο ἔστι· τί ἔδει ποιῆσαι καὶ οὐκ ἐποίησε; δῆλον ὅτι τοιαῦτα ἦν οἷα τοῦτον· τί δ' ἔχοντες αἰπαίδευτοι; ἢ ὡς πνων παραλελειμμένων τοιαῦτα καὶ ἐκλιπομένων; τί ποιήσω ἔτι &c. *ut in edito, p.* 1055. 33.

l. 33 *Hic in editione est lacuna bene magna, quam ex ms. sic exple.* τί ποιήσω ἔτι τῷ ἀμπελῶνί μου, καὶ οὐκ ἐποίησα αὐτῷ; Α΄ μὲ ἐποίησα, ταῦτά ὅζει, φησὶ πολλὰ οὐκ ἀρκέσαι τοῖς γεγυμνασμένοις. ὑδὲ λέγω, ὅτι πολλὰ εὐπραξέτησα· ἀλλ' εἰ μὴ πάντα ἐποίησα, μὴδ' ἃ ποιῆσαι λοιπὸν ἦδεν ἐν ἐμοῖ, ταῦτα ὑμᾶς ἐκπεῖν ἀπαντῶ, ὑμᾶς τοὺς ἀπολωλυκότας, καὶ μάρτυρες ἐμοὶ γεγυμνασμένοι ὄντας, καὶ τὴν πέιρα πᾶσι μαθόντας, οὐκ ἀλλοτρίως πνας καὶ ξένους. *Ver.* 5. Νυῦν οὖν ἀναγγελῶ ὑμῖν, τί ποιήσω τῷ ἀμπελῶνί μου. ἐπειδὴ τῷ &c.

Pag. 1056. 3 *ms. post* διδάσκουσιν *addit* ἐγκωμούσιν. *l.* 4 *post* ἔμεινα *adde ex ms.* ἵνα ποιήσῃ καρπὸν, ἐποίησε δ' ἄκανθας· ἔμεινα.

pag. 1057. 8 *ms.* ἀπὸ θρλίων ἄρχεται. *l.* 24 *post* ποιήσῃ *adde ex ms.* τότε καὶ ἐμοὶ φοστίρων ἀποσήσεθε.

pag. 1058. 23 *Lege* παραδῶσι *ex ms.* *l.* 43 δ' αὖ] *ms.* γδ αὖ.

pag. 1059. 20 ἐκείναν] ἐκείνης.

pag. 1060. 3 *In ms. sic legitur hic locus:* ᾧδα πᾶσι. τοῦτο γαρ' ὅζιν, ὑλωθήσεται καὶ δοξαδήσεται. τί δ' ὅζιν ἐν κείμαι; διὰ τῆς χολάσεως αὐτῆς, διὰ τῆς πμωείας, διὰ τῆς ἐκδικήσεως. καὶ βοσκ- *l.* 12 ἀπαζύμοι] *ms.* ἀ τατύμοι. *l.* 19 *Lege,* φοστηθεσαν.

pag. 1061. 1 *Lege cum ms* πῶς αὐτίσρεψεν αὐτῆ τὴν ὑσόνοιαν. *l.* 7 ἀγαπῶσι] *Lege cum ms.* ἀγάγωσι. *l.* 12 *post* γίνεται *adde ex ms.* λέγω δὴ τὸ φάσκειν τὸ πονηρὸν κακὸν, καὶ τὸ κακὸν πονηρὸν, καὶ τὰ ἑξῆς. *l.* 18 ὀπτρεπων] *ms.* ὀπτρεπετω, *al:* ἐπιτερπέσθω.

pag. 1062. 3 *Ante* ἐνταῦθα *adde ex ms.* πλεμον, *& eadem linea pro* ὡς *lege* ὅς. *l.* 4 *post* ᾧδαθῶναι *adde ex ms.* ὑγ ἵνα ἐκεῖοι κίλαπν δῶσιν. *l.* 24 *post* νυσάζεσι *ms. addit* ὑδὲ κοιμηθήσονται. *l.* 27 *post* ζώνας αὐτῆ *ms. addit* ἀπὸ τῆς ὀσφύος αὐτῶν. *l.* 31 βοηθήσει] *ms.* βοήσει. *l.* 35 *post* ὕπνων *adde ex ms.* τὰ ὠδεῖ ἦ ἵππων. *l.* 37 *pro* ἀγάγῃ *lege cum ms.* ἀγαγεῖν.

pag. 1063. 1 *Lege cum ms.* θεραπῶν. *l.* 4 *Dele cum ms.* τῇ *ante* μίσῃ.

pag. 1604. 3 *pro* ἓν καταζαίνων *lege cum ms.* συγκαταζαίνων. *l.* 16 *pro* ἓξ ἄλλων *lege cum ms.* μιχόλων. *l.* 34 *pro* εἶδε *lege* εἶδον.

pag. 1065. 5 ἀπόῤῥητον] *ms.* ἀπόφατον. *l.* 7 ἀσήκεσαν. *l.* 15 *Lege ex ms.* τοιαῦται καὶ αἱ δ. αὗται. *l.* 29 *pro* ἐκζαίνων τὰ *lege ex ms.* ἐκζαίνοντα.

pag. 1067. 30 *ms.* σεφεῖμα πρὸς αὐτὴν, ὥστε θάῤῥους καὶ παῤῥησ.

pag. 1068. 17 *pro* ἐπίδυσεν *lege cum ms.* εἰσεπέδυσεν.

pag. 1069. 12 *ms.* δαιμονῶντα. *l.* 24 *ms. pleniùs:* καὶ ζαπνὰ τηκόμοι, καὶ ἑτέροις μυείοις πολεμούμενοι πάντων. *l.* 40 ἰάσωμαι. *ms.*

pag. 1070. 34 *ms. post* ἕως *addit* αὖ.

pag. 1071. 7. *Ante* δυναμένων *ms. addit* ὃ. *l.* 22 περαποθύμον. *ms.*

pag. 1073. 35 διπλᾶ τῇ πόλει τὰ τείχη ἰῶ.

pag. 1075. 1 *ms. post* Δαβὶδ *addit* ἐλεχθ. *l.* 36 τὰ Αχάζ. *l.* 38 *pro* πορδομώλω *legendum cum ms.* πυρδομώλω. *l.* 4, ὁ Παῦλος] *ms.* ὁ Δαβίδ.

pag. 1076. 14 *Lege,* ὡς ὠκ ἠπάτησεν, ὑδὲ παρῆσίασεν, αἰαιάζεται πρὸ. *l.* 20 *post* ἐβλάσησεν *addit mss.* τὸ σημεῖον. τί ὖν τὸ σημεῖόν ὅζι; *l.* 22 ἐνεχάλεσε] *ms.* ἐκάλεσε. *l.* 35 *ms. legit,* ἀλλ' εἰ σὺ εἶ ὁ ωρ.

pag. 1077. 19 ἐνεδείξατο. *ms.*

pag. 1078. 43 *post* ἔσαι *ms. addit,* ἐλδιθεος ἔσαι.

pag. 1079. 15 βαφυτίσεν] *ms.* βαδυτέραν. *l.* 37 *Lege cum ms.* ὀπισέιει τῷ ἀπειλοῦ. *l.* 40 ξίφος τῆς φατείας] *ms. melius,* πλῆθος τ φατῶν. *l.* 42 *Ante* ἐν ταῦδα *cum ms. adde* μάς.

pag. 1080. 8 *pro* ἔμπροσθ *lege cum ms.* ἐν πίρα. *l.* 28 τὴ μεταφορᾷ ἐκείνη. *l.* 20 ζυρήσει] *ms.* τῇ μεταζορᾷ ἦ σφακῶν ἐνέμεινεν. 20 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ζυρήσει. *l.* 39 τὰ πέραν ᾧ Εὐφ. *ms.*

pag. 1082. 24 Ζωέργειαν] *Lege ex ms.* συγγένειαν.

pag. 1083. 3 *ms. breuius,* τὰ μέλλοντα αὐτοὺ καταλήψεσθαι δεινά *l.* 20 παῤῥητες] *ms.* φρεύοντες. *l.* 26 *pro* ἡ κρίσις *lege ex ms.* ἡ ῥῆσις.

pag. 1084 3 & 4 *ms.* ὀπισθεν. *l.* 33 *ms.* μετὰ πολλῆς τῆς φρενισμ *l.* 40 ἥμισυ μον] *ms.* ἥμερον.

INDEX
VOCABVLORVM, QVÆ IN NOTIS EXPLICANTVR.
Numeri columnas indicant Notarum.

Ἀγαπᾶν ἀγάπην. 362
Ἀγαπητός. 284.964
Ἄγειν. 230.306
Ἀγεωμορεῖν. 32
Ἄγομαι. 232.519
Ἀγέντ Θ. 952
Ἀγὸς. 359
Ἀγών. 64.488
Ἀδελφοτης & Ἀδελφ. 3
Ἀδελφοσα 280
Ἀδρὸς, Ἀδρότης. 339
Ἀεθλα 6.6
Ἀεθλα δείπνα, 375
Αἴνιγμα. 290
Αἴνιττεσθαι. 196 291.353
Αἰρεῖ λόγ Θ. 234
Αἴρειν. 484.498.934
Αἴρομαι, εἷλον. 91
Αἰσύσης. 24.99
Αἴτασθαι. 369
Αἰτία. 654
Ἀκαρεῖσθαι. 474
Ἀκμιὼ. 572
Ἀκοή. 232
Ἀκονεῖν, & Ἀκονᾶν. 7
Ἀκύω. 898
Ἀκτὴς. 862.897
Ἀκύειν. 296
Ἀκύσματα. 761
Ἀκολουθεῖσθαι. 342
Ἀκρόαμα. 700
Ἀκροδρία. 577
Ἀλείφειν. 17.183
Ἄλες. 356
Ἀλιπὸ Θ. 638
Ἁλιὰ. 880
Ἀλλὰ, ἀλλ' ἤ. 10.15.502
Ἀλλὶς. 668
Ἀμάρα. 619
Ἀμβρήματα. 350
Ἀμβυωπῶπις. 782
Ἀμείβ Θ. 582
Ἀμμᾶσθαι. 424
Ἀμύειν, ἀμύεσθ. 212 403.696
Ἄν. 299
Ἀναγαγεῖν. 118.230.243
Ἀνάγκη. 330. 688
Ἀναγρέφειν. 589
Ἀνάδενδρας. 659
Ἀναβήχεσθαι. 612
Ἀνάθεμα. 735
Ἀνᾶθεσθαι. 656.367.518
Ἀναιρεῖν. 608
Ἀνακυλίζω. 684
Ἀνακυπτειν. 381
Ἀναχρεᾶσθαι. 579.585
Ἀνακωχή. 301
Ἀνάλωτ Θ. 7. 33. 200. 269.589
793.832
Ἀνδρίζειν. 462
Ἀνάλισις. 305
Ἀνάξια. 792
Ἀναπτῆναι. 576.891
Ἀναρτᾶν. 644.267.885
Ἀνασσυρμὸ Θ. 250
Ἀνάσασις, Ἀνασατὸν, Ἀνασῆσαι. 230
382
Ἀνατείνασθαι, Ἀνάτασις, & ἐπανατείνασθαι 465
Ἀναφυρᾶν, Ἀναφύρειν 656
Ἀναχαυτίζειν 332. 619
Ἀνεχεώνυσθαι 585.891
Ἀνδρώμων 864
Ἀνεσχαλᾶν 6.32.566
Ἀνὲπος. 498
Ἀνὲχειν. 888
Ἀνῆκε. 40
Ἀνδίσημι. 606
Ἀνθρώπ Θ. 206.271.618. 2 9
Ἀνυποφόρητον. 295
Ἀντάρτης. 9 1
Ἀντίχεσθαι. 496
Ἀντλέψαι. 478.5. 32
Ἀντικείμενα δυνάμεις. 869
Ἀντίληψις. 283
Ἀντιπαροξαγαγεῖν. 201
Ἀντισεῖσας. 617
Ἀντοκνῶσαι. 606
Ἀνύειν. 244
Ἀνυπόστολος. 604
Ἄξιος. 606.928
Ἀξίωμα. 692
Ἀξιῶσαι. 47
Ἀπαγγιλλαι. 640.644
Ἀπάγειν. 585
Ἀπάξασθαι. 611
Ἀπαρρᾶσθαι. 574.8.34
Ἀπαμφιέσαι. 7
Ἀπαίσασθαι. 250
Ἀπαρτᾶν. 267.564
Ἀπιστίας. 777
Ἀπίχει. 475
Ἀπότης. 337
Ἁπλῶς. 45.359.430.444.463
Ἀπὸ 442.523
Ἀποσχολᾶσαι. 234
Ἀποβλέπεσθαι. 222
Ἀποδέεσθαι. 380
Ἀποκεδεῖ. 692
Ἀποδημία. 26
Ἀποδεικνύειν. 236.342
Ἀποδόσθαι. 201
Ἀποδοσία. 261
Ἀποδύεσθαι. 8.231.714
Ἀποκαρτερεῖν. 684
Ἀποκλύσασθαι. 231
Ἀποκναίειν. 9
Ἀποκρύπτειν. 238.251.887
Ἀποκτήσασθαι. 556
Ἀποκεισάμενοι. 950
Ἀπολαυσάνειν. 286.315.525
Ἀπολαύειν. 531
Ἀπολείπεσθαι. 36
Ἀποστερῆσαι 343
Ἀπολέσθαι, & ἀπολύειν. 231
Ἀπόνοια. 559 578.231
Ἀπερεῖσθαι. 187
Ἀπόρρητον. 326.439
Ἀποσκυβάζομαι. 915
Ἀποστέργειν. 546.562
Ἀποστῆναι. 430.470.471
Ἀποστρατεύσασθαι. 343
Ἀποχρᾶν. 701
Ἀποχή, Ἀποτίξασθαι. 693
Ἀποτείνεσθαι. 459
Ἀποτυγχάνειν. 237.263.582
Ἀποτιμᾶσθαι. 28.232
Ἀποθέσπιος. 609
Ἀποπυμπαίζεσθαι. 614
Ἀποφαίνειν. 765.343.236.401
Ἀποφέρειν. 546
Ἀποφέγειν. 548
Ἀπόχρησις. 492
Ἀρμοσαί. 349
Ἄρσην. 173
Ἄῤῥητον. 326.439
Ἁρπᾶσθαι. 365
Ἀσκῶ. 698
Ἀσκωλιάζω. 679
Ἀσπάστος. 957
Ἄσκεπτον. 723.763
Ἀσωμάτωτον. 264.428
Ἀπυρὸς. 424
Ἀσφαλίζεσθαι. 62
Ἀτέλεια. 343
Αὐγκυλίος. 951
Αὐτὸς. 880
Αὐτὸς pro ἡμῶν. 152.176
Αὐχὴν. 9.38
Ἀφαιρεῖσθαι. 254.395
Ἀφασία. 667
Ἀφιστάναι. 717
Ἀφιέναι. 212.222.343.574
Ἀφλοιῶν. 15
Ἄφορτον. 265
Ἀφελέσθαι. 348
Ἀφορμὴ. 311.376
Ἀφοσιοῦσθαι. 88.572.672
Ἀχαρὴς. 512
Ἀχάλκευτος, Ἀχάλκευτος. 376
Ἄχθεσθαι. 471

Ανεία. 684

Βάλλειν. 556.607
Βάπωσες. 75
Βαπίσαδαι, βαπιδιῶαι. 187.188
231
Βάεις. 111
Βαρύς. 358
Βαρύτης. 640
Βασιλ'ειν, activè. 789
Βασκαίνω. 47.374
Βέλος. 317
Βῆξαι. 685
Βιηρεία. 882
Βίος. 339
Βόησις. 677
Βέρδων. 855.881
Βρέϊσια. 947
Βρόμος, βρῶμος. 480.467
Βρύκειν, βρύχειν, βρυχᾶδαι. 257
392
Βῶλος. 23.80

Γαμζές. 339
Γάρ. 238
Γένεσις. 256
Γέννησις, γόνημα. 233
Γλοιός. 914
Γναμιν λιδόναι. 337
Γνωτικοί. 662
Γεαμματεῖον. 550
Γεάφειν, γεάφεδαι. 673
Γυμνάσαι τὸν λόγον. 38
Γυμνασία. 524

Δαίρω, δίρω. 369
Δαπανᾶν. 10.39
Δεικνύναι. 236.343
Δείλη. 240
Δεικάζω. 337.466
Δενδρωδεὶς. 954
Δέον. 255.716
Δηλατορδ'εδαι. 953
Δήμιος. 730
Δημιεργός. 504.675
Δημόκριτος. 449
Δια'. 61
Δια' ἄνθρωπον. 421
Διαβάλλειν. 612.292
Διαβάλλεδαι. 290
Διαβεβάσαι. 8.36
Διάβολος. 292
Διάγειν, διαγωγή. 474
Διαγορεύειν. 336
Δια' ζῆλον. 421
Διαθήκη. 694
Διακονεῖν, διακονία. 343.645
Διαχωδωνίζειν. 576.640
876
Διαμάδαι. 547.884
Διάλυσις. 882
Διαμβρύεσδαι. 33
Διαμαρτημάν. 852
Διαμονᾶδαι. 584
Διαπάσαις. 438
Διανίμαδαι. 523
Διαπεῖδαι. 777
Διαρίεδαι. 653.401
Διᾶραι. 830
Διασκή. 375
Διασαδᾶν, διασαδίζειν. 397
462
Διαστέλλεδαι. 336
Διατείνεδαι. 248
Διαπάναι & διαπᾶδαι. 234
400.501.881
Διαπρέψαι. 603.604
Διαφέρω & διαφέρομαι. 305
Διάφορον. 196
Διαφωνῆσαι. 111
Διεξοδεῖν. 43
Δικαιοσύνη. 342
Δικαίωμα, δικαίωσις, δικαιοῦν. 572
687.884
Διορδοῦν. 346
Διωγμός. 353
Διωρδρωμένον. 245
Δοιωεία. 957
Δόξα. 369.605
Δουλοῦγος. 855.881
Δρύφακτον. 637
Δυσχερές. 567
Δυσωπῆν. 311.318
437

Εαυτῦ. 53.81
314
Εδιωταῖοι. 377
Εγγονος, ἔκγονος. 266.562
Εγείρειν. 343
Εγκαινίζειν. 585.601
Εγκεκύπεδαι. 3.254
Εγκόπτειν. 381
Εγκείνω. 263
Εγχωρεῖ. 22.273
Ελνα. 349
Εἰ. 16.267
Εἶναι. 650
Εἰδωλεῖον. 276
Εἰκαῖος. 410
Εἰκών. 379.589
Εἰμαρμένη. 688
Εἶναι cum genitivo. 496
Εἰσηγήσαδαι, ἐξηγήσαδαι. 634
Εἰσπέναι. 517
Εἰσφορὰ, εἰσφέρειν. 342
Εκαδοσή. 6.236
Εκδεδερασμένα. 233
Εκεῖ. 6.23.33
Εκκαίεται. 27
Εκκαλεῖν. 388
Εκκυλίειν. 619
Εκλειψις, ἔλλειψις. 276

Εκλελυμένος, ἐκλύεδαι. 106
627
Εκπλήτειν. 248
Εκπομπεύειν. 86
Εκχρίομαι, ἔκχρισις. 573
Εκχυδίσαι. 944
573
Εκτείνειν χεῖρα. 408
Εκτραχηλιδιῶαι. 102.580
Εκ τῆς ἀνόντων ἐόντα. 662
697
Εκφαντορία. 964
Εκφορεῖν, ἐκφέρειν. 615
Ελαῖα, ἐλαία. 401
Ελάπωμα. 606
Ελέγχομαι. 65.91.443
Ελεγχος. 427
Ελεημοσώνη. 342
Ελαιος, ἔλαιον. 465
Ελδεῖν. 4.31.855.856
881
Ελέραι. 662
Ελλιωσαί. 657
Ελπίζω. 106
Εμβαίνειν, ἐμβιβάζειν. 408
Εμβάλλειν. 381.611
Εμπαγμις. 614.615
Εμπλεις. 458
Εμπρεπέεδαι. 177
Εμπύρωμα. 382
Εμφιλοι. 780
Εν. 91
Εναίειν. 243.472.481
Εναγής. 359
ὁ δι' ἐναντίας. 698
Εναυλος. 35
Εναυσμα. 362
Ενδειξις. 641
Ενδίκη. 273
Ενδον. 360
ἐνεργεῖδαι. 488
ἐνδήκη. 767.902
ἐνδύμημα. 364
ἐνίεδαι. 831
ἐνεδός, ἐνεδός, ἐνεδότης, ἐνεδότης. 326
439
ἐνταῦδα, ἐντεῦδεν. 202.207.239
6.420.315
ἐντείνειν χεῖρα. 408
ἐντρέφαι. 241.604
ἐξαίρειν, ἐξαιρεῖν. 246.394.452
ἐξάρχειν. 763.434
ἐξαρτᾶσδαι. 25
ἐξετάζεδαι. 657
ἐξέχεδαι. 89.783
ἔξις. 329
ἐξίστηλος. 561.680
ἔξοδος. 560
ἐξιχνέω. 298
ἐξορχῆσαδαι. 110
ἐξουσία. 494
ἐξωνεῖδαι. 573

ἐξιστάζειν. 958
ἐπαγωγή. 35.188.239.316 429
ἐπαυλεῖν. 190
ἐπαποδύεσθαι. 8.887
ἐπαφίναι. 543
ἐπεί, ἐπειδή, ἐπειδάν. 316.317 46.61
ἐπίζω. 893
ἐπισωρεῦσαι. 904
ἐπίχαλκα. 50
ἐπωρώτημα. 661
ἐπωρύεσθαι. 491
ἔρι. 654.237.536.282.352 583.305.665.888
ἐρίΣαρα. 515
ἐπίσολή. 266
ἔπλυναι, ἔπλυσις. 261
ἔπυθτης. 692
ἐπιχύειν, ἐπίκυρον. 267 248
ἐπιλαμβάνω. 563.525
ἐπιμίγνυσθαι. 27
ἐπινέμεσθαι. 305
ἐπίνιμησις. 949
ἐπισκήπτω. 558
ἐπισκήπτειν. 319.189.538
ἐπισκοτεῖν. 242
ἐπίσκεια. 352.687
ἔπίσκεσις. 352.508
ἐπισκεύζεσθαι. 674
ἐπισῆσαι. 698
ἐπιστρέφω, ἐπιστροφή. 358.426.602 bis. 665.241.257.75 715
ἐπισύρω. 424
ἐπισωρίζεσθαι. 352
ἐπισφυρίσαι. 550.603
ἐπισωρεύω. 809
ἐπιτείνειν. 325
ἐπιτηδεύειν. 237.263.59.200 879
ἐπιτήδεον. 636
ἐπιτμία, ἐπίτιμα, ἐπίτμια. 320 701
ἐπιτρέπειν. 675.171.248.324 428.873
ἐπφδαὶ. 519
ἐπωμίζω. 58
ἐπωφελεῖν. 354
ἔρανα. 503
ἔρεσσε. 359
ἐρεσχηγεῖν. 379
ἔρι ὄψιν. 801.853.880
ἔρως. 387.338
ἐρυθρίζεσθαι. 641
ἔρχον. 385.545.609.642. 66
ἐρωδία. 487
ἐρύειν. 232
ἐρυμὰ. 239.216.881
ἔρυσαι. 204
ἔρχεσθαι. 68
ἐρώμβος. 399
ἐσθῆτα. 26.86
ἐτερεζυγεῖν. 332
εὐδώμεν. 337
εὔκολος. 289
εὐκοσμία. 501
εὐλογία. 341
εὐμήδεια. 387
εὐῦχοι. 697
εὐοδοῦσθαι, εὐοδεῖν. 326.310
εὐπαθὴς. 46
εὐπρεῖσατος. 617
εὐποεία. 804
ἐφίημι, ἔφεσις. 602.699
ἔχω. 11.41.76.79.81.220.421 632.260.475.567.563.605. 575.610.611.660.802.891. 924.
ἑωλοκρασία. 680

Ηθος.
Ηκω. 62.494
Ηλος. 402
Ημερος. 387
Ημιώκλιον. 483

Θαλαμευομένη. 833
θαρρεῖν. 259
Θάτερα. 264
Θάμις. 233
Θεσπιὰς. 403
Θεοφανία. 948
Θεῖος. 610
Θεώρημα. 300
Θωυμία. 354.771
Θύσι, θύσι. 864
Θησαυρίζειν. 234.848
Θῦλος. 650
Θυμός. 285

Ιαγεῖον. 60
Ικανὸς. 918
Ιλεως. 370
Ινα. 52.187.283.275.630 970.926.937
Ισόψυχος. 468
Ισμαι. 606
Ισορῆσαι. 368

Καθαιρεῖν. 681
Καθάπτεσθαι. 247
Καθέλκειν. 934
Καθίναι. 189.235.484.502 526.576.567
Καθικέσθαι. 578
Καθίσμαι, κατάσαι. 245.276 277
Κάθοδος. 394.747
Καθοσίωσις. 679.953
Καιεία, κείειον. 513.615.248
κακός. 388.483.615
κακίζειν. 641
καμπύκτορες. 887
καπύη. 472
καρανάδαι. 541
καρύκη, καρύκευμα. 618
καταβάλλειν, καταβάλλεσθαι. 409 483.913
καταβάτης. 233
καταγεῖν, καταγεῖς. 394.305.838
καταγίνεσθαι. 570
καταγνώσκειν. 563
καταδέεσθαι. 869
καταδίκασθαι. 845
καταδύεσθαι, κατάδυσις. 254 237
καταιονᾶσθαι. 172
κατακλείω. 421
κατακόπτεσθαι. 511
καταλαμβάνειν. 885
καταλείπειν. 631
καταλύειν. 120.305.421. 462
καταχωσμὸς. 954
καταφαρκεῖν. 355.350.357
καταφρονημένον. 193
καταφύγετον. 844
καταπαύω. 421
κατάρρησις. 54
κατασκευάζω. 20
κατάστασις, καταστῶσα. 301 383
καταστοχαζόμενος. 220
καταφέρειν. 249.305
καταχεῖν, κατέχειν. 26.498
κατατείνειν. 83.575
καταφορικὸς, καταφέρεσθαι. 283 373.666.667
καταχῶσαι. 41
κατέναρτι. 237
κατευαγεῖν. 255.700
κατεργάζεσθαι. 525
κατεσθίειν. 640
κατέχειν, κατέχεσθαι. 269.423 498.564
κατηγορεῖν. 498.588.589
κατοικεῖν. 608
κάτοχος, κατακώχιμος. 276
κατοχέρυμα. 882
κατχλάζειν. 794.878
κατχολασμένως. 441
κατῶν. 241
κατεῖν. 666.667
κεφαλαί. 179
κεφάλαιον. 303.235
κηδεστὴς. 339
κιγκλίδες. 727
κιθαρίζοντες. 589
κίθαρος. 366
κιθάρα. 689
κινῆσαι. 5.32.53
κιρνᾶν, κεράν. 321.438

χολάζειν,

Κολάζειν, κόλασις. 577. 589. 341
340. 354
Κολεὸν. 335
Κομᾶν. 313. 575. 527
Κομᾶσθαι. 827
Κομήτης, ἀστὴρ κομήτ. 809. 951
952
Κονιορτὸς. 232
Κόνις, κονία. 637
Κόπτεσθαι, κόπτειν, κατάκοπος. 575
511
Κόπος. 375
Κρατεῖν. 493. 566. 498
Κρίνειν. 557. 572. 342
Κρύπτειν. 496
Κωμᾶν. 249
Κωφίζειν, κωφιάζειν. 864
Κώφωσις, κώφασία. 634
Κώπαι. 719. 762
Κωφὸν ἡμίεργον. 795
Κύφων. 737. 769

ΛΑβεῖν. 237
Λαυδεύειν, λαυδεύομαι. 697
Λεπλατεῖν, λεπλασία. 343
Λεία. 343
Λειτουργεῖν, λειτόν. 342
Λῖπος γωνία. 605
Λόφος. 685
Λῆμμα. 357
Λοπάδιον. 581
Λογία. 341
Λογισμὸς. 35
Λόγος. 655
Λόγου δίκης. 359
Λόφωμα. 573
Λοιμὸς. 87. 84

ΜΑγίστ. 379
Μαγὸς. 285
Μαιμάκτης. 827
Μαιμάω. 540. 798
Μαῖρον. 954
Μαλαῖρον. 375
Μαδαρὸν, μίδαδι. 22. 55. 60
74. 302. 429
Μῆλον. 314
Μήστωρ. 686
Μῆλα. 262
Μιαιφονήσας, μιαιφονεῖν. 540
Μιαιφονήσοι, μύστ. 586
Μὴν ἕν. 260
Μισοπόλις. 134
Μισοφόβου. 827
Μισόγυνος. 585
Μισόπης. 655
Μετά. 16. 73. 173
Μεταλλεύειν. 252
Μεταμελεῖν. 718
Μετάστασις. 230
Μεταφορὰ μάστωρ. 629
Μετέχειν, μετόχοι. 15. 570. 408
409

Μετοικοδομεῖν. 566
Μέτρον. 655
Μὴ μόνον, μή. 207. 493
μικρολογεῖν. 483
μικρόψυχος. 602
μίλτος. 827
μίασμα. 430
μνημόσυνον. 275
μόλις. 514
μονότονος. 780
μανόψυπος. 236
μυστὸν. 97
μύγμα. 685
μυσάρια. 540
μωμοσκοπεῖσθαι. 589. 243

ΝΕμειν, νέμειν, νομὸς. 243
333. 365. 402. 560
Νέρθε. 680
Νέπος. 377
Νεκύπολις. 544
Νομίμως. 530
Νόμος. 672
Νόστος. 899
Νύμφη. 24
Ναυαλέματα. 798
Νεῦν. 865

ΞΕνη. 612
Ξενία. 550
Ξύλον. 948
Ξιφοκολα. 505

ΟΓκος. 616
Οἰκεῖν. 339
Οἰκεῖος. 389
Οἰκέτης. 469. 549
Οἰκοδομεῖν. 357
Οἶκτος. 235. 289
Οἰκονομεῖσθαι, οἰκονομία. 331
372
Οἷος, ὅσος. 306. 398
Οἰνίζεσθαι. 504. 584. 601
Ὀλιγόψυχος. 602
Ὀμματόπους. 908
Ὀμφάλωτος. 23
Ὀμῦ π. 541
Ὄνομα. 219
Ὀνομαστὶ. 582
Ὀπτοδοκεῖα. 320
Ὅπλον. 317
Ὀρθρος. 774
Ὀρίζειν. 230
Ὁρμᾶσθαι. 376
Ὁρμεῖν, ὁρμίζεσθαι. 323. 524
Ὀρχηστάτειρον. 893
Οσία, ὅσιον. 401. 571
Ὅτερ. 8. 17. 63
Ὅτι. 63. 954
Ὅτι μή. 276
Οὐδὲν ἧττον. 184
Οὐδ' ὅπου. 289

Οὐ μόνον. 330
Οὖγρον χρυσοῦ. 352
Οὔτι, οὐδὲ. 22. 22. 318
Ὄχημα. 903
Οὐχ ὅπ, ὅπως. 256
Ὀφλημᾶν. 252. 426
Ὀφλήματα, ὀφλλήματα. 350
Ὀφλισκάνω. 289
Ὄφλημον. 944

ΠΑχύω. 469
Πάλαισμα. 637
Παρὰ. 468. 235
Παρεκβάλλω, παρέκβολη. 672
311. 312. 884. 906
Παρέλυσον. 620
Παρέχειν. 10. 42
Παρεγγυᾶσθαι. 723
Παρατεῖσθαι. 661
παρακαίειν. 467
παρακύπτειν. 904
παραλείπειν. 631
παραλογίζεσθαι. 886
παραμυθεῖσθαι. 603
παρανεῖν. 584
παραπέμπεσθαι. 804
παραπορεύεσθαι. 804
παρασπᾶν. 293
παρασκευάζειν. 322. 20.
461
παρασχὼν. 428. 263
παρατάσσειν. 318
παρατίθεσθαι. 74
παρατετριμμένος. 40. 10
παρατρέχειν. 804
παρατρυτὸ. 266
παρατρεπὲ. 584
παρεγγυᾶν. 583
παρομᾶν. 127
παρεσκευάσμα. 699
παρεσκῶν. 608
παρεῖσαι, & παρεῖσαι. 228
πεζὸς, πεζὸς. 3. 31. 327
πεπαὲ. 496
πεχῶν. 35
πεῖσμα. 392. 516. 950
πεπεδημένος. 205
πεῖ. 286. 352
πειρατεῖσθαι. 238
πειρήσεσθαι. 278
πειρᾶσθαι. 544
πειρᾶσθαι. 86. 241. 397
880
ἐκ πειρατείας. 207
πειστέον. 28. 98
πειστέον. 365
πειθεσθαι. 968
πεὶ πόλι. 406
πείσασα. 650
πελτάλλειν. 617. 64. 333
πενεστιχίζεσθαι. 609
πενήρεσθαι. 473. 609

(ggg 2) Περαφεύσα,

Περτερά ε πω. 286
Πέρπω. 648. 97. 111. 120
Πεσσός. 476
Πέτηλα. 496
Πέτασος. 342
Πίδαξ. 659
Πλαδαρός. 805
Πλανήτης. 324
Πλατύς. 324
Πλεοναζειν. 22
Πλεονεξία. 602
Πλευμονία. 488
Πληρῶσαι. 341
Πλημμύω. 320
Πνέω. 198
Ποῖ. 239
Ποιητής. 610
Ποικίλη. 72
Ποῖος. 316
Πολεῖται. 230. 525. 563
Πολεῖται. 133
Πολίτης. 581
Πολυάρχων. 888
Πολυπλασιάζειν & πολλαπλασιάζειν. 7
Πολυσυγκλασία. 573
Πολύ. 328. 968
Πολύσκυλτος. 914
Πολυωρεῖν. 903
Πονηρός, πόνηρος. 636
Πόσος. 57. 58. 316
Ποτὸν, πῖτος. 248
Πραγματεύεσθαι. 177
Πρὸ τοῦ χίλου. 375
Πρᾶξις. 307. 646
Πραξαγωγή. 518
Πραξαγωγός. 358
Πραξαναγρίδες. 579
Πραξάλλεις. 513
Πρᾶσμα. 513
Πρασολή. 513
Πρέσβεις. 543
Πρεσβυτερίδιον. 207
Πρεσβῦσαι. 481
Πρεσβεῖαι. 9. 321. 403. 545
154
Πρεσβυτέριον. 327
Πρεσβεία. 696
Πρεσβεύειν. 297
Πρὸ. 257. 400
Πρασιαῖος. 655
Πρασαγωγή. 365. 682
Πρασιᾶσαι. 410
Πρασίζεσθαι, πρασσιᾶσαι. 9. 166. 568. 304. 326. 702
Πρασπεῖσαι. 260
Πρασσυβίζειν. 326
Πρασπάθεια. 602
Πρασσεῖν. 961
Πρασσία. 423
Πρεσβύειν. 6
Πρεσβύσαι. 42
Πρεσφέρειν, πρεσφέρεσθαι. 76. 166. 685. 782
Προβῶσαι. 269. 270
Πρόσωπον. 220
Πρεττίνειν. 695
Πρεφέρειν. 425. 616
Πρεφήτης. 301
Προχείρεσθαι. 660
Προχωρεῖν. 627
Πρωτοτόκιον. 247
Προβῶσαι. 269. 270
Πτοιῶς. 3
Πύρειν. 464
Πωρῶσαι. 643

Ῥᾶγδαι. 574
Ῥάξαι. 642
Ῥάξειν. 584
Ῥύμη. 564
Ῥύομαι. 573
Ῥῶσις. 880

Σᾶρδις. 221
Σιγᾶν. 879
Σαφὲς. 314
Σαγαίη. 368
Σάξ. 384
Σάπυ. 820
Σαρκοειδὲς. 141
Σεσυρμένος. 250
Σηπὸς. 606
Σημεῖον. 952
Σήμερον. 57
Σκάμμα. 472. 784
Σκληρεῖν. 429
Σκορακίζω. 471
Σκορπιῶδες. 248
Σκύδμνος. 471
Σμίλαξ. 883. 887
Σμιλίη. 782
Σμύχειν. 360
Σοβίζεσθαι. 887
Σοφὸς. 339
Σπαδᾶν. 397
Σπέρμα. 297. 433
Σπερμᾶν. 3
Σπεῖρα. 658
Σπινθίζειν. 179
Σποδὸς. 179
Σπαδμὸς. 433
Σπασμὸς. 606
Στίγειν. 290. 876
Στίλλειν. 333
Στιλπνοῦσθαι. 348
Στοιχεῖν & συστοιχεῖν. 386
Στόμωσις. 247
Στρατόπεδον. 717. 809. 951
Συκαμῖνος. 342
Συγγενὴς. 686
Συγκλωβῶσαι. 947
Συγχρονεῖν. 357. 886
Συγχύσειν. 251
Συμβάλλον. 578
Συμβίβαζειν. 357
Συμβολαῖον. 393
Συμβολὴ. 310
Σύμβολον. 393
Συμπάθεια. 690
Συμφέρειν. 615
Συμφορεῖν. 615
Σωάγειν, ζωαγωγὲ. 234. 502. 577
Σαυαρεῖν. 373
Σωβεῖρειν. 219
Σωβραμμένως. 378
Σωβρὸς. 339
Σωβέχειν. 627
Σωβόσις. 673
Σωθήκη. 673. 641. 21
Σωίσκος. 97. 323
Σωδρομὴ. 258
Σωδία. 855. 882
Σωπύξαξ. 809. 836
Σώτομος. 409
Σωτυχία. 896
Συρφετὸς. 637
Σὸς. 247
Συσσίτιος. 836
Σφενδὼς. 842
Σχὶς. 957
Σχῆμα, σχηματίζεσθαι. 370. 486
Σῶμα. 403. 489

Ταλαντίζειν. 36
Ταπεινὸς. 198
Ταυτολογία. 80
Τεκμηριῶσαι. 782
Τεμενοφόρος. 391
Τεῖχος. 391. 290. 342. 663
Τέλεος, τέλος. 506
Τελεῖσθαι. 620
Τελετὴ. 391
Τέλη. 391
Τετραχθμὸς. 553
Τελεσμένος. 391
Τηλικοῦτος - τοσοῦτος. 697
Τηρεῖν. 701. 715
Τίτυξ ὅπλα. 289
Τιμᾶν. 331
Τιμεία. 354. 589
Τίννυς, πτύειν, πτεῖν, πτῶσαι, πτεῖσαι. 524
Τίτλον. 348
Τύπος. 689. 770
Τὰ prolixa. 748. 967
Τραχυτύειν. 863. 864
Τρέχειν. 542
Τειχώνιον. 642
Τείζειν & τρύζειν. 546
Τειώρεος, vel τειόρεος. 338
Τροπὴ. 135. 343
Τροποφορεῖν, al. Τροφορεῖν. 670
Τρυφᾶν λόγον. 723
Τύμπανον. 614

Τύπ Θ, τυπῶσαι. 589.10.40
Τυραννίς. 204
Τυρδαῖος. 880
Τύφω. 360

Υ Γεὶς. 673
Τύχειν. 58.222.257.470
Τυχηρεύεσθαι. 667
Τυφλίττεσθαι. 689
Ταχαντλήμιοι. 231
Ταχυαζῶν. 403
Ταχυδιδάσκαλος. 641
Τεχνᾶν. 434
Τιμή. 627
Τιτθόλα. 721
Τιτθεύεσθαι & ὑποτιτθεύειν. 241 367.526
Τιτθίσκη. 45
Τιτλήψις. 235
Τιτώσκειν. 351.564
Τιτωσίλαθος. 604
Τιτωλή. 670.604
Τιτωρίσκειν. 602
Τοιουτωνῖ. 689
Τουργεῖν. 645
ΤρίΘ. 725.764
Τρῦμα. 584
Τρ' ἔν. 8.33
Τρή. 547
Τροφεῖν. 211.701

Φ Αίνειν. 236
Φαυλῶσαι. 363.884
Φαιδία, φαιδεία. 281
Φησί. 10.6.22.153
Φθάσαντα. 761
Φθείρειν. 332
Φιλανδρωπία. 341
Φιλοσοφία. 58
Φιλοτιμία. 7.40.33.34.237. 289.329.387.342.340.567. 576.587
Φορεῖν & compos. 670
Φορυτός. 248
Φρεγγῖται. 947
Φρενός. 360
Φρενῖτις. 333.360
Φροντεῖν. 40.10
Φεύγειν. 245
Φυσαῖος. 234
Φύσημα. 338
Φύσις. 688
Φώτισμα, & φωτισμός. 662 586

X ΑλκοῦΘ, χαλκᾶς, χαλκεῖος. 660.667
ΧάΘ, χάσμα. 327
Χαραπτήρ. 352
Χάεις. 645
Χειροτονεῖσθαι. 491
Χειμῶνα. 893
Χθὲς καὶ σήμερον. 363
Χρᾶν, χρῆσις, χρησμός. 279.607
Χρηματίζειν ὁ χρηματίζας. 607 688
Χρησός. 567
ἐν Χρῷ. 969

Υ Δυεμενεῖς. 779
Ψιλή. 723
Ψοιᾶ, ψοᾶ. 130
Ψοφοδεής. 570
Ψυχή. 229

Ω Μοφόειον. 951

Ωρύεσθαι. 352
Ως. 47.239.337.576.693.577
Ωστε. 60

ERRATA SIC RESTITVE.

Prior numerus paginam indicat, posterior lineam.

TOM. PRIM.

Pag. 1. lin. 36. Lege χρὴ ἀλλήν. 4. 13 *post* δῆλοι *pone colon.* 6. 33 πλείοΘ. 9. 18 ἐναντίων. 12. 20 ἀνθρωπΘ. 15. 32 *post* ἐπίκαιρα *pone comma.* 23. 16 ἐργαζομένοις. 23. 40 *Post* γινώσκω *dele comma.* 24. 7 *post* ὀλιγανδῶν *pone colon.* 34. 23 *post* λέγειν *pone comma.* 37. 33 *post* ἀπολαύσειν *pone comma.* 38. 23 πεπληρωμένοι. 44. 22 *lege* βλασφημῆται. 49. 7 *in titulo pro* ι *lege* υ. 50. 28 παρόντων. 51. 35 *pro* ὀλὶ χ *lege* ὀλὶ χ. 62. 43 εἶπεν. 70. 17 & 18 *pro* δε, ου *lege* δε-ου. *pag. eadem lin.* 20 ἐρραΘδίδω. 73. 36 εἰκάδων. 86. 3 σύμμεΘον. 86. 28 *lege* αἰσπαχθ. 88. 17 *sic distingue,* εἰ πῶν βουδὲν, κατ' αὐτὸν ἐπάγει. 89. 28 *lege* ἀναγκαῖον. 89. 41 *post* πνὲ *pone comma.* 92. 22 κατασβέσαντας. 97. 8 *post* κράτΘ *pone comma.* 100. 27 *post* ἀπεικάσαι *adde comma.* 108. 29 εἰκῆ μοι. 117. 17 μετασχεῖν. 121. 28 κληδμονίαν. 125. 33 δηλῶ. 135. 36 ἀγάπλω. 137. 6 ὀπτμπνδεῖς. *Ib.* 16 *pro* αὐτῇ *lege* αὐτὴ. *Ib.* 36 λογισμὸν. 154. 26 χ τὸ. 159 37 ϝ δικαίου πλὴν ὧν. 170. 12 χρώσιτ' αὖ. *Ibid.* 38 ὧσιν. 177. 39 χ ἡ. 179. 43 χρησπνδεῖσα. 185. 21 -σάμενοι. *Ib.* 37 *pro* ὅτι χ *lege* ὅτε χ. 189. 19 λογισμοῖς. 202. 28 γινώμεθα. 203. 9 εὐχαειστεῖν. 208. 31 *post* ἀπόλλυσθαι, & 32 *post* κατακλυσμὸν *sublatis plenis distinctionibus substituatur nota parentheseos, vt melius fluat sententia.* 231. 18 αὐτῷ φησ. 234. 36 ἐφιλοκύσατο. 235. 15 ϝ ἀγῶνα. 245. 34 φεσηῖ. 248. 27 *post* ἴσασιν *pone interrogationis notã.* 251. 40 ἐνυχίς. 266. 6 *Lege* πλείονι. 267 5 τὸ θεῖον. *Ib.* 8 παραβρᾶσι. 273. 8. παρεισφρησ. 274. 5 *post* Αcρεμὰμ, & 6 *post* αὐτὸ *in quibusdam libris pone commata.* 275. 21 μέρος. *erratum est in numero pagine, pone* 284. 296. 5 *pro* λοίκα *lege* ἐοίκα. 300. 16 *Ante* χ πρυγ. *insere* χ κρίσιν περιπί-ζοντα. 301. 31 & 37. & 302. 5 & 7 *pro* πραρεὶς *lege* παρεὶς. 305. 6 *pro* πῶς *lege* πως. & *l.* 43 δαπδέ-νας. 305. 14 *post* εἰπῶν & παρεμπίπτα *pro notis parentheseos repone commata.* 312. 16 ἀνθρωπίνης. *Ib.* 22. *post* συγγνώμην *pone comma.* 329. 16 ποιησ. 346. 40 *pro* μέγα *lege* μῦ. 360. 37 *pro* δηλῶσαι *lege* δηλώ-σει. 364. 8 εἰσελθοῦσα, & *lin.* 19 ἀνεπιδέπτως. *l.* 33 *lege* Θεῦ. 369. 16 βεχθΘ. *sic etiam p.* 381. 12. 371. 40 δίδραχμα. (& *sic pag. sequente bis.*) & *ibidem post* αὐτῷ *dele comma.* 390. 34 πυδομένα. 399. 25 *pro* ϝ τον *lege* τούτων. 404. 8 & 9 ἐπίσκοπο. 405. 32 ἀλλήλως. 407. 3 κἀν. 422. 14 δυχερ. *Ibid.* 23 *post* σωτηρία *pone comma.* 429. 43 ἐρραΘδίδω. 435. 31 δυσατέρα. 437. 14 *pro* μὴ *repone* μι. 470. 42 παρεπεύζ. 486. 3 τυμεωρύχων. 505. 4 ὀείαν. 507. 23 *lege* τὸ ἄκρον. 517. 9 τοῖς. 560. 34 ἐκβεῖν. 576. 24 κατα-λῦσαι. 577. 15 ζηλώσαντας. *Ib.* 39 ἐχθΘ. 591. 27 γινώσκοντες. 604. 35 πορφύρα. 611. 37 χρεία. 617 33 βιβλία. 621. 27 *pro* χ τὸν *lege* χθ τὸν. 631. 14 ὀπισθόμενος. 641. 14 λοιπὸν. 645. 34 *post* λέγῃ *repone colon.* 664 33 ὀκλησίας, ταύτης αὐτὸς. *posito commate ante* ταύτης, *non post.* 677. 33 δεικνὺς. 679. 17. ἔρ-ξαντο. 685. 36 χθιζῶν ἀγορὰ, σρυθ. 696. 24 ῥώπται. 697. 1 βρέχων. 707. 2 δρυτορεῦσαι. 709. 3 *ante* ξέ-νον *pone comma.* 715. 13 ἐγερθεὶς χ. 729. 22 *post* χειρὸν, & *p.* 746. 7 *post* ζῆν *plenæ distinctiones collocan-da.*

de. 737. 9 *lege* ἦ. 740. 3 *περιτρόπης.* 755. 21 *post μυεῖα pone notam interrogationis.* 767. 18 *τυτέστι* 769. 38 *post ἀδροπ⊖ in fine lineæ dele notam interrogationis.* 774. 26 *εὐκολαγχνον.* 781. 20 *pro αὖου repone αὐδᾶ.* 795. 28 & 29 *ἐνεκεν.* 812. 4 *περιπλύκου.* 816. 41 *post κουδῆς pone comma.* 820. 9 *in margine pro σπερ. repone ἐκλε.* 837. 20. *ἄλλοις. Ibid.* 43. *πυλλύων.* 845. 26. *post φοζερῆς dele comma.* 857. 33. *φθεγγόμφοι.* 858. 41. *in marg. pro σπερ. repone ἐκλε.* 864. 14. *ἐυδοκίαις.* 869. 26. *post δῆι pone comma, & lin. seq. post ἰδεῖν & post ἄλλαδαι dele.* 903. 43. *θεῖοις.* 905. 13. *Πρεσβύτεροι.* 907. 12. *αἰνεπάτωσαν.* 915. 39. *κατισκδιαφθορᾶ.* 917. 28. *περῶτον in quibusdam exempl.* 925. 11. *Inter αὐτὸν & τῶ pone comma.* 938. 30. *ἐυϊλαπύσητε.* 940. 18. *post Νέπι deest ἡ.* 942. 30. *post σκότος deest τῶ αἰῶν⊖. Ibid.* 42. *χρέστον.* 949. 33. *ἐξαριθμήσιμαι.* 950. 31. *χρέαν.* 954. 15. *pro μὴ σάρκ. rescribe χῖ σάρκ.* 955. 28. *post ἐπιμελῶς plena distinctio.* 957. 2. *φύσιος.* 960. 5. *ἐνομοθέτησι.* 990. 33. *Δαεὶδ.* 992. 6. *ὑποδήσοντες.* 994. 31. *δολίφεις.* 997. 20. *post κηρύξας dele plenam distinctionem.* 999. 35. *θεσπίγματα.* 1000. 13. *δολίσκεδζ.* 1014 9. *ἐγγισάτω.* 1022. 3. & 4. *περσκηδήσητε.* 1024. 10. *ἀκύσαντες. Ib.* 11. *πνεῖας.* 1039. 34 *lege διεχέητε.* 1047. 9. *ἐκπνεύσατε.* 1050. 35. *post πωεῖν dele notam interrogationis, & repone comma. Ib.* 38. *πᾶσι.* 1052. 21. *κρδιῶσιν.* 1059. 13. *post αἰδύεδαι pone comma.* 1068. 7. *ἢ χῆ βαι.* 1084. 13. *ἰωάμιν.*

TOM. SECVND.

Pag. 11. *lin.* 24. *λέγῃς.* 20. 1. *πατεμύς.* 23. 15. *post ἰφίσατω plena distinctio. Ib.* 37. *ἐκδυμυκήου.* 25. 42. *pro σπαπῆν lege σπαρῆναι.* 27. 37. *θεσπεσπίσητω.* 37 27. *ἢ τοσοῦτον ὧν.* 38. 22. *ἐπείνης.* 49. 14. *post πεῖῖ, colon.* 76. 30. *σκληροδόντω.* 77. 29 *Ιωσύην.* 97. 30. *νομοθετοῦντες.* 105. 28. *τῶ ἀπάτησιν* 3 111. 5. *ἀμολέλους.* 118. 20. *ἐμελέπων.* 137. 30. *post αἰτεῖν plena distinctio.* 145. 35. *comma ante βίλπον.* 154. 41. *μεριμνᾶν.* 161. 8. *ἢ χῆ συγχ.* 163. 10. *ὃ ἠλίσ.* 168. 9 *ὑπάτυμαι χῆ περὶ.* 176. 34. *ἐκείνω.* 181. 4. *σισιλδεῖν.* 196. 42. *post ὄχλῳ. pone colon.* 200. 13. *pro κεφ. π. pone κεφ. θ.* 262. 37. *σφαγῆς.* 265. 1. *post μαιζαιθέον pone plenam distinctionem.* 285. 39. *αἰχμίλω.* 317. 34. *φίποντα.* 320. 44. *τῦτο.* 336. 8. *in marg. post ἴσως, pone ὑγρίδα.* 363. 7. *ἐυφορέίνετω.* 372. 42. *κρδαάφαδω.* 387. 9. *ἐξαπίζοντες.* 393. 2. *ἐπιπλήν⊖.* 418. 20. *μάλιστα.* 427. 43. *περιδόσω.* 443. 44 *δῆποκόας.* 448. 41. *ἀπλᾶς.* 450. 30. *ἀναλῦσαι.* 465. 23. *ἀγαπτίν.* 472. 37. *post γεγεῶν pone plenam distinctionem.* 477. 26. *ἄλλ⊖.* 517. 42. *ἰκμύ.* 525. 34. *ὕζεω.* 542. 43. *ἐζωλύμδα. post* 546. *error est in numero paginarum,* 557. *pro* 547. 550. 9. *αἰδράποις.* 602. 42. *post κρδ' ὧν deest φασιν.* 604. 17. *in margine δῦλ⊖.* 604. 39. *μίμολωτω.* 605. 30 *in marg. ἀναπαῦ.* 636. 5. *ante μίνον deest* ϗ. 668. 14. *μάχαι.* 669. 22. *in marg. deest χ. ante ἀχάγχ.* 688. 35. *pro τὸ lege πῦ.* 695. 3. *ημίεσς.* 713. 41. *ἐυσεβέστον.* 736. 33. *ἄγκλημα.* 748. 29. *post ἄκνε, plena distinctio.* 751. 1. *πλὼ σάρκ.* 775. 13. *δουῦτι.* 789. 42. *περσκυθῆ* 3 807. 33. *pro ἡῆ lege ἢ.* 825. 22. *dele λογίζεδαι ταπεινῶν. Ib.* 23. *post εἰρητω pone notam interrogationis.* 828. 35. *pro τῦ lege τὸ.* 832. 41. *πλὼ φύσιν.* 850. 39. *λαζόντες.* 883. 37. *dele ἀσφαλάφ.* 885. 14. *ante ὑπὸ pone plenam distinctionem.* 907. 32. *αἰδυφῶς.* 913. 32. *ante ἓν deest πατι.* 915. 35. *dele πῦ.* 918. 11. *θεῖδοτω.* 922. 5. *διαθῆ.*

TOM. TERT.

Pag. 14. *lin.* 1. *δεαπέρδαι.* 28. 39. *πόθεν.* 34 38. *χάννη.* 40. 4. *πολτηίφ.* 43. 9. *ψυχᾶ.* 45. 34. *τὸν Δαεὶδ.* 60. 9. *ἐκπατεπαίτης.* 73. 8. *ἐχθ'οιδρ.* 81. 3. *post δωτῖτω pone colon.* 103. 20. *in marg. χῖ τὸν αὐτὸν χρόνον.* 115. 18. *ἐκλέσεων.* 131. 37. *deest colon post ἢ* 134. 16. *post πάλιν plenam distinctionem pone.* 139. 29. *θεσπεκιώσουν.* 159. 35 *pone Ηδικόν.* 169 24. *in marg. -δῶσι.* 174. 32. *πῦρ.* 182. 8. *deest χῆ ante ὅτι.* 192. 39. *dele δ ante χ. In numeris pag.* 321. *pro* 231. 221. 17. *ἰσαακῦ.* 246. 32. *post ἔχετε deest nota interrogationis. Ibid. dele comma post τόνδε.* 253. 7. *κολαζόμεν.* 256. 37. *ἐκδικῆσεν.* 257. 41. *post ἀδεσπόσητο pone plenam distinctionem.* 281. 3. *ἐννοήσῃς.* 299. 4. *σωδήσεται.* 309. 11. *post λεῖ deest ἐσ.* 331. 44. *sta distingue, ὃ χῆ φιλεῖ, ὃν ἂν.* 346. 29. *λέγδι.* 387. 35. *εἰς ἔνα.* 410. 8. *ἔγκλημα.* 412. 37. *ἀπμία, non subscripto iota.* 423. 3. *χαπίζης.* 424. 23. *αὐτῆς ἧς Κοεινθ.* 455. 6. *pro ὅτι lege ὅτι.* 480. 12. *ιαδὶ.* 493. 22. *τῆς ἰλιας.* 509. 15. *βασιλεύει.* 510. 2. *τὸ ελῶαι.* 511. 21. *θεσπαλλόντω.* 513. 7. *deest in margine πανσέρμας.* 557. 44. *Ζωσιούντω.* 563. 44. *ἀλλὰ χῆ.* 564. 23. *pro τὸ ἐυδίως repone χῆ ἐυδίως.* 568. 16. *post χῖ τῦτο, & p.* 569. 34. *post δὲ τῦτο pone commata.* 571. 17. *post χαρίζεδε pone colon, & pro αὐτῦ lege αὐτῶ.* 595. 10 *post πάντοθεν dele plenam distinctionem, & pone colon.* 604. 10. *pro ἀλλ' ὅτι lege ἀλλ' ὅτε.* 615. 44. *post ψυχᾶς pone interrogationis notam.* 639. 28. *ἐνταῦδα.* 643. 36. *ἡμῖν αὐτῖς.* 698. 24. *pro αἰεῖ lege αἰεῖ.* 711. 29. *ἀλλ'.* 721. 38. *ἀναπαπόσητω.* 773. 28. *dele χῆ in fine lineæ.* 789. 19. *pro οἱ lege τὸν.* 813. 29. *οἳ πε. Ib.* 44. *pro ἐσ repone ἔν.* 883. 37. *δεμιεργὸν τος.* 887. 29. *δημοσιώσεις.*

TOM. QVART.

Pag. 48. *lin.* 3. *pro ποιῶν lege ποιῶν.* 96. 21 *pro Διὰ lege Διεὶ.* 131. 14. *lege χῆ πανσέρμον.* 148. 11. *lege δαπδιώδιοι. l.* 31. *dele com. post utrumq, μᾶλλον, & repone ante utrumq,.* 153. 37. *post Χειρὶν pone notã interrogationis.* 159. 28. *lege καδεῖας.* 176. 39. & 40. *pro ἀλλ' & ἀλλ' lege ἀλλ' et ἀλλ' ab ἄλλο, non ἀλλά.* 185. 35. *scribe ἰσᾶδι, properispomenon.* 265. 38. *pro ἐκωῶ lege ἔκωω.* 280. 7. *dele notas parentheseos.* 295. 14. *lege χῆ ἐκεῖ ὄφα.* 321. 16. *deest in marg. γρ. πῦ.* 332. 42. *ἰδύτης.* 341. 25. *ὑπερβίλλει.* 354. 21. *ἀναλώσχ.* 436. 17. *post ἀυτῦ pone comma.* 437. 31. *ante ὅτω pone comma.* 455. 42. *lege ὑποδῆναι, & sub-*

distingue

distingue post ᾠόητο. 465. 32. *lege* ἐννοιῶν. 480. 4. *dele comma post* ὑμᾶς, *& pro* πίνα *lege* πνά. 483. 37 χρυσῆ. 489. 25. *sic distingue,* πορεύου ἵν', κ᾽ σὺ ποίει ὁμοίως. 498. 9. *post* εἶπον *pone comma.* 503. 34. *post* ὑσία *pone plenam distinctionem.* 508. 28. *post* Θεῷ *plena distinctio.* 510. 3. *post* ἀρχῶσιν *plena distinctio, & post* ἐφθέγξατο *colon.* 520. 23. *post* διαχύσουσιν *pone comma.* 530. 43. *post* ἐπαγγειλάμενος *dele notam interrogationis.* 537. 26. *lege* καταποθῶσι. 538. 37. *lege* κρείσσονα. 539. 1 ὦ μαγ. & 540. 38. ὦ δεινότης. 553. 25 *lege* ξένοι. 560. 24. *lege* ἀπόλωσι. 575. 34 *ante* ὑκ᾽ *pone comma.* 587. 17 *post* ἀπολύων *pone comma.* 593. 12. *lege* ἄ, *& adde plenam distinctionem.* 608. 10. *dele interrogationem post* αὐτῷ. 615. 42. *post* μυσταγωγικῶν *pone comma.* 616. 40 *post* βασιλείαν *pone comma.* 633. 40. γίνεται. 640. 44 βελῆ. 643. 1 *dele* ο *ante* ἐσῦ. 644. 20 ἔχοντ. *Ib.* 21 πᾶ πηγῶν. 650. 9 πονηρία. 654. 39 *post* τοῦτο *dele plenam distinctionem : & verba sequentia* (μικρότατον ἢ λέγω, ὅσον εἰς πίνον ἦκεν) *lege* παρενθετικῶς. 662. 32 ἐπιοχία *sine iota subscripto.* 663. 26 *post* ὧν *pone notam interrogationis.* 663. 33 ἐκ ἐπάρκησε. 667. 3 *in marg. scribe* ἐτέλεσαν. 673. 30 *post* ἀλείφων *pone colon.* 704. 20 *pro* ἐτέρῳ *lege* ἑνὶ τέρῳ. 705. 39 ἐξήγαγον. 709. 24 *in marg. lege* ἀκάθαρτ. 721. 10 *lege* Ιεροσολύμοις. 723. 19 *lege* πιδεῖς. 739. 16 *scribe,* μετάπεμψαι. 758. 18 γλωσσόκομον. 758. 43. *post* φοβῆσι *pone comma, & l. seq. post* ἱματίων, *notam interrogationis.* 777. 8 *pro* μηδὲ *lege* μηδέν. 779. 32 Κυείου. 787. 18 δώκων. 792. 27 *in marg.* ἐξηγέξατο. 801. 27 ἐπιστολαῖς. 804. 41 ὅσου. 812. 26 *post* Θεῷ *plenam pone distinctionem, & post* ἡμέρτηκώς *lin. seq. pone comma.* 825. 19 *lege* ἐφιλονίκουν. 832. 28 *pro* ἐυτύνως *lege* ἐυτόνως. 836. 37 *lege* ἤπιεντε. 854. 9 *ante* Μωϋσῆς *deest* ὁ. 859. 11 ὅτε ἦ. 865. 3 διδάσκαλοι. 866. 40 *dele plenam distinctionem post* κακυχίαν, *& collocа post* διαζόλυ. 884. 31 σωτόμως. 888. 20 ὑπακυρωῦτ. 895. 15 φιλόσοφ. 896. 10 πάπειδε 897. 7 σκόπι. 903. 22. κερυκ᾽ματα. 907. 8 ἐγκόπτοντες. 908. 11 *scribe* ἐχμεῖδηξ. 916. 8 *pro* εἶπον *scribe* εἰπών.

PAg. 14. *lin.* 29 *lege* κελεύει. 17. 40 κ᾽ σκοπῶν, κ᾽ ὅτι πᾶσιν. 45. 41 ὃ πιήσει κρίσιν 346. 34 *pro* ἀκῦσαι *lege* ἀκύσας. 47. 7 *pro* φόζῳ *lege* φόρτῳ. 57. 15 *lege* πονῆσαι *pro* πο.ῆσαι. 69. 13 ἐσφαξεν. 78. 2 *lege unico verbo* ὀλαχάτῳ. 84. 17 πωώτερον. 95. 2 σοὶ *cum accentu. nominatu. pluralis à* σός. 117. 31 καταφερῶ. 121. 5 φησιν. 143. 1 *lege* διεφθαρμένης, *& l.* 5 ευειδῆς. 150. 35 *pro* ἐκ ὧ *lege* ἐκ ὧν. 168. 13 ἐρημία. 179. 28 *post* Λάζαρον *pone plenam distinctionem.* 187. 20 *lege* διαπαιδεύτε 196. 6 *lege* ὀχλουμένων. 201. 26. 27 *pro* κατέλυσε *lege* κατέδυσε. 214. 22. *pro* εἰ γὰ τὸ ὑ, πεῖθ. *lege* ὑ γὰ τὸ, εἰ, πεῖθάνη. 218. 5 φῶ ὀρέων. 220. 39 πνεύματικῶ. 224. 18 ἐποίει. 247. 36 μυσηείοις. 251. 7 μόνοις 252. 40 *pro* ἃ πᾶς *lege* αὖ πᾶς. 253. 26 *pro* ἀγάπω *lege* ἀπάτω. 255. 32 ῥώδωσαν. 261. 26 ἤθελεν. 268. 1 *post* ἔχειν *dele distinctionem.* 269. 28 ἀπολογίας. 270. 1 *deest* -κη *initio versus. Ib.* 4 σαφέστερον. 271. 35. πεῖσθητε. 283. 29 ἀπισράπησαν. 292. 19 ζεῦξαι. 304. 17 διὰ παντός. 307. 6 ἔλοιντ. 309. 33 σκάμμασι. 351. 1. μέλοντας. 364. 2 φῶ. *p.* 373 *&* 374. *in superiore pag. parte pro* λόγ. νς. *lege* λόγ. νε. 385. 15 & 16 θῶτο. 390. 40 ἑαυτοῖς. 400. 25 *in marg.* καλοῖς. 451. 32 πίνοις. 481. 2 *pro priore parentheseos nota pone plenam distinctionem : pro posteriore comma.* 485. 21 ὀλέκλησεν. 488. 32 τὸν βασιλ. 497. 21 οἱ ἐσθίοντες. 498. 12 ὠφελίζω. 522. 22 ὕραυδος. 565. 30 διωμένων. 579. *col. b. lin.* 18 πίπτηδεν. 594. 19 ἥλιον. 608. 43 *pro* μείζον *& lege* μεῖζον. 611. 44 μέχσον. 628. 6 αὐθρωπίνων. 645. 32 *post* φιλανθρώπῳ *pro plena distinct. pone comma.* 686. 9 *post* ὕδως *dele comma.* 708. 22 πνεύματ. 741. 21 αἱ ἦ δύο. 750. 25 *post* πρέπη *pone plenam dist.* 759. 18 *pro* φίλ *f.* φίλοι. 765. 41 *pro* καλεῖ *lege* λαμῆῖ. 766. 17 Ιεδαῖοι. *Ib.* 41. *pro* ἑαυτὶς *lege* αὐτός. 772. 31 *post* πειμὼ *pone interrogationis notam.* 777. 18 κ᾽ *in fine videtur redundare.* 778. 43 ὁ σωτ. *Ib.* 44 *post* ἠθελήσατε *pone notam interrog.* 788. 7 *post* κολαζόμενοι *plena distinctio.* 822. 11 ισ. ἐπιτιδείων. 829. 1 *ante* τέκνων *dele comma. Ibid.* 14 τὸν Θεόν. 831. 5 ἐπερωτήσουσι. 849. 23 πατίζυσι. 852. 28 ταμεύοντα. 857. 25 οἴδντε. 861. 32. *lege* ἀπὰ δλ τοι. *& initio vers.* 34 *dele* τοι. 866. 36 *pro* τὸν *lege* οἱ. 872. 35 φειδιτμίδη. 882. 13 *post* νεκρὸς, *plena distinctio.* 893. 43 *dele* ὑκ. 910. 20 *lege* Αμιὼ. 917. 33 *post* ὑσία *pone parentheseos notâ priorem.* 926. 37 ἅπαντες. 939. 23 μετάδοκαν. 941. 15 *pro* δεσμὸν ἴσως θεσμόν. 961. 26 εἰσηνέγκαμεν. *Ib.* 37 ὅτι ἐπ᾽ ἐλπίδι. 962. 14 *pro posteriori* μὲ *lege* ἦ. 976. 26 ἄμπελ. 982. 30 ἔργοις. 991. 34 περίσσωμ. 994. 22 ὁ ζέων. Tom. 5.

PAg. 9. *lin.* 23. *ante* ἕτερον *dele comma.* 17. 12 *Pro* ὅπ *lege* ὅτε. 24. 30 *Post* πᾶς *pone notam interrogationis.* 37. 39 *post* ἀφαιρείδω *dele comma.* 43. 43 *Pro* φιῶαι *lege* φιῶαι. 46. 6. *Post* πλεως *pone interrogationem.* 55. 21 *Post* πρέμω *pone comma.* 62. 10 συμπνεθήσατε. 64. 28 *ante* ὑ, *& post* σώματ. *lin. seq. pone notas parentheseos.* 66. 7 *ante* ὁ γὰ *& post* πίσοις *lin. seq. pone notas parentheseos. Ib.* 22 *post* μὰς *pone comma.* 67. 39 *lege* ψυχεῦ. 70. 12 *post* ὅπ *pone comma.* 82. 28. κερδιῶν. 83. 5 *ante* ὑδὲ γὰ *& l. seq. post* τετολμηκὼς, *pone notas parenth.* 83. 22 *post* αὐτίῤῥοπον *pone plenam distinctionem.* 88. 1 τί ὖν φησὶς ὁ. *quid ergo, inquiet aliquis?* 89. 33 μίσους, *lege* μύσους. 90. 30. ἀλλά. 93. 15 ἠγνόησε. 97. 17. *pro* ὑδ᾽γαι *lege* εἰδέναι. 102. 7 *Post* τὸν σὸν *pone notam interrogationis.* 112. 19. *Lege* ἀφεστεδέντ. 124. 2 *Post* σωθέντε *pone plenam distinctionem.* 125. 20 *Post* Βεθφαγὲ *pone colon.* 132. 17 ἀφοσετέτακτο. 136. 2 διαφθείρουσι. 169. 13 *pro* αὖ ἐξῆ, *legendum* αὐξῆ. 181. 10 *Post* σρωτᾶς *pone interrogationem.* 214. 16 ἀντιεγόμενος. 216. 24 *ante* δεινὸν, *dele comma.* 217. 12 διάχωλον. 223. 34 μιμώῦδα. 226. 10 ὑπέδυσε 242. 19 παρεκαθίσαι. 281. 23 *post* μνησήρων *pone comma.* 298. 2 εὖ ἀφαπάσας. *Ib.* 37. ζωῆς *sine iota subscripto.* 307. 38 *pro* ἀλίσκειν *lege* αὐξίσκειν. 339. 17. τῆ Θεοῦ. *& l seq.* πνὸς. 345. 17 καταγώνιον. 439. 31 *ante* ὥστε *pone colon.* 441. 31 διαμάρτυρε. 442. 4 *ante* ἦ γὰ, *& post* Θεῷ *l. seq. pone notas parenth.* 486. 5 *pro* ὥς *lege* ἕως 494. 44 φοβῆ. 500. 43 ευκολίαν. 501. 20 ὑ μὲν διά. 507 16 *post* αὐξηθρυζε *pone colon.* 529. 27 ἢ σώμασιν. 539. 2 *in marg. lege* ευδιώκω. 557. 21 ἀλόντα. 590. 2 *ante* μι *litera intercidit. lege* ὁμιλήσαντα. 600. 39 ἐχθῶν. 625. 22 ὀπιζεσκιάς. 638. 39 *pro* κ᾽ τὸ, *lege* κ᾽ πᾶ. 640. 21 μδοι. 642. 6 *pro* ὅτε *legendum* ὁπ. 644. 3 ἐπαγγείλατο. 645. 39 ἀχάτιν. 645. 40 βυρύλιον. 646. 10 ἀδεῆ. 730. 11. *pro* πνῦμα *lege* πνεῦμα. 784. *erratum in numerorat. & in* 5. *pag. seq.* ζ'. *pro* π'. *&* ρ. 791. ζα'. *pro* πα'. 804. 33 δωείδω. 806. 14 ἐλπίδ *&*. *Ib.* 39 κριτὴς. 811. 5 *sic distingue* ῥήματα, κᾶ᾽ ἀ. πνεπνιμμηνιώων ἔσω. τ. δ. 817. 9 *post* πεπίνια *pone plenam distinct. & deinde* Tom. 6.

lege ἀλλεχθεὶς ϑ θεῖ. Ib. 17 lege γαυειωμένην. 821. 8 lege ὅ, π. Ib. 33 τὸ μ̓, legendum τὸ μή. 824. 9 ἐλεύσομ̓. 829. 20 lege πεπωμάτων. 852. 8 pro ἔνδα lege ἔδνα vel ἕδνα. 863. 43 pro ὑπερχιμένους lege ὑποκειμένους. 866. 16 dele τὸ. 868. 34 ante ἄπω & post καιάν l. seq. pone notas interrog. 873. 13 αὐάμενον. Ib. 14 δορυσθ. 877. 43 post δίκλω pone colon. 878. 28 lege καπιλεία. Ib. 43 sic distingue, στεφάνων· κἀν ϑεσπίσωσι, μαντεία γοῶν. 880. 41 Ϛωλογῦντας. 881. 30 γλυκέα. 884. 34 αὐδρωτϴ. 893. 20 pro ὑμῖν scribe ἡμῖν. 895. 26 μὴ γένοιτο includuntur parenthesi, deletis utring, plenis distinctionibus. 918. 4 lege φείκη sine iota subscripto. Ib. 28 ἰδετε. 919. 8 ἐρρύπωμένες 951. 6 ἀπωϑούμενος. Ib. 15 λιμῷσι. 966. 44 lege δῆλυ σφόδρα. 977. 35 βεϐλεῖον. 979. 26 σωφερνεῖν. 980. 37 τάτε. 997. 15 κακεχάτα.

Tom. 7. PAg. 9. 36 lege ἀσράπ. 17 44 lege αἰνεγχα. 27. 27 dele ἐκ ante ϑανάτ. 38. 36 post μαμαιγωσι deleta interrog. repone colon. 39. 40 παρεδόϑης. 41. 5 post αὐχεν) pone colon, item post σφόδρα l. 7. 43. 13 εἰδότων. 55. 9 lege ὐχὶ. 56. 31 ἢ χωί. 58. 7 lege καχλάζοντας. 60. 18 lege ἄπλα, & sic p. 68. 42. & p. 37. 32. & sæpe aliàs. 69. 6 pro δεισᾶς Ms. Sambuci habet δαιγᾶς. 82. 5 Ms. αὐτατοδίσεως. 89. 44 Ms. παρέχοντα. 91. 25 lege ἔτυχεν. 31. Ms. κατεσκάζε. 93. 16 puto legendum ἀπαγγελλόντων ἀνὶ ὧν ἔλεγον. 110. 10 πελυπάιαν. 103. 16 lege χαίεσϑω. Ib. 20 lege συγχωρηϑεῖν. Ib. 27 pro ἔξεσι lege cum Ms. ἔλεσι. 106. 36 legendum vel χϑ ψυχῶ, vel pro χϑ ψυχᾶς leg. ϯ ψυχᾶς. 112. 37 & 38 λησῶν. 114. 38 pro ὑμᾶν leg ὑμᾶς. 121. 27 leg. τοσαύτη, & l. 29 γεφύειν. 126. 1 ὑφ̓ ϑῦ. 127. 20 ἀμελλητί. 132. 38 λόγον. 138. 41 legend. videtur, καὶ μὴ διαϐεϐλῆσϑαι, passime. 141. 34 pro αὐτὸς lege ex Ms. αὐτοῦ. 149. 18 pro posterior e τῦτο, legendum puto, αὐτό. 154. 28 post τετυγχαμένον deest posterior nota parenth. 179. 13 συμπτα. 181. 29 lege, ὡς νῦν γε. 183. 22 ϯ σὺν ὀυλάζεται. 184. 21 ϯ σῆς ϑανμ. 189. 8 leg. ὑμετέραν. 204. 31 leg. Ἀχιλλέως. 207. 40 εἰς τὰ οἰκεῖα ϯ). 208. 6 φιλονικεῖν. Ib. 9 ἀγροῶ. 217. 12 pro ἔτη in marg. leg. ἔπη. 220. 6 ϯ Ϛωτελ. Ib. 33 post ἀγάπη pone plenam distinct. 221. 42 διδασκάλίας. 222. 27 sic distingue, εἰρήκαμεν ϗ ὅτι ἐδεῖς δύναται ϑεραπεῦσαι. 228. 44 ὅτε ἐν δυ. 248. 25 παραβλία. 249. 43 in marg. lege κρύφας. 260. 20 ὑποδῦτε. & sic in cæteris. 273. 25 leg. μνήμη Θεῦ. 275. 14 παγίς. & 15 δέξαν. 277. 9 δαιμόνων. 282. 28 pro οἱ lege εἰς. 283. 29 γῆν. 286. 39 σκόρδα. 293. 38 ὀρυμαγδύς. 297. 26 ὁμοιορρίξεις. 308. 10 ἄγιον πνεῦμα. 310. 37 βλέπε. 312. 33. leg. χλοράς. 313. 4 ὀνδρονίσωτα. Ib. 35 in marg. ἐτόλμων. 324. 40 ἔτυγον vel πίτυγα. 331. 16 & 17 δημοφῆς. 361. 34 χεωφιλέϑ. 363. 28 συμπαραμένω. 369. 36 ἐπαίνης. 373. 1 sic distingue ἔπι ϗ Ἰωαύνη. 379. 4 κάλλϴ. 385. 22 ποτίειον. 401. 39 ἐδιδών. 418. 10 pro λαμϐαίεις lege βαμϐαίνεις. 427. 33 πεπυκνωμύα. 428. 37 pro φύσι lege φύσιν. 440. 35 in marg. ϛαυρωδίντας. 448. 14 πλειστίμθα. 461. 3 λέγοντες. Ib. 7 χαίροντες. Ib. 34. φαίνη. 474. 10 γίνεϑ. 480. 17 διάσατο. 490. 20 παῖτα. 492. 17 ἔλεγν. 499. 25 ϖοναζόντων. 515. 31 παραπαβύδιος. Ib. 40 & 41 χρησιμδύεται. 529. 15 ὧδε. 32 & 33 πίσιν. 557. 22 lege Ϛωτηρίων, & mox φοβερῶ. 562. 36 κατέχειν ἐαυτῶ. 568. 21 & 22 φερσεβόκησας. 570. 12 χθιζόπκή. 577. 11. 12 ἀφῖγμαι. 629. 24 ἄπλαστον. 631. 33 κλήν 3633. 23 ἔμιλε. 635. 12 Ϛωάφαι. 636. 23 ἐκώλυσα; 640. 12 ἄλυπον. 645. 30 ἐμάδωσιν. 646. 23 ὀσφύας. 647. 17 lege πλέον. 648. 37 ἐαυτὺς δομῶ. 651. 9 ὑπλῖν. Ib. 19 ἕως ἔ. 653. 39 in marg. μῖδύσης. 683. 13 ἔτε ψυχορραγῶν. 702. 9 δεικύηται. 709. 43 πόνον. 725. 43 τὰς ἐν τοῖς. 726. 2 αὖδρωπον. 727. 6 ψιλός. 735. 15 ἀποδίδαι. 739. 27 δίδραχμα. 746. 7 & 8 ἐκείνων. 755. 20 ἡ χάεις. Ib. 27 ϗ πάλεγωνης. 756. 24 κλέπθης. 766. 35 ϖερὶ ϯ λάζ. 775. 37 sic distingue, δεκῶ κἀγὼ ἔχειν, ἐρῶ. 777. 16 ἄδρωπος. 778. 39 ἐνόθητον. 782. 15 & 16 ἀμπάιας. 788. 23 expunge titulum in marg. & repone, ἐκ τῦ λόγυ τῦ ϖερὶ τελείας ἀγάπης. 796. 4 ὁ κμεῖς. 798. 42 μητρωΐας ϗ πατρῳΐας. 799. 44 ἐπαγγέλλονται. 807. 10 ἐυχόμθος. 809. 14 ὀφειλήματα. 811. 5 οἱ βόες. 819. 8 & 9 ὑματέρας. 823. 11 εἰς πρὸ αὐτῶνας. 835. 29 & 30 πίνων τάτων; 837. 10 ἀφίη & l. seq. ἀφιεῖσα. 841. 35 ϕδαδα τοσίλων. 843. 4 ϖῦ κυμάτων. 850. 11 διαδῶμαι. 855. 35 γῆν. 864. 4 titulum in marg. deduc ad verba illa l. 7 ἤλυσας λόγον &c. & repone in marg. ἐκ τῦ λόγ. εἰς τὸν μυεία τάλαντα ὀφείλοντα. Vide tom. 5. p. 201. l. 26. 867. 29 παδεῖ. 869. 4 pro ἀμπάτε lege ἀμπάια. 871. 43 lege ubiq, δίδραχμα. 874. 8 πόνων. 888. 14 πιτεύσας. 890. 4 αὐδρώπων. 916. 41 οἶδα. 933. 20 ψυχᾶ ἡμῶν. 937. 10 acuunt. 945. 39 honorabar. 946. 37 peregrinatio. 947. 39 refrenate, Ib. 52 letitia. 948. 21 platea mundantur.

Tom. 8. PAg. 2. 11 lege χειλαῖον. 4. 12 lege αὐοίξαντϴ. p. 5. subdistingue post ἔπως l. 42, & post κεκτημένων l. 44. 44 καθαρᾶς. 13. 8 lege ἀπιλαδέντων. 20. 30 lege ϖερσκυνῶσι, & l. seq. post φιλοσοφίας dele comma. 23. 25. post αἰχμῆς dele comma, & l. 34 post πλείν pone comma. 24. 19 & 20 lege αἰχμάλωτον. 25. 9 pro ὅτι legendum ὅπε. 27. 15 lege κὺ κόραξ. 30. 22 ἠϳ ἐάνε. 30. 39 ἀποπιδᾶ. 31. 16 lege ἀπίτρεφε. 43. 17 ἐσκόπει. 62. p. seq. corrige numerum, & repone 6. 65. 1 pro πάλιν lege πάλιω. 66. 1 lege ὑπεκπνεώντα, & l. seq. ἅπαντας. 69. 14 lege ἐπομπεύω, & l. 35 lege ἅπασι. 74. 3 ναὶ ὄψιν 89. 31 lege ἀξία in singulari. 92. 28 lege ὀπτετηδ δομένη. 100. 36 pro ἡμῖν lege ὑμῖν. 110. 23 post πίδωμεν deest ων δεν. 115. 29 scribe ὑπατείαν. 124. 1 lege λόγυς. 129. 32 ἡμέραν. 132. 28 ἀμπάιας. 133. 2 ἐμὲς. 135. 11 αὐχένα. 140. 29 ἐπιτίγαπο. Ib. 39 ὄρκος σι καί. 149. 36 εἰς ϯ ἐκκ. 152. 9 ἐκκαϑ. Ib. Ωρεγω 156. 15 lege Εὐνάπϴ. Ib. 37 lege ϖερσίδης. 161. 40 χάειτος. 175. 14 τῶ νῶ. 179. 20 lege αὐτοχεδίως. Ib. 24 post -δοντων dele comma. 180. 43 in marg. lege Marcionistæ. 182. 19 πεποίηκα. 187. 17 post σιμϐαίνει dele comma. 189. 7 lege νόμεις. 192. 30 βαπλεῖ. 199. 35 pro καὶ ἀλαλεῖν lege καταζηλεῖν, et l. 39 ὑφωεᾶτο. 201. 44 pro πασῶν lege πίσων. 204. 11 dele τὰ in princ. lin. Ib. 40 lege αὐτὰ. 219. 5 pro ἐυδὲ lege ϗ δὲ. 220. 17 in marg. ἀπείνησε. 225. 39 Ηεαχλείδα. 231. 17, & 232. 14 κατεχέδησαν. 241. 7 γωνικωνίης. 249. 43 ἀφαιρεδίῶαι. Ib. 21 dele colon post ἁπαντῶν. Ib. 22 γλώσσης. 268. 35 dele colon post χαμωμιδίων. Ib. 42 Ϛωλάκισαν. 270. 31 χειρῶ. 273. 32 pro χειρεδέντϴ pone χειροδετηδέντϴ. 282. 26 pro εἶδας fortè ἤθας. 284. 22 απαρέγκτας. 295. 41 κλάμων. 299. 22 ἀνδραπόλω. 301. 41 ἔκεν. 302. 14 παρητεῖτο. 316. 19 pone ἔ ὑποδέξαδαι. 333. 2 αὖδρα. 335. 33. ἐκκαϑ. 336. 28 ἐπαιῶν. 340 21 δοκιμάζει. 343. 23 αὐδύνατα; 356. 28 σιγηδ. 375. 16 δηχθείς. 376. 5 μεταδίσεως. 380. 19 ὑπογραμ. 389. 7 lege τομώ. 406 20 ἀπαγγειλάμθον. 308. 29 pro τὰ χαλεπώτατα lege τὰ χαλεπώταλα. 416. 14 ἀξιόντων. Ib. 31 βόαπορϴ. 417. 16 φαίνειν. 423. 1 pro ἔπειτα lege ἔπεισα. 424. 34 καταφοφή.

FINIS. Anno Dom. 1613.

ΕΠΕΙΔΗ ΕΘΟΣ ΗΝ ΤΩ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΩ ΙΩΑΝΝΗ ΤΩ ΧΡΥΣΟΣΤΟ-

μῳ μὴ ὃ ἐρμήνευσαι ὃ πρὸ αὐτοῦ ποιητὸν ῥητόν. Εἰ δὲ ἠθικὰ καταπαύειν λόγῳ, ἄπνα δὲ τὰ τοῖς ἡμετέροις διὰ τῆς ἀκοῆς, ἢ τοῖς αὐτοῖς ἢ τὰ πᾶσι ῥήμασιν ἐκτεθέντα διείσχημεν· ἀναγκαῖον τὸ μισα καὶ πρὸ αὐτοῦ τὰ τοῖς ἠθικοῖς καὶ πλάτος εἰρημένα, τὸ σωτόμῳ ποιῆσαι, ἵνα ἔχῃ ὁ βουλόμενος τὴν δύναμιν τοῦ πόνου τοῦ ἠθικοῦ ἀπόνως καὶ τὸ σωτόμῳ διεῖσκειν. Εἰσὶ δὲ ⓐ τῶν ἠθικῶν ἀριθμοὶ καὶ τόποι τῶν λόγων.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Ὁ Πρῶτος λόγος ὅλος ἠθικὸς περὶ ὑποτείας.

β'. Ὅτι δεῖ μεμνῆσθαι τῶν εἰρημένων, καὶ τῆ τῶν δογμάτων ὀρθότητι ἀκόλουθα καὶ ἔργα κεκτῆσθαι. ἑκάτερον γὰρ τούτων χωρὶς τοῦ ἑτέρου νεκρόν.

γ'. Περὶ τοῦ διηνεκῶς νήφειν ἀφ' ὧν ὁ πονηρὸς ἀσωμάτους ἔχων ἡμᾶς πόλεμον, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

δ'. Ὅτι οὐδὲν ἡμᾶς οὕτως ὑποτάσσει ἡ ὑποτεία χωρὶς τῶν ἄλλων καταρθωμάτων, καὶ περὶ τοῦ ἔχεσθαι τῆς ἐγκρατείας.

ε'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀφορᾶν εἰς τὸ τῶν αὐθεφτῶν δόξαν ποιοῦντάς τι ἀγαθόν.

ς'. Καθ' ἑλκύσων, καὶ περὶ τοῦ μὴ καταδικάζειν πρὸ καιροῦ τὰ τοῖς ἀκαίροις συλλόγοις.

ζ'. Ὅτι οὐχρὴ ἀπογινώσκειν τὰς τῶν ἀπίστων σωτηρίας, καὶ διδόναι λαβὼν αὐτοῖς βλασφημίας ἐκ τοῦ μὴ κατὰ τὸν οἰκονομεῖν ἑαυτῶν βίον.

η'. Ὅτι οὐ τὸ ἀπέχεσθαι μόνον βρωμάτων ἀληθὴς νηστεία, ἀλλὰ τῶν κακῶν ἀπογή, καὶ ὅτι οὐχρὴ τοὺς ἐπιδιδόντας ἐλεᾶν, καὶ ὅτι οὐδὲν ἴσον τῆς τοῦ Θεοῦ ἀρετῆς.

θ'. Ὅτι μεγίστη θυσία ὁ λιθολογίζεσθαι καὶ πρὸ τοῦ Θεοῦ διεργασίας.

ι'. Ὅτι χρὴ ἀδιαλείπτως καὶ τὰ πᾶσι μνημονεύειν τοῦ Θεοῦ.

ια'. Ὅλος ὁ λόγος ἠθικός, καὶ παραινετικὸς πρὸς τὸν ἀρετὴν, καὶ τὸν μίμησιν τῶν ἁγίων.

ιβ'. Ὅτι τῆς ψυχῆς ἐχούσης τὸ κρεῖττον καὶ τοῦ σώματος, ἐγγίνεται ἡμῖν τοῖς ἀγγέλοις ἀμιλλᾶσθαι.

ιγ'. Ὅτι δεῖ κοσμεῖσθαι καὶ δογμάτων ὀρθότητι καὶ βίου ἀκριβείᾳ. ἑκάτερον γὰρ χωρὶς ἑτέρου οὐδὲν οὐίνηται ⓐ κεκτημένον.

ιδ'. Ὅτι δεῖ ἀδιαλείπτως μνημονεύειν τῶν θείων διδαγμάτων. μέγα γὰρ τοῦτο κέρδος.

ιε'. Ὅτι δεῖ συνεχῶς μνημονεύειν τῶν τοῦ Θεοῦ διέρτεσιῶν, καὶ μὴ σκοπεῖν εἰ ὃ ἡμῖν τῆς ἁγίας παραιτήσεως δίκλιτον, ἀλλ' εἰ ἢ διορθώσαιμεν τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν, καὶ ὅτι χρὴ τοῖς μέλεσι χρῆσθαι πρὸς ἀγαθὰς πράξεις, καὶ πρὸς τὰ σωτηρίας.

ις'. Περὶ τοῦ σαυρῶ, καὶ οἷα ἀγαθὰ ἐδωρήσατο τῷ ἀνθρώπῳ.

ιζ'. Ὅτι δεῖ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐξερχομένους ἡμᾶς μνημονεύειν τῶν εἰρημένων.

ιη'. Ὅτι εἰ μὴ τοσαῦτα πρὸς διδασκάλια τῆς ἀρετῆς ἀμνημονήσομεν, μείζονι κολάσει, ἢ ⓐ

περὶ ἡμῶν ὑποληπτέον.

ιθ'. Οτι οὐ δεῖ φθόνῳ τὸ κακῶς παθεῖν, ἀλλὰ τὸ κακῶς ποιεῖν· καὶ ὅτι ὁ τὸν πλησίον κακοποιῶν αὐτὸς μᾶλλον πάσχει δεινά, ἢ ἕτερος.

κ'. Οτι εἰ βουλόμεθα τὴν διδασκαλίαν προσέχειν, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀρετῆς ἐλθεῖν δυνάμεθα· καὶ ὅτι ῥίζα τῶν κακῶν ἡ φιλαργυρία, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

κα'. Οτι οὐδὲν ὄφελος τῆς συνεχοῦς διδασκαλίας, μὴ προσέχοντι τῷ ἀρετῷ ὑπιδόντων, καὶ ὅτι δεῖ τὴν τῆς ψυχῆς θεραπείαν προτιμᾶν τῆς τοῦ σώματος.

κβ'. Οτι δεῖ πρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ δοκεῖν ἀφορᾶν, καὶ κενοδοξίας.

κγ'. Οτι οὐ χρὴ Χριστιανοὺς ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸν ῥᾳθύμως γινόμενον.

κδ'. Οτι πλείονα τὸν ἀρετὸν ἀπαιτεῖ ἡμᾶς, ἢ τοὺς παλαιούς, διότι δυνάμεθα καὶ τὸ βαρὺ ζεύγος χωρεῖν Θεοῦ εἰς οἶκον ὑπαράσαντας ἀξίως μετεμφοιοῦντες.

κε'. Οτι οὐ χρὴ πρὸς τοὺς τῆς ἀρετῆς πόνους σκοπεῖν ῥᾳθύμως, ἀλλὰ τὸ ἐξ αὐτῶν κέρδος λογίζεσθαι μόνον ἀπευδάζειν.

κς'. Οτι δεῖ ἡμᾶς ἀδιαλείπτως καὶ καθ' ἑκάστην θυγατρεύειν τῷ Θεῷ.

κζ'. Οτι δυνάμεθα, ἐὰν βουλώμεθα, καὶ τὸ βαρὺ ζεῦγος τὰ ἀμπελήματα ἡμῶν ἀποτίλασθαι, καὶ περὶ τοῦ μὴ μνησικακεῖν.

κη'. Οτι οὐδὲν ὄφελος τὸ διὰ παθημάτων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προστάγματι, καὶ τούτου ἀπόδειξις ὁ τοῦ ἀποστόλου κήρυγμα, ὅπως διὰ θλίψεως καὶ ὀλίγων ἐπλατύνθη εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

κθ'. Οτι ἡ καλία προσγίνεται ἡμᾶς λυμαίνεται, ὅτε ἀρετὴ ὠφελεῖ, ἐὰν ῥᾳθυμῶμεν.

λ'. Οτι χρὴ μετὰ τῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείπτως θυγατρεύειν.

λα'. Οτι δεῖ ἡμᾶς τὸν τοῦ Αβραὰμ προθυμίαν μιμεῖσθαι, καὶ ὅτι ἡ δεῖ τὰ γένεια τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς προτιμᾶν.

λβ'. Περὶ τοῦ γυμνοῦν φέρειν τοὺς πειρασμούς.

λγ'. Περὶ ταπεινοφροσύνης.

λδ'. Οτι βέβαιαι αἱ περὶ τῶν μαθητῶν ὑποθέσεις τοῦ Θεοῦ, καὶ περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ εἰς ἡμᾶς ἀγάπης, καὶ ὅτι δεῖ οὐχ ἑαυτοῖς ζῆν, ἀλλὰ τῷ Θεῷ.

λε'. Οτι πασῶν ἀρετῶν μεμάλιος ἡ ταπεινοφροσύνη, καὶ περὶ τῆς τῶν πρώτων μεταστάσεως, καὶ ὅτι δεῖ Χριστὸν εἰς τοὺς πένητας ἀποδύσκειν μᾶλλον ἢ σωρεύειν.

λς' Οποῖά εἰσιν ἃ Θεὸς ἡμῖν ὑπέσχετο, καὶ ὅτι ἡ δεῖ πρὸς τοὺς τῆς ἀρετῆς ἀγῶνας ἀλύειν.

λζ'. Περὶ τῆς τῶν πρώτων καταφρονήσεως, καὶ τῆς ἀμετείας, καὶ ὅτι δεῖ τὰ ἀναγκαῖα μόνον ζητεῖν.

λη'. Περὶ τῆς ὁμονοίας καὶ ἀγάπης τῆς γυναικὸς καὶ ἀνδρός.

λθ'. Περὶ τῆς περιτομῆς τῶν Ιουδαίων.

μ'. Περὶ ὑπομονῆς, καὶ ὅτι χρησίμως τοῖς Θεοῦ τὰ λυπηρὰ καὶ τὰ χρηστὰ διημείξε Κύριος· καὶ ὅτι δεῖ Χριστὸν μιμεῖσθαι, καὶ τὰ θεῖα προστάγματα οὐ περιεργάζεσθαι· καὶ περὶ βαπτίσματος καὶ περιτομῆς· καὶ χρησίμως διαμεμίχθαι τοὺς πονηροὺς καὶ τοὺς ἀγαθούς.

μα'. Περὶ φιλοξενίας.

μβ'. Περὶ φιλοξενίας, καὶ περὶ Ηλίου καὶ τῆς χήρας.

μγ'. Περὶ φιλοξενίας.

μδ'. Οτι τοῖς ἀρέσκειν καὶ τοῖς θαυμάζεσθαι ἐθέλουσι, καὶ μὴ τὸν ὀφθαλμὸν μετάσασιν, ὠφέλειαν ἡμῖν ὑποθήσεις γίνονται, καὶ περὶ τοῦ Ιωσήφ.

με'. Οτι τοῖς τὰ οὐράνια μελετῶσιν εὔκολα τὰ τοῦ βίου δύσκολα.

μς'. Κατὰ φθόνου.

μζ'. Περὶ

μζ'. Περὶ ἀκαταστασίας.
μη'. Κατὰ τῆς ἀκαίρου εἰς τοὺς γάμους πόμπης.
μθ'. Περὶ ὀργῆς.
ν'. Κατὰ φιλαργυρίας.
να'. Οτι δεῖ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, καὶ φεύγειν τὴν κακίαν.
νβ'. Οτι δεῖ καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμᾶς ἀγαπᾶν.
νγ'. Κατὰ ὀργῆς καὶ θυμοῦ.
νδ'. Περὶ τῆς τῶν πρώτων καταφρονήσεως, καὶ τῆς οὐρανίου ἐπιμελείας.
νε'. Κατὰ ῥαθυμίας, καὶ εἰς Φ ἅγιον Παῦλον· καὶ περὶ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης, καὶ περὶ τοῦ πρὸς τὸν πλησίον φιλοτιμίας· καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.
νς'. Οτι πάντων ἀσφαλέστατον καὶ τοῦ Θεοῦ πρόσταγμα.
νζ'. Οτι τοῖς τῶν αἰώνων θύραις ἐπιπαύσασι πάντα εὔκολα καὶ εὔμαρῆ.
νη'. Περὶ ἐπιεικείας καὶ ταπεινοφροσύνης.
νθ'. Οτι πολλῶν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν περὶ τῆς τῶν νέων σωφροσύνης.
ξ'. Περὶ ἀρίστης πολιτείας, καὶ ὅτι δεῖ ἡμᾶς ἑαυτοὺς εὐτάκτους καταδικάσαι.
ξα'. Περὶ τῆς ἀρετῆς, ὅτι οὐ δεῖ φεύγειν τὸ κακῶς πάσχειν, ἀλλὰ τὸ κακῶς ποιεῖν.
ξβ'. Περὶ τῆς ἀνωφελοῦς ῥοπῆς, καὶ πῶς δίωκτον μὴ ἑαυτῷ ἕλκειν Φ Κύριον.
ξγ'. Περὶ ὑπομονῆς.
ξδ'. Περὶ τῆς τοῦ Ἰωσὴφ ἀγάπης εἰς τοὺς ἀδελφούς.
ξε'. Περὶ ὑπομονῆς, καὶ ὅτι οὐ δεῖ πρὸς πειρασμοὺς ἀγαλλιᾶν.
ξς'. Περὶ τοῦ ποίας δεῖ ταῖς παισὶ κληρονομίας καταλιμπάνειν, καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ πλούτου.
ξζ'. Οτι δεῖ τὴν παλαιὰν ἀρετὴν ζηλοῦν, καὶ πολλὴν αὐτῆς ποιεῖσθαι λόγον.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Οτι δεῖ ταῖς θείαις γραφαῖς διαγινώσκομένας ἀκριβῶς προσέχειν.
β'. Οτι δεῖ τὰ θεῖα μελετᾶν, καὶ τοῖς βιωτικοῖς μὴ προσπλοῦσθαι, καὶ ταῖς θείαις γραφαῖς προσέχειν.
γ'. Πρέπει καὶ πρὸς ταπεινοφροσύνην, καὶ πρὸς τὸ μὴ τὰ ἡμέτερα κατορθώματα σπουδῇ διαιρέφειν.
δ'. Πρέπει καὶ πρὸς τὴν ὀρθὴν πολιτείαν, καὶ κατὰ θυμοῦ καὶ κενοδοξίας· καὶ περὶ πειρασμῶν παίδων, καὶ ὅτι δεῖ ἡμᾶς κατ' ἐκείνους τῇ χρυσῇ τοῦ μαμωνᾶ εἰκόνι μὴ προσκυνεῖν.
ε'. Οτι Φ οὐ τῇ οἰκείᾳ ἀρετῇ μὴ βεβιωκότες, ἀπὸ τῶν ἄλλων δικαίων ἐπαρέτων σωθῆναι ἀπώμοσε· καὶ περὶ τῆς ἐλεημοσύνης.
ς'. Οτι δεῖ ἡμᾶς ὅλους ἑαυτοὺς ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ, καὶ περὶ τοῦ κατανύξεως καὶ μετανοίας.
ζ'. Κατὰ τῶν αἱρετικῶν καὶ Ἰουδαίων, καὶ περὶ τοῦ μὴ τῆς πρὸς Φ Χριστὸν ἀφίξεως ταῖς ἡμέραις προλιμαίνειν.
η'. Περὶ τῆς Αἰγυπτίων μοναχῶν εὐσεβείας, καὶ ὅπου δεῖ ἡμᾶς μιμεῖσθαι αὐτούς.
θ'. Οτι ἡμᾶς ἀσθενεῖς ὄντας οἴεται ὁ τῶν προτέρων ἀρετὴ ὠφελεῖν, καὶ ὅτι οὐ δεῖ διὰ πλούτου μέγα φρονεῖν.
ι'. Πρέπει καὶ πρὸς τὴν μετανοίαν, καὶ πρὸς τὸ γυναικῶν φέρειν εὐκόλως πειρασμούς.
ια'. Περὶ τοῦ ἀσβέστου τῆς γεέννης πυρός, καὶ ὅτι ἡμᾶς δεῖ πᾶσαν τὴν ἀρετὴν μελετᾶν.
ιβ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ταῖς γυναιξὶν, ἀλλ' ἡσυχίαν ἄγειν.
ιγ'. Οτι δεῖ γυναικῶν ταῖς τοῦ Δαβὶδ μιχθείσαις δύο παλαίειν, καὶ ὅτι οὐ μέτρει τοῦ πρόν-

τος βίῳ ἀλλὰ ἡμέτερα ἔσηκεν, ἀλλ' ὅτι μὴ τὸ ἀντιδοῦναι ἀφιξίν ἐστι καὶ δικαστήριον καὶ κρίσις, καὶ γέεννα, καὶ ἄφθαρτος.

ιδ'. Περὶ τοῦ μὴ ἀλλὰ τῆς ψυχῆς νοσήματα ἀμύσσειν, καὶ ὅλως μὴ σὺν ἄλλῳ διάγουσαμένους τὰ ἁμαρτήματα, ἀ δύναται σὺν αὐτῷ ἀφανίσαι ἀφανίζειν.

ιε'. Ὅτι δὲ ἡμᾶς κακῶς ἀκούοντας μὴ χαίρειν, καὶ περὶ τῆς τῶν προφητῶν καταφρονήσεως, καὶ ὅτι δεῖ τοῦ ἁμαρτάνοντος ἁμύσσειν, ἀλλὰ, ὃ σὺ ἡμῖν, διορθοῦσθαι.

ις'. Ὅτι ὦ τὰ θεῖα μιγεπόντι δὲ φορτικὸν ἡ ἀρετή.

ιζ'. Ὅτι δεῖ ἡμᾶς πλέον ἢ τῶν παλαιῶν ὑπερβεβλῆσθαι δικαιωμάτων, καὶ ὅτι τοῦτο τοῖς βουλομένοις εὔκολον.

ιη'. Περὶ τῆς πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀγάπης, καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀναμένειν τοὺς ἀπολωλότας προφθάνειν προσιέναι.

ιθ'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τῶν ἐχθρῶν θεῷ συντυγχάνειν.

κ'. Κατὰ τῆς αὐχμηρᾶς τῶν χρημάτων ἐπιθυμίας.

κα'. Ὅτι τὰ ἐπιτάγματα οὐκ ἔστιν ἀδυνάτα τοῖς βουλομένοις, καὶ ὅτι πολλοί εἰσιν οἱ κατορθοῦντες αὐτά.

κβ'. Περὶ τῆς μετρίας, καὶ τῆς σὺν θύραις προσευχῆς.

κγ'. Ὅτι τῆς γέεννης πικροτέρα ἡ τῆς μιγνύσης δόξης ἔκπληξις.

κδ'. Οὗτος ὁ λόγος οὐκ ἔχει κατ' ἔθος ἠθικόν τι.

κε'. Περὶ τῆς θυγατρικίας, καὶ ποῖός ὁ πόλος περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἡμᾶς ἑαυτοὺς ἀγνοεῖν.

κς'. Ὅτι δὲ μέχρι πόλυς θαρρεῖν ἐστιν, ὅτε ἀπογινώσκειν ἑαυτὸν τοὺς πεπλωκότας.

κζ'. Ὅτι χρὴ πάντων τῶν δυσαγκομιστάτων τὰ πνευματικὰ προτιθέναι, καὶ ὅτι πάντος νεκρὸν ὁ πορνεύων ζῶν μᾶλλον τέθνηκε.

κη'. Ὅτι οἱ ἀκόλαστοι καὶ φιλάργυροι ἐκβέβληνται δαιμονιώντων διεπτόηκασι.

κθ'. Προσευκτικὸς πρὸς τὸν ἐπιεικέα καὶ τὰς ἐπιτιμήσεσι.

λ'. Περὶ τοῦ, ὅτι δεῖ τοὺς δύο μὴ πάσης μακροθυμίας γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς διορθῶσαι.

λα'. Περὶ τοῦ μὴ σφοδρῶς ὀργιῶν τοὺς πλουτοῦντας.

λβ'. Ὅτι δεῖ τοὺς ἁγίους καὶ τοὺς ἱερεῖς θυσιῶν κατιδεῖν, καὶ ὅτι οἱ ἀρετῶν ζῶντα ἐλλίπες μᾶλλον τῶν θανατουργουμένων θαυμάζουσι.

λγ'. Ὅτι δεῖ ἡμᾶς πρὸς θλῖψις γυναικὸς ἐσάναι, καὶ περὶ τοῦ Ἰὼβ, καὶ Ἰωσὴφ, καὶ τῶν τριῶν παίδων.

λδ'. Ὅτι οὐκ ἔστι δεινὸν θάνατος, καὶ ὅτι χρησίμως τὰ νεκρῶν σώματα σήπονται.

λε'. Προσευκτικὸς πρὸς τὸν ἐλεημοσυνίου, καὶ ὅτι δεῖ τῶν πενήτων βίον περιεργάζεσθαι.

λς'. Κατὰ τῶν τὴν γέεννην ἀφανιζόντων· καὶ ὅτι ὁ σὺν αὐτῷ ἁμαρτών, καὶ σὺν αὐτῷ ἐκδικίας κολάζεται.

λζ. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν εἰς θάτερα διαβαίνειν, καὶ ὅτι πάντα σύντρεχει τὰ καθ' ἑαυτὸν φύονται.

λη'. Ὅτι κυβερνήτης ὁ τῆς ἀρετῆς ζυγός, οὗ τῆς ἁμαρτίας φορτικώτατος.

λθ'. Κατὰ πλεονεξίας, καὶ ὅτι δύσκολα τὰ τοῦ Χριστοῦ προστάγματα.

μ'. Κατὰ βασκανίας, καὶ ὅπως δεῖ ἀποφεύγειν τῆς πομπείας ταύτης, καὶ ὅτι αἱ ὑμῶν τοῖς μὴ προσέχουσι μεγάλας φέρουσι κακάς, καὶ κενοδοξίας.

μα'. Ὅτι δεῖ ἡμᾶς ἑαυτοὺς σὺν αὐτῷ δίκην ἀπαιτεῖν τῶν ἡμαρτημένων.

μβ'. Οὐ δεῖ τοὺς κακοπαθοῦντας καὶ ἀδικουμένους γυναικὸς φέρειν· καὶ περὶ Δαυὶδ καὶ Σαοὺλ, καὶ ὅτι δεῖ ἡμᾶς, ἃ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα ἐξετάζειν.

μγ'. Περὶ τῶν τῆς γέεννης κολάσεων, καὶ ὅτι ὠφέλιμον τὸ περὶ γέεννης ἀκοῦσαι· καὶ προσευκτικὸς πρὸς τὸν ὀρθὸν πολιτείαν.

μδ'. Κατὰ

μδ'. Κατὰ πλούτου καὶ τυφῆς.

με'. Οτι δεῖ μὴ τῶν δεόντων τὰ ὑπεράρθητα μελέζειν.

μς'. Οτι βίος ἀναρέτος τῶν ἀνομιῶν λαμπρότερος.

μζ'. Περὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ ὅτι αὕτη πασῶν ἀρετῶν κεφαλή· καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

μη'. Κατὰ συμποσίων καὶ δείπνων πολυτελῶν, καὶ ὅτι δεῖ Χριστὸν καὶ πένητας συνάπτειν ποιεῖν.

μθ'. Οὐ τῷ πλούτῳ εἰς δόξαν χαρητέον, τέχνῃ πασῶν κρείττονι, καὶ μὴ τῆς σὺν ἱματίοις καὶ ὑποδήμασιν ἀσωτίας.

ν'. Οὐ δεῖ θυσίαν καὶ μὴ φόβον καὶ πίστεως τοῖς θείοις μυστηρίοις προσέρχεσθαι, καὶ ὅτι μᾶλλον δεῖ σὺν πένητας θεραπεύειν, ἢ ταῖς ἐκκλησίαις χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ κειμήλια δωρᾶσθαι.

να'. Οὐ οὐχ ὁ ἔξω ῥύπος, ἀλλ' ὁ ἔσω τὸν ἄνθρωπον κοινοῦται, καὶ οὐκ ὁ ἀδικούμενος μᾶλλον ἑαυτὸν ἀδικεῖ.

νβ'. Οὐ τέχνη, καὶ ἀμείνων πασῶν τεχνῶν ἡ ἐλεημοσύνη.

νγ'. Οὐ τὰ δὲ τὰ λυπηρὰ, ταῦτα χρήσιμα μόνιμα εἰς ἀφέλειαν ὁ Θεός, καὶ τὰ ἡδέα βλαπτικῶς.

νδ'. Οὐ οὐ δεῖ ὑμῖν χαυνοῦν αἰσθήσεις, καὶ περὶ τῆς εἰς πένητας φιλανθρωπίας, καὶ εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ προφήτου, Τόπε ῥαγήσεται πρωΐ μον τὸ φῶς σου.

νε'. Επαινος τῶν μοναχῶν, ἐν ᾧ καὶ τοῦ αὐτῶν μὴ δεῖπνον λόγου δι' ἐρωτήσεως ἀξιωθῆναι, οὗ καὶ ἕνεκα πλάτους ὄζηται.

νς'. Περὶ τῆς δυτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, καὶ ὅτι βούλεται μὲν ἡ ἀρετὴ βαρύ τι ἡ κακία, καὶ μὴ τοῦ τόκου.

νζ'. Περὶ δίκης καὶ νηστείας, καὶ μὴ τύφου καὶ μέθης.

νη'. Περὶ ἀπονοίας, καὶ ὅτι ὁ τοῖς βιωτικοῖς ἐμπεπλεγμένος, πάντων ἐστὶ δουλικώτατος.

νθ'. Οτι οὐ τῆς ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ πλησίον σωτηρίας ὀφείλομεν φρονεῖν, καὶ μὴ πονηρὰν ἐπιθυμίαν, καὶ ὥσπερ ὠφείλομεν τοὺς τῶν πατέρας περὶ τοῦ ῥυθμίζειν τῶν ἑαυτῶν παῖδας, καὶ μὴ φιλαργυρίας.

ξ'. Περὶ τῆς πρὸς Χριστὸν ἀγάπης, καὶ ὅτι αὕτη πάσης ἄλλης βεβαιοτέρα.

ξα'. Περὶ μνησικακίας.

ξβ'. Οτι δεῖ ἡμᾶς τοῦ τῶν παιδίων ἁπλότητα μιμεῖσθαι, καὶ περὶ τοῦ Δαβὶδ, καὶ μὴ κενοδοξίας καὶ φιλονεικείας.

ξγ'. Περὶ τοῦ τῶν χρημάτων ἔρωτος.

ξδ'. Οτι οὐ τοῦ πίστιν μόνον, ἀλλὰ καὶ βίον ὀρθὸν ἐπιδείκνυσθαι χρή· καὶ ὅτι πᾶσαν ἀρετὴν ἔχειν δεῖ, καὶ ὅτι τὰ ἑαυτῶν βλέπειν, καὶ οὐ τὰ τῶν ἄλλων μεριμνᾶν χρή.

ξε'. Περὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ ἀληθείας.

ξς'. Περὶ ἐλεημοσύνης.

ξζ'. Οτι οὐ χρὴ ἀπογινώσκειν τοὺς πεπωλωκότας, οὐδὲ παρρεῖν τοὺς ἑστῶτας.

ξη'. Οτι ὁ τῶν μοναχῶν βίος, τοῦ δοκοῦντος εἶναι πρώτοις καὶ ἀπαλωτέρου πολλῷ ἐστί.

ξθ'. Οτι ψυχὴν μᾶλλον ἢ σῶμα καλλωπίζειν χρή, καὶ τί ἐστὶ τὸ εἴδωλον γάμου, καὶ περὶ τῶν μοναχῶν.

ο'. Πάλιν περὶ τῆς τῶν μοναχῶν θαυμασίας ἀσκήσεως.

οα'. Περὶ κενοδοξίας.

οβ'. Περὶ τῆς τῶν μοναχῶν ταπεινοφροσύνης.

ογ'. Οτι ὁ τοῦ ψυχοῦ ῥυπωθεὶς μᾶλλον τοῦ νεκροῦ δυσώδης ἐστί, καὶ ἐπιτίμησις τῶν τὸ ὄρος ναῷ τὰ γυναικῶν κάλλη περιεργαζομένων, καὶ τῶν τὸ τοῖς γάμοις χρήσιμα μᾶλλον, ἢ ὄντων ἐπιχειρούντων ἐπιζητούντων.

οδ'. Περὶ τῦ μὴ ἀμβλύν τὴν τῆς ψυχῆς τόσιν· ἢ ὅτι ἀβλὴ τὴν τᾶς ψυχᾶς νοσσιώτων καλλισοί εἰσιν ἃ ἀπόστολοι ἢ προφῆται.

οε'. Περὶ τῆς προνοίας, καὶ τὴν τὶν ἡμέραν ἐπαγομώτων, ἢ ὅτι τὴν ἁμαρτημάτων πολλαὶ εἰσι καὶ διάφοροι κολάσεις.

ος'. Περὶ τῆς μιγούσης χρίσεως, ἢ ὅτι κοσφα ἃ τῦ Χριστοῦ προστάγματα, καὶ ποδὶ τῆς τὴν πρώτων ματαιότητος.

οζ'. Οτι δεῖ οὐ τὰ ἑαυτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τὴν πλησίον σωτηρίαν μεριμνᾶν.

οη'. Περὶ τῆς αὐτῆς προαιρέσεως, καὶ ὅπως δυνατὸν τὸ γλῶτταν καὶ σῶμα τὴν τῦ Χριστοῦ γλώτταν καὶ σῶμα ἐοικότα ἔχειν.

οθ'. Πῶς δεῖ Χριστὸν μιμεῖσθαι, καὶ περὶ τῆς μνησικακίας.

π'. Οτι δεῖ τοὺς ἁμαρτάνοντας συνεχῶς νουθετεῖν, καὶ περὶ φιλαργυρίας.

πα'. Οτι φιλάργυροι τὴν δαιμονώντων χαλεπώτεροι.

πβ'. Οτι δεῖ μὴ πάσης βδιστοείας καὶ καθαρότητος τοῖς φρικτοῖς μυστηρίοις προσέρχεσθαι.

πγ'. Κατὰ πλεονεξίας καὶ φιλαργυρίας.

πδ'. Οτι οὐ πάντα χρὴ καλὸν νικᾶν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε τὸ νικᾶσθαι βέλτιον, καὶ ποδὶ τῦ Ἰωσήφ.

πε'. Περὶ τῦ μὴ ἐκ πλεονεξίας ἐλεημοσυνῶν ποιεῖν, καὶ διὰ τί οἱ ἱερεῖς τὰ βιωτικὰ μεταχειρίζονται.

πς'. Οτι δεῖ τὰς προφάσεις ἐπιθυμίας τὲ πλημμελήμασι τὸ εἰσοδον ἀποτυχίζειν.

πζ'. Οτι δεῖ ἡμᾶς τοὺς ὑβρίζοντας γλυκαίως φέρειν.

πη'. Περὶ ἐλεημοσυνῆς καὶ φιλοξενίας, καὶ ὑπερύμησις τῶν ποδὶ βιωτικῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ φθεγγομένων.

πθ'. Κατὰ τῶν γυναικῶν χρυσοφορουσῶν.

ζ'. Οτι οὐδὲν τῦ Χριστοῦ ὑπερβαλμάτων δύσκολον, τὲ φιλαργυρίας, καὶ ἔπαινος τῆς πενίας.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΩΑΝΝΗΝ ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Περὶ τῦ Ἰωάννου, καὶ τῆς αὐτῦ γραφῆς, τὲ ὅτι τὰ θεῖα λόγια πρώτων ὀφείλομεν καὶ ὅπου βύκολος, ἐὰν βυλώμεθα, ἡ ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων μεταβολή, καὶ ὅπου δεῖ βύσσωδως τοῖς ἁγίοις προσέρχεσθαι μυστηρίοις.

β'. Οτι δεῖ σὺν τὸ ἐκκλησίᾳ εἰσιέναι ἀκριβῶς προσέχειν τοῖς λεγομένοις, καὶ ἀπέχεσθαι μεμίμνης πάσης βιωτικῆς.

γ'. Κατὰ κενοδόξων.

δ'. Περὶ τῦ δεῖν ἡμᾶς βύλεσθαι ὑπὲρ τῆς φιλανθρωπίας τῦ Κυρίου, καὶ περὶ ὀργῆς.

ε'. Οτι καὶ ἡ ἁμαρτία σκότος ἐστὶ, καὶ περὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως.

ς'. Οτι οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος δόγματα ἔχειν ὀρθὰ, ἐὰν ἔργα ἔχωμεν διεστραμμένα.

ζ'. Περὶ τῦ μὴ προσερχάζεσθαι, ἀλλὰ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τῆς γραφῆς εἰρημένοις, καὶ μιμνήσκεσθαι τῶν οἰκείων ἁμαρτιῶν.

η'. Περὶ φιλοχρηματίας, καὶ ὅτι οὐ τοιῦτοι τῷ Θεῷ, ἀλλὰ τῷ μαμμωνᾷ δουλεύουσι.

θ'. Κατὰ ὑποκριτῶν.

ι'. Περὶ τῦ μηδὲν ὄφελος τῦ ἁγίου βαπτίσματος ὠφελεῖσθαι τὸν μὴ ὀρθῶς βιοῦντα.

ια'. Οτι ὀρθῶς βιοῦντες οὐχὶ τῷ Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτοῖς χαριζόμεθα.

ιβ'. Περὶ τῦ καλῦ βίου, καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως· καὶ ἄλλως, ὅτι ὀρθῦ ἡμῖν βίου χρεία, ὡς μηδενὸς ἑτέρου δυναμένου ἡμᾶς ὀφελέσθαι τῆς κολάσεως.

ιγ'. Περὶ

ιγ'. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ τοῦ μὴ δεῖν γίνεσθαι ζωὴν ἐν πλεονεξίᾳ.

ιδ'. Πρὸς τοὺς τὸν ἀσφαλῆ βίον, καὶ ὄχλου ἀφορῶντας τοὺς διδασκάλους ἡμῶν καὶ Ἰουδαίοις χαριζομένους.

ιε'. Περὶ τῆς Εἰς ἀλλήλους ἀγάπης· καὶ ἄλλως, ὅτι οὐ δεῖ τὰ ἑαυτοῦ μόνον ζητεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν πλησίον.

ις'. Περὶ ὑποφωνίας καὶ πλούτου καὶ ἐλεημοσύνης.

ιζ'. Ὅτι δεῖ Εἰδέναι ἀκριβῶς τὰ τῆς πίστεως, ὥστε δύνασθαι καὶ τοὺς ἔξωθεν ἐρωτῶντας ἀποκρίνασθαι.

ιη'. Ὅτι πᾶς καιρὸς ὑπομνήσεως τοῖς θείοις ἀκροάσεσιν, καὶ ὅτι δεῖ φεύγειν τὰς βλαβερὰς σωτυχίας.

ιθ'. Ὅτι δεῖ κερδᾶναι εἰς δίον τὸν πλοῦτον, καὶ μὴ καταχωννύειν αὐτόν.

κ'. Ὅτι οὐ δεῖ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν.

κα'. Ὅτι δεῖ πρὸς σωτηρίαν καὶ πίστεως καὶ ὀρθοῦ βίου, καὶ ὅτι οὐκ ἀρκεῖ τοιούτους ἐγκώμιον γενέσθαι.

κβ'. Κατὰ καταμεμψιμοίρων.

κγ'. Περὶ ἐλεημοσύνης.

κδ'. Περὶ τοῦ μὴ λογισμῷ ζητεῖν τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ πίστει.

κε'. Πρὸς τοὺς κατηχουμένους, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

κς'. Κατὰ ὀργιζομένων, καὶ ὅτι οὐ δεῖ μετὰ κραυγῆς, ἀλλὰ μετὰ ἡσυχίας διαλέγεσθαι.

κζ'. Περὶ φιλοπλουτίας.

κη'. Κατὰ κενοδόξων.

κθ'. Κατὰ κενοδόξων.

λ'. Ὅτι δεῖ τὰς θείας γραφὰς μετὰ ἀκριβείας ἐρευνᾶν, καὶ μὴ προσπλοκὰς τοῖς βιωτικοῖς.

λα'. Περὶ ὀρθοῦ βίου.

λβ'. Πρὸς τοὺς τῶν θείων γραφῶν ἀναγνώστας.

λγ'. Ὅτι μεγάλη ἡμῖν ὠφέλειά ἐστιν ἡ ταπείνωσις, καὶ ὅτι αὐτὴν ἔχων ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ἠγάπατο παρὰ Χριστοῦ.

λδ'. Ὅτι δεῖ τοὺς μετανοοῦντας μὴ μόνον ἐν τῇ προαιρέσει μετανοεῖσθαι, καὶ ἀφίσασι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ γνώμῃ τὰ ἐναντία ποιεῖν ὧν ἥμαρτον.

λε'. Ὅτι ὑπὲρ πάσης τοῖς συμβαίνουσιν ἡμῖν δεῖ εὐχαριστεῖν.

λς'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐκκακεῖν ἐν ταῖς εὐχαῖς, καὶ ὡς πάντα ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἔδωκε βίον.

λζ'. Περὶ βασκανίας, καὶ ὅτι χειρόν ἐστι πάντων τῶν ἁμαρτημάτων.

λη'. Περὶ τοῦ μὴ προαιρέσεως ἁπλῆς καὶ κενοδοξίας.

λθ'. Περὶ ἀμνησικακίας καὶ ἐλεημοσύνης, καὶ ὅτι οὐ δεῖ μόνον ἡμᾶς ἁπλοῦς, ἀλλὰ καὶ φρονίμους εἶναι ἐν τοῖς δόγμασι καὶ ἐν τῷ βίῳ.

μ'. Ὅτι τέλειός ἐστιν ὁ πάσας τὰς ἐντολὰς ποιῶν, ἐν χωρὶς φιλαργυρίας, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

μα'. Ὅτι οὐδὲν οὕτω φρονίμους ποιεῖ ὡς ἀρετή, καὶ ὅτι πᾶσα ποινὴ ἐξ ὑποίας ἔχεται τῆς ἀρχῆς.

μβ'. Περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι τὴν βιωτικὴν δόξαν, καὶ περὶ τῶν κακῶς σωναγόντων, καὶ κακῶς δαπανώντων.

μγ'. Ὅτι χρὴ τὰ πνευματικὰ μᾶλλον, ἀλλ' οὐ τὰ βιωτικὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ αἰτεῖν· καὶ ὅτι ἡ διεστραμμένη ψυχή, ὃ, ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ, πνευματική ἐστι, καὶ ὅτι οἱ ἄδικοι οὐκ ἔχουσι τοῦ Θεοῦ πλουτοῦσι.

μδ'. Περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι τὰ δοκοῦντα λαμπρὰ τοῦ παρόντος βίου.

με'. Ὅτι ἡ τῆς ἀναστάσεως καὶ κρίσεως μνήμη τοὺς ἀτόπους ὁρμὰς ἐκκόπτει, καὶ περὶ εἰμαρμένης, καὶ ὅτι ἐγκλείς ὁ τόπος. (κόλασις.

μς'. Περὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων μεταλήψεως, καὶ ὅτι τοῖς ἀξίοις σωτηρία ἐστὶν, ὥσπερ τοῖς ἀναξίοις μζ'. Περὶ

μζ'. Περὶ φιλαργυρίας, καὶ τῆς τοῦ πλούτου ματαιότητος.
μη'. Περὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ τῆς ὀργῆς.
μθ'. Οτι δεῖ ὁ δίκαιον πάντα μᾶλλον ἀκέραιον φυλάττειν, καὶ ὅτι ἡμᾶς τῶν ἄλλων ἡ ἀρετὴ μᾶλλον ὠφελήσει ἀπὸ τῶν οἰκείων ἔργων τοῦτο δεδειγμένους.
ν'. Οτι οὐκ ἔστιν ἀπολωλεῖν ὅπου Χριστὸς ὄντι τῶν ἁμαρτημάτων γέγονεν, καὶ ὡς ὁ πνευματικὸς σβέννυται.
να'. Οτι οὐ δεῖ τὸν ἐλπίδι τοῦ ἁμαρτάνειν.
νβ'. Οτι δεῖ τὸν ἡδονὴν δοξάζειν, καὶ ὅτι χρὴ καὶ φῶς καὶ σκότος εἶναι τὸν Χριστιανόν.
νγ'. Οτι ὁ τὰς θείας γραφὰς ἀκριβῶς μεμαθηκὼς, μέγα ὄφελος, καὶ ὅτι ὁ τοῦτο ποιῶν θᾶττον καὶ βιωτικὰ κατορθώσει.
νδ'. Οτι καλὸν ἁρπάζειν, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενα, ἀλλὰ τὰ αἰώνια, καὶ ὡς δεῖ τοῦτο ποιεῖν.
νε'. Κατὰ βασκανίας.
νς'. Οτι μέγα φῶς ὁ βίος ὀρθὸς, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ὅπου γῆς, ἀλλ' ὅπου εὐσεβοῦς οἰκοδομεῖν.
νζ'. Οτι δεῖ τὸν τῶν πονηρῶν ἀνδρῶν στωμυλίαν φεύγειν.
νη'. Περὶ τῆς τῶν θείων γραφῶν διαγνώσεως, καὶ ὅτι θεάτρου καὶ ἱπποδρομιῶν, καὶ ὅτι πάντος μᾶλλον ἀφεκτέον χρὴ, ἢ χρόνου.
νθ'. Κατὰ φιλοχρηματίας, καὶ ὅτι τῆς εἰς πένητας φιλανθρωπίας.
ξ'. Οτι δεῖ συνεχῶς τὰ ἁμαρτήματα πενθεῖν, καὶ ὅτι τοῦτο ἡμᾶς ἐλεήμονας καὶ φιλανθρώπους ποιεῖ, καὶ ὅτι οὐ δεῖ τὰ τῶν ἄλλων ἐξετάζειν.
ξα'. Οτι γυνὴ σωφρονοῦσα μάλιστα τὸν ἄνδρα ῥυθμίζει, καὶ ὅτι τὴν μὲν χρυσοφορεῖν, μηδὲ πολυτελῆ ἱμάτια ὑφίστασθαι.
ξβ'. Κατὰ γυναικῶν ἀμέτρως πενθουσῶν τοὺς τεθνηκότας.
ξγ'. Περὶ πίστεως, καὶ τῆς μοιχείας.
ξδ'. Κατὰ βασκανίας, καὶ ὅτι θρίων ὁ πρῶν καιρός.
ξε. Κατὰ φιλαργυρίας.
ξς'. Περὶ διαστάσεως τῶν αἱρετικῶν καὶ φιλοσόφων.
ξζ'. Οτι πάντα δεῖ ποιεῖν, ὥστε ὄνομα Θεοῦ μὴ βλασφημεῖσθαι.
ξη'. Οτι δεῖ τοὺς ἀδελφοὺς, ὅσῳ μᾶλλον κακῶς διακειμένους ἴδωμεν, θεραπεύειν μᾶλλον.
ξθ'. Κατὰ κενοδοξίας, καὶ ὅτι τῆς ἐλεημοσύνης.
ο'. Περὶ τῆς τῶν χειρῶν μεθέξεως.
οα'. Περὶ μνησικακίας καὶ μακροθυμίας, καὶ ὅτι τοῦ Ἰωσήφ.
οβ'. Περὶ τῆς ἀγάπης καὶ βίου ὀρθοῦ, καὶ ὅτι ζῶντα μάλιστα τοὺς ἐλλείψαντας ἐπιτέπει.
ογ'. Περὶ καθαρότητος· καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς ἁρπαγῆς καὶ πλεονεξίας οὐ χρὴ τὴν ἐλεημοσύνην ποιεῖν.
οδ'. Κατὰ φιλαργυρίας.
οε'. Περὶ τῆς τοῦ πνεύματος ἐνεργείας, καὶ ὅτι αὕτη τοὺς ἐν γῇ ὄντας τοῖς ἀγγέλοις ἴσους ἀπεργάζεται.
ος'. Περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς ἀγάπης, καὶ τῆς τῶν πρόντων καταφρονήσεως.
οζ'. Οτι ἡ εἰς τὸν Χριστὸν ἀγάπη πάντα φορητὰ ποιεῖ· καὶ ὡς ἐλεημοσύνης.
οη'. Περὶ ὁμονοίας καὶ ἀγάπης.
οθ'. Περὶ τοῦ ὅπως δεῖ τὸν κόσμον νικᾶν, καὶ ὅτι χρὴ παρὰ τὸν ὕδωρ φέρειν.
π'. Οτι χρὴ διὰ τὸν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν τῶν πρόντων καταφρονῆσαι, καὶ ὅτι οὐ μηδενὸς δεῖσθαι, τοῖς ἀγγέλοις ἴσους ἡμᾶς ποιεῖ.
πα'. Οτι δεῖ τῶν πρόντων καταφρονεῖν, καὶ ὡς ἔστι καὶ ὡς διὰ τὴν ἐλεημοσύνην.
πβ'. Περὶ τῆς εὐποιΐας καὶ ἐλεημοσύνης.

πγ'. Περὶ

πγ'. Περὶ τῦ γλυκαίνειν φέρειν τὰς ὕβρεις.

πδ'. Περὶ τῆς αὐτῆς ἀσχημοσύνης, καὶ ὅτι ὁ ἔλλιπες τὸν χρηστὸν οὐ πολλοῖς ὑπαναχωρίζοισι, καὶ περὶ τῦ μὴ προσέχειν τοῖς βιωτικοῖς.

πε'. Κατὰ τῆς κενοδοξίας πολυτελείας.

πς'. Περὶ τῆς τῶν ἱερέων ἀξίας, καὶ ὅτι δεῖ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἀναξίους ὄντας καὶ βίον μεμολυσμένον, θεραπεύειν καὶ ἀποδέχεσθαι.

πζ'. Ὅτι ἡ τῶν οὐρανίων μέλημα ἐστὶ καὶ εἷς Χριστὸν ἀγάπη τὰ λυπηρὰ ἡμῖν κοῦφα καταστάζει, καὶ τῆς φιλοχρηματίας.

πη'. Ὅτι κοῦφα τὰ πνευματικὰ καὶ χρηστῶν ἐλπίδων δυάμεσα, καὶ ἡ ἁμαρτία βαρὺ καὶ φορτικόν.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

Περὶ τῦ διδάσκειν τὸν τε γυναῖκα, καὶ τὰ παιδία, καὶ τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ πάντας, καὶ φίλους, καὶ συγγενεῖς, καὶ γείτονας, καὶ μὴ προφασίζεσθαι ἰδιωτείαν.

α'. Περὶ ἀγάπης Θεοῦ, καὶ ὑποτάσεως, καὶ ὅτι τὰ τοῦ τῦ Θεοῦ δωρήματα ἀξιώματος, βέβαια καὶ μὴ θάνατον μένει, τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων οὐχ οὕτω, καὶ ὅτι δεῖ φεύγειν πονηρίαν.

β'. Πρὸς αἱρετικοὺς περὶ ἀκαταλήπτων, καὶ ὅτι δεῖ πάντα πίστει δέχεσθαι, καὶ μὴ λογισμοῖς, μηδὲ λόγοις ζητεῖν τῶν ὑπερταγμάτων τῦ Θεῦ, ἀλλὰ πίστεως μόνον.

γ'. Περὶ αἰσχροκερδείας καὶ μακροθυμίας, καὶ ὅτι δεῖ πάντων κρατεῖν τῶν παθῶν.

δ'. Περὶ παιδεραστῶν, μαλακῶν, καὶ πόσων ἀξίων κακῶν, καὶ περὶ τῶν κακῶς βιούντων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ περὶ μέθης, καὶ κρίσεως, καὶ ἀπόδειξις ἐκ τῶν ἐν Σοδόμοις, καὶ ὅτι δεῖ μὴ πυθέσθαι, ἀλλὰ κτᾶσθαι ἀεὶ τὸν τῦ Θεῦ φόβον.

ε'. Περὶ κρίσεως καὶ κολάσεως, καὶ περὶ τῶν τούτων ἀπαλλαγῆς, καὶ περὶ τῆς εἰς τὸν Θεὸν ἀγάπης.

ς'. Περὶ διδασκάλων, ὅτι δεῖ μετὰ τῦ λόγου καὶ ἀρετῆς ὑποδέχεσθαι.

ζ'. Περὶ ἀγάπης, καὶ ὅτι οὐ δεῖ βασκαίνειν καὶ φθονεῖν ἀδοκίμοις τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

η'. Περὶ τῦ δεῖν δοξάζειν τὸν Θεὸν διὰ ἔργων, καὶ πίστεως, καὶ ὅτι δεῖ πᾶσαν φθορὰν ἁμαρτάνειν διὰ ἧς ὁ Θεὸς βλασφημεῖται, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς οὐ δεόμενος, οὐδὲ δοξάζεσθαι βουλόμενος, ὑπὲρ ἡμῶν τὰ πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, καὶ ὅτι ἐὰν μὴ ἑαυτὸν ἀδικῶμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, οὐ τολμᾷ προσελθεῖν ἡμῖν ὁ διάβολος, καὶ ὅτι δεῖ τὴν ἀγίαν αἰδεῖσθαι πρᾶξιν, ἧς χωρὶς πάντες μετέχομεν.

θ'. Περὶ τῦ μὴ πεποιθέναι ὑπὲρ τὴν ἀποβολὴν τῶν πρόσκτων, ἀλλ' ὑπὲρ τῦ Κυρίου ἐλπίζειν.

ι'. Περὶ ἀρίστου βίου, καὶ ὅτι οἱ ἁμαρτίᾳ ζῶντες, ὑπόπτοι τε εἰσι, καὶ διεπρέασοι, καὶ ὅτι ὁ ἐπηρεαζόμενος, καὶ ἀποστερούμενος τῶν ἰδίων, μὲ εὐχερείας φέρῃ, τοῖς εἰς πίστιν αὐτὰ ἀνηλώσασι τῶν αὐτῶν πεύσεται μαθῶν.

ια'. Περὶ διαφόρων νεκρότητος ὄντων, καὶ τῦ φιλαργύρων καὶ πλεονεκτῶν.

ιβ'. Περὶ ἀρετῆς, καὶ κακίας, καὶ πόσα μὲν ἀγαθὰ τῇ ἀρετῇ πρέπεται, πόσα δὲ κακὰ τῇ κακίᾳ, καὶ ὅτι καὶ ἐν τῷ πρόντι πλείονα ἡδονὴν ἔχει ἡ ἀρετὴ κατορθουμένη, καὶ ἡ κακία θορύβους, ὑπονοίνδυνος ὄσα καὶ ἐπώδυνος· ἀποδεῖξαι δὲ δυνάμενα τὰ κακίας, εἰ καὶ τὰ μικρὰ τῶν παραπτωμάτων ἡμῶν μὴ προορᾶμεν.

ιγ'. Περὶ τῶν ἐν ἀρετῇ καὶ ἀσκήσει βιούντων, καὶ ὅτι οἱ τοὶ μόνοι ζῶσιν· ἃ δὲ ἡδονᾶς, ἤδη νενέκρωνται), καὶ περὶ πτωχῆς, καὶ φιλαργυρίας, καὶ πλεονεξίας.

ιδ'. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ περὶ τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀποκειμένων ἀγαθῶν τοῖς τῦ Θεοῦ πολιτευομένοις.

ιε'. Περὶ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ

ιε'. Περὶ τῆς Εἰς Χριστὸν ἀγάπης, καὶ τοῦ ἐλεημοσύνης, καὶ ὅτι πάντα ὁ Χριστὸς ὑπὲρ τῆς Εἰς ἡμᾶς ἀγάπης ποιῇ.

ις'. Ἰστέον ὅτι ἔχει ὁ μὴ λυμαίνεσθαι τῷ σαφηνείᾳ τῶν λεγομένων πολλάκις ὀνόμασιν ἔστω τοῦ σαφοῦς ἕνεκεν τοῦ τῶν ἠθικωτέρων διελέγχειν ὁ ἅγιος.

ιζ'. Περὶ κενοδοξίας, καὶ πῶς διωκτέον ταύτην φυγεῖν, εἰ μὴ τὸν τοῦ Θεοῦ μᾶλλον ζητοῦμεν δόξαν, καὶ μὴ τὸν τῶν ἀνθρώπων.

ιη'. Περὶ εὐχαριστίας.

ιθ'. Περὶ τοῦ δεῖν δοξάζειν Θεόν, ἄρετῆς ἐπιμελουμένους καὶ ὀρθῶς ζῶντας, καὶ ὅτι οὐ δεῖ τοῖς τῶν πλησίον κατορθώμασι θαρρεῖν, ἀλλὰ τοῖς ἰδίοις· καὶ τίνες ἀληθεῖς συγγενεῖς καὶ πνεῦμα· καὶ ὅτι πάντα μιμεῖται Θεόν· καὶ περὶ ἐπιεικείας· καὶ ὅτι οὐδὲν βλάπτει τοὺς ἐλεημοσύνῃ πονίᾳ.

κ'. Περὶ ἀπιστίας, καὶ τῶν ὅτι σοφίᾳ μέγα φρονούντων· καὶ περὶ μωρίας, καὶ ὑπερηφανίας, ἐκ τοῦ μὴ εἰδέναι Κύριον, καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης.

κα'. Περὶ φιλοξενίας, καὶ ἐλεημοσύνης· ὅτι οὐ δεῖ περιεργάζεσθαι τοὺς προσιόντας, οὐδὲ ὑβρίζειν, καὶ μαίνεσθαι τῷ γλώττῃ, τῶν αἰῶνα ἀπολαύσεται μυστήριον.

κβ'. Ὅτι οὐ δεῖ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόναι.

κγ'. Περὶ ἀρίστης καὶ τελείας φιλίας.

κδ'. Κατὰ παροινούντων, καὶ γαστριμαργούντων, καὶ ὅτι πάντα ἐστὶ δεῖν πίπτειν τὰ κακά.

κε'. Περὶ τῆς ἀληθοῦς νηστείας, καὶ λεγόντων μὴ δεῖν νηστεύειν, σαφὴς ἀπόδειξις.

κς'. Περὶ τοῦ δεῖν ὀρθῶς βιοῦν, καὶ προσέχειν ἀκριβῶς ἐν τῷ πῶς ὅτι βίῳ, καὶ μὴ νομίζειν ἀρκεῖν εἰς ἀπολογίαν, τὸν ἄγνοιαν, καὶ ποίᾳ βλάπτει ἄγνοια, καὶ ποίᾳ οὔ· καὶ ὅτι οὐδὲν ἡμᾶς ἁπλότης βλάπτει καὶ ἀφέλεια πρὸς ὃ γνῶναι τὸν ἀληθῆ, καὶ τοῦτο δείκνυσι ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ Μελχισεδέκ.

κζ'. Περὶ ἀγάπης, καὶ τοῦ δεῖν φιλεῖν καὶ ἀγαπᾶν καὶ ἐχθρούς.

κη'. Περὶ τοῦ δεῖν ἔργα ἔχειν ἀγαθά. τούτων γὰρ ὄντων, καὶ πνεῦμα ἅγιον ἕξομεν, καὶ ἐλπίδα ἀγαθήν. διὰ τοῦτο καὶ φάλλειν συνεχῶς, καὶ ἔχειν ἀλλαχοῦ ἔχειν γραφάς· οὕτω γὰρ πόρνια εἰσόμεθα, καὶ περὶ δογμάτων, καὶ περὶ ἠθικῶν, καὶ τῶν ἄλλων.

κθ'. Ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν διδάσκαλον.

λ'. Ὅτι οἱ ἀπὸ τῶν χειρῶν ζῶντες, καὶ ἐργαστηρίου προεστῶτες, πολλοὺ ἐπιδείξονται διαφέροντας, τοὺς ἐκ πλουσίων χρήσιμοι πρὸς ἐκκλησίαν· οἱ δὲ πλουτοῦντες, καὶ τοὺς πενομένους προερῶντες, ἵνα ἔξεστι συπιώμεν; καὶ περὶ φιλοξενίας.

λα'. Περὶ γαστρὸς, καὶ δικαιοκρισίας Θεοῦ.

λβ'. Περὶ τῆς ἀγάπης καὶ προσευχῆς Παύλου, καὶ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ καὶ κατορθωμάτων, καὶ περὶ τοῦ δεῖν μιμεῖσθαι Παῦλον, ὅτι δὲ καταξιωθεῖσαν ἡμᾶς ἰδεῖν αὐτοὺ ἀπηγόντας ἐκεῖ· καὶ ὅτι τούτῳ μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἄλλα κοσμεῖται ἡ Ρώμη καὶ σεμνύεται, τῶν Παύλου τὸ φῶς ἔχουσα, καὶ Πέτρου, καὶ περὶ τῶν μέρος διδασκαλιῶν Παύλου, καὶ προσώπων.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ α. ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΠΡΟΣΘΗΚΗΣ ΠΙΝΑΞ.

α'. Περὶ ταπεινοφροσύνης.

β'. Ὅτι οὐκ ἀνάγκη ὑπὸ τὰ καλὰ, οὔτε τὰ κακὰ, ἀλλὰ προθέσει.

γ'. Ὅτι βίου ὑπομιμνήσκων ἀκριβοῦς, δικαίωμα καὶ ἔλλιπώς ἐφελκύσας.

δ'. Περὶ

δ'. Περὶ τῆς τῶν ἀποστόλων διδαχῆς, καὶ τῆς τῶν ἑλλήνων σοφίας μωρίας.

ε'. Κατὰ ἑλλήνων, καὶ ὅτι οὐκ ἡ σοφία, ἢ πλούτῳ, ἀλλ' ἡ τῷ Θεῷ δεῖ καυχᾶσθαι, καὶ ὅτι ⓦ τὰ ζητούμενα τὰ μείστοι ζῶντα. ἐκεῖ καυχηθῆναι δεῖ, καὶ ὅτι οὐδὲ πίχνη, οὐδὲ γραπτία ἐμποδίζειν ἡμῖν ὀφείλει εἰς τὴν τῶν θείων μάθησιν.

ς'. Ὅτι θεία δωρεὰ μὴ δωρεὰν ἔσχον ⓐ ἀπόστολοι τῶν ἑλλήνων περιγενέσθαι, καὶ ὅτι πάντας δεῖ πρὸς ἀρετὴν σπουδῆν βίον καθαρὸν ὑπὲρ δεικνυμένους μᾶλλον ἢ σημεῖα.

ζ. Κατὰ ἑλλήνων, καὶ ὅτι θείας δωρεᾶς ἕνεκεν ὁ κήρυγμα· δείκνυται γὰρ τοῦτο, ὅτι τῶν ὀλίγους, καὶ ἰδιώτας ὄντας τοὺς ἀποστόλους, πάντων περιγενέσθαι, καὶ ὅτι ὀρθῶς βιοῶντες καὶ ἕλληνας ἑλκύσομεν εἰς θεοσέβειαν.

η'. Περὶ μετανοίας.

θ'. Ὅπως ἀχήμων ἡ ἁμαρτία, καὶ τίνι ἔοικε, καὶ περὶ πλεονεκτῶν.

ι'. Ὅτι τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ δοθέντα ἡμῖν οὐ θέλει πρὸς ἑαυτοὺς παρακατέχειν ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους μεταδιδόναι, καὶ ὅπου ὁ ἐλεήμων, τοῖς τοῦ Θεοῦ ὀνόμασι καλεῖται σωτὴρ καὶ εὐεργέτης.

ια'. Περὶ τοῦ φοβεῖσθαι Θεόν, καὶ ποιεῖν πάντα ὅσα πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν ἀφορᾷ, καὶ κατὰ πλεονεκτῶν.

ιβ'. Περὶ τοῦ μὴ ζητεῖν παρὰ ἀνθρώπων ἔπαινον.

ιγ'. Ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ ἀποστόλου, καὶ ὅτι οὐχ ὁ πλοῦτος κακός, ἀλλ' ὁ μὴ εἰς δέον τούτῳ χεχρῆσθαι, καὶ ὅτι καὶ τῶν πενήτων κατὰ τὸ χείρους ⓐ πλούσιοι, ὅτι ⓐ μὲν παρὰ ἐκόντων, ⓐ δὲ παρὰ ἀκόντων λαμβάνουσιν.

ιδ'. Ὅτι οὐ δεῖ θέλειν ἡμᾶς μόνον σωθῆναι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔργων ἅπτεσθαι τῶν εἰς τὸ φερόντων, καὶ ὅτι ἂν προθυμίαν ἐπιδώμεθα ἔχωμεν, καὶ τὰ δοκοῦντα εἶναι δυσχερῆ, μετ' εὐκολίας κατορθώσομεν.

ιε'. Κατὰ πλεονεξίας, καὶ τοκιστῶν, καὶ πῶς δεῖ πρᾴττοντας ⓐ ποιεῖσθαι· ⓐ δὲ δίκαιοι πένονται· καὶ ὅτι τὸ μέλλον ⓐ ἀληθεῖς καὶ βέβαιοι μαθεῖν· καὶ ἐγκώμιον ἀκτημοσύνης.

ις'. Περὶ τοῦ μὴ δικάζεσθαι, ἀλλὰ φέρειν ἡμᾶς γενναίως τὰς ἀδικουμένους. πολὺ γὰρ ἡμᾶς τῶν θεοῦ ὁμοίους ποιεῖ.

ιζ. Περὶ διαστάσεως, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν αἴτιον τοῦ ἁμαρτάνειν τὸ σῶμα, ἀλλ' ἡ κακὴ προαίρεσις.

ιη'. Ὅτι καθαρὸς βίος πολλὴν παρασκευάζει παρρησίαν πρὸς τὸν Θεόν.

ιθ'. Περὶ τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ σώφρονος.

κ'. Ὅτι δεῖ προσέχειν τοῖς μὴ σκανδαλίζειν ἡμᾶς, ἐξ ὅτι ⓐ πλουσιοὶ μᾶλλον τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀποστόλων διασώζουσιν.

κα'. Ὅτι δεῖ καταφρονεῖν τῶν σκανδαλιζομένων, ἀλλὰ πολυτρόπως αὐτοὺς διακτᾶσθαι, καὶ πρὸς ἐλεημοσύνην.

κβ'. Ὅτι βούλεται ἡ ἀρετὴ, καὶ κατὰ φύσιν ἡμῖν ἐστι, δεῖ καὶ ψευδὴς ὁ τῆς εἰμαρμένης λόγος· καὶ ὅτι ἀληθινὰ σκήνη μόνοι ἡδονὴν καρποῦνται, ⓐ ἀρετὴν μεταδιώκοντες.

κγ'. Περὶ τοῦ μηδὲν τῶν ἐκτὸς θαρρεῖν, μὴ δὲ ἀπογινώσκειν τοὺς πεπωκότας, ὡς δύνασθαι καὶ πολυτρόπου ὄντος τοῦ πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐπανόδου, καὶ κατὰ φιλαργυρίας.

κδ'. Περὶ ἀγάπης τῆς εἰς ⓦ πλησίον, καὶ ἐγκώμιον εἰς τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα, καὶ ὅτι δεῖ τιμᾶσθαι καθαρότητος, καὶ ὅτω προσήκει τὴν ἁγίαν Κυρίου μεταλήψει.

κε'. Ὅτι δεῖ πάντα ποιεῖν ἡμᾶς, οὐ πρὸς τὸ ἑαυτῶν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον, καὶ τούτου τύπος ὅτι Μωϋσῆς καὶ Δαβὶδ καὶ Παῦλος ὁ ἀπόστολος.

κς'. Περὶ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ

κς'. Περὶ τῦ φέρειν τὰ ἐλαττώματα τῶν γυναικῶν, καὶ μὴ τύπτειν αὐτάς.

κζ'. Περὶ τῦ μὴ τρυφᾶν ἐν ἑορταῖς, ἀλλὰ τοῖς πένησι δαπανᾶν.

κη'. Περὶ τῆς ὑπομονῆς Ἰωβ, καὶ τοῦ τὸ μὴ πταίειν πικρὸς τὸν τελευτῶντας, ἢ δυσχεραίνειν ὅτι ἀρρωστίας ἢ ζημίας, καὶ ἐγκώμιον εἰς Ⓜ δίκαιον Ἰωβ.

κθ'. Ὅτι οὐ δεῖ ὅτιζητεῖν τινος ἕνεκεν Ⓐ μὴ πλουτῶσιν, Ⓐ ὑ πένονται, ἀλλ' ἀποδιδόναι τὰ παιδία τῷ ἀκριβολήπτῳ ἐν τῇ κρίσει τῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι πλέγειν ὅτι πᾶσι, Τὰ κρίματα τῦ Θεοῦ, ἄβυσσος πολλή.

λ'. Ἐγκώμιον εἰς τὰς πενιχρὰς χήρας τὰς προσερχομένας εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ ὅπου δεῖ ἡμᾶς πενίαν διδοικέναι, ἀρετῆς καταφρονεῖν.

λα'. Κατὰ φθονοκόντων.

λβ'. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἀγάπην, καὶ εἰς Ⓜ Ἰωσήφ, καὶ ὅπου δεῖ τὸ ἀγαπᾶν ἡμᾶς ἀνυπόκριτον, ἐκβάλλειν ὁ Θεὸς φιλεῖ τὸν ἐλεημοσυνίαν.

λγ'. Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀγάπην δεῖ προκοπῆς, καὶ ὅτι δεῖ ἡμᾶς, οὐδὲ ἀστοχεῖν, οὐδὲ ἁμαρτωλὸς μισεῖν, ἀλλ' εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ μὴ παροξύνεσθαι πρὸς αὐτούς.

λδ'. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἀγάπην, καὶ ὅτι δεῖ πρῶτα τὰ μέγιστα, οὐδὲ πᾶσαν πενίαν ὁ Θεὸς δίδωσιν.

λε'. Ὅτι δεῖ καταισχύνειν ἡμᾶς αὐτοὺς πενίαν φέρειν γυναικός, ἵνα συμβαίνῃ ἡμῖν πενίας, μὴ θορυβώμεθα, καὶ τῦ πλουτοῦντων.

λς'. Ὅτι τὸν πρὸς τὸν μόνον σώζεσθαι τῆς ὀρθῆς τῶν ἀποστόλων ἐκκλησίας, καὶ ὅτι μὲν ἡσυχίας καὶ θορύβου πάντος αὐτὸν δεῖ ἡμᾶς συνέρχεσθαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

λζ'. Ὅτι ὁ μὲν σώφρων εὐπάδυτος καὶ θυφεσυνὴ ὅτι διϊωχεῖ, ὁ δὲ ἀστελγαίνων καὶ περὶ τῆς μίξεως, καὶ μὴ τὸν μίξιν, ἐστὶν ἀθυμίας κατέχεται.

λη'. Ὅτι οὔτε ὁ πλοῦτος ἡδονῆς, οὔτε πενία ἀθυμίας ἐστόθεσις, καὶ ὅτι δεῖ περὶς τὸν μέλλουσαν ζωὴν ἀφορᾶσθαι, θυχερὸς πενίαν φέρομεν, καὶ ὅτι διϊωχεῖν δεῖ θύμειν, καὶ μὴ λυπεῖσθαι, εἰ μὴ μόνον ἐφ' ἁμαρτίαις.

λθ'. Ὅτι περὶς τὸν μέλλουσαν ζωὴν ἀφορῶντας οὐ δεῖ πλοῦτον ἀγαπᾶν, ἢ πενίαν διδιαχέναι, καὶ τῦ πτυφωσῶν γυναικῶν.

μ'. Περὶ τῦ μὴ κατακαίεσθαι πολλοὺς οἰκέτας, ἀλλ' ἕνα ἢ δύο, καὶ τῦ ἐπαρκεῖν.

μα'. Περὶ τῦ μὴ πταίειν πικρὸς τὸν τελευτῶντας, ἀλλὰ μνήμας, καὶ προσευχάς, καὶ ἐλεημοσύνας ὑπὲρ αὐτῶν ποιεῖσθαι, εἴγε βουλόμεθα τούτοις ὠφελῆσαι.

μβ'. Ὅτι δεῖ ἡμᾶς τὸ βίου ὀπτομαχεῖσθαι ἑαυτῶν σώζεσθαι, ὡς ἐκεῖ μηδὲν ἡμῶν ὠφεληθῆναι δυναμένων, μηδὲ ἀπὸ φίλων, μηδὲ ἀπὸ συγγενῶν, κἂν ὦσι μεγάλοι παῤῥησίαν Θεῷ.

μγ'. Ὅτι οὐ δεῖ θαυμάζειν ἡμᾶς ὁρῶντας τοὺς ἐν ἀρεταῖς ζῶντας, δυσπερατωμένους, ἀφορῶντας περὶς τὸν μέλλουσαν ἀντίδοσιν, καὶ ὅτι δεῖ τοὺς ἔχοντας προσόδους, καὶ τοὺς ἄλλως μόνοις πόνους πεπρασθέντας, καὶ ἀγοράζοντας, ἀπονέμειν εἰς ἐλεημοσύνην δεκάτην μοῖραν. τὰ γὰρ ἀπὸ τόκων, ἢ ἀπὸ δασμοῦ γραπτωτοῦ προσαγόμενα οὐ παραδέχεται ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος.

μδ'. Ὅτι δεῖ ἡμᾶς παιδαγωγεῖν τοὺς ἀδελφοὺς μετὰ παῤῥησίας καὶ ἀγάπης, ἐπειδὴ βλέπομεν αὐτοὺς ἀποπόνους καὶ παῤῥαθύμους, ὡς ὅγε μὴ τοῦτο πάσχων, ἁμαρτία καὶ ἀπώλειας ἐστίν.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ β. ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘ. ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Περὶ τῦ μὴ καταπίπτειν ἐν ταῖς συμφοραῖς, ἀνδρικώτερον ἢ ὑπὲρ τοὺς νεκροῦς.

β'. Περὶ τῦ θύχεσθαι ὑπὲρ ἀλλήλων, ἀξιαρέτως ἢ τῶν πάρρω, καὶ ὅτι ἑαυτὸν ὠφελεῖ

φελεῖ ὁ βλάπτομενος, καὶ πίστευε ταῦτα· ἀπὸ τῆς βλάβης τῆς γινομένης τῶν κατηχουμένων ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ.

γ'. Ὅτι βασιλὰς ὁ κρείττων τῶν ἀνθρώπων λογισμῶν, καὶ περὶ τῆς Ἀβραὰμ μαρτυρίας.

δ'. Περὶ μετανοίας, καὶ τῆς μὴ καταφρονῆσαι τινος.

ε'. Περὶ φόβου Θεοῦ, καὶ τῆς μηδένα ἄλλον διδοικέναι, καὶ περὶ ὑπερδοξίν τι ποιῆσαι.

ς'. Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, καὶ ὅτι νεκρὰν ἔχει ψυχὴν ὁ τυφῶν καὶ αἱρετικὸς φλεγμαίνων, καὶ ἀσελγαίνων, καὶ περὶ τῆς Ἰωσὴφ καὶ τῆς Αἰγυπτίας.

ζ'. Κατὰ Ἀρειανῶν περὶ τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς λαμπρότητος τοῦ σώματος τῶν ἁγίων, καὶ τοῦ μὴ ἐρᾶν ἀτέμως, ἀλλὰ θαυμάζειν τὸν δημιουργόν.

η'. Περὶ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς θείας δυνάμεως.

θ'. Περὶ τῆς τῶν μνημάτων ἀναπαύσεως, καὶ τοῦ κριτηρίου τοῦ φοβεροῦ.

ι'. Περὶ τῆς φοβερᾶς κρίσεως.

ια'. Ὅτι χρεών ἐστι κόλασιν, ὃ προσκρούσαι Θεῷ, καὶ ὅτι κόλασις ἡ ἁμαρτία.

ιβ. Περὶ πλούτου καὶ πενίας, καὶ ὅτι οὐχ ἡ τῶν πραγμάτων φύσις, ἀλλ' ἡ τῆς ψυχῆς ἀδιαθεσία τὰς ἀποπλώσεις ἐργάζεται.

ιγ'. Ὅτι ἡ καθαρότης πασῶν σωίζεται τῶν ἀρετῶν, καὶ περὶ πλουτούντων, καὶ πενομένων, ὅτι καθαίρεσιν τὸν πάσιν ὁ πένης.

ιδ'. Περὶ ὑπομονῆς.

ιε'. Περὶ ἀρχῆς πνευματικῆς, καὶ κοσμικῆς, καὶ τῆς τῶν ἀρχομένων ὑποταγῆς, καὶ τῆς τούτων ἐπιμελείας.

ις'. Περὶ ἐλεημοσύνης.

ιζ'. Ὅτι φύσει καλὰ, καὶ περὶ τοῦ μὴ δεδικέναι πενίαν, καὶ σωίζει πλοῦτον.

ιη'. Περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς βλάβης, καὶ τοῦ μὴ καθαίρεσθαι ἀπ' ἀλλήλων.

ιθ'. Περὶ τοῦ μὴ ἀκριβολογεῖσθαι περὶ τινὸς δόσιν.

κ'. Περὶ ἐλεημοσύνης.

κα'. Ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Παύλου, καὶ ὅτι κακῶς τοῖς τοῦτο λόγοις αἱρετικοὶ ἐχρήσαντο.

κβ'. Περὶ τοῦ μεμνῆσθαι τῶν πεπτωκότων ἁμαρτιῶν, καὶ καθ' ἑκάστην ἀποφάσεως μετανοῆσαι, καὶ συγχώρησιν αἰτῆσαι.

κγ'. Περὶ τοῦ μὴ ἐπαίρεσθαι καὶ τυφοῦσθαι, καὶ μὴ ταῖς ἀλλοτρίαις ἐφόδοις συμφοραῖς, καὶ περὶ τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Σολομῶντος.

κδ'. Περὶ φθόνου.

κε'. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον, καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης.

κς'. Ὅτι ἡ θλῖψις καθαίρει τὸν ψυχὴν ἀπὸ τῶν παθῶν, καὶ τὸν Θεὸν ὑπισχνεῖται, καὶ περὶ Ἀλεξάνδρου, καὶ τῆς δόξης τῶν ἁγίων.

κζ'. Περὶ φθόνου.

κη'. Ὅτι πᾶσα ἁμαρτία, ἀκαθαρσία λέγεται, καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, καὶ Ἡρῴδου.

κθ'. Περὶ τοῦ προπάντων τὸν τῶν μαθητῶν σωτηρίαν τῆς οἰκείας βουλομένους, καὶ τοῦ μὴ ἐπὶ κενοδόξοις ἀνθρωπίναις δόξαις.

λ'. Περὶ τοῦ ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν μὴ ῥήμασι μόνοις, ἀλλ' ἐκ τοῦ πίστεως καὶ δυνάμεως ἀποφάσεως αὐτὸν προσέταξεν.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΦΕΣ. ΕΠΙΣΤ. ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Τί λέγεται δύο κεφαλαίωσις, καὶ ὅτι ἀνέφερε ἡμᾶς τὰ πάντα δύο ἀνακεφαλαιώσασθαι, ὡς εἰς κεφαλὴν, τὸν Χριστὸν, καὶ ἄξιον βίου ὑπὲρ διπλῆς τῆς μεγίστης δωρεᾶς.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ

β'. Οτι τὰ καλὰ κ᾽ φύσιν ὄντι, ταῦτ᾽ ἀμάρτημα τῷ φύσιν· κ᾽ ὅτι οὐκ ἐξ ἀνάγκης ζωὸς, ἀλλ᾽ ἐκ φαύλης προαιρέσεως ἁμαρτάνομεν.

γ'. Περὶ τῆς ὑμετέρας τῶν διαστηκὸς σώματος, κ᾽ ὅτι ⟨W⟩ μὴ μετέχοντα τούτου ἀδ᾽ οὐδὲ ὁπὶ τῶν ἀψύχων τῷ ἐν τῇ προσφορᾷ πρέπειν.

δ'. Οτι δ᾽ πάσας καταρθῶσαι ταῖς ἀρεταῖς ⟨W⟩ μέλλοντα βασιλείας ἀξιοῦσθαι, ὃ οὐκ ἄνα μὴ καταρθοῦν, ἀνάγ᾽ προβαίνειν, ἐκβάλλει τῆς βασιλείας.

ε'. Οτι τὰ ἁμαρτήματα, εἰ καὶ ⟨Ερικὰ λέγε⟩, ἀλλ᾽ οὐ σώματος μόνου, ἀλλ᾽ κ᾽ τῆς ψυχῆς, κ᾽ ποῖά ὅστιν ἁμαρτήματα ψυχῆς χωρὶς τοῦ σώματος.

ς'. Οτι δ᾽ ⟨W⟩ διδάσκαλον ζέειν τὸ δ᾽ πνεύματι, βίον ἀλητῶδη ἔχειν, οἰκουμενικὸν εἶ᾽· νοῦν δ᾽ τοῖς ἐκκλησίαις πόνον τε σωτηρίαν.

ζ'. Οτι ὥσπερ δ᾽ ⟨Ηπύρως τις ἀγαπᾷ τὸν ἑαυτ᾽ ἑρωμένον, ὕτω δ᾽ ⟨Ηπύρως ἀγαπᾷν ⟨W⟩ Θεὸν, ⟨Ε ⟨W⟩ ἀδελφὸν αὐτοῦ.

η'. Περὶ τῶν Παύλου δεσμῶν κ᾽ Πέτρου, κ᾽ τῶν περὶν παίδων, κ᾽ Ιωάννου, κ᾽ Ιερεμίου, καὶ Ιωσὴφ, κ᾽ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου.

θ'. Οτι δ᾽ τὴς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης κ᾽ ὁ τῆς Εἰρήνης στεφανίσμος σῴζε⟩.

ι'. Περὶ ὧν μὴ κατεξανίσταν᾽ ἀλλήλων, κ᾽ ὅσα κακὰ ἡ φιλαργυρία τῇ ἐκκλησίᾳ εἰργάσατο.

ια'. Κατὰ σχισματικῶν ἀποχλοῦντων ἑαυτοὺς τῆς ἐκκλησίας ὅτι τῇ αὐτῇ πίστ᾽, δι᾽ ὃ ἀνόμημα κ᾽ ἀκαθαρσίαν ποιῶν.

ιβ'. Περὶ τῆς τῶν πλούτων ματαιότητος, κ᾽ πίνα εἰσὶ μάταια, κ᾽ τῶν ἐλπιζόντων ἐπὶ τῷ πίστ᾽.

ιγ'. Περὶ ἐγκρατείας εἰς ἀρετὴν, κ᾽ διήγησις περὶ γυναικῶν τῶν τὴν ἄσκησιν ἐλομένων.

ιδ'. Οτι οὐ δ᾽ ὑβρίζειν κ᾽ ὑπερηφανεῖν.

ιε'. Περὶ τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι, μηδὲ τύπτειν ἀκαιρίως δεσποίνας ταῖς ἑαυτῶν θεραπαινίδας.

ις'. Οτι δ᾽ τὰ σώματα, τῆς καλῆς ἐπιστασίας, ἐργάζεσθαι, ἐπεὶ οὐδὲν ὄφελος ὀργῆς ἐκριζωθείσης τυχεῖν, ἂν μὴ ἀγάπη ὑπάρχῃ μεθ᾽ ἡμῶν.

ιζ'. Περὶ τοῦ μὴ ἐρημολογεῖν, ⟨Ε κ᾽ γελοιαστῶν ⟨Ε μίμων κ᾽ βωμολόχων, καὶ ὅτι ἡ βλασφημία πάντων τούτων πρόσωπα πρέπει γνῶναι⟩.

ιη'. Οτι δ᾽ ἀφειδίους τῶν πατρῴων ἔργων, ὃ φωτὶ τῶν ἀρετῶν προσιέναι, καὶ μὴ πρεσβεῦειν ἁμαρτάνοντας τοὺς ἀδελφούς.

ιθ'. Περὶ τοῦ μὴ φθονεργάζεσθαι τὰ ἑτέρων ἐλαττώματα, ἀλλ᾽ ἐπιστατεῖσθαι ἀλλήλοις τὸ φόβῳ Θεοῦ, κ᾽ τούτῳ ἐπὶ ἀπόντων διηγεῖσθαι.

κ'. Περὶ τοῦ ποιεῖσθαι πολλὴν πρόνοιαν γυναικῶν, καὶ παίδων, κ᾽ δούλων, ⟨Ε τῆς πρὸς ⟨W⟩ ἄνδρα ὑποταγῆς κ᾽ ἡμῶν τῆς γυναικὸς, κ᾽ τοῦ σιγᾶν βίου κ᾽ ἀφελεργοῦ.

κα'. Περὶ δ᾽ ἐπιτέρπειν ταῖς ἰδίαις τέκνα ἐν φόβῳ Θεοῦ, καὶ πρὸ ἐπιτροπείας, κ᾽ πόσοι καρπωσῶνται καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν αἰῶνα· καὶ πρὸ τοῦ καταφρονεῖν δόξης καὶ πλούτου, κ᾽ πρὸ τοῦ Αβραὰμ, καὶ ὅτι ὁ, Καθ᾽ ὁμοίωσιν, ἡ τῆς ψυχῆς ἐστιν ἀρετή.

κβ'. Περὶ βίου ὑπομονῆς κ᾽ μακροθυμίου, ἵνα μὴ πτοώμεθα πρὸς τὸ πατρῷ καθ᾽ ἑκάστην τὸ πᾶσιν ὑπεξουλεύοντος, κ᾽ πρὸ τῆς τῶν πλούτων ὑπεροψίας, καὶ τῆς τῶν μωρῶν ἀσυνεσίας.

κγ'. Περὶ τοῦ ἑτοίμους εἶ᾽ κ᾽ θύσαλῆς πρὸς ἀρετὴν, καὶ τί ὁ πάσχα ὁ ἐαθιόμεν, καὶ τίς ἡ Αἰγυπτος, κ᾽ ὅτι σκυλεύει ⟨W⟩ οὐρανὸν ὁ ταῖς γῆς θαυμάζων.

κδ'. Περὶ τοῦ διηνεκοῦς ταῖς ἀπιλαῖς, ὥστε φυτεῦν τὰ πράγματα, ὅπου ἡ ἀπόλαυσις πρέρχε⟩, ἀ᾽ ἁμαρτία μόνη κ᾽ ὅτι ἡ ἐλεημοσύνης ἀκαρπία κ᾽ ἡ ἄλλη ἁμαρτία ἀγνωρίστους ἡμᾶς καθίστησιν ὅπου τῷ Θεῷ, τῷ πάντα γινώσκοντι, κ᾽ τὰς σωτηρίας συντείνοντα σὺν τῷ λαμπρῷ ἡμῶν.

Η πρὸς Γαλάτας ὑπόθεσις ἀδιακόπως ἐξηγητέα, οὐκ ἰδίως ἔχει τὰ ἠθικά, καθὼς καὶ αἱ ἕτεραι.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠ. ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Ὅτι δεῖ πάντος τοῦ βίου χρὴ ἡμᾶς ἐλεεῖν, καὶ μὴ τῶν καταφερόντων χρημάτων, καὶ ὅτι πάντα τὰ κακὰ δι' αὐτὴν γίνονται, καὶ ὅτι ὁ ἑαυτὸν μὴ δεδεὶς οὕτως ὡς λαμπάδων, καὶ μυεῖα διεργετεῖ μέρος, μὴ δόπτω ἐλεημοσυνεῖν.

β'. Ὅτι δυσχεραίνειν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ συμμίτεως ἡμῖν ἀγωνίας δωρησαμένῳ, καὶ φορτικὸν καὶ ἐπαχθὲς οὐδὲν ἡμῖν ὑπάρχοντι.

γ'. Ὅτι τοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ ζωντας καὶ ἀποθνήσκοντας δεῖ μάλιστα τοὺς χρεῶν φωτίσματος, καὶ τοὺς ἐν πλούτῳ, καὶ ὅτι μεγάλα ὠφελοῦσι τοὺς κοιμηθέντας αἱ ὑπὲρ αὐτῶν γινόμεναι ἐλεημοσύναι καὶ αἱ λειτουργίαι.

δ'. Ὅτι πολλαχοῦ ἡμῖν ὁδοὺς ὁ Θεὸς κατεσκεύασε πρὸς τὸ μὴ ἀμαρτάνειν, καὶ ὅτι τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ πάντες δεόμεθα. οὐδὲν γὰρ οὕτω προσφιλὲς τῷ Θεῷ, ὡς τὸ ἀνελεήμονα εἶναι.

ε'. Περὶ τοῦ ἀποστολικοῦ ζήλου, καὶ μαρτυρία ὑπὲρ αὐτοῦ, ἔκ τε τοῦ Δαβὶδ, καὶ τοῦ Δανιὴλ, καὶ ὅτι τοῦ μὴ κόλασις ἐστί.

ς'. Περὶ τοῦ δυσχεραίνειν τῷ Θεῷ, καὶ εἰς δόξαν αὐτοῦ ζῆν ἐκ τοῦ βίου ἄξιον ἡγεῖσθαι, καὶ κατὰ φιλαργυρίας, καὶ τοῦ πορδόντος.

ζ'. Περὶ τοῦ πιστεύειν εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ βιοῦν εἰς δόξαν αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἀποστολικοῦ ἐστι, καὶ ὅτι χείρους ἐσμὲν καὶ τῶν ἀλόγων ἀρετῆς ὄντες χωρίς.

η'. Κατὰ γραφισμοῦ.

θ'. Ὅτι χρὴ τοῖς διδασκάλοις καὶ πρὸς τὴν χρείαν χορηγεῖν, καὶ τὸ δίγμα τῶν Ἰουδαίων, αἱ ἀποδεκατώσεις, καὶ τὰ ἕτερα, καὶ ὅτι τὸ, Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, καὶ ὅτι οἱ ἀποστολοι δυσὶ χιτῶσιν ἐχρῶντο.

ι'. Ὅτι πάντα τοῦ κοινοῦ ἡ κοινὴ χρῆσις τὴν ἀρίστην πολιτείαν λυμαίνεται, καὶ τῆς βασιλείας ἀποστερεῖ, αὕτη δὲ προαιρέσεως σφαλερᾶς.

ια'. Ὅτι ἐπὰν ἁμαρτάνωμεν, φοβητέον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ χρὴ πείθειν καὶ ὀδύρεσθαι, καὶ ἐπανέρχεσθαι πρὸς τὴν προτέρων διάθεσιν.

ιβ'. Ὅτι τύπον ἔχοντες τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἀρχέτυποι, ὡσαύτως καὶ τοῦ σπουδαίου καὶ ἀρετῆ λαμπροῦ ζῆν, ἕξομεν καὶ πάντα διαφέροντα.

ιγ'. Περὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ἀφόρητος ἡ τῆς βασιλείας ἐκπώλωσις, ὃ μὴ παθεῖν ἡμᾶς χρεών, καὶ ὅτι θλίβεσθαι δεῖ καὶ σώζεσθαι, καὶ σκῶλ.

ιδ'. Ὅτι ἐχθρὸν ἡμῖν ἡ κακία, καὶ φίλον ἡ ἀρετὴ, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἀδικεῖ, μόνον δὲ μὴ τῶν πλούτου ἀρτάσῃ.

ιε'. Ὅτι δεσμός ἐστιν ἡ θλῖψις ἀρραγὴς, καὶ πρὸς ἀγάπης καὶ συμπαθείας, καὶ ὅτι ἡ λύσις τῶν σκῶλ κόλασιν προξενεῖ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣ. ΕΠΙΣΤ. ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Περὶ φιλίας σαρκικῆς, καὶ πνευματικῆς, καὶ ὅτι ἡ πνευματικὴ πολλῷ βεβαιοτέρα, καὶ πρὸς διαφωνίαν καὶ ἀγανακτησιν, καὶ πρὸς κακίας, καὶ ἀρετῆς, καὶ ἐλεημοσύνης.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ

β'. Περὶ τῆ ἀεὶ μεμνῆσθαι τῆς τῆ Θεοῦ ἐνεργείας, καὶ μὴ ἀποπίπτειν, ἢ περὶ κρίσεως ἢ κολάσεως, ἢ ὅτι δακρύων δεῖ ἢ πόθους περὶ ὧν τούτης ἀπαλλαγῆναι.

γ'. Ὅτι ἕκαστος τῶν πιστῶν ἀπέλαυσε παρὰ Θεοῦ εἰς φυλακὴν, ἢ περὶ τῆς τῆ Θεοῦ εἰρήνης, ἢ ὅτι τοῖς ἱερεῦσιν ὡς Θεῷ, πείθεσθαι δεῖ.

δ'. Περὶ τῆ βιγνωμόνως δίκεσθαι παρὰ Θεοῦ, ἢ μὴ πολυπραγμονεῖν φιλονείκως περὶ θείας οἰκονομίας, ἀλλ' ἡσυχάζειν ὑπὸ πάντων, ἢ μὴ ἀποδυσπετεῖν, καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰουδαίους πιπτότητος.

ε'. Οτι πάντα ποιεῖ ὁ Θεὸς, ἢ ὅτι ἀποδείγματος, καὶ περὶ θείας ὑπερτείας ἢ κτίσεως, καὶ ὅτι ἀπὸ τῶν ἐν τύπῳ γινομένων δυνάμεθα τὰς γραφὰς ἀκολουθοῦντες μὴ ἀπιστεῖν.

ς'. Περὶ τῆ πάθους, ἢ τῆς ταφῆς τῆ δεσπότη Χριστοῦ, ἢ περὶ ὧν ἐν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι συνταφόμεθα, καὶ περὶ τῆς ἑνώσεως τῆ θείου σώματος.

ζ'. Περὶ τῆς μιμήσεως τοῦ Θεοῦ ἡμᾶς, ἢ ἀπολαύσεως, ἐν ὅτι πάντα, ἀδοξία σαφὴς, καὶ ἢ ψευφώντων, ἢ πλουτούντων ἐν πλούτῳ, ἢ περὶ κολακευόντων, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης.

η'. Περὶ τῆς ἐν πᾶσιν ἡσυχείας, ἢ ἐν τοῖς διαφόροις, καὶ ὅτι περὶ τοῦ Θεοῦ δεῖ καταφύγειν, ἢ τὸν ἐκεῖθεν ἐπικαλεῖσθαι βοηθὸν, ἢ μὴ περὶ μάντεις ἢ γραΐδια.

θ'. Περὶ ὕλης, ἢ ψημωδιῶν, ἢ ἐν ὀνόματι Κυρίου ποιεῖν πάντα τὰ ὑπερβάλλοντα, ἐν ἔχειν σύμμαχον αὐτὸν, καὶ ἡσυχάζειν αὐτῷ καὶ ὑπαρεστεῖν.

ι'. Εγκώμιον τῶν τῆ Παύλου δεσμῶν, ἢ ὅτι μᾶλλον ἡ φιλοκοσμία, δεσμὰ, ἢ περὶ ἐλεημοσύνης ἢ σωφροσύνης, καὶ τῶν καλλωπιζομένων γυναικῶν.

ια'. Περὶ ἀγάπης καὶ συμπαθείας, καὶ τῆ συγχαίρειν καὶ συλλυπεῖσθαι τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ περὶ τῆ μὴ φθονεῖν εὐδοκιμοῦσι, καὶ ἑαυτῷ ὠφελεῖν.

ιβ'. Περὶ τῆ μὴ ἀχαλίνου τὸ τοῖς ἀφ' Χριστοῦ θλίψεσιν, ἀλλὰ μνημονεύειν τῶν δεσμῶν Παύλου, καὶ ἀπέχεσθαι τῶν βλασφημιῶν, καὶ περὶ δακρύων ψυχικῶν, καὶ περὶ γάμων εὐσεβῶν καὶ ἀσεμνων, καὶ ὅτι κοσμος τῇ νύμφῃ σωφροσύνη καὶ αἰδὼς, οὐχὶ δόρυβος, καὶ μέθη, καὶ κρότοι, καὶ αὐλοί.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΘΕΣΣ. α'. ΕΠΙΣΤ. ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. ΟΤι οὐ δεῖ ἀπογινώσκειν καὶ καταφρονεῖν τῶν εὐχῶν τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ταύτας ἐπιζητεῖν, πλείω πόθεν ἡμᾶς ὠφελοῦσιν, ὅταν καὶ ἡμεῖς τῆς ἀρετῆς ἀντιποιώμεθα.

β'. Οτι οὐδὲν μεῖζον φιλίας πνευματικῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτῆν εἰ ποις τὴν ζωὴν, τὰ δεύτερα ταύτης κέκτηται.

γ'. Περὶ τῆ μακροθυμεῖν ἐν ταῖς θλίψεσι, καὶ εὐχαριστεῖν· καὶ ζημία ἢ χρημάτων, ἢ ἀπολωλὸς παιδίων συμβῇ, λέγειν δεῖ, Ο Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο. ὁ γὰρ τοιαῦτα γνησίως φέρων, ὅμοιός ἐστιν Αβραὰμ, καὶ Ιώβ· καὶ ὅτι αἱ δαίμονες λέγουσι περὶ τῶν ἀπολλυμένων, ὡς συνεργοὶ τῶν κλεπτῶν, ἴσασι πολλάκις τοῦ τόπους ποῦ τὰ κλαπέντα ἀπετέθη.

δ'. Οτι μεῖζον ἀγαθὸν ἡ εἰς τὸν πλησίον ἀγάπη, καὶ περὶ τῆς Αβελ, καὶ Παύλου, καὶ Ιωσὴφ ἀγάπης, καὶ περὶ ἀμνησικακίας.

ε'. Κατὰ πορνῶν, καὶ μοιχῶν, καὶ ὅτι δεῖ τοῦ πατέρας καὶ βουλομένους κοσμικὸν ἔχειν βίον,

τοῦ

τοῦ ἑαυτῆς παιδὸς ζωῆς ἐπιμελόμενοι, καὶ πάσης τὸ φιλόπονον διατρέφουσα ὡς ἀληθῶς πολλάκις καὶ

ς'. Οτι οὐ δεῖ θρηνεῖν τοὺς ἀπελθόντας, καὶ ὅτι οὐκ ἔστι μὴ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν, μηδὲ τὴν ἐλπίδα ἔχειν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ θλίβεις τοὺς πεισθῆναι βουλομένους, καὶ πῶς ὀφείλομεν αὐτοῖς διαλέγεσθαι καὶ διατρέφειν τὰ τέκνα.

ζ'. Περὶ ἀναστάσεως, καὶ ὅτι δεῖ πάντα ἀκαπάλητα τοῦ Θεοῦ πολυπραγμονεῖν, μάλιστα δὲ τὸν ἄφεσιν αὐτοῦ ζητοῦσιν.

η'. Περὶ ἀναστάσεως, καὶ κρίσεως, καὶ ἀνταποδόσεως, καὶ ταύτης σαφὴς ἀπόδειξις, καὶ ὅτι καὶ Ιουδαῖοι καὶ ἕλληνες ὁμολογήσουσιν ἔσεσθαι ἀνταπόδοσιν ἀγαθῶν καὶ κακῶν.

θ'. Πρὸς τοὺς ἀρετὴν, καὶ ὅτι ἀδύνατον τὸν τὰ τοιαῦτα τὸν τυφῆ καὶ ἀνέσει δεδεγμένον, τὴν μηδόντων ἀπολαῦσαι ἀγαθῶν, καὶ περὶ ἀναστάσεως, καὶ κρίσεως.

ι'. Οτι οὐχ ἡ τῶν πάντων ἀνάγκη πρὸς τὴν τῆς χρηματικῆς βιάζεται συλλογήν, ἀλλ' ἡ φιλαργυρία, καὶ ὅτι τὸ εὐπορεῖν δύσφορον ἀρπαζόμενον δεδεγμένον τὸ Θεῖον πολλῷ μείζονι ἐστι, καὶ ὅτι ἡ πλεονεξία οὐκ ἀπὸ τοῦ μετρεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ προαιρέσεως κρίνεται.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ β. ΠΡΟΣ ΘΕΣΣ. ΕΠΙΣΤ.

ἠθικὸν παίζει.

α'. Περὶ τύφου, καὶ ὑπερηφανίας.

β'. Οτι δεῖ μεμνῆσθαι ἀεὶ τῆς κρίσεως, καὶ τῆς γεέννης. Εἰ μὲν γὰρ μέγα ἔφερεν ἡμῖν ὄφελος ἡ γεέννα, οὐκ ἂν αὐτὴν ἠπείλησεν ὁ Θεός. δεῖ δὲ ταύτην ἔχειν δεδεγμένος τὴν μνήμην, οὐκ ἀπ' αὐτῆς πεῖραν λαβόντας, ἀλλ' οὐδὲ ἀπειρηκότας θυμηρῶς.

γ'. Κατὰ πλουσίων, καὶ ὅτι οὐ ταῖς ἐκκλησίαις μόνον παρωτέον δεῖ εἰσπέμπειν, καὶ ἀκριβῶς προσέχειν τοῖς ἀναγινωσκομένοις.

δ'. Αἴτησις εὐχῆς ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ τοῦ λαοῦ, ὡς μεγάλα ταύτης ὠφελησόμενος δυναμένης, καὶ περὶ τοῦ μὴ λυπεῖσθαι μόνον, ἢ ψέγειν, ἢ ἀποκρύπτειν, μηδὲ ἐμὲ αὐτὸν, μηδὲ ἕτερον, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλέγχειν. δείκνυσι δὲ ὅτι ὀπίσω πορεύεσθαι ὧν εἶπε λόγων τοῦτον.

ε'. Περὶ τοῦ ἔχεσθαι διδάσκει τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ τὸν ἀρετήν.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘ. α. ΕΠΙΣΤ.

ἠθικὸν παίζει.

α'. Περὶ τοῦ πίστιν ἔχειν, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, καὶ μετὰ τῶν λεγόντων ἡσυχίαν καὶ εἰρηνεύειν.

β'. Οτι δόξα καὶ ἡδονὴ ἀληθὴς ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἐστιν, οὐκ ἐν τοῖς σαρκικοῖς.

γ'. Οτι δεῖ τοὺς Χριστιανοὺς ὡς φίλον γνήσιον ἀγαπᾶν, νεῦν δὲ ὡς ἐχθρὸν μισεῖν καὶ ἀποστρέφεσθαι, καὶ ὅτι δεῖ ἡμᾶς τοὺς ἐχθροὺς ἀγαπᾶν καὶ εὐεργετεῖν.

δ'. Τὸ ὀρθῶς βιοῦν ἡμᾶς δόξαν παρέχειν Θεῷ, καὶ τοῖς καλλωπιζομένοις γυναιξίν.

ε'. Κατὰ τὴν σωφρόνως προσιόντων τοῖς ἁγίοις μυστηρίοις.

ς'. Περὶ τοῦ μὴ ἐρᾶσθαι καὶ κατέχεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερβάλλεσθαι· τούτῳ γὰρ ἑαυτοὺς τὰ ὑπεναντία νικῶμεν, καὶ Θεοῦ μιμούμεθα.

ζ'. Κατὰ πλουσιωτέρων, καὶ καλλωπιζομένων γυναικῶν.

η'. Κατὰ καλλωπιζομένων γυναικῶν, καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

θ'. Παραίνεσις πρὸς γνησίους περὶ ἀναγωγῆς τέκνων.

ι'. Περὶ ἀρίστης πολιτείας, καὶ τῆς μηδούσης κρίσεως.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ

ια'. Περὶ τῆς τῶν πλουτούντων δυπελείας, καὶ τῆς τῶν μὴ πλουτούντων ἀπολαύσεως.
ιβ'. Ὅτι πάντων δεῖται ἡ ἀρετὴ, καὶ ὅτι οὐ πάντα ἀληθῆ ἀγαθὰ ἀρετὴ, οὐχ ὁ πλοῦτος.
ιγ'. Καὶ περὶ τυφῆς καὶ ἀπαταλης καὶ πλειόνων.
ιδ'. Περὶ τῆς καὶ δυπολίας δι' ἑαυτὴν καὶ λανθανόντως ποιεῖσθαι, καὶ ὡς δεῖ βίου μοναχῶν.
ιε'. Περὶ τῆς τῶν πλούτων μεταμότητος, καὶ τῆς τῶν μὴ πλουτούντων ἀπολαύσεως, καὶ ὡς δυνάμεθα μιμεῖσθαι τὸν Θεὸν, καὶ ὡς δεῖ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ τῆς εἰς ἡμᾶς, ἥτις δείκνυται μάλιστα ἐκ τῆς θείας μεταλήψεως.
ις'. Ἐλεγχος τῶν μὴ δουλευόντως τῷ Θεῷ, ὅσοι ἀπαιτοῦσι δουλεύεσθαι ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν.
ιζ'. Κατὰ φιλαργυρείας, καὶ ὅτι ἀληθὴς ἐλευθερία ἐστὶ τὸ κρατεῖν παθῶν.
ιη'. Ὅτι πίστις ἀρραγὴς ἡ πίστις, ἣ ἀληθὴς ἐλευθερία ἐστὶ τὸ κρατεῖν παθῶν, καὶ τῆς φιλαργυρίας.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΜ. β. ΕΠΙΣΤ. ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Ὅτι ὥσπερ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπῳ μὴ θεσπέσιον ἀθάνατον, οὕτως οὐδὲ χωρὶς λύπης ζῶντα τὸ ὡς βίῳ, καὶ ὅτι μία λύπη ἐπωφελὴς, ἡ διὰ ἁμαρτίας, ἥτοι ἐλεημοσύνης.
β'. Ὅτι δεῖ καὶ ἀκούειν τοῖς διδασκάλοις καὶ ἱερεῦσι, καὶ μὴ κρίνειν αὐτοὺς, καὶ βίον ἔχουσι φαῦλον· ἐὰν μέντοι καὶ τὴν πίστιν παίωσι, τότε οὐ δεῖ πείθεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀποφεύγειν καὶ κρίνειν αὐτούς. Ἐπὶ ὅτι πάντας μὲν οὐ χαίρουσιν ὁ Θεὸς, δεῖται πάντων ὅ αὐτὸς ἐνεργεῖ δεῖται τοῦ σωθῆναι πάντας, ἐπὶ ὅτι καὶ αὐτὴ ἐστὶ πρόνοια, καὶ ἀκέραιον βίον ἔχει ὁ πρόνοιαν.
γ'. Περὶ κρίσεως, καὶ ὅτι ἡ πλεονεξία οὐκ ἀπὸ τοῦ μεγάθους, ἀλλ' ἀπὸ προαιρέσεως κρίνεται, καὶ ὡς δεῖ τοῦ μὴ σκηπτεῖν ἐπὶ ἑτέροις ἁμαρτήμασι, ἀλλὰ τὰ καθ' ἑαυτούς.
δ'. Ὅτι ἀληθινὴ δόξα καὶ τὸ παρόντι, καὶ τὸ ὃ μέλλοντι αἰῶνι ἅγιοι ἔχουσι, ἐπὶ ὡς δεῖ τῆς δόξης τοῦ ἀποστόλου καὶ Νέρωνος.
ε'. Καὶ περὶ πλεονεξίας, καὶ ὅτι μεγάλη ἐστὶ τὸ πλεονέκτη καὶ διωνεκὴς βάσανος ἡ ἀπὸ σωμιδότος.
ς'. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ τῆς πλεονεξίας.
ζ'. Ὅτι ὁ μαθὼν καταφρονεῖν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοῦ Θεοῦ βέλτιον καταφρονήσει, καὶ τῆς φιλαργύρων, καὶ ὅτι δεῖ παιδεύειν ἀλλήλους, καὶ ὡς χρὼν γυναικῶν ὡς ἑφύλασι καὶ ἑαυτὰς καὶ τὰ ἑαυτῶν τέκνα καὶ Θεὸν δίοικεῖν.
η'. Ὅτι πάντα ὁ Θεὸς οἰκονομεῖ, καὶ πάντων προνοᾶται, καὶ τὰ μὲν ἐνεργεῖ, τὰ δὲ συγχωρεῖ. καὶ ὅτι ἃ μὲν δίκαιοι ὡς ὑπὸ πολλοῦ ἐσθίονται τὸ θλίβεσθαι, ἃ δὲ ἁμαρτωλοὶ τὸ δυφορούνη εἶσι. Εἰ δέποτε καὶ δύρεθείη δίκαιος μὲν τὸ δυόσει, ἁμαρτωλὸς δὲ τὸ θλίψει, ὥστε μηδὲ τῷ ἀρετῷ εἰς φθυκτίαν, μηδὲ τῷ μέλλουσαν ἀπόλαυσιν ἀσκητέον, τοῦτο συμβαίνει. Ἐπὶ ὡς δεῖ τοῦ μὴ πολυπραγμονεῖν πάντα τὰ δεῖ Θεοῦ γινόμενα δεῖται ὃ ἀκαταλληπτον, καὶ ὅτι οὐ δεῖ προσέχειν μαντείαις.
θ'. Ὅτι δεῖ καταφρονεῖν τῶν παρόντων, καὶ ὅτι κἂν μὴ δεῖται Χριστοῦ ἐπηρεαζώμεθα, ἀλλ' ὅμως μακροθύμως ἀνεγκωμεν, δεῖται Θεὸν ἡμῖν ὑπερμαχοῦντα.
ι'. Ὅτι ὁ τῶν ἑαυτῷ καταφρονῶν δεῖται Θεοῦ, τὰ τοῦ Θεοῦ φρονεῖ, καὶ ὅτι βίας ἐστὶν ὡς χρεία πρὸς τὴν κτῆσιν τῆς ἀρετῆς. πολλὰ γὰρ τὰ κωλύματα, οἷς γυνὴ, παῖδες, φροντίδες βιωτικαὶ, ὧν δεῖ πάντων καταφρονῆσαι καὶ προτιμᾶν τοῦ Θεοῦ, εἴγε καὶ ἑαυτῷ καὶ ἡμῖν προσήκοντας ὠφελῆσαι σπουδάζομεν.

ΤΩΝ

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤ.

ηθικῶν πναξ.

α'. Περὶ διδασκάλων ὁποίους χρὴ εἶναι, καὶ ὅπως δεῖ τούτους τοὺς ἀρχομένους ἱστανάτε, καὶ μὴ καταχρίνειν, εἰ σωματικῶν ἰδιωμάτων ἕνεκεν ἐπ' αὐτῶν.

β'. Περὶ τοῦ μὴ ἐπιθυμεῖν δόξης ἀνθρωπίνης, καὶ ὅτι ὁ τῷ ἔρωτι τούτῳ ἁλούς, τῆς δόξης ἐκπίπτει τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνδραποδωδέστερος.

γ'. Ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἀκάθαρτον, εἰ μὴ ἡ ἁμαρτία, ἡ πλεονεξία, καὶ τὰ ὅμοια· τὰ δὲ δοκοῦντα ἀκαθαρτα, ὀνόματι μόνῳ, ἀλλ' οὐκ ἀληθείᾳ εἰσί.

δ'. Περὶ δούλων, ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς βλάπτει πρὸς ἀρετὴν, ἐὰν πρὸς αὐτὴν βλέπωσι, καὶ μαρτυρία σαφὴς ὁ ἁγιώτατος Ἰωσὴφ βληθεὶς εἰς φυλακήν.

ε'. Περὶ ἀνδρείας καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς συμβουλῆς καὶ φειδοῦς, καὶ ὅτι οὐ χρὴ ἑαυτῷ, καὶ τοῖς ὁμοδούλοις ἀμυδρῶς ἐπιτιμῶντας τὸν τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι πρὸς ἡμᾶς.

ς'. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ πῶς χρὴ καὶ παρὰ γυναικῶν ἐπιφέρεσθαι ὁ διδάσκαλος ἡμῶν καὶ ἀποστολοι, καὶ ὅτι καὶ πολυτελοῦς οὐχὶ ρωτοῦσι, καὶ διήγησις ἀγαθὴ, ὅτι δεῖ ἐλπίζειν ἐπὶ Θεόν.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤ.

ηθικῶν πναξ.

α'. Περὶ τοῦ συγκωμωδεῖν τοῖς ἁμαρτάνουσι, καὶ πρεσβείαν παρὰ Θεοῦ τῶν ἰδίων κακῶν συγχώρησιν, ἂν μὴ πρότιμᾶται ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁμολογεῖν τὰ ἁμαρτήματα.

β'. Περὶ τοῦ συγχωρεῖν τοῖς οἰκέταις τὰ ἁμαρτήματα, καὶ μὴ ἀπαγωνιᾶν αὐτῶν, καὶ ὅτι τὰ πιστοφρονοῦντα, καὶ τῶν τειμῶν τὰ ἄνω καὶ Δαυὶδ τοῦ προφήτου.

γ'. Περὶ εὐχῆς, ὅτι μέγα ἀγαθὸν αὕτη, καὶ ὅτι χρὴ καὶ παρὰ τῶν ἱερέων εὐχὰς αἰτεῖν, καὶ ποιεῖ τὰ τῆς εὐλογίας ἄξια, καὶ πῶς ἀγαθὸς ὁ Θεὸς, πῶς δὲ φιλάνθρωπος.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΗΘΙΚΩΝ πναξ.

α'. Περὶ τοῦ δεῖν καθαρεύειν ἀπὸ ἁμαρτίας· καὶ ὅτι καὶ τὰ δοκοῦντα μικρὰ τῶν ἁμαρτημάτων σφόδρα μεγάλα τυγχάνει· καὶ ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἡμῶν προεκπίπτει τῆς κρίσεως, πλὴν τῆς εὐπιΐας καὶ ἐλεημοσύνης.

β'. Κατὰ ἀπονοίας, καὶ ὅτι πρὸς μὲν κακίαν μᾶλλον ἐπιτήδειος ὁ πλοῦτος, πρὸς δὲ ἀρετὴν ἡ πενία· καὶ ὅτι ἡδίων μᾶλλον ὁ τῶν πενήτων βίος, ἢ τῶν πλουσίων.

γ'. Ὅτι μόνοι λύπης ἄξιοι δ' ἁμαρτάνοντες· καὶ τί δήποτε πολλάκις καθαρεύοντες βίον οὐ λαμβάνουσι χαρίσματα· καὶ ὅτι μᾶλλον τοῖς ἀφελεστέροις καὶ ἁπλουστέροις δίδοται πρὸς τὸ συμφέρον· καὶ πῶς τὸ μὴ δεῖν χαρισμάτων ἐπιθυμεῖν, καὶ ὅτι μείζονι πόνῳ τῶν καὶ ἀγαπᾶται.

δ'. Περὶ τοῦ μὴ πανθεῖν δεῖν τοῖς κοιμωμένοις, καὶ ὅτι οὐ δεῖ καλεῖν ἐπ' ἀνδρὶς θρηνητρίας, καὶ ὅτι ὄντως ἀνάστασις, καὶ αἰωνίων ἀπόλαυσις ἀγαθῶν.

ε'. Περὶ τοῦ μὴ χαλεπῶς φερούσας βλέπουσας πενίας μὲν εὐφραινομένας, ἀγαθοὺς δὲ κακοπραγοῦντας, ἀφορωμένας πρός τινα μέλλουσαν ἔσεσθαι κρίσιν· καὶ ὅτι δεῖ τὸν χαριζόμενον ἀγωνίως ἀεὶ ζῆν· καὶ πῶς τὸ μὴ ὑπτιάζειν τοῖς πειρασμοῖς, ἀλλ' ἐμπεσόντας ὑπομένειν γενναίως.

ς'. Περὶ

ς'. Περὶ τῆς μὴ γυνὴ ἐπιτάσσεται καθεστάναι, καὶ ὅτι οὐ πάντες ἀνεξαίρετοι ἀγαθοί.

ζ'. Ὅτι οὐ δεῖ σὺν γήρᾳ ἐλθόντας χαυνοῦν τὴν ἄσκησιν, ἀλλ' ὀπιτείνειν τότε μᾶλλον αὐτήν· καὶ ὅτι πάντα ἐξίσης τοῖς μοναζουσι τοῖς κοσμικοῖς δεῖ πράττειν, πλὴν τῶν γυναικῶν ἔχειν, καὶ ὅτι πάντα συμμέτρως ἀναλαμβάνειν καὶ συμμέτρως, καὶ εἰκὸς τοὺς ὁμοίους ὁδοὺς ἀναβαίνειν τοῖς ὁμοίοις διαστήμασι.

η'. Περὶ ῥᾳθυμίας τῶν θείων γραφῶν, καὶ ὅτι ἀναγκαίως ἔχει αὐτὰς μεπιόντας πολλὴν καρποποιοῦσαν ὠφέλειαν, ὡς ἀπὸ Ἔσδρας, μὴ δὲ κατανοεῖν τὰς βίβλους, τὰς θείας ἀπιγράφας γραφάς.

θ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἀπογινώσκειν ἑαυτὸν τοῦ μὴ βαπτίσματος ἀμπτήσαντα, καὶ διὰ ὅσων κατορθοῦται τῶν ἀληθῶς μετανοία, καὶ ὅτι μάταια καὶ πλοῦτος, καὶ δυναστεία, καὶ τιμή.

ι'. Περὶ τοῦ ἀγαπᾶν τοὺς ἁγίους, καὶ ὅτι δεῖ πάντας ἀδιακρίτως τῶν ἐλεημοσυνῶν ἐργάζεσθαι, εἴτε μοναχοί, εἴτε κοσμικοί εἰσιν, εἴτε ἕλληνες, εἴτε χριστιανοί, εἴτε αἱρετικοί, καὶ μὴ πλουσιοφρονεῖν τὸν ἄξιον, ἐπεὶ μὴ ἀπογινώσκειν ἄχρι τέλους.

ια'. Περὶ λογικῆς θυσίας, ἥτις ἐστὶν ἡ κατὰ ψυχὴν ἀρετή, καὶ ὅτι τοῦ ἀδιακρίτως πάντας τοὺς ποιοῦντας ἐλεεῖν.

ιβ'. Περὶ μετανοίας καὶ τοῦ μὴ ἀπογινώσκειν, κἂν εἰς ἐσχάτην ἔλθωμεν κακίαν, καὶ ὅτι ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ἡ τῆς μετανοίας ἀρχή, ὅτι δὲ θεοῦ ἡ τελείωσις.

ιγ'. Περὶ τῆς μετανοίας, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ποιεῖσθαι τὸ πλείονα ἀμπτάνειν ἕνεκα τοῦ βαπτίσματος· δεῖ γὰρ ἡμᾶς καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα πολλῆς ἐργασίας εἰς τὸ ἀφικνεῖσθαι τὰ αἰωνία· καὶ ὅτι οὐδὲν βαρὺ ὀπιτάττει ὁ χριστός.

ιδ'. Περὶ μετανοίας καὶ προσευχῆς τῆς ἐν νυκτὶ καὶ ἡσυχίᾳ· καὶ ὅτι καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἀπελθεῖν ἡμᾶς πρέπει.

ιε'. Κατὰ τῶν νεκρῶν ἔργων, ὅτι λοιμός ἐστιν ἡ ἀμπτία· καὶ τοῦ φιλαργυρείας, καὶ μὴ γελᾶν, μάλιστα ἐν ἐκκλησίᾳ.

ις'. Περὶ ἕξεως πολιτείας ἐπουρανίου· καὶ ὅτι οὐ δεῖ ἀρκεῖσθαι μόνον τῷ θέλειν ἀρετήν, ἀλλὰ καὶ τῶν πόνων ἅπτεσθαι· καὶ ὅτι τὰ ῥᾳδίως ἀμπλαθέντα μετὰ ὀπιμελείας πολλῆς κατορθῶσαι πολλοί, ὡς ἐν τοῖς θαύμασι φανερώτατα· καὶ ὅτι ὁ Θεὸς ἐν οὐρανῷ λέγεται εἶναι, οὐχ ὡς μὴ πρὸν ἐν τῇ γῇ, ἀλλ' ὡς διὰ τῶν ἔργων καὶ τῶν οἰκείωσιν τῶν πρὸς τοὺς ἀγγέλους.

ιζ'. Ὅτι δεῖ μὴ καθ' ἑαυτὸν ἑαυτὸν δοκιμάζοντας προσιέναι τοῖς φρικτοῖς μυστηρίοις· καὶ πρὸς τοὺς διὰ χρόνου πολλοῦ μεταλαμβάνοντας τῶν θείων μυστηρίων.

ιη'. Περὶ ἕξεως εἰς τὸ αἰσθάνεσθαι τῶν πονηρῶν· τοῦτο γὰρ ὅτι Χριστοῦ μιμητῶν εἶναι καὶ τῶν ἀποστόλων, καὶ ὅτι τέλειός ἐστιν ὁ μὴ θεοὶ πλοκῶν.

ιθ'. Ὅτι ἀγαπῶντας δεῖ πλησίον ὡς ἑαυτοὺς τοσοῦτον, ὅσον ἑαυτοῖς χαριζόμεθα.

κ'. Κατὰ φιλοκόσμων γυναικῶν, καὶ κτῆσεως, καὶ πολυτελείας, καὶ ὅτι δεῖ πλησίον ὡς ἑαυτὸν πλουτεῖν, καὶ ὅτι οὐ τὰ φθόνων ὁ πρὸς τοὺς κακεῖς, ἀλλὰ τῶν ἀγαθῶν καὶ ἱδρώτων.

κα'. Ὅτι ὀπὶ θύραις ἐστὶ τὸ τέλος, καὶ ὅτι μὴ τῶν ἄλλων κακῶν, καὶ γλώσσης γινόμεθα ἀκεραιότερον ἀριθμοῦντες ἐν χρήματι βλασφεμίας τὰ τοῦ πλησίον ἐλαττώματα τοῖς κωμῳδοῦσιν εἰδόσιν· ὅπερ ἰσθμὸς χωρὶς ἄλλου λιμὸς τὴν αἰωνίαν κολάσει κατάπαυσιν ἡμᾶς.

κβ'. Ὅτι οὕτω δεῖ διηνεκῶς ζητεῖν τὸν θεόν, ὃν τρόπον ζητεῖ τις υἱὸν ἀπολωλότα· καὶ περὶ ὀκτενοῦς προσευχῆς· καὶ ὅτι οὕτω δεῖ μακροθυμεῖν καὶ γελᾶν ἐν ἑαυτοῖς κατορθοῦντας, ὃν τρόπον γελῶμεν ἐπὶ παίδων υἱοποιουμένων.

κγ'. Ὅτι οὐ πρὸς ἑτέρων ἀποστερούμεθα τῶν μηδόντων ἀγαθῶν, ἀλλ' ἑαυτοὺς αἰτίους τῆς τούτων ἀκατασίας γινόμεθα, καὶ περὶ τῆς εἰς ἡμᾶς ἀγάπης θεοῦ, καὶ ὅτι θηρίων καὶ ὀδυρμῶν

μῶν ἐσμεν ἄξιοι· καὶ ὅτι ἔστιν ἑτέρα παρηγορία πρὸς ἀρετὴν, ὡς ἡ τῶν ἡμαρτημένων ἀπομνησις.

κδ'. Ὅτι ἀρκεῖ βίος ἀρετῆς πρὸς σωτηρίαν, οὐδὲ ὁ δι' ὅλης μὴ πεσὼν, καὶ σημεῖα γενόμενα, ὄφελος ἐστὶν ὄφελος· καὶ ὅτι καὶ δι' ἀναξίων ἱερέων ἐνεργεῖ ἡ χάρις, καὶ ὅτι κατ' βαθμὸν δεῖ ἡμᾶς μιᾶς ὑπολαβούσης ἀρετῆς καὶ κατορθούσης, οὕτως ἐφ' ἑτέρων ἔρχεσθαι.

κε'. Ὅτι ἐὰν ἴδῃ ἡμᾶς ὁ Θεὸς καταφρονοῦντας χρημάτων καὶ δόξης καὶ ἀπαραιτήτως, τότε ἡμῖν ταῦτα παρέχει· καὶ ὅτι οὐδὲ πάσχει κακῶς, ἀλλὰ ποιεῖ, ὅτι χαλεπόν· καὶ ὅτι δεῖ φυγεῖν τοὺς φαύλους, καὶ τὰ πρὸς αὐτῶν προσφερόμενα, κἂν στενοχωρῇ μᾶλλον ἢ πλεονεκτῇς· ἐκ ὅτι ἀπροσδεκτος ἡ τῶν πλεονεκτῶν ἐλεημοσύνη.

κς'. Περὶ τοῦ μνημονεύειν Θεοῦ διὰ παντὸς, καὶ καταμέμφεσθαι ἑαυτὸν, καὶ ὅτι τοῦ Δαβὶδ καὶ τῶν τριῶν παίδων.

κζ'. Περὶ τοῦ μὴ φθονεῖν τὰ κοσμικὰ, καὶ ὅτι τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· καὶ ὅτι σφοδρὸς ὁ οὐρανός· καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς οὐχ ὡς δόλιος ἤνυκτο, ἀλλ' ἡμᾶς διδάξαι βουλόμενος ἐπιτηδὲς προσεύχεσθαι, καὶ τῆς κενοδοξίας καὶ τῶν φθονούντων τοὺς ἐπαίνους μὴ διὰ ταπεινώσεως, ἀλλὰ διὰ μείζονας ἐπαίνους· καὶ ὅτι ἀληθὴς ταπείνωσις ἐστὶν, οὐ τὸ ἑαυτὸν ὑβρίζειν, ἀλλ' ὑβριζόμενον μὴ ἑτέρου ἀνέχεσθαι.

κη'. Ὅτι εἰς Χριστὸν ἀφορῶντας, καὶ εἰς τὰ τούτου μαθήματα αὐτὸν, ῥᾳδίως ἡμᾶς χρὴ πάσαν φέρειν θλῖψιν· καὶ ὅτι φιλοκόσμων γυναικῶν· καὶ τίς ἐστὶ κόσμος ἀληθινὸς γυναικῶν.

κθ'. Ὅτι οἱ ἅγιοι πάντες διὰ θλίψεων ὥδευσαν· καὶ ὅτι ἑτέρως οὐκ ἔστι σωτηρίας τυχεῖν, ἢ διὰ θλίψεως· καὶ ὅτι πρὸς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἡ πρὸς ἡμᾶς).

λ'. Ὅτι οὐ δεῖ πάντα ὅτι τοῦ διδασκάλου ὑπερρίπτειν, ἀλλὰ πάντας παιδεύειν ἀλλήλους οἰκοδομεῖν· καὶ ὅτι ὁ δι' ἐν ταλαντον ἦλθεν ὅστις ὁ λαϊκὸς, καὶ ἐπὶ ποίοις δεῖ τὸν ἀδελφὸν παραινεῖν.

λα'. Περὶ μετανοίας, καὶ ὅτι μέγα ὄφελος πρὸς μετανοοῦντα ταπείνωσις ψυχῆς, καὶ ἀσφάλεια εἰς τὸ μὴ πεσεῖν ἡ διηνεκὴς τῶν ἡμαρτημένων μνήμη.

λβ'. Ὅτι πρόσκαιρος ὁ παρὼν βίος καὶ ἀβέβαιος, καὶ ἐγκώμιον ἐλεημοσύνης.

λγ'. Ὅτι τῆς ἀνέσεως ὠφελιμωτέρα ἡ θλῖψις, καὶ ἡ πενία τοῦ πλούτου, ὅθεν καὶ τοῦτον τὸν βουλόμενον τέλειος γενέσθαι ὁ Κύριος ἐπέταξε.

λδ'. Ὅτι οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἡμῖν ποιεῖ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, πλὴν τῶν ἀγαθῶν προαιρέσεων, καὶ τοῦ πόνειν πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸν διανοιγόμενον.

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΗΘΙΚΩΝ ΠΙΝΑΞ.

α'. Ὅτι οὐ δεῖ ἀναβάλλεσθαι τὸ βάπτισμα.

β'. Κατὰ Ἑλλήνων περὶ ἀναστάσεως.

γ'. Περὶ ὑπισχνουμένων σκληρῆς, καὶ ὅτι πολλῆς δυσχολίας γέμει ἡ ὑπόσχεσις.

δ'. Κατὰ Ἑλλήνων, καὶ σύγκρισις τοῦ Πλάτωνος πρὸς τὸν Πέτρον.

ε'. Κατὰ αἱρέσεων, καὶ περὶ τοῦ ὀρθοῦ βίου, καὶ περὶ τοῦ ὑπερηφάνου φέρειν τὰς τῶν ἱερέων ἐπιπλήξεις.

ϛ'. Κατὰ ὀργιζομένων.

ζ'. Περὶ ἀφελείας.

η'. Ὅτι δεῖ ἐκ μικρῶν ἄρχεσθαι ἡμᾶς τῆς ἀρετῆς, καὶ περὶ τοῦ μὴ ὀμνύειν.

θ'. Κατὰ μυησικακίας, καὶ περὶ τοῦ μήτε ὅρκον ἀπαιτεῖν, μήτε ὀμνύειν.

ι'. Περὶ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΗΘΙΚΩΝ

ι'. Περὶ τῦ μὴ ὀμνύειν.

ια'. Ὅτι καλὸν ἡ ἀκτημοσύνη, καὶ ὠφελὶ τῦ μὴ ὀμνύειν.

ιβ'. Περὶ τῦ μὴ ὀμνύειν.

ιγ'. Ὅτι εὐκοπώτερόν ἐστι μᾶλλον διαφυγεῖν τὴν πλανωμένων ἢ πόρνης, καὶ ὠφελὶ τῦ μὴ ὀμνύειν.

ιδ'. Ὅτι δεῖ μακροθυμεῖν, καὶ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἐπηρεάζουσι, καὶ ὠφελὶ ἐλεημοσύνης.

ιε'. Ὅτι θλίβειν δεῖ πρεσβύτας ἐν ᾧ αἰῶνι τύπτειν τὸν δουλεύοντας Θεῷ, καὶ τῇ θυμῷ καὶ ὀργῇ.

ις'. Ὅτι οὐκ ἔστι τῷ τῇ κόσμοι χαίρειν ὁμοῦ καὶ τῇ Θεοῦ χαίρειν, ἢ τῇ πνεύματι.

ιζ'. Καθ' ὀργιζομένων.

ιη'. Ὅτι δεῖ τὸν κεκτημένους τὸ τοῖς ἑαυτῦ ἀγροῖς οἰκοδομεῖν ἐκκλησίας.

ιθ'. Ὅτι δεῖ στενοχῶς καὶ ὀπτημβρῶς αἰσχυνόμενον τὰς θείας γραφάς.

κ'. Ὅτι ὠφελιμώτερος οὐχ ἑαυτῷ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις ἕξει χρήσιμος.

κα'. Περὶ τῦ μὴ δεῖν τὸν ἀποθνήσκοντας πτοεῖν· καὶ ὅτι μεγάλης ὠφελείας τὸν τελευτήσαντας αἱ τῶν αὐτῷ γινόμεναι ἐλεημοσύναι, καὶ προσευχαὶ, καὶ προσφοραί.

κβ'. Περὶ ἐλεημοσύνης.

κγ'. Περὶ τῦ μὴ διαβάλλεσθαι τὸ φώνισμα, καὶ προσέχειν τοῖς τῆ ὀρθὸν βίον, καὶ ὅτι πρέπει Θεῷ τὰ πρόσωπα δικαιοῦται, καὶ μὴ συγχωρῦντος δι' ὃν οἶδε λόγον, τὰ ἢ ὠφελοῦντος.

κδ'. Περὶ μετανοίας, καὶ ὅτι διωγμὸς ἡ ἄφεσις, καὶ ὅτι μάλιστα τὸ ἐκκλησίᾳ δεῖ ἡμᾶς γέλωτος καὶ φλυαρίας ἀπέχεσθαι.

κε'. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ ὠφελὶ γυμνότητος ψυχῆς.

κς'. Προσέχειν πρὸς προσευχὴν νηπτικήν.

κζ'. Κατὰ μεθυόντων καὶ πτοφώντων.

κη'. Κατὰ κενοδόξων.

κθ'. Πόθεν δεῖ ἐκκλησίαν δοκιμάζειν, καὶ ὅτι ἀρχὴν τὸ στενοχῶς τοῖς στενάζουσι προσέχειν, τῶν δὲ ἔξωθεν μὴ καταφρονῶντων.

λ'. Περὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ ὠφελὶ τῦ μὴ κροτεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ.

λα'. Περὶ τῦ τῇ Θεοῦ ζήλου, καὶ προθυμίας, μακροθυμίας τε, καὶ πραότητος, καὶ ὀργῆς.

λβ'. Ὅτι δεῖ τῶν παθῶν κρατεῖν τῶν ἡμετέρων, καὶ ὠφελὶ ὀπτικείας καὶ ἀλαζονείας, καὶ τῇ ὅτι, Γνῶθι σεαυτόν, καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς προαιρέσεως ἡ ἀγαθοὶ γινόμεθα, ἢ πονηρά.

λγ'. Ὅτι τὰ σωφρονοῦντα λογισμὸν οὐδὲν βλάπτουσιν ἀνυπολογίστως αἱρετικῶν.

λδ'. Περὶ τῦ πῶς δεῖ ἐπιμέλειαν τῆς ψυχῆς ποιεῖσθαι.

λε'. Ὅτι πάντα χρὴ ἡ λύσεως βλάπτει καὶ ὀργή.

λς'. Πρὸς Ἕλληνας ὅτι θαυμαστὴ ἡ τῆς ὠφελὶ Χριστοῦ διδαχῆς εἰσαγωγή, καὶ ὠφελὶ σοφιστικῆς ἀπατηλῆς προσευχῆς καὶ νηπτικῆς, καὶ ὠφελὶ ἀμνησικακίας.

λζ'. Περὶ ἀγάπης τῆς εἰρηνικῆς πνευματικῆς τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα.

λη'. Περὶ μετανοίας, καὶ πῶς δεῖ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν, καὶ αὐτῦ ἐνεργειῶν στενοχῶς μνημονεύειν, καὶ ὠφελὶ τῦ βιβλίου τῦ μαγικοῦ.

λθ'. Περὶ ὀπτικείας καὶ ἀνεξικακίας, καὶ τῆ ὑβρεισῶν.

μ'. Περὶ ἀγάπης.

μα'. Ὅτι ὁ ὀργιλὼν ἀεὶ πηρὸν πλέον ἑαυτὸν ἐμπορεῖται, καὶ πρέπει τὸ παύσασθαι τῦ τοιούτῳ πάθους.

μβ'. Ὅτι χρήσιμοι τὸν πειρασμοὶ τὸν σύμμετροι πρὸς πάντα.

μγ'. Περὶ συμπαθείας, καὶ ὅτι δεῖ μιμεῖσθαι τὸν ἁγίους, ἐν ἑαυτὸν ῥίπτειν εἰς κινδύνους ὑπὲρ τῶν ἀδελφοῦ.

μδ'. Πρὸς

μδ'. Πεῖσε τοὺς ἀκροατὰς, ὥστε προσέχειν τοῖς λεγομένοις, καὶ προκόπτειν ἐν τῇ εἰς Θεὸν ἀγάπῃ.

με'. Περὶ τοῦ πῶς δεῖ φιλοξενίας, καὶ ὅτι ὁ τοὺς ἐλαχίστους τῶν ἀδελφῶν δεχόμενος δι' ἐκεῖνον δέχεται τὸν Χριστὸν, πλείονα μισθὸν ἔχει.

μς'. Οὐκ οὐ δεῖ ἀλγεῖν ἐφ' ὃ εἰς αἱρέσεις, καὶ πῶς τῶν σκανδάλων.

μζ'. Ὅτι δεῖ ἡμᾶς μάρτυρας εἶναι Χριστοῦ δι' ὀρθότητος βίου.

μη'. Περὶ ὑπερηφανίας καὶ ἀνδρείας, καὶ ὅτι αὐτάρκειαν τούτοις θρασύτης καὶ ἀνανδρία.

μθ'. Ὅτι δι' ὧν δοκοῦμεν βλάπτεσθαι, διὰ τούτων ὠφελούμεθα· ὃ ὑπόδειγμα ἐκ τοῦ Ἰωσὴφ, καὶ Ἰακὼβ, καὶ ὅτι οὐ δεῖ γυναικὸς πλουσίας ἄγεσθαι.

ν'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀνθυβρίζειν, ἀλλὰ φέρειν τοὺς ὑβρίζοντας, καὶ προσδέχεσθαι τοὺς καταλλαγάς.

να'. Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς βλάψαι δύναται, ἐὰν μὴ ἑαυτὸν βλάψωμεν.

νβ'. Ὅτι ὁ κεκτημένος τὸν θεῖον ἔρωτα, θεοδίδακτός τέ ἐστι καὶ γῆς λοιπὸν πρείττων.

νγ'. Ὅτι χρήσιμον ἔχει τὸ οἰκεῖα ἄγαν ἀνδρα, καὶ πιθέσθαι τούτῳ, καὶ ὅτι δεῖ καὶ τῶν ὡσαύτως πρώτοις πιθέσθαι τῷ Παύλῳ συμβουλεύοντι, πρὶν τὸ πεῖρα γνώμονα τῶν κακῶν.

νδ'. Ὅτι χρήσιμοι οἱ πειρασμοὶ, καὶ ὅτι οὐκ ἀεὶ ὁ δαίμων ἡμῶν τῆς κακίας αἴτιος ἐστί.

νε'. Εἰς Παῦλον τὸν ἀπόστολον.